KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

GEÏLLUSTREERD DAGBOEK
VAN HET HEDENDAAGS
WERELDGEBEUREN
MET VOORTDUREND BIJGEWERKTE
ALFABETISCHE INDEX

SYSTEMEN KEESING / OPGERICHT 1911
AMSTERDAM-ANTWERPEN

LIBERALEN WINNEN IN BELGIË

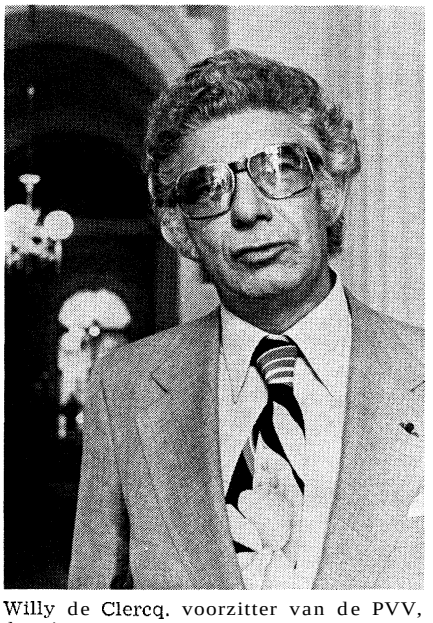
De Belgische verkiezingen van 17 december 1978 voor Kamer, Senaat en Provinciale raden leverden vooral voor de Vlaamse liberalen (PVV) winst op. Hun verlies van april 1977 (pag. 257 e.v.-'77) werd ruimschoots goedgemaakt door een groei met vijf kamerzetels.

De Waalse (PRLW) en Brusselse (PL) liberalen gingen achteruit. De Vlaams-nationalistische Volksunie (VU) leed een zware nederlaag en viel terug van twintig naar veertien kamerzetels. Voor de overige partijen was de zetelverschuiving vrij gering. De Vlaamse (CVP) en Franstalige (PSC) christen-democraten wonnen nog elk één zetel.

De Vlaamse (BSP) en Franstalige (PS) socialisten gingen overal achteruit. Het Rassemblement Wallon (RW) moest een zetel prijsgeven, maar het Brusselse Front der Franstaligen (FDF) won een zetel en bleef de sterkste partij in de hoofdstedelijke agglomeratie.

De communisten heroverden de 2 zetels in Henegouwen die zij in '77 nipt verspeelden bij gebrek aan het vereiste quorum. Twee nieuwe, extremistische partijen, het Vlaams Blok (VB) en de Union Démocratique pour le respect du Travail — Respect voor Arbeid en Democratie (UDRT-RAD) wonnen elk een kamerzetel, resp. te Antwerprn en te Brussel.

Ongewoon was de toevallige verkiezing van een kandidate van de (Vlaamse) PVV voor de Senaat in het Waalse arrondissement Nijvel. Er waren opvallend meer blanco en ongeldige stemmen dan in 1977. Oud-premier Tindemans slaagde erin zijn vorig recordcijfer van voorkeurstemmen te breken en op te voeren van 134.163 naar 139 041

Willy de Clercq. voorzitter van de PVV, de winnaar.

De kandidatenlijsten

Voor de eerste maal trad geen enkele partij nog onder een nationaal etiket op. Ook de socialisten, opgesplitst in twee onafhankelijke partijen dienden van elkaar verschillende p ogramma's in:

BSP en PS voerden een afzonderlijke verkiezingsstrijd. Alleen de kleine communistische partij handhaafde, in de persoon van de tweetalige, algemene voorzitter L. van Geyt, die te Brussel opkwam, een vage Belgische eenheid.

Bij de samenstelling van de kandidatenlijsten viel het op dat minister Outers die in 1977 RW-kandidaat was te Luik, ditmaal opnieuw zijn oude plaats op de FDF-kamerlijst voor Brussel innam. Hij werd te Luik vervangen door de journalist Henri Mordant, een bekend TV presentator van Waals-nationalistische strekking.

Ook nu dienden talrijke kleinere partijen lijsten in: de linksgerichte AMADA (Alle Macht Aan De Arbeiders), de Revolutionaire Arbeidersliga (RAL), de ecologisten van AGALEV (Anders gaan leven), verder ook de reeds genoemde UDRT-RAD, een kartel van radicaal-liberale fracties, waarvan lijstaanvoerder Robert Hendrick te Brussel opkwam voor totale economische vrijheid, drastische belastingverlaging, inkrimping van de overheidsdiensten, sanering van de sociale zekerheid en dgl. Het Vlaams Blok verenigde de Vlaamse Volkspartij van Lode Claes, oudsrnator van de Volksunie, en de Vlaams-nationale partij van Karel Dillen. Alleen deze laatste kon zich dorn verkiezen.

Campagne

Tijdens de verkiezingscampagne die met de Kamerontbinding van 16 november begon en rustig verliep, legden de kandidaten de klemtoon hoofdzakelijk op de sociaal-economische problemen, en in mindere mate op de staatshervorming en de spanningen tussen de Vlaamse en Waalse gemeenschappen. Wel werd betoogd dat de staatshervorming, na de verkiezingen, niet in de ijskast mocht worden opgeborgen. De liberalen voerden hun propaganda onder het motto van de belastingvermindering en verklaarden dat zij hun eventuele regeringsdeelneming afhankelijk maakten van de aanvaarding van hun belastingprogramma door het nieuwe kabinet. Heel wat aandacht ging ook naar de publikatie door de Franstalige partijvoorzitters Cools (PS), Spaak (FDF) en Nothomb (PSC) van een gemeenschappelijke ve - klaring inzake de staatsliervorming (zie pag. 795/1-1978). Oud-premier Tindemans vormde het mikpunt van de aanvallen van de CVP-tegenstanders. Het deed CVP-voorzitter Martens op zijn verkiezingscongres zeggen ,,dat de Vlaamse christen-democraten geen veto tegen Tindemans zouden dulden".

Van hun kant waarschuwden de voo zitters Van Miert (BSP) en Schiltz (VU) tegen een forse zetelwinst voor de CVP, die deze partij de volstrekte meerderheid zou bezorgen in de Nederlandse taalgroep van het parlement, en van Vlaanderen ,,een CVP-staat" zou maken.

Van Miert voerde een dynamische persoonlijke campagne, al was hij zelf nergens kandidaat, en zijn profiel prijkte op nagenoeg alle socialistische affiches en advertenties.

In het Duits sprekende gebied spraken de partijen af, geen verkiezingsreclame aan te brengen op de

Hugo Schiltz, voorzitter van de Volksunie: de grote verliezer.

Weekblad 48ste jaargang NO. 2466, pag. 30207-30222

openbare weg en de campagne sober te houden; die afspraak werd strikt nageleefd.

In het kanton Voeren (Limburg) werd dit keer geen lijst ,,Retour a Liège" ingediend, maai een meerderheid van de kiezers bracht er een blanco of ongeldige stem uit.

Uitslagen

Er werden voor de Kamer 5.534.668 geldige stemmen uitgebracht; er waren 506.835 blanco of ongeldige stemmen, d.i. 8,39%, wat meer is dan in 1977 (7,18%) en 1974 (7,9%).

STEMMENVERDELING

	1978 stemmen	1978 %	1977 %
CVP	1.446.056	26,12	26,19
PS	690.303	12,47	13,42
BSP	684.465	12,36	13,01
PVV	572.520	10,34	8,54
PSC	560.814	10,13	9.75
VU	388.368	7,01	10,04
PRLW-PL	330.301	5,96	7,03
FDF-RW	359.066	4,68	4,72
CPB-PCB	180.209	3,25	2,71
RW	128.362	2.31	2,37
VB	76.051	1,37	
UDRT-RAD	48.611	0,87	—
Amada-TPO	43.522	0,78	0,45
Ecolo	43.349	0,78	0,43
PS (Lux.)	30.222	0,54	
RAL	8.971	0,16	0,26
RW (Lux.)	6.493	0,11	
UDP	1.843	0,03	
Diverse	35.142	0,63	0,47

(In 1977 vormden PSB en RW een kartel in Luxemburg en behaalden er 33.862 stemmen of 0,61%. De UDP kwam toen op met de PCB.)

De zetelverdeling in Kamer en Senaat (alleen de rechtstreeks verkozen senatoren) is nu als volgt:

	Kamer	Senaat
CVP	57 (+1)	29 (+1)
PSC	25 (+1)	12 (+1)
BSP	26 (—1)	13 (+1)
PS	32 (—3)	18 (—2)
PVV	22 (+5)	11 (+2)
PRLW	14 (s.q.)	5 (s.q.)
PL	1 (—1)	1 (—1)
VU	14 (—6)	7 (—3)
FDF	11 (+1)	7 (+1)
RW	4 (—1)	2 (s.q.)
CPB	4 (+2)	1 (s.q.)
VB	1 (+1)	
RAD	1 (+1)	—

Voorkeurstemmen

De voorkeurstemmen van enkeie vooraanstaande kandidaten (tussen haakjes het cijfer van 1977):

Tindemans	139.041	(134.364)
Chabert	60.826	(60.853)
De Backer	55.401	(48.569)
Martens	52.974	(44.568)
Vanden Boeynants	48.355	(33.655)
De Clercq	40.561	(38.603)
Spaak	32.871	(5.320)
Eyskens	31.843	(30.300)
Geens	28.900	(24.679)
Simonet	25.083	(23.289)
Claes	24.762	(29.709)
Cools	21.235	(30.480)
Schiltz	18.301	(35.449)
Verroken	16.375	(14.247)
Nols	13.935	(25.767)

Verschuivingen

Onder de verrassingen van de stembusuitslag noteerde men vooreerst de opvallend grote omvang van het VU-verlies, wat o.m. de niet-verkiezing betekende van bekende parlementsleden als M. Coppieters, voorzitter van de Cultuurraad, algemeen partijsecretaris P. Peeters, Nelly Maes en Luc Vansteenkiste, quaestor van de Kamer.

Verwonderlijk was voorts dat de verwachte overwinning van premier Vanden Boeynants niet bewaarheid werd. Vanden Boeynants vergrootte wel zijn aantal voorkeurstemmen, maar slaagde er niet in, ondanks een korte maar forse propagandaronde, een extra zetel te winnen in Brussel.

Ook VVP-voorzitter Lode Claes kon geen zetel veroveren in Brussel en verdween dus, na een tienjarig mandaat van senator, uit het parlement.

In het kanton Voeren (Limburg) waren er slechts 930 geldige stemmen (41,54%) tegen 1.309 ongeldige (58,46%). Deze laatsten werden toegeschreven aan de ontevreden kiezers, die geen stem wilden uitbrengen, omdat er voor het eerst sinds 1965 geen lijst ,,Retour a Liège" was ingediend. De CVP behaalde 665 stemmen, de VU 173, de PVV 40 en de BSP 27. Er gingen ook 12 stemmen naar het VB, 7 naar de communisten en 6 naar Amada.

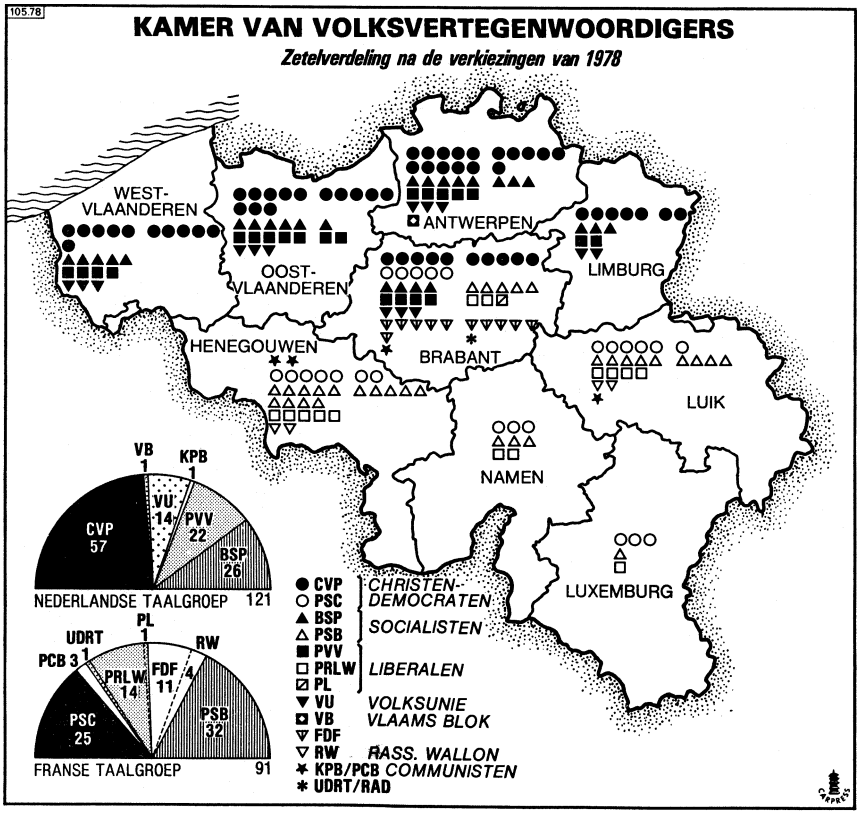
Commentaren

Nog tijdens de nacht van 17 dec. brachten een aantal partijleiders commentaar uit op de uitslag. CVP-voorzitter Martens zei dat de kiezer meer oog had gehad voor de sociaal-econoinische problematiek, inzonderheid de stijging van de belastingen, dan voor de staatshervorming, wat de PVV ten goede was gekomen.

Oudminister Grootjans (PVV) zei dat het belastingprogramma van de PVV de bevolking had aangetrokken en dat een groot aantal gewezen VU-kiezers naar de PVV was overgekomen.

Minister Claes (BSP) zag in het VU-verlies de bevestiging dat de Vlaamse bevolking het gemeenschapspact van Egmont had afgeschreven en definitief veroordeeld. Ook besloot hij uit het succes van de PVV dat de kiezer de voorrang wil geven aan de sociaal-economische kwesties boven de staatshervorming.

Voorzitter Schiltz (VU) gaf toe dat hij het zware verlies niet verwacht had: ,,De VU heeft verantwoordelijkheid op zich genomen, en dus ook risico's moeten aanvaarden. De

INDELING KAMERLEDEN VOLGENS TAALGROEP

Partijen	NEDERLANDSTALIGEN						FRANSTALIGEN						Alg. totaal	
	Vlaamse arr.		Brussel		Totaal		Waalse arr		Brussel		Totaal			
	1977	1978	1977	1978	1977	1978	1977	1978	1977	1978	1977	1978	1977	1978
CVP-PSC	50	51	6	6	56	57	20	21	4	4	24	25	80	82
BSP-PSB	26	24	1	2	27	26	30	28	5	4	35	32	62	58
PVV-PRLW-PL	15	20	2	2	17	22	14	14	2	1	16	15	33	37
Volksunie	17	12	3	2	20	14	—	—	—	—	—	—	20	14
FDF-RW	—	—	—	—	—	—	5	4	10	11	15	15	15	15
Communisten	—	—	1	1	1	1	1	3	—	—	1	3	2	4
Vlaams Blok	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
RAD-UDRT	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
Totaal	108	108	13	13	121	121	70	70	21	21	91	91	212	212

ZETELVERDELING PROVINCIERADEN

Provincie	Aantal zetels	CVP of PSC	BCP of PSE	PVV of PRLW	VU	FDF of RW	KP	Andere
Antwerpen	90	42 (+ 2)	21 (— 2)	14 (+ 4)	10 (— 7)	—	1 (+ 1)	2 (+ 2)
Limburg	70	36 (+ 1)	14 (— 1)	10 (+ 1)	10 (— 1)	—	—	—
Oost-Vlaanderen	90	42 (+ 2)	19 (—)	10 (+ 3)	9 (— 6)	—	1 (+ 1)	
West-Vlaanderen	90	46 (+ 1)	21 (— 2)	14 (+ 5)	9 (— 4)	—	—	—
Henegouwen	90	25 (+ 3)	42 (— 4)	13 (— 1)	—	5 (— 1)	5 (+ 3)	—
Luik	90	26 (+ 3)	37 (— 2)	17 (— 2)	—	5 (+ 1)	4 (—)	1 (—)
Luxemburg	50	25 (+ 1)	14 (—)	11 (— 1)	—	—	—	
Namen	60	22 (+ 1)	21 (— 1)	11 (— 1)	—	6 (+ 1)	—	—
Brabant	90	29 (—)	18 (+ 1)	15 (+ 2)	4 (— 5)	24 (+ 2)	—	
Rijk	720	293 (+14)	207 (—11)	124 (+10)	42 (—23)	40 (+ 3)	11 (+ 5)	3 (+ 2)

boel is gesprongen, alvorens de partij kon bewijzen dat de uiteindelijke resultaten het, risico waard waren." De voorzitter-stichter van de Volksunie, Fr. van der Elst, zei: ,,Het is duidelijk dat een gedeelte van onze kiezers ons heeft veroordeeld. Wij moeten nu terug naar de bron, naar het Vlaams-nationalisme, naar ons oorspronkelijke programma. Als regeringspartij hebben wij compromissen moeten aanvaarden. die afweken van ons programma."

Voorzitter De Clercq (PVV) verklaarde dat de toekomstige kabinetsformateur rekening zal moeten houden met de liberalen.

Oud-premier Tindemans zei dat de nieuwe onderhandelingen over de staatshervorming dienen te leiden tot de erkenning van een sterk autonoom Vlaanderen en een sterk autonoom Wallonië, die het eens moeten worden over een statuut van stadsgewest voor Brussel.

Persstemmen

In de eerste commentaren van de kranten werd vooral gewezen op de nederlaag van de Volksunie. Ook ging heel wat aandacht naar de vooruitgang van de PVV en naar het uitblijven van diepgaande wijzigingen in de machtsverhoudingen onder de grotere partijen. *De Standaard* zette boven zijn commentaar: Egmont blijft begraven; *Het Belang van Limburg:* Grote Klap voor VU.

De meeste Franstalige kranten reageerden opgelucht, omdat de CVP niet de volstrekte meerderheid had veroverd in de Nederlandse taalgroep van het parlement. *Le Peuple* (soc.) titelde: De CVP mist haar operatie ,,absolute meerderheid." *La libre Belgique* (kath.) schreef: De door de heer Tindemans uitgelokte crisis was niet lonend voor de CVP.

Gazet van Antwerpen (kath.) toonde zich ongerust oover de stijging van het aantal ongeldige stemmen: ,,steeds meer mensen zien niet duidelijk meer wat zij aan de bestaande situatie in onze democratie hebben." *Vers l'Avenir* (kath.) stelde vast dat het kiezerskorps van gewest tot gewest verschillend stemde.

Kabinet demissionair. Willie Claes informateur

Premier Vanden Boeynants heeft op 18 dec. het ontslag van het kabinet aangeboden. Het werd aanstonds door de koning aanvaard.

Op 21 dec. werd minister van economische zaken Willy Claes (BSP) belast met een informatie-taak. De opdracht luidde: 1) alle mogelijke regeringsformules te onderzoeken, zonder één enkele uit te sluiten; 2) de sociaal-economische moeilijkheden te omschrijven en op dat vlak de raakpunten en de mogelijke oplossingen af te tasten; 3) de gemeenschapsproblemen te ontleden, omdat die niet in de ijskast mogen worden gezet; en daarbij proberen de standpunten zo dicht mogelijk tot elkaar te brengen.

Na de opdracht te hebben aanvaard, zei Claes op een persconferentie dat de sociaal-economische problemen het meest acuut zijn, en de communautaire het meest ingewikkeld. Hij zei de kerst- en nieuwjaarsperiode te zien als een ,,bezinningstijd" en tegen 2 jan. 1979 iets meer te kunnen vertellen.

Verkiezingsaffiches.

ZETELVERDELING KAMER PER ARRONDISSEMENT

Arrondissementen	te verdelen zetels	CVP of PSC		BSP of PSB		PVV of PLRW/ PL		RW of FDF		VU		CPB		div.	
		'77	'78	'77	'78	'77'	78	'77	'78	'77	'78	'77	'78	'78	
Antwerpen	20	9	9	6	5	2	3	–	–	3	2	0	0	1	VB
Mechelen	8	3	3	1	1	0	1	—			—			2	1 0
Turnhout	7	4	4	1	2	1	1	—	—	1	0	0	0	0	
Provincie Antwerpen	33	16	16	8	8	3	5	—	—	6	3	0	0	1	
Brussel	34	10	10	6	6	4	3	10	11	3	2	1	1	1	RAD
Leuven	9	4	4	3	2	1	2	0	0	1	1	0	0	0	
Nijvel	5	1	1	1	1	2	2	1	1	—	—	0	0	—	
Provincie Brabant	48	15	15	10	9	7	7	11	12	4	3	1	1	1	
Bergen	6	1	1	4	3	1	1	0	0	—	—	0	1	—	
Zinnik	4	1	1	2	2	1	1	0	0	—	—	0	0	—	
Doornik-Aat-Moeskr	7	2	2	3	3	2	2	0	0	—	—	0	0	—	
Charleroi	10	2	2	5	5	1	1	2	1	—	—	0	1	—	
Thuin	3	1	1	1	1	0	0	1	1	—	—	0	0	—	
Provincie Henegouwen	30	7	7	15	14	5	5	3	2	—	—	0	2	—	
Luik	14	3	3	6	7	3	2	1	1	—	—	1	1	—	
Hoei-Eorgworm	3	1	1	2	1	0	0	0	1	—	—	0	0	—	
Verviers	5	2	2	2	1	1	2	0	0	—	—	0	0	—	
Provincie Luik	22	6	6	10	9	4	4	1	2	—	—	1	1	—	
Hasselt	7	3	3	2	2	1	1	—	—	1	1	0	0	0	
Tongeren-Maaseik	7	4	4	1	1	1	1	—	—	1	1	0	0	0	
Provincie Limburg	14	7	7	3	3	2	2	—	—	2	2	0	0	0	
Aarlen-Marche-East.	3	1	1	1	1	1	1	0	0	—	—	0	0	—	
Neufchâteau-Virton	2	2	2	0	0	0	0	0	0	—	—	0	0	—	
Provincie Luxemburg	5	3	3	1	1	1	1	0	0	—	—	0	0	—	
Namen	5	2	2	2	2	1	1	0	0	—	—	0	0	—	
Dinant-Philippev.	3	1	1	1	1	1	1	0	0	—	—	0	0	—	
Provincie Namen	8	3	3	3	3	2	2	0	0	—	—	0	0	—	
Gent-Eeklo	12	5	5	2	2	3	3	—	—	2	2	0	0	0	
St.-Niklaas	4	2	3	1	1	0	0	—	—	1	0	0	0	0	
Dendermonde	4	2	2	1	1	1	1	—	—	0	0	0	0	0	
Aaist	6	2	2	2	2	1	1	—	—	1	1	0	0	0	
Oudenaarde	3	1	1	0	0	1	2	—	—	1	0	0	0	0	
Provincie O.-Vlaanderen	29	12	13	6	6	6	7	—	—	5	3	0	0	0	
Brugge	5	2	2	2	1	1	1	—	—	0	1	0	0	0	
Veurne-Diksm.-Oostende	5	2	2	1	1	1	1	—	—	1	1	0	0	0	
Roeselare-Tielt	5	2	3	2	1	0	0	—	—	1	1	0	0	0	
Kortrijk	6	3	3	1	2	1	1	—	—	1	0	0	0	0	
Ieper	2	2	1	0	0	0	1	—	—	0	0	0	0	0	
Provincie W.-Vlaanderen	23	11	11	6	5	3	4	—	—	3	3	0	0	0	
Totaal	212	80	81	61	58	33	37	15	16	20	14	2	4	1 + 1	

De zetelverdeling per taalgroep in arrondissement Brussel ziet er voor de Kamer als volgt uit: PSB 4 (—1), PSC 4 (—), CVP 6 (—), PVV 2 (—), BSP 2 (+1), CPB 1 (—), VU 2 (—1), RAD 1 (f 1), PL 1 (—1) en FDF 11 (+1).

WEST-EUROPA

EG

ECONOBIISCN JAARVERSLAG

De directeur-generaal voor economische en financiële zaken bij de Europese Commissie Ugo Mosca heeft op 20 okt. '78 een toelichting gegeven op de stand van zaken van de economie in de EG-landen.
Mosca toonde zich voorzichtig optimistisch over dat groeicijfer, vooral omdat het boven dat van '77 uitkomt. Voor '78 wordt in het jaarve slag gerekend met een gemiddelde economische groei van 2,6%. Maar de Europese dir.- gen. wees erop dat de verwachte 3,5% voor 1979 een vol procent ligt onder de 4.5% die de Europese Raad in april '78 in zijn bijeenkomst in Kopenhagen ,,essentieel" achtte voor het terugdringen van de werkloosheid in Europa.

Mosca kon op zijn persconferentie dan ook nog niet zeggen of de werkloosheid nu wel onder controle te krijgen valt. Dat zal ook afhangen van de ontwikkeling van de wereldeconomie, zo luidde zijn antwoord.

Die werkloosheid in de Gemeenschap is nu ongeveer 5,6% van de arbeidsbevolking. Ze omvat zes miljoen mensen. Mosca zei op zijn persconferentie dat het niet kunnen bereiken van 4,5% groei niet betekent dat de Gemeenschap haar doelstelling (de werkloosheid onder de knie krijgen en terugdringen) heeft opgegeven. Die doelstelling is alleen wat meer ,,in de tijd gespreid", aldus Mosca.

Overgangsfase

In het economische jaarverslag van de Gemeenschap voor 1978-1979 wordt verondersteld dat de Gemeenschap zich, wat haar economie betreft, in een overgangsfase bevindt. Na 1973 zijn er beurtelings stimulansen en remmingen opgetreden. Volgens de directeur-generaal Economische Zaken is de Gemeenschap wellicht nu in een fase die een zeer geleidelijk herstel van de economische activiteit te zien geeft. Men hoopt dat die tiend duurzaam is.
Mosca zei in Brussel dat er rekening mee gehouden moet worden dat men nog niet weet wat de invloed op de Europese economie zal zijn van een eventueel tot stand gekomen Europees monetair systeem. Hij zei geen antwoord te kunnen geven op de vraag in hoeverre een niet-invoering van een nieuw Europees monetair stelsel van invloed zou zijn op de nu geraamde 3,5% economische groei voor 1979. Het geleidelijke economische herstel waarop de Commissie hoopt en waarin ze ook wel gelooft, wordt geïllustreerd door opeenvolgende groeicijfers. In 1977 was die economische groei van het bruto intern produkt in volume 2,3%. In 1978 zal ze 2,6% bedragen en voor 1979 wordt ze dus op 3,5% geraamd.
Mosca wees op zijn persconferentie ook op het feit dat de Gemeenschap erin geslaagd is de inflatie terug te dringen. Die beliep in 1977 nog 9,1%. Voor 1978 wordt ze geraamd op 6,9% gemiddeld en voor 1979 op 7%. Een ander punt is dat het geringe overschot op de betalingsbalans van de Gemeenschap in 1977, in 1978 vermoedelijk tot het vijfvoudige zal toenemen (rond 23 miljard gulden) en in 1979 nog wat zal stijgen.
De tekorten op de overheidsbegrotingen van de Gemeenschap zullen oplopen. In 1977 beliepen die tekorten 3,2% van het bruto binnenlands

produkt. In 1978 zullen ze oplopen tot ongeveer 4% en in 1979 zullen ze rond de 4,5% van het bruto binnenlands produkt zijn.
De geldmassa werd in 1977 met 12,5% uitgebreid. Men houdt er rekening mee dat het percentage werklozen nog zal oplopen tot 5,7% om dan stabiel te blijven.
In zijn conclusie benadrukte Mosca dat er nu toch iets betere vooruitzichten voor de Gemeenschap lijken te zijn dan in de afgelopen jaren na de oliecrisis. Volgens de Europese directeur-generaal heeft ook de concertatie van de nationale economische politieken daarbij een rol gespeeld. (Europa *van* Morgen)

COMMISSIE ZIET AF VAN GEMEENSCHAPPELIJK ENERGIEBELEID

De Europese Commissie heeft een document gepubliceerd over het energiebeleid in de Gemeenschap.

Op 18 okt. '78 gaf het commissielid Guido Brunner een toelichting daarop.
In het document wordt duidelijk waarom voor een pragmatische benadering is gekozen in plaats van voor één gemeenschappelijke politiek. De situatie in de diverse lidstaten is onderling zeer verschillend, de regeringen bleken in het algemeen niet bereid het Europese budget voor energie te verhogen en in de lidstaten bestaan uiteenlopende meningen over de vraag van een gemeenschappelijk beleid in vergelijking tot behoud van nationale soevereiniteit, ook al is deze soms een illusie.

Zoals bekend, had de Commissie een Europees energiebeleid tot stand willen brengen dat sterk gecentraliseerd zou zijn op alle aspecten van de energievoorziening. Dat gemeenschappelijk energiebeleid is gericht op een stabiele, veilige en voldoende bevoorrading, waarbij, om het risico te spreiden, naar een diversificatie van de bevoorrading gezocht moet worden en waarbij de Commissie tevens groot belang hecht aan het ontwikkelen van nieuwe energiebronnen.
Nu zo'n totaal beleid niet goed meer gecentraliseerd te voeren lijkt, zal de Europese Commissie gemeenschappelijke specifieke acties voorstellen. Die acties zullen moet-n liggen op het terrein van het maken van analyses, gesprekken voeren over coördinatie van nationale programma's van onderzoek en ontwikkeling, financiële bijstandsverlening (bijvoorbeeld voor ontginning van olievelden, cokeskolenwinning enzovoort) en het uitwerken van richtlijnen voor energiebesparingsprogramma's en voor distributie in gevallen van nood.
Een gemeenschappelijk energiebeleid, zoals bijvoorbeeld een gemeenschappelijk landbouwbeleid, zal er dus nooit komen, zo concludeerde Brunner op zijn persconferentie, maar we willen ook niet alles regelen, want dat zou een goed marktbeleid onmogelijk maken, zo voegde hij er aan toe.

Het mislukken van het totstandbrengen van een gemeenschappelijk energiebeleid toegevend, kondigde Europees commissaris Brunner toch initiatieven van de Europese Commissie aan om op bepaalde gebieden gemeenschappelijke zaken tot stand te brengen. Hij zei daarbij vooral te denken aan beperking van de olie-invoer in de Gemeenschap en het stimuleren van het tot ontwikkeling brengen van alternatieve energiebronnen.

Ook wil de Commissie nog zien wat er gemeenschappelijk te bereiken k op het stuk van energiebesparing. Voorts wil men toch nog pogen tot harmonisering van het prijsvaststellingsbeleid te komen.
In haar document wijst de Commissie ook op de mogelijkheden van het verstrekken van leningen voor energie-investeringen. Daarbij kunnen de Europese Investeringsbank, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom) en het instrument van de „Gemeenschapslening" („Ortolifaciliteit") van nut zijn. De Commissie wijst er voorts op dat in ieder geval alles in het werk gesteld moet worden om de handel in energie en energieprodukten zo vlot mogelijk te laten verlopen.

In het document word-n ook cijfers verstrekt. De Commissie is van mening dat, tot het jaar 1990, de energie-investeringen zich zullen handhaven op het niveau van de afgelopen tien jaar (met een correctie voor inflatie). Dat zou betekenen dat de energie-investeringen gehandhaafd blijven op ongeveer 7,5% van alle investeringen die de Gemeenschap jaarlijks doet. Die som zou zich bewegen rond 1,5% van het gemeenschappelijk bruto intern produkt.

Energie-uitgaven draaien rond 10% om de produktiekosten. De Commissie is ook van plan deskundigen te laten onderzoeken hoe het in de toekomst mogelijk zal zijn minder energie te verbruiken en toch te voldoen aan de economische en sociale behoeften.
Sinds 1973 heeft de Gemeenschap haar afhankelijkheid van import verminderd van 63% tot 56% en de doelstelling van 30% tegen 1985 acht de Commissie nog steeds haalbaar. De Commissie wijst er echter op dat de situatie in de lidstaten sterk uiteenloopt en na de uitbreiding nog sterker zal verschillen.
(*Europa van* Morgen)

MINISTERIEEL BERAAD OVER POSITIE VAN EUROPESE HOF VAN JUSTITIE

De ministers van justitie van de EG-landen hebben zich op 9 okt. '78 beraden over de positie van het Europese Hof van justitie n.a.v. een memorandum opgesteld door de Britse regering, waarin vrij belangrijke wijzigingen worden voorgesteld.

Eén van de zaken die de Britten gewijzigd willen hebbrn, is de termijn van twee maanden die lidstaten tot hun beschikking hebben om opmerkingen te maken als een zaak bij het Hof aanhangig is gemaakt. De Britten achten die termijn te kort.
Een andere Britse suggestie was om de lidstaten meer inspraak te geven in de vraag welke kwesties wel of niet relevant zijn. Nu kan de laagste rechter in de gehele Gemeenschap zich rechtstreeks tot het Hof wenden met het verzoek een prejudiciële u-itspraak te doen. Als zo'n vraag onduidelijk of incorrect is, bepaalt het Hof gewoonlijk zelf welke punten het relevant acht.
Nederland vindt dit een goede zaak en het wenst niet dat door tussenkomst van lidstaten het directe contact tussen onafhankelijke rechters verloren zou gaan.
De Nederlandse minister De Ruiter heeft zich sterk verzet tegen de Britse suggestie lidstaten inzage te geven in alle stukken van een procedure.
Dat tendeert naar een bevoorrechte positie van de lidstaten en het bemoeilijkt Europese burgers zich rechtstreeks tot het Hof te wenden, aldus de Nederlandse opvatting.
Nederland heeft in de Raad de volle steun gekregen van de Belgen. Denen en Fransen, aldus woordvoerders, achtten de suggesties van de Britten de moeite van verdere studies waard.

De Fransen legden daarbij een duidelijk verband met de brief van president Giscard d'Estaing aan de regeringrn (zie hierna) waarin over de toekomstige functionering van

de Europese instellingen wordt gesproken. Italianen en Duitsers namen niet zo'n duidelijke stelling in, maar hun positieve opstelling ten aanzien van voorstellen die het Europese Hof zelf heeft gedaan, lieten — aldus waarnemers — geen twijfel aan hun goede gezindheid ten opzichte van het Hof.
Dat memorandum van het Hof zelf stelt een aantal maatregelen voor die een werkelijke verbetering van het functioneren van het Hof tot gevolg kunnen hebben. Zo wenst het Hof tot een versoepeling van de procedures te komen, bijvoorbeeld dooi het instellen van meerdere Kamers. Ook heeft het Hof gevraagd er twee advocaten-g-zeraal (die de dossiers voorbereiden) bij te mogen hebben. Nederland staat daar zeer positief tegenover, aldus minister De Ruiter.
De ministers stelden zich alle negen positief op tegenover de wens van het Hof om een ambtenarengerecht in eerste aanleg in te stellen, dat de „ambtenarenzaken" zou kunnen behandelen. Het Hof heeft nu namelijk ook al deze kwesties (bijvoorbeeld klachten rond rechtsposities van ambt-naren) te behandelen en bij instelling van een Europees ambtenarengerecht zou het Hof zelf als cassatierechter voor deze gevallen kunnen gaan optreden. Al deze suggesties van het Hof zijn door de Europese Commissie in voorstellen gegoten die echter nog door het Europees Parlement van een advies voorzien moet-n worden.

Vennootschapsrecht

De Raad is voorts akkoord gegaan met de derde richtlijn ten aanzien van het Europese vennootschapsrecht. Die richtlijn heeft betrekking op de coördinatie van het vennootschapsrecht op het gebied van fusies. Twee soorten fusies worden in die richtlijn geregeld: de fusie door overneming van een vennootschap en de fusie waarbij verschillende vennootschappen opgaan in een nieuw opgerichte vennootschap. De richtlijn voorziet in e-n behoorlijke informatie voor alle belanghebbenden, waarbij de aandeelhouders en de werknemers worden beschermd. Dit geldt ook voor de krediteuren.
Ook heeft de Raad zijn goedkeuring gehecht aan een systeem om het Europese recht toegankelijker te maken. Voor dat laatste zal een Europese instantie nauw gaan samenwerken met het in Den Haag gevestigde Asser-instituut.
De negen EG-landen zullen voorlopig geen besluit nemen over het scheppen van een „Europees rechtsgebied" of „Europese juridische ruimte", een wens van de Franse president Giscard d'Estaing. Dat blijkt uit het besluit dat de negen Justitieministers op 10 oktober in Luxemburg genomen hebben. namelijk om een commissie van hoge ambt-naren uit de negen EG-landen dat onderwerp nader te laten bestuderen. President Giscard had het idee van een „Europees rechtsgebied" gelanceerd en de Europese topconferentie had de ministers van Justitie opdracht gegeven dit idee nader te bestuderen.
De Nederlandse minister van Justitie, mr. J. de Ruiter, heeft er geen twijfel over laten bestaan dat Nederland deze materie (die samengaat met het bestrijden van terrorisme) liever in een ruimer kader, liefst op wereldschaal, geregeld wil zien. (*Europa van* Morgen)

NEDERLAND

MINIMUM(JEUGD)LONEN PER 1 JANUARI 1979

Het minimumloon voor werknemers van 23 jaar en ouder wordt met ingang van 1 jan. 1979 verhoogd tot bruto f 1751,10 per maand (was f 1722,503, f 404,10 per week (was f 397,50) en f 80,82 per dag (was f 79,50). Deze verhoging bedraagt 1,7%.
Bij deze gebruikelijke halfjaarlijkse aanpassing van het minimumloon per 1 jan. aan de ontwikkeling van de index der regelingslonen in de periode van 30 april tot en met 31 okt. daaraan voorafgaand is ditmaal uitgegaan van een lager loonindexcijfer. In verband met de verwerking van toeslagen in een aantal CAO's in de bouwsector is bij wet het indexcijfer der lonen per 31 okt. 1978 fictief op 180 vastgesteld. Het feitelijke indexcijfer inclusief het effect van de toeslagverwerking bedraagt 181.
Deze tijdelijke voorziening is getroffen om het mogelijk te maken grondig overleg te voeren met sociale partners voordat in de loop van het eerste haliaar van 1979 een definitieve beslissing wordt genomen over het al dan niet laten doorwerken van de toeslagverwerking.

De bruto minimumjeugdloonbedragen luiden vanaf 1 jan. 1979 als volgt:

	per maand	per week
22 jaar	f 1619,80 iwas f 1593,30)	S 373,80 iwas f 367,70)
21 jaar	f 1488,40 (was f 1464,10)	S 343,50 (was f 337,90)
20 jaar	f 1357.10 (was f 1334,90)	f 313,20 (was f 308,10)
19 jaar	f 1225,80 (was f 1205,80)	f 282,90 (was f 278,30)
18 jaar	f 1094,40 íwas f 1076,60)	f 252,60 iwas f 248,40)
17 jaar	f 963,10 (was f 947,40)	S 222,30 (was ƒ 218,60)
16 jaar	ƒ 831,80 (was f 818,20)	ƒ 191,90 íwas f 188,80)

Voor een 16-jarige bedraagt het minimumjeugdloon bij twee dagen leerplicht en een werkweek van 3 dagen f 499,08 per maand íwas f 490,92) en f 115,14 per week (was f 113,28). Dit vloeit voort uit de algemene regel in de wet minimumloon en minimumvakantiebijslag, dat bij een arbeidsduur die korter is dan gebruikelijk, het minimum(jeugd)loon naar evenredigheid lager is. (Ministerie van sociale zaken)

(Vor. ber. pag. 379/3-1978)

Ook bij deze lagere aanpassing zal de koopkrachthandhaving voor minimumloners in 1979 ruimschoots gewaarbo gd zijn.

DE SOCIALE VERZEKERI GEN PER 1 JANUARI 1979

Onderstaand zijn de bedragen van uitkeringen, daglonen, enz. voor de sociale verzekeringen per 1 jan. 1979 opgenomen. Bij de vaststelling is, voorzover nodig en mogelijk, rekening gehou-den met een tweeetal wetsvoorstellen, die inmiddels zowel door de Tweede Kamer als door de Eerste Kamer zijn aanvaard.
Het betreft hier:

le. de maatregel, waardoor wordt voorkomen dat de effecten van de verwerking van bepaalde toeslagen uit een aantal CAO's in de bouwsector doo werken in onder meer de sociale uitkeringen en

2e. de maatregel waarbij een beperking wordt aangebracht in de stijging van de uitkeringen; deze beperking bedraagt 0,3% voor de uitkeringen krachtens de AOW, de AWW en de AWW en varieert van 0,3% tot 0,7% voor de uitkeringen krachten de WAO.

In de oorspronkelijke regeringsvoorstellen was een uniforme korting van 0,5% voorzien De Tweede Kamer heeft daar door amendering de gevarieerde korting van 0,3 tot 0,7% van gemaakt Over de TK-behandeling van deze kwestie zal nog nader worden bericht

AOW EN AWW

Met ingang van 1 januari **1979** gaan de uitkeringen krachtens de Algemene Ouderdomswet en de Algemene Weduwen- en Wezenwet als volgt omhoog

AOW	bruto per maand
Gehuwde bejaarden	van *f* 1.314,50 tot f 1.345,—
Ongehuwde bejaarden	van *j* 898,50 tot *f* 919,50

AWW	bruto per maand
Weduwen met kinderen	van j **1** 314,50 tot r **1** 345,—
Weduwen zonder kinderen	van *f* 898,50 tot *f* 919,50
Wezen tot **10** jaar	van r 290,50 tot f 297,50
Wezen van **10** tot 16 jaar	van *f* 427,50 tot *f* 437,50
Wezen van **16** tot **27** jaar	van **f** 556,50 tot f 570,—

Uitgangspunt voor deze verhoging is geweest de ontwikkeling van het algemene loonniveau over de periode **30** april **1978** - **31** oktober **1978.** Deze bedraagt 1,69% Verder is hierbij de bestaande praktische gelijkheid tussen het netto-minimumloon en het netto-AOW-wensioen voor gehuwden gehandhaafd

De Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW)

De grondslagen voor de berekening van de AAW-uitkeringen worden met ingang van **1** januari **1979** verhoogd, rekening houdend met de wettelijke voorgeschreven aanpassing aan de loonontwikkeling enerzijds en het niveau van de netto-AOW-pensioenen anderzijds Verder is de stijging verminderd met **0,3%**.

De grondslagen luiden dan als volgt:

Gehuwden en ongehuwden met kinderen beneden de **18** jaar	**f** 91,99 per dag
overige ongehuwden vanaf **21** jaar	*f* 64,65 per dag
van 20 jaar	*j* 58,19 per dag
van 19 jaar	*f* 51,72 per dag
van **18** jaar	f 45,26 per dag

De Wet op de **Arbeidsongeschiktheids**verzekering (WAO)

Voor de uitkeringen krachtens de WAO zullen de daglonen per **1** januari **1979** worden verhoogd met 1,69% en vervolgens verminderd met een percentage dat afhankelijk van de hoogte van de daglonen oploopt tot ten hoogste **0,7** voor het maximumdagloon van f 225,21.

Minimum-daglonen
werknemersvoorzieningen

De minimumdaglonen in de WAO, de WW en de WWV komen per **1** januari **1979** als volgt te luiden

WAO r 99,57 (excl verminderingm **0,3%**)
WW *j* 106,05 (incl verminderingm 0,3%)
WWV t 113,21 (excl verminderingm 0,3%)

Maximumdagloon
werknemersvoorzieningen

Het niaximumdagloon, waarnaar de uitkeringen ingevolge de WAO, de ZW, de WW en de WWV worden berekend, bedraagt per **l** januari **1979** i 225,21.
Voor de berekening van de wtkeringen wordt bij de WAO een vermindenng toegepast van 0,7% en bij de WWV van 0,3%.

KINDERBIJSLAGEN

De kinderbijslagen en de daarop verleende opslagen, die als compensatie dienen voor de per **1** oktober **1978** afgeschafte fiscale kinderaftrek, bedragen met ingang van **1** januari **1979** per kwartaal:

	kinderbijslag	opslag	totaal
Voor een eerste kind	*f* 164,58	*f* 79,56	*f* 244,14
Voor een tweede en derde kind	f **351.—**	*f* **36.66**	f **387.66**
Voor een vierde en vijfde kind	f 468,78	f —,—	r 468,78
Voor een zesde en zevende kind	f 518,70	*t* —,—	**f** 518,70
Voor een achtste en elk daarop volgend kind	*f* 574,08	*f* —,—	**f** 574,08

In het algemeen bestaat voor een kind recht op het totale bedrag Alleen voor partieel leerplichtige kinderen en het eerste en tweede kind van degenen, die recht op kinderbijslag hebben ingevolge de Kinderbijslagwet voor kleine zelfstandigen (KKZ) bestaat slechts recht op het kinderbijslagbedrag zonder de opslag

PREMIEPERCENTAGES PER **1** JANUARI **1979**

	totaal	werkg.	werkn.	rijk	opslag-premie 1)	max. waarover premie wordt geheven
AOW	10,4		10,4			**f 43.950** p.j.
AWW	**1,5**		**1,5**			id.
AWBZ	3,07	3,07			25,08	id.
AKW	0,55	0,55			4,6	id.
AAW	3,45	3,45			**29.0**	id.
WAO 2)	12,75	6,9	5.85			**f** 225 p.d.
WW (gem.)	**1,9**	**0,675**	0,675	0.55		**f** 225 p.d.
ZFW	**8,1**	4,05	4,05			**f** 125 p.d.
ZW (gem.)	7,8	6,55	1,25			**f** 225 p.d.
KWL	**1.8**	1,8				**f 43.950** p.j.

1) opslag in procenten van de premie AOW en AWW.
2) de franchise of premie-vrije voet bedraagt f **45,—** per dag.
— de loongrens voor de verplichte verzekering ZFW bedraagt f 38.150,—.

De uitbetaling

De nieuwe uitkeringsbedragen ingevolge de AOW, de AWW, de AAW en de WAO, zullen eerst bij de uitbetaling over de maand februari 1979 kunnen worden uitgekeerd. De verhoging van de uitkeringen over de maand januari **1979** zal te zamen met de uitkeringen over de maand februari **1979** worden uitbetaald. Niettemin zullen in de meeste gevallen in januari **1979** de netto-uitkeringen hoger zijn dan die in de maand december **1978.** Dit als gevolg van een ander inhoudingsbedrag aan loonbelasting en/of sociale premies.
De uitkeringen ingevolge de AOW en de AWW worden door de Sociale Verzekeringsbank uitbetaald, de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen worden betaalbaar gesteld door het Gemeenschappelijk Administratiekantoor of de desbetreffende bedrijfsvereniging.
De uitbetaling van de kinderbijslagen vindt in het algemeen eerst plaats na afloop van het desbetreffende kwartaal,
De verhoogde kinderbijslagen zullen dus in het algemeen eerst na afloop van het eerste kwartaal van **1979** betaalbaar worden gesteld.

Ziekenfondsverzekering voor bejaarden en vrijwillige verzekering

I. Bejaardenziekenfondsverzekering
Met ingang van **1** januari **1979** zal de toelatingsgrens voor de bejaardenziekenfondsverzekering worden vastgesteld op f **21.177,—.**
De verzekerden in de bejaardenverzekering zullen vanaf die datum de volgende premies verschuldigd zijn:

Ongehuwden

Inkomensklasse (inkomen in 1979)		Maandpremie
tot **f 16.580,—**		f 26,20
f 16.580,—	**f 17.020.—**	**f** 52,25
f 17.020,—	**f 17.462,—**	**f** 78,25
f 17.462,—	**f 21.177,—**	**f** 104,25

Gehuwden

Inkomensklasse (inkomen in **1979)**		**Maandpremie**
tot **f 16.580,—**	f 16.580,— f 17.020,—	**f** 26,20 **f** 52,25
f 17.020,— **f** 17.462,—	f 17.462,— f 19.320,—	f 78,25 **f** 104,25
f 19.320,—	**f** 21.177,—	**f** 156,30

II. Reductieregeling **vrijwillige** ziekenfondsverzekering

a, Studerende en invalide kinderen
Voor studerende, invalide dan wel de moeder vervangende kinderen tussen 16 en 27 jaar zal vanaf 1 januari 1979 een premie verschuldigd zijn van f 60,20 per maand

b Gehuwden jonger dan 65 jaar
Hier te lande wonende gehuwde verzekerden met een inkomen dat in **1978** niet hoger was dan f **25.350,—** zullen de volgende premies verschuldigd zijn (tenzij de premie van het fonds lager is):

Inkomensklasse (inkomen in **1978**)	**Maandpremie**
tot **f 20.650**	**f** 120,40 (f 60,20 p.p.)
f 20.650 - f 23.000	**f** 193,70 (f 96,85 p.p.)
f 23.000 - f 25.350	*f* 225,00 (*f* 112,50 p.p.)

c. Premiereductieregeling voor gehuwde bejaarden in de vrijwillige **verzekering**
Hier te lande wonende gehuwde bejaarden in de vrijwillige verzekering met een inkomen dat niet hoger is dan f **26.705,—**, zullen de volgende premies verschuldigd

zijn (tenzij de premie van het fonds lager is):

Inkomensklasse (inkomen in 1979)	Maandpremie
f 21.177 - *f* 23.941	*f* 193,70 (*f* 96,85 p.p.)
f 23.941 - *f* 26.705	*f* 225,00 (*f* 112,50 p.p.)

d. Premiereductieregeling in de vrijwillige **ziekenfondsverzekering voor** ongehuwden met een AAW-uitkering

Voor verzekerden die niet gehuwd zijn en recht hebben op een uitkering krachtens de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, berekend naar een arbeidsongeschiktheid van 80% of meer er die niet ten laste van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten worden verpleegd in een (voorlopig) erkende inrichting of een tehuis, geldt een premiereductie indien het inkomen in 1979 niet meer bedraagt dan t 14.600.—.

De premies zijn aldus:

voor ongehuwden beneden 35 jaar: *f* 60,20
voor ongehuwden boven 35 jaar. ƒ 96,85
N.B. De reduitieregelingen voor de bejaarden en de vrijwillige ziekenfondsverzekering zijn voor het eerste halfjaar 1979 vastgesteld.

III. Eigen bijdrage in het kader van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

Met ingang van 1 januari 1979 gelden de volgende bedragen:

Oiigehuwden

Het minimaal ter vrije besteding overblijvende bedrag wordt verhoogd tot *f* 237,20 per maand;
de maximale eigen bijdrage tol f 664,30 per maand.

Gehuwden

Het minimaal ter vrije besteding overblijvende bedrag wordt verhoogd tot f 474,40 per maand;
de maximale eigen bijdrage tot *f* 816,90 per maand.
Voor de bepaling van het inkomen waarop de bijdrage van toepassing is, blijft voor de ongehuwden een bedrag van f 64,36 per maand buiten beschouwing en voor de gehuwden een bedrag van f 75,32 per maand. (Ministerie van sociale zaken)

(Vor. ber. pag. 380/1 e.v.-1978)

WIJZIGINGEN IN DE **BELASTINGHEFFINI**; MET INGANG VAN 1 JANUARI 1979

BELASTINGEN OP INKOMEN, WINST EN VERMOGEN

Inkomstenbelasting en loonbelasting

Algemene belastingverlichting

— De 20%-schijf van het tarief wordt verlengd met ongeveer *f* 1.100 en de 26%-schijf wordt ingekort met hetzelfde bedrag. Dit betekent een belastingverlichting van *f* 66.

Automatische inflatiecorrectie

— De automatische inflatiecorrectie wordt onverkort toegepast (dus voor 100%).

Belastingvrije sommen

De tussen haakjes geplaatste bedragen gelden voor 1978

Tariefgroep 1 (gehuwde vrouwen)	*f* 2.017	(*f* 1.922)
Tariefgroep 2 (ongehuwden tot 35 jaar)	f 5.843	(*i* 5.570)
Tariefgroep 3 (ongehuwden van 35 jaar en ouder; voorts ongehuwden tot 35 jaar die gehuwd zijn geweest of kinderaftrek hebben of geacht worden te hebben)	f 7 855	(f 7.4883
Tariefgroep 4 (gehuwde mannen)	f 10.070	(*f* 9.599)
De arbeidsongeschiktheidsaftrek (voor personen onder de 65 jaar die voor 45% of meer arbeidsongeschikt zijn)	*f* 1.815	(*f* 1.730)
De bejaardenaftrek voor gehuwde mannen	*f* 2.691	(*f* 2.691)
De bejaardenaftrek voor ongehuwden	f 1.886	(f 1.886)
De extra aftrek voor een ongehuwde die kinderaftrek heeft of geacht wordt te hebben	j 2.215	(f 2.111)
Het maximum voor de bijzondere aftrek voor onvolledige gezinnen waarvan de alleenstaande (man of vrouw) buiten het huishouden werkzaamheden verricht en kinderaftrek heeft of geacht wordt te hebben voor een kind dat jonger is dan 16 jaar	*f* 3.226	(*f* 3.075)

Kinderaftrek voor loontrekkenden: Voor werknemers die recht hebben op wettelijke kinderbijslag of -toelage is de kinderaftrek vervangen door kinderbijslag. Deze werknemers worden thans geacht kinderaftrek te hebben.
Het al of niet geacht worden kinderaftrek te hebben, blijft voorlopig nog van belang voor tal van bepalingen, zoals het indelen in tariefgroepen.
Kinderaftrek voor zelfstandigen en anderen die geen recht op kinderbijslag ingevolge de KWL hebben (bij aanvaarding van het aanhangige wetsontwerp door de Eerste Kamer):

	indien het oudste kind na 1 januari 1979 is geboreii en jonger is dan 3 jaar	
1 kind	*f* 919	(*f* 1.745)
2 of meer kinderen	f 2.849	(f 3.577)
in overige gevallen		
1 kind	f 1.838	(*f* 1.745)
2 of meer kinderen	*f* 3.763	(*f* 3.577)

Heeft men geen recht op kinderbijslag ingevolge de KWL en ook geen recht op kinderbijslag ingevolge de AKW of maakt men zijn recht op kinderbijslag wegens gemoedsbezwaren niet geldend, dan wordt — indien kinderaftrek voor 3 of meer kinderen wordt genoten — de kinderaftrek ad f 2.849 resp. *f* 3.768 verhoogd met *f* 550, en daarenboven niet *f* 1.800 voor ieder kind boven het tweede.

Schijventarief 1979

De tussen haakjes geplaatste bedragen gelden voor 1978.

Belastingpercentage toe te passen op de belastbare som	Opvolgende inkomensschijven		Totaal opvolgende schijven		Belasting bij totaal opvolgende schijven	
20% over de eerste	*f* 7.568	(*f* 6.164)	*f* 7.568	(f 6.164)	f 1.513	(f 1.232)
26% over de volgende	f 6.841	(f 7.571)	*f* 14.409	(*f* 13.735)	*f* 3.291	(*f* 3.200)
32% over de volgende	*f* 10.605	(f 10.110)	*f* 25.014	(*f* 23.845)	f 6.684	(*f* 6.435)
40% over de volgende	*i* 9.840	(*f* 9.380)	*f* 34.854	(*f* 33.225)	*f* 10.620	(j 10.187)
50% over de volgende	f 15.556	(*f* 14.830)	*f* 50.410	(*i* 48.055)	*i* 18.398	(*f* 17.602)
59% over de volgende	*f* 19.969	(*f* 19.036)	*f* 70.379	(*f* 67.091)	*f* 30.179	(*f* 28.833)
64% over de volgende	*f* 22.324	(*f* 21.281)	*f* 92.703	(*f* 88.372)	f 44.466	(*f* 42.452)
67% over de volgende	*f* 27.475	(*f* 26.192)	*f* 120.178	(*f* 114.564)	*f* 62.874	(f 60.000)
70% over de volgende	*f* 54.948	(*f* 52.381)	*f* 175.126	(*f* 166.945)	f 101.337	(*f* 96.666)
72% over elke volgende gulden						

Het bedrag aan belasting wordt naar beneden afgerond op gehele guldens. **Bedragen van** *f* 100 (1978: *f* 95) en minder worden niet geheven.

Algemene winstaftrek

— De voor 1978 geldende algemene winstaftrek van 3% van de winst is NIET verlengd voor 1979.

Bijzondere winstaftrek

— De voor 1978 geldende bijzondere winstaftrek van 1,4% van het eigen ondernemingsvermogen is verlengd voor 1979.

Zelfstandigenaftrek

— De zelfstandigenaftrek vor de kleinere zelfstandigen wordt f 2 000 bij winsten tot f 67 000, bij hogere winsten wordt de aftrek verminderd met f 200 voor elk vol bedrag van f 1000 waarmee de winst f 67 000 te boven gaat; bij winsten boven f 77 000 wordt geen aftrek meer verleend (1978 f 1 600 bij winsten tot *f* 50 000, bij hogere winsten wordt de aftrek verminderd met f 160 voor elk vol bedrag van f 1000, waarmee de winst f 50 000 te boven gaat, bij winsten boven f 60 000 geen aftrek)

Regeling voor de vrouw die meewerkt in de onderneming van haar man

— Aan de vrouw die haar tijd geheel of nagenoeg geheel (ten minste 1750 uren) besteedt aan de onderneming van haar man, wordt toegerekend 1/3 van de winst met een minimum van f 2.071 (1978: f 1.974) en een maximum van f 24.823 (1978: 23.663);

— Aan de vrouw die haar tijd grotendeels (ten minste 875 uren) aan de

onderneming van haar man besteedt, wordt toegerekend 1/5 van de winst met een minimum van f 2071 (1978: f 1974) cn een maximum van f 14 896 1978 f 14 200);
— Aan de vrouw die haar tijd in belangrijke mate (ten minste 525 uren) aan de onderneming van haar man besteedt, wordt toegerekend 1/9 van de winst met een minimum van f 2 071 (1978 f 1974) en een maximum van f 4 968 (1978 f 4 735)

(Bovenstaande regeling geldt evenzeer voor de man die meewerkt in de onderneming van zijn vrouw)

Fiscale oudedagsreserve voor zelfstandigen

— De toevoeging aan de fiscale oudedagsreserve wordt 11,5% van de winst voor zover deze niet meer beloopt dan f 43 137 (1978 f 41 122) en 10% voor zover de winst meer beloopt dan f 43 137 (1978 ƒ 41 1221
— Het minimumbedrag van de jaarlijkse toevoeging aan de reserve wordt f 775 (1978 ƒ 738) en het maximumbedrag f 12 243 (1978 f 11 671);
— De jaarlijkse onbelaste afneming van de reserve wordt f 466 (1978 f 4441 bij winsten van niet meer dan f 23 190 (1978 ƒ 22 106)

Investeringsbijdragen en -toeslagen **(WIR)**

— Investeringen in bedrijfsmiddelen komen voor investeringsbijdragen in aanmerking als het totaal van de investeringen in het kalenderjaar een bedrag van meer dan f 2 100 (1978 ƒ 2 000) te boven gaat Aanspraak op kleinschaligheidstoeslag bestaat indien minder dan f 839 200 in bedrijfsmiddelen wordt gemvesteerd (1978' f 800 000)

Stamrechtvrijstelling

— De maxima gaan als volgt luiden
i 449 392 (1978 f 428 400) bij overdrachten door ondernemers van 60 jaar of ouder, overdrachten door invalide ondernemers, het staken van de onderneming door overlijden,
f 224 696 (1978 ƒ 214 200) bij overdrachten door ondernemers van 50 tot 60 jaar, overdrachten door ondernemers jonger dan 50 jaar wanneer de uitkeringen of verstrekkingen direct ingaan:
f 112.348 (1978: f 107.100): in de overige gevallen.

~ijfrentepremie-aftrek

— Het maximum van de lijfrentepremieaftrek wordt f 12.359 (1978: f 11.781).

Reiskostenregeling

— De bedragen van de reiskostenaftrek en de vrijgestelde vergoedingen worden als volgt:

Afstand meer dan	minder dan	aftrekbedragl)		vrijgestelde vergoeding	
— km	10 km	f 200	(ƒ 200)	f 390	(ƒ 390)
10	15	f 710	(f 620)	r1.070	(f 960)
15	20	ƒ 1.050	(f 930)	f1.480	(ƒ 1.340)
20	30	ƒ 1.600	(ƒ 1.500)	ƒ 2.140	(ƒ 2.010)
30	40	ƒ 2.200	(ƒ 2.060)	ƒ 2.850	(f 2.690)
40	50	f 2.620	(f 2.620)	f 3.360	(f 3 360)
50	—	f 3.260	(ƒ 3.260)	f 4.140	(ƒ 4.140)

1) Deze aftrekbedragen gelden voor de inkomstenbelasting; voor de loonbelasting zijn deze bedragen i 200 lager, omdat in de tabellen l b. reeds rekening is gehouden met een bedrag van f 200.

Huurwaarde **eigen** woning

De tabel van de huurwaarde eigen woning wordt verlengd met een tweetal schijven van f 90.000. De tabel wordt daardoor als volgt.

Waarde van de woning meer dan	Doch niet meer dan	Aan te geven huurwaarde
f —	f 15.000	ƒ —
15.000	30.000	150
30.000	60.000	390
60.000	90.000	780
90.000	120.000	1.170
120.000	180.000	1.560
180.000	240.000	2.340
240.000	300.000	3.120
300.000	360.000	3.900
360.000	450.000	4.680
450.000	540.000	5.850 *
540.000	—	7.020 *

* was f 4.680

Rentevrijstelling

Rente-inkomsten zoals spaarbankrente. obligatierente e.d. worden in 1979 (en ook in 1978) tot een bedrag van ten hoogste f 200 vrijgesteld van inkomstenbelasting. Het voor werknemers geldende drempelbedrag van f 600 neveninkomsten voor het al of niet opleggen van een verplichte aanslag wordt verhoogd met het bedrag van de genoten rentevrijstelling. De rentevrijstelling geldt voor het zuivere bedrag aan rente, derhalve het bedrag aan rente minus de daarop drukkende kosten. De vrijstelling wordt toegepast op het totaal aan renteinkomsten van de belastingplichtige, dus met inbegrip van de bij hem in aanmerking te nemen rente-inkomsten van echtgenote en kinderen. De vrijstelling is niet van toepassing op rente die tot de winst uit onderneming behoort.

Drempelaanpassing ziektekosten e.d.

De kosten van ziekte, invaliditeit, bevalling, adoptie en overlijden komen slechts voor aftrek in aanmerking voor zover zij meer bedragen dan:
10% (1978. 10,5%) van het onzuivere inkomen (c.q. voor de loonbelasting het geschatte jaarloon) indien het onzuivere inkomen (c.q. geschatte jaarloon) f 38.000 (1978: f 36.191) of minder bedraagt;
f 3.800 (1978: f 3.800) indien het onzuivere inkomen (c.q. voor de loonbelasting het geschatte jaarloon) meer dan f 38.000 (1978: f 36.191) doch niet meer dan f 86.000 (1978: 81.000) bedraagt;
f 4.750 (1978: f 4.750) indien het onzuivere inkomen (c.q. voor de loonbelasting het geschatte jaarloon) meer dan f 86.000 (1978: f 81.000) bedraagt.

Het bedrag van extra uitgaven voor kleding en beddegoed die als uitgaven terzake van ziekte en invaliditeit worden aangemerkt, wordt f 460 (1978 f 440). Indien wordt aangetoond dat de extra uitgaven meer bedragen dan f 920 (1978 f 880), wordt het bedrag van f 460 verhoogd tot ƒ 1150 (1978 f 1 100)

Een-oudergezinnen

— De kosten van gezinshulp in eenoudergezinnen met jonge kinderen komen voor aftrek in aanmerking voor zover zij meer bedragen dan
— 10% van het onzuivere inkomen (cq. voor de loonbelasting het geschatte jaarloon) indien het onzuivere inkomen (c q geschatte jaarloon) f 86 000 (1978 f 81 000) of minder bedraagt,
— f 8 600 indien het onzuivere inkomen (c q geschatte jaarloon) meer dan f 86 000 bedraagt
-- De aftrek bedraagt ten hoogste ƒ 25 800 (1978 f 24 300)

Verliescompensatie

— De termijn van twee jaren voor de achterwaartse verliescompensatie (de zogenaamde carry-back) geldt ook voor verliezen over 1979 Verliezen over het jaar 1979 kunnen daardoor achtereenvolgens worden verrekend met de winsten vari 1978 en 1977.
— De termijn voor voorwaartse verliescompensatie (de zogenaamde carryforward) wordt voor verliezen over de jaren 1973 tot en met 1979 verlengd tot acht jaren (was zes jaren).

Aanslaggrens voor de inkomstenbelasting

— De aanslaggrens voor de inkomstenbelasting wordt] 45 200 (1978: f 42.400).

Teruggaaf op verzoek van ingehouden loonbelasting en premies volksverzekeringen

-- De grens voor teruggaaf op verzoek van ingehouden loonbelasting (t-biljet) wordt i 100 (1978 f 95) Voor teruggaaf var premies volksverzekeringen wordt deze grens eveneens f 100 (1978 t 95)
— De indieningstermijn van één jaar boor een verzoek om teruggaaf van teveel ingehouden loonbelasting en/of premies volksverzekeringen is met een jaar verlengd Dit betekent, dat een t-biljet inkomstenbelasting 1977 nog tot 31 december 1979 bij de inspecteur der directe belastingen kan worden ingediend

Vennootschapsbelasting

Algemene winstaftrek

— De voor 1978 geldende algemene winstaftrek van 3% van de winst is NIET verlengd voor 1979.

Bijzondere winstaftrek

— De voor 1978 geldende bijzondere winstaftrek (1,4%) wordt verlengd voor 1979, doch is verlaagd tot 1,15% van het eigen ondernemingsvermogen.

Verliescompensatie

— De termijn van twee jaren voor de achterwaartse verliescompensatie (de zogenaamde carry-back) geldt ook voor verliezen over 1979 Verliezen over het jaar 1979 kunnen daardoor achtereenvolgens worden verrekend met de winsten van 1978 en 1977
De termijn voor voorwaartse verliescompensatie (de zogenaamde carryforward) is voor verliezen over de jaren 1973 tot en met 1979 verlengd tot acht jaren (was zes jaren).

Investeringsbijdragen en -toeslagen (WIR)

— Investeringen in bedrijfsmiddelen komen voor investeringsbijdragen in aanmerking als het totaal van de investe-

ringen in bet kalenderjaar een bedrag van meer dan f 2 100 (1978 f 2 000) te boven gaat. Aanspraak op de kleinschaligheidstoeslag bestaat indien minder dan f 839 200 in bedrijfsmiddelen wordt geinvesteerd (1978 f 800 000).

Vermogensbelasting

- Het tarief (0,8%) en de belastingvrije sommen zoals die voor 1978 gelden, zijn ook voor 1979 van kracht
- Het maximum van de vrijstelling van in eigen onderneming belegd vermogen bedraagt ooit voor 1979 f 90 000
- De vrijgestelde bedragen van ongevalsuitkeringen en ingegane lijfrenten blijven voor 1979 gehandhaafd op resp f 16 000, f 12 000, f 6 000 en f 3 000

KOSTPRIJSVERKOGENDE BELASTINGEN

Motorrijtuigenbelasting

- De tarieven worden — wat de hoofdsom betreft — voor alle categorieen van motorrijtuigen verhoogd met 22%. De bedragen van de opcenten die op de hoofdsom worden geheven ten behoeve van het Rijkswegenfonds, blijven (behoudens afrondingen) ongewijzigd. Ook de zogenaamde dieseltoeslag wordt niet verhoogd.

Omzetbelasting

Abonnementen op dag- en nieuwsbladen

- De levering en de invoer van dag- en nieuwsbladen krachtens abonnement valt ook in 1979 nog onder het nultarief.

Dierentuinen, kermissen en circussen

- Het verlaagde tarief dat tijdelijk gold voor het verlenen van toegang tot dierentuinen, kermisattracties en circussen wordt definitief.

Muziekuitvoeringen en toneelvoorstellingen

- Het verlaagde tarief voor het verlenen van toegang tot muziekuitvoeringen en toneelvoorstellingen, waaronder begrepen opera's, operettes, dansen, pantomimes, revues en cabarets, vervalt per 1 januari 1979, zodat deze diensten voortaan aan het algemene tarief zijn onderworpen (18%). Op lopende seizoenabonnementen en andere reeds verkochte toegangsbewijzen blijft het verlaagd tarief van toepassing.

Overdrachtsbelasting

- Het tarief van de overdrachtsbelasting (geheven bij de verkrijging van onroerende zaken, zoals huizen, grond) wordt 6% (was 5%) Bij verkoop van nieuwbouw wordt geen overdrachtbelasting geheven, omdat dan omzetbelasting verschuldigd is (Ministerie van financien)

MINISTER ANDRIESSEN: BERAAD OVER GEMEENTELIJKE BELASTINGEN

De regering zal zich beraden over de wijze, waarop zij verhoging van gemeentelijke belastingen in toom kan houden. Minister Andriessen heeft dat op 7 december gezegd in het debat over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de Tweede Kamer.
Het Rijk heeft daar wel toezicht op, maar kan er weinig aan doen, aldus minister Andriessen. Het kabinet heeft geen directe repressieve en zeker geen preventieve mogelijkheden. (SER Bulletin)

VERRE OOSTEN ZUIDOOST-AZIE EN

INDONESIË

VRIJLATING POLITIEKE GEVANGENEN

In Indonesië werden in 1978 zo'n 10.000 politieke gevangenen up vrije voeten gesteld, die sinds de mislukte coup van 1965 zonder vorm van proces waren gedetineerd. Die gevangenen waren in drie groepen ingedeeld: De A-groep werd gevo md door mensen van wie bewezen werd geacht dat zij actief bij het komplot van '65 waren betrokken; de E-groep omvatte de leiders van de communistische partij en haar mantelorganisaties; en de C-groep was samengesteld uit gewone leden en mensen die op vage aanwijzingen waren aangehouden.
Ter gelegenheid van de 31ste verjaardag van Indonesië's onafhankelijkheidsproclamatie in aug. 1976 had president Soeharto verklaard dat alle C-gevangenen waren vrijgelaten en dat de vrijlating van de B-gevangenen pas na de verkiezingen van 1977 zou worden geregeld (zie pag. 589 - 1976).

Op 16 aug. 1977 verklaarde president Soeharto dat het probleem van de categorie A-gevangenen „uiterlijk in 1978" zou worden geregeld. Wat de categorie B-gevangenen betreft merkte hij op dat 10.000 zouden worden vrijgelaten in 1977, nog eens 10.000 in 1978 en de rest in 1979.
Admiraal Sudomo, toen stafchef van de KOPKAMTIB, maakte op 26 sept. 1977 bekend dat er tot dan toe 3.809 gevangen van de B-categorie en 580.000 gevangenen van de C-categorie waren vrijgelaten en dat ca. 37.000 gevangenen in de loop van drie jaar in vrijheid zouden worden gesteld.

Op 19 okt. 1977 publiceerde Amnesty International een rapport waarin werd aangedrongen op de onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating van alle politieke gevangenen in Indonesië, wier aantal op ongeveer 100.000 werd geraamd: A-categorie 1.745 (in 1976), B-categorie ca. 55.000, C-categorie enkele tienduizenden en niet-ingedeeld 3.273 gevangenen.
In antwoord op dit rapport stelde admiraal Sudomo op 23 okt. 1977 dat er slechts ca. 31.500 politieke gevangenen in Indonesië waren. Op 16 nov. kondigde hij aan dat 10.000 B-gevangenen in dec. 1977 zouden worden vrijgelaten en nog eens 10.000 in 1978, zodat er in 1979 geen gevangenen meer over zouden zijn. Maar Indonesische functionarissen verklaarden volgens de Los *Angeles* Times (18-11-'77) dat er nog 48.000 gevangenen van de B-categorie waren.
Inderdaad werden op 20 dec. 1977 10.000 gevangenen van de B-categorie in vrijheid gesteld, o.w. 1.500 die op het eiland Boeroe gevangen zaten en drie voormalige ministers.

Als gevolg wan de „ontvolking" van de strafkolonie op Boeroe heeft de regering intussen een nieuw programma aangekondigd waarbij aan vrijwilligers wordt gevraagd zich op dit eiland te vestigen.
Dit is niet zo raar als het klinkt: op het nabijgelegen eiland Ceram bestaat al een florerende Javaanse boerenkolonie. Er zijn al gevangenen die hebben verklaard liever op Boeroe te blijven dan een onzekere toekomst in te gaan in hun oorspronkelijke woonplaatsen. In hoeverre deze verklaring echter waar is, is niet duidelijk. Er gaan geruchten dat er gevangenen zijn die hebben geweigerd een soort loyaliteitsverklaring te tekenen, aldus NRC/H'blad (15-12-78),

Op 12 april 1978 stelde admiraal Sudomo dat er toen nog 19.791 gevangenen waren: 1.833 van de A-categorie, 17.225 van de B-categorie en de rest niet-ingedeelden.
Slechts 200 a 300 gevangenen van de A-categorie zouden nog terecht moeten slaan, de rest zou met de B-gevangenen en de niet-ingedeelden tegen het eind van 1979 zijn vrijgelaten.

In mei volgde de vrijlating van 265 gevangenen en op 26 juli van nog eens 3.921 gevangenen in Bandoeng.

Op 27 sept. werden in Semarang op Java 1.324 politieke gevangenen vrijgelaten. Volgens een legerwoordvoerder verbleven toen nog 14.324 B-gevangenen in hechtenis, van wie naar schatting ca. 9.500 op Boeroe zaten.

Op 4 dec. werd de vrijlating aangekondigd van 4.228 gevangenen, van wie 1.320 van het eiland Boeroe.
In totaal, zo concludeerde *NRC/H'* blad (15-12-'78), zijn er in 1978 zo'n 10.000 politieke gevangenen op vrije voeten gesteld, ,,waardoor het aantal politieke gevangenen nu tot 9.735 is verminderd,–van wie er bijna 6.000 op het eiland Boeroe zijn geïnterneerd". Volgens de Indonesische autoriteiten zullen deze gevangenen, die sinds de mislukte coup van 1965 zonder vorm van proces gevangen zaten, allen in de loop

van 1979 in vrijheid worden gesteld.

VRIJLATING EN ARRESTATIE STUDENTEN

De in aug. 1977 gestarte studentenacties (pag. 850/2 e.v. - '78) liepen eind maart 1978 ten einde. De militaire controle op het Instituut van Technologie te Bandoeng werd op 25 maart opgeheven. De nieuwe vice-president Adam Malik (pag. 853/2 - '78) deelde op 27 maart mee dat hij een open gesprek met de studenten wilde hebben om de verschillen van inzicht met de regering op te lossen. Hij zei het ermee eens te zijn dat de studenten radicale standpunten blijven innemen, maar hij waarschuwde hen tegelijk niet de straat op te gaan. Een studentenleide , Tatok Carmanto, zei op 29 maart dat het aanbod tot een open dialoog een teken van de regering was dat zij een open politiek wil volgen. ,,Dit kan betekenen dat zij wil luisteren naar de sociale onrust", aldus Darmanto. Andere studentenleiders verklaarden dat de regering echter eerst de studentenraden moest ,,ontdooien", d.w.z. een einde aan de schorsing van die raden moest maken.

Een *NRC/H'blad*-medewerker in Bandoeng meldde op 30 maart 1978 over de gevoelens onder de studenten o.a.:

,,De studenten in Indonesië zijn teleurgesteld. Hun spontane protestacties tegen het bewind van de regering van Soeharto lijken op het eerste gezicht weinig resultaat te hebben gehad. Aan hun belangrijkste eis, geen herverkiezing van Soeharto, hebben de drie nationale politieke partijen tijdens de presidentsverkiezingen geen gehoor gegeven.
Ofschoon aan de meeste universiteiten en middelbare scholen nog gestaakt wordt, beginnen veel studenten en scholieren zich in toenemende mate af te vragen of het voeren van verdere acties nog zin heeft. Het laatste wordt hen overigens steeds moeilijker gemaakt. Admiraal Sudomo, chef van de veiligheidsdienst (KOPKAMTIB), heeft in een verklaring tegenover de pers meegedeeld, dat iedere student die aan de activiteit tegen de regering meedoet, zijn recht op verder onderwijs zal worden ontzegd. Regeringsambtenaren, wiens kinderen bij protestacties zijn betrokken, lopen kans ontslagen te worden. Tijdens dezelfde persconferentie zei de admiraal, dat van de in totaal tweehonderd gearresteerde studenten er op korte termijn honderdvijftig zullen worden vrijgelaten. De overige vijftig zullen voor het gerecht moeten verschijnen. Het lot van honderd opgepakte schoolkinderen is nog onzeker....
Inmiddels hebben zowel het rectorium als de studenten (van het Instituut van Technologie te Bandoeng) fel gereageerd op de verklaring van Sudomo aan de pers. De admiraal had namelijk verklaard dat de studenten van de Technische Hogeschool openlijk hun spijt hadden betuigd tegenover het rectorium over het voeren van acties tegen de regering van Soeharto. ,,We zijn misleid en gebruikt door groeperingen van buiten". zouden de studenten letterlijk hebben gezegd. Volgens de Admiraal zouden zijn veiligheidsmensen er tijdens verhoren van de gearresteerde studenten achter zijn gekomen, welke groeperingen dat waren. Hij milde geem namen noemen, omdat het onderzoek nog niet was afgerond.
Zowel het rectorium als de studenten hebben verklaard dat een dergelijke bekentenis van de zijde van de studenten nooit heeft plaatsgevonden. (...)
Toch lijkt het erop dat de colleges binnen niet al te lange tijd zullen worden hervat. ,,Wij zijn moe en gedesillusioneerd". zegt Rachniad, één van de nog vrije studentenactivisten. ,,Op het ogenblik maken we niet veel kans dat er wezenlijke veranderingen zullen plaatsvinden. Misschien over een aantal maanden. Het gewone volk is het echter met ons eens. Maar het is bang, het wil geen herhaling van '66, toen tijdens de machtswisseling van Soekarno-Soeharto honderdduizend mensen werden vermoord.
Anderzijds vindt het dat de huidige regering te ver gaat. Corruptie, machtsmisbruik en nepotisme zijn voor een deel aanvaardbaar voor een bevolking die in een maatschappij leeft die nog veel feodale trekken heeft. Maar er zijn grenzen. En die, en daar is bijna iedereen het over eens zijn duidelijk overschreden".

Op 31 maart 1978 maakte admiraal Sudomo bekend dat er 300 personen gevangen zaten die in de voorgaande drie maande waren opgepakt wegens activiteiten tegen de regering. Het betrof 200 studenten en 100 anderen. o.w. de week tevoren gearresteerde ,,terroristen". Van de gearresteerde studenten zouden 50 a 60 voor het gei-echt worden gebracht; de rest was of zou worden vrijgelaten.
Inmiddels was op bijna alle universiteiten het werk hervat. Op 1 april begonnen ook op het Technologisch Instituut te Bandoeng de studenten weer binnen te druppelen, al werd toen in twee faculteiten nog steeds gestaakt.

Nieuwe arrestaties

Terwijl de ex-Nederlander H. J. C. Princen, voorzitter van de vereniging voor de rechten van de mens in Indonesië, op 14 april na 30 dagen door de KOPKAMTIB te zijn verhoord, onvoorwaardelijk op vrije voeten werd gesteld werd op 12 april de arrestatie van drie vooraanstaande Indonesiërs gemeld in opdracht van de procureur-generaal prof. Ismail Suny, die met de studenten sympathiseerde; oud-generaal Sutomo (als revolutionair bekend onder de naam Boeng Tomo); en Mahbub Junaedi, plv. secretaris-generaal van de islamitische partij PPP en vice-voorzitter van de journalistenbond.

Professor Suny had eind 1977 al een keer vastgezeten. Hij werd destijds gearresteerd nadat hij op een studiebijeenkomst had gezegd over onweerlegbaar bewijs te beschikken dat een generaal met een hoge functie in de regering nauwe banden had met de communistische partij en dat een andere generaal zich op onwettige wijze had verrijkt. Niet lang daarna werd hij echter weer vrijgelaten.

Op 19 april 1978 werd de arrestatie gemeld van Sjafruddin Prawiranegara, oud-minister van financiën, oud-leider van de (verboden) Masjoemi-partij en een van de leiders van de opstand op West-Sumatra in 1957. Hij werd aangehouden in vei-band met zijn vele redevoeringen, maar niet onthuld werd of er enig verband bestond tussen zijn arrestatie en een ontploffing op 14 april in de Istiqlal-moskee in Djakarta. Prawinegara werd op 5 mei weer vrijgelaten.

Inmiddels was op 1 mei de dichter, schrijver, dramaturg en acteur W. S. Rendra (43) gearresteerd.

Rendra is de afgod van de jongeren in Indonesië. Hij begon zijn carrière in de jaren vijftig, maar werd eigenlijk pas bekend nadat hij in 1970 uit Amerika was teruggekeerd, waar hij zijn ,,vorm" vond. Sinds die tijd is al zijn werk sterk maatschappelijk gericht en kan het tot de protestcultuur in het land worden gerekend.

Vrijdagavond 28 april gaf hij zijn tot dusverre laatste voorstelling, waarbij hij zijn nieuwste gedichten, in zijn woorden ,,pamfletten", declameerde.

Tijdens deze opvoering, waarin hij onder andere zei deze pamfletten te hebben gecreëerd omdat alle andere wegen tot het uiten van de openbare mening ,,door spinnewebben" zijn gesloten, ontstond er paniek onder de toeschouwers nadat met ammonia gevulde ballonnen in het publiek waren geworpen. Maar ondanks deze onderbreking zette Rendra zijn opvoering voort: ,,Ik zei niet in waarom ik zwijgen moet. Ik wil mijn boodschap doorgeven, als het moet via pamfletten of Indiaanse rooksignalen of vlaggeseinen of postduiven. Als men alleen maar kritiek mag leveren via de officiële kanalen, is ons leven als soep zonder zout."

Vier dagen later werd hij gearresteerd door de veiligheidsdienst. Als reden werd opgegeven dat de inhoud van zijn gedichten is gebaseerd op het bekende witboek van de studenten van het Bandoengse Instituut voor Technolagie, waarin de Indonesische regering aan de kaak werd gesteld.

Tegelijk gaf de veiligheidsdienst een waarschuwing aan het culturele centrum in Djakarta. Taman Marzuki. Dit centrum, opgericht door Djakarta's vroegere gouverneur, bestaat uit theaters, tentoonstellingsgebouwen en een bibliotheek.

Met financiële steun van de plaatstelijke overheid is dit instituut uitgegroeid tot een centrum van kunstevenementen, traditioneel, klassiek en experimenteel. Daarnaast heeft het de reputatie gekregen als een van de weinige plaatsen in het land waar men zich nog vrij kan uiten, al is liet dan via kunstmanifestaties.

Intussen werd ook een film waarin Rendra de hoofdrol speelt, door het militaire commando in Djakarta verboden. Motief is dat deze film communistische ideeën propageert en de klassentegenstellingen verscherpt. Deze film was al door de censors vrijgegeven, nadat alle aanstootgevende passages eruit waren geknipt. Dit doet dan weer vermoeden dat het mogelijk eerder om de persoon Rendra gaat dan om het principe van vrije meningsuiting.

Op 22 okt. werd Rendra zonder enige verkla ing, maar naar zijn zeggen ook zonder enige voorwaarden vrijgelaten, nadat op 17 aug. reeds 21 studentenleiders (die in februari en maart waren gearresteerd) uit de gevangenis waren ontslagen.

Een vergadering ter herdenking van ,,de eed van de jongere generatie van Indonesië" die op 28 okt. zou worden gehouden, werd plotseling door de politie van Djakarta verboden. Dit verbod kwam als uitvloeisel van de instructie van de onderminister voor jeugdzaken, Abdul Gafur, die alle he denkingen van dit gebeuren, zolang ze niet door de regering waren georganiseerd, onwettig verklaarde. Gafur maakte van de herdenkingsdag een grootscheepse demonstratie van loyaliteit van de jeugd, met parades en massabijeenkomsten in Djakarta's grootste stadion, waar de president zelf aanwezig was en een rede uitsprak.

NRC/H'blad (4-11-'78) schreef over Gafurs optreden o.m.: ,,Hoewel er tot nu toe geen directe oppositie valt te zien tegen de tendens om de jeugd onder regeringsdak te brengen, zijn de onrust onder de jongere generatie, cynisme en apathisme toch niet weg te werken. Deze onrust uit zich in kleine lokale rellen, die op het eerste gezicht geen politieke achtergrond hebben. In Bandoeng zijn vijf van de elf pas vrijgelaten studenten weer gearresteerd; vanwege hun uitlatingen tegen Gafurs optreden. Onder de schooljeugd heerst onrust omdat de minister van onderwijs het schooljaar met zes maanden heeft verlengd, en de jongelui met zes lege maanden voor de boeg staan, omdat het onderwijzend personeel niet weet hoe deze extra zes maanden te vullen."

Medio nov. werden voor de tweede maal in 1978 studentenleiders van de Technische Hogeschool in Bandoeng aangehouden. Een aantal van hen behoort tot de groep opstellers van het witboek tegen de regering van president Soeharto (pag. 851/3-1978).

Achtergronden

De nieuwe arrestaties werden gezien tegen de achtergrond van de normalisatiepolitiek van de nieuwe minister van onderwijs Daud Jusuf. Er waren nieuwe richtlijnen uitgevaardigd over het functioneren van de verschillende studentenorganisaties. Zo wei-den alle vroegere privileges geschrapt, wat leidde tot protestbetogingen van de studenten. Om verdere protestacties te voorkomen waren nu de actiefste studentenleiders alvast opgepakt.

Gezien de onrust onder de Indonesische jongeren probeerde de regering de KNPI, een in 1973 door haar opgerichte en gefinancieerde jeugdorganisatie. wat aantrekkelijker te maken voor de jongeren. De weerstand tegen de KNPI moest worden overwonnen, en die weerstand bestond vooral op de campussen, waar de studentenraden een sleutelpositie innemen. De in de jaren '50 ingevoerde studentenraden, bedoeld om elke activiteit van de progressieve studentenvakbonden te dwarsbomen, zijn echter onder de Nieuwe Orde van generaal Soeharto de bolwerken geworden van waaruit de studenten gezamenlijke actie kunnen ondernemen en hun protest tot uitdrukking kunnen brengen. De studentenvakbonden, die buiten de campus vrijwel verlamd zijn, bundelen hun activiteit en cont oleren langs electorale weg het bestuur van de studentenraden. De uitschakeling van deze studentenraden wordt door de regering beoogd in het kader van een hervormingsprogramma, de z.g. ,,normalisatie van de campus", zo berichtte *NRC/H'*-blad (30-9-'78). Daarbij wordt de nadruk gelegd op de educatieve rol van de universiteit en wordt tegelijk iedere andere rol uitgesloten.

Om in hun opzet te slagen hebben de militaire autoriteiten een nieuweling aan het hoofd van het ministerie van onderwijs geplaatst, Daud Jusuf, die de gehate generaal Syarif Thayeb moet vervangen.

Als directeur van het Centre for International and Strategic Studies (CISS), een denk-tank van de militairen, heeft Daud Jusuf al de nodige ervaringen met studenten achter de rug. In 1966, toen hij in Frankrijk zijn proefschrif voorbereidde, slaagde hij er in om — niet zonder geweld — de Europese organisaties van Indonesische studenten te zuiveren van communistische en nationalistische elementen.

Zodra de weerstand binnen de universiteit eenmaal zou zijn gebroken, hoopten de militaire autoriteiten zonder problemen de studentensyndicaten en jeugdorganisaties tot twee organisaties samen te bundelen. Deze zouden beide zijn aangesloten bij twee partijen die niet in de regering zitten: de Moslempartij (PPP) en de christelijk nationalistische PDI, die zelf zijn voortgekomen uit gedwongen fusies van verschillende politieke partijen.

Behalve deze twee jeugdorganisaties zouden de militaire autoriteiten nog een derde organisatie oprichten die verbonden zou worden met de regeringspartij Golkar. Tenslotte zouden deze drie jeugdorganisaties een federatie vormen, de KNPI.

Om deze tweede fase van de operatie te coördineren werd een staatssecretaris voor jeugdzaken benoemd: Abdul Gafur, een luchtmachtofficier en een van de leiders van de KNPI. De militairen hoopten de hele operatie voltooid te hebben op 28 okt. 1978, de 50ste viering van de Nationale Jeugddag. Maar zo eenvoudig was het niet.

De eerste moeilijkheden rezen op de campus. Daud Jusuf stond voor een moeilijke taak. Want het vereist veel tact om over de ,,normalisatie van de campus" te praten na de confrontatie tussen de strijdkrachten en de studenten en terwijl de studentenleiders nog in de gevangenis zaten.

Zolang het studentenverzet niet is gebroken kan Abdul Gafur niet veel uitrichten. Om tijd te winnen heeft hij echter getracht de jeugdbeweging van de Golkar van de grond te krijgen. Deze nieuwe organisatie zal AMPI gaan heten (Jonge Indonesische generatie voor de vernieuwing) en gevormd worden door groeprn jongeren.

Abdul Gafur is er weliswaar in geslaagd om op 28 juni de AMPI op te richt-n, maar er is nog geen definitief bestuur gevormd en bovendien weigeren sommige groepen om geruisloos ten onder *te* gaan binnen de AMPI.

Onder deze omstandigheden kon de KNPI op 28 oktober niet officieel worden uitgeroepen als de enige Indonesische jongerenorganisatie. Abdul Gafur heeft deze plechtigheid uitgesteld tot 1980.

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

PRO-VIETNAMEES BEWIND IN **CAMBODJA**

Op 7 januari 's morgens werd de Cambodjaanse hoofdstad Phnom Penh ingenomen door pro-Vietnamese opstandelingen tegen het bewind van Pol Pot en Ieng Saïy. De volgende dag meldden die rebellen ,,de totale overwinning" in Cambodja. Toen, op 8 jan., maakte radio-Hanoi bekend dat in Cambodja een acht leden tellende revolutionaire raad was gevormd onder voorzitterschap van de 44-jarige Heng Samrin. Daarmee werd de macht in Phriom Penh formeel overgenomen door het Verenigde Front voor de Nationale Redding van Kampuchea (FUNSK), een organisatie waarvan de vorming door radio-Hanoi op **3** dec. 1978 bekend was gemaakt. Dit FUNSK publiceerde op 8 jan. een programma van de volgende acht punten:

1. omverwerping van het regime van Pol Pot, opheffing van het huidige parlement en nieuwe verkiezingen, uitwerking van een socialistische grondwet.

2. vrijheid van vestiging. beweging, vereniging en godsdienst. Iedereen die het slachtoffer werd van de gedwongen ontruiming van de steden, kan desgewenst naar zijn vroegere woonplaats terugkeren zodra de situatie dat toelaat.

3. uitvoe ing van een economische marxistische politiek. Agrarische produktieploeg-n zullen worden opgericht voor het binnenhalen van de oogst, die zal worden gedistribueerd naarmate men zijn werk heeft verricht. Wie niet tot werken in staat is, wordt ondersteund.

4. afschaffing van gedwongen huwelijken en herstel van gelijkheid tussen de geslachten. herstel van het gezin als eenheid.

5. uitbanning van analfabetisme, bouw van scholen voor kinderen van zeven tot tien jaar, van universiteiten. aanmoediging van beroepsopleidingen, wetenschap en kunst.

6. een politiek van vrede. vriendschap en niet-gebondenheid ten opzichte van alle landen wat hun maatschappelijk systeem ook is.

7. regeling van alle geschillen met buurlanden door vreedzame besprekingen en bijdrage aan het streven Zuidoost-Azië te veranderen in een gebied van vrede, onafhankelijkheid, vrijheid, neutraliteit, stabiliteit en welvaart.

8. weigering zich aan te sluiten bij elk militair blok en vreemde troepen in Cambodja toe te laten.

Plaatselijke besturen (,,volkscomite's voor zelfbestuur") krijgen tot taak dit programma uit te voeren. Zij zullen worden gekozen en bestaan uit degenen die ,onder het vorige regime hebben geleden, zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de revolutie of ouderen die het vertrouuen van de do pelingen hebben

Die comité's moeten ook organen voor ..zelfverdediging" vormen Soldaten uit het leger van Pol Pot zullen vijf dagen ..heropvoeding" krijgen en mogen daarna naar huis. Hardnekkige aanhangers van het oude regime worden voor onbepaalde tijd heropgevoed.

Iedereen krijgt gelijke rechten. Alle ,,organen van dwingelandij" worden afgeschaft. Cultuurmonumenten van de ,,godsdienstige en historische tradities" zullen worden beschermd. Het Nationaal Front heeft de namen van de veertien leden van het ,,centrale comité" bekendgemaakt die de nieuwe leiders zullen worden. Voorzitter van het centrale comité is Heng Samrin (44) die sinds 1969 bij de Khmer Rouge is aangesloten, in 1976 divisiecommandant en politiek commissaris werd, maar vorig jaar door het bewind van Pol Pot ter dood werd veroordeeld. Zijn plaatsvervanger is Chea Sim, die eenzelfde carrière als Heng Samrin achter de rug heeft en wiens vrouw en zes van zijn zeven kinderen, volgens Radio Hanoi, onder het vorige regime werden vermoord.

De rebellen verklaarden dat zij bij hun op 25 dec. 1978 begonnen offensief waren gesteund door de plaatselijke bevolking, maar vrijwel alle Westerse commentatoren zijn van mening dat het grootste deel van de gevechten — zo niet het hele offensief — werd gevoerd door Vietnamese troepen, ook al kan het aantal van 100.000 Vietnamese militairen overdreven zijn.

Sinds het Cambodjaanse bewind op 31 dec. 1977 de betrekkingen met Vietnam verbroken had (pag. 5 - 1978), waren er in het grensgebied tussen beide landen gevechten geleverd. Daarbij zou het intiatief tot eind juni voornamelijk van Cambodjaanse troepen zijn uitgegaan, die overvallen op Vietnamees gebied uitvoerden. Na een gevechtspauze in de tweede helft van mei en de eerste van juni nam de strijd weer toe, waarbij tot eind dec, geleidelijk aan het initiatief meer van Vietnamese zijde leek te komen.

Nadat de Far Eastern *Economic* Review reeds op 4 aug. had bericht dat de vroegere plv. stafchef So Phim, een verzetsbeweging had gevormd, meldde ook Hanoi op 2 sept. de oprichting van een Cambodjaanse verzetsorganisatie.

De afgezette Cambodjaanse premier Pol Pot (r) in gesprek met de Chinese vicepremier Tsjen Joeng-koeei (l).

Cambodja meldt *verdrijving* Vietnamese „invallers". Militaire operaties *januari 1978*

De berichten over de gevechten tussen Cambodja en Vietnam in januari 1978 bleven tegenstrijdig.
Op 6 jan. verklaarde radio-Phnom Penh: „Wij hebben de vijand totaal van ons grondgebied verdreven".
Vietnamese troeprn zouden op drie verschillende fronten zijn teruggeslagen. Eerder die dag had hetzelfde radiostation echter gemeld dat de Vietnamese invasiemacht over een front met een lengte van 240 km tot **32** km diep op Cambodjaans gebied was doorgedrongen en onverwacht was doorgestoten tot op 56 km van de hoofdstad Phnom Penh.
Volgens het Cambodjaanse overwinningsbericht zouden in de loop van de gevechten tussen 12 dec. '77 en 5 jan. 1978 ca. 29.200 Vietnamese militairen zijn gedood of gewond en 117 tanks buiten gevecht zijn gesteld, terwijl de verliezen aan Cambodjaanse zijde 470 doden en 1.200 gewonden bedroegen.
Daarentegen stelde Vietnam op 6 jan. 1978 opnieuw — bij monde van Ngo Diem (hoofd van de voorlichtingsdienst van het ministerie van buitenlandse zaken) — dat „de troepen van Hanoi geen enkel stuk Cambodjaanse grond hebben bezet", terwijl het Vietnamese persbureau *VNA* op 7 januari meldde dat twee Cambodjaanse bataljons de vorige dag verscheidene zones van de Vietnamese provincie Ha-Tien hadden bezet.

Volgens de Cambodjaanse versie verliepen de gebeurtenissen als volgt: Op 1 jan. 1978 rukten Vietnamese troepen in de provincie Kom–ong Cham op langs hoofdweg 7 naar het kruispunt Pratheat (30 km van de grens) en verspreiden zij zich tot 20 km benoorden en bezuiden die hoofdweg. Dezelfde dag begonnen Cambodjaanse troepen een tegenoffensief, waarbij de Vietnamezen in de provincie Kampot vrijwel werden vernietigd, terwijl de rest twee dagen later langs de grens werd opgeruimd.
In Takeo gingen de Cambodjaanse troepen op 2 jan. tot de aanval over en bereikten zij de volgende dag de grens, waarbij twee vijandelijke divisies werden vernietigd.
In de provincie Svay Rieng vielen de Cambodjanen op 4 jan. aan; op 5 jan. werd de plaats Chak ingenomen; op 6 jan. werd de vijand vrijwel volledig verdreven van hoofdweg 1 en op G jan. werden de resterende Vietnamese troepen vernietigd.
In de provincie Kompong Cham lanceerden de Cambodjanen gecoördineerde aanvalsacties in de nacht van 4 op 5 jan. waardoor de Vietnamezen volledig op de vlucht werden gedreven.
Op 6 jan. beweerde radio-Phnom Penh voorts dat de Vietnamezen in de provincie Kratie op de vlucht waren gejaagd en de volgende dag dat zij uit de provincie Mondolkiri waren verdreven, waar zij de provinciehoofdstad Senmonorom waren binnengedrongen; dit waren overigens de eerste berichten waaruit bleek dat Vietnamese troepen die twee p ovincies waren binnenyevallen. r

Daarentegen bleven Vietnamese bronnen melding maken van Cambodjaanse acties tegen Vietnam Het officiële Vietnamese persbureau V N A sprak op 6 jan over Cambodjaanse aanvallen in de periode van **1-3** januari, die volgens een nadere mededeling de volgende dag waren gericht tegen de provincies Dong Thap, An Giang en Kien Giang en die de Vietnamese strijdkrachten hadden „gedwongen van hun recht op legitieme zelfverdediging gebruik te maken om op gepaste wijze te antwoorden en de Cambodjaanse legereenheden die Vietnamees grondgebied hadden aangevallen ver van de Vietnamese grens te verdrijven" Daarmee werd toegegeven dat Vietnamese eenheden Cambodja waren binnengetrokken

Berichten uit diverse bronnen in Bangkok stemden overeen in de opvatting dat sterke Vietnamese troepen Cambodja in dec. 1977 en begin jan. 1978 waren binnengetrokken en dat die vervolgens in jan. en febr. geleidelijk waren terugget okken. Die bronnen stonden uiterst sceptisch tegenover de Cambodjaanse overwinningsberichten.
Zo werd op 8 jan. uit kringen van de Thailandse inlichtingendienst bericht dat het oostelijke legerkorps van Cambodja, ter sterkte van 25.000 man — op een totale strijdmacht van 80.000 man — bij de Vietnamese invasie was verslagen en minstens 10.000 man had verloren. Diplomatieke bronnrn geloofden dat de Vietnamezen hun doel hadden bereikt, nl. het instellen van een veilige bufferzone aan de Cambodjaanse zijde van de grens — 6 a 25 mijl diep op Cambodjaans gebied — met naar schatting acht divisies om verdere Cambodjaanse aanvallen op Vietnamese dorpen te voorkomen.
In dat verband kan erop worden gewezen dat de Vietnamese autoriteiten vanaf januari buitenlandse journalisten toestonden het grensgebied te bezoeken, terwijl geen buitenlanders werden toegelaten om het gebied aan de Cambodjaanse zijde van de grens te bezoeken, uitgezonderd een groep Joegoslavische journalisten die op 6 en 7 maart door de provincie Takeo en Kampot werden rondgeleid. Deze verklaarden achteraf geen onbetwistbare sporen van recente gevechten te hebben waargenomen, terwijl de berichten van de buitenlandse journalisten uit het Vietnamese gebied Vietnamese beschrijvingen van Cambodjaanse wreedheden volledig bevestigden, die op hun beurt grote gelijkenis vertoonden met Westerse berichten over het optreden van Cambodjaanse troepen bij hun invallen in Thailand in begin 1977 (zie pag. 782/1 e.v.-'77).
Ook in het verdere verloop van januari bleef Vietnam melding maken van Cambodjaanse aanvallen op Vietnamees gebied. Volgens VNA (14-1) betroffen die aanvallen de grensprovincies Long An, An Giang, Dac Lac, Dong Thap, Tay Ninh. Gia Lai, Cong Tum, Song Be en Kien Giang. Het zwaarste, aldus VNA, waren de aanvallen van twee Cambodjaanse regimenten op de streek van Tinh Bien en op het gebied rond het Vinh-Te-kanaal en de rivier de Binh Di in An Giang op de avond van 11 januari, waarbij de Cambodjanen op enkele plaatsen 4 km diep op Vietnamees gebied zouden zijn doorgedrongen. Zij zouden pas na een veldslag op 19 januari zijn teruggeslagen, waarbij zij 1.060 man aan doden en gewonden zouden hebben verloren.
Later werd gemeld dat de Vietnamese steden Chau Doc en Tay Ninh op 19 januari voor het eerst vanaf Cambodjaans gebied waren beschoten.
Volgens berichten uit Bangkok zouden in de eerste maanden van 1978 Chinese wapenzendingen in Cambodja zijn aangekomen, waaronder voor het eerst anti-tankraketten en lange-afstandsgeschut zouden zijn geweest.

Vietnamees vredesvoorstel door Cambodja verworpen

Nadat de Vietnamese oproep van 31 dec. 1977 om de grenskwestie met Cambodja „in een geest van broederlijke vriendschap" op te lossen (pag. 5/3-1978) door Cambodja op **3** jan. '78 was verworpen, daar het niet onder bedreiging of dwang van de Vietnamese troepen wilde onderhandelen — die eerst volledig moesten worden teruggetrokken —, publiceerde de Vietnamese regering op 5 febr. een verklaring met een uit drie punten bestaand voorstel voor een regeling van de betrekking-n met Cambodja. Die punten waren:
„1) Onmiddellijke stopzetting van alle vijandelijke militaire activiteiten in het grensgebied; legering van de strijdkrachten van elke partij binnen haar eigen grondgebied op 5 km vanaf de grens.
2) Een onmiddellijke ontmoeting van beide partijen in Hanoi of Phnom Penh of in een aan de grens tussen beide landen gelegen plaats

voor liet onderhandelen over en ondertekenen van een verdrag, waarin zij zich verplichten om (a) elkaars onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit te eerbiedigen, (b) zich te onthouden van agressie, het toepassen van of het dreigen met geweld in hun onderlinge betrekkingen, inmenging in elkaars binnenlandse aangelegenheden en subversieve activiteiten tegen elkaar, (c) elkaar te behandelen op voet van gelijkheid, en (d) in vrede en vriendschap en in een geest van goede nabuurschap te leren. Beide partijen zullen een verdrag ondertekenen over de grenzen tussen beide landen op basis van wederzijdse eerbiediging van elkaars territoriale soevereiniteit binnen de huidige grenzen.

3) Beide zijden zullen zich akkoord verklaren met een passende vorm van internationale garantie en toezicht."

Daaraan werd nog toegevoegd: ,,Om gunstige omstandigheden te scheppen voor de onderhandelingen tussen de twee landen is het noodzakelijk een einde te maken aan elke propaganda die haat tussen de twee naties schept en aan alle verdeeldheid zaaiende acties die de bestaande solidariteit en vriendschap tussen de twee volken schaden..."

In antwoord op een vraag over de Cambodjaanse bewering dat Vietnam had getracht Cambodja te dwingen in een Indochinese *federatie zei de Vietnamese onderminister van buitenlandse zaken* Nguyen Co Thach, *die de regeringsverklaring op een persconferentie in Hanoi toelichtte, dat Vietnam die zaak nooit aan de orde had gesteld sinds de Indochinese communistische partij in* 1951 *was ontbonden en dat Vietnam herhaaldelijk had beloofd de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van Cambodja en Laos te zullen eerbiedigen.*

Op de bewering dat Vietnam subversieve activiteiten had uitgevoerd tegen de Cambodjaanse autoriteiten reageerde Thach als volgt: ,,De publieke opinie in de wereld is uitvoerig ingelicht over interne zuiveringen en bloedige massamoorden in Cambodja en zij veroordeelde de onpopulaire *politiek van de Cambodjaanse autoriteiten. Het valt gemakkelijk te begrijpen dat de Cambodjaanse autoriteiten hun verantwoordelijkheid voor de bloedige gebeurtenissen in Cambodja niet erkennen, maar geloven dat het voor hen de beste manier is cm alle blaam op externe factoren te schuiven in een poging om de Vietnamese regering te belasteren."*

De Vietnamese minister van buitenlandse zaken, Nguyen Duy Trinh, zond op 6 febr. een kopie van de regeringsverklaring aan secretaris-generaal Waldheim van de VN met het verzoek die aan alle lidstaten van de organisatie te doen toekomen. Ook zond hij kopieën aan de ministers van buitenlandse zaken van het coordinatiebureau van de niet-gebonden landen.

Op 8 febr. meldde radio-Phnom Penh echter dat Cambodja ket Vietnamese vredesvoorstel verwierp, omdat het louter ,,een propagandageste om de internationale opinie te misleiden" was, op een ogenblik dat Vietnam een nieuw offensief met tanks en vliegtuigen startte

Milituire operattes februari tot medio mei 1978

Voor zover uit de tegenstrijdige berichten valt af te leiden bleven de Vietnamese troepen vanaf eind januari tot medio mei hoofdzakelijk in het defensief, waarbij zij herhaalde Cambodjaanse aanvallen over de grens afsloegen.

Zo meldde de Stem van Vietnam op 9 maart dat in de periode van 27 febr. tot 4 maart meer dan 400 op Vietnamees gebied binnengedrongen Cambodjaanse militairen waren gedood. Op 15 maart werden voor de periode 4 tot 10 maart 500 gedode Cambodjaanse militairen gemeld.

In een offensief dat radio-Hanoi op 16 maart omschreef als een ,,ernstige escalatie" van de oorlog zouden vier Cambodjaanse bataljons op 14 maart rond Ha-Tien op drie punten de aanval hebben geopend, terwijl nog een bataljon vanuit zee een landing zou hebben uitgevoerd en het berggebied van Ba Ly (4 km ten noordwesten van Ha-Tien) zou hebben bezet. Pas na een tegenoffensief op de volgende dag zouden de Cambodjanen zijn verdreven.

Vervolgens meldde radio-Phnom Penh op 11 en 12 april dat talrijke Vietnamese divisies met steun van tanks en artillerie op 7 april ,,een nieuwe grootscheepse invasie" waren begonnen langs het hele front van Ha-Tien in het zuidwesten tot Ratanakiri in het noordoosten. Maar de Vietnamese troepen zouden een zware nederlaag hebben geleden en op de vlucht zijn gejaagd.

Daarentegen verklaarde radio-Hanoi op 14 april dat Cambodjaanse troepen in de loop van die maand herhaalde aanvallen op verscheidene gebieden ,,diep in" Vietnam hadden uitgevoerd, waarbij o.a. op 4 april 8 Cambodjaanse bataljons in de provincie An Giang tijdelijk tot 10 km diep op Vietnamees gebied waren doorgedrongen. De lokale Vietnamese troepen hadden de ,,agressors" echter verdreven. De Cambodjaanse versie werd door neutrale bronnen in Bangkok als onwaarschijnlijk van de hand gewezen.

Volgens Vietnam werd ook een nieuwe Cambodjaanse aanval van drie bataljons in het gebied van Ha-Tien in de nacht van 23 op 24 april afgeslagen, waarbij vrijwel 100 Cambodjanen zouden zijn gedood.

Op 10 mei verklaarde radio-Phnom Penh dat na de ,,overwinning" van 6 jan. ..wij de Vietnamezen niet verdere aanvallen tegen ons lieten beginnen, maar tegen hen aanvallen bleven lanceren". Op sommige fronten zouden hele divisies zijn ingezet. *V N A* berichtte op 11 mei dat eenheden van het Vietnamese volksleger op 1 en 3 mei in de provincie Giang in de Mekongdelta bijna 600 binnengedrongen Cambodjaanse militairen buiten gevecht hadden gesteld, waarna *V N A* op 17 mei meldde dat op 6 mei 2 Cambodjaanse bataljons waren onderschept die in de provincie Tay Ninh waren binnengedrongen.

Inmiddels werden diverse Vietnamese steden zoals Ha-Tien (waar het inwonertal van 30.000 tot minder dan 1.000 zou zijn gedaald), Chau Doc en Tay Ninh bijna dagelijks beschoten.

Ook waren intussen duizenden Cambodjanen naar Vietnam gevlucht. Het bureau van de VN-Hoge Commissaris voor Vluchtelingen deelde in juni mee dat volgens schattingen van de Vietnamese regering 150.000 Cambodjanen en 170.000 mensen van Vietnamese afkomst, die normaal in Cambodja verbleven, in Vietnam waren aangekomen.

Ook waren 750.000 Vietnamezen uit het grensgebied overgebracht naar veiliger plaatsen in Vietnam.

Notawisseling Vietnam-Cambodja

Inmiddels had de Vietnamese ministe van buitenlandse zaken, Nguyen Duy Trinh, op 10 april een nota gezonden aan zijn Cambodjaanse ambtgenoot Ieng Sary via de ambassade van Laos in Cambodja, waarin hij de Vietnamese voorstellen van 5 febr. herhaalde en op een onmiddellijk openen van de onderhandelingen aandrong. Maar Ieng Saryr weigerde de nota in ontvangst te nemen, omdat het slechts een poging zou zijn om een nieuw Vietnamees offensief te verdoezelen.

Op 15 mei deed de Cambodjaanse rege ing via de ambassade van Laos in een nota een eigen onderhandelingsvoorstel aan Vietnam. Gesteld werd daarin dat als Vietnam in de 7 maanden na 15 mei aan vier voorwaarden voldeed, de twee landen bijeen konden komen om een con-

crete en definitieve oplossing voor hun problemen te vinden.
Die vier voorwaarden waren:
1) dat Vietnam alle daden van agressie, invasie, annexatie, provocatie en schendingen, beschietingen met machinegeweren, bombardementen en luchtaanvallen tegen het grondgebied, de territoriale wateren en het luchtruim van Democratisch Cambodja staakt;

2) dat Vietnam het zenden van spionnen of subversieve agenten om inlichtingen in te winnen op het grondgebied, in de territoriale wateren en op de eilanden van Democratisch Cambodja staakt, dat het elke subversieve actie en daad van inmenging in de interne aangelegenheden van Democratisch Cambodja stopt, en dat het het onde - nemen van pogingen tot een staatsgreep of andere activiteiten gericht op het omverwerpen van de regering van Democratisch Cambodja beëindigt:

3) dat Vietnam definitief de strategie laat varen die erop gericht is om Cambodja onder de heerschappij van Vietnam te plaatsen in de Indochinese federatie volgens de doctrine van ,,één partij, één land en één volk" in het Indo-China dat van Vietnam afhankelijk is.

4) dat Vietnam de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van Democratisch Cambodja eerbiedigt alsmede het recht van het Cambodjaanse volk om zijn eigen bestemming zelf te bepalen.

Op 6 juni beantwoordde Vietnam de Cambodjaanse nota. De daarin gestelde voorwaarden werden ,,absurd" genoemd, maar tegelijk werden de volgende voorstellen gedaan:

a) Beide partijen geven een gemeenschappelijke verklaring uit of elk van beide partijen komt met een eigen verklaring, waarin gesteld wordt dat zij alle vijandelijke militaire activiteiten in de grensgebieden zo spoedig mogelijk zullen staken.

b) Beide partijen moeten overeenkomen hun strijdkrachten op hun eigen grondgebied minstens 5 km vanaf de grens te legeren.

c) Tegelijkertijd moeten diplomatieke vertegenwoordigers van Vietnam en Cambodja in Vientiane (de hoofdstad van Laos) of in een andere voor beide partijen aanvaardbare hoofdstad bijeenkomen om te spreken en zo snel mogelijk overeenstemming te bereiken over het tijdstip, de plaats en het niveau van onderhandelingen tussen vertegenwoordigers van de Vietnamese regering en de Cambodjaanse regering om de problemen in de betrekkingen tussen de twee landen te regelen.

Op 17 juni verklaarde het Cambodjaanse ministerie van buitenlandse zaken dat de Vietnamese voorstellen erop gericht waren om de wereldopinie te misleiden en Vietnam toe te staan zijn schendingen en agressiedaden tegen Cambodja gemakkelijker uit te voeren. Gesteld werd dat ,,De terugtrekking van Cambodja's strijdkrachten tot op 5 km van de grens, zoals de Vietnamese zijde verlangt, Vietnam automatisch een 5 km brede strook van Cambodja's grondgebied laat annexeren".

Cambodjaanse berichten over Vietnamees staatsgreepkomplot

Reeds in zijn verklaring van 31 dec. 1977 (pag. 5-'78) had het Cambodjaanse bewind Vietnam ervan beschuldigd dat het in 1975 en 1976 ,,criminele activiteiten" had bedreven bij ,,een poging om een staatsgreep te organiseren ter omverwerping van Democratisch Cambodja door een handjevol verraderlijke krachten die Vietnamese agenten waren". Op 29 april 1978 werd in een uitzending van radio-Phnom Penh beweerd dat de Vietnamezen waren ,,verwikkeld in een reeks criminele activiteiten om de leiding van Democratisch Cambodja te verpletteren" in september 1975, in april en september 1976 en in april en september 1977.

Over die beweerde putschpogingen in 1975 en 1976 werden geen nadere bijzonderheden verstrekt, al vielen sommige van de genoemde data samen met wijzigingen in de Cambodjaanse regering. Zo was Penn Nouth in april 1976 als premier vervangen door Pol Pot, die zelf in september 1976 tijdelijk aftrad en in september 1977 op zijn post terugkeerde (zie pag. 750-1977). In Le Monde (30-3-'78) werd meegedeeld dat uit gesprekken met Vietnamese politieke leiders was duidelijk geworden dat ,,er een poging tot een staatsgreep in Phnom Penh in april 1977 was die kon worden beschreven als 'pro-Vietnamees' ", wat als een ,,voorspel tot een intensivering van Cambodjaanse aanvallen" werd qezien.
Vier voormalige Khmer Rouges verklaarden op 29 juni 1978 te Parijs tijdens een persconferentie dat er sinds begin 1977 een zuivering van o.m. personen verdacht van pro-Vietnamese sympathieën in Cambodja aan de gang was en dat de ,,ministers van coöperaties en binnenlandse zaken" op beschuldiging van verraad waren terechtgesteld. Daarbij werd kennelijk gedoeld op Hou Youn, minister van binnenlandse zaken en coöperaties van mei 1970 tot april 1976, van wie sindsdien niets meer was vernomen

Op 24 juni verklaarde de Cambodjaanse vice-premier en minister van buitenlandse zaken, Ieng Sary, tijdens een persconferentie te Phnom Penh dat een nieuwe Vietnamese poging om een staatsgreep in Cambodja te organiseren eind mei was verijdeld. Volgens een officieel communiqué was de bedoeling van de Vietnamese staatsgreep Democratisch Cambodja omver te werpen. ,,Als dit plan echter niet volledig slaagde, beraamden zij een poging om het oostelijke gebied over te nemen, dit van Cambodja af te scheiden, een nieuwe staatsmacht en partij in te stellen om als Vietnamese marionet te dienen, en het oostelijke gebied te gebruiken als springplank voor het lanceren van een Vietnamese militaire aanval om het hele gebied ten oosten van de rivier de Mekong en andere delen van Cambodja in te palmen, en vervolgens heel Cambodja," aldus de Cambodjaanse verklaring.

VNA noemde deze verklaring op 27 juni ,,een uiterst belachelijke laster" Evenwel was sinds 3 april in Vietnamese radio-uitzendingen in het Cambodjaans zo nu en dan een beroep op de Cambodjaanse troepen gedaan tegen hun eigen regering in opstand te komen, en vanaf juni waren in die uitzendingen aan Cambodjaanse krijgsgevangenen en vluchtelingen toegeschreven berichten geciteerd waarin werd vermeld dat een deel van het leger in opstand was gekomen. Als voorbeelden waren o.a. gegeven een muiterij van Cambodjaanse troepen op 26 mei in de provincies Kompong Cham, Prey Veng en Svay Rieng, die nog steeds zou voortduren; opstanden in Kampot, Takeo, Kratie en Kompong Thom en in de noordwestelijke provincies Siem Reap en Battambang. Voorts werd in een radio-uitzending op 29 aug. bericht dat bijna 1.000 officieren en manschappen waren vermoord in juli, omdat zij ervan werden verdacht in contact te staan met rebellentroepen.

Na een rondreis door Zuidoost-Azië schreef de correspondent van NRC/Handelsblad, K. G. van Wolferen, op 1 mei o.m.: ,,Alle aanwijzingen zijn dat Hanoi via zijn zelf-geschapen ,,bevrijdingsbeweging" — waarvoor het vluchtelingen, deserteurs uit de Rode Khmer en elementen van de oude Khmer-minderheid in Vietnam opleidt — Cambodja zal trachten over te nemen. (...)
Mocht dit echter te lang duren of bij voorbaat tot falen blijken gedoemd te zijn, dan is er nog het alternatief van een volledige militaire invasie..."

(Voortzetting volgende aflevering)

WEST-EUROPA

BELGIË

MOEILIJKHEDEN IN OLIESECTOR

De tweede helft van 1978 heeft de oliesector diverse moeilijkheden van sociale aard onde gaan. Het begon toen de NV Belgische Petroleum Raffinaderij (RBP) op 31 juli aankondigde, dat zij van haar belangrijkste aandeelhouder, Occidental Petroleum Corporatiori (Los Angeles, USA) bevel had gekregen het bedrijf te Antwerpen te sluiten. De oudste raffinaderij van België was er sedert 1933 gevestigd aan het vierde havendok en stelde 470 personen te werk. Zij beschikte over een capaciteit van 4,6 mln ton. De jongste jaren was de onderneming niet meer uit de rode cijfers geraakt. In 1978 was het gecumuleerde verlies opgelopen tot 1,5 mrd fr. Op 7 aug. werd de onderneming op non-actief gesteld.

Op een eerste verzoek van de vakbonden, om de raffinaderij door de Staat te laten overnemen, werd door staatssecretaris voor streekeconomie Eyskens negatief gereageerd.

Op 29 aug. stelde de sociale bemiddelaar, die namens de regering optrad, in het paritair comité voor de stopzetting van de raffinagebedrijvigheid voor een periode van drie maanden m.i.v. 31 juli uit te stellen. Het patronaat verwierp dat voorstel, waarop de vakbonden met een reeks protestacties begonnen. Zij verweten de ondernerning dat zij het akkoord inzake de werkzekerheid niet naleefde en geen rekening hield met de Belgische sociale tradities. De vakbonden drongen niet zozeer aan op de instandhouding van het bedrijf, maar veeleer op de weder-tewerkstelling van de RBP-werknemers in de andere oliebedrijven. De werkgevers repliceerden dat dit om economische redenen niet doenlijk was.

Op 1 sept. gingen de 256 arbeiders van RBP over tot de bezetting van de bedrijfsgebouwen. De kantoorbedienden sloten zich niet bij de bezetting aan, maar aanvaardden de gebruikelijke regeling m.b.t. opzegvergoedingen e.d. Om het protest van de REP-arbeiders kracht bij te zetten, hielden de ruim 4.000 arbeiders van de oliesector op 6 sept. een waarschuwingsstaking van 24 uren, en op 11 sept. brak een algemene staking in de sector uit. Ze duurde drie weken en werd gekenmerkt door incidenten.

Op 2 okt. werd het werk hervat, nadat RBP en de vakbonden het eens waren geworden over een protocol waarin sprake was van vervroegde pensioneringen, de uitbetaling van ontslagvergoedingen enz. Van zijn kant had minister Spitaels (tewerkstelling) de olie-werkgevers aanbevolen gebruik te maken van de werktijdverkorting tot 38 uur die m.i.v. 1 januari 1979 wordt ingevoerd, om de REP-arbeiders in hun ondernemingen te herklasseren.

Terwijl de overige arbeiders van de olie-bedrijven weer aan het werk gingen, lieten de RBP-arbeiders weten, dat zij geen vrede namen met het protocol en de bedrijfsbezetting handhaafden.

De volgende weken werden diverse formules door de regering onderzocht, ook met het oog op een volledige of gedeeltelijke voortzetting van de RBP-activiteiten. Daarbij werd onderhandeld met — ook buitenlandse — groepen over de eventuele aankoop van het bedrijf.

Maar aan het einde van het jaar hadden al die besprekingen nog steeds geen resultaat opgeleverd. Op 29 dec. liet de voorzitter van de Vlaamse socialisten, Van Miert, weten dat de eventuele toetreding van zijn partij tot de nieuwe kabinetscoalitie mede zou afhangen van een bevredigende regeling voor het RBP-bedrijf.

EINDEJAARSBOODSCHAP VAN DE KONING

Aan de voo avond van Kerstmis heeft koning Boudewijn een eindejaarsboodschap gericht tot de bevolking. Na te hebben betoond dat de volksvertegenwoordiging in het parlement voor grote zorgen en zware verplichtingen staat, zei hij ,,dat het erop aankomt tot verstandhouding te komen, ten einde de regering te vormen, de toekomst te oriënteren en, na de vele reeds gedane inspanningen, de grondwettelijke hervorming door te zetten, die het land een nieuw aanschijn moet geven".

Verder zei de koning dat het onmogelijk is aan alle eisen tegemoet te komen, maar hij voegde er aan toe: ,,Toch verwacht u, zoals ikzelf, dat er akkoorden tot stand komen die voor allen aanvaardbaar zijn en die ook door iedereen, zonder bijbedoelingen, kunnen worden onderschreven. Het afsluiten van dergelijke akkoorden is onontbeerlijk en veronderstelt een vaste wil om tot verzoening te komen en begrip op te brengen voor de problemen van de anderen. Andermaal dienen de tegenstellingen tussen personen of groepen ondergeschikt te worden gemaakt aan het algemeen belang."

Verder zei het staatshoofd dat al diegenen die invloed uitoefenen, de draagwijdte van hun woorden zorgvuldig moeten afwegen en met omzichtigheid moeten tewerk gaan: ,,Ieder van ons is immers ten dele verantwoordelijk voor liet behoud van de nationale eendracht."

De koning omschreef zijn taak ,,die er onder meer in bestaat de polsslag van het land te voelen — dit land dat ik het ganse jaar doorkruis —; te luisteren naar de leiders van het politiek, economisch en sociaal gebeuren, die mij dagelijks op de hoogte houden van hun opinies, hun verlangen en hun toekomstplannen, alsook die der groeperingen die zij vertegenwoordigen. Uit die gesprekken blijkt dat de overgrote meerderheid zich ervan bewust is dat onze instellingen grondig moeten worden gewijzigd. Nochtans moet de eerbiediging van de rechtmatige diversiteiten noodzakelijkerwijze samengaan met een sterk en stabiel centraal gezag. dat in staat is de gemeenschappelijke belangen te behartigen en ze op het internationale podium te verdedigen". De koning deed opmerken dat niemand een patrimonium wil zien verdwijnen ,.dat zo rnoeizaam werd opgebouwd".

Tenslotte zei het staatshoofd dat ,,wij over de hervorming van de instellingen heen, alles in het werk moeten stellen om het nieuwe jaar zo gelukkig mogelijk te maken voor alle bewoners van het land; wij moeten onze nijverheid omschakelen, de werklozen weer arbeid bezorgen, de armoede bestrijden, onze steden en landschappen mooier maken, de opvoeding van onze kinderen verbeteren en de geestelijke en morele waarden verstevigen die het leven zin geven en de toekomst van een volk verzekeren".

INFLATIE

Het indexcijfer van de consumptieprijzen steeg in dec. 1978 met 0,57 tot 130,09 punt. Van dec. 1977 tot dec. 1978 stegen de prijzen met 3.86%. In 1977 bedroeg de inflatie nog 6,3%, in 1976 7,5%, in 1975 11% en in 1974 15,68%.

De vertraging van de inflatie in 1978 is vooral toe te schrijven aan de aanslepende zwakke economische conjunctuur, de vertraging van de loonstijging, de herwaardering van de frank en aan de invoering van een verruimde indexlijst van de consumptieprijzen van juni 1976 af.

COALITIES IN PROVINCIERADEN

De verkiezingen van 17 december 1978 (pag. 5 e.v.) hebben wijzigingen aangebracht in de samenstelling van de coalities in de provincieraden.
Het samengaan van christen-democraten en socialisten blijft gehandhaafd in Antwerpen, Oost-Vlaanderen, Luik en Namen, maar de CVP-BSP-coalities in West-Vlaanderen en Limburg worden vervangen door een homogeen CVP-bestuur. In Henegouwen waar de socialisten de volstrekte meerderheid verspeelden en dus geen homogeen bestuur konden handhaven, vormden zij een alliantie met het Rassemblement Wallon. In Luxemburg gaan nu socialisten, christen-democraten en liberalen samen; voordieii steunde het bestuursakkoord op een alliantie van socialisten, liberalen en RW.
In Brabant worden de liberalen, voor de eerste keer sedert de stichting van de Belgische staat in 1830, uit de bestendige deputatie gewipt; daar kwam nu een coalitie tot stand van socialisten, christen-democraten, FDF en Volksunie.

STAF DE CLERCQ HERBEGRAVEN

Het stoffelijk overschot van Staf de Clercq, die tijdens de Tweede Wereldoorlog een vooraanstaande rol speelde in de collaboratie-politiek, werd op 7 december 1978 tijdens een clandestiene ,,operatie-Delta" door leden van de Vlaamse Militantenorde te Leerbeek opgegraven en aanvankelijk op een geheime plaats verborgen gehouden. Na bemiddeling door senator Leo van Ackere (CVP) die destijds ook onderhandelde, toen het lijk van C. Verschaeve in Tirol ontgraven en illegaal naar België overgebracht werd (zie ber. 431/3-1973), werd het stoffelijk overschot van De Clercq, met instemming van de overheid, op 26 december in de familiegrafkelder te Asse bijgezet.

De Clercq (geb. 1884 te Everbeek) was eerst onderwijzer, begon in 1919 een parlementaire loopbaan als kamerlid voor Brussel van de Frontpartij, stichtte in 1933 het Vlaams Nationaal Verbond, waarvan hij de leider werd en dat hij in 1940, na de Duitse inval, deed kiezen voor samenwerking met het nationaal-socialisme. Hij stierf te Gent op 22 okt. 1942 aan een hartziekte en werd opgevolgd door de historicus dr. H. J. Elias.

ARTSENHONORARIA VERHOOGD

De ministe van sociale voorzorg heeft op 27 dec. 1978 medegedeeld dat de terugbetalingstarieven voor de erelonen van de artsen m.i.v. 1 jan. 1979 met 3,8% worden verhoogd. De artsen mogen hun honoraria met eenzelfde percentage aanpassen. Erelonen voor toezicht op ziekenhuispatiënten en voor de dringende bezoeken van de huisarts ('s nachts, 's avonds en tijdens het weekeinde) stijgen iets meer.
Het artsensyndicaat van dr. Wynen heeft direct ingestemd met de beslissing. Na enig beraad ging ook het artsensyndicaat van dr. De Brabanter akkoord, omdat de minister tevens toegezegd had, dat er opnieuw zal worden gepraat over de samenstelling van de commissie artsen-ziekenfondsen, en het sociaal statuut van de arts. Het syndicaat van dr. De Brabanter had eerst, uit protest tegen het uitblijven van nieuwe onderhandelingen, zijn leden de raad gegeven de erelonen met 10% te verhogen. Het syndicaat besliste, na de mededeling van de minister, verdere acties voor een maand op te schorten.

De nieuwe tarieven

	Aanbevolen ereloon	Terugbetaling gewone verzekerde
advies	70	53
raadpleging huisarts	225	195
id. bijgeschoold huisarts	266	236
id. specialist	314	236
id. internist	505	379
id. neuropsychiater	631	474
id. kinderarts	505	379
id. cardioloog	505	379
id. gastro-enteroloog	505	379
id. pneumoloog	505	379
bezoek huisarts	329	259
id. bijgeschoold huisarts	374	304
avondbezoek	500	376
nachtbezoek	850	638
weekeindbezoek	550	413
bezoek op een feestdag	550	413

NEDERLAND

BRIEF MINISTER ALBEDA OVER ARBEIDSVOORWAARDENBELEID AAN SOCIALE PARTNERS

Minister Albeda van sociale zaken heeft op 26 okt. 1978 een brief gezonden naar de werknemers- en werkgeversvertegenwoordigers in de Stichting van de Arbeid, naar de Raad van Overleg Middelbaar en Hoger Personeel en aan de Raad voor Overleg voor de Handel, waarin hij ingaat OP het in 1979 te voeren arbeidsvoorwaardenbeleid.

In deze brief liet de minister weten, dat een verdergaande matiging in de particuliere inkomens dan waarop het kabinet ten tijde van het opstellen van Bestek '81 mocht rekenen, kan leiden tot bijstelling van het pakket beleidsvoornemens van Bestek '81.

Bij de opstelling van zijn beleidsvoornemens voor de middellange termijn is het kabinet ervan uitgegaan dat de contractloonstijging zou kunnen worden beperkt tot de hoogte der automatische prijscompensatie bij handhaving van de koopkracht en dat voorts de incidentele looncomponent zou kunnen worden afgeremd.

De minister zegt in de brief er zich bewust van te zijn, dat de sociale partners in dit stadium van voorbereiding op het arbeidsvoorwaardenoverleg voor 1979 geen definitief standpunt zullen kunnen of willen innemen over de inkomensontwikkeling. Intussen legt hij de partners toch enkele belangrijke punten voor van het sociaal-economische- en financiële beleid. zoals die naar aanleiding van het debat in de Tweede Kamer zijn bepaald.

Wat betreft de ontwikkeling van de inkomens van niet-actieven heeft het kabinet de gedachte aanvaard van solidariteit tussen overeenkomstige categorieën van actieven en niet-actieven. Dit houdt het streven in naar een evenwichtige inkomensontwikkeling voor deze beide groepen. Uitgaande van de koopkracht voor de modale werknemer heeft het kabinet zich ten doel gesteld voor 1979 te bewerkstelligen, dat ontvangers van sociale uitkeringen tot het modale niveau er niet in koopkracht op achteruit zullen gaan.

Inkomensbeleid

Over het inkomensbeleid zegt de minister dat het kabinet het zeer op prijs zou stellen indien de sociale partners aandacht willen geven aan een extra loonmatiging. vooral met het oog op vermindering van de werkloosheid. Gedacht kan worden aan een vermindering van de prijscompensatie met bijvoorbeeld 0,5%. Die vermindering kan worden aangewend voor arbeidstijdsverkorting in een of andere vorm of voor vervroegde uittreding van oudere werknemers. Een eventueel daartoe te vormen fonds — nationaal of op bedrijfstakniveau — kan zo rechtstreeks dienen voor bestrijding van de werkloosheid. Onderzocht kan worden of bij vervroegd uittreden vrijkomende plaatsen verplicht dienen te worden bezet, zoveel mogelijk door jongeren.

Het kabinet vertrouwt erop, dat zijn streven om te komen tot een geleidelijke vermindering van als te hoog ervaren inkomens door de sociale partners krachtig wordt ondersteund. Het hecht er grote waarde aan, wanneer de partners overeenstemming zouden bereiken over de wenselijkheid van een aftopping van de prijscompensatie in een of andere vorm.

De minister van binnenlandse zaken zal dit vraagstuk in het aan de gang zijnde overleg met de ambtenarenbonden aan de orde stellen.

De minister van economische zaken zal bij overeenstemming over een aftopping van de prijscompensatie hieraan via het norminkomen vorm geven bij zijn tarievenbeleid voor de vrije beroepsbeoefenaren.

Over de matiging van de post ,,incidenteel" in de lonen herinnert minister Albeda aan zijn recente brief aan de Stichting van de Arbeid met de gedachte een tripartite commissie van werkgevers, werknemers en overheid te doen onder-

zoeken, hoe de incidentele loonontwikkeling bij overheid en bedrijfsleven beter in de hand kan worden gehouden, zo mogelijk met inschakeling van de ondernemingsraad. Het kabinet sprak in die brief de hoop uit, dat de commissie hierover tijdig vóór het overleg voor 1979 een centrale aanbeveling van CAO-partijen zou kunnen uitbrengen.

Voor die inkomenstrekkers, die niet onder het CAO-bereik vallen (onder wie de hoger betaalde werknemers en de vrijeberoepsbeoefenaren) treft het kabinet maatregelen, die een aanvaardbare inkomensontwikkeling voor deze groepen waarborgen in verhouding tot degenen die wel onder de CAO vallen.

Het beleid van het vorige kabinet was erop gericht. het verschil tussen riorminkomenc en feitelijk inkomen bij vrijeberoepsbeoefenaren nominaal niet te laten toenemen. Dit kabinet is bereid de mogelijkheden van een afbouw van dit verschil concreet te onderzoeken.

Sociale zekerheidsbeleid

Over het voluniebeleid zegt minister Albeda dat in de voorstellen van het kabinet maatregelen voorop staan die ervoor zorgen dat zo weinig mogelijk mensen een beroep op de sociale zekerheid hoeven te doen. Het kabinet kan het niet alleen. Ook vanuit de vakbeweging en de werkgeversorganisaties zijn suggesties gedaan. Het kabinet acht dit van grote waarde.

Het kabinet hecht aan een fundamentele gedachtenwisseling met alle betrokkenen over de vraag in hoeverre een evenwichtige inkomensontwikkeling van actieven en niet-actieven en de onderlinge solidariteit in de bestaande aanpassingsmechanismen van geïndexeerde inkomens tot hun recht komen. In dit verband denkt het kabinet ook aan de problematiek rond de bouw-CAO.

Uit het Kamerdebat over Bestek '81 trekt het kabinet de conclusies, dat de omvang van de totale ombuigingen in 1981 ongeveer ƒ 10 miljard moet zijn; dat met ingang van 1979 met die ombuigingen moet worden begonnen; dat intussen overleg met de sociale partners over de voorstellen snel op gang moet komen; en dat de netto-koppeling van de sociale minima uiterlijk in 1979 wettelijk moet zijn vastgelegd.

Het kabinet heeft in Bestek '81 een aanwassing ow basis van het bruto aanpassingsmechanisme van alle sociale uitkeringen met 0,5% uitdrukkelijk als voorschot voorgesteld in zijn streven om te komen tot een aanpassingssysteem zonder onevenwichtigheden en systeemfouten. Uit het Kamerdebat bleek, dat een voorschot tenminste gerechtvaardigd is op basis van de hogere premie voor Ziektewet en wachtgeldregelingen, die veel werlrnemers betalen. Evenzeer gerechtvaardigd werd geacht een aanpassing bij de hogere sociale uitkeringen tenminste op grond van de stijging van bepaalde sociale premies. Het kabinet vindt, dat de onderlinge samenhang bij inkomens van het overheidspersoneel en van de sociale-uitkeringsgerechtigden tot uitdrukking moet komen in inkomensmatiging in de tiid en in de inkomenseffecten.

Over al deze punten wil het kabinet met de sociale partners in overleg treden en wel op zo'n korte termijn, dat de laatste punten non vóór 1 januari 1979 kunnen worden verwezenlijkt.

Werkgelegenheid

De regering geeft de sociale partners in overweging gezamenlijk te kijken naar mogelijkheden om tot verdere afspraken te komen voor gerichte informatie over de ontwikkeling van de werkgelegenheid in bedrijfstakken. Zonder inzicht in de werkgelegenheidsverwachting is een toekomstie beleid ten aanzien van de relatie ombuigingen, verbeterende rendementen en werkgelegenheid niet goed mogelijk. Er zijn al CAO's met voorzieningen op dit punt.

De minister van economische zaken zal over drie à vier maanden de Tweede Kamer een notitie doen toekomen me? concrete ideeën over vorm en inhoud van een te voeren sectorbeleid. Dit beleid is noodzakelijk gebleken naast het algcmcne beleid ter versterking van de Nederlandse industrie. Een grotere concurrentiekracht is een strikte voorwaarde voor een acceplabel peil van directe en indirecte werkgelegenheid. Bij dit laatste speelt ook de rol van de industrie bij een voldoend financieel draagvlak voor activiteiten in met name de z.g. kwartaire sector. Door sterk van bedrijfstak tot bedrijfstak wisselende omstandigheden kan de noodzakelijke versterking van de industrie niet steeds door een louter aanpak op Macro-niveau worden gerealiseerd.

Het kabinet hecht dan ook groot belang aan het ontwikkelen van een sectoroverleg dat op persberichten per sector is gericht (bedrijfstakverkenningen). Van belang is tevens het advies, dat nu door de Commissie sectorstructuurbeleid van de SER wordt voorbereid.

In de notitie aan de Kamer zal dan ook tevens worden ingegaan op de vraag of het mogelijk is het arbeidsplaatsencriterium in de Wet op de investeringsrekening op MESO-niveau een plaats te geven.

De regering vindt verkorting van de arbeidstijd in beginsel een mogelijke weg naar een bijdrage aan de oplossing van de werkloosheidsproblematiek. Grondgedachte is te komen tot een herverdeling van de beschikbare arbeid. In dit kader bepleit de regering een onderzoek te beginnen naar arbeidstijdsverkorting en hoe dit kan worden bereikt en naar de wijze van financiering, waarbij als uitgangspunt zou moeten gelden dat géén kostenverzwaringen optreden die de concurrentiepositie aantasten. Daarbij dient met name ook de samenhang te worden aangegeven met loonkostenmatiging, zoals die door de sociale partners kan worden overeengekomen.

Voorts zouden mogelijkheden moeten worden onderzocht naar een bij dit alles op te stellen aanwijzing voor de ontwikkeling van het personeelsbestand in het kader van door werkgevers en werknemers overeengekomen APO's (arbeidsplaatsenovereenkomsten).

De regering is bereid bij het tot standkomen van afspraken over arbeidsplaatsen te bezien in hoeverre de overheid daarbij financiële steun kan verlenen binnen de daarvoor in 1979 uitgetrokken bedragen.

Het kabinet verklaart zich in de brief bereid tot nadere informatie en gedachtenwisseling. Het vertrouwt, dat het mogelijk is in open overleg met de sociale partners tot een concrete invulling te komen.

Reacties

FNV

„Wisselgeld van valse munters, chantage", zo betitelde FNV-voorzitter Wim Kok in een eerste reactie de brief van minister Albeda.

De vakbeweging wordt de verantwoordelijkheid in de schoenen geschoven en voor de keus gesteld de prijs ti? verzachten door de werknemers nog een stukje verder op te laten schuiven. Dat is het zogenaamde wisselgeld van dit kabinet. De vakbeweging mag de scherpe kantjes van Bestek '81 afhalen door met extra loonmatiging over de brug te komen. aldus de heer Kok op een congres van de Hout- en Bouwbonden FNV in Amsterdam.

Hij constateerde dat de ondernemers de hand boven het hoofd wordt gehouden en dat het kabinet volstrekt voorbij gaat aan de verlangens van de meerderheid van de Tweede Kamer.

De heer Kok kondigde aan dat de FNV o–verminderd zal doorgaan Cestek '81 met alle middelen te bestrijden. De FNV zal via het arheidsvoorwaardenbeleid proberen op eigen kracht haar verlangens, zoals het vertalen van winst ir. werk, te realiseren. Hij voorziet dat de vakbeweging daarbij op grote tegenstand van de ondernemers zal stuiten en dat er zich aan het loonfront stormachtige ontwikkelingen zullen voordoen.

Volgens de heer Kok is het kabinet langzamerhand helemaal vergeten waar het met Bestek '81 in eerste aanleg om te doen was, n.l. om bestrijding van de werkloosheid. De besparing van tien miljard lijkt een doel op zichzelf te zijn geworden, constateerde hij en de manier waarop die opgebracht moet worden. is voor het kabinet vers twee.

CNV

Het CNV heeft in een eerste reactie op de brief gezegd, dat deze enkele elementen bevat, die het uiteindelijke oordeel van het CNV positief kunnen beïnvloeden. Met name denkt het CNV daarbij aan de opmerking, dat een verdergaande matiging kan leiden tot bijstelling van „Bestek '81".

Maar het CNV betreurt het, dat het plan om *0,570* op de sociale uitkeringen te korten, niet is teruggenomen. Dat getuigt naar de mening van het verbond van weinig vertrouwen in het ook door de regering zo dringend noodzakelijk geachte overleg.

RMHP

De Raad voor het Middelbaar en Hoger Personeel vindt de brief van minister Albeda uiterst vaag, Een extra inlevering van een half procent prijscompensatie door iedereen kan de Raad MHP onderschrijven, maar de omvang van de ombuigingsoperatie met tien miljard gulden mag daardoor volgens deze vakcentrale niet worden verminderd. Die ombuiging noemt de Raad „dringend noodzakelijk" gezien de economische situatie in Nederland.

VNO en NCW

Het VNO en het NCW hebben op 27 oktober in een gezamenlijke verklaring meegedeeld op korte termijn bereid te zijn deel te nemen aan een gesprek met kabinet en vakbeweging.

De beide verbonden die deze gezamenlijke verklaring hebben gegeven naar aanleiding van de brief van minister Albeda aan het bestuur van de Stichting

van de Arbeid, zullen zich samen met de andere centrale ondernemingsorganisaties beraden op de onderdelen vaii de brief en mogelijke andere onderwerpen die in het beraad met het kabinet, of in de Stichting van de Arbeid, aan de orde zouden kunnen komen.

Gesarek kabinet/sociale partners in de Stichting van de Arbeid

De FNV wil zeer nadrukkelijk dat van de kant van het kabinet uiterlijk voor 27 november 's avonds duidelijkheid wordt gegeven die voor de FNV voldoende aanknopingspunten biedt voor een basis tot voortzetting van het gesprek. Dit heeft de voorzitter van het FNV, W. Kok, op 24 november na afloop van het eerste gesprek van een kabinetsdelegatie met sociale partners meegedeeld

Voorzitter H. van der Meulen van het CNV zei dat twijfels die deze vakcentrale over voor haar wezenlijke punten had, na het eerste gesprek met de kabinetsdelegatie nog niet waren weggenomen.
De voorzitter van het VNO, mr. C. van Veen, heeft namens de werkgeversorganisaties herhaald dat zij van het kabinet verwachten dat het snel en onverkort Bestek '81 uitvoert. De werkgevers zijn er voor, in een totaalpakket alle maatregelen die kostenverwarrend zouden kunnen uitwerken, te overzien. Zij zijn niet voor aparte akkoorden waarvan niet bij voorbaat de kosteneffecten vaststaan

Voorzitter drs H van der Schalie van het RMHP merkte op dat zijn groepering het gesprek niet met het stellen van eisen is ingegaan. Hij heeft er de aandacht op gevestigd dat de middengroepen reeds jarenlang bezig zijn met het brengen van offers en heeft voorts opgemerkt dat zijn organisatie geen voorstander is van aftopping van de prijscompensatie

Minister Albeda zei het moeilijk te vinden het gesprek weer te geven. Na een algemene gespreksronde heeft de minister het gesprek beperkt tot drie probleemgroepen. De drie probleemvelden waren onderverdeeld in het veld van de sociale zekerheid met name rond de problematiek van het stapje van een half procent met daarbij de doorwerking van de bouw-CAO. Vervolgens het probleem van inkomen, waaronder de problematiek van de algemene matiging en aftopping, eventueel incidenteel. Tenslotte de problematiek rond de werkgelegenheid, waaronder arbeidsplaatsenovereenkomsten, arbeidsverdeling. arbeidstijdverkorting en de mogelijkheid te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van onvervulbare vacatures.

Op zich blijken best aanknopingspunten voor een gezamenlijke aanpak aanwezig, aldus de minister.

Het probleem was uiteraard, zoals te verwachten, zo zei minister Albeda, de zaak rond de sociale zekerheid. FNV en CNV hebben de kabiinetsdelegatie gevraagd af te stappen van het halve procent. Maar zwaarder bleek zi. te liggen de problematiek van de bouw-CAO. Men zag het pogen van het kabinet om in ieder geval de bouw-CAO uit te schuiven als een extra offer.

De minister zei die gedachte sterk te hebben bestreden ,,Ik vind dat dat onzin is Ik vind dat de bouw-CAO een verhoging inhoudt die alleen maar formeel van karakter is, die wel voor de bouwvakarbeiders van betekenis is, maar die niet hoort door te werken in de uitkeringen, minimumlonen, ambtenarensalarissen, enz. Ik vind dat we niet een soort koppeling behoren te hebben waarbij, wat er ook gebeurt en wat er ook aan de hand is, we die zaak doorberekenen met desastreuze gevolgen voor het budget."
Over het punt van een half procent heeft de minister in het gesprek gesteld dat, als men met elkaar zou kunnen komen tot een akkoord er best te praten zou zijn over iets anders dan een half procent. In dat verband noemde de minister de variant-Lubbers. een gedifferentieerd systeem van verhogingen dat voor minima anders kan zijn dan voor boven-minima

Zou men insteken op de variant-Lubbers, dan zou men komen op een percentage dat varieert van, ,,ik noem maar wat", ergens in de buurt van de 0,3 en een hoger percentage voor de boven-ininima. Duidelijk moet zijn dat het kabinet dat niet zonder meer inzet als een soort ticket om het gesprek te mogen voortzetten. Het moet dan wel worden gezien als onderdeel van een pakket dat leidt tot centrale afspraken.

Op de daarop volgende gezamenlijke persconferentie van FNV, CNV en RMHP, heeft elk der voorzitters het standpunt van zijn organisatie belicht.

Voorzitter W. Kok van de FNV zei dat het duidelijk was dat de standpuntbepaling van deze vakcentrale over Bestek '81, miljoenennota en voorbereiding van het arbeidsvoorwaardenbeleid de basis is geweest waarop de FNV zich heeft gericht in het gesprek. Hij noemde nadrukkelijk de kernbezwaren tegen Bestek '81.

De FNV heeft een zeer zwaar accent gelegd op de gang van zaken op 1 januari 1979 Twee elementen zijn, naar de mening van de heer Kok, van groot belang het kabinet heeft met een overrompelingsprocedure plotseling besloten om, met voorbijgaan van de Sociaal-Economische Raad, de doorwerkmg van de bouw-CAO op de indexering van het minimumloon, van de sociale uitkeringen en ook van de inkomenspositie van het overheidspersoneel en van de zgn trendvolgers te elimineren

In het materiele effect heeft deze zaak een gigantisch veel grotere omvang dan alles waar de afgelopen tijd — naar 1 januari toe — over is gepraat in de vorm van een korting van een half procent Het gaat om een operatie die per saldo voor het overheidsbudget om een bedrag in de orde van grootte van een miljard of meer zou gaan.

Die operatie zou lukken, als de Kamer er haar goedkeuring aan zou hechten, dat de minimumloners en de mensen met sociale uitkeringen daaraan gekoppeld, een stukje aanpassing in hun inkomen gaan derven per 1 januari 1979 Dat is een hoogst ernstige zaak en voor de FNV niet te aanvaarden

De minister heeft gezegd dat de zaak van de bouw-CAO eigenlijk maar een formele zaak is. De heer Kok zei dat te hebben weerlegd en geen tegenspraak te hebben gehoord van minister en staatssecretaris Het gaat om een principieel in de wet vastliggend recht

De tweede zaak voor de FNV van groot belang is de zaak van de kortingen op 1 januari a.s De FNV heeft de bereidheid herhaald om constructief, open. reëel, snel, kijkend naar morgen te spreken met het kabinet, met werkgevers over de vraag, hoe systeemfouten uit het mechanisme kunnen worden gehaald, enz. Het is de FNV echter volstrekt onmogelijk dat te doen als het overleg niet open meer is. Het is verstoord en gefrusteerd, ook al heeft de kortingsmaatregel het karakter van een voorschot. Dat geldt zowel voor de operatie van een half procent, als voor operaties met een mogelijke variant De zaak moet ongedaan worden gemaakt.

Voorzitter H van der Meulen van het CNV zei voor een heel belangrijk deel te kunnen aansluiten bij hetgeen zijn collega Kok had gezegd Het CNV heeft vragen gesteld over de brief die minister Albeda 26 oktober aan de sociale partners heeft gestuurd. ,,Vragen waar we geen antwoord op hebben gekregen".

De belangrijkste zijn: wat gaat er gebeuren met de eigen bijdrageregeling voor de ziektekosten" Die honderd gulden hangen nog steeds als een molensteen om onze nek We weten allemaal dat de motie-Dolman is aangenomen, maar we weten nog steeds niet, of het kabinet die overneemt of naast zich neerlegt.

Over de niet-CAO-inkomens heeft de heer Van der Meulen zijn grote twijfels uitgesproken over de instrumenten die het kabinet nu heeft Ook hij heeft de problemen kenbaar gemaakt die hij heeft met het niet doorwerken van de bouw-CAO Hij heeft eraan herinnerd dat er zich vroeger in de metaalindustrie herstructureringen hebben voorgedaan en meer recent bij het beroepsgoederenvervoer Het is dus niet zo bijzonder als het kabinet voorgeeft

Voor wat het arbeidsvoorwaardenbeleid betreft heeft het CNV drie verwachtingen uitgesproken geen concrete voorstellen over toepassing van de korting van een half procent op de sociale uitkekringen per januari, afspraken tot extra-matiging in principe aanvaardbaar als alternatief voor bepaalde onderdelen van Beatek '81 en concrete ideëen die het Kabinet aan moet dragen om eventueel financiele steun te geven bijv bij vervroegd uittreden

,,Ik heb tot op dit moment mijn twijfels, of de opstelling van liet kabinet zo zal zijn — althans op dit moment niet is —, dat aan die drie verwachtingen zal worden voldaan. Maar misschien dat we dat maandag horen en dat het dan toch wat gunstiger is".

In tweede gesprek geen overeenstemming bereikt

Het loonoverleg in de Stichting van de Arbeid tussen regering, werkgevers en werknemers kan na het tweede gesprek, op 27 november, als mislukt worden beschouwd. Er komt evenmin een centraal overleg tussen werkgevers en vakcentrales, zonder de regering, zodat de CAO-onderhandelingen nu per bedrijfstak gevoerd moeten gaan worden.

Direct na afloop van het drie uur durende gesprek liet FNV-voorzitter Kok weten de bij het begin van het overleg door minister Albeda ingediende voorstellen gewogen te hebben en te licht bevonden. Voor de FNV bood het pakket onvoldoende basis om verder te praten.
Minister Albeda sprak na afloop zijn teleurstelling uit over het niet tot stand komen van een centraal akkoord. Hij was van mening, dat de regering een alleszins adequaat voorstel had gedaan, dat mogelijkheden bood voor een goed sociaal arbeidsvoorwaardenbeleid Hij betreurde dan ook ten zeerste het niet

doorgaan van het centraal akkoord en vond, dat de argumenten van vakbondszijde hiervoor erg licht waren, gegeven het belang van het akkoord en de omvang van de sociaal-ecnomische problematiek

Deze voorstellen waren de volgende:
Uitgaande van koopkrachthandhaving voor de modale werknemer dient te worden bewerkstelligd. dat de ontvangers van sociale uitkeringen tot het modale niveau voor 1979 niet in koopkracht achteruit zullen gaan.

Zo snel mogelijk zal het overleg beginncn over de nadere besluitvorming over de koppelingsmechanismen. In afwachting daarvan moet echter worden voorkomen dat in 1979 een verder uiteengroeien plaatsvindt van de netto-inkomens van niet-actieven ten opzichte van die van vergelijkbare actieven.

Een daarop gerichte correctie resulteert als gevolg van de franchise in de WAO in een gedifferentieerd stijgingspercentage van de bruto-uitkeringen per 1 januari, dat afloopt naarmate de uitkering hoger is.

Een dergelijke maatregel zou aldus in de plaats kunnen treden van het voornemen van de regering alle uitkeringen met ½% te corrigeren.

De regering stelt zich voor op korte termijn met de sociale partners overleg te openen over mogelijkheden tot beperken van vermijdbaar ziekteverzuim.
De regering doet een beroep op de overlegpartners op bedrijfstakniveau om bijzondere aandacht te geven aan het toenemende ziekteverzuim en meer in het algemeen aan een goed sociaal beleid in de onderneming. In dit verband wordt mede gewezen op de Stichting Coördinatie Communicatie Onderzoek Ziekteverzuim (CCOZ).

Om het beschikbare werk evenwichtig te verdelen is de overheid van mening, dat overwerk waar mogelijk dient te u-orden vermeden. De regering is bereid voorstellen voor te bereiden om de arbeidswet zodanig te wijzigen dat door een verlaging van het aantal te werken uren de drempel wordt verlaagd, waarbij het verrichten van overwerk is onderworpen aan een vergunning. In 1979 moet een begin worden gemaakt met een beleid dat leidt tot verdeling van de beschikbare arbeid. Daarbij wordt voorrang verleend aan vormen van vrijwillige vervroegde uittreding. Per bedrijfstak zullen afspraken worden gemaakt over de vervulling van de aldus opkomende vacatures. De overheid is bereid voor 1979 in deze maatregelen financieel deel te nemen.
In nader overleg moeten drie zaken verder worden uitgewerkt:

A. de inrichting van een systeem van vacaturemelding.

B. de intensivering van vormen van regionaal overleg tussen overheid en bedrijfsleven.

C. de inrichting van regionaal overleg tussen overheid, bedrijfsleven en schoolbesturen.

Op korte termijn zal de Tweede Kamer over het geheel van het sectorbeleid een notitie ontvangen.

In die notitie zal worden ingegaan op het arbeidsplaatsencriterium in de WIR. waarbij de mogelijkheden om op MESO-niveau daaraan gestalte te geven, zullen worden nagegaan.

Voorts zal ingegaan worden op de mogelijkheden van een wetsontwerp inzake het sectorstructuurbeleid.

Het opstellen van zo'n wetsontwerp zelf vergt uiteraard meer tijd: dit biedt overigens de gelegenheid bij het opstellen het komende SER-advies inzake het te voeren sectorstructuurbeleid te betrekken.

Voor een betere inkomensverdeling zouden loonsverhogingen strekkende tot prijscompensatie aan een nader te bepalen maximum per procent prijsstijging dienen te worden gebonden. De bedragen, welke op deze wijze worden bespaard vergeleken bij niet-gemasimeerde indexering, dienen te worden aangewend ter financiering van schema's tot herverdeling van arbeid.

Over de uitvoering zal door de werkgevers- en werknemersorganisaties nader worden overlegd.

In dit overleg zou met name het niveau waarop de maximering wordt vastgesteld moeten w-orden overeengekomen.
Aansluitend aan dc algemene afspraken zullen in de sfeer van de overheidssalarissen voorstellen aan het G.O worden gedaan.

Over het minimumloon is de regering van mening dat er op dit moment geen aanleiding bestaat om het minimumloon bijzonder te verhogen.

Op korte termijn zal de SER advies worden gevraagd over de mogelijkheid om een betere naleving van de wet te bevorderen.

Zo mogeliik vóór de jaarwisseling zal de algemene adviesaanvrage aan de SER uitgaan over de bruto-aanpassingsmechanismen van minimumloon en sociale uitkeringen. Daarin zal ook de aandacht besteed worden aan het na-ijlingseffect en het aspect van de minimumvakantiebijslag.

Als van de zijde van het midden- en kleinbedrijf daartoe voorstellen worden ingebracht, dan zal over een eventuele minimumloonsubsidiëring op korte termijn een beslissing worden genomen.

Voor die inkomenstrekkers, die thans niet onder het CAO-bereik vallen dienen maatregelen te worden getroffen om een aanvaardbare inkomensontwikkeling voor deze groepen te bereiken in verhouding tot degenen die onder de CAO vallen. Voor 1979 zal deze doelstelling voor wat betreft de looninkomens worden gerealiseerd middels de Wet tijdelijke voorzieningen niet-C.10-inkomens,

Voor de vrijzberoepsbeoefenaren moet worden voortgebouwd op het in 1978 gevoerde prijs-/inkomensbeleid, waarvan de grondgedachte is dat per beroepsgroep een norminkomen wordt vastgesteld. Dit betekent dat aftopping van de prijscompensatie volledig zal doorwerken naar de vrijeberoepsbeoefenaar

Voorts dient naar de mening van partijen in 1979 een daadwerkelijlre aanvang te worden gemaakt met de afbouw van de zgn. restposten.

Met het niet doorgaan van het centraal akkoord zijn echter deze voorstellen van tafel.

Visie Werkgevers

Ook VNO-voorzitter mr. C. van Veen sprak zijn teleurstelling uit over het mislukken van het overleg. Hij gaf de vakbeweging de schuld. ..Zij wilden niet meedoen aan een gezamenlijke aanpak", waarna hij nog eens benadrukte dat de werkgevers alleen maar afspraken voor een loonakkoord hadden willen maken die voor de bedrijven de kosten zouden afdekken

Als positief punt van het overleg zag KNOV-voorzitter W. Perquin, dat nu ook de vakbeweging positief gereageerd had op de problematiek van de fricties op de arbeidsmarkt. ,,Die zaak gaan we nu waarschijnlijk gezamenlijk aanpakken".
(SER-Bulletin, ANP, NRC/H'-blad, Ministerie van sociale zaken)

WETSONTWERP SOCIALE UITKERINGEN INGEDIEND

Bij de Tweede Kamer is op 23 nov. 1978 een wetsontwerp ingediend van minister Albeda van sociale zaken. minister Gardeniers van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk en staatssecretaris De Graaf van sociale zaken. Daarbij wordt de mogelijkheid geopend de stijging van een aantal sociale uitkeringen per 1 jan. 1979 te beperken als voorlopige maatregel in afwachting van de zuivering van onevenwichtigheden en systeemfouten in de aanpassingsmechanismen in de loop van 1979. Het kabinet wil ook met dit wetsontwerp niet vooruitlopen op de uitkomsten van het overleg met de sociale partners over het arbeidsvoorwaardenbeleid 1979. Aan de hand van die uitkomsten hoopt het kabinet tot een nadere invulling van de maatregelen per 1 jan. 1979 te komen.

Met het oog op de tijdsduur, die gemoeid is met de parlementaire behandeling, is het kabinet van mening, dat met de indiening van dit wetsvoorstel niet langer kan worden gewacht. Hierbij heeft het kabinet mede overwogen dat het niet juist zou zijn een beperkende maatregel met terugwerkende kracht in te voeren. Wanneer echter naar aanleiding van het resultaat van het overleg met de sociale partners een wijziging wordt aangebracht in de voorgestelde maatregel, stelt het kabinet zich voor dit bij Nota van wijziging te doen.

Het voorstel heeft betrekking op de uitkeringen van de

- Algemene Ouderdomswet (AOW)
- Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW)
- Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW)
- Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)
- Wet Werkloosheidsvoorziening (WWV)
- Algemene Bijstandswet (A.B.W.)
- Wet buitengewoon pensioen 1940-1045

— Wet buitengewoon pensioen zeeliedenoorlogsslachtoffers, en

— Wet uitkeringen vervolgingsslachtoffers 1940-1945 (WW)

In Bestek '81 zijn namelijk onevenwichtigheden en systeemfouten geconstateerd in de aanpassingsmechanismen van die sociale uitkeringen. Deze hebben geleid tot een overcompensatie op netto-basis van de sociale uitkeringen. In verband hiermee heeft het kabinet al aangekondigd de aanpassingsmechanismen te zullen zuiveren van die onevenwichtigheden en systeemfouten. In de loop der jaren hebben deze zulke effecten veroorzaakt, dat de verhouding tussen de inkomens van mensen met een uitkering en actieven op netto-basis is verstoord.

Het kabinet hecht aan een fundamentele discussie over deze problematiek zowel met het parlement als de sociale pa tners. Daarbij moet de vraag aan de orde komen, in hoeverre in de bestaande aanpassingsmechanismen de evenwichtige inkomensontwikkeling van actieven en niet-actieven tot haar recht komt. Bij het Kamerdebat is gebleken, dat over de noodzaak van zo'n discussie in ruime mate overeenstemming bestond.

In Bestek '81 heeft het kabinet voorstellen gedaan. In een open overleg kunnen echter ook andere invalshoeken of uitwerkingen aan de orde komen. In het arbeidsvoorwaardenoverleg met de sociale partners zal aandacht worden geschonken aan zowel de wettelijke regelingen in de toekomst als maatregelen voor korte termijn. Er kan echter niet opnieuw een jaar verloren gaan.

Daarom worden in hei nu ingediende wetsontwerp ,,voorlopige'' voorstellen gedaan voor maatregelen per 1 jan. 1979, die duidelijk het karakter hebben van een voorschot op de definitieve oplossing van de totale problematiek. In het wetsvoorstel wordt voorlopig — maar, zoals gezegd, niet vooruitlopend op het aanstaande overleg tussen regering en sociale partners — uitgegaan van een matiging van de groei van de bruto-uitkeringen met 0,5%. Het kabinet zegt in de toelichting op het wetsontwerp, zich tot het uiterste te willen inzetten om vóór 1 juli 1979 wettelijke maatregelen af te ronden, die de koppelingsmechanismen voor de sociale minima en de uitkeringen boven het minimum evenwichtig en definitief regelen.

Het kabinet baseert zijn voorstel tot matiging van de groei van de sociale uitkeringen per 1 jan. 1979 op de volgende overwegingen.

Voor de sociale minimumuitkeringen wordt de matiging gerechtvaardigd door het feit, dat in ieder geval veel werknemers met het wettelijke minimumloon een premie voor de ziekengeld- en wachtgeldverzekering betalen die hoger is dan de gemiddelde premie waarvan tot dusver bij de berekening van de minimumuitkeringen wordt uitgegaan.

Het kabinet stelt hierbij met nadruk, dat de voorgestelde maatregel geen inbreuk maakt op de koppeling van de sociale minima aan het netto-minimumloon. Bij de hogere sociale uitkeringen is deze eerste stap gerechtvaardigd door de onevenwichtige groei van de netto-inkomens van werknemers en uitkeringsgerechtigden. Deze onevenwichtige groei ontstaat als gevolg van de stijging van bepaalde sociale premies, die de werkenden wel en de uitkeringsgerechtigden niet verschuldigd zijn.

Het kabinet, stelt uitdrukkelijk, dat de voorgestelde maatregel niet zal leiden tot aantasting van de koopkracht in 1979 voor de uitkeringsgerechtigden tot het modale niveau. (Ministerie van sociale zaken)

WETSONTWERP TIJDELIJKE AFWIJKING LOONINDEXCIJFER INGEDIEND

Bij de Tweede Kamer is op 29 nov. 1978 een wetsontwerp ingediend van de minister en staatssecretaris van sociale zaken en de minister van CRM, met een tijdelijke voorziening tot afwijking van het indexcijfer van de lonen, waaraan het minimumloon en de sociale uitkeringen per 1 januari 1979 worden aangepast. Hiermee wordt beoogd ruimte te scheppen voor nader beraad over een meer definitieve oplossing. In verband met de in een aantal bouw-CAO'S in 1978 verwerkte toeslagen, die van invloed zijn op de index van de regelingslonen, wordt voorgesteld het indexcijfer te bepalen op 180 in plaats van het feitelijke cijfer 181.

Onverkorte toepassing van de indexeringsmechanismen zou voor het minimumloon en de sociale uitkeringen leiden tot aanpassingen per 1 januari 1979 en 1 juli 1979, die circa 0,5% hoger uitkomen dan wanneer geen rekening zou worden gehouden met de toeslagverwerking in bouw-CAO'S. Voor de ambtenarensalarissen zou de doorwerking in 1979 bij een onverkort toepassen van het trendsysteem een verhoging van het niveau met 1,6% betekenen alsmede recht op een nacalculatie-uitkering over de tweede helft van 1978 van 0,4%.

Deze extra stijging van de ambtenarensalarissen, het minimumloon en de sociale uitkeringen ontmoet bij het kabinet ernstig bezwaar, zo was al in de miljoenennota aangegeven. Bezwaar tegen het uiteenlopen van de reële inkomens en vooral tegen het extra beslag van rond 1 miljard gulden dat op de Rijksbegroting wordt gelegd. Het opvangen van dit bedrag binnen de rijksbegroting zou óf een forse aanvullende ombuiging óf een verdubbeling van het belastingplan óf een sterke vergroting van het financieringstekort vragen, zo staat in de toelichting op het wetsontwerp.

Het vraagstuk is ook aan de orde geweest tijdens het overleg tussen kabinet en sociale partners op 24 en 27 november. De vakbe eging heeft toen laten weten dat er naar haar mening geen termen aanwezig zijn om van de doorwerking van de toeslagverwerking in de bouwsector af te zien.

Het kabinet zegt met nadruk het van belang te achten, zo mogelijk in de loop van het eerste halfjaar van 1979 nader gezamenlijk beraad met de sociale partners over dit vraagstuk te doen plaats vinden, mede in het licht van de dan heersende algemene sociaal-economische en financiële situatie. Het kabinet zal het initiatief tot dat overleg nemen. Daarbij kan de vraag aan de orde komen, in welke mate wijzigingen van arbeidsvoorwaarden door partijen bij CAO overeengekomen, in hun doorwerking via de aanpassingsmechanismen een begrenzing vinden in de budgettaire mogelijkheden.

Het ontwerp van ,.wet houdende tijdelijke afwijking van het indexcijfer der lonen op 31 oktober 1978'' heeft betrekking op de bedragen van de Wet minimumloon alsmede op de daglonen, inkomens, grondslagen, uitkeringen of pensioenbedragen van de Algemene Ouderdomswet, de Algemene Weduwen- en Wezenwet, de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, de Algemene Kinderbijslagwet, de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden, de Kinderbijslagwet voor kleine zelfstandigen, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Coördinatiewet Sociale Verzekering, de Rijksgroepsregeling Oorlogsslachtoffers, de Rijksgroepsregeling Gerepatrieerden, de Rijksgroepsregeling Ambonezen, de Wet uitkeringen vervolgingsslachtoffers 1940-1945, de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 en de Wet buitengewoon pensioen zeeliedenoorlogsslachtoffers.

Het kabinet verklaart in de toelichting' met nadruk, dat dit wetsvoorstel voor de uitkeringsqerechtigden, te zamen met de voorgestelde beperking van de stijging der sociale uitkeringen met 0,5% per 1 januari 1979 niet zal leiden tot aantasting van de koopkracht tot het modale inkomen.

De minister van binnenlandse zaken zal in het Georganiseerd Overleg voor ambtenarenzaken een overeenkomstig voorstel aan de orde stellen. Bij de ambtenarensalarissen behoeft geen door een wet bepaalde automatische doorwerking van de toeslagenverwerking op 1 januari 1979 plaats te vinden. Met het oog op de beperkte tijd, die ter beschikking is voor behandeling van het wetsontwerp in het parlement, heeft het kabinet ervan af gezien het voorstel om advies aan de SER voor te leggen. (Ministerie van sociale zaken)

DEBAT TWEEDE KAMER OVER ARBEIDSVOORWAARDENBELEID

Op 6 en 7 dec. 1978 heeft in de Tweede Kamer het debat plaats gevonden over het mislukken van het arbeidsvoorwaardenoverleg. Van belang voor de positie van het kabinet-Van Agt was hierin vooral de opstelling van het CDA als gi-ootste regeringspartij.

Het CDA wil dat de korting op sociale uitkeringen met zes maal een half procent op een andere manier wordt ingevuld. Als alternatief om binnen de begroting te blijven, bepleit het CDA aftopping van de prijscompensatie, lagere aanvangssalarissen voor bepaalde beroepsgroepen en ambtenaren meer laten bijdragen aan sociale premies en pensioen. Dat zou gecompleteerd moeten morden met de garantie van de overheid dat bij haar inkomensmatiging ook meer werk oplevert. Ook moet de honderd gulden eigen risico als eigen bijdrage in de gezondheidszorg van tafel.

Verder moet het kabinet ingrijpen bij excessieve stijgingen van gemeentelijke belastingen en tarieven. De gemeenten moeten gehouden worden aan de afspraak dat de stijging zo veel mogelijk beperkt moet blijven tot 3,5%. ,,Evenzeer als de honderd gulden eigen bijdrage in het ziekenfonds moeten die excessieve stijgingen van tafel'', zei woordvoerder Lubbers.

De regering dient naar de mening van het CDA vrijwillige vervroegde uittreding en verdeling van arbeid te bevorderen. Een centrale financiering is van

belang om de bereidheid in de bedrijfstakken te vergroten, aldus de CDA-woordvoerder Hu eiste van het kabinet opnieuw de verzekering dat de koopkracht van èn de sociale minima en de modale inactieven volgend jaar niet in gevaar komt Daarnaast moet gegarandeerd worden dat ook de modale ambtenaar er niet in koopkracht op achteruit gaat ,Ligt een ongedifferentieerd trendvoorcchot per 1 januari wel voor de hand", vroeg de heer Lubbers zich af Helderheid is volgens hem nodig in wat de toepassing van Bestek '81 nu precies gaat betekenen voor de ambtenaren, want de ambtenarencentrales hebben ingestemd met de nullijn, maar nu zakken zij beneden de nullijn naar de minliln, aldus de CDA-woordvoerder Het CDA ziet geen plaats voor een stuk doorwerking van de houw-CAO in het trendvoorschot per 1 januari, maar die materie moet wel verder deel gaan uitmaken van het overleg in het komende half jaar. Nu daarover een inhoudelijk besluit nemen is verkeerd, zei de heer Lubbers.

De korting van de sociale uitkeringen per 1 januari en het niet verwerken van de bouw-CAO in minimumloon en sociale uitkeringen op dezelfde datum mogen niet doorgaan. Dat is de strekking van twee moties, die oppositieleider Den Uyl heeft ingediend bij de behandeling van het mislukken van het arbeidsvoorwaardenoverleg.

Zolang er geen evenwichtige en definitieve wetgeving is over de koppeling van minimumloon en sociale uitkeringen, kan een korting op die uitkeringen niet, aldus de heer Den Uyl. De regering heeft zo'n regeling in het vooruitzicht gesteld. Hetzelfde geldt voor het niet laten doorwerken van de resultaten in de bouw-CAO in minimumloon en sociale uitkeringen. Dat komt neer op verlaging van het indexcijfer voor de lonen. Een wetje dat die doorwerking voorlopig opschort, is een onmogelijke zaak, aldus de PvdA, die vindt dat ook daarover dan eerst overeenstemming dient te bestaan. Bovendien, mocht daar toch toe worden besloten, krijgen de betrokken mensen hun geld dan met terugwerkende kracht als uiteindelijk besloten wordt de bouwcao toch te laten doorwerken, zo vroeg de heer Den Uyl zich af.

Ook wilde de oppositieleider var. de regering weten wanneer het wetsontwerp over de huurverhoging volgend jaar er kwam. De PvdA wil dat ontwerp nog vóór het Kerstreces behandelen.

Premier Van Agt vertelde de heer Den Uyl. dat het ontwerp op het ogenblik ligt bij de Raad van State. Het lijkt onzeker, dat het ontwerp nog voor Kerstmis door de Tweede Kamer komt.

Ook PvdA-;voordvoerder Van Thijn kwam met twee moties. Hij vindt, dat minister Wiegel van Binnenlandse Zaken terug moet naar de onderhandelingstafel om de besprekingen met de ambtenaren te heropenen op basis van het rapport van de Werkgroep Bestek '81. De werkgroep heeft waardevolle alternatieven aangedragen, vooral met betrekking tot de doorwerking van de bouw-CAO in de ambtenarensalarissen, aldus de heer Van Thijn.

Ook voor overheidspersoneel moet gelden, dat de hoogste inkomens de zwaarste lasten moeten dragen, aldus de heer Van Thijn in zijn tweede motie. Het kortingsvoorstel van de regering houdt met dat uitgangspunt geen rekening en de heer Van Thijn zag graag dat het in die zin wordt aangepast.

Evenals de PvdA-fractie verlangen de regeringsfracties CDA en VVD dat de regering terug gaat naar de onderhandelingstafel om te proberen in hei: centraal georganiseerd overleg in ambtenarenzaken alsnog tot overeenstemming te komen.

Dit verlangen was verwoord in een motie die werd ingediend door de heer Lubbers. In die motie worden de suggesties in het rapport van de Werkgroep Bestek '81 als waardevol gekwalificeerd. De regeringspartijen delen de mening van het Kabinet dat er aanleiding is orn bij net vaststellen van het trendvoorschot van het ambtenarensalaris per 1 januari 1979 de doorwerking van enige toeslagen in de bouw-CAO op te schorten.

Antwoord minister Albeda

Als gevolg van de matigingsplannen van liet Kabinet-Van Agt wordt de AOW-uitkering per 1 januari a s. niet op f 1345 maar op *f* 1339 per niaand gesteld

Dit deelde minister Albeda op 7 december mee tijdens het debat over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de Tweede Kamer. De uitkering van de WAO-trekker op het niveau van het modale inkomen wordt verhoogd van f 1.511 tot *f* 1.548. melk laatste bedrag eveneens zes gulden minder is dan aanvankelijk in de bedoeling lag. De WAO-trekker die de maximale uitkering geniet moet f 12 inleveren. Deze uitkering wordt verhoogd van f 2.712 tot f 2.758 (i.p.v. tot f 2.770). Het Kabinet heeft, volgens de minister, daarmee zijn koopkrachttoezegging gestand gedaan.

Geen van de betrokken partijen is eenzijdig schuldig aan het mislukken van het arbeidsv~orwaardenbeleid. Minister Albeda heeft dat geantwoord bij de voortzetting van het debat.

De breekpunten waren uiteindelijk het niet doorwerken van de bouw-CAO en het vasthouden van de werkgevers aan het principe, dat afspraken kostendekkend moesten zijn, aldus de bewindsman. De regering lieeft zich al in het eerste gesprek op het standpunt gesteld, dat 1979 geen verloren jaar mocht zijn. Maandag daarop is zij gekomen met ,,een aantrekkelijk pakket" dat niettemin niet werd aanvaard. ,,Het is onmogelijk te voldoen aan alle voorwaarden in het eisenpakket van één der partners", aldus minister Albeda, en dan kan een overleg stuklopen.

Voor de FNV was het pakket mede onaanvaardbaar wegens de opstelling van de werkgevers, aldus de bewinclsman. Hij ontkende, dat grote brokken van de problematiek niet eens aan de orde zijn geweest.

De minister is zo laat gekomen met zijn wetsvoorstel de resultaten van de bouw-CAO niet te laten doorwerken, omdat het kabinet lange tijd twijfel heeft gehad of een dergelijk uitstelwetje nodig was. Eind september, begin oktober is de minister tot de conclusie gekomen, dat daaraan niet viel te ontkomen. De doorwerking zou per I januari en niet per 1 juli plaatsvinden en dat viel niet te rijmen met de bezuinigingsoperatie.

Het kabinet blijft van mening, dat matiging van de arbeidskosten noodzakelijk is, aldus minister Albeda. Een loonmaatregel lijkt hem niet verstandig, omdat naar zijn idee ook de vakbeweging is overtuigd van de noodzaak tot matiging. Voorts denkt de regering aan een aftopping van de prijscompensatie bij jaarsalarissen vanaf 45 à 50.000 gulden. Met uitzondering van de Raad voor Middelhaar en Hoger Personeel was daar geen bezwaar tegen, aldus de minister. Voor de raad was het probleem bovendien niet onbespreekbaar. Als bet aldus vrijkomende geld direct gebruikt zou worden voor het scheppen van werkgelegenheid zou dat werk betekenen voor zevenduizend mensen, rekende hij de Kamer voor.

De minister meent dat doorwerking van de bouw-CAO in sociale uitkeringen. ambtenarensalarissen en andere trendvolgers in elk geval moet worden voorkomen,

Over de definitieve inhoud van de kopnelingsmechanismen komt weteeving, zo kondigde de minister aan. ~ a a hiet wegnemen van onevenwichtigheden vraagt grote zorgvuldigheid.

Ook binnen wettelijke regelingen zullen de gegroeide verschillen gefaseerd worden weggenomen. De inkomerispolitieke gevolgen zullen daarbij niet uit het oog worden verloren. Dat op die wetgeving per 1 januari al een voorschotje wordt genomen is zonder meer verantwoord, omdat niet opnieuw een jaar verloren mocht gaan. In dit licht gezien wees de minister een voorstel van het CDA af om de halfprocentsstapjes in de sociale uitkeringen wat meer genuanceerd toe te passen met lagere percentages voor de laagste uitkeringen en hogere voor de hoogste. Dat zou technisch niet meer te verwezenlijken zijn.

De eigen bijdrage van 100 gulden voor niet-klinische verstrekkingen in de gezondheidszorg is van de baan.

De regring laat dit in Bestek '81 voorgestelde plan varen vanwege het verzet dat de grootste kamerfracties tegen de eigen bijdrage hebben aangetekend. Een motie-Lubbers wees de 100 gulden eigen risico af en vroeg de regering een harmonisch plan te ontwikkelen, waarin de eigen bijdrage kan worden opgenomen. Een motie-Dolman (PvdA) stelde de regering voor het besluit in heroverweging te nemen.

Gelet op de motie-Lubbers (CDA) heeft de regering een aanvullende adviesaanvrage tot de Ziekenfondsraad gericht om te bezien hoe op aanvaardbare wijze de eigen bijdrage kan worden ingevuld, Daarom is er voor het jaar 1979 geen sprake van een eigen bijdrage en speelt dit plan geen rol meer in de loononderhandelingen, aldus minister Albeda.

Werknemers met het minimumloon zullen volgend jaar hun reëel vrij beschikbaar inkomen met 1,2% zien stijgen. Dit percentage, dat de regering verstrekte tijdens het debat, ligt beneden de prognose in de Miljoenennota 1979: 1,5%. De categorie werknemers, die iets meer dan het minimumloon verdient, gaal er niet 1,3% (Mln.nota), maar 1,0% op vooruit, terwijl de mensen op het niveau van het modale inkomen (ca. 30.000 gld.) een vooruitgang boeken met 0,3% (was 0,4%). De groepen tweekeer en vierkeer modaal daarentegen komen er iets beter af. Gaf de Miljoenennota voor de groep met tweekeer het modale inkomen een teruggang in het reëel vrij beschikbare inkomen te zien met 0,7%, in de nieuwe prognose is dat 0,5% geworden. Ten aanzien van de categorie vierkeer modaal is er geen wijziging in de prognose opgetreden: —0,5%.

Na de verwerking van twee beperkende, zgn. halfprocentsstapjes — op 1-1-'79 en

1-7-79 — en eliminering van de doorwerkingseffecten van de bouw-CAO geven de prognose voor de ambtenarensalarissen nagenoeg dezelfde cijfers te zien: minimumloon + 1,2%; modaal f 0,3%; tweekeer modaal — 0,4% en vierkeer modaal — 0,5%.

Voor de sociale uitkeringen gelden de volgende verwachtingen: sociale minima + 0,3%; WAO even boven het minimum 0,0%; WAO-modaal 0,4%; WAO-maximaal 0,0%. Ook voor deze groep gelden bepergingen in de vorm van twee halfprocentsstapjes en eliminering van de bouw-CAO.

Deze kortingen worden niet toegepast op ambtenaren en dienstplichtingen die het wettelijk minimum(jeugd)loon ontvangen.

Minister Albeda stelt alsnog aedzfferentieerde *kortinq voor*

Op 14 dec. heeft minister Albeda alsnog de Tweede Kamer voorgesteld. de voorgenomen korting op de sociale uitkeringen gedifferentieerd toe te passen. In plaats van een uniforme korting van een half procent stelde de minister nu voor. dat uitgegaan wordt van een korting van 0,3% voor de sociale minima. Voor de bovenminima moet er sprake zijn van een geleidelijk oplopend percentage, dat bij het maximum-dagloon 0,7% bed aagt.

Minister Albeda hield in de toelichting bij het wijzigingsvoorstel de Tweede Kamer boor, dat het besparingsverlies door de differentiatie *f* 60 mln zal bedragen ,,De voorgenomen besparingen moeten in 1979 gerealiseerd worden Per 1 juli volgend jaar moet een verdere matiging van de sociale uitkeringen zeker worden gesteld, rekening houaend met een nalf procent voor alle uitkeringen," aldus de bewindsman

Het kabinet is er te elfder ure in geslaagd de CDA-fractie in de Tweede Kamer achter de korting op de sociale uitkeringen te krijgen CDA-woordvoerder Weijers liet tijdens het debat weten dat zijn fractie — zij het niet van harte — kan instemmen met de voorschotmaatregelen op 1 januari a s , nadat het kabinet bovenstaande wijzigingen in de voorstellen had aangebracht

Wel vond de heer Weijers het beter en juister per 1 januari geen stappen te doen die vooruitlopen op de wetgeving van 1 juli. Doordat ook de VVD akkoord gaat met het gewijzigde voorstel kan het kabinet op een meerderheid rekenen. De VVD-woordvoerder De Korte stelde wel nadrukkelijk dat de financiele consequenties van het voorstel (*f* 60 mln) m dezelfde sector gecompenseerd zullen moeten worden

De woordvoerders van PvdA, D '66 en PPR konden, ook na de wat verzachtende wijziging die het kabinet aanbracht, niet met het voorstel akkoord gaan

Stemmingen over moties

Op 14 dec. werd gestemd over de moties, die gedurende het debat over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de Tweede Kamer waren ingediend.

De Tweede Kamer wil dat het overleg tussen minister Wiegel en de ambtenarenbonden wordt hervat. ,,Er is aanleiding het overleg in het centraal georganiseerd overleg in ambtenarenzaken te hervatten," aldus de tekst van een aangenomen motie-Lubbers (CDA)-De Korte (VVD).

De ambtenarenbonden hadden zich eerder tegen aanvaarding van deze motie uitgesproken, omdat deze motie ,niets oplost" In de motie wordt uitgesproken dat de doorwerking van de bouw-CAO in de trendberek-ning opgeschort moet worden.

De fracties van D '66, VVD, CDA, DS '70, GPV en SGP stemden voor de motie, de overige fracties in de Kamer verklaarden zich daartegen.

Een motie-Van Thijn (PvdA), waarvan de bonden gezegd hadden dat deze hen onmiddellijk weer aan de onderhandelingstafel zou brengen, werd door de Kamer verworpen Ook in deze motie werd gevraagd het overleg met de bonden weer te heropenen, echter zonder de clausule dat de bouw-CAO niet in de ambtenarensalarissen doorberekend mag worden Slechts de fracties van PvdA, PPR, CPN en PSP stelden zich achter deze motie op. Aangenomen werd een motie-Engwirda (D '66), waarin de regering gevraagd werd de prijscompensatie tot maximaal f 450,— per procent te beperken. De CDA-fractie stemde verdeeld 12 fractieleden, onder wie waarnemend fractievoorzitter Lubbers, stemden tegen deze motie, de overige leden van deze fractie waren met de fracties van PvdA, D'66, DS'70, CPN, PSP en PPR voor aanvaarding van deze motie

De overige vier moties, ingediend bij het Kamerdebat over het arbeidsvoorwaardenbeleid, werden verworpen. Het betroffen hier de moties-Den Uyl, waarin resp gevraagd werd de voorgenomen korting op de sociale uitkeringen (met een ½% per 1 januari 1979) ongedaan te maken en niet over te gaan tot verlaging van het indexcijfer van de lonen In een (verworpen) motie-Van Thijn (PvdA) werd aangedrongen de hoogste inkomens onder het overheidspersoneel de zwaarste offers te laten brengen In de (eveneens verworpen) motie-Engwirda (D'66) werd de regering gevraagd de voorgenomen korting van zesmaal een ½% te laten varen

De brieven van minister Albeda over het centraal overleg arbeidsvoorwaardenbeleid en van minister Wiegel over het (afgebroken) overleg over de ambtenarensalarissen werden tenslotte door de Kamer voor kennisgeving aangenomen.

Tweede *Kamer* akkoord met korting op *uitkeringen* en *niet*-doorberekening bouw-CAO in *loonindex*

De Tweede Kamer heeft op 14 dec. de korting op de stijging van de sociale uitkeringen met percentages 0,3 - 0,7% in het eerste half jaar van 1979 goedgekeurd. Ook ging de Tweede Kamer ermee akkoord, dat tot 1 juli de invloed van de toeslagen in de bouw-CAO tijdelijk niet zal doorwerken in het minimumloon en de sociale uitkeringrn.

Het leek er even op dat de D '66-fractie bij de beslissing over de kortingen de zijde van het kabinet en de regeringspartijen zou kiezen Om half twaalf 's nachts vroeg D '66-woordvoerder drs. Nypels een schorsing van het debat omdat hij zich met zijn fractie wilde beraden over het laatste antwoord van de bewindslieden.

Na de wijziging die door de minister en de staatssecretaris van sociale zaken in het wetsontwerp was aangebracht, en waarmee tegemoet werd gekomen aan de verlangens van de CDA-fractie, waren de regering en de D '66-fractie elkaar eveneens zeer dicht genaderd, zei Nypels Na de schorsing verklaarde hij echter zeer te betreuren dat hij toch tegen zou stemmen, onidat als gevolg van het wetsontwerp de positie van de sociale minima verslechtert.

Bij hoofdelijke stemming werd het voorstel toen met 66 tegen 57 stemmen aangenomen. De fracties van CDA, W D , GPV, SGP en DS '70 stemden vóór, die van de PvdA, D '66, PPR, PSP en CPN tégen.

Het wetsontwerp over de bouw-CAO kreeg meer steun: het werd aanvaard met de stemmen van CDA, VVD, D'66, SGP en DS '70 vóór. De PvdA, PPR, PSP, CPN en GPV stemden tégen.

Voorafgaande aan de stemmingen had de Kamermeerderheid die het kabinet steunt een amendement van de heer Nypels verworpen, waarin werd voorgesteld de doorwerking van de sociale korting per 1 juli 1979 te beeindigen, waarmee volgens D '66 voorkomen zou worden dat de Tweede Kamer het sociaal-eronomische overleg voor de voeten zou lopen. (SER-Bulletin, ANP, NRC/H'blad)

SPANJE

PARLEMENTAIRE GOEDKEURING NIEUWE GRONDWET, REFERENDUM, VERVROEGDE VERKIEZINGEN UITGESCHREVEN

Op 31 okt. 1978 hebben beide huizen van het Spaanse pa lement een ontwerp-grondwet goedgekeurd, waarover maandenlang is gedebatteerd (pag. 631 e.v.-1978). In de Senaat stemden 228 senatoren voor, 5 stemden tegen en 8 onthielden zich van stemming. De 350 leden tellende Kamer van Afgevaardigden nam de grondwet met 326 stemmen voor, 6 tegen en 13 onthoudingen aan.

De nieuwe grondwet komt in de plaats van de Leyes Fundamentales del Reino, de verzameling grondwetten die onder het Franco-regime gold.

De tegenstemmen in beide huizen kwamen van de conservatieven, vnl. afkomstig uit de Volksalliantie, en de Baskische Nationalisten.

Tijdens de debatten werd er herhaaldelijk op gewezen dat de nieuwe grondwet, die opgesteld is door een commissie, waarin vertegenwoordigers van de belangrijkste politieke groeperingen zaten, de verzoening tussen de beide Spanjes symboliseert. Premier Suarez zei in een rede tot het parlement dat de

nieuwe grondwet bewijst dat er geen ,,twee onverzoenlijke Spanjes" rneer bestaan. „Alleen gewelddadige politieke stromingen worden erdoor uitgesloten; zij is de vrucht van de samenwerking tussen politieke en maatschappelijke krachten."

Belangrijke artikelen grondwet

Enkele van de belangrijkste artikelen van de nieuwe grondwet zijn:
Artikel 1 — ,,Spanje is een sociale en democratische rechtsstaat en kent als hoogste waarden (...) de vrijheid, de gerechtigheid, de gelijkheid en het politieke pluralisme (...)"
De staatsvorm is die van de .,parlementaire monarchie".

De aanvaarding van de monarchie als staatsvorm heeft zonder problemen plaatsgevonden. De socialisten hebben blijk gegeven van principiële oppositie, maar zij erkennen evenals de andere partijen dat de koning een onvervangbare rol speelt in het democratiseringsproces.
De bevoegdheden van de koning zijn overigens beperkt: hij kan niet weigeren wetten te ondertekenen en eerst op verzoek van de premier kan hij tot kamerontbinding, het uitschrijven van referendums of het voorzitten van de ministerraad overgaan. Zijn enige werkelijke bevoegdheid is het voorstelleri van een kandidaat voor het premierschap, maar daarvoor dient hij eerst overleg te plegen met de vertegenwoordigers van de fracties en zijn kandidaat dient het vertrouwen van de parlementariërs te hebben.
Dc regering is verantwoording verschuldigd aan het Congres. De premier dient het vertrouwen van de afgevaardigden te krijgen en kan door een motie van afkeuring naar huis worden gestuurd. Zo'n motie dient echter wel de naam van een nieuwe kandidaat voor het premierschap te bevatten. Een dergelijke motie moet om succesvol te zijn de steun van de absolute meerderheid van de Kamer van Afgevaardigden hebben.
De Senaat wordt de kamer voor de territoriale vertegenwoordiging. De leden worden of via algemene verkiezingen of via de regionale parlementen aangewezen.
Het recht van initiatief ligt zowel bij de regering als bij het parlement.
De door de ministerraad goedgekeurde wetsontwerpen worden eerst voorgelegd aan de Kamer van Afgevaardigden en vervolgens aan de Senaat.

Artikel 2 — ,,De grondwet (...) erkent en garandeert het recht op autonomie van de nationaliteiten en de regio's (...)"

Dit artikel heeft aanleiding gegeven tot langdurige en heftige debatten, zowel in het parlement als daarbuiten. De republikeinse grondwet van 1931 erkende slechts het bestaan van regio's.
Volgens links heeft Spanje door dit artikel de meest geavanceerde grondwet van Europa gekregen, die het mogelijk maakt dat de territoriale gemeenschappen een mate van autonomie krijgen die groter is dan die Catalonië en Baskenland voor de Burgeroorlog genoten.
Voor rechts, inet name de Volks Alliantie, betekent het artikel een onaanvaardbare aanslag op de eenheid van Spanje
Voor met name de nationalistische Basken gaat het artikel niet ver genoeg

Artikel 16 — ,,(..) Geen enkele godsdienst heeft het karakter van een staatsreligie De overheid zal rekening houden met de godsdienstige overtuigingen ( ) en zal de meest passende samenwerkingsvormen met de katholieke kerk en de andere godsdiensten onderhouden"
Dit artikel is een compromis en is even ver verwijderd van het ,nationaal-katholicisme' dat n zwang was onder Franco als 'van het anti-rlericalisme van de republikeinse grondwet van 1931
Toch heeft de aparte vermelding va? de katholieke kern in het artikel tot kritiek van de protestanten en enkele socialisten geleid, die dit onverenigbaar achten met het niet-confessionele karakter van de staat.
De ruime staatssteun aan de katholieke kerk wordt afgeschaft. Er komt voorlopig een kerkbelasting, waarvan alle kerkgenootschappen kunnen profiteren

Artikel 27 — ,,De vrijheid van onderwijs wordt erkend."

Naast het artikel over de autonomie, heeft dit artikel voor heftige debatten gezorgd
De grondwet van 1931 voerde het openbaar onderwijs als enige onderwijsvorm in
Onder Franco werd het bijzonder onderwijs weer toegestaan, dat zwaar gesubsidieerd werd en na verloop van tijd kwalitatief beter was dan het openbaar onderwijs
Links en rechts hebben elkaar gevonden in een compromis om een schoolstrijd te voorkomen
Het bijzonder onderwijs blijft bestaan, maar de staat zal de lesprogramma's bepalen
Artikel 27 bepaalt verder dat leerkrachten, ouders en leerlingen inspraak hebben bij de controle en het bestuur van de door de overheidsgelden gefinancierde instellingen van onderwijs
Vooral van de kant van de katholieke geestelijkheid is heftig geprotesteerd tegen deze bepaling Het overgrote merendeel van de instellingen van bijzonder onderwijs wordt geleid door katholieke geestelijken De primaat van Spanje, kardinaal Gonzalez Martin heeft verklaard dat artikel 27 ,,marxisten" de mogelijkheid geeft het onderwijs te beinvioeden

De grondwet kent verder de volgende grondrechten: vrijheid van meningsuiting, vereniging en vergadering, het recht een beroep te doen op het beroepsgeheim, het recht een vakbond op te richten en het stakingsrecht. Het beroep op gewetensbezwaren tegen de vervulling van de dienstplicht wordt erkend, de doodstraf is afgeschaft en een nadere wet zal een echtscheidingsprocedure uitwerken.
Ook de gedetineerde krijgt rechten. Hij is verplicht zich door een advocaat te laten bijstaan en de voorlopige hechtenis mag niet langer dan 72 uur duren.
Zonder gerechtelijk bevel mogen geen huizen worden doorzocht. Het recht om Spanje te verlaten of er weer terug te keren kan nooit om politieke redenen beperkt worden.
De rechters zijn niet afzetbaar. Buitengewone rechtbanken worden verboden.
Uitwijzing van politieke delinquenten is niet toegestaan. Bepaalde rechten kunnen tijdelijk opgeheven worden in het geval van een uitzonderings- of noodtoestand en ook in het kader van de strijd tegen ,,gewapende benden en het terrorisme".

Referendum

Op 3 nov. 1978 maakte de regering bekend dat de nieuwe grondwet op

Koning Juan Carlos brengt zijn stem uit bij het referendum over de nieuwe grondwet, terwijl koningin Sofia toekijkt.

6 december per referendum aan de Spaanse kiezers ter goedkeuring zou worden voorgelegd.

Daags daarop begon een grootscheepse campagne, waaraan zowel door de regering als door de politieke partijen werd deelgenomen. De regering en het merendeel van de politieke partijen riepen de kiezers op de nieuwe grondwet goed te keuren. Via radio en televisie en middels brochures die op scholen weiden uitgereikt konden de kiezers kennis nemen van de tekst van de grondwet.

In de loop van de campagne spraken de volgende politieke groeperingen zich uit vóór de nieuwe grondwet: de Unie van het Democratische Centrum (de grootste en tevens regeringspartij); de socialistisclie partij (de PSOE); de communistische partij; de Volksalliantie, ondanks het feit dat de helft van de afgevaardigden van deze partij bij de parlementsstemming tegengestemd of zich onthouden had; de revolutionaire organisatie van arbeiders (maoïstisch), de partij van de arbeid (extreem-links); de nationalistische Catalanen, de authentique falange (links); de Carlistische partij. Tegen de nieuwe grondwet waren de volgende groeperingen: de Fuerza Nueva (neo-fascistisch), de Falange; Herri Batasuna (een coalitie van separatistische Baskische groeperingen); de revolutionaire communistische liga (trotskistisch).

De volgende groeperingen spraken zich uit voor onthouding: de Nationalistische Baskische Partij (PNV); de organisatie van communistisch links; de communistische beweging; verschillende republikeinse partijen, zoals de Esquerra Republicana de Catalunya; de republikeins-democratische Spaanse Actie: de nationale confederatie voor de arbeid (anarchistisch).

Daarnaast spraken verschillende feministische groeperingen zich tegen de grondwet uit, omdat het recht op abortus er niet in werd erkend, er niets werd gezegd over contraceptie en geen voorzieningen waren getroffen om de discriminatie bij de arbeid te voorkomen.

Tegenstand deel episcopaat

Eind sept. 1978 hield de Spaanse bisschoppenconferentie zich met de ontwerp-grondwet bezig. Besloten werd toen dat geen officieel commentaar daarop gegeven zou worden en dat het aan het geweten van de gelovigen overgelaten zou worden hoe zij zich tegenover de nieuwe grondwet zouden opstellen. Later deed de voorzitter van de bisschoppenconferentie, kardinaal-aartsbisschop Taracon van Madrid, een herderlijk schrijven uitgaan, waarin hij o.a. zei dat de grondwet een positieve stap naar een beter samenleven en een rechtvaardiger maatschappij was. Hij verheelde niet dat de grondwet niet in alle opzichten aan de wensen en voorstellingen van de kerk voldeed, maar hij achtte zoveel positieve punten aanwezig dat hij de gelovigen adviseerde bij het referendum ,,ja" te stemmen.

Op 29 nov. 1978 publiceerde kardinaal Gonzalez Martin, aartsbisschop van Toledo en uit dien hoofde primaat van Spanje (een eretitel, die niet meer de leiding van de bisschoppenconferentie met zich meebrengt) een schrijven waarin hij zich zeer negatief uitliet over de nieuwe grondwet. Acht andere bisschoppen sloten zich bij het oordeel van de primaat aan. De negen dissidenten zijn van oordeel dat de nieuwe grondwet ,,agnostisch" is, omdat God niet meer genoemd wordt en alle godsdiensten tegenover de overheid als gelijk behandeld zullen worden.

Volgens de kardinaal opent de nieuwe grondwet de deur naar de opheffing van het gezin omdat een echtscheidingsregeling in het vooruitzicht wordt gesteld. Verder bevat de wet te weinig garanties voor het voortbestaan van het katholieke onderwijs en wordt de mogelijkheid geopend dat het marxisme binnensluipt.

De kardinaal deed een beroep op de gelovigrn zich ernstig te bezinnen of zij wel hun toestemming aan de nieuwe grondwet konden geven.

Grote onthouding bij stemming

Met een overgrote meerderheid ging het electoraat op 6 december 1978 akkoord met de nieuwe grondwet. Ruim 87% stemde vóór, ruim 7% tegen, terwijl ruim 3% blanco stemde.

Meer dan 32% van het electoraat onthield zich van stemming. Vooral in de Baskische provincies Guipuzcoa en Biscaye bleven vele kiezers thuis, daarmee gevolg gevend aan de oproep van de Baskische Nationalistische Partij, de PNV.

In Guipuzcoa bleef meer dan 56% van het electoraat thuis, in Biscaye ruim 56%.

In de Baskische provincie Navarra daarentegen lag het abstinentiecijfer bij het landelijke gemiddelde.

Op 21 december '78 werden officieel de volgende cijfers in Madrid gepubliceerd m.b t. het referendum
26 632 180 ingeschreven kiesgerechtigden.
waarvan 17 873 301 hun stem hebben uitgebracht 15 706 078 stemden vóór de nieuwe grondwet (87,8% van de uitgebrachte stemmen) 1400 505 stemden tegen (7,8%)
Er waren 632902 blanco stemmen (3,5%)
Het aantal onthoudingen bedroeg 8 758 879 (32 9% i

Op 27 dec. 1978 ondertekende koning Juan Carlos de tekst van de nieuwe grondwet tijdens een plechtigheid in het gebouw van de Cortes in aanwezigheid van het voltallige parlement, de leden van de rege- ing, de opperbevelhebbers van de drie strijdkrachtonderdelen, vertegenwoordigers van de kerken en in aanwezigheid van zijn vader, Don Juan, de hertog van Barcelona, jarenlang troonpretendent.

In een korte toespraak zei de koning: ,,Omdat deze grondwet van alle Spanjaarden voor alle Spanjaarden is, is zij ook de grondwet van de koning van alle Spanjaarden." Hij zei vastbesloten te zijn de grondwet te eerbiedigen en te dienen, omdat zij de uitdrukking is van de wil van het volk en de reden om met vei-trouwen en hoop naar de toekomst te kijken.

Koning Juan Carlos ondertekent de nieuwe grondwet, terwijl de voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden, Fernando Alvarez-Miranda (l.! en de voorzitter van de Cortes Antonio Hernandez Gil toekijken.

Vervroegde *verkiezingen aangekondigd*

Op 29 dec. werd de nieuwe grondwet van kracht en nog dezelfde dag maakte premier Suarez van zijn nieuw verworven bevoegdheden gebruik en verklaarde dat op 1 maart 1979 parlementsverkiezingen zullen

worden gehouden. Daarna zullen op 3 april gemeenteraadsve kiezingen worden gehouden.

In een televisietoespraak wees Suares erop dat het beleid van zijn — na de parlementsverkiezingen van 15 juni 1977 aan de macht gekomen — regering er steeds op gericht is geweest de politieke partijen nader tot elkaar te brengen om gezamenlijk de economische crisis te lijf te gaan en een grondwet op te stellen „Nu beschikken wij over een grondwet die ons toestaat op een andere wijze te regeren, zonder de voorwaarden en beperkingen van de overgangsperiode."
Aan de vorming van een kabinet, dat op deze manier zou gaan regeren, dient echter een nieuwe uitsp aak van het volk vooraf te gaan, aldus Suares

Van de kant van de politieke partijen is verschillend gereageerd op de bekendrnaking. De socialisten en de regeringspartij UCD hebben zich positief opgesteld. De communisten betreurden het besluit. De Volksalliantie was voor en de Baskische en Catalaanse nationalisten tegen. (NZZ, Le Monde, The Times, *NRC/H'blad)*

STAATSGREEP MILITAIRE VERIJDELD, STEUN POLITIEKE: PARTIJEN VOOR REGERING

In november 1978 is een samenzwering met het doel een staatsgreep te plegen ontdekt. De samenzweerders wilden op 20 november, de derde vei-jaardag van het overlijden van generaal Franco, premier Suares arresteren, hem gijzelen en op die manier de vorming van een nieuwe, rechtse regering afrte dwingen, die de noodtoestand had moeten afkondig-n en de ondertekening van de nieuwe grondwet had moeten uitstellen.

Op 17 november kwam de regering bijzonderheden van het komplot ter ore. Besloten weid de ambtswoning van de premier scherper te bewaken. De rondom Madrid gelegerde troepen kregen het consigne bevelen om hun kazernes te verlaten alleen dan op te volgen als deze afkomstig waren van de generale staven, en politiereserves werden naar Madrid overgebracht.

Na een uitvoerige conferentie met de minister van defensie Gutierrez Mellado besloot koning Juan Carlos zijn voorgenomen reis naar Mexico, Argentinië en Peru toch te laten doorgaan.

De coup had moeten samenvallen met massale demonstraties die door rechtse partijen waren georganiseerd (zie hierna).

Het plan werd bekend omdat een aantal hoge officieren, die door de samenzweerders waren benaderd, hun superieuren inlichtten.

Er werden twee militairen gearresteerd. lt.-kol. Antonio Tejero Molino van de Guardia Civil, die in het verleden herhaalde malen in verzet is gekomen tegen het democratiseringsproces, en kapitein Inestrillo van de politie. Nadere bijzonderheden werden door de regering aanvankelijk niet bekendgemaakt, maar op 22 nov. verscheen de minister van defensie voor het parlement om verslag te doen van de crisis. Hij gaf daarbij de verzekering dat. de regering de situatie volledig onder controle heeft en dat de toestand in de kazernes volledig normaal is. De minister zei dat de toedracht van het komplot volledig onderzocht zou worden dooi een officiële onderzoekcommissie.

Ongeveer tegelijkertijd heeft zich een incident voorgedaan waarbij wederom een hoge officier van de Guardia Civil betrokken was.

Optreden *generaal Juan Atares* Pena

Op 17 nov. woonde minister Gutierrez Mellado in een kazerne in Cartagena een bijeenkomst bij, waar door militairen gediscussieerd werd over de nieuwe grondwet. Eén van de aanwezigen, een marineofficier, las een lijst van alle staatsgrepen en militaire coups voor die in Spanje sedert de eerste grondwet van 1812 hebben plaatsgevonden. Volgens een in militaire kringen veel gelezen blad. El *Imparcial*, leidden nieuwe grondwetten in Spanje steeds tot staatsgrepen.

De minister verbood de officier de lijst verder voor te lezen, waarop een andere aanwezige, generaal Juan Atares Pena, commandant van de Guardia Civil, opstond en op de grondwet begon te schelden, die hij „atheïstisch" noemde. Toen de minister hem beval de zaal te verlaten voegde Atares Pena hem de woorden „vrijmetselaar[v] en „verrader[u] toe. Daarop liet de minister de generaal arresteren.

Volgens de pers is het niet toevallig dat juist onder de leden en de leiding van de Guardia Civil en de politie ontevredenheid heerst over de huidige regering. Deze onderdelen hebben het meest te lijden van de terroristische activiteiten

Brig.-gen. Juan Atares Pena van de Guardia Civil die ontslagen werd nadat hij kritiek had geuit op de minister van defensie Manuel Gutierrez Mellado.

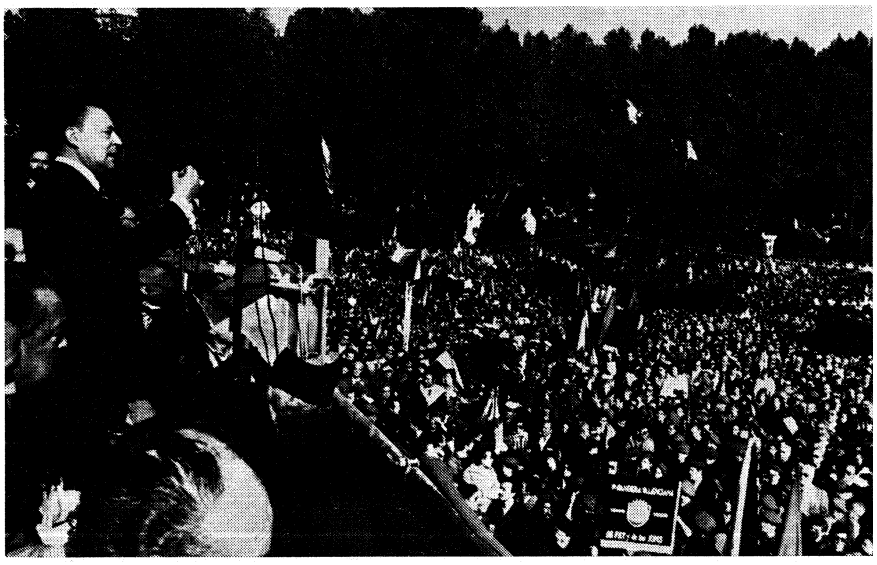
van de ETA en de GRAPO en zij verwijten de regering niet hard genoeg op te treden.

Rechtse demonsti'aties t.y.2:. derde verjaardag dood Franco

Op 22 nov. hebben ca. 150.000 personen in Madrid deelgenomen aan een massademonstratie t.g.v. de derde verjaardag van het overlijden van Franco.
Verschillende sprekers voerden het woord, zoals de president van de vereniging van veteranen uit de Burgeroorlog, José Antonio Giron, de Carlistenleider Sixto de Bourbon, de leider van de Fuerza Nueva, Blas Pinar, de oprichter van de Falange, Raimundo Fernandez Cuesta en de dochter van Franco, de markiezin de Villaverde. In alle toespraken werd scherpe kritiek op de regering geleverd en op de nieuwe grondwet.
Groepen demonstranten reden later door de stad en riepen dat de koning in Mexico moest blijven en dat Suares en Gutierrez Mellado verraders waren.

Koning *maant* lege?'

Ter gelegenheid van de traditionele nieuwjaarsreceptie voor de hoogste militaire leiders heeft koning Juan Carlos een rede gehouden waarin hij absolute discipline van de strijdkrachten eiste. Hij zei verder dat de Spaanse militairen, inclusief hijzelf,

Blas Pinar leider van de ultra-rechtse partij Nueva Forza spreekt in Madrid een menigte toe ter gelegenheid van de derde verjaardag van het overlijden van generaal Franco.

zich moeten onderwerpen aan de nieuwe democratische grondwet.
Hij beklemtoonde dat de Spaanse miliairen, volgens deze grondwet, onderworpen zijn aan de burgerlijke regering. ,,Voor de politieke evolutie, die Spanje nodig had, was en is de rol van de strijdkrachten van het hoogste belang. Want de strijdkrachten zijn niet alleen nuttig wanneer zij optreden, maar ook wanneer zij met zelfbeheersing weten toe te zien hoe anderen optreden. En juist omdat dit niet altijd gemakkelijk is; omdat niet ieders aanpassingsvermogen even groot is: en omdat het niet altijd eenvoudig is zich van het verleden los te maken, spreek ik mijn dankbaarheid en bewondering uit voor de voorbeeldige houding die onze strijdkrachten als geheel hebben weten te bewaren".

De koning had verder nog een speciaal dankwoord voor de minister van defensie Gutierrez Mellado.

De toespraak van de koning was een reactie op de incidenten die zich eerder hadden voorgedaan bij de begrafenis van de door de ETA vermoorde militaire gouverneur van Madrid. Militairen, die de begrafenisplechtigheid bijwoonden, schreeuwden toen anti-rege ingsleuzen.

Duidelijk daarop doelend, zei de koning: ,,Het tafereel van militairen, die hun zelfbeheersing verliezen en de discipline verbreken, is ronduit beschamend". *(NZZ, Le* Monde, *NRC/H'blad,* De *Volks*krant)

CONCORDAATOPGEHEVEN

Met de ondertekening op 3 januari van 4 nieuwe akkoorden is formeel een einde gekomen aan de werking van het uit 1953 daterende concordaat tusscn Spanje en het Vaticaan, waarin de bijzondere betrekkingen tusscn het Franco-regime en de Heilige Stoel tot uitdrukking kwamen. De Spaanse minister van buitenlandse zaken Oreja was voor deze gelegenheid naar Rome gevlogen.
Namens het Vaticaan werden de akkoorden ondertekend door de staatssecretaris, kardinaal Jean Villot. Ze hebben betrekking op vier terreinen: juridisch, cultureel, economisch en militair (geestelijke bijstand binnen de strijdkrachten).
Met de ondertekening van de vier akkoorden worden de betrekkingen tussen Spanje en het Vaticaan volledig genormaliseerd. Het oude Concordaat gaf de kerk bepaalde voorrechten binnen de Spaanse samcnleving terwijl Franco een vinger in de pap had bij de benoeming van bisschoppen in Spanje. Dit laatste droeg ertoe bij dat de top van de geestelijkheid althans in de eerste periode van het Concordaat zeer dicht bij het regime stond.
Later ontstond binnen het Vaticaan verzet tegen deze situatie en voorkwam het de benoeming van Franco-gezinde bisschoppen door in opengevallen diocesen zelf hulpbisschoppen aan te wijzen of apostolische zaakwaarnemers.
Toen Franco stierf, waren er op deze wijze zeven diocesen vacant.
Na de dood van de dictator kwam er al spoedig een verbetering in de betrekkingen tussen Spanje en het Vaticaan. Dit was o.a. omdat koning Juan Carlos uit eigen beweging afstand deed van het op hem overgegane benoemingsrecht ten aanzien van bisschoppen. Dit werd later nog eens bevestigd in een eerste akkoord na Franco's dood. dat op 28 juli 1976 werd afgesloten tussen Spanje en het Vaticaan.
De 4 nieuwe akkoorden regelen tot in detail de positie van de roomskatholieke kerk in Spanje na aanvaarding van de nieuwe, democratische grondwet. In overeenstemming met de vrijheid van godsdienst, die deze laatste waarborgt, is het godsdienstonderwijs voortaan geen verplicht vak meer op Spaanse schouen. De staat zegt de r.-k. kerk financiële bijstand toe. zoals hij die ook aan andere geloofsgemeenschappen zal verlenen. Vanaf 1981 zal deze bijstand de vorm aannemen van een klein percentage van de belasting die de Spanjaarden aan de staat betalen. *(NRC/H'blad)*

KONING JUAN CARLOS IN LATIJNS-AMERIKA

Koning Juan Carlos en koningin Sofia hebben van 17 nov. tot 1 dec. een reis door Latijns-Amerika gemaakt en daarbij Mexico, Peru en Argentinië bezocht.
In Spanje zelf werd de koning ernstig bekritiseerd wegens het bezoek aan Argentinië waar hij de gast van de militaire junta zou zijn.
Deze kritiek verstomde echter toen bekend werd dat de koning in gesprekken met de junta-leden op naleving van de mensenrechten had aangedrongen en in een tafelrede tijdens een banket openlijk over de mensenrechten sprak.
Tevens wist de koning zeven Spaanse politieke gevangcnen vrij te krijgen. Daarnaast voerde hij uitvoerige gesprekken met leden van de oppositie. In het gemeenschappelijke slotcommunuiqué staat dat de bescherming en de eerbiediging van de mensenrechten ,,één van de belangrijkste verantwoordelijkheden van alle regeringen is".
In Mexico, dat eerst kort geleden tot officiële erkenning van Spanje is overgegaan, sprak de koning o.a. met de weduwe van Manuel Azana, de laatste p esident van de Spaanse Republiek. (FAZ, Le Monde)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

WESTERSE TOP OP GUADELOUPE

Op 7 dec, 1978 werd in Parijs bekendgemaakt, dat president Carter van de VS, premier Callaghan van Groot-Brittannië, bondskanselier Schmidt van de Bondsrepubliek Duitsland en president Giscard d'Estaing van Frankrijk op 5 en 6 jan. 1979 een ,,informele, persoonlijke en vriendschappelijke" topconferentie zouden houden op het Franse eiland Guadeloupe in het Caraïbische gebied. De bijeenkomst zou plaatsvinden op uitnodiging van de Franse president.

Bij het bekendmaken van het aanvaarden van de Franse uitnodiging liet het Elysée weten, dat het plan, dat reeds op de industriële topconferentie in het voorjaar van 1978 (pag. 469/3 e.v.-1978) was aangekaart, een geheel informeel gesprek beoogde te zijn tussen de vier westelijke leiders. Het moest in hoofdzaak gaan over de grote politieke problemen in de wereld ,,zonder van te voren opgestelde agenda en zonder communiqué of slotverklaring aan het eind".

Elk van de regeringsleiders zou slechts worden bijgestaan door één assistent. Zo bracht de Amerikaanse president Carter alleen zijn adviseur voor veiligheidskwesties Brzezinski mee. De leiders waren verder vergezeld door hun echtgenoten om het vriendschappelijke en gezelligheidsaspect van de bijeenkomst te benadrukken.

Juist omdat niet toegewerkt werd naar een slotverklaring en omdat van te voren was bepaald, dat geen besluiten genomen moesten worden of resultaten konden worden verwacht, werd gehoopt op deze wijze een verdiept en zeer persoonlijk overleg te verkrijgen over de internationale problemen in een veel breder verband dar, anders mogelijk zou zijn.

Voor wat betreft de persoon, van wie het initiatief tot deze bijeenkomst was uitgegaan, meldde het Britse dagblad The *Financial Times* van 13 dec. overigens, dat dit de Amerikaanse president Carter geweest was. De bedoeling van president Carter zou geweest zijn om met West-Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië te spreken over de nucleaire verdediging van het Westen i.v.m. de SALT-akkoorden. Binnen afzienbare tijd kan een tweede overeenkomst worden verwacht tussen de VS en de SU over een wederzijdse beperking van de strategische atoomwapens.

Het volgende hoofdstuk in de wapenbeperking, SALT **3,** zal ook gaan over een beperking van de in Europa opgeslagen atoomwapens. Moskou wil ook Frankrijk en Groot-Brittannië bet ekken bij de besprekingen en zal in elk geval de atoomwapens van beide landen in de berekeningen opnemen. Frankrijk heeft tot nu toe echter een onafhankelijke houding ingenomen op dit gebied.

Door de eer van het initiatief aan president Giscard te laten, zou de gaullistische kritiek op de nucleaire besprekingen wellicht iets kunnen worden verzacht. Het voorbereidende werk voor Guadeloupe is echter gedaan door Zbigniew Brzezinski. de veiligheidsadviseur van president Carter. Brzezinski heeft in okt. 1978 Parijs en Bonn bezocht, en had daarna een gesprek met premier Callaghan tijdens het proces van de Labour-partij in Blackpool.

De vier westelijke leiders op weg naar hun persconferentie op Guadeloupe. V.l.n.r. bondskanselier Schmidt van de Bondsrepubliek Duitsland, president Carter van de VS, president Giscarcl d'Estaing van Frankrijk en premier Callaghan van Groot-Brittannie,

Consequenties voor Westelijk bondgenootschap

Van verschillende zijden is gewezen op mogelijke consequenties van een dergelijk exclusief topoverleg voor het Westelijke bondgenootschap.

In het Britse dagblad The Guardian van 29 dec. b.v. merkte commentator Peter Jenkins op: ,,Deze top ziet er uit als het begin van een soort van Directoraat voor het Westelijke bondgenootschap. Dat is de reden, waarom landen, die niet uitgenodigd zijn, zenuwachtig en achterdochtig zijn."

Jenkins vervolgt dan met te zeggen:

De conferentie van volgend? week in Guadeloupe is een van de reeks bijeenkomsten waarin wanhopige pogingen worden gedaan om beter leiding te geven aan de situatie van het Westen. Het voornaamste doel schijnt te zijn. Frankrijk op een discrete manier te betrekken bij de problemen van veiligheid en wapenbeheersing. De Engelsen zien de conferentie niet als een passende gelegenheid om de internstionale monetaire hervorming verder op gang te brengen, maar beseffen wel dat te grote koersfluctuaties van de dollar moeten worden voorkomen.

Topconferenties moet men evenals cocktail-parties klein en select houden. In Guadeloupe is geen formele agenda, er wordt geen officieel communiqué uitge-

geven en de vier staatshoofden mogen ieder één adviseur meenemen. Maar de persmensen van het Witte Huis rekenen het nu eenmaal als hun constitutionele plicht om de president te vergezellen waar hij maar heen gaat; dat zal er wel toe leiden dat de conferentie van Guadeloupe één groot circus wordt.

De topconferenties van Westelijke leiders, waarvan de eerste in 1975 in Rambouillet gehouden werd, zijn uitgegroeid tot een traditionele gebeurtenis met ren eigen bureaucratisch apparaat. Ditzelfde kan gezegd worden van de driemaal per jaar gehouden Europese Raad.

Men krijgt de indruk dat er een Directoraat voor de Westelijke Alliantie in de maak is en dat maakt de landen die niet voor Guadeloupe zijn uitgenodigd nerveus en wantrouwend. Het initiatief schijnt genomen te zijn door de Verenigde Staten, die naar een forum zochten, waarin zij met de EG internationale problemen konden bespreken. Om verdenkingen van de gaullisten te voorkomen werd overeengekomen dat president Giscard als initiatiefnemer en gastheer genoemd zou worden.

Politiek is het voor Frankrijk voorlopig onmogelijk om weer tot de NAVO toe te treden, maar dit land kan het zich niet permitteren zich afzijdig te houden van discussies, welke van vitaal belang zijn voor de Franse kernmacht en voor de rol van kernwapens in Europa in het algemeen.

Washington zocht reeds jaren lang naar een gesprekspartner. Aan Kissinger zweefde dit reeds voor ogen toen hij 1973 uitriep al het jaar van Europa. Brzezinski zocht reeds lang naai een institutioneel kader voor de Atlantische betrekkingen en hij was dan ook de voornaamste drijfkracht van de conferentie van Guadeloiipe. Washington heeft veel gedaan voor de vorming van een sterk economisch blok in West-Europa en wenst als beloning voor zijn bemoeiingen de opkomst van een politieke, misschien militaire macht, welke een deel van Washingtons internationale verantwoordelijkheden kan helpen dragen

West-Europa is een commercicle supermogendheid geworden met een totaal BNP, tweemaal zo hoog als dat van de Sowjet-Unie en bijna even hoog als dat van de Verenigde Staten. De Amerikanen kunnen het moeilijk begrijpen dat Europa als geheel dan geen belangrijke rol op politiek en militair gebied kan spelen. Uiteraard is het zo dat West-Europa en de Verenigde Staten op strategisch gebied verre van gelijk zijn omdat de gezamenlijke defensie in laatste instantie op de Amerikaanse kernwapens berust. De Verenigde Staten konden de SALT-besprekingen tot nu samen met de Sowjet-Unie voeren; de NAVO, met name de Europese Groep, vervulde een nuttige functie als overlegforum. Maar bij de derde ronde van SALT kan dit niet meer, want hier gaat liet rechtstreeks om de veiligheid van de Europese NAVO-leden.

De NAVO is geografisch te ruim en politiek te verschillend om te dienen als forum voor internationale politieke samenwerking tussen de Verenigde Staten en Europa. Bovendien maakt een van de twee Europese kernmachten, Frankrijk, er geen deel van uit en de Europese Gemeenschap heeft geen competentie voor defensie en buitenlandse politiek. De EG-landen hebben het moeilijk om hun buitenlandse beleid te coördineren: dit lukte nog op de CEVS en de conferentie van Belgrado, maar op meer controversiële punten, zoals het Midden-Oosten, is weinig eenstemmigheid te bereiken.

De vier landen die volgende week in Guadeloupe vertegenwoordigd zullen zijn, zijn de enige landen die enigermate in staat zijn te fungeren als een leidende groep voor het Westen; deze staten kunnen een Atlantische dialoog toeren over de internationale grenzen van NAVO en EG heen.

Het is inderdaad waar dat de Bondsrepubliek, Frankrijk en Engeland de EG niet als een ,,driemanschap" zouden kunnen regeren, maar het is everizeer waar dat zonder de politieke medewerking van deze drie landen er geen enkele werkelijke vooruitgang bereikt kan worden. En wanneer de Verenigde Staten en West-Europa in de komende SALT-ronde een gemeenschappelijk standpunt moeten innemen dan is een grote mate van eensgezindheid tussen de Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk en vooral West-Duitsland een essentiële voorwaarde.

Mede hierdoor verkreeg de Bondsrepubliek in 1978 een leidende politieke rol, terwijl Giscard na zijn overw-irning op links zich ging concentreren op Frankrijks nationale grootheid en verklaarde dat Frankrijk tegen 1985 economisch sterker zou zijn dan de Bondsrepubliek.

Het leek erop of de recessie in de Verenigde Staten en de koersval van de dollar in 1978 een stimulans zouden zijn voor grotere Eurouese integratie. Het enige gevolg was een samenwerking tussen Frankrijk en de Bondsrepubliek, welke nauwer was dan die in de tijd van De Gaulle en Adenauer. Hier stond Engeland buiten door zijn eng nationalisme en zijn immobilisme.

Bij de opening van het diplomatieke nieuwjaar in Guadeloupe is het gemakkelijk te zien in welke richtinng de Atlantische betrekkingen zich zullen gaan bewegen. Binnenlandse problemen aan beide zijden van de oceaan zullen internationale samenwerking bemoeilijken. Een eventuele dollarcrisis zou in 1979 kunnen leiden tot een nieuw internationaal monetair systeem, maar ook tol stagnatie, protectionisme en isolement. Vandaar dat het voorkómen van recessies een belangrijke plaats in het overleg op Guadeloupe moet innemen.

Economische kwesties zijn van primair belang in een samenwerking tussen de Verenigde Staten en West-Europa, terwijl deze machten economisch gelijk, maar militair ongelijk zijn. Economische problemen kunnen hun invloed op de militaire samenwerking hebben, hoewel men kan verwachten dat men hierdoor de veiligheid van het Westen als geheel niet zal laten aantasten. De oplossing van deze problemen zal echter niet gemakkelijk zijn.

Wanneer er een bepaald directoraat van grote mogendheden gevormd wordt dan moet het van geo-economiscn formaat zijn om de kloof tussen sociaal-economische en politiek-militaire overwegingen te overbruggon.

Hier is het begin te bespeuren van een moeilijk proces om de Amerikaanse hegemonie te activeren. In 1978 waren de koersval van de dollar en de politieke opkomst van de Bondsrepubliek twee strootjes in een kwade wind. In het nieuwe jaar wacht de taak om nieuwe effectieve manieren van samenwerking te ontwerpen, gebaseerd op de nieuwe verdeling van macht en rijkdom, niet alleen buiten de Atlantische, maar in de gehele wereld.

Vanuit een iets andere gezichtshoek werden in een hoofdartikel in het *NRC/H'blad* van 12 dec. 1978 vergelijkbare opmerkingen gemaakt.

De Franse president gaat door met het verwezenlijken van denkbeelden die oorspronkelijk uit gaullistische koker komen Zijn voorstel van 1974 om een Europese Raad van regeringsleiders te vormen, bij wie het feitelijke initiatief en de feitelijke beslissingsmacht can de Europese politaek zou komen te liggen, was hier een voorbeeld van In bepaald opzicht kan dat ook worden gezegd van zijn jongste stunt de uitnodiging aan de regeringsleiders van Amerika, Groot-Brittannie en West-Duitsland om op 5 en 6 januari op Guadeloupe een informele topconferentie te houden, waarop vooral over politieke problemen gesproken zal worden

Het zal gaan over de ontspanning, de Oost-West-verhouding in het licht van de Amerikaans-Russische besprekingen over de strategische bewapening, China, de ontwapeningsbesprekingen in Geneve, het Midden-Oosten, Afrika — kortom over alle hete hangijzers van de wereldpolitiek Dat betekent, dat deze bijeenkomst een eminent politiek karakter zal hebben, alle gepraat over het informele karakter ervan ten spijt

Dat na afloop geen communique aan de pers zal worden uitgegeven maakt de zaak niet informeler. Het belemmert wel het streven om de buitenlandse politiek doorzichtiger te maken

Bij dit jongste Franse voorstel gaan de gedachten terug naar het plan van De Gaulle uit 1958 om de structuur der NAVO te hervormen door de instelling van een directorium, toen nog van de Westelijke Grote Drie uit de oorlog, Amerika, Engeland en Frankrijk Dit directorium zou leiding hebben moeten geven aan de westelijke wereldpolitiek, ook buiten het NAVO-gebied

Dat werd toen door de Amerikanen afgewezen Het argument luidde onder meer dat aan de consultaties binnen de NAVO alle leden moesten meedoen en dat voorts vermeden moest worden sommige vrije landen de indruk te geven. dat zonder hun medewerking beslist zou worden over hun vitale belangen

Het nieuwe voorstel van president Giscard d'Estaing gaat, voorlopig althans, minder ver dan dat van De Gaulle Het gaat nu immers slechts om een enkele en dan nog wel informele bijeenkomst Maar de grondgedachte is dezelfde. het wezenlijke politieke overleg moet worden gevoerd door een uitgelezen kleine schaar van belangrijke landen, niet door de hele groep.

Het is begrijpelijk, dat het Franse initiatief wrevel heeft gewekt onder de kleine leden van de NAVO. Maar voor zover het daarbij gaat om leden van de Europese Gemeenschap, krijgen die hier slechts de rekening gepresenteerd voor hun laksheid in 1973. Zij hebben toen geen enkele poging gedaan Parijs te beletten de Amerikaanse voorstellen te moboteren voor een nieuwe relatie tussen Amerika en het Europa van de negen.

Frankrijk wilde die relatie niet, om verschillende redenen. Een van de belangrijkste was, dat het op dit gebied geen werkelijk optreden van het Europa van de Negen als zodanig wenst, omdat het niet het risico wil lopen zich te moeten onderschikken aan een gemeenschappelijk Europees standpunt, ook als dat Parijs niet zou uitkomen

F'rankrijks antwoord op de Amerikaanse voorstellen was indertijd een ontwerp

voor een verklaring inzake de identiteit van Europa, die vooral tegen de Verenigtie Staten was gericht en die de Negen uiteindelijk hebben aanvaard Thans blijkt dat Frankrijk wel in tie markt is boor een speciale relatie van Amerika met een aantal Europese staten om over de wereldpolitieke aspecten van een aantal de NAVO rakende kwesties te praten

De door Parijs gevolgde procedure is in strijd met de letter en de geest van de afspraken die de Negen hebben gemaakt in het kader van een politieke samenwerking Deze afspraken houden in, dat de negen regeringen onderling overleg plegen aangaande alle belangrijke kwesties van buitenlandse politiek, die raken aan de belangen van Europa, binnen ons werelddeel of daarbuiten en dat gestreefd zal worden naar gemeenschappelijke beleidslijnen in concrete gevallen Van een dergelijk overleg in het kader van de Europese politieke samenwerking ober de top van Guadeloupe is niets gebleken

Maar ook hier geldt zo lang de kleine landen alleen maar handenwringend aanvaarden wat de grote gelieven te laten gebeuren, heeft sputteren weinig zin In elk geval is weer eens duidelijk geworden dat Frankrijks agitatie uit naam van een abstracte onafhankel~jkheid tegen de politiek der blokken niet betekent een werkelijke aanvaarding door dit land van de gelijkheidsgedachte.

Londen levert *twintig* straaljagers *aan China*

Op de eerste dag van de topconferentie op Guadeloupe, 5 jan., heeft de Britse premier Callaghan zijn 3 collega's meegedeeld, dat Engeland aan China gevechtsvliegtuigen van het type Harrier gaat leveren. Dit zijn toestellen, die verticaal kunnen stijgen en de wendbaarheid van een helikopter combineren met de snelheid van een jachtvliegtuig.

In eerste instantie gaat het om de levering van 20 stuks, maar het totale contract zou een drie of vier maal zo groot aantal beslaan.

De Harrier was de meest controversiële aanvraag van Peking bij de Britse industrie. Londen had al eerder de mening van zijn NAVO-partners gevraagd over een eventuele leverantie. Ook zijn regeringen in Azië naar hun visie gevraagd. Uit die hoeken kwamen geen bezwaren. Wel heeft Rusland felle kritiek geuit. Ook op 5 jan. waarschuwde een officiële Russische commentator dat Amerika en zijn partners met vuur spelen door militaire goederen aan China te leveren.

Calalghan gaat er echter vanuit dat de Russische woede wel weer tot bedaren zal komen. De Britten stellen dat de levering van de defensieve Harrier de Russische veiligheid niet in gevaar brengt.

Volgens zegslieden maakt de levering van de Harriers deel uit van een groter pakket: Engeland zou alleen al in 1979 voor meer dan 2 mrd dollar naar China exporteren.

Op de top in Guadeloupe tussen de Amerikaanse president Carter, zijn Franse collega Giscard, de Westduitse bondskanselier Schmidt en Callaghan is ook de chaos in Perzië ter sprake gekomen.

Dat gebeurde in de context van het probleem van de energievoorziening, aldus een officiële woordvoerder die echter niet verder op de kwestie inging.

Wel betuigden Amerika's Atlantische bondgenoten hun totale steun aan de normalisatie tussen de VS en China.

Verder onthulden assistenten dat Carter en Callaghan hun pogingen hebben opgegeven om op korte termijn vredesbespreking-n te organiseren tussen het regime in Rhodesië en de nationalistische guerrillabewegingen. Volgens deze zegslieden beraden de twee leiders zich op nieuwe stappen in hun lange speurtocht naar een politieke regeling van de kwestie-Rhodesië.

Washington zou op het ogenblik studer-n op de mogelijkheid om Zuid-Afrika's hulp in te roepen.

Zonder Zuidafrikaanse olie- en wapenleveranties zou de regering van premier Smith niet lang overleven, is daarbij de overweging.

Zowel Carter als Callaghan zijn bemoedigd door recente tekenen van Pretoria's bereidheid om met het Westen samen te werken over de kwestie-Namibië, waar in het voorjaar verkiezingen onder toezicht van de Verenigde Naties worden verwacht. De president is in contact geweest met de Zuidafrikaanse premier Botha, waarbij Carter heeft duidelijk gemaakt dat toekomstige betrekkingen met het Westen afhangen van de mate waarin hij kan helpen met Rhodesië.

Verloop *van* de *besprekingen*

De correspondent in Parijs van het *NRC/H'blad* bracht in de krant van 9 jan. vanuit zijn standplaats verslag uit over het verloop van de besprekingen in Guadeloupe op 5 en 6 jan. Aan dit verslag is het volgende ontleend:

Een persoonlijk succes voor Giscard, maar ook voor Carter en Schmidt. Zo zag men hier de ,,top" onder de palmen aan het strand van het Caraïbische eiland Guadeloupe, dat een Frans departement is.

● Voor Giscard: dat op zijn uitnodiging de vier Westelijke groten bijeenkwamen ,,buiten de bureaucratische structuren om' voor een intiem gesprek in subtropische vakantiesfeer, zoals hij dat wilde Geen Fransman is zo ondiplomatiek om te herinneren aan De Gaulles voorstel van twintig jaar geleden om een directorium in te stellen in het Westen dat toen onmiddellijk door alle anderen werd afgewezen Maar Giscards top van Guadeloupe herinnert er voldoende aan om hem een wit voetje te besorgen bij sommige kritische gaullisten

Dat hij bovendien niet uitsluitend een Atlantische koers wil varen, wordt dan nog bewezen door zijn aanstaande bezoeken aan Roemenië en Moskou en zijn ,standvastige" weigering de Frans nucleaire macht te onderwerpen aan toekomstige Amerikaans-Russische onderhandelingen over strategische wapens in SALT-3 Genoeg dekking dus tegenover gaullisten en communisten

● Voor president Carter: dat hij — ondanks Giscards tegenzin — er in slaagde de SALT-onderhandelingen tot hoofdonderwerp te maken van dit gesprek aan het warme strand. Daarmee dwong hij zijn Europese gesprekspartners het probleem, dat op den duur ook hen moet raken, althans onder ogen te zien.

● Voor Schmidt: dat de Bondsrepubliek, die behalve een economische reus allang geen politieke dwerg meer is, nu ook officieel wordt gerekend tot de Westelijke groten. Dank zij diens persoonlijke capaciteiten.

Het voordeel van dit intieme gesprek in vrije-tijdsplunje, zo zegt men hier in bevoegde kring, is niet alleen dat de Westelijke solidariteit is versterkt. Die was er al. Het voordeel is vooral dat de ,,nuances" van ieder der partners de ander duidelijk zijn geworden, zodat zij niet tot meningsverschillen hoeven uit te groeien. Daarom heeft men er vrede mee dat deze bijeenkomst, die Giscard oorspronkelijk als een filosofisch gesprek wilde zien over het uitzicht op het jaar 2000, een ,,tour d'horizon" werd over actuele problemen. Concreet ziet men hier twee hoofdresultaten, die beiden door Carter als een succes worden opgevat omdat zij hem in de lastige Senaat kunnen helpen.

De eensgezinde goedkeuring van Washingtons toenadering tot Peking met tegelijk de schallende verzekering van allen dat een goede verhouding tot China de ontspanning met de Sowjet-Unie niet mag doorkruisen. Giscard en Schmidt hoefden hun kritiek op de verrassende manier waarop Carter relaties met Peking aanknoopte niet te uiten. De Amerikaan was er al genoeg voor gestraft dat hij van diplomatieke relaties een publiciteitsstunt maakte: Door de reactie van Brezjnew die nu wacht met zijn bezoek aan de Verenigde Staten en het sluiten van het SALT-2-akkoord tot de Chinese vice-premier de VS heeft bezocht. Door de felle kritiek in de Amerikaanse Senaat die hem op andere punten, zoals de ratificatie van het SALT-akkoord, parten kan spelen.

Zowel de Duitser als de Fransman stonden op de verzekering aan Brezjnew dat China niet gebruikt wordt als hefboom tegen Moskou. Maar ze waarschuwden Carter dat dit niet voldoende was, omdat Brezjnews irritatie groter is dan Carter denkt. Minder konden de vier op dit punt trouwens niet doen, na een nieuwe dreigbrief van de Sowjet-leider een week tevoren aan alle vier.

De happigheid waarmee Callaghan levering van tachtig Harrier-toestellen aan China aankondigde viel dan ook noch bij Schinidt noch bij Giscard in goede aarde.

De eveneens eensgezinde goedkeuring der drie Europeanen voor het SALT-2-akkoord over numerieke beperking van strategische kernwapens dat Carter met Brezjnew wil sluiten. Deze goedkeuring moet Carter helpen in de Senaat waar zijn critici Europese angst over verminderde veiligheid in Europa nu niet langer als argument kunnen gebruiken. Tegen ex-NAVO-commandant en toekomstig Republikeins kandidaat voor presidentschap Haig die daarmee een wapen uit handen is geslagen.

Maar daarmee was op dit punt de beker van solidaire eensgezindheid leeggedronken. Zowel Schmidt als Giscard zwegen of tekenden verzet aan wanneer Carter uitlegde dat al in dit SALT-2-akkoord een bepaling moet worden opgenomen volgens welke in een derde SALT-gesprek ook de Europese (continentale) of in Europa gelegerde strategische wapens onderwerp van Amerikaans-Russische onderhandelingen moeten worden. Daarmee was het levensgrote kernprobleem van de Europese veiligheid gemoeid, dat de volgende jaren zal beheersen.

Callaghan, die dit jaar over verlenging van het nucleaire akkoord met de VS moet onderhandelen legde zich bij Carters visie neer. Maar Giscard was het wel aan de gaullistische en communistische kritiek verplicht een schallend ,,neen" te laten horen. Tevergeefs lieten de Amerikanen weten dat de Franse raketten op het plateau d'Albion zo onprecies zijn en Mirages, die twee keer moeten tanken voordat ze Moskou bereiken, zo verouderd, dat Parijs dit ongeloofwaardig arsenaal wel kon offeren op het onderhandelingsaltaar.

Duidelijk en officieel liet Giscard ten slotte weten, dat hij niet mee kon doen aan besprekingen over SALT-3 en niet gebonden zou zijn aan Russisch-Amerikaanse afspraken over de nucleaire macht van Europese landen. Hoofdargument: De Franse ,,force de frappe" is zo klein dat men er helemaal niet over hoeft te praten zolang de grote machten hun nucleair arsenaal alleen kwantitatief beperken (doch kwalitatief versterken) en aan vermindering ervan nog niet toe zijn,

Bij de bespreking van vele andere problemen werd over Perzië het langst gepraat. Bevestigd werd dat Carter en Brzezinski de sjah nu ook niet langer openlijk willen steunen, zodat niemand hem hoefde te noemen. Giscard kon laten voelen dat hij ,,te vroeg gelijk heeft gehad" door de ayatollah Komeiny bij Parijs zijn gang te laten gaan, via een hoge ambtenaar van de Quai d'Orsay verbinding met hem te houden en zijn vriend, ex-minister Poniatowski, als speciaal Fnans afgezant met de oppositie in Perzië te laten spreken. Maar, zo begrepen Carters gesprekspartners: het waarschijnlijkst is nu niet een burgeroorlog in Perzië, maar een scherpe militaire dictatuur zonder de sjah.

Tenslotte waren er, volgens de inlichtingen hier, nog twee „nevenresultaten". De hulde die allen brachten aan Carters politiek kon de indruk van wantrouwen der Europeanen — en speciaal van Schmidt — tegenover de Amerikaanse president doen vervagen. Ten tweede spraken Schmidt en Giscard bij een ontbijt aan het strand af dat, zoals de Fransen is beloofd bij de Europese raad, de compensatoire bedragen voor landbouwprodukten geleidelijk worden afgeschaft, zodat de Europese Monetaire Zone eind van de maand kan beginnen, wanneer dan een akkoord hierover is gesloten.

Commentaren

Een samenvatting van enkele perscommrntaren op de besprekingen in Guadeloupe levert het volgende beeld op:

L e M o n d e van 7/8 jan schreef het volgeilde

Hoe belangrijk de Perzische crisis ook is geweest in de besprekingen tussen Carter, Callaghan. Giscard en Schmidt, het schijnt dat de problematiek van de Europese veiligheid het toneel beheerst heeft. Carter wenste dit; zijn medewerkers hadden dit laten doorschemeren. Dat deze wens is ingewilligd wil echter niet zeggen, dat de Amerikaanse president zijn partners overtuigd heeft

Carter wil in de eerste plaats dat zijn Europese bendgeneten zich scharen achter het tweede SALT-akkoord Deze tekst handelt over de intercontinentale nucleaire strijdmachten van de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten, en ignoreert de continentale bewapeningssystemen Om die reden geloven sommige deskundigen dat het akkoord de veiligheid van Europa in gevaar zal brengen vooral de Westduitsers maken zich ongerust

Carter heeft hen vrijdagmiddag jl trachten gerust te stellen door nog eens uit te leggen, dat SALT-II niets in de weg legt aan de voorziening van West-Europa met continentah bewapeningssystemen, als tegenwicht tegen soortgelijke Russische wapens.

Het is nog te vroeg om te beoordelen of hij zijn doel bereikt heeft Wel is reeds zeker dat Carter veel meer moeite gehad heeft, Callaghan en Giscard ervan te overtuigen, dat de Britse en Franse kernmachten deel moeten uitmaken van een derde SALT-akkoord. Dit akkoord, waarvan het beginsel reeds in SALT-II is vermeld, zou ingevolge een Russisch verzoek ook de continentale wapensystemen moeten omvatten Om evidente binnenlands-politieke redenen kan Giscard dit niet aanvaarden voor zijn force de frappe, terwijl Callaghan evenmin veel keus heeft. Carter heeft overigens niet om een spoedige beslissing van Londen en Parijs gevraagd hij heeft veeleer de Britse en Franse leiders eraan willen wennen dat het probleem wordt besproken

De Franse president zou de tegenaanval hebben geopend door nogmaals zijn voorstel te verdedigen tot een Pan-Europese conferentie ter beperking van de conventionele bewapening. Hij wil de force de frappe pas in de onderhandelingen brengen nadat Washington en Moskou het voorbeeld gegeven hebben door over werkelijke bewapeningsbeperking te onderhandelen Niettemin heeft de topconferentie te Guadeloupe voor het eerst een taboe doorbroken De terughoudendheid waarmee de Franse woordvoerders dit onderwerp behandelen is veelbetekenend, zelfs al is het waar dat de Amerikanen geen al te negatieve reacties in Europa willen opwekken Zulke reacties zouden immers weer argumenten in handen spelen aan de Amerikaanse tegenstanders van SALT-I1 Die tegenstanders hebben al steun gekregen van generaal Haig, die zijn aftreden als NAVO commandant heeft aangekondigd

Het thema van het „nieuwe strategische ebenwicht", dat vooral betrekking heeft op de driehoek Washington-Moskou-Peking, is te Guadeloupe aangesneden door premier Callaghan, die wilde aankondigen dat zijn land besloten had een onbepaald aantal Harrier bommenwerpers aan China te verkopen Het akkoord zou betrekking hebben op 60 à 80 toestellen Dit nieuws zou door Carter niet slecht ontvangen zijn; Washington keert zich alleen tegen de verkoop van offensieve wapens aan China (en aan de Sowjet-Unie) Giscard zou zijn bondgenoten er echter aan hsnnnerd hebben, dat de op zichzelf positief te waarderen verbetering van de betrekkingen met Peking het streven naar versterking van de detente met Moskou niet mocht schaden

Uit Callaghans commentaar op de topconferentie te Guadeloupe, aldus het hoofdartikel van de F i n a n c i a l T i m e s van 8 jan, mag men opmaken dat de discussie openhartig is geweest De Europese leiders hebben hun zorgen over SALT-I1 niet verbloemd Men mag echter ook aannemen dat Carter zijn drie collega's ervan kon overtuigen, dat zij dit nieuwe akkoord moesten beoordelen tegen de achtergrond van de gevolgen van Amerika's erkenning van China

De Sowjet-Unie is zeer bezorgd over de snelle ontwikkeling van de internationale positie van China, het zou gevaarlijk zijn de SALT-onderhandelingen, sinds lang het enige belangrijke gespreksthema tussen de beide supermogendheden, in dit stadium af te breken

V.l.n.r.: premier Callaghan, bondskanselier Schmidt, mevr. Schmidt, mevr. Carter, mevr. Giscard d'Estaing, president Giscard d'Estaing en president Carter.

Het was misschien beter geweest dat de Verenigde Staten een evenwichtiger SALT-akkoord hadden gesloten en dat dit ondertekend en geratificeerd was vóór de diplomatieke erkenning van China Maar dit werd bijna zeker onmogelijk gemaakt door China's ongeduldig verlangen naar economische modernisering en door Amerika's belustheid hiervan te profiteren Wat nu nodig is, is een bredere strategische dialoog tussen Washington, Moskou en Peking, te beginnen over de potentieel explosieve situatie in Zuidoost-Azie

In een hoofdartikel in het N R C/H' b l a d van 10 jan werden de volgende opmerkingen gemaakt

Concrete resultaten heeft de door Frankrijk georganiseerde Westelijke top van Guadeloupe — waaraan de regeringsleiders vaii Amerika, West-Duitsland. Frankrijk en Groot-Brittannie hebben deelgenomen — niet opgeleverd Er is althans niets over medegedeeld Wel is duidelijk geworden dat de Europese veiligheidsproblematiek een van de voornaamste onderwerpen van gesprek is geweest

Dat is niet zo verwonderlijk na wat er in de afgelopen maanden op dit punt gebleken is aan meningsverschillen binnen de Atlantische Alliantie Genoemd kunnen worden de controversen over het neutronenwapen, de Duitse ontevredenheid over de groot opgezette najaarsmanoeuvres van de Atlantische strijdkrachten, alsmede de ongerustheid van vooral Fransen en Duitsers, dat bij de Amerikaans-Russische besprekingen over de beperking van de strategische kernbewapening (die moeten uitmonden in een nieuw SALT-akkoord) de Europese veiligheidsbelangen in de knel zullen komen Een probleem hier is in hoeverre deze Europese ongerustheid er toe zou leiden, dat Ronn en Parijs propagandistische steun zouden verlenen aan diegenen die in Amerika tegen een nieuw SALT-akkoord zijn, in de hoop zo in de Senaat een meerderheid tegen ratificatie van dat akkoord te kunnen mobiliseren

En verder speelt hier een rol de Russische wens dat in een derde SALT-akkoord — waarvoor de principes in het tweede moeten worden neergelegd — ook de kernmachten van Engeland en Frankrijk betrokken moeten worden

Daarnaast is het vrijwel ondenkbaar dat in Guadeloupe niet gesproken zou zijn over de denkbeelden inzake de ontwapening, die de Franse president vorig voorjaar gelanceerd heeft en vervolgens heeft toegelicht op de speciale zitting van de Algemene Vergadering der Verenigde Naties over de ontwapening.

Een van de belangrijkste elementen van deze Franse voorstellen is het plan een afzonderlijke Europese ontwapeningsconferentie te houden voor het gebied tussen de Atlantische Oceaan en de Oeral.

Dat is een formule die nogal wat gaullistische bijgeluiden heeft en sommigen in Frankrijk denken hier inderdaad nog in gaullistische termen De redenering is dan, dat als gevolg van de entente tussen Amerika, China en Japan de Sowjet-Unie uit veiligheidsoverwegingen en om haar Russische identiteit te kunnen bewaren bereid zou zyn toenadering te zoeken tot West-Europa.

Dat zou kunnen leiden tot meer vrijheid boor Oost-Europa en tot het einde van de exclusiviteit van de dialoog tussen Moskou en Washington Op die manier zou de Oude Wereld meer met zichzelf verzoend kunnen worden, ondanks de verschillende ideologieën en het r ederzijdse wantrouwen. Aldus Bertrand Fessard de Foucault in een ingezonden beschouwing in L e M o n d e. Hij denkt dan ook aan een uitsluitend Europees overleg -- dat zich afzet zowel tegen China als tegen de Verenigde Staten.

Gelukkig denkt president Giscard d'Estaing wat dat betreft realistischer. Want hij wil aan de conferentie over de ontwapening in Europa alle landen laten deelnemen die ook de Conferentie over Europese Veiligheid en Samenwerking in Helsinki hebben bijgewoond, dus ook de Amerikanen en de Canadezen.

Uit Duitse reacties kan worden opgemaakt, dat Bonn dit Franse denkbeeld ten sterkste steunt. En mogelijk hebben de Duitsers al met de Russische partijleider Brezjnew over dit idee gesproken, toen die vorig jaar in Boiin is geweest. Een van de belangrijkste formuleringen in het gemeenschappelijke Duits-Russische communiqué was toen immers, dat beide partijen het belangrijk vonden dat niemand streeft naar militair overwicht en voorts van mening warrri dat het voor de verdediging voldoende is dat er bij benadering gesproken kan worden van gelijkheid en pariteit. Dat is een formule die zeer wel als uitgangspunt voor de door president Giscard d'Estaing voorgestelde Europese ontwapeningsconferentie zou kunnen dienen.

Dat deze hele problematiek door de Westelijke regeringsleiders op uiterst vertrouwelijke wijze wordt behandeld, kan in dit stadium nog als vrijwel onvermijdelijk worden beschouwd. De Westelijke onderhandelingspositie kan immers slechts aan kracht winnen als het lukt een Westelijk standpunt op te stellen zonder al te nadrukkelijk vertoon van aanvankelijke meningsverschillen. En intern staan de regeringsleiders sterker tegenover de critici van hun ontspanningsbeleid als zij een eventueel initiatief onmiddellijk vergezeld kunnen doen gaan van een uitgewogen gemeenschappelijke standpuntbepaiing.

Frankrijk bereid kernmacht te beperken

De Franse president Giscard d'Estaing heeft op 10 jan. aan de ministerraad verslag uitgebracht over de besprekingen op Guadeloupe. Uit dit verslag bleek, dat Frankrijk de mogelijkheid open laat, dat het zijn voorraad nucleaire wapens zal beperken, indien deze de maxima zou overschrijden. die genoemd zouden worden in een toekomstig Amerikaans-Russisch akkoord over de beperking van kernwapens in Europa (SALT-3). Frankrijk verzet zich niet langer tegen de opneming in het spoedig af te sluiten SALT-2-akkoord van een bepaling, dat een SALT-3-gesprek zal gaan over de nucleaire wapens, zowel tactische als strategische, die in Europa zijn opgeslagen.

Ook bevestigde Giscard in zijn verslag, dat Frankrijk zelf niet zal deelnemen aan de toekomstige onderhandelingen over nucleaire wapens in de z.g. ,,grijze zone" in Europa teneinde de onafhankelijkheid en geloofwaardigheid van de Franse ,,force de frappe" te handhaven, Daarmee toonde de Franse president aan communisten en gaullisten. dat hij vasthoudt aan de onafhankelijkheidspolitiek van De Gaulle.

Maar door de Franse houding open te laten ten aanzien van eventuele gevolgen van SALT-3, toonde Giscard dat — wanneer daarbij een vermindering wordt afgesproken en de ,,force de f appe" de maxima overschrijdt — beperking mogelijk is.

De concessie werd mogelijk nu de Franse generale staf, met het oog op de jaren tachtig, de nucleaire plannen herziet en daarbij ove - weegt verouderde raketten en vliegtuigen af te stoten, zodat de nadruk dan ligt op raketten uit de Franse onderzeeërs.

Persconferentie bondskanselier Schrnidt over *Guadeloupe*

De Westduitse bondskanselier Schmidt gaf op 12 jan. in Bonn een persconferentie, rwaarop mede over de bijeenkomst op Guadeloupe gesproken is.

De bondskanselier deelde hier o.m. mede, dat de Bondsrepubliek, in tegenstelling tot Engeland, geen wapens aan China zal leveren. De Bondsrepubliek houdt vast aan het principe alleen wapens te leveren aan landen, die lid zijn van de NAVO. Schmidt wilde echter geen kritiek leveren op landen, die wel wapens aan China leveren.

Over de wapenhandel in het algemeen zei Schmidt: ,,Als andere landen het Duitse beleid bij de verkoop van wapens zouden volgen, dan zou de wereld er wat vreedzamer uitzien. De Duitse politiek is echter geen volkenrecht en geldt dus niet voor andere landen." De bondskanselier bepleitte een algemene beperking van de handel in wapens.

In dit verband verklaarde Schmidt, dat hij de twee brieven van Brezjnew, waarin deze waarschuwt voor het leveren van wapens aan China. zal beantwoorden in de geest van Guadeloupe.

Over deze geest van Guadeloupe. was de bondskanselier zeer tevreden. Het grote belang van Guadeloupe is geweest, aldus Schmidt, dat men in relatief korte tijd zeer direct en duidelijk heeft kunnen ervaren hoe de verschillende staatshoofden en regeringsleiders de belangen van hun staat interpreteren en hoe zij de actuele kwesties en crises beoordelen. Daarbij heerst een grote mate van overeenstemming, aldus Schmidt,. Er was echter geen overeenstemming op alle punten.

Zo'n punt, waarover de meningen uiteenliepen, was de leverantie van wapens aan China. Een tweede moeilijk punt vormde kennelijk de ontwapening en de controle op de bewapening. Bondskanse-

lier Helmut Schmidt dringt aan op ontwapeningsonderhandelingen over tactische kernwapens. Het gaat hierbij vooral om raketten voor de middellange afstand, zoals de Russische SS-20 raketten, die op West-Europa zijn gericht. Deze wapens worden gerekend tot de zogenaamde ,,grijze zone", omdat over deze wapens noch bij de onderhandelingen over de beperking van strategische kernwapens (SALT), noch bij de onderhandelingen over een wederzijdse troepenvermindering in Europa (MBFR) wordt gesproken.

Bondskanselier Helmut Schmidt hoopt dat de onderhandelingen over net tweede akkoord over SALT nu spoedig kunnen worden afgesloten en dat dit tweede akkoord dan snel geratificeerd zal worden.

De bondskanselier wil vervolgens, dat bij onderhandelingen over een derde SALT-akkoord gesproken wordt over de raketten voor de middellange afstand. Bij deze raketten hebben de Russen een flink overwicht en de vraag is thans hoe bij deze wapens net atomaire evenwicht kan worden hersteld. Bonaskanselier Schmidt heeft verklaard, dat dit eigenlijk alleen door SALT-3 kan geschieden.

Dat Frankrijk en Engeland hoogstwaarschijnlijk niet bereid zullen zijn hun atoommacht bij dergelijke onderhandelingen te betrekken, is volgens de bondskanselier niet zo'n bezwaar.

Schmidt heeft verder gesproken over de noodzaak de tactische kernwapens van de NAVO te moderniseren. De bondskanselier vond het nog te vroeg om nu al vast te leggen of met deze modernisatie thans begonnen moet worden of dat op SALT-3 gewacht kan worden. Hij herhaalde echter het Duitse principe, dat de Bondsrepubliek geen atoommacht wil worden en zelfs elke schijn wil vermijden. Verder wil Bonn niet, aldus Schmidt, dat het door strategische beslissingen over ontwapening of bewapening binnen de NAVO in een uitzonderingspositie wordt gedrongen. De bondskanselier doelde daarbij kennelijk op een vroegere uitspraak, dat nieuwe kernwapens als de neutronenbom niet alleen in de Bondsrepubliek gestationeerd mogen worden.

Op het eiland Guadeloupe is verder onder meer gesproken over de grote politieke en economische problemen van Turkije. Onder leiding van West-Duitsland onderzoeken Amerika, Engeland en Frankrijk thans de mogelijkheden voor een gemeenschappelijke hulpactie. Aan deze hulpactie voor Turkije, waarvan men nu nog niet weet hoe zij eruit zal zien, zullen hoogstwaarschijnlijk: ook andere landen kunnen deelnemen.

Op zijn persconferentie ging de bondskanselier ook in op problemen, die gerezen waren m.b.t. de invoering van het Europese Monetaire Stelsel. De bedoeling was geweest dit m.i.v. 1 jan. 1979 in te voeren. Dit kon echter op het laatste moment niet plaats vinden, doordat de Franse regering verlangde, dat de monetair compenserende bedragen (mcb's), de toeslagen en heffingen op landbouwprodukten in de EG, die voor- en nadelen van de onderlinge verschillen van de Europese valuta's moeten opheffen, zouden worden afgeschaft bij invoering van het EMS.

Schmidt zei, dat hij op Guadeloupe met Giscard d'Estaing over dit Franse verlangen gesproken had. Uit dit gesprek had Schmidt geconcludeerd, dat het EMS ,,over niet zo erg veel weken" in werking zou kunnen treden. (AP, UPI, Reuter, NRC/H'blad, Le Monde, The Guardian, The Financial Times, NZZ, FAZ, De Volkskrant)

WEST-EUROPA

NEDERLAND

DRS. LUBBERS NIEUWE VOORZITTER TK-FRACTIE CDA

Na het vertrek van mr. Aantjes uit de Nederlandse politiek (pag. 780/2 e.v.-1978) stond de TK-fractie van het CDA voor de taak een nieuwe fractievoorzitter aan te wijzen.

De CDA-fractie vergaderde op 28 nov. 1978 voor de eerste maal over het vraagstuk, wie dat zou moeten worden, zonder toen dadelijk een oplossing te vinden. Weliswaar leek redelijk zeker. dat het drs. Lubbers (KVP), de eerste vice-voorzitter van de fractie onder mr. Aantjes, zou worden. Maar wie vervolgens drs. Lubbers als eerste vice-voorzitter zou moeten aflossen was niet direct duidelijk.

Kandidaten waren de ARP-leden van de CDA-fractie Schakel, De Boer en Van Houwelingen. De heer Schakel wordt gerekend te behoren tot de rechtervleugel van de fractie, terwijl de heren De Boer (tevens voorzitter van de ARP) en Van Houwelingen behoorden tot de groep van ,,loyalisten", die de totstandkoming van het kabinet-Van Agt niet voor hun politieke rekening wilden nemen.

De fractie verkoos op 7 dec. drs. Lubbers tot voorzitter, maar deze stelde de benoeming slechts te willen aanvaarden, als hij een vooruitstrevende ARP-er als vice-voorzitter zou krijgen. Lubbers vroeg enige bedenktijd en gaf te kennen, dat zijn fractie uiterlijk een week later een evenwichtig samengesteld fractiebestuur moest aanwijzen, wilde hij als voorzitter goed kunnen functioneren.

De samenstelling van een nieuw fractiebestuur, na het vertrek van Aantjes uit de politiek, leek op 6 dec. na lang intern beraad van het CDA eindelijk geregeld, toen het Kamerlid H. A. de Boer, tevens voorzitter van de ARP, zich beschikbaar stelde om vice-voorzitter onder Lubbers te worden.

Op 7 dec. echter moest De Boer zich als kandidaat voor die functie terugtrekken, omdat de leiding van de ARP hem slechts wilde toestaan als partijvoorzitter af te treden, als hij fractievoorzitter kon worden. De nieuwe kandidaat voor het partijvoorzitterschap prof. dr. B. Goudzwaard, bleek eveneens niet bereid die functie te gaan vervullen als De Boer slechts vicevoorzitter van de fractie kon worden en Lubbers als voorzitter zou gaan optreden. Lubbers zelf zei op 7 dec. van het begin af aan De Boer te hebben voorgedragen als fractievoorzitter. Dat was ook in overeenstemming met het advies van de voorzitters van CDA, KVP en CHU. De Boer zelf nam een onduidelijke positie in. Hij was beschikbaar, maar vond het niettemin beter dat Lubbers de fractie zou gaan leiden.

Omdat op 9 dec. partijraadsvergaderingen van ARP, KVP en CHU werden gehouden, vond Lubbers dat er een voorlopige beslissing moest komen. en stelde zich na aandrang van liet fractiebestuur kandidaat voor het fractievoorzitterschap.

Het aanvankelijke advies van het fractiebestuur luidde: Lubbers voorzitter, De Boer vice-voorzitter en Van Leijenhorst (CHU) tweede vice-voorzitter

Toen De Boer zich op 7 dec. had teruggetrokken, maakte Lubbers vóór de stemming het voorbehoud, dat hij een eventuele benoeming slechts zou aanvaarden bij een evenwichtige oplossing voor de samenstelling van de rest van het fractiebestuur.

Lubbers kreeg 34 stemmen van de aanwezige 45 fractieleden; 9 stemmen werden op De Boer als kandidaat-fractievoorzitter uitgebracht, er was één blanco stem en een ongeldige.

Schakel eerste vice-voorzitter CDA-fractie

De CDA-f actie heeft op 13 dec. de heer Schakel (ARP) met zeer kleine meerderheid als eerste vice-voorzitter verkozen. Bij de derde stemming, tussen Schakel en zijn partijgenoot Van Houwelingen, kreeg Schakel 21 van de 42 uitgebrachte stemmen en Van Houwelingen 19 bij twee blanco stemmen. Na deze verkiezing verklaarde drs. Lubbers zich definitief bereid de fractie te gaan leiden.

Voor oud-minister Lubbers, die een week eerder nog zei te hopen dat het fractiebestuur uiteindelijk een evenwichtige afspiegeling van de drie CDA-partijen én de diverse opvattingen in de fractie te zien zou geven, is deze uitslag daarom enigszins teleurstellend, zo heette het in CDA-kring. Van Houwelingen, die met zijn 41 jaar twintig jaar jonger is dan Schakel, behoort tot de zgn. ,,loyalisten" en tot de linkervleugel van de fractie die Lubbers graag in de top vertegenwoordigd had gezien.

Schakel behoort daarentegen tot de behoudende ARP'ers. Van Houwelingen is overigens (op de vrijgekomen plaats van Schakel), met *26* van de uitgebrachte 41 stemmen in het fractiebestuur gekozen.

De resterende zittende leden van het fractiebestuur werden met ruime meerderheden herkozen zodat de samenstelling nu luidt: Lubbers voorzitter, Schakel eerste ondervoorzitter, Van Leijenhorst (CHU) tweede ondervoorzitter. Kleisterlee (KVP) secretaris en voorts Van Houwelingen, Eversdijk (CHU) en mevrouw Cornelissen (KVP).

In een apart beraad hadden de ARP'ers in de CDA-fractie op 13 dec. vooraf de heren Schakel, Van Houwelingen en Beumer voor het ondervoorzitterschap gekandideerd. De fractieleiding bracht de kandidaten daarna in bespreking in de fractie, waarbij drs. Lubbers in aanwezigheid van de kandidaten hun voor- en nadelen schetste. In geval van Schakel vierden zijn ervaring en zijn invloed in de ARP als pluspunten belicht, zijn leeftijd en de omstandigheid dat hij aan zijn lsatste parlementaire periode is als minpunten.

Van Houwelingen werd aanbevolen om de actieve rol die hij de afgelopen tijd in zwaarwegende en moeilijke kwesties (de UCN-uitbreiding bijvoo beeld) heeft gespeeld en om zijn grote kennis op economisch gebied. Als nadeel noemde Lubbers Van Houwelingens gebrek aan bestuurlijke ervaring.

De uitslag van de eerste stemming luidde: Schakel 17, Van Houwelingen 16, Beumer 7 en H. de Boer (die geen kandidaat meer was) 2. Bij de tweede stemming waren deze cijfers resp. 21, 16, 3 en 2. Bij de eindstemming tussen Schakel en Van Houwelingen was de uitslag tenslotte 21-19, met twee stemmen blanco. Afwezig bij de stemmingen o.a. wegens hun vergadering van het Europese Parlement. waren de leden Van der Gun, Nooteboom, Bremen en Van der Broek — allen KVP — en de CHU'ers Gerritsen en Tolman. De fractie kent één vacature; de ARP'er Couprie komt pas een week later de met het vertrek van Aantjes opengevallen plaats innemen.

Consequentie van deze gang van zaken is. dat de drie belangrijkste posten voor CDA-ers — de minister-president, de partijvoorzitter en de voorzitter van de TK-fractie — nu alle door KVP-ers bekleed worden.

Kritiek *ex-partijvoorzitter* ARP

In het weekblad van de ARP, Nederlandse Gedachten, van 22 dec. heeft dr. A. Veerman, oud-partijvoorzitter van de ARP, oud-staatssecretaris van onderwijs in het kabinet-Den Uyl en thans lid van de TK-fractie van het CDA, forse kritiek geuit op de manier, waarop het fractiebestuur tot stand is gekomen:

.,De Tweede-Kamerfractie van het CDA heeft de afgelopen weken een paar grandioze blunders begaan door niet De Boer maar Lubbers tot voorzitter te kiezen en niet Jan van Houwelingen maar Maarten Schakel als ondervoorzitter aan te wijzen," aldus dr. Veerman.

Veerman erkende, dat de ARP te lang had geaarzeld met het presenteren van De Boer als tegenkandidaat van Lubbers vanwege de problemen met zijn opvolging als partijvoorzitter, maar, meent hij, ,,anderen" (uit KVP- en CHU-kring, red.) hadden wijzer moeten zijn.

De KVP heeft zich deze keer niet laten leiden, aldus dr. Veerman, door haar mentaliteit van luisteren naar iedereen en zoeken naar het gave midden. ,,Geen brokken maken, nee, maar de grote brokken komen later, in 1981 misschien", schreef Veerman. Meerderheidsvorming binnen een samenwerking als het CDA om beslissingen er door te krijgen noemt hij een gevaarlijk begrip.

De verkiezing van Schakel is volgens Veerman aan alle kanten een domme daad geweest.

De voorlopige conclusie van Veerman is, dat het CDA er moet komen, dat de fusie in 1980 niet moet worden uitgesteld, maar dat het gewenst is buiten het CDA om een AR krachtcentrale in stand te houden. (ANP, NRC/Handelsblad, Trouw)

PORTUGAL

AFTREDEN KABINET-NOBRP.: DA COSTA, WAARSCHUWING EANES AAN POLITIEKE PARTIJEN. MOTA PINTA INFORMATEUR, VORMING NIET-PARTIJGEBONDEN KABINET

Het op 29 aug. '78 beëdigde kabinet-Nobre da Costa is op 14 sept. '78 afgetreden nadat een socialistische motie, waarin het programma van de regering werd afgewezen, met 141 stemmen vóór, 71 tegen en 40 onthoudingen door het parlement was aangenomen.

Dat gebeurde tijdens een debat over het regeringsprogramma dat op 7 sept. '78 door premier Nobre da Costa aan het parlement was voo - gelegd (pag. 582/3-'78). Drie politieke partijen hadden een motie ingediend.

Die van de centrum-rechtse christen-democraten luidde: ,,Het parlement verwerpt het programma van de derde constitutionele regering".

De tekst van de socialistische motie bevatte een specifieke motivering voor de verwerping van het programma. Als redenrn werden daar aangegeven dat een regering die buiten de partijen om is gevormd ,,in hoge mate ongewenst is voor een democratie met een meerpartijenstelsel". Ook werd gezegd dat de ,,heterogene" samenstelling van de regering met ,,zogenaamde onafhankelijken" het land ,,geen enkele garantie biedt voor ern coherent en doeltreffend programma". Daarnaast werd de regering verweten dat het programma ,,zonder vernieuwing en verbeeldingskracht" is opgesteld en ,,slechts opportunistische concessies naar rechts en links" bevat ,,zonder dat hier een duidelijke eigen conceptie achter zit".

De derde motie, die van de communisten, keerde zich tegen de regering omdat zij meent dat de achtergrond van bepaalde ministers, zoals die voor landbouw (Vaz Portugal) twijfel wekte aan het democratische gehalte van het beleid dat zij dacht te gaan voeren.

Daarnaast geloofde de PCP dat het regeringsprogramma een versnelling zou betekenen van de ,,herovering door kapitalisten, grootgrondbezitters en imperialisten" in strijd met de belangen van de werkende klasse.

Als eerste werd de socialistische motie in stemming gebracht en deze kreeg meteen de steun van de socialistrn en de christen-democraten (de communisten onthielden zich van stemming) zodat de andere moties niet meer behandeld werden. Tegen de motie stemden de sociaal-democratische PSD en twee vroegere socialistische parlementsleden, t.w. Antonio Barreto en dr. José Medeiros Ferreira, resp. oud-ministers van landbouw en van buitenlandse zaken in de eerste constitutionele regering van dr. Soares. Beiden waren begin sept. '78 uit de socialistische partij gestapt omdat zij het niet eens waren met hel beleid van Soares. Zij waren echter lid gebleven van het parlement.

Op 22 september 1978 hield president Eanes een televisietoespraak waarin hij scherpe kritiek leverde op de politieke partijen en hun gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel verweet. Hij riep hen daarbij op alsnog een oplossing mogelijk te maken die een uitweg zou bieden uit de ernstige politieke crisis.

Als uitweg uit de crisis noemde de president drie mogelijkheden:

— Vorming van een regering op basis van een akkoord tussen de politieke partijen zodat zij bij voorbaat zal kunnen rekenen op een meerderheid in het parlement; deze regering zou in principe tot 1980 kunnen aanblijven wanneer normaal gesproken nieuwe parlementsverkiezingen zullen plaatsvinden;

— Vorming van een regering waarbij de partijen weliswaar geen akkoord sluiten maar zij wel aan hun aanhangers toestemming geven in dit kabinet zitting te nemen en zij ook bereid zijn dit in het parlement te steunen. Ook deze regering zou tot 1980 kunnen aanblijvrn;

— Vorming van een regering zonder medewerking van de politieke partij, die uitsluitend ten doel zou hebben zo snel mogelijk nieuwe parlementsverkiezingen uit te schrijven. Deze zouden op zijn vroegst voorjaar 1979 plaatsvinden. Zolang geen akkoord was gevonden zou het demissionaire kabinet van Nobre da Costa in functie blijven.

Eanes prees het ,,vaderlandslievende karakter" van de regering, dat volgens hem contrasteerde met de houding van het vorige kabinet, ,,dat weigerde op vele terreinen zijn functies uit te oefenen".

Zinspelend op de bedekte aanvallcn die de socialisten van Soares tegen hem hadden gericht, zei Eanes dat iedere politieke partij het recht heeft tegen hem oppositie te

voeren maar dat dit met open vizier moest gebeuren en zonder dat het ambt van president via sluipwegen werd uitgehold.

In een anterview met de Washington Post dat op 24 september '78 werd gepubliceerd liet Eanes zich feller uit dan in zijn tv-rede Ook noemde hij daarin een termijn waarbinnen de partijen elkaar zouden moeten vinden over een nieuwe coalitie „Als de partijen niet binnen een week laten zien dat zij tot een coalitie kunnen komen, moeten we overgaan naar een volgende fase' een regering te vormen onder leiding van een onafhankelijke figuur met partijgebonden ministers".

Eerst op 26 sept 1978 begon de president consultaties met de leiders van de politieke partijen. Op die dag ontving hij de leiders van de communistische en van de sociaal-democratische partij. De volgende dag sprak hij met de leiders van de socialisten en de christen-democraten.

Na afloop van de gesprekken werd door de kanselarij van de president een verklaring uitgegeven waarin stond dat de president uit de gesprekken had geconcludeerd dat er mogelijkheden waren voor de vorming van een regering, die op een akkoord tussen de partijen zou berusten.

In het communiqué stond verder dat de president eerst dan weer met de vertegenwoordigers van de partijen zou spreken over de oplossing van de crisis, als zij hun definitieve beslissingen hadden genomen.

Op 11 en 12 okt. 1978 ontving de president wederom de partijleiders, hoewel nog niets definitief besloten was.

Daarop nodigde de president de vier grote partijen uit voor de televisie in een openbaar debat uit te leggen waarom zij nog steeds niet tot overeenstemming waren gekomen.

Deze uitzending vond op 14 okt. 1978 plaats. Namens de socialistische partij sprak de oud-minister van binnenlandse zaken Jaime Gama, die zei dat de socialisten bereid waren tot een dialoog. Van een eventuele nieuwe regering hoefde een socialist niet noodzakelijkerwijze de premier te zijn. Een coalitie van socialisten en christen-democraten kwam voorlopig echter niet meer aan de orde, omdat de ervaringen van het tweede kabinet-Soares aangetoond hadden dat dit geen haalbare kaart was. Een coalitie met alleen de sociaal-democraten kwam ook niet in aanmerking.

De communistische woordvoerder Octavio Pato zei dat zijn partij niet zodanig met de socialisten kon samenwerken, als zij wel zou willen, omdat deze zich door de CDS daarvan liet afhouden.

Freitas do Amaral van de CDS verklaarde inderdaad dat zijn partij niet met de communisten wil samenwerken. Volgens hem was het echter de sociaal-democratische partij die het idee van een regering steunend op een ..presidentiële meerderheid", d.w.z. de drie partijen, socialisten, christen-democraten en sociaal-democraten, die de kandidatuur van Eanes bij de presidentsverkiezingen steunden, had ieworpen.

Sa Carneiro. de leider van de PSD. zei dat overleg tussen de partijen zinloos was. Hij zag de regeringscrisis meer als een crisis van de instituties, in het bijzonder van de grondwet, die zoals zij geformuleerd was bewees niet te werken. Hij drong op herziening van de grondwet aan en zei dat alleen vervroegde verkiezingen een oplossing konden brengen.

Mota Pinto formateur, nieuwe regering *van* technocraten

Op 25 okt. 1978 maakte Eanes bekend dat hij de 42-jarige staatsrechtgeleerde Carlos Mota Pinto benoemd had tot formateur.

Aan de bekendmaking was een vergadering van de Hoge Revolutionaire Raad en een bespreking met de leiders van de vier grote politieke partijen vooraf gegaan. Bij die gelegenheden zou Eanes nog gepleit hebben voor een nieuwe kandidatuur van Nobre da Costa, maar PS, CDS en PCP verwierpen dit voorstel.

De 42-jarige Carlos Mota Pinto is geboren in Pombes, een klein dorpje in het centrum van het land. Hij studeerde rechten in Coïmbra, waar hij van mei '74 tot januari '75 vice-rector was. Hij behoorde tot één van de drie oprichters van de democratische volkspartij PPD, die later omgedoopt werd tot PSD, de sociaal-democratische partij. Namens deze partij zat hij in de grondwetgevende vergadering als fractieleider.

Op het partijcongres in december '75 in Aveiro kwam hij in conflict met partijleider Sa Carneiro over de wijze van verkiezing van het partijbestuur. Hij trad uit de partij en bleef partijloos.

Door Eanes werd hij vervolgens benoemd tot lid van de grondwetscommissie die in voorkomende gevallen wetten op hun grondwettigheid moet toetsen.

In juli '76 werd hij door Soares als minister van handel en toerisme opgenomen in de eerste constitutionele regering, een functie die hij tot december '77 heeft bekleed. Zijn naam werd al genoemd bij de formatie in augustus '78, maar toen werd Nobre da Costa uiteindelijk formateur en premier.

Mota Pinto

In het communiqué waarin de benoeming van Pinto bekend werd gemaakt zei p esident Eanes dat de politieke partijen moesten streven naar afsluiting van een akkoord op basis waarvan de regering tot 1980 — wanneer normaal gesproken de nieuwe parlementsverkiezingen plaatsvinden — in het zadel kan blijven zitten. Lukt dit niet, zo liet hij weten, dan zou hij het parlement ontbinden en nieuwe verkiezingen uitschrijven.

In een eerste reactie op de benoeming zei de socialistische leider Soares dat Eanes ditmaal in overeenstemming met de grondwet had gehandeld door van te voren met de partijen te overleggen, in tegenstelling tot de gang van zaken bij de benoeming van Nobre da Costa in augustus, toen de president zonder enig overleg te werk was gegaan. Hij zei verder dat socialisten zitting mochten nemen in de nieuwe regering.

Gelijkluidende verklaringen kwamen van CDS en PSD. De communisten onthielden zich voorlopig van commentaar.

Op 18 nov. 1978 werd de samenstelling van de nieuwe regering bekendgemaakt. Commentatoren wezen erop dat het karakter van het kabinet rechtser was dan dat van het voorafgaande, hoewel geen der nieuwe bewindslieden duidelijke bindingen met een politieke partij heeft.

Minister van buitenlandse zaken werd de beroepsdiplomaat José Freitas Cruz, die zijn land vertegenwoordigd heeft bij de OESO en in Bonn en laatstelijk ambassadeur bij de NAVO was.

Vice-premier en minister voor economische zaken, financiën en plan-

ning werd de bankier Jacinto Nunes, jarenlang lid van de raad van directeuren van de Bank van Portugal en in juli 1974 benoemd tot gouverneur van deze instelling. Na een conflict met de vakbonden over de mate van medezeggenschap van de werknemers trad hij af. Hij behoort tot een van de intiemste adviseurs van Eanes.

Minister van defensie werd lt.-kol. Loureiro dos Santos, die in het verleden enige tijd plaatsvervangend stafchef van de strijdkrachten is geweest.

Vier ministers uit het vorige kabinet werden gehandhaafd. Onder hen bevond zich minister van landbouw Vaz Portugal. Correia Gago, die in het vorige kabinet minister van buitenlandse zaken was, keerde terug als minister van sociale zaken. Hij is de enige bewind-sman in het kabinet die geacht wordt de communistische partij nabij te staan.
De volledige samenstelling van het nieuwe kabinet is als volgt:

premier — Carlos Alberto Mota Pinto; vice-premier en belast met econ zaken, financ en planning — Manuel Jacinto Nunes defensie — lt-kol José Loureiro Dos Santos; minister bij de premier — Alvaro Monjardino; binnen1 zaken — kol Antonio Gonçalves Ribeiro, justitie — Eduardo Correia, buiten1 zaken — Freitas Cruz landbouw en visserij — Apolinario Vaz Portugal, industrie en technologie — Alvaro Barreto, handel en toerisme — Repolho Correia, arbeid — Eusebio Marques de Carvalho onderwijs en cultuur — Valente de Oliveira, soc zaken — Acacio Correia Gagn vervoer en communicatie — Marques Da Costa; huisvesting en openb werken — Joao Almeida Pina; soc communicatie — Proenca de Carvalho, staatssecr bij de premier — Xavier de Basto staatssecr bij de overheidsdiensten — Figueiredo Lopes

In een eerste reactie op de samenstelling van de nieuwe regering, zei secr.-gen. Cunhal van de communistische partij dat hij het parlement zou vragen het nieuwe regeringsprogramma te verwerpen.

De socialisten verklaarden nog even te wachten met het geven van hun oordeel tot meer bijzonderheden van het nieuwe regeringsprogramma bekend zouden zijn. De PSD en CDS verklaarden bereid te zijn de nieuwe regering te steunen.

Op 22 november 1978 werd de nieuwe regering door president Eanes beëdigd.
Hij hield daarbij een redevoering waarin hij het parlement uitdaagde de nieuwe regering een kans te geven.

„Wij moeten zonder omwegen het dilemma onder ogen zien. Is het huidige parlement wel of niet in staat een regering te steunen zo dat deze op kan treden met de doelmatigheid die vereist is om de ernstige problemen op te lossen waarmee de consolidatie en de ontwikkeling van de democratie wordt geconfronteerd, aldus de president. Hij waarschuwde dat indien het parlement de regering naar huis stuurt zoals het kabinet Nobre da Costa naar huis was gestuurd, hij een kabinet zou laten. vormen dat uitsluitend tot taak zou krijgen vervroegde verkiezingen uit te schrijven.

Op 12 december 1978, na een vijfdaags debat, kreeg de regering de goedkeuring van het parlement, nadat een motie van de communistische partij werd afgewezcn, waarin het programma van de regering werd veroordeeld.

Tegen deze motie stemden zowel de sociaal-democraten, PSD, als de christen-democraten, CDS. De socialisten onthielden zich van stemming. De uitslag was: 109 afgevaardigden tegen, 45 voor, 97 onthoudingen.

In het programma van de nieuwe regering, dat aan het begin van het debat aan het parlement was voorgelegd, ligt de nadruk op de bestrijding van de slechte economische toestand van het land.

Daartoe zal het versoberingsbeleid dat door de vorige regering is opgezet, voortgezet worden. Het klimaat voor de particuliere sector zal worden verbeterd. Eveneens voortgezet wordt de teruggave van ten onrechte bezette landgoederen in de Alentejo (zie hierna). Wat het buitenlandse beleid betreft dit blijft gericht op toetreding tot de EG en er werd actieve medewerking toegezegd aan de NAVO (*NZZ*, FAZ, Le Monde, *NRC/H'bladj*.

BEGIN ONDERHANDELINGEN TOETREDING EG

Op 17 okt. 1978 zijn officieel de onderhandelingen tussen Portugal en de Europese Gemeenschappen over toetreding begonnen.
De Portugese minister van buitenlandse zaken, Correia Gago, was daartoe naar Luxemburg gereisd, waar hij in een plechtige bijeenkomst toegesproken werd door de Westduitse staatsminister Von Dohnanyi, die zei dat de Gemeenschap van harte bereid was met Portugal te gaan onderhandelen over het EG-lidmaatschap, maar dat Portugal daarbij een aantal zaken goed voor ogen moest houden: de EG wil alleen democratische landen opnemen en Portugal moet er rekening mee houden dat nog twee andere landen (Griekenland en Spanje) om toetreding hebben gevraagd.
Tijdens die plechtige bijeenkomst maakte de Duitse minister zijn Portugese collega ook duidelijk dat de Gemeenschap wel degelijk onderkent dat Portugal momenteel tot over de oren in de economische proplemen zit en dat diezelfde Gemeenschap bereid is samen met Portugal naar oplossingen voor die problemen te zoeken. Verder hield Von Dohnanyi Portugal voor wat elk kandidaat-land wordt voorgehouden: de Gemeenschap wil alleen onderhandelen als Portugal de Europese verdragen en de daaraan verbonden politieke doelstellingen aanvaardt. Portugal dient er ook rekening mee te houden dat zijn toetreding tot de Gemeenschappen een aanpassing van zijn betrekkingen met de overige landen van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) noodzakelijk maakt. Aan een Portugese toetreding zullen voorts overgangsmaatregelen verbonden zijn. De duur daarvan, zo zei Von Dohnanyi namens de negen, kan indien gewenst variëren naar gelang van de onderwerpen.
In de rede van de Portugese minister van buitenlandse zaken werd daar onmiddellijk op geantwoord. Hij verklaarde namelijk dat Portugal zonder voorbehoud de Europese idealen van democratie, vrede en vrijheid deelt. Minister Gago noemde de Europese Gemeenschap een ,,onontbeerlijk instrument bij de opbouw van het democratische Europa".
De Duitse ministe legde er in zijn toespraak ook de nadruk op dat Portugal niet over toetreding gaat onderhandelen met een gemeenschap die niet beweegt. Het gaat om levende gemeenschappen die verwikkeld zijn in een permanent creatief proces, aldus Von Dohnanyi.
Over het onderhandelingsschema zelf zei de Duitse minister dat zijns inziens het best begonnen kan worden met de douane-unie. Spoedig daarna zou, naar het inzicht van de EG het hoofdstuk externe betrekkingen en meer in het bijzonder de gemeenschappelijke handelspolitiek kunnen worden aangesneden.
De Portugese minister van buitenlandse zaken zei op zijn beurt dat het Portugal niet zo moeilijk zal vallen de Europese handels- en andere verplichtingen ten overstaan van derde landen over te nemen.

Maar hij stak niet onder stoelen of banken dat de inpassing van de Portugese landbouw in de Europese een probleem van betrekkelijk lange adem zal zijn.
Dat geldt evenzeer, zo zei hij, voor het vrije verkeer van personen, diensten en kapitaal. Portugal zal zijn wetgeving moeten veranderen om het Europese BTW-stelsel over te nemen. Correia Gago zei voorts dat naar zijn mening de bijdrage die zijn land zal moeten leveren aan het Europese budget afgestemd zal moeten worden op het ontwikkelingsniveau dat Portugal op een gegeven moment bereikt zal hebben.
Mijn land heeft op het ogenblik te maken met een ernstige economische en financiële problematiek, zo hield minister Gago de Europese ministers voor, en om die problemen op te lossen, hebben we de solidariteit en de steun nodig van de landen waarmee mijn land nauwe politieke en economische banden heeft, aldus de Portugese bewindsman.
Het *NRC/H'blad* (18-10-'78) gaf de volgende beschouwing over de Portugese aanvraag van het EG-lidmaatschap:
Ofschoon de Portugese minister van buitenlandse zaken, Gago, zijn Westduitse collega Von Dohnanyi — deze is dit halfjaar voorzitter van de EG-ministerraad — en de president van de Europese Commissie, Roy Jenkins, op aile manieren hun goede wil onder woorden trachtten te breng-n, werden toch enkele dingen duidelijk. Eén daarvan is, dat de Portugezen aanzienlijk minder hard van stapel willen lopen dan de Grieken en dat hun verlanglijstje ook aanmerkelijk korter is.

Geruststelling

Zo moet het voor de Westduitsers en de Fransen een grote geruststelling zijn, dat de Portugezen op het punt van het vrije verkeer van mensen, diensten en kapitaal voorstander zijn van een soepele overgangsregeling. Op dit punt dreigt namelijk het overleg tussen de EG en Griekenland vast te lopen, aangezien de Westduitsers het principe van het vrije verkeer van mensen de eerste tien jaar na de Griekse toetreding niet voor Griekenland willen laten gelden. Zij vrezen dat hun land overspoeld zal worden met Griekse gastarbeiders.
Bovendien zou hiermee een precedent voor Spanje en Portugal worden geschapen, wanneer deze landen tot de Gemernschap zouden zijn toegetreden. En ten slotte zou niet moeten worden uitgesloten, dat de Turken eveneens op een dag zullen komen aankloppen. Volgens Bonn zou de Westduitse economie een zo grote mensentoevloed niet kunnen verwerken. In zoverre toont de Bondsregering gern enkele bereidheid om in deze kwestie een concessie te doen, ook al dringen de meeste lidstaten erop aan niet het principe van het vrije verkeer aan te tasten. Ook de Nederlandse staatssecretaris van buitenlandse zaken, drs. Van der Mei, heeft de Westduitsers verzocht een wat soepeler standpunt in te nemen.

Daarentegen gaan de Portugezen er blijkbaar van uit, dat zij niet in een positie zitten, waarin zij eisen kunnen stellen. Minister Gago liet dit zelf ook duidelijk doorschemeren door uitgebreid op de slechte economische situatie in zijn land in te gaan. De huidige economische en financiële problemen zouden alleen met steun van die landen kunnen worden overwonnen, met wie Portugal zeer nauwe politieke en economische banden onderhoudt. Tevens benadrukte hij, dat een EG-lidmaatschap een garantie vormt voor de consolidatie van de Portugese democratie.
Over het verloop van de onderhandelingen zei minister Gago, dat de douane-unie voor de industriële sector zonder grote moeilijkheden tegen het einde van de overgangsperiode kan worden gerealiseerd. Wat moeilijker zal de zaak op landbouwgebied liggen. De Gemeenschap zou er rekening mee moeten houden, dat de produktiviteit en de prijzen in Portugal sterk verschillen met die in de EG. Dat zou naar de mening van minister Gago niet op bezwaren behoeven te stuiten, omdat de Portugese landbouw geen enkele bedreiging voor de landbouw van de Negen vormt.

Douane-unie

Ongeveer in dezelfde zin liet minister Von Dohnanyi zich als raadsvoorzitter uit. Hij noemde het wenselijk, dat de douane-unie als een van de eerste onderhandelingspunten op de agenda zal worden gezet. Daarna zou het hoofdstuk externe betrekkingen en meer in het bijzonder de gemeenschappelijke handelspolitiek eveneens zeer spoedig kunn-n worden aangesneden. Ten aanzien van de economische problematiek zei de Westduitse minister, dat het van groot belang voor Po tugal zou zijn spoedig weer voorwaarden voor een economische en monetaire stabiliteit te scheppen en het tekort op de betalingsbalans te verminderen.
Over de uitbreiding in het algemeen merkte hij op, dat die aan het Europese streven nieuwe dimensies en vooruitzichten geeft. Von Dohnanyi: „Wij kunnen ons voorlopig slechts een vage voorstelling maken van deze vooruitzichten en wij zullen erop toe moeten zien, dat wij op grond daarvan een Europa opbouwen dat niet alleen in economisch, maar ook in menselijk, sociaal en cultureel opzicht aan de publieke opinie apelleert". Volgens Von Dohnanyi is de EG niet alleen „een zaak van kooplieden", maar is het de taak van elke burger aan het wel en wee van de Gemeenschap deel te nemen. *(NRC/H'blad, Europa van* Morgen)

EANES BEZOEKT BRAZILIE, VENEZUELA EN VS

President Eanes heeft in mei 1978, vergezeld door de toenmalige minister van buitenlandse zaken, dr. Vitor Antonio Sa Machado, een elf daagse rondreis gemaakt waarbij hij achtereenvolgens Brazilië, Venezuela en de VS heeft bezocht.
Hij vertrok op 21 mei 1978 en sprak tijdens een tussenlanding op de Kaap-Verdische-eilanden met president Aristides Pereira. De Kaap-Verdische-eilanden zijn voormalige Portugese koloniën.
In Brazilië en Venezuela, waar de Portugese gemeenschap respectievelijk 400.000 en 300.000 leden telt, ondernam de president initiatieven om de diplomatieke en handelsbetrekkingen te verbeteren.
In een redevoering in Brazilië deed hij een beroep op de Brazilianen aandacht te geven aan „die Afrikaanse volken, die dezelfde taal spreken". In Venezuela werd een verdrag over emigratie en economische en industriële samenwerking ondertekend. Bij zijn bezoek aan de VS woonde Eanes de NAVO-topconferentie bij en sprak hij de Algemene Vergadering van de VN toe.
Na gesprekken met president Carter werd een gemeenschappelijk communiqué uitgegeven waarin stond dat de VS Portugal samenwerking en steun hadden toegezegd en dat Eanes nogmaals Portugals bereidheid had benadrukt tot vernieuwing van het verdrag met de VS voor het gebruik van de Lajes-luchtmacht-basis op de Azoren.

Eanes in Groot-Brittannië

Van 14 tot en met 17 november '78 heeft Eanes een officieel bezoek gebracht aan Groot-Brittannië, de oudste bondgenoot van het land (de banden tussen beide landen dateren uit de veertiende eeuw).
Eanes, die werd vergezeld door minister van buitenlandse zaken Correia Gago, voerde besprekingen met premier Callaghan en ontmoette zakenmensen en vakbondsleiders.

Callaghati zegde Britse steun toe voor het Portugese streven naar het lidmaatschap van de EG. Hij dankte Eanes voor zijn deskundige adviezen de kwestie zuidelijk Afrika betreffende.
De Britse minister van buitenlandse zaken David Owen en minister Correia Gago ondertekenden een bilateraal verdrag over sociale voorzieningen voor Portugese gastarbeiders in het Verenigd Koninkrijk.
Tijdens een banket in Buckingham Palace, zei koningin Elizabeth II dat Groot-Brittannië uitziet naar het moment dat Portugal verwelkomd kan worden als lid van de EG.

Eanes in Straatsburg

Voorafgaande aan het bezoek aan Groot-Brittannië was Eanes in Straatsburg waar hij het Europees Parlement bezocht. Voorzitter Colombo heette hem hartelijk welkom.
In een toespraak tot het parlement toonde Eanes zich een warm voorstander van verdergaande Europese integratie, zodat Europa in de toekomst een nieuwe internationale rol zou kunnen spelen. Uitbreiding van de Gemeenschap zag de Portugese president als voorwaarde voor overleving van het Europese project.

Voor Portugal betekende de toetreding een enorme uitdaging die zowel een kans als de laatste hoop betekende om de economische crisis te boven te komen. (Le Monde, The Times, *NZZ, FAZ)*

DEMISSIONAIRE REGERING NOBRE DA COSTA VOERT WET LANDHERVORMINGEN UIT

De demissionaire regering-Nobre da Costa is op 18 oktober 1978 begonnen met de teruggave van onder collectief beheer staande landbouwcoöperaties aan hun vroegere eigenaren in het Zuidportugese gebied Alentejo.
Ambtenaren van het ministerie van landbouw, beschermd door leden van de Republikeinse Garde gaven 4 coöperaties in het gebied van Beja en Evora aan hun vroegere eigenaren terug.
De teruggave geschiedde op grond van de wet op de landhervorming, die in juli '77 door het parlement is aangenomen (pag. 683-'77).
Enkele dagen na de actie gaf de regering opdracht de uitvoering van de wet voorlopig te schorsen nadat zich ernstige incidenten hadden voorgedaan tussen landarbeiders en de politie.
Volgens de wet op de landbouwhervorming komen ongeveer 1000 bedrijven in de Alentejo ervoor in aanmerking aan hun vroegere eigenaren teruggegeven te worden.
Ongeveer 200 daarvan kwamen, volgens de letter van de wet, helemaal niet in aanmerking voor nationalisatie omdat ze te klein waren, maar zij waren in de eerste bezettingsgolf ook betrokken.
Onder Soares was al begonnen met teruggave, maar in een zo'n langzaam tempo dat het nog tot het jaar 2000 geduurd zou hebben voordat alle daarvoor in aanmerking komende grond weer door de vroegere eigenar-n beheerd zou worden.
Dit was ook de directe aanleiding voor het uiteenvallen van de coalitie tussen socialisten en christendemocraten in juli 1978.
De uit de socialistische partij getreden voormalige minister voor landbouw, Barreto, die de vader is van de wet op de landhervorming, heeft verklaard dat de socialisten ongeveer tegelijkertijd met het akkoord met het centrum dat de basis was voor de laatste coalitie-regering-Soares (pag. 507/'78) een stilzwijgende afspraak met de communisten hadden om niet al te veel haast te maken met de teruggave van de grond in de Alentejo, een communistisch bolwerk. Dit was de reden dat Barreto geen deel wilde uitmaken van deze regering.
Naar aanleiding van de actie diende de communistische partij een motie in bij het parlement, waarin het gewelddadige beleid van de regering werd veroordeeld, maar deze motie kreeg niet genoeg steun van de andere partijen.
Ook de nieuwe regering Mota Pinto heeft te kennen gegeven dat zij de wet op de landhervorming zal uitvoeren en die stukken land die daarvoor in aanmerking komen aan hun vroegere eigenaren zal teruggeven.

Communistische winst in Evora

Bij gemeenteraadsverkiezingen in Evora, de hoofdstad van de provincie Alentejo op 19 nov. 1978 heeft de communistische kiesverrniging APU (verenigde volksalliantie) de absolute meerderheid behaald met 52% van de stemmen (was 45%). De grote verliezers waren de socialisten, die van 34% teruggingen naar 17%. Winst was er ook voor de PSD, die ruim 20% kreeg.

De zetelverdeling is thans: communisten 4 zetels, sociaal-democraten (PSD) 2 zetels en socialisten 1 zetel *(FAZ,* The Financial Times, *NZZ)*

ZUIDOOST-AZIE EN VERRE OOSTEN

CAMBODJA

VERDERE ONTWIKKELINGEN TOT VERDRIJVING BEWIND POL POT

In aansluiting op de in de vorige aflevering (pag. 17 e.v.) geschetste ontwikkelingen volgt hieronder een overzicht van de ontwiklrelingen in en rond Cambodja tot aan de verd ijving van het bewind van Pol Pot uit Phnom Penh op 7 januari jl.

Betrekkingen het Thailand

Sinds Cambodja op 11 nov. 1977 voorgesteld had besprekingen met Thailand te openen over de onderlinge grensincidenten, werden de betrekkingen tussen beide landen gekenmerkt door militaire schermutselingen en diplomatieke contacten.
Nadat Thailand had ingestemd met besprekingen in de hoofdstad van Laos, Vientiane, volgden in dec. '77 verdere incidenten. Zo zouden volgens een mededeling uit Bangkok d.d. 16 dec. 1977 bij een overval op een dorp in Thailand bij de grens in de buurt van Aranyaprathet een 15-tal personen zijn gedood. Op 21 dec. 1977 werd een Thais verkenningsvliegtuig boven het grensgebied door Cambodjaanse luchtafweer neergeschoten. Het toestel kwam op Cambodjaans gebied neer, maar de twee inzittenden wisten met hun parachutes in Thailand terecht te komen. Daarop volgde een artillerieduel dat tot de nacht voortduurde. Volgens een verklaring van het Thaise opperbevel hadden Cambodjaanse troepen tevoren een poging ondernomen om het dorp None Mark Moon aan te vallen.

Op 22 dec. 1977 stelde Thailand Cambodja voor een gemengde commissie samen te stellen die de grensproblemen zou moeten bespreken, welke dat jaar al tot 400 incidenten hadden geleid. Thailand liet weten normale en vriendschappelijke betrekkingen te willen vestigen.

Op 22 jan. 1978 rapporteerde de Thaise politie dat een groep Cambodjaanse militairen samen met Thaise rebellen een aanval hadden gepleegd op een bus, waarbij 7 personen de dood vonden en 24 werden gewond. Daarmee zou het aantal gedode Thaise burgers in een jaar tijd tot meer dan 100 zijn gestegen.

Op 23 jan, kondigde Thailands mi-

nister van buitenlandse zaken, Upadit Pachariyangkun, dat hij op uitnodiging van de Cambodjaanse vicepremier en minister van buitenlandse zaken, Ieng Sary, een bezoek aan Cambodja zou brengen voor besprekingen ter verbetering van de onderlinge betrekkingen. Op 30 jan. arriveerde hij in Phnom Penh voor een vierdaags bezoek, het eerste bezoek van een missie van de Thailandse regering aan de Cambodjaanse hoofdstad sinds de communistische machtsovername in april 1975.

Bij een receptie t.g.v. zijn bezoek verklaarde minister Upadit op 31 jan. te .:betreuren" dat een ,,derde partij" ..misve standen en ongelukkige acties" langs hun onderlinge grens had uitgelokt. Minister Upadit Pachariyangkun voerde in Phnom Penh besprekingen met premier Pol Pot en vice-premier Ieng Sary. Na zijn terugkeer in Bangkok op 2 febr. maakte hij bekend dat beide staten waren overeengekomen hun betrekkingen te normaliseren en ambassadeurs uit te wisselen.

Voorts zouden de economische en handelsbetrekkingen worden hervat en uitgebreid, terwijl Cambodja de Thailandse vissers zou vrijlaten die wegens schending van zijn territoriale wateren waren opgepakt. Volgens minister Upadit waren beide landen ,,bereid het vei-leden te vergeten".

Niettemin deed zich op 7 febr. een nieuw grensincident voor. waarbij volgens een Thaise militaire woordvoerder een grenspost in het noordoosten van Thailand door Cambodjaanse militairen zou zijn aangevallen en in brand gestoken.

Op 11 febr. werd in Bangkok bekendgemaakt dat 200 a 300 Thaise, dorpelingen in de provincie Ubon door communistische Thaise guerrillastrijders met behulp van Cambodjaanse militairen waren ontvoerd. Volgens Thailandse functionarissen aldus The Times (20-2-73), zouden de laatste tijd ca. 500 bewoners uit het noordoosten van Thailand zijn ontvoerd, van wie omstreeks de helft kinderen waren.

Niet ver daar vandaan werd volgens een bericht van 15 febr. een Thailandse grenspost bij Lahansai door ca. 200 Cambodjaanse militairen overvallen. Bij die actie werd een lid van de grenspolitie gedood en werd een dorpsschool in brand gestoken. Het was het vijfde incident van die aard sinds de terugkeer van minister Upadit uit Phnom Penh. De Thailandse premier Kriangsak Chamanand dreigde met ,,harde vergelding", als bleek dat Cambodja opzettelijk aanvallen op Thailand uitvoerde, maar hij was vooralsnog van mening dat de opstandige ,,derde krachten" voor de meeste van de recente incidenten verantwoordelijk waren en daarmee beoogden de betrekkingen tussen Thailand en Cambodja te verstoren.

Bij een volgende Cambodiaanse overval (op 5 maart) op het dorp Sab Ta Mao in de provincie Chantaburi (Oost-Thailand) zouden 125 tot 400 dorpelingen zijn ontvoerd en over de grens naar Cambodja zijn gebracht. De Thailandse regering stuurde militairen naar dit gebied, waar de toestand explosief bleef.

Volgens Le Monde (7-3-1978) opereerden daar met verschillende maar soms elkaar aanvullende oogmerken de volgende gewapende groeperingen: Thailandse militairen en politiemannen, Khmers serei (anti-communistischeCambodjanen) guerrillastrijders van de Thaise communistische partij, Cambodjaanse militairen en handelaren. Voor Bangkok, dat niet openlijk het bestaan erkent van georganiseerde anti-communistische vluchtelingengroepen op zijn grondgebied, wordt de ,,derde macht" gevormd door Thailandse communisten, die door Cambodja zouden zijn gevormd en bewapend en die men naar analogie het etiket „Rode Siamezen" opplakt.

Volgens de inlichtingendiensten beschikken die in de buurt van de grens over 5 tot 7 bases. De overvallen op de Thailandse dorpen zouden in het merendeel van de gevallen zijn uitgevoerd door gemengde eenheden van Thailandse communisten en Cambodjanen.

Maar in een recent interview in het weekblad *Athit* verklaarde generaal Chama Samutvanich, oud-gouverneur van de provincie Prachinburi, dat ,,de Khmers serei de voornaamste oorzaak van de conflicten tussen Thailandse en Cambodjaanse troepen aan de grens zijn". Hij meende: ,,De Thailandse regering moet het gebruik van ons grondgebied verbieden (aan de Khmers serei) ..." Eind maart 1978 werd bericht dat er toen in vluchtelingencentra in Thailand 14.370 Cambodjanen verbleven.

Op 9 april overviel een grote eenheid van Thaise communistische guerrillastrijders en Cambodjaanse militairen een dorp in de provincie Burriram in Noordoost-Thailand. Deze aanval, waarbij 17 verdedigers werden gedood, ten minste 20 gewond en 70 huizen vernietigd, was de ernstigste botsing tussen de met burgerlijke vrijwilligers samenwerkende Thai-regeringstroepen en communistische guerrillastrijders sinds midden december.

Het incident kwam precies een week na de eerste aanval op Thailand — de grensplaats Aranya Prathet — met raketten en zware artillerie, en was waarschijnlijk onderdeel van een nieuwe terroristi-

De Cambodjaanse vice-premier en minister van buitenlandse zaken, Ieng Sary, begroet Thailands minister van buitenlandse zaken, Upadit Pachariyangkun, op het vliegveld van Phnom Penh.

sche campagne waarbij Thaise en Cambodjaanse communisten nauw samen blijken te werken, aldus *NRC/H'blad* (10-4-1978).

Dit blad voegde daaraan toe: „Niettegenstaande het bezoek, in januari, van Thailands minister van buitenlandse zaken. Upadit, aan Phnom Penh en de beleden wens van de leiders aldaar „om het verleden te vergeten" is de regelmaat van de Khmer Rouge invallen niet verbroken. Maar sinds Upadits reis is een duidelijke verandering te bespeuren in het patroon van de guerrilla-acties.

In plaats van de moord en plundertochten uitgevoerd door de Khmer Rouge die verleden jaar schering en inslag waren, worden nu samen met de guerrillastrijders van de eomrnunistische partij van Thailand (CPT) grote groepen dorpelingen ontvoerd en overgebracht naar arbeids- en indoctrinatiekampen in Cambodja en Thailand zelf.

De Thai inlichtingendienst is in het bezit gekomen van geheime CPT dociirnenten die het bewijs leveren van een radicale verandering in het beleid van de partij. Gefrustreerd in hun pogingen om steun te krijgen onder de bevolking voor een subversieve campagne binnen de Thai maatschappij, hebben zij besloten de inwoners van hele dorpen over te brengen naar .,bevrijde zones" op stroken terrein aan beide zijden van de Cambodjaanse grens. Men weet het bestaan van ongeveer een half dozijn kampen waar volwassenen dwangarbeid verrirhten op het land en kinderen worden geïndoctrineerd. Deze kampen bevinden zich nog voornamelijk in Cambodja, maar ook al op Thai grondgebied, in het gewest La Harn Sai waarin ook het gisteren (9 april '78) aangevallen district Bankruat ligt.

De autoriteiten van Thailand hebben eerder dit jaar reeds enkele pogingen ondernomen om de gevangen dorpelingen te bevrijden. Hierbij is ook gebruik gemaakt van gevechtsvliegtuigen. En de beschieting van Aranyaprathet in het voorlaatste weekeinde kan worden uitgelegd als een vergeldingsactia van de Khmer Rouge.

Volgens mededelingen van de Thailandse politie trokken de ca. 300 overvallers na vier uur terug naar Cambodja, toen regeringstroepen met vliegtuigen ingrepen.

Op 17 april deelde premier Kriangsak Chamanand van Thailand mee dat zijn regering van plan was de grenspolitie en de paramilitaire eenheden aan de grens te versterken met geregelde legereenheden, een besluit dat mede zou zijn genomen i.v.m. de moord op twee provinciale politiechefs eerder die maand. Op 23 april onthulde de premier dat de verboden Thaise communistische partij minstens 13 opleidingskampen aan de Cambodjaanse grens gevestigd had.

In het weekend van 30 april werd de grensstad Aranyaprathet door Cambodjaanse troepen met raketten en mortieren bestookt, waarbij 8 mensen gewond raakten, terwijl tegelijkertijd Cambodjaanse militairen de grens overschreden en een politiepost en diverse dorpen aanvielen, tijdens een vier uur durende actie.

AP (24-5-'78) maakte melding van een Cambodjaanse beschieting van een Thailandse bus in het district Aranyaprathet. waarbij 11 passagiers werden gedood. Premier Chamanand verklaarde dat Thailand vrienden met Cambodja wilde blijven ondanks de herhaalde grensincidenten.

Maar op 2 juni werd te Bangkok medegedeeld dat parachutisten en speciale eenheden naar de vijf noordoostelijke provincies van Thailand waren gestuurd om de defensie langs de grens met Cambodja te versterken.

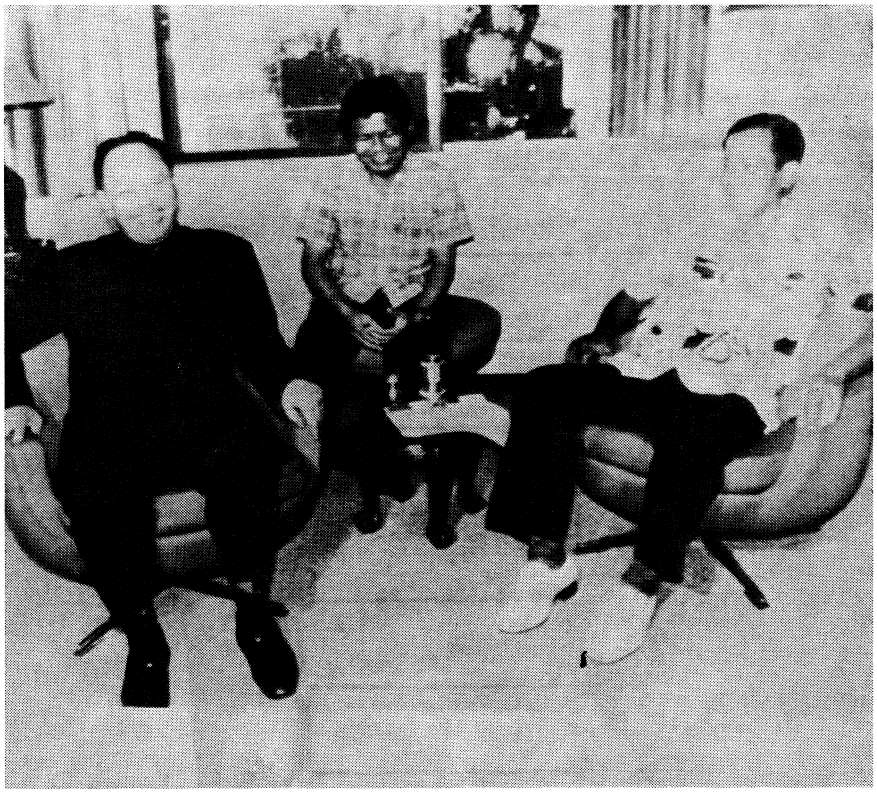
Drie van de ontvoerde Thaise dorpelingen, die na 2½ week uit Cambodja wisten te ontsnappen, verklaarden volgens The Tirnes (6-6-'78) tegenover functionarissen van de Thaise inlichtingendienst dat zij tijdens hun verblijf in Cambodja geen Cambodjanen hadden gezien. maar in een geheel door Thais bevolkt dorp waren vastgehouden.

Op 19 juni maakte een militaire woordvoerder in Bangkok bekend dat bij een beschieting van 7 Thailandse vissersboten door twee Cambodjaanse kanonneerboten 10 vissers waren gedood en drie als vermist waren opgegeven. Het incident deed zich voor bij het eiland Kut voor de provincie Trat.

Op 5 juli deelde het ministerie van binnenlandse zaken te Bangkok mee dat in de voorgaande twee maanden meer dan 1.500 Cambodjanen naar Thailand waren gevlucht, terwijl voordien gemiddeld 300 à 400 per maand de grens overkwamen.

Inmiddels was een voor 7 mei aangekondigd bezoek van de Cambodjaanse vice-premier Ieng Sary aan Bangkok niet doorgegaan. Maar tijdens diens bezoek aan Peking op 14 juni had hij een naar verluidt door de Chinese vice-premier Teng Hsiao-ping georganiseerde ontmoeting met de vroegere Thailandse minister van buitenlandse zaken, Chartichai Choonhavan. Daarop stuurde Ieng Sary een boodschap aan premier Kriangsak Chamanand met de mededeling dat hij Thailand binnenkort zou bezoeken.

Dat bezoek vond van 14-17 juli plaats onder strenge veiligheidsmaatregelen; zo werden ca. 7.000 Cambodjaanse vluchtelingen in Aranyaprathet in hun kampen ge-

De Cambodjaanse vice-premier Ieng Sary (l.) te Bangkok in gesprek met Thailands premier Kriangsak Chamanand.

consigneerd. Intussen waren volgens The *Financial* Times (11-7-'78) geregelde Cambodjaanse troepen in sommige sectoren tot 40 km van de grens teruggetrokken.

Op 14 juli werd Ieng Sary in Aranyaprathet door zijn Thailandse collega Upadit begroet, die na een onderhoud van twee uur verklaarde dat de grensincidenten ,,misverstanden" waren die uit de weg konden worden geruimd. In Bangkok werd het overleg voortgezet met premier Kriangsak Chamanand, aan wie hij zou hebben verzekerd dat de Cambodjaanse troepen bij de grens opdracht hadden ontvangen elke agressieve actie te vermijden. Voorts zou Ieng Sary hebben verklaard dat Cambodja in 1979 wenste mee te werken aan het Mekongproject, waarbij Laos, Thailand en Vietnam betrokken zijn, terwijl hij ook in beginsel zou hebben ingestemd met de vestiging van diplomatieke betrekkingen tussen Cambodja en Thailand. Beide partijen spraken zich uit voor het instellen van een rechtstreekse telegraafverbinding tussen Phnom Penh en Bangkok en het sturen van delegaties ter bevordering van de handel en technische samenwerking op het gebied van landbouw en visserij.

Na het bezoek van Ieng Sary aan Thailand werden vrijwel geen incidenten meer gemeld. Dit werd mede geweten aan het steeds fellere conflict tussen Cambodja en Vietnam, dat naar Ieng Sary op 17 juli in Bangkok verklaarde Cambodja wilde ,,opslokken" om ,,zijn expansie in Zuidoost-Azië voort te zetten" en ,,de expansionistische politiek van de grote mogendheid die het steunt (bedoeld de SU)" te vergemakkelijken.

Militaire operaties *Cambodja*-Vietnam *juni-december* 1978. Oprichting Cambodjaanse verzetsorganisatie

Radio-Hanoi had intussen gemeld dat een Cambodjaans regiment op 16 juni de provincie An Giang was binnengetrokken, maar dat bataljon zou na twee dagen van gevechten zijn verdreven, waarbij meer dan 350 Cambodjanen zouden zijn gedood.

Eind juni en begin juli deden tegenstrijdige berichten de ronde over een nieuw Vietnamees offensief.

Zo beweerde The Voice *of* America op 28 juni dat 80.000 Vietnamese militairen in de voorafgaande twee weken hadden deelgenomen aan een offensief, waarbij zij meer dan 30 mijl diep in Cambodja waren doorgedrongen en bevriende Cambodjaanse functionarissen in bezette gebieden hadden geïnstalleerd. Dit bericht werd onmiddellijk tegengesproken door een woordvoerder van het Amerikaanse State Department, terwijl Thailands premier Kriangsak Chamanand op 30 juni verklaarde dat de gemelde omvang van de gevechten sterk overdreven was.

Radio-Hanoi noemde de beweerde invasie op 29 juni ,.een compleet ongegrond verzinsel", maar deelde tegelijk mee dat een grote Cambodjaanse strijdmacht die vele gebieden in de provincies Tay Ninh. Long An, An Giang en Kien Giang had aangevallen, in de laatste paai dagen tot op ,,een grote afstand van de grens" was teruggeworpen en verscheidene honderden doden had te betreuren, waarmee werd gesuggereerd dat de Vietnamese troepen die eenheid tot op Cambodjaans gebied hadden achtervolgd.

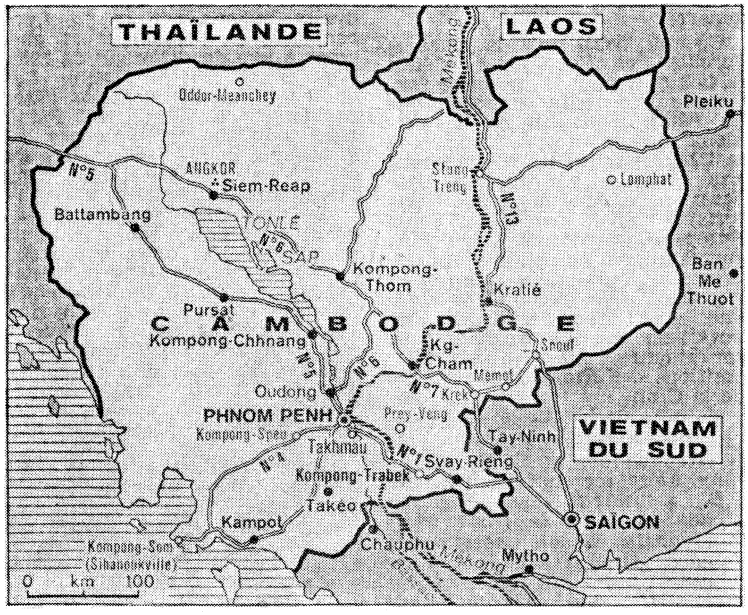
Op 1 juli werd in een Cambodjaans communiqué gesteld dat Vietnamese troepen in de periode van 15-29 juni de provincies Kompong Cham en Svay Rieng waren binnengetrokken, maar dat die vervolgens op de vlucht waren gedreven met verliezen van meer dan 3.500 doden of gewonden. Ook Ieng Sary bevestigde op 17 juli in Bangkok dat een Vietnamese aanval was afgeslagen, maar berichten dat daarbij 60.000 a 80.000 militairen betrokken waren geweest, noemde hij onjuist.

Zowel uit Vietnamese als Cambodjaanse berichten bleek dat in juli hevige gevechten werden geleverd. Volgens de Vietnamese versie werden in de provincie Long An tussen 28 juni en 4 juli 400 Cambodjanen gedood; 474 in een gevecht in de provincie Tau Ninh op 3 en 4 juli; 279 in de provincie Song Be op 22 juli en meer dan 850 bij twee botsingen in dezelfde provincie op 26 juli.

Radio Phnom Penh stelde op 30 juli dat sinds begin juli Vietnamese aanvallen op de provincies Svay Rierig, Kompong Cham. Kratie en Ratanakiri waren afgeslagen en dat daarbij alleen in Svay Rieng en Kompong Cham al 2.100 Vietnamezen waren gedood en meer dan 4.500 gewond.

Ook zouden volgens Cambodjaanse mededelingen de bombardementen door Vietnamese vliegtuigen vanaf juni sterk zijn toegenomen, wat door Amerikaanse inlichtingendiensten werd bevestigd. Een bericht van radio-Phnom Penh dat vier Vietnamese Migs tussen 19 juli en 11 aug. in de provincie Svay Rieng waren neergeschoten, werd op 15 aug. door radio-Hanoi tegengesp oken. Op 24 aug. meldden diplomatieke kringen in Bangkok dat de Cambodjaanse luchtmacht missies met buitgemaakte Amerikaanse bommenwerpers was gaan vliegen.

Inmiddels werd door The *Financial* Times (8-8-'78) en *Reuter* (10-8-'78)

(Le Monde)

gewag gemaakt van een nieuwe zuiveringsoperatie in Cambodja's noordwestelijke provincie Battambang, die gericht zou zijn tegen ieder die maar iets met het voor-, malige bewind van Lon Nol te maken had gehad. Phnom Penh zou de defensie aan de grens met Thailand sinds medio juni hebben verzwakt om. de in gevechten met Vietnamese troepen uitgeputte eenheden te versterken en nu tot een zuivering zijn overgegaan om potentiële onrust in de achterhoede uit te schakelen. Meer dan 350 Cambodjaanse vluchtelingen waren de voorafgaande twee weken bij de Thailandse grenspost Ta Phraga aangekomen tegen tevoren gemiddeld 100 per maand.

Zoals reeds. gemeld (pag. 17/31 berichtte *Far Eastern Economic Review* op 4 aug. dat So Phim, in april 1976 benoemd tot eerste vicepresident van Cambodja, een door Vietnam gesteunde verzetsbeweging tegen het bewind van Pol Pot leidde. Hij zou na een zuivering in de Cambodjaanse leiding naar de Vietnamezen zijn overgelopen.

Op 16 aug. meldde radio-Hanoi dat ,,hele divisies" van het Cambodjaanse leger tegen het regime van Phnom Penh in opstand waren gekomen. .,Opstanden, muiterijen en desertie" zouden bij de bevolking en zelfs in de regering van Pol Pot een positieve weerklank hebben gevonden.

Op 24 aug. schreef de correspondent van *The Times* uit Bangkok dat volgens Westerse inlichtingendiensten het Cambodjaanse leger was uitgeput en zodanige verliezen had geleden dat het ,,desintegreerde". Voorts meenden die diensten dat door Vietnam gesteunde en bewapende verzetsgroepen nu de hele Papegaaienbek controleerden alsmede een brede grenscorridor naar het uiterste noordoosten van Cambodja. Vietnam zou de grondoperaties overlaten aan die verzetsgroepen, waarvan de sterkte op 25.000 à 30.000 man werd geraamd.

Op 29 aug. werd door AFP vanuit Bangkok gemeld dat twee Cambodjaanse divisies (ca. 16.000 man) op 160 km ten noo doosten van Phnom Penh door Vietnamese troepen en Cambodjaanse rebellen waren omsingeld. Die rebellen zouden een grendelfunctie vervullen op de aanvoerwegen van Phnom Penh naar de rubberplantages van Memot, waar de regeringstroepen zouden zijn ingesloten, nadat Vietnamese troepen op 28 juli Snuol hadden veroverd.

Op 2 sept. werd door radio-Hanoi een document voorgelezen waarin werd opgeroepen tot opstand in Cambodja uit naam van de ,,patriottische en waarlijk revolutionaire troepen van het front 203", die in de provincie Kompong Cham gelegerd zouden zijn. Op 13 sept. bevestigde het dagblad van het Vietnamese leger *Quandoi Nhandan* dat op 26 mei 1978 in de militaire zone 203 (grenzend aan Vietnam) een ,.opstand" had plaatsgevonden op instigatie van So Phim, de plaatselijke partijsecretaris.

Op 25 sept. werd gemeld dat Vietnamese troepen de stad Krek (ca. 110 km ten oosten van Phnom Penh) hadden bezet. Diezelfde dag bevestigde de correspondent van *Wen Wei* Pao (Hongkong) dat de Vietnamezen bij de strijd om Krek tussen 27 aug. en 3 sept. zware verliezen hadden geleden.

Op 2 okt. wees de Vietnamese regering een Cambodjaans aanbod i.~. vredesbesprekingen van de hand en deed zij tegelijk een felle aanval op het regime van de ,,anti-communist" Pol Pot.

Op 8 okt. verklaarde de Cambodjaanse regering dat Vietnam voorbereidingen trof om Cambodja in de komende droge moessonperiode binnen te vallen. In Bangkok en Washington meldden inlichtingendiensten dat de Vietnamese posities langs de grens de laatste weken maren versterkt. Volgens die Amerikaanse diensten was omstreeks een zesde deel van de 600.000 Vietnamese militairen in de „eendesnavel" en het gebied ten noorden daarvan geconcentreerd; ook zouden de laatste maanden omvangrijke Russische wapenleveranties zijn ontvangen. terwijl het aantal Russische technici bij het Vietnamese leger tot 4.000 man zou zijn opgevoerd.

Op 18 okt. deelde radio-Phnom Penh mee dat Cambodjaanse troepen in de eerste tien dagen van oktober een groot aantal tegenstanders had gedood of gevangen genomen, nadat in de laatste twee weken van september al 422 Vietnamese indringers waren gedood. Daarentegen stelde radio-Hanoi dat er van 1 tot 5 okt. in de provincie Tay Ninh 628 Cambodjanen waren gedood.

Op 21 okt. deelde radio-Hanoi mee dat er reeds in 16 van de 19 Cambodjaanse provincies opstanden woedden tegen de centrale regeing, terwijl diezelfde dag door een geheime zender in Cambodja tot opstand tegen. het regime van Pol Pot en desertie werd opgeroepen in een verklaring van de vroegere Cambodjaanse kapitein Nam Samouk. Op 23 okt. meldde radio-Hanoi ern muiterij op het vliegveld van Kompong Cham en aanvallen van muitende Cambodjaanse militairen op de steden Kratie en Kompong Thom.

In diverse delen van Cambodja zouden de rebellerende militairen zich hebben aangesloten bij ondergrondse groeperingen die zich al langer verzetten tegen de officiële machthebbers.

De Cambodjaanse vice-premier Ieng Sary sprak de Vietnamese bewerin-gen op 24 okt. te Djakarta tegen. Hij zei dat men zich van deze Vietnamese ,.propaganda" niets moest aantrekken en dat Hanoi slechts de mensen wil doen geloven ,,dat onze bevolking onze regering niet steunt". Volgens Sary was Vietnam van plan volgende maand op grootscheepse schaal Cambodja binnen te vallen om uiteindelijk een marionettenregime te vestigen in Phnom Penh.

Volgens goed ingelichte bronnen in Bangkok zou de omvang van de Vietnamese troepen aan de grens met Cambodja met een divisie versterkt zijn tot 13 divisies, dat betekent 120.000 man troepen. De Cambodjanen zouden 30.000 beroepsmilitairen beschikbaar hebben om tegen Vietnam te vechten. Volgens die bronnen was er in Cambodja alleen rebellie op kleine schaal, maar de opstanden zouden wel een doorslaggevende rol kunnen spelen indien de Cambodjanen een guerrillaoorlog op eigen grondgebied moeten voeren en de rebellie wordt uitgebuit door de Vietnamezen.

Op 23 okt. had radio-Phnom Penh bericht dat tussen 1 sept. en 20 okt. 250 Vietnamese militairen bij de grensgevechten waren gesneuveld en twee dagen later meldde die zender dat bij de gevechten in de laatste dagen 73 slachtoffers aan Vietnamese zijde waren gevallen. Daarop reageeerde Hanoi met de mededeling dat 400 Cambodjaanse militairen buiten gevecht waren gesteld.

Op 7 nov. werd voor de hoofdstad Phnom Penh en de provincie Svay Rieng de staat van beleg afgekondigd. Diezelfde dag beschuldigde radio-Phnom Penh Vietnam ervan bij gevechten in de provincie Ra-

tanakiri strijdgassen te hebben gebruikt.
Op 12 nov. deelde radio-Hanoi mee dat opstandelingen talrijke gebieden in Cambodja hadden veroverd op de autoriteiten in Phnom Penh, waarbij voor het eerst melding werd gemaakt van de „bevrijde Cambodjaanse zone", in het bijzonder in de provincies Kompong Cham en Ratanakiri.
Op 3 december volgde de mededeling over de oprichting van het Verenigde Front voor de Nationale Redding van Kampuchea (FUNSK).

CHINA (VOLKSREPUBLIEK)

NIEUWE **TRANSCRIPTIE CHINEES**

Persbureau *Nieuw China* heeft op 20 nov. 1978 meegedeeld, dat de ministerraad van de Chinese Volksrepubliek had besloten m.i.v. 1 jan. 1979 in alle officiële documenten en publikaties, waarin een „geromaniseerde" (Westerse) spelling van het Chinees gebruikt wordt — zoals in de uitgaven van de Uitgeverij voor Vreemde Talen —, voortaan het z.g. Hanyu Pinyin Zimu (fonetische spelling van het Chinees, kortweg Pinyin) te gaan gebruiken. Dit heeft, soms verregaande, consequenties voor de spelling van geografische en eigennamen. Tot dusver werd de transcriptie volgens het Wade-Giles systeem gebruikt.

Dit werd ontwikkeld door Sir Thomas Wade, in de vorige eeuw Brits gevolmachtigd minister in China, die later Chinees doceerde aan de universiteit van Cambridge. Hij werd daar opgevolgd door H. A. Giles, eveneens een voormalige Britse regeringsfuctionaris, die lange tijd in China had doorgebracht. Bij de ontwikkeling van hun stelsel baseerden zij zich op de dialecten in Sjanghai en Kanton, probeerden de Chinese klanken na te spreken en schreven ie daarna *in* het Engels neer. Daar komt de „t" van toeng vandaan en de „ts" van tse, die in het Pekinese dialect respectievelijk als een „d" en een zachte „z" worden uitgesproken.
Wade en Giles waren overigens niet de eersten die de uitspraak van de Chinese karakters in Romeinse tekens probeerden om te zetten. In het begin van de zeventiende eeuw was de Italiaanse jezuïet Matteo Ricci hen voorgegaan. Zijn transcriptie van de Chinese klanken in het Italiaans moest daarna weer in andere Europese talen omgezet worden.
Sinds de republikeinse revolutie van 1911 is echter het Pekingdialect intensief als algemene taal (putonghwa) voor heel China gepropageerd. En gelijktijdig hebben Chinese linguisten een nieuw fonetisch spellingssysteem ontworpen dat helemaal uitgaat van het Noordchinees en in 1958 in de Volksrepubliek officieel in gebruik genomen is
De verschillen tussen Wade-Giles en Pinyin zijn zo groot dat vele namen voor buitenlanders onherkenbaar worden. Maar het Pinyin dient natuurlijk in de eerste plaats Chinese doeleinden, nl. het uniformeaen van de Chinese spreektaal
Want China heeft wel een uniforme schrijftaal van ideografische karakters, maar in de uitspraak bestaan grote regionale varianten vooral in de kustprovincies. Zo wordt het karakter voor studeren in Peking als sjwee uitgesproken, maar in Kanton als hok. De nieuwe fonetische schrijfwijze volgens het Pinyin is xue. Zelfs eigennamen kennen regionale verschillen. Een Chinees die in Peking Woe heet, wordt in het Kantonees als Ng aangesproken en in het Foekienees als Ong.
En Hongkong, Kantonees voor „geurige haven" heet in het Wade-Giles Hsiankang en nu in het Pinyin Xianggang.
Het Pinyin moet niet alleen de regionale dialecten geleidelijk standaardiseren, maar volgens instructies van wijlen voorzitter Mao moet het uiteindelijk het hele Chinese beeldschrift vervangen Of het ooit zover komt is echter zeer de vraag.
Behalve het toenemend invoeren van een alfabetisch schrift is ook het Chinese karakterschrift de laatste decennia ingrijpend hervormd Chinese karakters tellen vaak meer dan 20 en soms meer dan 30 strepen In 1960 werden 2 238 van de ongeveer 4 500 in dagelijks gebruik zijnde karakters vereenvoudigd en eind 1977 werden er nog eens 853 tekens ingekort B.v. het woord voor „Bende" pang, telde voor 1960 zestien strepen, nadien nog negen en sinds 1977 nog slechts zes En het karakter voor fabriek werd al in 1960 van 14 tot twee strepen gereduceerd.
De uitbreiding van het gebruik van het Pinyin voor externe doeleinden moet dan nu ook de chaos in de spelling van Chinese namen in het Westen gaan verkleinen Tot dusver had elke Westerse taal haar eigen versie van b.v. wijlen de Chinese premier. In het Wade-Giles was dat Chou En-lai en in het Duits Tschu En-lai

De redactie van het KHA zal voor wat betreft eigennamen in de toekomst in het algemeen de transcriptie volgens het Pinyin gaan volgen, waarbij voorlopig tussen haakjes de oude spelling zal worden vermeld.
Bij geografische namen zal i.h.a. de ingeburgerde spelling worden aangehouden. Peking blijft Peking en wordt niet Beijing (Pinyin); Tibet wordt niet gewijzigd in Xizang (Pinyin). Hetzelfde geldt voor China (Zhongguo, vertaald: Rijk van het midden), Kanton (Guangzhou) Hongkong (Xianggang).
Verder zal, naar Chinees voorbeeld, de spelling gehandhaafd blijven van de naam van de stichter van de republiek, Soen Yat-sen, en van de naam van de overleden nationalistische leider Tsjiang Kai-sjek.
Tenslotte zal ook de spelling van de namen van overzee-Chinezen niet veranderd worden. De premier van Singapore, b.v. zal ook in de toekomst Lee Kuan Yew blijven heten.
(Trouw, The Observer, The *Guardian*, *NRC/H'blad,* Nieuw China)

LIJST VAN CHINESE NAMEN

(In het Chinees wordt de familie-naam het eerst genoemd; het streepje tussen de beide „voornamen" vervalt in het Pinyin)

Zittende leden van het politbureau

Ned. versie	Wade-Giles	Pinyin:
Teng Hsiao-ping of Sjiao	Teng Hsiao-p'ing	Deng Xiaoping
Hoea Koeo-feng	Hua Kuo-feng	Hua Guofeng
Jeh Tsjiën-jing	Yeh Ch'ien-ying	Ye Qianying
Li Hsiën-niën	Li Hsien-nien	Li Xiannian
Wang Toeng-sjing	Wang Tung-hcing	Wang Dongxing
Tsji Teng-kwei	Chi Teng-k'ui	Ji Dengkui
Ju Tsjiou-li	Yu Ch'iu-li	Yu Qiuli
Sju Sjiang-tsjiën	Hsu Hsiang-chien	Xu Xiangqian
Niëh Roeng-tsjen	Nieh Jung-chen	Nie Rongzhen
Tsjen Sji-liën	Chen Hsi-lien	Chen Xilian
Sju Sje-jou	Hsu Hsih-yu	Xu Shiyou
Ni Tsje-foe	Ni Chih-fu	Ni Zhifu
Gerehabiliteerd:		
Po I-po	Po I-po	Bo Yipo
Overleden:		
Mao Tse-toeng	Mao Tse-tung	Mao Zedong
Tsjoe En-lai	Chou En-lai	Zhou Enlai
Lo Rwei-tsjing	Lo Jui-c'ing	Lo Ruiqing
Bende van Vier:		
Tsjiang Tsjing	Chiang Ch'ing	Jiang Qing
Tsjang Tsjun-tsjao	Chang Ch'un-ch'iao	Zhang Chunqiao
Geografische namen:		
Tsjoengking	Chungking	Zhongqing
Jang Tse Kiang	Yang Tzu Kiang	Yang Zijiang

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

SJAH VAN PERZIË VERLAAT ZIJN LAND

Op *16* jan. verliet Sjah Mohammed Reza Pahlevi van Perzië zijn land voor een vakantie, waarvan hij naar verwachting niet terug zal keren, anders dan in *1953.*

Daarmee komt dan waarschijnlijk een einde aan zijn 37 jaar durende bewind el1 ook aan het bewind van de in *1926* door zijn vader, Reza Khan, gevestigde Pahlevi-dynastie.

Gedurende de laatste 15 jaar van zijn bewind beschikte de sjah over een vrijwel totale macht om zijn plannen voor een machtig Perzië door te voeren, maar pas in *1973* kreeg hij daarvoor de financiële middelen.

Buitenlanders bezorgden de Perzen een cultuurschok die felle agressie opriep, aldus *NRC/H'blad* (16-1).

Twee jaar geleden, onder invloed van Carters Human Rights-politiek, kondigde de sjah liberaliseringen aan (hoewel hij zegt dat hij die plannen al eerder had). De reactie was hevig. Er ontstond een verbond van intellectuelen, studenten, handelaren uit de bazar en de geestelijkheid, gesteund door brede massa's van het volk. De sjah kreeg plotseling van alle kanten de rekening gepresenteerd. Alle groepen die in de loop der jaren waren verdrukt verenigden zich tijdelijk onder het banier van Ayatollah Khomeini.

Voor de groei van dat verzet zie pag. *187. 577* en *605* - *1978.*

Sjah Mohammed Reza Pahlevi in tranen op het vliegveld van Teheran bij het afscheid van zijn assisten vlak voor zijn vertrek.

Optreden regering Sharif-Emami

Na de afkondiging van de staat van beleg voor Teheran en elf andere steden (incl. Isfahan waar die maatregel reeds sinds 11 aug. *1978* van kracht was, pag. 606/2-1978) dedrn zich later op die dag, de 8ste september *1978,* in het oosten van de hoofdstad, op het Jaleh-plein, bloedige botsingen voor tussen ca. *5.000* vnl. jonge betogers en militairen die het vuur op hen openden (zie pag. 608/3-1978). Daarbij vielen volgens latere officiële gegevens *(NZZ* 13-9) *97* doden, maar de meeste waarnemers spraken van ca. *250* doden en oppositiegroepen meldden zelfs bijna *3.006* doden. Tot die dag, die sindsdien als de ,,bloedige vrijdag" werd aangeduid, zouden de onlusten volgens Le *Matin* al *3.798* doden hebben gevergd.

Bestuurder onder de staat van beleg (militair gouverneur) van Teheran en de centrale provincie werd de opperbevelhebber van het leger, generaal Gholam Ali Oveisi. De troepen van het hoofdstedelijk garnizoen werden omgewisseld voor troepen uit het zuidoosten van het land, die wegens hun dialect moeilijker contacten met de plaatselijke bevolking konden leggen waardoor een eventuele verbroedering zou worden verhinderd, die mogelijk de bereidheid tot optreden van die troepen zou verminderen.

Op 9 sept. riep de in Irak verblijvende Ayatollah Khomeini het Perzische leger op in opstand te komen, terwijl Ayatollah Shariat Madari vanuit zijn woonplaats Qom ,,de wraak van god" verlangde ,,tegen degenen die onze kinderen zo wreed hebben behandeld".

In die omstandigheden werd reeds gespeculeerd over een vervanging van premier Sharif-Emami door Ali Amini, de voormalige premier die sinds *1961* uit de actieve politiek verdwenen was. Op *9* sept. maakte oud-premier Amir Abbas Hoveida zonder opgaaf van redenen zijn aftreden als hofminister bekend, terwijl de sjah die dag zijn voorgenomen officiële bezoeken aan Roemenië en de DDR uitstelde.

Maar premier Sharif-Emami legde op 10 sept. in het parlement zijn regeringsverklaring af, waarin hij een voortzetting van zijn ,,liberalisatie"-politiek aankondigde.

Als hoofdpunten van zijn programma noemde hij o.m. prioriteit voo de landhouw, bevordering van de voorziening met water, energie en telefoon alsmede van de gezondheidszorg op het platteland; bestrijding van de inflatie door het scheppen van een evenwicht tussen produktie en vraag; indiening van een wetswijziging m.b.t. de directe belastingen om de bestaande grote verschillen op te heffen; bijzondere aandacht voor de jeugdproblemen; verbetering van het onderwijs; beperking van de burocratie; aanmoediging van particuliere investeringen; verhoging van de staalproduktie van 1 mln ton tot 10 mln ton per jaar in de komende 5 jaar.

De buitenlandse politiek zou ongewijzigd blijven, al zou bijzondere u-aarde worden gehecht aan goede betrekkingen met de islamitische buurlanden. Voorts kondigde de regering in het parlement nieuwe bepalingen onder de staat ian beleg alsook censuurmaatregelen af, die acties tegen de veiligheid en de monarchie moesten bestraffen, in sommige gevallen zelfs met doodvonnissen.

De minister van justitie, Mohammed Baheri, kondigde op 11 sept. een programma tegen de corruptie af

In het parlement werd de premier er op 10 sept. van beschuldigd verantwoordelijk te zijn voor de vele doden die de afgelopen dagen zijn gevallen. ,,Wij erkennen u niet als de wettige premier," zo riep de leider van de nationalistische Pan-Iraanse Partij, Pezeshkpour, omdat Sharif-Emami ,,het bloed van het Perzische volk" aan zijn handen had. Daarop verliet Pezeshkpour met acht andere afgevaardigden het parlementsgebouw. Ahmed Beni Ahmed, een onafhankelijke afgevaardigde uit Tabriz en een van de meest uitgesproken critici van het regime, begon die dag een hongerstaking, die hij wilde voortzetten tot

Sharif-Emami aftrad

Generaal Gholam Ali Oveisi.

Weekblad 48ste jaargang No. 2469, pag. 30255-30270

Tijdens het vijfdaagse verhitte debat over de regeringsverklaring, dat via radio en tv werd uitgezonden, werd in het bijzonder felle kritiek geleverd op het besluit van de regering om de staat van beleg af te kondigen. De premier verdedigde zich met een rapport van de veiligheidsdiensten over een communistisch komplot om onrust in het land te zaaien. ,,Als die ongeregeldheden niet waren neergeslagen, zouden vele onschuldigen zijn gedood en zouden strategische plaatsen als het parlement en radio- en televisiestations in handen zijn gevallen van de onruststokers", aldus de premier, die uit het rapport citeerde. Hij voegde er echter aan toe de bezorgdheid van de oppositie over de maatregelen te delen en ze zo spoedig mogelijk te zullen opheffen.

Op 16 sept. kreeg de regering van premier Sharif-Emami het vertrouwen van de Majlis (kamer van afgevaardigden) met 176 tegen 16 stemmen bij 2 onthoudingen; 73 afgevaardigden waren afwezig.
De volgende dag keurde de Majlis met 152 tegen 22 stemmen bij 3 onthoudingen de afkondiging van de staat van beleg voor 12 steden goed.

Op 18 sept. sprak ook de Senaat met 44 stemmen vóór en één tegen zijn vertrouwen in de nieuwe regering uit. De premier verklaarde de staat van beleg vóór maart 1979 te willen opheffen, terwijl hij voor juni 1979 vrije verkiezingen en herstel van de persvrijheid in het vooruitzicht stelde.
Inmiddels was het op 11 sept. bij de begrafenis van 97 slachtoffers van de botsingen van 8 sept. in Teheran opnieuw tot protestbetogingen gekomen, waarbij het aftreden van de sjah werd geëist. Terwijl daarbij geen doden vielen, kwamen diezelfde dag bij botsingen tussen betogers en militairen in Mashhad en Qom 3 resp. 2 mensen om het leven. Een door Ayatollah Khomeini voor 14 sept. uitgeroepen algemene staking zou maar een gedeeltelijk succes hebben gehad.

Vrijlating arrestanten

Op 20 sept. meldde de pers te Teheran dat 231 personen waren vrijgelaten die krachtens de bepalingen van de staat van beleg waren gearresteerd. Een honderdtal anderen bleef volgens het blad Kayhan (21-9) in hechtenis. Tot de vrijgelatenen behoorde Mehdi Bazargan, de voorzitter van het comité voor de verdediging van de vrijheid en de mensenrechten.
Eveneens op 20 sept. berichtte o.a. radio-Iran dat de gouverneur van de heilige stad Qom, Ossein Djamei, van zijn functie was ontheven, omdat hij zijn superieuren in Teheran onjuiste gegevens had verstrekt en zijn gezag had misbruikt.
Die bekendmaking viel samen met de terugkeer naar Teheran van 12 oppositieleiders, die hun toevlucht (,,Bast") hadden gezocht in de woning van Ayatollah Kazem Shariat Madari te Qom. Zij zouden zijn teruggekeerd na een akkoord met de autoriteiten, dat inhield dat zij zich in ruil voor hun vrijheid bij geen enkele politieke beweging zouden aansluiten en hun politieke activiteiten vooriopig zouden staken. Deze oppositieleiders hadden op 18 sept. een verklaring gepubliceerd, waarin zij de regering opriepen de andere politieke gevangenen vrij te laten, de staat van beleg op te heffen en de beginselen van de conventie i.z. de mensenrechten na te leven.

Op 24 sept. meldde radio-Teheran dat premier Sharif-Emami had bekendgemaakt dat er onder de staat van beleg 1.106 personen waren gearresteerd, maar dat daarvan reeds 989 waren vrijgelaten, zodat slechts 117 nog in hechtenis verbleven.

Ontbinding eenheidspartij

Op 21 sept. werd gemeld dat de op 27 aug. afgetreden premier Jamshid Amouzegar ook zijn ambt van secretaris-generaal van de eenheidspartij Rastakhiz had neergelegd.

Op 25 sept. gaf de Rastakhiz haar rol als enige toegelaten politieke partij in Perzië op, maar tegelijk werd aangekondigd dat zij zou voortbestaan als een de sjah steunende niet-officiële groepering. De nieuwe, pas gekozen secretaris-generaal Javad Sayeed verklaarde dat de uitvoerende raad overeengekomen was dat de diverse Rastakhiz-groeperingen zich tot afzonderlijke politieke partijen zouden kunnen formeren om zich op de aangekondigde parlementsverkiezingen voor te bereiden.

Op 30 sept. besloot de Rastakhiz zich te ontbinden.

Gedragscode voor *keizerlijke* familie

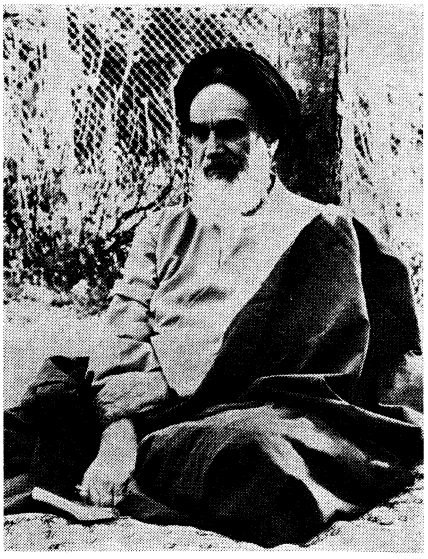
De zojuist tot hofminister (als opvolger van Hoveida) benoemde Ali Qoli Ardalan, een 77-jarige vroegere minister van buitenlandse zaken, maakte op 26 sept. in opdracht van de sjah een gedragscode voor de keizerlijke familie bekend, waarbij het leden van de keizerlijke familie verboden werd financiële overeenkomsten af te sluiten met regeringsinstanties en handels- of industriële organisaties. Zij moesten tevens hun functies in liefdadigheidsinstellingen en openbare organisaties opgeven, zoals de Pahlevi-stichting die over meer dan 2 mrd gulden beschikt en waarvan Sharif-Emami tot zijn aanstelling tot premier voorzitter was geweest. Volgens Ardalan was die verordening al op 24 mei uitgevaardigd, maar was zij door de vroegere minister van hofzaken Hoveida nooit uitgevoerd.

Khomeini door Irak uitgewezen

In Parijs wonende Perzische ballingen verklaarden op 25 sept. dat Ayatollah Khomeini, die sinds 15 jaar te Nadjah in Irak in ballingschap woonde, sinds 23 sept. door de Iraakse politie onder huisarrest was geplaatst.

Op 28 sept. riep het Nationale Front op tot een algemene staking per 1 oktober om te protesteren tegen de beperking van de bewegingsvrijheid van Ayatollah Khomeini door de Iraakse autoriteiten ,.onder druk van de sjah".
Die stakingsoproep werd in Teheran en in acht van de voornaamste andere steden in ruime mate opgevolgd, terwijl eind september reeds ca. 10.000 oliearbeiders in het zuiden van het land stakingsacties voor hogere lonen voerden. Stakingen met als inzet hogere lonen en betere arbeidsvoorwaarden deden zich ook voor bij de PTT en de bankrn.

Op 1 okt. kondigde de regering een amnestie voor Khomeini alsook alle

De sjïitische leider Ayatollah Khomeini in de tuin van zijn Franse verblijfplaats.

deelnemers aan anti-regeringsgezinde demonstraties in het buitenland af. Khomeini kon op grond grond hiervan naar Perzië terugkeren, maar hij weigerde dit zolang de monarchie niet was afgeschaft.

Op 2 okt. werd bericht dat bij nieuwe onlusten in minstens zeven steden minimaal zes doden zouden zijn gevallen: 4 in de stad Kermanshah (500 km ten zuidwesten van Teheran) en 2 in Doroud. Bij betogingen op 3 okt. zouden in Kermanshah nog eens 10 mensen zijn gedood. Tevens breidden de stakingsacties bij staatsinstellingen zich uit, o.m. bij de radio en de televisie.

Op 6 okt. werd Khomeini door Irak uitgewezen. Hij vertrok naar Frankrijk, waar hij zich bij Parijs in Neauphle-le-Château vestigde, van waaruit hij in een islamitisch land om asiel wilde vragen.

Ook in het weekeinde van 7/8 okt. kwam het in diverse steden weer tot betogingen waarbij tientallen doden en gewonden vielen, terwijl tienduizenden anibtenaren en arbeiders hun stakingsacties voor hogere lonen voortzetten Reuter berichtte:

Op 7 okt. werd in Amol een vrouw door de politie doodgeschoten bij demonstraties. Op 8 okt. braken in deze stad op 180 kilometer ten noorden van Teheran bij betogingen opnieuw ongeregeldheden uit en de politie schoot wederom met scherp. Daarbij vielen tientallen gewonden en vermoedelijk ook enkele doden. De demonstranten schreeuwden „God is groot". Dit duidt erop dat militante moslems achter de demonstraties zitten. Zij zijn gekant tegen de „Westerse ideeën" van de sjah.

In de stad Khorramabad in het zuiden van Iran werd hevig gevochten tussen demonstranten en politie. De betogers staken verscheidene regeringsgebouwen en banken in brand. Ook in de steden Sanandaj, Borugerd en Arak in het westen van het land opende de politie het vuur op betogers. Er is niets bekend over de gevolgen daarvan. Door de stakingen in de openbare sector en in de industrieën dreigt er een chaos te ontstaan. Ook de scholen houden hun deuren gesloten. Vele tienduizenden studenten hebben zich bij de stakers aangesloten.

Onlusten en stakingen

Op 9 okt. werd. vanuit Teheran gemeld dat de regering wilde gaan bezuinigen op defensie en de programma's voor kernenergie om de lonen voor de ambtenaren te kunnen verhogen, nadat de sjah reeds op 6 okt. in een toespraak tot het parlement had aangekondigd het democratiseringsprogramma en de strijd tegen de corruptie te zullen voortzetten met de toezegging dat in het voorjaar van 1979 „vrije verkiezingen" zouden worden gehouden.

De regering overwoog een loonsverhoging van 12.5% over de hele linie voor honderdduizenden wei-kers in overheidsaienst

Tevens werd een herziening van de salarisschalen en huisvestingstoeelagen beloofd In sommige gevallen hudden stakende ambtenaren al loonsverhogingen van 50% of meer weten te krijgen Daartegenover wijzen bijvoorbeeld de stakende medewerkers van het bureau voor statistiek in Teheran er op dat de prijzen de afgelopen vier jaar met 146% zijn gestegen

Op 9 okt. sloten ook de technici en arbeiders van de staatskoperniijnen in Zuid-Iran zich aan bij de staking voor hoger loon. Zij verlangen ook een eind aan de discriminiiatie tussen buitenlandse en Iraanse werknemers.

Intussen boycotte de meerderheid van de Iraanse studenten de colleges als protest tegen de staat van beleg. Zij eisten bovendien vrijlating van politieke gevangenen en vrijheid van vergadering.

Ook Khomeini liet zich niet onbetuigd. In een op 9 okt. te Parijs uitgegeven appel tot de Perzische „studenten en leerlingen" riep hij deze op de strijd tegen „het despotisme van de dynastie van de Pahlevi's" voort te zetten, en zich te verenigen in het verzet en de strijd „voor de islam en Iran". Hij noemde het de plicht van studenten en leerlingen „het leger aan te sporen om de ketenen van de overheersing te verbreken en zich te bevrijden van de schande te worden gecommandeerd door buitenlandse adviseurs..."

Op 11 okt. gingen in Teheran zes kranten in staking uit protest tegen de censuur. De 4.000 werknemers van de twee grootste hoofdstedelijke kranten, *Ettelaat* en *Kayhan*, legden het werk neer, nadat legerfunctionarissen de redactielokalen waren binnengekomen om de kopij te controleren. Later sloten vier andere bladen zich bij hun actie aan.

In die fase wijdde *NRC/H'blad* (12-10) het volgende commentaar aan de situatie in Perzië:

„Het democratiseringsproces in Iran zal worden voortgezet en komend voorjaar zullen vrije verkiezingen worden gehouden — aldus de sjah in een korte troonrede die hij kortgeleden heeft uitgesproken voor het Iraanse parlement. Het is een belofte waarvan nauwelijks verwacht kan worden dat zij een einde zal maken aan de onlusten en stakingen die het land nog altijd teisteren. Evenmin kan dit worden verwacht van de belofte om het salaris van de stakende ambtenaren op te vijzelen, waartoe de middelen moeten komen uit besnoeiingen van de militaire uitgaven en de uitgaven voor het kernenergieprogramma.

Want telkens weer blijkt, dat het ongenoegen in Iran over het persoonlijke bewind van de Iraanse monarch dieper geworteld is dan dat het met beloftes en materiële tegemoetkomingen uit de wereld zal kunnen worden geholpen. Wat de sjah wordt verweten is dat hij de positie van de rechters heeft laten ondermijnen door zijn geheime politie en het leger, waardoor het recht is geschonden en de gerechtigdheid is vertrapt. Zodat zijn betoog dat hij wel deinocratie wil, maar dat de wet geëerbiedigd moet worden, op zijn tegenstanders uit deze mond weinig indruk maakt.

Toch willen niet alle opposanten in Iran dat er nu ook een einde zal komen aan de monarchie. Er is een gematigde vleugel die nog altijd op het standpunt staat, dat de sjah kan blijven mits hij zich beperkt tot de rol die de grondwet hem toewijst. Dat wil zeggen, dat de eigenlijke regering in handen moet komen van ministers die aan het parlement verantwoording schuldig zijn

Dit is een begrijpelijke wens. Maar ziet men naar de politieke structuur van Iran, dan moet toch worden gevreesd dat deze wens — zeker als streven op korte termijn — buiten de realiteit ligt. Temeer omdat de sjah nog altijd het vertrouwen van de Amerikanen heeft en ook de voorstanders van de constitutionele oplossing weten dat voor Iran Amerika de enige werkelijke veiligheidsgarantie is tegenover de Sowjet-Unie.

Daarnaast blijven de aanhangers van de in ballingschap verblijvende Islamitische leider Khomeini onverminderd de strijd voeren tegen wat Khomeini dezer dagen nog eens „het despotisme van de dynastie der Pahleïi" genoemd heeft. In deze kring klinkt steeds luider de roep naar een Islamitische republiek. Een leuze die al helemaal tot het rijk der politieke illusies gerekend moet worden.

Wel ziet het ernaar uit, dat het buitensporige radicalisme van de Khomeini-aanhangers bezig is te leiden tot een verharding van de houding van het Iraanse leger. Dat zou dan een verklaring kunnen zijn van de incidenten die gisteren geleid hebben tot een staking bij de dagbladen in Teheran.

De directe aanleiding was, dat de legerautoriteiten die met de handhaving van de staat van beleg belast zijn, een totale censuur wilden invoeren en vooral de berichtgeving over het doen en laten van Khomeini de kop wilden indrukken. Wat bij de dagbladen op verzet is gestuit omdat de premier nog slechts enkele dagen geleden in het openbaar beloofd had dat er een einde zou komen aan de gedeeltelijke censuur die al van kracht was.

De eerste indruk is, dat zich in dit door de militairen uitgelokte censuur-incident in Teheran een nieuwe tegenstelling openbaart, deze keer binnen het regerigskamp: een tegenstelling tussen het burgerlijke bestuur van de premier en het leger.

De sjah wordt daarmee voor een moeilijke keuze geplaatst. Want het leger is de enige werkelijke steun waarover de monarchie in Iran nog beschikt. Maar laat de sjah de bestrijding van de huidige moeilijkheden over aan een militair regime. dan sluit hij daarmee de weg af voor zijn democratiseringsprogramma..."

Op 15 okt. werd de krantenstaking beëindigd, nadat de regering had toegezegd een volledige persvrijheid overeenkomstig de grondwet te zullen eerbiedigen. Voortaan zouden redacties zich uitsluitend voor de rechtbank moeten verantwoorden. (Onderhandelaars van de pers zouden hebben toegezegd dat de kranten zich voortaan vrijwillig van kri-

tische uitlatingen over de sjah en de strijdkrachten zouden onthouden.)
Ter herdenking van de doden van de ,,zwarte vrijdag" werd voor 16 okt., 40 dagen nadien, door Khomeini een dag van nationale rouw afgekondigd. Die dag ging gepaard met geweldplegingen in tal van plaatsen, die minstens 16 doden vergden.

Op 18 okt. breidde de stakingsgolf zich uit tot de olieraffinaderij van Abadan, waar ca. 3.000 arbeiders en technici het werk neerlegden. Tegelijk blokkeerde een stakingsactie van douaniers in de havens produkten ter waarde van $600 min. Voorts zouden bij de stakende posterijen in Teheran al 10 mln brieven en pakjes op afhandeling liggen te wachten.

Op 21 okt. demonstreerden ca. 2.000 studenten in Teheran voor opheffing van de staat van beleg en voor vrijlating van politieke gevangenen, wier aantal door de oppositie op minstens 25.000 werd geschat. (*NZZ* 24-10).

Op 23 okt. deelde de minister van justitie, Mohammed Baheri mee, dat t.g.v. de verjaardag van de sjah op 26 okt. 4.150 gevangenen, o.w. 1.126 politieke gevangenen amnestie zouden krijgen, maar veroordeelden wegens terrorisme, subversieve acties of aansporing daartoe zouden niet worden vrijgeiaten.

Op 22 okt. was intussen een nieuwe golf van onlusten losgebarsten, die op 24 okt. alleen al in Gorgan en Qom 11 doden vergde. In Gorgan, ca. 280 km ten noordoosten van Teheran, probeerden naar schatting 30.000 betogers het hoofdkwartier van de SAVAK in brand te steken.

Om de grieven tegen de SAVAK weg te nemen werden enkele maatregelen genomen. Zo werd op 7 okt. bericht dat de voormalige leider van de SAVAK, generaal Nematolluh Nassiri, van zijn ambt van ambassadeur in Pakistan was ontheven en naar Teheran was ontboden om te worden verhoord over beschuldigingen i.z. illegale verrijking.

Op 29 okt. werden 34 hoge SAVAK-officieren ontslagen na publikaries in de pers over folteringen van politieke gevangenen. De nieuwe SAVAK-chef, generaal Moghadaìn, deed de volgende dag een beroep op de bevolking voortaan klachten en vragen bij zijn dienst te deponeren, die volledig zou worden gereorganiseerd.

Aftreden ministers

Op 17 okt. trad de minister van wetenschap en hoger onderwijs, Houshang Nahavandi, af met als argument dat zij zich aan de opbouw van een nieuwe politieke partij, de Iraanse volksbeweging, wilde wijden. Hij werd volgens *Le* Monde (24-10) opgevolgd door Abolfazi Ghazi Fahriatpanahi.

Op 29 okt. traden de minister van justitie Baheri en de staatsminister voor de uitvoerende macht. Manouchehr Azmoun, af.In hun plaats werden Hossein Najafi en Mostafa Paidar benoemd. Azmoun ging onmiddellijk over tot de stichting van een oppositionele „Iraanse Volkspartij", die op islamitische beginselen gebaseerd was. Hij meende dat de huidige regering de problemen van het land niet op kon lossen.

Algemene staking, olievelden stilgelegd

Terwijl de golf van betogingen en gewelddaden voortduurde, legde een algemene staking van 37.000 arbeiders op 31 okt. de olievelden vrijwel stil. De produktie van 's werelds grootste olieraffinaderij in Abadan was volgens Kayhan van 600.000 tot 200.000 vaten per dag teruggelopen.
Premier Sharif-Emami, die die dag een motie van wantrouwen in het parlement met 35 tegen 176 stemmen overleefde, veroordeelde de oliestaking, die minimaal een schade van $60 mln per dag betekent, als een ,,daad van verraad".

Volgens radioberichten eisten de meer dan 37.000 stakers loonsverhoging, opheffing van de staat van beleg, vrijlating van politieke gevangenen en berechting van corrupte functionarissen. De president van de Iraanse oliemaatschappij NIOC heeft verklaard wel te willen ingaan op de looneisen, maar zich wat betreft de politieke eisen achter de regering op te stellen, die afwijzend reageerde.

Het zwaarst getroffrn werden de produktie en export-operaties die geconcentreerd zijn in Maroum, Aghajari, Gachsara, Ahvas en Masid-e Solaiman en de aanlegplaatsen van supertankers van het eiland Kharg. Iran exporteert normaal gemiddeld 5,8 mln barrel zware en lichte ruwe olie per dag – wat per 7 nov. tot 1,15 mln barrel was gedaald.

Intussen gingen in verscheidene steden de bloedige gewapende botsingen tussen aanhangers en tegenstanders van de sjah door, onder andere in de Koerdische stad Sanaudaj, waar bij nieuwe ongeregeldheden elf mensen omkwamen en 64 gewonden vielen. Juristen namen hier ontslag uit protest tegen het schieten op betogers. Politici waarschuwden op 31 okt. dat het land op weg was naar een burgeroorlog die even erg is als die in Libanon.
De Amerikaanse president, Carter, sprak echter zijn vertrouwen uit in de overlevingskansen van de Perzische regering in de huidige moeilijkheden. „Wij wensen de sjah het beste en hopen dat de huidige onlusten spoedig ten einde zijn", zo liet Carter de zoon van de sjah, kroonprins Reza, weten, die op 31 okt. in het Witte Huis werd ontvangen. „Wij zijn dankbaar voor zijn stappen in de richting van democratie. Wij weten dat sommigen, met ondemocratische principes, tegenwerken, maar zijn progressief bestuur is zeer waardevol, voor de hele Westerse wereld", aldus de Amerikaanse president.

Op 1 nov. bezetten militairen de olie- en gasvelden in het zuiden en namen zij ook de controle op de werkzaamheden in de olieraffinaderij te Abadan over. Die dag werd de olieproduktie aan de Perzische Golf gedeeltelijk hervat.

Ook op 1 nov. kondigde de nieuwe minister van justitie, Najafi, aan dat op 10 nov. alle politieke gevangen–n zouden worden vrijgelaten, Die dag ontving de sjah ex-premier Ali Amini, die als een mogelijk kandidaat voor het premierschap in een door de oppositie gevormde regering gold. Amini deelde later mee dat de sjah zich bij wijze van concessie aan de oppositie bereid verklaard had de leider van het Nationale Front, Karim Sanjabi te ontmoeten. Deze verbleef toen in Parijs, waar hij tijdens een ontmoeting met Khomeini overeengekomen zou zijn dat het verzet tot de val van de sjah moest voortduren.
(Volgens perscommentaren was Sanjabi oorspronkelijk van plan geweest Khomeini te overreden in te stemmen met een voorzichtiger en geleidelijker optreden, maar was hij meer op de politieke koers van Khomeini verzeild geraakt.)
Daarentegen bepleitte een andere woordvoerder van het Nationale Front, Dariush Foruhar, op 1 nov. een nationaal referendum over de vraag of de huidige politieke structuur in het land moet worden gewijzigd of niet. ,,De wettigheid van de regering berust op de mening van het volk en daarom zal het zich daarover in een referendum moeten uitspreken", aldus Foruhar.

Ca. 30.000 stakende arbeiders in de olie-industrie eisten op 2 nov. het vertrek van de militairen uit het oliegebied. Zij verklaarden zich niet

bereid ,,onder de geweren van het leger" te gaan praten over een eventuele werkhervatting.

Grootscheepse betogingen *in Teheran*

Op 5 nov. beleefde Teheran een dag van ongekende betogingen en gewelddaden. Tienduizenden jonge betogers, voor het merendeel studenten, trokken een spoor van vernieling door de stad. Zij staken het ministerie van voorlichting en de Britse ambassade in brand, en een groot aantal auto's en bussen. In Londen zei een woordvoerder van buitenlandse zaken dat de betogers in het ambassadegebouw waren doorgedrongen, maar dat de staf geen haar was gekrenkt.
Bankgebouwen. politiebureaus, bioscopen, winkels, kantoren en minstens een groot hotel gingen in vlammen op.
Volgens de NZZ (8-11) braken de ongeregeldheden uit, toen het leger een deel van de stad ontruimde en dat aan de studenten en jongeren overliet, die met b andstichting en plundering begonnen. Waarom deze terugtocht bevolen werd, zou lang een militair geheim kunnen blijven. Men kon volgens de *NZZ* aan het oproei- in Cairo uit 1952 denken. waarvan thans aangetoond is dat het tot stand kwam, doordat koning Faroek de troepen beval uit de buurt van de hoofdstad te blijven. Maar het Zwitserse dagblad meende dat in Teheran de ontwikkeling mogelijk verband hield met de omstandigheden dat het leger te zwaar belast was, omdat het ook in de provinciesteden en op de olievelden voor orde moest zorgen.
Wet gevolg van de onlusten was dat premier Sharif-Emami op 5 nov. 's avonds zijn ontslag bij de sjah indiende.
Toen werd tevens vanuit Parijs gemeld dat Sanjabi's Nationale Front met Khomeini de ,,Iraanse islamitische Nationale Beweging" had gevormd.

Generaal Azhari *nieuwe* premier

Op 6 nov. benoemde de sjah de stafchef van de strijdkrachten, generaal Gholam Reza Azhari, tot premier. De sjah zei in een toespraak tot de natie dat de militaire regering slechts tijdelijk zou functioneren en opdracht had hoe dan ook een eind te maken aan het geweld en de onrust, ,,die de integriteit en onafhankelijkheid van de land bed eigen[x]. Zodra de rust was teruggekeerd zou er een nieuwe nationale regering komen, die zou moeten doorgaan met de liberale hervormingen en vrije verkiezingen zou moeten organiseren.

De regering-Azhari bestond uit 8 militairen en 4 burgers De samenstelling was Premier — generaal Gholam Reza Azhari oorlog — generaal Reza Amini", buitenlandse zaken — Amir Khosrow Afshar-Ghassemlou*, huisvesting en stadsontwikkeling - generaal Rabii, energie — generaal Iraj Moghadam; PTT — Karim Motainedi*, kunst, cultuur, onderwijs en wetenschap — admiraal Habibollahi, binnenlandse zaken, economie en financien — generaal Abbas Gharabaghi*, arbeid en sociale zaken — generaal Gholam Ali Oveisi (militair gouverneur van Teheran); voorlichting en toerisme — generaal Abol-Hasan Saadatmand, industrie en mijnbouw — Mohammed Reza Amir*; justitie — Hossein Najafi*.
(* = leden vorig kabinet).

De militaire premier, generaal Gholam Reza Azhari (2de van rechts), stelt vijf van zijn ministers voor aan de sjah (r.).

De instelling van de militaire regering werd door Khomeini veroordeeld. Hij riep het volk op zijn strijd tegen het bewind voort te zetten tot de val van de sjah.
In een interview met Trouw (7-11) stelde hij o.a.:

,.Iran staat op een kruispunt. Het volk moet kiezen tussen vooruitgang en vernietiging, tussen vrijheid en slavernij." De sjah moet weg. de monarchie in Iran moet worden afgeschaft.

Pas als de sjah is verdreven, of nog beter ,.berecht wordt voor zijn economische en culturele vergrijpen tegen de ontplooiing van het volk". kan er sprake zijn van vooruitgang. aldus Khomeini. ,,De sjah heeft met zijn landhervormingen onze landbou de grond ingeboord. In 1955 kon Iran in zijn eigen behoefte aan voedsel voorzien, het land exporteerde zelfs. Volgens officiële cijfers voert Iran nu 93% van zijn eerste levensbehoeften in. Wij willen hervormingen die de boeren laten genieten van wat hij produceert."

,,Landeigenaren die de islamitische wet overtreden dienen te worden bestraft. Het land dat door de sjah is onteigend zal niet worden teruggegeven aan de vroegere eigenaren. Jarenlang hebben deze mensen illegaal inkomsten verworven zonder die volgens de bepalingen van de islam te verdelen. Als wij aan de macht komen, zullen wij dit illegaal verworven bezit in beslag nemen en onder de armen verdelen."

Om te verhullen dat de sjah ,,het land heeft verraden", probeert de sjah volgens Khomeini het religieuze verzet af te doen als reactionair en achterlijk. Geheel ten onrechte, vindt de ayatollah. ,,De islam keert zich bijvoorbeeld tegen de gedachte dat de vrouw een object is. De islam geeft de vrouw haar zelfrespect terug: mannen en vrouwen dienen gelijk te zijn. De sjah probeert de bevrijding van de vrouw tegen te werken. Hij wil de vrouw tot iets immoreels maken. Het bewind van de sjah heeft zowel de man als de vrouw van de vrijheid beroofd. Mannen en vrouwen bevolken de gevangenissen van de sjah."

.,De sjah probeert nog steeds mensen te misleiden. De laatste tijd wilde hij een nationale regering in het leven roepen. Zijn aanhangers probeerden de religieuze en politieke tegenstanders in te palmen. Maar zij beseften niet dat het volk al zo politiek bewust is geworden. dat dergelijke pogingen geen zin meer hebben. Het Iraanse volk weet heel goed dat de sjah de oorzaak van hun ellende is."

Slechts een snel vertrek van de sjah kan naar Khomeini's mening een verdere escalatie van geweld voorkomen. ,,Het volk strijdt om het land te redden. Het bewind van de sjah zal nooit liberaal kunnen worden. Democratie en vrijheid staan lijnrecht tegenover het bewind van de sjah." En een maehtsoverriiacht van de sjah aan zijn zoon zal Khomeini evenmin van gedachten doen veranderen: ,,Wij waren gekant tegen de vader van de sjah, wij zijn tegen de huidige sjah en wij zullen tegen zijn nageslacht zijn omdat het volk er niets mee te maken wil hebben."

(Voortzetting volgende aflevering)

BELGIË

VERKIEZINGEN IN DUITSTALIG BELGIË

De Duits sprekende Belgen die voor de algemene verkiezingen niet over een eigen Duitstalig kiesarrondissement beschikken en ingekapseld zitten in het gewest Wallonië, brengen hun stem uit in het Waalse kiesarrondissement Verviers, dat twee Duitstalige kantons omvat, Eupen en Sankt-Vith.

Bij de parlementsverkiezingen van 17 dec. 1978 (pag. 5 e.v.) voerde de „volksnationalistische" Partei dei Deutschsprachigen Belgier (PDB) er campagne onder het motto: „Wij willen Belgen blijven! Geen Walen worden." Het aantal blanco- en ongeldige stemmen lag ook ditmaal zeer hoog: 16,48% in Eupen en 16,47% in Sankt-Vith.

De uitslagen voor de Kamer zijn:

	1977		1978	
EUPEN				
CSP (chr.)	7.106	(40,49%)	6.953	(40,01%)
SPB (soc.)	2.243	(12,78%)	1.979	(11,39%)
PRF (lib.)	4.206	(23,97%)	3.947	(22,71%)
PDB (nat.)	3.535	(20,14%)	3.818	(21,97%)
SANKT-VITH				
CSP (chr.)	5.436	(42,06%)	5.068	(37,52%)
SPB (soc.)	1.311	(10,14%)	2.188	(16,20%)
PRF (lib.)	2.124	(16,43%)	2.014	(14,91%)
PDB (nat.)	3.880	(30,02%)	3.994	(29,57%)

De Duitstaligen sturen twee kamerleden naar het parlement: W. Schyns (CSP), burgemeester van Kelmis, en F. Evers (PRF), burgemeester van Eupen die reeds eerder in de Kamer zetelde en in 1977 tot nationaal senator gecoöpteerd werd. De socialist F. Dupont, van Sankt-Vith, verloor zijn kamerzetel.

Samen met de algemene verkiezingen hadden op 17 dec. ook verkiezingen plaats voor de advise ende Rat der Deutschen Kulturgemeinschaft. De uitslag (in zetels):

CSP	11 (+1)
PDB	7 (s.g.)
PRF	4 (—1)
SPB	3 (s.g.)

(Vor. ber. pag. 328/2-1977)

RIOBOETOE OP BEZOEK

tijdens een privé-bezoek van 6 tot 10 jan. heeft de Zaïrese president Moboetoe besprekingen gevoerd met de Belgische regering en met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. Hij werd ook door de koning op een diner uitgenodigd. Op 12 jan. besloot de regering twee hoge ambtenaren, A. Cahen en J. van Yperseele, resp. kabinetschefs van de minister van buitenlandse zaken en van de premier, naar Washington te sturen, om bij de Amerikaanse regering en bij het Internationaal Monetair Fonds aan te dringen op een activering van het hulpplan voor Zaïre

STUDENTENSTATISTIEK

De dienst voor universitaire statistiek van de Universitaire Stichting heeft, met vertraging, het jaarverslag 1977 gepubliceerd. Het geeft de toestand weer op 1 febr. 1977 in de volgende universiteiten of universitaire instellingen:

de rijksuniversiteit te Gent (RUG), de rijksuniversiteit te Luik, de katholieke universiteit te Leuven (KUL), de université catholique de Louvain (UCL), de université libre de Bruxelles (ULB), de vrije universiteit Brussel (VUB), de rijksuniversiteit te Mons, de universitaire instelling Antwerpen (UIA), het rijksuniversitair centrum te Antwerpen (RUCA), de universitaire faculteiten St.-Ignatius te Antwerpen (UFSIA), de polytechnische faculteit te Mons, de rijksfaculteit voor landbouwwetenschappen te Gembloers, de universitaire faculteiten Notre-Dame de la Paix te Namen, de katholieke universitaire faculteit te Mons, de universitaire faculteiten Saint-Louis te Brussel, de universitaire faculteiten St.-Aloysius te Brussel (UFSAL), het universitair centrum Limburg (LUC), de protestantse faculteit van theologie te Brussel, de koninklijke militaire school.

Aantal studenten per instelling (Belgen en buitenlanders)

NEDERLANDS STELSEL

Leuven (KUL)	19.411
Gent (RUG)	11.972
Brussel (VUB)	4.502
UFSIA[c]	2.329
RUCA[c]	2.329
UIA[c]	1.278
LUC (Limburg)	681
UFSAL	354
KMS	322
Prot. Fac.	69

[c] Antwerpen: 5.100

FRANS STELSEL

Leuven (UCL)	15.526
Brussel (ULB)	12.818
Luik	9.220
Namen (Notre-Dame)	2.808
Mons (Rijk)	1.154
Saint-Louis	829
Mons (Kath.)	628
Mons (polytechn.)	551
Gembloers	525
KMS	275
Prot. Fac.	37

Op een totaal van 86.782 studenten zijn er 76.386 Belgen en 10.396 buitenlanders (11,98%).

De Belgen zijn onderverdeeld in 40.278 Vlaamse studenten (52,72%) en 36.108 Franstalige studenten.

Opdeling tussen Belgen en Buitenlanders

NEDERLANDS STELSEL

	Belgen	Buitenlanders
Leuven (KUL)	18.566	845
Gent (RUG)	11.445	527
Brussel (VUB)	4.224	278
UFSIA	2.292	37
UIA	1.229	49
RUCA	1.180	313
LUC (Limburg)	654	27
UFSAL	353	1

FRANS STELSEL

	Belgen	Buitenlanders
Leuven (UCL)	12.872	2.654
Brussel (ULB)	9.454	3.364
Luik	7.773	1.447
Namen (Notre-Dame)	2.669	139
Mons (Rijk)	928	226
Saint-Louis	784	45
Mons (kath.)	543	85
Mons (polytechn.)	453	93
Gembloers	366	159

De belangrijkste buitenlandse contingenten komen uit:

Nederland	823
Zaïre	806
Verenigde Staten	731
Duitse Bondsrepubliek	683
Italië	637
Luxemburg	587
Frankrijk	477
Marokko	447
Libanon.	400
Vietnam	329
Griekenland	302
Tunesië	297
Spanje	192
Indonesië	186
Portugal	183
Algerije	178

Inschrijvingen per studiegroep

	1976-77	1967-68
geneeskunde en bijgevoegde afdelingen	19.988	10.375
letteren en wijsbegeerte en b.a.	14.866	8.504
rechten en b.a.	11.327	5.963
wetenschappen	10.973	8.240
sociale, politieke en economische wetenschappen	7.793	6.133
toegepaste wetenschappen	6.784	5.811
toegepaste economische en handelswetenschappen	5.775	5.160
pedagogie en psychologie	5.617	3.420
lichamelijke opvoeding	4.780	1.178
landbouwkunde	2.536	1.208
farmacie	2.711	2.840
diergeneeskunde	2.207	960
religieuze wetenschappen	986	820
wijsbegeerte (St-Thomasschool	606	696
interfacultaire centra	488	507

Meisjesstudenten

Op een totaal van 76.386 Belgische studenten zijn er 31.509 meisjes, als volgt per studiegroep ingedeeld:

	1976-77	1967-68
letteren en wijsbegeerte en b.a.	8.059	4.121
geneeskunde en b.a.	5.321	1.699
wetenschappen	4.116	2.530
rechten en b.a.	3.649	1.184
pedagogie en psychologie	2.903	1.459
sociale, politieke en economische wetenschappen	1.828	1.304
lichamelijke opvoeding	1.641	317
farmacie	1.456	1.364
toegepaste economische en handelswetenschappen	1.064	602
diergeneeskunde	423	53
toegepaste wetenschappen	318	51
landbouwkunde	311	31
religieuze wetenschappen	240	151
wijsbegeerte (St-Thomasschool	112	128
interfacultaire centra	68	30

NEDERLAND

TK-DEBAT KINDERBIJSLAG

De fracties van CDA en VVD in de Tweede Kamer hebben de regering gevraagd of niet kan worden overgegaan tot halvering van de kinderbijslagbedragen voor de nieuw-geborenen in de leeftijdsklassen van 0 tot 2- of 3-jarigen. In het op 18 december 1978 begonnen kamerdebat over de kinderbijslagoperatie hebben zowel de CDA-woordvoerder Hermsen als de VVD-er De Korte deze suggestie ter sprake gebracht.

De kinderbijslagoperatie houdt een verschuiving in van de aanspraken op meervoudige kinderbijslag en kinderaftrek voor 16- en 17-jarigen naar de 18-jarige leeftijd, waarbij de regeling tegemoetkoming studiekosten wordt uitgebreid met een leeftijdstoeslag. Van CDA-zijde werd aangedrongen op uitbreiding van die laatste regeling, welk pleidooi weid ondersteund door de heer De Korte (VVD). Hij toonde zich voorstander van een optrekken van de inkomensgrens, waarboven geen tegemoetkoming in de studiekosten meer wordt gegeven.

Op de voorstellen kwam afwijzende kritiek van de PvdA-woordvoerdei Van Kemenade, die deze ,,onaanvaardbaar" noemde Naar zijn mening leveren de kinderbijslagplannen geen enkele bijdrage tot rechtvaardiger inkomensverhoudingen en worden de beperkingen afgewenteld op mensen, die aan de welvaart nog niet of nauwelijks zijn toegekomen.

De regering hield ook bij de voortzetting van het debat vast aan haar voorstel de dubbele kinderbijslag voor 16- en 17-jarige studerende kinderen af te schaffen, dat bleek op 21 december 1978 in de Tweede Kamer. Het voorstel, aldus minister Albeda en staatssecretaris De Graaf, maakt een belangrijk onderdeel uit van de ombuigingsoperatie ,,Bestek '81". Vanwege het brede draagvlak, breder dan van enige andere sociale voorziening. is besloten bij de kinderbijslagregeling een substantiële ombuiging te laten plaatsvinden.

Staatssecretaris De Graaf wees alle wijzigingsvoorstellen van de hand.

Het regeringsvoorstel houdt in, dat met ingang van 1979 de dubbele kinderbijslag voor 16- en 17-jarige studerende kinderrn moet verdwijnen, in die zin dat deze afschaffing alleen geldt voor hen, die dan 16 jaar worden. Aan de afschaffingsregeling is gekoppeld een compensatie, waarbij afhankelijk van het inkomen tegemoetkomingen worden gegeven, zodat de onderwijsdeelneming geen financieel nadeel voor de laagstbetaalden behoefte op de leveren.

De heren De Korte en Hermsen stelden voor, met het oog op het bevorderen van de onderwijsdeelneming, een ruimere compensatieregeling te maken. Het daarvoor benodigde geld willen zij verkrijgen door met ingang van 2 januari 1979 de kinderbijslag voor 0- tot 3-jarige (alleen nieuwe gevallen) eerstgeborenen op 50% van het huidige niveau te bi-engen. Volgens de kamerleden betreft het hier jaarlijks ongeveer 73.000 gevallen.

De voorgestelde halvering van de kinderbijslag voor 0- tot 3-ja ige eerstgeborenrn levert in 1981 95 mln gulden op en in 1982 120 mln gulden op. Deze bedragen moeten gebruikt worden voor de ve beterde compensatieregeling.

Stemming

De Tweede Kamer heeft 'sr avonds ingestemd met het regeringsvoorstel de tweevoudige kinderbijslag voor studerende kinderen van 16 en 17 jaar te vervangen door een enkelvoudige kinderbijslag. Wel is het oorspronkelijke voorstel van de regering ten dele gecompenseerd, na aanvaa ding van een wijzigingsvoorstel van VVD en CDA, in de vorm van studietoelagen voor die groep van kinderen.

De maatregel levert een bezuiniging van 700 mln gulden op. Het amendement houdt in, dat er studietoelagen komen voor 16- en 17-jarigen. Het daarvoor benodigde geld wordt verkregen door de kinderbijslag voor 0- tot 3-jarigenrterug te brengen tot 50% van het huidige niveau.

Reactie vakbeweging

De FNV ziet niets in het plan van CDA en VVD de kinderbijslag voor 0- en l-jarige kinderen te halve en. FNV-hoofdbestuurder H. Bode zei op 19 december desgevraagd in een eerste reactie grote bezwaren tegen het halveringsplan te hebben.

„In de eerste plaats wordt net als bij de kinderbijslag voor 16- en 17-jarigen de botte bijl gehanteerd.

Een dergelijke maatregel zou veel te grof gaan werken omdat de kinderbijslag ongeacht de hoogte van het inkomen zou worden gehalveerd. Dat betekent dat de mensen met de lagere inkomens onevenredig zouden worden getroffen en dat

stuit bij ons op principiele bezwaren".

Eventueel zou iets van die bezwaren bij de FNV nog wel kunnen worden weggenomen als het halveringsplan voor de 16- en 17-jarigen ook werkelijk zoden aan de dijk zou zetten. Maai volgens de heer Bode geeft dit plan van CDA en VVD voor de 16- en 17-jarigen nauwelijks soelaas. ..Het is en blijft een lapmiddel", vindt hij.

De heer Bode verklaarde, dat de FNV in principe niet tegen een herziening van de kinderbijslag is, maar die herziening moet dan niet gebeuren op de grove manier zoals dat nu gaat. De mensen met de lage inkomnns moeten worden ontzien of het nu gaat om gezinnen met baby's of om gezinnen met schoolgaande kinderen van 16 en 17 jaar. Evenals de FNV vindt ook het CNV de kinderbijslagvoorstellen van het CDA en VVD in de Tweede Kamer niet aanvaardbaar. ,,De kinderbijslag van het eerste kind ligt nu immers al bevroren op 50 tot 60% van de bijslag voor het tweede kind. De verhouding wordt door die halvering nu gebracht op 25 tot 30%", aldus het CNV.

De door CDA en VVD voorgestelde regeling is volgens het CNV vooral nadelig voor mensen met lagere inkomens. ,,Het tweede kind immers brengt altijd veel kosten met zich mee. De uitzet vergt extra uitgaven, terwijl de vrouw in veel gevallen stopt met werken", zei het CNV. Bovendien is volgens deze vakcentrale uit studies al gebleken dat de huidige kinderbijslag voor het eerste kind vooral voor de lagere inkomens al te weinig was.

Al eerder heeft het CNV in ziin commentaar op de ,,herstructurering kinderbijslag tweede fase" gesteld, dat kinderbijslag naarmate men meer verdient kan verminderen. Als draaipunt noemde het CNV toen 50.000 gulden.

Het CNV is het met CDA en VVD eens dat tegemoetkoming in de studiekosten van 16- en 17-jarigen afhankelijk moet zijn van het inkomen van ouders. Dat houdt volgens het CNV in dat ouders met een modaal inkomen een volledige tegemoetkoming moeten krijgen voor het wegvallen van kinderbijslag van hun 16- en 17-jarige studerende kinderen.

Het CNV hoopt dat de toegezegde studie zal uitwijzen dat inkomens afhankelijk van kinderbijslag vanaf 50.000 gulden structureel een betere oplossing zijn dan de snelle ad hoc maatregelen die nu word-n getroffen. *(SER-bulletin, ANP, NRC/H'* blad)

(Vor ber. pag. 841/1 e.v.-1978)

PRIJSINDEXCIJFERS VAN DE GEZINSCONSUMPTIE VOOR WERKNEMERSGEZINNEN, DECEMBER EN JAAR 1978

Het r prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie voor werknemersgezinnen met in 1975 een bruto inkomen van minder dan ' 31 000 — zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek dit maandelijks samenstelt op basis 1975 = 100, daalde van 122,6 midden nov naar 122,5 midden dec Dit komt neer op een daling van 0,1%

Van de goederen en diensten, waarvoor het CBS regelmatig prijsgegevens verzamelt gaf 344 een stijging te zien met een invloed op net totaalindexcijfer van +0,2% De stijgingen deden zich onder meer voor bij eieren en benzine

Prijsdalingen registreerde het CBS voor 33% van de goederen en diensten met eein invloed op het totaalindexcijfer van —0,3% Het betrof hier vooral dameskleding, terwijl ook de prijsindexcijfers van verse groenten en van bloemen en planten een daling vertoonden Ook het prijsindexcijfer van roomboter daalde en wel met 16% De z g kerstboter heeft hier een voorname rol gespeeld

Voo de resterende 33% bleef de situatie ongewijzigd

Tussen midden december 1977 en midden december 1978 liep het prijsindexcijfer op met 3,9%

Een vergelijking van recente voortschrijdende 12-maandsgemiddelden met die van een laar daarvoor laat zien dat het tempo van de prijsstijgingen nog steeds een dalende tendens vertoont Het meest recente cijfer ban deze aard is het jaargemiddelde van 1978, dat uitkomt op 120,5 tegen 115,8 voor het jaargemiddelde van 1977 Dit komt neer op een stijging van 41% De stijging van hert jaargemiddelde van 1977 t o.v dat van 1976 bedroeg nog 64% op basis 1975 = 100

De procentuele stijging per artikelgroep van 1978 t o v 1977 en het aandeel per groep in de totale stijging blijken uit onderstaand staatje

	Procentuele stijging	Bijdrage in % van het totaal[1])
TOTAAL INDEXCIJFER	4,1	100
voeding	0,3	2
woning	5,6	35
kleding en schoeisel	6,3	15
hygiëne en medische verzorging	7,0	25
ontwikkeling, ontspanning, roken, verkeer	3,6	18
particuliere verzekeringen	11,1	4

1) Als gevolg van afrondingsverschillen komt het totaal niet op 100 uit

Hierbij zij opgemerkt dat de bijdrage van elke artikelgroep in de stijging van het totaalindexcijfer niet alleen afhankelijk is van de prijsstijging van die groep, maar ook van het aandeel van de groep in de totale gezinsconsumptie

Opvallend is de geringe stijging van het prijsindexcijfer van de groep voeding De prijsdalingen van aardappelen, groenten en fruit (6,8%) en van koffie (24%) spelen hier een belangrijke rol

Overeenkomstig het „Advies inzake loonindexering" d d 17 maart 1972 van de Sociaal Econoinische Raad stelt het CBS tevens voor de eender genoemde categorie gezinnen prijsindexcijfers samen op basis 1975 = 100 met een verlaagde weging voor medische verzorging en exclusief de invloed van wijzigingen in de indirecte belastingen en subsidies

Dit indexcijfer daalde eveneens 0 1% en wel van 120,0 midden november naar 119,9 midden december. (Ministerie van economische zaken)

(Vor her pag 138/1 e v -1978)

OOSTENRIJK

REFERENDUM OVER INGEBRUIKNEMING KERNCENTRALE. MEERDERHEID KIEZERS STEMMEN TEGEN. SPO SPREEKT VERTROUWEN IN KREISKP UIT

Op 5 nov. 1978 hebben de Oostenrijkse kiezers met 50,47% tegen 49,3% per referendum een wetsontwerp tot ingebruikstelling van een kerncentrale in Zwentendorf, 40 km van Wenen ve wijderd, verworpen. Het referendum van 5 nov. was het eerste in de geschiedenis van het na-oorlogse Oostenrijk en was tevens het eerste referendum ter wereld waarbij kiezers over de ingebruikstelling van een kerncentrale mochten oordelen.

Hoewel de regerende socialistische partij van kanselier Kreisky het in bedrijf nemen van de centrale met haar parlementaire meerderheid van twee derde had kunnen aannemen, gaf Kreisky de voorkeur aan het referendum, om niet de indruk te wekken, dat zijn partij de enige voorstander van de verrijking zou zijn.

De kerncentrale van Zentendorf, die een vermogen van 4,2 mrd kwU per jaar heeft, en waarvan de bouwkosten ongeveer öS 8,4 mrd hebben bedragen, is in 1977 gereed gekomen De centrale is een gezainenlijk project van de elektriciteitsmaatschappijen van Tirol, Nederoostenrijk, Stiermarken, Opperoostenrijk, Karinthie, Salzburg en Vorarlberg en de centrale overheid.

Het referendum kreeg een grotere politieke betekenis, nadat bondskanselier Kreisky verklaarde dat hij mogelijk politieke consequenties zou trekken uit een afwijzing. Behalve door zijn eigen partij werd de kanselier gesteund door de overkoepelende vakbondsorganisatie, de „Österreichische Gewerkschaftsbund". Tegenstanders van de kerncentrale voerden aan dat Zwentendorf in een gebied ligt, waar de kans op aardbevingen groot is.

Ook in Kreisky's eigen pai-tij waren tegenstanders te vinden. In felle be-

woordingen veroordeelde de regeringsleider deze socialisten, die hij zelfs met ,,zuiveringen" in de SPÖ dreigde.

In de conservatieve österreichische Volks Partei was de oppositie verre van unaniem, vooral door de nauwe banden die deze partij met het bedrijfsleven onderhoudt, dat veel belang heeft bij het project. Ook de derde partij van het land, de liberale FPÖ was verdeeld over de vraag.

Aan de vooravond van het referendum kwamen voor- en tegenstanders nogmaals voor de televisie aan het woord.

Kreisky zei toen dat hij zich reeds lang met het probleem van het vreedzaam gebruik van kernenergie bezig hield en dat hij in de gelegenheid was geweest zich door vooraanstaande kernfysici en geleerden te laten voorlichten en dat dit hem gesterkt had in zijn overtuiging dat kernenergie een veilige energiebron is. Vooral voor de werkgelegenheid was het van het grootste belang dat Oostenrijk zich van kernenergie ging bedienen.

De leider van de oppositionele OVB, Josef Taus, verklaarde dat er nog geen volledige oplossing was gevonden voor de problemen die zich kunnen voordoen m.b.t. de gezondheid en veiligheid. Ook voor het probleem van de opslag van radioactief afval was z.i. nog geen aanvaardbare oplossing gevonden.

Hij riep de kiezers op bij het uitbrengen van hun stem zich te laten leiden door hun geweten en niet door hun partijlidmaatschap.

De leider van de liberale FPO, Alexander Götz, verklaarde dat gepoogd was van een zakelijke kwestie een politieke te maken. Aan het standpunt van de FPO was echter niets veranderd: ecologische, humanitaire en veiligheidstechnische overwegingen rechtvaardigden een neen tegen Zwentendorf.

Een andere woordvoerder van de tegenstanders, de geoloog prof. Alexander Tollmann, wees erop dat de techniek van het vreedzaam gebruik van kernenergie nog niet volledig ontwikkeld is. Er hadden zich in andere landen in kerncentrales talrijke ongelukken en storingen voorgedaan, zo betoogde hij. Bovendien waren de kosten voor kernenergie hoger dan die van andere energievormen. Verder wees hij op de lokatie van Zwentendorf: dicht bij Wenen en in een gebied met een groter risico van aardbevingen.

Partij *steunt* Kreisky

In een reactie op de voor de regeringsmeerderheid teleurstellende uitslag van het referendum gaf het partijbestuur van de socialistische partij op 6 nov. 1978 een verklaring uit waarin gezegd werd dat de partij de kanselier volledig steunde en dat niet aan aftreden van deze werd gedacht.

„De republiek Oostenrijk heeft kanselier Kreisky harder nodig dan de Zwentendorfkerncentrale. Verder gaf het partijbestuur de kanselier volmachten om ,,snelle en ondubbelzinnige beslissingen" te nemen.

Kreisky zelf verklaarde op 6 nov. 1978 in een televisie-interview dat hij overwogen had uit de politiek te stappen maar dat hij zoveel brieven en telefoontjes uit het land had ontvangen om aan te blijven, dat hij besloten had om niet op te stappen. Over de volmachten die hij van het partijbestuur had gekregen, zei hij dat hij deze misschien zou gebruiken om veranderingen in de regering aan te brengen.

Hij zei verder dat zijn partij en de regering het resultaat van het referendum zouden eerbiedigen. Hij zei dat een beslissing van het volk slechts ongedaan kan worden gemaakt door een nieuwe beslissing van het volk. *(NZZ, FAZ, NRC/* H'blad)

VERVROEGDE VERKIEZINGEN, TEGENSLAGEN VOOR REGERING-KREISKY

De leiding van de socialistische partij SPÖ heeft op 11 jan. haar fiat gegeven aan het enkele dagen eerder door de regering genomen besluit op 6 mei vervroegde parlementsverkiezingen te laten plaatsvinden.

Het besluit kwam nadat een opiniepeiling, geheel tegen de verwachting in (zie hierna) uitgewezen had dat bondskanselier Kreisky altijd nog de populairse politicus is in Oostenrijk.

Gevraagd of zij de voorkeur geven aan Kreisky of aan de leider van de grootste oppositiepartij, de ÖVP, dr. Josef Taus, als kanselier, opteerde 57% van de ondervraagden voor Kreisky en slechts 23% voor Taus.

Volgens dezelfde enquête zou de SPÖ bij parlementsverkiezingen ca. 49% van de stemmen krijgen.

De uitslag van het onderzoek was onverwacht omdat de regering-Kreisky in 1978 een aantal politieke tegenslagen heeft gehad.

In nov. 1978 leed de regering een nederlaag bij het referendum over de kerncentrale in Zwetendorf (zie boven), bij gemeenteraadsverkiezingen in Wenen won de oppositie. tot veler verrassing werd de conservatieve Gerd Bacher tot de nieuwe directeur-generaal van de Oostenrijkse staatsradio en -televisie gekozen en er was veel publiciteit over de nevenverdiensten van de minister van financiën en vice-kanselier dr. Hannes Androsch.

Volgens de oppositie waren deze gebeurtenissen toe te schrijven aan de zelfvoldaanheid, het opportunisme en het nepotisme in de socialistische partij.

Winst voor oppositie bij *verkiezingen in* Wenen en Stiermarken

Op 8 okt. 1978 werden in de deelstaten Wenen en Stiermarken, waar bijna 40% van het Oostenrijkse electoraat woont. verkiezingen gehouden voor de deelstaatparlementen, dat in Wenen tevens de gemeente aad is.

Wenen heeft traditioneel een socialistische meerderheid. Bij de laatste verkiezingen in 1973 kregen de socialisten ruim 60% van de stemmen. de ÖVP 29,3% en de FPÖ 7,7%.

In Stiermarken was de stemverdeling in 1973: SPÖ 41,2%, de ÖVP 53,3% en de FPÖ 4,2%.

Bij de verkiezingen van 8 okt. in Wenen verloren de socialisten en won de ÖVP. De nieuwe zetelverdeling in de gemeenteraad is als volgt:

SPÖ 62 zetels (was 66), ÖVP 35 (31) en FPÖ 3 (onveranderd).

De uitslag voor Stierma ken was als volgt: ÖVP 30 zetels (was 31), SPÖ 23 (onveranderd) en FPÖ 3 zetels (was 2).

Socialistische nederlaag bij benoenzing hoofd radio en *televisie*

Eind sept. 1978 werd de vroegere directeur-generaal van de Oostenrijkse staatsradio en -televisie, Gerd Bacher (1967-'74) tot voorlopig directeur-generaal herkozen. Hij kreeg 16 van de 30 stemmen van het curatorium dat de leider van de ÖRF (Österreichischer Rund Funk) benoemt. Onder de voorstemmers bevonden zich een aantal socialisten (het curatorium is op basis van de politieke machtsverhouding in het land samengesteld), dat daarmee tegen de wens van de regering in handelde. Bacher werd in 1974 wegens politiek meningsverschil met de regering van zijn functie ontslagen. Hij heeft geen binding met een politieke partij. Zijn opvolger was Otto Oberhammer, een socialist. onder wiens leiding de

kwaliteit van de radio- en televisieprogramma's, naar veler mening, sterk is teruggelopen.

Hij stelde zich ook weer kandidaat evenals 13 anderen, onder wie de socialist Helmut Zilk, het vroegere hoofd van de televisie.

Volgens ingewijden waren de socialistische curatoriumleden verdeeld ove de steun aan Oberhammer en Zilk. maai bij de eindstemming bleek een aantal van hen de neutrale derde, Bacher gekozen te hebben.

In de pers, met name de niet-socialistische, werd zeer positief gereageerd op de verkiezing van Bacher, wiens vakbekwaamheid breed werd uitgemeten.

Vele commentatoren zagen in de verkiezing vooral ook een doorbreking van het socialistische monopolie van de leiding van radio en televisie.

Half dec. r1978 werd de voorlopige benoeming van Bachei- door het curato ium met 17 tegen 12 stemmen en één onthouding in een definitieve omgezet. Eerder had het bestuur van de socialistische partij besloten geen kandidatuur officieel te steunen.

Conflict Kreisky-*Androsch* opgelost

Begin dec. 1978 kwam er een oplossing voor een conflict tussen bondskanselier Kreisky en de vicekanselier en minister van financiën Androsch. Androsch verweet de premier dat hij hem niet genoeg had gesteund tegen een perscampagne, waarin de minister beschuldigd werd van het hebben van onaanvaardbare nevenverdiensten. Androsch, aldus de perspublicaties, incasseerde aanzienlijke bedragen van een bureau voor belastingadviezen, waarvan hij met 51% van de aandelen de eigenaar was geweest en waarvan hij de leiding na zijn ambtsaanvaarding aan een zaakwaarnemer had overgedragen. Verschillende overheidsdiensten waren klant van het bureau, dat zijn omzet in de afgelopen jaren vervijfvoudigd zag.

Volgens de pers was hier sprake van r een onaanvaardbare vermenging van openbare en privé-activiteiten.

Er zijn geen wettelijke bepalingen die politici het hebben van nevenverdiensten verbieden, maar vooral van socialistische kant is meerdere malen aangedrongen op een maximale-inkomensgrens, die in het geval van Androsch, aldus de pers, dan ruimschoots overtreden zou worden.

Naar aanleiding van de perscampagne en het achterwege blijven van steun van Kreisky, dreigde Androsch met aftreden, maar in december werd een compromis gevonden, in overeenstemming met de richtlijnen van een speciaal ingestelde commissie: Androsch deed afstand van zijn belangen in de firma en besloot aan te blijven als minister. *(NZZ, FAZ)*

VRIJER VERKEER OOSTENRIJK-HONGARIJE

Op 5 mei 1978 hebben Oostenrijk en Hongarije overeenstemming bereikt over een regeling om de visaverplichting voor de burgers van de twee landen af te schaffen. Daarmee zal het onderlinge personenverkeer aan wat eens een van de zwaarste bewaakte grenzen van Europa was vrij worden.

Met ingang van 1 jan. 1979 zal de visumverplichting worden opgeheven: de eerste overeenkomst op dit gebied die het neutrale Oostenrijk met een land van het Sowjetblok heeft bereikt.

Reisagenten verwachten dat anderhalf miljoen Oostenrijkers voor dagtochten of weekendbezoeken nu jaarlijks de grens zullen passeren. Aangenomen wordt echter dat het reisverkeer van de andere kant af aanzienlijk minder zal zijn, ook al omdat het reizen voor de Hongaren door het dure Westerse geld minder gemakkelijk bereikbaar is.

De laatste tien jaar is de 216 km lange grens tussen Oostenrijk en Hongarije al steeds een van de meest vrije overgangen geweest in wat bekend staat als het „IJzeren Gordijn" tussen Oost- en West-Europa. Toen namelijk besloot Hongarije de prikkeldraadversperringen en mijnenvelden te ontmantelen die na de Tweede wereldoorlog langs de hele grens van het Oostblok werden aangelegd.

Net zoals andere Westerse toeristen konden de Oostenrijkers tot nu toe ook al aan de grens van Hongarije visa's verkrijgen, maar door de tijdrovende formaliteiten werden veel toeristen daardoor afgeschrikt van een bezoek aan Hongarije.

Vanaf 1979 zullen de Oostenrijkers dus kunnen volstaan met het tonen van hun paspoort aan de Hongaarse grens. Alle andere Westerse bezoekers zullen nog een visum nodig hebben.

Welingelichte kringen zeggen dat de Hongaren het vrijere toeristenverkeer met Oostenrijk totnogtoe steeds hebben tegengehouden omdat zij en hun partners in het Warschaupact kennelijk bevreesd waren voor de mogelijkheid dat dit de „desertie" van Oosteuropeanen zou aanmoedigen. (Reuterj

NIEUW PARTIJPROGRAMMA SOCIALISTEN

Tijdens het 24ste partijcongres van 18 tot 20 mei 1978 in Wenen heeft de SPÖ een nieuw partijprogramma aangenomen, dat in de plaats komt van het programma van 1958.

Hoewel de partij zich duidelijk uitspreekt voor een democratisch socialisme, wordt voor de analyse van de maatschappelijke ontwikkelingen gekozen voor de marxistische benaderingswijze. Daarmee wordt aangeknoopt aan de traditie van de Oostenrijkse sociaal-democratie en aan de theorieën van Max Adler en Otto Bauer, bekend onder de naam van het Austro-marxisme.

T.a.v. verschillende nog te verwezcnlijken doelstellingen zoals de nivellering van de inkomensverschillen en een verandering van de eigendomsverhoudingen neemt het nieuwe programma een linkser standpunt in dan het vorige.

Daarnaast zijn talrijke andere doelstellingen uit het oude programma zoals een ingrijpende hervorming van het strafrecht, libe alisering van de abortus en gelijke rechten voor de vrouwen onder de regering-Kreisky verwezenlijkt.

Tot de belangrijkste noviteiten van het programma behoort het hoofdstuk gewijd aan de verhouding tot de godsdienst, waarin veel begrip en e kenning voor de christelijke boodschap wordt uitgesproken: „Miljoenen christenen zijn socialisten niet ondanks, maar omdat zij christenen zijn".

T.a.v. het buitenlandse beleid stelt het programma dat de SPÖ zich van harte zal inzetten voor het streven naar meer Europese eenheid. De Oostenrijkse neutraliteit brengt de verplichting mee tot een actieve internationale rol.

Met 454 van de 457 stemmen werd Kreisky herkozen als partijvoorzitter. De burgemeester van Wenen, Leopold Graz, werd eveneens met 454 stemmen herkozen als plaatsvervanger van Kreisky in het partijpresidium. De tweede vice-voorzitter, Hannes Androsch werd met 417 stemmen herkozen. *(FAZ, NZZ)*

ZWITSERLAND

HURLIMANN PRESIDENT VOOR 1979

Hans Hurlimann, minister van binnenlandse zaken en christen-democraat, is op 6 dec. 1978 in een verenigde vergadering van de beide kamers van het parlement in Bern tot president van de Zwitserse bondsstaat voor het jaar 1979 gekozen.

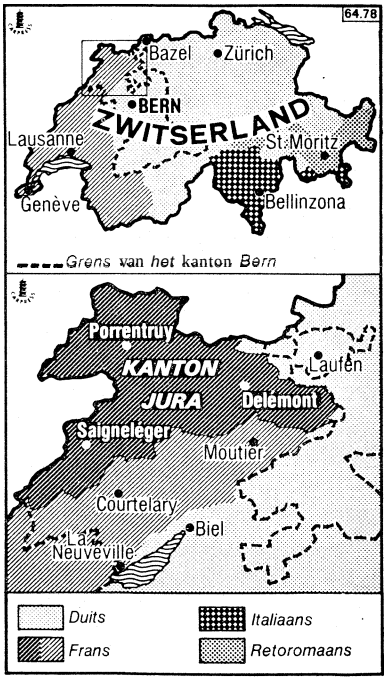
Volgens de traditie van het collegiale systeem dat in Zwitserland geldt, wordt het presidentschap ieder jaar door een ander lid van de bondsregering bekleed. Georges-André Chevallaz, een lid van de radicale partij uit het kanton Vaud en minister van financiën in de Bondsregering werd aangewezen om het vice-presidentschap te bekleden. Hij zal president worden in 1980.

Hurlimann, afkomstig uit het kanton Zug, maakt sinds 1974 deel uit van de federale regering. (Le Monde)

NIEUW KANTON JURA

Op 24 sept. 1978 hebben de Zwitserse kiezers met overgrote meerderheid de instelling van een autonoom kanton Jura goedgekeurd. Voor de oprichting van het nieuwe kanton sprak 82,3% van de kiezers zich uit. De kiezersopkomst bedroeg 41,5%, iets boven het gemiddelde.

Het kanton, bestaande uit de drie districten Delemont, Porrentruy en Franches-Montgnes, die een totale bevolking van 67,000 inwoners tellen, is daarmee het 23ste van het land geworden.

De drie districten van het nieuwe kanton, die over het algemeen katholiek en Franstalig zijn, maakten sinds 1815 deel uit van het kanton Bern, overwegend protestant en Duitstalig.

Het was de eerste keer dat de federale grondwet van Zwitserland sinds de instelling in 1874 werd gewijzigd om een nieuw kanton te creeren. De regeringen van alle al bestaande kantons hadden de burgers in een boodschap plechtig en gezamenlijk bezworen ,,in de geest van het Zwitserse federalisme het nieuwe kanton als vriend en eedgenoot in de bond te ontvangen", Het ,,ja" werd praktisch gelijk gesteld met een verklaring van loyaliteit aan het vaderland

Aan het ontstaan van het nieuwe kanton is een jarenlange actie voorafgegaan, voornamelijk geleid door de beweging Rassemblement Jurassien (pag. 15 e.v.-1975). In 1974 beslisten de inwoners van de Jura zelf per referendum dat ze in de toekomst een eigen kanton zouden gaan vormen, nadat in 1970 per referendum was vastgelegd dat ze die bevoegdheid zouden krijgen.

In 1975 nog was de stad Moutier het toneel van gewelddadigheden toen het tot botsingen kwam tussen militante groepen van ,,separatisten" uit Noord-Jura en anti-separatisten uit het zuiden die in het kanton Bern wilden blijven.

Ook nu bestaat er nog een minderheid van tegenstanders en sceptici. In de eerste plaats onder de rechts-conservatieve ,,Nationale Actie" en in de fel pi-otestantse kringen die van oordeel zijn dat de acties van geweld van de separatisten niet op deze wijze mogen worden beloond. Sceptisch blijven vooral ook de Zuid-Jurassers die zich ervoor hebben uitgesproken bij het kanton Bern te blijven. Zij vrezen dat de separatisten hen zullen annexeren.

De federale regering heeft echter niet ingestemd met een artikel in de nieuwe grondwet van het kanton Jura, waarin expliciet de mogelijkheid wordt geopend voor zuidelijke districten om zich later aan te sluiten bij het kanton. De grondwet die in maart 1977 werd goedgekeurd door de bevolking is op tal van punten zeer progressief vergeleken met de waarborgen voor de fundamentele rechten elders in Europa: stemrecht voor buitenlanders, recht op werk en huisvesting en gelijke beloning voor mannen en vrouwen.

Eerste verkiezingen in *kanton Jura, samenstelling parlement* en *regering*

Op 19 nov. 1978 gingen de 43.000 kiesgerechtigde bui-gers van het nieuwe kanton naar de stembus voor de verkiezing van hun eerste regering en hun eerste parlement. Voor de samenstelling van de regering moest op 26 nov. weer gestemd worden, maar over de zetelverdeling in het nieuwe parlement kon in één enkele ronde beslist worden.

Deze was als volgt:

christelijk-democratische volkspartij 21 zetels; vrijzinnig-democratische partij 14 zetels; sociaal-democratische partij 11 zetels; onafh.-christelijk-sociale partij 8 zetels: reformistisch-vrijzinnige partij 3 zetels; partij van de arbeid 2 zetels; Zwitserse volkspartij 1 zetel.

Het resultaat van de verkiezingen voor de samenstelling van de kantonale regering was als volgt:

François Lachat (chr. dem. volkspartij); Pierre Boillat (chi-. dem. volkspartij: Jean-Pierre Beuret (onafh. chr. soc. partij); François Mertenat (soc. dem. partij); Roger Jardin (ref. vrijz. partij.

Op 21 dec. 1978 ondertekenden in Bern, bondsraad Furgler, namens de federale regering, regeringsraad Jaberg, nam-ns het kanton Bern en regeringsraad Lachat namens het kanton Jura de verdragen die het nieuwe kanton soevereiniteitsrechten geven, het inkrachttreden van de grondwet van de Jura bezegelen en de financiële verhouding tussen de Jura en de Zwitserse federatie regelen.

Met ingang van 1 jan. 1979 kreeg het nieuwe kanton zijn volledige soevereiniteit.

Het nieuwe kanton is met een oppervlakte van 837,4 km² naar grootte het veertiende Zwitserse kanton en neemt gemeten naar inwoneraantal de twintigste plaats in. Ca. 12% van de beroepsbevolking is in de landbouw werkzaam, 58% in de industrie en 30% in de dienstverlenende sector.

Naar financiële draagkracht gemeten vertoont het kanton overeenkomst met kleinere kantons als Uri, Appenzell en Wallis.

De hoofdstad van het nieuwe kanton is Delemont.

In één van de samenwerkingsverdragen die met het kanton Bern is afgesloten staat dat beide kantons zich verplichten ,,de territoriale integriteit van de ander te respecteren". (*NZZ*, FAZ, Le Monde)

SCANDINAVIË

IJSLAND

WINST VOOR LINKS BIJ GEMEENTERAADS- EN PARLEMENTSVERKIEZINGE , AFTREDEN REGERING, MOEIZARIE ONDERHANDELINGEN, VORMING C0ALITIEREGERING

Bij gemeenteraadsverkiezingen die op 28 mei i978 in IJsland zijn gehouden leden de twee toenmalige regeringspartijen, de Onafhankelijkheidspartij en de Progressieve Partij ernstige verliezen. Zij verloren resp. 8 en 5% van hun stemaandeel. Winst was er voor de Volksalliantie (uiterst links) en voor de sociaal-democraten. In de hoofdstad Reykjavik verloor de al 40 jaar aan de macht zijnde Onafhankelijkheidspartij haar absolute meerderheid in de gemeenteraad.
Bijna een maand later, op 25 juni 1978, werden parlementsverkiezingen gehouden, waarbij de socialisten wonnen.

De twee regeringspartijen, de Onafhankelijkheidspartij en de Progressieve Partij verloren samen 10 zetels van de 42 die zij tot dan toe hadden. De socialisten wonnen 9 zetels en kwamen daarmee op 14 vertegenwoordigers in het nieuwe parlement.
De communistische Volksalliantie won 3 zetels.

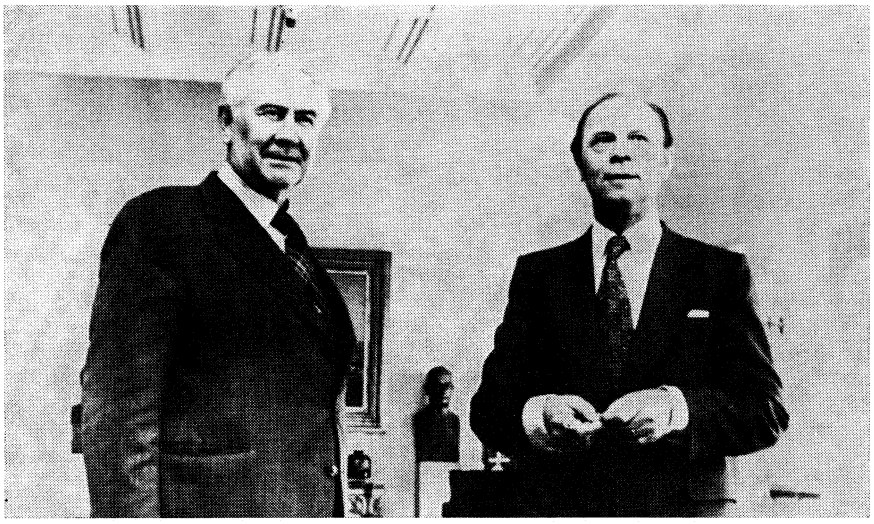
Het resultaat was als volgt: Onafhankelijkheidspartij 32,7% (verlies 10), 20 zetels (verlies 5); Progressieve Partij 16,9% (—8%), 12 zetels (—5); Sociaal-democraten 22,1% (+4,6%), 14 zetels (+3); Volksalliantie 22,9% (+4,6%), 14 zetels (+3); Venstre 3,3% (—1,3%), 0 zetels (—2).
Twee punten stonden in het middelpunt van de belangstelling in de verkiezingscampagne: de inflatie en de toekomst van de Amerikaanse basis Keflavik. Er is weinig werkloosheid in IJsland, maar de inflatie heeft een verontrustende hoogte bereikt: 50%. Saneringsmaatregelen van de regering-Hallgrimsson stuitten op heftig verzet van de vakbonden.
De beide regeringspartijen en de sociaal-democraten waren voorstander van de handhaving van de Amerikaanse basis op IJslands grondgebied maar de communisten en de Venstre wilden het vertrek van de Amerikanen en de terugtrekking van IJsland uit de NAVO.

Op 27 juni 1978 bood premier Geir Hallgrimsson het ontslag van zijn coalitieregering aan en op 12 juli kreeg de leider van de sociaal-democraten, Benedikt Grondal, de opdracht van president Kristian Eldjarn een coalitieregering te vormen, die zich gesteund zou weten door een meerderheid in het parlement.

Op 29 juli 1978 gaf Grondal de opdracht terug.
Vervolgens kreeg Halgrimsson de formatie-opdracht. Hij poogde een coalitie van de twee vroegere regeringspartijen en de sociaal-democraten van de grond te krijgen, maar moest op i5 aug. zijn opdracht teruggeven, na weigering van de socialisten in een burgerlijk kabinet zitting te nemen.
Vervolgens kreeg de leider van de communistische Volksalliantie, Ludvik Josefsson, de opdracht. Hij zocht in eerste instantie contact met de sociaal-democraten en de Progressieve Partij.
De besprekingen tussen de partijen en de formateur leken aanvankelijk vlot te verlopen. Op 22 aug. 1978 werd bekendgemaakt dat men elkaar gevonden had in een economisch programma. Verder hadden de communisten toegezegd dat zij zich niet zouden bemoeien met de banden die IJsland met de NAVO heeft en met de Amerikaanse basis, dit in tegenstelling tot de eisen geformuleerd in hun verkiezingsprogramma.
Enkele dagen later moest Josefsson echter meedelen dat de socialisten zich hadden teruggetrokken omdat zij geen communist als premier wilden accepteren. Grondal verklaarde dat hij geen communist op een post wenste van waaruit invloed op IJslands buitenlandse politiek kon worden uitgeoefend.
President Eldjarn benaderde vervolgens Olafur Johannesson, de leider van de Progressieve Partij en deze maakte op 31 aug. bekend dat hij een coalitieregering van sociaaldemocraten, communisten en leden van de Progressieve Partij had gevormd, waarvan hij zelf de premier zou worden. De nieuwe regering zou over de steun van 40 van de 60 zetels in het parlement kunnen beschikken.

De samenstelling van de nieuwe regering was als volgt:

premier - Olafur Johannesson (Progr. Partij): financiën - Tomas krnasson (Progr. Partij); justitie, landbouw en godsdienst - Steingrimur Hermansson (Progr. Partij); buitenl. zaken - Benedikt Grondal (soc.-dem.): visserij - Kjarta Johannosson (soc.-dem.): gezondheid - Magnus Magnusson (soc.-dem.): onderwijs, cultuur en vervoer - Ragnar Arnalds (comrn.); industrie - Hjorleifur Guttormsson (comm.); handel - Svavar Gestsson (comin.). (Le Monde, NZZ, NRC/H'blad)

Ludvik Josefsson (r.) leider van de Volkcalliantie tijdens een ontmoeting met president Kristjan Eldjard.

VOORZITTER HOGERHUIS AFGETREDEN

De voorzitter van het hogerhuis, de eerste kamer van het IJslandse parlement, de Althing, Bragi Sigurjonsson, heeft op 27 nov. 1978 zijn ontslag ingediend om daarmee te protesteren tegen het voornemen van de regering de jaarlijkse salarisverhogingen te beperken tot 6%. Sigurjonsson is lid van de sociaaldemocratische partij, die samen met de communisten en Progressieve partij de regeringscoalitie vormt. De sociaal-democratische partij vindt de 6%-grens te hoog en wil deze op 3% stellen om daarmee te voorkomen dat de inflatie in 1979 5% zal bedragen, zoals experts hebben voorspeld. (Le Monde, NZZ)

OOST-EUROPA

ALGEMEEN

IDEOLOGISCHE CONFERENTIES REGERENDE COMMUNISTISCHE PARTIJEN

Van 27 febr.-1 maait 1978 heeft in de Hongaarse hoofdstad Boedapest een conferentie plaats gevonden van partijsecretarissen van regerende communistische partijen. Er waren vertegenwoorigers aanwezig van de communistische partijen van de Sowjet-Unie, Hongarije, Bulgarije, Tsjechoslowakije, Cuba, de DDR, Mongolië, Polen, Roemenië en, voor het eerst op een dergelijke bijeenkomst, Vietnam.

De vergadering had o.m. tot bedoeling om de politieke propraganda in de communistische landen te stroomlijnin en een campagne te lanceren tegen de neutronenbom.

De Sowjet-Unie was vertegenwoordigd door de twee secretarissen, die belast zijn met de betrekkingen met buitenlandse communistische partijen, Boris Ponomarjow en Konstantin Roesakow. De eerste houdt zich bezig met de communistische partijen in niet door communisten geregeerde landen.

De bijeenkomst werd afgesloten met het uitgeven van een communiqué, waarin de neutronenbom werd veroordeeld als een wapen, dat de normalisatie van de internationale betrekkingen in de weg staat.

In hun communiqué roepen de partijleiders op tot verdere inspanningen op het gebied van de ontwapening en zeggen ze dat de ontwikkeling van massale vernietigingswapens ,,de verdere normalisatie van de internationale betrekkingen aanzienlijk bemoeilijkt".

Het communiqué duidde aan dat er meer aandacht moet worden besteed aan de verbetering van de communistische propaganda op het gebied van de buitenlandse politiek. De massamedia in communistische landen ,,moeten positief bijdragen aan de verdieping van détente, het beteugelen van de bewapeningswedloop en de strijd voor ontwapening", zo zegt de verklaring.

Zonder het vraagstuk van de Oosteuropese dissidenten en de controverse over mensenrechten tussen Oost en West te noemen spreekt het communiqué een veroordeling uit over de ,,anti-communistische campagnes en machinaties van imperialistische en reactionaire kringen door het verdraaien van de politiek van socialistische landen en de inmenging in hun binnenlandse aangelegenheden".

Volgens het communiqué verliep de conferentie in een ,,zakelijke en vriendschappelijke sfeer", wat echter het bestaan van grote meningsverschillen niet uitsluit. In 1977 heeft een soortgelijke conferentie in de Bulgaarse hoofdstad Sofia tot heftige woordenwisselingen geleid tussen de vertegenwoordigers van eiierzijds de Sowjet-Unie en anderzijds de Roemenen en de Poolse afgevaardigden

Volgens welingelichte kringen ir Boedapest zouden ook op deze conferentie meningsverschilieii zijn gerezen, met name naar aanleiding van de kwestie van het Eurocommunisme.

Vertegenwoordigers van dezelfde tien partijen, die aan de bijeenkomst van febr.-maart hadden deelgenomen, plus een vertegenwoordiger van Laos kwamen van 24-26 okt. 1978 wederom in Boedapest bijeen,

In Westerse publciteitsorganen werd verondersteld, dat op deze bijeenkomst aandacht gegeven zou zijn aan de situatie in het Verre Oosten. Uit het communiqué, dat na afloop van de vergadering werd uitgegeven. is dat echter niet af te leiden. In deze verklaring werd geconstateerd, dat in de socialistische statin een meerpartijensysteem mogelijk is, op voorwaarde, dat de communistische partij in deze staten de leidende kracht in de samenleving blijft.

Gezegd werd, dat het bewinti van de communistische partij in de socialistische staten het volks- en klassekarakter van het socialistische politieke systeem garandeert.

De partijfunctionarissen laten in hun verklaring duidelijk uitkomen dat ze met hun bijeenkomst een grotere versterking van de communistische partijen op het oog hebben. Die moeten echter de overhand houden ,,zelfs als specifielr historische oorzaken en nationale merkwaardigheden" zouden toestaan dat er in ,,specifiek socialistische landen" meer dan één partij werd toegestaan, aldus de verklaring.

In Bulgarije, Tsjechoslowakije, Oost-Duitsland en Polen bestaan kleine formeel niet-communistische partijen die echter weinig ruimte hebben voor eigen initiatief en geen eigen onafhankelijke koers kunnen bepalen. (Reuter, AP, DPA, NRC/Hblad, NZZ, Le Monde)

IDEOLOGISCHE CONFERENTIE IN SOFIA

In de Bulgaarse hoofdstad Sofia is van 12-17 dec. 1978 een iedologische conferentie gehouden, waaraan werd deelgenomen door vertegenwoordigers van 73 communistische partijen. De bijeenkomst was georganiseerd door de Bulgaarse communistische partij en het tijdschrift Problemen van vrede en socialisme. Op de op-ningsdag van de conferentie werden redevoeringen uitgesproken door de Bulgaarse partijleider Todor Zjiwkow en de Sowjet-partijsecretaris Ponomarjow.

Ponomarjow zegde o.m. hulp toe aan Vietnam i.v.m. een veronderstelde oorlogsdreiging van de kant van China. ,,Met het oog op de vijandelijke politiek van de Chinese leiding tegen Vietnam", aldus Ponomarjow, ,,verklaren de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen vast, dat zij Vietnam volledig zullen ondersteunen'?.

Verder keerde Ponomarjow zich tegen het voornemen van Westerse staten om wapens aan China te leveren. In een adem hiermee pleitte hij voor een ve hoging van de militaire uitgaven van het Warschaupact.

Verder vermeldde Ponomarjow de verworvenheden en de juistheid van het ,,reële socialisme". Daarbij stemde hij weliswaar in met de these, dat de ,,overgang naar het socialisme" in elk land op een specifieke wijze dient plaats te vinden, maar daarnaast stelde hij, dat het zoeken naar socialistische wegen niet met de reeds bestaande vormen van het reële socialisme in tegenspraak mag komen.

In dit verband zei Ponomarjow nog aan het adres van de Westeuropese communistische partijen, dat deze ,,kameraden" gevaar lopen onder de invloed van ,,burgerlijke propaganda" te komen.

In zijn openingsrede had de Eulgaarse partijleider Zjiwkow eveneens kritiek geuit op China. Verder had hij zich tegen de veronderstelling gekeerd, dat de nauwe vriendschap van zijn land met de Sowjet-Unie een ,,patriottisch nihilisme" zou betekenen. ,,Bulgarije heeft genoeg bewijzen voor zijn socialistische patriottisme geleverd", aldus Zjiwkow.

Kritiek in de Prawda op *Roemenië*

In de Prawda van 15 dec., waarin verslag werd uitgebracht over het verloop van de conferentie in Sofia, werd kritiek geleverd op uitspraken, die de Roemeense afgevaardigde naar deze bijeenkomst, Dumitou Popescu, hoofd van de Roemeense radio en TV, op de conferentie gedaan had.

Popescu had gezegd, dat hij de actuele verdeeldheid van de communistische beweging betreurde. Hij noemde deze verdeeldheid ,,uiterst rampzalig" en hij deed een beroep op de vergadering om de bestaande meningsverschillen te bespreken ,,in een geest van eenheid, van solidariteit en van wederzijds respect".

De Prawda zei hierover: ,,Het optreden van de Roemeense vertegenwoordiger stond in openlijke tegenspraak tot de algemene toon van de conferentie. Hij herhaalde de bekende positiebepalingen van de Roemeense communistische partij. uitte een duidelijke onderschatting van het militaire gevaar van de zijde van het imperialisme, ver-

klaarde de kritiek op de positiebepalingen van één land als ontoelaatbaar en noemde de noodzaak van een gecoördineerd handelen van de communisten in de hele wereld een ,,anachronisme''". (Le Monde, *NZZ, FAZ, AFP)*

(Vor. ber. pag. 23/2 - 1978)

COMECON

32-STE VERGADERING

Van 27-29 juni 1978 heeft in de Roemeense hoofdstad Boekarest de 32-ste vergadering van de Comecon (Raad voor wederzijdse economische bijstand) plaats gevonden. Met uitzondering van Cuba — de Cubaanse delegatie werd geleid door vice-premier Carlos Rafael Rodriguez — werden de afvaardigingen van de lidstaten aangevoerd door de premiers: Alexis Kosygin (Sowjet-Unie), Stanko Todorow (Bulgarije), Lubomir Strougal (Tsjechoslowakije), Willy Stoph (DDR), György Lazar (Hongarije), Piotr Jaroszewicz (Polen), Manea Manescu (Roemenië) en Jambyn Batmunh (Mongolië).

Joego-Slavië, geassocieerd lid van de Comecon, was op deze vergadering vertegenwoordigd door vicepremier M. A. Marinc.

Waarnemersdelegaties waren er uit Vietnam, Angola, Ethiopië en Laos.

De bijeenkomst werd op 27 juni geopend door de Roemeense premier Manescu, die o.m. als zijn mening te kennen gaf. dat de top tot doel had de onderlinge samenwerking aan te sporen. In een voorbeschouwing op deze bijeenkomst merkte het *NRC/H'blad* (27 juni) echter o.m. op:

Gastland Roemenië heeft zich tot nu toe als geen ander Comeconlid aan het proces van produktiespecialisatie en internationale arbeidsverdeling tussen de Comeconstaten weten te onttrekken. Roemenie is als enig Oosteuropees socialistisch land lid van het Westers gedomineerde Internationale Monetaire Fonds.

Het Roemeense aandeel in de geplande verviervoudiging (van 1976 tot 1980) van de handelsomzet die in het kader van deze produktiespecialisatie voorzien is, zal in verhouding belangrijk bij dat van andere lidstaten achterblijven.

Roemenië investeert slechts in twee projecten mee een asbestcombinaat met geplande capaciteit van een half miljoen ton in de Sowjet-Unie en een nikkelwinningsbedrijf op Cuba, dat uiteindelijk een kwart van de wereldproduktie voor zijn rekening moet gaan nemen Een derde groot project, dat echter niet als zuivere Comecon-aangelegenheid beschouwd kan worden is de Donau-waterkrachtcentrale

De in Oost-Europa veelbezongen, maar nog niet tot volle ontplooiing gekomen produktiespecialisatie tussen de Comeconstaten, concentreert zich tot nu toe vooral op de energievoorziening De Sowjet-Unie treedt als leverancier van aardolie en -gas op

De nieuwe winningsinstallaties en transportbuizen die nodig zijn om aan de gestegen behoefte van de Comecon-industrie te voldoen, worden uit bijdrages van geinteresseerde Comecon-leden gefinancierd en door teohnische ploegen uit de verschillende landen geconstrueerd. In ruil hiervoor garandeert de Sowjet-Unie leveranties van energie over periodes die varieren van twintig tot dertig jaar, en in hoeveelheid overeenkomen met het aandeel van de afnemers in de investeringen en uitvoering.

Het hoofdkantoor van de Comecon in Moskou

Op de eerste dag van de bijeenkomst heeft de Sowjet-delegatie met kracht gepleit voor een voortgaande integratie van de economieën van de lidstaten. Premier Kosygin merkte in zijn rede op, dat de integratie nog niet snel genoeg verloopt.

Sowjet-vice-premier Nikolai Baibakow, voorzitter van de plancommissie van de SU. zei. dat de lange termijnprogramma's van de organisatie op het gebied van brandstoffen, energie, grondstoffen, machinebouw, voedselproduktie en landbouw ,,belangrijke en integrale onderdelen van de nationale plannen voor economische en sociale ontwikkeling" moeten worden.

Vietnam toegelaten als tiende *lid van* de Comecon

Vietnam is op 29 juni aan het eind van de driedaagse bijeenkomst van de raad van de Comecon toegelaten als 10de lid van dit economisch samenwerkingsverband van communistische landen. In zijn slottoespraak op deze 32ste Comecon-top heette de Russische premier Kosygin Vietnam welkom. Hij sprak van een ,,groots gebeuren" dat van nut zou zijn voor de ontwikkeling van een ,,socialistische gemeenschap".

De stap van Vietnam wordt gezien als een verdere toenadering van Hanoi tot de Sowjet-Unie. Volgens Westerse waarnemers houdt de onmiddellijke toelating van Hanoi tot de door de Sowjet-Unie overheerste organisatie rechtstreeks verband met het stopzetten van de Chinese hulp aan het land.

Vietnam, dat lange tijd heeft gestreefd naar een neutrale positie tussen China en Rusland, is op het ogenblik gewikkeld in een escalerend conflict met Peking.

Op de top is verder onder mee gesproken over economische samenwerking met de Europese Gemeenschap.

Toekomstig Ethiopisch lidmaatschap aangekondigd

Luitenant Gesese Wolde-Kiddnan, lid van de regerende raad van Ethiopië, heeft op 3 juli in een uitzending van radio-Addis Abbeba gezegd, dat zijn land spoedig in de gelegenheid gesteld zou worden volledig lid te worden van de Comecon. De luitenant sprak na zijn terugkeer uit Boekarest, waar hij de raadsvergadering van de Comecon had bijgewoond.

Volgens Wolde-Kiddnan hadden de Comeconstaten op hun vergadering

steun betuigd aan de Ethiopische revolutie en laten weten. dat Ethiopië op korte termijn de kans zal krijgen het volledige lidmaatschap van de Comecon te verwerven. *(AP, Reuter, NRC/H'blad, Le Monde, NZZ, FAZ, The Times)*

(Vor. ber. pag. 23/3 e.v. - 1978)

SCHULDEN OOSTEUROPESE STATEN AAN HET WESTEN

De Sowjet-Unie en andere communistische landen gaan steeds meer gebukt onder de last van schulden aan het Westen. Sommige landen zouden wel eens niet meer in staat kunnen zijn orn de $50 mrd die ze nu al schuldig zijn op tijd terug te betalen.

Dit schrijft het Brookings Instituut, een in Washington gevestigd instituut voor economisch onderzoek, in een op 27 sept. 1978 gepubliceerde studie. Volgens het instituut kan de toeneming van de schuldenlast van Oost-Europa een einde maken aan de recente snelle groei van de Oost-Westhandel, omdat de communistische landen bij het Westen geld moeten lenen om hun importen te kunnen betalen.

Tussen 1974 en 1977 steeg de nettoschuld van Oost-Europa van $13 mrd tot $ 46 mrd; tweede de van dit bedrag is geleend door Westerse banken.

Naar de verschillende landen uitgesplitst ziet de schuldenlast van Oost-Europa er als volgt uit Polen 12,6 miljard dollar. Sowjet-Unie 12 miljard, Oost-Duitsland 6,1 miljard, de banken van het oostblok: 4,4 miljard, Roemenie' 3 miljard, Bulgarije 2,8 miljard, Tsjechoslowakije 2,4 miljard dollar

Volgens het Brookings instituut is de schuldenlast uitgedrukt als percentage van de exportopbrengsten in Oost-Europa hoger dan in de meeste ontwikkelingslanden Niettemin zijn de leningsvoorwaarden die Oost-Europa worden opgelegd over het algemeen gunstiger dan die welke snelgroeiende ontwikkelingslanden als Brazilie, Mexico en Zuid-Korea in rekening worden gebracht

De Sowjet-Unie staat er volgens het instituut relatief nog het best voor, maar ook hier kunnen zich problemen voordoen als de olie-exporten van de SU teruglopen en de noodzaak om graan te importeren blijft bestaan.

Het rapport werd samengesteld door 15 economisten van de Europese Gemeenschap, Noord-Amerika en Japan (AP)

WARSCHAUPACT

BIJEENKOMST MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

De ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten van het Warschaupact hebben op 24 en 25 april 1978 in Sofia hun jaarlijke bijeenkomst gehouden. De conferentie werd afgesloten met het publiceren van een communiqué, waarin de ministers de noodzaak benadrukken van het beëindigen van de bewapeningswedloop en het treffen van ontwapeningsmaatregelen.

In verband met de bijzondere Algemene Vergaderuig van de VN over ontwapeningsvraagctukken (pag 595/3 e.v.-1978) onderstreepten de ministers de vastbeslotenheid van hun staten aan het werk van deze zitting hun constructieve bijdrage te leveren" Tegelijkertijd deden de ministers liet voorstel een wereldconferentie over ontwapening bijeen te roeperi, waaraan alle staten zouden deelnemen

De ministers lieten verder blijken. dat het naar hun oordeel belangrijk was . de strijd tegen de iinperialistische politiek van de inmenging in de interne aangelegenheden van de staten, de intensivering van de bewapeningswedloop en de verscherping van de militaire controntatie op het Europese continent" te versterken (A F P)

TOPCONFERENTIE

Op 22 en 23 nov. 1978 heeft in Moskou een topconferentie van het Warschaupact plaats gevonden. Aan deze bijeenkomst werd deelgenomen door de staatshoofden, partijleiders, premiers en ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten van deze militaire alliantie. Dergelijke topconferenties vinden regelmatig plaats en hebben officieel de naam ,,conferentie van het politieke raadgevende comité".

Aan de bijeenkomst van nov. vorig jaar wijdde het *NRC/H'blad* op 22 nov. 1978 een voorbeschouwing, waaraan het volgende is ontleend:

De voorbereidingen voor de conferentie van het ,,politieke raadgevende comité" van de landen die lid zijn van het Warschaupact zijn in 1978 moeizamer geweest dan ooit. Aanvankelijk was de eerste helft aan oktober vastgesteld als tijdstip voor wat in de regel de ,,Warschaupacttop" wordt genoemd, en zou de conferentie van partij- en regeringsleiders in Boedapest worden gehouden, maar door een groot aantal oorzaken is de conferentie verschoven.

Een daarvan is volgens sommige geruchten de nogal labiele gezondheidstoestand van de Russische president Brezjnew, maar er waren ook nog andere aanleidingen voor het steeds verdere uitstel: een oogziekte van de Tsjechoslowaakse partijchef Husak en het feit dat de Hongaarse partijleider Kadar zijn voor oktober geplande reis naar Frankrijk inmiddels al naar november had verlegd.

Maar afgezien van deze moeilijkheden van puur technische aard, speelt het overleg van de Warschaupactlanden zich af onder voor het militaire bondgenootschap van Oost-Europa volstrekt ongewone omstandigheden die zeker van invloed zijn geweest op de voorbereidingen ervan.

De vrijage van het Warschaupactlid Roemenië met Moskou's staatsvijsnd nr 1, China, bereikte dit jaar immers een zodanig punt, dat de Sowjet-Unie zich niet alleen bedrogen, maar ook bedreigd begint te voelen.

De Chinese partijleider Hun Guofeng (Hoea Koeo-feng) bezocht in augustus Roemenië en Joegoslavië (pag. 561- e.v.-1978), veroordeelde in deze landen hei ,,hegemonisme" (dat als eufemisme voor ,,de Sowjet-Unie" geldt) en toonde belangstelling voor militaire samenwerking met de twee in de Russische invloedssfeer liggende Balkanlanden.

De Sowjet-Unie ervaart deze steeds hartelijker verhouding van Boekarest en Belgrado met de Chinezen als een verzwakking van haar zuidwestflank, ondnks de Roemeense verzekeringen dat Boekarest met alle Landen ter wereld goede betrekkingen wil onderhouden en dat die niet bedoeld zijn om derden te schaden.

Daardoor is het Kremlin echter niet gerustgesteld. Het verlangen om duidelijke anti-Chinese taal te verwerken in het communiqué dat de Warschaupacttop van 1978 moet gaan besluiten, lijkt dan ook sterker dan ooit. Sterker dan bij de vorige topconferentie, precies twee jaar geleden in Boekarest (pag. 793/1 e.v.-1976). toen de Warschaupactlanden op aandrinsen van Ceausescu met geen woord repten over de verhouding met China.

Het lijkt waarschijnlijk dat het Kremlin dit jaar op enigerlei wijze zijn kritiek op China's politiek op de Balkan, in het slotcommuniqué zal willen vlechten. maar dat Roemenië zich daar met hand en tand tegen zal verzetten. Uit wat er een week eerder is gezegd naar canleiding van het bezoek van de Roemeense partijleider aan zijn Joegoslavische collega Tito, werd opnieuw iets duidelijk van de manier waarop de Roemeense president de kritiek van de overige Warschaupactlanden — Bulgarije, de DDR, Hongarije, Polen en Tsjechoslowakije — op zijn China-politiek het hoofd zal proberen te bieden.

Ceausescu zei bij die gelegenheid dat Roemenië zich het recht voorbehoudt om betrekkingen te ontwikkelen .,met alle socialistische landen". dus ook met China. Eerder in 1978 kaatste de Roemeense president de bal van beschuldigingen vanuit het Kremlin al duidelijk terug toen hij op 3 augustus. vlak voor zijn jaarlijkse zomervisite naar president Brezjnew op de Krim, verklaarde dat de ,,bekende meningsverschillen" tussen Moskou en Peking een ,,negatieve uitwerking hebben op de macht en het aanzien van het socialisme in de wereld". Met andere woorden: Ceausescii zal met alle macht proberen de be ijslast in het andere kamp ie leggen.

Niet alleen wat China betreft loopt Roemenië op het ogenblik opvallend uit de Kremlin-pas, maar ook wat betreft het Midden-Oosten. Want de Roemenen zien in de toenadering tussen Egypte en Israël een positieve ontwikkeling — ook al ontkennen zij niet dat door wen werkelijke vrede in het Midden-Oosten een rechtvaardige oplossing voor het Palestijnse probleem moet worden gevonden — terwijl het Kremlin en de overige Warschaupactlanden Camp David veroordelen als verraad van de Arabische belangen.

Via de Azië-politiek van het Kremlin is China op de top in Moskou van dit jaar nog om een andere reden van belang. China is immers verwikkeld in een regelrechte grensoorlog met Vietnam, en steunt Cambodja, dat eveneens met Hanoi overhoop ligt. Maar de Vietnamese relaties met de Sowjet-Unie zijn dit jaar steeds nauwer aangehaald.

Niet alleen trad Hanoi in juli toe tot de economische samenwerkingsorganisatie

van het Oostblok, de Comecon (pag 62/3-1979), maar ook tekende het een vriendschapsverdrag met de Sowjet-Unie (pag 761 e v -1978) dat een clausule bevat die militaire bijstand mogelijk maakt in het geval dat een van de partners wordt bedreigd

Meer dan ooit vormt het Chinees-Russische conflict dit jaar dan ook een illustratie voor de interne gespletenheid van de communistische wereld En krachtiger dan ooit is daarom de Russische wens om de grootst mogelijke demonstratie van eenheid binnen het Warschaupact te geven, om China politiek en ideologisch te isoleren

Vuurwerk zal wel afgestoken worden tegen de neutronenbom, de stagnatie bij de SALT- en MBFR-besprekingen en de grootscheepse herfstmanoeuvres van de NAVO dit jaar Maar het meest intrigerende schouwspel zal toch de manier opleveren waarop ae controverse met China — en Roemenië — aan het oog zal worden onttrokken

Oproep tot verbod kernwapens

De topconferentie werd afgesloten met een gemeenschappelijke verklaring, waarin de mogendheden, die kernwapens bezitten, worden opgeroepen om zo snel mogelijk te gaan praten over een verbod op nucleaire bewapening. Het gebruik van kernsplitsing zou alleen nog maar toegestaan moeten worden voor vreedzame doeleinden.

In het document werd gezegd, dat ook gesproken moest worden over defensiebegrotingen. In dit verband werd de beslissing van de NAVO veroordeeld om de defensiebegrotingen van de lidstaten van dit bondgenootschap op lange termijn te laten groeien.

Waarnemers in Moskou geloven dat het voorstel van het Warschaupact aan de vijf kernmogendheden om de nucleaire bewapening uit te bannen, de bedoeling heeft om China te isoleren en het verlangen van het Warschaupact naar militaire detente met het Westen te onderstrepen. China zal het voorstel zeker krachtig verwerpen, zo geloven waarnemers, terwijl er van de Westelijke kernmogendheden gereserveerde, maar in elk geval vriendelijke reacties zijn te verwachten.

In de verklaring werd verder o.m. gezegd, dat sedert de laatste top in Boekarest in 1976 de samenwerking tussen de landen van het Warschaupact is gegroeid, gebaseerd op ,,gelijkberechtigdheid, nationale onafhankelijkheid, soevereiniteit en nietinmenging in interne aangelegenheden".

Deze ontwikkeling, zo wordt daar meteen aan toegevoegd, was wederzijds voordelig en betreft steeds meer politieke economische, technisch-wetenschappelijke, ideologische en culturele gebieden.

Voorts werd gesteld, dat de Warschaupactlanden om de verklaarde doelen van ontwaprning en ontspanning te bereiken ,,nauwer in het internationale forum zullen samenwerken", maar opnieuw ,,met inachtneming van de volledige soevereine rechten van elk land".

Verder wordt in de verklaring van de Warschaupactlanden opgeroepen tot beperking van militaire oefeningen in Europa tot 60 000 man; zou het Middellandse-Zeegebied onder de werkingssfeer van de Helsinki-slotakkoorden moeten vallen waar het gaat om vertrouwenwekkenae militaire beperkingen, en zouden de grootste militaire mogendheden binnen drie jaar tot een akkoord moeten komen over een percentuele verlaging van het defensiebudget of gelijksoortige reducties daarin.

Ook wordt opgeroepen tot een hervorming van het internationale economische bestel ten gunste van de ontwikkelingslanden

Afwijkende Roemeense standpunten m.b.t. Midden-Oosten en defensiebegroting

Op 24 nov. werd duidelijk, dat de Roemeense delegatie op de topconferentie standpunten ingenomen had, die afweken van die van de overige lidstaten van het Warschaupact.

In Moskou werd op die datum een verklaring over het Midden-Oosten uitgegeven, ondertekend door alle leden van het Warschaupact behalve Roemenië.

In deze verklaring werd o.m. het volgende gezegd: ,,Na gediscussieerd te hebben over de bestaande situatie in het Midden-Oosten hebben de leiders van de communistische en arbeiderspartijen en de regeringen van Bulgarije, Tsjechoslowakije, de Duitse Democratische Republiek, Hongarije, Polen en de Sowjet-Unie met kracht de politiek van afzonderlijke Egyptisch-Israëlische overeenkomsten onder het schild van de Verenigde Staten veroordeeld, die alleen maar leidt tot nieuwe en gevaarlijke complicaties in dat gebied."

,,Zij gaven uitdrukking aan de overtuiging, dat dergelijke afzonderlijke, anti-Arabische overeenkomsten in tegenspraak staan tot het belang van het bereiken van een omvattende politieke regeling in het Midden-Oosten in overeeneenstemming met de belangen van alle volkeren van dat gebied, het Israëlische volk incluis, en in strijd zijn met de belangen van internationale veiligheid en resoluties van de Verenigde Naties."

,,De leiders van de communistische en arbeiderspartijen en van de regeringen van de broederstaten zegden plechtig hun steun toe aan de besluiten van de conferentie van Bagdad van de staatshoofden en regeringsleiders van Arabische landen. Zij geloven, dat deze besluiten een belangrijke, positieve rol zullen spelen in de strijd voor een effectieve en rechtvaardige regeling van het probleem van het Midden-Oosten, in de belangen van vrede in het Midden-Oosten en in de belangen van wereldvrede."

Tevens gaf het Roemeense persbureau *Agerpres* op 24 nov. een bericht uit over een bijeenkomst van het politiek-uitvoerend bureau van de Roemeense communistische partij in Boekarest. Dit bureau, zo zegt de verklaring, stelde zich ,,unaniem achter het standpunt van kameraad Ceausescu" op de bijeenkomst in Moskou. Dat Ceausescu niet heeft ingestemd met enkele maatregelen waarover niet door alle partners eenstemmig werd gedacht is geheel in overeenstemming met de bepalingen van het pact van Warschau, zegt de verklaring.

Roemenië is vastbesloten zijn militaire verplichtingen aan de bondgenoten in het geval van een agressie door ,,imperialistische" krachten tegen de socialistische landen na te komen, maar de verklaring benadrukt dat de samenwerking binnen liet pact moet plaatsvinden op basis van ,,de heilige beginselen van nationale onafhankelijkheid en soevereiniteit en gelijke rechten". Elk nationaal leger is uitsluitend ondergeschikt aan de leiding van het desbetreffende land.

De verklaring verschaft geen antwoord op de vraag op welke wijze de Roemenen hun nationale onafhankelijkheid tijdens de top in Moskou bedreigd zagen. Verderop in de verklaring wordt gesuggereerd dat Roemenië zich verzet heeft tegen een verhoging van het defensiebudget in de staten van het Warschaupact. Men leest dat Roemenië zich uitspreekt ,,voor concrete maatregelen ter geleidelijke vermindering van de militaire uitgaven, en tegen verhogingen die een groot aantal negatieve gevolgen zouden kunnen hebben".

Hieruit kan worden afgeleid, dat van de zijde van de SU op de top op dergelijke verhogingen van de defensiebegrotingen der Warschaupact-staten is aangedrongen.

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

CARTERS STATE OF THE UNION

Op 23 jaiiuari heeft president Carter in een verenigde vergadering van de beide Huizen van het Amerikaanse Congres zijn jaarlijkse boodschap over de toestand van de Unie, de State of the Union, voorgelezen.

,,Alle tekenen wijzen er vanavond op, dat de toestand van onze Unie gezond is," aldus Carter. Volgens de president biedt de Amerikaanse economie grotere welvaart aan meer inwoners van de Verenigde Staten dan ooit te voren.

,,Het inkomen per hoofd van de bevolking en de winsten van het zakenleven zijn aanzienlijk gestegen. Onze vrijheden zijn veilig. Onze militaire defensie is sterk en wordt elke dag sterker. Belangrijker is nog dat Amerika in vrede leeft."

Hij zei verder dat de uitdaging voor Amerikanen erin bestaat een nieuw en steviger fundament te bouwen voor de toekomst — voor een gezonde economie, voor een effectievere regering, voor politiek vertrouwen en voor een stabiele vrede. De regeringsinmenging in de Amerikaanse economie moet zoveel mogelijk worden teruggedrongen, aldus Carter. ,,Amerika heeft het grootste economische systeem in de wereld." Hij wees erop dat de onder zijn presidentschap doorgevoerde liberalisering van de bu gerluchtvaart (pag. 751/1-1978) inmiddels heeft geleid tot grotere winsten van de maatschappijen en tot prijsverlagingen voor alle Amerikanen. Carter noemde dit een van de zeldzame keren dat een invloedrijk bureaucratisch systeem kon worden ontmanteld.

Hij voorspelde dat in 1979 met een soortgelijke operatie in het spoorweg- en buswezen zou worden begonnen.

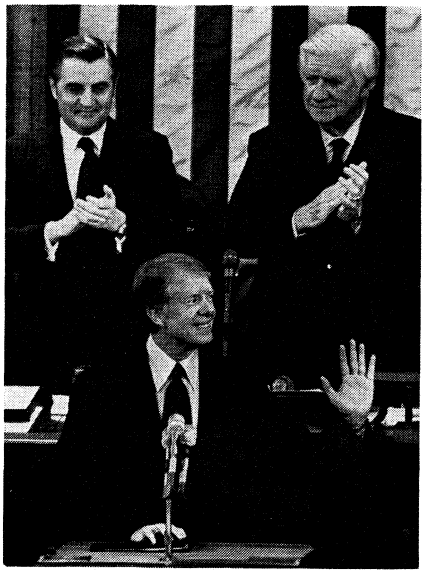
In zijn rede herinnerde Carter eraan, dat er de afgelopen twee jaar in de Verenigde Staten 7,1 mln nieuwe arbeidsplaatsen zijn geschapen. De werkloosheid is in die periode met 25% gedaald. De president erkende dat de inflatie in Amerika een ernstig probleem blijft. Maar Carter zei te hopen dat zijn op 22 jan. ingediende ,,krappe, maar rechtvaardige" begroting (zie hierna) de inflatie onder controle kan krijgen.

President Carter vroeg het Congres om mee te werken aan de beteugeling van zeer hoge federale uitgaven. Carter probeerde zowel zijn critici van rechts als die van links gerust te stellen: ,,De begroting voor 1980 bevat voldoende besnoeiingen op de uitgaven om met de vermindering van de inflatie een begin te kunnen maken. Maar zij bevat ook voldoende steun om de Amerikaanse werknemers produktief te laten blijven en investeringen voor de schepping van nieuwe werkplaatsen te blijven aanmoedigen." Carters critici van rechts verwijten hem, dat hij het begrotingstekort nog te hoog heeft gehouden. De critici van links wijzen erop, dat het anti-inflatiebeleid van de president onevenredig zware offers van de arme Amerikanen vraagt, terwijl de rijken van belastingverlagingen kunnen profiteren.

Zonder specifieke maatregelen te noemen, zegde Carter toe dat zijn regering zal blijven streven naar vermindering van het tekort op de Amerikaanse betalingsbalans. Ook zal de regering-Carter de koers van de dollar blijven verdedigen. Carter beperkte zich tot het vrijblijvende advies dat de Amerikanen hun houding moeten wijzigen.

,,Wij kunnen ons niet veroorloven om boven onze stand te leven, om programma's te lanceren die wij noch kunnen realiseren noch ook kunnen financieren, of om onze grondstoffen te verkwisten," aldus de president.

Carter zei dat het Congres geen beter bewijs kon geven dat het hem ernst was met de bestrijding van de inflatie dan door zijn goedkeuring te geven aan de regeringsplannen om de ziekenhuiskosten te laten dalen. In de komende vijf jaar zouden de regeringsvoorstellen dienaangaande de Amerikanen een totaal van $ 60 mrd besparen.

President Carter begroet het Congres voordat hij de State of the Union uitspreekt. Achter hem v.l.n.r. vice-president Walter Mondale en de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden Thomas P. O'Neill.

Andere wetsvoorstellen, die het Congres tegemoet kan zien, betreffen:

- ,,de eerste stappen naar de ontwikkeling van een nationale gezondheidsdienst". Hoge ambtenaren hebben inmiddels verklaard dat de president nog niet besloten heeft één, allesomvattend voorstel in te dienen, of verschillende wetsvoorstellen, die zouden voorzien in een gefaseerde benadering;
- plannen om de regering te reorganiseren door het instellen van een ministerie van onderwijs en door de herstructurering van de regeringsprogramma's voor economische ontwikkeling en beheer van de natuurlijke hulpbronnen. Hoge ambtenaren hebben verklaard dat de president nog geen beslissing heeft genomen over de omvang van deze reorganisaties:
- een beperking van de financiering van overheidswege van de Congresverkiezingen (de laatste Congresverkiezingen in november '78 (pag. 748 e.v. '78) waren de duurste uit de Amerikaanse geschiedenis):
- een wetsvoorstel, dat topprioriteit heeft en waarmee het akkoord goedgekeurd zal worden dat het resultaat zal zijn van de multilaterale handelsonderhandelingen;
- de uitvoering van de Panama-verdragen en de herstructurering van de betrekkingen met Taiwan;
- Verschillende internationale verdragen over humanitaire, economische en sociale rechten, raciale discriminatie en het genocide verdrag.

Buitenlandse politiek

Over de buitenlandse politiek sprak Carter in zeer algemene termen, m.u.v. de kwestie van de beperking van de strategische kernbewapening (SALT II).

Amerika heeft geen verlangen om als de politie-agent van de wereld op te treden, aldus Carter. ,,Wel wil Amerika de vredestichter in de wereld zijn".

Carter vervolgde: ,,Wij bouwen aan de fundamenten voor werkelijke mondiale samenwerking, niet alleen met de Westerse en geïndustrialisee de naties, maar ook met

Weekblad 48ste jaargang No. 2470, pag. 30271-30286

ontwikkelingslanden. Onze banden met Japan en onze Europese bondgenoten zijn hechter dan ooit en dat is ook het geval met onze vriendschappelijke betrekkingen met de volken van Latijns-Amerika, Afrika, Azië en het westelijke gebied van de Stille Oceaan".

Met betrekking tot de SALT II-besprekingen zei Carter dat er spoedig een overeenkomst kon worden gesloten: „indien de Sowjet-Unie doorgaat in goed vertrouwen te onderhandelen".

Hij zei verder dat hij zou weigeren zo'n verdrag met Moskou te ondertekenen. indien dit de nationale veiligheid van de VS zou kunnen bedreigen.

Hij zei verder: „Slechts een van onze betrekkelijk onkwetsbare Poseidon-onderzeeërs — dat wil zeggen minder dan 270 van onze totale atoomstrijdmacht van onderzeeërs, bommenwerpers en op het land geïnstalleerde raketten — draagt voldoende atoomkoppen om elke grote en middelgrote stad in de Sowjet-Unie te vernietigen. Onze afschrikkingsmacht is overweldigend en ik zal geen overeenkomst tekenen tenzij onze afschrikkingsmacht overweldigend zal blijven".

Carter verzekerde het Congres dat hij Amerika's voorbeeld en invloed zou blijven aanwenden om de positie van de mcnsenrechten in de wcreld cn in eigen land te verbeteren. Hij bleef streven naar de afsluiting van een duurzame vrede tussen Israël en Egypte.

Reacties *in* het Congres en de pers

In het Congres werd over het algemeen zeer gematigd gereageerd op Carters State of the Union.

De voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, de Democraat Thomas O'Neill zei over de State of the Union-toespraken in het algemeen: „Zij variëren nooit. Zij zijn allemaal hetzelfde. Het is allemaal politiek. Ik heb het zo vaak eerder gehoord dat ik ze uit het hoofd ken".

De Republikeinse senator Bob Dole, een kanshebbende kandidaat voor het presidentschap zei dat de redevoering veel retoriek bevatte en erg weinig substantieels.

Van de zijde van de Democratische loyalisten werd de redevoering geprezen, vooral het deel over de SALT II-onderhandelingen.

In het Republikeinse kamp daarentegrn vonden velen dat de aangekondigde bezuinigingen niet ver genoeg gingen.

Het *NRC/H'blad* gaf het volgende commentaar op het onderdeel over het SALT II-verdrag:

Over het nieuwe strategische kernwapenakkoord met de Russen (Salt II) heeft president Carter een belangrijke mededeling gedaan. Hij heeft definitief besloten dit akkoord als een officieel verdrag te behandelen. Dat wil zeggen dat hij er in de Senaat een meerderheid van twee derde van het aantal stemmen voor moet hebben. Een tijd lang heeft hij gespeeld met de gedachte het akkoord in de vorm van een „executive agreement" aan de Senaat en het Huis van Afgevaardigden voor te leggen. In die vorm zou het akkoord in beide Huizen slechts de helft plus één der stemmen nodig hebben, maar zou zijn internationale status aanzienlijk geringer zijn Een verdrag behoeft alleen door de Senaat te worden geratificeerd.

Dit besluit betekent, dat Carter zich nu sterk genoeg voelt een groot risico te nemen. Want met dit Salt II-verdrag staat en valt zijn hele buitenlandse politiek, die gebaseerd is, evenals die van zijn twee voorgangers, op ontspanning met de Sowjet-Unie. Een groot aantal senatoren vindt het algemene klimaat van de Russisch-4merikaanse betrekkingen nu zo weinig aantrekkelijk dat zij aarzelen hun stem aan een nieuw Salt-akkoord te geven. Bij een recent bezoek aan Moskou heeft de Republikeinse fractieleider Baker de Russische leiders er op gewezen. dat het voor de Senaat erg moeilijk zou zijn het akkoord te ratificeren als de Russen in de komende maanden problemen veroorzaakt in Afrika. Zuid-Oost-Azië of het Midden-Oosten

De ratificatie zelf is in zoverre nog niet aan de orde omdat de onderhandelingen over het verdrag nog niet helemaal zijn voltooid. Dat hangt samen met de Russische bezwaren die tijdens de laatste onderhandelingsronde ter tafel zijn gebracht. Die schijnen voor een deel hun oorzaak te vinden in de plotselinge volledige diplomatieke erkenning door de Verenigde Staten van de Chinese volksrepubliek. Het oorspronkelijke plan dat de Russische partijleider Brezjnew half januari naar Washington zou gaan voor de ondertekening van het nieuwe Salt II-akkoord, kon daardoor geen doorgang vinden.

Voor een deel hanteert Moskou hier prestige-overwegingen. Op 29 januari komt immers de Chinese vice-premier Deng Xiaoping naar de Amerikaanse hoofdstad voor besprekingen met president Carter. De Russen willen niet het risico lopen dat een zo kort daaraan voorafgaand bezoek van Brezjnew daardoor helemaal overschaduwd zou worden.

Daarnaast speelt bij Moskou ook politieke bezorgdheid wel degelijk een rol. De Russen hebben duidelijk moeite met het Amerikaanse buitenlandse beleid, zoals dat aarzelt tussen de verzoenende koers van minister Vance en de veel scherpere richting van Carters veiligheidsadviseur Brzezinski.

Met name wat de erkenning van China betreft vragen zij zich af, in welk van deze twee perspectieven de nieuwe ontwikkeling moet worden geplaatst. Wat de Russen vrezen is, dat „sommigen" in het Westen, zoals Brezjnew verklaarde in een recent interview, van China gebruik willen maken om druk op Moskou uit te oefenen. Dat zou naar de mening van Brezjnew een zeer gevaarlijke politiek zijn.

President Carter heeft verklaard bij zijn oorspronkelijke interpretatie van de eerste Russische reacties inzake de erkenning van China te blijven. Daarin had naar zijn mening de opvatting overwogen dat deze erkenning een bijdrage tot de vrede zou zijn. Carter zei tevens niet van plan te zijn om de nieuwe relatie met China tegen de Sowjet-Unie te gebruiken. Evenmin als hij de nagestreefde betere betrekkingen met Moskou wil gebruiken tegen China.

Uit dit alles rijst het beeld dat Carter wil doorgaan met zijn vredespolitiek en nu ook goede hoop heeft dat de internationale en nationale politieke constellatie daarvoor mogelijkheden biedt.

Begroting voor fiscale jaar 1980 ingediend

Op 22 januari diende Carter de begroting voor het fiscale jaar 1980 bij het Congres in, dat voorziet in uitgaven ter waarde van $ 531,6 mrd, dat is ongeveer 7,770 meer dan voor het lopende fiscale jaar. Deze geringe verhoging van de uitgaven is voornamelijk het gevolg van besnoeiing van de uitgaven voor verschillende posten, zoals voor de gezondheidszorg.

De verlaging van de federale bijdragen voor ziekenhuiskosten die in de afgelopen tien jaren met 32% gestegen zijn, moet alleen al een besparing opbrengen van 1,7 mrd. In de periode 1980-'82 dient er nog eens 9,8 mrd op bezuinigd te worden.

In reële termen stelt de begroting vooi- 1980 bescheiden vernogingen voor van Amerika's buitenlandse hulp (van 7,3 mrd in 1979 tot 8,2 mrd in het komende fiscale jaar) Bijzondere nadruk bij de buitenlandse hulpverlening wordt gelegd op de lange-termijnontwikkeling van arme landen. Een toeneming van de fondsen voor de Export-Import Bank moet de buitenlandse handelssituatie van de VS te hulp komen.

De geraamde uitgaven voor energie bedragen $ 7,9 mrd, 0,7 mrd dollar minder dan in 1979.

De regering-Carter schrijft deze vermindering vooral toe aan de vertragingen die in de opbouw van de strategische oliereserve zijn opgetreden.

De nieuwe begroting beoogt overheidsuitgaven voor research en ontwikkeling van binnenlandse energiebronnen. Speciale aandacht is in het budget ingeruimd voor de ontwikkeling van zonne-energie.

Behalve in de sociale programma's is ook bezuinigd in de overheidsprogramma's voor verruiming van de werkgelegenheid. Het aantal behoeftige families dat in 1979 voor

President Carter schudt de hand van James McIntyre, hoofd van het begrotingsbureau, nadat hij een afschrift van de begroting, die naar het Congres is gezonden, heeft ondertekend. Achter Carter, applaudisserend Michael Blumenthal, minister van financiën.

huursubsidies in aanmerking kwam, zal met 10% worden verminderd. De programma's voor gesubsidieerde scholen zullen worden ingekrompen.

Onder druk van de linkervleugel der Democraten, konden sommige van de door Carter gedecreteerde besparingen in de sociale programma's nog te elfder ure worden verzacht. Vooral de tussenkomst van Stuart Eisënstadt, Carters adviseur voor binnenlandse aangelegenheden, is in dit opzicht positief geweest. Dank zij deze interventie kondën de aanvankelijk zwaar besnoeide programma's voor gezondheidszorg en voor hulp aan de steden alsnog met $ 2 mrd worden verhoogd.

Het anti-inflatie-oogmerk van Carters begroting heeft duidelijk politieke aspecten Carter zal zich ongetwijfeld voor een tweede ambtstermijn beschikbaar willen stellen. Maar zijn positie kan gemakkelijk in gevaar komen, wanneer hij er niet in zou slagen om het onrustbarende inflatieteinpo in 1978 (9,25%) in de komende 1½ jaar te drukken

De economen van de president voorspellen nogal optimistisch, dat de inflatie tegen eind 1980 tot 6% zal zijn terruggedrukt Vanwege de betrekkelijk lage economische groei waarmee voor 1979 wordt rekening gehouden, belooft de werkloosheid (die nu 5,9% bedraagt) tegen eind 1979 tot 6,2% te zullen stijgen, zo meent de regering-Carter

De geleidelijke vermindering van het begrotingstekort is slechts een aspect van Carters anti-inflatiebeleid Een 2e element van die politiek wordt gevormd door Carters inkomensbeleid, dat is opgebouwd uit stringente richtlijnen voor lonen en prijzen plus diens voorstel voor een loonsverzekering. In de vorm van belastingkredieten wil de regering-Carter de werknemers nl verzekeren tegen een waardevermindering van meer dan 7%. De kosten van dit programma worden op 2½ miljard dollar in 1980 geschat.

De oude politieke scheidslijn tussen de Democraten met hun voorkeur voor grote publieke werken en de op fiscale soberheid afgestemde Republikeinen is met de indiening van de nieuwe begroting verdwenen. Democraten en Republikeinen propageren nu beide fiscale orthodoxie. Het meningsverschil tussen beide partijen spitst zich nu op de aanpak toe. De Democraten — met uitzondering van de „liberals" — lijken nu hun heil in verminderde begrotingstekorten te zoeken.

De Republikeinen willen de inflatie te lijf gaan met verregaande belastingverlagingen. Zij verwijten de regering-Carter dat deze inflatie met recessie bestrijdt".

Carters hand in de nieuwe begroting is duidelijk waarneembaar in de voorspellingen omtrent de twee begrotingen, die na het budget voor het fiscale jaar 1980 volgen. De president is nl. een overtuigd voorstander van wat „multi-year budgetplanning" heet. Nu voorzien het nieuwe Amerikaanse budget en de voorspellingen voor de twee daarop volgende begrotingen, in sterk afgeremde federale uitgaven.

Terwijl de federale uitgaven tussen 1973 en 1978 met gemiddeld 12,1% stegen, is de beoogde groei voor 1980 slechts 7.7%. Voor 1981 belooft de groei 8,7% te zullen bedragen, voor het jaar daarop 6,4%. De geplande groei van federale overheidsuitgaven zal minder zijn dan die van het Bruto Nationale Produkt (BNP). In percentages uitgedrukt bedroeg de groei van de federale uitgaven in 1978 22,1% van het BNP. Voor 1980 zal dat percentage 21,2 bedragen en voor 1982 20,3.

The Financial Times (22-1) gaf het volgende commentaar op Carters begrotingsvoorstellen.

Het budget voor het fiscale jaar 1980 is er een geworden waarin Carter het spel van de precieze getallen speelt Vorige week verklaarde hij trots dat hij zijn doel, de beperking van het budgettekort tot $ 30 miljard, inet precies een miljard had overschreden Sinds hij aan het bewind kwam, is dit tekort daarmee meer dan gehalveerd

Anderen zijn eveneens hevig in het budgettekort geinteresseerd Een groeiend aantal economen vraagt thans om begrotingen zonder enig tekort en gouverneur Jerry Brown van Californie heeft Carters ontwerpbegroting al gevaarlijk genoemd Men vraagt zich af of het Congres de begroting uit vrees voor recessie en hogere werkloosheid zal verhogen, uit vrees voor verdere inflatie, juist zal verlagen Sommige economen achten het budget weinig relevant voor de inflatiebestrijding, zij willen die vooral met monetaire middelen aanpakken

De voornaamste vraag is of de Amerikaanse economie een recessie kan vermijden indien de inflatie wordt beperkt, zoals de regering met een minderheid van deskundigen gelooft De regering voorspelt slechts een „groeirecessie", geen werkelijke recessie, d w z een negatieve reele groei in t ee achtereenvolgende kwartalen Sinds oktober neigen de economen ertoe een diepere recessie te voorspellen, zij het dat deze zich pas later zal inzetten, misschien begin 1980 Tegenover de stijging van de OPEC-prijzen en de mogelijkheid van een langdurige onderbreking van de olietoevoer uit Iran staat nl een krachtige handhaving van de economische groei in de Verenigde Staten, die in het laatste kwartaal van 1978 nog 6,1% op jaarbasis bedroeg

De Amerikaanse economie blijft, gezien de lengte van de herstelperiode sinds de recessie in 1974/75, bijzonder goed in evenwicht De meeste vitale organen schijnen goed te werken De fabrieken werken op meer dan 85% van hun capaciteit en men ziet slechts enkele potentiële knelpunten Er worden nog meer dan twee miljoen huizen per jaar gebouwd, ondanks het hogere rentepercentage Er zit een gezonde groei in de persoonlijke inkomsten, al bluft het besparingspercentage laag en de consumentenschuld hoog, er is geen werkelijke aanwijzing dat de consument de bloemetjes nog eens buiten zetten voordat de Titanic zinkt

Bovendien heeft de economische groei veel meer arbeidsplaatsen geschapen dan was voorspeld, nl zeven miljoen in twee jaar tijds Het werkloosheidspercentage ligt nog beneden de 6 Geheel in de binnenlandse context gezien gaat het helemaal niet slecht en de jongste statistische gegevens doen vermoeden dat het nog wel enige tijd zal duren voordat de ge-

volgen van de fiscale en monetaire maatregelen zich doen gevoelen.
Maar de inflatie is in het afgelopen jaar op consumentenniveau tot ruim 9% gestegen De regering verwacht weliswaar een daling tot ongeveer 7½%, maar haar veronderstellingen worden aangevochten Dit is niet verwonderlijk als men let Op de verhogingen in de olieprijzen, de sociale uitkeringen en de minimumlonen, de kans dat het Congres op verdere belastingverlaging aandringt, de gevolgen van de dollardevaluatie in het afgelopen jaar, de tegenvallers in de oogstresultaten en de waarschijnlijkheid va:; kostbare landbouwsubsidieprogramma's Voeg hieraan toe het effect van de hoge rentevoet en de duidelijke kans dat de vakbonden en het bedrijfsleven zich niet aan de beperking van de loon- en prijsstijgingen zullen houden, en de mogelijkheid van een inflatieramp wordt zichtbaar
Het is echter ook mogelijk dat het in wezen evenwichtige beleid van de regering zal slagen en dat de natie aan de inflatiebestrijdmg zal meewerken. Besnoeiing van het budgettekort is een essentieel onderdeel van dit beleid en Carter is er de man niet naar om zijn soberheidspolitiek op te geven. Maas hij moet ook op volgend jaar letten, het jaar van de presidentsverkiezing. Carters politieke adviseurs zullen hem vertellen dat hij in moeilijkheden kan komen wanneer de economie zich volgend voorjaar niet in de gewenste richting ontwikkelt Hij kan dan binnen zijn eigen partij zowel van neorechts (Brown) als links (Kennedy) worden aangevallen, terwijl de Republikeinen, als zij hun eigen leidersproblemen kunnen oplossen, als lachende derden toezien

Verzachting richtlijnen beheersing lonen

Op 13 dec. 1978 werden de richtlijnen voor de beheersing van de lonen, die op 24 okt. 1978 waren afgekondigd in het kader van de bestrijding van de inflatie, verzacht (pag. 724/3 - '78).
De aanbevolen maximale loonstijging van 7% in 1979 werd gehandhaafd, maar buiten deze loonsverhoging om mogen hogere uitkeringen bij ziekte en ouderdom worden bedongen. Ook werd de verhoging van het minimumloon buiten de 7%-norm gehouden.
Volgens Alfred Kahn, Carter's voornaamste adviseur van de inflatiebestrijding, is het maximum van de loonstijging hierdoor verschoven van 7,0 naar 7,2%. De richtlijnen voor prijzen en winsten zijn strenger geworden.
Het minimumloon zou met ingang van januari worden verhoogd van 2,65 tot 2,90 dollar per uur. Deze verhoging werd buiten de norm van 7% gelaten. De prijzen mochten in 1979 met maximaal 5,75% stijgen, zo luidde de richtlijn. Maar het automatisch handhaven van het winstpeil van 1978 werd voor 1979 uitgesloten.
De Amerikaanse maatschappijen moeten hun winstgroei nu afstemmen op de vergroting van de omzet. Dit zou volgens waarnemers neerkomen op een maximale winststijging van ongeveer 6%.
De nieuwe richtlijnen deden een beroep op de vrije sector om hun salaris met niet meer dan 6,5% te laten stijgen.

De regering deelde tevens mee dat er maatregelen zullen worden genomen om het systeem van sociale voorzieningen te vereenvoudigen. Doordat de administratieve rompslomp wordt teruggebracht zou een bezuiniging van 3 mrd dollar per jaar kunnen worden verwezenlijkt. De afkondiging van de verzachting van de richtlijnen voor lonen vond plaats een dag voordat de machtige vakbond voor wegtransport, de Teamsters Union, zijn looneisen bekend maakte. Vooral van de kant van de vakbeweging is veel bezwaar gemaakt tegen de anti-inflatieaanpak van de regering.

Op 5 dec. 1978 deed Meany een scherpe aanval op Carter die hij verweet de meeste van zijn verkiezingsbeloften niet na te komen. Zowel het anti-inflatieplan van Carter als diens plannen voor begrotingsbesnoeiingen konden geen genade vinden in de ogen van Meany. Hij verweet de president dat hij de inflatie vooral wilde bestrijden door meer werkloosheid te laten ontstaan.
De AFL-CIO vreesde verder dat de plannen van Carter zullen leiden tot sterke loonbeperkingen, terwijl de druk op de prijzen er niet door zal verminderen. De vakbond was verder bang dat de aangekondigde vermindering van het begrotingstekort (zie boven) besnoeiingen op de werkgelegenheidsprogramma's zal meebrengen en grotere werkloosheid.
Na de herziening van de richtlijnen, die op 13 dec. werd afgekondigd, zei Meany dat er wel enige verbetering was gekomen maar dat hij tegenstander bleef van het anti-inflatieplan.
De onderhandelingen met de Teamsters Union, die op 15 dec. 1978 zijn begonnen, zijn maatgevend voor het verloop van de CAO-onderhandelingen in tal van andere bedrijfstakken, die op 1 jan. 1979 zijn begonnen.
In dec. 1978 heeft het Congres een aantal hoorzittingen gewijd aan het anti-inflatieprogramma van de regering. Aan de vooravond daarvan liet de economische staf van het Congres een rapport verschijnen waarin werd gezegd dat verplichte loon- en prijsbeperkingen de inflatie niet kunnen beteugelen en een economische restrictie niet kunnen voorkomen. De studie geeft in feite steun aan het beleid van president Carter, die dwingende maatregelen heeft afgewezen en die een vrijwillig programma van loon- en prijsbeheersing heeft opgesteld.

De Congres-studie zegt dat verplichte maatregelen alleen effect zouden sorteren op zeer lange termijn, dus als ze een blijvend karakter zouden hebben.

Bij de hoorzittingen werd o.a. het woord gevoerd door leden van de regering, zoals de minister van financiën R. Blumenthal en Charles Schultze, de economische topadviseur van de president. Zij zeiden dat ze gematigd optimistisch waren over de verwachte resultaten van de inflatiebestrijding. Weliswaar zou het plan een remmende werking op de Amerikaanse economie hebben, maar het zou in geen geval tot een recessie leiden.
Minister Blumenthal ontkende overigens dat de wijzigingen van 13 dec. neerkomen op een verzachting van de anti-inflatiepolitiek.

Democraten verdeeld over Carters politiek

Op 8 dec. 1978 werd in Memphis een tussentijdse Democratische Conventie gehouden, die de helft van Carters presiùentiëie ambtstermijn moest markeren.
Een niet onbelangrijk deel van het partijcongres was gewijd aan Carters economische en vooral sociale politiek. Aanvoerder van met name het verzet tegen de aangekondigde besnoeiingen in de sociale programma's was senator Edward Kennedy.

Hij is voorstander van de instelling van een verplichte ziekteverzekering voor alle Amerikanen. Dat was ook de verkiezingsbelofte van Carter, maar deze heeft sedert zijn ambtsaanvaarding daar weinig meer over gesproken.
Op het congres, waarvan de leiding overigens in handen van aanhangers van Carter was, kwam de verdeeldheid over Carters voornemen voorrang te geven aan de inflatiebestrijding boven de werkloosheidsbestrijding, duidelijk naar voren.

Bijna 40% van de gedelegeerden stemden op 10 december tegen een resolutie, die door de partijleiding was aangeprezen als een motie van vertrouwen in het beleid van de president.

The New York *Times* sprak op 11 december van „een duidelijke aanwijzing voor de breuk die er zich tussen het Witte Huis en de linker partijvleugel heeft ontwikkeld".
Groter was het enthousiasme van de aanwezigen voor senator Kennedy. Sommige waarnemers hebber~daaruit de conclusie getrokken dat in Memphis de beweging van start gegaan is om Carters herbenoeming tot Democratische presidentskandidaat te blokkeren.
Die speculaties zijn dan gebaseerd op de veronderstelling dat Edward Kennedy zich toch in de verkiezingsstrijd van 1980 zal werpen, iets wat in strijd is met alle ontkenningen van de senator op dit punt.
Kennedy zei in zijn rede in Memphis dat de inflatiebestrijding alleen dan doeltreffend kan worden, indien de lasten gelijkelijk worden verdeeld.
.,De partij, die in de jaren '60 over Vietnam verscheurd raakte, kan zich niet veroorloven om dit weer te worden over begrotingsbesparingen op noodzakelijke sociale programma's. Hij zei de inflatiebestrijding mag niet alleen ten koste van „de ouderen, de armen, de zieken, de zwarten, de steden en de werklozen gaan".
De conventie bewees dat er diepe verdeeldheid bestaat binnen de partij over het binnenlandse beleid van de president.
De twee belang ijkste kiesblokken die Carters verkiezing mogelijk hebben gemaakt, de zwarten en de vakbonden zijn in een scherp conflict met de president gewikkeld.
Zwarte leiders hebben de president gewaarschuwd dat de voorgenomen vermindering van de federale hulp aan de sociale programma's tot explosies in de steden kan leiden.
Douglas Fraser, voorzitter van de machtige United Automobile Workers, waarschuwde de president, vlak voor de Democratische Conventie, ervoor dat een federale begroting, die bezuinigt in onmisbare binnenlandse programma's en tegelijkertijd een verhoging van de defensie-uitgaven beoogt, zowel voor het land als voor de Democratische partij schadelijk is.
Vice-president Mondale verdedigde Carter in Memphis. Hij zei: „Als wij geen eind maken aan de inflatie, zullen we uit het Witte Huis worden gestemd, net als met onze voorgangers die geen oplossing voor de problemen van de Vietnam-oorlog konden vinden". *(IHT, NRC/* H'blad)

WEST-EUROPA

BELGIË

BIJEENKOMST VAN HET PARLEMENT

Het op 17 dec. 1978 verkozen parlement (pag. 5 e.v) kwam op 11 jan. voor de eerste maal in openbare vergadering bijeen. De kamerleden legden de eed af. In de Senaat, die nog niet volledig samengesteld was, legden alleen de rechtstreeks verkozen en de provinciale senatoren de eed af; de .,nationale" senatoren werden op 17 jan. gecoöpteerd. In afwachting van de vorming van de nieuwe regering werd de benoeming van de vaste bureaus verdaagd.

Nieuwe Kamer

De samenstelling van de nieuwe Kamer per arrondissement is als volgt:

Aalst
CVP: R. Otte, Gh. Willems; BSP: M. Galle, P. van der Niepen; PVV: W. van Renterghem*; VU: J. Caudron.

Oudenaarde
CVP: J. Verroken; PVV: H. de Croo, A. de Cordier*.

Gent-Eeklo
CVP: W. Martens, A. d'Alcantara, A. Deneir, A. Coppieters, M, de Weweire; BSP: G. Temmerman, L. Danschutter; PVV: W. de Clercq; E. Flamant, O. van Belle*; VU: Fr. Baert; P. van Grembergen.

Sint-Niklaas
CVP: M. Smet*, L. Lenaerts, O. Demey: BSP: A. van Lent.

Dendermonde
CVP: J. Lenssens, R. Uyttendaele; BSP: G. Boeykens; PVV: V. Verberckmoes.

Brugge
CVP: D. Coens, E. Desutter; BSP: Fr. van Acker; PVV: A. Claes; VU: P. Leys*.

Kortrijk
CVP: M. Olivier, A. Steverlynck, F. Demeulenaere-Dewilde; BSP: M. Bourry, M. Vandenhove*; PVV: A. Kempinaire.

Veurne-Diksmuide-Oostende
CVP: A. Claeys, M. L. Tyberghien-Vandenbussche; BSP: A. Laridon; PVV: R. Bonnel; VU: E. Vansteenkiste.

Roeselare-Tielt
CVP: R. Gheysen, E. Vankeirsbilck, A. Bourgeois*; BSP: G. Nyffels; VU: L. van Biervliet*.

Ieper
CVP: P. Breyne*, PVV: A. Duclos-Lahaye*.

Aarlen-Marche- aste en aken
PSC: Ch. F. Nothomb; PS: M. Remacle; PRLW: L. Olivier.

Neufchâteau-Virton
PSC: J. Michel, H. Pierret.

Hoei-Borgworm
PSC: Fr François; PS' E. Lcburton; RW: J. Fiévez*

Luik
PSC: J. P. Grafé, M. Hansenne, Gh. Hiance*: PS: A. Cools, G. Mathot, J. M. Dehousse, Cl. Dejardin. G. Onkelinx, A. van der Biest, E. Rigo*; PRLW: J. Defraigne, J. Gol; RW: H. Mordant*; PCB: M. Levaux.

Verviers
PSC: G. Schyns, M. Wathelet; PS: Y. Ylieff; PRLW: A. Damseaux, A. Evers*.

Dinant-Philippeville
PSC: E. Wauthy; PS: R. Delizée; PRLW: Ch. Cornet d'Elzius

Namen
PSC: L. Remacle, R Marchal; PS: R. Denison, B. Anselnie: PRLW: Ch. Poswick.

Antwerpen
CVP: L. Tindemans. K. Blanckaert, H. Suykerbuyk, Fr. Swaelen, T. Declercq, W. Demeester-De Meyer, F. Smets, F. Cauwenberghs, M. Dielens; BSP: J. van Elewyck, J. Mangelschots, H. Cools, L. Detiège, L. Hancké; PVV: Fr. Grootjans, K. Poma, J. Buchmann*; VU: H. Schiltz, A. de Beul; VB: K. Dillen*.

Mechelen
CVP: G. Verhaegen, J. van Dessel, L. van den Brande; BSP: J. Ramaekers; PVV: L. van de Velde*; VU: J. Somers.

Turnhout
CVP: J. Dupré, R. van Rompaey, R. Peeters, Fr. Tanghe; BSP: J. Adriaensens-Huybrechts, J. Sleeckx*; PVV: W. Taelman';.

Hasselt
CVP: L. Dhoore, G. Beerden*, F. Aerts*; BSP: W. Claes, E. Baldewijns; PVV: M. Vreven; VU: W. Desaeyere.

Tongeren-Maaseik
CVP: L. Kelchtermans, M. Rutten, Chr. Moors, A. Rutten; BSP: L. Vanvelthoven; PVV: F. Colla; VU: P, Gabriels.

Brussel
CVP: R. van Elslande, H. Steyaert, P. de Keersmaeker, A. Diegenant, H. Weckx, G. Cardoen*; PS: H. Simonet, H. Brouhon, A. Degroeve. A. Moock; PVV: A. de Winter, L. de Grève; PSC: P vanden Boeynants, J Desmarets, J. L. Thys*, F. Herman*; BSP: R. de Wulf, V. Vanderheyden*; PL: G. Mundeleer; VU: V. Anciaux, J. Valkeniers; FDF: A. Spaak-Danis, L. Defosset, L. Outers, Fr. Persoons, R. Nols, P. Havelange, G. Clerfayt, B. Risopoulos, G. Brasseur, M. Banneux, L. Bernard; CPB: L. van Geyt; URTD/RAD: R. Hendrick*.

Leuven
CVP: M. Eyskens, J. Henckens, A. Devos, P. de Vlies; BSP: H. Boel, L. Tobback; PVV: G. Sprockeels, F. Pans*; VU: W. Kuijpers.

Nijvel
PSC: M. Plasman, G. Ryckmans-Corin; PS: A. Scokaert; PRLW: S. Kubla, L. Michel*.

Charleroi
PSC: Ph. Maystadt, J. Le Hardy de Beau-

* De namen van de nieuw verkozen kamerleden.

lieu*; PS: E. Glinne, A. Baudson, Ph. Busquin*, J. van Cauwenberghe, J. van Gompel*; PRLW: E. Knoops; RW: R. Moreau; PCB: G. Glineur*.

Bergen (Mons)

PSC: A. Ducobu; PS: R. Urbain, Y. Biefnot, R. Leclercq; PRLW: M. Tromont; PCB: N. Dinant*.

Zinnik
PSC: R. Jérôme; PS: L. Hurez, R Gondry; PRLW: G. Pierard.

Thuin
PCS: A. Lernoux; PS: W. Burgeon; RW: P. H. Gendebien.

Doornik-Aat-Moeskroen
PSC: R. Devos, P. Deschamps; PS: J. Delhaye, J. Perdieu. G. Brenez; PRLW: A. Bertouille. P. Maistriaux*.

Vrouwelijke kamerleden

In de vorige Kamer zetelden 15 vrouwen: CVP: C. Boeracve, W. Demeester, Fr. Demeulenaere, G. Devos, M. de Weweire, Gr. Dielens, R. Steyaert, M. Tyberghien; BSP: J. Adriaensens, L. Detiège; VU: N. Maes; PVV: D. D'Haeseleer; PS: G. Brenez; FDF: M. Banneux, A. Spaak.
Zij werden allen herkozen, behalve C. Boeraeve en N. Maes, en ook D. D'Haeseleer die echter geen kandidate meer was. In de nieuwe Kamer zetelen zestien vrouwen. Nieuw verkozen zijn M. Smet (CVP). A. Duclos (PV), G. Ryckmans (PSC) en N. Dinant (PCB).

Samenstelling van de Senaat

De i06 rechtstreeks verkozen en de 50 door de provincieraden verkozen senatoren hebben op 17 januari 25 „nationale" leden gecoöpteerd. Daarmee is de nieuwe Senaat volledig samengesteld. (Prins Albert is van rechtswege lid van de Senaat.)

De rechtsteeks verkozen senatoren (per arrondissement):

Antwerpen
CVP: R. de Backer-Van Ocken, P. Akkermans, F. Vanderborght, R. Gijs, J. Vangeel; BSP: W. Calewaert, J. Wijninckx, J. van den Eynden; PVV: F. Boey; VU: H. de Bruyne.

Mechelen-Turnliout
CVP: C. de Clercq, J. Verhaegen, J. de Seranno, A. Verbist; BSP: F. Houben; PVV: H. Vanderpoorten; VU: W. Jorissen.

Brussel
CVP: J. Chabert, L. Lindemans, M. Panneels-Van Baelen; PVV: J. Bascour; BSP: E. Coppens; VU: B. Maes; PS: G. Cudell, L. Radoux; PSC: C. Goor-Eyben, E. Poullet*; PL: A. Demuyter; FDF: A. Lagasse, J. Lepaffe, R. Gillet, L. Mathieu-Mohin. G. Désir, A. Delpérée.

Leuven
CVP: A. Lagae, E. Leemans; BSP: E. Bogaerts; PVV: J. Daems.

Nijvel
PS: R. Basecq; RW: J. Humblet*; PVV: A. Bernaerts-Viroux*.

* De namen van de nieuw verkozen kamerleden.

Bergen-Zinnik
PS: M. Bury, F. Delmotte, E. Hismans; PSC: P. Mainil; PRLW: A. Lagneau.

Charleroi-Thuin
PS: J. Hoyaux, T. Toussaint*; PSC: A. Califice, L. Gillet; PRLW: J. Mayence-Goossens*; RW: J. Cerf*; PCB: R. Dussart.

Doornik-Aat-Moeskroen
PS: G. Spitaels, J. Dulac; PSC: J. Kevers.

Luik
PS: I. Pétry, F. Donnay, Ch. Bailly; PSC: H. Hanquet, M. Paulus; RW: P. Bertrand; PRLW: Fr. Perin.

Hoei-Borgworm
PS: E. Lecoq; PSC: R. Dataille*

Verviers
PS: A. Daulne*; PSC: G. Gramme; PRLW: J. Gillet.

Gent-Eeklo
CVP: M. van Herreweghe, A. van Nevel, G. Turf-Demunter; BSP: A. Canipel; PVV: J. Pede; VU: van Ooteghem.

Sint-Niklaas-Dendermonde
CVP: E. Cooreman, J. Vergeylen; BSP: J. Degraeve; PVV: O. van den Broeck*.

Aalst-Oudenaarde
CVP: W. Verleysen; BSP: W. Vernimmen; PVV: E. Cuvelier; VU: G. de Rouck*.

Brugge
CVP: R. Windels, M. Vandewiele; BSP: O. Carpels.

Veurne-Diksmuide-Oostende
CVP: J. van Canneyt; PVV: M. Decoster*

Roeselare-Tielt
CVP: R. Vannieuwenhuyze; BSP: R. Hostekint*.

Kortrijk-Ieper
CVP: A. Lavens; BSP: A. de Rore; PVV: H. Lahaye; VU: M. Capoen.

Hasselt-Tongeren-Maaseik
CVP: Cl. Smitt, L. Croux, F. Vangronsveld, T. Smeers; BSP: J. Férir; PVV: E. Vandersmissen; VU: R. Vandekerkhove.

Aarlen-Marche-Bastenaken-Neufchateau-Virton
PS: H. Cugnon; PSC: G. Lutgen*.

Namen
PS: E. Lacroix, R. Belot*; PSC: A. Humblet; PRLW: M. Toussaint.

De provinciale senatoren (per provincie):
Antwerpen
CVP: H. Deleeck, Z. de Loore-Raeymaekers, P. Nauwelaerts, J. van den Nieuwenhuijsen*; BSP: I. Egelmeers, H. Adriaensens; PVV: J. Nutkewitz*; VU: C. van Elsen.

Oost-Vlaanderen
CVP: W. Claeys, P. D'Hondt-Van Opdenbosch, F. de Bondt; BSP: G. de Smeyter*; PVV: R. D'Haeyer; VU: M. Coppieters.

West-Vlaanderen
CVP: A. Vanhaverbeke, A. Vandenabeele, C. Planckaert-Staessens*; BSP: A. de Coninck; PVV: R. Declercq*.

Limburg
CVP: J. Gerits, W. Mesotten; PVV: M. Kenens*

Brabant
CVP: L. Vanackere, F. Piot, P. de Kerpel: BSP: L. de Pauw-Deveen'*; PVV: S. Février; RW: G. Neuray*; PS: V. Féaux*; PSC: D. Noël de Burlin*, Y. de Monceau de Bergendal; FDF: M. Payfa, S. Moureaux.

Henegouwen
PS: A. Meunier, M. Busieau, R. van Spitael; PSC: P. de Stexhe; PRLW: J. Coen; CPB: Cl. Renard*.

Luik
PS: M. Remy-Oger*, G. Paque, F. Hubin*: PSC: G. Flagothier; PRLW: P. Descamps.

Namen
PS: E. Deworme*; PSC: A. Tilquin; RW: Y. de Wasseige*.

Luxemburg
PSC: Ch. Hanin, R. Conrotte; PS: J. Poulain*.

De nationaal gecoöpteerde senatoren:

— legden de eed af in het Nederlands:

CVP: R. Vandekerckhove, M. Dewulf, G. Geens, R. Kuylen, N. Staels-Dompas, M. Storme, J. van Waterschoot; BSP: J. Nauwelaerts-Thues, W. Seeuws, E. de Baere; PVV: L. Herman-Michielsen, L. Waltniel; VU: Fr. van der Elst, R. Vandezande.

— legden de eed af in het Frans:

PS: F. Lambiotte, A. Sweert, A. Goossens*, Fr. Guillaume, R. Lallemand*; PSC: J. Sondag, D. André, Ch. van de Put; PRLW: R. Henrion*; FDF: E. Guillaume; RW: J. Bonmariage*.

* De namen van de nieuw verkozen senatoren.

DE NIEUWE SENAAT

	Rechtstreeks	Provinciaal	Gecoopteerd	Totaal	
CVP	29	15	7	**51**	(+ 2)
PSC	12	7	**3**	22	(+ 1)
PS	18	9	5	**32**	(s.q.)
BSP	13	**5**	3	**21**	(+ 1)
PVV	11	5	2	18	(+ 4)
PRWL	**5**	2	1	8	(— 2)
PL	1		—	1	(— 1)
VU	7	**2**	**2**	11	(— 6)
FDF	6	**2**	1	9	(+ 1)
RW	3	**2**	**1**	6	(— 1)
PCB	1	**1**	—	2	(+ 1)

ZETELVERDELING RECHTSTREEKS VERKOZEN SENATOREN

Arrondissementen	te verdelen zetels	CVP of PSC		BSP of PSB		PVV of PRLW-PL		RW of FDF'		VU		KP	
		'77	'78	'77	'78	'77	'78	'77	'78	'77	'78	'77	'78
Antwerpen	10	4	5	3	3	1	1	—	—	2	1	0	0
Mechelen-Turnhout	7	4	4	1	1	1	1	—	—	1	1	0	0
PROV. ANTWERPEN	17	8	9	4	4	2	2	—	—	3	2	0	0
Brussel	17	5	5	2	3	3	2	5	6	2	1	0	0
Leuven	4	2	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Nijvel	3	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0
PROV BRABANT	24	8	7	4	5	4	4	6	7	2	1	0	0
Bergen-Zinnik	5	1	1	3	3	1	1	0	0	—	—	0	0
Charleroi-Thuin	7	1	2	3	2	1	1	1	1			1	1
Doornik-Aat-Moeskroen	3	1	1	2	2	0	0	0	0	—		0	0
PROV HENEGOUWEN	15	3	4	8	7	2	2	1	1	—	—	1	1
Luik	7	2	2	3	3	1	1	1	1	—	—	0	0
Woei-Borgworm	2	0	1	2	1	0	0	0	0	—	—	0	0
Verviers	3	1	1	1	1	1	1	0	0	—	—	0	0
PROV. LUIK	12	3	4	6	5	2	2	1	1	—	—	0	0
PROV. LIMBURG (HASSELT)	7	4	4	1	1	1	1	—	—	1	1	0	0
PROV. LUXEMBURG (AARLEN)	2	1	1	1	1	0	0	0	0	—	—	0	0
PROV. NAMEN (NAMEN)	4	1	1	2	2	1	1	0	0	—	—	0	0
Gent-Eeklo	6	3	3	1	1	1	1	—	—	1	1	0	0
St.-Niklaas-Dendermonde	4	2	2	1	1	0	1	—	—	1	0	0	0
Aalst-Oudenaarde	4	1	1	1	1	2	1	—	—	0	1	0	0
PROV O.-VLAANDEREN	14	6	6	3	3	3	3	—	—	2	2	0	0
Brugge	3	2	2	1	1	0	0	—	—	0	0	0	0
Veurne-Diksm.-Oostende	2	1	1	1	0	0	1	—	—	0	0	0	0
Roeselare-Tielt	2	1	1	0	1	0	0	—	—	1	0	0	0
Kortrijk-Ieper	4	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	0	0
PROV W-VLAANDEREN	11	5	5	3	3	1	2	—	—	2	1	0	0
Totaal	106	39	41	32	31	16	17	8	9	10	7	1	1

* De zetelverdeling per taalgroep in het arrondissement Brussel ziet er voor de senaat als volgt uit. PSB 2 (—), BSP 1 (+1), CVP 3 (—), PSC 2 (—), PVV 1 (—), VU 1 (— 1).PL 1 (— 1) en FDF 6 (+1)

HET GEVAL-BERNAERTS

Aan Franstalige zijde heeft de verkiezing van mevr. Aline Bernaerts-Viroux (geb. 1931 te Diest) tot PVV-senator in het Waalse arrondissement Nijvel, betwisting uitgelokt. De Vlaamse liberalen wonnen die senaatszetel via apparentering, dank zij PVV-stemmenoverschot in het Vlaamse arrondissement Leuven en het t eetalige arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde.

De wet van 3 juli 1971 bepaalt dat de parlementsleden. gekozen in het Nederlandse taalgebied, tot de Nederlandse taalgroep van het parlement behoren en in de Nederlandse cultuurraad zetelen. De gekozenen van het Franse taalgebied behoren tot de Franse taalgroep en zetelen in de Franse cultuurraad. De gekozenen van het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, de provinciale senatoren van Brabant en de nationaal gecoöpteerde senatoren worden ingedeeld op grond van de taal, waarin de eed het eerst wordt afgelegd. (Sommige parlementsleden leggen de eed in meer dan één taal af.)

Ofschocn het arrondissement Nijvel in het Franse taalgebied ligt, werd van Franstalige zijde gesteld dat de Vlaarnse PVV-senator Aline Bernaerts, die de eed in het Nederlands bad afgelegd, niet bij de Franse taalgroep kon worden ingedeeld en evenmin in de Franse cultuurraad mocht zetelen.

De kwestie kwam reeds op 17 jan. ter sprake in de Senaat, waar FDF-fractievoorzitter Lagasse vroeg het punt aan de orde te stellen. De woordvoerders van de Vlaamse fracties betoogden dat het verzoek niet ontvankelijk was, aangezien het uitblijven van de benoeming van het vaste bureau een normale werking van de Senaat alsnog verhinderde. Na een vrij vinnig debat besliste de Senaat, op voorstel van PVV-fractievoorzitter Vanderpoorten, het punt op een later tijdstip ten gronde te bespreken.

Op 18 jan. maakte Lagasse de kwestie echter aanhangig op de openingsvergadering van de Franse cultuurraad. (Aline Bernaerts woonde die vergadering, op verzoek van Vanderpoorten, niet bij) Tijdens de bespreking was iedere woordvoerder het erover eens, dat een senator, mede verkozen door Vlaams stemmenoverschot in niet-Waals gebied en die daarenboven de eed had afgelegd in het Nederlands, niet thuishoorde in de Franse gemeenschap. De meningen liepen echter uiteen over de te volgen procedure. Christen-democraten en liberalen drongen aan op een aanpassing van de wet van 1971, maar weigerden A. Bernaerts uit te bannen. Socialisten, communisten en FDF/RW vroegen de raad een motie te beslissen, dat Bernaerts niet tot de Franse cultuurgemeenschap behoorde én geen deel uitmaakte van de Franse cultuurraad.

Dat laatste standpunt werd tenslotte goedgekeurd met **74** tegen **42** stemmen. Drie leden (du Monceau de Bergendal, Rijckmans en Hendrick) onthielden zich.

CULTUURRADEN

De nieuwe cultuurraden zijn op 18 januari voor de eerste maal bijeengekomen. De benoeming van de vaste bureaus werd verdaagd tot na de vorming van de regering. De raden zijn als volgt samengesteld:

Nederlandse cultuurraad

CVP	108	(+ 3)
BSP	47	(s.q.)
PVV	39	(+ 8)
VU	25	(—12)
CPB	1	(s.q.)
VB	1	(+ 1)

Franse cultuurraad

PS	64	(— 3)
PSC	47	(+ 2)
PRLW	22	(— 2)
FDF	20	(+ 2)
RW	10	(— 2)
PCB	5	(+ 3)
PL	2	(— 2)
URTD	1	(+ 1)
PVV*	1	(+ 1)

* De Vlaamse senator A. Bernaerts-Viroux, verkozen te Nijvel.

OOST-EUROPA

ALBANIË

VERSLECHTERING BETREKKINGEN MET CHINA

In de tweede helft van 1977 is duidelijk geworden, dat de politieke leiders van Albanië zeer kritisch staan jegens de koers die het nieuwe bewind in Peking na de dood van voorzitter Mao Zedong (Mao Tse-toeng) is ingeslagen (pag. 582 /1 e.v.-1977).

Later in dat jaar en in de loop van 1978 zijn de betrekkingen tussen Albanië en de Chinese Volksrepubliek verder verslechterd.

Bij de viering van de 65-ste verjaardag van de Albaanse onafhankelijkheid alsmede van de 33-ste verjaardag van de bevrijding van de Duitse bezetting, resp. op 28 en 29 nov. 1977, sprak de Albaanse premier Mehmet Shehoe redevoeringen uit, waarin hij opnieuw kritiek uitte op de Chinese theorie van de drie werelden. Volgens deze theorie bestaat de wereld uit twee supermogendheden, de overige industriestaten en de Derde Wereld van ontwikkelingslanden. Beide laatste zouden zich aaneen moeten sluiten tegen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie.

In zijn redes in nov, 1977 viel premier Shehoe degenen, die de theorie der drie werelden naar voren brachten, aan als ,,de nieuwe ijverige advocaten en vurige verdedigers van de belangen van de VS-imperialisten en van de reactionaire Westelijke bourgeoisie".

Shehoe verklaarde verder o.m.: ,,Geen volk van de z.g. Derde Wereld kan het verlangen van de verdedigers van deze theorie aanvaarden en een bondginootschap met de kolonialistische bourgeoisie aangaan, dat tot slavernij leidt.

Sowjet ,,sociaal-imperialisme" was naar het oordeel van Shehoe ,,de gezworen vijand van de revolutie en van de volkeren", maar het imperialisme van de VS vond hij ,,niet minder gevaarlijk" en geenszins ,,in het defensief en op de terugtocht", zoals de Chinezen beweerden.

China staakt hulp aan Albanië

Op 11 juli 1978 werd in Peking bekend gemaakt, dat de regering van de Chinese Volksrepubliek de Albaanse regering ervan op de hoogte gebracht had, dat m.i.v. 7 juli China alle economische hulp aan Albanië zou staken, alle lopende samenwerkingsprojecten zo spoedig mogelijk zou beëindigen en alle Chinese deskundigen in Albanië uit dat land zou terugtrekken, terwijl Albaanse studenten in China naar huis moesten terugkeren.

De Chinese beslissing werd op 12 juli 1978 in Tirana, de hoofdstad van Albanië, bevestigd in een officiële s-erklaring, waarin de Chinese stap een ,,eenzijdige en willekeurige" actie en een ,,bewuste en weloverwogen" maatregel genoemd werd.

Verder weid in deze verklaring gezegd, dat hel Albaanse volk steeds gevoelens van vriendschap en achting voor het Chinese volk gekoesterd heeft. Maai- de Chinese leiding had met ,,de arrogantie van een grote mogendheid" de overeenkomsten tussen beide landen geschonden en de vriendschap bewust verstoord.

Tenslotte werd China ervan beschuldigd gebroken te hebben met het marxisme-leninisme, samen te werken met imperialisten en reactionairen en te falen bij het steunen van echte revolutionairen.

De Chinese regering gaf op 13 juli een verklaring uit, waarin o.m. het volgende gezegd werd: ,,Alle feiten tonen aan, dat de Albaanse leiding besloten heeft een anti-Chinese koers te volgen, bewust een eind gemaakt heeft aan de overeenkomsten tussen beide landen, waarin wordt voorzien in Chinese hulp aan Albanië, Chinese deskundigen heeft belasterd en geprobeerd heeft verzonnen beschuldigingen tegen hen te verzinnen en de economische en militaire samenwerking tussen China en Albanië op een geplande en systematische manier heeft gesaboteerd, het daarmee onmogelijk makend om met ons werk van hulp voort te gaan".

Als gevolg van de Chinese beslissing verlieten op 13 en 20 juli 104 Albaanse studenten China en vertrokken op 18 en 20 juli 513 Chinese experts uit Albanië.

Bij het nemen van het besluit de hulp aan Albanië te beëindigen is mogelijk voor de Chinese leiding een punt van overweging geweest, dat op 24 juni 1978 in het dagblad Zeri i Populit een artikel gepubliceerd was, waarin openlijk de zijde van Vietnam gekozen werd in het conflict van dit land met Cambodja. Zeri i Populit is het officiële orgaan van de Albaanse communistische partij.

Open brief CC *Albaanse* communistische partij

Het Centrale comité van de Albaanse communistische partij en de Albaanse regering publiceerden op 29 juli 1978 een open brief, gericht aan het CC van de Chinese communistische partij en de regering van China. Hierin werden de Chinese leiders beschuldigd van grootheid~\\-aanzin en verraad van he? communisme.

Van de Chinese beslissing om de hulp aan Albanië stop te zetten werd gezegd, dat dit een poging vormde om Albanië's economie en defensie te saboteren als straf voor zijn weigering Pekings lijn te volgen.

Pekings behandeling van Albanië en zijn weigering te luisteren naar de Albaanse bezwaren tegen zijn buitenlandse politiek ,,verraden niet alleen grootheidswaanzin, maar ook angst om de correcte en principiële marxistisch-leninistische argumenten van onze partij onder ogen te zien".

In de brief werd verder gezegd, dat Tirana al in het begin van de jaren zestig twijfels had over Pekings ideologische standvastigheid. Als voorbeeld werd gegeven, dat, ,,terwijl onze partij vastbesloten de strijd tegen het revisionisme van Chroesjtsjow doorzette, het Chinese leiderschap aarzelde en geen duidelijk anti-Chroesjtsjow-standpunt innam".

Een verdere oorzaak van de verkoeling tussen Albanië en China was de toenadering tussen de Chinese Volksrepubliek en Joego-Slavië (pag. 580/1 e.v.-1977 en 563/3 e.v.-1978): „Uw verzoening met Tito en de verdachte allianties, die u in de Balkan tracht te smeden vormen een groot gevaar voor de volkeren op het schiereiland," aldus de Albaanse brief.

Volgens Tirana drijft China bovendien steeds verder af van het marxisme-leninisme en van het internationale proletariaat: ,,China werkt samen met het Amerikaanse imperialisme, de internationale bourgeoisie en de reactie," zo liet men weten.

Voortgaande kritiek op China. Toenadering tot kapitalistische Europese staten

In Zeri i Populit van 3-9-'78 werd gezegd, dat het het ,,voornaamste doel" van de Chinese buitenlandse politiek was „zichzelf met het VS-imperialisme te verbinden ten einde een barrière op te werpen tegen de expansionistische strevingen van de SU om vervolgens in staat te zijn de plaats van de laatste in te nemen". De krant veroordeelde het

Enver Hoxha

Chinees-Japanse vriendschapsverdrag (pag. 529 e.v. en 587/2 e.v.-1978), dat tot een wereldoorlog zou kunnen leiden. Verder had de krant kritiek op het bezoek van voorzitter en premier Hua Kuofeng (Hoea Koeo-feng) aan Perzië (pag. 565/3-1978), dat ,,een ernstige belediging van het volk van Perzië" werd genoemd. Tenslotte werd een veroordeling uitgesproken van het Chinese beleid in Zuidoost-Azië, dat het conflict tussen Vietnam en Cambodja, ,,twee naburige broedervolken", zou aanstichten.

Daarnaast werd in dit artikel gezegd: ,,Albanië heeft bewezen en zal altijd bewijzen, dat het een onverzoenlijke vijand van het Sowjet-sociaal-imperialisme is."

De Albanese partijleider, Enver Hoxha, sprak op 20 sept. 1978 een rede uit, waarin hij aankondigde, dat Albanië bereid is ,,vriendschappelijke economische en culturele betrekkingen te ontwikkelen" met ,,bourgeois-staten, die zich houden aan een aantal democratische tradities en die bepaalde hervormingen toestaan".

Hoxha hield op 8 nov. opnieuw een rede, waarin hij o.m. het volgende zei:

,,Albanië beoogt betrekkingen te ontwikkelen met de revisionistische zowel als de kapitalistische landen tot wederzijds voordeel en op basis van respect voor gelijkheid, soevereiniteit en niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden."

Als landen, die hiervoor i.h.b. in aanmerking kwamen, noemde hij ,,de Scandinavische landen, Oostenrijk, België, Frankrijk, Nederland en Zwitserland, die goede bedoelingen met betrekking tot Albanië hebben".

Hoxha zei ook te hopen op voortzetting van de goede betrekkingen met Griekenland. Turkije en de ,,goede ontwikkelingen" in de Joegoslavisch-Albaanse relatie.

Commentaar

In het *NRC/H'blad* van 6 okt. 1978 werd commentaar geleverd op de hierboven beschreven ontwikkelingen.

Aan dit artikel is het volgende ontleend:

Na de breuk met China heeft Albanië, dit laatste bolwerk van stalinisme, geen ideologische vrienden meer in de communistische wereld. Tegelijkertijd heeft Tirana zich opgeworpen als de enige vertegenwoordiger van de juiste leer en heeft het de rol van Peking overgenomen als lichtend voorbeeld van al die kleine communistische splinterbewegingen in West-Europa die zich tooien met de toevoeging ,,m.-l." — dat wil zeggen marxistisch-leninistisch.

De ideologische isolatie heeft de Albanezen economisch echter in een lastige situatie gebracht. Het land beschikt weliswaar over een groot aantal grondstoffen — chroom bijvoorbeeld — maar niet over de nodige kennis en technische uitrusting om die zonder hulp van buitenaf te exploiteren.

De Chinees-Albaanse samenwerking maakte voor een land met 2 mln in oners een belangrijk deel uit van de economie: China heeft in de loop van de jaren meer dan 5 mrd dollar aan economische en militaire hulp in de Albaanse economie gepompt, terwijl de jaarlijkse bilaterale handel ongeveer 100 mln dollar, dat is een derde van de totale Albaanse handel met het buitenland, bedroeg.

Het is niet voor het eerst dat Tirana in een dergelijke precaire positie is gemanoeuvreerd. In 1948 was het Joego-Slavië waarmee de nauwe betrekkingen van die tijd werden verbroken, omstreeks 1960 brak Tirana met Moskou, nadat de Comecon-partners zich onwillig hadden getoond Albanië te helpen na een misoogst en Chroestsjow in ruil voor steun het inrichten van een marinebasis aan Albaniës Adriatische kust had gesuggereerd.

Het is wel voor het eerst dat Albanië in de socialistische wereld geen partners meer heeft te kiezen om een economisch en politiek bondgenootschap aan te gaan. Vriendelijke gebaren vanuit Moskou zijn in elk geval de afgelopen anderhalf jaar op geen enkele wijze door Tirana beantwoord.

Dat verbiedt de rigide ideologische opstelling van het Albaanse regime.

Nu Marx, Engels, Lenin noch Stalin Albanië enig soelaas kunnen bieden bij de oplossing van hun economische problemen, ziet Tirana zich gedwongen contact te zoeken met de kapitalistische wereld. Dat wordt natuurlijk niet met zoveel woorden gezegd, maar het was wel de essentie van wat Enver Hoxha, de bijna 70 jaar oude Albaanse leider op 20 sept. zei over Albaniës betrekkingen met landen die, ,,ook al hebben zij een ander sociaal systeem, een welwillende politiek tegenover ons land voeren".

Albanië maakt, zo zei Hoxha, een duidelijk onderscheid tussen die ,,bourgeois-staten die zich houden aan een aantal democratische principes en bepaalde hervormingen toestaan" en degene die dat niet doen. Met het eerste soort landen is Albanië bereid ,,vriendschappelijke economische en culturele betrekkingen" te onderhouden.

Het was in die rede voor het eerst dat de Albaanse partijleider een verkla ing gaf voor het proces van toenadering tot een aantal ,,bourgeois"-landen dat al enige tijd aan de gang is.

Vorige maand bracht een 19-man sterke Zwitserse delegatie van zakenmensen een bezoek aan Albanië, deze week zijn het de Nederlanders, maar ook landen als India, Mexico, Algerije, Zweden. Frankrijk en Oostenrijk genieten de eer ingedeeld te zijn in Hoxha's categorie van landen die Albanië met welwillendheid tegemoet treedt. De meest tastbare ,,opening naar rechts" die Hoxha tot nu toe heeft gedaan betreft Griekenland, dat in april 1978 zelfs een geregelde vlucht op Tirana mocht openen.

In hoeverre de toenadering tot de niet-socialistische wereld Albanië zai helpen om uit zijn dringende economische problemen te komen moet worden afgewacht. De leegte die China heeft achtergelaten is groot en het leefklimaat in dit achterlijkst~stukje van Europa is abominabel. Contacten met de meer dan dertig jaar lang vermaledijde kapitalisten zouden wel eens ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor de interne politieke situatie in Albanië, waar elke buitenlander nog steeds met een forse dosis achterdocht en soms zelfs vijandigheid wordt bekeken, waar godsdienst sinds 1967 bij de wet is verboden en elke besmetting door de buitenwereld tot nog toe is gemeden als de pest. De geschiedenis lijkt in Albanië in ieder geval weer eens te hebben gezorgd voor een staaltje van sublieme ironie: de breuk met het verre China op ideologische gronden dwingt dit land dat zelfs niet mee wilde doen aan de conferentie over vrede en samenwerking in Europa (CVSE) tot een praktisch realisme dat juist wel eens het einde van Albaniës isolement in Europa tot gevolg zou kunnen hebben. (N Z Z, F A Z, N R C/H'blad, Reuter, The Times, Le Monde)

(Vor. ber. pag. 582/1 e.v. - 1977)

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 12 nov. 1978 zijn verkiezingen gehouden voor het 250 leden tellende Albaanse parlement.

De redevoeringen van partijleider Hoxha van 20 sept. en 8 nov., waarvan hiervoor melding gemaakt is, werden gehouden n.a.v. de campagne voor deze verkiezingen.

Officieel werd de volgende uitslag van deze verkiezingen bekendgemaakt:

Van de 1.436.289 kiesgerechtigde burgers hebben 1,436,288 hun stem uitgebracht. Drie stemmen werden ongeldig verklaard. De overige stemmen waren uitgebracht op de alleen toegestane lijst van het Albaanse Democratische Front. (K C A, A d G)

EERSTE BIJEENKOMST NIEUWE PARLEMENT. HERVERKIEZING PRESIDIUM EN KABINET

Het nieuw gekozen Albaanse parlement kwam op 25 en 26 dec. voor zijn constituerende zitting bijeen.

Op deze vergadering werd het presidium van het parlement herkozen met aan het hoofd Hodsji Lesji, die

als voorzitter van het parlementspresidium fungeert als Albanees staatshoofd.
Vervolgens stemde het parlement in met het aftreden van de regering, waarna het de aftredende premier, Mehmet Shehoe. belastte met de vorming van het nieuwe kabinet.

Op 27 dec. stelde premier Shehoe het nieuwe. in vergelijking met het vorige vrijwel ongewijzigde, kabinet voor aan het parlement. De samenstelling van het kabinet was als volgt:

Premier - Mehmet Shehoe.
Eerste vice-premier - Adil Carcani.
Vice-premiers - Manoesj Miftioe; Pali Miska; Qirjako Mihali.
Voorzitter van de staatsplancommissie - Petro Dode; defensie - Mehmet Shehoe; binnenlandse zaken - Kadri Hazbioe; buitenlandse zaken - Nesti Nase; industrie en mijnbouw - Xhafer Spahioe (voordien tevens vice-premier); lichte industrie en voedselvoorziening - Kristaq Dollaku; landbouw - mevr. Themie Thomai; bouwnijverheid - Rahman Hankoe; onderwijs en cultuur - mevr. Tefta Cami; financiën - Haki Toska; telecommunicatie - Loean Babameto; buitenlandse handel - Nedin Hoxha; binnenlandse handel - Viktor Noesji; gezondheid - Llambi Zicishti.

In zijn regeringsverklaring ontkende premier Shehoe, dat Albanië zich na de breuk met China in een geïsoleerde positie zou bevinden.
Hij wees erop, dat Albanië met 82 staten diplomatieke betrekkingen onderhoudt. Bovendien stelde hij een gunstige ontwikkeling vast van de betrekking-n met Frankrijk, Oostenrijk, Zwitserland, België en een aantal andere Europese staten. Albanië wil geen betrekkingen onderhouden met de twee ,,imperialistische supermogendheden", de Ver. Staten en de Sowjet-Unie.
Tenslotte deelde Shehoe het parlement nog mee, dat China inmiddels ook de handelsbetrekkingen met Albanië had afgebroken. (Le *Monde, NZZ,* AP, AFP, The *Guardian)*

ROEMENIË

BETREKKINGEN MET HET WARSCHAUPACT

Op pag. 63/2 e.v.-1979 is verslag uitgebracht over de topconferentie van het Warschaupact van eind nov. vorig jaar. Daarbij is er melding van gemaakt, dat Roemenië op een aantal punten er andere standpunten op na hield dan de overige leden van deze organisatie (pag. 64/2-1979).
Dit feit is in de internationale pers uitvoerig becommentarieerd en geanalyseerd. Hierna volgt een overzicht van deze persreacties:

Le Monde, 28-11-78.

Roemenië heeft zijn laatste twist met de overige leden van het Warschaupact op een spectaculaire manier in de openbaarheid gebracht. Ceausescu heeft na zijn terugkeer niet alleen de partijleiding bijeengeroepen om goedkeuring te verkrijgen voor de door hem — tijdens het overleg tussen de leden van het Warschaupact op 22 en 23 november — aangenomen houding; hij heeft op zaterdag 25 november tevens een hele reeks volksdelegaties ontvangen om ze nadere informatie te verstrekken over de bijeenkomst te Moskou. Ook deze betuigden hun ,,totale instemming" met de binnen- en buitenlandse politiek van het staatshoofd.
Het geschil met Moskou gaat over minstens drie zaken: de evaluatie van het akkoord van Camp David en de huidige Egyptisch-Israëlische onderhandelingen, de militaire politiek van het Warschaupact en de ten aanzien van China en het Chinees-Vietnamese conflict aan te nemen houding.
Roemenië is het enige communistische land dat tegelijkertijd diplomatieke betrekkingen met Israël en de Arabische landen onderhoudt en contacten tussen beide partijen begunstigt. Anders dan zijn bondgenoten had het vorig jaar de reis van Sadat naar Jeruzalem goedgekeurd. Het ligt geheel in de lijn van het Roemeense beleid niet mede te werken aan een veroordeling van het akkoord van Camp David.
De werkelijke botsing tussen Boekarest en zijn partners betreft echter niet het Midden-Oosten, maar de militaire politiek van het Pact. Dit is in elk geval het enige aspect dat tijdens de vergaderingen van zaterdag 25 nov. werd beklemtoond. Ceausescu heeft zich tot tweemaal toe verzet tegen de door het Warschaupact voorgestelde maatregelen: toen een supplementaire verhoging van het budget aan de orde was en toen het ging om Roemeense medewerking aan gewapende acties in niet nader genoemde gebieden. Hij heeft met klem aan zijn landgenoten verzekerd dat hij te Moskou geen ander document heeft ondertekend dan de op 23 november gepubliceerde gemeenschappelijke slotverklaring. Dit zou erop kunnen wijzen dat de andere leden van het Pact nog meer teksten hebben geparafeerd. Men kan ook veronderstellen dat hulpverlening aan Vietnam aan de orde is gesteld.
Als eerste argument tegen nieuwe militaire maatregelen noemde Ceausescu dat er momenteel geen oorlogsgevaar dreigt, dat een uitzonderlijke inspanning zou rechtvaardigen. Zijn tweede argument betreft de onverenigbaarheid van nieuwe militaire uitgaven met een verbetering van de levensstandaard.
Achter deze motieven schuilt een diepgaand meningsverschil tussen Roemenië en zijn bondgenoten over de rol van het Warschaupact. Boekarest blijft gekant tegen een engagement van het Pact buiten Europa, hetgeen overigens strookt met de statuten van deze organisatie.

In de Financial Times van 28-11-78, schrijft Paul Lendvai dat Roemenië ook geconfronteerd werd met nieuwe pogingen om het Warschaupact te plaatsen onder een verenigd, door de Sowjet-Unie geleid commando in NAVO-stijl. Het hoogste orgaan is nu de raad van ministers van defensie, welke naar Roemeens inzicht alleen unaniem beslissingen kan nemen. Het punt is dat Roemenië het enige lid van het Warschaupact is dat geen Russische troepen of Russische adviseurs op zijn grondgebied heeft toegelaten. Het heeft zich buiten de militaire integratie gehouden.
Het zich toespitsende Russisch-Chinese conflict heeft een gevaarlijke situatie gecreëerd. Volgens onbevestigde berichten hebben de Russen of een van hun bondgenoten de toelating van Vietnam tot het Warschaupact voorgesteld. Ceausescu heeft in elk geval opnieuw verklaard dat het Roemeense leger alleen zijn gedragsverplichtingen zal vervullen bij een ,,imperialistische agressie in Europa". Intussen plaatst hij alle overige Oosteuropese regeringsleiders in het defensief. Zullen zij de nationale economische belangen opofferen aan additionele militaire uitgaven die hun Roemeense kameraad openlijk onnodig heeft genoemd?
De Russen kunnen alleen door een invasie Ceausescu tot de orde roepen, maar de Roemenen zullen het niet tot een onverqeeflijke provocatie laten komen. Hun strijdkrachten met hun steeds meer verouderend Russisch materiaal zou door het Russische leger onder de voet worden gelopen. De Russen zullen waarschijnlijk blijven opteren voor een combinatie van economische druk en indirecte politieke tegenaanvallen. Maar de situatie is gevaarlijk. De cruciale vraag is nu, hoe onvergeeflijk de laatste Roemeense provocatie in de ogen van de Kremlinleiders is.

Financial Times, 1-12-78, Paul Lendvai:

Roemenië staat voor een zenuwenoorlog, die al in bedekte vorm werd gevoerd door Polen, Hongaren en Tsjechoslowaken op de recente Warschaupact-top. Diplomatieke waarnemers zijn verdeeld over de opties die Moskou te beschikking heeft.
Militair-strategisch staat Roemenië zwak: omsingeld door Warschaupactlanden, telt het Roemeense leger 140.000 man en is het uitgerust met deels verouderde Russische tanks en gevechtsvliegtuigen. Deze strijdmacht kan de ruim 1300 km lange grens met de SU, waarin de wijde vlakten van Moldavië en Bessarabië. onmogelijk verdedigen.
Evenmin kan de marine de defensie aan van de 240 km lange Zwarte Zee-kust: de vloot telt 10.000 man en beschikt over zes kustvaartuigen, vijf raket-patrouillevaartuigen (met geleide Russische OSA-projectielen) plus een 34-tal motortorpedoboten (waarvan 20 Chinese).
Roemenië is in tegenstelling tot Tsjechoslowakije geheel door Oostbloklanden ingesloten en heeft alleen Joego-Slavië als bondgenoot. Ook de Roemeense luchtmacht (317 gevechtsvliegtuigen, waarvan 210 Russische MIG 21's) is slechts tot een beperkte defensie in staat.
Een gewapende aanval tegen Roemenië van het Warschaupact zou echter veel moeilijker te rechtvaardigen zijn dan de actie in Hongarije in 1956 of de invasie van 1968 in Tsjechoslowakije. Het zou in de wereld als pure agressie worden beschouwd: ideologische of politieke voorwendsels zouden moeilijk te bedenken zijn. Na 15 jaar van nationalistisch beleid, begonnen onder de Roemeense partijleider Gheorghiu-Dej, is het bijna onmogelijk Roemenen te vinden die Warschaupact-buurlanden tot interventie willen uitnodigen. Evenmin kan de SU in actie komen wegens ,,in gevaar komen van het socialisme" of wegens ,,het

de overhand krijgen van contra-revolutionaire krachten" (Hongarije/Tsjechoslowakije).
Bekend is dat Ceausescu de binnenlandse oppositie straf de pin op de neus zet en dat hij kan rekenen op de morele en politieke steun van Joego-Slavië en van bijna alle belangrijke mogendheden buiten het Warschaupact, met name de Verenigde Staten. China en de meeste niet-gebonden landen in Afrika en Azië. Ceausescu heeft door zijn vele reizen bekendheid gekregen als symbool van triomferend nationalisme van een klein land dat een onberekenbare supermogendheid naast zijn deur heeft.
Pogingen tot ondermijning en zaaien van verdeeldheid in de Roemeense top en in het leger, maken eveneens weinig kans na een jarenlang beleid van eigenzinnig buitenlands beleid, en zuiver houden van politieke top, legerleiding en veiligheidsdiensten.
Het is evenwel juist dat de 60-jarige Ceausescu met groeiende ontevredenheid te kampen heeft wegens de lage levensstandaard en beperkingen op buitenlandse reizen. Dit is duidelijk de reden van de koppeling (voor het eerst) van verzet tegen Russische suprematie en verhoging van militaire uitgaven met het programma (onder de huidige Vijfjarenplan) tot verhoging van het levenspeil.
Een andere potentiële haard van onrust is de Hongaarse minderheid (2 mln), maar deze minderheid is niet pro-Russisch en ook de Hongaarse partijleider weet dat het Hongaarse nationalisme eerder anti-Russisch dan anti-Roemeens is. In 1968. toen soortgelijke Roemeens-Russische spanningen heersten, zocht Ceausescu naar verzoening met de Hongaarse en Duitse minderheid; de kans bestaat dat hij ook nu weer deze koers zal kiezen.
Niet op militair, maar op economisch gebied lijkt de Sowjet-Unie in staat tot het uitoefenen van pressie op de Roemenen. De SU exporteert nog steeds het leeuweaandeel van de 11,7 mln ton ijzererts die Roemenië nodig heeft, en levert 2,6 mln ton cokes-kolen; dit ondanks het feit dat het Russische aandeel in de Roemeense buitenlandse handel is teruggelopen van 40% in het begin van de jaren '60 tot 18.8% in 1976. Dankzij de eigen aardolievoorraden en de zorgvuldig opgebouwde relaties met het Midden-Oosten en de OPEC-olieleveranciers hoeft Roemenië geen olie uit de SU te betrekken. Onder het lopende Vijfjarenplan moet voorts de buitenlandse handel stijgen met 109% terwijl de stijging van de handel met de SU op 70% is bepaald. Roemenië drijft momenteel voor minder dan 40% handel met de Comecon-partners.
Pogingen in het verleden economische druk uit te oefenen hebben echter weinig indruk op de Roemenen gemaakt (vertragen van leveranties, uitvoering van contracten binden aan goed politiek gedrag). Het blijft daarom de vraag of de SU en haar partners tot een dergelijke bedekte economische krijg zullen overgaan. Blijkens het jongste Russisch-Roemeense handelsprotocol levert Moskou Boekarest metaal, gereedschappen en machinerieën, mijnbouwuitrustingen, transportmiddelen, chemicaliën, bouw- en marinebenodigdheden, vliegtuigonderdelen, landbouwwerktuigen, ijzererts, cokes, fosfaten enz.
Brezjnew weet uit bittere ervaring dat economische pressie de Roemeense leiders niet kan bewegen tot wijziging van hun beleidsbeginselen. De meeste waarnemers verwachten dan ook niet dat Moskou tot een economische blokkade zoals tegen Joego-Slavië in de periode 1948-1953 zal overgaan. Veel hangt echter van bet toekomstig Roemeens gedrag af. Aangenomen wordt dat spoedig een Russische of Warschaupact-protestnota aan de Roemenen zal worden aangeboden. Maar dat zou slechts de inleiding zijn tot een reeks van gebeurtenissen waarvan de afloop nog in nevelen is gehuld.

In de Financial Times (van 4-12-'78) wordt in het hoofdartikel gewezen op de beperkte macht van de Sowjet-Unie, naar aanleiding van de problemen met Roemenië. De commentator stelt dat Moskou de Roemenen militair de baas kan en hen het economisch zeer lastig kan maken. doch dat op de lange termijn noch militaire interventie, noch economische sancties de fundamentele problemen kunnen oplossen van een handhaven van de Sowjet-hegemonie in Oost-Europa. Dit omdat de ideologie daar aan het aftakelen is en nationalisme en het verlangen naar betere levensomstandigheden het voortouw nemen.

Manuel Lucbert schrijft in Le Monde (van 2-12-'78) uit Oosteiiropese bronnen te hebben vernomen dat de irritatie over Roemenië bij de andere Warschaupactlanden vooral ook te wijten is aan de sterke nadruk die van Roemeense zijde is gelegd op de herdenking van het feit dat Roemenië 60 jaar geleden tot nationale eenheid kwam. Die nationale eenwording vond plaats in een periode waarin de Roemcncn naar verwezenlijking van een Groot-Roemenië streefden, hetgeen met name bij Hongaren en Russen pijnlijke herinneringen oproept.

In The Observer (van 3-12-1978) schrijft Mark Frankland dat de mogelijke reden van Ceausescu's recente actie is dat hij tijdens de Warschaupact-top van Moskou plotseling met de neus is gedrukt op een voor de Roemenen onaanvaardbaar document, dat Ceausescu zou moeten ondertekenen. Dit nadat bij voorbesprekingen voor de top, met o.a. een bezoek van Gromyko en twee secretarissen van het centrale comité van de SU aan Boekarest, was overeengekomen alle gevoelige punten (geen veroordeling van China, geen veroordeling van de Amerikaanse Midden-Oosten-acties en geen belofte tot verhoging van defensieuitgaven) uit de slotverklaring van de Warschaupact-top te weren.

Hella Pick meldt in The Guardian (van 2-12-1978) dat Ceausescu op 1 dec. (Roemeense onafhankelijkheidsdag) heeft voorgesteld in Centraal-Europa een gedemilitariseerde bufferzone tussen NAVO en Warschaupact-blokken te creëren, waarbij Roemenië van die bufferzone deel zou uitmaken. In zijn toespraak had Ceausescu herinnerd aan de gebeurtenissen van 1968 in Tsjechoslowakije (zonder namen te noemen) en herhaald dat Roemenië een ,,heilig recht op onafhankelijkheid zonder inmenging" bezit.

International Herald Tribune (13-12-1978), Leopold Unger te Brussel:

De aandacht voor Roemenië's spectaculaire beleid begint langzamerhand te verflauwen, maar de betrekkingen van Roemenië met de Sowjet-Unie en met andere Oosteuropese landen zijn totaal gewijzigd. In het verleden heeft Roemenië altijd voorzichtigheid betracht in zijn beleid ten aanzien van de Sowjet-Unie: het recente ,,neen" dat het liet horen en het besluit om er ruime publiciteit aan te geven, kan alleen voortkomen uit een zorgvuldig doordachte strategie en een meesterlijke uitvoering.
Met zijn afwijzing van hogere militaire bijd agen en van de cohesie van het Warschaupact tegen China stelde Ceausescu zich vermeteler op dan ooit. maar zijn optreden lag in .de lijn van het traditionele beleid van Roemenië. Iets nieuws waren de grote publiciteit w-elke Ceausescu eraan gaf en de voor zijn vertrek naar Moskou zorgvuldig voorbereide ,,betuigingen van steun". Het Centrale Comité van de Roemeense CP kwam in buitengewone zitting bijeen, het Uitvoerend Comité van de CP gaf een plechtige verklaring uit en Ceausescu hield redevoeringen voor delegaties ,,die spontaan kwamen om hem opheldering te vragen". Ook Tito speelde een rol, want via Belgrado lekte het nieuws uit dat zes Oosteuropese ambassadeurs uit Boekarest vertrokken waren.

Dit alles was bedoeld om het Warschaupact geen kans te geven op een gecoördineerde reactie en om Roemenië op de voorpagina's van de internationale pers te brengen en daarmede het land in de aandacht te brengen van de grote politieke leiders van de wereld. Dit is Ceausescu gelukt en men moet zich nu alleen afvragen waarom de Sowjet-Unie het Roemeense optreden duldde en waarom Ceausescu juist nu besloot tot een openlijke breuk met Moskou.

Het Kremlin is, op zijn zachtst gezegd, niet erg gesteld op de Roemeense leider, maar een poging om Ceausescu uit te schakelen en de betrekkingen met Roemenië te ,,normaliseren" zou Moskou meer kwaad dan goed doen. Hoewel het Rode Leger weinig moeite zou hebben met het Roemeense leger, ging de Sowjet-Unie uit politieke overwegingen niet tot militair ingrijpen over.

De belangrijkste reden is dat Ceausescu geen voorstander is van humaan socialisme. Hij staat aan het hoofd van het meest stalinistische regime in Oost-Europa, met uitzondering van Albanië: Roemenië kent geen oppositie en geen dissidenten. Voor Moskou is Ceausescu's liberale optreden minder gevaarlijk dan de ,,liberale" hervormingen die de Poolse regering moest invoeren. Een militair ingrijpen van de Sowjet-Unie in Roemenië zou paradoxaal genoeg slechts leiden tot destalinisatie. Daarom wil het Kremlin liever de status quo in Roemenië handhaven.
Ook Ceausescu had machiavellistische redenen voor zijn optreden. De economische toestand van Roemenië is slecht en Ceausescu heeft de grootste moeite om onrust onder de arbeiders te bezweren. Dat Ceausescu verhoging van de defensiebijdrage aan het Warschaupact op spectaculaire wijze heeft afgewezen om de levensstandaard in Roemenië te beschermen, kan zijn binnenlandse populariteit alleen maar groter maken.
In Roemenië heeft Ceausescu meer macht dan Brezjnew in Moskou, hij heeft geen natuurlijke of logische opvolger en hij heeft alle potentiële rivalen uit hun machtsposities gemanoeuvreerd. Desondanks moet hij blijven waken voor het voortbestaan van zijn regime en voor zijn eigen leven. En dit denkt Ceausescu het beste te kunnen doen door persoonlijk de strijd voor onafhankelijkheid ten aanzien van de Sowjet-Unie te leiden.
Een niet onbelangrijk nevenresultaat van Ceausescu's optreden is dat de in Transsylvanië wonende Hongaren hun verzet tegen Boekarest getemperd hebben, omdat zij aan kolonisatie door Roemenië de

voorkeur geven boven overheersing door de Sowjet-Unie.
Ceausescu heeft zijn ,,neen" zorgvuldig getimed. Bij een strijd om de opvolging van Brezjnew of van Tito komt de positie van de Roemeense leider in gevaar en hij kan in dat geval niet op steun van het Westen rekenen. Daarom besloot hij de Sowjet-Unie voor een fait accompli te stellen. om een sterkere positie te krijgen voor het geval nieuwe leiders in het Kremlin minder tolerant zouden zijn en/of eventuele opvolgers van Tito de onafhankelijkheid en integriteit van Joego-Slavië niet kunnen handhaven.

Kritiek uit Oostblok op Roemenië

Sowjet-partijleider Brezjnew heeft op 5 dec. openlijk kritiek geoefend op de Roemeense opstelling binnen het Warschaupact, overigens zonder namen te noemen. Op een diner, dat toen gegeven werd ter gelegenheid van het bezoek van de Afghaanse president Tarakki, sprak Brezjnew over wat hij ,,demagogische argumenten" noemde voor veranderingen in het defensiebeleid van de landen van het Warschaupact.

De president van de SU verklaarde, dat de vrede er niet mee gediend zou zijn, als de communistische landen eenzijdig stappen ter ontwapening zouden nemen. „Wij zullen niet instemmen met een verzwakking van onze verdediging tegenover de groeiende militaire macht van de imperialistische landen," aldus Brezjnew.
In de Prawda van 16 dec. werd eveneens kritiek geuit op de „speciale positie", die Roemenië had ingenomen m.b.t. het defensiebeleid van het Warschaupact. Ook had de *Prawda* kritiek op de manier, waarop de Roemenen hun standpunt openbaar gemaakt hadden, omdat zij aldus ,,aan burgerlijke en Peking-propagandisten" een voorwendsel gegeven hadden tot ,,speculaties en insinuaties tegen de socialistische gemeenschap".
In een interview voor de Hongaarse televisie ging de Hongaarse minister van buitenlandse zaken, Frigyes Puga, op 15 dec. nog in op de afwijkende opstelling van de Roemenen op de ideologische conferrntie in Sofia (pag. 61/2 e.v.). Hij maakte duidelijk, dat de Roemenen hadden weten te verhinderen, dat een verklaring tegen China was aangenomen. ,,De Roemeense kameraden," aldus Puga, ,,hadden een andere opvatting over de anti-Sowjetpolitiek van China, zodat het niet mogelijk was tot een eensluidend standpunt te komen." (*NRC/H'blad*, Le Monde, NZZ, *FAZ*, The Times, The Guardian, Wereldwijzer, *AP*, *AFP*, Reuter).

AFRIKA

NAMIBIE

EXTERNE EN INTERNE ONTWIKKELINGEN SINDS **FEBRUARI 1978**

Het internationale conflict over Namibië met als inzet de onafhankelijkheid van deze voormalige Duitse kolonie verliep sinds de eerder geschetste ontwikkelingen (pag. 257 e.v.-1978 en pag. 283 e.v.-1978) als volgt:

Voortzetting onderhandelingen
Westerse contactgroep

Nadat het overleg in New York op 11 en 12 febr. 1978 van de vijf ministers van buitenlandse zaken van de Westerse contactgroep (Canada, Duitsland, Engeland, Frankrijk en de VS) met hun Zuidafrikaanse ambtgenoot R. F. Botha en met een SWAPO-delegatie o.l.v. Sam Nujoma zonder resultaat was afgesloten (pag. 288/1-'78), waren er opnieuw aanwijzingen dat de Zuidafrikaanse regering wilde aansturen op een ,,interne" regeling zonder de SWAPO, hoewel die zich op 16 febr. bij monde van Nujoma tot verdere onderhandelingen over de schepping van een onafhankelijk Namibië onder auspiciën van de VN bereid had verklaard.

Op 24 febr. zei minister Botha in het parlement te Kaapstad dat het hem onwaarschijnlijk leek dat een internationaal aanvaardbare oplossing nog tot stand zou komen. Hij verwachtte ,,moeilijke tijden" met mogelijk ,,sancties" tegen Zuid-Afrika, toenemende druk op Zuid-Afrika en een ,,escalatie van geweld" in zuidelijk Afrika. Wel verzekerde hij dat de Zuidafrikaanse regering al het mogelijke zou doen in gesprekken met de Westerse contactgroep om een regeling te bereiken, ,,maar wij kunnen niet toestaan dat het gebied in de handen van marxistische tirannen valt". Botha weet de impasse in het overleg aan de houding van de Amerikaanse regering, die z.i. verlangde dat Zuid-Afrika zijn troepen in Namibië tot een niveau beneden het absolute minimum beperkt en die van mening zou zijn dat er in Afrika geen plaats meer is voor een ,,blanke natie".
Het verzet van de Zuidafrikaanse regering tegen een overeenkomst met de SWAPO werd versterkt door opmerkingen die Nujoma maakte in een op 26 febr. uitgezonden interview met de Zuidafrikaanse televisie. Hij zei o.m.: ,,De kwestie van (een) zwart meerderheidsbestuur is uitgesloten. Wij vechten zelfs niet voor meerderheidsbestuur. Wij vechten om de macht te grijpen in Namibië ten bate van het Namibische volk. Wij zijn revolutionairen, geen contra-revolutionairen . . ."
De Zuidafrikaanse premier Vorster reageerde de volgende dag met de woorden: .,Hij (Nujoma) heeft bevestigd wat wij altijd al hebben vermoed en waarvan wij de SWAPO altijd al hebben beticht. Hij heeft duidelijk gemaakt dat hij niet werkelijk geïnteresseerd is in het welzijn van het volk. maar louter in SWAPO's revolutionaire doctrines ten einde de macht over het gebied en zijn volken te verkrijgen. Nu Nujoma gesproken heeft, is het antwoord aan de Westerse mogendheden. . ."

Dirk Mudge, de voorzitter van de Democratische Turnhalle Alliantie (DTA), verklaarde dezelfde dag in de Zuidwestafrikaanse Wetgevende Vergadering, dat de tijd bijna gekomen was dat SWAPO niet langer kon worden beschouwd als een politieke partij die het recht had deel te nemen aan het democratische proces in Zuidwest-Afrika: het was z.i. ,,feitelijk onmogelijk een vrije en eerlijke verkiezingscampagne in Ovamboland te voeren wegens SWAPO's intimidatie en terroristische activiteiten".
In de Namibische hoofdstad Windhoek werd toen gespeculeerd over op handen zijnde stappen tegen de binnenlandse vleugel van de SWAPO bijv. een verbod waardoor zij uitgesloten zou kunnen worden van de verkiezingen. Daarop zinspelend zei de Zuidafrikaanse administrateur-generaal, Martinus Steyn, in een interview met Die Transvaler: Als het doel van (SWAPO's) politieke vergaderingen is om niet alleen een vreedzaam politiek proces op gang te houden, maar om revolutionair op te treden dan zal dit tegenstrijdig zijn met de uitgesproken bedoeling van de republiek van Zuid-Afrika, zowel als die van de vijf Westerse landen."
De woordvoerder van de binnenlandse vleugel, Mokganedi K. Tlhabanello, veronderstelde dat de uitspraak van Nujoma volledig uit zijn verband was gelicht. Hij citeerde SWAPO's grondwet: ,,Het streven is om in Namibië een democratische seculiere regering te vestigen, gebaseerd op de wil en de deelneming van het hele Namibische volk." De SWAPO was bereid haar kracht te meten in ,,vrije en eerlijke verkiezingen" en zij wilde dezelfde beperkingen voor de bewegingen van haar troepen in noordelijk Namibië aanvaarden als die welke voor de Zuidafrikaanse troepen golden, terwijl zij bovendien met de aanwezigheid van een ,,symbolische strijdmacht" van 1.500 Zuidafrikaanse militairen in Namibië tot aan de verkiezingen wilde instemmen, aldus Tlhabanello.

Op 8 maart hadden vertegenwoordigers van de Westerse contactgroep te Kaapstad een ontmoeting met minister Botha, terwijl de Westduitse ambassadeur in Zuid-Afrika, Hans-Joachim Eick, in Windhoek de

jongste ontwikkelingen besprak met vertegenwoordigers van de DTA, AKTUR (Actiefront voor het behoud van de Turnhalle-beginselen, op 6 dec. 1977 door de Nationale Partij van A. H. du Plessis en Eben van Zijl opgericht na de breuk met de DTA, zie pag. 283/2 e.v.-1978), Namibia National Front (NNF), de Federale Partij en de Interessengemeinschaft.

Op 12 maart bevestigde minister Botha dat de Westerse ambassadeurs een naar zijn zeggen geheim SWAPO-document was getoond. met de code-naam „Mongolië" en kennelijk opgesteld in Angola, waarin de deelneming van SWAPO aan verkiezingen werd verworpen en waarin gedetailleerde plannen waren vervat voor de intensivering van de „bevrijdingsstrijd", incl. het vermoorden van alle „prominente marionetten", waarvan de namen in het document werden opgesomd.
Maar dit document werd vervolgens door SWAPO een „vervalsing" genoemd.

Speciale zitting VN-rand voor Namibië

Van 20-23 maart 1978 hield de uit 25 leden bestaande VN-Raad voor Namibië in Loesaka (Zambia) een buitengewone zitting.
Bij de opening van die zitting verklaarde SWAPO-leider Nujoma dat zijn organisatie bereid was mee te werken aan een via onderhandelingen tot stand te brengen regeling, maar niet „om deel te nemen aan een plan dat opgezet was om de overwinningen die wij in lange jaren van bittere strijd hebben behaald te ondermijnen". Hij deed tevens een beroep op de Algemene Vergadering van de VN om het nut van verdere onderhandelingen te beoordelen. Eerder, op 15 maart, had hij te Loesaka gezegd dat de SWAPO een „meerderheidsbewind gebaseerd op het scheppen van ministaten en een bantoestan zoals Transkei" verwierp. Aan het slot van de zitting aanvaardde de Raad de z.g. Verklaring van Loesaka. waarin bij punt 35 o.a. werd gesteld:

„De Raad verklaart dat de 9de bijzondere zitting van de Algemene Vergadering ter behandeling van de kwestie-Namibië (die op 24 april te New York begon, zie pag. 257/1 - '78 en hieronder) op een zo hoog mogelijk politiek niveau moet plaatsvinden en als voornaamste thema's moet hebben:

a) De bevestiging van de directe verantwoordelijkheid van de VN voor Namibië;

b) de vaststelling van de voorwaarden en stappen, die de onverwijlde en werkelijke onafhankelijkheid van Namibië verzekeren;

c) de bevestiging van de territoriale integriteit van Namibië;

d) de verwezenlijking van het actieprogram van Maputo voor de bevrijding van Zimbabwe en Namibië:

e) de veroordeling en onvoorwaardelijke afwijzing van elke „interne regeling" in Namibië;

f) de versterking van de SWAPO als voorhoede van de strijd van het Namibische volk voor echte nationale bevrijding en onafhankelijkheid;

g) een oproep aan alle landen, voorzover zij dit tot dusver niet gedaan hebben, de SWAPO als enige en authentieke vertegenwoordiging van het Namibische volk te erkennen;

h) de uitbreiding van het lidmaatschap in de VN-Raad voor Namibië. . ."

Westerse voorstellen

De „definitieve" voorstellen van de Westerse contactgroep voor „een oplossing van de kwestie-Namibië". gedateerd 13 maart 1978, werden op 30 maart overhandigd aan de Zuidafrikaanse regering, de SWAPO-leiders in Loesaka (Zambia), de regeringen van de vijf frontlijnstaten en secretaris Waldheim van de VN. Tegelijk maakte de contactgroep de Zuidafrikaanse regering duidelijk dat, als deze voorstellen werden verworpen, die voor de Veiligheidsraad van de VN zouden worden gebracht — wat impliceerde dat de Westerse mogendheden dan geen verdere bezwaren zouden maken tegen welke strafmaatregelen ook waartoe de Raad zou besluiten.

Op 31 maart werden de voorstellen in Windhoek aan zwarte en blanke leiders uiteengezet door afgezantrn van de vijf Westerse mogendheden. De tekst van de voorstellen voor wat betreft de voornaamste passages luidde als volgt:

„1. Gedachtig hun verantwoordelijkheid als leden van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties hebben de regeringen van de Bondsrepubliek Duitsland, Canada, Frankrijk, Groot-Brittannië en de VS raadplegingen gehouden met de diverse bij de kwestie-Namibië betrokken partijen met het doel een overeenstemming over de overdracht van de macht in Namibië aan een onafhankelijke regering te bewerkstelligen overeenkomstig de op 30 januari 1976 door de Veiligheidsraad eenstemmig aanvaarde resolutie 385.

2. Daartoe hebben onze regeringen een voorstel voor de oplossing van de kwestie-Namibië uitgewerkt, op grond waarvan een overgang naar de onafhankelijkheid in de loop van het jaar 1978 moet plaatsvinden in een voor het Namibische volk en daarmee voor de volkerengemeenschap aanvaardbaar kader. Het voorstel beschouwt alle elementen van resolutie 385, maar de sleutel tot een internationaal aanvaardbare overgang naar de onafhankelijkheid ligt in vrije verkiezingen voor heel Namibië als één enkele politieke schepping, waarbij de VN een passende rol in overeenstemming met resolutie 385 moeten spelen. Er zal een beslissing in de Veiligheidsraad noodzakelijk zijn, waarbij de secretaris-generaal wordt verzocht een speciale vertegenwoordiger van de VN te benoemen
Die speciale vertegenwoordiger moet terzijde worden gestaan door een VN-groep ter ondersteuning van de ovrrgang naar de onafhankelijkheid (UN Transition Assistance Group - UNTAG).

3. Doel van de verkiezingsprocedure is de verkiezing van vertegenwoordigers voor een Namibische Grondwetgevende Vergadering, die de grondwet voor een onafhankelijk en soeverein Namibië moet uitwerken en goedkeuren. De macht zal dan in de loop van het jaar 1978 door de regering van Namibië worden overgenomen.

4. (. . .) Bij de uitvoering van zijn opdracht zal de speciale vertegenwoordiger met de door Zuid-Afrika benoeinde ambtenaar (administrateur-generaal) samenwerken om de ordelijke overgang naar de onafhankelijkheid te waarborgeii.
Met deze praktische regeling wordt de Zuidafrikaanse aanwezigheid in Namibië en het bestuur van Namibië door Zuid-Afrika geenszins als rechtmatig erkend.

5. Overeenkomstig Veiligheidsraadresolutie 385 zullen vrije verkiezingen voor heel Namibië als één enkele politieke schepping worden uitgevoerd om het Namibische volk de mogelijkheid te bieden op vrije en eerlijke wijze zijn toekomst te bepalen. De verkiezingen zullen onder toezicht en controle van de VN plaatsvinden. . .

6. Er worden verkiezingen voor een grondwetgevende Vergadering gehouden, die een grondwet voor een onafhankelijk Namibië zal goedkeuren. De grondwet zal organisatievorm en machtsbevoegdheden op alle regeringsniveaus vaststellen. Elke volwassen Namibiër zal zonder discriminatie of vrees voor intimidatie ongeacht van welke kant ook bij de verkiezingen voor de Grondwetgevende Vergadering zijn stem uitbrengen, aan de verkiezingsstrijd deelnemen en zich kandidaat kunnen laten stellen. De verkiezing zal geheim zijn; voor kiezers, die niet kunnen lezen of schrijven, zullen bijzondere voorzieningen worden getroffen.

Het tijdstip van het begin van de verkiezingsstrijd, het tijdstip van de verkiezingen, het kiesstelsel, de opstelling van kiezerslijsten alsmede andere aspecten van de verkiezingen zullen onverwijld worden vastgesteld, opdat alle politieke partijen en belanghebbende personen ongeacht hun politieke opvattingen op uitgebreide en eerlijke wijze de kans krijgen zich te organiseren en aan de verkiezingsprocedure deel te nemen. Onbeperkte vrijheid van meningsuiting en vergadering, bewegingsvrijheid en persvrijheid worden gewaarborgd. De officiële verkiezingsstrijd begint pas nadat de speciale vertegenwoordiger van de VN zich heeft overtuigd van de eerlijkheid en redelijkheid van de verkiezingsmethode.

De uitvoering van de verkiezingsprocedure met inbegrip van de ordelijke registratie van de kiezers en de ordelijke en snelle verwerking en publikatie van de verkiezingsresultaten moet eveneens zo plaatsvinden dat die de instemming van de speciale vertegenwoordiger verwerft.

7. De speciale vertegenwoordiger van de VN moet zich van het gelden van de volgende voorwaarden hebben overtuigd, opdat het doel van vrije en eerlijke verkiezingen wordt bereikt:

A) Voor het begin van de verkiezingsstrijd zal de administrateur-generaal alle nog geldende discriminerende of beperkende wetten, verordeningen of bestuursmaatregelen opheffen, die dit doel zouden kunnen schaden of verijdelen.

B) De administrateur-generaal neemt voorzorgsmaatregelen voor de vrijlating van alle door de Zuidafrikaanse autoriteiten vastgehouden Namibische politieke gevangenen of politieke gedetineerden vóór het begin van de verkiezingsstrijd, zodat zij zonder gevaar voor aanhouding, arrestatie, intimidatie of vrijheidsberoving uitvoerig en onbelemmerd aan deze procedure kunnen deelnemen. Meningsverschillen over de vrijlating van politieke gevangenen of politieke gedetineerden moeten tot tevredenheid van de speciale vertegenwoordiger worden opgelost, die door een internationaal befaamde jurist zal worden bijgestaan: deze jurist handelt daarbij onafhankelijk: hij wordt door de secretaris-generaal tot rechtskundig adviseur van de speciale vertegenwoordiger benoemd.

C) Alle Namibische vluchtelingen en Namibiërs, die zich als gedetineerden of om andere redenen buiten Namibisch grondgebied bevinden, verkrijgen toestemming tot een vreedzame terugkeer en een uitvoerige en onbelemmerde deelneming aan de verkiezingsprocedure zonder gevaar voor aanhouding. arrestatie, intimidatie of vrijheidsberoving. Daartoe zullen speciale grensovergangsposten worden ingesteld.

D) De speciale vertegenwoordiger zal met steun van de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de VN en andere passende internationale instanties verzekeren dat Namibiërs, die buiten Namibië verblijven, vrijelijk en ongedwongen erover kunnen beslissen of zij willen terugkeren. Er worden voorzorgsmaatregelen getroffen dat Namibiërs. die niet naar Namibië willen terugkeren, de vrijwilligheid van hun beslissing gewaarborgd wordt.

8) Alle deelnemers zullen aan een algehele staking van alle vijandelijkheden gevolg (moeten) geven om te verzekeren dat de verkiezingsprocedure zonder inmenging of intimidatie verloopt. Bijlage A bevat bepalingen voor de uitvoering van het staken van alle vijandelijkheden, militaire regelingen m.b.t. de UNTAG, de terugtrekking van de Zuidafrikaanse troepen alsmede regelingen i.v.m. andere georganiseerde troepen in Namibië alsook t.a.v. de SWAPO-troepen. De bepalingen voorzien in:

A) Staking van alle vijandelijkheden door alle deelnemers en consignering van de strijdkrachten van Zuid-Afrika en de SWAPO op steunpunten.

B) Vervolgens etappege ijze terugtrekking van alle Zuidafrikaanse troepen uit Namibië tot 1.500 man binnen 12 weken nog vóór het officiële begin van de verkiezingsstrijd. De achterblijvende Zuidafrikaanse troepen worden bij Grootfontein of Oshivello of in beide plaatsen samengetrokken en na de officiële bevestiging van de verkiezingsuitslag teruggetrokken.

C) Demobilisatie van de burgerwachten, commando-eenheden en etnische troepen alsmede ontbinding van hun staf.

D) Er worden voorzorgsmaatregelen getroffen, zodat leden van de SWAPO, die zich buiten het grondgebied bevinden, via bepaalde grensovergangsposten vreedzaam naar Namibië terug kunnen keren om onbelemmerd aan de politieke procedure deel te nemen.

E) Een militaire staf van de UNTAG, die verzekert dat de bepalingen van de overeengekomen oplossing door alle deelneiners worden nageleefd (...)
De speciale vertegenwoordiger zal tut taak hebben zich te overtuigen van de uitvoering van al deze voorzorgsmaatregelen; hij zal de secretaris-generaal doorlopend van de betreffende ontwikkeling op de hoogte stellen

9. Voor de handhaving van recht en orde in Namibië tijdens de overgangsperiode zijn in de eerste plaats de aanwezige politie-eenheden verantwoordelijk. De administrateur-generaal heeft op een voor de speciale vertegenwoordiger van de VN bevredigende wijze voor het ordelijke optreden van de politie te zcrgen en de vereiste maatregelen te treffen om te waarborgen dat de leden van de politie ook tijdens de overgangsperiode voor verder gebruik paraat zijn. De speciale vertegenwoordiger, voorzover daartoe aangewezen, zorgt ervoor dat personeel van de VN leden van de politie bij het vervullen van hun taken begeleidt. De politietroepen zullen bij routinetaken slechts handvuurwapens dragen.

10. De speciale vertegenwoordiger van de VN treft maatregelen om de mogelijkheid van intimidatie of inmenging in de verkiezingsprocedure, van welke kant die ook komt, uit te sluiten.

11. Onmiddellijk na de bevestiging van de verkiezingsuitslag komt de Grondwetgevende Vcrgadcring bijeen om een grondwet voor een onafhankelijk Namibië uit te werken en goed te keuren. Die zal haar werk zo snel mogelijk voltooien, opdat eventueel vereiste extra maatregelen voor de installatie van een onafhankelijke regering van Namibië in de loop van 1978 kunen worden genomen.

12. De buurlanden wordt verzocht naar beste vermogen ervoor te zorgen dat de bepalingen van de overgangsregelingen worden nageleefd en dat van de verkiezingsuitslag nota wordt genomen. Voorts worden zij uitgenodigd de speciale vertegenwoordiger van de VN en het hele personeel van de VN de bij het vervullen van hun taken nodige faciliteiten te verlenen en alle maatregelen te vergemakkelijken die bij de handhaving van de rust in de grensgebieden wenselijk kunnen zijn".

Nieuw in deze voorstellen was volgens Internationales Afrika Forum (2/1978) alleen dat Zuid-Afrika toestemde in een beperking van zijn strijdkrachten tot 1.500. Tot dusver had Zuid-Afrika aan minstens 3.000 rnilitairen vastgehouden. Om de Zuidafrikanen ertoe over te halen een troepensterkte van 1.500 man te accepteren hebben de bemiddelaars kennelijk de concessie gedaan dat deze 1.500 man in het noorden worden gelegerd. De SWAPO daarentegen had verlangd dat de Zuidafrikaanse troepen in het zuiden van het gebied zouden worden gelegerd (zie ook pag. 288/3-1978, laatste alinea).

De toekomstige status van Walvisbaai werd niet in de Westerse voorstellen behandeld. (Zie ook pag. 257/1 e.v.-1978.)

Instemming Zuid-Afrika. Reactie SWAPO e.a.

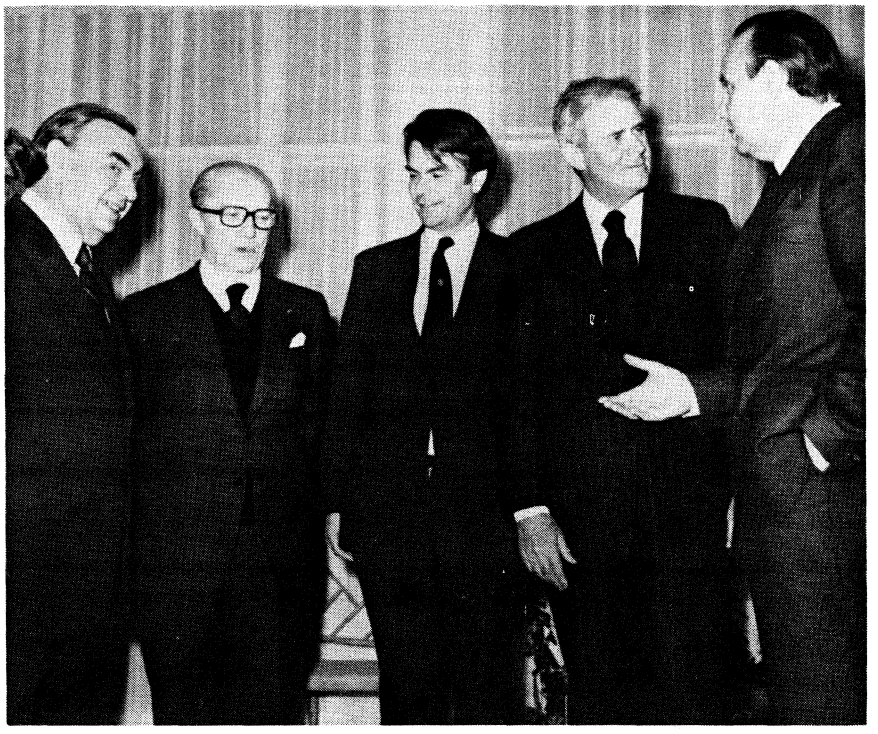
Na de publikatie van de Westerse voorstellen voerden de Amerikaanse en Britse ministers van buitenlandse zaken, Vance en Owen. op i6 april te Pretoria opnieuw overleg met hun Zuidafrikaanse ambtgenoot, waarna zij ook met SWAPO-leider Nujoma in Dar-es-Salaam (Tanzania) spraken.

Op 23 april vergaderden de vijf ministers van buitenlandse zaken van de Westerse contactgroep in Londen. Zij stippelden een strategie uit voor het Namibië-debat dat de volgende dag in een speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN zou beginnen overeenkomstig AV-resolutie 32/9 K d.d. 4 nov. 1977 (pag. 312/3 - '78). Een zegsman van het Britse ministerie van buitenlandse zaken zei dat men goede hoop had dat op de speciale AV-zitting het Westerse plan zou worden gesteund. Voorts werden de vijf ministers het eens over een toelichting die zij Zuid-Afrika en SWAPO op hun voorstellen zouden geven. Minister Botha had hun nl. in Pretoria o.m. gevraagd of Zuidafrikaanse troepen in Namibië zouden mogen blijven, als een gekozen regering daarom zou verzoeken.

Die toelichting werd Botha op 24 april verstrekt door de Britse ambassadeur in Zuid-Afrika, Sir David Scott. Volgens The *Times* (24-4) hadden de 5 ministers gesteld dat de verdere aanwezigheid van Zuidafrikaanse troepen een zaak zou zijn voor het nieuwe parlement, mits dat op correcte wijze werd gekozen.

Op 25 april maakte de Zuidafrikaanse premier Vorster in het parlement te Kaapstad bekend dat zijn regering de Westerse voorstellen om Namibië per 31 dec. 1978 onafhankelijkheid te verlenen had aanvaard, nadat haar door de Westerse contactgroep opheldering was verschaft over de handhaving van wet en orde.

De Zuidafrikaanse regering had de verzekering gekregen dat de administrateur-generaal aan het hoofd van het bestuur zou blijven; dat er een eind moest zijn gekomen aan alle vijandelijkheden (incl. het leggen van mijnen, het plegen van moorden en het plaatsvinden van

De vijf Westerse ministers van buitenlandse zaken tijdens hun beraad van 23 april 1978 in Londen. V.l.n.r. Jamieson (Canada), De Guiringaud (Frankrijk), Owen (Engeland), Vance (VS) en Genscher (West-Duitsland).

ontvoeringen), voordat de terugtrekking van de troepen zou beginnen, dat de Zuidafrikaanse politie de orde tijdens de overgangsperiode zou handhaven; en dat de toekomst van Walvisbaai geen onderdeel van de voorgestelde regeling was.

Als resultaat van de door minister Botha ontvangen opheldering zei Vorster in staat te zijn het volk van Zuidu-est-Afrika te verzekeren dat zijn regering zich zou laten leiden door de wensen van de constituerende vergadering over de kwestie van de terugtrekking van de troepen. Vorster verklaarde zich voldaan over het feit dat de positie van de administrateui-generaal onaangetast bleef en dat de speciale vertegenwoordiger van de secretarisgeneraal van de VN met administrateur-generaal Steyn zou samenwerken om de ordelijke overgang naar de onafhankelijkheid te waarborgen.

Voorts verklaarde Vorster dat de voorstellen door de diverse politieke partijen en kerkelijke g oeperingen in Zuidwest-Afrika waren aanvaard.

Eerder, op 16 april, was bericht dat AKTUR de voorstellen had verworpen en had verzocht om een referendum — alleen voor blanken — over het al dan niet aanvaarden van de voorstellen.

Dirk Mudge had op 15 april al gesteld dat de in de voorstellen vervatte veiligheidsmaatregelen ,,over het algemeen" voor de DTA aanvaardbaar waren, ook al bepleitte die een bepaling dat alle SWAPO-guerrillastrijders naar hun bases in Angola terug moesten keren en daar zes weker~zouden moeten blijven voordat de eerste Zuidafrikaanse militairen werden teruggetrokken. De algemene terugtrekking van de Zuidafrikaanse troepen naar hun bases zou pas drie maanden nadien aan de orde kunnen komen.

In een toelichting op het regeringsbesluit zei minister van buitenlandse zaken R. F. Botha op 25 april voor de televisie dat niet één Zuidafrikaanse soldaat uit Namibië zal worden teruggetrokken voordat alle vijandelijkheden zijn gestaakt. Pas na een periode van drie maanden volstrekte rust en orde in het gebied zal Zuid-Afrika aan troepenvermindering beginnen; een bepaling die, naar waarnemers verwachten, zeker op verzet zal stuiten van de SWAPO.

,,Gedurende deze periode moet de veiligheid en vrede in het gebied bewaard blijven. Is dat niet het geval, dan zal Zuid-Afrika zoveel troepen overbrengen als maar nodig zijn," zo dreigde Botha.

Het Zuidafrikaanse besluit werd van officiële Amerikaanse en Britse zijde als ,,een constructieve stap" aangemerkt.

De SWAPO aanvaardde noch verwierp de Westerse voorstellen uitdrukkelijk. In een document, dat onder de leden van de Afrikaanse groep in de VN op 28 april werd verspreid, verklaarde de SWAPO dat zij niet een staakt-het-vuren instemde, maar dat zij van mening bleef dat (a) Walvisbaai ,,een niet-verhandelbaar deel van Namibië" was, (b) de voorgestelde vermindering van de Zuidafrikaanse troepen ook voor Walvisbaai zou gelden en (c) dat Zuid-Afrika's rol tijdens de overgangsperiode ondergeschikt zou zijn aan die van de VN.

Eerder, op 24 april, had SWAPO-leider Sam Nujoma in een toespraak bij de opening van de speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN, gesteld dat het nodig was nieuwe onderhandelingen met de contactgroep over de voorstellen te voeren, in het bijzonder wat betreft de volgende kwesties: a) de bestemming van Walvisbaai; de SWAPO weigerde deze kwestie uit te stellen; en b) de verspreiding van de Zuidafrikaanse troepen over Namibië; de 1.500 Zuidafrikaanse militairen moesten niet in het noorden, maar in het zuiden worden gelegerd.

Op 27 april vroeg Nujoma in een onderhoud met de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken. Vance, dat door diens Nigeriaanse collega, Joseph Garba, werd bijgewoond, om veranderingen in het Westerse plan. Na afloop van dat beraad verklaarde Nujoma: ,,Wij hebben geen besluiten genomen, maar ik moet zeggen dat de besprekingen erg constructief en nuttig zijn geweest."

Over de betekenis van Walvisbaai schreef De Volkskrant **(28-4-'78)** o a ,,Zuid-Afrika laat ,,historische rechten" op Walvisbaai gelden en voert daarvoor een aantal argumenten aan die in juridisch opzicht in elk geval ijzersterk zijn Toen de Britten in **1795** Kaap de Goede Hoop innamen, hesen zij ook maar de Union Jack in Walvisbaai waar de Oostindië-vaarders twee jaar eerder beslag op hadden gelegd In 1884 lijfde de Britse segering Walvisbaai in bij de Kaapkolonie en in 1910 bij de oprichting van de Unie van Zuid-Afrika, ging de enclave deel uitmaken van de nieuwe Kaapprovincie

Namibië (Zuidwest-Afrika) was toen al geruime tijd een Duitse kolonie die tijdens de Eerste Wereldoorlog door Zuidafrikaanse troepen werd bezet, hetgeen Zuid-Afrika in 1919 het ,,mandaat" (beheer) over ,die Suid-Wes" opleverde; een besluit dat de Volkenbond een jaar later zou bekrachtigen ( ) Opmerkelijk is echter, dat Walvisbaai uitdrukkelijk buiten de mandaat-overeenkomsten werd gehouden

SWAPO weigert de ,,koloniale geschiedenis" van Walvisbaai te erkennen en klampt zich vast aan resolutie 385 van de Veiligheidsraad waarin de erkenning door Zuid-Afrika wordt gekist van ,,Namibië's territoriale ondeelbaarheid en nationale

eenheid" Maar er zijn nog een aantal andere argumenten die het standpunt van SWAPO moeten versterken
Walvisbaai is de enige diepzeehaven tussen Lobito (in het zuiden van Angola) en Kaapstad. Negentig percent van de Namibische uitvoer (waaronder uranium) loopt via Walvisbaai dat aan zeer rijke visgronden grenst en een bloeiende visindustrie heeft Maar wat SWAPO op dit ogenblik het meest dwars zit, is de militaire dreiging die van een Walvisbaai in Zuidafrikaans bezit uitgaat De enclave fungeert voor de Zuidafrikanen als marinehaven, vliegbasis en legerbasis waar minimaal altijd een paar duizend militairen zijn gestationeerd "

Op 3 mei verklaarde Nujoma te hopen dat de nieuwe besprekingen die de SWAPO op 8 mei met vertegenwoordigers van de vijf Westerse landen zou voeren over ,,verduidelijking" van onderdelen van liet Westerse plan — zoals op 2 mei in Nesv York afgesproken — ,,vruchtbaar" zouden zijn.

Speciale zitting AV

Inmiddels was de speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN op 3 mei besloten met de aanvaarding van een ,,verklaring over Namibië" en een „actieprogram ter ondersteuning van de zelfbeschikking en nationale onafhankelijkheid van Namibië". Deze tekst, die in hoge mate identiek was met de ,,Verklaring van Loesaka", werd goedgekeurd met 119 tegen 0 stemmen bij 21 onthoudingen (incl. de vijf leden van de Westerse contactgroep en alle andere EG-staten) en bij afwezigheid van Zuid-Afrika.

In de tekst werd uitdrukking gegeven aan ,,de volledige steun aan de gewapende bevrijdingsstrijd van het volk van Namibië" onder leiding van de SWAPO als ,,zijn enige en authentieke vertegenwoordiger".

Voorts werd in punt 35 gesteld: ,,De Algemene Vergadering is er volledig van overtuigd, dat de internationale gemeenschap in dit beslissende stadium van de strijd van het Namibische volk vastbesloten maatregelen moet nemen om de volledige en onvoorwaardelijke aftocht van Zuid-Afrika uit Namibië te verzekeren en daarmee de van Zuid-Afrika uitgaande gevaarlijke bedreiging van de wereldvrede en de internationale veiligheid uit de weg te ruimen. Daartoe vraagt zij de Veiligheidsraad met alle nadruk de scherpste maatregelen te treffen, inclusief sancties overeenkomstig VII van het Handvest van de VN, in het bijzonder uitgebreide economische sancties, een olie-embargo en een wapenembargo."

Volmachten voor administrateur-generaal, Zuidafrikaanse inval in Angola veroordeeld *door* Veiligheidsraad

Na de periode van botsingen tussen Herero-aanhangers van de DTA en Ovambo-volgelingen van de SWAPO en na de moord op Herero-leider Chief Clemens Kapuuo, de president van de DTA in Katatura op 27 maart (zie pag. 288/2/3-1978) werden politieversterkingen van Zuid-Afrika naar Namibië gestuurd. Alle prominente DTA-leiders kregen lijfwachten.

Krachtens een op 18 april uitgevaardigde proclamatie kreeg administrateur-generaal Steyn volmachten voor arrestatie en detentie onder de noodtoestand. Ieder, die als een bedreiging voor de veiligheid van het gebied werd beschouwd, kon voor onbepaalde tijd worden gedetineerd zonder dat het betreffende besluit van de administrateur-generaal gerechtelijk kon worden aangevochten. Wel moest de familie van de gedetineerde direct op de hoogte worden gesteld en moest de administrateur-generaal, mits daartoe door de gedetineerde een schriftelijk verzoek werd ingediend, de redenen voor zijn besluit binnen zeven dagen na de arrestatie vermelden.

De proclamatie, die naar Steyn mededeelde zonder overleg met de Westerse contactgroep had plaatsgevonden, werd gesteund door DTA en AKTUR, maar betreurd door NNF en SWAPO.

Op 25 april maakte Steyn bekend dat negen personen, die ,,het plegen van geweld en intimidatie bevorderden", waren gedetineerd. Die negen behoorden allen tot het uitvoerende comité van de binnenlandse SWAPO-vleugel (van 13 leden).

Op 22 april was volgens officiële berichten een bus met 73 inzittenden door ca. 70 gewapende SWAPO-guerrillastrijders op de hoofdweg van Oshikati naar Ruacana (ca. 10 km van de noordgrens van Namibië) overvallen en naar Angola ontvoerd. Pastor Ndjoba, minister van Ovamboland, riep de militaire leiders op de inzittenden terug te halen.

Op 4 mei drongen Zuidafrikaanse troepen diep Angola binnen en vielen zij verscheidene guerrillabases van de SWAPO aan. De actie werd eerst gemeld door het officiële Angolese persbureau Angop en later op 4 mei bevestigd door de Zuidafrikaanse minister van defensie, P. W. Botha, en de stafchef operaties van de Zuidafrikaanse strijdkrachten, luitenant-generaal Jack Dutton.

Volgens Angop waren Zuidafrikaanse troepen doorgedrongen tot op 250 km ten noorden van de grens tussen Namibië en Angola en was de belangrijke mijnstad Cassinga door luchtaanvallen getroffen.
In zijn verklaring zei minister Botha op 4 mei dat er ,,militaire operaties op beperkte schaal" hadden plaatsgevonden tegen de SWAPO-strijdkrachten over de grens. Hiertoe was besloten, zo zei hij, naar aanleiding van de ,,dreigende versterking van de SWAPO-strijdkrachten in het zuiden van Angola, de toenemende intimidatie van de lokale bevolking en de moord op politieke leiders, evenals het grote aantal grensschendingen van de afgelopen weken". Hij zei dat de aanval over de grens volgde op een aanval op Zuidafrikaanse troepen door zwaar bewapende ,,terroristen" van de SWAPO, Bij die aanval op 3 mei was de belangrijke waterkrachtcentrale van Ruacana aan de Kunene-rivier op de grens van de twee landen onder vuur genomen en veel gebouwen werden ernstig beschadigd.
Luitenant-generaal Dutton deelde op 5 mei mee dat een basis met de codenaam ,,Moskou", welke het hoofdkwartier van SWAPO was geweest, praktisch volledig was verwoest en dat een aanzienlijke hoeveelheid munitie en documenten was buitgemaakt. Mogelijk zouden ook enkele Angolese of Cubaanse militairen zijn gedood. Aan Zuidafrikaanse zijde vielen bij die actie vijf doden.

Op 6 mei 's avonds kwam de Veiligheidsraad op verzoek van Angola in een spoedzitting bijeen. De Raad aanvaardde nog dezelfde avond een resolutie waarin Zuid-Afrika's optreden werd veroordeeld en de ,,onmiddellijke en onvoorwaardelijke" terugtrekking van de Zuidafrikaanse troepen uit Angola werd verlangd. Gewaarschuwd werd dat bij verdere schendingen van het Angolese grondgebied door Zuid-Afrika de Raad opnieuw bijeen zou komen om ,,het aanvaarden van meer effectieve maatregelen te overwegen", zoals voorzien in hoofdstuk VII van het VN-Handvest.

Na de stemming zei de Angolese ambassadeur dat de aanval van Zuidafrikaanse parachutisten en vliegtuigen het leven had gekost aan 504 Namibische vluchtelingen en dat 224 mensen gewond waren geraakt. Aan Angolese zijde zouden volgens hem 16 soldaten zijn omgekomen en 64 gewond.

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

CHADLI OPVOLGER VAN BOUMEDIENNE

Op 31 januari koos een congres van het Nationale Bevrijdingsfront FLN, Algerije's enige politieke partij, kolonel Bendjeddid Chadli (50) tot secretaris-generaal van de partij en daarmee tot opvolger van wijlen Houari Boumedienne. Daarmee werd Chadli automatisch de enige kandidaat voor de presidentsverkiezingen, die op 7 februari zullen worden gehouden.

Waarnemers in Algiers beschouwden de aanwijzing van Chadli als een verschuivirig naar rechts, aldus De *Volkskrant* (1-S), en zij ,,menen dat daarmee geenszins een einde is gekomen aan de strijd tussen de stromingen binnen de partij. Enkelen verwachtten zelfs binnen een jaar een politieke crisis.

Tijdens de slotzitting van het congres kregen kolonel Chadli en de andere leden van het dagelijkse bestuur wel applaus, maar zonder overmatig enthousiasme, behalve toen kolonel Chadli beloofde de door de overleden president Boumedienne ingeslagen weg naar het socialisme trouw te volgen. Slechts één congresganger stond op om .,Leve de revolutie!" te roepen, hetgeen in dit verband als een protest mocht worden opgevat. Op het moment dat de congresgangers de zaal verlieten, begon een groep jongeren luidkeels allerlei leuzen te roepen, waarin veelvuldig de woorden ,,socialisme" en „Houari Boumedienne" voorkwamen. Ook dat betekent, dat de linkervleugel, die onder aanvoering staat van kolonel Yahiaoui, het niet wil laten afweten. De militairen kijken intussen misprijzend toe.

In de komende dagen zal een spoedzitting van het Algerijnse parlement plaatsvinden, ten einde de door het partijcongres aanbevolen grondwetsherziening te verwezenlijken. Dat houdt in, dat de toekomstige president minder macht krijgt dan tot nu toe het geval was en er één of waarschijnlijker meer vice-presidenten bij moet nemen, een premier en vermoedelijk een minister van defensie. Vervolgens vindt er een kabinetswijziging plaats, die waarschijnlijk meer een kwestie is van stuivertje wisselen dan van echt ingrijpende veranderingen. De sleutelposten gaan in ieder geval naar FLN-bestuursleden, die tot nu toe ook vrijwel allemaal regeringsfuncties bekleedden," zo meende De *Volkskrant*.

Overlijden president Boumedienne

Op 27 dec., 1978 overleed de Algerijnse president Houari Boumedienne te Algiers op 51-jarige leeftijd aan de ziekte van Waldenström — een bloedziekte die gekenmerkt wordt door een voortschrijdende vermeerdering van de witte bloedlichaampjes, wat een verdikking van het bloed veroorzaakt met als gevolgen o.m. het niet meer functioneren van de nieren en verlamming van de ledematen.

Boumedienne zou begin 1978 de eerste symptomen hebben opgemerkt en vervolgens in septembe 1978 tijdens een verblijf in Damascus voor een Arabische anti-Sadat-conferentie door een eerste aanval van deze ziekte zijn geveld. Hij werd op 5 okt. in het diepste geheim naar Moskou overgevlogen, waar hij door Sowjet-specialisten werd behandeld.

De omstandigheid dat Boumedienne sinds 24 sept. bij zijn terugkeer uit Damascus niet meer in het openbaar was verschenen, leidde na ruim twee weken tot geruchten en speculaties over zijn gezondheidstoestand en over een staatsgreep of een aanslag* (o.a. in *Sunday Express* en *L'Aurore*).

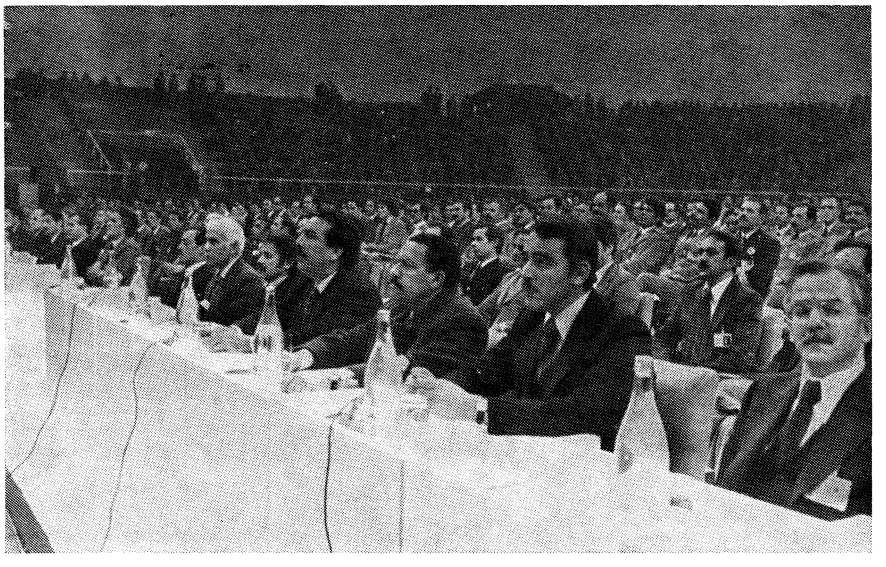
Op 15 okt. echter meldde het officiële Algerijnse persbureau *APS* dat Boumedienne Algiers met bestemming Moskou had verlaten voor een werkbezoek, zonder dat daarbij de datum van zijn vertrek of de duur van zijn verblijf werd vermeld

Op 16 okt. berichtte het Sowjet-persbureau *Tass* dat Boumedienne in Moskou met president Brezjnew en premier Kosygin ,,vraagstukken van wederzijds belang" had besproken. Beelden van die ontmoeting werden dezelfde dag door de Algerijnse televisie uitgezonden.

Tass meldde voorts dat ,,in het bijzonder de situatie in het Midden-Oosten" onderwerp van gesprek had gevormd en dat beide partijen ,.k achtig de resultaten van de afzonderlijke transactie van Camp David veroordeeld" hadden.

In een op 19 okt te Moskou uitgegeven gemeenschappelijk Sowjet-Algerijns communiqué werd gesteld dat de samenzwenng tussen Israël en Egypte het bereiken van een regeling voor het Midden-Oosten aanzienlijk belemmerd heeft en slechts heeft geleid tot een nieuwe complicatie van de situatie in het Midden-Oosten ,,De door Israël en Egypte in Camp David met

* Die geruchten werden in de hand gewerkt door de omstandigheid dat de politie en gendarmene enkele dagen versperringen op de voornaamste wegen in het land had opgericht. Deze maatregel bleek echter in verband te staan met de ontsnapping van ex-majoor Amar Mellah en vier medestanders uit de gevangenis van Berrouaghia (ca. 140 km ten zuiden van Algiers) Mellah, die in 1968 ter dood veroordeeld was wegens zijn aandeel in het komplot van kolonel Zbiri en wiens straf vervolgens gewijzigd werd in levenslange detentie, werd op 17 okt. met zijn medestanders te Algiers aangehouden

Tijdens de opening van het FLN-congres op 27 januari zaten op de eerste rij o.a.: Kolonel Chadli (6de v. r.) en minister van buitenlandse zaken Bouteflika (5de v. r.).

Weekblad 48ste jaargang No. 2471, pag. 30287-30302

President Boumedienne (r.) tijdens zijn laatste verblijf in Moskou met president Brezjnew en premier Kosygin.

de actieve medewerking van de Ver. Staten bereikte akkoorden vertegenwoordigen een samenspanning achter de rug van de Arabische volken en zijn strijdig met hun belangen". aldus het communiqué Verklaard werd dat het doel van die samenspanning was het verijdelen van een rechtvaardige en allesomvattende regeling en die te vervangen door afzonderlijke deelafspraken, die Israël in staat zouden stellen de veroverde Arabische gronden te behouden en de toepassing te verhinderen van de onvervreemdbare rechten van het Arabische volk van Palestina

De politiek van afzonderlijke afspraken van de Egyptische leiding werd scherp veroordeeld alsook haar capitulatiekoers, die ernstige schade toebrengt aan de strijd van de Arabische volken om hun nationale onafhankelijkheid en sociale vooruitgang te versterken en die gericht is op het zaaien van verdeeldheid onder de Arabieren

Beide partijen gaven uiting aan hun vaste overtuiging dat een rechtvaardige en duurzame vrede in het Midden-Oosten slechts kan worden bereikt op basis van de volledige en onvoorwaardelijke bevrijding van alle in 1967 bezette Arabische gronden en de toepassing van de nationale rechten van het Arabische volk van Palestina, inclusief hun recht om hun eigen staat te creeren. Voorts meenden zij dat de versterking van de eenheid van actie door progressieve Arabische staten en de PLO in de strijd tegen de plannen van imperialisme, zionisme en Arabische reactie in de huidige situatie speciaal belang moest worden toegekend.

Zowel de N Z Z (19-10) als L e M o n d e (21-10) wezen erop dat in de tekst van het communiqué in het geheel niet werd verwezen naar de bijeenroeping van de Geneefse conferentie zoals wel het geval was geweest in het laatste Russisch-Syrische communiqué.

In het Russisch-Algerijnse communiqué van 19 okt. werd voorts vermeld dat Boumedienne ,,met dankbaarheid de uitnodiging van de Sowjet-leiders (had) aanvaard om zijn verblijf in de SU met enkele dagen te verlengen".

Op 24 okt. werd vanuit Algiers bericht dat de Algerijnse minister van buitenlandse zaken, Bouteflika, van New York naar Moskou was gereisd voor overleg met Boumedienne; hij verliet Moskou volgens *APS* op 30 okt. met bestemming Bagdad, waar een Arabische topconferentie zou worden gehouden.

Op 2 nov. schreef het Algerijnse dagblad El Moudjahid over de gezondheidstoestand van Boumedienne aan de hand van uitspraken van Bouteflika te Bagdad: Het is ,,normaal dat president Boumedienne, die nooit een ogenblik rust heeft genomen, vermoeid is".

Op 14 nov. keerde Boumedienne in Algerije terug. Hij ontving toen de leden van de revolutionaire raad en de regering alsmede de voorzitter van de Nationale Vergadering, Rabah Bitat.

Maar op 17 nov. zou de gezondheidstoestand van de president plotseling zijn verslechterd. Hij werd de volgende dag in het Mustapha-ziekenhuis te Algiers opgenomen, en toen werd via de televisie officieel bekendgemaakt dat de medische verzorging die de president in de SU had ontvangen krachtens een besluit van een medische commissie moest worden voortgezet en dat Boumedienne verder rust moest houden.

Op 20 nov. werd officieel bekendgemaakt dat de gezondheidstoestand van de president aanleiding gaf tot voortdurende bezorgdheid en dat de revolutionaire raad sinds de terugkeer van Boumedienne regelmatig bijeen was gekomen om de lopende staatszaken te behartigen. Terwijl de grondwet geen tussentijdse regeling bevat voor het geval dat de president zijn ambt tijdelijk niet kan uitoefenen, werd nu de leiding van het land in feite door de revolutionaire raad overgenomen, een orgaan dat in de op 22 nov. 1976 afgekondigde grondwet niet vermeld werd en dus geen legaal bestaan meer leidde, hoewel het nooit officieel ontbonden werd.

De revolutionaire raad had op 19 juni 1965 onder voorzitterschap van kolonel Boumedienne, toen minister van defensie, officieel de macht overgenomen na de afzetting van Ben Bella. De raad bestond toen uit 26 leden, hoofdzakelijk militairen, maar dit ledental was inmiddels door sterfgevallen, vrijwillige uittredingen en uitsluitingen tot acht leden — afgezien van Boumedienne — gereduceerd. Die acht waren:

Kolonel Mohammed Ben Ahmed alias ,,Abdelghani" (52, afkomstig uit Ghazaouet, voormalig commandant van het lste inilitaire district Blida, sinds 1974 minister van binnenlandse zaken); kolonel Abdallah Belhouchet (55, afkomstig uit Sedatra, sinds 1967 commandant van het lste militaire district Blida); kolonel Ahmed Bencherif (50, afkomstig uit Djelfa, van 1962 tot 1977 commandant van de nationale gendarmerie, sindsdien minister van milieubeheer, waterstaat en bodemverbetering); kolonel Bendjeddid alias ,,Chadli" (50, afkomstig uit Bouteldja, sinds 1964 commandant van het 5de militaire district Oran); Abdelaziz Bouteflika (42, afkomstig uit Oujda, 1963 minister van buitenlandse zaken); Ahmed Draia (50, afkomstig uit Souk-Ahras, van 1965-1977 chef van de nationale veiligheidsdienst, sindsdien minister van transport), Mohammed Tayebi, alias ,,Larbi" (61, afkomstig uit Sisiset, sinds 1968 minister van landbouw); kolonel Mohammed Salah Yahiaoui (47, afkomstig uit Barika, van 1969-1977 commandant van de militaire academie van Cherchell, sindsdien verantwoordelijk voor de hervorming van het partij-apparaat)

Op 20 nov. werd o.m. door radio-Luxemburg gemeld dat Boumedienne met een kunstnier werd behandeld en op 22 nov. werd bericht dat hij in coma zou liggen. Behalve door Algerijnse specialisten werd hij ook bijgestaan door Russische, Franse, Amerikaanse en Britse artsen. Ook de Zweedse specialist Jan Waldenberg werd geraadpleegd. Maar op 29 nov. werd door *AFP* uit Algiers gemeld dat de ca. 60 artsen uit tal van landen nauwelijks meer hoop

koesterden om het leven van Boumedienne te redden.

Le *Monde* (1-12) schreef dat kolonel Bendjeddid Chadli inmiddels door de revolutionaire raad met de supervisie op en de coördinatie van de militaire zaken was belast.

Op 27 dec. maakte radio-Algiers bekend dat de president die morgen om 3.55 uur plaatselijke tijd in het Mustapha-ziekenhuis was overleden.

Houari Boumedienne uerd op 23 augustus 1927 als Mohammed Brahim Boukharrouba in een landarbeidersgezin te Clautel bij Guelma (Oost-Algerije) geboren; Le Monde (28-12) schreef echter dat hij op 23 aug 1932 tc Heliopolis werd geboren (De naam Houari Boumedienne nam hij pas tijdens de onafhankelijkheidsoorlog aan)
Hij ontving zijn eerste onderwijs aan de (Franstalige) lagere school en de (Arabische) Koranschool van Guelma Mede om de militaire dienst te ontwijken verliet hij Alger–e in 1951 Hij studeerde aan de Zitouna-Universiteit van Tunis en vervolgens aan de Al Azhar Universiteit van Cairo, waar hij in 1952 de opstand van de jonge officieren tegen koning Faroek meemaakt
Toen op 1 nov 1954 in Algerije de opstand tegen het Franse koloniale bewind losbarstte volgde hij in een kamp bij Inchass in Egypte een militaire opleiding
In 1955 begon hij zijn guerrilla-activiteiten in de Wilaya V (Oran), aan de zijde van Abdelhafid Boussouf, die hij in 1957 of 1958 als leider opvolgde In Oujda vormt hij een ploeg met Cherif Belkacem, Abdelaziz Bouteflika, Ahmed Medeghri en Kaid Ahmed
In maart 1960 werd Boumedienne ?errassend benoemd tot stafchef van het Algerijnse Bevrijdingsleger (ALN) en tot kolonel bevorderd

Op 30 juni 1962, aan de vooravond ban de onafhankelijkheidsproclamatie, kiest Boumedienne partij voor Ahmed Ben Bella in diens conflict met de voorlopige regering (GPRA) Op 28 sept 1962 wordt Boumedienne minister van defensie in de regering van Ben Bella en op 17 mei 1963 volgt zijn benoeming tot eerste vicepremier

Op 19 juni 1965 maakte Boumedienne de machtsovername door een revolutionaire raad bekend Ben Bella werd afgezet en Bournedienne aanvaardde het niet in de grondwet voorziene ambt van premier en hij werd voorzitter van de revolutionaire raad, terwijl hij tevens minister van defensie bleef
Nadat hij meer dan tien jaar min of meer als alleenheerser had geregeerd, gaf hij in 1976 de aanzet tot de instelling van nieuwe staatsorganen. Basis werd het nationale handvest. dat op 27 juni 1976 bij referendum werd goedgekeurd Er kwam ook een nieuwe grondwet, die bij referendum op 19 nov. 1976 werd goedgekeurd.

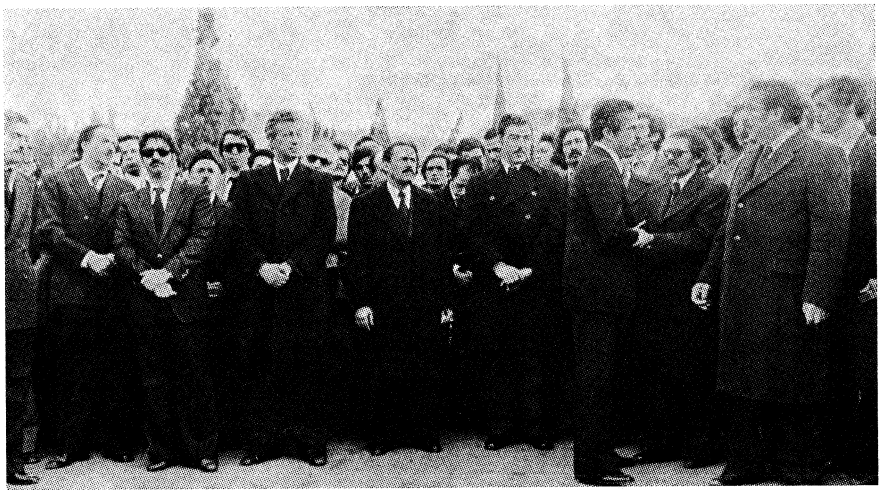
Op 10 dec. 1976 werd Boumedienne voor zes jaar tot president gekozen (zie pag. 268/3 e.v.-1977;.

Perscommentaren

Boumedienne zette de door Ben Bella begonnen nationalisatie van de grote bedrijven voort, maar hij gaf vele kleine en middelgrote bedrijven aan de vroegere eagenaars terug In 1972 startte hij ook een agrarische revolutie In de laatste tijd trad hij steeds sterker als woordvoerder van de ecoiiorriische belangen van de Derde Wereld tegenover de industriestaten op
In een commentaar schreef NRC H'blad (27-12) daarover
‚Boumedienne was een van de belangrijkste ontwe pers van de conceptie de Derde Wereld haar economische mogelijkheden als politiek wapen te Laten gebruikcn Door hem tieeft het begrip nieuwe economische orde vorm en politieke realiteit gekregen Want hij is het geweest die begin 1974, tijdens de oliecrisis, heeft boorgesteld een buitengewone zitting van de Algemene Vergaderrng der Verenigde Naties te houden om over de totale problematiek der grondstoffen te praten en niet alleen over energievraagstukken, zoals door Frankrijk was voorgesteld
Op deze zitting is de beginselverklaring over de nieuwe economische orde aanvaard en het daarbij behorende actieprogramma, waarmee de eisen van de niet-gebonden landen een taak zijn geworden van de hele volkerengemeenschip (Zie pag 391/3 e v -'74)
Sindsdien is alleen wel gebleken dat de realisering van een dergelijke taak veel en veel meer tijd vergt dan de initiatoren voor ogen stond En de laatste jaren was de rol van Algerije al veel minder prominent geworden.
Niet alleen op de ontwikkelingspolitiek van zijn land, ook op het buitenlandse beleid in het algemeen had Boumedienne zwaar zijn persoonlijk radicaal stempel gedrukt. Door hem speelde Algerije een vooraanstaande rol, zowel in de groep van de radicale Arabische als in die van de radicale Afrikaanse landen Hij was een fel bestrijder van Israël, dat hij van expansionistische neigingen verdacht, en een tegenstander van de vredespolitiek van Sadat Maar hij leefde ook in voortdurende onmin met zijn Arabische buurman koning Hassan van Marokko, van wie hij vreesde dat hij de resultaten der Algerijnse revolutie wilde verstikken "

Trouw (28-12) schreef o.m.:
„De voornaamste verdiensten binnenslands van Boumedienne liggen op het terrein van de landbouwhervorming en de opbouw van de industrie. Hij nationaliseerde de bezittingen van de afwezige grootgrondbezitters; deze werden overgedragen aan nieuwe coöperaties. Een onverdeeld succes is deze politiek overigens niet geworden. want Algerije heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld van een voedsel-exporterend tot een voedsel-importerend land. Het oprukken van de Sahara is daar mede debet aar. geweest. Algerije heeft de afgelopen jaren een heel stelsel van sociale voorzieningen opgezet. Onderwijs en medische zorg zijn er gratis. Het streven naar een socialistische samenleving heeft echter wel geleid tot een enorme bureaucratisering. met alle gevolgen vandien.
Boumedienne heeft het socialisme nooit in mindering gebracht op de islam, de voornaamste godsdienst van de Algerijnen. Hij legde in zijn toespraken steeds de nadruk op de veranderingsgezinde gedeelten uit de leer van Mohammed. Door de nauwe band tussen religie en staatsideologie en door de gemeenschappelijke strijd tegen de Fransen hebben de Algerijnen onder zijn regering een hecht nationaal gevoel ontwikkeld. (. . .)
Lange tijd heeft de Algerijnse oplossing van de onderontwikkeling model gestaan in de Derde Wereld. Maar daaraan hebben de tegenslagen van de afgelopen jaren wel afbreuk gedaan. . .

Le Figaro (28-12) voegde daaraan toe: Reeds enige maanden wijzen de autoriteiten, de pers en de partij-instanties speciaal op de moeilijkheden die het land ondervindt. De landbouu-. die de schok van een „tweede agrarische revolutie" heeft ondergaan, kan de 17 mln Algerijnen niet meer voeden, en maakt onmiskenbaar een crisis door. De belangrijke investeringen in de zware industrie hebben niet de verwachte resultaten opgeleverd, en vormen een grote last voor de economie. De nieuwe bedrijven zijn veelal opgericht voor de buitenlandse markt, waar de economische werelddepressie woedt. En tenslotte heeft de nationalisatie van een groot deel van het distributieapparaat, vooral in de regio Algiers (enige maanden geleden) totnogtoe slechts negatieve gevolgen gehad.
Zoals altijd in tijden van sociale spanningen en economische moeilijkheden roepen alle maatregelen kritiek op. De vroegtijdige systematische arabisering (uiterlijk) van de Algerijnse maatschappij (uithangborden, straatnaambordjes, radiouitzendingen enz.) wordt slecht beoordeeld en vaak belachelijk gemaakt door althans een deel van de bevolking. En er zijn meer stakingen dan officieel wordt toegegeven.

Leden van de revolutionaire raad bij de begrafenis van Boumedienne Op de eerste rij Yahiaoui (3de v.l), Bitat (4de v.l) en Bouteflika (3de v r.)

Na zovele jaren van extra-inspanningen is het onvermijdelijk dat het Algerijnse volk eens wat freewheelt, en dat dit volk het gevoel krijgt dat men wat meer rekening gaat houden met de dagelijkse zorgen en de wil een ietsje beter te kunnen leven. Dát zal de taak van de nieuwe machthebber zijn.

Bitat waarnemend president

Nog op 27 dec. 5978 werd de voorzitter van de Nationale Volksvergadering, Rabah Bitat, tot. waarnemend president voor maximaal 45 dagen benoemd overeenkomstig de grondwet. Binnen die termijn moet nl. het congres van de FLN de kandidaat voor de functie van president aanwijzen; en de parlementsvoorzitter kan geen kandidaat zijn.

De op 19 dec. 1925 geboren Rabah Bitat behoort tot de negen ,,historische leiders" van de Algerijnse revolutie. Vijf van hen zijn inmiddels overleden; Hocine Ait Ahmed en Mohammed Boudiaf leven in ballingschap; en Ahmed Ren Bella heeft nog steeds huisarrest.

Bitat werd in zijn nieuwe ambt bijgestaan door de revolutionaire raad.

Op 29 dec. werd Boumedienne, voor wie een nationale rouw van 40 dagen was afgekondigd, ter aarde besteld op de begraafplaats El Alia buiten Algiers, waar een rede werd uitgesproken dooi minister van buitenlandse zaken Bouteflika. Langs de route stonden honderdduizenden Algerijnen, die de stoet af en toe ophielden waardoor die twee uur nodig had om de begraafplaats te bereiken.

Onder de vele buitenlandse gasten waren de presidenten van Syrië, Niger, Mali en Benin; een Marokkaanse delegatie o.l.v. premier Osman werd als ,,ongewenst" de toestemming tot het bijwonen van de begrafenis geweigerd.

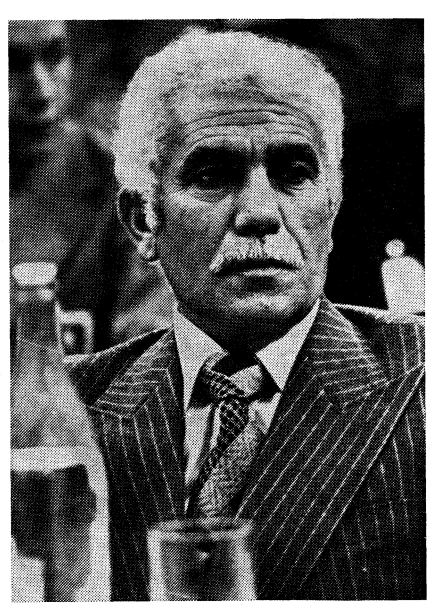
Op uitnodiging van waarnemend president Bitat kwamen op 31 dec. in het ministerie van defensie te Algiers ca. 500 hoge officieren van de Algerijnse strijdkrachten bijeen. Bij die gelegenheid betoonden zij hun ,,onwankelbare verbintenis jegens de constitutionele legitimiteit en de strikte toepassing van de bepalingen van de grondwet, de eerbied voor het nationale handvest. de continuïteit van de revolutie en de bewaking van haar verworvenheden".

Op 1 jan. besloot de revolutionaire raad onder voorzitterschap van Bitat tot bijeenroeping van een FLN-congres in de tweede helft van januari, binnen de door de grondwet bepaalde termijn, om de kandidaat voor het presidentschap aan te wijzen en de door Boumedienne sinds 1976 ondernomen institutionele hervorming te voltooien. Op 3 jan. werd een commissie van 37 leden geïnstalleerd, om het congres voor te bereiden Die commissie, voorgezeten door Eitat met kolonel Mohammed Een Ahmed Abdelghani als vice-voorzitter, bestond o.m. uit de zes voorzitters van de nationale partijcommissies, de secretarissen-generaal van de vijf massa-organisaties, zes ministers, zes officieren en een aantal leden van de Nationale Volksvergadering. De openingsdatum van het congres werd eerst op 25. later op 27 januari bepaald.

FLN-congres wijst Chadli tot *opvolger* van *Boumedienne aan*

Op 27 januari werd het FLN-congres in het ,,Olympisch complex van de 5de juli" bij Algiers geopend. Er waren 3.290 afgevaardigden, van wie 20% door het leger werd afgevaardigd.

Aanvankelijk werden twee leden van de revolutionaire raad het vaakst als kandidaten voor de opvolging van Boumedienne genoemd, de 47-jarige kolonel Mohammed Salah Yahiaoui, het bestuurlijke hoofd van de partij, die als meest linkse en anti-westerse politicus gold, en de 42-jarige Abdelaziz Bouteflika, de minister van buitenlandse zaken: die voornamelijk zijn aanhang uit het staatskader zou putten. Maar de tegenstelling tussen hen zou er toe hebben geleid dat het leger met een eigen compromiskandidaat kwam, kolonel Bendjeddid Chadli.

Kolonel Chadli werd op 14 april 1929 als zoon van een welgestelde familie geboren in Bouteldja, een klein dorpje bij Annaba in het oosten van Algerije. In de onafhankelijkheidsoorlog tegen Frankrijk voegde hij zich bij de Algerijnse nationalistische guerrillastrijders en in 1960 leidde hij het dertiende bataljon van het nationale Bevrijdingsleger (ALN) in het noorden, aan de Tunesische grens. In juni 1961 werd hij benoemd tot stafofficier onder kolonel Boumedicnne, de toenmalige stafchef van het ALN. Na de onafhankelijkheidsoorlog werd hij in 1963 commandant van Constantine.

In juni '64 werd hij bevorderd tol commandant van Oran en een jaar later nam hij deel aan de coup waarbij Algerije's eerste president Ahmed Ben Bella werd afgezet en Houari Boumedienne aan het bewind kwam. Onder Boumedienne was hij lid van de Revolutionaire Raad en werd hij in 1969 kolonel.

Als lid van de inmiddels ontbonden Revolutionaire Raad — het hoogste gezagsorgaan sinds juni '65 — heeft hij nooit zijn functie binnen het leger neergelegd en is hij (sinds 15 sept. 1964) aan het hoofd blijven staan van Algerije's tweede belangrijkste militaire gebied, het gebied rond de stad Oran.

Gedurrnde de ziekte van president Boumedienne werd kolonel Chadli waarnemend minister van defensie, een post die de zieke president sinds Algerije's onafhankelijkheid in 1962 voor zichzelf had gereserveerd. Als compromis-kandidaat die president Boumedienne als staatshoofd zou gaan opvolgen, kreeg kolonel Chadli ook bijzondere verantwoordelijkheden als de man die de schakel moest vormen tussen het leger en de Revolutionaire Raad.

Chadli werd op 31 jan. tot enige kandidaat voor het presidentschap aangewezen. Hij legde daarna de volgende eed af: ,,Ik zweer plechtig voor u de strijd van president Boumedienne te zullen voortzetten en te waken over de strikte toepassing van het nationale handvest en de grondwet. Ik bevestig dat het socialisme voor ons land een optie vormt waarvan niet kan worden afgeweken. Ik verbind mij te strijden voor de bescherming van de nationale onafhankelijkheid, zowel op het politieke als het economische vlak en de heerschappij over onze nationale rijkdommen te bewaren". *(Le* Monde, NZZ, *Financial* Times, FAZ, *NRC/H'blad, Volkskrant)*

WEST-EUROPA

NEDERLAND

CONFLICT **AMBTENARENBONDEN N.A.V. WERKONDERBREKING**

Eind juni vorig jaar is er in een aantal plaatsen gestaakt door ambtenaren, aangesloten bij ABVA en KABO, beide deel uitmakend van de FNV (pag. 492/2 c.r.-1978). Deze acties, gericht tegen regeringsvoornemens om de ambtenaren in liet kader van Bestek '81 ,,dubbel te pakken", leidden op 11 aug. 1978 tot het opschorten door ACOP en KABO; beide deel uitmakend van de christelijke ambtenarencentrale CCOOP (zie voor de opbouw van de vakbondrn van ambtenaren en de betekenis der diverse afkortingen pag. 492/3-1978).
Aanleiding voor het besluit van de twee FNV-centrales waren uitspraken van CCOOP-voorzitter Wieringa in het dagblad Trouw van 21 juni. Hierin betoogde hij, dat de ambtenarenacties onwettig waren.

Wieringa vindt dat de ACOP, en vooral de ABVA, zich schuldig maakt aan ,,tendentieuze uitleg" van zijn opmerkingen en ,,valse beschuldigingen". Hij neemt het de ABVA verder kwalijk dat deze het geschil ,,op straat heeft gegooid" en niet bereid is de kwestie onderling te bespreken. Niettemin is aan de stap van de ACOP en de KABO een briefwisseling voorafgegaan. Na het verschijnen van het kranteninterview schreef de ACOP een brief naar CCOOP en NCBO, waarin men voor 11 aug. opheldering verlangde.
Achtergrond van het conflict lijkt een machtsstrijd te zijn tussen FNV- en CNV-bonden. De problemen spitsen zich toe op de ABVA en de NCBO, die touwtrekken om de bonden in de RKCOP naar zich toe te halen. Hierin nemen zowel FNV-, CNV- als onafhankelijke bonden deel. De belangrijkste zijn KABO, Vervoersbond NKV (beide FNV) en ARKA (CNV). Op lange termijn ziet het er naar uit dat de RK-centrale zal worden opgesplitst tussen de ambtenarencentrales van FNV en CNV. Dit is onder meer het logische gevolg van plannen voor een fusie tussen ABVA en KABO voor 1982. Makkelijk zal dit echter niet zijn, omdat aan een dergelijke herorganisatie nog veel juridische en financiële moeilijkheden kleven.

Vrijdag 25 augustus hebben de ambtenarencentrales ACOP en CCOOP omwille van de ambtenarenzaak hun conflict bijgelegd. Dit blijkt uit een verklaring van de twee centrales, waarin over en weer verontschuldigingen wordcn geuit over ontstane misverstanden en publieke reacties daarop. Op 30 aug. besloot ook het bestuur van de KABO de samenwerking met de NCBO te herstellen. *(NRC/H'blad, Trouw, Politiek* Overzicht)

OVERLEG **ARBEIDSVOORWAARDENBELEID** AMBTENARENBONDE **EN** MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

De vijf ambtenarencentrales hebben op 7 sept. 1978 hun eerste gesprek gevoerd met minister Wiegel van binnenlandse zaken over het voorgenomen arbeidsvoorwaardenbeleid van de regering, neergelegd in Bestek '81. Na afloop van het beraad bleek, dat drie ambtenarencentrales — ACOP, CCOOP en CHA — het kabinetsvoorstel om de ambtenarenlonen in 3 jaar 3% op de salarissen in het particulie e bedrijfsleven te laten achterlopen, afwijzen. Volgens ACOP-voorzitter Dutman had de minister geen argumenten kunnen geven om zijn plan aanvaardbaar te maken. De twee overige centrales, RKCOP en AC, hadden nog geen definitief standpunt ingenomen. Zij wachten nog op nadere informatie over de regeringsplannen.

Woordvoerders van de vijf centrales stellen allen dat inkomensmatiging van de ambtenaren slechts acceptabel zou zijn, als ook de andere werknemers een offer brengen. Het overheidspersoneel heeft ook kritiek op de besparingen op de begrotingen van de departementen. Deze bezuinigingen, vrezen zij, zullen de werkgelegenheid in gevaar brengen.

De centrales zijn wel bereid te praten over een bijstelling van het zogenaamde trendmechanisme. Dit begrip staat voor de berekeningswijze van de ambtenarensalarissen, minimumlonen en sociale uitkeringen. Deze geschiedt aan de hand van de ontwikkeling van de CAO-lonen. Regering en werkgevers vinden dat in het trend-mechanisme ,,systeemfouten" zijn geslopen. Bijvoorbeeld is er bij de onderhandelingen over de nieuwe bouw-CAO begin dit jaar afgesproken, om bepaalde toeslagen voor bouwvakkers in het vaste uurloon op te nemen. Eenmaal in het basisloon worden deze toeslagen via het trendbeleid in het salaris van de ambtenaren doorberekend, terwijl het niet om een werkelijke verhoging van de bouwvakkerslonen gaat.

De ambtenarenbonden staan hier anders tegenover. Volgens ACOP-voorzitter Dutman bestaat er in de praktijk verschil tussen het CAO-loon en het werkelijk verdiende salaris van de werknemers, vanwege allerlei extraatjes buiten de CAO om. De ambtenaren volgen echter de ontwikkeling van de CAO's. De ambtenaren lopen daardoor achter. In het geval van de bouw heeft het overheidspersoneel jarenlang toeslagen die niet in de CAO waren geregeld moeten ontberen, die ze er nu terecht bijkrijgen.

Op 21 september vond de tweede ontmoeting plaats tussen ambtenarencentrales met minister Wiegel. Men besloot hier een werkgroep in te stellen uit vertegenwoordigers van bonden en ministerie, die het trendmechanisme onder de loep gaat nemen. Over vier maanden zal de u-erkgroep de resultaten van liet onderzoek bekend maken. Tot die tijd zal er geen verder overleg tussen centrales en ministerie plaatsvinden.

Een dag later lieten de vijf centrales weten dat ze niet wilden dat de Tweede Kamer. tijdens het debat over de ombuigingsnota Bestek '81 begin oktober, zich uitspreekt over het kabinetsvoorstel om op de ambtenarensalarissen te bezuinigen.

Daar staat tegenover dat de besparing-n op ambtenarensalarissen een belangrijke pijler vormen van de gehele bezuinigingsoperatie van voorlopig ruwweg 10 mrd tot 1981. De bijdrage die de regering van de ambtenaren vraagt, beloopt zo'n 2 mrd gulden. Secretaris Meijer van de Centrale van Hogere Ambtenaren (CHA) beseft, dat men de Tweede Kamer niet kan verbieden over de positie van het overheidspersoneel te praten. ,,Maar het overleg loopt goed en het zou niet gek zijn als Wiegel en wij niet onder druk van het parlement komen te staan".

Overleg werkgroep zonder resultaat

Op 5 okt. is de werkgroep trendbeleid. waartoe minister Wiegel en de ambtenarencentrales eerder hadden besloten. samengesteld en aan het werk gegaan. In de werkgroep zit een vertegenwoordiger van elk der vijf centrales en een deskundige namens alle centrales.
De groep staat onder voorzitterschap van mr. Kloosterman. directeur-generaal overheidspersoneelsbeleid van binnenlandse zaken. Ket is de bedoeling dat de werkgroep zo snel mogelijk tot resultaten komt. Resultaten zullen onmiddellijk gerapporteerd worden aan de Centrale commissie van het georganiseerd overleg.

D'66 vindt dat de pensioenpremie van topambtenaren ruim verdubbeld moet wordcn. De middelbare en hogere ambtenaren zouden een bijna dubbele pensioenpremie moeten gaan betalen. Alleen voor ambtenaren in de lagere salarisgroepen zouden de pensioenpremies gelijk moeten blijven. Volgens het wetenschappelijke bureau van D'66 zou de overheid de komende jaren f 750 mln kunnen besparen. De korting op de salarissen zou dan bespaard kunnen blijven tot 0,5% per jaar. D'66 zegt dit in haar op 9 okt. verschenen nota .,De ambteriaar en zijn trend".

Op 10 okt. maakte minister Wiegel in de Tweede Kamer duidelijk, dat de uitgavenpost voor ambtenarensalarissen hoe dan ook moet zorgen voor een bezuiniging van f 1,5 mrd.

In **ren** reactie herinnerde de voorzitter van de ACOP (NVV-ambtenaren), Dutman, eraan dat Wiegel ,,open en reëel overleg" had beloofd. Overigens tilde hij

niet zo zwaar aan de uitlatingen van de minister. ,,Ik kan me niet indenken dat een werkgever, die in onderhandeling is, publiekelijk zegt dat hij wel wat van zijn eisen zal laten vallen".

De Nederlandse Christelijke Bond van Overheidsaersoneel (NCBO) heeft grote twijfels ,,over de wezenlijke betekenis en de inhoud" van het georganiseerde overleg russen minister Wiegel en de ambtenarencentrales. Nu vaststaat dat het Kabinet vasthoudt aan de bezuinigingen op ambtenarensalarissen zit er volgens NCBO-voorzitter W. Wieringa weinig anders op ,,dan het negatieve saldo te verdelen". Dat betekent dat de NCBO er in het overleg op wil toezien, dat de laagste inkomens weinig of in het geheel geen extra lasten te dragen zullen krijgen. Hun koopkracht zal in ieder geval moeten worden gegarandeerd. Verder meent Wieringa, naar aanleiding van het Bestek-debat in de Tweede Kamer, dat de bond .,zich zeer ernstig moet gaan beraden" op zijn verhouding tot de overheid als werkgever.

Voorzitter A. Aarts van de katholieke ambtenarenbond ARKA vindt dat het bezuinigingsdebat bewezen heeft hoe zwak de onderhandelingspositie van de ambtenaren is. Hij is teleurgesteld dat de Kamer niet aan het verzoek van de bonden heeft voldaan om tijdens het Bestek-debat de positie van de amtenaren buiten beschouwing te laten, zolang de studiegroep van overheid en ambtenaren nog met haar werk bezig is.

De NVV-bond ABVA zei in zijn blad van 27 okt. dat het uitgangspunt bij het overleg dient te zijn dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Wanneer er in het overleg geen redelijk alternatief uit de bus rolt, wil de ABVA terugvallen op zijn aanvankelijke afwijzing van het Kabinetsbeleid. Het zal dan zaak zijn om te bezien op welke wijze er van vakbondszijde méér macht inzake de besluitvorming kan worden verkregen.

De werkgroep die een studie zou maken naar de berekeningswijzen van de ambtenarensalarissen is vrijdag 27 oktober niet klaar gekomen met haar werk, zoals de bedoeling was. De vijf centrales houden vast aan het bestaande berekeningssysteem voor de ambtenarenlonen. De bonden willen geen afstand doen van een salarisverhoging als gevolg van de doorberekening van een technische wijziging in de bouw-CAO. Wel is men bereid een deel van de automatische loonsverhoging per 1 jan. in te leveren. De centrales zijn er verder zeer beducht voor, dat het aantasten van het trendbeleid gevolgen heeft voor de trekkers van sociale uitkeringen.

De vijf ambtenarencentrales, die samen met mr. Kloosterman van Binnenlandse Zaken de ,,Werkgroep trendmethodiek" hebben gevormd, wijzen unaniem de motieven van de Regering af om de ambtenarensalarissen met 6 x 0,5% te korten. Zij menen dat de resultaten van het overleg in de centrale commissie van georganiseerd overleg in ambtenarenzaken moeten leiden tot een heroverweging van de voor de ambtenaren te treffen maatregelen.

Dit blijkt uit het ABVA-blad ,,De Ambtenaar" van 7 nov., waarin het rapport van de werkgroep integraal is gepubliceerd. De ABVA hoopte daarmee een eind te maken aan de geruchten en halve waarheden die de ronde waren begonnen te doen. Op 28 nov. zal de bondsraad van de ABVA een definitief standpunt over deze zaak bepalen.

Bij de voorlopige besluitvorming is als uitgangspunt gekozen dat Bestek '81 wordt verworpen, maar indien het Kabinet er? de volksvertegenwoordiging bezuinigingen willen doorvoeren, de zwaarste lasten op de sterkste schouders gelegd dienen te worden.

De werkgroep heeft in haar rapport 14 conclusies, aanbevelingen en mogelijke alternatieven opgenomen. Deze hebben o.m. betrekking op het werknemersdeel van de sociale verzekeringspremies, het indexeringsmeehanisme, de CAO-lonen en de werkelijk verdiende lonen, het pensicenbijdrageverhaal, de aftopping van de prijscompensatie. de pensioenbijdrage van het Rijk en de koopkracht van de modale ambtenaar.

De centrales van hogere ambtenaren hebben bezwaren tegen enkele conclusies en alternatieven, o.a. de aftopping van de prijscompensatie voor hogere inkomens. Eensgezindheid bestaat er wel over de punten als de hantering van alle CAO's bij de bepaling van het trendpercentage, in plaats van 40 zoals nu, en de doorwerking van de bouw-CAO in de ambtenarensalarissen. Dat laatste betekent een salarisverhoging van 1,6% voor de ambtenaren en een verhoging van 1% voor de sociale uitkeringen. Voor de schatkist betekent dit een post van rond één miljard gulden.

Op 28 november droeg de bondsraad van de ABVA het hoofdbestuur, op, om acties voor te bereiden, als protest tegen de houding van de Regering in het overleg met de bonden. De bondsraad behield na bestudering van het rapport van de werkgroep trendbeleid ernstige twijfels omtrent de houding van het kabinet bij het komende loonoverleg.

Overleg tussen minister en bonden loopt vast. ABVA en KABO organiseren acties.

Donderdag 30 nov. liep het overleg tussen minister Wiegel en de vijf centrales van overheidspersoneel vast. Breekpunt was de weigering van de minister om de effecten van de bouw-CAO in de ambtenarenlonen door te berekenen. Ook willen de bonden niet dat de ambtenaren-en minimumlonen en sociale uitkeringen per 1 jan. met 0,5% worden gekort. ABVA en KABO gaan nu acties voorbereiden. Op dinsdag 28 november had de bondsraad van de ABVA zich daar al voor uitgesproken, na een vergadering in Breda waar het rapport van de werkgroep trendbeleid werd besproken.

De ambtenaren lopen altijd achter op de ontwikkeling van de lonen in het bedrijfsleven. Achteraf wordt dan de balans opgemaakt. Zo wordt ook per 1 jan. met de ambtenaren afgerekend. In die afrekening zou echter niet het effect van de duurdere bouw-CAO verwerkt zitten, hoewel het overheidspersoneel daar volgens het huidige berekeningssysteem wel recht op heeft. In het kader van de ombuigingen wil de regering deze doorberekening, die één miljard kost, middels een wetje niet laten doorgaan. Een meerderheid in de Tweede Kamer is het wel eens met deze ,,zuivering" van het indexeringsmechanisme (pag. 26/1 e.v. - 1979).

De ACOP blijft bij monde van J. Dutman vasthouden aan een voorstel dat de centrale in de werkgroep trendbeleid heeft ingebracht. Onder meer betekent dat voor de inkomens boven de f 45.000 dat de prijscompensatie wordt ,,afgetopt' (opbrengst f 250 mln). Verder zouden de hogere ambtenaren 1% meer pensioenbijdrage moeten leveren (opbrengst f 350 mln).

De Centrale van Hogere Ambtenaren (CHA) vindt dat de ABVA te lichtvaardig praat over salarisvermindering voor hogere ambtenaren. De CHA vindt dit een goedkoop gebaar, dat getuigt van een gebrek aan solidariteit met middelbare en hogere ambtenaren. Deskundigen van de ABVA hebben echter berekend dat wanneer de korting op de ambtenarensalarissen met 0,5% per halfjaar doorgaat, de lagere ambtenaren er in koopkracht in verhouding tweemaal zoveel op achteruit gaan als de hogere.

Uit niets bleek dat het kabinet zou toegeven aan de eis van de ambtenarencentrales. Vrijdag 1 dec., nog voor de Tweede Kamer een oordeel kon geven over het vastgelopen overleg, besloot de regering de bouw-CAO per jan. niet in de ambtenarenlonen door te berekenen. Volgens Wiegel moest de ministerraad dit besluit nemen om tijdig de nacalculatie van de ambtenarenlonen technisch rond te krijgen.

Wiegel reageerde laconiek op de aangekondigde acties bij elektriciteitsbedrijven en de post. ,,Hier en daar proeven we pogingen om een zenuwoorlog te ontketenen. Daardoor laat het Kabinet zich niet in verwarring brengen".

's Avonds op 4 dec. besloten districtsbestuurders en leden van actiecomités van de ambtenarenbonden ABVA en KABO dat de postbeambten in het district Utrecht het werk zullen neerleggen. Op welk moment de actie precies zal ingaan, wilde men op dat moment ,,uit strategische overwegingen" nog niet kwijt. Tevens besloten de ABVA en KABO

hun leden te adviseren de elektriciteitsbedrijven voorlopig buiten de acties te houden. In een verklaring zeggen de beide hoofdbesturen dat ,,doeltreffende acties in de energievoorziening nauwkeuriger en langduriger moeten worden voorbereid dan nu het geval kan zijn".

De Christelijke Bond van Overheidspersoneel (NCBO) en de Vervoersbond CNV zien definitief af van werkonderbrekingen. De christelijke organisaties vinden dat ,,het woord nu aan het parlement is". Bovendien wijzen de organisaties op het ontbreken van stakingsrecht voor overheidspersoneel. Wel liet NCBO-voorzitter Wierenga doorschemeren dat zijn leden het de stakers niet moeilijk zullen maken.

FNV-voorzitter Wim Kok noemde het volstrekt terecht dat de ABVA en de KABO voor hun leden opkomen. 's Avonds op 4 dec. stelde de Federatieraad van de FNV zich volledig achter de overheidsbonden. Met een overrompelingsmanoeuvre en gelegenheidswetgeving heeft de overheid op een zeer onzorgvuldige wijze bestuurd, aldus Kok, terwijl ze de kwestie van de bouw-CAO al maanden had zien aankomen.

Woensdag 6 dec. staakte het Rotterdamse vervoerbedrijf RET tot 's ochtends 10 uur. In Utrecht begon een stiptheidsactie van de 200 postbeambten van het centrale postoverslagbedrijf. 's Avonds begon ook ern stiptheidsactie van de postbestellers in Utrecht, Rotterdam en Amsterdam. Op verschillende universiteiten werden acties gevoerd. Die liepen soms samen met acties tegen het beleid van minister Pais van onderwijs. In Delft, Wageningen en Amsterdam werden korte bezettingsacties uitgevoerd. Op het Spui in Amsterdam vond een grote demonstratieve bijeenkomst plaats.
ABVA-bestuurder S. Raaijmakers zei in Utrecht dat hardere acties niet uitgesloten werden als het debat in de Tweede Kamer over de ambtenarensalarissen niet het gewenste resultaat heeft.

Op 6 en 7 dec. praatte de Kamer opnieuw over de ombuigingsplannnn van Bestek '81 (pag. 26/3 e.v.-'79). ABVA-voorzitter Dutman kondigde aan dat als de Kamer van minister Wiegel eist dat hij het overleg met de ambtenaren weer opvat, de acties zullen worden stopgezet. Maar dan moet het overleg wel een open karakter dragen, en moet de minister tot concessies bereid zijn.
's Ochtends op 7 dec. vergaderde minister Wiegel weer met de ambtenarenbonden. Dit was een gesprek in het kader van het geregelde ambtenarenoverleg, dat al enkele weken eerder was vastgesteld. Men kwam hier overeen dat ambtenaren en andere werknemers die de trend volgen, over dit jaar één dag vakantie extra krijgen. Ook is overeenstemming bereikt over de zgn. nacalculatie over dit jaar. Deze bedraagt 0.34% met een minimum van f 71,40.

In Amsterdam bleven trams, bussen en metro tot 12 uur in de remise en garage staan. De actie was een compromis tussen het ABVA-afdelingsbestuur dat alleen in de ochtendspits had willen staken, en het rijdend personeel dat de staking tot de hele dag had willen uitbreiden.

Tijdens het Kamerdebat stemden CDA en VVD in met het niet doorberekenen van de bouw-CAO in de ambtnnarenlonen. ABVA en KABO besloten daarop donderdagavond 7 dec. alle lopende acties voort te zetten en te verscherpen. De VVD wil ook onverkort vasthouden aan de regeringsplannen wat betreft de zes maal 0.5% korting op de sociale uitkeringen, minimumloon, en ambtenarenlonen. De PvdA verklaarde zich hiertegen en het CDA nam een tussenpositie in. Woordvoerder Lubbers wil op dit punt, net als de linkse oppositie, dat minister Wiegel weer gaat onderhandelen met de ambtenarenbonden. Daarbij moet worden ingegaan op de alternatieve voorstellen die de bonden hebben gedaan. Die zijn onder meer: hogere pensioenbijdrage voor hogere ambtenaren en een andere berekening van het trendmechanisme.

De voorzitter van de Hout- en Bouwbond CNV, Van Commenée, zei donderdagavand 7 dec. op een vergadering in Doornspijk dat de ,,ambtenaren niet zo moetrn zeuren". Volgens Van Commenée ligt het netto-inkomen van ambtenaren aanzienlijk boven dat van de werknemers in het particuliere bedrijfsleven, doordat ze niet alle sociale premies behoeven te betalen.

Vrijdagavond 8 december besloten ABVA en KABO hun acties op te schorten. Ze wilden eerst afwachten met welke intenties minister Wiegel het overleg wil hervattrn. Een dag eerder had de Tweede Kamer zich voor heropening van het overleg tussen Wiegel en de bonden uitgesproken.
De bonden in Rotterdam verklaarden echter dat de donderdagavond begonnen staking bij de stadsreiniging tot zondagavond 10 dec., en de die dag verscherpte stiptheidsactie bij de posterijen tot zaterdagmiddag 9 dec. zullen voortduren.
Het opschorten van de acties kwam vrij onverwacht. 's Middags had ABVA-voorzitter Dutman nog gezegd dat de uitspraak van de Tweede Kamer niets had opgelost. ,,We zijn nog precies op hetzelfde punt als bij het afbreken van het overleg op 30 november".
Ook de voorzitter van NCBO, Wierenga, zei vrijdag dat nieuw overleg zeer moeilijk is.
Maandag 11 december hebben de vijf centrales van overheidspersoneel in een gesprek met minister Wiegel weer een basis gevonden om het overleg over de bezuinigingen op ambtenarenlonen te hervatten.
Wel blijft het besluit om per 1 jan. de bouw-CAO niet door te berekenen in de ambtenarenlonen, onveranderd. De ambtenarencentrales hebben echter de indruk dat Wiegel bereid is om per 1 juli 1979 eventueel met de bouw-CAO rekening te houden. De bewindsman zei dat het zijn bedoeling is" op basis van wederzijds aan te voeren argumenten het overleg in de komende periode voort te zetten". Hij voegde daar aan toe ,,dat de marges smaller dan smal zijn".
Volgens ABVA-voorzitter Dutman is het nog te vroeg om te zeggen wie ,,verloren" heeft. ,,Eerst zal moeten blijken wat de minister van zijn intenties vermag te realiseren".

Minister Wiegel doet nieuwe voorstellen. Bonden reageren verdeeld

Minister Wiegel van binnenlandse zaken heeft de ambtenarencentrales op 1 febr. nieuwe voorstellen gedaan, waarop door de bonden verdeeld gereageerd is. De voorstellen van de minister waren gebaseerd op een gedachtenwisseling tussen de bonden en de minister in een bijeenkomst van het Centraal Georganiseerd Overleg (CGO) op 11 jan.

In plaats van de algemene korting van 0,5% per half jaar op de verhoging van alle ambtenarensalarissen stelde de minister nu voor een gedifferentieerde korting aan te brengen, variërend van 0,4% voor de laagste salarissen (tot bijna f 30,000 jaarinkomen, rang adjunct-commies) tot 0,6% voor de hogere salarissen (vanaf f 58.000, rang hoofdcommies A). Bovendien wil de minister alle ambtenaren gemiddel 0,2% inhouden op de prijscompensatie. De opbrengst hiervan — dit jaar rond f 80 mln — wil Wiegel in overleg met de bonden van ambtenaren besteden voor werkgelegenheid. Te denken valt aan aanstelling van extra ambtenaren, ofwel het vervroegd laten ophouden met werken door oudere ambtenaren onder grotendeels behoud van salaris (zogenaamde vervroegde uittreding). Ook

deze inhouding op de prijscompensatie zou Wiegel het liefst willen variëren van 0,1% voor de lagere ambtenaren tot 0,3% voor de hogere.
Wiegel wil met deze nivellerende voorstellen — schrijft hij aan de bonden — tegemoet komen aan de wens van de grote bonden om de draagkracht meer tot uiting te brengen in de bezuinigende maatregel. De halfjaarlijkse korting van 0,4 tot 0,6% mil hij in ieder geval voor dit jaar laten gelden. Maar hij stelt de bonden voor, eenzelfde korting ook al vast voor 1980 en 1981 af te spreken, omdat .,ook voor die jaren moet worden gerekend met maatregelen die in omvang en effect vooralsnog in dezelfde orde van grootte zullen liggen". De inhouding van gemiddeld 0,2% op de prijscompensatie wil Wiegel slechts voor één keer toepassen.
Het belangrijkste geschilpunt is nu nog de aftopping van de prijscompensatie. De Tweede Kamer heeft zich in het najaar, in narolging van FNV en CNV, uitgesproken voor aftopping bij f 45.000, zodat mensen die meer verdienen over dat meerdere geen compensatie voor prijsstijging meer ontvangen. De grote bonden van ambtenaren, ACOP (FNV) en CCOOP (CNV), vinden dat Wiegel die aftopping ook moet doorvoeren voor ambtenaren. Het ACOP wil aftopping al vanaf f 40.000. ACOP en CCOOP willen de opbrengst van de aftopping stoppen in een pot om extra ambtenaren aan te stellen of ouderen vervroegd te laten uittreden.
Wiegel wil echter ook de lagere ambtenaren laten mee-offeren uit de prijscompensatie. Vandaar zijn voorstel voor inhouding van gemiddeld 0,2% op de prijscompensatie. Op de achtergrond speelt hier mee dat Wiegel een minister van de VVD is. De VVD pleit de laatste maanden met een toenemende nadruk voor denivellering van inkomens. In de Tweede Kamer heeft de VVD de motie op aftopping ook niet gesteund.
Wiegel beriep zich op de meningsverschillen tussen de bonden. De kleine bonden van hogere ambtenaren zijn ook tegen nivellering. Wiegel: ,,Sommige bonden willen de hogeren nog meer laten inleveren en de lageren minder. Maar anderen redeneren juist andersom. Ik heb geprobeerd het midden te bewandelen".

De katholieke bond ARKA, sinds kort aangesloten bij het CNV, loopt echter ook niet zo warm voor de nivellering. Er zitten in deze bond nogal wat hogere ambtenaren. De ARKA en de NCBO, de grootste CNV-bond van ambtenaren, hebben dus onderling ook niet hetzelfde standpunt. Maar NCBO- en CCOOP-voorzitter Wieringa hoopt de ARKA nog wel op zijn lijn te krijgen.
Als dat lukt, zou een duidelijke meerderheid van de bonden van ambtenaren zitten op de lijn van meer nivellering dan Wiegel tot nu toe voorstelt. Verwacht wordt dat de minister die meerderheid dan zal volgen. Gebeurt dat niet, dan zullen deze bonden waarschijnlijk de Tweede Kamer inschakelen om de minister om te krijgen. ACOP-voorzitter Dutman noemde zo'n beroep op de Kamer ,,niet uitgesloten". Hij herinnerde daarbij aan de Kamermotie voor aftopping.

Het geschil rond de mate van nivellering betreft niet alleen de aftopping, maar ook de gevarieerde korting. Wiegels voorstel is een korting oplopend van 0,4 tot 0,6% per halfjaar. Het CCOOP wil 0,3 tot 0,7% en het ACOP wil 0,09 tot 0,98%.
De minister en de bonden zetten op 1 maart hun overleg voort. *(NRC/ H'blad, Trouw, De Volkskrant, Politiek* Overzicht. *Nederlandse Staatscourant*!

WERKLOOSHEID IN 1978

De werkloosheid is in 1978 gemiddeld geringer geweest dan was verwacht. Volgens het maandoverzicht van het ministerie van sociale zaken heeft de gemiddelde werkloosheid in 1978 205.600 bedragen, terwijl het Centraal Planbureau in april nop een gemiddelde werkloosheid van 215.000 had voorspeld.
T.o.v. 1977 is het gemiddelde aantal werknemers met 1.200 teruggelopen.
Deze afname kan geheel toegeschreven worden aan de ontwikkeling bij de mannen; het gemiddelde aantal werkloze mannen lag in 1978 nl. 9.400 lager dan in 1977. Vooral bij bouwvakarbeiders en metaalbewerkers is een (relatief) grote daling te constateren. De werkloosheid van vrouwen is in 1978 blijven stijgen: het jaargemiddelde is in 1978 8.200 personen hoger komen te liggen dan in 1977. Hierdoor is het aandeel van de vrouwen in de totale werkloosheid toegenomen van 29% in 1977 tot 34% in 1978.
Tot deze werkloosheidsontwikkeling bij de vrouwen hebben voor een groot deel de schoolverlaters bijgedragen. Terwijl het gemiddelde van het totaal aantal werkloze vrouwen in 1978 14% hoger lag dan in 1977, nam het jaargemiddelde van de vrouwelijke schoolverlaters met 30% toe. De invloed van de schoolverlaters is terug te vinden in de werkloosheidsontwikkeling per beroepsgroep. Zo vertoonde bij de vrouwen die beroepsgroepen grote stijgingen, waartoe relatief veel werkloze schoolverlaters behoren, zoals het handelspersoneel leen stijging met 22% t.o.v. 1977) en het kantoor- en onderwijzend personeel (een stijging met 17%).
Uitgedrukt in een percentage van de afhankelijke beroepsbevolking bedroeg eind dec. 1978 de werkloosheid van mannen 4,7%, van vrouwen 8,4% en van mannen en vrouwen te zamen 5,5%. Voor seizoensinvloeden gecorrigeerd zijn de percentages resp. 4,4, 8,2 en 5,3%. (Ministerie van sociale zaken)

GAK: DALEND AANTAL UITKERINGEN WERKLOOSHEIDSWET

Het aantal uitkeringen dat het Gemeenschappelijk Administratiekantoor (GAK) krachtens de werkloosheidswet heeft gedaan, is in 1978 gedaald van 219.000 naar 213.000. Dat gebeurde volgens de president-directeur van het GAK, mr. G. van 't Hull, ondanks de nog steeds voortdurende ongunstige situatie en een blijvend hoge werkloosheid.
De daling houdt verband met het feit dat de werkloosheidsuitkering bij de bedrijfsverenigingen maximaal zes maanden duurt. Wie langer werkloos is, kan terecht bij een gemeentelijke dienst.
Het GAK voert de administratie voor een groot aantal organisaties, waaronder twintig bedrijfspensioenfondsen en vijftien bedrijfsverenigingen, die samen ongeveer tweederde van alle werknemers omvatten die onder de sociale verzekering vallen.
Volgens de heer Van 't Hull is bij de ziektewet het ziekterisico na een betrekkelijk gunstige ontwikkeling in 1977, het afgelopen jaar weer met 6% gestegen. Dit is volgens de GAK-directeur vooral het gevolg van de griepepedemie in febr. 1978 met in één week zelfs meer dan 100.000 ziekmeldingen. Het totale aantal meldingen bedroeg ruim 2,6 miljoen tegen 2,3 miljoen in 1977. In 1978 werd 2.6 miljard gulden aan ziekengeld uitgekeerd.
Bij de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (WAO en AAW) bleef vooral het aantal WAO-ers toenemen. Het totale aantal mensen met een WAO- en/of AAW-uitkering steeg in 1978 met 21.000 tot 380.000. Totaal werd 7,7 miljard gulden uitgekeerd.
In de sector bedrijfspensioenfondsen bleef het aantal pensioengerechtigden toenemen. Eind 1978 werden maandelijks 110.000 pensioenen uitbetaald. Het aantal premiebetalende deelnemers bedroeg 375.000. (SER-Bulletin)

ENGELAND

TUSSENTIJDSE VERKIEZINGEN

Op 2 maart '78 zijn tussentijdse verkiezingen gehouden in Redbridge, Ilford, North, noodzakelijk door het overlijden van de Labourafgevaardigde Millie Miller. De zetel werd gewonnen door de conservatieven.
De verdeling van de stemmen over de voornaamste kandidaten was als volgt: Vivian Bendall (cons.) 22.548 stemmen; Tessa Jowell (Labour) 17.051; John Freeman (lib.) 2248 stemmen en John Hughes (Nat. Front) 2126.

Op 13 april 1978 werden tussentijdse verkiezingen gehouden in Glasgow, Garscadden, na het overlijden van de Labourafgevaardigde van dit district William Small. Het district bleef behouderi voor Labour, zij het met een kleinere meerderheid dan voorheen. De stemverdeling was als volgt:

Donald Dewar (Labour) 16.507 stemmen; Keith Bovey (Scott. Nat. Party) 11.955 stemmen; Iain Lawson (cons.) 6.746.

In Lambeth, Centra1 werden op 20 april '78 tussentijdse verkiezingen gehouden na het overlijden van de Labourafgevaardigde Marcus Lipton.

De zetel bleef behouden voor Labour, zij het met een kleinere meerderheid.

De stemverdeling was als volgt:

John Tilley (Labour) 10,311; Jeremy Hanley (cons.); Helena Steven (Nat. Front) 1291; David Blunt (lib.) 1104.

Op 27 april vonden tussentijdse verkiezingen plaats in Epsom and Ewell en in Wycombe.

Beide zetels bleven behouden voor de conservatieven met een hogere stemmenmeerderheid dan bij de vorige verkiezingen.

In Epsom arid Ewcl! u-aren de verkiezingen nodig omdat de conservatieve afgevaardigde, de vroegere minister van justitie Peter Rawlinson, in de adelstand was verheven en ern zetel in het Hogerhuis heeft gekregen.

De stemmenverdeling was als volgt: Archibald Hamilton (cons.) 28.242 stemmen; Anthony Mooney (Labour) 7.314: Michael Anderson (lib.) 5.673.

De tussentijdse verkiezing in Wycombe was het gevolg van het overlijden van de conservatieve afgevaardigde Sir John Hall.

De stemmenverdeling was als volgt; Raymond Whitney (cons.) 29.677 stemmen: Trevor Fowler (Labour) 14.100, Harry Warschauer (lib.) 3.665 en Sylvia Jones (Nat. Front) 2.040.

Op 31 mei 1978 vonden er tussentijdse verkiezingen plaats in Hamilton (Schotland), na het overlijden van de Labour-afgevaardigde Alexander Wilson. Labour behield de zetel en grote verliezer was de Scottish National Party.

De stemmenverdeling:

George Robertson (Labour) 18.880 stemmrn; Margo MacDonald (Scottish National Party) 12.388; Lord Scrymgeour (cons.) 4.818 en Frederick McDermid (lib.) 949.

Op 13 juli 1978 vonden tussentijdse verkiezingen plaats in Mancheste , Moss Side en in Penistone; in beide gevallen bleven de zetels voor Labour behouden, zij het met kleinere meerderheden.

In Manchester, Moss Side waren de verkiezingen noodzakelijk geworden door het overlijden van het Labour-lid Frank Hatton.

De stemmenverdeling was als volgt: George Morton (Labour) 12.556 stemmen; Thomas Murphy (cons.) 10.998; Peter Thomson (lib.) 2.502; Herbert Andrew (Nat. Front) 623, Vanessa Redgrave (Workers' Revolutionary Party) 394.

De verkiezingen in Penistone (20 mei) waren noodzakelijk door het overlijdrn van het Labour-lid John Mendelson.

De stemmenverdeling was als volgt: Allen McKay (Labour) 19.424 stemmen; Ian Dobkin (cons.) 14.053; David Chadwick 9.241.

Op 26 okt. 1978 waren er tussentijdse verkiezingen in Pontefract and Castleford na het overlijden van Joseph Harper (Labour).

De resultaten waren als volgt: Geoffrey Lofthouse (Labour) 19.508; Hugo Page (cons.) 8.080 en Leslie Marsh (lib.) 2.054.

Dezelfde dag werden verkiezingen gehouden in Berwick and East Lothian, na het overlijden van het Labourlid John Mackintosh.

De resultaten:

John Home Robertson (Labour) 20.530: Margaret Marshall (cons.) 17.418; Isobel Lindsay (Scottish National Party) 3.799, Tam Glen (lib.) 1.543.

De zetelverdeling in het Lagerhuis is thans als volgt (rekening houdend met het overlijden van het conservatieve lid David Walder en het aftreden van de conservatief John Davies, waarvoor op een later tijdstip tussrntijdse verkiezingen zullen worden gehouden):

Labour	308
Conservatieven	280
Liberalen	13
Scottish National	11
Official Unionist (Noord-Ierland)	7
Plaid Cymru (Welsh nationalisten)	3
Onafh Unionisten	2
Scottish Labour	2
Democratic Unionist (Noord-Ierland)	1
Onafhankelijken (Noord-Ierland)	1
Vacante zetels (zie boven)	2

Lokale *verkiezingen*

Op 4 mei 1978 zijn verkiezingen gehouden voor de 32 wijkraden van Londen en voor een derde van de zetels in de 36 stedelijke districtsraden en in 44 niet-stedelijke districten.

De conservatieven kregen de meerderheid in drie Londense wijkraden, die voorhecn een Labour-meerderheid hadden. De conservatieven wonnen ook in de verkiezingen van de districtsraden.

De Londense wijken Ealing, Hillingdon en Wandsworth gingen naar de conservatieven en in de wijk Havering kregen de conservatieven nu ook een meerderheid nadat zij daar eerst een coalitie met de partij van de belastingbetalers hadden gevormd.

Labour verloor de meerderheid in de wijk Hamrnersmith aan een conservatief-liberale coalitie.

In 17 Londense wijken (boroughs) is nu een conservatieve meerderheid, en wel in: Barnet, Bexley, Bromley, Croydon, Ealing, Enfield, Harrow, Havering, Hillingdon, Kensington and Chelsea, Kingston-upon-Thames, Merton, Redbridge, Richmond-upon-Shames, Sutton, Wandsworth, Westminster.

In 13 wijken is een Labour-meerderheid en wel in: Barking, Brent, Camden, Greenwich, Hackney, Hounslow, Islington, Lambeth, Lewisham, Newham, Southwark, Tower Hamlets, Waltham Forest.

In Hammersmith is een liberaal-conservatieve coalitie aan het bewind.

Het resultaat van de verkiezingen van de stedelijke districtsraden is dat de conservatieven nu de meerderheid hebben in 18 van deze raden, Labour in 14, terwijl geen enkele partij een meerderheid heeft in de raden van Liverpool, South Tineside. Walsall and Wolverhampton.

Lokale *verkiezingen in Schotland*

Op 2 mei 1978 hebben in Schotland verkiezingen plaatsgevonden voor de 9 regionale en 3 eilandraden, die ingesteld zijn krachtens de wet op het lokale bestuur van 1973.

Zowel Labour als de conservatieven wonnen ten koste van de Schotse Nationalisten in de Scottish National Party. (De eerste verkiezingen voor deze raden werden gehouden in mei 1974.)

De netto winsten en verliezen van de partijen waren:

	winst	verlies
Labour	16	5
Conservatieven	19	9
SNP	"	15
Liberalen	2	4
Onafhankelijken	6	18
Anderen	1	0

Labour kreeg de absolute meerderheid in Lothian en in de Centra1 Region en vergrootte zijn meerderheid in Strathclyde.

De conservatieven kregen de absolute meerderheid in Tayside, vergrootten hun meerderheid in Grampain en wonnen 4 zetels in Fife, waar Labour echter de meerderheid wist te behouden.

De SNP ging in Strathclyde van 8 naar 2 zetels en in de Centra1 Region van 11 naar 6.

Liberalen zeggen sanrenwerking met Labour op, Callaghan wijst vervroegde verkiezingen *af*

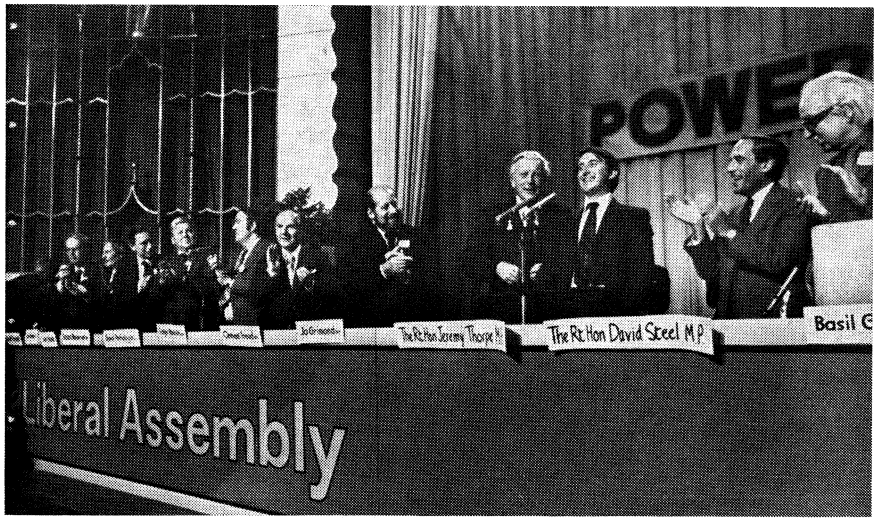
Op 25 mei 1978 heeft de liberale partijleider David Steel meegedeeld dat er een eind is gekomen aan de samenwerking tussen de Liberalen en Labour, bekend onder de naam „Lib-Lab pact".

Tot een zekere vorm van samenwerking tussen liberalen en Labour werd in maart 1977 besloten nadat gebleken was dat de Labour-regering met de grootste moeite een meerderheid voor verschillende

wetten in het Lagerhuis kon vinden (pag. 282/3 e.v.-1977).
In de verklaring van David Steel werd gezegd dat op 23 maart 1977 door premier Callaghan en Steel besloten was dat de liberale partij met de regering zou samenwerken met het oog op het economische herstel. Deze samenwerking duurde tot het einde van het parlementaire zittingsjaar 1976-'77. Op 27 juli 1977 werd besloten de samenwerking in het nieuwe parlementaire jaar voort te zetten, maar nu opnieuw besloten moest worden of de samenwerking ook in het parlementaire jaar 1978-'79 zou worden voortgezet, was men na lang onderzoek tot de conclusie gekomen dat daarvoor niet voldoende basis aanwezig was.
Het voornaamste doel van de samenwerking, het economische herstel, was een stuk naderbij gekomen, aldus de liberale verklaring.
Premier Callaghan verklaarde dat hij volledig begrip had voor het besluit van de Liberale Partij om de samenwerking met de regering niet te vernieuwen.
Naar aanleiding van aanhoudende geruchten over vervroegde verkiezingen, maakte premier Callaghan op 7 sept. 1978 bekend dat geen vervroegde verkiezingen uitgeschreven zouden worden. Callaghan zei dat de geruchten opgedoken waren nadat de liberalen hun samenwerking met de regering hadden opgezegd (zie hierboven).
Een andere reden was, aldus de premier, dat het veel beter ging in het Ver. Koninkrijk. De inflatie was aanzienlijk teruggedrongen en er was minder werkloosheid. Er waren belastingverlagingen en een verhoging van de sociale uitkeringen afgekondigd. Van verschillende kanten was gesuggereerd dat de regering van deze gunstige situatie gebruik wilde maken om vervroegde verkiezingen uit te schrijven om vervolgens met een ruime meerderheid in het Lagerhuis verder te kunnen regeren. De regering wilde echter van deze tijdelijke verbetering geen gebruik maken en er zouden geen vervroegde verkiezingen komen.
Vervroegde verkiezingen kunnen niet voorkomen dat de inflatie eventueel weer zal stijgen of dat de werkloosheid minder zal worden. Algemene verkiezingen zijn geen oplossing voor het probleem hoe nieuwe salariseisen te behandelen of hoe de produktiviteit te verhogen, aldus Callaghan. Hij deed een beroep op het volk de regering te blijven steunen zodat verder gewerkt kan worden aan de verbetering van de economische situatie. (The Times, *NRC/H'blad*, Survey of Current Affairs, KCA)

NIEUWE REGERINGSVOORSTELLEN VOOR BESTRIJDING INFLATIE, OPSTELLING VAKBONDEN, STAKINGSACTIES

Op 21 juli heeft de regering een nieuw anti-inflatieprogramma bekendgemaakt, dat per 1 augustus 1978 in werking zou moeten treden. Dat was de datum waarop fase III van het anti-inflatieprogramma van 1975 afliep (pag. 701/2 - '75).
Het voornaamste en meest omstreden punt van het nieuwe programma was dat de loonstijging voor het jaar 1978-'79 beperkt moet blijven tot 5%, dat de prijscontrole gehandhaafd bleef alsmede de dividendcontrole.

Partijleider David Steel krijgt een staande ovatie op het liberale partijcongres van '77 nadat hij gepleit heeft voor het handhaven van het Lib-Lab-pact

De plannen werden gepubliceerd in een witboek genaamd Winning the Battle against Inflation".
Vóór de publikatie van het witboek had de regering uitvoerig overleg gepleegd met de vakbeweging.

Volgens Sst witboek was de inflatie, dank zij de voorafgaande regeringsmaatregelen, in de periode '77/'78 teruggelopen van 17% tot 8%. Voornaamste oorzaak van deze drastische teruggang was het loon- en prijsbeleid geweest
Daarnaast was de lebensstandaard omhoog gegaan: besoheiden toename van reele lonen was gecompenseerd door belastingverlagingen en hogere kinderbijslag voor hen die werkten.
Het witboek stelde verdere verhogingen van kinderbijslag en pensioenen in het vooruitzicht
Bepaalde categorieen zouden meer salarisverhoging mogen krijgen zoals de brandweermannen, de politie, de lagere rangen in het leger en hoge ambtenaren en rechters

Begin juli 1978 publiceerde de vakorganisatie TUC een document waarin zij haar houding t.a.v. de sociaal-economische politiek van de regering nader toelichtte. Het document werd opgesteld in nauw overleg met de Labourpartij.
Het heette ,,In de jaren tachtig, een overeenkomst". De belangrijkste beslissing die in het document werd aangekondigd is dat TÜC en de Labourregering ook in de komende jaren nauw overleg zullen plegen over economische en loonpolitiek.
Dat betekende niet noodzakelijkerwijs dat er weer strikte centrale loonronden zullen worden afgesproken, zoals in de voorafgaande twee jaren, maar wel dat op semivrijwillige basis loonverhogingsplafond zullen worden vastgesteld.
De vakbonden erkenden dat de regering een belangrijke rol heeft gespeeld, omdat de overheid de grootste werkgever in het land is. Afgesproken is dat niet zal worden gediscrimineerd tussen de particuliere- en de overheidssector.
Er was verder in principe geaccepteerd dat er een weeldebelasting op inkomens van meer dan f 850.000 per jaar zou komen, een scherper toezicht op belastingontduikers, opdat de mensen met de ,,scherpste accountants" niet aan hun verplichtingen zouden ontkomen.
Ook was in principe besloten om de bijzondere status van particuliere kostscholen op belastinggebied af te schaffen. Het vermogen van kinderen zal bij dat van de ouders opgeteld worden.
Op 25 juli 1978 werd in het Lagerhuis gedebatteerd over het witboek van de regering. Met 296 tegen 281

stemmen gaf het Huis zijn goedkeuring aan het document. Tegen stemden de conservatieven, de Scottish National Party en de Ulster Unionists.

Een conservatieve motie waarin het tot dan toe gevoerde regeringsbeleid werd afgekeurd kreeg de steun van 287 Lagerhuisleden, 304 stemden tegen.

Verzet TUC

Op 26 juli 1978 liet de vakbeweging TUC, bij monde van zijn secretaris Lenn Murray weten de regeringsbeslissing om de loonsverhoging te beperken tot 5% af te wijzen. Met bijna algemene stemmen werd op een vakbondsvergadering de 5%-limiet afgewezen. Ook werd besloten om met kracht te gaan streven naar een werkweek van 35 uur, hogere betaling van de laagstbetaalden en het oplossen van scheefgegroeide loonverhoudingen.

Op initiatief van enkele radicale vakbondsleiders werd verzet aangetekend tegen het feit dat de regering bedrijven die zich niet aan de centrale loonrichtlijnen houden op de zwarte lijst plaatst. Over deze zwarte lijst is veel beroering ontstaan. Firma's die op deze lijst staan komen niet in aanmerking voor opdrachten van de overheid.

Ook het gebruik van ,,cash^{v}-limieten in de publieke sector om lonen te beperken wordt afgewezen. Het TUC-bestuur zei verder kennis te hebben genomen van het regeringsvoornemen om in de toekomst in een wijd verband de loonstijgingen te bespreken.

De positieve analyse van de Britse economische toestand in 1978 werd gedeeltelijk bevestigd in een rapport van het National Institute of Economic and Social Research (NIESR), dat half aug. 1978 werd gepubliceerd. Maar het rapport voorspelde voor 1979 een langdurige stagnerende produktie en stijgende werkloosheid en adviseerde dan ook verdere stimuleringsmaatregelen.

Het rapport bevestigde, wat ook al door premier Callaghan naar voren was gebracht, dat de levensstandaard omhoog was gegaan en dat de detailhandel een ongekende vraag meldde.

De lonen waren in de periode juni '77/juni '78 met 15,4% gestegen; daarentegen gingen de prijzen maar met 7,4% omhoog. De aanzienlijke belastingverlaging meegerekend steeg de levensstandaard met 6 à 7%.

Dit was een grote vooruitgang vergeleken met de periode 1977/'78 toen de levensstandaard 1% achteruit ging. Deze ontwikkeling heeft ook haar schaduwkanten: Een loonstijging van 15,4% was aanzienlijk meer dan de regering wilde en daardoor zou het niveau van de inflatie weer omhooggejaagd kunnen worden.

Het instituut voorspelde dat voor de periode 1978/'79 de stijging van de levensstandaard maar 0,6% zou zijn. De werkloosheid die rond de 1,3 miljoen schommelde zou oplopen tot anderhalf miljoen mensen.

Stakingsacties, stellingname politieke *partijen* op congressen

Tegen het einde van sept. 1978 begon de eerste grote krachtmeting over de nieuwe loonronde.

Op 21 sept. gingen meer dan 6500 arbeiders uit verschillende Ford-fabrieken in staking na een aanbod voor 570 loonsverhoging plus produktiviteitstoeslag. De vakbonden eisten ongeveer 25% verhoging, een werkweek van 35 uur, langere vakanties en betere pensioenvoorzieningen.

De directie maakte bekend dat de vervulling van deze eisen volstrekt onhaalbaar was en dat de regering het bedrijfsleven niet meer dan 5% toestond.

Kritiek op het gevoerde loonbeleid werd uitvoerig gespuid op het jaarlijkse partijcongres van Labour, dat begin oktober 1978 in de badplaats Blackpool werd gehouden.

Op 2 okt. 1978 werden met een grote meerderheid de regeringsvoorstellen voor loonmatiging verworpen. Ook een motie waarin vertrouwen werd uitgesproken over het economische beleid van de regering werd met een grote meerderheid verworpen.

Premier Callaghan, die op 3 okt. 1978 het woord voerde, waarschuwde de vakbondsleiders, die grote invloed hebben binnen Labour, dat zijn regering tot harde maatregelen zou overgaan als de partij de regeringsplannen zou dwarsbomen. De premier bood de vakbonden aan overleg te plegen over de loonpolitiek. Maar hij maakte ook duidelijk dat als de lonen te snel zouden stijgen de Britse regering niet zou aarzelen strenge fiscale en monetaire maatregelen te nemen om het effect van de loonstijgingen op de prijzen teniet te doen. ,,De regering heeft een onontkoombare verantwoordelijkheid om de inflatie laag te houden, in het belang van de gehele bevolking van ons land," aldus Callaghan.

De loonpolitiek kwam ook uitvoerig ter sprake op het conservatieve partijcongres in Brighton op 12 en 13 okt. 1978.

Tijdens het congres bleek dat er geen eensgezindheid bestond binnen de partij over het te voeren economische beleid Oud-premier Heath distantieerde zich in een televisie-uitzending op 11 okt 1978 openlijk van de officiele conservatieve loonpolitiek, die voorziet in vrije onderhandelingen tussen werkgevers en werknemers zonder een door de overheid opgelegd loonplafond Heath prees de loonpolitiek van Callaghan en zei dat vrije onderhandelingen alleen maar tot zeer hoge inflatie zou leiden

Op het partijcongres zelf werden weer andere geluiden gehoord Sir Keith Joseph, de belangrijkste man in het conservatieve schaduwkabinet, hield een rede waarin hij zich voorstander betoonde van vrije onderhandelingen

Hij zei verder ,,Te veel mensen negeren de simpele economische waarheden in het leven De enige manier waarop Groot-Brittannie in de wereld kan concurreren is met een betrekkelijk goedkoop pond sterling en betrekkelijk lage lonen Niet omdat we minder slim zijn dan anderen of minder hebben geinvestserd Maar we zakken naar beneden omdat we niet erkennen dat samenwerking tussen management en personeel bij het bereiken van een winstgevende en concurrerende positie nodig is"

Sir Keith zei dat het management niet altijd volmaakt is, maar dat ook zeer behoorlijke directies vaak gehandicapt worden door gebrek aan samenwerking met de vakbonden, gedwongen overbezetting en verzet tegen het invoeren van nieuwe machines en nieuwe werkmethoden " Een lage produktie per werknemer, daar komt overbezetting tenslotte op neer, betekent lage produktie per werknemer, daar komt Britse arbeidsplaatsen, maar Japanse en Duitse Het is de Britse ziekte en de Labourregering bevordert die" Sir Keith concludeerde dat een beperking van lonen, prijzen en dividenden geen oplossing is Hij zei dat een vrije loonpolitiek gecombineerd met een strikte monetaire beheersing, plus strenge eisen aan de rentabiliteit van genationaliseerde bedrijven, Groot-Brittannie weer op de weg naar herstel kan helpen Arbeiders en bedrijven die zichzelf uit de markt prijzen en staatsbedrijven die verliezen blijven maken, de zogenaamde ,,lamme eenden" kunnen echter niet op de helpende hand van de overheid rekenen

Partijvoorzitster Thatcher kwam ook te spreken over de loonpolitiek en de vakbonden Zij zei o a ,,De mythe dat alleen Labour met de vakbonden kan samenwerken moet maar eens uit de wereld"

,,Dat idee is trouwens al tijden.; het laatste Labourcongres in Blackpool in de zee verdwenen Wij conservatieven hebben geen blauwdruk voor een direct succes, maar wij weten wel wat we niet zullen doen geen nivellering door een rigide inkomenspolitiek, die elke aansponng wegneemt en geen onderwereldmethoden om via afpersing en zwarte lijsten bedrijven te straffen die meer kunnen betalen".

Zij noemde de vakbondsleiders vaak ,,hun eigen vijanden" omdat zij overbezetting en beperkende werkmethoden verdedigen ,,Ik begrijp uw vrees voor werkloosheid, maar een lage produktiviteit is de voornaamste oorzaak voor het uitblijven van welvaart Je creeert alleen meer werk door meer en goedkoper te

produceren, dat hebben Japan en West-Duitsland al jaren bewezen".
Zij beloofde de vakbondsleiders hoger loon voor hogere produktie, lagere belastingen zonder een rigide inkomensbeleid en zonder overheidsbemoeienis, maar wel met een strikte controle op de geldvoorziening ,,En als u teveel vraagt dan gaan de bedrijven failliet en komen de arbeiders op straat te staan Wij geloven dat u dat niet wilt en daarom realistisch zult handelen"

De stakingsactie bij Ford werd op 22 nov. 1978 beëindigd en werd een totale overwinning voor de stakers en de vakbonden. De directie ging akkoord met een loonsverhoging van bijna 17%. De negen weken durende staking heeft het bedrijf f 1,8 mrd aan produktieverlies gekost.
Ook in ander opzicht was de staking een succes. Er werd voor het eerst centraal onderhandeld met vertegenwoordigers uit 23 fabrieken. Het was bekend dat de directie goed wilde betalen en dat ook kon doen. Ford is een van de weinige Britse auto-industrieën die floreert.

In 1977 maakte de Britse tak een winst van f 1000 mln.
Enkele weken na het begin van de staking bood de directie al 16,5% loonsverhoging, maar de vakbonden weigerden toen omdat een deel van die verhoging alleen zou worden uitbetaald als de werknemers stipt op tijd kwamen. De 57.000 arbeiders wezen dit aanbod af, voornamelijk om deze strafbepaling. De directie stelde toen voor dat de toeslag alleen zal worden ingehouden als de arbeiders deelnemen aan een onofficiële staking binnen het bedrijf of daardoor niet kunnen werken.

Op 28 nov. 1978 kwam de premier in het Lagerhuis over de staking bij Ford. te spreken. Hij zei dat het overschrijden van de officiële loonvoorschriften de Ford-fabrieken f 250 mln aan inkomsten gaat kosten. Hij zei tevens dat de centrale regering en de genationaliseerde bedrijven voorlopig geen auto's bij Ford zullen kopen. Ook werd Ford uitgesloten van industriële steunmaatregelen, zoals exportkrediet en subsidie voor vestigingen in de regio.
De mededeling stuitte op veel kritiek. De president-directeur van Ford, Sir Terence Beckett, noemde de sancties ,,verbazingwekkend[v] en uiterst ,,arbitrair[n].
Oppositieleider mevrouw Thatcher verzette zich ook hevig tegen de strafmaatregel en sprak van ,,een schandelijk onrecht", waarvoor geen wettelijke basis bestaat.

Ook van de linkervleugel van Labour kwamen protesten. Een aantal vakbondsleiders bij Ford dreigde dat zij hun contributie aan de Labour-partij zouden inhouden.
Premier Callaghan en minister van economische zaken Healy wezen de kritiek van de hand. Zij zeiden dat Ford niet vrijuit kan gaan, want dat zou het vertrouwen van het half miljoen arbeiders dat wel binnen de richtlijn is gebleven, beschamen.

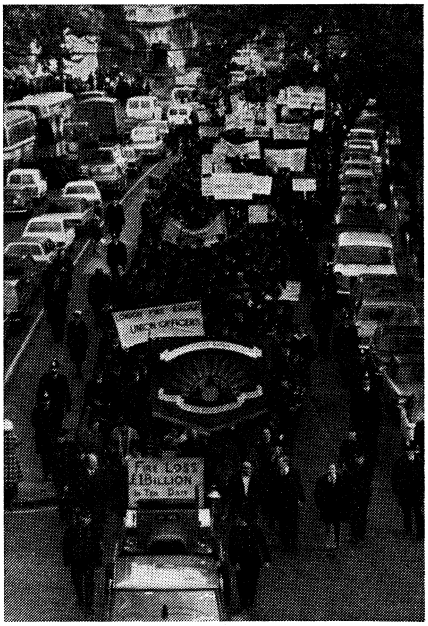
Nederlaag regering-Callaghan

De represaillemaatregelen van de regering tegen de Ford-fabrieken waren het onderwerp van een parlementair debat op 13 en 14 dec. 1978 De conservatieven dienden een motie in waarbij het straffen van bedrijven die meer hebben betaald dan de officieel toegestane 5% loonsverhoging werd afgekeurd. De motie kreeg 285 stemmen. Tegen stemden 279 afgevaardigden. Daarna werd gestemd over een motie waarin het anti-inflatie- en loonbeleid van de regering werd goedgekeurd, maar deze kreeg niet voldoende steun.
Premier Callaghan erkende de nederlaag van de regering. Hij zei: ,,Wij accepteren die, maar leggen ons er niet bij neer. Ik stel voor dat de regering haar lot in handen van het Lagerhuis legt. De regering moet weten of het Huis haar steunt, en zal daarom morgen een motie van vertrouwen neerleggen. Als we verslagen worden zal het land beslissen."

Op 14 dec. 1978 werd in het Lagerhuis gestemd over de vertrouwensmotie. Met een meerderheid van 10 stemmen werd het vertrouwen in de regering uitgesproken. Callaghan won de stemming dank zij de onthouding van zeven Unionisten uit Ulster en twee Schotse Nationalisten en twee Nationalisten uit Wales en een liberaal.
Callaghan zei in een commentaar dat de regering nu geen sancties meer kan toepassen op bedrijven die teveel willen betalen: ,,Wij moeten het gevecht tegen de inflatie nu voeren met één hand op de rug gebonden." Hij waarschuwde verder: ,,Als de particuliere sector zich niet schrap zet in de strijd tegen inflatie en de weg van de minste weerstand kiest door arbeidsvrede te kopen en de last via hogere prijzen aan de consumenten door te geven, dan zal de particuliere sector met de rest van het land onder de hyperinflatie gaan lijden. En dat is de meest formidabele sanctie die de industrie kan verwachten."

Acties bij brandweer, kranten spoorwegen

Ook in andere sectoren van het Britse leven is in de afgelopen periode gestaakt.
Veel opzien baarde de staking van het brandweerpersoneel. De vakbond van brandweermannen, de Fire Brigades Union, besloot op 7 nov. 1977 een algemene staking uit te roepen, de eerste sedert de oprichting van de bond in 1918, om daarmee een loonsverhoging van 30% af te dwingen en een verkorting van de arbeidstijd. De werkgevers van de brandweermannen, de plaatselijke autoriteiten, weigerden op deze eisen in te gaan en op 14 nov. 1977 begon de staking. Op 29 nov. 1977 had de leiding van de vakbond een gesprek met premier Callaghan, die haar meedeelde dat de regering niet kon afwijken van de loonsverhogingsgrens van 10%. Wel zou hij er bij de regering op aandringen om met een lange-termijnregeling te komen.
De minister van buitenlandse zaken Merlyn Rees maakte op 8 dec. 1977 bijzonderheden bekend in het Lagerhuis over een betere salariëring: met terugwerkende kracht vanaf 1 nov. 1977 zou een loonsverhoging van 10% gelden en over een periode van 2 jaar zou het salaris van de brandweermannen op het niveau van dat van de best geschoolde handarbeiders worden gebracht.
Hoewel het aanbod aanvankelijk verworpen werd door de FBU, ging een congres van afgevaardigden op

Stakende brandweermannen demonstreerden in Londen voor een salarisverhoging van 30%.

12 jan. 1978 met 28 729 tegen 11.795 stemmen akkoord met het voorstel en op 16 jan 1978 werd het werk weer hervat

De Londense *Daily Telegraph* is in okt. 1978 elf dagen niet verschenen als gevolg van een staking, die ontstond toen 24 personeelsleden uit de telexkamer een extra-vergoeding wilden hebben De directie wilde niet toegeven en daarop werd het bedrijf stilgelegd. Enkele dagen voor het beeindigen van de staking (19 okt 1978) schreef de eigenaar van de krant, Lord Hartwel, in een brief aan het personeel dat de onderneming zou ophouden te bestaan als de staking langer zou voortduren Door de staking zou het bedrijf voor f 4 mln aan inkomsten hebben gedorven

Een staking van onderhoudsmonteurs en opzichters, eveneens in okt. 1978, heeft tot een grote chaos In de ziekenhuizen geleid. De monteurs en de opzichters, allen werkzaam in ziekrnhuizen, eisten een hogere salarisverhoging dan de wettelijk toegestane. Door de staking kwam een grote achterstand in de opname van nieuwe patiënten en in de behandeling. Een groot aantal ziekenhuizen moest zijn activiteiten aanzienlijk beperken.

Begin nov. '78 begonnen de gevangenisbewakers met een langzaam-aan-actie. Zij eisten doorbetaling tijdens de etensuren. De achtergrond van de actie is de slechte situatie in het gevangeniswezen. Minister van binnenlandse zaken Rees kondigde aan dat er een officieel onderzoek zal komen. Dit zou betaling en andere arbeidsvoorwaarden voor de bewaarders omvatten, maar ook de overbevolking en de slechte condities in de vaak oude gevangenisgebouwen.

Ongeveer tegelijkertijd ging het personeel van 2 grote broodfabrieken, die 70% van het brood in Engeland en Wales leveren in staking. Het personeel eiste een loonsverhoging van 26%, ver boven het van overheidswege toegestane.

Geen samenwerking *regering—vakbond* inzake loon- en prijsbeleid

Op 14 nov. 1978 bleek dat regering en vakbonden elkaar niet konden vinden inzake het loonbeleid.

Naar aanleiding van de regeringsvoorstellen neergelegd in het witboek van juli (zie boven) waren begin oktober besprekingen begonnen tussen regering en vakbonden.

Na vijf weken onderhandelen leek het erop dat men het in zoverre eens was geworden dat in ieder geval een gemeenschappelijk document over de Zoon- en prijspolitiek uitgegeven kon worden. hoewel men het over het centrale punt, een loonplafond van 5% (regeringsstandpunt) of vrije onderhandelingen (vakbondsstandpunt) niet eens geworden was

Tot grote verbazing besloot het TUC-bestuur met 14 tegen 14 stemmen op het laatste moment niet zijn goedkeuring te geven aan hel gemeenschappelijke document Volgens een woordvoerder van de TUC ging liet in het document om een geleide loonpolitiek en die was door de leden van de TUC afgewezen

Minister van economische zaken Healey verklaarde op 15 nov. tegenover het Lagerhuis dat hij niet meer zou proberen tot een vergelijk met de vakbonden te komen. De regering zou blijven vasthouden aan de 5%-grens voor loonsverhogingen.

Half november '78 heeft het ministerie van financien prognoses gepubliceerd over de economische ontwikkeling in 1979 uitgaande van een loonsverhoging van 7%

Voornaamste kenmerken van die ontwikkeling zullen zijn afnemende economische groei, dalende investeringen en tekorten op de betalingsbalans

In dat geval kan de inflatie in '79 blijven tussen 8 en 9 percent Het ministerie gaat er ook van uit, dat de waarde van het pond sterling ongeveer gelijk blijft ten opzichte van concurrerende valuta De belangrijkste voorspelling is, dat de kleine economische opleving van '78 in '79 al weer voorbij zal zijn

De economische groei dte rond de 3,5% zweeft zal over de volgende twaalf maanden terug lopen tot 2% De industrie, die in '77 niet meer heeft gehaald dan 2,5% groei, zakt terug tot niet meer dan 1% groei Deze cijfers duiden op de mogelijkheid van hogere werkloosheid

De consumenten hebben in '78 fors gekocht hun bestedingen stegen met 5% en deze golf is grotendeels verantwoordelijk geweest voor de opleving Het ministerie verwacht en hoopt dat de burgers in '79 een deel van hun besparingen zullen opofferen, en 2,5% meer zullen besteden Als zij meer willen sparen, zal de economische groei nog sneller dalen dan is voorzien

Een ongunstig neveneffect van hogere bestedingen is, dat de import met 6,5% zal stijgen, tegen 11% in '78 Daartegen verwacht het ministerie, dat Groot-Brittannie zal profiteren van de verwachte opleving in de wereldhandel, zodat de export iets kan stijgen Toch zal de betalingsbalans, waarvoor aanvankelijk een overschot van f 3,2 miljard werd verwacht, een tekort van f 1 miljard gaan vertonen

De prognose komt er op neer, dat de kleine economische „boom" midden '79 is geeindigd De situatie zal in de praktijk waarschijnlijk nog iets slechter uitpakken: weinig mensen geloven dat de loonstijging beperkt blijft tot 7% Een realistischer cijfer lijkt 12%, waardoor de inflatie oploopt tot 10%

OOST-EUROPA

BULGARIJE

WIJZIGINGEN IS MINISTERRAAD EN PARTIJTOP

Na de wijzigingen in de ministerraad en de partijtop, waarover op pag 25/1 - 1978 is bericht, hebben zich de volgende mutaties voorgedaan:

Op 16 nov 1977 werd mevr Drazha Woeltsjewa lid van de Staatsraad en kandidaat-lid van het Politburo van de communistische partij, benoemd tot minister van onderwijs, in opvolging van Nentsjo Stanew, die was ontslagen, naar gemeld werd op grond kan „ernstige fouten'

Van het ministerie van machinebouw en metaalindustrie werd de afdeling metaalindustrie afgesplitst en toegevoegd aan het ministerie van minerale hulpbronnen Tontsjo Tsakarow bleef aan het hoofd staan van het aldus gekortwiekte ministerie van machinebouw Minister van het departement van minerale hulpbronnen en metaalindustrie bleef Stamen Stamenow

Het Comité voor wetenschap, technische vooruitgang en hoger onderwijs werd omgezet in het Comité voor wetenschap en technische vooruitgang Voorzitter bleef Natsjo Papazow.

Op 19 dec 1977 vond een voltallige zitting plaats van het Centrale Comité van de Bulgaarse cowmunistische partij Hierop vonden verkiezingen plaats voor de leidende organen van de partij met de volgende resultaten. Er werden drie nieuwe leden van het Politburo aangewezen, nl generaal Dobri Dzjoerow (minister van defensie), Petar Mladenow (minister van buitenlandse zaken) — beiden tot dan kandidaat-lid van het Politburo — en Ognyan Doinow, die in 1976 al was gekozen als secretaris van het CC

Verder werden op 19 dec 1977 drie nieuwe secretarissen van het CC gekozen Dit waren Dimiter Stanisjew, hoofd van afdeling buitenlandse politiek en internationale betrekkingen van het CC, Georgi Atanasow, hoofd van het archief van het CC, en Petar Djoelgerow. hoofd van de afdeling organisatie van het CC. Stanisjew en Djoelgerow waren in mei 1977, na de verwijdering van Bons Weltsjew uit al zijn posten in het CC (pag 25/1-1978) lid geworden van het secretariaat Djoelgerow was voordien hoofdredacteur geweest van het partijdagblad Rabotnitsjesko Delo.

De voltallige vergadering verkoos ook een aantal nieuwe leden van het CC, onder wie Andrei Loekanow, vice-premier belast met de betrekkingen met de Comecon, Beltsjo Beltsjew. minister van financien, Iwan Sakarew, minister van bouwnijverheid en bouwmaterialen, prof Nikola Todoriew, minister van energievoorziening, en Khristo I Khristow, minister van buitenlandse handel

Op 28 april 1978 werd opnieuw een aantal wijzigingen in de samenstelling van de ministerraad aangebracht' Ontslagen werden Salva Dulbokow, vice-premier en minister van bevoorrading en overheidsvoorraden, Mako Dakow, vice-premier en Gantsjo Kroestew, minister van landbouw en voedingsindustrie

Opvolger van Dulbokow werd Yordan Mladenow, die gelijktijdig zijn ambt als

minister van elektronica overdroeg aan Wasil Khoebtsjew, tot dan eerste vice-minister van landbouw. Tot minister van landbouw en voedselindustrie werd aangewezen Grigor Stoitsjkow, die tevens vice-premier bleef Er werd geen opvolger benoemd voor Stoitsjkow als voorzitter van de Raad van territoriale en stedelyke organisatie Ook voor vice-premier Dakow werd geen opvolger benoemd.

Voorts werd een van de eerste vice-ministers van landbouw, Wasil Tsanow, de rang van minister verleend. Tenslotte werd mevr Ekaterina Marinowa benoemd als een van de eerste vice-ministers van landbouw, eveneens met de rang van minister

Op 20 en 21 juli 1978 vond een „uitgebreide voltallige zitting" plaats van het CC van de Bulgaarse communistische partij De term „uitgebreide voltallige zitting" wilde zeggen, dat eraan niet alleen werd deelgenomen door alle leden en Kandidaat-leden van dit partijorgaan, maar ook door de leden van het bureau van centrale controle en de commissie van revisie van het CC, de leden van de permanente cominissie van de Bulgaarse Agrarische Unie, de eerste secretarissen van de partijafdelingen in de districten, de hoofden van de afdelingen van het CC en een aantal hoge functionarissen op het terrein van het onderwijs en de economie, die in het bijzonder belast waren met taken m b t wetenschappelijk onderzoek en produktie-eenheden

De vergadering verkoos twee nieuwe secretarissen van het CC en ontsloeg Iwan Pramow als secretaris van het CC. Ook werden twee nieuwe leden van het CC verkozen

De twee nieuwe secretarissen waren Todor Bozjinow, eerste vice-voorzitter van de Staatsplancommissie met de rang van minister, en Stojan Mihailow, hoofd van de afdeling agitatie en propaganda (Agitprop) van het CC sedert 1973

De twee nieuwe leden van het CC waren Jordan Jotow en Weselin Nikoforow

Jotow was hoofdredacteur van het partijorgaan Rabotnitsjesko Delo en Nikiforow was president van de Bulgaarse Centrale Bank en kandidaat-lid van het CC

Na de uitbreiding van het CC met 19 leden in dec. 1977 en met twee leden in juni 1978 telde dit orgaan 173 volledige leden en 106 kandidaat-leden (Le Monde, NZZ, FAZ, BTA, RFE)

(Vor. ber pag 25/1 e v -1978)

ZJIWKOW IN OOSTENRIJK

De Bulgaarse president en partijleider Todor Zjiwkow heeft van 18-21 sept. 1978 een officieel bezoek aan Oostenrijk gebracht. Zjiwkow was op dit bezoek vergezeld door zijn dochter Ljudmilla in haar officiele functie als voorzitter van het Comité voor cultuur, de minister van buitenlandse zaken, Petar Mladenow, vice-premier Andrei Loekanow, belast met economische betrekkingen met het buitenland, minister van buitenlandse handel Khristo Khristow en de voorzitter van de Bulgaarse Academie van wetenschappen, Angel Balewski, die tevens lid is van de Staatsraad.

Nog voor de aanvang van de officiële besprekingen werden twee overeenkomsten ondertekend, t.w. een protocol over de zitting van de gen~eenschappelijkecommissie voor economische, industriële en wetenschappelijke-technologische samenwerking, die aan de vooravond van het bezoek van Zjiwkow was afgesloten en een aanvullend protocol over de wederzijdse erkenning van academische diploma's.

In de officiële besprekingen tussen de Bulgaarse en Oostenrijkse autoriteiten werd hoofdzakelijk gesproken over economische. wetenschappelijke en culturele onderwerpen.

In het communiqué, dat na afloop van de besprekingen werd uitgegeven, werd o m gezegd dat ,ook in de toekoms: wederzijdse inspanningen ondernomen moeten worden ten bate van een tiarmonieuze en evenwichtige ontwikkeling van de handelsuitwisseling".

Verder werd opgemerkt, ,,dat er bijzonder gunstige condities bestaan voor de verdere expansie van samenwerking op het terrein van de bouw van zware machines en metallurgie, van air-conditioning en koeltechniek en van ecologische uitrusting en in de chemische industrie, i h b bil kleurstoffen, verf en geneesmiddelen".

Van wederzijdse samenwerking in derde landen werd gezegd, dat deze goede vooruitzichten bood.

Andere cancrete gebieden die in het communiqué genoemd werden, waar samengewerkt kon worden, waren de ontwikkeling van het toerisme langs de Donau en het gebruiken van Oostenrijkse ervaring voor de ontwikkeling van vakantieoorden in de Bulgaarse bergen. (NZZ, Le Monde, RFE)

REIS VAN ZJIWKOW NAAR AFRIKA EN HET MIDDEN-OOSTEN

De Bulgaarse president en partijleider Zjiwkow heeft van 16-29 okt. 1978 een buitenlandse trip gemaakt, waarbij hij achtereenvolgens bezoeken heeft afgelegd in Nigerië, Angola, Mozambique, Ethiopië en Zuid-Jemen.

Het bezoek aan Nigerië werd aangeduid als ,,officieel", terwijl de visites in de andere landen ,,vriendschappelijk" werden genoemd. Het verschil in de aard van de bezoeken vond ook zijn neerslag in de officiële communiqué's, die na de bezoeken werden uitgegeven: In het Nigeriaanse communiqué wei-den van de leden van de Bulgaarse delegatie alleen de posities genoemd, die zij in het staatsapparaat innemen, terwijl in de andere communiqué's ook hun partijfuncties worden vermeld.

Het bezoek aan Nigerië duurde van 16-19 okt. In de officiële besprekingen, die hier gevoerd werden, hebben vnl. economische onderwerpen aan de orde gestaan. Hier werden geen verdragen of overeenkomsten afgesloten.

De Bulgaarse delegatie verbleef in Angola van 19-22 okt. In het slotcommuniqué werd o.m. gezegd, dat de Angolese president Neto het belang onderstreept had ,,van de steun, die Bulgarije en de andere landen van de socialistische gemeenschap gaven aan de nationale bevrijdingsbewegingen en de om de opruiming van de koloniale slavernij, tegen het neo-kolonialisme en de imperialistische kuiperijen tot destabilisering van de onafhankelijke Afrikaanse staten strijdende Af ikaanse volken".

Gedurende Zjiwkows bezoek aan Angola werd een aantal verdragen en overeenkomsten ondertekend, m-aaronder een verdrag van vriendschap en samenwerking; verder een protocol over de samenwerking tussen de communistische partij van Bulgarije en de MPLA, richtlijnen voor de economische, wetenschappelijke en technologische samenwerking, een protocol over wetenschappelijke en culturele samenwerking in 1979 en 1980, een protocol over de samenwerking tussen de officiële persbureaus van de twee landen, BTA en ANGOP, en een protocol over samenwerking bij de visserij.

Gedurende zijn bezoek aan Mozambique van 22-25 okt. ondertekende Zjiwkow, samen met president Samora Machel, een verdrag over samenwerking en wederzijdse hulp, waarin o.m. gezegd werd, dat beide partijen, geleid door de wens de vriendschappelijke betrekkingen en de wederzijds profijtelijke samenwerking op de basis van het marxisme-leninisme en het proletarische internationalisme te versterken bij de zekerstelling en ontwikkeling van de socio-economische verworvenheden willen samenwerken, de onverbrekelijke vriendschap van beide landen versterken en de samenwerking op alle gebieden uitbreiden.

Het verdrag bevat ook een clausule over militaire samenwerking, die d.m.v. bilaterale overeenkomsten ontwikkeld moet worden ten einde de ,,defensieve vermogens van beide landen te versterken". Bovendien zullen beide landen in het geval ,,van situaties, die dreigen de vrede te verstoren" ,,onmiddellijk contact opnemen ten einde hun posities en belangen te coördineren ten behoeve van het opruimen van de dreiging, die gerezen is en het vestigen van de vrede". Een dergelijke clausule komt niet voor in het verdrag met Angola.

De Bulgaarse delegatie verbleef van

25-28 okt. in Ethiopië. In het communiqué, dat over de hier gevoerde besprekingen werd uitgegeven, werd o.m. gezegd, dat Zjiwkow door Mengistu Haile Mariam op de hoogte gebracht was van de overwinning van het Ethiopische volk op de interne reactionaire krachten en op de invasie van externe reactionaire krachten in dienst van het imperialisme.
In Addis Abbeba werden protocollen ondertekend over de verdieping van de economische betrekkingen, alsmede over de opbouw van nauwe samenwerking op het gebied van wetenschap, onderwijs. radio en televisie, en een beginselverklaring over vriendschap en samenwerking. Van 28-30 okt. vertoefde Zjiwkow in Zuid-Jemen. Het communiqué, dat hier gepubliceerd werd, sprak van ,,de verdieping van de vriendschap en de samenwerking tussen de progressieve Arabische landen en hun natuurlijke bondgenoten, de SU en de overige landen van het socialistische kamp".
Hier werden ondertekend een verklaring over de ontwikkeling van vriendschap en samenwerking, alsmede een protocol over de samenwerking tussen de communistische partij van Bulgarije en de socialistische partij van Jemen. *(BTA,* RFE, *AdG?,* Le Monde, *NZZ)*

BREZJNEW IN BULGARIJE

Sowjet-president en partijleider Leonid Brezjnew heeft van 13-17 jan. 1979 een bezoek aan Bulgarije gebracht. De heenreis deed hij per trein, als gevolg waarvan hij door Roemenië reed. In dit land werd hij verwelkomd door CC-secretaris Emil Bobu, niet door president en pa tijleider Ceausescu persoonlijk. Sommige Westerse persorganen zagen hierin opnieuw een manifestatie van de meningsverschillen tussen Rdemenië en de SU (pag. 61/2 e.v., 64/2 e.v. en 74/1 e.v. - 1979).
In Bulgarije voerde Brezjnew besprekingen met het Politburo van de Bulgaarse conimunistische partij en partijleider Zjiwkow. Gesproken werd over de impuls, die gegeven moest worden aan de toenadering tussen beide landen en de integratie, die daarvan het gevolg moest zijn. Zjiwkow verklaarde, ,,dat dit proces niet alleen in het belang van de Russische en Bulgaarse volken is, maar ook in dat van de gehele socialistische gemeenschap". Brezjnew sprak over een ,.geheel nieuwe toenadering". *(Le* Monde, Wereldwijzer, NZZ, FAZ, RFE)

(Vor. ber. pag. 252/2 e.v. - 1978.)

AFRIKA

NAMIBIE

VERDERE EXTERNE EN INTERNE ONTWIKKELINGEN

In aansluiting op de in vorige aflevering geschetste ontwikkelingen (pag. 76/2 e.v.) verliep het onafhankelijkheidsproces van Namibië als volgt:

SWAPO *schort besprekingen met contactgroep op*

Op 8 mei 1978 maakte de SWAPO te New York bekend dat zij de besprekingrn met de contactgroep van de vijf Westerse landen, welke die dag zouden worden begonnen — zoals op 2 mei overeengekomen —, voor onbepaalde tijd opschortte met het oog op „de ernstige situatie geschapen door de (Zuidafrikaanse) invasie van de Volksrepubliek Angola" (zie pag. 80/2). In een afzonderlijk schrijven deelde SWAPO-leider Sam Nujoma de contactgroep mee dat de militaire en andere acties van Zuid-Afrika ernstige twijfel hadden gewekt t.a.v. de kansen op succesrijke besprekingen. De door Nujoma geleide onderhandelingsdelegatie werd door het Centrale Comité van de SWA PO naar Loesaka (Zambia) teruggeroepen. Maar zowel Nujoma als de permanente waarnemer van de SWAPO bij de VN, Theo-Ben Gurirab, lieten weten dat de SWAPO op een gegeven ogenblik het overleg met de contactgroep wilde hervatten.

Op 12 mei verzocht de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Cyrus Vance, de Afrikaanse frontlijnstaten dringend een conferentie bijeen te roepen om een vreedzame oplossing van de kwestie-Namibië te bereiken. Aan die conferentie zou moeten worden deelgenomen door de presidenten van de frontlijnstaten (Angola, Botswana, Mozambique, Tanzania en Zambia) alsmede door vertegenwoordigers van de vijf Westerse landen en de SWAPO.

Op 17 mei werd de impasse in Kaapstad besproken door de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken, R. F. Botha, en afgezanten van de Westerse contactgroep op Botha's verzoek.

Op 23 mei arriveerde het Amerikaanse lid van de Westerse contactgroep, Don McHenry, onverwacht in Zuid-Afrika. Hij verbleef op 24 mei in Windhoek voor besprekingen met o.a. administrateur-generaal Steyn, kennelijk met de bedoeling verkiezingen voor de grondwetgevende vergadering zonder de SWAPO te verhinderen, aldus de FAZ (26-5). Op 25 mei was McHenry in Kaapstad, waa de ambassadeurs van de vijf Westerse landen daags tevoren met premier Vorster en minister van buitenlandse zaken R. F. Botha spraken over hun ernstige bezwaren tegen het aangekondigde voornemen van de Zuidafrikaanse regering door tc gaan met de voorbereidingen van die verkiezingen, zonder de reactie van de SWAPO op het Westerse Namibië-plan verder af te wachten,

Vel-dere arrestaties in *Namibië*

Nadat op 25 april de arrestatie van negen van de 13 leden van het uitvoerende comité van de binnenlandse vleugel van de SWAPO door administrateur-generaal Marthinus Steyn bekend was gemaakt, deelde mevr. Lucia Hamutenya, secretaris voor juridische aangelegenheden, op 27 april mee dat er sinds 4 april 31 SWAPO-leden waren gedetineerd en dat nog slechts twee leden van het uitvoerende comité in Namibië op vrije voeten waren, o.w. zij zelf. De overige niet-gearresteerde leden verbleven in het buitenland, o.w. vice-voorzitter Daniel Tjongarero. (Op 4 april was Axel Johannes gearresteerd.)

Op 10 mei volgde de arrestatie van Hendrik Witbooi, SWAPO-sec etaris voor onderwijs en cultuur, waarmee het totaal aantal aangehouden SWAPO-leden op meer dan 100 kwam, aldus *NRC/H'blad* (11-5). Tevens werden toen voor het eerst ook enkele tegenstanders van de SWAPO gearresteerd. leden van de NUDO (National Unity Democratic Organization), een groep binnen de DTA.

Op 25 mei werd Emmanuel Muatara in Windhoek aangehouden; hij werd door de SWAPO aangeduid als „executive" belast met de veiligheid.

Dissidente SWAPO-leden door Tanzania vrijgelaten

Op 25 mei liet de Tanzaniaanse regering Andreas Shipanga en 18 andere SWAPO-leden vrij, die vervolgens op een vliegtuig naar Kopenhagen werden gezet. Shipanga, een voormalige voorlichtingssecretaris van de SWAPO, was in april 1976 in Zambia gearresteerd met zijn medestanders, na een ernstig

conflict met Nujoma, die hen ervan beschuldigde een machtsovername binnen de SWAPO voor te bereiden met steun van Zuid-Afrika. Van Zambia waren zij kort daarop naar Tanzania overgebracht, waar zij twee jaar werden vastgehouden zonder vorm van proces en zonder dat zij in staat van beschuldiging werden gesteld.
In een op 9 juni gepubliceerd communiqué maakte net Centrale Comité van de SWAPO bekend dat zij elf leden had uitgestoten op de verdenking dat die SWAPO-voorzitter Nujoma ten val wilden brengen en andere SWAPO-leiders wilden vermoorden. Drie van de uitgestotenen. o.w. Shipanga. werden tevens beschuldigd van het verduisteren van partijgelden en cor uptie.
Kort daarop vormde Shipanga met zijn medestanders een nieuwe beweging, de SWAPO-Democraten of SWAPO-D, die hem tijdens een bijeenkomst in Stockholm tot haar voorzitter koos.

Zuid-Afrika gaat door met ,,interne regeling''

Op 11 juni verklaarde de SWAPO zich na afloop van een topconferentie van de frontlijnstaten te Loeanda bereid de onderhandelingen met de contactgroep te hervatten, terwijl tegelijk werd bericht dat de deelnemers aan de topconferentie president Nyerere van Tanzania hadden opgedragen met de vijf Westerse landen de problemen i.z. de Walvisbaai en de legering van Zuidafrikaanse troepen in Namibië tijdens de overgangsfase te bespreken. Overigens liet de SWAPO in een aan het eind van de conferentie uitgegeven communiqué weten dat .,zij voort zou gaan r alle haar ter beschikking staande middelen, waaronder ook dat van de versterkte gewapende strijd, in te zetten om Zuid-Afrika tot opgave van zijn illegale bezetting van Namibië te dwingen''.

Op 14 juni kwamen de vijf ministers van buitenlandse zaken van de Westerse contactgroep tijdens overleg in Parijs overeen een nieuwe poging te ondernemen om de instemming van de SWAPO voor hun plan te verwerven en ,,met alle energie'' de pogingen voor het bereiken van een vreedzame oplossing van het probleem-Namibië voort te zetten, t.w. ,,een voor de internationale gemeenschap aanvaardbare overeenkomst''. Maar op 16 juni gaf administrateur-generaal Steyn een proclamatie uit met details voor de kiezersregistratie, die plaats zou moeten vinden in een door de administrateur-generaal nader te bepalen periode. Volgens Steyn was de proclamatie ,,in hoofdzaak een neutrale stap van bestuurlijke aard als noodzakelijke voorbereiding op de verkiezingen, die een van de kardinale aspecten van de Westerse regelingsvoorstellen waren''. In de proclamatie werd o.a. vastgelegd dat een kiezer minstens 18 jaar oud moest zijn en dat die in Namibië moest zijn geboren of daar minstens 4 jaar moest hebben gewoond.
SWAPO-woo dvoerder Lucia Hamutenya zei in Windhoek dat de maatregel betekende dat Pretoria kennelijk doorging niet de uitvoering van de .,interne regeling'' en dat die stap de onderhandelingen tussen de Westerse mogendheden en de SWAPO moest beïnvloeden. Het NNF noemde de proclamatie een ,,eenzijdige en provocerende zet''.

Eerder die week had Steyn aangekondigd dat betalingsverschillen in de publieke sector, die louter op ras of kleur waren gebaseerd, met terugwerkende kracht vanaf 1 april zouden worden afgeschaft. Deze invoering van het beginsel ,,gelijke beloning voor gelijke arbeid'' was opnieuw een maatregel van Steyn om de rassendiscriminatie in Namibië af te schaffen dan wei te beperken

In dat kader kondigde hij op 5 juli het organisatierecht voor alle rassen af voor wat betreft de vakbeweging, tot dusver was het niet-blanken in Namibië verboden zich bij vakbonden aan te sluiten dan wel zich in vakbonden te organiseren

Op 23 juni werd Namibië toegelaten als volledig lid van de Internationale Arbeidsorganisatie ILO In de desbetreffende resolutie, die met 369 tegen 0 stemmen bij 50 — voornamelijk Westerse — onthoudingen werd aanvaard, werd gesteld dat de VN-Raad voor Namibië als ,,wettig uitvoerend orgaan'' zolang de regering van Namibië vertegenwoordigt ,,tot de huidige illegale bezetting van het land beeindigd is''.

Op 19 juni werd te Johannesburg (Zuid-Afrika) bekendgemaakt dat Shipanga's nieuwe politieke beweging, de SWAPO-D(emocraten), een alliantie had gevormd met het Namibia National Front (NNF) om aan de verkiezingen in Namibië deel te nemen. Een akkoord over die alliantie was bereikt tijdens een gesprek tussen beide bewegingen in Utrecht in het voorafgaande weekend. Beide bewegingen waren voorstander van het Westerse plan. Shipanga wilde oppositie voeren tegen de bestaande SWAPO onder het ,,dictatoriale bewind van Sam Nujoma, die alle democratische beginselen overboord heeft gezet''. ,,Wij beschouwen onszelf als de behoeders van de beginselen en doelstellingen van de SWAPO die wij 20 jaar geleden stichtten,'' aldus Shipanga.
Op 20 juni maakte administrateur-generaal Steyn bekend dat op 26 juni met de registratie van de kiezers zou worden begonnen en dat die procedure op 22 sept. zou worden beëindigd, De voor het weekend daarop geplande ontmoeting in Loeanda tussen de SWAPO en de Westerse contactgroep werd dezelfde dag zonder opgaaf van redenen voor onbepaalde tijd uitgesteld.
Westerse diplomaten noemden de kiezersregistratie ,,betreurenswaardig'', provocerend en schadelijk voor de Westerse pogingen om de onderhandelingen met de SWAPO te heropenen. Zowel bij de VN als in de Westelijke hoofdsteden werd gesteld dat zonder medewerking van de (nog niet benoemde) speciale vertegenwoordiger van de VN voor Namibië de kiezersregistratie ,,van nul en gener waarde'' was. Steyn maakte op 21 juni bekend dat hij de vijf Westerse regeringen en VN-secretaris-generaal Waldheim had uitgenodigd een speciale vertegenwoordiger naar Namibië te sturen om het systeem van de kiezersregistratie te bestuderen en de gang van zaken zelf in ogenschouw te nemen.

SWAPO aanvaardt Westers plan

Op 10 juli begonnen tenslotte in Loeanda besprekingen tussen een SWAPO-delegatie o.l.v. Nujoma en de Westerse contactgroep o.l.v. Mc Henry met vertegenwoordigers van de vijf frontlijnstaten als waarnemers. Dat overleg leidde op 12 juli tot een akkoord. Overeengekomen werd, aldus een door radio-Loeanda uitgezonden communiqué, naar ,,de Veiligheidsraad te gaan om daarmee de weg voor een snelle en internationaal aanvaardbare oplossing van het Namibië-vraagstuk te effenen''. Aansluitend verklaarde Nujoma: Deze overeenstemming biedt de hoop dat het zal lukken een echte oplossing van het onafhankelijkheidsvraagstuk voor het volk van Namibië te vinden. Hij dankte de contactgroep voor hun diplomatieke inspanningen tot een oplossing via onderhandelingen te komen.
(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing'' B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

DENG XIAOPING IN DE VERENIGDE STATEN

De Chinese vice-premier Deng Xiaoping (Terig Hsiao-ping) heeft van 28 jan.-5 febr. een bezoek aan de Verenigde Staten gebracht. Het was het eerste bezoek van een functionaris van de Chinese Volksrepubliek aan de VS sinds de Chinese communistische partij in 1949 de macht had overgenomen. Vice-premier Deng bezocht de VS op uitnodiging van president Carter. die hiermee het feit wilde markeren, dat China en de VS m.i.v. 1 jan. hun betrekkingen hadden genormaliseerd (pag. 833 e.v.-1978).

Met het aangaan van diplomatieke betrekkingen tussen China en de VS werd een proces voltooid, dat zijn spectaculaire begin had in '72. toen de toenmalige Amerikaanse president Nixon een bezoek aan de Chinese Volksrepubliek bracht (pag. 153 e.v.-1972). In de pers zijn vele artikelen gepubliceerd over de eventuele consequenties van deze ontwikkeling voor de machtsverhoudingen in de wereld. Wij citeren uit het *NRC/H'blad* van 19 dec. '78:

De normalisering van de betrekkingen tussen Washington en Peking heeft de twee supermogendheden, de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie, in een zelfde positie gebracht tegenover de derde, potentiële, supermacht China.

Het delicate machtsspel tussen Washington, Moskou en Peking, dat al enige jaren aan de gang was, is hierdoor vrij onverwachts in een officieel kader gedrongen dat de consequenties van alle manoeuvres die de drie tegenover elkaar maken van veel meer gewicht maakt dan voorheen het geval was en nieuwe verplichtingen schept.

Het was te verwachten dat de reacties vanuit het Kremlin op de Amerikaans-Chinese normalisering met meer dan gewone belangstelling tegemoet werden gezien. Voor een deel echter waren die reacties van Moskou en zijn trouwste aanhangers even voorspelbaar als verklaarbaar.

Zo was de beschuldiging van het blad van het Russische leger, Rode Ster, dat met het aangaan van de betrekkingen tussen Amerika en China een militair-politiek bondgenootschap in Oost-Azië is ontstaan, volkomen begrijpelijk wanneer China en Amerika worden gezien als hoofdoorzaak van de Russische omsingelingsangst.

Maar op zichzelf hebben de Russen geen enkele reden om boos te zijn over het Chinees-Amerikaanse erkenningsakkoord. Immers, het Kremlin heeft vanaf de stichting van de Volksrepubliek China het niet erkennen van het nieuwe regime altijd veroordeeld als onrealistisch en het heeft zich altijd een krachtig tegenstander getoond van de Amerikaanse conceptie van ,,twee China's" die de buitenlandse politiek van Washington ruim twee decennia lang heeft beheerst.

Officieel moet de Sowjet-Unie de normalisering van de betrekkingen tussen Washington en Peking dus eigenlijk toejuichen en het weekblad Novoje Vremja schreef dan ook enige tijd geleden geheel volgens deze redenering dat het ,,absurd" zou zijn te denken dat de Sowjet-Unie gekant is tegen de uitbreiding van de betrekkingen van ,,welk land dan ook" met China. Officieel kan Moskou de vorige week genomen beslissing dus niet veroordelen en het heeft in zijn aanvankelijke berichtgeving over de zaak de indruk gemekt dat er uiteindelijk niets méér aan de hand is dan dat er een einde is gemaakt aan een abnormale situatie.

Maar anderzijds, gezien in het licht van de werkelijke verhoudingen van dit ogenblik tussen Moskou en Washington, Moskou en Peking. en Washington en Peking. is het overduidelijk dat de normalisering van de Chinees-Amerikaanse relaties he? Kremlin in hoge mate verontrust.

De eerste reactie in Rode Ster is daarvan tot nu toe het meest tastbare bewijs. En niet voor niets is het juist het blad van het leger geweest dat deze verontrusting tot uitdrukking bracht, want het zijn de mogelijk militair strategische implicaties van het Chinees-Amerikaanse akkoord die de Sowjet-Unie het meeste vreest.

Tot nu toe heeft de Sowjet-Unie elke stap die leidde tot toenadering tussen Amerika en China steeds gezien als een uitdrukking van de anti-Sowjethouding van de twee mogendheden. Het artikel in Rode Ster zet die lijn voort door de nadruk te leggen op drie politieke feiten die door Moskou kunnen worden uitgelegd als zijnde gericht tegen de Sowjet-Unie: het Japans-Amerikaanse veiligheidsverdrag, dat overigens al dateert van 1951, de tijd van de Koreaanse crisis: het deze zomer gesloten vredesakkoord tussen Japan en China. dat de door Moskou als ,,anti-Sowjet" uitgelegde hegemonieclausule bevat; en nu dus de normalisering van de betrekkingen tussen China en de Verenigde Staten.

De militairen in het Kremlin kunnen deze laatste gebeurtenis niet anders zien dan dat Washington tot de conclusie is gekomen dat China en de Verenigde Staten een aantal strategiscne belangen delen en dat het ogenblik rijp was om hun gemeenschappelijke visie via het erkenningsakkoord te bekrachtigen.

Met andere woorden: dat de lijn van Brzezinski, Carters nationale veiligheidsadviseur, de overhand heeft gekregen op de tegenover Moskou voorzichtiger minister van buitenlandse zaken Vance, die bovendien juist een nederlaag heeft geleden met de nieuw leven ingeblazen ..shuttle"-politiek in het Midden-Oosten.

Washington, zo vinden de Russen, is nu officieel begonnen de ,,Chinese kaart" te spelen waartegen Moskou steeds heeft gewaarschuwd. Het feit dat Amerika pas na bijna dertig jaar ,,de realiteit van de erkenning van China onder ogen heeft gezien", zoals een Russische commentator het gisteren uitdrukte, wekt verdenking: ..Amerika ziet China als een natuurlijke bondgenoot van het Westen" zo redeneert Moskou, dat daaroin nu hevig gealarmeerd reageert.

Vorige week kwam die alarrnstemming ook al tot uiting in de Bulgaarse hoofdstad Sofia waar Moskou tegenover zo'n zeventig communistische partijen uit de hele wereld een aanval deed op de plannen ,,om een politieke as Peking-Washington-Tokio" te smeden.

De moeilijke taak voor Amerika is nu om de niet geheel onbegrijpelijke achterdocht van de Russen te neutraliseren. Het zal Moskou ervan moeten overtuigen dat het ,,gele gevaar" waar de Russen steeds heftiger op hameren, alleen bestaat in de overspannen visie van Moskou en een aantal vazallen, dat het Chinese leger misschien wel groot is, maar dat het heel erg ouderwets en onbeholpen bewapend en eigenlijk geen partij voor de 43 Russische divisies aan de Chinese grens is. Dat het daarom begrijpelijk is wanneer Westeuropese landen China wat militair materieel van louter defensieve aard leveren.

Washington zal Moskou er ook van moeten overtuigen dat Amerika's verlangen naar beperking van de strategische bewapening even oprecht is als dat van

President Carter (r.) en vice-premier Deng Xiaoping ondertekenen wetenschappelijke, culturele en consulaire akkoorden.

Weekblad 48ste jaargang No. 2472, pag. 30303-30318

Brezjnew, en dat het openen van officiële betrekkingen met Peking beslist niet moet worden opgevat als een anti-Russische of anti-ontspanningsmanoeuvre.
Met enig presidentieel lobbywerk zou Amerika wellicht zelfs waar kunnen maken dat de normalisering met China een gunstige invloed heeft op de kans om SALT-2 door de Amerikaanse Senaat aangenomen te krijgen.
Voor Moskou lijken er weinig keuzemogelijkheden te zijn. De confrontatiekoers die het sinds deze zomer tegenover Peking heeft gevaren blijkt nogal contraproduktief: Roemenië viel eind vorige maand half uit de Warschaupact-bout en gezien de toenemende steun die China ook onder de niet-gebonden landen kan verwachten blijft Moskou met niet veel meer over dan een handvol bondgenoten in Oost-Europa, een paar in Azië en een in Latijns-Amerika.
De confrontatiekoers zou het bovendien onvermijdelijk maken dat China meer en meer gedwongen is zijn militaire arsenaal met Westerse hulp te moderniseren. Dat betekent een steeds verder afraken van de ook door Moskou nagestreefde ontspanning.
Het enige alternatief blijkt voor Moskou dan ook te zijn een voorzichtige toenadering tot China op gang te brengen.
Dat zou de vrees voor de driehoeksverhouding in Oost-Azië gedeeltelijk wegnemen en voorkomen dat China verder in de armen van het Westen wordt gedreven.
Wat China betreft lijkt het ogenblik te zijn aangebroken om op Russische toenaderingspogingen in te gaan. Enerzijds omdat de normalisering met Amerika de mogelijkheid biedt het driehoeksspel op voet van gelijkheid mee te spelen. Anderzijds omdat ontspanning aan de Chinees-Russische grens de noodzaak vermindert om grote investeringen te doen in militaire apparatuur, investeringen die China juist nu nodig heeft voor zijn vergaande plannen ter modernisering van zijn economie.

Interview van Deng *met* Amerikaanse *journalisten*

Vice-premier Deng gaf op 5 jan. in Peking een interview aan 27 Amerikaanse journalisten, waarin hij o.m. verklaarde, dat China de voorkeur geeft aan hereniging met Taiwan langs vreedzame weg, maar dat geweld niet kan worden uitgesloten: ,,Ti-n jaar wachten zou te lang zijn", zo meende Deng.

Deng zei verder dat hij niet van plan is tijdens zijn bezoek aan de Verenigde Staten over de rechten van de mens te praten. ,,Ons systeem is democratisch centralisme. Wat mensenrechten betreft, ik hoop dat we over deze kwestie niet zullen spreken in Washington. Iedereen heeft hier zijn eigen interpretatie. Wij in China proberen de democratie volledig tot haar recht te laten komen". Sinds de Bende van Vier is verslagen wordt gewerkt aan het herstel van de democratie, aldus Deng.
De hereniging met Taiwan is een interne aangelegenheid van China, en de Verenigde Staten hebben dat erkend, zo zei de vice-premier. ,,President Carter liet blijken dat hij wenst dat de hereniging met vreedzame middelen wordt bewerkstelligd. Van dat verlangen hebben we kennis genomen. We zullen proberen de kwestie-Taiu-an langs vreedzame weg op te lossen. Of dat lukt is een zeer ingewikkelde vraag. We kunnen ons er niet toe verplichten dat geen andere dan vreedzame middelen worden gebruikt. We kunnen onze handen niet binden. Als we dat deden, zou dat een oplossing tegenhouden. Wij Chinezen zijn erg geduldig".
Deng zei dat China een reeks maatregelen zal nemen om onderhandelingen met president Tsjiang Tsjing-kuo van Taiwan te openen. ,,Ik hoop dat dit doel dit jaar kan worden bereikt. Ik kan hopen dat ik nog tien jaar leef. maar dat is Te lang voor een oplossing van de kwestie-Taiwan", aldus de 75-jarige Deng.
Deng zei niet te geloven dat China, de Verenigde Staten en Japan militaire bondgenoten zullen worden. ,,Wat China betreft — en dat geldt denk ik ook voor de Verenigde Staten en Japan — zijn alle internationale ontwikkelingen gebaseerd op de eigen nationale belangen van het land. Onze systemen zijn verschillend, maar we hebben veel gemeen, met name in kwesties van strategie en internationale politiek." Deng ontweek een vraag of de Verenigde Staten wapens zullen leveren aan China. ,,Natuurlijk zouden we graag alle geavanceerde dingen aanschaffen. Maar voor zover wij weten zijn de Verenigde Staten niet van plan aan ons wapens te verkopen", zei hij.

Intussrn hebben Amerikaanse woordvoerders gezegd dat China tijdens de besprekingen over de normalisering van de betrekkingen met de Verenigde Staten verscheidene uiterste belangrijke concessies heeft gedaan in de kwestie — Taiwan. Maar de Amerikaanse regering heeft hierover in het openbaar geen uitspraken willrn doen om Peking niet voor het hoofd te stoten, aldus deze zegslieden.

De woordvoerders, die niet nader aangeduid wilden worden, zeiden op 4 jan. tegen journalisten dat de Chinese onderhandelaars bij voorbeeld hun eis, dat Amerika alle 59 verdragen met Taiwan zou moeten opzeggen, hadden laten vallen.

Begin *van Deng's* bezoek nun de VS

Vice-premier Deng Xiaoping arriveerde in de avonduren van 28 jan. in de VS. Hij werd vergezeld door Fang Yi, vice-premier en minister van wetenschappelijke en technische samenwerking en minister Huang Hua (Hoeang Hoea) van buit-nlandse zaken, alsmede talrijke medewerkers. Deng Xiaoping en de belangrijkste leden van de Chinese delegatie hadden hun echtgenoten meegebracht.

De Chinezen werden verwelkomd door vice-president Mondale en minister van buitenlandse zaken Vance, die hen naar Blair House begeleidden, waar zij gedurende hun verblijf in Washington logeerden. In de avonduren van 28 jan. genoot Deng een avondmaal in het privéhuis van de veiligheidsadviseur van president Carter, Zbginiew Brzezinski.

Het officiële deel van het bezoek begon op 29 jan., toen vice-premie Deng door president Carter op het Witte Huis werd ontvangen.

President Carter heette zijn gast in warme bewoordingen welkom. De president noemde het ..een dag van verzoening, wanneer vensters, die te lang gesloten waren, weer geopend kunnen worden". De relaties in het verleden met China waren bedorven door ,,misverstanden, valse illusies en zelfs oorlog". Indirect riep Carter China op om alleen vreedzame middelen te gebruiken in het streven Taiwan met het vasteland te herenigen: ,,Wij hopen. dat de nor-malisering van de betrekkingen tussen onze twee landen zal bijdragen tot het scheppen van een atmosfeer in Azië en het gebied van de Stille Oceaan, waarin de rechten van alle volken zullen zijn gewaarborgd om in vrede te leven".

In zijn antwoord zei Deng o.m.: ,,De wereld van vandaag is verre van rustig. Niet alle-n, dat de vrede wordt bedreigd, maar de factoren voor het uitbreken van een oorlog groeien zichtbaar".
Waar de Chinese vice-premier de verantwoordelijkheid zag voor deze stand van zaken bleek uit een interview, dat het dagblad Washington *Star* en het weekblad Time pupliceerden op de ochtend, waarop Deng op het Witte Huis werd ontvangen. Dit interview muntte uit door felle beschuldigingen aan het adres van de Sowjet-Unie.

Het vraaggesprek werd afgenomen door Hedley Donovan, hoofdredacteur van Time, vier dagen voordat de Chinese leider naar Amerika vertrok. Deng noemt daarin de Sowjet-Unie ,,een broeinest van oorlog". Hij doet een beroep op Amerika en Japan om te zamen met China een alliantie te vormen, die ,,de Russische poolbeer kan temmen."

Volgens Deng is het eerste kenmerk van de Sowjet-Unie dat ,,het de zwakken bedreigt en de sterken vreest". Deng vervolgt: ,,Het tweede kenmerk van de Sowjet-Unie is dat hij bij elke gelegenheid zal proberen zijn slag te slaan. Als wij alleen afhankelijk zouden zijn van de kracht van Europa, is dat niet voldoende. Maar als wij ons verenigen, dan zal dat gewicht dragen".

Deng neemt in het vraaggesprek stelling tegen het voorgenomen verdrag tussen de VS en de Sowjet-Unie over de beperking van de strategische kernbewapening (SALT-2). De vice-premier geeft luide bijval aan de anti-SALT-brief, die 178 gepensioneerde Amerikaanse generaals en admiraals onlangs aan president Carter hebben geschreven: ,,Ik keur deze brief volledig goed. Het kernarsenaal van de Sowjet-Unie en de constante ontwikkeling van hun strategische wapens betekenen dat de Sowjet-Unie nu op voet van gelijkheid met de VS staat. In de nabije toekomst kan de strategische strijdmacht

van de Russen wellicht die van de VS overtreffen"
Deng zei geen enkel geloof te hechten aan het Russische argument dat het hier om defensieve wapens gaat. ..Als iemand zoveel wapens in zijn hand heeft. aldus de vice-premie , dan zal de dag aanbreken dat zijn vingers beginnen te jeuken. Je kunt die wapens niet eten of hen als kleren dragen."
Tegenover deze dreiging van Sowjet-,,hegemonie" staan de Verenigde Staten. die volgens Deng ,,op een strategische te- ugtocht" zijn. ,,Wij menen dat het werkelijke broeinest van oorlog door de Sowjet-Unie wordt gevormd. en niet door de VS". Deng vervolgde: ,,Op het ogenblik hebben de VS geen reden en er ook geen behoefte aan om een oorlog te ontketenen. Het is in liet belang van de VS om de status quo te handhaven".

President Carter en zijn Chinese gast voerden op 29 jan. twee gesprekken, die in totaal vier uur duurden. In de ochtendzitting werd over globale p oblemen gesproken, terwijl 's middags de situatie in Azië, Afrika en het Midden-Oosten ter sprake kwam. Over het verloop van de besprekingen werden geen nadere bijzonderheden bekend gemaakt. Deng zei, dat er ,,geen grenzen waren aan het aantal behandelde problemen, van de aarde tot aan de hemel".

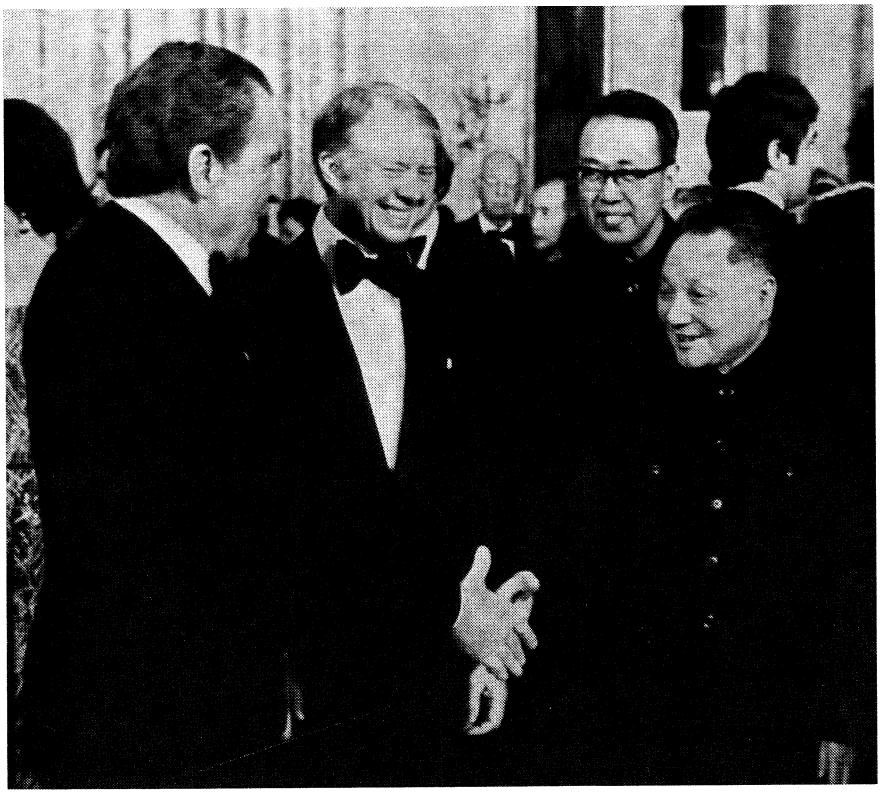
Het begin van Deng's bezoek werd door enkele pro-maoïstische en pro-Taiwan-demonstraties gekenmerkt. Vlakbij het Witte Huis kwam het in de avond van 28 jan. tot een bloedige botsing tussen de politie en 40 maoïstische betogers, die in Deng een verrader van de Chinese revolutie zagen. Er vielen aan belde zijden ettelijke gewonden en er werden 45 arrestaties verricht.

Ook de welkomstmanifestatie op 29 jan. werd door een tweetal demonstraties verstoord. Tijdens Carters toespraak begonnen 2 Amerikaanse maoïsten, die zich toegang tot de perstribune hadden weten te verschaffen, anti-Deng-kreten te slaken. Een vrouw schreeuwde: ,,Deng moordenaar". ,,Lang leve de revolutie". Carter moest zijn stem verheffen om zich door het geschreeuw heen verstaanbaar te maken. De Chinese vice-premier keek even verwonderd opzij. toen hij zijn naam hoorde roepen. Even later werd de welkomstceremonie opgeluisterd door kreten van enkele honderden Taiwanese demonstranten, die buiten de hekken van het Witte Huis stonden opgesteld.

In de avond van 29 jan. namen 140 gasten deel aan een galadiner in het Witte Huis, dat de Amerikaanse president ter ere van zijn Chinese gasten aanbood.

De ontvangst. die aan de maaltijd voorafging, was opvallend stijf. De in grijze Mao-pakken gestoken Chinezen hielden zich afzijdig en slechts een enkele Amerikaanse gast ging een praatje met hen maken. In het kader van Carter's soberheidsbewind in het Witte Huis werd er geen sterke drank geschonken, alleen rode en witte wijn en sinaasappelsap.
Henry Kissinger behoorde tot de gasten, alsook de schrijver Theodore White die 30 jaar geleden reportages vanuit China schreef.
De meest controversiële gast was Richard Nixon, voor wie de invitatie voor dit staatsdiner een nieuwe stap betekende naar de door hem nagestreefde politieke rehabilitatie.
Carter heeft nogal wat kritiek te verduren gehad, omdat hij Nixon voor deze gelegenheid naar Washington had uitgenodigd. Maar de president had nauwelijks een andere keus, aangezien vice-premier Deng de wens had geuit om Nixon te ontmoeten. Als president Carter Nixon niet had uitgenodigd, zou de Chinese leider waarschijnlijk naar diens buitenverblijf in Californië zijn gereisd, wat nog pijnlijker voor de regering-Carter zou zijn geweest.

In zijn toast gedurende het galadiner bezigde Deng de term ,.hegemonie", het Chinese codewoord voor Sowjet-expansie. Eerder die dag, na een lunch met minister Vance van buitenlandse zaken, werd aan Deng door een Amerikaanse journalist gevraagd: ,,Zijn de VS het met u eens over de aard van de Sowjet-dreiging?"De vice-premier antwoordde via zijn tolk: ,,Ik geloof, dat wij daar een zelfde mening over hebben".

Beeld van een receptie in het Witte Huis t.g.v. het bezoek van vice-premier Deng Xiaoping. V.l.n.r. oud-president Nixon, president Carter, de Chinese tolk en vice-premier Deng.

Tweede dag van *Deng's* bezoek

Op **30** jan., de tweede dag van het officiële gedeelte van het bezoek van vice-premier Deng aan de VS, voerden president Carter en zijn Chinese gast een nieuwe ronde van besprekingen, deze keer over bilaterale vraagstukken. Carter noemde deze besprekingen ,,uiterst heilzaam en opbouwend". De Chinese vice-premier zei onmiddellijk, dat hij dit oordeel onderschreef.

Zowel op het Witte Huis als later in het Congres spitsten de Amerikaans-Chinese besprekingen zich op 30 jan. toe op de kwestie-Taiwan. Naar woordvoerder Powell van het Witte Huis zei, herhaalde Deng tegenover president Carter dat de hereniging van Taiwan met het Chinese vasteland met vreedzame middelen zal geschieden. Tijdens een lunch met de Senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen betoogde de Chinese vice-premier later: ,,Wij zeggen dat zolang Taiwan naar het moederland terugkeert en er slechts één China is, wij volledig de huidige realiteiten van Taiwan zullen respecteren. Wij gebruiken niet langer de term ,,bevrijding" van Taiwan. Wij zeggen nu dat wij de kwestie van de terugkeer van Taiwan naar het moederland willen oplossen om daarmee de grote zaak van de hereniging van het moederland te voltooien."
Bij zijn gesprekken in de Senaat en later in het Huis van Afgevaardigden liet Deng in het midden wat Peking zal doen wan-

neer Taiwan eenvoudig weigert om de soevereiniteit van Peking te erkennen. Desgevraagd, weigerde de vice-premier te garanderen dat China onder geen enkele voorwaarde geweld tegen Taiwan zal gebruiken. Sommige parlementariërs, zoals Senator Helms, toonden zich onvoldaan over de uitleg van vice-premier Deng. Andere Congresleden betoogden daarentegen. dat Dcng in zijn geruststellende verklaringen over de kwestie-Taiwan moeilijk verder had kunnen gaan.

In zijn rol als lobbyist wist Deng op 30 jan. enige belangrijke bondgenoten op Capitol Hill te maken. Zoals de Democratische meerderheidsleider Robert Byrd, die zei: ,,Mijn bezorgdheid over Taiwan is verminderd, en dat is alles wat we ervan konden verwachten."

Niettemin bestaat er nog vrij veel oppositie in het Congres tegen Carters besluit om diplomatieke betrekkingen met Peking te openen. en als prijs daarvoor de diplomatieke relaties met Taiwan te verbreken. Speaker O'Neill vertolkte op 30 jan. de mening van vele van zijn collega's, toen hij na Dengs bezoek zei: „Wij wensen dat de normalisering met Peking goed functioneert, maar de VS hebben ook een groot belang in de veiligheid van Taiwan."

Een aantal Congresleden is voorstander van een parlementaire verklaring, waarin de VS zich verplichten om de veiligheid van Taiwan te waarborgen, nadat het veiligheidsverdrag eind van dit jaar is afgelopen. Deze Congresleden vinden in hun kritische houding steun van de Amerikaanse openbare mening. Uit een recent opinie-onderzoek bleek bijv. dat nog altijd 46% van de Amerikanen tegenstander is van het aanknopen van diplomatieke banden met Peking, als dit ten koste van Taiwan zou gaan.

In zijn gesprek met Amerikaanse Senatoren heeft de Chinese vice-premier Deng op 30 jan. verder de gevoelige kwestie van de status van ,,meest begunstigde natie" naar voren gebracht

Deng betoogde dat de diplomatieke normalisering tussen beide landen tot aanzienlijke uitbreiding van de Amerikaans-Chinese handel kan leiden China heeft grote behoefte aan Amerikaanse goederen en kapitaal, maar om dit te kunnen financieren, zal China ook produkten op de Amerikaanse markt moeten kunnen verkopen Daartoe, zo vervolgde Deng, zullen de hindernissen in de Amerikaanse wetgeving moeten worden opgeheven

Henry Jackson, een van Amerika's meest invloedrijke Senatoren, zei na een gesprek met vice-premier Deng dat China volgens hem in aanmerking dient te komen voor de status van ,,meest begunstigde naties" Volgens Jackson heeft China sinds enige tijd een veel gunstiger reputatie op emigratie-gebied dan de Sowjet-Unie Dagelijks kunnen naar Jacksons zeggen nu 300 emigranten de Chinese Volksrepubliek verlaten

De Chinezen nebben op uit punt een enorme afstand afgelegd Zij bevinden zich in een heel andere situatie dan de Russen", aldus de auteur van het zgn Jackson-Vanik-amendement op de handelswet van 1974, volgens welke de VS geen voorkeursbehandeling op handelsgebied toestaan aan communistische landen, die een vrije emigratie beperkingen opleggen.

Senator Jackson is een van de felste ,tegenstanders van een nieuwe overeenkomst met Moskou over de beperking van de strategische kernbewapening. Vice-premier Deng heeft betoogd, dat de Russen niet te vertrouwen zijn, en dat het afsluiten van een SALT-2 verdrag derhalve een onverstandige daad zou zijn.

Anti-SALT-Senatoren als Jackson achten het een Amerikaans belang om nu de Chinese troef tegen de Russen uit te spelen.

Eerste reacties uit Oost-Eurona en de Sowjet-Unie

Een eerste reactie uit Oost-Europa op hel bezoek van vice-premier Deng Xiaoping aan de VS was op 30 jan. te horen. Het blad van de Tsjechoslowaakse communistische partij, Rude *Pravo,* schreef toen, dat de regering-Carter diplomatieke banden met China heeft aangeknoopt in de overtuiging, da? China te gebruiken is voor het voeren van een agressieve politiek tegen de communistische landen, bevrijdingsbewegingen en de ontwikkelingslanden.

Carters politieke bedoelingen worden in de Rude Pravo afgeschilderd als het evenbeeld van de Chinese plannen om de VS en Europa te gebruiken voor het bereiken van overwicht over de Sowjet-

De Rude Pravo staat erom bekend de inzichten van de Sowjet-Unie nauwkeurig te volgen en het is dan ook zeer goed denkbaar dat met de felle aanval in deze krant de toon is gezet voor de reacties die uit de Oosteuropese hoofdsteden op het bezoek van Deng nog zullen volgen.

Een eerste commentaar uit de Sowjet-Unie werd op 31 jan. geleverd. Dit bevatte kritiek op China, maai liet de Amerikaanse regering buiten schot.

„Deng leest de regering-Carter op onbeschaamde wijze de les en doet tegelijkertijd schijnheilige pogingen om bij Washington in het gevlei te komen", zo schreef Alexej Petrow — vermoedelijk een pseudoniem — op 31 jan. in de Prawda, het dagblad van de communistische partij van de SU.

Vooral het interview met Deng dat het Amerikaanse weekblad Time gepubliceerd heeft dient als inspiratiebron voor het Prawda-cominentaar

Deng geeft blijk van een ,,rabiaat antisowjetisme" en hij ,,bezoedelt het idee van de afsluiting van een SALT-2 verdrag tussen de VS en de Sowjet-Unie, schrijft de Prawda Deng bedelt in Washington naar privileges, vooral in de militair-economische sfeer, meent de krant Of Deng daarin in Washington slaagt, komt in het artikel niet ter sprake

Slot officieel gedeelte *Deng's* bezoek

Het officiële gedeelte van het bezoek van vicepremier Deng Xiaoping aan de VS werd op 31 jan. afgesloten met de ondertekrning door Deng en de Amerikaanse president Carter van drie bilaterale verdragen.

De VS zullen consulaire kantoren openen in Shanghai en Kanton en de Chinezen zullen hetzelfde in San Francisco en Houston doen. Er zal een gemeenschappelijke Amerikaans-Chinese commissie voor we-

Vice-premier Deng Xiaoping (1) drukt op 1 jan op een receptie in het verbindingskantoor van de VS in Peking t g v het van kracht worden van het besluit van de VS en de Chinese Volksrepubliek diplomatieke betrekkingen aan te gaan de hand van de Amerikaanse politicus Thomas Ashley

tenschap en technologie komen. En er werd een culturele overeenkomst ondertekend, die o.a. in de wederzijdse accreditatie van de journalisten voorziet.
Tijdens de ondertekeningsplechtigheid in het Witte Huis zei vicepremier Deng dat deze akkoorden slechts liet begin vormen van een veel intensievere samenwerking tussen beide landen. President Carter omschreef de Amerikaans-Chinese verzoening als ,,een nieuwe en niet meer ongedaan te maken koers". Carter: ,,Ons doel is om dit soort uitwisselingen tussen onze twee landen niet als uitzondering maar als norm te maken."
Wel merkte de president op dat hem tijdens de topbesprekingen niet de Chinese leider is gebleken dat de Amerikaanse veiligheidsbelangen niet geheel parallel lopen met die van China.

Communiqué

Aan het begin van het bezoek van vice-premier Dcng aan de VS was van de zijde van het Witte Huis bekendgemaakt, dat geen gemeenschappelijk communiqué zou worden uitgegeven. Niettemin werd op 1 febr. toch een Chinees-Amerikaanse persverklaring gepubliceerd. Opvallend in dit communiqué was, dat het een zinsnede bevatte, waarin beide staten bevestigen, dat „zij zich zullen verzetten tegen de inspanningen van alle landen of elke groep van landen een hegemonie of andere heerschappij over andere op te zetten".

Het communiqué noemde verder de Chinees-Amerikaanse besprekingen ,,hartelijk, constructief en vruchtbaar". Beide zijden hadden vele gebieden vastgesteld, waar zij gemeenschappelijke belangen hadden en er vergelijkbare meningen op na hielden.
Zij hadden ook gesproken over gebieden, waar zij van elkaar afwijkende perspectieven hadden. Het verschil in de maatschappelijke stelsels van beide landen moest echter geen hindernis zijn voor de versterking van de vriendschappelijke betrekkingen en de samenwerking.

Sowjet-ambassadeur *Dobrynin bij* minister *Vance*

Na de publikatie van het Chinees-Amerikaanse perscommuniqué en nadat Sowjet-persbureau Tass bijzonder kritisch gereageerd had op het voorkomen van het woord hegemonie in dit communiqué, begaf zich de ambassadeur van de SU in de VS, Anatoli Dobrynin, op 1 febr. naar het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken.
De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Cyrus Vance, bracht hier aan de Sowjet-ambassadeur verslag uit over het bezoek van Deng Xiaoping. Hij verzekerde Dobrynin, dat de VS streven naar ,,evenwichtige betrekkingen" met zowel China als de Sowjet-Unie.

Tass noemde de suggestie dat de Sowjet-Unie zou streven naar hegemonie over andere landen, een ,,lasterlijke en ophitsende aanval" en eiste van de regering-Carter ren nadere standpuntbepaling.
Volgens Russische diplomatieke bronnen in Washington vormt het bezoek van Deng aan de Verenigde Staten echter geen beletsel voor de spoedige afsluiting van een Amerikaans-Russisch SALT-2-akkoord en — aansluitend — een topontmoeting tussen Carter en Brezjnew.
Eronnen in het Witte Huis wisten te melden dat over SALT-2 zowel in Washington als in Genève afsluitend overleg plaatsvindt. De afsluiting van SALT-2 werd eerder verwacht voor dec. vorig jaar, maar het schijnt dat de Sowjet-Unie de ondertekening toen heeft uitgesteld om de resultaten van het bezoek van Deng aan Washington af te wachten.

Een dag eerder, op 31 jan., had Deng zich in een interview over het SALT-2-akkoord gematigd uitgelaten. Hij zei o.m., dat zijn kritiek op de SU niet bedoeld was om de gevoelige SALT-2-besprekingen tussen de VS en de SU te ondermijnen: ,,Dat was niet mijn bedoeling," aldus Deng. ,,Wij kunnen zelfs zeggen, dat sommige onderdelen van SALT-2 noodzakelijk zijn. Maar wij kunnen niet onze hoop op zulke overeenkomsten vestigen."

Deng reist door de Ver. Staten

Na het afsluiten van het officiële gedeelte van zijn bezoek aan de VS heeft de Chinese vice-premier Deng Xiaoping een tour door de VS gemaakt, gedurende welke hij bezoeken gebracht heeft aan Atlanta, de hoofdstad van de staat Georgia, Houston in Texas en Seattle.

Gedurende zijn bezoek aan Texas bezocht vice-premier Deng Xiaoping in Simonstown een rodeo, waar hij een cowboyhoed probeerde.

Op 1 febr. bezocht Deng in Atlanta een Fordfabriek, die 50 personenauto's per uur aflevert en die in 1978 183.500 auto's geproduceerd heeft. (De jaarlijkse autoproduktie van China bedraagt momenteel 13.000 exemplaren).
Deng's collega vice-premier Fang Yi bezocht gelijktijdig een uiterst modern computercentrum.
Deng heeft in Atlanta een krans gelegd bij het graf van de vermoorde Martin Luther King.

Voor een gehoor van 1400 zakenlieden op een lunchbijeenkomst in Atlanta zei Deng o.m.: ,,China is nog in veel opzichten een ontwikkelingsland Wij werken hard aan de modernisering van onze landbouw, industrie, wetenschap en defensie. Wij kunnen veel van uw ervaringen leren".
Ook hekelde Deng wederom de ,,hegemonie". die de wereldvrede bedreigt. ,,Het is nodig om het spel van de oorlogshitsers te verijdelen", aldus Deng.

In Houston, waar Deng op 2 en 3 febr. was, bracht de Chinese vicepremier een bezoek aan het aldaar gevestigde Johnson-ruimtevaartcentrum, waar hij o.m. een gesimuleerde landing met een ruimtevoertuig — de ,,shuttle" — maakte.
's Avonds was de Chinese vice-premier in het in de omgeving van Houston gelegen dorp Simonstown, waar te zijner ere een rodeo was georganiseerd.
Op 3 febr. bezocht Deng een in Houston gevestigde fabriek voor olieboorinstallaties. Daarna vloog hij verder naar Seattle, waar hij tot zijn vertrek op 5 febr. bleef.
In Seattle bracht Deng een bezoek aan de Boeing vliegtuigfabrieken.
Te zelfder tijd was vice-premier Fang Yi in Los Angeles, waar hij de vliegtuigfabrieken van McDonnell Douglas bekeek.
Vice-premier Deng zei in Seattle in een toespraak voor 500 zakenlieden, dat de VS en de Volksrepubliek China, ondanks verschillende maatschappelijke systemen en politieke overtuigingen, een gemeenschappelijk belang hadden op meerdere gebieden van de internationale politiek. Gelijktijdig sprak hij opnieuw een veroordeling uit van elk streven naar hegemonie.
De Chinese delegatie heeft op 5 febr. de VS verlaten. Op 6 en 7 febr. bracht vice-premier Deng nog een bezoek aan Tokio om de Japanse leiders verslag uit te brengen van zijn bezoek aan de VS, voor hij op 8 okt. weer naar China terugkeerde. *(AP, UPI,* Reuter, *AFP, NRC/H'blad,* Time, *Beijing* Review, Le Monde, NZZ, The Guardian, The *Financial* Times, *FAZ)*

(Vor. ber. pag. 833 e.v.-1978)

BELGIË

KONING OVER GEZAGSVERWARRING

Koning Boudewijn heeft op 24 jan. n.a.v. de jaarwisseling de vertegenwoordigers van de grondwettelijke instellingen op het paleis te Brussel toegesproken. Na te hebben herinnerd aan zijn kerstboodschap tot de natie (pag. 21/2) wees hij op het belang van de voorbije parlementsverkiezingen, op de komende Europese verkiezingen en op het feit dat België in 1980 de 150ste verjaardag van zijn stichting zal vieren. Verder zei de koning:

,,De naties die destijds met trots hun onafhankelijkheid en soevereiniteit verkondigden, erkennen thans hoezeer zij op elkaar zijn aangewezen, en zo wordt stap voor stap de Europese eenmaking een werkelijkheid. Tevens zien wij dat aan nieuwe entiteiten, kleiner dan de staten, een ruime vrijheid van handelen wordt toegewezen.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat in België, hart van West-Europa en kruispunt van zijn culturen, diezelfde stroming voelbaar is. Wel moeten wij ervoor zorgen dat verandering synoniem is voor verbetering. Dat veronderstelt dat de natie, waarvan oorspronkelijk alle macht uitgaat, aan de Europese instellingen datgene afstaat wat beter op Europees vlak kan worden behartigd en dat zij aan de culturele en regionale gemeenschappen datgene toevertrouwt wat beter door hen kan worden uitgevoerd dan door een centraal gezag. Ook moet het nationaal gezag van zijn taakverlichting gebruik maken om krachtdadig de eigen verantwoordelijkheid verder op zich te nemen.

Om doeltreffend te zijn, moet elk gezagsniveau het andere aanvullen. Het is onmogelijk enkel Europeaan te zijn, of enkel Belg of Vlaming, Waal of Brusselaar, of enkel Duitstalige Belg. Diegenen, die hun autoriteit verder willen uitbreiden dan hun bevoegdheid het toelaat, bewijzen hun medeburgers een slechte dienst door hen het slachtoffer te laten worden van de twisten en de wedijver tussen de verschillende gezagsinstanties. Ten dienste staan van onze landgenoten, dàt alleen moet de leidraad zijn van onze bekommernissen. De opgave is moeilijk, en ze tot een goed einde brengen vergt talrijke inspanningen.

Vooreerst moet daartoe de samenhorigheid verstevigd worden. De overgrote meerderheid van Belgen wil samen leven in goede verstandhouding. Allen die hier tegenwoordig zijn, kunnen daaraan meewerken door de geest van wederzijds begrip in de eerste plaats onder elkaar in praktijk toe te passen. (...)

Een tweede punt, dat onze aandacht verdient, is de vermenigvuldiging van de instellingen, waardoor het gevaar ontstaat dat zij te omslachtig worden. Wij moeten trachten het gezag te vereenvoudigen.

Voor iedere materie moeten wij ons afvragen of de weg die de armste, de meest hulpeloze Belg moet afleggen om iets te bekomen, verkort of verlengd wordt, en of wij aan zijn rechtmatige eisen beter tegemoet komen. Het gezag moet coherent zijn. Iedere Belg moet in alle omstandigheden duidelijk weten wie hem bestuurt en wie hem dienst verleent. Wij kunnen niet genoeg zorg besteden aan de vastlegging van de bevoegdheden, ten einde elke mogelijkheid van dubbel gebruik of doorkruising uit te sluiten. (...)

Ook is het noodzakelijk in instrumenten te voorzien om conflicten te voorkomen, en indien er toch geschillen ontstaan, moeten procedures worden op punt gesteld die een snelle oplossing waarborgen. zodat geen enkele burger ocit zonder beroep is en geen enkele openbare dienst kan worden verlamd."

In zijn besluit drong de koning bijzonder sterk aan op een bundeling van de nationale krachten, ook met het oog op de economische crisis.

HAWK-HELIPPROGRAMMA AANVAARD

Het politieke kernkabinet besliste op 22 jan. dat België deelneemt aan de uitvoering van het Hawk-Helipprogramma tot modernisering van de NAVO-verdedigingsgordel. De uitgave (140 tot 160 mln dollar) wordt gespreid over vier begrotingsjaren en zal worden gecompenseerd door bestellingen aan de Belgische industrie.

De regeringsbeslissing werd, onder socialistische druk, gekoppeld aan een herziening van het investeringsbeleid van het departement van defensie. Het groeitempo van de defensie-begroting wordt voortaan beperkt tot het inflatiepercentage. Niet de minister van landsverdediging maar de regering gaat de prioriteiten bepalen. De NAVO-programma's zullen eerst worden uitgevoerd, vóór de nationale. Het tienjarenplan voor militaire investeringen zal eveneens worden aangepast, maar aan de personeelsuitgaven zal niet mogen worden geraakt. Ook het plan 1972-1982 betreffende de domaniale renovatie zal worden herzien. De algemene politiek t.o.v. de NAVO zal voortaan door de regering worden vastgelegd.

De voorzitter van de Vlaamse socialisten, Van Miert, die lange tijd had dwarsgelegen, zei na de beslissing van het kernkabinet dat het grootste deel van de socialistische voorwaarden was vervuld en dat de BSP daarom had ingestemd met het programma.

COOLS BLIJFT PS-VOORZITTER

Het congres van de Parti Socialiste heeft op 27 jan. te Frameries het Luikse kamerlid André Cools als partijvoorzitter herkozen. Eerst werden de 22 leden van het partijbureau verkozen, en uit die groep werd daarop de partijvoorzitter gekozen. Cools kreeg 83,2% van de stemmen. Kamerlid A. Baudson (Charleroi) werd verkozen tot voorzitter van het vaste comité der Waalse fede aties en tot ondervoorzitter van de PS. De voorzitter van de Brusselse federatie, Guy Cudell, is eveneens algemeen. ondervoorzitter.

Oud-kamervoorzitter E. Leburton was geen kandidaat meer voor het partijbureau, Hij kantte zich. sedert de splitsing van de socialistische partij in een Vlaamse en een Franstalige partij,herhaaldelijk tegen het beleid van Cools.

Op het congres werd vooral nagepraat over de achteruitgang van de sccialistrn bij de voorbije parlementsverkiezingen. Oud-minister Ernest Glinne drong er sterk op aan dat het tendensrecht erkend zou blijven. Cudell waarschuwde voor de verdere groei van het FDF te Brussel en zei dat die partij ook veld wint in de vakbondskringen.

In de slotrede zei voorzitter Cools dat het socialisme ern jonger uitzicht behoeft en dat het geloof in de socialistische gedachte moet worden hersteld. Hij verdedigde ook de splitsing van de partij, en kwam op voor nauwere samenwerking met het Algemeen Belgisch Vakverbond.

RADICALISERING IN VOLKSUNIE

De partijraad van de Volksunie heeft op 13 jan. te Brussel een uitgebreide bespreking gewijd aan de verkiezingsuitslagen en het beleid van het partijbestuur. Er kwam felle kritiek los op partijvoorzitter Schiltz vanwege de senatoren W. Jorissen en B. Maes en van prof. J. Maton, terwijl minister De Bruyne de voorzitter verdedigde.

Uiteindelijk werd nagenoeg eenparig een motie, opgesteld door het partijbestuur, goedgekeurd die de verschillende standpunten overbrugde en de beslissingsmacht van de partijraad onderstreepte. De motie luidde:

,,De partijraad van de VU is er meer dan ooit van overtuigd dat zelfbestuur door federalisme een dringende noodzaak is voor de Vlaamse gemeenschap. Dat zelfbestuur moet radicaal en ruim zijn en moet naast de culturele bevoegdheden ook verstrekkende macht meebrengen in financiële, economische en sociale aangelegenheden. Het zelfbestuur moet gestalte krijgen in een eenvoudige en efficiënte structuur, met één Vlaams parlement, één Vlaamse regering, beschikkend over eigen financiële middelen en eigen administraties, zodat gewest en gemeenschap tot een politieke structuur worden versmolten waarvan de Vlamingen in het stadsgewest Brussel, beperkt tot de 19 gemeenten, onverbreekbaar deel uitma-

ken. Het Vlaamse gezag moet onverminderd gelden voor het hele Vlaamse grondgebied. De VU verwerpt ieder Vlaams immobilisme dat zijn hoop zou vestigen op een onvoorzienbare, onduidelijke en onbeïnvloede evolutie.
De partijraad van de VU wenst dat de voorzitter en het partijbestuur de statutaire taken verder doelbewust zouden waarnemen en dit in nauwe samenwerking met de partijraad.
De partijraad spreekt de wens uit dat het partijbestuur een vruchtbare dialoog zou aanknopen met die Vlaamse verenigingen, die eveneens de verwezenlijking van zelfbestuur voor de Vlamingen nastreven door eeri radicaal tweeledig federalisme en die de wederzijdse verschillen in ieders taak en verantwoordelijkheid aanvaarden.
De partijraad vraagt dat de beslissing over een eventuele regeringsdeelneming zou worden genomen door een verruimde partijraad, aangevuld met de afdelingsvoorzitters
De partijraad stelt dat, gelet op de uitspraak van het kiezerskorps en op het feit dat de definitieve Iase van de staatshervorming aanbreekt, de partij hierbij een *fundamenteel en* radicaal *tweeledig* federalisme moet verdedigen.
De partijraad roept alle Vlaamse nationalisten en federalisten op om de rangen te sluiten, ten einde de partij in staat te stellen haar historische rol te vervullen en het Vlaamse zelfbestuur af te dwingen als noodzakelijke voorwaarde voor de opbouw van een internationaal erkende, rechtvaardige. verdraagzame en open volksgemeenschap."

De partijraad besliste ook op enn nog vast te stellen datum opnieuw bijeen te komen voor een grondige bespreking van de toestand in de Volksunie, de werking van de partij, de strategie en de tactiek.

ENGELAND

SITUATIE IN NOORD-IERLAND, VOORTZETTING DIRECT BESTUUR VANUIT LONDEN, AANHOUDENDE GEWELDDADIGHEDEN, OORDEEL HOF VOOR MENSENRECHTEN, RAPPORT AMNESTY INTERNATIONAL

In de toestand in Noord-Ierland is sedert medio 1977 (pag. **305** e.v.-1977) weinig verandering gekomen. Bij gebrek aan overeenstemming tussen de Noordierse politieke partijen over de staatkundige oplossing voor de provincie duurt het directe bestuur door de regering in Londen voort. Ook de gewelddadigheden, voornamelijk bestaande uit bomaanslagen en beschietingen van militairen, politie en leden van het Ulster Defence Regiment, duren voort.

Opmerkelijk is dat de in het verleden zo actieve protestantse paramilitaire organisaties weinig meer van zich laten horen. De meeste gewelddadigheden komen dan ook op het conto van de Provisional IRA.

Hieronder geven wij een beknopt overzicht van de ontwikkelingen in Noord-Ierland.

Scheuring in Noordierse *fractie* in Lagerhuis

Naai aanleiding van de door de militante protestantse politici ds. Paisley en Baird uitgeroepen algemene staking in mei 1977 (pag. **303** e.v.-1977) is er een scheuring gekomen in de Noordierse vertegenwoordiging in het parlement in Londen, de United Ulster Unionist Coalition. De f actieleider James Molyneaux maakte op 4 mei 1977 bekend dat hij en vijf collega's niets van doen wilden hebben met Paisley en het fractielid John Dunlop wegens hun steun aan de stakingsactie.
De UUUC werd in 1974 gevormd en bestond uit die Noordierse politieke partijen die gekant zijn tegen de zgn. Sunningdale-akkoordrn (pag. 183/1-'74). Molyneaux is lid van de Official Unionists die met *6* man vertegenwoordigd zijn in Westminster.
De andere Noordierse politieke partijen in het parlement in Londen waren: de UUP (1 zetel), de Vanguard Unionists (1 zetel), de Independent Unionists (1 zetel), de Social and Democratie and Labour Party (1 zetel) en de onafhankelijke Frank Maguire.

Besprekingen over decentralisatie afgebroken, zelfbestuur voortgezet

In het kader van de decentralisatie van het bestuur in Noord-Ierland, zijn in dec. 1977 en jan. 1978 besprekingen gehouden tussen hoge ambtenaren en het ministerie voor Noordierse zaken en vertegenwoordigers van de Noordierse politieke partijen, die echter geschorst werden na een verklaring van de premier van de Ierse Republiek, Jack Lynch, waarin hij de Britse regering verzocht zich uit Noord-Ierland terug te trekken.
Volgens een brief van de minister voor Noordierse zaken Mason aan de vier belangrijkste Noordierse politieke partijen was het de bedoeling van de regering Noord-Ierland een volledig gedecentraliseerd bestuur te geven. Het was echter niet de bedoeling dit van buiten af op te leggen en daar de tijd nog niet rijp was voor een concensus van de politieke partijen waren er twee mogelijkheden: voortzetting van het directe bestuur vanuit Londen of een interim-regeling, die uiteindelijk tot een volledig gedecentraliseerd bestuur zou moeten leiden.
Een dergelijke interim-regeling zou op het volgende gebaseerd moeten zijn: een uit één kamer bestaande volksvertegenwoordiging gekozen volgens het evenredigheidsstelsel; deze assemblee zou werkelijke verantwoordelijkheid moeten hebben over een grote hoeveelheid functies en zou een raadgevende rol in wetgevingszaken moeten hebben.
In zijn brief sprak Mason de hoop uit dat zo spoedig mogelijk met besprekingen begonnen zou kunnen worden zodat op korte termijn een zekere mate van zelfbestuur in Noord-Ierland ingesteld kon worden.
De verklaring van de Ierse premier werd gedaan in een interview dat op 8 jan. 1978 door de radio werd uitgezonden. De premier he innerde aan vroegere Britse uitspraken, o.a. gedaan door premier Callaghan, dat er geen gedecentraliseerd bestuur in Noord-Ierland zou komen waarin niet ook de katholieke minderheid zeggenschap zou hebben.
Dezelfde dag maakte de leider van de Official Unionist Party, Harry West, bekend dat zijn partij (de grootste in Noord-Ierland) zich uit de besprekingen met de regering in Londen terugtrok totdat de regering duidelijk had gemaakt hoe zij de zeggenschap van de katholieken wilde effectueren.
Op **30** juni 1978 werd het in 1974 ingestelde directe bestuur van Noord-Ierland door de regering in Londen voor een periode van 1 jaar verlengd. Met algemene stemmen ging het Lagerhuis akkoord.
De minister voor Noordierse zaken Mason hield bij die gelegenheid een rede waarin hij zei dat er geen verandering was gekomen in de fundamentele benadering van de regering van de positie van Noord-Ierland binnen het Verenigd Koninkrijk.
Een verandering van de constitutionele status van Noord-Ierland als deel van het Verenigd Koninkrijk kan alleen plaatsvinden met de goedkeuring van het merendeel van de mensen die er wonen. De toekomst van Noord-Ierland is een zaak die beslist moet worden door de mensen van Noord-Ierland. De regering zal geen constitutionele verandering opleggen.
De regering, aldus Mason, wilde de voorwaarden scheppen dat de mensen van Noord-Ierland in alle vrijheid over hun toekomst kunnen beslissen. Hij zei nog steeds bereid te zijn met de politieke partijen van Noord-Ierland van gedachten te wisselen over een interim-regeling op basis van de in november 1977

(zie boven) gepubliceerde voorstellen. Iedere regeling die voor Noord-Ierland gevonden wordt moet aanvaardbaar zijn voor de beide bevolkingsgroepen daar.

Wetsvoorstel tot uitbreiding *Noordierse zetels in Lagerhuis*

Bij het Lagerhuis is een wetsvoorstel ingediend om het aantal Noordierse zetels in het parlement te verhogen van 12 op 17. In een toelichting zei minister Mason dat één Noordiers parlementslid gemiddeld 86000 kiezers vertegenwoordigt tegen 66000 voor Engeland, 57000 voor Wales en 54000 voor Schotland. Uitbreiding van het aantal kiesdistricten tot 17 was dus geheel verantwoord.
Van de 635 zetels in het Lagerhuis zijn er 516 voor Engeland, 71 voor Schotland, 36 voor Wales en 12 voor Noord-Ierland.

Aanhoudend geweld

Hieronder geven wij een beknopt overzicht van de gewelddadigheden in Noord-Ierland vanaf medio '77, voornamelijk bestaande uit bomaanslagen en schietpartijen, waarvan de meeste voor rekening van de Provisional IRA komen. (Vorig overzicht pag. 307-'77 e.v.).
In mei 1977 ontvoerden de Provos kapitein Robert Nairac van de Grenadier Guards, die als verbindingsofficier tussen leger en politie fungeerde. Enkele dagen later maakte de Provisional IRA bekend dat hij geëxecuteerd was.
Hoewel het lichaam van Nairac niet gevonden werd, werden op 28 mei 1977 vijf man gearresteerd en beschuldigd van moord.
In de Ierse Republiek werd op 2 juni een zesde man gearresteerd die op 8 november door een speciaal hof in Dublin tot levenslang werd veroordeeld.
Bij de talrijke moordaanslagen waren voornamelijk politie-agenten en militairen het doelwit.
In mei '77 kwamen 2 politie-agenten om het leven en in juni 1977 5 agenten en twee soldaten. Vrijwel allen waren vanuit hinderlagen beschoten.
In augustus en september 1977 nam de Provisional IRA ook weer winkels en andere openbare gebouwen onder schot. Op 5 aug. 1977 werd voor meer dan 1 mln pond schade aangericht toen vijf bommen tot ontploffing kwamen in Belfast en Lisburn en woningen, zes winkels, een garage en een kantoorgebouw verwoest werden.
Op 19 augustus beschadigden bommnn winkels en kantoren in verschillende delen van Belfast.
Voor meer dan een half mln pond schade werd op 17 en 18 sept. '77 aangericht bij bomaanslagen op winkels en andere gebouwen in Bangor en Londonderry. Daarnaast zetten de Provos hun aanslagen op politie en militairen voort.
Volgens mededelingen van de veiligheidstroepen op 5 september '77 waren in de eerste vijf maanden van 1977 52 burgers in Noord-Ierland om het leven gekomen, vergeleken met 187 in de overeenkomstige periode in 1976. Verder waren er in augustus 1977 minder schietpartijen geweest dan in aug. 1976.

Op 5 oktober 1977 verklaa de het ministerie voor Noordierse zaken dat september '77 de eerste maand was geweest sedert juni 1971 dat er geen slachtoffers onder de burgerbevolking waren gevallen.

Nieuwe *veiligheidsmaatregelen*

Bij de gelegenheid van de stemming over de verlenging van het directe bestuur van de Noordierse provincie door de regering in Londen op 8 juni '77 in het Lagerhuis hield minister Mason een redevoering waarin hij o.a. nieuwe veiligheidsmaatregelen aankondigde.
De straf voor het misdrijf ,.samenzwering voor moord" werd verhoogd tot 10 jaar gevangenisstraf, de maximumstraf voor verboden wapenbezit werd verhoogd van 20 jaar tot levenslang en er zouden wetsvoorstellen ingediend worden om de maximumstraffen voor lidmaatschap van verboden organisaties te verhogen van 5 tot 10 jaar gevangenisstraf.
Mason zei verder dat de gewelddadigheden vergeleken met 1976 sterk teruggelopen waren.
Hij zei dat met name de opsporingsinstanties beter georganiseerd waren.

Op 30 juni ging het Lagerhuis akkoord met de verlenging van het directe bestuur en met de verlenging van de uitzonderingstoestand in Noord-Ierland.
In de laatste drie maanden van '77 was er een verdere teruggang in de gewelddadigheden te constateren maar vanaf begin '78 nam het geweld weer toe.
Minister Roy Mason verschafte op 1 febr. '78 in het Lagerhuis de volgende gegevens:
in 1977 waren er 112 mensen in Noord-Ierland om het leven gekomen als gevolg van schietpartijen en bomaanslagen (296 in '76): daarvan waren er 69 gewone burgers, 29 militairen en 14 politiepersoneel. Schietpartijen waren teruggelopen van 1908 in '76 tot 1081 in '77, bomexplosies van 766 tot 366.

Op 7 okt 1977 werd de voorzitter van de bond voor hoger gevangenispersoneel, Desmond Irvine, door sluipschutters doodgeschoten. Een vrouwelijk lid van het Ulster Defence Regiment werd op 8 okt. doodgeschoten. Op 12 okt. werd, naar de Provos later meedeelden, per ongeluk een chauffeur van een schoolbus doodgeschoten. Een gepensioneerde politieagent werd op 18 okt. door sluipschutters gedood. Bij een bomexplosie in Belfast op 11 nov. 1977 kwam een man om het leven en werden verschillende mensen gewond.
Bomexplosies op 13 nov. en 13 dec. 1977 verwoestten winkels en kantoren in Belfast en Londonderry. Vijf hotels in verschillende delen van de provincie werden op 21 dec. 1977 door bommen verwoest.
De historische Guildhall in Londonderry, die juist voor meer dan £1 mln was herbouwd na een bomaanslag in juni 1977 werd op 13 jan. 1978 zwaar beschadigd door een bomexplosie, het werk van de Provos.
In jan., febr. en maart 1978 waren meestal militairen en politie het doelwit van de beschietingen, maar bij bomexplosies verloren veelal burgers het leven, zoals op 12 febr. toen een 70-jarige vrouw en haar 10-jarige kleinzoon om het leven kwamen nadat hun huis in brand was geraakt bij een bomexplosie.
12 mensen kwamen om het leven en 30 werden gewond bij een bomexplosie in een restaurant in Comber.
Bij een bomenexplosie in Londonderry werden 18 autobussen totaal vernietigd en 19 andere zwaar beschadigd.

Op 6 maart 1978 wijdde het Lagerhuis een debat aan de situatie in Noord-Ierland. Minister Mason zei bij die gelegenheid dat hoewel de terroristen de publieke opinie geheel tegen zich hadden, zij er toch nog in slaagden hun gewelddadige acties uit te voeren. In 1976 waren zo'n 1200 arrestaties verricht en in 1977 zo'n 1300. In 1977 waren meer dan 1000 veroordelingen tot gevangenisstraf uitgesproken, waarvan 86 levenslang. Er was geen sprake van dat leger en politie terughoudender optraden, integendeel, zij hadden hun pogingen tot bestrijding van

het geweld geïntensiveerd. Hij was er geen voorstander van de doodstraf weer in te voeren, omdat dat het gevaar inhield dat er martelaren gecreëerd zouden worden. Hij zei verder dat de Provisional IRA steeds geïsoleerder kwam te staan en dat het overgrote merendeel van de bevolking van Noord-Ierland het geweld afwees.

Oordeel vuiz *het* Europese Hof *voor de* Rechten. *van* de Mens

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg besliste op 18 jan. 1978 dat de vijf ondervragingsmethoden die de Britse veiligheidstroepen op 14 gevangenen in Noord-Ierland in 1971 hadden toegepast geen martelingen waren. maar wel beschouwd konden worden als een „onmenselijke en vernederende behandeling" en als zodanig strijdig waren met art. 3 van de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens van 1950.
De kwestie was door de regering van de Ierse Republiek bij het Hof in Straatsburg aanhangig gemaakt en leidde tot een lijdelijke verslechtering van de betrekkingen tussen Londen en Dublin (pag. 308 e.v.-1977).
De gewraakte ondervragingstechnieken waren: het opzetten van een kap, elektronisch geluid, langdurig met opgeheven handen tegen een muur staan, het onthouden van slaap en een dieet van water en brood. Deze methoden, aldus het Hof, werden vaak langdurig toegepast bij het ondervragen van van terroristische activiteiten verdachte gearresteerden.
Zij veroorzaakten, zoal geen lichamelijk letsel, dan toch zeker intens fysiek en geestelijk lijden voor de personen die er aan werden onderworpen en zij vielen daarom zeker in de categorie van onmenselijke behandeling, zoals omschreven in artikel 3. De technieken waren verder vernederend omdat zij bij de slachtoffers gevoelens van angst opriepen, met de bedoeling hun fysieke en morele weerstand te breken. Het Hof tekende verder aan dat de regering van het Verenigd Koninkrijk de bevindingen van het Hof niet had aangevochten en dat de procureur-generaal van het Verenigd Koninkrijk, Samuel Silkin, het Hof plechtig had beloofd dat dergelijke technieken niet meer toegepast zouden worden.
Van de 17 rechters van het Hof waren er vier (Oostenrijk, Cyprus, Griekenland en Ierland) van mening dat het Verenigd Koninkrijk zich wel schuldig heeft gemaakt aan marteling, terwijl de Britse rechter, sir Gerald Fitzmaurice, van mening was dat de technieken geen inhumane en vernederende werking hadden.
In een aparte beslissing stelde het Hof dat het geen bevoegdheid had het Verenigd Koninkrijk ertoe te brengen strafrechtelijke of disciplinaire maatregelen te nemen tegen de leden van de veiligheidstroepen die zich schuldig hadden gemaakt aan de gewraakte methoden, Het Hof besliste ook dat in de Holywood politiebarakken in Belfast in de herfst van 1971 ,.onmenselijke behandeling" strijdig met artikel 3 van de Conventie was toegepast.
Naar aanleiding van de beslissingen van het Hof gaf de Ierse regering op 18 jan. 1978 een verklaring uit, waarin ze zei dat de beslissing van het Hof door een ieder die geïnteresseerd is in de bescherming van de rechten van de mens, begroet zou worden.
Minister Mason verklaarde dat hij verheugd was over het oordeel van het Hof dat de ondervragingstechnieken geen martelingen waren. Hij zei de zaak nu als gesloten te beschouwen en hoopte dat de inspanningen aan beide kanten van de grens nu gericht zouden worden op het verslaan van de gemeenschappelijke vijand: de gewelddadige lieden die onschuldige mensen doden.

Onderzoek naar *ondervragings*-methoden, rapport Amnesty International

Minister Mason heeft op 8 juni '78 meegedeeld dat de regering besloten heeft een onafhankelijke commissie in te stellen die een onderzoek moet doen naar de gang van zaken bij het ondervragen van personen die verdacht worden van te roristische activiteiten in Noord-Ierland. De aankondiging volgde na de ontvangst door de regering van een rapport uitgebracht door Amnesty International, die een onderzoekcommissie bestaande uit een Nederlandse advocaat, twee Deense artsen en een lid van het secretariaat van Amnesty International naar Noord-Ierland had gezonden om de beschuldiging te onderzoeken dat verdachten slecht behandeld worden door de veiligheidstroepen.
Het rapport van Amnesty International werd op 13 juni openbaar gemaakt.
De voornaamste conclusie was dat het op grond van de ingewonnen informatie zeker was dat van terroristische activiteiten verdachte personen slecht behandeld werden en wel zodanig dat het aanbevelenswaardig was een verder onderzoek te laten instellen. De door de regering ingestelde onderzoekcommissie wordt voorgezeten door Harry Bennet, een oud-rechter. *(NRC/H'* blad, *The* Times, Survey of Current Affairs, KCA)

NIEUW TELEVISIEKANAAL

De Britse regering heeft een witboek gepubliceerd waarin plannen ontvouwd worden voor een vierde televisiestation bestemd voor minderheidsgroepen.
BBC, commerciële ITV en de Conservatie Partij hebben het regeringsbesluit echter sterk gekritiseerd. Het is dan ook waarschijnlijk dat het hele plan niet doorgaat wanneer de Conservatieven bij de volgende verkiezing aan de macht komen: zij willen het vierde kanaal aan de commerciële ITV geven.
De keuze van Labour voor een onafhankelijk vierde station (OBA. Open Broadcast Authority) berust op voorstellen uit een officieel rapport van een commissie onder Lord Annan, dat enige tijd geleden is uitgebracht. De regering vindt, dat de kijker niet gediend is met een derde BBC-zender, of een tweede ITV-kanaal, omdat er dan ongetwijfeld een nieuwe strijd om de kijkersgunst zal ontbranden met een neiging tot simpele, populaire programma's.
Het OBA-station daarentegen hoeft zich in principe niets aan te trekken van kijkcijfers; het is uitdrukkelijk bestemd voor minderheidsgroepen. Het kanaal moet openstaan voor programma's van alle - lei organisaties en onafhankelijke producenten, maar het kan ook produkten van de BBC of de commerciële TV kopen. De functie van de OBA is parallel aan die van een uitgever. Nu al wordt gesteld, dat de Open Universiteit en een programma in het Welsh een plaats moeten krijgen. De OBA zal ook een eigen nieuwsdienst opzetten.
De financiering van het vierde kanaal geschiedt uit de opbrengst van reclame (spots en gesponsorde programma's). Omdat die inkomsten echter samenhangen met kijkcijfers, stelt het witboek vast dat de OBA overheidssteun moet krijgen, zeker in de beginjaren. Dit laatste element heeft vooral kritiek gewekt van de Conservatieven, die vinden dat een vierde station gemakkelij-

ker alleen uit reclame kan worden gefinancierd.
In het witboek wordt ook een uitbreiding van de plaatselijke radio aangekondigd. De BBC zal worden gereorganiseerd: de mammoet wordt in drie delen opgesplitst: televisie, radio en cxtcrnc diensten.
De helft van de leden van de beheersraden zal in die opzet van buiten komen, benoemd door de minister van binnenlandse zaken. De bedoeling is om het logge apparaat van de BBC wat hanteerbaarder te maken, en de diversiteit (vooral op het gebied van nieuws en actuele programma's) te vergroten. *(NRC/H'bladj*

BELASTINGVERHOGING EN BESNOEIING OVERHEIDSUITGAVEN

Op 1 nov. 1978 heeft koningin Elizabeth in het parlement de troonrede uitgesproken waarin o.a. gedreigd werd met belastingverhoging en besnoeiing van de overheidsuitgaven als de lonen met meer dan 5% zouden stijgen.
In de troonrede werd onder meer aangekondigd:

— wettelijke regeling van medezeggenschap in de bedrijven. Werknemers krijgen plaatsen in de Raad van Commissarissen, maar het overleg is nog aan de gang;

— de structuur van de omroep zal veranderen, en er komt een vierde televisiekanaal;

— wijziging van de Wet op de zwijgplicht van overheidspersoneel, met de belofte van openheid van bestuur;

— introductie van leengeld voor auteurs van boeken in openbare leeszalen;

— herziening van het vennootschapsrecht met scherpere bepalingen tegen insiders die met voorkennis in aandelen handelen;

— referendums in Wales en Schotland over het opzetten van parlementen in die delen van het koninkrijk. Deze zullen waarschijnlijk plaats vinden op 1 maart 1979.
(NRC/H'blad)

WIJZIGINGEN SCHADUWKABINET

De leidster van de conservatieve partij, mevrouw Margaret Thatcher, heeft half nov. 1978 wijzigingen aangebracht in het schaduwkabinet.
De 56-jarige Francis Pym, wiens ster snel is gerezen en als eventueel opvolger van Margaret Thatcher is benoemd, blijft nu definitief op Buitenlandse zaken. Hij had de post tijdelijk nadat John Davies een hersenziekte kreeg; Davies heeft zich inmiddels teruggetrokken.
Terug in het schaduwkabinet na ziekte is wel John Biffen, die de portefeuille voor kleine bedrijven en zelfstandigen krijgt. Biffen staat bekend als een monetairist met geavanceerde sociale denkbeelden, die tegenstander is van geleide loonpolitiek, net als zijn grote leidster.
Norman St. John Stevas, de vrolijkste en geestigste man uit het schaduwkabinet, verhuist van onderwijs naar de post van ,,Leider van het Lagerhuis", waar hij de regeringszaken in het parlement moet organiseren. St. John Stevas ruilt met Mark Carlisle, die onderwijs gaat doen. In de politieke balans is door deze wijzigingen geen verandering gekomen: links en rechts zijn keurig tegen elkaar afgewogen.
(NRC/H'blad)

STAKINGSACTIES

Op 4 dec. 1978 gingen ca. 9000 journalisten bij 1200 provinciale kranten in staking. Zij eisten een loonsverhoging van S 80,— per week dat de toegestane limiet van 5% ver overschreed.
De Nationale Unie van Journalisten had tevergeefs onderhandeld met de werkgeversorganisatie, de Newspaper Society, die 260 ondernemingen met 1200 kranten vertegenwoordigt, over hogere lonen. De werkgevers hadden 8,9% geboden wat door de vakbond te weinig gevonden werd. De journalisten hebben al jaren klachten over lage betalingen en lange werkuren. In tegenstelling tot de nationale kranten in Fleet Street maken vele provinciale bladen hoge winsten.

Staking vrachtwagenchauffeurs

Op 3 jan. begon een staking van ca. 15.000 vrachtwagenchauffeurs met het oogmerk een loonsverhoging van 22% af te dwingen.
De staking breidde zich snel uit en omstreeks 10 jan. lag de gehele transportsector stil. Op 11 jan. schaarde de bond voor transport- en algemene arbeiders zich achter de staking, ondanks het verzoek van premier Callaghan dit niet te doen. Door stakingsposten in te stellen bij havens en opslagplaatsen werd het binnenlandse vrachtverkeer vrijwel volledig stilgelegd, wat zijn uitwerking had op andere sectoren van de industrie.

Op 12 jan. kwam het treinverkeer in Zuid-Engeland geheel tot stilstand toen treinbestuurders staakten om een loonsverhoging af te dwingen en op 16 jan. kwam het treinverkeer in heel het Verenigd Koninkrijk stil te liggen.

Op 16 jan. maakte premier Callaghan maatregelen bekend die de positie van de laagstbetaalden iets zou verbeteren. Verder maakte hij maatregelen bekend om de prijzen beter in de hand te houden.
De maatregelen die de premier in het Lagerhuis aankondigde waren bedoeld om de nog voortdurend verergerende crisis in de Britse economie het hoofd te bieden zonder veel af te wijken van het anti-inflatiebeleid dat de loonstijging tot 5% beperkt wil houden. Lagerbetaalden zullen nu wel meer krijgen dan 5%, omdat voor de toegestane loonsverhoging een minimum van ruim *f* 14 per week is vastgesteld.
De lonen van de laagstbetaalden in overheidsdienst zullen beter worden afgestemd op de ontwikkelingen in de particuliere sector, beloofde Callaghan verder. Om te voorkomen dat loonsverhogingen automatisch leiden tot prijsstijgingen, wil hij de prijzen beter in de hand houden.
Nadrukkelijk stelde Callaghan dat deze voorstellen op geen enkele manier de weg vrijmaken voor loonsverhogingen van 20% of meer. ,,De laagstbetaalden, de gepensioneerden en de zieken zijn het meest gebaat bij een sterke anti-inflatiepolitiek. In deze politiek is geen plaats voor exorbitante loonsverhogingen," aldus de premier.
Callaghan deed zijn uitspraken in

De hoofdrolspeler.: in het stakingsdrama, gefotografeerd voor een televisie-uitzending.
Reohts. minister van financien Denis Healey en de drie vakbondsleiders Terence Duffy (2e van links), Moss Evan.: (centrum) en David Basnett (2e van rechts).

een tot de laatste plaats bezet Lagerhuis.
De Britse vakbonden, die betrokken zijn bij de stakingen, bleken — ondanks hun toezeggingen — de stakers er niet van te kunnen weerhouden ook produkties stil te leggen bij ondernemingen die niet bij het loonconflict zijn betrokken. Over dit oneigenlijke posten zei premier Callaghan in het Lagerhuis dat een nadere gedragslijn zal worden bepaald.
Mevr. Margaret Thatcher van de Conservatieve oppositie deed een scherpe uitval naar de tactiek van het oneigenlijke posten, die volgens haar door een te afwachtende houding van de Labour-regering in de hand is gewerkt. Het recht var, elk individu om voor zichzelf verantwoorde beslissingen te nemen, dus ook om niet aan een staking mee te doen, moet met steun van de politie cn de regering gehandhaafd blijven, aldus mevr. Thatcher. ,,Nu moeten we vaststellen dat de stakingscomités het vrijwel geheel voor het zeggen hebben."
Het taalgebruik van de stakers noemde zij daarvoor illustratief, met uitdrukkingen als .,wij staan voedseltransporten toe", wij laten sommige vrachtwagens doorrijden". ,,De stakingscomités hebben geen recht vrachtwagenchauffeurs tegen te houden," aldus mevr. Thatcher, die er aan toevoegde dat als de huidige wet op dit punt onvoldoende is, er een wetswijziging moet komen.
De crisis is volgens mevr. Thatcher een gevolg van de toenemende macht van de vakbonden. Ze verweet de Labour-regering akkoord te zijn gegaan met een voor-wat-hoort-wat-politiek. ,,De regering heeft de vakbonden bepaalde aanbiedingen gedaan in ruil voor een bepaalde medewerking. Het probleem is dat de aanbiedingen voor een deel wettelijk zijn onderbouwd, terwijl de medewerking een tijdelijk karakter lijkt te hebben, aldus mevr. Thatcher.
Premier Callaghan gaf toe dat het machtsevenwicht tussen de werkgevers en vakbonden is veranderd. Wat hem betreft, zei hij, ,,gelden twee principes. In een vrije maatschappij kan het recht van de werknemer het werk neer te leggen niet worden ontkend én het belang van de maatschappij als geheel moet gesteld worden boven dat van de deelgroepen. Dat zijn de problemen van een moderne maatschappij."
In het Lagerhuis noemde Rodgers de staking van de spoorwegen ongerechtvaardigd en een onevenredige schade toebrengend aan de vooruitzichten bij de spoorwegen op langere termijn. Dank zij het ingrijpen van Rodgers zouden belangrqke vorderingen in de onderhandelingen zijn gemaakt. De spoorwegen zouden de eis voor een loonsverhoging van 10% hebbrn geaccepteerd.
Eén van de struikelblokken is de daaraan van directiezijde gekoppelde eis een interne reorganisatie te kunnen doorzetten die banen gaat kosten.

Op 17 jan. liet premier Callaghan de vakbondsleiders Len Murray en Moss Evans weten dat de regering overwoog om de noodtoestand af te kondigen. Door de staking werden geen voedsel en andere eerste levensbehoeften geproduceerd en vele winkels waren leeg. Een andere overweging voor het afkondigen van de noodtoestand waren de zich uitbreidende wilde stakingen onder werknemers bij waterleiding- en rioleringsbedrijven in Manchester en omgeving, waardoor 6 miljoen mensen werden getroffen.

Op 18 jan. gaf Evans de stakingscomités opdracht een einde te maken aan de z.g. .,oneigenlijke blokkades", maar na enkele dagen bleek dat de oproep slechts op enkele plaatsen was opgevolgd.

Op 22 jan. gingen 1½ miljoen gemeenteambtenaren in staking en op 23 jan. legde het spoorwegpersoneel het werk voor één dag neer. Militaire ambulances en ziekenauto's moesten ingeschakeld worden om in noodgevallen de stakende chauffeurs te vervangen.

Op 23 jan. deed premier Callaghan in een redevoering voor het Lagerhuis een beroep op de bonden de stakingen af te gelasten, Callaghan waarschuwde de bonden dat zij beperkende wetgeving riskeren van een Conservatieve regering en dat de meerderheid van het volk achter die maatregel staat.
Hij achtte de toestand niet ernstig genoeg om de noodtoestand uit te roepen, omdat hij vreesde dat de verschijning van het leger de standpunten van de stakers alleen maar zou verharden, en dat er botsingen zouden ontstaan.
Callaghan zei verder dat er plaatselijke tekorten aan suiker en zout en veevoer waren, maar dat de aanvoer van de noodzakelijke goederen bevredigend was. De premier riep verder alle politiechefs in het land op om in te grijpen in gevallen van bedreiging of intimidatie.
Op 5 februari vond wederom een ontmoeting tussen regering en vakbondsleiders plaats.
Eerder, op een bijeenkomst van de Labourpartij, had Callaghan scherpe kritiek geuit op het stakingsbeleid van de bonden. Hij zei o.a.: .,Vandaag de dag wordt zelfs al gestaakt nog voor een cao is afgelopen. Dat is niet juist. Het stakingswapen wordt zelfs al gehanteerd voordat onderhandelingen over enn nieuwe cao zijn begonnen. Ook dat is onjuist". aldus Callaghan.
Hij opperde verder het plan om een commissie in het leven te roepen waarin overheid werkgevers en werknemers samen zouden moeten pogen althans een oplossing te vinden voor wilde stakingen. *(The Guardian, NRC/H'blad, Survey* of *Current* Affairs)

CALLAGHAN ONTSLAAT STAATSSECRETARIS

Begin november heeft premier Callaghan enn staatssecretaris ontslagen omdat hij een intern rapport van de regering in de publiciteit had gebracht waarin stond dat de toetreding van Groot-Brittannië tot het Europese Monetaire Systeem zou leiden tot aanzirnlijk meer werkloosheid in het Verenigd Koninkrijk.
Het gaat om Brian Sedgemore, de voormalige parlemrntaire privésecretaris van energieminister Tony Benn. Tijdens een bijeenkomst van een Lagerhuis-commissie was mininster van financiën Healey zichtbaar onaangenaam verrast toen Sedgemore gedeelten uit een vertrouwelijk document van het ministerie van financiën voorlas. Volgens dit document zoudrn de prijznn en de werkloosheid in Groot-Brittannië door een toetreding van de Britten tot het EMS, dat erop gericht is de wisselkoersen van de Europese munten te stabiliseren. aanzienlijk stijgen.
Callaghan liet vervolgens onderzoeken hoe Sedgemore aan het document gekomen was, waarna hij hem verzocht zich terug te trekken. Toen hij dit weigerde en ook minister Benn, zijn directe chef en één van de belangrijkste critici van de EG, weigerde tot een ontslag over te gaan, besloot premier Callaghan de gewraakte regeringsambtenaar zelf te ontslaan.
De 41jarige Sedgemore houdt zijn zetel in het Lagerhuis. Hij behoort tot een groep Labour-vertegenwoordigers die zich (nog steeds) verzetten tegen het feit dat Groot-Brittannië in 1973 lid werd van de Europese Gemeenschappen. (AP)

NAMIBIË

ZUID-AFRIKA VERWERPT **PLAN-WALDHEIM** EN HOUDT **EIGEN** VERKIEZINGEN

Na het akkoord tussen de Westerse contactgroep en de SWAPO van 12 juli 1978 (pag. 96/3) kwam de kwestie-Namibië opnieuw ter behandeling in de Veiligheidsraad, die het Westerse plan op 10 april 1978 als document S/2636 had ontvangen.

Resoluties Veiligheidsraad

Op 27 juli 1978 aanvaardde de Veiligheidsraad twee resoluties m.b.t. Namibië.

In de eerste, nr. 431 (1978), die met 13 tegen 0 stemmen bij 2 onthoudingen (SU en Tsjechoslowakije) werd aanvaard, verzocht de Raad om de benoeming van een speciale vertegenwoordiger voor Namibië. terwijl in de tweede, nr. 432 (1978), de reïntegratie van Walvisbaai in Namibië met algemene stemmen werd verlangd.

De teksten van deze twee resoluties luidden als volgt:

431 (1978): „De Veiligheidsraad,
herinnerend aan haar resolutie 385 (1976) van 30 januari 1976,
nota nemend van het voorstel voor een regeling van de Namibische situatie vervat in document S/12636 van 10 april 1978,

1. verzoekt de secretaris-generaal een speciale vertegenwoordiger voor Namibië te benoemen teneinde de spoedige onafhankelijkheid van Namibië te verzekeren door vriie verkiezingen onder toezicht en controle" van de Verenigde Naties;

2. verzoekt voorts de secretaris-generaal op een zo vroeg mogelijk tijdstip een verslag uit te brengen dat zijn aanbevelingen bevat voor de uitvoering van het voorstel in overeenstemming met Veiligheidsraadresolutie 385 (1976);

3. dringt er bij alle betrokkenen op aan hun uiterste best te doen voor het bereiken van onafhankelijkheid van Namibië op een zo vroeg mogelijke datum."

432 (1978) „De Veiligheidsraad,
herinnerend aan haar resoluties 385 (1976) en 431 (1978),
opnieuw bevestigend in het bijzonder de bepalingen van Veiligheidsraadsresolutie 385 (1976) m.b.t de territoriale integriteit en eenheid van Namibië,
nota nemend van paragraaf 7 van resolutie 32/9 D van de Algemene Vergadering, die verklaarde dat Walvisbaai een integraal deel van Namibië is,

1. verklaart dat de territoriale integriteit en eenheid van Namibië moeten worden verzekerd door de reïntegratie van Walvisbaai in zijn grondgebied;

2. besluit haar volledige steun te verlenen aan het op gang brengen van stappen die nodig zijn om een spoedige reintegratie van Walvisbaai in Namibië te verzekeren;

3. verklaart dat Zuid-Afrika, in afwachting van het bereiken van dit doel, Walvisbaai niet moet gebruiken op een manie? die schadelijk is voor (ie onafhankelijkheid van Namibië of de levensvatbaarheid van zijn economie;

J. besluit zich met de kwestie bezig te houden tot Walvisbaai volledig in Namibie zal zijn gereintegreerd."

Direct na de aanvaarding van resolutie 431 (1978) op 27 juli 1978 maakte secretaris-generaal Waldheim de benoeming bekend van Martti Ahtisaari, de VN-commissaris voor Namibië, tot zijn speciale vertegenwoordiger voor Namibië.

In aansluiting op de aanvaarding van resolutie 432 (1978) legde de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Cyrus Vance, namens de Westerse contactgroep een verklaring af m.b.t. deze resolutie.

Hij zei dat de vijf naties de tegengestelde opvattingen van SWAPO en Zuid-Afrika over de diepzeehaven „onverzoenlijk" hadden gevonden en dat zij daarom geen bepalingen over die kwestie in hun voorstel voor de regeling van de Namibische toestand hadden opgenomen. Maar de Westerse vijf „willen onderhandelingen aanmoedigen" over Walvisbaai tussen Zuid-Afrika en de regering van Namibië die in overeenstemming met het Westerse plan zal worden gekozen „Wij zijn verheugd er nota van te nemen dat de regering van Zuid-Afrika in het openbaar haar bereidheid heeft betoond om aan zulke onderhandelingen deel te nemen", aldus Vance

Hij zei voorts dat de Westerse vijf zich niet wensten te „begeven in geschillen van legale aand betreffende de diverse claims aangaande de status van Walvisbaai". Maar hij vervolgde: .„Niettemin erkennen wij dat er argumenten zijn van geografische, politieke, sociale, culturele en bestuurlijke aard die de vereniging van Walvisbaai met Namibië ondersteunen."

Missie Ahtisaari

Van 6 tot 22 augustus bracht de speciale vertegenwoordiger van Waldheim, de 41-jarige Fin Ahtisaari, met een delegatie van bijna 50 man een bezoek aan Namibië.

Hij voerde daar besprekingen met de Zuidafrikaanse administrateur-generaal Steyn en vertegenwoordigers van diverse politieke stromingen om een onderzoek in te stellen naar alle zaken die met de uitvoering van resolutie 431 (1978) van de Veiligheidsraad verband hielden.

Zuidafrikaanse troepen vallen *SWAPO-bases aan*

Op 23 aug. maakte het opperbevel van de Zuidafrikaanse troepen in Namibië bekend dat SWAPO-guerrillastrijders en Zambiaanse troepen die dag een zware beschieting hadden uitgevoerd op de plaats Katimo Molilo in de Caprivistrook nabij de grens met Zambia. De volgende dag trokken Zuidafrikaanse troepen het grensgebied van Zambia binnen over de Zambesi om de SWAPO-artillerie buiten gevecht te stellen. Terwijl de SWAPO-actie aan 9 Zuidafrikaanse militairen het leven kostte, zouden volgens waarnemers minstens 16 guerrillastrijders zijn gedood.

Een Zambiaanse woordvoerder verklaarde op 24 aug. dat bij de Zuidafrikaanse actie 12 burgers in de Zambiaanse plaats Sesheke waren omgekomen en zes gewond, terwijl o.a. een middelbare school ernstig zou zijn beschadigd. Op 27 aug. meldde de commandant van de Zuidafrikaanse troepen in Namibië, generaal-majoor Jan Geldenhuys, dat zijn troepen de guerrillabasis van de SWAPO in Zambia hadden vernietigd, van waaruit de beschieting van de Caprivistrook was uitgevoerd. Hij zei voorts dat geen aanval was ondernomen op Zambiaanse posities en ook dat Zambiaanse militairen niet op Zuidafrikaanse militaire stellingen hadden geschoten.

Rapport *Waldheim*

In overeenstemming met het verzoek van de Veiligheidsraad, vervat in resolutie 431 (1978), bracht de secretaris-generaal van de VN, Kurt Waldheim, verslag uit aan de Raad in een rapport d.d. 29 aug. (S/12827).

De speciale vertegenwoordiger van VN-secretaris-generaal Waldheim, Martti Ahtisaari (m.), bij aankomst op 6 aug. 1978 te Windhoek met de Zuidafrikaanse administrateur-generaal Steyn (r.).

Dit rapport, dat gebaseerd was op de bevindingen van zijn speciale vertegenwoordiger Ahtisaari, volgde op alle belangrijke punten het Weste se voorstel (pag. 77/2 e.v.), maar het ging gedetailleerder in op de door de UNTAG uit te voeren taken. In zijn rapport stelde Waldheim dat de uitvoering van het voorstel en dus het werk van de UNTAG in vier fasen zou moeten verlopen:

a) Staking van alle vijandelijke acties door alle partijen en de terugtrekking, inkrimping of demobilisatie van de diverse strijdkrachten;

b) het houden van vrije en eerlijke verkiezingen voor de grondwetgevende vergadering, waarvoor als voorwaarden vooraf o.m. moesten gelden de afschaffing van discriminerende of beperkende wetten, regelingen of bestuurlijke maatregelen, de vrijlating van politieke gevangenen en gedetineerden en vrijwillige terugkeer van ballingen, de instelling van een effectief controleapparaat door de VN en een adequate periode voor de verkiezingscampagne;

c) de formulering en aanvaarding van een grondwet voor Namibië door de grondwetgevende vergadering:

d) het van kracht worden van de grondwet en de erop volgende totstandkoming van de onafhankelijkheid van Namibië.

Waldheim deelde mee dat administrateur-gene aal Steyn in zijn besprekingen met Ahtisaari had gezegd dat de Zuidafrikaanse autoriteiten aan de eerder vastgestelde onafhankelijkheidsdatum, 31 dec. '78, vasthielden en dat de verkiezingen bijgevolg volgens plan plaats zouden vinden. De secr.-gen. herinnerde er echter aan dat op het tijdstip dat het (Westerse) voorstel het eerst werd geformuleerd, de datum van 31 dec. 1978 verenigbaar was met de voltooiing van de voorbereidende maatregelen, maar dat het uitstel bij het bereiken van overeenstemming tussen de partijen een afronding op die datum onmogelijk had gemaakt. Daarom werd aanbevolen de overgangsperiode te laten beginnen op de datum van goedkeuring van het onderhavige rapport door de Veiligheidsraad. Uitgaande van hetzelfde tijdschema, dat eerder in de datum van 31 dec. 1978 had voorzien, zou een geschikte datum voor de verkiezingen nu omstreeks zeven maanden na de goedkeuring van het rapport komen te liggen. (D.w.z. op zijn vroegst in april 1979.)

Gezien het feit dat de perioden vereist voor de fasen (c) en (d) door de grondwetgevende vergadering zouden worden bepaald, viel te verwachten dat de duur van het UNTAG-mandaat één jaar zou zijn, afhankelijk van de onafhankelijkheidsdatum die door de grondwetgevende vergadering zou moeten worden vastgesteld.

De UNTAG zou uit een militair en een civiel component bestaan. De militaire component zou een sterkte moeten hebben in de orde van zeven infanteriebataljons, d.w.z. ca. 5.000 man, plus 2.500 specialisten. De civiele component zou ca. 360 man politie en ca. 1.500 andere burgers moeten omvatten.

Als commandant van de militaire commandant van de UNTAG wilde Waldheim generaal-majoor Hannes Philipp (Oostenrijk) benoemen. Binnen drie weken na de goedkeuring van het rapport kon worden begonnen met de legering van de militaire component, die binnen 12 weken op volledige sterkte kon zijn gebracht.

De financiële kosten van de UNTAG werden op $ 300 mln geraamd, waarvan $ 33 mln bestemd zou zijn voor de financiering van de terugkeer van vluchtelingen en ballingen.

Zuid-Afrika verwerpt *rapport-Waldheim* en *bepaalt* zelf verkiezingsdatum

Reeds op 30 aug. verklaarde de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken, Roelof Botha, te Johannesburg voor zijn vertrek naar New York dat het rapport-Waldheim ,,storende elementen'' bevatte, die zouden kunnen leiden tot ,,zeer ernstige obstakels''. De door hem en andere Zuidafrikaanse regeringswoordvoerders geuite bezwaren richtten zich vooral tegen de streefdatum voor de verkiezingen (niet eerder dan in april 1979), de omvang van de militaire component van de UNTAG (Zuid-Afrika had volgens Botha ,,een veel kleiner aantal'' VN-militairen in gedachte), en de introductie van een contingent burgerpolitie.

Officieel werden de Zuidafrikaanse bezwaren voor het eerst geformuleerd in een brief aan minister Botha d.d. 6 sept. aan secretaris-generaal Waldheim. In het algemeen stelde de Zuidafrikaanse regering dat het rapport-Waldheim aanzienlijk afweek van het door Zuid-Afrika aanvaarde Westerse voorstel, dat als definitief was aangeduid.

In de volgende weken stelden de vijf Westerse mogendheden in intensieve besprekingen met Waldheim, Zuid-Afrika, de SWAPO, de frontlijnstaten en andere belanghebbende partijen pogingen in het werk om de Zuidafrikaanse bezwaren weg te nemen en Zuid-Afrika's instemming met het rapport-Waldheim te verwerven. Die pogingen bleken echter ijdel.

Na een vergadering van het Zuidafrikaanse kabinet hield premier Vorster op 20 sept. in Pretoria een persconferentie, waarop hij niet alleen zijn aftreden bekendmaakte (pag. 641/1-1978), maar ook meedeelde dat Zuid-Afrika zonder verder uitstel door zou gaan met zijn eigen plan voor verkiezingen in Namibië. Daarbij ging Vorster nader in op de punten waarin het rapport-Waldheim z.i. afweek van het voorstel van de Vijf. Hij zei daarover o.a.:

,,. . . Wat het militaire VN-contingent betreft, moet absoluut duidelijk gesteld worden dat gedurende de besprekingen met de Vijf nimmer een aantal van groter dan 3000 is genoemd door hen, en dat van Zuidafrikaanse kant te kennen is gegeven dat het niet akkoord kon gaan met een aantal boven 2000.

Men zal zich derhalve kunnen indenken dat een aantal van 7500, zoals geopperd door de Secretaris-Generaal, onder die omstandigheden als een volkomen verrassing en als een schok is aangekomen. Inderdaad ben ik me ervan bewust dat diegenen die al die tijd met ons onderhandeld hebben net zo verbaasd moeten zijn. De bevolking van Zuidwest-Afrika wordt nu geconfronteerd met een rapport van de Secretaris-Generaal met een militaire component die praktisch neerkomt op een operationele vredesmacht, ofwel een bezettingsmacht.

Zuid-Afrika's tegenkanting tegen deze VN-troepensterkte komt voort uit het feit dat het leidende beginsel in het Westerse voorstel is, de totstandkoming van algehele vrede. Onder zulke omstandigheden bestaat er geen behoefte aan een grote militaire aanwezigheid, zoals de Vijf trouwens tegenover Zuid-Afrika hebben aangevoerd toen hun streven gericht was op vermindering van Onze troepensterkte.

Op diezelfde grond is het aantal dat nu door de Secretaris-Generaal in zijn rapport geopperd wordt, volslagen onaanvaardbaar voor Zuid-Afrika. (. . .)

In het voorstel van de Vijf wordt specifiek bepaald dat de handhaving van wet en orde gedurende de overgangsperiode berust bij de bestaande politiemacht. In het voorstel staat geen enkele bepaling over een politiecontingent van de VN, maar wel wordt dit voorgesteld in het rapport van de Secretaris-Generaal, en hoewel latere onderhandelingen in dit verband enigszins geruststellend waren. blijft men nog steeds staan op het aantal van 360 man burgerpolitie — een onnodig aantal.

In de loop van de onderhandelingen met de Vijf werd dikwiils beklemtoond dat de grondliggende gedachte was, dat de Gouverneur-Generaal (Steyn) en de vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal elkaar, overeenkomstig de voorvereiste van nauwe samenwerking en wederkerig vertrouwen, moesten raadplegen op velerlei terrein, waaronder de samenstelling en grootte van de VN-treepenmacht. Wij hebben de uitdrukkelijke verzekering van de Vijf hieromtrent ontvangen.
Desondanks heeft een dergelijke onderlinge raadpleging niet plaats gevonden t.a.v. het bepalen van het aantal van 7500, en evenmin over de samenstelling van de VN-troepenmacht.

Het rapport van de Secretaris-Generaal biedt geen enkele hoop dat het mogelijk zal zijn om overeenstemming te bereiken over het tijdstip van de verkiezingen in Zuidwest-Afrika. In feite wekt he: de indruk dat de datum voor de verkiezingen van geen belang is.

Drie maanden zijn verstreken nadat het voorstel door Zuid-Afrika op 25 april was aanvaard, voordat het voorstel — voor het eerst — naar de Veiligheidsraad werd verwezen. Dat op zichzelf maakte het onmogelijk om vast te houden aan het voor de verkiezingsprocedure beoogde programma en aan de onafhankelijkheidsdatum. Die vertraging is veroorzaakt door SWAPO's onverzoenlijkheid. (...)

In het voorstel wordt uitdrukkelijk bepaald dat er vrije verkiezingen moeten worden gehouden, en dat de onafhankelijkheid uiterlijk op 31 dec. 1978 een feit moet zijn, en een bepaling over een inleidende periode van zeven maanden voorafgaande aan de verkiezingen.
Zoals reeds gezegd, was dit program uitvoerbaar toen Zuid-Afrika het voorstel aanvaardde. De registratie van stemgerechtigden, een tijdrovende procedure, waartegen SWAPO zich sterk heeft verzet, is thans vrijwel voltooid. Tegen de kiezersregistratie hebben SWAPO en anderen zich verzet, ondanks de bereidheid van Zuid-Arifka om die onder volledig toezicht van de VN te doen plaatsvinden. Opnieuw een bewijs van SWAPO's vertragingstactieken.

SWAPO wil bases en wapenvoorraden opbouwen en terroristen trainen om Zuidwest-Afrika aan te vallen. SWAPO is vastbesloten om door te gaan met het op de lange baan schuiven van de verkiezingen. De bevolking van het gebied echter wenst geen uitstel van de verkiezingen. (...)

De afgelopen paar dagen hebben de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken en de Vijf zich grote inspanning getroost om de geschillen uit de weg te ruimen. Helaas is die inspanning niet met succes bekroond.
Hoewel de Zuidafrikaanse regering geen deuren wenst te sluiten, kan ze evenmin toestaan dat de impasse voor onbepaalde tijd blijft bestaan. (...)

Tijdens het gisteren gehouden Kabinetsberaad werd tot de slotsom gekomen dat de bevolking van Zuidwest-Afrika overeenkomstig haar wensen de gelegenheid moet worden geboden om haar eigen vertegenwoordigers te kiezen. Dit zal gedaan worden op basis van algemeen kiesrecht voor volwassenen in landswijde verkiezingen, ten einde onomstotelijk vast te stellen wie het recht heeft namens de bevolking van Zuidwest-Afrika te spreken. De bevolking van Zuid-Afrika heeft in alle duidelijkheid haar verlangen te kennen gegeven om haar onvervreemdbare recht op zelfbeschikking en onafhankelijkheid uit te oefenen. Aldus heeft 85% van het geraamde aantal kiesgerechtigden in het gebied zich geestdriftig doen registreren — dit niettegenstaande intimidatie uit zekere hoek om dit niet te doen. Alle opties blijven voor hen open. Wij zullen hun niets voorschrijven. Het te verkiezen lichaam kan:

— beslissen om een Grondwet op te stellen. of de opstelling ervan uitstellen:

— beslissen om voort te gaan met de uitvoering van het voorstel van de Vijf;

— beslissen het rapport van de Secretaris-Generaal te aanvaarden.

Vanzelfsprekend zal het hun ook vrij staan om hun wil tot uitdrukking te brengen over talrijke andere zaken, die aan de orde gesteld zullen worden in de binnenkort uit te geven relevante proclamatie."

In een brief d.d. 27 sept. vestigde de Zuidafrikaanse regering de aandacht van secretaris-generaal Waldheim op bovengememoreerde veiklaring van Vorster.

Intussen had administrateur-generaal Steyn op 26 sept. bekendgemaakt, dat de aanvankelijk door hem op 20 sept. voor 20 tot 24 nov. aangekondigde verkiezingen, nu van 4 tot 8 december zouden worden gehouden. Met dit uitstel kwam Steyn tegemoet aan een eis van de AKTUR, die deelname aan de verkiezingen afhankelijk had gesteld van de voorwaarde minstens 2½ maand i.p.v. 2 maanden de tijd voor een verkiezingscampagne te hebben. Tot dan toe had alleen de DTA Vorsters aankondiging toegejuicht, die door een SWAPO-woordvoerder op 20 sept. als ,,Zuid-Afrika's UDI" (eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring) was gekenschetst.

Veiligheidsraad keurt *plan*-Waldheim goed

Op 29 sept. keurde de Veiligheidsraad met 12 tegen 0 stemmen bij 2 onthoudingen (SU en Tsjecho-Slowakije), terwijl China niet aan de stemming deelnam, het Namibië-voorstel van secretaris-generaal Waldheim (S/12636) goed. De betreffende resolutie 435 ('78), waarvan de tekst was opgesteld door de vijf Westerse landen, Gabon. Mauritius en Nigeria, luidde als volgt:

, De Veiligheidsraad,

herinnerend aan zijn resoluties 385 (1976) en 431 (1978) en 432 (1978),

hebbende overwogen het rapport uitgebracht door de secretaris-generaal ingevolge paragraaf 2 van resolutie 431 (1978) (S/12827) en zijn toelichting gegeven in de Veiligheidsraad op 29 september 1978 (S/12869),

nota nemende van de betreffende mededelingen van de regering van Zuid-Afrika gericht tot de secretaris-generaal,

tevens nota nemende van de brief d.d. 8 september 1978 van de voorzitter van de South West Africa People's Organization (SWAPO) gericht tot de secretaris-generaal (S/12841)*,

opnieuw bevestigend de wettelijke verantwoordelijkheid van de Verenigde Naties over Namibië,

1. keurt het rapport van de secretaris-generaal (S/12827) voor de uitvoering van het voorstel voor een regeling van de Namibische situatie (S/12636) en zijn toelichting (S/12869) goed:

2. herhaalt dat haar doelstelling is de terugtrekking van Zuid-Afrika's illegale bestuur over Namibië en de machtsoverdracht aan het volk van Namibië met de medewerking van de Verenigde Naties in overeenstemming met resolutie 385 (1976);

3 besluit onder haar gezag in te stellen een Verenigde Naties overgangs-assistentiegroep (UNTAG) in overeenstemming met het bovenxermelde rapport van de secretaris-generaal voor een periode tot 12 maanden teneinde zijn speciale vertegenwoordiger bij te staan bij de uitvoering van het mandaat hem opgedragen door paragraaf 1 van Veiligheidsraadresolutie 431 (1978), nl om de spoedige onafhankelijkheid van Namibië te verzekeren door vrije en eerlijke verkiezingen onder toezicht en controle van de Verenigde Naties:

4. juicht SWAPO's bereidheid toe om samen te werken bij de uitvoering van het rapport van de secretaris-generaal, incl. haar tot uiting gebrachte bereidheid om de staakt-het-vuren-bepalingen, zoals oaenbaar gemaakt in de brief van de voorzitter van de SWAPO d.d. 8 september 1978 (S/12841). te ondertekenen en na te leven,

5. doet een beroep op Zuid-Afrika onverwijld samen te werken met de secretaris-generaal bij de uitvoering van deze resolutie;

6. verklaart dat alle eenzijdige maatregelen, die door het illegale bestuur in Namibië genomen zijn m.b.t de verkiezingsprocedure, incl. eenzijdige registratie van kiezers, of machtsoverdracht, in strijd met Veiligheidsraadsresoluties 385 (1976), 431 (1978) en deze resolutie van nul en gener waarde zijn;

7. verzoekt de secretaris-generaal de Veiligheidsraad niet later dan 23 oktober 1978 verslag uit te brengen over de uitvoering van deze resolutie."

---

* In die brief had Nujoma SWAPO's steun aan Waldheims rapport betuigd, uitgaande van de veronderstelling dat enkele specifieke punten van bezorgdheid nog zouden worden weggenomen De voornaamste bezorgdheid betrof de registratie van de kiezers De eenzijdige registratie door Zuid-Afrika ging volgens Nujoma gepaard met intimidatie en fraude en daarom moest een nieuwe registratie onmiddellijk bij het begin van de overgangsprocedure worden uitgevoerd SWAPO was tevreden met de bepalingen i z de militaire component van de UNTAG, niaar prefereerde een aanzienlijk hoger aantal politiemensen dan de voorgestelde 360 man Voorts wenste de SWAPO een formeel en bindend document over het staakt-het-vuren, dat door de SWAPO èn Zuid-Afrika moest worden ondertekend.

Toelichting Waldheim

Voor de stemming over resolutie-435 (1978) had secretaris-generaal Waldheim de Raad op 29 sept. nog een toelichting gegeven op zijn rapport.

Daarbij stelde hij dat de omvang van de militaire component van UNTAG was vastgesteld na een zorgvuldige afweging van de taken die moesten worden vervuld en na overleg van de militaire adviseur van Ahtisaari met Zuidafrikaanse militairen in Namibië over de lokale omstandigheden. Die adviseur was toegang verleend tot de militaire installaties aldaar. De militaire component zou geleidelijk worden opgebouwd en het aantal van 7.500 man zou de uiterste limiet zijn. De feitelijke omvang van de militaire component op een gegeven moment zou afhangen van de ontwikkeling van de algemene toestand. De contingenten zouden worden geselecteerd in overleg met de Veiligheidsraad en met de betrokken partijen, waarbij met het aanvaarde beginsel van een billijke geografische vertegenwoordiging zou worden gerekend.

Hoewel krachtens het voorstel van de Vijf de eerste verantwoordelijkheid voor de handhaving van wet en orde in Namibië tijdens de overgangsperiode bij de bestaande politie zou berusten, had de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal een expliciete verantwoordelijkheid: hij moest vaststellen of de administrateur-generaal het goede gedrag van de politie en haar geschiktheid voor verder gebruik tijdens de overgangsperiode voldoende verzekerde. Daarvoor moest de speciale vertegenwoordi, ger specifiek personeel ter beschikking hebben en dat kon het best beroepshalve geschikt burgerpersoneel zijn, i.c. burgerpolitie.

Over het tijdstip van de verkiezingen merkte Waldheim nog op dat het niet alleen om het houden van verkiezingen op een bepaalde datum ging, maar ook dat zij duidelijk waarneembaar vrij en eerlijk moesten verlopen. Alle aspecten van de verkiezingsprocedure moesten onberispelijk zijn en dat moest duidelijk blijken. Wat betreft de ongerustheid over de kiezersregistratie verzekerde Waldheim dat zijn speciale vertegenwoordiger zich in elke fase van de hele procedure zekerheid moest verschaffen over de eerlijkheid en geschiktheid van alle maatregelen, voordat die in werking traden.

Reacties *uit Namibië* en *Zuid-Afrika*

Op 29 sept. verklaarden de DTA en de AKTUR zich tegen de komst van 7.500 VN-militairen.

Op 2 okt. stelde administrateur-generaal Steyn dat als de VN de uitvoering van de door Zuid-Afrika georganiseerde verkiezingen op 4 dec. wilden verhinderen, zij op eigen risico zouden handelen. Wat telde was niet de wil van de internationale statengemeenschap, maar de beslissende factor was de wil van het volk van Namibië.

Op 3 okt gaf hel Zuidafrikaanse kabinet een verklaring uit, waarin het als zijn mening uitte dat de uitvoering van Waldheims rapport i.z. Namibië niet was uitgesloten door het besluit van Zuid-Afrika om door te gaan met de verkiezingen in december.

Op 4 okt. zonden de zes grootste kerkgenootschappen van Namibië na een tweedaagse conferentie een brief aan de Zuidafrikaanse premier Pieter Eotha, waarin zij erop wezen dat het VN-plan de steun van de meerderheid van het Namibische volk had en dat de registratieprocedure voor de interne verkiezingen niet ,,eerlijk en vrij" was geweest; zij drongen er bij de Zuidafrikaanse regering op aan het VN-plan te aanvaarden om een escalatie van de ,.verschrikkelijke en tragische oorlog" in Namibië te voorkomen.

Diezelfde dag had een gesprek plaats tussen vertegenwoordigers van de Westerse contactgroep en de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken, R. F. Botha, waarbij een bezoek van de vijf Westerse ministers van buitenlandse zaken aan Pretoria later die maand werd afgesproken.

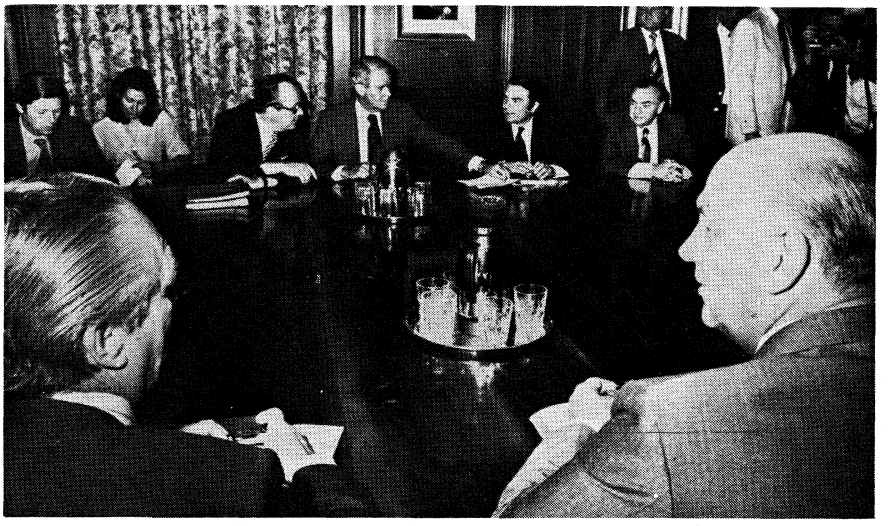
Ministers *van buitenlandse zaken van Westerse contactgroep* in Pretoria. *Compromis*

Op 14 en 15 okt. brachten drie Westerse ministers van buitenlandse zaken — Owen (Engeland), Jamieson (Canada) en Genscher (West-Duitsland) — een bezoek aan Windhoek (Namibië) voor besprekingen met politieke en kerkelijke leiders en vooraanstaande zakenlieden. Daarbij beklemtoonden zij dat het resultaat van interne verkiezingen internationaal niet zou worden aanvaard.

Drie van de politielre partijen — de binnenlandse vleugel van de SWAPO, het NNF en de SWAPO-D van Andreas Shipanga — bevestigden hun steun aan het VN-plan en hun weigering om deel te nemen aan de interne verkiezingen, terwijl DTA en AKTUR opnieuw meedeelden wel aan de verkiezingen te zullen deelnemen.

Van 16-18 okt. voerden de drie ministers plus hun Amerikaanse ambtgenoot Vance en de Franse staatsminister van buitenlandse zaken Olivier Stirn in Pretoria besprekingen met de Zuidafrikaanse premier P. W. Botha en zijn minister van buitenlandse zaken R. F. Botha.

Na afloop van die besprekingen werden op 19 okt. 's morgens drie verklaringen gepubliceerd: een gemeenschappelijke verklaring, een eenzijdige verklaring van de Zuid-

De Zuidafrikaanse premier P W Botha (rechts onder) op 16 okt 1978 te Pretoria in gesprek met de ministers van buitenlandse zaken van Canada, Engeland, de VS en West-Duitsland — Jamieson, Owen, Vance en Genscher (aan de overzijde v.r.n.l.)

afrikaanse regering en een eenzijdige verklaring van de vijf Westelijke ministers.

In de gemeenschappelijke verklaring stond o.m. dat de vijf ministers en de Zuidafrikaanse regering de toelichting van secretaris-generaal Waldheim op zijn rapport hadden besproken om een „gemeenschappelijke basis voor de uitvoering van het rapport van de secretaris-generaal" vast te stellen.

„De volgende hoofdpunten werden onderzocht:

a) Politietroepen: Terwijl de Zuidafrikaanse delegatie het aantal (leden) van het burgerpersoneel, dat voor politiecontroletaken is voorzien te hoog vond, was zij toch van mening dat de toelichting van de secretaris-generaal in de Veiligheidsraad de bezorgdheid van Zuid-Afrika t.a.v. het karakter en de rol van het in aanmerking komende personeel heeft weggenomen. Duidelijk werd dat de functies van de bestaande politietroepen niet worden aangetast.

b) Consultatze De 5 gaven van hun toestemming blijk dat zij voorstanders zijn van het beginsel van eerlijke consultaties en zij onderstreepten dat dit beginsel door de secretaris-generaal in zijn toelichting ( ) opnieuw is bevestigd Dit dekt o a de samenstelling en de sterkte van het moment van het militaire deel van de UNTAG De 5 lieten weten dat zij een bevestiging zouden zien te verkrijgen dat hun interpretatie met die van de secretaris-generaal overeenstemt Op deze basis was de Zuid-Afrikaanse delegatie van mening dat het vraagstuk van de consultaties kan worden opgelost

c) Troepen. De samenstelling en totale sterkte van het moment van de UNTAG zullen door de secretaris-generaal na overleg van zijn speciale vertegenwoordiger met de administrateur-generaal in het licht van de dan heersende omstandigheden worden beslist.

3 De Zuidafrikaanse regering en de vijf ministers van buitenlandse zaken zijn daarom van mening dat het nu gepast zou zijn voor de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal Ahtisaari zijn contacten met de Zuidafrikaanse administrateur-generaal voor Namibië in het kader van de resolutie van de Veiligheidsraad, die het rapport van de secretaris-generaal heeft goedgekeurd, te hervatten Het doel van deze contacten moet zijn de modaliteiten van de voorgestelde verkiezingen, die onder VN-toezicht zullen plaatsvinden, uit te werken en een datum voor deze verkiezingen vast te stellen De vijf ministers van buitenlandse zaken zijn daarom van plan de secretaris-generaal te adviseren dat hij Ahtisaari zal opdragen zo spoedig mogelijk naar Windhoek te reizen Bovendien werd het passend geacht de secretaris-generaal aan te bevelen zijn consultaties over de samenstelling van het militaire deel van UNTAG te beginnen

4. De Zuidafrikaanse regering stelde vast dat de voor december geplande verkiezingen als een interne gebeurtenis moeten worden beschouwd, om leiders te kiezen De Zuidafrikaanse regering zal vervolgens alle moeite doen om deze te overreden ernstig naar wegen en middelen te zoeken om internationale erkenning te bereiken door de goede diensten van de speciale vertegenwoordiger en de administrateur-generaal Ter wille van het bereiken van dit doel zal de speciale vertegenwoordiger met de administrateur-generaal overleg plegen over alle aspecten van het rapport van de secretaris-generaal, met inbegrip van de vaststelling van een nieuwe verkiezingsdatum.

5. Met het oog op de eenzijdige verkiezingen in december stelden de vijf ministers van buitenlandse zaken vast dat zij geen mogelijkheid zien zulke verkiezingen in overeenstemming te brengen met het oplossingsvoorstel dat zij hebben ingediend en dat de Veiligheidsraad heeft goedgekeurd. Elke zodanige eenzijdige maatregel m.b.t. de verkiezingsprocedure zal ais van nul en gener waarde worden beschouwd."

In de eenzijdige verklaring van de Zuidafrikaanse regering stelde zij dat (1) „de vermindering van Zuidafnkaanse troepen in Zuidwest-Afrika pas zal beginnen, als een volledige en allesomvattende stopzetting van de vijandelijkheden tot stand is gekomen 2 Een voortzetting van geweld kan dus de terugtrekking van Zuidafrikaanse troepen en mogelijkerwijs ook het houden van verkiezingen onderbreken en voor onbepaalde tijd uitstellen. 3 Om te verhinderen dat iemand eenzijdig het houden van verkiezingen vertraagt, is het noodzakelijk bindend een verkiezingsdatum vast te stellen Aan deze datum moet worden vastgehouden, ongeacht of de vijandelijkheden zijn gestaakt en een daaruit voortvloeiende inkrimping van Zuidafrikaanse troepen heeft plaatsgevonden "

In hun eenzijdige verklaring gingen de vijf Westerse ministers in op de Zuidafrikaanse mededeling dat de terugtrekking van Zuidafrikaanse troepen pas na de staking van de vijandelijkheden zou beginnen

„De 5 wezen erop dat deze toestand zal intreden, zodra een overeengekomen wapenstilstand aan de secretaris-generaal zal zijn gemeld Geen partij kan aanspraak maken op het recht het houden van door de VN gecontroleerde verkiezingen eenzijdig te vertragen

Zou de overeengekomen verkiezingsdatum door gewelddaden, intimidatie of enigerlei andere overtreding van de voorschriften van het voorstel in gevaar worden gebracht, dan was het zaak voor de secretaris-generaal de kwestie onverwijld voor de Veiligheidsraad te brengen, en de regeringen van de Westerse vijf zijn vastbesloten in de Veiligheidsraad de noodzakelijke maatregelen te steunen (.) De vijf ministers van buitenlandse zaken gaan ervan uit dat de Veiligheidsraad onmiddellijk en effectief op elke situatie zal reageren, waann de overeengekomen verkiezingsdatum in gevaar schijnt gekomen, en dat hij (de Raad) aan die datum zal vasthouden, zodat er geen rechtvaardiging voor enig eenzijdig optreden zal zijn"

Veiligheidsraad wuurschuwt Zuid-Afrika

Nadat vertegenwoordigers van de vijf Westerse staten op 19 okt. secretaris-generaal Waldheim van hun besprekingen in Pretoria op de hoogte hadden gesteld — waarover deze op 21 okt. een rapport uitbracht —, uitte de Afrikaanse groep in de VN op 20 okt. haar ongenoegen over die besprekingen, waarvan de resultaten als „achteruitgang" werden gekwalificeerd.

Op verzoek van de Afrikaanse groep hervatte de Veiligheidsraad op 31 okt. zijn beraadslagingen over de kwestie-Namibië. Gabon, India, Koeweit en Nigeria dienden vervolgens een ontwerp-resolutie in, die op 13 nov. als resolutie 439 ('78) werd aanvaard met 10 tegen 0 stemmen bij 5 (de contactgroep) onthoudingen. De tekst ervan luidde:

„De Veiligheidsraad (.)

1 veroordeelt de beslissing van de Zuidafrikaanse regering om eenzijdig door te gaan met het houden kan verkiezingen in het gebied van 4 tot 8 december 1978 in strijd met Veiligheidsraadsresoluties 385 (1976) en 435 (1978);

2 is van mening dat deze beslissing een duidelijke uitdaging vormt van de Verenigde Naties en, in het bijzonder, van het gezag van de Veiligheidsraad

3 verklaart deze verkiezingen en hun resultaten van nul en gener waarde en (verklaart) dat geen erkenning zal worden verleend hetzij door de Verenigde Naties hetzij door enige lidstaat aan welke vertegenwoordigers of welk orgaan ook die door die procedure zijn vastgesteld

4 doet een beroep op Zuid-Afrika onmiddellijk de verkiezingen die het in Namibië in december 1978 heeft gepland te annuleren,

5 vraagt eens te meer dat Zuid-Afrika samenwerkt met de Veiligheidsraad en de secretaris-generaal bij de uitvoering van zijn resoluties 385 (1976), 431 (1978) en 435 (1978);

6 Waarschuwt Zuid-Afrika dat zijn verzuim dit te doen de Veiligheidsraad zal dwingen verder bijeen te komen om passende acties op gang te brengen krachtens het handvest van de Verenigde Naties, incl hoofdstuk VII daarvan, om zo Zuid-Afrika's nakoming van voornoemde resoluties te waarborgen "

De daarop gevoerde besprekingen van Waldheim met vertegenwoordigers van Zuid-Afrika over de uitvoering van de resolutie werden beschreven in rapporten die op 24 nov. en 2 dec. aan de Veiligheidsraad werden uitgebracht.

In dat laatste rapport meldde Waldheim dat de Zuidafrikaanse egering zich bereid verklaard hadr„gedurende de maand dec. overleg te voeren met de betrokken partijen over de beginselen van resolutie 435 (1978)" en de resultaten daarvan aan hem mee te delen.

Inmiddels ging Zuid-Afrika door met het voorbereiden van de interne verkiezingen, die volgens plan van 4 tot 8 dec. werden gehouden.

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

PAKISTAN ONDER GENERAAL ZIA

Na de militaire machtsovername op 5 juli 1977 (pag. 433-1977) kwam Pakistan onder de staat van beleg.

Het feitelijke bewind kwam in handen van een militaire raad van vier leden onder voorzitterschap van generaal Mohammed Zia ul Haq, een 53-jarige beroepsmilitair, die in 1976 generaal. Tikka Khan als stafchef van het leger was opgevolgd. De raad stond officieel president Fazal Elahi Chaudhry ter zijde.

De gearresteerde politieke leiders, zowel van de regeringspartij Pakistan People's Party (PPP) — geleid door de afgezette premier Zoelfikar Ali Bhoetto — als van het oppositieblok Pakistan National Alliance (PNA) — onder voorzitterschap van Maulana Mufti Mahmud — werden op 28 juni 1977 vrijgelaten.

Generaal Zia, de hoofdbestuurder onder de staat van beleg, beloofde reeds op 5 juli 1977 ,,vrije en eerlijke verkiezingen", die volgens een mededeling op 1 aug. 1977 op 18 okt. van dat jaar zouden worden gehouden. Maar op 1 okt. 1977 maakte hij bekend dat de verkiezingen voor onbepaalde tijd waren uitgesteld, o.m. om tijd te hebben voor de ,,schoonmaak" van de Pakistaanse politiek, terwijl de generaal de door hem bepleite ,,invoering van het islamitische systeem" ter hand nam.

PPP-leider Bhoetto, ex-president (1971-'73) en ex-premier (1973-'77), werd op 3 sept. 1977 gearresteerd op beschuldiging van samenzwering tot moord. Hij werd op 18 maart 1978 schuldig bevonden en ter dood veroordeeld, waarna hij bij het Opperste Gerechtshof tegen dit vonnis in beroep ging.

Op 23 aug. 1978 trad een burgerregering in functie, die o.m. nieuwe verkiezingen voor okt. 1979 moest voorbereiden. Op 16 sept. 1978 volgde generaal Zia Chaudhry op als president van de republiek.

Op 5 febr. 1979 bevestigde het Opperste Gerechtshof het doodvonnis tegen Bhoetto. maar op 14 feb . werd meegedeeld dat de executie met minstens 10 dagen was uitgesteld. Inmiddels zette generaal Zia op 10 febr. een volgende stap in de richting van de islamisering van de wetgeving.

Deze en andere ontwikkelingen worden hieronder en in een volgende aflevering nader behandeld.

Eerste maatregelen militaire bewind

De eerste maatregelen van het militaire bemind waren gericht op het herstel van de orde, waarbij traditionele straffen weiden toegepöst.

In op 10 juli 1977 uitgevaardigde voorschriften onder de staat van beleg werden alle politieke en vakbondsactiviteiten verboden, werd de inlevering gelast van alle wapens en explosieven die niet onder een voor 31 dec. 1976 afgegeven vergunning vielen, en werden militaire gerechtshoven ingesteld die overtredingen van de voorschriften onder de staat van beleg moesten bestraffen. Voor bepaalde overtredingen werden traditionele islamitische straffen ingesteld zoals het toedienen van zweepslagen en het amputeren van de linkerhand. Laatstgenoemde straf, die alleen in Saoedi-Arabië en Lihië werd toegepast. zou kunnen worden opgelegd bij gewapende overvallen. plundering of diefstal; maar een dergelijk vonnis werd de eerste tijd niet door militaire gerechtshoven geveld.

Terwijl in het voorschrift van 10 juli de doodstraf werd gesteld op verzet tegen de strijdkrachten en sabotage. werd in op 21 juli uitgevaardigde voorschriften ook het streven naar ,.de territoriale of bestuurlijke ontmanteling van Pakistan" tot halsmisdaad verklaard alsmede het aansporen tot afvalligheid onder de strijdkrachten.

Krachtens een op 28 juli uitgevaardigd voorschrift kon het voeren van propaganda .,schadelijk voor de ideologie, integriteit en veiligheid van Pakistan of de doelstelling waarvoor de staat van beleg is geproclameerd" worden bestraft met 7 jaar gevangenis of zweepslagen.

Inmiddels had generaal Zia tijdens een persconferentie op 14 juli 1977 herhaald dat het de doelstelling van het leger was vrije en eerlijke verkiezingen hinnen 90 dagen te houden; het leger wilde geen dag langer dan de verkiezingsdatum aan de macht blijven. Het leger zou geen stappen ondernemen tegen welke politieke leider ook; dat moest zonodig worden gedaan door de volgende gekozen regering. Wel zou het leger maatregelen nemen tegen personen die zich schuldig hadden gemaakt aan machtsmisbruik tijdens het bewind van Bhoetto. Tegelijk kondigde generaal Zia aan dat Bhoetto en andere in Murree geïnterneerde politieke leiders over twee weken zouden worden vrijgelaten.

Op 15 juli had generaal Zia in Murree een onderhoud met ex-premie Ehoetto en Mufti Mahmud, waarna de gedetinee de leiders toestemming kregen bezoekers te ontvangen.

Diezelfde dag werd rechter Maulvi Mushtaq Hussain, lid van het hooggerechtshof te Lahore, benoemd tot hoofd verkiezingscommissaris. Een rechter van het opperste gerechtshof en twee andere leden van hooggerechtshoven werden op 30 juli benoemd tot leden van de nieuwe verkiezingscommissie, die op 4 aug. voor het eerst bijeenkwam.

Op 27 juli maakte generaal Zia bekend dat vanaf 1 aug. particuliere bijeenkomsten van politieke leiders zouden worden toegestaan, maar dat het verbod op openbare bijeenkomsten, optochten, politieke toespraken en persverklaringen ook dan van kracht bleef. De verkie-

Honderden Pakistani protesteren in Londen tegen het besluit tot executie van oud-premier Bhoetto

Weekblad 48ste jaargang No. 2473, pag. 30319-30334

zingscampagne zou na de islamitische feestdag Id al-Fitr (medio september) beginnen en zou tot twee dagen voor de verkiezingsdatum duren. Tijdens die periode zouden politieke bijeenkomsten zijn toegestaan maar geen optochten, terwijl de politieke partijen wat betreft radio en T.V. dezelfde faciliteiten zouden genieten.

Volgens Zia had hij bij zijn overleg met de politieke leiders de volgende punten beklemtoond: a) alle partijen zouden prioriteit toekennen aan de nationale eenheid en zij zouden regionaal vooroordeel of sektarisme niet aanmoedigen; b) alle partijen zouden zich inzetten voor de vestiging van een islamitische orde: cj de grondwetsbepalingen i.z. provinciale autonomie gekoppeld aan een sterk federaal centrum zouden niet worden afgezwakt; d) het proces tegen de voormalige leiders van de National Awami Party/NAP (zie pag. 162/1 - '77) zou worden voortgezet; en e) in Baloetsjistan zouden de strijdkrachten en de burgerbevolking ,,samenwe ken om een voor het houden van de verkiezingen bevorderlijke atmosfeer te scheppen".

Inmiddels waren op 23 juli i4 poiitieke tegenstanders van Bhoetto op vrije voeten gesteld, o.w. **J. A.** Rahim (een voormalige minister en secretaris-generaal van de PPP) en Chaudhry Zahur Elahi (vice-voorzitter van de Moslem Liga), nadat op 7 juli al 33 andere tegenstanders van de ex-premier waren vrijgelaten, o.w. twee vroegere ministers uit de provincie Pendsjaab, **C.** M. Irshad en I. A. Tarri (maar niet G. M. Khar, zoals foutief vermeld op pag. 433/2-'77).

Op 19 aug. werd Sardar Ataullah Khan Mengal, de voormalige premier van Baloetsjistan, die met de andere NAP-leiders terechtstond, om gezondheidsredenen op borgtocht vrijgelaten.

Voorbereiding *verkiezingen.* Vrijlating politieke leiders

Op 28 juli 1977 werd een presidentieel decreet uitgevaardigd over het houden van verkiezingen in oktober op een door de verkiezingscommissie nader te bepalen datum. Deze commissie kreeg de bevoegdheid een verkiezing ongeldig te verklaren als zij tot de conclusie kwam dat zich daarbij onregelmatigheden hadden voorgedaan. De Nationale Vergadering zou binnen 30 dagen na de verkiezingen bijeenkomen en dan de premier aanwijzen, terwijl de provinciale parlementen de premiers van de provincieregeringen zouden kiezen. Vervolgens zou de staat van beleg worden opgeheven.

Op 1 aug. werd bekendgemaakt dat de algemene en provinciale verkiezingen op 18 okt. '77 zouden plaatsvinden.

Volgens een op 8 aug. uitgevaardigde ordinantie zou de kandidaatstelling voortaan zeven dagen duren en niet één dag zoals voorheen. Kandidaten, die door de voorzitter van het stembureau — een functie waarvoor officieren dienst konden doen — werden weerhouden van het indienen van hun inschrijvingsformulieren, konden die naar de provinciale verkiezingscommissie sturen en bij de verkiezingscommissie in beroep gaan. (Deze bepalingen beoogden het uitschakelen van kandidaten, zoals bij de verkiezingen van maart 1977 naar werd beweerd zou zijn geschied, te voorkomen.

Eveneens op 28 juli 1977 weiden de op 5 juli gedetineerde regerings- en PNA-leiders op vrije voeten gesteld, nadat elk generaal Zia persoonlijk had verzekerd dat hij zich aan de wetten i.z. beperking van politieke activiteiten zou houden.

Op 29 juli werd meegedeeld dat de negen partijen van de PNA besloten hadden samen aan de verkiezingen deel te nemen. Op 3 aug. verklaarde Bhoetto dat zijn partij, de PPP, en hijzelf eveneens aan de verkiezingen zouden deelnemen, hoewel het betreffende besluit van het Centrale Comité niet eenstemmig was genomen.

Op 6 aug. maakten de autoriteiten bekend dat politieke partijen officiële toestemming moesten vragen alvorens zij ontvangsten voor hun leiders organiseerden, waarbij zij moesten melden hoeveel mensen daarbij aanwezig zouden zijn.

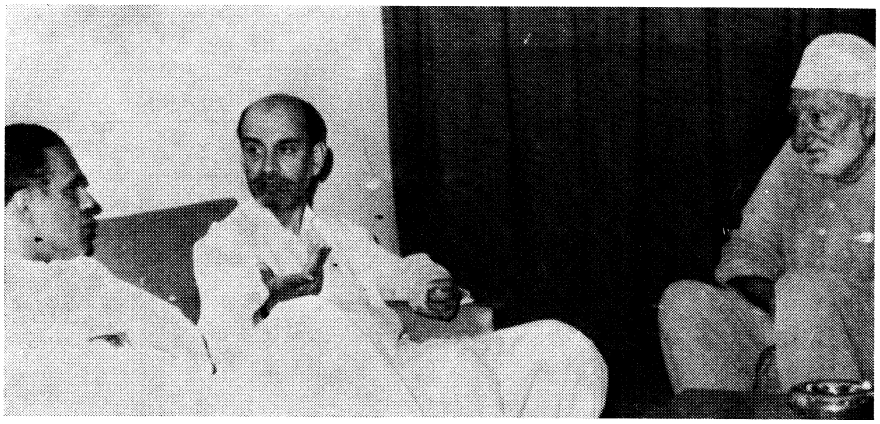
Toen Bhoetto op 8 augustus naar Lahore vloog, waren daar ca. 100.000 mensen bijeengestroomd om hem te ontmoeten. Er volgden onlusten waarbij drie PNA-leiders werden mishandeld en minstens 24 personen door het optreden van de politie (met traangas en wapenstokken) gewond raakten. De PNA riep op tot een algemene proteststaking in Lahore op 10 aug., maar zag daarvan af na de verzekering te hebben ontvangen dat de voor de aanval op haar leiders verantwoordelijke personen zouden worden vervolgd. Bhoetto, die op 10 aug. aankondigde zich kandidaat te stellen voor een zetel van Lahore, werd diezelfde dag door de autoriteiten verboden een moslemheiligdom in die stad te bezoeken.

Bij aankomst in Peshawar op 11 aug. verklaarde Bhoetto dat de PPP zich uit de verkiezingen terug zou trekken, als geen volledige onpartijdigheid werd betracht. Maar generaal Zia liet dezelfde dag weten dat een boycot door welke politieke partij ook het houden van de verkiezingen niet zou beïnvloeden.

Een aantal vooraanstaande PPP-leden distantieerde zich in de loop van die maand van Bhoetto. Zo kondigde Mir Taj Mohammed Khan Jamali, oud-minister van gezondheid, op 13 aug. de vorming van een onafhankelijke groepering aan die de verkiezingen in Baloetsjistan zou betwisten in samenwerking met de PNA. Op 17 aug. weigerden Rana Mohammed Hanif Khan (oud-minister van plaatselijk bestuur) en Syed Nasir Ali Rizvi (plv. secretaris-generaal van de PPP) zich kandidaat te laten stellen voor de algemene verkiezingen en traden zij uit de partij.

Arrestatie Bhoetto

Ex-premier Bhoetto werd op 3 sept. 1977 in zijn huis te Karachi gearresteerd op beschuldiging van medeplichtigheid aan moord en naar Lahore overgebracht. De beschuldiging had betrekking op een gebeurtenis uit de nacht van 10 op 11 nov. 1974, toen Nawab Mohammed Ahmad

De Pathanenleider Khan Abdul Ghaffar Khan (r.) in gesprek met Sardar Ataullah Khan Mengal (m.) en Sher Baz Mazari (voorzitter van de National Democratie Party, deel van de PNA).

Khan dodelijk werd getroffen door schoten in de auto, die door zijn zoon, Ahmed Raza Kasuri, werd bestuurd. Kasuri, die ongedeerd bleef, verklaarde later tegenover de politie dat de kogels voor hem — een vroeger parlementslid, die uit de PPP was getreden — bestemd waren geweest.

In een interview met de NYT, dat op 7 sept. werd gepubliceerd, onthulde generaal Zia dat hij persoonlijk toestemming tot Bhoetto's arrestatie had gegeven. Hij verklaarde voorts een document te hebben gezien, waarin Bhoetto in de marge de opdracht had geschreven ,,een zeker persoon te elimineren". Deze niet bij name aangeduide persoon was enkele maanden latei vermoord. Uit die documenten was hem duidelijk geworden, zo stelde Zia, dat Bhoetto een ,,duivels genie" was, een ..Machiavelli van 1977".

Nadat Bhoetto op 13 sept. voor het hooggerechtshof te Lahore verklaard had dat hij onschuldig was, gelastte dit hof nog dezelfde dag bij monde van rechter A. K. Samdami zijn vrijlating op borgtocht van 50.000 roepie, met als reden dat het voornaamste getuigenis tegen Bhoetto afkomstig was van een beschuldigde medeverdachte, Masud Mahmud, de vroegere chef van de FSF, terwijl het politierapport onvolledig was.

Op 17 sept. werd Bhoetto in opdracht van generaal Zia opnieuw gearresteerd — in zijn huis te Larkana — wegens ,,overtreding van de bepalingen van de staat van beleg", tegelijk met tien andere vooraanstaande PPP-leden, o.w. vier leden uit Bhoetto's laatste kabinet, t.w. Mumtaz Ali Bhoetto (verbindingen). sjeik Mohammed Rashid (landbouw), Ghulam Hussain (spoorwegen) en Abdul Hafiz Pirzada (financiën). De arrestaties leidden tot demonstraties en onlusten.

Op 18 sept. vonden protestdemonstraties plaats in Karachi, waar 28 betogers werden gearresteerd, en in Lahore, waar een man zou zijn gedood bij een vuurgevecht tussen voor- en tegenstanders van Bhoetto.
Ernstige onlusten vonden plaats in Larkana en omgeving, waarbij o.a. op 19 sept. een trein tot stoppen werd gedwongen. Daarna zouden ruim 100 personen zijn gearresteerd, van wie velen door militaire gerechtshoven tot gevangenisstraffen en zweepslagen werden veroordeeld. Vervolgens werden nog enkele gevallen van sabotage, gericht tegen de spoorwegen, gemeld.

Op 20 sept. besloot het Pakistaanse Opperste Gerechtshof zich uit te spreken over een petitie ingediend door Bhoetto's echtgenote: Begum Nusrat Bhoetto, waarin deze Bhoetto's arrestatie betwistte. omdat die strijdig zou zijn met paragraaf 184 van de grondwet, waarvan niet nader omschreveri delen nog steeds van kracht waren. De regering verzocht het hof de volgende dag vast te stellen of het de jurisdictie bezat enigerlei order van de hoofdbestuurder onder de staat van beleg te toetsen. De vraag was toen of de grondwet zou moeten wijken voor de staat van beleg dan wel de staat van beleg voor de grondwet.

Op 22 sept. maakte generaal Zia bekend dat door het vorige bewind ingevoerde wijzigingen van de grondwet de bevoegdheden van de rechterlijke macht ernstig hadden beperkt en die zo aan de uitvoerende macht ondergeschikt hadden gemaakt. Daarom werden die amendementen nu geannuleerd, met als gevolg o.a. dat het ambt van opperrechter nu vacant was. Opperrechter Yakub Ali Khan, die op grond van een in jan. 1977 aanvaard amendement ook na zijn pensioengerechtigde leeftijd was aangebleven, werd vervangen door Anwar ul Haq, het oudste lid van het Opperste Gerechtshof, die op 23 sept. met de andere leden een nieuwe ambtseed aflegde, waarin de bepaling over het ,,bewaren, beschermen en verdedigen van de grondwet" ontbrak.

Uitstel verkiezingen

Inmiddels had generaal Zia op 15 sept. '77 de uit 1971 daterende proclamatie van de noodtoestand en de ordinantie ter verdediging aan Pakistan ingetrokken ter voorbereiding van de verkiezingen, waarvoor de campagne op 18 sept. officieel begon. In totaal werden 757 kandidaten gesteld voor de 200 zetels in de Nationale Vergadering, van wie 184 werden voorgedragen door de PPP en 191 door de PNA.

In de laatste week van september trokken verkiezingsbijeenkomsten. waar het woord werd gevoerd door Begum Bhoetto, die tot waa nemend voorzitter van de PPP was gekozen, grote en enthousiaste menigten in Lahore, Gujranwala en Karachi, hoewel die drie steden in het voorjaar van 1977 centra van de agitatie tegen Bhoetto waren geweest.

Op 29 sept. kreeg de oudste dochter van Bhoetto, de 24-jarige Benazir Bhoetto, huisarrest tot 3 okt. opgelegd, terwijl Begum Bhoetto werd gewaarschuwd het volk niet tot geweld aan te sporen.

Ook op 29 sept. zinspeelde generaal Zia voor het eerst op de mogelijkheid dat de verkiezingen wel eens konden worden uitgesteld; een besluit hierover zou op 10 okt. worden genomen.

Op 1 okt. echter maakte Zia bekend dat de verkiezingen voor onbepaalde tijd waren uitgesteld. Hij stelde dat de campagne haat en spanning opriep, dat de politiek gezuiverd moest worden en dat het houden van verkiezingen nu een nieuwe crisis zou uitlokken. Volgens buitenlandse perscommentaren was echter de voornaamste reden van l-iet uitstel de vrees dat Bhoetto's PPP de verkiezingen kon winnen.

In een op 2 okt. uitgevaardigde beschikking onder de staat van beleg werden alle politieke activiteiten verboden. Wel mochten centrale en provinciale besturen van politieke partijen particuliere bijeenkomsten beleggen. Ook mochten politici persconferenties houden en verklaringen afleggen, mits zij geen opmerkingen maakten die strijdig maren met het .,fatsoen. de zedelijkheid. de goede orde of de ideologie van Pakistan" of die waarschijnlijk .,haat of afkeer jegens de regering of enige politieke partij of sectie of groep van het volk" zouden wekken.

Er volgden talrijke arrestaties onde PPP-aanhangers. Niet-officiële bronnen meldden op 5 okt. dat in de provincie Sind ca. 300 personen waren gearresteerd en via een spoedprocedure berecht en dat in Pendsjaab ca. 200 waren aangehouden, van wie ca. 100 door militaire tribunalen waren veroordeeld.

Op 12 okt. begon in Lahore een reeks demonstraties, waarbij de vrijlating van Bhoetto werd geëist. Een groot aantal deelnemers werd de daarop volgende twee weken aangehouden.

Op 13 okt. verzekerde generaal Zia tegenover PNA-leiders dat er verkiezingen zouden worden gehouden 60 dagen na voltooiing van de ,,verantwoordelijkheidsprocedure", die echter op zijn minst 6 maanden zou vergen. Maar tijdens een persconferentie te Ankara op 2 nov. stelde Zia dat het vanwege de nog uit te voeren ,,schoonmaak" onwaarschijnlijk was dat de verkiezingen vóór november 1978 zouden worden gehouden.

Maulana Mufti Mahmud, de voorzitter van de PNA, verklaarde op 4 nov. dat het land in een chaos terecht zou komen. tenzij verkiezin-

gea in maart 1978 werden gehouden; hij ontkende dat de PNA om uitstel van de verkiezingen had gevraagd. Verzoeken van de PNA om verkiezingen in maart 1978 te houden en normale politieke activiteiten toe te laten werden op 1 dec. door generaal Zia verworpen.

Staat van beleg gewettigd. Maatregelen tegen Bhoetto *e.a.*

Inmiddels was ex-premier Bhoetto op 11 okt. 1977 officieel in staat van beschuldiging gesteld wegens samenzwering tot moord.

Op 22 okt. werd hij voor het eerst door het Opperste Gerechtshof gehoord. Hij verklaarde dat de afkondiging van de staat van beleg de grondwet had verdrongen en die alleen kon de eenheid van Pakistan bewaren. Pakistan stond onder militair bestuur toen zijn oostelijke landsdeel verloren ging en de nu regerende generaals zetten het bijeenhouden van de rest van de staat op het spel, aldus Bhoetto.

Op 10 nov. verwierp het Opperste Gerechtshof de petitie van Begum Bhoetto. In een eenstemmige uitspraak verklaarden de negen rechters dat de invoering van de staat van beleg, hoewel een extra-constitutionele stap, gerechtvaardigd was door de leer van de noodzaak, daar het constitutionele en morele gezag van de regering-Bhoetto volledig ondermijnd was. Het hof nam nota van de belofte van generaal Zia dat er zo spoedig mogelijk verkiezingen zouden morden gehouden na de processen tegen Bhoetto en andere politici en het sprak de verwachting uit dat die belofte zou worden nagekomen, zonder daaraan echter een tijdslimiet te verbinden.

Op 13 nov. machtigde generaal Zia de bestuurders onder de staat van beleg in de vier provincies willekeurige personen voor onbepaalde tijd te detineren, een bevoegdheid die hij tot dan toe slechts persoonlijk had bezeten.

Bij presidentieel decreet van 25 nov. werd elke voormalige president, provincie-gouverneur of minister, die schuldig was bevonden aan wangedrag, voor zeven jaar vervallen verklaard van het lidmaatschap van de Nationale Vergadering of een provinciaal parlement. Tevens werden speciale gerechtshoven ingesteld voor het berechten van voormalige presidenten, gouverneurs of ministers, die beschuldigd werden van machtsmisbruik, corruptie of nepotisme.

Vanaf eind nov. 1977 werden weer demonstraties van PPP-aanhangers gemeld in Rawalpindi, Lahore en Karachi. Begum Nusrat Bhoetto, die daarbij een belangrijke rol speelde, werd op 27 dec. onder huisarrest geplaatst voor de periode tot en met 10 jan. 1978. terwijl haar dochter, Benazir Bhoetto, al sinds 18 dec. huisarrest had.

Verdere ontwikkelingen

Per ordinantie van 30 nov. 1977 werd de FSF ontbonden op aanbeveling van een door generaal Zia ingestelde commissie van onde - zoek, die concludeerde dat de FSF was gebruikt ais „instrument van onderdrukking en politieke intimidatie" en dat FSF-leden de mislukte aanslag op Kasuri hadden uitgevoerd.

Op bevel van het hooggerechtshof van Sind werden op 9 dec. Abdul Wali Khan, de voormalige leider van de verboden National Awami Party (NAP) en 15 anderen, die terechtstonden op beschuldiging van samenzwering, op borgtocht vrijgelaten. Generaal Zia verklaarde op 1 jan. 1978 dat de aanklachten tegen al die personen waren inget okken en dat het speciale hef, dat was ingesteld om hen te berechten, was ontbonden, omdat de aanklachten voor „99% politiek gemotiveerd" waren. Maar het verbod van de NAP bleef van kracht.

De generaal deelde mee dat er sinds juli 1977 11.109 politieke gevangenen waren vrijgelaten en dat er geen politieke gevangenen in Pakistan meer waren, behalve „een paar" die onder de staat van beleg waren gearresteerd.

Op 16 jan. 1978 maakte de regering de instelling bekend van 12 speciale gerechtshoven — elk bestaande uit een opperrechter —, van wie één de zaken zou behandelen van personen die het ambt van president of premier hadden bekleed. Op 2 febr. werd Bhoetto opgedragen voor zo'n hof te verschijnen i.v.m. beschuldigingen i.z. misbruik van regeringsgelden en knoeierijen bij de verkiezingen van 1977. Maar op 21 febr. werd meegedeeld dat deze zaken pas zouden worden behandeld na afloop van zijn proces betreffende medeplichtigheid aan moord.

Een op 28 febr. 1978 uitgevaardigd voorschrift onder de staat van beleg verbood alle politieke activiteiten gedurende een maand, op straffe van 7 jaar opsluiting of het ondergaan van zweepslagen.

In een die dag uitgevaardigde order werden 89 politici gelast voor speciale gerechtshoven te verschijnen om op aanklachten i.z. corruptie en wanbestuur te antwoorden. Onder hen was Begum Bhoetto, die sinds 11 jan. reeds voor drie perioden onder huisarrest was geplaatst en die opnieuw van 28 febr.-10 maart huisarrest kreeg en vervolgens op 12 maart weer werd gedetineerd. Bcnazir Bhoetto, die op 13 jan. was vrijgelaten, kreeg van 19-25 jan. huisarrest opgelegd en werd op 18 maart opnieuw voor twee maanden onder huisarrest geplaatst. In de eerste helft van maart 1978 werden grootscheepse arrestaties onder PPP-aanhangers gemeld; alleen ai in Lahore zouden meer dan 300 zijn aangehouden.

Benoeming raad van adviseurs

Inmiddels had generaal Zia op 13 jan. ern raad van 16 adviseurs benoemd, die onder de militaire raad als departementsministers zouden optreden. Op 22 jan. volgde de benoeming van nog twee adviseurs (voor waterstaat en energie en voor verbindingen), waarna op 12 febr. nog een adviseur voor gezondheidszorg werd aangesteld. De verdeling van de portefeuilles onder de adviseurs, meest officieren of ambtenaren, was:

Planning, coördinatie interdepartementale en interprovinciale zaken - Ghulam Ishaq Khan; wetten en parlementszaken, religieuze aangelegenheden en minderheidszaken - A. K. Brohi; personeel, Kasjmir en noordelijke gebieden, federale inspectiecommissie - luitenant-generaal F. A. Chisti; scheepvaart, havens en exportbevordering - Mustafa Gokal; industrie en produktie - luitenant-generaal Habibullah Khan; arbeid, mankracht, plaatselijk bestuur en plattelandsontwikkeling, deelstaten en grensgebieden - luitenant-generaal Ghulam Hassan Khan: binnenlandse zaken - luchtmaarschalk Inamul Haq; financiën, economische zaken, statistiek en landbouwbeheer - A. G. N. Kazi; spoorwegen - N. A. Kureshi: milieubeheer en steden, huisvesting en openbare werken - Mahmud Ali; politieke zaken, handel - Sardar Maula Bakhsh Soomro; onderwijs - Mohammed Ali Khan van Hoti; voedselvoorziening, landbouw en coöperaties, veeteelt - Amir Mohammed; justitie (procureur-generaal) - Sharifuddin Pirzada; buitenlandse zaken - Agha Shahi (van 1967-72 VN-ambassadeur); olie en natuurlijke hulpbronnen - schout-bij-nacht R. M. Sheikh; waterstaat en energie - Gul Mohammed Khan Jogezai: verbindingen - Mohyuddin Baluch; gezondheid, bevolkingsplanning en sociale zaken - sjeik Mohammed Rafiq Akhbar.
Generaal Zia bleef o.m. verantwoordelijk voor defensie, defensieproduktie, voorlichting en omroep, de commissie voor atoomenergie, wetenschap en technologisch onderzoek, luchtvaart, cultuur en sport, en toerisme.

(Voortzetting volgende aflevering)

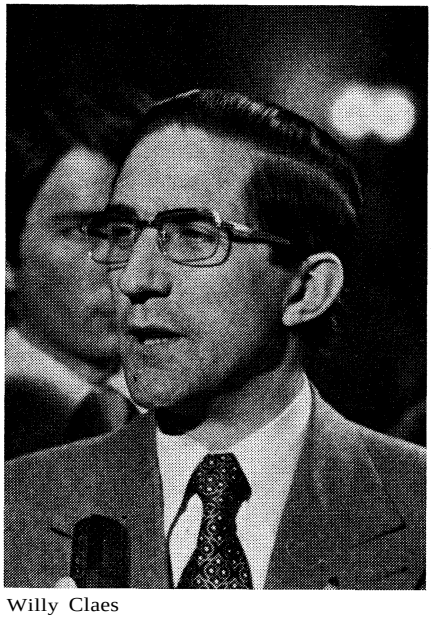
WEST-EUROPA

BELGIË

LASTIG FORMATIEBERAAD

Het formatieberaad begon op 10 januari. Vooraf had de koning op 21 dec. 1978 minister Claes, oud-voorzitter van de socialistische partij, belast met een informatie-opdracht. Toen hij zijn taak aanvaardde, zei Claes dat hij hoopte tegen 2 jan. iets meer te kunnen vertellen. (Zie pag. 7/3).

Op 22 dec. 1978 ging heel mat aandacht naar een interview van oud-premier Tindemans in het linkse weekblad De ***Nieuwe.*** Daarin verklaarde Tindemans dat het nieuwe België diende te ontstaan op basis van een Vlaams-Waals akkoord: .,Een grote autonomie voor Vlaanderen en Wallonië lijkt onvermijdelijk. Die twee moeten bepalen wat de rol is van de hoofdstad." Tindemans liet zich sceptisch uit over de mogelijkheid om het Brusselse FDF te betrekken bij een Vlaams-Waals akkoord. Hij noemde het weinig waarschijnlijk dat hij een regering zou kunnen vormen zonder de Franstalige socialisten, en zei een lange kabinetscrisis te verwachten.
Nog op 22 dec. verklaarde de voorzitter van de Vlaamse socialisten, Van Miert, dat de sociaal-economische problemen voorrang moesten krijgen, en dat men over vier jaar beschikte voor de staatshervorming en de herziening van de grondwet.

Willy Claes

Hij kantte zich tegen het opleggen van een tijdsschema in de behandeling van het gemeenschapsdossier. Van Miert sloot geen enkele kabinetsformule uit, rnaar noemde het ondenkbaar dat een regering zou worden voorgesteld, waarin het FDF wél en de Volksunie niet zou zetelen.

Op 28 dec. verklaarde VU-voorzitter Schiltz na een vergadering van zijn partijbestuur: ,,Het komt de VU niet toe thans initiatieven te nemen; de winnaars van de verkiezingen moeten de crisis oplossen en met voorstellen voor de dag komen."

Op 29 dec. diende informateur Claes een interimrapport in bij de koning, die hem verzocht zijn opdracht voort te zetten. Achteraf zei Claes aan de pers: .,Alle mogelijkheden staan nog open, maar de kaarten liggen wel moeilijk." Over het gemeenschapsdossier zei hij de indruk te hebben, dat de meeste partijen geneigd waren om af te stappen van de formule van een ,,gedetailleerd kasteel-akkoord" en veeleer een raamakkoord na te streven.

Op 3 jan. verklaarde CVP-voorzitter Martens, na een bijeenkomst van de partijleiding, dat een regering met het FDF en zonder de VU ondenkbaar was, en dat een kabinetscoalitie waarin het FDF zou zetelen, hoe dan ook moeilijk verteerbaar zou zijn voor de christen-democraten.

Op 4 jan. onderstreepte PS-voorzitter Cools echter dat de Franstalige socialisten vasthielden aan de gemeenschappelijke verklaring van 16 nov. 1978 van de drie Franstalige partijen (zie pag. 795/1-1978). Volgens hem moest de nieuwe regering steunen op een tweederde parlementaire meerderheid en op een gewone meerderheid in elke taalgemeenschap en in elke regio. PSC-voorzitter Nothomb sprak diezelfde dag identieke taal.

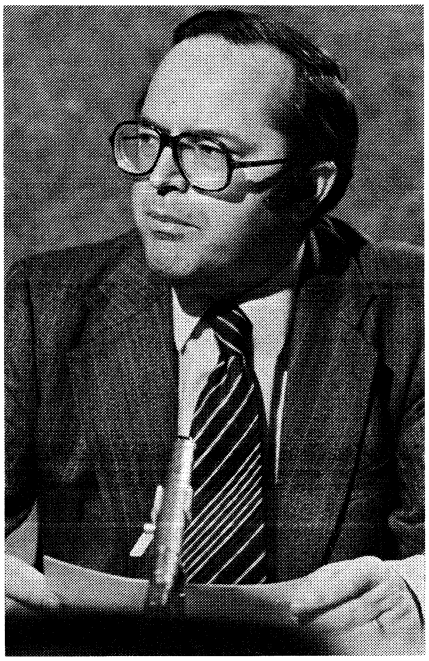
Op 5 jan. bracht Claes voor de tweede maal een tussentijds rapport uit bij de koning. Aan de pers zei hij dat er geen onoverkomelijke moeilijkheden bestonden inzake de sociaal-economische problemen, maar wel inzake de communautaire, vooral wat het dossier-Brussel betrof.

Op *6* jan. zat Claes een vergadering voor van de voorzitters van de Vlaamse en Franstalige socialistische en christen-democratische partijen. Na afloop werd van de deelnemers vernomen, dat het gesprek de verschillende standpunten niet nader tot elkaar had gebracht. Van Franstalige zijde werd gesteld, dat het FDF in de coalitie diende te worden opgenomen; van Vlaamse zijde was daartegen scherp verzet gerezen.

Op 8 jan. vergaderde de algemene raad van de Parti Socialiste. Met 135 tegen 4 stemmen en 2 onthoudingen werd een motie goedgekeurd, waarin de CVP ervan beschuldigd werd de toestand te blokkeren. Verder werd in de motie voorgesteld. dat het demissionaire kabinet-Vanden Boeynants het vertrouwen zou vragen van het nieuwe parlement op basis van een nauwkeurig programma en een nauwkeurige kalender: „In dit programma moeten niet alleen de definitieve gewestvorming worden opgenomen, maar ook die hervormingen die beantwoorden aan de wettige verzuchtingen van de arbeiders. De staatshervorming moet vóór 1 juni 1979 worden goedgekeurd."
Eveneens op 8 jan. liet het bureau van het FDF weten dat de partij bereid was verder aan de regering deel te nemen, bij voorkeur op basis van het ,,bestaande" Egmont-akkoord. Mevrouw Antoinette Spaak, voorzitter van het FDF, herinnerde eraan dat bij de voorbije parlementsverkiezingen 50,70% van alle op Franstalige lijsten in het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde uitgebrachte stemmen naar het FDF gingen, en dat de partij er 11 kamerzetels behaalde tegenover 9 voor alle andere Franstalige partijen samen. Het FDF moet dus als bevoorrechte gesprekspartner voor het Brusselse gewest worden beschouwd, aldus mevr. Spaak; men kan het niet voorbijgaan. Van zijn kant liet het bureau van de Vlaamse socialisten zich sceptisch uit over het PS-voorstel tot handhaving van het kabinet-Vanden Boeynants. Van Miert zei dat het nieuwe kabinet een communautair raamakkoord diende mee te krijgen, geen omstandig uitgeschreven gemeenschapspact.

Murtens formateur

In de vroege avond van 8 jan. gaf Claes zijn informatie-opdracht terug. Onmiddellijk daarna verzocht de koning CVP-voorzitter Martens de regering te vormen. Na een bedenktijd van 24 uur aanvaardde Martens de opdracht. Voor de pers lichtte hij zijn werkwijze als volgt

Wilfried Martens (geb. 19 april 1936) is sedert maart 1972 voorzitter van de Christelijke Volkspartij en sedert maart 1974 kamerlid voor Gent.

toe: ,,Het ligt in mijn bedoeling eerst de grote lijnen vast te leggen van een regeerprogramma, dat een afdoende oplossing biedt voor de sociale, economische en financiële problemen, waarvan de ernst is gebleken tijdens de informatie-opdracht van de heer Claes, aan wie ik oprecht hulde breng. Wat de staatshervorming betreft, zal ik pogen de grote punten van overeenstemming te omschrijven en de politieke keuzemogelijkheden aan te duiden, waarmee de regering zou kunnen instemmen. In de verwezenlijking van deze staatshervorming zal het de Grondwetgevende Vergadering toekomen de beslissende rol te spelen. Het is overigens mijn overtuiging dat in de structuur van de toekomstige regering, evenals in de organisatie van haar werkzaamheden, de gezamenlijke wil tot uiting moet komen om onmiddellijk een nieuwe stap te zetten naar de autonomie van onze gemeenschappen en gewesten."

Formateur Martens begon op 10 jan., in de ambtswoning van de eerste-minister, een eerste reeks inleidende gesprekken met de woordvoerders van alle pa tijen, alsook met vooraanstaanden uit de sociale, financiële en economische milieus.

Op 12 jan. deelde hij zijn eerste indrukken mee op een persconferentie. Hij onderstreepte dat de toestand van het land op financieel en sociaal-economisch gebied ,,zeer ernstig" was en dat er dringend een stabiele regering moest worden gevormd die het volle vier jaren zou uithouden.

Dat veronderstelt, aldus Martens, dat er een akkoord wordt bereikt over de grote beginselen van de staatshervorming, waarvoor dan verder in het parlement onder stuwing van de regering een meerderheid zal worden gezocht.

Op 13 jan. besprak de partijraad van de Volksunie de toestand. Voorzitter Schiltz kreeg heel wat kritiek te horen i.v.m. zijn beleid en de verkiezingsnederlaag. De raad keurde nagenoeg eenparig een motie goed, waarin de leiding de opdracht kreeg een radicaal tweeledig federalisme na te streven, en verklaard werd dat de beslissing over een eventuele deelneming van de VU aan de regering werd toevertrouwd aan een ,,verruimde partijraad" (zie pag. 102/3).

Op 16 jan begon Martens een ,,verkennend" gesprek met de voorzitters van de CVP, de PSC, de BSP en de PS, ,,ten einde na te gaan welke doelstellingen de volgende regering dient te hebben en uit welke partijen ze best wordt samengesteld." De afvaardigingen bestonden uit: voor de CVP: de ministers Chabert en Geens; voor de PSC: premier Vanden Boeynants en partijvoorzitter Nothomb; voor de PS: vice-premier Hurez en partijvoorzitter Cools; voor de BSP: minister Claes en partijvoorzitter Van Miert.

Op het einde van de eerste dag, waarop hoofdzakelijk over de sociaal-economische problemen was gepraat, zei Martens ,,dat de bespreking zeer vruchtbaa was geweest en dat geen moeilijkheden te voorzien waren voor de eventuele vorming van een kabinet tussen deze partners." De volgende dagen zette Martens ook zijn opvattingen betreffende de staatshervorming uiteen. Op 19 jan. sloot hij die eerste vei-kennende gespreksronde af, zonder te verduidelijken met welke partijen hij op een definitieve manier een regering ging vormen.

Op 21 jan. lieten de Franstalige socialisten weten dat zij vasthielden aan de voortzetting van de bestaande kabinetscoalitie met de christen-democraten, de Vlaamse socialisten, het FDF en de Volksunie.

Op 23 jan. overhandigde Martens aan de zes partijen van de kabinetscoalitie, en ook aan de liberalen, een document van 42 pagina's, getiteld ,,Kernideeën voor een vierjarig regeringsbeleid", dat vier hoofdstukken bevatte, resp. over het sociaal-economische beleid, de staatshervorming, het welzijnsbeleid en de buitenlandse politiek. De formateur vroeg de partijen hem tegen 28 jan. te laten weten. of zij bereid waren op basis van die ideeën aan regeringsonderhandelingen deel te nemen.

Op 28 jan. waren alle antwoorden binnen. Alle partijen deelden mede dat zij het gesprek konden aanvaarden; zij voegden bij hun bevestigend antwoord wel een aantal vragen om verduidelijking of aanvulling.

Op 29 jan. hakte Martens de knoop van de partnerskeuze door. Hij nodigde de 6 partijen van de regeringscoalitie uit voor verdere onderhandelingen en liet de liberalen in de kou staan. In de omgeving van de formateur werd daarbij verduidelijkt dat het nog steeds niet om ,,echte" regeringsonderhandelingen ging, en dat Martens vooralsnog wilde onderzoeken, of op korte termijn de tegenstellingen konden worden overbrugd, die aan het licht waren gekomen tijdens de ee ste reeks gesprekken die hij met de partijen gevoerd had. De afvaardigingen waren ditmaal: voor de CVP: Chabert, Geens en Van Elslande; voor de PSC: Vanden Boeynants, Califice en Nothomb; voor de BSP: Claes, Van Miert en Van Acker; voor de PS: Hurez, Simonet en Cools; voor het FDF: Spaak, Outers en Persoons (die later vervangen werd door Defosset); voor de VU: Schiltz, Jorissen en Van der Elst.

Op 30 jan. begon aldus een tweede ,,verkennende" gespreksronde, die nagenoeg uitsluitend over de staatshervorming ging handelen.

Inmiddels deelde de secretaris-generaal van het linkse vakverbond (ABVV), G. Debunne, op 30 jan. mede dat zijn organisatie niet gelukkig was met de kernideeën van de formateur, omdat die vooral het kenmerk droegen van de CVP en van het christelijke vakverbond. Debunne waarschuwde dat het ABVV tot ,,acties" zou overgaan, indien de kernideeën een regeringsverklaring zouden worden. Ook het congres van de Waalse interregionale van het linkse vakverbond sprak zich scherp tegen het programma van de formateur uit.

Op 3 febr. liep de tweede gespreks-

ronde ten einde en ging Martens verslag uitbrengen bij de koning.

Op dat ogenblik vatte de pers de voorstellen van de formateur i.z. de staatshervorming als volgt samen:

● De definitieve staatshervorming wordt een zaak van het parlement. Daar moeten de grondslagen en de basisbeginselen van de hervorming worden besproken in een politiek debat, waaraan alle partijen kunnen deelnemen. Op basis van de besluiten die de dialoog oplevert, zal de regering haar wetsontwerpen opstellen en bij de Kamers indienen.

● In afwachting wordt reeds onmiddellijk overgegaan tot de oprichting, in de schoot van het nationaal kabinet, van regionale executieven of regeringen, zodat de staatshervorming op een onomkeerbare manier in gang wordt gezet.

De regionale executieven krijgen ook onmiddellijk regionale administratieve diensten.

● De nieuwe wetgevende lichamen van de regio's hoeven niet op dezelfde manier te worden ingericht voor de Vlaamse en de francofone gemeenschap. Zo zal er wel één enkel Vlaams parlement worden opgericht, dat ook bevoegd is voor de (culturele en persoonsgebonden zaken van de) Brusselse Vlamingen. Maar aangezien de Walen de getalsterkte van de Franstalige Brusselaars vrezen en die daarom niet willen opnemen in één francofoon parlement, wordt voorzien dat er aan Franstalige kant drie instellingen komen: een Cultuurraad voor alle Franstaligen, een Waalse gewestraad en een Brusselse gewestraad. Deze laatste zou enkel bevoegd zijn voor territoriale aangelegenheden en hij zou ook Vlaamse leden tellen, aangezien Brussel op grond van tweetaligheid zou worden bestuurd.

Al die he vormingen, doorgevoerd in de eerste en onmiddellijke fase, zouden een tweederde parlementaire meerderheid vergen en een gewone meerderheid in iedere taalgroep van de Kamers.

Die voorstellen van de formateur lieten nog een aantal open vragen onbeantwoord:

— Hoe zullen de regionale parlementen worden samengesteld?

— Zullen de regionale ministers die in het nationale kabinet zetelen, ook politiek verantwoordelijk zijn voor hun regionaal parlement, d.w.z. er door een motie van wantrouwen tot ontslag kunnen worden gedwongen?

— Hoe zal de samenstelling en de besluitvorming zijn in het Brussels uitvoerend orgaan?

— Wat zullen de grenzen van het Brusselse gewest zijn?

Vooral dit laatste punt bleek een ernstig knelpunt te zijn geweest. Van franstalige zijde had men de aanhechting van Vlaams-Brabants gebied bij Brussel geëist, zoals niet onmiddellijk dan toch op termijn, en in afwachting zouden een aantal Vlaamse randgemeenten rond Brussel uit het Vlaamse gewest moeten worden gelicht en onder het centrale gezag worden geplaatst. De Vlaamse partijen hadden gesteld dat Brussel diende beperkt te blijven tot de bestaande agglomeratie. In de opvatting van de formateur moest het dossier van de Brusselse grenzen worden toevertrouwd aan het parlement en kon het niet definitief geregeld worden tijdens het formatieberaad.

Op 5 febr. bespraken de bestuursinstanties van de zes partijen, die aan het beraad deelnamen, de voorstellen van de formateur. Zij vernieuwden hun vertrouwen in hun resp. delegaties, die 's namiddags het gesprek met de formateur hervatten. Ook nu bleef de staatshervorming centraal staan.

Op 6 febr. liep het beraad vast op het probleem Brussel. Van Vlaamse zijde vroeg men o.m. de begrenzing van Brussel, tot de 19 gemeenten, en ook dat het Vlaamse parlement bevoegd zou zijn voor de persoonsgebonden aangelegenheden van de Brusselse Vlamingen. Van Franstalige zijde kon men op die punten niet toegeven.

Op 7 febr. deelde de Volksunie mede, dat zij haar delegatie uit het formatieberaad terugtrok. Zij verantwoordde de beslissing in volgend communiqué: ,,Het partijbestuur stelt vast dat na vrij langdurige besprekingen gebleken is dat de Franstalige partijen nog steeds onvoldoende rekening houden met essentiële Vlaamse belangen en bekommernissen, om met kans op succes de staatshervorming aan te vatten. Dat wordt bewezen door het voortdurend betwisten van de Vlaamse eis tot vorming van één Vlaams parlement en één Vlaamse regering; de gelijkwaardigheid van de Vlamingen in het bestuur van het hoofdstedelijke gebied; de Vlaamse eis om als volk de culturele en persoonsgebonden aangelegenheden ook voor de Brusselse Vlamingen zelf te beheren; het onverdeeld en ongeschonden toebehoren van de randgemeenten tot de Vlaamse gemeenschap en liet Vlaamse grondgebied. Bovendien is tijdens de besprekingen gebleken dat de opzet om de weg naar zelfbestuur dooi federalisme in te slaan, voortdurend doorkruist werd door unitaristische reflexen."

Wat deze laatste opmerking betreft. zou Schiltz achteraf laten verstaan, dat daar de CVP-delegatie mee bedoeld werd.

Ket vertrek van de Volksunie ve - oorzaakte een bijkomend meningsverschil tussen de Nederlands en de Frans sprekende afvaardigingen. CVP en BSP zeiden dat dan ook het FDF niet meer aan het beraad kon deelnemen. PS en PSC stonden erop dat het FDF verder als regeringspartner zou worden meegeteld. Na een lange dag van onderhandelen nodigde Martens de avond van 8 febr. de socialisten en de christen-democraten uit, het beraad verder voort te zetten, zonder het FDF.

Op 9 febr. deelden de Franstalige socialisten en christen-democraten aan Martens mede dat zij niet bereid waren aan het gesprek deel te nemen zonder het FDF.

Tijdens het weekeinde van 10 febr. waagde Martens een nieuwe poging om een vergelijk uit te werken, dat ook de VU en het FDF weer aan de tafel zou brengen.

Maar ook dat voorstel, waarover officieel geen nadere bijzonderheden verstrekt werden, haalde de onderhandeling niet uit het slop.

Op 12 febr. bespraken de partijbureaus de toestand en handhaafden hun ,,hard" standpunt. Om 18.30 u. werd Martens, op zijn verzoek, door de koning ontheven van de formatie-opdracht.

Op een persconferentie zei Martens dat hij van bij de aanvang gepoogd had een stevig kabinet van christen-democraten en socialisten samen te stellen, en vervolgens ook de VU en het FDF bij het beraad betrokken had, omdat sommige een regering wensten die in Kamer en Senaat over een tweederde meerderheid zou beschikken. Tijdens die onderhandeling was het echter niet mogelijk gebleken de diepgaande tegenstellingen tussen Vlamingen en Franstaligen i.z. de staatshervorming te overbruggen. Toen de VU zich dan terugtrok en er nog enkel

werd onderhandeld tussen christen-democraten en socialisten ontbrak het noodzakelijke wederzijdse vertrouwen. Martens zei ook dat de socialisten een driepartijenkabinet (met de liberalen) hadden afgewezen, en dat CVP en BSP geen kabinet met de FDF en zonder de VV konden aanvaarden. Het beraad sprong tenslotte af, omdat men het niet alleen oneens bleef over de gemeenschapsproblemen, maar ook over de regeringsformule.

Positief was wel, aldus Martens, dat men elkaar vond op het punt van de vereenvoudiging der instellingen en in de kwestie van de verantwoordelijkheid der regionale executieven t.o.v. de gewestelijke assemblées. Martens onderstreepte dat men nu diende te zoeken naar een federaal regime, waarin een meerderheid in het nationale parlement moet kunnen verschillen met de meerderheid in een regionaal parlement.

Voor de BRT-tv verklaarde Martens ook, dat niet alleen de Waalse socialisten, maar ook en vooral de Franstalige Brusselaars van PS en PSC hadden aangedrongen op het behoud van het FDF in de regeringscoalitie.

Bemiddelingsopdracht voor Claes en Nothomb

Op 12 febr. in de late avond had de koning een zeer lang onderhoud met PS-voorzitter Cools en op 13 febr. ontving hij premier Vanden Boeynants. Tegen de algemene verwachting in, deelde het Paleis niet mede, dat Vanden Boeynants belast was met de formatie-opdracht. Op 14 febr. schreven de kranten dat Cools de formatie-opdracht had geweigerd en alle socialistische ministers verbod had opgelegd die opdracht te aanvaarden; ook Vanden Boeynants zou de opdracht geweigerd hebben.

Nog op 14 febr. deelde het Paleis mede dat minister Willy Claes en PSC-voorzitter Nothomb aanvaard hadden als ,,bemiddelaar" op te treden, ten einde een uitweg te zoeken uit de crisis.

BSP OVER FEDERALISERING VAN ONDERWIJS

Namens de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) heeft de voorzitter, prof. Van Geen, rector van de Vrije Universiteit Brussel, de Vlaamse politieke partijen verzocht n.a.v. de staatshervorming ook de onderwijssector onder te brengen bij de materies, die onder de bevoegdheid van de Nederlands resp. Frans sprekende gemeenschap ressorteren.

Per brief van 29 januari heeft BSP-voorzitter Van Miert geantwoord dat de Vlaamse socialisten gekant blijven tegen de ..communautarisering" van het onderwijs.

Van Miert schreef ,,Het betreft hier immers een aangelegenheid die in de eerste plaats uit ideologisch- filosofisch^ hoek moet worden benaderd De gebeurtenissen van de laatste maanden hebben zeker de vrees niet doen afnemen, dat een bepaalde partij, die reeds een zeer grote greep op het onderwijs bezit in Vlaanderen door de communautarisering van deze materie op vrij korte termijn deze hele sector zou kunnen beheersen

Ik hoef u ook niet te zeggen dat na datgeen wat met de Volksunie is gebeurd wij dubbel op onze hoede moeten zijn Dit betekent niet dat wij elke evolutie in de toekomst wensen onmogelyk te maken maar het kan slechts wanneer elke grond tot vrees terzake wordt weggenomen. Concreet betekent dit dat onder geen enkele voorwaarde en onder geen enkele omstandigheid het beheer van het openbaar onderwijs in de handen mag vallen van de Christelijke Volkspartij"

DESIDERATA VAN DUITSTALIGEN

De afgevaardigden van de socialistische partij, de Partei der Deutschsprachigen Belgier (PDB) en de liberale partij van Duits-Oost-België hebben begin februari een memorandum naar formateur Martens gestuurd, waarin zij vaststellen dat deze laatste uitgaat van het bestaan van twee culturele gemeenschappen en drie regio's. De drie Duitstalige partijen wijzen erop dat de Duitse culturele gemeenschap grondwettelijk als derde Belgische gemeenschap erkend is en dat bij de opbouw van de nieuwe staat daarmee moet worden rekening gehouden.

Zij stellen voorts dat de Rat der Deutschen Kulturgemeinschaft tot nu toe zijn taak niet behoorlijk kon vervullen wegens ernstige gebreken op het gebied van de bevoegdheden en van de executieve en het daarbij horende bestuursapparaat.

Zij herinneren aan resoluties van de Duitse Raad d.d. 21 november 1977 en 30 mei 1978 waarin om uitbreiding van de decreetbevoegdheid werd verzocht en om een eigen collegiale executieve, ook reeds tijdens de overgangsfase van de staatshervorming.

Het memorandum werd niet medeondertekend door de christen-democraten. In een mededeling hebben die betreurd dat de drie overige partijen zich niet hebben willen uitspreken voor de formule van de formateur, die ertoe strekte een Duitstalige staatssecretaris voor Duits-Oost-België in de regering op te nemen. Volgens de christen-democraten mag men het niet aan Vlamingen en Walen overlaten om in de regering over de toekomst van D.O.B. te beslissen.

CSC BEPAALT STRATEGIE

De Centrale des Syndicats Chrétiens (CSC), de Waalse tegenhanger van het Vlaamse algemeen christelijk vakverbond, congresseerde op 27 jan. te Hoei om de strategie van de vakbeweging te bepalen, ook met het oog op de komende sociale verkiezingen.

De CSC is de tweede vakbond van Wallonië; zij behaalde 37% van de stemmen in 1975 tegen 60% voor het linkse vakverbond, maar volgens waarnemers is zij sindsdien in opgang.

De congresresoluties werden met een grote meerderheid goedgekeurd. Op het vlak van de onderneming blijft de eerste eis de werktijdverkorting tot 36 uur zonder loonverlies en met bijkomende aanwerving. Verder zegde het congres zijn steun toe aan de arbeiders die zich organiseren om de tewerkstelling te verdedigen. Daartoe zal eind^e februari een André Oleffe Stichting worden opgericht, statutair onafhankelijk van de CSC, die financiële en juridische steun zal verlenen aan die ondernemingen waar de arbeiders weigeren de sluiting te aanvaarden en beslissen de produktie in eigen beheer voort te zetten.

Voorts werd overeengekomen dat de CSC frauduleuze bedrijfsleiders zal doen vervolgen. Aan bedrijfsleiders met verantwoordelijkheidsbesef zal worden voorgesteld dat zij een overeenkomst ondertekenen die de tewerkstelling in Wallonië waarborgt.

Het congres verklaarde ook dat de CSC bereid is met het linkse Waalse vakverbond onderhandelingen aan te vatten met het oog op een gemeenschappelijk actieprogramma, dat de voorafbeelding zou kunnen worden van een progressieve politieke macht.

PS HEKELT MINISTER BOEL

Een incident in de Limburgse gemeente Voeren op 28 jan. heeft geleid tot een politieke rel tussen de leiding van de Parti Socialiste en de (Vlaamse) socialistische minister van binnenlandse zaken, Boel.

Het incident viel voor, toen een groepje van ongeveer vijftig Vlaamse wandelaars op straat aangevallen werden door een dertigtal Waalse

voorstanders van de terugkeer van Voeren naar de provincie Luik.
Tijdens de botsing greep de rijkswacht in. Toen een rijkswachter met een hond werd lastig gevallen door de Waalse tegenbetogers, ontstond een handgemeen en werden enkele Franstalige manifestanten door een paar rijkswachthonden gebeten.
Achteraf ondervraagd over het incident, relativeerde minister Boel de feiten, gaf de rijkswachters gelijk en zei ironisch ,,dat de hond wellicht in staat van wettige zelfverdediging had. gehandeld."
Uit protest tegen die verklaring heeft de kabinetschef van de minister, de Waalse socialist André Haudestaine, met andere Franstalige kabinetsleden ontslag genomen,
Het bestuur van de Parti Socialiste gaf op 31 jan. een mededeling uit, waarin het optreden van de rijkswacht werd afgekeurd, de ontslagnemende kabinetsleden werden gelukgewenst en de houding van minister Boel gehekeld werd omdat die ,,in schokkende bewoordingen de uitspattingen van de rijkswacht had goedgekeurd."

SCHILTZ POLITICUS VAN 1978

De vereniging van politieke journalisten heeft op 31 jan. Volksunievoorzitter Hugo Schiltz verkozen tot ,,politicus van het jaar 1978." De motivering luidde: ,,Niettegenstaande de zware druk waaraan hij was blootgesteld, heeft VU-voorzitter Schiltz zijn communautaire verbintenissen steeds nageleefd. De autonomie van Vlaanderen was voor hem een aantal toegevingen waard aan de Franstalige Brusselaars op taalkundig en cultureel vlak. Hierdoor leidde hij de VU naar een verkiezingsnederlaag, waardoor de traditionele partijen de kans kregen een gedeelte van hun stemmen, die bij vorige verkiezingen verlo en waren gegaan, terug binnen te halen."
Schiltz werd verkozen dank zij een meerderheid van Frans sprekende journalisten; slechts één vierde van de aanwezigen waren Vlamingen, en de meesten onder hen gaven hun stem aan PS-voorzitter Cools.

NEDERLAND

VAN DER KLAAUW IN MIDDEN-OOSTEN

Minister Van der Klaauw van buitenlandse zaken heeft van 11-14 dec. 1978 een bezoek gebracht aan Syrië en Jordanië.
Waarnemers menen dat met name het bezoek aan Damascus een verrassend positief karakter kreeg door een niet officieel geplande ontmoeting aan de minister met president Assad van Syrië. Deze sprak tijdens het gesprek uit dat het Midden-Oosten net als in de oudheid ook nu weer ontmoetingsplaats is van christenen, joden en Arabieren, hetgeen de atmosfeer van goede wil leek uit te drukken.

Ook met zijn collega Khaddam sprak de bewindsman langdurig over de situatie in het Midden-Oosten. De Syriër benadrukte dat de vredesinitiatieven van de Egyptische president Sadat gedoemd zijn te mislukken, omdat de Palestijnen stelselmatig buiten de besprekingen met Israël blijven. Ove igens liet Khaddam blijken dat in Syrische ogen het beleid van Nederland ten aanzien van het Midden-Oosten ,.er op vooruit gaal". Er is sprake van een ontwikkeling naar meer objectiviteit in tegenstelling tot het onbegrip voor de Arabische positie dat vroeger door Den Haag ten toon werd gespreid.

De besprekingen in Jordanië hadden een meer zakelijk karakter, doordat koning Hoessein in het buitenland verbleef. Van der Klaauw sprak hier onder meer met kroonprins Hassan. Een belangrijk onderwerp van gesprek vormde de Jordaanse wens dat de Europese Gemeenschap een meer actieve rol gaat spelen bij het vredesproces in het Midden-Oosten. De Nederlandse minister wees dit vooralsnog af vanwege het overwegend pragmatische karakter van de samenwerking binnen de EG. Positiever liet hij zich uit over het verzoek om het standpunt van Jordanië over te brengen aan de Israëlische regering. Deelname van de Palestijnse bevrijdingsbeweging PLO aan de vredesbesprekingen staat hierbij voorop.

VAN DER KLAAUW IN CHINA

De Nederlandse minister van buitenlandse zaken heeft van 19-23 jan. van dit jaar een bezoek gebracht aan de Volksrepubliek China. Op de eerste dag van zijn bezoek voerde minister Van der Klaaiiw in de Grote hal van het volk besprekingen met zijn Chinese collega Huang Hua (Hoeang Hoea). In dit gesprek kwam o.m. het vraagstuk van de Chinese z.g. bootvluchtelingen aan de orde.

Na afloop stelde Van der Klaauw vast dat de grote westerse mogendheden .,voor de bootmensen moeten opdraaien". China geeft hun wel te eten en brandstof als zij voor de kust komen, maar stuurt hen dan wel terug. Huang Hua heeft tegen Van der Klaauw verklaard dat China niet in staat is deze mensen op te nemen, omdat het land sinds een half jaar al 200.000 vluchtelingen uit Noord-Vietnam heeft toegelaten.

Van der Klaauw zei er na zijn onderhoud met Huang niet zoveel nut in te zien het vraagstuk van de mensenrechten aan de orde te stellen tijdens zijn bezoek. ,,Als je dat doet moet je weten dat je iets bereikt en ik geloof niet dat ik dat als minister uit Nederland kan". Wel zei hij van plan te zijn in een van zijn toespraken aan de talrijke banketten een toespeling op de mensenrechten te maken.
Huang Hua en Van der Klaauw spraken verder over ontspanning, beperking van kernbewapening en andere ontwapeningsvraagstukken. Van der Klaauw heeft daarbij zijn gesprekspartner gezegd van inening te zijn dat eigenlijk alle kernmogendheden het verdrag tegen verspreiding van kernwapens moeten ondertekenen.
Het was Van der Klaauw opgevallen dat Huang van mening is dat de Sowjet-

Minister Van der Klaauw (l.) met de Chinese premier en partijvoorzitter Hua Guofeng (Hoea Koeo-feng).

Unie steeds meer geïsoleerd raakt in de wereld. De bewindsman veronderstelde dat de Chinezen die opvatting stoelen op het recente debat in de VN over Cambodja.

Op 20 jan. is minister Van der Klaauw ontvangen door de Chinese premier en partijleider Hua Guo-feng (Hoea Koeo-feng).

Op deze dag heeft minister Van der Klaauw zijn besprekingen met minister Huang Hua voortgezet. Nu werd hoofdzakelijk over bilaterale vraagstukken gesproken. Een belangrijk thema hierbij werd gevormd door mogelijke economische samenwerking tussen Nederland en China. Het bleek, dat de Chinese leiding geïnteresseerd is in het aangaan van joint-ventures met Nederlandse bed ijven.

De Chinezen willen de joint-ventures met Nederlandse bedrijven vooral voor hun exportmarkten. Mogelijkheden werden genoemd voor de exploitatie van non-ferro metalen, waarbij Billiton van Shell een rol zou kunnen spelen, en de offshore industrie. De Chinezen hebben laten weten dat ze de joint-venture geschikt achten voor vele terreinen; ook de agrarische industrie zou in aanmerking kunnen komen.

Peking denkt sterk aan vorm van 51-49 deelneming. Tot voor kort wilde het regime in China niets horen van buitenlandse participatie in de nationale economie, maar onlangs hebben de Chinezen de mogelijkheid van joint-ventures geopperd bij Amerikanen en Fransen.

Het samenwerkingsakkoord dat China en Nederland willen sluiten kan gezien worden als een kapstokovereenkomst, waaraan allerlei deelovereenkomsten opgehangen kunnen worden, onder meer joint-ventures. Zo'n raamakkoord lijkt op de overeenkomsten die Nederland met alle Oostblok-landen heeft, uitgezonderd Albanië. De bestaande gemengde commissie van Nederland en China zou dan uitgebreid kunnen worden voor specifieke onderdelen, bijv. telecommunicatie, scheepvaart enz.

Samenwerkingsakkoorden heeft China op dit moment met Frankrijk, Engeland en Japan. Het te sluiten akkoord met Nederland zou complementair zijn aan het EG-verdrag met China dat o.a. de invoerrechten in de EG regelt.

Minister Van der Klaauw heeft ook de uitw-isseling van studenten besproken. De Chinezen zouden graag 500 studenten naar technische scholen en universiteiten in Nederland sturen, dat op zijn beurt graag geologen en sinologen in China wil plaatsen. Voorlopig zullen de Chinezen in mondjesmaat arriveren in Nederland.

Minister Pais (onderwijs) zal in maart in Peking over deze kwestie gaan praten.

Tenslotte hebben minister Van der Klaauw en minister Huang Hua op 20 jan. een luchtvaartovereenkomst ondertekend.

De Nederlandse delegatie heeft op 21 jan. een bezoek gebracht aan Hangzhou (Hangchow), terwijl op 22 jan. Sjanghai werd aangedaan. In deze havenstad overhandigde minister Van der Klaauw een boodschap van het Rotterdamse stadsbestuur aan dat van Sjanghai.

Op 23 jan. werden in Peking de bilaterale besprekingen afgesloten.

In de loop van de besprekingen heeft de Chinese regering Shell uitgenodigd te komen praten over olieboringen in de Zuidchinese Zee. De Chinese leiding heeft zijn goedkeuring gegeven aan het aangaan van een „zusterrelatie" tussen Sjanghai en Rotterdam.

De Chinese vice-premier Kang Shien (Kang Sji-en) liet de Nederlandse minister van buitenlandse zaken Chr. van der Klaauw weten dat Shell welkom is om over de condities van boren in de Zuidchinese Zee te komen praten.

De Chinezen willen een joint-venture met Shell, waarvan de details nog in het ongewisse zijn. De Chinese minister van buitenlandse handel Li Qiangh (Li Tsjiang) zei minister Van der Klaauw dat zijn regering nog geen enkele kijk heeft op dergelijke joint-ventures, dat de Chinezen wel wetgeving daarover willen voorbereiden, maar dat dit op zijn minst nog een halfjaar zal duren.

Afgezien van de inhoud van de joint-venture-overeenkomst kunnen de Chinezen nog geen kantoorruimten aan buitenlandse bedrijven aanbieden. Ze zijn bezig een wereldhandelscentrum te bouwen, maar wanneer dat voltooid zal zijn is onbekend.

Shell heeft op zijn beurt nogal bezwaren tegen werken in China zonder een vast kantoor te hebben. Bij bijvoorbeeld het bestrijden van brand op een boor-eiland is snel reageren nodig en dan mag het aanvragen van een visum voor een gespecialiseerde bestrijdingsploeg geen drie weken kosten.

Vorig jaar al had Shell zijn diensten aan Peking aangeboden. Het antwoord nu via Van der Klaauw is de eerste officiële reactie.

Volgens de minister betekent een zusterrelatie Sjanghai-Rotterdam dat het leeuwedeel van de Chinese export naar West-Europa via Rotterdam zal gaan en dat deze wereldhaven zijn kennis van het besturen van een haven aan Sjanghai ter beschikking zal stellen.

Bij de meeste gesprekken met de minister kwam het havenproject dat de Nederlanders gaan uitvoeren ter sprake. De Chinezen hamerden vooral op snelheid en een zo voordelig mogelijke financiering.

Van der Klaauw meende dat de gesprekken hartelijk verliepen en dacht dat het havenproject, op zijn minst twee miljard gulden, wel rond zou komen. ,,Ik heb de Chinezen verteld dat wij de Chinezen van Europa zijn en dat ging er goed in".

Verder vertelde de minister dat hij voorgesteld had om de Gemengde Commissie van Chinezen en Nederlanders eerder bijeen te laten komen. Van der Klaauw wilde maart of april, met het oog op de besprekingen over een te sluiten economisch samenwerkingsakkoord. Vermoedelijk wordt het iets later.

Ten slotte heeft Van der Klaauw de Chinese minister van buitenlandse handel, Li Qiang, voor een bezoek aan Nederland uitgenodigd in juni. Al met al betoonde Van der Klaauw zich zeer verguld met zijn reis naar China, die volgens hem ,,de relaties nog warmer had gemaakt dan zij al waren. (NRC/H'blad, ANP, Beijing Review)

RAPPORT TK-COMMISSIE ARABISCHE ISRAELBOYCOT EN NEDERLAND

Op 11-4-'78 heeft de Tweede Kamer een bijzondere commissie ingesteld, die o.m. tot taak kreeg een onderzoek in te stellen naar de Arabische boycot van Israël en de houding hiertegenover van Nederland. Aanleiding hiertoe was een bijeenkomst van de vaste kamercommissie met de regering op 8 maart 1978 over de inhoud van het door het Centrum voor Informatie en Documentatie Israël (CIDI) uitgebrachte rapport. getiteld: De Arabische boycot en Nederland.

Eerder hadden enkele TK-leden over dit rapport schriftelijke vragen gesteld. Hierop had de regering op 3 maart 1978 geantwoord. In dit antwoord stelde de regering, dat Nederland de Arabische boycot niet erkent en dat de regering daarom geen onderzoek in Nederland wilde instellen, aangezien dat erkenning van de boycot zou impliceren. Dit antwoord deed de TK besluiten dan zelf een onderzoek in te stellen.

De commissie, die dit onderzoek verricht heeft, stond onder voorzitterschap van drs. H. van den Bergh (PvdA). De commissie heeft op 8 febr. van haar bevindingen verslag uitgebracht.

De commissie kwam tot de conclusie, dat Nederland op vrij grote schaal toegeeft aan de handelsvoorwaarden, die de Arabieren stellen in het kader van hun boycot van Israël Zowel de overheid als het bedrijfsleven in Nederland lijkt in dit opzicht meegaander dan in verschillende andere Westerse landen Niet-jood-verklaringen en verklaringen, dat geen relaties met Israël worden onderhouden, worden in Nederland op niet onaanzienlijke schaal afgegeven

De commissie heeft in verschillende besloten hoorzittingen inlichtingen ingewonnen

Uit die verklaringen en uit de inlichtingen die de commissie verzamelde over de reactie op het boycot-verschijnsel in onder meer de Verenigde Staten, Canada, Engeland, Frankrijk, West-Duitsland en Australie, blijkt dat de Nederlandse overheid een zeer passieve houding heeft aangenomen tegenover de effecten in Nederland van dit uitvloeisel van de staat van oorlog waarin de Arabische staten met Israël verkeren

De gevolgen binnen de Nederlandse verhoudingen, die de commissie heeft vastgesteld, zijn o m

— Nederlandse bedrijven worden in vrijwel alle fasen van hun transacties met Arabische landen geconfronteerd met boycot-eisen.

— Veel bedrijven moeten zgn. niet-Israëlverklaringen afleggen willen zij in aanmerking komen voor een Arabische order. Deze houdt in het algemeen in dat men op geen enkele manier zakelijk met

Israël verbonden is, een voorbeeld ervan is de zgn negatieve qoederenverklaring

— Dergelijke verklaringen worden massaal gelegaliseerd door de Kamers van Koophandel en het ministerie van buitenlandse zaken, d w z de handtekening eronder wordt op echtheid nagekeken, bij veel Kamers van Koophandel zit men in de maag met het feit dat deze legalisatie ten onrechte een schijn van instemming met de inhoud suggereert, hoewel deze in strijd is met nationale en internationale bepalingen

— Nederlandse banken zijn betrokken bij de controle op de naleving van de boycotbepalingen doordat zij betaling boor hun Nederlandse klanten ontvangen in de vorm van documentaire kredietbrieven die een internationaal recht op betaling geven. inits de klant bij zijn bank in Nederland de vereiste verklaringen heeft ingeleverd

— De commissie heeft sterk de indruk gekregen dat er nog steeds niet-Joodverklaringen in Nederland worden afgegeven, resp christelijke doopbewijzen met hetzelfde doel ook is er kennelijk sprake van gentleman's agreements tussen bedrijven en Arabisrhe landen om ,,vrijwillig" geen joodse werknemers naar die landen te sturen. zowel individuen, als bedrijven als kerken in Nederland hebben met deze kwesties te maken

— De minister van buitenlandse zaken heeft tegenover de bijzondere commissie verklaard dat het bedrijfsleven zich aardig redt in deze kwestie en dat hem geen gevallen bekend zijn van problemen, de commissie beschikt echter over aanwijzingen dat verscheidene bedrijven zich wel tot de minister hebben gericht terzake van de morele problemen waarin zij verkeren

— In haar vaste contract heeft de Nederlandse credietverzekeringsmaatschappij (waarbij een belangrijk deel van de Nederlands-Arabische handelstransacties tegen politieke en commerciele risico's worden verzekerd) een clausule, waarin staat dat geen uitkering wordt gegeven voor het achterwege blijven van betaling door een Arabische klant wegens het niet voldoen aan de boycotbepalingen door de Nederlandse leverancier, deze contracten worden herverzekerd bij de Staat der Nederlanden, die het op deze manier haast noodzakelijk maakt Ce voldoen aan de Arabische boycot-reglementen

De bijzondere Kamercommissie stelt vast dat het moeilijk is zekerheid te krijgen over de negatieve effecten van de boycot op de handel met Israël: transacties die niet plaatsvinden of niet groeien zijn moeilijk te achterhalen. Wel is duidelijk dat de handelsbetrekkingen met de Arabische landen de laatste jaren zeer sterk zijn toegenomen en die met Israël nauwelijks.

De commissie doet geen concrete beleidsaanbevelingen in haar rapport. Wel wordt eruit duidelijk dat het, naast streven naar een Europese aanpak, in Nederland mogelijk zou zijn iets te doen tegen de legalisatiepraktijk door de Kamers van Koophandel en het ministerie van BZ en tegen de boycot-gehoorzaamheidsclausule in het NCM-contract Optreden op grond van het nieuwe discriminatieartikel uit het Wetboek van strafrecht is volgens de minister van Justitie niet zo makkelijk Maar een meldingsplicht van Arabische verzoeken om medewerking aan de boycot en andere wettelijke en praktisch-politieke weerstand tegen de aandrang om in eigen land te discrimineren, zoals blijkens het rapport vooral in Amerika en Canada bestaat, zijn de meest in het oog springende benaderingen die het rapport aanbeveelt

De Nederlandse credietverzekering maatsrhapplj (NCM) ontkent dat zij meewerkt aan discriminatie door het afgeven van niet-jood-verklaringen aan te inoedigen Weliswaar bestaat de clausule over het voldoen aan Arabische boycotbepalingen, maar volgens NCM-directeur mr A Kalff is er een aanvullende bepaling, waardoor deze clausule niet geldt voor het afgeven van niet-jood-verklaringen

Omdat Nederland principieel afwijzend staat tegenober dergelijke verklaringen is er bij ons een bijzondere bepaling die zegt dat een rerzekering krachteloos wordt als het verzekerde bedrijf discriminerende verklaringen aflegt"

Verder wijst mr Kalff erop dat de clausule over het voldoen aan Arabische boycoteisen al sinds 1961 van kracht is en in overleg met de ministeries van financiën en buitenlaiidse zaken is opgesteld ,,Voor kredietverzekering is dit een normale clausule, want als je handelt met een land, dan moet je voldoen aan de wettelijke bepalingen die daar gelden Als je daar niet aan voldoet, dan heb je geen vordering"

Een van de concerns die in het rapport van de Kamercommissie worden genoemd, is Adriaan Volker Een woordvoerder bevestigt dat voor mensen die naar Saoedi-Arabië worden uitgezonden, wordt verklaard dat geen relaties met Israël worden onderhouden en dat zij een christelijke godsdienst belijden ,,Dat is een verklaring die iedereen bij een visumaanvraag voor Saoedi-Arabie moet afleggen Een niet-joodverklaring hebben wij nooit afgegeven" IN R C/H'b l a d, T K-s t u k k e n)

ITALIË

SOCIALIST PERTINI NIEUWE PRESIDENT

Op 8 juli 1978 is de 82-jarige socialist Alessandro Pertini na zestien ronden tot de nieuwe president van Italië gekozen. Hij werd met 832 van de 995 aanwezige kiesmannen, die bestaan uit de leden van de Senaat, de Kamer van Afgevaardigden en vertegenwoordigers van de regio's, gekozen. Er zijn 112 leden geweest die zich niet aan de officiële partijlijn hebben gehouden.

Pertini is gekozen met steun van de christen-democraten.

Op 7 juli hadden de socialisten laten weten dat zij een regeringscrisis zouden veroorzaken als de christen-democraten zich wederom van stemming zouden onthouden.

Na de eerste drie kiesronden hadden de christen-democraten niet meer aan de stemmingen deelgenomen, daarmee voorkomende dat bij geheime stemmingen van de partijlijn afgeweken zou worden. Zij hadden na de socialistische dreiging geen enkele keuze meer omdat zij eerder van de republikeinen al te horen gekregen hadden dat die uit de parlementaire meerderheid, die de christen-democratische minderheidsregering-Andreotti steunde, zouden ti-eden als zij op de socialist Giolitti zouden stemmen.

Tijdens een emotionele vergadering van de christen-democratische kiesmannen besloot 60% dat Pertini de presidentskandidaat moest zijn. De 40% die zich tegen de kandidatuur van Pertini verklaarde, deed dit om zeer uiteenlopende redenen. Een deel wilde liever de vice-voorzitter van de Europese Commissie, Giolitti, omdat deze een symbool zou zijn van een nieuwe samenwerking tussen christen-democraten en socialisten (als tegenhanger van het historische compromis met de communisten). Anderen wilden geen socialist steunen omdat zij de socialisten een partij vinden die door onenigheden met de communisten binnen de parlementaire meerderheid de stabiliteit bedreigt. De partijleiding van de christen-democraten werd ook verweten dat zij uit angst dat de socialisten hem zouden afwijzen secretaris Zaccagnini geen kandidaat hadden durven stellen.

De presidentsverkiezing was nodig geworden door het aftreden van de christen-democraat Giovanni Leone op 15 juni nadat in de Italiaanse pers berichten waren verschenen over zijn betrokkenheid bij corruptie en belastingfraude (pag. 385 e.v.-1978).

Alessandro Pertini werd op 25 september 1896 in Stella bij Genua geboren Hij studeerde rechten en sociale wetenschappen en vocht mee in WOI Pertini werd al jong lid van de socialistische partij en in '25 werd hij veroordeeld wegens verspreiding van een clandestien pamflet met de titel ,,onder de barbaarse fascistische heerschappij" na de moord op de socialist Matteotti.

In 26 behoorde hij tot de groep die de clandestiene uitwijking naar Corsica organiseerde van de socialistische leider Turati Pertini maakte zelf ook de tocht mee en werd in Italie bij verstek veroordeeld tot 10 maanden gevangenisstraf Als balling in Frankrijk verdiende hij de kost onder meer als schoonmaker van Parijse taxi's en als metselaar in Nice

In '29 keerde hij met een vals paspoort in Italie terug waar hij contact opnam met anti-fascistische groepen Hij werd echter na korte tijd gearresteerd en tot tien jaar en negen maanden gevangenisstraf veroordeeld In de gevangenis raakte hij bevriend met de communistische theoreticus Gramsci In '35 werd zijn straf kwijtgescholden en wend hij naar een eilandje verbannen In '43 na de val van Mussolini ging hij naar Rome waar hij de Socialistische Partij heroprichtte Hetzelfde jaar werd hij bij de partizanenstrijd door de Duitsers gearresteerd maar na vier maanden wist hij te ontsnappen In de laatste dagen van de oorlog was hij een van de leiders van het verzet in Milaan

Na de oorlog is Pertini korte tijd secretaris van de Socialistische Partij geweest Hij werd in '46 gekozen als lid van de grondwetgevende vergadering, werd senator voor het leven en daarna, in '53 lid van de Kamer van Afgevaardigden In '63 werd hij als vice-voorzitter van de Kamer gekozen en van '68 tot '76 was hij voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden

Op 10 juli 1978 werd de nieuwe president beëdigd. In een toespraak wees hij op de grote thema's van de Italiaanse politiek, variërend van Italiës rol in het Europa van de Negen tot en met de werkloosheid en de terreurbestrijding. Hij had lovende woorden voor de vermoorde christen-democratische leider Moro en zei dat deze op zijn plaats zou staan als hij niet vermoord was (Moro was de meest kanshebbende kandidaat voor het presidentschap). Pertini heeft bij de kwestie-Moro in afwijking van het standpunt van zijn partij voor een harde koers tegenover de Rode Brigade gepleit. wat de keuze voor veel christen-democraten voor zijn kandidatuu wel gemakkelijker gemaakt heeft. Ook nu verklaarde Pertini dat er tegenover het geweld niet toegegeven mag worden en dat er geen ruilhandel mogelijk is als het om de vrijheid gaai. *(NRC/H'blad, NZZ,* Le Monde)

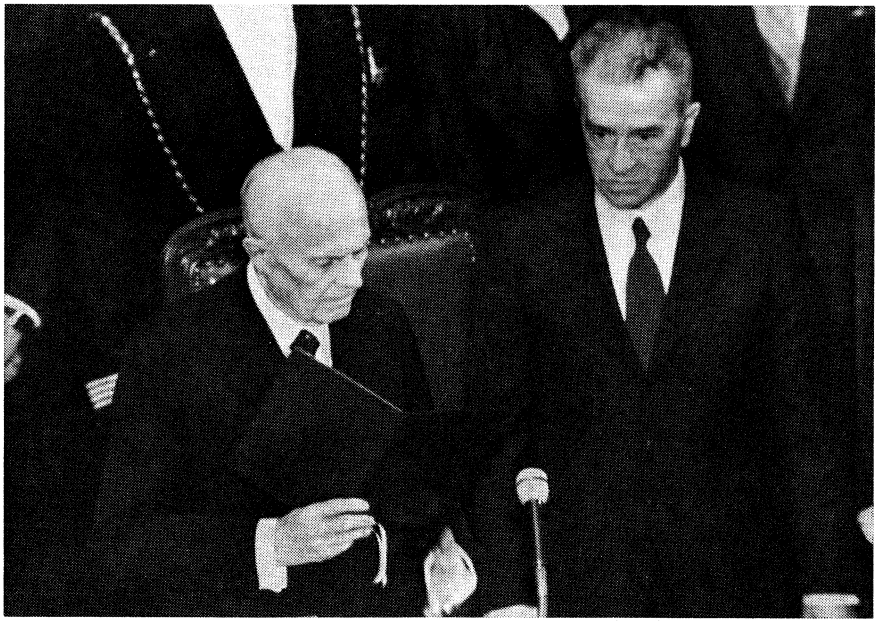
REGERINGSCRISIS, REGERING-ANDREOTTI AFGETREDEN, ANDREOTTI OPNIEUW FORMATEUR

Op 31 jan. is de vierde regering-Andreotti, die in maart 1978 kort na de ontvoering van de christen-democratische leider Moro werd beedigd (pag. 298 e.v. - 1978), afgetreden. De premier besloot het ontslag van zijn kabinet bij president Pertini in te dienen nadat gebleken was dat zijn christen-democratische minderheidsregering niet meer op de steur, van de communistische fractie in het parlement kon rekenen.

Volgens de communistische partijsecretaris Berlinguer is er maar één oplossing voor de crisis mogelijk, namelijk de vorming van een regering waarin alle partijen vertegenwoordigd zijn die haar steunen, dus ook de communisten. De christen-democraten hebben verklaard dat zij wel met andere partijen willen regeringen maar niet met de communisten.

De christen-democratische partijsecretaris Zaccagnini heeft de vraag of hij met de communisten samen zou willen regeren als ..niet actueel" afgedaan.

Toen in het voorjaar van 1978 de regering-Andreotti werd gevormd, die kon rekenen op de steun van communisten, socialisten, sociaaldemocraten, republikeinen en christen-democraten, werd er niet verwacht dat zij een erg iang leven zou krijgen (pag. 300 e.v. - 1978). De samenstelling van die regering was al een grote tegenvaller voor de communisten die hadden verwacht dat Andreotti naast christen-democraten ook zgn. technici in zijn kabinet zou opnemen die het vertrouwen van de andere partijen genoten.

Alessandro Pertini (l.) bij de beëdiging in het parlement. Rechts de voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden, de communist Pietro Ingrao.

Hun kritiek hebben de communisten toen niet geuit, vanwege het feit dat een uur voordat Andreotti zijn regeringsploeg in het parlement zou presenteren, de christen-democratische politicus Moro werd ontvoerd (pag. 273 e.v. - 1978).

Sindsdien is de steun van de christen-democratische minderheidsregering voor de communisten een weinig lucratieve aangelegenheid geweest, aldus het *NRC/H'blad* van 29/1. Behalve de christen-democraten hebben ook de socialistische coalitiegenoten de vraag naar hun betrouwbaarheid regelmatig aan de orde gesteld en de communisten in de hoek gedrongen waarin zij tenslotte verklaarder, niet van het democratische centralisme en van het leninisme af te willen.

In mei 1978 leden de communisten bij regionale verkiezingen verlies ten opzichte van 1976. Recente opiniepeilingen gaven ook aan dat bij verkiezingen de communisten geconfronteerd zouden worden met een verlies (en christen-democraten en socialisten met winst). Een deel van de basis van de communistische partij en de gelegenheidskiezers van 1976 zijn ontevreden over de weinige resultaten die de samenwerking met de christen-democraten heeft opgeleverd.

De regering-Andreotti heeft zich in een hele reeks gevallen niet gedragen zoals de communisten hadden gewenst. Het meest pijnlijk was dat voor de communisten in dec. 1978 met het Europese monetaire systeem. Toen Andreotti in Brussel een week bedenktijd had gevraagd kwamen de communisten, die zich tot dan terughoudend hadden opgesteld. juichend uit de hoek. Zij vonden ook dat Italië voorlopig niet aan het EMS mee moest doen. Maar aan het einde van die week bedenktijd sloeg Andreotti toe en verklaarde met een laconiek gezicht in het parlement dat de regering besloten had wel tot het EMS toe te treden.

De communistische leiders zijn — mede dankzij de opstelling van de christen-democraten — in een hoek terechtgekomen van waaruit het uitzicht op de confrontatie met de vertegenwoordigers van de basis van de partij in maart 1979 op een partijcongres niet al te aangenaam is. Die basis is behalve over de landelijke situatie ook ontevreden over de vele gemeente- en regiobesturen, waar de samenwerking met de christen-democraten op een mislukking is uitgelopen.

Op 29 jan. zou volgens het oorspronkelijke programma in de Kamer van

Afgevaardigden het debat over het economische driejarenplan van de regering begonnen zijn. Rij een van de basisprincipes van dit plan -- rigoureuze bevriezing van de lonen in de komende drie jaar — konden de communisten zich moeilijk aansluiten. De grote vakcentrales hadden voor 2 febr. een algemene staking in het hele land aangekondigd vanwege hun bezwaren tegen dit plan. Nadat Andreotti bij de president zijn ontslag had aangeboden heeft deze hem verzocht opnieuw te proberen. een nieuwe regering te vormen. Daartoe begon hij op 7 febr. een serie informatieve besprekingen met vertegenwoordigers van de politieke partijen.

Na beëindiging van de eerste serie verklaarde de sociaal-democratische politicus Luigi Longo dat een eventuele nieuwe regering „een representatieve structuur" zou moeten hebben, waaraan de communistische partij niet direct deel zou nemen. Wel zouden alle partijen garanties krijgen, in liet bijzonder met betrekking tot de bezetting van de sleuteldepartementen door personen, die het vertrouwen van alle partijen hebben. De benoeming van technocraten als minister was een als ernstig op te vatten mogelijkheid, aldus Longo. Het gaat hier om een oud plan van Longo: een christen-democratisch minderheidskabinet aangevuld met technocraten, die het vertrouwen van de andere partijen genieten (zie hierna).

Communisten stemmen tegen regering bij *debat* over EMS

Zoals hierboven al werd vermeld, werd de mogelijkheid van een regeringscrisis reëel toen de communisten op 13 dec. 1978 tegen de regering-Andreotti stemden bij het debat over de toetreding van Italië tot het Europese Monetaire Systeem (pag. 838-1978). Bij de eindstemming over de motie waarin de meerderheid van de Kamer van Afgevaardigden het besluit om per 1 jan. 1979 tot het EMS toe te treden goedkeurde, stemden communisten tegen en onthielden de socialisten zich. De stemming in de Kamer was als volgt: 270 stemmen voor de regering, 228 stemmen tegen en 53 onthoudingen.

Na deze stemming werd er in de pers en door politici rekening mee gehouden dat spoedig een kabinetscrisis zou uitbreken. Het linkse blad *Repubblica* schreef toen dat in jan. 1979 bij het debat over het economische saneringsplan zich de eerste gelegenheid daartoe zou voordoen.

Begin januari werd een interview gepubliceerd met de secretaris-generaal van de sociaal-democratische partij, Longo. Rij zei o.a. dat in januari met een regeringscrisis begonnen moest worden en wel bij de presentatie van het economische programma van de regering aan het parlement. De regeringswisselirig moest echter niet in een politieke crisis van de parlementaire meerderheid uitmonden; de eventuele veranderingen moesten de partijleiders van te voren zorgvuldig afspreken. De christen-democraten hadden nu een aantal jaren geregeerd zonder een meerderheid te hebben en daarom waren nu de linkse partijen aan de beurt. Volgens Longo waren er meerdere modellen voor zo'n wisseling: er kon een kabinet gevormd worden dat voor de helft uit christen-democratische ministers en voor de helft uit ministers van de linkse partijen, incl. de communisten zou bestaan of voor de helft uit technici die het vertrouwen van de linkse partijen zouden hebben. De onivorming van het kabinet betekende niet dat er ook een wisseling aan de top moest komen. Andreotti kon rustig premier blijven.

Van christen-democratische zijde werd op Longo's voorstel gereageerd in een interview met partijvoorzitter Piccoli: „Een ieder moet wel bedenken dat een regeringscrisis problemen oproept, die zeer moeilijk op te lossen zijn en waarvan de reikwijdte onmogelijk te overzien is."

Een verdere aanzet tot een crisis was het artikel dat op 14 jan. in het communistische partijorgaan *Unità* verscheen en waarin stond dat het partijbestuur van mening was dat de communistische partij haar steun aan de regering moest intrekken. Daarvoor waren twee redenen, aldus het artikel. Ten eerste had de regering niet dat verwezenlijkt waartoe de vijf partijen, de christen-democraten, de communisten. de socialisten, de sociaal-democraten en de republikeinen zich in maart 1978 hadden verplicht. Verschillende besluiten. zoals het toetreden van Italië tot het EMS, zijn tegen de wil van de communisten in genomen, andere afspraken tusson de partijen waren door de regering slechts onvoldoende of in verwaterde vorm nagekomen. Ten tweede was gebleken dat grote delen van de Democrazia Cristiana gekant waren tegen deelname van de communisten aan de regeringstaak.

Dit communistische verwijt vond voedsel in o.a. de uitlatingen van de christen-democratische partijsecretaris Zaccagnini in Washington. Zaccagnini die een bezoek aan de VS had gebracht en ontvangen was door president Carter verklaarde op 13 januari in Washington dat de christen-democraten niet van plan waren verdere afspraken met de communisten te maken en dat zij de huidige regeringsformule met een brede, de communisten insluitende parlementaire meerderheid, als de beste oplossing beschouwden, (NZZ, FAZ, NRC/Handblad)

WIJZIGING SAMENSTELLING REGERING-ANDREOTTI

Half okt. 1978 werd de minister voor industrie, handel en kleinbedrijf, Donat Cattin, tot plaatsvervangend secretaris-generaal van de christen-democratische partij gekozen. Hij deelde daarop mee dat hij zijn functie als minister zou neerleggen maar dat zijn opvolger afkomstig moest zijn uit dezelfde richting binnen de DC die hij zelf aanhing, namelijk de groepering Forze Nuove, die sterk gekant is tegen nauwere samenwerking met de communisten.

Premier Andreotti weigerde dit en daarop beschuldigde Donat Cattin de premier en de partijsecretaris Zaccagnini ervan geheime afspraken te hebben gemaakt met de communisten met voorbijgaan van de partijtop. Zaccagnini riep Donat Cattin daarop tot de orde en zei dat hij anders zijn functie als plaatsvervangend partijsecretaris moest neerleggen.

Tot opvolger van Donat Cattin werd benoemd de 39-jarige Romano Prodi, hoogleraar economie en industriebeleid aan de universiteit van Bologna. Prodi is partijloos, maar geldt als sympathisant van de CD. (NZZ, FAZ)

NIEUW ONTWERP CONCORDAAT ITALIË - VATICAAN

Premier Andreotti heeft op 6 dec. 1978 een nieuw ontwerp voor een concordaat tussen Italië en het Vaticaan in de Senaat gepresenteerd.

Het is het derde ontwerp van de Italiaans - Vaticaanse onderhandelingsdelegatie sinds 1976. Verschillende politieke partijen hebben aangekondigd ook in deze tekst weer kleine wijzigingen te willen. Een nieuw Concordaat moet de overeenkomst vervangen die in 1929 tussen Mussolini en het Vaticaan werd gesloten.

Volgens de ontwerp-tekst zal het rooms-katholicisme niet langer de Italiaanse staatsgodsdienst zijn. Maar de Italiaanse staat moet wel

de bijzondere betekenis erkennen die Rome voor de katholieke wereld heeft. De Italiaanse republiek garandeert niet meer het onderwijs van de katholieke godsdienst op openbare scholen als gewoon vak, maar erkent wel het recht van iedereen op zulk religieus onderwijs.

Eén van de belang ijkste geschilpunten is in de nieuwe ontwerptekst niet opgelost, maar op de lange baan geschoven. Dat is de positie van de kerkelijke instituten in Italië (niet alleen scholen, ziekenhuizen en kerken, maar ook gewoon zakelijke ondernemingen die eigendommen van de kerk beheren of pretenderen dat te doen en fiscale voordelen genieten). In de ontwerp-tekst voor het nieuwe Concordaat staat, dat de partijen zich zullen verplichten binnen 90 dagen na ratificatie van het document een gemengde commissie in te stellen, die binnen 12 maanden een oplossing moet hebben gevonden.

Het in zicht komen van een nieuw Concordaat tussen Italië en het Vaticaan heeft ook al protesten opgeleverd. Niet alleen van radicaal-linkse zijde, maar ook van de kant van de progressieve katholieken. In een weekblad van deze laatste groep wordt gevraagd hoe het mogelijk is dat de paus, na in Polen voor de kerk een strijd te hebben gevoerd voor een vrij bestaan, nu voor diezelfde kerk in Italië bijzondere voorrechten kan vragen. *(NRC/H'blad)*

PICCOLI OPVOLGER MORO

Op 28 juli 1978 heeft de Consiglio nazionale van de christen-democratische partij een nieuwe voorzitter gekozen als opvolger van de op 9 mei 1978 vermoord aangetroffen Aldo Moro (pag. 305 e.v. - 1978).

Met 133 van de 158 stemmen werd de christen-democratische fractieleider uit de Kamer van Afgevaardigden. Flaminio Piccoli, gekozen.

Piccoli behoorde in de maanden van de regeringscrisis (pag. 298 e.v. - 1978) en vervolgens in de weken van de ontvoering van Moro tot de verantwoordelijke topgroep van de partij. Hij is één van de leiders van de „Dorotei", de sterke groepering in het middenveld van de partij.

Piccoli is in 1915 in het Oostenrijkse Kirchbichl geboren, waar zijn ouders. afkomstig uit Trente, geïnterneerd waren. Hij studeerde Franse letteren, werkte enige tijd als journalist voor het Zuidtiroler blad *l'Adige* en werd in 1969 tot secretaris van de CD gekozen. Na enkele maanden trad hij af. Van 1970 tot 1972 was hij minister van staatsdeelneming. In 1975 was hij de sterkste kandidaat voor het secretariaat van de partij, maar hij weid verrassend verslagen door de door Moro naar voren gebrachte Zaccagnini.

Op 30 juli sprak de nationale raad over het politieke rapport dat secretaris Zaccagnini had opgesteld. Over de politieke verhoudingen werd gezegd dat de DC het pact met de communistische en de drie kleinere partijen moest voortzetten. Overigens moest een politiek van confrontatie met de communisten niet geschuwd worden.

Zaccagnini verklaarde verder: „Wij mogen niet de fout begaan de noodtoestand als een situatie te beschouwen, die onvoorwaardelijk blijft voortbestaan, noch als een feit dat onvoorwaardelijk onze politieke beslissingen bepaalt".

De DC moest de politiek van confrontatie met de communisten ook in een fase van sterke sociale veranderingen niet opgeven. Hij zei verder dat de communistische partij nog steeds geen normale democratische partij was. Het historische compromis wees hij van de hand. *(NZZ, FAZ)*

Premier Andreotti (l.) kijkt lachend toe als de secretaris van de christen-democratische partij Zaccagnini (midden) de nieuwe gekozen partijvoorzitter Piccoli (rechts) feliciteert.

BERLINGUER IN MOSKOU EN BELGRADO

De communistische partijleide Enrico Beriinguer heeft in het najaar van 1978 een bezoek gebracht aan Moskou en Belgrado waar hij resp. sprak met de Sowjetrussische partij- en staatsleider Brezjnew en de Joegoslavische president Tito.

De gesprekken, die in Moskou gevoerd werden, gingen voornamelijk over de onafhankelijke koers die de Italiaanse communistische partij wil voeren.

Aan die besprekingen werd ook deelgenomen door Soeslow, die algemeen als de ideoloog van de Sowjetrussische communistische partij geldt.

Op 9 okt. '78 werd een gemeenschappelijk communiqué uitgegeven waarin o.a. stond dat „de arbeidersbeweging van de Westeuropese landen — in de samenwerking tussen communisten, socialisten, sociaal-democraten en alle krachten van leken of christelijke inspiratie die de vrede liefhebben — een eigen bijdrage kan leveren aan de versterking van de processen van samenwerking tussen staten met verschillende sociale regimes".

Waarnemers duidden deze zinsnede als een voorzichtige goedkeuring van Berlinguers streven naar nauwere samenwerking met andere politieke partijen en in de eerste plaats met de christen-democraten. Het communiqué maakte verder ook gewag van de noodzaak van „internationale solidariteit tussen de arbeiders en communistische partijen van alle landen en continenten" en stelde verder vast dat „imperialistische, militaristische en reactionaire groepen" een bewapeningswedloop willen stimuleren.

Na afloop van de gesprekken in Belgrado werd op 11 oktober een gemeenschappelijk communiqué uitgegeven waarin werd gezegd dat de communistische partijen van Italië en van Joego-Slavië de ontwikkelingen in de arbeidersbeweging

een bewijs achten voor het ,,bezielende effect" van de principes die in juni '76 in Berlijn zijn vastgesteld met betrekking tot de ontwikkeling van communistische partijen.

Op die conferentie (pag. 449 '76) hebben de Westeuropese communistische partijen het recht geaccepteerd weten te krijgen dat iedere partij haar eigen weg naar het communisme moet zoeken, afhankelijk van de omstandigheden in haar land.

In het communiqué zeiden de twee partijen verder dat het bestaan van verschillende opvattingen en belangen geen hinderpaal mag zijn voor het houden van een dialoog. voor onderling begrip en gelijkgerechtigde samenwerking.

Openbare discussie *over communistische partij*

In de zomer van 1978 is voornamelijk in de pers heftig gediscussieerd over de betrouwbaarheid van de communistische partij. Daarbij waren het vooral de socialisten die beschuldigingen uitten tegen de communistische partij.

Begin aug. 1978 opende de vicesecretaris van de socialistische partij Signorile de aanval door in een interview te verklaren dat de communisten nog altijd geen partij vormden die geschikt is om aan een regering deel te nemen. De redenen daarvoor waren: de banden met Moskou, het nog niet afgezworen leninisme, dat zich o.a. uitte in het democratische centralisme van de communistische partijorganisatie.

Signorile voegde daar wel aan toe dat de socialisten geen bezwaar hebben tegen deelname van de communisten aan een regering van nationale eenheid.

Van rommunistische zijde werd heftig gereageerd op de socialistische aanval. Het partijblad *Unità* sprak over ,,anti-communistische agitatie". Partijleider Berlinguer liet in een interview weten dat hij zich niet aan een examen over zijn democratische gezindheid wenste te onderwerpen. Samenwerking met de socialisten op regeringsniveau wees hij overigens af. De enige mogelijkheid was het historisch-compromis met de christen-democraten,

Op 17 sept. 1978 hield Berlinguer in Genua ter gelegenheid van de afsluiting van hef; jaarlijkse festival van *Unità* een lange redevoering waarin hij nogmaals de positie van de PCI definieerde. De weg van de PCI onderscheidde zich van die van de Sowjetrussische en Oosteuropese partijen doordat rekening gehouden wordt met de burgerlijke en politieke vrijheden zoals die in de Italiaanse grondwet zijn vastgelegd.

Berlinguer schermde de PCI verder af naar de sociaal-democratie, die naar zijn mening het kapitalisme niet fundamenteel bekritiseert. Hij pleitte voor een derde weg tussen het totalitaire oosten en het sociaal-democratische westen. Daarbij mocht het belang van het denken van Lenin en van de Oktoberrevolutie nooit uit het oog verloren worden, maar, zo voegde hij eraan toe, de PCI volgt ern ander model na, dat afziet van de algemene collectivering en tegelijkertijd een volledige politieke democratie garandeert. (NZZ, *FAZ,* Le Monde, *NRC/H'blad*)

Partijleider en president van de Sowjet-Unie, Leonid Brezjnew (l.) en de Italiaanse communistenleider Berlinguer (r.) bij een gesprek in het Kremlin. Tweede van links Michael Soeslow en derde van links Boris Ponomarew. secretaris van de communistische partij van de Sowjet-Unie.

ZUIDOOST-AZIE EN VERRE OOSTEN

CHINA (VOLKSREPUBLIEK)

BIJEENKOMST CENTRAAL, COMITÉ. WIJZIGINGEN IN PARTIJLEIDING

In Peking heeft van 18-22 dec. 1978 het Centrale Comité van de Chinese communistische partij vergaderd.. In het communiqué, dat over het verloop van deze bijeenkomst is uitgegeven, werd o.m. gezegd, dat besloten was tot de instelling van een Centrale Commissie voor het inspecteren van de discipline.

Op deze plenaire zitting van het CC werd verder Chen Yun verkozen tot lid van het Politburo, lid van het permanente comité van het Politburo en vice-voorzitter van het CC.

Chen Yun was tot 1959 al lid van het Politburo geweest. In de vijftiger jaren was hij een van de nauwste medewerkers van premier Zhou Enlai (Tsjoe En-lai) geweest. Hij trad op als waarnemend premier, wanneer Zhou zich in het buitenland bevond. Chen Yun is een economisch deskundige.

In de hiërarchie van de vice-voorzitters van het CC, die te zamen met voorzitter Hua Guofeng (Hoea Koeo-feng) het permanente comité van het Politburo vormen, komt Chen op de vijfde plaats, nog voor Wang Dongxing iWang Toeng-hsin), die naar de zesde plaats is gezakt. Wang was het hoofd van de lijfwacht van voorzitter Mao Zedong (Mao Tse-toeng). die na het overlijden van de voorzitter een centrale rol gespeeld heeft bij de arrestatie van de ,,bende van vier".

De overige vice-voorzitters van het CC en leden van het permanente comité van het Politburo zijn nu, in hiërarchische volgorde: Ye Jianying (Jeh Tsjien-jengì, Deng Xiaoping (Teng Hsiao-ping) en Li Xiannan (Li Hsien-nien).

Voorts verkoos het CC nog drie nieuwe leden van het Politburo, nl.: mevr. Deng Yingchao (Ten Jing-tsjao), de weduwe van preier Zhou Enlai, Hu Yaobang (Hoe Yao-pang) en Wang Zhen (Wang Tsjen).

Hu Yaobang was voor de Culturele Revolutie eerste secretaris van de communistische jeugdbeweging en een naaste medewerker van de toenmalige secretaris-generaal van de communistische partij, Deng Xiaoping. Bij het begin van de culturele revolutie is hij gelijktijdig met Deng van het politieke toneel verdwenen. Wang Zhen is een van de vice-premiers in de regering van premier Hua Guofeng.

Van de overige leden van het Politburo is niemand ontslagen. Zij zijn:

Wei Guoqing (Wei Koeo-tsjing), Ulanhu (Ulanfu), Fang Yi (Fang Yi), Liu Bocheng (Lioe Po-tsjeng), Xu Shiyou

(Hsoe Tsji-joe), Ji Dengkui (Tsji Teng-koeei), Su Zhenhua (Soe Tsjen-hoea), Li Desheng (Li Teh-sjeng), Wu De (Woe Ten), Yu Qiuli (Joe Tsjioe-li). Zhang Tingfa (Tsjang Ting-fa), Chen Yonggui (Tsjen Joeng-koeei), Chen Xilian (Tsjen Hsi-lien), Geng Biao (Keng Piao), Nie Rongzhen (Nieh Joeng-tsjen), Ni Zhifu (Ni Tsji-foe), Xu Xianggian (Hsoe Hsiang-tsjien) en Peng Chong (Peng Tsjoen).
Kandidaat-leden zijn: mevr. Chen Muhua (Tsjen Moe-hoea), mevr. Zhao Ziyang (Tsjao Tzoe-jang) en Seypidin (Saifoe-din).

Verder werd besloten het CC met negen leden uit te breiden.
Tenslotte werd Chen Yun verkozen tot eerste secretaris van de Centrale Commissie voor het inspecteren van de discipline, mevr. Deng Yingchao werd tweede secretaris van deze commissie eii Hu Yaobang derde secretaris.
Uit een bericht van persbureau Nieuw-China over een bijeenkomst van de Chinese federatie van schrijvers en kunstenaars op 2 jan. bleek nog, dat Hu Yaobang niet alleen lid van het Politburo geworden was, maar daarnaast ook nog benoemd tot secretaris-generaal en hoofd van de propaganda-afdeling van het CC. Als hoofd van de propaganda-afdeling is hij opvolger van Zhang Pinghua (Tsjang Ping-hoeaj, die in de Westerse pers wordt aangeduid als medestander van premier en pa tijleider Hua Guofeng.
Na zijn val aan het begin van de culturele revolutie had Hu Yaobang

Hu Yaobang (Hoe Yao-pang), de nieuwe secretaris-generaal van de Chinese communistische partij.

in dec. 1977 zijn politieke rentrée gemaakt als hoofd van de afdeling organisatie van het CC. Na zijn benoeming tot secretaris-generaal bleek hij hier te zijn opgevolgd door Sung Renchiung (Soeng Yen-tsjoeng), die in de Westerse pers als aanhanger van vice-premier Deng Xiaoping beschouwd wordt. Voorts bleek Wang Dongxin zijn functie als hoofd van het algemeen bureau van het CC te hebben verloren. Die post wordt nu bekleed door Yao Yilin. Tenslotte bleek Geng Biao zijn post als hoofd van het bureau internationale betrekkingen van het CC te hebben overgedragen aan Ji Pengfei, die van 1971-1974 minister van buitenlandse zaken is geweest.
In Le *Monde* van 25 jan. wordt er op gewezen, dat, na bovengenoemde wijzigingen, de belangrijkste afdelingen van het CC, alsmede de nieuwe Centrale Commissie voor het inspecteren van de discipline en het opnieuw ingestelde secretariaat-generaal niet langer gecontroleerd worden door personen die tot de linkervleugel gerekend worden — zoals Wang Dongxing — of zelfs verondersteld worden een middenpositie in te nemen, zoals Zhang Pinghua en Geng Biao.
Alle nieuwkomers staan vice-premier Deng Xiaoping na of betrekkelijk na. die nu naar het oordeel van Le Monde via hen een vrijwel volledige controle over het leidinggevende apparaat van de partij lijkt te kunnen uitoefenen.
Een van de resultaten van deze operatie is, dat Hua Guofeng zich in zijn functie van partijvoorzitter nu bijgestaan ziet door persoonlijkheden, die voor het merendeel ,,gerehabiliteerd" zijn en van wie de politieke carrières geheel anders geprofileerd zijn dan die van de voorzitter. Bovendien zijn deze mensen onderling verbonden door een complex maar solide netwerk, zo vervolgt Le Monde, waarvan de kern in essentie wordt gevormd door Deng Xiaoping, Chen Yun en Hu Yaobang.
Op het niveau van het Politburo is Hua thans de enige — met als mogelijke uitzondering generaal Li Desheng, de commandant van het militaire district Shenyang —, wiens carrière gedurende de culturele revolutie gemaakt is en die nu nog reële verantwoordelijkheden draagt binnen het leidinggevende apparaat van de partij.
Le Monde brengt ook nog in herinnering, dat sinds het overlijden van voorzitter Mao Zedong in sept. 1976 22 van de 29 regionale eerste secretarissen vervangen zijn.

Communiqué over toekomstig beleid

In het communiqué, dat na de voltallige vergadering van het CC in dec. '78 was uitgegeven, werd ook nog ingegaan op het toekomstige beieici van de partij. Gezegd werd o.m., dat besloten is, dat er een eind moet komen aan de zuiveringen van de aanhangers van de ,,bende van vier". Men acht nu de tijd gekomen om het accent van het werk van de partij en de aandacht van de hele bevolking te richten op de socialistische modernisering.
Daarnaast wordt in het communiqué sterk de nadruk gelegd op de democratische rechten van het volk. Er hoort volgens bet communiqué een in de grondwet verankerd juridisch systeem te zijn. dat .de belangen van he: volk dient". Alle mensen zijn gelijk voor de wet en ,,de grondwettelijke rechten van de burger moeten vastberaden worden beschermd".
Tenslotte werd duidelijk, dat er een aantal economische maatregelen zal worden genomen in het licht van de huidige omstandigheden.

In The Guardian van 27 jan. stond een beschouwing van Victor Zorza, waaruit blijkt, dat deze de situatie voorzichtiger beoordeelt dan Le Monde: enkele citaten:
In het Westen wordt algemeen aangenomen dat het centraal comité van de Chinese communistische partij vorige maand aan alle wensen van Deng tegemoetkwam. Maar zijn overwinning was niet zo solide, Deng had een veel verdergaande demaoïsering gewenst, maar distantieerde zich hiervan tijdig, teneinde een gedeeltelijke nederlaag te verhullen. Zo had Deng niet gedaan gekregen dat oud-president Liu Shaoqi (Lioe Shao-shi) gerehabiliteerd werd, hetgeen een sein geweest zou zijn voor een geheel nieuwe beoordeling van Mao's beleid tijdens de culturele revolutie.
Deng weet dat de linkse oppositie een bedreiging voor hem zal vormen zolang de culturele revolutie respectabel blijft. Maar het centraal comité wilde geen haast maken met een hernieuwde evaluatie van dit gebeuren en besloot ook tot beëindiging van de zuivering van linkse elementen uit machtsposities, Zo bleef een half dozijn maoïsten in het politburo. al verloren ze sommige andere posten. Enkele waarnemers zien hierin een bewijs van Dengs grootmoedigheid, maar in een communistische machtsstrijd is geen plaats voor grootmoedigheid.
Ook met betrekking tot de modernisering kreeg Deng niet alles wat hij wenste. Volgens betrouwbare inlichtingen die het Westen bereikt hebben, moest hij zijn industrialisatiedoeleinden lager stellen omdat het comité de nationale middelen voor de aankoop van alle gewenste buitenlandse machines ontoereikend achtte.
(UPI, Reuter, AFP, Beijing Review, Le Monde, FAZ, NZZ, NRC/H'blad The Guardian)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

CHINESE INVAL IN VIETNAM

In de ochtenduren van 17 febr hebben Chinese legereenheden over de gehele breedte de grens met Vietnam overschreden en zijn zij verwikkeld geraakt in krijgshandelingen met regionale Vietnamese legereenheden en Vietnamese militietroepen.

Kort nadat de Chinese inval op Vietnamees grondgebied een feit was. heeft de Chinese regering via het officiële persbureau *Nieuw China* een verklaring uitgegeven, waaruit de volgende citaten afkomstig zijn:

,,Niettegenstaande herhaalde waarschuwingen van China hebben de Vietnamese autoriteiten de laatste tijd onophoudelijk troepen gezonden om Chinees grondgebied binnen te dringen en Chinese grenswachten en bewoners aan te vallen. Dit heeft de situatie in snel tempo verslechterd en de vrecle en veiligheid van China's grenzen ernstig in gevaar gebracht. Nadat hun geduld tot het uiterste op de proef was gesteld, zagen de Chinese grenstroepen zich genoodzaakt een tegenaanval te beginnen".
(. . .)

,,Alleen al het afgelopen half jaar hebben de Vietnamezen meer dan 700 keer een geurapende provocatie uitgevoerd en meer dan **300** Chinese grenswachters en bewoners gedood of gewond. Met zulke nietsontziende daden van agressie zijn de Vietnamese autoriteiten erop uit om militaire conflicten uit te lokken, de spanning langs China's zuidelijke grens op te voeren en China's socialistische moderniseringsprogramma te ontregelen. Als deze agressiedaden van Vietnam niet worden tegengegaan, zullen ze ongetwijfeld de vrede en stabiliteit in Zuid-Oost Azië en zelfs die in heel Azië in gevaar brengen".

,,De Chinese regering en bevolking hebben zich steeds op het standpunt gesteld dat ,,wij niet zullen aanvallen, tenzij we worden aangevallen; en als we worden aangevallen, zullen we zeker tot de tegenaanval overgaan".

.,De Chinese grenstroepen hebben het volste recht tot de tegenaanval over te gaan, als ze tot het uiterste worden gedreven Wij willen ons land opbouwen en behoeven een vreedzame internationale omgeving Wij zouden liever niet vechten. Wij willen geen centimeter Vietnamees grondgebied veroveren, maar tolereren evenmin dat Chinees grondgebied opzettelijk wordt binnengevallen. Wij willen enkel en alleen vrede en stabiliteit langs de grens. Na de gerechtvaardigde tegenaanval op de Vietnamese agressor zullen de Chinese grenstroepen zich strikt honden aan de verdediging van de grenzen van hun eigen land. Wij zijn van mening dat een dergelijk standpunt van de kant van China de sympathie en steun zal genieten van alle landen en volken die vredelievend gerechtigheid nastreven".

,,De Chinese regering verlangt dat de Vietnamese autoriteiten onmiddellijk hun ge apende invasie en alle daden van provocatie en sabotage in het Chinese grensgebied stopzetten, dat ze al hun gewapende troepen uit het illegaal bezette Chinese grondgebied terugtrekken en dat ze China's soevereiniteit en territoriale integriteit respecteren".

,,De Chinese regering is steeds voorstander geweest van een eerlijke en redelijke oplossing van de geschillen tussen beide landen via vreedzame onderhandelingen. In het verleden zijn alle onderhandelingen mislukt wegens het gebrek aan goede trouw van Vietnamese zijde.

De Chinese regering stelt nu opnieuw voor dat beide partijen spoedig onderhandelingen beginnen op elke voor beide partijen aanvaardbare plaats tussen vertegenwoordigers van een passend niveau om te praten over het herstel van de vrede en rust langs de grens tussen beide landen om de geschillen over de grens en het grondgebied tot een oplossing te brengen. De Chinese regering is bereid daadwerkelijke onderhandelingen te beginnen over constructieve maatregelen die de vrede en rust langs de grens tussen beide landen kunnen verzekeren".

De Chinese vice-premier Deng Xiaoping bevestigde op 19 febr. op een ontvangst ter ere van de secretarisgeneraal van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS), Orfila, dat de actie bedoeld was om één bepaalde situatie aan te pakken en ,,op geen enkele manier zal worden uitgebreid".

De Vietnamese regering heeft op 17 febr. via het Vietnamese persbureau VNA een verklaring gepubliceerd over wat zij noemt ,,de door de Chinese leiders tegen Vietnam gevoerde agressieoorlog". De belangrijkste passages uit deze verklaring volgen hierna:

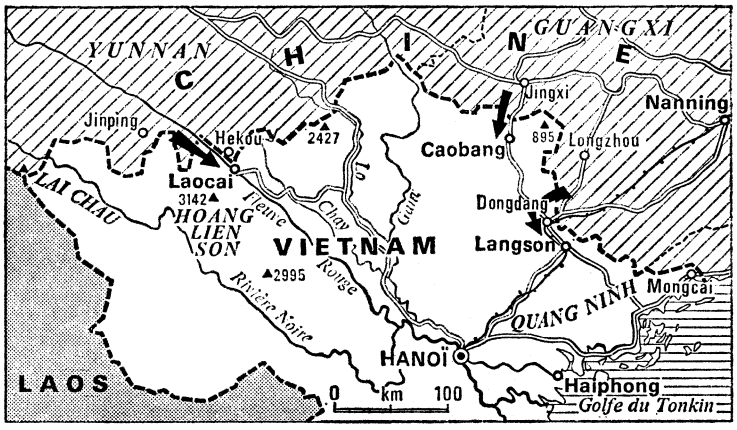
,,Op 17 februari 1979 hebben de Chinese leiders op cynische wijze een agressieoorlog tegen Vietnam ontketend. Met talloze divisies infanterie, pantserwagens en artillerie en met steun van de luchtmacht hebben ze een massale aanval uitgevoerd langs de hele Vietnamees-Chinese grens. (. . .)

.,Ondanks de steeds ernstiger wordende provocaties en dreigementen van de Chinese leiders hebben het volk en de regering van Vietnam de afgelopen jaren en vooral de laatste tijd in het belang van de vrede en de vriendschap blijk gegeven van de grootste terughoudendheid en met alle middelen geprobeerd alle moeilijkheden in de betrekkingen tussen beide landen via onderhandelingen op te lossen.

.,Maar alle redelijkheid ten spijt blijven de Chinese leiders doorgaan en lokken ze een agressieoorlog tegen Vietnam uit. Geconfronteerd met de agressie van de reactionaire Chinese leiders hebben het leger en het volk van Vietnam geen andere keus dan hun recht van legitieme verdediging te gebruiken om de aanvallers stevig van repliek te dienen. (. . .)

,,Het volk en de regering van Vietnam doen een dringend beroep op de Sowjet-Unie, de andere socialistische broederlanden, de landen van nationale onafhankelijkheid, de niet-gebonden en bevriende landen, de communistische en arbeiderspartijen en de progressieve volken in de hele wereld om hun solidariteit met Vietnam te versterken, Vietnam te steunen en te verdedigen en van de leiders in Peking te eisen dat ze onmiddellijk een einde maken aan hun agressieoorlog en hun troepen uit Vietnam terugtrekken. (. . .)

.,In naam van de vrede en de vriendschaa van oudsher roept het volk van Vietnam het volk en de soldaten van China op zich onomwonden te keren tegen de door de leiders in Peking ontketerende agressieoorlog. Het volk en de regering van Vietnam roepen de Verenigde Naties en democratische instellingen op in het belang van de vrede en de rechtvaardigheid met kracht deze agressieoorlog van de leiders in Peking te veroordelen".

Het Vietnamees-Chinese grensgebied. (Le Monde)

De regering van de Sowjet-Unie, die sinds 3 nov. vorig jaar in een Verdrag inzake Vrede en Vriendschap met Vietnam verbonden is (pag. 761 e.v.-1978), gaf op 18 febr. via persbureau *Tass* een verklaring uit, waarin China gewaarschuwd werd zijn troepen terug te trekken ,,voor het te laat is".

Citaten uit deze verklaring volgen hierna:

,,Pekings agressie tegen Vietnam is een direct gevolg van de politiek van chantage en druk, die de Chinese leiders nu al een aantal jaren in Zuid-Oost-Azië en in het bijzonder tegen Vietnam voeren. De leiding in Peking verklaart openlijk dat het hen erom te doen is Vietnam te ,,straffen", niet alleen omdat het een onafhankelijke politiek voert, maar ook omdat het land door zijn afwijzing van de Chinese expansie in Zuid-Oost-Azië eer. serieus obstakel is geworden voor de vervulling van Pekings hegemonistische plannen.

.,De kliek, die in China aan het bewind is, wil zich niet verzoenen met het feit dat het volk van Kampuchea het bloedige slagersbewind van zich heeft afgeschud en vriendschappelijke relatie: met het buurland Vietnam heeft hersteld.

..Geen enkel eerlijk mens. geen enkele soevereine staat kan onverschillig blijven tegenover deze inval.

,,De inval druist in tegen de principes van de Verenigde Naties en de elementaire beginselen van internationaal recht. Deze inval stelt de hele wereld bloot aan de essentie van Pekings hegemonistische politiek (...) en de pogingen van het Chinese leiderschap om de hele wereld in een oorlog te storten.

.,Het heroïsche volk van Vietnam zal ook deze maal in staat zijn voor zichzelf op te komen en heeft bovendien betrouwbare vrienden. De Sowjet-Unie zal de verplichtingen uit het Verdrag van vriendschap en samenwerking tussen de USSR en Vietnam nakomen. Degenen die in Peking de politiek bepalen zouden moeten ophouden voor het tc laat is. Het Chinese volk heeft, net als alle andere volken, behoefte aan vrede, niet aan oorlog. De gehele verantwoordelijkheid voor de consequenties van het voortduren van de agressie van Peking tegen Vietnam berust bij de huidige leiding in Peking.

,,De Sowjet-Unie eist resoluut een einde aan de agressie en een terugtrekking van de Chinese troepen van het grondgebied van de Socialistische republiek Vietnam. Handen af van socialistisch Vietnam".

De Amerikaanse regering heeft de Chinese aanval op Vietnam betrekkelijk rustig opgenomen. De correspondent in Washington van het *NRC/H'blad* meldde op maandag 19 febr., dat er in het voorafgegane weekeinde geen sprake was van een paniekstemming in Washington en dat president Carter op 18 febr. pas laat van zijn vakantieverblijf Camp David naar het Witte Huis terugkeerde.

Sinds de Chinese aanval begon, oefent de Amerikaanse regering druk uit op de Chinezen om hun opmars in Vietnam te staken. Tegelijk dringt Washington er bij de Sowjet-Unie op aan om zich vooral niet gewapenderhand in het conflict tussen China en Vietnam te mengen.

Niet zonder enige tevredenheid wordt in Washington vastgesteld, dat de Chinese invasie de Russen in een moeilijk diplomatiek parket heeft gebracht.

Er wordt in Washington aan herinnerd. dat de Russen China aanmanen om onmiddellijk Vietnamees grondgebied te verlaten, terwijl Moskou de Vietnamese verovering van Cambodja stilzwijgend goedkeurde. Daaraan wordt dan toegevoegd dat de VS zowel de Vietnamese inval in Cambodja als de Chinese invasie van Vietnam hebben veroordeeld.

De officiële Amerikaanse houding inzake China's agressie tegen Vietnam bestaat uit twee delen:

- De VS zijn evenzeer tegenstander van de Chinese invasie in Vietnam als van de Vietnamese overval op Cambodja.
Daarom heeft Washington opgeroepen tot onmiddellijke terugtrekking van de Vietnamese strijdkrachten uit Cambodja en van Chinese troepen uit Vietnam;

- Het State Departinent waarschuwde Moskou op 17 febr., dat ,,stappen die het Chinees-Vietnamese conflict zouden intensiveren, ernstige gevolgen voor de wereldvrede kunnen liebben". Met die stappen wordt bedoeld op de mogelijkheid dat de Sowjet-Unie haar bondgenoot Vietnam gewapenderhand te hulp zou komen. Het Pentagon beschouwt de Chinese invasie in Vietnam als een omvangrijke militaire operatie. Toch voorspelde een woordvoerder van het ministerie van defensie op 18 febr., dat de militaire oogmerken van d Chinezen in Vietnam vermoedeiijk beperkt zijn. Men meent hier dat het Peking vooral te doen is om Vietnam de les te lezen. Wel zou Peking van zijn militaire actie kunnen profiteren door enkele grenscorrecties aan de Chinees-Vietnamese grens aan te brengen.

Volgens Washington dreigt de situatie in globaal politiek opzicht pas gevaarlijk te worden, indien de Chinezen op Vietnamees grondgebied blijven.

Washington is er vooral beducht voor dat de nieuwste ontwikkelingen in het Verre Oosten de Amerikaans-Russische verstandhouding verder kunnen doen verslechteren.

Op 16 febr. beschuldigde de Russische krant Izwestia de Amerikanen ervan, dat de concentratie van Chinese troepen langs de Vietnamese grens het directe gevolg is van de verzoening tussen Amerika en China. Geen wonder dat Amerikaanse woordvoerders zich in allerlei toonaarden inspanden om Moskou duidelijk te maken, dat Washington in het Chinees-Vietnamese conflict volstrekt neutraal is.

Het State Department liet weten dat de Amerikanen contact hadden opgenomen met de Chinezen, de Vietnamezen en de Sowjet-Unie, en dat Anierika bij alle partijen op matiging had aangedrongen. Een onzekere factor wordt volgens Washington gevormd door de vraag of de Sowjet-Unie Vietnam militair te hulp zal komen. Het drie maanden geleden gesloten vriendschapsverdrag tussen Moskou en Hanoi is op dit punt niet expliciet. Er wordt hier erop gewezen dat dit verdrag niet zwart op wit stelt dat de Sowjet-Unie automatisch verplicht is om Vietnam militair te hulp te komen, indien dit land wordt aangevallen.

Een zegsman noemde op 17 febr. de volgende richtlijnen voor het Amerikaanse beleid in deze nieuwe crisis:

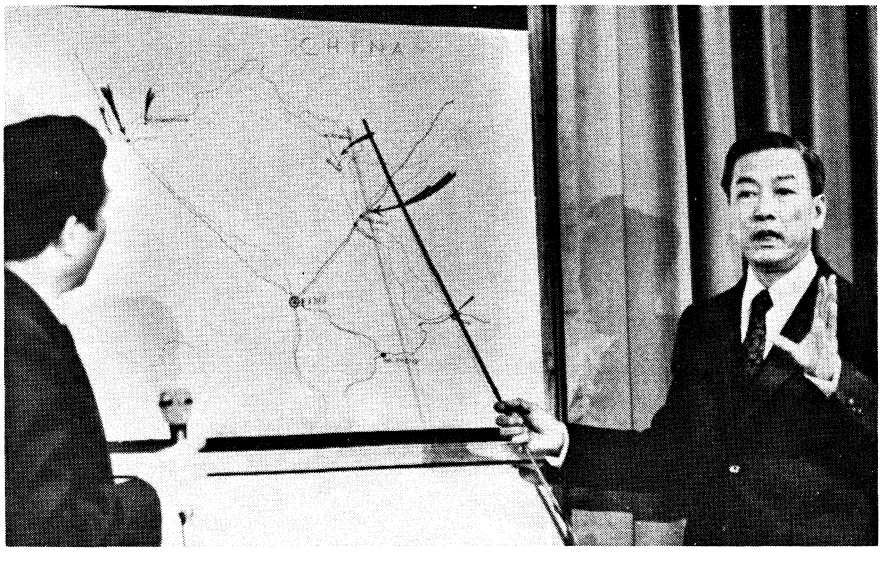
- De VS zijn niet van plan om direct bij een conflict tussen communistische landen in Azië betrokken te raken;

- De veiligheid van Amerika's bondgenoten in Azië is door de Chinese invasie in Vietnam niet in gevaar gebracht, maar een uitbreiding van het conflict zou daarin verandering kunnen brengen;

- De normalisering met China is een voldongen feit, en kan door het nu uitgebroken conflict niet ongedaan worden gemaakt.

In bijna alle reacties van communistische regeringen en partijen in Europa werd de inval van Chinese troepen in Vietnam scherp veroordeeld.

Roemenië, dat in zijn buitenlandse politiek een zekere onafhankelijkheid jegens de Sowjet-Unie tracht te bewaren, vermeed echter een veroordeling van China en beperkte zich tot een oproep aan zowel China als Vietnam om zich op eigen grond-

Ha Van Lau, de Vietnamese ambassadeur bij de VN, gaf op 20 febr. een persconferentie, waarop hij het verloop van de vijandelijkheden uiteenzette.

gebied terug te trekken en onderhandelingen te beginnen.
De Roemeense reactie, afkomstig van het officiële persbureau *Agerpress,* noemde als voornaamste oorzaak voor het huidige conflict het koloniale verleden van Indochina.

Opvallend is de veroordeling van de Chinese inval door de drie ,,eurocommunistische" partijen in Frankrijk, Italië en Spanje. De Spaanse communistenleider Carillo noemde op 17 febr. de Chinese actie ,,een voorbeeld van hegemonisme". ,,Wij, die de inval van de Russen in Tsjechoslowakije hebben veroordeeld en dc Vietnamese interventie in Cambodja niet hebben goedgekeurd, veroordelen nu de invasie van het ene socialistische land dooi het andere". zei Carillo. Hij stelde voor om president Tito van Joego-Slavië en president Ceausescu van Roemenië samen op pad te sturen voor een verzoeningspoging.

De Italiaanse communistenleider Berlinguer en het Franse partijblad L'H u m a n i t e hebben beide de Chinese inval veroordeeld als een daad van ..openlijke agressie".

Motieven *voor Chinese inval* in Vietnam

Aan de vraag, welke drijfveren de Chinezen ertoe gebracht hebben Vietnam binnen te vallen, wijdde De *Volkskrant* op 19 febr. een hoofdartikel, dat wij hierna citeren:

Mores leren. Daar komt de rechtvaardiging van de Chinese inval in Vietnam door Peking op neer. De mogelijke gevolgen van deze Chinese strafexpeditie gaan echter ver uit boven een waarschuwend gebaar aan Hanoi, dat het zich voortaan wat bescheidener dient op te stellen in Zuidoost-Azië. De eerste officiële reactie van de Sowjet-Unie, volgens welke Moskou zich aan de verplichtingen uit het Russisch-Vietnamese vriendschapsverdrag mil houden, maakt namelijk duidelijk, dat het risico van een veel ingrijpender conflict tussen de Sowjet-Unie en China niet uitgesloten kan worden geacht.

China wil duidelijk een einde maken aan wat Vietnam provocaties noemt. Daaronder vallen de grensincidenten van iiet afgelopen jaar, de behandeling van Chinezen in Vietnani zelf en vooral de Vietnamese inval in Cambodja, die het Pol Pot-regime, een trouwe bondgenoot van Peking, ten val bracht. China acht zich bovendien bedreigd door het streven van Hanoi naar een overheersende Vietnamese invloed in het voormalige Frans Indo-China (Laos, Cambodja en Vietnam), aangezien het in Hanoi een verlengstuk ziet van een Russische poging tot omsingeling van China.

Aannemende, dat Peking inderdaad geen Vietnamees gebied wil bezetten en uitsluitend een bestraffende tik wil uitdelen, moet toch de vraag gesteld worden wat China met deze inval eigenlijk verder wil bereiken. Een duidelijke Vietnamese nederlaag in het grensgebied zou de positie van de huidige machthebbers in Hanoi verzwakken en een regimewisseling in Vietnam — in de richting van een meer pro-Chinese regering — dichterbij kunnen brengen. In zo'n redenering lijkt echter veel te weinig rekening gehouden te worden met de kracht van een Vietnamees nationalisme, die waarschijnlijk groter is dan onlustgevoelens over de huidige machthebbers in Hanoi.

Denkbaar is ook, dat China duidelijk mil maken, dat een bondgenoot van de Sowjet-Unie ongestraft gecorrigeerd kan worden. Een papieren tijger in Moskou-effect, dat Chinees gezichtsverlies in Cambodja ongedaan kan helpen maken. Ook die redenering is uiterst riskant. Voorstanders van een gewapend conflict met China in Moskou — die ervan uitgaan, dat zo'n oorlog toch onvermijdelijk is en dan maar beter met een nog grote nucleaire voorsprong kan worden begonnen — kunnen in de Vietnam-invasie een uitstekend argument zien voor hun standpunt. Het is nog veel te vroeg om er nu al van uit te gaan, dat deze verdedigers van een preventieve oorlog met China al de overhand hebben in de Russische speurtocht naar een passend antwoord op het Chinese offensief, maar geruststellend kan deze situatie toch niet worden genoemd.

Een derde mogelijkheid tenslotte is, dat China naast het mores leren aan Vietnam het ontspanningsproces tussen de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten wil blokkeren. Formeel kan de Sowjet-Unie de Verenigde Staten niets verwijten, aangezien de eerste reacties van Washington duidelijk maken, dat de Verenigde Staten een Chinese terugtrekking uit Vietnam wenselijk achten zoals ze ook de Vietnamese inval in Camhodja veroordeelden. Maar in een zéér wel mogelijke Russische gedachtengang hebben de Verenigde Staten met de normalisering van hun betrekkingen met China en hun ,,goedkeuring" van het Chinees-Japanse vriendschapsverdrag de deur opengezet voor Chinese avonturen.

Al eerder heeft de Cowjet-Linie haar bezorgdheid uitgesproken over de mogelijkheid van een tegen haar gerichte alliantie die van Tokio, via Peking en West-Europa, naar Washington loopt. De Chinese inval in Vietnam, die betrekkelijk kort op het bezoek van vice-premier Deng aan Washington volgt, versterkt naar alle waarschijnlijkheid de Russische argwaan tegenover een Chinees-Amerikaans ,,komplot". Een argwaan, die de toch al moeizaam verlopende ontspanningsbesprekingen, waarvan SALT II het duidelijkste voorbeeld is, alleen nog maar verder kan bemoeilijken. Hetgeen geheel past in het Chinese beleid, dat erop gericht is de Sowjet-Unie zoveel mogelijk te isoleren.

Er is geen reden voor al te veel leedvermaak over de positie, waarin Vietnam en de Sowjet-Unie zich nu bevinden, nadat deze twee landen eerder met dezelfde middelen als nu de Chinezen gebruiken, Cambodja binnen hun invloedssfeer hebben getrokken. Daarvoor is de situatie te ernstig. De beperkte Chinese inval in Vietnam met zijn niet-territoriale doelstelling zou niet de eerste politionele actie zijn, die een effect oplevert, dat volledig tegengesteld is aan de bedoelingen van de initiatiefnemers.

Chinese troepen op een kazerneterrein in Kunming Deze foto is in jan. gemaakt door een fotograaf van het Japanse dagblad Y o m i u r i.

Voorafgaande ontwikkelingen

Over de vestiging van een pro-Vietnamees bewind in Cambodja — de meest waarschijnlijke aanleiding tot de Chinese invasie in Vietnam — is reeds eerder bericht op pag. 17 e.v.-1979. Nadere bijzonderheden over de ontwikkelingen, die uiteindelijk tot de val van het pro-Chinese bewind van Pol Fot in Cambodja hebben geleid, werden vermeld op pag. 43 e.v. en zullen nog in een volgende aflevering worden behandeld.

Het rechtstreekse conflict tussen China en Vietnam over de Hoa's — de Vietnamese benaming voor de in Vietnam woonachtige Chinezen — én in het bijzonder over de uittocht van meer dan 160.000 van deze etnische Chinezen uit Vietnam werd reeds behandeld op pag. 433 e.v., 449 e.v. en 475 e.v.-'78, voor wat betreft de ontwikkelingen tot 22 juli 1978. China stelde dat de ,,Chinese ingezetenen in Vietnam"

door de Vietnamese autoriteiten werden ,,vervolgd en verdreven". Vietnam meende dat de ,,Vietnamezen van Chinese afkomst" door China zijn opgehitst om Vietnam te verlaten.
Over een oplossing van dit geschil werd van 8 aug.-36 sept. 1978 door China en Vietnam op het niveau van vice-ministers te Hanoi zonder resultaat onderhandeld, terwijl het in het Chinees-Vietnamese grensgebied herhaaldelijk tot incidenten kwam.
Vervolgens beschuldigden beide staten elkaar van het treffen van oorlogsvoorbereidingen. In die fase ondertekenden Vietnam en de Sowjet-Unie op 3 nov. 1978 te Moskou een verdrag i.z. vriendschap en samenwerking, dat door waarnemers als een tegen China gericht verdedigingspact werd geïnterpreteerd (zie pag. 761 e.v.-'78).

Chinees-Vietnunzese onder-*handelingen* in Hanoi

Na de aanvaarding door Vietnam op 22 juli 1978 van het Chinese onderhandelingsaanbod, wat vergezeld ging van het voorstel om de besprekingen op 8 aug. te Hanoi te openen, werd op 27 juli van officiële Vietnamese zijde te Hanoi meegedeeld dat China met dit Vietnamese voorstel had ingestemd en dat de onderhandelingen zouden worden gevoerd op het niveau van viceministers van buitenlandse zaken.
Diezelfde dag werden de twee Chinese schepen, de Minghua en de Changli, die op 19 juni voor de havens van Haiphong en Ho-Tsji-Minh-stad maar buiten Vietnams territoriale wateren waren gearriveerd om vluchtelingen te evacueren, naar China teruggeroepen om verdere instructies af te wachten.
Voorts deelde China mee dat de besprekingen, die tussen de Chinese ambassade in Vietnam en het betrokken Vietnamese departement over die evacuatie waren gevoerd — 19 bijeenkomsten sinds 13 juni — en waarbij geen enkele voortgang was geboekt, sinds 27 juli waren verdaagd.

Op 1 aug. vond bij de Vriendschapspas (Yu Yi Kuan) aan de Chinees-Vietnamese grens een incident plaats, waarbij etnische Chinezen waren betrokken die daar waren gestrand sinds China op 12 juli een nieuw toelatingsbeleid had afgekondigd (zie pag. 477/3 e.v.-'78).

De Chinese en Vietnamese versie van dit incident verschilden. Volgens Peking Review (11-8-'78) had Vietnamees veiligheidspersoneel zich eerst vergrepen aan persoonlijke bezittingen van de bij de pas gestrande vluchtelingen (ruim 3 000) en vervolgens het vuur geopend, waardoor ruim 2 000 in paniek geraakte vluchtelingen met achterlating van hun bezittingen over de grens stormden De volgende dag hadden de Vietnamezen de onderkomens van de vluchtelingen in brand gestoken om hun terugkeer te beletten, aldus Peking Review Dit blad meldde tevens dat tussen 12 en 28 juli meer dan 4 000 Chinezen naar de Chinees-Vietnamese grens waren gedreven van sommigen van hen waren de door de Chinese ambassade in Hanoi verstrekte inreiscertificaten zonder opgaaf van redenen afgenomen.
Daarentegen meldde het Vietnamese persbureau VNA dat het incident plaatsvond toen de eerste groep van 300 Chinezen. met officiele Chinese inreisvisa, bij de grensovergang aankwam Toen zouden Chinese agenten vluchtelingen hebben opgehitst om een stormloop op de grens te ondernemen Daarbij werd een Vietnamese grenswacht gewond. Bovendien hadden Chinese politiemannen, die illegaal Vietnam waren binnengekomen, gepoogd een aantal Vietnamese grenswachten te ontvoeren Op 4 aug. berichtte radio-Hanoi dat de Chinese autoriteiten op 2 aug ca 2 000 van de over de grens getrokken vluchtelingen terug hadden gejaagd, meer dan 800 van hen waren inmiddels ziek geworden, en twee zouden zijn omgekomen

De eerste zitting van de Chinees-Vietnamese onderhandelingen, die zoals overeengekomen op 8 aug. te Hanoi plaatsvond, werd bijgewoond door een Chinese delegatie van 10 man o.l.v. vice-premier van buitenlandse zaken Tsjoeng Hsi-toeng en een Vietnamese delegatie van 9 man o.l.v. vice-minister Hoang Bich Son. Laatstgenoemde, die als voorzitter optrad, en zijn Chinese ambtgenoot legden achtereenvolgens verklaringen af, waarin volgens het Vietnamese persbureau VNA dezelfde argumenten werden verwoord die de onderhandelingen op een lager niveau hadden opgehouden.
China verlangde dat Vietnam de ,,vervolging en de verdrijving" van Chinese ingezetenen in Vietnam zou staken. Vietnam stelde: ,,Wat moet worden gestaakt is het verleiden en dwingen van Hoa's om naar China te vertrekken en niet de ,,verdrijving" van Hoa's, wat Vietnam nooit heeft gedaan."

Ook tijdens de tweede zitting, op 15 aug., werden geen vorderingen geboekt. De Vietnamese vice-minister Hoang Bich Son verklaarde toen: ,,Als de Chinese partij volhardt in het sluiten van de grensposten, zal die moeten ophouden de Hoa's ertoe aan te sporen aldaar te blijven om de orde in de grensgebieden te verstoren. Aan de andere kant moet die (ook) de Hoa's niet aansporen massaal naar Hanoi te trekken teneinde er ongeregeldheden te doen ontstaan. Het Vietnamese bestuur kan niet tolereren dat de sociale orde wordt verstoord."

Tijdens de derde zitting op 19 aug. deed Tsjoeng Hsi-toeng een voorstel om de kwestie van de Chinese ingezetenen in noordelijk Vietnam op te lossen. Dit voorstel bestond uit de volgende vier punten:

1. De Vietnamese zijde moet haar verkeerde praktijk staken nl. het discrimineren en het verbannen, vervolgen en verdrijven van Chinese ingezetenen en zij moet in de geest van het akkoord van 1955 tussen de Chinese en Vietnamese partijen gunstige omstandigheden scheppen voor hun voortgezette verblijf in Vietnam door net garanderen van hun legitieme politieke. economische. culturele en sociale rechten en beiangeri.

i De Vietnamese zijde moet afzien van illegale maatregelen om Chinese ingezetenen te dwingen tot het veranderen van hun nationaliteit en moet hen, in de geest van het akkoord van 1955 tussen de twee partijen. geleidelijk overhalen tot de procedure om vrijwillig de Vietnamese nationaliteit te aanvaarden via geduldige overreding en opvoeding De Chinese zijde zal, zoals steeds, de Chinese ingezetenen blijven aanmoedigen en adviseren de Vietnamese nationaliteit op vrijwillige basis te aanvaarden

3 Wat de Chinese staatsburgers betreft die door de Vietnamese zijde naar gebieden op Vietnamees grondgebied langs de Chinees-Vietnamese grens gedreven zijn en die daar gestrand zijn omdat zij niet de m- en uitreisformaliteiten hebben vervuld, moet de Vietnamese zijde trachten hen door overreding terug te sturen naar hun oorspronkelijke vestigingsplaatsen in Vietnam De Vietnamese zijde moet in het openbaar garanderen en maatregelen treffen dat hun persoonlijke veiligheid effectief wordt gewaarborgd en dat zij op correcte wijze weer een woonplaats krijgen nadat zij naar hun oorspronkelijke plaatsen van vestiging in Vietnam zijn teruggekeerd en zij moet hun levensonderhoud, werkverschaffing en bestaan zonder discriminatie waarborgen

4. Omdat de Vietnamese zijde een politiek van vervolging en verdrijving van Chinese ingezetenen voert in strijd met het akkoord van 1955 tussen de twee partijen, zijn meer dan 160000 mensen naar Chinees grondgebied gedreven, o w Vietnamese burgers van Chinese afkomst en enige Vietnamezen incl die van Vietnams nationale minderheden. Uit humanitaire overwegingen kon de Chinese zijde niet anders doen dan de noodzakelijke regelingen te treffen voor de opvang en hervestiging van al deze mensen. met inbegrip van de Vietnamese burgers Tav deze Vietnamese burgers is de Vietnamese zijde verplicht hen terug te nemen en passende regelingen te treffen om hen opnieuw in Vietnam te vestigen

De Chinese zijde is bereid deze kwestie in concreto met de Vietnamese zijde te bespreken De Chinese zijde is bereid hen alle nodige faciliteiten te verschaffen en hen op wellevende wijze over de grens te brengen

Tot de Chinese burgers die naar China teruggedreven zijn behoren vele families, die vele generaties lang in Vietnam heb-

ben gewoond en die zeer nauwe banden met het Vietnamese volk hebben Sommige van deze families zijn nu gescheiden Vele teruggekeerden hebben nog steeds nauwe verwanten in Vietnam De Chinese zijde mil ook faciliteiten verschaffen aan diegenen die naar hun oorspronkelijke verblijfplaatsen in Vietnam wensen terug te keren, zij spreekt de hoop uit dat de Vietnamese zijde passende regelingen zal treffen om hen op te vangen en weer te vestigen en dat zij zal afzien van discriminatie jegens hen

Tijdens de vierde zitting op 26 aug. protesteerde vice-minister Tsjoeng tegen het z.i. door de Vietnamese autoriteiten uitgelokte incident van de voorgaande dag. Hij verwees naar eerdere incidenten van 1, 8 en 11 aug. en concludeerde: „Aan de onderhandelingstafel hebt u (zijn Vietnamese ambtgenoot! vele prachtige woorden gesproken, maar daadwerkelijk hebt u vele gewelddadige incidenten weloverwogen op touw gezet. Die zijn steeds ernstiger geworden, telkens in hevigheid escalerend. (...) Waarheen voert u de onderhandelingen?"

Op 28 aug. werd Tsjoeng naar China teruggeroepen om verslag uit te brengen. Hij keerde op 4 sept. in Hanoi terug.

Op 7 sept. werden de onderhandelingen te Hanoi hervat voor de vijfde zitting. Bij die gelegenheid deed de Chinese vice-minister Tsjoeng Hsi-toeng twee suggesties ter regeling van de kwestie van de Chinese ingezetenen in zuidelijk Vietnam:

1 De Vietnamese regering moet onverwijld haar discriminatie alsmede verbanning, vervolging en verdrijving van Chinese ingezetenen in zuidelijk Vietnam staken. In het geval van die ontheemde Chinese staatsburgers die van vervolging hebben te lijden gehad en die zonder middelen van bestaan zijn, moet de Vietnamese regering hen toestaan terug te keren naar hun oorspronkelijke plaatsen van vestiging in Vietnam als zij dat wensen en beloven hen op passende wijze weer te vestigen Degenen, die illegaal zijn gearresteerd en gevangen zijn gezet, moeten onmiddellijk in vrijheid worden gesteld Illegaal in beslag genomen eigendommen, in het bijzonder middelen van bestaan, die door de arbeid van Chinese burgers zijn verworven, moeten worden teruggegeven of gerestituzeid, en het levensonderhoud van de massa der Chinese ingezeteneii moet worden gegarandeerd, zodat zij geen bange twijfel hoeven te koesteren over hun verblijf in zuidelijk Vietnam

2. In overeensteinming met de geest van het akkoord van 1955 tussen de twee partijen en in het licht van de huidige omstandigheden in zuidelijk Vietnam moet zowel de Chinese als de Vietnamese zijde trachten door opvoeding en begeleiding de geleidelijke aanvaarding door Chinese ingezetenen daar van de Vietnamese nationaliteit op vrijwillige basis tot stand te brengen Uitgaande van de afspraak dat de gedwongen naturalisatie onder het reactionaire Ngo Dinh Diein-regime niet zal worden erkend, zal de Chinese zijde het verlangen eerbiedigen van al degenen die de Vietnamese nationaliteit uit eigen vrije wil hebben aanvaard zowel vóór als na de bevrijding van zuidelijk Vietnam Teneiiide gunstige omstandigheden te scheppen voor de vrijwillige aanvaarding van de Vietnamese nationaliteit door Chinese ingezetenen, die dat nog niet hebben gedaan, moet de Vietnamese regering, gedurende een bepaalde periode, de aanpak volgen die zij t a v de Chinese ingezetenen in het noorden gevolgd heeft, nl hun een geliike behandeling toekennen, afzien van discriminatie en, middels geduldige overreding en opvoeding, hen begeleiden bij de procedure van het aanvaarden van de Vietnamese nationaliteit De Chinese zijde zal daarbij haar mewerk ng en bijstand verlenen en za! deze Chinese ingezetenen actief aanmoedigen en met klem adviseren de Vietnamese nationaliteit te aanvaarden in overeenstemming met haar consequente politiek.

Bij de zesde zitting op 12 sept. kwam de Chinese delegatieleider met vier ,,nieuwe voorstellen" voor een algehele regeling, die zich echter alleen voor wat betreft het derde voorstel onderscheiden van de vroegere formules.

1) Als eerste stap op de weg naar een regeling moet de Vietnamese zijde onverwijld haar discriminatie alsmede verbanning, vervolging en verdrijving van Chinese ingezetenen staken Het moet dre Chinese burgers, die door de Vietnamese zijde naar China terug zijn gedreven en die nu bereid zijn naar hun oorspronkelijke vestigingsplaatsen in Vietnam terug te keren, opvangen en regelingen treffen voor een passend hervestigingsbeleid van hen

2) Betreffende de Chinese ingezeteneii in Noord-Vietnam is de Chinese zijde, volgens de beginselen van bet akkoord van 1955 tussen de twee partijen, voorstander van hun aanvaarding van de Vietnamese nationaliteit op vrijwillige basis en zij moedigt dat, zoals voorheen, aan De Vietnamese zijde is verplicht de bepalingen van dat akkoord na te leven en gunstige omstandigheden te scheppen boor de Chinese ingezetenen om de Vietnamese nationaliteit te aanvaarden De enkele Chinese ingezetenen, die vasthouden aan het bezit van de Chinese nationaliteit, kunnen die krijgen na voltooiing van de noodzakelijke procedures

3) Betreffende de Chinese ingezetenen in Zuid-Vietnam stelt China voor dat de Chinese en de Vietnamese zijde een gezamenlijke verklaring uitgeven, waarin zij het decreet van het reactionaire Vietnamese regime van Ngo Dinh Diem, dat Chinese ingezetenen dwong de Chinese nationaliteit te aanvaarden illegaal te noemen en van nul en gener waarde verklaren
De Chinese zijde is bereid zich te houden aan de afspraak en beginselen van 1955, die tussen de twee partijen werden overeengekomen, bij het oplossen van de kwestie van de Chinese ingezetenen in Zuid-Vietnam
Betreffende de mensen van Chinese afkomst die de Vietnamese nationaliteit uit eigen beweging aanbaardden boor- of nadat het Ngo Dinh Diem-regime het bovengenoemde decreet publiceerde, zal de Chinese regering hun keus eerbiedigen en hen erkennen als Vietnamese burgers die niet langer de Chinese nationaliteit bezitten Zij, die vasthouden aan het bezit van de Chinese nationaliteit kunnen die krijgen na voltooiing van de noodzakelijke procedures.

4) Wat betreft de Chinese burgers, die in Noord- en Zuid-Vietnam verblijven en die de Chinese nationaliteit behouden, hoopt de Chinese regering dat de Vietnamese regering hun specifieke rechten en belangen zal waarborgen inzake werkgelegenheid, onderwijs, medische verzorging en andere welzijnsmaatregelen en zal afzien van discriminatie jegens hen.

Die vier Chinese voorstellen werden op 19 sept. tijdens de zevende zitting door de Vietnamese vice-minister Hoang Bich Son als zijnde van ,,geen praktische betekenis" verworpen.

Ook tijdens de achtste zitting op 26 sept. duurde de impasse voort. De Chinese delegatieleider kwam toen met het voorstel de besprekingen te verdagen. Hij stelde dat tijdens de hele duur van de besprekingen door Vietnam geen enkel principieel en constructief voorstel voor een allesomvattende regeling van de kwestie van de Chinese ingezetenen in Vietnam was ingediend en dat Vietnam daardoor de deur voor verdere onderhandelingen had dichtgegooid.

Tijdens de besprekingen had ook Vietnam voorstellen gedaan. Zo had Hoang Bich Son bij de derde zitting op 19 aug. voo gesteld dat beide partijen een gemeenschappelijke oproep zouden richten tot ,,die mensen die niet in staat zijn naar China te vertrekken" om naar huis terug te keren en hun normale bestaan te hervatten; op dit voorstel had Tsjoeng met zijn vier punten-plan gereageerd.

Tijdens de vijfde zitting op 7 sept. had Hoang Bich Son de volgende voorstellen ingediend: a) De Vietnamese regering doet een beroep op de Hoa's in Vietnam te blijven, terwijl China dan moet ophouden hen te gebruiken om zich in Vietnams interne aangelegenheden te mengen. b) Vietnamese staatsburgers van Chinese afkomst, die wensen te vertrekken, moeten daarvoor toestemming krijgen. c) Chinese staatsburgers die wensen te vertrekken moet dat eveneens worden toegestaan. d! Personen, die onlangs vanuit Vietnam naar China zijn vertrokken, moet geen toestemming worden verleend om terug te keren behalve in speciale gevallen, en China moet hen niet naar Vietnam terugdrijven.

Op 26 sept. stelde Tsjoeng Hsi-toeng dat Vietnam bij bovenstaande voorstellen de beschuldiging dat China

zich mengde in Vietnams interne aangelegenheden had gebruikt als voorwendsel voor anti-Chinese propaganda en had getracht zo de verdrijving van Chinese ingezetenen te rechtvaardigen.

Daarop gaf Hoang Bich Son ten antwoord dat er drie categorieën Hoa's en Chinese ingezetenen in Vietnam waren. Vietnam was bereid de besprekingen voort te zetten over mensen, die het als Vietnamese staatsburgers beschouwde en China als Chinese ingezetenen, ongeacht hun verschillende opvattingen. De twee andere categorieën betroffen de Chinese ingezetenen, die identiteitskaarten van Taiwan of Hongkong bezaten. en de vluchtelingen uit Cambodja. Hij suggereerde dat eerst de urgente kwestie van de Cambodjaanse vluchtelingen zou worden besproken. (Op 12 sept. had Hoang Bich Son gesteld dat de meerderheid van de Hoa's de Vietnamese nationaliteit had aanvaard, terwijl ruim 10.000 van de personen met identiteitskaarten uit Taiwan en Hongkong het Vietnamese staatsburgerschap in 1975 hadden geweigerd. Maar van deze categorie was sindsdien een groot deel naar andere landen vertrokken. Het aantal Chinese ingezetenen was volgens zijn zeggen nu wel tot bijna 30.000 opgelopen, maar dat was het gevolg van de komst van ca. 26.000 Chinese vluchtelingen uit Cambodja.)

Op 27 sept. vertrok de Chinese delegatie uit Hanoi naar China.

Verdere incidenten en *beschuldigingen*

Op 8 aug. 1978 meldde Vietnam dat Chinese veiligheidsbeambten bij de grenspost Bac Luan herriemakers onder de Chinese vluchtelingen daar hadden opgestookt om Vietnamezen te lijf te gaan met messen, stokken en stenen. Er zouden 20 Vietnamezen zijn gewond, van wie 10 ernstig. Bovendien hadden de herriemakers bijna 1000 vluchtelingen gedwongen de grens met China over te gaan, aldus VNA. Daarentegen berichtte het persbureau Nieuw China dat Vietnamees veiligheidspersoneel die dag Chinese vluchtelingen aan de Vietnamese kant van de brug over de rivier de Peiloen had aangevallen met messen en stenen, waarbij 14 mensen werden gewond, en meer dan 700 vluchtelingen over de brug naar China had gedreven.

Op 13 aug. maakte Nieuw China bekend dat Vietnamees veiligheidspersoneel in de avond van de 11de aug. en in de volgende nacht met waterkanonnen en traangas was opgetreden tegen meer dan 100 Chinezen, die in een hotel bij het station van Hanoi op evacuatie wachtten. De Chinezen zouden vervolgens zijn opgepakt en naar een onbekende bestemming zijn meegenomen.

Volgens VNA hadden ,,kwalijke elementen, opgehitst door de Chinese ambassade" geweld gebruikt tegen Vietnamees personeel. dat in het station dienst deed.

Voorts onthulde Hanoi op 13 aug. dat 37 Chinezen, geleid door vier militairen, op 10 aug. de Vietnamese provincie Ha-Tuyen waren binnengevallen; de invallers zouden boerderijen in brand hebben gestoken. Maar op 15 aug. meldde Nieuw *China* dat bij de Vietnamese ambassade in Peking was geprotesteerd tegen een inval van een gewapende Vietnamese patrouille op 10 aug. in de Chinese provincie Joennan.

Op 20 aug. beschuldigde *Nieuw* China Vietnamees veiligheidspersoneel ervan de vorige dag 200 à 300 Chinese vluchtelingen bij de Vriendschapspas de grens met China te hebben overgejaagd. De volgende dag maakte het Chinese persbureau melding van een incident op 12 aug. waarbij 21 Chinezen vanuit de gevangenis naar de rivier de Peiloen waren gebracht en daar, op 2 mijl van de grenspost, gedwongen waren de grensrivier over te steken, onder bedreiging met de dood.

Op 25 aug. vond bij de Vriendschapspas een incident plaats, waarbij doden vielen.

Volgens de Vietnamese versie zouden honderden met messen, stokken en stenen gewapende Chinese ,,vandalen", o.w. militairen en veiligheidsfunctionarissen in burgerkleding, de grens bij de Vriendschapspas zijn overgestoken en zouden zij Vietnamese functionarissen te lijf zijn gegaan. Daarbij zouden twee Vietnamezen, een grenswacht en een journalist, zijn gedood en 25 andere Vietnamezen zijn verwond, van wie 7 ernstig.

Volgens de Chinese versie echter hadden Vietnamese militairen en politiemannen Chinese vluchtelingen aangevallen met bajonetten, dolken, stokken en stenen.

Vier Chinezen zouden daarbij zijn gedood, terwijl vele anderen gewond raakten. Bovendien zouden meer dan 2.500 Chinese vluchtelingen over de grens zijn gejaagd, waarna hun bezittingen door de Vietnamezen in beslag werden genomen of vernietigd. (Zie foto pag. 764/3-'78).

Bovendien zouden volgens de Chinese versie tijdens het incident meer dan 200 man van het Vietnamese volksleger op Chinees grondgebied zijn doorgedrongen, waar zij zich op de Po Nien-rug hadden ingegraven. Deze bewering werd door het Vietnamese persbureau V N A op 30 aug. een ,,puur verzinsel" van de hand gewezen, en van Chinese zijde werd vervolgens geen melding meer gemaakt van de Vietnamese invallers.

Van Vietnamese zijde werd later gemeld dat 65 Hoa's op 23 okt. over de grens in de provincie Ha-Tuyen waren gestormd, nadat door Chinese autoriteiten gestuurde ..herrieschoppers" Vietnamese grenswachten met stenen hadden bekogeld.

Voorts berichtte Vietnam dat op 15 nov ruim 200 Hoa's, die de rivier de Peiloen vanuit de provincie Quang Ninh trachtten over te steken, door de Chinezen waren tegengehouden, waarna zij op een zandbank waren achtergebleven; de Chinezen zouden toen ruim 60 .herrieschoppers" hebben gestuurd. die Vietnamese grenswachten aanvielen en velen van heil verwondden. Volgens de Chinese versie echter had Vietnamees veiligheidspersoneel 236 Chinese burgers gedwongen de rivier door te waden.

Nog in een Chinese nota van 5 jan. 1979 werd gesteld dat de Vietnamese autoriteiten in de periode van 13-22 dec. bijna 7.000 ,,inwoners van Vietnam" naar het Chinese grondgebied hadden gedreven. China verlangde toen van Vietnam onmiddellijke stappen voor de terugkeer van die personen, met de garantie dat dergelijke incidenten niet meer voor zouden komen.

Vietnam meldt ,,Chinees *komplot*"

Het Vietnamese persbureau VNA meldde eerder dat op 5 sept. in Hi-Tsji-Minh-stad een ,,reactionair komplot" onder de Hoa's was ontdekt, die zich door de Chinese autoriteiten hadden laten ophitsen. Onder de dekmantel van drie organisaties — de „scholierenbond van Chinese patriotten", de ,,marxistisch-leninistische jeugdunie" en de ,,bond van overzeese Chinezen" — hadden de samenzweerders, voor het merendeel scholieren en studenten, onder leiding van radio-Peking en de Chinese ambassade in Hanoi plannen beraamd voor het ,,saboteren van de socialistische prestaties" in de Vietnamese hoofdstad. Ook zouden zij volgens verdere VNA-verklaringen het Vietnamese beleid hebben aangevallen, de Chinese theorie van de ,,drie werelden" hebben gepropageerd alsmede de onvermijdelijkheid van een wereldoorlog, en zij zouden geruchten hebben verspreid over een Chinese interventie in de strijd tussen Vietnam en Cambodja ten einde de Hoa's tot een vertrek naar China te dwingen.

Verdere grensincidenten

Vanaf september 1978 maakten zowel Vietnam als China herhaaldelijk melding van grensincidenten, waarbij in een aantal gevallen slachtoffers vielen. In verband hiermee werden door de Vietnamese regering protestnota's ingediend op 15 sept., 3, 15 en 21 okt., 3 en 8 nov., 15 en 26 dec. 1978 en 5, 13 en 19 jan. 1979 en door de Chinese regering op 18 sept., 26 okt., 7 nov., 13 dec. en 24 dec. 1978 (toen twee maal een nota werd verzonden) en op 18 jan. 1979.

Reeds op 3 sept had het Vietnamese ministerie ban buitenlandse zaken een gedetailleerde verklaring over de ,,agressieplannen" van China gepubliceerd Daarin werd gesteld dat China op 10, 15 en 23 aug ,,honderden vissersboten" naar de Vietnamese wateren had gestuurd Die hadden niet alleen de Vietnamese vissers gehinderd, maar ook de veiligheid van Vietnam bedreigd Tegelijk waren Chinese gevechtsvliegtuigen langs de grenzen gevlogen, waarbij zij het Vietnamese luchtruim boven de provincie Cao Lang en Quang Ninh hadden geschonden In de periode van 10 tot 25 aug waren talrijke militairen en politiemannen op verschillende plaatsen over de grens tot op Vietnamees grondgebied doorgedrongen

Zij hadden de bevolking mishandeld, wapens buitgemaakt en getracht Chinese enclaves te vormen, aldus de Chinese verklaring

Op 25 sept maakte het Vietnamese persbureau V N A bekend dat China langs de grens met Vietnam ,,hele infanteriedivisies, uitgerust met duizenden stuks artillerie en honderden tanks en pantserwagens en honderden gevechtsvliegtuigen" had gestationeerd Ook zouden ,,verschillende types schepen provocerende manoeuvres uitvoeren in de territoriale wateren" van Vietnam

Op 27 sept. beschuldigde het persbureau N i e u w C h i n a Vietnam ervan zijn ,,anti-China-campagne te intensiveren" en een ,,oorlogsatmosfeer" te kweken. In het grensgebied zou Vietnam zijn ,,oorlogsvoorbereidingen" hebben geïntensiveerd

In de Vietnamese nota van 15 okt. werd gesteld dat Chinese militairen twee Vietnamese grenswachten hadden doodgeschoten en een Vietnamees kaderlid hadden ontvoerd in de provincie Hoang Lien Son op 13 oktober De Chinese zaakgelastigde in Hanoi verklaarde niets van dit incident te weten, maar in een Chinese nota van 1 dec. werd gesteld dat de betrokken functionarissen de twee grenswachten hadden doodgeschoten en vervolgens politiek asiel in China hadden gevraagd

Op 18 okt beschuldigde Vietnam China ervan in de laatste dagen duizenden militairen en politiemannen over de grens in de provincie Cao Lang te hebben gestuurd

In de Chinese nota van 26 okt werden o m de volgende ,,feiten" vermeld Op 20 sept waren meer dan 40 gewapende Vietnamezen het gebied van Noengtsjiao en Noenghei binnengedrongen en zij hadden daar ruim twee uur Chinese grenswachten ingesloten. Op 29 en 30 sept. stuurde Vietnam een strijdmacht van ca. 1200 nian naar het gebied van Pingmeng in de provincie Kwangsi, waar zij met machinegeweren in de lucht schoten en stenen wierpen naar scholen en andere gebouwen, waardoor drie Chinezen werden gewond

Volgens de Vietnamese nota van 3 nov hadden Chinese militairen op 1 nov een eenheid van de Vietnamese militie tot in de Vietnamese provincie Cao Lang achtervolgd, maar de Chinezen waren vervolgens gedwongen zich terug te trekken. Volgens de nota waren zes Chinezen gedood en zou het treffen ook aan Vietnamese zijde mensenlevens hebben gevergd In de Chinese nota van 7 nov werd verklaard dat de Vietnamese militie een Chinese commune in Kwangsi had aangevallen waarbij 12 personen wercleri gewond en 8 ontvoerd — van wie 6 naderhand zouden zijn vermoord

In de Chinese nota van 13 dec werd gemeld dat twee Chinese trawlers op 9 dec door vijf Vietnamese schepen waren aangevallen hij het eiland Paisuyen voor de kust van Kwangsi Bij de Vietnamese beschieting was een Chinees gedood Volgens de Vietnamese versie hadden vijf Chinese schepen op Vietnamese trawlers gevuurd, die daarop terugschoten (Eerder had Vietnam gemeld dat een Vietnamese visser op 12 sept was gedood bij een beschieting door een Chinees schip voor de kust van Mong Cai) Ook werd in de Chinese nota ban 13 dec bericht dat een Chinees bij een familiebezoek in de provincie Cap Lang door gewapende Vietnamezen was doodgeschoten

In de twee Chinese nota's van 24 dec. werd melding gemaakt van beschietingen door Vietnam van de Chinese grenspost Liaohang op 10 en 14 dec, waarbij binnendringende Vietnamese militairen mijnen legden die de dood van een Chinees tot gevolg hadden Ook was sprake van een Vietnamese inval op 23 dec in de provincie Kwangsi, waarbij 9 Chinezen werden gedood of gewond en drie invallers werden doodgeschoten Maar volgens de Vietnamese nota van 26 dec. die de Chinese versie tegensprak, waren op 23 dec 4 Vietnamese grenswachten ontvoerd Volgens latere Vietnamese berichten zou op 28 dec een Vietnamese soldaat zijn gedood door binnenvallende Chinese troepen en nog een op 3 jan 1979

N i e u w C h i n a berichtte op 4 jan. dat ,,meer dan 20" Chinezen bij incidenten in de voorgaande maand waren gedood of gewond.

Nieuwe Chinese ambassadeur

Ondanks de gespannen betrekkingen maakte *Nieuw China* op 4 dec. bekend dat de grensexpert Yang Kung-su als nieuwe Chinese ambassadeu naar Hanoi was vertrokken als opvolger van de om gezondheidsredenen op 15 juni teruggeroepen Tsjen Tsji-fang (pag. 450/3-'78). Yang overhandigde op 9 dec. zijn geloofsbrieven.

Spoorwegverkeer gestuukt

Op 22 dec. maakte het Chinese ministerie van spoorwegen bekend dat alle personen- en goederenverkeer via de internationale spoorlijn tussen China en Vietnam was opgeschort als gevolg van ernstige defecten aan een 300 meter lang traject in het grensgebied. Het Vietnamese ministerie van transport verklaarde dat de betrokken sectie op Vietnamees gebied lag, hetgeen op 31 dec. door China werd ontkend.

Op 4 jan. stelde radio-Hanoi dat de Chinezen bij reparatiewerkzaamheden in 1955 opzettelijk het knooppunt meer dan 300 meter op Vietnamees gebied hadden verlegd. In een Chinese nota van 19 jan. werd de opschorting van het spoorwegverkeer geheel aan Vietnam geweten. Verlangd werd dat Vietnam al zijn illegale activiteiten aan de Chinese kant van het grensspoorwegknooppunt staakte, alsmede alle gewapende provocaties en inbreuken op China's soevereiniteit en territoriale integriteit.

Vietnamese burgers vluchten uit de provinciehoofdstad Lang Son, weg van het strijdtoneel tussen Vietnamese en Chinese troepen.

Chinese waarschuwingen aan Vietnam. Groeiende spanning aan Chinees-Vietnamese grens voor Chinese inval

Totaal onverwacht kwam de Chinese invasie in Vietnam niet. Voor het uitbreken van de vijandelijkheden hadden de Chinese leiders verscheidene waarschuwingen aan het adres van Vietnam geuit, terwijl ook het versterken van de Chinese troepen langs de grens met Vietnam door buitenlanders werd waargenomen.

De Chinese regering gaf op 7 jan. een verklaring uit, waarin „Vietnams agressieve oorlog tegen Democratisch Cambodja" scherp werd veroordeeld en waarin steun werd uitgesproken aan het Cambodjaanse volk bij het voeren van de oorlog tot verdediging van hun natie.

In de partijkrant Volksdagblad van 9 jan. stond een commentaar, waarin Vietnam ervan beschuldigd werd een agressieve oorlog tegen Cambodja ontketend te hebben en op 7 jan. Phnom Penh te hebben bezet. De Vietnamezen werden hierbij gesteund, met munitie, geld, materiaal en propaganda, door de Sowjet-Unie, die hierbij haar streven naar grote-mogendheidhegemonie duidelijk maakte en Vietnam daarbij in Zuidoost-Azië als pion gebruikte.

Op 14 jan. gaf de Chinese regering een verklaring uit, waarin zij opnieuw steun toezegde aan het Cambodjaanse volk. Gezegd werd, dat het bewind van Pol Pot ,,de ware vertegenwoordiger en de enige wettige regering" van Cambodja is. Van het nieuwe bewind in Phnom Penh werd gezegd, dat het een ,,haastig in elkaar gezette marionet en speelgoed van de Sowjet-Unie en Vietnam" was en ,,volstrekt illegaal".

In het Volksdagblad van 15 jan. werd in een hoofdartikel gezegd, dat het Cambodjaanse volk het breedste nationale, democratische en verenigde front zou vormen om de Vietnamese ag essors te verdrijven.

Gedurende zijn bezoek aan de VS heeft de Chinese vice-premier zich meerdere malen over Vietnam uitgelaten.

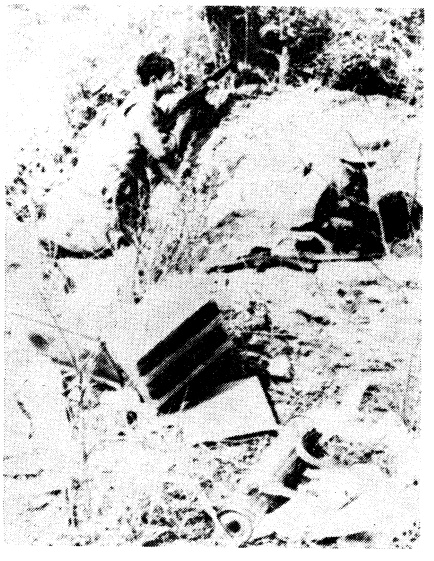
Op 31 jan. gebruikte vice-premier Deng de lunch met een aantal Amerikaanse journalisten, die hem o.a. over Vietnam vragen stelden. De vice-premier zei toen o.m.: ,,De rol, die de Vietnamezen spelen, zal zelfs nog erger zijn dan de Cubanen. Wij noemen de Vietnamezen de Cubanen van het Oosten. Als je hun niet een paar noodzakelijke lessen leert, helpt het niet."

Ook gedurende Dengs aansluitende bezoek aan Japan op 6 en 7 febr. liet Deng zich in die zin uit. In een gesprek met de Japanse premier Ohira op 7 febr. zei Deng, dat Vietnam moest worden gestraft voor zijn daden.

Later die dag, op bezoek bij expremier Kakuei Tanaka, zei Deng, dat China overwoog actie te ondernemen, zelfs als dat met enig risico gepaard zou gaan. ,,Het zal een beheerste actie van minimale noodzaak zijn. De Chinezen laten nooit na te doen, wat zij zeggen dat zij zullen doen," aldus Deng.

Amerikaanse woordvoerders maakten op *26* jan. bekend dat de Amerikaanse regering de Chinese leiders had laten weten, dat zij de situatie aan de Chinees-Vietnamese grens als gevaarlijk beschouwde, na de ,,aanzienlijke toename" van Chinese troepen, die in dat gebied geconstateerd was.

In het weekend van *27* en 28 jan. heeft de Amerikaanse ambassadeur in Moskou aan de vice-minister van buitenlandse zaken een boodschap van de Amerikaanse regering overhandigd. De inhoud ervan is niet officieel bekend gemaakt, maar volgens diplomaten van verschillende Westelijke ambassades in Moskou bevatte de boodschap de verzekering, dat de VS een Chinese inval in Vietnam zouden afkeuren, alsmede een oproep aan de SU zich niet te mengen in een oorlog tussen China en Vietnam, als het zover mocht komen.

Leden van het derde bataljon van de 10-de compagnie van het regionale leger in de provincie Lang Son verdrijven de Chinese vijand van de Cay Xanh-heuvels naar het dorp Tam Lung in het Van Lang-district. Aldus meldt het Vietnamese persbureau V N A bij deze foto van 20 febr.

Het Japanse dagblad Asahi *Shimbun* meldde op 5 febr., dat het van Amerikaanse regeringsfunctionarissen en uit inlichtingenkringen in Washington had vernomen, dat China op zeer korte termijn een aanvalsactie tegen Vietnam zou ondernemen.

Volgens *Asahi Shimbun* had China 10 divisies, 150 gevechtsvliegtuigen en grote aantallen pantservoertuigen langs de grens met Vietnam samengetrokken.

Ket Japanse persbureau Kyodo meldde op 5 febr.. dat China een nieuw militair commando had gevormd in Sinkiang aan de grens niet de SU. Dit zou bedoeld zijn om een eventueel Russisch offensief op te vangen, dat gelanceerd zou kunnen worden om de druk op Vietnam te verlichten.

Op 9 febr. werden zowel uit Washington als uit Moskou bezorgde geluiden gehoord over de ontwikkelingen in de verhouding tussen China en Vietnam.

De Verenigde Staten zullen ,,niet deelnemen aan de strijd tussen communistische landen" zei de Amerikaanse regeringswoordvoerder Tom Reston ,,Wij blijven bezorgd over een mogelijke Chinese aanval op Vietnam, zoals wij bezorgd blijven over aanhoudende gevechten tussen Cambodjaanse en Vietnamese strijdkrachten", zei Reston Een en ander kan in de visie van de Amerikaanse regering ,,uitmonden in een uitgebreider conflict, zowel naar ruimte als naar tijd"

Het Russische partijblad P r a w d a schreef dat China ,,met (demonstratieve) militaire voorbereidingen aan zijn grens niet Vietnam" openlijke druk wil uitoefenen op Vietnam en van plan is ,,een agressie te plegen tegen het Vietnamese volk"

In het weekend van 10 en 11 febr. heeft de Vietnamese minister van buitenlandse zaken, Nguyen Duy Trinh, een brief gestuurd aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, waarin hij China ervan beschuldigde .,koortsachtig bezig te zijn met de voorbereiding van een oorlog tegen Vietnam". Volgens Ti-inh hadden de Chinezen daartoe twintig divisies, honderden vliegtuigen en veel pantservoertuigen langs de grens geconcentreerd.

Tegelijk maakte radio-Hanoi melding van voortdurende grensschendingen dooi Chinese troepen. Volgens de radio waren er dat weekend ,,honderden Chinese militairen" Vietnam binnengedrongen.

China antwoordde Vietnam indirect met een radio-uitzending, waarin Hanoi werd gewaarschuwd niet

doof te blijven voor de Chinese uitspraken van de laatste tijd. Vicepremier Li Xianriian (Li Hsiennien), wiens verklaring door de radio werd aangehaald, wees daarbij op de intensivering van de Vietnamese provocaties". ,,Het Chinese volk is hierover zeer verontwaardigd", voegde hij eraan toe.

Eerder had China een nieuwe, krachtige protestnota gestuurd naar Hanoi. Daarin worden de Vietnamezen ervan beschuldigd opnieuw op Chinees grondgebied te zijn doorgedrongen en er soldaten en burge s te hebben gedood. In de vooraf gegane paar weken zouden daarbij 70 Chinezen zijn omgekomen.

Volgens het Japanse persbureau Kyodo, dat de protestnota bekendmaakte, was dit de scherpste nota die China tot nog toe aan Hanoi heeft gezonden. Het zou, zo meent Kyodo, wel eens ,,de laatste waarschuwing kunnen zijn alvorens China een militaire strafexpeditie tegen Vietnam onderneemt".

Het Vietnamese persbureau berichtte op 13 febr., dat VN-secretarisgeneraal Waldheim de situatie aan de Chinees-Vietnamese grens ,,zeer ernstig" achtte, Rij had beloofd bet probleem ,,aandachtig te onderzoeken".

Op 14 febr. heeft Vietnam een beroep gedaan op ,,alle bevriende landen" tijdig tussenbeide te komen ten einde te verhinderen, dat China een oorlog tegen Vietnam begint. In een verklaring van het Vietnamese ministerie van buitenlandse zaken weid Peking ervan beschuldigd zijn troepen aan de grens met Vietnam te verste ken, zijn ,,gewapende provocaties" op te voeren en zich voor te bereiden op een oorlog.

Hanoi meldde, dat sinds begin vorig jaar 2.158 maal de grens was geschonden. Voor afgelopen jaar worden 583 ,,gewapende provocaties" gemeld, waarbij meer dan 40 Vietnamezen zijn gedood.

Radio Peking meldde op 14 febr., dat de Chinese grenswacht in een ,,tegenaanval uit zelfverdediging" enkele heuvels had veroverd, die eerder door de Vietnamezen waren bezet. Radio-Hanoi berichtte tegelijkertijd, dat honderden Chinese militairen na het oversteken van de grens in de p ovincie Lang Son op 200 meter binnen Vietnamees gebied bezig waren met o.a. het aanleggen van loopgraven.

De Chinese regering heeft op 16 febr. bij Vietnam geprotesteerd tegen ,,30 grensschendingen" en met represailles gedreigd als er geen einde zou komen aan de ,,barbaarse wreedheden". Eerder op de dag had Vietnam een Chinese aanval op een grensdorp gemeld en had Peking bericht over botsingen op Chinees grondgebied, waarbij drie slachtoffers gevallen zouden zijn.

De Chinese regering rs uiterst verontwaardigd over de ernstige incidenten, die herhaaldelijk door de Vietnamese autoriteiten aan de grens worden uitgelokt", aldus het Chinese protest. Daarin werd ook gesteld dat Vietnam ,,grote aantallen" militairen de grens over had gezonden om landmijnen te plaatsen, treinen in brand te steken en grensposten en dorpen aan te vallen Tegelijk werd melding gemaakt ran ,,30 grensschendingen' tussen 8 en 12 februari Zoals gebruikelijk werd Hanoi gewaarschuwd dat het ,,de volledige verantwoordelijkheid draagt voor alle gevolgen" van de grensacties

Op 17 febr. begon het Chinese leger de invasie in Vietnam.

Verloop *van* de strijd

Be ichtgeving over het feitelijke verloop van de strijd wordt bemoeilijkt, doordat de berichten van het front schaars zijn en bovendien niet door onpartijdige bronnen kunnen morden bevestigd.

Volgens een in Hanoi gestationeerde correspondent van het Japanse communistische dagblad Akahata zouden Chinese soldaten op punten in vrijwel alle noordelijke Vietnamese p ovincies de grens zijn overgestoken.

Na de eerste twee dagen van gevechten zouden de Chinezen in de provincie Lang Son, niet ver van de golf van Tonkin, met tanks, artillerie-eenheden en gevechtsvliegtuigen tot 20 km diep Vietnamees gebied binnengedrongen zijn. In de provincie Chau bij de grens met Laos zouden zij met 30 tanks tot een punt op 48 km van de grens gekomen zijn. Ook uit andere berichten kan worden afgeleid, dat de Chinese strafexpeditie althans in het begin op deze ver uiteen gelegen westelijke en oostelijke provincies geconcentreerd was.

De Vietnamese radio meldde op 19 febr., dat de Noordoostelijke spoorweg-voorpost Dong Dang en de districtshoofdstad Muong Khuong, beide op 10 km van de grens, door de Chinezen waren ingenomen. Volgens radio-Hanoi was toen echter de Chinese opmars tot staan gebracht. Ook zouden duizenden Chinese militairen buiten gevecht zijn gesteld.

Een functionaris van het ministerie van buitenlandse zaken in Peking deelde op 20 febr. aan het corps diplomatique mee, dat de Chinese troepen zich zouden gaan terugtrekken, omdat het doel van de missie was bereikt. Later op die dag werd deze mededeling echter ingetrokken.

De Japanse minister van buitenlandse zaken, Sonoda, meldde op 20 febr., dat er nog steeds gevochten werd in het grensgebied. Hij gaf geen bron voor zijn verklaring. Hij zei ook nog. dat de Chinezen tussen 10 en 20 km op Vietnamees gebied waren doorgedrongen.

Gelijktijdig meldde Hanoi, dat het China een ,,bloedneus" had toegebracht. Volgens Hanoi waren 3.500 soldaten van de Chinese invasiemacht gedood of gewond en waren er 80 tanks buiten gevecht gesteld. Op 21 febr. meldden Vietnamese diplomaten, dat de Chinese legers op sommige punten tot 20 km op Vietnamees gebied gevorderd waren. Uit Chinese militaire bron werd op die dag vernomen, dat op de eerste twee dagen van de invasie 10.000 Vietnamezen waren gedood of gewond. In dezelfde periode zouden 2.000 a 3.000 Chinese militairen zijn uitgeschakeld.

Radio-Hanoi berichtte op 21 febr.. dat 7.000 Chinezen waren gedood of gewond, van wie alleen al 2.000 op 20 febr.

Een Japanse correspondent meldde op 21 febr. uit het grensgebied, dat duizenden zwaar gewapende Vietnamese militairen optrokken tegen de Chinezen. Vanuit de stad Lang Son berichtte deze Japanner, dat de weg naar de grens overladen was met voertuigen, die soldaten, wapens en munitie vervoerden. Op 20 febr. hadden zegslieden van de Vietnamese ambassade in Peking al meegedeeld, dat Vietnam een tegenoffensief begonnen was. Vietnam zou bovendien luchtaanvallen uitvoeren op wat de Chinese infrastructuur genoemd werd.

Op 22 febr. werd in Peking gemeld, dat Chinese troepen zich op 28 km van de grens met China hadden ingegraven op Vietnamees gebied. De correspondent in Hanoi van de Japanse communistische krant *Aka*hata berichtte die dag, dat de stad Lao Cai in Chinese handen gevallen was.

Voorts zouden volgens Akahata de Chinese troepen oprukken naar Cao Bang in het noordoosten van Vietnam en naar Lao Bang. De opmars naar Cao Bang zou door een Vietnamees tegenoffensief tijdelijk tot staan zijn gebracht. (AP, UPI, AFP, Reuter, *NRC/H'blad,* Le Monde, The Guardian, NZZ, FAZ, De *Volks*krant)

(*Voortzetting volgende* aflevering)

WEST-EUROPA

BELGIË

PARA'S NAAR ZAÏRE

De regering heeft op 2 febr. beslist een legercontingent van ongeveer 250 para's naar de militaire basis van Kitona in Zaïre te sturen. De beslissing werd op 6 febr. officieel bekendgemaakt. Gezegd werd dat de para's niet op manœuvre zouden gaan naar Schotland, zoals aanvankelijk de bedoeling was, maar op 12 febr. naar Zaïre zouden worden overgevlogen om er, in het kader van de versterkte militaire samenwerking tussen beide landen, gedurende een viertal weken bij de versnelde opleiding van het Zaïrese leger te helpen.
Vóór de officiële mededeling had minister van buitenlandse zaken Simonet dezelfde dag op een discrete ,,briefing" voor de pers verduidelijkt, dat de beslissing mede uitgelokt was door een telex, uitgaande van de Belgische ambassade in Kinsjasa, waarin gewag gemaakt werd van toenemende sociale onrust onder de bevolking van de Zaïrese hoofdstad en van mogelijke, gewelddadige incidenten, die een gevaar zouden kunnen betekenen voor de 25.000 buitenlanders, onder wie 8.000 Belgen, die in Kinsjasa verblijven.
Ondervraagd door de journalisten weigerde premier Vanden Boeynants op de avond van 6 febr. te bevestigen, dat de para's uitgestuurd werden met het oog op eventuele onlusten; hij situeerde de para-zending in het raam van de gewone militaire samenwerking met Zaïre en verklaarde niets af te weten van toegenomen spanningen of van gevaar voor de blanken in Zaïre.
Na de kabinetsraad van 9 febr. herhaalde hij die interpretatie van de beslissing maar wees er tevens op dat de para's vanuit Kitona, in geval van onlusten, binnen het uur in Kinsjasa kunnen zijn, terwijl zij vanuit Brussel 72 uur nodig hebben om de Zaïrese hoofdstad te bereiken.
De beslissing om de para's te sturen werd goedgekeurd door de leiding van de Parti Socialiste, maar lokte negatief commentaar uit vanwege de Vlaamse socialistische voorzitter Van Miert, die daarvoor door de Zaïrese ambassadeur te Brussel, Inonga, in een communiqué gelaakt werd. Afwijzende reacties op het sturen van de para's kwamen ook van de communistische partij, het Rassemblement Wallon, de Volksunie-Jongeren en het linkse Algemeen Belgisch Vakverbond.
In Kinsjasa liet president Moboetoe weten, dat de beslissing paste in het raam van de versterkte militaire samenwerking met België. Hij logenstrafte de berichten over sociale spanningen en onlusten in de hoofdstad.

STAATSLENING

De inschrijvingstermijn voor de staatslening 1979-1987, die werd uitgegeven tegen een nominale rente van 9%, werd op 1 febr. vervroegd afgesloten. De lening bracht 65,5 mrd fr. op, wat ongeveer 5 mrd meer was dan de regering verwacht had. De banken en de particuliere spaarinstellingen namen 52,5 mrd fr. vast over. Bij de openbare kredietinstellingen en bij de Nationale Bank werd voor 13 mrd fr. ingeschreven.

KRANTEPRIJS VERHOOGD

De verkoopprijs van de kranten werd m.i.v. 5 febr. van 10 op 12 fr. gebracht. De vorige prijsverhoging dateert van 13 okt. 1975. Sindsdien was het indexcijfer van de consumptieprijzen gestegen van 107,77 tot 130,86 punten of een stijging niet 21,4%. Aanvankelijk had de Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers slechts een verhoging met 1 fr. op het oog, maar ten gevolge van de eisen van de dagbladverkopers werd uiteindelijk besloten tot een verhoging met 2 fr.

(Vor. ber. pag. 676/3-1975)

ITALIE

REGIONALE EN GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Op 25 juli 1978 zijn in het Aosta-dal en in Friuli/Giulio-Venezia, twee gebieden met een speciale status, verkiezingen gehouden voor de regionale parlementen. Daarnaast werden in deze gebieden gemeenteraadsverkiezingen gehouden.
In beide gebieden werd winst geboekt door politieke partijen die opkomen voor de eigen identiteit van de gebieden en wel in het Aosta-dal de Union Valdotaine en in Friuli de Movimento friulano. Zij zagen het percentage van de op hen uitgebrachte stemmen stijgen van resp. 11,6 bij de laatste regionale verkiezingen tot 24,7 en van 3 tot 4,6.
Bij gemeenteraadsverkiezingen in Triëst werd de Lista per Trieste zelfs de grootste partij.
De grote nationale partijen, de Democrazia cristiana en de communisten, leden vergeleken met de parlementsverkiezingen van 1976 verlies. In vergelijking met de laatste regionale verkiezingen wisten zij zich echter aardig te handhaven.
De stemmenpercentages van de grote partijen zijn: in Friuli kregen de DC 39,7% en de communisten 21,8%; in het Aosta-dal de DC 21,8% en de PCI 19,5%.
Vergeleken hiermee zijn vooral de socialisten teruggelopen. In Friuli met 2,7% naar 9,5% en in het Aosta-dal met 4,9% tot 3,6%.
In Friuli heeft de Democrazia cristiana vooral in het gebied dat enige jaren geleden door een zware aardbeving werd getroffen (pag. 331/3-'76) haar positie gehandhaafd.
De zetelverdeling in de regionale raad is als volgt: DC 26 zetels (onveranderd), PCI 14 (+1), socialisten 4 (—4), sociaal-democraten 3 (—1).
De Republikeinen en de Sloweense Unie behielden hun zetel. De Movimento friulano kreeg ondanks de stemrnenwinst toch maar 2 zetels. Extreem links won, evenals in het Aosta-dal. In de regionale raad van Friuli is zij met 2 zetels vertegenwoordigd. De Lista per Trieste zal met een fractie van 4 man vertegenwoordigd zijn.
De zetelverdeling in de regionale raad van het Aosta-dal is als volgt: de Union Valdotaine 9 zetels, de DC 7 zetels, de Volksdemocraten, een linkse afsplitsing van de DC, 4 zetels, socialisten 1 zetel.
De grootste verandering deed zich voor bij de gemeenteraadsverkiezingen in Triëst. De Lista per Trieste kreeg 27,4% van de stemmen en werd daarmee de grootste partij in de stad. Zij heeft nu 18 zetels in de gemeenteraad, de DC 17 zetels (—5), de communisten 12 (—1), socialisten 2 (—2), de neo-fascisten 4 (—4), sociaal-democraten 1 (—1), republikeinen 1 (—2), de liberalen, die 4 zetels hadden, verdwenen geheel uit de gemeenteraad. De radicalen kwamen voor het eerst in de raad met 3 zetels.
De winst voor de Lista per Trieste werd verklaard uit de wijdverbreide ontevredenheid over het Italiaans-Joegoslavische Verdrag van Osimo (pag. 624/2-'77) dat o.a. voorziet in een industriële vrije-vestigingszone in het Karstgebergte achter Triëst.

Overwinning Siidtiroler Volkspartei bij verkiezingen in *Südtirol*

Op 19 nov. 1978 vonden in de provincies Südtirol en Trentino, die

samen de autonome regio Trentino/ Alto Adige vormen, verkiezingen plaats voor de provinciale parlementen. Deze parlementen leveren weer de leden voor het regionale parlement

Sudtirol heeft in de afgelopei? 5 jaar op grond van de regelingen van het autonoiniestatuut grote bevoegdheden op economisch, sociaal en cultureel gebied gekregen, evenals de provincie Trentino In '69 werd eindelijk een regeling gevonden voor het al jaren slepende probleem van de Duitstalige inwoners van het district Treiitino-Alto Adige in het noorden van Italie grenzend aan Oostenrijk Besloten werd toen dat het district Trrntino-Alto Adige weer opgesplitst zou worden in twee provincies en wel in Sudtirol met een voornamelijk Duitstalige bevolking en de provincie Trentino met een merendeels Italiaans sprekende bevolking (pag 27-3 70) Beide provincies kregen uitgebreide bevoegdheden en het zwaartepunt zou op de beide landdagen in Sudtirol en Trentino liggen Slechts zaken van ondergeschikt belang zouden door het regionale parlement geregeld worden

In de afgelopen jaren hebben beide provincies hun zelfbestuur op talrijke terreinen weten te verwezenlijken Een kardinaal punt is echter nog steeds niet geregeld de gelijkstelling van het Duits met het Italiaans als officiele taal bij politie en rechterlijke macht

De verkiezingen van 19 nov. resulteerden voor wat betreft de provincie Sudtirol in een overwinning voor de Sudtiroler Volkspartei van Silvius Magnano. Zij kreeg 71,27% van de stemmen, een winst van meer dan 15%. Zij heeft nu 21 zetels in het 34 leden tellende parlement. De christen-democraten vielen terug van 14 op 10,8% (van 5 naar 4 zetels). De socialisten verloren 1 zetel en hebben nu nog maar 1 afgevaardigde. De communisten kwamen op 3 zetels. Een nieuwkome in het provinciale parlement was de partij Nieuw Links, die 1 zetel kreeg. De Sudtiroler Sozialdemokraten, een afsplitsing van de SVP, ging van 2 naar 1 zetel terug, een rechtse groepering kreeg 1 zetel. Sociaal-democraten en neofascisten kregen beide 1 zetel.

Volgens waarnemers heeft de Südtiroler Volkspartei haar succes te danken aan de nu al jaren onverminderd voortdurende economische welvaart in de provincie en aan haar anti-communistische koers. Een aanwijzing daarvoor zou zijn dat de partij in de provinciehoofdstad Bozen (Bolzano), waar een grote Italiaans sprekende bevolkingsgroep woont, nu de grootste partij is geworden. Vele Italiaans sprekenden zouden hun stem op de SVP uitgebracht hebben. Hetzelfde geldt voor Merano.

In de provincie Trentino bleef de christen-democratische partij de grootste, maar zij verloor haar meerderheidspositie. Zij ging terug van 55 naar 49% en heeft nu 18 van de 36 parlementszetels. Verrassend was hier de winst van de Partito popolare Ti-entino Tirolese, die van 9 naar 15% steeg en 5 afgevaardigden heeft. De partij is een conservatieve autonomistische afsplitsing van de christen-democratische partij.

De communisten wonnen één zetel en kwamen op 4, de socialisten zakten naar 3 zetels. De sociaal-democraten zakten van 2 naar 1 zetel. Liberalen, republikeinen en neofascisten kregen elk 1 zetel. Nieuw Links en de Democrazia proletaria kregen elk 1 zetel.

Communisten en christen-democraten verliezen bij gemeenteraadsverkiezingen

Bij gemeenteraadsverkiezingen in december '78 en januari '79 hebben de communisten en de christen-democraten verliezen geleden. Hoewel de verkiezingen plaats vonden in kleinere gemeenten, en van relatief weinig betekenis waren, besteedde de pers er nogal wat aandacht aan, omdat ze een graadmete zouden zijn voor de populariteit van de beide grote politieke partijen, wat gezien de toen dreigende rege ingscrisis (pag. 124 e.v.) niet zonder betekenis was.

Begin december '78 werden verkiezingen gehouden voor de gemeenteraden van Cava de'Tirreni bij Salerno, Desenzano aan het Gardameer en Martinsicuro.

In alle drie gemeenten boekten christen-democraten en socialisten winst en verloren de communisten. Half januari '79 waren er verkiezingen in Legnano in de provincie Verona, Trecate in de provincie Novara en in Villa Minozzo in de provincie Reggio Emilio. De uitslag gaf hier weer een andere trend te zien en wel handhaving of verbetering van de positie van de communistische partij, verlies voor de christen-democraten en lichte verbetering van de positie van de socialisten. (FAZ, NZZ, Le Monde)

NIEUWE LEIDING SOCIAAL-DEMOCRATEN

Op 21 oktober '78 heeft de sociaaldemocratische partij van Italië, die met 15 afgevaardigden in de Kamer van Afgevaardigden is vertegenwoordigd een nieuwe partijleider gekozen. Het werd de in '35 geboren Pietro Longo, die al enige tijd vice-secretaris van de partij was. De verkiezing is een gevolg van een verschuiving van de krachtenverhouding binnen de partij. Longo volgde Romita op, die ongeveer 2 jaar de partij heeft geleid. Saragat, de vroegere president van de republiek en jarenlang leider van de partij, heeft nog pogingen ondernomen om Romita te redden, maai. tevergeefs.

Longo kreeg 19 van de 31 stemmen. Verder werd besloten een politbureau in te stellen dat onder de leiding van Saragat komt Nieuwe vice-secretaris wordt de afgevaardigde Di Giesi, terwijl de met Longo verbonden tweede vice-secretaris Nicolazzi fractieleider wordt.

Longo heeft verklaard te zullen streven naar nauwere samenwerking met de socialistische partij van Craxi. De sociaal-democraten hebben zich in '69 van de PSI afgescheiden, omdat ze het niet eens waren met de toenaderingspogingen van deze tot de communistische partij. Sedert de laatste verkiezingen, waarbij de sociaal-democraten 14 zetels verloren, zijn er weer stemmen opgegaan in de partij nauwer met de socialisten te gaan samenwerken om zo niet-communistisch links te versterken. Een verwijt aan de vroegere partijleider Romita was dat hij door zijn wisselvallige koers deze toenadering bemoeilijkte. (FAZ, *NZZ)*

NIEUWE SECRETARIS RADICALE PARTIJ

Begin novemebr '78 is de 31-jarige in Brussel woonachtige Fransman Jean Fabre tot secretaris van de Italiaanse Radicale Partij gekozen. De Radicale Partij, die met 4 zetels in het parlement vertegenwoordigd is, wekt door haar nonconformistische opstelling veel opzien in het Italiaanse politieke leven. De partij zet zich vooral in voor minderheidsgroepen zoals vrouwen, homoseksuelen en dienstweigeraars. Zij heeft de aanzet gegeven tot referenda over de echtscheidingswet en de abortus en organiseerde acties tegen kerncentrales. Zij is van plan binnenkort een trein voor ,,de vrede en de ontwapening" van Brussel naar Warschau te laten rijden.

De naam van Fabre werd op het partijcongres naar voren geschoven door een groep pacifisten, die hem kenden als coördinator van internationale acties van gewetensbezwaarden tegen de militaire dienstplicht. Fabre, die in de besturen van verschillende internationale antimilitaristische organisatie zit, is sinds

drie jaar lid van de Italiaanse Radicale Partij. Hij is in Frankrijk bij verstek veroordeeld wegens dienstweige ing. Hij is afgestudeerd als fysicus en heeft **3** jaar bij Philips in Nederland gewerkt, maar hij nam ontslag toen hij ontdekte dat Philips ook voor het leger werkt *(FAZ, NRC/H'blad)*

PARTIJCONGRES LIBERALEN

Eind jan. werd in Rome het partijcongres van de liberale partij gehouden. De partij heeft **2** senatoren en 5 afgevaardigden in het parlement. Onder leiding van Valerio Zanone. die sedert 1976 aan het hoofd van de partij staat. heeft zij aanvankelijk de regering-Andreotti gesteund, maar in 1977 trok zij haar steun in toen de communisten in de parlementaire meerderheid werd opgenomen. De partij heeft haar contacten met de republikeinen versterkt en heeft ook voorzichtige contacten met de socialisten.

Op het congres hield Zanone een redevoering waarin hij een nauwer samengaan van de niet-confessionele partijen van het centrum voorstelde, dat zou moeten gelden voor socialisten, republikeinen, sociaaldemocraten en liberalen.

Het voorstel tot toenadering tot de socialisten deed een tegenstroming ontstaan en leidde tot een samengaan van de midden- en rechtervleugel van de partij. Zanones voorganger Bignardi trok zich terug uit de meerderheidsgroep in de partij en vormt nu met mannen als de vroegere secretaris-generaal van de NAVO Brosio alsmede Costa, Caputo, Vompasso en Valitutti de groep Autonomia liberale, die zich op de christen-democraten oriënteert. De vroegere partijleider en erepresident Malagodi hield zich op de achtergrond. De nieuwe vleugelvorming zal echter geen bedreiging vormen voor de positie van Zanone en zijn vleugel, de Democrazia liberale. *(NZZ)*

BOMAANSLAGEN EN AANSLAGEN OP PERSONEN

In de tweede helft van 1978 en begin 1979 zijn er talloze bomaanslagen en aanslagen op meest hooggeplaatste politiefunctionarissen en leden van de rechterlijke macht gepleegd. Niet in alle gevallen kon worden achterhaald wie de daders waren. Opvallend was dat in die gevallen waar dat wel mogelijk was, vaker dan voorheen extreem-rechtse groeperingen betrokken bleken (zie ook hierna).

Op 5 juni 1978 werd aanzienlijke schade toegebracht aan een showroom van de Alfa Romeo-autofabriek in Rome door een bomexplosie. Gebouwen van deze firma waren al vaker het doelwit van aanslagen geweest, vooral nadat de bedrijfsleiding met de vakbonden een regeling voor overwerk had getroffen, die de inzet van extra-arbeidskrachten uitsloot.

Half juni explodeerde er een bom in de elektriciteitscentrale van Rome, waardoor grote delen van de stad zonder stroom kwamen. Er werd aanzienlijke schade aangericht.

Op 21 juni 1978 schoten leden van de Rode Brigade, de 36-jarige pas benoemde chef van de politie van Nervi bij Genua. Antnnio Esposito, in een bus van het gemeentevervoerbedrijf neer. Esposito was enige jaren geleden nauw betrokken bij de opsporingsacties in de zgn. Sossi-zaak en bij andere zaken zoals het onderzoek naar de aanslag op de officier van justitie van Genua, Francesco Coco.

Op 22 juni schoten de .,Brigades van gewapende arbeiders" een chef van de Alfa Romeo-fabrieken bij Napels in Xe henen.

Op 28 juni 1978 werd een bomaanslag gepleegd op het huis van de leider van de republikeinse partij, Ugo La Malfa, in Anzio bij Rome. La Malfa was niet aanwezig.

Op 5 juli werd een directeur van de Pirelli-bandenfabriek, Gavino Manca, bij het verlaten van zijn woning in Milaan door onbekenden in de benen geschoten.
Een soortgelijke aanslag vond plaats op 6 juli, toen de voorzitter van de werkgeversvereniging van Turijn, Aldo Ravaioli, werd beschoten. Deze aanslag werd opgeëist door de Rode Brigades.
In Genua werd dezelfde dag Fausto Gasperino, een industrieel en een vooraanstaand christen-democraat, door leden van de Rode Brigades in de benen geschoten.

Op 11 juli werd een communistische vakbondsfunctionaris in Napels in de benen geschoten en werd een politie-agent in Milaan ernstig gewond toen op hem geschoten werd vanuit een auto die hij wilde aanhouden omdat daar vermoedelijk leden van de Rode Brigade inzaten.
Dezelfde dag werd het gebouw van de vereniging van journalisten in Rome door een bomaanslag zwaar beschadigd en werden showrooms van de Fiat-fabrieken in Turijn ernstig beschadigd doo een bomexplosie.
De beweging ,,Communistische bewapende arbeiders" gaf een verklaring uit waarin stond dat stakingen geen enkele zin meer hebben en dat sabotage en aanslagen het enige middel waren tegen de multinationale samenzwering.

Op 12 juli kwam een serie tijdbommen tot ontploffing in Padua en omgeving. Doelwitten waren politieposten en -auto's, etalages en woningen van zakenmensen.
Volgens het persagentschap ANSA stonden de communistische bewapende arbeiders achter de acties. Andere bronnen wezen op de ai enige tijd durende onrust aan de universiteit van Padua in verband niet een geschil tussen hoogleraren en extreme studentenbewegingen over de normering bij universitaire examens. Enkele dagen eerder was een bom tot ontploffing gekomen in de hal van het Instituut voor politieke wetenschappen, waar zich de grootste moeilijkheden voordeden.
Terwijl juist doctoraalexamens afgenomen werden, kwam op 13 juli een bom tot ontploffing in het gebouw van de faculteit voor architectuur van de universiteit van Rome, waarna een snel uitslaande brand volgde. Met moeite konden studenten en hoogleraren zich in veiligheid brengen. De verantwoordelijkheid voor de daad werd opgeëist door de beweging ,,strijdende proletarische communistische studenten".
Een krachtige bomexplosie op 20 juli voor de prefectuur in Rome bracht aanzienlijke schade toe aan gebouw en ruiten in de verre omgeving.
De Communistische bewapende arbeiders claimden ook de verantwoordelijkheid voor bomaanslagen in de Noorditaliaanse steden Grumello, Ponte San Pietro en Zanica op 10 aug., waarbij kazernes van de carabinieri het doelwit waren en waarbij 1 politieagent lichte verwondingen opliep.

Op 4 sept. 1978 kwam een bom tot ontploffing op de spoorlijn Bologna–Florence bij Bisencio, juist toen op het andere spoor de sneltrein uit Milaan passeerde. Er deden zich geen ongelukken voor. Aangenomen werd dat de aanslag het werk van rechts-extremistische groeperingen was, die in dat gebied zeer actief zijn.
De socialistische partijsecretaris van Catania op Sicilië, Giulio Scricchia Tignino, werd op **15** sept. op het

vliegveld van Catania door onbekenden in de benen geschoten.
De leider van de schilderafdeling van de Lancia-autofabrieken, Piero Coggiola, werd op 28 sept. in Turijn doodgeschoten. In een brief aan de Turijnse krant *Stampa Sera* werd de verantwoordelijkheid voor de aanslag opgeëist door de Rode Brigades.
Dezelfde dag werd in Rome een jongeman doodgeschoten vanuit een auto. Hij stond een aan een muur geplakt exemplaar van de communistische krant *Unità* te lezen. Een tweede jongeman werd ernstig gewond. De schietpartij leek een wraak te zijn voor het feit dat een groep linkse jongeren een lid van een extreem-rechtse groepe ing eerder die dag aangevallen en ernstig verwond hadden.
Dezelfde dag werd een hoge functionaris van de Alfa Romeo-fabriek in Milaan in de benen geschoten en kwamen in Rome bommen tot ontploffing voor een kantoor van de rechtse partij MSI en een sportartikelenwinkel.

Op 10 okt. 1978 werd een hoge functionaris van het departement van justitie, Girolamo Tartaglione, voor de deur van zijn woning in Rome door twee jongemannen doodgeschoten, Tartaglione was een naaste medewerker van de minister van justitie en hield zich in het verleden o.a. bezig met de uitlevering van Petra Mrause. Ook was hij nauw betrokken bij de opsporingsacties bij de ontvoering van Moro.
Een dag later werd een naaste medewerker van hem, prof. Alfredo Paolella, een bekend criminoloog, in Napels doodgeschoten. Spoedig daarna meldde zich bij de redactie van de krant Mattino, de terroristische organisatie Prima Linea als dader. Paolella was terechtgesteld omdat hij een ,,collaborateur en een folterknecht van politieke gevangenen" was.
Minister van binnenlandse zaken Rognoni deelde op 24 okt. 1978 aan het parlement mee dat in de eerste 9 maanden van 1978 1668 terroristische aanslagen waren gepleegd. een toename van 20% ten opzichte van dezelfde periode in 1977. Bij deze aanslagen waren 16 doden gevallen (10 in 1977).
Zoals blijkt uit het rapport dat de minister aan het parlement voorlegde, zaten er op 3 okt. 1978 in Italië 158 personen gevangen die verklaarden tot de Rode Brigades te behoren, 141 van de gewapende proletarische kernen, 19 van de terroristische groepering Prima Linea, 7 van Revolutionaire Eenheid en 219 van extreem rechtse groepen.
In 1977 zijn er in Italië 2128 terroristische aanslagen geweest. waarvoor de verantwoordelijkheid is opgeëist door 135 ultra-linkse en 13 extreem rechtse organisaties. Van 1974 tot 24-10-1978 waren er totaal 68 Italianen bij aanslagen gedood en raakten er 259 gewond.

Volgens Rognoni wordt het terrorisme gepleegd door politiek-strategisch geleide groepen en door kleine groepjes die dichter bij de gewone criminaliteit staan De grotere organisaties zouden de laatste tijd steeds meer leden uit deze kleinere groepen halen.

Minister Rognoni wees er ook op dat de Rode Brigades zich in toenemende mate tegen de gevangenissen richten en door politisering van de gevangenen hun recruteringsgebied hebben uitgebreid tot de 80 000 personen die jaarlijks in Italie in de cel zitten Volgens zijn inlichtingen zou de ontvoering van en de moord op de christen-democratische politicus Moro een breuk teweeg hebben gebracht tussen de Rode Brigades en ultra-linkse groepen die een ,,Gematigder" clandestiene actie willen.
Volgens de minister heeft de justitie de Rode Brigades in Milaan begin okt '78 met het oprollen van vier appartementen en de arrestatie van 9 personen een gevoelige klap toegebracht Maar de minister heeft er ook voor gewaarschuwd dat niet de illusie moet bestaan dat het terrorisine zijn einde nadert, ,,integendeel, de weg is nog lang" Voor de terroristenbestrijding wees Rognoni op het belang van internationale samenwerking en het gebruik van elektronische apparatuur voor de verwerking van gegevens

Op 25 okt. 1978 vond in Rome een serie bomaanslagen plaats. Doelwitten waren een gebouw van de communistische partij, een gebouw van het Westduitse blad Der Stern en een showroom van de Opelfabrieken.
Het kantoor van de vereniging van journalisten in Milaan was het doelwit van een bomaanslag op 30 okt., en op 31 okt. werd in Napels de advocaat Giovanni Romano door onbekenden in de benen geschoten.

Op 8 nov. werd de officier van justitie van de provincie Frosinone, Fedele Calvoso, doodgeschoten. Met hem kwamen zijn chauffeur en zijn lijfwacht om het leven.

In Milaan werd op 13 nov. een gepensioneerde gevangenisarts, dr. Mario Marchetti, in de benen geschoten.

Een golf van bomaanslagen, waarbij zes personen werden gewond, vond plaats op 14 nov. 1978. Er waren o.a. bommen geplaatst bij een belastingkantoor in Florence, een openbaar gebouw in Pisa, een politiebureau en het huis van een vroegere communistische burgemeester. Drie personen werden gewond bij een bomaanslag op 20 nov. op een kantoor van de communistische partij in Rome. Het zou het werk zijn geweest van de Rode Brigades.
Het centrale bureau voor de afgifte van rijbewijzen in Rome was het doelwit van een overval op 3 december. Gewapende mannen drongen het gebouw binnen en stichtten brand in de archieven en de computerapparatuur. Volgens een verklaring die later aan kranten werd doorgebeld, was de actie bedoeld om ,.een anti-proletarisch en anti-revolutionair archief te vernietigen".
Twee jonge politieagenten werden op 15 dec. in Turijn gedood, waar zij de wacht hielden voor een gevangenis, waar leden van de Rode Brigades gevangen zitten. De verantwoordelijkheid werd opgeëist door de Rode Brigades.
Dezelfde dag werd de directeur van een spaarbank in Venetië in de benen geschoten en hetzelfde lot trof een hoge ambtenaar van de gemeente Florence.
In Rome werd een jongeman door een ,,communistische guerrillagroep" doodgeschoten.

Noord-Italië was het toneel van een serie aanslagen op 17 dec. Door brandstichting werd een deel van de woning van een gevangenisbewaarder in Turijn vernietigd. De auto van een telefonist van een gevangenis in Turijn werd doo een bom in de as gelegd. In Mestre bij Venetië werd een officier van de artillerie licht gewond toen hij een bom onschadelijk maakte die bij een kantoor van de plaatselijke werkgeversvereniging was geplaatst. In Padua werd een advocaat in de benen geschoten.
Een nachtclub in Rome, een politiebureau in Milaan, het huis van een zakenman in Napels en een flatgebouw in aanbouw in Bergamo waren de doelwitten van bomaanslagen op 21 dec. 1978. Volgens de pers was er een verband tussen deze aanslagen en de zojuist door de politie bekendgemaakte arrestatie van leden van de Rode Brigades.
De lijfwachten van de christen-democratische afgevaardigde Galloni waren de slachtoffers van een aanslag op 22 dec. in Rome. Beiden werden gewond toen zij vanuit een auto werden beschoten.
Tegen het einde van het jaar 1978 was Rome het toneel van verschillende aanslagen. Voor het gebouw van het Romeinse blad *Il* Tempo kwam een bom tot ontploffing, de

hoofdredacteur van de linkse krant Paese Sera werd bedreigd en vanuit een auto werd op 27 dec. een granaat gegooid naar een groep linkse studenten. De rechtse groepering ,,bewapende revolutionaire kern'' eiste de verantwoordelijkheid voor SF aanslag op en kondigde aân dat een ,,maand van anti-communistische acties'' zou beginnen.

Begin jan. werd in Rome een aanslag gepleegd op de linkse boekhandel Fertrinelli, waarbij twee klanten gewond werden en op 9 jan. werden vijf vrouwen ernstig gewond toen rechtse extremisten een overval uitvoerden op de studio van de progressieve omroep Radio Citta futura. De aanval vond plaats terwijl er een uitzending was waarin gediscussieerd werd over abortus. De aanvallers staken vervolgens de studio in brand.

Op 10 jan. werd in Rome een grote demonstratie gehouden uit protest tegen de aanval op de studio. Later vonden aanslagen plaats op kantoren van de neo-fascistische MSI.
Een jongeman kwam om het leven toen politie schoot op een groep neo-fascistische jongeren die een kantoor van de christen-democratische partij in een voorstad van Rome aanviel. In de wijk Montesacro in Rome werd een jongeman, behorende tot een rechtse groepering, vanuit een auto doodgeschoten. Dezelfde dag, 10 jan. werden aanslagen gepleegd op kantoren van de krant I1 Messagero, de communistische partij, politiebureaus en vakbondskantoren.
In Turijn werd op 19 jan. een gevangenisbewaarder vermoord door leden van een links-extremistische groepering.

Demonstraties en een algemene staking van twee uur vonden plaats op 24 jan. als protest tegen de moord op de 45-jarige vakbondsfunctionaris Guido Rossa in Genua, waarvoor de verantwoordelijkheid werd opgeëist door de Rode Brigades.
Rossa, lid van de fabrieksraad van de staalindustrie Italsider, had in okt. 1978 een collega betrapt bij het verspreiden van pamfletten van de Rode Brigades.

Een van de bekendste advocaten van Italië, de 36-jarige Emilio Alessandrini, werd op 29 jan. vermoord. Alessandrini werd beroemd door zijn onderzoek in de zaak van de grote bomaanslag in Milaan in 1969 waarbij 16 personen om het leven kwamen. Aanvankelijk werd aangenomen dat die aanslag het werk van linkse terroristen was, maar later bleek dat deze was uitgevoerd door rechtse groeperingen in samenwerking met de Italiaanse geheime dienst. Allesandrini was laatstelijk werkzaam als officier van justitie. Zijn begrafenis werd bijgewoond door president Pertini. Tienduizenden volgden de begrafe nisstoet en in geheel Milaan lag het openba e leven stil. *(Le* Monde, NZZ, FAZ, *NRC/H'blad,* The *Guardian*1

PROCES TEGEN RODE BRIGADES

Het proces tegen de Rode Brigades in Turijn (pag. 309-'78) is op 23 juni '78 afgesloten met veroordelingen van 29 verdachten tot totaal 251 jaar en 3 maanden gevangenisstraf. De hoogste straffen voor overvallen, ontvoeringen en lidmaatschap van een gewapende bende werden opgelegd aan de leiders van de Rode Brigades, Curcio en Bassi, nl. 15 jaar ieder.
Tot de veroordeelden behoren twee voortvluchtige brigadisten, Gallinari en Moretti, die beiden ook gezocht worden in verband met ontvoering en dood van de christen-democratische partijvoorzitter Aldo Moro. Zij kregen bij verstek respectievelijk tien en vijf jaar gevangenisstraf.

In 1976 werd voor het eerst getracht dit proces op gang te brengen. De zaak is sindsdien omgeven geweest door totaal zeventien moorden op politiemannen, gevangenispersoneel, rechters en politici.
Leden van de oude kern van de brigadisten (het proces heeft zich geconcentreerd op daden begaan tussen 1972 en 1974) hebben straffen gekregen van veertien jaar en negen maanden (Bertolazzi), veertien jaar en zes maanden (Franceschini), dertien jaar (Ferrari) en negen jaar (Buonavita).
Leden van de Milanese kern van de Rode Brigades werden veroordeeld tot straffen die variëren van tien tot vijf jaar gevangenisstraf. De advocaat Lazagna, een ex-communistisch gemeenteraadslid, die door een politie-infiltrant is aangewezen als degene die hem bij de Rode Brigades introduceerde, heeft vier jaar gevangenisstraf gekregen wegens organisatie van een gewapende bende. De straffen alleen wegens lidmaatschap van de gewapende bende variëren van zeven jaar tot twee jaar en drie maanden.
De vijftien Rode Brigadisten, die al in voorarrest zaten, lieten weten dat zij er niet in geïnteresseerd waren de uitspraak bij te wonen. De rechters en de lekenjuryleden van het Turijnse assizenhof hebben een zwaar bewaakt gebouw meer dan honderd uur zonder contact met de buitenwereld nodig gehad om de straffen te bepalen. Zestien personen werden vrijgesproken. Verwacht werd dat de meeste veroordeelden in beroep zouden gaan.
In een reactie op de straffen heeft een advocaat de rechters ervan beschuldigd wetten met terug\\-erkende kracht te hebben toegepast.

SAN MARINO

COMMUNISTEN IN DE REGERING

In San Marino is op 24 juli '78 een regering gevormd waarin communisten zitting hebben. De regering is overigens een coalitie van communisten, socialisten en eenheidssocialisten. De coalitie heeft in het Consiglio Grande e Generale, het parlement, een meerderheid van 31 van de 60 zetels.
De communisten hebben 4, de socialisten elk drie departementen.
De grootste partij van het dwergstaatje, de christen-democraten, die eerder gepoogd had een coalitieregering met de socialisten te vormen, heeft 26 zetels in het parlement en ging voor het eerst in jaren in de oppositie (pag. 397/2-'78).
De uitslag van de verkiezingen in mei was niet verrassend, aldus het *NRC/H'blad* (25-7-'78). De christen-democraten kregen ruim 42% van de stemmen (wat 2,6% winst betekende), de communisten kregen samenwerkend met de door de christen-democraten als ,,extremistisch'' beschreven groepering ,,nieuwlinks'' een kwart van de stemmen (een klein verlies) en de drie socialistische partijen kwamen met licht verlies samen aan 29%.
Eerst mochten christen-democraten proberen een regering te vormen, maar zij stuitten op de socialistische eis dat ook de communisten deze keer mee moesten doen. Dat wilden de christen-democraten niet. Zo is vervolgens een coalitie tot stand gekomen tussen communisten en twee van de drie socialistische partijtjes. In het parlement (,,de grote en algemene raad'') heeft de coalitie een minimale meerderheid van 31 van de 60 zetels.
De communistische partijleider Umberto Barulli legde in zijn met portretten van Lenin behangen hoofdkwartier uit dat er belangrijke taken zijn voor de nieuwe regering. Die liggen vooral op economisch

terrein. Hij verwijt de vorige christen-democratische regeringen dat het staatje nu zeshonderd werklozen telt omdat er te weinig is gedaan aan stimulering van industrie en landbouw.

En hoewel overheidsinkomsten en uitgaven in San Marino met elkaar in evenwicht zijn, vindt hij 1700 ambtenaren op 20.000 inwoners te gek. Hij noemt dat een christen-democratisch staaltje om vriendjes baantjes te bezorgen. „Wij moeten in San Marino naar een socialistische samenleving, niet het sociaal-democratische type maar een gemeenschap met gelijke rechten voor iedereen".

Aan de nationalisaties denkt hij niet, meer aan de stimulering van privé-initiatieven. Dat is ook wat eenvoudiger in een staatje, waarvan de meeste inwoners familiebanden met elkaar hebben. Wat de buitenlandse politiek betreft: het behoud van de eeuwenoude onafhankelijkheid is het belangrijkst.

Problemen als lidmaatschap van de NAVO bestaan — anders dan voor de Italiaanse communisten — niet voor de communisten van San Marino.

Het staatje is sinds jaar en dag neutraal. Zelfs de Engelsen, die de rots in 1944 bombardeerden, hebben dat achteraf toegegeven door 80.000 ton schadevergoeding te betalen. (San Marino had wel vanaf 1923 een fascistisch bewind. geleid door de familie Gozi, maar dat was een interne aangelegenheid van het mini-staatje.)

Gian Luigi Berti, de christen-democratische leider die jarenlang minister van buitenlandse zaken was en als zodanig de Sanmarinese delegatie bij de ondertekening van de akkoorden van Helsinki leidde, is niet bang dat met de communisten in de regering een einde komt aan de neutraliteit: „In 1462 heeft San Marino voor het laatst oorlog gevoerd, tegen Rimini." Dat is de vlakbij gelegen Italiaanse stad die de later heilig verklaarde Marino in de 4de eeuw als vervolgd christen ontvluchtte. Hij vond rust op de top van de Monte Titano, zijn collega Leo nestelde zich op de heuveltop ernaast, en wordt vandaag niet herdacht met een staatje, maar alleen met een kasteel.

Berti's belangrijkste bezwaar tegen de communisten: zij zijn niet democratisch. Dat is te zien aan de manier waarop zij leden, die zich niet aan de partijlijn houden, uitstoten. En verder verwijt hij de communisten dat zij van 1945 tot 1957 zo'n slecht beleid hebben gevoerd, dat steeds meer Sanmarinezen moesten emigreren om werk te kunnen vinden. „Toen de christen-democraten aan de regering kwamen, waren de ambtenaren al zes maanden lang niet betaald."

Een feit is dat de afgelopen 10 jaar veel meer Sanmarinezen naar hun staatje (waar de minimum-sociale uitkeringen drie keer hoger zijn dan in Italie) teruggekeerd zijn, dan er zijn vertrokken, Tussen 1966 en 1975 verlieten 1197 personen San Marino, maar keerden er 3647 Sanmarinezen naar het moederland terug. *(NRC/H'blad)*

ZWITSERLAND

MAATREGELEN CENTRALE BANK TEGEN HOGE FRANKKOERS

Op 1 okt. heeft de Zwitserse nationale bank een pakket maatregelen bekendgemaakt dat bedoeld was om een „snelle en aanhoudende verzwakking van de zwaar overgewaardeerde Zwitserse frank teweeg te brengen".

Het pakket voorzag in de volgende maatregelen: zware en indien nodig hoge interventie in de Amerikaanse dollar en andere geldsoorten, promotie van leningen in Zwitserse franken, uitbreiding van exportgaranties aan alle Zwitserse industrieën, deelneming van de centrale bank in de invoer van grondstoffen en voortzetting van het lage niveau van de rentetarieven. Meer specifiek kwam de actie erop neer dat buitenlanders vanaf 2 okt. 1978 50% van de uitstaande en nog op handen zijnde oblig. in franken mochten aanhouden. Tot dan toe was dat 35% geweest. Over de interventies ter ondersteuning van de Amerikaanse-dollarkoers was overeenstemming bereikt met het Amerikaanse centrale-banksysteem.

In de dagen volgend op het afkondigen van het plan daalde de Zwitserse frank aanzienlijk ten opzichte van zowel de Amerikaanse dollar als de Duitse mark. Voor het bekendmaken was de verhouding f ank-mark 72,50 franken voor 100 DM, op 3 okt. werd al 80,90 franken per 100 DM genoteerd. De dollar steeg van 1,55 fr. tot 1,62 fr. De verder oplopende koers van de mark tegenover de andere valuta's in de Europese muntslang deed overigens verdere speculatie ontstaan. *(NRC/H'blad)*

TERREURPOLITIE PER REFERENDUM AFGEWEZEN

Op 3 december '78 hebben de Zwitserse kiezers een voorstel van de federale regering om een speciale terreursbestrijdingspolitie in te stellen met 918.974 stemmen tegen 723.214 verworpen. In het kanton Zurich en in vijf andere oostelijke kantons werd het voorstel aangenomen maar vooral in de Fransprekende gebieden bestond er een enorme weerstand. 85% van de kiezers in het nieuwe kanton Jura stemden tegen. In het kanton Vaud bedroeg dit aantal 79% en in het kanton Genève 70%.

De federale regering heeft al verschillende malen gepoogd een speciaal federaal politiekorps op te richten dat de kantonnale politie zou moeten bijstaan in het bijzonder bij de bestrijding van terrorisme.

Het bezwaar kwam vooral van links en van overtuigde aanhangers van het federalisme, die vreesden dat de centrale regering in Bern door dit poltiekorps teveel bevoegdheden zou krijgen.

Zij verklaarden dat de kantons en de kantonnale politie mans genoeg zijn om de orde te bewaren.

Voor veel linksen stond de afwijzing in het teken van het protest tegen de in de laatste jaren sterk benadrukte noodzaak van orde.

Sociaal-democraten, vakbondsleiders, tegenstanders van kerncentrales, dienstweigeraars en vertegenwoordigers van andere minderheidsgroepen verklaarden dat zij bezorgd waren dat een dergelijk nieuw politiekorps op zekere dag ook ingezet zou worden voor de onderdrukking van legale en legitieme uitingen van afwijkende meningen, van demonstraties en stakingen. *(FAZ)*

MEER ZEGGENSCHAP OVER KERNENERGIE AFGEWEZEN

Met een meerderheid van slechts 45.348 stemmen werd in een referendum op 18 febr. waaraan een opvallend hoog percentage van 49,2 van de stemgerechtigden deelnam, een voorstel tot amendering van de grondwet afgewezen, dat de bevolking meer zeggenschap zou hebben gegeven over de bouw van nieuwe centrales. De initiatiefnemers wensten dat niet alleen het plaatselijke gemeentebestuur, maar ook de inwoners van de kantons binnen een straal van dertig kilometer goedkeuring zoud enmoeten geven. Pas daarna zou het federale parlement zich over de zaak kunnen uitspreken. *(NRC/H'blad)*

ZUIDOOST-AZIE EN VERRE OOSTEN

VIETNAM

CONTACTEN MET ASEAN-LANDEN EN JAPAN

In 1978 ondernam de Vietnamese regering pogingen haar betrekkingen te verbeteren met de niet-communistische landen van Zuidoost-Azië, vooral de lidstaten van de ASEAN (Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties: de Filippijnen, Indonesië, Maleisië, Singapore en Thailand) en Japan.

Van 3-12 jan. 1978 bracht de Vietnamese minister van buitenlandse zaken, Nguyen Duy Trinh, officiële bezoeken aan Maleisië, de Filippijnen en Thailand. In Maleisië werd een handelsakkoord getekend op basis van de meest begunstigde natie en een akkoord i.z. technische samenwerking. Op de Filippijnen volgde de ondertekening van een handelsakkoord en een akkoord i.z. economische, wetenschappelijke en technische samenwerking. In Thailand vond de ondertekening plaats van een handelsakkoord en een akkoord i.z. economische en technische samenwerking.

Van 3 tot 26 juli maakte de Vietnamese vice-minister van buitenlandse zaken, Phan Hien, een rondreis langs Thailand, Japan, Singapore, Australië, Nieuw-Zeeland en Maleisië (zie ook pag. 480/1-'78).

Vervolgens bracht de Vietnamese premier Pham Van Dong een bezoek aan Thailand (4-10 sept.), waarna hij ook bezoeken bracht aan de Filippijnen (16-20 sept.), Indonesië (20-23 sept.), Maleisië (12-16 okt.) en Singapore (16-17 okt.).

In Thailand, waarmee pas op 2 dec. 1977 de betrekkingen waren genormaliseerd, werd een akkoord over post- en telecommunicatieverbindingen ondertekend. Vietnam liet zijn eis vallen tot teruggave door Thailand van de vliegtuigen en schepen, die daar in 1975 door vluchtelingen waren heengebracht, en het stemde in met de vrijlating van 30 Thaise vissers en twee vissersschepen die in de Vietnamese wateren waren aangehouden. Thailand stemde toe in de vrijlating van twee Vietnamezen, die in 1972 bij aanvallen op Amerikaanse luchtmachtbases waren gevangen genomen, en van drie leden van de Vietnamese maritieme politie die in Thaise wateren waren aangehouden, terwijl Thailand Vietnam bovendien een langlopend krediet van 100 mln baht aanbood.

Voorts besloten beide landen een gemengde commissie in te stellen om de repatriëring te bestuderen van Vietnamese vluchtelingen die tijdens de onafhankelijkheidsoorlog tegen Frankrijk naar Thailand waren gevlucht. Noord-Vietnam had in de jaren 1960-1964 al ruim 40.000 van deze vluchtelingen gerepatrieerd, maar er waren volgens een Thaise woordvoerder nog meer dan 50.000 achtergebleven. (Deze gemengde commissie vergaderde acht maal tussen 16 okt. en 1 dec., toen een tijdelijke schorsing van de besp ekingen voor ruggespraak met de regeringen volgde.)

In een op 10 sept. uitgegeven gemernschappelijk communiqué stelden Pham Van Dong en zijn Thaise ambtgenoot generaal Kriangsak Chamanand dat zij hadden beloofd af te zien ,,van inmenging in elkaars binnenlandse aangelegenheden, van het uitvoeren van subversieve actie, direct of indirect, tegen elkaar, en van het gebruik van geweld of het dreigen met gebruik van geweld tegen elkaar". Deze toezegging werd geïnterpreteerd als een belofte van Vietnam de communistische guerrillastrijders in Thailand niet te zullen helpen.

Deze toezegging werd ook opgenomen in de gemeenschappelijke communiqués na de bezoeken aan de Filippijnen, Indonesië, Maleisië en Singapore. Volgens Lee Kuan Yew, de premier van Singapore, hadden de leiders van die landen daar niet om gevraagd, nl. dat Vietnam geen subversieve actie zou steunen, en was die toezegging daarom des te belangrijker.

In een voorbeschouwing op de reis van Pham Van Dong stelde Le Monde (5-9-'78) o.a.:

Oorlog met Cambodja, oplopende twist met China — tengevolge van deze ontwikkelingen zijn de Vietnamese leiders al het hele jaar doende hun beleid jegens hun anticommunistische buurlanden om te buigen, en sinds kort ook ten aanzien van de Verenigde Staten. Thans is premier Pham Van Dong begonnen aan een rondreis door de ASEAN-landen: hij zoekt een ,,opening" en wenst dringend nieuwe bondgenoten om zo uit het isolement te raken. (...)

Hanoi zoekt toenadering en samenwerking. De uitbreiding der bilaterale contacten alsmede de wijziging van Thailands politiek (na de staatsgreep aldaar in oktober '77) hebben daar een grote rol in gespeeld, maar de katalysator van deze ontwikkeling was China, dat zich steeds duidelijker van Hanoi afzette.

De plv. Vietnamese minister van buitenlandse zaken, Ngo Dien, zei laatst dat vrede in Vietnam essentieel is voor de vrede in Zuidoost-Azië. Hanciig speelde hij in op de vrees in de landen voor de Chinese gemeenschappen. Tegenover Thaise journalisten stelde hij nog eens de duistere manipulaties van de Overzee-Chinezen in Vietnam en de Chinese politiek van agressie tegen Vietnam (dat van generaal Thieu .....) ter zake van de Paracel-eilanden aan de kaak.

Desondanks valt het te betwijfelen of de ASEAN-landen zich in de huidige fase hierdoor tot toenadering zullen laten lijmen. Men zegt dat Pham Van Dong met het voorstel zal komen tot erkenning van het beginsel van een ,,zone i-an vrede, onafhankelijkheid en neutraliteit". De ASEAN-landen huldigen sinds de oprichting van hun organisatie het principe van een ,,zone van vrede, vrijheid en neutraliteit". Over twee begrippen is men het dus eens; welke derde zal het nu ,,winnen": .,onafhankelijkheid" of ,,vrijheid"? Hanoi zou niet veel voor ..vrijheid" voelen, gezien zijn onprettige reminiscentie aan ,,vrije wereld".

Het waarschijnlijkst is dat de ASEAN-landen vooralsnog een afwachtende houding zullen aannemen. Zij zullen althans zeker wachten op de resultaten van het bezoek dat Teng Hsiao-ping in oktober aan Thailand zal brengen.

En voorts zullen zij willen afwachten wat er in Cambodja gebeurt. Het ligt voor de hand dat een val van het aldaar door Peking gedekte regiem en de vervanging ervan door een regering die ,,solidair met Vietnam" wil zijn, gestalte zal geven aan het spookbeeld van een Indochinese federatie, wat voorlopig alle toenaderingspogingen tot de ASEAN zou bevriezen.

Van 14-20 dec. bracht de Vietnamese minister van buitenlandse zaken, Nguyen Duy Trinh, een bezoek aan Japan. Dit land stemde er mee in Vietnam hulp te schenken ter waarde van 4.000 mln yen en kredieten ter waarde van 10.000 mln yen te verstrekken per 1 april 1979, alsmede om Vietnam 150.000 ton rijst te lenen om het door overstromingen veroorzaakte voedseltekort te bestrijden.

Maai de Japanse minister van buitenlandse zaken, Sunao Sonoda, zou zijn Vietnamese collega te verstaan hebben gegeven dat de toekomstige economische samenwerking van Japan met Vietnam afhankelijk was van de vraag of Vietnam in staat zou zijn een onafhankelijke buitenlandse politiek te handhaven en of het bij machte was zijn grensconflict met Cambodja op vreedzame wijze te regelen.

Trinh zou hebben gesteld dat Vietnam wel genoopt was tot ondertekening van het vriendschapsverdrag met de SU door de totale ommekeer in China's politiek.

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

SUAREZ WINT VERKIEZINGEN IN SPANJE

De op 1 maart in Spanje gehouden verkiezingen voor het parlement hebben een overwinning opgeleverd voor de regeringspartij van premier Suarez, de Unie van het Centrum. De socialistische PSOE bleef de tweede partij. Nadat 89% van de stemmen was geteld, was het beeld als volgt.

(Tussen haakjes de cijfers van de parlementsverkiezingen van juni 1977. Door het districtenstelsel is het mogelijk dat een partij, ondanks stemmenverlies toch zetelwinst boekt. Niet alle partijen zijn in dit overzicht opgenomen.)

	% stemmen	zetel-aantal
UCD	34 (34,5)	167 (165)
PSOE	29 (28,7)	121 (118)
(PSP)	— (4,4)	— (6)
PCE	10 (9,2)	23 (20)
CD (AP) ..	5 (8,4)	9 (16)
UN	2	1
CU	2 (3,7)	9 (11)
PNV	1	3
Herri Batasuna	1	3
Euzkadio Ezkerra ..	1	1

Opvallend was het grote aantal thuisblijvers nl. 33% van het totaal aantal kiesgerechtigden.

Suarez is er in geslaagd zijn greep op het electoraat te behouden. Deed hij zich aanvankelijk voor als centrum-links, de laatste maanden heeft hij meer en meer een conservatieve koers gevaren. Hij besteedde meer aandacht aan de bestrijding van het terrorisme en zijn laatste televisierede stond in het teken van ,,mij of de chaos". Hij heeft op indirecte wijze de steun van het rooms-katholieke episcopaat gekregen en op directere wijze van de werkgevers en de machtige bankwereld.

De socialisten, die over 127 zetels beschikten (door de fusie met de PSP, pag. 602-'78) krijgen nu waarschijnlijk maar 121 zetels, wat een grote teleurstelling voor hen is, daar zij, daarin gesteund door verkiezingsonderzoeken, een grote winst verwachtten.

De communisten zien hun voorspellingen bevestigd. Zij waren overigens tegenstanders van het houden van verkiezingen op dit tijdstip. Pa tijleider Santiago Carrillo verklaarde op 2 maart dat vooral de socialisten op het houden van verkiezingen hadden aangedrongen. ,.Zij zouden nu geen verliezen geleden hebben, als zij indertijd (in 1977, red. KHA) samen met de UCD in de regering waren gaan zitten", aldus Santiago Carrillo, die verder tevreden constateerde dat de PSOE niet de grootste partij was geworden.

Groot was ook de teleurstelling bij de aanhangers van de rechtse Democratische Coalitie, de opvolger van de Alianza Popular van Fraga Iribarne. In 1977 nog was de Allianza de grootste vergaarbak van oud-franquisten en de partij zette zich openlijk in voor een neo-franquistische politiek.

Ditmaal leek het verkiezingsprogramma van de Democratische Coalitie veel op dat van de UCD. Een deel van het electoraat van de Alianza Popular is waarschijnlijk naar de openlijk rechtse Nationale Unie van de extreem-rechtse Blas Pinar gegaan, een ander deel is overgegaan naar de Unie van het Centrum (zie hierna).

De verkiezingen gaven een verhoogde belangstelling te zien voor het regionale nalionalisme. In Baskenland hebben de sympathisanten van de militaire afdeling van de ETA, verenigd in de partij Rerri Ratasuna, waarschijnlijk drie zetels gekregen en in de provincies Guipuzcoa en Vizcaya zelfs 20% van de stemmen.

Het was de eerste maal dal de voorstanders van de gewapende strijd naar de stembus gingen. Bij de verkiezingen van juni 1977 gaven zij nog de voorkeur aan niet-deelname. Bij de achteenvolgende volksraadplegingen (zie overzicht hierna) zagen zij hun aanhang langzamerhand groeien. Van de actiefste voorstanders van stembusonthouding is in de twee grootste provincies nog maar 10% overgebleven.

De andere patriottische beweging in Baskenland Euzkadio Ezkerra heeft haar aanhang ook langzamerhand zien groeien en wist de exsenator Bandres herkozen te krijgen.

De groei van deze separatistische organisaties gaat ten koste van de Nationale Baskische Partij PNV, die overigens de grootste politieke organisatie van Baskenland blijft.

De afgevaardigden van Herri Batasuna hebben overigens verklaard

Premier Suarez en echtgenote bij de stembus

Weekblad 48ste jaargang No. 2475, pag. 30351-30366

hun zetels niet te zullen gebruiken omdat zij overtuigd zijn van de nuttelоosheid van de parlementaire actie. Zij hadden aan de verkiezingen deelgenomen om aan te tonen dat de aanhangers van een gewelddadige oplossing in Baskenland niet een te verwaarlozen minderheid zijn.

Opvallend was ook de grote belangstelling voor de PSA, de socialistische partij van Andalusië, die dezelfde doeleinden nastreeft als de grote nationalistische partijen in Catalonië en Baskenland. De PSA, die voor de fusie, nauw gelieerd was aan de PSP van Tierno Galvan. behaalde bij de verkiezingen van 1977 slechts weinig stemmen. behalve in Cadiz. Ditmaal kreeg zij naar schatting 11% en zij krijgt waarschijnlijk 5 zetels in de Cortez. Ook op de Canarische eilanden kregen de separatistische bewegingen die voor deze verkiezingen samenwerkten in de Unie van het Volk van de Canarische Eilanden zoveel stemmen dat er waarschijnlijk wel een zetel in de Cortez inzit.

In Las Palmas kreeg de partij tweemaal zoveel stemmen als in 1977 en wel 13% en op Tenerife, waar zij in 1977 nog niet meedeed, 8%.

In Catalonië deden zich weinig veranderingen voor. De UCD, die hier voornamelijk de conservatieve stemmers trekt, boekte enige vooruitgang.

De communisten van de PSUC, de Verenigde Socialistische Partij van Catalonië en de socialisten van de PSC, de Socialistische Partij van Catalonië, schijnen, niet geheel zonder moeilijkheden, hun positie gehandhaafd te hebben. Veel kritiek is er geweest, vooral in Barcelona, op het feit dat zij teveel aan de leiband van resp. de PCE en de PSOE zouden lopen.

De lijst Convergentie en Vereniging van Jordil Pujol heeft waarschijnlijk ongeveer evenveel stemmen als in 1977 gekregen.

De Esquerra Republicana, de e fgenaam van de grote Catalaanse nationale partij van voor de Burgeroorlog heeft ongeveer 5% van de stemmen gekregen en zal waarschijnlijk één zetel in de Cortez krijgen.

Overwinning voor Suarez

Het verkiezingssucces van de Spaanse Unie van het Democratisch Centrum is voor een belangrijk deel een persoorilijke overwinning van premier Adolfo Suarez, aldus het *NRC/H'blad* van 2 maart in een commentaar van de Madrileense correspondent.

De UCD is immers in grote mate opgezet als een verlengstuk van een man wiens optreden voor het hervormingsproces na Franco's dood van beslissende betekenis is geweest. Na haar eerste landelijke congres in okt. 1978 (zie hierna) heeft de UCD weliswaar meer interne samenhang verworven, maar zij blijft toch in de eerste plaats ,,de partij van de premier".

De afgelopen maanden kon het lijken dat het imago van Suarez was gekneusd als gevolg van slijtage sinds hij na de parlementsverkiezingen van 15 juni 1977 voor het eerst tot premier werd benoemd. De manier waarop hij tijdens de verkiezingscampagne enkele malen vijandig werd bejegend versterkte die indruk. Uiteindelijk is zijn positie nog sterker geworden dan na de verkiezingen van 1977 al het geval was.

De grote kracht van Suarez als politicus is dat hij op geen enkel moment zijn beheersing verliest en volkomen opgewassen is tegen de eenzaamheid van de macht. Daarnaast bezit hij een enorme werkkracht, heeft de gave dat hij mensen kan overtuigen en bezit een enorm gevoel voor strategie. Opmerkelijk is zijn zintuig voor ,,timing" en voor overrompeling van zijn tegenstanders.

Het onmiskenbare charisma van de premier hangt meer samen met zijn uiterlijk en een zekere ,,inner drive" dan met de uitstraling van een eigen levenshouding Hij heeft een immense hoeveelheid gezond verstand maar kan niet als een groot politiek denker worden beschouwd met interessante eigen ideeën. Een zeker glad opportunisme lijkt als leidend beginsel in zijn gehele carrière aanwezig. Toch komt Suarez naar buiten niet over als een hinderlijk ambitieuze of ijdele man,

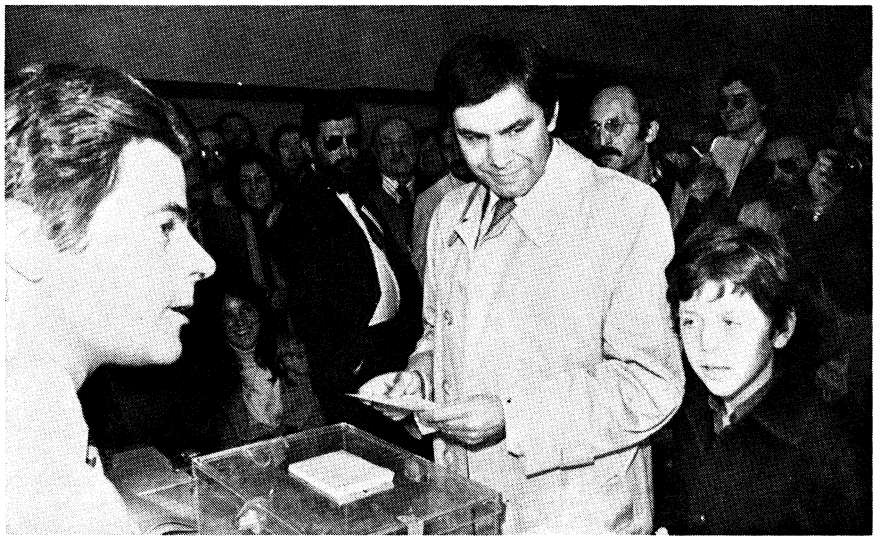
Wel wordt de premier vaak verweten dat hij vanuit een ivoren toren regeert en daarbij directe contacten. niet alleen met het parlement maar ook met zijn naaste medestanders binnen de UCD, schuwt.

Het blijft vreemd te bedenken dat de man, die zulke onschatbare verdiensten heeft voor de democratisering in Spanje, zijn vroegere carrière geheel binnen de structuren van het franquisme heeft gemaakt en zelfs secretaris-generaal van de Beweging (de ,,politieke partij" van het franquisme) is geweest. Juist zijn nauwe contacten met deze wereld maakten het hem echter mogelijk haar de hervorming te doen slikken.

Suarez, die geboren is in de provincie Avila op de grillige hoogvlakte van Castilië. is getrouwd en heeft viif kinderen.

De verkiezingen van 1 maart waren de vierde volksraadpleging sedert de dood van generaal Franco in 1975. Op 15 dec. 1976 konden de Spaanse kiezers zich via een referendum uitspreken over politieke hervormingen zoals uitgewerkt door de regering-Suarez (pag. 825-1976). 94% van de kiezers verklaarde zich toen voorstander van verregaande hervormingen in democratische richting, 1,55% stemde tegen.

Op 15 juni 1977 (pag. 385-1977) konden de Spanjaarden voor het eerst in 41 jaar hun vertegenwoordigers in het parlement aanwijzen. De partij van premier Suarez, de UCD, kwam toen als grootste politieke formatie uit de bus met **43%** van de uitgebrachte stemmen. De socialistische partij van Gonzalez (PSOE) werd tweede met 29,2% en de communisten van Santiago Carrillo werden de derde partij met 9,2%. Verder kwamen de rechtse Alianza Popular, het democratische pact voor Catalonië en de Baskische Nationalistische Partij nog in het parlement. Vervolgens werden de Spanjaarden op 6 dec. 1978 naar de stembus geroepen om middels een referendum hun oordeel te geven over de nieuwe grondwet die inmiddels door het parlement was gemaakt (pag. 631 &.v.-1978en pag. 28 e.v.). 87,7% van

De socialist Gonzalez brengt zijn stem uit.

de mensen die hun stem uitbrachten (32% van het electoraat bleef thuis) ging toen akkoord met de nieuwe grondwet.

Le Monde (3 maart) legde in een hoofdredactioneel commentaar op de uitslag van de verkiezingen, een verband tussen het lage opkomstcijfer en de vele verkiezingen en referendums van de afgelopen jaren. Het blad schreef:

Ongetwijfeld vermoeid door de vele volksraadplegingen in de afgelopen twee jaar, sceptisch ten opzichte van de elkaar overbiedende politieke groeperingen en in de eerste plaats in beslag genomen door de toename van de werkloosheid en van het geweld, hebben de Spanjaarden de indruk gegeven hun burgerlijke plicht in somberheid te vervullen.

De opwinding en de vreugde, die de eerste verkiezingen in 1977 kenmerkten, zijn verdwenen.

Het percentage onthoudingen, meer dan 30, is bijzonder hoog: 10% hoger dan in 1977. Dit is een eerste les, waarover regering en oppositie moeten nadenken.

De officiële uitkomst, nog niet volledig, laat een merkwaardige stabiliteit van het kiezerskorps zien; de socialisten van de PSOE en de centristen van de UCD behouden min of meer de posities die zij 20 maanden geleden kregen.

De kleine verschuiving in de krachtenverhouding in het nieuwe parlement ten gunste van de vrienden van Adolfo Suarez kan verklaard worden uit het kiesstelsel dat de onderbevolkte landelijke gebieden bevoordeelt ten opzichte van de sterk geürbaniseerde gebieden.

Deze stabiliteit zal door optimisten zeker uitgelegd worden als een bemoedigend teken: Spanje gedraagt zich duidelijk als een Europees land met een lange democratische traditie na slechts twee jaar in het genot te zijn geweest van de burgerlijke vrijheden.

Maar het ideologische niveau van de verkiezingscampagne is zo laag geweest en de politieke keuzen die de kiezers werden aangeboden zo gedifferentieerd, dat het nodig is deze visie ernstig te nuanceren.

Nog daargelaten dat de situatie wat dit betreft nog niet geheel duidelijk is, vindt men onder de oppervlakte een Spanje waar de verschillende regio's zich meer en meer openlijk tegenover het centrale gezag gaan opstellen.

Hoewel enigszins vooruit gegaan in zetelaantal, heeft de Unie van het Democratische Centrum niet die absolute meerderheid kunnen bereiken, die het Suares niogelijk rnaakt zijn weddcrischap helemaal te winnen.

De regeringschef kan zich zelf overigens feliciteren met de aftocht van de Democratische Coalitie van Fraga, Areilza en Osorio, die tweemaal minder stemmen kreeg dan de Alianza Popular van Fraga in 1977.

De Socialistische Arbeiders Partij van Gonzalez, die nu eens bondgenoot dan weer tegenstander is geweest van de centrumpartij, is er niet in geslaagd de grote sprong vnorwaarts te maken, die haar leiders aan de vooravond van de verkiezingen nog voorspelden. en die haar in staat gesteld zou hebben, zo niet zelf een regering te vormen dan wei zware voorwaarden te stellen voor de vorming van een coalitiekabinet. De PSOE heeft klaarblijkelijk niet de stemmen kunnen krijgen van de vroegere aanhangers van de PSP, die in '78 gefuseerd is met de PSOE, Tierno Galvan, oud-leider van de PSP en thans ere-voorzitter van de PSOE. heeft dit zelf toegegeven.

I-Iet is eigenlijk een Pyrrus-overwinning voor Suarez, die zich in dezelfde situatie bevindt als voor de verkiezingen, terwijl zijn falen in het Baskenland nog eens bevestigd wordt door de spectaculaire opkomst van groeperingen die zich min of meer openlijk separatistische revolutionairen noemen.

Men is geneigd Santiago Carrillo gelijk te geven, die, hoewel zelf zeer tevreden met de kleine vooruitgang van zijn partij, deze verkiezingen volkomen overbodig vond.

Alleen verder regeren? Parlementaire coalities aanvaarden? De leiders van de UCD zien zich geconfronteerd met dezelfde keuzen als voor de verkiezingen van 1 maart, aldus L e M o n d E.

De UCD, partijcongres

De winnaar van de verkiezingen, de UCD, werd in de maanden voorafgaande aan de eerste verkiezingen van 1977, gevormd uit zeer uiteenlopende politieke groeperingen, variërend van christen-democraten tot sociaal-democraten en duidelijk met het doel de door koning Juan Carlos tot eerste premier van het na-franquistische Spanje benoemde Suarez aan een politieke basis te helpen.

Inmiddels heeft de partij zich min of meer gestabiliseerd, al zijn er nog duidelijk verschillende stromingen te onderkennen.

Van 19 tot 21 okt. 1978 heeft de partij haar eerste partijcongres sedert de oprichting gehouden, in aanwezigheid van vele buitenlandse gasten, zoals de Engelse conservatieve leidster Margaret Thatcher, de leider van de Italiaanse Republikeinse partij Ugo La Malfa en de Nederlander drs. N. Schmelzer, die het CDA vertegenwoordigt in de Europese Unie van Christen-Democraten.

Premier Suarez werd herkozen als partijvoorzitter en ook de dagelijkse leiding van de partij bleef in handen van één van de naaste vertrouwensmannen van Suarez, de als sociaal-democraat geldende Rafaël Arias-Salgado. In een redevoering zei Suarez dat de UCD in de eerste plaats een Europese partij wil zijn. „Wij willen het westerse politieke model hebben."

Hij benadrukte verder dat de partij een partij van het centrum is. „Niet één van gecamoufleerd rechts of van bedekt links," een liberale partij, atlantisch georiënteerd, neo-kapitalistisch, niet-confessioneel, maar dicht bij de kerk, open voor sociale hervormingen en voor het regionale autonomisme,

Tijdens het congres werd verder *ge*discussieerd over het meest wenselijke economische model. De partij sprak zich duidelijk uit voor een vrije-markteconomie, waarbij de mogelijkheid moest bestaan dat van overheidswege ingegrepen kan worden om te grote sociale en regionale ongelijkheiden te voorkomen.

Het franquistische regime karakteriseerde zich door een ingrijpen dat de ongelijkheden eerder accentueerde dan corrigeerde. De partij wilde een terugkeer naar het vrije spel der economische krachten. maar hechtte ook veel waarde aan een grote openbare sector om de ongelijkheden, die door de vrije ondernemingen ontstaan. op te vangen.

Verdere nationalisaties werden echter afgewezen. T.a.v. het onderwijs sprak men zich uit voor zo weinig mogelijk overheidscontrole op het bijzondere onderwijs,

Over het algemeen heerste de indruk dat de meer progressieve vleugel binnen de partij, er bestaat naast de sociaal-democratische een liberale en een conservatieve vleugel, haar invloed heeft weten te behouden. Het eerste congres, aldus het *NRC/H'blad*, stond duidelijk in het teken van het zoeken naar een samenbindende ideologie.

De voornaamste bindende filosofie van de UCD is tot nu toe het verlangen geweest de macht te behouden, veel meer dan gemeenschappelijke opvattingen over de gewenste maatschappijontwikkeling.

Het identiteitsprobleem wordt bovendien gecompliceerd doordat het beleid. dat Suarez en zijn regering hebben gevoerd, voor een deel weer duidelijk afgestemd is geweest op de specifieke hervormingsbehoefte van de uitzonderlijke situatie, ontstaan na de dood van Franco. D.w.z. dit beleid weid vaak meer ingegeven door overwegingen van staatsbelang dan partijbelang, wat nog niet betekent dat Suarez daarbij

niet steeds zijn overlevingskansen zeer duidelijk voor ogen heeft gehad.

Een typisch voorbeeld hiervan vormde het in 1977 afgesloten Pact van Moncloa, waarbij regering en oppositie het eens werden over een aantal gemeenschappelijke oogmerken bij de bestrijding van de economische crisis. Bepaalde onderdelen van dit beleid waren binnen de UCD zelf zeer omstreden.

Ook de manier waarop de nieuwe democratische grondwet tot stand is gekomen, is daar een voorbeeld van. De regering had met de grootste parlementaire fractie achter zich kunnen proberen zeer duidelijk haar eigen stempel op dit produkt te zetten. Zij gaf echter de voorkeur aan een gemeenschappelijke aanpak, waarbij er voortdurend overeenstemming werd gezocht met de belangrijkste politieke partijen.

Hierdoor is een grondwet uit de bus gekomen, die zo'n brede basis heeft. dat zij lange overlevingskansen lijkt te hebben en niet afhankelijk is van wisselende verkiezingsuitslagen.

Dit alles betekent dat een beleid werd gevoerd dat soms ver boven de UCD uitsteeg. Vanuit deze partij zelf bekeken is echter ook duidelijk dat dit „nationale" beleid weinig houvast biedt voor het ontwikkelen van een eigen profiel.

De voorloper van deze partij was een verkiezingscoalitie die door vijftien politieke partijen was aangegaan voor de eerste parlementsverkiezingen (15 juni 1977) na Franco's dood. Dit was het zgn. Democratisch Centrum (DC), dat de ruimte wilde vullen tussen de conservatieve Volksalliantie van Frage Iribarne met zijn heimwee naar het verleden en de onstuimige, vergaande hervormingsdrang van socialisten en communisten.

Binnen dat Democratisch Centrum trof men zowel sociaal-democraten als christen-democraten en liberalen, terwijl ook een vrij groot aantal personen, die het franquistische regime zonder al te sterke ideologische overtuiging hadden gediend, hier onderdak kregen.

Hoewel het duidelijk was dat het DC zich in belangrijke mate kon vereenzelvigen met de zwijgende meerderheid die wel veranderingen wilde na Franco's dood, maar wars was van radicalisme en socialisme experimenten, waren zijn kansen op succes toch twijfelachtig gezien het ontbreken van een aanspreekbaar etiket en een charisrnalisch leiderschap.

Tegelijkertijd had premier Suarez als leider van het hervormingsproces zich steeds verre gehouden van de activiteiten van de politieke partijen. De premier, die eerder een succesvolle carrière had opgebouwd binnen de traditie van het franquisme, realiseerde zich dat het voor zijn politieke voortbestaan onontbeerlijk was een platform te vinden dat zijn activiteiten een meer duurzame basis kon geven.

Op het allerlaatste moment streek hij neer op het nest van het DC, daarmee deze groepering onder zijn vleugels nemend en haar een triomf bezorgend in de verkiezingen.

Rechtse Democratische Coalitie opgericht

Op 15 jan. werd in Madrid een nieuwe politieke partij opgericht die de naam Democratische Coalitie kreeg.

De nieuwe partij, waarvan het verkiezingsprogramma op 22 jan. werd gepresenteerd, richt zich op de politieke ,,ruimte" rechts van het centrum

Zij speculeëïde er daarbij op dal een deel van de UCD-stemmers zich teleurgesteld van hun partij zouden afwenden, omdat zij haar beleid te links vinden.

De CD grijpt voornamelijk terug op de door Fraga Iribarne geleide Volksalliantie (ADj. Deze werd eind 1976 opgericht door zes oud-ministers van Franco en een diplomaat. Dezen gingen er vanuit dat het volk wel democratie wilde, maar tegelijkertijd een deel van de erfenis van Franco wilde handhaven. Bij de verkiezingen van 1977 kregen zij nog geen 10% en bleven nog achter de communisten.

Na de verkiezingen van 1977 deed partijleider Fraga alle moeite zijn partij een meer liberaler imago te geven en loyaal niee te werken aan de totstandkoming van een nieuwe grondwet, maar er ontstonden grote problemen bij de campagnes rond het referendum over de nieuwe grondwet. De meerderheid van de AP o.l.v. Fraga wilde voor het ,,ja" ijveren ook al waren er punten die moeilijk lagen. Dat gold b.v. voor het feit dat een grondwet een zekere zelfstandigheid van de regionen mogelijk maakte. Andere geschilpunten binnen de partij waren het onderwijs, de familie en de rol van de kerk. Voor een minderheid binnen de AP waren deze bezwaren zo groot dat zij weigerden het ,,ja" aan te bevelen. Dit leidde tot een breuk waarbij de oud-ministers Silva Munoz en Gonzalez de la Mora niet hun volgelingen uittraden. Toen Suarez kort na het referendum plotseling vervroegde parlementsverkiezingen aankondigde (pag. 30/3 e.v.) besloot Fraga met het overgebleven deel van de AP naar partners uit te kijken. Zij wisten de oud-minister José Marie de Areilza, die kort na Franco's dood in het buitenland veel goodwill opbouwde voor Spanjes lidmaatschap van de Europese Gemeenschap, in de partij te krijgen. Areilza gold indertijd als de man die de centrumcoalitie had zullen aanvoeren na de verkiezingen van 1977. Het werd toen echter Suarez. Verder wist Fraga Alfonso Osorio in de partij op te nemen. Osorio was vice-premier en speelde een grote rol in het tot stand komen van het eerste kabinet-Suarez. Later brak hij met de UCD, omdat hij de koers van deze partij te links vond.

Verkiezingscampagne

oproep episcopaat

Op 29 dec. 1978 maakte Suarez bekend dat op 1 maart vervroegde parlementaire verkiezingen gehouden zouden worden (pag. 30/3 e.v.). Van velerlei kanten werden vraagtekens geplaatst bij dit besluit, omdat officieel pas in 1981 verkiezingen hoeven te worden gehouden Anderen wezen erop dat staatsrechtelijk gezien het besluit juist was. omdat de in 1977 gekozen volksvertegenwoordiging als voornaamste taak had een nieuwe grondwet op te stellen, een taak waarvan zij zich. na de aanneming van de grondwet via het referendum van 6 dec. 1978 (pag. 30) verlost weet.

Toch zou Suarez er in de praktijk waarschijnlijk niet onderuit hebben gekund lang voor 1981 verkiezingen uit te schrijven, omdat de grote problemen die nog om een oplossing vragen een duidelijke regeringsmeerderheid vereisen. Verder heeft waarschijnlijk een belangrijke rol gespeeld het feit dat Suarez toegezegd heeft dat binnen drie maanden na het tot stand komen van een grondwet gemeenteraadsverkiezingen zouden worden gehouden (pag. 632/2-1978). Algemeen wordt verwacht dat links bij die verkiezingen winst zou behalen omdat de linkse partijen aan de basis beter georganiseerd zijn dan de UCD. Een linkse overwinning zou Suarez grote problemen hebben gegeven, wanneer hij geen parlementaire verkiezingen had uitgeschreven.

Op 7 febr. begon de officiële verkiezingscampagne. Bij het begin van de campagne gaf de Permanente Commissie van de Spaanse bisschoppenconferentie een verklaring uit waarin zij zich uitspraken tegen de politieke partijen die een wettige erkenning van echtscheiding en abortus provocatus willen toestaan. Hoewel de commissie ontkende dat zij de kiezers wilde beïnvloeden, werkte de verklaring ongetwijfeld ten nadele van de linkse partijen. Erkenning van echtscheiding wordt volledig verdedigd door de socialisten. Wettige regeling van abortus werd bepleit door de communisten en enkele partijen die links van hen staan. *(NZZ,* Le *Monde,* FAZ, *NRC/H'blad)*

NEDERLAND

WETSONTWERP ABORTUS

De ministerraad heeft op 14 nov. vorig jaar ove eenstemming bereikt over een wetsontwerp afbreking zwangerschap, dat was voorbereid door de ministers Ginjaar (VVD) van Volksgezondheid en De Ruiter (CDA) van justitie. De twee betrokken bewindslieden hebben op 15 nov. op een persconferentie bijzonderlzederi over het ontwerp meegedeeld zonder de tekst zelf, die nog aan de Raad van State moest worden voorgelegd, te publiceren.

In het regeerakkoord tussen CDA en VVD (pag. 768/1 e.v. - 1977) was overeengekomen, dat het kabinet voor 1 jan. 1979 zou proberen een wetsontwerp in te dienen; zou het daarin niet slagen, dan zou het de Tweede Kamer vrij staan een initiatiefontwerp voor te stellen.

Hoewel het kabinet niet aan de letter van het akkoord had voldaan, doordat liet ontwerp niet voor 1 jan. 1979 de Tweede Kamer had bereikt. meende het toch in de geest ervan te hebben gehandeld door ruim voor het eind van 1978 overeenstemming over liet ontwerp te hebben bereikt.

Het wetsontwerp gaat ervan uit, zo zeiden de twee ministers op hun persconferentie van 15 nov. 1978. dat aan vrouwen, die zich ten gevolge van een ongewenste zwangerschap in een noodsituatie bevinden, hulp moet worden verleend

Daarbij is de afbreking van ongeboren menselijk leven een zo ernstige en ingrijpende maatregel, dat deze alleen kan worden aanvaard, indien de nood van de vrouw haar onontkoombaar maakt.

Dit uitgangspunt brengt met zich mee, dat de arts, de vrouw en zij die verder bij de voorbereiding van een beslissing omtrent zwangerschapsafbreking mochten worden betrokken, ieder voor zich, met de grootst mogelijke zorgvuldigheid zullen moeten handelen in het besef van de verantwoordelijkheid tegenover ongeboren menselijk leven en van dc gevolgen voor tie vrouw en de haren.

De wetgever is echter niet bij machte die zorgvuldigheid af te dwingen door een algemene normstelling te formuieren en deze zonodig in concrete gevallen via strafsancties te handhaven. De situaties van nood. waarin abortus provocatus aan de orde kan komen, zijn zo uiteenlopend dat een dergelijke algemene norm, indien zij al reële inhoud zou hebben, niet het beoogde effect zou hebben, Er is daarom van afgezien zo'n algemene normstelling in het wetsontwerp op te nemen. Evenmin is getracht die gevallen van nood in de wet te omschrijven.

De bescherming die de wet moet bieden aan ongeboren menselijk leven — een bescherming die in de bestaande situatie niet naar behoren kan worden gerealiseerd — heeft in het ontwerp vorm gekregen in waarborgen voor een procedure, die moet leiden tot een zorgvuldige besluitvorming in concrete gevallen. In het bijzonder zal moeten vaststaan dat passende hulp en voorlichting aan de vrouw wordt gegeven over alternatieven voor een eventuele abortus provocatus en dat de besluitvorming niet alleen weloverwogen is maar zich ook in vrijwilligheid voltrekt. Daartoe gaat het wetsontwerp uit van een vergunningenstelsel.

De ministers De Ruiter (l.) en Ginjaar tijdens hun persconferentie op 15 nov. vorig jaar, waarop zij de inhoud van het nog in te dienen wetsontwerp over zwangerschapsafbreking bekend maalcten.

waaraan ziekenhuizen en andere inrichtingen, waar behandelingen gericht op afbreking van zwangerschap, worden verricht, moeten voldoen

Het normatieve karakter van het wetsontwerp komt dus niet primair tot uitdrukking in een stelsel van moeilijk of niet te controleren geboden en verboden van algemene inhoud, maar in een complex van voorzieningen die een zorgvuldige besluitvorming, voorafgaande aan een eventuele zwangerschapsafbreking, moeten waarborgen.

Het besluit als zodanig. om de zwangerschap af te breken, dient echter de uitsluitende verantwoordelijkheid te zijn van hen die rechtstreeks bij de voorbereiding ervan betrokken zijn. Dit mil dus zeggen: de vrouw en de geneeskundige te zamen. met inbegrip van mogelijke derden die in de voorbereiding van de beslissing werden gemengd, ieder in eigen verantwoordelijkheid.

Verder beoogt het wetsontwerp waarborgen ie geven dal de ingreep, waarbij de zwangerschap wordt afgebroken in medisch opzicht — en ook uit het oogpunt van een goede nazorg voor de vrouw — aan hoge eisen voldoet. Het belang van de volksgezondheid zal daarbij niet ondergeschikt mogen worden gemaakt aan andere overwegingen.

Ten slotte en in het verlengde van het voorgaande wil het wetsontwerp een dam opwerpen tegen commerciële praktijken. die ertoe kunnen leiden dat van de noodsituatie van de vrouw misbruik wordt gemaakt.

Korte samenvatting van de bepalingen van het ontwerp

1. Afbreking van zwangerschap is alleen toegestaan in ziekenhuizen (met inbegrip van daarvan onderdeel uitmakende poliklinieken) en abortusklinieken, voor zover die inrichtingen voorzien zijn van een door de minister van volksgezondheid en milieuhygiëne op aanvraag verleende vergunning tot het verrichten van dergelijke behandelingen.

2. Indien de zwangerschap langer dan 13 weken („3 maanden") heeft geduurd. dient de ingreep te geschieden- in een ziekenhuis als hierboven bedoeld.

3. Aan de vergunning zullen voorschriften worden verbonden opdat een verantwoorde besluitvorming, voorafgaande aan de ingreep, de medische kwaliteit van de ingreep zelf en een genoegzame nazorg gewaarborgd zijn. Bij of krachtens de wet worden tevens voorschriften gegeven omtrent de tariefstelling in de inrichting, de openbaarmaking van financiële gegevens en bescheiden enz.

4. Tussen het ogenblik waarop de vrouw zich tot de geneeskundige wendt en de ingreep zelf dient een periode van ten minste vijf dagen te liggen, Dit geldt voor alle gevallen van zwangerschapsafbreking.

5. Het wetsontwerp voorziet in een stelsel van registratie van bepaalde kerngegevens, opdat het toezicht op een behoorlijke naleving van de bij of krachtens de wet gestelde eisen verzekerd is.
De privacy van de behandelde vrouwen wordt daarbij volledig gewaarborgd. Het toezicht wordt opgedragen aan de geneeskundige inspectie van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

6. Niemand kan worden verplicht aan een zwangerschapsafbreking medewerking te verlenen, indien hij daartegen in het algemeen of in een bepaald individueel geval onoverkomelijke bezwaren heeft.

7. De afbreking van zwangerschap blijft

in het Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld — met name wanneer de handeling verricht wordt door iemand die niet bevoegd is tot uitoefening van de geneeskunst — indien de ontworpen wet afbreking van zwangerschap niet van toepassing is.
Niet nakoming van bepaalde essentiële voorschriften van die wet levert misdrijf op.

8. De nieuwe wet is slechts van toepassing op afbreking van zwangerschap indien de ongeboren vrucht niet levensvatbaar is.
Afbreking van zwangerschap van een zelfstandig levensvatbare vrucht is een misdrijf volgens het Wetboek van Strafrecht.

Standpunt Nederlandse R.-K. bisschoppen over abortus

De conferentie van Nederlandse R.-K. bisschoppen heeft op 12 dec. 1978 op haar maandelijkse vergadering een lange bespreking gewijd aan het vraagstuk van de abortus, aangezien van de kant van de regering een voorstel tot wetgeving betreffende abortus spoedig te verwachten is. Aldus meldde de persdienst van de R.K. kerkprovincie. Dit bericht werd aldus vervolgd:

Veel gelovigen — en ook talrijke niet-gelovigen — vragen opnieuw een duidelijk woord van de bisschoppenconferentie. Niet alleen hebben zij daarop recht, de bisschoppenconferentie acht het ook haar plicht een zo groot moreel belang als hier op het spel staat te verdedigen.
Omdat het wetsontwerp nog voor advies bij de Raad van State ligt en nog niet volledig is gepubliceerd, wil de bisschoppenconferentie zich thans beperken tot het herinneren aan het document van de Romeinse Congregatie voor de geloofsleer d.d. **18** nov. **1974.** Ook roept zij haar eigen stellingnamen in herinnering, t.w. haar brief van **24** febr. **1971** en haar verklaring van 8 okt. **1974.**
In dit laatste stuk schreef zij letterlijk: ,,Bij elke zwangerschap is sprake van een nieuw individueel menselijk leven in ontwikkeling, dat, hoezeer ook afhankelijk van het leven van de moeder, daarvan toch te onderscheiden is. Dit is een vaststaand feit. Er is in de stadia van ontwikkeling geen grens te trekken, waarvóór de vrucht nog geen individueel menselijk leven zou hebben en waarna zij dit wel zou bezitten."
,,Daarom staat het ons niet vrij over het ongeboren menselijk leven te beschikken, evenmin als wij mogen beschikken over het reeds geboren leven. Daarom hebben de bisschoppen, terwijl zij de noodsituatie onder ogen zagen, waarin een ongewenste zwangerschap de vrouw en haar omgeving kan brengen, er in hun brief van **1971** op gewezen dat ons het recht ontzegd is de hand te slaan aan een leven in wording, ook al is het niet geboren, ook al is het niet gewenst. Wij hebben de plicht het ongeboren menselijk leven te aanvaarden en het zich te laten ontwikkelen."
De staat heeft een verplichting tot bescherming van de rechtsgoederen en van de rechten van personen tegen opzettelijke aantasting door anderen, ongeacht of dezen hierbij-handelen volgens eigen zede of overtuiging. Zo is het de plicht van de staat het menselijk leven rechtens te beschermen en deze rechtsbescherming strekt zich ook uit tot het ongeboren leven: dit is een onderdeel van het leven dat de rechtsgemeenschap te beschermen heeft."
,,De wet beschermt het leven onder andere door straffen te stellen op misdrijven tegen het leven. Wij zijn van mening dat de strafwet het ongeboren leven van deze bescherming niet kan uitzonderen. Tegen aantasting van het ongeboren leven moet ingegrepen kunnen worden.
,Natuurlijk is het vaststellen van strafsancties niet het enige middel waarmee de wet het ongeboren leven kan beschermen. Nog belangrijker zijn wetten en maatregelen die gunstige omstandigheden scheppen voor het uitdragen en verzorgen van het ongeboren lever;. Maar dat neem: niet weg dat het ongeboren leven — evenals het geboren leven — het recht heeft ook door strafsancties te worden beschermd.'/
Op hasr vergadering van 12 dec. heeft de bisschoppenconferentie er nogmaals met klem voor gepleit dat de eerbied voor het leven onverkort tot gelding blijft komen, zowel in de wetgeving als in de praktijk
De bisschoppen roepen alle gelovigen dringend op tot gebed tot de Schepper van alle leven. Moge Hij ons de bereidheid geven het nog ongeboren leven met alle eerbied te omringen.

Advies *Raad* van State

De Raad van State heeft op 22 dec. advies aan de regering uitgebracht over het aan haar voorgelegde wetsontwerp inzake abortus. De Raad had geen bezwaren tegen de hoofdlijnen van de voorgestelde regeling van zwangerschapsonderbreking, maar hij adviseerde wel tot een aantal veranderingen op belangrijke onderdelen.

Het advies van de Raad van State oordeelt kritisch over de periode van vijf dagen, die geldt als een soort bezinningstijd, tussen het moment waarop de betrokken vrouw zich tot de arts wendt en het moment van de ingreep. Die periode komt de raad vrij willekeurig voor wanneer er, zoals de ministers De Ruiter en Ginjaar doen, wordt uitgegaan van duidelijke noodgevallen. De betrokken medicus zou een grotere vrijheid moeten hebben om zelf te beoordelen op welke termijn de ingreep uiterlijk zou moeten gebeuren.
Ook vindt de Raad van State dat de ministers duidelijker moeten aangeven uit een oogpunt van rechtszekerheid voor alle betrokkenen, hoe de grens van drie maanden moet worden vastgesteld.
De Raad van State is het eens met de algemene intentie van het wetsontwerp dat bepalingen nodig zijn om het ongeboren leven te beschermen, maar werpt juridische bezwaren op tegen sommige, niet exact omschreven grenzen, in de voorgestelde regeling.
In artikel vijf van het nog geheime wetsontwerp is een bepaling opgenomen waarin wordt verwoord dat afbreking van ongeboren leven een zo ernstige en ingrijpende maatregel is, dat deze alleeen kan worden aanvaard wanneer de nood van de vrouw deze onontkoombaar maakt, en wanneer er geen andere oplossing wordt gevonden.
Ook dit artikel is volgens de Raad niet precies genoeg geformuleerd. Wetshandhavers moeten concreet houvast hebben bij deze bepaling. Vastgesteld moet kunnen worden dat bv. adoptie of een andere vorm van maatschappelijke opvang van moeder en/of kind, indien de zwangerschap zou worden voltooid, is overwogen maar om bepaalde redenen geen reëel alternatief bood.
Ook vindt de Raad van State dat duidelijker moet worden wie er nu precies de beslissing neemt: de arts of de vrouw of dat er sprake is van een gezamenlijke beslissing. Op dit punt hebben de twee ministers elkaar op hun persconferentie in nov. enigszins tegengesproken.

Uitspraken bisschop *Gijsen van Roermond* over abortus

In een interview met Elseviers Magazine (20 jan.) werd mgr. Gijsen, bisschop van Roermond o.m. onderv aagd over de abortus. Hem werd de vraag voorgelegd, of hij een CDA-politicus, die zich in zou zetten voor een vrijere abortuswetgeving. de sacramenten zou weigeren. Hierop antwoordde de bisschop:
,,Ik denk het wel, ja. Ik denk, dat wanneer een christen inzake leven en dood niet een heel stringent standpunt inneemt — ook al weet hij, dat de gemeenschap waarin hij staat dat op dit moment niet aanvaardt — dan stelt hij de haalbaarheid en de publieke opinie hoger dan Gods heilige wet. En dat mag hij nooit".
Het interview — over dit onderwerp — ging aldus verder:

V. Maar een politicus — zoals trouwens zovelen van ons — moet zo vaak voor het minder slechte kiezen om het nòg slechtere te voorkomen.

A. ,,Als principe vind ik dat verschrikkelijk ongezond, want in feite zak je steeds dieper weg. En als christen hoef je zo ook helemaal niet te kiezen, eenvoudigweg omdat God je de genade geeft om voor het goede te kiezen. Dank zij Christus zijn wij daartoe in staat, strijden wij daarvoor, ook als iedereen ertegen is. En het resultaat doet er dan eigenlijk niet toe: daar zorgt God weer voor op het moment en de wijze die Hij goed vindt."

V. Stel nou het geval dat het CDA een compromis-abortus-wetgeving zou blokkeren en het gevolg daarvan is dat andere parijen samen voor een nòg veel vrijere — en dus meer onchristelijke — wetgeving zouden zorgen. Dat is dan de consequentie van de door u voorgestane houding.

A. ,,Als ik hij O.L. Heer kom, vraagt hij niet: hoe zat dat daar? maar: wat heb JIJ gedaan, heb JIJ voor de waarheid gestreden, heb JIJ je ingezet voor het leven van de minst bedeelden? Als ik in een oorlogssituatie acht mensen kan redden door er twee dood te schieten, mag ik dat niet doen. Zelfs niet één!! Ik mag het nooit! En dan moet ik op de koop toe nemen dat eventueel een ander hem doodschiet, al dien ik ook daartegen me te verzetten. Het CDA zou dan ook moeten zeggen: VVD, als jullie dat doen, stappen wij uit de regering! Ik vind dat dit niet alleen een regeringscrisis waard is, maar dat in dat geval zo'n crisis zelfs nodig is."

V. Een christen mag dus nooit zijn banden bevuilen, ook als hij er slechter mee kan voorkomen?

A. ,,Aan deze dingen niet. Als het over belasting gaat, is het wat anders."

Reactie R.-K. bewindslieden op *uitlatingen van Gijsen*

In het radioprogramma Kruispunt van de KRO hebben op 21 jan. drie R.K. ministers gereageerd op de uitlatingen van mgr. Gijsen.

Premier Van Agt zei er verbaasd over te zijn, dat de bisschop zich zo rechtstreeks in de wetgeving wenst te mengen. „Ik ben er verbaasd over dat de bemoeiing via de uitspraken over deze zaak van landsbelang zo ver mag gaan. Ik hield dat niet meer voor mogelijk".
Van Agt zei zich als gelovig katholiek sterk aangesproken te voelen door de woorden van Gijsen, maar hij gelooft dat de bisschop het verkeerd ziet. „Zeer ten onrechte heeft de bisschop geen onderscheid gemaakt tussen persoonlijk leven, en anderzijds wat je hebt te bepalen in een wet die wordt gemaakt in een levensbeschouwelijk verdeeld land. Ik vind de opmerking van de bisschop verkeerd en zal in niets afwijken van de weg die ik na zorgvuldige afweging ben gegaan".
Van Agt noemde de bemoeiing van Gijsen en mogelijk ook andere bisschoppen met de politiek heilloos.
„Wetgeving is een zaak niet voor bisschoppen, maar voor mensen die in regering en parlement met de daar liggende verantwoordelijkheden zijn belast".
Mevrouw Gardeniers (CRM) meent dat de bisschop in feite vraagt om een wet die strakker is dan die welke in de vorige eeuw tot stand is gekomen. Vrouwen in gewetensnood dreigen nu, na de woorden van de bisschop, de stap uit de kerk en uit het geloof te zetten. Mevrouw Gardeniers noemde het verwerpelijk dat de bisschop zich niets van de vrouw zelf aantrekt.
Ook minister Aridriessen (financiën) laat zich door een uitspraak van de bisschop niet ontmoedigen. „Ik kan me nauwelijks voorstellen dat volgens de officiële leer van de kerk mensen die gewetensvol handelen de sacramenten geweigerd zouden kunnen krijgen". Gijsens eis aan katholieke politici is onmogelijk, vindt Andriessen. Hij noemde het standpunt van de bisschop „een gevaarlijke weg die ik voor mijzelf niet kan aanvaarden".

Bisschop *Gijsen* herhaalt *zijn* mening

In een artikel in het blad van zijn bisdom heeft bisschop Gijsen op 13 febr. opnieuw als zijn mening uitgesproken, dat R.-K. politici, die meewerken aan abortuswetgeving, zich daarmee buiten de kerk plaatsen.

De bisschop beriep zich daarbij op een toespraak, die de paus met oudjaar gehouden had.

Bisschop Gijsen schreef, dat de paus in zijn toespraak gezegd had, dat het niet aannemelijk is dat programma's (volgens Gijsen bedoelt de paus wetten of regelingen) die voorstellen abortus òf gemakkelijker maken òf toelaten „een dienst bewijzen aan het objectieve welzijn van de mens of aan het redelijk goede, of dat zij het menselijke leven werkelijk menselijker inaken, noch een bijdrage leveren aan een betere samenleving". Volgens bisschop Gijsen leert de rooms-katholieke kerk dat abortus onder alle omstandigheden verboden is.
„Elke katholiek, met name óók de politicus, zal zich voor de absolute bescherming van ieder leven moeten inzetten, ook wanneer dit op veel verzet stuit. Men moet goed weten dat een christen zich nooit mag aansluiten bij een wet die op zichzelf immoreel is," aldus de bisschop. „Een christen mag niet meedoen aan enige meningsvorming ten gunste van zo'n wet. noch ook voor zo'n wet stemmen."
De bisschop zegt voorts dat de uitspraken op dit punt van het kerkelijke leergezag „zo stringent en onontkoombaar zijn dat geen katholiek, die toch meent een legalisering van abortus provocatus te mogen nastreven of zelfs zonder verzet roe te laten, zich nog waardig mag achten zijn Heer in de ogen te zien of zelfs Hem te ontvangen in de heilige eucharistie zonder eerst berouwvol zijn fout in deze te hebben bekend en er vergeving van te hebben bekomen".
Tenslotte zegt de bisschop dat het ..aan ons allen is om ons aan de regels van de kerk te houden en ons door niemand van de wijs te laten brengen, maar te ijveren voor een merkelijk ethisch reveil. dat leidt tot een wetgeving die beantwoordt aan wat de kerk als pleitbezorgster van de echte waarde van de mens voorhoudt".

Definitieve versie *wetsontwerp* ingediend. Slechts enkele wijzigingen *t.o.v.* oorspronkelijke voorstel

Nadat het kabinet de indiening van de definitieve versie van het ontwerp een paar maal had uitgesteld, omdat nog onderling overleg nodig bleek, hebben de ministers Ginjaar en De Ruiter op 16 febr. het ontwerp aan de Tweede Kamer voorgelegd.
Gelijktijdig publiceerden de ministers, als bijlagen bij de memorie van toelichting op het ontwei-p, een overzicht van de abortuswetgeving in andere Europese landen, een ontwerp van een algemene maatregel van bestuur tot uitvoering van de wet, de tekst van het oorspronkelijke ontwerp, zoals dat in nov. vorig jaar aan de Raad van State was toegezonden, het door de Raad van State uitgebrachte advies en de reactie van het kabinet op dit advies.
Het bleek. dat het kabinet slechts enkele wijzigingen in het oorspronkeliike ontwerp had aangebracht, al dan niet gevolg gevend aan het advies van de Raad van State.
Het betreft de volgende veranderingen:

- Eén van de belangrijkste wijzigingen is, dat op dringend advies van de raad een wetsbepaling is opgenomen die de behandelend arts de mogelijkheid biedt niet inachtneming van zijn eigen verantwoordelijkheid in bepaalde noodgevallen sneller dan binnen de wachttijd van vijf dagen te aborteren, „om daarmede een dreigend gevaar voor het leven of de gezondheid van de vrouw af te wenden".

- Ook is het handelen van medici tegen voorschriften van de wet niet meer, zoals in het oorspronkelijke ontwerp, als misdrijf strafbaar maar als overtreding. Dat betekent een veel mînder bedreigend karakter: bij een overtreding kan geen voorlopige hechtenis gelden, de zaak wordt voor de kantonrechter en niet voor de rechtbanlr behandeld, de aantekening op het strafblad wordt de helft van de termijn als bij een misdrijf gehandhaafd en de vrijheidsstraf is korter.

- Medici die de ingreep niet in een ziekenhuis of kliniek verrichten, of wel in zo'n inrichting die zonder vergunning werkt, dan wel waarvan de vergunning is (wordt) ingetrokken, plegen een misdrijf en krijgen (maximaal) de dubbele straf vergeleken bij het oorspronkelijke ontwerp.

- Ingevoegd is een nieuw „geheimhoudingsartikel", voor artsen en andere betrokkenen. ten einde de privacy van de vrouw te garanderen, en een bepaling dat gegevens slechts na toestemming van de vrouw aan andere medici mogen worden doorgegeven.

- Artikel 11 van het wetsontwerp bepaalt nu dat de gegevens die een kliniek of ziekenhuis moet verzamelen over de abortusgevallen alleen voor statistische doeleinden en voor het toezicht op de naleving van de wet mogen worden gebruikt. In de oorspronkelijke tekst was bepaald dat ze voor doeleinden van medische registratie konden dienen. Wanneer de medicus zich beroept op de uitzonderingsbepaling inzake de termijn van vijf dagen, moet hij daarvoor de bijzondere redenen opgeven.

- Een laatste wijziging is dat de minister van volksgezondheid naast de algemene voorschriften voor klinieken, al naar gelang de specifieke omstandigheden van een inrichting hiertoe nopen, aan de vergunning tot aborteren ook aanvullende voorschriften kan verbinden. Dit kan b.v. betekenen, aldus de memorie van toelichting op het wetsontwerp, dat in een bepaalde inrichting, afhankelijk van de deskundigheid van het personeel en van de uitrusting, een bepaalde behandelingswijze niet mag worden toegepast.

Enkele reacties. *Tegenvoorstel* van SGP en GPV

Een overzicht van enkele eerste reacties op het kabinetsvoorstel levert het volgende beeld op:

Aan de uitgangspunten van de PvdA wat afbreking van zwangerschap betreft — de vrouw beslist en abortus uit het Wetboek van Strafrecht — voldoet het nu voorgestelde wetsontwerp niet, heeft het partijbestuur verklaard.
Over de periode van vijf dagen zegt het bestuur dat deze de noodsituatie van een vrouw die weloverwogen tot abortus heeft besloten, op ontoelaatbare wijze verlengt. „Het kabinet-Van Agt laadt met dit ontwerp een zware verantwoordelijkheid op zich. Het probeert politieke meningsverschillen die in eigen kring bestaan te verdoezelen door onduidelijke wetsteksten, waarvan vrouwen die in een noodsituatie verkeren, de dupe zullen worden," aldus het partijbestuur.
Lubbers, fractieleider van het CDA, heeft toegezegd dat zijn fractie zich met dezelfde nauwgezetheid over het voorstel zal buigen als waarmee het kabinet het heeft geformuleerd.
Lubbers vindt de termijn van vijf dagen een goede voorziening om overijlde abortus tegen te gaan. Voorts noemde hij het zaak de ongecontroleerde commercie die de afgelopen jaren is ontstaan. in verantwoorde banen te leiden.

Volgens de PPR draagt het wetsontwerp te veel de sporen van een politiek compromis. Abortus hoort niet thuis in de strafwet, de beslissing komt alleen toe aan de vrouw en de vijf dagen bedenktijd zijn overbodig, vindt de PPR

D'66 vindt dat het ontwerp op geen enkele wijze recht doet aan de eigen verantwoordelijkheid van de mens Bevoogding van de vrouw past niet bij de ruimte die de wetgever zou moeten geven aan de vrijheid van het individu.

De VVD in de Tweede Kamer heeft het ,,een knappe prestatie" genoemd dat de ministers Ginjaar en De Ruiter er overeenkomstig de afspraak in zijn geslaagd met het ontwerp te komen. Maar de VVD moet zich nog wel beraden op een aantal punten. Dat zijn: de vijf dagen, de vraag of het bestuur van een ziekenhuis of kliniek wel strafbaar kan zijn voor handelingen die tot de medische verantwoordelijkheid behoren en het ontbreken van een termijn waarbinnen de arts aan de vrouw zegt of hij medewerking verleent

Binnen de fractie zal een speciale werkgroep de verdere behandeling van het ontwerp voorbereiden

,,Dit is geen compromis meer, dit is een dictaat", vindt de Nederlandse vereniging voor seksuele hervorming van het wetsontwerp op de abortus De NVSH spreekt van een ,e-nzijdige wilsoplegging" degenen die vinden dat abortus in beginsel vrij moet zijn komen in het geheel niet aan hun trekken degenen die vinden dat abortus in beginsel onmogelijk moet zijn, zoveel te meer

Volgens de NVSH komt de vrouw die om abortus vraagt onder curatele te staan Vijf dagen extra bedenktijd is een nodeloze psychische belasting en bevoogding Registratie heeft niets met de volksgezondheid te maken, maar alles met intimidatie van vrouwen zowel als artsen

Nu abortus in het Wetboek van strafrecht blijft, wordt het taboe op abortus in stand gehouden, ten koste van vrouwen in nood ,,Niet alleen aanmatigend, maar ook beschamend en schandelijk" zo besluit de NVSH

Mr W B ban der Mijn, secretaris van de Koninklijke Nederlandse maatschappij tot bevordering der geneeskunst, gelooft dat het ontwerp in de praktijk ,,in feite een grote vrijheid laat" Hij verwacht niet dat het ontwerp in de meaische wereld tot een eensgezind standpunt zal leiden Als blijkt dat de vrouw echt een abortus wil zal ze die ook krijgen, meent Van der Mijn Registratie zal bij medici bedenkingen oproepen

Vijf dagen bedenktijd is in de medische wereld een ongewoon verschijnsel ,,Aan abortus gaat altijd een heel besluitvormingsproces vooraf, ook zonder wet" Het ontwerp vertoont veel overeenkomsten met de (al weer enkele jaren oude) richtsnoeren van de Maatschappij

Stimezo (Stichting voor verantwoord medisch verantwoorde zwangerschapsonderbreking) vreest dat de ziekenhuizen een machtspositie krijgen. Ze zijn in het algemeen behoudender; daarom zal het moeilijker worden een abortus te krijgen

De directeur van Stimezo noemt de wachttijd van vijf dagen een kwelling voor de vrouw Ook vindt hij het een groot bezwaar dat de huisarts wordt uitgeschakeld

Op geen enkele wijze is aangetoond, aldus de directeur, dat een ziekenhuis een abortus beter uitvoert dan een klinaek Ook vormt de bepaling dat een abortus na dertien weken zwangerschap alleen is toegestaan in een ziekenhuis, een bedreiging voor de aborterende arts Niemand kan precies vaststellen wanneer een zwangerschap dertien weken heeft geduurd, aldus de directeur.

Stimezo heeft er grote bezwaren tegen dat het ontwerp de beslissing over de abortus vrijwel geheel bij de deskundige legt Die deskundige maakt uit of er sprake is van een noodtoestand, aldus de directeur van Stimezo

De fractievoorzitters van SGP en GPV in de Tweede Kamer, ds. H. G. Abma en dr. A. J. Verbrugh, hebben op 16 febr.. gelijktijdig met het regeringsontwerp, een eigen initiatiefvoorstel inzake abortus bij de Tweede Kamer ingediend. Volgens hun ontwerp is abortus alleen mogelijk, wanneer het leven van de vrouw wordt bedreigd of wanneer het gaat om de verwijdering van kennelijk een dode vrucht.

Dr Verbrugh zei bij de indiening te er kennen dat wanneer een vrouw vastbesloten is dat zij haar kind niet ter wereld wil brengen, inderdaad het gevaar kan ontstaan bij realisering van deze wetgeving, dat die vrouw zich zou wenden tot illegale aborteurs en de methode van de breinaald Maar hij meent dat bij een goede voorlichting en opvang, die eveneens geregeld moet worden en een veel ruimere adoptieregeling die vastbeslotenheid niet ontstaat

Ik ben een beetje bevreesd dat een dergelijke bastbeslotenheid een raakvlak heeft met de redenering ,als het zwakke ons moeilijkheden in de weg legt, dan moet het zwdkke maar weg" En u weet ciat uit zulke redeneringen zelfs hele politieke richtingen zijn voortgekomen"

SGP en GPV vinden het wel noodzakelijk dat er een nieuwe abortuswetgeving kcmt, gezien de grote afstand tussen de bestaande wet en de praktijk

Abma en Verbrugh hebben het als een dilemma ervaren dat ze indertijd tegen het ontwerp van PvdA en VVD stemden zonder een alternatief te kuonen aandragen waarin de situatie van constante rechtsovertreding zou worden beeindigd Dit alternatief wordt nu met het initiatiefontwerp geboden

Voorgesteld wordt in het Burgerlijk Wetboek duidelijk vast te leggen dat een kind waarvan een vrouw zwanger is recht heeft op leven en gezondheid In het Wetboek van Strafrecht willen de initiatiefnemers vastleggen dat de vrouw strafbaar is die opzettelijk een handeling verricht of laat verrichten die naar haar aard gericht is op het doden van haar vrucht Eveneens is volgens het voorstel strafbaar ieder die met of zonder toestemming van de vrouu een dergelijke handeling verricht

De straffen zijn in het voorstel hoog voor de vrouw drie jaar maximaal en voor de arts resp twaalf jaar of vier en een half laar (onvrijwillige resp vrijwillige abortus)

Volgens Abma en Verbrugh moeten naast de christelijke overtuiging van beschermwaardigheid van ongeboren leven de door velen gehuldigde opvattingen van geestelijke vrijheid eveneens leiden tot afwijzing van inbreuk op de eerste ontwikkeling van menselijk leven Ieder onderscheid in stadia van dat leven na de conceptie wijzen zij af (ANP, NRC/H'blad, Biltstraat 121, Nederlandse Staatscourant, Elseviers Magazine, TK-stukken)

(Vor ber pag 171/3 en 23/2-1977)

ITALIË

ARRESTATIES IN VERBAND MET ZAAK-MORO. VEROORDELINGEN RODE BRIGADES

Op 13 sept. 1978 hebben politie en carabinieri in Milaan de 30-jarige Corrado Alunni gearresteerd. Volgens de politie is hij één van de belangrijkste leiders van de Rode Brigades. Hij zou direct betrokken zijn geweest bij de ontvoering van en de moord op oud-premier Aldo Moro (pag. 273 e.v.-1978 en pag. 305 e.v.-1978).

Hij werd gearresteerd toen de politie een appartementengebouw in een buitenwijk van Milaan omsingelde. Het gebouw werd al enige dagen door de politie bewaakt. In het gebouw bewoonde Alunni een flat die gehuurd was op naam van een architect, Massimo Turiacchi. In de flat werden grote hoeveelheden wapens, ammunitie. valse paspoorten en identiteitsbewijzen, geld en de uniformen van een postbode en een legerofficie gevonden.

Alunni, die bovenaan de lijst van gezochte personen in verband met de ontvoering en moord van Moro stond, werd ook gezocht in verband met de moord op Fulvio Groce, de president van de balie in Turijn en Carlo Casalegno, plv. hoofdredacteur van de Turijnse krant La *Stampa*. Hij werkte tot 1972 bij de Siemens-fabrieken en verdween plotseling na de ontvoe ing van een bedrijfsleider van die fabrieken, het eerste openbare ,,optreden" van de Rode Brigades. Alunni is een goede bekende van Rode Brigadeleider Renato Curzio, die in juni 1978 tot 15 jaar gevangenis werd veroordeeld (pag. 142/3).

Publikatie brieven *Moro*

Ongeveer tegelijkertijd publiceerde *Corriere della* Sera 8, tot dan toe onbekende brieven die Moro in zijn gevangenschap aan vrienden en familie zou hebben geschreven (zie ook pag. 307 e.v.-1978). De geadresseerden waren o.a. premier Giulio Andreotti, de voorzitter van de Senaat Fanfani, Moro's vrouw en politieke vrienden. In de brieven doet Moro een beroep om politieke onderhandelingen te beginnen die tot zijn vrijlating moeten leiden. Moro verwees naar de vrijlating van Palestijnse terroristen door de Italiaanse regering als een precedent van een geval waarin wel onderhandeld werd met terroristen. Hij had lovende woorden voor de flexibiliteit van de socialist Bettino

Craxi en hij veroordeelde de communisten omdat zij hem „een doodvonnis" hadden gegeven.
De publikatie van deze brieven deed nogal wat stof opwaaien in het Italiaanse politieke leven.
Een aantal parlementariërs drong bij de regering aan op een nieuw onderzoek in de zaak-Mora en met name naar de herkomst van de 8 brieven. Zij waren van mening dat de publikatie van de brieven een manœuvre was om de basis van het kabinet-Andreotti in gevaar te brengen.
De communistische partijsecretaris Berlinguer verklaarde op 17 sept. 1978 dat zijn partij in de affaire-Moro juist gehandeld had. Hij waarschuwde tegen pogingen politieke munt te slaan uit de brieven die aan Moro werden toegeschreven.
Alunni werd op 20 sept. door een rechtbank in Milaan tot 12 jaar en 4 maanden gevangenisstraf vei-oordeeld wegens het illegale bezit van vuurwapens.
Begin okt. 1978 werden in Milaan nadere mededelingen gedaan over de documenten die gevonden waren in de verschillende schuilplaatsen van de Rode Brigades. Er was een volledig historisch archief van de activiteiten van de Rode Erigades beginnend bij de oprichting van de beweging in 1970 en bijgehouden tot de aanslag op een hoge functionaris van de Alfa Romeo-fabrieken op 28 sept. 1978 (pag. 141/1). Verder waren er plannen voor de reorganisatie van de beweging met het oogmerk zich beter te kunnen verweren tegen de opsporingsacties: kaarten van Lombardije met daarop duidelijk aangegeven hoogspanningsmasten en barakken van de carabinieri, instructies voor het vervalsen van rijbewijzen en een logboek waarin de radioverbindingen van politie en carabinieri stonden aangegeven.

Op 12 okt. 1978 begon in Milaan een proces tegen Alunni en 4 andere leden van de Rode Brigades. De aanklacht luidde ditmaal medeplichtigheid aan ove vallen op politiekazernes in 1975.

Op 28 okt. werd Alunni voor dit feit tot een gevangenisstraf van 7 jaar en 1 maand veroordeeld. De anderen kregen gevangenisstraffen variërend van 4 tot 9 jaar.

Op 12 okt. begon een nieuw proces tegen Curzio wegens ontvluchting uit de gevangenis van Casale Monferrato in febr. 1975.

Op 12 nov. 1978 verklaarde de procureur van de republiek, Giovanni De Matteo, in een redevoering ter nagedachtenis van de een maand eerder vermoorde Girolamo Tartaglione (pag. 141/1), een hoge ambtenaar op het departement van justitie, dat de Rode Brigades een hooggeplaatst contactpersoori in het departement hadden. Geruchten hierover waren al eerder in de pers verschenen.
De zuster van Tartaglione had tegenover de pers verklaard dat haar broer op het spoor van deze contactpersoon was gekomen en op het punt stond diens identiteit bekend te maken toen hij vermoord werd.
Begin februari heeft de speciale opsporingsbrigade van de carabinieri, die sedert augustus '78 onder leiding staat van generaal Carlos Alberto Dalla Chiesa, die alleen verantwoordelijkheid schuldig is aan de minister van binnenlandse zaken, een groot aantal arrestaties verricht in Milaan, Rome en Napels. In Rome werden 27 personen gearresteerd op beschuldiging van lidmaatschap van gewapende benden en wapenbezit.

De gearresteerden werden aangehouden toen zij deelnamen aan een bijeenkomst over .,de onderdrukking in de speciale gevangenissen. de gewapende strijd en de clandestiniteit", die gehouden werd in het bureau van de ultralinkse privézender Radio-Proletaria. Advocaten var, gevangenzittende Rode-Brigadisten, die aangesloten zijn bij de Italiaanse Rode Hulp, hebben op een persconferentie fel tegen deze arrestaties geprotesteerd.

Op 2 febr. werd in Rome een man gearresteerd, die er van verdacht wordt een terrorist onderdak verschaft te hebben. In Milaan heeft de politie vier personen gearresteerd. Volgens kranteberichten zou een van hen een belangrijke Rode-Brigadist zijn die bij ten minste tien moordaanslagen betrokken is geweest en zouden in schuilplaatsen van de terroristen belangrijke documenten zijn gevonden. Maar de politie wilde niets over de vondsten zeggen.

In Napels werd ook een schuilplaats van terroristen ontdekt, nadat daar begin februari twee mannen werden gearresteerd die een bomaanslag op een kazerne van de carabinieri wilden plegen. In Turijn is de antiterrorismeactie van de politie, waarbij begin febr. zes personen werden gearresteerd, nog steeds aan de gang. Ook daar liet de politie niets los over het materiaal dat in de woningen van de verdachten is gevonden.

EX-MINISTER TANASSI TOT 2½ JAAR VEROORDEELD

Wet Lockheed-proces werd op 1 maart afgesloten met de veroordeling van de voormalige sociaal-democratische minister van defensie Mario Tanassi tot 2 jaar en 4 maanden gevangenisstraf. De voormalige christen-democratische minister van defensie, Luigi Gui, die er ook van was beschuldigd steekpenningen te hebben aangenomen, werd vrijgesproken.

Net Italiaanse constitutionele hof — dat 23 dagen ia raadskamer heeft overlegd — veroordeelde Lockheed-vertegenwoordiger Ovidio Lefebvre tot twee jaar en vier maanden gevangenis, Zijn broer Antonio Lefebvre heeft twee jaar en twee maanden gevangenisstraf gekregen. Tegen ex-minister Tanassi was negen jaar geëist, tegen Gui zes jaar en tegen de gebroeders Lefebvre ieder negen jaar gevangenisstraf wegens corruptie. De voormalige chef van de generale staf van de Italiaanse luchtmacht, Diulio Fanali, is tot een jaar en negen maanden gevangenisstraf veroordeeld (geëist was zeven jaar).

De vroegere secretaris van Tanassi, Palmiotti, moet van het constitutionele hof een jaar en zes maanden de gevangenis in (er was vier en een half jaar geëist).

De zakenman Camillio Crociani is tot twee jaar en vier maanden veroordeeld (de eis was vijf jaar). Vier andere verdachten zijn vrijgesproken. Tegen het vonnis van het constitutionele hof is geen beroep mogelijk.

Het Italiaanse Lockheed-proces heeft zich beperkt tot de steekpenningen die in het begin van de jaren zeventig zijn betaald om aan Italië 14 Hercules C-130 transportvliegtuigen te kunnen verkopen. Mogelijke betalingen van steekpenningen vóór die tijd — onder andere bij pogingen om voor de Italiaanse marine Lockheed-Orion onderzeebootbestrijdingstoestelleri te leveren — zijn niet onderzocht.

Tijdens het proces heeft één van de rechters, de 68-jarige Giacchi zich teruggetrokken nadat in de pers berichten waren verschenen dat hij samen met de gebroeders Lefebvre in het bestuur van een onderneming had gezeten.

Aanvankelijk weigerde Giacchi op verzoek van de aanklagers heen te gaan, maar later, op 23 juni 1978, maakte hij bekend zich terug te trekken. *(NRC/H'blad)*

(Vor. ber. pag. 330/2-'78)

BIRMA

MOHAMMEDAANSE BIRMANEN VLUCHTEN NAAR BANGLADESH. REPATRIËRINGSAKKOORD. BEGIN UITVOERING

In het voorjaar van 1978 rees tussen de regeringen van Birma en Bangladesh een geschil over de komst naar Bangladesh van uiteindelijk ca. 200.000 mohammedaanse vluchtelingen uit Birma, dat een overwegend Boeddhistische bevolking heeft. Het overgrote deel van die vluchtelingen bestond uit behoeftige vrouwen, kinderen en bejaarden. De regering van Eirma beschouwde hen als staatsburgers van Bangladesh, terwijl dat land hen voor Birmanen hield.
De mohammedaanse vluchtelingen omvatten drie groepen. De belangrijkste was die van de Rohingya's, die zich in vroeger eeuwen hadden gevestigd in Arakan, een Birmaanse staat die aan zuidelijk Bangladesh grenst.

Tot 1935 was het door de Rohingya's bewoonde gebied onder Britse koloniale heerschappij een bestuurseenheid geweest; sindsdien was het gebied in tweeën gedeeld, sedert 1948 door een definitieve grens tussen Birma en Oost-Pakistan.
In Arakan was daarop een afscheidingsbeweging ontstaan, die naar de vestiging van een onafhankelijke staat streefde. Van 1952-1954 voerden mohammedaanse Mujahid-rebellen er guerrilla-acties. Later in 1974 was een Arakan Bevrijdingsleger gevormd onder leiding van Khaing Mo Lin, die op 3 juni 1977 werd gedood bij een treffen met Birmaanse regeringstroepen. Inmiddels had de politieke vleugel van zijn beweging, de Arakan Liberation Party, in mei 1975 ingestemd in aansluiting bij andere Birmaanse minderheidsbewegingen in een Federal National Democratic Front (zie pag. 482 3-1976).

Op 8 sept. 1977 begonnen twee processen wegens hoogverraad. Tijdens een daarvan werden twee van de beklaagden, die er o.m. van verdacht werden betrokken te zijn bij een poging om een afgescheiden onafhankelijke Arakan-staat te vestigen, door een getuige à charge beschuldigd van contacten met een zekere kolonel Amin, toen militaire attaché op de ambassade van Bangladesh in Rangoon. (Deze verliet later Birma na door de regering tot persona non grata te zijn verklaard.) Deze twee beklaagden, U Mahn Ngwe Aung en U Htein Lin, werden op 23 febr. 1978 ter dood veroordeeld samen met twee anderen, U Mahn Dar Waik en Maung Kyaw Htoo. De vonnissen werden later voltrokken.

Overigens was de uittocht van de Rohingya's van Arakan geen nieuw verschijnsel: volgens Le Monde (11-7-'78) was het de vierde maal sinds 1942. In dat jaar waren in de periode tussen het vertrek van de Britten en de komst van de Japanners de moslems het doelwit van massamoorden en wreedheden; 400.000 werden toen uit Arakan verdreven, van wie velen pas in 1948 terugkeerden.

De tweede groep bestond uit Kamanchils, die beweerden dat hun voorouders zich aan het eind van de 18de eeuw in Birma hadden gevestigd.
De derde groep werd gevormd door Bengaalse boeren en vissers, die tijdens liet Britse koloniale bewind in Birma waren komen wonen.

Volkstelling

In een officieel rapport, dat op 29 april 1978 in Birma werd gepubliceed. werd onthuld dat bij een in 1977 begonnen volkstelling, het z.g. ,.Naga Min"-project („Drakenkoning"), o.m. was gebleken dat er ,,een alarmerend aantal" personen illegaal Birma was binnengekomen, in het bijzonder in de staat Arakan. Verscheidene duizenden vervolgingen waren ingesteld tegen Chinezen en burgers van Bangladesh. Voorts werd bericht dat 19.457 Bengalezen er vandoor waren gegaan! met achterlating van hun (3.723) huizen aan Birmanen.

Op 19 mei 1978 verklaarden de Birmaanse autoriteiten dat alleen al in Buthidaung (Arakan) 108.431 personen waren ondervraagd en dat tegen 643 personen gerechtelijke stappen waren ondernomen. In totaal waren 35.596 personen er vandoor gegaan met achterlating van 6.294 woningen. Voorts hadden volgens Birmaanse bronnen tegen 27 mei in totaal 101.048 personen Buthidaung en de nabijgelegen stad Maungdaw verlaten om ,,een immigratiecont ole te ontduiken". Niet allen waren naai Bangladesh uitgeweken, sommigen zouden zich in het oerwoud hebben teruggetrokken.

Daarentegen beweerde de regering van Bangladesh dat duizenden .,Birmaanse mohammedaanse staatsburgers" door Birmaanse functionarissen uit hun huizen waren gezet, die zij al ,,generaties lang" bezaten, en onder bedreiging met wapens waren gedwongen het land te vei-laten. Deze versie werd ook door vele vluchtelingen verhaald. Zij spraken van systematische vervolgingen, moord, verkrachting, roof en brandstichting.

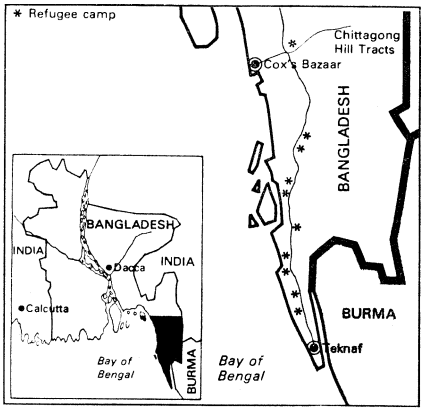
In april 1978 bezocht een speciale afgezant van Bangladesh de Birmaanse hoofdstad Rangoon, en bracht de Birmaanse minister van buitenlandse zaken, brigadegeneraal Myint Maung, een bezoek aan Dacca, de hoofdstad van Bangladesh, terwijl de regering van Bangladesh die van Birma meerdere malen verzocht de uitwijzingen te staken. Niettemin bleef het aantal vluchtelingen dat de grens met Bangladesh overschreed de volgende weken en maanden toenemen. Bovendien werd vanuit Bangladesh gemeld dat Birmaanse militairen op 23 april meer dan 100 moslems hadden gedood.

Op 7 mei beschuldigde president Ziaur Rahman van Bangladesh Birma van een ,,onmenselijke verdrijving van moslems" en hij verlangde de repatriëring van deze moslems naar Birma.

Deze beschuldiging werd in Birma op 10 mei officieel van de hand gewezen. Gesteld werd dat de personen die over de grens waren gevlucht volgens de opvatting van Birma staatsburgers van Bangladesh waren die zich als illegale immigranten in Birma hadden opgehouden.

Op 19 mei richtte Shamsul Huq, toen adviseur voor buitenlandse zaken van president Ziaur Rahman, een verzoek tot Kurt Waldheim, de secretaris-generaal van de VN, om internationale hulp voor de vluchtelingen, aan wie Bangladesh om humanitaire redenen tijdelijk onderdak had verleend. Dat was voor Bangladesh echter een last die het ,,onmogelijk voor langere tijd" kon dragen. Reeds nu waren er 150.000 vluchtelingen en dat aantal zou spoedig de 200.000 overschrijden, aldus Shamsul Huq.

Van die vluchtelingen waren toen 140.000 in kampen ondergebracht, die door de Internationale Commissie van het Rode Kruis in Bangladesh waren opgezet. Volgens een functionaris van het Britse Rode Kruis, die eind mei vanuit Bangladesh terugkeerde, waren er onder de vluchtelingen omstreeks 100.000 kinderen beneden de leeftijd van 12 jaar, die ,,in deerniswekkende omstandigheden" verkeerden.

(UNHCR)

Op 30 mei deed het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR). dat door Waldheim met de coördinatie van de vluchtelingenhulp was belast, een beroep op de regeringen om steun ter waarde van $ 15.565.000 te verlenen.

Dat 'bedrag werd nodig geacht om de vluchtelingen gedurende een periode van acht maanden in leven te houden. Inmiddels had het Wereldvoedselprogramma (WFP) reeds $ 2 mln voor voedsel gedurende drie maanden beschikbaar gesteld op grond van een akkoord met de regering en het Rode Kruis van Bangladesh, terwijl de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en het VN-fonds voor kinderen (UNICEF) voor eerste hulp $ 3 mln lïadden verstrekt.

Repatriëringsakkoord

Intussen was ook diplomatiek overleg tussen Bangladesh en Birma op gang gekomen. Tabarak Husain, de secretaris van het ministerie van buitenlandse zaken van Bangladesh, arriveerde op 6 juni in Rangoon voor overleg met de plv. Birmaanse minister van buitenlandse zaken, U Tin Ohn. Op 11 juni verklaarde Husain dat Birma de ernst van de situatie had erkend en vurig wenste goede betrekkingen met Bangladesh te onderhouden. (In totaal waren volgens Husain tussen 18 april en 3 juni 167.000 moslems uit Birma gevlucht.)

Van 7-9 juli voerde een Birmaanse delegatie o.l.v. U Tin Ohn in Dacca onderhandelingen met Tabarak Husain. Daarbij werd een akkoord getekend over de repatriëring van ,,alle vluchtelingen". Daarmee zou een begin worden gemaakt na het einde van de moesson, d.w.z. vóór eind augustus. De repatriëring zou in drie fasen worden uitgevoerd. De eerste betrof personen, die in het bezit waren van nationale of buitenlandse registratiekaarten, samen met hun gezinsleden die vermeld stonden op de lijsten, samengesteld door elk huishouden en goedgekeurd door de plaatselijke Birmaanse registratie-autoriteiten.

Voorts werd een afspraak gemaakt m.b.t. het openen van onderhandelingen over een afbakening van de grens tussen beide landen om illegale grensoverschrijdingen tegen te gaan.

Bij de totstandkoming van het repatriëringsakkoord zou een belangrijke rol zijn gespeeld door Bernard Zagorin (de UNHCR-vertegenwoordiger) en de ambassadeur van Saoedi-Arabië in Bangladesh.

Kort na het akkoord traden de eerste meningsverschillen over de (niet-gepubliceerde) tekst ervan aan het Licht Terwijl de regenng van Bangladesh stelde dat vanaf eind augustus binnen een half jaar alle vluchtelingen zouden mogen terugkeren, gaf de Birmaanse regering een andere versie De ,,rechtmatige inwoners" van Birma, d w z slechts een bepaalde groep van de vluchtelingen, mochten vanaf eind augustus in drie fasen terugkeren De N Z Z (28-10-'78) berichtte vanuit Dacca dat de meeste vluchtelingen niet terug wilden Op 30 aug werd de hoogste repatriëringsambtenaar Syed Ahmed in een vluchtelingenkamp in Bangladesh gegijzeld, hij kon pas de volgende dag door gewapende politie worden bevrijd Enkele dagen later ontstond er in het kamp van Kutupalong een oproer, waarbij de politie op de menigte vuurde en acht mensen doodde Volgens een persmededeling van de regering hadden de politiemannen zich tegen ,,woedende vluchtelingen" moeten verdedigen Vele kampbewoners aldus nog steeds de N Z Z, verdwenen op eigen gelegenheid en bleven onvindbaar

De ondraaglijke lex ensomstandigheden in dc 13 kampen werden nog slechter, toen grote hoeteelheden voedsel van de internationale hulpleveranties met medewerking van corrupte ambtenaren en functionarissen van de hulporganisaties verdwenen De B a n g l a d e s h T i m e s berichtte op 22 sept 1978 dat meer dan 50% ban de graanleveranties niet werd verdeeld, oindat oplichters met vervalste papieren op grote schaal hun eigen zak spekten

De autoriteiten van Bangladesh, die graag van de vluchtelingen af wilden, namen strenge maatregelen onderbreking van de distributie van voedselrantsoenen, een verbod voor de vluchtelingen om zich van het ene naar het andere kamp te begeven, instelling van een avondklok e d.

Aan de andere kant zouden de politieke leiders van de Rohingya's, de ,,Maghis", al het mogelijke hebben gedaan om een terugkeer van de vluchtelingen te saboteren, aldus E l s e v i e r s M a g a z i n e (30-12-'78)

***Begin** repatriëring*

Op 29 aug. maakte het bureau van de UNHCR te Genève bekend dat op 31 aug. een eerste groep van 200 vluchtelingen vrijwillig zou worden gerepatrieerd. Zou die operatie slagen dan zouden vanaf 15 sept. 2.000 vluchtelingen eens per drie dagen naar Birma terugkeren, aldus UNHRC-functionarissen. Inmiddels waren in Birma 5 opvangkampen en 10 dûûrgangskampen ingericht. De repatriëring ging echter veel trager dan aangekondigd. Op 31 aug. trok een eerste groepje van 58 vluchtelingen de grensrivier de Naaf over; op 15 sept. volgden nog 10 vluchtelingen, eveneens uit het kamp Taungbro Letwei. Op 21 sept. keerden 97 vluchtelingen uit het kamp Welataung naar Birma terug. Toen het repatriëringsakkoord volledig dreigde te mislukken, volgden nieuwe onderhandelingen. Op 7 okt. ging de minister van binnenlandse zaken van Bangladesh, kolonel Mustafizur Rahman, naar een van de Birmaanse opvangkampen eri hij ondertekende daar met zijn Birmaanse ambtgenoot, kolonel Sein Lwin, een nieuwe overeenkomst, op grond waal-van de bepalingen van het oude akkoord vlot zouden worden uitgevoerd. De daarop gevolgde terugkeer van 84 vluchtelingen vond plaats onder toezicht van vertegenwoordigers van de UNHCR en ambtenaren van de twee betrokken landen tot de vluchtelingen in het opvangkamp van Taungbro in Birma waren aangekomen. Sindsdien werden in Dacca geen mededelingen over het verdere verloop van de repatriëring meer gepubliceerd, aldus de *NZZ* (28-10-'78).

Op 10 nov. berichtte *The Times* vanuit Rangoon dat tot dan toe 4.756 mensen uit Bangladesh naar Birma waren teruggekeerd, incl. 1.029 die in de voorafgaande week waren aangehouden. *Elseviers Magazine* (30-12-'78) meldde vanuit Genève dat er al een 20.000 waren teruggekeerd.

Op 26 jan. 1979 deelde ern woordvoerder van de UNHCR te Genève mee. dat sinds juni 1978 in de vluchtelingenkampen in Bangladesh 10.221 Birmaanse moslems van de honger of door besmettelijke ziekten (mazelen) waren gestorven, van wie 6.739 kinderen. Een oproep tot de regeringen werd aangekondigd om $ 12,5 mln beschikbaar te stellen voor hulp aan de repatrianten ($ 7 mln) en degenen die in Bangladesh wilden blijven. Toen werd tevens gemeld dat omstreeks 50.000 van de vluchtelingen waren teruggekeerd.

Op 13 febr. be ichtte *AFP* vanuit Dacca dat 67.800 Birmanen, bijna een derde van alle vluchtelingen, naar hun land waren teruggekeerd en dat per maand ca. 20.000 Birmanen werden gerepatriëerd. *(The Times, NZZ, KCA)*

PAKISTAN

VERDERE ONTWIKKELINGEN ONDER HET BEWIND ZIA. NIEUWE REGERING. ZIA PRESIDENT

Het overzicht van de binnenlandse ontwikkelingen in Pakistan sinds de militaire machtsovername op 5 juli 1977 (pag. 433-1977), waarvan het eerste gedeelte verscheen op

pag. 113 e.v., wordt hieronder voortgezet.

Doodvonnis *voor* Bhoetto

Zoals gemeld (pag. 114/3) was ex-premier Zoelfilrar Ali Bhoetto op 3 sept. 1977 gearresteerd. Wel was hij op 13 sept. in opdracht van rech ter A. K. Samdani van het hooggerechtshof te Lahore in vrijheid gesteld, maar op 17 sept. was hij op bevel x-an generaal Mohammed Zia ul Haq, toen de hoofdbestuurder van Pakistan onder de staat van beleg, opnieuw gearresteerd (pag. 115/1).

Het proces tegen Bhoetto wegens samenzwering tot de moord op Kasuri werd vervolgens op 11 okt 1977 voor het hooggerechtshof te Lahore geopend Vier voormalige FSF-officieren stonden met Bhoetto terecht op beschuldiging van moord op Nawab Ahmad Khan en samenzwering en poging tot moord op Kasuri. De voornaamste getuige à charge was Masud Mahmud, de 1-oormalige FSF-chef, die verklaarde dat hijzelf de aanslag op Kasuri had bevolen op grond van persoonlijke instructies van Bhoetto.

Het hof bevond alle verdachten op 18 maart 1978 schuldig en veroordeelde hen ter dood.

Bocendien werden zij veroordeeld tot 7 jaar gevangenisstraf wegens samenzwering, en kreeg Bhoetto een boete opgelegd van 25 000 roepies als schadevergoeding voor het gezin van het slachtoffer
De rechtbank was van mening dat de schuld van de verdachten zonneklaar was gebleken en aat Bhoetto de voornaamste samenzweerder was geweest Hij had de FSF gebruikt om wraak te nemen op een man, die hij als zijn persoonlijke vijand beschouwde en hij had van het FSF-personeel beroepsmisdadigers en huurmoordenaars gemaakt om zijn eigen ambities te vervullen

Bhoetto ging op 25 maart in hoger beroep tegen zijn vonnis bij het Opperste Gerechtshof met als argumenten dat de rechters bevooroordeeld waren geweest, dat generaal Zia het proces had geschaad door reeds bij voorbaat over Bhoetto als schuldig aan moord te spreken en dat een ballistisch rapport het betoog van de aanklager weerlegde.

Reacties en oproepen

Het tegen Bhoetto uitgesproken vonnis leidde inmiddels tot protestdemonstraties, rellen en acties. Generaal Zia ontving oproepen tot clementie van de regeringen van vele mohammedaanse en niet-mohammedaanse landen.

Op 18 maart nog werd een protestdemonstratie te Rawalpindi door de politie uiteengejaagd; een militair hof veroordeelde de volgende dag 16 van de demonstranten tot één jaar gevangenisstraf, terwijl 12 van hen bovendien tot een afranseling werden veroordeeld.

Op 19 maart vonden betogingen plaats in Lahore en Karachi; arbeiders van twee fabrieken in Lahore gingen in staking; en studenten boycotten de colleges i:: Islamabad en verscheidene andere steden in Sind.

Op 20 maart narren verscheidene duizenden mensen deel aan een protestbetoging in Lahore waarbij huizen en auto. o brand werden gestoken en gevechten met de politie plaatsvonderi, cd 20 van de betogers werden gearresteerd, w o de vroegere minister van defensie generaal Tikka Khan Dezelfde dag kwamen ook studenten in Hyderabad in actie, waarop de provinciale autoriteiten van Sind drie colleges sloten
De volgende dag vonden nieuwe betogingen in Rawalpindi plaats, zij het op kleinere schaal; 25 personen werden gearresteerd na een mars van vrouwelijke studenten Ook deden zich demonstraties voor in Islamabad, Hyderabad en Peshawar
Eceneens op 21 maart werd de vroegere voorzitter van de Nationale Vergadering, Meraj Khaled in Lahore gearresteerd Op 24 maart volgde de arrestatie van Mubashir Hasan, in de regering-Bhoetto minister van financien en vervolgens secretaris-generaal van Bhoetto's Pakistan People's Party (PPP)
Een voormalig parlementslid van de PPP, kolonel Habib Ahmad, werd op 21 maart te Rawalpindi veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf wegens overtreding van het verbod op politieke demonstraties

Het op 28 febr. uitgevaardigde verbod van politieke activiteiten, dat eind maart af zou lopen, werd in een op 29 maart gepubliceerde verordening onder de staat van beleg voor onbepaalde tijd verlengd (zie pag. 116/2).

Vanaf maart werden veroordelingen tot afranselingen steeds gebruikelijker. Daarbij werden gewone misdadigers meestal in het openbaar afgeranseld, terwijl overtreders van politieke bepalingen hun straf binnen de gevangenis kregen toegediend. Volgens een schatting van 29 maart waren in de voorgaande weken meer dan 1.000 personen afgeranseld, waarbij die straf steeds vaker in het openbaar werd voltrokken.

Voor het eerst sinds de onafhankelijkheid van Pakistan vond op 21 maart een openbare terechtstelling plaats. Drie mannen, veroordeeld wegens ontvoering en moord, werden toen in Lahore opgehangen ten overstaan van een menigte van naar schatting 200.000 mensen. Door aanwezigen werd daarbij o.a. geroepen: ,,Lange leve de Islam" en ,,Lang leve generaal Zia".

Oproepzn vanuit het buitenland om Bhoetto's doodvonnis niet te voltrekken ontving generaal Zia van de regeringen van Egypte, Libië, Tunesië, Alge ije, Turkije, Perzië, Jemen, de Unie van Arabische Emiraten, Oman, Qatar e.a. Delegaties uit Libië, Algerije en de Arabische Emiraten bezochten Pakistan om voor Bhoetto's leven te pleiten. De Libische leider Kadhafi zou, naar op 30 maart werd bericht, generaal Zia hebben gewaarschuwd dat hij bereid was persoonlijk naai' Pakistan te komen om zijn vriend en ,,broeder in de Islam" Bhoetto te bevrijden. De Turkse premier Ecevit deelde op 24 maart; mee dat Turkije bereid was Bhoetto politiek asiel te verlenen als dat tot zijn begenadiging zou leiden.

Oproepen tot clementie kwamen ook van de regeringen van niet-mohammedaanse landen zoals Roemenië, Griekenland en Australië, alsmede van de secretaris-generaal van de VN, Waldheim. De Britse minister van buitenlandse zaken, Owen, besprak de toestand op 20 maart te Londen met Agha Shahi, Zia's adviseu voor buitenlandse zaken. De Chinese ambassadeur in Pakistan had op 6 april ontmoetingen met generaal Zia en president Chaudhry om voor Bhoetto's leven te pleiten.

Bijzonder hevige reacties riep Bhoetto's doodvonnis op onder de mohammedanen in het Indiase deel van Kasjmir. Op 18 maart vond een algemene staking plaats in de Kasjmirvallei en in delen van Jammu en Ladakh, terwijl de volgende week protestdemonstraties werden gehouden in Srinagar en andere steden met steun van zowel pro-Indiase als pro-Pakistaanse partijen.

Maatregelen tegen de *pers*

Hoewel een aantal journalisten werd gearresteerd en een aantal kranten onder de staat van beleg een verschijningsverbod kreeg opgelegd, werden aanvankelijk de meeste journalisten weer vrijgelaten en konden de kranten hun publikatie hervatten.

De hoofdredacteur van het maandblad Urdu Digest, Altaf Qureshi, werd op 22 okt. 1977 gearresteerd, en de hoofdredacteur van het dagblad Hayat (uit Lahore), Nazir Naji, onderging twee dagen later hetzelfde lot wegens publikatie van artikelen die werden beschouwd als kritiek op het bewind onder de staat van beleg.

Op 1 nov. 1977 werd de afdeling Karachi van het dablad Musawat — een krant die het eigendom was van Bhoetto — gesloten, nadat de persen, die eigendom waren van de People's Foundation Trust (een in 1971 gevormde stichting, die werd voorgezeten door Begum Nusrat Bhoetto), door de autoriteiten waren overgenomen.

Syed Badruddin. de hoofdredecteur van de editie-Lahore van Musawat, en Safar Lodhi, de hoofdredacteur van de editie-Rawalpindi, werden op 2 nov. gearresteerd op beschuldiging van het drukken van ,,aanstootgevende" verhalen.
Nadat het Internationale Pers Instituut bij generaal Zia had geprotesteerd, werden Qureshi, Naji en Badruddin op 9 nov. in vrijheid gesteld.

Journalisten en andere dagbladmedewerkers begonnen op 3 dec. 1977 in de persclub van Karachi een hongerstaking uit protest tegen de sluiting van Musawat, waarbij zij beklemtoonden dat hun actie geen steun aan Bhoetto en zijn gezin beoogde. De politie deed op 5 dec. een inval in de club en arresteerde 21 stakers, incl. de voorzitter van de federale unie van journalisten, op beschuldiging van poging tot zelfmoord.
Maar op 6 dec. kreeg Begum Bhoetto toestemming de publikatie van Musawat te hervatten en de volgende dag werden de gearresteerde persmensen weer vrijgelaten.

Op 21 jan. 1978 werd de hoofdredacteur en uitgever van de Sun (uit Lahore) veroordeeld wegens belediging van generaal Zia tot één jaar dwangarbeid en 10 zweepslagen, maar dit vonnis werd de volgende dag door generaal Zia geannuleerd. Krachtens de voorschriften van 28 febr. 1978 (pag. 116/2) werd aan kranten verboden enig nieuws van politieke aard te publiceren. De politie deed op 11 maart een inval in de drukkerij van de editie-Lahore van Musawat en arresteerde toen hoofdredacteur Badruddin en twee andere journalisten. De uitgever en de drukker kregen opdracht gronden aan te voeren, waarom een borgsom van 30.000 roepies niet van hen kon worden verlangd. Op 12 maart werd Hayat gelast een nieuwe drukker en uitgever te zoeken, omdat hoofdredacteur Naji nagelaten had een soortgelijke borgsom te storten, nadat hem daartoe opdracht was verleend.

Op 22 maart verzegelde de politie de persen van de editie-Lahore van Musawat, nadat hierin een brief van Bl-ioetto aan zijn advocaat, Yahya Bakhtiar (een voormalige procureur-generaal), was gepubliceerd, die de militaire autoriteiten als .,vuile, miserabel en stinkende lieden" omschreef.

Op 27 maart deed de politie een inval in het kantoor van Musawat in Karachi. Daarbij werden alle exemplaren met verslagen van Bhoetto's beroep bij het Opperste Gerechtshof in beslaggenomen.

De hoofdredacteur en uitgever van Sadaqat werden op 12 april gearresteerd. nadat dit blad kritiek op het regime had geleverd.

Arrestaties *i.v.m. sabotage*

Naar op 6 april 1978 officieel werd verklaard, waren verscheidene vooraanstaande PPP-leden. o.w. drie oud-ministers en vier voormalige parlementsleden gearresteerd i.v.m een komplot om het hooggerechtshof te Lahore (waar Bhoetto terechtstond) en andere openbare gebouwen op te blazen

Op 16 april werd bericht dat in verband hiermee nog een voormalige minister was gearresteerd.

Besprekingen over *vorming nationale regering*

Generaal Zia had op 15 april in Rawalpindi een ontmoeting met diverse partijleiders om de mogelijke vorming van een nationale, uit burgers bestaande regering te bespreken. Aan die besprekingen werd deelgenomen door Maulana Kausar Niazi, de voormalige minister van religieuze zaken in de regering-Bhoetto, die kort te voren uit de PPP was gestoten wegens zijn oppositie tegen de leiding van Begum Bhoetto. Hij leidde een factie, die zich de ,,Real People's Party" noemde en die zich tot samenwerking met het leger bereid verklaarde voor het welzijn van het land.

Bericht werd dat de PNA haar deelname aan zo'n nationale regering afhankelijk had gesteld van Zia's toezegging zo spoedig mogelijk algemene verkiezingen te houden. Maar secretaris-generaal Ghafoor Ahmad zei op 24 april dat de PNA het beginsel van een nationale regering had aanvaard zonder prealabele starre voorwaarden.

Inmiddels was de positie van de PNA verzwakt door het uittreden van de Tehrik-i-Istiqlal, dat op 11 nov. 1977 bij monde van haar voorzitter, luchtmaarschalk Asghar Khan. bekend was gemaakt. Khan Abdul Qayyum Khan, een voormalige minister onder Bhoetto en leider van de Qayyum Moslem Liga (die bij de verkiezingen van maart 1977 één zetel won), verklaarde op 15 nov. 1977 dat zijn partij tot samenwerking met de Tehrik-i-Istiqlal had besloten.

In het voorjaar van 1978 trad ook de Jamiatul Ulemai Pakistan (JUP) van Shah Ahmad Noorani buiten het PNA-verband.

Ook een van de belangrijkste andere politici, de op 9 dec. 1977 vrijgelaten Abdul Wali Khan (pag. 116/2), die op 3 jan. 1978 tot de National Democratie Party (NDP) toetrad — waarin zijn echtgenote Nasim Wali Khan een belangrijke rol speelt — liet weten dat hij en zijn partij niet aan een mogelijke regering van de PNA zouden deelnemen. Tegenover de FAZ (27-6-1978) verklaarde hij: ,,Wij leveren geen ministers voor een door de militairen ingestelde regering."

Generaal Zin benoemt kabinet

In een 100 minuten durende toespraak voor radio en T.V. maakte generaal Zia op 25 juni bekend dat hij had besloten een kabinet van technocraten te benoemen onder zijn leiding, dat op 5 juli in functie zou treden. Hij had af moeten zien van zijn plan om een burgerregering — een coalitiekabinet of een nationaal kabinet — te vormen met medewerking van de politieke partijen. De schuld daarvan lag bij de politieke leiders, die zich volgens de generaal meer zorgen maakten over hun politieke rol dan over het nationale belang. Het leek of sommigen uitvluchten zochten om zich aan hun vroegere toezeggingen jegens hem i.z. de vorming van een regering te onttrekken.

Zia kondigde aan dat hij leiders uit diverse kringen tot minister zou benoemen en dat die gemachtigd zouden zijn zich kandidaat te stellen bij de komende algemene verkiezingen. Ook sommige van zijn adviseurs zouden een plaats in het nieuwe kabinet krijgen. Soortgelijke kabinetten zouden worden gevormd door de vier provinciale bestuurders.

Ook maakte generaal Zia bekend dat hij besloten had het verbod op politieke activiteiten in de komende paar maanden te handhaven. Pas na drie of vier maanden zou hij een gedeeltelijke opheffing van dat verbod toestaan.

De besluiten van generaal Zia, die niet vergezeld gingen van de aankondiging van een verkiezingsdatum, werden scherp bekritiseerd door luchtmaarschalk Asghar Khan, de leider van de Tehrik-i-Istiqlal, die op 26 juni tijdens een persconferentie verklaarde dat generaal Zia hem nog op 15 juni verzekerd had het verbod op de politieke activiteiten te zullen opheffen. Door de nu genomen besluiten had generaal Zia volgens de luchtmaarschalk zijn eigen geloofwaardigheid geschaad. Asghar Khan leverde ook kritiek op

de politieke partijen die een burgerregering met generaal Zia hadden besproken: zij hadden Zia ertoe gebracht aan de macht te blijven. Die partijen poogden het land te regeren onder de dekmantel van de staat van beleg en zij wilden het land hun eigen regeringssystemen opleggen zonder naar de stembus te hoeven gaan, iets wat zij vreesden omdat zij geen publieke steun genoten, aldus Asghar Khan. (Hij doelde kennelijk op de Jamaat-i-Islami, die een van de voornaamste deelnemers aan de besprekingen met generaal Zia was en die streefde naar de invoering van zijn eigen concept van een islamitisch systeem in Pakistan.)

Voorts liet Maulana Mufti Mahmud, de voorzitter van de PNA die ook bij de besprekingen met Zia betrokken was, weten dat geen van de Alliantieleiders in Zia's kabinet zitting zou nemen.

Maar op 1 juli besloot de Moslem Liga, één van de zeven Alliantiepartijen, dat zij aan het te vormen kabinet zou deelnemen als dat werd gevraagd.

Op 5 juli benoemde generaal Zia een kabinet van 22 leden, o.w. politici uil de Moslem Liga, ter vervanging van de Raad van Adviseurs.

Maar op 13 juli weid bericht dat de PNA op het punt stond de dialoog met generaal Zia te hervatten.

Op 6 aug. maakte Ghafoor Ahmad, de secretaris-generaal van de PNA, bekend dat de PNA had besloten tot de regering van generaal Zia toe te treden. Over de reorganisatie van het op 5 juli gevormde kabinet zou op 16 aug. dooi een PNA-delegatie met generaal Zia worden onderhandeld, waarbij dan tevens de uiterste datum voor de verkiezingen zou worden vastgesteld.

Uit protest tegen deze PNA-koers besloot de links-gerichte National Democratic Party op 16 aug. de PNA te verlaten, naar voorzitter Sherbaz Mazari toen bekendmaakte. Daardoor bleven nog zes van de oorspronkelijk negen partijen in de alliantie.

Op 23 aug. benoemde generaal Zia een geheel uit burgers bestaand kabinet van 24 leden.

De samenstelling was:
Minister van financiën en planning - Ghulam Ishaq Khan*: justitie en parlementszaken - A. K. Brohi*; bouwnijverheid en openbare werken - Fida Mohammed Khan*; havens en exportbevordering - Mustafa Gokal*; binnenlandse zaken - Mahmood Haroon*; spoorwegen - Mohammed Khan Junejo*; onderwijs en toerisme - Mohammed Ali Khan of Hoti*; verbindingen - Mohiyuddin Baluch*; justitie - Sharifuddin Pirzada*; voedselvoorziening en landbouw - Khwaja Mohammed Safdar*; handel - Mian Zahid Sarfraz*; arbeid en handwerk - Ch. Zahoor Elahi*; produktie - Ghafoor Ahmed; waterstaat en energie - Rehmat Elahi; deelstaten en grensgebieden: zaken betreffende Kasjmir en het noorden - Haji Faqir Mohammed Khan: religieuze zaken en minderheden - Iftikhar Ahmed Ansari; plaatselijk bestuur en plattelandsontwikkeling - Mohammed Zaman Khan Achakzai; defensie - Ali Ahmad Talpur; voorlichting - Mahmud Azam Farooqi: gezondheid, sociale zaken en gezinsplanning - Suba Sadiq Khan Khoso; wetenschap en technologie - Mohammed Arshad Chaudhry.
Staatsministers: nationale raad - Mahmood Aii*; jeugd en studenten - Javed Hashmi*; adviseur buitenlandse zaken - Agha Shahi*.

In het nieuwe kabinet keerden dus 12 ministers en 3 staatsministers van het vorige kabinet terug. Geen plaats werd meer ingeruimd voor de drie luitenant-generaals, die ook reeds deel uitmaakten van de Raad van Adviseurs (pag. 116/3): F. A. Chishti, Habibullah Khan en Ghulam Hasan Khan. Eveneens verdwenen generaal Jamal Said Mian, die minister van deelstaten en grensgebieden was, en Gul Mohammed Khan Jogezai, die met waterstaat en energie was belast. alsook twee staatsministers.

Volgens *The Times* (24-8-'78) zaten in het nieuwe kabinet 13 vertegenwoordigers van de PNA, die afkomstig waren uit de Moslem Liga. Jamiatul Ulemai Islam, Jamaat-i-Islami en de Pakistan Democratie Party.

Generaal Zia bleef hoofdbestuurder onder de staat van beleg. Hij behield ook de functie van premier en hij bleef de portefeuille van buitenlandse zaken zelf beheren.

Bij de voorstelling van het kabinet tijdens een persconferentie op 23 aug. noemde hij als voornaamste taken: de versterking van het islamitische systeem, het leggen van een economisch gezonde basis en het organiseren van verkiezingen vóór oktober 1979. Hij deelde mee dat het verbod van politieke activiteiten met onmiddellijke ingang zou worden verzacht: politieke bijeenkomsten in een zaal werden toegestaan en de oppositie kreeg het recht communiqué's te publiceren.

ook president

Op 14 aug. 1978 liep de vijfjarige ambtstermijn van president Fazal Elahi Chaudhry af, maar hij bleef zijn ambt vervullen. Weliswaar had hij sinds de militai e staatsgreep van 5 juli 1977 herhaaldelijk te verstaan gegeven dat hij wilde aftreden, maar steeds had de militaire raad hem tot aanblijven weten over te halen. Aangezien er geen parlement was om Chaudhry's opvolger te kiezen, beriep generaal Zia zich op de bepaling in de grondwet van 1973, op grond waarvan de president in het ambt blijft tot een regelmatig gekozen opvolger aanwezig is.

Tijdens een persconferentie in de derde week van augustus maakte Zia bekend dat de president zich bereid verklaard had tot de komende verkiezing in functie te blijven. Maar Chaudhry wees deze bewering van de hand en verklaarde op 3 sept. dat hij geenszins van mening was dat hij ook dan in functie moest blijven, als de verkiezingen voor eeuwig werden uitgesteld.

Op 14 sept. werd in een officieel communiqué te Rawalpindi bekendgemaakt dat president Chaudhry te kennen gegeven had zijn ambt niet langer te willen uitoefenen, en dat generaal Zia ul Haq op 16 sept. het ambt van president zou aanvaarden. Hij bleef tevens hoofdbestuurder onder de staat van beleg en stafchef van het leger.

De 53-jarige generaal Zia werd op 16 sept. dienovereenkomstig door opperrechter Anwar ul Haq als president van Pakistan beëdigd. Tegenover verslaggevers verklaarde hij daarna: ,,Het was niet mijn keus, de beslissing werd in de regering voor mij getroffen. Ik zal in het ambt blijven tot de volgende gekozen president het kan overnemen."

Volgens de NZZ (20-9-'78) had *ge*neraal Zia waarschijnlijk geen andere keus dan het ambt van president op zich te nemen. Chaudhry was kennelijk niet meer bereid zijn aanzien voor het militaire regime te lenen en de bevelen van de geraals uit te voeren. Hij had al geweigerd toe te stemmen in een verandering van de kieswet, en hij had dat besluit in een scherp gestelde brief op 3 aug. geformuleerd. Hij schreef toen o.m.: ,,Het zou tragisch zijn als de bepalingen van de grondwet door willekeurige ad-hoc-maatregelen zouden worden veranderd, hoe doelmatig, nuttig of dringend zulke veranderingen in de opvattingen van enige lieden mogen schijnen, die beweren onfeilbaar, patriottisch en politiek beter toegerust te zijn dan anderen..."

(Voortzetting volgende *aflevering*)

* Maakten reeds deel uit van de op 5 juli gevormde regering.

ZUIDOOST-AZIË EN VERRE OOSTEN

CHINA (VOLKSREPUBLIEK)

CHINESE INVAL IN VIETNAM. VERLOOP VAN DE KRIJGS-HANDELINGEN

Op pag. 129 is een begin gemaakt met het verslag van de Chinese inval in Vietnam. die op 17 febr. is begonnen. Het begin van het verslag van het verloop der krijgshandelingen staat op pag. 137/2. Hierna volgt de voortzetting daarvan.

Japanse officieren gaven op 22 febr. als hun mening te kennen, dat de Vietnamezen hun troepen en zware artillerie concentreerden rond de stad Lang Son en dat een veldslag om deze stad op handen was. Het Japanse persbureau Kyodo voegde hier aan toe, dat de Chinese troepen tot dan nog geen eenheden van het geregelde Vietnamese leger waren tegengekomen. Slechts de Vietnamese militia en plaatselijke verdedigingseenheden waren bij de strijd betrokken.

Volgens zegslieden in Peking waren vijf tot zeven divisies Vietnamese geregelde troepen iets ten zuiden van het strijdtoneel gestationeerd, terwijl Vietnams beste eenheid, de 308-ste divisie, bij Hanoi was gebleven. De Japanse officie en hielden rekening met de mogelijkheid, dat Hanoi een deel van zijn troepen in Cambodja zou inzetten.

Uit Chinese bron werd vernomen, dat Peking hoopte de strijd binnen enkele dagen te beëindigen, maar dat dit kon worden vertraagd, als het geregelde Vietnamese leger zou worden ingezet.

Op 23 febr. werd bericht, dat China luchtaanvallen zou hebben uitgevoerd ten noordwesten van de Vietnamese havenstad Haiphong in een poging Russische radaronderdelen en raketten te vernietigen voordat zij het strijdtoneel zouden bereiken. Deze melding kwam uit Bangkok. waar ook werd gezegd, dat Russische schepen het materiaal net begonnen uit te laden voor de luchtaanval startte.

De *New York Times* schreef, dat de Sowjet-Unie begonnen was met een luchtbrug om militair materiaal naar Vietnam te vervoeren. Ook waren er aanwijzingen. dat een Russische militai e delegatie naar Hanoi was vertrokken, aldus de *New* York *Times*.r

Aan het front in Vietnam leek de strijd zich te concentreren rond de provinciehoofdsteden Lang Son en Cao Bang. Volgens sommige berichten was Cao Bang al in Chinese handen gevallen.

Volgens radio-Hanoi werden Chinese versterkingen Vietnam binnengebracht. Westerse analisten schatten, dat er op dat moment 90.000 Chinese militairen bij de strijd betrokken waren, terwijl nog 100.000 man in reserve weid gehouden. Vietnam had ong. 50.000 man geregelde troepen tussen Hanoi en de invasiemacht staan.

Amerikaanse inlichtingenkringen deelden in de nacht van 23 op 24 febr. in Washington mee, dat Chinese troepen, gesteund door tanks, 32 km op Vietnamees gebied waren doorgedrongen, maar dat zij op enkele punten ver waren teruggeslagen.

Berichten over Chinese vorderingen liepen verder nogal uiteen. China berichtte op 24 febr., dat zijn troepen in een vroeg stadium van de oorlog de provinciehoofdstad Lao Cai hadden ingenomen. De Amerikaanse inlichtingenbronnen zeiden. dat China twee provinciehoofdsteden had ingenomen, nl. Lao Cai en Cao Bang, maar dat Vietnamese eenheden bij een succesvolle tegenaanval Lao Cai hadden he overd.

Kringen in Bangkok maakten in de ochtend van 24 febr. bekend, dat China vier Vietnamese provinciehoofdsteden had veroverd: Lao Cai, Cao Bang, Lai Chau en Mong Cai. Volgens deze bronnen zou in het Vietnamese grensgebied met China alleen de stad Lang Son, op 144 km ten noordoosten van Hanoi en 24 km ten zuiden van de grens met China, nog in Vietnamese handen zijn.

Volgens de inlichtingenbronnen in Washington en Bangkok bereidden de Chinezen zich nu voor op een aanval op Lang Son.

Een Chinese regeringswoordvoerder ontkende op 24 febr., dat er een luchtaanval bij Haiphong zou zijn uitgevoerd, zoals een dag eerder in Bangkok was gemeld. Volgens de woordvoerder vonden er geen luchtacties plaats. ,,Er wordt alleen gevochten in de grensgebieden" zei hij.

Amerikaanse inlichtingenkringen zeiden, dat de Chinese luchtmacht 400 vluchten boven Vietnam had uitgevoerd, maar het zou niet duidelijk zijn met welk doel.

Het Chinese persbureau *Nieuw China* maakte op 26 febr. bekend, dat de grensplaats Dong Dang na een zware slag tegen een Vietnamees elite-regiment was ingenomen.

Radio-Hanoi meldde, dat in de eerste week van de ooi-log in totaal 16.000 Chinese militairen buiten gevecht waren gesteld. Ook een Japanse correspondent in het grensgebied maakte melding van zware Chinese verliezen. In tegenstelling tot *Nieuw China* ontkende deze correspondent de deelname aan de

Een Chinees tankbemanningslid wordt bij Cao Bang door een Vietnamese soldaat bewaakt.

strijd van het geregelde Vietnamese leger.

Er waren op 26 febr. verder berichten, dat Vietnam bezig zou zijn eenheden van het geregelde leger en tanks naar het front over te brengen. Er zou nog steeds gevochten worden om de steden Lao Cai, Lai Chau en Cao Bang.

Het Vietnamese persbureau berichtte op 27 febr. dat 25 Chinese divisies tot 40 kni op Vietnamees gebied waren gepenetreerd. Het persbureau zei erbij, dat China op dat moment meer militairen in Vietnam had ,,dan de Amerikanen bij hun oorlog tegen Vietnam hadden ingezet".

Persbureau *Nieuw China* meldde op 27 febr., dat Vietnamese troepen de voorafgegane dagen bij tegenaanvallen tot 25 km op Chinees gebied waren doorgedrongen, maar de aanval was afgeslagen volgens Nieuw ***China***. Chinese en Vietnamese troepen hadden volgens het Chinese persbureau drie dagen met elkaar gevochten in de streek Ninming in het autonome gebied Guangxi Zhuang (Kwangsi Chuang). Hierbij zouden 68 Vietnamezen zijn gedood; één Vietnamees zou zijn gevangen genomen.

Westerse diplomatieke zegslieden in Hongkong zeiden op 1 maart, dat Vietnam meer dan 40.000 militairen had teruggetrokken uit Cambodja en Laos. Uit het strijdgebied zelf werd vernomen, dat deze maatregel verband hield met de op handen zijnde, mogelijk beslissende, slag om Lang Son. Beide partijen hadden hun troepen bij deze stad versterkt. aldus zegslieden. Tenminste één regiment van het Vietnamese geregelde leger zou al naar de omgeving van de stad zijn overgebracht.

Op 2 maart waren er berichten, dat de slag om Lang Son zou zijn begonnen. Beide partijen meldden successen in de strijd. Volgens berichten uit Peking waren Chinese eenheden de door de burgerbevolking ontruimde stad al binnengetrokken. Radio-Hanoi zei echter, dat de aanvallen van de Chinezen tot dan met zware verliezen voor de vijand waren afgeslagen.

Volgens waarnemers getuigde het zenden van belangrijke Vietnamese versterkingen naai de stad — o.a. een divisie van het geregelde leger — van het vaste voornemen van de Vietnamese autoriteiten om Lang Son tot elke prijs te behouden. China zou echter even vastbesloten zijn deze stad te veroveren. Analisten meenden, dat de verovering van Lang Son een prestigekwestie zou zijn: als deze stad zou vallen, zou getoond zijn, dat met China niet is te spotten. Daarna zouden de Chinese troepen kunnen worden teruggetrokken.

Vietnam meldde op 2 maart, dat er in de strijd om Lang Son 2500 Chinese manschappen waren gedood. Volgens zegslieden van de Thaise regering zou de stad vrijwel geheel door de Chinezen omsingeld zijn.

De Chinezen meldden op 3 maart, dat zij Lang Son hadden ve overd, maar Hanoi meldde op 4 maart, dat de Vietnamezen op 3 km voor de stad in hevige gevechten gewikkeld waren met het Chinese invasieleger.

Ook regeringskringen in Washington meldden op 3 maart de val van Lang Son. In Bangkok werd gesproken over een ,,duidelijke overwinning voor de Chinezen". In de Thaise hoofdstad meenden inlichtingendiensten dat de Chinezen ïeedc 4 km ten zuiden van de stad waren doorgedrongen en verder oprukten over de in de richting van Hanoi leidende uitvalswegen.

Kort voor de Chinese melding van de val van Lang Son had radio-Hanoi laten weten, dat ong. 50.000 Chinezen, die met tanks de stad aanvielen, waren afgeslagen ,,met achterlating van vele doden". Ook maakte Hanoi de herovering bekend van een aantal dorpen rond de stad.

Uit berichten uit Peking op 3 maart kon worden afgeleid, dat de Chinezen, nadat zij de stad waren gepasseerd, een bevel tot stoppen hadden gekregen, omdat er een geordende terugtocht naar de Chinees-Vietnamese grens op komst zou zijn. De stad Lang Son zou veroverd zijn om een Chinese terugtocht zonder al te veel verliezen mogelijk te maken. De Vietnamezen zouden na de val van de stad een luchtbrug van het zuiden naar het noorden hebben ingesteld om zoveel mogelijk eenheden van het geregelde leger over te brengen om de hoofdstad Hanoi te verdedigen.

Vietnam kondigde op 4 maart een algehele mobilisatie aan, omdat volgens Hanoi het Chinese invasieleger nieuwe aanvallen aan het voorbereiden was, o.m. via Laos. China zou troepen langs de grens met Laos hebben samengetrokken om dat land binnen te vallen en van daaruit een nieuw front langs de Vietnamese grens met Laos te openen. Hanoi liet weten in dat geval ,,Laos niet in de steek te zullen laten".

In een andere officiële Vietnamese verklaring van 4 maart werd gezegd, dat tussen de eerste dag van de Chinese invasie op 17 febr. en 2 maart de Vietnamese eenheden 42.000 Chinese militairen hadden gedood, 381 militaire voertuigen, waaronder 259 tanks en pantserwagens, hadden uitgeschakeld en 66 stuks artillerie en mortieren hadden vernietigd.

(Voortzetting volgende *aflevering*)

Chinese grenssoldaten vuren op Vietnamese posities.

Uitgevers: Int. Uitg.- *en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat* 71-75, *Postbus 5093,* 1007 *AB Amsterdam* - N.V. *Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan* 2-20, *B 2100* Deurne-Antwerpen.

DUURDERE OLIE, MAAR GEEN TEKORT

Op 17 dec. 1978 besloten de olieministe s van de Organisatie van Olie-Exporterende Landen (OPEC) de prijs voor ruwe olie, die sinds 1 juli 1977 bevroren was op het peil van $ 12,70 per vat, in de loop van 1979 in vier fasen te verhogen met 14,570 tot $ 14,54 per vat per 1 okt. 1979. Tegelijk dreigde toen een verstoring in de aanvoer van ruwe olie door de ontwikkelingen in Perzië (zie pag. 52/2 e.v.), waar op 26 dec. 1978 de olie-uitvoer volledig stil kwam te liggen. Dit land nam in 1978 op de lijst van olieproducenten de vierde plaats in met 8,3% van de totale produktie. Een aantal landen was in belangrijke mate van de Perzische olie afhankelijk (volgens cijfers over de eerste helft van 1978): Zuid-Afrika voor 90%, Israël voor 40%, Nederland voor 23%, Japan en West-Duitsland voor 18%, Groot-Brittannië voor 17%, Italië voor 16% en de VS voor 13%.

Het internationale effect van het uitvallen van de Perzische olie kwam volgens The Economist (10-2) neer op ca. 3 mln vaten per dag, na rekening te hebben gehouden met de extra 2 mln vaten die van andere OPEC-producenten komen. De aankondiging van Saoedi-Arabië dat het in het eerste kwartaal van 1979 een produktie van 9,5 mln vaten per dag zou toestaan betekende dat het 1 mln vaten meer per dag wilde produceren dan het als gemiddelde voor heel '79 had geraamd. Maar voor die 1 mln vaten extra vroeg het de prijzen van okt. 1979.

In de praktijk zou de produktie echter 1 mln vaten lager zijn dan in dec. '78. De grote internationale oliemaatschappijen zoals British Petroleum, Exxon, Shell, Gulf en Texaco kondigden beperkingen in de leveranties aan hun klanten aan; BP (dat grotendeels van Perzië afhankelijk was) 45%, de andere 7 tot 20%. Maar zij waren het met het Intern. Energie Agentschap (IEA) en de EG-commissie eens dat er geen onmiddellijke oliecrisis bestond.

De verklaring daarvoor is dat in deze tijd van het jaar de voorraden van de olieverbruikende wereld groot zijn. De voorraadvorming in eind 1978 met het oog op de te verwachten prijsverhoging door de OPEC had tot gevolg dat die voorraden groter waren dan gebruikelijk om de piek in de wintervraag op te vangen.

The *Economist* (17-2) stelde dat de olieverbruikers in de kapitalistische wereld door het uitvallen van de Perzische olie 5% van de 50 mln vaten misten, die zij per dag consumeren. Die ontbrekende olie kwam nu uit de voorraden, die normaal voldoende zijn om de consumptie van 70 winterdagen op te vangen. Tegen eind maart zou de waarde van 10 winterdagen zijn opgebruikt. Pas als Perzië tegen de herfst zijn export niet had hervat, zou de consumptie de produktie overtreffen en zou het Westen de winter 1979/80 ingaan met voorraden, die gevaarlijk dicht bij het noodzakelijke minimum om het oliedistributiesysteem gaande te houden liggen, nl. een voorraad voor 40 à 50 dagen. Op 27 febr. kondigde Perzië echter aan de olie-uitvoer de volgende week te hervatten, zij het op beperktere schaal.

Over de Nederlandse situatie berichtte Elseviers Weekblad (10-3) het volgende:

De eerste drie maanden van dit met zoveel sneeuw begonnen jaar, heeft Nederland een miljoen ton ruwe olie méer ontvangen dan de boeken op 1 april een jaar geleden aangaven En dit is geen koffiedik-kijkerij, maar een zekerheid, de tankers zijn namelijk al onderweg'

En het is ook geen ruwe olie voor doorvoer per pijpleiding of schip, neen, het is één miljoen ton meer voor verwerking in Nederlandse raffinaderijen en bestemd voor afzet op de Nederlandse markt, met daarbij export, vooral naar West-Duitsland

Voor verwerking in Nederland was vorig jaar tot 1 april 14,37 miljoen ton olie aangevoerd Dit jaar zal het 15,32 miljoen ton zijn

Vorig jaar kwam 26 procent van die olie uit Iran In het eerste kwartaal 1979 is dit nog maar vijf procent, en deze hoeveelheid kwam alleen nog in januari binnen

Iran viel weg, andere landen vulden het gat Vooral uit Saoedi-Arabie, Irak. Nigeria en Koeweit hebben we veel meer olie ontvangen In deze landen werd de produktie zoveel opgevoerd, dat er geen enkele stagnatie in onze aanvoer heeft plaatsgevonden.

Dat valt dan ook mooi mee Net zoals er in feite niets opzienbarends aan de hand is met de voorraden ruwe olie en olieprodukten Enkele cijfers ter verduidelijking, met de toevoeging dat het gaat om voor Nederlands gebruik aanwezige voorraden In ons land ligt veel meer olie opgeslagen, maar de rest is eigendom van buitenlanders (De cijfers zijn in 1000 ton)

Voorraaa ruwe olie

1-1 78	4992
1-4-78	3892
1-1-79	4840
1-4-79	3914

Voorraad olieprodukten

1-1-78	4807
1-4-78	4279
1-1-79	4403
1-4-79	3612

De voorraden ruwe olie en olieprodukten opgeteld zijn per 1 januari van dit jaar goed geweest voor een verbruik van honderdtien dagen, ruim boven de zeventig dagen die voorgeschreven zijn

Op 1 april van dit jaar zal die voorraad weliswaar geslonken zijn, maar dat gebeurt telkens In het eerste kwartaal van 1978 liepen de voorraden ruwe olie en

Na een bijeenkomst van de bestuursraad van het Internationale Energie Agentschap (IEA) te Parijs op 3 maart kondigt voorzitter Nils Ersboll (r.) een besparing van het olieverbruik met 5% aan. Links directeur Ulf Lantzke.

produkten samen terug met 1,63 miljoen ton. Dit jaar wordt het interen op de reserve berekend op 1,72 miljoen ton In feite verrassend laag, gezien de strengheid van de winter in vergelijking met die van een jaar geleden.
De invoer van olie wordt door de maatschappyen gepland op basis van het verwachte verbruik Niet alleen het verbruik in Nederland, maar in heel Noordwest-Europa, want dat is tenslotte het gebied waarvoor de in Nederland staande raffinaderijen werken

De verbruikscijfers (in miljoenen toni:

	1977	19781)	19792)
Nederland	26,1	26,8	30,7
EG	530	535	550

1) voorlopig cijfer
2) prognose

Bedroeg de verbruiksgroei in de EG over 1978 ten opzichte van het jaar daarvoor slechts een luttele een procent, voor dit jaar wordt drie procent groei geraamd voor de EG, maar voor Nederland alleen wordt vijftien procent aangehouden, gevolg van het overschakelen van nogal wat grote elektriciteitscentrales van gas op olie
Nu zou het natuurlijk nog zo kunnen zijn, dat die extra grote invoer van ruwe olie er bij Lobith in de vorm van olieprodukten weer geheel uit gaat, dat de raffinaderijen hier dan weliswaar op hogere capaciteit werken, maar dat de binnenlandse markt toch langzaam wordt afgeknepen
Inderdaad is de uitvoer van olieprodukten naar West-Duitsland gegroeid vanaf december vorig jaar, de maand waarin de eerste troebelen in Iran zich openbaarden

De ontwikkeling van de export van olieprodukten (inclusief bunkers, in 1000 ton):

nov.	'77	3849		
dec.	77	3659		
jan.	'78	3884	7339	14.847
febr.	'78	3455		
nov.	'78	2913		
dec.	'78	3709		
jan	79	4147	7787	14.409
febr.	'79	3640		

De uitvoergroei ging bijna helemaal naar West-Duitsland. Geen verrassing, want dit land kent niet het systeem van prijscontrole dat bij ons de schommelingen deels wegfiltert. In Duitsland stijgen in een crisistijd de prijzen snel. Dus sturen de oliemaatschappijen daar produkten naar toe. Duitsland zal zo ook het laatste land ter wereld zijn waar ooit een olietekort zal ontstaan.
Analyse van alle voorgaande cijfers levert een onthutsend bewijs: de hele prijsopdrijving op de vrije markt, die zoveel invloed heeft op de consumentenprijs, berust louter op speculatie in de kwade zin van het woord. Geen moment was er een tekort of dreigde dat!..."

Verdere prijsverhogingen

Met de aankondiging van de hervatting van de olie-uitvoer uit Perzië maakte de directeur van de National Iranian Oil Company, Hassan Nazih, bekend dat de olie voortaan niet zou worden verkocht via het olieconsortium o.l.v. BP, dat tot dusver een korting van ca. 20 cents per vat kreeg voor de bij de oliewinning verleende diensten, maar dat de olie zou worden geveild, naar Nazih zei te hopen. voor een prijs van $18 a $20 per vat.
Eind februari hadden Libië, Koeweit, Aboe Dhabi en Qatar hun prijzen verhoogd boven het officiële prijspeil en kondigde Venezuela een prijsstijging met 15% aan per 1 maart. Koeweit trok de prijs met $ 1.20 op tot £ 14,55 per vat, Libië verhoogde de prijs met $ 0,68, Aboe Dhabi met $ 0,84 en Qatar met $ 1,02 per vat.
Tegelijk daalden de prijzen op de vrije oliemarkt in Rotterdam enigszins. Die voor gasolie bedroeg op 26 febr. ca. $290 per ton vergeleken met $350 vijf dagen eerder. De prijs voor superbenzine bleef $350 per ton.

Consumptiebeperking met 5% voorgesteld

De 19 Westerse industrielanden, die in de IEA samenwerken, kwamen bij hun beraad op 2 maart te Parijs overeen hun olieverbruik zo snel mogelijk met ca. 5% terug te brengen. Dit zou een besparing opleveren van ruim 2 mln vaten per dag, de hoeveelheid die door het wegvallen van olie uit Perzië werd gemist. De betrokken landen moeten zelf uitmaken hoe zij die besparing per 1 april willen bereiken. Manieren daarvoor zijn:

- een meer efficiënt gebruik van energie in het algemeen (zonder dat dit de economische bedrijvigheid verstoort) en door de vervanging van olie door andere energiesoorten.
- het zo hoog mogelijk opvoeren van de eigen energieproduktie in de IEA-landen.
- het overschakelen, voor zover mogelijk zonder schade voor het milieu, op minder hoogwaardige (meer zwavelhoudende) en zwaardere oliesoorten.
- het afremmen van het verbruik via prijsverhogingen.

De IEA schat de vraag naar olie in de Westerse wereld voor dit jaar op 52,6 mln vaten per dag, waarvan 38,2 mln in de IEA-landen. Het olieaanbod wordt gesteld op 51,1 mln vaten, waarvan 14,2 mln vaten per dag uit de IEA-landen komt.
Deze met veel onzekerheden omgeven schattingen tonen al een tekort van 1,5 mln vaten per dag. Daar komen dan nog 800.000 vaten per dag bij wegens een zeer gewenste aanvulling van de voorraden waarop veel landen nogal hebben ingeteerd. Het is zaak die voorraden voor de volgende winter weer op peil te brengen. Het geschatte olietekort komt dan uit op 2,3 mln vaten per dag.
Het bezuinigingsplan is vooral gericht op herstel van het marktevenwicht, waardoor de opwaartse druk op de prijzen kan verdwijnen. Uitdrukkelijk wees IEA-directeur dr. Ulf Lantzke erop dat dit kortetermijnplan niet de structurele problemen van de olievoorziening oplost „Dit is zelfs niet het geval bij hervatting van de Iraanse export. De overcapaciteit op de oliemarkt van 2 mln vaten per dag die vorig jaar nog bestond en tot 1982 geleidelijk zou verdwijnen is nu in één klap weg," aldus Lantzke.
Tot de „scala" van besparingsmogelijkheden in Nederland behoren volgens A. A. T. van Rhijn, plv. directeur-generaal energievoorziening van het ministerie van economische zaken, naast prijsverhogingen o.a.:

— het meer effectief maken van de snelheidslimiet van 100 kilometer op de autowegen, eventueel door verscherpte controle;

— sluiting van benzinestations op een vroeger tijdstip en op zondagen;

— kortingen op leveranties door oliemaatschappijen aan handel en industrie, zulks op „uitdrukkelijk verzoek" van de overheid.

Nederland zal in elk geval overleg plegen met de Benelux-partners en West-Duitsland ten einde de maatregelen zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. De Duitsers zien veel in de werking van het marktmechanisme en zijn het meest van alle IEA-landen bereid tot prijsverhogingen.
Benzine en andere olieprodukten kunnen in Nederland slechts in beperkte mate duurder worden als de prijzen van ruwe olie en produkten stijgen. Dit als gevolg van het door economische zaken gehanteerd prijsberekeningsmechanisme.
Gasolie (diesel en huisbrand) kan mogelijk zelfs in prijs zakken (maar dan pas in april) omdat de verhoging met 3 cent per liter in januari eigenlijk niet kon volgens de prijsformule.
Nederland staat er wat de olievoorraad betreft nog relatief goed voor. Aan de wettelijk verplichte voorraad van 90 dagen verbruik is nog niet geknabbeld.
Den Haag gaat er van uit dat Iran zijn export in de tweede helft van dit jaar weer hervat. (The Economist, NZZ, *NRC/H'blad, Elseviers* Weekblad)

INTERNATIONALE ZAKEN

ALGEMEEN

WERELDOLIEPRODUKTIE IN 1978

De wereldolieproduktie, die in 1977 met een totaal van ca. 3 mrd ton een nieuw record had bereikt, vertoonde in 1978 slechts een minimale toename. Volgens schattingen van het maandblad Petroleum Economist (januari 1979) bedroeg de toename in 1978 slechts 0,270, vergeleken met stijgingen van ca. 3,4% en 8,1% resp. in de beide voorgaande jaren, maar met dalingrn van 2,170 resp. 2,9% in de jaren 1974 resp. 1975. De in 1978 geproduceerde oliehoeveelheid ligt daarmee ruim 6,6% boven het in 1973 bereikte peil, d.w.z. in het laatste jaar van de praktisch ongeremde expansie bij de winning van fossiele brandstoffen.

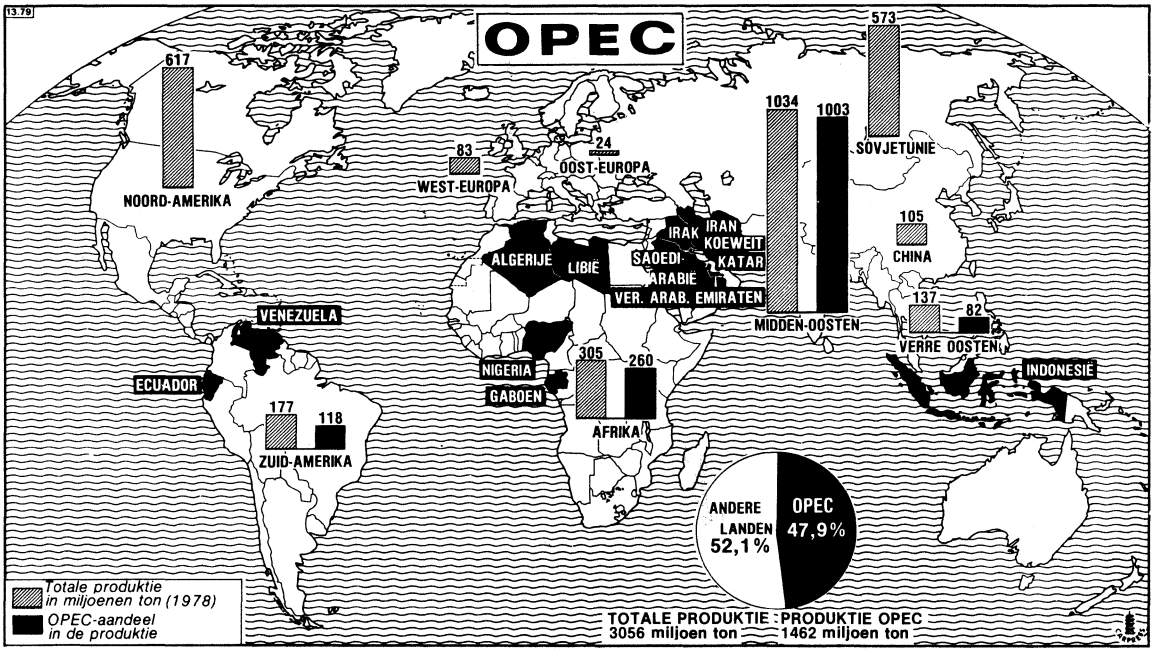
In de voor 1978 aan te geven ontwikkeling zijn zeer sterk uiteenlopende tendensen te onderkennen, die elkaar — per saldo — grotendeels opheffen, maar die tot belangrijke verschuivingen in de aandelen van de diverse producenten hebben geleid. Het opvallendst was daarbij de daling van de produktie bij de dertien lidstaten van de Organisatie van Olie-exporterende Landen (OPEC) met in totaal 6%; daarmee is het OPEC-aandeel in de wereldolieproduktie, dat reeds in de beide voorgaande jaren van 53,5% tot 50% was verminderd, in 1978 tot amper 48% gedaald. Deze absolute en relatieve vermindering is — bij een internationaal praktisch stagnerende vraag — vooral te herleiden tot toenemende marktaanbod uit andere bronnen, en wel voornamelijk uit Alaska, de Noordzee en in toenemende mate uit Mexico.

Daarmee is in elk geval de olieproduktie van de niet-communistische landen, die ook niet tot de OPEC behoren. in 1978 met niet minder dan 8% toegenomen, zodat hun internationale produktie-aandeel thans ruim 29% bedraagt, vergeleken met 28% in het voorgaande jaar. Tegelijk kon onder de communistische staten met name China een meer dan gemiddelde produktiestijging van nagenoeg 12% registreren; maar ook de Sowjet-Unie kon zijn produktie met 4% verhogen, zodat het wereldaandeel van de staatshandelslanden, dat reeds in 1977 tot nagenoeg 22% was toegenomen, in 1978 op rond 23% terecht kwam.

In verband met de achteruitgang van de OPEC-produktie zijn anderzijds zowel de aandeelverschuivingen binnen deze organisatie alsook de voorlopige gevolgen van de crisis in Perzië te vermelden. Zo is de beperking van de olieproduktie in Perzië, welke de Perzische jaarproduktie van 1978 naar de mening van de experts van de Petroleum Economist met hoogstens 10% kan hebben verminderd, voor een behoorlijk deel door een opvoering van de produktie in Koeweit (f 10,7%), Qatar (+ 11,8%), Dubai (+ 12,8%) en Algerije (+ 8%) alsmede vooral door Saoedi-Arabië gecompenseerd.

Daarbij telt met name in het bijzonder zwaar, dat Saoedi-Arabië als internationaal belangrijkste olie-uitvoerland tot oktober 1978 tegrnover de eerste tien maanden van het voorgaande jaar een produktiedaling met niet minder dan 15% moest registreren, maar zijn produktie in de laatste twee maanden dermate massaal opvoerde dat de vermindering t.o.v. het hele jaar 1977 tenslotte nog slechts amper 11% uitmaakt. Ondanks de uit deze fluctuaties voortvloeiende beperking van de OPEC-produktie mag beslist niet het feit over het hoofd worden gezien, dat het aandeel van de leden van deze organisatie nog altijd 62% van de wereldproduktie van niet-communistische landen uitmaakt, vergeleken met 65% in 1973, zodat van een echte machtsbeperking van deze groep voorlopig geen sprake kan zijn.

Zoals uit bijgaande statistiek in bijzonderheden blijkt, hebben zich overigens op de ranglijst van de belangrijkste producentenlanden slechts enkele veranderingen voorgedaan, hoewel op de onderste plaatsen enkele nieuwe namen zijn opgedoken, die zich naar alle waarschijnlijkheid in de komende jaren bij de topgroep kunnen aansluiten. Nog steeds staat daarbij de Sowjet-Unie (wereldaandeel: 18,7%) op de eerste plaats, terwijl de Verenigde

Staten (15,8%) en Saoedi-Arabië (13,4%) op plaats twee en drie voorkomen. Er volgen reeds op enige afstand Perzië (8,3%) alsmede Irak (3,8%) en Koeweit (3,6%), die daarmee Venezuela (3,5%), dat vroeger steeds op de vijfde plaats stond, hebben ingehaald. Naar de achtste plaats is vervolgens China (3,4%) opgerukt, dat daarmee voor het eerst boven Nigeria en Libië (elk 3,1%) staat en ook Indonesië (2,7%) als tot dusver belangrijkste producent in het Verre Oosten heeft ingehaald. De twaalfde plaats wordt gedeeld door Canada en Aboe Dhabi (elk 2,3%), waarna als land met een enorm toenemend oliepotentieel reeds Mexico (2,1%) volgt. Afgezien van Algerije (1,9%) en Groot-Brittannië (1,8%), dat zijn produktie in 1978 met niet minder dan 41% kon opvoeren maar niettemin de maximale produktiecapaciteit in de Noordzee nog niet heeft bereikt, bleven vorig jaar de wereldaandelen van alle andere landen beneden de orde van grootte van 1%, zodat die voorlopig op de wereldoliemarkt nauwelijks meetellen. (NZZ 24-1)

(Vor. ber. pag. 232-1978)

Olieproduktie 1976-1978
(in 1000 ton*)

Midden-Oostten	1976	1977	1978
Saoedi-Arabië	428.800	458.450	410.000
Perzië	293.951	282.224	255.000
Irak	117.318	112.091	115.000
Koeweit	109.134	99.412	110.000
Aboe Dhabi	76.534	79.797	70.000
Qatar	23.520	21.017	23.500
Oman	18.105	16.382	16.000
Dubai	15.291	15.963	18.000
Egypte	16.600	21.034	27.500
Syrië	9.976	10.632	10.500
Turkije	2.568	2.684	2.500
Bahrein	2.880	2.787	2.700
Sharjah	1.807	1.347	1.200
Totaal	1.116.484	1.134.320	1.061.900
Oost-Europa			
Sowjet-Unie	520.000	550.000	572.500
Roemenië	14.700	14.650	14.800
Joego-Slavië	3.880	3.950	4.100
Albanië	1.860	1.900	2.000
Hongarije	2.140	2.190	2.150
Polen	455	450	450
DDR	200	200	200
Bulgarije	120	123	180
Tsjecho-slowakije	130	125	120
Totaal	543.485	573.588	596.500
West-Europa			
Gr.-Brittannië	12.036	37.879	53.500
Noorwegen	13.718	13.717	17.750
West-Duitsland	5.526	5.409	5.200
Oostenrijk	1.931	1.789	1.760
Spanje	1.776	1.224	850
Nederland	1.546	1.596	1.450
Frankrijk	1.058	1.037	1.100
Italië	1.123	1.122	1.400
Denemarken	213	486	370
Totaal	38.927	64.259	83.380
Noord-Amerika	1976	1977	1978
Verenigde Staten	454.963	457.119	485.000
Canada	70.774	71.283	69.000
Totaal	525.737	528.402	554.000
Midden- en Zuid-Amerika			
Mexico	47.139	52.797	63.000
Venezuela	118.926	116.605	108.000
Trinidad	10.992	11.843	12.000
Cuba	115	115	115
Columbia	7.567	7.139	6.750
Argentinië	20.195	21.772	23.000
Brazilië	8.704	8.051	8.000
Ecuador	9.020	8.742	9.500
Peru	3.708	3.940	7.600
Bolivia	1.888	1.588	1.400
Chili	1.086	972	900
Totaal	229.340	233.564	240.265
Verre Oosten			
China	87.000	94.000	105.000
Indonesië	74.822	83.772	82.000
Australië	19.617	20.213	20.250
Broenei	11.033	10.056	11.050
India	8.623	9.150	10.850
Maleisië	8.024	10.303	10.500
Birma	1.160	1.300	1.400
Japan	579	592	560
Pakistan	341	495	500
Taiwan	210	215	245
Totaal	211.409	230.096	242.355
Afrika			
Nigeria	102.302	103.301	95.000
Libië	91.859	99.540	95.000
Algerije	53.535	54.623	59.000
Gabon	11.251	11.219	11.000
Angola	6.281	8.643	9.500
Tunesië	3.712	4.262	4.650
Kongo	2.002	1.819	1.900
Zaïre	916	1.126	1.250
Totaal	271.858	284.533	277.300
Wereldprod.	2.937.240	3.048.762	3.055.700

* De cijfers voor de meeste landen hebben betrekking op ruwe olie, condensaten en vloeibaar gas. Niet in aanmerking werden genomen geringe produktiehoeveelheden in Barbados, Ghana, Guatemala, Israël, Kameroen, Marokko, Nieuw-Zeeland en Thailand. De cijfers voor 1978 zijn schattingen.

OPEC

PRIJSBELEID SINDS EIND 1976

Vanaf 1 okt. 1975 bleef de officiële prijs voor ruwe olie meer dan een jaar ongewijzigd. Die prijs was toen $ 11,51 per vat (van 159 liter).

De 48ste ministersconferentie, die van 15-17 dec. 1976 te Doha (Qatar) werd gehouden, leverde voor het eerst in de geschiedenis van de organisatie geen eenstemmig besluit op. Overeenstemming over de omvang van de prijsverhoging bleef uit met als gevolg de invoering van een dubbel prijssysteem per 1 jan. 1977 (zie pag. 411/1-1977).

Met ingang van die datum rekenden Saoedi-Arabië en de Unie van Arabische Emiraten (UAE) $ 12,08 voor een vat ruwe olie, terwijl de overige elf lidstaten toen $ 12,70 rekenden en per 1 juli 1977 een nieuwe gemiddelde prijs van $ 13,30 per vat aankondigden.

Vanaf begin 1977 vonden intensieve diplomatieke activiteiten plaats om een eind te maken aan het tweeledige prijsstelsel en zo de eenheid binnen de OPEC te herstellen (zie ook pag. 407/1/2-1977).

In de loop van mei 1977 werd in beginsel een compromis bereikt. Op 19 juni kondigden Saoedi-Arabië en de UAE aan dat zij bereid waren hun prijzen op 1 juli met 5% te verhogen, wat nodig was om die in overeenstemming te brengen met het prijspeil van de overige lidstaten, mits deze de voor die datum aangekondigde prijsverhoging annuleerden.

Op 29 juni 1977 gaf de secretaris-generaal van de OPEC, Ali Mohammed Jaidah (pag. 358/3-1977),

een formele verklaring uit, waarin negen van de meerderheidslanden — Algerije, Ecuador, Gabon, Indonesië, Koeweit, Nigerië, Perzië, Qatar en Venezuela — aankondigden dat zij ,,in het belang van de eenheid en solidariteit van de OPEC" hadden besloten af te zien van de invoering op 1 juli van de 4,7% verhoging van de basis referentieprijs van hun olie (tot $ 13,30 per vat). De twee niet-genoemde landen van de meerderheid — Irak en Libië — gaven vervolgens te kennen, dat zij hun prijsverhoging van juli pas zouden annuleren, nadat Saoedi-Arabië en de UAE zich formeel en onvoorwaardelijk tot een prijsverhoging hadden verbonden.

Zo'n verbictenis werd vervolgens door Saoedi-Arabië en de UAE aangegaan in een op 3 juli uitgegeven verklaring, waarin zij tevens refereerden aan ,,hun vaste overtuiging dat de OPEC één verenigd front moest vormen" en .,hun sterke verlangen dat er in de toekomst een gematigde houding bij allen zou zijn tijdens de bespreking van de olieprijzen".

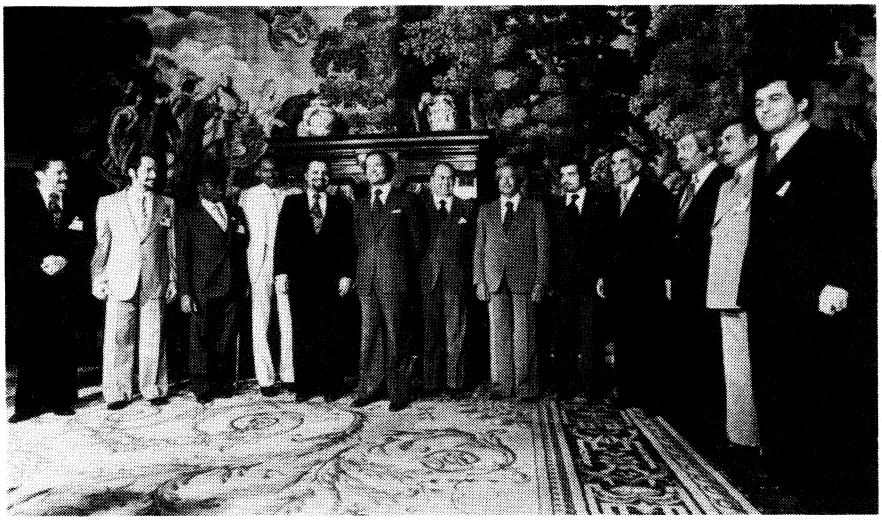
Tijdens de volgende, 49ste, ministersconferentie van de OPEC, in juli 1977 stond het algehele prijsbeleid niet op de agenda. Op de 50ste conferentie in dec. 1977 werd geen overeenstemming over een prijsaanpassing bereikt en evenmin tijdens de 51ste conferentie in juni 1978. Dit had tot gevolg dat de olieprijzen tot eind 1978 op het peil van 1 juli 1977 bevroren bleven.

Maar op hun 52ste conferentie, die op 16 en 17 dec. 1978 te Aboe Dhabi werd gehouden, besloten de olieministers tot een verhoging van de olieprijs in 1979 met 14,5%. Die verhoging zou in vier fasen worden uitgevoerd: per 1 jan. 1979 met 5% tot $ 13,33 per vat; per 1 april met 3,809% tot $ 13,84 per vat; per 1 juli met 2,294% tot $ 14,16 per vat; en per 1 okt. met 2,691% tot $ 14,54 per vat. Volgens secretaris-generaal Jaidah betekende dit een prijsverhoging van in totaal 13,794% tot oktober en over het hele jaar genomen een stijging van gemiddeld 10%.

Details van deze en aanverwante ontwikkelingen volgen hieronder.

Afschaffing dubbele prijs. 49ste conferentie te Saltsjöbaden

Een belangrijke factor bij de afschaffing van het tweeledige prijsstelsel werd gevormd door een wijziging in het prijsbeleid van Perzië, dat tot dan toe in het algemeen voorstander was geweest van aanzienlijke prijsverhogingen, maar dat zich in de loop van 1977 ontpopte als een voorstander van een gematigd prijsbeleid door de OPEC. Hoewel die koersverandering ten dele werd toegeschreven aan overwegingen van buitenlandse politiek (in het bijzonder de voorgestelde aankopen van militaire uitrusting in de VS), werd de nu bepleite matiging toch in beginsel beschouwd als een reactie op de marktsituatie. Medio 1977 werd n ~ geschat, dat een zesde deel van de produktiecapaciteit van de OPEC toen niet meer werd benut en dat dit aandeel in 1978 nog groter zou worden als gevolg van de uitbreiding van de olieproduktie in de Noordzee en in Alaska (waar de produktie medio 1977 begon). In 1977 trad een duidelijke vertraging op bij het herstel van de internationale vraag naar olie, een ontwikkeling die in 1976 was begonnen en die het langzame tempo van de economische groei in vele geïndustrialiseerde landen weerspiegelde. Tegen het eind van 1977 was er een geschat wereldolie„surplus" van 2 mln vaten per dag, een factor die tot dalende prijzen voor de locohandel leidde en een matigende invloed op het OPEC-prijsbeleid uitoefende.

Tijdens een ontcangst van de OPEC-ministers door de Zweedse koning op het paleis Drottningholm bij Stockholm op 13 juli 1977 v l n r generaal Eduardo Semblane (Ecuador), Mana Sayed al Oteiba (UAE), Edouard Alexis M'Bouy-Boutzit (Gabon), Mohammed Buhari (Nigeria), sjeik Ahmed Zaki Yamani (Saoedi-Arabie), koning Carl Gustav, Valentin Hernandez-Acosta (Venezuela), Ezzedin Mabrouk (Libië), Abdel Aziz Ben Khalifa al-Thani (Qatar), Jamshid Amouzegar (Perzie), Abdel Mutaleb al-Kazemi (Koeweit), Tayeh Abdul-Karim (Irak) en Sid Ahmed Ghozali (Algerije)

Hoewel Saoedi-Arabië begin 1977 zijn produktieliiniet van 8,5 mln vaten per dag had opgeheven en vervolgens een streefcijfer van 10 mln vaten per dag had aangekondigd, bereikte de produktie in de eerste helft van 1977 zelden dat peil.

Na de slechte weersomstandigheden in jan. en febr. 1977 bij de voornaamste tankerterminals, zoals Ras Tanura (pag. 411/1-'77) droeg ook een ernstige brand op het olieveld Abquaiq in mei ertoe bij dat geen aanzienlijke uitbreiding van de olieproduktie van Saoedi-Arabië plaatsvond. Die bedroeg in juni 1977 9 min a 9.5 mln vaten per dag.

Nadat eind 1976 de vraag naar olie met het oog op de verwachte prijsstijging sterk was toegenomen, trad begin 1977 een daling in, die zich o.m. weerspiegelde in de geraamde OPEC-produktie voor jan. 1977, nl. 28.6 min vaten per dag of wel 5,8 mln vaten minder dan in de voorgaande maand. Die daling trof vooral Perzië. Koeweit en Irak, die volgens een schatting samen 4,9 mln vaten per dag minder produceerden. Voor Perzië was die ontwikkeling van korte duur: in de eerste helft van 1977 steeg de gemiddelde produktie tot ruim 5,5 mln vaten per dag. Koeweit werd ernstiger gedupeerd; het benutte in de eerste helft van 1977 slechts 53% van zijn produktiecapaciteit tegen Saoedi-Arabië 80%, Perzië 85%, Irak 68%, Qatar 67% en de UAE 81%.

Zoals gemeld kwam het prijsbeleid niet voor op de agenda van de 49-ste conferentie van de olieministers van de OPEC, die op 12 en 13 juli 1977 te Saltsjöbaden bij Stockholm werd gehouden. De ministers besloten slechts een onderzoek in te stellen naar ,,de kwestie van de relatieve waarde van OPEC's ruwe oliesoorten". Nadat Saoedi-Arabië ook de prijzen voor de zwaardere oliesoorten in juli had verhoogd, bleven die beneden de prijzen van de zwaardere soorten uit Perzië en Koeweit. Saoedi-Arabië verwierp bij monde van sjeik Ahmed Zaki Yamani de aandrang van Perzië,

Irak en Koeweit om deze prijzen verder te verhogen.
Bovendien bepleitte sjeik Yamani op een persconferentie de bevriezing van de olieprijzen in het algemeen op het peil van juli 1977 tot eind 1978, een standpunt dat ditmaal werd gedeeld door zijn Perzische collega Jamshid Arnouzegar en ook door de UAE.
In de vijf maanden na de conferentie van Saltsjöhaden werd steeds duidelijker dat de internationale vraag naar OPEC-olie afnam. Van jan. tot, okt. 1977 bedroeg de totale OPEC-produktie slechts 3% meer dan die in de overeenkomstige periode van 1976, en de gezamenlijke produktie van Saoedi-Arabië, Perzië en Koeweit en de UAE was in okt. 1977 11,2% lager dan in okt. 1976.
Van diverse zijden werd gemeld dat vele OPEC-landen tegen eind 1977 olie te koop aanboden tegen discount-prijzen. Koeweit ve laagde op 8 sept. 1977 zelfs officieel zijn prijs voor middelzware olie van $ 12,37 tot $ 12,27 per vat voor de rest van het jaar, nadat zijn produktie van 1,7 mln vaten per dag in juli tot 1,4 mln vaten in augustus was teruggelopen. De UAE kondigde in nov. 1977 een produktielimiet van 85% van de produktie van 1977 voor 1978 aan, en medio dec. 1977 werd bericht dat Saoedi-Arabië opnieuw een produktielimiet van 8,5 mln vaten per dag had ingesteld.
Vanaf eind nov. 1977 zetten Perzië, Saoedi-Arabië en de UAE zich in voor een verdere bevriezing van de olieprijs, een standpunt dat later min of meer werd gedeeld door Koeweit en Qatar. Daarentegen drongen Irak, Libië en Algerije op een forse prijsverhoging aan, terwijl de overige OPEC-staten o.l.v. Venezuela een ,,matige" prijsstijging bepleitten (5 a 8%).

Conferentie van Caraballeda

Tijdens de 50ste ministersconferentie van de OPEC, die op 20 en 21 dec. 1977 te Caraballeda bij Caracas (Venezuela) werd gehouden, werd besloten de olieprijs tot nader order ongewijzigd te laten. Het slotcommuniqué maakte weliswaar geen melding van een ,,bevriezing" van de prijs, maar stelde dat ,,de lidstaten niet hebben kunnen komen tot een gemeenschappelijke consensus over dit onderwerp" t.w. ,,de kwestie van de aanpassing van de prijs".
De prijs bleef zo $ 12,70 per vat, aldus secretaris-generaal Jaidah.

(Voortzetting volgende aflevering)

WEST-EUROPA

BELGIË

UITSPRAAK IN ZAAK-DE BRUYNE

Het arbeidshof van Antwerpen velde op 12 febr. een arrest in de zaak van de socialistische vakbondsafgevaardigde Emiel de Bruyne tegen het oliebedrijf SIBP.
De zaak dateerde van febr. 1976, toen de onderhandelingen voor de vernieuwing van de CAO voor de arbeiders van de petroleumsector waren vastgelopen. Terwijl de vakbonden de verzoeningsprocedure aanvragen, lokte De Bruyne. afgevaardigde van het ABVV, op 16 febr. een spontane staking uit in SIBP. Daags nadien werd hij op grond van ,,een zware fout" door het bedrijf ontslagen. Daarop volgde een algemene staking, waarvan de christelijke vakbond zich kort nadien distantieerde. Eind maart werd een vergelijk gevonden, er kwam een nieuwe CAO en de zaak-De Bruyne zou aan de arbeidsrechtbank worden voorgelegd. Indien de rechtbank de zware fout niet erkende, moest SIBP hem opnieuw in dienst nemen; in afwachting zou het bedrijf hem blijven betalen.
Op 15 maart 1978 oordeelde de Antwerpse arbeidsrechtbank dat De Bruyne terecht was ontslagen, omdat hij door het stilleggen van bepaalde produktie-eenheden het leven van werknemers en de veiligheid van het bedrijf in gevaar had gebracht. De Bruyne ging in beroep. Thans heeft het arbeidshof, met een nog strengere motivering, het vonnis van de arbeidsrechtbank bekrachtigd, en het hoger beroep ongegrond genoemd. Op 15 febr. nam Marcel Schoeters, voorzitter van de algemene centrale-Antwerpen van het ABVV, uit protest tegen het arrest ontslag als sociaal rechter bij de Antwerpse arbeidsrechtbank.

(Zie pag. 198/2-1976 en 250/3-1976)

HET HANDELSBLAD VERDWIJNT

Het Handelsblad is m.i.v. 15 febr. niet meer verschenen. Daarmee verdwijnt de oudste nog bestaande krantetitel in Vlaanderen.

Het Handelsblad der Stad en Provincie Antwerpen, zoals de krant oorspronkelijk heette, verscheen voor het eerst op 8 december 1844 Initiatiefnemer was de Noordbrabander Jan Petrus van Dieren die zich in 1839 als drukker-uitgever te Antwerpen gevestigd had Hij wilde met zijn krant een Nederlandstalige en katholieke publikatie op de markt brengen, die een tegengewicht was voor Franstalige en liberale publikaties die toen het publiek beheersten Zijn hoofdredacteur, dr. August Snieders, insgelijks een Noordbraibander. die in 1847 op de krant kwam, behield de leiding gedurende 45 jaar Hij maakte van ,,Het Handelsblad" een toonaangevende krant, die ook de gangmaker werd van de zgn Meetingpartij
Zijn opvolger, Jan van Menten, leidde de krant van 1901 tot 1940 Tijdens de Eerste Wereldoorlog verscheen ,,Het Handelsblad" niet, en na de oorlog nam het ,,belgicistische" standpunten in, die het onttroonden als leidinggevend blad in Vlaanderen, welke rol werd overgenomen door de in 1918 verschenen ,,De Standaard" Geleidelijk ging de krant dan ook commercieel achteruit
Ook in de Tweede Wereldoorlog verscheen het blad niet Bij de bevrijding in 1944 leek het een nieuwe opgang te beleven mede onder invloed van zijn redacteur Bruno de Winter, die kort daarop het satirische weekblad ,,'t Pallieterke" ging oprichten. Maar de opgang was van korte duur.
In mei 1957 moest ,,Het Handelsblad" aansluiting zoeken bij de Standaardgroep. Sedert 1962 was de inhoud dezelfde als die van ,,Het Nieuwsblad", een van de populaire kranten van de krantengroep De Standaard. Om louter technische redenen werd nu afgezien van het handhaven van de krantetitel

NIEUWE RW-VOORZITTER

Het partijcongres van het Rassemblement Wallon heeft op 24 febr. te Marcinelle kamerlid Henri Mordant met 97% van de stemmen verkozen tot partijvoorzitter. Hij volgt P. H. Gendebien op die kandidaat is voor de verkiezingen voor het Europese parlement. Senator P. Bertrand werd aangeduid tot voorzitter van het coördinerend FDF/RW-orgaan.
Bij zijn aanstelling tot voorzitter beklemtoonde Mordant de solidariteit tussen het RW en het FDF en verklaarde o.m.: ,,Het RW blijft het meest noodzakelijke instrument voor de Waalse ontvoogding. Zonder het RW en zijn Brusselse bondgenoot, de FDF, zou de opdringerige Vlaamse overheersing ons als een kanker zijn blijven aanvreten. De Vlaamse politiek is ziekelijk en versmacht ons."

Mordant (geb 2 juli 1927 te Herstal) groeide op als enige zoon in een gezin van kleine middenstanders, behaalde het doctoraat in de rechten aan de rijksuniversiteit te Luik, werkte eerst als journalist op de liberale krant ,,La Meuse" en ging in 1953 over naar de RTB waar hij naam maakte als animator van culturele en vooral politieke T V -uitzendingen, gekenmerkt door een radicaal Waals bewustzijn Bij de verkiezingen in december 1978 werd hij kamerlid voor Luik

ANTWERPSE UNIVERSITEIT

De koning benoemde op 2 maart prof. Robert Clara, gewoon hoogleraar in de kindergeneeskunde aan

de Universitaire Instelling Antwerpen, tot rector van de UIA, om het mandaat te voltooien van prof. L. Vandendriessche, die om persoonlijke redenen ontslag nam.

ENGELAND

REFERENDUMS OVER GROTERE AUTONOMIE VOOR SCHOTLAND EN WALES

Op 1 november 1978 heeft premier Callaghan in het Lagerhuis meegedeeld dat op 1-3-'79 in Schotland en Wales referendums gehouden zouden worden waarbij de bevolking van beide gebieden zich zou kunnen uitspreken over de zgn. Scotland Act en de Wales Act. In deze wetten, die op 31 juli 1979 de koninklijke handtekening kregen nadat ze eerder uitvoerig in het parlement waren besproken (zie ook pag. 296/2-'77) wordt een verregaande mate van zelfbestuur gegeven aan Schotland en Wales.
De Scotland Act voorziet in o.a. een eigen parlement en een soort eigen regering voor Schotland. Het parlement zou wetgevende bevoegdheid krijgen en het uitvoerende orgaan zou een grote hoeveelheid taken toebedeeld krijgen.
Wales zou alleen een soort parlement krijgen dat over beperkte bevoegdheden zou beschikken (zie verder pag. 296/7-'77 e.v. en hierna).
Tijdens de behandeling in het parlement werden nog enkele wijzigingen aangebracht in de wetten, met name wat betreft de referendums. Zo werd bepaald dat minstens 40% van het electoraat, en niet van de uitgebrachte stemmen met het zelfbestuur akkoord moest gaan. Zou deze 40% niet gehaald worden dan dienden de wetten ingetrokken te worden.
Een andere door het Lagerhuis ingevoerde bepaling betrof de Scotland Act.
Het ging om het gewicht van de stemmen van de Schotse afgevaardigden in het parlement in Westminster bij stemmingen over zuiver Engelse aangelegenheden (Engels hier in tegenstelling tot Schots, Noordiers of Welsh, red. KHA). Bepaald werd dat wanneer de stemmen van de Schotse afgevaardigden doorslaggevend zouden zijn bij de stemming over een wetsontwerp over een zuiver Engelse aangelegenheid, de stemming na 14 dagen herhaald moet worden.
Tijdens de behandeling in het Lagerhuis werd een aantal zaken aan

Het Verenigd Koninkrijk.

de competentie van de voorgenomen parlementen onttrokken. Bosbouw en gokken zijn zaken die niet door de parlementen geregeld mochten worden en wat betreft Schotland zou de abortus en bepaalde aspecten van het verstrekken van vergunningen voor wegrestaurants aan de regering in Londen voorbehouden blijven.

Een aantal amendementen, die door het Lagerhuis waren aangenomen, hadden betrekking op de speciale positie van de Orkney en Shetland eilanden. Als Schotland als geheel vóór decentralisatie zou stemmen bij het referendum, zou er een speciale commissie ingesteld worden, die een onderzoek moet instellen naar het bestuur op de eilanden. De bevoegdheden van het parlement in Westminster werden uitgebreid m. b.t. de mogelijkheid besluiten van het Schotse parlement over deze eilanden ongedaan te maken.

Het Schotse parlement kan gaan beslissen over gezondheidszorg, huisvesting, onderwijs (uitgezonderd universiteiten), sociale zaken (behalve nationale regelingen), transport, wegenbouw, en, gedeeltelijk, juridische zaken, en krijgt op deze gebieden wetgevende macht Buitenlandse Zaken, defensie, hoger onderwijs, industriele politiek en economie blijven het voorrecht van het parlement in Londen Een praktische grens voor de activiteiten van het Schotse parlement is, dat de assemblee zelf geen belasting mag heffen Ednburgh krijgt elk jaar een vaste som geld van Londen, waaruit alle activiteiten worden gefinancierd
Het Schotse parlement krijgt 150 leden, mlnisters en een ,,chief executive", een minister-president Schotland heeft nu al 10 000 eigen ambtenaren, in het nieuwe systeem komen er 750 bij
Het parlement van Wales zou maar 80 leden krijgen, geen ministers maar wel commissies die het uitvoerende werk doen De Welshmen krijgen geen wetgevende bevoegdheden

Campagne en achtergronden

De decentralisatieplannen werden gesteund door de regering, de Labourpartij en de naar grotere zelf-

standigheid strevende nationalistische partijen van Schotland en Wales, resp. de Scottish National Party en de Plaid Cymry. De conservatieven waren over het algemeen tegen.

Toch waren er vooral in Schotland en Wales ook veel Labourleden tegen. In Schotland bijv. werd actief campagne tegen de decentralisatie gevoerd door een groep waarin industriëlen, liberalen en socialisten zitting hadden. Zij werden samengehouden door de vrees dat de Schotse nationalisten een nieuw parlement zouden gebruiken als tussenstation naar totale onafhankelijkheid.

De industriëlen waren bang dat het investeringsklimaat voor buitenlandse en Engelse bedrijven zou verslechteren en zij vermoedden dat een extra-bestuurslaag alleen maar meer bureaucratie zou geven. Veel socialisten waren bang dat hun beweging nog meer zou versnipperen.

Met het toekennen van ruime bevoegdheden aan een parlement en regering in Schotland komt de regering-Callaghan tegemoet aan de wensen van de Schotse nationalisten, die bij de huidige precaire krachtenverhouding in het Lagerhuis vaak een doorslaggevende rol spelen.

Op grond van het verleden zou men aannemen, dat heel Groot-Brittannie op zijn kop zou staan over de ,,belangrijkste constitutionele wijziging sinds 1707" (aldus het NRC/H'blad) (28-2) Die datum slaat op de vereniging van de parlementen van Engeland en Schotland in dat Jaar, en het feitelijke einde van Schotlands zelfstandigheid sinds 844 Hoewel het parlement in Edinburgh zichzelf vrijwillig ophief, is er ook daarna nog veel bloed gevloeid ter verdediging van de eigen identiteit Helemaal gestorven is het Schotse nationalisme nooit, maar penoden van opbloei zijn afgewisseld door langere tijden van meer sluimerend sentiment Tot in de jaren zeventig was de Schotse Nationalistische Partij geen factor van betekenis, en het nationalisme was overwegend cultureel gekleurd.
Maar de ontdekking van de Noordzeeolie was een nieuwe stimulans Het economisch achtergebleven Schotland met zijn kwijnende zware industrie vreesde dat het .,Schotse oliegeld" weer zou verdwijnen naar Londen. Het altijd aanwezige wantrouwen tegen het conservatieve, centralistische en kapitalistische Engeland kreeg nieuwe impulsen.

Paniek

De Schotse Nationalisten (SNP) die in 1970 nog maar één zetel behaalden, stegen vier jaar later in februari 1974 naar zeven zetels. Bij de verkiezingen in oktober in dat jaar schoten zij zelfs door naar elf zetels. De beweging scheen onstuitbaar en Labour raakte in regelrechte paniek.
Schotland is vanouds een socialistisch bolwerk en de nationalisten vormden een dodelijke bedreiging voor de partij van premier Wilson zonder noordelijke zetels kon Labour nooit aan de regering blijven Daarom beloofde Wilson de kiezers van Schotland (en ook maar aan Wales, waar de nationalistische sentimenten echter veel zwakker zijn) vergaand zelfbestuur Door de parlementaire minderheidspositie van de laatste jaren, moest Labour zijn belofte wel houden De Schotse Nationalisten konden met hun elf zetels het mes op de keel van Callaghan houden of wij trekken onze steun terug en jullie verdwijnen, of wij krijgen een parlement

Over de nationalistische beweging in Wales, schreef het *NRC/H'blad* (28-2):
Het nationalisme in Wales is niet sterk, maar bij een kleine groep mensen wel diepgevoeld en de agressie tegen alles wat Engels is, is zuiver.
Het referendum over een eigen parlement in Cardiff heeft voor deze radicalen dan ook niets te maken met regionalisatie van het centrale bestuur. De kleine bende nationalisten wil volledige zelfstandigheid en is bereid daarvoor naar de gevangenis te gaan zoals is geblekrn. In de laatste tirn jaar zijn, volgens de Observer, duizend vonnissen uitgesproken wegens sabotagedaden, ofschoon doorgaans van lichte aard. Een uitzondering was de campagne tegen waterleidingen en regeringsgebouwen omstreeks 1967, maar toen daarbij twee activisten zichzelf opbliezen en een kind gewond raakte, kwam er een eind aan het grove geweld.
De cultuur in Wales en de taal in het bijzonder spelen een belangrijke rol bij het gevecht om de eigen identiteit. De campagne is heroïsch maar ook tragisch omdat het verlies gestaag doorgaat. In het begin van de 19e eeuw sprak nog ongeveer 90% van de bevolking Welsh; in 1971 was dat 20% en van de kinderen die de school verlaten is nog maar 11% de taal machtig. Vooral het industriële zuiden is het meest verengelst. In het noorden zijn nog kleine plekken op de kaart waar het Welsh heerst en soms overheerst: kinderen worden daar gedwongen de taal op school te leren.

Die culturele achtergrond is ook duidelijk in de nationalistische partij Plaid Cymry (,,Partij van Wales"), een groepering van kalme ijveraars, doorschoten met bloemrijke extremisten. Plaid Cymry werd in 1925 opgericht in een café in Pwllheli door zes mannen. De belangrijkste daarvan was een lange, profeetachtige figuur Saunders Lewis, nu een man van in de tachtig. De culturele herrijzenis is voor hem altijd belangrijker geweest dan politieke zelfstandigheid. In 1962 bijvoorbeeld zei hij in een nu klassiek geworden radio-uitzending, dat het overleven van de Welshe taal belangrijker was dan zelfbestuur, en dat de taal alleen door een revolutie gered kon worden.
Die culturele achtergrond heeft er waarschijnlijk toe geleid dat Plaid Cymry, anders dan de Schotse nationalistische partij, nooit een belangrijke politieke factor is geworden. De Schotse Nationalisten haalden in 1974 ongeveer dertig procent van de stemmen, Plaid Cymry is nooit verder gekomen dan 11%. De partij bezet dan ook maar 3 van de 36 zetels voor Wales in Westminster.
Wales is ook al in de Middeleeuwen bij Engeland gekomen, is economisch ver geintegreerd en heeft hetzelfde juridische en educatieve systeem.
Hieruit volgt, dat de drang voor Labour om Wales een eigen parlement te geven, minder groot is dan in het Schotse geval. Callaghan kan er vrij zeker van zijn, dat de meerderheid van de arbeiders in de valleien, ondanks hoge werkloosheid in de kolen- en staalsector, Labour blijven stemmen.
De bevoegdheden voor het parlement in Cardiff zijn dan ook veel kleiner dan die voor Edinburgh. Cardiff mag niet zelf wetten aannemen, maar het toekomstige parlement (75 leden) krijgt wel de controle over de ambtenarij en de serie overheidslichamen die nu al veel gedecentraliseerde taken verrichten. Wales krijgt geen ministers, zoals Schotland, en moet het doen met parlementaire commissies. De verandering zal, ondanks de komst van 1300 nieuwe ambtenaren, niet zeer ingrijpend zijn. Het ,,Welsh Office" in Cardiff onder leiding van de Minister voor Wales heeft nu al vergaande bevoegdheden op gebieden als lager onderwijs, toerisme, huisvesting, gezondheidszorg, water en ruimtelijke ordening.
Volgens de bepalingen van de Wales Act zouden de ambtenaren die deze taken uitvoeren onder controle komen van de assemblee.

Uitslag referendums, reactie, positie regering-Callaghan

In Schotland stemden 1.231.151 kiesgerechtigden voor het decentralisatieplan en 1.153.512 tegen. Het percrntage ja-stemmers was 51,6% van de opgekomenen, maar slechts 32,9% van het totaal aantal stemgerechtigden.

De cijfers in Wales waren als volgt: 243.048 kozen vóór de decentralisatie, terwijl 956.330 Welshmen tegen waren. De ja-stemmers vormden 20,3% van degenen die hun stem uitgebracht hadden, maar slechts 11,9% van het totaal aantal kiesgerechtigden. In niet één van de 8 Welsh kiesdistricten was een meerderheid voor de decentralisatie. Zelfs in het nationalistische bolwerk Gwynedd in noordwest-Wales was de verhouding tegen - voor 2 op 1.
In Schotland kwam de meeste steun voor de regeringsplannen vanuit de Central Region, maar zelfs daar kwam het aantal ja-stemmers niet boven de 40%. Dit is het meest bevolkte deel van Schotland, waar het merendeel van de zware industrie is gevestigd en waar Labour de grootste partij is.

Het grootste aantal neen-stemmers kwam voor in de meer landelijke gebieden. Op de ver verwijderde eilanden en in de grensstreek met Engeland stond men duidelijk afwijzend tegenover de decentralisatie.

Orkney en Shetland hadden zelfs een zeer duidelijke meerderheid voor de verwerping van de plannen. Deze eilanden worden door een liberaal, Jo Grimmond, in het parlement in Londen vertegenwoordigd en hij had een lauw standpunt ingenomen tegenover de plannen.

De bewoners van deze eilandengroepen stonden zo achterdochtig tegenover een bestuur vanuit Edinburgh dat zij bedongen hebben dat zij een veto zouden krijgen als er een eigen parlement in Edinburgh zou komen (zie boven).

Noordoost-Schotland en Aberdeenshire, die in meerderheid neen stemden, zijn van oudsher conservatieve districten.

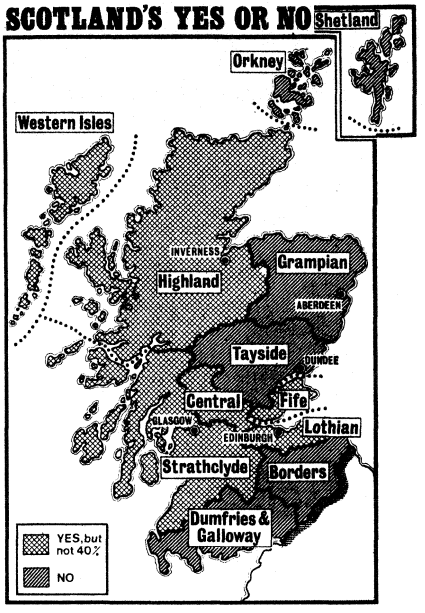
Een kleine meerderheid voor de decentralisatie was te vinden op de zgn. Western Islands, de Hebrides. Zij voelen zich van oudsher net zo ver verwijderd van Londen als van Edinburgh, maar de invloed van Donald Stewart, het Lagerhuislid voor de Scottish National Party en vroegere burgemeester van de hoofdstad Stornoway, is hier waarschijnlijk doorslaggevend geweest.

Over het algemeen was de tendens dat in streken die altijd conservatief stemden nu ook tegen gestemd werd terwijl in streken die van oudsher Labour stemmen velen zich ditmaal niets aangetrokken hebben van de partijaanwijzingen.

De staatssecretaris voor Schotland, Bruce Millan, zei in een eerste reactie dat Schotland een gelegenheid voorbij heeft laten gaan om zich op een beslissende manier uit te spreken en de staatssecretaris voor Wales, John Morris, noemde de uitslag een ernstige nederlaag voor de regering.

De beide nationalistische partijen vielen de regering aan over de uitslag. Gwynfo Evans, leider van de Plaid Cymry, zei dat alleen zijn partij het vertrouwen waard was in de strijd voor Wales. De omstandigheden van het referendum waren zwaar in het nadeel voor de jastemmers. zo zei hij.

Mevrouw Margot MacDonald, vicevoorzitster van de Scottish National Party, zei dat de partij erop zou blijven hameren dat een meerderheid voor de decentralisatie was en dat de regering haar beloften in-

De stemverdeling in Schotland.

zake decentralisatie moest inlossen, althans wat Schotland betrof.

Conservatieven en anti-decentralisatie-aanhangers van Labour waren zeer verheugd over de uitslag. Teddy Taylor, de woordvoerder voor Schotse zaken van de conservatieven, zei dat de uitslag bewees dat er geenmandaat was voor zo'n belangrijke verandering van de grondwet.

De leider van de conservatieven, mevrouw Thatcher, gaf een verklaring uit waarin zij o.a. zei dat de uitslag, waaruit is gebleken dat slechts één op de drie Schotten voorstander van decentralisatie is, geen basis vormt om de Scotland Act alsnog in werking te laten treden. Een belangrijke constitutionele verandering moet een overweldigende steun hebben, aldus Thatcher, die verklaarde: ,,Dit is een goede dag voor het Verenigd Koninkrijk geweest."

Over het alsnog in werking laten treden van de Scotland Act zei de staatssecretaris voor Schotse zaken, Bruce Millan, dat het referendum bedoeld was als adviserend en niet als het verstrekken van een mandaat. Hij zei dat het kabinet alle aspecten van de onbesliste uitspraak zou bekijken voordat het een besluit zou nemen. Hij zei verder: ,,Wij moeten alle omstandigheden in onze beschouwing betrekken en meer kan ik niet zeggen."

,,Ik denk dat mensen in andere delen van het Verenigd Koninkrijk de conclusie zullen trekken dat de Schotten niet zo geïnteresseerd zijn in decentralisatie als men heeft willen doen voorkomen."

De uitslag heeft ook consequenties voor de positie van de regering-Callaghan.

Het *NRC/H'blad* (3-3) schreef hierover:

De zaak is zeer onaangenaam voor Callaghan, en hij zal zich dezer dagen nog wel eens afvragen hoe hij in deze chaos is terechtgekomen. Decentralisatie zeurt al heel lang, maar het wetsontwerp dat nu op uitvoering wacht is niet genomen omdat Labour zo begaan was met het verre Schotland. Alleen eng-politieke motieven hebben Wilson en na hem Callaghan geïnspireerd tot de parlementen in Cardiff en Edinburgh.

Zij dachten via devolutie de komeetachtige opkomst van de Schotse Nationalistische partij te remmen, die de meerderheid van de socialisten in het parlement bedreigde. Dat gevaar is al lang bezworen, want de Nationalisten zijn in hun mars naar onafhankelijkheid blijven steken. De enige reden voor de premier om

De stemmenverdeling in Schotland

District	Opkomst %	Ja	Neen	Aantal kiesgerecht.	% Ja
Borders	66,55	20.746	30.790	77.565	26,7
Centra1	66	71.510	59.105	197.772	36
Dumfries & Galloway	64,2	27.162	40.239	105.202	25,8
Fife	65,4	86.252	74.436	246.097	35
Grampian	57,3	94.944	101.485	343.527	27,6
Highland	64,74	44.973	43.274	136.445	33
Lothian	65,9	187.221	186.421	567.255	33
Orkney Is.	54,2	2.104	5.439	13.937	15,1
Shetland Is.	50,4	2.020	5.466	14.882	13,6
Strathclyde	62,5	596.519	508.599	1.769.077	33,7
Tayside	63,1	91.482	93.325	293.188	31,2
Western Is.	49,9	6.218	4.933	22.365	27,8
De stemmenverdeling in Wales:					
Clwyd	51,2	31.384	114.119	284.639	11
Dvfed	64,8	44.949	114.947	247.431	18,1
Mid Glamorgan	58,85	46.747	184.196	394.264	11,8
South Glamorgan	58,96	21.930	114.186	282.907	7,7
West Glamorgan	57,7	29.663	129.934	275.853	10,7
Gwynedd	63,6	37.363	71.157	171.051	21,8
Gwent	55,44	21.369	155.389	319.387	6,7
Powys	66,2	9.843	43.508	80.817	12,2

(NRC/H'blad, The Guardian, Survey of Current Affairs)

toch door te gaan met devolutie (ondanks de lauwe reacties in Schotland) is dat hij de medewerking van de SNP in het parlement nog even nodig heeft.
Labour heeft een minderheid van 18 zetels, na de vernietigende uitslagen in de tussentijdse verkiezingen van 1-3 (zie hierna).
Deze resultaten bewijzen voor de domste politicus dat Callaghan moet wachten met verkiezingen, zo lang mogelijk. Hij zal dus de Schotse nationalisten moeten omkopen; zeer waarschijnlijk zal de regering, ondanks het fanatieke verzet in eigen kring, toch doorgaan met de devolutie.
Voor de anti-devolutionisten bij Labour wordt het een gewetenskwestie: velen van hen weten zeker dat ze bij verkiezingen dit voorjaar hun zetel zullen kwijtraken. en dat er weinig kans is op een nieuwe socialistische regering. Moet het voortbestaan van de regering prevaleren boven de doorgaans hevig gevoelde en grondig beredeneerde bezwaren?
Met de merites van de zaak zelf: de vraag of Schotland een eigen parlement nodig heeft en of de democratie daarbij is gediend, heeft deze afweging weinig te maken.
Uiteraard heeft premier Callaghan het volste recht om elk wettig middel aan te grijpen om aan de macht te blijven. Maar het is wel ironisch dat zijn partij — die doodsbang is voor coalities — nu al jarenlang grote concessies moet doen aan de kleinere partijen, zoals de Liberalen en nu de Schotse Nationalisten. Zonder SNP zou Labour zich niet zo om de decentralisatie van het bestuur hebben bekommerd, en er zou niet zoveel tijd en energie zijn besteed aan wat in wezen een secundair onderwerp is.

AKKOORD REGERING-VAKBONDEN

Op 14 februari heeft premier Callaghan bekend gemaakt dat zijn regering met de vakbeweging een arbeidsvrede-akkoord heeft gesloten. Callaghan verklaarde dat het akkoord zijn regering in staat zal stellen het politieke initiatief te herwinnen. Met het akkoord hoopt de regering een einde te maken aan de chronische arbeidsonrust en de loononderhandelingen beter te laten verlopen.
Het gaat om een raamovereenkomst op lange termijn dat op 14 februari werd ondertekend op een bijeenkomst van regeringsvertegenwoordigers en leiders van de 12 miljoen leden tellende overkoepelende vakcentrale TUC.
Regeringsfunctionarissen spraken over een concordaat met de vakbeweging. Daarmee zou worden aangegeven dat het om een onderhandse regeling gaat die niet omgezet zal worden in wetgeving. De vakbeweging heeft de aangesloten bonden opgeroepen zo lang mogelijk te onderhandelen alvorens naar het stakingswapen te grijpen. Verder wordt een tolerantere houding aangenomen jegens de niet-vakbondsleden.
De voornaamste punten van het concordaat zijn verder:

— Beide partijen zullen eraan meewerken de inflatie binnen drie jaar terug te dringen van de huidige 8,4% per jaar tot 5%. Er komt een strengere prijsbeheersing.

— Elk jaar vóór Pasen zullen regering, vakbeweging en werkgevers de economische vooruitzichten en mogelijkheden schatten.

— Vakbeweging en regering zullen op korte termijn proberen een ,,bevredigend loonpeil" vast te stellen voor de belangrijkste werknemerscategorieën.

— Er komen nieuwe vakbondsrichtlijnen voor staken en posten. *(NRC/H'blad)*

WINST VOOR TORIES BIJ TUSSENTIJDSE VERKIEZINGEN

Op 1 maart zijn tussentijdse verkiezingen gehouden in Clitheroe (Lancashire) en Knutsford (Cheshire), waarbij Labour en de liberalen zware verliezen hebben geleden. De conservatieven, die in deze districten overigens al een meerderheid hadden, kregen ondanks een geringere opkomst resp. 13,5 en 10% meer stemmen.
Het resultaat bevestigt de uitkomsten van verschillende opinie-onderzoeken die in de afgelopen tijd zijn gehouden, waarbij gebleken is dat de regering na de stakingsperiode een minimum aan populariteit heeft.
Wanneer deze uitslagen voor de landelijke verkiezingen hadden gegolden zouden de conservatievrn een comfortabele meerderheid in het Lagerhuis hebben gekregen.
Een verklaring voor de verliezen van Labour ligt in het lage opkomstcijfer. Veel Labourstemmers zijn niet naar het stemlokaal gegaan omdat de overwinning van de conservatieven bij voorbaat al vast lag.
Anders ligt het voor de liberalen die traditioneel in deze districten over een solide basis beschikken en ditmaal alles op alles gezet hebben om hun positie te behouden. Hun stemmenaandeel viel echter in het ene district met de helft en in het andere met 3/4 terug. Veel liberale sympathisanten zijn naar de conservatievrn overgelopen, waaronder enige tijd geleden enkele hoge partijfunctionarissen die op die wijze protesteerden tegen de socialistisch-liberale samenwerking 'in het parlement.
De uitslagen luidden: Clitheroe, conservatieven 22.185 stemmen (16.643, okt. '74), liberalen 2.242 (8.503), Labour 9.685 (12.775). In Knutsford, conservatieven 22.086 (21.636), liberalen 5.206 (11.210), Labour 5.124 (9.565). *(The Guardian, NZZ)*

LIECHTENSTEIN

PARLEMENTSVERKIEZINGEN, REGERINGSCRISIS, NIEUW KABINET

Op 3 februari '78 hebben in Liechtenstein parlementsverkiezingen plaats gevonden.
Van de 4900 kiesgerechtigde burgers (uitsluitend mannen van 20 jaar en ouder) namen 4625 deel aan de verkiezingen, waarvan 3122 in het Oberland en 1503 in het Unterland; de sedert 1974 oppositionele Vaterlandische Union kreeg in het Oberland 14.058 stemmen, d.w.z. 5 zetels en in het Unterland 4.186 t.w. 3 zetels; de regeringspartij Fortschrittliche Burgerpartei (FBP) in het Oberland 14.040 stemmen, 4 zetels en in het Unterland 4.832 stemmen, 3 zetels.
Daar beide partijen sedert 1938 een grote coalitie vormen, waarin de grootste partij de portefeuille van de premier en twee andere ministers krijgt en de zwakkere partij alleen maar twee ministersposten, werd de plaatsvervangende premier Hans Brunhart van de Vaterländische Union tot nieuwe premier benoemd. Ex-premier Walter Kieber van de FBP werd plv. premier.
Naar aanleiding van deze portefeuilleverdeling ontstond er een regeringscrisis. Walter Kieber stond erop ook het departem-nt van buitenlandse zaken te blijven beheren, onder verwijzing naar de winst van zijn partij. Traditioneel is de premier tevens minister van buitenlandse zaken.
De crisis eindigde op 18 april toen beide partijen overeenkwamen het departement gezamenlijk te beheren.
Vice-premier Kieber is verantwoordelijk voor economie, verkeer, justitie, jeugd- en sportzaken. Premier Brunhart beheert binnenlandse zaken, onderwijs, financiën, cultuur en woningbouw. Walter Oehry is verantwoordelijk voor land- en bosbouw, Anton Gerner voor gezondheid en Egmond Frommelt voor sociale zaken. (NZZ, FAZ)

ZUIDOOST-AZIË EN VERRE OOSTEN

CHINA (VOLKSREPUBLIEK)

CHINESE INVAL IN VIETNAM. PERSCOMMENTAREN

Op pag. 129 e.v. en 159 e.v. is verslag uitgebracht van het verloop van de Chinese inval in Vietnam, alsmede van een aantal daaraan voorafgegane ontwikkelingen. Hierna volgt nu eerst, voor dit verslag wordt voortgezet, een selectie van commentaren op deze oorlog tussen vroegere bondgenoten uit de internationale pers.

In warrige weefsels verstrikt?

Le Monde 20-2-'79.

Nadat Vietnamese eenheden in Cambodja een strafactie hebben ondernomen tegen de Rode Khmer en in Phnom Penh een Hanoi-gezind regime hebben neergezet heeft China een actie tegen Vietnam ondernomen voor het lezen van een ,,bloedige les". De vraag is nu of de Sowjet-Unie op haar beurt de Chinezen op hun plaats gaat zetten. Dat is geen theoretische vraag, ook al doet men zich in Washington en in andere hoofdsteden betrekkelijk optimistisch voor. Het is zelfs een wezenlijke vraag, want van het antwoord dat Moskou zal geven hangt af of er een derde wereldconflict gaat beginnen.

Tot dusver hebben de Russische leiders gematigd gereageerd op de Chinese actie, die niet bij verrassing is gekomen omdat Deng Xiaoping tijdens zijn Amerika-reis had duidelijk gemaakt dat de Vietnamese invasie op Cambodja een antwoord zou krijgen. In Moskou schijnt men te denken dat de Vietnamezen het alleen afkunnen, en verschaft men geen materiële bijstand.

Maar wat gebeurt er als alles niet volgens het scenario verloopt? Zo, in het bijzonder, als de Chinezen het niet laten bij een ,,vuistslag" doch in Vietnam blijven en in een onzekere oorlog verwikkeld raken? Zal de SU dan niet worden verleid tot steun aan de Vietnamese bondgenoot om zodoende enkele oude rekeningen met China te vereffenen, door het openen van een nieuw front?

Het is nog niet mogelijk deze mogelijkheid uit te sluiten, te meer omdat momenteel een diplomatieke oplossing moeilijk voorstelbaar is. Peking propageert het openen van onderhandelingen inet Hanoi, maar ook de terugtrekking van Vietnamezen uit Cambodja in ruil voor een Chinese aftocht uit Vietnamees gebied, naar het schijnt. Hanoi heeft zich reeds hiertegen gekeerd.

Moskou heeft China in een delicate positie gemanoeuvreerd door de terugtrekking te eisen van Chinezen uit Vietnamees gebied: een Chinese aftocht zonder compensatie zou de indruk wekken dat Peking voor Moskou is gezwicht.

Maar het is niet zeker dat de zaken zo zullen verlopen, doch het zou een ernstige vergissing zijn de mogelijkheid ervan uit te sluiten. Te meer omdat het hier om een spel gaat waarbij niet alleen Aziaten betrokken zijn. Een algemeen conflict in dit werelddeel zal zeker voor de gehele wereld gevolgen hebben. De Amerikanen van wie sommige verantwoordelijken voorzichtig spelen op de Chinees-Russische rivaliteiten, dienen zich bewust te zijn en verantwoordelijkheden te aanvaarden en niet de handen in onschuld te wassen. Ook van Europese regeringen moet verbeeldingskracht worden gevergd in plaats van afstandelijkheid en het verwelkomen van het einde van ideologieën. Het eerste dat moet worden gedaan, als het nog niet te laat is, is wellicht: Moskou laten weten dat het Aziatische weefwerk tegen elke prijs moet worden doorgeknipt en dat het Chinees-Vietnamese conflict niet mag dienen als voorwendsel tot het vereffenen van rekeningen tussen de twee Mekka's van het communisme.

In Le Monde van 20-2-'79 schrijft André Fontaine in een beschouwing over het algemene failliet van de landen: erfgenamen van Marx en Lenin, maar ook elders, m.n. van systemen om oorlog te voorkomen zoals de VN. Fontaine vraagt zich af of het Chinees-Vietnamese conflict niet ook een failliet betekent voor ,,klassenstrijd" als analytisch concept ter verklaring van internationale en binnenlandse tegenstellingen. Hij memoreert dat voor de vijfde keer marxisten elkaar beoorlogen: Hongarije, Tsjechoslowakije, Ogaden (Ethiopië-Somalië), Vietnam-Cambodje en China-Vietnam. Fontaine merkt voorts op dat het Chinees-Vietnamese conflict de kiem draagt van een wereldoorlog: de Sowjet-Unie kan niet toelaten dat zijn protégé wordt verslagen, en de Verenigde Staten kunnen niet toestaan dat China wordt weggevaagd. Hij wijst tenslotte op Russische militairen die een aanval op China bepleiten voordat het te sterk is geworden, en op Oosteuropese landen die de verleiding niet zouden kunnen weerstaan zich tegen Moskou te keren als Russen in China worden beziggehouden.

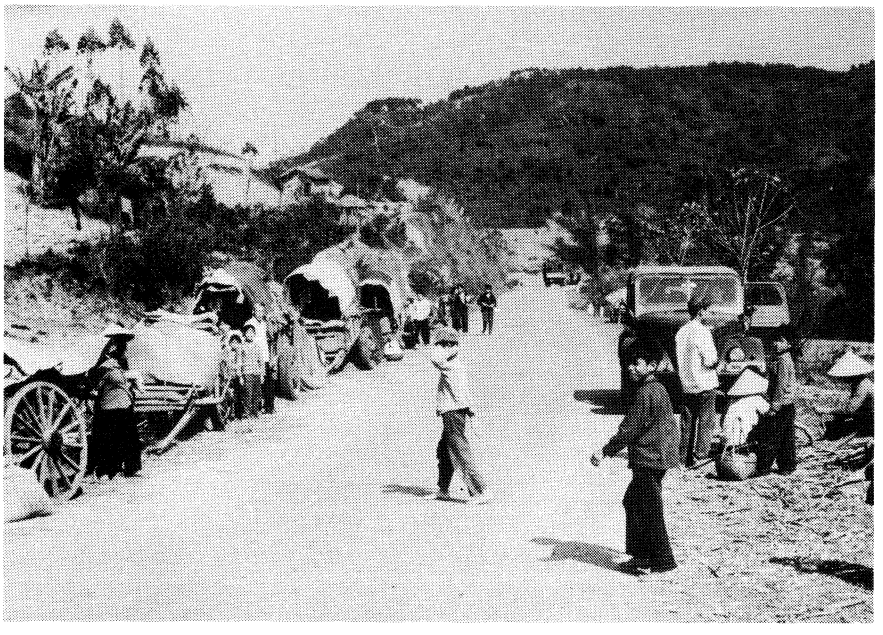
Jean de la Guérivière ontwikkelt in Le Monde (20-2-'79) de stelling dat Moskou en Peking wellicht betrokken zijn bij een godsdienstloze ,,religieuze krijg" en wel niet zozeer omdat zij qua structuur zo ver uit elkaar liggen, maar juist omdat zij, m.n. qua partijstructuur, zo op elkaar lijken, zelfs identiek zijn. Hij verwijst dienaangaande naar een boek van Jean Daubier (Les Nouveaux Maîtres de la Chine), waarin wordt gesteld dat de communistische partijen van beide mogendheden een eenheidsideologie produceren, die universaliteit pretendeert. Maar de ideologieën zijn verschillend en dat kunnen de partijen niet hebben, dus vliegen zij elkaar in de haren.

De Sowjet-Unie met omcirkeling bedreigd?

Le Figaro 20-2-'79, Alfred Fabre-Luce. Het Chinees-Vietnamese incident rechtvaardigt geen enkele paniek. Het was aangekondigd door Deng en men kon zich er d.m.v. evenzeer beperkte maatregelen tegen indekken. Giscard gaat binnenkort naar Moskou met de wens de détente te consolideren: hij zal de Russen zeggen dat hun land geen enkel gevaar loopt en zal geen moeite hebben hen daarvan te overtuigen.

Nog een paar weken geleden kon men in de Westerse pers analyses lezen van de Westerse successen: men had Rusland met succes de voet dwars gezet in Afrika: vanuit zijn Iraanse zuidflank werd de SU goed in de gaten gehouden; er kwam — buiten Moskou om — een akkoord tussen Israël en Egypte; Peking, Tokio en Washington hadden een ,,anti-hegemonistische" entente gesloten en suggereerden West-Europa discreet om China te bewapenen: Amerika zou overvloedig olie van de Mexicaanse buur kunnen krijgen. Ja er waren journalisten die zich gingen afvragen of het Kremlin na al die tegenslagen niet verplicht was te gaan reageren.

Al die illusies zijn in rook opgegaan, en het is nauwelijks meer overdreven om te zeggen dat het niet de Sowjet-Unie doch de andere supermogendheid is die momenteel ,,omcirkeld" lijkt. Omcirkeld door een combinatie van raketten, onderzeeboten (vanuit Cuba), Mexicaanse afkeer (in Mexico kreeg Carter bijna te horen dat dit land aanspraken maakt op het in de 19e eeuw afgepakte Texas), een

Bewoners van de Vietnamese grensprovincie Lang Son zoeken toevlucht voor de Chinese invasietroepen.

op een echec aansturende post-Camp-David ontwikkeling enz.
Andere zwakten bedreigen het Westen in Afrika, in Turkije, de Perzische Golf en zelfs in Europa Directe Europese parlementsverkiezingen zeker, maar een Parlement zonder macht, en voorts lijkt West-Europa niet van plan zelf voor zijn eigen defensie te willen zorgen Voorts komt een anti-Duitse propaganda in brpaalde Franse kringen op gang, en parallel daaraan steekt de ,Russische partij" de kop op in de Bondsrepubliek (bij monde van Wehner) De BRD, eraan wanhopend nog ooit eens waarlijk bij een Europese strategie te worden betrokken, wordt steeds gevoeliger voor een toenadering tot de SU
En dat is het ogenblik waarop Chevènement*) zich afvraagt of er in Europa een nieuw ijzeren gordijn komt met de mogelijkheid op een nieuwe oorlog op ons continent
Blijft tenslotte nog de grote vraag van onze betrekkingen met China Toen de SU zich ongerust toonde over de Chinees-Japanse en Chinees-Amerikaanse toenaderingen, hebben enige prominente Franse commentatoren (Fontaine, Conte e a) geschreven dat men de Russische ,,beer" niet moest irriteren Fabre-Luce verwijt hen zeker niet, want hij had in 1971 reeds op China'? pogingen, West-Europa voor te bereiden om een komend groot conflict met de SU geantwoord met een artikel, getiteld Non merci, M Chou" Maar thans spreekt men in Peking niet meer over een komende wereldoorlog Anderzijds hebben wij minder te duchten van een mogelijke zwenking van de Chinese diplomatie Wanneer China aich bindt aan uitgebreide economische samenwerking met het Westen zal het minder geneigd zijn terug te keren tot de SU Zo'n terugkeer zal wél plaatsvinden indien het Westen de uitgestoken hand van China weigert
Van nu af aan kan men op twee manieren over en met de Sowjet-Unie spreken

1 Men kan zeggen, dat zowel economisch als militair China nog zover achter de SU aankomt, dat alles wat China doet om in te halen alleen maar een aanzet betekent tot gelijktrekken En als gij, Russen, meent dat het Westen aan een economische samenwerking met Peking in grote stijl denkt, dan is die vooralsnog zeker niet haalbaar bij gebrek aan Chinees ,,tegenwicht" China beschikt niet ober voldoende goederen om te handelen, noch over het kapitaal Dat is de juiste redenering

2 Men kan echter ook overhaast en nederig tegen de Russen zeggen dat wij in het Westen ban plan zijn zoveel mogelijk rekening te houden met de Russische gevoelens, zonder zelfs maar te onderzoeken of die geboelens wel gerechtvaardigd zijn. Het Kremlin heeft ons al waarschuwende tekens gegeven Het zou een grote mond moeten opzetten om telkens weer een zo gunstig mogelijk resultaat te kunnen boeken De Russische aan de kaak stelling van de omcirkeling van Rusland zou dan, heel eenvoudig, een instrument van zijn rmperialisme worden

Die Zeit **23/2/79,** Karl-Heinz Janszen

Indien koningen en ambtenaren werkelijk het heil der natie op het oog hebben, moeten zij zich ervan bewust zijn dat een aanvalsoorlog het rijk schade toebrengt — aldus meester Mo Ti (tijdgenoot van Socrates), een man van wie mensen als Brecht en Mao veel opgestoken hebben Mo Ti komt tot bavengenoemde aansporing op grond van een eenvoudige winst- en verliesrekening

*) Directeur van CERES (Comité d'études régionales économiques et sociales)

Militievrouwen van een Chinese ondersteuningsgroep voor frontsoldaten voorzien hun strijdende landgenoten van water en voedsel De uit Pingxiang afkomstige vrouwen werden voor hun aandeel in de strijd tegen de Vietnamezen onderscheiden met de Orde van Verdienste Derde Klasse

De verstoring van de gemoedsrust van velen had thans voorkomen kunnen worden, wanneer men van louter geestdrift voor China niet vergeten had dat elke grote mogendheid naar eigen belang handelt China's belangen zijn bepaald door ligging, historie en maatschappijsysteem, en de redenen om militair op te treden waren zo dwingend dat het daarvoor een groot risico wilde nemen Aan zijn vastbeslotenheid had men, gezien de waarschuwingen vooraf aan Vietnam, niet mogen twijfelen Bestraffingen zijn in de mode De oorlog in Korea (1950) was slechts een politiële actie, en sindsdien heeft een reeks landen zulke acties ondernomen, Israël vooraan Die traditie zet China nu voort het wil een lesje geven, om de volgende redenen

1 Sinds Vietnams toetreding tot de Comecon geldt dit land als een Russische satelliet, een ,,Cuba in Azië" China voelt zich nu omcirkeld door ijsbeer en kleine draak, tussen een grote en een kleine hegemonist Die omcirkeling moet doorbroken worden

2 China kan het niet verdragen dat Vietnam het pro-Chinese Pol Pot-regime in Cambodja wegvaagt De Chinese reactie moest wachten totdat Deng zich in Amerika diplomatiek in de rug gedekt had

3 China voelt zich geroepen tot bescherming van alle Overzee-Chinezen.

4 Ruzie oin de grensmarkering, om transitorechten, om de eilanden en de oliereserves in de zeebodem in de Zuidchinese Zee, zij vereisten een oplossing, zo niet vreedzaam, dan met geweld.

5. Vietnam is duizend jaar lang onderhorig aan China geweest China kan niet accepteren dat Vietnam, of een mogendheid door middel van Vietnam, de veiligheid van China in gevaar brengt. Amerika heeft tijdens zijn oorlog in Vietnam immer de traditionele Chinese veiligheidsbehoefte gerespecteerd.

Al die vijf punten rechtvaardigen nog geen oorlog, maar in Azie is het onduldbaar wanneer men zijn gezicht verliest' een volk van 900 mln kan zich niet door een volk ban 50 mln laten provoceren.
Denkend aan zijn prestige en zijn aanspraak op de titel grote mogendheid kón China niet anders Agressie kan het Chinese volk niet over zijn kant laten gaan, aldus Deng vorige week, omdat men daaruit ten onrechte zou concluderen dat China onverschillig of zwak is Geen begrip is bij de Ohinezen méér gehaat dan ,,München" Zij hebben slechts hoon voor een Westers beleid van vrede tot elke prijs, omdat dit de (potentiële) aanvaller slechts driester maakt
De snel door Moskou opgezette propaganda (,,de wereldvrede in gevaar") moet ons niet op een dwaalspoor brengen De politici en militairen in Peking zijn geen zelfmoordenaars noch avonturiers, evenals dat zo is in Moskou of Washington. De leerlingen van Mao, die hun Clausewitz van buiten kennen, houden steeds in het oog de matigende werking van de politiek op de oorlogsvoering zeker, de macht komt uit de geweerlopen, maar de politiek heeft het commando.
De eerste reactie der andere grote mogendheden bewijzen dat de Chinese rekening vooralsnog opgaat Gelukkig voor de Russen is Vietnam er, evenals bij zijn strijd tegen de Fransen en Amerikanen, trots op, zich met eigen kracht te verdedigen En China's nieuwe partners, Amerika en Japan, wier Pacific-belangen ook in het geding zijn. houden zich neutraal Gelukt het de Chinese commandanten

zich op tijd van de vijand los te maken. dan zal de wereld spoeaig weer tot de orde van de dag overgaan De neiging der Westerse firma's oni in China te investeren heeft nauwelijks iets geleden De Westerse staatslieden kunnen rustig de toekomst inkijken de nachtmerrie ran een Chinees-Russische toenadering is verder dan ooit En de Westduitse regering kan verheugd zijn dat zij zich, in tegenstelling tot andere bondgenoten en tot de wens van menig fors-denkende CDU/CSU-politicus, niet gemengd heeft in het conflict tussen Moskou en Peking Het aevies handel met Peking — ja, wapens voor China — neen, dat heeft zich geloond

L, e M o n d e, 23/2/79, Patrice de Beer

Hanoi is momenteel bij een geheel ander conflict betrokken dan de voorgaande en de positie van de Vietnamese soldaten (bodois) is moeilijker dan ooit. Vol lidtekens van veertig jaren krijg, verzwakt door de exodus van zijn elite. wordt het land door hongersnood bedreigd en kan het nauwelijks rekenen op een omvangrijke internationale solidariteit voor voedselbijstand aan burgers en strijdenden. Landbouw en industrie zijn onthand door mobilisatie en de steun van de Sowiet-Unie en haar bondgenoten is onvoldoende. Ook het leger is aangetast: de jonge recruten uit het zuiden zijn weinig enthousiast zoals bleek uit het geringe moreel in de strijd tegen Cambodja. Zij zijn voorts slecht getraind.

Vandaar dat het opperbevel in Hanoi eind 1977 besloot elitetroepen in te zetten, afkomstig uit het noorden, legen de Rode Khmers.

De Chinese strategen hebben Hanoi voor een keuze gesteld die ingrijpende gevolgen kan hebben. Als men de verdediging overlaat aan de provinciale milities en de enkele divisies bij Hanoi riskeert men ,,niet aan de eisen te voldoen", maar als men het expeditieleger van meer dan 100.000 man en de ca. 30.000 militairen uit Laos en de eenheden uit het zuiden naar nordelijk Vietnam dirigeert, bestaat de kans dat de veroveringen van de laatste jaren teloor gaan. Aftocht van de bodois in Cambodja zal zeker snel het verdwijnen van het pro-Vietnamese bewind in Phnom Penh tot gevolg hebben. Het weghalen van troepen die de aanvoerlijnen via de Cambodjaanse havens moesten blokkeren heeft al geleid tot aanvoer van Chinese hulp aan Rode Khmers. In Laos dreigt toenemend verzet van de ondergrondse door vertrek van Vietnamezen; het gehele noorden van Laos staat al lange tijd onder Chinese invloed.

Het gebruik maken van de ,,volksoorlog" door het bevorderen van lokale vijandigheid van de massa's vereist een diepe en duurzame penetratie van Chinese troepen in Vietnam. De conventionele Chinese infanterie wordt door de raketten, die zo doeltreffend functioneerden tegen de Amerikanen, nauwelijks als een bedreiging ervaren. Slechts een kwart van de Chinese infanterie is ingezet; de rest staat klaar om de Chinees-Russische grens te verdedigen. Klaarblijkelijk als waarschuwing heeft het pro-communistische in Hong-Kong verschijnende blad S i n W a n P i a o de foto gepubliceerd van een Chinese IRBM (kernraket voor de middellange afstand) in het grensgebied, die elk punt in noordelijk Vietnam kan bereiken.

Voorts zijn de Chinezen beter dan wie ook bekend met de mentaliteit en de strategie van de Vietnamezen en met het gevechtsterrein. China heeft de lichte wapens, voertuigen en zelfs de stof voor de uniformen van de Vietnameze strijdkrachten geleverd.

Tiendiiizenden Chinezen hebben gewerkt aan de bouw van wegen en versperringen in Noord-Vietnam terwijl de Amerikanen er bombardementen uitvoerden. Tal van experts zijn in Vietnam geweest, onder wie de onder-commandant van het Chinese invasieleger, generaal Yang Dezhi, die in 1967 bij een missie in Hanoi was. De overgrote meerderheid van de 180.000 Chinezen die het afgelopen jaar Vietnam verlieten was afkomstig uit het huidige actiegebied, dat zij voortreffelijk kennen. Onder hen zijn ook voormalige officieren van het Vietnamese leger, leden van het partijkader en van het bestuur.

Voorts zij erop gewezen dat Vietnam zijn vorige oorlogen niet alleen op het slagveld heeft gewonnen, doch ook dank **zij** internationale sympathie. Deze sympathie is grotendeels verspeeld door het zich hinden aan de Sowjet-Unie en door zijn invasie in Cambodja. Opnieuw bevindt Vietnam zich in een situatie die voordelig is voor zover het als ,,dwerg" door een ..reus" is aangevallen.

De werkelijke motieven van Peking:

Vietnam dient bestraft voor zijn overwinning op Amerika (in 1975)

N e w S t a t e s m a n 23/2/79, Anthony Barnett in Zuid-oost-Azië

Toen Brzezinski in mei '78 Peking bezocht om de ,,normalisatie" der bilaterale betrekkingen op gang te brengen (voor China betekent dat een bondgenootschap), zei Deng Xiaoping hem dat hij in Vietnam het ,,Aziatische Cuba" zag. Moet daaruit de conclusie zijn, dat Peking derhalve ,,de Aziatische Verenigde Staten" wil worden?

Er is geen twijfel: China beschouwt Zuid-oost-Azië als ,,zijn" invloedssfeer en, als het dat kon, zou het daarvoor gaarne een ,,Monroe Doctrine" decreteren. Vietnams ligging als landbrug naar het zuiden doet ons vooruitsnellen naar wat wel de meest fantastische en misschien ook wel meest onoplosbare territoriale kwestie van deze tijd is. China beschouwt het zeegebied rondom zijn zuidkust als zijn gebied, wegens de riffen die her en der zo nu en dan boven de wateroppervlakte uitsteken, tot dicht voor de kusten van Indonesië. Momenteel claimen zowel China als Vietnam twee wat belangrijker eilandengroepen, de Paracelgroep en de Spratly's. Peking bezet de eerste, Vietnam het meeste van de tweede groep. Maar China claimt óók de zeebodem tot ver bezuiden de Spratly's, waar zich de aardolie moet bevinden die Vietnam later economisch zelfstandig zou maken.

De relaties tussen China en Vietnam begonnen reeds in 1954, op de Geneefse conferentie, te verslechteren. Dáár was het dat Vietnam in twee stukken werd verdeeld, waarbij — zo leerden ons de Pentagon Papers — Tsjou En-Lai in beslissende mate een handje heeft geholpen. Tsjou (en Mao) wilde in Genève Vietnam neutraliseren en van de Amerikaanse dreiging bevrijden; voorts wilde hij aldus de militaire omcirkeling van China d.m.v. een internationaal verdrag doorbreken, wat Peking zou losmaken van afhankelijkheid jegens Moskou. Ten derde wilde China bereiken dat het garant stond voor neutrale staten als Cambodja, waardoor het verdeelde Vietnam onder Chinese controle zou staan: Tsjou heeft destijds Parijs ondershands gezegd dat hij de realiteit van de Zuidvietnamese regering erkende. Tsjou's plannen zijn mislukt, met het ironische resultaat dat de zo gewenste beëindiging van China's diplomatieke isolement pas plaats greep, nadat duidelijk was geworden dat de Vietnamees-Amerikaanse oorlog gewonnen zou worden door een Vietnamese partij, waarvan Peking niet veel wilde weten.

Nixons bezoek aan Peking was hét breekpunt (1972). Zowel Nixon als Mao wilden terug naar de Geneefse Overeenkomst. Het is wel zeker dat beiden het voortbestaan van de Parijse Akkoorden wensten, incl. de verdeling van Vietnam. Dus was de Vietnamese victorie tegen Amerika (1975) een nederlaag van China's buitenlandse beleid, en toen Zuid-Vietnam bevrijd werd door het noorden heeft Mao zijn entourage dan ook zuur meegedeeld, dat de SU wilde ambities heeft: zij wenst de hand te leggen op geheel Europa, Azië en Afrika.

In 1974 had Mao reeds de bezetting verordend van de Paracel-archipel (waar zich een klein Zuidvietnamees garnizoen bevond): een veelbetekenende zet, want hier escaleerde China zijn ongenoegen over Hanoi voor het eerst tot geweld. De Paraceleilanden ,,bewaken" de zeeroute naar Hanoi, en dit was dan ook zowel een bruto vernedering alsook een omineuze waarschuwing.

Na de bevrijding van Saigon bezocht Le Duan, op weg naar Moskou, eerst Peking: daar was men het zó oneens dat noch een tegen-banket plaats vond. noch een gemeenschappelijk communiqué werd uitgegeven. De rol van de SU was niet het enige twistpunt: na Le Duans vertrek publiceerde Peking op de meest nadrukkelijke wijze (nogmaals) zijn claims op de Zuidchinese Zee.

In 1976, kort na Mao's overlijden. hebben diens opvolgers de Vietnamese trots wederom krachtig geraakt, door het Vierde congres van de Vietnamese CP te boycotten. Ook Cambodja verscheen niet. Op dat congres heeft de SU openlijk aangedrongen op Vietnams toetreding tot de Comecon. Maar Vietnam ging daar toen niet op in, omdat het er nog prijs op stelde een ,,even-handed policy" jegens Moskou en Peking te voeren. Voor Peking was dat eenvoudig niet genoeg, ook al omdat dit de Chinese ijdelheid om door te gaan als machtige invloedsfactor in de wereld niet streelde, te meer omdat Vietnams politiek de ontwikkelingslanden veel aantrekkelijker voorkwam dan China's beleid.

Natuurlijk: Cambodja was de aanleiding, de casus belli, maar de hier wel getrokken vergelijking met de Russische invasie in Tsjechoslowakije gaat nóg minder op dan de parallel met Cuba. Bijna elke waarnemer is het erover eens dat Vietnam en Cambodja na hun revoluties in 1975 op laag niveau wat wrijving hadden, maar dat de gevechten pas in maart '77 escaleerden, toen de Khmer Rouge ernstige aanvallen deed op Vietnamese grensdorpen. (Heeft Tsjechoslowakije ooit de SU aangevallen?). Na zijn tegenaanval in februari '78 deed Hanoi een vredesvoorstel van 3 punten, incl. internationaal toezicht in de grensstrook, (Indien Brezjnew zo'n voorstel zou hebben gedaan, zou Dubcek dat aanvaard hebben; maar i.c. wees Pol Pot dit van de hand.).

Het conflict Vietnam-Cambodja was nimmer een ,,proxy war" tussen SU en China (zoals Brzezinski het zag); integendeel, daar kwam de tegenstelling tussen Hanoi en Peking tot uiting. Beide wilden nimmer een openlijk, direct conflict, want vreesden de onberekenbare gevolgen (zoals zij nu ontdekken), en het was dan ook tegen hun beter oordeel in, dat de strijd zich ontplooide. Dát dit gebeurde, brengt Barnett in verband met de machts-

strijd in Peking, m.n. de tweede val en de derde opstanding van Deng. Daarbij heeft Pol Pot de strijd geëscaleerd, ten einde juist daardoor zeker te blijven van China's hulp. Peking is in die hinderlaag gestapt, en als de Chinese leiding steviger in het zadel zou hebben gezeten (minder innerlijk verdeeld was geweest) zou het ook niet zover zijn gekomen.

Toen Cambodja zich ging mobiliseren, bracht de Vietnamese generaal Giap in juni 1977 een bezoek aan Peking. Een maand daarna sprak hij zijn sleutelspeech uit voor een Vietnamese militaire conferentie: ,,Sommige kameraden geloven dat — omdat wij de Amerikanen hebben verslagen — geen andere vijand ons zou durven aan te raken". — Dat ware een onjuiste conclusie, aldus Giap, die vervolgde: ,,Indien een aanvalsoorlog in dc toekomst plaats vindt, zal onze vijand zeer vermoedelijk veel meer troepen en moderne wapens dan voorheen bezitten". En dát nu kan nauwelijks op Cambodja hebben geslagen...

In september '77 bezocht Pol Pot Peking, en vernam men voor het eerst dat Cambodja door een CP werd geregeerd en dat Pol Pot haar secr.-generaal was. Kort daarna bezocht Le Duan de Chinese hoofdstad, en na zijn terugkeer verklaarde Hanoi (25 november '77): ,,Wij zullen ons uiterste best doen de grote Chinees-Vietnamese vriendschap voor immer te doen voortduren". In antwoord hierop verdedigde Peking zijn bezetting van de Paracelgroep en insisteerde het dat de Spratly-eilanden tot China behoorden (en dus impliciet van Vietnamese agressie te lijden hadden): ,,China zal nimmer als eerste aanvallen, maar wanneer het wordt aangevallen zal het zeker tot de tegenaanval overgaan".

Eind december '77 was Vietnam zelf tot de tegenaanval tegen Cambodja overgegaan. Verbaasd over het zware verzet van de Rode Khmer deed Hanoi in februari '78 zijn vredesvoorstellen (zie eerder), en toen dat op niets uitliep kwam er ook een einde aan het ,,gematigde" beleid dat Hanoi sinds 1975 had gevoerd. Het nationalisatiebeleid bracht m.n. de Chinese bourgeoisie in Cholon in het nauw, cn heden vormt die inmiddels verdreven groep de ,,boat people".

Voor Peking was die nationalisatie het sein dat Vietnam niet wenste te bukken, en snel verslechterden de relaties tussen beide landen. Toen bleek dat Vietnam voluit tegen Cambodja wilde uithalen, trok China ,,bijna" ten strijde (zomer '78) om zo Vietnam nog net in bedwang te houden, en Cambodja als bondgenoot te bewaren. Maar uiteindelijk besloot Peking niet direct te interveniëren doch Vietnam in een ,,volksoorlog" in Cambodja zelf verzeild te doen geraken.

Wáárom Deng het ,,Democratische Kampuchea" heeft afgeschreven, en later tot het avontuur zou hebben besloten, is nog mysterieus: nationale trots is nu niet bepaald de beste reden voor het aanvallen van landen, en ook hier kan dan ook de binnenlandse politiek in China een beslissende rol hebben gespeeld.

Onlangs heeft de Peking Review Vietnam ervan beschuldigd, China te hebben gesard. Dat is onwaarschijnlijk; het is Vietnam dat zich belegerd voelt door China. Vietnam viel Cambodja niet aan om een Indochinese Federatie op re leggen, maar om zijn flank te dekken. En als de vanuit Thailand komende tegenaanvallen zouden ophouden, had Vietnam zich teruggetrokken. Maar wie nu, zoals Carter, een Vietnamese terugtocht wil, die dient óók naar de Zuidchinese Zee te kijken, want dáár vindt hij de werkelijke Chinese claims.

China is er duidelijk op uit ook de Spratly's te bezetten en de daar door Vietnam neergezette olieboortorens te vernietigen: de Britse Harrier jump jets zijn daar uitermate geschikt voor. Zolang China dat standpunt inneemt, zal Vietnam nimmer toestaan dat vijandige MIG's in Cambodja zijn gestationeerd.

Deng kwam gerustgesteld uit Amerika terug, aldus de Washington Post. Wélke bestraffing van Vietnam dan ook zou het nieuwe bondgenootschap niet in gevaar brengen. China straft Vietnam niet wegens gesar in Cambodja; neen, China straft Vietnam voor diens overwinning op Amerika in 1975.

Le Monde, 25 en 26-2-'79; hoofdartikel. Hoewel laat zijn staatslieden en diplomaten zich gaan bezinnen over de risico's van het Chinees-Vietnamese conflict. De Franse president en de Westduitse bondskanselier hebben in het kader van hun periodieke Frans-Westduitse topontmoeting te Parijs over het conflict gesgroken, doch geen gezamenlijke verklaring daarover uitgegeven. Het Elysée heeft korte tijd later het Franse standpunt geformuleerd. De Franse verklaring is voorzichtig gesteld, hetgeen men kan betreuren, en beperkt zich tot het bevestigen van: nauwgezette eerbiediging van de onafhankelijkheid; territoriale integriteit; zelfbeschikkingsrecht van elk der betrokken staten; terugtrekking van de strijdkrachten die de grens tussen landen hebben overschreden tot die grens: respect voor de onafhankelijkheid en territoriale integriteit van de staten in de regio". Het is echter best mogelijk uit deze tekst een duidelijk standpunt te distilleren.

Frankrijk bepleit in eerste instantie. gezien de verheviging van het offensief dat daardoor van karakter verandert en riskanter wordt, een staakt het vuren met terugtrekking van de Chinese strijdkrachten; pas in tweede instantie maakt Parijs gewag van de door de Vietnamese interventie in Cambodja gecreëerde situatie, zonder Vietnam te noemen, en bepleit een oplossing welke de ,,onafhankelijkheid en (zijn) territoriale integriteit" van Cambodja verzekert.

De Franse autoriteiten hebben zo binnen enkele dagen hun houding jegens Peking verhard: een week geleden neigde men er nog toe Vietnamezen en Chinezen over één kam te scheren, maar nu veroordeelt Parijs tussen de regels door het Chinese offensief en vraagt als concrete maatregel de terugtrekking van Chinese troepen.

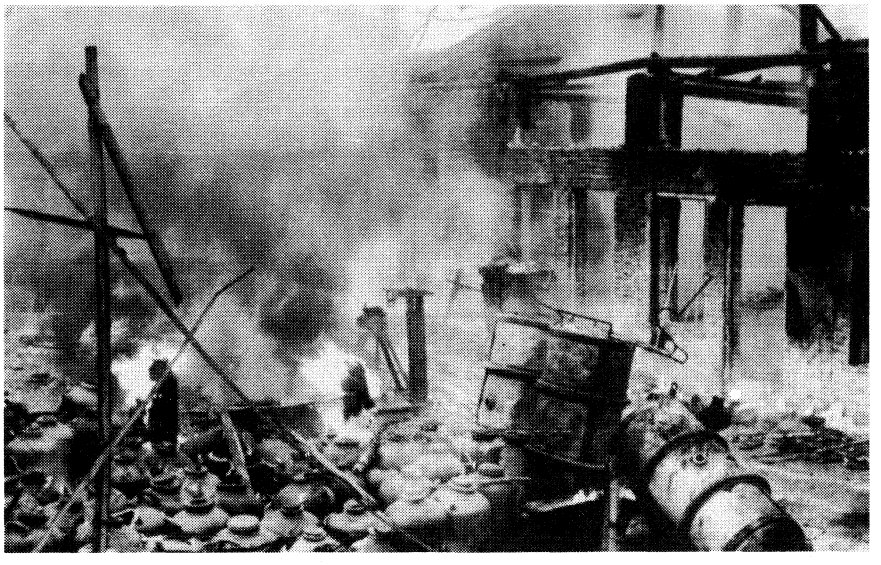
De ontwikkeling in het Franse standpunt is volmaakt logisch in zover dat men elke invasie als middel tot oplossing van conflicten verwerpt en eveneens in zover het grootscheepse Chinese offensief een waanzinnige gok is op de passiviteit van de Sowjet-Unie. Het zou absurd zijn te denken dat de Franse opstelling het resultaat is van via Helmut Schmit op Giscard d'Estaing uitgeoefende druk van de Amerikanen, Washington immers blijft Hanoi en Peking, alsook de Cambodjaanse en de huidige affaire, op één lijn stellen.

Men moet niet vergeten dat een van de conflictpunten tussen Bonn en Washington is de driehoeksverhouding Moskou-Peking-Washington. Schmidt heeft Carter, en vooral diens adviseur Brzezinski, steeds verweten dat hij met vuur speelde door teveel steun te verlenen aan China en dat hij Deng Xiaoping tijdens diens bezoek aan de Verenigde Staten niet krachtiger heeft weerhouden van een Vietnamees avontuur

Het Franse standpunt benadrukt de afstand van de Amerikaanse opvattingen in plaats van meer op eén lijn te komen met Washington, deze divergentie zou dan ook van invloed kunnen zijn op wapenverkoopprojecten van Frankrijk voor China Op dat punt betreft het meer dan nuances

Tijdens de debatten in de Veiligheidsraad van vrijdagavond 23 febr te New York kon men de Amerikaanse VN-ambassadeur Andrew Young, het standpunt van zijn land — China heeft evenmin het recht Vietnam binnen te vallen als Vletnam Cambodja — horen verdedigen De Russische vertegenwoordiger bepleitte een uitsluitend veroordelen van China Tussen deze twee uitersten in standpunten bestaat een scala van actiemogelijkheden voor diplomaten, niet alleen uit het Westen maar ook uit de Derde Wereld Deze mogelijkheden zouden moeten worden bestudeerd

In Le Monde van 25 en 26/2/79 schrijft Georges Gorse, parlementslid voor de gaullistische RPR en oud-minister, dat er reden is aan te nemen dat de Sowjet-Unie zich omsingeld voelt met aan de

Een beeld uit de plaats Lang Son na een beschieting door de Chinezen.

ene kant China, waaraan iedereen laat weten dat het wapens kan kopen, en Japan dat verdragen heeft met China en de Verenigde Staten en aan de andere kant West-Europa, dat aanleiding geeft tot opvattingen dat het ook op militair terrein wenst te integreren.
Gorse wijst erop dat China niet zonder meer een vredelievende staat kan worden genoemd, gezien de bezetting in 1959 van Tibet, de confrontatie met India enkele jaren later, de grensrivierincidenten met de SU (Oeasoeri en Mantsjoerije) in 1969.
De reacties van Moskou zijn, aldus Gorse, tot dusver zeer gematigd geweest Maar het zou een vergissing zijn te menen dat het belang van de reacties in de SU, met een omsingelingscomplex en met een anti-Chinese mentaliteit, kan worden verwaarloosd. Voorzichtigheid, voor Frankrijk de handen vrij houden, en niet verwikkeld raken in avonturen waarbij veel te verliezen is, is daarom volgens Gorse geboden

Verloop van de *krijgshandelingen*

Het verslag van het verloop van de krijgshandelingen is gevorderd tot 4 maart (pag. 160/3). Hierna volgt een voortzetting.

Het Chinese persbureau Nieuw China, meldde op 5 maart dat de Chinese troepen hun doel hadden bereikt en begonnen waren zich uit Vietnam terug te trekken. Tegelijk werd onderstreept, dat Peking zich ,,het recht voorbehoudt opnieuw uit zelfverdediging terug te slaan", als Hanoi weer provocerend zou optreden aan de Chinese grens.

Eerder die dag had de Chinese vice-premier Li Xiannian (Li Hsiennien) al tegen de Japanse krant Yomiuri gezegd, dat Vietnam ,,zijn lesje had geleerd" met de Chinese verovering van de strategische stad Lang Son — een inname, die door Hanoi werd tegengesproken. Ook hij had de Chinese opties opengelaten door te reppen van nieuwe Chinese ,,defensieve" acties tegen Vietnam, als terugtrekkende eenheden zouden worden aangevallen. Ook in het Volksdagblad van 5 maart stond een commentaar, waarin werd gezegd, dat de Chinese ,,overwinning" op Vietnam nabij was.

In het weekend van 3 en 4 maart had partijleider en premier Hua Guo-feng tegen de bezoekende Britse minister van energie Varley gezegd, dat ,,de tijd voor de terugtrekking nagenoeg rijp was".

Van Vietnamese zijde werd het terugtrekken van de Chinese troepen tegrngesproken. In een interview met een Japans dagblad zei de Vietnamese minister van buitenlandse zaken Nguyen Duy Trinh op 5 maart, dat China bezig was met een grootscheepse poging de wereldopinie te bedriegen.

,,De Chinezen geven valse berichten uit om de wereldopinie te bespelen om op die manier hun voortzetting van de oorlog te maskeren," aldus de Vietnamese minister.

Het persbureau van de Sowjet-Unie, Tass, reageerde op 5 maart eveneens met scepsis op de Chinese aankondiging van de terugtocht. Het meldde, dat het Chinese leger probeerde diep in Vietnam door te dringen. ,,De komende paar dagen zullen leren, wat de verklaring van Nieuw China werkelijk betekent." Tass wees erop, dat China nog steeds met ,,ongekende schaamteloosheid" het recht opeiste om uit zelfverdediging terug te slaan.

Het Vietnamese persbureau zei op 6 maart, dat de Chinese aankondiging in strijd was met de werkelijke toestand op de slagvelden. Het haalde het legerblad Quan Doi Nhan Dan aan, waarin stond, dat China's zuidelijke opmars in het land net begonnen was. ,,Peking is koortsachtig bezig meer troepen Vietnam in te zenden, zijn agressie op te voeren en Vietnamese dorpen te vernietigen," aldus de krant.

De Vietnamese legerkrant schreef op 7 maart, dat Vietnam een ,,schitterende overwinning" op China had behaald. De Chinese invasiemacht zou worden toegestaan ongehinderd Vietnam te verlaten, ,,maar als de Chinese troepen op hun terugtocht oorlogsdaden blijven begaan, zullen ze worden gestraft", aldus het legerblad.

Een lid van de hoofdredactie van de krant, kolonel Nghiem Tuc, zei op 7 maart aan persbureau Reuter over aanwijzingen te beschikken, dat de Chinezen inderdaad waren begonnen een deel van hun troepen uit Vietnam terug te trekken. Hij voegde eraan toe, dat de Chinezen nog steeds 16 divisies in de provincies Lao Cai, Ha Tuyen, Cao Bang, Lang Son en Mong Cai hadden. ,,We moeten nog zien of al deze troepen worden teruggetrokken tot over de historische grens van China en Vietnam," aldus de kolonel.

Het legerblad schreef, dat het Vietnamese grensgebied ,,een graf" voor de Chinezen was geworden. Volgens de krant was Peking gedwongen zich terug te trekken met het oog op het ,,felle verzet van de Vietnamese troepen en het Vietnamese volk: een schitterende overwinning".

Waarnemers in Bangkok zeiden, dat de Chinese troepen ondanks Hanoi's beweringen van het tegendeel, alle zes hoofdsteden van de Vietnamese grensprovincies hadden bezet. Zij geloven, dat Peking zijn beste troepen had ingezet om een nederlaag te vermijden.

Persbureau *Nieuw China* meldde in de avond van 7 maart, dat Vietnamese burgers de Chinese militairen hadden uitgewuifd na geschenken te hebben gekregen. Gezegd werd, dat sommige Chinese eenheden in hun vaderland waren teruggekeerd ,,na de Vietnamese agressors te hebben afgestraft".

Op 8 maart berichtte *Nieuw* Chzna dat de Chinese troepen erin waren geslaagd de mythe op te blazen, dat Vietnam een van de sterkste militaire machten van de wereld was

Vietnam had zijn best gedaan zich als een militaire reus in Zuidoost-Azië te vestigen en had nu meer troepen in het buitenland gelegerd dan elk ander land behalve de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten. ,,Zij die gewapende kracht aanbidden, begrijpen slechts een taal — die van gewapende kracht", aldus het persbureau. Terwijl China onderhandelingen wenste, antwoordde Vietnam met provocaties en beschouwde Hanoi Pekings zelfbeheersing als een uitnodiging voor meer provocaties Maar ,,na 16 dagen tegenoffensief, is de mythe van de op twee na sterkste militaire macht in de wereld tot ontploffing gebracht"

Vietnam berichtte daarentegen op 8 maart, dat de Chinese terugtocht wanordelijk verliep. China werd beschuldigd van artilleriebeschietingen en plunderingen, alsmede van het bouwen van versterkingen. Het Vietnamese persbureau liet verder weten, dat bij aanhoudende zware gevechten rond de stad Lang Son 300 Chinezen waren gedood. Deze stad werd op 8 maart weer door Vietnamese troepen in bezit genomen.

Nieuw China meldde op 9 maart, dat Vietnamese troepen terugtrekkende Chinese eenheden hadden aangevallen, maar waren teruggeslagen. In dit bericht werd niet gezegd hoeveel Chinezen zich nog op Vietnamese bodem bevonden, maar uit westerse diplomatieke bronnen in Bangkok verluidde, dat nog steeds geen grote Chinese eenheden de grens overgetrokken waren.

Vietnam meldde gelijktijdig, dat de Chinese terugtrekking tot dan uiterst beperkt was gebleven. Het Vietnamese persbureau beschuldigde de Chinezen van ,,barbaarse misdaden tegen ons volk".

De op 4 maart aangekondigde Vietnamese mobilisatie was nog in volle gang. Een Indiase correspondent meldde op 8 maart uit Hanoi, dat schuilkelders werden geopend en dat de parken in Hanoi waren veranderd in opleidingscentra voor de

jeugd. Het legerblad Quan Doi Nhan Dan deed een beroep op alle militaire eenheden een bevel aan de hele bevolking te helpen doorvoeren om dagelijks 8 uur in produktieve arbeid en 2 uur in militaire oefening door te brengen.
Militaire waarneniers in Bangkok zeiden op 11 maart, dat de eerste Chinese militaire eenheden Vietnam hadden verlaten. Volgens Chinese dagbladen werden in de grensdorpen ontvangstfeesten gevierd om de terugkeer te vieren van de ,,heldhaftige overwinnaars".
Vice-premier Deng Xiâoping zei up 11 maart, dat binnen enkele dagen alle Chinese troepen weer in hun vaderland terug zouden zijn.
Daartegenover beweerde Hanoi, dat China zich voorbereidde op een ,,grote oorlog" en dat de Chinezen hevige gevechten leverden en zich helemaal niet terugtrokken. De Vietnamese minister van buitenlandse zaken beschuldigde de Chinezen ervan de grenspalen te hebben verplaatst en zich een stuk Vietnamees grondgebied te hebben toegeëigend.
Vietnam beschuldigde China er verder van tijdens de strijd gewonde burgers en soldaten te hebben doodgeschoten, op voertuigen van het Rode Kruis te hebben gevuurd en honderden kleine kinderen te hebben vermoord. De Chinese troepen, die zich terugtrekken, zouden in het verlaten Vietnamese gebied landmijnen hebben geplaatst.
Vietnam gaf op 11 maart voor het eerst toe, dat de Chinezen de stad Lang Son hadden veroverd, toen verklaard werd, dat Chinezen bijna alle huizen, scholen en een ziekenhuis in deze stad hadden verwoest voor ze zich terugtrokken.

Abdalla Yaccoub Bishara uit Koeweit, voorzitter van de Veiligheidsraad van de VN (r) in gesprek met de Chinese ambassadeur bij de Verenigde Naties Chen Chu (tweede van links) en andere leden van de Chinese delegatie bij de VN

Bijeenkomsten Veiligheidsraad

Op verzoek van de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Noorwegen en Portugal kwam op 23 febr. de Veiligheidsraad in New York bijeen om zich te beraden over de situatie, die door de Chinese inval in Vietnam was ontstaan.

De eerste spreker in het debat was de Amerikaanse ambassadeur Andrew Young Hij zei, dat China evenmin het recht had Vietnam binnen te vallen als Vietnam een maand eerder het recht had om Cambodja onder de voet te lopen Hij riep op tot een staakt het vuren, een onmiddellijke terugtrekking van alle vreemde troepen uit Vietnam en Cambodja en een verklaring van Vietnam en China, dat zij bereid zijn hun geschillen op een vreedzame wijze op te lossen
Sowjet-ambassadeur Mikhail Kharlamow gewaagde in zijn rede van ,,de misdaad van de heersers van China" ,,Elke poging dergelijk gedrag door de vingers te zien is het door de vingers zien van pogingen de wereld in een oorlog te storten", aldus Kharlamow
De Chinese spreker, Chen Chu, zei, dat de Raad snelle en doeltreffende maatregelen moest nemen om een eind te maken aan de Vietnamese invasie van Cambodja en de militaire bezetting van dit land. ,,Het marionettenregime, dat door de Vietnamese autoriteiten in Cambodja is ingesteld met behulp van bajonetten, tanks en geweren, houdt het geen dag uit zonder bescherming door de Vietnamese bezettingsmacht, zei hij
Het debat werd tot 24 febr. verdaagd met alleen een ontwerp-resolutie, ingediend door de SU, op tafel Hierin werd de Chinese inval veroordeeld, werd opgeroepen tot een wapen-embargo tegen China en werd de onmiddellijke terugtrekking van alle Chinese troepen en het verrichten van herstelbetalingen door China aan Vietnam geëist.
In de vergadering van 24 febr diende de Chinese delegatie een ontwerp-resolutie in, waarin de Vietnamese invasie in Cambodja en heit instellen van een marionettenbewind veroordeeld werden
Kharlamow zei in deze bijeenkomst, dat niemand China gevraagd had als politieman in de regio op te treden Chen Chu noemde deze verklaring ,,een nieuwe laaghartige, lasterlijke aanval" op China. Hij meende, dat Kharlamow zijn toevlucht zocht in hoogdravende bewoordingen om het ,,sociaal-imperialisme" van de SU te rechtvaardigen.
De Veiligheidsraad vergaderde opnieuw op 27 en 28 febr en werd daarna voor onbepaalde tijd verdaagd zonder dat er een resolutie aangenomen was Het was duidelijk geworden dat China en de SU over en weer in geval van een stemming de ontwerp-resolutie van de ander met een veto zouden torpederen.
Bemiddelingspogingen van de westerse leden van de Veiligheidsraad alsmede van die leden, die deel uitmaken van het Asean-verdrag liepen op niets uit Zij probeerden een resolutie te formuleren, waarin alle partijen in Indochina, zonder namen te noemen, opgeroepen werden van wapengeweld af te zien, troepen uit vreemde landen terug te trekken en een oplossing van het conflict aan de onderhandelingstafel te zoeken Een dergelijke tekst was in beginsel voor de Chinezen aanvaardbaar, maar de SU weigerde enigerlei tekst goed te keuren, waarin aangedrongen werd op terugtrekking van de Vietnamese troepen in Cambodja en maakte duidelijk een ontwerp-resolutie met een dergelijke strekking met een veto te zullen treffen.
De overige leden van de Veiligheidsraad wilden geen veto riskeren en drongen niet aan op stemmingen over de ontwerp-teksten

Als gevolg hiervan is de Veiligheidsraad op 28 febr. zonder enig resultaat uiteen gegaan zonder een datum voor een nieuwe bijeenkomst vast te stellen. (Reuter, *AFP, AP, UPI, NRC/H'blad,* Le *Monde, The Guardian, NZZ, FAZ, Financial Times, Wereldwijzer)*

(Vor. ber. pag. 159/1 e.v. en 129 e.v.)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093. 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

EUROPESE RAAD IN PARIJS

Op 12 en 13 maart zijn in Parijs de staats- en regeringsleiders van de negen EG-landen bijeengeweest voor het driemaal jaarlijkse Europese topberaad, de Europese Raad. Er stonden een groot aantal onderwerpen op de agenda en t.a.v. een aantal konden beslissingen worden genomen.

De belangrijkste daarvan was het besluit, dat overigens al op eerdere ministerraadbijeenkomsten was voorbereid, om het Europese Monetaire Stelsel in werking te laten treden.

Daarnaast bogen de regeringsleiders zich over de energievoorziening van de Gemeenschap. Men werd het erover eens dat er een energiebesparing van 6% moet worden bereikt en dat de kwetsbaarheid van de Gemeenschap op energiegebied moet wordrn teruggebracht.

President Giscard d'Estaing van Frankrijk kreeg toestemming om oriënterende besprekingen te gaan voeren met Afrikaanse en Arabische leiders — de zgn. trialoog — met het doel een nauwere samenwerking tot stand te brengen tussen Afrika, Europa en de Arabische wereld.

T.a.v. het Europese landbouwbeleid, het doelwit van een felle aanval van de Britse premier Callaghan, was men het er over eens dat dit beleid één van de verworvenheden van de Europese opbouw is. De Raad heeft de ministers van landbouw wel verzocht na te gaan welke verbeteringen nodig zijn.

Om een bijdrage te leveren aan de bestrijding van de werkloosheid hebben de ministers van sociale zaken opdracht gekregen zich te gaan bezighouden met de opleiding teneinde vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen.

Energievoorziening, rapport Commissie

Tegrn de achtergrond van de gebeurtenissen in Iran en het besluit van de OPEC-landen, de olieprijzen te verhogen (pag. 161 e.v.) beogen de staats- en regeringsleiders ,,de verbintenis die zij in 1978 hebben aangegaan te vernieuwen, om de mate van afhankelijkheid van de Gemeenschap van de energie-invoer in 1985 te beperken tot 50% (d.w.z. tot het niveau van 1978)".

Dit jaar zullen de Gemeenschap en de EG-landen een beleid voeren, gericht op een vermindering van het gebruik tot 500 mln ton, ca. 25 mln ton minder dan was voorzien (en 35 mln ton minder dan het afgelopen jaar).

De Europese Raad kwam tot dit besluit op grond van een document van de Europese Commissie, u-aarin werd gezegd dat door de gebeurtenissen in Iran de wereldproduktie eind 1978 met 10% is afgenomen. De eerste zes maanden van 1979 zal de Gemeenschap te kampen hebben met een tekort van tenminste 6%, hetgeen overeenkomt met 10 tot 12 dagen aanvoer.

Als gevolg van de strenge winter zouden de voorraden tegen juni 1979 20% minder dan normaal kunnen zijn. De voorraad van sommige olieprodukten is al gedaald beneden het wettelijk voorgeschreven minimum van negentig dagen verbruik.

,,Het gevaar bestaat dat een aanhoudend tekort de bevoorrading voor de komende winter in gevaar kan brengen". Overigens meent de Commissie dat ,,de ernst van de situatie niet moet worden overdreven". Zou deze situatie verslechteren, dan is de Gemeenschap thans, ,,in een geest van solidariteit", beter in staat de moeilijkheden net hoofd te bieden.

Het ,,dagelijks bestuur" van de Gemeenschap meent dat een beperking van de vraag naar olie gedurende een beperkte periode geen ongunstige gevolgen voor de economie als geheel behoeft te hebben. Zij zou juist bijdragen tot het vormen van passende voorraden voor het begin van de volgende winter, aantonen dat de geïndustrialiseerde landen zich bewust zijn van de noodzaak olie te besparen en, ,,het belangrijkste van al, de opwaartse speculatieve druk op de prijzen aan banden leggen die, indien er niets tegen wordt gedaan, door de producenten zou kunnen worden opgevat als een bewijs dat thans verdere blijvende prijsverhogingen kunnen worden doorgedrukt". Plotselinge verdergaande prijsverhogingen door de producenten zouden een veel schadelijker effect voor de internationale en nationale economieën hebben dan beperkte maatregelen om de vraag te beperken", zo meent de Commissie.

De gebeurtenissen hebben aangetoond dat een situatie, waarin men voor meer dan de helft van de behoefte aan energie is aange ezen op ingevoerde olie, zorgwekkend is. Een economische groei van 1% brengt een stijging van de olie-invoer ter waarde van 5 a 6 mrd dollar met zich mee.

In 1978, aldus de Commissie, bedroeg de behoefte aan energie 937 mln ton olie-equivalenten, iets meer dan in 1973 en 2,3% meer dan in 1977 (hetgeen ten dele de economische groei met 2,8% weerspiegelde). De vooruitzichten voor dit jaar doen een sterkere economische groei, met 3,4%, veronderstellen, waardoor de vraag naar energie met 2,9% zou stijgen. Het olieverbruik in de Gemeenschap, de Verenigde Staten en Japan, die te zamen ca. 85% van het verbruik van de OESO-landen voor hun rekening nemen, is in 1978 met ca 1,7% gestegen. Dit jaar zal de stijging waarschijnlijk 2% bedragen.

In 1978 gebruikte de Gemeenschap ca. 535 mln ton olie, ca. 2% meer dan in 1977. In 1979 wordt een overeenkomstige toename verwacht. De stijging van 1978 werd ruimschoots gecompenseerd door de hogere eigen produktie die steeg van 49 mln ton in 1977 tot 63 mln ton in 1978 (12% van de behoefte en waarschijnlijk 95 mln ton in 1979). De import, in 1977 nog 476 mln ton,

De staats- en regeringsleiders poseren voor de fotografen in het Internationale Conferentie Centrum in Parijs. Op de eerste rij v.l.n.r. Anker Jörgensen, premier Denemarken, Callaghan, premier Verenigd Koninkrijk, Gaston Thorn, premier Luxemburg, John Lynch, premier Ierland, Giscard d'Estaing, president van Frankrijk, Giulio Andreotti, premier Italië, Van Agt, premier Nederland, Vanden Boeynants, premier België, Schmidt, bondskanselier Bondsrepubliek en Roy Jenkins, voorzitter van de Europese Commissie.

daalde in 1978 dientengevolge tot 472 mln en zou in 1979 slechts 450 mln ton behoeven te bedragen, of wel 22% minder dan in 1973. De totale kosten van de olie-invoer kunnen in 1979 worden geraamd op 52 mrd dollar, tegen 88 mrd in 1978.
In 1978 bedroeg het aandeel van aardgas in het totale primaire energiegebruik van de Gemeenschap 17,5%. In de gehele Gemeenschap daalde de gasproduktie met 5%, in Nederland echter met 9% en in Engeland met 4%. De Westduitse produktie steeg met bijna 10% en in Ierland werd, voor de eerste maal, aardgas naar woven gehaald. De dispariteit tussen de dalende produktie en de stijgende vraag werd gecompenseerd door een toename van de import uit niet-EEG-lnden met bijna 74% (vooral uit Noorwegen en de Sowjet-Unie). In 1979 zal de produktie in de EEG met ca. 2% stijgen en de invoer met 30%, waardoor het gebruik met ca. 7% zal toenemen.
Het doel, dat de Europese raad zich heeft gesteld, gaat, vooropgesteld dat het wordt verwezenlijkt, verder dan dat wat is aanbevolen door het internationale energie agentschap (waarvan Frankrijk geen deel uitmaakt).
De Gemeenschap wil het gebruik met 6% beperken gedurende dit jaar, het IEA wil een beperking met 5% in een niet nader gedefinieerde periode. De afhankelijkheid van buitenlandse leveranciers, volgens de doelstellingen van de Gemeenschap van twee jaar geleden in 1985 te verminderen tot 56% van de totale energiebehoefte, moet volgens de thans herziene doelstellingen worden verminderd tot 50% in 1985.

Kernenergie

Op aandrang van bondskanselier Helmut Schmidt kwam de Europese Raad tot de uitspraak dat de ,,produktie-programma's voor elektriciteit uit kernenergie moeten worden uitgebreid en versneld telkens wanneer zulks mogelijk is".
Deze laatste toevoeging werd opgenomen op aandrang van Nederland en Denemarkcn. Premier Van Agt verklaarde desgevraagd dat de toevoeging Nederland ,,bijna volledige bewegingsvrijheid geeft, omdat de ruimere interpretatie er nog mee door kan".
De Commissie had over kernenergie o.m. opgemerkt, dat de opwekking van kernenergie ,,voorzichtig" moet worden uitgebreid.
De programma's voor kernenergie worden steeds minder uitgevoerd en het is niet waarschijnlijk dat wij in 1985 over meer dan 75 tot 80 gigawatt geïnstalleerd vermogen (1 gigawatt = 1 mrd watt) zullen beschikken tegen de 130 gigawatt waarover twee jaar geleden nog werd gesproken. In geen van de EG-landen met uitzondering van Frankrijk zijn in de afgelopen drie jaar nieuwe energiecentrales besteld.
Wanneer de voor 1990 gestelde doelen moeten worden bereikt, zullen de komende vijf jaar jaarlijks ongeveer 13 nieuwe kerncentrales, met een vermogen van 11 tot 14 gigawatt moeten worden besteld.
De investeringen tot een bedrag van 50 mrd rekeneenheden tot 1985, zullen mede door een nieuwe serie Euratomleningen moeten worden gefinancierd.

Trialoog

President Giscard d'Estaing zei ,,positieve reacties" te hebben ontvangen over de stappen die hij wil ondernemen om tot ,,een vertrouwensklimaat en samenwerking" te komen met de Afrikaanse landen en de leden van de Arabische-liga (waaronder ook de Palestijnse PLO).
Op de volgende top in Straatsburg zal hij verslag uitbrengen over de besprekingen die hij de komende tijd zal voeren met de Soedanese president Numeiry, voorzitter van de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid en de vertegenwoordiger van de Arabische Liga. Van Nederlandse zijde werd er in Parijs sterk de nadruk op gelegd, dat het Franse staatshoofd geen formeel mandaat is verstrekt voor zijn trialoog. Volgens Van Agt bestonden er echter geen ,,overwegende bezwaren" tegen sonderende en oriënterende gesprekken.

Euratomverdrag

Premier Van Agt verklaarde in Parijs dat herziening van het deel van het Euratomverdrag dat de bevoorrading met splijtstof regelt (hfdst. *6)* voorlopig van de baan is omdat er ,,geen consensus, zelfs niet over een eventuele bestudering van de aanpassing van het Euratomverdrag bestond".
President Giscard daarentegen verklaarde dat de ministers van buitenlandse zaken zich de komende maanden met een aanpassing van het verdrag zullen gaan bezighouden.
Nederland is met België, Denemarken en de Bondsrepubliek tegen verdragswijziging gekant. Maar van Westduitse zijde werd te verstaan gegeven dat men wellicht overeenstemming zou kunnen bereiken over een bepaalde interpretatie van het verdrag. Teneinde een crisissituatie het hoofd te kunnen bieden, zullen ministerraad en Europese Commissie meer gedetailleerde regelingen moeten opstellen en zullen de ministers de nationale maatregelen geregeld met elkaar vergelijken.
Op aandrang van president Giscard zeiden de staats- en regeringsleiders achter de verklaring van de Saoedi-Arabische regering te staan over de noodzaak van spoedig overleg tussen olieproducerende en -gebruikende landen. Zij stelden zich ook achter de verklaring van de Mexicaanse president Lopez Portillo, over een wereldwijd overleg over energieproblemen.

Werkgelegenheid

De ministers van sociale zaken en arbeid zullen zich de komende tijd moeten gaan bezighouden met het beter afstemmen van de scholing op de werkgelegenheid. Er moet meer dan voorheen afwisselend een praktijkopleiding worden gegeven door middel van beroepsactiviteiten op de arbeidsplaats en theoretische vorming worden verstrekt in vormingsinstituten.
Het systematische — niet het incidentele — overwerk moet worden beperkt en de werkgelegenheid voor vrouwen moet worden verbeterd door het stimuleren van een grotere verscheidenheid in de aangeboden betrekkingen en door betere toegang tot de beroepsopleiding.
In de slotconclusie worden de gedachten over het invoeren van een 35-urige werkweek en vervanging van het vier- door het vijfploegenstelsel niet met name genoemd. Wel wordt nadrukkelijk gewezen op ,,het belang van de sociale actie van de Gemeenschap ten behoeve van de werknemers in de ijzer- en staalindustrie en in andere in moeilijkheden verkerende sectoren".

Landbouwbeleid

T.a.v. het gemeenschappelijke landbouwbeleid, het doelwit van de kritiek van de Engelsen (zie hierna) verklaarden de staats- en regeringsleiders nadrukkelijk ,,gehecht te blijven aan de fundamentele doelstellingen van het gemeenschappelijke landbouwbeleid, dat een van de verworvenheden van de Europese opbouw is". Weliswaar hebben ,,toenemende onevenwichtigheden op de landbouwmarkten geleid tot hogere uitgaven van steunmaatregelen", maar ,,met een op de situatie afgestemd prijsbeleid en met het nastreven van aan elke produktie aangepaste maatregelen, kunnen de op bepaalde markten aan de dag getreden onevenwichtigheden worden gecorrigeerd en kan de vorming van overschotten worden vermeden".
De volgende motie werd aangenomen: ,,De Europese Raad verzoekt de ministers van landbouw om, met inachtneming van de in het Verdrag van Rome vastgestelde doelstellingen, na te gaan welke verbeterin-

gen nodig zijn voor de goede werking van het gemeenschappelijke landbouwbeleid."
De Britse premier Callaghan had evenwel felle kritiek op het Europese landbouwbeleid. Hij zei dat het beleid een onevenredig deel van de gemeenschapsbegroting opslokt, tot overschotten leidt en voor Engeland, dat z.i. een onevenredig groot deel aan de gemeenschapsbegroting bijdraagt, uitermate ongunstig is en dat deze begroting in veel sterkere mate dan nu het geval is moet worden aangewend voor het lenigen van sociale noden en de noodzakelijke omschakeling van industriële activiteiten.

Europees Monetair *Stelsel* in werking gesteld

Het verreweg belangrijkste besluit dat de negen leiders in Parijs hebben genomen is dat tot het in werking stellen van het Europese Monetair Stelsel (EMS). Volgens de Raad waren alle voorwaarden vervuld voor het uitvoeren van de valuta-regeling. Alleen het Verenigd Koninkrijk houdt zich voorlopig afzijdig.
Met ingang van 13 maart zou het nieuwe systeem gaan werken.
De negen regeringsleiders merkten verder op dat de EMS moet stoelen op een ,,versterkte convergentie van de economische politiek en de prestaties van de economieën van de EG-landen. Raad en Commissie moeten nagaan hoe de coördinatie van de economische politiek kan worden versterkt". In deze conclusies werd tevrns opgemerkt dat de Raad ,,met belangstelling kennis heeft genomen van de desbetreffende suggesties van de Nederlandse delegatie".
Deze suggesties houden in dat middellange termijnplannen voor de Gemeenschap regelmatig worden opgesteld of zonodig herzien en nauwkeuriger richtsnoeren worden opgesteld voor het monetaire, het budgettaire en in mindere mate, het loon- en prijsbeleid.
Het economische beleid van elk der EG-landen moet jaarlijks aan een zgn. „landenexamen" worden onderworpan, ,,waarbij dient te worden bezien in hoeverre de communautaire richtlijnen worden nageleefd".
De timing van bestaande gemeenschapsactiviteiten moet worden verbeterd. Dit geldt met name voor het overleg over de nationale begrotingen en het uitbrengen van het jaarrapport van de Gemeenschap, ,,mede gewenst met het oog op de formulering, respectievelijk van de richtsnoeren ten behoeve van de diverse lidstaten".
Tenslotte moet het werk van de bestaande adviescomités, zoals het comité voor economische politiek, het monetaire comité en de stuurgroep, nauweeuriger op elkaar worden afgestemd.

Nieuwe valutaverhoudingen

Tegelijk met de bewindslieden van de EG kwamen in Basel de presidenten van de centrale banken bijeen om de nieuwe spilkoersen vast te stellen die met ingang van 13 maart zijn gaan gelden.
De Nederlandse Bank deelde op 13 maart mee dat voor de Franse frank, de Italiaanse lire en het Ierse pond nieuwe interventiekoersen waren vastgesteld.
De laagste en de hoogste interventiepunten zijn voor de franse frank (per 100) f 45.88 en 47,99 en de spilkoers f 46,9325; voor de lire (per 10.000) f 22,3175 en f 25,16 en de spilkoers f 23,6970; voor het Ierse pond f 4,01245 en f 4,1995 en de spilkoers f 4,10597.
De koersverhouding tussen de gulden en de munten die in de Europese muntslang zaten. de D-mark. de Belgische frank en de Deense kroon - worden gehandhaafd. Deze zijn voor de Belgische frank (per 100) f 6,7420 en f 7,0520 en de spilkoers f 6,89531; Duitse mark f 105,960 en f 110,835 en de spilkoers f 108,370; Deense kroon f 37,5425 en f 39,270 en de spilkoers f 38,3967.

Werking EMS

1. De EMS bestaat uit een wisselkoersafspraak, een saldovereffening en een kredietsysteem. Het Europese Fonds wordt pas in 1981 opgericht.

2. De vaste, maar door re- en devaluatie verschuifbare, wisselkoersen worden uitgedrukt in een Europese munteenheid, de ECU, geheten: European Currency Unit. Deze is ongeveer DM 2,50 waard.

3. Iedere deelnemende valuta heeft tegenover een andere deelnemende valuta een vaste koersverhouding. Deze wordt berekend via de ECU. Bijv. als een ECU de waarde heeft van DM 2,50 of 5,559 franse franken, dan is de koersverhouding marken/franken 2,50 : 5,559 oftewel 0,447.

4. Bij bepaalde koersen moeten de centrale banken interveniëren. De afwijkingen van de dagelijkse koersen mogen zich binnen een bandbreedte van 2,257, bewegen (voor Italië 6%).

5. Wanneer de marge van 2,25% voor driekwart uitgeput is, zijn de centrale banken en de regeringen tot overleg verplicht met het doel economische correcties aan te brengen of de koersen te veranderen.

6. Saldovereffening: door steunaankopen ontstaan er vorderingen en schulden van de centrale banken onder elkaar. Hun omvang is niet beperkt. De saldo's moeten binnen 45 dagen, op zijn hoogst binnen 75 dagen, vereffend worden.

7. Om de vereffening te garanderen, moeten de centrale banken 20% van hun goud en deviezenvoorraad bij het al bestaande Europese Fonds voor valutapolitieke samenwerking deponeren. Het fonds geeft voor de tegenwaarde ECU's uit en stort dat bij de centrale banken. Omvang 24 mrd ECU.

8. Binnen twee jaar wordt het fonds afgebouwd. Dan zullen alle kredietlijnen, ook de korte en middellange termijn, daar samenkomen. Als korte en middellange termijnkredieten (14 + 11 mrd ECU) zullen de landen 25 mrd ECU ter beschikking staan.

Ontwikkelingen sedert principebesluit instel*ling* EMS

Het besluit tot instetlling van het EMS werd in december '78 op de Europese Raad in Brussel genomen (pag. 838-'78).
Oorspronkelijk had het EMS op 1 jan. 1979 van start moeten gaan, maar daags voor de inwerkingstelling rezen er onoverkomelijke bezwaren van Franse zijde, over het systeem van heffingen en subsidies op de handel in landbouwprodukten binnen de Europese Gemeenschap, de zgn. Monetair Compenserende Bedragen (MCB's). Frankrijk trok zijn bezwaren half maart pas in, nadat de ministers van landbouw in Brussel overeen waren gekomen dat het gewraakte systeem buiten werking gesteld zal worden.
Het Verenigd Koninkrijk keerde zich al in december '78 tegen deelneming aan het EMS, omdat het vreesde dat dit systeem in eerste instantie te nadelig zou zijn voor zijn munt en derhalve voor de nationale economie. Tegelijk met Engeland lieten ook Ierland en Italië hun reserves blijken, maar een door andere landen voorgestelde soepele overgangsregeling hielp hen vrij snel te besluiten wel mee te doen.
Het Italiaanse parlement ging half december 1978 akkoord met een regeringsvoorstel alsnog toe te treden tot het EMS. De regering besloot hiertoe na een telefoongesprek tussen premier Andreotti en bondskanselier Schmidt. In de pers werd dan ook gesuggereerd dat de Westduitse regering aanzienlijke financiële steun aan de Italiaanse regering heeft toegezegd in ruil voor een toetreding tot het EMS.
Op 15 dec. 1978 deelde de Ierse premier in het parlement in Dublin mee dat dank zij aanzienlijke financiële tegemoetkomingen van de zijde van de EEG, Ierland per 1 jan. zou toetreden tot het EMS.
Om de confrontatie van het Ierse pond met de sterkere Westeuropese valuta soepeler te laten verlopen zal de Ierse regering een subsidie krijgen van 70 mln pond sterling per jaar gedurende twee jaar en 45 mln pond sterling per jaar gedurende 3 jaar. Daarenboven zal er een lening van 225 mln pond sterling per jaar gedurende 5 jaar ter

beschikking van de Ierse regering staan. Overigens is dit alles aanzienlijk lager dan de steun die de Ierse regering bij het topoverleg in Bremen in de zomer van '78 (pag. 465-'78 e.v.) had gevraagd.

Frans verzet leidt tot *uitstel* invoering EMS

Op 18 december 1978 werd een volgende stap gezet op weg naar de verwezenlijking van het Europese Monetaire Stelsel. Toen keurden de EG-ministers van financiën de juridische teksten goed. waarin de verschillende onderdelen van het EMS geregeld worden.

Eind 1978 echter werd uit Parijs vernomen dat de Franse regering de invoering per 1 januari 1979 wilde tegenhoud-n, tenzij nog voor die datum overeenstemming werd bereikt over een geleidelijke afschaffing van de zgn. monetair compnnserende bedragen, een stelsel van subsidies en heffingen, dat er voor zorgt dat de landbouwprijzen binnen de EG in alle lidstaten ongeveer gelijk zijn. De MCB's vereffenen de verschillen die zijn ontstaan als gevolg van koersschommelingen van de Europese valuta's ten opzichte van elkaar. Door de invoering van het EMS zouden deze koersschommelingen zeer beperkt wordnn en de Franse regering had daarom al op de Europese Raad van 4 en 5 december 1978 op afschaffing van de EMS's aangedrongen. Vooral van Westduitse en Nederlandse kant, die het meeste profijt van deze regeling hebben, was daartegen nogal bezwaar gerezen (zie hierna).

Op 29 december gaf de Franse premier Barre een officiële verklaring uit namens de regering waarin o.a. stond: ,,De Franse regering kan derhalve niets anders doen dan haar voorbehoud handhaven ten opzichte van de besluiten van de ministers van 18 december 1978. Als gevolg hiervan kan de vaststelling van de spilkoersen ten opzichte van de ECU niet plaatsvinden op 29 december zoals oorspronkelijk was voorzien". ,,De Franse regering bevestigt dat zij vastbesloten is om het EMS in werking te laten treden zodra de Europese ministerraad het vraagstuk van de MCB's op enn bevredigende manier heeft opgelost".

Dezelfde dag verklaarde de regering van de Bondsrepubliek bij monde van de minister van landbouw Griinewald dat er tijdens een bijeenkomst van ministers van landbouw, te houden in januari '79, een oplossing gezocht moest worden.

De kwestie werd besproken op de topconferentie die op 5 en 6 jan. op Guadeloupe werd gehouden en waaraan werd deelgenomen door president Carter van de VS, Bondskanselier Schmidt, president Giscard d'Estaing en premier Callaghan (pag. 33 e.v.), maar men bleek geen oplossing te kunnen vinden. Op 15 jan. kwamen de ministers van buitenlandse zaken in Brussel bijeen, onder voorzitterschap van de Franse minister van buitenlandse zaken François-Poncet. Besloten werd toen de kwestie van het EMS en de MCB's te bespreken op een grote raadsvergadering waaraan zowel door de ministers van landbouw als die van buitenlandse zaken en financiën zou worden deelgenomen.

Minister Francois-Poncet hield op 17 januari een redevoering tot het Europese parlement in Straatsburg. Bij die gelegenheid zei hij dat zijn regering bleef bij haar eis dat de MCB's afgeschaft moeten worden voordat er sprake kan zijn van de invoering van het EMS.

De voornaamste tegenstanders van de opheffing van de MCB's waren West-Duitsland en Nederland, die doordat zij over een sterke valuta beschikken, grote bedragen incasseren om zo de export van hun landbouwprodukten aantrekkelijk te maken.

De thesaurier-generaal bij het ministerie van financiën, dr. A. H. E. M. Wellink, sprak in een redevoering voor het Nederlands Genootschap van Internationale Zaken, op 24 jan., van een verlies van verscheidene honderden miljoenen per jaar, alleen voor Nederland.

Tijdens het TK-debat over de invoering van het EMS dat op 31 jan. werd gehouden zei minister van landbouw Van der Stee dat afschaffing van EG-subsidies op landbouwexporten de Nederlandse boeren bij elkaar zo'n 300 miljoen gulden zou kosten. De concurrentiepositie van de Nederlandse boeren zou echter verbeteren. De Kamer verklaarde zich uiteindelijk dan ook akkoord met een geleidelijke afbraak van de MCB's.

Europees landbouwcommissaris Gundelach zei op 25 januari in een redevoering tijdens de opening van een landbouwtentoonstelling in W.-Berlijn, dat het onaanvaardbaar was dat het conflict over de MCB's de inwerktingtreding van het EMS blokkeert.

Hij zei dat er een reële mogelijkheid bestond de MCB's af te breken wanneer ernmaal het EMS was ingevoerd.

Hoewel dit nog allerlei economische problemen zal opleveren, zou het ,,met voldoende tijd, monetaire stabiliteit en politieke wil" toch zijn te realiseren. Men zou echter niet over het hoofd mogen zien, dat de MCB's nauw met prijzen en inkomen samenhangen. Gundelach: ,,Wij kunnen het ons niet permitteren, dat deze belangrijke en delicate aangelegenheid mislukt".

Hij benadrukte echter, dat het volledig verkeerd zou zijn een oplossing na te streven die bijna automatisch tot een verhoging van de prijzen voor boeren en consumenten leidt. ,,Dergelijke prijsstijgingen zouden de reeds bestaande overschotten volledig onaanvaardbaar maken. Dit is het dilemma, waarin wij ons bevinden". In zijn rede ging de landbouwcommissaris eveneens in op de Britse suggestie de gemeenschappelijke landbouwpolitiek nu maar helemaal overboord te zetten.

Mensen, die zo argumenteren, zouden het willen doen voorkomen, alsof deze politiek helemaal in het luchtledige zou hangen en niet in overeenstemming zou zijn met de geldende prioriteiten, zoals de strijd tegen de werkloosheid en een geografische verdeling van de welvaart. Gundelach: ,,De gemeenschappelijke landbouwpolitiek verschaft de landbouw dezelfde stabiliteit als de algemene economische politiek dat aan de rest van onze maatschappij doet".

In dit verband verklaarde hij, dat de fundamenten voor de huidige landbouwpolitiek gezond zijn. Deze politiek zou zowel voor consumenten als voor producenten rechtvaardig zijn en zou nog altijd het bindmiddel van de Gemeenschap vormen.

,,Veranderingen zijn stellig noodzakelijk, maar waaraan wij behoefte hebben, is een aanpassing en niet een omwenteling". Gemeenschappelijk met het EMS zou deze politiek een voorwaarde zijn voor ,,een rationele oplossing van de economische problemen in Europa".

Maar terwijl volgens Gundelach de monetaire problemen in feite niet hun oorsprong in de landbouw hebben, zodat ze veel moeilijker zijn op te lossen geldt dit niet voor de kwestie van de overschotten. Dit vraagstuk zou in het kader van de landbouw zelf kunnen worden opgelost, zo meende de Europese landbouwcommissaris. Desondanks zei hij zich zorgen te maken over het in elkaar groeien van produktie en consumptie.

,,Het is deze ontwikkeling die ons dwingt maatregelen te nemen. Wanneer wij dat niet doen, staan wij spoedig voor enorme overschotten of voor buitensporige uitgaven, want wij hebben onze afzet al tot de uiterste grens opgeschroefd". Hiertoe is het nodig om dit jaar ,,een strenge prijspolitiek" te voeren; dat wil zeggen, dat de prijzen worden bevroren. Daarnaast wil Gundelach ook maatregelen voorstellen, op grond waarvan ,,verbeteringen in de melksector" kunnen worden gerealiseerd.

Zijn belangrijkste voorstel zou ,,een volledig nieuwe versie van de medeverantwoordelijkheidsheffing en de ontwikkeling van dit twee jaar geleden door de landbouw aangenomen principe" zijn. Het is de bedoeling om van deze heffing ,,een vast en vitaal bestanddeel van de zuivelpolitiek" te maken. Tot nog toe zou zij er slechts een beetje hebben bijgehangen, maar in de toekomst zal de heffing worden gebruikt om via de landbouwbegroting de consumptie krachtig te bevorderen, zonder dat tegelijkertijd de al grote zuiveluitgaven nog verder worden opgevoerd.

,,Door de medeverantwoordelijkheidsheffing zal ook meer marktrealisme in de zuivelsector worden gecreëerd, zodat de melkproduktie minder attractief wordt", aldus Gundelach. Wel zouden er mecha-

nismes zijn voorzien om aan de kleinste en kwetsbaarste bedrijven bescherming te bieden.

Nieuwe voorstellen over afbraak MCB's in voorstellen over landbouwbeleid

De kwestie van de afbraak van de MCB's kwam ook weer aan de orde in de voorstellen van de Europese Commissie over de landbouwprijzen, die eind januari openbaar gemaakt werden.

De Comissie stelde voor om nieuwe MCB's binnen 2 jaar na het in werking treden van het EMS af te breken, 50% in de eerste ronde en de resterende 50% het volgende oogstjaar (zie hierna). T.a.v. de bebestaande MCB's sprak de Commissie zich uit voor een afbraakperiode van 4 jaar.

T a.v de andere onderdelen van het gemeenschappelijke landbouwbeleid stelde de Commissie voor om voor het oogstjaar 1979 de landbouwprijzen te bevriezen Bovendien wilde zij de strijd aanbinden tegen de overschotten op de zuivelmarkt. Daartoe wilde zij een nieuwe medeverantwoordelijkheidsheffing invoeren

Verder stelde de Commissie voor de MCB's voor Groot-Brittannie met 5% te verminderen Ook Frankrijk, Italië en Ierland zouden minder MCB's hoeven te gaan betalen, wat een verbetering van hun concurrentiepositie zou betekenen. Voor de Bondsrepubliek, België, Luxemburg en Nederland zouden de bestaande MCB's gehandhaafd blijven

T a v de heffing op zuivelprodukten, zei cammissaris Gundelach in een toelichting dat deze bedoeld was om melkoverschotten te voorkomen

De nieuwe heffing zal op basis van de zuivelopbrengsten over de afgelopen twee jaar worden vastgesteld, waarbij zij het dubbele zal zijn van de gerealiseerde groei Dat wil zeggen, dat wanneer in de komende maanden de groei in de zuivelsector drie procent zal bedragen, de heffing zes procent zal worden De Commissie wil nu, dat deze nieuwe heffing op 1 juni van kracht zal worden, waarbij van een minimum van twee procent moet worden uitgegaan Het niveau zal drie keer per jaar moeten worden aangepast In het algemeen stelt de Europese Commissie zich op het standpunt, dat een bevriezing van de landbouwprijzen gerechtvaardigd is, nadat het gemiddelde inkomen van de Europese boeren sinds 1970 jaarlijks met 3,5 procent is gestegen. Voor andere economische sectoren ligt deze stijging rond de drie procent

Voor wat de overige voorstellen van de Europese Commissie betreft.

- de bedoeling is, dat de nieuwe medeverantwoordelijkheidsheffing niet voor kleine zuivelboeren zal gelden Dat wil zeggen boeren die niet meer dan 25 hectare land hebben en wier veestapel jaarlijks tot 60 000 liter melk produceert (de produktie van een Nederlandse koe is 5300 liter per jaar) Deze uitzonderingsregeling zal voor 30 procent van de zuivelboeren in de EG gelden die slechts 12 procent van de totale melkproduktie voor hun rekening nemen

- de Commissie stelt voor om de subsidie voor de boterconsumptie in de EG van 78,20 op 142,80 gulden te verhogen Terwijl zij verder het systeem van de zogenaamde sociale boter wil handhaven — het gaat hierbij om boter voor bijvoorbeeld bejaardentehuizen en sociale organisaties —, onderzoekt zij thans, in welke mate goedkope boter aan koeken ijsfabrikanten kan worden verkocht.

- voorlopig zou er geen overheidssteun aan de zuivelsector meer mogen worden gegeven Wanneer dat toch zou gebeuren, zouden de maatregelen worden ondergraven die de Commissie thans wenst te nemen

Compromis inzake MCB's maakt invoering EMS mogelijk

Bij de verschillende ministerraadsbijeenkomsten in de loop van februari werd gepoogd een compromis te vinden inzake de MCB's.

Op 6 maart, na afloop van een beraad van de landbouwministers in Brussel, werd meegedeeld dat een compromis tussen ruwweg het Franse en het Westduitse standpunt was bereikt en wel op basis van een voorstel van landbouwcommissaris Gundelach om de bestaande MCB's in twee fasen te zullen afbreken en wel bij het begin van het nieuwe oogstjaar.

De afbraak zou echter niet tot een daling van de prijzen in nationale valuta mogen leiden; dat wil zeggen: het inkomen van de boer mag niet in het geding komen. Ook mag de afbraak niet tot een stijging van de prijzen leiden wanneer hierdoor moeilijkheden voor de economie van de betrokken lidstaat kunnen ontstaan. Na afloop van deze twee jaar zal de Europese Commissie verslag over de genomen maatregelen moeten uitbrengen en kunnen nieuwe voorstellen worden gedaan.

Bij het ingaan van het Europese monetaire stelsel zullen vier ,,groene" valuta's uit de gemeenschap worden gedevalueerd: de Franse frank, de Italiaanse lire en het Britse pond met elk 5% en het Ierse pond met 3,5%. Aanvankelijk verzette de Nederlandse minister van landbouw Van der Stee zich voortdurend tegen een devaluatie van de groene valuta's. ,,Voor ons is het jachtseizoen op devaluaties gesloten", maar nu geeft men in Nederlandse delegatiekringen toch toe dat ,,in zekere zin een offer" is gebracht.

Op 7 maart verklaarde president Giscard d'Estaing voor de Franse ministerraad dat hij akkoord ging met de in Brussel door de ministers van landbouw bereikte regeling.

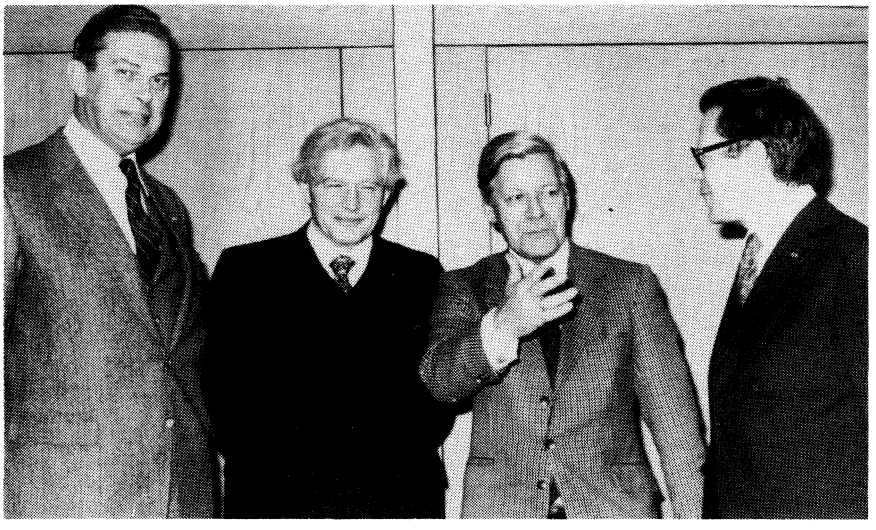
Hij zei o.a.:

,,Ten gevolge van het politieke akkoord over de afbouw van de agrarische compenserende bedragen tussen de acht landen die deelnemen aan het Europese Monetaire Systeem, heft Frankrijk zijn reserve op en zal het zijn partners voorstellen om het systeem vanaf volgende week in werking te doen treden."

De in Brussel besloten devaluatie van de zogenaamde ,,groene valuta" en de vermindering der compensatoire bedragen, aldus de Franse ministerraad, maken een verhoging der Franse landbouwprijzen mogelijk alsmede praktisch afschaffing van de compensatoire bedragen op varkensvlees. Franse producenten van varkensvlees hadden de laatste weken de importen aan de grens tegengehouden. In de ministerraad werd voorts bevestigd dat de Franse regering ,,net als de zeven partners" het Engelse standpunt betreffende de vaststelling der landbouwprijzen ,,onaanvaardbaar" acht.

Voor de Franse president is het in Brussel bereikte compromis, al moet het nog uitgewerkt en bevestigd worden, van het hoogste belang aangezien het hem de mogelijkheid geeft de hypotheek af te lossen die hij op het monetaire systeem had gelegd dat hij zelf had voorgesteld en dat de hoeksteen vormde voor zijn Europese politiek.

Anderzijds was voor hem een concessie aan de Franse boeren noodzakelijk met het oog op de naderende Europese verkiezingen en de wijze waarop Gaullisten en Communisten anti-Europese politieke munt sloegen uit de ontevredenheid in de Franse landbouw. (NZZ, FAZ, NRC/H'blad, Europa van Morgen)

De door de Europese Raad van december '78 ingestelde commissie van wijze mannen bij Bondskanselier Schmidt (m.), v.l.n.r. Biesheuvel, Edmund Dell en Robert Marjolin.

WEST-EUROPA

BELGIË

VERSLAG NATIONALE BANK

De Nationale Bank heeft in haar jaarverslag 1978 eer, somber beeld geschetst van de toestand der staatsfinanciën. De inleidende synthese besluit als volgt:

„Bepaalde fundamentele aanpassingen moeten in de komende jaren hoge voorrang krijgen in het beleid van diegene die een deel van de economische verantwoordelijkheid dragen in ons land. Wat dat betreft, kan met voldoening worden gewezen op de substantiële vorderingen die reeds werden gemaakt in de strijd tegen de inflatie, ook al zijn ze ten dele te danken aan de conjunctuuromstandigheden. Diezelfde omstandigheden schoven daarentegen de sanering van de openbare financiën, waarvan de noodzakelijkheid in vele kringen bij tal van gelegenheden werd onderstreept, op de lange baan.

Aanbevelingen en interventieverklaringen hebben niet belet dat de uitgaven van de overheid nog altijd sneller toenamen dan het nationale produkt en dat de netto financieringsbehoeften van de overheid opliepen van 6,6% van dat nationale produkt in 1976 tot 7,2% in 1978, ondanks een nieuwe verzwaring van de fiscale en parafiscale druk. De forse toeneming van de uitgaven en van het tekort toont aan dat de uitwerking van de uitgegeven middelen op het activiteitspeil niet belangrijk is geweest en vragen doet rijzen t.a.v. de „opportuniteitskosten" en de doeltreffendheid van sommige van die uitgaven. In dat verband zou het nuttig kunnen zijn om, aan de hand van de feiten, de gevestigde theorieën over de anticyclische rol van het begrotingsbeleid op hun waarde te toetsen.

Die overwegingen en het gevaar dat aan de voortzetting van de ontwikkelingen van de jongste jaren in een periode van conjunctuurherstel zou verbonden zijn, hebben de regering ertoe aangezet aan de sanering van de overheidsfinanciën voorrang te verlenen. Zij kondigde aan dat zij voornemens is de groei van de uitgaven van de centrale overheid te beperken en het begrotingsontwerp voor 1979 gaf blijk van een eerste inspanning in die richting. Die poging zou evenwel een deel van haar betekenis verliezen, indien tegenover de bereikte resultaten een verhoging van het tekort van de andere overheidssectoren, met name de sociale zekerheid en de plaatselijke overheid, zou staan.

Wat de begroting voor 1978 betreft, werden de bijkredieten, die o.m. nodig waren om de werkloosheidsuitkeringen te betalen, gecompenseerd door een besnoeiing van de uitgaven van de verschillende departementen. Wat de toekomst betreft, voorzag de wet van 5 aug. 1978 houdende economische en budgettaire hervormingen (de anticrisiswet) in een aantal specifieke saneringen, die meestal d.m.v. KB's genomen op grond van bijzondere volmachten, dienden te worden verwezenlijkt. Onder de genoemde besluiten konden die, welke diverse hervormingen i.z. sociale zekerheid moesten ten uitvoer leggen, niet worden genomen door de regering vóór 31 dec. 1978, zoals de wet het in vele gevallen voorschreef.

Die hervormingen zijn nochtans noodzakelijk, aangezien de subsidies aan de sociale zekerheid sedert verscheidene jaren een van de belangrijkste factoren van de verhoging van de staatsuitgaven vormen, wat zonder hervormingen ook in de toekomst onvermijdelijk het geval zou zijn. Het blijft eveneens onontbeerlijk dat de door de anticrisiswet voor de begroting van 1979 vastgestelde normen worden in acht genomen: zij zijn erop gericht het volume van de niet met de economische crisis verbonden uitgaven te stabiliseren en de totale uitgaven van de Staat te herstructureren ten gunste i-an die welke nodig zijn om de industriële vernieuwing te bevorderen.

Inspanningen tot vernieuwing van het activiteitenpatroon zijn nodig om twee redenen. Enerzijds leveren sommige belangrijke economische sectoren, die voorheen tot de groei hadden bijgedragen, goederen waarvoor de wereldvraag een relatieve achteruitgang vertoont of die thans worden geproduceerd in geografische gebieden die comparatieve kostenvoordelen genieten. Anderzijds is het volstrekt zeker dat de — met de ontwikkeling van de beroepsbevolking verbonden — vraag naar arbeidsplaatsen in de loop van de komende jaren zal toenemen. Die bijkomende vraag opslorpen door de nietverhandelbare diensten buitenmate te ontwikkelen zou op middellange termijn, in het huidige economische stelsel, de lasten die op andere sectoren drukken, verhogen.

Een nieuw industrieel beleid moet dan ook worden toegepast. De grote lijnen ervan werden vastgelegd in een regeringsverslag dat aan het parlement werd aangeboden. Onder de belangrijkste doelstellingen van dit beleid kunnen worden vermeld de herstructurering en de modernisering van de traditionele sectoren op grond van de nieuwe internationale arbeidsverdeling, de specialisatie door de verruiming van de gamma hoogwaardige en technologisch zeer gevorderde produkten met een in verhouding tot hun volume hoge toegevoegde waarde, de uitbreiding van de afzetmarkten van de produkten en de bevordering en de heroriëntering van het toegepaste industriële onderzoek.

Prioriteitsdoelstellingen werden aldus omschreven; de concrete middelen om ze te verwezenlijken, moeten nog worden afgelijnd. In theorie zijn ze talrijk, aangezien de denkbare acties zich kunnen uitstrekken van de eenvoudige toekenning van fiscale stimulansen tot de oprichting van overheidsbedrijven.

Welke weg tenslotte ook wordt ingeslagen, in wezen komt het erop aan dat de gekozen maatregelen een samenhangend geheel vormen, m.a.w. dat ze deel uitmaken van een algemene strategie die uiteraard een keuze tussen verschillende actiemogelijkheden en tussen verschillende uitvoeringsmethoden onderstelt. Zo dient de toegepaste selectie gericht te zijn op activiteiten, waarvan de modernisering en de ontwikkeling de meeste kansen op welslagen bieden, waarbij men anderdeels erkent dat men bedrijven met een geringe concurrentiekracht en zonder toekomst niet tot elke prijs in leven kan houden. Ook kunnen sommige inspanningen slechts doeltreffend zijn, wanneer ze op voldoende ruime, d.w.z. nationale of steeds vaker Europese, schaal worden gevoerd. Om het vereiste economische herstel te verwezenlijken, moeten derhalve alle economische en sociale krachten hun inspanningen samenbundelen in het belang van allen."

GENERALE MAATSCHAPPIJ OVER STAATSHERVORMING

De directie van de Generale Maatschappij van België heeft het jaarverslag 1978 ingeleid met een waarschuwing i.v.m. de staatshervorming. Zij luidt als volgt:

„De hervorming van 's lands instellingen, die reeds verscheidene jaren aan de gang is, stond tijdens het afgelopen boekjaar vaak vooraan in de actualiteit. Ondanks de langdurige inspanningen van de verantwoordelijke politici raakte ze in okt. jl. in het slop en werden de burgers voortijdig naar de stembus geroepen. Dat feit belicht zowel het ernstige karakter van de onderneming ais de moeilijkheden die eraan verbonden zijn.

Niemand betwist dat de instellingen, zoals alle dingen, verouderen en, wanneer de tijd daartoe gekomen is, aan de nieuwe omstandigheden moeten worden aangepast. Die ontwikkeling dient echter aan de diepe verwachtingen van de burgers te beantwoorden en in de lijn van de vooruitgang te liggen. Krachtens deze laatste behoren bij de werking van de politieke democratie de beslissingen ongetwijfeld zo vaak mogelijk te worden genomen op een gezagsniveau dat de betrokkenen nabij ligt, des te meer daar de burgers steeds beter worden opgeleid en een aanzwellende informatiestroom te verwerken krijgen.

Dat rechtvaardigt de decentralisatie die in de meeste Westeuropese landen aan de gang is. In België zou zij ten bate van de culturele gemeenschappen en van de gewesten moeten geschieden. De kostprijs, verbonden aan elke vermeerdering van het aantal administratieve organen, mag daarbij echter niet worden veronachtzaamd.

Voor de werking van het institutionele raderwerk van het economische en financiële leven, waarbij meer bepaald een maatschappij zoals de onze is betrokken, kan die trend naar decentralisatie slechts met omzichtigheid worden tegemoet gezien. Indien hij naar een versnippering van de prerogatieven en van de verantwoordelijkheden zou voeren, zou hij zeker niet de door de vooruitgang aangewezen richting uitgaan. Alle sedert meer dan twintig jaar geleverde inspanningen om in Europa een economische gemeenschap op te richten, brengen daarvan het bewijs en de opeenvolgende verruimingen van die gemeenschap de bevestiging.

Wij menen dan ook dat wij van onze gewone gedragslijn, die ons ver van het politieke forum verwijderd houdt, met het slaken van een alarmkreet niet afwijken.

Uit de ervaring van elke dag is voor ons gebleken dat de actiemiddelen, waarover België kan beschikken, zelfs samengebundeld, zeer dikwijls beneden de maat blijven van de behoeften van een wereld, die voor het internationale handelsverkeer steeds wijder opengaat. We hebben het vaak in onze werkingssfeer ondervonden, zowel op het vlak van de technische mogelijkheden of van de menselijke bekwaamheden, die men moet mobiliseren voor de tenuitvoerlegging van grote projecten, als i.z. de opnemingscapaciteiten van de markten of ook nog op het gebied van de financiële middelen en risico's die met de inzet van die middelen gepaard gaan.

Bij elke verdeling van de bevoegdheden onder de nationale staat en de gewesten zal men dan ook twee dreigende klippen moeten omzeilen.

De eerste is het vaak oprijzen van bevoegdheids- of belangenconflicten onder de diverse economische machten. Om dat te voorkomen zullen de respectieve prerogatieven nauwkeurig moeten worden

vastgelegd en zal er ook in aangepaste instrumenten tot beslechting moeten worden voorzien.
De tweede, nog gevaarlijker, is een overdreven verbrokkeling van de hulpmiddelen en de spreiding ervan over gelijklopende initiatieven. Dat zou nadelig uitvallen en zelfs de levensstandaard kunnen verlagen, telkens als de middelen waarover de gewesten, aangewezen op hun louter eigene krachten, zouden beschikken, ontoereikend of zelfs belachelijk gering zouden zijn tegenover een economische en technische mededinging, waarvan de meeste dimensies mondiaal zijn."

NEDERLAND

NEDERLANDS BATALJON VOOR VN NAAR LIBANON

Het Nederlandse kabinet heeft op 12 jan. besloten een bataljon van 700 soldaten ter beschikking te stellen van de vredesmacht van de Verenigde Naties in Libanon (UNIFIL; Veiligheidsraadresolutie tot instelling ervan pag. 210/1 e.v.-1978). De ministerraad reageerde hiermee positief op een informeel verzoek, dat VN-secretaris-generaal Waldheim op 19 dec. 1978 aan de Nederlandse regering gericht had.
Aanvulling van de vredesmacht in Libanon was noodzakelijk geworden door het terugtrekken van een deel van de Franse troepen en van een Perzisch detachement.
Doorslaggevend voor het kabinet was, aldus vice-premier Wiegel na afloop van het kabinetsberaad, dat alle betrokken groeperingen in Libanon en het omliggende gebied er mee instemmen, dat Nederland een bijdrage levert om de VN-vredesmacht op sterkte te brengen.
In aanmerking voor uitzending kwam het 44ste pantserinfanteriebataljon, een infanterie-eenheid van de landmacht, gelegerd in Zuidlaren in Drente. Sinds 1965 wordt deze eenheid in gereedheid gehouden voor eventuele inzet in VN-operaties. Het bataljon, dat tot de brigade 42 behoort, heeft zijn normale inzet in NAVO-verband. De eenheid is voor een belangrijk deel bemand met dienstplichtigen, die desgevraagd voor hun opkomst te kennen hebben gegeven te willen worden ingedeeld bij een onderdeel, dat ook ter beschikking van de VN kan worden gesteld.
Voorlopig is het de bedoeling, dat de Nederlandse soldaten voor een periode van een jaar ter beschikking worden gesteld. Dienstplichtigen zullen voor niet langer dan een half jaar worden uitgezonden. Verlenging van de gebruikelijke dienstplicht wordt niet overwogen. De uitzending van vrijwillig dienend personeel zal in beginsel voor een periode van langer dan zes maanden gebeuren.
Het besluit werd door de ministers Van der Klaauw (buitenlandse zaken) en Scholten (defensie) op 12 jan. per brief aan de Tweede Kamer meegedeeld. In deze brief schreven de ministers o.m. het volgende:

„De UNIFIL is door de Veiligheidsraad op 19 maart 1978 ingesteld bij resolutie 425 (1978) naar aanleiding van de Israëlische actie in zuidelijk-Libanon. Volgens bedoelde resolutie heeft UNIFIL een drieledige taak:

a. bevestiging van de terugtrekking van de Israëlische strijdkrachten;

b. herstel van internationale vrede en veiligheid;

c. bijstand aan de Libanese regering voor herstel van haar effectief gezag in het gebied.

De secretaris-generaal van de VN heeft (. . .) nog twee specifieke taken vermeld.

d. zo veel mogelijk voorkomen van hervatting van gevechtshandelingen;

e. verzekeren dat zijn operatiegebied niet gebruikt wordt voor vijandelijkheden van welke aard ook.

(. . .)Hoewel aan het optreden van UNIFIL — en dus ook aan een eventuele Nederlandse bijdrage daaraan — risico's zijn verbonden, ook voor de betrokken militairen, is het Kabinet van oordeel dat, nu Nederland om een bijdrage is verzocht, een zo belangrijke VN-vredesoperatie als die in de Libanon ook door Nederland daadwerkelijk behoort te worden gesteund. (. . .) Het kabinet heeft gemeend deze verantwoordelijkheid, mede in het licht van de veiligheidspolitiek en het defensiebeleid als verwoord in het regeerakkoord en de regeringsverklaring, niet te moeten schuwen. Daarnaast is mede overwogen dat keer op keer de wens is uitgesproken dat Nederland een actieve rol dient te spelen in de VN. Het meent deze beslissing nu dan ook aan de internationale gemeenschap verplicht te zijn".

De Nederlandse troepen worden toegevoegd aan eenheden van Fiji (500 man), Ierland (661), Nepal (642), Nigeria (673), Noorwegen (706) en Senegal (634) voor zover het grondtroepen betreft. Logistieke steun wordt verleend door Frankrijk (537), Noorwegen (218) en Canada (117).

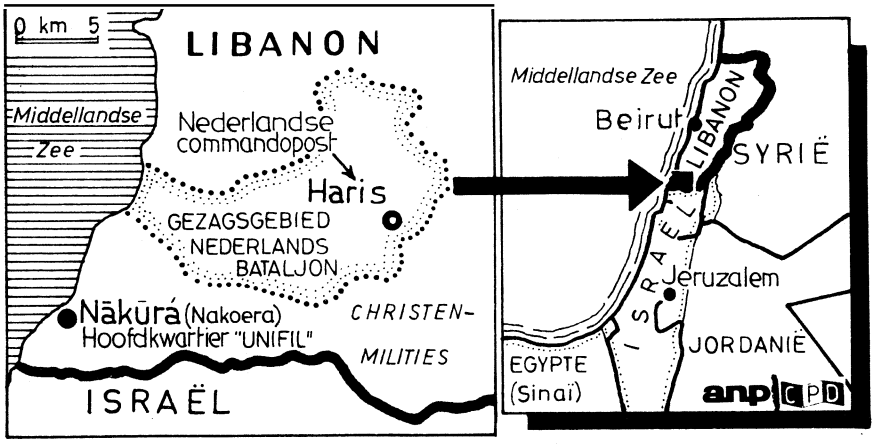
Reacties

VVDM en AVNM, twee belangenverenigingen voor dienstplichtige militairen, bekritiseerden het besluit van de betrokken bewindslieden om zich op de Dienstplichtwet te beroepen, wanneer niet alle dienstplichtigen uit de aangewezen eenheden vrijwillig zouden gaan.
Staatssecretaris Van Lent (personeel) verklaarde dat het belangrijk is goed getrainde militairen, die al in onderdeelsverband op elkaar zijn ingespeeld, uit te zenden. De tijd ontbreekt, zo stelde hij, om nu nog vrijwilligers van overal te verzamelen en een nieuwe onderdeelstraining te starten.

De AVNM hield op 15 januari een enquête onder 60 dienstplichtigen van het 44ste pantserinfanteriebataljon. Een meerderheid zag uitzending helemaal niet zitten. Meer dan de helft van de ondervraagden verklaarde nooit een bereidverklaring voor uitzending in VN-verband afgelegd te hebben. Een woordvoerder van het ministerie van Defensie trok de uitslag van de enquête in twijfel. Volgens hem had slechts 10% van de betrokken dienstplichtigen tegen uitzending geprotesteerd.
Ook onder ouders van de aangewezen soldaten ontstond bezorgdheid over het zenden van niet-vrijwilligers. Zij uitten hun bezorgdheid in een brief aan de Kamer, waarin zij wezen op de onervarenheid en de jeugdigheid van de uit te zenden dienstplichtigen.
De VVDM kondigde op 18 januari aan bezig te zijn met een onderzoek naar de juridische basis van de uitzending van niet-vrijwilligers. Mocht die niet aanwezig zijn, dan sloot de VVDM een kort geding tegen de staat niet uit.

De Tweede Kamer reageerde met name via de voorzitter van de defensiecommissie, De Vries (PvdA), geïrriteerd op het besluit van de regering, dat zonder voorafgaande consultatie van het parlement was genomen: „Grondwettelijk moet alleen over mobilisatie het parlement worden gehoord, maar omdat het hier gaat

DE NEDERLANDSE TROEPEN IN LIBANON

Overzichtskaart van het gebied, waar het Nederlandse VN-bataljon gelegerd is.

om voorbereidingen voor het plaatsen van Nederlandse militairen in een conflictsituatie, zou het in de geest van dat grondwetsartikel zijn geweest als de regering vooroverleg had gewenst met de Staten-Generaal".

Overleg met TK-commissies

De minister van defensie, Scholten, en de minister van buitenlandse zaken, Van der Klaauw, antwoordden op 25 januari schriftelijk op vragen die ter voorbereiding van het mondeling overleg van diezelfde dag met de TK-commissies van buitenlandse zaken eii van defensie vanuit de Kamer waren gesteld.

Op de vraag of er geen wettelijke bezwaren tegen uitzending van dienstplichtigen naar het buitenland bestaan, antwoordde de minister dat artikel 33, lid d, van de Dienstplichtwet voldoende basis bood. Daarin staat dat dienstplichtigen kunnen worden bestemd voor diensten buiten Europa in gewone tijden, indien te verwachten is dat de voor hen bepaalde oefeningstijd niet zal worden overschreden.

In antwoord op vragen over de voorlichting van de betrokken militairen, gesteld tijdens het mondelinge overleg van 25 januari, antwoordde de minister, dat de voorlichting van de militairen van de VN-eenheid wat op de achtergrond was geraakt ten gevolge van de diensttijdverkorting. Betreffende het op de hoogte stellen van de militairen van hun uitzending naar de Libanon, antwoordde de minister dat het onverantwoord was geweest daarover mededelingen te doen voordat de ministerraad een definitieve beslissing had genomen. Op de dag van de beslissing was de commandant van het eerste legerkorps in Zuidlaren aanwezig geweest om de militairen op de hoogte te stellen.

De minister wees de suggestie van PvdA-zijde om mariniers en commando's te zenden, in plaats van hen die niet vrijwillig naar Libanon willen, van de hand. Mariniers en commando's hebben een geheel andere taak.

Andere vragen hadden betrekking op de mate van vrijwilligheid van de uit te zenden dienstplichtige militairen. Een groot aantal van de dienstplichtigen in het 44-ste pantserinfanteriebataljon heeft weliswaar een verklaring tot bereidheid van deelname aan VN-activiteiten ondertekend, maar voor de meesten was de actualiteit van de verklaring niet erg duidelijk en was de ligging van de kazerne in Zuidlaren doorslaggevend.

In het besloten overleg hield minister Scholten voorlopig echter vast aan de wens om een ingespeeld bataljon uit te zenden, zodat geen beroep zou kunnen worden gedaan op de vele vrijwilligers (zowel dienstplichtig als beroeps) die zich overal bleken te bevinden. Hun aantal overtrof ruimschoots de 800 plaatsen van het VN-detachement.

In hetzelfde overleg liet minister Van der Klaauw weten dat geen negatieve reacties van de zijde van de betrokken partijen waren binnengekomen op de toekomstige Nederlandse aanwezigheid in het Midden-Oosten. Voor de beslissing was overigens alleen met Israël direct contact opgenomen. Overigens waren er eind van de maand duidelijk aanwijzingen dat vooral de Israëlische militaire staf weinig ingenomen was met Nederlandse troepen in Zuid-Libanon, uit angst voor een eventuele militaire confrontatie die de van oudsher hechte relaties tussen beide landen ernstig zou kunnen schaden.

De mededelingen van minister Scholten waren voor mr. K. G. de Vries (PvdA) aanleiding te vragen om een plenair TK-debat. Zijn voorstel hiertoe werd aangenomen.

Plenair debat Tweede Kamer

De Tweede Kamer debatteerde op 1 febr. met de ministers Scholten en Van der Klaauw alsmede staatssecretaris Van Lent over het besluit tot het uitzenden van militairen naar Libanon.

Minister Scholten maakte bekend dat tot dan toe van de 600 militairen die het toegezegde pantserinfanteriebatalpn moeten vormen, zo'n 300 een rekest hebben ingediend om te worden vrijgesteld Voor inwilliging acht defensie sociale en/of medische indicaties beslissend

Op grond van het oordeel over de eerste 95 verroeken schat de bewindsman dat omstreeks 40% van de vrijstellingsverzoeken (120 man) zal worden ingewilligd Voor deze groep moet en zal in elk geval naar vervangende vrijwilligers worden gezocht

Voor degenen die een afgewezen rekest hebben ingediend (circa 180 man) heeft de minister beloofd daarna vrijwillige vervangers (er zouden zich een kleine 2000 hebben aangemeld) te gaan zoeken Die zullen echter wel op geschiktheid qua opleiding en diensttijd moeten worden beoordeeld, zodat mr Scholten hier geen garanties omtrent de mogelijkheden wilde geven

Naast het pantserinfanteriebatal~on zal een aanvullend detachement van 200 man naar Libanon gaan Daarvan zijn 179 man bereid (zij hebben althans geen rekest ingediend), van de overige 21 man zijn voor vijftien man vrijwillige vervangers gebonden, terwijl zes militairen met een specialistische opleiding waarschijnlijk onvrijwillig zullen moeten gaan, aldus Scholten

Staatssecretaris Van Lent (defensie, personeelszaken) deelde mee dat van de nu gevormde VN-bijdrage 512 dienstplichtigen deel uitmaken Daarvan zijn er 244 uit het oorspronkelijk voor VN-taken geformeerde 44ste pantserinfanteriebatal~on in Zuidlaren afkomstig, van wie circa honderd zich voor hun opkomst in dienst als vrijwilliger hadden opgegeven

Minister Scholten beloofde de Kamer met uiterste kracht eraan te zullen werken dat de aflossing van de Nederlandse VN-eenheden later dit jaar ,,maximaal" uit vrijwilligers zal bestaan ,,Ik heb de stellige verwachting dat dat geheel of nagenoeg geheel zal lukken", aldus mr Scholten Er zijn al maatregelen genomen om in de toekomst extra oefenmogelijkheden voor VN-werk te bieden, voorts wordt een ander zgn instromingssysteem voor nieuwe dienstplichtigen voor het VN-bataljon in Zuidlaren bestudeerd De bedoeling is dat bataljon straks veel meer uit vrijwilligers voor het VN-werk te laten bestaan en extra aandacht te gaan geven aan voorlichting daaromtrent

Zeer algemeen was in de Tweede Kamer de voorkeur voor vergroting van het aantal vrijwilligers Van de grote fracties had eigenlijk alleen die van het CDA zich bij de gekozen noodoplossing van desnoods ook onvrijwillig uitgezonden militairen willen neerleggen

Anders dan de CDA'er Frinking wilde de VVD'er Blaauw minder nadruk gelegd zien op Scholtens ,eerste hoofdlijn", nl. de samenhang van de uit te zenden eenheden Hij achtte de tweede hoofdlijn, die van de vrijwilligheid, eigenlijk belangrijker omdat hij de gemotiveerdheid van de waarschijnlijk in zeer kleine groepen opererende VN-militairen van groter gewicht achtte dan de vraag of er gezamenlijk geoefend is

Over de kwestie van de vrijwilligheid werden vier moties ingediend Een motie-De Vries/Van den Bergh (PvdA) vraagt het VN-bataljon in Zuidiarer waar nodig aan te vullen met vrijwilligers uit andere onderdelen en met leden van het korps mariniers en het korps commando's Een motie-Verbrugh/Van Dis (GVP/SGP) vraagt hetzelfde maar noemt alleen de beide laatste korpsen niet Een motie-Van der Spek(PSP) constateert dat er aan het VN-bataljon geen passende opleiding is gegeven en vraagt daarom af te zien van uitzending Een motie-Bakker (CPN) ten slotte wil de uitzending uitsluitend op basis van vrijwilligheid mogelijk maken

Zeer kritisch waren de linkse oppositiepartijen erover dat drie militairen die een beroep op de wet gewetensbezwaren hebben gedaan hangende dit beroep naar Nieuwersluis zijn overgebracht Mr De Vries vroeg staatssecretaris Van Lent deze drie onmiddellijk in vrijheid te stellen Van Lent wilde dit niet toezeggen: de drie zijn niet naar Nieuwersluis gezonden omdat zij een beroep op die wet hebben gedaan, maar omdat zij daarna dienst hebben geweigerd, zei hij

Minister Van der Klaauw deed de TK de toezegging, dat in de toekomst de Nederlandse negering, als haar wordt gevraagd militairen voor VN-vredestaken ter beschikking te stellen, de TK zal raadplegen voor zij een besluit neemt

Dr Van der Klaauw verdedigde zich tegen de algemene kritiek dat de regering tussen 19 december '78 — de datum van het informele verzoek van VN-secretaris-generaal Waldheim — en 12 januari (de dag dat zij haar definitieve besluit bekend maakte) niet met de vaste Kamercommissies had overlegd Hij zei te hebben gevreesd dat ,,lekken" uit zo'n vertrouwelijk overleg onrust onder de militairen en de bevolking hadden kunnen veroorzaken, een opmerking die hij introk na een boze reactie van Kamervoorzitter Vondeling

Vervolgens zei de minister van buitenlandse zaken dat hij vooraf nog wel contact had gezocht met de voorzitter van de vaste Kamercommissie van buitenlandse zaken, Dankert, en toen die niet bereikbaar bleek met diens plaatsvervanger, J N Scholten (CDA) Van der Klaauw merkte op dat ook Scholten het wijzer had geoordeeld pas na het bekendworden van het kabinetsbesluit een overleg daarover van Kamercommissie en ministers te hebben Ten slotte zei de minister weliswaar aanneming van een motie-De Vries (PvdA, voorzitter van de andere betrokken vaste commissie, die van defensie), die het ontbreken van overleg vooraf betreurt, te moeten ontraden maar een motie van de D'66'er Brinkhorst wel aanvaardbaar te achten.

Deze laatste motie vraagt om voorafgaand overleg in de toekomst bij besluiten over deelneming aan VN-vredestaken

In een soms fel interruptiedebat met o a Brinkhorst en Waltmans (PPR) betoogde Van der Klaauw dat het algemene kader van een resolutie van de Veiligheidsraad terzake van UNIFIL in de praktijk niet door secretaris-generaal Waldheim, de Nederlandse regering of een condities stellende Nederlandse volksvertegenwoordiging kan worden gewijzigd. Op een verzoek van Waldheim op basis van zo'n resolutie kan Den Haag slechts met ja of neen antwoorden, zei hij

In antwoord op vragen van Van den Bergh (PvdA) en Waltmans zei Van der Klaauw voorts dat het niet zinvol is aan de VN mee te delen onder welke omstandigheden (van politieke of militaire aard) de Nederlandse regering haar detachement zou willen terugtrekken. Dat recht is er altijd, voor alle staten die een bijdrage leveren. De Nederlandse regering heeft haar bijdrage voor een jaar gedaan, over een eventuele langere periode zou later opnieuw moeten worden beslist, dan dus na voorafgaand overleg met de Kamer.

In het algemeen zei Van der Klaauw zich wel te kunnen vinden in een aantal grensbepalende criteria die Waltmans noemde voor een zinvolle aanwezigheid van de Nederlandse eenheid in Libanon.

Deze normen voor een eventuele terugtrekking van de Nederlandse bijdrage zijn: de Veiligheidsraad moet de aanwezigheid nodig blijven vinden en de opgedragen taak moet behoorlijk kunnen worden vervuld. er mag geen owen oorlog in het betrokken gebied uitbreken, eventuele agressie mag zich niet speciaal tegen VN-troepen gaan richten en de VN en het Nederlandse detachement moeten het vertrouwen hebben van de bij het conflict betrokken partijen.

Minister Scholten deelde nog mee dat zeer binnenkort een voorstel tot wijziging van de Grondwet, waaraan zo'n twee jaar is gewerkt, het parlement zal bereiken waarin o.a. de mogelijkheden van uitzending van troepen buiten de grenzen wordt verruimd. Dit voorstel kan, wegens het vereiste van goedkeuring in dubbele lezing (d.w.z. tweede goedkeuring na nieuwe verkiezingen), overigens geen rol spelen in de huidige discussie over de rechtsgrond voor de uitzending. Daarover meende mr. De Vries dat de regering zich ten onrechte op art. 33, lid 1, sub d van de Dienstplichtwet baseert.

Daarin heet het dat ,,dienstplichtigen (ook zonder hun toestemming) kunnen worden bestemd voor diensten buiten Europa" voor zover het gaat om ,,gewone tijden, indien te verwachten is, dat de voor hen bepaalde oefeningstijd daardoor niet zal worden overschreden".

Volgens De Vries, die een uitvoerige wetshistorische interpretatie gaf die terugging tot 1911, moet onder gewone tijden iets worden verstaan dat te maken heeft met de omstandigheden waaronder het militaire bedrijf (c.q. de oefening) destijds plaatsvond.

De socialistische deskundige meende in ieder geval dat een zuiverder rechtsgrond voor de uitzending te vinden is in de z.i. voor de regeringsmogelijkheden krappere bepaling van art. 33, lid 1, sub c, waarin gesproken wordt van andere buitengewone omstandigheden (dan oorlog of oorlogsgevaar) op door Ons (de Kroon, bij K.B.) te verlenen machtiging".

De stemmingen over de ingediende moties vonden plaats op 6 febr. Toen werd de motie-Verbrugh/Van Dis unaniem aangenomen. Eveneens aanvaard werd de motie-Brinkhorst, met de stemmen van de heren Van Dam (CDA) en Koekoek (BP) tegen. Alle andere moties werden verworpen.

Drie *weigeraars* uit dienst

Een van de drie weigeraars, die in Nieuwersluis waren opgesloten en over wie in het TK-debat gesproken was (zie boven), is op 3 febr. uit voorlopig arrest ontslagen. Een psychiater achtte termen aanwezig de betrokkene buitengewoon dienstplichtig te verklaren. De soldaat heeft zijn rekest tegen uitzending op grond van de wet gewetensbezwaarden ingetrokken en is ontslagen uit militaire dienst.

De twee anderen zijn op 7 febr. als gewetensbezwaarden erkend en hebben op 8 febr. de militaire dienst verlaten.

De Nederlandse ambassadeur in Libanon, mr. A. H. Croin, spreekt de juist aangekomen kwartiermakers toe. Links van hem kolonel J. Tjassens, die de functie hoofd operatiën bij de staf van UNIFIL vervult.

VVDM verliest kort geding tegen uitzending

Op 15 febr. diende voor de Haagse rechtbank een kort geding, dat de VVDM tegen de staat had aangespannen. De VVDM wilde hiermee voorkomen, dat dienstplichtigen tegen hun wil naar Libanon zouden worden uitgezonden, alsmede vastgesteld zien, dat de staat onzorgvuldig gehandeld. had door niet uitsluitend vrijwilligers te sturen.

De president van de rechtbank, mr. J. H. Blaauw, deed op 22 febr. uitspraak en wees beide vorderingen van de VVDM af.

De Nederlandse regering is volkenrechtelijk verplicht om te voldoen aan het verzoek van de Verenigde Naties troepen beschikbaar te stellen, aldus de president. De krijgsmacht moet krachtens de grondwet de belangen van de staat beschermen, maar dat beperkt zich niet tot verdediging van het eigen grondgebied. Ook de bevordering van de internationale rechtsorde valt hieronder.

De president overwoog verder dat de regering binnen de korte tijd van voorbereiding voldoende moeite heeft gedaan om vrijwilligers te werven, maar van de 1000 die zich aanmeldden bleken slechts 250 geschikt te zijn. Ook voor de eigen veiligheid van de soldaten is het van belang dat de groep voldoende kwaliteit heeft.

De president baseerde zich in zijn vonnis op artikel 33 van de dienstplichtwet, op grond waarvan dienstplichtigen zonder hun toestemming naar een land buiten Europa kunnen worden gezonden in geval van (gevaar van) oorlog, in andere buitenge one omstandigheden of in ,,gewone tijden" indien te verwachten is dat de uitzending niet langer duurt dan hun normale diensttijd. Het laatste is het geval. aldus de wresident. ook al is in Libanon sprake van ,,ongewone tijden".

De VVDM heeft op 2 maart besloten hoger beroep tegen deze uitspraak aan te tekenen.

De vakbond van dienstplichtigen zal de uitsoraak op drie gronden aanvechten. De VVDM bestrijdt dat uitzending krachtens de grondwet is geoorloofd. De dienstplicht is volgens de bond in de grondwet gekoppeld aan de verdediging van het eigen territorium.

De VVDM is het ook oneens met het argument in het vonnis dat uitzending in gewone tijden, mits niet langer dan de normale diensttijd, zonder toestemming van de dienstplichtigen kan geschieden. De VVDM stelt dat het begrip ,,gewone tijden" in de dienstplichtwet betrekking heeft op oefeningen, waarbij eventueel in geval van noodzaak mag worden uitgeweken naar een land buiten Europa. Deze bepaling is volgens de VVDM bedoeld voor de marine, die soms in geval van besmetting in een haven van bestemming naar een haven buiten Europa mag uitwijken.

Op grond van lid 1, sub c van de Dienstplichtwet art. 33, had de minister dienstplichtigen zonder hun toestemming naar Libanon kunnen sturen als hij daartoe een Koninklijk Besluit had uitgevaardigd. Dit heeft hij niet gedaan, daarmee zijn enige mogelijkheid tot dwang verspelend, aldus de VVDM.

Tenslotte noemt de VVDM het een ,,blunder" van de president van de Haagse rechtbank, mr. Blaauw, om te stellen dat Nederland op grond van het Handvest van de Verenigde Naties verplicht zou zijn troepen te leveren. Nederland heeft de manschappen toegezegd, maar als we hen op eigen grond nodig hebben, kunnen ze onmiddellijk worden teruggeroepen.

Nederlanders in Libanon gearriveerd

Op 27 febr. zijn 74 Nederlandse kwartiermakers in Beiroet aangekomen. Zij werden er verwelkomd door de Nederlandse ambassadeur in Libanon, mr. A. H. Croin.

Hun taak was het het kamp voor het Nederlandse detachement op te zetten. Daartoe moesten zij o.m. de voertuigen van de Nederlandse VN-macht uit Haifa afhalen, aangezien die via deze Israëlische havenstad werden aangevoerd.

Het gros van het Nederlandse detachement, 740 militairen, is op 10 maart met twee KLM-toestellen op het vliegveld van Beiroet gearriveerd. Bij hun aankomst was o.m. UNIFIL-bevelhebber gen, E. Erskine aanwezig. In de loop van 11 maart hebben de Nederlanders hun posities ingenomen en op 14 maart hebben zij het commando van het vertrekkende Franse detachement overgenomen. (*NRC/H'blad,* ANP, *Handelingen,* Nederlandse Staatscourant)

LIECHTENSTEIN

40-JARIG JUBILEUM VORST FRANZ JOSEF II

Op 26 juli 1978 heeft het parlement van Liechtenstein tijdens een feestelijke bijeenkomst in de hoofdstad Vaduz het 40-jarige ambtsjubileum van het staatshoofd vorst Franz Josef II gevierd.

Franz Josef is de twaalfde vorst uit het huis Liechtenstein dat het kleine land tussen Oostenrijk en Zwitserland, ontstaan in 1719 uit de samenvoeging van de heerlijkheid Schellenberg en het graafschap Vaduz, regeert.

In de toespraken die vertegenwoordigers van de twee grote politieke partijen hielden, werd de vorst lof toegezwaaid over zijn werkzaam aandeel in de economische en sociale ontwikkeling van het vorstendom, vooral in de naoorlogse jaren.

Van een vrijwel volledig agrarische samenleving is Liechtenstein in vrij korte tijd tot een van de sterkst geïndustrialiseerde landen ter wereld uitgegroeid. Daarnaast hebben tienduizenden firma's officieel hun hoofdkantoor in Vaduz.

Door een nogal afwijkende regeling voor het rechtspersonenrecht betalen deze firma's slechts een klein bedrag aan belasting, maar zij zorgen wel voor 15% van het jaarbudget van het land.

Nauwe samenwerking met Zwitserland is jarenlang één van de hoekstenen van het-beleid geweest in Liechtenstein, maar in 1970 hield vorst Franz Josef een opzienbarende rede, waarin hij zei dat het land niet altijd comfortabel in de ..rugzak" van Zwitserland moest zitten, maar op eigen benen moest gaan staan.

Sedertdien heeft het land een zelfstandiger buitenlands beleid gevoerd. Het is lid geworden van verschillende internationale organisaties, zoals de Wereldpostunie (UPU), de Internationale Telecommunicatie Unie (ITU), de Internationale Atoomenergie Organisatie (IAEA). Hoewel geen lid van de VN is Liechtenstein wel toegetreden tot enkele nauw met de VN verbonden organisaties zoals de Unctad, de Unido en de economische commissie van de VN voor Europa, de CEE. Het is ook lid van het Internationale Hof in Den Haag, van het internationale vluchtelingenverdrag en van de Geneefse Conventie voor de bescherming van oorlogsslachtoffers. Het land werkt mee aan de Europese Vrijhandelsassociatie en is door een driezijdig verdrag met Zwitserland en de EEG betrokken bij het vrijhandelsakkoord van Zwitserland en de EG.

In een verdrag van 1919 met Zwitserland is geregeld dat dit land de buitenlandse vertegenwoordiging van het vorstendom waarneemt. Vóór 1919 werd dit door het Oostenrijkse keizerrijk gedaan. (*NZZ*)

MIDDEN-OOSTEN

EGYPTE

ONTWIKKELINGEN IN DE BINNENLANDSE POLITIEK SINDS FEBRUARI 1977

In de loop van 1977 en 1978 deden zich in de binnenlandse politiek van Egypte o.m. de volgende ontwikkelingen voor.

Wijzigingen kabinet-Salem

Op 16 april 1975 was in Egypte het eerste kabinet van premier Mamdouh Salem beëdigd (pag. 590/1-1975). Dit kabinet werd vervolgens gereorganiseerd op 19 maart 1976 (pag. 720/1-1976), op 9 nov. 1976 (pag. 508/3-1977) en op 1 febr. 1977 (pag. 511/2-1977), waarna in datzelfde jaar nog de volgende wijzigingen werden aangebracht.

Op 21 april 1977 benoemde president Sadat Abderrazak Abdul Meguid tot minister van planning als opvolger van Mohammed Mahmoud al-Imam, die adviseur bij het instituut voor nationale planning werd.

Bij een op 25 okt. 1977 door president Sadat bekendgemaakte kabinetsreorganisatie werden vier nieuwe ministers en drie nieuwe staatsministers benoemd: minister van binnenlandse zaken - generaalmajoor Mohammed Nabawi Ismail (deze portefeuille was sinds 1 febr. 1977 door premier Salem beheerd, zie pag. 511/2-77); huisvesting en wederopbouw - Hassanballah Kafrawi (opvolger van Hasan Mohammed Hasan); transport, verbindingen en scheepvaart - Abdel Sattar Megahid

Vorst Franz Josef II en echtgenote en kinderen tijdens de festiviteiten t.g.v. zijn 40-jarig ambtsjubileum.

(opvolger van Abdel Fatah Abdullah Mahmoud); arbeid en beroepsopleiding - Saad Mohammed Ahmad (opvolger van Abdel Latif Baltiya); staatsminister - Naim Mustafa Abu Taleb, Boutros Ghali, Ali al-Silmi.

Voorts werd op 25 okt. 1977 de vice-premier voor financiën en economische zaken, Abdel Moneim Kaissouni, tevens belast met de portefeuille van planning i.p.v. Abderrazak Abdul Meguid, die nu directeur van de Nationale Planning werd. De minister van oliezaken, Ahmed Ezzedin Hassan Hilal, kreeg tevens de portefeuille van industrie en bodemschatten als opvolger van Yehia Abdel Hamid Shaheen, die op zijn beurt Ali Abdel Maguid Abdu als staatsminister van bestuursontwikkeling verving. Tevens werd een nieuwe portefeuille voor Soedanese zaken ingesteld, die werd toevertrouwd aan vice-premier Mohammed Hafez Ghanem; tevoren had de verantwoordelijkheid voor de betrekkingen met Soedan berust bij staatsminister Abdel Aziz Hussain, maar deze had op 13 okt. ontslag genomen. Deze wijzigingen in het kabinet moesten de uitvoering van de economische hervorming versnellen.

Zoals reeds gemeld (pag. 633/3-'78) trad de vice-premier en minister van buitenlandse zaken, Ismail Fahmi, op 17 nov. 1977 af, waarna Mohammed Ibrahim Kamel op 24 dec. 1977 tot nieuwe minister van buitenlandse zaken werd benoemd (pag. 659/1-'78).

In een rede t.g.v. de dag van de arbeid kondigde president Sadat op 2 mei 1978 in de Caïrose industriewijk Shubra al-Kheima een nieuwe kabinetsorganisatie aan. Hij zei dat de regering slagvaardiger moest worden gemaakt. Hij wenste ,,dynamische, niet passieve ministers", die in staat zouden zijn de economische problemen aan te pakken, de kritiek het hoofd te bieden en de ,,gezonde uitoefening van de democratie" te waarborgen. Sadat haalde tegelijk uit tegen de linkse en rechtse oppositie in het land, die naar zijn zeggen het democratische proces verlamden door de regering met onzakelijke argumenten aan te vallen. Hij waarschuwde met name de linkse oppositie op te houden met ,,de lastercampagne", die in het linkse weekblad Al *Ahali* tegen het regime zou worden gevoerd.

Op 7 mei 1978 maakte premier Salem vervolgens een ingrijpende reorganisatie van zijn kabinet bekend, waarbij o.a. twee vice-premiers uit de sociaal-economische sector heengingen en het aantal leden van 28 tot 31 werd uitgebreid. De samenstelling werd:

Premier — Mamdouh Salem, vice-premier en minister van oorlog en militaire produktie — generaal Mohammed Abdel Ghani al-Gamassi; vice-premier en minister van elektriciteit — Ahmed Sultan, vice- re mier en staatsminister voor aangelegenheden Volksvergadering — Ahmed Fouad Mohieddin

Ministers binnenlandse zaken — Mohammed Nabawi Ismail; buitenlandse zaken — Mohammed Ibrahim Kamel; oliezaken en bodemschatten — Ahmed Ezzedin Hassan Hilal, onderwijs, wetenschap en onderzoek — Mustafa Kamal Helmi: handel — Zakariya Tew-fiq Abdel Fattan irrigatie en staatsminister van Soedanese zaken a i — Abel Azim Abu el-Ata, economie — Hamed Abdel Latif al-Sayih; transport, verbindingen en scheepvaart — Naim Mustafa Abu Taleb (voorheen staatsminister), gezondheid — Ibrahim Mustafa Badran, financien — Mahmoud Salah Eddin Hamid, religieuze bezittingen — sjeik Mohammed Mutawalli Abdel Hafez al-Sharaawi, voorlichting en cultuur — Abdel Moneim Mahmoud al-Sawi, toerisme en burgerluchtvaart — Mohammed Ramzi Stinu, justitie — Ahmed Mamdouh Attia*; landbouw -- Mahinoud Mohammed Daoud*, huisvesting — Ahmed Talaat Tewfik* bevoorrading — Nassef Abdel Maqsud Tahoun*, landverbetering — Ibrahim Mahmoud Shukri (voorheen landbouw), planning — Abderrazak Abdul Meguid (reeds op deze post van april-okt 1977); sociale zaken — mevr Amal Osman; wederopbouw en nieuwe maatschappijen — Hassanballah Kafrawi, arbeid en beroepsopleiding — Saad Mohammed Ahmad

Staatsministers buitenlandse zaken — Boutros Ghali, plaatselijk bestuur — Mohammed Hamad Mahmoud, kabinetszaken, controle en uitvoering — Yehia Abdel Hamid Shaheen (voorheen bestuursontwikkeling), oorlogsproduktie — Abdel Sattar Megahid (voorheen minister van transport, verbindingen en scheepvaart), bestuursontwikkeling — Ali al-Silmi (voorheen staatsminister zonder specifieke taak)

(* = nieuw)

Niet in het kabinet keerden terug de vice-premier voor financiële en economische zaken, Abdel Moneim Kaissouni, en de vice-premier voor sociale ontwikkelingen en diensten alsmede Soedanese zaken, Mohammed Hafez Ghanem, de minister Ahmed Samih Talaat (justitie) en de staatsministers Albert Barsoum Salama (kabinetszaken, controle en uitvoering), Mohammed el-Gibaili (wetenschappelijk onderzoek en kernenergie) en Gamal Eddin Sedki (oorlogsproduktie).

In de pers werd het heengaan van Kaissouni in verband gebracht met de weinig populaire maatregelen die hij nam om de economische crisis te bestrijden (zie pag. 510-'77) en de vrees van premier Salem voor nieuwe onlusten als Kaissouni doorging met zijn plannen om de lonen te bevriezen Op 17 april 1978 meldde Al Ahrar dat Kaissouni twee dagen eerder zijn ontslag bij premier Salem had ingediend, nadat aan de Volksvergadering een wetsontwerp i z de verhoging van de ambtenarensalarissen was voorgelegd zonder dat tevoren de door Kaissouni geleide commissie voor economische zaken was geraadpleegd Maar een officiële woordvoerder sprak op 19 april tegen dat de minister was afgetreden en premier Salem verklaarde op 7 mei dat Kaissouni herhaaldelijk had verzocht het kabinet te verlaten om gezondheidsredenen

Op 16 juli werd bericht dat Kaissouni was benoemd tot lid van het centrale comité van de Arabische Socialistische Unie (ASU)

Wet inzake politieke partijen. Toelating nieuwe Wafd-partij'

Inmiddels was de door president Sadat op 11 nov. 1976 bekendgemaakte vorming van drie politieke partijen (pag. 509/1-'77) op 29 juni 1977 gevolgd door de definitieve parlementaire goedkeuring van een nieuwe wet inzake politieke partijen. Krachtens deze wet konden voor het eerst sinds 1953 in Egypte politieke partijen worden gevormd, zij het op bepaalde voorwaarden: a) elke partij moest de goedkeuring van de ASU krijgen; b) elke partij moest met minstens 20 leden in de Volksvergadering vertegenwoordigd zijn (dit gold niet voor de drie bestaande partijen: de (rechtse) Liberale Socialistische Partij had 12 zetels, de (linkse) Nationale Progressieve Unionistische Partij 2 zetels); en c) geen partij werd toegelaten die reeds ten tijde van de monarchie bestond, d.w.z. die in 1953 door wijlen president Nasser was ontbonden. Voorts moest elke nieuwe partij de ,,nationale eenheid" steunen, ,,sociale vrede" handhaven en erkennen dat Egypte's problemen met ,,socialistische" middelen moesten worden opgelost. Bovendien moesten de doelstellingen en beginselen van nieuwe partijen zich onderscheiden van die van de drie aan de ASU verwante groepen.

Na de invoering van de wet werden alle bestaande ASU-organisaties ontbonden. Het CC bleef bestaan, alle leiders van politieke partijen moesten lid zijn.

Tevens werd later, op 20 juli 1977 tijdens een bijeenkomst van het CC van de ASU, de benoeming bekendgemaakt van twee nieuwe adjunct-secretarissen-generaal, t.w. Sayyid Zaki (als vertegenwoordiger van de diverse georganiseerde facties) en Mahdi Shuman (als vertegenwoordiger van de arbeiders en boeren).

Hoewel de wet i.z. politieke partijen de heroprichting van partijen, die tijdens de monarchie bestonden, verbood, maakte Fuad Seregeddin, de secretaris-generaal van de Wafd-partij in 1953, op 23 aug. 1977 de heroprichting van de Wafd bekend tijdens een bijeenkomst van ruim 2.000 aanhangers in Caïro t.g.v. de 50ste verjaardag van de dood van de oprichter, Saad Zaghloul. (Deze had de Wafd in 1918 opgericht om met de Britten over Egypte's onafhankelijkheid te onderhandelen. Sindsdien speelde de Wafd een prominente rol in de Egyptische politiek tot 1952.)

Seregeddin stelde dat Egypte nog een politieke partij nodig had, omdat de drie reeds bestaande partijen

de natie niet volledig vertegenwoordigden en geen ,,serieuze oppositie" leverden. Hij bevestigde dat de Wafd de steun van meer dan 20 leden van de Volksvergadering had en dat zij van plan was de voor de registratie noodzakelijke documenten in te dienen.

De voorzitter van de commissie voor toelating van nieuwe partijen, Mustapha Khalil, maakte op 4 febr. 1978 bekend dat zijn commissie de beginselen en het programma van de Nieuwe Wafd had getoetst en tot de conclusie was gekomen dat die niet in strijd waren met de beginselen van de Koran, de nationale eenheid en een democratisch socialistiscii systeem. Daarom was de toelating van de Nieuwe Wafd goedgekeurd en kon deze partij over een maand haar politieke activiteiten starten.

Bij de Nieuwe Wafd hadden zich 24 leden van de Volksvergadering aangesloten, en de partij zou volgens berichtrn in de Egyptische pers van 9 febr. door Seregeddin worden geleid. Deze werd op 17 febr door 228 leden unaniem tot partijvoorzitter gekozen.

Aankondiging referendum

In een ruim 2% uur durende rede voor de Volksvergadering kondigde president Sadat op 14 mei 1978 een referendum aan voor 21 mei over de werking van het partijenstelsel. Hij verweet de oppositie — zonder namen te noemen — het land in de chaos te willen storten en daarmee het Egyptische experiment met de democratie te willen torpederen. De gedachten zouden in Egypte voortaan ook vrij blijven, maar in alle meningsuitingen, zelfs bij debatten in de Volksvergadering, en publikaties moest voortaan tucht en zelfdiscipline heersen. Het gaf geen pas dat thans in het openbaar de revolutie van 1952 werd belasterd en een terugkeer naar de verhoudingen van de vroeger bestaande constitutionele monarchie werd verlangd. (Dit werd geïnterpreteerd als een aanval op de Wafd, die in het parlement een voorstel tot afschaffing van de nasseristische driekleur en tot herinvoering van de groene koningsvlag had ingediend.) Voorts verweet Sadat de (linkse) oppositie de Egyptische staatsinstellingen te ondermijnen door het prediken van de klassenstrijd en het zaaien van sociale onrust. „Ik zal iedereen die twijfels zaait, verpletteren," aldus Sadat. Hij kondigde aan het Egyptische volk te zullen vragen „of deze lieden met hun activiteiten door kunnen gaan of niet; er is een nieuwe correctie op de ingezette koers nodig", zo meende de president.

In een diezelfde dag door het presidentiële bureau uitgegeven verklaring werd nog gesteld: „In de jongste tijd werd... duideiijk dat er enige lieden zijn die persoonlijke ambities koesteren en partijbelangen vertegenwoordigen, die het politieke leven in het verleden hebben bedorven, zowel voor de revolutie van 23 juli (1952) als daarna. Die behoren tot organisaties, die tegen de nationale eenheid en de sociale vrede ageren of die bewust de vrijheden misbruiken, die door de revolutie van 15 mei (1971, toen Sadat zijn pro-Russische tegenstanders uitschakelde) werden gewaarborgd, en zij zijn bereid met alle macht tegen de democratie op te treden, die het volk na een lang gemis verworven heeft..."

Het referendum handelde over de volgende punten:

„1. Personen, die naar gebleken is, beginselen bepleitten of hebben meegewerkt aan het bepleiten van beginselen, die in strijd zijn met de religieuze wetten of die belasteren. is het verboden hoge posten in de staat of in het openbare leven te aanvaarden. te streven naar kandidaatstelling voor het bestuur van een vakbond of een beroepsorganisatie, te schrijven voor een krant, te werken voor een informatiemedium of een post te bezetten van waaruit de openbare mening kan worden beïnvloed.

2. De volgende personen is het verboden tot een partij te behoren dan wel aan enigerlei activiteiten van partijen deel te nemen:

a) Alle personen die voor de revolutie van 23 juli 1952 aan het verval van het politieke leven hebben deelgenomen, hetzij zij kabinetsposten hebben aanvaard (Wafd-leider Seregeddin was o.a. minister van binnenlandse zaken van 1950-1952) of leden van politieke partijen waren, die tot 23 juli aan de macht waren, of die aan de leiding en het bestuur van partijen hebben deelgenomen. Dit geldt met uitzondering van de Nationale Partij (Al Watany) en de (Islamitische) Socialistische Partij — de Jong Egypte partij.

b) Alle personen uit de kring van diegenen, die na de revolutie van 23 juli machtscentra vormden en die als misdaad nr. 1 van 1971 door de openbare aanklager voor het revolutionaire hof werden gedaagd en door het revolutionaire hof werden schuldig bevonden. Datzelfde geldt voor personen die schuldig werden bevonden aan misdaden zoals het schaden van de persoonlijke vrijheden van de burgers op illegale wijze, of het hen berokkenen van fysieke of morele schade.

c) Alle personen van wie gerechtelijk werd vastgesteld dat zij persoonlijk of via anderen, hetzij als individu hetzij door een partijorganisatie, die tegen het maatschappelijke systeem was gericht, acties ondernomen hebben die erop waren gericht om het politieke leven in het land te bederven dan wel de nationale eenheid of de sociale vrede in gevaar te brengen. Als (zodanig) wordt aangemerkt het publiceren, schrijven of via de radio verbreiden van valse of tendentieuze artikelen of geruchten, die de nationale belangen van de staat in gevaar zouden kunnen brengen, de geest van het defaitisme zouden kunnen verbreiden of tot iets kunnen aansporen wat de sociale vrede en de nationale eenheid schaadt.

3. De pers is de vierde macht van het volk. Die is in overeenstemming met de bepalingen van wet 156 van 1960 het eigendom van het volk. Het is een gebod voor de pers zich te houaen aan het aemocratische socialistische systeem van de staat, de sociale vrede, de nationale eenheid en de socialistische verworvenheden, die door de arbeiders en de boeren werden verkregen, alsmede aan de erecode van de journalisten.

4. De Volksvergadering zal de betreffende wetgevende maatregelen tot uitvoering van dit referendum treffen. Zij zal ook wetten goedkeuren die een passende straf voorzien voor diegenen die deze beginselen schenden.

5. De socialistische openbare aanklager zal bij alle overtredingen van de wetten, die door de Volksvergadering in deze zaak worden uitgevaardigd, ter vervulling van zijn ambt de onderzoeken leiden en aanklachten indienen. (...)

6. De Volksvergadering zal beraadslagen over de gevallen van hen, over wie een rapport van de socialistische openbare aanklager in overeenstemming met de bepalingen van bovenstaande beginselen werd uitgebracht. De Volksvergadering zal daartoe een meerderheidsbesluit nemen en het besluit van de socialistische openbare aanklager steunen, wijzigen of verwerpen."

In commentaren werd in het algemeen de opvatting gehuldigd dat het referendum vooral gericht was tegen twee oppositiepartijen, de linkse Nationale Progressieve Unionistische Partij (NPUP) van Khaled Mohieddin en de nationalistisch-liberale Nieuwe Wafd van Fuad Seregeddin, hoewel ook een aantal andere politici en intellectuelen door de regeringsmaatregelen werd getroffen. In het algemeen beschuldigde de oppositie de regering van onbekwaamheid, corruptie en nepotisme. De kritiek van de NPUP werd vooral verspreid via het weekblad Al *Ahali*.

Eén van de inmiddels 26 Wafd-vertegenwoordigers in de Volksvergadering, Ashur Nasr, was op 27 maart uitgestoten, omdat hij „beledigende woorden" had geuit. Een kandidaat van de regerende Arabische Socialistische Partij (ASP) van premier Salem werd op 17 mei in zijn plaats gekozen.

De omstandigheden van het referendum werden zowel door de Wafd als de NPUP aangevochten. Zo stelde de Wafd in een op 15 mei uitgegeven verklaring dat de partij ,,de wetten ter beperking van de openbare vrijheden niet kon erkennen",

welke uit het referendum zouden voortvloeien. NPUP-leider Mohieddin verklaarde op 18 mei tijdens een persconferentie dat Sadats maatregelen ,,onconstitutioneel en ondemocratisch" waren en dat het referendum ,,tegen alle progressieve en patriottische krachten in Egypte" gericht was.

Op 15 mei werd bekendgemaakt dat twee leden van de Volksvergadering — Alawi Hafez (Wafd) en Abu al-Izz al-Hariri — van hun parlementaire onschendbaarheid waren ontheven i.v.m. verklaringen die zij tijdens de referendumcampagne hadden afgelegd. Voorts werd op 16 mei gemeld dat Al-Hariri en een aantal andere NPUP-leden tijdens anti-regeringsdemonstraties in Alexandrië waren gearresteerd. De editie van Al *Ahali* van 17 mei werd door de autoriteiten in beslag genomen, omdat daarin zou zijn opgeroepen tot het boycotten van het referendum, hoewel NPUP-functionarissen dit ontkenden en verklaarden dat was opgeroepen tot een ,,neen"-stem.

Uitslag referendum

Op 21 mei vond het referendum plaats en dezelfde dag werd de volgende uitslag bekendgemaakt. Van de 10.982.233 stemgerechtigde personen hadden 9.385.024 (ca. 85,5%) hun stem uitgebracht, terwijl er 22.893 stemmen ongeldig werden verklaard. Van de geldige stemmen waren 9.202.553 (98,29%) ja en 159.578 nern.

In een commentaar op de uitslag van het referendum zei president Sadat op 23 mei tijdens een persconferentie dat het Egyptische volk zijn steun had betuigd, niet voor hem, maar ,,voor Egyptische democratie".

Sadat meende dat het referendum een ,,les vormt voor diegenen die de democratie in Egypte wilden ondermijnen. Egypte is meer dan rijp voor een democratisch systeem", aldus Sadat, ,,maar laster en het zaaien van twijfels over de te volgen koers zullen niet toegestaan worden."

De president deed een felle aanval op de leiding van de neo-Wafd partij, die elitair zou zijn en het land naar de ,,feodale toestand van voor de revolutie van 1952 terug wil voeren." Sadat uitte tevens ernstige beschuldigingen aan het adres van de linkse oppositie ,,die door de Sowjet-Unie wordt gekoesterd om haat en tweedracht in Egypte te zaaien."

Volgens Sadat had hij veel te lang met het referendum gewacht zodat bijvoorbeeld het linkse partijorgaan **Al-A**h a l i ruimschoots de tijd had gekregen het vertrouwen van de bevolking in het regime te ondermijnen. De president zei dat het tijdperk van concentratiekampen en willekeur voorgoed voorbij was en dat de Egyptenaren alles openlijk konden bediscussiëren maar dat dat op een ,,eerlijke, oprechte en zakelijke manier moet gebeuren".

Sadat zei geen druk op het parlement te zullen uitoefenen bij de behandeling van de wetgeving die de nieuwe principes in het Egyptische bestel moet incorporeren, omdat dat uitsluitend een zaak van het volk en diens vertegenwoordigers is. Sadat zei echter wel dat mensen die de Islamitische wetgeving met voeten treden van alle openbare functies zullen worden uitgesloten, evenals iedereen die in het verleden getracht heeft op illegale manier de macht aan zich te trekken. ,,Wij zullen niet toestaan dat individuen die persoonlijke macht nastreven aan bod komen" aldus Sadat.

Egyptische vrouwen brengen hun stem uit bij het referendum van 21 mei 1978.

Veiligheidswet goedgekeurd

Op 1 juni 1978 keurde de Volksvergadering een ,,veiligheidswet ter bescherming van de nationale eenheid en sociale vrede" goed met 320 van de in totaal 360 stemmen. Negen afgevaardigden hadden zich tegen het ontwerp uitgesproken — 2 van de Wafd, twee van de NPUP, één van de regerende ASP en vier onafhankelijken. Krachtens de nieuwe wet zouden afgevaardigden geoordeeld worden door de Volksvergadering en andere overtreders door de betreffende vereniging, partij of officiële instantie, terwijl de socialistische openbare aanklager (een in 1971 ingestelde functionaris) slechts het vooronderzoek van hem toegewezen personen mocht leiden.
De wet trad op 3 juni in werking.

Wafd ontbindt zichzelf. NPUP schort activiteiten op

Uit protest tegen de nieuwe wet besloot de Wafd op 2 juni zichzelf te ontbinden. Op 4 juni maakten de Wafd-afgevaardigden bekend dat zij zich voortaan als onafhankelijke afgevaardigden in de Volksvergadering beschouwden. Inmiddels was op 30 mei gemeld dat drie afgevaardigden uit de Wafd getreden waren, die de beginselen van het referendum hadden goedgekeurd, terwijl twee andere afgevaardigden op 1 juni aftraden.
Op 5 juni maakte de NPUP bekend dat zij alle partij-activiteiten tijdelijk zou opschorten. De partij riep tevens tot actie op om ,,door middel van alle mogelijke legale procedures de ongrondwetttigheid van de wet aan te tonen en die te annuleren".
Tevoren was op 1 juni bericht dat 75 NPUP-leden in Aswan uit de partij waren getreden en zich bij de ASP hadden aangesloten, daar zij de politiek van president Sadat volledig steunden.

Maatregelen tegen politici

Op 14 juni legde de socialistische openbare aanklager de Volksvergadering vier lijsten met 136 namen voor — van wie de kranten 51 vermeldden — van personen, die volgens de bepalingen van de nieuwe wet voor uitsluiting uit het openbare leven in aanmerking kwamen. President Sadat maakte vervolgens persoonlijk bekend dat tegen drie van hen geen vervolging zou worden ingesteld: 1) Ibrahim Abdul Hadi al-Meligi, de vroegere voorzitter van de Saadisten-partij en oud-premier (1948-49); 2) Mohammed Salah Eddin, een voormalige

minister van buitenlandse zaken van de Wafd; en **3)** Salah Hafez, tot voor kort hoofdredacteur van Rose al-Yusuf.

Bovenaan de lijst stonden enkele prominente politici uit het Egypte van voor de revolutie: Fuad Seregeddin (de leider van de Wafd), en voormalige regeringsleden als Ibrahim Farag Messiha, Zaki Abdel Mutaleb, Abdel Megid Abdel Hak, en Abdel Fattah Hassan (lid van de Volksvergadering). De meerderheid van de op de lijsten vermelden werd beschuldigd van het behoren tot ,,machtscentra" en omvatte 46 namen uit het nasseristische of linkse kamp zoals de voormalige premier en vice-president Ali Sabri (zie pag. 510/1-1977), de ex-minister van binnenlandse zaken Shaarawi Gomaa, de vroegere minister van oorlog Mohammed Fawzi, Sami Sharaf en anderen, die voor het nrootste deel al eerder waren berecht.

Voorts bevatten de lijsten namen van personen, die deelgenomen hadden aan de demonstraties van jan. 1977 tegen de prijsverhogingen (pag. 510/2-1977), en van mensen die ervan werden beschuldigd onder het bewind van president Nasser tegenstanders te hebben gemarteld, zoals ex-minister van oorlog, Chamseddin Badran, en het vroegere hoofd van de veiligheidsdienst, Salah Nasr.

Op 26 juni besloot de Volksvergadering haar leden Abdel Fattah Hassan en Abu al-Izz al-Hariri (NPUP) uit te stoten, met de tegenstemmen van 16 afgevaardigden, o.w. een ASP-lid.

Sadat kondigt vorming eigen partij aan

Op 22 juli kondigde president Sadat in een toespraak tot het Centrale Comité van de overkoepelende ASU de oprichting van een nieuwe partij met hemzelf als leider aan. Hij verzekerde dat het meer-partijensysteem gehandhaafd zal blijven. Pres. Sadat zei dat de overkoepelende ASU zal worden opgeheven. Het Centrale Comité van de ASU, waarin naast alle parlementsleden onder meer vakbonden en beroepsorganisaties zijn vertegenwoordigd, zal worden omgevormd tot een raadgevend orgaan dat moet waken over een nog te formuleren politieke erecode voor Egypte.

(Voortzetting volgende *aflevering)*

ZUIDOOST-AZIË EN VERRE OOSTEN

CHINA (VOLKSREPUBLIEK)

CHINESE INVAL IN VIETNAM. OTWIKKELINGEN OP POLITIEK EN DIPLOMATIEK NIVEAU

Daags voordat de Chinese inval in Vietnam begon (pag. 129/1 e.v.) zou op 16 febr. de Chinese vicepremier Deng Xiaoping op een zitting van de Chinese partijtop de filosofie achter de invasie hebben uiteengezet.
Een rapport hierover zou tot op het midden-niveau van partijkaders zijn uitgereikt en via reizigers het doorgaans goed ingelichte dagblad Ming Pao in Hongkong hebben bereikt. Ming Pao publiceerde de inhoud van het rapport op de voorpagina van zijn editie van 4 maart.

Volgens dit rapport zou Deng hebben gezegd, dat een oorlog op kleine schaal met Vietnam nú zal bijdragen tot het voorkomen of in ieder geval tot het op de lange baan schuiven van een grote oorlog in de toekomst en op die manier aanzienlijk zal helpen bij het realiseren van China's moderniseringsprogramma.
Deng zou tijdens de zitting een gedetailleerde analyse hebben gegeven van de militaire situatie in China en Vietnam In het rapport verklaarde Deng, dat China de eindeloze Vietnamese provocaties in de grensprovincies Yunnan en Guangxi (Kwangsi) beu was en had besloten om tot de tegenaanval over te gaan
De actie moest beperkt van omvang zijn en moest de Vietnamezen een ,,les" Leren. Ook in tijd zou zij beperkt moeten blijven en daardoor geen invloed op de voortgang van het moderniseringsprogramma hebben

Over de Sowjet-Unie zei Deng, dat zij drie opties had

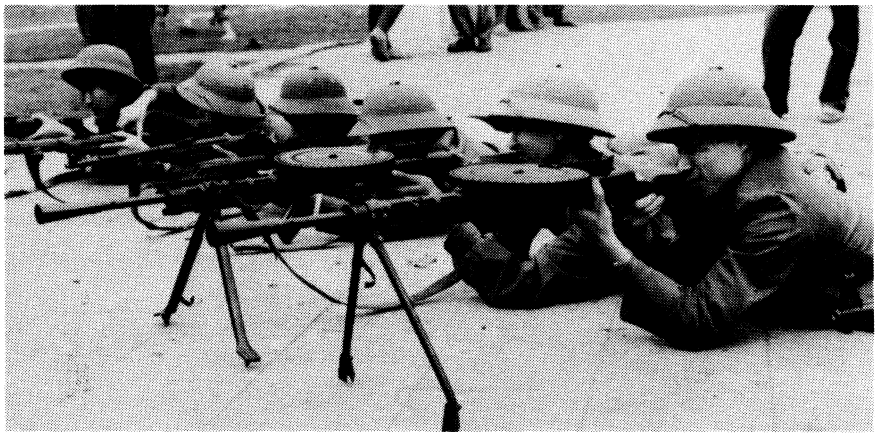
- Een grote aanval tegen China op drie fronten — Xingjiang (Sinkiang), Binnen-Mongolië en Heilongjiang (Heiloengkiang in Mandsjoerije). — Die kans was minimaal, zo zei Deng, maar wij zijn zelfs voorbereid op een Russische opmars naar Urumqi (Oeroemtsji), de hoofdstad van Xinjiang Zo'n operatie zou voor de Russen niet gemakkelijk zijn, aangezien daarvoor een legerkorps van wel vier divisies nodig zou zijn, dat met vrijwel onoplosbare logistieke problemen zou komen te zitten.

- Een aanval up één front. Die Kans oordeelde Deng eveneens zeer klein.

- De derde optie bestond in grensprovocaties en de kans daarop was volgens Deng zeer groot. ,,Maar dat was niet vreselijk en alarmerend", aldus Deng.

Deng meende, dat West-Europa het strategische doelwit van de Sowjet-Unie was en dat Moskou daarom geen Europese troepen naar de Chinese grens zou verplaatsen.

In de verklaring van de Chinese regering van 17 febr. (pag. 129/1) werd voorgesteld onderhandelingen te openen, maar dit werd door Hanoi afgewezen: de enige manier om de vrede te herstellen was terugtrekking van de Chinese troepen uit Vietnam. Daarbij werden de Chinese leiders de ,,grootste leugenaars van onze tijd" genoemd weg-ns hun verklaring, dat Vietnam de strijd begonnen was.
In het partijdagblad van de SU, Prawda, van 20 febr. werd de VS medeschuldig aan de Chinese inval in Vietnam genoemd. De Chinese vice-premier Deng Xiaoping zou tijdens zijn reis door de VS (pag. 97 e.v.) het groene licht hebben gekregen voor de inval. Uit de Amerikaanse reacties op zijn plannen Vietnam binnen te vallen verkreeg hij de zekerheid, dat de Amerikanen het bij verbale protesten zouden laten, aldus de Prawda.
Het blad verweet de Amerikanen marineschepen naar de Zuidchinese Zee te hebben gestuurd. ,,De aansporingen van de Amerikaanse regering aan alle partijen om gematigdheid te betrachten maken een zeer dubbelzinnige indruk, omdat

Mannen en vrouwen van de Vietnamese militie in training in Hanoi.

China het tijdstip voor de inval in Vietnam bepaald heeft na het peilen van het standpunt, dat zekere westerse mogendheden en Japan zouden innemen", aldus de Prawda.
De Britse regering wijzigt haar plannen voor levering van Harrier-straaljagers aan China niet (pag. 35/1). Onderminister van industrie Gerald Kaufman zei op 19 febr. in het Lagerhuis, dat de inval van China in Vietnam geen reden is om de plannen te veranderen.
Het Britse besluit werd in het Sowjet-regeringsdagblad Izwestia van 20 februari ,,uiterst vreemd" genoemd en een bewijs voor het feit, dat de regering in Londen kennelijk bezeten is van ,,anti-Sowjetisme".
Sowjet-minister van defensie Dimitri Oestinow herhaalde op 22 febr. in Moskou de belofte Hanoi bij te staan in zijn conflict met de Chinezen. Tezelfdertijd waarschuwde Joeri Andropow, lid van het Politburo en hoofd van de KGB, opnieuw Peking zijn troepen uit Vietnam terug te trekken ,,voor het te laat is".
De Amerikaanse minister van financiën, Blumenthal, die een bezoek aan China bracht, verklaarde op 25 febr. in Peking, dat de internationale gedragsregels vereisen, dat meningsverschillen langs v eedzame weg worden opgelost. ,,Elke erosie van deze principes is schadelijk voor alle naties. Ook beperkte invasies brengen het risico van grotere oorlogen met zich mee", aldus Blumenthal.
De Amerikaanse minister van defensie, Harold Brown, zei op 25 febr. in Washington, dat er op dat moment geen tekenen van bijzondere militaire activiteit van de Russen aan de Chinese grens te bespeuren waren.
Maar de minister erkende, dat het gevaar van escalatie toeneemt, naarmate de oorlog voortduurt.

Volgens Harold Brown, die voor het T.V.-program ,,Face the Nation" verscheen, zou er een zeer ernstige situatie ontstaan, indien de Russen hun rol van wapenleverancier aan Vietnam zouden inwisselen voor dié van dinecte militaire bemaeienis in Zuidoost-Azie De Amerikaanse minister van defensie weigerde echter te zeggen, af in dat geval dusdanige belangen in het spel zijn, dat er militaire actie van de VS noodzakelijk zou worden.

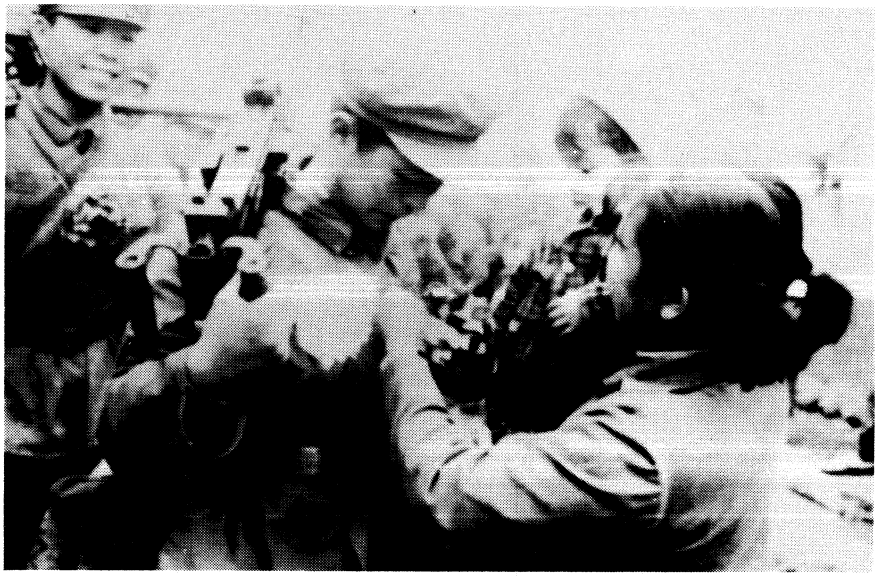
De Chinese vice-premier Deng Xiaoping zei op 26 febr. te hopen dat de ,,strafexpeditie" tegen Vietnam korter zou duren dan de 33 dagen van het Chinees-Indiase conflict in 1962. Maar Deng sloot niet uit, dat het conflict langer zal duren. Hij zei dit in een gesprek met de directeur van het Japanse persbureau Kyodo, Takeji Watanabe.
Deng zei verder niet te geloven, dat de SU tussenbeide zou komen in de strijd. Maar er zijn enkele ,,risico's" en China heeft zich daarop voorbereid, zei Deng.
De vice-premier merkte verder op, dat de Chinese regering de voorstellen in de VN-Veiligheidsraad over een terugtrekking van Chinese troepen uit Vietnam en van Vietnamese troepen uit Cambodja (pag. 176/1 e.v.) ,,onverdeeld verwelkomt". Maar Deng voegde daar aan toe, dat China van deze koppeling geen voorwaarde zal maken.
In een artikel in het Chinese Volksdagblad van 27 febr. werd er bij Vietnam op aangedrongen spoedig onderhandelingen te beginnen, die een eind moeten maken aan de grensoorlog tussen beide landen: ,,Wij hopen oprecht, dat de Vietnamese autoriteiten een duidelijk inzicht hebben in de toestand en het redelijke voorstel, om op zeer korte termijn besprekingen te openen, zullen accepteren."
,,Het grensconflict tussen China en Vietnam kan slechts worden bijgelegd door middel van onderhandelingen tussen beide landen. Een andere weg is er niet," aldus het Volksdagblad.
De Amerikaanse minister van financiën, Michael Blumenthal, had op 27 febr. een onderhoud met vicepremier Deng Xiaoping, gedurende welke de Amerikaanse minister Deng een boodschap van president Carter overhandigde.
In deze boodschap drong Carter er bij Deng op aan, dat de Chinese troepen ,,spoedig" uit Vietnam zouden worden teruggetrokken.
Deng had in zijn gesprek met Blumenthal een uiteenzetting gegeven van de Chinese positie en hij zou hebben gezegd, dat het tijdstip van terugtrekking niet door één kant bepaald kan worden.
Volgens Deng was de Chinese actie tegen Vietnam noodzakelijk: ,,Evenmin als aanvaard kan worden, dat Cuba ongehinderd zijn gang kan gaan in Afrika, het Midden-Oosten of elders, kan aanvaard worden, dat het Cuba van het Oosten zijn gang kan gaan in Laos, Cambodja en zelfs aan de Chinese grens." Hij voegde hieraan toe, dat zowel het Cuba van het Westen als het Cuba van het Oosten aangemoedigd lijken te worden door een enorme macht, die achter hen staat. Sommige mensen in de wereld zijn bang om hen aan te pakken, zelfs wanneer ze verschrikkelijke dingen doen. Wij willen de mythe van Vietnams onoverwinnelijkheid aantasten," zei Deng.

De Russische partijkrant P r a w d a waarschuwde op 28 febr. in een van zijn scherpste commentaren tot dan dat het Chmees-Vietnamese conflict zich dreigt uit te breiden, wanneer China niet onmiddellijk zijn troepen terugtrekt.
Het commentaar verscheen onder de naam Igor Aleksandrow, vermoedelijk een pseudoniem waarander opvattingen binnen de hoogste partijleiding warden geventileerd In het artikel wordt de regering van de Verenigde Staten er opnieuw van beschuldigd mede schuldig te zijn aan de Chinese invasie in Vietnam, omdat Washington tegenover de Chinese plannen voor die invasie een dubbelzinnige houding heeft aangenomen
Ook de Amerikaanse neactie op de inval (die in één adem de inval van de Chinezen in Vietnam en de aanwezigheid van Vietnamese troepen in Cambodje veroordeelde) ziet de P r a w d a als een ,,indirecte aanmoediging van de Chinezen".

Vietnam eiste op 28 febr. opnieuw de ,,onmiddellijke, onvoorwaardelijke en algehele terugtrekking" van de Chinese troepen uit het land ,,voor het te laat is". Radio-Hanoi zei, dat als ,,de aanvalsoorlog van China niet wordt beëindigd, dit zeer ernstige gevolgen kan hebben en rampen in Zuidoost-Azië en de rest van de wereld kan veroorzaken".
Persbureau Nieuw China zei op 1 maart, dat het idee van een ,,wederzijdse" terugtrekking van Chinese troepen uit Vietnam en van Vietnamese troepen uit Cambodja een sleutel lijkt voor een oplossing van de spanning in de regio. Vietnam werd uitgedaagd een dergelijke terugtrekking aan te kondigen, ,,maar we denken niet, dat u dat durft", werd eraan toegevoegd.
Via minister Blumenthal van financiën oefenden de Amerikanen op 28 febr. opnieuw druk uit op de Chinezen hun troepen terug te trekken. Maar op een persconferentie in Peking kondigde de minister tegelijkertijd aan, dat zijn regering van plan is het Congres aan te bevelen China de status van meest begunstigde natie te verlenen als onderdeel van een handelsakkoord tussen beide landen.
Namens de Chinese regering werd op 1 maart in de Vietnamese ambassade in Peking — die tijdens de oorlog normaal functioneerde — een nota overhandigd, waarin China voorstelde ,,zo snel mogelijk" onderhandelingen te beginnen om de grensoorlog te beëindigen.
Opgeroepen werd tot een bijeenkomst van de vice-ministers van buitenlandse zaken van de twee partijen.
De Chinese vice-premier Li Xiannian (Li Hsien-nien) verklaarde op

1 maart in een gesprek met Britse journalisten, dat Pekings troepen dicht bij hun doel gekomen waren. Ook zei hij, dat China Vietnam opnieuw zou aanvallen, als Hanoi weer provocerend optrad aan de gemeenschappelijke grens.
Li zei dat China niet noodzakelijk met terugtrekken zou wachten tot Vietnam met onderhandelingen instemde. ,,Zodra ons doel is bereikt, zullen wij onze troepen terugtrekken", aldus Li.
Li meende verder, dat van de SU slechts ,,beledigende taal en bluf" te verwachten was.
In Moskou zei Sowjet-premie Kosygin tegelijk, dat Vietnam niet in de steek zal worden gelaten. Hij herhaalde, dat de Sowjet-Unie haar verplichtingen jegens Hanoi zal nakomen.
Een andere Chinese vice-premier, Ku Mu, zei op 2 maart, dat het offensief tegen Vietnam goed verliep, en dat ,,China zijn troepen zal kunnen terugtrekken op het oorspronkelijk vastgestelde tijdstip".
Ku beschreef de invasie als een ,,defensieve stoot", aldus het Japanse persbureau Kyodo.
De vice-premier zei daarbij, dat Vietnam mogelijk zou probercn opnieuw China lastig te vallen. In dat geval, aldus Ku, ,,zal China Vietnam opnieuw straffen".
Partijleider Brezjnew hield op 2 maart in Moskou een toespraak ter gelegenheid van afsluiting van de campagne voor de verkiezingen voor de Opperste Sowjet, die op 3 maart gehouden zouden worden. In deze rede vermeed Brezjnew elke concretisering van directe hulp van de SU aan Vietnam. Wel noemde hij de politiek van China ,,verraderlijk en agressief" en ,,de belangrijkste bedreiging van de wereldvrede".
De een week eerder in de Prawda geuite beschuldiging, dat de VS medeplichtig aan de invasie zou zijn, werd door Brezjnew niet herhaald. Wel waarschuwde hij in algemene termen tegen ,,elke vorm van medeplichtigheid" en herhaalde hij, dat de SU zich gebonden acht aan de bepalingen uit het verdrag met Vietnam inzake vriendschap en samenwerking.
Enkele uren, nadat Brezjnew zijn rede had uitgesproken, gaf de Sowjet-regering een verklaring uit, waarin de ,,dreigende Chinese interventie in Laos" werd veroordeeld.

Terwijl de Chinese agressie tegen Vietnam voortgaat komen er berichten over de concentratie van Chinese troepen langs de grens met Laos; eenheden van het Chinese leger worden overgebracht naar het grensgebied van Laos en Vietnam, aldus de verklaring van de Russische regering.
Dat wijst erop, zo vervolgt het stuk, dat de dreiging van een Chinese interventie nu ook hangt boven het volk van Laos, dat zij aan zij met zijn Vietnamese broeders heeft gevochten voor vrijheid en onafhankelijkheid tegen de Amerikaanse imperialistische agressie.
Volgens Moskou past het niet bij de ,,hegemonistische bedoelingen" van de Chinese leiders dat het Laotiaanse volk onafhankelijk voortgaat op de weg van het socialisme en vriendschappelijke, vreedzame betrekkingen met de buurlanden onderhoudt.

Chinese militairen worden verwelkomd na hun terugkeer uit Vietnam.

Vietnam heeft op 2 maart de Chinese regering meegedeeld, dat het niet zal ingaan op het Chinese aanbod onderhandelingen te openen ter beëindiging van de grensoorlog, zolang Chinese troepen in Vietnam blijven. Hanoi eiste de „onmiddellijke, totale en onvoorwaardelijke terugtrekking" van de Chinese eenheden".
,,Slechts wanneer aan deze eisen is voldaan, zullen de Vietnamezen bereid zijn met China te onderhandelen over herstel van de normale betrekkingen tussen de twee landen", aldus het Vietnamese antwoord.
Op 5 maart kwamen de Chinese verklaringen over terugtrekking van de troepen, waarover is bericht op pag. 175/1.
Tevens heeft Peking op 5 maart de westerse landen officieel gevraagd druk uit te oefenen op Vietnam om zijn troepen uit Cambodja terug te trekken. Volgens een Westerse zaakgelastigde heeft de Chinese vice-minister van buitenlandse zaken Zhang Wenjin de vertegenwoordigers van West-Europa, Canada, Latijns-Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland ontboden om hun deze wens over te brengen. De Amerikaanse en de Japanse ambassadeurs is datzelfde gevraagd op een ontmoeting met minister van buitenlandse zaken Huang Hua, zo verneemt men in diplomatieke bron.
Van Vietnamese zijde werd op 6 maart een verklaring uitgegeven, waarin gezegd werd, dat Hanoi bereid was tot een vredesgesprek met Peking te komen, als China de beloofde terugtrekking onmiddellijk, volledig en onvoorwaardelijk zou uitvoeren.
Sowjet-president Brezjnew verklaarde, dat een werkelijke Chinese terugtrekking uit Vietnam er een teken van was, dat Peking ,,ontnuchterd" raakte.
De premiers van de Sowjet-Unie en India, Alexej Kosygin en Morarji Desai, hebben op 9 maart opgeroepen tot een staakt-het-vuren tussen China en Vietnam en een terugtrekking van de Chinese troepen. Zij deden dat in redevoeringen op een officieel diner aan het eind van de eerste dag van het bezoek van de Sowjet-premier aan India.

(Voortzetting volgende aflevering)

(Vor. ber. pag. 171/1 e.v.)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

VREDESVERDRAG EGYPTE-ISRAEL GETEKEND

Op het gazon van het Witte Huis te Washington hebben de Egyptische president Anwar Sadat en de Israëlische premier Menachem Begin onder het toeziende oog van president Jimmy Carter van de VS op 26 maart 1979 om 14.00 uur plaatselijke tijd een vredesverdrag getekend dat een einde moet maken aan ruim dertig jaar staat van oorlog tussen Egypte en Israël.

President Sadat en premier Begin tekenden eerst de memo anda met nadere toelichtingen op het vredesverdrag. President Carter zette zijn handtekening als getuige. Vervolgens werden handtekeningen gezet onder de ,,overeengekomen brief", waarin het tijdschema is vastgelegd voor de stappen die moeten leiden tot Palestijns zelfbestuur voor de Westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook. Tenslotte werd het eigenlijke vredesverdrag in het Engels, Arabisch en Hebreeuws getekend.

Al deze documenten, waarvoor de basis was gelegd in het op 17 sept. 1978 te Camp David ondertekende ,,kader voor vrede in het Midden-Oosten" en ,,kader voor het sluiten van een vredesverdrag tussen Egypte en Israël" (pag. 622/3 e.v. - '78), kwamen tot stand in zeer moeizaam verlopende onderhandelingen tussen Egypte en Israël sinds de akkoorden van Camp David. Bij die onderhandelingen speelde de Amerikaanse regering, herhaalde malen in de persoon van president Carter zelf, een uiterst geëngageerde rol. (De details ervan worden in een volgende aflevering vermeld.)

Een doorbraak werd bereikt tijdens het bezoek van president Carter aan Egypte en Israël (8-13 maart). De toen bereikte vredesregeling werd op 15 maart unaniem door het Egyptische kabinet goedgekeurd. Het Israëlische kabinet ging op 19 maart akkoord met 15 tegen 2 stemmen (de ministers Sharon en Landau).

Na een marathonzitting van ruim dertig uur keurde het Israëlische parlement, de Knesset, het vredesverdrag in de nacht van 21 op 22 maart goed met 95 tegen 18 stemmen bij 2 onthoudingen; twaalf van de tegenstemmen waren afkomstig uit de regeringscoalitie. Op 21 maart hechtte ook de parlementsfractie van de Egyptische regeringspartij NDP haar goedkeuring aan het verdrag.

Tijdschema

Na de ondertekening van het vredesverdrag zullen Egypte en Israël binnen ca. twee weken de geratificeerde documenten — verdrag, aanhangsels, diverse schriftelijke vastleggingen en memoranda van toelichting — uitwisselen.

Vanaf het moment waarop de documenten zijn uitgewisseld plus een maand gaan Egyptische en Israëlische diplomaten werken aan de uitvoering van het plan voor zelfbestuur op de westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook. Zij ontmoeten elkaar in El-Arisj aan de noordelijke rand van de Sinaï om te gaan onderhandelen over een plan voor verkiezingen van plaatselijke regeringen.

Twee maanden na de dag waarop de documenten zijn uitgewisseld zal het aan de noordelijke rand van de Sinaï gelegen El Arisj door de Israëli's worden overgedragen aan het Egyptische gezag. Na vier à vijf maanden zullen de eerste Israëlische legereenheden worden teruggetrokken uit de Sinaï, naar het oosten van de Sinaï en naar Israël terug. Zij nemen de waarschuwingsapparatuur mee die Israël alarmeert bij elke verdachte militaire beweging.

Zeven maanden na het uitwisselen van de documenten draagt Israël het olieveld bij Alma aan Egypte over. Na negen maanden moet de Israëlische terugtrekking uit de westelijke helft van de Sinaï zijn voltooid. Alle Israëlische legereenheden bevinden zich dan achter de lijn El Arisj - Ras Mohammed.

Na tien maanden wisselen Israël en Egypte ambassadeurs uit. Na 13 maanden: ,,streefdatum" voor het afronden van de onderhandelingen over zelfbestuur op de westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook. Verkiezingen voor Palestijnse raden in de bezette gebieden dienen ,,zo snel mogelijk" te worden gehouden.

Veertien maanden na uitwisseling van de documenten: de Palestijnse bestuursraden, gekozen door de plaatselijke bevolkingen, worden geïnstalleerd, waarmee het tijdschema begint voor de volgende ,,overgangsfase" van vijf jaar. Het Israelische leger heeft zich teruggetrokken op strategische punten op de westoever en in de Gazastrook en heeft geen politiebevoegdheden meer in deze gebieden.

Drie jaar na het uitwisselen van de documenten voltooien de Israëlische troepen hun terugtrekking uit de oostelijke helft van de Sinaï.

Zes jaar na de uitwisseling eindigt de overgangsfase en wordt op de Westoever en in de Gazastrook vervangen door iets anders (Het Parool 27-3)

President Sadat (Egypte), president Carter (VS) en premier Begin (Israël) tijdens de ondertekeningsceremonie op het gazon voor het Witte Huis.

Tekst vredesverdrag

Hieronder volgt de officiële tekst van de Engelse versie van het vredesverdrag tussen Egypte en Israël, zoals door het persbureau Reuter gepubliceerd (*NRC/H'blad* 21-3):

De regering van de Arabische Republiek Egypte en de regering van de staat Israël:

Preambule

Overtuigd van de dringende noodzaak van de vestiging van een rechtvaardige alomvattende en duurzame vrede in het Midden-Oosten in overeenstemming met de resoluties 242 en 338 van de Veiligheidsraad:

Herbevestigend dat zij vasthouden aan het ,,kader voor vrede in het Midden-Oosten" waarover op 17 sept. '78 ,,in Camp David overeenstemming werd bereikt":

Opmerkend dat genoemd passend kader is bedoeld om een basis te vormen voor

vrede niet alleen tussen Egypte en Israël, maar ook tussen Israël en elk ander Arabisch buurland dat bereid is mee over vrede te onderhandelen op deze basis:

Verlangend een einde te maken aan de staat van oorlog tussen hen en een vrede te vestigen waarin elke staat in het gebied in veiligheid kan leven

Ervan overtuigd dat het sluiten van een vredesverdrag tussen Egypte en Israël een belangrijke stap is bij het zoeken naar alomvattende vrede in het gebied en voor het bereiken van de regeling van het Arabisch-Israëlische conflict in al zijn aspecten.

De andere Arabische partijen in dit geschil uitnodigend deel te nemen aan het vredesproces met Israël, geleid door en gebaseerd op de beginselen van genoemd kader:

Verlangend vriendschappelijke betrekkingen en samenwerking tussen hen tot stand te brengen in overeenstemming met het Handvest der Verenigde Naties en de beginselen van het internationale recht die de internationale betrekkingen in tijden van vrede regelen:

Stemmen in met de volgende voorzieningen voor de vrije uitoefening van hun soevereiniteit, teneinde het ,,kader voor het sluiten van een vredesverdrag tussen Egypte en Israël toe te passen".

Artikel I

1. De staat van oorlog tussen de partijen zal worden beëindigd en vrede zal tussen hen zijn gevestigd bij de uitwisseling van de ratificatie-instrumenten van dit verdrag.

2. Israël zal al zijn strijdkrachten en burgers uit de Sinai terugtrekken achter de internationale grens tussen Egypte en het mandaatgebied Palestina, zoals bepaald is in het aangehechte protocol (annex I), en Egypte zal de uitoefening van zijn volledige soevereiniteit over de Sinai hervatten.

3. Bij de voltooiing van de tussentijdse terugtrekking waarin annex I voorziet, zullen de partijen normale en vriendschappelijke betrekkingen vestigen, in overeenstemming met artikel III (3).

Artikel **II**

De permanente grens tussen Egypte en Israël is de erkende internationale grens tussen Egypte en het vroegere mandaatgebied Palestina (kaart annex II), zonder vooruit te lopen op de kwestie van de status van de strook van Gaza. De partijen erkennen deze grens als onschendbaar. Ieder zal de territoriale onschendbaarheid van de ander eerbiedigen, met inbegrip van hun territoriale wateren en luchtruim.

Artikel **III**

1 De partijen zullen op elkaar de bepalingen toepassen van het handvest van de Verenigde Naties en de beginselen van internationaal recht die de betrekkingen tussen staten in tijden van vrede regelen

In het bijzonder

a Erkennen zij en zullen zij elkaars soevereiniteit, territoriale onschendbaarheid en politieke onafhankelijkheid eerbiedigen

b Erkennen zij en zullen zij elkaars recht erkennen om in vrede binnen hun veilige en erkende grenzen te leven

c Zullen zij afzien van het dreigen met of gebruiken van geweld, rechtstreeks of indirect, jegens elkaar, en zullen zij alle geschillen tussen hen met vreedzame middelen regelen.

2 Elke partij belooft te verzekeren dat daden of dreigementen van oorlogvoering, vijandigheid, of geweld niet afkomstig zijn van en niet bedreven worden vanaf haar grondgebied, of door troepen die onder haar controle staan of door andere op haar grondgebied gestationeerde troepen, jegens de bevolking, burgers of eigendom van de andere partij Elke partij belooft ook zich te onthouden van het organiseren van. aanzetten tot opwekken tot steunen van of deelnemen aan daden of dreigementen van oorlogvoering, vijandigheid, ondermijnende activiteit of geweld jegens de andere partij, waar dan ook, en belooft te verzekeren dat plegers van zulke daden voor de justitie gebracht worden

3 De partijen komen overeen dat de normale verhouding die tussen hen gevestigd wordt, zal inhouden volledige erkenning, diplomatieke, economische en culturele betrekkingen, beeindiging van economische boycots en discriminerende belemmeringen van de vrije beweging van mensen en goederen, en het wederzijds genieten van het geldende recht door de burgers De procedure voor de beloofde toepassing van zulk een verhouding is, evenals de uitvoering van andere bepalingen van dit verdrag beschreven in het aangehechte protocol (annex III).

Artikel IV

1 Teneinde maximale veiligheid voor beide partijen op basis van wederkerigheid te verschaffen, zal een overeengekomen veiligheidsregeling worden vastgesteld, waartoe beperkte militaire zones op Egyptisch en Israëlisch gebied behoren, en VN-militairen en waarnemers, die wat aard en tijdstip betreft tot in bijzonderheden in annex I zijn beschreven, en andere veiligheidsregelingen waarover partijen het eens zouden kunnen worden.

2. De partijen stemmen in met het stationeren van VN-personeel in gebieden die in annex I worden gedefinieerd, de partijen komen overeen niet te verzoeken om terugtrekking van het VN-personeel en dit personeel zal niet verplaatst worden tenzij dit is goedgekeurd door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, met de voorstemmen van de vijf permanente leden, tenzij de partijen anderszins overeenkomen.

3. Een gezamenlijke commissie zal worden ingesteld om de uitvoering van het verdrag te vergemakkelijken, zoals bepaald is in annex I.

4. De veiligheidsregelingen die vervat zijn in de paragrafen 1 en 2 van dit artikel kunnen op verzoek van een partij herzien worden en bij wederzijdse instemming van de partijen geamendeerd worden.

Artikel V

1. Schepen van Israël, en ladingen bestemd voor of komend uit Israël, zullen het recht hebben van vrije doorvaart door het Suezkanaal en zijn toevoerwegen door de Golf van Suez en de Middellandse Zee op basis van de conventie van Constantinopel van 1888, die van toepassing is op alle landen. Israëlische burgers, schepen en ladingen, zowel als personen, schepen en ladingen bestemd voor of komend uit Israël, zullen in alle zaken die verband houden met het gebruik van het kanaal een niet-discriminatoire behandeling krijgen.

2 De partijen beschouwen de Straat van Tiran en de Golf van Akaba als internationale waterwegen die voor alle landen openstaan voor onverlette en onopschortbare vrijheid van zeevaart en overvliegen De partijen zullen elkaars recht op zeevaart en overvliegen voor het verkrijgen van toegang tot elkaars land via de Straat van Tiran en de Golf van Akaba eerbieaigen

Artikel **VI**

1. Dit verdrag tast op geen enkele wijze de rechten en verplichtingen van de partijen ingevolge het Handvest van de Verenigde Naties aan en het zal niet als zodanig geïnterpreteerd mogen worden.

2. De partijen beloven in goede trouw hun verplichtingen ingevolge dit verdrag uit te voeren, ongeacht actie of het uitblijven van actie van een andere partij en onafhankelijk van enig instrument dat buiten dit verdrag valt.

3. Zij beloven verder alle noodzakelijke maatregelen te nemen om in hun betrekkingen de bepalingen toe te passen van de multilaterale conventies waarbij zij partij zijn. Daartoe behoort het verstrekken van de vereiste mededeling aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties cn aan andere plaatsen waar zulke conventies berusten.

4. De partijen beloven geen enkele verplichting aan te gaan die in strijd is met dit verdrag.

5. Ingevolge artikel 103 van het Handvest der Verenigde Naties zullen de verplichtingen volgens dit verdrag, ingeval van een conflict tussen de verplichtingen van de partijen aan het huidige verdrag en enige van hun andere verplichtingen, bindend zijn en uitgevoerd worden.

Artikel **VII**

1. Geschillen die voortvloeien uit de toepassing of interpretatie van dit verdrag zullen door onderhandelingen worden opgelost.

2. Dergelijke geschillen die niet door onderhandelingen kunnen worden geregeld, zullen worden opgelost door verzoening of zullen worden onderworpen aan arbitrage.

Artikel **VIII**

De partijen komen overeen een speciale commissie te vornien voor de wederzijdse regeling van alle financiële aanspraken.

Artikel IX

1. Dit verdrag zal van kracht worden bij de uitwisseling van de ratificatie-instrumenten.

2. Dit verdrag vervangt het akkoord tussen Egypte en Israël van september 1975.

3. Alle protocollen, annexen en kaarten die aan dit verdrag gehecht zijn, zullen worden beschouwd als een integraal deel hiervan.

4. Het verdrag zal aan de secretarisgeneraal van de Verenigde Naties worden verstrekt voor registratie in overeenstemming met de voorzieningen van artikel **102** van het Handvest van de Verenigde Naties.

Gedaan te ... in duplicaat in de Arabische, Engelse en Hebreeuwse talen, elke tekst is gelijkelijk authentiek, ingeval van verschil van interpretatie zal de Engelse tekst de doorslag geven.

BELGIË

BERAAD OVER ZESPARTIJENKABINET MISLUKT

Na de informatieronde van minister Willy Claes en de formatiepoging van CVP-voorzitter Martens, die beide op een mislukking waren uitgelopen, gingen dezelfde Claes en PSC-voo zitter Nothomb op 14 febr. in op het verzoek van het staatshoofd een „bemiddelaarsopdracht" te willen aanvaarden (zie pag. 120/1). In hun eerste verklaring tot de pers onderstreepten zij bij voorrang een ontspanning van het politieke klimaat te willen nastreven; zij zeiden dat de koning suggesties verwachtte betreffende de aan te duiden formateur en de regeringsformule, en dat volgens hen de christen-democraten en de socialisten de ruggegraat dienden te vormen van de nieuwe regering.
Claes voegde eraan toe dat de kabinetscrisis afweek van het traditionele patroon, omdat voor het eerst, op het vlak van de gemeenschapsproblematiek, Vlamingen en Franstaligen groepsgewijs en lijnrecht tegenover elkaar stonden. Ook stelde hij vast dat de toestand niet verbeterd was, sedert hij zijn informatieronde had afgesloten.

Optreden bemiddelaars

Op 15 febr. begonnen de bemiddelaars hun raadplegingen. Op 21 febr. lieten zij weten dat de situatie „klemvast" bleef en dat zij op hun beurt concrete voorstellen gingen uitwerken met het oog op de structuur van de coalitie en van het regeringsprogramma.

Op 24 febr, kwamen zij gereed met een „Voo?-stel *voor een onmiddellijk transactioneel akkoord*" dat zij opstuurden naar de zes partijen (CVP, PSC, PS, ESP, VU, FDF) die het demissionaire kabinet-Vanden Boeynants steunden. Zij vroegen die partijen binnen de 24 uur met een duidelijk ja of neen op het voorstel te reageren.

De nota, door de bemiddelaars zelf „de minst slechte oplossing" genoemd, voorzag o.m. in de onmiddellijke oprichting in de schoot van de nationale regering van drie regionale executieven, die elk over een regionale administratie zouden beschikken. De 19 gemeenten van de Brusselse agglomeratie en de 6 Brusselse randgemeenten met faciliteiten werden tijdelijk onder de voogdij van twee nationale ministers geplaatst. Binnen de kortst mogelijke tijd zou de nieuwe regering aan het parlement wetsontwerpen voorleggen m.b.t. de doorvoering van de gewestelijke autonomie (krachtens art. 107quater van de grondwet) en de uitbreiding van de culturele autonomie. Die hervormingen zouden binnen de zes tot acht weken moeten worden goedgekeurd. Na die overgangsfase zou het parlement zich bezighouden met de definitieve staatshervorming.

Op 25 febr. waren alle antwoorden op de nota bij de bemiddelaars. Alleen de Volksunie was duidelijk afwijzend. Het FDF zei niet neen, maar reageerde toch zeer kritisch.

PSC-voorzitter Nothomb (l.) en minister Claes als bemiddelaars.

De Franstalige socialisten en de CVP omringden hun ja niet sterk voorbehoud. Alleen de Vlaamse socialisten en de PSC toonden zich vrij tevreden. De bemiddelaars verborgen hun teleurstelling niet, maar kondigden aan dat zij een laatste poging zouden wagen om een algemeen akkoord te bereiken.

Op 26 febr. zaten zij andermaal een vergadering voor, waaraan de onderhandelaars van de zes partijen deelnamen. Het gesprek bleek opnieuw zeer moeilijk. Om uit het slop te geraken deden de Vlaamse partijvoorzitters (Martenc. Van Miert en Schiltz) een voorstel: de zes partijen zouden een regering vormen, die vier jaar zou aanblijven, op basis van een uitgewerkt sociaal-economisch programma. Wat de staatshervorming betreft, zou het nieuwe kabinet drie regionale executieven omvatten, met elk een administratie, en de algemene beginselen van de hervorming zouden in het regeerakkoord worden vermeld. Bij de uitwerking van de beginselen zou het parlement ruime inspraak krijgen, en tot de datum van de verkiezingen voor het Europese parlement (10 juni 1979) zou er niets definitiefs worden beslist of uitgevoerd.
Na een schorsing van de vergadering deelde M. Hansenne (PSC), svoordvoerder van de Franstalige partijen, mede dat het voorstel bespreekbaar was, maar dat men van Franstalige zijde, met het oog op het herstel van het geschokte vertrouwen. waarborgen vanwege de Vlamingen verlangde: van Vlaamse zijde zou men moeten instemmen met een Franstalige premier of met andere voorwaarden zoals de pariteit in regering en begroting, de opschorting van de waterverdragen met Nederland, de stopzetting van de uitbreidingswerken aan de haven van Zeebrugge. Niet al die voorwaarden moesten worden aanvaard, een keuze volstond, maar toch reageerden de Vlaamse delegaties zeer ontstemd. Zij noemden het optreden van de Franstaligen onheus en provocerend en verlieten de vergadering.
De bemiddelaars besloten daaruit dat de onderhandeling mislukt was en zij gingen nog dezelfde dag hun opdracht teruggeven aan de koning. Van Franstalige zijde werd korzelig op het falen van de bemiddelaarszending gereageerd. PS-voorzitter Cools gaf de Vlaamse partijen en vooral de CVP de schuld voor de mislukking. FDF-voorzitster Spaak zei dat ze met de andere Franstalige

partijen ging overleggen, om te zien of de Conseil Culturel, ,,het parlement van de Franstaligen", niets aan de crisis zou kunnen doen. Van PSC- en PS-zijde toonde men in die richting echter weinig belangstelling.

Op 27 februari vatte de koning andermaal een reeks raadplegingen aan. Van zijn kant ontmoette EG-commissaris Davignon, lid van het partijbestuur van de PSC, diverse politieke figuren, blijkbaar in een poging om de kortsluiting te verhelpen. Darignon liet weten dat hij geen persoonlijke ambities nastreefde en slechts als ,.go-between" optrad. Zo had hij op 28 februari in het christen-democratische partijgebouw een gesprek met PS-voorzitter Cools.

Vanden Boeynants formateur

Op 5 maart droeg de koning premier Vanden Boeynants op een regering te vormen. VDB aanvaardde de opdracht onmiddellijk en kondigde aan dat hij binnrn drie dagen klaarheid wenste in zijn kansen op een duurzaam akkoord over vier belangrijke knelpuntrn: de gewestvorming, de culturele autonomie, Brussel en het hoofdstedelijke randgebied. De formateur begon direct besprekingen met delegaties van de zes partijen die de kabinetscoalitie vormden.

Op 6 maart overhandigde hij hun een nota van 20 blz. (,,Beleidslijnen voor de definitieve staatshervorming") die op talrijke punten overeenstemming vertoonde met wat eerder door Martens en Claes-Nothomb was voorgesteld. Nieuw was het voorstel om de provincies (maar niet de provincieraden) te behouden en dus geen subgewesten op te richten; nieuw was ook de invoering van een z.g. onthaalregeling voor anderstalige (ook buitenlandse) minderheden, op basis van een akkoord tussen de gemeenschapsraden en in een geest van wederkerigheid (d.w.z. geen onthaalregeling alleen in Vlaanderen.)

Het gewest Brussel bleef in de nota van de formateur beperkt tot de 19 gemeenten; het taalstatuut van de zes faciliteitengemeenten bleef ongewijzigd, maar werd ingeschreven in de grondwet. Voorzien werd in de mogelijkheid om de 19 gemeenten van de Brusselse agglomeratie te fuseren ,,tot een aantal van 6 tot 10". De schuldenlasten van de Brusselse gemeenten en van de Brusselse agglomeratieraad zouden gedeeltelijk door het Rijk worden overgenomen.

Voor het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, dat gesplitst zou worden, werd een speciale regeling uitgedacht: de twee nieuwe arrondissementen én het Waalse kiesarrondissement Nijvel zouden worden opgevat als een zone, waarin alle kiezers zouden kunnen stemmen voor elke lijst die in een van de arrondissementen werd ingediend.

Terwijl de zes partijbesturen de nota van de formateur onderzochten, deelden de drie Vlaamse partijen (CVP, BSP, VU) op 7 maart mede dat zij ,.in de huidige politieke fase een gezamenlijke poging wilden wagen" om de staatshervorming door te voeren op basis van vier punten:

1) het recht van de Vlaamse gemeenschap haar autonomie gestalte te geven in eenvoudige politieke structuren en meer bepaald in één parlementaire vergadering en één regerend bestuur, bekleed met werkelijk ruime bevoegdheid en beschikkend over eigrn financiële middelen, waaraan een eigen financiële verantwoordelijkheid verbonden is;

2) het autonoom beheer van de culturele en persoonsgebonden materies in brede zin door Vlamingen voor Vlamingen, ook in het Brusselse gewest, het gemeenschappelijke niveau inbegrepen;

3) een gelijkwaardige deelneming van de Brusselse Vlamingen aan het bestuur van het gewest Brussel;

4) de eerbiediging van de Vlaamse bestuursbevoegdheid over het hele Vlaamse randgebied, de randgemeenten inbegrepen.

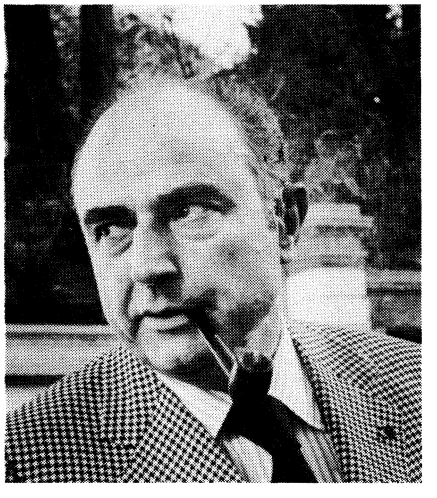
De Vlaamse partijen voegden eraan toe, dat zij over die punten wensten te onderhandelen met de Franstaligen en dat zij, in geval van een akkoord, samen in een legislatuurregering zouden treden en gezamenlijk zouden blijven optreden i.z. de staatshervorming.

Intussen bleken de eerste reacties op de nota van de formateur niet erg gunstig. Het anti-Egmont-comité noemde de voorstellen ,,een slechte herdruk van het Egmont-akkoord". De partijraad van de VU oordeelde dat de nadelen zwaarder wogen dan de voordelen. De FDF-afdelingen van diverse hoofdstedelijke en perifere gemeenten noemden de voorstellen onaanvaardbaar.

Op 8 maart haakte het formatieberaad vast aan de kwestie van de financiering der gewesten. Van Franstalige zijde werd gesteld dat het groeiritme van de dotaties der gewesten ten minste hetzelfde moest zijn *ais* dat van *de* rijksbegroting. Van Vlaamse zijde werd daarop aangevoerd, dat de gewesten niet in de verleiding mochten worden gebracht om. op kosten van de nationale begroting, een onverantwoord en duur uitgavenbeleid te voeren. Een nota van minister J. M. Dehousse (PS) waarin de splitsing van de belangrijkste financiële overheidsinstellingen over de drie gewesten werd verdedigd, zorgde voor bijkomende wrevel bij de Vlaamse onderhandelaars.

Tenslotte besloot Vanden Boeynants dat verder praten nutteloos was. Hij ging de-koning zijn opdracht teruggeven, maar het staatshoofd hield zijn antwoord in beraad en riep op 9 maart de zes partijvoorzitters van de aftredende coalitie bijeen voor een gemeenschappelijke vergadering op het paleis, die hij zelf voorzat. Na afloop verzocht hij Vanden Boeynants de formatie-opdracht met dezelfde partijen voort te zetten.

Op 11 maart ging heel wat aandacht naar een betoging die de Franstalige voorstanders van de terugkeer der Limburgse Voerstreek naar Luik, in die streek hielden. Ongeveer drieduizend betogers, onder wie parlementsleden van FDF, RW en PRLW, hoorden er toespraken van mevr. Spaak, RW-voorzitter Mordant, vakbondsleider J. Yerna, en van José Happart, een plaatselijke fruitkweker en leider van de organiserende Action Fouronnaise. Een duizendtal Vlaamse

Premier Paul Vanden Boeynants als formateur.

tegenbetogers, eveneens aangevoerd met autobussen en personenwagens, wezen op het Vlaamse karakter van de Voerstreek. De rijkswacht slaagde erin een ontmoeting tussen de twee groepen te vermijden. Op verzoek van premier Vanden Boeynants bleven de ministers, die aanvankelijk van zins waren aan de betogingen deel te nemen, uit de Voerstreek weg, maar van FDF-zijde werd medegedeeld dat een wijziging van het taalstatuut van de gemeente Voeren tot het eisenpakket bleef behoren.
Gelijktijdig met de Voerbetoging demonstreerde aan het andere einde van de taalgrens een groepje Vlamingen, onder wie VU-parlementsieden, in de Waalse gemeente Komen, waar zij heel even het gemeentehuis bezetten. Een spandoek resumeerde hun mening: ,,Voer blijft Vlaams, Komen terug Vlaams". Toen de rijkswacht ingreep, verlieten de betogers zonder protest het gemeentehuis.

Synthese-nota

Intussen onderhandelde de formateur verder met de zes partijdelegaties, die op **13** maart een nieuwe nota kregen voorgelegd, waarin een *synthese* was gemaakt uit diverse, eerder gedane voorstellen van Martens, Claes-Nothomb, Cools en Vanden Boeynants zelf. De belangrijkste punten van die nota waren:

1) De gemeenschaps- en de gewestraad van de Vlamingen versmelten; voor de Franstaligen blijven het aparte instellingen.

2) De stad Brussel (niet de overige 18 gemeenten van de agglomeratie), de provinciale instelling Brabant en de gemeenten met bijzonder taalstatuut (zoals Voeren en de gemeenten met faciliteiten) komen onder de nationale voogdij.

3) De ge esten worden nauw betrokken bij het energiebeleid en de kredietpolitiek.

4) De fusie van de Brusselse gemeenten kan slechts gebeuren na eensluidend advies van de Brusselse gewestregering.

5) Voor de financiering van de gewesten blijven de bestaande verdeelsleutels gehandhaafd en inspireert men zich ook op het Egmont-akkoord.

6) In de overgangsfase blijft Brussel beperkt tot de 19 gemeenten.

7) Een paritair comité zal de specifieke problemen van gemeenten met taalproblemen onderzoeken.

8) De gemeenschapsraden zullen een onthaalstelsel uitwerken voor de Belgische en buitenlandse taalminderheden.

9) Een paritaire commissie zal de aanvragen om steun voor culturele activiteiten in gemeenten met een bijzonder taalstatuut onderzoeken.

10) In de nationale regering wordt de pariteit uitgebreid tot de staatssecretarissen.

Donderdag 15 maart was een vrij beslissende dag. 's Ochtends verscheen in La Libre Belgique een vraaggesprek met PSC-voorzitter Nothomb, waarin die o.m. verklaarde ,,dat de dialoog van gemeenschap tot gemeenschap zijn laatste dagen beleeft" en aankondigde dat zijn partij — mocht de formateur mislukken — initiatieven zou nemen of steunen om ondanks alles toch een regering te vormen. Zowel van FDF- als van PS-zijde werd die verklaring betreurd en uitgelegd als een aanslag op de solidariteit van het Franstalige ,,front".

In de loop van de dag stremde het formatieberaad op verscheidene belangrijke knelpunten, zoals de financiering van de gewesten en de kwestie-Brussel.

Vanden Boeynants paste de synthese-nota op enkele plaatsen aan en eiste tegen middernacht een ondubbelzinnig ja of neen op de nieuwe versie. De partijbesturen pleegden daarop afzonderlijk overleg. Tegen 24 uur waren de delegaties opnieuw bijeen in de ambtswoning van de premier. FDF en VU deelden mede dat de nota voor hen geen basis voor verdere onderhandeling kon zijn. De christen-democraten en de Vlaamse socialisten zeiden dat zij wel met de nota instemden. De Franstalige socialisten reageerden eveneens positief, maar voegden eraan toe dat de formateur nog diende te waarborgen, dat hij in het pa lement over een twee derde meerderheid zou beschikken voor de uitvoering van zijn programma.

FDF *en* VU buiten formatie

Vanden Boeynants ging kort na middernacht naar de koning. Bij zijn terugkeer zei hij dat de onderhandelingen met de zes partijen mislukt waren en dat hij na het weekeinde met socialisten en christen-democraten de vorming van een vier-partijenkabinet ging voorbereiden.

Op 16 maart gaven FDF en VU uiting aan hun ontgoocheling over het afspringen van het beraad. Spaak (FDF) zei dat de FDF bleef hopen op indirecte samenwerking met de andere Franstalige partijen. Schiltz (VU) verweet de CVP te hebben ja gezegd, zonder vooraf nog BSP en VU te hebben geraadpleegd.
Martens (CVP) sprak dat verwijt tegen. Hij zei dat de Vlaamse partijvoorzitters op 14 maart drie geldige alternatieven i.z. de financiering van de gewesten en gemeenschappen hadden besproken en dat de formateur daaruit had gekozen. Martens zei niet te begrijpen, waarom de VU toch had afge aakt.

Op 17 maart keurden resp. de partijraad van de CVP en die van de PS het standpunt van hun voorzitters goed.

NEDERLAND

ARREIDSVOORWAARDEN h AMBTENAREN DOOR MINISTER VASTGESTELD

Per 1 jan. 1979 is op de ambtenarensalarissen een aftopping van de prijscompensatie van toepassing vanaf f 45.000. Bovendien wordt de korting volgens Bestek '81 gedifferentieerd van 0,3% tot 0,7%. Dit schrijft minister Wiegel (Binnenlandse Zaken) als verantwoordelijk bewindsman voor ambtenarenzaken op **6** maart in een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer.

Nadat op 1 maart het centraal georganiseerd overleg over de ambtenarensalarissen definitief mislukte, moest minister Wiegel eenzijdig een besluit nemen over de wijze waarop volgens de bezuinigingsnota Bestek '81, op de salarissen van ambtenaren en andere ,,trendvolgers" bezuinigd zou worden. Hij heeft nu zijn standpunt bepaald op zijn laatste bod, waar de vijf centrales van overheidspersoneel niet akkoord mee konden gaan. In de brief noemt minister Wiegel twee andere maatregelen die hij zal nemen om de bezuinigingen op de ambtenarensalarissen te bereiken. Dat is een andere berekening zowel van de mutatie in het werknemersdeel van de premie ingevolge Ziekenfonds- als ingevolge Werkloosheidswet. Die worden voortaan verrekend met de trend.

Het aantal CAO's waarop de berekening van de trend is gebaseerd, wordt uitgebreid. Straks zullen ook die CAO's worden betrokken, die bijzonder belangrijk zijn voor de bepaling van het minimumloon en de sociale uitkeringen.
Het ambtenarenoverleg sprong uiteindelijk af op verschil van mening tussen de centrales onderling en tussen de centrales en de minister over de twee belangrijkste punten: de aftopping en de korting op de trend.
De twee centrales, waarin overwegend de middelbare en hogere ambtenaren zijn georganiseerd, wezen aftopping af omdat zij het draagkrachtbeginsel afwijzen. Ook minister Wiegel heeft-bezwaren tegen het feit dat slechts een kleine groep ambtenaren een solidariteitsbijdrage levert, maar hij is tenslotte toch tegemoet gekomen aan de wens van de drie grote centrales. Het trendvoorschot van 1 jan. van dit jaar zal dus afgetopt worden bij een salaris van 45 mille. Ook de korting van de trend op de nu vastgestelde wijze ontmoette bij de twee eerder genoemde centrales bezwaren. Zij vreesden een te groot effect bij de hogere salarisgroepen. Minister Wiegel had ook liever een korting gezien van zes maal een half procent. Hij is nu echter bereid te korten volgens een stijgende schaal: 0,3% bij een inkomen van dertig mille tot 0,7% voor inkomens vanaf ongeveer zestig mille.
(Ministerie van binnenlandse zaken, SER-Bulletin)

(Vor. ber. pag. 85/1 e.v.)

FINLAND

ALGEMENE VERKIEZINGEN, WINST VOOR CONSERVATIEVEN

Op 18 en 19 maart zijn in Finland parlementsverkiezingen gehouden, waarbij de rechtse partijen aanzienlijke winst hebben geboekt.
De sociaal-democraten blijven met 24% van de stemmen en 52 zetels in het parlement de grootste partij. De conservatieve partij is de tweede partij geworden met 21,7% van de stemmen en 45 afgevaardigden in het parlement, een winst van 10 zetels. Het grootste verlies leden de communisten, die 5 zetels moesten afstaan en nu nog 35 zetels hebben. Verder hebben de centrumpartijen verlies geleden, de centrumpartij verloor 4 zetels.
Grote winst werd ook gemaakt door de boerenpartij die van 2 naar acht zetels ging. Deze winst kwam volledig onverwachts.
De stemmenpercentages en de zetelve deling in het nieuwe parlement luiden:

	%	zetels
Sociaal-democraten	24 (—0,9)	52 (— 2)
Conservatieven	21,7 (+3,3)	45 (+10)
Centrum	17,4 (—0,2)	36 (— 4)
Volksdemocraten	17,9 (—1)	35 (— 5)
Zweedse partij	4,3 (—0,7)	10
Christelijke Unie	4,8 (+1,5)	9
Boerenpartij	4,6 (+1)	8 (+ 6)
Liberalen	3,7 (—0,6)	5 (— 4)
Constitutionelen	1,2 (—0,4)	0 (— 1)

De uitslag zal de vorming van een nieuwe regering zeer bemoeilijken en politieke waarnemers verwachten een langdurige formatietijd.
De tegenwoordige premier van de coalitieregering, de sociaal-democraat Sorsa, verklaarde in de verkiezingsnacht dat hij niet met een rechtse partij zou gaan regeren.
De leider van de conservatieve Nationale partij, Harri Holkeri, daarentegen verklaarde dat de uitslag bewees dat de kiezers een verandering in de binnenlandse politiek wens-n omdat de stemmenwinst van de conservatieven grotendeels afkomstig is van de partijen die nu in de regering zitten.
Deze interpretatie komt overeen met die van de sociaal-democraten die hun verlies daaraan toeschrijven dat zij in de verkiezingscampagne het regeringsbeleid hebben verdedigd, terwijl de niet-socialistische coalitiepartners zich min of meer van dit beleid hebben gedistantieerd.
De plaatsvervangende premier Virolainen meende als voorzitter van de centrumpartij dat zijn partij bereid is rekening te houden met het protest tegen de regering door eventueel in de oppositie te gaan.
Ook liet hij doorschemeren dat zijn partij zich onder omstandigheden ook een coalitie met de conservatieven kon voorstellen.
De communistische partijleider Saarinen verklaarde in een eerste reactie dat de uitslag geen aanleiding was om de huidige coalitie te verbreken omdat ,,alleen zij de belangen van de arbeiders en de kleine boeren verdedigde".
Een zekere protesthouding van de kiezers tegenover de regeringspolitiek zou ook af te lezen zijn uit de uitslag voor de communisten. De communistische partij is verdeeld in een orthodoxe op Moskou gerichte vleugel en een meer liberalere richting. De aanvoerder van de orthodoxe stroming Taisto Sinisalo verloor in het Zuidfinse Kiesdistrict Kymi van de linkssocialistische dominee Pursiainen, die al eerder in 1970 de communistische partijleider Saarinen versloeg. Zowel de linkssocialisten als de zgn. meerderheidscommunisten van Saarinen als de Moskougetrouwe communisten onder Sinisalo werken samen in het verband van de volksdemocraten.

Politici in een T.V.-forum: v.l.n.r. Johannes Virolainen (centrum), Harri Holkeri (conserv.), Aarne Saarinen (comm.) en Ulf Sundqvist (soc.-dem.).

De persoorilijke nederlaag van Sinisalo richt de blik op de Sowjet-Unie, aldus de FAZ (21-3). Kort geleden was Sinisalo samen met premier Sorsa in de Sowjet-Unie waar hij door de socialistische gastheren protocollair als nummer 2 was behandeld. Volgens de mening van politieke waarnemers scheen Moskou daarmee enige weken voor de Finse verkiezingen te willen onderstrepen dat bij de verdeelde communisten in Finland, Sinisalo ,,hun eigzrilijke man" is. Dat hij nu zelfs niet meer in het parlement komt, kan alleen al als een bewijs van een verkeerde beoo deling van de Finse situatie door de Sowjet-Unie gelden, aldus het blad.
De zittende regering zal op 4 april, als het nieuwe parlement voor het eerst bijeenkomt, haar ontslag aanbieden. Daarna zullen de officiële regeringsonderhandelingen beginnen.
Enkele dagen voor de verkiezingen liet het Sowjetrussische communistische partijblad *Prawda* nog waarschuwende geluiden horen. Het blad schreef dat een grotere rol voor de conservatieven in de Finse politiek de tere Fins-Russische vriendschap zou kunnen schaden. *(NZZ, NRC/H'blad, FAZ, Le Monde)*

KEKKONEN IN DE SOWJET-UNIE

Half sept. 1978 heeft president Kekkonen op uitnodiging van het presidium van de Opperste Sowjet en de regering in Moskou een bezoek aan de Sowjet-Unie gebracht. Het was de 33ste maal dat Kekkonen naar de Sowjet-Unie reisde.
Hij voerde o.a. gesprekken met premier Kosygin. Na afloop van het bezoek verklaarde de Finse president tegenover journalisten dat er gesproken was over de Fins-Sowjet-russische samenwerking. Kosygin zei dat de reis van Kekkonen dit-

maal veel meer resultaten had opgebracht dan de vorige.
In een redevoering, die de Sowjetrussische premier in Kostamus hield t.g.v. het bezoek van Kekkonen, zei hij dat de Sowjet-Unie wel wat voelt voo het plan van de Finse president voor een atoomwapenvrije zone in Noo d-Europa. Hij zei dat de Sowjet-Unie bereid is met andere kernmogendheden eer. dergelijke zone te garanderen. De realisering van dit voorstel kon volgens Kosygin ook betekenis hebben voor de oplossing van het actuele probleem van de bewerking van kernwapens in Europa.

Geruchten over gemeenschappelijke *manoeuvres. Militaire samen*werking *Finland–Sowjet-Unie*

Half okt. 1978 heeft minister van defensie Tahkamaa voor het parlement verklaard dat Finland gemeenschappelijke manoeuvres of andere vormen van militaire samenwerking onverenigbaar acht met zijn ,.internationale positie".
Al enige tijd gingen in Helsinki geruchten dat de Sowjet-Unie op gemeenschappelijke manoeuvres zou hebben aangedrongen en wel tijdens een bezoek dat de Sowjetrussische minister van defensie Ustinow in de zomer aan Finland heeft gebracht.
Tahkamaa zei in het parlement dat in tegenstelling tot wat enkele kranten hadden geschreven dit thema helemaal niet aangeroerd was en dat het bij het bezoek om ,,no - male contacten tussen twee op voet van vriendschap met elkaar verkerende landen" ging. De speculaties werden het eerste gedaan in het blad Tiedonantaja, dat als spreekbuis van de Moskou-getrouwe communisten fungeert. Het blad had geschreven dat dergelijke gemeenschappelijke militaire manoeuvres het logische uitvloeisel van de nauwe samenwerking tussen beide landen zouden zijn, zeker nu de NAVO een verhoogde activiteit in Noorwegen ten toon spreidt.
De geruchten vonden nieuw voedsel in het bezoek dat de opperbevelhebber van het Finse leger, generaal Lauri Sutela, in september aan de Sowjet-Unie bracht, bij welke gelegenheid een samenwerkingsprogramnia werd ondertekend, dat naar later bleek een regeling bevat voor de opleiding en de uitwisseling van officieren over een periode van 2 jaar. Dergelijke akkoorden, aldus de regering, zijn niet nieuw en ze zijn in het verleden ook met andere landen gesloten.
Dat deze gebeurtenissen opnieuw aanleiding zouden geven tot speculaties over Finlands netelige betrekkingen met de Sowjet-Unie, was te voorzien, aldus het *NRC/H'blad* (13-10-1978), dat verder opmerkte: In het Westen, waar de bijzondere aard van deze verhouding niet altijd het nodige begrip ontmoet, is men nog altijd bang dat Finland langzaam maar zeker een satelliet van de Sowjet-Unie zal worden. De ,,Finlandisering" waart allang als een spookbeeld rond in die Westerse kringen die, gezien het Russische militaire potentieel, een soortgelijk lot voor de rest van Europa in het vooruitzicht stellen.
Niet dat de Sowjet-Unie zelf geen schuld aan deze ontwikkeling heelt. Sedert een paar jaar breidt ze haar militaire macht in Noord-Europa gestadig uit. Op het schiereiland Kolo, niet ver van de noo - delijke grens met Noorwegen, bevindt zich op het ogenblik het grootste militaire complex ter wereld met minstens acht vlootinstallaties. Driekwart van de strategische onderzeeboten (80 in totaal) is daar gestationeerd, plus nog een groot aantal andere onderzeeërs, oorlogsschepen en vliegtuigen. Verder zijn er nog twee divisies van de landmacht, bij elkaar 27.000 man, gelegerd.
Ook op de Oostzee hebben de Sowjet-Unie en haar bondgenoten een omvangrijk militair potentieel geconcentreerd. De Russische marine alleen al is daar vijf keer zo sterk als die van de NAVO. Bovendien zijn de meeste schepen bestemd voor gebruik buiten de Oostzee. In 1976 stationeerde de Sowjet-Unie voor het eerst zes met kernwapens uitgeruste onderzeeërs in de Oostzee. Deze en andere maatregelen maken zonder enige twijfel deel uit van de toenemende uitbreiding van de Russische strijdkrachten te land en ter zee. Onvermijdelijk wierp deze uitbreiding ook haar schaduw op Finland. Met zijn meer dan 1000 km lange grens met de Sowjet-Unie ontkomt dit land er niet aan zoveel rekening met de Russische militaire macht en behoeften te houden als te rijmen valt met zijn onvoorwaardelijke onafhankelijkheidsstreven.
De Sowjet-Unie kan zich daarbij beroepen op het in 1948 gesloten en sindsdien vernieuwde vriendschapsverdrag. Dit waarborgt weliswaar Finlands territoriale integriteit, maar geeft de Sowjet-Unie wel het recht op overleg als zij zich vanuit Finland in haar veiligheid bedreigd voelt. Vandaar dat Helsinki steeds een beleid heeft gevoerd, dat Moskou geen kans bood om wegens het in gevaar komen van de veiligheid Finland nog meer aan zich te binden.

De ideeën over hoe mei: de overdreven Russische behoefte aan veiligheid kan bevredigen lopen echter nogal uiteen De Finnen zien al geruime tijd in dat ze niet om een zekere samenwerking op militair gebied heen kunnen Zo betrekken ze een aanzienlijke hoeveelheid wapens (vooral luchtwapens) uit de Sowjet-Unie Onlangs ontving men de eerste levering Russische luchtafweerraketten Over verdere leveranties wordt nog onderhandeld
Onder deze omstandigheden is het begrijpelijk dat de Russische militairen met minister van defensie Ustinov voorop, deze samenwerlring graag willen uitbreiden In dit verband is het opvallend dat de Finse communisten herhaaldelijk het plan geopperd hebben gemeenschappelijke activiteiten te ondernemen. waarbij niet duidelijk is of ze dit op eigen initiatief dan wel op aanwijzing van Moskou hebben gedaan De Finse regering eou dergelijke verregaande plannen wel eens kunnen afwijzen Daarentegen kan ze moeilijk bezwaar maken tegen uitbreiding van de bestaande samenwerking. Hoe lang ze de tot nu toe gevolgde voorzichtige koers op dit politiek zeer netelige terrein met succes kan blijven voeren, hangt niet alleen van haarzelf af, maar ook van het voortbestaan van een militair evenwicht in Noord-Europa en van het begrip dat het Westen kan opbrengen voor de bijzondere positie van Finland.

Aankoop Russische raketten

Op 14 nov. 1978 is het parlement akkoord gegaan met een voorstel om van de Sowjet-Unie voor S 150 mln ,,speciale installaties" te kopen zonder dat de parlementariërs wisten om wat voor installaties het precies ging. Finse kranten wisten echter te melden dat het luchtdoelraketten van het type SA-3 betrof, die om de hoofdstad Helsinki zullen worden opgesteld.

De voorzitter van de commissie voor buitenlandse zaken van het parlement, Ulf Sundqvist, weigerde ook na de persberichten te zeggen waar het om gaat, omdat het hier een ,,geheime zaak" betreft. Vooral de rechterzijde in het parlement heeft op deze gang van zaken scherpe kritiek uitgeoefend.

De SA-3-raket is al een vrij oud wapen, dat in de jaren zestig voor het eerst werd aangemaakt. Het werd door Egypte met succes toegepast in de Israëlisch-Egyptische oorlog van 1973. Het wapen staat ook bekend onder de NAVO-codenaam Goa.

De Russen staan niet toe dat Finland de meest moderne wapens koopt en ook dringen ze er sterk op aan dat de aankopen steeds in de Sowjet-Unie plaatsvinden. De enige Westerse wapens waarover de Finnen thans beschikken zijn een

squadron Zweedse jagers (Draken) en een aantal Engelse Hawk-vliegtuigen. Onlangs kocht Finland in de Sowjet-Unie een aantal Mig-21-vliegtuigen, ook al van een wat ouder type. *(NRC/H'blad, NZZ, FAZ)*

SORSA HERKOZEN ALS LEIDER VAN DE SOCIAAL-DEMOCRATEN

Het 31ste partijcongres van de Finse sociaal-democratische partij, dat van 8 tot 11 juni '78 is gehouden, werd gedomineerd door de economische crisis en de werkloosheid.

De partijeenheid werd nog eens benadrukt door de unanieme herverkiezing van Kalevi Sorsa als voorzitter van de partij. De eerste en tweede vice-voorzitters, Veikko Helle en mevrouw Pirkko Tyotäjarvi, werden eveneens herkozen.

Op het congres werd een document aangenomen waarin de grote lijnen van het partijbeleid voor de jaren tachtig zijn vastgelegd. Daarin wordt de belangrijke rol van de staat bij de planning van de economie en de investeringen van de bedrijven nog eens benadrukt. De macht van de banken moet teruggedrongen worden. Er werd voorgesteld regeringsvertegenwoordigers te benoemen in de directies van de banken en de verzekeringsmaatschappijen. Daarnaast is voorgesteld de bevoegdheden van het parlement uit te breiden en die van de regering door een aantal prerogatieven aan de president te ontnemen, met name op het terrein van de binnenlandse politiek.

In zijn openingsrede zei Sorsa dat hij voorstander was van een voortzetting van de samenwerking op regeringsniveau met de centrumpartij en de communisten, omdat dat de enige manier is om een front te maken tegen rechts, zelfs al was het niet gemakkelijk om ,,met het centrum te leven''. Hij verweet deze partij vooral geen ideologie te hebben.

Op het congres hield men zich ook bezig met de positie van de partij. De sociaal-democratische partij kent meer dan 100.000 leden. Van 1970 tot 1977 heeft de partij 40.000 nieuwe leden gekregen, maar voor het eerst sedert 1964 is in 1977 het ledenaantal teruggelopen. Ook de sociale structuur van de partij wijzigt. De handarbeiders, die vroeger de helft van het ledenaantal vormden, maken daarvan nu nog geen derde uit. Het aandeel van de witte boorden stijgt voortdurend. De gemiddelde leeftijd van de leden is 44 jaar en de belangrijkste leeftijdsgroep is die van tussen de 30 en 39 jaar. De sociaal-democraten controleren de belangrijkste vakbonden. *(Le Monde)*

COMMUNISTISCH PARTIJCONGRES

Eind juni 1978 heeft de communistische partij haar partijcongres gehouden dat vnl. in het teken stond van het komende 60-jarige jubileum.
Ondanks de verdeeldheid van de communisten werden uitsluitend eenstemmige besluiten genomen. Partijleider Saarinen zei in een rede dat de tweedeling van de partij, die in de jaren zeventig geïnstitutionaliseerd is, een uniek fenomeen in de communistische beweging is.
De partij is, volgens Saarinen, alleen nog maar een samenwerkingsverband voor twee relatief zelfstandige groeperingen.
In het nieuw gekozen centrale comité, waarvan het ledental van 35 op 50 werd gebracht, is de krachtenverhouding tussen Saarinens nationale communisten en Sinisalo's Moskou-getrouwe orthodoxen 29 op 21 en in het politbureau 9 op 6. *(NZZ)*

SORSA NIET VOOR GERECHT WEGENS CORRUPTIE

De grondwetscommissie van de Finse Rijksdag heeft half januari beslist dat premier Sorsa niet vervolgd zal worden om zich in verband met de zgn. Salora-affaire wegens corruptie voor de rechter te verantwoorden.
Verschillende afgevaardigden van de conservatieve en de boerenpartij hadden aan de commissie gevraagd uit te spreken of Sorsa zich wel of niet aan corruptie heeft schuldig gemaakt. De commissie stelde vast dat Sorsa van de elektrotechnische onderneming Salora een kleurentelevisie bij de opening van een nieuwe fabriek en een stereo-installatie t.g.v. Kerstmis had gekregen. Daarmee heeft Sorsa echter niet in strijd met de wet gehandeld omdat hij niet in zijn functie van minister-president was opgetreden.
De voor ambtenaren geldende strenge bepalingen t.a.v. het aannemen van geschenken, gelden, aldus de commissie, niet voor politici.
Bij de Salora-affaire gaat het erom dat de onderneming talrijke politici en ambtenaren kleurentelevisies en stereo-installaties heeft geschonken. Tegen verschillende belastingambtenaren lopen processen wegens corruptie. *(FAZ, NZZ)*

LATIJNS-AMERIKA

ARGENTINIE

AKKOORD MET CHILI OVER REGELING CONFLICT OVER BEAGLE-KANAAL

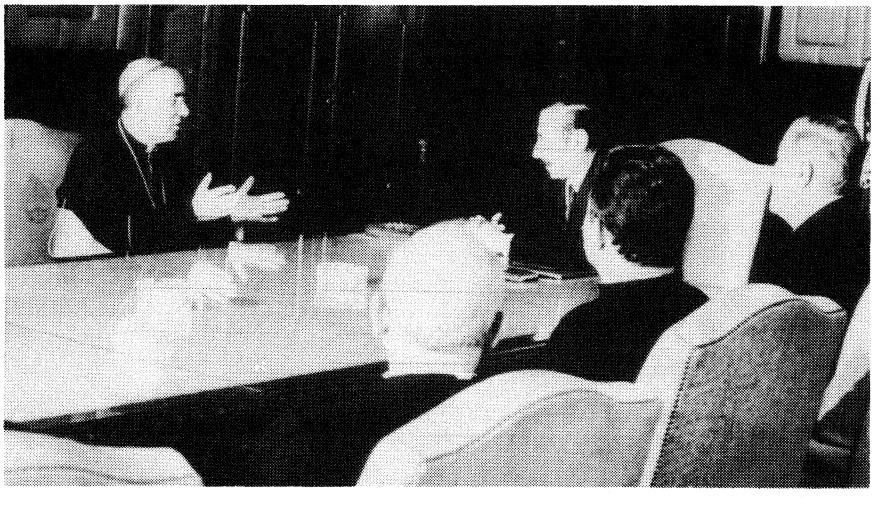
Op 8 januari hebben in de Uruguese hoofdstad Montevideo, de Chileense minister van buitenlandse zaken Hernan Cubillos en zijn Argentijnse collega, generaal Carlos Pastor, een verklaring ondertekend waarbij beide landen elkaar beloven om het conflict over de grensafbakening in het Beagle-kanaal (pag. 113-'78 e.v. en pag. 431/2-'78), zonder wapengeweld op te lossen.
De bijeenkomst in Montevideo was het resultaat van de pendeldiplomatie die de pauselijke bemiddelaar Samore heeft ondernomen. De 73-jarige kardinaal heeft afwisselend in Buenos Aires en Santiago onderhandeld en gebeden om een gewapend treffen tussen beide landen te voorkomen.
Het conflict tussen beide landen gaat om Lennox, Picton en Nueva, drie eilandjes in de Oostelijke monding van het Beagle-kanaal, de meest zuidelijke doorgang tussen de Atlantische en de Stille Oceaan. Een arbitrage-commissie van het internationale gerechtshof wees de eilandjes in mei 1977 toe aan Chili. Voor Argentinië was die uitspraak onaanvaardbaar.
De Argentijnse regering huldigt een standpunt dat bekend staat als het ,,oceaan-principe''. Ze baseert zich op de verdragen die Chili en Argentinië in 1891 en 1893 sloten om de grens tussen beide landen in het zuidpuntje van Latijns-Amerika vast te leggen. Volgens die verdragen mag Chili uitsluitend een kustlijn aan de kant van de Stille Oceaan, en Argentinië aan de kant van de Atlantische oceaan bezitten. Door de toewijzing van Lennox, Picton en Nueva zou Chili ook over grondgebied aan de Atlantische kant komen te beschikken, waardoor Chili aanspraak zou kunnen maken op een deel van het Atlantische continentale plat.
Het Argentijnse bewind greep de Beagle-kwestie aan om de nationalistische sentimenten eens flink aan te wakkeren. En met succes: zelfs aartsvijanden van het militaire regime, zoals de guerrillabeweging Montoneros, verklaarden de nationale zaak te steunen. Er werden luidruchtig oorlogsvoorbereidingen getroffen. De tienduizenden Chi-

leense seizoenarbeiders in het Argentijnse deel van Patagonië werden alvast bedreigd of gedeporteerd.
In Chili ging de regering omzichtiger te werk. Hoewel Chili met de uitspraak van het Internationale hof juridisch sterker staat, bevindt het zich in militair opzicht in een veel zwakkere positie dan Argentinië.
Bovendien heeft het regime van generaal Pinochet genoeg andere problemen. Zo is op 10 januari in Washington liet Letelier-proces begonnen, waarbij de moord op de vroegere Chileense minister van buitenlandse zaken Letelier onderzocht zal worden. Hierbij zullen ongetwijfeld door Pinochet onaangename onthullingen over de rol van de Chileense geheime dienst en mogelijk ook van de militaire regering gedaan worden. Verder heeft de Amerikaanse vakbond AFC-CIO onlangs een economische boycot tegen Chili afgekondigd. Weliswaar is de beslissing hierover uitgesteld tot 15 januari maar alleen al de dreiging van een boycot heeft het regime in grote verlegenheid gebracht. Een economische boycot zou Chili in geval van oorlog extra kwetsbaar maken. Bovendien moet Chili rekening houden met de mogelijkheid van een oorlog op twee fronten die vijfduizend kilometer van elkaar verwijderd zijn. Bolivia en mogelijk ook Peru zouden immers van een Chileens-Argentijns conflict gebruik kunnen maken om oude aanspraken op Chileens grondgebied gewapender hand kracht bij te zetten.

Het verdrag dat op 8 jan. in Montevideo is getekend, geeft de Chileense regering dan ook een uiterst welkome adempauze. Maar ook de Argentijnen hebben hun oorlogszuchtige houding nu iets getemperd Dank zij de bemiddeling van kardinaal Samore schijnt er een oplossing van het conflict voorbereid te worden waarbij Argentinie min of meer zijn gelijk bevestigd ziet
Chili zou weliswaar de drie eilandjes toegewezen krijgen maar het zou dan moeten afzien van territoriale rechten op het continentale plat aan de Atlantische oceaan Argentinie zou een paar eilandjes ten zuiden van Lennox, Picton en Nueva krijgen en bovendien een corridor behouden waardoor de Argentijnse vloot toegang zou behouden tot de marinehaven Ushuaia, zonder door Chileense territoriale wateren te hoeven varen
Ondertussen begint de Argentijnse bevolking genoeg te krijgen van de geforceerde oorlogspsychose De afgelopen weken zijn in de kerken drukbezochte vredesdiensteti gehouden, terwijl vooraanstaande Argentijnse intellectuelen hebben opgeroepen cm de historische vriendschapsbanden tussen het Chileense en Argentijnse volk niet te laten verbreken door een onzinnige oorlog (NRC/ H'blad)

VIDELA LEGT MILITAIRE FUNCTIES NEER

Met ingang van 1 aug. 1978 heeft het Argentijnse staatshoofd, president Videla, zijn militaire functies, opperbevelhebber van de landstrijdkrachten en lid van de militaire junta, neergelegd.
Opvolger van Videla als opperbevelhebber en lid van de junta werd generaal-majoor Roberta Viola. Tot aan zijn definitieve aftreden in maart 1981 zal Videla nu nog uitsluitend de functie van staatshoofd uitoefenen. Hiermee is een nieuwe fase begonnen in de periode van het militaire bestuur dat in '76 begon met het verdrijven van president Isabel Peron.
Een tweede lid van de junta, adm. Eduardo Emilio Massera, trad op 15 sept. 1978 af als opperbevelhebbei van de marine en werd zowel in deze functie als die van lid van de junta vervangen door vice-adm. Armando Lambruschini.
De basisprincipes van de nieuwe machtstructuur werden uiteengezet in een officieel communiqué dat op 4 aug. werd gepubliceerd: de junta is voortaan verantwoordelijk voor het aanwijzen van een nieuwe president, zes maanden voordat het mandaat van een zittende president afloopt. De ambtstermijn bedraagt 3 jaar en kan éénmaal verlengd worden. De president benoemt de leden van de regering en, met toestemming van de junta, de provinciegouverneurs en de ambassadeurs.
De drie rechters van het Hooggerechtshof worden door de junta gekozen uit een lijst die opgesteld wordt door de president. De junta krijgt de bevoegdheid benoemingen in de strijdkrachten te doen, verdragen af te sluiten en grens- en neutraliteitskwesties te regelen. Handels- en economische verdragen behoren tot de competentie van de president en zijn regering.
De benoeming van Viola als opvolger van Videla in de junta is niet zonder moeilijkheden verlopen. Viola geldt als een aanhanger van de gematigde koers in bijv. de bestrijding van terroristische activiteiten en voo stander van een terugkeer naar een meer democratische staatsvorm. President Videla had voordat de benoeming een feit werd het advies van 9 actieve divisiegeneraals ingewonnen, maar behield zich wel het recht voor zelf een beslissing te nemen.
Drie generaals stemden vóór Viola, vijf brachten verschillende adviezen uit; over één ding waren zij het eens, Viola mocht geen lid van de iunta worden. Generaal Suarez Mason, commandant van het eerste legerkorps geldt als een aanhanger van de harde lijn wat betreft de onderdrukking van de guerrilla's, generaal Riveros, leider van de Institutos Militares (de hogere krijgsscholen) is een vertegenwoordiger van de uiterst harde lijn. Generaal Menendez, commandant van het derde legerkorps in de provincie Tucuman, daarentegen, is aanhanger van een liberalisering op alle niveaus. Hij wil dat de militairen zich geheel uit het politieke leven terugtrekken en dat weer aan burgerpolitici en politieke partijen overlaten.
Daarnaast waren ook nog de generaals Harguindeguy en Laidlow tegen de benoeming van Viola.
(NZZ)

De pauselijke bemiddelaar kardinaal Samore in gesprek met president Videla.

EGYPTE

VERDERE ONTWIKKELINGEN IN DE BINNENLANDSE POLITIEK

In aansluiting op de in vorige aflevering vermelde ontwikkelingen (pag. 186/3 e.v.) volgden o.a. de oprichting van een nieuwe politieke partij o.l.v. president Sadat in aug. 1978 en de vorming van een nieuwe regering in okt. 1978.

***Stichting** NDP.* Fusie met ASP

Zoals gemeld (pag. 190/1) kondigde president Sadat op 22 juli 1978 de vorming van een nieuwe politieke partij onder zijn leiding aan, tegelijk met de indiening van een amendement op artikel 5 van de grondwet. Hierover zei Sadat o.a.:

,,In dit amendement zal onze eigen realiteit in drie doelstellingen tot uiting komen
Het eerste doel is de beëindiging van de rol van de ASU
Het tweede doel is de bexestiging van de democratie op basis van het meer-partijensysteem, om de waarde van het democratische socialisme te stabiliseren en het bondgenootschap van de werkeiide krachten van het volk, boeren, arbeiders, soldaten, intellectuelen en nationaal kapitaal te versterken, de nationale eenheid te verwezenlijken, de sociale vrede te beschermen en het democratische socialisme op te bouwen
Het derde doel is de aaniulling van het artikel m b t het (475 leden tellende) Centrale Comité van de ASU, dat in de wet op de partijen is opgenomen, teneinde dit comité te veranderen in een raadgevend orgaan van de Egyptische bevolking met alle fracties, organisaties en gemeenschappen van de Egyptische familie en haar wetgevende, uitvoerende, religieuze, wetenschappelijke. jeugd- en arbeidersbesturen Dit orgaan zal eenmaal per jaar, en wel op de dag van de feestelijkheden n a v de revolutie van 23 juli (1952), samenkomen of steeds wanneer de ontwikkelingen het houden van een bijzondere zitting nodig maken Dit raadgevende orgaan zal de mening van de Egyptische bevolking tot uiting brengen in onze verplichting tegenover alle ethische beginselen, die de erecode voorschrijft ..

,,De wet op de partijen schrijft voor de vorming van een nieuwe partij een minimum aantal leden van de Volksvergadering voor, en dit minimumaantal bedraagt 20 afgevaardigden Het eigenlijke doel van deze speciale bepalingen was het partijleven te behoeden voor een oprichtingsgolf van vele partijen, die geen brede basis of duidelijke ondersteuning hebben ( ) Daarom zal ik bij de Volksvergadering ( ) officieel een voorstel indienen om het vastgestelde minimumaantal aan een revisie te onderwerpen — niet dit op te heffen, maar dit minimumaantal zo te herzien als de vergadering dit doelmatig acht Wij zouden zo de mogelijkheid voor de vorming van nieuwe partijen scheppen, zonder dat het tot een of andere inmenging leidt Het zou daarbij om nieuwe partijen gaan, die in deze ernstige fase hun rol bij de verrijking van ons democratische leven zouden kunnen vervullen ''

Sadat gaf er de voorkeur aan in de rol van scheidsrechter op te treden de massa's van tijd tot tijd, als hij het noodzakel k achtte te zijn opvattingen op de hoogte te brengen en slechts in te grijpen om tegen gevaren te waarschuwen, opdat door de democratie nieuwe praktijken veld zouden winnen, waardoor ae be olking uit de pijnlijke lessen van net verleden lering kon trekken

Op 5 aug. pleegde president Sadat ove leg met een voorlopig oprichtingscomité (140 leden) van zijn nieuwe party De volgende dag deelde Fikri Makram Ebeid. die tot secretaris-generaal was benoemd mee dat de partij de Nationale Democratische Partij (NDP) zou heten en door president Sadat zou worden geleid.

Op 14 aug. vond de eerste zitting van het officiële 220 leden tellnnde oprichtingscomité van de NDP plaats.

Het werk van de partij in de komende fase moest volgens Sadat in een toespraak door de volgende zaken worden gekenmerkt: 1. De taak van de partij moest ,,een uiting van de revolutionaire reinheid'' zijn. 2. De leden moesten voorbeelden zijn die noch naar roem noch naar bezit streefden. 3. Sadat had besloten de NDP door, met en voor de massa's te vormen om de permanente pogingen te verhinderen tot misvorming van de geschiedenis van Egypte. 4. Het was nodig het volk van de feiten op de hoogte te brengen, ook als die bitter waren. De politieke rechtvaardiging van de NDP bestond in wezen erin elke burger voedsel en onderdak te verschaffen alsmede de hele dienstverlening te verbeteren.
De doelstellingen van de NDP waren in het bijzonder: a) het ,,zich verplichten tot de beginselen van het democratische socialisme''; b) het bereiken van ,,welvaart voor het Egyptische individu''; en c) de vestiging van ,,een moderne staat gebaseerd op wetenschap en geloof, waarin iedere burger vrij zal zijn van vrees en honger en zeker van zichzelf en zijn bezit''. De partij sprak als zijn overtuiging uit dat de ,,islamitische wet een hoofdbron van de wetgeving'' is. Een verzoek van de NDP werd aangekondigd over het amenderen van enkele bepalingen van de grondwet, in het bijzonder wat betreft het afschaffen van de rol van de ASU ,,die niet langer verenigbaar is met het democratische meer-partijensysteem'' en ,,het toevoegen van een vierde macht — de pers — aan de drie staatsmachten'' overeenkomstig de uitspraak van het referendum van 21 mei (zie pag. 188/1 e.v.).

Op 15 aug. benoemde Sadat vicepresident Hosni Mobarak tot vicevoorzitter van de NDP.

Inmiddels hadden volgens persberichten al 230 van de 360 leden van de Volksvergadering verzocht om tot de nieuwe partij te mogen toetreden. Door die ontwikkeling werd vooral de regerende Arabische Socialistische Partij (ASP) van premier Mamdouh Salem getroffen, die 308 zetels in de Volksvergadering bezette. Reeds op 13 aug. besloot de ASP in beeinsel zich bij de NDP aan te sluiten.

Op 21 aug. meldde Al *Ahrar,* het weekblad van de Liberale Socialistische Partij, dat premier Salem de voorgaande dag zijn ontslag. bij president Sadat had ingediend, toen 270 van de 308 afgevaardigden van zijn partij hun overgang naar de NDP hadden aangekondigd. (Volgens andere Egyptische berichten zou Salem zijn ontslag al na Sadats rede van 22 juli hebben ingediend. maar toen zijn overgehaald om aan te blijven.) Maar op 22 aug, deelde een officiële Egyptische woordvoerder mee dat de berichten over een ontslag van premier Salem ,,volkomen vals'' waren.

Op 31 aug. werd tijdens ern bijeenkomst van het politieke bureau van de ASP besloten dat de partij binnenkort een fusie zou aangaan met de NDP ,,om de eenheid van de natie onder de leiding van president Sadat te waa borgen", terwijl bovendien de doelstellingen van de twee partijen identiek werden geacht, ,,twee varianten van dezelfde stroming''. r
Dezelfde dag trad Salem als voorzitter van de ASP af.

Op 21 sept. viel het definitieve besluit over de fusie van ASP met NDP, die daarmee de nieuwe regeringspartij werd en toen 306 van de 360 afgevaardigden in de Volksvergadering omvatte.

Op 1 okt. maakte Mustapha Khalil, in zijn functie van voorzitter van de commissie voor toelating van nieuwe partijen bekend, dat die commissie de oprichting van de NDP ,,unaniem goedgekeurd'' had, aangezien die voldeed aan ,,alle bepalingen en voorwaarden gesteld in de wet op de partijen'' (pag. 187 /3).

Oprichting Socialistische Arbeiderspartij

Eind juli 1978 had de minister van landverbetering, Ibrahim Mahmoud Shukri, de oprichting aangekondigd van een vierde politieke partij, de Socialistische Arbeiderspartij. Deze partij werd beschouwd als de regelrechte opvolger van de Misr El Fatat of Jong Egypte, die zich in de jaren dertig als een radicale rechtse partij ontwikkelde — en door tegenstanders wel eens als

fascistisch is bestempeld —; maar die later een meer linkse koers volgde, toen onder de naam (Islamitische) Socialistische Partij.
Shukri trad daarop uit de ASP en hij verliet vervolgens ook het kabinet om zich aan de vorming van de nieuwe partij te wijden.
Op 11 sept. meldde AFP dat Shukri de oprichting van de Socialistische Arbeiderspartij onder zijn leiding bekend had gemaakt. Volgens The *Guardian* (11-9) waren de voornaamste programmapunten: a) de president en de vice-president moeten via algemeen kiesrecht worden gekozen voor een ambtstermijn van 5 jaar); b) vrijheid om politieke partijen te vormen moet worden verleend; c) volledige persvrijheid moet worden gegarandeerd; d) het ambt van de socialistische openbare aanklager moet worden afgeschaft; en e) de rechterlijke macht moet onafhankelijk zijn. Voorts riep de partij op tot een beëindiging van het ,,isolationisme" en de vestiging van de ,,Verenigde Arabische Staten". Aangedrongen werd op ,,evenwichtige relaties met de super-mogendheden" zonder betrokken te raken in hun conflicten. De partij huldigde het islamitische recht als grondslag voor de wetgeving van het land. Verdere programmapunten waren de hervorming van de openbare sector, de industriële ontwikkeling, de uitbreiding van het landbouwareaal, een bestuurshervorming en een betere verdeling van de rijkdom tussen de steden en het platteland.
Voorts werd volledig steun toegezegd aan het vredesstreven van president Sadat.

Aftreden minister *Kamel*

Op 18 sept. 1978, de dag na de ondertekening van de akkoorden van Camp David (pag. 609/3), bevestigde president Sadat in een interview met de Amerikaanse ABC-televisie dat zijn minister van buitenlandse zaken, Mohammed Ibrahim Kamel, was afgetreden. Deze had zijn ontslag op 15 sept. ingediend, omdat hij de zich toen aftekenende akkoorden niet met zijn geweten in overeenstemming kon brengen, Sadat had dit ontslag toen aanvaard. Waarnemend minister van buitenlandse zaken werd opnieuw Boutros Ghali, die dit ambt ook reeds van 17 nov. - 24 dec. 1977 ad interim had beheerd.

Nieuw kabinet onder premier Khalil

Per decreet van 2 okt. 1978 benoemde president Sadat de 58-jarige

Staatsminister Boutros Ghali

Mustapha Khalil, de vroegere secretaris-generaal van de ASU die daags tevoren tot de NDP was toegetreden, als opvolger van de afgetreden Mamdouh Salem tot premier.
Hij werd tegelijk belast met de vorming van een nieuw kabinet, dat o.m. de sociale en economische problemen (w.o. de voedselvoorziening) moest aanpakken en voor de bestuurlijke herstructurering van Egypte moest zorgen.

Op 5 okt. beëdigde president Sadat het door Khalil gevormde kabinet van 24 ministers en 8 staatsministers, van wie slechts 11 ministers of staatsministers uit het vorige kabinet afkomstig waren. De functies werden als volgt verdeeld:

Premier — Mustapha Khalil, vice-premier, belast met de zaken van de Volksvergadenng — Fikri Makram Ebeid.
Ministers Defensie (voorheen oorlog) en militaire produktie — generaal Kamal Hassan Ali; oliezaken — Ahmed Ezzedin Hassan Hilal*, economie; buitenlandse handel en economische samenwerking — Hamed Abdel Latif al-Sayih*, binnenlandse zaken — Mohammed Nabawi Ismail*; toerisme en burgerluchtvaart — Mahmoud Amin Abdel Hafez; planning — Abderrazak Abdul Meguid*; sociale zaken — mevr Amal Osman*; wederopbouw en nieuwe maatschappijen — Hassanballah Kafrawi*, arbeid en beroepsopleiding — Saad Mohammed Ahmad*; landbouw — Mahmoud Mohammed Daoud*. bevoorrading en binnenlandse handel — Nassef Abdel Maqsud Tahoun*; onderwijs, cultuur en wetenschappelijk onderzoek — Hassan Mohammed Ismail; justitie — Ahmed Ali Mouss; landverbetering — Tewfik Ahmed Charara, irrigatie en staatsminister voor Soedanese zaken — Mohammed Abdel Hadi Samaha: transport, verbindingen en scheepvaart — Ali Fahmi al-Daghestani; huisvesting — Mustapha Metwali al-Hefnawi, industrie en bodemschatten — Ibrahim Abdel Rahman Attalah; elektriciteit en energie — Mustapha Kemal Sabri; religieuze bezittingen en staatsminister voor zaken betreffende de Al Arhar-universiteit — Mohammed Abdel Rahman Bissar; gezondheid — Mamdouh Kamal Gabr; financien — Ali Lufti Mahmoud Lufti
Staatsministers Buitenlandse zaken — Boutros Ghali*; controle en toezicht bestuur — Ali Mohammed al-Silmi*; bureau van de premier en plaatselijk bestuur — Soleiman Metwali Soleiman, zaken betreffende de Volksvergadering — Abdel Akher Mohammed Omar; economische samenwerking — Ali Gamal al-Nazer, huisvesting — Hosni Mohammed al-Sayed Ali, militaire produktie — Kamal Tewfik Ahmed Nassar; zonder portefeuille — Mohammed Ahmed al-Oteibi.
(* = leden vorig kabinet)

Tot de 20 leden van het vorige kabinet, die niet terugkeerden, behoorden premier Mamdouh Salem, de vice-premiers Mohammed Abdel Ghani al-Gamassi, Ahmed Sultan en Ahmed Fouad Mohieddin, en de ministers Zakariya Tewfiq Abdel Fattah (handel), Mahmoud Salah Eddin Hamid (financiën) en Abdel Moneim Mahmoud al-Sawi (voorlichting en cultuur).
Tot de belangrijkste nieuwelingen behoorden vice-premier Fikri Makram Ebeid, de secretaris-generaal van de NDP (een Koptisch christen) en de minister van defensie, generaal Kamal Hassan Ali, het vroegere hoofd van de inlichtingendienst.

Regeringsprogram

Tijdens een persconferentie op 4 okt. verklaarde premier Khalil zich bij zijn programma te concentreren op hard werken en concrete taken. Zo moest het buitenlands-politieke programma van vrede met Israël intern worden gesteund in de vorm van wederopbouw en sanering van de economie. Slechts de medewerking van alle burgers kon de regering bij het vervullen van haar doelstellingen helpen. Er zou een volledige coördinatie komen tussen het kabinet, de Volksvergadering en de NDP. In deze nieuwe fase lag het zwaartepunt op democratie, steun aan de decentralisatie, uitroeiing van de bureaucratie en een verandering in het bestuurssysteem. Dit gold in het bijzonder voor de ministeries die zich met de aangelegenheden van het volk bezighielden. Zij zouden van nu af aan beslissingen treffen onder eigen verantwoordelijkheid. Een groter gewicht zou ook worden toegekend aan de plaatselijke regeringsdistricten die de omstandigheden in de gouverneursschappen (een soort provincies) moesten verbeteren. De gouverneurs zouden volmachten onder controle van de plaatselijke raden krijgen. Voorts zou het zwaartepunt worden

President Sadat (met gevouwen handen, in het midden) met de leden van het nieuwe kabinet na de beëdiging Aan zijn linkerhand premier Khalil en minister van defensie Ali

gelegd op de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid. Het ministerie van voorlichting was afgeschaft en de staat zou geen controle meer op de voorlichtingsdiensten uitoefenen. De in de praktijk zo nu en dan beperkte vrijheid van spreken in de Volksvei-gadering zou van nu af aan strikt worden gewaarborgd. Aldus premier Khalil.

Wijzigingen in *militaire* leiding

De vervanging van Gamassi in het kabinet door Ali als verantwoordelijke man voor de defensie was voorafgegaan en werd gevolgd door wijzigingen in de militaire leiding.

Op 2 okt. waren generaal Mohammed Abdel Ghani al-Gamassi en generaal Mohammed Ali Fahmi ontheven van hun posten van resp. opperbevelhebber van de strijdkrachten en stafchef van de strijdkrachten. Beiden werden op 3 okt. benoemd tot speciale militaire adviseurs van president Sadat.

Op 4 okt. werd generaal Kamal Hassan Ali, de latere minister van defensie, benoemd tot opperbevelhebber van de strijdkrachten, nadat daags tevoren Fahmi reeds als stafchef van de strijdkrachten was opgevolgd door generaal-majoor Ahmed Badawi, de vroegere commandant van het 3de leger en sinds juni 1978 belast met de opleiding en de organisatie van de strijdkrachten.

Op 10 okt. werd de commandant van de marine, admiraal Ahraf Refaat, vervangen door admiraal Mohammed Ali Mohammed.

N.a.v. de wijzigingen in de legertop, die als een volslagen verrassing voor de Egyptenaren kwamen, schreef N R C / H' b l a d (5-10-'78) o.a.:

„Volgens sommige berichten heeft er de laatste tijd binnen de Egyptische legertop een strijd om de macht plaatsgevonden en zou Egyptes vice-president Hosni Mobarak, die de luchtmacht vertegenwoordigt, uiteindelijk het pleit ten koste van Gamassi hebben gewonnen. Aanhangers van de linkse oppositie zeggen dat zowel Gamassi als stafchef Fahmi het oneens waren met de militaire akkoorden van Camp David die veel te veel in het voordeel van Israël zouden zijn uitgevallen.

In regeringskringen wordt dat echter schouderophalend als een „dialectische onnozelheid" afgedaan. Men wijst erop dat Gamassi tijdens zijn gesprekken met Ezer Weizman in het begin van dit jaar reeds een grote mate van consensus had bereikt over de door Israëls veiligheidswensen bepaalde militaire toekomst van de Sinaï en dat de akkoorden van Camp David daarvan niet noemenswaardig afgeweken zijn.

Men acht het veel waarschijnlijker dat de Rais (d.w.z. Sadat), gezien Gamassi's leeftijd van 58 jaar de militaire top ingrijpend heeft willen verjongen om het Egyptische leger beter te kunnen voorbereiden op de onvermijdelijk impopulaire demobilisatieperiode die aanbreekt.

De generaal zou met zijn adviseurschap bevorderd zijn tot „eminence grise" in militaire zaken, een taak die de zeer publiciteitsschuwe Gamassi ongetwijfeld beter af zal gaan dan het de komende maanden vereiste politieke legerwerk.

„Gamassi is een militair strateeg en geen militair politicus", zo zei men gisteren bij het derde Sinaïleger waar men zich over de veranderingen klaarblijkelijk niet erg opwond. Met de benoeming van brigadegeneraal Kamal Hassan Ali tot chefstaf van de strijdkrachten en minister van defensie en militaire produktie heeft de Rais in ieder geval de toekomst van zijn regime uit militair oogpunt veilig gesteld.

De tankbrigades, tot nu toe door Hassan Ali geleid, vormen naast de luchtmacht bij een eventuele militaire staatsgreep onvermijdelijke ingrediënten tot slagen zodat de door demobilisatiemaatregelen te verwachten onrust onder de legerofficieren weinig kans maakt dreigende vormen aan te nemen."

T h e T i m e s (14-10-'78) wees erop dat de benoeming van Gamassi in 1973 tot stafchef als opvolger van generaal Saad Eddin Shazli* even plotseling kwam als zijn vervanging nu (zie pag. 445/3 - '74).

Nieuwe parlementsvoorzitter gekozen

Op 29 okt. werd de rector van de universiteit van Caïro, Soufi Abou Taleb, tot voorzitter van de Volksgadering gekozen als opvolger van Sayed Marei, die enkele dagen eerder tot adviseur van president Sadat was benoemd. Taleb, een jurist, geldt als een van de ideologen van de NDP.

Socialistische Arbeiderspartij erkend

Medio december liet de voorzitter van de parlementscommissie voor de politieke partijen, Sayed Zaki, weten dat de commissie de geloofsbrieven van de Socialistische Arbeiderspartij had aanvaard. Daarmee werd de partij officieel tot het parlement toegelaten.

Aanvankelijk had partijleider Shukri slechts zes parlementsleden voor zich weten te winnen. Pas nadat president Sadat op 23 nov. de oprichtingsakte van zijn handtekening voorzag, kon het vereiste twintigtal parlementsleden worden overgehaald de NDP te verlaten en zich bij deze nieuwe oppositiepartij aan te sluiten, een stap waartoe Sadat persoonlijk had opgeroepen.

Khalil *tevens* minister van buitenlandse zaken

Op 17 febr. benoemde president Sadat premier Khalil tevens tot minister van buitenlandse zaken, een post die sinds het aftreden van minister Kamel in sept. 1978 vacant was. (*NRC/H'blad, NZZ,* The Times, Financial Times, FAZ, Le Monde, *AdG)*

(Vor. ber. pag. 186/3 e.v.)

---

* Shazli werd op 20 juni als Egyptisch ambassadeur in Portugal geschorst en naar Egypte teruggeroepen om zich daar te verantwoorden voor een „disciplinaire raad" voor zijn felle kritiek op het bewind van president Sadat. Hij had de vorige dag in een brief aan de Portugese pers Sadat een „dictator" genoemd en zijn bewind vergeleken met de voormalige dictatuur in Portugal. Shazli weigerde naar Cairo terug te keren en verliet Lissabon op 28 juni met bestemming Madrid. Later woonde hij als balling in Algiers.

ZUIDOOST-AZIE EN VERRE OOSTEN

CAMBODJA

BEZOEK VIETNAMESE PREMIER PHAM VAN DONG. VERDRAG VAN VREDE, VRIENDSCHAP EN SAMENWERKING

Premier Pham Van Dong van Vietnam heeft van 16-19 febr. een bezoek gebracht aan het nieuwe bewind in Cambodja, dat op 7 jan. het gezag van het regime-Pol Pot had overgenomen (pag. 17 e.v.). Hij was vergezeld van een uitgebreide delegatie, waarvan o.m. ook Nguyen Duy Trinh, minister van buitenlandse zaken, en chef-staf generaal Van Tien Dung deel uitmaakten.

De Vietnamese delegatie voerde in Phnom Penh besprekingen met een vertegenwoordiging van het Cambodjaanse bewind, die onder leiding stond van de voorzitter van de revolutionaire raad, Heng Samrin.

Na afloop van de besprekingen werd een gemeenschappelijke verklaring uitgegeven. waarin o.m. het volgende werd gezegd:

De (. . .) delegaties voerden gesprekken in een door innige vriendschap en hartelijke broederlijkheid gestempelde atmosfeer. (. . .) De leidende Vietnamese kameraden verwelkomden op zeer warme wijze de grote overwinning van het heldhaftige Cambodjaanse volk, dat onder de juiste leiding van de FUNSK de verraderlijke clique van Pol Pot/Ieng Sary, een instrument van het expansionisme en het hegemonisme van Peking, ten val gebracht heeft. Het dictatoriale regime. dat door een gewelddadigheid gekenmerkt is, die in de geschiedenis zonder voorbeeld is, dat ook wereldwijd veroordeeld is en dat het Cambodjaanse volk opgedwongen was en het mooie Cambodja veranderd heeft in een hel op aarde vol bloed en tranen, is volledig ineengestort. Het Cambodjaanse volk heeft zijn land gered en is zelf definitief onttrokken aan de klauwen van de bloedige beulen Pol Pot en Ieng Sary en aan het gevaar van uitroeiing. (. . .)

In de uitvoering van hun expansionistische en hegemonistische politiek van grote mogendheid in Zuidoost-Azië bedienden zich de gezaghebbers in Peking in de laatste vier jaar van de reactionaire clique van Pol Pot en Ieng Sary als een instrument, dat in Cambodja een regime van volkenmoord inrichtte en een grensoorlog tegen het Vietnamese volk ontketende. (. . .)

De overwinning van het Cambodjaanse volk vormr een ernstige nederlaag voor de expansionistische en grote-mogendheid-hegemonistische doelen van de Pekingse gezagdragers in Zuidoost-Azië; hij heeft Cambodja — onlangs nog instrument van conflict en oorlog — veranderd in een actieve factor voor vrede en stabiliteit in dit gebied. Niettemin hebben de Pekingse gezagdragers nog geenszins hun expansionistische doelen opgegeven. Zij proberen verder met alle middelen de verworvenheden van de Cambodjaanse revolutie te vernietigen, het Cambodjaanse volk bij de wederopbouw van zijn land en van zijn vreedzame leven te hinderen, zij streven ernaar een barbaars regime te herstellen, dat door de hele mensheid veroordeeld en door het Cambodjaanse volk ten val gebracht is, mengen zich op de grofste manier in de binnenlandse aangelegenheden van Cambodja, vervalsen de rechtvaardige strijd van het Cambodjaanse volk en spannen zich in om tussen de volken van Zuidoost-Azië alsmede tussen Cambodja en Vietnam verdeeldheid te zaaien.

Bovendien hebben de reactionaire machthebbers in Peking, uitgaande van hun onveranderde politiek van vijandschap tegen Vietnam en van expansionisme in Zuidoost-Azië, niet opgehouden de bewapende acties van provocaties en van wederrechtelijke toeëigening van Vietnamees grondgebied te versterken. Bijzonder zwaarwegend is, dat zij op 17 febr. '79 op cynische wijze een agressieoorlog ontketenden, massieve militaire aanvallen langs de hele Vietnamees-Chinese grens begonnen, talrijke plaatsen bezetten en zware misdaden begingen, waarbij aan het Vietnamese volk zware verliezen aan mensen alsmede aan have en goed werden toegebracht. Met de agressie tegen Vietnam handelen zij tegen de belangen van het Chinese volk, stellen zij zich op tegen het hele socialistische systeem en de beweging voor nationale onafhankelijkheid en hebben zij de vrede in Zuidoost-Azië en de wereld onde graven.

Zij hebben de elementaire principes in de internationale betrekkingen alsmede het Handvest van de VN grof met voeten getreden en op brutale wijze de volkeren van de wereld, die van vrede en gerechtigheid houden, uitgedaagd.

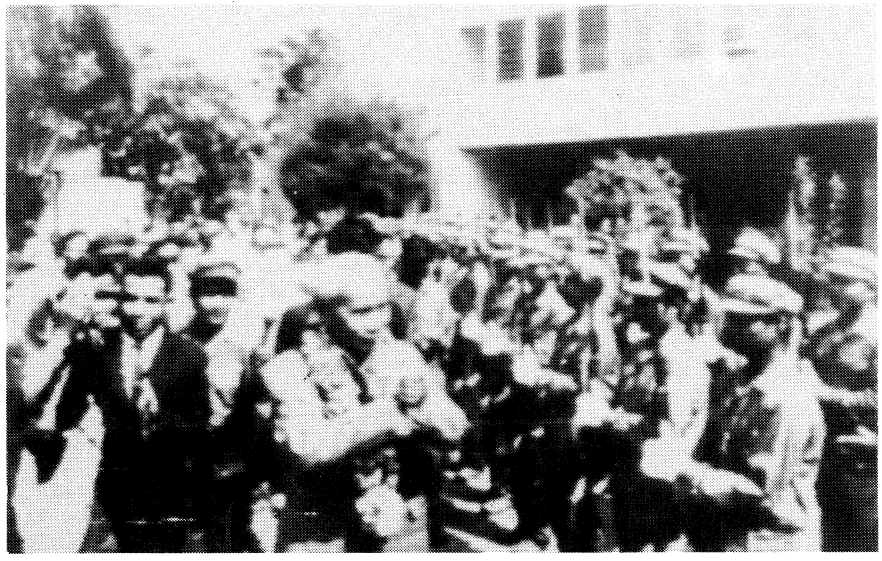
Beide zijden veroordelen ten scherpste de avontuurlijke militaire handelingen van de reactionaire machthebbers in Peking tegen de Socialistische Republiek Vietnam en eisen van hen zonder uitstel een eind te maken aan hun agressieoorlog tegen Vietnam alsmede zonder uitstel al hun troepen uit Vietnam terug te trekken. Beide zijden eisen energiek, dat zij hun vijandelijkheden, bedoelingen en handelingen jegens de Volksrepubliek Cambodja opgeven. (. . .)

Beide zijden verwelkomen op de warmste manier de grote successen van het heldhaftige Laotiaanse volk, dat onder de juiste leiding van de Laotiaanse Revolutionaire Volkspartij zijn land volledig bevrijd heeft, het verdedigt en op alle gebieden versterkt en dat zonder zich van de wijs te laten brengen in de richting van het socialisme voortschrijdt. Dit is een machtige ondersteuning van de revolutionaire zaak van Cambodja en Vietnam, een actieve bijdrage aan vrede en stabiliteit in het gebied. Beide zijden zullen alles doen, dat in hun vermogen ligt, om onophoudelijk de strijdbare solidariteit alsmede de nauwe betrekkingen van samenwerking en vriendschap tussen de drie broederlanden — de Volksrepubliek Cambodja, de Socialistische Republiek Vietnam en de Volksdemocratische Republiek Laos — te ontwikkelen. (. . .)

Op 18 febr., een dag nadat de Chinese troepen Vietnam waren binnengerukt, ondertekenden Pham Van Dong en Heng Samrin een verdrag aangaande vrede, vriendschap en samenwerking tussen Vietnam en Cambodja, dat na de preambule de volgende negen artikelen bevat:

Art. 1. De beide zijden verplichten zich het uiterste te doen om op de grondslag van de wederzijdse eerbiediging van de onafhankelijkheid en de soevereiniteit, van de wederzijdse eerbiediging van legitieme belangen, van de niet-inmenging in de interne aangelegenheden van de andere zijde, van gelijkberechtiging en van wederzijds profijt, de traditie van de strijdbare solidariteit en de betrekkingen van vriendschap en broederlijke samenwerking tussen Cambodja en Vietnam, van het wederzijdse vertrouwen en de wederzijdse hulp op alle gebieden onophoudelijk te verdedigen en te ontwikkelen. De beide zijden verplichten zich de kaders, strijders en inwoners van elk land op te voeden en de zuiverheid van de tradities van strijdbare solidariteit en trouwe vriendschap tussen Cambodja en Vietnam eeuwig te bewaren.

Art. 2. Op de grondslag van het prin-

De Vietnamese premier Pham Van Dong (met bloemenkrans, op de voorgrond) te gast bij het eerste legerkorps van het Cambodjaanse Volksleger.

cipe, waarnaar de verdediging en de opbouw van het eigen land terecht het werk van het volk van een ieder land is, verplichten beide zijden zich elkaar wederzijds en zonder voorbehoud op alle gebieden en in alle nodige vormen ondersteuning en hulp te bieden om het vermogen tot verdediging van de onafhankelijkheid, de soevereiniteit, de eenheid, de territoriale integriteit en de vreedzame arbeid van de mensen van elk der beide landen tegen alle rnanoeuvres en sabotagedaden van de imperialistische krachten en de internationale reactionairen te versterken. De heide zijden zullen effectieve maatregelen treffen om deze verplichtingen te verwerkelijken, wanneer een van hen daarorn vraagt.

Art. 3. Om elkaar bij de opbouw van het eigen land en van een leven vol welvaart en geluk te helpen. zullen de beide zijden in wederzijds belang hun betrekkingen van uitwisseling en broederlijke samenwerking intensiveren en elkaar op de gebieden van economie, cultuur, onderwijs. gezondsheidszorg, wetenschap en techniek en bij de opleiding van kaders door de uitwisseling van deskundigen en ervaringen m.b.t. de nationale opbouw op alle gebieden helpen. Om dit doel te bereiken zullen de beide landen de nodige overeenkomsten ondertekenen en gelijktijdig de contacten en de samenwerking tussen de verantwoordelijke overheidsinstanties en massaorganisaties van beide landen intensiveren.

Art. 4. De beide landen verplichten zich door vreedzame onderhandelingen alle meningsverschillen op te lossen, die in de betrekkingen tussen hen zouden kunnen optreden. De beide landen zullen onderhandelingen beginnen om een verdrag over het vastleggen van de staatsgrenzen tussen de beide landen op de basis van het huidige verloop van de grens te ondertekenen; zij zijn vastbesloten een grerisverloop vast te leggen, dat een duurzame vrede en een duurzame vriendschap tussen de beide landen garandeert.

Art. 5. De beide landen eerbiedigen volledig de koers van onafhankelijkheid en soevereiniteit van de ander. De beide zijden houden vast aan een buitenlandse politiek van onafhankelijkheid, vrede, vriendschap en blokvrijheid in overeenstemming met het beginsel van niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van andere landen — in welke vorm dan ook —, de afwijzing van elke vorm van de inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van het eigen land en de weigering enigerlei land toe te staan zijn staatsgebied te benutten voor de inmenging in andere landen. De beide zijden houden rekening met de tradities van strijdbare solidariteit en de langdurige broederlijke vriendschap tussen de volken van Cambodja, Laos en Vietnam en verplichten zich deze traditionele betrekkingen op de grondslag van de wederzijdse eerbiediging van de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van elk land te intensiveren. De beide zijden versterken op alle gebieden hun betrekkingen met de socialistische landen. Als Zuidoostaziatische staten houden de Volksrepubliek Cambodja en de Socialistische Republiek Vietnam vast aan een politiek van vriendschappelijke betrekkingen en goede nabuurschap met Thailand en met de overige landen van Zuidoost-Azië en leveren zij een actieve bijdrage aan de vrede, de stabiliteit en het welvaren van het Zuidoostaziatische gebied. De beide zijden ontwikkelen hun betrekkingen van samenwerking met de krachten van nationale onafhankelijkheid, de nationale bevrijdingsbewegingen en de democratische bewegingen. Zij steunen vastbesloten de strijd van de volken van verschillende landen voor vrede, nationale onafhankelijkheid, democratie en sociale vooruitgang en zij leveren een actieve bijdrage aan de solidariteit en groei van de beweging van blokvrijen tegen het imperialisme en de overige internationale reactionaire krachten met het doel de nationale onafhankelijkheid te herkrijgen en veilig te stellen en vooruitgang te boeken in de richting van de instelling van een nieuwe economische wereldorde.

Art. 6. De beide zijden zullen een regelmatige uit-wisseling van meningen houden over kwesties, die de betrekkingen tussen beide landen en internationale problemen van gemeenschappelijk belang raken. Alle problemen in de betrekkingen tussen de beide landen zullen door onderhandelingen in de geest van toenadering en wederzijdse eerbied, van verstand en overeenkomstig het hart opgelost worden.

Art. 7. Dit verdrag is niet tegen enigerlei derde land gericht en raakt niet de rechten en verplichtingen van elke zijde in het kader van bilaterale of multilaterale overeenkomsten, waarvan zij ondertekenaar is.

Art 8 Dit verdrag zal op de dag, waarop de ratificeringsoorkonden uitgewisseld worden, van kracht worden De ratificering zal plaats vinden overeenkomstig de procedure, die door elke zijde gekozen wordt

Art. 9. Dit verdrag is voor een periode van 25 jaar geldig en wordt elke keer automatisch met een periode van 10 jaar verlengd, als niet een van beide zijden de andere één jaar voor het tijdpunt van het verlopen schriftelijk van zijn wens in kennis stelt het verdrag te annuleren. Dit verdrag werd op 18 febr. 1979 in Phnom Penh, de hoofdstad van de Volksrepubliek Cambodja in twee versies — in Khmer en Vietnamees — vervaardigd. Beide versies zijn in dezelfde mate geldig.

Waarnemers in Bangkok zagen het verdrag als bedoeld om de aanwezigheid van Vietnamese troepen in Cambodja te legaliseren. Hanoi heeft op geen manier rechtstreeks toegegeven, dat het troepen in Cambodja heeft, maar diplomaten schatten, dat zich voor de Chinese inval in Vietnam minstens 100.000 Vietnamese militairen in Cambodja bevonden, die in strijd gewikkeld waren met troepen, die trouw gebleven waren aan het regime van Pol Pot.

De nadruk in het verdrag op de nauwe banden tussen de drie landen van Indochina, Cambodja, Laos en Vietnam, werd door de voormalige machthebbers in Cambodja, die door China worden gesteund, fel aangevallen. In een radio-uitzending werd door de voormalige Cambodjaanse leiders gezegd, dat Vietnam hiermee de volgende stap had gezet in de richting van een door Hanoi overheerste Indochinese federatie. (*AFP, Reuter, AdG, NRC/H'blad, Le Monde, NZZ, The Guardian, FAZ*)

(Vor. ber. pag. 43/3 e.v.)

CHINA (VOLKSREPUBLIEK)

CHINESE INVAL IN VIETNAM. VERLOOP DER GEBECRTENISSEN

In aansluiting aan hetgeen gemeld is op pag. 190/2 e.v. volgt hier een voortzetting van het verslag van het Chinees-Vietnamese grensconflict.
Radio-Hanoi berichtte op 11 maart, dat de Chinezen grenspalen aan de gemeenschappelijke grens hadden verplaatst. Volgens radio-Hanoi ging het om de grenspalen *41* en 45, die binnen het gebied van de Vietnamese provincie Lang Son zouden zijn neergezet.
De regering van Vietnam had er eerder op aangedrongen, dat de Chinese troepen zich zouden terugtrekken tot de ,,historische grens", die in 1887 door Frankrijk en het Chinese keizerrijk was getrokken en die in 1895 gewijzigd was. Deze grens was in 1958 door Hanoi en Peking erkend.
Het Vietnamese ministerie van buitenlandse zaken gaf op 12 maart een officiële verklaring uit, waarin China ervan beschuldigd werd de grens te willen veranderen.

Op 12 maart maakte Vietnam verder bekend, dat vrijwel alle burgers m.i.v. 15 maart gedurende twee uur per dag aan militaire oefeningen moesten deelnemen in het kader van de algehele mobilisatie.
Eveneens op 12 maart schreef het Vietnamese partijdagblad *Nhan Dan,* dat China pogingen zou doen Laos te annexeren. China zou anti-regeringselementen opleiden en naar Laos terugsturen, waar zij een rebellie zouden moeten beginnen, die moest samenvallen met een Chinese inval in Laos.

De *Prawda,* het dagblad van de communistische partij van de SU, beschuldigde op 13 maart China ervan zijn troepen te hergroeperen teneinde delen van Vietnam permanent te bezetten. De Chinese aankondiging van 5 maart, dat het zijn troepen zou terugtrekken, noemde de *Prawda* een ,,farce".
Waarnemers in Bangkok meenden echter, dat de Chinese operatie in Vietnam inderdaad aan het aflopen was, zoals Peking zei. Tegelijkertijd waren er ook meldingen, dat sommige eenheden zich voorbereidden

op een langduriger verblijf in Vietnam en bezig waren zich in te graven. Volgens deze bron hadden de Vietnamezen enkele van hun elite-eenheden uit Cambodja overgebracht naar het strijdtoneel en een divisie gestationeerd langs de grens met Laos in de buurt van China.

Russisch *veto in* de Veiligheidsraad

De Veiligheidsraad van de VN wijdde op 16 maart opnieuw- een vergadering aan het Chinees-Vietnamese conflict (vorige bijeenkomsten pag. 176/1 e.v.).

Door Indonesië, Maleisië, de Filippijnen, Singapore en Thailand was een resolutie ingediend, waarin op alle partijen in de conflicten in Zuidoost-Azië een beroep gedaan werd alle vijandelijkheden onmiddellijk te staken en hun strijdkrachten naar de eigen landen te doen terugkeren. In de resolutie werden geen namen van landen genoemd. Wel werd in de preambule gezegd, dat de Raad ,,de gewapende interventie in de interne aangelegenheden van het democratische Kampuchea en de gewapende aanval op de Socialistische Republiek Vietnam diep betreurde".

De uitslag van de stemming over deze resolutie was 13 voor, waaronder China, en de SU en Tsjechoslowakije tegen. Aangezien de SU in de Veiligheidsraad vetorecht heeft, was de resolutie verworpen.

De afgevaardigde van de SU wees de resolutie af, omdat hierin Vietnam, ,,slachtoffer van de Chinese invasie". op één lijn met de Volksrepubliek China gesteld werd.

Bovendien miskende de resolutie de toestand in Cambodja, waar alleen maar het volk een gehaat regime had verjaagd, volgens de vertegenwoordiger van de SU.

De Chinese vertegenwoordiger ondersteunde de tekst onder verwijzing naar de terugtocht van de Chinese troepen uit Vietnam. ,,Wij hebben ons woord gehouden," aldus de Chinese afgevaardigde.

China kondigt voltooiing terugtrekking aan

Op een persconferentie in Peking kondigde de Chinese minister van buitenl. zaken Huang Hua op 16 maart aan, dat China de terugtrekking van zijn troepen uit Vietnam had voltooid. De minister zei te hopen, dat de twee landen nu hun geschillen. door onderhandelingen zouden kunnen bijleggen.

De Chinese partijvoorzitter en premier Hua Guofeng had een dag eerder hetzelfde gezegd in een gesprek met de bezoekende gouverneur van Tokio, Minobe.

Huang Hua noemde het een ,,welkome ontwikkeling". dat Hanoi heeft toegestemd in onderhandelingen, nadat de terugtrekking van de Chinese troepen zou zijn voltooid, maar waarschuwde: ,,Indien de Vietnamezen doorgaan met gewapende provocaties en schendingen van Chinees grondgebied, dan zullen de Chinese grenstroepen hard terugslaan."

Huang Hua zei verder dat, aangezien China zijn belofte was nagekomen om zich uit Vietnam terug te trekken, nu de Vietnamezen ook Kampuchea (Cambodja) moeten verlaten. I-lij voegde er desgevraagd echter aan toe, dat Chiiia de onderhandelingen riiet zou laten afhangen van de Vietnamese terugtrekking.

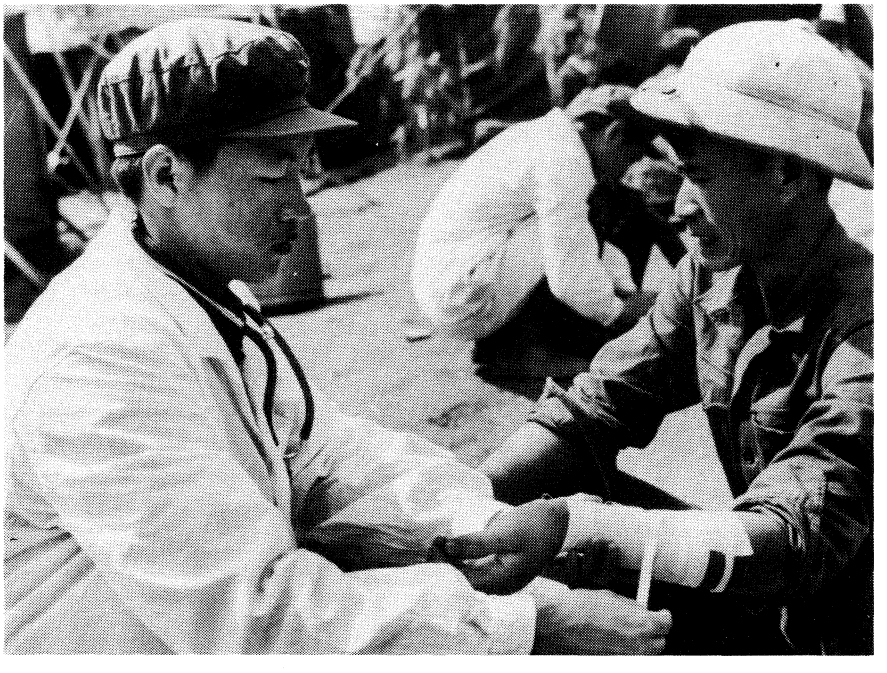
Er kwamen op 16 maart geen directe aanwijzingen over het tijdstip van de onderhandelingen: Huang Hua zei alleen dat hij hoopte dat zij spoedig kunnen beginnen. Vietnam heeft op 15 maart voorgesteld om te gaan onderhandelen ,.een week nadat de Chinese invallers zich geheel achter de historische grenzen hebben teruggetrokken."

Huang gaf toe dat de grens waarachter de Chinezen zich hebben teruggetrokkcn ,,gedeeltelijk kan afwijken van wat Vietnam de ,,historische grenslijn" noemt.

Maar het verschil is, zo voegde hij daaraan toe, slechts een paar honderd vierkante kilometers.

Uit Hanoi kwam niet direct commentaar op de verklaringen van de Chinese minister. Radio Hanoi meldde dat Vietnamese troepen in het grensgebied Chinese eenheden hebben ,,gestraft", die Vietnamese eigendommen hadden geplunderd, maar zei er niet bij, wanneer dit gebeurde. De Vietnamese troepen ..zitten de Chinezen dicht op de hielen", aldus radio Hanoi.

Een aanwijzing, dat de Chinese terugtrekking haar voltooiing naderde, lag besloten om het bericht van het legerblad *Quan Doi Nhan* Dan, dat Chinese troepen ..op 14 maart vanuit veel plaatsen op de vlucht sloegen na zware verliezen in de voorafgaande dagen."

Een Chinese medicus verzorgt een gewonde Vietnamese gevangene

Commentaar

In de *Financial* Times stond een commentaar op het Chinees-Vietnamese grensconflict van de correspondent van het blad in Azië, David Housego. Hij maakte hierin een eerste balans op:

Het meest opvallende van China's militaire avontuur in Vietnam is het strategische voordeel dat China heeft behaald In hun poging het machtsevenwicht in het vroegere Indochina te wijzigen hebben de Chinezen de eerste ronde gewonnen Twee maanden geleden leek het getij gunstig voor de Vietnamezen, nadat zij de drie staten van Indochina hadden weten te verenigen in een de facto federatie. Hun succes leek ook een substantiële winst voor de Russen, die in juli 1978

een vriendschapsverdrag met Hanoi hadden gesloten China heeft nu het getij gekeerd Het Vietnamese leger is thans ernstig overbelast geraakt door twee oorlogen Het moet verdere versterkingen naar het Noorden zenden vanwege de dreiging van nieuwe Chmese invallen, terwijl de 120 000 man Vietnamese troepen in Cambodja zich in een soortgelijke positie bevinden als destijds de Amerikaanse troepen in Vietnam

De Vietnamezen hebben de diepte van de traditionele afkeer van de Khmers tegen Vietnamese overheersing onderschat. evenals de kracht van ner verzet van ae Rode Khmers In Laos hebben de voortdurend opstandige Meo's moed geput uit de tekenen van een Vietnamese verzwakking De algemene mobilisatie bewijst hoe ernstig Hanoi de militaire situatie beoordeelt Daar komt bij dat in Indochina tengevolge van twee opeenvolgende misoogsten ernstig voedselgebrek heerst.

Het keren van de kansen is geen gril van het lot Het lijkt duidelijk dat het Cambodjaanse leger zich na de Vietnamese invasie in kleine groepen verspreid heeft volgens een zorgvuldig van tevoren, in overleg met de Chinezen, uitgewerkt plan. Toen China Vietnam vanuit het Noorden aanviel, deed het dit in het vertrouwen dat de Vietnamese troepen in Cambodja onder zware druk stonden.

De Chinezen hadden opmerkelijk succes bij het beperken van de internationale repercussies Noch de Sowjet-Unie noch het Westen geloofden dat China een aanval op Vietnam zou durven ondernemen. Maar Peking oordeelde terecht dat het Westen, na Dengs bezoek aan Amemka, niet zó hevig zou protesteren dat daardoor de nieuwe dialoog en de handelsperspectieven op het spel gezet zouden worden Bovendien bleek de nieuwe relatie met het Westen al sterk genoeg om de Russen van een strafexpeditie tegen China te weerhouden De Russen bliezen wel, maar waren niet bereid de SALT-onderhandelingen op het spel te zetten.

De recente overeenkomsten met het Westen verschaffen China niet alleen mogelijkheden tot modernisering van zijn industrie, maar ook partners die belang hebben bij China's ontwikkeling Bovendien wordt het Westen nauwer met Deng persoonlijk verbonden. Dit houdt risico's in, want de machtsstrijd in China is geenszins voorbij en Deng voert een riskant beleid door zijn land zó snel Uit het isolement te halen.

Een centraal thema van het Chinese buitenlandse beleid is dat de Russische ambities onvermijdelijk tot een conflict met Amerika moeten leiden en dat ontspanning dus een gevaarlijke illusie is Maar pas in het laatste Jaar hebben de Chinezen in praktijk gebracht wat zij de wereld voorhouden Hua Guofengs bezoek aan Oost-Europa en Iran was een gecalculeerde uitdaging aan de Sowjet-Unoe Ook de militaire actie tegen Vietnam is een maatregel om de Russen te kleineren.

Noch de Russen, noch de Vietnamezen kunnen zich veroorloven de Chinese actie onbeantwoord te laten. Maar Vietnams opties zijn beperkt Het zal de feitelijke federatie met Cambodja en Laos zeker niet prijsgeven, en voorts nauwere betrekkingen zoeken met die landen in Azie die, zoals India en Indonesie, de Chinese expansie het meest vrezen

Ook zal het de deur willen heropenen voor Amerika, Japan en de EG-landen. Maar in laatste instantie zal het steeds afhankelijker worden van de Sowjet-Unie. Indochina is de regio geworden waar de Chinezen aan de Russen de handschoen hebben toegeworpen.

De Russen kunnen moeilijk een tegenstoot plaatsen in gebieden waar China kwetsbaar is Ben snelle actie tegen Mandsjoerije, het hart van de Chinese industrie, is moeilijker geworden nu de Westelijke belangen in de Chinese industrie toenemen Steun aan Taiwan of interventie ten behoeve van Vietnam in het geschil over Paracel- en Spratly-eilanden leidt tot onberekenbare internationale verwikkelingen Wel kan Moskou de banden met India versterken en het anti China front verruimen Maar uiteindelijk zal het Indochina zijn waar het Russisch-Chinese conflict zich toespitst.

Dit betekent op langere termijn vermoedelijk een zodanige militaire hulpverlening aan Vietnam dat de Chinezen hierin een bedreiging van hun veiligheid gaan zien Zo'n hulpverlening kost meer dan de Russische economie zich kan veroorloven. Heel goed mogelijk is voorts dat de Sowjet-Unie Vietnam dwingt tot verlening van vlootfaciliteiten in de Cam-Ranh-baai.

Voor China betekent het avontuur in Vietnam op langere termijn waarschijnlijk verhoogde militaire uitgaven Het conflict toonde niet alleen tekortkomingen in de Chinese militaire uitrusting. De prijs voor een les aan Vietnam is dat China zich moet voorbereiden op de dag dat de Vietnamezen een les willen uitdelen Een van de redenen voor de vertraagde uitvoering van China's industrialisatieplannen is vermoedelijk dat de defensie een hogere plaats op de prioriteitenlijst heeft gekregen

Laos vraagt terugtrekking *Chinese* technici

Persbureau Nieuw China meldde op 15 maart, dat Peking had besloten al zijn technici, die in Laos o.a. aan wegen arbeidden, uit dat land terug te trekken. Het persbureau noemde het een ,,gedwongen" besluit, waarmee tegemoet gekomen werd aan een „onredelijk" Laotiaans verlangen.

Gezegd werd, dat het verzoek gedaan werd ,,onder de druk van andere land-n om de traditionele vriendschap van de twee landen te ondermijnen." Het Chinese ministerie van buitenlandse zaken, waarvan deze verklaring afkomstig was, doelde hiermee kennelijk op de SU en Vietnam.

In een nota aan de regering van Laos, waarin Peking het Laotiaanse verzoek inwilligde, betreurde de Chinese regering „de eenzijdige en onredelijke daad van de Laotiaanse regering".

Laos liet op 16 maart weten, dat Chinese troepen 3 km op Laotiaans grondgebied waren doorgedrongen. Peking werd ervan beschuldigd een staatsgreep te organiseren. In een protestnota aan Peking, die door radio-Vientiane werd verspreid, zei Laos, dat twee Chinese bataljons de voorafgegane week Laos waren binnengedrongen en Laotiaans grondgebied bezet hielden.

In Le Figaro van 13 maart schreef François Nivolon te Bangkok het volgende over de relatie China-Laos:

Begin 1978 bestond Laos feitelijk uit twee zones 1 van het centrum tot het zuiden onder Russische politieke invloed, zonder Chinese presentie, afgezien van een Chinese ambassade in Vientiane, 2 het noorden waar China uit strategische overwegingen een wegennet had aangelegd Het was de rechtse generaal Phoumi Nosavan, vice-premier in de coalitieregering van Souvanna Phouma, die in december 1962 in Peking een akkoord had bereikt over de aanleg van twee wegen De ene weg moest de Chinese provincie Joennan verbinden met de Noordlaotiaanse stad Phong Saly en verder naar Dien Bien Phu, richting Vietnam, de andere diende de Chinese stad Ta Koetsjang te verbinden met Muong Sai (ook wel Oudomsay geheten), die een honderdtal kilometers zuidoostelijker ligt

Tijdens de burgeroorlog (1963-1973) vond de aanleg dezer wegen door de Chinese genie zonder moeilijkheden plaats, aangezien men zich in de Pathet-Lao-zone bevond. Bij de terugkeer van de vrede, in 1973, strekte dit wegennet zich als een spinneweb uit over in totaal 2000 km, waarbij Muong Sai als centrum kon gelden. Zes geasfalteerde (of gecementeerde) Wegen, waarvan twee richting Birma. twee richting Thailand, en twee richting Vietnam.

Op 3 oktober 1974 werd een nieuw akkoord gesloten in Vientiane voor de aanleg van een weg van 110 km, waardoor Louang-Prabang aan dit wegenstelsel zou worden verbonden De werkzaamheden, ongetwijfeld in moeilijk terrein, werden door 5000 Chinese burgers en militairen uitgevoerd, in een zeer traag tempo, wat alleen maar te verklaren is uit de Chinese wens, in dit gebied aanwezig te blijven.

In de zomer van '78 vroeg Laos de sluiting van het Chinese consulaat in Muong Sai, iets waarop Peking pas in december jl inging In augustus '78 beschuldigde de Laotiaanse premier Kaysone China, zonder dat land bij name te noemen, van hulpverlening aan de rebellerende Meo's, iets dat China als volkomen uit de lucht gegrepen verwierp.

Op 12 oktober '78 werd een passage uit een gesprek van prins Soevanoevong, terecht, door Peking uitgelegd als een wens om tot ontspanning te komen Maar een paar dagen later deden andere Laotiaanse leiders duidelijk anti-Chinese uitspraken.

Op 7 februari '79 werd in Muong Sai een met Chinese financiele hulp gebouwde katoenspinnerij/weverij geopend Thans wordt in Peking gezegd dat Vientiane wil dat die Chinese hulp wordt stopgezet; daarbij wijst men op een Laotiaans memorandum van 7 maart, waarin stopzetting van de wegenaanleg en terugtrekking van de Chinese burgers en militairen wordt geëist: er valt nog 50 km weg. van Nam Bac tot Louang-Prabang, aän te leggen...

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

ARABISCHE BOYCOT VAN EGYPTE

Na de ondertekening van het Egyptisch-Israëlische vredesverärag op 26 maart te Washington (pag. 193) begon op 27 maart in de Iraakse hoofdstad Bagdad een conferentie van de ministers van buitenlandse en economische zaken van de Arabische Liga ter bespreking van politieke en financieel-economische sancties tegen Egypte. Dezelfde dag werd te Caïro officieel bekendgemaakt dat Egypte zijn activiteiten binnen de Arabische Liga had ,,bevroren''. Afwezig op de conferentie waren voorts Oman en Soedan.

De conferentie had een roerig verloop. Op 28 maart liepen Yasser Arafat en zijn PLO-delegatie weg uit protest tegen het onvermogen van de ministers om ,,harde strafmaatregelen'' te treffen tegen de VS en Egypte. Syrië en Libië volgden hun voorbeeld. Maar Algerije vroeg om een schorsing van het beraad om de afgevaardigden in staat te stellen in de wandelgangen een oplossing te vinden. Later werd de conferentie tot 30 maart verdaagd om de ministers in staat te stellen hun regeringen te raadplegen voor een laatste, ,,beslissende'' zitting. Tijdens dat reces vloog de Saoedische minister van buitenlandse zaken, prins Saoed al-Feisal, naar huis voor overleg; hij hield voorts een speciale bijeenkomst met andere ministers van buitenlandse zaken van de Golfstaten in Koeweit en hij had vervolgens een privé-onderhoud met de Iraakse leider Saddam Hoessein Takriti.

Op 31 maart besloten de ministers van de 19 lidstaten unaniem tot ,,de onmiddellijke terugroeping uit Egypte van de ambassadeurs van de Arabische landen en (zij hebben) aanbevolen de verbreking van de politieke en diplomatieke betrekkingen met de Egyptische regering in een tijdsbestek van een maand'', ,,overeenkomstig de constitutionele maatregelen, die in elk van de Arabische landen van kracht zijn''.

De voornaamste besluiten waren, in overeenstemming met de resoluties van de Arabische topconferentie van Bagdad (pag. 213/3), voorts:

— Te beschouwen dat Egypte's lidmaatschap van de Arabische Liga is opgeschort vanaf de datum van de ondertekening door Egypte van het vredesverdrag ,,met de zionistische vijand''.

— Tunis te kiezen als voorlopige zetel van de Arabische Liga i.p.v. Caïro.

— Een comité van zes lidstaten (Irak, Syrië, Tunesië, Koeweit, Saoedi-Arabië en Algerije) en het secretariaat van de Liga te vormen met als taak het uitvoeren van de resolutie betreffende de verplaatsing van de zetel van de Arabische Liga en haar organen uit Caïro binnen een tijdsbestek van twee maanden, een termijn die door een besluit van dit comité met een maand kan worden verlengd.

— Zich te onthouden van het leveren aan Egypte van olie en olieprodukten.

PLO-leider Yasser Arafat (l.) tijdens de opening van de Arabische ministersconferentie te Bagdad.

— Het verstrekken van leningen, bankgaranties en andere faciliteiten, bijdragen, financiële en technische bijstand door de Arabische landen aan Egypte op te schorten vanaf de datum van de ondertekening door Egypte van het vredesverdrag ,,met de zionistische vijand'' en zich te verzetten tegen de levering van economische bijstand aan Egypte door de Arabische fondsen, banken en financiële instellingen.

— Maatregelen te nemen om Egypte's lidmaatschap van de beweging van niet-gebonden landen en van de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid op te schorten en de VN te vragen al zijn regionale organen uit Caïro te verplaatsen naar andere Arabische hoofdsteden.

— Het handelsverkeer met de openbare en particuliere Egyptische instellingen te verbieden, die met de zionistische vijand samenwerken.

— Het belang te bevestigen van een voortzetting van de contacten met de Egyptische particuliere ondernemingen die zich verplichten niet met Israël samen te werken en die aan te moedigen hun operaties in de Arabische landen voort te zetten, alsmede een bijzondere behandeling toe te kennen aan de Egyptische arbeiders en ingezetenen in de Arabische landen.

— De noodzaak te bevestigen van het verwezenlijken van een complete Arabische economie om de ,,zionistische strategie'' op dit terrein het hoofd te bieden.

— Het secretariaat van de Arabische Liga te belasten met het ontwerpen van studies voor een ,,gemeenschappelijke economische strategie'', met het oog op het houden van een Arabische economische topconferentie op korte termijn.

— ,,Minimum-maatregelen'' te overwegen om aan de gevaren die uit het vredesverdrag voortvloeien het hoofd te kunnen bieden, waarbij steeds elk van de regeringen de besluiten moet nemen die zij nodig acht.

— De maatregelen, genomen door de ministersconferentie van Bagdad, als ,,voorlopig'' te beschouwen en er vanuit te gaan dat zij ,,zullen worden geannuleerd door een besluit van de Liga vanaf het verdwijnen van de motieven die deze (besluiten) hebben gedicteerd''.

Weekblad 48ste jaargang No. 2479, pag. 30415-30430

Derde conferentie Afwijzingsfront te Damascus bijeen. Irak opnieuw afwezig

Van 20-23 sept. 1978 werd in de Syrische hoofdstad Damascus de derde topconferentie gehouden van de vier Arabische staten en de PLO, die zich tegen het vredesinitiatief van de Egyptische president Sadat verzetten en die sedert hun eerste conferentie in Tripoli (2-5 dec. 1977) gebundeld waren in het „Pan-Arabisch Front voor standvastigheid en confrontatie (zie pag. 636/1-1978 en pag. 691/1-1978).
Deelnemers waren president Hafez Assad (Syrië), president Houari Boumedienne (Algerije), president Moammer Kadhafi (Libië), president Ali Nasser Mohammed (Zuid-Jemen) en PLO-voorzitter Yasser Arafat.

SLOTVERKLARING:

Op 23 sept. werd een slotverklaring gepubliceerd, waarin de akkoorden van Camp David als een samenzwering tegen de hoogste Arabische belangen werden genoemd. Deze verklaring luidde als volgt:

1. De politiek van president Sadat en de resultaten van de conferentie van Camp David zijn een uitbreiding van de Amerikaans-Israëlische samenzwering tegen de Arabische natie, het Palestina-probleem en de rechten van het Palestijnse volk. Zij houden ook geen rekening met de objectieve feiten van de Arabisch-Israëlische strijd. Dit zal slechts tot een verscherping van de spanning in het gebied leiden alsmede daartoe dat de wereldvrede en de internationale veiligheid aan de grootste gevaren worden blootgesteld.

2. Door zijn geheime bedrieglijke overeenstemming met de zionistische vijand en het imperialisme in Camp David heeft president Sadat tegen de eenheid van de Arabische zaak en tegen de hoogste belangen van de Arabische natie samengezworen. Evenzo heeft hij het handvest van de Arabische Liga, het gemeenschappelijke Arabische defensieverdrag en de resoluties van de Arabische topconferenties geschonden in zijn streven de Palestijnse kwestie uit de weg te ruimen en de politieke resultaten van het Palestijnse volk uit te hollen, die door zijn strijd en met het bloed van zijn martelaren werden geboekt.

3. President Sadat heeft door zijn politiek aan de Arabische solidariteit een nieuwe slag toegebracht, toen hij Egypte van het strijdperk van het Arabisch-Israëlische conflict afvoerde en het tot een bondgenoot van de vijand maakte en daarmee de Arabische natie bedreigde en trachtte haar toekomst en veiligheid te beheersen.

4. President Sadat heeft het internationale concept van de rechtvaardige vrede in het gebied opgegeven, van een vrede die berust op de volledige Israëlische terugtrekking uit het hele bezette Palestijnse en Arabische land en op de erkenning van het onveranderlijke nationale recht van het Palestijnse volk, in het bijzonder zijn recht op terugkeer in het vaderland, op zelfbeschikking en op vestiging van zijn eigen onafhankelijke staat op zijn nationale bodem onder leiding van de PLO, zijn enige legitieme vertegenwoordiger.

5. De akkoorden, die in Camp David werden bereikt, zijn onderdeel van een algemeen plan om de invloed en de heerschappij van het Amerikaanse imperialisme en het zionisme in Egypte, het Arabische vaderland en Afrika te vestigen, en het Egyptische regime als een werktuig te benutten, teneinde de nationale bevrijdingsbewegingen slagen toe te dienen.

6. De akkoorden van Camp David betekenen de instemming van president Sadat met het zionistische plan de Palestijnse nationale grond voortaan wederrechtelijk aan zich te trekken, de West-oever en Gaza onder de heerschappij van de zionistische bezettingstroepen als kolonie te behouden en Jeruzalem als de hoofdstad van Israël te annexeren.
Op deze wijze heeft president Sadat de offers van het Palestijnse volk en de Arabische natie terwille van hun grond en hun heilige verplichtingen vergooid en is hij afgeweken van het handvest van de Organisatie van het Islamitische Congres en van de OAE alsook van de resoluties van de niet-gebonden staten en van de wens van de internationale gemeenschap de bezette Palestijnse en Arabische gebieden, met inbegrip van Jeruzalem, te bevrijden.

7. President Sadat, die de akkoorden van Camp David heeft ondertekend, had geen volmacht om het Palestijnse volk en de Arabische natie te vertegenwoordigen. Bijgevolg is dat, waarover men het met de zionistische vijand eens geworden is, niet bindend voor de Arabische natie en zal het daarom als van nul en gener waarde en als illegaal worden beschouwd

De conferentie keurde resoluties en maatregelen goed zoals: a) het besluit om de economische en politieke betrekkingen met de Egyptische regering af te breken met toepassing van de besluiten van de Arabische boycot tegen Israël jegens alle personen, die handel met de vijand drijven; b) veroordeling van de imperialistische politiek van de VS, van zijn bondgenootschap met de zionistische vijand en het Sadat-regime en zijn voortzetting van een vijandige politiek t.a.v. de rechten en doelstellingen van de Arabische natie: De VS zijn daardoor onze vijand geworden en kunnen bij de pogingen tot het bewerkstelligen van een rechtvaardige vrede in het Arabische gebied niet als bemiddelaar worden beschouwd; c) het verwerven van een zo groot mogelijke internationale steun voor de rechtvaardige strijd van het Palestijnse volk en de Arabische natie en bekrachtiging van de samenwerking met de socialistische landen, van wie de Sowjet-Unie op de eerste plaats staat, ter bescherming van de nnafhankelijkheid van de Arabische landen en ter waarborging van hun vrijheid en hun vooruitgang en de verworvenheden van de Arabische bevrijdingsbeweging.

VERKLARING OVER BEGINSELEN, DOELEN EN INSTELLINGEN:

In een aansluitend gepubliceerde „Verklaring over beginselen, doelen en instellingen" werd voor de uitvoering van punt 9 van de Verklaring van Tripoli (pag. 637/1-1978) het volgende overeengekomen.

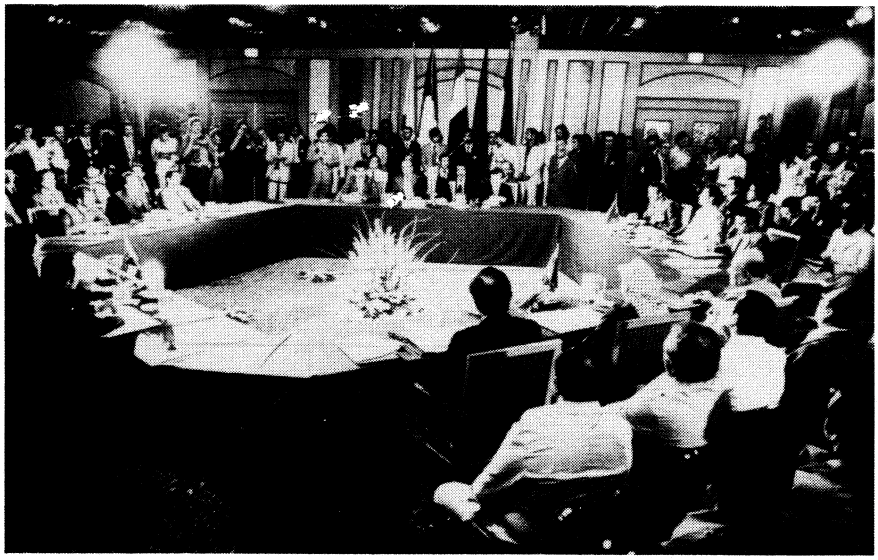
DE VORMING VAN HET FRONT:

Art. 1: Een Nationaal Front zal worden gevormd, dat als het Pan-Arabische Front voor standvastigheid en confrontatie zal worden aangeduid. Het Front moet zijn:

1. De basis voor de nationale strijd en de mobilisatie van de Arabische massa's en hun hulpbronnen de hoogste nationale doelstellingen te bereiken

2. het werktuig van de Arabische natie in haar gevecht tegen zionisme en imperialisme èn voor standvastigheid en bevrijding;

3. een Arabische kracht, die voor alle

Een beeld van de openingszitting van de derde topconferentie van het Afwijzingsfront te Damascus.

Arabische krachten openstaat die aan de aanvaarding van hun nationale verantwoordelijkheid willen deelnemen.

DE DOELEN EN TAKEN:

Art. 2: Het Front heeft zich verplicht tot het bereiken van de volgende fundamentele nationale doelen:

1. Voor de Arabische eenheid te werken, de strijd voor eenheid te steunen, ernaar te streven elke hindernis die de Arabische eenheid in de weg staat op te ruimen en betrekkingen van eenheid tussen de lidstaten van het Front te ontwikkelen, en voor hun economische en sociale vooruitgang te werken.

2. In de Palestijnse kwestie de voornaamste Arabische zaak te zien. Bijgevolg is het voor elke Arabische partij ongeoorloofd m.b.t. deze verplichting concessies te doen of daaraan afbreuk te doen of enigerlei acties te ondernemen die de Palestijnse zaak en de historische nationale rechten van het Palestijnse Arabische volk zouden kunnen schaden.

3. Alle bezette Palestijnse en Arabische gebieden volledig te bevrijden en t.a.v. geen van deze rechten concessies te doen of die op te geven of de nationale soevereiniteit over deze gebieden te ondermijnen.

4. De constante nationale rechten van het Palestijnse volk, met inbegrip van zijn recht op terugkeer in zijn vaderland en op zelfbeschikking alsmede op de stichting van zijn onafhankelijke nationale staat in Palestina, te herwinnen en de Palestijnse kwestie niet te verzaken noch ermee te marchanderen.

5. De rechtvaardige strijd van het Palestijnse volk onder leiding van de PLO — de enige legitieme vertegenwoordiger van het Palestijnse volk — te steunen.

6. De Arabische militaire, economische, politieke en culturele hulpbronnen te mobiliseren en die in te zetten in de strijd tegen de hoofdvijand, die gevormd wordt door de zionistische existentie, het imperialisme en kolonialisme.

7. De betrekkingen met de bevriende (staten) en broederstaten en de staten van het socialistische kamp, in het bijzonder met de Sowjet-Unie en de krachten die de bevrijdingsstrijd van de Arabische natie tegen zionisme en imperialisme ondersteunen, te consolideren en uit te bouwen.

8 De nationale bevrijdingsbewegingen op het Afrikaanse continent te ondersteunen en verzet te plegen tegen de racistische regimes, die natuurlijke bondgenoten van het zionistische staatsbestel vormen

Art. 3: Voor het bereiken van zijn doelstellingen zal het Front de volgende taken vervullen

1 Goedkeuring van politieke actieplannen in de Arabische en internationale sfeer op een wijze die tot consolidatie van de Pan-Arabische positie leidt. haar fundamentele doelstellingen dient en de capitulatiepolitiek uitschakelt

2 Goedkeuring van de met oorlog en vrede samenhangende kwesties

3 Organisatie en leiding van de defensievraagstukken en instemming met de daarmee verbonden plannen

4. Het treffen van beslissingen in verband met de beschikbaarstelling van de middelen voor de financiële, economische en militaire steun aan de confrontatie.

5. Goedkeuring van de voorlichtingspolitiek.

6. Ondersteuning van alle kanten in het geval van een agressie met verschillende middelen, waaronder ook strijdkrachten, daar enigerlei aanval op welk lid van het Front ook een aanval op al zijn leden betekent.

7 Vorming van de noodzakelijke organen en instellingen, om de doelstellingen te bereiken en de taken uit te voeren die in deze proclamatie zijn vermeld.

ORGANISATIES EN INSTELLINGEN:

Art. 4: De volgende organisaties en instellingen worden gevormd:

A. Het opperbevel: 1. Het opperbevel bestaat uit de leiders van de lidstaten.

2. Het commando van het Front komt eens per zes maanden bijeen afwisselend in een van de hoofdsteden van de lidstaten. Het commando komt bovendien bijeen steeds wanneer daartoe een noodzaak bestaat of een van zijn leden daarom verzoekt. 3. Het commando beslist bij meerderheid van stemmen en zijn besluiten zijn bindend voor alle leden.

B. Het politieke comité: 1. Het politieke comité bestaat uit de ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten. 2. Het politieke comité heeft de volgende taken: a) controle op de uitvoering van de besluiten van het opperbevel; b) aanbeveling van een plan voor de politieke arbeid; c) coördinatie van de politieke arbeid van de lidstaten; d) uitvoering van de door het opperbevel opgedragen taken. 3. Het politieke comité komt eens per drie maanden afwisselend in een van de lidstaten bijeen. Het komt bovendien bijeen steeds wanneer daartoe een noodzaak bestaat of een van zijn leden daarom verzoekt.

C. De voorlichtingscommissie: 1. De voorlichtingscommissie bestaat uit de ministers van voorlichting van de lidstaten.

2. De voorlichtingscommissie heeft de volgende taken: a) Indiening van voorlichtingsplannen; b) controle op de uitvoering van de besluiten op het terrein van de voorlichting; c) coördinatie van de voorlichtingszahen tussen de lidstaten.

3. De commissie komt eens per zes maanden afwisselend in een van de lidstaten bijeen. Zij komt bovendien bijeen steeds wanneer daartoe een noodzaak bestaat of een van haar leden daarom verzoekt.

D Het militaire commando a) Overeenkomstig een besluit van het opperbevel van het Front wordt een gemeenschappelijk militair commando gevormd. Dit besluit definieert de bevoegdheden, de competentie, de taken en de betrekkingen tussen de strijdkrachten van de lidstaten van het Front

TOETREDING TOT HET FRONT

Art. 5: Elke Arabische staat, die de beginselen en de doelstellingen van het Front erkent en tot het Front zou willen toetreden, heeft het recht lid van het Front te worden."

PROCLAMATIE Nr. 1:

De conferentie keurde ook een „proclamatie nr. 1" goed, waarin de volgende besluiten waren vervat:

„1 De politieke en economische betrekkingen met het Egyptische regime, incl de Egyptische instellingen en firma's, af te breken en de besluiten van de Arabische boycot tegen Israël toe te passen op alle personen, die met de vijand handel drijven.

2 De verplaatsing van het hoofdkwartier van de Arabische Liga en haar diverse organisaties uit Cairo te bevorderen Mocht dit niet kunnen worden bereikt, dan zullen de in het Pan-Arabische Front voor standvastigheid en confrontatie deelnemende partijen samen met de Arabische broederlanden, die met hen samenwerken, de taken van de Arabische Liga overeenkomstig het handvest van de Arabische Liga en haar doelstellingen vervullen In dit geval zal de zetel van de Arabische Liga in een ander Arabisch land dan Egypte gevestigd zijn

3. De strijd van het Egyptische volk, dat door zijn nationalistische en progressieve krachten wordt gedragen, te steunen om de samenzwering van het Egyptische regime tegen de Arabische lotsbeschikking het hoofd te bieden.

4 President Assad met de taak te belasten de (andere) Arabische staten te bezoeken om de besluiten van de topconferentie voor standvastigheid en confrontatie toe te lichten, een zo groot mogelijke politieke en materiële steun van de Arabieren voor deze besluiten te verkrijgen en de mogelijkheid van het bijeenroepen van een Arabische topconferentie zonder deelname van het Egyptische regime te bespreken

5 President Assad te machtigen zich uit naam van het Front in verbinding te stellen met de Sowjet-Unie om de mogelijkheid van het ontwikkelen van de betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en het Front te bespreken, wat tot meer militaire en politieke steun zou moeten leiden, zodat het militaire en politieke machtsevenwicht in het gebied hersteld wordt en de vriendschap tussen de Sowjet-Unie en de lidstaten van het Front versterkt en verdiept wordt

6 Uit naam van het Front een gemeenschappelijk ineinorandum te sturen aan de groep van de niet-gebonden landen, het secretariaat-generaal van de Organisatie van het islamitische Congres en de OAE, waarin de houding van het Front wordt toegelicht

7 De VN-commissie, verantwoordelijk voor de behartiging van de nationale rechten van het Palestijnse volk, te verzoeken om een speciale zitting, opdat de documenten van Camp David worden getoetst en wordt vastgesteld dat zij, tegenspraak met de rechten van Palestijnse volk zijn alsmede de commissie te vragen om het afleggen van een verklaring, waarin de commissie alles verwerpt wat deze rechten schaadt of verkort

8 De secretaris-generaal van de VN te vragen dat de VN noch documenten noch

overeenkomsten goedkeurt die strijdig zijn met de besluiten van de VN m.b.t. de kwestie-Palestina en de terugtrekking uit de bezette gebieden, en de Veiligheidsraad in deze zaak te informeren."

Contacten Afwijzingsfront met *Jordanië* en *Saoedi-Arabië*. Bezoeken Assad. Reis Vance

Nog op 22 sept. brachten twee deelnemers aan de conferentie te Damascus, de Libische leider kolonel Kadhafi en PLO-leider Arafat, een bezoek aan koning Hoessein van Jordanië op de luchtmachtbasis Mafrak in het noordoosten van Jordanië. Zij zouden Hoessein hebben gevraagd de akkoorden van Camp David te verwerpen en zich bij het Afwijzingsfront aan te sluiten. Maar volgens een Jordaanse regeringsbron maakte Hoessein zijn bezoekers duidelijk ,,dat hij niet van plan is zich aan te sluiten bij open verzet tegen Camp David — hij zal afwachten en verdere diplomatieke contacten met Arabische en andere leiders leggen". (Het was de eerste maal dat Arafat op Jordaanse bodem verbleef sinds de verdrijving van de Palestijnse guerrillastrijders door het Jordaanse leger in 1970-'71.)

De Jordaanse opvatting was reeds op 19 sept. uiteengezet in een communiqué dat na een door koning Hoessein geleide kabinetszitting was gepubliceerd. Dit communiqué luidde:

,,De regering van het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanie heeft kennis genomen van de documenten met betrekking tot de Camp David Conferentie

De regering van Jordanie, die geen partij was op deze conferentie, wil hierbij opnieuw een uiteenzetting geven van de principes door welke zij zich zal laten leiden bij het bepalen van het Jordaanse standpunt ten aanzien van de resultaten van de Camp David Conferentie en alle daaruit voortvloeiende besluiten

1. Jordanie, dat verschillende keren werd genoemd in de documenten van Camp David, is wettig noch moreel gebonden door enigerlei verplichting wat betreft de resultaten, daar Jordanie niet heeft deelgenomen aan de bespreking, formulering en goedkeuring hiervan

2 Jordanie gelooft in een rechtvaardige oplossing waarbij de verschillende aspecten van het Palestijnse probleem en het daaruit voortvloeiende Arabisch-Israelisch conflict aan de orde komen Jordanae beschouwt iedere afzonderlijke actie door een der Arabische partijen los van de collectieve Arabische verantwoordelijkheid gericht op het bereiken van een regeling die het herstel van de Palestijnse rechten op Palestijns grondgebied en volledige Arabische aechten op alle fronten omvat, als een verzwakking van de Arabische positie die de kansen op het bereiken van de beoogde rechtvaardige oplossing vermindert

3 Een uiteindelijke rechtvaardige regeling die voor Jordanie aanvaardbaar is. dient te voorzien w de Israëlische terugtrekking uit alle bezette gebieden inclusief de Gaza-strook en de Westelijke Jordaanoever en in het bijzonder het herstel van de Arabische soevereiniteit over Oost-Jeruzalem, dat in juni 1967 bezet gebied werd Evenzeer dient een rechtvaardige en definitieve regeling duidelijk te voorzien in het recht van het Palestijnse volk op zelfbeschikking in volledige vrijheid en binnen het raam van de vreedzame en alomvattende regeling, die brede voor alle partijen garandeert

4 Het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanie, dat het Palestijnse volk beschouwt als de belangrijkste partij in de uiteindelijke regeling van de Palestijnse zaak, zal niet aarzelen zijn verantwoordelijkheid en rol bij de zaak van vrede in het gebied en bij het waarborgen en verdedigen van de rechten van het Palestijnse volk uit te oefenen In overeenstemming met deze niet-veraniderende politiek zal Jordanie uitgebreide contacten onderhouden op Arabisch en internationaal niveau om een beter begrip te verkrijgen van feiten en posities en om de situatie te evalueren met het doel de beste middelen en wegen te bepalen om de Palestijnse zaak en rechten, alsmede de zaak van rechtvaardige vrede in de komende fasen te dienen binnen het kader van de principes die Jordanie en zijn volk hooghouden "

Tegelijk had ook Saoedi-Arabië de akkoorden van Camp David verworpen in een verklaring, die op 19 sept. was uitgegeven na een kabinetszitting o.l.v. koning Khaled. Die verklaring luidde o.m.:

,, De regering wil hierbij, in overeenstemming met de Islamitische en Arabische grondbeginselen en met de resoluties van de Arabische topconfenenties, met name die van Algiers en Rabat, haar standpunt uiteenzetten ten aanzien van de huidige gebeurtenissen

1 Ondanks onze oprechte waardering voor de Inspanningen van de Amerikaanse president Carter zowel voor als tijdens de Camp David Conferentie, menen wij dat de resultaten van deze conferentie niet aanvaardbaar zijn als kader voor een finale vredesregeling omdat hieruit niet duidelijk de Israehsche intentie blijkt om zich uit alle bezette gebieden — en in de eerste plaats uit Jeruzalem terug te trekken en omdat geen melding gemaakt werd van de rechten van het Palestijnse volk op zelfbeschikking en de oprichting van een eigen staat op eigen grondgebied en tevens de rol genegeerd wordt van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie als — zoals tijdens Arabische topconferentie is besloten — enige wettige vertegenwoordiger van het Palestijnse volk, dat door Israël van zijn grondgebied werd verdreven.

2. De regering van Saoedi-Arabie — ondanks de hierboven tot uitdrukking gebrachte reserves ten aanzien van de resultaten van Camp David — kent zichzelf niet het recht toe zich te mengen in de privé-aangelegenheden van enig Arabisch land en zal ook niet het recht betwisten van enig Arabisch land dat zijn bezette gebied wenst te heroveaen door middel van gewapende strijd of vreedzame onderhandelingen, zolang hierdoor geen hogere Arabische belangen in het geding komen.

3 De regering van het Koninkrijk is van mening dat gezien de huidige kritieke situatie waaraan de Arabische landen het hoofd moeten bieden, het meer dan ooit noodzakelijk is dat zij een collectief Arabisch standpunt innemen om hun uiteindelijke doel te bereiken . ."

Inmiddels bracht de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Vance, bezoeken aan Jordanië en Saoedi-Arabië om hun steun voor de akkoorden van Camp David te verwerven en aan Syrië om die akkoorden toe te lichten.

Vance sprak op 20 en 21 sept. in de Jordaanse hoofdstad Amman met koning Hoessein en de staatsminister van buitenlandse zaken Hassan Ibrahim. Deze verklaarde na afloop dat de bezwaren van Jordanië o.a. inhielden dat de documenten van Camp David geen definitieve oplossing voor West-Jordanië en het Palestijnse volk bevatten. Koning Hoessein had minister Vance toegezegd dat de akkoorden in Jordanië nog diepgaand zouden worden bestudeerd. Volgens AP had Hoessein laten weten dat hij op bepaalde voorwaarden tot de akkoorden zou kunnen toetreden, maar dan moesten daar wel ,,substantiële wijzigingen" in worden aangebracht. Voorts moesten de VS antwoorden op de volgende vragen: Garanderen de akkoorden van Camp David de volledige terugtrekking van Israël tot aan de grenzen, zoals die vóór juni 1967 bestonden? Begunstigen deze akkoorden de zelfbeschikking van het Palestijnse volk? Dragen zij bij tot een algehele oplossing van het Midden-Oostenconflict? Tegelijk waarschuwde koning Hoessein Egypte: een afzonderlijke oplossing tussen Egypte en Israël zou de betrekkingen tussen Caïro en Amman ,,ernstig" beïnvloeden.

In Riad sprak minister Vance van 21-23 sept. met koning Khaled, kroonprins Fahd en leden van het kabinet. In een door het Saoedische ministerie van buitenlandse zaken uitgegeven verklaring werd gezegd: Aan de orde gesteld werd ,,de conclusie van het koninkrijk dat de beide akkoorden van Camp David geen verwijzing bevatten naar de oplossing van het vraagstuk van het heilige Jeruzalem. Minister van buitenlansde zaken Vance wees erop dat men over deze kwestie op de conferentie niet tot overeenstemming was gekomen en dat de VS hun onafhankelijke positie zouden toelichten. Het koninkrijk bekrachtigde nogmaals de noodzaak van de

(Israëlische) terugtrekking uit het heilige Jeruzalem en de teruggave van de stad aan de Arabische soevereiniteit. Het koninkrijk stelde voorts de noodzakelijkheid vast van de erkenning van het zelfbeschikkingsrecht van het Palestijnse volk en benadrukte dat dit de kern voor de oplossing van het Palestijnse probleem vormde — zonder dit zou het onmogelijk zijn vrede in het gebied te bereiken. Bovendien verklaarde het koninkrijk dat de PLO in haar eigenschap van enige legitieme vertegenwoordiging van het Palestijnse volk haar natuurlijke rol op dit gebied moest spelen".

Op 24 sept. legde Vance zijn één dag uitgestelde bezoek aan Damascus af, waar hij besprekingen voerde met president Assad en de minister van buitenlandse zaken Khaddam. Na afloop verklaarde Vance dat beide partijen het erover eens waren geworden hun nauwe contacten t.b.v. een vrede in het Midden-Oosten voort te zetten, hoewel dit volgens Syrische woordvoerders vooral op Libanon sloeg. Radio-Damascus maakte bekend dat president Assad de principële en vastberaden houding van Syrië had toegelicht, nl. dat het resultaat van Camp David in het voordeel van Israël was. Israël had alles gekregen wat het wilde hebben. De akkoorden waren volledig onverenigbaar met de Arabische belangen, omdat de fundamentele Arabische rechten werden genegeerd, in het bijzonder het recht van het Palestijnse volk op bevestiging van zijn identiteit, op stichting van een onafhankelijke staat en uitoefening van zijn soevereiniteit over zijn vaderland. Voorts was het recht van de Arabische kant genegeerd om de bezette gebieden te bevrijden alsmede de noodzaak van de volledige Israëlische terugtrekking uit deze gebieden.

Al met al leverde de missie van Vance geen zichtbaar succes op.

Op 26 sept. bracht de Syrische president Assad een bezoek aan de Jordaanse hoofdstad Amman voor een gesprek van drie uur met koning Hoessein. Zij wisselden gegevens uit over hun gesprekken met minister Vance en Assad zou de besluiten van de conferentie van Damascus hebben toegelicht. Na afloop verklaarde Hoessein dat Washington in het kader van het vredesoverleg op geen enkele wijze aan zijn wensen tegemoet was gekomen en dat hij en Assad het over vele zo niet alle zaken geheel eens waren.

Vervolgens pleegde Assad op 27 sept. in Saif overleg met de Saoedische kroonprins Fahd. Na een gesprek van drie uur, waarover geen mededelingen werden gedaan, reisde Assad door naar Koeweit, van waar hij na een steuntoezegging op 28 sept. onverwacht naar Syrië terugkeerde.

Assad bracht vervolgens officiële vriendschapsbezoeken aan de DDR (1-4 okt.) en de SU (5-6 okt.), waarop in een volgende aflevering nader wordt ingegaan.

Iraakse *voorstellen.* Toenadering *Syrië-Irak.* Assad in Bagdad

Op 1 okt. ontwikkelde Irak, dat zich sinds 5 dec. 1977 afzijdig van het Afwijzingsfront had gehouden, nieuwe initiatieven. Het verklaarde zich bereid onmiddellijk Iraakse troepen naar Syrië te sturen voor de ,,confrontatie met de zionistische vijand". Tevens stelde het de vorming van een Arabisch Fonds voor van minstens $9 per jaar om de financiële lasten van de strijd op te vangen en ,,Egypte te steunen als dit afziet van de akkoorden van Camp David". Ter bespreking van die plannen stelde Irak voor een Arabische topconferentie in Bagdad te houden.

Na diverse diplomatieke acties van Irak volgde op 8 okt. een officiële uitnodiging aan de leden van de Arabische Liga voor een topconferentie, die op 1 nov. te Bagdad moest beginnen, voorafgegaan door een bijeenkomst van de ministers van buitenlandse zaken. Nog op 8 okt. meldde het Iraakse persbureau INA dat 17 landen (w.o. Jordanië, Saoedi-Arabië en Syrië) en de PLO de uitnodiging hadden aanvaard.

De Jcrdaanse regering bracht geen wijziging in haar opvatting over de akkoorden van Camp David, hoewel zij op 17 okt. van de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken, Harold Saunders, antwoord kreeg op 14 vragen, die koning Hoessein de regering-Carter op 1 okt. in een Amerikaanse T.V.-uitzending stelde.

Nadat Tariq Aziz, een vooraanstaand lid van de Iraakse Baath, op 18 okt. van een bezoek aan Damascus terugkeerde, werd op 20 okt. bekendgemaakt dat president Assad de volgende week een werkbezoek aan Irak zou brengen — zijn eerste bezoek in vijf jaar.

Op 22 okt. werden de grenzen tussen Irak en Syrië, die sinds meer dan 2 jaar waren gesloten, voor goederen- en personenverkeer heropend.

Van 24 tot 26 okt. bracht de Syrische president Assad zijn aangekondigde bezoek aan Bagdad. Op 26 okt. maakten de twee landen een eind aan hun meer dan 10 jaar slepende conflict. Als bezegeling van hun verzoening tekenden de presidenten Assad en Al-Bakr toen een ,,handvest voor een gemeenschappelijke nationale actie".

9de Arabische *topconferentie*

Na een voorbereidende conferentie van de ministers van buitenlandse zaken (30 okt.-1 nov. 1978) volgde van 2 t/m 5 nov. in de Iraakse hoofdstad Bagdad de negende Arabische topconferentie. Alle leden, uitgezonderd Egypte, waren vertegenwoordigd: 10 door hun staatshoofden (Irak, Syrië, Jordanië, Libanon, Koeweit, Bahrein, UAE, Qatar, Zuid-Jemen en Mauritanië), de overige meest door hun ministers van buitenlandse zaken, terwijl de PLO-delegatie werd geleid door Yasser Arafat.

De conferentie werd op 5 nov. 's avonds besloten met een verklaring, die volgens het Iraakse persbureau INA als volgt luidde:

,,Op initiatief van de regering van ae republiek Irak en op uitnodiging van president Ahmed Hassan al-Bakr is de 9de Arabische topconferentie van 2 tot 5 nov. 1978 in Bagdad bijeengeweest. Gedragen door de hoge geest van de Pan-Arabische verantwoording en de gemeenschappelijke zorg om de eenheid van het Arabische standpunt hield de conferentie zich bezig met de gevaren die de Arabische natie bedreigen en de provocaties, vooral t.a.v. de resultaten van de door de Egyptische regering ondertekende akkoorden van Camp David en de uitwerkingen die deze akkoorden op de Arabische strijd hebben, om de tegen de Arabische natie gerichte zionistische agressie het hoofd te bieden. Uitgaande van de beginselen, waarop de Arabische natie vertrouwt, in het bewustzijn te handelen voor de eenheid van de Arabische toekomst en overeenkomstig de Arabische tradities van het gemeenschappelijke Arabische optreden heeft de Arabische topconferentie de volgende fundamentele beginselen benadrukt:

1. De Palestijnse kwestie is een beslissende Arabische kwestie en de kern van het conflict met de zionistische vijand. De zonen van de Arabische natie en alle Arabische landen zijn daarbij betrokken en verplicht ervoor te strijden en voor deze zaak alle materiële en morele offers te aanvaarden. De strijd voor de herwinning van de Arabische rechten in Palestina en in de bezette Arabische gebieden is een algemene Arabische verantwoordelijkheid, die alle Arabieren moeten delen, elk overeenkomstig zijn militaire, economische, politieke en andere mogelijkheden. Het conflict met de zionistische vijand gaat het kader van het conflict te boven van de landen, waarvan de gebieden in het jaar 1967 werden bezet. Het

omvat de hele Arabische natie, omdat de zionistische vijand een militair, politiek, economisch en cultureel gevaar vormt voor de hele Arabische natie, haar fundamentele en Pan-Arabische belangen, haar beschaving en haar lot. Daarmee is aan alle lhnden van de Arabische natie de verantwoording opgelegd aan dit conflict met alle hun ter beschikking staande hulpbronnen deel te nemen.

2. Alle Arabische landen moeten elke vorm van hulp, steun en faciliteiten bieden voor elke strijdwijze van het Palestijnse verzet de PLO in haar hoedanigheid van enige rechtmatige vertegenwoordigster van het Palestijnse volk binnen en buiten het bezette land steunen, (de PLO) die voor de bevrijding en het herstel van de nationale rechten van zijn volk strijdt, met inbegrip van zijn recht naar zijn vaderland terug te keren, zelf over zijn toekomst te beslissen en zijn eigen onafhankelijke staat op zijn eigen grond te stichten.
De Arabische staten beloven plechtig de Palestijnse nationale eenheid te bewaren en zich niet in de interne aangelegenheden van de Palestijnse actie te mengen.

3. De verplichting t.a.v. de resoluties van de Arabische topconferenties wordt bevestigd, in het bijzonder van de 6de en 7de topconferenties van Algiers **(1973)** en Rabat **(1974).**

4. In het licht van de bovenvermelde beginselen is het voor elke partij ontoelaatbaar, bij de oplossing van het Palestijnse vraagstuk in het bijzonder en van het Arabisch-zionistische conflict in het algemeen eenzijdig te handelen.

5. Er mag geen oplossing worden aanvaard, die geen verband houdt met een resolutie van een daartoe bijeengeroepen Arabische topconferentie.

De conferentie besprak de door de Egyptische regering in Camp David ondertekende beide akkoorden en verklaarde zich van mening dat die de rechten van het Palestijnse volk en de rechten van de Arabische natie in Palestina en in het bezette Arabische gebied schonden. Naar de mening van de conferentie werden deze akkoorden buiten het kader van de collectieve Arabische verantwoording gesloten en komen zij in strijd met de resoluties van de Arabische topconferentie, in het bijzonder met de resoluties van de topconferenties van Algiers en Rabat, met het handvest van de Arabische Liga, en met de VN-resoluties over de Palestijnse kwestie. De conferentie is van mening dat deze akkoorden niet tot de door de Arabische natie gewenste rechtvaardige vrede leiden. Derhalve heeft de conferentie besloten deze beide akkoorden niet te aanvaarden en zich niet met haar resultaten bezig te houden. De conferentie heeft voorts alle politieke, economische, juridische en andere gevolgen van deze akkoorden van de hand gewezen. De conferentie besloot een beroep te doen op de Egyptische regering deze akkoorden te annuleren en geen verzoeningsverdrag met de vijand te ondertekenen. De conferentie hoopt dat Egypte in de schoot van de gemeenschappelijke Arabische actie zal terugkeren en in de aangelegenheden van het Arabisch-zionistische conflict niet eenzijdig zal optreden.
In dit verband keurde de conferentie een aantal resoluties goed om de nieuwe fase het hoofd te bieden en de doelstellingen van de belangen van de Arabische natie te beschermen in het vertrouwen dat de Arabische natie op grond van haar materiële en morele hulpbronnen in staat is het hoofd te bieden aan de moeilijke omstandigheden en alle provocaties, zoals het steeds in de geschiedenis het geval was, want zij verdedigt recht. gerechtigheid en haar nationale existentie. De conferentie onderstreepte de noodzaak alle Arabische inspanningen te bundelen om het verbroken strategischc evenwicht te herstellen, dat door de terugtrekking van Egypte uit de confrontatie-arena is ontstaan.

De conferentie besloot dat de landen die de bereidheid en capaciteit daartoe bezitten de deelname met effectieve bemoeiingen zullen coördineren. De conferentie onderstreepte bovendien de noodzaak de bepalingen van de Arabische boycot na te komen en de toepassing van deze voorschriften te verscherpen. De conferentie onderzocht mogelijkheden tot het ontwikkelen van Arabische voorlichtingsmedia, die ten bate van de rechtvaardige Arabische problemen het buitenland bereiken.
De conferentie besloot jaarlijkse bijeenkomsten voor de Arabische topconferentie te beleggen en de maand november elk jaar als tijdstip voor het houden van de topconferentie aan te wijzen. Na het onderzoek van de Arabische en internationale situatie bracht de conferentie de verplichting van de Arabische natie jegens een rechtvaardige vrede tot gelding, die is gebaseerd op de algehele Israëlische terugtrekking uit de in **1967** bezette Arabische gebieden, incl. het Arabische Jeruzalem, alsmede op de garantie van de onvervreemdbare nationale rechten van het Palestijnse Arabische volk, met inbegrip van het recht zijn onafhankelijke staat op zijn nationale bodem te stichten.

De conferentie besloot omvangrijke internationale activiteiten op gang te brengen om de legitieme rechten van het Palestijnse volk en van de Arabische natie toe te lichten. De conferentie bracht haar diepe erkentelijkheid en dankbaarheid tot uiting jegens alle staten die aan de kant van de Arabische rechten staan. De conferentie betuigde haar hoogachting tegenover de Arabische republiek Syrië en haar heldhaftige leger alsmede tegenover het Hasjemitische Koninkrijk Jordanië en zijn heldhaftige leger en zij gaf uiting aan haar gevoel van trots over de strijd van het Palestijnse volk en zijn standvastigheid binnen en buiten de bezette gebieden onder leiding van de PLO, de enige legitieme vertegenwoordiging van het Palestijnse volk. De conferentie roemde het door de broeders Syrië en Irak ondertekende handvest van de gemeenschappelijke nationale actie en beschouwde het handvest als een grote verworvenheid op de weg naar de Arabische solidariteit.

De conferentie uitte bovendien diepe dankbaarheid voor het initiatief van de Iraakse regering onder president Ahmed Hassan al-Bakr, die tot het houden van een Arabische topconferentie in Bagdad had opgeroepen, om de Arabische rijen te sluiten en de Arabische pogingen te organiseren teneinde het hoofd te bieden aan de dreigingen waaraan de Arabische natie thans is blootgesteld. De conferentie gaf uiting aan haar dank voor de bemoeiingen van president Al-Bakr de conferentie tot een succes te maken.
De conferentie keurde een reeks resoluties en maatregelen goed om opgewassen te zijn tegen de komende fase en de doelstellingen en belangen van de Arabische natie te beschermen. Deze resoluties zijn terug te voeren op de overtuiging van de deelnemers aan de conferentie dat de Arabische natie op grond van haar materiële en morele capaciteiten in staat is alle moeilijke omstandigheden en alle uitdagingen het hoofd te bieden, zoals het haar steeds in de loop van de geschiedenis gelukt is, want zij verdedigt gerechtigheid en recht en beschermt haar nationale existentie."

Volgens A F P betroffen de geheime besluiten van de conferentie de volgende drie punten: **1.** De ondertekening van een verdrag tussen Egypte en Israël zal de onmiddellijke uitstoting van Egypte uit de Arabische Liga met zich brengen; **2.** de zetel van de Arabische Liga wordt van Cairo verplaatst, waarschijnlijk naar Tunis: en **3.** elk Egyptisch concern, dat betrekkingen met Israël onderhoudt, zal onderworpen worden aan dezelfde boycotmaatregelen als tegenover Westelijke firma's worden genomen. Alle sancties zullen automatisch van knacht worden, als een Israëlisch-Egyptisch akkoord tot stand komt.

Radio-Koeweit meldde op 5 nov. dat een door de topconferentie ingesteld steunfonds voor de confrontatiekosten een kapitaal van **$ 3,5** mrd had. Van deze voor militaire doeleinden beoogde gelden zou **$ 1,85** mrd voor Syrië zijn bestemd, **$ 1,25** voor Jordanië, **$ 300** mln voor de PLO en **$ 100** mln voor de versterking van het Palestijnse verzet in de door Israël bezette gebieden. De betalingen zouden over tien jaar worden uitgespreid. Voorts was besloten dat Libanon **$ 30** mln voor zijn wederopbouw zou ontvangen.

De secretaris-generaal van de Arabische Liga, Mahmoud Riad, verklaarde op **5** nov. dat Soedan, Marokko, Oman en Noord-Jemen voorbehoud hadden gemaakt t.a.v. de besluiten van de topconferentie van Bagdad.
In commentaren werd de slotverklaring van Bagdad gematigd en mild genoemd. In regeringskringen in Cairo was eerder de vrees uitgesproken dat de topconferentie zou besluiten tot een volledige politieke en economische boycot van Egypte op korte termijn of zodra het Egyptisch-Israëlische vredesverdrag zou zijn getekend. *NRC/H'* blad (7-11-'78) schreef: „De financiële hulp van Koeweit zou Egypte bijvoorbeeld wel kunnen ontberen maar als ook de Saoedi's in Bagdad hebben toegestemd hun jaarlijkse bijdrage van 2 mrd dollar aan de Egyptische schatkist te staken, wanneer Sadat en Begin met hun handtekeningen de feitelijke vredessituatie hebben bekrachtigd, staan de zaken er wat moeilijker voor. De belangrijkste vraag is echter wat er gaat gebeuren met de bijna twee mln Egyptische werkkrachten die jaarlijks vanuit Koeweit, Saoedi-Arabië en Libië grote bedragen naar het moederland overmaken en zo een belangrijke bijdrage leveren aan Egypte's betalingsbalans." (Le Monde, NZZ, *NRC/H'blad, Financial* ***Times,*** *AdG)*

WEST-EUROPA

NEDERLAND

CENTRAAL-ECONOMISCH PLAN 1979

Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op 30 maart het centraal-economische plan 1979 gepresenteerd.

De markante omslag van de betalingsbalans mag niet als een tijdelijk verschijnsel worden beoordeeld. Op korte termijn kan voor de betalingsbalansproblematiek wellicht soelaas worden gevonden in een aanpassing van de binnenlandse bestedingen. Maar dat biedt geen fundamentele oplossing, want alleen een verbetering van de concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven kan daarvoor zorgen. De kans op een aanwakkeren van de inflatie is duidelijk aanwezig en een beheerste kostenontwikkeling lijkt dan ook geboden. Het tekort op de lopende rekening gaat tevens gepaard met een niet onaanzienlijke vergroting van het financieringstekort van de overheid. Als de beoogde effecten van deze vergroting te lang op zich laten wachten, zo niet uitblijven, zal deze tekortvergroting zich niet zelf weer inverdienen. In dat geval zullen verdergaande ombuigingen al of niet in combinatie met lastenverzwaring onafwendbaar zijn.

Zo wordt in het kort het economische beeld voor het komende jaar geschetst. Het is gebleken dat de ontwikkeling van onze economie in 1978 in grote lijnen een voortzetting was van die in 1977. Wederom daalde de industriële werkgelegenheid, zij het dit jaar met ongeveer 30.000 manjaren. Wel kon de werkloosheid vrijwel stabiel blijven omdat de werkgelegenheid bij de overheid fors uitbreidde en het arbeidsaanbod slechts bescheiden toenam.

Vorig jaar stegen de kosten van het levensonderhoud slechts 4%, hetgeen leidde tot een aanzienlijke verruiming van het reëel beschikbaar inkomen voor de werknemer.

De uitgaven van het Rijk vertoonden een sterkere expansie dan de ontvangsten. De bepalende factor daarvoor was de Rijksbijdragen aan de sociale fondsen. Ten opzichte van 1977 stegen deze met 4 miljard gulden tot 9 miljard.

Op grond van het internationale conjunctuurverloop kan enig optimisme geconstateerd worden. Er is sprake van een accentverlegging van de economische groei naar West-Europa. In het internationale conjunctuurbeeld schuilen echter nog tal van onzekerheden. Men is uitgegaan van stabiele wisselkoersen voor de rest van dit jaar. Een andere onzekere factor is de wereldenergie-situatie en dan in het bijzonder die van olie. Scherpe olieprijsstijgingen zouden de inflatie kunnen aanwakkeren en de economische groei kunnen frustreren.

De ontwikkeling van onze economie in 1978 was in grote lijnen een voortzetting van die in 1977. Trage economische groei, in met name de industrie, gepaard gaande met een afnemend inflatietempo bepaalden mede het beeld, waarin de scherpe omslag in het saldo op de lopende rekening van de betalingsbalans domineerde. Bedroeg in 1976 het overschot nog f 7,5 mrd, in 1977 was dit reeds geslonken tot f 1 mrd, waarna in 1978 een tekort van ca. f 2,5 rnrd werd gerealiseerd. Deze omslag in het lopende verkeer met het buitenland, die op 5% van het nationaal inkomen kan worden becijferd, geeft aanleiding deze samenvatting aan te vangen met een opsomming van de factoren die achter deze ontwikkeling schuil zijn gegaan.

Reeds gedurende een vijftal jaren is het exportvolume achtergebleven bij de groei van de wereldhandel. Vanaf 1973 kan het verlies aan marktaandeel op bijna 14% worden gesteld, van welk verlies overigens het merendeel in de voorbije twee jaar werd gerealiseerd. Een gedeeltelijke verklaring daarvoor zou wellicht gevonden kunnen worden in de omstandigheid dat het Nederlandse uitvoerpakket minder goed aansloot bij de wereld-invoervraag. Niet onwaarschijnlijk is, dat daar aanvankelijk na de oliecrisis sprake van was, maar tentatieve becijferingen doen vermoeden dat gedurende de laatste twee jaren, althans ten opzichte van een aantal belangrijke concurrenten. pakketverschillen van minder betekenis waren. Van meer belang lijken dan ook andere factoren te zijn geweest die het verlies van marktaandelen bepaald hebben. Onder deze factoren neemt de concurrentiepositie een belangrijke plaats in. Gemeten in relatieve prijzen ging deze gemiddeld 1,5% per jaar achteruit in de periode 1973-1978. Een verslechtering die tot stand kwam onder invloed van de sterk gestegen prijzen van energie, en de gevoeligheid van onze export daarvoor. Onder invloed tevens van de bij voortduring duurder wordende gulden, met daartegenover een kostenbeperking van onvoldoende omvang.

Aldus kon ook een verslechtering van relatieve loonkosten niet worden voorkomen. Lagen de loonkosten per gewerkt uur in de industrie aan het begin van de zeventiger jaren 20% boven het niveau van dat in de EG-landen, in 1977 kan dit percentage op zelfs 35 worden becijferd.

Weliswaar stond daartegenover een relatieve verbetering van de arbeidsproduktiviteit. maar deze kon een verslechtering van de loonkosten per eenheid produkt ten opzichte van de EG niet voorkomen. Deze bedroeg namelijk in de betrokken periode ca. 7,5%.

Zo speelde de concurrentiepositie aan de kant van de goederenuitvoer een belangrijke rol; van belang was zij ook bij de goedereninvoer. Is substitutie tussen goederen van binnenlandse en buitenlandse herkomst bij grondstoffen — met uitzondering eventueel van energie — van weinig of geen betekenis, bij halffabrikaten, en meer nog bij eindprodukten is zij dat wel. Zo blijkt dat over een wat langere periode beschouwd de verdeling tussen investeringen in outillage van binnenlandse en van buitenlandse herkomst nauwelijks of geen verandering liet zien. Prijsverhoudingen gaven daartoe ook geen aanleiding.

Duidelijk anders was dat bij consumptiegoederen, waar dan ook van een voortdurend toenemende invoerpenetratie sprake was. Maar evenzeer, zo dient daaraan te worden toegevoegd, was deze penetratie een gevolg van het feit dat de invoervraag sterk was gericht op produkten waarin de binnenlandse produktie niet voorzag of niet kon voorzien. De toegenomen invoer van personenauto's was daarvan het meest duidelijke, maar niet het enige voorbeeld.

De achteruitgang in concurrentiepositie was eveneens van invloed op het dienstenverkeer met het buitenland en dat in het bijzonder op de reisverkeersbalans. Een hoge inkomenselasticiteit van de vraag in combinatie met de effectieve opwaardering van de gulden leidde tot een scherpe toeneming van de bestedingen in het buitenland. Daarnaast was van niet te onderschatten betekenis dat ons land een steeds minder aantrekkelijke vakantiebestemming voor buitenlanders werd, met ook hier het prijspeil in guldens als één van de verklarende factoren.

Samengevat kunnen in de omslag in het saldo op lopende rekening met f 10 rnrd duidelijk structurele tendenties worden waargenomen, met het verloop van de concurrentiepositie als niet de enige maar wel belangrijke verklaring. Het daarmee verband houdende terreinverlies op buitenlandse markten heeft in de voorbije twee jaar tot een negatief betalingsbalanseffect van ruim f 5 rnrd geleid, de betalingsbalansconsequenties van terreinverlies op binnenlandse markten kunnen voor dezelfde periode op f 1.5 mrd worden geschat, terwijl de reisverkeersbalans met ruim f 2 rnrd is verslechterd.

Na een periode van relatief grote overschotten lijkt, op grond van deze als structureel te karakteriseren ontwikkeling, de betalingsbalansproblematiek weer de volledige aandacht te vragen.

Te meer wanneer bedacht wordt dat de energiebalans vorig jaar nog ten naaste bij in evenwicht was, maar dat voor de komende jaren in verband met de afnemende gasbaten een toenemend tekort mag worden verwacht, oplopend tot naar schatting ruim f 2,5 rnrd in 1982 en bijna f 6 rnrd in 1985. Te meer ook wanneer het verloop van de kapitaalbalans en dan in het bijzonder dat van de directe investeringen in het buitenland in deze beschouwing wordt betrokken. Aanzienlijk groter nog dan het huidige tekort suggereert, zal derhalve de inspanning dienen te zijn om de betalingsbalansproblematiek, die nog steeds wordt versluierd door de aardgasexploitatie, tot een oplossing te brengen.

De indruk uit het voorgaande is dat de achteruitgang in concurrentiepositie en de sterk op invoer gerichte vraag in belangrijke mate het tekort op lopende rekening hebben bepaald. Met zoveel woorden kan daaruit eveneens de conclusie worden getrokken dat de binnenlandse bestedingen zich niet hebben aangepast aan de daaruit voortvloeiende inkomensvermindering, integendeel. In relatie tot het reëel nationaal inkomen was dan ook in 1978 wederom sprake van een aanzienlijke volume-uitbreiding van de binnenlandse bestedingen. Steeg het reëel nationaal inkomen met 2,5%, de binnenlandse bestedingen gingen daar met 4,570 aanmerkelijk bovenuit. Naar de diverse bestedingscomponenten onderscheiden kan deze 4,5% als volgt worden opgebouwd:

g Een volume-accres van de particuliere consumptie dat met 4,5% de reëel beschikbare inkomensstijging niet onaanzienlijk overtrof. Vermindering van gezinsbesparingen was daarvan het gevolg, hetgeen onder meer tot uitdrukking kwam in een verdere toeneming van consumptief krediet en andere vormen van kredietverlening.

● Wederom namen de bedrijfsinvesteringen in volume toe, toch minder snel dan in 1977. De gerealiseerde volumeuitbreiding van 6% mag evenwel verrassend groot worden genoemd. Althans in het licht van de rendementsontwikkeling in het bedrijfsleven en tegen de achtergrond van de bescheiden produktiegroei in de afgelopen jaren. Daartegenover stond en staat een beleid gericht op investeringsstimulering. Gegeven de omstandigheid

dat in het bijzonder de investeringen in bedrijfsgebouwen aan deze stijging hebben bijgedragen, mag worden aangenomen dat het volume-accres van de bedrijfsinvesteringen in belangrijke mate mede tot stand kon komen als gevolg van het gevoerde beleid. Dat was immers met name gericht op stimulering van investeringen in bedrijfsgebouwen Daarvan was sprake in het oude regime van fiscale stimulering, daarvan is ook sprake in het nieuwe systeem van de WIR.

I) De investeringen in woningen namen met 2.5% toe. met daarbii een sterk accent op de vernieuwbouw die met **20%** in volume toenam. De nieuwbouw daalde daarentegen met 1,5%, waarbij de daling met **9%** van het aantal geproduceerde woningen bijna volledig werd gecompenseerd door kwaliteitsverbeteringen, zowel in iedere sector afzonderlijk als door een verdere verschuiving naar duurdere kooponingen.

● De materiële overheidsbestedingen handhaafden zich bij benadering op het in **1977** bereikte niveau met dalende investeringen en stijgende materiële consumptie.

In verhouding tot de totale afzetstijging was de voorraadvorming omvangrijk en ging met f **0,5** mrd uit boven het als normaal te beschouwen niveau. Lage grondstoffenprijzen als gevolg van de forse dollar-depreciatie aan het begin van het jaar hebben waarschijnlijk tot speculatieve voorraadvorming geleid.

Mede daardoor, maar ook door de invoerpenetratie op de binnenlandse markt, nam het invoervolume met 5,5% naar verhouding sterk toe. Als gevolg hiervan bedroeg het produktie-accres van bedrijven niet meer dan 2,5%. Een bescheiden volume-uitbreiding welk in die sectoren tot stand kwam die niet of in geringe mate onderhevig zijn aan buitenlandse concurrentie, zoals de bouwnijverheid en delen van de dienstensector.

De industrie daarentegen opereert op markten welke niet of nauwelijks zijn afgeschermd van buitenlandse concurrentie, met als consequentie dat de produktie daar des te trager verliep. In het laatste kwartaal kon evenwel van enige opleving worden gesproken, voornamelijk als gevolg van een iets aantrekkende uitvoer. Een uitbreiding van de industriële produktie met 1,5% kon daardoor nog worden gerealiseerd.

Onder die omsta..digheden was niet te voorkomen dat de industriële werkgelegenheid wederom daalde en wel met ongeveer **30.000** manjaren. Een daling overigens die door de bescheiden produktiviteitsstijging nog van beperkte omvang was. De gedurende de laatste jaren in verhouding tot de trendmatige produktiviteitsstijging bescheiden reële loonkostenstijging en de maatregelen zoals steunverlening aan bedrijven, gericht op het in stand houden van werkgelegenheid, hebben hieraan bijgedragen. Buiten de industrie was, met uitzondering van de landbouw, sprake van een zich uitbreidende werkgelegenheid.

Voor het totaal van bedrijven was de produktiviteitsstijging met bijna **3%** eveneens aan de lage kant en was de werkgelegenheidsdaling met **7000** manjaren gering.

Hierin kwam tevens het gedurende de laatste jaren sterk gewijzigde bedrijfstakkenpatroon tot uitdrukking, een wijziging die een verschuiving betekende in de richting van meer arbeidsintensieve activiteiten.

Een wederom forse uitbreiding van de werkgelegenheid bij de overheid, gepaard aan sen bescheiden toeneming van het arbeidsaanbod — het aantal arbeidsongeschikten bleef sterk stijgen — leidde aldus tot een voor het jaar als geheel vrijwel stabiele werkloosheid van **205 000** personen

Ook in dit cijfer komt tot op zekere hoogte tot uitdrukking dat in vergelijking niet het verleden werkgelegenheid en produktie een gewijzigde samenhang zijn gaan vertonen De werkloosheid immers beweegt zich nu reeds een viertal jaren rond een niveau van ruim **200 000** personen terwijl in dezelfde periode de produktiegroei op grond van historische samenhangen een belangrijk groter verlies aan werkgelegenheid suggereert dan tot dusverre werd gerealiseerd Deze gewijzigde samenhang die voor een belangrijk deel een gevolg is van veranderingen in het produktiepatroon, krijgt nog meer reliëf wanneer daarbij in aanmerking wordt genomen dat de arbeiasmarkt de laatste jaren wordt gekenmerkt door een verminderde aansluiting tussen vraag en aanbod Dat moge bij voorbeeld blijken uit de bij de GAB's geregistreerde openstaande vraag en de geregistreerde werkloosheid

In vergelijking met wat historisch gebruikelijk was, ligt het niveau van de openstaande vraag in verhouding tot het aantal werklozen vandaag de dag belangrijk hoger Dit suggereert dat het moeizamer functioneren van de arbeidsmarkt naast het lage niveau van economische acticiteit als oorzaak kan worden gezien van het huidige hoge peil van de werkloosheid, reden waarom het arbeidsmarktbeleid meer daarop dan op aanvullende werken werd gericht

Het minder goed functioneren van de arbeidsmarkt biedt mogelijk ook een verklaring voor de in het licht van het hoge niveau van werkloosheid vrij omvangrijke incidentele looncomponent in **1978** Mede daardoor kan de loonstijging in **1978** nu op bijna 7,5% worden becijferd, welke stijging uitgaat boven de aanvankelijk beoogde 6,5 a 7%

Markant daartegenover was de vermindering van het inflatietempo Stegen de kosten van levensonderhoud in **1977** nog met 6,5%, in het voorbije jaar kon dit percentage worden teruggebracht tot **4** Niet de loonkostenstijging, maar de forse depreciatie van de dollar, als gevolg waarvan de prijs van het voor de consumptie relevante invoerpakket slechts in beperkte mate steeg, droeg aan dit resultaat bij

Mede daardoor was een aanzienlijke verruiming van het reëel beschikbaar inkomen voor werknemers mogelijk, onder meer **3%** boor de modale werknemer en 4% voor een werknemer met het minimumloon

Deze inkomensverbetering die ondanks een collectieve lastenstijging voor werknemers vrijwel gelijke tred hield met de produktiviteitsverbetering, stond een bescheiden daling van de arbeidsinkomensquote niet in de weg Enige ruilvoetwinst was hiervan mede de oorzaak Gecorrigeerd voor de baten uit de aardgasexploitatie e d daalde deze quote met bijna een vol punt en wel van 91,4% in **1977** tot 90,5% in **1978**

Ongecorrigeerd was de daling geringer, door een teruglopende produktie, teruglopende export vooral van aardgas Dat daarmede een omslagpunt bij de aardgasbaten is bereikt, blijkt ook uit het verloop van de niet-belastingmiddelen Absoluut namen deze in **1978** nog toe, maar in procenten van het nationaal inkomen was sprake van enige achteruitgang De belastingdruk daarentegen nam wederom toe en wel met 0,4 procent-punt en bereikte een niveau van **32%** van het nationaal inkomen.

Tegenover enige verhogingen in de indirecte sfeer — waar onder verschuiving van energiedragers van het Lage naar het algemene tarief der omzetbelasting — stond een verlichting coor een groter bedrag in de directe sfeer, welke verband hield met de voorlopige uitwerking die aan de voorstellen van Bofstra werd gegeven De endogene drukstijging van de belastingen die een gevolg is van de progressie, bedroeg ruim een procent punt

De uitgaven van het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen vertoonden evenwel een sterkere expansie dan de belastingen en niet-belastingmiddelen In procenten van het nationaal inkomen stegen de uitgaven van **45,7%** in **1977** tot 47,3% in **1978** Belangrijke determinant van dit accres waren de Rijksbijdragen aan de sociale fondsen Deze bereikten een niveau van f **8,5** a **f 9** mld, nadat zij in **1977** ca f **5,5** mld hadden bedragen De stijging van het niveau van de overheidsuitgaven met **1,5** procent-punt van het nationaal inkomen kan aldus voor **60%** worden gelokaliseerd bij de Rijksbijdragen aan de sociale fondsen Behalve uit een toeneming van het tekort van de lagere overheid kan vooral hieruit de vergroting van het financieringstekort van de overheid tot 5% van het nationaal inkomen worden verklaard, en daarmee wordt tevens duidelijk waarom de sociale premiedruk slechts in beperkte mate behoefde te worden verhoogd Aldus bleef de stijging van de totale collectieve druk, na correctie voor de omzettingen bij de kinderaftrek en fiscale investeringsfaciliteiten, tot 0,6% beperkt Daartegenover stond echter wel de verdere vergroting van het financieringstekort

Wederom werd een belangrijk deel van het overheidstekort gefinancierd met kapitaalmarktmiddelen, waarbij het kapitaalmarktberoep van de overheid met rond f 9 mld in dezelfde orde van grootte lag als in **1977** Hiermee bleef het kapitaalmarktberoep van de overheid overigens beneden het onder normale omstandigheden maximaal mogelijke bedrag. Voor ruim f **3** mld moest derhalve een beroep worden gedaan op monetaire financiering Het was met name de lagere overheid die een minder omvangrijk beroep op kapitaalmarktmiddelen deed dan in **1977** Wellicht werd de lagere overheid daarbij enigszins van de kapitaalmarkt verdrongen door de banken die een verhoogde activiteit vertoonden bij het verwerven van lange middelen

Daardoor waren de banken in staat de kredietverlening fors uit te breiden zonder dat zij al te zeer in het gedrang kwamen met het bestaande kredietrestrictiebeleid. Het netto-geldscheppend bedrijf van de banken bleef daarmee wel tot ca f **5** mld beperkt, maar de monetaire financiering van de (lagere) overheid werd daardoor geaccentueerd

Hoewel ook in **1978** sprake was van een netto kapitaalmarktaanbod vanuit het buitenland, vond zowel via het lopende verkeer met het buitenland als via het rechtstreekse kapitaalverkeer — met name in de vorm van directe investeringen en aankopen van onroerend goed — een afvloeiing van middelen plaats die het genoemde netto kapitaalmarktaanbod vanuit het buitenland overtrof

Aldus was sprake van liquiditeitscreatie uit binnenlandse bronnen met daartegenover een liquiditeituverniatiging uat hoofde van het betalingsverkeer met het bui-

tenland die omvangrijker was Onder deze omstandigheden liep de liquiditeitsquote met 1% terug en bereikte tegen het einde van het jaar een niveau van ca *36%* van het nationaal inkomen

Tot zover een samenvatting van de ontwikkeling in 1978, van waaruit de ramingen voor dit jaar worden opgesteld Van belang bij deze ramingen is het te verwachten verloop van de wereldconjunctuur Voor het gehele OESO-gebied luidt de verwachting dat de economische groei gemiddeld weinig zal versohillen van die in de jaren 1977 en 1978 In het geografische patroon van de groei tekent zich echter een duidelijke wijziging af, met een sterkere expansie in West-Europa dan in de Verenigde Staten

Daaibij is mede van invloed dat het beleid in de Verenigde Staten op beperking van de bestedingen is gericht ten einde een verder aanwakkeren van de inflatie te voorkomen, ten einde ook langs die weg tot meer evenwichtige betalingsbalandsverhoudingen te geraken Daartegenover staan landen met omvangrijke overschotten en verder geapprecieerde valuta, zoals Japan en West-Duitsland, waar de appreciatie weliswaar de volume-ontwikkeling afremt, maar anderzijds een relatief belangrijke uitbreiding van de binnenlandse bestedingen mag worden verwacht, in verband met een expansief beleid in dit opzicht

Enige vertraging gedurende de tweede helft van dit jaar lijkt evenwel waarschijnlijk, te meer omdat de nu getroffen stimuleringsmaatregelen dan zijn uitgewerkt Tezelfdertijd lijkt een versnelling van het inflatietempo in de overschotlanden waarschijnlijk, althans wanneer wordt uitgegaan van de veronderstelling dat zich geen verdere wisselkoerswijzigingen zullen voordoen Binnenlandse inflatoire krachten en stijgende grondstofprijzen zullen dan de overhand krijgen Ook daarom ligt enige vertraging in groei in de lijn der verwachting

Op grond van dit internationale conjunctuurverloop, waarin van een accentverlegging van de economische groei naar West-Europa sprake is, mag vooralsnog worden verwacht dat de voor ons relevante wereldhandel enige versnelling in groei zal vertonen Werd vorig jaar een volume-accres van ca. 5% gerealiseerd, voor dit jaar bedraagt de raming **6%**. Tevens mogen, anders dan in 1978, hogere prijzen van de invoer worden verwacht. Herstel van grondstoffenprijzen, mede in reactie op de scherpe dollardepreciaties in het recente verleden, en aantrekkende loonkosten in het ons omringende buitenland, zijn daarvan de oorzaak Maar, zoals gebruikelijk, wordt ook nu van de technische veronderstelling uitgegaan dat zich in de loop van dit jaar geen verdere wisselkoersaanpassingen meer zullen voordoen Handhaving van koersen op het eind januari bereikte niveau betekent dat de guldenkoers voor 1979 nog belangrijk uitgaat boven die van vong jaar Ten opzichte van leveranciers kan aldus een effectieve opwaardering van de gulden worden berekend van 3,5%, en ten opzichte van concuarenten een appreciatie van 3%. Daarmee kan de invoerprijsstijging nog beperkt blijven tot 2,501, en zal het concurrerend uitvoerprijspeil 1,5% hoger uitkomen

Vanzelfsprekend liggen in het hierboven beschreven scenario voor de internationale conjunctuur tal van onzekenheden besloten Zo is uitgegaan van stabiele wisselkoersen voor de rest van dit jaar Mogelijk biedt het Europese Monetaire Stelsel daarvoor garantie De bandbreedte waarbinnen de wisselkoersen in dit stelsel kunnen fluctueren, is evenwel niet onbelangrijk Daarnaast is het koersverloop van de dollar onzeker.

Het hierboven beschreven scenario gaat er vanuit aat de tot dusverre opgetreden depreciatie van de dollar zal leiden tot een stimulering van uitvoer en een afremming van invoer van de Verenigde Staten Daarnaast leiden het restrictieve beleid in de Verenigde Staten en de expansieve maatregelen in de overschotlanden eveneens tot een geringere spreiding van betalingsbalanssaldi. En daardoor zou een grotere koersstabiliteit worden bereikt Het aldus ontwikkelde scenario gaat er derhalve vanuit dat de gebruikelijk perverse betalingsbalansreacties welke gepaard gaan met koersaanpassingen dit jaar worden overvleugeld door de volume-aanpassingen bij in- en uitvoer.

Een andere onzekere factor, welke overigens inhaakt op de veronderstelde koersstabiliteit van de dollar, is de wereldenergie-situatie en dan in het bijzonder die van olie De scherpe produktievermindering van Iraanse olie kan leiden tot grotere prijsaanpassingen, al of niet gepaard met aanbodtekorten, dan nu in de invoerprijsraming ligt besloten Nu valt nog niet te overzien in hoeverre daarvan sprake zal zijn

Scherpe olieprijsstijgingen houden evenwel risico's in voor verstoring van het internationale conjunctuurverloop Niet

KERNGEGEVENS 1976-1979

Veronderstellingen	1976	1977	1918	1979
Externe data	mutaties t.o.v. voorafgaand jaar in %			
Volume wereldinvoer (herwogen)	14	4	5	6
Invoerprijspeil (in gld.)	6,5	3	—2	2,5
Concurrerend uitvoerprijspeil (in gld.)	5,5	1,5	0,5	1,5
Loonkosten per eenheid produkt in de verwerkende industrie in het buitenland (in gld.)	2	2	3,5	3
Effectieve koers van de gulden t.o.v. de concurrenten op buitenlandse markten	1,5	6,5	3,5	3
t.o.v. alle leveranciers	0	5	4,5	3,5
Overige veronderstellingen				
Overdrachtsuitgaven door de overheid (bruto)	25,5	8,9	15,5	16
Waarde materiële overheidsconsumptie	14,5	10	9,5	12
Waarde overheidsinvesteringen	7	0,5	2	6
Volume investeringen in woningen	2,5	16	2,5	—1 f
Arbeidstijdverkorting (zonder overwerk)	0,5	0	0,5	0,5
Liquiditeitsquote (ultimo anno) a	40	37,4 b	36,2	36
Resultaten				
Volume particuliere consumptie	4	4,5	4,5	3
Volume bruto investeringen bedrijven (excl. woningen)	—3,5	15,5	6	—0,5
Volume materiële overheidsbestedingen c	2	—0,5	0,5	4
(w.o. investeringen)	(—2)	(—7,5)	(—5)	(—1)
Volume goederenuitvoer	12,5	—2	3	6
Volume Poedereninvoer	11	2,5	5,5	4
Volume bruto nationaal produkt	5	2,5	2	2,5
Produktievolume in bedrijven	4,5	3	2,5	2,5
Loonsom per werknemer in bedrijven	11	8	7 à 7,5	6,5 à 7
Prijspeil particuliere consumptie	9	7	4,5	4,5 à 5
Prijsindex gezinsconsumptie (werknemersgezinnen)	9	6,5	4	4,5
Prijspeil goederenuitvoer	6	3	—1,5	2,5
Arbeidsproduktiviteit in bedrijven (incl. zelfstandigen)	5,5	2,5	3	2,5
Reëel vrij beschikbaar inkomen (modale werknemer: incl. incidenteel)	0,5	2,5	3	2
Loonkosten per eenheid produkt in de verwerkende industrie	0	4,5	2,5	1,5
Niveaus				
Saldo lopende rekening van de betalingsbalans (mrd gld.)	7,5	1,1	—2,5	—1,5
Voorraadvorming (mrd gld.)	3,2	3,9	4,2	3,5
Werkloosheid (1000 personen)	211	204	206	210
Werkgelegenheid bedrijven en overheid (1000 manjaren)	4646	4658	4663	4671
Arbeidsinkomensquote d	91,7	91,4	90,5	90
Besparingen a	16,1	15,1	14	13,5
Financieringssaldo overheid (transactiebasis) a	—5,5	—4,1	—5	—6
Belastingdruk a e	31,1	31,6	32,4	33,8
Sociale premiedruk a	19,9	19,7	19,9	20

a In % van het netto nationaal inkomen tegen marktprijzen.
b Begin nieuwe reeks in verband met definitiewijziging.
c Omvat overheidsinvesteringen en -consumptie (excl. lonen en salarissen).
d Gecorrigeerd voor mijnbouw, [illegible] en woning exploitatie.
e Gecorrigeerd voor statistische drukstijging [illegible] in 1978 32 en in 1979 32,5%.
f Excl. weersomstandigheden ca. 2,5%.

alleen zou dit een aanwakkeren van de inflatie kunnen betekenen, maar tevens zou daardoor de economische groei kunnen worden gefrustreerd met alle gevolgen van dien voor de wereldhandelsontwikkeling, te meer ingeval de invoer van Iran belangrijk lager wordt Moeilijk valt daarbij dan nog in te schatten, zo sprake zal zijn van scherpe olieprijsstijging, :n nooeverre aeze zal worden gemitigeerd door een verdere depreciatie van de dollar

Tot zover de buitenlandse uitgangspunten waar sprake is van enig optimisme met betrekking tot de voortzetting van een gematigde volumeconjunctuurbeeld maar waar ook onzekerheden dit conjunctuurbeeld blijven bedreigen Wellicht minder onzeker maar eveneens van groot belang zijn de uitgangspunten die voor het binnenland gelden In het kort samengevat komen deze, voor zover het de collectieve sector betreft, hierop neer

- Gecorrigeerd voor vertekening als gevolg van de omzettingen bij de kinderaftrek en fiscale investeringsfaciliteiten neemt de belastingdruk met 0,5 procentpunt toe. Een drukstijging die om en nabij overeenkomt met de autonome wijzigingen in het belastingregime. Naast een vermindering van de Hofstra-faciliteiten zijn van belang de verhoging van motorrijtuigen- en overdrachtsbelasting, met daar tegenover enige verlaging van de loon- en inkomstenbelasting, die met name de lagere inkomensgroepen ten goede komt.

- De sociale premiedruk zal nauwelijks toenemen, nl. van 19.9% in 1978 tot 20% dit jaar. Een verdere uitbreiding van de Rijksbijdragen en enige intering op reserves maken deze geringe premiedrukstijging mede mogelijk. Maar vooral is van belang dat een aanvang wordt gemaakt met een beperking van de groei van de sociale uitkeringen.

- De totale uitgaven van het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen nemen met f 15 mrd toe. Uitgedrukt in het nationaal inkomen komt deze toeneming overeen met bijna twee procent. Voor de helft hangt deze toeneming evenwel samen met de reeds gememoreerde omzettingen bij de kinderaftrek en fiscale investeringsfaciliteiten. De resterende één procent uitgavenstijging wordt per saldo bepaald door een aanvullend programma ten bedrage van f 2 mrd met daarbinnen sterke accenten op de arbeidsmarkt, ombuigingen bij in het bijzonder de loongevoelige uitgaven van eveneens f 2 mrd en de uitbreiding welke aan investeringsstimulering wordt gegeven waarmee op transactiebasis een bedrag van ca. f 1,5 mrd is gemoeid.

Wanneer tevens rekening wordt gehouden met enig verder teruglopen van de druk der niet-belastingmiddelen, mag voor dit jaar, gecorrigeerd voor statistische vertekening, een stijging van de totale collectieve druk worden verwacht, nl. van 0,5 procent-punt. Deze drukontwikkeling gaat gepaard met een, ondanks ombuigingen, relatief krachtige expansie bij de uitgaven, in het bijzonder als gevolg van aanvullende beleidsmaatregelen en forse uitbreiding van vermogensoverdrachten ter stimulering van bedrijfsinvesteringen.
Aldus in kort bestek een opsomming van de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten die aan de raming voor 1979 ten grondslag liggen. Anders dan in de MEV 1979 is voor de loonvoetstijging geen hypothese vooraf gehanteerd. Daartoe bestaat alle aanleiding, aangezien ten tijde van het centraal overleg tussen werkgevers, werknemers en regering geen overeenstemming kon worden bereikt over onder meer de loonstijging voor dit jaar. Onder deze omstandigheden is, teneinde een zo realistisch mogelijk beeld te schetsen van de te ver'vachten ontwikkelingen, gekozen voor een endogene loonraming. Deze komt hoger uit dan de destijds veronderstelde 5,5 a 6%. Geen contractloonstijging en een bescheiden incidentele looncomponent lagen hier-in ten grondslag. Gegeven de overloop, de stijging van werkgeverslasten en het systeem van gezuiverde prijscompensatie lijkt nu een loonvoetstijging van 6,5 a 7% waarschijnlijk. Wordt aangenomen dat hierin een stijging van het incidentele loon van bijna 1,5% is begrepen, dan resteert een initiële contractloonstijging van ruim 1%.
Aldus lijkt enige vermindering van nominale loonstijging mogelijk en resulteert tevens enige verbetering van reëel beschikbare inkomens. Zo neemt het reëel beschikbaar inkomen van de modale werknemer met 1% toe, wanneer incidentele verbeteringen buiten beschouwing worden gelaten, en neemt het minimumloon met 1,5% toe, wanneer rekening is gehouden met de lastendrukontwikkeling en prijsstijging. Een algemene verkorting van de arbeidsduur is niet verondersteld: wèl is in de initiële contractloonstijging enige invloed van regelingen voor vervroegde uittreding begrepen.
De prijsstijging zal met 4,5 a 5% naar verwachting iets meer bedragen dan in 1978. De veronderstelling van stabiele koersen gedurende de rest van dit jaar en een vrijwel gelijkblijvende stijging per eenheid produkt maken een verdere vermindering van het inflatietempo niet waarschijnlijk. Integendeel, de risico's voor een hernieuwd opleven van de inflatie zijn duidelijk aanwezig. Kon in het verleden de effectieve opwaardering van de gulden compensatie bieden voor binnenlandse kostenstijgingen, voor de toekomst lijken de kansen daarop aanzienlijk geringer, wanneer er althans van wordt uitgegaan dat in de komende jaren sprake zal zijn van stabielere koersverhoudingen en wanneer daarbij tevens de structurele positie van onze betalingsbalans in de beschouwing wordt betrokken.
Dat daarin, althans waar het de lopende rekening betreft, nog weinig uitzicht op verbetering wordt geboden, komt tot uitdrukking in het voor dit jaar verwachte tekort van f 1,5 mrd. Een tekort dat dan nog is gebaseerd op de prognose dat de goederenuitvoer vrijwel in de pas zal lopen met de volumeuitbreiding van de wereldhandel. Nadelige effecten van de samenstelling van ons exportpakket zijn daarbij niet verondersteld. Optimistisch is de uitvoerraming wellicht omdat de ontwikkeling van de uitvoerprestatie mede kan worden bepaald door de niveaus waarop prijzen en kosten zich bevinden. Vooralsnog kan moeilijk worden beoordeeld of deze verschillen tot een verder verlies van marktaandeel voor de export zullen leiden. Daartegenover staat dat het recente verloop van zowel goederenuitvoer als orderontvangsten uit het buitenland op een zich herstellende export wijst.
Eenzelfde optimistisch beeld komt naar voren bij de dienstenbalans, waar een nog toenemend tekort op de reisverkeersbalans bijna volledig zou worden gecompenseerd door het saldo van de overige dienstverlening Bij de goedereninvoer is gerekend met enig verder verlies van marktaandelen, want de volume-uitbreiding van de goedereninvoer gaat met 4% enigszins uit boven de naar invoerintensiteit herwogen afzetstijging
Ongewogen bedraagt de totale afzetstijging ca 3,5%, de binnenlandse 2,570 De volume-uitbreiding daar is beduidend minder dan in 1918 en loopt nu vrijwel parallel aan de reele nationale inkomensgroei Voor een belangrijk deel is deze tragere afzetgroei toe te schrijven aan de lichte daling bij de investeringen welke voor zover het bouwinvesteringen betreft, samenhangt met de koude winter Daardoor stagneerde de bouwactiviteit gedurende enige maanden vrijwel volledig als gevolg waarvan achterstanden zijn opgelopen bij de woningbouw, de overheidsinvesteringen en de investeringen in bedrijfsgebouwen Ten dele echter, zo ligt in de raming besloten zullen deze achterstanden worden ingehaald

Naast deze voor het investeringsverloop van betekenis zijnde factor zijn nog andere oorzaken aan te wijzen, waardoor in het bijzonder de bedrijfsinvesteringen geen verdere valumegroei te zien zullen geven De aanhoudend trage economische groei en de in verhouding met deze groei relatief hoge investeringsquote geven weinig aanleiding een verdere expansie bij de bedrijfsinvesteringen te verwachten Eerder het tegendeel is waarschijnlijk Dat de bedrijfsinvesteringen zich desalniettemin stabiliseren op het in 1978 bereikte niveau moet dan ook in verband worden gebracht met de forse uitbreiding die in het kader van de WIR aan de voor investeringsstimulering beschikbare gelden is gegeven
Beduidend expansiever bewegen zich de consumptieve bestedingen, waar ook voor dit jaar een volume-accres (3%) wordt voorzien dat uitgaat boven de reëel beschikbare inkomensstijging Hetgeen impliceert, dat de besparingen blijven dalen ten opzichte van het nationaal inkomen. In vergelijking met 1978 zullen de binnenlandse bestedingen derhalve een zwakkere ontwikkeling te zien geven, maar zou de uitvoer krachtiger toenemen Per saldo resulteert eenzelfde produktie-accres van 2,5%, maar de verdeling over sectoren is, in samenhang met het veranderde afzetbeeld, duidelijk verschillend van die in 1978 De in verband met de weersomstandigheden dalende produktie in de bouwnijverheid gaat gepaard met een 3% volume-uitbreiding in de dienstensector en 4% in de industrie
Deze produktieraming impliceert nog steeds een voortzetting van het voor de laatste jaren min of meer traditionele beeld van dalende werkgelegenheid in de landbouw en de industrie, van stijgende in de bouw en in de dienstensector. Per saldo resulteert hieruit, voor het eerst sinds 1971 geen verdere afbrokkeling van de werkgelegenheid in bedrijven Daardoor, maar ook doordat de werkgelegenheid bij de overheid met 11 000 manjaren wederom sterk toeneemt, zal de werkloosheid zich kunnen stabiliseren op het aan het eind van 1978 bereikte niveau van ca 210 000 personen
Bij de voor 1919 te verwachten nog steeds zwakke volumeconjunctuur, waarin het reëel nationaal inkomen met een groei van ca 2,5% achterblijft bij de 3% welke in de husdige begrotingsfilosofie bepalend is voor de toelaatbare uitgavenstijging, is een toeneming van het financieringstekort onontkoombaar Maar niet alleen endogeen is sprake van een tekortvergroting, want tegenover ombui-

gingen staat een verhoging van uitgaven als gevolg van tijdelijke beleidsmaatregelen en maatregelen met een permanent karakter (WIR) en staat tevens het voor een deel niet doorgaan van oorspronkelijk voorgenamen belastingverhogingen
Aldus neemt het overheidsteluort op transactiebasis dit jaar met 4 mld toe en bereikt een niveau van ruim f 16 mld Op kasbasis wordt daarmede de gestelde grens van 6% ten opzichte van het nationaal inkomen bereikt, en kan zelfs worden gezegd dat deze grens dreigt te worden overschreden Daarvan zal vanzelfsprekend te meer sprake zijn, ingeval de voorgenomen ombuigingen niet volledig worden gerealiseerd
Bij een tekort van 6%, en een maximaal mogelijk kapitaalmarktberoep van 4,5% resulteert een omvangrijke monetaire financiering door de overheid Bij de voorgenomen handhaving van het kredietrestrictiebeleid, waaronder de banken blijkens recente ervaringen een sterk toegenomen belangstelling voor kapitaalmarktmiddelen vertonen, is een geringer kapitaalmarktberoep door de overheid op voorhand niet ondenkbaar Met als consequentie een nog grotere creatie van liquiditeiten.
Tot welke omvang de liquiditeitenmassa zich dit jaar zal uitbreiden, wordt echter in hoge mate mede bepaald door het verkeer met het buitenland Waarschijnlijk zal uit dien hoofde wederom een vernietiging van liquiditeiten plaatsvinden, want het valt niet aan te nemen dat de tekorten op lopende rekening en bij het zogenoemde overige kapitaalverkeer, met reeds jaren achtereen een negatief saldo van directe investeringen, zullen worden overtroffen door een netto aanbod van kapitaalmarktmiddelen uit het buitenland
Onder die omstandigheden is een gelijkblijven van de liquiditeitsquote waarschijnlijk
Wordt het in het boorgaande beschreven beeld voor 1978 en 1979 nog eens samengevat dan komt daaruit het volgende naar voren Een markante omslag in het saldo op lopende rekening, welke niet als een tijdelijk verschijnsel mag worden beoordeeld
In het bijzonder de zwakke concurrentiepositie kan voor de huidige betalingsbalansproblematiek als belangrijke oorzaak worden aangeduid De voortdurende appreciatie, waarvoor uiteindelijk te weinig tegenkracht werd geboden in de vorm van (loon)kostenbeperking, gaat achter deze zwakke concurrentiepositie schuil. Op korte termijn kan voor de betalingsbalansproblematiek wellicht soelaas worden gevonden in een aanpassing van binnenlandse bestedingen Duidelijk is dat daarmee geen fundamentele oplossing wordt geboden, want deze ligt bij een verbetering van de concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven Dit is te meer noodzakelijk wanneer de steeds omvangrijkere tekorten op de energiebalans welke in de nabije toekomst zullen ontstaan mede in de beschouwing worden betrokken.
Een beheerste kostenontwikkeling lijkt ook geboden wanneer het verloop van het inflatietempo wordt bezien De kans op een aanwakkeren ban de inflatie is duidelijk aanwezig en ligt reeds enigszins in de raming voor dit jaar besloten Veel hangt daarbij nog af van het verloop van olieprijzen, veel ook van de koersbewegingen, in het bijzonder ten opzichte van de dollar
Het tekort op lopende rekening gaat tevens gepaard met een niet onaanzienlijke vergroting van het financieringstekort van de overheid. Een vergroting welke niet zonder risico's is, wanneer de beoogde effecten — beperking van loonkosten, versterking van de economische structuur en vermindering van werkloosheid — te lang op zich laten wachten, zo niet uitblijven. In dat geval zal de tekortvergroting zich niet zelf weer inverdienen waardoor, mede in het licht van de betalingsbalanssituatie, verdergaande ombuigingen al of niet in combinatie met lastenverzwaring onafwendbaar zijn.
Tot zover het beeld van de ontwikkeling die in dit Centraal Economisch Plan is beschreven, een beeld dat, zoals altijd, met de nodige onzekerheden Is omgeven, Eén daarvan verdient evenwel bijzondere aandacht. Nog onzeker, maar zeer wel denkbaar is dat de olieprijsstijging hoger uitvalt dan werd aangenomen, hoger dus dan de OPEC-landen in een eerder stadium als beleidslijn hadden uitgestippeld. De gevolgen daarvan liggen voor de hand. De internationale prijsbeweging ondergaat een verscherping, het volume van de wereldhandel enige vertraging. Dit laatste als gevolg van de olieprijsstijging zelf en de doorwerking daarvan, als gevolg tevens van minder uitvoer naar Iran, waarvan de invloed vooral in de Verenigde Staten en West-Duitsland merkbaar is.
Onder deze omstandigheden zou de voor onze economie relevante wereldhandel enigszins kunnen tegenvallen, en wordt de binnenlandse prijsstijging groter. Onvoorspelbaar overigens is, in hoeverre de koersverhouding ten opzichte van de dollar onder deze omstandigheden opnieuw wijziging zou ondergaan. Geringere wereldhandel en hogere inflatie hebben minder werkgelegenheid tot gevolg. Anderzijds zouden de consequenties voor het tekort op lopende rekening en voor het financieringstekort van de overheid gunstig zijn, waarbij dient te worden bedacht dat de uitvoerprijzen van aardgas met vertraging worden aangepast. Essentieel voor de binnenlandse prijsbeweging is in hoeverre de lonen de initiële prijseffecten volgen waarbij sterk kan worden gepleit voor (verdere) zuivering van het prijsindexcijfer
Afhankelijk uiteraard van het feitelijke verloop van de olieprijzen en de daarean verbonden consequenties kunnen additionele beleidsmaatregelen in overweging worden genomen. Deze betreffen tevens eventuele maatregelen die op kwantitatieve beperking van het olieverbruik zijn gericht, in lijn met aanbevelingen dienaangaande in internationaal verband.
(Nederlandse Staatscrt, Min. van econ. zaken)

(Vor. ber. pag. 618/3 e.v.-1978)

AANTAL FAILLISSEMENTEN IN 1978 MET 6% GEDAALD

Het Centraal Bureau voor de Statistiek maakte op 26 maart bekend, dat volgens voorlopige tellingen in 1978 3 074 faillissementen werden uitgesproken, di 6% minder dan in 1977 (3 257)
De daling betrof niet alle sectaren van het bedrijfsleven de faillissementen uitgesproken in de sector handel, bank- en verzekeringswezen namen toe van 992 in 1977 naar 1044 in 1978 (5%) en die in de sector dienstverlening van 578 naar 588 (2%)
Voor de overige sectoren waren de aantallen als volgt landbouw 28 (vorig jaar 46), industrie (exclusief de bouwnijverheid) 457 (520), bouwnijverheid 516 (581) en vervoer 152 (163) (Ministerie van economische zaken)

OOST-EUROPA

HONGARIJE

VS GEVEN KROON VAN SINT STEFANUS AAN HONGARIJE TERUG

Het departement van buitenlandse zaken van de VS kondigde op 14 dec. 1977 aan, dat de VS op 6-7 jan. 1978 de kroon van Sint-Stefanus, het symbool van de Hongaarse natie, aan Hongarije terug zou geven. De kroon had sinds 1945, het einde van de Tweede Wereldoorlog, in Fort Knox in de VS berust.
Volgens de overlevering had paus Silvester II op Kerstmis in het jaar 1000 de kroon aan koning Stefanus I, de eerste koning van Hongarije, gegeven. Koning Stefanus I is in 1083, 45 jaar na zijn dood, heilig verklaard op grond van zijn inspanningen ter verspreiding van het christelijke geloof.

De kroon en de andere regalia (zwaard, rijksappel en kroningsmantel) waren in 1945 uit Boedapest weggehaald, toen de stad door het leger van de SU belegerd werd, door bewakers van de koninklijke schatten, die deel uitmaakten van de troepen van de Hongaarse dictator Horthy. Nadien waren de kroon en de andere regalia in handen gevallen van een Amerikaanse militaire eenheid. Uiteindelijk waren zij in de VS terechtgekomen

Tegen de voorgenomen teruggave van kroon en regalia aan Hongarije bestond levendig verzet onder Hongaarse emigranten, i h b onder de Hongaarse gemeenschap in de VS, van waaruit president Carter ervan beschuldigd werd met dit gebaar ,,de communistische dictatuur te steunen".

Verzet in de VS

Na vijandige demonstraties kondigde het departement van buitenlandse zaken op 15 dec. 1977 aan, dat de kroon geretourneerd. zou worden als ,,eigendom van de Hongaarse natie en het Hongaarse volk". Gezegd werd, dat de Hongaarse regering beloofd had de kroon en de andere regalia permanent te zullen tentoonstellen op eon historische plaats in Boedapest. Daarenboven werd op 29 dec. meegedeeld, dat de Heilige Stoel instemde met de teruggave.
Verschillende leden van het Amerikaanse Congres spanden tegen de teruggave een proces aan, op grond van het feit, dat de kroon al 30 jaar

Beeld van de officiele overhandiging van de kroon en de andere regalia in het gebouw van het Hongaarse parlement. Tijdens het spelen van de volksliederen zijn te zien (v l.n.r.) mevr Vancs, Cyrus Vance en rechts Antal Apro.

in de VS was en dat de staat eigen-, domsrechten erop verworven had. Districtsrechter June Green in Washington verwierp deze eis op 19 dec. Hetzelfde deed op 22 dec. opperrechter Warren E. Burger van het Hooggerechtshof.
Een nieuw proces om de kroon voor de VS te behouden, aangespannen door senator Robert J. Dole (Republikein, Kansas), werd op 3 jan. 1978 afgewezen door rechter Byron R. White van het Hooggerechtshof.

Plechtigheid van de teruggave,

De kroon en de andere regalia arriveerden op 5 jan. 1978 met een vliegtuig van de Amerikaanse luchtmacht in Hongarije. Op het vliegveld van Boedapest werd bij aankomst van de kroonjuwelen het protocol voor de ontvangst van een staatshoofd afgewikkeld.

De volgende dag, 6 jan., vond in het gebouw van het Hongaarse parlement de officiële teruggave plaats. Van Amerikaanse zijde was daarbij aanwezig de minister van buitenlandse zaken, Cyrus Vance.

Aan de plechtigheid werd van Hongaarse zijde door meer dan 160 personen deelgenomen, o.w. zich bevonden de primaat van de Hongaarse rooms-katholieke kerk, Laszlo kardinaal Lekai, de bisschop van de hervormde kerk, Tibor Bartha, de bisschop van de lutherse kerk, Zoltan Kaldy en de opperrabbijn van Hongarije, Imre Heber. Verder waren vertegenwoordigd het Patriottisch Volksfront, het Hongaarse parlement, de Presidentiële Raad, de Raad van ministers, het nationale vakverbond, de Nationale Vredesraad, de Nationale Raad van Hongaarse vrouwen, de Generale Staf van de Hongaarse strijdkrachten, de communistische jeugdbond, de leiders van de verenigingen van nationale minderheden, de Wereldfederatie van Hongaren en vertegenwoordigers van het Hongaarse culturele, academische en wetenschappelijke leven. Er was geen vertegenwoordiging van de Hongaarse communistische partij. De Hongaarse delegatie werd geleid door de voorzitter van het Hongaarse parlement, Antal Apro. (Reuter, AFP, Le Monde, The Times, *NZZ*, FAZ, *NRC/H'blad*)

VERENIGDE STATEN VERLENEN HONGARIJE STATUS VAN MEEST BEGUNSTIGDE NATIE

Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden keurde op 22 mei 1978 met 209 tegen 173 stemmen het verlenen van de status van meest begunstigde natie aan Hongarije goed. Het desbetreffende akkoord tussen de VS en Hongarije was op 4 maart 1978 afgesloten.
Daarmee is Hongarije na Roemenië, Joego-Slavië en Polen de vierde Oosteuropese staat, waaraan jegens de VS deze status is toegekend. (International Herald Tribune, *Le* Monde)

KADAR IN DE BONDSREPUBLIEK

De Hongaarse partijleider Janos Kadar heeft van 4-7 juli 1977 een officieel bezoek aan de Bondsrepubliek Duitsland gebracht.
Bij zijn bezoek aan West-Duitsland was Kadar o.m. vergezeld van de minister van buitenlandse zaken, Frigyes Puja, en de minister van buitenlandse handel, Jozsef Biro.

Op 4 juli had Kadar een eerste onderhoud met bondskanselier Helmut Schmidt, dat beduidend langer duurde dan was voorzien, en dat verliep .in een hartelijke oprechte en constructieve geest".

Tijdens een banket, dat Schmidt in de avond van 4 juli zijn Hongaarse gast aanbood. zei de bondskanselier o.m., dat het politieke en geestelijke gezicht van Europa ondenkbaar was zonder het getalenteerde Hongaarse volk en dat voor de afgelopen 20 jaar de ontwikkeling van Hongarije onontwarbaar verbonden was geweest met de naam van Kadar: ,,In ons land wordt uw politiek met veel sympathie bekeken, omdat zij streeft naar de grootst mogelijke harmonie met de burgers van Hongarije. Wij begrijpen het respect, dat in alle hoeken van Hongarije aan u betuigd wordt."
Kadar antwoordde met Schmidt te danken voor de ,,hartelijke en goede atmosfeer", die in hun eerste gesprekken gebleken was, alsmede voor de ,,objectieve en open geest" ervan.

Cultureel akkoord

Op 5 juli hadden de twee delegaties, geleid door Kadar en Schrnidt, een twee uur durende plenaire vergadering, terwijl de ministers van buitenlandse zaken, Puja en Genscher, een akkoord over culturele samenwerking ondertekenden, dat voorziet in de uitbreiding van de culturele banden, in de uitwisseling van culturele, wetenschappelijke en beroepsdelegaties, in meer contact tussen de burgers van beide landen en in het vergemakkelijken van toeristenverkeer.
Het akkoord bevat een clausule, waardoor het ook van toepassing is op West-Berlijn.

Bondskanselier Schmidt (r.) met Janos Kadar.

LATIJNS-AMERIKA

ARGENTINIE

AFTREDEN 6 MINISTERS, SAMENSTELLING NIEUWE REGERING. VERANDERING IN DE JUNTA

Op 30 oktober 1978 heeft president Videla het ontslag van 5 ministers aanvaard. Een zesde werd benoemd op e-n hoge militaire post. Alleen de ministers José Martinez Hoz en generaal Albano Harguindeguy resp. van economische en binnenlandse zaken behielden hun portefeuilles.

Admiraal Ruban Franco, staatssecretaris belast met de voorlichting, deelde mee dat het staatshoofd de ontslagen had geaccepteerd van de admiralen Oscar Montes en Julio Juan Bardi, alsmede van de generaals Julio Arnaldo Gomez, Carlos Enrique Laidlaw en José Maria Klix, resp. ministers van buitenlandse zaken, sociale zaken, justitie, planning en defensie.

De minister van onderwijs Juan José Catalan, een van de twee burgers in het kabinet, had in augustus zijn ontslag al aangeboden. Hij was nog niet vervangen. Er werd geen enkele officiële verklaring gegeven voor de ontslagen.

Enkele perscommentaren legden verband met het neerleggen van de militaire functies van president Videla in juli 1978 (pag. 201/2-'79) en spraken de verwachting uit dat in de nieuwe regering meer burgers opgenomen zouden worden.
Andere commentatoren wezen op het juist in die periode weer opgelaaide grensconflict met Chili over het Beagle-kanaal (pag. 200/3 e.v.).

Op 3 nov. 1978 werd in Buenos Aires de samenstelling van een nieuwe regering bekend gemaakt.
Het nieuwe kabinet telt 8 ministers en een staatssecretaris. Drie ministers zijn burgers, drie zijn gepensioneerde militairen en drie zijn generaals in actieve dienst.
De samenstelling is als volgt:

binnenl. zaken - gen. Albano Harguindeguy (landstrijdkrachten); arbeid - gen. Horacio Liendo (landstrijdkrachten); staatssecr. voor planning - gen. Carlos Laidlaw (landstrijdkrachten); defensie - schout-bij-nacht David de la Riva (gepens.); soc. zaken - schout-bij-nacht Jorge Fraga (gepens.); buitenl. zaken - gen. Carlos Pastor (luchtmacht en gepens.): justitie - Alberto Rodriguez Varela (burger); econ. zaken - José Martinez de Hoz; onderwijs en cultuur - Juan Rafael Llerena.

Nieuw *juntalid* benoemd

Generaal Ruben Grafigna is half januari benoemd tot opperbevelhebber van de luchtmacht en is daarmee lid geworden van de regerende militaire junta. Hij vervangt daarmee generaal Orlando Ramon Aosti, die tot dan toe de luchtmacht vertegenwoordigde in de junta naast generaal Roberto Viola voor de landstrijdkrachten en admiraal Armando Lambruschini voor de marine. (Le Monde, *NZZ,* FAZ)

PUBLIKATIE NAME VERDWENEN PERSONEN. GEEN ACTIES MONTONEROS BIJ WKV

In overeenstemming met het begin febr. 1978 begonnen beleid de namen van gevangenen te publiceren die zonder vorm van proces worden vastgehouden (zie ook pag. 430-1978) heeft de Argentijnse regering in de loop van febr. en maart 1978 nieuwe lijsten gepubliceerd. Daaruit bleek dat er in de La Plata-gevangenis 798 mensen worden vastgehouden, 423 in de Coronda-gevangenis, 511 in de Sierra Chica-gevangenis, 300 km ten zuiden van Buenos Aires, 237 in de Rawson-gevangenis in de provincie Chubut en 325 in de provincie Chaco.
De Inter-parlementaire Raad — het besturend orgaan van de Interparlementaire Unie, waarvan zo'n 70 nationale parlementaire groeperingen lid zijn — nam op zijn 122ste bijeenkomst in Lissabon op 1 april 1978 een resolutie aan waarin met grote ontroering kennis werd genomen van het overlijden van de Argentijnse parlementariër Mario Abel Amaya. Zijn dood werd toegeschreven aan slechte behandeling en het ontbreken van voldoende medische verzorging tijdens zijn gevangenschap. Verder werd de Secretaris-generaal van de Unie in de motie opgedragen contact op te nemen met de Argentijnse regering om inlichtingen te krijgen over de verblijfplaats van de sinds 28 dec. 1976 verdwenen parlementariër Julio Meo Figuero en van de gearresteerde Manuel Isaura Molina.

Op 23 febr. 1978 publiceerde de vroegere president Arturo Frondizi (1958-'62) een verklaring waarin hij de regering opriep de mensenrechten te eerbiedigen nu de strijd tegen de linkse guerrilla's praktisch afgelopen was.
De ondersecretaris voor economische coördinatie, dr. Miguel Tobias Padilla, werd op 11 april in Buenos Aires vermoord, naar werd aangenomen door de Montoneros. Een anoniem telefoontje later meldde dat hij omgebracht was wegens zijn verantwoordelijkheid voor het ,,anti-populistische" salarisbeleid.
De minister van economische zaken, dr. José Martinez, zei op 12 april dat de aanslag een onderdeel was van de campagne om angst te kweken en negatieve publiciteit te creëren voor de Wereldkampioenschappen voetbal die in juni 1978 in Argentinië gehouden zouden worden.
Een leider van de Montoneros verklaarde op 7 april 1978 in een interview met het Franse blad *L'Express* dat de Montoneros geen spelers of journalisten zouden lastig vallen en dat er gedurende de kampioenscnappen geen gevechten zouden plaatsvinden. (NZZ, Le Monde)

SPLITSING IN DE VAKBEWEGING

Half okt. 1978 heeft zich een splitsing voorgedaan in de door de militairen gedeeltelijk gecontroleerde Argentijnse vakbeweging.
Naast de ongeveer twee jaar bestaande overkoepelende organisatie ,,commissie van 25", die de Argentijnse vakbondswereld in het binnen- en buitenland vertegenwoordigt, werd op 10 okt. de Comision Nacional de Trabajo (CNT) opgericht.
Over de grootte van beide organisaties valt nog weinig te zeggen omdat een aantal categorale vakbonden nog niet besloten heeft bij wie zij zich willen aansluiten en of zij zich in het geheel niet zuil-n aansluiten. In de ,,Commissie van 25" hebben de peronistische elementen de overhand, terwijl in de CNT a-politieke elementen en de zgn. Participacionistas, die aansturen op nauwe samenwerking met de regering, althans met het ministerie van arbeid, leidinggevend zijn.
Enkele dagen eerder verbood de regering de zuiver peronistische vakbond Movimiento Sindical Peronista verder nog activiteiten te ontplooien.
De vakbeweging is van oudsher een politieke factor van het allergrootste belang geweest in Argentinië. De verschillende regimes van de afgelopen decennia hebben terdege rekening moeten houden met deze factor. De NZZ (17-3) gaf daarvan enkele voorbeelden en ging nader in op de houding van het militaire regime:
Om verschillende redenen betekent het thema vakbonden van oudsher een voortdurende uitdaging voor de Argentijnse militairen.

Sedert 1930, d.w.z. sedert de eerste inmenging van officieren in de politiek tot op heden stonden de militairen nooit onverschillig tegenover de vakbond-n: men zou zelfs kunnen beweren dat de opbouw van vakbonden in Argentinië eerder onderworpen is aan militaire of militair beïnvloede organisatieregels aan onafhankelijke beslissingen van de arbeiders.

De korte dictatuur van generaal Uriburu werd geconfronteerd met een sterke anarchistische vakbeweging, de Federacion Obrera Regional Argentina (FORA). Op gruwelijke wijze gelukte het de generaal de anarchistische vakbond te elimineren door het gehele kader om het leven te brengen.

Direct na het verdwijnen van Uriburu echter ontstond een nieuwe, zij het kleine, anarchistische groepering, die de weg baande voor de oprichting van de Confederacion General de Trabajadores (CGT), die overwegend door socialisten en enige tijd ook door communisten werd geleid en de Union Obrera Local (UOL), een bond van onafhankelijke vakbonden.

Het was dit vakbondsbeeld, bestaande uit FORA, CGT en UOL, dat Peren aantrof toen hij in 1946 naar de macht greep.

De peronistische onderdrukking van de traditionele vakbondsbeweging was weliswaar minder gewelddadig maar op de lange duur echter effectiever dan die van Uriburu.

Peron begon namelijk iedere groepering van anarchistische, socialistische of onafhankelijke signatuur door een bond met een zuiver verticale structuur van zijn eigen politieke kleur te vervangen, die volledig afhankelijk werd van de organisatie en de beslissingen van de staat.

Peron voerde de legalisering van de vakbonden in. Hij erkende per industrietak slechts één enkele regionale vakbond en bereikte een nationaal samengaan van alle groeperingen in de nieuwe CGT. In dit proces ging hij gematigd maar consequent te werk: eerst werden de vakbondsbesturen door Peron-aanhangers geinfiltreerd, dan de vakbondsleiders gearresteerd en vervolgens een algemeen verbod van de bonden uitgesproken. In de op die manier ontstane lege ruimten konden dan nieuwe peronistische vakbonden opgericht worden.

De door Perón opgerichte vakbeweging ontbrak het aan ieder eigen initiatief: zij was slechts een goed geoliede machine voor het doorgeven van politieke bevelen en een effectieve basis voor de ,,mobilisering'' van de massa.

Na de afzetting van Perón in 1955 werd dit beeld niet wezenlijk veranderd. Maar een zekere liberalisering in verschillende vakbondssectoren leidde tot een versplintering en de nauwe verticale verhouding van de staat tot de vakbondsleiding ging door een ontbreken aan belangstelling van de zijde van de militairen verloren.

Pas generaal Ongania, die in 1966 naar de macht greep, schakelde de vakbeweging weer bij het politieke leven in en hij nam het initiatief tot een ontwikkeling die grote gevolgen heeft gehad.

Ongania gaf het gehele gezondheidswezen in handen van de vakbonden, wat met de tijd ertoe leidde dat de vakbonden door de verplichte bijdragen van de ziekenfondsen over meer inkomsten beschikten dan de staat.

Het was deze structuur die Perón aantrof toen hij in 1973 weer aan de macht kwam. Door het toekennen van een serie verdere privileges liet hij een vakbondsstaat in de staat ontstaan.

In 1976 verjoegen de militairen, Peron's opvolger, zijn vrouw Isabel.

Direct na de staatsgreep werden een serie maatregelen tegen de vakbondrn afgekondigd, die toentertijd als zeer drastisch werden beschouwd: een verbod van iedere vakbondsactiviteit, een verbod van interne verkiezingen, maatregelen voor het verminderen van de voorrechten bij de arbeidsovereenkomsten, arrestatie van ongeveer honderd vakbondsleiders, pogingen om tot een vermindering van de ,,demagogisch gemotiveerde'' sociale voorzieningen in de arbeidsovereenkomsten te komrn, interventies in de grootste vakbonden van het land en de benoeming van actieve militairen als vakbondsleiders.

Daaruit zou geconcludeerd kunnen worden dat de officieren van plan waren om de grote macht van de vakbonden in te dammen. Merkwaardigerwijze is aan de door Peron ingevoerde basisstructuur van de vakbonden niets veranderd.

De militairen hebben wel verschillende malen aangekondigd dat zij het door Peron aan Mussolini ontleende vakbondsmodel willen veranderen, maar verder dan wat vage verklaringen is het niet gekomen, integendeel, de hele ontwikkeling sedert juni 1976 betekrnt in feite een versterking van de structuur van de eenheidsvakbond.

Nauwelijks aan de macht begonnen de strijdkrachten ingewikkelde en vage onderhandelingen met de leiding van de vakbonden. Sedertdien vormen deze gesprekken een constant gegeven in de Argrntijnse arbeidspolitiek.

Oppervlakkig gezien ging het er meestal om een vakbondsdelegatie naar één of ander internationaal Congres samen te stellen, maar steeds weer werd ook over lonen en de kosten van levensonderhoud onderhandeld. Maar, en dat is een principiële vaststelling, er werd onderhandeld tussen hoge militairen en peronistische vakbondsleiders: in één woord ook de nieuwe putsch heeft niet tot een herstructurering van het vakbondswezen geleid.

Probeert men de ontwikkeiing van 1930 tot heden te analyseren, dan wordt duidelijk dat de Argentijnse strijdkrachten nooit getalmd hebben, indien mogelijk gemeenschappelijke wegen met de vakbeweging te gaan.

Voegt men aan deze vaststelling het feit toe dat de meeste militairen de burgerlijke politici fundamenteel wantrouwen en dat militairen zich gaarne ,,direct tot het volk'' richten, dan moet men de conclusie trekken dat de militaire politiek er niet alleen op gericht is de bemiddelingsorganisatie tussen militairen en het volk uit te schakelen. maar dat de strijdkrachten in de door Peron verticaal georganiseerde vakbonden de verbinding ,,leger/volk'' verwerkelijkt zien. Anders gezegd: het volk kan en moet door een organisatie, het geeft niet van welke richting, sociaal en misschien ook politiek vertegenwoordigd zijn. Alleen moet deze organisatie een verlengstuk van de staat, in dit geval de militaire regering, zijn. De peronistische vakbonden vervullen juist deze functies bij uitstek. (N Z Z)

BOUW NIEUWE KERNCENTRALES

Op 12 februari heeft de regering een project goedgekeurd voor de bouw van 4 kerncentrales die elk een vermogen van 600 megawatt krijgen. De centrales moeten in 1987, 1991, 1994-1995 en 1997 in bedrijf zijn.

De kosten van het project zijn 4,5 mrd dollar. Als het project is uitgevoerd zal Argentinië aan het eind van deze eeuw over 7 kerncentrales beschikken.

In 1975 werd de eerste kerncentrale in werking gesteld. Deze was door West-Duitsland gebouwd en heeft een capaciteit van 300 megawatt. De tweede kerncentrale is van Canada betrokken en zal in 1981 in werking treden. Deze krijgt een capaciteit van 600 megawatt.

De onderhandelingen met Canada werden in 1977 afgebroken nadat Argentinië had geweigerd het verdrag tegen de verspreiding van kernwapens te ondertekenen.

Argentinië weigert het internationale niet-verspreidingsverdrag voor kernwapens te ondertekenen (aldus het *NRC/H'blad* 24-2-'79).

Het heeft het verdrag van Tlatelolco, dat het gebruik van kernwapens in Latijns-Amerika verbiedt, weliswaar ondertekend, maar nog niet geratificeerd. Bezorgdheid bestaat er vooral in Brazilië, dat met een mengeling van jaloezie en verbijstering de onmiskenbare vorderingen in het nucleaire programma van haar aartsrivaal gadeslaat.

Al in 1950 werd in Argentinië de nationale commissie voor atoomenergie (CNEA) opgericht.
Onder alle regeringen die sindsdien aan de macht zijn geweest werd aan de CNEA altijd grote prioriteit toegekend. Van het begin af aan was het beleid van de CNEA erop gericht zelfstandig een eigen kerntechnologie te ontwikkelen. die zo onafhankelijk mogelijk van het buitenland zou zijn.

Daarom kozen de Argentijnse ingenieurs voor de ontwikkeling van kernreactoren die natuurlijk uranium als brandstof gebruiken en die gekoeld worden door zwaar-water. De technologie daarvan is betrekkelijk eenvoudig en goedkoop.
Argentinië, dat over grote uraniumreserves beschikt, raakte zo niet afhankelijk van het monopolie dat enkele landen bezitten op de ingewikkelde verrijkingstechnologie. Evenmin werd de voortgang van het nucleaire programma bedreigd door de verhitte internationale discussie over veiligheidsvoorwaarden die gesteld moeten worden aan eventuele levering van verrijkt uranium.

Het programma van de CNEA kon zo ongestoord worden uitgevoerd en in 1974 werd de eerste Argentijnse en Latijnsamerikaanse-kernreactor in gebruik genomen. De reactor, Atucha I, die 90 kilometer van Buenos Aires staat, is gekocht van Siemens en levert 345 megawatt energie.

Een tweede reactor, van 600 megawatt, is in aanbouw bij Rio Tercero. Deze candu-reactor moet in 1981 in werking treden en is afkomstig van het consortium Atomic Energy of Canada.
Aanvankelijk betrokken de Argentijnen het nodige zwaar-water zonder problemen uit Canada. Maar nadat in 1974 India, dat dezelfde candu-reactor van Canada had gekocht als Argentinië, onverwachts een zelfgemaakte atoombom tot ontploffing bracht, werden de Canadezen voorzichtiger met de levering van nuclair gevoelig materiaal.
Het lag dan ook voor de hand dat de Argentijnen in hun streven naar beheersing van de totale atoomcyclus, zouden beslissen zelf een zwaar-waterfabriek te gaan bouwen. De president van de CNEA, admiraal Carlos Castro Madera, zei een maand geleden: „Wij hopen dat wij in het buitenland een bedrijf zullen vinden dat bereid is ons de technologie te verkopen die nodig is voor het opzetten van een zwaar-waterfabriek. Maar als dat niet lukt, zullen wij op eigen kracht een experimentele fabriek voor zwaar-water gaan bouwen."
Door de beslissing om vier nieuwe kerncentrales te gaan bouwen, beschikken de Argentijnen over een sterke commerciële troef om bedrijven te bewegen tot de verkoop van zwaar-watertechnologie. De Argentijnen hebben eenvoudigweg de twee orders aan elkaar gekoppeld en aangezien de nucleaire industrie zit te springen om orders, zullen belangstellende firma's vast wel bereid zijn terwille van een order van 4,5 miljard dollar enige politieke problemen op de koop toe te nemen.
Het militaire aspect van deze transactie moet niet uit het oog worden verloren. Admiraal Castro Madera heeft al eens verklaard dat Argentinië theoretisch in staat is kernwapens te maken. Eind vorig jaar kondigde hij aan dat Argentinië tegen 1990 wil beschikken over een experimentele fabriek om verbruikt uranium weer te kunnen opwerken, waarbij, zoals bekend, plutonium vrijkomt.
Aangezien een experimentele opwerkingsfabriek onrendabel is voor commerciële doeleinden, bestaat de vrees dat de fabriek niet alleen bedoeld is om technologische kennis te verzamelen, maar ook militaire doeleinden kan hebben.
Die angst leeft het sterkst bij Brazilië, dat op nucleair gebied een enorme achterstand heeft op haar zuiderbuur.
De Brazilianen zijn zich pas enkele jaren geleden gaan interesseren voor kernenergie. Bij hun nucleaire programma volgen zij niet de Argentijnse weg om langzaam een zelfstandige kerntechnologie op te bouwen. Om zich in zo kort mogelijke tijd op te werken tot een atoommacht en de achterstand met Argentinië te overbruggen, heeft Brazilië besloten voor veel geld de volledige nucleaire cyclus in West-Duitsland te kopen.

BOLIVIA

MILITAIRE STAATSGREEP MAAKT EINDE AAN BEWIND VAN 3 MAANDEN VAN PEREDA, TERUGKEER NAAR DEMOCRATIE BELOOFD, RECHTSER KABINET NA WIJZIGINGEN

Op 30 oktober 1978 deelde de minister van binnenlandse zaken in de Boliviaanse hoofdstad La Paz mee, dat de binnenlandse veiligheidsdienst een komplot voor een staatsgreep tegen het bewind van president generaal Juan Pereda had ontdekt. Pereda was zelf na een staatsgreep op 21 juli 1978 aan het bewind gekomen (pag. 481-'73 e.v.).
De minister sprak over de ontdekking van een subversief plan van officieren met de steun van extremistische politieke sectoren. De minister maakte verder melding van de arrestatie van enkele leidinggevende figuren van de sociaal-democratische UDP van oud-president Siles Suazo, die bij de verkiezingen van 9 juli 1978 grote winst boekte, waarna de regering de verkiezingen voor ongeldig verklaarde en Pereda de macht overnam.
De bekendmaking van de minister viel samen met berichten in de Boliviaanse pers over het uitbreken van een crisis in de regering van generaal Pereda.

Op 1 nov. 1978 werd bekend gemaakt dat de leden van de regering hun ontslag bij de president hadden ingediend.
Verschil van mening in het kabinet over de aanpak van de geweldige economische en financiële problemen waarmee het land te kampen heeft, zou ten grondslag hebben gelegen aan dit initiatief.

Op 7 nov. 1978 werd een nieuwe regering gevormd. In tegenstelling tot de vorige waren in dit kabinet slechts 3 burgers opgenomen. Alle andere bewindslieden waren militairen.
De samenstelling van deze regering was als volgt:
Vijf bewindslieden uit het vorige kabinet behielden hun functies: Ricardo Anaya (buitenl. zaken); kol. Faustino Rico Toro (binnenl. zaken); lt.-kol. Guillermo Escobar Urby (landbouw); Jorge Tamayo Ramos (fin.); gen. Walter Castro Avandamo (defensie).
De nieuwe ministers waren: ecori. planning - Ronald Mc Lean; vervoer - schoutbij-nacht Fernando Guillen Montje; arbied - lt.-kol. José Quiroz Antequera; mijnwezen en metallurgie - kol, Jorge Echazu: onderwijs - kol. Humberto Cayoja; industrie en handel - kol. Natalio Morales Mosquera; urbanisatie en huisvesting - kol. Lucio Anez Rivera; energie - lt.-kol. David Fernandez; gezondheid - lt.-kol. Luis Kiramoto; secr. bij de pres. Luis Fernando Valle Quevedo.

Algemene verkiezingen uitgesteld, protest oppositie

Op 18 nov. 1978 maakte president Pereda bekend dat pas in het voorjaar van 1980 parlementsverkiezingen zouden worden gehouden.
Eerder had de regering gezegd dat tegen het einde van 1979 algemene verkiezingen zouden plaatsvinden. Deze mededeling werd door de politieke partijen in het land sterk afwijzend ontvangen.

De sociaal-democratische oppositieleider Siles Suazo verklaarde tegenover journalisten dat men niet kon verwachten dat degenen die een maatgevend aandeel hadden gehad aan de dictatuur van Banzer, die tegelijkertijd de economie van het land geruïneerd en het internationale aanzien van het land vernietigd hadden, nu kampioenen van een nieuwe democratie waren.
Carlos Valverde, voorzitter van de Falange Socialista Boliviana, verklaarde dal de redenen van de regering om de verkiezingen uit te stellen volkomen buiten de realiteit stonden.

De nieuwe president Padilla.

Benjamin Miguel, de voorzitter van de christen-democratische partij, zei dat uitstel van de verkiezingen niet te rechtvaardigen was want ,,Bolivia heeft dringend een democratisering en een constitutionele regering nodig".
Edwin Rodriguez, voorzitter van de Nationalistisch-Revolutionaire Beweging, vond de nieuwe verkiezingsdatum een ontmoedigend teken van een regering die oorspronkelijk ,,een democratisch gedrag en een dialoog met de oppositie" beloofd had.

President Pereda had bij het bekendmaken van de verschuiving van de verkiezingsdatum gezegd dat het jaar 1979 niet geschikt was voor een ,,discussie" tussen de Bolivianen. Het land moest in dat jaar, waarin de 100ste verjaardag van het verlies van de uitgang naar zee wordt gevierd, ,,verenigd zijn om alle mogelijke ontwikkelingen aan te kunnen".

De oppositie besloot 23 nov. een protestdemonstratie te houden, maar minister van binnenlandse zaken Rico Toro verbood zulks.
De volgende dag, op 24 nov. 1978, werden het presidentiële paleis en het ministerie van binnenlandse zaken door jonge officieren bezet. De minister van binnenlandse zaken werd op het ministerie vastgehouden en de chef van de generale staf, generaal David Padilla, deelde in een communiqué mee dat de strijdkrachten de politieke controle over het land hadden overgenomen om ,,een nationale confrontatie" te voorkomen.
Generaal Pereda vluchtte in de loop van de dag naar Santa-Cruz-de-la-Sierra.

Later op de dag werd meegedeeld dat een militaire junta, met generaal Padilla aan het hoofd, het land voorlopig zou besturen. Er zouden zo spoedig mogelijk vrije verkiezingen gehouden worden, zodat er in de zomer van 1979 een gekozen president zou zijn. Na de bekendmaking van de machtswisseling vond in La Paz een grote aanhankelijkheidsbetuiging plaats die georganiseerd was door de linkse partijen en de vakbonden.

Op 24 nov. werd ook nog de samenstelling van een nieuwe regering bekendgemaakt. Deze was als volgt:

buitenl. zaken - Raul Botelo Gonzalvez; binnenl. zaken - lt.-kol. Raul Lopez Leyzon; defensie - gen. Hugo Cespedes; planning - kol. Gary Prado; arbeid - lt.-kol. Vito Ramirez; vervoer - kol. Ariel Ascarrunz; mijnwezen - kol. Jorge Echazu; onderwijs - kol. José Olviz Arias; industrie - kap. Oscar Pamo; stedenbouw - kap. Alberto Saez; energie - kol. Mario Candia; landbouw - lt.-kol. Rotando Saravia; openbare gezondheid - kol. Luis Rivera; secr.-gen. comm. Abel Elias.

Generaal Padilla afkomstig uit de oude koloniale hoofdstad Sucre, is 54 jaar oud en een carrièremilitair. Na zijn middelbare schoolopleiding bij de Jezuïeten in zijn geboorteplaats heeft hij de militaire academie in La Paz doorlopen.
In 1958 was hij in Panama waar hij de speciale school voor Latijns-Amerikaanse officieren bezocht. In 1962 heeft hij in Buenos Aires vervolgcursussen van deze opleiding gevolgd. (Deze opleiding is opgezet en wordt gefinancierd door de VS.)
In Bolivia heeft Padilla commandantsposten ir. verschillende provincies bekleed voordat hij tot opperbevelhebber van de strijdkrachten werd benoemd.

Reacties op *staatsgreep*

Over het algemeen werd de staatsgreep van Padilla gunstig ontvangen. De oppositiebeweging UNP maar ook de oudere politieke partij MNR van Victor Paz Estenssoro spraken zich uit voor het nieuwe regime. In de pers werd erop gewezen dat een aantal officieren in de nieuwe regering duidelijk linksnationalistische sympathieën had. (zie hierna)
In Washington werd welwillend gereageerd op de bekendmaking van de machtswisseling.

Generaal Padilla verklaarde in een interview met het Franse dagblad Le Monde op 27 dec. 1978 dat zijn regering geen enkele politieke stroming vertegenwoordigde.
Hij zei dat hij na vrije en democratische verkiezingen de macht zou overdragen aan wie hem dan zou toekomen.

Ontslag regering, nieuw kabinet van rechtsere signatuur

Op 15 jan. bood de regering haar ontslag aan en twee dagen later werd een nieuwe regering geïnstalleerd waarin slechts drie nieuwe ministers waren gekomen: op het departement van arbeid was lt.-kol. Vito Ramirez vervangen door lt.-kol. Hernes Fellman Forveza, op het departement van landbouw maakt lt.-kol. Rolando Saravia plaats voor kol. Felix Villarroel, terwijl op het departement van vervoer kol. Juan Munoz Revello de opvolger was van kol. Ariel Ascarrunz.
Volgens de officiële verklaring was de kabinetswijziging een gevolg van interne mutaties binnen de strijdkrachten. Verschillende waarnemers meenden uit met name de vervanging van de ministers van landbouw en arbeid een verschuiving naar rechts te kunnen concluderen.

De president deelde verder nog mee dat op 1 juli algemene verkiezingen zullen worden gehouden. (*NZZ, Le Monde, FAZ*)

BRAZILIË

OPHEFFING INSTITUTIONELE AKTE 5

Met ingang van 1 jan. geldt in Brazilië de zgn. ,,institutionele akte nr. 5" niet meer.

De institutionele akte 5 werd tien jaar geleden, op 13 december 1968, door de toenmalige president, generaal Athur da Costa e Silva, afgekondigd. In 1968 bleek het voortbestaan van het militaire regime, dat in 1964 na een staatsgreep aan de macht was gekomen, allesbehalve veilig gesteld. Stakingen, studentendemonstraties en rebellie van het parlement zetten het regime onder zware druk.
Door de afkondiging van de institutionele akte 5 vond er als het ware een staatsgreep binnen de staatsgreep plaats. De militairen gaven zichzelf de bevoegdheden om dictatoriaal op te treden. De president werd gemachtigd om het parlement naar huis te sturen, hetgeen onmiddellijk gebeurde. Verder mocht hij naar eigen inzicht politici uit hun gekozen functies ontheffen. Tussen 1968 en 1978 werden 1577 politici, hooggeplaatste ambtenaren en militairen van hun functies en wolitieke rechten beroofd.
De draconische decreten volgden elkaar snel op. Er kwam een einde aan de grondwettelijke bescherming van de burgerrechten. De media werden onder strenge censuur geplaatst. Het aantal politieke gevangenen nam snel toe, terwijl zij bij hun verhoor steeds vaker onderworpen werden aan martelingen.

Door de opheffing van de institutionele akte, wat door de aftredende president Geisel een onmisbare stap voor de verdere economische en sociale ontwikkeling van Brazilië werd genoemd, verandert er van alles:

De parlementaire onschendbaarheid is hersteld, de president kan het parlement niet meer naar eigen goeddunken ontbinden of overheidsfunctionarissen om politieke redenen ontslaan. De rechterlijke macht krijgt zijn onafhankelijkheid terug en de voornaamste burgerrechten zijn hersteld (waaronder het recht op ,,habeas corpus" voor politieke gevangenen). De president moet het zelfstandige bestuur van de deelstaten en gemeenten respecteren. De doodstraf, levenslange gevangenisstraf en verbanning zijn uit het wetboek geschrapt. De straffen van de wet op de nationale veiligheid zijn afgezwakt, terwijl de greep van de censuur op de radio, televisie, toneel en film aan het verminderen is. (NRC/Handelsblad)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V.. Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

REGERING-GALLAGHAN GEVALLEN

De Labourregering van premier Callaghan is op 28 maart ten val gebracht nadat het Lagerhuis met slechts één stem meerderheid vóór een motie van wantrouwen stemde die ingediend was door oppositieleider, mevrouw Thatcher. Begin mei zullen nieuwe verkiezingen worden gehouden.

De positie van de regering-Callaghan is in de loop van de afgelopen jaren steeds zwakker geworden, maar tot nog toe durfde de oppositie geen motie van wantrou-wen in te dienen omdat de regering altijd nog wel op de steun van kleinere partijen kon rekenen, hoewel de marge steeds kleiner werd.

Directe aanleiding tot het indienen van de motie was het besluit van de Schotse nationalisten om de regering-Callaghan niet langer te steun-n, nadat deze besloten had een parlementair debat over de decentralisatie in Schotland en Wales uit te stellen. Door het intrekken van deze steun beschikte Callaghan niet meer over een meerderheid en daarop besloot Thatcher een motie in te dienen.

Het is te betwijfelen of meer dan 10% van de kiezers begrijpt waar het eigenlijk om gaat in deze crisis voor Labour, aldus het *NRC/H'blad* (28-3). De hele decentralisatie van bestuur naar Schotland en Wales, die Callaghan het laatste jaar uit de slaap heeft gehouden, is weliswaar de aanleiding voor de moeilijkheden van nu, maar niet de oorzaak.

De ware achtergrond is, dat Labour bij de verkiezingen in 1974 geen ruime meerderheid heeft gekregen en dat de parlementaire positie geleidelijk is verzwakt. De economische moeilijkheden na de oliecrisis dwongen Wilson en na hem Callaghan tot het nemen van een aantal impopulaire maatregelen. Hoewel de vakbonden meewerkten, reageerden de kiezers toch negatief.

In tussentijdse verkiezingen ging de ene zetel na de andere verloren, zodat Labour steeds afhankelijker werd van de kleine partijen. Dat gebeurde aanvankelijk met enige waardigheid. De Unionisten uit Noord-Ierland kregen de belofte van meer zetels in het parlement, een redelijke zaak. Daarna sloot Callaghan een verbond met de Liberalen; dat was een openlijke afspraak die — dat was de verdediging van David Steel — ook in het landsbelang was

Dat kan niet worden gezegd van de belofte aan de Schotse Nationalisten voor een eigen parlement in Edinburgh en een vergaande mate van zelfbestuur. De nationalistische gevoelens in Schotland zijn de laatste jaren zeker een reële factor geworden, waaraan elke centrale regering tegemoet zou dienen te komen. Maar de bliksemsnelle donatie van een parlement door Callaghan was een al te doorzichtige partijpolitieke manoeuvre: niet alleen de oppositie, maar ook veel leden uit zijn eigen fractie waren niet van plan om dat voorstel te slikken.

De referenda in Schotland en Wales leverden ook niet de volkssteun op die het parlement had geëist, zodat er alle kans was dat het Lagerhuis de decentralisatie alsnog zou afwijzen. Callaghan durfde de confrontatie vorige week niet aan, en vertelde het parlement dat hij nog een paar weken tijd wilde voor discussie tussen de partijen. De Schotse Nationalisten werden woedend over deze botte afwijzing en beloofden een motie van wantrouwen.

Toen de geur van bloed doordringend werd in het Paleis van Westminster, stuurde mevrouw Thatcher boodschappers op weg om de stemming te peilen. De Schotse Nationalisten beloofden steun, de Liberalen ook. De Unionisten uit Ulster probeerden hun geluk nog met de eis voor een gasleiding of een onderzeese elektriciteitskabel naar Noord-Ierland, en zij vroegen een vorm van zelfbestuur voor de geteisterde provincie. Die wensen waren echter zo grof of zo onverwezenlijkbaar, dat Labour er niet op in kon gaan.

De drie leden van Plaid Cymry, de Nationalistische Partij in Wales, voeren beter.

Zij kregen de belofte los, dat de regering een fonds zal instellen waaruit steenhouwers uit de leigroeven van Wales, die aan zogenaamde stoflongen lijden, een compensatiebedrag krijgen. Ook 1000 weduwen van aan pneumoconiosis overleden steenhouwers ontvangen een bedrag ineens. inplaats van de 2 pond per week extra steun.

De reacties in Wales variëren van dankbaarheid voor de belofte tot blinde woede over het feit dat Labour in bestaansnood moest komen voordat de steenhouwers het geld krijgen dat de politiek invloedrijke mijnwerkers al vele jaren binnen hebben. De vraag is echter, of het voor Plaid Cymry allemaal snel genoeg gaat.

Positie Labourpartij

De positie van de Labour-partij in het parlement is sinds de overwinning van 1974 gestadig verzwakt. Premier Wilson begon die herfst met een peloton van 317 parlementsleden; zijn opvolger Callaghan commandeert nog maar een fractie van 306 man. Labour heeft herhaaldelijk verloren bij tussentijdse verkiezingen (een zetel in 1975, twee zetels in 1976 en nogmaals twee zetels in 1977) en zag een afsplitsing van twee man die in Schot-

Oppositieleider Margaret Thatcher en haar echtgenoot Denis arriveren glimlachend bij het Lagerhuis voor het debat over de conservatieve motie van wantrouwen, dat eindigde in een nederlaag van de Labour-regering

Weekblad 48ste jaargang No. 2480, pag. 30431-30446

land een eigen Labour-partij oprichtten. De volledige cijfers zijn:

	herfst 1974	maart 1979
Labour	317	306
Conservatieven . . .	275	281
Liberalen	13	13
Schotse Nationalisten	11	11
Nationalisten Wales .	3	3
Schotse Labour	—	2
Partijen Ulster en onafhankelijken. . . .	12	12

Voorzitter en vice-voorzitters zijn er 4, op het ogenblik zijn 3 zetels vacant.

Callaghan stelt debat *over* decentralisatie uit. Motie van wantrouwen

Op 22 maart 's middags verklaarde premier Callaghan, eerst in het Lagerhuis en vervolgens voor de televisie, dat in de toekomst besprekingen gehouden zouden worden waaraan alle partijen zouden deelnemen en waar besloten moest worden of de decentralisatie in Schotland en Wales wellicht in een andere ovrm, dan die waarin het referendum had voorzien, uitgevoerd moest worden.

Eind april zou dit overleg afgesloten moeten worden en dan zou de parlementaire stemming pas kunnen plaatsvinden. Dit voorstel week nogal af van het oorspronkelijke scenario dat voorzag in een parlementair debat zo spoedig mogelijk na de referendums van 1 maart (pag. 167 e.v.).

De vertegenwoordigers van de Scottish National Party in Westminster dienden dan ook meteen na Callaghans rede een motie van wantrouwen in, waarin zij de regering ervan beschuldigden zich niet te houden aan de eerder gedane beloften.

De liberalen lieten al snel weten dat zij bereid waren tegen de regering te stemmen.

De Welsh nationalisten, die eerder verklaard hadden een anti-regeringsmotie te steunen, verklaarden evenwel dat zij de regering nog even de tijd willen geven, zeker nu zij de belofte hadden gekregen dat er een schadevergoedingsregeling zou komen voor door ziekte vroegtijdig gepensioneerde steengroeve-arbeiders.

Nu duidelijk was geworden dat er waarschijnlijk een anti-regeringsmeerderheid in het parlement te vinden was, diende de conservatieve leider, mevrouw Thatcher, op de avond van de 22ste maart een motie van wantrouwen tegen de regering-Callaghan in.

De stemming over de motie zou op 28 maart plaatsvinden.

Bij de stemming na afloop van het debat op 28 maart bleken 311 parlementariërs de conservatieve motie te steunen. Het waren alle 279 conservatieve Lagerhuisleden, de 13 liberalen, de 11 Schotse nationalisten en 5 leden van de officiële Ulster partij.

Tegen de motie stemden 310 leden t.w. de 303 Labourleden, de 3 Welsh nationalisten, 2 leden van de afgescheiden Schotse Labour partij en de 2 officiële Unionisten John Carson en Harold McCusker.

De Noordierse afgevaardigde Frank Maguire (onafhankelijk republikein) en Gerry Fitt van de katholieke Social Democratic and Labour party onthielden zich van de stemming.

Callaghan verklaarde onmiddellijk na de stemming dat hij nog direct naar koningin Elizabeth II zou gaan om haar het ontslag van de regering aan te bieden en om nieuwe verkiezingen te laten houden.

Premier Callaghan

De geleidelijk zwakkere positie van Labour blijkt ook uit het aantal parlementaire nederlagen in de afgelopen jaren. Bij elkaar zijn het ongeveer 20 geweest. De meest spectaculaire waren:

11 februari 1976	Vermindering salaris minister Varley, debat autoindustrie	214-209
7 februari 1977	Vermindering werkloosheidsuitkering	130-129
22 februari 1977	Decentralisatie bestuur Schotland en Wales (eerste poging)	312-283
12 juli 1977	Gemeentelijke bouwbedrijven Schotland	105- 99
13 december 1977	Evenredige vertegenwoordiging verkiezingen Europa	319-222
25 januari 1978	Minimum 40% ja-stemmers referendums Schotland en Wales	166-151
13 december 1978	Kwestie sancties tegen bedrijven die meer dan 5% loonsverhoging gaven	285-279

In het debat dat aan de stemming voorafging, voerde oppositieleider Thatcher als eerste het woord. Zij zei o.a. tot de regering: ,,U hebt de natie teleurgesteld, uw geloofwaardigheid verloren en het is tijd om heen te gaan". Vervolgens kritiseerde zij het economische en sociale beleid van het kabinet:

,,Deze regering is verantwoordelijk voor de gestegen prijzen in de boodschappentassen van de huisvrouwen. De inflatie neemt toe en zal de komende maanden verder toenemen. . . ".

De regering had zich niet aan haar belofte gehouden de werkloosheid beneden de 3% te houden in 1979 en de Britse produktie was verder teruggelopen.

Ook het loonbeleid had volkomen gefaald. De 5% maximum loonstijging was nooit aanvaard.

,,De mensen zijn getuigen van een regering die haar gezag aan de vakbonden afstaat". ,,Zelden is het Britse aanzien in de wereld lager geweest. . . .", aldus Thatcher. ,,Brittannië is nu een land dat aan de kant staat". Verder had de regering veel te weinig gedaan aan het stimuleren van allerlei economische activiteiten.

De regering had veel te veel macht in de handen van de staat geconcentreerd en te weinig voor de burgers overgelaten. De Labourpartij was overigens door haar nauwe bindingen met de vakbeweging, niet in staat de zo noodzakelijke veranderingen dooi te voeren.

,,Veranderingen zullen door een andere

regering doorgevoerd moeten worden en ik geloof dat zij de overweldigende steun van het volk en van de meerderheid van de vakbondsleden zal hebben."
Thatcher had verder kritiek op de aanpak van problemen m.b.t. de openbare orde. Zij zei dat de gebeurtenissen van de afgelopen winter de minister van justitie een nieuwe zin in de mond gegeven hadden ,,Wettige intimidatie" en zij haalde een vakbondsleider aan die zijn leden opgeroepen had in zo groten getale voor fabrieken te gaan posten om werkwilligen de toegang te beletten, dat de politie een voetbalstadion nodig zou hebben om allen vast te kunnen houden. ,.Dat is de heerschappij van de meute en niet van de wet en moet door iedere instelling en minister in dit land veroordeeld worden". ,,Ga naar het geeft niet waar in het land en overal worden slechts twee dingen gevraagd: minder belasting en meer wet en orde".
Labour had op iedere crisis met korte-termijn-maatregelen gereageerd en nooit ,,de onderliggende problemen aangepakt".
Callaghan had in zijn redevoering in de eerste plaats een vernietigend oordeel over het optreden van de kleine partijen, ,.het is de eerste maal in de geschiedenis dat bekend is dat de kalkoenen voor een vroege kerst hebben gestemd".
Verder verdedigde hij het voorstel om een partijenoverleg over de toekomst van Schotland te houden als het beste wat onder de gegeven omstandigheden gedaan kon worden.
Verder zei hij dat zijn regering op sociaal en economisch gebied op uitstekende prestaties kon bogen. Maar er moest nog veel gedaan worden en dat kon het beste door een Labourregering worden uitgevoerd. Als de Tories hun handen op onze zaken leggen is dat een ,,daad van industrieel vandalisme".
Ook verdedigde hij de nauwe samenwerking van Labour en vakbonden en bepleitte hij een zo groot mogelijke consensus tussen vakbeweging, werkgevers en regering.

Winst liberalen bij tussentijdse verkiezing

Bij tussentijdse verkiezingen op 29 maart heeft de liberale partij een overwinning behaald.
In het kiesdistrict Edge Hill, Liverpool, dat tot nog toe door de socialist Sir Arthur Irvins vertegenwoordigd werd, werd de 28-jarige David Alton met een grote meerderheid gekozen. De Labourmeerderheid van 6000 stemmen verdween geheel. De uitslag luidde: (aantal stemmen in 1974 tussen haakjes): Alton, liberaal 12.945 (6.852); Wearing, Labour 4.812 (13.023); Ward, Conservatief 1.906 (5.208).
Het vorige parlementslid Sir Arthur Irvins, de advocaat-generaal van het Verenigd Koninkrijk, had niet veel contact met de bevolking van deze voornamelijk door arbeiders bewoonde buurt. Daar hebben de liberalen gebruik van gemaakt. Zij openden 8 adviescentra, gaven nieuwsbrieven uit en lieten zien dat zij begaan waren met de problemen van deze saneringsbuurt. *(NRC/H'blad)*

WEST-EUROPA

BELGIË

FRONTVORMING VAN WAALSE VAKBONDEN

De bestuursinstanties van de Waalse Intergewestelijke van de *Fédération Générale du Travail* de Belgique (FGTB) en van de Waalse regionale commissie van de *Confédération des Syndicats* Chrétiens (CSC) hebben de oprichting goedgekeurd van een gemeenschappelijk front. waarvan de doelstellingen verder reiken dan het louter sociale vakbondsterrein. Jean Gayetot (FGTB) en Robert D'Hondt (CSC) hebben op 16 maart te Brussel de gemeenschappelijke verklaring toegelicht, waarop het Front Commun steunt. Het gaat om een dozijn krachtlijnen:

- Verdeling van de beschikbare arbeid (= 36-urenweek met compenserende aanwervingen.)
- Betere bescherming van het inkomen en van de koopkracht, o.m. door de fiscale ontkoppeling van de inkomens der echtgenoten.
- Een werkelijke gewestvorming, d.w.z. een politieke regionale autonomie op sociaal en economisch vlak, die de omschakeling en de ontwikkeling van Wallonië mogelijk maakt.
- Gewestelijke structuurhervormingen, ten einde de economische crisis te overwinnen en werkgelegenheid te scheppen die getuigt van hoge kwaliteit; een economisch plan terzake zal o.m. betrekking hebben op het energiebeleid en de politiek van het water.
- Een gewestelijk industrieel overheidsinitiatief dat over voldoende financiële middelen beschikt.
- Een gewestelijk openbaar kredietbeleid, om de gewestelijke industriële initiatieven te financieren.
- Controle door de overheid en door de arbeiders op de ondernemingen, die door de tekortkomingen van de werkgevers in moeilijkheden geraakten.
- Democratisering van het economische leven, met o.m. oprichting van controlecomité's in de ondernemingen en steun aan de arbeiders, die de produktie in zelfbeheer voortzetten. Verwerping van het medebeheer.
- Steunverlening aan de strijd voor tewerkstelling en aan de acties tegen die werkgevers, die fraude plegen t.o.v. de gemeenschap.
- Een stelselmatige confrontatie tussen de regionale politieke overheid en de vakbonden, en de bijeenroeping van een Waalse economische conferentie.
- Steun aan de totstandkoming van een progressieve politieke meerderheid in Wallonië.
- Trouw aan de nationale vakbondseisen en -instanties.

Gayetot verklaarde dat het Front Commun een verdere ineenstorting van de Waalse industriezones wil voorkomen. D'Hondt zei dat de oprichting van een front tussen de christelijke en de socialistische vakvereniging eerst in Wallonië plaatsvindt, omdat de Vlaamse werkgevers zich dynamischer gedroegen dan de Waalse en dus meer arbeidsgelegenheid wisten te redden.

Betoging te Namen

Het Front Commun organiseerde op 29 maart een massabetoging te Namen, waar de ruim 70.000 deelnemers werden toegesproken door Gayetot en D'Hondt en de belangrijkste partijleiders van PS, PSC, FDF en RW, alsmede verscheidene Waalse ministers insgelijks aanwezig waren. Inmiddels hadden de arbeiders in de meeste grote Waalse centra het werk voor 24 uren stilgelegd, om de betekenis van de betoging te onderstrepen.

Evolutie aan Vlaamse zijde

Het bestuur van het (Vlaamse) Algemeen Ch istelijk Vakverbond besprak op 13 maart de vorming van het Front Commun. Na de vergadering werd vernomen dat het bestuur weinig gelukkig was met de beslissing van de CSC, de Waalse vleugel van het ACV, om met de Waalse vleugel van de socialistische vakbeweging front te vormen. Ook werd gezegd dat de christelijke vakbeweging in Vlaanderen niet dacht aan een soortgelijke frontvorming met de Vlaamse socialistische vakbeweging.
Een week na die bestuursvergadering maakte het Vlaamse regionaal comité van het ACV zijn standpunt betreffende het ,,economische beleid voor het Vlaamse gewest" bekend. Het document werd voorgesteld als de neerslag van een eerdere studiedag (op 9 dec. 1978 te St-Niklaas) en niet als een reactie op de Waalse frontvorming, maar uit de tekst bleek dat de Vlaamse vakbeweging vasthield aan het protocol van okt.

1978, waarin geen nationale bevoegdheden worden toegekend aan de regionale comité's. (In de verklaring van het Front Commun spreekt de CSC zich wel uit over nationale materies, zoals de 36-urenweek, de democratisering van de onderneming enz.)
Op 23 en 24 maart congresseerde het (Vlaamse) Algemeen Christelijk Werkersverbond, dat de vakbonaen, ziekenionasen, coöperatieven, jeugdverenigingen enz. overkoepelt, te Westende en keurde er een programma „Welzijn in solidariteit" goed, dat handelt over de organisatie van de samenleving en nader ingaat op zo verschillende sectoren als de economie, de sociale zekerheid, het gezinsbeleid, de consument, het leefmilieu, het grondbeleid, de huisvesting, het onderwijs, de vorming en de cultuur, de, binnen- en buitenlandse politiek.
Wat de partijpolitieke vraagstukken betreft, werd onderstreept dat het ACW niet onvoorwaardelijk de CVP steunt. Wil een politiek mandataris namens de arbeidersbeweging verantwoordelijkheid dragen, dan moet hij het programma van het ACW onderschrijven en actief zijn in de beweging. Het ACW wil in de CVP een vertegenwoordiging, die overeenstemt met het belang van de werknemersgroep in de samenleving, aldus het congres.

DUITSE CULTUURRAAD

De Rat der Deutschen Kulturgemeinschaft heeft op 19 maart Albert Gehlen (chr.) tot voorzitter herkozen. Hij kreeg de stemmen van een coalitie van christen-democraten en socialisten. De partijen van de oppositie, liberalen en PDB, stemden ieder voor hun kandidaat.

(Vor. ber. pag. 54/1)

NEDERLAND

BETALINGSBALANS VIERDE KWARTAAL EN GEHELE JAAR 1978

Minister Andriessen van financiën heeft op 27 maart aan de Staten-Generaal een overzicht gezonden van de betalingsbalansgegevens over het vierde kwartaal en het gehele jaar 1978. Aan dit overzicht is het volgende ontleend:

VIERDE KWARTAAL:
KLEINER TEKORT

De lopende rekening op transactiebasis vertoonde in het vierde kwartaal een overschot van f 0,7 miljard. Na globale seizoencorrectie resulteerde in het vierde kwartaal een tekort van bijna f 0,3 miljard. Het derde kwartaal vertoonde een gecorrigeerd tekort van bijna f 0,8 miljard. De afneming van het tekort met f 0,5 miljard kwam geheel voor rekening van het onzichtbare verkeer. Het resultaat van het onzichtbare verkeer verbeterde met f 1,6 miljard tot + 1,4 miljard. Dit was met name het gevolg van een (belangrijke) toeneming van het overschot in het dienstenverkeer met f 1,1 miljard, vooral uit transitohandel. Het tekort in het goederenverkeer nam daarentegen met f 1,1 miljard toe tot f 1,6 miljard.
Dit was een gevolg van een verdere stijging van de invoerwaarde met 4½% bij een gelijkblijvende uitvoerwaarde. Het percentage waarmee de invoer door de uitvoer werd gedekt nam hierdoor met vier punten af tot 94. De ruilvoet bleef, .bij een lichte daling van het prijspeil van in- en uitvoer, nagenoeg ongewijzigd.

HET JAAR 1978

Voor het jaar 1978 resulteert een tekort op de lopende rekening op transactiebasis van ruim f 2,4 miljard, tegenover een overschot van ruim f 1,4 miljard in 1977 (herzien cijfer) In februari jl. werd voor het saldo op de lopende rekening op transactiebasis, voor 1978 uitgegaan van nog onvolledige en voorlopige gegevens over de eerste elf maanden, een tekort geraamd van ± f 3,5 miljard Nagekomen correcties van de zijde van het CBS en van De Nederlandsche Bank zijn er de oorzaak van dat dit ± f 1,0 miljard gunstiger uitvalt dan kon worden voorzien.
De f 3,9 miljard lagere uitkomst dan in 1977 had voor f 2,2 miljard betrekking op het goederenverkeer en voor f 1,7 miljard op het onzichtbare verkeer De waarde van de goedereninvoer steeg met 3¼%, terwijl de toeneming van de uitvoerwaarde tot 1% beperkt bleef
De ruilvoet bleef nagenoeg ongewijzigd
In het onzichtbare verkeer stond tegenover aanzienlijk hogere ontvangsten uit uitvoering van werken in het buitenland een sterke toeneming van het tekort in het reisverkeer. Ook het vervoer gaf belangrijk lagere uitkomsten te zien

KAPITAALVERKEER

In het vierde kwartaal werd een kapitaaluitvoer geregistreerd van f 0,9 miljard. Daarmee' kwam de afvloeiing voor het gehele jaar 1978 op f 2,3 miljard, na een uitvoer van f 3,1 miljard in 1977.
De Nederlandse directe investeringen in het buitenland beliepen in het vierde kwartaal bijna f 1,3 miljard en in het gehele jaar 1978 ruim f 3,9 miljard, wat nagenoeg gelijk was aan het cijfer over 1977.
De directe investeringen van het buitenland in Nederland bedroegen in het vierde kwartaal bijna f 0,4 miljard. In het gehele jaar beliepen deze buitenlandse investeringen in Nederland f 1,3 miljard tegen f 0,8 miljard in 1977.
Het effectenverkeer leidde in het vierde kwartaal tot een kapitaalinvoer van f 0,4 miljand. Over het jaar 1978 resulteerde het effectenverkeer in een kapitaalinvoer van f 2,4 miljard tegen een invoer van f 4,4 miljard in 1977. (Ministerie van financiën, Nederlandse Staatscourant)

(Vor.ber. pag. 297/3-1978)

NOTA OVER VOORTGANG UITVOERING BESTEK '81

Het kabinet heeft op 27 maart de nota over de voortgang van de uitvoering van Bestek '81 naar de Tweede Kamer gezonden. Indertijd werd bij de algemene beschouwingen over de rijksbegroting 1979 en de behandeling van Bestek '81 al toegezegd, dat de Tweede Kamer voor het paasreces een tussentijds verslag over de economische ontwikkeling en de stand van zaken m.b.t. de uitvoering van Bestek '81 zou krijgen.

Het is gebleken dat de binnenlandse bestedingen t o v de raming in Macro Economische Verkenningen een derde sterker zijn gestegen Deze relatief hoge consumptiegroei is vooral te wijten aan de toeneming van het consumptief krediet De consument geeft meer uit dan hij verdient en dit verschil wordt goedgemaakt met geldleningen
Er werden vooral goederen gevraagd die ingevoerd moesten worden, zodat de invoer van consumptiegoederen met 5 miljard is gestegen De export bleef nagenoeg gelijk aan het in 1978 geraamde bedrag.
Dit alles kan dan ook als reden worden aangevoerd dat de betalingsbalans in de afgelopen twee jaar van een overschot van 7,5 miljard naar een tekort van ca 2,5 miljard is omgeslagen Wel wordt voor 1979 enige vermindering van dit ontstane tekort op de lopende rekening geraamd Dit is dan o a gebaseerd op de prognose dat de volumegroei van de export — voor het eerst sinds 1973 — niet achterblijft bij de toeneming van het voor ons land herwogen handelsvolume

FINANCIERINGSTEKORT

In deze Voortgangsnota — die de economische situatie onbevredigend noemt — kondigt het Kabinet dan ook maatregelen aan om, het liefst zo snel mogelijk, de consumptieve kredietverlening te verminderen
Door de omgeslagen betalingsbalans wordt financiering van het overheidstekort bemoeilijkt Ook ontstaat de dreiging dat het bedrijfsleven over onvoldoende geld kan beschikken om investeringen te doen
Het financieringstekort voor de gehele overheid komt rond 6½% van het nationale inkomen te liggen Zes procent is steeds als uiterst minimum genoemd, een grens die als scharnierpunt voor het in gang zetten van de noodremprocedure is beschouwd Niettemin acht het kabinet het nog niet geboden om nu al te besluiten tot een daadwerkelijke effectuennng van deze procedure Men wil eerst meer zekerheid hebben over de ontwikkeling van het financieringstekort, maar als blijkt dat er hardere aanwijzingen komen voor een overschrijding dan zullen alsnog maatregelen worden getroffen Het kabinet heeft met het oog op het onverhoopt toepassen van de noodrem thans reeds de hoofdlijnen vastgesteld van de dan te treffen maatregelen Het zal om een bedrag van 1 miljard gulden gaan, dat globaal verdeeld zal worden over een temponsenng van uitgaven en een versnelde inning van belastingen

WERKLOOSHEID

De werkloosheid zal voor het eerst sinds vele jaren in 1979 niet stijgen omdat het bedrijfsleven geen arbeidsplaatsen meer zal verliezen. Daarmee gaat samen een — overigens nog zeer bescheiden — verbetering van de rendementspositie.

Om een evenwichtige economische ontwikkeling mogelijk te maken dient een breed scala van beleidsinstrumenten te worden gehanteerd Bovenal dringt zich de conclusie op dat het in Bestek '81 voorgestelde pakket maatregelen een minimale vereiste inspanning vormt voor het bereiken van de gestelde doeleinden. Tegen deze achtergrond is een stringente uitvoering van de begroting en de bewaking van de voortgang van de ombuigingsoperatie van zeer groot belang

NADERE VOORSTELLEN

In de Voortgangsnota wordt in het kort aangegeven welke onderdelen van de ombuigingsvoorstellen zijn aangepast Het blijkt dat de aanpassing van bestekvoorstellen ertoe heeft geleid dat de geraamde matigingseffecten in 1981 totaal f 375 miljoen lager uitkomen
In de Voortgangsnota worden nu nadere voorstellen gedaan (oplopend tot f 375 miljoen in 1981) voor de ombuiging van de uitgavengroei Het kabinet meent dat deze ombuiging an eerste instantie zal moeten worden gevonden door een beperking van het onvrijwillige beroep dat mensen op de regelingen van de sociale zekerheid moeten doen Daartoe worden in deze nota met name voorstellen gedaan op het gebied van het volumebeleid
Het gaat om een pakket onderling samenhangende maatregelen dat zowel gericht is op het bevorderen van herintreding in het arbeidsproces als op het voorkomen van uittreding uit het arbeidsproces
Binnenkort zal Staatssecretaris De Graaf een notitie over het volumebeleid in de sociale zekerheid aanbieden ten behoeve van een openbare commissievergadering
Zo zal, voor wat betreft de bevordering van de herintreding, 1 juli 1979 worden aangehouden voor de invoering van een wettelijke regeling tot verplichte vacaturemelding en tot instelling van regionale overlegcommissies voor de arbeidsmarkt Ook zullen de bestaande regelingen met betrekking tot aanvaarding van passend werk en passende scholing worden aangepast en stringenter toegepast
Hiervoor wordt nog overleg gepleegd met de sociale partners
De regering wil commissies die gaan nadenken over de beperking van het nog steeds groeiende ziekteverzuim, een beperking die mede gestalte moet krijgen door maatregelen gericht op verbetering van de arbeidsomstandigheden
De bevoegdheden van de eigen-risicodragers (grote bedrijven die in het risico van eigen werknemers zelf voorzien) zullen worden aangepast.
Er zullen voorstellen worden uitgewerkt voor invoering van anticumulatiebepalingen in een aantal sociale-zekerheidsregelingen
De bestaande bepalingen zullen kritisch worden bezien
Het oneigenlijke gebruik van ziekteweturitkering bij zwangerschap en bevalling wordt beperkt
Bovendien zal er opnieuw inhoud worden gegeven aan de wettelijke verplichting om ziektegevallen na 13 weken te melden bij de Gemeenschappelijke Medische Dienst
Al deze maatregelen in het kader van voorkoming van uittreding uit het arbeidsproces zullen leiden tot een extra matigingseffect van f 100 miljoen in 1981
Ook de ambtenaren moeten aanvullende maatregelen verwachten, conform de mededelingen ter zake van minister Wiegel aan de Tweede Kamer (Nederlandse Staatscrt, min van economische zaken)

OOST-EUROPA

DUITSE DEMOCRATISCHE REPUBLIEK

VRIENDSCHAPSVERDRAGEN MET HONGARIJE, MONGOLIË, POLEN, BULGARIJE EN TSJECHOSLOWAKIJE

In de loop van 1977 heeft de DDR verdragen over vriendschap, samenwerking en wederzijdse bijstand afgesloten met Hongarije, Mongolië, Polen, Bulgarije en Tsjechoslowakije. Al deze verdragen hadden een geldigheidsduur van 25 jaar en worden automatisch met tien jaar verlengd, tenzij een van de verdragsluitende partijen uiterlijk 12 maanden voor afloop van de geldigheid van het verdrag de wens te kennen geeft het niet te willen verlengen.

Met elk van de betrokken landen had de DDR in de periode 1967-1968 reeds vriendschapsverdragen afgesloten, die tot 1987-'88 geldig waren. Het verdrag tussen de DDR en Hongarije werd op 24 maart 1977 ondertekend, gedurende een bezoek aan Oost-Berlijn van een Hongaarse delegatie onder leiding van partijleider Kadar.

In dit verdrag namen beide zijden op zich om op lange termijn de coördinatie en harmonisatie van hun respectieve economische plannen ter hand te nemen en de specialisatie en samenwerking in de produktie en het wetenschappelijke onderzoek uit te breiden (art. 2); om altijd te handelen in de geest van versterking van de eenheid en samenhang van alle staten van de socialistische gemeenschap (art. 4); om het proces van détente in de internationale betrekkingen uit te breiden en te verdiepen en om ,,bij te dragen aan de algemene en volledige ontwapening" (art. 5); om te zamen met de andere partners in het Warschaupact de onschendbaarheid van de grenzen van de lidstaten van dit pact te garanderen, met inbegrip van die tussen de DDR en de Bondsrepubliek Duitsland (art. 6); om voort te gaan met West-Berlijn te zien als niet deel uitmakend van de Bondsrepubliek Duitsland (art. 7); en om elkaar onmiddellijk bijstand te verlenen, met inbegrip van militaire hulp, in het geval van een gewapende aanval op een van de verdragsluitende partijen door enig land of enige groep van landen en om in deze context te handelen overeenkomstig de bepalingen van het Handvest van de VN (art. 8).

Het verdrag met Mongolië werd in Oost-Berlijn op 6 mei 1977 ondertekend tijdens een bezoek van een Mongoolse afvaardiging aan de Oostduitse hoofdstad onder de leiding van partijleider en president Yumzhagiin Tsedenbal.
Dit verdrag was voor het grootste deel vergelijkbaar met de vriendschapsverdragen, die de DDR met de andere genoemde landen had afgesloten. Alleen ontbrak een bepaling over bijstand in het geval een van de partijen zou worden aangevallen door enige staat of groep van staten. Mongolië is niet lid van het Warschaupact.
Het nieuwe verdrag met Polen werd op 28 mei 1977 in Oost-Berlijn ondertekend, toen een Poolse delegatie onder aanvoering van partijleider Gierek de DDR bezocht.
Dit verdrag was vrijwel gelijkluidend met dat tussen de DDR en Hongarije, zij het, dat in het verdrag met Polen in de preambule een bepaling was opgenomen over de vervulling door de DDR van de bepalingen van het verdrag van Potsdam uit 1945 en van het verdrag van Zgorzelec (Görlitz) van 6 juli 1950 over de vaststelling van de grens (de Oder-Neisse-linie) tussen de twee staten.
Het vriendschapsverdrag tussen de DDR en Bulgarije werd op 14 sept. 1977 in Sofia ondertekend ter gelegenheid van een bezoek van een Oostduitse delegatie o.l.v. partijleider Erich Honecker aan Bulgarije.
Het nieuwe vriendschapsverdrag tussen de DDR en Tsjechoslowakije tenslotte werd op 3 okt. 1977 in Oost-Berlijn ondertekend, toen de Tsjechoslowaakse delegatie onder president Husak in de DDR te gast was. (Le Monde, NZZ, FAZ)

WERNER LAMBERZ OVERLEDEN. JOACHIM HERRMANN OPVOLGER

De secretaris van het Centrale Comité, belast met de portefeuille van agitatie en propaganda, Werner Lamberz, is op 6 maart 1978 bij een ongeluk met een helikopter in Libië om het leven gekomen, te zamen met de andere tien inzittenden, passagiers en bemanning. Onder de overige omgekomenen bel vonden zich Paul Markowski, lid van het CC en hoofd van de afdeling internationale betrekkingen van het CC, nog twee Oostduitse functionarissen, Armin Ernst en Hans-Joachim Spremberg, alsmede de secretaris voor de contacten van het Libische Algemene Volkscomité (kabinet), Taha al-Sharif Ben

Amer, de directeur-protocol van het Libische ministerie van buitenlandse zaken, Ahmad Abu Shagour en de Libische functionaris Hassan al Jadi al Suwei'i.
Lamberz was in Libië op bezoek als persoonlijk ambassadeur van partijleider en president Erich Honecker.

Werner Lamberz

De vier Oostduitse slachtoffers werden op 9 maart met een staatsbegrafenis in Oost-Berlijn ter aarde besteld. Hierbij was een Libische delegatie aanwezig onder de leiding van de minister van buitenlandse zaken, Abi Abdessalam Triki.
Het CC maakte op 14 maart 1978 bekend, dat Joachim Herrmann, tot dan hoofdredacteur van het partijdagblad Neues Deutschland, tot opvolger van Lamberz was benoemd. Hoofdredacteur van Neues Deutschland werd de tot dan tweede man bij deze krant, Günter Schabowski. Joachim Herrman was op 17 dec. 1965 benoemd tot staatssecretaris voor algemeen Duitse zaken, een post, die op 2 febr. 1967 de naam staatssecretaris voor Westduitse zaken kreeg en die bij besluit van het presidium van de ministerraad van 7 juli 1971 was afgeschaft, nadat Herrmann tot hoofdredacteur van Neues Deutschland was benoemd.
Op een vergadering van het CC op 24 en 25 mei 1978 werd Herrmann, die tot dan kandidaat-lid van het Politburo geweest was, gekozen tot volledig lid van dit orgaan en tevens benoemd tot secretaris van het CC. (Le Monde, NZZ)

NIEUWE MINISTER VAN LICHTE INDUSTRIE

Op 15 dec. 1978 stemde de Volkskamer in met het aftreden om redenen van gezondheid van de minister van lichte industrie, Karl Bettin. Tot zijn opvolger werd aangewezen Werner Buschmann. (NZZ)

UITWISSELING GEVANGENEN TUSSEN MOZAMBIQUE, VS EN DDR

Van 23 april-1 mei 1978 heeft een gecoördineerde uitwisseling van gevangenen plaatsgevonden, waarbij de regeringen van Mozambique, de VS en DDR betrokken waren.
De personen, die uitgewisseld werden, waren: Miron Marcus (24), een Israëlische staatsburger, die in Zuid-Afrika woonde. Hij was piloot van beroep en hij was in sept. 1976 in Mozambique gearresteerd toen hij daar met zijn vliegtuig landde. Zijn zwager, die als co-piloot optrad, was toen door Mozambiquaanse soldaten doodgeschoten. Marcus was veroordeeld op beschuldiging van spionage. Hij werd op 23 april 1978 aan de grens van Swaziland vrijgelaten.
Alan Stuart Van Norman, een Amerikaanse student, die in jan. 1978 in de DDR was veroordeeld tot 2% jaar, omdat hij geprobeerd had een Oostduitse arts en zijn gezin in aug. 1977 uit Oost-Berlijn te smokkelen. Hij werd op 1 mei in Oost-Berlijn vrijgelaten.
Robert G. Thompson, een Amerikaan, die voor de Amerikaanse luchtmacht op de coderingsafdeling gewerkt had en die op 30 mei 1965 tot 30 jaar veroordeeld was wegens het verschaffen van geheim materiaal aan de SU. Hij werd op 1 mei in West-Berlijn vrijgelaten in directe uitwisseling met Van Norman.
Een vooraanstaande rol bij het tot stand brengen was gespeeld door de Oostduitse advocaat Wolfgang Vogel.
Betrokken bij de vrijlating i.h.b. van Marcus was Benjamin A. Gilman geweest, lid van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden voor de Republikeinse partij, van wie bericht werd, dat hij nauw contact onderhoudt met prominente Israëli's, die streven naar de vrijlating van Israëlische en joodse gevangenen in verschillende landen. (The Times, The Financial Times)

HONECKER ONTVANGT LEIDING EVANGELISCHE KERK. KERKELIJKE UITZENDINGEN OP OOSTDUITSE TV EN RADIO

De Oostduitse president en partijleider Erich Honecker ontving op 6 mei 1978 het bestuur van de Evangelische Kerk in de DDR onder leiding van de voorzitter, bisschop Albrecht Schönherr.

In het bericht over deze ontmoeting van het Oostduitse persbureau ADN, dat in Neues Geutscliiand op de voorpagina geplaatst werd, werd o.m. gezegd, dat o.m. gesproken was over kerkelijke uitzendingen op de Oostduitse radio en TV, over kwesties van zielzorg in gevangenissen en over vraagstukken betreffende de ouderdomsvoorziening van kerkelijke medewerkers, die voor de duur van hun leven aangesteld waren.
,,Aan het slot konden beide zijden met bevrediging vaststellen, dat de betrekkingen van de kerken met de staat in de laatste jaren in toenemende mate door zakelijkheid, vertrouwen en vrijmoedigheid gekenmerkt worden", aldus ADN.

Als gevolg van dit gesprek tussen de leiding van de Evangelische Kerk en Honecker vond op 24 maart 1978 op de Oostduitse TV voor de eerste maal een kerkelijke uitzending plaats. Op het tweede net van de DDR-televisie sprak bisschop Schönherr een woord ter gelegenheid van de Goede Vrijdag.
In de toekomst zal de Oostduitse kerken op hoogtijdagen en bij bijzondere gelegenheden zendtijd op het tweede net gegeven worden.
Ook hebben de kerken nu éénmaal per maand zendtijd op de radio voor kerkelijke informatie. (NZZ, FAZ, Le Monde)

HONGARIJE

KADAR IN FRANKRIJK

De Hongaarse partijleider Kadar heeft van 15-17 nov. 1978 een officieel bezoek aan Parijs gebracht. Hij voerde er besprekingen met president Valery Giscard d'Estaing en ontmoette premier Raymond Barre.
Gelijktijdig vonden besprekingen plaats tussen de ministers van buitenlandse zaken Frigyes Puja en Louis de Guiringaud en van de Hongaarse minister van buitenlandse handel Jozsef Biro met Jean-François Deniau.
In een gemeenschappelijke verklaring werd gezegd: ,,De besprekingen verliepen in overeenstemming met de vriendschap tussen Hongarije en Frankrijk in de geest van wederzijds respect en in een hartelijke atmosfeer."
Beide partijen hebben een overeenkomst ondertekend over de ontwikkeling van de samenwerking op industrieel en technisch gebied.
Op 16 nov. heeft Kadar in de Hongaarse ambassade in Parijs achtereenvolgens George Marchais, de

leider van de Franse communistische partij, en François Mitterrand, de leider van de Franse socialistische partij, ontvangen.
Aan het slot van zijn bezoek gaf Kadar een persconferentie, waarop hij o.m. vragen over het Eurocommunisme beantwoordde.

Kader noemde het Eurocommunisme een tamelijk onduidelijk en omstreden begrip, dat niet eens door de westelijke communistische partijen op dezelfde manier geïnterpreteerd wordt. Vermoedens, dat de ontplooiing van een Eurocommunisme het leven voor de communistiscbc partijen in de socialistische landen zou bemoeilijken noemde Kader ,,eerder fantasie dan werkelijkheid",
In dit verband was sprake van een andere kwestie: wanneer de Westeuropese partijen deel aan de macht wilden hebben. ,,Met deze kwestie houden wij ons niet bezig", aldus Kader. Met deze kwestie moest men zich bezig houden, waar die actueel is. De communistische partijen werken thans geheel onafhankelijk. Alle andere vermoedens ontberen elke grond. Elke partij bepaalt zelfstandig haar eigen strategische doeleinden en elke partij bepaalt ook zelf de tactiek.
Overeenkomstig haar principes wil de Hongaarse communistische partij met alle Westeumpese communistische partijen genormaliseerde en geregelde betrekkingen onderhouden. ,,Wij bekennen ons tot wederzijdse solidariteit met deze partijen en wij wensen, dat onze voor de maatschappelijke vooruitgang gevoerde strijd succesrijk zal zijn. Dat is echter een eigen interne aangelegenheid voor elk volk en elke staat. Wij verzetten ons tegen export van de revolutie, evenzeer als de export van de contra-revolutie".
,,Onze mening is, dat het Eurocommunisme als zodanig een fictie is. Wij bekennen ons tot hetgeen wij indertijd op school geleerd hebben: Europa strekt zich uit van de Atlantische Oceaan tot de Oeral, en dat wij zelf Europeanen zijn", aldus Kadar. (*Le Monde,* NZZ, FAZ)

VISUMPLICHT TUSSEN HONGARIJE EN OOSTENRIJK OPGEHEVEN

M.i.v. 1 jan. 1979 bestaat er geen visumplicht meer tussen Hongarije en Oostenrijk. Aan het eind van een driedaags bezoek van de Hongaarse minister van buitenlandse zaken, Puja, aan Wenen, is op 5 juli 1978 een daartoe strekkende overeenkomst ondertekend.
Dit is niet de eerste visumovereenkomst tussen een Oost- en een Westeuropees land: Oostenrijk heeft al dergelijke akkoorden met Polen, Roemenië en Bulgarije en ook Hongarije heeft er al een met Finland. Maar deze akkoorden hadden tot op heden nog geen belangrijke economische gevolgen. Het visumakkoord tussen Oostenrijk en Hongarije is er echter een tussen buurlanden en dat maakt in economisch opzicht veel verschil.
Oostenrijk heeft niet alleen een gemeenschappelijke grens met Hongarije, maar er bestaan tussen de beide landen ook intensieve economische betrekkingen. Van de westelijke partners komt Oostenrijk op de tweede plaats in de Hongaarse buitenlandse handel — na West-Duitsland — en omgekeerd is Hongarije de tweede belangrijkste Oosteuropese partner — na de Sowjet-Unie — voor Oostenrijk.
De economische gevolgen zullen waarschijnlijk het eerst merkbaar zijn in het toerisme. Volgens een in 1978 gesloten overeenkomst tussen de Rontrollbank in Oostenrijk en het Hongaarse ministerie van financiën, zal de Kontrollbank enkele investeringen in de Hongaarse toeristensector financieren tot een bedrag van $300 mln. De Oostenrijkse partner geeft niet alleen financiële hulp bij de bouw van hotels en geneeskrachtige baden in west-Hongarije — d.w.z. dicht bij de grens met Oostenrijk — maar het is ook de bedoeling dat deze projecten gedeeltelijk door Oostenrijkse ondernemingen gebouwd worden.
De Hongaren hebben gevraagd om de bouw van twee grote luxe hotels aan de oever van de Donau. De Oostenrijkers zouden voor een periode van tien jaar de leiding van deze hotels op zich moeten nemen en zouden ook moeten deelnemen aan de organisatie van het toeristenverkeer.
Hongarije en Oostenrijk hebben ook verder plannen om gemeenschappelijke toeristische programma's aan te bieden aan toeristen uit derde landen, vooral uit West-Europa.
Niet iedereen is even gelukkig met deze plannen. In Burgenland — het zuidoostelijke deel van Oostenrijk, grenzend aan Hongarije — bestaat de vrees dat de Hongaarse concurrentie de toeristische aantrekkingskracht van dit gebied zal aantasten. Omdat de prijen in Hongarije in veel gevallen lager zijn dan in Oostenrijk, zijn de Hongaren bang dat de Oostenrijkers zoveel produkten in Hongarije zullen gaan kopen, dat er een tekort zou kunnen ontstaan. Dit zou de reden zijn geweest, dat de Hongaren tot voor kort niet bereid waren tot een visumovereenkomst zoals nu tot stand is gekomen.
Het toerisme is niet het enige terrein, waarop samenwerking kan plaatsvinden: er is sprake van de bouw van een energiecentrale in Burgenland die gestookt wordt op Hongaarse turf en er zijn serieuze plannen voor de ontwikkeling van het Hongaarse wegen- en spoorwegnet. Het goederentransport en het personenverkeer tussen Oost- en West-Europa kan daardoor worden verbeterd.
Het visumakkoord tussen Oostenrijk en Hongarije betekent voor de Hongaren echter nog niet dat zij geen paspoort van de staat hoeven aan te vragen als ze een bezoek aan Oostenrijk willen brengen. Hierdoor zal het toeristenverkeer vanuit Hongarije naar Oostenrijk, in tegenstelling tot dat in de tegenovergestelde richting, beperkt blijven.
Een deel van de harde valuta die door de — naar verwachting groter wordende — stroom Oostenrijkse toeristen Hongarije zal worden binnengebracht, wordt door de Hongaarse nationale bank gereserveerd voor het fonds waarmee Hongaren in staat worden gesteld tijdens een reis naar het Westen harde valuta mee te nemen. (*NRC/H'blad,* The *Times,* NZZ, Le Monde)

BUITENLANDSE REIZEN VOOR HONGAREN VERGEMAKKELIJKT

M.i.v. 1 jan. is het voor Hongaren vergemakkelijkt naar het buitenland te reizen. Het besluit hiertoe is op 28 okt. 1978 gepubliceerd.
Tegenwoordig kunnen ook een pas krijgen Hongaren, van wie familie illegaal naar het buitenland gereisd is en daar om politiek asiel gevraagd heeft.
Ook kunnen nu Hongaren, die van een reis naar het Westen niet teruggekeerd zijn, bij de consulaire autoriteiten een Hongaarse pas aanvragen, waarmee zij hun geboorteland kunnen bezoeken zonder te hoeven vrezen voor justitiële vervolging.
In het *NRC/H'blad* van 20 febr. stond een artikel over de mogelijkheden van Hongaren om naar het Westen te reizen, waaraan het volgende ontleend is.

Vorig jaar gingen er in totaal vijf miljoen Hongaren de grens over, waarvan enkele honderdduizenden naar land s buiten het Sowjet-blok. Ofschoon er natuurlijk Hongaren zijn die enkele malen per jaar een reis maken, zoals zakenlieden, betekent dit toch dat vorig jaar gemiddeld elke tweede Hongaar in het buitenland is geweest. Volgens de Hongaarse minister van binnenlandse zaken, Andras Benkei, wordt 96% van de aanvragen om naar het Westen te reizen ingewilligd. Dit lijkt een belangrijke bijdrage aan het in de akkoorden van Helsinki voorziene vrije verkeer van personen in Europa.
Een belangrijke beperking is echter gelegen in het feit dat een Hongaar niet op elk willekeurig moment een aanvraag voor een reis naar het buitenland kan doen.
Als toerist naar het Westen gaan is slechts eens in de drie jaar mogelijk. De redenering die hieraan ten grondslag ligt is dat Hongarije te weinig harde valuta heeft om aan de Hongaarse toeristen mee te geven

Hongarije hoopt over enkele jaren over een convertibele — dus tegen Westerse valuta inwisselbare — munt te beschikken, en dan zou het met deze forint op zak veel makkelijker worden voor Hongaren om naar het Westen te gaan
Als iemand is uitgenodigd vanuit het Westen, dus wanneer de staat geen harde valuta aan ae reiziger hoeft mee te geven, is het mogelijk oni eens in de twee jaar naar het Westen te reizen Waarom dit niet vaker kan, wordt niet duidelijk Tot nu toe was een eenvoudige uitnodigingsbrief aan een Hongaar voldoende Vanaf 1 januari moet eer. dergelijke uitnodigingsbrief door Westerse autoriteiten, of bijvoorbeeld door een notaris, mede ondertekend worden.
Als reden voor deze wijziging geven de Hongaarse autoriteiten dat er veel mensen uitgenodigd werden wier verblijf uiteindelijk toch niet door de uitnodiger vergoed werd en slechts met behulp van Hongaarse ambassades erin slaagden naar hun land terug te keren
Er kunnen echter ook andere redenen zijn Veel Hongaren hebben namelijk van Westerse kennissen zo'n formele uitnodigingsbrief gevraagd en vervolgens zelf voor hun reis- en verblijfskosten gezorgd De daarvoor benodigde harde valuta moesten van de zwarte markt komen. Sinds vorig jaar hoeven Westerse toeristen namelijk hun harde valuta niet meer bij de Hongaarse nationale bank in te wisselen en als gevolg daarvan bloeide de zwarte markt op
In het Westen wonen veel Hongaren die hun paspoort en hun Hongaarse nationaliteit hebben behouden Een deel van hen heeft het land ooit illegaal verlaten, de meesten in 1956, maar intussen konden ze hun betrekkingen met de Hongaarse staat normaliseren Een ander deel kwam op een legale manier naar het Westen, vooral vrouwen die met buitenlanders getrouwd zijn. Beide groepen beschikken over een zogenaamd ,,consulair paspoort". Om Hongarije binnen te komen was het tot nu toe noodzakelijk om in dit Hongaarse paspoort een Hongaars visum te vragen Vanaf nu mogen in het buitenland wonende Hongaren op vertoon van hun consulaire paspoort — dat overigens in de loop van het jaar zal worden vervangen door een gewoon paspoort — dertig dagen zonder visum in Hongarije blijven, en na dertig dagen kunnen ze verlenging aanvragen (NRC/H'blad, NZZ, The Times)

De voorzitter van de Presidentiële Raad, het Hongaarse staatshoofd Pal Losonczi, spreekt een feestelijke bijeenkomst toe van het Centrale Comité van de Hongaarse communistische partij, de Presidentiële Raad en de Nationale Raad van het Patriottische Volksfront, die op 20 maart in het gebouw van het parlement gehouden werd om de 60-ste verjaardag te herdenken van de Hongaarse Radenrepubliek van Bela Kun van 1919.
Links partijleider Janos Kadar; rechts minister-president György Lazar.

WIJZIGINGEN IN PARTIJLEIDING EN REGERING

Op een uitgebreide plenaire zitting van het Centrale Comité is op 20 april 1978 Bela Biszku ontslagen als secretaris van het CC, belast met zaken betreffende de kaders en de massaorganisaties.
In de verklaring van het Hongaarse persbureau MTI, waarin op 22 april dit ontslag werd meegedeeld, werden de diensten, die Biszku aan de partij had geleverd, erkend en werd ,,kennis genomen" van zijn ontslag. Hij blijft lid van het Politburo.
Het CC benoemde twee nieuwe secretarisssn van het CC: de vroegere vice-premier Ferenc Havasi en de voormalige minister van justitie, Mihaly Korom.
De portefeuille van Biszku werd overgedragen aan partijsecretaris Karoly Nemeth.
Tot zijn ontslag als partijsecretaris werd Biszku beschouwd als de tweede man in de partij en de waarschijnlijke opvolger van partijleider Kadar.
Andere personele beslissing-n, die het CC trof, waren de volgende:
Imre Pardi werd ontslagen als hoofd van de afdeling economische politiek van het CC en vervangen door zijn plaatsvervanger aldaar, Janos Hoos.
Lajos Mehes, sinds 1970 secretarisgeneraal van de Bond van metaalarbeiders, werd van die post ontheven en vervolgens door het CC van de partijafdeling Boedapest tot haar nieuwe eerste secretaris gekozen. Hij kwam hier in de plaats van Imre Katona, die secretaris geworden was van de Presidentiële Raad, als opvolger van Lajos Cseterki, die met pensioen gezonden was.
Verder werd Jozsef Marjai, sinds 1974 Hongaars ambassadeur in Moskou, benoemd tot vice-premier; Imre Makoja werd minister van justitie en Istvan Soltesz werd minister van metallurgie en machinebouw.

In het *NRC/H'blad* van 14 juni werd op bovengenoemde wijzigingen, speciaal in het partijsecretariaat, een commentaar geleverd, waaraan het volgende is ontleend:

Biszku is meer dan 20 jaar een trouw medewerker van Kadar geweest Net als de premier-partijleider had hij in 1956 zijn lot nauw verbonden met de ,,gebeurtenissen" van dat jaar Hij nam actief deel aan de bestrijding van de ,,contra-revolutie" en leidde daarna de vervolging van hen die aan de opstand hadden deelgenomen
Vervolgens heeft hij echter de politiek van nationale verzoening, ontworpen door Kadar, consequent uitgevoerd en de macht van de geheime politie aan banden gelegd Het zou dan ook te simpel zijn hem voor een rechtlijnige conservatief te verslijten Ook zal Kadar in hem geen gevaar voor zijn eagen positie hebben gezien Biszku stond bekend als bescheiden en terughoudend
De voornaamste reden van Biszku's terugtrekking moet gelegen zijn in economische motieven Blijkbaar is hij toch een te ouderwetse communist om zich te kunnen verenigen met nieuwe aanpassingen die het regime nu, na de economische hervormingen van 1968 en 1974, in de zin heeft Het wil een einde maken aan het uitgebreide stelsel van subsidies die eenderde van alle staatsuitgaven uitmaken De bedrijven moeten op eigen benen leren staan en ook zullen de subsidies op alle primaire levensbehoeften verdwijnen. Het is duidelijk dat het om een delicate zaak gaat Vele prijzen zullen sterk stijgen De partijleiding manoeuvreert uiterst voorzichtig De veranderingen zijn in het

communiqué dat na een bijeenkomst van het centrale comité werd uitgegeven, alleen maar aangeduid

Nog niet is bekend gemaakt binnen welke termijn alle subsidies ongedaan moeten zijn gemaakt Vermoed wordt dat rond 1980 de staatssteun aan onrendabele bedrijven wordt gestaakt en dat pas daarna prysaanpassingen voor het publiek hun beslag zullen krijgen

De economie is, na vier jaar, door externe factoren opnieuw in de problemen geraakt Hoge prijzen voor Russische grondstoffen en prijsstijgingen in het Westen veroorzaakten in 1977 een inflatie van 3,5 a 4 procent — volgens de statistieken althans, maar in werkelijkheid zullen de prijzen met het dubbele zijn gestegen Vooral groente en fruit op de vrije markt zijn veel duurder geworden en de prijzen daarvan zijn in de officiele publikaties niet begrepen

Het grootste probleem is de zeer krappe arbeidsmarkt Daarvoor kan slechts een oplossing worden gevonden door een verdere stijging van de produktiviteit en daarvoor blijft de Westerse technologie, die moet worden betaald met een grotere export onontbeerlijk

Karoly Nemeth (56) is de man die Hongarije andermaal uit het slop moet halen In 1974 nam hij de taak over van de nntwerper van de hervormingen van 1968. Hij heeft naar algemeen oordeel binnen het kader van de mogelijkheden die hem werden geboden zijn werk goed gedaan en van een nieuw welslagen zal het afhangen of zijn ster nog verder stijgt.

Het communique na afloop van de bijeenkomst van het centrale comité waarop de toekomst ban de economie werd besproken, probeerde een indruk ban pais en vree te wekken, maar achteraf werd duidelijk — wat ook al voor de hand ligt gezien het belang van het onderwerp — dat zich scherpe meningsverschillen hebben voorgedaan Kadar keerde zich scherp tegen een aantal leden dat de econoniische samenwerking met het Westen met wantrouwen beziet en dat te kennen geeft dat uit het Westen ,,niets goeds kan konien, alleen maar inflatie en werkloosheid" Wellicht behoort Biszku tot hen

Kadars rede werd pas ruim een maand later (op 28 mei) in brochurevorm gepubliceerd maar verzwegen door het nationale persbureau Zelfs het zeer globale communique moest tot drie dagen na de bijeenkomst wachten op verspreiding Volgens sommigen moest Boedapest eerst het karakter van de mutaties en van de economische plannen aan de Russen uitleggen

Hongarije kent al een aantal jaren een betrekkelijke welvaart die gunstig afsteekt bij de meeste overige Oosteuropese landen Toch heeft het publiek op heel wat terreinen reden tot ontevredenheid De stemming in het land blijft natuurlijk voor het regime-Kadar een waarschuwingssignaal Frustratie', over 1956 werkeil nog altijd na

Begin 1978 werd een radioprogramma ober de contra-rel olutie ' uitgezonden waarin bijna 22 laar geleden opgenomen stemmen waren te horen, onder meer die van Iinre Nagy, de door de Russen doodgeschoten Hongaarse premier Tot deze radiouitzending zou zijn besloten om jongeren in te lichten over de ,,werkelijkheid" en om ,,romantisering" te voorkomen

(NRC/H'blad, Le Monde, The *Times. NZZ, FAZ,* The *Financial* Tzmes. MTI. *RFE)*

(Vor. ber. pag. 139/3-1978)

LATIJNS-AMERIKA

BRAZILIË

FIGUEIREDO AANVAARDT PRESIDENTSCHAP

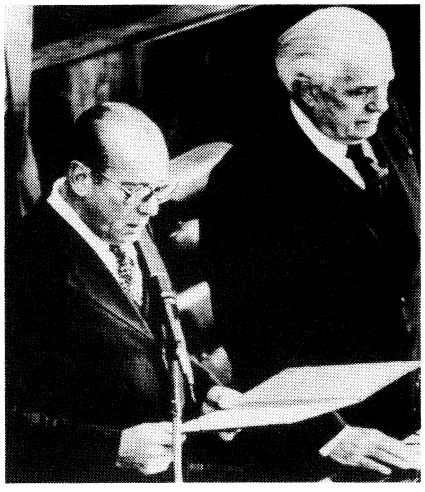
Op 15 maart heeft de op 15 okt. 1978 gekozen Joao Batista Figueiredo het presidentschap van Brazilië aanvaard (pag. 705-'78 e.v.).

Bij die gelegenheid heeft hij verklaard dat hij Brazilië verder zal democratiseren en dat hij een sociaal gericht beleid zal voeren,

Om dat doel te bereiken, aldus het *NRC/H'blad* (15-3) heeft hij een kabinet gevormd waarin de twee belangrijkste conservatieve stromingen van het militaire regime zijn vertegenwoordigd; aanhangers van de ex-presidenten Medici ('69-'74) en Geisel ('74-'79).

Personen die niet bepaald bekend staan om hun zachtzinnige optreden tijdens de gruwelijke dictatuur van de regering-Medici maken nu deel uit van de nieuwe regering, die politieke verzoening en herstel van de democratie tot haar uitgangspunten heeft verheven. Om de Braziliaanse politiek te volgen moet men over een flinke dosis flexibiliteit beschikken.

De nieuwe regering bestaat uit een aantal politieke zwaargewichten, en talloze oude bekenden verschijnen weer op het toneel, alsof ze opkomen voor de grote finale van het militaire drama. Daar is bijvoorbeeld Antonio Delfim Neto, de voormalige minister van financiën uit de tijd van het ,,economische wonder". Hij gaat nu de portefeuille van landbouw beheren en wil in ijltempo de produktie van voedselgewassen verhogen, zodat de voedselprijzen voor de consumenten zullen dalen.

President Figueiredo

De nieuwe minister van justitie, Petronio Portella, is ook al een kopstuk uit de politieke arena. Als senaatsvoorzitter tijdens de regering-Geisel was hij nauw betrokken bij de politieke hervormingen. Deze werden door de president opgesteld en vervolgens door Portella op hun politieke haalbaarheid in het parlement getoetst. Ook in de nieuwe regering is Portella belast met het vervolmaken van de politieke hervormingen.

Een van de belangrijkste posten in iedere Braziliaanse regering is die van de chef van het civiele huis van de president. Evenals in de regering Geisel zal deze post onder Figueiredo bekleed worden door generaal Golbery do Couto e Silva. Golbery, de geslepen ideoloog van de militaire regering sinds 1964, is de man achter de schermen die het hervormingsmodel heeft opgesteld om de dictatuur flexibeler te maken. Wil het Braziliaanse regime overleven dan is het volgens Golbery nodig dat de te smal geworden maatschappelijke basis, waarop het steunt,' wordt verbreed. Daarom moet het bewind toegeven aan de maatschappelijke druk om meer openheid, zonder te wijken.

Een andere zeer belangrijke post in de regering is die van de minister van planning. Mario Henrique Simonsen, de huidige minister van financiën, wilde deze post alleen maar bekleden als hij nog meer volmachten zou krijgen. Hij kreeg zijn zin en Simonsen is de nieuwe supertechnocraat die de ontwikkeling van Brazilië in geplande banen zal gaan leiden. Met zijn vriend de competente Karlos Rischbieter op financiën, heeft Simonsen zich als eerste taak gesteld om de alarmerende inflatie van tegen de 45% terug te dringen tot zo'n 15%.

De regering-Figueiredo heeft een ronduit reformistische politiek uitgestippeld, waarin de voortzetting van de herdemocratisering en de beteugeling van de economische crisis centraal staan. Wat het eerste betreft, Figueiredo zal in april een ruime, maar geen volledige amnestie voor politieke vluchtelingen in het buitenland afkondigen.

Generaal Golbery noemde deze maatregel niet zonder ironie een ,,bonbon" voor de liberale oppositie en een deel van deze oppositie zal dank zij de amnestie-afkondiging zeker verstommen. Ook de censuur op de media, theater en boeken is

geen werkelijk probleem meer. Aangezien geen van de nieuwe ministers verantwoordelijk wil zijn voor de censuur, is het waarschijnlijk dat deze een stille dood zal sterven.

Figueiredo wil de economische malaise op twee fronten aanpakken. Prioriteit heeft het afremmen van de inflatie, onder andere door bezuinigingcn van de staatsuitga:-en, Ondernemerskringen moeten tevreden gesteld worden door het voornemen om de bureaucratie te stroomlijnen en een aantal staatsbedrijven te verkopen en voorlopig geen ambitieuze geldverslindende projecten op te zetten.

Daarnaast wil Figueiredo een sociale politiek gaan voeren met extra aandacht voor de 30 miljoen Brazilianen die in absolute armoede leven en hooguit het minimumloon van 150 gulden per maand verdienen.

In termen van de ontwikkelingsplanners: de koek is zoveel groter geworden dat het nu tijd is om tot een betere verdeling te komen. Een zekere toename van de binnenlandse koopkracht is trouwens een eis die de industriële ondernemers met steeds meer klem stellen. Het is de vraag of Figueiredo's regering al deze weldaden kan realiseren, juist in een tijd dat een nieuwe energiecrisis als een donkere wolk boven Brazilië's toekomst hangt.

Aan de andere kant heeft de nieuwe regering weinig keuze.

Nu de politieke onderdrukking is afgenomen en de kranten weer mogen schrijven wat ze willen, blijkt duidelijk hoe groot de onvrede onder de bevolking met het militaire regime is. Zo zijn vorig jaar de machtige vakbonden van metaalarbeiders in de industriestad Sao Paulo voor het eerst in tien jaar weer in staking gegaan, een actie die ze aan de vooi-avond van Figueiredo's installatie hebben herhaald. En het is waarschijnlijk dat Fugueiredo zijn ambtsperiode gaat beginnen met nieuwe conflicten aan het arbeidsfront.

Samenstelling regering

Buitenl. zaken - Ramiro Guerreiro; planning - Mario Henrique Simonsen; justitie - Petronio Portella; financiën - Karlos Rischbieter; landbouw - Antonio Delfim Netto; industrie en handel - Joao Camilo Pena; gezondheid - Mario Augusto Lima; sociale zaken - Jair Soares; communicatie - Haroldo de Mattos; mijnwezen en energie - Cesar Cals; transport - Eliseu Rezende; arbeid - Murilo Macedo; onderwijs en cultuur - Eduardo Portella; leger - generaal Walter Pires; marine - adm. Maximiano Fonseca; luchtvaart - brig. Delio Jardim Matos; binnenl. zaken - Mario David Andreazza; militair kabinet - gen. Danilo Venturini; chef-staf strijdkrachten — gen. José Maria Serpa; nat. inlichtingendienst - gen. Octavio Medeiros; soc. communicatie - Said Farhat. (NRC/H'blad, Le Monde)

BRAZILIAANSE STAAT SCHULDIG AAN DOOD JOURNALIST

Op 27 oktober 1978 heeft een federale rechtbank in Sao Paulo een uitspraak gedaan in de zaak van de weduwe van de in 1975 dood in een cel aangetroffen journalist Wladimir Herzog versus de Braziliaanse staat. (pag. 302/1-'77).

In zijn vonnis zei de rechtbank dat de Braziliaanse staat verantwoordelijk is voor de dood van Herzog en de staat werd veroordeeld tot het betal-n van smartegeld en van de proceskosten.

De rechter stelde verder in zijn vonnis dat Herzog op onwettige gronden gevangen was gehouden door de inlichtingendienst van het Tweede Legerkorps in Sao Paulo en dat de staat een onderzoek moet instellen naar machtsmisbruik en martelingen van politieke gevang-nen. Volgens de officiële versie van het leger had Herzog in zijn cel zelfmoord gepleegd.

Het ,,geval-Herzog" is een keerpunt geweest in de trieste geschiedenis van de Braziliaanse onderdrukking. De algemene verontwaardiging, die op het bericht van zijn dood volgde, heeft geleid tot de eerste openlijke protesten tegen de martelingen die de inlichtingendienst van het leger bedreef. De verantwoordelijke commandant van het Tweede Legerkorps, generaal Ednardo D'Avila Mello, werd door president Geisel persoonlijk ontslagen en vervangen door de gematigder, generaal Dilermando Gomes Monteiro. Hoewel slachtoffers sindsdien nog talloze klachten over martelingen door het leger hebben ingediend, is na Herzog geen enkele gevangene meer door martelingcn om het leven gekomen. Tussen 1966 en 1975 zijn 83 Brazilianen doodgemarteld. Wel zijn er tussen 1971 en nu nog 47 personen ,,verdwenen".

De rechterlijke uitspraak in het geval-Herzog vormt een belangrijk precedent, aldus het NRC/H'blad **(30-10-'78).**

Voor het eerst sinds de militaire dictatuur in 1964 aan de macht kwam, is juridisch bevestigd dat een verdachte in handen van de militaire veiligheidsdienst is gemarteld en vermoord. Op grond van dit vonnis kunnen de personen, verantwoordelijk voor de ondervraging, marteling en dood van Herzog, aangeklaagd worden wegens moord. Nabestaanden van andere slachtoffers kunnen nu ook besluiten om een proces tegen de staat te beginnen Bovendien doorbreekt het vonnis een lange periode waarin de rechterlijke macht in Brazilie monddood was gemaakt en iedere onafhankelijkheid was ontnomen

De Braziliaanse staat heeft alle mogelijke juridische foefjes gebruikt om te proberen het proces tegen te houden Aanvankelijk ontkende men zelfs dat Herzog gevangen was genomen Pas in mei 1978 begon het eigenlijke proces met het getuigenverhoor Twee getuigen kwamen niet opdagen waardoor het proces geruime tijd werd opgehouden De eerste was kapitein Ubirajara, een beruchte martelaar die de verklaring had getekend dat Herzog dood was Nu hij voor de rechtbank moest verschijnen, liet het Tweede Legerkorps weten dat er geen kapitein van die naam in zijn rangen bestond De tweede getuige die ontbrak was de ondervrager Antonio Grancieri

Vlak voordat de rechter in juli uitspraak zou doen, werd het proces opnieuw opgehouden De staat verbood de rechter zijn uitspraak te doen, omdat het vonnis een ,,ernstige aantasting van de goede naam van Brazilie" zou kunnen betekenen Het verbod werd verworpen, maar inmiddels had de rechter de pensioengerechtigde leeftijd bereikt en moest hij aftreden

Daarna ging de rechtbank op reces en pas onlangs werd een nieuwe rechter benoemd Deze had kunnen besluiten tot een geheel nieuw proces, maar na bestudering van de stukken besloot hij om het niet-uitgesproken vonnis van zijn voorganger over te nemen Drie Jaar en drie dagen na de dood van Vladimir Herzog werd de verantwoordelijkheid van de Braziliaanse staat vastgesteld (NRC/H'blad, Le Monde)

BOUW STUWDAM IN PARANA-RIVIER BEGONNEN, ONENIGHEID MET ARGENTINIE

Op 20 okt. 1978 is, in aanwezigheid van de presidenten van Brazilië en Paraguay, resp. Geisel en Stroessner, een dam in de grensrivier tussen beide landen, de Parana, opgeblazen. Daarmee werd de rivier omgeleid door een kunstmatig aangelegde bedding, zodat in de hoofdbedding de stuwdam gebouwd kan worden.

De Parana, die in het binnenland van Brazilië ontspringt, vormt stroomafwaarts de grens tussen Brazilië en nog verder naar het zuiden de grens tussen Paraguay en Argentinië". In '73 sloten Paraguay en Brazilië een akkoord om gezamenlijk in de Parana de waterkrachtcentrale Itaipu te bouwen. Met een capaciteit van 126 mln kilowatt zal Itaipu verreweg de grootste waterkrachtcentrale ter wereld zijn als zij in 1983 in werking treedt.

De bouw van de Itaipu is in handen van een consortium waarin de grootste Braziliaanse en Paraguese bouwondernemingen deelnemen. Het contract voor de levering van turbines en generatoren is toe-

gewezen aan het consortium geleid door een Braziliaanse onderneming, waarin verder de Braziliaanse dochterbedrijven van Brown Boveri (Zwitserland), Siemens, Voith (Duitsland), Creusot en Alsthom (Frankrijk) deelnemen.
Dit contract heeft een waarde van $800 mln en 82% van de machines zal in Brazilië zelf worden gefabriceerd.
In de rivier de Parana is ook nog de bouw van een Argentijns-Paraguese dam gepland.
Twee jaar nadat Paraguay en Brazilië het Itaipu-akkoord sloten kondigde Argentinië namelijk aan dat het samen met Paraguay ook een stuwdam wilde bouwen. Deze dam, Corpus, werd 250 km stroomafwaarts geprojecteerd en zou een capaciteit van 6,7 mrd kilowatt moeten krijgen.

Hoewel Itaipu uitdrukkelijk gepresenteerd wordt als een gezamenlijke Inspanning van Paraguay en Brazilie, waarbij beide landen volkomen gelijkwaardig zijn, domineert Brazilie het project totaal Het heeft daarmee ook een grote economische en politieke greep op Paraguay gekregen In het samenwerkingsverdrag van **1973** werd overeengekomen dat beide landen recht hebben op de helft van de energie die Itaipu gaat leveren Maar wat moet Paraguay, een achterlijk land zonder enige industrie, waar alleen de smokkelhandel bloeit, met **6,3** miljard kilowatt?
Brazilie zit te springen om die energie voor haar stedelijke en industriële centra Rio de Janeiro en Sao Paolo Daarom werd overeengekomen dat Brazilie alle energie die Paraguay niet nodig heeft, terugkoopt

Op 30 okt. 1978 tekenden Brazilië en Paraguay een akkoord over de installatie van 20 turbines in de Itaipu-centrale. 18 turbines zullen permanent in gebruik zijn, twee zijn bestemd als reserve.
Met dit akkoord werd een vroegere regeling, die voorzag in totaal 18 turbines, ongedaan gemaakt.
Het akkoord was bovendien een uitdaging aan het adres van Argentinië. In de onderhandelingen tussen de drie landen over Itaipu en Corpus heeft Argentinië steeds vastgehouden aan een maximum van 18 turbines voor Itaipu. In ruil daarvoor was het bereid de hoogte van de Corpus-dam te herzien.
In jan. 1979 liet de Argentijnse regering de Braziliaanse dan ook weten dat in afwijking van wat eerder overeengekomen was de Corpus-dam 5 m hoger zou worden. Dit betekent dat de capaciteit van de Itaipu-dam minder wordt. In ruil daarvoor accepteerde de Argentijnse regering dat er meer turbines geplaatst zouden worden. Verder wilde Argentinië vastgelegd zien dat het vullen van het Itaipu-reservoir, dat in 1982 gaat gebeuren, alleen in de maanden augustus, september of oktober zal plaatsvinden. Deze voorstellen waren onaanvaardbaar voor Brazilië en eind februari liet de regering in Brasilia dan ook weten dat alle al bestaande afspraken tussen beide landen over de bouw van de krachtcentrales geannuleerd waren. *(Financial* Times, *NRC/H'blad)*

PLAN EXPLOITATIE **AMAZONE**-GEBIED

De Braziliaanse regering heeft op 8 januari bevestigd in een officiële nota dat er plannen bestudeerd worden om de houtreserves van het Amazone-gebied te gaan exploiteren. In december 1978 werd het bestaan van dergelijke plannen al door de pers onthuld, maar de regering heeft ze steeds tegengesproken.
Het Amazone-oerwoud moet geen museum blijven, maar evenmin moet het gebied ten prooi vallen aan ongebreidelde roofbouw. Geen enkel land kan besluiten om af te zien van het gebruik, ten behoeve van haar ontwikkeling, van haar eigen natuurlijke rijkdommen", aldus de nota. Deze vervolgt: ,,In een economisch systeem dat gebaseerd is op het particuliere initiatief, gaat de keuze niet tussen het gebruik of het niet-gebruik van het oerwoud. De keuze gaat tussen een rationeel gebruik en bosbeheer, of het voldongen feit dat het oerwoud steeds verder ontbost raakt".
Tegelijk met de nota werden ook de studies openbaar gemaakt, waarin aanbevelingrn worden gedaan voor de houtwinning in het Amazone-oerwoud. Een studie is afkomstig van de overheidsdienst voor de ontwikkeling van het Amazone-gebied, Sudam. Twee andere zijn in opdracht van de Braziliaanse regering uitgevoerd door de FAO.
De aanbevelingen van een van deze FAO-studies, opgesteld door de FAO-technicus F. Schmithuzen die in 1978 twee weken in Brazilië verbleef, hebben in dat land grote opschudding veroorzaakt. Schmithuzen stelt in zijn studie voor dat de Braziliaanse regering voor perioden van twintig jaar concessies verleent aan ondernemingen om de natuurlijke rijkdommen in een bepaald gebied te exploiteren. De regering, die eigenaar van de grond blijft, zou moeten toezien op het naleven van verordeningen om het ecologische evenwicht niet te laten vernietigen. Volgens goed ingelichte bronnen bestaan er plannen om op deze manier zowel hout als minerale rijkdommen van het Amazone-gebied te gaan ontginnen.
Deze concessies zouden verleend worden aan buitenlandse ondernemingen. Dit wordt nu tegengesproken door de regeringsnota: Welk systeem ook zal worden gebruikt, nationale ondernemingen zullen alle nodige steun krijgen.
Er zijn inmiddels al drie proefgebieden voor de houtwinning aangewezen. Het eerste is Tapajos, een gebied van 162.000 hectare, waarvoor de FAO-studie aanbevelingzn doet om met houtwinning te gaan experimenteren. De twee andere gebieden zijn Tucuriu en Balbina, met een oppervlakte van 216.000 hectare. Ze komen wegens de aanleg van twee stuwdammen binnen afzienbare tijd onder water te staan en moeten voor die tijd ontbost worden.
De Braziliaanse regering zoekt op het ogenblik gegadigden die de ontbossing in beide gebieden ter hand willen nemen.
De protesten tegen de regeringsplannen om de hout-voorraden van het Amazone-oerwoud te gaan ontginnen, gaan onverminderd voort. Op oudejaarsdag werd in de hoofdstad van Amazonas, Maaus, een demonstratie uiteengeslagen van het Comité ter verdediging van het Amazone-oerwoud, een bundeling van verschillende milieugroepen. (Reuter)

AKKOORD VAKBONDEN-WERKGEVERS MAAKT EINDE AAN STAKING METAALARBEIDERS

Op 27 maart is een einde gekomen aan één van de grootste stakingen die Brazilië in de afgelopen jaren gekend heeft.
Veertien dagen lang werd gestaakt in de metaalfabrieken in het industriegebied Sao Paulo, waaraan door ca. 170.000 mensen werd deelgenomen en waardoor meer dan 500 bedrijven, waaronder de Volkswagen- en Mercedes-Benz-fabrieken, volledig stil kwamen te liggen. De arbeiders eisten een loonsverhoging van 78% en betere garanties tegen ontslag van vakbondsvertegenwoordigers in de bedrijven.
De onderhandelingen tussen bonden en werkgevers werden hervat, nadat de regering ingegrepen had. Men werd het uiteindelijk eens over een loonsverhoging van *63%* en betere garanties voor het vakbondswerk in de bedrijven. *(Le* Monde)

AFRIKA

ALGERIJE

CHADLI TOT PRESIDENT GEKOZEN. ABDELGHANI TOT PREMIER BENOEMD. NIEUW KABINET

Op 7 febr. werd kolonel Bendjedid Chadli, de enige kandidaat van het regerende Nationale Bevrijdingsfront (FLN), tot president van Algerije gekozen als opvolger van de op 27 dec. 1978 overleden Houari Boumedienne. Volgens de officiële uitslag, die op 8 febr door de minister van binnenlandse zaken Mohammed Ben Ahmed Abdelghani bekend werd gemaakt, verwierf Chadli in Algerije 7.434.118 stemmen (99,51% van de uitgebrachte stemmen), d.w.z. dat 94,23% van de 7.888.875 kiesgerechtigden hun stem aan Chadli gaven. Van de 318.959 in het buitenland verblijvende Algerijnen, die aan de stemming deelnamen, kozen 302.579 (94,86% van de uitgebrachte stemmen) vóór Chadli, 12.579 (3,9%) waren tegen hem en 3.852 stembiljetten waren ongeldig.

Op 9 febr. werd Chadli als president beëdigd.

Partij en staat

Tijdens het FLN-congres (27-31 jan.), dat de opvolging van Boumedienne regelde, werd de revolutionaire raad afgeschaft en werden nieuwe partijstatuten goedgekeurd. Er werd een nieuw centraal commité van 160 leden en 40 kandidaatleden gekozen, dat ruime volmachten kreeg. Dit CC koos op voorstel van de secretaris-generaal van de partij Bendjedid Chadli, een politiek bureau van 17 leden, o.w. de 8 leden van de ontbonden revolutionaire raad. Die 17 leden waren:

Belaid Abdesselam (51), minister van lichte industrie, Mohammed Amir (52), minister van arbeid; kolonel Abdallah Belhouchet*, Mohammed Ben Ahmed alias „Abdelghani"*; kolonel Ahmed Bencherif*, kolonel Bendjedid alias „Chadli"*; Boualebi Benhamouda (46), minister van openbare werken, Mohammed Seddik Benyahia (47), minister van financien, Rabah Bitat (54), voonzitter van de Nationale Vergadering, Abdelaziz Bouteflika*, Ahmed Draïa*; Djillali Guzzene alias „Affane" (44), nationaal partijcommissaris te Tlemcen; luitenant-kolonel Merbah (48), commandant van de militaire veiligheidsdienst, Mohammed Said Mazouri (55), minister van oud-strijders; Ibrahimi Taleb Ahmed (46), minister — adviseur van de president, Mohammed Tayebi alias „Larbi"*; en Mohammed Salah Yahiaoui* (* = leden voormalige revolutionaire raad, zie pag 82/3)

Op 17 febr. kwam dit politieke comité voor het eerst officieel bijeen, onder voorzitterschap van kolonel Chadli. Zowel de invoering van de nieuwe partijstructuren als de formatie van de regeringsstructuren stonden ter discussie. Maar ondanks twee series bijeenkomsten, van 17 tot 19 febr. en van 24 tot 26 febr., wisten de leden van het politieke bureau geen overeenstemming te bereiken over de verdeling van de taken tussen de partij en de staat.

Op grond van de in 1976 bij referendum goedgekeurde documenten, het nationale handvest en de grondwet (pag. 268/3 e.v. - 1977). had de FLN het recht de grote lijnen van de politieke koers aan te geven en controle op de uitvoering daarvan uit te oefenen. Volgens Le Monde (8-3) bestonden er binnen het politieke bureau twee opvattingen.

De eerste, gedeeld door de ministers Bouteflika, Tayebi Larbi en Ahmed Draïa, bepleitte een sterke regering, gevormd rond ervaren ministers met een grote kennis van de zakelijke dossiers, die in staat moest zijn onmiddellijk de beslissingen te treffen, die dringend moesten worden genomen na de maandenlange impasse als gevolg van de ziekte en het overlijden van Boumedienne. Sinds okt. 1978 was de regering praktisch niet meer bijeengeweeest. In deze opvatting werd ook gepleit voor ,,super-ministeries" met de hulp van staatssecretarissen, gekozen door het CC, waarbij als voorbeelden werden genoemd economie, planning, financiën, landbouw, waterkracht en grondverbetering. Ook kolonel Abdelghani, de minister van binnenlandse zaken, zou voorstander van een dergelijke oplossing zijn.

De tweede opvatting, vooral bepleit door Yahiaoui, meende dat de leden van het politieke bureau zich in de eerste plaats en in meerderheid moesten wijden aan het bezielen van de partij-commissies, zodat het FLN zijn taak, nl. het leiding geven aan de revolutie werkelijk kon vervullen. De regeringsploeg, in hoofdzaak samengesteld uit ,,technici", belast met de uitvoering van de door de partij bepaalde politiek, zou vrijwel geheel uit het CC moeten worden gerecruteerd. Deze formule zou een vernieuwing en uitbreiding van het politieke personeel bevorderen. Taleb Ibrahimi, minister-adviseur van de president, en verscheidene nieuwe leden van de politieke leiding, zouden voor deze oplossing voelen.

De beslissing moest worden genomen door het CC, dat op 6 maart voor het eerst sinds zijn verkiezing door het FLN-congres bijeenkwam. Tijdens zijn driedaagse zitting (6-8 maart) keurde het CC de nieuwe FLN-statuten goed alsmede de regelingen i.z. het CC en de daarmee samenhangende wijzigingen van de grondwet. Voorts werd het besluit van Chadli goedgekeurd het artikel van de gronäwet te schrappen dat het ambt van premier ex officio aan de president voorbehield.

Voorts werden de belangrijkste partijtaken onder de leden van het politieke bureau als volgt verdeeld: Partij-coi'rdinator - Mohammed Salah Yahiaoui; voorzitter CC-commissie voor juridische zaken en algemene organisatie - Mohammed Saïd Mazouri; voor verkiezingen en gekozenen - Guëzane Djilali Affane; voor economie - Belaïd Abdesselam; voor sociale zaken - Mohammed Amir; voor onderwijs, vorming en cultuur - Boualem Benhamouda; vice-voorzitter kadercommissie en voorzitter jeugdraad - Ahmed Benchérif.

Tot slot werd de lijst van kabinetsleden goedgekeurd.

Nieuw kabinet onder premier Abdelghani

Op 8 maart maakte president Chadli de samenstelling van het nieuwe kabinet, voor het eerst geleid door een premier, bekend. Het bestond uit 26 ministers en 2 staatssecretarissen (voorheen resp. 24 en 1), die allen in het CC van de FLN zitten. Beide staatssecretarissen en 13 van de ministers zijn nieuwelingen. De portefeuilleverdeling luidt:

Premier en minister van binnenlandse zaken — Mohammed Ben Ahmed Abdelghani*; ministers — adviseurs van de president — Abdelaziz Bouteflika* en Ahmed Taleb Ibrahim**; secretaris-generaal van het bureau van de president — Abdelmalek Benhabyles*; buitenlandse zaken — Mohammed Seddik Benyahia*, landbouw en agrarische revolutie — luitenant-kolonel Selim Saadi, waterkracht — Sid Ahmed Ghozali*, openbare werken — Ahmed Ali Ghozali, energie en petrochemische industrie — Belkacem Nabi; lichte industrie — Saïd Aït Messaoudene*, zware industrie — Mohammed Liassine**; financien — M'Hamed Hadj Yalla*; planning en grondontginning — Abdelhamid Brahimi, gezondheid — Abderrazak Bouhara; hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek — Abdelhaq Brehri; basis- en secundair onderwijs — Mohammed Kharroubi, arbeid en beroepsopleiding — Mouloud Oumeziane, handel — Abdelhani Aribi*; PTT — Mohammed Zerguini**; huisvesting, bouwnijverheid en stadsontwikkeling — Abdelmajid Aouchiche**; aangelegenheden oud-strijders (,,moudjahidines") — Chérif Messaadia, religieuze zaken — Baki Boualem, sport — Djamal

Houhou**; toerisme – Abdelmajid Allaoum*; transport — Salah Goudgil; justitie — Lahcene Soufi, voorlichting en cultuur — Abdelhamid Mehri; staatssecretaris visserij — Ahmed Houhat; staatssecretaris bosbouw en herbebossing — majoor Brahim Brahmia, secretaris-generaal van de regering — Smail Hamdani** (* = leden vorige kabinet met andere taak, ** = leden vorige kabinet met dezelfde taak)

(Vor ber pag 368/1-1977)

De nieuwe minister van buitenlandse zaken Mohammed Benyahia (geboren 30 jan 1926) werd in 1960 kabinetschef van Ferhat Abbas, toen president van de voorlopige revolutionaire regering (GPRA), en hij vervulde later dezelfde taak bij Ben Khedda Van febr 1963 tot juni 1965 was hij Algerije's eerste ambassadeur in Moskou In oktober 1966 werd hij minister van voorlichting en vervolgens beheerde hij de portefeuilles van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (juli 1910) en van financien (april 1977).

Hoewel het aldus gevormde kabinet volgens Le Monde (10-3) opnieuw een compromis-oplossing was, meende dit Franse dagblad toch dat de aanhangers van Yahiaoui over het algemeen hun opvatting hadden weten door te zetten en dat Bouteflika de grote verliezer van deze confrontatie was.

Slechts vier van de 17 leden van het politieke bureau van de FLN kre-, gen een plaats in het kabinet tegen elf voorheen, ook al bezetten twee van hen sleutelposten: Abdelghani als premier en minister van binnenlandse zaken en Benyahia als minister van buitenlandse zaken. Abdelaziz Bouteflika, die bijna 15 jaar minister van buitenlandse zaken was, werd nu minister-adviseur van de president, wat niet als een promotie wordt beschouwd. Bovendien kregen zijn trouwste aanhangers, Tayebi Larbi en Ahmed Draïa, geen plaats meer in het nieuwe kabinet, terwijl zij ook bij de verdeling van de belangrijkste partijposten werden overgeslagen. Wel werden vijf andere leden van het politieke bureau aan het hoofd van de CC-commissies geplaatst.

Van de nieuwelingen trok vooral luitenant-kolonel Selim Saadi de aandacht. Deze was commandant van het derde militaire district (Colom-Béchar), waarbij hij verantwoordelijk was voor de sector rond Tindouf aan de grens met Marokko, en hij geldt als een van de leiders van de progressieve vleugel van het leger.

Terwijl het vorige kabinet talrijke diplomaten telde, waren er nu veel vertegenwoordigers van het prefectorale korps: Ahmed Ghozali (wali van Annaba), Lahcène Soufi (wali van Tiaret) en Mohammed Kharroubi (wali van Tizi-Ouzou). Het grotere belang van de partij bleek uit de toetreding tot de regering van drie kaderleden: Salah Goudgil, Abderrazak Bouhara (tevens oud-wali van Algiers) en Chérif Messaadia. Twee nieuwe ministers kwamen uit de Nationale Volksvergadering: Raki Boualem en Mouloud Oumeziane. Voorts zitten in het nieuwe kabinet drie adviseurs van wijlen president Boumedienne: Abdelmajid Allaoum, Belkacem Nabi en Ahmed Houhat.

Tot de ministers die niet terugkeerden behoorden ook Mustapha Lacheraf (basis- en secundair onderwijs), Abdellatif Rahal (hoger onderwijs), Mouloud Kassim (religieuze zaken) en Redha Malek (voorlichting). De vroegere staatssecretaris van planning, Abdallah Khodja, die evenals oud-minister Rahal niet in het CC gekozen was, had om ontheffing van zijn functie verzocht.

Voorlopig blijven twee functies open: die van vice-president, waarvoor in tegenstelling tot sommige verwachtingen Yahiaoui niet werd aangewezen, en die van minister van defensie.

Le Monde (10-3) merkte in dit verband op: ,,De samenstelling van het kabinet laat ... onzekerheden voortbestaan; zo wordt in de gepubliceerde lijst geen enkele melding gemaakt van de minister van defensie. Behoudt president Chadli zich de bevoegdheid voor daarin later te voorzien of heeft hij besloten, zoals zijn voorganger deed, het toezicht daarop zelf te behouden?

Men vraagt zich eveneens te Algiers af wat de omvang van de bevoegdheden van de premier zal zijn. Alleen de grondwetsherziening, die binnenkort moet volgen, zal dit duidelijk maken. Die zal eveneens beslissen over het aantal vice-presidenten.

Reeds nu kan men inmiddels constateren dat de wil tot verandering, die tijdens de laatste zittingen van de FLN gebleken is, uit de feiten tot uiting komt. De voorrang van de partij, ook al blijft die nog betrekkelijk, heeft een positieve uitwerking. De Algerijnse leiders schijnen voortaan vastbesloten te zijn de manipulaties van ,,baronnen", die erop uit zijn hun vaste aanhang te behouden, te vervangen door overleg van instanties, die op regelmatige wijze zijn aangewezen. Dat heeft president Chadli ongetwijfeld de mogelijkheid geboden de delicate situatie, geschapen door de confrontatie van twee groepen binnen het politieke bureau, te beheersen en zo een begin te maken met het bevestigen van zijn gezag".

(Vor. ber. pag. 81 e.v.)

MAROKKO

VORMING NATIONALE VEILIGHEIDSRAAD. MAATI BOUABID VOLGT AHMED OSMAN ALS PREMIER OP

Op 8 maart kondigde koning Hassan II in een boodschap aan de Kamer van Afgevaardigden, die in buitengewone zitting bijeen was, de vorming aan van een defensieraad, die ,,de vertegenwoordigers van alle georganiseerde politieke stromingen" zou omvatten, Die raad moest zich ,,parallel aan de regering" met zaken van de nationale veiligheid bezighouden.

De koning motiveerde zijn besluit met de situatie in het zuiden van Marokko, die ,,de drempel van het ontoelaatbare heeft bereikt". In dit verband leverde hij scherpe kritiek op Algerije. Marokko had zonder resultaat ,,geduld" bewaard om niet een nog ernstiger conflict uit te lokken, ondanks de schending van het Marokkaanse grondgebied door uit Algerije afkomstige agressors, die daar een ,,toevlucht vinden na hun misdrijf te hebben begaan". Deze ontwikkeling leidde Hassan ertoe ,,de situatie van noch oorlog noch vrede opnieuw in overweging te nemen", want die droeg ,,alle ongemakken en consequenties van een oorlog". (Zie voor de Algerijns-Marokkaanse betrekkingen een volgend bericht onder Sahara.)

Op 21 maart aanvaardde koning Hassan II het ontslag van Ahmed Osman als premier, een ambt dat deze sinds 1972 had vervuld. Volgens een officiële mededeling had Osman zijn ontslag ingediend om zich ,,geheel te kunnen wijden aan zijn partij", de Rassemblement national des indépendants (RNI), die in 1978 werd gevormd (pag. 806/3-'78).

Op 22 maart benoemde de koning de 52-jarige Maati Bouabid, minister van justitie sinds oktober 1977, tot premier, terwijl hij tegelijk met de vorming van een nieuw kabinet werd belast.

Op 27 maart werd de samenstelling hiervan bekendgemaakt. Er waren 23 ministers of staatsministers en 5 staatssecretarissen, van wie 10 tot de RNI behoorden, 8 tot de Istiqlal en 4 tot de Mouvement populaire (MP). De portefeuilles werden als volgt verdeeld:

Premier en minister van justitie — Maati Bouabid; staatsminister buitenlandse zaken en samenwerking — M'Hamed Boucetta (Ist); staatsminister PTT — Mahjoubi Aherdane (MP), staatsminister culturele zaken — M'Hamed Bahnini, uitrusting en nationale promotie — M'Hamed Douiri (Ist); islamitische zaken — Ahmed Ramzi (RNI) betrekkingen met parlement — Mohammed Haddou Echiguer (RNI); landbouw en landbouwhervorming — Abdellatif Ghissassi (RNI; voorheen financien); binnenlandse zaken — Driss Basri (coorheen staatssecretaris ainnenianase zaken); financiën — Abdelkamel Reghaye (RNI, voorheen handel en industrie), onderwijs en kadervorming — Azzeddine Laraki (Ist), arbeid en beroepsopleiding — Arsalane el-Jadidi* (RNI); jeugd en sport — Abdeihafid Kadiri (Ist), sociale zaken en handwerk - Abdellah Gharnit (RNI), huisvesting en grondbeheer — Abbes el-Fassi (Ist); bestuurszaken — Mansouri Benali (MP, voorheen toerisme), transpont — Mohand Ounnacer (MP), gezondheid — Rahal Rahhali (MP), energie en mijnbouwresearch — Moussa Saadi (RNI); handel en industrie — Azzeddine Guessous*, toerisme — Abdessalem Znined (RNI; voorheen staatssecretaris algemene zaken), voorlichting — Abdelwahed Belakziz*, minister toegevoegd aan de premier — Abdellatif Jaouahiri*, secretaris-generaal regering — Abbès Kaissi

Staatssecretaris toegevoegd aan de premier, belast met planning en regionale ontwikkeling — Taieb Ben Cheikh (RNI); buitenlandse zaken — Abderrahmane Baddou (Ist); hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek — Said el-Bachir (Ist), kadervorming — Abdelhak Tazi (Ist); Sahara-zaken — Khalli Henna Ould Errachid* (RNI, afkomstig uit Sahara).
(* = nieuw).

(Vor. ber. pag. 806/2-1978)

Nationale *veiligheidsraad*

Vrijwel tegelijk met de mededeling over het nieuwe kabinet werd op 27 maart ook de samenstelling van de defensieraad, voortaan officieel ,,nationale veiligheidsraad'' genoemd, bekendgemaakt. Deze bestond uit tien personen, die de volgende partijen of stromingen in het parlement vertegenwoordigden:

RNI - Ahmed Osman (ex-premier) en Dey Ould Sidi Baba (voorzitter parlement);
Istiqlal - Hachmi Filali (vice-voorzitter parlement) en Abdelkrim Ghlab (directeur dagblad *Al-Alam)*;
USFP - Abderrahim Bouabid en Abdelwahad Radi;
MP - Mohammed Haddou Abarkach en Mohammed Khattabi;
PPS - Ali Yata;
MPCD - Achour Bekkay.

Over deze ontwikkelingen schreef Le Monde (23-3) onder de kop ,,Nationale 'mobilisatie' in Marokko'' o.m. volgens Wereldwijzer (26-3):

Het vertrek van Osman markeert de tweede etappe in een feitelijke nationale mobilisatie, geriaht op het geraken uit de crisis waann het land sinds het Westelijke Sahara-conflict is terechtgekomen. Hassan had zelf op 10 maart al opgemerkt dat de situatie ,,de drempel van onaamvaandbaarheid'' had bereikt In zijn boodschap aan de natie maakte hij bekend dat er een defensieraad werd ingesteld waarin alle georganiseerde politieke richtingen vertegenwoordigd zouden zijn De koning riep voorts op alle noadzakelijke maatregelen te treffen om het land te verdedigen tegen invallen van de guerrilleros van het Frente Palisario.
Sinds het vorig jaar in Mauritanië een eenzijdig staakt-net-vuren werd uisgevaardigd heeft het Sahara-verzet zich hoofdzakelijk op strijd tegen de Marokkaanse troepen geconcentreerd Zij gingen daarbij zo ver dat zij in januari de stad Tan-Tan, die nog binnen de oude Marokkaanse grenzen van voor 1975 ligt. hebben aangevallen
Deze guernlia kost Marokko naast mensenlevens veel geld en dit heeft een zeer ongunstig effect op de economische situatie, alsook op de sociale omstandigheden in het land Sinds eind vorig jaar zijn verschillende stakingsacties gevoerd, o.a bij het onderwijs, en er worden steeds meer looneisen gesteld onder invloed van de inflatie
De onrust komt tegenwoordig duidelijker naar buiten, omdat de koning sinds de ,,groene marc'' van 1975, waar ook de oppositie zich achter schaarde, is begonnen zijn bewind te liberaliseren Niet alleen de regeringspartijen maar ook de oppositie (mn de Socialistische Volksunie en de communistische Partij voor vooruitgang en socialisme) dringen aan op krachtige maatregelen om een eind te maken aan de Polisario-aanvallen Zo hebben de twee oppositiepartijen met andere parlementsleden gepleit voor een achtervolgen van leden van het Saharaverzet tot in Algerije
De parlementaire eensgezindheid weerspiegelt zich binnen de defensieraad en zal zich ook manifesteren in het nieuwe kabinet Maar tegelijkertijd heeft het bestuur van de Socialistische Volksunie radicale wijzigingen geëist in de economische en politieke plannen, alsook een tegemoetkoming aan de meest urgente verlangens van armen en midden-klassen, opdat de ,,reactie van de massa's op de oproep van het vaderland in overeenstemming zal zijn met de hoogte van het gevaar dat het land bedreigt'' De Partij voor vooruitgang en socialisme spreekt dezelfde taal De Istiqlal-partij vraagt op haar beurt landbouw- en belastinghervormingen Zelfs de Nationale Bond van Onafhankelijken van premier Osman roept op tot het onverwijld voeren van een economische en sociale politiek die realistisch en zonder demagogie de ongelijkheden vermindert.
De wil van de Marokkanen zich te verzetten tegen „uit Algerije voortkomende agressie'' gaat dus gepaard met een volkomen nieuwe ontwikkeling van het stellen van economische en sociale eisen, welke voortkomen uit een latente crisis die door het Westelijke Sahara-conflict is verscherpt.

MAURETANIE

VOLMACHTEN VOOR KOLONEL MOHAMMED OULD SALEK. UITSCHAKELING PRO-ALGERIJNSE MINISTERS

Op 20 maart maakte kolonel Mohammed Ould Salek in een radio-toespraak tot de natie bekend dat hij — president, premier en voorzitter van het militaire comité voor nationaal herstel (CMRN) — ,,alle volmachten'' van het CMRN aan zich had getrokken ,,om de uitzonderlijke situatie het hoofd te bieden''. Daartoe werd het kort na de staatsgreep van 10 juli 1978 afgekondigde ,,constitutionele handvest'' herzien.
Het CMRN sprak daarop zijn vertrouwen in kolonel Salek uit en deze maakte van zijn volmacht gebruik om een Nationale Consultatieve Raad (CNC) te creëren en een kabinetswijziging door te voeren. Hij verklaarde vastbesloten te zijn ,,alle maatregelen te nemen die nodig zijn om definitief uit de oorlog (tegen het door Algerije gesteunde Polisario) te komen, in het geval dat een globale oplossing tussen alle betrokken partijen onmogelijk zou blijken''. De aangekondigde CNC had ten doel ,,het Mauretaanse volk bij de verschillende etappen van de uitvoering van de algemene politiek van het land te betrekken''. Bij de samenstelling ervan zou gerekend worden ,,met een brede vertegenwoordiging van de verschillende nationale stromingen''. De CNC zou ,,in functie blijven tot de installatie van nieuwe instellingen voortgekomen uit democratische verkiezingen''.
Bij de kabinetsreorganisatie van 21 maart werden drie vooraanstaande leiders van de ,,progressieve'' stroming, die voorstander was van het voeren van onderhandelingen met het Polisario, uit de regering verwijderd: majoor Jiddou Ould Salek (binnenlandse zaken), Sid Ahmed Ould B'Neijara (financiën en handel) en Mohammed Yehdi Ould Breideleil (cultuur en voorlichting). Ook de minister van transport, PTT. handwerk en toerisme, kolonel Viah Ould Mayouf, verliet het kabinet. Kolonel Salek nam zelf de portefeuille van defensie over. De nieuwe ministerslijst luidde als volgt:

Staatsminister voor het presidentiele bureau — Cheikh Ould Mohammed Laghdaf (voorheen minister van buitenlandse zaken), minister in het bureau van de president belast met het contact met de CMRN — luitenant-kolonel Maouia Ould Sidi Mohammed Taya (voorheen permanent secretaris van het comité); buitenlandse zaken — Ahmedou Ould Abdallah (nieuw), justitie — majoor Moulaye Ould Boukreiss (nieuw), binnenlandse eaken — majoor Thiam el-Hadj (voorheen jeugd en sport), planning en samenwerking — Mohammed el-Moktar Ould Zamel, financien — Moulaye M'Hamed (nieuw); handel, industrialisatie en mijnbouw — Ahmed Ould Zeine (nieuw), visserij en zeehuishoudkunde — luitenant-

kolonel Ahmed Ould Bouceif, milieubeheer, woningbouw, toerisme en nijverheid — commissaris Ly Mamadou (nieuw), uitrusting en transport — luitenant-kolonel Ahmed Salem Ould Sidi (voorheen alleen uitrusting); openbare ambten alsmede hoger, technisch en beroepsonderwijs — luitenant-kolonel Mohammed Mahmoud Ould Louli (voorheen controle en onderzoek), secundair onderwijs — Seck Mame N'Diack (voorheen onderwijs), cultuur, voorlichting en PTT — Abdelkader Ould Didi (nieuw), islamitische zaken en basisonderwijs — Ba Ould Ne (nieuw), jeugd en sport — Mohammed Ould Mohammed Mahinoud (nieuw); plattelandsontwikkeling — Ba Oumar, gezondheid, arbeid en sociale zaken — Youssouf Diagana.

Achtergronden

AP-correspondent Michael Goldsmith berichtte vanuit de hoofdstad Nouakchott o.m. voigens *NRC/H'blad* (30-3):

,,De Mauretaanse president Mohammed Ould Salek heeft met succes een preventieve coup uitgevoerd tegen pro-Algerijnse leden van het militaire bewind die ervan werden verdacht een marxistische machtsovername te hebben beraamd (...) Westerse diplomaten in Nouakchott hadden Salek al weken lang gewaarschuwd dat een linkse groep binnen het militaire bewind een komplot had gesmeed om dit uitgestrekte Westafrikaanse woestijnland binnen de groeiende Russische invloedssfeer in Afrika te brengen, die momenteel Algerije, Libië, Ethiopië en Angola omvat.

Door Salek werden uit de regering gezet minister van binnenlandse zaken Jiddou Ould Salek, die beschouwd werd als de leider van de pro-Algerijnse vleugel, (en de drie bovengenoemden).

Jiddou Ould Salek — geen naaste familie van de president — was tevens lid van het regerende militaire comité en werd door de controle die hij over de politie en de para-militaire troepen had als de ,,sterke man" van het regime beschouwd.

De militaire regering kwam in juli 1978 na een staatsgreep aan de macht. Daarmee kwam een einde aan het bewind van president Mokhtar Ould Daddah, die ervan werd beschuldigd de rijkdom en mankracht van het land te verspillen in de guerrilla-oorlog. (...)

Twee dagen nadat Ould Daddah ten val was gebracht, kondigden de Polisario-leiders in Algiers een eenzijdig staakt-het-vuren af met Mauretanië en concentreerden zich verder op de strijd tegen Marokkaanse troepen in het noordelijke deel van de Sahara, dat rijk is aan mineralen. Sindsdien hebben er vrijwel onafgebroken geheime onderhandelingen plaatsgevonden tussen het bewind in Mauretanië en Polisario. Polisario heeft Salek herhaaldelijk een gebrek aan vertrouwen verweten en zelfs gedreigd de gevechten te hervatten.

De oorlog heeft in Mauretanië al honderden slachtoffers geëist en de ijzermijnen van Zouerate, die in 75% van Mauretanië's inkomsten uit export voorzien, stilgelegd.

In de beginfase van de onderhandelingen kondigde Salek aan dat hij geen belang had bij de controle over het Mauretaanse deel van de voormalige Spaanse Sahara en bereid was dit deel aan Polisario over te dragen. De guerrillastrijders namen echter geen genoegen met dit aanbod en eisten tevens het door Marokko beheerde deel op. Salek betoogde dat hij koning Hassan van Marokko niet zijn wil op kan leggen en evenmin kan zorgen voor de terugtrekking van de 6000 man sterke Marokkaanse troepen die de Zouerate-mijnen bewaken.

De Polisario-sympathisanten binnen Saleks regering probeerden hem te overreden de verbintenissen om te draaien, zodat Mauretanië in de oorlog aan de zijde van Polisario zou strijden om de Marokkanen uit de Sahara te verdrijven. Uit Saleks proclamatie bleek echter dat hij nog steeds bereid was het Mauretaanse deel af te staan, maar dat hij zich niet tegen Marokko, Mauretanië's vriend, wenste te keren.

De meesten van de overgebleven kabinetsleden staan bekend als gematigd en maken deel uit van de pro-Marokkaanse vleugel. De enige overgebleven Polisario-sympathisant in het 18 leden tellende kabinet is de minister van justitie, majoor Moulaye Ould Boukreiss.

Als nieuwe minister van binnenlandse zaken is intussen de zwarte majoor Thiam el-Hadj benoemd, een veelbetekenend gebaar tegenover de zwarte minderheid, die een derde van Mauretanië's bevolking vormt. De zwarte bevolkingsgroep heeft de afgelopen tijd steeds grotere ontevredenheid getoond ten aanzien van de Islamitische Arabische heersers."

Zwarte leden uit CNC

Op 23 maart werd de samenstelling van de CNC bekendgemaakt. Deze bestond uit 81 vertegenwoordigers van de Moren en 17 van de negers. Uit protest tegen ,,de ongelijkheid van de etnische verdeling" boden de 17 zwarte leden op 30 maart hun ontslag aan in een brief aan president Salek.

(Vor. ber. pag. 822/2 e.v.-1978)

RWANDA

NIEUWE GRONDWET BIJ REFERENDUM GOEDGEKEURD. PRESIDENT HABYARIMANA ALS PRESIDENT GEKOZEN. REORGANISATIE KABINET.

Bij een op 17 dec. 1978 gehouden referendum werd een nieuwe grondwet van Rwanda met 89,09% van de uitgebrachte stemmen goedgekeurd. Deze grondwet diende ertoe het bewind van president Juve-

President Juvenal Habyarimana (l.) in gesprek met de Franse president Giscard d'Estaing, tijdens een officieel bezoek dat het Rwandese staatshoofd van 13-15 april 1977 aan Frankrijk bracht.

nal Habyarimana te legaliseren, die in 1973 via een staatsgreep aan de macht was gekomen (pag. 647/2-1973).
Volgens de nieuwe grondwet is Rwanda ,,een democratische, sociale en soevereine republiek. gebaseerd op de regering van het volk, door het volk en voor het volk". De macht is geconcentreerd in de handen van de president, die door het volk wordt gekozen, steeds voor een termijn van 5 jaar kan worden herkozen en aan wie de regering verantwoording verschuldigd is.
Een Nationale Ontwikkelingsraad, gekozen volgens algemeen kiesrecht, krijgt wetgevende macht en kan het staatshoofd berispen via een besluit dat door vier-vijfde van de raadsleden moet zijn goedgekeurd. Maar zo'n besluit verplicht de regering alleen tot wijziging van haar politiek of haar samenstelling, maar kan niet het ontslag van de president tot gevolg hebben.
De in 1975 door Habyarimana opgerichte Mouvement révolutionaire national pour le développement (MRND) zal de enige politieke organisatie in het land zijn; de secretaris-generaal ervan (op dat moment Bonaventure Habimana) zal als waarnemend president optreden in geval het presidentschap vacant is.

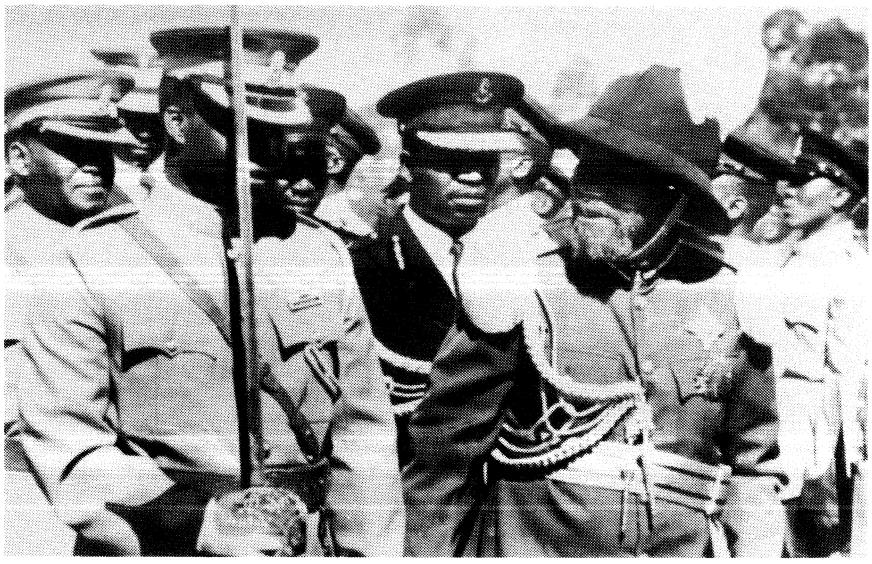
Presidentsverkiezing

Op 24 dec. 1978 werd generaal-ma-! joor Juvenal Habyarimana, de enige kandidaat, tot president van de republiek gekozen voor een ambtstermijn van 5 jaar met 98,99% van de uitgebrachte stemmen.

Wijziging kabinet

Op 11 jan. wijzigde president Habyarimana zijn kabinet, waarin hijzelf de functie van premier behield. De portefeuilles werden als volgt verdeeld:

Binnenlandse zaken en bestuur — Thomas Habanabakize (voorheen sociale zaken en coöperaties); transport en PTT — Félicien Zakawazi (openbare werken en uitrusting); landbouw, irrigatie en veeteelt — Frédéric Nzamurambaho; openbare diensten en arbeid — luitenant-kolonel Alexis Kanyarengwe (voorheen binnenlandse zaken); justitie — Charles Nkurunziza; openbare werken en uitrusting — Simeon Nteziryayo (jeugd); onderwijs — Pierre-Claver Mutemberezi; economie en financiën — Denis Ntirugirimbarbazi; natuurlijke hulpbronnen en mijnbouw — Daniel Iyamuremye (nieuw); jeugd — luitenant-kolonel Aloys Nsekalije (voorheen buitenlandse zaken en samenwerking); planning — Amboise Mulindagabo (nieuw, voorheen directeur-generaal planning in het bureau van de president); gezondheid — Ildéphonse Musafili; handel (nieuw ministerie) — Matthieu Ngirire (nieuw, voorheen directeur-generaal economische zaken in het bureau van de president); buitenlandse zaken en samenwerking — François Ngarukiyintwali (nieuw, voorheen ambassadeur in Gabon).

Koning Sobhoeza II (r.), de langst regerende monarch ter wereld, inspecteert een erewacht t.g.v. zijn 78ste verjaardag in 1977.

Tegelijk maakte de president bekend dat verscheidene politieke gevangenen vermindering van hun straf zouden krijgen. (Le Monde, KCA)

(Vor. ver. pag. 320/3 - 1978)

SWAZILAND

INDIRECTE PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Voor het eerst sinds de afschaffing van de grondwet door koning Sobhoeza II in 1973 (pag. 420/3-'73) vonden op 27 okt. 1978 in Swaziland algemene verkiezingen plaats. Ca. 55% van de kiesgerechtigden verkozen toen 80 leden van een kiescollege. Dit college moest uit zijn midden 40 leden kiezen voor een nieuw parlement en 10 leden voor een nieuwe Senaat. De andere 10 leden van het parlement en de overige 10 van de Senaat zouden door de koning worden benoemd. De namen van de kandidaten werden geheim gehouden tot de ope-, ning van de stembureaus en elke vorm van verkiezingscampagne was verboden.

De FAZ (20-1) berichtte: Bij deze verkiezingen waren er geen stembiljetten noch stembussen noch kiezersregisters, en de kandidaten konden zelfs niet op de gedachte komen de kiezers door reclamecampagnes in verwarring te brengen. Want zij werden het publiek pas een kwartier voor het begin van de verkiezingen voorgesteld. Zij stelden zich bij ,,poorten" op, twee in de grond geramde palen, en de Swazi's gaven hun stem af, terwijl zij door de ,,poort" van de hen welgevallige kandidaat liepen. Stembusfunctionarissen telden en merkten de gezichten van de passanten om dubbele stemmen te vermijden. Op deze wijze werd de helft van de 160 kandidaten geëlimineerd.
Niet vermeld werd hoe uit de 80 resterende kandidaten de 40 gekozen parlementsleden en de 10 gekozen senatoren werden geselecteerd.
Op 19 jan. 1979 werd het aldus gekozen parlement door koning Sobhoeza II geopend. Tot premier benoemde hij generaal-majoor Maphevu Dhlamini, die dit ambt reeds sinds eind maart 1976 vervuld had. De verkiezingen vonden plaats onder een nieuwe grondwet, die door een koninklijke commissie was opgesteld en die op 13 okt. 1978 door de koning van kracht was verklaard. Deze grondwet kent geen politieke partijen, die dan ook verboden blijven, en laat het beslissende woord aan de koning. Het parlement heeft tot taak te debatteren en raad te geven. (Financial Times, FAZ)

(Vor. ber. pag. 543/3 - 1977)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

KABINET MARTENS GEVORMD

De regering-Vanden Boeynants, die daags na de parlementsverkiezingen van 17 december 1978 ontslag had genomen, werd op 3 april 1979 opgevolgd door een kabinet voorgezeten door de christen-democraat Wilfried Martens en gesteund door ern coalitie van vijf partijen: CVP, PSC, PS, BSP en FDF.

Formatie Vanden Boeynants

Op 15 maart was formateur Vanden Boeynants mislukt in zijn poging om onder de zes partijen die zijn regering ondersteunden (de vijf genoemde én de VU) overeenstemming te bereiken over de staatshervorming. Socialisten en christen-democraten hadden zijn voorstellen aanvaard, FDF en VU hadden ze verworpen (zie pag. 195 /1).

De breuk in de onderhandeling had tot gevolg dat de verstandhouding onder de Vlaamse partijen (CVP, BSP en VU) verdwern. VU-voorzitter Schiltz liet zich boos uit over de houding van zijn collega's Martens (CVP) en Van Miert (BSP) en zinspeelde op ,,de unitaristische invloed van de christelijke arbeidersbeweging op de CVP" die de ja-stem van Martens zou hebben beïnvloed. Van Franstalige kant werd het contact onder PS, PSC en FDF wel gehandhaafd. Terwijl Vanden Boeynants de volgende dagen informele besprekingen voerde, onderstreepte de algemene raad van de PS op 17 maart dat het Waals-Brusselse front behouden moest blijven en dat de formateur, hoe dan ook, moest kunnen waarborgen dat een parlementaire tweederde meerderheid de gewestvorming zou goedkeuren.

Op 19 maart besprak Vandcn Boeynants met socialisten en christen-democraten een ontwerp van sociaal-economisch regeringsprogramma, maar er waren intussen ook discrete gesprekken met het FDF, en op 20 maart legde de formateur een nieuwe nota met voorstellen inzake de staatshervorming op tafel.

De tekst week op enkele belangrijke punten af van de nota van 15 maart.

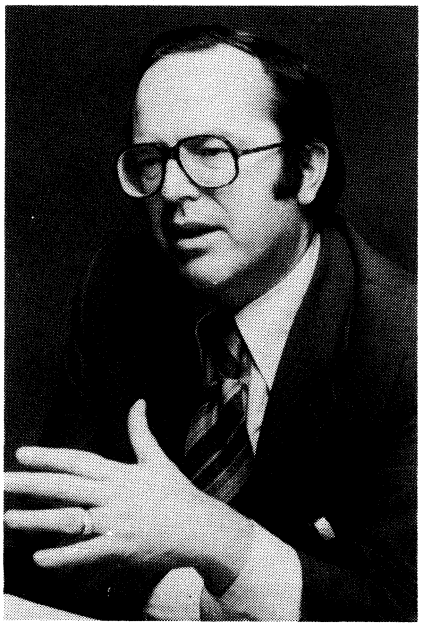
1) Bij de vorming van de regering zouden de gewestelijke executieven (d.w.z. de regeringen van de gemeenschappen en gewesten) alleen verantwoording verschuldigd zijn tegenover het parlement. Later, in de ,,onomkeerbare overgangsfase", werden zij rechtstreeks ve kozen door de gemeenschaps- of gewestraden en zouden zij nog alleen voor die raden verantwoording verschuldigd zijn.

2) Een ombudscommissie, samengesteld uit een gelijk aantal Nederlands en Frans sprekenden, zou worden opgericht voor problemen van discriminatie, ook op taalgebied.

3) Voor de sector van de optwikkelingssamenwerking werd een begin gemaakt met de splitsing naar de gemeenschappen toe.

Vanden Boeynants nodigde acht partijen uit (de zes die tot dan toe bij het beraad waren betrokken alsmede de Vlaamse en Franstalige liberalen) de nota te bestuderen en hem binnen de 24 uur een antwoord te bezorgen.

Reeds de avond van 20 maart liet het FDF weten dat het de nieuwe voorstellen aanvaardde. Op 22 maart zeiden ook PSC en PS onvoorwaardelijk ja, maar aan Vlaamse zijde liet de VU een radicaal neen horen, en CVP en BSP maakten hun eventuele instemming afhankelijk van een verbetering van de voorstellen. De liberalen deelden mede dat zij aan kabinetsonderhandelingen wensten deel te nemen, maar dat niet konden doen op basis van de nota van de formateur en evecmin akkoord gingen met de voorgestelde procedure.

Eerste-minister Wilfried Martens.

Nog op 22 maart ging VandenBoeynants verslag uitbrengen bij de koning. Hij vroeg het staatshoofd 24 uur bedenktijd-en verklaarde voor de pers: ,,Ik ben zo bezorgd om de toestand, die nu nog moeilijker en zorgwekkender is geworden, dat ik al het mogelijke wil doen om een gezagsvacuüm te vermijden."

Op 23 maart stuurde de formateur, na overleg met de koning, een brief naar de zes partijen van de regeringscoalitie met een nieuw voorstel. De brief luidde:

,,Ik zie me genoodzaakt te constateren dat alle inspanningen, die sedert meer dan drie maanden zijn geleverd om een regering te vormen die belast zou zijn met de hervorming van de staat, zelfs een beperkte en voorlopige hervorming, mislukt zijn.
Toch mag het land, vooral in de huidige omstandigheden, niet langer zonder een regering blijven, die over de nodige macht beschikt en die voor het parlement verantwoordelijk is. Niet alleen de economische crisis, met alle sociale gevolgen ervan, maakt een oplossing noodzakelijk, maar uiteindelijk is het ook heel onze parlementaire democratie die gevaar loopt in het gedrang te worden gebracht.
Om die reden en ten einde in een serener klimaat en met de vereiste spoed de mogelijkheid te scheppen uiteindelijk een definitief akkoord over de eerste fase van de staatshervorming na te streven, stel ik u een voorlopige voortzetting van de huidige regering voor.
Deze regering, voorgezeten door een CVP-personaliteit, terwijl ik mijn vorige functies opnieuw opneem, zou tot opdracht hebben het hoofd te bieden aan de dwingende taken, die ons worden opgedrongen door de economische, sociale, financiële en budgettaire toestand.
Ik hoop dat de verantwoordelijke instanties van uw partij zich in de kortst mogelijke tijd zullen uitspreken, zodat u mij uw schriftelijk antwoord uiterlijk zaterdag 24 maart om 18 uur in de Wetstraat 16 kunt bezorgen."

Op 24 maart reageerden CVP en BSP positief op het voorstel; zij zeiden dat er een ,,tijdelijk noodkabinet" moest worden gevormd. De VU handhaafde haar besluit om afzijdig te blijven. De drie Franstalige partijen deelden mede, dat zij slechts konden instemmen met de herinstallatie van de aftredende meerderheid, ,,indien dat geschiedde in het raam van een akkoord over de staatshervorming." Zowel CVP als BSP onderstreepten dat een noodkabinet geen akkoord over de

staatshervorming mocht meekrijgen.

Op 25 maart zei Vanden Boeynants voor de TV dat hij een laatste poging ging wagen om inzake de staatshervorming ,,een minimum minimorurn programma" op te stellen. Mislukte ook die poging, dan zou hij de volgende dag zijn formateursopdracht teruggeven. Nog op 25 maart ontbood de koning de voorzitters Martens en Van Miert op het paleis en de ochtend van de volgende dag was het de beurt van de drie Franstalige partijleiders.

Maandag 26 maart was een beslissende dag. Vanden Boeynants diende een nieuwe, uitvoerige nota betreffende de staatshervorming in. Dezelfde namiddag reeds kreeg hij de instemming van de vijf partijbureaus. CVP en BSP lieten weten dat de nieuwe nota een verbeterde versie was van de nota van 15 maart die zij eerder hadden goedgekeurd. De Franstalige partijbureaus reageerden niet zo positief, maar beslisten tenslotte toch de voorstellen te aanvaarden.

De nieuwe nota verduidelijkte o.m. 1) dat het knelpunt inzake de gewestelijke executieven voorlopig niet zou worden beslecht maar naar het parlement verwezen; 2) dat de ontwikkelingssamenwerking qua begroting en administratie meer communautair gesplitst werd dan eerst voorgesteld werd; 3) dat de ombudscommissie geen afbreuk zou kunnen doen aan de bevoegdheden van de Vaste commissie voor taaltoezicht en van de Nationale commissie voor het cultuurpact.

Na een vijfpartijenakkoord te hebben bereikt over het ,,gemeenschapsluik" van het ontwerp-regeerakkoord, begon Van den Boeynants onmiddellijk onderhandelingen over de andere aspecten van het regeringsbeleid: het onderwijs, de welzijnszorg, het buitenlands beleid enz. Op 27 maart legde hij de vijf partijdelegaties een economisch programma voor, dat hij bestempelde als een ,,schoktherapie" en dat o.m. inhield:

- de geleidelijke verkorting van de werktijd tot 36 uur per week op het einde van 1981;
- de verruiming van de arbeidsgelegenheid via de verplichte aanwerving door de gezonde bedrijven met meer dan honderd werknemers van 1% bijkomend personeel in 1979, 1% in 1980 en 1% in 1981;
- een vermindering van de bedrijfskosten door een verlaging met 15% van bepaalde werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid;
- geen loonstijging die de stijging van de index der consumptieprijzen overtreft gedurende drie jaren.

De schoktherapie had voorts betrekking op een wijziging in de administratieve lasten en op een verlaging van de financiële en energiekosten van het bedrijfsleven. Voorzien werd ook in de mogelijkheid om het programma te financieren via leningen in het buitenland ten belope van maximaal tachtig mrd fr.

Zowel de vakverenigingen als de werkgeversorganisaties reageerden afwijzend op het economische programma van de formateur, maar reeds op 30 maart kon Vanden Boeynants mededelen dat de vijf partijdelegaties akkoord gingen met de grote krachtlijnen van zijn programma en dat hij rond was met het programma. Hij voegde eraan toe dat nu spoedig een regering zou worden gevormd en dat hij zelf niet de eerste-minister zou worden.

Ontwerp-regeerprogramma door partijen aanvaard

Het ontwerp-regeerprogramma werd zondag 1 april door de hoogste bestuursinstanties van de vijf partijen besproken.

Het congres van de PSC keurde na een rustig debat, dat slechts een paar uur duurde, het programma goed met 174 tegen 4 stemmen en 7 onthoudingen. Vanden Boeynants verdedigde het resultaat van zijn onderhandelingen. Kritiek kwam er voornamelijk van Brusselse zijde, waar men aandrong op een uitbreiding van de agglomeratie en op de erkenning van de taalrechten der Franstalige minderheden in het Vlaamse randgebied, en ook van de kant van Moeskroen, waar men zich verzette tegen het voorstel om die stad, zoals alle gemeenten met een bijzonder taalstatuut, onder nationale voogdij te brengen.

Het congres van de BSP dat eveneens rimpelloos verliep, keurde het programma goed met 325 tegen 26, stemmen en 20 onthoudingen. Voorzitter Van Miert zei het afhaken van de VU te betreuren en hoopte op een vernieuwde samenwerking bij de voorbereiding van de definitieve staatshervorming. Minister Claes verdedigde het economische luik van het programma en kwam o.m. op voor een redelijke loonmatiging. Kamerlid Bob Cools vertolkte het scepticisme van de Antwerpse federatie en zei ,,oppositioneel te zullen meesturen."

Het CVP-congres hoorde nogal wat kritiek op het programma, vooral van de kamerleden J. Verroken en H. Weckx. De voorzitter van de CVP-Jonger-n, Eric van Rompuy, verwierp het economische luik en zei dat het op bepaalde punten ,,dodelijk" zou zijn voor de ondernemingen. Oud-premier Tindemans, de vedette van het congres, zorgde voor sensatie toen hij op het einde van het debat aankondigde, dat hij bereid was ,,in deze moeilijke omstandigheden" de leiding van de partij op zich te nemen, zo het congres dat wenste. Een minutenlange ovatie was het antwoord. (Zie ook pag. 245/2). Het congres keurde het programma ten slotte goed met 408 tegen 71 stemmen en 92 onthoudingen.

Op het PS-congres (te Luik) dat de hele dag in beslag nam, werd het p ogramma verdedigd door minister Dehousse en voorzitter Cools en aangevallen door de vakbondsleider J. Yerna die zei dat de socialist-n in de oppositie dienden te gaan. Het congres keurde het programma goed met 506 tegen 53 stemmen en 21 onthoudingen.

Het congres van het FDF keurde slechts in de late avond het programma goed met 152 tegen 75 stemmen en 2 onthoudingen. Felle tegenstand werd geboden door de FDF-Jongeren en door de vertegenwoordigers van de Franstaligen uit het Brusselse randgebied; deze laatsten werden aangevoerd door kamerlid G. Clerfayt, secretarisgeneraal van de partij, die het programma met kracht verwierp.

Voorzitter mevrouw Spaak verwees naar een brief, die zij een dag eerder had gestuurd naar formateur Vanden Boeynants met vragen om opheldering betreffende de plaats van de gewestregeringen, de voogdij over de gemeicten met speciaal taalstatuut, de Franse scholen in het Vlaamse randgebied van Brussel en de ontwikkelingssamenwerking. (Het congres had plaats zonder dat Vanden Boeynants geantwoord* had op de vragen.) Spaak en de ministers Outers en Defosset verdedigden de regeringsparticipatie, met het argument dat men

* Vooraleer ontslag te nemen als formateur, antwoordde Vanden Boeynants nog op de brief van mevr. Spaak. Hij verstrekte op de vier vragen een voorzichtige en vrijblijvende uitleg. Le Soir van 4 april publiceerde de volledige tekst van de brief.

van Vlaamse zijde het FDF graag in de oppositie zou zien en dat de partij de Vlamingen dat genoegen niet mocht gunnen. Ook stelden zij dat een terugkeer in de oppositie de macht van het FDF in de Brusselse gemeenten zou kunnen afzwakken.

Martens formateur

Op 2 april werd Vanden Boeynants van zijn formatie-opdracht ontheven en CVP-voorzitter Wilfried Martens tot kabinetsvormer aangeduid. De onderhandelingen over de verdeling van de portefeuilles, die onmiddellijk werden aangevangen, verliepen vrij vlot en reeds op 3 april 's ochtends was het nieuwe kabinet gevormd. Op het middaguur legden de ministers de eed af op het paleis.

Structuur van het kabinet

De structuur van het kabinet is asymmetrisch. Vlaanderen heeft één enkele regering (executieve), bevoegd voor de gemeenschaps- én de gewestzaken. Zij omvat naast minister De Backer die voorzit, nog de ministers Ramaekers en Galle en de staatssecretarissen Steyaert, Akkermans en Coens. Franstalig België heeft een Franse gemeenschapsregering (de ministers Hansenne en Hoyaux en staatsscretaris Persoons) en een Waalse gewestregering (minister Dehousse en de staatssecretarissen Humblet en Anselme). Er is tenslotte een Brusselse gewestregering (minister Defosset en de staatssecretarissen Cudell en De Pauw); aan de beraadslagingen van de Brusselse gewestregering kunnen ook de staatssecretarissen Persoons en Steyaert deelnemen.

De twee ministers van nationale opvoeding, Ramaekers en Hoyaux, hebben naast gemeenschaps- ook nationale bevoegdheid.

De leden van de gemeenschaps- en gewestregeringen zetelen vooralsnog in de nationale regering. De bedoeling zit voor om, naarmate de staatshervorming wordt doorgevoerd, deze regeringsleden afzonderlijk in hun resp. executieven te laten zetelen, los van de nationale regering en het nationale parlement, en nog slechts verantwoordelijk voor hun gemeenschaps- of gewestraden.

DE NIEUWE REGERING

Ministers met nationale bevoegdheid	
Eerste-minister	Wilfried Martens (CVP)
Vice-premier en minister van landsverdediging	Paul vanden Boeynants (PSC)
Vice-premier en minister van economische zaken	Willy Claes (BSP)
Vice-premier en minister van begroting	Guy Spitaels (PS)
Justitie	Renaat van Elslande (CVP)
Buitenlandse zaken	Henri Simonet (PS)
Sociale Voorzorg en Pensioenen	Alfred Califice (PSC)
Openbaar ambt en Hervorming van de instellingen	Willy Calewaert (BSP)
Landbouw en Middenstand	Albert Lavens (CVP)
Verkeer	Jos Chabert (CVP)
Volksgezondheid en leefmilieu	Luc Dhoore (CVP)
Financiën	Gaston Geens (CVP)
Buitenlandse handel en wetenschapsbeleid	Lucien Outers (FDF)
Openbare werken	Guy Mathot (PS)
PTT	Robert Urbain (PS)
Ontwikkelingssamenwerking	Mark Eyskens (CVP)
Tewerkstelling en Arbeid	Roger de Wulf (BSP)
Binnenlandse zaken en hervorming van de instellingen	Georges Gramme (PSC)
Ministers met gemeenschapsbevoegdheid	
Nederlandse gemeenschapszaken	Rika de Backer (CVP)
Franse gemeenschapszaken	Michel Hansenne (PSC)
Nationale opvoeding (Ned.)	Jos Ramaekers (BSP)
Nationale opvoeding (Fr.)	Jacques Hoyaux (PS)
Ministers met gewestbevoegdheid	
Vlaamse zaken	Marc Galle (BSP)
Waalse zaken	Jean-Maurice Dehousse (PS)
Brusselse zaken	Leon Defosset (FDF)
Staatssecretarissen met gemeenschapsbevoegdheid	
Nederlandse gemeenschapszaken	Rika Steyaert (CVP)
Franse gemeenschapszaken	François Persoons (FDF)
Staatssecretarissen met gewestbevoegdheid	
Vlaamse zaken	Paul Akkermans (CVP)
Vlaamse zaken	Daniel Coens (CVP)
Waalse zaken	Bernard Anselme (PS)
Waalse zaken	Antoine Humblet (PSC)
Brusselse zaken	Guy Cudell (PS)
Brusselse zaken	Lydia de Pauw-Deveen (BSP)

Per partij is de indeling:

CVP: 8 ministers en 3 staatssecretarissen
PSC: 4 ministers en 1 staatssecretaris
BSP: 5 ministers en 1 staatssecretaris
PS: 6 ministers en 2 staatssecretarissen
FDF: 2 ministers en 1 staatssecretaris

De regering telt 13 Nederlandstalige ministers (de premier incluis) en 12 Franstalige ministers, vier Nederlandstalige en vier Franstalige staatssecretarissen. Er is geen vertegenwoordiger van het Duitse taalgebied.

Biografieën bewindslieden nieuwe kabinet

Hierna volgen de biografische gegevens van de ministers en staatssecretarissen, die deel uitmaken van het nieuwe kabinet-Martens.

WILFRIED MARTENS, eerste-minister, geboren te Sleidinge op 19 april 1936, studeerde rechten te Leuven waar hij ook actief was als studentenleider, vestigde zich als advocaat te Gent, voorzitter van de CVP-Jongeren in 1967, partijvoorzitter sedert 1972, CVP-kamerlid voor Gent sedert 1974.

PAUL VANDEN BOEYNANTS, vice-premier en minister van landsverdediging, geboren te Vorst op 22 mei 1919, industrieel, PSC-kamerlid voor Brussel sedert 1949, herhaalde malen schepen van de hoofdstad, nationaal partijvoorzitter (1961-66), minister van middenstand (1958-61), eerste-minister (1966-68), sedert 1972 minister van landsverdediging, minister van state.

WILLY CLAES, vice-premier en minister van economische zaken, geboren te Hasselt op 24 nov. 1938, licentiaat politieke en diplomatieke wetenschappen (VUB), socialistisch kamerlid voor Hasselt sedert 1968, minister van nationale opvoeding (1972) en van economische zaken (1973), partijvoorzitter (1975-77), sedert juni 1977 opnieuw minister van economische zaken.

GUY SPITAELS, vice-premier en minister van begroting, geboren te Aat in 1931, doctor in de rechten, hoogleraar (ULB), kabinetschef van de toenmalige eerste-minister Leburton (1973), socialistisch senator sedert 1974, minister van tewerkstelling en arbeid sedert 1977.

RENAAT VAN ELSLANDE, minister van justitie, geboren te Boekhoute op 21 jan. 1916, doctor in de rechten (Leuven), CVP-kamerlid voor Brussel sedert 1949, minis-

De nieuwe regering. Zittend v.l.n.r.: Simonet, Claes, Vanden Boeynants, Martens, Spitaels, De Backer en Steyaert. Staande: Persoons, Eyskens, Cudell, Outers, Galle, Coens, De Wulf, Gramme, Ramaekers, Akkermans, Hoyaux, Humblet, Dehousse, Hansenne, Lavens, Urbain, Califie, Defosset, Mathot, Chabert, Dhoore, Geens en Van Elslande.

ter-onderstaatssecretaris voor culturele zaken (1960-61), minister adjunct voor nationale opvoeding en cultuur (1961-62), minister van cultuur (1962-65), minister van Europese zaken (1966-68), minister van binnenlandse zaken (1972), minister van buitenlandse zaken (1973-77), minister van justitie sedert 1977, vice-premier in het kabinet-Vanden Boeynants (1978-79).

HENRI SIMONET, minister van buitenlandse zaken, geboren te Brussel op 10 mei 1931, doctor in de rechten en in de economie, hoogleraar (ULB), socialistisch kamerlid voor Brussel van 1966 tot 1973 en opnieuw sedert 1977, minister van economische zaken (1972), lid van de Europese Commissie (1973-76), burgemeester van Anderlecht, minister van buitenlandse zaken sedert 1977.

ALFRED CALIFICE, minister van sociale voorzorg en pensioenen, geboren te Melen op 2 okt. 1916, begon als secretaris van de christelijke vakbeweging, PSC-kamerlid voor Charleroi sedert 1965, staatssecretaris voor ruimtelijke ordening en stedebouw (1972), minister van openbare werken (1973), minister van arbeid en tewerkstelling (1974-77), minister van sociale voorzorg sedert 1977.

WILLY CALEWAERT, minister van het openbaar ambt en de hervorming van de instellingen, geboren te Antwerpen op 26 okt. 1916, doctor in de rechten, hoogleraar (RUG en VUB), substituut van de krijgs-auditeur (1944-46), sedert 1968 socialistisch senator, minister van openbare opvoeding (1973-74).

ALBERT LAVENS, minister van landbouw en middenstand, geboren te Otegem op 15 nov. 1920, licentiaat in economische wetenschappen, CVP-kamerlid voor Kortrijk (1958-68), senator sedert 1971, minister van landbouw (1973-77).

JOS CHABERT, minister van verkeer, geboren te Etterbeek op 16 maart 1933, advocaat, CVP-kamerlid voor Brussel (1968-74), senator sedert 1974, minister van Nederlandse cultuur (1973), sedert 1974 minister van verkeer.

LUC DHOORE, minister van volksgezondheid en leefmilieu, geboren te Waarschoot op 4 dec. 1928, doctor in de rechten, werkte een tijdlang als personeelsdirecteur bij de Kempense Steenkoolmaatschappij, sedert 1969 CVP-kamerlid voor Hasselt, staatssecretaris voor Vlaamse streekeconomie (1972-76), minister van sociale voorzorg (1976-77), sedert 1977 minister van volksgezondheid en leefmilieu.

GASTON GEENS, minister van financiën, geboren te Kersbeek-Miskom op 10 jan. 1931, doctor in de rechten, adjunct-directeur van het studiecentrum van de CVP (1961-72), directeur sedert 1973, senator sedert 1974, staatssecretaris voor begroting en wetenschapsbeleid en daarna minister van hetzelfde departement (1974-77), minister van financiën sedert 1977.

LUCIEN OUTERS, minister van buitenlandse handel en wetenschapsbeleid, geboren te Luik op 9 april 1924, doctor in de rechten, gewezen ambtenaar bij de Europese instellingen, FDF-kamerlid voor Brussel (1968-77), RW-kamerlid voor Luik (1977-78), sedert 1978 opnieuw FDF-kamerlid voor Brussel, voorzitter van de Franse Cultuurraad (1975-76), minister van ontwikkelingssamenwerking (1977-79).

GUY MATHOT, minister van openbare werken, geboren in 1941 te Nandrin, licentiaat in biologie, algemeen partijsecretaris van de socialistische partij in 1968, burgemeester van Seraing sedert 1970, socialistisch kamerlid voor Luik sedert 1971, minister van openbare werken sedert 1977.

ROBERT URBAIN, minister van PTT, geboren in 1930 te Hornu, eerst leraar, sedert 1971 socialistisch kamerlid voor Mons, staatssecretaris voor ruimtelijke ordening en huisvesting (1973), staatssecretaris voor Waalse streekeconomie sedert 1977.

MARK EYSKENS, minister van ontwikkelingssamenwerking, geboren te Leuven op 29 april 1933, doctor in de rechten en in de economie, hoogleraar (Leuven), staatssecretaris voor Vlaamse streekeconomie (1976-79), CVP-kamerlid voor Leuven sedert 1977.

ROGER DE WULF minister van tewerkstelling en arbeid, geboren op 28 jan. 1929 te Vilvoorde, socialistisch partijfunctionaris, bestendig afgevaardigde voor Brabant tot aan zijn verkiezing tot provinciaal senator voor Brabant in 1971, sedert 1974 kamerlid voor Brussel, staatssecretaris voor economische en sociale zaken (1977-79).

GEORGES GRAMME, minister van binnenlandse zaken en hervorming van de instellingen, geboren te Battice op 22 febr. 1926, drukker, sedert 1971 PSC-senator voor Verviers, verving 1976-77 Nothomb als partijvoorzitter.

RIKA DE BACKER, minister van Nederlandse gemeenschapszaken, geboren te Antwerpen op 1 febr. 1923, licentiaat in geschiedenis, CVP-senator voor Antwerpen sedert 1971, minister van Nederlandse cultuur en Vlaamse zaken sedert 1974.

JOS RAMAEKERS, minister van nationale opvoeding (Ned.), geboren te Tienen op 5 juni 1923, begon als maatschappelijk assistent, BSP-senator (1968-77), kamerlid voor Mechelen sedert 1977, staatssecretaris voor de hervorming van de instellingen (1973), minister van nationale opvoeding sedert 1977.

MARC GALLE, minister van Vlaamse zaken, geboren te Denderleeuw in 1930, doctor in Germaanse filologie, docent, BSP-kamerlid voor Aalst sedert 1977.

MICHEL HANSENNE, minister voor Franse gemeenschapszaken, geboren te Rotheux-Rimière in 1940, politiek secretaris van de PSC en kamerlid voor Luik sedert 1974. doctor in de rechten.

JACQUES HOYAUX, minister van nationale opvoeding (Fr.), geboren 1930 te Ukkel, doctor in de rechten, socialistisch senator voor Henegouwen (1974-77) en sedert 1977 rechtstreeks verkozen senator, staatssecretaris voor de hervorming van de instellingen (1977-79).

JEAN-MAURICE DEHOUSSE, minister van Waalse zaken, geboren te Luik in 1936, doctor in de rechten, socialistisch kamerlid voor Luik sedert 1974, minister van Franse cultuur (1977-79).

LEON DEFOSSET, minister van Brusselse zaken, geboren te Leignon op 13 maart 1925, advocaat, FDF-kamerlid voor Brussel sedert 1965, minister van PTT en Brusselse zaken (1977-79).

STAATSSECRETARISSEN:

RIKA STEYAERT (Nederlandse gemeenschapszaken), geboren te Beerzel op 21 april 1925, sociaal assistente, algemeen secretaresse van de Kristelijke Arbeidersvrouwen (KAV), CVP-kamerlid voor Brussel sedert 1976.

PAUL AKKERMANS (Vlaamse zaken), geboren te Antwerpen op 3 dec. 1923, aannemer, voorzitter van het Nationaal Christelijk Middenstandsverbond (NCMV), sedert 1965 CVP-senator.

DANIEL COENS (Vlaamse zaken), geboren te Beernem op 3 aug. 1938, socioloog, CVP-kamerlid voor Brugge sedert 1971.

LYDIA DE PAUW-DEVEEN (Brusselse zaken), geboren te Ukkel op 26 juni 1929, studeerde kunstgeschiedenis, hoogleraar (VUB), sedert december 1978 socialistisch senator voor Brabant.

FRANÇOIS PERSOONS (Franse gemeenschapszaken), geboren te Profondeville op 28 mei 1925, doctor in de rechten, PSC-kamerlid voor Brussel (1968-70), sedert 1970 FDF-kamerlid, staatssecretaris voor Franse cultuur (1977-79).

ANTOINE HUMBLET (Waalse zaken), geboren te Serinchamps op 28 dec. 1922, industrieel, bestendig afgevaardigde van Namen (1961-68), PSC-kamerlid voor Dinant (1968-71), senator sedert 1971. staatssecretaris voor de begroting (1973), minister van nationale opvoeding (1974-77), minister van landbouw en middenstand (1977-79).

BERNARD ANSELME (Waalse zaken), geboren in 1946, licentiaat in politieke en diplomatieke wetenschappen (ULB), sedert 1977 socialistisch kamerlid voor Namen.

GUY CUDELL (Brusselse zaken), geboren op 12 febr. 1917 te St.-Pieters-Woluwe, licentiaat in wijsbegeerte en letteren, socialistisch kamerlid voor Brussel sedert 1954, minister van Brusselse zaken (1973).

Leo Tindemans op het CVP-congres.

WEST-EUROPA

BELGIË

VOORZITTERSCHAP VAN KAMER EN SENAAT

De Kamer heeft op 3 april bij geheime stemming Charles-Ferdinand Nothomb tot voorzitter verkozen, in opvolging van Edmond Leburton (PS) die geen kandidaat meer was. Nothomb kreeg 81 stemmen tegen 10 voor de communist G. Glineur; er waren 19 blanco of ongeldige stemmen. De CVP-fractie bleef afwezig wegens een meningsverschil over de verdeling van de mandaten in het bureau van de Kamer. 's Anderendaags kon het incident worden bijgelegd. Fractievoorzitter Blanckaert had voordien verklaard dat de CVP akkoord ging met de verkiezing van Nothomb.
De Senaat bevestigde op 5 april bij handgeklap Robert Vandekerckhove (CVP) in de voorzittersfunctie.

Charles-Ferdinand Nothomb werd geboren te Brussel op 3 mei 1936 als dertiende en laatste kind in het gezin van de katholieke politicus en letterkundige, baron Pierre Nothomb. Hij studeerde rechten en economie te Leuven, was een tijdlang opdrachthouder bij diverse ministers, werd 1962 voorzitter van de PSC-Jongeren, 1968 PSC-kamerlid voor Aarlen en 1972 partijvoorzitter.

NIEUWE VOORZITTERS VOOR CHRISTEN-DEMOCRATEN

Het partijbestuur van de CVP wees op 6 april met 44 tegen 4 stemmen bij 4 onthoudingen oud-premier Leo Tindemans aan tot interim-voorzitter van de partij. De aanstelling moet later door het congres worden bevestigd.

In een toespraak, waarin hij zijn taak schetste, kondigde Tindemans aan dat hij het partijbestuur een plan zal voorleggen om de christendemocratie in Vlaanderen inhoudelijk en programmatisch te vernieuwen, ook reeds om een einde te maken aan het klimaat van lusteloosheid. Verder wil Tindemans van het economische partijprogramma „Voorspoed door moed" een instrument van politieke actie maken.

De partij moet er speciaal voor zorgen, nu zij geen enkel sociaal-economisch departement in het kabinet-Martens beheert, dat haar programma maximaal wordt uitgevoerd. Tindemans hechtte heel wat belang aan de voorbereiding van het congres over de sociale zekerheid. Ten slotte wil hij de partij voorbereiden op de definitieve fase van de staatshervorming. De CVP zal ook voorrang vragen voor het gezinsbeleid. Tindemans bracht hulde aan zijn voorganger, Martens, „die nooit een rivaal is geweest en de opstanding van de CVP mogelijk maakte."

De PSC heeft oud-minister Charles Hanin, senator voor Luxemburg en fractievoorzitter in de senaat, aangeduid tot interim-voorzitter, tel; vervanging van Nothomb. De functie was eerst aangeboden aan oud-minister Joseph Michel, die weigerde.

NEDERLAND

NEDERLAND TELT 14 MILJOEN INWONERS

Het Centraal Bureau voor de Statistiek meldde op 23 maart, dat Nederland op dat moment 14 mln inwoners telde. Het bericht van het CBS luidde aldus:

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek had Nederland per 1 januari 1979 13.895.000 inwoners. De verwachting is dat het aantal van 14 miljoen thans is bereikt.
Sinds de grens van 13 miljoen werd gepasseerd in april 1970 is een periode van ca. 9 jaar verstreken. Dit betekent dat gedurende deze periode de bevolking per jaar gemiddeld met 112.000 personen is toegenomen (gemiddeld jaarlijks groeipercentage 0,83). De voorgaande periode waarin de bevolking met 1 miljoen toenam duurde aanzienlijk korter nl. 6½ jaar, hetgeen neerkomt op een gemiddelde jaarlijkse toeneming met 154.000 personen (gemiddeld jaarlijkse groeipercentage 1,24).
Dat de laatste periode waarin de bevolking met 1 miljoen is toegenomen langer heeft geduurd dan de voorafgaande is een gevolg van een geringer gemiddeld jaarlijks geboortenoverschot (geboorte minus sterfte).
Dit bedroeg in de thans afgesloten periode 82.000 tegen 142.000 in de daaraan voorafgaande periode. Het geboortenoverschot is voornamelijk afgenomen door de teruggang in het aantal geboorten

(gemiddeld per jaar resp. 194.000 en 243.000). Het aantal overledenen was gedurende de laatste periode niet alleen tengevolge van de grotere omvang van de bevolking maar ook door de veroudering van de bevolking, met gemiddeld 112.000 per jaar, groter dan in het voorafgaande tijdvak (101.000).
De vermindering van het geboortenoverschot is ten dele gecompenseerd door een groter vestigingsoverschot ten gevolge van buitenlandse migratie.
Het migratie-overschot heeft in de periode waarin de bevolking van 13 naar 14 miljoen is toegenomen 27 procent (gemiddeld per jaar 30.000 personen) van de totale bevolkingsgroei voor haar rekening genomen tegen 8 procent (gemiddeld per jaar 12.000 personen) in het daaraan voorafgaande tijdvak.
Met name de vestiging van buitenlandse werknemers en hun gezinnen alsmede de komst van Nederlanders uit Suriname hebben tot dit relatief grote vestigingsoverschot bijgedragen.
Gedurende de jaren 1970 lot en met 1978 is de leeftijdsverdeling van de bevolking aanmerkelijk veranderd. Het aandeel van de leeftijdsgroep van 0-19 jaar in de totale bevolking daalde van 35,9 tot 32,6 procent. Deze daling kwam geheel voor rekening van de kinderen jonger dan 10 jaar, waarvan het aandeel in de bevolking terugliep van 18,5 tot 15,0 procent. Terwijl de bevolking nl. met 1 miljoen groeide nam het aantal kinderen jonger dan 10 jaar met 300.000 (van 2,40 naar 2,10 miljoen) af. Het aantal personen van 65 jaar en ouder daarentegen nam met 250.000 (van 1,31 naar 1,56 miljoen) belangrijk toe. Het percentage bejaarden steeg dientengevolge van 10,1 tot 11,2. Het aandeel van de bevolking in de produktieve leeftijdsgroep van 20-64 jaar nam eveneens toe, nl. van 53,9 tot 56,3 procent. Deze toeneming kwam tot stand in de leeftijdsgroep van 20-39 jaar welke van 28,2 tot 30,8 procent groeide (van 3,65 naar 4,30 miljoen).
Het CBS verwacht dat de periode welke zal verstrijken voordat een inwonertal van 15 miljoen wordt bereikt aanmerkelijk langer zal duren dan 10 jaar. Gezien de huidige bevolkingsontwikkeling in Nederland is het zelfs niet uitgesloten dat het inwonertal zal gaan teruglopen op een moment waarop de 15 miljoen nog niet is bereikt. (Min. van econ. zaken)

MINISTER PEIJNENBURG OVERLEDEN

Op 1 april is de minister voor Wetenschapsbeleid, drs. Peijnenburg, in het Academisch Ziekenhuis Rotterdam overleden. De heer Peijnenburg, die op 1 maart jl. werd opgenomen in het Haagse ziekenhuis Johannes de Deo om een vaatoperatie te ondergaan, werd vlak voor deze operatie getroffen door een hartaanval en meteen overgebracht naar de afdeling hartbewaking.

Toen enkele dagen later zijn toestand voldoende stabiel werd geacht voor transport, werd hij overgebracht naar het Academisch Ziekenhuis Dijkzigt, waar ruimere onderzoek- en behandelingsfaciliteiten voorhanden zijn.

Na een licht herstel deden zich daar, opnieuw complicaties voor, waarna zijn toestand verder verslechterde.

Minister-president Van Agt richtte zich op de middag van 1 april naar aanleiding van het overlijden van de heer Peijnenburg via de radio tot het Nederlandse volk. Zijn toespraak geven wij hieronder in zijn geheel weer.

In de voorbije nacht is mijn collega Peijnenburg, minister voor Wetenschapsbeleid, overleden. Rinus Peijnenburg heeft maar 51 jaar geleefd. Veel en dikwijls moeizaam werk heeft hij, áegaafa econoom, gedaan voor de oplossing van maatschappelijke kwesties, met name in de SER en in de Stichting van de Arbeid. Ruim 12 jaar heeft hij ons land gediend als lid van het Parlement. Een korte tijd nadien als minister. Bij de vorming van het kabinet einde 1977 vroeg ik hem minister te worden, Hij gaf ondanks grote aarzeling gehoor aan dat verzoek. Want hij wilde van dienst zijn. Daarmee heb ik al aangeduid wat in zijn persoon het treffendst was: dienstbaarheid.
Dit leven is getekend door de bereidheid voor anderen beschikbaar te zijn. Thuis, voor zijn vrienden, voor allerlei mensen die hem om raad vroegen, ook voor het algemeen belang.
Rinus Peijnenburg liet zich op geen prestatie of resultaat van al zijn werk voorstaan. Maar van één feit maakte hij toch in zijn laatste dagen met een zekere blijheid melding: ik heb eigenlijk geen vijanden, alleen maar vrienden. Zo is het inderdaad. Niet omdat hij in omstreden zaken geen positie koos. Dat deed hij wel degelijk, met intelligentie en overtuiging. Maar omdat hij als weinigen werkelijk kon luisteren en gekend werd als een eerlijk en totaal onbaatzuchtig man. Dit overlijden zal veel mensen verdriet doen. Allereerst natuurlijk zijn vrouw, zijn kinderen en zijn familie. Naar hen gaat onze hartelijke deelneming uit. Maar ook heel veel anderen zullen hem missen. Ook en met name zijn collega's in de ministerraad. Hij was naar een Brabants woord: ene contente mens. Hij aanvaardde het leven en ook het vroege einde daarvan, zoals het kwam uit Gods hand. Dankbaar ziin wi) voor dat voorbeeld.

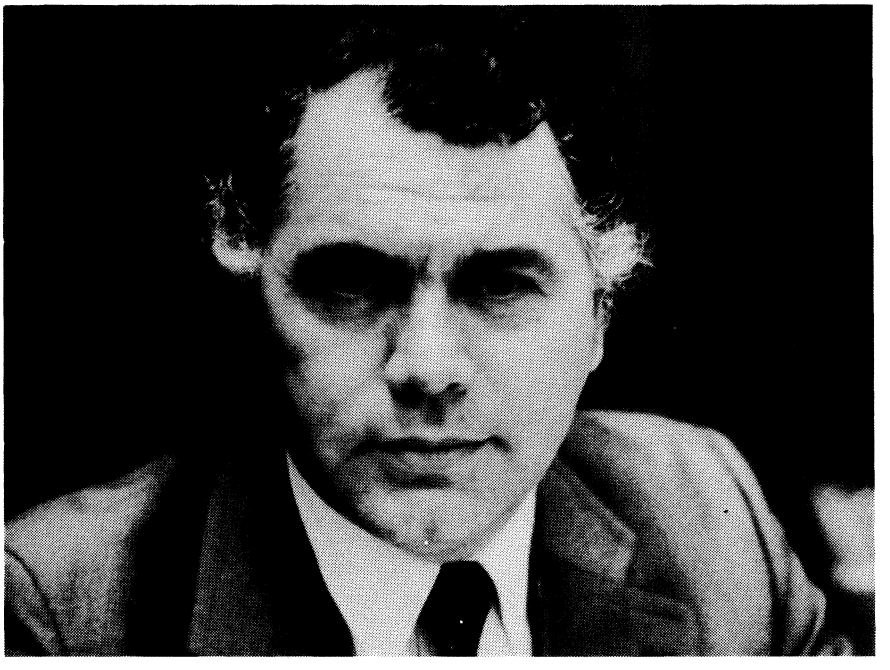
TWEEDE FASE HERZIENING KINDERBIJSLAG/KINDERAFTREK

M.i.v. 1 april is de z.g. tweede fase van de herziening van de kinderbijslag en de kinderaftrek in werking getreden. Het betrokken wetsontwerp van minister Albeda van sociale zaken, minister Andriessen van financiën en de staatssecretarissen Albeda en Nooteboom, resp. van sociale zaken en van financiën, is op 27 maart door de Eerste Kamer aanvaard.

De in de wet opgenomen maatregelen zijn getroffen in het kader van het ombuigingsbeleid (Bestek '81). Ze houden het volgende in:

1) voor thuis wonende, studerende kinderen, die na 1 jan. 1979 16 jaar worden, zal de verdubbeling van kinderbijslag niet ingaan bij 16 maar bij 18 jaar. Hetzelfde geldt voor kinderen die het huishouden (mede) verzorgen. Voor invalide kinderen, die thuis wonen, komt de mogelijkheid van dubbele kinderbijslag te vervallen.

2) voor uitwonende studerende kinderen, die na 1 jan. 1979 16 jaar worden, zal het recht op drievoudige kinderbijslag niet meer ontstaan bij 16 maar bij 18 jaar.

Drs. M. J. W. M. Peijnenburg is op 29 jan. 1928 te Geldrop geboren. Hij bezocht het gymnasium-B van het Augustinianum te Eindhoven en studeerde economie aan de Katholieke Hogeschool te Tilburg. Hij was secretaris van het Nederlands Katholiek Werkgeversverbond van 1956-1966 en was als zodanig lid van diverse commissies van de Sociaal-Economische Raad en de Stichting van de Arbeid. Hij werd lid van de Tweede Kamer op 4 okt. 1966 en minister zonder portefeuille, belast met het wetenschapsbeleid op 19 dec. 1976.

3) voor eerste kinderen in een gezin, geboren na 1 jan. 1979, wordt de kinderbijslag gehalveerd tot deze kinderen de leeftijd van 3 jaar hebben bereikt.
In de eerste fase van de herstructurering is de kinderaftrek voor de loon- en inkomstenbelasting grotendeels afgeschaft. Voor zover de kinderaftrek nog bestaat (b.v. voor de eerste twee kinderen van zelfstandigen) zullen de maatregelen met betrekking tot de 16- en 17-jarigen en de 0- tot 3-jarigen op overeenkomstige wijze van toepassing zijn op de kinderaftrek.

16- en l?-jarigen

Ouders van kinderen, die geboren zijn vóór 2 jan. 1963 behouden het recht op twee-, respectievelijk drievoudige kinderbijslag. Ouders van die kinderen ondervinden dus geen teruggang in inkomen. Zonder deze wet zouden ouders van kinderen geboren na 1 jan. 1963 per 1 april 1979 of later recht verkrijgen op twee- of drievoudige kinderbijslag. De nu aangebrachte wijzigingen in de kinderbijslagwetten hebben, in de gevallen waarin de kinderen ook op 18-jarige leeftijd nog onderwijs volgen, tot gevolg dat deze inkomenstoeneming twee jaar later optreedt dan was verwacht.
Om te voorkomen dat de beperking in de meervoudige kinderbijslag voor kinderen van ouders met lagere inkomens een financiële drempel opwerpt voor het volgen van onderwijs, zullen leeftijdstoeslagen worden verleend op de uitkeringen van de regeling Tegemoetkoming Studiekosten.
Bij een inkomen van f 40.000,— wordt geen toeslag meer gegeven. Zijn er meer kinderen in een gezin, dan wordt deze grens verhoogd en wel met f 2.500,— per ieder ander afhankelijk kind. Ook wordt de grens van f 40.000,— verhoogd met f 2.500,— indien het studerende kind invalide is. Een bijzondere regeling is voorts van toepassing indien tegelijkertijd twee (of meer) 16- en/of 17-jarige kinderen in het gezin zijn.
De leeftijdstoeslagregeling is niet van toepassing op invalide kinderen die geen onderwijs volgen. Voor deze (thuiswonende) kinderen zal een regeling worden getroffen op grond van de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet. Hierover is inmiddels aan de Sociale Verzekeringsraad advies gevraagd.

0- tot 3 jarigen

Voor eerste kinderen in een gezin zal de kinderbijslag tot de driejarige leeftijd worden gehalveerd. Het gaat hier om kinderen die geboren zijn nà 1 januari 1979. Dit betekent dat er geen vermindering van kinderbijslag plaatsvindt voor kinderen geboren vóór 2 januari 1979.

De kinderbijslagbedragen per 1 april 1979 (per kwartaal)

	Kinderbijslag	Opslag	Totaal
Eerste kind	f 164,58	f 79,56	f 244,14
Eerste kind (geb. na 1-1-'79)	f 82,29	f 39,78	f 122,07
Tweede kind	f 351,—	f 44,46	f 395,46
Derde kind	f 351,—	f 47,58	f 398,58
Vierde en vijfde kind	f 468,78	f 22,62	f 491,40
Zesde en zevende kind	f 518,70	f 22,62	f 541,32
Achtste en volgende kinderen	f 574,08	f 22,62	f 596,70

Geen recht op de opslag voor het eerste en tweede kind hebben zelfstandigen die kinderbijslag ontvangen op grond van de Kinderbijslagwet voor kleine zelfstandigen. Voorts bestaat voor partieel leerplichtigen geen recht op de opslag voor het eerste, tweede en derde kind. (Ministerie van sociale zaken, SER-bulletin)

(Vor. ber. pag. 5512 e.v.)

NOTITIE JEUGDWERKLOOSHEID NAAR TWEEDE KAMER

Minister Albeda va nsociale zaken en de staatssecretarissen De Jong en mevrouw Kraaijeveld-Wouters resp. van onderwijs en wetenschappen en van CRM hebben de drie betrokken vaste commissies van de Tweede Kamer op 30 maart een notitie over de problematiek van de jeugdwerkloosheid toegezonden.

De volgende hoofdlijnen zijn in de notitie te onderscheiden.

De jeugdwerkloosheid wordt primair beschouwd als onderdeel van het algemene werkloosheidsvraagstuk. Voor een belangrijk deel voert de regering daarom strijd tegen de jeugdwerkloosheid met dezelfde middelen als waarmee ze de totale werkloosheid aanpakt. Zij streeft ernaar via een structurele versterking van de rendementspositie van het particuliere bedrijfsleven een algemene groei van de werkgelegenheid tot stand te brengen, waarvan ook de jongeren zullen profiteren. De hoofdlijnen van dat beleid zijn, zoals bekend, verwoord in Bestek '81.

Speciaal op de bestrijding van de jeugdwerkloosheid gerichte maatregelen hebben de status van een aanvullend beleid, dat de regering om met name drie redenen noodzakelijk acht:

— vanwege de meer dan evenredige omvang van de jeugdwerkloosheid (33,7% van de werklozen was in 1978 jonger dan 23 jaar);

— omdat de gevolgen van de werkloosheid voor Jonge mensen, die in een belangrijke ontwikkelingsfase van hun leven verkeren, zeer ingrijpend kunnen zijn;

— omdat aan de inpassing van jeugdigen, en met name schoolverlaters, in het arbeidsproces een aantal specifieke problemen kleven, die een op de jeugd toegespitste aanpak vereisen.

De nu uitgebrachte notitie inzake jeugdwerkloosheid handelt met name over dit aanvullende specifieke jeugdwerkloosheidsbeleid, dat voor het merendeel bestaat uit arbeidsmarkt-, onderwijs- en scholingsmaatregelen. De notitie schetst de problematiek van de jeugdwerkloosheid naar oorzaken en achtergronden.
Kenmerkend in de beleidsontwikkeling is de toenemende gerichtheid op risicogroepen binnen de jeugd, zoals meisjes, jongeren met een gebrekkige vooropleiding, jongeren in regio's met een zwakke werkgelegenheidsstructuur en schoolverlaters. In de sfeer van het arbeidsmarktbeleid komt dit o.a. tot uiting in de invoering sinds 1 jan. jl. van een zgn. „taakstellend beleid". Daarmee wordt het mogelijk per regio een beleidsplan op te stellen, toegespitst op de specifieke behoeften, zoals die blijken uit regionale vraag- en aanbodcijfers. (Ministerie van sociale zaken)

OOST-EUROPA

POLEN

BEZOEK VAN PARTIJLEIDER GIEREK AAN FRANKRIJK

Edward Gierek, de eerste secretaris van de Poolse Verenigde Arbeiderspartij (de Poolse communistische partij) heeft van 12-14 sept. 1977 een bezoek aan Frankrijk gebracht. Hij beantwoordde hiermee visites van de Franse president Giscard d'Estaing aan Polen in juni 1975 en okt. 1976.
Voor Gierek was het het tweede bezoek aan Frankrijk als partijleider na zijn bezoek van okt. 1972 (pag. 12/1-1973).

In het gezelschap van Gierek bevonden zich Edward Babiuch, vicevoorzitter van de Staatsraad, vicepremier Mieczyslaw Jagielski en minister van buitenlandse zaken Emil Wojtaszek.
Voor zijn vertrek uit Warschau had Gierek verklaard, dat het doel van zijn bezoek aan Frankrijk was het versterken van de samenwerking en de vriendschap tussen Polen en Frankrijk en het intensiveren van gemeenschappelijke actie van beide landen ten gunste van internationale ontspanning. Daarnaast had hij opgemerkt, dat de ,,ernstige (internationale economische) crisis", die ongelukkigerwijs voortduurde, ,,niemand plezier deed".

Op 12 sept. zei Gierek in Parijs, in antwoord op een rede van president Giscard d'Estaing, dat de Frans-Poolse dialoog gebleken was ,,een fundamenteel en zeer constructief element in de ontwikkeling van de betrekkingen tussen Oost en West" te zijn.
De samenwerking tussen de twee landen had naar het oordeel van Gierek zowel de ,,wederzijdse belangen van beide staten als ,,de zaak van de vrede op het continent" gediend.
In een gemeenschappelijke verklaring, die beide zijden op 14 sept. ondertekenden, werd benadrukt, dat ,,ontspanning een voortgaand proces" is. De hoop werd uitgesproken, dat in de nabije toekomst een wereldconferentie over ontwapening zou worden gehouden met de steun van de nucleaire mogendheden.
Overeengekomen werd, dat alle inspanningen ondernomen moesten worden om verdere proliferatie van kernwapens te voorkomen. Verklaard werd, dat de rechten van de

mens en de fundamentele vrijheden een van de essentiële fundamenten van de betrekkingen tussen stat-n vormden en dat Frankrijk en Polen een goed voorbeeld gegeven hadden met hun toepassing van de Slotacte van Helsinki.
Beide zijden stelden vast, dat zij er een gemeenschappelijk standpunt op nahielden over de voorwaarden voor vrede in het Midden-Oosten en over äe noodzaak voor Afrikaanse landen ,,om hun lot vrijelijk, zonder buit-nlandse interventie" te bepalen.
In de verklaring werd met voldoening vastgesteld, dat in juni 1977 contracten waren afgesloten m.b.t. de levering door Polen van koper aan Franse ondernemingen.
Tenslotte werd vastgesteld, dat was overeengekomen een Pools cultureel centrum in Parijs en een Frans cultureel centrum in Warschau te openen.

Op 14 sept. 1977 werden ook zes, samenwerkingsovereenkomsten ondertekend. In een ervan nam Frankrijk de verplichting op zich in een periode van 10 jaar 8 mln ton steenkool boven de bestaande contracten van Polen af te nemen; in een andere werd de levering van 600.000 ton graan door Frankrijk aan Polen overeengekomen. (Le Monde, The Times, NZZ, FAZ)

GIEREK BEZOEKT ITALIË

Van 28-31 nov. 1977 bracht de Poolse partijleider Gierek een bezoek aan Italië. Van de Poolse delegatie maakten verder o.m. deel uit Stanislaw Kania, lid van het Politburo en secretaris van het CC, Tadeusz Wrzaszcyk, vice-premier en voorzitter van de plancommissie, Ryszard Frelek, secretaris van het CC en hoofd van de afdeling buitenlandse zaken van het CC, Emil Wojtaszek, minister van buitenlandse zaken en Jerzy Olszewski, minister van buitenlandse handel en scheepvaart.

Partijleider Gierek legt een krans bij het graf van de Onbekende Soldaat bij de Arc de Triomphe in Parijs.

Partijleider Gierek wordt ontvangen door paus Paulus VI.

In Rome werden besprekingen gevoerd, waarbij van Italiaanse zijde o.m. premier Andreotti en minister Rinaldo Ottola van buitenlandse handel betrokken waren.
Aan het slot van het bezoek werd een gemeenschappelijke verklaring ondertekend, waarin o.m., evenals in de Frans-Poolse verklaring, de zinsnede voorkwam, dat de ,,eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden" ,,een van de belangrijke fundamenten van de betrekkingen tussen staten" vormt. Daarnaast werden vier overeenkomsten over economische samenwerking ondertekend.

Het betrof de volgende akkoorden: één over de versterking van de samenwerking tussen kleine en middelgrote ondernemingen in beide landen; één over de ontwikkeling van industriële samenwerking tussen beide landen en met derde landen; één over het in het leven roepen van een commissie op hoog niveau voor industriële samenwerking; en één over het leggen van de grondslag voor nauwe samenwerking bij de produktie van steenkool en energie en de levering ervan door Polen aan Italië.

Op een receptie, die Gierek op 29 nov. 1977 in Rome gaf, bevonden zich niet alleen politici als premier Andreotti, de christen-democratische partijvoorzitter Aldo Moro en de communistische partijleider Enrico Berlinguer, maar ook mgr. Casaroli, de voorzitter van de Raad voor openbare zaken (de ,,minister van buitenlandse zaken") van de R.-K. kerk, mgr Wyszynski, de primaat van Polen en andere vertegenwoordigers van de R.-K. kerk.

Gierek in het Vaticaan.
Ontvangst door paus Paulus

Aansluitend aan het officiële bezoek aan Italië bracht Gierek op 1 dec. 1977 een bezoek aan het Vaticaan, waar hij door paus Paulus VI voor een particulier onderhoud ontvangen werd, dat ong. 80 minuten duurde.

Gierek was de tweede Oosteuropese partijleider, die door de paus werd ontvangen na het onderhoud van de paus met Janos Kadar uit Hongarije in juni 1977 (pag. 139/2-'78). De Poolse delegatie voerde verder nog besprekingen met mgr. Agostino Casaroli.

In een rede tot de paus, waarvan de tekst achteraf werd gepubliceerd, had Gierek jegens de paus zijn waardering uitgesproken over de rol, die de Heilige Stoel gespeeld had bij de Conferentie over Europese Veiligheid en Samenwerking (CEVS) in Helsinki.

Nadat hij een overzicht gegeven had van de recente geschiedenis van Polen zei hij, dat het land gekozen had ,,voor het socialistische maatschappelijke systeem en een welbeproefde buitenlandse politiek, te zamen met bondgenootschappen", die

,,onfeilbare garanties gaven voor veiligheid en ontwikkeling".
Gierek concludeerde: ,,De hele Poolse natie is verenigd in haar werk voor Polen (...). Deze patriottische eenheid, die uitrijst boven ideologische verschillen, is voor onze natie en voor de politieke krachten, die onze staat leiden, een historische noodzaak en haar grootste goed. Met dit als richtlijn en in de geest van de traditionele Poolse verdraagzaamheid, consolideren wij de stand van zaken, die wordt gekenmerkt door de afwezigheid van conflict tussen de kerk en de staat. Wij zijn vastbesloten om samen te werken ten einde de grote nationale doeleinden te bereiken. Zoals wij en kardinaal Stefan Wyszynski. de primaat van Polen, hebben benadrukt in. het communiqué over onze besprekingen (een maand eerder gehouden, zie verder - red.), is de zorg voor de welvaart van ons vaderland, de Poolse Volksrepubliek, de factor, die ons allen verenigt.

De paus had tegen Gierek gezegd, ervan overtuigd te zijn, ,,dat de kerk vandaag nog steeds haar positieve bijdrage aan de Poolse gemeenschap kan leveren, in het bijzonder waar het betreft respect voor morele waarden, met inbegrip van die, die te maken hebben met een maatschappelijke ethos en toewijding bij de samenwerking voor het algemene welzijn, in het werk en bij de vrije persoonlijke betrokkenheid bij de ware en volledige ontwikkeling van het land".

Daarna zei de paus: ,,De kerk vraagt niet om privileges voor zichzelf, maar alleen om het recht zichzelf te blijven en om in staat te zijn vrijelijk haar eigen activiteiten te ontwikkelen, in overeenstemming met haar wezen en haar zending."

Op een persconferentie, die gehouden werd na het gesprek tussen de paus en Gierek, zei Gierek n.a.v. een vraag naar de mate van godsdienstvrijheid in Polen, dat deze ,,volledig" was en hij voegde eraan toe: ,,Iedereen kan schrijven wat hij wil, zonder censuur, waarbij de enige beperkingen liggen in het uiten van denkbeelden die tegen Polens eenheid ingaan of beledigend voor de kerk zijn."

Voorafgaande ontwikkelingen in betrekkingen tussen kerk en staat

Een maand voordien, op 29 okt. '77, had partijleider Gierek, voor de eerste maal en op eigen verzoek, besprekingen gevoerd met kardinaal Wyszynski. Na afloop hiervan verklaarde de kardinaal, dat hij, ,,na lang nadenken gedurende vele jaren", besloten had, dat ,,in de moeilijke omstandigheden van het land de bisschoppen en de Primaat van Polen acht moeten geven op de Poolse staatsbelangen".

Volgens perscommentaren doelde de kardinaal in de eerste plaats op het bewaren van binnenlandse rust, zowel in het belang van de kerk als in dat van de staat, teneinde enigerlei interventie van de zijde van de SU te vermijden.

Eerder in het jaar 1977 was er verschillende malen van de zijde van de kerk kritiek op de wereldlijke autoriteiten te horen geweest.
In een pastorale brief, die in juni 1977 was opgesteld en die op 18 sept. van de kansels gelezen werd, beschuldigden de bisschoppen de nationale pers, televisie en radio ervan een ,,godloze ideologie, politieke wetteloosheid. klassenhaat en totale dictatuur" te verspreiden. De kerk verlangde, dat het lezen van de mis via radio en televisie zou mogen worden uitgezonden.
In een volgend herderlijk schrijven, dat op 25 sept. in de kerken gelezen werd, had kardinaal Wyszynski heftige kritiek op de economische politiek van de regering.

De kardinaal schreef o.m.: ,,Wij kunnen grote, opzichtige gebouwen neerzetten en werken voor de export, maar wij vergeten, dat de mensen elke dag moeten eten, en dat er, om dat mogelijk te maken, geschikte verkooppunten moeten zijn, waar zij brood, vlees en melk kunnen krijgen zonder zoveel tijd, gezondheid en kracht te verliezen. Het schrikbarende schouwspel van lange rijen vrouwen, die uren moeten staan, vaak met kleine kinderen in hun armen, van vuile winkels, waar afgemat personeel de boosheid van het publiek het hoofd moet bieden — dit alles moet zo spoedig mogelijk afgelopen zijn".

Op 4 dec. 1977 werd opnieuw een herderlijke brief in de kerken voorgelezen. Deze was ook reeds in juni opgesteld. Hierin veroordeelden de bisschoppen ,,dalende morele standaarden sexuele losbandigheid in de massamedia, films en theaters en brutale sexuele opvoeding van de jongeren". Opgeroepen werd tot verzet tegen ,,een geheim plan voor de morele desintegratie van de natie." Gevraagd werd, waarom de overheidscensuur, die ,,zo scrupuleus teksten met een religieuze inhoud onderzoekt" ,,zo makkelijk akkoord ging met het drukken van moreel schadelijke boekjes en periodieken".

Paus Paulus ontving op 12 nov. '77 kardinaal Wyszynski en 23 Poolse bisschoppen. Zij deden bij de paus hun beklag over o.m. de onderdrukking van godsdienstonderwijs op scholen en het sluiten van R.-K scholen, waarop de paus antwoordde, dat de gelovigen het recht hebben vrijelijk godsdienstonderwijs te ontvangen.
Na een tweedaagse conferentie gaven de Poolse bisschoppen op 16 dec. 1977 een verklaring uit, waarin zij vroegen om een overeenkomst met de staat ten einde te komen tot een normalisering van de betrekkingen tussen kerk en staat. In deze overeenkomst moest de ju idische positie van de kerk verankerd zijn op condities, zoals die voor de Tweede Wereldoorlog bestaan hadden.
Voorts werd aangedrongen op het uit de weg ruimen van politieke en economische misstanden in Polen.
Tenslotte spraken de bisschoppen zich uit voor een voortzetting van de gesprekken, zoals die gevoerd waren tussen partijleider Gierek en kardinaal Wyszynski en tussen Gierek en de paus. (Le Monde, NZZ, The Times, FAZ)

KARDINAAL WYSZYNSKI BEZOEKT DE BONDSREPUBLIEK

Een delegatie van het Poolse episcopaat o.l.v. kardinaal Wyszynski heeft op uitnodiging van de Westduitse bisschoppenconferentie van 20-25 sept. 1978 een bezoek aan de

Kardinaal Wyszynski ontvangt bloemen voor de kathedraal van Fulda. Naast hem Josef kardinaal Hoeffner, voorzitter van de Westduitse bisschoppenconferentie.

Bondsrepubliek Duitsland gebracht. Van de Poolse delegatie maakten verder o.m. deel uit de aartsbisschop van Krakau, Karol kardinaal Wojtyla (thans paus Johannes Paulus 11), mgr. Jerzy Stroba, toen bisschop van Szczecin-Kamien, die gedurende zijn bezoek aan de Bondsrepubliek (op 23 sept.) door paus Johannes Paulus I werd benoemd tot aartsbisschop van Poznan en mgr. Wladyslaw Rubin, secretaris-generaal van de bisschopssynode in Rome.
Voor kardinaal Wyszynski was dit het eerste bezoek aan het buitenland, niet meegerekend zijn geregelde reizen naar Rome.

Op 21 en 22 sept. was de Poolse delegatie de gast van de Westduitse bisschoppenconferentie, die in Fulda haar herfstbijeenkomst hield. Hier was tevens een vertegenwoordiging van het Franse episcopaat.
De Westduitse bisschoppenconferentie had dit bedoeld als een symbolisch gebaar van verzoening met de buren ten Westen en ten Oosten van Duitsland.

In de avond van 22 sept. werd in de kathedraal van Keulen de mis gecelebreerd door Josef kardinaal Hoeffner, aartsbisschop van Keulen en voorzitter van de Westduitse bisschoppenconferentie, kardinaal Wojtyla en Hermann kardinaal Volk, bisschop van Mainz, terwijl kardinaal Wyszynski de preek uitsprak.

Kardinaal Wyszynski preekte in het Duits en hij werd, in en buiten de kathedraal, aangehoord door naar schatting 10.000 gelovigen. De kardinaal riep Europa op om terug te keren tot zijn christelijke wortels en zijn christelijke opdracht in de wereld. Europa mocht niet langer ern munitiefabriek, een plaats van wapenhandel en een wapenleverancier en een proefterrein voor oorlogen en zelfkwelling der volkeren zijn, aldus de kardinaal.

Op 23 sept. verbleef de Poolse delegatie in München en op 24 sept. droeg kardinaal Wyszynski de mis op op de plaats van het vroegere concentratiekamp Dachau, niet ver van de Beierse hoofdstad. Hier werd aan de dienst deelgenomen door meerdere duizenden Polen, die in de Bondsrepubliek wonen, o.w. de Poolse ambassadeur in Bonn.

Hier werd in herinnering gebracht, dat gedurende de Duitse bezetting van Polen van 1939-1945 ong. een kwart van de Poolse clerus in concentratiekampen is omgekomen, o.w. 2.000 priesters en 6 bisschoppen.

In de avond van 24 sept. leidde de kardinaal een dienst in de kathedraal van Mainz, waar hij zijn preek wijdde aan sociale vraagstukken. Hij stelde, dat in veel moderne landen een hoop gedaan wordt voor het materiële welzijn van de arbeiders, maar dat daarbij het morele, sociale en culturele welzijn te kort komt.
De laatste dag van haar bezoek aan West-Duitsland bracht de Poolse delegatie door in Keulen. Hier ondertekenden de kardinalen Hoeffner en Wyszynski een overeenkomst, waarin enkele kerkrechtelijke kwesties tussen beide kerken geregeld werden.
Op een persconferentie noemde op 25 sept. kardinaal Wyszynski zijn reis door de Bondsrepubliek ,,een ware pelgrimage". Hij riep op tot samenwerking en begrip tussen Duitse en Poolse katholieken, die gebaseerd moesten zijn op de ,,fundamentele principes van de christelijke moraal."

BISSCHOPSBENOEMINGEN IN POZNAN EN KRAKAU

Mgr. Jerzy Stroba, bisschop van Szczecin-Kamien, is op 23 sept. 1978 benoemd tot aartsbisschop van Poznan. De benoeming door paus Johannes Paulus I werd bekendgemaakt, terwijl mgr. Stroba als lid van de Poolse kerkelijke delegatie een reis door de Bondsrepubliek Duitsland maakte (zie vorig bericht).
Het episcopaat Poznan is 13 maanden vacant geweest, nadat in aug. 1977 aartsbisschop Antoni Baraniak was overleden.
Paus Johannes Paulus II heeft mgr. Franciszek Macharski verkozen om hem op te volgen als aartsbisschop van Krakau, het ambt, dat de paus 14 jaar bekleed heeft, voordat hij in oktober vorig jaar tot het hoogste ambt. in de r.-k. kerk geroepen werd. De benoeming werd op 30 dec. 1978 gelijktijdig door het Vaticaan en het persbureau van de r.-k. kerk in Warschau bekendgemaakt.
Op het moment van zijn benoeming was mgr. Macharski rector van het aartsbisschoppelijk seminarie van Krakau. Daar was hij een van de naaste medewerkers van aartsbisschop Wojtyla. Volgens een communiqué van het Poolse persbureau PAP, dat op 30 dec. 1978 werd uitgegeven, had de benoeming van Macharski plaatsgevonden ,,in overeenstemming met het decreet over de organisatie en de benoemingrn van kerkelijke ambten". *(NZZ,* FAZ, The *Guardian)*

LATIJNS-AMERIKA

DOMINICA

ZELFSTANDIGHEID VOOR BRITSE KOLONIE

Het 75.000 inwoners tellende bananeneiland Dominica in het oostelijke Caraibische gebied heeft op 3 nov. 1978 zelfstandigheid gekregen. Het was daarmee de eerste van 5 mini-staten in dit gebied die vrij kort na elkaar zelfstandig worden (zie hierna).
Dominica kreeg zijn onafhankelijkheid onder leiding van premier Patrick John.
Twee eeuwen Brits bestuur hebben Dominica niet veel welvaart bezorgd. Er zijn weinig begaanbare wegen, de verbindingen zijn slecht, er is vrijwel geen industrie en er staan geen imposante gebouwen.
Meer dan de helft van zijn inkomsten uit de export krijgt het eiland van zijn bananenteelt. De totale handel in dit produkt is in handen van een Britse multinational.
Toen de Britten en de Fransen elkaar in de zeventiende en de achttiende eeuw bestreden om de overheersing van het Caraibische gebied besloten zij oorspronkelijk Dominica over te laten aan de woeste krijgers van de Cariben, van het Zuidamerikaanse vasteland afkomstige Indianen, die hun naam aan het gehele gebied gaven. Met de komst van de blanke veroveraars liep hun aantal sterk terug en op het ogenblik leven de laatste Cariben in een afgelegen reservaat op de oostelijke kust van het eiland.

Dominica was meer dan twee eeuwen Brits, maar het ligt ingeklemd tussen de Franse Westindische eilanden Guadeloupe en Martinique en de taal van de bevolking is nog steeds een Frans dialect.
Politiek gezien is Dominica de wieg van Rosie Douglas, een marxistische academicus, die in Canada gevangen heeft gezeten wegens het opblazen van een universiteitscomputer in het raam van een actie van Black Power.
Premier John maakte eerder in '78 bekend dat hij een samenzwering had ontdekt van communisten die met hulp van Cuba na de onafhankelijkheid de regering wilden overnemen. Hij zette vervolgens zijn minister van verbindingen, Michael Douglas, een broer van de eerder genoemde Rosie Douglas, uit het kabinet.
Rosie Douglas is nog steeds in de buurt, het marxisme voor het oostelijke Caraibische gebied predikend, maar hij vormt geen belangrijke factor meer voor de regering-John, die naar wordt verwacht direct na de onafhankelijkheid verkiezingen zal laten houden om te profiteren van het moment van glorie voor Dominica en zich te verzekeren van een nieuwe regeerperiode van vijf jaar.
De zelfstandigheid van Dominica wordt gevolgd door die van St. Lucia op **13** dec., van St. Vincent en vervolgens St. Kitts-Nevis en Antigua. Voor deze laatsten is het tijdstip waarop zij onafhankelijk zullen worden nog niet vastgesteld. De eilandjes hebben een gezamenlijke bevolking van minder dan een half miljoen en vrijwel geen natuurlijke hulpbronnen.

De vijf nieuwe staten waren tot dusver verbonden met Engeland, dat sinds een tiental jaren alleen verantwoordelijk is voor defensie en buitenlandse zaken. Voor het overige hebben zij binnenlands zelfbestuur als ,,geassocieerde staten" van Groot-Brittannië.
Toen Grenada, het zesde eiland dat oorspronkelijk deze status kreeg, in 1974 onder premier Eric Gairy voor zelfstandigheid koos, waren er wat smalende opmerkingen over de vraag hoe zo'n klein land, nauwelijks meer dan honderdduizend inwoners, op eigen benen zou kunnen staan.
De andere eilanden vertraagden de onafhankelijkheidskwestie verscheidene jaren, waarin stevig werd gekrakeeld tussen regering en oppositie. Maar toen een paar de definitieve datum voor hun onafhankelijkheid hadden vastgesteld volgden de overigen snel. ,,Wij wilden niet de eerste zijn, maar ook niet de laatste", zei de vice-premier van Antigua, Lester Bird, onlangs.
Alle betrokken eilandjes hebben een gematigde regering en het is niet waarschijnlijk dat er in de nabije toekomst een nieuw Cuba tussen zit, hoewel er op Dominica, St. Lucia en St. Vincent marxistische oppositiegroeperingen zijn die zich laten horen.

Men verwacht dat de jonge staatjes een gematigde Derde Wereld koers zullen volgen in internationale forums, maar het belangrijkste diplomatieke effect van de invasie van de ministaten zal zich vermoedelijk doen gevoelen in de Organisatie van Amerikaanse staten (OAS), die van oudsher wordt beheerst door Latijns-Amerikaanse landen. De elf zelfstandige Caraibische leden zouden de stempatronen in deze organisatie radicaal kunnen veranderen.
De run naar zelfstandigheid betekent overigens niet dat de zon van het Britse imperium in het Caraibische gebied nu definitief ondergaat. Vijf andere gebieden blijven Britse koloniën. Zij tonen geen belangstelling om het voorbeeld van de voor onafhankelijkheid kiezende naties te volgen.

Het zijn de eilanden Turks en Caicos in het zuidelijke gebied van de Bahamas, Montserrat in het midden van het oostelijke Caraibische gebied, de Britse Maagdeneilanden, die leven van het toerisme van de Amerikaanse Maagdeneilanden, de Caymaneilanden, die door de vestiging van banken en andere financiële instellingen het Zwitserland van het Caraibische gebied zijn geworden, en Anguilla, een vlak stuk land dat zich tien jaar geleden afscheidde van St. Kitts-Nevis en dat er niet toe te bewegen is terug te keren.

ST. LUCIA

ST. LUCIA ZELFSTANDIG

Op 22 februari is het bovenwindse Antilleneiland St. Lucia zelfstandig geworden. Het **43** km lange en 22 km brede eiland dat ca. 120.000 inwoners telt, behoorde sinds 1802 tot het Britse rijk.
Voor de onafhankelijkheidsplechtigheden was prinses Alexandra van Kent naar het eiland gekomen. Zij hield in de hoofdstad Castries een redevoering namens koningin Elizabeth II waarin zij de nieuwe regering aanspoorde aansluiting te zoeken bij andere Caraibische staten. Premier van de nieuwe staat wordt John Compton, die al **15** jaar lang de regering leidt.
Zijn partij, de United Workers Party, heeft **15** van de **17** parlementszetels. De twee andere worden ingenomen door de oppositionele Labour Party.
Deze verwijt de premier overhaast onafhankelijkheid aangevraagd te hebben, daarmee het merendeel van de publieke opinie passerend, alleen maar om een autoritaire heerschappij te stichten. De partij boycotte dan ook de onafhankelijkheidsfestiviteiten. Tegelijkertijd was er een staking van onderwijzers en ambtenaren.
De voornaamste bron van inkomsten van het eiland is de bananenteelt, daarnaast is er een snel groeiende toeristenindustrie.

John Compton verklaarde tegenover de pers dat hij niet van plan was ,,de moeilijkheden van andere landen naar St. Lucia te brengen". Dit werd opgevat als een afwijzing van de socialistische voorstellen van de oppositie, die zegt dat St. Lucia economisch veel te winnen heeft door zich nauwer aan te sluiten bij de Derde Wereld landen en de beweging van niet-gebonden landen.
Compton zei dat het buitenlandse beleid gebaseerd zal zijn op wat de beste garantie is voor de economische vooruitgang van het land.
,,Onze gehele geschiedenis is nauw verbonden met die van het westen. We accepteren dat..."

Hij sprak zich verder uit voor een versteviging van de banden tussen Venezuela en het oostelijk Caribisch gebied. Verder was hij geinteresseerd in goede contacten met Martinique, het buureiland en het belangrijkste Franse overzeese departement in dit deel van de wereld. (The Financial Times, The Guardian, FAZ)

GRENADA

PREMIER GAIRY DOOR STAATSGREEP AFGEZET

Op **13** maart is de premier van het kleine Caraibische eiland Grenada, Sir Eric Gairy, van zijn functie vervallen verklaard. De premier verbleef op dat moment in New York.
De staatsgreep is uitgevoerd door een groep mannen die zichzelf de nieuwe revolutionaire regering noemt en die onder aanvoering

Maurice Bishop

staat van Maurice Bishop, een 34-jarige advocaat. Bishop is leider van de oppositionele New Jewel Movement.

Later legde Bishop een verklaring af waarin hij zei dat hij de nieuwe premier was. Hij zei dat de politiekazernes op het eiland bezet waren door het ,,revolutionaire volksleger" en dat de politiemacht, leden van het kabinet en politieofficieren zich overgegeven hadden.

Hij zei dat de coup was gepleegd nadat ontdekt was dat Sir Eric Gairy instructies achtergelaten had voor de executie van oppositieleiders. Deze gaf in New York een verklaring uit waarin hij ontkende dat hij afgezet was. Hij voegde er echter aan toe dat hij wapens en ammunitie gevraagd had aan Groot-Brittannië en de VS om op te treden tegen ,,een groepje communisten" die het radiostation van het eiland bezet hadden.

Sir Eric, die 57 jaar oud is, is een vooraanstaand politicus op het eiland sedert 1962. Hij werd in '67 tot premier benoemd en in '74 werd hij minister-president toen het eiland, dat 100.000 inwoners heeft, zelfstandig werd.

Bij de onafhankelijkheidsfeesten deden zich toen ernstige ongeregeldheden voor waarbij de vader van Maurice Bishop één van de mensen was die gedood werd door de revolutionaire garde.

Gairy stond de laatste jaren aan heftige kritiek bloot wegens het schenden van de mensenrechten. In Groot-Brittannië vooral werd de levering van wapens door het regime van Pinochet in Chili aan de regering-Gairy hoog opgevat.

Volgens een woordvoerder van het Foreign Office in Londen had de Engelse Labourparty nauwe contactrn met de New Jewel Movement, die zij als een sociaal-democratische partij beschouwt, en zou zij de toelating van deze partij tot de Socialistische Internationale steunen.

De New Jewel Movement heeft 3 zetels in het parlement. De United Labour party van Sir Eric Gairy 9 zetels.

In een radiouitzending op 13 maart zei Bishop dat zijn regering de democratische vrijheden weer zou herstellen en vrije en eerlijke verkiezingen zou houden. Individuele vrijheid en eigendom zouden beschermd worden en bezoekers en buitenlandse inwoners waren zoals altijd welkom. Enkele dagen na de staatsgreep kwamen staatshoofden en regeringsleiders van de Caraibische gemeenschap Caricom, waarvan meer dan 10 landen lid zijn, op Barbados bijeen om over de gevolgen van de coup te spreken. De staten deden een beroep op de gouverneur-generaal van het eiland, Sir Paul Scoon, om het ontslag van Sir Eric Gairy te aanvaarden en Maurice Bishop tot nieuwe premier te benoemen.

Op deze manier zouden de staten verlost worden van het probleem van al of niet erkenning van het nieuwe bewind.

Op 21 maart maakten de regeringen van Barbados, Guyana en Jamaica bekend dat zij het nieuwe bewind erkend hadden. Dezelfde dag maakte Bishop bekend dat Gairy formeel afgetreden was als premier. Tijdens een massale ,,overwinningsbijeenkomst" in het weekend van 25 maart daagde premier Bishop andere Caraibische regeringen uit ,,uw volk te bevrijden als u revoluties in uw eigen landen wilt tegenhouden". Grenada was naar zijn zeggen niet van plan ,,rebellie aan te moedigen" in het gebied, maar het was ,,niet bevreesd voor revolutie". ,,Wij wensen één Caraibische natie te zien, met één bestemming", aldus Bishop, die tevens een hele reeks sociale hervormingen aankondigde.

Een van zijn voornaamste assistenten, Bernard Coard, zei dat elke verdere bedreiging van het nieuwe regime van de kant van zijn buren beschouwd zou worden als ,,oorlogshandelingen".

Om zijn regime te verdedigen heeft premier Bishop een revolutionair volksleger gevormd, dat uit werklozrn is gerecruteerd. (The *Financial Times*, The Guardian, Le Monde).

KONGO

KOLONEL DENIS SASSOU-NGUESSO NIEUW STAATSHOOFD. REORGANISATIE KABINET

Op 5 febr. droegen het staatshoofd van Kongo. generaal Joachim Yhombi-Opango, en het regerende militaire comité (CMP) hun bevoegdheden over aan het Centrale Comité van de Kongolese Partij van de Arbeid (PCT). Dit werd de volgende dag via de radio bekendgemaakt door de minister van voorlichting, Jean-Pierre Gombe.

Tevens werd meegedeeld dat Yhombi-Opango tijdens een zitting van het CC op 5 febr. ,,intriges en verdeeldheid" binnen de partij aan de kaak had gesteld en ernstige kritiek had geleverd op de partijleiders, die hun eigen belang zouden hebben laten prevaleren boven het landsbelang en die hadden gefaald bij het oplossen van de economische crisis.

Het CC stelde een presidium van vier leden aan en vroeg premier Louis-Sylvain Goma aan te blijven om de lopende zaken af te handelen.

Op 8 febr. werd kolonel Denis Sassou-Nguesso (37 jaar oud), een vooraanstaand lid van het CMP en tevens minister van defensie, tot staatshoofd benoemd. Het presidium, geleid door Jean-Pierre Thystère Tthiuaya, trof voorbereidingen voor het bijeenroepen van het derde buitengewone PCT-congres per 26 maart.

Dit congres, dat op 31 maart zijn zitting beëindigde, verkoos kolonel Denis Sassou-Nguesso tot voorzitter van het CC van de PCT, tot president van de republiek en tot regeringsleider. Voorts werd besloten dat Yhombi-Opango wegens hoogverraad terecht zou moeten staan, zoals reeds op 14 maart door het congres van het nationale Kongolese volksleger was verlangd.

Op 3 april kwam het CC onder voorzitterschap van kolonel Sassou-Nguesso te Brazzaville bijeen. Het keurde de volgende dag de nieuwe ministerslijst goed, die door premier Goma was voorgesteld. Het nieuwe kabinet bestond uit de volgende 14 leden:

Premier - Louis-Sylvain Goma; binnenlandse zaken - majoor François-Xavier Katali; handel - Nelenga Gamporo; industrie en toerisme - Marius Mouambenga; plattelandseconomie - Jean Itadi;

buitenlandse zaken - Pierre Nze; planning - Pierre Mossa; gezondheid en sociale zaken - Pierre-Damien Boussoukou-Bouba; arbeid en justitie - Victor Tamba-Tamba; gebiedsbeheer - Moundele Ngolo; jeugd - Gabriel Oba Apounou: voorlichting - kapitein Florent Tsiba; cultuur en kunsten - Jean-Baptiste Taty Loutard: mijnbouw en energie - Rodolphe Adada.

Zeven van de twaalf ministers uit het vorige kabinet keerden niet terug: François Mbita (planning), Dieudonné Itoua (arbeid en justitie), Jean-Pierre Ngombe (voorlichting en PTT), Camille Delbot (openbare werken), Théophille Obenga (buitenlandse zaken, sinds 1975), Pascal Mbima (stadsontwikkeling en huisvesting) en Nabel Wilson Mitsontsa (gezondheid en sociale zaken).

Le Monde (10-2) noemde de vervanging van Yhombi-Opango vergelijkbaar met een ,,paleisrevolutie" en het blad kenschetste de gang van zaken als een soort ,,legale staatsgreep". Er werd aan herinnerd dat Kongo in de 19 jaar van zijn onafhankelijkheid zes staatshoofden en zes premiers heeft opgeleverd.

De verwijdering van Yhombi-Opango werd in de eerste plaats beschouwd als de consequentie van een scherpe persoonlijke rivaliteit tussen hem en kolonel Sassou-Nguesso, zijn opvolger, die allang als de nr. 2 van het regime werd beschouwd. Deze leidde, sinds 1974, de politieke politie en hij was coördinator van de activiteiten van de PCT; zijn activisme en onverzoenlijkheid zouden Yhombi-Opango in hoge mate hebben verontrust. Volgens Le Monde wordt Sassou-Nguesso door de diplomaten als de ,,man van de Russen" beschouwd; hij bracht talrijke bezoeken aan de SU en Cuba.

Volgens de FAZ (8-2) moest Yhombi-Opango de prijs betalen voor zijn vrijmoedige kritiek die hij in zijn rede tot het CC uitte na een reis door het binnenland. Hij zou de conventie hebben geschonden door op het falen van partij en regering te wijzen. Als voorbeelden van de economische en sociale problemen noemde de FAZ zelf: een inflatietempo van bijna 90%, een tot meerdere maanden opgelopen achterstand bij het betalen van lonen en salarissen van de ambtenaren, een stijgend tekort op de handelsbalans, en toenemende schulden en een nauwelijks voldoende produktie van landbouwgoederen met als gevolg een stijgende import van levensmiddelen.

(Vor. ber. pag. 256/2-1977 en 776/2-1978)

TSJAAD

STRIJD TUSSEN AANHANGERS PRESIDENT MALLOUM EN PRESIDENT HABRE. KOMST FRANSE PARA'S. WANKEL BESTAND. SOEDANESE, FRANSE EN NIGERIAANSE BEMIDDELING. MOORD OP MOSLEMS IN HET ZUIDEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Het optreden op 31 aug. 1978 van een regering van nationale eenheid onder leiding van de vroegere rebellenleider Hissène Habre als premier heeft niet geleid tot vermindering van de tegenstellingen. Niet alleen duurde de strijd tussen de regeringstroepen en de troepen van Frolinat-leider Goukouni Oueddei voort, maar ook de relatie tussen president Malloum en premier Habre liet te wensen over. Op 12 febr. braken in de hoofdstad N'Djamena, hevige gevechten tussen de aan-, hangers van de president en die van de premier uit, die een geheel nieuwe situatie deden ontstaan.

Ontwikkelingen oktober 1978 - eind januari 1979

In aansluiting op de eerder vermelde ontwikkelingen (zie pag. 735 e.v. en 755/3 e.v. - 1978) deden zich o.a. de volgende gebeurtenissen voor. Reeds op 26 okt. '78 meldde Le *Monde/AFP* dat er onenigheid tussen Félix Malloum en premier Hissène Habre bestond, mogelijk als gevolg van uiteenlopende opvattingen over het lot van de politieke gevangenen. Bijna 20 personen verbleven sinds de zomer in hechtenis in afwachting van hun berechting.

Zij werden ervan verdacht tot een ,,subversieve" organisatie te behoren van het Nationale Bevrijdingsfront van Tsjaad (Frolinat). Onder hen was de voormalige staatssecretaris van landbouw, Allahou Taher.

Op 8 nov. deden zich in de buurt van Abéché, in het centrum van het land, gevechten voor tussen eenheden van het regeringsleger en troepen van het Frolinat (van Goukouni Oueddei), nadat reeds enkele dagen eerder ook bij Arada zou zijn gevochten.

De toestand in Tsjaad werd op 10 nov. door president Malloum tijdens een particulier bezoek aan Parijs (9-16 nov.) besproken met de Franse president Giscard d'Estaing. Malloum verstrekte na afloop geen bijzonderheden over het onderhoud, maar waarnemers namen aan dat vooral was besproken hoe het sinds juli vastgelopen overleg met het, Frolinat van Goukouni Oueddei weer op gang kon worden gebracht. In verband hiermee verklaarde Malloum op 15 nov. tegenover journalisten:

„Goukouni Oueddei is niet vrij in zijn bewegingen. Hij wordt gehinderd door de Libiërs (zie ook pag. 755/3 e.v.-1978). Als hij buiten Libisch gebied was, zou hij bereid zijn, zoals wij zelf, om vrijmoedig te spreken."

Intussen had het door interne onenigheid verdeelde Frolinat volgens waarnemers niet meer de middelen om een groot offensief te ondernemen. Daarom zou het een nieuwe strategie trachten toe te passen, die bestond uit het overvallen van sommige posten in de rimboe, die door de regeringstroepen werden bezet, om de zones van onveiligheid in het centrum en oosten van het land uit te breiden. Zo werd vanuit N'Djamena gemeld dat de post Ouled-Beli, op 40 km ten zuidoosten van Bokoro, in de prefectuur Chari-Baguirmi, op 22 nov. was aangevallen door een gewapende Frolinat-eenheid, van wie twee man zouden zijn gedood. Bij een botsing tussen Frolinat-strijders en regeringstroepen op 24 nov. ten oosten van Bokoro werd een legionair van het 1ste cavalerieregiment gedood en raakten twee anderen gewond, terwijl zes Frolinat-strijders gevangen werden genomen. Bij een botsing met regeringstroepen op 14 dec. op 30 km ten zuiden van Abéché werden volgens bronnen in N'Djamena 39 Frolinat-strijders gedood en drie gevangen genomen.

Op dat moment waren ca. 2.500 Franse militairen in Tsjaad gelegerd. Hun commandant, generaal Raoul Bredèche, werd op 21 dec. vervangen door generaal Louis Forest.

Inmiddels had Goukouni Oueddei vanuit Tripoli op 18 dec. via de Libische radio verklaard dat hij bereid was tot een dialoog met de regering van Tsjaad, maar als voorwaarde vooraf voor het openen van de onderhandelingen verlangde hij het vertrek van de Franse troepen uit Tsjaad. Hoewel president Malloum deze verklaring van Goukouni Oueddei in een interview met Le Monde (27-12) kenschetste als een nieuwe uiting van de Libische propaganda en meende dat die verklaring niets nieuws bevatte, verklaarde hij zich bereid tot een ontmoeting met Goukouni waar dan ook, op elk moment en zonder enige voorwaarde vooraf. Hij geloofde echter dat een aantal mensen alles

in het werk stelde om te voorkomen dat Goukouni tot overeenstemming met de regering van Tsjaad zou komen.

SDA (28-12-1978) en *AFP/Le Monde* (29-12) meldden dat Frolinat-voorzitter Goukouni Oueddei en zijn stafchef, Adoum Togoi, in Libië waren gearresteerd en in het zuiden van het land — in de oase Sebha — onder huisarrest waren geplaatst. Zij zouden het met de Libische leiders oneens zijn over de bezetting door de Libische troepen van de grensstrook Aouzou in het noorden van Tsjaad.

Volgens SDA zouden Goukouni en Adoum Togoi een oproep tot nationale verzoening hebben uitgevaardigd, die onderhandelingen met de Tsjadische regering zonder toestemming van de raad van de revolutie van Frolinat niet uitsloot. Vanuit Tripoli werd bericht dat bijna 20 van de 27 leden van die raad niet meer Goukouni steunden, maar vice-voorzitter Mahamat Abba Seid. Goukouni zou contact hebben opgenomen met vertegenwoordigers van de Franse regering om een verdeling van zijn land te verhinderen en een zekere autonomie voor het noorden van Tsjaad te bereiken. Goukouni en Adoum zouden Frolinat-troepen hebben belet hun strijd in het centrum en zuiden van Tsjaad voort te zetten, door o.m. de aanvoer van levensmiddelen stop te zetten.

Een groep rebellen overviel in de nacht van 28 op 29 dec. de plaats Korbol op 160 km ten noordwesten van Sarh (in het zuiden van Tsjaad). Op 7 jan. veroverden eenheden van de vroegere Commandoraad van de strijdkrachten van het noorden (CCFAN), die door Hissène Habre werd geleid vóór die premier werd, de stad Arada (100 km benoorden Abéché) op de rebellen van het Frolinat-Volcan, de meest onverzoenlijke Frolinat-stroming die door de in 1977 in Libië overleden generaal Baghlani in het leven was geroepen.

Uitbreken gevechten in *N'Djamena*

Eind januari kwam het tot een krachtmeting tussen president Malloum en premier Habre.

Op 23 jan. werd het paspoort ingetrokken van Hissène Alkhali, de staatssecretaris van buitenlandse zaken, toen die op het punt stond naar Mozambique te vertrekken. De staatssecretaris, die als een goed vriend van de premier werd beschouwd, zou volgens Habre zijn „gemolesteerd". De premier bevestigde voorts dat Mahamat Nour, zijn adviseur, was aangehouden door de politie, maar kort daarop weer was vrijgelaten. Op 24 jan. werd de arrestatie gemeld van Mahamat Salah, de voorzitter van de nationale raad van eenheid (CNU, pag. 756/2-'78). Er werd toen in een anoniem vlugschrift opgeroepen tot een algemene staking in Tsjaad op 25 jan., maar aan die oproep werd in de hoofdstad maar gedeeltelijk gevolg gegeven.

Op 26 jan. werd Mahamat Salah in vrijheid gesteld op last van premier Habre, die ook omvangrijke veiligheidsmaatregelen trof in het centrum van de hoofdstad, o.m. het posten van verscheidene honderden guerrillastrijders op diverse punten in de stad. Dit optreden zou president Malloum hebben verontrust, die zijn premier ervan beschuldigde het functioneren van de in augustus 1978 gevormde instellingen te blokkeren en „obstructie" te plegen. Het conflict tussen Malloum en Habre zou de voorbereidingen van een ontmoeting tussen de president en de rebellenleider Goukouni Oueddei hebben bespoedigd, maar deze zou als voorwaarde voor zijn medewerking het vertrek van Habre uit de regering hebben verlangd.

Nadat op 27 jan. bij een gevecht in de hoofdstad twee doden waren gevallen, leverde president Malloum 's avonds via de radio scherpe kritiek op de „tendentieuze geruchten" en „de intense propaganda die beoogt paniek en verdeeldheid te zaaien". „Op grond van precieze instructies is het officiële voorlichtingsorgaan van de republiek Tsjaad (het persbureau ATP) omgevormd tot een middel van subversie en verdeeldheid", zo zei Malloum zonder aan te geven van wie die „precieze instructies" afkomstig waren.

Inmiddels riep generaal Nimeiry, president van Soedan en voorzitter van de OAE, Malloum en Habre op door overleg „de escalatie van de spanning" tussen hen te stoppen.

Ook hadden eenheden van de strijdkrachten van het Noorden (FAN) — van premier Habre — zich toen al enkele dagen schuldig gemaakt aan provocaties tegen niet-mohammedaanse functionarissen, „mensen uit het Zuiden", in de steden Abéché en Biltine, in het oosten van Tsjaad, waar zij ook een algemene staking hadden uitgeroepen.

Op 11 febr. wees president Malloum in een radiorede de beschuldiging van aanhangers van de premier van de hand dat hij geweigerd zou hebben het eind augustus 1978 afgekondigde „fundamentele handvest" (pag. 735/3-1978) toe te passen. Hij beschuldigde zijn tegenstanders van machiavellistische plannen en hij kondigde aan dat hij met spoed een bijeenkomst van de gemengde politiek-militaire commissie zou beleggen, die ult vertegenwoordigers van de FAN, de opperste militaire raad (CSM) en Soedanese afgevaardigden bestond. Die dag werd in pamfletten opnieuw tot een staking opgeroepen.

Op 12 febr. braken in de hoofdstad N'Djamena vuurgevechten uit, naar het schijnt het eerst in de buurt van het bureau van de premier. Volgens sommige berichten probeerden troepen van Habre, eenheden van de FAN, een staatsgreep uit te voeren. Volgens AP (12-2) hadden troepen van president Malloum met waarschuwingsschoten een samenscholing bij het lyceum Félix-Eboué uiteengedreven, waarop aanhangers van premier Habre, eenheden van het FAN, op deze militairen waren gaan schieten.

Terwijl eenheden van het FAN zich in een ziekenhuis en het radiostation van Tsjaad verschansten, werd het bureau van de premier door troepen van Malloum met raketten bestookt en bestormd. Na 24 uur was de stad praktisch in tweeën verdeeld: de FAN controleerde een groot deel van de Afrikaanse buurt, terwijl de presidentiële troepen de wijk met de bestuursgebouwen onder controle hadden.

Op 13 febr. om 21.00 uur werd een wapenstilstand overeengekomen tussen beide partijen onder toezicht van generaal Louis Forest, de commandant van de Franse troepen. Maar op 14 febr. 's avonds laaiden de gevechten opnieuw op. De strijd, die toen al honderden slachtoffers zou hebben gevergd, leek zich vooral te concentreren in het blanke regeringscentrum, waar de eenheden van de FAN terreinwinst zouden boeken. Zij maakten gebruik van zware mortieren, Stalin-orgels en automatische wapens. Op 15 febr. 's morgens bedreigden zij de kazerne van de gendarmerie, die Malloum trouw was, en het vliegveld, waarheen de president zich had teruggetrokken.

Daar arriveerden die dag 150 Franse parachutisten om te assisteren bij de evacuatie van de ca. 1.000 Franse burgers uit Tsjaad (van wie

inmiddels vier in de hoofdstad waren gedood). Die dag werd opnieuw een staakt-het-vuren bereikt op initiatief van de Franse commandant, nadat volgens Reuter al meer dan 500 doden waren gevallen.
Ook op 15 febr. werd door het Soedanese persbureau Suna gemeld dat de commandant van de gendarmerie luit.-kolonel Wadal Abdelkader Kamougue, een vroegere minister van buitenlandse, zaken, de macht van generaal Malloum had overgenomen.

Op 16 febr. arriveerden in N'Djamena een Soedanese delegatie o.l.v. staatsminister Ezzedine Hamid om een verzoening tot stand te brengen, terwijl de evacuatie van Europeanen op gang kwam. De Soedanese missie voerde op 18 febr. gedurende zes uur besprekingen met vertegenwoordigers van Habre en Malloum, die die dag weer in zijn presidentiële paleis terugkeerde.
Terwijl het staakt-het-vuren in de hoofdstad bleef functioneren, openden Frolinat-rebellen in het noordoosten van Tsjaad een offensief. Zij zouden volgens berichten van 18 febr. de stad Arada hebben veroverd, die anderhalve maand eerder door FAN-troepen van Habre was bezet, en zij zouden ook in de prefectuur Biltine, 100 km benoorden Abéché, in handen hebben gekregen. Die acties zouden zijn uitgevoerd door de ,,harde" Frolinatvleugel o.l.v. Mahamat Abba Seid met steun van Libië.

Bestandsakkoord

Op 19 febr. werd als resultaat van de Soedanese bemiddeling een bestandsakkoord getekend door de minister van defensie, kolonel Mamari Djime N'Gakinar, namens president Malloum, door de minister van economie en planning, Mahamat Saleh Ahmat, namens premier Habre en door de commandant van de Franse troepen, generaal Louis Forest. Volgens het akkoord moesten de troepen op hun posities blijven en mochten zij zich niet versterken.
De Soedanese staatsminister Ezzedine Hamid stelde die dag een conferentie voor nationale verzoening voor, waaraan de partijen in Tsjaad zouden moeten deelnemen evenals de buurlanden en vertegenwoordigers van de OAE. President Malloum had de vorige dag verklaard dat hij niet gekant was tegen een federale oplossing voor zijn land, maar in Algiers wees Abdelkader Yassine, adjunct-secretaris-generaal van het ,,originele" Frolinat, deze formule als ,,verdeling' van de hand.
Tijdens een persconferentie op 20 febr. legde premier Habre ,,de hele verantwoordelijkheid voor de burgeroorlog" bij generaal Malloum en ,,zijn kliek van vagebonden". Daarnaast stelde hij: ,,De Franse civiele en militaire gemeenschap heeft tijdens deze moeilijke dagen blijk gegeven van verantwoordelijkheid en waardigheid. Ik zou hulde willen brengen aan de Franse militairen en in de eerste plaats aan hun chef, generaal Louis Forest..."
Wat de ontwikkelingen elders in het land betreft stelde Habre: Abéché was in handen van de FAN; Mao en Massakori, in het westen, waren niet door het Frolinat ingenomen, maar door de nationale nomadengarde op bevel van de FAT (de strijdkrachten van Tsjaad) ,,voor rekening van de regering van nationale eenheid"; Arada was door de FAN-troepen ontruimd vóór de komst van het Frolinat.

De door de Franse president Giscard d'Estaing tijdens zijn persconferentie van 15 febr. bepleite federatie tussen Noord- en Zuid-Tsjaad bleef punt van besprekingen tijdens de verdere onderhandelingen in N'Djamena in aanwezigheid van de Soedanese bemiddelaars.

Op 27 febr. bood de Franse regering in een door het Elysee gepubliceerd communiqué haar goede diensten voor een oplossing van het conflict in Tsjaad aan. Zij bepleitte de bijeenroeping van een conferentie in N'Djamena van vertegenwoordigers van alle stromingen, ook het vanuit Libië geleide Frolinat, plus de buurlanden. De Franse stap was volgens het Elysee het gevolg van verzoeken van Afrikaanse staatshoofden.
Nigeria had reeds op 25 febr. een verzoeningsconferentie van de twee partijen in Kano voorgesteld.

Nieuwe botsingen. Berichten over massamoord in het Zuiden

Sinds 1 maart werd er weer sporadisch mortiervuur in N'Djamena gehoord, nadat een Malloum-getrouwe politieman was gewond bij een treffen met een van Habre's legerpatrouilles. In het weekend van 4 maart werden nieuwe gevechten met zware wapens tussen beide partijen gemeld.
Inmiddels hadden op 22 en 23 febr. in Moundou, in de zuidwestelijke provincie Logone, bloedige botsingen plaatsgevonden tussen christenen en moslems. In het dicht bevolkte zuiden wonen overwegend christenen en animisten. Tot deze ,,Sara's" behoort president Malloum. De moslems, die in het noorden in de meerderheid zijn, vormen in het zuiden een kleine maar belangrijke minderheid. Zij zijn de eigenaars van de meeste winkels en bedrijven. Bij die etnische en religieuze botsingen in Moundou, waarbij de bevolking moslem-handelaren aanviel, vielen in twee dagen 30 doden. President Malloum gaf na aanvankelijke weigering de Franse militaire autoriteiten toestemming 200 Franse militairen naar Moundou te sturen om de Fransen daar te beschermen en ook de imam van de grote moskee A1 Feisal en de bisschop van N'Djamena werden, na een eerste weigering, gemachtigd naar Moundou te vertrekken.
De gebeurtenissen in Moundou vonden hun weerslag in N'Djamena, vanwaar duizenden Sara's en aanhangers van president Malloum op de vlucht gingen o.m. naar Sarh en Moundou.

Op 6 maart werd gemeld dat in het voorafgaande weekend in Moundou meer dan 800 moslems waren vermoord. De aanleiding zou zijn gevormd door een gerucht dat premier Habre van plan was van Tsjaad een militante islamitische republiek te maken.
In die situatie voerden op 5 maart eenheden van het pro-Libische Frolinat een aanval uit op Abéché, maar die aanval zou door het Franse garnizoen en de FAN-troepen zijn afgeslagen. De aanvallers behoorden tot het ,,eerste leger" van het Frolinat, dat geleid wordt door Mahamat Abba Seid of Mahamat Acyl, die het gezag van Goukouni Oueddei niet meer erkende.

Reeds op 19 febr. zou premier Habre op enkele kilometers van N'Djamena een ontmoeting hebben gehad met de broer van Goukouni Oueddei. Le Monde (1-3) berichtte dat een door deze gestuurde delegatie al bijna een week in N'Djamena verbleef. Die delegatie, die een zestigtal personen van het z.g. ,,tweede leger" van het Frolinat omvatte, voerde besprekingen met president Malloum, premier Habre en generaal Forest. Op 28 febr. arriveerde de stafchef van de strijdkrachten van Nigeria, generaal Shehu Yaradua, in N'Djamena ter voorbereiding van de ronde-tafelconferentie te Kano (Nigeria), die op 1 maart moest beginnen, maar waarvan de opening reeds verschei-

dene dag-n was uitgesteld. Volgens Le Monde (7-3) werden president Malloum en premier Habre het eens over de komst naar N'Djamena van Nigeriaanse militairen, die over de naleving van het bestand van 19 febr. zouden moeten waken.

Op 7 maart duurden sporadische gevechten in de hoofdstad voort tussen troepen van Malloum en Habre, waarbij de vorige dag de staatsminister van buitenlandse zaken, Hissène Alkhali omkwam. In de namiddag van 7 maart werd volgens het Soedanese persbureau een akkccrd over een staakt-het-vuren bereikt; de onderhandelingen vonden plaats in aanwezigheid van generaal Forest en de ambassadeurs van Frankrijk, Soedan en Nigeria. Kort tevoren was het eerste contingent Nigeriaanse troepen in N'Djamena aangekomen, dat een bufferzone moest vormen tussen de strijdende partijen. De onenigheid tussen Malloum en Habre leidde tot uitstel van de voor die dag geplande opening van de conferentie te Kano.

Na 8 uur werd ook het nieuwe bestand in N'Djamena verbroken.

Volgens het Soedanese persbureau opzndcn op 8 maart Malloum-getrouwe politieagenten het vuur op de troepen van Habre.

Op 9 maart vond een nieuwe massamoord op moslems plaats. In de plaatsen Koumra en Moissala vonden meer dan 200 moslems de dood. Terwijl in N'Djamena nog werd geschoten begon tenslotte op 11 maart in Kano de verzoeningsconferentie. Tijdens de openingszitting beschuldigde premier Habre president Malloum en luitenant-kolonel Abdelkader Kamougue, de chef van de gendarmerie, e van ,,de massamoord op de bevolking afkomstig uit het noorden, die in het zuiden van Tsjaad woont, (te hebben) bevolen en gepland". Kamougue was al eerder door de imam van de grote moskee in N'Djamena verantwoordelijk gesteld voor de massamoord op 800 moslims in Moundou.

Akkoord van Kano

Op 16 maart werd op de verzoeningsconferentie te Kano een akkoord getekend door de vertegenwoordigers van vier politieke stromingen uit Tsjaad: president Félix Malloum, premier Hissène Habre, Goukouni Oueddei (voorzitter van het Frolinat) en Aboubakar Abderahmane (van de Volksbeweging voor de Bevrijding van Tsjaad — MPLT).

Voortzetting volgende aflevering)

REGERINGEN EN VERKIEZINGEN

LIBERIA. Eind oktober 1978 ontsloeg president Tolbert de in mei van dat jaar benoemde minister van handel, industrie en transport, David Moore, wegens beweerde onbekwaamheid en onregelmatigheden. Zijn taak werd a.i. overgenomen door de onderminister John Sherman.

(Vor. ber. pag. 760/2-1978)

MALAWI. Nadat op 14 aug. 1978 was gemeld dat de minister van gezondheid, Gerald Kalimapadzala, was ontslagen, werd op 3 okt. de benoeming van zijn opvolger bekendgemaakt. Dit was Lewis Chimango, die tegelijk als minister van plaatselijk bestuur werd vervangen door Elia Katola Phiri.

Deze moest die portefeuille op 2 jan. 1979 afstaan aan David Basa Kaunda en werd toen minister van transport en verbindingen als opvolger van Chighali Muhango. Eveneens op 2 jan. verliet de minister zonder portefeuille, Edward Muruwezi, het kabinet.

(Vor. ber. pag. 720/2-1978)

NIGER. Op 5 sept. 1978 wijzigde president Seyni Kountché zijn kabinet. De minister van onderwijs, majoor Idrissa Arouna, verliet de regering; verscheidene ministers wisselden van portefeuille en twee staatssecretarissen werden tot minister bevorderd. Na deze reorganisatie bestond het kabinet uit 6 militairen en 11 burgers.

Bij een eerdere wijziging, op 12 dec. 1977, had majoor Arouna de portefeuille van defensie reeds aan de president moeten afstaan. Toen was tevens Alfidja Abderrahmane als minister van economie, handel en industrie vervangen door Mai Magana, die reeds onder het vroegere bewind van president Hamani Diori minister was geweest. (Reuter)

(Vor. ber. pag. 509-1976)

SAO TOMÉ & PRINCIPE. Per 1 okt. 1978 voerde president Manuel Pinto da Costa een grondige reorganisatie van het kabinet door, dat sindsdien als volgt is samengesteld: President en minister van landbouw en grondhervorming - Manuel Pinto da Costa; premier en minister van handel, industrie en visserij - Miguel Anjos da Cunha Lisboa Trovoado; buitenlandse zaken - Maria do Nascimento da Graca Amorim*; binnenlandse zaken, arbeid en sociale zaken - Henrique Pinto da Costa (voorheen landbouw en grondhervorming); gedelegeerd minister voor Principe - Manuel Quaresma dos Santos Costa*; defensie en nationale veiligheid - Daniel Lima dos Santos Daio; justitie - Celestino Rocha da Costa*; gezondheid - Frederico José Henriques Sequeira*; bouwnijverheid, transport en PTT - Evaristo do Espirito Santa Carvalho*; volksonderwijs en sport - Leonel Mario de Alva (voorheen buitenlandse zaken); voorlichting en volkscultuur - Alda Neves Graca do Espirito Santo.

(* = nieuw).

SOEDAN. Op 1 febr. maakte president Jaafar Mohammed al-Nimiery bekend dat in overeenstemming met de doelstellingen van de mei-revolutie — o.a. het overdragen van meer macht aan de provincies en gemeenten — zeven ministeries waren opgeheven: 1) onderwijs; 2) binnenlandse zaken en openbare veiligheid; 3) stichtingen en religieuze zaken; 4) jeugd en sport; 5) sociale zaken; 6) samenwerking; en 7) handel en bevoorrading. De betrokken ministers waren ontslagen. In plaats daarvan waren twee nieuwe ministeries ingesteld: 1) onderwijs en nationale leiding o.l.v. Dafala Hadj Youssef; en 2) samenwerking, handel en bevoorrading o.l.v. Mohammed Hashim al-Awad (voorheen minister van samenwerking). Een deel van de taken van de opgeheven ministeries was aan de nieuwe ministeries toevertrouwd. de rest aan autoriteiten op provinciaal niveau. Ter controle op de uitvoering van deze besluiten was een Hoog Commissariaat ingesteld onder leiding van Abdel Alier, de vice-president. (AFP)

(Vor. ber. pag. i33 2 e.v.-1978)

TOGO. Op 24 juli 1978 benoemde president Eyadema dr. Anani Akakpo-Ahianyo tot minister van buitenlandse zaken als opvolger van Edem Kodjo, die twee dagen eerder tot secretaris-generaal van de OAE was benoemd. Tegelijk werden de taken van Amoussa Salami, de minister van openbare werken en PTT, die bij een verkeersongeluk was gewond, aan andere ministeries toegewezen. Voorts wisselden Lassisi Dikeni Kerim, de minister van onderwijs, van portefeuille met Allassounouma Boumbera, de minister van arbeid en openbare diensten.

Op 14 nov. 1978 ontsloeg de president drie ministers: Kwaovi Benyi Johnson (voorlichting), Yao Grunitzky (financiën en economie) en Tosse Gnrofoun (plattelandsontwikkeling). In hun plaats benoemde hij resp. Zarifou Ayeva (de vroegere minister van handel en transport), Tete Tevi Benissan (voorheen bekend onder de naam Jean Tévi en toen o.a. belast met financiën, economische zaken en planning) en Anani Gassou (een nieuweling). Minister van handel en transport werd nu Ardogloh Kossi, terwijl B. I. Gnon tot minister van openbare werken en PTT werd benoemd. Voorts werden twee nieuwe ministers ingesteld: staatsondernemingen — Ogamao Bagnah (nieuw) en sociale zaken en vrouwenaangelegenheden — mevr. Biyemi Kekeh (voorheen staatssecretaris).

Op 19 maart 1979 werden opnieuw twee ministers vervangen: Gachin Ayite Mivedor (mijnbouw, energie en waterkracht), die sinds 1967 deel van het kabinet uitmaakte, door Moussa Barque Barry, en Zarifou Ayeva (voorlichting) door Vigniko Amedegnato. (Reuter).

(Vor. ber. pag. 350/1-1978)

TUVALU. De regering van deze op 1 okt. 1978 onafhankelijk geworden staat (pag. 714/3-'78) bestaat volgens Le Monde diplomatique (maart '79) uit: Premier - Toalipi Lauti; binnenlandse zaken - Ilao Imo; sociale zaken - Taui Finikaso: handel en natuurlijke hulpbronnen - Tomu Sione; openbare werken en plaatselijk bestuur - Maheu Naniseni.

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

DE VERDRIJVING VAN AMIN

Tanzaniaanse troepen en Oegandese ballingeneenheden hebben op 11 april het centrum van de Oegandese hoofdstad Kampala bezet en daarmee praktisch een einde gemaakt aan het ruim achtjarige regime van Idi Amin. De troepen van Tanzania's 208ste brigade o.l.v. luitenant-kolonel Benjamin Msuya ontmoetten bij de bezetting van de stad vrijwel geen tegenstand. De val van Kampala betekende de climax in Tanzania's zes maanden durende oorlog tegen het Oeganda van Amin, die volgde op de Oegandese inval in noordelijk Tanzania eind oktober 1978 (zie pag. 737 e.v.-1978).

Het was de eerste maal in de postkoloniale geschiedenis van Afrika dat een land met succes een ander land binnenviel, de hoofdstad daarvan bezette en zijn heerser ten val bracht en zo een nieuwe regering hielp installeren.

Die nieuwe regering kwam voort uit het op 26 maart in de Noordtanzaniaanse stad Moshi na een driedaags overleg tussen honderd afgevaardigden van achttien Oegandese ballingenorganisaties gevormde overkoepelende Oegandese Nationale Bevrijdingsfront (Uganda National Liberation Front — UNLF). Dit UNLF koos een uitvoerende raad van elf leden onder voorzitterschap van de 67-jarige Yusufu Lule, een voormalige vice-kanselier van de Makerere Universiteit van Kampala. Milton Obote. de president van Oeganda, die in 1971 door Amin was afgezet, was niet in Moshi aanwezig en hij werd ook niet in de uitvoerende raad gekozen. Maar zijn organisatie, het Front voor Nationale Opstand (FNR) speelde wel een rol binnen het UNLF. De enige andere verzetsorganisatie die de afgelopen maanden — d.w.z. sinds eind januari — in Oeganda een vuist kon maken is de ,,Redt Oeganda Beweging" (Save Uganda Movement — SUM), die wordt gedomineerd door intellectuelen en beoefenaars van vrije beroepen en die gekant is tegen een terugkeer aan de macht van Obote. *NRC/H'blad* (7-4) berichtte hierover:

,,Hoewel Obote's aanhangers ook in de elfhoofdige overkoepelende raad van het Oegandese Nationale Bevrijdingsfront zitten heeft de SUM toch aanzienlijk meer invloed binnen het UNLF

Obote's FNR en de SUM ondenhouden als verzetsgroepen in Oeganda ,,correcte relaties" en zij heben een ,,tactische militaire alliantie" gevormd Niettemin blijft er sprake van wrijving Zo uitte de SUM openlijk kritiek op een recente oproep van de FNR tot Obote om vanuit zijn Tanzaniaanse ballingsoord terug te keren naar Oeganda ,,om het volk naar de overwinning op Amin te leiden"

Ook klaagde de SUM onlangs over de FNR-aanval op de kazerne in de Oegandese stad Tororo nabij de Keniase grens Deze aanval was van tevoren niet doorgesproken met de SUM — zoals wel de afspraak was — cn deed bovendien in zijn knulligheid weer denken aan het fiasco van de in 1972 in Zuid-Oeganda uitgevoerde invasie van pro-Obote bannelingen (Zie pag 617 - '72)

Hoewel de SUM zich op dit ogenblik in een goede startpositie heeft gemanoeuvreerd in de strijd om de macht in het nieuwe Oeganda — UNLF-president Lule geldt bijvoorbeeld als een SUM-sympathisant — is het nog niet zeker dat deze SUM-ambities ook zullen worden verwezenlijkt.

Van veel belang zal de houding van Tanzania zijn Milton Obote is jarenlang de favoriet van Julius Nyerere geweest, maar toen onlangs bleek dat de controversiële Obote de vorming van een verenigd Oegandees verzetsfront in de weg stond bleek Dar-es-Salaam bereid de Oegandese oud-president te laten vallen. Deze week kneeg Obote zelfs een spreekverbod opgelegd door de Tanzaniaanse autoriteiten (Zie ook pag 827/3 - '78)

Op 11 april 'savonds maakte het UNLF via radio-Kampala de vorming van een voorlopige regering bekend, bestaande uit 15 leden. Lule nam het ambt van president over en werd tevens regeringsleider, minister van defensie en opperbevelhebber van de strijdkrachten. Lule, die zijn regering a-politiek noemde, beloofde via radio-Tanzania zo snel mogelijk en uiterlijk binnen twee jaar vrije en democratische verkiezingen te organiseren. Hij zei voorts dat zijn regering allereerst wet en orde zal herstellen. Hij beval alle Oegandese ambtenaren zich op hun werk te melden, hij zette de buitenlandse valutahandel stop en hij waarschuwde de Oegandezen tegen wraakacties.

President Yusufe Lule (l.) met de Tanzaniaanse president Nyerere op 12 april in het State House te Dar-es-Salaam.

President Lule benoemde kolonel Omaria tot onderminister van defensie en Otema Halimada tot minister van buitenlandse zaken. Kolonel Tito Okello werd commandant van het UNLF en kolonel David Ojok werd stafchef van de nieuwe strijdkrachten. Beide kolonels gelden volgens *NRC/H'blad* (12-4) als oude vrienden van oud-president Obote.

Yusufu Lule werd in 1912 in Kampala geboren en kreeg een christelijke opvoeding Hij studeerde aan de Makerere Universiteit in Kampala, aan de Fort Hare Universiteit in Zuid-Afrika en aan de universiteit van Edinburgh (vanaf 1949), waar hij Nyerere (de latere president van Tanzania) leerde kennen Na zijn terugkeer in Oeganda wend hij de eerste Afrikaanse docent aan de Makerere Universiteit Vanaf 1954 was hij gedurende zeven jaar minister van plattelandsontwikkeling in de koloniale regering tot het land zelfbestuur kreeg In 1962 werd hij sector van de Makerere Universiteit, die toen samen met de colleges van Nairobi en Dar-es-Salaam samengevoegd werd tot de Universiteit van Oost-Afrika, waarvan Nyerere kanselier wend In 1970 werden de drie colleges weer gesplitst en kwam Makerere onder het rechtstreekse bestuur van de Oegandese regering President Obote werd toen automatisch kanselier Deze ontsloeg Lule en benoemde Frank Kalimuzo, die in 1973 onder het bewind van Amin werd vermoord, tot eerste vice-kanselier Lule vertrok naar Londen, waar hij assistent secretaris-generaal bij het secnetariaat van het Gemenebest werd Vanaf 1972 tot begin dit jaar was Lule secretaris-generaal van de Associatie van Afrikaanse Universiteiten in de Ghanese hoofdstad Accra

Op 12 april werd de nieuwe Oegandese regering erkend door Tanzania en Zambia.

Op 13 april werd de voorlopige regering op de trappen van het parlementsgebouw te Kampala beëdigd en werd het nieuwe bewind door Mozambique en Botswana erkend.

Terwijl op 15 april de erkenning door de Britse regering volgde, bleef de verblijfplaats van de verdreven president Amin onbekend. Hij had Kampala op 10 april verlaten en hij had op 11 april 's avonds via de radiozender van Soroti verklaard nog ,,90% van het Oegandese grondgebied" te beheersen. De volgende

dag zei hij via dezelfde zender nog steeds aan de macht te zijn.

Op 22 april bezetten Tanzaniaanse troepen de tweede stad van Oeganda, Jinja (50 mijl ten oosten van Kampala), en daarmee de waterkrachtcentrale bij de Owen Fallsdam, die vrijwel geheel Oeganda en een deel van Kenia van energie voorziet. Amin-getrouwe troepen boden weinig verzet, maar zij zouden zich in het oosten van het land intussen aan massamoorden schuldig maken.

Nadere bijzonderheden over de ontwikkelingen sinds medio november 1978 volgen hieronder en in een volgende aflevering.

Na de Oegandese invasie

Nadat president Amin volgens radio-Lagos (Nigeria) op 13 nov. 1978 zijn troepen uit het eind oktober bezette Tanzaniaanse gebied teruggetrokken had (pag. 739/3-1978), maakte radio-Kampala op 14 nov. bekend dat Amin zijn troepen opdracht had gegeven dit gebied te ontruimen, terwijl een naaste medewerker van de president verklaarde dat met de terugtrekking al een begin was gemaakt.

Daarentegen werd in een Tanzaniaanse regeringsverklaring, uitgezonden door radio-Dar-es-Salaam, gesteld: ,,De waarheid is dat Amin zijn troepen niet terugtrekt. Hij en zijn woordvoerders hebben toegegeven dat hij zijn troepen versterkt. Zijn verklaringen over volledige terugtrekking zijn leugens."

Op 15 nov. meldden Westelijke diplomatieke kringen in de Keniase hoofdstad Nairobi dat verscheidene honderden Tanzaniaanse soldaten in kleine groepen op verscheidene plaatsen de rivier de Kagera waren overgestoken en zo het door Oegandese eenheden bezette gebied hadden bereikt.

Op 15 en 16 nov. beweerde Tanzania dat zijn troepen hun tegenoffensief in het gebied voortzetten.

Op 22 nov. vergezelden Tanzaniaanse functionarissen journalisten naar het dorp Kyaka, waar de brug over de Kagera tijdens de Oegandese bezetting was opgeblazen; Tanzaniaanse militairen hadden er een pontonbrug gebouwd. De journalisten constateerden in het door de Oegandezen ontruimde gebied schade als gevolg van oorlogshandelingen en plunderingen. Volgens een Tanzaniaanse vertegenwoordiger van het Internationale Rode Kruis werden in kampen bij Bukoba 31.600 Tanzanianen verzorgd, die voor de Oegandese troepen waren gevlucht. Inmiddels werd de strijd tussen Oegandese en Tanzaniaanse troepen langs de grens voortgezet. Volgens Tanzania werden twee Oegandese tanks bij Mutukula vernietigd. maar dit werd op 2% nov. door president Amin tegengesproken. Hij ontkende tevens de Tanzaniaanse bewering dat de Oegandese tanks door ,,personen van Arabische herkomst" werden bestuurd. Volgens Amins Britse adviseur, majoor Bob Astles, was een Tanzaniaanse infanterie-aanval door de Oegandezen afgeslagen.

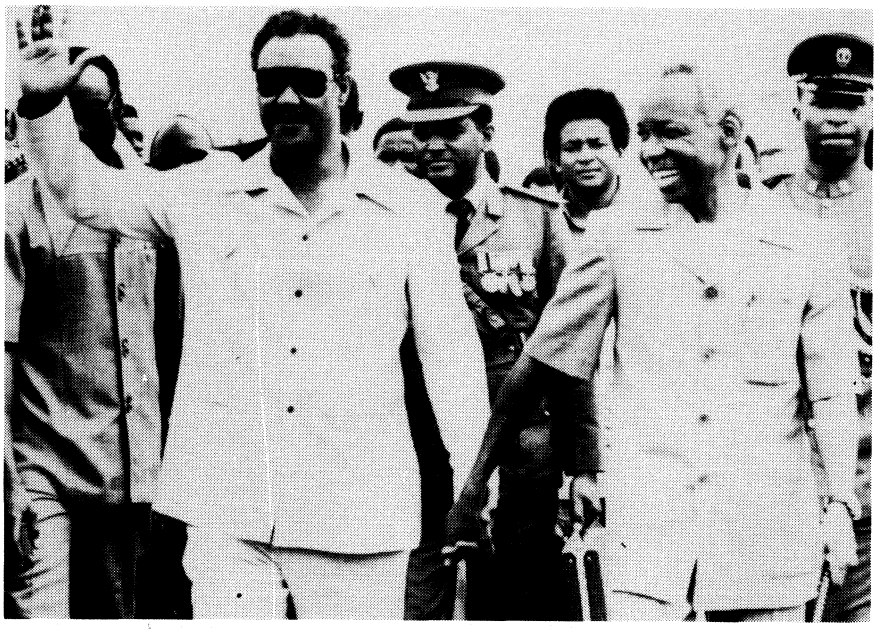
In het weekend van 26 nov. beschuldigde Oeganda Tanzania van het bombarderen van doelen in Oeganda ten westen van het Victoria Meer, terwijl een Tanzaniaanse regeringsmededeling melding maakte van een gevecht in het noordwesten van Tanzania bij Mutukula en Minziro, waarbij een aantal Oegandese militairen zou zijn gedood.

Op 27 nov. werd in een Oegandees militair communiqué bekendgemaakt dat Tanzaniaanse troepen die morgen na een zwaar bombardement de Oegandese grensplaats Mutukula hadden bezet, en 20 mijl op Oegandees gebied waren opgerukt. Maar Tanzania ontkende dat zijn troepen de grens met Oeganda hadden overschreden. Westelijke diplomatieke kringen in Nairobi bevestigden op 28 nov. evenwel dat Tanzania het zuiden van Oeganda met een strijdmacht van 10.000 man was binnengevallen. De opmars zou in de richting Masaka (55 mijl van de grens) gaan. President Amin stelde in telegrammen aan Kurt Waldheim en president Nimeiry van Soedan op 28 nov de VN en de OAE van deze ,,invasie' op de hoogte, maar in een Tanzaniaans regeringscommuniqué van 29 nov. werd Oeganda ervan beschuldigd dat het nog steeds een deel van Tanzania bezet hield en bovendien troepen samentrok ter voorbereiding van een nieuwe invasie in Tanzania.

Op 1 dec. meldde president Amin persoonlijk dat hij zojuist ,,aan het hoofd van zijn troepen" de grensplaats Mutukula had heroverd.

Bemiddeling Nimeiry

Op 5 dec. arriveerde de voorzitter van de OAE, de Soedanese president Nimeiry, in de Oegandese hoofdstad Kampala voor een bemiddelingsmissie. Over zijn besprekingen met president Amin werd niets bekendgemaakt. De volgende dag kwam Nimeiry naar Dar-es-Salaam, waar hij opriep tot een staakt-het-vuren in de strijd met Oeganda. Volgens Tanzaniaanse regeringskringen wilde president Nyerere echter gern enkel bemiddelingsaanbod om de betrekkingen met Oeganda te normaliseren in overweging nemen, zolang president Amin niet afzag van zijn zeven jaar oude aanspraak op Tanzaniaans grondgebied, nl. de streek ten noorden van de Kagera. Boven-

De Soedanese president Nimeiry (l.) bij zijn aankomst in Dar-es-Salaam op 6 dec. 1978 samen met zijn Tanzaniaanse ambtgenoot Nyerere (r.).

dien stelde Nyerere nadrukkelijk dat Tanzania in zijn plicht jegens Afrika tekort zou schieten, als het Amins invasie van een buurland door de vingers zag. Hij verlangde dat de OAE het Amin-regime in Oeganda veroordeelde, terwijl de OAE tot dan toe nog nooit een zwarte of Arabische staat had veroordeeld, ongeacht de gepleegde gruweldaden. Op 10 dec. leverde Nyerere felle kritiek op de OAE en haar voorzitter, omdat zij Amin niet hadden veroordeeld. Tegenover de minister van buitenlandse zaken van Madagascar, Christian Remi-Richard, verklaarde hij dat er ,,iets grondig mis is met het handvest van de OAE (die) dient als vakbond voor de staatshoofden en hen automatisch beschermt". Het kwam er volgens Nyerere niet op aan wat een staathoofd doet. ,,Hij kan net zoveel mensen in zijn land ombrengen als hij wil en blijft dan toch beschermd door het handvest van de OAE. Dit handvest is er niet om de volkeren van onafhankelijke Afrikaanse naties te beschermen. Het dekt alleen de staatshoofden."

Na een bezoek aan de Zambiaanse president Kaoenda in Loesaka bracht Nimeiry in Nairobi een boodschap over aan de Keniase president Moi. Daarin stond dat Arnin en Nyerere de wens hadden geuit dat Kenia zijn ,,bemiddeling voortzetten" zou. Tot dan toe was slechts bekend dat president Moi reeds zes weken eerder een Tanzaniaans verzoek had afgewezen, om door een blokkade van de benzine-invoer van Oeganda eenzijdig voor Tanzania partij te kiezen. In Nairobi werd de boodschap zo geïnterpreteerd dat Nyerere nu bereid scheen tot een oplossing van het conflict met Oeganda via onderhandelingen. In een rede t.g.v. de 17de verjaardag van de onafhankelijkheid van Tanzania stelde Nyerere volgens de *FAZ* (11-12) slechts twee voorwaarden: Amin moest openlijk van elke gebiedsaanspraak op Tanzania afzien en Oeganda moest schadevergoeding betalen voor de ,,enorme verliezen aan mensenlevens en materiële waarden".

Op 11 dec. verklaarde president Nimeiry in Khartoem, dat na zijn bezoeken aan Oeganda en Tanzania de strijdkrachten van beide landen zich op hun eigen grondgebied hadden teruggetrokken.

Eind december meldde The Nairobi Times volgens de *FAZ* (27-12) dat Saoedi-Arabië Tanzania had aangeboden $ 50 mln te betalen als compensatie voor de schade die Oegandese troepen tijdens de bezetting van het gebied benoorden de Kagera hadden aangericht. In de voorafgaande weken had Saoedi-Arabië ook Oeganda geholpen, t.w. met $ 32 mln voor de betaling van benzineleveranties uit de Keniase raffinaderij te Mombasa.

Wijzigingen in Oegandese regering

Begin december werd in Nairobi vanuit Kampala vernomen dat president Amin een aantal hoge legerofficieren, die tegen de inval in Tanzania waren, uit hun functie had ontheven. Zo waren de opperbevelhebber van het leger, generaal Yusuf Gowon, en generaal Isaac Maliyamungu ontslagen en onder huisarrest geplaatst. Waarnemers in Nairobi wezen erop dat de Oegandese radio de naam van generaal Gowon al verscheidene dagen niet meer noemde, maar wel sprak van generaal Taban als waarnemend opperbevelhebber. *(NRC/H'blad,* 6-12). De ontslagen werden echter door radio-Kampala tegengesproken.

Op 28 dec. werd generaal-majoor Mustafa Adrisi, de vice-president die enkele dagen eerder van een verblijf van acht maanden in Cairo naar Oeganda was teruggekeerd, ontheven van zijn post als minister van defensie en vervangen door generaal-majoor Ibrahim Mondo. Tegelijk werd luitenant-kolonel Farouk Minawa, de chef van het State Research Bureau, benoemd tot minister van binnenlandse zaken, een post die president Amin eerder van vice-president Adrisi had overgenomen (zie pag. 829/1 - '78).

Tenslotte werd kapitein Noah Mohamed als minister van handel vervangen door de permanente secretaris van dit ministerie, Bakhiti Barakat.

Oproep Obote

Op 11 jan. verbrak oud-president Obote acht jaar van politiek stilzwijgen. Hij riep de Oegandezen in een verklaring op in opstand te komen tegen het regime van Amin. ,,Er is maar één antwoord. Dat is een heel Oeganda omvattende rebellie," aldus Obote.

Hij gaf in de verklaring ook een verslag van de gebeurtenissen die tot de Oegandese inval in Tanzania hadden geleid, waarbij hij ontkende dat de Tanzaniaanse autoriteiten van plan waren hem weer aan de macht te brengen na de omverwerping van het Amin-bewind. Volgens Obote had Amin heel goede redenen om Tanzania binnen te vallen onder het voorwendsel dat hij Oeganda tegen agressie verdedigde. Zijn versie van de gebeurtenissen was:

In september 1978 had Amin moordenaarsteams van het State Research Office en het Mariniersregiment uitgezonden om militairen van het Chui-bataljon in Gulu (noordelijk Oeganda) uit de weg te ruimen, die van gebrek aan loyaliteit werden verdacht Iemand uit Amins naaste omgeving waarschuwde echter het Chui-bataljon, dat daarop de moordenaars in een hinderlaag lokte en vernietigde Kort daarop hoorde Amin van een komplot van enkele officieren en manschappen van het Simba-bataljon in Mbarara (westelijk Oeganda), dat ten doel had de president op of omstreeks 9 oktober te arresteren of te doden

Hij besloot van de ontdekking van dit komplot gebruik te maken om zich op het Chui-bataljon te wreken en tegelijk de Simba's te vernietigen Hij gaf het Chui-bataljon opdracht naar Mbarara te gaan om daar een muiterij in de kazerne neer te slaan Tegelijk waarschuwde hij het Simba-bataljon voor een niet nader omschreven aanval Op dat moment meldde radio-Oeganda voor het eerst dat een bataljon Tanzaniaanse troepen Oeganda in de buurt van Mbarara was binnengevallen Maar iemand uit de omgeving van Amin gaf de commandanten van beide bataljons een tip Amin beval toen zijn meest loyale regiment, de mariniers, versterkt met een brigade van net opgeleide troepen, naar Mbarara op te trekken en het Chui (luipaard)- en Simba (leeuw)-bataljon te ontwapenen. In het daarop volgende gevecht werd de brigade vernietigd en trokken de zwaar geteisterde mariniers terug Intussen bleef radio-Kampala de strijd beschrijven als een actie van Oegandese troepen tegen binnenvallende Tanzaniaanse troepen.

Toen zou Amin hebben besloten zijn tactiek te wijzigen en een invasie in Tanzania uit te voeren Hij zou zijn troepen hebben beloofd dat zij alles wat zij in Tanzania buit wisten te maken mee mochten nemen, aldus de versie van Obote

Nieuwe gevechten tussen Oeganda en Tanzania

Sinds 20 jan. werd in het grensgebied tussen Oeganda en Tanzania hevig gevochten. Die dag meldde radio-Oeganda dat Tanzaniaanse troepen Oegandees gebied waren binnengevallen. Maar op 22 jan. verklaarde de Tanzaniaanse regering dat Oegandese troepen een nieuwe invasiepoging voorbereidden en dat Tanzania daartegen hard zou optreden, al was het niet voornemens een deel van Oeganda te bezetten. Maar later gaf Tanzania toe dat zijn troepen in Oeganda opereerden, toen — volgens Newsweek (23-4) — nog kennelijk met het doel om Amin een les te lezen.

(Voortzetting volgende aflevering)

BELGIË

REGERINGSVERKLARING

Eerste-minister Martens heeft op 5 april voor Kamer en Senaat voorlezing gedaan van de regeringsverklaring van het nieuwe, op 3 april beëdigde kabinet.
De verklaring luidt:

De langdurige onderhandelingen voor de vorming van de Regering, de ongekende moeilijkheden die wij hebben moeten overwinnen, getuigen ten overvloede van de zware en diepe crisis die het land doormaakt.
De Regering die zich aan U voorstelt, moet het hoofd bieden aan een dubbele uitdaging: hoe zullen de Belgen zich beter organiseren om samen te leven en hoe zullen zij de economische crisis bestrijden?
De stabiliteit van de Regering en het welslagen van haar actie zijn mede afhankelijk van haar bekwaamheid om samen met Kamer en Senaat de Staatshervorming door te voeren en aldus het vertrouwen tussen de Gemeenschappen en de Gewesten in België te herstellen. Daarom is een belangrijk luik van het Regeerakkoord aan deze hervorming gewijd. De bevolking heeft zich ongetwijfeld afgevraagd of het wel verantwoord was het land zo lang zonder Regering te laten, terwijl de sociaal-economische crisis de bedrijven en de bevolking zwaar trof.
In werkelijkheid is het onmogelijk geworden deze problemen krachtig aan te pakken zonder hervorming van de Staat, die voor het bestaan zelf van ons land bepalend is.
Tal van problemen stellen zich immers verschillend naargelang de Gemeenschappen en de Gewesten. Vandaar de noodzaak om door een evenwichtige Staatshervorming een institutioneel kader te scheppen binnen hetwelk de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten op een aangepaste en efficiënte wijze hun eigen verantwoordelijkheid op zich kunnen nemen.
Het Regeerakkoord bepaalt dat de definitieve Staatshervorming in drie fases zal worden doorgevoerd.
Van bij haar vorming heeft de Regering concrete maatregelen genomen, ten einde de Staatshervorming onmiddellijk verder door te voeren.
Aldus werden in de schoot van de Regering vier Executieven opgericht, waarvan de leden, met uitzondering van de Ministers van Nationale Opvoeding, uitsluitend autonome bevoegdheden uitoefenen. Deze executieven zullen een eigen verklaring van algemeen beleid opstellen, zo vlug mogelijk over een eigen administratieve beschikken en hun begroting autonoom beheren.
De Regering zal voorstellen op korte termijn een voorlopige maar onomkeerbare fase van de Staatshervorming tot stand te brengen, door wijziging van een beperkt aantal artikelen van de Grondwet en door wettelijke bepalingen ter uitvoering van artikel 107quater en tot verruiming van de culturele autonomie. Het Regeerakkoord geeft de inhoud aan van deze tweede fase.
De definitieve Staatshervorming ten slotte zal het voorwerp uitmaken van een ruim debat in het Parlement. De Regering zal hierbij een actieve rol spelen. Op grond van de conclusies van dit debat, zal de Regering de ontwerpen betreffende de grondwetsherziening en de toepassingswetten ervan bij het Parlement indienen.
Aangezien de Kamers grondwetgevend zijn, vereist het belang van het land dat de definitieve hervorming tijdens deze legislatuur tot stand wordt gebracht, waardoor een nieuwe vertrouwensband de stevige basis kan vormen van het nieuwe België.
De ernst van de sociaal-economische toestand blijkt uit de omvang van de werkloosheid, uit het gebrek aan nieuwe investeringen en uit de groeiende desindustrialisering. Bovendien is, net als in vele landen, de toestand van de staatsfinanciën zeer zorgwekkend, gezien het directe en indirecte impact van de crisis. Ook moet rekening worden gehouden met de structurele moeilijkheden die wij ondervinden. Een omschakeling van de uitrustingen, van de arbeidskrachten en een mentaliteitsverandering zal de Komende jaren nodig zijn om de mededinging van de jonge industrielanden in een groeiend aantal sectoren op te vangen. Bovendien zal het probleem van de energieprijzen steeds scherper worden gesteld, met alle gevolgen vandien voor een land dat op dat stuk afhankelijk is van het buitenland.
Het is duidelijk dat de vernieuwing en de reconversie van de Belgische economie een coherent beleid vereisen, dat gedurende verscheidene jaren moet volgehouden worden. De diepgaande crisis kan niet op korte termijn worden opgelost. De stabiliteit van de Regering en van het Parlement moet derhalve worden gewaarborgd.
Het herstel van een algemeen gezond klimaat op sociaal-economisch gebied is een andere voorwaarde voor een efficiënt beleid.
Een land waar de burgers niet solidair zijn met de minst-bedeelden, en dat het initiatief, het nemen van risico's en verantwoordelijkheid niet aanwakkert, kiest op lange termijn voor de achteruitgang.
Bijgevolg is de Regering van oordeel, dat zij het initiatief moet nemen tot een ruim algemeen overleg, waardoor de sociale gesprekspartners worden betrokken bij de uitvoering van het thans onontbeerlijk globale beleid. Dit beleid moet coherent en evenwichtig blijven tijdens de gehele uitvoering ervan. Dit is een conditio sine qua non voor het bestaan, de doeltreffendheid en dus ook voor het welslagen ervan. Ten einde dit overleg de draagwijdte en de gemeenschappelijke inslag van de te leveren inspanning te geven, moet het inzonderheid betrekking hebben op de volgende doelstellingen:

— geleidelijke verkorting van de werktijd met als algemene doelstelling te komen tot de 36-urenweek tegen eind 1981;

— aanwerving van bijkomend personeel met het oog op een vermeerdering met 3% van het aantal werkplaatsen in de ondernemingen (tegen eind 1981);

— verbetering van de rentabiliteit van de ondernemingen door een vermindering van de door de ondernemingen gedragen lasten met compensatie door de Staat

— compensatie van de weerslag van de vermindering van de werktijd en van de verplichte aanwerving op de kostprijzen door loonmatiging. De Regering zou tevens maatregelen nemen om de andere inkomsten tot dezelfde tijd te brengen.

Voor elk van deze vier doeleinden zouden de wijze van toepassing en de nodige uitzonderingen eveneens het voorwerp uitmaken van overleg.
Daarenboven zal overeenkomstig het Regeerakkoord, het beleid tot opslorping van de werkloosheid worden gevoerd en zal met het oog op de reconversie en vernieuwing een werkelijk beleid worden gevoerd. De hervormingen in het energiebeleid en in de sectoren zullen worden gevoerd.
Onze industrie zal nieuwe produkten moeten voortbrengen voor nieuwe buitenlandse markten. Te dien einde zullen de inspanningen voor wetenschappelijk onderzoek en aanmoediging van de bui-

Premier Martens leest in de Kamer de regeringsverklaring voor. Achter de eerste minister Kamervoorzitter Charles-Ferdinand Nothomb.

tenlandse handel moeten worden geïntensifeerd. De valorisatie van de troeven, waarover de KMO's beschikken, is noodzakelijk; zij moet zelfs worden opgedreven.
De werkgelegenheid in andere bedrijfssectoren, inzonderheid in de land- en tuinbouw, zal moeten worden verruimd. De Regering verbindt er zich toe de belangen van deze sector in Europees verband te behartigen.
De democratisering van de economie zal worden voortgezet met inbegrip van haar gewestelijke dimensie.
De politiek van stabiliteit van de Belgische frank en de inflatiebestrijding zullen met vastberadenheid en alle vereiste middelen worden voortgezet.
In dit verband zijn de beheersing en de heroriëntering van onze overheidsfinanciën absoluut noodzakelijk. De Rijksbegroting moet worden omgevormd tot een operationeel en doelmatig instrument van sociaal-economisch beleid, dat prioritair moet gericht zijn op de bevordering van de tewerkstelling en het herstel van onze economie.
De globale belastingdruk zal niet worden verzwaard en zal billijker worden verdeeld.
De sociale zekerheid is één van de belangrijkste realisaties van onze welvaartsmaatschappij. Zij moet het instrument zijn voor een eerlijker inkomensverdeling. Om dit doel te kunnen bereiken, moet zij, gezien de financiële toestand van de verschillende stelsels, hervormd worden op grond van een nieuwe solidariteit en van een grotere doelmatigheid.
Het sociale beleid van de Regering zal in de eerste plaats gericht zijn op de verbetering van het lot van de minstbedeelden in onze maatschappij.
Het welzijnsbeleid zal ertoe bijdragen om allen de grootste kansen op ontplooiing en inspraak te waarborgen.
Het moet zoveel mogelijk aan de specifieke behoeften van de bevolking tegemoetkomen. Het zijn derhalve vooral de Gemeenschappen en de Gewesten die aangepaste beleidslijnen moeten vastleggen. Zij zullen afzonderlijke beleidsverklaringen afleggen.
Alleen kan ons land de crisis niet overwinnen. Nagenoeg alle uitdagingen, waarmee wij worden geconfronteerd, hebben een internationale dimensie.
Het buitenlandse beleid moet nog meer in Europees verband worden geïntegreerd. Het uiteindelijke doel van onze Europese politiek is federale structuren tot stand te brengen, die de ontplooiing van de volken, de gewesten en de mens in de hand werken.
De Europese verkiezingen zullen de democratische structuur van de Europese Instellingen versterken en zijn van kapitaal belang voor de verwezenlijking van een meer verenigd, democratisch Europa.
De Regering zal zich inspannen om het rechtstreeks verkozen Parlement zijn eigen rol te laten vervullen, meer bepaald als controleorgaan van de toekomstige Europese Executieve
Dit veronderstelt dat aan het rechtstreeks verkozen Europese Parlement werkelijke wetgevende en budgettaire bevoegdheden worden toegekend
De Europese verworvenheden, onder meer de douane-unie, het gemeenschappelijke landbouwbeleid en het gemeenschappelijke handelsbeleid moeten worden beveiligd Daarenboven moet de interne cohesie versterkt worden, vertrekkend van het onlangs van kracht geworden Europees Monetair Systeem, dat de verwezenlijking van de economische en monetaire eenmaking op het oog heeft
De politiek met betrekking tot de derde wereld moet rekening houden met de nieuwe internationale arbeidsverdeling
Ons beleid van ontwikkelingssamenwerking moet zeer selectief zijn en in de eerste plaats op de behoeften van de armste landen worden toegespitst
België moet zich daadwerkelijk inzetten en concrete initiatieven nemen, meer bepaald in Europees verband om de vrede, de samenwerking in de wereld en de bescherming van de rechten van de mens te bevorderen
Ons defensiebeleid binnen de algemene context van het buitenlandse beleid van de natie, zal in het kader van een collectieve veiligheidsalliantie ingebouwd blijven
De uitdagingen van vandaag moeten het beleid bepalen Zowel op het economische als op het institutionele vlak hebben wij geen keuze Indien wij ons laten ontmoedigen of indien wij verder illusies gaan koesteren, kienen wij voor de vicieuze cirkel die ons tot mislukking doemt en tot een versnelde verslechtering van het politieke en van het sociaal-economische khmaat.
De Regering doet een beroep op alle landgenoten om door hun constructieve houding bij te dragen tot de institutionele en economische vernieuwing van het land
In deze geest zal de Regering de maatregelen onderzoeken, die in het raam van de vrede tussen de Gemeenschappen tot de verzoening tussen de burgers kunnen bijdragen
Samen met het Parlement en gesterkt door de wil van allen en van een ieder in ons land, moet de Regering de slag om de tewerkstelling winnen en de staatshervorming doorvoeren
Het welslagen ervan is afhankelijk van.

- durf en coherentie bij het vastleggen van de strategie;
- verantwoordelijkheid, solidariteit, volharding in de actie

De Regering is vastbesloten een en ander tot stand te brengen. Zij rekent op uw steun en uw vertrouwen.

Investituurdebat

De Kamer besprak de regeringsverklaring op 6 en 9 april. Het debat verliep rimpelloos. De liberale oppositie oefende vooral kritiek op het economische luik van het regeringsprogramma en betreurde het uitblijven van een belastingverlaging.
Schiltz (VU) verwierp het hoofdstuk i.z. de staatshervorming en verweet de CVP de Vlaamse verstandhouding te hebben verbroken.
Swaelen (CVP) had vooral bezwaren tegen het onderwijshoofdstuk dat hij de „Achillespees" van de regering noemde.
Risopoulos (FDF) zei dat zijn partij het ontbreken van een oplossing voor Brussel en het randgebied als een onrecht aanvoelde. Hij voegde eraan toe: „Ondergaan betekent niet aanvaarden."
De regeringsverklaring die verdedigd werd door vice-premier Vanden Boeynants en premier Martens, werd goedgekeurd met 133 tegen 50 stemmen en 5 onthoudingen. (In de meerderheid stemden de twee afgevaardigden van Moeskroen, R. Devos (PSC) en J. Perdieu, tegen; J. Verroken (CVP) en H. Weckx (CVP) onthielden zich.)
Het senaatsdebat op 10 en 11 april was een kopie van het kamerdebat. De Senaat keurde de regeringsverklaring goed met 118 tegen 40 stemmen en 3 onthoudingen.

NEDERLAND

BOUWACTIVITEIT IN HET JAAR 1978

Het ministerie van economische zaken heeft op 2 april gegevens gepubliceerd m.b.t. de bouwactiviteit in de gebouwensector (zonder normaal onderhoud) over het jaar 1978, zoals die door het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn verzameld.
Uit deze gegevens blijkt, dat de bouwactiviteit zich in 1978 t.o.v. het jaar 1977 als volgt heeft ontwikkeld:

werken van f 20.000,— en meer:

— bouwproduktie (lopende prijzen)	+ 14%
— geraamde reele bouwproduktie (constante prijzen)	+ 5%
w.v. woningen	— 1%
andere gebouwen	+ 11%
herstel en verbouw	+ 12%
— aantal werkbare uren per arbeider in de nieuwbouw	— 8%

In verband met de weersomstandigheden in december 1978 konden geen betrouwbare gegevens over de personeelsbezetting op de bouwplaats per medio december 1978 worden verkregen Dientengevolge heeft ook geen vergelijking kunnen plaatsvinden van de gemiddelde arbeidsbezetting in 1978 met die in 1977 Om toch een indicatie te geven zij vermeld dat de verandering van de gemiddelde personeelsbezetting op de werken gedurende het zomer-halfjaar van 1978 ten opzichte van de overeenkomstige periode van 1977 (excl Rottendam) als volgt was

Totaal	+ 3%
w v herstel en verbouw	+ 11%
nieuwbouwwoningen	— 2%
overige nieuwbouw	+ 8%

Meer gedetaileerde gegevens over de produktie per sector in 1978 en percentages ten opzichte van 1977 volgen hierna:

PRODUKTIE (Werken van f 20.000,— en meer, lopende prijzen)		
Totaal	f 18911 mln	(+ 14%)
w v. herstel en verbouw .	f 2324 mln	(+ 21%)
nieuwbouw:		
woningen	f 9.329 mln	(+ 7%)
andere gebouwen	f 7258 mln	(+20%)
w.v. gebouwen voor nijverheid	f 1.653 mln	(+ 33%)
handel en verkeer	f 2147 mln	(+ 29%)
agrarisch gebruik	f 1233 mln	(+ 29%)
gezondheidszorg	f 436 mln	(— 16%)
onderwijs	f 702 mln	(— 1%)
overheid	f 404 mln	(— 8%)
overige doeleinden .	f 682 mln	(+ 34%)

REELE PRODUKTIE

Onderstaande cijfers (op basis **1976 = 100)** geven de ontwikkeling weer van de reele produktie (met uitschakeling van prijs- en BTW-verhogingen) gedurende de jaren **1974** tot en met **1978**

	1974	1975	1976	1977	1978
Herstel en verbouw	64	77	100	117	131
nieuwbouw					
woningen	113	101	100	115	114
andere gebouwen	105	101	100	111	122
w.v					
gebouwen voor nijverheid	140	124	100	122	149
handel en verkeer	117	108	100	118	141
agrarisch gebruik	107	86	100	143	165
gezondheidszorg	110	92	100	107	85
onderwijs	85	112	100	81	73
overheid	66	63	100	89	79
overige doeleinden	64	85	100	98	120

PROCENTUELE VERDELING PRODUKTIE NAAR SECTOR

Om van jaar op jaar de verschuivingen van de produktie naar bestemming te kunnen volgen zijn in onderstaande tabel de jaarproduktiecijfers per sector uitgedrukt in procenten van de totale jaarproduktie:

	1974	1975	1976	1977	1978
Totaal	100	100	100	100	100
w.v					
herstel en verbouw	7,4	9,3	11,8	12,2	12,3
nieuwbouw					
woningen	55,6	52,7	51,2	51,8	49,3
andere gebouwen	37,1	38,0	37,0	36,0	38,4
w.v					
gebouwen voor nijverheid	9,2	8,6	6,9	7,4	8,7
handel en verkeer	10,6	10,4	9,5	9,9	11,4
agrarisch gebruik	4,7	4,0	4,6	5,8	6,6
gezondheidszorg	3,5	3,1	3,3	3,1	2,3
onderwijs	4,8	6,7	5,9	4,2	3,7
overheid	2,1	2,1	3,3	2,6	2,1
overige doeleinden	2,2	2,4	2,8	3,0	2,8

(Ministerie van economische zaken)

VOORSTELLEN BESCHERMING HUURDER

Minister De Ruiter (justitie) en staatssecretaris Brokx (volkshuisvesting) hebben op 12 april voorstellen bij de Tweede Kamer ingediend ter versterking van de positie van de huurder. Zij deden dit in de vorm van een nota van wijzigingen op het wetsontwerp huur en verhuur van woonruimte, dat op 16 nov. 1976 bij de Tweede Kamer was ingediend. Bij de schriftelijke voorbereiding, die nog niet is afgerond, stuitte dit ontwerp op nogal wat kritiek, waaraan de bewindslieden nu zijn tegemoet gekomen.

De belangrijkste wijzigingen betreffen:

- als iemand een verhuurde woning koopt met de bedoeling die woning zelf te bewonen, mag de huurder nog drie jaar blijven zitten Na het verstrijken van deze termijn dient de koper wel te zorgen voor andere passende woonruimte De rechter beslist of de aangeboden woning al dan niet passend is

- het is niet toegestaan de huur op te zeggen met het oogmerk de woning vervolgens leeg te verkopen

- het onderscheid tussen niet-geliberaliseerde gebieden (o.a. de Randstad) en geliberaliseerde gebieden (de rest van het land) verdwijnt. Voor het gehele land zal dezelfde huurbescherming gelden.

- de gronden waarop een huurovereenkomst kan worden beëindigd, worden in de wet opgesomd. De rechter kan een verzoek tot beëindiging van de huur toewijzen wanneer de huurder zich niet goed heeft gedragen als huurder, wanneer tevoren uitdrukkelijk is overeengekomen dat het huurcontract slechts een beperkte periode zou beslaan, wanneer de verhuurder aannemelijk kan maken dat hij de woning nodig heeft voor ,,dringend eigen gebruik" (maar dan moet er wel andere passende woonruimte worden aangeboden).

Tenslotte kan de huur wonden beeindigd als de huurder niet instemt met een redelijk aanbod voor een nieuwe huurovereenkomst en als de gemeente de huur opzegt krachtens een geldend bestemmingsplan.
Met deze wijzigingen is het kabinet de Kamer een heel eind tegemoet gekomen. Voorstellen uit de Kamer om de huurbescherming van samenwonenden te versterken, zijn niet overgenomen. Bij het overlijden van een der partners, is de gehuwde achterblijver rechtens medehuurder. De uitwerking van een dergelijke voorziening ten behoeve van niet-gehuwden levert echter nog problemen op, aldus minister De Ruiter en staatssecretaris Brokx. (ANP, NRC/H'blad, Politiek Overzicht, TK-stukken)

ACTIEPLAN ENERGIEBESPARING

In het NOS-journaal heeft premier Van Agt op 5 april een pakket maatregelen aangekondigd om het energiegebruik in Nederland met 5% omlaag te brengen. Hierover zijn afspraken gemaakt binnen het Internationale Energie Agentschap (IEA), die door de Europese Raad zijn overgenomen. Het kabinet rekent hierbij op vrijwillige medewerking van het publiek.

De minister van economische zaken, Van Aardenne, heeft deze maatregelen op 5 april schriftelijk aan de Tweede Kamer voorgelegd.

Het besparingsplan van de regering is erop gericht de door de strenge winter en het uitvallen van Iraanse olie geslonken olievoorraden voor de komende winter weer op peil te brengen en de opwaartse druk op de olieprijzen te verminderen. Volgens de minister-president komt de prijsverhoging voor olie voor dit jaar, met inbegrip van de jongste OPEC-verhoging, uit op 25 tot 30%.

Het bezuinigingsprogramma gaat net als in 1973/'74 gepaard met een uitgebreide advertentiecampagne, waarin onder andere besparingstips worden gegeven.

Via verkeerstellingen zal het gedrag van automobilisten worden gevolgd. Het politietoezicht op het naleven van de snelheidslimieten wordt mogelijk uitgebreid.

Maar dat er op veel grotere schaal dan nu wordt gecontroleerd en bekeurd, acht minister Tuijnman (verkeer en waterstaat) niet waarschijnlijk.

Aan het eind van de zomer wordt het resultaat van de besparingscampagne bekeken. Is dat onvoldoende, dan volgen zeker dwangmaatregelen. Autoloze zondagen en dergelijke behoren dan tot de mogelijkheden.

„Zo kunnen wij niet doorgaan, zo mogen wij niet doorgaan. Wij zijn in Nederland en in alle andere hooggeïndustrialiseerde landen bezig de energievoorraden op te souperen. Door ons overmatige verbruik drijven wij zelf de prijzen op en dat is niet alleeen in ons eigen nadeel, maar ook in dat van minder rijke landen."

„Wij hebben het in dit land, ook op energiegebied, geweldig goed en dat kan best wat minder. Ik hoop dat wij deze versobering van levensgewoonten weten op te brengen." Met deze woorden gaf premier Van Agt de start voor het energiebesparingsprogramma.

De vijf procent besparing, waarop wordt gemikt, moet er volgens premier Van Agt komen „Wij kunnen niet achterblijven bij wat andere landen doen"

Behalve het publiek zal de overheid zelf ook een grote inspanning bij de besparingen moeten leveren Gemeenten, schalen, legeronderdelen en allerlei andere instellingen zullen brieven ontvangen met het dringende verzoek een bijdrage aan de energiebezuiniging op te brengen

Minister Van Aardenne (economische zaken), die het besparingsplan per brief aan de Tweede Kamer heeft aangeboden, gelooft dat een besparing van vijf procent op het olieverbruik goed haalbaar is. Het kabinet heeft volgens Van Aardenne van prijsverhogingen afgezien „omdat bewezen is dat prijsprikkels niet zo erg werken."

Een grote bijdrage aan de oliebezuiniging moet komen van het wegverkeer, juist omdat het benzineverbruik in de zomer relatief hoog is. Alleen al het zich hou-

den aan de maximumsnelheid zal volgens het kabinet een besparing van 0,7 procent op het totale olieverbruik betekenen. Voor een gemiddelde auto geldt dat een snelheidsvermindering van 120 naar 100 kilometer per uur twintig procent benzinebesparing oplevert.

Het openbaar vervoer zal zoveel mogelijk worden gepropageerd, onder andere door de aandacht te vestigen op de onlangs ingevoerde openbaar-vervoerkaart, die zowel voor de spoorwegen als voor het streek- en stadsvervoer geldt.
(Nederlandse Staatscourant, NRC/Handelsblad, ANP)

KIESRECHT BUITENLANDERS VOOR GEMEENTERAAD

De Tweede Kamer heeft zich op 22 maart met algemene stemmen uitgesproken voor het wegnemen van grondwettelijke belemmeringen voor het verlenen van het kiesrecht voor de gemeenteraad aan buitenlanders, Het aangenomen voorstel tot grondwetsherziening luidt letterlijk: ,,De wet kan het recht de leden van de gemeenteraad te kiezen en het recht lid van de gemeenteraad te zijn toekennen aan ingezetenen, die geen Nederlander zijn, mits zij ten minste voldoen aan de vereisten, die gelden voor ingezetenen, die tevens Nederlander zijn."

Verworpen werd een amendement-Brinkhorst (D'66) dat de nieuwe mogelijkheid wilde uitbreiden tot het actieve en passieve kiesrecht voor de provinciale staten. Voor stemden de fracties van D'66, PvdA, PSP en PPR. Vrijwel geen steun kreeg een amendement-Van der Spek (PSP), dat het kiesrecht van alle ingezetenen meteen in de grondwet zelf wilde opnemen; alleen de PPR was voor.

De heer Van der Sanden (CDA) had tevoren uiting gegeven aan de positieve houding van zijn fractie tegenover het voorstel tot grondwetsherziening, al meende hij dat het loslaten van het nationaliteitsbeginsel nog geen brede instemming in de Nederlandse samenleving heeft gevonden.

De Kamer aanvaardde ook een aantal andere voorstellen tot grondwetsherziening en wel betreffende provincies, gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen. Het ontwerp inzake provincies en gemeenten werd aangenomen met alleen de stemmen van CDA, VVD, SGP, GPV, CPN en DS'70 voor. In de tegenwoordige Kamer beschikken deze fracties over 84 stemmen; de overige fracties over 66. Mocht in deze verhouding na de Kamerontbinding en verkiezingen niet veel verandering komen dan zal het voorstel in tweede lezing niet kunnen rekenen op de vereiste meerderheid van twee derden der stemmen.

Mr. Stoffelen (PvdA) verklaarde het (geamendeerde) voorstel tot grondwetsherziening nog slechter te vinden dan de bestaande grondwetsbepalingen inzake provincies en gemeenten. De Kamermeerderheid ging niet alleen akkoord met de bepaling dat de commissaris van de Koning en de burgemeester worden benoemd bij Koninklijk besluit, maar legde tevens door aanvaarding van een amendement-Faber (CDA) vast, dat de commissaris en de burgemeester voorzitter zijn van de vergaderingen van provinciale staten respectievelijk de gemeente aad.
De oppositie beschouwde dit als een blokkering van mogelijkheden tot politieke vernieuwing.
Mr. Brinkhorst (D'66) achtte de nieuw voorgestelde grondwetsbepalingen betreffende provincies en gemeenten centralistischer dan de huidige grondwet. De Kamermeerderheid verwierp een door hem voorgestelde ,,instructienorm" ten gunste van deceiltralisatie.
Vrijwel unaniem besloot de Kamer, het begrip ,,huishouding" te handhaven bij de bepaling van de provinciale en gemeentelijke autonomie.
Verworpen werd een amendement-Kappeyne van de Coppello (VVD) dat in de grondwet met zoveel woorden wrlde vastleggen dat gedeputeerde staten en wethouders worden gekozen door en uit provinciale staten onderscheidenlijk de gemeenteraad.
De nu in eerste lezing aangenomen grondwetsbepalingen betreffende arovincies bevatten wel de bepaling dat bij de wet kan worden bepaald, dat de commissaris van de Koningin voorts wordt belast met de uitvoering van een door de regering te geven ambtsinstructie.
(NRC/Handelsblad)

VERDELING ONTWIKKELINGSHULP 1979

Minister De Koning van ontwikkelingssamenwerking heeft on 1 febr. de verdeling van de hulpbedragen voor 1979 bekendgemaakt.
Het bleek, dat Indonesië ruim 10% meer zal ontvangen dan vorig jaar. Alle andere z.g. concentratielanden krijgen hetzelfde bedrag of iets minder dan in 1978.

Indonesië kan op f 150 mln rekenen (vor. jaar f 135 mln), een schenking van f 64 mln en een lening van f 86 mln.
India krijgt als vanouds het grootste hulpbedrag: f 225 mln. Onder druk van het pariement, dat minister De Konina dwong. op zijn eerdere negatieve beslissing ten aanzien van dit land terug te komen, krijgt Colombia f 14 mln in plaats van f 20 mln vorig jaar. Dit bedrag is een schenking, zodat Colombia er in feite niet op achteruit gaat, aldus het ministerie.
Noord-Jemen wordt met f 20 mln geholpen tegenover f 36 mln in 1978. Tanzania ontvangt f 95 mln (vorig jaar f 102 mln).
Alle gevallen van verlaging van hulp houden verband met de capaciteit om het geld te besteden overeenkomstig de door de Nederlandse regering gestelde voorwaarden. Het betekent geen daling van de waardering voor het beleid in de betrokken landen.
De voorwaarden om in aanmerking te komen voor geconcentreerde hulp van Nederland zijn de mate van armoede, de behoefte aan hulp, het voeren van een beleid dat het welzijn van het hele volk op het oog heeft en tenslotte de mate waarin de mensenrechten worden gerespecteerd.
De overige concentratielanden ontvangen in 1979: Bangladesh f 85 mln, Boven-Volta f 40 mln, Egypte f 28 mln, Kenia f 55 mln, Pakistan f 64 mln, Soedan f 42 mln en Sri Lanka f 44 mln. (ANP, NRC/Handelsblad)

MINISTER VAN DER KLAAUW BEZOEKT ISRAËL

Minister Van der Klaauw van buitenlandse zaken heeft op 24-27 febr. een bezoek aan Israël gebracht, waar hij besprekingen gevoerd heeft met o.m. premier Begin. Onder de besproken onderwerpen bevonden zich o.m. het functioneren van UNIFIL, de VN-macht in Libanon, de anti-Israël-boycot van Arabische staten en de betrekkingen tussen Israël en de EG.

UNIFIL

Premier Begin verklaarde tegenover minister Van der Klaauw, dat de Nederlandse UNIFIL-soldaten ,,zeer welkom" waren. Israël is ten volle bereid met UNIFIL samen te werken. Het grote probleem in Z.-Libanon is volgens de premier de PLO, die door de SU van wapens wordt voorzien en bezig is daarmee de christenen in Libanon uit te moorden.
Begin betoogde dat president Sarkis over geen feitelijke macht in Libanon meer beschikt. Het noordelijke deel van het land wordt bezet door Syrië. Gezien dit feit en gezien het optreden van de PLO blijft er voor Israël niet veel anders over dan de christenen te ondersteunen De premier onderstreepte evenwel dat de christenen geen onderdeel van Israël varmen en dat het aan hun leider Haddad is hun zaak op eigen kracht te verdedigen.
Wat UNIFIL betreft legde Begin er de nadruk op, dat diverse eenheden ooglukend tegenacties tegen Israël toestaan.
Van der Klaauw sprak de hoop uit, dat Israëlische troepen en Nederlandse UNIFIL-eenheden nooit tegenover elkaar zouden komen te staan. ,,Dat moeten we beiden tot elke prijs voorkomen".
In het gebied dat UNIFIL controleert, zijn volgens de Israëliërs ongeveer 500 terroristen aanwezig. Bovendien zijn er nog eens 1500 terroristen ten zuiden van de rivier de Litani buiten het UNIFIL-gebied. Ten noorden van deze rivier zijn een 4000 terroristen gelegerd.

Dit alles baart Israël grote zorgen, temeer daar het Libanese leger grotendeels onder invloed van Syrië, de PLO en linkse groepen staat.

Daartegenover staat dat de christenen onder majoor Haddad in Zuid-Libanon een aantal posities bezetten die eigenlijk onder UNIFIL vallen. Deze christenen worden door Israël gesteund en getraind. Voor Israël is het dan ook zeer eenvoudig zonodig via deze christelijke enclaves Zuid-Libanon binnen te dringen. Dat baart het commando van UNIFIL weer grote zorgen.

Anti-Israël boycot van Arabische staten

De Israëlische autoriteiten hebben minister Van der Klaauw gevraagd of Nederland niet net als de VS d.m.v. wetgeving een einde kan maken aan medewerking van Nederlandse firma's aan de Arabische boycot.
Daarbij werden de volgende drie methoden gesuggereerd:

- administratieve maatregelen, waardoor de Nederlandse autoriteiten geen enkele medewerking meer kunnen verlenen aan transacties waarbij boycotmaatregelen in acht worden genomen;

● wettelijke beperkingen, waardoor firma's geen verplichtingen ten aanzien van Arabische opdrachtgevers meer kunnen aangaan om geen zaken te doen met Israël;

● gecoördineerd optreden van kleinere landen in internationaal kader, bijvoorbeeld in de EG of de OESO, om gezamenlijk de boycot weerstand te bieden.

Men wijst er op dat ook Egypte door de Arabieren al met een boycot is bedreigd, als het na een eventuele vredesovereenkomst handel met Israël zou gaan drijven. Na Egypte zou Jordanië het volgende slachtoffer kunnen worden. Door nu krachtige tegenmaatregelen te nemen, zou het westen dit offensief de kop in kunnen drukken, zo is men van mening.

Ten gevolge van de Amerikaanse metten tegen de Arabische boycot zijn de eisen die de Arabieren op het ogenblik aan Amerikaanse firma's voor transacties stellen, volgens de Israëliërs al heel wat gematigder geworden, terwijl die eisen voor bijvoorbeeld Nederlandse firma's onverkort van kracht blijven. Een strenge wetgeving is derhalve, aldus de Israëlische teneur, niet een nadeel, maar een voordeel voor de desbetreffende firma's.

Van der Klaauw heeft Begin geantwoord, dat de Nederlandse regering op zichzelf tegen de boycot is, maar dat de zaak nog in discussie is en dat er dus nog geen speciale maatregelen kunnen worden genomen. De legalisering van handtekeningen is volgens de bewindsman conform de heersende regels, waardoor er niet veel tegen te ondernemen valt. Dat wil evenwel niet zeggen dat wij aan de boycot meewerken, aldus Van der Klaauw.

Het is zijn Israëlische gesprekspartners bijzonder opgevallen, dat de Nederlandse bewindsman niet expliciet heeft beloofd hun adviezen in het kabinet te bespreken.

Betrekkingen Israël-EG

Minister Van der Klaauw heeft tijdens zijn verblijf in Israël de toezegging gedaan, dat de EG. voordat eind dit jaar het Griekse toetredingsverdrag wordt ondertekend, het mandaat voor de commissie in Brussel zal voorbereiden om aanpassingen in de bestaande verdragen met derde landen, dus ook Israël, vast te leggen.

Typische Middellandse-zeeprodukten als olijfolie, tomaten, komkommer en vruchten, zo vrezen de Israëliërs, zullen niet meer zo makkelijk naar de EG kunnen worden geëxporteerd, wanneer Griekenland, Spanje en Portugal eenmaal het Verdrag van Rome hebben ondertekend.

Tijdens de besprekingen in Jeruzalem wilden zij daarom van Nederland weten wat het effect van de uitbreiding van de gemeenschappelijke markt op de handelsbetrekkingen van Israël met de EG zou zijn. Premier Begin opperde zelfs de mogelijkheid van een associatieverdrag. Minister Van der Klaauw meent dat Israël voor zo'n associatieverzoek de normale weg zal moeten bewandelen.

Volgens experts evenwel kunnen eventuele nadelen door de uitbreiding heel goed ook in de bestaande verdragen worden opgevangen. De EG heeft met Israël een handelsverdrag, en in 1975 is ook een samenwerkingsverdrag gesloten dat op 1 november 1978 in werking is getreden.

Als gevolg daarvan heeft minister Van der Klaauw samen met zijn Duitse collega Genscher op 22 december 1978 deelgenomen aan de samenwerkingsraad met Israël op ministerieel niveau. Daarmee heeft de bewindsman het politieke belang dat hij hecht aan samenwerking met Jeruzalem willen onderstrepen.

Nederland heeft altijd voorop gesteld dat de belangen van derde landen door toetreding van nieuwe leden tot de gemeenschappelijke markt, niet zouden mogen worden geschaad. Toen indertijd Engeland, Ierland en Denemarken lid werden. is gebleken dat die openheid ren aanzien van derde landen wel degelijk in het gedrang kan komen als niet tijdig tegenmaatregelen worden genomen. Dat wil men dit keer voorkomen.

Van Nederlandse zijde is in Jeruzalem toegezegd, dat de Israëlische belangen in ieder geval niet geschaad zullen worden door de uitbreiding. In het kader van de bestaande verdragen — zo meent men — is het zeer goed mogelijk de samenwerking te intensiveren.

Het idee van een associatie als lapmiddel acht men in Nederland nog prematuur. Het is ook niet duidelijk geworden of Jeruzalem zo'n associatie eigenlijk als tussenstation voor een volledig lidmaatschap wil beschouwen. Mocht er van Israëlische zijde in Brussel een officieel verzoek worden ingediend, dan zal Nederland dat positief benaderen, zo heeft Van der Klaauw verzekerd. (NRC/Handelsblad, ANP)

MINISTER VAN DER KLAAUW IN ROEMENIË EN BULGARIJE

Minister Van der Klaauw van buitenlandse zaken heeft van 25-27 maart een bezoek aan Roemenië gebracht. Aansluitend verbleef hij op 28 en 29 maart in Bulgarije.

In het slotcommuniqué, dat na het bezoek van minister Van der Klaauw aan Roemenië werd uitgegeven, worden de rechten van de mens niet met zoveel woorden genoemd. Wel heeft de Nederlandse minister op 27 maart met de Roemeense president Ceausescu een naar zijn zeggen ,,vriendelijk en pittig'' gesprek van een uur gehad over deze kwestie.

Ook heeft Van der Klaauw op 27 maart aan zijn Roemeense ambtgenoot, Stefan Andrej, een lijst overhandigd met de namen van ruim twintig Roemeense personen die willen emigreren om met Nederlandse mensen te trouwen. Of van Roemeense zijde toezeggingen zijn gedaan ten aanzien van deze gevallen, is nog niet bekend.

In het slotcommuniqué komt een passage voor, waarin staat dat beide ministers standpunten hebben uitgewisseld ten aanzien van ,,het proces van ontspanning in al zijn aspecten, waarbij bijzondere aandacht is besteed aan vraagstukken betreffende het werken aan veiligheid en het ontwikkelen van samenwerking in Europa en, in het bijzonder, met volledige naleving van het Slotakkoord van Helsinki''.

Volgens uitlatingen van Van der Klaauw in Boekarest moet in de term ,,volledige naleving'' een impliciete verwijzing naar de mensenrechten worden gezien.

Van der Klaauw en Andrej hebben op 27 maart een verdrag ondertekend ter vermijding van dubbele belasting.

De beide ministers hebben van gedachten gewisseld over het verdrag tegen verspreiding van kernwapens, dat volgend jaar zal worden getoetst. Van der Klaauw betoonde zich een groot voorstander van zo'n verdrag. Andrej meende dat dit verdrag geen beletsel mocht zijn voor het gebruik van kernenergie voor vreedzame doeleinden.

Het Roemeense idee van een ontwapende bufferzone in Europa werd door Van der Klaauw afgewezer., mede omdat deze zone delen van de Bondsrepubliek zou moeten omvatten. Meer weerklank vindt bij hem het Roemeense idee van een Europese ontwapeningsconferentie, al staat Nederland hierbij een andere formule voor ogen.

In het gesprek van Van der Klaauw met

Minister Van der Klaauw (l.) met de Bulgaarse president en partijleider Todor Zjiwkow.

president Ceausescu bleek, dat de president meende, op het punt van de mensenrechten, dat in de eerste plaats de nadruk moet worden gelegd op ontwapening en economische ontwikkeling, daar vrede en welvaart essentiële en belangrijke rechten van de mens zijn. Van der Klaauw erkende het belang van deze onderwerpen, maar zei dat er nog veel meer te doen was.

In Bulgarije voerde minister Van der Klaauw besprekingen met zijn ambtsgenoot Peter Mladenow. Hij is ontvangen door premier Stanko Todorow en president en partijleider Todor Zjiwkow.

In zijn besprekingen met Mladenow liet minister Van der Klaauw blijken, dat Nederland de Vietnamese interventie in Cambodja veroordeelt, omdat het onaanvaardbaar is, dat een land op gewelddadige wijze ingrijpt in een politieke situatie in een ander land.

De Bulgaren zijn van mening dat de Vietnamezen de enige zijn geweest die hebben voldaan aan de internationale plicht ernaar te streven het regime-Pol Pot in Cambodja omver te werpen. In dit verband heeft Van der Klaauw eraan herinnerd, dat Nederland destijds een resolutie tegen het bewind van Pol Pot in Cambodja in de VN mede ondertekend heeft. De resolutie kreeg echter te weinig steun in de Algemene Vergadering van de VN.

Evenals in Roemenië was het gesprek vooral gewijd aan Van der Klaauws ,,tour d'horizon'' door Oost-Europa met het oog op de veiligheidsconferentie, volgend jaar in Madrid.

Van der Klaauw vreest voor een situatie waarin de Westeuropese landen alleen nog zullen spreken over de mensenrechten, de Oosteuropese landen nog slechts over ontwapening.

Hij opperde, zoals hij dat tegenover zijn Roemeense ambtgenoot eerder had gedaan, eens te kijken naar de honderd voorstellen die op de toetsingsconferentie over Europese veiligheid en samenwerking in Belgrado ter tafel zijn gebracht en waar eventueel nog nieuwe aan kunnen worden toegevoegd.

Dat Bulgarije minder dan Roemenië eenzijdig vooringenomen is t.a.v. ontwapening, blijkt uit het Bulgaarse standpunt dat ,,ontspanning niet anders mogelijk is dan met ontwapening''. Bulgarije vindt dat sommige Westerse landen de definitieve afsluiting van een SALT-akkoord vertragen.

Ook is Bulgarije van mening dat de ontwapeningsvoorstellen van het Warschaupact te weinig serieus worden genomen. Nederland brengt hiertegen in, dat dergelijke voorstellen bestudeerd worden en niet afgewezen.

Evenals in Boekarest sprak Van der Klaauw zijn waardering uit over de gematigde toon in de rede van de Russische president Brezjnew op 4 maart. Brezjnew legde toen, twee weken na de Chinese inval in Vietnam, de nadruk op het belang van ontspanning met het Westen en herhaalde het Russische voorstel voor een Europees non-agressiepact.

Over de mensenrechten is in Sofia in algemene termen gesproken.

Nederland heeft oog voor het eenzijdig anti-Russische karakter van de Chinese buitenlandse politiek. China heeft voor zijn ontwikkeling echter andere landen en mogendheden nodig. De steun en contacten van het Westen met China moeten niet worden gedramatiseerd en zijn grotendeels nog in staat van wording. (NRC/H'blad, ANP)

OOST-EUROPA

POLEN

WIJZIGINGEN IN DE REGERING

Premier Jaroszewicz heeft op 17 dec. 1977 in het Poolse parlement, de Sejm, meegedeeld, dat hij een aantal wijzigingen in de samenstelling van de regering had aangebracht.

Vice-premier Kazimierz Olszewki, permanent vertegenwoordiger bij de COMECON, was ontslagen. De premier zei niet waarom: wel deelde hij mee dat Olszewki ,,een belangrijke post'' bij de diplomatieke dienst zou krijgen. (Op 23 jan. 1978 werd hij benoemd tot ambassadeur in Moskou.)

Tot minister van landbouw was benoemd Leon Klonica, voordien eerste secretaris van de communistische partij in de provincie Olsztyn in het noordoosten van het land. Hij verving Kazimierz Barcikowski, die een week te voren eerste secretaris van de partij in Krakau geworden was.

Minister van transport Tadeusz Bejm werd vervangen door zijn voorganger Mieczyslaw Zajfryd, die vice-afgevaardigde bij de COMECON was geweest.

Bejm bleef minister en lid van de ministerraad. Hij werd benoemd tot vicevoorzitter van de hoge beheerscommissie, een controleorgaan van de regering.

Tenslotte werd Stanislaw Mach benoemd tot minister voor lichte industrie in plaats van Tadeusz Kunicki, die in aug. 1977 bij een auto-ongeluk was omgekomen.

Op 27 jan. 1978 is, op diens eigen verzoek, Jozef Tejchma, ontslagen als minister van cultuur. In de Westerse pers werd het vermoeden uitgesproken, dat Tejchma, die als betrekkelijk liberaal gold, in toenemende mate van mening verschilde met zijn eerste plaatsvervanger Janusz Wilhelmi.

Tejchma bleef vice-premier met coördinerende bevoegdheden. Op het ministerie van cultuur werd er geen opvolger voor hem aangewezen. Wilhelmi trad op als waarnemend hoofd van dit departement. Algemeen werd aangenomen, dat hij t.z.t. wel tot minister zou worden benoemd.

Voor het zover kwam overleed Wilhelmi op 16 maart bij een vliegtuigongeluk.

Op 29 maart werd Jan Mietkowski tot minister van cultuur benoemd. Tot dat moment was hij voorzitter van de Poolse vereniging van journalisten. Mietkowski stierf echter op 4 juli ,,na een zware ziekte''. Op 20 juli werd Zygmunt Najdowski tot minister van cultuur aangewezen. Op 1 juni was hij al benoemd tot eerste vice-minister van dit ministerie.

Op 8 febr. van dit jaar wijzigde premier Jaroszewicz opnieuw de regering. Jozef Tejchma, Jozef Kepa en Franciska Kaim verloren hun ambt van vice-premier. Tejchma werd benoemd tot minister van onderwijs; Kepa tot minister van plaatselijke economie en milieu; en Kaim bleef minister van ijzer- en staalindustrie. Jerzy Kuberski, de voorganger van Tejchma op onderwijs, kreeg een functie binnen het CC. Maria Milczarek werd overgeplaatst van plaatselijke economie naar arbeid. Tadeusz Rudolf, die zij verving, werd minister zonder portefeuille en, op 10 febr., eerste vice-voorzitter van de plancommissie. (NZZ, FAZ, Le Monde)

(Vor. ber. pag. 824/3-1976)

LATIJNS-AMERIKA

COLUMBIA

INAUGURATIE PRESIDENT TURBAY AYALA, VORMING NIEUWE REGERING

Op 7 augustus 1978 is dr. Julio César Turbay Ayala, die op 4 juni '78 tot president werd gekozen, officieel beëdigd. (pag. 369-78 e.v.).

Turbay is de opvolger van Lopez Michelsen, evenals hij lid van de Liberale partij.

In zijn inaugurele rede, tijdens een plechtigheid die werd bijgewoond door de presidenten van Venezuela, Bolivia, Ecuador en generaal Torrijos Herrera, de leider van Panama, zei de nieuwe president dat hij het Congres speciale volmachten zou vragen om de onveiligheid en de misdaad te bestrijden; de burgerlijke vrijheden zouden niet aangetast wordzn en om die te beschermen zou hij een gezag uitoefenen dat ,,streng zou zijn binnen de constitutie en sterk binnen de democratie''. Hij benadrukte dat hij alles zou dozn om de handel in verdovende middelen tegen te gaan (zie pag. 270-'78) en deed een beroep op de Verenigde Staten om zich meer inspanningen te getroosten om de financiering van de handel door Amerikaanse handelaren en consumenten onder controle te brengen.

Met betrekking tot de buitenlandse politiek benadrukte de president het belang van het Andes Pact, dat Columbia, Venezuela, Ecuador, Bolivia en Peru omvat, en kondigde hij een diplomatiek offensief in de ,,vitale gebieden'' van Afrika aan.

Kort na zijn inauguratie kondigde de president de vorming van een nieuwe regering, bestaande uit 7 liberalen, 5 conservatieven en één militair aan. De 5 conservatieven waren door een persoonlijke beslissing van Turbay in de regering opgrnomen.

Hij kwam daarmee zijn eerder gedane belofte na dat hij zich zou houden aan de geest van het akkoord van 1957, het akkoord waarmee een eind kwam aan de jarenlange bloedige confrontatie tussen de 2 grote politieke partijen van het land, de conservatieven en de liberalen. Volgens dit akkoord zouden conservatieven en liberalen om beurten een regering vormen. In 1974 liep het akkoord af en beide partijen besloten toen tot een overgangsregeling die inhield dat de nieuwe

president een regering bestaande uit conservatieven en liberalen zou vormen, waarbij de minister van buitenlandse zaken van dezelfde partij zou zijn als de president. In 1978 zou de winnende president voor het eerst een regering kunnen samenstellen die geheel zou bestaan uit leden van zijn eigen partij. Tijdens de verkiezingscampagne had Turbay evenwel aangekondigd dat hij, als hij zou winnen, de formule van 1974 nog zou handhaven, en dus ook leden van de andere partij in een nieuwe regering zou opnemen.
De samenstelling van de nieuwe regering was als volgt:

defensie - gen. Luis Carlos Camacho Leyva; binnenl. zaken - dr. German Zea Hernandez (L); buitenl. zaken - dr. Indalecio Liévano Aguirre (L); financiën - dr. Jaime Garcia Parra (C); ontwikkeling - dr. Gilberto Echeverri Majia (L); arbeid - dr. Rodrigo Marin Bernal (C): mijnwezen en energie - dr. Alberto Vasquez Restrepo (C); communicatie - dr. José Manuel Arias Carrizosa (L); landbouw - dr. German Bula Hoyos (L); onderwijs - dr. Rodrigo Lloreda Caicedo (C); gezondheid - dr. Alfonso Jaramillo Salasar (L); openbare werken en vervoer - dr. Enrique Vargas Ramirez (L); justitie - dr. Hugo Escobar Sierra (C); secr.-gen. bij de president - dr. Alvaro Perez Vives. (L = Liberalen, C = Conservatieven).

President Turbay benoemde vervolgens generaal Jaime Sarmirnto tot opperbevelhebber van de strijdkrachten in plaats van generaal Camacho Leyva, terwijl andere militaire benoemingen de volgende personen betroffen: generaal Jorge Robledo Pulido tot commandant van het leger, vice-admiraal Gilberto Barona Silva tot commandant van de marine, generaal-majoor José Gonzalo Forero Delgadillo tot voorzitter van de verenigde chefs van staven en brigadier-generaal Pablo Alfonso Rosas Guarin tot directeur van de nationale politie.

Decreet ter bestrijding geweld en terrorisme

Op 6 september vaardigde de president een nieuw veiligheidsdecreet uit, no. 1923, dat voorzag in de instelling van strengere veiligheidsmaatregelen en van zwaardere straffen voor misdrijven zoals gewapende rebellie, ontvoering en het plaatsen van bommen.
Voor het verstoren van de openbare orde werden gevangenisstraffen tot vijf jaar opgelegd, voor overtredingen zoals het bezitten van subversieve literatuur, ophitsing, weigering de autoriteiten te helpen en het dragen van maskers werden gevangenisstraffen tot één jaar ingesteld. Bepaalde overtredingen zoals brandstichting en het schilderen van slogans kunnen voortaan via een snelrechtprocedure worden afgedaan, waarbij het recht op hoger beroep en op verdediging beperkt is. Radio- en televisiestations mogen buiten de officiële regeringsbulletins om niets meer publiceren over de openbare orde en gewelddadige misdaad.
Militaire rechtbanken en in sommige gevallen de plaatselijke militaire commandant zijn met de rechtspraak belast.
Het decreet heeft nogal wat kritiek uitgelokt. Vooraanstaande juristen en voormalige ministers toonden zich verontrust. Drie bisschoppen verklaarden dat het decreet de deur opent naar ,,officiële repressie". De leiders van de vakbonden en van linkse partijen zeiden dat de burgerlijke dictatuur begonnen was.

Tijdens de Centraal-Amerikaans-Caraibische Spelen in de Columbiaanse stad Medellin voeren sympathisanten van Cuba pro-Cubaanse spandoeken met zich mee. De politie maakte later een eind aan de betoging.

Opleving terroristische activiteiten

Kort na het afkondigen van deze maatregelrn werd dr. Rafael Pardo Buelvas, die minister van binnenlandse zaken was tijdens de algemene stakingen van 1977 (pag. 370-'78) op 12 september 1978 vermoord, twee dagen voor de verjaardag van deze stakingen. De aanslag werd opgeëist door het ,,commando van de 14de september" van de Arbeiders Zelfverdedigings Beweging (MAO).
Later ging de verdenking meer in de richting van de guerrillabeweging ,,Em diecinueve". M 19, die Sedert februari '74 actief is.

In februari '74 drongen zes jongelui het geboortehuis van Simun Bolivar binnen, de grote Latijns-Amerikaanse vrijheidsstrijder uit de vorige eeuw, sloegen de suppoosten neer en vendwenen met de sabel van de vrijheidsheld
Twee jaar daarna ontvoerde de beweging de leider van de liberale vakbond en schoot hem dood
In augustus '76 hielden de guerrillastrijders de directeur van de grote industriele onderneming Indupalma zo lang vast totdat in de nieuwe cao's de door hen gedicteende voorwaarden waren opgenomen
Begin '79 bestormde het leger bij een opsporingsactie een zgn. ,,volksgevangenis" waarbij de direoteur-generaal van de Texas Petroleum Company Juan Escobar om het leven kwam Tot dan toe wist niemand dat hij ontvoerd was en evenmin was bekend dat de guerrilla's 10 miljoen dollar losgeld geëist hadden
Eind '77 zou de groep besloten hebben zich van een andere naam te bedienen en wel die van de Arbeiders Zelf Verdediging
M 19 wil met haar naam herinneren aan 19 april 1970 toen bij de algemene verkiezingen de politieke partij ANAPO (Nationale Volks Alliantie) door fraude van haar stembusoverwinning werd afgehouden. De linkse vleugel van deze partij besloot toen op minder vreedzame wijze haar ideeën te gaan verwezenlijken.
De guerrillabeweging in Columbia dateert al van heel wat jaren geleden In de jaren veertig woedde er een bloedige strijd

tussen de liberalen en andere linkse partijen en de conservatieven
Na sen vredesakkoord legden de aanhangers van de liberale partij de wapens neer maar de communisten streden verder
Hun op meerdere fronten strijdende Revolutionaire Columbiaanse Strijdkrachten (FARC) zijn ook nu nog de sterkste groepering van alle guerrillabewegingen.
Als plattelandsguerrilla is de FARC vooral actief in de provincie Santander, 200 km ten noorden van Bogota en in de departementen Tolima en Huila, 200 km ten zuidwesten van Bogota In enkele gebieden is de FARC zo sterk dat zij de gemeenteraden controleert
Daarnaast zijn nag actief de op Cuba geonenteerde ELN, het Nationale Bevrijdings Leger en het Volksleger voor de Bevrijding dat zich maoistisch noemt en in de zomer van 1978 nog een vissersdorp wist te bezetten.

Op 3 januari maakte M 19 bekend dat haar guerrillastrijders meer dan 5000 wapens, waaronder mortieren en bazooka's gestolen hadden uit een arsenaal van het Columbiaanse leger in een buitenwijk van Bogota. De guerrillastrijders zouden zich via het graven van een tunnel toegang hebben verschaft tot de wapenopslagplaatsen. Aanvankelijk ontkende de regering een en ander maar onderzoek van de pers wees uit dat de diefstal inderdaad had plaatsgevonden.
Het leger begon daarop uitgebreide speuracties die zich ook uitstrekten tot Cali en Bucaramanga.
Half januari werd meegedeeld dat de meeste wapens weer teruggevonden waren.
Bij de speuracties werden talloze mensen gearresteerd, verdacht van deelname of medeplichtigheid aan de overval. Daarnaast werden mensen gearresteerd die ervan verdacht werden sympathie te hebben voor de guerrillabeweging.

Op 18 januari deelde regeringswoordvoerder in Bogota mee dat zeven regeringssoldaten gedood waren toen de twee vrachtwagens waarin ze reden in een hinderlaag van guerrillastrijders werden opgeblazen.
De aanslag op een autoweg ten noorden van Bogota werd volgens militaire bronnen uitgevoerd door de FARC.
Eind januari werden in het kader van de opsporingsacties vijf Uruguayers gearresteerd waarvan later werd gezegd dat zij lid waren van de stadsguerrillabeweging de Tupamaros en dat zij naar Columbia waren gekomen om de leden van M 19 te trainen.

Op 8 februari werd de arrestatie bekendgemaakt van zes Duitsers vijf Argentijnen en 8 Columbianen, die betrokken zouden zijn geweest bij de activiteiten van M 19.
Half februari werd bekendgemaakt dat het leger een opleidingscentrum van M 19 in de provincie Cauca had ontdekt. Deze provincie ligt in het zuiden van het land bij de grens met Ecuador.

In het centrum zou M 19 guerrillaopleidingen geven aan groepjes van 15 tot *20* boeren en Indianen uit de streek.

Verder bleek na verhoren van de plaatselijke bevolking dat M 19 nauw contact onderhield met de FARC.

Militaire bronnen meldden op 20 februari dat de twee belangrijkste leiders van M 19 gearresteerd waren, maar deze berichten werden later weer tegengesproken.

In de maanden februari en maart zijn in de pers meerdere malen berichten verschenen over martelingen die door politie en leger toegepast zouden worden op de in het kader van de terrorisme-bestrijding gearresteerd-n, waaronder zich ook vakbondsleiders, geestelijken en advocaten zouden bevinden.

De bekende schrijver Gabriel Garcia Marquez schreef begin maart een open brief naar president Julio Cesar Turbay Ayala waarin hij hem verzocht een delegatie buitenlandse waarnemers toe te laten om een onpartijdig onderzoek te laten instellen.

Congrescommissie onderzoekt klacht schending mensenrechten

Al eerder waren er in de Columbiaanse pers berichten verschenen over martelingen van politieke gevangenen. De rector van de ,,Nationale Universiteit, de liberale krant Espectador, politici en bisschoppen verklaarden dat *22* in okt. 1978 gearresteerde studenten gefolterd werden.

Het Huis van Afgevaardigden van het Congres besloot daarop een onderzoekscommissie in te stellen en 12 afgevaardigden bezochten de gevangenis en spraken met de studenten. Nadat zij ook met de artsen van het gerechtelijk medisch instituut hadden gesproken kwamen zij tot de slotsom dat de studenten inderdaad mishandeld zijn.

Bij hun onderzoek zijn de afgevaardigden op nogal wat moeilijkheden en tegenwerking gestuit. Zo bleek op het gerechtelijk medisch instituut geen enkel document meer aanwezig van de medische onderzoekingen die de artsen van dit instituut bij de studenten hadden uitgevoerd.
Over de toegepaste foltermethoden hebben de parlementariërs geen bijzonderheden verschaft.
In de pers is beweerd dat de studenten dagenlang verhoord zijn zonder dat zij konden slapen en zonder eten en drinken te krijgen. Om bekentenissen af te dwingen zouden naalden onder hun nagels zijn gestoken, zouden ze in ijswater zijn gedompeld en met elektroshocks behandeld.
In een reactie op de bevindingen van de Congrescommissie deed de regering pogingen deze af te zwakken of zelfs te ontkennen.
De minister van justitie zei dat hij kennis had genomen van de bevindingen van de ,,geachte afgevaardigden'' en dat hij nu de resultaten van een door de president bevolen strafrechtelijk onderzoek zou afwachten.
Namens de ministerraad werd een verklaring afgegeven waarin het heette dat voor haar vaststaat dat de studenten correct behandeld zijn.
De minister van defensie verklaarde dat het werk van de commissie onvolledig was geweest.
Ook van andere zijde werd melding gemaakt van folteringen. De communisten verklaarden dat *20* guerrillastrijders van de FARC die begin dec. 1978 in Bogota gearresteerd werden eveneens mishandeld waren.
Het socialistische blad Alternativa, dat regelmatig in zijn kolommen aandacht schenkt aan de situatie van de mensenrechten in het land, kwam in een balans van terreur en tegenterreur voor het jaar 1978 op een getal van 35 politieke doden. De meesten daarvan waren extreem-linksen, die aldus het blad, het ,,contact'' met militairen en politie niet overleefden. Anderen zouden bij straatonlusten of in opdracht van grootgrondbezitters doodgeschoten zijn.
Half april werd in Bogota meegedeeld dat verschillende tientallen personen gearresteerd waren in verband met de wapenroof van begin januari.
Onder de gearresteeerden zou 'zich ook de dader van de moordaanslag op de vroegere minister Rafael Pardo bevinden.

Op 14 april maakte het Columbiaanse leger bekend dat binnenkort *200* gevangenen, die ervan beschuldigd worden tot de M 19 beweging te horen door een krijgsraad zullen worden berecht. (NZZ, FAZ, Le Monde, *NRC/H'blad)*

BELGIË

REGEERAKKOORD

Hierna volgt de tekst van Titel I van het regeerakkoord, dat is afgesloten door de partijen, die thans gezamenlijk de regeringscoalitie vormen (zie pag. 242/2 e.v.). Titel I gaat over de hervorming van de staat.

De Titels II (sociaal-economisch beleid), 111 (u-elzijnsbeleicl) en IV (ons land in Europa en in de wereld) zullen later worden opgenomen.

REGEERAKKOORD DOOR DE PARTIJEN GOEDGEKEURD OP 1 APRIL 1979

Titel I. — Hervorming van de staat

HOOFDSTUK I:

ONMIDDELLIJKE FASE

Van bij de vorming van de Regering zullen de hieronder vermelde concrete maatregelen worden genomen, ten einde de staatshervorming onmiddellijk verder door te voeren.

1. In de schoot van de Regering zullen vier ministeriële comités, hierna executieven te noemen, worden opgericht.

a) voor de Nederlandse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest, een executieve, samengesteld uit 6 leden: 3 ministers en 3 staatssecretarissen, van wie één tot het Brusselse Gewest behoort.

b) voor de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest:

— een gemeenschapsexecutieve, samengesteld uit 3 leden:

2 ministers en 1 staatssecretaris, van wie één tot het Brusselse Gewest behoort;

— een Waalse Gewestelijke executieve, samengesteld uit 3 leden:

1 minister en 2 staatssecretarissen.

Deze executieven organiseren hun samenwerking.

c) voor het Brusselse Gewest, een executieve.

2. De bepalingen van het koninklijk besluit van 19 november 1974 worden herzien, zodat de staatssecretarissen, lid van de gewestelijke ministeriële comités, volwaardig lid van deze executieve worden.
Soortgelijke bepalingen zullen worden genomen voor de staatssecretarissen, die lid zijn van de gemeenschapsexecutieven.

Onverminderd delegaties, beraadslagen de leden van de ministeriële comités collegiaal, in toepassing van het principe van de consensus, dat in de Nationale Regering wordt gevolgd.

3. De leden van de gewestelijke executieven worden alleen met autonome aangelegenheden belast.
Onder autonome aangelegenheden moet worden verstaan; de aangelegenheden die, krachtens het politieke akkoord, tot de bevoegdheid van de gemeenschappen of van de gewesten behoren.

4. Voor de aangelegenheden die. krachtens het politiek akkoord, zullen behoren tot de bevoegdheid van de gemeenschappen en van de gewesten, worden de executieven belast, ieder wat haar betreft, met de uitvoering van de wetten, decreten en reglementen, zij keuren de voorontwerpen van wetten en decreten goed, zij stellen de begrotingsontwerpen op, zij leiden het personeel van de besturen en oefenen de voogdij uit over de parastatale instellingen waarvan het doel behoort tot de communautaire of gewestelijke bevoegdheden.

5. Behalve wat de provinciale instelling van Brabant, de gemeenten met bijzonder taalstatuut en de stad Brussel betreft, oefenen de gewestelijke executieven de administratieve voogdij uit over de begrotingen, de jaarrekeningen, de personeelsformaties en de andere handelingen van de ondergeschikte besturen met uitzondering van de handelingen betreffende de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de nationale of van de communautaire macht behoren en waarvoor de wet of het decreet, naar gelang van het geval, een bijzondere voogdij heeft ingericht.

6. De voorzitter van ieder der executieven legt een verklaring van algemeen beleid af namens zijn executieve.
Voor iedere gewestelijke executieve wordt die verklaring afgelegd voor de parlementsleden die, krachtens het politiek akkoord, deel zullen uitmaken van de raad van hun gewest.

7. a) Alle besturen die belast zijn met het beheer van autonome aangelegenhedene worden gehergroepeerd in één of meer departementen onder het gezag van de executieven. De hergroepering moet in de eerste plaats functioneel zijn. Het statuut van de besturen blijft ongewijzigd.
De bezolding van het personeel moet ten laste van hun oorspronkelijk departement blijven.

b) De executieven organiseren, ieder wat haar betreft, de samenwerking tussen hun besturen.

c) De parastatale instellingen waarvan het doel behoort tot de bevoegdheden van de gemeenschappen of van de gewesten, zullen binnen de kortst mogelijke tijd worden aangepast overeenkomstig de autonomie van de gemeenschappen en van de gewesten.

8. a) De controle door de Minister van Financiën en de Staatssecretaris voor Begroting wordt, wat de gewesten en de gemeenschappen betreft, door de voorzitters van de executieven uitgeoefend.

b) Bij de Inspectie van Financiën zullen onmiddellijk cellen eigen aan iedere executieve worden opgericht; deze cellen zullen volledig afhangen van een lid van de executieve, bevoegd voor de begroting.

HOOFDSTUK II:

VOORLOPIGE EN ONOMKEERBARE FASE (1)

I. — ASSEMBLEES

9. De communautaire en gewestelijke bevoegdheden worden uitgeoefend:

a) voor de Nederlandse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest, door de Nederlandse Gemeenschapsraad, waarbij de Brusselse leden aan de stemmingen over de gewestelijke aangelegenheden niet deelnemen;

b) voor de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest, respectievelijk door:

— de Franse Gemeenschapsraad,

— de Waalse Gewestraad.

Deze raden organiseren hun samenwerking;

c) voor het Brusselse Gewest, wat de gewestelijke bevoegdheden betreft, door de Brusselse Gewestraad.

10. Samenstelling van de assemblées:

a) De assemblées zijn samengesteld uit de volksvertegenwoordigers en senatoren van ieder gewest of gemeenschap.

b) Voor Brussel is de gewestraad samengesteld uit de senatoren en volksvertegenwoordigers die in het Brusselse Gewest woonachtig zijn op de dag van hun verkiezing of die, als lid van de Franse taalgroep, werden verkozen door het kiezerscollege van het arrondissement Brussel.

II. — BEVOEGDHEDEN

A. Bevoegdheden van de Gemeenschappen

11. Op het vlak van de Gemeenschappen: In de Grondwet wordt een nieuw artikel ingelast tot uitbreiding van de bevoegdheid van de Cultuurraden tot de persoonsgebonden aangelegenheden (artikel 72 van het wetsontwerp 461), met inbegrip van het toegepast wetenschappelijk onderzoek betreffende de aangelegenheden die onder de exclusieve bevoegdheid van de Gemeenschappen vallen.

Ontwikkelingssamenwerking:

12. a) Bij het Algemeen Bestuur voor Ontwikkelingssamenwerking worden Nederlandstalige en Franstalige diensten opgericht voor de aangelegenheden betreffende de opleiding van ontwikkelingshelpers, de informatie, zowel wat het A.B.O.S. als de niet-gouvernementele organisaties betreft, de medefinanciering, de vrijwillige hulp en de beurzen buiten project.

b) Bovendien zal voor de culturele en persoonsgebonden aangelegenheden het regeringsprogramma bepalen dat een aantal kredieten respectievelijk voor de Nederlandstalige en Franstalige diensten worden uitgetrokken, waarvan de bestemming door de communautaire assemblées wordt vastgesteld.

c) De binnen- en buitendiensten worden derwijze georganiseerd, dat een paritaire vertegenwoordiging is verzekerd.

B. Bevoegdheden der gewesten

13. Op het vlak van de gewesten worden,

(1) De wet van 1 augustus 1974 zal worden opgeheven.

door de goedkeuring van de toepassingswet van artikel 107quater van de Grondwet de volgende bevoegdheden toegekend:

1o. de ruimtelijke ordening met inbegrip van het tracé of de inplanting van de grote overheidsinfrastructuur en van het gemeenschappelijk vervoer;

20. de natuurbescherming met inbegrip van het natuurbehoud:

30. de bossen, jacht, visvangst en vogelvangst;

40. de stedebouw, stadsvernieuwing en gezondmaking van verlaten industriële vestigingen;

50. het grondbeleid met inbegrip van het statuut, de rol en de bevoegdheid tot onteigening van de grondregieën;

60. de ruilverkaveling van landeigendommen en de landherinrichting;

70. de huisvesting met inbegrip van de krotopruiming en, wat de sociale woningen betreft, de wijzen van steun, de aard van de woningen, de financiering en de voorwaarden van de verkoop- en huurcontracten van de woningen van de openbare huisvestingsmaatschappijen;

80. de gewestelijke economische expansie met inbegrip van:

a) de gewestelijke facetten van het industrie- en energiebeleid, inzonderheid het openbaar industrieel initiatief, planning, investeringen, vestiging en uitrusting, de prospectie en het zoeken naar investeerders, die hulp aan kleine en middelgrote ondernemingen, met inbegrip van de hulp aan de toeristische nijverheid;

b) de gewestelijke facetten van de kredietpolitiek, zonder afbreuk te doen aan de voorgeschreven regels in het kader van de nationale munt- en kredietpolitiek;

c) de werking en de controle van de gewestelijke economische raden, van de gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen en van de investeringsmaatschappijen;

90. de exploitatievoorwaarden voor de natuurlijke rijkdommen, evenals de concessies die hierop betrekking hebben;

10o. inzake waterbeleid:

a) de waterproduktie en -voorziening, met uitzondering van:

1. de oprichting en de subsidiëring van de grote waterbouwkundige werken van nationaal belang. Nochtans worden niet van nationaal belang geacht, de investeringen voor de uitrusting van industriezones bij de havens en de nationale of gewestelijke aard van de investeringen voor de ontzilting van zeewater wordt, voor ieder geval afzonderlijk, tussen de Staat en de Gewesten vastgesteld;

2. de technische reglementering inzake het drinkwater, met inbegrip van de minimumnormen.
De Gewesten worden evenwel betrokken bij het ontwerpen van de programma's van de grote werken en van de technische reglementering;

b) de zuivering van afvalwater, met uitzondering van:

1. de vaststelling van de algemene en sectoriële lozingsvoorwaarden voor het afvalwater:

2. de produktienormen die zijn opgenomen in de Europese en internationale reglementeringen;

3. de vaststelling van de berekeningsbasis van de tarieven voor de zuivering van industrieel afvalwater;

4. de vaststelling van de percentages van de toelagen aan de industriële ondernemingen, De toepassing van deze lozingsvoorwaarden, van deze produktienormen en van de tarieven door de Gewesten mag geen onderlinge economische distorsie veroorzaken. Te dien einde worden de Gewesten betrokken bij het ontwerpen van deze verschillende bepalingen;

11o. de riolering, de waterbeheersing, het ophalen en het verwerken van vaste afvalstoffen;

120. de niet bevaarbare waterlopen;

13o. de landbouwhydraulica, de polders en de wateringen, met uitzondering van de dijken;

14o. de plaatsing van arbeiders zowel door de overheids- als de privé-instellingen;

15o. de tegemoetkoming in het loon van moeilijk te plaatsen arbeiders;

16o. de rationalisering en de coördinatie van de intercommunale verenigingen;

17o. behalve wat betreft de provinciale instelling van Brabant, de gemeenten met een bijzonder taalstatuut en de stad Brussel, de organisatie van de administratieve voogdij over de begrotingen, de jaarrekeningen, de personeelsformaties en de andere handelingen van de ondergeschikte besturen, met uitzondering van de handelingen in verband met de aangelegenheden die tot de bevoegdheid behoren van de Staat of van de Gemeenschappen en voor welke de wet of het decreet, naargelang van het geval, een bijzondere voogdij heeft ingericht; deze bepalingen zullen bij de splitsing van de provincie Brabant worden gewijzigd;

18o. de criteria voor de verdeling van het aandeel van het Gewest in de fondsen van de ondergeschikte besturen, terwijl het aandeel van de provincie Brabant door de Koning wordt bepaald;

19o. de subsidies en de toelagen aan de provinciale, gemeentelijke en ermede gelijkgestelde werken;

200. de uit te geven of aan te gane leningen;

210. het toegepast wetenschappelijk onderzoek betreffende de aangelegenheden die onder de exclusieve bevoegdheid van het gewest vallen.

14. Het eensluidend advies van de bevoegde Gewestelijke executieve is vooraf vereist voor iedere fusie van gemeenten.

15. Binnen de perken van zijn bevoegdheid wordt het Gewest door toedoen van zijn executieve betrokken bij de onderhandelingen over de internationale akkoorden, doch de Staat blijft de enige gesprekspartner op het internationale vlak.

16. Het Gewest kan bij ordonnantie de gevallen en de wijzen vaststellen, volgens welke het tot onteigeningen kan overgaan, met inachtneming van de bij de wet vastgestelde gerechtelijke procedures en van het principe van de rechtvaardige en voorafgaande vergoeding, zoals bij artikel 11 van de Grondwet is bepaald.

17. De hoven en rechtbanken mogen de overeenstemming van de ordonnanties aan de toepassingswet van artikel 107 quater van de Grondwet toetsen.

18. Bovendien zal het regeringsprogramma het mogelijk maken de beleidslijnen, vermeld onder de punten 19 tot 22, in de wetgeving op te nemen:

19. Energiebeleid:

a) De Gewesten zullen nauw worden betrokken bij het ontwerpen en het ontwikkelen van het energiebeleid.

1o. De Minister van Economische Zaken zal overleg plegen met de gewestelijke overheid omtrent de grote lijnen van het energiebeleid.

20. De vertegenwoordigers van de Gewesten zullen zitting hebben in de adviesorganen met algemene en sectoriële bevoegdheid, namelijk: het Nationaal Comité voor de energie; het Controlecomité voor elektriciteit en gas, zodra dit orgaan een publiekrechtelijk statuut geniet; het Overleg- en Controlecomité voor petroleum en de Adviserende Raad voor kolennijverheid.

30. De gewestelijke overheid zal worden vertegenwoordigd in de door het Ministerie van Economische Zaken op te richten „vestigingscommissie" voor elektrische centrales.
Deze commissie zal tot taak hebben advies uit te brengen over de inplanting van nieuwe centrales en als zodanig een belangrijke functie toegewezen krijgen in het kader van het nieuwe energiebeleid van de Regering.

40. De vertegenwoordigers van de Gewesten zullen zitting hebben in de raad van beheer van de volgende overheidsinstellingen; het Nationaal Instituut voor radio-elementen (IRE), het Studiecentrum voor kernenergie (SCK), het Nationaal Waarborgfonds voor kolenschade en het Nationaal Instituut voor extractieve bedrijven (NIEA).

b) In het kader van de aan de overheid verleende vertegenwoordiging zullen de vertegenwoordigers van de Gewesten zitting hebben in de raad van beheer van de ondernemingen, waarin de Staat belangen heeft of zal hebben, en inzonderheid:

1o. de Kempense Steenkolenmijnen NV, naar aanleiding van de inbreng in het maatschappelijk kapitaal van de door de Staat uitgekeerde bedragen tot delging van de exploitatieverliezen;

20. Distrigaz NV, naar aanleiding van de verhoging van het aandeel van de

Staat in het maatschappelijke kapitaal van de onderneming, dat ten minste op 50% wordt gebraqht;

30. de Nationale Pijpleidingsmaatschappij NV;

40. de Openbare aankoop- en opslagmaatschappij voor aardolie en aardolieprodukten, die moet worden opgericht, ten einde in 's lands belang een beleid te voeren dat gericht is op het beveiligen van de bevoorrading van het land met aardolie en aardolieprodukten;

50. de op te richten gemengde maatschappij voor aankoop, verrijking, vervaardiging en verwerking van kernsplijtstof:

60. het op te richten overheidsbedrijf. belast met het verpakken en het opslaan van hoog radioactief afval.

C) De vertegenwoordiging van de Gewesten mag geen afbreuk doen aan het totale taalevenwicht.

20. Kredietpolitiek:

a) De thans bestaande openbare kredietinstellingen worden voorzien van geregionaliseerde structuren, die een doeltreffende actie op grond van het directe inzicht in de noden van het gewest mogelijk maken en dit in het kader van de algemene regels die volgen uit de krediet- en muntpolitiek, welke binnen de bevoegdheid van de nationale instanties vallen.

b: De Gewesten worden vertegenwoordigd in de beheersorganen van de thans bestaande nationale openbare kredietinstellingen.

c) De centrale Staat wordt vertegenwoordigd in alle openbare kredietinstellingen, die de Gewesten eventueel kunnen oprichten. Deze instellingen zullen functioneren overeenkomstig de algemene regels die volgen uit de krediet- en muntpolitiek, welke binnen de bevoegdheid van de nationale instanties vallen.

21. Vervoerbeleid:

Voor zover het hen aanbelangt, worden de Gewesten betrokken bij het ontwerpen van het beleid van de nationale en gewestelijke vervoermaatschappijen.

22. Buitenlandse handel:

De Gewesten worden nauw betrokken bij het ontwerpen van het beleid van de buitenlandse handel. Te dien einde,

a) hebben de vertegenwoordigers van de Gewesten zitting in de Raad van Beheer van de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel;

b) worden in de BDBH personeelsformaties opgericht met het oog op de contacten met de gewestelijke executieven en de behandeling van de gewestelijke aspecten van de buitenlandse handel.

III. — DUITSE GEMEENSCHAP

23. De raad van de Duitse Gemeenschap is samengesteld uit rechtstreeks verkozen leden.

24. Hij regelt op decretale wijze de in artikel 59bis, § 2 van de Grondwet bedoelde aangelegenheden, alsmede de persoonsgebonden aangelegenheden.

25. Deze Gemeenschap beschikt over een executieve.

26. Ten einde de uitgaven van de Duitse Gemeenschap te dekken, wordt een jaarlijkse dotatie op de Rijksbegroting uitgetrokken.
Deze dotatie wordt op dezelfde wijze berekend als die van de twee grote Gemeenschappen op grond van de voor deze Gemeenschappen vastgestelde totale som.

27. Deze hervorming vereist de herziening van de Grondwet (art. 59ter) en ook het goedkeuren van een afzonderlijke wet.

IV. — AAN DE GEMEENSCHAPPEN EN AAN DE GEWESTEN GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

28. De Gemeenschappen en de Gewesten hebben rechtspersoonlijkheid.

29 De roerende en onroerende Staatsgoederen, zowel van openbare als van privé-aard, die voor de uitoefening van de respectieve bevoegdheden van de Gewesten en van de Gemeenschappen onontbeerlijk zijn, worden hun zonder enige vergoeding overgedragen.

30. Binnen de perken van hun respectieve bevoegdheden, kunnen de Gewesten en de Gemeenschappen om redenen van algemeen nut tot onteigeningen overgaan.

31. Binnen de perken van zijn bevoegdheid regelt elke Raad bij ordonnantie of bij decreet, naargelang van het geval, de oprichting en de organisatie van instellingen en van ondernemingen.

32. Binnen de perken van de gewestelijke of communautaire bevoegdheden kunnen bij ordonnantie of bij decreet, naargelang van het geval, de vigerende wettelijke bepalingen worden opgeheven, gewijzigd, aangevuld of vervangen.

33. De ordonnanties en de decreten kunnen administratiefrechtelijke, burgerrechtelijke en strafrechtelijke bepalingen bevatten, voor zover die onontbeerlijk zijn voor de uitoefening, door de Gewest- en Gemeenschapsraden, naargelang van het geval, van hun bevoegdheden.

V. — FINANCIERING

A. Gemeenschappelijke bepalingen

34. De financiering van de Gewesten en van de twee grote Gemeenschappen wordt verzekerd door:

1o. eigen niet fiscale ontvangsten;

2o. een dotatie ten laste van de Rijksbegroting;

3o. eventuele ristorno's van de opbrengst van sommige bij de wet vastgestelde belastingen;

4o. een eigen fiscaliteit;

5o. aan te gane of uit te geven leningen overeenkomstig een door de Ministerraad opgestelde programmatie. De voorwaarden voor deze leningen worden afzonderlijk door de executieve ter goedkeuring aan de Minister van Financiën voorgelegd. De datum van de openbare uitgiften wordt na overleg tussen de executieve en de Minister van Financiën vastgesteld.

35. De Staat garandeert geen enkele van de door het Gewest of door de Gemeenschap aangegane verbintenissen.

36. Voor ieder begrotingsjaar wordt de berekening gemaakt op grond van de laatst gekende cijfers, die bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit zijn vastgesteld.

37. Een bijzondere dotatie voor de eerste installatie wordt aan elk Gewest en aan elke Gemeenschap toegekend.

38. De bepalingen betreffende de financiering worden bij een met gewone meerderheid goedgekeurde wet geregeld.

39. De artikelen 110 en 113 van de Grondwet worden herzien om een aan de Gemeenschappen en aan de Gewesten eigen fiscaliteit mogelijk te maken. Deze fiscaliteit zal pas van kracht worden, wanneer de provinciale fiscaliteit is opgeheven. De invoering van een eigen communautaire fiscaliteit mag de invoering van een subnationaliteit in Brussel niet tot gevolg hebben.

B. Financiering van de Gemeenschappen

40. Het totale krediet dat op de Rijksbegroting wordt uitgetrokken en ter uitvoering van artikel 59, § 6, van de Grondwet, jaarlijks ter beschikking van de Nederlandse en van de Franse Gemeenschap wordt gesteld, ten einde hun uitgaven te dekken, wordt tussen de twee Gemeenschappen volgens de volgende objectieve criteria verdeeld:

1o. 2/3 worden verdeeld in verhouding tot het bevolkingscijfer van het betrokken taalgebied, vermeerderd met het overeenstemmende gedeelte van de bevolking van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad;

2o. 1/3 wordt verdeeld in verhouding tot de oppervlakte van het Nederlandse en van het Franse taalgebied, zoals die is vastgesteld bij de artikelen 3 en 4 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966 en gewijzigd bij de wet van 23 dec. 1970.

41. De verhouding tussen het Nederlandstalige respectievelijk Franstalige bevolkingscijfer van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad wordt vastgesteld op basis van het geldig uitgebrachte aantal stemmen respectievelijk op de Nederlandstalige en de Franstalige lijsten bij de jongste gemeenteraadsverkiezingen in de gemeenten van dit tweetalige gebied.
Dit percentage wordt vastgesteld op ten minste 20 pct. van de totale bevolking van dit gewest voor de minst talrijke groepen tot wanneer het totale aantal uitgebrachte stemmen ten gunste van eentalige lijsten van deze groep bij de gemeenteraadsverkiezingen in het Brusselse gewest op een hoger percentage zal wijzen. Dit percentage zal van toepassing zijn vanaf het begrotingsjaar dat volgt op dat waarin de verkiezingen zijn gehouden.

42. Het totale krediet wordt voor het eerste van toepassing zijnde begrotingsjaar vastgesteld door de begrotingskredieten en -machtigingen die voor de uit-

oefening van het beleid van de Gemeenschappen nodig zijn.

43. Het totale krediet dat voor ieder latere begrotingsjaar wordt vastgesteld stijgt ten minste in dezelfde mate als de Rijksbegroting, uitgenomen de kredieten voor de werkloosheid en voor de uitzonderlijke rampen, alsook de kredieten voor buitengewone omstandigheden, die als zodanig door de Senaat met dubbele meerderheid worden erkend

C. Financiering van de Gewesten

44. Bij de inwerkingtreding van ae gewestvorming, is het op de Rijksbegroting uitgetrokken totale krediet voor de ter beschikking van de Gewesten gestelde dotaties gelijk aan het totaal van:

1o. de behoeften voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Gewesten, berekend op grond van de kredieten die in de loop van het vorige boekjaar door de Staat zijn besteed aan alle aangelegenheden welke aan de Gewesten worden overgedragen;

20. de supplementen die nodig zijn voor de werking van de Gewestraden, van de executieven en van de diensten.

Dit totaal wordt vermeerderd vanaf het eerste jaar met het hieronder vastgestelde percentage.

45. Het totale krediet dat voor ieder daaropvolgend begrotingsjaar wordt vastgesteld, stijgt ten minste in dezelfde mate als de Rijksbegroting, uitgenomen de kredieten voor de werkloosheid en voor de uitzonderlijke rampen, alsook de kredieten voor buitengewone omstandigheden die als zodanig door de Senaat met dubbele meerderheid worden erkend.

46. Het totale bedrag van de dotaties wordt jaarlijks verdeeld onder de drie gewesten volgens de volgende sleutel:

1o. één derde in verhouding tot het bevolkingscijfer;

2o. één derde in verhouding tot de oppervlakte;

30. één derde in verhouding tot de opbrengst in het Gewest van de directe belasting ten laste van de natuurlijke personen.

VI. — EXECUTIEVEN

47. De Regering zal aan het Parlement overlaten:

1o. De keuze tussen de formule van de executieve in de Regering of de formule van de autonome executieven die uit de leden van hun assemblées zijn gekozen.

20. De beste samenstelling van de gewestexecutieven.

30. De wijzen van werking en de verantwoordelijkheid van de executieven.

48. De Ministers van Opvoeding kunnen in de Gemeenschapsexecutieve alleen voor het gedeelte van hun bevoegdheden, dat onder de culturele autonomie ressorteert, worden betrokken.

VII. — GRONDGEBIED VAN DE GEWESTEN

49. Voor de toepassing van deze wet wordt het grondgebied van de Gewesten bij overgangsmaatregel afgebakend als volgt:

a) het Vlaamse Gewest omvat het grondgebied van de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Limburg, alsook het grondgebied van de administratieve arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven;

b) het Waalse Gewest omvat het grondgebied van de provincies Henegouwen, Luik, Luxemburg en Namen, alsook het grondgebied van het administratieve arrondissement Nijvel;

c) het Brusselse Gewest omvat het grondgebied van het administratieve arrondissement Brussel-Hoofdstad.

VIII. — VOORKOMING EN BESLECHTING VAN DE CONFLICTEN

50. De voorkoming en de beslechting van de conflicten tussen wetten, decreten en ordonnanties worden, bij overgangsmaatregel, respectievelijk toevertrouwd aan de afdeling wetgeving en aan de afdeling bevoegdheidsconflicten van de Raad van State.

51. De verplichting, waarbij de bijzitters van deze laatste afdeling tweetalig moeten zijn, wordt opgeheven.

IX. — VERSCHILLENDE WAARBORGEN VOOR DE HARMONISCHE COËXISTENTIE VAN DE GEMEENSCHAPPEN

52. werking van de Brusselse Gewestraad:

a) De begroting wordt bij eenvoudige meerderheid goedgekeurd. Elk amendementsvoorstel van de Raad moet bij dubbele meerderheid worden goedgekeurd.

b) Een artikel wordt ingelast in de toepassingswet van artikel 107quater van de Grondwet en luidt als volgt:

,,Behalve voor de begrotingen, kan bij een gemotiveerde motie, die door ten minstens drie vierden van de leden van één van de taalgroepen van de Brusselse gewestraad is ondertekend en ingediendna het neerleggen van het verslag en vóór de eindstemming in openbare zitting, worden verklaard dat de bepalingen van een ontwerp of van een voorstel van ordonnantie, waarop de motie betrekking heeft, de betrekkingen tussen de Gemeenschappen ernstig kunnen benadelen.

,,In dit geval wordt de procedure in de Raad geschorst en wordt de motie verwezen naar de Brusselse executieve, die binnen zestig dagen een gemotiveerd advies uitbrengt over de motie en de Raad verzoekt zich uit te spreken hetzij over dit advies, hetzij over het eventueel gewijzigde ontwerp of voorstel."

53. Binnen het jaar:

a) Zal een door de Nationale Regering paritair samengesteld comité, waarin de Gemeenschapsexecutieven worden vertegenwoordigd, met het oog op de definitieve staatshervorming, bij de Regering een algemeen verslag indienen over de aan te wenden middelen ter verbetering van de coëxistentie van de gemeenschappen in ons land en meer in het bijzonder in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en in de gemeenten met een bijzonder taalstatuut.
De Regering zal het resultaat van deze werkzaamheden aan de bevoegdde parlementaire commissie mededelen.
Dit verslag zal inzonderheid betrekking hebben op: de werkelijke vertegenwoordiging van de Gemeenschappen op gemeentelijk niveau, de werking en de middelen van de culturele, onderwijs- en sociale diensten, de fusies van gemeenten, de specifieke financiële lasten die de gemeentebegrotingen bezwaren, de middelen ter voorkoming van elke discriminatie onder de burgers.

b) Zullen, onverminderd wat voorafgaat, de Gemeenschapsraden in gemeen overleg een onthaalsysteem op gemeentelijk niveau uitwerken voor de inwoners die tot een Belgische of tot een buitenlandse gemeenschap behoren, ten einde het dagelijkse leven in zijn menselijke en administratieve aspecten te vergemakkelijken.

54. Met toepassing van artikel 59bis waarbij wordt bepaald dat de vormen van samenwerking tussen de gemeenschappen bij een wet met speciale meerderheid worden geregeld, zal een paritair samengestelde commissie door de twee gemeenschapsexecutieven worden opgericht. Ze zal de aanvragen om steun voor culturele activiteiten onderzoeken, die door de minderheden van de gemeenten met bijzonder taalstatuut aan hun respectieve gemeenschapsexecutieven zijn gericht.
De door de commissie aanvaarde subsidies zullen aangerekend worden op de respectieve gemeenschapsbegrotingen. De bevoegde gemeente zal hiervan in kennis worden gesteld.
Wanneer voor een verschil in houding tegenover een ingediend dossier geen oplossing kon worden gevonden binnen een termijn van drie maanden, kan het, op verzoek van één van de partijen, aanhangig worden gemaakt bij de nationale Regering die de knoop doorhakt.

55. Belangenconflicten:

a) Indien een Gemeenschap of een Gewest oordeelt, dat het ernstig kan worden benadeeld of gediscrimineerd door een in de assemblée van een andere Gemeenschap of van een ander Gewest ingediend ontwerp of voorstel van decreet of van ordonnantie, kan het met drie vierden van de stemmen van de assemblée om schorsing van de procedure vragen met het oog op overleg. In dit geval wordt de procedure geschorst gedurende zestig dagen.
Indien het overleg binnen deze termijn tot geen oplossing leidt, wordt het geschil aanhangig gemaakt bij de Senaat, die binnen dertig dagen een gemotiveerd advies aan de Regering uitbrengt.

b) Indien een Gemeenschap of een Gewest oordeelt, dat het ernstig, kan worden benadeeld of gediscrimineerd door een beslissing hetzij van een executieve van een andere Gemeenschap of van een ander Gewest, hetzij van elke andere openbare overheid, kan de executieve van de betrokken Gemeenschap of van het betrokken Gewest om schorsing van de uitvoering van de beslissing vragen met het oog op overleg. In dit geval wordt de uitvoering geschorst gedurende zestig dagen.
Indien het overleg binnen deze termijn tot geen oplossing leidt, wordt het geschil bij de nationale Regering aanhangig gemaakt.

Slotbepaling

56. De overgangsbepalingen waarin dit hoofdstuk voorziet, houden op uitwerking te hebben op 31 december 1982, indien de definitieve staatshervorming op die datum niet tot stand is gekomen.

HOOFDSTUK III:

NATIONALE MACHT

I. — STAATSEVENWICHT

57. Zelfs wanneer de gemeenschaps- en de gewestautonomie tot stand is gebracht, blijft het evenwicht in de centrale Staat van kapitaal belang voor de goede verstandhouding tussen de Gemeenschappen en derhalve voor de nationale samenhorigheid.
In deze geest zullen in de domeinen die onder de nationale bevoegdheid vallen en meer in het bijzonder in de volgende aangelegenheden: de ontwikkelingssamenwerking, de buitenlandse handel, het vervoer, het krediet, wettelijke en verordenende bepalingen worden genomen, ten einde het evenwicht van de invloeden en de gelijkheid van inspraak van de twee Gemeenschappen te bewaren, alsmede elke discriminatie te voorkomen.

58. Bij een wet met gewone meerderheid zal een nationale commissie worden opgericht die zal moeten toezien op de naleving van het principe van niet-discriminatie in de toepassing, door de overheid, van de wettelijke en verordenende bepalingen.
Deze commissie wordt paritair samengesteld uit vertegenwoordigers die door de twee Gemeenschapsraden worden aangewezen. De commissie heeft een adviserende taak: zij brengt advies uit over de klachten die bij haar worden ingediend; haar adviezen worden aan de bevoegde overheid doorgezonden. Elke burger die meent dat tegen hem een discriminerende maatregel is getroffen, mag rechtstreeks de commissie hiervan in kennis steiien.
De commissie brengt jaarlijks aan de Regering een verslag uit over de klachten, die zij heeft onderzocht.
Bij het bepalen van de te volgen procedure en de werking van deze commissie, zal men zich laten leiden door de bepalingen van de wet van 16 juli 1973 (Cultuurpact).
Het is wel te verstaan dat de Commissie geenszins de bevoegdheden van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht noch die van de Nationale Commissie van het Cultuurpact wijzigt.

II. — NATIONALE BEVOEGDHEDEN

59. De bevoegdheden, die niet aan de Gemeenschappen en aan de Gewesten worden toegekend, behoren tot de nationale macht.

60. Het staat evenwel van nu af aan vast, dat in de definitieve fase, bij een wet met bijzondere meerderheid, de bevoegdheden kunnen worden overgedragen aan de Gewesten of aan de Gemeenschappen, met uitzondering van de bevoegdheden in de volgende aangelegenheden:

1o. de aangelegenheden door de Grondwet voorbehouden aan de wet;

2o. het buitenlandse beleid, met inbegrip van de vertegenwoordiging in de vreemde Staten en bij de internationale organisaties van publiek of van Europees recht, onverminderd de aan de Gemeenschappen of aan de Gewesten toegekende bevoegdheden:

3o. het buitenlandse defensiebeleid en de daarmee gepaard gaande binnenlandse maatregelen;

4o. de uitoefening van de bevoegdheden van de rechterlijke macht en van de Raad van State, de rechterlijke en penitentiaire organisatie, het burgerlijk, het handels- en strafrecht, de vreemdelingenpolitie, de strijd tegen de misdadigheid, de nationaliteit, de paspoorten, de veiligheid van de Staat, de eredienSten;

50. de kiesorganisatie, de civiele bescherming. de handhaving van de orde, de militie en de organieke wetten van de ondergeschikte besturen, behalve de organisatie van de aan de Gewesten toevertrouwde voogdij;

60. het algemeen monetair, fiscaal, budgettair en kredietbeleid;

70. het nationaal economische, conjuncturele, industriële en energiebeleid, het prijsbeleid, het landbouwbeleid, behalve de aan de Gewesten voorbehouden aangelegenheden, en de vestigingsvoorwaarden voor het uitoefenen van een beroep;

80. de grote infrastructurele werken, onverminderd de aan de Gewesten toegekende bevoegdheden;

90. het vervoer- en communicatiebeleid;

10o. de sociale voorzorg en de sociale zekerheid:

11o. de algemene beginselen van het arbeidsrecht;

120. het nationaal gezondheidsbeleid;

13o. het wetenschapsbeleid, onverminderd de bevoegdheden die aan de Gewesten en aan de Gemeenschappen inzake het toegepaste wetenschappelijke onderzoek worden toegekend;

14o. de in het Brusselse gewest gevestigde tweetalige culturele inrichtingen, waarvan de activiteit aan meer dan één Gemeenschap gemeen is;

15o. het administratief en geldelijk statuut van het personeel van de Staat, van de Gewesten en van de Gemeenschappen.

HOOFDSTUK IV:

EEN BETER POLITIEK BEHEER

61. Ten einde de Staat en de Overheid in het algemeen de mogelijkheid te bieden hun taak vastberaden en doelmatig te vervuilen, inwndenheid op sociaal-economisch gebied, is het noodzakelijk te zorgen voor het democratische karakter en de doelmatigheid van de besluitvorming en ze tevens te versterken.
De aandacht moet gaan naar de volgende maatregelen:

a) de stabiliteit van de Regering en van het Parlement moet worden gewaarborgd: de Regering zal het Parlement verzoeken de desbetreffende artikelen van de Grondwet te wijzigen.

b) de verruiming van de toegang tot het actieve politieke leven, inzonderheid door de reorganisatie van het politieke verlof alsook de aanpassing van het professioneel en materieel statuut van de burgemeesters en schepenen op grond van werkelijke prestaties;

c) de beperking van en de controle op de uitgaven voor verkiezingscampagnes. Zodra zij samengesteld is, zal de Regering het nodige contact nemen met de in het Parlement vertegenwoordigde partijen met het oog op het nemen van praktische schikkingen in verband met deze beperking, wat zal gepaard gaan met een systeem van financiering door de Overheid.

62. De doelmatigheid en de beschikbaarheid van de administratie vereisen de voortzetting van een aantal maatregelen:

a) de geografische deconcentratie van de centrale besturen en een verruimde delegatie van bevoegdheden;

b) de vereenvoudiging van reglementen en procedures;

c) de administratieve werking moet worden herzien met het oog op vereenvoudiging en eenvormigheid;

d) een rationeel gebruik van de moderne technieken van de informatievenverking. De informatieverwerking in de overheidssector moet functioneel worden ingevoerd op alle niveaus in het raam van een nationale en gewestelijke planning.

Dit houdt in:

— de goedkeuring van de wet betreffende het Rijksregister:

— wettelijke bepalingen tot regeling van het statuut en de werking van de informatieverwerkende centra om te zorgen voor coördinatie en gebeurlijke misbruiken te voorkomen;

e) de herziening van het statuut van het Rijkspersoneel van 2 oktober 1937, met inzonderheid:

— de invoering van de mobiliteit van het Rijkspersoneel op een nieuwe basis;

— de herwaardering van de verantwoordelijkheidsfuncties in de rijksadministraties;

— een beleid van research, onderwijs en voortdurende scholing in de openbare besturen.

63. Een veelzijdige informatie blijkt uitermate belangrijk voor de goede werking van de democratie: daarom moet een globaal beleid van de media mogelijk worden gemaakt. In dat verband is de waarborg van de vrijheid en de diversificatie van de dagelijkse opiniepers een uitstekend middel om de goede werking van onze democratische samenleving te verzekeren.
Te dien einde zal de wetgever maatregelen nemen die enerzijds zullen leiden tot een verhoging van de rechtstreekse steun van de Staat aan de dagelijkse opiniepers en anderzijds deze rechtstreekse steun afhankelijk zullen maken van maatstaven van selectiviteit die gunstig uitvallen voor de dagbladen die minder voordelen halen uit de publiciteit en de onrechtstreekse steun van de Staat.

64. De Grondwet zal worden gewijzigd ten einde de wetgever te machtigen de opportuniteitsvoogdij over de gemeenten af te schaffen.
De werking, de structuren en de rol van de intercommunales zullen worden herzien, in het bijzonder door een wijziging van de wet van 1 maart 1922.

(BIJLAGE bij de regeringsverklaring van 5 april 1979).

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

THAILAND TERUG NAAR DE DEMOCRATIE?

Op 22 april vonden in Thailand parlementsverkiezingen plaats. Weliswaar had de Thaise bevolking nog drie jaar tevoren, op 4 april 1976 (zie pag. 241 e.v.-'76), haar stem kunnen uitbrengen, maar sindsdien was aan het democratische experiment een einde gemaakt door de militaire staatsgreep van 6 oktober 1976 (pag. 13/3 e.v.-1977), die formeel een burgerregering onder premier Thanin Kraivichien aan de macht bracht. Vervolgens hadden de militairen via een tweede staatsgreep op 20 oktober 1977 de macht openlijk in handen genomen (pag. 737 e.v.-'77).

Eij de nu gehouden verkiezingen konden de ruim 20 mln. Thais de bezetting van de 301 zetels in het nieuwe Huis van Afgevaardigden bepalen. Zij hadden de keus uit 1624 kandidaten van 38 politieke partijen of groeperingen. Daaronder waren oude partijen zoals de Democratische Partij van ex-premier Seni Pramoj, de Nationale Thai partij (Chart Thai) van generaal Pramarn Adireksarn en de Sociale Actie partij van ex-premier Kukrit Pramoj. Er waren ook nieuwe partijen zoals de Thai Burger partij (Chart Prachakorn) o.l.v. de rechtsradicale oud-minister van binnenlandse zaken, Samak Sundaravej, en de Seritham partij, een belangengroep ter ondersteuning van de militaire premier, generaal Kriangsak Chamanand.

Volgens niet-officiële voorlopige uitslagen (*Le* Monde 25-4) bedroeg de opkomst minder dan 25%; en behaalde geen van de partijen de meerderheid. De voorlopige verdeling van het grootste deel van de 301 zetels luidde: (vergeleken met 1976):

Sociale Actie partij	87	(45)
Nationale Thai partij	47	(56)
Democratische partij	34	(115)
Thai Burger partij	31	(—)
Seritham	26	(—)
Onafhankelijken	63	(—)

In de hoofdstad Bangkok behaalde de Thai Burger partij 29 van de 32 zetels. Voorts wonnen twee kandidaten van de Sociale Actie partij in Bangkok, partijleider Kukrit Pramoj en zijn plaatsvervanger Kasem Sirisampham, terwijl daar slechts één kandidaat van de Democratische partij, nl. oud-minister van buitenlandse zaken Thanat Khoman, gekozen werd.

De Sociale Actie partij, die nu de grootste partij werd, boekte haar winst op het platteland, waar de bevolking volgens de FAZ (24-4) kennelijk niet vergeten was dat Kukrit Pramoj voor het eerst in de geschiedenis van het land openbare middelen verschaft had waarover districts- en dorpscomité's zelf konden beschikken en zo tot de ontwikkeling van het platteland had bijgedragen.

De betekenis van de verkiezingen was beperkt, omdat er naast het Huis van Afgevaardigden een Senaat bestaat, die dezelfde bevoegdheden heeft als het Huis en die op voorstel van de premier, generaal Kriangsak Chamanand, door de koning wordt benoemd. Deze 225 leden tellende Senaat moet samen met het Huis de nieuwe premier aanwijzen.

De samenstelling van deze Senaat werd eveneens op 22 april bekendgemaakt. Slechts 31 van de 225 leden bleken burgers, de overigen waren militairen en leden van de politie, die allen als aanhangers van Kriangsak golden. Die 31 burgersenatoren waren bovendien voor het merendeels bankiers en zakenlieden.

Onder hen waren drie vrouwen, maar in strijd met het gebruik geen vertegenwoordigers van de vakbeweging, de pers of de universitaire wereld.

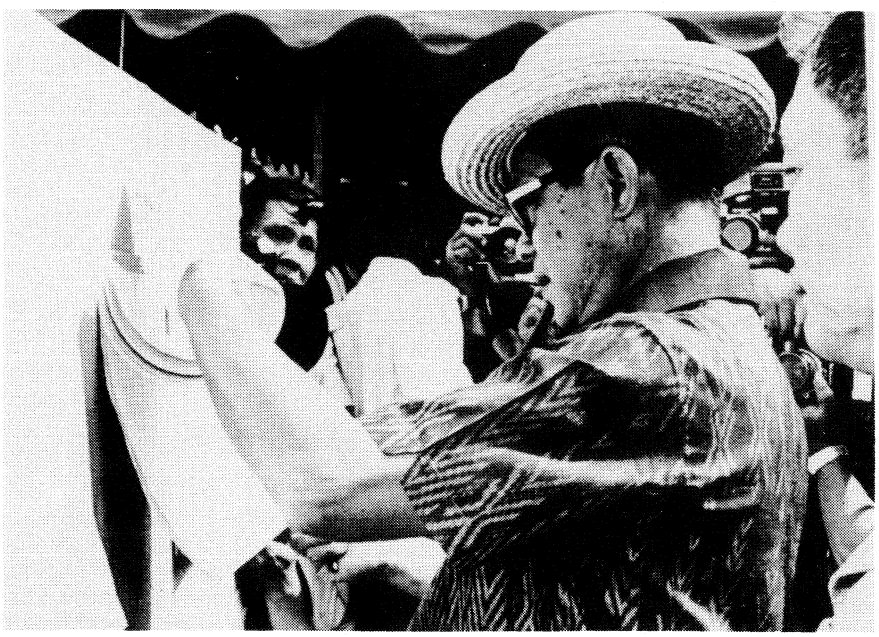
Met de 225 stemmen van de Senaat heeft Kriangsak nog slechts 39 stemmen van het Huis nodig om opnieuw premier te worden, en die krijgt hij naar verwachting zeker van de Seritham en een groot deel van de onafhankelijken.

Kriangsak zelf was geen kandidaat bij de verkiezingen, ,,omdat hij boven de politieke partijen staat". Maar, zo zei hij tevoren, „ dat houdt niet in dat ik het volk niet wil dienen".

Volgens perscommentaren heeft Kriangsak zich tamelijk populair gemaakt. Vergeleken met de notoire anti-communist Thanin Kraivichien voert hij een welhaast liberaal beleid, aldus *Trouw* (21-4).

Terwijl zijn voorganger Thanin Kraivichien had aangekondigd dat er binnen 16 jaar geen verkiezingen konden worden gehouden, beloofde Kriangsak verkiezingen in 1978 en hij werkte mee aan het nakomen van die belofte. De verkiezingen wekten echter geen geestdrift onder de bevolking. Als redenen daarvoor noemde De Volkskrant o.a.:

„ Een nationaal verleden waarin militaire bewinden slechts zelden, en dan nog kortstondig, zijn afgewisseld door gekozen regeringen maakt dat veel Thais verkiezingen voornamelijk beschouwen als een

Premier Kriangsak Chamanand bekijkt de lijsten met namen van de kandidaten voor de algemene verkiezingen.

Weekblad 48ste jaargang No. 2483, pag. 30479-40494

verhoogde kans op een militaire coup. Grijpen de militairen niet in om de verkiezing te verhinderen, dan zullen ze waarschijnlijk een half jaar later wel ingrijpen om de politici naar huis te sturen, zo redeneren veel kiesgerechtigden.

Een belangrijker reden voor dit gebrek aan belangstelling — er doet een voorspelling de ronde dat niet meer dan een kwart var. de kiezers de moeite zal nemen naar het stembureau te komen — is gelegen in de achtergrond van de kandidaten. De meeste kandidaten behoren tot de elite die in Thailand de dienst uitmaakt. rijke zakenlieden, grondbezitters, of hun zetbazen, en natuurlijk een fiks aantal militairen Deze heren — vrouwelijke kandidaten zijn in dit gezelschap uiteraard schaars — formeren en her-formeren zich in politieke groepjes tijdens dinertjes in hun deftige villa's Dat geld tijdens de tafelgesprekken veelvuldig ter sprake komt, trachten de betrokkenen nauwelijks te verhullen ( )

Vrijwel alle groeperingen die meedingen in deze verkiezingen hebben problemen met geld en kandidaten Oorzaak is het ontbreken van een wet op de politieke partijen, die om niet onthulde redenen niet tijdig door het parlement in behandeling is genomen Het resultaat is dat de partijen de kandidaten niet kunnen verplichten om de partijlijn te volgen — of zelfs om in de partij te blijven Tientallen kandidaten zijn spoorloos verdwenen na het opstrijken van hun campagnefondsen, of overgelopen naar een andere partij.

Als derde domper op de vermeende geestdrift van de kiezers is daar dan nog het gebrek aan duidelijk politieke verschillen Van de tientallen partijen en groepjes zijn er meer dan tien die verkondigen aat ze generaal Kriangsak zullen steunen als hij de volgende regering samenstelt Programma's, indien voonhanden, bevatten punten die nauwelijks onenigheid kunnen verwekken verdediging van vorst en vaderland tegen buitenlandse aanvallen, de vestiging van een democratisch systeem, verdere industriële ontwikkelmg van Thailand, enzovoort Een van de partijen gaat er prat op helemaal geen programma te hebben. „Wij hebben zelfs geen enkele politieke ervaring, maar we zullen de volgende regering steunen, wat dat ook voor regering mag zijn", aldus de leider van deze partij

Regering-Kriangsak

Het op 13 nov. 1977 beëdigde kabinet van 33 leden (pag. 738/1 - '77), bestond uit 17 ministers en 16 viceministers. De ministers waren:

Premier en minister van binnenlandse zaken — generaal Kriangsak Chamanand: vice-premiers — generaal Boonchai Bamrungphongse*, Sunthorn Hongladarom en Sompob Hotrakit, toegevoegd aan het bureau van de premier — luitenant-generaal Boonruen Buacharoon en Somporn Boonyakupta; defensie — generaal Lek Naewmali (voorheen vice-minister), financien — Suphat Suthatham*, buitenlandse zaken — Upadit Pachariyankun*; landbouw en cooperaties — Prida Kannasutr, verbmdingen — generaal Surakij Maiyalarp; handel — Nam Poonwattu, justitie — Sutham Patrakhom, onderwijs — Boonsom Martin; gezondheid — luitenant Yongyut Sajjavanit; industrie — Kasem Chatikavanij, staatsuniversiteitsbureau — Kasem Suwannakul (* = ministers uit het kabinet van Thanin Kraivichien, die hun portefeuille behielden, zie pag 18/2-1977).

Wijziging kabinet

Op 12 aug. 1978 wijzigde de premier, gcneraal Kriangsak, zijn kabinet, voordat hij op 30 sept. zijn militaire post van opperbevelhebber van de strijdkrachten moest opgeven. Kriangsak nam de portefeuille van defensie over van generaal Lek Naewmali, die op zijn beurt de portefeuille van binnenlandse zaken van de premier overnam. Voorts benoemde hij twee vice-ministers van defensie: generaal Yos Thephasdin, de plv. opperbevelhebber van het leger, en admiraal Amorn Sirikaya, de opperbevelhebber van de marine, die beiden eind september wegens het bereiken van de leeftijdsgrens van 60 jaar hun functies zouden moeten neerleggen.

Volgens politieke kringen in Bangkok, aldus de FAZ (15-8-'78), lag aan deze reorganisatie de strategie ten grondslag om potrntiële rivalen als vrienden te behandelen en die door een aanbod tot politieke medewerking aan zich te binden. Admiraal Amorn werd allang als een nauwe vriend van Kriangsak beschouwd, maar generaal Yos daarentegen gold sinds de benoeming van Kriangsak tct premier als diens gevaarlijkste rivaal. Volgsns de FAZ was generaal Yos ongetwijfeld een van de politiek invloedrijkste generaals van het land en bezat hij een sterke aanhang onder talrijke jongere commandanten te velde.

Als minister van defensie werd Kriangsak zo de sleutelfiguur in het bepalen van de personeelspolitiek bij de strijdkrachten. De jaarlijks op 30 sept. plaatsvindende pensionering, bevordering en functieverandering van hoge officieren wordt weliswaar door een militaire commissie uitgewerkt, maar al haar voorstellen moeten door de minister van defensie worden goedgekeurd. Bovendicn was het gebruikelijk dat over de wijziging van de militaire top door de premier, de opperbevelhebber van de strijdkrachten en de minister van defensie wordt beslist en deze functies waren nu alle in de persoon van Kriangsak verenigd.

Over de rivaliteit tussen de officieren in de militaire top schreef de NZZ (16-8-'78) o.a.:

„... Kriangsak kwam tegen de oppositie van de groep legerofficieren om generaal Yos Thephasdin aan de macht. Deze factie uit het korps van het in Bangkok gestationeerde lste leger trad bijzonder sterk op in oktober 1976 bij het om zeep helpen van het democratie-experiment en staat in nauw contact met de teruggekeerde voormalige veldmaarschalk-dictator Prapas Charusathien. Toen bleken de epigonen van de overleden legerbevelhebber Kris Sivara de generaals Boonchai Bamrungphongse, Serm Na Nakhorn en Amnaj Damrikarn teleurstellend zwak te zijn. Sindsdien is het beeld tamelijk veranderd: Op de lste oktober (...) moet Yos afscheid nemen: zijn grootste vertrouweling, luitenant-generaal Thep Kranlert, beschikt als chef van de training en opleiding van het leger over geen troepencommando en nauwelijks over aanhang. Ook Kriangsak zal in zijn eigenschap als opperbevelhebber van de strijdkrachten met militair pensioen moeten gaan (...). Als zijn opvolger treedt inmiddels niemand uit de Yos-groep naar voren, maar naast de politiek kleurloze generaal Charoen Pongpanich vooral de opperbevelhebber van het leger Serm. Daarmee komt het meer verlichte, „democratisch" gezinde deel van de Thaise generaals aan bod.

Generaal Kriangsak slaagde er in met behulp van de Kris-epigonen de groep om Yos terug te dringen, hoewel deze als boegbeeld de voormalige marinechef admiraal Sa-Ngad Chaloryu, die in naam tweemaal een staatsgreep leidde, naar voren kan schuiven. De regeringsleider deed Yos delen in het machtsinkomen, doordat hij aan deze het voorzitterschap van de staatsspoorwegen afstond en diens compagnon in de bestuursraad van dezelfde onderneming toeliet. Beiden wijden zich kennelijk ver daarbuiten ook aan andere zaken en ondernamen zo reeds geruime tijd geleden ook een Westeuropese toernee, die Yos bijv. ook naar Oerlikon (Zwitserse wapenindustrie) voerde. Politiek zonder ambitie zijn zij echter niet geworden. Kenmerkend stond Kriangsak bij zijn buitenlandse reizen in het voorjaar naar de Asean-staten en China op een begeleiding door generaal Yos, opdat deze in Bangkok geen intriges kon smeden.

Het duistere spel gaat evenwel in deels moeilijk te ontraadselen episoden voort. Zo vroegen Sa-Ngad en Yos vergunning aan voor de opening van een nieuwe bank. Dat Prapas daarachter steekt, bleek toen de ten val gebrachte dictator, die tevoren teruggetrokken had geleefd, plotseling op 16 juni (1978) een persconferentie hield, waarin hij vaag zelfs de mogelijkheid van zijn terugkeer in de openbare verantwoordelijkheid niet wilde uitsluiten. Tegelijk bracht hij de kwestie van de door rechtsbesluit allang rechtsgeldige confiscatie van zijn vroegere binnenlandse vermogen en dat van Thanom en Narong Kittakachorn aan de orde.

Bij de door Prapas met hulp van Sa-Ngad en Yos beoogde stichting van een bank gaat het kennelijk om een manoeuvre, die Kriangsaks precaire kringen moet verstoren en tenslotte het financiële fundament voor de machtsgreep van een tegengroep moet leveren. Inmiddels zijn zowel dat voornemen als het uiterst onpopulaire verzoek om annulering van de vermogensconfiscatie op vastberaden verzet in het kamp van de regeringsleider en de aanhangers van Serm gestuit. Op de avond van de 8ste juli vuurden vervolgens officieel niet-geïdentificeerde daders op het huis van generaal Arnnaj, de bevelhebber van het lste leger, met een M-79-mortier. Op de verwijzing van één krant na werd elk bericht daarover in de pers onderdrukt — en zo bleef het nachtelijke schot vergaand onopgemerkt en onopgehelderd. Er zijn intussen vingerwijzingen, die op een inspirerende rol van de Yos-groep duiden

en het hele voorval met Thaise logica als een zwakteteken van Prapas interpreteren: Wie tot zo'n grove intimidatiepoging moet overgaan. aldus de theorie, heeft nauwelijks pijlen op zijn boog. Het eveneens verzwegen gevolg van het incident was dat de opperbevelhebber van het leger Serm nog dezelfde nacht in het huis van Amnaj een officiersbespreking organiseerde, in de loop waarvan werd besloten tot de snelle overplaatsing van verschillende dozijnen als ,,jonge Turken" aangemerkte bataljons- en regimentscommandanten. Daarmee zou Yos nog meer aan invloed kunnen inboeten.

Zijn verzwakte positie blijkt ook uit het feit dat de door hem in de herfst van 1976 naar Japan verbannen luitenant-generaal Vitoon Yasawas weer in het land verblijft en vooral in samenspel met generaal Prem een comeback op een hoge iegerpost voor de herfst voorbereidt. Intussen zijn de ,,kooplieden-generaals" Pramarn Adireksarn en Chartichai Choonhavan van het politieke toneel verdwenen en wijden zij zich intensief aan hun gehavende financiën, wat Chartichai herhaaldelijk in Zwitserland doet belanden..."

Benoeming nieuwe militaire top

Op 29 sept. werd generaal Serm Na Nakhorn, tot dusver opperbevelhebber van het leger, tot opperbevelhebber van de strijdkrachten benoemd. Maar terwijl door waarnemers in Bangkok verwacht was dat generaal Serm tevens opperbevelhebber van het leger zou blijven, werd op die post generaal Prem Tinsulanond, de 58-jarige vice-minister van binnenlandse zaken, benoemd, die als trouwe vriend van Kriangsak gold. Daarbij werden in rang hogere generaals gepasseerd.

Generaal Prem, die zijn opleiding in de VS kreeg, boekte als commandant van het tweede leger in het noordoosten van Thailand opmerkelijke successen bij de bestrijding van de communistische guerrilleros. Talrijke dorpen, die jarenlang vast in communistische handen waren, staan thans weer aan de kant van de regering in Bangkok.

Als voornaamste wapens om de bevolking voor zich te winnen maakte Prem gebruik van een sociaal en economisch actieprogramma en een psychologische campagne. Duizenden boeren, die vroeger de communisten steunden, en honderden voormalige guerrillastrijders schaarden zich aan de kant van de regering, aldus de FAZ (7-10-'78).

Nieuwe grondwet

De door de koning op 16 nov. 1977 ingestelde Nationale Vergadering (pag. 738/1 - '77), benoemde op 1 dec. 1977 een commissie van 35 leden om een nieuwe grondwet op te stellen, die de voorlopige constitutie van 10 nov. 1977 zou moeten vervangen. In die commissie zaten o.m. Kukrit Pramoj (premier maart 1975-april 1976), Seni Pramoj (premie april-oktober 1976) en luchtmaarschalk Dawee Chullasapya (vice-premier onder Seni Pramoj).

Een ontwerp voor de nieuwe grondwet werd op 13 juli 1978 door de Nationale Vergadering vrijwel unaniem goedgekeurd. Op 18 dec. 1978 volgde de definitieve goedkeuring met 330 van de 342 uitgebrachte stemmen. De nieuwe grondwet, de 13de sinds 1932, werd op 22 dec. door koning Bhoemibol getekend.

Zoals reeds vermeld kreeg het land een parlement bestaande uit twee Kamers: een rechtstreeks gekozen Huis van Afgevaardigden en een benoemde Senaat. De na de staatsgreep van okt. 1977 ingestelde nationale politieke raad, een militair directoraat, zou worden ontbonden, zodra de nieuwe regering, gevormd na de verkiezingen van april 1979, zou zijn geïnstalleerd. De aangewezen Senaatsvoorzitter wordt eveneens parlementsvoorzitter. De premier en de leden van het nieuwe kabinet mochten niet tot de gekozen volksvertegenwoordiging behoren (Le Monde 20-12-'78) en zij hoefden niet aangesloten te zijn bij een politieke partij. Ambtenaren kunnen tot minister worden benoemd. De minimumleeftijd voor kandidaten voor het Huis is 25 jaar, voor senatoren 35 jaar en voor de kiesgerechtigden 20 jaar.

Premier Kriangsak Chamanand van Thailand met president Carter tijdens een begmetingsceremonie op het Witte Huis op 6 februari 1979.

Amnestie voor studenten e.a.

Op 25 aug. 1977 was voor een militai e rechtbank in Bangkok een proces begonnen tegen 14 studenten en vier andere jongeren, die op 6 okt. 1976 waren gearresteerd i.v.m. de onlusten aan de Thammasat-universiteit (pag. 13/3-'77). Van de 3.154 personen, die na die onlusten waren aangehouden, waren inmiddels 3.080 op vrije voeten gesteld, zonder dat aanklachten tegen hen waren ingebracht. De aanklachten tegen 56 anderen waren geannuleerd. Maar de overgebleven 18, o.w. twee vrouwen, weiden beschuldigd van communistische activiteiten, verraad, het aanzetten tot onlusten, poging tot moord, het letsel toebrengen aan ambtenaren, het zich verzetten tegen arrestatie, het verwoesten van regeringsgebouwen en illegaal wapenbezit. Bovendien werden Sutham Sangpratoon, de vroegere secretaris-generaal van het Nationale Studenten Centrum van Thailand, en vijf anderen beschuldigd van majesteitsschennis.

Het proces leidde tot tal van buitenlandse protesten, omdat de beklaagden terechtstonden onder een wet uit 1955 i.z. de organisatie van militaire rechtbanken, op grond waarvan zij niet het recht hadden op juridische bijstand en evenmin tegen de vonnissen in beroep konden gaan, hoewel hen mogelijk de doodstraf wachtte. Alle verdachten verklaarden zich ,,niet schuldig". Zij verlangden het recht op juridische bijstand en betwistten de bevoegdheid van het hof, omdat zij ten tijde van hun arrestatie de bescherming hadden genoten van de grondwet van 1974, die vrijheid van meningsuiting garandeerde. Toen zij op de eerste dag van hun proces het hof verlieten werden zij door ca. 1000 jongeren toegejuicht, wat als de eerste studentenonstratiesinds de staatsgreep van 1976 werd beschouwd.

Op 8 nov. 1977 amendeerde de revolutionaire raad de wet van 1955, zodat verdachten voor militaire rechtbanken nu juristen konden aanwijzen. Tijdens de tweede zitting van het gerechtshof op 17 nov. 1977 werd het getuigenverhoor uitgesteld om de verdachten meer tijd te geven voor het inwinnen van advies. In antwoord op een verzoek om amnestie verklaarde premier Kriangsak op 25 nov. 1977 dat de regering niet kon interveniëren, daar de zaak sub judice was, maar dat als de verdachten schuldig werden bevonden een amnestie voor hen overwogen kon worden.

Op 15 sept. 1978 keurde de Nationale Vergadering met overweldigende meerderheid een door de regering ingediend wetsontwerp goed dat amnestie verleende aan alle betrokkenen bij de onlusten van 1976. Tevens werden de 18 jongeren die terechtstonden in vrijheid gesteld. Premier Kriangsak bevestigde op 16 sept. dat het initiatief tot de amnestie van de koning was uitgegaan.

Op 18 febr. 1979 ondertekende de koning twee decreten op grond waarvan 13.000 gevangenen, die wegens geringe delicten waren veroordeeld, amnestie kregen. De strafmaat van 47.000 andere gevangenen werd verminderd. Onder de amnestie vielen o.a. geen personen die wegens verraad of „communistische activiteiten" waren veroordeeld.

Buitenlandse politiek. Bezoeken Kriangsak

De voornaamste verdienste van premier Kriangsak ligt, aldus De Volkskrant (21-4), ongetwijfeld op het terrein van de buitenlandse politiek. Grenzend aan het op Moskou georiënteerde Laos en een Cambodja waar het pro-Chinese bewind van Pol Pot eerder dit jaar naar de jungie is verwezen door een door Hanoi (en daarmee indirect door Moskou) in het zadel geholpen regering, voelt Thailand zich bedreigd in zijn voortbestaan als ,,neutrale" natie.

Kriangsak verbleef vanaf 29 maart 1978 voor een bezoek van een week in China, waar hij besprekingen voerde met voorzitter Hoea en vice-premier Teng. Een handelsakkoord en een akkoord i.z. wetenschappelijke en technische samenwerking tussen de twee regeringen werden getekend.

Op 19 jan. 1979 beëindigde Kriangsak een vierdaags bezoek aan Japan, dat Thailand een krediet van 39 mrd yen verleende.

Van 2-4 febr. was Kriangsak in Londen en van 4-16 febr. in de VS, waar hij op 6 en 7 febr. te Washington met president Carter sprak, die hem verdere militaire hulp (in het lopende jaar voor $ 30 mln) toezegde.

Van 21 tot 27 maart volgde een officieel bezoek aan de SU, waar Kriangsak in Moskou besprekingen voerde met president Brezjnew en premier Kosygin. Het slotcommuniqué bevatte geen veroordeling van de Chinese aanval op Vietnam. Ook viel Kriangsak niet over te halen tot erkenning van het nieuwe bewind in Cambodja.

OOST-EUROPA

POLEN

TWEEDE NATIONALE PARTIJCONFERENTIE

In Warschau had op 9 en 10 jan. '78 voor de tweede maal een landelijke conferentie plaats van de Poolse communistische partij, de Poolse Verenigde Arbeiderspartij. Aan een voorbeschouwing van deze gebeurtenis in het *NRC/H'blad* van 9 jan. 1978 is het volgende ontleend:

Een partijconferentie is. anders dan een partijcongres, waarop belangrijke beslissingen van de top gesanctioneerd worden, meer een soort beraad van de partijkaders, waarbij een tussenbalans wordt opgemaakt, dit keer over de vraag wat er verder moet gebeuren om de investerings-„boom" ook de vruchten te laten afwerpen die men er aanvankelijk van verwachtte.

De problemen van de Poolse economie zijn in de eerste plaats structureel van aard.

De landbouw is wegens het overheersende kleine gemengde bedrijf in particulier bezit te weinig produktief en moeilijk te mechaniseren. Dit is de voornaamste oorzaak van het voortdurende vleestekort op de binnenlandse markt. De economen weten dat men er op zijn vroegst pas over twee tot drie jaar uit kan zijn.

Intussen blijven de voedselprijzen dank zij enorme staatssubsidies op het peil van 1970. De vrees voor nieuwe uitbarstingen van volkswoede, die bij voorgaande gelegenheden vrijwel steeds de val van het regime tot gevolg hadden, kost in 1978 twaalf procent van het staatsbudget. Maar naast de blijkbaar krappe huishoudbeurs van de grote groep gezinnen, doet zich op de Poolse markt het contrasterende verschijnsel voor van grote vraag naar luxe goederen, waaraan het eigen produktieapparaat nog niet kan voldoen.

De staat komt aan deze behoefte tegemoet door Westerse merkartikelen in zogenaamde dollarwinkels te verkopen. De dollars die zo uit de spaarkous in de staatskas vloeien zijn op het ogenblik uiterst kostbaar. Teneinde de modernisering van de Poolse industrie op gang te brengen, koopt de staat namelijk ook zelf technologie en bijbehorende machinerie in het Westen, meestal voor harde valuta.

Nu de leningen afgelost moeten worden, op een moment dat de Poolse export stagneert wegens de recessie in het Westen, is het moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Elk beetje helpt. Maar de Poolse export hapert niet alleen wegens de verminderde vraag en de hier nogal aangedikte discriminatie in het Westen. Belangrijk is natuurlijk ook de kwaliteit van de geleverde goederen. Moderne fabrieken braken slechts dan de geplande hoeveelheid massagoederen goedkoop en goed uit als de organisatie en arbeid die erin gestopt worden navenant zijn.

De inzet en inventiviteit van de factor arbeid zijn helaas maar gedeeltelijk planbare elementen, zoals de ,,centralisten" in de Poolse top nu bitter moeten ervaren. Lang niet alle aangekondigde technologie wordt optimaal gebruikt. Het administratieve apparaat is bovendien overbezet en traag. In de officiële pers is het dan ook al maandenlang effectiviteit en arbeidsdiscipline wat de klok slaat. En soms legt iemand regelrecht de vinger op de wonde plek.

De betrokkenheid van de boeren, arbeiders en klerken oftewel van het gehele werkende volk bij de grootscheepse reconstructie van de Poolse economische samenleving, kan er alleen maar komen als de mensen het idee hebben dat ze echt wat te vertellen hebben en dat er naar hun mening geluisterd wordt. Daartoe zou een open politieke discussie gevoerd moeten worden

Centralisatie in de planning, maar ook in de Pers, die van A tot Z gepland en gecensureerd wordt, staat zo'n massale betrokkenheid in de weg. Zolang deze kritiek in de clandestiene vlugschriften tot een oplage van enkele duizenden stuks beperkt blijft, hoeft de politieke top in een tijd van de grote coalitie met de katholieke kerk niet bang te zijn dat een levendige discussie om zich heen zal grijpen.

De bijdrage van het politiek intellectuele volksdeel blijft beperkt tot geruchten. De kerkvaders roepen ondertussen via de preekstoel op tot grotere inzet en discipline in de arbeid, terwijl tegelijkertijd de nationale moraal hoog gehouden moet worden. Dat vindt de partij ook, al noemt ze dat typisch socialistische waarden. Intussen moet men van woorden alleen niet teveel verwachten.

En toch, hier is alles mogelijk, zeggen de Polen graag over hun eigen land. De discussies over centralisatie versus decentralisatie, met andere woorden: hoe betrek ik het volk bij het plan, bleek in november plotseling ook in de officiële pers doorgedrongen. Rakowski, hoofdredacteur van het toonaangevende blad P o l i t y k a opende met kritiek op automatische centralisatie. Hij bediende zich in een commentaar van vrijwel dezelfde termen als sommige redacties in ondergrondse uitgaven.

Enkele dagen later kwam tegenvuur uit de kolommen van het dagblad Z y c i e W a r s z a w i e, waarin Rakowski onder meer van revisionisme werd beschuldigd. Schrijver was een zekere Ratynski, medewerker van het partijinstituut voor Marxisme en Leninisme. Plotseling leek zich een controverse tussen de zachte en harde lijn te ontwikkelen.

Maar na een superieure repliek van Rakowski, die in het licht van zijn opvattingen over journalistiek en politiek in een liberaal Westers blad niet misstaan zou hebben, was het afgelopen. Men moet wel bedenken dat een eigenlijke ,,discussie" door fracties binnen de politieke leiding gewenst moet zijn. Alleen beslissingen uit die regionen kunnen de censuur doorkruisen.

Maar het halve karakter van de ,,discussie" geeft aanleiding tot ten minste twee interpretaties. Ofwel hier is sprake van een eerste ronde tussen harde en zachte jongens met het oog op de conferentie of opnieuw heeft partijleider Edward Gierek zijn doorslaggevende stempel van besluiteloze twijfel op de verhoudingen in de politieke top gedrukt.

De eerste secretaris van de PVAP is als twijfelaar echter onvoldoende en mogelijk zelfs onjuist gekarakteriseerd. Hij is de enige partijleider die een spontane uitbarsting van volkswoede, juni 1977 in Radom en Ursus, politiek overleefde. Hij is tevens de staatsman die in de Europese dooi van het moment, de Pools-

Westduitse betrekkingen niet in de laatste plaats, een rol van betekenis speelt. En ten slotte is onder zijn leiding de toenadering tussen Kerk en partij nu dan op een grote coalitie van beide ordenende nationale machten uitgegroeid.
In de ogen van de ,,gewone" socialistische of katholieke man heeft Gierek beslist aan prestige gewonnen. Uitgaande van de veronderstelling dat binnen de partij een machtsgreep dreigt, moet men het effect van dit erkende staatsmanschap binnen de eigen kring proberen te wegen. Zelfs met steun van Warschau zou het de aanhangers van de harde lijn moeilijk vallen om Gierek van zijn sokkel te stoten. Maar mogelijk hangt Gierek die harde lijn zelf ook aan. Daarvoor zijn in zijn politieke loopbaan argumenten te vinden. In dat geval kan men zich verbazen over de handigheid waarmee een orthodoxe communist de marges en nieuwe openingen in de bestaande internationale machtsverhoudingen weet te benutten om in het zadel te blijven onder de slogans van nationale soevereiniteit en de bevrediging van de behoeften van het volk.
Alleen mag die laatste kreet niet al te lang al te loos blijven. Dat brengt een Poolse leider in de Poolse werkelijkheid uiteindelijk ten val. Op het ogenblik lijkt er echter geen man van Giereks allure te zijn met een originele harde dan wel zachte, maar andere visie die hem zou kunnen opvolgen.

Opening conferentie

Op de conferentie war-n 2.152 afgevaardigden aanwezig, van wie 298 lid waren van leidende partij-organen als het Centrale Comité en de centrale controlecommissie. Verder waren 1.187 deelnemers ook afgevaardigd geweest naar het zevende partijcongres van dec. 1975.

De conferentie werd geopend met een verslag door partijleider Gierek, waarin deze aankondigde, dat de voedselprijzen als gevolg van de stagnerende agrarische produktie geleidelijk zullen moeten stijgen.

Een onderzoek, dat de partij had ingesteld naar de voedselprijzen, had uitgewezen, zo zei Gierek, dat er een groeiende discrepantie is tussen de prijzen van levensmiddelen en die van industriële produkten.

Kennelijk met het oog op het feit dat plotselinge en grote verhogingen van de voedselprijzen in het verleden — in 1956, '70 en '76 — geleid hebben tot omvangrijke onrust onder de Poolse bevolking, zei Gierek dat die prijsverhogingen geleidelijk zullen worden doorgevoerd. Hij onthield zich van het noemen van een tijdstip voor de invoering ervan en eveneens zweeg hij over de omvang van de prijsverhogingen. De prijsverhogingen van juni 1976, die soms tot 100 procent gingen, leidden tot de felle protesten en bloedige rellen van arbeiders, onder meer in Radom en Ursus, die op hun beurt de regering dwongen de prijsverhogingen terug te draaien.
Sinds 1975 was het nationaal inkomen van de Polen volgens Gierek gestegen met 26 procent, wat vooral te danken was aan de snelle groei van de industriële produktie met 20 procent. De landbouwproduktie was echter teruggelopen met 3,5 procent, dit vooral door vier achtereenvolgende teleurstellende oogsten.
De regering was daardoor gedwongen de voedselproduktie in hoge mate te subsidiëren: in 1978 zullen die 13,5 miljard dollar bedragen, bijna 30 procent van het totale regeringsbudget.
Om tegemoet te komen aan de bestaande onvrede onder de Poolse burgers over het functioneren van het staatsapparaat stelde Gierek voor om landelijke comité's op te richten waar de bevolking haar klachten kwijt kan over de bureaucratie. ,,Alle burgers zullen het recht hebben zich met al hun klachten en grieven over het bestuur tot deze comité's te richten", zo zei de Poolse partijleider.
Tamelijk uitvoerig stond hij stil bij het verschijnsel van politieke dissidenten, dat vooral na de voedselrellen van 1976 een vooraanstaande rol is gaan spelen in liet Poolse politieke leven: ,,Tegen het socialisme gerichte krachten in het buitenland inspireren en steunen kleine groepen vijanden van het socialisme in het land", zo zei Gierek. ,,Deze groepen maken op boosaardige wijze misbruik van democratische vrijheden. Zij vallen onze grondwettelijke beginselen op demagogische wijze aan en proberen binnen onze samenleving conflicten te scheppen." Gierek pleitte echter wel voor een politieke discussie met dissidenten.
Op de eerste dag van de landelijke conferentie van de Poolse Verenigde Arbeiderspartij is de eerdere indruk bevestigd dat de gehele onderneming een strak georganiseerde manifestatie van eensgezindheid moet zijn.
Na de urenlange opsomming van de stand van zaken door partijleider Edward Gierek was de beurt aan enkele tientallen andere inleiders die in verschillende toonaarden herhaalden wat Gierek al gezegd had.

Kritische brief ex-partijleiders

Aan de vooravond van de conferentie, op 7 jan. 1978 lekte naar de Westerse pers de inhoud uit van een kritische brief, die 14 ex-partijleiders in okt. 1977 aan het Politburo gezonden hadden. Onder de ondertekenaars van deze brief bevond zich Edward Ochab, die in 1956 enige maanden eerste partijsecretaris geweest was, en die van 1964-1968 als voorzitter van de Staatsraad als staatshoofd van Polen was opgetred-n.

De briefschrijvers stelden, dat er in Polen behoefte aan een waarachtige discussie is, juist om het economische beleid tot goede resultaten te helpen.

Op een persconferentie na afloop van de conferentie, gegeven door Jerzy Lukaszewicz, kandidaat-lid van het Politburo en secretaris van het CC, werd gezegd, dat er geen sancties tegen de briefschrijvers getroffen zouden worden. ,,In het kader van de voorbereiding van de conferentie heeft elk lid van de partij het recht zijn mening te uiten. Wij zouden er natuurlijk de voorkeur aan gegeven hebben, dat deze mensen zich gericht zouden hebben lot het collectief, waarvan zij deel uitmaken", aldus Lukaszewicz.
(NRC/H'blad, Le Monde, *NZZ,* FAZ, The *Times)*

REGIONALE VERKIEZINGEN

Op 5 febr. 1978 zijn in Polen verkiezingen gehouden voor de Volksraden op het niveau van de gemeenten.
Aan de campagne, die aan de verkiezingen vooraf ging, werd deelgenomen door leden van de Poolse Beweging voor de mensenrechten.
Op officiële bijeenkomsten deelden zij pamfletten uit, waarin de 24 mln kiesgerechtigden werden opgeroepen op een volwassen manier van hun recht gebruik te maken.

In enkele gevallen, zoals in Warschau en Gdansk werden zij daarop door veiligheidsagenten ondervraagd. Ook door een huiszoeking bij een lid van de Beweging in Katowice en verstoring van een discussieavond in Lodz, waarbij 40 personen voor verhoor werden meegenomen, gaven de autoriteiten blijk van verhoogde waakzaamheid. De verkiezingscampagne die officieel bijna 4 weken zou duren, werd in een instructie van de communistische partij aan activisten tot twee weken beperkt.
Woordvoerders van de Beweging voor de rechten van de mens en de burger vragen zich af waarom. De gebruikelijke gang van zaken is dat burgers hun kandidatenlijst klakkeloos in de stembus deponeren. Anders dan bijvoorbeeld in Nederland zijn de kiezers niet verplicht van het stemhokje gebruik te maken en de partij en kandidaat van hun voorkeur aan te strepen.
Er zijn twee soorten kandidaten, namelijk degenen die de voorkeur hebben van het nationale Eenheidsfront, dat de verkiezingen organiseert, en de overigen onderaan de lijst. Alleen indien grote aantallen kiezers de namen van voorkeurskandidaten wegstrepen, maken de door het Eenheidsfront minder geschikt geachten een kans om volksvertegenwoordiger te worden. Hiervan moeten er in totaal 100.000 verkozen worden.
Voor een bewuste keuze moet de burger van het stemhokje gebruik maken. Dit is een daad die als een blijk van wantrouwen tegen het systeem kan worden opgevat. De Beweging voor burgerrechten vraagt de kiezers in het verspreide pamflet zijn voorkeuren op de kandidatenlijsten aan te geven.
Burgers die het met de hele gang van zaken rond de verkiezingen oneens zijn worden opgeroepen hun kritiek op het stembiljet te schrijven en er zo een persoonlijke brief aan de autoriteiten van te maken. In de oproep worden geen alternatieven aangedragen voor wijziging van het verkiezingssysteem.
Volgens de voorzitter van het Nationale Eenheidsfront, de voormalige eerste secretaris van de communistische partij in Krakau, Wit Drapich, staat het de burgers vrij om ongewenste kandidaten van de lijst te strepen. Op een persconferentie in Warschau, op 27 jan. werd dit enkele keren herhaald. Uit Drapichs uiteenzetting bleek dat niet alleen de drie politieke partijen van Polen kandidaten stellen (in de verhouding communisten 45, boeren 19 en democraten 3 procent)

maar dat een derde deel van de gegadigden uit de gelederen van vakbonden en andere sociale instellingen afkomstig is, dus uit partijlozen zou bestaan.
Aangezien echter vooral de activisten uit deze sociale organisaties hoge ogen op de kandidatenlijsten gooien en de activisten veelal lid van de communistische partij zijn, verzekert deze zich op die manier toch van een meerderheid in de regionale en gemeenteraden en daarmee ook langs deze weg van controle op correcte uitvoering door de lokale administratie van directieven uit het politburo.

Uitslag

De officiële uitslag van de verkiezingen luidde: De opkomst bedroeg 99,78%. Voor de 100.876 mandaten waren 157.548 personen kandidaat gesteld. Op de eenheidslijst van het Nationale Front was 99,6970 van de stemmen uitgebracht.
Namens de PVAP werd de uitslag een groot succes genoemd, juist met het oog op de voorafgaande campagne van de Beweging voor de mensenrechten. *(NRC/Handelsblad,* NZZ)

HERDENKING **60STE** VERJAARDAG POOLSE ONAFHANKELIJKHEID

In nov. vorig jaar is in Polen het feit herdacht, dat 60 jaar tevoren, na een bezetting door Pruisen, Russen en Oostenrijkers, die langer dan een eeuw duurde, de Poolse staat heropgericht werd. In het *NRC/H'blad* van 14 nov. 1978 wijdde de correspondent van deze krant in Warschau een beschouwing aan deze herdenking, alsmede aan de geschiedenis van de Poolse staat, waaraan het volgende is ontleend.

De correspondent wees erop, dat sommige Polen voor deze herdenking een andere datum kozen dan anderen. De partij koos voor 6 november en het oppositionele comité voor sociale weerbaarheid, dat ook een partijtje meeblies, voor 10 november. De kerk vierde op 11 en 12 november dan nog tegelijkertijd het 60-jarig bestaan van haar unieke katholieke universiteit die met goedkeuring van Lenin van het toenmalige Petersburg naar het Poolse Lublin verhuisde.
En om het allemaal nog onoverzichtelijker te maken werd op 7 november, ook in Polen, de 61ste verjaardag van de Grote oktoberrevolutie herdacht, waar diezelfde Lenin voor tekende.
Met het einde van de Eerste wereldoorlog stortte de 19de eeuwse staatkundige constellatie in Europa ineen. Zelfs historici hebben er een hele klus aan om de uiterst belangrijke ontwikkelingen in Centraal- en Oost-Europa van die dagen op een overzichtelijke rij te zetten die recht doet aan wat nu eigenlijk de voornaamste voorvallen waren.
Daar bogen ze zich deze week in de Poolse hoofdstad nog eens over. Ze hebben het niet gemakkelijk want de Communistische partij van de Sowjet-Unie en de Poolse verenigde arbeiderspartij schrijven broederlijk de geschiedenis voor. Zij hebben een gelijkluidende opvatting over de wording van de Poolse staat in de twintigste eeuw. De voorgeschiedenis van de Poolse wederopstanding is de Russische revolutie. In maart 1917 immers ondertekende voorzitter Wlodzimierz Ulianow (Lenin) van de Petersburgse raad van volkscommissarissen al een decreet waarin de bij internationaal verdrag geregelde Poolse driedeling van Sowjetkant onherroepelijk nietig wordt verklaard, als ,,strijdig met liet beginsel van nationale zelfbeschikking" en ,,het onbetwistbare recht van het Poolse volk op onafhankelijkheid en eenheid".
Brezjnew herinnerde hier in zijn geluks-telegram nog eens aan, terwijl de Poolse gelukwens aan Moskou o.m. luidde: ,,Dank zij de Oktoberrevolutie kon de langdurige strijd van het Poolse volk voor onafhankelij heid met succes bekroond worden" en ,,het woord van de grote Lenin dat de vrijheid van Polen niet mogelijk is zonder de vrijheid van Rusland, is uitgekomen."
Bij Brezjnew kunnen we nog lezen dat deze profetie pas na 1945 is vervuld: ,,In het tijdperk tussen de beide wereldoorlogen leidde de politiek van de Poolse bourgeoisie die tegen de belangen van het volk gericht was het land naar een catastrofe". Pas later ontstond ,,op Pools grondgebied een staat van arbeiders en boeren, waarachtig vrij en onafhankelijk." Dat de Sowjet-legers de Poolse communisten daarbij in het zadel hielpen, behoeft geen betoog.
Het Poolse publiek heeft het geweten dat het in een vrije en onafhankelijke staat woont. De historische publiciteitscampagne verdikte zich in de afgelopen week tot een ongekende frequentie waarmee de blijde boodschap in allerlei varianten op lezer, luisteraar en kijker afkwam. Alsof de Polen niet al zestig jaar hun nationale staat in eigen beheer hebben. Of zou het publiek misschien aan dat eigen beheer twijfelen? Beschouwen de Poolse massa's de verenigde arbeiderspartij als de hunne of zien ze deze creatie van december 1948 als een instrument voor het Kremlin?
Aangezien naar deze vragen geen representatief onderzoek wordt verricht, moet de beantwoording langs indirecte weg verlopen.
De door het partijwezen ontketende leergang in de jongste geschiedenis van Polen biedt een invalshoek. Interessant is vooral de selectie van historische feiten. Gebeurtenissen die de geschetste façade van voortreffelijke verstandhouding tussen de Sowjet-Unie en Polen en hun communistische partijen ontsieren, komen in de dagelijkse geschiedenisles niet voor. Toch zijn die er geweest. Twee jaartallen zouden in de jongste politieke geschiedenis van zowel de Poolse staat als de communistische beweging groot geschreven moeten worden: 1920 en 1938. In de zomermaanden van 1920 groeiden de schermutselingen tussen het Poolse leger onder Josef Pilsudski en het Rode leger van Trotsky uit tot een geregelde oorlog, die eindigde met de Sowjet-nederlaag voor de poorten van de Poolse hoofdstad in augustus van dat jaar. De vrede werd pas in maart 1921 in Riga getekend. Deze veldslag betekende de definitieve ommekeer in de bolsjewistische gewapende opmars naar het westen, die ingegeven was door hooggespannen revolutionaire verwachtingen.
Het gedemobiliseerde Duitsland verkeerde in pré-revolutionaire beroering, de Witte legers in Rusland waren verslagen, de nieuwe Poolse staat was nog maar zwak. Tijdgenoten uit verschillende politieke kampen zagen het eender. De Britse onderhandelaar in Versailles Lloyd George in juli 1920: ,,Als de bolsjewieken Polen verslaan, dan marcheren ze rechtstreeks door naar de Duitse grens" en in Duitsland zijn miljoenen militair geschoolde mannen. In oktober 1920 vervloekte de verslagen Lenin de regeling van Versailles die ,,een bufferstaat creëerde met als doel de Duitsers af te schermen van contact met het Sowjetcommunisme."
De politieke strategie achter de Poolse veldtocht was een jaar eerder in beginsel door Trotsky vastgelegd tijdens de oprichtingsvergadering van de Communistische Internationale.
Na de overwinning op de contrarevolutie in Rusland zou het de beurt van de kapitalistische landen van Europa zijn. De nationale communistische partijen moesten het terrein voorbereiden. Dat gold in de eerste plaats voor Polen. De Komintern vergaderde voor de tweede keer toen de Sowjet-troepen in het hart van Polen stonden, gesteund door saboterende ploegen van de Poolse communistische partij en radicale Joodse groeperingen, en ontvouwde in haar voorbarige zegeroes een domino-theorie. ,,Als er in Polen een arbeidersregering komt, dan wordt het gemakkelijker voor de Duitse, Oostenrijkse, Italiaanse en Franse arbeiders om zich van het kapitalistische juk te bevrijden en zij zullen worden gevolgd door de arbeiders van Engeland en Amerika".
Dit stuk geschiedenis wordt tegenwoordig verzwegen, blijkbaar is het de huidige regimes in Polen en de Sowjet-Unie onwelgevallig. Niet alleen omdat we nu in het tijdperk van vreedzame coëxistentie leven, maar ook omdat het verhaalt hoe de Polen hun nieuw nationaal besef met succes tegen een vroegtijdige poging tot onderwerping aan de Sowjet-hegemonie verdedigden.
Dit ondanks bestaan van een communistische vijfde colonne, in de gedaante van de Poolse Communistische Partij, die er vervolgens in 1921 door de flexibele Lenin van werd beschuldigd gezondigd te hebben tegen het Poolse recht op nationale zelfbeschikking.
Illegaal, omdat zij de Poolse staat niet wilde erkennen en niet onder eigen naam aan de verkiezingen deelnemend, bleef de communistische partij tot haar opheffing door de Comintern een onruststoker in handen van het Kremlin, dat ook de Komintern dirigeerde.

In 1938 maakte Stalin korte metten. De leiding en het hogere kader zouden uit agenten van de Poolse regering hebben bestaan. Wie ook in Moskou was, geen ongebruikelijke verblijfplaats voor de vooroorlogse Poolse communistenleiders, werd opgepakt en geëxecuteerd of gedeporteerd. Wie aan de order om naar Moskou te komen gehoor gaf, wachtte eenzelfde dot. Zij, die in Polen gevangen zaten wegens pogingen om in 1937 een boerenopstand te ontketenen, ontsprongen de dans. Ook deze episode uit de geschiedenis van de communistische beweging is stelselmatig uit de publiciteitscampagnes van de laatste maand geweerd.
Partijlid prof. Vlod Imierz Kovalski van het Warschause Internationaal instituut speelde in de publiciteitsgolf ,,toevallig" een hoofdrol. De kwestie van de Pools-Russische oorlog moest volgens hem delicaat behandeld worden, omdat ze in Polen met veel emoties en vooroordelen omgeven is. Hoewel hij geen aandacht aan deze episode heeft geschonken, weet hij dat enkele collega's daar wel over schreven. Bovendien verzekert hij dat een documentaire TV-serie op komst is, waarin ook deze oorlog behandeld zal worden.

Kovalski meent dat het in Polen geen probleem meer is om de nationale geschiedenis feitelijk weer te geven. De reactie van de jaren '50, toen alles van voor de oorlog slecht heette, is voorbij. Hij ziet het als de taak van historici om enkele nationale complexen te verhelpen door de gebeurtenissen terug te brengen tot hun ware proporties. Zulke Poolse complexen zijn volgens hem de angst voor Duitse dreiging, de hooggespannen verwaihtingen tegenover Frankrijk, Engeland en de Verenigde Staten en ten slotte het idee van Polen als Westers bolwerk tegenover alles wat uit het Oosten komt. Tot zover Kovalski.
Uit de historische selectie blijkt dit laatste ,,complex" bij de herdenking van de afgelopen week gevreesd en omzeild te worden. En niet alleen nu. Het is een voortdurend blok aan het been van de communistische partij, dat het nationale sentiment doortrokken is van een traditionele afkeer van het Oosten, wie daar ook de scepter zwaait. Toch heeft de partij het aangedurfd het 60-jarig bestaan van Polen te herdenken. Dit had menigeen niet verwacht. Bovendien stond de herdenking in het teken van een historische campagne, terwijl men ook een militaire parade had kunnen organiseren. Dat heeft men achterwege gelaten. ,,De tijden zijn niet zwart-wit meer", aldus historicus Kovalski. (N R C / H'b l a d, N Z Z)

PIASECKI, LEIDER PAX-BEWEGING, OVERLEDEN

Op **1** jan. **1979** is in Warschau Boleslaw Piasecki overleden. Piasecki was stichter en leider van de procommunistische katholieke Pax-beweging.

Boleslaw Piasecki is op 18 febr. 1915 in Lodz geboren. Hij studeerde rechten aan de universiteit van Warschau, waar hij in 1935 afstudeerde. In de dertiger jaren was hij actief in rechtse nationalistische groeperingen. Na in 1934 korte tijd gearresteerd geweest te zijn, werd hij in 1935 de leider van een kleine fascistische groep, de ONR-Falanga, waarvoor de fascistische partij van Mussolini het voorbeeld was. De partij was gebaseerd op een programma van gewelddadige actie en anti-semitische manifestaties. In 1939, na de Duitse inval, werd hij door de Gestapo gearresteerd, maar na een persoonlijke interventie van Mussolinie werd hij vrijgelaten. Hij organiseerde een eigen ondergrondse beweging, die zich richtte zowel tegen de Duitsers als de Russen.

In 1944 werd hij door de NKVD, zoals de geheime politie van de Sowjets toen heette, gearresteerd. Na een lange serie gesprekken met politieke en politiefunctionarissen van de SU werd hij weer vrijgelaten.

In 1945 richtte Piasecki zijn eerste krant op, de D z i s - J u t r o (Vandaag en morgen) en in 1952 vormde hij de katholieke Pax-beweging, los van de kerk en andere katholieke organisaties, op de basis van nauwe samenwerking met de communistische regering.
De beweging kreeg spoedig toestemming voor de uitgave van een aantal kranten en weekbladen. Zij ontwikkelde ook activiteiten op zuiver economisch terrein. Tegen het eind van de vijftiger jaren was het een tamelijk grote particuliere onderneming geworden.
Het waren echter de politieke en religieuze propaganda-activiteiten. waaraan de beweging haar betekenis ontleende.
Vanaf het begin van de vijftiger jaren kon de beweging permanent rekenen op vijf zetels in het Poolse parlement, de Sejm, een waarvan Piasecki sinds 1965 bezette.
Hoewel de invloed van de beweging in de zestiger jaren afnam, werd in 1971 Piasecki benoemd tot lid van de Staatsraad, het orgaan, dat aan het hoofd van de Poolse staat staat.

Ryszard *Reiff* opvolger

Op 14 jan. werd de **1923** geboren Ryszard Reiff verkozen tot opvolger van Piasecki als voorzitter van Pax.
Drie dagen na zijn verkiezing werd Reiff ontvangzn door partijleider Gierek, aan wie Reiff verzekerde, dat hij de lijn van de Pax-beweging zou voortzetten. Gierek gaf als zijn overtuiging te kennen, dat de beweging dat zou doen voor het welzijn van de ,,patriottische eenheid van de natie".

Nieuw lid Staatsraad

Op de leeggevallen plaats in de Staatsraad is op 8 febr. benoemd de partijloze journalist Edmund Osmanczyk. Er maakt nu geen vertegenwoordiger van enige katholieke organisatie meer deel uit van de Staatsraad. (FAZ, *NZZ,* Le Monde)

ROEMENIË

WIJZIGINGEN IN DE REGERING

Op 7 maart 1978 werd, na een bijeenkomst van het Centrale Comité van de Roemeense communistische partij, een regeringswijziging doorgevoerd, waarbij o.m. het ambt van eerste vice-premier werd ingesteld. Bij deze wijziging vonden de volgende ministersbenoemingen plaats: Gheorghe Oprea - eerste vice-premier: Ilie Verdet - eerste vice-premier en voorzitter van de staatsplancommissie: Virgil Cazacu - vice-premier: *Cornel Burtica - buitenlandse handel en internationale economische samenwerking; *Ion Patan - technische en materiële voorziening: *Paul Niculescu - financiën; *Gheorghe Cioara - industriële opbouw; Emil Draganescu - sport; Nicolae Doicaru - toerisme.

De met * aangeduide ministers bleven vice-premier.

Van de nieuw benoemde ministers was verder Gheorghe Oprea voordien vice-premier geweest; Cornel Burtica was van 1969-1972 al eens minister van buitenlandse handel geweest; tot bovenvermelde benoemingen was deze laatste post in handen van Ion Patan, die nu tevens tot permanent vertegenwoordiger bij de Comecon werd aangewezen; Paul Niculescu was van 1972-1976 minister van onderwijs; Gheorghe Cioara was waarnemend minister van industriële opbouw geweest sinds de schorsing van Vasile Bumbacea in nov. 1977; Emil Draganescu werd tevens benoemd tot voorzitter van de nationale raad voor lichamelijke opvoeding en sport; Nicolae Doicaru **was** voordien eerste vice-minister van binnenlandse zaken.
De vertrekkende ministers van toerisme, financiën en technische en materiële voorziening waren Ion Cosma, Floria Dumitrescu en Maxim Berghianu. Voorzitter van de staatsplancommissie en vertegenwoordiger bij de Comecon was tot dan Mihai Marinescu, die nu werd benoemd tot eerste vice-voorzitter van de Raad van economische en sociale organisatie.
Drie vice-premiers - Emil Draganescu, Mihai Marinescu en Ion Stanescu - werden van deze post ontheven, maar bleven lid van de ministerraad.

Na een vergadering van het CC op 22 en 23 maart werd nogmaals een regeringswijziging doorgevoerd. waarbij Stefan Andrei werd benoemd tot minister van buitenlandse zakeri als opvolger van Gheorge Macovescu. Andrei werd tegelijkertijd ontslagen als secretaris van het CC.
Medio aug. 1978 werd Gheorghe Cioara weer ontslagen als minister van industriële opbouw. Op 5 sept. droeg Teodor Coman de portefeuille van binnenlandse zaken over aan George Homostean. Op 7 sept. werd Nicolae Nicolaescu ontslagen als minister van gezondheid. Hij werd op 19 sept. opgevolgd door Eugen Proca.

Op 13 nov. 1978 werd Virgil Trofin benoemd tot vice-premier en ontslagen als minister van bosbouw en bouwmaterialen. Deze laatste post ging naar Ludovic Fazekas.

Op 31 jan. 1979 werd Virgil Cazacu ontslagen als vice-premier. Tot minister van industriële opbouw en vice-premier werd benoemd Ion Dinca. Gheorghe Cioara werd toen benoemd tot minister van elektriciteit in de plaats van Trandafir Cocirla. Dinca droeg zijn ambt van burgemeester van Boekarest over aan Gheorghe Pana, tot dan minister van arbeid. Op deze plaats werd benoemd Emil Bobu, die tevens Pana opvolgde als voorzitter van de Centrale van vakverenigingen.
Tenslotte verkoos het Roemeense parlement op 30 maart Ilie Verdet als minister-president. Zijn voorganger, Manea Manescu, legde wegens zijn gezondheidstoestand dit ambt neer. Opvolger van Verdet als vice-premier en voorzitter van de staatsplancommissie werd Nicolae Constantin. (Le Monde, N Z Z, F A Z)

Ilie Verdet

LATIJNS-AMERIKA

CHILI

MEER BURGERS IN NIEUWE REGEKING, OPHEFFISG STAAT VAN BELEG, AMNESTIE POLITIEKE GEVANGENEN, ONTSLAG JUNTALID

Op 12 april 1978 heeft het Chileense staatshoofd, generaal Pinochet, het ontslag aanvaard van de regering en de minister van binnenlandse zaken Sergio Fernandez Fernandez opdracht gegeven een nieuwe regering te vormen,
Het was voor het eerst sedert de militaire staatsgreep van 1978 dat een burger belast werd met de vorming van e-n regering.

Op 14 april 1978 maakte Fernandez de samenstelling van de nieuwe regering bekend, waarin het aantal burgers groter was dan in de vorige.
De samenstelling was als volgt:

binnenl. zaken - Cergio Fernandez Fernandez; defensie - gen. Cesar Raul Manuel Benavides Escobar; buitenl. zaken - Hernan Cubillos Sallato; landbouw - Alfonso Marquez de la Plata; vervoer en communicatie - José Luis Féderici: financiën - Sergio de Castro Spikula; economie - Pablo Baraona Urzua; mijnwezen en energie - Luis Enrique Valenzuela Blanguir; justitie - Monica Madariaga Gutierrez; arbeid - Vasco Costa Ramirez; openb. werken - Hugo Leon Puelma: huisvesting en urbanisatie - Luis Edmondo Ruiz Undurraga; onderwijs - vice-adm. Luis Niemann Nunez: gezondheid - gen. Fernando Matthei Aubel; land en nieuwe vestigingen - gen. Lautaro Recabarren Hidalgo: secr.-gen. bij het kabinet - gen. René Vidal.

De ministers Fernandez, Cubillos Sallato, Marquez de la Plata en Federici werden benoemd op departementen die eerder door militairen waren bezet. Het grotere aantal burgers in de regering was één van de maatregelen die Pinochet in de loop van maart en april 1978 bij verschillende gelegenheden had aangekondigd in het kader van zijn plan tot een versnelde terugkeer naar de democratie (zie ook pag. 13/3 - '78).

Op 9 maart 1978 bijv. maakte hij bekend dat de staat van beleg die bij de staatsgreep van 1973 was afgekondigd en die daarna verschillende malen was verlengd met ingang van 11 maart 1978 opgeheven zou worden. De noodtoestand bleef van kracht. Ook bleef het verbod van autorijden gedurende de nachtelijke uren van kracht, behalve in Santiago. Pinochet zei dat deze maatregel met het oog op de energiebesparing was genomen.

Het beëindigen van de staat van beleg hield het volgende in: het recht van habeas corpus wordt weer ingevoerd en in geval van arrestatie moet de rechter binnen 48 uur op de hoogte gesteld worden: de president kan niet langer staatsburgers binnen Chili verbannen of vasthouden in andere plaatsen dan gevangenissen; niemand kan zijn staatsburgerschap worden ontnomen (degenen die tijdens de duur van dc staat van beleg de Chileense nationaliteit zijn ontnomen, krijgen deze niet automatisch terug); bepaalde gevallen die tijdens de staat van beleg onder de verantwoordelijkheid van de militaire rechter vielen, komen weer onder die van de gewone rechter.
Generaal Pinochet zei dat hij besloten had tot opheffing van de staat van beleg omdat een opiniepeiling uitgewezen had dat 80,6% van de Chilenen hem steunde.

Op 5 april verklaarde generaal Pinochet dat er tegen het einde van 1978 e-n nieuwe grondwet opgesteld zou zijn en dat er later een plebisciet zou worden gehouden om deze goed te keuren.

De president deelde verder mee dat hij had besloten de straffen van alle politieke gevangenen om te zetten of af te schaffen op humanitaire gronden zodat ,,niemand van nu af aan kan zeggen dat er mensen zijn in Chili die van hun vrijheid beroofd zijn om politieke incidenten die in het verleden zijn voorgevall-n".

Op 19 april gaf de regering een decreet uit waarin een algemene amnestie werd afgekondigd en die alle straf£-n opgelegd wegens misdrijven tegen de nationale veiligheid afschafte.

Officiële bronnen verklaarden dat het decreet 2071 mensen betrof, waarvan er 1021 in ballingschap woonden, die naar Chili mochten terugkeren nadat zij een verklaring hadden ondertekend dat zij zich zouden onthouden van politieke activiteiten.

Het decreet van 19 april gold voor alle personen die door militaire tribunalen tussen 11 september '73 en 19 april '78 veroordeeld waren, inclusief degenen die in ballingschap woonden en voor al degenen die gedurende de staat van beleg zonder vorm van beschuldiging waren vastgehouden.
De amnestie gold niet voor degenen die een straf uitzaten wegens het begaan van een gewoon of economisch misdrijf of die betrokken waren bij de zaak-Letelier (zie hierna). Bovendien mochten degenen die Chili waren uitgezet zonder dat er een aanklacht tegen hen was ingediend of dat een veroordeling tegen hen was uitgesproken niet terugkeren.
Met name mochten de vroegere secretaris-generaal van de communistische partij Luis Corvalan, Andres Pascal Allende, de secretaris-generaal van de Beweging voor Revolutionair Links (MIR) en neef van wijlen president Allende en Carlos Altamirano, secretaris-generaal van de Socialistische Partij niet naar Chili terugkeren.

Na afkondiging van het decreet, kwam e-n aantal vooraanstaande Chileense ballingen weer naar het land terug, onder wie Jaime Castillo, een vooraanstaand christen-democraat en oud-minister die sedert augustus 1976 in Venezuela heeft gewoond. Eerder keerden 12 vooraanstaande christen-democraten die in januari 1978 verbannen waren naar afgelegen oorden, naar de hoofdstad terug.

Op 13 mei 1978 gaf de regering aan Bernardo Leighton Guzman een vroegere vice-president en minister onder president Frei permissie om vanuit zijn ballingschap in Italië naar Chili terug te keren. Guzman werd in oktober 1976 ernstig gewond toen in Rome een aanslag op hem werd gepleegd.

Cesar Godoy Urrutia, lid van het centraal comité van de Chileense communistische partij, werd op 27 april 1978 het land weer uitgezet kort nadat hij in Chili was aangekomnn na een vijfjarige ballingschap in Mexico,

Ontslag lid van de *junta*

Op 24 juli 1978 werd generaal Gustavo Leigh Guzman, de commandant van de luchtmacht en lid van de militaire junta door president Pinochet ontslagen. Guzman had in een interview met de Italiaanse krant Corriere *della* Sera op 18 juli verklaard dat Chili binnen vijf jaar terug moest keren tot de democratie.

Pinochet zei dat Guzman ,,herhaaldelijk de principes en uitgangspunten van de beweging van 11 september 1973 had geschonden".

Tot opvclger van Leigh Guzman werd benoemd generaal Fernando Matthei Aubel, die minister van gezondheid was. In die functie werd hij opgevolgd door kolonel Carlos Mario Jimenez.

Uit solidariteit met generaal Leigh nam-n op 25 juli 1978 10 luchtmachtgeneraals ontslag, zodat er behalve generaal Matthei nog maar één generaal in de luchtmacht was en wel de militaire attaché in Washington generaal Javier Lopétegui Torres, die dan ook tot chef van de luchtmacht werd benoemd.

In een redevoering tijdens de beedigingsceremonie voor generaal Matthei op 24 juli zei Pinochet dat generaal Leigh langzamerhand af-

geweken was van de principes van de junta en dat hij tegenover de buitenlandse pers verklaring-n had afgelegd die de nationale veiligheid in gevaar brachten.

Generaal Leigh was al eerder in conflict gekom-n met de andere leden van de junta en wel in dec. 1977. Hij protesteerde toen tegen het referendum dat Pinochet wilde houden om instemming te krijgen met zijn beleid (pag. 18/2 e.v. - '78).

In het interview met de Corriere della Sera had Leigh een tijdschema ontvouwd voor een terugkeer naar ,,een normale sitiratie" binnen vijf jaar. Daartoe zou er een wet afgekondigd moeten worden die de oprichting van politieke partijen zou moeten regelen, zouden de kiesregisters weer ingesteld moeten worden en zou een nieuwe kieswet gemaakt moeten worden. Een nieuwe grondwet zou middels een referendum goedgekeurd moeten worden.

Leigh zei dat de Chilenen een oude traditie van vrijheid en democratie kennen en dat hun vrijheid hen niet voor altijd onthouden kan worden. Hij zei verder dat politieke ideeën niet via een decreet uitgewist konden worden en dat linkse politieke partijen volgens het Scandinavische model aanvaardbaar waren en dat de meerderheid van de christen-democraten de ,,hogere belangen van Chili" vertegenwoordigden. Marxistische partijen zouden echter niet meer toegestaan moeten zijn, omdat zij het land veel schade hadden berokkend.

Met betrekking tot de zaak-Letelier zei Pinochet dat hij zich niet kon voorstellen dat Chili daarin betrokken was, maar dat als zou blijken dat de regering daarin enige verantwoordelijkheid had, hij zijn positie zorgvuldig nader zou bekijken.

Het interview werd door de belangrijkste Chileense bladen overgenomen.

Ter gelegenheid van de vijfde verjaardag van de militaire staatsgreep hield Pinochet een redevoering waarin hij nog eens de belangrijkste punten herhaalde van het politieke programma dat voor het eerst in 1977 bekend gemaakt was (pag. 13/2 - '78). Hij verklaarde dat de tekst van de nieuwe grondwet in 1979 middels een referendum aan het volk voorgelegd zou worden en dat wanneer de grondwet van kracht was geworden een overgangsperiode van een militair naar een burgerlijk bewind zou beginnen.

In antwoord op protesten van de kant van de christen-democraten, dat de grondwetstekst van de militairen de enige keuze was, zei Pinochet dat alleen de regering van de strijdkrachten het recht had het land een constitutionele formule aan te bieden, ,,die een herhaling moet voorkomen van de tragedie die het ingrijpen van de strijdkrachten noodzaakte".

ONTWIKKELINGEN IN VAKBONDSWEZEN, VERBOD ZEVEN VAKBONDSFEDERATIES, VERKIEZINGEN LEIDING VAKBONDEN, PROTESTEN, MEER RECHTEN VOOR DE VAKBEWEGING

In de Chileense vakbeweging heeft zich sedert de zomer van 1978 een aantal ontwikkelingen voorgedaan, waaraan door politieke waarnemers grote betekenis wordt toegekrnd met het oog op een verdergaande democratisering van het politieke leven.

Met de val van Allende in '73 werden de vakbonden volledig uitgeschakeld. Sedert september 1973 hebben geen normale collectieve loononderhandelingen meer plaatsgevonden, zijn er geen vakbondsverkiezingen meer gehoudrn en is het stakingsrecht opgeheven. Nieuwe vakbondsfunctionarissen werden door de regering benoemd.

In juni 1978 werden per decreet vergaande veranderingen aangebracht in de eerste twee boeken van het wetboek van arbeid. Met name de bescherming van de werknemers werd aanzienlijk ingekort; ontslagen kunnen gemakkelijker gegeven worden, de proefperioden zijn langer geworden en de garanties voor werkende zwangere vrouwen zijn verder beperkt.

Op 20 oktober 1978 vaardigde de regering drie nieuwe decreten uit, die zowel binnens- als buitenslands voor grote opschudding zorgden.

Decreet 2346 bepaalde dat 7 nationale vakbondsfederaties, te zamen 529 vakbonden vertegenwoordigende met zo'n 400.000 aangesloten werknemers wegens ,,marxistische neigingen", illegaal waren. Hun bezittingen werden geconfisceerd.

Decreet 2347 voorzag in maatregelen die het onmogelijk moeten mak-n om te protesteren tegen deze opheffing.

Decreet 2345 tenslotte geeft de minister van arbeid volmacht de functionarissen en arbeiders van de openbare sector te ontslaan of over te plaatsen.

Hoewel de activiteiten van de vakbonden in de afgelopen jaren tot een minimum zijn beperkt, zijn de bonden zelf wel blijven bestaan. In de afgelopen twee jaar zijn er vanuit de bonden zelf, die voor de staatsgreep een zeer belangrijke rol speelden in het politieke en sociale leven van Chili, pogingen ondernomen nauwer te gaan samenwerken.

Allereerst bestaat er de zgn. ,,groep van tien" waarin christen-democratische en sociaal-democratische vakbondsleiders elkaar ontmoeten. Deze groep van tien heeft nauwe contacten met de Amerikaanse AFL-CIO.

Daarnaast bestaat er het Verenigd Front van Arbeiders (FUT) waarin ook vakbondsleiders van christen-democratische Oriëntering samenwerken.

Begin 1978 werd opgericht de Coordinadora nacional sindical, waarin leiders van vakbonden die vroeger nauw met linkse partijen samenwerkten, elkaar vonden.

De drie samenwerkingsverbanden organiseerden op 1 mei 1978 een gezamen-lijke schreeuw-demonstratie en in september '78 de Coordinadora nacional sindical en de FUT gezamenlijk een ,,open brief" naar Pinochet, waarin zij zich uitspraken over het probleem van de terugkeer naar de democratie en over de beperkingen voor de vakbonden. De brief was het eerste gezamenlijke vakbondsdocument sedert 1973.

Dezelfde dag werd een andere ,,open brief" opgesteld door de groep van tien en de UNTRACH, een vakbondsorganisatie opgericht door de militaire junta, gepubliceerd. De brief bekritiseerde de beperkingen van de vakbondsrechten in Chili.

Minister van arbeid Vasco Costa maakte op 27 oktober 1978 bekend dat er op 31 oktober 1978 vakbondsverkiezingen gehouden zouden worden voor de leiding van de vakbonden voor de ondernemingen in de privé-sector. De functionarissen en de arbeiders van de genationaliseerde ondernemingen, die geen lid mogen zijn van een vakbond, konden niet van deze maatregel, profiteren.

Volgens de minister hadden de arbeiders de volledige vrijheid zich te binden aan een vakbond van hun keuze. Uitgesloten van de functie van vakbondsleiders waren evenwel zij die in het verleden actief deelgenomen hadden aan de politiek van een partij.

Geen enkele van de in functie zijnde functionarissen mocht zich weer kandidaat stellen. Hierdoor werd-n zowel de functionarissen uit het tijdperk van Allende als die welke door de militairen zijn benoemd van de verkiezingen uitgesloten.

Costa verklaarde verder dat de verkiezingen ,,vrij, direct en geheim" zouden zijn en dat de gekozen leiders in de toekomst deel zouden nemen aan de collectieve onderhandelingen volgens moderne en vernieuwde formules. Volgens hem betekende één en ander een stap op de weg naar de vorming van een ,,nieuwe generatie van gedépolitiseerde vakbondsleiders".

Het feit dat de verkiezingen 4 dagen na de aankondiging zouden worden gehouden, waardoor nauwelijks een behoorlijke campagne kon worden gehouden en het feit dat de zittende en vaak ervaren leiders van herverkiezing waren uitgesloten, leidden tot veel protesten, niet alleen van de kant van de bonden.

De christen-democratische partij liet weten dat de regering hiermee bewezen had de vijand te zijn van de grote nationale meerderheden.
De maatregelen getuigden van een geest van wraakzucht en sektarisme. aldus de partij,
De plenaire vergadering van de Chileense bisschoppenconferentie, bijeen in Puerto-Montt herinnerde de regering in een verklaring aan de verklaringen van Vaticaan II, zoals die die het recht van de arbeiders om in vrijheid vakbonden op te richten, beklemtonen.
De felste reactie kwam van de kant van de Interamerikaanse Regionale Vakbondsfederatie ORIT die, begin november bijeen in Lima, besloot een boycot af te kondigen.

Wijzigingen in regering na dreiging boycot, meer vrijheid voor vakbonden

Vooral de dreiging met een algehele boycot van Chili schijnt diepe indruk gemaakt te hebben op de regering in Santiago.
Overigens besloot de ORIT in jan. 1979 het besluit tot het afkondigen van de boycot voor onbepaalde tijd uit te stellen.
Bemiddelingspogingen van de Amekaanse vakbondsleider Meany die op bezoek is geweest in Santiago schijnen daartoe te hebben bijgedragen.
Allereerst besloot de president tot een wijziging van de samenstelling van de regering. De voornaamste wijzigingen betroffen de posten die met het economische en sociale leven te maken hebben. Minister Vasco Costa van arbeid werd vervangen door José Pinera en Roberto Kelly verving Pablo Baranoa op het ministerie van economische zaken. Generaal Jaime Estrada volgde Edmundo Ruiz op als minister voor huisvesting en kapitein Roberto Quinoez werd minister voor het mijnwezen. Miguel Katz werd minister voor planning en Gonzalo Via minister voor onderwijs.
Begin januari maakte de nieuwe minister voor arbeid José Pinera bekend dat spoedig de vrijheid van vergadering voor vakbonden weer ingesteld zou worden. Verder werd gewerkt aan nieuwe regelingen voor het stakingsrecht, het principe van collectieve onderhandelingen alsmede voor een nieuw systeem voor vakbondsverkiezingen.

SITUATIE MENSENRECHTEN

In nov. 1978 heeft een werkgroep ingesteld door de Commissie voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties een rapport uitgebracht over de mensenrechten in Chili.
De commissie werd in 1977 opgericht en haar taak was de schendingen van de mensenrechten door het miiitaire regime te onderzoeken.
Drie van de vijf leden kregen in juli 1978 toestemming om Chili te bezoeken.
Volgens het rapport van november waren er geen grote aantallen politieke gevangenen meer in het land en waren er in 1978 geen bevestigende berichten meer over verdwijning van personen en heeft de pers meer armslag gekregen.
Maar de groep kwam wel tot de conclusie dat zich op sommige plaatsen nog steeds schendingen van de mensenrechten van een vaak ernstige soort bleven voordoen.
In februari werd een tweede rapport uitgebracht dat aanmerkelijk somberder van toon was. Het meldde dat er in 1978 aanzienlijk meer arrestaties waren verricht wegens vermeende politieke misdrijven dan in 1977.
De gearresteerden blijven blootstaan aan ,,mishandelingen en martelingen als onderdeel van het ondervragingsproces", zo werd eraan toegevoegd.
Verder staat in het rapport dat het bewind van generaal Pinochet ,,strenge beperkingen heeft opgelegd aan de rechten van de vakbonden".
De deskundigen deden in hun rapport een beroep op de Commissie voor de mensenrechten van de VN om een onderzoek te verrichten naar de verdwijning van talloze Chileense staatsburgers. In het rapport wordt een cijfer van 600 Chilenen genoemd van wier verblijfplaats men niet op de hoogte is.
Pogingen van de regering en gerechtshoven om de vermiste gedetineerden te achterhalen zijn mislukt, aldus het rapport, waaraan wordt toegevoegd dat door de recente ontdekking van een massagraf met ongeïdentificeerde lijken de noodzaak van nieuw VN-onderzoek nog eens onderstreept wordt.
Op de vraag waarom het huidige rapport qua strekking hemelsbreed verschilde van dat van november, hoewel het team in de tussentijd niet naar Chili was teruggekeerd, antwoordde een VN-woordvoerder dat er nieuwe informatie was vrijgekomen uit getuigenissen die vorige maand afgelegd werden en van ,,organisaties in binnen- en buitenland." *(NRC/H'blad)*

DOM. REPUBLIEK

BEËDIGING PRESIDENT GUZMAN

Silvestre Antonio Guzman Fernandez, die op 16 mei 1978 tot president van de Dominicaanse Republiek werd gekozen (pag. 377 e.v. - '78) is op 16 aug. 1978 beëdigd. Daarna vond de beëdiging van Jacobo Majluta tot vice-president plaats.
In zijn inaugurale rede die plaats vond in aanwezigheid van de Pa-

President Guzman wordt beëidigd door de voorzitter van het parlement Juan Rafael Peralta Peres. In het midden oud-president Balaguer.

namese leider Torrijos Herrera en de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Cyrus Vance stelde Guzman de „enorme corruptie" aan de kaak van zijn voorganger dr. Joaquin Balaguer, de leider van de PR de Reformistische Partij.
Guzman beschuldigde Balaguer met name van corruptie en vervalsing bij de presidents- en parlementsverkiezingen waardoor zijn partij meer zetels had in de Senaat dan de verkiezingsuitslag rechtvaardigde. Dit alles was ten koste van Guzman's eigen partij de Dominicaanse Revolutionaire Partij (PRD) gegaan.

Op 16 augustus maakte Guzman tevens de samenstelling van de nieuwe regering bekend. Deze is als volgt:

Strijdkrachten — Lt-gen Adriano Valdez Hilario; buitenl zaken — Schout-bij-nacht Ramon Emilio Jimenez Reyes Hiso; binnenl zaken en politie — Vincente Sanchez Baret, financ — Manuel José Cabral, onderwijs en cultuur — Julio Cesar Castanos Espaillat; landbouw — Hipolito Mejia; openb werken en communicatie — Rafael Corominas Pepin; arbeid — Cesar Estrella Sadhala, gezondheid en soc. zaken — Jose Rodriguez Soldevilla, industrie en handel — Ramon Baez Romano, sport — Jesus de la Rosa, secr zonder portefeuille — Milton Ray Guevara en Hector Inchaustegui, adm secr voor de president — José Maria Hernandez (Le Monde, NZZ)

Lt.-gen. Adriano Valdez Hilario is eveneens chef van de generale staf.

Mutaties in strijdkrachten

Tegelijk met de wisseling van de macht werden mutaties aangebracht in de hoge legerleiding.
Generaal Fafael Neit Nivar Seijas, die op 19 juli 1978 zijn functie als hoofd van de politie had neergelegd en vervolgens door Balaguer tot commandant van de Eerste Brigade was benoemd, werd ontslagen.
Verder werden ontslagen gen.-majoor Salvador Lluberes Montas, commandant van de luchtmacht; lt.-gen. Juan René Beauchamps Javier staatssecretaris voor de strijdkrachten en vice-adm. Francisco Rivera Caminero commandant van de marine. Zij werden ervan beschuldigd betrokken te zijn geweest bij vervalsingen van de stembustellingen om president Guzman de overwinning te onthouden.
Dezelfde dag werden de volgende benoemingen bekendgemaakt.
Vice-adm. Francisco Amiama Castillo tot commandant van de marine; gen. Alfredo Imbert McGregor tot commandant van de luchtmacht; gen. Robinson Brea Garo tot chef van de politie. (Le Monde)

TEKSTEN

BELGIË

REGEERAKKOORD

Hieronder volgt de tekst van Titel II van het regeerakkoord in aansluiting op die van Titel I (zie pag. 268 e.v.).

Titel *II* — Sociaal-economisch beleid

Onze economie: weliswaar ziek, maar niet ongeneeslijk:
— één industrie-arbeider op vijf heeft sedert het begin van de crisis zijn betrekking verloren;
— één Belg op tien is zoekende naar een duurzame betrekking;
— zeer vele landgenoten maken zich zorgen omtrent het behoud van hun betrekking;
— sluitingen, faillissementen en verplaatsingen van ondernemingsvestigingen volgen elkaar op;
— zonder overheidssubsidies zouden ganse bedrijfssectoren in faling verkeren;
— het desinvesteringsproces in de industrie blijft voortduren;
— de directe en indirecte terugslag van de crisis op de openbare financiën overschrijdt de 140 miljard.

Ons land beschikt over troeven: het komt erop aan ze uit te spelen:
— beheersing van de inflatie;
— daadwerkelijke loonmatiging;
— sterke Belgische frank;
— stevige reputatie van België op de internationale kapitaalmarkt;
— uitzonderlijk potentieel aan know-how en beroepskennis;
— hardnekkig marktoptreden van de ondernemingen.

De nagestreefde doelstellingen:
— de slag om de tewerkstelling winnen;
— welslagen in de herindustrialisatie van het land;
— de ondernemingsfierheid herstellen en de arbeid revaloriseren;
— risico's aanvaarder. om onze economie opnieuw slagvaardig te maken;
— rendabele ondernemingen voor de investeringen van morgen;
— de potentiële krachten van de K.M.O.'s vrijmaken;
— de economie democratiseren; informatie en betrokkenheid van een ieder;
— met de gewesten onze gemeenschappelijke verworvenheden verdedigen;
— elke bestede frank moet ten volle gerechtvaardigd zijn;
— de solidariteit verstevigen: een plicht voor allen, het belang van een ieder;
— het overleg een nieuwe adem geven en het vertrouwen onder de sociale gesprekspartners herstellen.

De feiten zelf bepalen het te volgen beleid. De fataliteit van de huidige aaneenschakeling moet van de hand worden gewezen: desindustrialisatie - werkloosheid - verstoord evenwicht van de openbare financiën.
Wij hebben geen keuze. Indien wij ons laten leiden door de ontmoediging of indien wij verder illusies gaan koesteren, kiezen wij voor de vicieuze cirkel die ons tot mislukking doemt en tot een versnelde verslechtering van het sociaal-ecoilomische klimaat leidt.
De Regering moet dus met de hulp van het Parlement de slag om de tewerkstelling winnen. Deze strijd is moeilijk; hij zal van lange duur zijn. Het welslagen ervan is afhankelijk van:
— durf. verbeelding en coherentie bij het vastleggen van de strategie;
— beslistheid, verantwoordelijkheid, solidariteit, volharding en wederzijds vertrouwen in de actie.

Bijgevolg is dc Regering van oordeel dat zij het initiatief moet nemen tot een ruim algemeen overleg, waardoor de sociale gesprekspartners worden betrokken bij de uitvoering van het thans onontbeerlijke globale beleid.
Dit beleid moet coherent en evenwichtig blijven tijdens de gehele uitvoering ervan. Dit is een conditio sina qua non voor het bestaan, de doeltreffendheid en dus ook voor het welslagen ervan.
Ten einde dit overleg de draagwijdte en de gemeenschappelijke inslag van de te leveren inspanning te geven, moet het inzonderheid betrekking hebben op de volgende doelstellingen:

1. Geleidelijke verkorting van de werktijd:

Algemene doelstelling: zesendertig uur per week eind 1981.

2. Aanwerving van bijkomend personeel: drie pct. eind 1981

3. Rentabiliteit van de ondernemingen:

Vermindering van de door de ondernemingen gedragen lasten voor de sociale zekerheid met compensatie door de Staat.

4. Loonmatiging:

Doelstelling: vermindering van de terugslag van de werktijdverkorting en van de verplichte aanwervingen op de kostprijzen.

5. Toepassing van een echt industrieel beleid tot reconversie en vernieuwing.

6. Democratisering van de economie met inbegrip van de gewestelijke dimensie.

7 Beheersing van de staatsfinancien en van de sociale zekerheid
De bijgevoegde bijlage stelt de modaliteiten voor die ten grondslag zullen liggen aan het overleg

I. — De slag om de tewerkstelling winnen

A. Welslagen in de herindustrialisering van het land:

Tegenover de internationale mutaties en de veroudering van onze industriële structuren bestaat er slechts één uitweg.

Het is nodig:

1. De ondernemingsfierheid te herstellen en de arbeid te revaloriseren:

Het diepgaande karakter van de crisis die wij thans doormaken vereist de mobilisatie van alle krachten zowel in de privésector als bij de overheid.

Te dien einde is het volstrekt noodzakelijk:
— het initiatief en de scheppingskracht van de privé-ondernemingen te bevorderen;
— de nodige maatregelen te treffen ten einde het openbaar industrieel initiatief

op het nationale en op het gewestelijke vlak de mogelijkheid te bieden om doeltreffend bij te dragen tot de vernieuwing van de economische structuren van het land en zijn Gewesten;

— de handarbeid te herwaarderen.

2. De in november 1978 genomen beslissingen toepassen,

a) Sectoriële herstructureringen:

— Integrale verwezenlijking van het herstructureringsplan van de staalnijverheid.

Dit houdt o.m. in:

een doeltreffend beheer van de participatie van de Staat in het kapitaal der staalbedrijven, overeenkomstig de gesloten akkoorden;

een snelle inwerkingstelling van het Nationaal Comité voor Planificatie en Toezicht.

— Voortzetting van de uitwerking van een vijfjarenplan voor de textiel- en kledingnijverheid:

oprichting van het Begeleidingscomité overeenkomstig de beslissing van december 1978. Dit Comité zal zowel de evolutie van de sector als de toepassing van het herstructureringsplan volgen;

bijeenroeping binnen een korte termijn van een nieuwe beperkte ronde-tafelconferentie. Deze zal tot doel hebben de in oktober 1977 goedgekeurde maatregelen te actualiseren.

— Scheepsbouw en -herstelling:

steun aan de activiteit, inzonderheid door de toepassing van de wet op het maritiem krediet;

de eventuele noodzaak van herstructurering moet worden beoordeeld op basis van de aan de gang zijnde studies.

Deze drie industriesectoren zullen op een analoge en evenwaardige wijze worden behandeld, overeenkomstig de in november 1978 getroffen beslissing

b) Industriële reconversie en vernieuwing:

— Snelle toepassing van de bepalingen van de wet van 4 augustus 1978 betreffende de N.I.M. en de G.I.M.'s.

— Het Fonds voor Industriële Hernieuwing zal worden opgericht, met:

beschikking over de nodige financiële middelen voor de reconversie van de door de herstructureringen getroffen gebieden;
toepassing van het vernieuwd industrieel beleid;

opdracht aan de gewestelijke instanties en inzonderheid aan de gewestelijke investeringsmaatschappijen en de reconversieagentschappen, om de reconversie van de getroffen gebieden te organiseren.

— Efficiënte coördinatie van de verschillende instanties die bij de reconversie worden betrokken.

— Toepassing van de beslissingen inzake sociale begeleiding in de drie vermelde sectoren.

— Inwerkingstelling van het Secretariaat voor het Sectoriele Overleg.

3. Ondernemingen in moeilijkheden:

— Inwerkingstelling van Socobesom als gespecialiseerde filiale van de N.I.M., voor het beheer van de staatsparticipatie in ondernemingen in moeilijkheden.

— Inwerking van een systeem van beheer met bijstand.

— Toepassing van de maatregelen vervat in de anti-crisiswet tot oprichting van een systeem van knipperlichten.

— Harmonisering van de sociale maatregelen die gepaard gaan met herstructureringen of sluitingen van ondernemingen.

4. Wetenschappelijk onderzoek en doorstroming ervan naar de nijverheid.

De ontwikkeling van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek en de efficiënte doorstroming van de resultaten ervan op het industriële vlak, brengen de noodzaak met zich:

— de structuren van het onderzoek aan te passen door een betere coördinatie ervan en een selectief toekennen van de subsidies overeenkomstig deze doelstelling;

— de invloed van de overheidsopdrachten op de ontwikkeling van nieuwe technologieën te optimaliseren;

— aan de Gewesten het toegepast wetenschappelijk onderzoek toe te vertrouwen met betrekking tot de materies die onder hun exclusieve bevoegdheid vallen.

5. Beleid voor buitenlandse handel: risico's aanvaarden om onze economie opnieuw slagvaardig te maken.

Met het oog op de bevordering van onze uitvoer moeten de middelen tot steun aan de prospectie, de financiering en de verzekering van de buitenlandse handel worden verbeterd en in aantal toenemen.

Dit houdt in:

— versterking van het door de Delcrederedienst gevoerde beleid inzake dynamische ondersteuning van onze exporterende ondernemingen;

— verhoging van het aantal tussenkomsten van deze Dienst;

— verruiming van zijn financiële middelen door een ontwerp van wet, dat onverwijld aan het Parlement moet worden voorgelegd, met het oog op een verhoging van de dotatie en van het verbintenissenplafond van de Delcrederedienst;

— de aanvaarding door deze Dienst van grotere risico's.

Te dien einde moeten nieuwe methoden ter verbetering van de Belgische economische aanwezigheid in het buitenland worden toegepast zowel in de openbare als in de privé-sector.
Nauwkeurige coördinatie van de activiteiten van de organismen belast met de bevordering van de buitenlandse handel.
De Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel zal worden gereorganiseerd. Deze reorganisatie zal streven naar een dynamische actie van dit organisme en de sectoriële doeleinden in overweging nemen.
De Gewesten zullen nauw worden betrokken bij de uitwerking van het beleid van de Buitenlandse Handel. Te dien einde,

— zullen de vertegenwoordigers van de Gewesten zitting hebben in de raad van beheer van de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel;

— zullen gewestelijke personeelsformaties worden opgericht in de B.D.B.H., om te zorgen voor de contacten met de gewestelijke executieven en de gewestelijke aspecten van de buitenlandse handel te behandelen.

6. Energiebeleid:

De economische groei en in het bijzonder ons industrieel succes hangen grotendeels af van de evolutie van de energiemarkt. Een echt globaal energiebeleid is volstrekt noodzakelijk. Het zal onze te grote afhankelijkheid bestrijden door de volgende doelstellingen na te streven:

— maximale energiebesparing:

— rationeel gebruik van de energie;
— een doelmatige controle op de prijzen in alle vormen van de energie;
— het zoeken naar een regelmatige bevoorrading;
— zo ruim mogelijke diversificatie;
— ontwikkeling van alternatieve energiebronnen.

Een ontwerp van globaal energiebeleid zal bij het Nationaal Comité voor de Energie aanhangig worden gemaakt.
Het Parlement zal zo haast mogelijk worden verzocht zich uit te spreken over dit beleid; in afwachting zal het moratorium in de sector kernenergie worden gehandhaafd.
De bepalingen van de anti-crisiswet betreffende het energiebeleid zullen worden toegepast
De Gewesten zullen nauw worden betrokken bij de uitwerking en de toepassing van het energiebeleid.

7. Fiscale maatregelen:

Niemand betwist de noodzakelijkheid om de privé investeringen die ten grondslag liggen aan de toegevoegde waarde en het scheppen van arbeidsplaatsen, aan te moedigen. Dus moeten doeltreffende en evenwichtige maatregelen worden genomen ten gunste van het risicodragend kapitaal.

De bepalingen van de anti-crisiswet betreffende het risicodragend kapitaal zullen worden verbeterd:

— door de verlenging tot 1980 van de gedeeltelijke vrijstelling van de vennootschapsbelasting op de inkomsten, uitgekeerd tot vergoeding van de inbreng in vers geld;

— door een verhoging van het aantal in aanmerking genomen dienstjaren voor de vrijstelling;

— door een verhoging van het vrijstellingspercentage.

8. Kostenvermindering:

a) De energiekosten matigen:

Verlaging van de tarieven ten gunste van de industrie.

b) De financiële kosten matigen:

De tijdens de laatste vier jaren geboekte successen inzake inflatiebestrijding hebben het peil van de rentevoeten, inzonderheid op lange termijn, in al te geringe mate naar beneden gebracht.
Het is dan ook nodig het peil van de rentevoeten te verlagen.

Ten einde op de binnenlandse kapitaalmarkten een al te grote druk te voorkomen als gevolg van de financiering van de massale doch onontbeerlijke inspanning tot industriële vernieuwing en herstructurering, zal worden overgegaan tot ontlening in het buitenland.

c) De administratieve lasten verminderen

De administratieve lasten die op de ondernemingen rusten inzonderheid in verband met de inning van de sociale lasten, zullen aanzienlijk worden verminderd.

B. Specifiek tewerkstellingsbeleid:

Het beleid tot schepping van duurzame arbeidsplaatsen die de grondslag vormen van de daadwerkelijke voortbrenging van toegevoegde waarde, zal op korte termijn geen voldoende resultaten opleveren.

Daarom moet ter aanvulling het specifiek tewerkstellingsbeleid worden voortgezet.

1. Nieuw onderzoek en aanzwengeling van de reeds genomen specifieke maatregelen, zoals:

— de politiek met betrekking tot het brugpensioen;

— de stages;

— de tewerkstelling van werklozen door de overheid;

— het bijzonder tijdelijk kader;

— het bijzonder brugpensioen.

2. De strijd tegen de cumulaties en het zwartwerk.

3. Systematische beperking van de toepassing van overuren.

4. De tewerkstelling moet werkelijk sociaal efficiënt zijn.

5. Harmonisatie van de verschillende tijdelijke systemen van tewerkstelling in overleg met de sociale gesprekspartners.

6. Toezicht op de verschillende toegepaste systemen om geen verstoring in de concurrentieverhoudingen teweeg te brengen.

7. Daadwerkelijke regionalisering van de R.V.A. die als motor in het tewerkstellingsbeleid moet optreden.

8. Gelet op de belangrijke veranderingen waarmede onze economie wordt geconfronteerd en tegenover een gebrek aan kwalificatie van een gedeelte van de werklozen, uitbreiding van de beroepsopleiding en opzoeken van mogelijkheden tot voortdurende scholing.
Organisatie van specifieke opleidingsprogramma's voor jeugdige werklozen.

9. Herwaardering van de zware, ongezonde en gevaarlijke handarbeid door:

— de verbetering van de arbeidsvoorwaarden;

— een werkelijke geldelijke revalorisatie.
Soortgelijke maatregeien in de openbare sector voor bepaalde categorieën van handarbeiders (bijzondere schalen of premies zonder algemene terugslag op het geheel van de loonschalen, zouden kunnen worden ingevoerd).

C. De potentiële krachten van de K.M.O.'s vrijmaken:

De bijdrage van de K.M.O.'s tot het economische leven en de ontwikkeling van de tewerkstelling is doorslaggevend gebleken in het crisisklimaat van de jongste jaren.

1. De uitbreiding van het specifiek beleid met het oog op de herwaardering van de troeven eigen aan de K.M.O.'s is een noodzaak.

— de daadwerkelijke vereenvoudiging van de administratieve formaliteiten;

— de verlenging en de uitbreiding van de huidige tijdelijke maatregelen zouden moeten worden verzekerd met inachtneming van de algemene maatregelen die zouden worden aangenomen inzake verlichting van de lasten van de sociale zekerheid.

2. De K.M.O.'s betrekken bij het vernieuwd industrieel beleid, o.m. door:

— betere toegang tot het technologisch onderzoek en het gebruik van de resultaten ervan;

— dcelmatiger steun van de overheid voor de bevordering van de vernieuwing;

— intensieve toepassing van de door de B.D.B.H. genomen maatregelen, inzonderheid om de K.M.O.'s meer te betrekken bij de uitvoer;

— verbetering van de toegang tot de overheidsopdrachten. Daarbij zal worden gezorgd voor een ruimere spreiding van de geboden opdrachten.

3. Invoering van het juridisch statuut van de onderneming bestaande uit één persoon

4. Daadwerkelijke aanmoediging van de formules tot samenwerking op het niveau van het ambacht en van de K.M.O.'s.

5. Ontwikkeling van de beroepsopleiding en van de professionele vervolmaking specifiek voor de zelfstandigen en de leiders van de K.M.O.'s aan de hand van de bestaande geëigende middelen.

6. Hulp bij de vestiging van jonge zelfstandigen.

D. Landbouw:

Zowel op het vlak van hun bijdrage tot de tewerkstelling en de welvaart van de bevolking als op het vlak van het evenwicht in het leefmilieu moeten land- en tuinbouw worden beschermd.
Maatregelen zullen worden genomen om te zorgen voor:

— de verbetering van de beheerscapaciteit en de competiviteit van het produktie- en verkoopsapparaat, ten einde aan de exploitanten een behoorlijke inkomensevolutie te waarborgen;

— de stabiliteit van de ondernemingen, vooral van de familiebedrijven;

— een grotere aanmoediging voor de vestiging van jonge landbouwers.

E. Het gevolg van de beslissingen:

Het Nationaal Comité voor Economische Expansie zal geregeld de stand van zaken onderzoeken in verband niet het gevolg van de genomen beslissingen en de geboekte vooruitgang.

II. — De economie democratiseren:

Informatie en betrokkenheid van een ieder

Een doeltreffende bestrijding van de crisis vergt de inzet en de medewerking van allen. Dit is alleen mogelijk in het kader van een doeltreffend functionerende overlegeconomie, waarbij op elke economie de medewerking van allen wordt gewaarborgd.

A. Maatregelen:

De onderneming bekleedt een centrale positie in ons sociaal-economisch systeem. Het is nodig een grotere doorzichtigheid van het beheer van de ondernemingen, als ook een democratisering van de weirking, vooral van de grote ondernemingen, na te streven.

— een betere toepassing van de bepalingen betreffende de aan de ondernemingsraden te verstrekken informatie;

— veralgemening van de sociale balans in de ondernemingen die meer dan 500 werknemers te werk stellen;

— hervorming van het bedrijfsrevisoriaat:

— in overleg met de sociale gesprekspartners moet de hervorming van de onderneming werkelijkheid worden. De Regering zal te dien einde bij het Parlement een wetsontvrerp indienen;

— uitvoering van de maatregelen waarin de wet van 5 augustus **1978** in de financiële sector voorziet. (Organisatie van de bankfunctie in de openbare kredietsector — bank revisoren en Regeringsafgevaardigden bij de grote banken.);

— de specifieke aard van de functie van

De eerste vergadering van het nieuwe Belgische kabinet op **3** april in de Wetstraat nr. 16.

de kaders moet worden erkend en naar oplossingen moet worden gezocht om hun bijdrage tot het leven van de onderneming te valoriseren.

B. Planning:

De plangedachte dient te worden geherwaardeerd als uitdrukking van de gemeenschappelijke beleidslijneii van hen die in ons land verantwoordelijkheid dragen in het politieke en het sociaal-economische leven.

Hiertoe zullen de grote beslissingen, welke genomen worden als antwoord op de huidige crisis, in het plan worden geïntegreerd.

De wet van 15 juli 1970 tot organisatie van de economische planning en decentralisatie dient te worden gewijzigd met het oog op een vereenvoudiging van de procedure voor de uitwerking van het Plan. Aldus zullen de verschillende opgelegde raadplegingen opnieuw hun volle draagkracht krijgen.

De Regering verbindt zich ertoe binnen zes maanden een ontwerp tot herziening van deze wet voor te leggen.

In het raam van deze herziening zal in elk van de drie gewesten een Planbureau worden opgericht dat zal afhangen van de gewestelijke executieve.

Het nationale Planbureau wordt belast met de opstelling van het nationale plan, met inbegrip van de coördinatie van de gewestelijke plannen. De gewestelijke bureaus worden nauw betrokken bij het opmaken van het nationale plan.

Het Plan 1981-1985 moet selectiever en operationeler zijn. De selectiviteit zal blijken uit het zich beperken tot de essentiële problemen en het bepalen van de prioritaire doelstellingen, zowel nationaal als regionaal; hierbij zal de nadruk vooral liggen op de coördinatie der voorgestelde beleidsacties in tijd en ruimte.

Het operationele karakter van het Plan moet o.m. besloten liggen in een nauwkeurige en realistische budgettaire programmering, o.m. door integratie van het meerjarenplan tot gezondmaking van de staatsfinanciën.

Het Plan moet ook soepel zijn. De mogelijkheid moet bestaan om in functie van gewijzigde internationale en nationale omstandigheden de beleidskeuzen aan te passen.

C. Met de Gewesten onze gemeenschappelijke verworvenheden verdedigen:

Aan de democratisering van de economie, inzonderheid op het stuk van energie, krediet en vervoer, zal een gewestelijke dimensie worden gegeven overeenkomstig de volgende oriënteringen:

1. Energiebeleid:

a) de Gewesten worden nauw betrokken bij het ontwerpen en het ontwikkelen van het energiebeleid:

— Overleg tussen de Minister van Economische Zaken en de Gewestelijke Overheid omtrent de grote lijnen van het energiebeleid.

— Zitting van de vertegenwoordigers van de Gewesten in de adviesorganen met algemene en sectoriële bevoegdheid:

het Nationaal Comité voor de Energie;

het Controlecomité voor Elektriciteit en Gas, zodra dit orgaan een publiekrechtelijk statuut heeft;

het Overleg- en Controlecomité voor Petroleum;

de Adviserende Raad voor de Steenkolennijverheid.

— Vertegenwoordiging van de Gewestelijke Overheid in de door het Ministerie van Economische Zaken op te richten „Vestigingscommissie" voor elektrische centrales. Deze commissie zal tot taak hebben advies uit te brengen over de inplanting van nieuwe centrales en als zodanig een belangrijke functie toegewezen krijgen in het kader van het nieuwe energiebeleid van de Regering.

— Vertegenwoordiging van de Gewesten in de raad van beheer van de volgende openbare instellingen:

het Nationaal Instituut voor Radio-elementen (I.R.E.);

het Studiecentrum voor Kernenergie (S.C.K.);

het Nationaal Waarborgfonds voor Kolenschade;

het Nationaal Instituut voor de Extractieve Bedrijven (N.I.E.B.).

b) In het kader van de aan de overheid verleende vertegenwoordiging, zullen de vertegenwoordigers van de Gewesten zitting hebben in de raad van beheer van de ondernemingen, waarin de Staat belangen heeft, of zal hebben, en inzonderheid:

— de Kempische Steenkolenmijnen N.V., naar aanleiding van de inbrengen in het maatschappelijk kapitaal van de door de Staat uitgekeerde bedragen tot delging van de exploitatieverliezen;

— Distrigaz N.V., naar aanleiding van de verhoging van het aandeel van de Staat in het maatschappelijk kapitaal van de onderneming, dat ten minste op 50 pct. wordt gebracht;

— de Nationale Pijpleidingsmaatschappij N.V.;

— de Openbare Aankoop- en Opslagmaatschappij voor aardolie en aardolieprodukten, die moet worden opgericht, ten einde in 's lands belang een beleid te voeren dat gericht is op het beveiligen van de bevoorrading van het land met aardolie en aardolieprodukten;

— de op te richten Gemengde maatschappij voor aankoop, verrijking, vervaardiging en verwerking van kernsplijtstof;

— het op te richten overheidsbedrijf, belast met het verpakken en het opslaan van hoog radioactieve afval.

c) De vertegenwoordiging van de Gewesten mag geen afbreuk doen aan het totale taalevenwicht.

2. Kredietpolitiek:

a) De thans bestaande openbare kredietinstellingen worden voorzien van geregionaliseerde structuren, die een doeltreffende actie op grond van een direct inzicht in de noden van het Gewest mogelijk maken en dit in het kader van de algemene regels die voortvloeien uit de krediet- en muntpolitiek, welke binnen de bevoegdheid van de nationale instanties vallen.

b) De Gewesten worden vertegenwoordigd in de beheersorganen van de thans bestaande nationale openbare kredietinstellingen.

c) De Centrale Staat wordt vertegenwoordigd in de openbare kredietinstellingen, die de Gewesten eventueel kunnen oprichten.
Deze instellingen zullen functioneren overeenkomstig de algemene regels die volgen uit de krediet- en muntpolitiek, welke binnen de bevoegdheid van de nationale instanties vallen.

3. Vervoerbeleid:

De Gewesten worden betrokken, voor zover het hen aanbelangt, bij het ontwerpen van het beleid van de nationale en gewestelijke vervoermaatschappijen

III. — Beheersing van de openbare financiën en de sociale zekerheid:

Elke bestede frank moet gerechtvaardigd zijn.

A. Inflatiebestrijding:

De politiek van stabiliteit van de Belgische frank en de inflatiebestrijding zullen met álle vastberadenheid en alle nodige middelen worden voortgezet.
Een stabiel prijsverloop is op termijn immers groeibevorderend, daar het ten goede komt aan de concurrentiepositie en de rentabiliteit van de bedrijven, alsook aan de koopkracht van de gezinnen.
De inspanningen inzake prijsbeheersing zullen, nog meer dan in het verleden, gericht zijn op het stimuleren van een gezonde mededinging, op het bestrijden van het economische machtsmisbruik en op het saneren van de handelspraktijken enerzijds, en op een betere informatie en grotere bescherming van de verbruiker anderzijds.

B. Overheidsfinanciën:

— de tekorten blijven stijgen;

— de lasten van de schuld wegen zeer zwaar;

— de financiering van de schuld wordt moeilijker;

— de grenzen van de fiscale en parafiscale belasting zijn bereikt, wat geen billijke herverdeling van de lasten wegneemt;

— de monetaire financiering dreigt de inflatie aan te wakkeren.

In deze omstandigheden zijn de beheersing en de heroriëntering van onze overheidsfinanciën de enige oplossing. Deze beheersing moet evenwel een te plotse en te algemene vermindering van de staatsuitgaven vermijden: de deflatie die er zou op volgen zou even catastrofaal kunnen zijn. Deze beheersing mag in geen geval leiden tot enige sociale achteruitgang.
De staatsbegroting moet worden omgevormd tot een operationeel en doelmatig werktuig van economisch beleid, dat prioritair moet gericht zijn op de bevordering van de tewerkstelling en het herstel van onze economie.

1. De grensvoorwaarden van de begroting:

a) De uitvoering van het meerjarenplan tot beheersing van de overheidsfinanciën wordt voortgezet.

— De totale verhoging van de lopende uitgaven, met inbegrip van die, veroorzaakt door de crisis, mag niet hoger liggen dan de nominale groei van het Bruto Nationaal Produkt.

— Het principe van de nulgroei, d.w.z. dat het niveau van de uitgaven in reële termen constant blijft, zal worden toegepast voor al de uitgaven die niet als prioritair worden beschouwd.

— Een grotere selectiviteit ten einde sommige uitgaven te richten naar sectoren

met een directer impact op de werkgelegenheid.

— Het beginsel van de nulgroei is op dezelfde manier ook toepasselijk op de door de overheid gesubsidieerde instellingen en de ondergeschikte besturen onverminderd de budgettaire bepalingen, vastgelegd in het raam van de staatshervorming.

— Voor de toepassing van dit principe zal geen rekening worden gehouden met de bedragen, die de Staat zal betalen aan de betrokken gemeenten als tegenwaarde van de gemeentelijke opcentiemen die ze zouden ontvangen, indien één of meer van de hierna vermelde onroerende goederen, gelegen op hun grondgebied, niet van de onroerende voorheffing en/of gemeentelijke opcentiemen zouden vrijgesteld zijn:

de onroerende goederen. eigendom van een vreemde mogendheid of van een internationale organisatie van publiek of Europees recht, die op zichzelf niets opbrengen en uitsluitend gebruikt worden voor een openbare dienst of voor een dienst van algemeen nut door de eigenaars zelf;

de onroerende goederen, eigendom van de Staat of van een parastatale instelling, die op zichzelf niets opbrengen en uitsluitend gebruikt worden voor de hoofdbesturen van een ministerieel departement of van een parastatale instelling waarvan de werking zich uitstrekt over het hele land.

— De begrotingen van de Nederlandse en van de Franse Cultuurcommissie zullen elk met 40 miljoen frank worden verhoogd door verhoging van de begroting van de respectieve Culturele Aangelegenheden.
Bovendien zal de Nederlandse Commissie een uitzonderlijk krediet van 11 miljoen frank per jaar genieten met het oog op de aanzuivering van haar consolidatielening.
De niet-discriminatie tussen Nederlandstaligen en Franstaligen in de diensten van de gemeenten en van de O.C.M.W.'s van het Brusselse Gewest, inzonderheid in personeelsgebonden onderwijs-, culturele en sociale aangelegenheden, zal het voorwerp uitmaken van een verslag dat de Staatssecretarissen voor de Cultuur, die voor Brussel zijn gevoegd, bij de Regering binnen drie maanden na de vorming ervan zullen indienen.
Dit verslag zal vooral betrekking hebben op de budgettaire aspecten van deze niet-discriminatie.
In afwachting zullen de twee Staatssecretarissen het nodige doen om deze discriminaties te voorkomen en aan de gemeenten en aan de O.C.M.W.'s te dien einde aanbevelingen te doen.

b) De controle op de inachtneming van dit beginsel van de nulgroei zal regelmatig geschieden:
in de loop van het begrotingsjaar zullen maatregelen worden genomen indien blijkt dat de goedgekeurde begroting niet correct zal kunnen worden uitgevoerd.

c) De maatregelen vervat in de anticrisiswet zullen worden uitgevoerd met het oog op het behoud binnen aanneembare perken van de begroting 1979. Het noodzakelijke parallellisme met de overige maatregelen zal worden gewaarborgd.

2. Financiële programmatie op middellange termijn en beheersmethoden:

De beheersing van de overheidsfinanciën moet verplicht rekening houden met de ontwikkeling van de capaciteit en van de methoden van beheer.

Te dien einde:

a) Programmatie toegepast zowel op de ontvangsten als op de bestemming ervan. Geprogrammeerd overzicht van de financiering van de economie.

b) Bestemming van de ontvangsten per programma of per geprogrammeerd optreden en daarenboven in de vorm van enveloppes:

— deze enveloppes zullen het totaal bedrag omvatten van de uitgaven toegekend aan de betrokken projecten, dit wil zeggen zowel de investeringsuitgaven (met inbegrip van de lasten en de afschrijving van de schulden) als de werkingsuitgaven;

— iedere globale enveloppe wordt als niet voor uitbreiding vatbaar beschouwd, enkel de indexering zal worden aanvaard met inachtneming van de norm ,,nulgroei".

c) Stelselmatige bestrijding van de verkwistingen en de niet onvermijdelijke uitgaven.

d) Herbeoordeling van het geheel van het investeringsprogramma.

Strenge selecte ten voordele van projecten met een maximale terugslag op de werkgelegenheid.

De verwezenlijking van het programma en de adequate spreiding ervan worden onderworpen aan een regelmatige evaluatie.
Het evenwicht in het huidige prioritaire investeringsprogramma zal gehandhaafd blijven.
De Regering zal zich inspannen voor een strenge planning van de grote infrastructuurwerken om er voor te zorgen dat de gedane of lopende investeringen onmiddellijk rendabel zouden zijn en niet worden geneutraliseerd door een slechte coördinatie van onontbeerlijke aanvullende investeringen.
Daarenboven zal door de Regering een inspanning worden geleverd om, in het kader van een gecoördineerd beleid, de grote verkeersinfrastructuur, de havens, de stuwdammen en het gemeenschappelijk vervoer te verbeteren en verder te ontwikkelen. Hierbij zal rekening worden gehouden met economische, sociale en milieu-overwegingen.

e) Het kader van het budgettair beheer heeft de jongste jaren grondige wijzigingen ondergaan.
De communautarisering en de gewestvorming zullen aan het budgettair beheer facetten geven welke sterk afwijken van die in het verleden.
Het beheer dient aan dit kader te worden aangepast, zowel op het niveau van de administratie van de nieuwe machten als op dat van de budgettaire controle.
Oprichting bij de Inspectie van Financiën van cellen eigen aan iedere executieve.

3. De fiscaliteit:

a) Grondbeginselen:

— de totale belastingdruk mag niet worden verzwaard;

— de fiscale druk moet billijk verdeeld worden;

— het belastingstelsel mag de wil tot werken van de beroepsbevolking niet afzwakken;

— de inspanningen die geleverd worden om belastingontduiking tegen te gaan moeten onverdroten worden voortgezet door een betere organisatie en herstructurering van de fiscale administraties, door een heroriëntering van de controleprogramma's en door verbetering en een meer intensief gebruik van de inlichtingen.

b) Fiscale aanpassingen die gepaard gaan met de vermindering van de budgettaire lasten en van de minderontvangsten die voortvloeien uit de crisis.

c) De aldus bekomen belastingvermindering zal dienen om een grotere billijkheid in te voeren.
Aldus zal een billijker verdeling van de belastingdruk rekening moeten houden met de specifieke toestand van de gezinnen met twee inkomens, van de gezinnen met één inkomen en van het aantal kinderen dat deel uitmaakt van het gezin.

d) Invoeren van de kadastrale perekwatie.

e) Herziening van de wet Vandervelde, inzonderheid door de invoering van een systeem van vergunning.

f) Voortzetting van het beleid inzake indexering van de belastingschalen.

C. Sociale zekerheid:

De solidariteit = een plicht voor allen, het belang van een ieder.

Concrete verbeteringen:

De sociale zekerheid is één van de belangrijkste realisaties van onze welvaartsstaat. Zij moet voorzien in de bestaanszekerheid van al diegenen wier toestand of levensvoorwaarden scheef getrokken zijn door fysische, psychologische of sociale oorzaken. Zij moet het instrument zijn voor een billijker inkomensverdeling. Om dit doel ook morgen te kunnen bereiken, moet zij, gezien de ongunstige financiële situatie van de verschillende stelsels als gevolg van de crisis, hervormd worden op grond van een nieuwe solidariteit en van een grotere doelmatigheid.

1. Maatregelen op korte termijn:

De dringende maatregelen mogen geen afbreuk doen aan de fundamentele verworvenheden van de sociale zekerheid.

a) Toekenning van nieuwe voordelen wordt beperkt tot de minstbedeelden.

b) Toepassing **van** de besparingen waarin de anti-crisiswet voorziet, met inbegrip van die welke in de memorie van toelichting zijn vermeld.

c) De eerder besliste forfaitaire toelage, toegekend aan de gepensioneerden, van 12.000 frank voor een gezin, en 9.600 frank voor een alleenstaande, zal verder trapsgewijze worden gerealiseerd.
De verhoging van de pensioenen zal gepaard gaan met een stijging van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en van het bestaansminimum om deze trapsgewijze te brengen op 180.000 frank voor een gezin, en 140.000 frank voor een alleenstaande.

d) Gezondmaking en stabilisering van het pensioenstelsel voor de zelfstandigen in overleg met de representatieve organisaties.

e) De harmonisering van de verschillende stelsels van sociale verzekeringen en pensioenen blijft het einddoel dat alleen trapsgewijze kan worden bereikt.

f) Zwaardere sancties inzake sociale mis-

bruiken zullen worden getroffen tegen hen die ertoe hebben bijgedragen of toegelaten dat de verzekeringsplichtige de gewraakte overtreding heeft begaan.

2. Hervorming van de sociale zekerheid:

a) Doelstelling van de hervorming:

De eerste voorwaarde voor de kwaliteit van het leven bestaat in een versteviging van de solidariteit. Daarom zal de Regering bij voorrang inspanningen leveren voor de minstbedeelden.

Het gebrek aan samenhang ei? de ongelijkheden, die ons sociaal systeem nog steeds kenmerken, moeten worden weggewerkt. In het kader van doeltreffende en coherente structuren moeten een zo groot mogelijke sociale bescherming en een behoorlijk levenspeil gewaarborgd worden voor iedereen door een hervorming van de stelsels voor sociale zekerheid. Zulk een hervorming, in overleg met de sociale gesprekspartners, moet betrekking hebben op een harmonisering van de bestaande stelsels, op een sociaal rechtvaardiger inkomensherverdeling en op de vereenvoudiging van de instellingen en administratieve procedures.

b) Werkschema:

Als werkbasis voor de hervorming worden genomen:

— verslag van de drieledige werkgroep voor de financiering van de sociale zekerheid;

— verslag van de Koninklijke Commissaris voor de hervorming van de ziekteverzekering;

— verslag over de ziekte- en invaliditeitsverzekering, dat door de interdepartementale werkgroep is opgemaakt;

— andere gedane studies.

Deze hervorming zal worden uitgevoerd in overleg met de sociale gesprekspartners op grond van het door de Nationale Arbeidsraad uit te brengen advies, terwijl de uiteindelijke beslissing bij het Parlement ligt.

BIJLAGE BIJ TITEL II

Globaal voorstel
voor te leggen aan het overleg met de
sociale gesprekspartners

1. Geleidelijke verkorting van de arbeidsduur:

— Trapsgewijze verkorting van de arbeidsduur met als algemeen doel te komen tot de 36-urenweek in alle sectoren tegen eind 1981.

In dat verband zou de volgende oriëntering worden voorgesteld:

tegen eind 1979: achtendertig uur per week,

tegen eind 1980' zevenendertig uur per week,

tegen eind 1981: zesendertig uur per week.

— de voorgestelde geleidelijke overgang tot de 36 uren zou een referentiekader zijn en geen invloed hebben op de lopende collectieve arbeidsovereenkomsten.

— sommige wijzen van toepassing van het principe van de 36-urenweek zouden het voorwerp kunnen uitmaken van besprekingen tussen de directie van de onderneming en de vakbondsafvaardiging en/of de ondernemingsraad.

Rekening houdend met de voorkeur van het personeel en met de technische kenmerken van de onderneming zouden afwijkingen van de wekelijkse norm kunnen worden toegestaan, evenwel zonder dat het aantal gepresteerde uren over een periode van 4 weken 144 uren mag overschrijden tegen eind 1981.

— Bovendien zou een grotere soepelheid inzake arbeidsinzet mogelijk moeten worden gemaakt, inzonderheid:

door glijdende werkuren;

door tijdelijke onderbreking van de loopbaan:

door deeltijdse taken;
door een soepele overgang naar de pensioengerechtigde leeftijd.

— Naar specifieke oplossingen zou moeten worden gezocht voor ondernemingen met beperkte omvang.

2 Bijkomende aanwervlng:

— Parallel met die werktijdverkorting zouden de ondernemingen met meer dan 100 werknemers uit de privé-sector alsook de openbare kredietinstellingen het totaal aantal tewerkgestelden moeten verhogen met:

1 pct. tegen eind 1979;

2 pct. tegen eind 1980;

3 pct. tegen eind 1981.

De ondernemingen die tussen 50 en 100 werknemers te werk stellen, zouden het aantal werknemers moeten verhogen met:

één eenheid tegen eind 1980;

twee eenheden tegen eind 1981.

— Voor de aldus aangeworven bijkomende werknemers zouden de ondernemingen geen werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid moeten betalen tijdens het eerste jaar, behoudens voor de jaarlijkse vakantie, de anbeidsongevallen en de beroepsziekten. Deze lastenvermindering zou door de Rijksbegroting worden gedragen.

— De sectoren of ondernemingen die door het Ministerieel Comité voor Economische en Sociale Coördinatie worden erkend als verkerend in moeilijkheden, zouden worden vrijgesteld van de verplichting om bijkomende werknemers aan te werven. Bovendien zou de Minister van Tewerkstelling en Arbeid de ondernemingen in moeilijkheden, waarvan de ondernemingsraad een aanvraag in die zin zou hebben ingediend, van deze verplichting kunnen vrijstellen.

— In de ondernemingen in moeilijkheden met meer dan 50 werknemers zou het sociale overleg verplicht zijn vóór iedere netto-vermindering van de werkgelegenheid.

3. Verbetering van de rentabiliteit van de ondernemingen, dank zij:

— een vermindering gelijk aan 15 pct. zou kunnen worden toegepast op de lasten voor de sociale zekerheid die door de ondernemingen worden gedragen, met uitzondering van de bijdragen voor jaarlijkse vakantie, arbeidsongevallen en beroepsziekten.

Deze vermindering zou niet van toepassing zijn op de beschermde sectoren, zoals:

energie: brandstof, aardolie, gas en elektriciteit:

openbaar vervoer en verkeer;

banken, verzekeringen en andere financiële sectoren;

de diensten van openbaar nut.

De financiering van deze maatregel met beperkte duur zou gedurende drie jaar worden gedekt door de Staat onder vast te stellen voorwaarden. De financiële middelen zullen inzonderheid worden gecompenseerd door de invoering van een strenge selectiviteit in het openbaar investeringsprogramma ten gunste van de investeringen die prioritair of bijzonder arbeidsseheppend zijn.

— een loonmatiging: ten einde de weerslag van de arbeidsduurverkorting en van de verplichte aanwerving op de kostprijzen te verminderen. zouden de loonsverhogingen in de drie volgende jaren niet hoger mogen zijn dan die welke voortvloeien uit de schommelingen van het indexcijfer. Het spreekt vanzelf dat de politiek van indexering van de belastingschalen zou worden voortgezet.
Bovendien zou moeten worden gezocht naar specifieke oplossingen:

— voor de handarbeiders die zware of ongezonde arbeid verrichten;

— voor hen die over de meest bescheiden inkomens beschikken;

— om een effectieve toepassing te verzekeren van de hoger vastgestelde matigingsbepalingen.
Er zou evenwel niet worden afgeweken van de reeds gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten.
(De Regering zou gelijktijdig maatregelen treffen, waarbij de andere inkomens worden beperkt tot dezelfde matiging en onder dezelfde voorwaarden.)
Maatregelen zouden eveneens worden genomen met het oog op:

— een verhoogde druk op de kosten van financiering en de energiekosten;

— een vermindering van de administratieve lasten.

4. Toepassing van een echt industrieel beleid tot reconversie en vernieuwing:

Het welslagen van dit beleid noodzaakt een meer uitgesproken gemeenschappelijke inspanning dan in het verleden.
De nodige middelen voor dit beleid zullen in vijf jaar 80 miljard frank bedragen.
Aangezien het hier om investeringen gaat met een essentiële economische terugslag, zal een lening in het buitenland worden aangegaan.

5. De democratisering van de economie en haar voorzien van een gewestelijke dimensie, inzonderheid op het stuk van energie, krediet en vervoer.

6 en 7. De middelen die aangewend zouden moeten worden om een vernieuwd economisch beleid te voeren, maar ook de absolute noodzakelijkheid om de wettelijke verworvenheden van de sociale zekerheid te vrijwaren en om in elk geval een verzwaring van de belastingdruk te voorkomen, onderstellen een betere beheersing van de overheidsfinanciën en van de sociale zekerheid. Het sociale en economische nut van elke door de overheid bestede frank zal daarbij een imperatieve maatstaf zijn.

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

THATCHER NIEUWE PREMIER

De Conservatieve partij is bij de Lagerhuisverkiezingen van 3 mei de grootste partij van het Verenigd Koninkrijk geworden.
Haar leider Margaret Thatcher heeft van koningin Elizabeth II de opdracht gekregen een nieuwe regering te vormen. Zij is daarmee de eerste vrouwelijke premier van het Verenigd Koninkrijk en van Europa geworden. In het weekeinde van 5 en 6 mei heeft Thatcher de namen bekendgemaakt van de leden van het kabinet en van een groot aantal andere hoge ambtsdragers.
Daarmee is een eind gekomen aan een bijna 4½-jarig bewind van Labour, aanvankelijk onder leiding van Harold Wilson en later onder die van James Callaghan. Deze heeft de vervroegde verkiezingen uitgeschreven nadat op 22 maart was gebleken dat zijn regering niet meer het vertrouwen van de meerderheid van het Lagerhuis genoot (pag. 225 e.v.).
Sinds de krappe verkiezingsoverwinning in de herfst van 1974 (pag. 657-1974) is de positie van Labour langzamerhand verzwakt. Tussentijdse verkiezingen werden verloren en afsplitsingen deden zich voor.
In de winter van 1977 zocht de regering toenadering tot de liberalen om bij cruciale stemmingen in het parlement nog een meerderheid te kunnen behalen.
Dit resulteerde in het Lib.-Lab. pact (pag. 282-1977), waarbij de liberalen in ruil voor een nogal vage toezegging over de mogelijkheid van verkiezingen volgens het evenredigheidsstelsel bij de Europese verkiezingen van 1979 beloofden de Labour-regering te steunen.
In het voorjaar van 1978 kwam een eind aan de samenwerking (pag. 89 /3 e.v.-1979).
Vervolgens zocht Callaghan steun bij de kleine partijen in het Lagerhuis, de Ulster Unionisten, de Schotse en Welsh nationalisten.
Om deze beide laatste te paaien organiseerde hij het referendum waarin de bevolking van deze gebieden zich kon uitspreken over grotere zelfstandigheid. Daarvoor bleek geen mee derheid te vinden te zijn, maar vooral de Schotse nationalisten drongen erop aan desondanks een parlementair debat over de decentralisatie te laten houden.
Na de beslissing van Callaghan een dergelijk debat op de lange baan te schuiven, liepen de nationalisten naar het kamp van de oppositie over, die haar kans schoon zag en een motie van wantrouwen tegen de regering-Callaghan indiende, die met één stem meerderheid werd aangenomen, wat het einde van het kabinet-Callaghan betekende (pag. 225 e.v.).
De verkiezingen resulteerden in een ruime overwinning van de Conservatieven: 339 van de 635 zetels, terwijl Labour op 268 zetels kwam. De zetelverdeling in het oude Lagerhuis was 306 voor Labour en 281 voor de Conservatieven.
De opiniepeilingen, aldus het *NRC/H'blad* van 4 mei, zijn, achteraf bekeken, toch niet zover mis geweest. Afgezien van wat uitschieters lieten de enquêtes gemiddeld een verschuiving van 5% naar de Conservatieven zien en 4,8% heeft mevr. Thatcher gekregen.
Verrassend is vooral de enorme verschuiving van Labour naar de Conservatieven in het zuiden van Engeland en in het bijzonder Londen. Daar sloeg de pendule vaak uit naar 7,8%, ook in de krottenwijken van oost-Londen met een hoog aantal immigranten. De verklaring daarvoor is waarschijnlijk dat de mensen daar moe zijn van de economische politiek van Labour, die hen niet veel vooruit heeft geholpen.
Maar belangrijker is waarschijnlijk dat de bevolking in de verpauperde gebieden de anti-immigratiehouding van Margarkt Thatcher heeft gehonoreerd. De stemmen die in het verleden naai het Nationale Front gingen — van teleurgestelde Labour-stemmers — zijn nu waarschijnlijk bij de Tories terechtgekomen.
In de zogenaamde ,,home-counties", de graafschappen rondom Londen waar de miljoenen pendelaars wonen, hebben de stakingen van de afgelopen winter wellicht een diepe indruk gemaakt. Ook kan de belofte van mevrouw Thatcher voor belastingverlaging niet voorbij zijn gegaan aan de bewoners van de witteboordenwijken.
De verschuiving in het noorden, in het bijzonder Schotland, naar Labour hangt samen met de diepe bezorgdheid over werk en prijzen. In Schotland is de werkloosheid nog steeds aanzienlijk hoger dan in de rest van het land. Labour heeft veel van de oude, stervende industrieën met zware subsidies overeind gehouden, maar de Tories hebben zeer duidelijk aangekondigd dat niet-levensvatbare bedrijven dienen te verdwijnen.
De nederlaag van de Schotse Nationalisten hangt daarmee waarschijnlijk samen. De SNP kan op zichzelf niet voor een decentralisatie van het bestuur zorgen, dat kan Labour. De SNP kan ook geen werk creëren, Labour zou dat kunnen. De feitelijke vernietiging van de Nationalisten in Schotland en de klap die Plaid Cymru in Wales hebben opgelopen, duiden er echter ook op dat het nationalisme een betrekkelijk oppervlakkig sentiment is. De ernstige zaken des levens hebben kennelijk de overhand genomen.

Mevrouw Thatcher na haar overwinning.

De Liberalen zijn, zoals meestal in de verkiezingen, weer het kind van de rekening. Wat stemmenaantal betreft hebben zij het niet slecht gedaan: ongeveer 14%, dat is maar 4% minder dan hun recordaantal in 1974. In elk ander, men zou bijna zeggen beschaafd, electoraal systeem, kon David Steel rekenen op 60 tot 70 zetels. Maar in het halsstarrige districtensysteem krijgt hij er nu 10 of 11, een verlies van drie of vier zetels. Nu is alle hoop vervlogen. Er is geen patstelling, de Liberalen kunnen geen hervorming van het kiesstelsel forceren.
De persoonlijke tactiek van Steel om alle aandacht te concentreren op een kleine groep haalbare zetels, ten koste van de landelijke propaganda, is ook mislukt. Zijn politieke bestaan is nu wat wankel, maar zijn populariteit bij de kiezers zal zijn leven waarschijnlijk redden. Steel heeft een perfecte televisiecampagne gevoerd, 24% van de kiezers hebben hem

Weekblad 48ste jaargang No. 2484, pag. 30495-30510

De uitslag

Definitieve uitslag	Tot. aantal stemmen	% van alle stemmen	% van tot. electoraat	gewonnen zetels	verloren zetels	eind tot.
Conservatieven	13.697.753	43,9	33,3	61	6	339
Labour	11.509.524	36,9	28,0	11	51	268
Liberalen	4.313.931	13,8	10,5	0	3	11
SNP	504.259	1,6	1,2	0	9	2
Plaid Cymru	132.544	0,4	0,3	0	1	2
Nat. Front	191.267	0,6	0,5	0	0	0
Anderen	971.512	2,8	2,4	2	4	13

zelfs aangewezen als de potentieel beste premier.
Maar de toekomst van zijn partij is zeer zorgelijk, hoewel het een zekere opluchting moet zijn dat Jeremy Thorpe met geweld is verslagen. De kiezers van Devon hebben kennelijk niet op prijs gesteld dat de van deelneming aan een moordkomplot verdachte vroegere leider ondanks zo'n zware beschuldiging kandidaat is gaan staan.

Labourprogramma

Op 6 april publiceerde Labour het verkiezingsprogramma onder de naam ,,Labour the better way".
Het programma was een compromis tussen de linkervleugel van de partij, die o.a. voorstander is van afschaffing van het Hogerhuis, nationalisatie van de banken, verzekeringsmaatschappijen en de bouwnijverheid, en mensen als Callaghan. Ook moet volgens haar de particuliere sector in onderwijs en medische zorg verdwijnen. Callaghan en andere gematigden spra-krn hun veto over deze voorstellen uit, uit vrees dat ze de meerderheid van de kiezers zouden afschrikken.
Wel zou het Hogerhuis als Labour haar zin zou krijgen zijn resterende bevoegdheden worden ontnomen maar het mag blijven bestaan.
Verder werd onder andere de nationalisatie voorgesteld van havenfaciliteiten die nu in particuliere handen zijn.

Ook stelde Labour een jaarlijkse weeldebelasting in het vooruitzicht voor mensen wier bezit de 600.000 gulden te boven gaat en een wetgeving om werkgevers en werknemers te verzekeren van zeggenschap in grote en middelgrote ondernemingen.

Wat het buitenlandse beleid betrof, streefde Labour naar een ,,fundamentele herziening" van het gemeenschappelijke landbouwbeleid van de Europese Gemeenschap en een ingrijpende hervorming van de EG-begroting. Zij wilde het afwijzonde beleid tegenover de Zuidafrikaanse apartheidspolitiek en de „interne regeling" in Rhodesië handhaven.

Topprioriteit kreeg de bestrijding van inflatie en werkloosheid. Een Labourregering zou niet dulden dat de Britse industrie uitgewist zou worden door overmatige importrn".
Bij de presentatie van het programma zei premier Callaghan dat hij, als zijn partij met een duidelijke meerderheid uit de verkiezingen van 3 mei terugkeert, een groot aantal programmapunten zal waarmaken. Hij zei tevens dat het land zich de Labourplannen kan veroorlovrn — onder andere verhoging van de pensiornen, blijvende hoge uitgaven aan scholen, ziekenhuizen en rrnteloze leningen aan echtparen die een eigen huis willen aanschaffen.

Conservatief programma

Op 11 april presenteerde mevrouw Thatcher het conservatieve verkiezingsprogramma.
Daarin werden minder belasting, hoger loon voor harder werken, beteugeling van de vakbonden en meer geld voor defensie beloofd.
De belasting zou op alle fronten worden verlaagd maar de nadruk viel op de verlaging van de inkomstenbelasting tot Europees niveau.
De belastingverlaging moet volledig worden gefinancierd uit besparingen op de overheidsuitgav-n.
De National Enterprise Board, het instituut waarmee Labour de genationaliseerde bedrijven beheert en in de particuliere sector penetreert, krijgt aanzienlijk minder geld.
De verlaging wordt gedeeltelijk gecompenseerd doordat de Tories van plan zijn de genationaliseerde luchtvaartindustrie en scheepsbouw weer in de privé-sector te brengen.

De Conservatieven nemen, zoals zij al eerder hadden aangekondigd, een forse houding aan tegen de vakbonden. Hun macht zal worden beperkt via een aantal maatregelcn.
Op het gebied van de loonvorming zal totale vrijheid heersen. De Conservatieven zijn van mening dat de hoogte van het loon uitsluitend zal moeten worden bepaald in onderhandelingen tussen arbeiders en werkgevers.

Voor alle semi-overheidsinstellingen geldt dat loon moet worden afgestemd op de beschikbare middelen.

De Conservatieven zullen ook maatregelen nemen op het gebied van recht en orde. De politie wordt uitgebreid en er zal wetgeving worden geïntroduceerdd die het berechten van misdadigers kan versnellen.

Thatcher tijdens de verkiezingscampagne.

Ex-premier Callaghan

Campagne

De verkiezingscampagne, die drie-en-een-halve week heeft geduurd, is intensief maar niet erg opwindend geweest.

De belangrijkste thema's waren de economische situatie van het land, toegespitst op het te voeren loon- en prijsbeleid en de inflatie, het probleem van recht en orde, de verhouding tot de vakbonden en vooral de belasting. Immigratie b.v. is opvallend zakelijk en on-emotioneel behandeld, aldus het *NRC/H'blad* (2 mei).

Margaret Thatcher, die in 1978 sensatie verwekte door in dat verband van ,,een overstroming" te spreken, is vragen niet uit de weg gegaan.

Maar noch haar partij, noch Labour hebben geprobeerd om het vuur aan te blazen. Het is niet uitgesloten dat er achter de schermen een informele afspraak is gemaakt om dit emotionele onderwerp hors concours te houden. De redenen liggen voor de hand: het National Front zou profiteren, de Britse reputatie zou worden aangetast en er bestond gevaar voor langdurige sociale spanningen.

Noord-Ierland is, om andere redenen, eveneens vrijwel buiten het debat gelaten. De moord op Airey Neave heeft, wellicht tot teleurstelling van de moordenaars, niet geleid tot nieuwe initiatieven of een gewetensonderzoek. Omdat geen van de partijen in Ulster een voor-

Verkiezingsbeloften van Labour, Conservatieven en Liberalen in vrije vertaling uit de officiële programma's.

	LABOUR	CONSERVA'FIEVEN	LIBERALEN
Belasting	Minder inkomstenbelasting voor laagstbetaalden Weeldebelasting voor vermogens boven f 600 000 Jacht op ontduikers Hogere pensioenen	Omlaag op elk gebied om harder werken te stimuleren Nadruk op hoogst- en laagstbetaalden Geen weeldebelasting, gedeeltelijke verschuiving naar BTW	Totale hervorming die de welvaartsstaat effectiever en democratischer maakt Verschuiving van inkomstenbelasting naar BTW
Lonen en prijzen	Scherpe prijscontrole. geleade loonpolitiek in overleg met TUC.	Vrije onderhandalingen, ook in semi-overheidssector Vrije concurrentie is beste garantie voor scherpe prijzen.	Wettelijke regeling van lonen en prijzen via soort SER.
Defensie	Defensiebudget omlaag tot gemiddelde peil van bondgenoten.	Meer geld, meer materieel, meer mankracht Hogere lonen	Stop wapenexport tenzij in raamwerk van verdrag of wederzijdse verdediging
Overheid en industrie	Regering leidt planningseconomie Geen principiële nationalisatie, wel aandelen in bednjven die gesteund moeten worden	Tegen nationalisatie. Verkoop aandelen overheidsbedrijven zoals luchtvaartindustrie, scheepsbouw. Tegen steun voor zwakke bedrijven. Zo min mogelijk interventie	Geen verdere grote nationalisaties, maar ook geen de-nationalisatie. Overheid moet noodzakelijke rol spelen in economisch gebeuren.
Kiessysteem	Wordt niet genoemd.	Wordt niet genoemd.	Zeer belangrijk: vervanging van ondemocratisch districtenstelsel door evenredige vertegenwoordiging.
Europese gemeenschap	Vóór democratisch, socialistisch, niet-kapitalistisch Europa Tegen federatie Te veel macht in Brussel Herziening landbouw, visserij, Britse bijdrage	Volledig toegewijd, maar kritisch op verspilling Herziening landbouw en visserij	Enthousiast voor een sterk en federaal Europa Hervorming landbouw en visserij
Hogerhuis	Afschaffing vetorecht en vertragingsrecht wetsontwerpen.	Tegen afschaffing.	Vervanging door nieuwe, democratisch gekozen Derste Kamer met vertegenwoordigers uit de regio's en nationaliteiten, en leden Europese parlement.
Industriële democratie	Werknemerscomités in alle bedrijven met meer dan 500 man Deze hebben recht op overleg over gang van zaken en toekomst.	Geen wettelijke regeling. Vóór grotere betrokkenheid werknemers bij beslissingen die hen aangaan.	Belangrijk voor economisch herstel. Werknemers kiezen samen met aandeelhouders commissarissen. Winstdeli Med ha] via werknemersraden.
Noord-Ierland	Status quo. Poging om bestuur uit Londen democratischer te maken.	Status quo. Constitutionele band blijft gehandhaafd. Langzame uitbreiding plaatselijk bestuur. Geen amnestie voor terroristen.	Adviesraad van 20 man voor minister voor Noord-Ierland, gekozen via evenredige vertegenwoordiging. Status quo.
Vakbonden	Hechte samenwerking met jaarlijks overleg over lonen, prijzen en economscbe toekomst.	Beperking macht via 1. verbod oneigenlijk posten. 2. alleen closed chop als grote meerderhead dat via geheime stemming beslist en 3. overheidsgeld voor stemmen per post. Minder bijstand voor familie van stakers.	Cooperatie in plaats van confrontatie; geen monopolie voor de bonden.
Losse beloften	Inflatie terug tot 5% in 1982. Creatie Nationale Giro en Nationale Spaarbank om andere banken te beconcurrei en. Een rechtvaardig leven.	Vrije stemming in Lagerhuis over doodstraf. Grootscheepse verkoop woningwetwoningen. Een bevredigend leven.	Federaal koninkrijk met geschreven grondwet en ,,Bill of Rights". Een gelukkig leven.

deel ziet en niemand concrete denkbeelden over een oplossing heeft, is dat hangijzer ver weg gehouden.

Het verrassendste is waarschijnlijk, dat ook de EG maar matig in de belangstelling is gekomen. Leiders van alle partijen hebben zo nu en dan een sneer op het verbond gegeven en Labour heeft de Conservatieven gehoond over de prijsverhogende effecten van de bewegingen van het Groene Pond, maar een fundamentele discussie is er nauwelijks geweest. Over de Europese verkiezingen is bijna geen stom woord gezegd en het is de vraag of meer dan 5% van de Britten weet, dat zij op 7 juni nogmaals naar de stembus moeten.

De rest van de wereld is ook ver van het eiland gebleven. Buitenlandse politiek is zelden een belangrijk onderwerp in verkiezingen in Europa, maar de Britten hebben zoveel interne problemen dat de rest van de wereld, afgezien van de boze Sowjets, nauwelijks bestaat.

De campagnes van de partijen zijn over het algemeen stabiel gevoerd, hoewel de opinieonderzoeken tot duidelijke koerswijzigingen halverwege hebben geleid, wellicht meer in stijl dan in inhoud.

David Steel is met zijn aanbieding van de middenweg het meest consistent geweest, en hij lijkt daarvoor de beloning te krijgen van de aarzelaars.

Margaret Thatcher begon opvallend fel met haar ,,evangelistische aanval'' op het staatssocialisme en de vakbonden. De laatste dagen, kennelijk onder invloed van Labours opkomst, heeft zij het geluid zachter gezet. Het accent kwam meer op de eenheid en de gezamenlijke toekomst te liggen dan op confrontatie met de luiaards en de vakbondsdictators. Caliaghan begon vrij gedistantieerd en autoritair, maar hij werd in de loop der dagen jovialer en vaderlijker, kennelijk om warmte te verspreiden bij vrouwen die bewondering hadden voor ,,Maggie''.

Thatcher tot premier benoemd, nieuwe regering samengesteld

Op 3 mei werd Margaret Shatcher voor een audiëntie op Buckingham Palace ontvangen door koningin Elizabeth II. Na afloop verklaarde mevrouw Thatcher dat de koningin haar had gevraagd een regering te vormen en dat zij deze opdracht had aangenomen. Vervolgens nam zij haar intrek in de ambtswoning in Downingstreet 10.

In de loop van het weekeinde van 5 en 6 mei werd bekendgemaakt wie deel uitmaken van de nieuwe regering.

De samenstelling is als volgt:

Het kabinet:

premier - Margaret Thatcher; binnenl. zaken - William Whitelaw; voorzitter van het Hogerhuis - Lord Hailsham; buitenl. zaken en overzeese ontwikkeling - Lord Carrington; financiën - Sir Geoffrey Howe: industrie - Sir Keith Joseph; defensie - Francis Pym; grootzegelbewaarder - Sir Ian Gilmour; voorzitter van de kroonraad - Lord Soames; arbeid - James Prior; landbouw - Peter Walker; milieuhygiëne - Michael Heseltin; Schotse zaken - George Younger; Wales - Nicholas Edwards; Noord-Ierland - Humphrey Atkins; sociale zaken - Patrick Jenkin; kanselier van het hertogdom Lancaster, belast met kunstzaken - Norman St. John-Stevas; handel - John Nott; energie - David Howell; onderwijs - Mark Carlisle: staatssecretaris voor financiën - John Biffen; minister voor de rijksbetalingen - Angus Maude.

Departementale ministers:

Defensie - minister van staat Lord Strathcona; parlementair onderminister Barney Hayshoe, Keith Speed, Geoffrey Pattie.
Milieuhygiëne - minister van staat Tom King.
Buitenlandse en Commonwealthzaken - ministers van staat Douglas Hurd, Nicholas Ridley, Peter Blaker en Neil Marten. parlementair onderminister - Richard Luce.
Binnenlandse zaken - ministers van staat Timothy Raison en Leon Brittan.
Industrie - ministers van staat Adam Butler, en burggraaf Trenchard.

Margaret Thatcher

Margaret Hilda Thatcher werd in okt. 1925 in Grantham, Lincolnshire geboren als dochter van een kleine kruidenier: Alfred Roberts die lekenprediker in de methodistenkerk was, lid van de gemeenteraad en later zelfs burgemeester werd.
Zij ontving haar opleiding aan de Grantham High School en kreeg een beurs om aan het Somerville College in Oxford scheikunde te gaan studeren. In haar studententijd werd ze voorzitter van de Conservatieve Studenten Vereniging van Oxford, waardoo zij met talrijke politici in aanraking kwam.
In 1940 deed ze zonder succes, voor het eerst mee aan de parlementsverkiezingen en wel in het district Dartford in Kent, dat van oudsher Labour stemde.
Na haar afstuderen werkte ze enige tijd als scheikundige in de levensmiddelenindustrie. In 1950 en '51 deed ze weer zonder succes mee aan de verkiezingen in Dartford.
Ze ontmoette er haar echtgenoot, Denis Thatcher, eigenaar van een verffabriek. Na overname en fusie van de verffabriek werd Thatcher directeur van de oliemaatschappij Burmah Oil.
In 1951 begon Thatcher rechten te studeren en in 1953 vestigde zij zich als advocaat gespecialiseerd in belastingzaken. In 1959 werd zij in het Lagerhuis gekozen voor het district Finchley (Noord-Londen). Daarna maakte zij snel carrière: Parlementair staatssecretaris voor het ministerie van pensioenen en sociale verzekeringen van 1961 tot '64 en tijdens de Labourregeringen van 1964 tot '70 achtereenvolgens oppositiewoordvoerder voor transport, energie, financiën, huisvesting, pensioenen en onderwijs. Van 1970 tot '74 minister voor onderwijs en wetenschappen in het kabinet-Heath. In febr. 1975 tot leider van de Conservatieve Partij gekozen. (pag. 394 - '75).

WEST-EUROPA

BELGIË

ENERGIEBESPARING

De regering trof op 12 april maatregelen die een minder verbruik van energie beogen. Zo werd beslist de levering van lichte en zware stookolie aan verbruikers te beperken tot 80 resp. 90% van de hoeveelheid die in 1978 geleverd werd. Om het verbruik van elektriciteit af te remmen bepaalde de regering dat tussen 21 en 9 uur reclame- en andere verlichtingen van particuliere en openbare gebouwen gedoofd moeten blijven, indien zij niet vereist zijn voor het verrichten van arbeid, onderhoud, bewaking of toezicht.

PALESTIJNSE AANSLAG OP ZAVENTEM

Op paasmaandag 16 april, even voor 14 u, wierpen ern paar Palestijnse terroristen een granaat in de vertrekhal van de luchthaven van Zaventem. Zestien toeristen werden licht gewond. De terroristen die, schietend met machinepistolen, een toevlucht zochten in het restaurant, werden daar achtervolgd en beschoten door Israëlische veiligheidsagenten van El Al, en overmeesterd door Belgische rijkswachters. Ern van de terrorist-n werd door een kogel aan de schouder gekwetst.
Het Palestijnse commando was van zins een aanslag te plegen op een toestel van El Al, maar slaagde daarin niet wegens de veiligheidsmaatregelen en besloot toen maar vanaf de verdieping van de hal een granaat te werpen naar wat ten onrechte voor Israëlische toeristen werd aangezien.
Het Belgische departement van buitenlandse zaken verduidelijkte achteraf dat gewapende El Al-agentrn soms met de Belgische rijkswacht optreden. De PLO-woordvoerder te Brussel veroordeelde de aanslag en schreef hem toe aan ,,provocateurs, gemanipuleerd door vijandige veiligheidsdiensten.''

CONGRES VAN DE VVP

Het congres van de Vlaamse Volkspartij heeft op 31 maart oud-senator L. Claes tot voorzitter herkozen en de opstelling van een partijprogramma besproken.
Tijdens het debat bleek onenigheid te bestaan tussen een — overwegend Antwerpse — fractie die een

nationalistisch programma voorstond, en de opvattingen van Claes die door hemzelf „libertair" werden genoemd. Een beslissing bleef nog uit.

Er was ook geen eensgezindheid over de betrekkingen met de Vlaams Nationale Partij van kamerlid Dillen waarmee de VVP bij de verkiezingen van december 1978 een kartel had gevormd. Een motie van de nationalistische fractie om ,,dringend fusie-onderhandelingen te beginnen met de VNP ten einde het verkiezingsbondgenootschap te bestrndigen in één Vlaams-nationale partij" kreeg 28 stemmen voor en 75 tegen. De indieners van de motie legden zich niet neer bij die uitslag en zeiden dat ze toch contact zouden opnemen met de VNP, om de ,,enige echte Vlaams-nationale partij" te vormen die dan Vlaams Blok zou heten. Claes zei dat het Vlaams Blok voor hem alleen een verkiezingskartel was geweest, dat de dag na de verkiezingen verviel. Hij betreurde dat de VNP, zonder de VVP te raadplegen, voor de Europese verkiezingen haar steun had toegezegd aan de amnestie-kandidaat E. Delvo.

Bij de verkiezing voor het nieuwe partijbestuur door 40 nieuw verkozen partijraadsleden trok VVP-ondervoorzitter Bocken zijn kandidatuur in, ,,omdat hij de zin niet zag van al die ideologieën die men in de Vlaamse partijen aan het inbouwen is, terwijl men de gewone man vergeet." Bocken verklaarde zich voorstander van de voortzetting van het Vlaams Blok.

REORGANISATIE IN PL

De Brusselse Parti Libéral heeft op 3 april een reorganisatie van het bestuur aangekondigd. De burgemeester van Brussel, Pierre van Halteren, wordt voorzitter i.p.v. kamerlid G. Mundeleer die echter lid blijft van een gemeenschappelijk directorium dat voor PL en PRLW gaat streven naar een nauwere samenwerking tussen Waalse, Brusselse en Vlaamse liberalen.

De Franstalige liberal-n, die in '65 nog over acht kamerzetels beschikten, hebben er in december 1978 nog maar één kunnen behalen. De zwakheid van de liberalen te Brussel heeft, volgens de voorstanders van de reorganisatie, de Vlaamse en Waalse liberalen zwaar gehandicapt tijdens het formatieberaad. Van Halteren zei dat thans zal worden gewerkt aan een wijziging van de partijstatuten en een wederopbouw van de plaatselijke partij-afdelingen.

PARA'S TERUG UIT KITONA

Begin april zijn de laatste Belgische para's, die een zestal weken eerder naar de Zairese basis van Kitona vertrokken waren, in het land teruggekeerd.

Op 9 april verstrekte het Belgische ministerie van landsverdediging een toelichting bij de operatie. Er werd verduidelijkt dat de ..demonstratie-opdrachten" werden uitgevoerd door de twaalfde en de veertiende compagnie van het tweede bataljon Commando onder bevel van luitenant-kolonel SBH De Clerck. De opdracht bestond uit drie delen:

1) Het Zaïrese kader kreeg onderricht in het gebruik van mortieren en ontploffingstuigen. Drie pelotons ,,mortieren 120 mm" werden opgericht en er hadden schietbeurten met echte patronen plaats.

2) Voor Zaïrese leerling-onderofficier-n werden demonstraties gegeven m.b.t. de organisatie van verkenningspatrouilles, het defensieve schieten met lichte wapens, het leggen van hinderlagen, peloton- en compagnie-aanvallen.

3) Belgen en Zaïrezen hielden gezamenlijke oefeningen.

Het departement van landsverdediging onderstreepte dat de meeste para's van het tweede bataljon niet hebben deelgenomen aan de operatie-Kolwezi en dat het verblijf in Kitona voor de Belgische soldaten ,,verrijkend" was. De commandant van de basis, divisie-generaal Danga Ngbokoli, heeft zich lovend uitgelaten over de samenwerking, de deskundigheid en de houding van de Belgische soldaten.

(Vor. ber. pag. 138/1)

HERVORMING ZIEKTEVERZEKERING

Bij KB van 14 december 1978 werd het mandaat van R. Petit als koninklijk commissaris voor de hervorming van de ziekteverzekering, dat verstreek op 1 januari 1979, voor een termijn van zes maanden verlengd. Petit werd in maart 1975 benoemd en diende in februari 1976 een verslag in. Tot een grondige bespreking vin dat verslag in het parlement is het nog niet gekomen.

(Zie ook pag. 232/3-1975 en 412/1-1976)

NEDERLAND

JAARVERSLAG 1978 NEDERLANDSCHE BANK

Op 1 mei is het jaarverslag van De Nederlandsche Bank over het jrar 1978 gepubliceerd. De president van de Bank, dr. J. Zijlstra, wijdt in het jaarlijkse verslag van zijn instelling altijd een beschouwing aan de actuele staat van de nationale en internationale economie. In het verslag over 1978 concludeert dr. Zijlstra, dat de Nederlandse economie aan het begin staat van een moeilijk jaar. Herstel van de welvaart is naar zijn oordeel afhankelijk van verlaging van het nationale kostenpeil en van de collectieve uitgaven. Hij meent, dat stappen in de goede richting kunnen worden gezet als er een goed overleg is lussen alle partijen.

De president van de centrale bank had over 1978 willen zeggen met betrekking tot de wereldeconomie: minder bewolking en meer blauw aan de hemel. Nu lijkt de internationale hemel weer te versomberen. Of het slechts een voorbijgaand wolkenveld is dan wel of de lucht opnieuw dicht zal trekken, is op dit ogenblik niet te voorspellen. Wel is te betreuren dat de nationale economie nog steeds niet voldoende weerbaar is om een stroom van buiten te doorstaan.

De twee belangrijkste verstoringsfactoren waarvan de nationale economie te lijden heeft zijn, volgens Zijlstra, de te hoge arbeidskosten en het voortdurend uitdijen van het financieringstekort van de collectieve sector.

Dr. Zijlstra ziet een duidelijk verband tussen de overheidsbijdrage aan de sociale fondsen, de inflatoire financiering van het begrotingstekort, een te hoog consumptieniveau en het tekort op de betalingsbalans. In enkele jaren zijn de overheidsbedragen aan de sociale fondsen opgelopen tot f 8,7 mrd. De schatkist is leeg.

De consumptie steeg met 4,5% tot een aandeel van 59% in het bruto nationaal produkt.

De betalingsbalans gaf in twee jaar een omslag te zien van een overschot van f 7,5 mrd in 1976 tot een tekort van f 2,25 mrd (laatste cijfers).

Dit laatste is ,,een zeer overtuigend bewijs, dat er ten aanzien van de vaderlandse economie iets grondig mis is".

Een tekort bij de rijksfinanciën van 6% moet een keerpunt zijn, omdat

het de vraag is of het mogelijk zou zijn het nog verder monetair te financieren.

Als de banken niet langer schatkistpapier kunnen opnemen, zou de centrale bank moeten inspringen, maar ,,de Bank zou — gelet op haar verantwoordelijkheid — niet dan van grote zorg vervuld zulk een situatie naderbij zien komen".

Intussen zal de Bank ..een gematigd monetaristisch beleid voortzetten met kredietrestricties".

Volgens het jaarverslag werd het economische klimaat in Nederland in 1978 gekenmerkt door een voortgezette groei van de bestedingen in de private sector met vier procent en een nog onbevredigend herstel van de uitvoer in de tweede helft van het jaar. De produktie steeg slechts met 2,5%, terwijl de invoer sterk omhoog ging. Daardoor overtrof de expansie van de bruto nationale bestedingen opnieuw de groei van het nationale produkt.

Het tekort op de betalingsbalans liep sterk op en moest worden gefinancierd met een verlies in de officiële reserves van f 2 miljard en een daling van het netto buitenlands actief van de handelsbanken met f 2,6 miljard.

Er trad daardoor een afvloeiing van liquiditeiten naar het buitenland op. Deze droeg ertoe bij dat de liquiditeitsquote verder werd gereduceerd en nu op 37 procent van het nationale inkomen is terechtgekomen,

Terwijl de investeringen vrij sterk stegen met zes procent in volume, bleven ze achter bij het gemiddelde van de jaren 1964/1970. Bij de stijging van de consumptie tekent dr. Zijlstra in een analyse aan dat daarmee het bestedingsevenwicht in gevaar moet komen.

Het stijgingspercentage van de produktiekosten onderging een aanzienlijke verdere vertraging, waarbij de invloed van de daling van de invoerprijzen groot was. Doordat ook de prijsstijging bij de export plaatsmaakte voor een lichte daling, is er mede door minder binnenlandse inflatie (van 6,4 naar 4,1 procent) een lichte verbetering van het rendement op de produktie opgetreden.

De arbeidsinkomensquote daalde met een procent — bij een verlies aan werkgelegenheid voor 7.000 personen — zodat in de verwerkende industrie de Nederlandse concurrentiepositie na de grote achteruitgang van de voorafgaande jaren een marginale versterking onderging.

De uitgaven van de collectieve sector gaven in procenten van het nationale inkomen echter opnieuw een aanmerkelijke stijging te zien. Mede door het stijgende aantal mensen in overheidsdienst steeg de druk van belastingen en sociale verzekeringspremies met ruim een half punt tot 52 procent.

De reële groei van het nationale inkomen viel daardoor weer in belangrijke mate toe aan de collectieve sector.

Het terugdringen van het financieringstekort wordt door dr. Zijlstra nodig geacht als bijdrage tot een verantwoord monetair beleid, gericht op het binnen de perken houden van de totale geldhoeveelheid. Het monetaire beleid van de Bank heeft gunstig gewerkt en bijgedragen tot de teruggang van de inflatie. Het wordt dan ook voortgezet.

Na een rustig eerste halfjaar werd de geldmarkt in de tweede helft van 1978 verstoord door een verzwakking van de externe positie van de gulden. Omvangrijke deviezenverkopen waren in september en oktober nodig, hetgeen leidde tot een scherpe rentestijging.

In zijn analyse stelt dr. Zijlstra dat de aanval op de gulden werd afgeslagen en dat de speculanten er niet veel genoegen aan hebben beleefd. Hij geeft toe dat door een en ander de rente in Nederland hoog is, maar dat is een kwestie van korte termijn. Men kijkt tegenwoordig veel meer dan vroeger door de geldsluier heen en de oogst is op langere termijn gunstig.

Er ontstond ook een rentestijging door de onzekerheid omtrent het Europese Monetaire Stelsel. De centrale bank heeft toen de rentestijging afgeremd door de markt in ruime mate middelen ter beschikking te stellen. Die steun liep op tot f 3,6 miljard, maar kon in de eerste maanden van 1979 weer worden teruggebracht tot f 1.2 miljard.

Dit was vooral mogelijk door omvangrijke deviezenaankopen door de Bank in januari en februari De rentetarieven op de geldmarkt gaven daarna weer een daling te zien

Terwijl dr Zijlstra bij zijn notities over de betalingsbalans bijna terloops zegt dat een benedenwaartse correctie van de gulden geen soelaas zou bieden (,,immers zij zou via een verscherpte inflatie zichzelf teniet doen"), stelt hij het succes van het Europese Monetaire Stelsel afhankelijk van de discipline die de landen zullen opbrengen in hun nationale economische en financiele beleid

Ten aanzien van de Amerikaanse dollar zegt hij dat het internationale monetair bestel de facto meer dan ooit is gebaseerd op de dollar Wij leven onder een dollarstandaard.

De stabilisenngsmaatregelen in Amerika beoordeelt hij met een voorzichtig optimisme, maar daarnaast moet er wat aan worden gedaan dat de dollar niet langer eenzijdig als reservevaluta fungeert Hij ziet daarvoor mogelijkheden door gezamenlijk optreden van de landen van de Groep van Tien te zamen met Zwitserland

Voorshands zal met een gebrekkig werkend geldstelsel aan pragmatische oplossingen niet te ontkomen zijn, terwijl een aanzienlijke verlaging van de Amerikaanse inflatiegraad een volstrekt noodzakelijke voorwaarde is voor grotere stabiliteit.

In Amerika is sprake van een nationale overbesteding, zoals uit de deficitaire betalingsbalans blijkt Dat komt niet alleen van de olie-invoer het terugdringen van het Amerikaanse betalingsbalanstekort zal een restrictief monetair beleid niet kunnen ontberen

Tegen de achtergrond van de hier en daar opkomende kritiek op de Eurodollarmarkt en de roep om regulerende maatregelen, zegt dr Zijlstra dat dit een zeer gecompliceerd probleem is Wanneer monetaire autoriteiten de kredietverlening aan banden willen leggen ter beheersing van de binnenlandse geldcirculatie is dit uiteraard beperkt tot ingezetenen

Mogelijk blijft liquiditeitscreatie binnen het bereik der monetaire autoriteiten. Daarom zal van het monetaire gezichtspunt uit de kredietverlening aan niet-ingezetenen een object van belangstelling moeten zijn, onverschillig in welke valuta die kredietverlening plaatsvindt (NRC/H'blad)

(Vor ber pag 296/3 e v -1978)

OOST-EUROPA

ROEMENIË

WIJZIGINGEN IN PARTIJLEIDING

Op pag. 279/2 is melding gemaakt van een aantal wijzigingen in de Roemeense regering, die in de loop van 1978 en 1979 zijn doorgevoerd. Parallel aan deze regeringswijzigingen heeft ook een aantal veranderingen in de partijleiding plaatsgevonden. Daarvan wordt hierna verslag uitgebracht.

Op 7 maart 1978, toen een ingrijpende wijziging in de regering werd aangebracht, vonden tevens de volgende veranderingen in de leiding van de Roemeense communistische partij plaats. Cornel Burtica en Ilie Verdet, die benoemd waren tot resp minister van buitenlandse handel en internationale economische samenwerking alsmede tot eerste vice-premier en voorzitter van de staatsplancommissie, werden ontslagen als secretaris van het CC van de communistische partij Eveneens ontslagen als secretaris van het CC werden Aurel Duma, aan wie een andere partijpost gegeven werd, en Ion Stanescu, die een van de drie vertrekkende vice-premiers was

Tot secretaris van het CC werden benoemd Virgil Cazacu, een van de nieuwe vice-premiers, en Marin Vasile, die was voorgesteld als nieuwe voorzitter van de Nationale vereniging van agriculturele produktiecooperaties in de plaats van Constantin Dascalescu, die Ilie Verdet was opgevolgd als voorzitter van de Raad van economisohe en sociale organisatie.

Virgil Cazacu en Constantin Dascalescu (die al secretaris van het CC was) werden verkozen tot lid van het Uitvoerende politieke comité

Na de vergadering van het CC van 22 en 23 maart 1978, waarop Stefan Andrei tot minister van buitenlandse zaken was aangewezen, bleek deze ontslapen te zijn als secretaris van het CC In zijn plaats werd Vasile Musat benoemd Gheorge Macovescu, de voorganger van Andrei als minister van buitenlandse zaken, behield zijn ambt van voorzitter van de Roemeense vereniging van letterkundigen

Op dezelfde bijeenkomst van het CC werd Iosif Banc, kandidaat-lid van het Uitvoerende politieke bureau, benoemd tot lid van deze instelling en lid van het Permanente bureau

Na de regeringswijziging van 31 jan 1979 werd de nieuwe minister van arbeid, Emil Bobu, op 2 febr ontslagen als secretaris van het CC Ook ontslagen als secretaris van het CC werd Vasile Musat, aan wie een andere, niet bekend gemaakte, partijfunctie werd gegeven

Samenstelling leidende organen van partij en staat

Met het oog op de veelvuldige mutaties in de leidende organen van de Roemeense communistische partij en de Roemeense staat volgt hierna een overzicht van de samenstelling van deze organen naar de meest actuele stand van zaken.

ROEMEENSE COMMUNISTISCHE PARTIJ

Uitvoerend politiek comité

Leden.

Nicolae Ceausescu, Josif Banc, Emil Bobu, Cornel Burtica, Virgil Cazacu, Elena Ceausescu, Gheorghe Ciora, Lina Ciobaru, Constantin Dascalescu, Ion Dinca, Emil Draganescu, Janos Fazekas, Ion Ionita, Petre Lupu, Mansa Manescu, Paul Niculescu, Gheorghe Oprea, Gheorghe Pana, Ion Patan, Dumitru Popescu, Gheorghe Radulescu, Leonte Bautu, Virgil Trofin, Iosif Uglar, Ilie Verdet, Stefan Voitec.

Kandidaat-leden

Stefan Andrei, Ion Coman, Teodor Coman, Mihai Dalea, Miu Dobrescu, Ludovic Fazekas, Mihai Gere, Nicolae Giosan, Ion Iliescu, Stefan Mocuta, Vasile Patilinet, Mihai Telescu, Ion Unsu, Richard Winter

Secretariaat van het Centrale Comité

Secretaris-generaal: Nicolae Ceausescu;

Secretarissen

Iosif Banc, Virgil Cazacu, Canstantin Dascalescu, Dumitru Popa, Dumitru Popescu, Ilie Radulescu, Iosif Uglar, Marin Vasile

Permanent Bureau

Leden:

Nicolae Ceausescu, Stefan Andrei, Iosif Banc, Cornel Burtica, Elena Ceausescu, Manea Manescu, Paul Niculescu, Gheorghe Oprea, Ion Patan, Gheorghe Radulescu, Ilie Verdet.

Centraal College

Voorzitter: Petre Lupu.

Centrale controlecommissie

Voorzitter: Vasile Vilcu

STAAT

President van de socialistische republiek Roemenië: Nicolae Ceausescu

Staatsraad

Voorzitter: Nicolae Ceausescu

Vice-voorzitters:

Iosif Kovacs, Gheorghe Radulescu, Stefan Voitec.

Grote Nationale Vergadering

Voorzitter: Nicolae Giosan

Vice-voorzitters:

Stefan Mocuta, Gheorghe Puskas, Aneta Spornic, Virgil Teodorescu.

ORGANEN VAN STAAT EN PARTIJ

Voorzitter van de Nationale raad van defensie Nicolae Ceausescu

Voorzitter van de Nationale raad van arbeiderscontrole van economische en sociale activiteiten Iosif Banc

Voorzitter van de Raad van problemen van sociale en economische organisatie Constantin Dasealescu

Voorzitter van de Opperste raad van sociaal-economische ontwikkeling Nioolae Ceausescu

REGERING

Premier - Ilie Verdet.

Eerste vice-premier - Gheorghe Oprea.

Vice-premiers: Cornel Burtica, Nicolae Constantin, Ion Dinca, Janos Fazekas, Ion Ionita, Angelo Miculescu, Paul Niculescu, Ion Patan, Virgil Trofin.

Ministers:

Landbouw en voedselindustrie - Angelo Miculescu; chemische industrie - Mihail Florescu; onderwijs - Suzana Gadea; elektriciteit - Gheorghe Cioara; financiën - Paul Niculescu; buitenlandse zaken - Stefan Andrei; buitenlandse handel en internationale economische samenwerking - Cornel Burtica; bosbouw en bouwmaterialen - Ludovic Fazekas; gezondheid - Eugen Proca; industriële opbouw - Ion Dinca; binnenlandse zaken - Gheorghe Homostean; binnenlandse handel - Janos Fazekas; justitie - Constantin Statescu; arbeid Emil Bobu; lichte industrie - Lina Ciobanu; machinebouw - Ion Avram; metaalindustrie - Niculai Agachi; mijnbouw, olie inning en geologie - Vasile Patilinet; nationale defensie - Ion Coman; voorziening van technisch materiaal - Ion Patan; toerisme en sport - Emil Draganescu; transport en telecommunicatie - Traian Dudas.

Centrale instellingen, waarvan de hoofdden lid zijn van de ministerraad:

Voorzitter van de Nationale raad voor wetenschap en technologie: Ion Ursu;

Voorzitter van de Raad voor socialistische cultuur en onderwijs: Miu Dobrescu;

Voorzitter van de Commissie voor zaken de Volksraden betreffende: Iosif Uglar;

Voorzitter van de Staatsplancommissie: Nicolae Constantin;

Voorzitter van de Commissie voor prijzen: Gheorghe Gaston Marin;

Voorzitter van de Nationale Raad van waterstaat: Florin Iorgulescu.

Ministers-staatssecretarissen en departementshoofden, die lid zijn van de ministerraad:

Hoofd van het staatsdepartement van landbouw - Marin Capisizu; minister-staatssecretaris van landbouw en voedselindustrie - Maxim Berghianu en Petre Blajovici; minister-staatssecretaris van chemische industrie - Dumitru Alecu; departementshoofd van voedselindustrie - Petre Blajovici; minister-staatssecretaris in het ministerie van buitenlandse handel en internationale economische samenwerking - Dumitru Bejan en Constantin Nita; minister-staatssecretaris van bosbouw en bouwmaterialen - Mihai Suder; minister-staatssecretaris van industriële opbouw - Ion Stanescu; minister-staatssecretaris van machinebouw - Gheorghe Petrescu; minister-staatssecretaris in het ministerie van voorziening van technisch materiaal - Richard Winter.

Leden van de ministerraad uit hoofde van hun ambt:

Voorzitter van de Centrale raad van de algemene vereniging van vakverenigingen: Emil Bobu;

Voorzitter van de algemene vereniging van agriculturele produktiecoöperaties: Marin Vasile;

Voorzitter van de Nationale vrouwenraad: Lina Ciobanu;

Eerste secretaris van het Centrale Comité van de vereniging van communistische jongeren: Ion Traian Stefanescu;

Voorzitter van de Raad voor de coördinatie van de produktie van consumptiegoederen: Paul Niculescu.

(Le Monde, NZZ, FAZ, RFE, Agerpres) (Vor. ber. pag. 279/2)

CEAUSESCU BEZOEKT DE VS

De Roemeense president en partijleider Nicolae Ceausescu heeft van 12-17 april 1978 een officieel bezoek aan de VS gebracht.

Bij zijn aankomst in Washington werd Ceausescu door president Carter van de VS zeer hartelijk begroet. De Amerikaanse president zei, dat zijn gast een land vertegenwoordigde, dat een brugfunctie was gaan vervullen tussen groepen en leiders in de wereld. Het was Ceausescu. zei de Amerikaanse president, die de historische reis van president Sadat van Egypte naar Jeruzalem voor zijn ontmoeting met premier Begin had helpen voorbereiden (zie Begins bezoek aan Roemenië, pag. 820/3-1977 en de bezoeken van Sadat aan Roemenië, pag. 16/3 en 692/3-1978).

.,Roemenië's invloed wordt in de hele wereld erkend, omdat zijn leider zo geëngageerd is en zijn volk zo onafhankelijk," aldus Carter.

Op zijn beurt maakte Ceausescu van de gelegenheid gebruik om zijn eigen voorstellen voor een algehele vredesregeling in het Midden-Oosten te schetsen. Hij drong aan op een volledige terugtrekking van Israël uit de bezette gebieden, de vestiging van een onafhankelijke Palestijnse staat en garanties voor de onafhankelijkheid en soevereiniteit van alle landen in het gebied.

Beide staatshoofden waardeerden de gestadige verbetering van de wederzijdse betrekkingen tussen hun landen.

Ceausescu en Carter voerden op 12 en 13 april besprekingen, die werden afgesloten met het uitgeven van een gemeenschappelijke verklaring, waarin zij m.b.t. het Midden-Oosten pleitten voor ,,onderhandelingen tussen alle belanghebbende partijen met een passende vertegenwoordiging voor de Palestijnen". Beide partijen spraken zich uit voor een vredesovereenkomst, die gebaseerd is op Israëls terugtrekken uit de bezette gebieden, legitieme rechten voor de Palestijnen en de territoriale integriteit van alle naties in dat gebied.

Na zijn besprekingen in Washington maakte Ceausescu een reis door de VS, gedurende welke hij op 14 april een onderhoud had met vertegenwoordigers van de firma Combusting Engineering over eventuele levering van kerncentrales aan Roemenië. (Reuter, AP, *UPI, NRC/H'blad, Le* Monde, *NZZ)*

De Roemeense president Ceausescu (l.) en echtgenote met Hua Guofeng bij de tocht van het vliegveld naar Peking.

CEAUSESCU BEZOEKT CHINA

Een Roemeense delegatie onder de leiding van partijleider en president Ceausescu heeft van 15-20 mei 1978 een bezoek aan China gebracht. Na bezoeken van Ceausescu aan China in 1964 en 1971 was dit de derde maal, dat hij de Volksrepubliek aandeed. Dit bezûek werd door de Chinese partijvoorzitter en premier Hua Guofeng in aug. 1978 beantwoord (pag. 563/1 e.v.-1978). Ceausescu vertrok op 14 mei uit Boekarest met een delegatie, waarvan o.m. zijn vrouw, Elena, minister van buitenlandse zaken Stefan Andrei en minister van buitenlandse handel Cornel Burtica.

Op weg naar China werd korte tijd gestopt in Teheran. waar Ceausescu een onderhoud had met de Sjah.

De komst van Ceausescu was in de Chinese media met een uitvoerige campagne voorbe eid, waarin o.m. werd vastgesteld, dat Roem-nië ,,moedig en ontoegeeflijk in het bewaren van de nationale onafhankelijkheid en de soevereiniteit van de staat" was geweest, en ,,ferm verzet tegen buitenlandse overheersing had geleverd. Het is aanhanger van het principe van onafhankelijkheid en vertrouwen op eigen krachten (...) en (...) verzet zich tegen hegemonisme en grote mogendheid-chauvinisme". (Volksdagblad van 14 mei 1978). Hiermee werd uitdrukking gegeven aan de Chinese steun voor de onafhankelijke buitenlandse politiek van Roemenië.

Deze steun bleek ook bij de ontvangst van de Roemeense delegatie in Peking, waarbij volgens Westerse waarnemers meer mensen op de been waren dan bij het bezoek van de Joegoslavische president Tito of de leider van het Cambodjaanse bewind Pol Pot.

Op 15 en 16 mei voerde de Roemeense delegatie in Peking besprekingen met een Chinese vertegenwoordiging onder leiding van partijleider en premier Hua Guofeng. De volgende dagen bezocht Ceausescu Kanton en Hangchou.

Op 19 mei keerde de Roemeense delegatie terug in Peking, waar de Roemeense en Chinese leiders een nieuw verdrag over economische samenwerking op lange termijn ondertekenden. Verder werden onde tekend een plan voor culturele samenwerking voor 1978-1979 en een perscommuniqué.

Op een aansluitende persconferentie zei Ceausescu van het akkoord over economische samenwerking, dat het op een machtige manier de gemeenschappelijke wens demonstreerde om de Roemeens-Chinese betrekkingen op een hoger niveau te brengen. Hij herhaalde zijn wens, dat de betrekkingen tussen China en de SU genormaliseerd zouden worden en hij stelde, dat dat alleen door onderhandelingen kon gebeuren. (Le Monde, *NZZ,* RFE)

CEAUSESCU IN NOORD-KOREA EN INDO-CHINA

Na het bezoek aan China reisde de Roemeense delegatie door naar Noord-Ko ea en Indo-China.

NOORD-KOREA

Van 20-23 mei 1978 bracht Ceausescu een officieel bezoek aan Noord-Korea, waar hij uitvoerige besprekingen voerde met Kim I1 Sung, de Noordkoreaanse leider. Beide partijen ondertekenden een gemeenschappelijke verklaring, waarin gezegd werd, dat de twee landen streefden naar ,,versterking van de vriendschap en samenwerking'. Verder werden ondertekend een handelsprotocol voor 1979 en een overeenkomst over toerisme.

In hrt gemeenschappelijke communiqué werden alleen de resultaten van het Roemeense bezoek opgesomd. De gemeenschappelijke verkla ing bevatte daarentegen de belofte, dat beide partijen bereid waren krachtdadige stappen te ondernemen om de eenheid van alle communistische arbeiderspartijen te ve sterken. In het document werd gezegd, dat een onafhankelijke politiek voor elke communistische en arbeiderspartij een essentiële voorwaarde is voor de consolidering van internationale solidariteit. Beide zijden besloten de banden tussen de partijen te ontwikkelen op de basis van de p incipes van het marxisme-leninisme en het proletarische internationalisme. Roemenië beloofde, dat het krachtige steun zou verlenen aan internationale organisaties, met inbegrip van de VN, alsmede aan de voorstellen van Noord-Korea voor de hereniging van Korea. Beide zijden spraken solidariteit uit met de niet-gebonden en ontwikkelingslanden in hun strijd tegen ongelijkheid in de internationale betrekkingen. De verklaring sprak van een ,,identiteit van opvattingen".

VIETNAM

Van 23-26 mei verbleef Ceausescu in Hanoi, waar hij besprekingen voerde met Le Duan. Verder werden hier een gemeenschappelijke verklaring en een aantal economische overeenkomsten ondertekend. Deze overeenkomsten hielden o.m. in een akkoord over de bouw van een cementfabriek, over samenwerking in de steenkoolwinning bij Khe Cham, over de ontwikkeling van een steengroeve bij Dong Ao en over de levering van installaties en uitrusting. Verder werd nog het handelprotocol voor 1979 ondertekend. In de besprekingen dankte Le Duan Roemenië voor de economische, politieke en diplomatieke steun, die het gedurende de oorlog gegeven had, terwijl Ceausescu zich verplichtte Vietnam te helpen bij de ontwikkeling van het land.

Op een massabijeenkomst aan het eind van zijn verblijf sprak Ceausescu zijn ,,diepe zorg" uit over de stand van de betrekkingen tussen

Vietnam en Cambodja. Hij gaf uiting aan zijn hoop, dat de problemen zouden worden opgelost in directe onderhandelingen tussen de twee partijen en de twee staten. Hij zei te geloven, dat het overwinnen van meningsverschillen tussen socialistische landen en het bevorderen van betrekkingen van een nieuwe soort, die een model zouden moeten zijn voor internationale betrekkingen, vandaag van het hoogste belang zijn.
In de gemeenschappelijke verklaring roemden de Vietnamezen de ,,actieve bijdragen van de Roemeense partij en staat aan de gemeenschappelijke strijd voor nationale onafhankelijkheid en de bestaande samenwerking, gebaseerd op de gelijkheid van naties, voor de algemene zaak van het socialisme". De Roemeense delegatie steunde Vietnam in de overtuiging, dat ,,de VS zijn plicht moet doen bij het helpen helen van de wonden. die door de oorlog zijn veroorzaakt en in het helpen van de wederopbouw van het door de oorlog verscheurde Vietnam om op die manier gunstige voorwaarden te scheppen voor het normaliseren van de betrekkingen tussen Vietnam en de VS".
Beide partijen steunden het .,heilige recht" van volkeren om zich zelf te verdedigen tegen imperialistische agressie en het recht om de binnenlandse problemen zelf op te lossen zonder buitenlandse inmenging. Zij steunden ,,de strijd van het Chinese volk voor de bevrijding van Taiwan".

LAOS

Ceausescu bracht van 26-28 mei een bezoek aan Laos. Het was het eerste bezoek van een buit-nlands staatshoofd aan dat land, sinds de communisten daar eind 1975 aan het bewind gekomen waren.
Ceausescu werd in Vientiane ontvangen door het Laotiaanse staatshoofd prins Soevanoevong en door premier en partijleider Kaysone Phomvihan.
Tijdens een officieel diner dankte de Laotiaanse premier de Roemeense delegatie voor de steun, die was verleend gedurende ,,de strijd tegen het imperialisme". Hij riep op tot uitbreiding van de betrekkingen op de basis van marxisme-leninisme en proletarisch internationalisme. Ook bracht hij de akkoorden in herinnering, die hij bij zijn bezoek aan Roemenië in sept. 1976 ondertekend had over handel, economische en technische samenwerking en over onderwijskundige, wetenschappelijke en culturele samenwerking alsmede de toenmalige gemeenschappelijke verklaring.
In de Roemeense persverslagen over het bezoek werd geen melding gemaakt van nieuwe overeenkomsten.
In de besprekingen tussen Ceausescu en Phomvihan zeiden beiden het conflict tussen Vietnam en Cambodja te betreuren. Niettemin sprak Phomvihan van een ,,klimaat van nationale onafhankelijkheid, vrede en reële neutraliteit", dat in Indo-China gevestigd zou zijn na het einde van de oorlog.

CAMBODJA

Ceausescu en de Roemeense delegatie werden op 28 mei in Phnom Penh welkom geheten door partijleider Pol Pot en de voorzitter van het staatspresidium Khieu Samphan. Gedurende zijn tweedaagse bezoek aan Cambodja ondertekende Ceausescu een verdrag van vriendschap, militante solidariteit en samenwerking. Dit was het eerste verdrag van een dergelijke aard, dat door het regime-Pol Pot getekend werd sinds het aan de macht gekomen was. Verder werden ondertekend protocollen over economische en technische samenwerking op lange termijn en over handel en visserij.
Door velen was verwacht, dat Ceausescu gedurende zijn politieke besprekingen het onderwerp van het Vietnamees-Cambodjaanse conflict ter sprake zou brengen. Het enige, dat hij deed was echter in een rede op een diner te zijner ere te zeggrn, dat hij bezorgd was over conflicten en spanningen in verschillende delen van de wereld en over onregelmatigheden en disputen, die na het einde van de oorlog in Indo-China gebleken waren.

INDIA

Gedurende de reis terug naar Roemenië maakte Ceausescu gebruik van een stop van drie uur in Nieuw Delhi op 30 mei om een gesprek te hebben met de Indiase premier Morarji Desai over economische, technische en wetenschappelijke samenwerking, alsmede over internationale vraagstukken en nauwere samenwerking binnen de VN.
In een gesprek met journalisten op de luchthaven van Nieuw Delhi zei Ceausescu, dat alle landen, die hij bezocht had, in de eerste plaats gepreocccupeerd waren met de eigen economische ontwikkeling. *(FAZ, AP, DPA,* Reuter, *NZZ, Le Monde)*

VERRE OOSTEN ZUIDOOST-AZIE EN

JAPAN

OHIRA VOLGT FUKUDA OP ALS LDP-LEIDER EN PREMIER. KABINETSWIJZIGINGEN

De in december 1976 tot leider van de Japanse regeringspartij, de liberaal-democraten (LDP), en daarmee tot premier gekozen Takeo Fukuda (pag. 449/3-1977) werd op zijn beurt in december 1978 vervangen door Masayoshi Ohira, nadat deze Fukuda bij de voorverkiezingen om het partijvoorzitterschap had verslagen.
Eind 1977 had Fukuda wijzigingen aangebracht in zijn kabinet en in de LDP-top.

Aftreden *minister van* justitie *i.v.m. vliegtuigkaping*

Op 4 okt. 1977 trad de minister van justitie, Hajime Fukuda, samen met de plaatsvervangende minister van justitie, Jun Shiozaki, af, omdat hij zich verantwoordelijk achtte voor de vrijlating van zes misdadigers.
Nog dezelfde dag werd Mitsuo Setoyama, voormalig minister van bouwnijverheid (1965-'66), tot minister van justitie benoemd.

De vermelde vrijlating van misdadigers was het resultaat van een vliegtuigkaping. Op 28 sept. 1977 hadden vijf leden van het Japanse Rode Leger (zie pag. 462/3 - 1971), die zich het Hidako-commando noemden (Toshihiko Hidako werd in sept. 1976 in Jordanië gearresteerd en zou later zelfmoord hebben gepleegd, maar volgens het Rode Leger was hij

Hajime Fukuda verlaat het bureau van premier Takeo Fukuda nadat zijn ontslag als minister van justitie is aanvaard.

,,doodgemarteld''), een DC-8 van de Japan Air Lines (JAL) met 142 passagiers en 14 bemanningsleden op een vlucht van Parijs naar Tokio gekaapt, waarna een gedwongen landing in Dacca, de hoofdstad van Bangladesh, volgde.

Zij eisten de vrijlating van zeven in Japan gevangen gehouden leden van het Rode Leger (o.w. Junzo Okudaira, die na zijn arrestatie in Jordanië aan Japan was uitgeleverd, waar hem een proces te wachten stond wegens zijn rol bij de aanval op de Franse ambassade in Den Haag in sept. 1974 (pag. 711/3 - '74 en 647/3 e.v. - '74) en bij de aanslag op diplomatieke missie in Koeala Loempoer (Maleisië) in aug. 1975) alsmede de vrijlating van twee wegens moord ter dood veroordeelde Japanners en een losgeld van $ 6 mln. Mocht aan deze eisen geen gevolg worden gegeven dan zouden de inzittenden worden doodgeschoten of zou het toestel met hen worden opgeblazen.

Er volgden onderhandelingen tussen de kapers en functionarissen van de Japanse ambassade te Dacca met de stafchef van de luchtmacht van Bangladesh, vicemaarschalk Abdul Gaffar Mahmood, als bemiddelaar.

Op 29 sept. gaf de Japanse regering te kennen dat zij ,,in beginsel'' met de eisen van de kapers instemde, maar dat zij daaraan niet binnen de gestelde termijn kon voldoen (aanvankelijk binnen 24 uur).

Tijdens de volgende onderhandelingen werd het ultimatum herhaaldelijk verlengd en werd een deel van de passagiers vrijgelaten. Nadat zes van de verlangde gevangenen (de drie anderen weigerden) en het losgeld was overgedragen, lieten de kapers in de nacht van 1 op 2 okt. de rest van de inzittenden van het vliegtuig op 38 man na vrij. Op 2 okt. trad een complicatie op door de mislukte putsch in een legerkamp bij het vliegveld (zie pag. 171/3 - 1978).

Hoewel premier Fukuda president Ziaur Rahman van Bangladesh had verzocht het toestel niet te laten vertrekken voordat alle gegijzelden waren vrijgelaten, vertrok de DC-8 toch aan het eind van de 2de oktober met 29 passagiers en drie leden van de oorspronkelijke bemanning, die inmiddels met vier nieuwe leden was aangevuld. Via Koeweit (waar 7 passagiers werden vrijgelaten) en Damascus (waar 10 passagiers werden vrijgelaten) bereikte het toestel op 3 okt. in de namiddag Algiers.

Daar kwamen de 12 resterende passagiers vrij alsmede de 7 bemanningsleden, terwijl de kapers en de ex-gevangenen naar een onbekende bestemming werden vervoerd. Een verzoek van de Japanse regering op 4 okt. om uitlevering van de kapers en de ex-gevangenen en teruggave van het losgeld werd de volgende dag door de Algerijnse regering van de hand gewezen. Volgens bronnen in Algiers beschikten de kapers bij hun aankomst daar niet meer over het losgeld. De Algerijnse regering wees erop dat zij bij de tevoren met de Japanse regering gemaakte afspraak elke verantwoordelijkheid voor kapers, ex-gevangenen en losgeld had afgewezen. Op 16 okt. werd in Algiers bekend dat de kapers uit Algerije waren vertrokken naar een niet nader aangeduid opleidingskamp. Volgens de Japanse regering was onder hen Osamu Maruoka, die i.v.m. de dood van 27 personen op het vliegveld Lod in 1972 werd gezocht (zie pag. 549/2 - '72).

Reorganisatie kabinet-Fukuda

Bij een reorganisatie van zijn kabinet op 28 nov. 1977 werden alle ministers (behalve die van justitie) en staatsministers vervangen. Alleen Sunao Sonoda, die voorheen chef kabinetssecretariaat was met de rang van staatsminister, kreeg een nieuwe post in het kabinet, nl. die van minister van buitenlandse zaken. De verdeling van de overige portefeuilles werd:

De op 28 nov 1977 door Fukuda tot minister van buitenlandse zaken benoemde Sunao Sonoda werd door Ohira op deze post gehandhaafd.

Ministers: Financiën - Tatsuo Murayama; onderwijs - Shigetami Sunada; gezondheid en sociale zaken - Tatsuo Ozawa; land- en bosbouw - Ichiro Nakagawa; internationale handel en industrie - Toshio Komoto; transport - Kenji Fukunaga; PTT - Yasushi Hattori; arbeid - Katsushi Fujii; bouwnijverheid, tevens directeur-generaal nationaal landbureau - Yoshio Sakurauchi; binnenlandse zaken, tevens voorzitter nationale commissie openbare veiligheid en directeur-generaal bureau voor ontwikkeling van Hokkaido - Takenori Kato.

Staatsministers: Chef kabinetssecretariaat - Shintaro Abe; directeur-generaal kabinet premier en bureau ontwikkeling Okinawa - Sakonshiro Inarnura; directeur-generaal bureau overheidsbestuur - Seijuro Arafune; directeur-generaal defensiebureau - Shin Kanemaru; directeur-generaal bureau economische planning - Kiichi Miyazawa (voormalig minister van buitenlandse zaken, van dec. 1974 - sept. 1976); directeur-generaal bureau wetenschap en technologie en voorzitter commissie atoomenergie - Tasaburo Kumagai; directeur-generaal milieubureau - Hisanari Yamada; staatsminister zonder portefeuille belast met internationale economische zaken (nieuwe post) - Nobuhiko Ushiba.

Hoewel de LDP-facties begin 1977 waren ontbonden (pag. 450/2 - '77), kregen de verschillende groeperingen binnen de partij vrijwel hetzelfde aantal posten als in het vorige kabinet, aldus The Japan Times.

Wijziging in LDP-top

Eveneens op 28 nov. 1977 verving Fukuda (als LDP-voorzitter) Masuma Esaki als voorzitter van de uitvoerende raad van de LDP door Yasuhiro Nakasone, de vroegere secretaris-generaal van de partij, en benoemde hij Naka Funada tot vice-voorzitter.

Verkiezing Ohira tot partijvoorzitter

Tijdens een LDP-conventie in jan. 1978 werd besloten de verkiezing van de LDP-voorzitter niet langer te beperken tot de kring van parlementsleden en een kleine groep partijfunctionarissen. maar die voortaan te doen plaats vinden via een ,,primary'', waarbij ca. 1,3 mln leden en ca. 200.000 ,,vrienden'' (d.w.z. leden van de gelden inzamelende organisatie het Vrije Nationale Congres of Jiyu Kokumin Kaigi) van de partij het stemrecht bezaten. Vervolgens zouden de LDP-parlementsleden moeten beslissen tussen de twee kandidaten die bij de primary de meeste stemmen hadden gekregen.

Bij die primary, die tussen 1 en 27 nov. 1978 per post werd gehouden, waren vier kandidaten: Takeo Fukuda (partijvoorzitter en premier), Masayoshi Ohira (secretaris-generaal van de LDP), Tasuhiro Nakasone (voorzitter uitvoerende raad) en Toshio Komoto (voorzitter politieke commissie).

Volgens de op 27 nov. bekendgemaakte uitslag hadden 1.314.365 (87,7% van de 1.525.000 stemgerechtigden) aan de primary deelgenomen. Van de in totaal 1.525 punten voor Japans 47 prefecturen kreeg Ohira 748 (goed voor 550.891 stemmen), Fukuda 638 (472.523 stemmen), Nakasone 93 en Komoto 46.

Nog op 27 nov. maakte Fukuda bekend dat hij zich in het belang van de partij-eenheid als kandidaat voor de verkiezing door de LDP-parlementsleden terugtrok en dat hij Ohiro zou steunen, wiens succes vooral aan de steun van de Tanakagroep werd toegeschreven.

Ohira werd vervolgens bij acclamatie tot nieuwe partijvoorzitter uitgeroepen tijdens een op 1 dec. gehouden partijconventie, die echter door verscheidene Fukuda-aanhangers geboycot werd. Onder hen was Ichiro Nakagawa, de minister van land- en bosbouw, die tevens leider van de rechtse Seirankai-groep was. Ohira benoemde daarop Kunikichi Saito (oud-minister vsn gezondheid en sociale zaken onder Tanaka en

lid van de Ohira-factie) tot secretaris-generaal van de LDP i.p.v. hemzelf en Tadao Kuraishi (een belangrijk lid van de Fukuda-factie) tot voorzitter van de uitvoerende raad i.p.v. Nakasone. Komoto bleef voorzitter van de politieke commissie.

Masayoshi Ohira werd op 12 maart 1910 in een eenvoudig boerengezin op het eiland Shikoku geboren. In zijn studententijd aan de handelshogeschool van Tokio sloot hij zich aan bij het Leger des Heils; thans noemt hij zich een niet-kerkelijk christen.
Sinds 1936 werkte Ohira op het ministerie van financiën. In 1952 volgde hij zijn chef, Hayato Ikeda, in de campagne voor een Lagerhuiszetel; Ohira werd toen gekozen en bleef sindsdien onafgebroken lid van het Lagerhuis.
Onder Ikeda als premier (1960-64) diende Ohira als chef van het kabinetssecretariaat (1960-62) en minister van buitenlandse zaken (1962-64). Onder premier Eisaku Sato (1964/-72) was hij minister van internationale handel en industrie (dec. 1968 - jan. 1970).
In 1972 werd Ohira in de LDP leider van de voormalige Ikeda-factie. Bij de strijd om het partijvoorzitterschap steunde hij in de beslissende ronde Kakuei Tanaka tegen Takeo Fukuda en daarmee begint de alliantie Ohira-Tanaka, die alle stormen van het Lockheedschandaal heeft doorstaan. Onder premier Tanaka was Ohira opnieuw minister van buitenlandse zaken (1972-74) en onder diens opvolger Takeo Miki, was hij minister van financiën (1974-76).
Maar in samenwerking met Fukuda brengt Ohira in dec. 1976 Miki ten val. Fukuda wordt dan premier en Ohira secretaris-generaal van de LDP. Daarbij zou zijn afgesproken dat Fukuda zijn ambt na een termijn zonder strijd aan Ohiro zou overdragen, aldus F A Z (28-11-'78) en N R C / H'b l a d (30-11-'78). Fukuda hield zich niet aan zijn belofte en leidde daarmee zijn eigen politieke val in.

Ohira premier. Nieuw *kabinet*

Op 6 dec. 1978 verzocht premier Fukuda zijn ministers tegelijk met hem af te treden. Die gaven aan zijn verzoek gevolg, behalve Nakagawa, die erop stond door Fukuda te worden ontslagen.
Die dag vond Ohira's verkiezing tot premier geen doorgang, omdat de Fukuda-groep bezwaar maakte — vooral tegen de benoeming van Saito — en dreigde met een boycot van de parlementszitting. Maar aan het eind van die dag werden alle besluiten van Ohira door Fukuda aanvaard.

Op 7 dec. werd Ohira in het Lagerhuis tot premier gekozen met 254 van de 491 uitgebrachte stemmen en in het Hogerhuis met 126 van de 242 uitgebrachte stemmen. In het Lagerhuis verwierf Shoichi Shimodaira, een vice-voorzitter van de Japanse Socialistische Partij, 116 stemmen, in het Hogerhuis 52.

Nog dezelfde dag maakte Ohira de samenstelling van zijn nieuwe kabinet bekend, waarin slechts één minister uit het oude kabinet, Sunao Sonoda, werd gehandhaafd. De gemiddelde leeftijd van de ministers bleef vrijwel gelijk: 63,7 jaar nu tegen 63,8 jaar voorheen. De portefeuilles waren als volgt verdeeld:

Ministers: Premier - Masayoshi Ohira (69); justitie - Yoshimi Furui (75, voormalig minister van gezondheid en sociale zaken 1960-61); buitenlandse zaken - Sunao Sonoda (66); financiën - Ippei Kaneko (65); onderwijs - Yosaburo Naito (66); gezondheid en sociale zaken - Ryutaro Hashimoto (41); landbouw, bosbouw en visserij - Michio Watanabe (55, voormalig minister van gezondheid en sociale zaken 1976-77); internationale handel en industrie - Masumi Esaki (63, voormalig minister van binnenlandse zaken 1972-73); transport - Kinji Moriyama (61); PTT - Nikichi Shirahama (70); arbeid - Yuko Kurihara (58); bouwnijverheid - Motosaburo Tokai (63, voormalig minister van binnenlandse zaken 1971-72); binnenlandse zaken, tevens voorzitter nationale commissie openbare veiligheid en directeur-generaal bureau voor ontwikkeling van Hokkaido - Naozo Shibuya (62).

Staatsministers: Chef kabinetssecretariaat - Rokusuke Tanaka (55); directeur-generaal kabinet premier en bureau ontwikkeling Okinawa - Asao Mihara (69, voormalig minister van onderwijs 1974); directeur-generaal bureau overheidsbestuur - Motohiko Kanai (75); directeur-generaal defensiebureau - Ganri Yarnashita (57); directeur-generaal bureau economische planning - Tokusaburo Kosaka (62); directeur-generaal bureau wetenschap en technologie en voorzitter commissie atoomenergie - Iwazo Kaneko (71); directeur-generaal milieubureau - Senichiro Uemura (66); directeur-generaal nationaal landbureau - Shiro Nakano (71).

Volgens T h e J a p a n T i m e s gaf Ohira aan zijn vroegere factie en aan de facties van Fukuda en Tanaka elk vier kabinetsposten, aan de groep van Nakasone drie en aan die van Miki twee. T h e G u a r d i a n (8-12) gaf de volgende factievertegenwoordiging: Ohira 5, Fukuda 4, Tanaka 3, Nakasone 2 en Miki 2.

Perscommentaar

Volgens de FAZ (8-12-1978) is het duidelijk dat Fukuda zowel de betekenis van de (voor)verkiezingen in de partij als zijn eigen aanzien bij de partijgenoten heeft overschat. Ook had Ohira zijn positie als secretaris-generaal van de LDP handig weten te gebruiken voor de systematische uitbreiding van zijn invloed binnen de partij. Maar als beslissende factor ten gunste van Ohira noemde de FAZ de macht en de geweldige financiële middelen van het goed georganiseerde partijapparaat om de voormalige premier Tanaka.
NRC/H'blad (30-11) schreef o.a.: ,,Aanhoudende geruchten willen dat vertegenwoordigers van Tanaka's ,,leger" voorzien van een geheime ledenlijst de basis van de partij met financiële beloften hebben bewerkt. Kakuei Tanaka is weliswaar officieel geen lid meer van de Liberaal-Democratische Partij in verband met zijn financiële praktijken in het Lockheed-schandaal (...), maar hij heeft nog wel grote invloed zowel in de LDP-fractie als onder de partijleden. Volgens waarneme s heeft hij met zijn geldverslindende activiteit voor Ohira die invloed nog eens willen aantonen met het oog op een mogelijke politieke comeback." (FAZ, *Financial* Times, Le Monde, NZZ, The *Guardian)*

NIEUWE JSP-LEIDING

De Japanse Socialistische Partij (JSP), de grootste oppositiepartij, koos tijdens een speciale conventie in Tokio op 13 dec. 1977 Ichio Asukata (62), de burgemeester van Yokohama, tot partijvoorzitter en Shinnen Tagaya (57) tot secretaris-generaal. Zij waren de opvolgers van resp. Tomomi Narita en Masashi Ishibashi, die na het verlies van de JSP bij de Hogerhuisverkiezingen op 13 juli 1977 waren afgetreden (pag. 450/3-1977).

Terwijl voorheen linkse groepen, zoals de marxistisch-leninistische Shakaishugi Kyokai, een grote invloed op de partijleiding zouden hebben uitgeoefend, zou de nieuwe leiding geen voorkeur aan bepaalde facties geven. Onder de drie nieuw gekozen vice-voorzitters waren de sympathieën verdeeld: Airo

Kitayama (72) gold als voorstander van de Shakaishugi, terwijl Shoichi Shimodaira (59) en Noboru Agune (65) tegenstanders waren.
Tomomi Narita (66) overleed op 9 maart 1979.

VERLIES VOOR LINKS BIJ REGIONALE VERKIEZINGEN

Op 8 april werden regionale verkiezingen gehouden. Daarbij storiden op het spel: a) de gouverneurschappen van 15 prefecturen; b) alle zetels in de parlementen van 44 van de 47 prefecturen; c) het burgemeesterschap in 10 grote steden; en d) de zetels in de plaatselijke raden.
Bij de verkiezingen voor de gouverneurschappen won een coalitie van liberaal-democraten (LDP) en andere conservatieve en centrumgroepen 14* van de 15 posten.
In Tokio, waar de in 1967 gekozen en sindsdien herkozen gouverneur Ryokichi Minobe zich teruggetrokken had, werd de 68-jarige ex-vicegouverneur Shunichi Suzuki met steun van de LDP, de sociaal-democraten en de Komeito (die in 1971 Minobe had gesteund) gekozen. Hij versloeg met een marge van 300.000 stemmen zijn voornaamste tegenstander, de voormalige vakbondsleider Kaoru Ota, die door socialisten (JSP) en communisten werd gesteund.
De opkomst, 55%, werd de laagste in de naoorlogse geschiedenis genoemd.
In Osaka werd de zittende gouverneur, Ryoichi Kuroda, die uitsluitend door de communisten werd gesteund, verslagen door zijn vicegouverneur, Sakae Kishi, die door alle andere partijen, incl. de socialisten, werd gesteund.
Zo bleef geen enkele belangrijke stad meer in handen van de linkse partijen, die in 1978 reeds Kyoto, Yokohama en de p efectuur Okinawa hadden verloren.
De *FAZ* (10-4) berichtte: „De verkiezingsoverwinning van de centrum-rechtse partijen was overweldigend, hoewel het schijnt dat zij volgens de voorlopige tellingen in de stadsraden kennelijk niet helemaal zulke overtuigende resultaten hebben geboekt. Zij wonnen in elk geval alle 15 verkiesbare gouverneursposten en ook de beide stadhuizen (in Kawasaki en Sapporo) hetzij door eigen kandidaten, hetzij met behulp van in het bijzonder de neo-boeddhistische Komeito, die zich met haar perfecte partijmachinerie opnieuw een waardevolle hulp toonde. Zij wonnen met de belofte van een pragmatische politiek in het kader van het „haalbare", vrij van visioenen en kostbare utopieën. Zo worden in Japan nog slechts twee prefecturen door „progressieve" gouverneurs geregeerd: Saitama, voor de poorten van Tokio, en Kagawa, op het eiland Shikoku. De socialisten konden daarentegen geen van hun zes eigen kandidaten aan een verkiezingszege helpen, evenmin als de communisten. Wel hebben de socialisten (...) met de conservatieven samen vier kandidaten gesteld, die ook succes hadden. (...)
Overigens openbaren de (...) verkiezingen met deze handel tussen socialisten, gematigde centrumpartijen en conservatieven het vrijwel a-politieke karakter van de Japanse verkiezingen in 1979..."

NRC/H'blad (10-4) schreef o.m.:
De afgelopen zondag gehouden plaatselijke verkiezingen in Japan bevestigen de al geruime tijd gangbare meningen dat de LDP-regeringspartij het niet meer alleen afkan; dat eventuele gezamenlijke oppositievoering van de zogenaamde centrumpartijen en „links" nooit zal worden verwezenlijkt en dat het publiek een toenemende apathie voor de politiek aan de dag legt.
Het resultaat van de verkiezingen voor grootstedelijke gouverneurs, prefecturale raden en burgemeesters is in conservatief-politieke en zakenkringen hier met gejuich begroet als keerpunt in het verval van de Liberaal Democratische partij en nederlaag voor de „linkse" partijen. Maar, hoewel deze voorstelling van zaken premier Ohira ongetwijfeld ten goede zal komen in het voor symboliek hooggevoelige Japanse bestel, gaat zij voorbij aan opnieuw aaangetoonde tendensen die zo langzamerhand een relatief belangrijke verandering in de Japanse politiek voorspellen.
De voornaamste reden voor LDP-vreugde is dat Groot-Tokio en Osaka na respectievelijk 12 en 8 jaren bestuurd door „progressieve" regeringen weer in handen van conservatieve gouverneurs zijn. Ook is zonder meer duidelijk dat het met de grootste van de minderheidspartijen, de Japanse Socialistische partij (JSP) steeds meer bergafwaarts gaat. De onderling sterk verdeelde socialisten die politieke blunders begingen in Tokio, en in twee van de belangrijkste prefecturen (waaronder Osaka) niet beter konden doen dan de door de LDP gestelde kandidaat te steunen, leden elders de zwaarste verliezen. Hun gedeprimeerde voorzitter Ichio Asukata bood gisteren dan ook met gebogen hoofd zijn excuses aan tegenover JSP-getrouwen.
De communisten daarentegen boekten een verbazend succes met de grootste relatieve winst in de prefecturale raden waar zij een record aantal van 122 zetels behaalden. Een verder bewijs van hun kracht was dat de kandidaat voor het gouverneurschap van Osaka die zij als enige partij steunde, met slechts 120.000 van de meer dan 3,5 miljoen uitgebrachte stemmen verloor van een kandidaat die 6 partijen (waaronder de LDP en de JSP) achter zich had.
De weliswaar nog steeds verreikende meerderheid van de LDP in de prefecturale raden is verder beperkt. En ware het niet dat zij enkele effectieve kunstgrepen had toegepast dan zou de LDP geen reden hebben gehad om van succes te spreken. De regeringspartij. die over slechts een vliesdunne parlementaire meerderheid beschikt, heeft beseft dat het op eigen kracht geen gouverneurs- en burgemeestersverkiezingen meer kon winnen en is ditmaal met een nieuwe strategie de verkiezingsstrijd ingegaan. Voor de kandidatenkeuze en campagnestijl voor de belangrijkste Tokio- en Osakadistricten liet de LDP het initiatief over aan de Komeito en de Democratisch-socialistische partij (DSP). In maar één prefectuur probeerde een kandidaat het met een ondubbelzinnig LDP-stempel. In de overige districten wierp de LDP haar gewicht achter „onafhankelijke kandidaten" die eveneens door de „centrum" minderheidspartijen werden gesteund.
Deze „centrum" partijen hebben zich gretig genoeg getoond om het de LDP naar de zin te maken en hebben al hun vroegere flirt voor verkiezingsdoeleinden met de socialisten en communisten gestaakt. Premier Ohira betuigde gisteren zijn dank aan de drie „centrum" partijen, en beloofde plechtig zijn uiterste best te doen om de nieuwe interpartij-coördinatie in de toekomstige plaatselijke politiek te laten weerspiegelen.
Het is bekend dat Ohira meer dan zijn voorgangers bereid is om zich te verzoenen met oppositiekrachten. En dat past bij de zwakkere situatie van zijn partij, waardoor betere samenwerking met de Komeito en DSP op nationaal niveau noodzakelijk is geworden.
De speculatie op de LDP-vrees voor een zich in de plaatselijke politiek verschansend „links", waarmee op den duur mogelijk ook een omwenteling van de centrale regering zou kunnen worden bereikt, is nu wel voorgoed van de baan. En wat dat betreft mag worden gezegd dat de verkiezingen van zondag een kleine mijlpaal in de Japanse politiek betekenden ..."

Bij de tweede ronde van de regionale verkiezingen op 22 april ging het om de verkiezing van burgemeesters van 151 andere steden en van de 23 districten van Tokio alsmede de gemeenteraden. Daarbij boekte het blok van liberaal-democraten, conservatieven en centrum een overwinning bij de bezetting van 98 burgemeestersposten. In 19 steden bleven linkse burgemeesters en 34 steden worden door onafhankelijken geregeerd. In de steden Kunitachi en Koganei bij Tokio, die tot dusver linkse bastions waren, verloren de door socialisten en communisten gestelde kandidaten van hun conservatieve concurrenten, aldus AP (23-4). (Le Monde, *FAZ, NZZ, NRC/H'blad)*

(Vor. ber. pag. 543/1-1975)

* Volgens de NZZ (11-4) wist in de prefectuur Kanagana met de hoofdstad Yoliohama een linkse politicus zich als gouverneur te handhaven. Als onbetwiste zittende functionaris werd .ıij door alle partijen gesteund.

KOREA *(Z.)*

BINNENLANDSE POLITIEKE ONTWIKKELINGEN SINDS MEI 1976

In de binnenlandse politiek van Zuid-Korea deden zich sinds mei 1976 (vorig overzicht pag. 332/2 e.v.-1976) o.a. de volgende ontwikkelingen voor.

Wijzigingen kabinet-Choi Kyu *Hah*

Het in december 1975 gevormde kabinet van premier Choi Kyu Hah (pag. 336/3-1976) werd op 4 dec. 1976 en 20 dec. 1977 gewijzigd, terwijl op 16 nov. 1977 de minister van transport, Choi Kyung Nok, aftrad i.v.m. een explosie van 30 ton dynamiet in een spoorwagon op het stationsemplacement te Iri vijf dagen eerder, waarbij 59 doden vielen.

Op 4 dec. 1976 werden de volgende ministers benoemd: justitie - Lee Son Jung; onderwijs - Hwang San Duk (voorheen justitie); bouwnijverheid - Shin Hyoung Shik (voorheen zonder portefeuille): nationale vereniging - Lee Yong Hee (voorheen presidentieel adviseur voor politieke zaken). Tegelijk werd Kim Jae Kyu, tevoren minister van bouwnijverheid, benoemd tot directeur van de inlichtingendienst KCIA als opvolger van Shin Jik soo.

De afgetreden Choi Kyung Nok werd als minister van transport vervangen door Min Byong Kwon, voorheen minister zonder portefeuille.

Op 20 dec. 1977 werden de volgende ministers benoemd: defensie - generaal Ro Jae Hyun (tevoren voorzitter van de verenigde chefs van staven); energie en hulpbronnen (nieuw ministerie) - Chang Yie Joon (voorheen handel en industrie); onderwijs - Park Chan Hyun; handel en industrie - Choi Gak Kyu (voorheen landbouw en visserij); landbouw en visserij - Chang Duk Chin; regeringsadministratie - Shim Eui Whan; zonder portefeuille - Koh Jae Pil; directeur bureau veteranenadministratie - generaal Kim Jae Myung.

De overige portefeuilles waren toen als volgt verdeeld: vice-premier en economische planning - Nam Duck Woo; buitenlandse zaken - Park Tong Jin; binnenlandse zaken - Kim Chi Yul; financiën - Kim Yong Hwan; gezondheid en sociale zaken - Shin Hyon Hwack; verbindingen - generaal Park Won Keun; cultuur en voorlichting - Kim Seong Jin; wetenschap en technologie - Choi Hyung Sup; directeur bureau wetgeving - Chung Jin Woo; zonder portefeuille - Chang Kyung Soon.

President Park herkozen

Op 6 juli 1978 herkoos de Nationale Conferentie voor Vereniging (zie pag. 90/2-1973) president Park Tsjoeng Hie voor een nieuwe — vierde — ambtstermijn van zes jaar. Park, de enige kandidaat, kreeg 2.577 van de 2.578 uitgebrachte stemmen; één stem werd ongeldig verklaard. De vijf overige leden van de Conferentie, die in mei 1978 volgens algemeen kiesrecht was verkozen, waren afwezig.

Parlementsverkiezingen

Bij de parlementsverkiezingen van 12 dec. 1978 bedroeg de opkomst 77,1%. De 154 verkiesbare zetels w-erden nu (vergeleken met de 146 zetels bij de verkiezingen van febr. 1973) als volgt verdeeld:

Democratisch-republik. partij	68	(73)
Nieuwe Democratische partij	61	(52)
Democratische Verenigingspartij	3	(2)
Onafhankelijken.	22	(19)

Nog 77 afgevaardigden (voorheen 73), d.w.z. een derde van het aantal van de Nationale Vergadering, worden op grond van de constitutie van 1972 (zie pag. 90/2-1973) door de president benoemd. Terwijl de gekozen leden een mandaat van zes jaar hebben, geldt voor de benoemde leden een mandaat van drie jaar.

President Park had op 14 febr 1976 aldus 73 leden benoemd, t w 50 oudgedienden en 23 nieuwelingen (3 ex-ministers) De Nationale Conferentie voor Vereniging keurde de benoemingen op 16 febr 1976 goed met 2 274 tegen 8 stemmen

Ondanks de hoge registratiekosten voor de kandidaten — $6.000 voor partijvertegenwoordigers, $10.000 voor onafhankelijken — waren er driemaal zoveel kandidaten als verkiesbare zetels.

Meer nog dan uit de zetelverdeling bleek uit de stemmenverdeling het verlies van de regerende Democratisch-republikeinse partij. Deze behaalde met ca. 32% van de uitgebrachte stemmen voor het eerst minder stemmen dan de Nieuwe Democratische Partij met ca. 34%. Het stemmenaandeel van de onafhankelijke kandidaten bedroeg 27%. De oppositie behaalde een grote overwinning in de dichtbevolkte gebieden. Zij beheerst nu alle zetels van de hoofdstad Seoel en de havenstad Poesan. Maar het platteland blijft het bastion van de Democratisch-republikeinse partij.

Veroordeling *Kim* Dae Jung e.a. Amnestie

Inmiddels was het op 4 mei 1976 begonnen proces tegen 18 prominente politieke en religieuze figuren (zie pag. 336/3-'76) op 28 aug. 1976 afgesloten. Alle 18 werden schuldig bevonden en veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van 2 tot 8 jaar wegens het ondertekenen van een verklaring waarin o.a. het aftreden van presidrnt Park werd verlangd (pag. 336/2-'76). Acht jaar gevangenisstraf kregen oud-president (1960-'62) Yun Po Sun, Kim Dae Jung (de oppositiekandidaat bij de presidentsverkiezingen van 1971), de Presbyteriaanse geestelijke Moon Ik Hwan en Ham Sok Hon (strijder voor de burgerrechten).

De vonnissen leidden tot talrijke protesten. Zo noemde kardinaal Kim, de primaat van de Zuidkoreaanse rooms-katholieke kerk ze ,,een tragedie niet alleen voor de betrokken mensen, maar voor het hele land''. De Koreaanse Nationale

Kim Dae Jung na zijn vrijlating op 27 dec. 1978, met zijn echtgenote.

Raad van Kerken verklaarde dat zij de gevang-nen bij hun beroep zou blijven steunen, en de Wereldraad van Kerken riep president Park op hun amnestie te verlenen. In zijn uitspraak van 29 dec. 1976 handhaafde het hof van appel de vonnissen, maar het verminderde de strafmaat. De vier vonnissen van 8 jaar werden teruggebracht tot 5 jaar gevangenisstraf, terwijl 12 straffen variërend van 2 tot 5 jaar werden gereduceerd tot 1 à 3 jaar. De vonnissen van drie jaar, die waren uitgesproken tegen de Presbyteriaanse geestelijke Lee Hae Dong en de theoloog prof. Ahn Pyung Mu werden opgeschort. Wegens zijn hoge leeftijd (78) hoefde ex-president Yun zijn vonnis niet te ondergaan.

De katholieke dichter Kim Chi Ha, die reeds tot levenslange gevangenisstraf was veroordeeld (pag. 336/1-1976), werd op 31 dec. 1976 bovendien veroordeeld tot 7 jaar gevangenisstraf wegens publikaties die in strijd met de anti-communistenwet werden geacht. Hij deelde het hof mee dat hij gedwongen was tot ondertekening van een document, waarin hij bekende een communist te zijn.

Op 6 juli 1977 aanvaardde de Nationale Vergadering een door regering en oppositiepartijen gezamenlijk gesteunde resolutie, waarin werd opgeroepen tot een amnestie voor politieke gevangenen die ,,tekenen van berouw getoond" hadden. Op 17 juli daarop maakte de regering bekend dat 14 personen, die tot max. 3 jaar waren veroordeeld, waren vrijgelaten. Onder hen waren twee van de groep van 18 alsook zeven studenten. Op 20 aug. kwamen 17 politieke gevangenen, o.w. vijf christelijke geestelijken, op vrije voeten. Op 25 dec. werden 11 politieke gevangenen vrijgelaten en op 31 dec. nog eens vijf, o.w. prof. Lee Moon Yung (van de groep van 18). Deze werd echter op 17 febr. 1978 opnieuw gearresteerd.

Inmiddels was Kim Dae Jung op 19 dec. 1977 vanwege zijn slechte gezondheidstoestand naar een hospitaal overgebracht.

Samen met 1.268 gewone gevangenen werden op 14 mei 1978 acht politieke gevangenen vrijgelaten. Ter gelegenheid van de bevrijding van Zuid-Korea van de Japanse bezetting werden op 15 aug. ook 22 politieke gevangenen vrijgelaten, waarmee het totaal aantal vrijgelaten politieke gevangenen in een jaar op 77 kwam.

Op 22 dec. 1978 kondigde president Park aan dat ter gelegenheid van zijn installatie voor een tweede ambtstermijn van zes jaar op 27 dec. een algemene amnestie zou gelden. Daarvan zouden 5.378 veroordeelde personen profiteren. onder wie 107 politieke gevangenen. Onder deze amnestie kreeg de dichter Kim Chi Ha strafvermindering tot 20 jaar. werden vier doodvonnissen in levenslang omgezet en zagen 30 tot levenslang veroordeelden hun straf verminderd tot 20 jaar hechtenis. Zo kwam op 27 dec. ook de voornaamste politieke tegenstander van president Park, Kim Dae Jung, op vrije voeten.

TEKSTEN

BELGIË

REGEERAKKOORD (SLOT)

Hieronder volgt de tekst van Titel III en Titel IV (gedeeltelijk) van het regeerakkoord in aansluiting op die van Titel I (zie pag. 268 e.v.) en Titel II (zie pag. 283/2 e.v.).

TITEL III· - WELZIJNSBELEID

1. Algemene doelstelling:

De Regering wil verder bouwen aan een samenleving gericht op het welzijn van de mens.
Elke burger moet zich als persoon en als lid van de gemeenschap volwaardig kunnen ontplooien. Onderwijs en cultuur moeten daarop afgestemd zijn. Ook het gezinsbeleid zal gericht worden op de harmonische ontwikkeling van ouders en kinderen. De overblijvende discriminaties tussen man en vrouw moeten weggewerkt worden.
De gezondheid is een fundamenteel bestanddeel van het welzijn en is een van de belangrijkste beleidssectoren van de Regering. Hei gezondheidsbeleid vertoont nauwe banden met de verzorging en ordening van onze woon- en leefruimte.
Bepaalde groepen blijven aan de rand van onze samenleving. Zij moeten, zoals de overige burgers, de kans krijgen om aan alle aspecten van het leven in gemeenschap deel te nemen.
Voor hen en voor elkeen die in noodsituatie verkeren, moet de mogelijkheid geschapen worden klaar te zien in de moeilijkheden en vanuit dat inzicht zelf mee te werken aan oplossingen. De maatschappelijke dienstverlening heeft op dit gebied een belangrijke rol te vervullen.
Er zij evenwel opgemerkt dat vele van deze aangelegenheden binnen de bevoegdheid vallen van de gemeenschappen en van de gewesten. Zij zullen het voorwerp uitmaken van een verklaring van algemeen beleid door de voorzitter van elk van de executieven.
Deze titel handelt dan ook hoofdzakelijk over de aangelegenheden die binnen de bevoegdheid van de nationale macht vallen.

HOOFDSTUK I:

Ontplooiingsmogelijkheden voor iedereen

I. ONDERWIJS EN SPEURWERK

2. Het onderwijsbeleid zal alle jonge mensen de kans bieden tot menselijke ontplooiing en een aangepaste vorming. Met behoud van zijn eigen finaliteit, moet het onderwijs worden ingeschakeld in het geheel van de voortdurende vorming. Dit heeft gevolgen voor de onderwijsstructuren en de scholeninfrastructuur.

3. Prioriteit zal worden verleend aan de meest kansarme leerlingen en onderwijssectoren, o.m.:

a) verlenging van de schoolplicht die zal gaan van 5 tot 16 jaar, zal geleidelijk worden doorgevoerd met ingang van 1 september 1980;

b) integrale uitvoering van de wet van 6 juli 1970 betreffende het buitengewoon onderwijs;

c) reorganisatie van het onderwijs voor sociale promotie.

4. De Regering zal met bekwame spoed bij de Nationale Schoolpactcommissie voorstellen indienen met het oog op de progressieve en integrale uitvoering van de wetten van 11 juli 1973 en van 14 juli 1975 in de huidige vorm ervan.
De Regering verbindt er zich toe spoedig bij koninklijk besluit, een concrete vorm te geven aan de akkoorden die in deze Commissie tot stand komen.

5. De rationalisatiemaatregelen voor de onderwijsnetten zullen gelijke tred houden met de optimale bescherming van de werkgelegenheid in de sector, inzonderheid dank zij een verlaging van bepaalde normen van de schoolbevolking, die voor de oprichting en de splitsing van klassen gelden. Prioriteit zal worden verleend aan de vermindering van de normen van het kleuteronderwijs.

6. De Regering zal verder in overleg treden met de betrokken partijen, met het oog op:

a) een vermindering van de wettelijke en reglementaire belemmerende voorschriften voor de heroriëntering in de loop van het hoger onderwijs;

b) een herziening van de organisatie van de universitaire instellingen en van de financiering van de lopende en investeringsuitgaven;

c) betere voorwaarden waaronder het recht van inschrijving in deze instellingen wordt geregeld;

d) de opheffing van het onderscheid tussen wetenschappelijke en wettelijke graden.

7. De reglementering van de P.M.S.-centra zal worden aangepast. De Diensten voor Studie- en Beroepsoriëntering zullen geleidelijk tot p.M.S.-centra worden omgevormd.

8. De Regering verbindt er zich toe, door toedoen van de betrokken Ministers, bij voorrang, de afwerking van de inplanting van universiteiten en academische ziekenhuizen, waarvan de overbrenging reeds is aangevat, te verzekeren. Er zal gewaakt worden op de eerbiediging van de vroeger aangegane politieke verbintenissen van de interuniversitaire begrotingsevenwichten en van de investeringsnormen, geldig voor universiteiten en academische ziekenhuizen.

9. Met inachtneming van artikel 59bis

van de Grondwet, zal elke Minister van Nationale Opvoeding:

a) Zoeken naar de decentralisatie van de pedagogische en beheersstructuren, inzonderheid naar de scholengemeenschappen toe;

b) met het oog op de verlenging van de schoolplicht, een specifieke pedagogiek voor de kinderen van 5 tot 6 jaar van de kleuterschool en een vernieuwd programma van het beroepsonderwijs bedenken:

c) zorgen dat de inhoud van het secundaire onderwijs wordt aangepast aan de behoeften van het sociale leven en de bevordering van de werkgelegenheid;

d) de programma's van het eerste jaar van de verschillende typen van hoger onderwijs herzien, met het oog op ruimere mogelijkheden van heroriëntering bij de aanvang van het tweede jaar;

e) het beleid voor aanmoediging van de studies herzien, inzonderheid op het stuk van studietoelagen en studiebeurzen, alsmede van de sociale voordelen en diensten.

10. De Regering zal zich toeleggen op een dynamisch beleid met betrekking tot het speurwerk en hierbij haar actie richten op:

a) de koppeling van het speurwerk aan het onderwijs;

b) de budgettaire controle op alle door de gemeenschap gefinancierde organismen voor onderzoek;

c) de uitwerking van het statuut van de onderzoekers;

d) een doelmatiger benuttiging door de gemeenschap van de resultaten van het door de Staat, de Gemeenschappen of de Gewesten geheel of gedeeltelijk gesubsidieerde speurwerk.

II. GEZINSBELEID

11. Het gezinsbeleid moet de stabiliteit van het gezin en zijn harmonische ontplooiing waarborgen; het gezin blijft de kern van onze samenleving en het eerste opvoedingsmilieu voor de kinderen.

12. Maatregelen moeten worden genomen om de ouders het mogelijk te maken de eisen van hun beroepsarbeid nog beter in overeenstemming te brengen met de opvoeding van hun kinderen.

13. Alle kinderen moeten in onze samenleving gelijke kansen krijgen. Daarom moet de wetgeving betreffende het statuut voor het natuurlijke kind en de afstamming worden herzien. Daarenboven moet de wetgeving inzake adoptie versoepeld en vereenvoudigd worden, inzonderheid om de adoptie van het verlaten kind te vergemakkelijken. De Opvangmogelijkheden van verwaarloosde en mishandelde kinderen zullen verbeterd worden.

14. De gezinnen, wier kinderen de gezinshaard moeten verlaten om hun schoolopleiding te ontvangen, mogen niet worden getroffen door financiële discriminatie in hun levensstandaard of in hun vrijheid van keuze.

15. De Regering zal de vereiste maatregelen treffen met het oog op een vermindering van de bouwkosten van de sociale woningen.

III. MANNEN EN VROUWEN

16. Man en vrouw moeten zich op voet van gelijkheid familiaal, professioneel, sociaal en politiek kunnen inzetten.

17. Wat de arbeid betreft, zal de wet betreffende de gelijkheid van behandeling van mannen en vrouwen zorgvuldig worden toegepast.

18. Iedere Gemeenschap zal ervoor zorgen dat het onderwijs zodanig wordt opgevat dat jongens en meisjes op een gelijkwaardige rol in de samenleving worden voorbereid. Een commissie ter bevordering van de gelijkheid van de kansen voor jongens en meisjes in het onderwijs zal in iedere gemeenschap moeten worden opgericht.

19 De Regering zal een grotere gelijkheid tussen mannen en vrouwen nastreven op het vlak van de sociale zekerheid en zich daarbij laten leiden door de Europese richtlijn van december 1978 De ongelijkheden, inzonderheid op het vlak van het burgerlijk, sociaal en fiscaal recht moeten worden opgeheven.

20 Aangezien een eventuele wijziging van de artikelen 348 tot 353 van het Strafwetboek verder de gemoederen verdeelt, zal het de taak van het Parlement zijn dit probleem met eerbiediging van de gewetensvrijheid van een ieder te behandelen.

IV. BEJAARDENBELEID

21 Met het oog op een betere beheersing van de uitgaven inzake ziekteverzekering en om te voorkomen dat bejaarden, die hulp behoeven, in een wekenhuis worden opgenomen zonder dat het nodig is, zullen zo spoedig mogelijk de erkenning van de rust- en verzorgingstehuizen, alsmede de wijzen van de forfaitaire financiering van de zorgen die er worden verstrekt, worden geregeld

V. GEHANDICAPTEN

22. Het hoofddoel van het gehandicaptenbeleid is hun integratie in de samenleving.

23 De coordinatie en de harmonisering van het gehandicaptenbeleid zijn een dringende noodzaak.
De toegang tot de verschillende voorzieningen moet worden vereenvoudigd door het invoeren van een enig dossier dat wordt bijgehouden door een openbare dienst, de aanvragen mogen gratis worden ingediend om door een hiertoe erkende en door de minder-valide vrij gekozen dienst.

24. De achterstand in de behandeling van de dossiers zal in 1979 worden weggewerkt.

25. Het huidige stelsel van tegemoetkomingen moet worden verbeterd zodanig dat de minder-valide over een basisinkomen kan beschikken. Dit basisinkomen moet worden aangevuld met een integratietegemoetkoming die de bijzondere kosten of de buitengewone moeilijkheden opvangt.

26. Een dringende progremmatie van de infrastructuur voor de minder-validen zal worden opgesteld op grond van aan de xeele behoeften aangepaste normen.

27. Het specifieke probleem van het vervoer en de toegang tot openbare gebouwen zal moeten worden geregeld.

VI. INWIJKELINGEN

28 De integratie van de inwijkelingen oaiderstelt dat zij moeten worden uitgenodigd aan ons sociaal en culturele leven deel te rienien, zander hun daarom de mogelijkheid te ontnemen om hun eigen cultuur en hun eigen tradities in stand te houden.

29. Het ontwerp van wet op het statuut van de vreemdelingen moet onverwijld worden goedgekeurd.

30. De vigerende wetgeving betreffende het verkrijgen van de naturalisatie moet worden versoepeld

31 De politieke antegratie van de inwijkelingen zal bevorderd worden door hun, onder voorwaarden, stemrecht toe te kennen voor de gemeenteraadsverkiezingen

HOOFDSTUK 11:

Kwaliteit van het leven

32 De inspanningen met het oog op het verbeteren van het leefmilieu in al zijn facetten zullen worden verhoogd.

33. De strijd tegen de verschillende verontreinigers moet worden versterkt zowel op het nationale als op het gewestelijke vlak.

HOOFDSTUK III:

Het recht dichter bij de burgers

34. De Regering zal zich bijzonder inspannen om het recht en de rechtswereld dichter bij de burger te brengen en onze wetgeving aan de hedendaagse eisen aan te passen.

35. De aandacht gaat in de eerste plaats naar een betere informatie over de rechten en de plichten van een ieder. Dit onderstelt o.m. dat de taal van de wetgeving en de wetgeving zelf worden vereenvoudigd.

36. De rechtsbijstand moet grondig worden herzien en verruimd zodanig dat hij voor iedereen toegankelijk wordt.

37. De bestaande achterstand in de hoven en rechtbanken heeft vaak tot gevolg dat men afziet van een gerechtelijke procedure en bijgevolg een onrechtvaardige situatie lijdzaam ondergaat.
Dank zij een hervorming van de procedures en een betere verdeling van de bevoegdheden zal een vlotte afhandeling van de betwistingen in de toekomst mogelijk worden

38. De inspanningen om het penitentiair stelseù, de begeleiding van de gedetineerden en de maatschappelijke en economische reïntegratie van de ex-gedetineerden te verbeteren moet kracht worden bijgezet.

39. De Regering zal erop aandringen, dat met het oog op de vernieuwing van ons recht, een aantal belangrijke wetsontwerpen worden goedgekeurd. Dit geldt inzonderheid voor:

- de hervarming van de huurovereenkomst;
- de hervorming van de wetgeving inzake handelsvennootschappen, gekoppeld aan de democratisering van de onderneming;

— de herziening van de failissementswet:
— de rechten van de overlevende echtgenoot,
— het statuur van de geesteszieken;
— de preventieve en repressieve strijd tegen het gebruik en de onwettige handel in drugs en verdovingsmiddelen:
de bescherming van de burger tegen de groeiende criminaliteit;
— de bescherming van bepaalde aspecten van de persoonlijke levenssfeer:
— de juridische bescherming van de verbruiker,
— de hervorming van het strafrecht;
— de hervorming van de wet betreffende de jeugdbescherming;
— de vereffening in bepaalde gevallen van onderhoudsgeld, door de R K W ,
— de verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid tot 18 jaar,
— de wijziging van de regelen in verband met de toestemming van de ouders bij het huwelijk van hun kinderen,
— nieuw onderzoek van de minimumleeftijd om een echtscheiding bij wederzijdse toestemming te bekomen

TITEL IV. - ONS LAND IN EUROPA EN IN DE WERELD

Nagenoeg alle grote problemen, die ons land moet aanpakken, hebben internationale arbeids- en inkomensverdeling, de vrede en de veiligheid
België moet zich daarom actief inzetten in het internationale gebeuren en in de eerste plaats in Europees verband

A. NAAR EEN DOORBRAAK IN DE EUROPESE EENMAKING

Het buitenlandse beleid moet een uitgesproken Europese dimensie hebben Het uiteindelijke doel van onze Europese politiek is federale structuren tot stand te brengen die de ontplooiing van de voiken, de gewesten en de persoon in de hand werken ( )

Europa moet een dynamische rol spelen in de opbouw van de nieuwe Internationale Economische Orde meer bepaald is een eensgezind optreden van de Gemeenschap noodzakelijk in de internationale debatten over de grondstoffen, de energiebevoorrading. de monetaire orde, de Noord-Zuiddialoog, de vernieuwing van de Lomé-conventie

In deze samenhang zal België ijveren voor een betere ordening van de grondstoffenmarkten en vooral voor een politiek van prijsstabilisatie o a door de oprichting ban het gemeenschappelijke grondstoffenfonds

Voor de groeiende schuldenlast, vooral van de armste ontwikkelingslanden, zal België zich positief inzetten om aangepaste oplossingen te vinden die tot de ontwikkeling van die landen kunnen bijdragen

De Europese Gemeenschap moet openstaan voor de Europese democratische landen die wensen toe te treden en in staat zijn om hiervoor de nodige inspanningen te leveren De Gemeenschap moet ervoor zorgen dat de besluitvaardigheid er niet onder lijdt

B. INTERNATIONALE SOLIDARITEIT: RECHTVAARDIGHEID EN ECONOMISCHE NOODZAAK

Het ontwikkelingsbeleid moet leiden naar een grotere internationale rechtvaardigheid.

Dit doel vereist:
— een nieuwe internationale economische orde;
— een aangepaste ontwikkelingsstrategie op het bilaterale en multilaterale vlak;
aangepaste middelen en werkinstrumenten.

Deze actie van menselijke solidariteit moet afgestemd zijn op de ontplooiing van de mens in de wereld en op de eerbied van de persoon en van zijn grondrechten. (. . .)

C. VEILIGHEID EN VREDE

België moet zich daadwerkelijk inzetten en concrete initiatieven nemen, meer bepaald in Europees verband, om de vrede en de samenwerking in de wereld en de bescherming van de mensenrechten te bevorderen. (. . .)

D. DEFENSIEBELEID

Onze defensiepolitiek binnen de algemene context van het buitenlandse beleid van de natie, is alleen denkbaar in het kader van een collectieve veiligheidsalliantie.
België, bewust van zijn verantwoordelijkheid inzake gemeenschappelijke verdediging, zal de aangegane NAVO-verbintenissen naleven.
België zal er niettemin voor zorgen dat de aangegane verplichtingen beperkt blijven tot het in het Verdrag afgebakende geografische gebied.
Ingeval de Alliantie ertoe zou besluiten het strategische concept, voorzien voor de zone van Centraal-Europa te wijzigen, zou België aan zijn partners vragen de ontplooiing van de Belgische strijdkrachten in de Duitse Bondsrepubliek te herzien, met het oog op een sterkere inplanting in België zelf.
Inzake militaire uitrustingen en bewapening, zal ons land bijdragen tot elke vorm van nauwere samenwerking onder de Europese partners van de Noordatlantische Verdragsorganisatie om het onderzoekingswerk aan te moedigen en de coproduktie en de standaardisering van de uitrusting en de bewapening te bevorderen in het kader van de Europese belangen.

Effectieven

Rekening houdend met het einddoel inzake de professionalisering (vermindering tot zes maanaen van de duur van de militaire dienst) en met de veralgemeende toepassing van het principe ,,één dienst per gezin'', zullen de globale structuren van landsverdediging in vredestijd beperkt blijven tot maximum 95.000 beschikbare manschappen (met inbegrip van het burgerlijke personeel).
Te dien einde zullen de vrijwillige dienstnemingen in kort verband (mannen en vrouwen) worden voortgezet; het ritme van de mogelijke vermindering zal jaarlijks worden vastgesteld.

a) De vermindering tot zes maanden militaire dienst zal in principe vanaf 1981 van toepassing worden.

b) Het grootste gedeelte van de miliciens ,,zes maanden'' zullen hun militaire dienst in België vervullen en worden ingelijfd bij eenheden, die in principe op een regionale basis zullen worden georganiseerd. Zij zullen er functies uitoefenen waarvoor de bediening van minder ingewikkelde wapens wordt vereist en waarvoor een kortere instructietijd nodig is.

c) De verplichte wederoproepingen in vredestijd zullen in principe beperkt blijven tot de strikt noodzakelijke, die rechtstreeks voortvloeien uit onze verbintenissen t.o.v. de NAVO.

De duur van deze verplichte wederoproepingen zal worden teruggebracht tot vijf jaar vanaf het ogenblik waarop de dienstplicht tot zes maanden is gebracht.

d) Het aantal reserveofficieren zal geleidelijk worden beperkt tot de reële behoeften van de krijgsmacht op oorlogsvoet.

e) De bestaande bepalingen van de gecoördineerde dienstplichtwetten (vrijstellingen, vrijlatingen, ontheffingen, uitstellen!, die een vermindering van de totale effectieven van het contingent tot gevolg hebben, blijven ongewijzigd.

f) De in kort verband aangeworven vrijwilligers zullen bij voorkeur worden ingelijfd bij de aan de NAVO toegewezen operationele eenheden, om er in hoofdzaak gespecialiseerde functies uit te oefenen.

g) In het kader van de bestaande wetgeving en van de nog goed te keuren wet betreffende de Rijkswacht, zullen de inspanningen met het oog op de integratie van vrouwen in de krijgsmacht worden voortgezet en de grootst mogelijke rechtsgelijkheid zal worden nagestreefd.

h) Betere bevorderingskansen moeten aan het burgerlijke personeel van het departement worden verzekerd.

i) Indien nodig, en met het oog op het uitoefenen van hoog gekwalificeerde en gespecialiseerde functies, zal de militaire loopbaan toegankelijk blijven voor academici die houder zijn van de vereiste diploma's en die voldoen aan de fysieke en psychotechnische criteria en aan de taalproeven die vereist zijn om officier van het actieve kader te worden.
Een aan hun functie aangepaste opleiding wordt hun gegeven in een daartoe aangewezen militaire inrichting.

j) Voorts zal de aanwerving van de tijdelijken verzekerd worden om gelijke tred te houden met de progressieve vermindering van de militairen met volledige loopbaan. (. . .)

E. BIJZONDERE BETREKKINGEN MET DE NABUURSTATEN

1. Op grond van de conclusies van de werkgroep die door de uittredende regering is opgericht, zal de nieuwe regering binnen zes weken overgaan tot het overleg met de gewestelijke executieven en samen met deze onverwijld onderhandelingen met Nederland aanknopen om de verdragen betreffende de Schelde en de Maas zo snel mogelijk af te sluiten.

2. In dezelfde geest zullen' de bilaterale onderhandelingen inzake water-, weg- en spoorverbindingen met de nabuurstaten worden gevoerd en meer in het bijzonder met Frankrijk.

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing'' B.V.. Ruysdaeistraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

SALT II AFGESLOTEN

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Cyrus Vance, heeft op 9 mei op een persconferentie in Washington aangekondigd, dat de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie erin geslaagd waren een tweede verdrag over de beperking van strategische wapens (kernwapens) af te sluiten. Dit akkoord, kortweg met SALT II aangeduid, komt zeven jaar na het afsluiten van SALT I (pag. 365/1 e.v. en 368/1 e.v.-1972).

Minister Vance zei op de persconferentie, dat SALT II ,,de veiligheid van de VS en van onze bondgenoten ten goede zal komen".

Volgens Vance zal het verdrag de nucleaire bewapeningsrace beperken en de kans op een kernoorlog verminderen.

Minister van defensie Harald Brown, die eveneens op de persconferentie aanwezig was, betoogde, dat de versterking van de Amerikaanse strategische macht ook na het van kracht worden van SALT II kan worden voortgezet. Met name zullen de VS verder kunnen werken aan het nieuwe wapensysteem, de MX-raket.

Volgens Brown heeft SALT II vele militaire voordelen.

Zo zouden de Russen hun intercontinentale rakettenmacht veel meer kunnen uitbreiden zonder SALT II dan met een dergelijk verdrag.

SALT II was eigenlijk al maandenlang vrijwel rond. Ettelijke malen hebben Amerikaanse leiders de voorafgaande maanden de voltooiing van het verdrag aangekondigd, maar telkens kwam er op het laatste moment weer iets tussrn. Een laatste ronde van drie besprekingen tussen Vance en de Sowjet-ambassadeur in Washington, Anatoly Dobrynin, leidde er tenslotte toe, dat ook de laatste belangrijke hindernissen konden worden overwonnen.

Helemaal rond is het verdrag ook nu nog niet; de delegaties van de twee landen, die in Genève over het verdrag onderhandelen, moeten nog een aantal technische problemen oplossen. Er wordt echter niet verwacht, dat dit een ondertekening van het verdrag in juni door de presidenten Carter en Brezjnew in de weg zal staan.

Uit de Sowjet-Unie was op 9 mei over SALT II niets te horen. Pas een volle dag later gaf persbureau ***Tass*** een bericht uit, waarin gezegd werd, dat ,,in Washington de heer Cyrus Vance een verklaring heeft afgelegd, volgens welke tussen de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten een beginselakkoord is bereikt over de ondertekening van een tweede SALT-akkoord". Later op 10 mei prees Sowjet-president Brezjnew het bereiken van het SALT 11-akkoord als het bereiken van een ,,fase van verantwoordelijkheid" bij het nemen van beslissingen in de wapenwedloop. Brezjnew ging niet in op de details van het verdrag.

Na de uitvoerigheid, waarmee Moskou in de voorafgegane maanden de noodzakelijkheid van SALT II had benadrukt, was deze minimale aandacht opvallend. De vertraging van het nieuws met een dag zou hierdoor verklaard kunnen worden, dat het Politburo in zijn vergadering in de ochtend van 10 mei eerst met de inhoud van SALT II had moeten instemmen. Ook zou Moskou wellicht willen vermijden door al te veel vertoon van enthousiasme de ratificatie van het verdrag door de Amerikaanse Senaat te bemoeilijken.

De Amerikaanse president Carter en Sowjet-president en partijleider Brezjnew zullen elkaar van 15-18 juni in Wenen voor topconferentie ontmoeten. De twee leiders, die nog niet eerder persoonlijk met elkaar kennis gemaakt hebben, zullen dan het SALT 11-verdrag ondertekenen en verder ,,andere problemen van wederzijds belang tussen de VS en de Sowjet-Unie bespreken", naar Carters adviseur voor nationale veiligheid, Zbigniew Brzezinski op 11 mei in Washington bekendmaakte.

Amerikaanse woordvoerders betoogdrn dat in Wenen ook de volgende fase van beperking van de strategische kernbewapening, SALT III, ter sprake zal komen. Voor het vrijwel voltooide SALT-verdrag zullen tijdens de topconferrntie waarschijnlijk nog enkele ,,opheldering en" nodig zijn.

De woordvoerders voorspelden dat in de Oostenrijkse hoofdstad ook bilaterale vraagstukken — met name de Amerikaans-Russische handel — de revue zullen passeren. De Amerikanen willen ook de situatie in zuidelijk Afrika en in het Midden-Oosten met de Russen bespreken.

In hoeverre Carter en Brezjnew een uitgebreide agenda kunnen behandelen moet nog worden afgewacht. De gezondheidstoestand van

De Amerikaanse minister van buitenlaiidse zaken, Cyrus Vance (r.) met Sowjet-ambassadeur Anatoly Dobrynin na de persconferentie, waarop Vance de SALT-overeenkomst aankondigde.

de Sowjet-partijleider, die aan verscheidene ernstige kwalen lijdt, is uitgesproken slecht.

De 72-jarige Brezjnew heeft grote moeite met spreken en de Sowjetleider kan zijn aandacht nog slechts moeilijk bij een gesprek houden.

Het vermoeden bestaat, dat de meeste onderwerpen besproksn zullen moeten worden door de ministers van buitenlandse zaken.

De jongste Amerikaans-Russische topconfersntie vond in de Sowjet-Unie plaats, en de ontmoeting tussen Carter en Brezjnew was dan ook in de VS gepland. Maar de achteruitgaande gezondheidstoestand van de Sowjetleider maakte het nodig de nieuwe topconferentie in een neutrale Westeuropese hoofdstad te houden. Daartoe werd Wenen uitgekozen, waarheen Brezjnew per trein kan reizen.

In dezelfde stad hebben president Kennedy en premier Chroesjtsjow elkaar in juni 1961 voor een topconferentie ontmoet.

Inhoud van het verdrag

Het SALT 11-verdrag bestaat uit drie onderdelen:

1. Het eigenlijke verdrag, dat tot 1985 moet gelden en waarin de begrenzing of vermindering van het strategische nucleaire potentieel van beide mogendheden geregeld wordt.

2. Een tot eind 1981 geldend protocol. waarin de begrenzingen voor proeven en de installering van wapensystemen als de Cruise Missile en mobiele intercontinentale raketten zijn vastgelegd, waarover nog geen definitief akkoord bereikt is.

3. Een beginselverklaring, die moet dienen als leidraad voor de onderhandelingen over een derde SALT-verdrag.

Verklaring technische termen

SALT II staat vol specifieke termen en afkortingen, waarvan de voornaamste hieronder worden verklaard.

Maxima
Een van de voornaamste punten van het tweede akkoord over de beperking van de strategische bewapening (SALT II) is het maximum dat gesteld is aan het aantal transportmiddelen waarover de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie mogen beschikken. Dit maximum is voorlopig gesteld op 2400 transportmiddelen, maar zal in de toekomst worden teruggebracht tot 2250 per land. Onder deze algemene limiet van 2250 vallen verschillende typen transportmiddelen waarvan elk type afzonderlijk weer aan een maximum gebonden is:

— maximum aan icbm, slbm, alcm: 1320.

— maximum aan icbm en slbm: 1200

— maximum aan icbm voorzien van meerdere onafhankelijke kernkoppen (mirv): 820.

De Verenigde Staten hebben de bij het akkoord vastgestelde limiet van 2400 stuks nog niet bereikt, terwijl de Sowjet-Unie daarentegen de limiet overschrijdt met 270 stuks, die onder Amerikaans toezicht zullen worden ontmanteld.

Evenwicht
Een ander belangrijk onderdeel van het SALT II-akkoord betreft het strategische evenwicht tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie. Volgens het akkoord dient op het gebied van de kernbewapening het huidige evenwicht tussen beide landen gehandhaafd te blijven en moeten er tot 1985 beperkingen worden gesteld aan de verdere ontwikkeling van de verschillende categorieën nucleaire wapens.

ALCM
Air launched cruise missile: cruise-raketten die door vliegtuigen worden gelanceerd.

Backfire
Amerikaanse, door de NAVO overgenomen benaming voor de nieuwste Russische bommenwerper. De backfire is een twee-motorige Toepolew waarvan de vleugel-oppervlakte variabel is en die twee-en-een-half keer zo snel als het geluid kan vliegen. Het toestel kan op zeer lage hoogten vliegen (minimum 150 meter) en kan onopgemerkt vijandelijke doelen bereiken, eventueel na in de lucht te hebben bijgetankt

BMD
Ballistic missile defense system: afweersysteem tegen ballistische raketten, bedoeld om offensieve strategische ballistische raketten of hun kernlading te vernietigen voordat deze hun doel bereiken. Het Amerikaanse BMD-programma is op een laag pitje gezet, het Russische BMD-systeem dient alleen ter bescherming var. Moskou.

Cruise-missile
Cruise-raket nog in het ontwikkelingsstadium verkerende niet-ballistische raket, minder snel dan het geluid Kan op zeer lage hoogte (minder dan 75 meter) nucleaire ladingen vervoeren zonder te worden opgemerkt door radar of afweersystemen van de tegenpartijen Cruise-raketten kunnen worden gelanceerd vanaf vliegtuigen (B-52 bommenwerpers of grote vrachtvliegtuigen), onderzeeers of raketbases te land De modellen, die momenteel worden getest, hebben een reikwijdte van 1000 kilometer, andere modellen krijgen een reikwijdte van ongeveer 2500 kilometer

FBS
Forward based system: vliegtuigen en projectielen die de Sowjet-Unie kunnen treffen tijdens een eenmalige missie.

ICBM
Intercontinental ballistic missile: intercontinentale ballistische raket, te lanceren vanaf een raketbasis te land, reikwijdte meer dan 5500 kilometer.

IRBM
Intermediate range ballistic missile: middellange afstandsraket (1000 a 2500 km).

Launcher
Transportmiddel voor een nucleaire lading. Elke raket wordt als „launcher" beschouwd, evenals iedere strategische B-52 bommenwerper.

MAP
Multiple aim point: vergroting van het aantal mogelijke doelen. Maatregel die door het Pentagon is voorgesteld teneinde de gevolgen van een eventuele verrassingsaanval van Russische zijde te beperken en die bestaat uit het creëren van duizenden opslagplaatsen. Hierdoor kunnen de raketten voortdurend naar andere opslagplaatsen worden vervoerd. Men spreekt ook wel van „shell-game".

MIRV
Multiple independently targeted re-entry vehicle: atoomkop bestaande uit verschillende koppen die elk afzonderlijk naar een bepaald doel kunnen worden geleid.

MLBM
Modern large ballistic missile: moderne ballistische raket die sinds 1964 door de Russen wordt gebouwd. Voorbeelden: de SS-9 en de SS-18.

MRV
Multiple re-entry vehicle: atoomkop bestaande uit verschillende koppen, echter zonder afzonderlijk geleidingssysteem.

MX
Mobile experimental missile: mobiele experimentele raket die momenteel door de Amerikanen wordt ontwikkeld.

SLBM
Submasine launched ballistic missile: ballistische raket die vanaf een onderzeeër wordt gelanceerd.

SLCM
Sea launched cruise missile: cruise-raket die vanaf een onderzeeër of schip wordt gelanceerd.

SRBM
Short range ballistic missile: ballistische korte-afstandsraket (ongeveer 1000 km).

Triad
Ofwel drievoudigheid. Hiermee wordt de drieledige structuur van de Amerikaanse verdedigingsmacht aangeduid: de SLBM's van de kernonderzeeërs, de ICBM's te land en de vloot strategische B-52 bommenwerpers.

ABM
Anti ballistic missiles: afweersysteem tegen ballistische raketten die in hun baan worden opgespoord. Dit afweersysteem valt nog onder de bepalingen van het in 1972 gesloten SALT I-akkoord. Het gaat om radarsystemen, „launchers", en 100 onderscheppingssystemen, opgesteld op in het akkoord overeengekomen plaatsen.

HET VERDRAG

In het eigenlijke verdrag wordt voorzien in een maximum voor het aantal nucleaire wapensystemen, dat elke mogendheid mag bezitten. Zes maanden na het van kracht worden van het verdrag mogen de VS en de SU elk niet meer dan 2.400 nucleaire wapensystemen bezitten, tegen het einde van 1981 moet dit verminderd zijn tot 2.250. Dit heeft betrekking op lange-afstandsbommenwerpers en intercontinentale raketten, die vanuit onderzeeboten, vanaf het vasteland of vanuit vliegtuigen kunnen worden afgeschoten.

Voor de SU, die nu 2.500 wapensystemen bezit, betekent dit, dat enkele honderden wapensystemen moeten worden ontmanteld. Dit zal in de praktijk gelden voor verouderde systemen. De VS, die nu over ruim 2.050 wapensystemen beschikken, zullen er nog 200 aan toe kunnen voegen.

Binnen het totale toegelaten maximum aan wapensystemen is een maximum van 1.200 systemen veroorloofd met meervoudige atoomkoppen (MIRV's).

Binnen dit maximum van 1.200 MIRV's mogen maximaal 820 systemen intercontinentale raketten zijn, raketten, die vanaf land gelanceerd, van één continent naar het andere afgeschoten kunnen worden.

Binnen dit maximum van 820 mogen 300 systemen ,,bijzonder zwaar'' zijn. Hiervan mogen geen nieuwe gebouwd worden. In de praktijk betekent dit, dat de SU haar bijzonder zware systemen kan behouden, terwijl de VS, die niet over dergelijke raketten beschikken, er geen mogen bouwen.

Een andere limiet is, dat elk van de partijen over niet meer dan 1.320 intercontinentale raketten plus vliegtuigen met Cruise-raketten mag beschikken. Dit betekent, dat de VS volgens het verdrag gerechtigd zijn 120 B-52-bommenwerpers met Cruise-raketten operationeel te hebben.

Verder bepaalt het verdrag, dat elke partij tot 1985 slechts één nieuwe op land gebaseerde intercontinentale raket mag beproeven en in stelling brengen.

Het aantal toegelaten atoomkoppen op MIRV-systemen wordt beperkt tot tien voor elke op land gebaseerde raket, tot veertien per van een onderzeeboot af te schieten raket en tot tien per vanuit een vliegtuig af te schieten raket. Het aantal toegelaten atoomkoppen voor de éne nieuw toegestane op land gebaseerde intercontinentale raket wordt beperkt tot tien.

Het aantal Cruise Missiles per wapensysteem wordt beperkt tot gemiddeld 28; op bestaande B-52-bommenwerpers, die Cruise Missiles aan boord hebben, is het toegelaten aantal beperkt tot 20.

Een belangrijk punt in het nieuwe verdrag is de mogelijkheid tot wederzijdse controle. Hieromtrent is in het verdrag vastgelegd, dat de gebruikelijke waarnemingsmethoden niet gestoord mogen worden, dat niets verdonkeremaand mag worden en dat regelmatig gegevens worden uitgewisseld. Bij bepaalde raketproeven moet van te voren de andere partij op de hoogte gebracht worden.

Verder verbiedt het verdrag, dat wapensystemen, waarop het verdrag betrekking heeft, aan derde staten geleverd worden. Ook is voorzien in een verbod van bepaalde strategische aanvalssystemen. Zo is het verboden lanceerinrichtingen op de bodem van de zee in te richten.

PROTOCOL

In het protocol zijn tijdelijke beperkingen opgenomen voor systemen, waarvoor nog geen overeenkomst voor langere termijn kon worden bereikt. Hierin wordt beide partijen verboden nieuwe, mobiele op land gebaseerde raketten te installeren met uitzondering van één dergelijk systeem per verdragspartner. Ook zijn proeven met dergelijke systemen niet verboden. Dit betekent, dat de VS kunnen doorgaan met de ontwikkeling van hun MX-raket, die ook zonder verdrag niet voor 1982 operationeel zou kunnen zijn.

Verder wordt verboden proeven met en het installeren van nieuwe intercontinentale raketten, die vanuit vliegtuigen worden gelanceerd.

Verboden wordt tenslotte het installeren van (maar niet proeven met) op land of zee gebaseerde Cruise Missiles met een reikwijdte van meer dan 600 km.

Voor wat betreft de z.g. Backfire is bij het verdrag gevoegd een brief van de SU, waarin zij verklaart, dat het prestatievermogen van dit vliegtuig niet mag worden verbeterd en dat zijn produktie het huidige niveau niet te boven mag gaan.

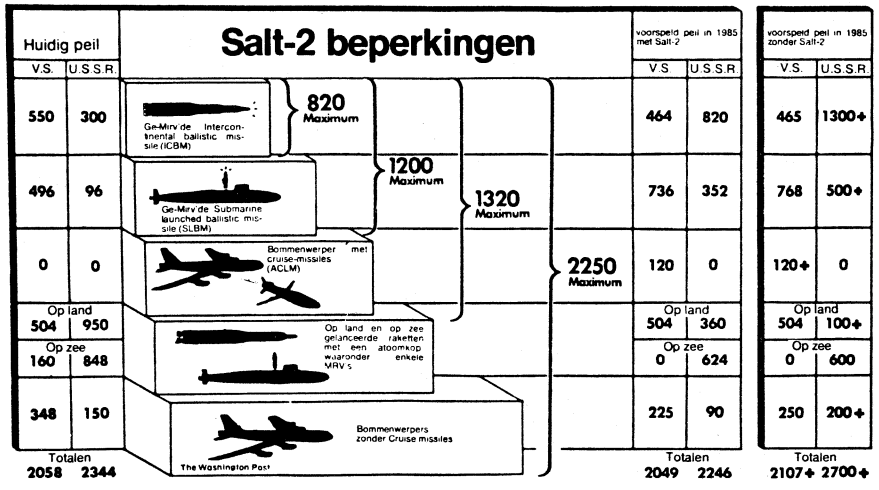
De VS concluderen hieruit, dat de produktie beperkt blijft tot de huidige 30 exemplaren per jaar en hebben de SU laten weten, dat als de laatste deze condities schendt, de VS het hele verdrag als vervallen mogen beschouwen.

BEGINSELVERKLARING

Het derde element van het verdrag is een gemeenschappelijke beginselverklaring, die tot leidraad moet dienen bij de onderhandelingen over een derde SALT-overeenkomst.

Hierin verklaren beide partijen zich besloten voort te gaan met verdere beperkingen en verminderingen van hun strategische systemen en om op een grondige manier de problemen te regelen, waarvan in het protocol sprake is.

Verder behoudt zich elke partij het recht voor elk ander relevant onderwerp aan de orde te stellen.

(NRC/H'blad)

Chronologie van de *onder-*handelingen

Het eerste SALT-akkoord werd op 26 mei 1972 afgesloten. Op die datum ondertekenden president Nixon en partijleider Brezjnew in Moskou twee akkoorden: één over de beperking van anti-ballistiscne raketsystemen (ABM) en een voorlopige overeenkomst over de beperking van offensieve wapens voor een periode van vijf jaar.

Voor het ABM-verdrag was toestemming van de Amerikaanse Senaat nodig, voor het inwerking kon treden. Voor de voorlopige overeenkomst was dit niet vereist, maar president Nixon legde het niettemin aan het Congres voor.

De Senaat keurde het ABM-verdrag goed op 3 aug. 1972 met 88 tegen twee stemmen. De tegenstemmers waren James L. Buckley (Rep., New York) en James B. Allen (Dem., Alabama).

De voorlopige overeenkomst werd door het Huis van Afgevaardigden goedgekeurd op 18 aug. 1972 met 329 tegen zeven stemmen en door de Senaat bijna een maand later op 14 sept. met 88 tegen twee stemmen. De tegenstemmers waren nu senator Allen en Ernest F. Hollings (Dem., North Carolina).

Het uitstel van de goedkeuring door de Senaat was ontstaan door langdurige debatten over een amendement, ingediend door senator Henry M. Jackson (Dem., Washington), waarin er bij de president op aan gedrongen werd te bereiken, dat bij een volgend SALT-verdrag gelijkheid in nucleaire wapens tussen de VS en de SU zou bestaan.

De Senaat nam op 14 sept. 1972 het amendement-Jackson aan met 56 tegen 35 stemmen, waarna het met 88 tegen twee stemmen het aldus geamendeerde verdrag goedkeurde.

Aangezien het Huis eerder het verdrag ongewijzigd had goedgekeurd werd de nieuwe versie nu voorgelegd aan de gemeenschappelijke conferentiecommissie van de twee Huizen, waarna het Huis vari Afgevaardigden op 25 sept. de geamendeerde tekst van het verdrag met 306 tegen 4 stemmen goedkeurde.

President Nixon ratificeerde het verdrag op 30 sept.

De Opperste Sowjet had het verdrag op 29 sept. aangenomen. President Podgorny had het nog op dezelfde dag geratificeerd.

De ministers van buitenlandse zaken van de VS en de SU William Rogers en Andrei Gromyko, hadden op 3 okt. 1972 de instrumenten van ratificatie in Washington uitgewisseld, waarmee het verdrag op die datum geldig werd.

De onderhandelingen over SALT II begonnen op 21 nov. 1972 in Genève. Bij het afsluiten van SALT I was overeengekomen over het tweede verdrag niet langer in Wenen en Helsinki te onderhandelen maar om de besprekingen naar Genève te verleggen. De delegaties van de VS en de SU werden geleid door de directeur van het bureau voor bewapeningsbeheersing en ontwapening, Gerald R. Smith, resp. door de vice-minister van buitenlandse zaken, Wladimir Semjonow.

De eerste ronde van besprekingen over SALT II werd op 21 dec. 1972 verdaagd. Beide partijen maakten toen bekend, dat de gemengde commissie, die voorzien was in art. 13 van het ABM-verdrag (pag. 369/3-1972) in het leven was geroepen.

Een volgende ronde van besprekingen vond plaats van 12 maart - 30 mei 1973. Op deze laatste bijeenkomst werd bovengenoemde gemengde commissie geconstitueerd.

Voorzitters ervan waren U. Alexis Johnson voor de VS, die door president Nixon begin jan. van dat jaar tot opvolger van Smith als hoofd van de SALT-delegatie was benoemd, en gen.-majoor Georgi Iwanowitsj Oestinow.

De twee delegaties voerden vervolgens besprekingen van 25 sept. - half nov. 1973, waarna op 19 febr. 1974 een nieuwe ronde van besprekingen geopend werd. Daarna vond van 27 juni - 3 juli het tweede bezoek van president Nixon aan de SU plaats (pag. 433 e.v.-1974). Gedurende dit bezoek ondertekenden Nixon en Brezjnew o.m. een wijziging van het ABM-verdrag uit 1972, waarbij nu elk van beide partijen toegestaan werd er één ABM-basis op na te houden in plaats van twee (pag. 437/2-1974).

Van 18 sept. - 5 nov. 1974 werd er in Genève door de twee delegaties verder onderhandeld.

De Amerikaanse president Ford bezocht op 23 en 24 nov. 1974 Wladiwostok, waar hij en Sowjet-partijleider Brezjnew een gemeenschappelijke verklaring over de SALT-problematiek aflegden (pag. 771/3 e.v.-1974).

De delegaties in Genève voerden daarop de onderhandelingen verder van 31 jan.-7 mei 1975. Op 19 en 20 mei 1975 trof de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken zijn Sowjetcollega Gromyko in Genève.

OP deze ontmoeting werd vnl. over het Midden-Oosten gesproken (pag. 416/3-1975), maar ook de SALT-problematiek kwam ter sprake.

De delegaties in Genève hervatten op 1 juli 1975 hun besprekingen, maar zij kwamen al spoedig voor op dat niveau onoplosbare problemen te staan. Na afloop van de Conferentie over Europese Veiligheid en Samenwerking (CEVS) in Helsinki (pag. 497 e.v.-1975) had de Amerikaanse president Ford twee maal,

De Amerikaanse SALT-onderhandelaar Alexis Johnson (r.) tegenover zijn Sowjet-collega Wladimir Semjonow.

op 30 juli en op 2 aug., een onderhoud met Sowjet-partijleider Brezjnew.
Hel probleem, waarop men gestuit was, was dat de Amerikanen de Russische Backfire-bommenwerper als een strategisch wapen beschouwden, dat in de besprekingen betrokken diende te worden, maar dat dat niet gold voor de Amerikaanse Cruise Missile. De Russen waren precies de tegengestelde opvatting toegedaan.
President Ford waarschuwde op 19 aug. 1975, dat hij het Congres zou vragen in het lopende en het volgende fiscale jaar de uitgaven voor de strategische kernbewapening met 2 tot 3 mrd dollar te verhogen, als de SALLT-besprekingen niet tot resultaat zouden voeren.

Op 26 okt. 1975 werd gemeld, dat de regering van de VS de regering van de SU ervan op de hoogte gesteld had, dat, tenzij beide partijen uiterlijk rond febr. 1976 overeenstemming zouden bereiken, verdere onderhandelingen moesten worden uitgesteld tot na de presidentsverkiezingen van 1976, omdat het niet mogelijk zou zijn onderhandelingen gedurende de verkiezingscampagne te voeren.
De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Kissinger verklaarde op 10 nov. 1975, dat het tweede SALT-akkoord voor 90% gereed was, maar dat de 10% waarover nog geen overeenstemming bereikt was, ,,van aanzienlijke betekenis" was.

Van 20-23 jan. 1976 was minister Kissinger in Moskou voor besprekingen met partijleider Brezjnew en minister Gromyko van buitenlandse zaken over de SALT-onderhandelingen. In deze besprekingen werd vooruitgang geboekt, maar geen definitieve oplossing gevonden (pag. 173/3-1976).
Na het bezoek van Kissinger aan Moskou werden van 30 jan.-5 mei 1976, van 2 juni-28 juli 1976 en van 21 sept.-20 nov. 1976 de onderhandelingen in Genève voortgezet.

Sowjet-president Brezjnew (tweede van rechts) met aan zijn rechterzijde de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Cyrus Vance na de voltooiing van hun besprekingen op 22 april 1978. Geheel rechts Sowjet-minister van buitenlandse zaken Andrej Gromyko. Geheel links de Amerikaanse ambassadeur in de SU. Malcolm Toon.

Sowjet-minister Gromyko van buitenlandse zaken (r.) op bezoek bij de Amerikaanse president Carter op 23 sept. 1917.

Minister Gromyko, die i.v.m. de opening van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in de VS was, had op 1 okt. 1976 een langdurig gesprek met zijn Amerikaanse collega Kissinger en werd aansluitend door president Ford ontvangen. Gromyko verklaarde na deze besprekingen, dat SALT II besproken was en dat men het er over eens was, dat het nieuwe akkoord moest berusten op basis van de verklaring van Wladiwostok.
De nieuwe Amerikaanse president, Carter, verklaarde in het eerste interview dat hij gaf, op 23 jan. 1977, dat hij streefde naar een spoedige ratificatie van SALT II op basis van de verklaring van Wladiwostok, maar dat hij daarnaast wilde streven naar een veel substantiëler vermindering van de aantallen kernwapens (pag. 74/2 e.v.-1977).

De minister van buitenlandse zaken in de regering-Carter, Cyrus Vance, bracht van 28-30 maart 1977 een officieel bezoek aan de SU, waar hij een aantal nieuwe voorstellen deed m.b.t. SALT II. Deze voorstellen werden echter van Sowjet-zijde met kracht afgewezen (pag. 489/3 e.v.-1977).
Hoewel de besprekingen op het niveau van de deskundigen in Genève werden voortgezet — waarbij de Amerikaanse delegatie nu geleid werd door Paul R. Warnke, die door president Carter op 2 febr. 1977 tot

opvolger van Johnson was benoemd — vonden de belangrijkste onderhandelingen nu plaats tussen de ministers van buitenlandse zaken, Vance en Gromyko.

Zij spraken elkaar van 18-20 mei in Genève, op 22 en 23 sept. 1977 in in Washington, waarbij Gromyko ook met president Carter sprak en op zijn verzoek op 27 sept. nog eens door de president ontvangen werd, van 20-22 april 1978 in Moskou, waar Vance door partijleider Brezjnew ontvangen werd, op 12 en 13 juli 1978 in Genève en van 21-23 dec. 1978 nogmaals te Genève.

Na deze laatste ontmoeting van Vance en Gromyko was verwacht, dat het verdrag wel snel tot stand zou komen. De onderhandelingen zouden echter nog meer dan vier maanden duren, waarbij gesproken werd over een aantal punten, die tot dan als minder belangrijk werden beschouwd, zoals de kwestie van het naleven van het verdrag.

Deze laatste onderhandelingen werden in Washington gevoerd tussen minister Vance en de Sowjet-ambassadeur Dobrynin, die elkaar tussen 1 jan. en 7 mei van dit jaar 25 keer getroffen hebben.

Problemen Carter met Senaat

Ondertekening door Carter en Brezjnew van SALT II in juni betekent nog niet, dat het verdrag dadelijk van kracht zal worden. De grote hindernis daartoe wordt gevormd door het feit, dat het met een tweederde meerderheid door de Amerikaanse Senaat moet worden goedgekeurd. De kans daarop is onzeker. De regering-Carter komt op het moment zeker 20 stemmen tekort voor ratificering van het verdrag. Met een verkiezingsjaar in het vooruitzicht zullen de meeste tegenstanders van SALT II het verdrag liever niet verwerpen. Hun tactiek zal bestaan uit het aanvaarden van amendementen op de verdragstekst, die zo voordelig voor de VS zijn, dat een gewijzigd verdrag voor Moskou onaanvaardbaar wordt.

Amerika staat in de tweede helft van 1979 een stormachtig debat over het strategische evenwicht tussen de supermogendheden te wachten. De beslissende stemming in de Senaat is niet voor het einde van dit jaar te verwachten. *(NRC/H'blad,* NZZ, Le Monde, FAZ, The Guardian, The Financial Times)

WEST-EUROPA

ENGELAND

VERDERE REGERINGSBENOEMINGEN

Premier Margaret Thatcher heeft de volgende benoemingen in de regering bekendgemaakt:

Het betreft de benoemingen van zgn. departementale ministers:

Landbouw, visserij en voedselvoorziening - ministers van staat - Earl Ferrers en Alick Buchanan-Smith;

milieuhygiëne - minister van staat voor huisvesting: John Stanley;

vervoer - minister: Norman Fowler;

ministerie voor Schotse zaken - minister van staat: Earl of Mansfield;
ministerie voor zaken Wales betreffende - staatssecretaris - Michael Roberts;

ministerie voor Noord-Ierland - ministers van staat: Michael Alison en Hugh Rossi;

gezondheid en sociale zaken - minister van staat voor gezondheid; dr. Gerard Vaughan, minister van staat voor sociale zaken: Reginald Prrntice;

handel - minister van staat voor consumentenzaken: Sally Oppenheimer, minister van staat voor handel: Cecil Parkinson;

energie - minister van staat: Hamish Gray;

onderwijs en wetenschappen - minister van staat: barones Young;

departement voor ambtenarenzaken - minister van staat: Paul Channon;

schatkist - parlementair secretaris: Michael Jopling;

ministers van staat: Peter Rees en Lord Cockfield;

justitie - advocaat-generaal Sir Ian Percival;

procureur-generaal - James Mackay;

advocaat-generaal voor Schotland - Nicholas Fairbairn;

plv. chief whip - John Stradling Thomas.

Biografieën belangrijkste ministers

Hieronder volgen de levensbeschrijvingrn van de belangrijkste ministers in het kabinet-Thatcher. Voor levensbeschrijving van Margaret Thatcher, zie pag. 293/2.

William Whitelaw, **60** jaar, minister van binnenlandse zaken, werkt samen met de Lord Chancellor, Lord Hailsham.
Van rijke Schotse industriële familie, opgevoed in Winchester en Cambridge, studeerde rechten en geschiedenis. Wilde aanvankelijk carrière in het leger maken maar werd in **1947** boer. Kwam in **'55** in het Lagerhuis, was vervolgens verbonden aan het ministerie van handel en financiën, in **'64** chief whip van de conservatieve fractie en van **'70** tot **'74** leider van het Lagerhuis. In **'72** minister voor Noord-Ierland en in **'73** voor werkgelegenheid. Na de val van Heath in **'75** werd Whitelaw de tweede man van de conservatieve partij.

Lord Hailsham, vroeger Quintin Hogg, is Lord Chancellor, d.w.z. voorzitter van het Hogerhuis en tevens hoogste rechter.
Hij behoort tot de groep toonaangevende conservatieven en werd vooral in de jaren zestig meerdere malen genoemd als partijvoorzitter.
Hij heeft rechten gestudeerd, was jarenlang advocaat en kwam in **'38** als afgevaardigde voor Oxford in het Lagerhuis. In iedere naoorlogse conservatieve regering heeft hij een functie bekleed. In **'53** werd hij Queens Councillor en hij is de auteur van verschillende boeken over het recht. In **'63** werd hij burggraaf van Hailsham en in **'70** Lord Hailsham of Marylbone.

Sir Geoffrey **Howe, 52** jaar oud, minister van financiën, van opleiding jurist. Opgevoed in Winchester en Cambridge en sedert **1964** lid van het Lagerhuis. In **'70** tweede Queens Councillor van Engeland en Schotland en in de adelstand verheven. Van **'72** tot **'74** minister van handel. In het schaduwkabinet woordvoerder voor financiën en economische problemen.

Lord Carrington, **59** jaar oud, minister van buitenlandse zaken. Opgevoed in Eton en Sandhurst. Officier van de Garde der Grenadiers. Een aristocraat uit een oude bankiersfamilie uit Nottingham. In **'51** junior minister onder Churchill. In **'59** werd hij opgenomen in het kabinet als First Lord of the Admirality.

De nieuwe Lord Chancellor, lord Hailsham.

Onder Heath was hij staatssecretaris voor defensie en korte tijd voor energie. Ook is hij korte tijd Hoge Commissaris in Australië geweest.
Carrington zit in de besturen van talrijke banken en industriële ondernemingen.

Jamer Prior, **51** jaar oud, minister van arbeid, studeerde in Cambridge, woont als hereboer in Suffolk waar hij het familiebezit beheert. In '59 in het Lagerhuis gekozen, waar hij zich in het bijzonder met landbouw en handel bezig hield. In '65 parlementair privésecretaris van oppositieleider Heath. Van '70 tot '74 eerste minister voor landbouw, dan Lord president en leider van het Lagerhuis. Prior heeft als bijzondere opdracht: de hervorming van de vakbonden.

Sir Keith Joseph, **61** jaar, minister voor industrie. Geldt als uiterst conservatief en is de grote vertrouwensman van Thatcher, die vooral haar economische ideeën aan Keith Joseph ontleent. Opgevoed in Harrow en Oxford waar hij magna cum laude in de rechtswetenschappen afstudeerde. In '56 in het parlement gekozen en in '61 staatsminister in het ministerie van handel, van '70 tot '74 staatssecretaris voor sociale zaken. In '75 oppositiewoordvoerder voor binnenlandse zaken.
Hij verspeelde zijn kans op het conservatieve leiderschap na een redevoering waarin hij zei dat degenen met lagere inkomens geen grote gezinnen mogen hebben.

Francis Pym, **57** jaar, minister van defensie. Opgevoed in Eton en Cambridge, frontofficier van El Alamein tot het einde van de oorlog. Daarna in verschillende beroepen werkzaam, laatstelijk als chef in het warenhuis Lewis. In '61 in het Lagerhuis en van '70 tot '73 chief whip voor de regering-Heath. In '73 minister voor Noord-Ierland en dan oppositiewoordvoerder voor Noord-Ierland en landbouw. In '78 schaduwminister voor buitenlandse zaken.

Michael **Heseltine, 46** jaar en minister voor milieuhygiëne, miljonair, die van alles heeft aangepakt en uiteindelijk als uitgever succes had. Studeerde in Oxford, waar hij voorzitter van de Oxford Union was, kwam in '66 in het parlement en werd in '69 oppositiewoordvoerder voor verkeer. Van '70 tot '74 parlementair staatssecretaris voor milieuproblemen. Werd in '72 minister voor lucht- en scheepvaart.

Humphrey Atkins, **56** jaar, minister voor Noord-Ierland. Geboren in Kenia, was actief in WOII aan het front, ging later in zaken. In '55 in het Lagerhuis gekozen en in '73 chief whip van de Conservatieve fractie.

Peter Walker, **47** jaar oud, minister van landbouw. Was als jonge man enkele jaren makelaar en later partner van de beruchte Slater Walker Group. Onder Heath was hij minister voor milieuhygiëne en vervolgens van handel en industrie. Walker heeft vaak kritiek gehad op Thatcher en haar stijl en heeft duidelijk bezwaar geuit tegen de realiseerbaarheid van haar plannen.

Op **8** mei is het nieuwe kabinet voor de eerste maal bijeen geweest voor beraadslagingen. Doel daarvan was de toekomstige regeringspolitiek in grote lijnen vast te leggen.

De nieuwe minister voor financiën Geoffrey Howe is begonnen met het werk aan het ontwerp-budget, dat vermoedelijk verlaging van de inkomstenbelasting en hogere indirecte belastingen op goederen zal vastleggen.

Andere kernpunten van het regeringsprogramma zijn de aangekondigde inperking van de macht van de vakbond-n, restrictieve maatregelen voor de controle op de immigratie en de houding van de regering tegenover Rhodesië.

Dit probleem zal minister van buitenlandse zaken Lord Carrington op 21 en **22** mei met de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Vance bespreken.

WINST VOOR LABOUR BIJ PLAATSELIJKE VERKIEZINGEN

Tegelijk met de algemene verkiezingen van 3 mei werden er plaatselijke verkiezingen gehouden voor **36** metropolitan councils en **333** district councils. De metropolitan councils zijn de belangrijkste daarvan want zij betreffen gebieden met een totaal van meer dan elf miljoen mensen en zij hebben vergaande bevoegdheden op het gebied van onderwijs, huisvesting en sociale bijstand. Zij zijn verantwoordelijk voor **80%** van de **4** tot **5** mrd pond die jaarlijks door de centrale overheid aan de lagere bestuursorganen ter beschikking wordt gesteld.

De verschillende metropolitan councils zijn verenigd in de Association for Metropolitan Authorities, de AMA. Ook de andere bestuurslagen, de County Councils, de graafschapsraden en de District Councils werken samen in dergelijke associations die tevens de aangewezen onderhandelingsinstantie zijn voor het contact met de centrale overheid.
Labour heeft in de afgelopen jaren als gevolg van de uitslagen van plaatselijke verkiezingen, de meerderheid in de ASA verloren. Daar de conservatieven ook al een veilige meerderheid hebben in de Association of County Councils en de Association of District Councils, dreigde Labour zijn invloed in het bestuursapparaat geheel te verliezen. Om in ieder geval weer een meerderheid in de ASA te krijgen moest Labour tenminste **6** van de stedelijke gebieden terugwinnen die hij in '76 en '78 aan de Conservatieven heeft verloren.
Het resultaat van de verkiezingen is dat Labour inderdaad in een aantal stedelijke raden weer de meerderheid heeft, maar niet in voldoende mate om de meerderheid in de ASA weer te krijgen.
In zes raden kreeg geen enkele partij een duidelijke meerderheid en het ziet er naar uit dat Labour zal proberen een coalitie aan te gaan met de liberalen en verschillende kleine onafhankelijke partijen om op die manier alsnog een meerderheid in de ASA te krijgen.

Enkele leden van de regering-Thatcher, v.l.n.r.: William Whitelaw, lord Carrington, Francis Pym en Geoffrey Howe.

De nieuwe minister voor Noord-Ierland Atkins.

Voor de rest kreeg Labour de meerderheid in Coventry, Sandwell en Tameside, waar voorheen de Conservatieven de meerderheid hadden, evenals in South Tineside en Wolverhampton en Labour werd de grootste partij in Liverpool en Walsall.

In een aantal steden verloren de Conservatieven wel aanzienlijk maar bleven er toch de grootste partij vormen, zoals in Birmingham en Leeds. In deze steden alsmede in Kirklees, Liverpool, Rochdale en Walsall zitten de liberalen duidelijk op de wip.

Of Labour de controle zal krijgen in de Association of Metropolitan Authorities hangt af van de uitkomst van de onderhandelingen met de Liberalen in deze steden.

In juli vinden de interne verkiezingen voor de afvaardiging naar de ASA plaats. Zou het Labour inderdaad lukken de controle te krijgen dan ligt daar conflictstof. Labour heeft duidelijk andere opvattingen op de stadsvernieuwing, de financiering van het onderwijs etc. dan de Conservatieven. De regering van Margaret Thatcher zou in het geval van een door Labour gedomineerde ASA, een moeilijke gesprekspartner tegenover zich vinden.

Daarom zien de conservatieven een door Labour gedomineerde ASA met zorg tegemoet en zullen ook zij pogen, waar mogelijk, een coalitie met de Liberalen aan te gaan. (The *Financial* ***Times)***

BELGIË

HOGE RAAD VOOR FINANCIEN

In een advies van acht bladzijden aan de minister van financiën heeft de Hoge Raad van Financiën dd. 23 januari zijn mening gegeven over het probleem van het lenen in het buitenland.

De Hoge Raad gaat ervan uit dat de iinancieringsbehoeften van de overheid groter zullen zijn dan aanvankelijk geraamd bij de uitwerking van de begroting van 1979. De eigenlijke rijksbegroting, waarvan de financieringsbehoeften werden geschat op 210 rnrd fr, zou tenslotte een netto te financieren saldo van 225 rnrd fr kunnen nalaten. Die nieuwe raming veronderstelt een beleid van strenge uitgavenbeheersing. Ook in de sector van de sociale zekerheid zullen de financieringsbehoeften hoger uitvallen dan eerst geraamd werd. Gelet op een aantal bijkomende tekorten, wordt aangenomen dat de totale nettobehoeften voor 1979 ongeveer 75 rnrd fr of 17% hoger zullen liggen dan in 1978. De Hoge Raad stelt voorts vast dat er minder gespaard wordt en dat de privé-sector vermoedelijk een groter beroep zal doen op de kapitaalmarkt. Ook de evolutie van de betalingsbalans, die in de rode cijfers zit, zal de financieringsmogelijkheden beïnvloeden.

De Hoge Raad komt tot het besluit dat de brutofinancieringsbehoeften van de overheid voor 1979 mogen worden geraamd op 325 rnrd fr, terwijl de schatkist maximaal 250 rnrd fr zal kunnen ontlenen op de Belgische kapitaalmarkt. Er blijft dus een brutotekort te financieren van 75 rnrd fr. De volledige dekking van dat tekort door de geldmarkt zou een te sterke verhoging van de voorschotten van de centrale bank aan de schatkist tot gevolg kunnen hebben. Binnen de huidige budgettaire en financiële contingenten zou bijgevolg, volgens de Hoge Raad, een bepaald beroep op buitenlands krediet kunnen worden overwogen.

Het zou psychologisch minder schadelijk zijn voor het image van het land, zowel in België als in de vreemde, dan een buitensporige financiering door de Nationale Bank.

Buitenlandse leningen leggen bovendien bepaalde verplichtingen op, met het oog op het herstel van de openbare financiën en hebben een positieve invloed op de betalingsbalans. Zij kunnen ook de rentevoeten drukken. De Hoge Raad meent dat de minister van financiën, in geval van een buitenlandse lening, de publieke opinie behoorlijk moet inlichten over de opportuniteit van de lening. Over de technische modaliteiten van de buitenlandse lening spreekt de Raad zich niet uit en evenmin over de vraag of de schatkist zelf dan wel andere overheidssectoren zo'n lening moeten aangaan. Hij meent wel dat zo'n lening best de eerste maanden van het jaar geplaatst wordt.

De raad onderstreept ook dat buitenlandse leningen slechts aanvaardbaar zijn als een tijdelijke oplossing, die een fundamentele sanering van de overheidsfinanciën in de richting van een belangrijke vermindering van het netto te financieren saldo moet vergemakkelijken. Dat doel kan slechts worden bereikt door de uitgaven te matigen, gelet ook op het reeds hoge peil van de totale belasting- en para-fiscale druk, en op het risico dat op het interne en externe evenwicht van de economie weegt doordat de overheid een te groot beroep doet op de middelen van het land.

CULTUURRAAD

De cultuurraad van de Nederlandse cultuurgemeenschap heeft op 24 april bij handgeklap het socialistische kamerlid Hendrik Boel tot voorzitter verkozen, in opvolging van senator Maurits Coppieters (VU).

De nieuwe voorzitter hield een opvallende toespraak, waarin hij o.m. zei dat de nieuwe cultuurraad spoedig ,,het eerste Vlaamse parlement'' zal worden, dat zich dan zal dienen bezig te houden ,,niet alleen met de direct culturele, maar met alle fundamentele problemen van onze volksgemeenschap.'' Boel sprak zich ook uit voor een federale staatshervorming, die oog heeft voor de sociale en economische problemen van de bevolking en voor de Europese eenwording. In verband met de onthaalregeling, aangekondigd in het nieuwe regeerakkoord, zei hij: ,,Wij zullen ingevolge het regeerakkoord met de vertegenwoordigers van de cultuurraad van de Franstalige gemeenschap een gesprek dienen te voeren over een eventuele opvang van de culturele minderheden. Wij zullen erover dienen te waken, dat tegenover eventuele arrogantie en afdreiging, Vlaamse beginselvastheid en compromisloze blokvorming staan. Geen Loreleizangers mogen ons er-

toe brengen op enige morzel van onze Vlaamse grond de integriteit van de mensen van dit land, van hun onvervalste aard te laten aantasten. Wij hebben geen Paard van Troje nodig."

Boel werd geboren op **5** september **1931** te Tienen, studeerde rechten en werd advocaat. Hij zetelt als BSP-kamerlid voor Leuven sedert **23** mei **1965** en was in de kabinetten-Tindemans **II** en Vanden Boeynants minister van binnenlandse zaken. Hij was ook burgemeester van Tienen en voorzitter van de BSP-fractie in de cultuurraad.

CONSEIL CULTUREL

De cultuurraad van de Franse cultuurgemeenschap heeft op 10 april bij handgeklap het socialistische kamerlid Leon Hurez tot voorzitter verkozen.

Bij de aanvang van de vergadering had een kort incident plaats, toen mevr. A. Bernaerts, Vlaams senator van de PVV voor het Waalse arrondissement Nijvel, aan de vergadering wou deelnemen. Lagasse (FDF) en I. Pétry (PS) verzochten waarnemend voorzitter Glineur de niet-uitgenodigde senator de zaal uit te wijzen. Onder protest verliet Bernaerts de zaal. (zie pag. 70).

In de openingstoespraak onderstreepte Hurez de steeds nauwere toenadering van Walen en Franstalige Brusselaars. Hij zinspeelde op het regeerakkoord dat voorziet in een onderhandeling tussen de Conseil Culturel en de Nederlandse Cultuurraad betreffende de status van de culturele minderheden. Mocht de onderhandeling tot geen resultaat leiden, dan zal de Conseil Culturel allicht een grote verantwoordelijkheid op zich dienen te nemen, in functie van de nieuwe situatie, aldus Hurez.

Hurez werd geboren te Strépy-Bracquegnies op **3** juni **1924,** werd leraar, PS-kamerlid voor Zinnik in **1961.** Hij was minister van nationale opvoeding in **1972** en vice-premier in de kabinetten-Tindemans II **(1977)** en Vanden Boeynants **(1978).**

DE BONDT BREEKT MET CVP-FRACTIE

Senator Ferd. de Bondt, die in de kabinetten-Tindemans II en -Vanden Boeynants staatssecretaris voor de hervorming van de instellingen was, heeft op 26 april ontslag genomen uit de CVP-fractie. Hij zei dat hij voortaan als onafhankelijk senator zou zetelen en zijn lidmaatschap van de CVP handhaafde. De Bondt weigerde zijn beslissing te verantwoorden.

In perscommentaren werd erop gewezen dat De Bondt als enig CVP-lid van de vorige regering (op Tindemans na) niet in het kabinet-Martens werd behouden, en dat daarentegen zijn Waalse collega, staatssecretaris Hoyaux, in de nieuwe regering tot minister werd gepromoveerd, wat De Bondt erg ontstemd zou hebben. Hij zou ook negatief hebben gereageerd op zijn niet-aanwijzing als vertegenwoordiger van de CVP-senaatsfractie in het partijbureau.

DISCONTO VERHOOGD

De Nationale Bank verhoogde m.i.v. 3 mei haar disconto van 6 tot 7%.

In de motivering verwees zij naar het zeer hoge en soms nog stijgende rentepeil in bepaalde landen, de aanzienlijke financieringsbehoeften van de Belgische overheid, de aangroei van de kredietvraag der ondernemingen en het tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans. In financiële kringen werd de beslissing van de Bank ook in verband gebracht met de zwakke positie van de Belgische frank in het nieuwe Europees Monetair Stelsel. Op 4 mei overschreed de frank op de Brusselse markt zijn „divergentiedrempel" tegenover de écu.

(Vor. ber. pag. 516/3-1978)

POLITIEKE VERKLARING VAN ARTSEN

De artsenkamers van dr. Wynen hebben op 25 maart te Antwerpen op hun algemene vergadering de volgende verklaring goedgekeurd:

„Op het ogenblik dat het land een ernstige crisis doormaakt op het vlak van zijn instellingen, en in het bewustzijn tegenover onze zieken dezelfde morele en professionele verantwoordelijkheid te dragen, welke ook het gewest weze waar wij ons beroep uitoefenen, verbinden wij ons ertoe, Vlaamse, Waalse of Brusselse geneesheren, of wij nu Frans, Nederlands of Duits spreken, wat er ook gebeure, ons steeds te beschouwen als behorend tot één en dezelfde gemeenschap: deze van de Belgische geneesheren."

De algemene vergadering sprak zich verder uit voor een numerus clausus of een vestigingswet, voor een spoedige oplossing voor het statuut van de ziekenhuisarts; het sociaal. statuut en de promotie van de huisartsgeneeskunde via een specifiek aanvullende vorming, werd als prioritair bestempeld.

LATIJNS-AMERIKA

CHILI

ONDERZOEK MOORD OP LETELIER, AMERIKAANSE REGERING VRAAGT UITLEVERING OFFICIEREN, PROCES TEGEN CUBAANSE BANNELINGEN

In verband met het onderzoek dat Amerikaanse justitiële autoriteiten hebben ingesteld naar de moordaanslag op de vroegere Chileense minister van buitenlandse zaken onder president Allende en oud-ambassadeur in Washington, Orlando Letelier, op 21 september 1976 in Washington (pag. 56/1 '78) maakte de Amerikaanse regering op 21 februari '78 bekend dat zij de Chileense regering verzocht had twee mannen voor verhoor door de Amerikaanse rechter-commissaris, Eugene M. Popper, ter beschikking te stellen. Het ging om Juan Williams Rose en Alejandro Romeral Jara, die volgens de Amerikaanse regering in augustus 1976 (een maand voor de moord op Letelier) van de Amerikaanse ambassade in Santiago een inreisvisum voor de VS hadden gekregen.

De Chileense regering ontkende aanvankelijk iets van de beide mannen af te weten maar op 6 maart '78 maakte zij bekend dat zij volledig zou meewerken bij het onderzoek naar de moord en dat generaal Pinochet het Hooggerechtshof had verzocht een speciale aanklager te benoemen en het ministerie van buitenlandse zaken opdracht had gegeven alle informatie te verschaffen die de Amerikanen nodig zouden hebben.

Eerder had de Amerikaanse regering laten doorschemeren dat de betrekkingen tussen beide landen ernstig geschaad zouden worden als de Chileense regering medewerking bleef weigeren.

In de tussentijd hadden de Washington Post op 3 maart '78 en de Chileense krant El Mercurio op 4 maart foto's van de twee mannen afgedrukt. El Mercurio meldde dat de werkelijke naam van Williams Rose, Michael Vernon Townley Welch, was, een Amerikaanse staatsburger die in Chili woont, terwijl Romeral Jara geïdentificeerd werd als kapitein Armando Fernandez Larios, wat door het Chileense leger werd bevestigd.

Townley zou lid zijn geweest van de Chileense geheime politie, de DINA, die in augustus 1977 opgeheven is

en later bleek dat beide mannen lid zijn geweest van de extreem-rechtse organisatie Patria y Libertad, die sterk geageerd heeft tegen het bewind van Allende.

Het vroegere hoofd van de consulaire afdeling van het Chileense ministerie van buitenlandse zaken, Carlos Guillermo Osorio, die indertijd een brief had geschreven naar de Amerikaanse ambassade om een visum voor beide mannen te krijgen, overleed in oktober '77 onder geheimzinnige omstandigheden, nadat hij een dag eerder een lunch had gehad met het hoofd van de DINA, generaal Juan Manuel Contreras Sepulveda. Volgens het dokterscertificaat was Osorio aan een hartaanval overleden, maar zijn vrouw verklaarde dat haar echtgenoot een kogelwond in het hoofd had. In maart '78 werd opdracht gegeven het stoffelijk overschot van Osorio op te graven en een onderzoek te beginnen.

Generaal Contreras Sepulveda, die inmiddels militair adviseur van Pinochet was geworden, nam op 21 maart '78 ontslag.

Tegelijkertijd maakte Marcos Libedinsky, die als de speciale aanklager van Chileense kant was benoemd, bekend dat hij aftrad omdat er militairen in de zaak betrokken waren en hij zich niet competent achtte met de zaak verder te gaan.

De Chileense regering gaf op 23 maart een verklaring uit waarin zij stelde dat er geen Chilenen waren betrokken bij de moord op Letelier, maar dat zij wel bereid was de beide mannen te ondervragen. Op 1 april verhoorde een Chileense rechter, volgens instructies van Popper, de beide mannen. Townley weigerde te antwoorden. Fernandez Larios hoefde niet te antwoorden omdat hij met de zaak niets te maken had. Na aanhoudende druk van de Amerikaanse regering, besloot de Chileense regering op 8 april '78 Townley naar de VS uit te wijzen waar hij door de FBI werd gearresteerd en vastgehouden als belangrijke getuige in de zaak van de moord op Letelies en mevrouw Ronni Moffitt, die tegelijkertijd om het leven kwam.

Op 15 april '78 werden twee Cubaanse bannelingen gearresteerd die nauw bij de zaak betrokken zouden zijn.

Op 1 augustus '78 werden drie Chileense officieren en vier Cubaanse bannelingen door een Amerikaanse grand jury officieel in staat van beschuldiging gesteld wegens moord op of samenzwering tot moord op Orlando Letelier.

De drie officieren waren: generaal Juan Manuel Contreras Sepulveda, het *vroegere* hoofd *van* de *Chileen*se geheime dienst DINA, kolonel Pedro Espinoza Bravo, tweede man van de DINA en kapitein Armando Fernandez Larios.

De Amerikaanse regering maakte bekend dat Chili om uitlevering van de drie officieren zou worden verzocht op grond van een uitleveringsverdrag van 1902.

De Chileense regering plaatste de drie mannen vervolgens onder huisarrest.

Op 20 december '78 deed de Amerikaanse regering officieel een verzoek om uitlevering en daarop begon het Chileense Hooggerechtshof achter gesloten deuren een onderzoek naar de feiten. Dit leidde tot een protest van de advocaat die de Amerikaanse regering vertegenwoordigde, Alfredo Etcheverry. Hij eiste dat de behandeling in het openbaar zou plaatsvinden.

Eerder op 23 juni werd de Amerikaanse ambassadeur in Santiago, George Landau, uit Santiago teruggeroepen voor consultaties wegens het ,,ontbreken van samenwerking door de Chileense regering in de zaak Letelier."

Townley, die op 26 april beschuldigd was van samenzwering tot moord op Letelier, bekende op 11 augustus '78 dat hij betrokken was geweest bij de moordaanslag en dat hij een bom had gefabriceerd en die onder de auto van Letelier had bevestigd op aanwijzing van generaal Contreras en zijn twee collega's.

Eerder op dezelfde dag ontkenden de drie Cubaanse bannelingen hun betrokkenheid bij de moord. Hun namen waren: Guillermo Novo, Ignacio Novo en Alvin Ross Diaz.

De families van Letelier en mevrouw Moffitt hebben op 8 augustus '78 een schadeclaim ingediend ter waarde van 10.000 dollar.

Op 5 oktober '78 oordeelde het Chileense Hooggerechtshof dat het bewijsmateriaal tegen de drie Chileense officieren niet openbaar gemaakt zou worden, en half november '78 verklaarde Pinochet dat hij bereid was Contreras uit te leveren maar dan moet zijn schuld vaststaan.

Proces tegen 3 Cubanen

Op 9 januari begon in Washington het proces tegen de drie Cubaanse bannelingen. Kroongetuige in dit proces was Townley, die bereid was om in ruil voor strafvermindering op te treden als getuige à charge. Hij verklaarde dat de DINA hem opdracht had gegeven Letelier om het leven te brengen omdat hij de Chileense belangen schade toebracht.

Een belangrijke getuige in het proces was de Nederlander Relus ter Beek, lid van de Tweede Kamer voor de PvdA, die ondervraagd werd over de activiteiten van Letelier in Nederland, als leider van het verzet tegen de militaire junta.

Ter Beek werd ondervraagd over zijn contacten met Letelier, die in '76 viermaal in Nederland is geweest i.v.m. een internationale boycot van het Pinochet-regime. Als gevolg van deze bezoeken zag het aannemingsbedrijf Stevin Groep af van een voorgenomen investering van 62,5 miljoen dollar in baggerwerkzaamheden voor de Chileense kust. De openbare aanklager hechtte veel belang aan de rol die Letelier tijdens zijn vier bezoeken aan Nederland heeft gespeeld. Tien dagen voor de moord op Letelier vaardipde de militaire junta een decreet uit waarin Letelier het Chileense staatsburgerschap werd ontnomen. Ter rechtvaardiging van dit besluit werden met name zijn politieke activiteiten in Nederland genoemd, te weten zijn rol in de annulering door de Stevin Groep van het baggercontract en die van de boycot van een Chileens schip in februari in de havens van Rotterdam.

Het Kamerlid Ter Beek heeft zich in 1976 zeer actief opgesteld in de kwestie-Chili. Hij stelde schriftelijke vragen in het parlement, voerde besprekingen met directeuren van de Stevin Groep en droeg bij tot de oprichting van het instituut voor het nieuwe Chili in Rotterdam.

Half februari verklaarde de jury in Washington de drie Cubaanse bannelingen schuldig aan een samenzwering om Letelier te doden.

Ignacio Novo Sampol werd schuldig bevonden aan meineed en het niet rapporteren van een misdrijf. Guillermo Novo en Alvin Ross werden schuldig bevonden aan moord. Een rechter zal later de strafmaat vaststellen. (The Times, The *Guardian, NZZ, NRC/H'blad)*

ALTAMIRANO UIT SOCIALISTISCHE PARTIJ GEZET

Op een bijeenkomst van het centraal bestuur van de Chileense Socialistische Partij in Oost-Berlijn is de secretaris-generaal en oud-senator Carlos Altamirano van zijn functie ontheven verklaard, wegens ,,irrationeel gedrag", aldus een verklaring.

In zijn plaats werd benoemd Clodo-

miro Almeyda, minister van buitenlandse zaken onder president Allende. Hiermee is een al lange tijd bestaand verschil van mening over de te volgen koers aan het daglicht gekomen.

De Chileense Socialistische Partij, die 46 jaar geleden werd opgericht en de belangrijkste partij was in het Volksfront van Allende, is traditioneel verdeeld in drie stromingen, wier geharrewar niet weinig tot het mislukken van het socialistische experiment van Allende heeft bijgedragen.

Er is een gematigde stroming die zich oriënteert op de Westeuropese sociaal-democratische partijen, er is een stroming die duidelijk aanknoopt bij de anarcho-syndicalistische traditie en tenslotte is er een marxistische stroming, die een eigen Latijns-Amerikaans marxisme nastreeft. Deze richting domineerde duidelijk in het volksfront. Altamirano nu is de woordvoerder van deze laatste.

In deze krachtenverhouding, aldus *Le* Monde van 28 april, is, niet in de laatste plaats door de ballingschap van vele leiders en de vernietiging van de partijstructuur in Chili, verandering gekomen.

De Europese Sociaal-democraten verenigd in de Socialistische Internationale hebben gepoogd de gematigde vleugel los te weken van de partij en met bepaalde elementen uit de radicale partij (eveneens partner in het Volksfront) samen te voegen tot een sociaal-democratische partij van gematigde signatuur.

De linkervleugel zou zich daardoor nogal geïsoleerd zijn gaan voelen. Het zou met name een groep socialisten rondom Almeida geweest zijn, die onder deze omstandigheden een toenadering tot de Chileense Communistische partij en zelfs de Christen-Democratische Partij van Eduardo Frei prefereert, iets waar Altamirano, aanhanger van een eigen Chileense weg naar het socialisme, een fel tegenstander van zou zijn.

Altamirano, die overigens niet op de partijbijeenkomst in Oost-Berlijn aanwezig was, verklaarde in Parijs tegenover Le Monde (5-5) dat hij een partijcongres bijeen zou laten roepen en dat 60% van de leiding en de basis aan zijn kant stond. Hij bestreed tevens de versie van zijn tegenstanders dat hij een vijand zou zijn van iedere toenaderingspoging tot de christen-democraten. Integendeel, zo verklaarde hij, hij wilde graag een breed oppositiefront vormen, waarvan de socialistische partij de as was en waarvan niet-sektarische marxisten en christenen deel konden uitmaken. Een dergelijk front zou vervolgens contact moeten zoeken met de christendemocraten van Eduardo Frei.

In geen geval moest toenadering gezocht worden met de communisten, aldus Altamirano, die verder zei dat zijn verzet tegen een dergelijke toenadering de reden van zijn verwijdering uit het partijbestuur was geweest. (Le Monde)

ECUADOR

PRESIDENTSVERKIEZINGEN, JAIME ROLDOS WINNAAR

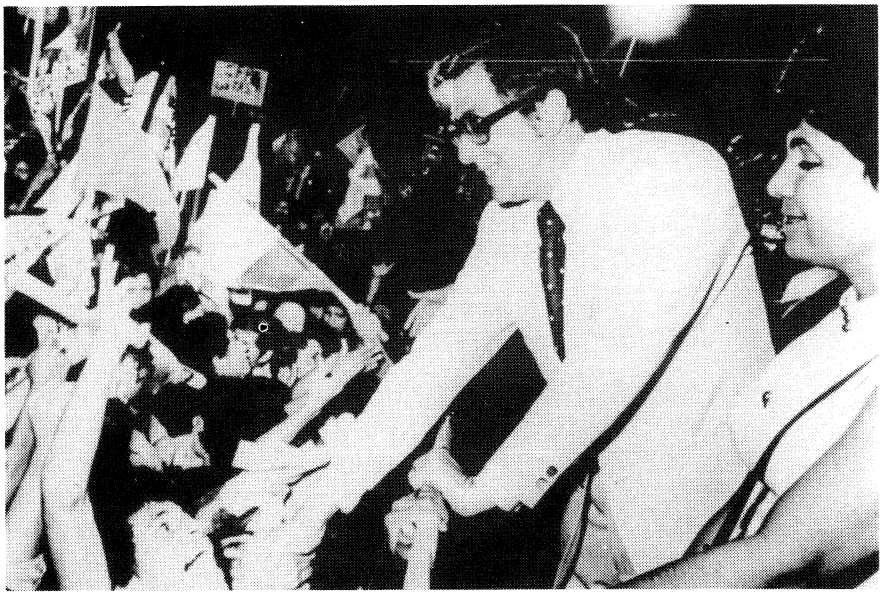
In Ecuador zijn op 29 april presidents- en parlementsverkiezingen gehouden, die wat de eerste betreft gewonnen zijn door de 38-jarige advocaat Jaime Roldos Aguilera, die kandidaat stond voor een gematigd populistische, links-van-het-midden-coalitie, de CFP. Roldos kreeg ruim 60% van de stemmen. Zijn voornaamste concurrent was Sixto Duran, die namens een centrum-rechtse coalitie uitkwam. De verkiezing-n zijn met grote belangstelling zowel binnen- als buitenlands gevolgd want Ecuador is de eerste van een hele serie Latijnsamerikaanse landen die na een langdurige militaire dictatuur weer de weg naar een burgerlijke democratie is ingeslagen. Twee andere Andeslanden, Bolivia en Peru, zullen, naar is aangekondigd, spoedig dit voorbeeld volgen.

De laatste presidentsverkiezingen werden in 1968 gehouden. Toen werd José Maria Velasco Ibarra gekozen, die al vier maal eerder het presidentschap had bekleed. Na veel binnenlandse moeilijkheden schafte Velasco Ibarra in het midden van 1970 de democratie af en regeerde de volgende anderhalf jaar met bijzondere volmachten.

In febr. 1972 werd hij ten val gebracht door generaal Guillermo Rodriguez Lara. Hij stierf hoogbejaard in maart 1979 in zijn geboorteland, na jarenlang in ballingschap in Argentinië gewoond te hebben.

Generaal Rodriguez Lara beloofde bij de machtsovername structuurveranderingen en meer sociale gerechtigheid, maar daar werd weinig aan gedaan hoewel Ecuador als lid van de OPEC aanzienlijke sommen gelds toevloeiden. De dringend noodzakelijke agrarische hervormingen zijn nog in het voorbereidende stadium en het aardoliegeld is voor projectontwikkeling en corruptie gebruikt en zeker de Indiaanse bevolking niet ten goede gekomen.

In januari 1976 werd Lara door een militaire coup verjaagd en de macht werd overgenomen door een militaire junta met admiraal Alfredo Poveda aan het hoofd. De junta beloofde een spoedige terugkeer naar meer democratische verhoudingen en in januari 1978 werd een referendum over een nieuwe grondwet gehouden (pag. 57/3-'78 e.v.).

Jaime Roldos Aguilera handenschuddend tijdens de campagne voor het presidentschap.

Eerste ronde presidentsverkiezingen

Op 16 juli 1978 vond de eerste ronde van de presidentsverkiezingen plaats. Jaime Roldos Aguilera kreeg ruim 30% van de stemmen, Sixto Duran 22% en Raul Clemrnte Huerta Rendon die uitkwam namens PLR, de Radicaal Liberale Partij, kreeg 21%.

De drie andere kandidaten warrn: Rodrigo Borja van Democratisch Links (11%), Abdon Calderon Munoz van het Radicale Alfarista Front (9%) en René Maugé Mosquera van het Brede Linkse Front kreeg 5%.

Daar geen van de kandidaten een absolute meerderheid had weten te krijgen zou binnen drie maanden ern tweede ronde worden gehouden, maar de militaire junta deelde op 5 oktober 1978 mee dat deze tweede ronde niet vóór april 1979 gehouden zou worden, wanneer parlementsverkiezingen zouden plaatsvinden.

Het uitstel van de tweede ronde was een gevolg van de moeilijkheden bij de telling van de stemmen. Op 3 aug. 1978 maakte de kiesraad bekend dat alle resultaten uit de provincie Cotopaxi, waar Roldos de meeste stemmen had gekregen, ongeldig werden verklaard evenals een kwart van de stemmen in de provincie Esmeraldas.

Roldos beschuldigde daarop de ,,oligarchie" van het provoceren van een militaire interventie om hem van het presidentschap af te houden.

Half augustus had de kiesraad ongeveer 43% van de uitgebrachte, stemmen gecontroleerd en daarvan 100.000 ongeldig verklaard en begin september deelde de plv. voorzitter van de kiesraad mee dat er op grote schaal gefraudeerd was.

Admiraal Poveda deelde op 25 september mee dat de kiesraad gereorganiseerd zou worden en dat zij de opdracht kreeg de hertelling af te maken. In april 1979 zou dan een tweede ronde worden gehouden. Op 7 dec. 1978 publiceerde de kiesraad de resultaten van de hertelling van de stemmen. Jaime Roldos Aguilera bleek 381.215 stemmen te hebben gekregen, Sixto Duran Ballen 328.461 stemmen en Raul Clemente Huerta Rendon 311.893 stemmen.

Ontslag minister van binnenlandse zaken

Op 20 dec. 1978 werd minister van binnenlandse zaken gen. Bolivar Jarrin Cahuenas ontslagen en vervangen door schout-bij-nacht Victor Hugo Carces Pozo.

Het ontslag volgde na een fatale schietpartij op 29 nov. in Guayaquil, waarbij Abdon Calderon Munzo, de presidentskandidaat voor het Radicale Alfarista Front, om het leven kwam.

In de pers doken al spoedig berichten op dat de aanslag van hoger hand georganiseerd was en op 15 maart bepaalde het Hooggerechtshof dat generaal Jarrin Cahuenas door een militaire rechtbank berecht zou moeten worden op beschuldiging van het voorbereiden van een aanslag. Het hoofd van de nationale politie, gen. Alberto Villamarin Ortiz, werd eveneens ontslagen.

Volgens de pers maakte de aanslag een onderdeel uit van een actie om te voorkomen dat de macht weer in handen van burgers kwam, maar de junta verklaarde op 2 febr. dat de tweede ronde van de presidentsverkiezingen in ieder geval zou plaatsvinden en wel op 29 april.

Jaime *Roldos,* vertegenwoordiger van het midden

Jaime Roldos, die als populistisch kandidaat aan de presidentsverkiezingen heeft deelgenomen, is in de eerste plaats aanhanger en zwager van de sterke man van Guayaquil, Assad Bucaram, die in 1972 al als de opvolger van de toenmalige president Velasco Ibarra gold.

De van Libanese ouders afstammende Bucaram wilde zich ook nu weer kandidaat stellen, maar de militaire junta vaardigde tijdig een decreet uit dat bepaalde dat alleen Ecuadorianen, geboren uit Ecuadoriaanse ouders, president van het land kunnen worden.

Achter Roldos' tegenstander, de 20 jaar oudere architect Sixto Duran Ballen, die tussen 1970 en 1978 burgemeester van de hoofdstad was en daarvoor een hoge ambtenaar bij de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank, staat het Frente Nacional Constitucionalista, een coalitie van oorspronkelijk twaalf, later vier partijen van liberale en conservatieve signatuur.

In de tegelijkertijd gehouden parlementsverkiezingen kreeg Roldos' partij overigens maar 27 van de 69 zetels, terwijl de groepering Democratisch Links 17 zetels kreeg. Waarnemers sluiten een coalitie tussen beide groeperingen niet uit, temeer daar Democratisch Links bij de tweede ronde Roldos heeft gesteund. (NZZ, Le Monde)

ZUIDOOST-AZIË EN VERRE OOSTEN

MALEISIË

ALGEMENE VERKIEZINGEN. NIEUW KABINET. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Nadat de regerende coalitie, het Nationale Front, bij verkiezingen in de deelstaat Kelantan in febr. 1978 (zie pag. 318/2) de overwinning had behaald, werd het in 1974 gekozen federale Huis van Afgevaardigden, op aanbeveling van premier Datuk Hussein bin Onn, op 12 juni 1978 ontbonden, d.w.z. ruim een jaar voordat het mandaat was verstreken. Tegelijk werden alle deelstaatparlementen op Malakka, behalve die van Kelantan, ontbonden en werden federale en deelstaatverkiezingen* uitgeschreven voor 8 juli 1978.

De op 22 juni geopende verkiezingscampagne had weinig betekenis. Niet alleen mocht op grond van een uit 1971 daterende bepaling van de grondwet in het openbaar geen discussie worden gevoerd over omstreden politieke kwesties, maar ook had de regering op 19 juni een verbod op openbare bijeenkomsten afgekondigd met als argument dat de openbare veiligheid door de clandestiene communistische partij werd bedreigd. Ca. 22.000 politieagenten werden gemobiliseerd om wet en orde tijdens de verkiezingscampagne te handhaven. Volgens de oppositiepartijen beoogde dit verbod echter hen van hun belangrijkste wapen te beroven om hun standpunten aan het publiek uiteen te zetten, terwijl hun toegang tot de massamedia beperkt werd door geldgebrek en door de regeringscontrole op de media.

Het dominerende Nationale Front had overigens intussen enkele wijzigingen ondergaan. Op 22 maart 1976 had de Sarawak National Party (SNAP) bekendgemaakt dat deze zich na 11 jaar van oppositie bij het Nationale Front zou aansluiten.

* Ook werden geen verkiezingen voor deelstaat-parlementen gehouden in Serawak en Sabah, waar de resp. in september 1974 (pag. 506/3-'75) en april 1976 (pag. 303/3-'76) gekozen parlementen in functie bleven.

In Sabah, waar de Berjaya 28 van de 48 verkiesbare zetels won, was Berjaya-leider Tun Haji Mohammed Fuad Stephens op 18 april 1976 als premier beëdigd. Maar op 6 juni 1976 kwam hij met drie van zijn ministers bij een vliegtuigongeluk om het leven. Premier en partijleider werd toen Datuk Harris Salleh.

Daarentegen was de Pan Malayan Islamic Party (PMIP), die vanaf begin 1973 een coalitie met het Nationale Front was aangegaan, op 17 dec. 1977 formeel uit de coalitie gestoten, nadat geen gevolg was gegeven aan een ultimatum om de partijleiding te ontslaan na een crisis in de deelstaat Kelantan (zie hieronder). Het Nationale Front omvatte toen 5 partijen uit Malakka, 3 uit Serawak en 2 uit Sabah: United Malays National Organization (UMNO), Malaysian Chinese Association (MCA), Malaysian Indian Congress (MIC), Gerakan Rakyat Malaysia en People's Progressive Party (PPP); Parti Pesaka Bumiputra Bersatu (PPBB), Sarawak United People's Party (SUPP) en de SNAP; Berjaya of Sabah People's Union en United Sabah National Organization (USNO).

Naast de PMIP en de oude oppositiepartijen zoals de Democratie Action Party (DAP) en de Pekemas (Sociale Gerechtigheidspartij) trad o.a. ook een nieuwe oppositiepartij op, de Sarawak People's Organization (SAPO).

Uitslagen

De verdeling van de 154 zetels in het Huis van Afgevaardigden werd nu (vergeleken met die bij de ontbinding van het Huis): Nationale Front 131 (131), DAP 16 (9), PMIP 5 (13), SAPO 1 (O), onafhankelijk 1 (0) en Pekemas 0 (1).

De 276 zetels in de gekozen deelstaatparlementen gingen naar het Nationale Front 240, DAP 25, PMIP 9 en onafhankelijken 2.

Op Malakka behaalden de voornaamste partijen bij de federale verkiezingen het volgende aandeel in de uitgebrachte stemmen: Nationale Front 55,14%, DAP 20,7870, PMIP 17,10% en Pekemas 0,8670.

In heel Maleisië won het Nationale Front alle zetels in Perlis, Trengganu en Pahang alsmede een meerderheid van de zetels in alle andere deelstaten behalve Penang (vier van de negen), terwijl het ook in het federale gebied geen meerderheid verwierf (twee van de vijf).

Daar werden de drie resterende zetels gewonnen door de DAP, die verder zetels won in Penang (4), Perak (4), Johore (1, de eerste zetel voor de oppositie), Sabah (1), Selangor (1), Negri Sembilan (1) en Malacca (1). De netto-winst van zeven zetels behaalde de DAP ten koste van de MCA 2, Gerakan 2, PPP 1, MIC 1 en Sabah National Front 1. De DAP behaalde zijn meeste zetels in stedelijke gebieden, waar naar schatting 65 a 70% van de stemmen van de Chinese gemeenschap werden gewonnen.

Terwijl het zeteltal van het Nationale Front onveranderd bleef, trad er wel een wijziging op in de partijbalans binnen de coalitie. De UMNO boekte een netto-winst van 9 zetels (ten koste van de PMIP), waarmee de verliezen van de andere partners werden gecompenseerd.

De Pekemas verloor zijn enige zetel aan de Gerakan.

Het Nationale Front behield de absolute meerderheid in alle tien deelstaatparlementen, waarvoor verkiezingen waren gehouden. Het verwierf 49,4% van alle uitgebrachte stemmen, tegen de DAP 18% en de PMIP 15,47%.

Nieuw kabinet

Op 27 juli 1978 maakte Datuk Hussein bin Onn (UMNO) de samenstelling van zijn nieuwe kabinet bekend, waarin hijzelf niet langer de portefeuille van defensie beheerde maar in plaats daarvan de portefeuille van federaal gebied overnam, een maatregel die met het verkiezingssucces van de DAP in dit gebied in verband werd gebracht. De overige portefeuilles werden als volgt verdeeld:

Vice-premier en minister van handel en industrie - Dato Seri Mahathir bin Mohammed (UMNO); openbare werken en nutsbedrijven - Datuk Lee San Choon (MCA); transport - Tan Sri V. Manickavasagam (MIC); justitie - Datuk Sri Haji Hamzah bin Haji Abu Samah (UMNO); wetenschap, technologie en milieu - Tan Sri Ong Kee Hui (SUPP): binnenlandse zaken - Tan Sri Haji Mohammed Ghazali bin Shafie (UMNO); grondbezit en regionale ontwikkeling - Tan Sri Datuk Haji Kadar bin Yusof (UMNO); sociale zaken - Datin Paduka Hajjah Aishah binti Haji Abdul Ghani (UMNO); defensie - Datuk Amar Haji Abdul Taib bin Mahmud (PPBB); buitenlandse zaken - Tengku Datuk Ahmad Rithauddeen (UMNO); huisvesting en plaatselijk bestuur - Dato Michael Chen Wing Sum (MCA); onderwijs - Datuk Musa bin Hitam (UMNO); financiën - Tengku Tan Sri Razaleigh Hamzah (UMNO); cultuur, jeugd en sport - Datuk Abdul Samad bin Idris (UMNO); gezondheid - Tan Sri Chong Non Nyan (MCA); landbouw - Dato Shariff Ahmad (UMNO); voorlichting - Dato Mohammed bin Rahmat (UMNO); arbeid - Encik Richard Ho Ung Hun (MCA); minister zonder portefeuille in het bureau van de premier - Datuk Haji Mohammed bin Nasir (Berjasa); bissisindustrie - Encik Paul Leong Khee Seong (Gerakan)*; openbare ondernemingen - Encik Abdul Manan bin Othman (UMNO)*; energie en PTT - Encik Leo Moggie anak Irok (SNAP)*.

(* = nieuw)

Sinds de reorganisatie van het kabinet op 5 maart 1976 (pag. 302/2-'76) waren daarin nog enige wijzigingen aangebracht. Afgezien van verschuivingen binnen het kabinet waren dat:

Op 9 mei 1976 overleed de minister zonder portefeuille in het bureau van de premier, Datuk Athi Nahappan, en op 4 dec. 1977 kwam de minister van landbouw, Datuk Ali bin Haji Ahmad (op 2 juli 1976 met deze portefeuille belast i.p.v. die van cultuur), om het leven bij een vliegtuigongeluk.

Op 8 nov. 1977 trad de minister van grondbezit en regionale ontwikkeling, Datuk Haji Mohammed Asri bin Haji Muda, af uit protest tegen de behandeling van de politieke crisis i.v.m. de door hem geleide Pan Malayan Islamic Party (PMIP) in de staat Kelantan.

Op 31 dec. 1977 verliet Tan Sri Lee Siok Yew, de minister van gezondheid, het kabinet. Op diezelfde dag werden de volgende nieuwe ministers benoemd: Datuk Mohammed bin Rahmat (voorlichting), Encik Richard Ho Ung Hun (minister zonder portefeuille in het bureau van de premier) en Datuk Shariff Ahmad (landbouw). Tegelijk werden zes ministers met andere taken belast.

Begin 1978 trad de minister van openbare ondernemingen, Datuk Haji Mohammed bin Yaacob, af om aan de verkiezingen in Kelantan deel te nemen; zijn portefeuille werd in april 1978 toegewezen aan Datuk Haji Mohammed bin Nasir.

Van de leden van het vorige kabinet keerden niet terug Datuk Haji Abdul Ghani Gilong (voorheen minister van openbare werken en nutsbedrijven), die bij de parlementsverkiezingen verslagrn was door Mark Koding (de enige onafhankelijke kandidaat die in het parlement kwam), en Tuan Haji Hassan Adli bin Haji Arshad, de vroegere PMIP-minister van plaatselijk bestuur en federaal gebied, die als UMNO-kandidaat was herkozen maar niet werd herbenoemd. De verantwoordelijkheid voor plaatselijk bestuur werd ondergebracht bij het ministerie van huisvesting; het ministerie van verbindingen werd gewijzigd in het ministerie van transport; en een nieuw ministerie van energie en PTT werd ingesteld.

Van de 23 plaatsvervangende ministers die tegelijk werden benoemd (11 UMNO, 5 MCA, 2 MIC, 2 PPBB, 1 Gerakan, 1 Berjaya en 1 SNAP) hadden 9 tevoren geen deel van de regering uitgemaakt. Tot hen behoorde Dato Mohammed Najib bin Tun Haji Abdul Razak, de zoon van de in 1976 overleden federale premier.

Crisis in Kelantan

Het parlement van de deelstaat Kelantan (in het noordoosten van Malakka aan de grens met Thailand) keurde op 15 okt. 1977 een motie van wantrouwen in de pre-

mier van deze deelstaat, Datuk Haji Mohammed bin Nasar, goed, nadat deze vijf dagen eerder uit de Pan Malayan Islamic Party (PMIP) was gestoten. De motie werd aanvaard met 20 (van de 22) PMIP-stemmen tegen 13 UMNO-stemmen. Datuk Haji Mohammed bin Nasir, die in 1974 door de toenmalige UMNO-leider en federale premier Abdoel Razak was benoemd, stond volgens persberichten ai enkele jaren op gespannen voet met Datuk Haji Mohammed Asri bin Haji Muda, de voorzitter van de PMIP en oud-premier van Kelantan, die sinds 1973 minister in de federale regering was.

Terwijl de federale vice-premier en minister van onderwijs, Mahathir bin Mohammed, op 22 okt. in de deelstaathoofdstad Kota Baroe een bemiddelingsmissie ondernam, vonden op verschillende plaatsen in Kelantan demonstraties van aanhangers van de premier plaats ten gunste van de ontbinding van het deelstaatparlement. Er volgden onlusten en de federale regering stuurde minstens 5.000 man extra politie naar de deelstaat om de orde te handhaven, voordat de federale premier, Datuk Hussein bin Onn, op 6 nov. bekendmaakte dat de deelstaat ,,met het oog op de veiligheidssituatie'' onder rechtstreeks bestuur van de federale regering zou worden gesteld.

Het federale Huis van Afgevaardigden keurde op 8 nov. met 118 tegen 18 stemmen de wet op de noodtoestand voor Kelantan goed, die vervolgens werd afgekondigd. Op grond hiervan werd de federale premier gemachtigd een ,,directeur van de Kelantan-regering'' te benoemen, die over volledige uitvoerende macht beschikte.

Uit protest tegen het rechtstreekse federale bestuur gelastte de opperste raad van de PMIP zijn leden in de federale regering af te treden. Datuk Haji Mohammed Asri bin Haji Muda nam daarop zijn ontslag als minister van grondbezit en regionale ontwikkeling (zie pagina 317/3), maar de vice-voorzitter van de PMIP, Tuan Haji Hassan Adli bin Haji Arshad (die zich tegen de behandeling van Datuk Haji Mohammed bin Nasir door de partij zou hebben gekant), bleef aan als minister van plaatselijk bestuur en federaal gebied, en werd daarom uit de PMIP gestoten.

Op 11 nov. werd Encik Hashim Aman, de secretaris-generaal van het ministerie van defensie, tot directeur van de Kelantan-regering benoemd. Op 16 nov. kondigde de PMIP met ingang van 19 nov. het aftreden van de vice-premier en alle overige PMIP-leden van de deelstaatregering aan alsmede het aftreden van de parlementsvoorzitter.

Op 17 dec. werd de PMIP formeel uit de federale coalitie van het Nationale Front gestoten, nadat het geen gevolg had gegeven aan een ultimatum van de UMNO — de voornaamste Front-partner — om zijn partijleiding te ontslaan.

Op 12 febr. 1978 werd de noodtoestand opgeheven. De volgende dag ontbond de sultan van Kelantan het deelstaatparlement, terwijl hij tegelijk Datuk Haji Mohammed bin Nasir tot premier van een overgangskabinet benoemde in afwachting van het houden van vervroegde verkiezingen (normaal pas in de loop van 1979).

Bij de ontbinding was de zetelverdeling in het parlement: PMIP 21, UMNO 13, MCA 1 en Berjasa 1. De Berjasa was kort tevoren opgericht door Datuk Haji Mohammed bin Nasir.

Na een felle verkiezingscampagne, waarin Berjasa en Alliance Party (UMNO + MCA) samenwerkten tegen de PMIP, vond op 11 maart 1978 de deelstaatverkiezing plaats. Als resultaat daarvan werden de 36 zetels als volgt verdeeld: UMNO 22, MCA 1, Berjasa 11 en PMIP 2. De uitgebrachte stemmen vielen toe aan UMNO + MCA 88.671, PMIP 78.514 en Berjasa 64.680. Vervolgens werd een nieuwe deelstaatregering van het Nationale Front gevormd door Datuk Haji Mohammed bin Yaacob (UMNO), die als federale minister war afgetreden (pagina 317/3) om aan de verkiezingen deel te nemen. Het verkiezingsresultaat werd beschouwd als een persoonlijke overwinning voor Tengku Tan Sri Razaleigh Hamzah, de UMNO-leider in Kelantan en minister van financiën in de federale regering.

Hussein bin Onn tot UMNO-leider gekozen

Op 15 sept. 1978 koos de 29ste algemene vergadering van de UMNO Datuk Hussein bin Onn (waarnemend voorzitter sinds 17 jan. 1976, pag. 302/2-1976) tot partijvoorzitter met een ambtstermijn van drie jaar. Hij verwierf 898 stemmen, terwijl de enige kandidaat, Suleiman Palestin, 250 stemmen kreeg. Tot plaatsvervangend partijvoorzitter werd verkozen Dato Seri Mahathir bin Mohammed, de vice-premier. De 3 gekozen vice-voorzitters waren: Tengku Tan Sri Razaleigh Hamzah (minister van financiën), Datuk Musa bin Hitam (minister van onderwijs) en Encik Ghaffar bin Baba (secretaris-generaal van het Nationale Front). Bij de verkiezing van het 20 leden tellende partijbestuur, opperste raad, kwamen zeven nieuwelingen naar voren, onder wie vijf leden van de UMNO-jeugdgroep.

Verrassend was de verkiezing in het bestuur van Datuk Harun bin Haji Idris, de voormalige premier van Selangor, die op 19 maart 1976 uit de UMNO was gestoten (pag. 303/1-1976). Hij was onlangs weeltot de partij toegelaten na sterke druk van zijn aanhang, hoewel hij inmiddels een gevangenisstraf wegens fraude, valsheid in geschrifte en corruptie uitzat. Op drie aanklachten was hij op 18 mei 1976 veroordeeld tot 1 x 1 jaar en 2 x 2 jaar gevangenisstraf. Nadat hij alle beroepsprocedures zonder succes had beproefd, moest hij op 23 febr. 1978 beginnen aan het uitzitten van zijn straf, maar hij bleef opgesloten in zijn huis te Koeala Loempoer, dat omsingeld werd door 200 aanhangers van de UMNO-jeugdbeweging. Een confrontatie met de politie duurde tot 1 maart, toen Datuk Harun zich overgaf en zijn aanhangers zich verspreidden.

Veroordeling oppositieleider

Na een proces van twee weken werd de op 23 april 1978 gearresteerde secretaris-generaal van de DAP, Lim Kit Siang (37), op 7 nov. schuldig bevonden voor wat betreft vijf aanklachten krachtens de wet op de officiële geheimen.

Hij had eind 1976 als vertrouwelijk beschouwde informatie verstrekt over een contract van het ministerie van defensie inzake de aankoop van vier Zweedse patrouillevaartuigen voor de marine. In een brief aan de Far Eastern *Economic* Review, in toespraken en in pamfletten had hij gesteld dat de officiële offerteraad de aankoop van Britse of Franse vaartuigen had aanbevolen, omdat die meer geschikt zouden zijn voor de geplande taken, maar dat dit advies terzijde was geschoven door een ,,speciale gevechtsgroep'' onder omstandigheden die naar zijn zeggen op vooringenomenheid en corruptie duidden. Lim stelde dat zijn beschuldigingen waren gebaseerd op inlichtingen, welke hij van ma-

rineofficieren had gekregen die zich over deze ontwikkeling bezorgd toonden; maar hij weigerde hun identiteit te onthullen.

Lims proces begon met een geschil over de verdediging, toen rechter Abdul Hamid Omar weigerde het proces te verdagen tot de Britse advocaat Louis Blom-Cooper beschikbaar was. Het federale hof had een beslissing van het hooggerechtshof van het schiereiland Malakka vernietigd om Blom-Cooper niet toe te laten. Maar de rechter negeerde die beslissing en gelastte de verdere voortgang van het proces met als gevolg dat de advocaat pas in de eindfase van het proces de verdediging op zich kon nemen.

Hoewel de overtredingen waarvoor Lim werd veroordeeld met maximaal 30 jaar hechtenis konden worden bestraft, verwierp de rechter de door de procureur-generaal verlangde gevangenisstraf. Hij veroordeelde Lim tot een boete van $M 15.000 (ca. £ 3.400) of 41 maanden hechtenis. Lim ging in hoger beroep en zijn borgsom van $M 10.000 werd verlengd.

Nieuwe USNO-leider in Sabah

Tun Mustapha bin Datuk Harun, die in 1975 als premier van Sabah was afgetreden (pag. 303/2-'76), legde op 4 april 1978 zijn functie van voorzitter van de USNO (United Sabah National Organization) neer. In zijn plaats werd Tan Sri Mohammed Syed bin Keruak tot waarnemend partijvoorzitter gekozen.

Nieuwe koning

Op 29 maart 1979 overleed de 62-jarige (gekozen) koning van Maleisië, Tuanku Yahya Petra ibni al-Marhum, tevens sultan van Kelantan. Hij was in 1975 voor een ambtstermijn van vijf jaar gekozen (pag. 507/3-1975).

Op 25 april werd sultan Ahmad Shah van Pahang, de onderkoning, door de vorstenraad voor vijf jaar tot koning gekozen.

Spanningen tussen Chinese en, Maleise gemeenschap,

Een rol bij de verkiezingscampagne van 1978 speelde de relatie tussen de gemeenschappen in Maleisië, hoewel daar niet uitgebreid over gesproken werd vanwege het verbod i.z. openbare discussies over „gevoelige" onderwerpen. In het bijzonder telde daarbij de bezorgdheid van de etnische Chinese gemeenschap (ruim 35% van de bevolking) over de manier waarop de regering de „nieuwe economische politiek" uitvoerde, die door wijlen Abdoel Razak was ontwikkeld met als voornaamste doel het uitbreiden van de inheemse Maleise participatie in het bezit en beheer van de plaatselijke handel en industrie van minder dan 2% in 1969 tot minstens 30% tegen 1990. Weliswaar had de regering van Hussein bin Onn als reactie op de bezwaren van Chinese zakenlieden al wijzigingen aangebracht in de Industriele Coördinatie Wet van 1975, maar de Chinese gemeenschap bleef zich bezorgd tonen over de regeringspolitiek in breder perspectief.

Ten tijde van de verkiezingen richtte die bezorgdheid zich vooral op het gebruik van een quotastelsel bij de toelating tot instellingen van tertiair onderwijs, dat was ontworpen om de maatschappelijke kansen voor Maleise jongeren te vergroten. Volgens The Financial Times (8-11-1978) was het aantal plaatsen in het tertiair onderwijs in Maleisië tussen 1971 en 1975 uitgebreid van 12.324 tot 31.529, waarbij het Maleise aandeel door de toepassing van het quotastelsel toenam van 9,7% tot 65%.

Met het oog op wat beschouwd werd als een bedreiging van de onderwijs- en werkgelegenheidskansen van Chinese kinderen — speciaal nu het aantal plaatsen voor Maleisische Chinese studenten op overzeese universiteiten steeds geringer werd, terwijl ook de economische groei niet het aantal geplande nieuwe banen opleverde — werd van Chinese zijde een project voor de vestiging van een particuliere Merdeka (onafhankelijkheid) Universiteit ontwikkeld waarop onderwijs zou worden gegeven in de Chinese taal. Dit project zou de steun van een grote meerderheid van de Chinese bevolking genieten en het werd tijdens de verkiezingscampagne krachtig ondersteund door de DAP. Maar de regering beschouwde de zaak als een brandpunt voor verdere spanningen tussen de gemeenschappen en weigerde vóór de verkiezingen een standpunt vóór of tegen de Merdeka Universiteit in te nemen, waardoor de positie van de MCA in de verkiezingscampagne ernstig werd verzwakt.

Na de verkiezingen moest de regering haar houding bepalen, toen de sponsors van de universiteit een petitie voor de vestiging ervan bij de koning indienden.

Tijdens het UMNO-congres maakte Datuk Musa bin Hitam, de minister van onderwijs, bekend dat de regering het project van de hand wees. Deze beslissing werd door alle geledingen van de Chinese gemeenschap sterk aangevochten en voor zondag 22 okt. 1978 werd een bijeenkomst georganiseerd van minstens 10.000 vertegenwoordigers van meer dan 4.000 Chinese verenigingen, genootschappen en onderwijsgroeperingen om de zaak te bespreken. Maar op 19 okt. verbood de regering de bijeenkomst met het argument dat die een gevaar voor de openbare orde en veiligheid vormde. Tevoren had de jeugdbeweging van de UMNO gedreigd een tegendemonstratie te houden. Volgens The Times (20-10-'78) overwogen de sponsors van de universiteit juridische stappen te ondernemen om de grondwettigheid van de negatieve regeringsbeslissing t.a.v. de universiteit te betwisten.

De spanningen tussen de gemeenschappen werden in 1978 voorts versterkt door de activiteiten van islamitische extremisten. De NZZ (22-2-'79) berichtte hierover:

„De meeste activiteit wordt ontplooid door de „Dakhwah" (van het Arabische „dawat", wat ongeveer „uitnodiging tot het geloof" betekent) in een Maleisië, waar iets meer dan de helft van de bevolking zich bij het gebed naar Mekka buigt.

Oorspronkelijk bekommerden de Dakhwah-groepen, b.v. in de vorm van de officieel aangemoedigde Perkim en haar zusterorganisaties Usia en Bina, zich om de bekering van Chinezen (38% van de bevolking), Indiërs (10%) en „orang asli", de oorspronkelijke bewoners van Maleisië. In de deelstaten Sabah en Serawak kwam het onder de deels animistische Kadazan en Iban tot massabekeringen, niet in de laatste plaats als „tegenwicht" tegen de christelijke missie-activiteit. De laatste tijd is de Dakhwah-beweging primair naar binnen gericht; het gaat om de herbeleving van de islam onder de moslems en de terugkeer naar de fundamenten van het geloof.

Daarachter staan geld en macht, niet in de laatste plaats belangen en aanzienlijke financiële toelagen van de kant van Libië, Saoedi-Arabië en andere rijke Arabische landen. Moellahs en missionarissen, die vooral uit India, Pakistan en Bangladesh komen, zouden door presi-

dent Kadhafi (van Libië) per maand worden onderhouden met omgerekend ca. 2.500 Zwitserse franken. Elke bekeerling mag ca. 5.000 franken ,,kosten". En alleen Perkim al kon bij de weldoeners uit het Midden-Oosten ongeveer 12 mln franken lospeuteren voor een kantoorflat, waarvoor de huuropbrengst uitsluitend aan de missie-activiteit ten goede zou komen. (...)

De meeste Dakhwah-gemeenschappen beschouwen zich als een soort orden (Nizam); zij willen de volledige re-islamisering van het (dagelijkse) leven, verbonden met de eliminatie van Westerse en andere ,,decadente" invloeden. Dat omvat vaak de nieuwe of herwaardering van sociale gebruiken, zoals kleding, groeten, werktijd en vooral het onderwijsstelsel en kan, zoals bij ,,Dar al-Islam", leiden tot de eis van een theocratische staat; de islam is in Maleisië staatsreligie. (...)

Sarong en Westerse kleding moeten wijken voor sluier en kaftan, wanneer enkele van de sekten hun zin krijgen, die bovendien vasthouden aan de sluiting van ,,gemengde" zwembaden en een strikte scheiding tussen Maleiers en Chinezen. Andere groepen willen het recht nog alleen door religieuze Shariah- of Kadi-hoven laten spreken, dat men dieven de hand afhakt en in het algemeen ,,tot het oude geloof" terugkeert. Het ,,leger van Allah" zou alle anders-gelovigen onmiddellijk de zee in willen drijven. (...)

Als de bekendste en mogelijk grootste van de Dakhwah-bewegingen geldt de ABIM (Angkatan Belia Islam Malaysia of mohammedaanse jeugdbeweging van Maleisië) met ca. 30.000 leden, socialistische tendensen en bolwerken in de staten Kedah, Selangor en Malacca.

Nog meer naar binnen gericht, radicaler en fundamentalistischer is Darul Arqam, waarvan de leden (...) naar autarkische dorpscoöperaties streven en de koran bij het onderwijs centraal stellen; hun kinderen zijn later niet in staat aansluiting bij het nationale schoolsysteem te vinden. Darul Arqam drijft een eigen veeboerderij en koopt slechts in moslem-zaken — een verwijzing naar het varkensvlees en alcohol consumerende Chinese bevolkingsdeel.

Misdadig tenslotte zijn enkele van de zogenaamde ,,blanke Dakhwahs", die in het laatste jaar meer dan 20 hindoetempels in Maleisië hebben opengebroken en de er opgestelde godenbeelden met ijzeren haken hebben verminkt. Vier van dergelijke fanatieke moslems vonden onlangs (19-8-1978) bij Kerling, ten noorden van Koeala Loempoer, de dood, toen zij bij hun optreden door hindoebewakers werden verrast. (Die acties vonden plaats tussen december 1977 en augustus 1978; er zijn in Maleisië ca. 650.000 hindoes, d.w.z. meer dan de helft van de Indische bevolking.)

De laatste tijd waarschuwen Maleisiës premier Hussein en zijn plaatsvervanger Mahathir voor ,,extremisten, die de voorschriften van de islam, welke hun niet passen, van de hand wijzen... en de profeten op hun wijze interpreteren".

Wel zijn de handen van de regering in Koeala Loempoer sterk gebonden: Treedt zij tegen de Dakhwah-groepen op, dan kan zij de steun van de Maleiers op het platteland — haar kiezersmeerderheid — verliezen en krijgt zij het bovendien met de conservatieve moslempartij aan de stok. Bovendien wil men de sympathieën en investeringen van de OAPEC-landen niet verliezen. Dus behelpt Koeala Loempoer zich met staats - Dakhwah -instellingen die het fanatisme van de particuliere groepen afremmen en hun activiteiten dienstbaar moeten maken aan de nationale ontwikkeling (...)" *(Financial Times, The Times, The Guardian, Le Monde, NZZ, KCA)*

NIEUW-ZEELAND

ZETELVERDELING HUIS. NIEUW KABINET

Op grond van de definitieve uitslag van de algemene verkiezingen van 25 nov. 1978 (pag. 793/1 e.v.-1978) werd de zetelverdeling in het nieuwe Huis van Afgevaardigden (vergeleken met die bij de ontbinding van het oude) als volgt:

	nieuw	oud
National Party	50	53
Labour Party	41	31
Social Credit	1	1
Onafhankelijken	2	2

Op 13 dec. 1978 kondigde premier Robert Muldoon een reorganisatie van zijn kabinet aan, waarbij zes nieuwe ministers werden benoemd, zeven oude ministers werden vervangen en zes andere met nieuwe taken werden belast. De portefeuilleverdeling werd:

Premier en minister van financiën - Robert Muldoon; vice-premier en minister van buitenlandse zaken en overzeese handel - Brian Talboys; landbouw en visserij - Duncan McIntyre (voorheen landbouw en Maorizaken); handel en industrie - Lance Adams-Schneider; staatsminister, leider van het Huis en minister van staatsdiensten - David Thomson (voorheen justitie); gezondheid en sociale zaken - George Gair (voorheen huisvesting): defensie en politie - Frank Gill (voorheen gezondheid en immigratie); douane, radio en statistiek - Hugh Templeton (voorheen PTT en radio); arbeid en immigratie - James Bolger (op 9 maart 1977 benoemd tot minister van visserij); transport, burgerluchtvaart, meteorologische dienst en spoorwegen - Colon McLachlan; openbare werken en ontwikkeling - William Young; binnenlandse zaken, plaatselijk bestuur, recreatie en sport. burgerverdediging en kunst - Alan Highet; energie, nationale ontwikkeling, wetenschap en technologie - William Birch*; onderwijs - Mervyn Wellington*; procureur-generaal en justitie - James McLay*; huisvesting, onderminister van financiën - Derek Quigley*; PTT en Maorizaken - Benjamin Couch*; toerisme en regionale ontwikkeling - Warren Cooper*.

(* = nieuw)

(Vor. ber. pag. 16/3-1976)

Behalve de verslagen ministers Leslie Gandar en Herbert Walker (pag. 793/1-'78) keerden drie andere ministers uit het vorige kabinet op eigen verzoek niet terug, terwijl twee van hun collega's niet werden herbenoemd (Eric Holland en Peter Wilkinson). De nieuwe minister van Maorizaken, Birch, was de eerste Maori-vertegenwoordiger van een Europese kiesdistrict sinds 1945 die minister werd (The Guardian, KCA)

NIEUWE GOUVERNEUR-GENERAAL

Op 6 maart 1977 werd de benoeming bekendgemaakt van Sir Keith Holyoake, staatsminister in de regering-Muldoon en premier in de jaren 1960 tot 1972, tot gouverneur-generaal als opvolger van Sir Denis Blundell, wiens ambtstermijn op 27 sept. '77 afliep. *(The Guardian)*

TAIWAN

NIEUWE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

In verband met de verbreking door de VS van de diplomatieke betrekkingen met Taiwan als gevolg van de aanknoping van diplomatieke betrekkingen tussen de VS en de Volksrepubliek China (zie pag. 833 e.v.-1978) trad de minister van buitenlandse zaken van Taiwan, Shen Tsjang-huan, op 16 dec. 1978 af. Hij werd op 20 dec. vervangen door Tsiang Yen-sji, een vroegere minister van onderwijs. *(UPI)*

(Vor. ber. pag. 760/3-1978)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093. 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

WIJZIGINGEN IN APARTHEIDSPOLITIEK

Begin mei zijn in Zuid-Afrika door twee regeringscommissies rapporten bij het parlement ingediend, waarin aanbevelingen worden gedaan voor veranderingen in de positie van de zwarte arbeiders. Uit de overwegend positieve reacties van de regering op beide rapporten blijkt volgens een correspondent van *NRC/H'blad* (10-5) in Kaapstad ,,duidelijk dat Zuid-Afrika aan de vooravond staat van een industriële ,.revolutie", die in vele opzichten het einde zal betekenen van alle beperkende en discriminerende maatregelen van vorige regeringen". Andere commentaren zijn sceptischer of voorzichtiger. In de Volkskrant (10-5) werd in een bericht van *AP/Reuter* gesproken van ontwikkelingen ,,die zouden kunnen wijzen op de intentie van het bewind om de strenge opvattingen over de apartheid, zoals die sinds de dagen van wijlen premier Verwoerd gelden, te verzachten en ter discussie te stellen".

Rapport-Wiehahn

Op 1 mei diende de in 1977 ingestelde, uit veertien leden bestaande, commissie-Wiehahn — geleid door professor Nicholas Wiehahn, een hoogleraar in het arbeidsrecht — ,,het rapport van de commissie van onderzoek i.z. arbeidswetgeving, deel 1" bij het parlement in. Het bevatte o.a. de volgende aanbevelingen:

- Erkenning (registratie) van zwarte vakbonden, ook voor trekarbeiders.
- Vrijheid van vereniging voor vakbonden en individuen, zodat iedere werknemer zich vrij bij de vakbond van zijn keus kan aansluiten.
- Geleidelijke afscnaffing van de z.g. ,,job reservation", waardoor tot dusver hoger betaalde functies aan blanke werknemers waren voorbehouden. (De ,,job reservation" in de mijnbouw viel buiten het advies; die zou in een volgend rapport worden behandeld.)
- Handhaving van de ,,closed shop"-overeenkomsten tussen (blanke) vakbonden en werkgevers, waardoor bepaalde arbeidsplaatsen alleen aan leden van die bond werden gegeven.
- Instelling van een permanente Nationale Mankracht Commissie om alle arbeidszaken te onderzoeken.
- Instelling van een nieuw systeem van industriële hoven om arbeidszaken te behandelen.
- Waarborgen voor minderheidsgroepen, incl. vetorecht in industriële raden.
- De mogelijkheid van een leerlingenopleiding voor arbeiders van alle rassen.
- Gelijk loon voor gelijke arbeid.
- Afschaffing van de apartheid in bedrijfskantines en -toiletten.

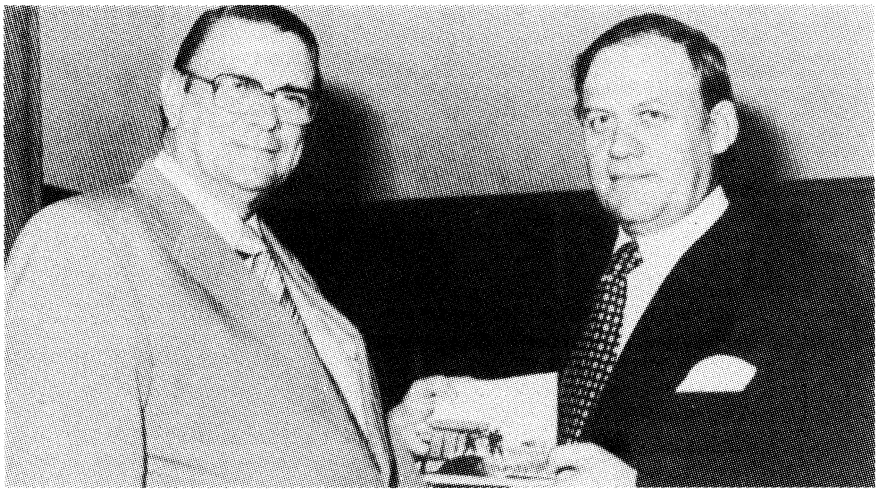
Rapport-Riekert

Op 8 mei diende de eveneens in 1977 ingestelde eenmanscommissie van dr. Piet Riekert, een voormalig economisch adviseur van premier Pieter Botha, een rapport bij het parlement in onder de titel ,,Wetgeving betreffende het gebruik van het arbeidspotentieel". In het algemeen werd in dit rapport een vereenvoudiging resp. afschaffing bepleit van de talrijke door andere ministeries dan het ministerie van arbeid uitgevaardigde voorschriften, waardoor in wezen een grotere bewegingsvrijheid voor de werkzoekende werd bepleit.

Riekert stelde zich op het standpunt dat .,de aanwezigheid van een arbeider in een bepaald gebied slechts bepaald wordt door de mogelijkheid om in dat gebied werk en een huis te vinden en door het feit dat er geen andere werklozen beschikbaar zijn die datzelfde werk zouden kunnen doen".

Controle op de toevloed van zwarte arbeiders, die gehandhaafd zou moeten worden, zou moeten worden vereenvoudigd en van onnodige bureaucratie moeten worden bevrijd. In die zin werden o.m. de volgende maatregelen voorgesteld: de mogelijke toewijzing van arbeidsplaatsen door geregistreerde bemiddelingsbureaus; een scherpe verhoging van de geldboeten voor werkgevers die ,,illegale" zwarte arbeiders in dienst nemen; bevordering van de woningbouw in niet-blanke gebieden.

Afgezien van de beide voorwaarden — arbeidsplaats en woning — moet de bewegingsvrijheid van de werkzoekende niet worden beperkt. Aanbevelingen in dat verband zijn: afschaffing of verregaande afzwakking van het z.g. pasjessysteem; afschaffing van de 72-uurlimiet voor niet-stedelijke zwarten in stedelijke gebieden: opheffing van de avondklok voor zwarten–in blanke gebieden; instelling van ,,vrije handelszones" voor alle rassen in de zakelijke en industriële centra; en toestemming voor de gezinnen van zwarte arbeiders zich bij hen te voegen.

Prof. Wiehahn (r.) met arbeidsminister S. P. Botha.

Toelichting Financial Times

Terwijl in een volgende aflevering nader wordt ingegaan op de reactie van de regering en anderen op deze rapporten, volgt hieronder een toelichting aan de hand van de Financial Times (11-5):

,,...Deze week, bijna drie jaar na het uitbreken van de bloedige onlusten in Soweto, die tot de dood van naar schatting 700 mensen in het hele land leidden, erkende de Zuid-

afrikaanse regering dat er iets mis was met het systeem. Een massief rapport, samengesteld door de voormalige economische adviseur van de premier, concludeerde dat een hele reeks fundamentele apartheidswetten ,,discriminerend, archaïsch, hoogst irritant, moeilijk te verdedigen" en ,,uiterst schadelijk voor Zuid-Afrika's internationale image" waren. Dat rapport, van dr. Piet Riekert, viel samen met een ander, samengesteld door de Wiehahn-commissie inzake arbeidswetgeving, dat het kader aangaf voor een aanzienlijke herziening van Zuid-Afrika's op rassen gebaseerd systeem van industriële betrekkingen, met inbegrip van de belangrijke concessie in het voorstel tot de officiële registratie van vakbonden voor zwarten.

Onderling vormen de twee rapporten de eerste veelomvattende uiteenzetting van het regeringsantwoord op Soweto, afgezien van traangas en kogels. Sommige van hun meer radicale voorstellen worden misschien wel verworpen, maar zij zijn duidelijk in overeenstemming met de beoogde regeringsstrategie, en hun voornaamste beginselen zijn reeds aanvaard. Zij pogen de meest fundamentele kwestie in het apartheidssysteem aan te pakken, nl. de inschakeling van zwarte arbeid in de blanke economie. (...)

Economisch gezien is het systeem ongelooflijk inefficiënt en heeft het geleid tot de absurde situatie dat de werkloosheid toeneemt gelijkertijd met een tekort aan geschoolde arbeiders. Het laatste economische ontwikkelingsplan voorspelde een jaarlijkse groeibehoefte van meer dan 78.000 vaklieden en technisch geschoolde arbeiders tot aan 1981. De Kamer van Mijnbouw voorspelt voor vaklieden alleen al een tekort van minstens 50.000 tegen 1982. Dr. Riekert signaleert voortdurende tekorten aan civiele ingenieurs, transportarbeiders en vaklieden zoals ketelbouwers, bankwerkers en draaiers, metselaars en schrijnwerkers. De mijnen hebben voortdurend een tekort aan elektriciens. Bij een drastische daling van de immigratie van geschoolde blanke arbeiders sinds 1976 — en metterdaad een netto-afvloeiing, die vorig jaar nog toenam — is Zuid-Afrika uiteindelijk gedwongen om te zien naar zijn eigen grote reservoir van ongeschoolde zwarte arbeidskrachten.

Terwijl economische druk ongetwijfeld de voornaamse motivatiefactor achter de commissies is geweest, zijn de wetten i.z. ,,job reservation" (het reserveren van bepaalde banen voor blanken) en ,,influx control" (controle op de toevloed van zwarte contractarbeiders) evenzeer verantwoordelijk geweest voor enorme sociaal-politieke explosiehaarden. van het soort dat ten slotte in Soweto tot ontploffing kwam. (...)

Zowel Riekert als prof. Nic. Wiehahn hebben op al deze fronten trachten te opereren om de druk te verminderen.

Tenslotte hebben zij getracht het controlesysteem te verbeteren, zodat dit doeltreffend in verhouding tot de kosten kan zijn als bij machte om misbruiken van het systeem harder aan te pakken, waarbij de benodigde grotere flexibiliteit wordt toegestaan. Ondanks de immense bureaucratie is het huidige systeem er niet in geslaagd te voorkomen dat honderdduizenden ,,illegale" zwarte arbeiders naar de blanke stadsgebieden stroomden. De officiële bevolking van Soweto bedraagt ca. 700.000, maar het juiste bevolkingscijfer ligt waarschijnlijk dichter bij de 1,5 mln. Dr. Riekert beklemtoont het mislukken van het huidige systeem om die toevloed tegen te houden. Prof. Wiehahn is veeleer bezorgd over de toename van ongeregistreerden en daardoor van ongelimiteerde zwarte vakbonden.

Terwijl de vakbonden niet kunnen delen in de voordelen van Zuid-Afrika's systeem van industriële betrekkingen en geen statutaire rol hebben in de vaststelling van zwarte lonen, is de Wiehahn-commissie er nog meer over verontrust dat ongeregistreerde zwarte vakbonden niet onderworpen zijn aan de controles die gelijktijdig aan geregistreerde vakbonden zijn opgelegd, inclusief het verbod van politieke bemoeienis, onderzoek van de boekhouding enz.

Dus, hoe radicaal de voorstellen van Riekert en Wiehahn ook zijn in het verwijderen van in het oog springende voorbeelden van discriminatie, toch opereren beide strak binnen het bestaande Zuidafrikaanse constitutionele kader. Zij streven er niet naar het systeem te slopen, maar het te moderniseren en het te stroomlijnen en het beter te laten werken.

Het verschil in strekking tussen de twee commissies is dat dr. Riekert zich hoofdzakelijk ingelaten heeft met horizontale — geografische — mobiliteit, en prof. Wiehahn met verticale mobiliteit op de werkgelegenheidsladder.

Maar bij het aanpakken van de knelpunten, het verwijderen van de meest in het oog springende voorbeeldrn van discriminatie en het meer efficiënt maken van het systeem, is de benadering in wezen dezelfde. Beiden geloven dat de verantwoordelijkheid voor discriminerende praktijken waar mogelijk van de staat moet worden afgewenteld op de particuliere sector. Waar opvallend discriminerende praktijkrn geen zin of toepasselijkheid voor de algehele politiek van ,,gescheiden ontwikkeling" — de verdeling van Zuid-Afrika in zwarte en blanke staten — hebben, moeten zij helemaal wordrn afgeschaft.

Zo stelt dr. Riekert voor het toevloed-controlesysteem te behouden — de hoeksteen van de apartheid —, maar het in de toekomst kracht bij te zetten door het strafbaar stellen van werkgevers wegens het huren van ,,illegale" arbeiders, niet door het arresteren van de arbeiders in massale ,,pasjes-raids". Professor Wiehahn roept op tot de afschaffing van de statutaire ,,job reservation", maar met het behoud van voldoende waarborgen, zoals de ,,closed shop" (de mogelijkheid om niet-vakbondsleden buiten bepaalde banen te houden) en een blank veto bij onderhandelingen in de industriële raad, om een effectieve werkgelegenheidsbarrière voor onbepaalde tijd te behouden. (...)

Ongetwijfeld trachten de voorstellen metterdaad het probleem van de mobiliteit aan te pakken.

Zo stelt dr. Riekert voor dat stedelijke zwarten toestemming moeten krijgen om van baan te veranderen zonder zich bij het plaatselijke arbeidsbureau te moeten lat-n registreren en toestemming moeten krijgen om van het ene stadsgebied naar het andere te verhuizen zonder hun vestigingsrechten te verliezen. Professor Wiehahn roept op tot het openstellen voor zwarten van leertijden.

Maar alle tekenen wijzen erop dat de regering uiterst voorzichtig zal optreden. (...)

Inderdaad heeft de regering een absoluut fundamenteel leerstuk van prof. Wiehahns voorstel om het recht op vrijheid van vereniging tot alle rassen uit te breiden verworpen: zij zal trekarbeiders, die minstens één derde van alle zwarte arbeiders in stedelijke gebieden vormen, niet toestaan vakbondsleden te worden. Kennelijk gelooft de regering dat zo'n concessie te diep in het bredere apartheidssysteem

zou snijden door het verlenen van een vorm van politiek recht aan arbeiders die trnslotte niet meer dan buit-nlanders binnen Zuid-Afrika zullen zijn als burgers van onafhankelijke thuislanden (Bantoestans).
Als de aanbevelingen worden aanvaard, zullen de stedelijke zwarte arbeiders enig reëel voordeel zien. Beide rapporten erkennen zijn de facto bestendigheid. Hij zal niet langer onderworpen zijn aan dezelfde voortdurende bureaucratie. Hem zal worden toegestaan naar een ander gebied te verhuizen zonder een vergunning aan te vragen. Hij zal van baan kunnen veranderen zonder zich bij een arbeidsbureau te laten registreren. Hij zal enige zeggenschap hebben in zijn loon en arbeidsomstandigheden, via een vakbond. Als hij getrouwd is met een vrouw van het platteland,! zal die toestemming krijgen bij hem, te komen wonen. De huisvesting zal, verbeteren en er zullen meer kansen zijn voor zwart ondernemerschap. De potentiële trekarbeider zal echter met meer, niet minder, beperkingen worden geconfronteerd. Zijn kansen op vestiging in de stad worden verminderd, en als hij daarin toch slaagt, zal hij levenslang tot een barakachtig tehuis veroordeeld blijven. (...)

De regeringspolitiek is veranderd in de zeer gewichtige mate van het besef dat de stedelijke zwarte gemeenschap een rol moet worden gegeven binnen het systeem om (de) strijdlust in te dammen. Maar er blijft een fundamentele ideologische rem om die rol te ver te laten reiken — vandaar de weigering om trekarbeiders toe te staan om zich bij vakbondrn aan te sluiten. Bovendien poogt de regering twee in wezen onverenigbare doelstellingen te realiseren: het afdankrn van de discriminatie en het handhaven van, zoals de Riekert-commissie het stelt, ,,bestaande minderheidsrechten en privileges".
Het gevaar voor de regeringspolitiek bij het streven de stedelijke zwarte gemeenschap te coöpteren voor haar systeem, (d.w.z.) metterdaad een stedelijke zwarte middenklasse te scheppen, is dat dit zal bijdragen tot reeds toenemende verwachtingen zonder in staat te zijn die te vervullen. Of zoals een deskundige op het gebied van de industriële betrekkingen het stelde: „Ik vraag mij af of de machthebbers werkelijk begrijpen welke doos van Pandora zij openen". Aldus The *Financial Times* (11-5).

INTERNATIONALE ZAKEN

NAVO

NAVO-OVERLEG HERFST-WINTER 1978

Het Westelijke bondgenootschap, de NAVO, kent twee maal per jaar een ronde van overleg op ministerieel niveau van verschillende van haar organen. Van de voorjaarsvergaderingen in 1978 is verslag uitgebracht op pag. 353 e.v.-1978 (NAVO-raad op topniveau), alsmede op pag. 373/3 e.v.-1978 (de overige instellingen).
Van het overleg, dat in de herfst en winter van '78 werd gevoerd, volgt hierna een verslag.

Nucleaire Planninggroep

De Nucleaire Planninggroep (NPG) van de NAVO heeft de 24ste zitting op ministerieel niveau op 18 en 19 okt. 1978 te Brussel gehouden, op uitnodiging van de Belgische regering. De ministers van defensie die eraan deelnamen waren: Poul Søgaard (Denemarken), dr. Hans Apel (Duitse Bondsrepubliek), Attilio Ruffini (Italië), Hasan Esat Isik (Turkije), Fred Mulley (Verenigd Koninkrijk) en dr. Harold Brown (Verenigde Staten). België werd vertegenwoordigd door ambassadeur Schuurmans, de Belgische permanente vertegenwoordiger bij de NAVO. De vergadering werd geleid door dr. Joseph M. A. H. Luns, secretaris-generaal van de NAVO. De voorzitter van het Militair Comité en de voornaamste NAVO-bevelhebbers waren eveneens aanwezig.
In het communiqué, dat over deze bijeenkomst werd uitgegeven, werd het volgende gezegd:

De ministers bespraken de handhaving van de geallieerde veiligheid door modernisering van de tactische nucleaire strijdkrachten, in het licht van de voortdurende versterking van het nucleaire vermogen dat de Sowjets tegenover het bondgenootschap stellen, in het bijzonder de intercontinentale kernwapens en de tactische kernwapens met grotere reikwijdte. Als uitgangspunt namen zij de richtlijnen opgesteld door de staats- en regeringshoofden tijdens de topconferentie van Washington in mei 1978. Daarin u ordt verklaard dat de geallieerden hun strijdkrachten die nodig zijn voor afschrikking en verdediging moeten blijven versterken, totdat het mogelijk blijkt om tot een bevredigend militair machtsevenwicht op een lager bewapeningspeil te komen via realistische en controleerbare overeenkomsten tot strijdkrachtenvermindering De ministers bevestigden nogmaals dat het handhaven van het afschrikkings- en verdedigingsvermogen van het bondgenootschap en onderhandu lingen over wapenbeheersingsakkoorden elkaar aanvullende methoden zijn om de bliivende veiligheid van de NAVO te verzekeren. Zij legden er tevens de nadruk op, áat. wil men vorderingen maken bij de wapenbeheersing, het Warschaupact bereid moet zijn zichzelf beperkingen op te leggen bij de voortdurende militaire versterking.
Nadat de Amerikaanse minister van defensie zijn collega's gegevens had verstrekt over het nucleaire machtsevenwicht en aanverwante kwesties, bespraken de ministers de huidige en toekomstige ontwikkeling van de nucleaire strijdkrachten en de implicaties van de huidige besprekingen over' wapenbeperking. Zij toonden zich voldaan over de vorderingen die hij de SALT II onderhandelingen waren gemaakt, maar onderstreepten dat de Sowjet-Unie zich beperkingen diende op te leggen bij de opbouw en het in stelling brengen van de nucleaire wapens die de Europese NAVO-leden bedreigen.
De ministers werden ingelicht over de militaire aspecten van de Amerikaanse en NAVO-planning betreffende het gebruik van kernwapens, en zij bespraken die.
De ministers verklaarden opnieuw dat het nodig is het essentiële verband te bewaren tussen de strategisch nucleaire, tactisch nucleaire en conventionele wapens die de NAVO-triade vormen voor afschrikking en verdediging. Zij zetten hun besprekingen voort over verbeteringen die op korte termijn zouden moeten worden aangebracht in de tactische kernwapenpositie in Europa en gaven instructies voor voortzetting van dit voorbereidende werk.
De Amerikaanse minister van defensie deed zijn collega's mededeling van de inhoud van een verklaring die de regering van de Verenigde Staten op 18 oktober had uitgegeven in verband met de modernisering van de op het slagveld te gebruiken kernwapens.

Met deze laatste opmerking in het communiqué werd gedoeld op het besluit van de Amerikaanse president Carter om opdracht te geven om een nieuwe generatie koppen voor tactische kernwapens te produceren, die eventueel ook een neutronenlading kunnen krijgen.
In april 1978 had president Carter de beslissing over de produktie en ingebruikneming van dit wapen uitgesteld (pag. 371/3 e.v.-1978).
Met de opdracht van president Carter van okt. 1978 staat niet vast, dat de neutronenbom er ook komen zal, maar de Amerikaanse regering wil op deze manier wel alle opties open houden.

Eurogroep

De Eurogroep binnen de NAVO* is op 4 dec. 1978 op het NAVO hoofdkwartier in Brussel bijeengekomen

* België, Denemarken, Duitse Bondsrepubliek, Griekenland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Portugal, Turkije, Verenigd Koninkrijk.

onder voorzitterschap van de Nederlandse minister van defensie, W. Scholten.

Het communiqué, dat over dit beraad werd uitgegeven, had de volgende inhoud:

De ministers verwezen naar het feit dat de Eurogroep tien jaar tevoren was opgezet en bevestigden opnieuw dat zij de NAVO zullen versterken door een samenhangende Europese bijdrage tot het bondgenootschap te verzekeren. In flit opzicht legden zij de nadruk op de onderlinge afhankelijkheid, de politieke solidariteit en de wederzijdse steun in de kring van al haar leden. Zij onderstreepten het belang dat zij hechten aan het feit dat de Eurogroep een uitstekend forum blijft vormen voor onderlinge raadpleging over zaken van gemeenschappelijk belang en zij herhaaiden hun verklaring dat zij vastbesloten zijn te blijven streven naar een zo efficiënt mogelijk gebruik van de middelen die voor de defensie beschikbaar zijn.

In een breed opgezette gedachtenwisseling constateerden de ministers met bezorgdheid dat het Warschaupact zich voortdurend sterker maakt in een mate die ver uitreikt boven wat voor de defensie vereist is. Hoewel zij onderstreepten dat hun landen veel belang hechten aan het zoeken naar een meer evenwichtige en stabiele wereldorde via effectieve maatregelen tot wapenbeheersing, herhaalden zij het noodzakelijk te achten dat het bondgenootschap een adequaat defensievermogen in stand houdt. Derhalve toonden zij zich voldaan over de verbeteringen die de landen van de Eurogroep in het komende jaar in hun strijdkrachten willen aanbrengen, zoals in de bijgaande verklaring staat beschreven. De betrokken ministers maakten nogmaals hun vaste wil kenbaar het hunne bij te dragen tot een effectieve uitvoering van het defensieprogramma-op-lange-termijn, zoals dat op de topconferentie van Washington werd aanvaard.

Tijdens verdere besprekingen lieten de ministers het werk van de zeven subgroepen binnen de Eurogroep* de revue passeren. Zij constateerden dat EUROLONGTERM bevredigende vorderingen maakt bij het uitwerken van gezamenlijke concepten die tot basis moeten dienen voor een betere samenwerking betreffende het materieel en zij aanvaardden de grondlijnen voor een tactisch waarschuwings-, commando- en controlesysteem voor een organische luchtafweer voor het leger. Deze specificaties zullen thans aan de NAVO en de Onafhankelijke Europese Programmagroep worden voorgelegd voor de nodige verdere Uitwerking daarvan.

De ministers toonden zich voldaan over de resultaten die door EURO/NATO TRAINING bereikt waren, vooral wat betreft de plannen voor een gezamenlijke opleiding in het hanteren van de NIKE grond-luchtraket en op het terrein van de vliegveiligheid. Zij onderstreepten de rol van EURO/NATO TRAINING bij de rationalisatie van de geallieerde defensie en legden er de nadruk op dat zij er belang aan hechten te verzekeren dat de kosten van de gezamenlijke opleiding zo laag mogelijk worden gehouden. Zij verstrekten nadere richtlijnen aan EUROSTRUCTURE voor het werk van die subgroep aan gezamenlijke strijdkrachtenstructuren en bespraken de mogelijkheid om tot een gemeenschappelijke produktie te komen van verbindingsmaterieel dat aan EUROCOM-maatstaven beantwoordt. Met instemming constateerden zij dat men nuttige resultaten blijft behalen bij de logistieke samenwerking via de uitbreiding van gezamenlijke ondersteuningsmaatregelen in EUROLOG en zij toonden zich ingenomen met de vorderingen die door EUROMED gemaakt werden bij het zoeken naar een nauwere samenwerking op medisch gebied.

De ministers stemden in met een initiatief van minister Scholten om een ad hoc groep te vormen die een vergelijkende studie zou maken van de verschillende systemen voor defensiefinanciering, in gebruik bij de Eurogroeplanden. Deze tijdelijke groep zal een Deense voorzitter krijgen.

In een bespreking over de wijze waarop de samenwerking op het gebied van het materieel zich ontwikkelt, betuigden de ministers hun instemming met de onlangs gehouden raadplegingen tussen de Onafhankelijke Europese Programmagroep en de Noordamerikaanse bondgenoten, gericht op een verbetering van de transatlantische samenwerking in dit verband. Zij zegden hun volledige steun toe aan het streven van de Onafhankelijke Europese Programmagroep naar een nauwere inter-Europese samenwerking bij de aanschaf van defensiematerieel.

In het communiqué van de Eurogroep is sprake van „bijgaande verklaring" over de defensie-inspanningen van de Europese NAVO-leden. Deze verklaring, met de titel „Europackage 1978" heeft de volgende inhoud:

1. Gedurende het laatste jaar hebben de landen van de Eurogroep van ganser harte deelgenomen aan het streven binnen de alliantie om dank zij een effectief blijvende afschrikkingsmacht de vrede te verzekeren. EUROPACKAGE 1978 geeft bijzonderheden over verbeteringen in de strijdkrachten die voor 1979 op het programma staan, stelt de samenwerking tussen de strijdkrachten van de Eurogroeolanden in het licht en geeft een liist van de relevante werkzaamheden van de subgroepen. Een en ander dient gezien te worden tegen een achtergrond van voortdurend stijgende defensieuitgaven aan de zijde van de Sowjet-Unie die geschat worden op 11 à 13% van het bruto nationaal produkt, en het toenemende militaire vermogen van het Warschaupact.

Defensieuitgaven

2. De Eurogroeplanden besteedden meer dan $ 50 mrd aan defensie in 1978 — een aanzienlijk bedrag.

Nieuw materieel

3. De Eurogroeplanden zullen belangrijke hoeveelheden nieuw materieel in gebruik nemen in de loop van 1979. Zo omvatten de voorzieningen op het levensbelangrijke gebied van het tank- en antitankvermogen:

450 pantserwagens
150 stukken artillerie
750 antitankraketten
7000 draagbare raketlanceerders.

Van dit materieel komen vrijwel alle antitankraketten en meer dan de helft van de artilleriestukken en pantserwagens (waarvan de meerderheid gepantserde personenwagens zijn) bovenop de bestaande bewapeningsprogramma's.

4. Ook het maritieme vermogen van de Eurogroeplanden zal in 1979 worden gemoderniseerd door vervanging van ouder materieel door nieuwe schepen en vliegtuigen, zoals:

4 torpedobootjagers/escorteschepen
3 mijnenleggers en -vegers
2 onderzeeboten
5 snelle patrouilleboten
2 steunschepen.

5. De Eurogroeplanden zullen er eveneens voor zorgen dat hun luchtmachtvermogen voldoende blijft om het tegen de groeiende kracht van het Warschaupact op te nemen. De plannen voor 1979 omvatten nieuwe vliegtuigen en helikopters om oudere modellen te vervangen, de vervanging van luchtdoelgeschut en het in gebruik nemen van bijkomende luchtdoelartillerie en SAM-systemen. De nieuwe aanschaffingen omvatten:

75 gevechtsvliegtuigen
340 helikopiers
180 luchtafweersystemen
140 grond-luchtraketten.

Kwalitatieve verbeteringen

6. In 1979 zullen de Eurogroeplanden plannen uitvoeren ter verbetering van reeds in gebruik zijnd materieel. Zo zullen (in afgeronde cijfers) 350 tanks voorzien worden van zwaarder geschut, 620 tanks zullen betere nachttelescopen krijgen, 400 verbeterde ECM-toestellen zullen aan boord van vliegtuigen worden geinstalleerd, 60 vloothelikopters zullen verbeterde instrumenten krijgen voor het opsporen van onderzeeboten en oppervlakteschepen, 7 torpedobootjagers/escorteschepen zullen uitgerust worden met beter radar- en ander communicatiemateriieel en 110 grondlucht-raketsystemen zullen gemoderniseerd worden.

7. Het programma voor verbetering van de kustverdediging van Noorwegen is een bij uitstek interessant voorbeeld van kwalitatieve verbetering. Vanwege de lange kustlijn is de kustverdediging voor Noorwegen van vitaal belang en in de jaren 1978-1981 zullen de torpedobatterijen een betere bepantsering krijgen en voorzien worden van geleide torpedosystemen, terwijl automatische 75 mm-kanonnen in de plaats zijn gekomen van oudere wapens in een groot aantal batterijen.

Samenwerking tussen de strijdkrachten van de Eurogroeplanden

8. Nauwe samenwerking tussen de leden van het bondgenootschap is belangrijk teneinde te verzekeren dat de voos de defensie beschikbare hulpbronnen zo efficiënt mogelijk worden gebruikt. In vorige EUROPACKAGES is de nadruk ge-

---

* EUROCCOM:
Verbindingen te velde
EUROLOG:
Logistieke samenwerking
EUROLONGTERM:
Planning op lange termijn
EUROMED:
Medische diensten
EURONAD:
Samenwerking t.a.v. materieel
EUROSTRUCTURE:
Structuren van strijdkrachten
EURO/NATO TRAINING
Gezamenlijke opleiding

legd op samenwerking tussen de landen van de Eurogroep op politiek niveau en in kwesties van bewapeningsplanning Ook tussen de strijdkrachten van de Eurogroep en met die van de Noordamerikaanse bondgenoten is er samenwerking en onderlinge afhankelijkheid op een breed gebied en op alle niveaus

9. Dit nauwe dagelijkse contact en dit wederzijds vertrouwen op diverse strijdkrachten is duidelijk gedemonstreerd en uitgetest in de grote multinationale oefeningen die in 1978 gehouden zijn, zoals Arctic Express, Bold Guard, Saxon Drive en Display Determination Deze oefeningen hebben plaats gehad in de noordelijke, centrale en zuidelijke gebieden van NAVO-Europa en strijdkrachten van de Eurogroeplanden hebben daaraan volledig en actief deel genomen

10 Een ander voorbeeld van deze nauwe Samenwerking bij de gezamenlijke defensie is het feit dat België, Nederland en het Verenigd Koninkrijk een belangrijk deel van hun strijdkrachten in Duitsland hebben liggen, waar zij met de Duitse eenheiden en een contingent uit de Verenigde Staten de Noondelijke Legergroep en de 2e Geallieerde Tactische Luchtmacht vormen Dit betekent dat circa 100 000 militaaren met 125 000 gezinsleden permanent in een andere lidstaat gestationeerd zijn

11. In 1979 zullen grote aantallen FH70 veldhouwitsers, gezamenlijk door Duitsland, Italië en het Verenigd Koninkrijk ontworpen en geproduceerd, in gebruik worden genomen, waarmee de Eurogroeplanden duidelijk onderstrepen hoeveel belang zij hechten aan standaardisatie en coproduktie Met de SP70, een zichzelf voortbewegende versie van de FH70 blijft men vorderingen maken, evenals met de twee vliegtuigtypen waarvan de aanschaf op samenwerkingsakkoorden berust de door de VS ontworpen F-16, te gebruiken door vier Eurogroeplanden, en de Tornado

De subgroepen van de Eurogroep en de operationele samenwerking

12 De gecoordineerde ondersteuningsregelingen die voor de Tornado en de F-16 zijn uitgewerkt zijn een illustratie van de wijze waarop de Eurogroeplanden op logistiek gebied samenwerken, hoewel de logistiek een nationale verantwoordelijkheid blijft De subgroep EUROLOG heeft resultaten bereikt op gebieden als de verdeling van de hulpbronnen in oorlogstijd, het beter bij elkaar aanpassen van de nationale logistieke systemen, de logistiek Ler zee en het over-en-weer onderhouden van vliegtuigen EUROLOG bestudeert thans ook de mogelijkheden om te komen tot een gecoondineerde logistieke steun t a.v. nieuw materieel dat in de arsenalen van meer dan één Eurogroepland wordt opgenomen en, buiten de hierboven genoemde gevallen, zijn er reeds akkoorden bereikt met betrekking tot diverse soorten materieel, van het Sea Sparrow raket-Systeem tot de CL89 drone en de ,,Medium Ginder"-brug

13. EUROSTRUCTURE heeft in 1978 een belangrijke studie voltooid die was gewild aan de legerstructuren in de Eurognoeplanden Op het gebied van de medische samenwerking heeft EUROMED tot dusver enige sucoessen behaald, zoals de stichting van een gezamenlijk epidemologisch centrum, geïntegreerde medische opleidingscursussen, de uitwisseling van gegevens ten bate van een verbeterde standaardisatie van medisch materieel en een akkoord over een aantal gestandaardiseerde procedures en behandelingen.

14 Tenslotte houdt EUROCOM zich bezig met een zaak die van fundamenteel belang is voor de samenwerking tussen strijdkrachten op elkaar afgestemde verbindingssystemen Deze subgroep erkent de moeilijkheid om te komen tot één enkel gestandaardiseerd systeem en heeft daarom de maatstaven uitgewerkt waaraan de diverse systemen moeten voldoen om gezamenlijk bruikbaar te zijn. Vijf Eurogroep landen hebben reeds het voornemen te kennen gegeven om dit doel in de jaren '80 en '90 te bereiken

Voorlichting

15 Een der voornaamste doeleinden van de Eurogroep is het publiek in alle landen van het bondgenootschap meer bewust te maken van de Europese defensieproblemen In 1978 heeft de Eurogroep een sprekerstournée door Noord-Amerika georganiseerd voor enige Europese experts, terwijl een aantal belangrijke Noordamerikaanse correspondenten op politiek en defensiegebied naar Europa zijn uitgenodigd Bovendien heeft men geinteresseerde groepen sprekers bezorgd

Comité voor *verdedigingsplannen*

De ministers van defensie van de NAVO-lidstaten, verenigd in het comité voor verdedigingsplannen, waren op 5 en 6 dec. 1978 in Brussel bijeen. Het communiqué, dat de ministers over hun overleg uitgegeven hebben, had de volgende inhoud:

De ministers bespraken de wijze waarop het defensievermogen van de NAVO zich ontwikkelt, in bet licht van de besluiten die door de staats- en regeringshoofden in mei 1978 te Washington genomen werden. Zij verwezen naar de conclusie van de geallieerde leiders op die topconferentie, dat de verbondenen, tenzij het mogelijk zou blijken een bevredigend militair evenwicht te bereiken op een lager strijdkrachtenniveau via realistische en verifieerbare reductieakkoorden binnen het kader van de détente, alle nodige middelen dienden te blijven wijden aan het moderniseren en versterken van hun eigen strijdkrachten ten bate van de afschrikking en de verdediging. De ministers maakten in het bijzonder de balans op van hetgeen reeds gedaan was op het gebied van de in 1977 geplande maatregelen op korte termijn, de huidige militaire planning en het defensieprogramma-op-lange-termijn, dat een belangrijk samenwerkingsprogramma betekent waardoor het bondgenootschap zich moet kunnen aanpassen aan de noden van de jaren '80.

De ministers kregen een rapport, ingeleid door de voorzitter van het militair comité, voorgelegd over de niaehtsverhouding tussen de NAVO en het Warschaupact, alsmede een overzicht van de voornaamste defensieprobleinen, opgesteld door de secretaris-generaal.

De ministers gaven nogmaals uiting aan hun bezorgdheid over het groeiend militair vermogen van het Warschaupact, waarbij de nadruk blijft vallen op het handhaven en verbeteren van een militair apparaat dat offensieve operaties mogelijk maakt, zonder veel militaire voorbereiding en op een tijdstip en in een gebied dat het Pact zelf kan bepalen. Zij constateerden dat de Sowjetstrijdkrachten het niveau dat voor verdedigingsdoeleinden vereist is reeds overtreffen en dat hun versterkt militair vermogen over de gehele wereld het resultaat is van verhoogde strijdkrachtenniveaus en het in gebruik nemen van zeer moderne wapensystemen van verbeterde kwaliteit.

De ministers toonden zich eveneens bezorgd over de voortdurende versterking, ondanks de zelfbeperking die de NAVO zich reeds lange tijd oplegt, van het nuclair vermogen dat de Sowjets tegenover het bondgenootschap kunnen stellen, vooral wat betreft wapens voor de langere afstand. Hiertoe behoort de verschijning van de SS20 mobiele ballistische raket voor de middellange afstand, veelvoudige kernkoppen, en de Backfire bommenwerper, waarmee doelen in geheel Europa en ook daarbuiten geraakt kunnen worden vanaf punten die diep in het binnenland van de Sowjet-Unie gelegen zijn. Deze ontwikkelingen met alle daaraan verbonden factoren vereisen alle aandacht van de zijde van het bondgenootschap.

De ministers verwezen naar het feit dat de Sowjet-Unie voortging met het beste-

Overzicht van de bijeenkomst van de NAVO-ministers van defensie in dec 1978.

den van 11 a 13 procent van het brutonationaal produkt aan militaire uitgaven en dat in deze jaren '70 de defensieuitgaven van de Sowjet-Unie naar schatting een gemiddelde stijging van 4 a 5 procent per jaar hadden vertoond (na correctie voor inflatie), dus meer dan het groeipercentage van de nationale economie.

In het licht van een rapport over de NAVO-defensie voor 1978 gingen de ministers na in hoeverre de nationale strijdkrachtenplanning beantwoordde aan de planning voor de gehele geallieerde defensie over de komende vijf jaar Zij constateerden met voldoening dar het jaar 1978 enige belangrijke verbeteringen te zien had gegeven t.a.v. de omvang en doeltreffendheid van het defensievermogen van de NAVO bij alle drie wapens. Zij spraken hun voldoening uit over de voltooiing van de meeste in 1977 aanvaarde maatregelen op korte termijn, die de geallieerde verdediging tegen tanks ten goede waren gekornen. bepaalde oorlogsvoorraden hadden versterkt en de paraatheid en het vermogen tot snelle versterking hadden verhoogd. De ministers constateerden dat de uitwerking van de nationale plannen in de periode 1979-1983 zou moeten leiden tot een verdere versterking van het geallieerde defensievermogen op een aantal voorrangsgebieden. Al erkenden zij de waarde van deze verbeteringen, de ministers toonden zich bezorgd over blijvende tekortkomingen op een aantal gebieden, zoals b.v. tekortkomingen in de luchtafweer op geringe hoogte, een algemeen tekort aan oorlogsbodems en patrouillevaartuigen en, al hadden zich op dit gebied verbeteringen voorgedaan, blijvende tekorten in reservevoorraden en personeel.

De ministers namen met voldoening kennis van de eerste stappen ter uitvoering van het defensieprogramma-op-lange-termijn, waarbij de nadruk wordt gelegd op het versterken van de geallieerde defensie dank zij een grote, gezamenlijke krachtsinspanning en op een aanpassing daarvan aan de nieuwe behoeften van de jaren '80. Zij onderstreepten opnieuw het belang om deze inspanning vol te houden en de organisatorische steun die daarbij nodig is en concludeerden dat dit zowel op nationaal als op internationaal niveau een voortgezette inspanning vereiste.

De ministers constateerden met voldoening dat vrijwel alle lidstaten opnieuw hun voornemen te kennen hadden gegeven om hun defensie-uitgaven aan te passen aan het doel in de ministeriële richtlijnen van 1977 vervat en op de topconferentie van Washington aanvaard, om tot een jaarlijkse verhoging van ongeveer 3% te komen (na correctie voor inflatie). Zij onderstreepten het belang van deze verplichting en de uitvoering daarvan gedurende de gehele planningsperiode. Zij erkenden dat echter de lidstaten, in meerdere of mindere mate, geconfronteerd werden met financiële problemen in hun streven om de strijdkrachtenplanning en het defensieprogramma-op-lange-termijn uit te voeren, zoals het bondgenootschap in de lente besloten had. Zij waren het er voorts over eens dat, teneinde een beter antwoord te kunnen geven op het groeiende militair vermogen van het Warschaupact, een meer efficiënt gebruik diende te worden gemaakt van de middelen via betere samenwerking en rationalisering van de defensie.

De ministers constateerden dat Portugal en Turkije dringend behoefte hadden aan hulp van de zijde van hun bondgenoten, zodat zij hun strijdkrachten zouden kunnen verbeteren overeenkomstig de doeleinden die de NAVO zich gesteld had. Zij waren het erover eens dat een speciale inspanning gedaan diende te worden om via een zo algemeen mogelijke deelneming van de geallieerde landen tot een meer positief antwoord op deze problemen te komen. Zij constateerden met voldoening dat als gevolg van een op de topconferentie van Washington ontwikkeld initiatief een actie werd overwogen om economische steun aan de minder welvarende lidstaten aan te moedigen.

De ministers lieten de ontwikkelingen in de onderhandelingen over wederzijdse en evenwichtige troepenreducties sedert hun vorige vergadering de revue passeren. Zij bevestigden opnieuw het belang dat zij aan deze onderhandelingen hechtten alsmede aan het beginsel dat de NAVO haar strijdkrachten moet handhaven en niet verminderen, behalve als onderdeel van eeri MBFR-akkoord dat in geen enkel opzicht de veiligheid van het bondgenootschap mag aantasten. Zij werden eveneens op de hoogte gesteld van de recente ontwikkelingen in de onderhandelingen over beperkingen op strategische wapens tussen de Verenigde Staten cn de Sowjet-Unie en onderstreepten opnieuw het belang van nauw overleg binnen het bondgenootschap over kwesties die bij deze onderhandelingen aan de orde komen.

De ministers namen met belangstelling kennis van een verklaring afgelegd door de heer Willem Scholten, Nederlands minister van defensie en de huidige voorzitter van de Eurogroep, over het resultaat van de in die groep gevoerde discussie tijdens een ministeriële zitting te Brussel op 4 december 1978. Zij toonden zich voldaan over het feit dat hij de aandacht had gevestigd op de verbeteringsplannen voor de strijdkrachten bij de Europese leden van het bondgenootschap en de concrete vorderingen die er waren gemaakt bij het versterken van de samenwerking op een groot aantal praktische punten. Zij herhaalden hun belofte om de NAVO te versterken door ervoor te zorgen dat Europa een samenhangende bijdrage tot het bondgenootschap levert.

De ministers waren het erover eens dat samenwerking op bewapeningsgebied niet alleen tot de militaire voordelen van standaardisatie en harmonisatie leidde, maar ook de mogelijkheid schiep om binnen een gegeven defensiebudget meer waarde voor zijn geld te krijgen. In dit verband verwezen de ministers naar een rapport van de conferentie van nationale bewapeningsdirecteuren, waarin melding wordt gemaakt van vorderingen bij de samenwerking betreffende een aantal uitrustingprojecten, waarvan er vele verband houden met het defensieprogramma-op-lange termijn. Zij toonden zich voldaan over de recente ondertekening van verscheidene multinationale beginselakkoorden t.a.v. een verdere samenwerking bij de aanschaffing van nieuw materiaal. Voorstellen, binnen de context van de transatlantische dialoog, betreffende een nauwere en meer evenwichtige samenwerking tussen Europese en Noordamerikaanse landen op het gebied van nieuwe uitrusting werden door de ministers eveneens met instemming begroet. Zij constateerden eveneens met voldoening dat er vorderingen waren gemaakt bij het verbeteren van de procedures betreffende de geallieerde bewapeningsplanning en waren het erover eens dat het belangrijk was om hiermee verder te gaan.

De ministers hechtten hun goedkeuring aan het project voor een aan boord van vliegtuigen geïnstalleerd verkennings- en waarschuwingssysteem (AWACS) en ondertekenden het multilaterale beginselakkoord daarover. Zij stelden voor dat de daartoe benodigde beheersorganisatie onmiddellijk in het leven zou worden geroepen om het project uit te voeren. Zij gaven uiting aan hun voldoening over deze belangrijke stap ter verbetering van het geallieerde defensievermogen door middel van het grootste, gezamenlijk gefinancieerde project dat het bondgenootschap ooit had aangevat. Gezien de nationale politieke ontwikkelingen is België niet in staat zijn positie t.a.v. het project te bepalen.

De ministers namen kennis van de huidige stand van zaken bij de geallieerde infrastructuurprogramma's.

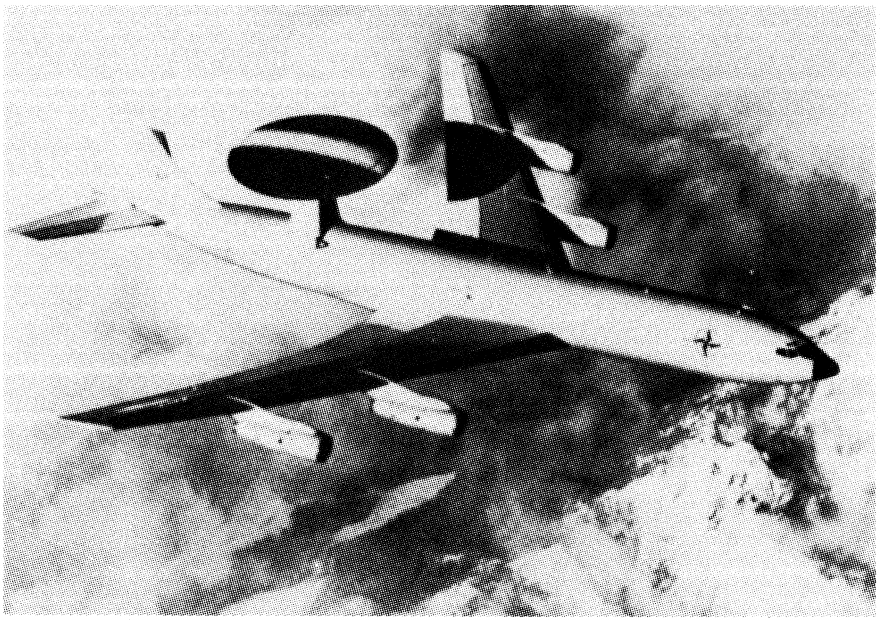
Tenslotte bevestigden de ministers opnieuw dat, zoals reeds op de topconferentie van Washington tot uiting was gekomen, bij afwezigheid van evenwichtige akkoorden over wapenbeheersing en ontwapening, een bevredigend evenwicht in strategisch-nucleaire, tactisch-nucleaire en conventionele termen slechts verzekerd kon worden dankzij een grotere inspanning tot modernisering en versterking van het geallieerd militair vermogen. Namens hun landen aanvaardden zij de verplichtingen welke werden neergelegd in de plannen voor de nationale strijdkrachten in 1979 en aanvaardden zij het strijdkrachtenprogramma van de NAVO voor 1979-1983. Zij besloten de vorderingen met de uitvoering van de bijkomende strijdkrachtenplannen van de NAVO en het defensieprogramma-op-lange-termijn in het oog te houden. Zij erkenden dat het belangrijk was de gewenste dynamiek te handhaven en ervoor te zorgen dat politieke besluiten in feiten werden omgezet en zij verplichtten zich ertoe al het mogelijke te doen om in hun bijdragen tot het afschrikkings- en verdedigingsvermogen van het bondgenootschap de nodige verbeteringen aan te brengen.

AWACS

Zoals in het communiqué van de ministers van defensie vermeld, heeft de NAVO besloten tot invoering van het aan boord van vliegtuigen geïnstalleerde verkennings- en waarschuwingssysteem AWACS (Airborne Early Warning and Control System).

Sedert de beginjaren '70 heeft het Warschaupact steeds meer wapensystemen in gebruik genomen die in staat zijn te vliegen op hoogten die onder de zone vallen welke door het uitgebreide net van radargrondstations, NADGE genoemd, wordt bestreken. Dit net strekt zich uit van Noord-Noorwegen tot Oost-Turkije. Als antwoord op deze bedreiging en teneinde een effectieve verdedigingspositie te handhaven, begon de alliantie in 1975 aan een studie van de mogelijkheid om een eskader vliegtuigen te vormen met een ingebouwd verkenningssysteem.

Gezien de aanzienlijke kosten die aan een dergelijk systeem verbonden zijn — waarschijnlijk hoger dan één enkel land zich zou kunnen veroorloven — begon men te denken aan een gezamenlijk project waarvan de kosten verdeeld zouden worden onder de deelnemende lidstaten. Men was er zich van bewust dat men hierbij te maken zou krijgen met talrijke ingewikkelde kwesties, maar men besloot er niettemin aan te beginnen, daar men wist dat een succesvolle afloop een duidelijk bewijs zou zijn voor de vaste wil en het vermogen van het bondgenootschap om samen te werken in het belang van een gezamenlijke defensie.

Het Boeing 707 E-3A vliegtuig, dat voor hiet AWACS-systeem zal worden ingezet

Tijdens de studie- en onderhandelingsperiode ging het Verenigd Koninkrijk ermee akkoord tot het luchtmachtdeel van het project bij te dragen in de vorm van elf NIMROD-vliegtuigen (pag. 429/3-'77). Op de decembervergadering ondertekenden de ministers van defensie (behalve die van België, dat op dat moment geen verplichtingen op zich kon nemen) een memorandum dat een beginselakkoord bevat. Het project voorziet in achttien E-3A-vliegtuigen die gestandaardiseerd zullen worden met die van de AWACS van de Amerikaanse luchtmacht, afgestemd op de grondinstallaties van de NAVO en aangevuld met de Britse NIMROD-toestellen. De E-3A-toestellen behoren tot het type Boeing 707 met een pulse-Doppler radarinstallatie aan boord, computers en verbindingsmaterieel. Zij kunnen op een hoogte van meer dan 30.000 voet vliegen en met hun instrumentarium alle andere vliegtuigen en raketten bestrijken binnen een straal van honderden kilometers, tot diep in het gebied van een eventuele tegenstander, hetgeen de mogelijkheid van een verrassingsaanval uitsluit.

Het project zal worden uitgewerkt door een speciaal agentschap van de NAVO, dat zich zal vestigen op een nog nader te bepalen plaats.

Zodra dit eskader in de beginjaren '80 operationeel wordt, zal het eigendom zijn van de NAVO en bemand worden door alle eraan deelnemende landen, onder bevel van de drie NAVO-opperbevelhebbers, nl. SACEUR (de geallieerde opperbevelhebber Europa). SACLANT (de geallieerde opperbevelhebber Atlantische Oceaan) en CINCHAN (de geallieerde opperbevelhebber voor de Kanaalzone).

Ministerraad

De NAVO-overlegronde van herfst en winter 1978 werd afgesloten met een bijeenkomst van de ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten in Brussel op 7 en 8 dec. Het communiqué, dat zij over hun besprekingen uitgaven, luidde aldus:

De ministers gaven opnieuw uitdrukking aan hun vaste wil de solidariteit van het Noordatlantisch bondgenootschap te bewaren en te versterken, daar het bondgenootschap een onmisbare garantie is voor hun veiligheid, vrijheid en welzijn en een belangrijke bijdrage levert tot internationale vrede en stabiliteit. Zij onderstreepten hun geloof in de beginselen en doelstellingen van het bondgenootschap, geworteld als deze zijn in de waarden van de democratie, eerbied voor de mensenrechten, rechtvaardigheid en sociale vooruitgang.

De ministers bespraken het rapport van de secretaris-generaal betreffende economische samenwerking en hulp binnen het bondgenootschap, waarom de Raad, met het oog op de economische moeilijkheden van enige lidstaten, tijdens zijn meivergadering te Washington verzocht had.

Gezien de nauwe betrekking tussen defensie en economie en de fundamentele betekenis van economische en sociale vooruitgang voor een stabiele democratie, onderstreepten zij opnieuw de noodzaak de economie van deze landen een gezonde basis te verschaffen en deze in hun economische groei te helpen.

Als bewijs van hun solidariteit en in het licht van artikel 2 van het Noordatlantisch Verdrag besloten de ministers dat het voor die geallieerde regeringen die daartoe in staat zijn dringend noodzakelijk was om via bilaterale en multilaterale kanalen de financiële steun te verhogen en de economische samenwerking te intensiveren. Zij verzochten de Raad-in-permanente-zitting de beraadslagingen over deze belangrijke kwestie voort te zetten en daarover verslag uit te brengen.

De ministers bespraken de huidige stand van de Oost-West betrekkingen in al zijn aspecten en verwezen daarbij in het bijzonder naar de Oost-West studie die op de meivergadering te Washington door de geallieerde leiders werd aanvaard (pag. 528/1 e.v.-1978). Zij bevestigden opnieuw hun vaste wil naar een verdere verbetering van de Oost-West betrekkingen te streven en hun verknochtheid aan een beleid van ontspanning als de beste weg naar stabiele en wederzijds voordeel brengende betrekkingen tussen regeringen en betere en meer frequente contacten tussen individuen In dit verband legden zij opnieuw de nadruk op de ondeelbaarheid van de detente en wezen zij erop dat indien dit element veronachtzaamd zou worden dit de verbetering van de Oost-West betrekkingen onvermijdelijk in gevaar zou brengen Zij onderstreepten de noodzaak van vreedzame oplossingen in alle probleemgebieden

De ministers verklaarden opnieuw er geheel van overtuigd te zijn dat volledige toepassing van alle beschikkingen in de Slotakte van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa een wezenlijk element is in het bevorderen van de detente Zij constateerden met spijt de negatieve ontwikkeling bij de toepassing daarvan in de loop van 1978, vooral op het gebied van de mensenrechten, de fundamentele vrijheden en de spreiding van informatie Zij verklaarden met nadruk dat er verbetenng in de toepassing zou moeten optreden tussen nu en de vergadering te Madrid, zodat de ondertekenende staten daaraan op politiek niveau zouden kunnen deelnemen Deze vergadering, zo verklaarden zij, zou een welkome gelegenheid bieden om een nader overzicht te verkrijgen van de wijze waarop de Slotakte werd uitgevoerd en toekomstige verbeteringen daarin te bespreken Zij waren het erover eens dat de Madrileense vergadering zorgvuldig voorbereid diende te wonden en met het oog daarop gaven zij het voornemen te kennen intensieve raadplegingen te beginnen, zowel tussen de bondgenoten onderling als met de andere staten die aan de conferentie van Helsinki hadden deelgenomen Zij constateerden dat de onlangs gehouden vergadering te Bonn over de voorbereiding van een wetenschappelijk forum positieve resultaten had opgeleverd

De ministers bespraken de gebeurtenissen rond Berlijn en in Duitsland als geheel Zij constateerden met voldoening dat er in de economische toestand van Berlijn verbetering was gekomen en toonden zich eveneens voldaan over de maatregelen die de laatste maanden genomen waren om de economische leefbaanheid van de stad te verhogen Het blijft een essentieel element van de detente in Europa dat het in Berlijn en op de toegangswegen tot die stad rustig blijft De ministers constateerden met voldoening dat er op 16 november 1978 overeenkomsten en regelingen met de Duitse Democratische Republiek waren getroffen die een belangrijke bijdrage leveren tot de stabiliteit van de Berlijnse situatie en tot de algemene détente in Europa

De ministers constateerden met bezorgdheid de voortdurende uitbouw van de strijdkrachten en de bewapening van het Warschaupact, zowel op conventioneel als op nucleair gebied, ondanks herhaalde verzekeringen van oostelijke zijde dat men het niet gemunt heeft op een militair overwicht Met het oog daarop en terwijl men bleef zoeken naar concrete en controleerbare maatregelen tot wapenbeheersing, ondenstreepten de ministers de noodzaak aan de modernisering en versterking van het geallieerde defensieen afschrikkingsvermogen de nodige middelen te blijven besteden Zij lieten met voldoening de stappen de revue passeren die de bondgenoten sedert hun vergadering te Washington met dit doel hadden ondernomen

De ministers constateerden met voldoening dat er meer nadruk wordt gelegd op samenwerking bij materiele aanschaf, gericht op een meer effectief gebruik van de

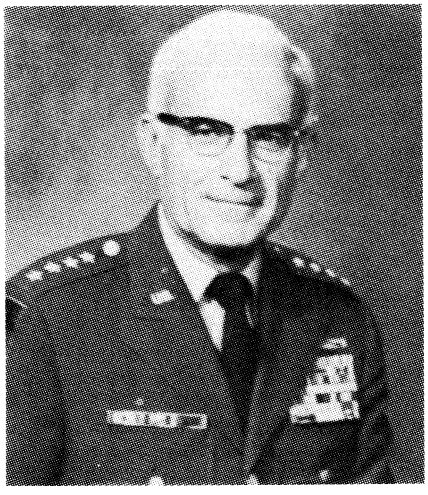
beschikbare middelen Tevens spraken zij hun tevredenheid uit over de pogingen die gedaan worden tot het bereiken van een meer evenwichtige verhouding tussen de Noordamerikaanse en Europese leden van het bondgenootschap bij het onderling verdelen van de ontwikkeling en produktie van nieuw defensiematerieel en tot het vernogen van de kwdntltelt en kwaliteit van gestandaardiseerae of over-en-weerbruikbare systemen Zij gaven de nationale bewapeningsdirecteuren opdracht dit streven voort te zetten en daarbij de bijzondere belangen van de minder gemdustrialiseerde landen binnen het bondgenootschap niet uit het oog te verliezen.
De ministers gaven uitdrukking aan hun voldoening over het akkoord bereikt door de regeringen die thans deelnemen aan het nieuwe luchtverkenningssysteem vdn de NAVO (NATO Ainborne Early Warning Programme), het grootste samenweikingsproject dat tot dusver door het bondgenootschap is gelanceerd.
De ministers gaven nogmaals uitdrukking aan hun overtuiging dat concrete en verifieerbare wapenbeheersings- en ontwapeningsmaatregelen in belangrijke mate zouden bijdragen tot de veiligheid, de stabiLiteit en de vrede Daarom toonden zij zich ingenomen met de groeiende internationale belangstelling voor wapenbeheersing en ontwapening, zoals gebleken was bij de belangrijke onderhandelingen die thans plaats hebben, uit de speciale zitting die de Verenigde Naties aan het ontwapeningsprobleem gewijd hebben en uit het feit dat er in Genève een vergadering van het Ontwapeningscomité op de agenda staat waaraan leden van het bondgenootschap actief zullen deelnemen De ministers bespraken hun afspraak om een intensiever gebruik te maken van de middelen die het bondgenootschap ten dienste staan tot intensieve raadpleging over wapenbeheersing~-en ontwapeningskwesties en zij constateerden met voldoening dat dergelijke raadplegingen inderdaad intensiever waren geworden In dit verband hadden zij een nuttige gedachtenwisseling over het Franse voorstel een conferentie over ontwapening in Europa te organiseren en over de perspectieven die dit voorstel zou kunnen openen voor een versterking van het vertrouwen en de veiligheid an het gebied
De ministers bespraken de onderhandelingen tussen de VS en de USSR over beperkingen op strategische wapens Zij toonden zich voldaan over de vooruitgang die daarbij gemaakt was en gaven hun steun aan het Amenkaanse streven om deze onderhandelingen tot een succesvol einde te brengen De ministers blijven van mening dat een SALT-overeenkomst die de strategische stabiliteit verhoogt, de afschrikking handhaaft en beantwoordt aan de veiligheidsbelangen van het bondgenootschap, alle partijen tot voordeel zal strekken
De ministers van die landen die deelnemen aan de onderhandelingen over wederzijdse en evenwichtige troepenverminderingen, bevestigden opnieuw achter deze onderhandelingen te staan en onderstreepten opnieuw hun vaste wil om deze tot een succesvol einde te brengen Zij bevestigden het doel van deze onderhandelingen nl het bereiken van een benaderende pariteit van de wederzijdse grondstrijdkrachten in de vorm van een gemeenschappelijk, collectief plafond op de mankracht aan weerszijden en een vermindering van het verschil in de wederzijdse aantallen gevechtstanks Het bereiken van dit doel zou bijdragen tot een meer stabiele verhouding en een versterking van de vrede en veiligheid in Europa Deze ministers herinnerden eraan dat met het oog hierop in april van dit jaar door het Westen een belangrijk initiatief was genomen Het oostelijke antwoord daarop behelsde weliswaar enige welkome elementen in kwesties van structuur en concept, maar liet nog belangrijke materiele verschillen onopgelost Aan beide zijden diende men deze nog hangende kwesties voortvarend en constructaef aan te pakken
Deze ministers toonden zich voldaan over de ontwikkeling in de houding van het Oosten ten gunste van het concept van benaderende pariteit Zij legden er *ei*enwel de nadruk op dat dit de ungentie verhoogt van een duidelijke gegevensbasis welke zij altijd essentieel hebben geacht voor het maken van substantiele vooruitgang Zij aeaen een beroep op de oostelijke partij positief te reageren op westelijke pogingen om de redenen te achterhalen waarom er aangaande de bestaande mankrachteffectieven in het reductiegebied een zodanig verschil bestaat tussen ae cijfers die het Westen heeft el1 de *ge*gevens die het Oosten heeft verstrekt.
Deze ministers bespraken eveneens de aankondiging die op de meivergadering te Washington door de geallieerde leiders gedaan was omtrent een onderhandelingszatting op ministerieel niveau Zij waren van mening dat, hoewel er intussen enig schot in de onderhandelingen was gekomen, de toentertijd gestelde voorwaarden voor een dergelijke zitting niet vervuld waren maar zij zouden deze kwestie in beraad houden
Deze ministers blijven er belang aan hechten dat in een MBFR-akkoord bijkomende maatregelen worden ingebouwd, zodat ook de deelnemers in de flankgebieden verzekerd zouden zijn van een onverminderde veiligheid
De minasters waren ingenomen met de voortzetting van de dialoog die tussen de eerste-ministers van Griekenland en Turkije begonnen was als resultaat van de topconferentie te Montreux Zij formuleerden de hoop dat deze constructieve stap, genomen door de twer regeringen, eerlang positieve resultaten zou voortbrengen via een verdere gezamenlijke inspanning en zij bevestigden opnieuw hun politieke wil om dat doel te bereiken.
De ministers namen nota van het verslag over de toestand in het Middellandse-Zeegebied en onderstreepten opnieuw de noodzaak om het machtsevenwicht in die gehele regio te handhaven Zij verzochten de Raad-in-permanente-zitting de raadplegingen op dit punt voort te zetten en op hun volgende zitting verslag uit te brengen
De ministers bespraken de gebeurtenissen in het Midden-Oosten en zeiden te hopen dat alle betrokken partijen volledig gebruik zouden maken van de kansen op een rechtvaardige en duurzame vrede via de thans in gang zijnde onderhandelingen Zij hoopten op een spoedige, succesvolle afsluiting van die onderhandelingen ais een belangrijke stap in de richting van een algemene vredesregeling in het Midden-Oosten en gaven steun aan het streven van de Verenigde Staten in die richting
De ministers namen nota van de vorderingen, gemaakt door het Comité voor de Uitdagingen van de Moderne Maatschappij (CUMM) en in het bijzonder van het streven om de internationale samenwerking, gericht op verbetering van het milieu en van de kwaliteit van het leven, te versterken De ministers constateerden tevens met voldoening dat het Wetenschappelijk Comité blijft functioneren als een effectief mechanisme en forum voor internationale samenwerking op gebieden die voor de geallieerde landen van groot wetenschappelijk en technologisch belang zijn.
Aangaande de internationale economische toestand constateerden de ministers dat deze onstabiel blijft, waarbij alle landen nog bezig zijn zich aan te passen aan de onlangs opgetreden negatieve tendensen in het economische klimaat. Zij merkten op dat er krachtige pogingen waren gedaan door de geallieerde landen om te komen tot een meer rechtvaardig internationaal economisch systeem, met een sterkere wereldhandel en betalingsvoorwaarden, binnen de context van een hernieuwde groei. Deze pogingen worden voortgezet.

GENERAAL HAIG VERTREKT ALS BEVELHEBBER NAVO. GENERAAL ROGERS OPVOLGER

De geallieerde opperbevelhebber van de NAVO-strijdkrachten in Europa, de Amerikaanse generaal Alexander M. Haig, heeft op 3 jan. van dit jaar op een persconferentie in Cousteau bekend gemaakt, dat hij zijn ambt m.i.v. 30 juni 1979 wil neerleggen.
Geruime tijd voordien deden geruchten de ronde, dat generaal Haig zich door de Republikeinse partij als kandidaat voor het presidentsschap wil laten nomineren.
Op zijn persconferentie zei Haig, dat er geen sprake was van een verrassende stap. Naar zijn zeggen had hij al na afloop van zijn voorafgaande ambtsperiode de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Vance, laten weten nog slechts een jaar in functie te willen blijven. Wanneer hij eind juni aftreedt, zal de generaal vier en een half jaar NAVO-opperbevelhebber in Europa zijn geweest. Haig bracht in herinnering, dat zijn voorgangers deze functie gemiddeld vier jaar hebben uitgeoefend.
Haig verklaarde geen definitieve plannen voor de toekomst te hebben.
Ofschoon hij op dat moment zei geen politieke ambities te hebben, sloot hij niet uit, dat hij in de politiek zou gaan.
Haig was door president Ford in sept. 1974 tot geallieerd opperbevelhebber in Europa benoemd (pag. 54/3-1975). Voordien was hij chef van de staf van het Witte Huis, hiertoe in april 1973 benoemd door president Nixon (pag. 304/1-1973), toen die in hoge mate verwikkeld was in de Watergate-affaire.

Op zijn persconferentie zei generaal Haig verder, dat men zich naar zijn oordeel moest afvragen, of het nog verder zin heeft naar ontspanning te streven en met de Sowjet-Unie op o.m. cultureel, economisch en monetair gebied samen te werken, zolang dit land in de Derde wereld allerlei illegale activiteiten onderneemt.

Men moet zich ook afvragen, wat voor uitwerking de Russische interventies in de Derde wereld kunnen hebben. In het bijzonder bij de landen in de Derde wereld, die met het Westen sympathiseren, kan volgens Haig een syndroom ontstaan, dat het Russische opdringen iets onvermijdelijks is en dat het Westen niet in staat is hiertegen wat te ondernemen.
In dit verband wees de generaal op de situatie. zoals die rond de Hoorn van Afrika is ontstaan. Hier zou de Sowjet-Unie nu over een reeks van zeer goed uitgeruste bases beschikken, van waaruit de aanvoerlijnen (olieroute) naar Europa gemakkelijk zouden kunnen worden onderbroken,
Want, zo vervolgde Haig, in Zuid-Jemen en Ethiopië zijn uitgesproken pro-Russische regimes geïnstalleerd en bovendien zijn in die landen nieuwe Russische bases ingericht. ,,Het afgelopen jaar is voor het Westen geen goed jaar geweest", aldus Haigs verzuchting. Het feit dat de Russische invloed in landen als Egypte, India en Somalië is tenietgedaan zou hierin geen verandering brengen. Want daarvoor in de plaats dreigen de aanvoerlijnen voor grondstoffen naar Europa steeds meer in de verdrukking te geraken, zo meende hij.
Zeer bezorgd toonde generaal Haig zich eveneens over het groeiende militair potentieel van het Warschaupact in Europa. Hierbij wees hij erop, dat het Warschaupact jaarlijks driemaal zoveel tanks als de NAVO produceert, driemaal zoveel rupsvoertuigen voor de infanterie en vier maal zoveel artilleriestukken. Een belangrijke verbetering voor de aanvalskracht van het Warschaupact zou bovendien de inzet van de nieuwe T-72-tanks in de westelijke militaire districten van de Sowjet-Unie zijn. Dit zou eveneens voor de installatie van SS-20- en SS-21-raketten gelden.
Volgens Haig moet aan deze uitdaging in eerste instantie het hoofd worden geboden door een versterking van de zuidelijke NAVO-flank. Hiertoe zou men binnen het bondgenootschap nog opmerkzamer de gebeurtenissen in het gebied moeten volgen. Haig memoreerde dat Griekenland nog altijd geen deel uitmaakt van de militaire organisatie van de NAVO. en dat bovendien het conflict op Cyprus zich blijft voortslepen. Verder is het volgens hem onjuist te menen dat de problemen in Turkije met de opheffing van het Amerikaanse wapenembargo zouden zijn opgelost.
In dit verband wees de NAVO-opperbevelhebber op de groeiende economische problemen, waarmee Turkije zich momenteel geconfronteerd ziet. Hij sprak de hoop uit dat tijdens de topconferentie van de grote westerse vier op Guadeloupe (pag. 33 e.v. - 1979) deze kwestie met enige voorrang behandeld zal worden.
Een andere mogelijkheid om de Russische uitdaging op te vangen is volgens Haig een modernisering van de tactische kernwapens; ook zou men kernkoppen voor de conventionele artillerie kunnen invoeren. Daarnaast moet de samenhang worden bestudeerd tussen de gebeurtenissen buiten het bondgenootschap en de veiligheid van de NAVO zelf, zo merkte Haig op.

Generaal Bernard W. Rogers is op 16 juli 1921 in Fairview (Kansas) geboren. Hij studeerde in 1943 af aan de Amerikaanse militaire academie West Point als tweede infanterieluitenant. Van 1947-1950 studeerde hij aan de universiteit van Oxford met een beurs van de Rhodes-stichting.
Hij heeft dienst gedaan in Korea, Japan, de Bondsrepubliek Duitsland, Vietnam en in de VS. In okt. 1976 was hij door president Ford benoemd tot chef-staf van de Amerikaanse landmacht,

Het Comité voor defensieplannen, van de NAVO heeft op 28 febr. generaal Bernard W. Rogers benoemd tot opvolger van generaal Haig als opperbevelhebber van de NAVO-strijdkrachten in Europa. Het voorstel tot deze benoeming was afkomstig van de Amerikaanse president Carter, die tot het doen van dit voorstel was uitgenodigd door het Comité voor defensieplannen.
De benoeming wordt van kracht m.i.v. 1 juli 1979. Op het moment is generaal Rogers chef-staf van het Amerikaanse leger.

Andere benoemingen

Op 21 dec. 1977 was de benoeming aangekondigd van de Westduitse generaal Gerd Schmückle tot additioneel vice-opperbevelhebber van de geallieerde troepen in Europa met speciale verantwoordelijkheid voor ondersteunings- en beheersdiensten, commando- en controlesystemen, logistiek en bewapening, infrastructuur, alsmede personeel en bewapening. Het was de hoogste post binnen de NAVO, waarop tot dan een Duitser was benoemd.

Op 5 juni 1978 was de Britse generaal sir Jack Harman benoemd tot vice-opperbevelhebber in Europa m.i.v. november van dat jaar. Hij volgde sir Harry Tuzo op.
Het comité voor verdedigingsplannen heeft bekend gemaakt, dat vice-admiraal James Henry Fuller Eberle admiraal sir Henry Leach zal opvolgen als opperbevelhebber voor de Kanaalzone en voor het Oostatlantische zeegebied m.i.v. mei 1979. (Voorlichtingsdienst *NAVO*, *NRC/H'blad*, *NZZ*, Le Monde, *FAZ*, The Times. The *Guardian*)

LATIJNS-AMERIKA

CUBA

VRIJLATING POLITIEKE GEVANGENEN, CONTACT MET BANNELINGEN

Eind augustus '78 maakte het Amerikaanse ministerie van justitie bekend dat Cuba besloten had verscheidene honderden politieke gevangenen vrij te laten, De vrijgelatenen zouden naar de VS mogen vertrekken.
Onmiddellijk na deze bekendmaking vertrok een speciale Amerikaanse commissie naar Cuba om de politieke gevangenen te screenen en op 21 oktober 1978 arriveerde een eerste groep van 41 vrijgelaten politieke gevangenen en 25 van hun familieleden.
De Cubaanse president Fidel Castro verklaarde tijdens een persconferentie ter gelegenheid van hun vertrek dat hij al „tussen de 12000 en 14000 politieke gevangenen vrijgelaten had" en dat hij hoopte voor het einde van het jaar de resterenden vrij te laten.
De vrijlating was een geste van goede wil, aldus Castro om ,,humanitaire redenen". Hij zei verder dat de ,,huidige dialoog" uitsluitend tussen Cuba en de Cubaanse gemeenschap in den vreemde" ging en niet met de Amerikaanse regering.
Begin november' 78 nodigde Castro leiders van de Cubaanse bannelingen, die voornamelijk in de VS wonen, uit voor een bezoek aan Havanna en voor besprekingen over de vrijlating van gevangenen, de hereniging van gezinnen en families en over de mogelijkheden van bezoeken van bannelingen aan Cuba. Na twee dagen van besprekingen met meer dan 70 vertegenwoordigers van de bannelingengemeenschap, maakte Castro op 22 november '78 bekend dat hij zo'n 3000 politieke gevangenen in vrijheid zou stellen, in groepen van elk 400 per maand. Voorwaarde was dat de VS zich bereid verklaarden deze groepen op te nemen.
Castro vertelde de bannelingen-vertegenwoordigers dat er 3238 politieke gevangenen waren in Cuba en nog eens 600 gevangenen die vastzaten omdat ze gepoogd hadden op illegale wijze het land te verlaten, daarnaast waren er nog 425 gevangenen die als oorlogsmisdadigers werden beschouwd en nog uit de Batista-periode stamden. Van de

in totaal 4263 gevangenen zou zo'n 80% vrijgelaten worden.
Na verdere besprekingen met Cubaanse bannelingenleiders op 8 en 9 december in Havanna, kondigde Castro aan dat er een akkoord was getekend dat voorzag in de vrijlating van 3000 politieke gevangenen dat een lijst van 400 personen was opgesteld, die onmiddellijk in vrijheid gesteld zouden worden en dat 12000 vroegere politieke gevangenen en hun gezinnen Cuba mochten verlaten naar een land van hun keuze. Verder zouden Cubanen die in bet buitenland wonen, het land als toerist weer mogen bezoeken.
Castro zei verder dat de VS een morele verplichting hebbrn de vrijgelaten gevangenen op te nemen, omdat zij hun ,,contrarevolutionaire activiteit-n" in de eerste plaats aangemoedigd hadden.

Toenadering tot Cubaanse bannelingen

De veranderde houding van het Cubaanse regime tegenover de in het buitenland wonende Cubanen bleek o.a. in september 1978 toen Castro een groep journalisten van Cubaanse herkomst ontving, waarvan verscheidenen voor anti-Castro gezinde publikaties in de VS werken. Castro zei bij die gelegenheid dat hij graag weer goede contacten wilde onderhouden met de in het buitenland wonende Cubanen. Hij zei verder dat hij voortaan over de bannelingrn-,,gemeenschap" zou spreken in plaats van over ,,gusanos" (wormen).
Op een persconferentie in Havanna op 21 oktober 1978 die bijgewoond werd door een delegatie Cubaanse bannelingen die in Havanna warrn om gevangenen naar de VS te begeleiden, zei Castro dat de banneling-n hem richtlijnen voorgelegd hadden over een toekomstige dialoog en dat hij deze richtlijnen aanvaardbaar vond en dat hij hoopte dat spoedig een volledige dialoog zou beginnen. Hij verklaarde zijn nieuwe houding met te zeggen dat Cubanen niet alleen marxistisch-leninisten zijn maar ook nationalisten en patriotten en dat de Cubaanse revolutie nu een onbetwistbaar feit was en dat dit zelfs door haar bitterste vijanden erkend werd.
De vrijlating van politieke gevangenen is overigens één van de voorwaarden die president Carter heeft gesteld voor een aangaan van volledige diplomatieke betrekking-n tussen de VS en Cuba.
In Cubaanse bannelingenkringen bestaat overigens verdeeldheid over de houding die men moet aannemen over Castro's aanbod voor een dialoog, maar de meerderheid is van mening dat men met het oog op de vrijlating van politieke gevangenen toch met de dialoog moet beginnen.
Een extremistische bannelingengroep, Omega 7, bracht op 9 sept. 1978 een bom tot ontploffing voor het gebouw van de Cubaanse missie bij de VN in New York, waarbij drie mensen gewond werden.
Op 21 oktober '78 werden de kantoren van een gematigde bannelingenkrant in New York door bommen beschadigd.

De Cubaanse vice-minister van buitenlandse zaken Pelegrin Torras heft het glas met Lyle Lane, (rechts) het hoofd van de speciale Amerikaanse belangenvertegenwoordiging in Havanna ter gelegenheid van de opening van het bureau van de vertegenwoordiging in sept. '77.

Uitreismogelijkheden voor Cubaanse Amerikanen

Na het akkoord van april '77 tussen de VS en Cuba dat voorzag in de vestiging van speciale diplomatieke bureaus (pag. 506/2-'77) zijn in sept. '77 in Havanna en Washington dergelijke bureaus geopend.
Dezelfde maand gaf de Cubaanse regering 29 Amerikaanse staatsburgers de gelegenheid samen met hun gezinnen het land te verlaten.
Een tweede groep van Amerikanen en hun gezinnen verliet Cuba op 1 maart 1978 en later in dat jaar mocht een groep van 66 Cubanen die tevens de Amerikaanse nationaliteit hebben met hun gezinnen het land verlaten.
Sedert december 1977 is er een geregelde vliegdienst tussen de VS en Cuba.

Situatie politieke gevangenen

Het initiatief van Castro heeft weer eens de aandacht op het lot van de politieke gevangenen in Cuba gevestigd. Op 8 nov. 1978 publiceerde Amnesty International de inhoud van een memorandum gericht aan de Cubaanse regering, waarin o.a. staat dat een aanzienlijk aantal gevangenen in Cuba tot de langst gestraften ter wereld behoren. Veel van die gevangenen zitten wegens hun oppositie tegen de Cubaanse regering en zijn voor onduidelijk omschreven beschuldigingen veroordeeld tot straffen van 15 tot 20 jaar.
Het memorandum deedt tevens een beroep op de Cubaanse regering om exacte gegevens bekend te maken over het aantal politieke gevangenen in het land.
Het memorandum werd overigens al in maart 1978 naar de Cubaanse regering gestuurd na een missie naar Cuba aan het einde van 1977 onder leiding van Thomas Hammarberg, voorzitter van het internationale hoofdbestuur van de organisatie. De Cubaanse regering ontving de commissie toen „à titre personnel".
Amnesty sprak zijn bezorgdheid uit over het feit dat, ondanks de vrijlating van enkele honderden politieke gevangenen, nog meer dan 3000 mensen in de gevangenissen verblijven.
Een deel van die gevangenen heeft

niet geprofiteerd van de verbetering van de gevangeniscondities van de laatste tijd, omdat zij om politieke redenen weigeren samen te werken met de gevangenisautoriteiten. Aan sommigen is bezoek en post gedurende lange tijd ontzegd, soms voor meer dan een jaar.
Amnesty heeft verklaard dat de straffen van enkele politieke gevangenen verlengd zijn wegens hun „estado de peligrosidad post-deliktiva", wat zoveel betekent als „het gevaar voor recidivisme". Er zijn speciale aanvullende veiligheidsmaatregelen genomen tegen dergelijke gevangenen, maar de Amnesty-missie ontving geen gegevens die deze zouden rechtvaardigen. Amnesty sprak ook zijn bezorgdheid uit over het grote aantal misdrijven waarvoor de doodstraf kan worden toegepast onder de Cubaanse wet.
Ook van andere zijde is de laatste tijd weer eens de aandacht gevestigd op de situatie van politieke gevangenen in Cuba.
In het Spaanse tijdschrift Cambio 16 heeft de Cubaan Carlos Franqui, een Castro-aanhanger van het eerste uur, oprichter van „Radio Rebelde", tot 1964 hoofdredacteur van de krant Revolución en schrijver van het beroemde werk „Cuba, el *libro* de los doce", geschreven dat Cuba een waar tropisch Goelag is, dat door zo'n 300.000 veiligheidsambtenaren, twee- tot drieduizend politieke gevangenen en 100.000 personen in verschillende opvoedingskampen en herscholingskampen bewoond wordt.
Pierre Golendorff, lid van de Franse communistische partij en drie jaar lang politiek gevangene op Cuba, schat het aantal politieke gevangenen op 15.000, van wie een deel wel nooit meer in vrijheid zal komen wegens hun weigering zich met het regime te verzoenen.
Ook de voormalige minister voor sociale zaken onder Castro, Elena Mederos Gonzales, heeft onlangs voor een internationaal forum ernstige beschuldigingen m.b.t. de mensenrechten tot de Cubaanse regering gericht. (IHT, Le Monde, *NZZ)*

HERVATTING AMERIKAANSE SPIONAGEVLUCHTEN NA LEVERING RUSSISCHE VLIEGTUIGEN

Half november 1978 heeft het State Department in Washington onthuld dat Amerikaanse SR-71-spionagevliegtuigen al enige tijd vluchten boven Cuba uitvoerden om na te gaan of de sedert juli 1978 aan Cuba door de Sowjet-Unie geleverde Mig-23-straaljagers in staat zijn tactische kernwapens te vervoeren. Het zou om ongeveer 18 à 20 toestellen gaan, ongeveer een squadron.
Sinds de Amerikaans-Russische Cuba-crisis van 1962 bestaat er tussen Washington en Moskou een akkoord dat op Cuba geen Russische kernwapens zullen worden gelegerd.
De *Prawda,* het officiële orgaan van het Centraal Comité van de Sowjetrussische Communistische Partij, verscheen op 18 nov. 1978 met een artikel waarin de aanwezigheid van de Mig-23-toestellen toegegeven werd, maar waarin werd ontkend dat de aanwezigheid van de toestellen een schending van het akkoord van 1962 was, omdat ze uitsluitend een defensieve taak hadden.
De *Prawda* schreef verder dat de vliegtuigen al enige tijd op Cuba gestationeerd waren en dat de berichten over hun plotseling verschijnen geïnspireerd waren door tegenstanders van de Amerikaans-Russische samenwerking en bedoeld waren een nieuwe golf van verdachtmakingen en kwade wil te verspreiden op een moment dat de zo belangrijke SALT II-besprekingen in een beslissende fase waren.
President Carter verklaarde op 20 nov. 1978 tegenover journalisten dat hij voldoende verzekeringen van de Sowjet-Unie had gekregen dat de vliegtuigen een zuiver defensieve taak hadden. (IHT, *NRC/H'blad)*

EL SALVADOR

ONTVOERINGEN ZAKENLIEDEN, AANHOUDEND GEWELD, GIJZELING AMBASSADEPERSONEEL

De linkse guerrilla-organisatie FARN (Strijdkracht voor Nationaal Verzet) heeft op 24 november 1978 de Nederlander F. Schuitema, directeur van de Salvadoriaanse nederzetting van het Philips-concern ontvoerd.
Al geruime tijd ontvoerden guerrillastrijders vooraanstaande of rijke Salvadorianen, maar pas in mei 1978 begonnen zij zich met buitenlanders te bemoeirn. Zij eisten in de meeste gevallen enorme losgelden, maar officieel is nooit bekendgemaakt om hoeveel het ging.
Onmiddellijk na de ontvoering van Schuitema, die eerst enkele maanden in El Salvador gestationeerd was, begon de politie een uitgebreide opsporingsactie.
Begin december ging de Philips-directie in op één van de eisen van de ontvoerders, namelijk het plaatsen van een pagina-grote advertentie in 40 belangrijke kranten over de gehele wereld, waarin een uitgebreide verklaring stond over de doelstellingen en de strijd van de FARN. In Nederland verschern de advertentie in De Telegraaf, De Volkskrant en het Algemeen Dagblad.
Volgens de strijders was de Philips-directeur ook ontvoerd wegens het onrechtvaardige arbeidsbeleid in het Philips-bedrijf in San Salvador. De directie zou de oprichting van een onafhankelijke vakbond binnen het bedrijf hebben tegengewerkt.
Onderhandelingen tussen vertegrnwoordigers van Philips, de regering van El Salvador en de guerrillastrijders, die in het diepste geheim werden gevoerd, leken begin december resultaten te gaan opleveren, want zowel van de kant van Philips als van de kant van de FARN werd verklaard dat Philips aan de meeste eisen had voldaan. Philips wilde overigens niet kwijt of er losgeld betaald zou worden en hoe groot het bedrag zou zijn.
Tegen het einde van de maand december verklaarde de FARN dat nog maar één eis behoefde te worden ingewilligd die behelsde de publikatie van de verklaring van de FARN in Salvadoriaanse kranten. Al eerder had de regering laten weten aan deze eis niet te kunnen toegeven.
De echtgenote van de heer Schuitema liet daarop een open brief publiceren waarin zij president Romero verzocht alsnog aan deze eis gevolg te geven, maar de regering wees dit van de hand.

Op 30 december 1978 werd Schuitema in vrijheid gesteld.

Vrijlating Engelse gijzelaars in ruil voor *vrijlating* politieke gevangenen

Op 30 november 1978 ontvoerde de FARN twee Britse bankiers Massie en Chatterton werkzaam bij de Bank of London and South America.
Onderhandelingen over hun vrijlating leverden nauwelijks resultaten op, temeer daar de guerrilla's in ruil voor hun vrijlating van de regering van El Salvador eisten dat vijf gevangengenomen guerrillastrijders in vrijheid gesteld zouden worden en dat er een FARN-manifest gepubliceerd zou worden. Deze twee eisen waren onaanvaardbaar voor de Salvadoriaanse regering.

De vrijgelaten Nederlander Frits Schuitema op een persconferentie bij zijn beide dochters.

Op 20 mei werd in Londen bekendgemaakt dat de Britse bankmaatschappij Lloyds bereid is het door de FARN geëiste losgeld te betalen voor twee van haar employés, nu is gebleken dat de FARN niet meer de vrijlating van alle politieke gevangenen in El Salvador eist. *(NRC/H'blad,* The *Guardian)*

RAPPORT OAS BESCHULDIGT REGIME EL SALVADOR VAN TERREUR

Eind januari heeft de commissie van de mensenrechten van de Organisatie voor Amerikaanse Staten een rapport gepubliceerd, waarin de bevindingen van deze commissie over de politieke en sociale toestanden in El Salvador staan vermeld.

De commissie is tot de conclusie gekomen dat de regering in El Salvador systematisch terreur toepast om tegenstanders uit te schakelen.

In de commissie hadden vertegenwoordigers van Brazilië, Costa Rica en de VS zitting. Zij hebben uitvoerig gesproken met leden van de regering, de oppositie, de kerk en vroegere politieke gevangenen.

Het OAS-rapport doet een beroep op het bewind in El Salvador om de ,,economische en sociale wantoestanden" in dit kleine, overbevolkte land te verbeteren. De sociale onrechtvaardigheid, die in El Salvador buitengewoon schrijnend is, heeft aanleiding gegeven tot het verschijnen van drie extreem-linkse guerrillagroeperingen.

Het rapport dringt er ook op aan dat de regering haar officiële paramilitaire organisatie die bekend staat als ,,ORDEN" opheft. Deze organisatie — waarvan de naam ,,orde" betekent — bestaat uit ong. 80.000 mensen en wordt gebruikt om de boeren op het platteland te bespioneren, angst aan te jagen en, zoals herhaalde malen gebeurd is, hen zonodig te vermoorden.

Een internationale commissie uit Brazilië, Costa Rica en de Verenigde Staten, heeft dit lange OAS-document voorbereid na een uitgebreid bezoek aan El Salvador en uitvoe ige gesprekken met regering, oppositie, kerk en oud-politieke gevangenen. Het resultaat is een 156 pagina's lang relaas waarin de meest afschuwelijke zaken elkaar afwisselen.

Na lange gesprekken met ex-gevangenen bezocht de commissie bij voorbeeld het hoofdkwartier van de Nationale Garde — een van de vele officiële militaire korpsen van het land — en wist vijf geheime cellen te vinden, waarin veel gevangenen zeiden opgesloten te zijn geweest. Deze cellen worden door de commissie beschreven als ,,werkelijke slavenhokken" van één vierkante meter, bedekt met kakkerlakken, ontlasting, zonder lucht of ventilatie. Ze vonden inderdaad de voorletters van oud-gevangenen op de muren gekrast — zoals dezen hen van te voren hadden verteld. Officieren van de Nationale Garde vertelden de commissieleden dat deze cellen af en toe gebruikt worden voor het ontnuchteren van ,,dronkaards".

De getuigenissen van de oud-gevangenen zijn de klassieke gruwelverhalen van martelingen met elektrische schokken, aframmelingen en het voor langdurige perioden vastgeklonken liggen op de vloer.

De commissie geeft ook een lijst van negenennegentig ,,verdwenen personen", van wie er een aantal nog in leven zou zijn. Een van de ,,verdwenen personen" is Reynald Cruz Menjivar, een christen-democratische leider uit de provincie Chalatenango. Hij werd in december 1977 opgepakt. De autoriteiten ontkenden hem gearresteerd te hebben, maar na negen maanden honger lijden was hij zo vermagerd dat hij zich door de tralies van zijn cel kon persen en ontsnapte.

In haar conclusies vraagt de commissie het bewind om het herstellen van elementaire vrijheden, een onderzoek naar de dode, gearresteerde, gemartelde en ,,verdwenen" personen en om straffen voor degenen die hiervoor verantwoordelijk zijn. Zij vraagt het militaire regime ook een einde te maken aan de vervolging van de kerk. (NR C/H'blad)

GUERRILLASTRIJDERS BEZETTEN AMBASSADES

Op 5 mei hebben guerrillastrijders in San Salvador de ambassades van Costa Rica en Frankrijk bestormd en bezet en enkele tientallen mensen in gijzeling genomen onder wie de beide ambassadeurs.

De verantwoordelijkheid voor de actie werd opgeëist door het Revolutionaire Blok (BRP). Een woordvoerder van de BRP zei dat de actie tot doel had om de regering van El Salvador te dwing-n politieke gevangenen vrij te laten, met name vijf vakbondsleiders, die op 1 mei waren gearresteerd.

In een telegram aan de Franse regering eisten de bezetters dat Frankrijk zich in de VN en in de OAS ook hiervoor zal inzetten.

Bij het vuurgevecht dat ontstond bij de bestorming werden drie agenten gedood.

Dezelfde dag werd ook de kathedraal in het centrum van de hoofdstad bezet.

Op 6 mei bood president Carlos Humberto Romero de bezetters een vrije aftocht naar het buitenland aan, maar dezen verklaarden de bezettingen pas te zullen opgeven als de vakbondsleiders vrijgelaten waren. De Costaricaanse ambassadeur, Julio Esquivel Valverde, wist op 7 mei met vier medewerkers uit de ambassade te ontsnappen.

Op 8 mei vond er een demonstratie plaats voor de kathedraal. Sympa-

thisanten met de bezetters van de kathedraal probeerden na afloop van de betoging de kathedraal binnen te gaan, maar toen opende de politie het vuur. Daarbij zouden naar schatting 19 mensen zijn gedood en 40 gewond zijn geraakt.

Op 11 mei wist de BRP de Venezolaanse ambassade te bezetten. De ambassadeur en acht personeelsleden konden het gebouw niet meer verlaten. Inmiddels was de regering wel overgegaan tot vrijlating van één van de gevangen genomen vakbondsleiders en op 11 mei ontsloeg zij de leider van de guerrillabeweging Facundo Guardado uit de gevangenis. Hij zei na zijn invrijheidstelling dat hij in de gevangenis gefolterd was.

De aartsbisschop van El Salvador, Oscar Romero, deed op 13 mei een beroep op het bewind de eisen van de BRP in te willigen. Hij zei dat de eisen rechtvaardig zijn. Hij deed tevens een beroep op de regeringen van Frankrijk en Venezuela ,,alle diplomatieke middelen" te gebruiken om de regering van El Salvador ertoe te bewegen de situatie met betrekking tot de mensenrechten in het land te verbeteren.

De aartsbisschop van San Salvador geldt als een geducht tegenstander van het regime. Zijn zondagse preken, waarin hij herhaaldelijk fel uitvalt tegen de heersende klasse, worden door duizenden gevolgd.

Op 20 januari werden vijf personen, onder wie een priester, gedood toen de politie een inval deed in een parochiehuis in een buitenwijk van de hoofdstad, waar een bijeenkomst plaatsvond van een katholieke jongerenbeweging. De aartsbisschop reageerde daarop door de verantwoordelijke autoriteiten te excommuniceren.

De ambassadeur van Venezuela, Santaigo Ocha, wist op 20 mei uit de bezette ambassade te ontsnappen. Hij verklaarde dat de regering van El Salvador de veiligheid van de negen leden van het BRP-commando garandeert, als ze ongewapend naar buiten komen Volgens hem hebben ze gevraagd om bemiddeling door het Rode Kruis van El Salvador ei1 de aartsbisschop voor een vrijgeleide naar de ambassade van Panama. *(NRC/H'blad, Le Monde, NZZ)*

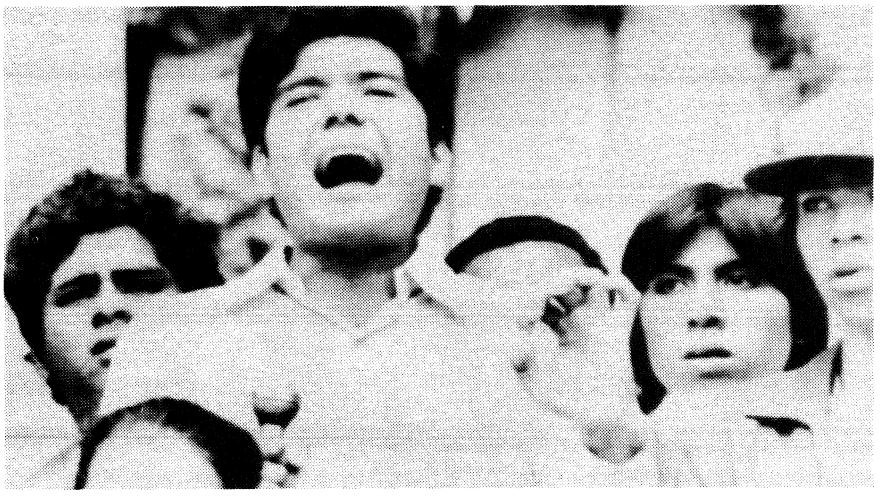
GUATEMALA

MOORD OP OUD-BURGEMEESTER *VAN GUATEMALA* CITY

Op 22 maart is Manuel Colom Argueta, de oud-burgemeester van Guatemala City en leider van de gematigd linkse oppositie, vermoord.
Van 1970 tot 1974 was hij burgemeester van de hoofdstad en een ongemakkelijke tegenspeler van de toenmalige president Arana Osorio.

Op 29 maart 1976 werd Colom bij een mislukte ontvoeringspoging gewond. Hoewel hij de identiteit van zijn ontvoerders, allen leden van de staatsveiligheidsdienst, precies kon opgeven werd er geen gerechtelijke vervolging ingesteld.
De moord op Colom kwam op een moment dat zijn sociaal-democratische partij, de Frente Unido de la Revolución (FUR), zoveel handtekingen had weten te verzamelen dat zij officieel erkend zou worden. Daardoor zou Colom aan de presidentsverkiezingen van 1982 kunnen deelnemen.
De moord op Manuel Colom is de jongste in een serie politieke moorden die Guatemala hebben opgeschrikt en waardoor al vele oppositieleiders naar het buitenland zijn gevlucht, aldus het *NRC/H'blad* (23-3).
Bedreigingen met de dood gevolgd door aanslagen en moorden zijn de afgelopen maanden in Guatemala aan de orde van de dag en schijnen tot doel te hebben de leiders van de eerste massabeweging die Guatemala sinds 25 jaar gekend heeft, uit de weg te ruimen. De slachtoffers waren vakbondsleiders, professoren, advocaten, gevestigde politici die te openlijk van hun sympathiëen blijk gaven. De aanslagen waren nooit gericht tegen guerrillastrijders of leden van geheime politieke groeperingen.
Eén van de recente slachtoffers was de algemeen secretaris van Guatemala's studentenassociatie en voormalig minister. van buitenlandse zaken Alberto Fuentes Mohr. Andere leidende figuren van de oppositie zijn naar het buitenland gevlucht of houden zich verscholen, zoals b.v. een hoofdredacteur van een krant en de rector van de Universiteit van Guatemala, Saul Osorio.

De regering van generaal Romeo Lukas ontkent iedere verantwoordelijkheid voor deze golf van terreur, maar alles wijst erop dat de aanstichters van het geweld onder de rechtse groeperingen van leger en politie moeten worden gezocht. De ,,dodenlijsten" en politieke moorden zouden voor rekening komen van een groep die zich het ,,Geheime anti-communistische leger" noemt, en die als opvolger kan worden beschouwd van groepen als de ,,witte hand" en ,,oog om oog", die in het begin van de jaren zeventig ongestraft hun terreur uitoefenden.
De in het verleden krachtige linkse guerrillabeweging van Guatemala heeft de laatste tijd weinig van zich doen spreken. De gelederen schijnen door het leger met succes te zijn gedecimeerd.
Onder de vorige regering, die van generaal Kjel Laugerud, bestond een grotere vrijheid van organisatie om een uitlaatklep te creëren voor sociale onrust en om de groei van guerrillabewegingen tegen te gaan. Openlijke protesten, vakbondsactiviteiten en de vorming van politieke oppositie-groeperingen waren toegestaan.
Maar in Guatemala bleek de ontevredenheid onder het volk over de maatschappelijke ongelijkheid en tegenstellingen zo wijdverbreid dat de oppositiebewegingen als padde-

Facundo Guardado, secretaris-generaal van het Revolutionaire Volks blok, sprak na **zijn** vrijlating vanaf de trappen van de kathedraal van San Salvador een menigte toe.

stoelen uit de grond schoten en de rechtse vleugel binnen het leger de schrik om het hart sloeg.

Een van de sleutelfiguren is minister van defensie, Otto Spiegeler, afstammeling van Duitse immigranten die als een van de machtigste en meest overtuigende rechtse „haviken" bekend staat.
In de afgelopen maanden werden honderden boeren door niet nader geïdentificeerde gewapende mannen vermoord. Het ging hier om boeren die bijeenkomsten van oppositiegroeperingen bijwoonden. Terwijl Laugarud de gewelddadigheden van rechts trachtte te onderdrukken, lijkt het erop dat de regering-Lukas de terreur ondersteunt, of in ieder geval geen actieve tegenmaatregelen neemt.

Naar moord wardt slechts zelden een onderzoek verricht in Guatemala. en gezien het grote aantal moorden zou dat ook praktisch onmogelijk zijn, Volgens verslagen in de pers van Guatemala werden er in 1978 879 personen om politieke redenen gedood.

Het jaar 1979 zal ongetwijfeld een nog hoger cijfer te zien geven: op één dag in januari werden er zeventien slachtoffers gevonden. Voor de maand februari bedroeg het totale aantal moorden 131, waarvan de meeste — te oordelen naar de toegebrachte verwondingen — gepleegd waren door het ,,eskader des doods".

De slachting, die in Guatemala onder boeren, arbeiders en studenten wordt aangericht, heeft weliswaar protesten opgeroepen, maar de namen van de slachtoffers verdwijnen weer snel uit het geheugen. Alleen als er een figuur uit het openbare leven, zoals Manuel Colom, gedood wordt, bereiken de geschokte reacties het buitenland, Colom's vrienden zijn dan ook van mening dat zijn dood consequenties zal hebben die de moord op vele anderen niet had. (NRC/H'blad)

VENEZUELA

BEIDIGING NIEUWE PRESIDENT. BENOEMING NIEUWE REGERING

De in december 1978 tot president van Venezuela gekozen dr. Luis Herrera Campins (pag. 809-'78 e.v.) is op 12 maart plechtig beëdigd.
Hij zei bij die gelegenheid dat Venezuela zijn olieleveranties aan de VS en Europa zou voortzetten.
Ook beloofde hij maatregelen om te komen tot een verbetering van de economische situatie.

Op 11 maart had de president de samenstelling van een nieuw kabinet bekendgemaakt dat op 12 maart werd beëdigd.

Deze samenstelling is als volgt:

buitenl. zaken - José Alberto Zambrano Velazco; binnenl. zaken - Rafael Andres Montes de Oca; defensie - gen. Fernando Paredes Bello; financiën - Luis Ugueto; ontwikkeling - Manuel Quijada; energie en mijnwezen - Humberto Calderon Berti; justitie - José Guillermo Andueza; informatie en toerisme - José Luis Zapata; gezondheid en sociale bijstand - Alfonso Benzecry; onderwijs - Fafael Hernandez Heres; arbeid - Reinaldo Rodriguez Navarro; landbouw en veeteelt - Luciano Valero; vervoer en communicatie - Vinicio Carrera; milieu - Carlos Febres Poveda; jeugdzaken - Charles Brewer Carias; stedelijke ontw. - Orlando Orozco; gouverneur van het federale district - Enrique Perez Olivares; secr. van de president - Gonzalo Garcia Bustillos. (Le Monde)

Luis Herrera Campins (l.) wordt door Senaatspresident Godofredo Gonzales (r.) beëdigd, terwijl oud-president Carlos Andres Perez toekijkt.

AFRIKA

ZUID-AFRIKA

WIJZIGINGEN KABINET

Mede in verband met het aftreden van de minister van Bantoe-bestuur en -ontwikkeling en Bantoe-onderwijs, Michiel C. Botha — die zich ook niet nerverkiesbaar had gesteld bij de parlementsverkiezingen van 30 nov. 1977 (pag. 769-'77) —, bracht de toenmalige premier B. J. Vorster op 25 jan. 1978 een aantal wijzigingen in zijn kabinet aan (vor. ber. pag. 544/3-'77).
Nieuwe taken kregen toen de volgende ministers: C. P. (Connie) Mulder (voorheen binnenlandse zaken en voorlichting) - Bantoe-bestuur en -ontwikkeling, en voorlichting; A. L. Schlebusch (voorheen openbare werken en immigratie) - binnenlandse zaken, openbare werken en immigratie; W. A. Cruywagen (voorhe-n plv. minister van Bantoe-bestuur) - onderwijs en opleiding. Voorts werd W. L. Vosloo tot plv. minister van Bantoe-bestuur en -ontwikkeling benoemd.
Terwijl de term „Bantoe" bij het departement van onderwijs verviel, werd die term bij het departement van Connie Mulder op 15 febr. 1978 vervangen door ,,pluraal". De naam van het departement werd toen plurale betrekking-n en ontwikkeling.

Eind maart 1978 verving F. W. de Klerk (42) de aftredende senator Johan van der Spuy als minister van PTT en van sociale zaken en pensioenen.
Na zijn verkiezing tot premier op 28 sept. 1978 (pag. 642/3-'78) benoemde P. W. Botha, die minister van defensie bleef, op 10 okt. Louis le Grange, voorheen plv. minister van binnenlandse zaken, tot minister van openbare werken en toerisme. Deze portefeuilles werden tevoren beheerd door resp. A. L. Schlebusch en S. J. Marais Steyn. Schlebusch bleef minister van binnenlandse zaken en immigratie en Steyn minister van Indische zaken en gemeenschapsontwikkeling.
Voorts werden Hendrik Jacobus Coetsee en S. A. S. Hayward tot plv. ministers benoemd resp. van defensie en van landbouw.

Op 7 nov. trad de minister van plurale betrekkingen en ontwikkeling, Connie Mulder, af, nadat het door hem sinds 1968 beheerde ministerie

van voorlichting al in juni was afgeschaft.
Vervolgens maakte premier P. W. Botha op 14 nov. enkele wijzigingen in het kabinet bekend die per 20 nov. ingingen. Het bureau van de staatsveiligheid (BOSS) werd ondergebracht in een nieuwe portefeuille van nationale veiligheid, die door Botha zelf werd beheerd. Zes ministers kregen andere taken toebedeeld en één nieuwe minister alsook één nieuwe plv. minister werden benoemd. De betreffende portefeuilles werdrn als volgt verdeeld:

Plurale betrekkingen en ontwikkeling - Piet G. J. Koornhof (voorheen nationaal onderwijs plus sport en recreatie); onderwijs en opleiding - T. N. H. (Punt) Janson (nieuw, voorheen plv. minister van sociale zaken en pensioenen, van planning en milieu en van statistiek); gezondheid plus sociale zaken en pensioenen - Schalk W. van de Merwe (voorheen gezondheid, planning en milieu alsmede statistiek): economische zaken alsmede planning en milieu - J. Chris Heunis (voorheen economische zaken); nationaal onderwijs - Willem A. Cruywagen (voorheen onderwijs en opleiding); PTT plus sport en recreatie - F. W. de Klerk (voorheen PTT plus sociale zaken en pensioenen); kleurlingenbetrekkingen en statistiek - Hennie H. Smit (voorheen kleurlingenbetrekkingen); pl.v. minister van planning en milieu - S. F. (Pen) Kotze (nieuw).

Bij de toewijzing van de portefeuilles voor het beleid m.b.t. de zwarte bevolking werd erop gewezen dat zowel Koornhof als Janson bekend stonden als ,,verligte" leden van de Nationale Partij.

HET ,,MULDERGATE"-SCHANDAAL

Het aftreden van minister Connie Mulder, dat gevolgd werd door zijn terugtrekking uit het politieke leven, hing samen met onthullingen over een wijdverbreid misbruik van officiële fondsen op zijn vroegere departement van voorlichting, dat in de pers werd aangeduid als het ,,Muldergate"-schandaal naar analogie van het Watergate-schandaal uit de VS (zie o.a. pag. 513 e.v.-1974).

Minister Piet Koornhof

Eerste *onthullingen. Opheffing* ministerie van voorlichting. Aftreden stuatssecretaris Eschel *Rhoodie*

Voor een parlementaire cominissie, die een onderzoek moest instellen naar de uitgaven van het departement van voorlichting, legde de staatssecretaris van dit departement, Eschel Rhoodie, verklaringen af, waaruit bleek dat enkele buitenlandse journalisten door de Zuid-afrikaanse regering geld was aangeboden om voor Zuid-Afrika gunstige verhalen te schrijven, aldus The Times (18-4-1978). Rhoodie deelde de commissie mee dat het departement per jaar £6,5 mln aan buitenlandse valuta uitgaf zonder de nationale bank daarvan op de hoogte te stellen. Hij legde de commissie een brief voor van het departement van voorlichting met een verzoek aan het ministerie van financiën voor £195.000 t.b.v. een publiciteitscampagne voor de onafhankelijkheid van Transkei (zie pag. 705-1976). In het kader daarvan zouden o.m. ,,invloedrijke journalisten" worden uitgenodigd ,,met het specifieke doel Transkei te bezoeken en er artikelen over te schrijven". Ook was er sprake van het ,,kopen" van de diensten van een journalist die dan onafhankelijk materiaal voor zijn publikatie verschafte, ,,terwijl wij hem voor zijn gunstige opinie betalen". Ook de particuliere South Africa Foundation betaalde voor vele bezoeken van buitenlandse journalisten, aldus The Times.

Kritiek op niet-toegestane uitgaven door functionarissen van het departement van voorlichting werd ook geuit door de auditeur-generaal Gerald Barrie.

Op 3 mei 1978 maakte minister Connie Mulder bekend dat het departement van voorlichting ,,niet langer in zijn huidige vorm (kon) voortbestaan" na de meedogenloze perscampagne van ,,bekladding" en ,,verdachtmaking". Hij zou de regering toestemming vragen het departement geheel te reorganiseren. Tegelijk kondigde Mulder aan dat twee hoge ambtenaren van het departement — dr. Deneys Rhoodie, een broer van Eschel Rhoodie, de staatssecretaris van voorlichting, en J. F. Waldeck — aan het eind van de maand vervroegd met pensioen zouden gaan, na een onderzoek naar beweerde onregelmatigheden.

Op 6 mei onthulde staatssecretaris Eschel Rhoodie dat zijn departenient niet de instemming van drie leden van het kabinet de beschikking had gekregen over een geheim fonds ter financiering van clandestiene opdrachten. zonder dat het parlement daar iets van wist

Op 8 mei verklaarde premier Vorder, aan de vooravond van een parlementsdebat over deze kwestie. dat hijzelf volledig verantwoordelijk was voor de wijze waarop geheime fondsen door het ministerie van voorlichting zonder parlementaire goedkeuring waren besteed.

Vorster zei dat de fondsen ,,op behoedzame en ongebruikelijke wijze" door het departement waren gebruikt in de strijd tegen de ,.totale, vernietigende aanval" op Zuid-Afrika. Het doel van de fondsen was om ,,weerstand te bieden tegen de aantasting van de goede naam en de stabiliteit" van het land. Vorster onthulde dat de fondsen naar het ministerie van voorlichting waren overgeheveld via andere departementen, Vorster stelde dat ,,de hele opzet zou zijn mislukt" als de fondsen openlijk en zonder omwegen aan het ministerie van voorlichting zouden zijn toegekend.
Ook onthulde Vorster dat de president van de rekenkamer hem in de tweede helft van het afgelopen jaar (1977) op de hoogte had gesteld van zijn bezorgdheid omtrent onregelmatigheden die waren ontstaan omdat het ministerie van voorlichting zich niet aan de voorschriften en instructies houdt". Vorster had de president van de rekenkamer verteld dat er van hem als vertegenwoordiger van het parlement verwacht werd dat hij op de gebruikelijke wijze een onderzoek zou instellen en aan het parlement verslag diende uit te brengen, ongeacht ,,wie er bij betrokken zouden zijn en wat de gevolgen waren".
Vorster zei dat het duidelijk was geworden dat de doeltreffendheid van het departement van informatie en van ,,zijn chef", dr. Eschel Rhoodie, na de vele berichten en verklaringen was vernietigd. Dit had volgens hem ,,onberekenbare schade aan het land toegebracht.
Volgens sommige van die berichten was 98% van de begrotingspost publikaties van het departement bestemd geweest voor een Afrikaanstalige uitgeverij, waarbij verscheidene ministers, o.w. Connie Mulder, directeursposten bezetten.

Nadat een parlenientscommissie in een derde rapport haar bezorgdheid had geuit over de manier waarop de ambtenareninstructies en -reglementen op het departement van voorlichting waren genegeerd, deelde premier Vorster op 15 juni 1978 in het parlement mee dat het departement van voorlichting zou worden opgeheven en dat staatssecretaris Eschel Rhoodie eind juni op eigen verzoek zou aftreden. Een ,,bureau voor nationale en internationale communicatie" zou de taken

overnernen, met uitzondering van de geheime projecten. Die zouden aan een nader onderzoek worden onderworpen, uit te voeren door generaal H. J. van den Bergh, het hoofd van de staatsveiligheidsdienst (BOSS). Deze moest nagaan welke projecten moesten worden voortgezet. Het nieuwe bureau, dat onder verantwoordelijkheid van Connie Mulder zou blijven, kwam onder leiding van een directeur-generaal, Andries van Wijk-Schoeman, die pas twee weken tevoren in een administratieve functie op het departement was benoemd.

Eveneens op 15 juni werd aangekondigd dat generaal Van den Bergh eind juni als hoofd van de BOSS met pensioen ging. Op 18 juni berichtte het zondagsblad Rapport dat generaal Van den Bergh een visum voor de VS geweigerd was; zijn voorgenomen reis naar de VS hield verband met zijn onderzoek naar geheime projecten.

Als chef van de BOSS werd Van den Bergh op 1 juli opgevolgd door de 58-jarige Alec van Wyk, zijn plaatsvervanger sinds de oprichting van het BOSS in 1969.

Op 24 aug. deelde premier Vorster mee dat Connie Mulder wel minister van plurale betrekkingen en ontwikkeling zal blijven, maar dat het Bureau voor Nationale en Internationale Communicatie met ingang van 1 sept. onder het ministerie van buitenlandse zaken zou ressorteren.

Op 27 sept. verklaarde Vorster dat een parlementaire commissie van onderzoek geen onregelmatigheden had aangetroffen in de boeken van het departement van voorlichting, maar dat er nog een breder onderzoek aan de gang was naar de redenen waarvoor het geld was uitgegeven, terwijl bovendien moest worden vastgesteld of de betrokken functionarissen enig financieel gewin voor hun optreden hadden ontvangen.

Van vele kanten werd de veronderstelling geuit dat Vorsters verklaring nadelig was voor de kansen van Connie Mulder bij de verkiezing van een nieuwe leider van de Nationale Partij (als opvolger van Vorster). Tot dan toe waren de kansen van Mulder, die als leider van de Nationale Partij in Transvaal over 83 stemmen in het kiescollege moest beschikken, hoger aangeslagen dan die van P. W. Botha, de leider van de partij in de Kaapprovincie (met 55 stemmen).

(Zie pag. 642/2/3-1978)

Onthullingen rechter *Mostert*. Benoeming Erasmus-commissie. Ontslag Mostert

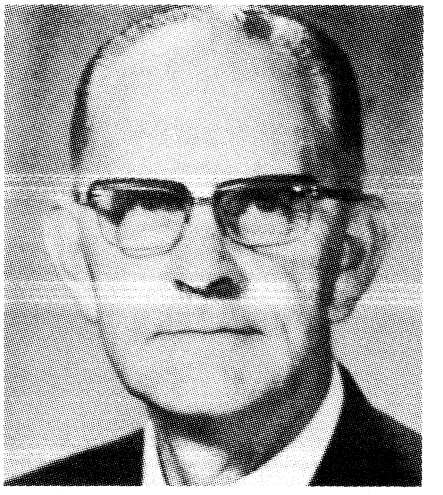
Nadat eind oktober '78 in de Zuidafrikaanse pers (o.a. Rand Daily Mail en de Johannesburg Sunday Times) al onthullingen waren verschenen over de financiering van de enige regeringsgezinde Engelstalige krant in het land, The Citizen, door het vroegere departement van voorlichting, bleek pas op 2 nov. welke omvang deze zaak had.

Toen gaf rechter Anton Mostert (van het hooggerechtshof van Natal), voorzitter van de éénmanscommissie van onderzoek naar overtredingen van de valutabepalingen door functionarissen van het voorlichtingsministerie, een deel van het bewijsmateriaal vrij, ondanks een verzoek van premier Pieter Botha om dat niet te doen. Dat bewijsmateriaal was hem o.m. verschaft door oud-premier Vorster, Connie Mulder, generaal Hendrik van den Bergh en Louis Luyt, de oprichter en vroegere eigenaar van The Citizen.

Rechter Mostert sprak van ,,een onjuiste aanwending van belastinggeld, die in de miljoenen Rand loopt'' en hij verklaarde dat er aanwijzingen waren dat het ging om ,,corruptie in de ruimere zin van het woord met betrekking tot de algemene middelen''. Door het bewijsmateriaal vrij te geven wilde hij ern bijdrage leveren tot ,,een schone regering''.

Volgens dit bewijsmateriaal was er sprake van een grootscheeps misbruik van openbare gelden via een geheim fonds van het departement van voorlichting. Eerst was tevergeefs in 1975 getracht de South African Associated Newspapers (uitgevers van o.a. Rand Daily Mail, The Sunday Times en The Sunday *Express* uit Johannesburg, en The Cape Times) te kopen.

Daarna was eveneens tevergeefs geprobeerd de invloedrijke Amerikaanse krant Washington Star op te kopen. Beide pogingen waren ondernomen door John McGoff, een rechtse Amerikaanse uitgever, die zowel met ex-staatssecretaris Eschel Rhoodie als ex-minister Connie Mulder bevriend was. Tenslotte was besloten The Citizen op te richten. Bij het bewijsmateriaal was een ,,zeer geheime'' overeenkomst, getypt op papier van het ministerie van voorlichting, waarin Rhoodie Luyt 12 mln Rand leende om The Citizen te financieren. Generaal Van den Bergh zou hebben beloofd de voornaamste onderdelen van deze operatie te dekken.

Generaal Van den Bergh

Op 3 nov. stelde premier Pieter Botha een juridische commissie in onder voorzitterschap van rechter Rudolf P. B. Erasmus (van het hooggerechtshof van de Oranje-Vrijstaat) en met als andere leden A. J. Lategan (procureur-generaal van de Kaapprovincie) en G. S. Smalberger (juridisch adviseur van de regering). Die commissie moest een onderzoek instellen naar ,,enigerlei onregelmatigheden of het onwettig verkrijgen van voordeel door individuen of instanties, of het verduisteren van openbare fondsen door het vroegere departement van voorlichting en/of enige daarmee verbonden persoon'' en ,,de (daarbij) gebruikte methoden en kwalijke praktijken''. Bovendien moest de commissie aanbevelingen doen inzake ,,te nemen stappen om een eind aan zulke praktijken te maken, alsmede enigerlei actie tegen enig persoon of enige personen die bij zulke acties waren betrokken''.

Op 7 nov. trad Connie Mulder als minister af. Die dag werd ook een parlementaire commissie ingesteld om de beschuldigingen te onderzoeken, terwijl premier Botha bekendmaakte dat hij het onderzoek van rechter Mostert had gestaakt, o.m. omdat deze ,,niet-geverifieerd bewijsmateriaal... op een niet-geevalueerde wijze'' had geopenbaard.

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing'' B.V.. Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

CLARK NIEUWE PREMIER CANADA

Bij de algemene verkiezingen, die op 22 mei in Canada zijn gehouden, is de Conservatieve partij als grootste uit de bus gekomen. Volgens voorlopige tellingrn heeft zij 135 van de 282 zetels in het federale Lagerhuis veroverd, tegen 115 voor de liberalen, die tot aan de verkiezingrn de regering vormden onder aanvoering van Pierre Trudeau.

Trudeau, die sinds '68 aan de macht is geweest, heeft zijn nederlaag toegegeven. Hij heeft gezegd zijn ontslag bij de gouverneur-generaal te zullen aanbieden en zal dan adviseren om aan de jonge conservatieve leider Joe Clark (39) een formatie-opdracht te geven.

Daarbij zal de nieuwe premier dan rekening moeten houden met zijn minderheidspositie. De zes zetels van de kleine rechtse partij, de Sociale Krediet-groep, zijn net niet voldoende om hem over de drempel te helpen. De socialistische NDP, die over 26 zetels beschikt, is daar zeker niet toe bereid.

In zijn overwinningstoespraak legde Clark de nadruk op de noodzaak de economie van het land te stimuleren. Overleg met de provinciale regeringsleiders zal daarbij centraal staan.

Voorts belooft hij sterke inkrimping van het overheidsapparaat.

Ern groot probleem voor Clark is de duidelijke tweedeling die de verkiezingsuitslagen te zien geven. Quebec stemde voor 60% liberaal, en naast twee conservatieven en zes Sociale Krediet-leden, zijn er 69 liberale parlementsleden uit de Frans-sprekende provincie. Daarentegen is de partij van Trudeau in westelijk Canada door de conservatieven en in mindere mate de socialisten vrijwel weggevaagd.

Canada is politiek meer gepolariseerd dan ooit.

De zetelverdeling in het oude parlement was als volgt:
liberalen **133** zetels, conservatieven **98** zetels, New Democratic Party 17 zetels, Social Credit Party **9** zetels, onafhankelijken **5** zetels. vacant **2** zetels. Het nieuwe parlement telt, als gevolg van een verandering van de kieswet, meer zetels t.w. **282** i.p.v. **264.**

De provincies Ontario, Brits Columbia, Alberta, Québec, Manitoba, Saskatchewan en het North-West Territorium hebben elk één of meerdere kiesdistricten en daarmee zetels in het parlement erbij gekregen.

Joe *Clark*

De waarschijnlijke nieuwe premier van Canada, Joe Clark, is in 1939 in het stadje High River aan de voet van de Rocky Mountains in de provincie Alberta geboren. Hij studeerde geschiedenis aan de universiteit van Alberta in Edmonton en behaalde in 1973 de doctorsgraad in de politicologie. Daarnaast studeerde hij enige tijd rechtrn.

In zijn studententijd was hij politiek actief in de conservatieve studrntenclub en werkte als journalist voor verschillende bladen.

Na een lang verblijf in Engeland en F ankrijk, keerde hij in '62 naar Canada terug en werd president van de federatie van conservatieve studenten.

Tijdens een docentschap in de politicologie aan de universiteit van Alberta was hij actief in de conservatieve oppositie in Alberta, waar de Social Credit Party een grote aanhang heeft.

In 1972 werd hij voor het eerst in het Lagerhuis in Ottawa gekozrn. Van 1967 tot 1970 was Clark naaste medewerker van de oude conservatieve partijvoorzitter Robert Stanfield. Bij het aftreden van deze in 1976 werd Clark als zijn opvolger gekozen.

De winnaar van de Canadese parlementsverkiezingen, de conservatieve leider Joe Clark, op een verkiezingsbijeenkomst in Toronto.

Succes voor New Democratic Party

Het succes van de New Democratic Party, die met 26 zetels in het parlemrnt is vertegenwoordigd, is, aldus *Le* Monde, zonder twijfel één van de belangrijkste veranderingen die deze verkiezingen op de politieke kaart van Canada teweeg gebracht hebben. Met dit aantal heeft de NDP een solide basis voor toekomstige verkiezingen, mits deze niet te vroeg komen want de financiën van de partij zijn niet zo florissant. De stijl en de ernst van haar leider Edward Broadbent heeft een gunstige indruk gemaakt op de Canadese kiezers.

In het verleden is de NDP al éénmaal de coalitiepartner van de liberalen geweest, maar dat heeft haar bij een volgende verkiezing nogal wat stemmen gekost.

Onverwacht zwak is de Social Credit Party uit de verkiezingen tevoorschijn gekomen. Onder aanvoering van haar nieuwe leider Fabien Roy waren politieke waarnemers ervan uitgegaan dat de partij vooral in Quebec grote successen zou behalen en daar de liberal-n van Trudeau danig voor de voeten zou lopen maai deze wisten hun traditioneel sterke positie daar te handhaven. Zij kregen in 1974 60 zetels in Quebec en nu 67 op een totaal van 75. Trudeau zelf werd

met 85% herkozen in zijn woonplaats Ville-Mont-Royal, een buitenwijk van Montreal.
In andere delen van het land is de partij evenwel weggevaagd en er is nu voor de eerste maal in de Canadese geschiedenis geen partij meer die van „oceaan tot oceaan" aanhangers heeft. De twee grote partijen komen nu overeen met de linguistische scheidingslijn: de conservatieven voor het Engelstalige deel en de liberalen voor het Franstalige deel.

Programma Clark

In de verkiezingscampagne heeft Clark één en ander over zijn regeringsplannen bekend gemaakt. Veel aandacht zal hij besteden aan de economie. Daartoe behoort een plan om de belasting voor de midden- en lage inkomens met 2 mrd dollar te verlagen, het instellen van fiscale aftrekbaarheid van grondbelasting en hypotheekrente en inkrimping van de federale ambtenarij met 60.000 manjaren.
De meeste deskundigen kunnen wel met Clarks ideeën meegaan: toch heerst grote twijfel over zijn economische vakkundigheid. Hoewel hij tegen een grotere overheidsrol in de particuliere sfeer is, dreigen zijn plannen talrijke bedrijven via fiscale tegemoetkomingen aan de politieke getijden onderhevig te maken.
Terwiil de conservatieven de reële federale uitgaven in de komende 5 jaar tot 60 miljard dollar willen laten stijgen (tegen een raming van **75** miljard bij onveranderd beleid) zal het begrotingtekort met **3** miljard toenemen. Dit ondanks de uitspraak van de financiële woordvoerder in het conservatieve schaduwkabinet dat een groter deficit ongewenst is. Clark zelf stelde in het budgetdebat eerst dat grotere begrotingstekorten stagnatie veroorzaken, om even later de regering te kastijden voor een te geringe fiscale stimulering van de economie.
Er bestaat weinig twijfel over de populariteit, die Clarks voorstellen genieten, met name in de zakenwereld en de midden- en hogere inkomensgroepen. Zo werden de conservatieve plannen voor fiscale aftrekbaarheid van grondbelasting en hypotheekrente algemeen erkend als Clarks machtigste wapens bij de tussentijdse verkiezingen van okt. 1978, die een daverende overwinning voor de Tories opleverden.
Ook de voorstellen voor inkrimping van de overheidstaak vinden veel onthaal. De nadruk van de federale uitgavenpolitiek is langzaam maar zeker aan het verschuiven van het sociale naar het economische vlak. De druk van de werkgeversorganisaties en Kamers van Koophandel op het kabinet, om de werkloosheidsuitkeringen, de kinderbijslag, en de bijstandstarieven te verminderen is zo groot, dat de minister van sociale zaken de Canadezen heeft opgeroepen een tegenactie in te zetten om de sociale verworvenheden veilig te stellen.
Afgezien van een enkel parlementslid uit de arme provincies aan de Oostkust, staan de conservatieven volledig achter de bezuinigingen op sociaal terrein. Maar de gewilligheid, waarmee premier Trudeau Clarks wensen op deze (en andere) gebieden heeft vervuld, verminderen de aantrekkingskracht van de Tories weer.
Algemeen wordt verwacht, dat Clark — zonder zijn aanvallen op het vermeende economische wanbeleid van de liberalen af te zwakken — meer aandacht zal gaan besteden aan zijn imago als politicus en als beschermer van de individuele vrijheden der Canadezin.
Reeds heeft hij een nieuwe geheimenwet beloofd, waaronder vrijwel alle regeringsdocumenten voor inzage door belanghebbenden beschikbaar komen. Dit heeft mede tot doel de werking van het parlement te verbeteren, waar momenteel steen en been wordt geklaagd over de (te) geringe informatie, waarmee kamerleden het moeten stellen. Ook anderszins wil Clark het Lagerhuis versterken: meer commissiedebatten, openbare hoorzittingen, meer kans voor initiatiefvoorstellen om in stemming gebracht te worden (nu worden deze meestal doodgepraat) en betere faciliteiten voor de kamerleden.

De verliezer, de liberale leider Pierre Trudeau, na het uitbrengen van zijn stem in Montreal.

Nationale eenheid verkiezingsthema

De nationale eenheid was het toonaangevende verkiezingsthema. Volgens Trudeau is alleen een sterke centrale regering in staat een verbrokkeling van Canada te voorkomen.
Inderdaad zijn er de laatste jaren tekenen van politieke desintegratie. Al ruim tien jaar lang hebben opeenvolgende regeringen van diverse politieke pluimage geprobeerd de provincie Québec te „herfransen" en het huidige bewind van de Parti Québecois heeft daar totnogtoe redelijk succes mee behaald.
Aan het andere einde van het land probeert het energierijke Alberta zijn bodemschatten als een zuiver provinciale aangelegenheid te beschouwen. Vlak voor het parlement werd ontbonden. heeft Trudeau een nieuwe energiewet door het parlement moeten drukken, waarbij de federale autoriteiten de beschikkingsmacht over nationale energiebronnen verkrijgen.
Door zich te concentreren op het vraagstuk van de nationale eenheid probeerde Trudeau de conservatieven de wind uit de zeilen te nemen. Hij beschuldigde Joe Clark van uitverkoop van federale macht aan de provinciale autoriteiten.
Juist omdat de meeste provinciale regeringen conservatief zijn, kan volgens Trudeau alleen een liberaal kabinet in Ottawa tegenwicht bieden aan de middelpuntvliedende krachten.
Inderdaad zou Joe Clark klem komen te zitten tussen de tegengestelde belangen van de provincies. Zo zou Alberta het liefst volledige beschikking willen hebben over zijn olie- en aardgasvoorraden. terwijl het sterk geïndustrialiseerde Ontario bepaald geen zin heeft om de internationale prijzen te gaan betalen. Momenteel worden de winstensten op westelijke brandstofuitvoer gedeeltelijk afgeroomd om de invoer van kostbare energie in het oosten te subsidiëren, maar Alberta's premier Lougheed vindt dit maar een onplezierige zaak. (FAZ, *NRC/H'blad,* Le Monde)

BELGIË

WERKGEVERSORGANISATIES OVER DE STAATSHERVORMING

Op 8 mei hebben het Verbond van Belgische Ondernemingen, het Vlaams Ekonomisch Verbond, de Union Wallonne des Entreprises en het Verbond van Ondernemingen in Brussel een gemeenschappelijke verklaring uitgegeven betreffende de aangekondigde hervorming van de staat. Zij onderstrepen daarin dat zij bereid zijn tot medewerking aan een gezonde gewestvorming en inzonderheid betrokken willen worden bij de opmaak en de uitvoering ervan. Tevens lichten zij de voorwaarden toe, waaraan de economische gewestvorming volgens hen moet beantwoorden.

Op economisch vlak — aldus de 4 grote patronale verenigingen — moeten de regio's over bevoegdheden beschikken, om hun mogelijkheden optimaal te ontwikkelen, maar tevens moet daarbij de economische en monetaire eenheid van de staat gevrijwaard blijven.

De verdeling van de economische materies tussen het nationaal gezag en dat van de regio's moet met die doelstelling rekening houden. Gezonde beheersprincipes vergen tevens dat aan de regio's een werkelijke financiële verantwoordelijkheid wordt gegeven, wat kan gebeuren d.m.v. dotaties, het terugstorten door het Rijk van bepaalde belastinginkomsten, een eigen regionale fiscaliteit en leningen.

De optimale ontwikkeling van de regio's moet gericht blijven op de economische groei van het land en op de eenheid van de economie.

Dat is mogelijk, indien ervoor gezorgd wordt dat de nationale wet voorrang heeft op de regionale ordonnantie voor alle materies, die niet behoren tot de exclusieve bevoegdheid van de regio's, en indien de nationale solidariteit gewaarborgd wordt.

Het nationale gezag dient van zijn taakverlichting — veroorzaakt door de overdracht van bevoegdheden naar Europese resp. regionale instellingen — gebruik te maken om krachtdadig de eigen verantwoordelijkheid op zich te nemen en ervoor te zorgen dat ieder gezagsniveau het andere aanvult. Op alle beleidsvlakken moeten, volgens de organisaties van de werkgevers, het gezag vereenvoudigd en de kosten van de overheidsbesturen verminderd worden, de weg tussen de onderneming en de overheid zo rechtstreeks mogelijk zijn, en moet beter word-n tegemoet gekomen aan de rechtmatige eisen van het bedrijfsleven.

PREMIER OVER LOPENDE ZAKEN

Eerste-minister Martens heeft op 8 mei, in antwoord op een interpellatie van het communistische lid L. van Geyt, in de Kamer voorlezing gedaan van een uitvoerige juridische regeringsnota betreffende de vraag, wanneer de activiteit van de regering dient beperkt te blijven tot het afhandelen van de z.g. lopende zaken, met name in geval van parlementsontbinding, bij ontslagneming van het kabinet en in de periode waarin een nieuw gevormde regering het vertrouwen van de Kamers nog niet verkregen heeft.

(De volledige tekst van de nota verscheen in de Parlementaire Handelingen.)

BELEIDSVERKLARINGEN VAN EXECUTIEVEN

Voor de eerste maal hebben de nieuwe regionale ,,executieven", gevormd in de schoot van de nationale regering, een beleidsverklaring afgelegd voor hun resp. assemblées. Dat gebeurde op 14 mei voor resp. de Waalse en de Brusselse gewestraad, op 15 mei voor de Nederlandse en de Franse cultuurraden.

Op een voorafgaande parlementaire vraag van kamerlid J. Defraigne (PRLW) had premier Martens geantwoord dat de gewestraden alsnog geen wettelijke basis hebben, en dat de vergaderingen dan ook als ,,informeel" dienden te worden beschouwd.

De liberale fracties weigerden de vergaderingen bij te won-n. De VU-fractie bleef weg uit de Nederlandse cultuurraad, nadat e-n motie van VU-voorzitter Schiltz, die ertoe strekte het debat over de beleidsverklaring op te schorten tot na een fundamenteler debat over de zin en de richting van de staatshervorming, door de meerderheid was verworpen.

De voorlezing van de beleidsverklaringrn werd gevolgd door een uitvoerige bespreking, maar het debat werd niet met een stemming besloten. De Waalse gewestraad vergaderde te Namen; de andere bijeenkomsten hadden te Brussel plaats.

LNG-TERMINAL IN VOORHAVEN VAN ZEEBRUGGE

De regering heeft op 11 mei bevestigd dat de LNG-terminal voor de aanvoer van het Algerijnse aardgas in de voorhaven van Zeebrugge zal worden gebouwd. De beslissing werd getroffen op basis van technische rapporten van de studiebureaus Battelle en Cremer and Waner.

De eerste definitieve beslissing werd op 28 juni 1977 genomen door het sociaal-economische kernkabinet. (Zie pag. 487/1 - 1977.)

Het onderzoek heeft aangetoond dat de bouw van de terminal op de oostdam en op ongeveer 1,5 km van de eerste huizen de veiligste formule is.

Voor de verdere bouw van de voorhaven heeft het kabinet nog geen onomkeerbare beslissingen getroffen. Er werd enkel beslist tot de uitvoering van de eerste fase van het z.g. deelcontract 4A, waarbij de oostdam tot 1.300 meter in zee zal worden aangelegd. In dec. 1978 was overeengekomen het deelcontract te splitsen in twee fasen die elk een kostprijs van 2,8 mrd fr. hadden.

Toen was ook opnieuw een vraagteken geplaatst achter de vestigingsplaats van de terminal. Op de departementen van Openbare Werken en Verkeer wordt de studie van de verdere dijkenbouw voortgezet.

Minister Claes (economische zaken) heeft verduidelijkt dat alle mogelijkheden voor de uitbouw van de voorhaven op haventechnisch en budgettair vlak reeds werden uitgetest en dat ook de mogelijke gevolgen voor de monding van de Zee-Schelde werden onderzocht. Volgens proeven in het waterbouwkundig laboratorium te Borgerhout en studies van de rijksuniversiteit te Luik, zouden de havendammen van Zeebrugge geen noemenswaardige invloed uitoefenen op het estuarium.

De LNG-terminal, die door Distrigaz wordt gebouwd, zal ongeveer 7,5 mrd fr. kosten. Hij zal bestaan uit een eenheid voor het hervergassen van het vloeibare aardgas, en uit vier, gedeeltelijk ingegraven, opslagtanks met een totale capaciteit van 300 tot 400.000 kubieke meter. De installaties zouden gereed komen tegen 1985. Vanaf okt. 1982 zal het Algerijnse aardgas worden aangevoerd via de Franse haven Saint-Nazaire, waarmee Distrigaz reeds een akkoord heeft gesloten. Voor de aanvoer van een andere hoeveelheid aardgas worden nog onderhandelin-

De kerncentrale van Tihange (met directeur Robert van den Damme), waar zich in 1978 een technisch incident voordeed (pag. 101/1-'78).

gen gevoerd met Ruhrgas en de havenautoriteiten van Wilhelmshaven.

BEROERING RONDOM TIHANGE

Het ongeval in de kerncentrale van Harrisburg (VS) (zie volgende aflevering) heeft in België de burgemeeste van Hoei, PS-senator F. Hubin, ertoe gebracht de kerncentrale van Tihange stil te leggen. Hij trof de beslissing op 6 april, op grond van de overweging dat het wenselijk was de 878 Megawatt kernreactor inactief te laten, totdat maatregelen waren getroffen om de veiligheid van de bevolking te waarborgen. Volgens Hubin had de directie van de kerncentrale geen gevolg gegeven aan eerdere aanbevelingen van de Commissie voor kernenergie, de Hoge raad voor volksgezondheid en de Inspectie voor brandvoorkoming van de provincie Luik. Het gemeentebestuur weet niet wat het moet doen in geval van gevaar, aldus Hubin.

De n.v. Semo, die de kerncentrale exploiteert, ging in beroep tegen de beslissing van de burgemeester en op 9 april deelde minister Gramme (binnenlandse zaken) op vragen in de Kamer mede, dat het beroep ontvankelijk was verklaard en dat de exploitatie onmiddellijk zou worden hervat. Gramme zei dat hij samen met de ministers van economische zaken, volksgezondheid en arbeid de kwestie had onderzocht, en dat men tot het besluit was gekomen dat er geen reden was om aan te voeren, dat de kerncentrale in gebreke zou zijn gebleven.

Minister Claes (econ. zaken) verduidelijkte dat de regering, ook op grond van de informatie die Belgische deskundigen na een bezoek aan Harrisburg hadden meegebracht. van oordeel was dat er een groot verschil bestaat tussen de Amerikaanse en de Belgische centrale, en dat de Belgische bevolking voldoende beschermd is tegen de gevolgen van een eventueel ongeval.

GETALSTERKTE VAN HET LEGER

Op 1 januari 1978 zag de getalsterkte van de strijdkrachten eruit als volgt:

Rang	Aantal	% Nederlandstaligen
Leger		
Generaal	44	47,7
Kolonel	237	43
Luit.-kolonel	495	49
Majoor	912	55
Lagere officieren	4.869	60
Onderofficieren	24.757	60,2
Beroepssoldaten	9.720	65,5
Termijnsoldaten	18.439	48,2
Dienstplichtigen	27.231	62,9
Burgerpersoneel	2.261	59
Rijkswacht		
Generaal	3	67
Hoofdofficieren	117	54
Lagere officieren	325	51
Onderofficieren	13.979	52
Kand. off. en onderoff.	1.249	60

(Bron: Jaarverslag ministerie van landsverdediging over de taaltoestand in het leger.)

JOEGO-SLAVIË

REGERINGSSAMENSTELLING

Op 16 mei 1978 heeft de Nationale Vergadering haar goedkeuring gegeven aan de herbenoeming van Veselin Djuranowic tot minsterpresident (benoeming en biografie pag. 189/1/2-1977). Daarop heeft de Vergadering op voorstel van Djuranowic de volgende samrnstelling van het kabinet aanvaard:

vice-premiers: Branislav Ikonic*, Ivo Markan*. Andrej Marinc*, Dragoljub Stavrev*, en Gojko Ubiparip (tot dan minister zonder portefeuille).
Buitenlandse zaken - Josip Vrhovec*, defensie - generaal Nikola Ljubicic, binnenlandse zaken - Franjo Herljevic, financiën - Petar Kostic*, buitenlandse handel - Metod Rotar*, algemene economische zaken en marktproblemen - Imer Pulja, justitie en administratie - Luka Banovic*, informatie (tot dan een federale commissie) - Ismailj Bajara*.
Zonder portefeuille: Vuko Dragasevic*, Slobodan Gligorijevic*, Dusan Ilijevic, Radoje Kontic*, Bogoljub Nedeljkovic*, Vajo Skendzic, Boris Snuderl* en Sukrija Uzunovic.
Voorzitters van federale commissies: energie en industrie - Stojan Matkaliev*, landbouw- - Milovan Zidar*, verkeer en communicatie - Ante Zelic*, arbeid, openbare gezondheid en sociale zekerheid (tot dan drie commissies) - Svetozar Pepovski (tot dan alleen arbeid), oorlogsdeelnemers en oorlogsgewonden - Milan Vukasovic*, wetgeving (tot dan ministerie) - Aleksandar Fira en ontwikkelingssamenwerking - Stojan Andov.
De met * gekenmerkte functionarissen waren nieuw in hun ambt.

Vertegenwoordiger van Kosovo tot vice-president benoemd

Een dag eerder, op 15 mei 1978, vergaderden de negen leden van het staatspresidium onder leiding van president Tito te Brioni. Zij besloten Fadilj Hodzja aan te wijzen tot vice-voorzitter van hun college. Hodzja is daarmee de eerste plaatsvervanger van president Tito en hij wordt automatisch staatshoofd in het geval van diens overlijden.
Hodzja is afkomstig uit het autonome gebied Kosovo en hij maakt deel uit van de Albanese minderheid binnen Joego-Slavië.
(Le Monde, *NZZ)*

ELFDE CONGRES JOEGOSLAVISCHE BOND VAN COMMUNISTEN

De Joegoslavische communistische partij, de Bond van Communisten, heeft van 20-23 juni 1978 in Belgrado haar elfde congres gehouden. Het *NRC/H'blad* van 19 juni 1978

Fadilj Hodzja

wijdde hieraan een voorbeschouwing, waaraan het volgende is ontleend:

Wat moet de rol zijn van een communistische partij in een land waar in vergelijking met andere eenpartijstaten veel ruimte wordt gelaten aan autonome ontwikkelingen, initiatieven en processen?
Het is ren vraag die de Joegoslavische communisten kennelijk in een levensgroot dilemma heeft gebracht en die geleid heeft tot een in talloze brochures, traktaten en andere publikaties neergelegde toelichting. De verwarring, zowel onder Joegoslaven als bij buitenlandse waarnemers van het gecompliceerde politieke systeem in Joego-Slavië, is er daardoor echter niet minder op geworden. Zo zelfs dat er gespeculeerd is dat het elfde congres spectaculaire veranderingen zal gaan opleveren.
Stane Dolanc, de nummer drie in het leiderschap van de Joegoslavische partij, trok eerder dit jaar echter alle grond onder dergelijke geruchten weg toen hij met nadruk verklaarde dat ,,de communistenbond de verenigde, revolutionaire, leidende ideologisch-politieke kracht van de Joegoslavische maatschappij blijft."
Desalniettemin, er is alle aanleiding toe te vermoeden dat er belangrijke dingen staan te gebeuren op het Joegoslavische partijcongres. De man, die wordt gedoodverfd als de waarschijnlijkste opvolger van president Tito, Edvard Kardelj, de grote theoreticus van het Joegoslavische systeem, publiceerde vorig jaar septemher een boek over ,,ontwikkelingswegen van het politieke systeem van het socialistische zelfbestuur" waarin hij zowel de meerpartijenstelsels in het westen als de eenpartijsystemen in Oost-Europa veroordeelt.
Ter onderscheiding van de politieke stelsels in oost en west introduceerde Kardelj voor het Joegoslavische systeem de term ,,pluralisme van de zelfbestuurbelangen". De introductie van de term ,,pluralisme" heeft echter een groot aantal misverstanden gewekt, misverstanden die de Joegoslaven met een eindeloze woordenvloed uit de wereld proberen te helpen. Zo wordt uitgelegd dat het Joegoslavische pluralisme niets heeft te maken met dat van het bestaan van verschillende politieke partijen maar met het pluralisme van ,,sociale en zelfbestuurbelangen".
Immers, zo wordt gezegd. de Joegoslavische maatschappij is niet homogeen. Dat is geen enkele maatschappij, de werkende klasse bestaat op zichzelf ook weer uit verschillende lagen die vaak verschillende en tegenstrijdige belangen hebben.
Over de manier waarop de Joegoslavische communisten nu binnen dat ,,pluralistische zelfbestuur" moeten functioneren, zullen de in Belgrado bijeengekomen partijleden zich de komende vier dagen in de eerste plaats buigen. Op de vijfde zitting van het centrale comité van de partij, die in februari dit jaar in Belgrado werd gehouden, heeft eerdergenoemde Dolanc echter al duidelijk gemaakt hoe de visie op de rol van de partij zal zijn.
,,De communistenbond moet overal waar het zelfbestuur beslissingen neemt, aanwezig zijn — niet als een factor van buiten het systeem van zelfbestuur maar als innerlijke drijvende kracht". Communisten zijn, zo zei Dolanc, de ,,georganiseerde uitdrukking van het progressiefste sociale bewustzijn" en moeten daarom samen met de arbeiders tot de rationeelste beslissingen trachten te komen.
Dat betekent dus wel dat de Joegoslavische partij, die op een bevolking van 21,7 mln ruim 1,6 mln leden leden telt, niet van plan is de overheersende positie die zij in de maatschappij heeft, op te geven. Daar staat echter een voor communisten ongebruikelijke mate van werkelijkheidszin tegenover. Zo erkende Dolanc dat de opbouw van het socialisme niet het monopolie van communisten mag zijn: ,,Onze maatschappij en zelfs de werkende klasse bestaat niet alleen uit marxisten". Ook andersdenkenden hebben volgens Dolanc het recht en de plicht deel te nemen aan het politieke proces en aan het beslissen over openbare zaken, ,,zelfs als zij het niet altijd eens zijn met alle aspecten van de politiek van de communistenbond".
In theorie zijn de Joegoslavische communisten dus voorstander van een actiever aandeel van niet-partijleden in het beslissings-proces. Hoe dat in de praktijk uitpakt, moet echter nog worden afgewacht, zo zeggen sceptische niet-partijleden in Joego-Slavië.
Ook intern wil de Joegoslavische partij een voorzichtig begin maken met een soort ,,pluralisme". De statuten staan voortaan expliciet het hebben van een ,,persoonlijke mening" toe. Dat wil echter nog niet zeggen en dat is nu juist het wezen van werkelijk pluralisme, dat dit hebben van een persoonlijke mening vergezeld gaat van ,,enige vorm van activiteit die de eenheid van actie van de communisten in gevaar zou kunnen brengen", zo zeggen de nieuwe statuten. Aanhangers van afwijkende meningen in de partij blijft het dus verboden om bijvoorbeeld via de pers medestanders te verzamelen.
Al met al ziet het er naar uit dat het gerecht dat het Joegoslavische partijcongres de komende dagen op tafel brengt, overgoten is met een aanlokkelijk ogende pluralistische saus die echter onveranderlijk het dagelijkse communistische eenpansgerecht verbergt.

Openingsrede president Tzto

President en partijleider Tito opende het partijcongres op 20 juni met een rede, waarin hij de twee supermogendheden opriep om serieuze pogingen te doen ten einde de. wat hij noemde, . onbevredigende situatie in hun betrekkingen" te boven te komen.

In zijn anderhalf uur durende openingstoespraak tot het Congres waarschuwde de Joegoslavische president dat de detente tussen de grote mogendheden op een dood punt is aangeland. ,,Hun onderhandelingen, niet name op het gebied van de wapenbeperking, zijn opgeschort, terwijl hun wederzijdse wantrouwen en verdachtmakingen herinneren aan de tijd van de koude oorlog, die naar wij hoopten voor altijd voorbij was," zei Tito.
Tito wees erop dat de bewapeningswedloop en het chauvinisme van de blokken zich over andere delen van de wereld verspreiden, met name over Afrika, waar, zo zei Tito, sommige mogendheden proberen hun oude invloedssferen te behouden of nieuwe te creëren.
Volgens Tito kunnen gezonde internationale betrekkingen alleen gebaseerd worden op gelijkheid tussen volkeren en landen in plaats van op de macht van de blokken. Daarom riep de Joegoslavische president op tot het afschaffen van ,,alle soorten afhankelijkheid en buitenlandse overheersing"

Tito waarschuwde dat de dreiging van het uitbreken van een oorlog, niet alleen een lokale, maar ook een op wereldschaal, niet kan worden uitgesloten. Maar, Zo zei de Joegoslavische president, ,,oorlog is niet onvermijdelijk", en aan het afwenden van de oorlogsdreiging moet een maximum aan inspanningen worden besteed omdat dat ,,de voorwaarde is voor het overleven van de hele mensheid en elk land afzonderlijk".
Over de ontwikkelingen van communistische en arbeiderspartijen in West-Europa zei Tito dat die naar voren zijn gekomen als ,,belangrijke nationale politieke krachten." De Joegoslavische, president wees er in dat verband op dat het socialisme zich in verschillende vormen moet kunnen blijven ontwikkelen, en dat daarvoor geen ,,universele modellen" zijn. Zonder de Sowjet-Unie met name te noemen, zei Tito dat het centraal stellen van de eigen ervaring niet bijdraagt tot het succes en het belang van de socialistische beweging.
Behalve het Midden-Oosten noemde Tito zuidelijk Afrika en de Hoorn van Afrika als de belangrijkste haarden van onrust in de wereld. Wat de Hoorn van Afrika betreft, riep de Joegoslavische president op tot een ,,volledige stopzetting van de gewapende conflicten daar en tot het op vreedzame wijze bereiken van een politieke oplossing".
De Joegoslavische president wees in dat verband ook op de ,,negatieve en gevaarlijke verschijnselen" die zich binnen de beweging van niet-gebonden landen voordoen. Conflicten tussen niet-gebonden landen (zoals die bijvoorbeeld bestaan tussen Ethiopië en Somalië) moeten volgens Tito uitsluitend met vreedzame middelen worden opgelost. ,,Pogingen om de niet-gebonden landen te verdelen en hen te dwingen partij te kiezen, leiden onvermijdelijk tot verbittering van de internationale betrekkingen in het algemeen en van de betrekkingen tussen de blokken en de grote mogendheden in

het bijzonder, zoals is bewezen door recente ontwikkelingen," zo zei de Joegoslavische president.
Het thema van de rol van Cuba op het Afrikaanse continent kwam op 19 juni ook nog ter sprake op een persconferentie die Aleksandar Grlickov, lid van het presidium van de Joegoslavische partij, ter inleiding van het 11e partijcongres gaf voor buitenlandse journalisten. Op de vraag in hoeverre de hier en daar naar buiten gekomen ongerustheid van Joegoslavië over de militaire activiteiten van Cuba in Afrika op het partijcongres tot uitdrukking zou komen, antwoordde Grlickov voorzichtig dat Joego-Slavië voorstander is van een politiek van ,,Afrika voor de Afrikanen" en dat de Afrikanen zelf hun alternatieven moeten zoeken. Grlickov vond verder dat moet worden voorkomen dat Afrika wordt verdeeld in verschillende invloedssferen.

Voor wat betreft de binnenlandspolitieke situatie van Joego-Slavië uitte Tito bezorgdheid over de invloed, die ideeën van buit-naf op de Joegoslavische maatschappij kunnen hebben:

,,Onze deuren staan wijd open voor negatieve ideologische en politieke invloeden (...) wij staan bloot aan de invloeden van de bourgeois-ideologie, van kleinburgerlijke ideeën, technocratische concepties, dogmatisme en conservatisme, verschillende varianten van de pseudo-revolutionaire ultra-linkse ideologie enz," zo waarschuwde Tito.

Als tegenwicht daartegen riep de Joegoslavische partijleider dan ook op de marxistische basis van de partij te versterken en meer aandacht te besteden aan ,,onze marxistisch theoretische creativiteit". Tito ging zelfs zover het idee van arbeiderszelfbestuur in Joego-Slavië te betitelen als ,,de hoeksteen van de wetenschappelijke theorie van de marxistische klassieken", een kwalificatie die in Moskou wel enige wenkbrauwen in de hoogte zal laten gaan

Sprekend over het marxisme als inspiratie voor het Joegoslavische systeem waarschuwde Tito ook voor wat hij ,,verwerpingskritiek" noemde, kritiek dus die de geldigheid van de marxistische theorie in twijfel trekt. Dergelijke kritiek zou volgens Tito niet bijdragen tot een ,,progressieve ontwikkeling", maar slechts leiden tot verwarring en ontmoediging.

Op tal van andere kwalen in de Joegoslavische samenleving had Tito aanmerkingen: het achterblijven van de produktiviteit, de sterke neiging om meer geld uit te geven dan er verdiend wordt, het doen van verkeerde investeringen en het gebruik van het partijlidmaatschap voor het verkrijgen van bepaalde banen, allemaal verschijnselen die nauw samenhangen met pro-westerse pragmatische neigingen in het Joegoslavische model en in het Joegoslavische karakter.

Maar het scherpst kwam de discrepantie tussen de ideeën die Tito uiteenzette en de discussies die het voorafgegane halfjaar in de hoogste'regionen van de partij zijn gevoerd wel tot uitdrukking door wat de Joegoslavische president niet met name noemde en wat bij de voorbereidingen van het congres wel degelijk uitgebreid aan de orde is geweest.

Zo wijdde Tito geen woord aan het een jaar tevoren door de partij-ideoloog Edward Kardelj gelanceerde begrip van het ,,pluralisme van het zelfbestuur" en sprak hij ook in veel minder verzoenende termen dan begin dit jaar bijvoorbeeld Stane Dolanc deed over niet-marxisten in de Joegoslavische samenleving. Zei Dolanc nog dat iedereen het recht moet hebben deel te nemen aan de vorming van de politiek ,,ook al is men het niet altijd eens met de marxistische ideologie of met alle aspecten van de politiek van de Joegoslavische partij", Tito waarschuwde dat ,,de werkende mens zich ervan bewust moet zijn dat zijn persoonlijke belangen alleen maar bevredigd kunnen worden als die gecoördineerd en op één lijn gebracht worden met de algemene collectieve belangen."
Met zijn openingstoespraak tot het elfde partijcongres heeft de Joegoslavische president kennelijk de waarschuwende vinger willen heffen tegen de toegeeflijke geluiden die de laatste tijd binnen de Joegoslavische partij waren te horen.

Nieuw partijpresidium

Het congres heeft een nieuw partijpresidium gekozen, dat 24 leden telt. Het vorige presidium telde 48 leden.
Uit elk van de partijafdelingen van de zes republieken, die te zamen Joego-Slavië vormen, hebben drie leden zitting in het presidium: twee, gekozen door de regionale afdeling plus de partijvoorzitter van elke republiek. Daarnaast hebben uit elk van de twee autonome gebieden twee leden zitting in het federale partijpresidium: één gekozen en de voorzitter. Het leger heeft één vertegenwoordiger in het presidium. Dat is te zamen 23, plus Tito als partijvoorzitter.
Na de verkiezing zag het presidium er aldus uit:

Josip Broz Tito, voormtter van de Joegoslavische Bond van Communisten

Voor de Sloveense partij:
Edvard Kardelj, Stane Dolanc en Franc Popit.

Voor de Servische partij:
Petar Stambolic, Milios Minic en Tihomir Vlaskalic.

Voor de Montenegrijnse partij:
Vidoje Zarkovic, Veselin Djuranowic en Vojo Srzentic.

Voor de Macedonische partij:
Lazar Kolisevski, Aleksandar Grlickov en Angel Cemerski.

Voor de Kroatische partij:
Vladomir Bakaric, Dusan Dragosavac en mevr. Milka Planinc.

Voor de partij van Bosnië-Herzegowina:
Branko Mikulic, Cvijetin Mijatovic en Nikola Stojanovic.

Voor de partij van Vojvodina:
Stevan Doronsjki en Dusan Alimpic.

Voor de partij van Kosovo:
Fadil Hodzja en Mahmut Bakalli.
De laatstgenoemde is steeds de partijvoorzitter, die ex officio zitting heeft in het federale presidium.

Voor het leger:
generaal Nikola Ljubicic.

De samenstellingen van het presidium naar nationaliteiten is aldus:

9 Serviërs (Stambolic, Minic, Vlaskalic. Dragosavac, Mijatovic, Stojanovic, Doronsjki, Alimpic en Ljubicic).

4 Kroaten (Tito, Bakaric, mevr. Planinc en Mikulic).

3 Sloveniërs (Kardelj, Dolanc en Popit).

3 Montenegrijnen (Zarkovic, Djuranowic en Srzentic).

3 Macedoniërs (Kolisevski, Grlickov en Cemerski).

2 Albaniërs (Hodzja en Bakalli).

Slotrede Tito

In zijn slotwoorden tot het elfde congres, op 23 juni 1978, heeft president Tito gewaarschuwd, dat Joego-Slavië niet in zelfgenoegzaamheid moet wegzakken.

Aan het einde van de vier dagen, die de Joegoslavische communisten in Belgrado bijeen zijn geweest, legde Tito — naast het aanhalen van wat er allemaal voor positiefs in de aflgelopen vier jaar was gebeurd — toch vooral de nadruk op negatieve ontwikkelingen in de Joegoslavische maatschappij
Het meest indrukwekkend van het congres, zo zei de Joegoslavische leider, was volgens hem de eenheid binnen de partij
Maar anders dan na het tiende partijcongres in 1974 moet er wet gewacht worden, maar moeten de Joegoslavische communisten aan het werk, ,,bij wijze van spreken vanaf vandaag"
Tito oefende scherpe kritiek op een groot aantal gebreken in de Joegoslavisrhe maatschappij

- leiding vanuit een ivoren toren (,,schadelijk en onduldbaar");
- de zwakke economie:
- dreigende inflatie,
- onverantwoorde investeringen

Met name op het laatste punt richtte Tito zijn pijlen ,,Er worden fabrieken gebouwd die we al hebben De moeilijkheid is dat iedereen alles wil hebben wat iemand anders heeft"
Zonder de republieken daarbij te noemen was daarmee wel duidelijk wat Tito bedoelde, wat een van de grote problemen in Joego-Slavië is namelijk dat de zes verschillend geaarde republieken nog steeds geen werkelijke eenheid vormen in de Joegoslavische federatie en geneigd zijn een chauvinistische politiek te voeren
Datzelfde gold vodgens Tito voor de buitenlandse handel, waar ,,mensen elkaar voor de voeten lopen" en ,,op niet-loyale wijze beconcurreren"
Wat de partij betreft, hekelde de Joegoslavische president het gebrek aan geschikt en ideologisch gevormd kader De partij had de afgelopen vier jaar weliswaar een toevloed gezien van 700 000 jonge leden, maar die kregen nog te weinig gelegenheid om op verantwoordelijke posten te komen Over de positie van Joego-Slavië als niet-gebonden land zei Tito dat die steeds sterker wordt, maar dat dat voor Belgrado ook meer verplichtingen met zich brengt
In een voorafgaande redevoering, waarmee hij de twee resoluties inleidde die het Joegoslavische partijcongres heeft aangenomen, legde Stane Dolanc, de der-

de man in de partij na Tito en Kardelj en secretaris van het uitvoerende comité van de partij, de nadruk op de „continuïteit" die door de resoluties wordt bevestigd.
„Continuïteit" en „stabiliteit" zijn in het algemeen termen die regelmatig op het congres en in de Joegoslavische pers worden gebruikt om het karakter van de genomen besluiten aan te duiden
Vóór het congres zijn er nogal wat speculaties geweest dat de Joegoslavische partij wellicht een wat democratischer koers zou gaan varen, intern maar ook naar buiten toe Die speculaties waren met name in de hand gewerkt door het introduceren door Kardelj van de term „pluralisme van het zelfbestuur", vorig jaar Ook Dolanc bezigde die term in zijn rede Kennelijk om mogelijke verdere misverstanden daarover te voorkomen werd die term in de schriftelijke weergave van Dolanc' rede voorafgegaan door een veelzeggende toevoeging In de Joegoslavische, tevoren gemaakte, versie van de rede van Dolanc is die toevoeging duidelijk later bijgetypt In de tekst stond daarom nu „De discussie bij ons en in het buitenland over de veelheid, respectievelijk het pluralisme van de belangen"
In werkelijkheid zei Dolanc echter „De discussie bij ons en in het buitenland over het pluralisme van de belangen" Door die verandering wordt kennelijk geprobeerd de kwalitatieve notie die het woord pluralisme heeft toe te schrijven aan een buitenlandse interpretatie, terwijl die wat Joego-Slavie betreft iiu vervangen wordt door een kwantitatieve veelheid
Het mag allemaal wat ver gezocht lijken maar de indruk wordt hiermee wel sterker dat met het woord pluralisme in het Joegoslavische partij-jargon langzamerhand zo omzichtig omgesprongen gaat worden dat het wel spoedig taboe zal zijn. (NRC/H'blad, Le Monde, RFE NZZ, FAZ, The Times)

PLAATSVERVANGER VOOR TITO IN PARTIJPRESIDIUM AANGEWEZEN

Het partijpresidium heeft op 19 okt. vorig jaar beslot-n Branko Mikulic aan te wijzen tot vice-voorzitter en plaatsvervanger van Tito voor een periode van een jaar.
Door velen werd dit gezien als een aantasting van de positie van de secretaris van het presidium, Stane Dolanc.
Waarschijnlijk om deze indruk weg te nemen gaf het presidium op 10 nov. 1978 een verklaring uit, waarin o.m. gezegd werd: „Het presidium is een collectief, democratisch politiek lichaam, waarin alle leden gelijke rechten hebben en gelijke verantwoordelijkheid dragen voor het totale werk op alle terreinen van zijn activiteiten (...)

„Onze partij is niet opgebouwd volgens hiërarchische betrekkingen (...) want dat zou in directe tegenspraak zijn met de democratische ontwikkeling."
Zonder dat in het stuk van 10 nov, ook maar één naam voorkomt en zonder in te gaan op de geruchten over een mogelijke machtsverschuiving in de partij, probeert de verklaring over de werkverdeling binnen het presidium deze indruk van een machtsverschuiving op alle mogelijke indirecte manieren weg te nemen.

De belangrijkste aanwijzing daarvoor is u-el, dat anders dan in de bekendmaking zoals die een maand eerder over Mikulic' nieuwe functie werd gegeven, nu met zo veel woorden wordt gezegd dat de nieuwe post van waarnemend voorzitter van het partij-presidium jaarlijks zal rouleren. In de aankondiging van oktober werd alleen gezegd dat Mikulic „voorlopig" voor een jaar was benoernd.
Dit betekent dat elk jaar een ander presidiumlid uit één van de zes Joegoslavische republieken en twee autonome gebieden aan de beurt is, net zoals dat het geval is met het waarnemend presidentschap van de staat.
Juist deze wijziging in de presentatie van het waarnemende voorzitterschap binnen de partij en de nadruk die er in de partijverklaring van 10 nov. wordt gelegd op het niet-hiërarchische karakter van de verhoudingen binnen het partijpresidium — waarbij uiteraard een uitzondering wordt gemaakt ten aanzien van Tito's onaantastbare positie als partijvoorzitter „zonder beperking van zijn mandaat" — geeft voedsel aan de mogelijkheid dat er althans een kern van waarheid in de speculaties zit.
Er gingen namelijk al ver voor het elfde congres van de Joegoslavische communistische partij, in juni, geruchten dat Stane Dolanc zijn machtige positie als partijsecretaris en intiemste vertrouweling van Tito, aan Mikulic zou moeten afstaan. Mikulic, die als secretaris en sinds 1969 voorzitter van de republikeinse partij-organisatie in Bosnië-Herzegovina langzaam opgeklommen is tot de hoogste partijorganen en bekend staat als niet alleen fel antinationalistisch en dogmatisch maar ook zeer ambitieus, kreeg die post toen echter niet.
Ook al schijnt Dolanc binnen de partijorganisatie niet ongemeen populair te zijn, hij had kennelijk toch in juni meer aanhang dan Mikulic, die geldt als een voorstander van de harde lijn.
De manier waarop in oktober de benoeming van Mikiilic als waarnemend voorzitter van het partij-presidium werd aangekondigd — als man die de vergaderingen van het presidium zou leiden in de gevallen dat de voorzitter (Tito) zou zijn verhinderd — bevatte enigszins de gevoelswaarde alsof de 86 jaar oude partijvoorzitter alsnog een soort „opvolger" had aangewezen. Door de uitdrukkelijke bepaling nu dat het waarnemend voorzitterschap jaarlijks rouleert, is die indruk — die overigens in strijd is met de voortdurend door de Joegoslaven benadrukte „collectiviteit" van de partijleiding na de dood van Tito — weggenomen.
Niet weggenomen is echter de indruk dat de post van Mikulic toch enige afbreuk zal doen aan de positie van Stane Dolanc als partijsecretaris. In de partijverklaring van 10 november wondt gesteld dat het werk van de (waarnemend) voorzitter bestaat uit „het voorbereiden, samen met de andere leden van het presidium, van de zittingen en politieke besluiten",
Dat betekent dat Mikulic, wanneer Tito afwezig is, enerzijds nauw contact zal onderhouden met de Joegoslavische president over de te houden zittingen van het presidium, en anderzijds een belangrijke stem zal hebben bij het opstellen van de agenda voor de vergaderingen van dat lichaam. Over de positie van Dolanc wordt gezegd dat „de partijsecretaris zich meer richt op de uitvoeringen van de beslissingen die het presidium neemt".
Met name waar het de benoeming van partijleden op invloedrijke posities betreft, waar Dolanc tot nu toe een belangrijke rol bij speelde. lijkt de positie van de parlijsecretaris door de definitie van de functie van het waarnemend voorzitterschap en die van zijn eigen functie als louter „uitvoerder" te zijn verzwakt.
(NRC/H'blad, NZZ, FAZ, AP, AFP)

EDVARD KARDELJ OVERLEDEN

Op 10 febr. 1979 is in Ljubljana, de hoofdstad van Slovenië, Edvard Kardelj op 69-jarige leeftijd aan kanker overleden.
Kardelj, die op 27 jan. 1910 was geboren, werd beschouwd als de tweede man in Joego-Slavië na Tito.
Aan een profiel van Kardelj in het *NRC/H'blad* van 12 febr. is het volgende ontleend:

Hij was de man die, samen met de in ongenade gevallen Milovan Djilas, de theoretische basis heeft bedacht voor het systeem van het Joegoslavische zelfbestuur dat het socialisme in dat land een aantal menselijke trekken heeft verleend

Maar bovenal is Kardelj, wiens naam in het buitenland nauwelijks enige bekendheid heeft genoten, altijd een meester geweest in de politieke tactiek, een tactiek die het hem mogelijk heeft gemaakt meer dan veertig jaar lang op zijn post te blijven als tweede man in de Joegoslavische partijhiërarchie naast het politieke fenomeen Josip Broz Tito

De andere medestanders van Tito van het eerste uur is dat niet gelukt óf zij overleden vroegtijdig zoals Mosje Pijade en Ivo Lola Ribar, óf zij kwamen in conflict met de Joegoslavische partijleider, zoals Djilas in 1953 en Rankovic, de gewezen chef van de geheime politie, in 1966

Edvard Kardelj

Kardelj echter bleef een trouwe luitenant van Tito met een bijna blinde loyaliteit die zo nu en dan weleens leek op politiek opportunisme

Voor Kardeljs politieke overleveringscapaciteiten zijn verschillende oorzaken aan te wijzen: het feit dat zijn Sloveense nationaliteit bijvoorbeeld nooit een doorslaggevende rol in positieve of negatieve zin heeft gespeeld, zoals bij Joegoslavische politici van Servische of Kroatische afkomst vaak het geval is, zijn ongekende prestige als de vader van het Joegoslavische ideologische systeem dat na de breuk in 1948 met Stalin een theoretisch alternatief moest bieden voor de verworpen versie van het totalitaire communisme zoals dat in de Cowjet-Unie bestond.

Maar bovenal heeft tot Kardeljs ononderbroken carriere als Tito's tweede man zijn kennelijke onverschilligheid tegenover het streven naar maoht bijgedragen Hij vormde voor Tito, evenals voor andere topfiguren in de partij, nooit een bedreiging, integendeel hij was de man die erom bekend stond conflicten in de top op tactische wijze te kunnen oplossen, juist omdat zijn persoon niet als rivaliserend werd ervaren

Naast de pragmaticus Tito, die als het ware een natuurlijke machtshonger uitstraalt, en vaak minachting aan de dag heeft gelegd voor de theoretische kanten van het communisme, was Kardelj de typische kamergeleerde In tegenstelling tot de fysieke onverwoestbaarheid van Tito maakte hij de indruk van een wat zielige. schriele figuur Een schoolmeester van oorsprong en ook qua uiterlijk, die bovendien wend belemmerd door zijn mankheid, een gevolg van de behandeling die hij als politieke gevangene in de jaren twintig te verduren kreeg

Kardeljs politieke filosofie streefde naar democratisering van het Joegoslavische socialisme, of, zoals hij dat in zijn laatste werk noemde, ,,pluralisme van de belangen van het zelfbestuur", maar die democratisering mocht niet leiden tot een meer-partijensysteem Democratisering moest gebaseerd blijven op socialisme en op socialistisch zelfbestuur.

Kritiek op het gebrek aan mensenrechten en democratische vrijheden in het socialisme is volgens Kardelj vaak wel gerechtvaardigd, maar moet worden afgewezen zodra die kritiek het socialisme de terugkeer naar het klassieke pluralisme van de burgerlijke maatschappij wil opdringen

Het valt echter te bezien of Kardeljs dood niet gepaard zal gaan met een devaluatie van zijn ideeën over democratisering van de maatschappelijke structuur in Joego-Slavie Opvallend was in elk geval op het laatste, elfde partijcongres in juni 1978, waar het begrip ,,pluralisme" uit Kardeljs denkbeelden nogal angstig werd weggemoffeld en vervangen door minder aan Westerse begrippen herinnerende formuleringen

Op een plechtige staatsceremonie is de urn met de as van Kardelj op 13 febr. bijgezet op de Heldenbegraafplaats van Ljubljana.

Onder degenen, die de plechtigheid bijwoonden, bevond zich Averall Harriman, de nestor van de Amerikaanse diplomatie, als persoonlijk vertegenwoordiger van president Carter.

De meeste Oosteuropese landen hadden gemengde partij- en regeringsdelegaties gezonden. Tsjechoslowakije was alleen vertegenwoordigd door de ambassadeur in Belgrado. Er was geen afvaardiging uit de Sowjet-Unie.

De afwezigheid van een Russische vertegenwoordiger moet worden uitgelegd aan de hand van de wetenschap dat Kardelj in feite de grote ideologische tegenspeler is geweest van het Russische socialistische model, in de plaats waarvan hij na de breuk met Stalin in 1948 het systeem van arbeiderszelfbestuur ontwikkelde.

De Russen, zo zegt men in Belgrado, hebben Kardelj daarom eigenlijk altijd beschouwd als een soort agent van het kapitalisme. *(NRC/* H'blad, NZZ, Le Monde, *FAZ,* The *Guardian)*

STANE DOLANC TREEDT AF ALS SECRETARIS VAN HET PARTIJ-PRESIDIUM

Stane Dolanc is op 15 mei afgetreden als secretaris van het partijpresidium. Tot zijn opvolger in dit ambt werd Dusan Dragosavac aangewezen.

In het communiqué, dat over daze kwestie werd uitgegeven, werd gezegd, dat Dolanc op eigen verzoek zijn functie neerlegt na de beslissing, dat ook in het secretariaat van de partij het z.g. rotatieprincipe wordt ingevoerd: de partijsecretaris zal voortaan elke twee jaar wisselen.

Dolanc was partijsecretaris sinds 1972. Hij blijft lid van het partijpresidium, waar binnen hij een nieuwe taak zal krijgen.

Het aftreden van Stane Dolanc, de Joegoslavische partijsecretaris die de eer aan zichzelf heeft gehouden, heeft in één klap een einde gemaakt aan de sterke invloed van de meest ontwikkelde, welvarende en op het Westen gerichte republiek van Joego-Slavië, Slovenië, in het centrale partijleiderschap van het land.

Want behalve de in februari overleden naaste medewerker van Tito, Kardelj, is ook Dolanc Sloveen. Kardelj was de grote beschermer van Dolanc, en het kan bijna niet anders of diens dood en het wegvallen van diens steun heeft te maken met het besluit van Dolanc om zich terug te trekken als partijsecretaris.

Herfst vorig jaar werd duidelijk dat Dolancs macht aan het tanen was. Branko Mikulic, Bosniër en bekend als aanhanger van de harde lijn, werd benoemd als waarnemend voorzitter van de partij, waardoor hij veel ruimer toegang kreeg tot president Tito, wat in Joego-Slavië nog altijd als graadmeter kan gelden voor iemands politieke positie. Om de pil te vergulden werd er toen uitdrukkelijk bijgezegd dat Mikulic de nieuw ingestelde functie maar voor een jaar zou bekleden. De 53-jaar oude Dolanc is in vele opzichten een mateloos man: die veel eet, drinkt en praat en die geen enkele aandacht besteedt aan zijn uiterlijk dat sterk doet denken aan dat van een bebrilde pad. Wiens onderkinnen altijd over zijn te nauwe boord bollen en wiens altijd gekreukte pakken in onwaarschijnlijke plooien om zijn lichaam hangen. Alleen op grond daarvan kon je in Belgrado horen dat Dolanc niet erg ,,presidentiabel" zou zijn in geval de dandy-achtige Tito zou sterven.

Maar afgezien van zijn nadelige uiterlijk is Dolanc een zeer schrander politicus. In 1969 bekroonde hij zijn loopbaan in de Sloveense partijorganisatie met een functie op het centrale partij-bureau in Belgrado. En sinds zijn benoeming tot secretaris in 1972 wist hij zich een machtige positie te verwerven door trouwe aanhangers op sleutelposten te benoemen. Als partijsecretaris heeft Dolanc zich de reputatie opgebouwd niet alleen een voortreffelijk organisator en bestuurder te zijn, maar ook een bijzonder intelligente onderhandelaar. Tegelijkertijd gold hij in het Joegoslavische leiderschap als een van de meer verlichte communisten. *(NRC/H'blad,* The Guardian, *NZZ,* Le Monde, *FAZ)*

LEIDENDE „KOMINFORMIST" VEROORDEELD

Het districtsgerechtshof van Belgrado heeft op 13 april 1978 de voormalige kolonel Mileta Perovic veroordeeld tot 20 jaar gevangenisstraf wegens het begaan van ,,ernstige misdaden tegen het volk en de staat in de periode tussen 1965 en 1977".

Mileta Perovic was een vooraanstaand lid van de z.g. „Kominformistische" groep van pro-Sowjet-communisten in Joego-Slavië. Hij was voor het eerst gearresteerd voor pro-Sowjet-activiteiten in 1948 na de breuk tussen de SU en Joego-Slavië. In 1949 was hij veroordeeld tot 18 jaar. In 1956 kreeg hij gratie en verliet hij Joego-Slavië om via Albanië naar de SU te reizen.

In Kiew stond hij aan het hoofd van een groep Joegoslavische emigranten, die trouw aan de SU gebleven waren. Te zamen met Vlado Dapcevic (die in 1976 veroordeeld was, pag. 757/3-1976) zou hij een pro-Sowjet communistische partij van Joego-Slavië in het leven geroepen hebben. Velen van de oprichters van deze partij werden in 1974 gearresteerd en voor het gerecht gesteld, nadat zij in het voorjaar van 1974 in Bar (Montenegro) een illegaal congres gehouden hadden, waarop Perovic tot secretaris-generaal verkozen was (pag. 609 e.v.-1974 en pag. 757/1 e.v.-1976).

De onthulling van het bestaan van de partij veroorzaakte een verslechtering van de betrekkingen tussen Joego-Slavië en de Sowjet-Unie en bracht de SU ertoe in 1975, als verzoenend gebaar, Perovic en een aantal van zijn medewerkers uit te wijzen. Perovic woonde sindsdien in West-Europa, o.a. in Frankrijk, waar hij in 1976 uitgewezen werd, nadat hij geprobeerd had in Parijs het hoofdkwartier van zijn partij te vestigen. Hij zou ook Israël bezocht hebben en medio 1977 zou hij met een Israëlisch paspoort Zwitserland bezocht hebben.

Het proces tegen Perovic begon op 22 maart 1978. Hij werd er o.m. van

beschuldigd geprobeerd te hebben met gebruik van geweld en hulp uit het buitenland de constitutioneel gekozen wetgevende lichamen en hun uitvoerende politieke organen ten val te brengen en Joego-Slavië in een positie van onderworpenheid jegens vreemde mogendheden te brengen.

Het feit van de arrestatie van Perovic werd op 23 nov. 1977 bekend gemaakt. Daarbij werd officieel meegedeeld, dat hij door de veiligheidspolitie op het grondgebied van Joego-Slavië was aangehouden.

De advocaat van Perovic, Jovan Barovic* verklaarde op 23 jan. 1978 echter, dat hij op 27 juni 1977 uit een pension bij Zurich was ontvoerd en met geweld naar Joegoslavië was gebracht. (Ook Dapcevic beweerde buiten Joegoslavisch grondgebied ontvoerd te zijn, pag. 719/2-1975 en pag. 757/3-1976).

Barovic zei, dat Perovic ontvoerd was door leden van een rechtse organisatie onder aanvoering van een Italiaan, die hem in elkaar geslagen en gedrogeerd hadden. Zij vroegen een losgeld van $ 200.000 aan vrienden van Perovic. Toen dat niet betaald werd, was Perovic opnieuw verdoofd en via een route, die door meerdere landen voerde naar het Joegoslavische grensgebied gebracht, waar hij op 29 juli door de Joegoslavische grenspolitie gevonden en gearresteerd was.

Eerder, op 16 dec. 1977, was bekend geworden, dat een van de nauwste medewerkers van Perovic, Bogdan Jovovic, die in aug. 1977 in Parijs spoorloos verdwenen was, zich in een Joegoslavische gevangenis bevond. Het Joegoslavische persbureau *Tanjug* maakte echter op 7 juni 1978 bekend, dat Jovovic amnestie verleend was. Hij zou de zinloosheid van zijn pro-Sowjet-activiteiten hebben toegegeven. Zijn broer, Kommen Jovovic, zou zich bevonden hebben onder degenen, die in 1974 gearresteerd waren. Deze was in nov. 1977 vrijgelaten.

De Joegoslavische minister van binnenlandse zaken, Franjo Herljevic, zei op 30 maart 1978 in een verslag aan de Nationale Vergadering, dat sinds 1974 in Joego-Slavië in totaal 13 illegale groepen en organisaties met 237 aanhangers waren ontdekt. *(NZZ,* Le Monde, FAZ, *The Times, NRC/H'blad)*

* Jovan Barovic, die grote faam had als verdediger van mensen, die beschuldigd werden van staatsvijandige activiteiten, is op 6 febr. 1979 bij een auto-ongeluk op de weg van Belgrado naar Zagreb om het leven gekomen.

NOORD-AMERIKA

CANADA

NIEUWE GOUVERNEUR-GENERAAL BENOEMD

Begin dec. 1978 heeft koningin Elizabeth II van Engeland in haar functie als Canadees staatshoofd Edward Schreyer tot 22ste gouverneur-generaal van Canada benoemd,

Daarmee wordt deze de vijfde Canadees in deze functie sinds in 1952 de traditie werd losgelaten dat de gouverneur-generaal een Brit moest zijn.

Volgens gebruik wordt deze post vergeven aan ex-diplomaten of politieke veteranen uit de regerende partij. Met zijn advies om Schreyer te benoemen heeft premier Trudeau met deze traditie gebroken. De nieuwe gouverneur-generaal is eliswaar een ervaren politicus, maar behoort niet tot Trudeau's liberalen maar tot de kleine oppositionele New Democratic Party.

Gedurende de afgelopen 20 jaar was de nu 42-jarige Schreyer achtereenvolgens lid van het provinciale parlement van Manitoba, Lagerhuislid, premier van Manitoba en oppositieleider aldaar. Binnen de socialistische NDP behoort hij tot de rechtervleugel.

Tijdens zijn achtjarig bewind als eerste linkse premier van Manitoba heeft hij aanzienlijke verbeteringen aangebracht op het gebied van de sociale politiek. Tussendoor doceerde hij ook nog politieke wetenschappen in Winnipeg.

Uniek voor de positie van gouverneur-generaal is Schreyers culturele achtergrond. Hij spreekt vloeiend Engels en Frans en kan redelijk overweg in het Duits en Oekraïnisch.

Verscheidene redenen hebben Trudeau tot de jongste benoeming bewogen. Schreyer is een federalist met dezelfde constitutionele ideeën over de rol van de centrale regering als de minister-president. Dit is tot uiting gekomen in de steun die hij de Liberale regering in Ottawa steeds heeft gegeven inzake grondwetsherziening.

Hij is een sterk voorstander van tweetaligheid en multiculturalisme zoals door Trudeau geprogageerd. Zijn Duits-Oostenrijkse achtergrond maakt hem een vertegenwoordiger van het kwart der Canadezen die niet van Britse of Franse origine zijn, Aldus brengt hij een element van onpartijdigheid er. verzoening in de discussies over de toekomst van Canada en de dreiging van een afscheiding van de Franse provincie Québec. *(NRC/H'blad)*

WIJZIGINGEN IN REGERING-TRUDEAU

Op 24 nov 1978 heeft Trudeau wijzigingen aangebracht in de samenstelling van de federale regering. Er werd een nieuw departement van economische expansie ingesteld en het depai-tement voor stedelijke zaken werd opgeheven

Drie nieuwe ministers deden hun intrede in de regering. Deze waren:

Pierre de Bane, afgevaardigde van Matane (Québec), die de portefeuille van bevoorrading kreeg, John Reid, afgevaardigde van Ontario, die belast werd met de portefeuille voor federaal-provinciale bet ekkingen en Martin O'Connel, eveneens afgevaardigde uit Ontario. die minister van arbeid werd.

De Engelstalige John Reid kwam in de plaats van de Franstalige Marc Lalonde als minister voor de betrekkingen tussen de federale en de provinciale autoriteiten. Algemeen werd dit uitgelegd als een poging van Trudeau de betrekkingen met de Engelstaligen te verbeteren.

Verschillende ministers veranderden van portefeuille.

De vroegere minister voor stedelijke zaken André Quellet ging naar publieke werken. Marc Lalonde werd minister van justitie. Judd Buchanan, die minister van openbare werken was, werd minister van financiën en Anthony Abbott. minister voor het kleinbedrijf kreeg de portefeuille van belastingen erbij.

Alastair Gillespie kreeg naast zijn portefeuille van energie ook nog die van wetenschap en technologie. Otto Lang behield de portefeuille van vervoer, maar werd ontlast van zijn interim-ministerscl-iap voor justitie. Rabert Andras, die financiën beheerde: kreeg de nieuwe portefeuille voor economische expansie. Deze nieuwe post is ingesteld om ,,de pogingen van de regering om de economische expansie aan te moedigen, te concentreren en te consolideren". (Le *Monde)*

PARLEMENTSVERKIEZINGEN IN ALBERTA EN PRINCE EDWARD-EILAND

Bij verkiezingen voor het provinciale parlement van Prince Edward-eiland op 23 april hebben de liberalen de laatste provincie waar zij de meerderheid hadden verloren. Na dertien jaar aan de macht te zijn

geweest, werden zij verslagen door de conservatieven onder aanvoering van Angus Maclean, oud lid van het conservatieve federale kabinet van Diefenbaker in de jaren zestig. De conservatieven kregen 21 van de 32 zetels in het provincieparlement.

Op 14 maart waren er verkiezingen in de provincie Alberta, die voor de derde achtereenvolgende keer gewonnen werden door de conservatieven onder aanvoering van Peter Lougheed. Zij kregen 74 van de 79 zetels.

De partij van Lougheed kreeg ook de 4 nieuwe zetels waarmee sedert de laatste parlementsverkiezingen van 1974 het parlement uitgebreid was.

De oppositie — de Social Credit Party en de Democratie Party behielden de zetels die zij bij de laatste verkiezingen kregen, 4 voor de Social Credit en 1 voor de Democratic Party. De liberalen kregen niets.

De eerste minister van Alberta heeft er tijdens de verkiezingscampagne op gehamerd dat iedere provincie over haar eigen natuurlijke hulpbronnen moet kunnen beschikken. Hij stelde zich daarbij tegenover de regering in Ottawa op, die het geheel van de natuurlijke hulpbronenn centraal wil beheren. Dank zij de aanwezigheid van aardolie in de bodem van Alberta heeft de provincie een begrotingsoverschot van bijna 800 miljoen Canadese dollars. *(Le Monde,* FAZ)

RAPPORT STAATSCOMMISSIE OVER EENHEID

Na achttien maanden arbeid heeft de staatscommissie onder leiding van Jean-Luc Pépin, oud federaal minister van handel en industrie, en John Robarts, oud-premier van de provincie Ontario op 25 januari het rapport over de kwestie van de eenheid van Canada uitgebracht. Verschillende conclusies van het rapport wijken nogal af van het beleid in deze kwestie zoals het door Trudeau werd voorgestaan.

Het rapport zegt o.a. dat Canada een crisis doormaakt in haar bestaan.

,,De eerste en belangrijkste uitdaging die het land moet aannemen is de aanvaarding van zijn dualiteit, de tweede bestaat daaruit een nieuwe en diepere uitdrukking te geven aan de krachten van het binnenlandse regionalisme in het constitutionele stelsel en de machtsstructuur in Canada".

Het is nog mogelijk dat men elkaar vindt, maar daarvoor is veel goede wil en verbeeldingskracht nodig.

Men moet de crisis in al zijn uitgebreidheid erkennen. Men moet het feit erkennen dat er tussen de gemeenschappen die Canada vormen, verschillen bestaan op het niveau van hun invloed, hun grootte, hun karakters en hun aspiraties.

..De principes van de gelijkheid van de beide talen dient in de grondwet opgenomen te worden."

Verder zegt het rapport dat de verschillende provincies zelf moeten uitmaken welke taal bijv. in het onderwijs, maar ook als officiële taal gebruikt zal worden (Trudeau is een groot voorstander van een officiële tweetaligheid van geheel Canada).

Bevoegdheidsverdeling

Een deel van het rapport is gewijd aan het probleem van de bevoegdheidsverdeling tussen het federale gezag en de provincies.

De essentiële rol van de provincies dient volgens het rapport te zijn ,,De eerste verantwoordelijke te zijn voor het sociale en culturele welzijn van hun gemeenschappen, het ontwikkelen van de economie en het exploiteren van de natuurlijke hulpbronnen en het regelen van de eigendom en de burgerlijke rechten."

Daarnaast moeten de provincies het recht krijgen, met inachtneming van de directieven vanuit Ottawa, om bepaalde relaties met het buitenland aan te gaan en verdragen op het terrein van hun bevoegdheden af te sluiten.

De provincie Québec moet de garantie krijgen dat zij zelf verantwoordelijk is voor de bescherming van haar bijzondere erfenis.

Deze verantwoordelijkheid moet zich concretiseren door het verstrekken van een exclusieve bevoegdheid met betrekking tot de taal, de cultuur, het burgerlijk recht, huwelijk en echtscheiding.

Het rapport beveelt verder aan dat in de grondwet de gelijkheid van rechtspositie van federale en provinciale regeringen wordt vastgelegd.

Verder stelt het rapport een wijziging van het kiesstelsel voor. Het huidige districtenstelsel, waar de kandidaat die de meerderheid heeft gewonnen heeft, dient aangevuld te worden met een evenredigheidsstelsel. Daartoe zou het aantal parlementariërs met 60 uitgebreid moeten worden. *(Le Monde)*

NIEUW DEKKINGSPLAN

Eind nov. 1978 heeft minister van financiën, Jean Chrétien, een nieuw dekkingsplan ingediend, waarmee het beleid van inflatiebestrijding via fiscale bezuinigingen wordt voortgezet.

Tegenover eerder aangekondigde uitgavenvermindering met $ 2,5 mrd staat een injectie van $ 1,3 mrd via belastingverlagingen.

Het dekkingsplan dient het vertrouwen van het bedrijfsleven in de economie te vergroten en de koersdaling ra: de Canadese dollar tot staan te brengen.

Het grote publiek profiteert van een vermindering met 3 punten van de omzetbelasting op industriële goederen en een plafondverhoging met 250 dollar voor aftrekbare verwervingskosten. Voor het bedrijfsleven geldt een verdubbeling van de investeringspremie tot 10 procent, waarbij de regionale differentiatie is versterkt ter bevordering van de industrialisatiespreiding. Exploratie- en ontwikkelingskosten in de mijnbouw mogen volledig worden afgeschreven. Ingevoerd wordt een tegemoetkoming van 30 procent in de uitgaven voor aan exploitatie verbonden sociale infrastructuur. Regionaal gedifferentieerde faciliteiten voor industrieel onderzoek eri produktontwikkeling worden verruimd. Het midden- en kleinbedrijf geniet hierbij een voorkeurstarief.

Als gevolg van de bezuinigingspolitiek zal het reële bruto nationaal produkt met slechts 4 procent stijgen. Het huidige werkloosheidspercentage van 8,2 klimt waarschijnlijk met 1 punt. De regering hoopt op een daling van de inflatie van 8,6 naar 6,5 procent, o.m. door stabilisatie van het importprijsniveau.

De reacties op het dekkingsplan waren gevarieerd. De conservatieve leider Clark juichte de bezuinigingen toe, maar meende dat zijn ideeën over aftrekbaarheid van hypotheekrente en grondbelasting een niet inflatoire stimulans hadden kunnen creëren. De socialist Broadbent wees op de geringe belastingverlaging voor de lagere inkomensgroepen en betwijfelde of de reductie in de omzetbelasting aan de consument zal worden doorgegeven. Hij propageerde de grotere stimulering van investeringen door de overheid in vervoer en woningbouw. Het bedrijfsleven prees de grotere faciliteiten voor investeringen en onderzoek. De vakbeweging verwierp Chrétiens oproep tot loonmatiging. *(NRC/H'blad)*

LATIJNS-AMERIKA

ALGEMEEN

18E ECLA-CONFERENTIE

Half mei heeft in de Boliviaanse hoofdstad La Paz de 18e zitting van de economische commissie voor Latijns-Amerika van de VN, de ECLA, plaatsgevonden. Er waren behalve de vertegenwoordigers van 33 staten uit Latijns-Amerika, representanten van diverse industrielanden en van de VN aanwezig.
Bijna alle aanwezigen vonden elkaar in de kritiek op de ontwikkeling op het subcontinent; volgens gegevens van de ECLA leven ca, 110 miljoen Latijns-Amerikanen in armoede en de helft daarvan ver onder het bestaansminimum. Het analfabetisme groeit nog steeds. Minder dan de helft van alle leerlingen op de lagere schol maken die school af en vele jongeren hebben helemaal geen gelegenheid zelfs maar een onderwijsinstelling te bezoeken. Ongeveer een derde van de beroepsbevolking is werkloos en er ontbreken 100 miljoen arbeidsplaatsen.
Veel kritiek hadden de deelnemers op de geïndustrialiseerde landen en in het bijzonder op het protectionisme van de VS en West-Europa. Verder werd het vigerende monetaire stelsel bekritiseerd en de vertegenwoordiger van Peru stelde voor een eigen Latijnsamerikaans monetair stelsel in te voeren.
Veel weerklank vond het voorstel een stabiliseringsfonds voor Latijnsamerikaanse exportprodukten in het leven te roepen.
Besloten werd Spanje als volwaardig lid in de commissie op te nemen, waarvan ook de vijf geïndustrialiseerde landen, VS, Canada, Groot-Brittannië, Frankrijk en Nederland al lid zijn. *(NZZ)*

CHILI

HOOGGERECHTSHOF WEIGERT UITLEVERING GENERAAL, AMERIKAANS AMBASSADEUR TERUG NAAR WASHINGTON

Het Chileense Hooggerechtshof heeft op 14 mei bepaald dat er geen gevolg gegeven moet worden aan het verzoek van de Amerikaanse regering tot uitlevering van generaal Manuel Contreras, het vroegere hoofd van de inlichtingendienst DINA, kolonel Pedro Espinoza en kapitein Armando Fernandez. Zij worden beschuldigd betrokken te zijn geweest bij de moord op de vroegere Chileense minister van buitenlandse zaken Letelier in Washington in '76 (pag. 313 '79 e.v.). Opperrechter Israël Borquez bepaalde dat de drie mannen door een Chileense rechter ondervraagd moeten worden inzake hun betrokkenheid bij de aanslag.

Op 15 mei vertrok de Amerikaanse ambassadeur in Santiago, George Landau, onverwachts naar Washington ,,voor een grondige beschouwing van alle facetten van de betrekkingen met de Chileense regering".

Kort voor het vertrek van de ambassadeur gaf het Chileense ministerie van buitenlandse zaken een verklaring uit, waarin scherpe kritiek werd geleverd op de Amerikaanse houding, die als een inmenging in het Chileense justitiële stelsel werd gekarakteriseerd.
Het gaat niet aan zich te mengen in de beslissingen van de justitie, die onafhankelijk en autonoom is. ,,De regering van Chili aanvaardt geen dreigementen, die haar soevereiniteit en nationale waardigheid aantasten".
Op de vraag van reporters of hij definitief teruggeroepen was uit Chili, antwoordde ambassadeur Landau voor zijn vertrek: ,,Nee, ik ben voor consultaties teruggeroepen".

Opperrechter Borquez heeft zijn uitspraak toegelicht met de verklaring dat het bij het door het Amerikaanse ministerie van justitie voorgelegde bewijsmateriaal om ,,betaalde beschuldigingen" gaat.
Hij doelde daarmee op de garantie die de Amerikaanse justitie aan een andere verdachte van de aanslag, de Amerikaan Townley (314/2), heeft gegeven, dat hij als tegenprestatie voor zijn medewerking aan het ophelderen van het misdrijf, op een strafvermindering kan rekenen. Townley werd op 11 mei veroordeeld tot een gevangenisstraf van minstens 40 maanden en hoogstens 10 jaar. *(FAZ)*

VENEZUELA

VERKLARING OVER OLIE- EN GRONDSTOFFENPRIJZEN

Op 12 maart is in Caracas een verklaring ondertekend door de presidenten van Bolivia, Columbia, Costa Rica en de Dominicaanse Republiek en door de premier van Spanje, resp. David Padilla, Turbay Ayala, Carazo Odio, Guzman en Suarez, ter gelegenheid van de inauguratie van president Herrera Campins in de Venezolaanse hoofdstad bijeen. In de verklaring vestigden de staatslieden de internationale aandacht op de problemen voor hun landen als gevolg van de stijging van de brandstoffenprijzen en de daling van de prijzen van koffie, suiker en andere produkten, .,vitaal voor het handhaven van redelijke voorwaarden voor de internationale handel".
De verklaring drong erop aan dat er een geschikt mechanisme wordt gevonden voor het vaststellen van rechtvaardige prijzen voor aardolie en zijn bijprodukten. De verklaring sprak zich uit tegen willekeurige prijzen en constante olieprijsverhogingen.
President Guzman nodigde de andere ondertekenaars van de verklaring uit voor een bijeenkomst in de Dominicaanse Republiek, later in 1979, om de discussie voort te zetten. *(NZZ, IHT)*

AMNESTIE VOOR GUERRILLASTRIJDERS

President Luis Herrera Campins heeft eind april aangekondigd dat er geen vervolging ingesteld zal worden tegen 20 mannen en vrouwen die verdacht worden van subversieve activiteiten. Geen van de twintig behoort overigens tot de leiding van de guerrillabeweging* die af en toe de kop opsteekt.
Het vooruitzicht van amnestie heeft sommige leiders ertoe gebracht de illegaliteit te verlaten en weer in het openbaar te verschijnen.
Rafael Montes de Oca. de minister van binnenlandse zaken, heeft overigens gewaarschuwd tegen de overhaaste acties, maar de politie schijnt opsporingsacties gestaakt te hebben.
De guerrillastrijders, die op amnestie wachten, zijn diehards die indertijd de pacificatiepolitiek van president Rafael Caldera ('69-'73) afwezen. In die periode zworen de meeste uiterst linkse groeperingen de guerrillastrijd af en gingen een legaal bestaan leiden.
De oppositiepartij, de Accion Democratico van Carlos Andres Perez, heeft scherpe kritiek geuit op het voornemen van de regering.
Waarschijnlijk is het besluit tot amnestie ingegeven door verkiezingspolitieke motieven. Voor het eerst hebben een groot aantal zeer linkse groeperingen zich met succes aaneengesloten met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van 4 juni. *(The Financial Times)*

MAURETANIE

VORMING NIEUWE REGERING EN NIEUW MILITAIR COMITE

Op 6 april ontsloeg het staatshoofd, kolonel Mustapha Ould Mohammed Salek. het kabinet. terwijl hij tevens het ,,militaire comité voor nationaal herstel" (Comité militaire de redressement national - CMRN) verving door een ,,militair comité van nationale redding" (Comité militaire de salut national - CMSN). Volgens een militair communiqué zou de vorige regering ,.de dwaling hebben begaan te spoedig de macht te hebben gedeeld met afgeleefde politici en jonge idealisten". Nog dezelfde dag werd een nieuwe regering van 16 leden gevormd met luitenant-kolonel Ahmed Ould Bouceif (45), de vroegere minister van visserij, als premier. De portefeuilles werden verder als volgt verdeeld:

Minister voor de contacten met het CMSN - luitenant-kolonel Mohammed Ba Ould Abdelkader*; buitenlandse zaken en samenwerking - Ahmedou Ould Abdallah; defensie - luitenant-kolonel Mohammed Khouna Ould Heydalla* (tevens chef van de generale staf); binnenlandse zaken - majoor Thiam el-Hadj; justitie en islamitische zaken - majoor Moulaye Ould Boukreiss; planning en visserij - Mohammed Moktar Ould Zamel; financiën en handel - Moulaye Ould Mohammed; industrie en mijnbouw - Ahmed Ould Zeine; plattelandsontwikkeling - Ba Oumar; uitrusting en transport - luitenant-kolonel Ahmed Salem Ould Sidi; basis- en secundair onderwijs - Seck Mame N'Diack; openbare ambten en kadervorming - luitenant-kolonel Mohammed Mahmoud Ould Louli; arbeid, gezondheid en sociale zaken - Diagana Youssouf; cultuur, voorlichting en PTT - Abdelkader Ould Didi; jeugd, sport, nijverheid en toerisme - Mohammed Ould Mohammed Mahmoud. (* = nieuw)

Vier leden van het vorige kabinet keerden niet terug: Cheikh Ould Mohammed Laghdaf (staatsminister bureau president), luitenant-kolonel Maouia Ould Sidi Mohammed Taya (contact met CMRN), commissaris Ly Mamadou (milieubeheer, toerisme, woningbouw en nijverheid) en Ba Ould Ne (islamitische zaken en basisonderwijs).

Het eveneens op 6 april gevormde militaire comité voor nationale redding (CMSN) telde 13 leden, van wie tien ook reeds deel uitmaakten van het vroegere militaire comité voor nationaal herstel (CMRN). De samenstelling was:

Voorzitter - kolonel Mustapha Ould Mohammed Salek; eerste vice-voorzitter - luitenant-kolonel Ahmed Ould Bouceif* (tevens premier); tweede vice-voorzitter - luitenant-kolonel Ahmed Salem Ould Sidi.
Leden: luitenant-kolonel Cheikh Ould Beyda (chef van de gendarmerie), luitenant-kolonel Maouia Ould Sidi Mohammed Taya, luitenant-kolonel Mohammed Ba Ould Abdelkader*, majoor Thiam el-Hadj, majoor Ann Amadou Baraly, majoor Yale*, majoor Soumare Silmane, majoor Moulaye Ould Boukreiss, luitenant-kolonel Mohammed Khouna Ould Heydalla en luitenant-kolonel Mohammed Mahmoud Ould Louli. (* = geen leden CMRN)

Eerste verklaring premier Bouceif

In een interview met AP op 8 april verklaarde premier Ahmed Ould Bouceif, die als nieuwe sterke man van Mauretanië werd beschouwd, dat zolang het conflict in de Westelijke Sahara voortduurde Mauretanië ,,een beroep zal doen op onverschillig wie ook van zijn vrienden en bondgenoten om het te helpen bij het verdedigen van zijn territoriale integriteit". Hij bevestigde dat de ca. 6.000 Marokkaanse militairen, die ter bescherming van de mijnen van Zouerate in Mauritanië gelege d zijn, daar zullen blijven, en niet — zoals eerder door Mauretanië gewenst — per 30 maart reeds hadden moeten vertrekken.

De premier onderstreepte echter: ,,Het zoeken naar vrede zal via alle geschikte en verantwoorde kanalen worden voortgezet. (...) Wij zijn bereid met wie ook te handelen om te komen tot een echte vrede en niet tot een vrede die op een oorlog zal uitlopen". Hij voegde daaraan toe: ,,Als het slechts om Mauritaniërs en Saharawi's ging, zouden wij reeds een oplossing voor het probleem van de Sahara hebben gevonden".
In een interview met Le Monde (14-4) zei premier Bouceif voorts: ,,... Wij zullen gesprekken blijven voeren met de leiders van het Polisario. Wij wensen nog steeds normale diplomatieke bet ekkingen met Algerije te hervatten, dat die leiders steunt, want dat zal het zoeken naar een vreedzame oplossing aanzienlijk vergemakkelijken. Intussen — en dat is ern belangrijke nuance vergeleken met het optreden van de ploeg die wij zojuist hebben vervangen — zal dit zoeken naar de vrede met onze eigen middelen niet mogen uitlopen op — en dat moet men weten — een loslaten van onze alliantie met Marokko, dat eveneens de vrede wenst".

Nieuw constitutioneel handvest

Op 11 april keurde de CMSN een nieuw constitutioneel handvest goed. Dit beperkte de functie van het staatshoofd - kolonel Mustapha Ould Mohammed Salek - tot een in wezen representatieve rol. Alle door hem te nemen beslissingen van enig belang, zoals de benoeming van hoge functionarissen, moeten tevoren door het CMSN zijn goedgekeurd. Hel handvest legt een collegiale macht in handen van het CMSN, dat ,,de algemene politiek van de natie ontwerpt en het optreden van de regering bepaalt en controleert". De premier kan zijn ambt niet combineren met het ambt van staatshoofd. Bij diens ontstentenis kan de premier in zijn kwaliteit van vice-voorzitter van de CMSN gedurende maximaal zeven dagen als waarnemrnd staatshoofd fungeren. (Le Monde, *NZZ)*

(Vor. ber. pag. 238/2 e.v.)

TSJAAD

AKKOORD VAN KANO. AANKONDIGING VERTREK FRANSE TROEPEN. INSTELLING VOORLOPIGE STAATSRAAD. VORMING NIEUW KABINET. OPPOSITIE IN HET ZUIDEN

Zoals op pag. 256/1 vermeld, werd op 16 maart in de Nigeriaanse stad Kano een akkoord getekend door vertegenwoordigers van vier partijen in de burgeroorlog (zie pag. 254/1 e.v.): president Félix Malloum, premier Hissene Habre, Frolinat-leider Goukouni Oueddei en MPLT-leider Aboubakar Abderahmane. Het akkoord werd mede-ondertekend door ministers uit Niger, Libië, Soedan, Kameroen en Nigeria.

Krachtens het akkoord, dat op 23 maart in werking moest treden, werd o.m. overeengekomen:

— de afkondiging van een algemene wapenstilstand in Tsjaad;

— de instelling van een gedemilitariseerde zone met een straal van 100 km rondom de hoofdstad N'Djamena;

— een amnestie voor alle politieke gevangenen;

— de legering van een Nigeriaanse vredesmacht voor toezicht op de wapenstilstand in samenwerking met een onafhankelijke controlecommissie, die uit twee vertegenwoordigers van de buurlanden en vier vertegenwoordigers van Tsjaad (van elk der ondertekenende partijen één) zou bestaan;

— de vorming van een ,,voorlopige regering van nationale eenheid", die in beginsel vertegenwoordigers

van alle politieke stromingen zou omvatten en algemene verkiezingen zou moeten organiseren.

Ook aanwezig in Kano was een delegatie van Abba Siddick, de oprichter van Frolinat, die nu vanuit Algiers als balling een afgescheiden stroming, het ,,oorspronkelijke" Frolinat leidt. Siddick zette echter niet zijn handtekening onder het akkoord.

Inmiddels was de positie van president Malloum nog zwakker geworden. Terwijl een deel van zijn troepen het naburige Kameroen trachtte te bereiken, scheen zijn persoonlijk gezag vrijwel geruïneerd. De nieuwe chef van de generale staf, generaal Negue Djogo, vertrok met de bisschop en de imam van N'Djamena naar Sarh in het zuiden om daar te pogen de rust te herstellen.

Terwijl het akkoord van Kano de kwestie van de aanwezigheid van de Franse troepen in Tsjaad niet regelde, maar een beslissing daarover aan de toekomstige regering van nationale eenheid overliet, verklaarde Acyl Ahmat, een pro-Libische leider van Frolinat, op 17 maart tegenove het Libanese dagblad Al-Safir, dat zijn beweging genegen was het akkoord van Kano te eerbiedigen, ,,mits alle Franse troepen zich terugtrekken en alle Tsjadische groeperingen aan de bepaling van de toekomst van Tsjaad deelnemen". Hij voegde daaraan toe: ,,Anders zullen wij ons niet door dit akkoord gebonden achten en zullen wij onze strijd voortzetten".

Terugtrekking Franse troepen aangekondigd

Op 20 maart maakte het bureau van de Franse president bekend dat door de raad van defensie onder voorzitterschap van president Giscard d'Estaing was besloten de ca. 2.500 man sterke Franse troepen uit Tsjaad terug te trekken. Met verwijzing naar het akkoord van Kano werd gesteld dat hun missie ten einde liep. ,,De modaliteiten van de geleidelijke terugtrekking van onze troepen zullen worden vastgesteld in overeenstemming met de verantwoordelijke Tsjadische autoriteiten", aldus het communiqué.

Premier Hissène Habre sprak op 21 maart 's morgens tegenover de Franse opperbevelhebber, generaal Forest, zijn ,,verbazing" uit over het Franse besluit. Hij vroeg hem waarom deze beslissing zo haastig was genomen, terwijl de conferentie van Kano de bestudering van deze kwestie aan de toekomstige regering had overgelaten. De spoed van het Franse besluit werd ook betreurd door het Frolinat, waarvan de leider Goukouni Oueddei in Kano slechts de wens tot een ,,zeer geleidelijk vertrek" had geuit. Deze verklaarde op 30 maait dat Frankrijk de terugtrekking had aangekondigd zonder dat de voorlopige staatsraad van Tsjaad daarvan op de hoogte was gesteld en hij sprak dan ook van „een eenzijdige daad".

Voorlopige staatsraad o.l.v. Goukouni Oueddei

Nadat president Malloum en premier Habre hun ontslag hadden ingediend, werd Goukouni Oueddei op 23 maart geïnstalleerd als president van de voorlopige staatsraad, die de lopende zaken zou moeten behartigen tot de vorming van een ,,overgangsregering van nationale eenheid".

Deze raad telde acht leden, twee voor elk van de vier partijen die het akkoord van Kano ondertekenden: Goukouni Oueddei en Afcheikh Ibn Oman (Frolinat); Mahamat Nouri, oud-rninister van binnenlandse zaken, en Mahamat Saleh Ahmat, oud-minister van economie (FAN, strijdkrachten van het noorden van Habre); luitenant-kolonel Wadal Abdelkader Kamougue, chef van de gendarmerie, en Cabsadwane Parma, voormalig adviseur van Malloum (FAT, de regeringstroepen); Aboubakar Abderahmane en Idriss Adoum Mustapha (MPLT, het z.g. ,,derde leger").

Op 24 maart vertrok ex-president Malloum aan boord van een Nigeriaans toestel naar Lagos. Daarmee ontkwam hij aan de woede van zijn vroegere medewerkers en aan een ,,volksproces", dat de mohammedaanse inwoners van N'Djamena hadden geëist.

In een gelukstelegram aan Goukouni Oueddei prees het Libische staatshoofd, kolonel Kadhafi, ,,de strategische en oprechte alliantie van het Frolinat en het Libische volk" en de ,,overwinning behaald dank zij onze broederlijke hulp".

Tweede conferentie van Kano

Op 3 april werd in Kano een tweede conferentie geopend tussen de vier in de staatsraad vertegenwoordigde Tsjadische groeperingen en vertegenwoordigers van Niger, Libië, Soedan, Kameroen en Nigeria. De FAT-delegatie werd nu geleid door Abdelkader Kamougue. Maar er bleken aan Kano 11 ook vijf ,,nieuwe stromingen" uit Tsjaad deel te nemen, geleid door Ahmat Acyl (,,Armée Volcan"), Abdulaye Adoum Dana (andere afdeling van het Arrnée Volcan), Abba Siddick (,,oorspronkelijke" Frolinat), Mohammed Abba en Agerro Sanoussi.

Op 8 april werd volgens AFP te N'Djamena vernomen dat de delegaties van het Frolinat en de FAN ,,onder strenge bewaking" te Bagauda bij Kano zouden verblijven. Verscheidene leden van die delegaties. o.w. Brahim Youssouf (tweede vice-voorzitter van Frolinat) en Mahamat Nouri (FAN-vertegenwoordiger in de staatsraad) keerden op 7 april in N'Djamena terug, waar zij verzekerden Bagauda ,,clandestien" te hebben verlaten.

Volgens de leden van die delegaties weigerden Frolinat en FAN in te stemmen met deelneming van Libië aan de conferentie, omdat dit het akkoord van 16 maart zou hebben geschonden door zijn hulp aan de groepering van Ahmat Acyl. Daardoor waren diens door Libië zwaar bewapende colonnes naar het centrum van Tsjaad opgerukt, terwijl ,,meer dan 2.000 Libiërs" aan de grens waren samengetrokken. Bovendien zouden Frolinat en FAN weigeren dat Abba Siddick, Abdulaye Adoum Dana en Ahmat Acyl zou worden toegestaan de akkoorden van Kano te tekenen.

Op 11 april verklaarde Mahamat Saleh Ahmat (FAN-vertegenwoordiger in de staatsraad) dat de buurlanden van Tsjaad op de conferentie van Kano naar een Tsjadische regering zonder FAN en Frolinat streefden. Dit zou het gevolg zijn van Libische initiatieven. Hissène Habre en Goukouni Oueddei zouden in Nigeria nog steeds onder huisarrest staan. Ahmat voegde hieraan toe, dat het Frolinat de inmenging van een vreemde mogendheid in Tsjaad niet zou toelaten.

Eveneens op 11 april werd te Lagos een officieel communiqué gepubliceerd, waarin werd gemeld dat de tweede conferentie van Kano was beëindigd zonder dat de deelnemers tot een akkoord waren gekomen. Wel waren de delegaties overeengekomen een commissie van onderzoek te vormen die onmiddellijk naar Tsjaad moest vertrekken om zich ter plaatse op de hoogte te stellen van de posities en het respectieve belang van de nieuwe groeperingen, die alsnog het akkoord van 16 maart wilden ondertekenen.

Die commissie van onderzoek zou

bestaan uit een vertegenwoordiger van elk der vier Tsjadische ondertekenaars van het akkoord, een vertegenwoordiger van elk van de ,,nieuwe stromingen'' en vertegenwoordigers van de vijf buurlanden van Tsjaad, aldus *AFP*.

Op 14 april berichtte het Soedanese persbureau vanuit N'Djamena dat Aboubakar Mahamat Abderahmane, de leider van de MPLT, door leden van zijn organisatie was gearresteerd en van zijn functies was ontheven. Hem werd verweten tijdens de tweede conferentie van Kano het Libische standpunt te hebben gesteund. The Financial Times (21-4) maakte melding van berichten dat Abderahmane en twee van zijn plaatsvervangers door hun eigen troepen waren doodgeschoten.
De voorzitter van de twee Kano-conferenties, de Nigeriaanse generaal Shehu Yar'Adua, verklaarde op 17 april te Parijs na een onderhoud met de Franse president Giscard d'Estaing: ,,Met nieuwe inspanningen heeft Tsjaad zeer goede kansen om een globale vrede binnen zijn grenzen te bereiken.'' Hij voegde daaraan toe dat de Franse president de situatie in Tsjaad eveneens zo beoordeelde.

Libië beschuldigd van interventie

Op 17 april maakte de voorlopige staatsraad via een radiocommuniqué bekend dat Libische colonnes op verschillende punten in Tsjaad waren binnengedrongen, in het bijzonder in Tibesti (ca. 1000 km van N'Djamena). Zij zouden hun militaire opmars sinds 13 april in het uiterste noordoosten en in het oosten van Tsjaad voortzetten. De staatsraad sprak van ,,de expansionistische misdaad van Libië, zijn weloverwogen agressie en zijn komplotten tegen de territoriale integriteit, onafhankelijkheid en eenheid van Tsjaad'' en riep de bevolking op ,,zich te mobiliseren voor de verdediging van het vaderland''. Volgens het communiqué waren de Libische colonnes in de voorafgaande week meer dan 300 mijl in Tsjaad opgerukt en hadden zij aanvallen gedaan op geïsoleerde regeringsgarnizoens in de Ennedi-bergen.

Op 20 april 's avonds ontkende het Libische ministerie van buitenlandse zaken de beschuldigingen over een Libisch offensief, ,,gepropageerd door een kliek die zich voorstelt als staatsraad van Tsjaad''. Daaraan werd toegevoegd: ,,Niemand kan spreken uit naam van het Tsjadische volk, dat verscheurd is door de strijd om de macht.''

Op 24 april meldde Le Monde dat volgens N'Djamena de strijders van het Frolinat van Goukouni Oueddei en van de FAX van Hissène Habre ,,de opmars'' van de Libische troepen hadden ,,gestopt''.
Het gebied, waarin de invasie zou hebber, plaatsgevonden, ligt zo geïsoleerd dat journalisten geen bevestiging van de beweerde gevechten met Libiërs hebben kunnen geven, aldus *NRC/H'blad* (3-5).

Nieuwe regering onder Shawwa

Op 29 april werd een overgangsregering van nationale eenheid gevormd die bestond uit 21 leden. De nieuwe regering wordt geleid door de 39-jarige Lol Mohammed Shawwa, die niet alleen premier maar tevens staatshoofd werd. Volgens een redacteur van de Tsjadische radio maakte Shawwa sinds kort deel uit van de MPLT, derde leger; het Soedanese persbureau meldde dat Shawwa in april Abderahmane als leider van het derde leger was opgevolgd.
Goukouni Oueddei, Frolinat-voorzitter en president van de voorlopige staatsraad, werd staatsminister belast met binnenlandse zaken; Hissène Habre, de vroegere premier en leider van de FAN, werd staatsminister belast met defensie en oud-strijders. De opperbevelhebber van de regeringstroepen, generaal Negue Djogo, werd tot vice-premier benoemd. De ministersposten werden volgens Le Monde (3-5) als volgt verdeeld:

Financiën - Mohammed Saleh Ahmed; buitenlandse zaken - kapitein Koubamba Dering; samenwerking en planning - Hibrain Hussein; voorlichting - Ibrahim Mohammed; openbare werken en mijnbouw - Abdelaziz Azo; arbeid en sociale zaken - Goukoundadi Lorgy; verbindingen en transport - Tahir Abdel Galil; uitrusting, bouwnijverheid en openbare diensten - Negeimban Alphonse; posterijen - Gawara Lasu; toerisme - Ali Bangedy; secretaris-generaal van de regering - Abakar Zayed.
Bovendien telt het kabinet vijf staatssecretarissen.

Behalve de tot dusver onbekende moslem-premier omvat het kabinet tien moslems uit het noorden plus zeven christenen en drie moslems uit het zuiden. Hoewel dus binnen de nieuwe regering een overheersende plaats is ingeruild voor noordelijke moslems, is er ook een belangrijke rol weggelegd voor twee zuidelijke katholieken, generaal Djogo en kapitein Dering, beiden voormalige medewerkers van ex-president Malloum. Deze twee militairen schijnen voorstanders van een compromis met de noordelingen, aldus Le Monde (4-5). Daarentegen bleef de sterke man van de zuiderlingen, luitenant-kolonel Kamougue, de chef van de gendarmerie, buiten het kabinet; hij was sinds twee weken niet meer in de hoofdstad.

Oppositie Libië en Kamougue

Op 1 mei liet Libië in ern verklaring van het ministerie van buitenlandse zaken weten dat de nieuwe regering in Tsjaad ,,illegaal'' was. Zij ,,vormt een flagrante schending van het akkoord van Kano, vertegenwoordigt slechts zichzelf en heeft geen legale basis'', aldus Tripoli. Het Libische staatshoofd, kolonel Kadhafi, nodigde de buurlandrn van Tsjaad — Niger, Soedan, Kameroen en Nigeria — uit een derde conferentie van Kano te beleggen. Waarschijnlijk was Libië ontevreden over het feit dat Ahmat Acyl buiten de regering was gehouden.

Op 7 mei leverde staatshoofd en premier Shawwa scherpe kritiek op de ontoelaatbare manoeuvres van Libië om op het internationale vlak en onder de Tsjadische partijen verdeeldheid te zaaien. Hij beschuldigde de Libische regering er voorts van sinds Kano II jacht te maken op de in Libië woonachtige burgers van Tsjaad om ,,de gelederen van de invasie- en agressietroepen te versterken''. Bovendien werd het luchtruim van Tsjaad volgens Shawwa constant door Libische vliegtuigen geschonden.

Die dag meldde het Libische persbureau dat drie Tsjadische leiders hun vaste voornemen hadden bevestigd om de strijd tegen de ,,illegale, dictatoriale en fascistische'' regering van Goukouni Oueddei en Hissène Habre voort te zetten. Dat waren Abba Siddick, Mohammed Abba en Ahmat Acyl.

De vorige dag, op 6 mei, had het Soedanese persbureau aan de hand van een ,,communiqué van het Tsjadische kabinet'' bericht dat luitenant-kolonel Kamougue ontheven was van zijn functie van chef van de gendarmerie. Hij zou zich in het zuiden van het land bevinden, waar hij een oppositiefront tegen de overgangsregering organiseerde, aldus het Soedanese persbureau. Maar volgens *AFP/Le* Monde (10-5) verbleef Kamougue sinds het eind van

de voorafgaande week in Libië. Hij was van Moundou (prefectuur Logone), de voornaamste stad in het zuiden, naar Maroua in het noorden van Kameroen vertrokken, waar hij door een Libisch vliegtuig was opgehaald. Een week eerder was zijn broer, Guidingar Kamougue, de m resident-directeur van de maatschappij tot ontwikkeling van het Tsjaadmeer, die een militie in het zuiden zou hebben georganiseerd, reeds in Tripoli aangekomen samen met zijn vroegere adjudant, kapitein Galiam.

In N'Djamena werd erop gewezen dat een Libische Mystère-20 tweemaal in Moundou was geland en wel op 14 en 21 april, terwijl in Sarh, eveneens in het zuiden, enkele dagen later een Libische Mystère was waargenomen. Op 28 april werd in N'Djamena gemeld dat een Dakota zonder kentekens op 25 april in centraal Tsjaad was neergestort: het toestel kwam uit Libië en vervoerde wapens die bestemd waren voor pro-Libische rebellen of voorstanders van een afscheiding in het zuiden.

De regering verklaarde met het ontslag van Kamougue een eind te willen maken aan de ,,avonturiersmanoeuvres en de kwalijke intriges" om zo ,,de eenheid van de Tsjadische strijdkrachten te handhaven".

Op 9 mei stuurde de regering naar schatting 500 militairen naar de drie zuidelijke provincies, die aan Kameroen grenzen, om een halt toe te roepen aan de afscheidingsbeweging. De troepen zouden zich in Kelo, 360 km ten zuiden van N'Djamena, bevinden. Zij zochten ,,geen confrontatie", aldus Hissiène Habre, de nieuwe minister van defensie, ,,maar willen alleen de aanwezigheid van de regering in het gebied verzekeren."

In het zuiden was de toestand sinds de botsingen begin maart tussen moslems enerzijds en christenen en animisten anderzijds gespannen gebleven. Bij die botsingen werden volgens jezuïetenmissionarissen (AP 9-4) minstens 10.000 mensen vermoord tussen eind februari en medio maart. In de provincie Moyen Chari werden 4.000 à 5.000 personen omgebracht en in de provincie West-Logone 5.000 à 6.000. Het aantal slachtoffers onder de moslems was zeker driemaal zo hoog als onder de christenen en animisten. Van 5-7 april deden zich nieuwe botsingen voor in talrijke plaatsen tussen Sarh en de grens met het Centraal Afrikaaanse Keizerrijk; over het aantal slachtoffers werd niets bekend.

Tegelijk was er sprake van een groeiende afscheidingsbeweging. Het Verenigde Front van het Zuiden (FUS), gesteund door bestuurskader en politici, zou volgens AFP/Le Monde (10-4) een congres hebben gehouden in Doba, het centrum van de provincie Oost-Logone. Verscheidene prominente zuidelijke politici zouden al contacten hebben gelegd met leiders van Afrikaanse landen zoals Gabon en het Centraal Afrikaanse Keizerrijk, aldus welingelichte kringen in N'Djamena.

Opschorting vertrek Franse troepen?

Op 9 mei arriveerde een Tsjadische regeringsdelegatie o.l.v. generaal Djogo, de vice-premier, in Parijs. Deze werd de volgende dag door de presidentiële adviseur voor Afrikaanse zaken, René Journiac, ontvangen, voordat een ontmoeting met president Giscârd d'Estaing zou plaatsvinden. Uit Djogo's woorden viel af te leiden dat Tsjaad een ,,voorlopige bevriezing" van de terugtrekking van de Franse troepen wenste. Het probleem van de terugtrekking ,,zal te zijner tijd worden bestudeerd", aldus Djogo.

Sinds 8 april patrouilleerden Franse parachutisten weer in de door de Europeanen verlaten wijken van de hoofdstad N'Djamena, om het hoofd te bieden aan de sinds tien dagen alsmaar toenemende plunderingen. De Franse bevelhebber, generaal Louis Forest, nam het besluit hiertoe in overleg met een lid van de voorlopige staatsraad, waarbij zij tot de conclusie kwamen dat de neutrale Nigeriaanse vredesmacht niet meer in staat was de afwezige plaatselijke politie te vervangen. De Tsjadische gendarmerie had in het kader van de demilitarisering N'Djamena verlaten en voordien meer dan 100 gevangenen op vrije voeten gesteld.

Eind maart omvatte de Nigeriaanse troepenmacht meer dan 800 man en 24 tanks. Maar volgens Le Monde (24-3) maakten de Nigeriaanse militairen zich schuldig aan plundering en diefstal. Hoewel hun chef, kolonel Magoro, deze beschuldigingen ontkende, bevestigden talrijke getuigen dat de Nigeriaanse militairen dieven hun gang lieten gaan en vervolgens hun ,,tiende" van de gestolen goederen inden. Verscheidene Nigerianen zouden zelfs bij plunderingen op heterdaad zijn betrapt door burgers of Franse militairen, alldus AFP/Le Monde (1-4).

Bij de wens om het vertrek van de Franse troepen uit te stellen zou ook een zeker wantrouwen t.o.v. de Nigerianen en hun vredesmacht een rol spelen. Nigeria immers steun* en financiert voor een belangrijk deel de MPLT (Mouvement populair pour la libération du Tchad), die actief is rond het Tsjaadmeer. De steun van Goukouni en Habre bij de aanwijzing van Shawwa tot staatshoofd en premier werd echter door Le Monde (4-5) als een vriendelijk gebaar tegenover de Nigeriaanse regering beschouwd. *(NZZ, Le Monde, NRC/H'blad)*

(Vor. ber. pag. 253/2 e.v.)

ZUID-AFRIKA

.,MULDERGATE"-SCHANDAAL (VERVOLG)

In aansluiting op de eerste fase van het z.g. ,,Muldergate"-schandaal (pag. 335/1 e.v.) ontwikkelde deze zaak zich als volgt.

Waarschuwingen aan de pers

Op 8 nov. 1978 verklaarde premier Pieter Botha dat ,,radicalen" in de Zuidafrikaanse pers probeerden het land over te nemen. Maar ,,mijn advies aan hen is dat niet te proberen". Hij voegde daaraan toe: „Ik geef de voorkeur aan een vrije pers in Zuid-Afrika, maar als premier kan ik niet doen wat ik wil." Tegelijk herinnerde hij aan een wetsontwerp voor persbreidel, waarmee in 1977 was gedreigd, maar dat toen niet was ingediend.

De premier verdedigde zijn beslissing rechter Mostert van zijn opdracht te ontheffen. Zijn regering was niet bezig ,,het recht van welke rechter dan ook aan te tasten of zich op welke wijze dan ook te mengen in de rechtspleging". Hij had naar zijn zeggen alleen de instructie aan een rechter ingetrokken, ,,wat iets totaal verschillends is".

Op het optreden tegen rechter Mostert kwam echter felle kritiek van oppositie en rechtskundigen, maar ook vanuit Botha's eigen Nationale Partij.
De leider van de Progressieve Federale Partij, Colin Eglin, noemde het optreden ,,machtsmisbruik". Zijn partij en de eveneens oppositionele Nieuwe Republikeinse Partij kondigden aan de ingestelde parlementaire onderzoekscommissie te zullen boycotten. Douglas Shaw, voorzitter van de orde van advocaten, betoogde dat niets moest worden ondernomen wat de indruk zou kunnen wekken dat een inbreuk zou worden gemaakt op de onafhankelijkheid van een rechter.

Rechter Rudolf Erasmus van de op 3 nov. ingestelde juridische onderzoekscommissie waarschuwde op 10 nov. hoofdredacteur Allister Sparks van het dagblad *Rand Daily Mail* over zijn berichtgeving in de voorlichtingszaak, waaraan volgens Erasmus een eind diende te komen. *Rand Daily Mail* had een Britse advocaat geciteerd, die zei dat het onderzoek leek op een poging de zaak in de doofpot te stoppen.

Aftreden Mulder als partijleider in Transvaal

Op 11 nov. kondigde Connie Mulder aan dat hij het leiderschap van de regerende Nationale Partij in de provincie Transvaal in de loop van de maand zou neerleggen, een func-

Connie Mulder

tie waarvoor hij in sept. 1972 met algemene stemmen gekozen was.

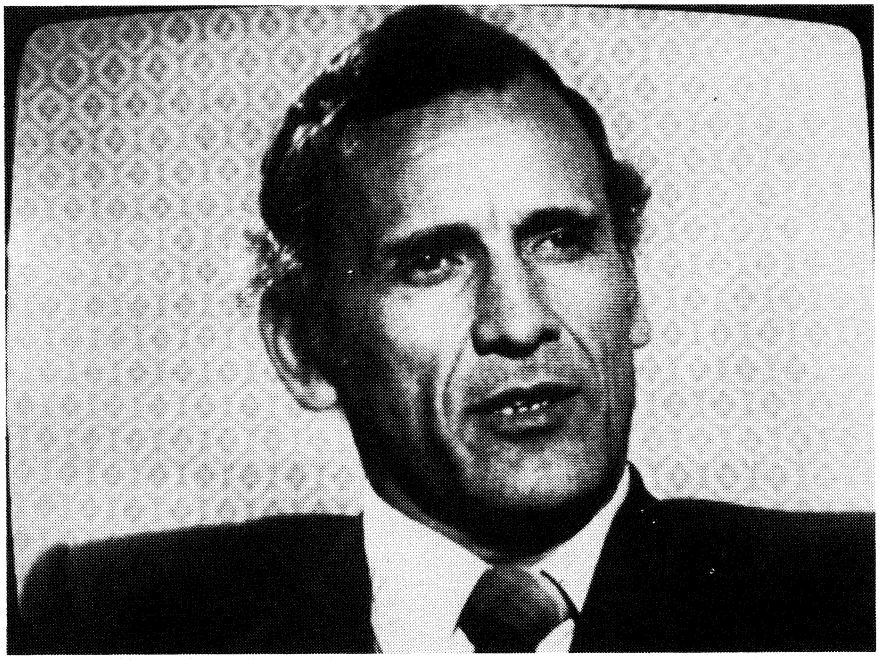
Op 25 nov. werd Andries Treurnicht (57), plv. minister van plurale betrekkingen en van onderwijs en opleiding, tot voorzitter en leider van de Nationale Partij in Transvaal als opvolger van Mulder gekozen. Treurnicht, die bekend staat als een ,,verkrampte", versloeg met **63** tegen 45 stemmen zijn meer progressieve tegenstander S. P. (Fanie) Botha, de minister van arbeid en miinbouw, die de steun genoot van premier Pieter Botha. (Fanie Botha verwierf wel de meerderheid van de stemmen van de parlementsleden onder de leden van de kiescommissie).

Opheffing instituut

Op 21 nov. deelde de minister van buitenlandse zaken, Roelof Botha, mee dat de regering besloten had de in 1975 gevormde Foreign Affairs Association te ontbinden. Deze associatie was tot dan toe omschreven als ,,een onafhankelijke multiraciale organisatie ter bevordering van Zuid-Afrika's contact met de buitenwereld". De volgende dag werd onthuld dat deze associatie in stand was gehouden door het departement van voorlichting.

Een commissaris van de South African Freedom Foundation verklaarde op 22 nov. dat het grootste deel van de fondsen van die stichting eveneens van de regering afkomstig was.

Twee dagen later schatte hij dat de stichting, die nauwe banden onderhield met de ,,Club van Tien" — welke advertenties in de pers plaatste ter verdediging van de Zuidafrikaanse regeringspolitiek — in totaal ca. 1 mln Rand van de regering had ontvangen.

Eschel Rhoodie tijdens een interview voor de BBC-televisie op 21 maart 1979.

Interim-rapport *Erasmus*-commissie

Op 5 dec. publiceerde de Erasmus-commissie een interim-rapport, waarin werd onthuld dat de staat grote verliezen had geleden door malversaties en wanbeheer van geheime fondsen van het vroegere ministerie van voorlichting. Sinds 1973 waren geheime fondsen tot een bedrag van 64 mln Rand naar dit ministerie overgeheveld. Geconcludeerd werd dat ex-minister Connie Mulder onbekwaam was en zijn plicht verwaarloosde, maar dat president Vorster en premier Pieter Botha in deze zaak geen blaam treft.

Het rapport beveelt een gerechtelijke vervolging aan van de vroegere staatssecretaris van voorlichting Eschel Rhoodie en diens broer en voormalige plaatsvervanger, Deneys Rhoodie. Het noemt ex-minister van voorlichting Connie Mulder incompetent en zegt dat gedeelten van de getuigenissen die hij voor de commissie heeft afgelegd ,,moeilijk te accepteren" zijn.

In het rapport wordt verder gezegd dat de ruime interpretatie, die het ministerie van voorlichting aan het begrip ,,geheime fondsen" gaf, inhield dat geheimhouding de weg vrij maakte voor geheime acties, malversaties, arrogantie en ondoeltreffend beheer.

Het rapport beveelt aan te pogen staatsfondsen terug te krijgen die ,,onwettig zijn ontvreemd of gebruikt" door onder anderen de gebroeders Rhoodie, Louis Luyt, die met behulp van de geheime fondsen de regeringsgezinde krant The Citizen oprichtte, en de huidige eigenaar van deze krant, Jan van Zyl Alberts.

De rapporteurs zeggen dat generaal Hendrik van den Bergh, het vroegere hoofd van het bureau voor staatsveiligheid, zichzelf zag als de macht achter de troon die, via ex-premier (thans president) John Vorster, gebeurtenissen trachtte te manipuleren.

De generaal ,,gebruikte in feite zijn functie en zijn persoonlijke vriendschap met Vorster om te pogen de loop van de gebeurtenissen in Zuid-Afrika te beïnvloeden". In het rapport staat dat Van den Bergh op arrogante wijze tegenover de commissie had verklaard dat als hij iets wenste te doen niemand hem daarvan kon afhouden.

Verder wordt onder meer gezegd dat Eschel Rhoodie onwettig de vernietiging had bevolen van belangrijke gegevens ,,in een poging onregelmatigheden die wezen op fraude en diefstal verborgen te houden".

Vorster kan slechts verweten worden dat hij geen maatregelen heeft genomen om de uitgave van The Citizen stop te zetten toen men hem had laten weten dat er overheidsgeld was gebruikt.

(Voortzetting volgende aflevering.)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

TURKIJE EN DE STAAT VAN BELEG

Nadat politieke gewelddaden in Turkije, die in de eerste elf maanden van 1978 al 860 doden hadden gevergd, hun climax hadden bereikt in bloedige onlusten in Kahramanmarasj (op ca. 110 km van de Syrische grens), kondigde de regering van premier Bulent Ecevit (pag. 304/3-1978) op 26 dec. 1978 de staat van beleg af in 13 van de 67 provincies. Deze maatregel werd op 25 febr. 1979 door het parlement op voorstel van de regering met twee maanden verlengd. Op 25 april volgde opnieuw een verlenging van de staat van beleg met twee maanden in de oorspronkelijke 13 provincies, terwijl die maatregel toen tevens tot zes andere, alle oostelijke, provincies werd uitgebreid.

De vorige maal dat het in Turkije tot de uitroeping van de staat van beleg kwam — n.a.v. de ontvoering van en moord op de Israëlische consul-generaal in Istanboel op 26 april 1971 — duurde het tot 26 sept. 1973 voordat aan die toestand een einde kwam.

Inmiddels was de positie van de coalitieregering van premier Ecevit verzwakt door het uittreden van de Republikeinse vertrouwenspartij, het aftreden van enkele ministers en toenemende spanningen in zijn eigen partij, de Republikeinse Volkspartij (RVP). Maar op 27 mei werd Ecevit tijdens een algemeen congres van zijn partij met de stemmen van 1.218 van de 1.534 afgevaardigden als voorzitter herkozen.

Terrorisme in de steden

De regering-Ecevit nam het probleem van het terrorisme over van haar voorganger, de regering-Demirel. Voortdurende botsingen tussen rechtse en linkse groeperingen, vooral van studenten, vergden in '77 alleen al volgens officiële schattingen 318 doden en 3.092 gewonden. Tijdens een persconferentie op 2 sept. 1977 had de toenmalige minister van binnenlandse zaken, professor Korkut Ozal, het politieke geweld de belangrijkste kwestie voor Turkije genoemd en meegedeeld dat in de periode van 1 jan.-31 aug. 1977 in totaal 164 personen bij politieke gevechten waren omgekomen (vergeleken met 90 in het jaar 1976 en 34 in het jaar 1975). Voorts waren in die periode 521 bomaanslagen gepleegd (vergeleken met 176 in 1976 en 9 in 1975).

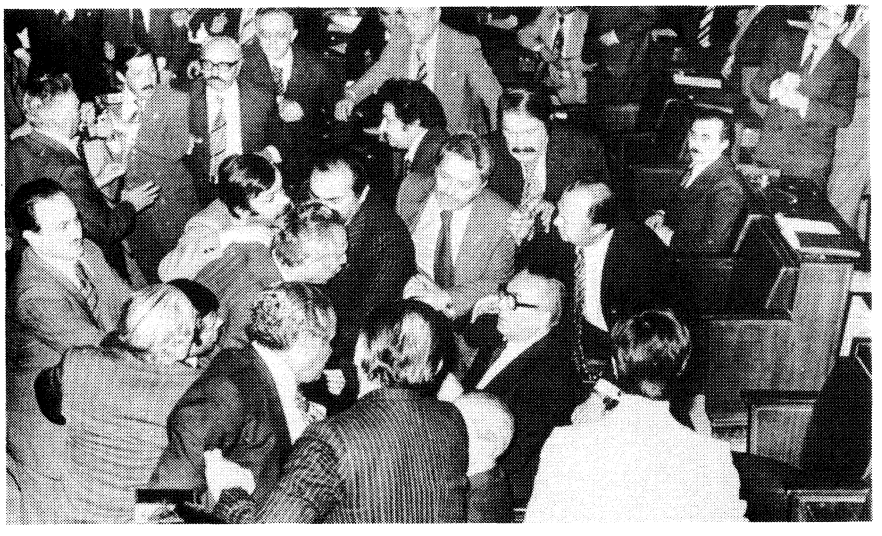
Op 24 jan. 1978 verstrekte de (nieuwe) minister van binnenlandse zaken, Irfan Ozaydinli, de volgende cijfers over het politieke geweld voor heel 1977. Bij 1.212 incidenten waren 262 personen gedood en 2.746 gewond; er waren 5.745 personen in hechtenis genomen, van wie 489 waren gearresteerd; bij 758 explosies, waren 17 mensen gedood en 159 gewond, en bij 15 „werk"-incidenten waren 39 personen gedood en 187 gewond. De minister deelde voorts mee dat er sinds 1 jan. 1978 al 194 botsingen waren geweest, waarbij 32 personen waren gedood en 360 gewond, en dat er in die periode reeds 134 explosies hadden plaatsgevonden.

Tijdens een persconferentie op 8 maart 1978 maakte minister Ozaydinli bekend dat er bij politieke gewelddaden in januari 41 doden waren gevallen, in februari 28 en in de eerste week van maart 2. In verband daarmee waren 155 personen gearresteerd, van wie de ene helft linkse er) de andere rechtse doelen nastreeft. Voorts had de overheid 20 rechtse en 33 linkse politieke groeperingen verboden wegens illegale praktijken.

In een interview met het onafhankelijke dagblad *Milliyet* uit Istanboel stelde de minister dat er bij politieke incidenten gedurende de periode 5 jan. - 3 mei 1978 159 personen waren gedood met een gemiddelde leeftijd van 22 jaar; 31 van hen werden tot rechtse groeperingen gerekend, 73 tot linkse groepen en van 35 was de politieke gezindte onbekend. Onder die 159 doden waren 83 studenten.

Over diverse aspecten van dit politieke geweld berichtte *NRC/H'blad* (2-2-'78) o.a.:

N R C / H' b l a d (2-2-78) berichtte:
. . . „Daarbij doet zich het volgende fenomeen voor: de laatste maanden van het vorige jaar, onder de rechtse coalitieregering Demirel waarin de leider van de fascistische partij van Nationalistische Actie Turkesj vice-premier was, was het aantal slachtoffers aan uiterst rechtse zijde duidelijk groter dan dat van links. De eerste vijf dagen van dit jaar toen het nog niet zeker was dat Ecevit werkelijk aan de macht zou komen, vielen er helemaal geen slachtoffers. Daarna zijn de moordaanslagen en explosies weer begonnen, maar nu met overwegend linkse slachtoffers, ook al blijft Turkesj de verzoening preken.
Eind 1977, onder de tweede rechtse coalitie die aan het bewind was gekomen ondanks Ecevits verkiezingsoverwinning van juni, was de linkse woede het grootst. De uiterst rechtse partijleiders Erbakan en Turkesj wilden de ministeries waarover ze beschikten bezetten met hun aanhangers: het ministerie van industrie bijvoorbeeld werd geheel „islamitisch", dat van douane en monopolie geheel „fascistisch". Reeds is onder de nieuwe regering de zuivering begonnen en hoopt zich onlust op onder de ultra-rechtse ontslagenen, die zich moordend een weg kan banen.
Dit zou de komende maanden nog wel erger kunnen worden. Ecevit heeft gezegd dat pas na drie maanden de „vrede" in het land kan zijn ingevoerd. (. . .) Maar

Tijdens een gemeenschappelijke zitting van Nationale Vergadering en Senaat op 23 april over de verlenging van de staat van beleg kwam het tot gevechten tussen de afgevaardigden. De vertegenwoordiger en leider van de Republikeinse Vertrouwenspartij, Feyzioglu (zittend), in een heftig debat met afgevaardigden van de regerende Republikeinse Volkspartij.

op korte termijn staat hij voor het probleem, dat voortgaande zuivering — en dat geldt ook voor de vele academies en faculteiten die onder fascistische supervisie zijn gekomen — het aantal aanslagen zal doen toenemen, tengevolge van de dan optredende ,,lediggang van ultrarechts".

En het grootste probleem is natuurlijk dat ook de politie zwaar door ultra-rechts is gepenetreerd. De regering heeft reeds pogingen gedaan in haar strijd tegen de geweldpleging vooral in de provincie terug te grijpen op de gendarmerie, die onder de legerleiding ressorteert. Maar ook hier komt een problematiek aan de orde, waarover de laatste dagen in parlement en pers steeds openlijker wordt gediscussieerd, hoewel dit onderwerp het allerdelicaatste is: functioneren er ook binnen de strijdkrachten uiterst rechtse activistische cellen?

De naam ,,Contra-guerrilla" valt daarbij weer meer en meer, Dat was de geheimzinnige organisatie, waarschijnlijk voortgekomen uit de Dienst Bijzondere Oorlogvoering, die zich in de twee jaren na de militaire interventie van 12 maart 1971 bezig hield met de bestrijding van de linkse revolutionaire bewegingen, hetgeen met zeer hardhandige verhoortechnieken in ogenschijnlijk particuliere huizen gepaard ging, en wellicht ook met allerlei penetratie- en provocatiemethoden: de laatste dagen duiken de beschuldigingen weer op, dat de Contra-guerrilla de hand heeft gehad in de allereerste moord die in die periode is bedreven, die op de ontvoerde Israëlische consul-generaal in Istandoel, Elrom, in mei 1971 (zie pag. 370/3-'71).

Vanzelfsprekend worden ook connecties gelegd tussen de Turkse inlichtingendienst MIT (eveneens onder de legerleiding ressorterend) en de Contra-guerrilla. De toedracht van de gebeurtenissen op het Istanboelse Taksimplein bij de 1 mei-viering van vorig jaar (pag. 401/2-'77), waarbij 39 personen om het leven kwamen, is nog altijd volstrekt onduidelijk. Maar dat duistere machten van links en rechts daarbij hebben meegespeeld is wel zowat zeker.

Suleyman Genc, de leider van de linkse en jongerenvleugel van de RVP was de eerste die de MIT openlijk van inmenging beschuldigde na een bomaanslag op zijn woning vorige maand. Hij en een mede-afgevaardigde hebben tijdens de begrotingsdebatten het onderwerp enige malen aangeroerd en premier Ecevit heeft een grondig onderzoek naar eventuele politisering ven de MIT toegezegd. RVP-senator Unsal heeft in een dramatische boodschap betoogd dat de Contra-guerrilla de jeugd van links en rechts misbruikt voor een duister plan.

Onder de verscheidene academici, die slachtoffers van aanslagen waren, was prof. Yakin Sanalan van de Hacettepe universiteit in Ankara. Op 27 dec. 1977 drongen twee mannen, die zich uitgaven voor studenten, zijn woning binnen, waar zij hem door diverse schoten ernstig verwondden. De volgende dag besloot de senaat van de universiteit deze op drie na grootste universiteit van Turkije (14.000 studenten en 800 docenten) voor een jaar te sluiten vanwege ,,het volledige verlies van de vrijheid van onderwijs en het ontbreken van waarborgen voor het leven van onze studenten, staf en administratief personeel". Het senaatsbesluit zou elke maand opnieuw worden bekeken, zodat bij een eventuele verbetering van de situatie de universiteit eerder zou kunnen worden heropend.

Dezelfde dag gaf president Koruturk de regering opdracht door passende maatregelen onverwijld een einde te maken aan de aanslagen op leden van de universiteit.

Maar in het eerste kwartaal van '78 werden diverse colleges en universiteiten, vooral in Istanboel en Ankara, bij diverse gelegenheden omwille van de gewelddaden gesloten. Het ernstigste incident vond op 16 maart aan de universiteit van Istanboel plaats, toen onbekende aanvallers bommen wierpen naar en het vuur openden op linkse studenten. De aanslag vergde zes doden en 67 gewonden, waarop de universiteitssenaat besloot de universiteit te sluiten om verder bloedvergieten te voorkomen.

Op 20 maart legden honderdduizenden in de grote steden het werk voor twee uur neer in een door de linkse vakbond Disk uitgeroepen proteststaking tegen het toenemend geweld op de universiteiten.

Op 24 maart werd de adjunct-officier van justitie in Ankara, Dogan Oz, voor zijn huis bij het instappen in zijn auto doodgeschoten. Oz had zich beziggehouden met onderzoek naar corruptiezaken van de broers van oppositieleider Demirel en van de broer van N. Erbakan (leider van de Partij van Nationale Redding) en met maatregelen tegen onwettige controle van uiterst rechtse, Türkesj-gezinde elementen over studentennachtverblijven in Ankara, in de periode dat Turkesj vice-premier was. In diezelfde week waren in een voorstad van Istanboel, Icerenkoy, vijf rechtse arbeiders gedood.

Zij waren afkomstig uit Giresun aan de Zwarte Zee en zij hadden hun ,,gecekondu's" (in één nacht gebouwde barakken) neergezet in een gebied dat geheel onder controle stond van mensen uit de provincie Sivas, waar voornamelijk sjiïtische moslems wonen die nogal vatbaar zouden zijn voor maoïstische stromingen.

Op 7 april werd de als links bekendstaande hoogleraar aan de juridische faculteit te Istanboel, Server Tanilli, bij zijn huis door schoten ernstig gewond.

Hoewel nog verdere gewelddaden tegen academici werden gemeld, leek begin mei het geweld op de campussen af te nemen, zodat vele universiteiten weer vrijwel normaal begonnen te functioneren.

Wijziging legerleiding

Op 6 maart 1978 ging de chef van de generale staf, generaal Semih Sancar, met pensioen. Hij werd opgevolgd door generaal Kenan Evren, de opperbevelhebber van de landstrijdkrachten. Die functie werd nu overgenomen door generaal Nuret-

Politie in gevecht met rechtse betogers voor het ministerie van onderwijs te Ankara op 30 jan. 1978. De betogers protesteerden tegen de tijdelijke sluiting van universiteiten en tegen regeringsplannen om de controle van extremistische groeperingen op onderwijsinstellingen en studentenorganisaties tegen te gaan.

tin Ersin, die op zijn beurt als bevelhebber van het Eerste Leger werd opgevolgd door generaal Necdet Urug, een lid van de opperste militaire raad.

(Vor. ber. pag. 686/3-1977)

Geweld in oostelijke provincies

Vanaf april 1978 nam het geweld in de oostelijke provincies toe, zodat daar in verschillende steden bij diverse gelegenheden een avondklok werd afgekondigd. Daarbij speelden niet alleen politieke, maar ook etnische en religieuze tegenstellingen een rol.

Het eerst kwamen die spanningen tot ontlading in Malatya (500 km ten zuidoosten van Ankara). Daar werden in de nacht van 14 op 15 april 1978 twee rechtse extremistische studenten en een linkse extremist doodgeschoten. Op 17 april kwam de burgemeester van de stad, Hamid Fendoglu, met zijn schoondochter en twee kleinzonen om het leven bij het openen van een bompakket. Er volgden drie dagen van onlusten en vernielingen, waarbij drie mensen werden gedood, meer dan 60 gewond en meer dan 1000 personen werden aangehouden en waarbij o.a. het plaatselijke hoofdkwartier van de RVP geheel in vlammen opging. Het leger werd ingezet om de orde te herstellen.

Over de achtergronden van het gebeuren in Malatya schreef NRC/Handelsblad (29-4-'78) o.a.: „...Er is sprake van een politieke, een religieuze en een etnische splijtzwam; alle drie hebben in Malatya een rol gespeeld.

Politiek loopt de scheiding tussen rechts en links, met de laatste jaren een steeds gewelddadiger polarisatie. Binnen de linkerzijde staan bovendien Moskou- en Mao-gezinde elementen elkaar naar het leven; binnen de Mao-gezinde Hoxha (Albanië) en Hoea-gezinde.

Religieus is er een opsplitsing binnen de Islam (waartoe 98% van de bevolking behoort) tussen de soennitische meerderheid en de sjiitische minderheid, die in Turkije „Alevi's" wordt genoemd en die, wat mystieker en „bevlogener", ook meer openstaat voor linkse stromingen.

Etnisch is er de tegenstelling tussen Turken en Koerden (in de officiële terminologie Koerdische Turken, vroeger zelfs Berg-Turken genoemd).

De Koerden in Turkije, naar schatting 6 op de 42 miljoen, mogen hun eigen taal niet op scholen leren of schrijven (al bestaat er sinds kort een tweewekelijks linksgeoriënteerd periodiek in Turks en Koerdisch, dat openlijk wordt verkocht). Voor zover zij zich bewust zijn van onderdrukking, vertonen zij ook hunnerzijds ontvankelijkheid voor linkse ideologieën, zeker na het echec van Barzani in Irak, die het internationaal over de rechtse (Amerikaanse, Iraanse) boeg probeerde te gooien.

In sommige provincies echter, w.o. Malatya, lijken zij een rechtse machtsfactor te vormen. Het officiële Turkije heeft, vooral sinds het optreden van Ataturk die stelde dat er één Turks volk was waaraan alle tegenstellingen (klasse, religie, taal) ondergeschikt moesten worden gemaakt, de neiging de religieuze en etnische tegenstellingen te verdoezelen. Maar zij komen bij elke gelegenheid aan de oppervlakte.

Toen een aantal jaren geleden tientallen slachtoffers vielen bij een voetbalwedstrijd tussen Kayseri en Sivas, kwam een buitenstaander er pas langzaam achter dat een grote factor daarbij was geweest, het feit dat de éne stad soennitisch en de andere sjiitisch was. (...)

De breuklijnen van Turkije's drievoudige opdeling gaven in Malatya, naar men zich achteraf kan realiseren, een extra gevaarlijk patroon te zien. Er is een sjiïtische meerderheid; politiek was „rechts" altijd in de minderheid geweest in dit bolwerk van de Republikeinse Volkspartij van waaruit Inönu, de opvolger van Ataturk, zich een halve eeuw lang in het parlement had laten kiezen. Maar bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen in december (1977, zie pag. 303/3-'78), was er voor het eerst een rechtse burgemeester gekozen: de drie rechtse partijen die toen nog de regeringscoalitie van het Nationalistisch Front vormden, hadden de schilcierachtige Fendoglu gesteund.

Deze nu was een Koerd, tevens soenniet, leider van een „stam" uit de omliggende provincie, en het gaat niet te ver te stellen dat rechts het Koerd-zijn van deze kandidaat heeft uitgebuit voor het verkrijgen van de steun van de Koerdische minderheid in Malatya om de balans in zijn voordeel te laten doorslaan. Nadat in januari de links-georiënteerde Republikeinse Volkspartij onder Ecevit aan de macht kwam, ontstond er in Malatya een explosieve situatie.

De gruwelijke moord op Fendoglu en zijn familieleden was aanleiding voor woedende volksmassa's voor een dag van „selectieve verwoesting" van winkels en andere bedrijven (vooral ook drukkerijen) van linkse en/of sjiitische burgers, evenals de verbranding van het RVP-hoofdkwartier. Vier linkse studenten werden gedood. De materiële schade was, zo schreven de Turkse kranten ontzet, nog groter dan na de zesde en zevende september 1955, toen een vernietigende menselijke stoomwals trok over de Griekse winkels, kerken en kerkhoven in Istanboel en Izmir. De reminiscentie is veelbetekenend. Want zoals tijdens het proces tegen oud-premier Menderes in 1961 bewezen is. dat deze verwoestingen door diens rechtse regering rechtstreeks waren geprovoceerd — de bomexplosie in het geboortehuis van Ataturk in Saloniki waar de woede zich tegen richtte was niet door Grieken aangericht maar vanuit het Turkse consulaat aldaar — zo stelt men nu in RVP-kringen dat er wederom sprake is van een grootscheepse rechtse provocatie, en dat de bompakketten (er zijn er nog meer gevonden) het werk zijn van de „fascistische" Partij van Nationalistische Actie PNA onder oudkolonel Turkesj, vice-premier in de vooraf gaande regeringen.

Voor het eerst, en dat zou dan althans een gunstig uitvloeisel zijn van „Malatya" lijken de autoriteiten op vrij grote schaal tot een actie tegen de „Idealisten" — een der namen van de jeugdbeweging van Turkesjpartij — te zijn overgegaan. In de Oostturkse stad Marasj zouden zij een „Turkse bliksemcommando's" heten. Onder de gearresteerden is een plaatselijk advocaat, wiens vader, afgevaardigde van de PNA, de gerechtelijke instanties reeds gewapend heeft bedreigd..."

Voor zijn vertrek naar Malatya voor een onderzoek verklaarde minister van binnenlandse zaken, Ozaydinli, op 19 april in het parlement dat rechtse terroristen verantwoordelijk waren voor zowel de aanslag op Fendoglu als de daarop volgende onlusten. De politie had naar zijn zeggen bewijsmateriaal ontdekt, waaruit bleek dat de incidenten verband hielden met twee ondergrondse rechtse groeperingen, de „Turkse Bliksemcommando's" en de „Organisatie voor de Bevrijding van geknechte Turken". Documenten, aangetroffen in de hoofdkwartieren van deze groeperingen te Kahramanmarasj (bij Malatya), toonden volgens de minister aan dat jonge kinderen waren gehuurd om wapens en explosieven van de terroristen te vervoeren.

De regering had inmiddels het Centrum voor Nucleair Onderzoek in Ankara gesloten, dat kennelijk door rechtse terroristen werd gebruikt om bommen te vervaardigen. Eén van de personeelsleden, Muharrem Semsek, een voormalige rechtse leider, werd gearresteerd, aldus The Times (20-4-1978).

Op 23 mei 1978 verklaarde minister Ozaydinli o.a.: In Oost- en Centraal-Anatolië, in het bijzonder in gebieden waarin etnische minderheden leven, wordt sinds enige tijd een gevaarlijk spel gespeeld; deze activiteit, die sinds jaren in het verborgen werd ontwikkeld, heeft zo'n onrust geschapen dat die elk moment tot een explosie kan leiden. ‚Wij bezitten inlichtingen, volgens welke bepaalde kringen provocaties plegen, waarbij zij geruchten verspreiden zoals: „Die mensen gaven ertoe aanleiding dat een bom op de moskee wordt geworpen" of „Die mensen hebben de koran verbrand" of „Een geachte persoon uit dit gebied werd aangevallen"; en die (kringen) pogen incidenten onder het volk uit te lokken, die zich tegen de staat richten... De vijandige houding werd alleen in onderwijsinstellingen aangewakkerd. Het doel van deze lieden die tot anarchistische incidenten aanspoorden, was de regering ertoe over te halen om strengere maatregelen te treffen en zelfs op grond van de door hen uitgelokte incidenten om haar toevlucht te nemen tot de staat van beleg. De regering zal dit niet toestaan: Die lieden die een scheuring in Turkije willen, zal het nooit gelukken hun doel te bereiken," aldus minister Ozaydinli.

Het blad van de oppositionele Gerechtigheidspartij, Tercuman, publiceerde eind mei onder de kop ,,Het bloed vloeit in stromen" de volgende cijfers: Tussen 1 jan. en 19 mei vonden 2359 incidenten plaats, waaronder 1284 aanslagen met vuurwapens of bommen, die aan 299 mensen het leven kostten en 2442 gewonden vergden. Voorts waren bij 110 botsingen tussen politie en extremisten 16 politiemannen pedood en 138 gewond. Ook hadden 165 roofovervallen een buit van ca. 60 mln Turkse ponden opgeleverd.

Maatregelen regering

Maar verspreid over heel Turkije bleef de terreur voortduren. Zo werd op 11 juli 1978 prof. Bedrettin Comert van de Hacettepe Universiteit in Ankara, die deel uitmaakte van een commissie van onderzoek naar de terroristische activiteiten van uiterst rechts, dicht bij zijn huis doodgeschoten. Daarop marcheerden duizenden, overwegend linkse, studenten naar het bureau van premier Ecevit, waar zij protesteerden tegen het onvermogen van de regering om een eind te maken aan het geweld en tegen de Turkse geheime dienst MIT, die ervan beschuldigd werd, betrokken te zijn bij de politieke terreur.

Op 15 juli benoemde premier Ecevit generaal b.d. Adnan Ersoz, voormalig commandant van het Eerste Leger, tot onder-staatssecretaris t.b.v. de MIT, en op 16 juli werd de chef van de veiligheidsdienst, Gunduz Atabek, ontslagen en vervangen door Haydar Ozkin, voormalig gouverneur van de oostelijke provincie Diyarbakir.

Een poging van de regering om de polarisatie bij de politie tegen te gaan door zowel de linkse politieorganisatie POL-DER als de rechtse tegenhanger POL-BIR begin juli buiten de wet te stellen, mislukte, doordat de staatsraad dit besluit vernietigde, aldus *Financial* Times (20-7-1978).

Op 24 juli maakte minister Ozaydinli bekend dat de 50.000 man sterke politiemacht zou worden versterkt met meer dan 20.000 militairen en para-militairen om het terrorisme effectiever te bestrijden.

Deze 20.000 man marchaussee zou niet alleen in de provincie worden ingezet — waar zij vanouds thuishoort — maar ook in de grote steden en vooral in de kritieke zones, waar zij ,,permanent de wacht zou moeten houden" om te verhinderen dat studenten en andere groeperingen slaags raken.

In die fase leek het politieke geweld weer naar de grote steden terug te keren in de vorm van botte terreur. Zo was een leider van de uiterst rechtse NAP, Ahmet Kilic, op 9 aug. door een onbekende in een warenhuis te Ankara doodgeschoten.

Op 29 aug. deelde minister Ozaydinli mee dat 359 mensen in de loop van het jaar het leven hadden verloren door geweld; onder hen waren 156 studenten, 14 leraren, 35 arbeiders, 14 politiemannen en 140 anderen.

Onlusten in Sivas

Op 3 sept., de laatste dag van de vastenmaand Ramadan, en de twee volgende dagen deden zich in de Oostturkse stad Sivas botsingen voor tussen soennieten en sjiïten, die 9 doden en ca. 60 gewonden vergden, terwijl honderden winkels en andere bedrijven werden verwoest. Volgens de minister van binnenlandse zaken, Ozaydinli, begonnen de ongeregeldheden met een onbetekenende woordenwisseling tussen een aanhanger van de sjiïtische sekte en een van de soennietische stroming, die in Sivas een minderheid vormt. De onlusten kregen een massaal karakter toen het gerucht de ronde deed dat sjiïten een soennitische moskee hadden beschadigd. Er werd een avondklok ingesteld en tientallen arrestaties werden verricht.

RV uit regering

De leider van de Republikeinse Vertrouwenspartij, Turhan Feyzioglu, maakte op 18 sept. 1978 bekend dat zijn partij (2 zetels in de Nationale Vergadering en 2 ministersposten) besloten had zich uit de regering-Ecevit terug te trekken, omdat de RV niet langer ,,de verantwoordelijkheid voor bepaalde acties en standpunten waarmee hij niet instemt" wenste te delen. Dienovereenkomstig trad Feyzioglu als vice-premier af, maar de andere RV-vertegenwoordiger in het kabinet, staatsminister Salih Yildiz, verliet uit protest tegen het partijbesluit de RV, terwijl zijn aanbod om uit het kabinet te treden door premier Ecevit niet werd aanvaard. In een persverklaring later die dag sprak Ecevit zijn spijt uit over het vertrek van Feyzioglu, maar hij verklaarde dat dit voor de situatie van de regering geen enkel verschil zou maken. Feyzioglu had aangekondigd de regering in het parlement ,,bij bepaalde kwesties" wel te blijven steunen. Hij deed de precieze redenen van zijn aftreden niet uit de doeken, maar volgens *NRC/H'blad* (20-9-1978) was bekend dat hij anders dan Ecevit en de zijnen, een voorstander was van het instellen van Bijzondere Gerechtshoven ter bestrijding van de politieke gewelddaden. De vorige regering onder Demirel, waarin Feyzioglu ook vice-premier was, had zulke hoven ingesteld, maar zij moesten worden afgeschaft na een uitspraak van het Constitutionele Hof.

Tot vice-premier a.i. werd benoemd staatsminister Hikmet Cetin (RVP).

Voortdurende terreur

Nadat in sept. 1978 138 doden door politiek geweld waren gevallen, vonden ook in oktober talrijke politieke moorden plaats. Onder de slachtoffers waren: Recep Hasatli, voorzitter van de uiterst rechtse NAP in de provincie Istanboel, op 3 okt.; en prof. Karafakioglu, voormalig rector van de Technische Universiteit van Istanboel, op 20 oktober.

Toen werd tevens gemeld dat sinds het begin van het jaar 2000 militante extremisten waren gearresteerd, van wie 1300 als uiterst rechts werden aangeduid.

Die Welt (24-10-'78) berichtte dat volgens het blad Milliyet uit Istanboel sinds begin 1978 ,,minstens 550 Turken" door geweld om het leven kwamen en volgens het blad Tercuman zelfs ,,ca. 700", terwijl het ministerie van binnenlandse zaken te Ankara ,,ruim 450 politiek gemotiveerde sterfgevallen" signaleerde. Die Welt wees erop dat premier Ecevit bij zijn ambtsaanvaarding beloofd had een einde te maken aan het geweld, maar dat hij daar tot dusver niet in was geslaagd en dat de toestand sindsdien duidelijk nog verslechterd was. Het blad vervolgde: ,,Onder Ecevits voorganger, Suleyman Demirel (...), ging de terreur overwegend van rechtse radicalen uit. Die kwam uit kringen, die verwant zijn aan de Nationale Actie Partij. (...) Met stilzwijgend dulden van de politie, zo scheen het, terroriseerden de stoottroepen van Turkesj de elkaar onderling bestrijdende linkse extremisten. Sinds begin 1978 hebben de linksen het op het gebied van de terreur voor het zeggen en zijn de rechtse radicalen in het defensief gedrongen. In plaats van scherp in te grijpen heeft Ecevit zich naar de mening van zijn critici veeleer bekommerd om de versterking van zijn macht. In de leiding van de strijdkrachten, van de vakbonden, de radio- en TV-organisaties en de staatsbanken plaatste hij zijn mensen...", aldus Die Welt.

Over de situatie in december berichtte *NRC/H'blad* (15-12-1978) o.a.:

,,In elf maanden 860 doden. Dat is de laatste balans van het politiek geweld in Turkije, zoals het dagblad Milliyet dat maandelijks — vroeger dagelijks — bijhoudt. December vertoonde tot nu toe een daggemiddelde van vier a vijf. En het is of de duistere machten erop uit zijn voor dit jaar nog net de duizend vol te maken (vorig jaar: 266).

Turkijes grote steden komen steeds meer in het teken te staan van de ,,blauwe baretten", de speciaal opgeleide commando's van de marechaussee die, met het geweer in de aanslag, de kritieke zones moeten beveiligen. (...)

De regering-Ecevit heeft ook een eigen ,,pakket maatregelen" aangekondigd, ter breideling van het terrorisme van uiterst rechts en links. Hernieuwde controle op de statuten van verenigingen, mogelijkheden tot snellere berechting van dit soort delicten, ook als er geen sprake is van ,,op heterdaadbetrapping", straffen tot zeven jaar op wapenbezit, mogelijkheid tot uitstel van hogerhand van demonstraties en optochten voor tien dagen — het zijn voorstellen die op grote tegenstand zijn gestuit van de linkerzijde in en buiten de regerende Republikeinse Volkspartij.

In een open brief hebben dertig organisaties, waaronder de marxistische vakbond DISK, betoogd dat deze maatregelen de rechtsstaat zullen ondergraven, ,,wat juist het doel is van de fascistische terreur" (...).

De regeringsvoorstellen ,,tot herstel van de discipline" zullen in het parlement zeker niet de steun krijgen van de volledige regeringsmeerderheid van 226 op de 450. Ecevit zou dan zijn aangewezen op stemmen uit de rechtse oppositie. Daar vindt men echter dat de noodtoestand alleen kan worden ondervangen door de instelling van bijzondere staatsgerechtshoven. . ."

Staat van beleg na onlusten in Kahramanmarasj

De ernstigste ongeregeldheden in de laatste jaren deden zich van 21-24 dec. voor in Kahmaranmarasj, het vroegere Marasj, op 460 km ten zuid-oosten van Ankara en ca. 100 km van de Syrische grens. Daar waren op 21 dec. twee linkse onderwijzers vermoord, die de vorige dag als disciplinaire maatregel drie leerlingen hadden geschorst. Bij hun begrafenis werden rouwende Sjiitische Alevi's aangevallen door Soennieten. Er volgden schietpartijen, waarbij naar schatting 107 doden en 1.052 gewonden vielen, terwijl grote delen van de stad — vooral de sjiitische wijk — door brandstichting e.d. werden verwoest. De 5.000 Alevi's zouden slechts door de tussenkomst van het leger van totale uitroeiing zijn gered: de militairen slaagden er aan het eind van de 24ste december in de orde te herstellen.

Na een langdurig kabinetsberaad in de late uren van 25 dec., maakte premier Ecevit in de morgen van 26 dec. via de radio bekend dat ,,de ministerraad heeft besloten de staat van beleg af te kondigen overeenkomstig artikel 124 van de grondwet in de provincies Adana, Ankara, Bingöl, Elazig, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Istanboel, Kahmaranmarasj, Kars, Malatya, Sivas en Urfa voor een periode van twee maanden ingaande vandaag om 7.00 uur". Hij verzekerde dat de staat van beleg op een manier zou worden toegepast, die de ,,fundamentele vrijheden van het volk" waarborgde.

Het regeringsbesluit werd op 26 dec. in een gezamenlijke zitting van Nationale Vergadering en Senaat besproken en goedgekeurd met 537 stemmen tegen één (de onafhankelijke afgevaardigde Nurettin Yilmaz) bij één onthouding (de door de president benoemde senator Metin Toker). Aan de stemming werd niet deelgenomen door 95 afgevaardigden en senatoren. Niettemin was de discussie fel. Oppositieleider Demirel stelde dat het te hulp roepen van het leger het ,,bankroet" van het kabinet inhield.

Op 27 dec. werden in Ankara, Istanboel, Adana, Erzincan, Erzurum en Elazig (d.w.z. de zes gebieden onder de staat van beleg) speciale militaire rechtbanken ingesteld. Alle demonstraties en bijeenkomsten werden verboden en de activiteiten van alle verenigingen werden opgeschort (uitgezonderd die van humanitaire organisaties), terwijl het aanbrengen van leuzen in het openbaar en het verspreiden van pamfletten werden verboden.

Terwijl op 23 dec. werd meegedeeld dat in Kahmaranmarasj 75 personen waren gearresteerd op verdenking van deelname aan de schietpartij, werd het aantal arrestanten in een verklaring van het commando voor de staat van beleg voor Adana enz. d.d. 16 jan. op 219 personen gesteld.

Op 28 dec. stelde premier Ecevit een coördinatiecommissie in om toe te zien op de toepassing van de staat van beleg. Deze commissie onder voorzitterschap van luitenant-generaal Sahap Yardomoglu (tevens hoofd van de commissie om het commando van de zes gebieden onder de staat van beleg te coördineren), die verantwoordelijk was voor de uitvoering van de commissiebesluiten, en met als leden o.m. premier Ecevit en generaal Kenan Evren (de chef van de generale staf) moest dagelijks bijeenkomen; eens per week zouden de opperbevelhebber van de landstrijdkrachten (gen. Nurettin Ersin), de chef van de geheime dienst en de leider van de nationale veiligheidsraad aan het overleg deelnemen. Alle besluiten van de militaire autoriteiten betreffende de uitvoering van de staat van beleg dienden tevoren door premier Ecevit te worden bekrachtigd om te verzekeren dat de uitvoering van de wet onder controle van de democratisch gekozen regering bleef.

Een door de oppositionele Gerechtigheidspartij ingediende motie van wantrouwen tegen de regering-Ecevit i.v.m. grove nalatigheid bij de incidenten in Kahramanmarasj werd op 4 jan. door de Nationale Vergadering verworpen met 226 tegen 210 stemmen bij 6 onthoudingen.

Kort na de stemming kondigde Ramazan Yildirin aan, dat hij uit Ecevits RVP was gestapt, die daarna nog over 213 van de 450 zetels beschikte.

Aftreden ministers

Inmiddels had de minister van binnenlandse zaken, Irfan Ozaydinli, op 2 jan. zijn ontslag aangekondigd.

Hij werd op 13 jan. vervangen door senator Hasan Fehmi Gunes (plv. RVP-fractievoorzitter in de Senaat).

Op 14 jan. trad ook de minister van defensie, Hasan Esat Isik, af na een debat in de begrotingcommissie van het parlement, omdat hij zich naar zijn zeggen niet langer nuttig op die post achtte. Hij werd nog dezelfde dag vervangen door senator Neset Akmandor (RVP), die in Ecevits kabinet van juni 1977 minister van energie en natuurlijke hulpbronnen was geweest (zie pag. 402/2 - '77).

(NRC/H'blad, NZZ, *Le* Monde, *Fi*nancial Times)

EG

ENERGIESITUATIE

Op de op 27 maart in Brussel gehouden bijeenkomst van de Europese Energieraad heeft de Europese commissaris Guido Brunner de ministers een uiteenzetting gegeven van de energiesituatie. Guido Brunner is belast met energiezaken. Hij zei o.a. dat het besluit van de OPEC-landen om de voor 1979 voorziene prijsverhoging voor olie te versnellen, de EG ongeveer £ 4 mrd meer aan olie-import zal kosten.

Uit de gegevens die hij verschafte bleek dat elke dollar waarmee de olieprijs de hoogte in gaat de Gemeenschap 3,6 mrd dollar per jaar meer kost. Elke dollar prijsverhoging heeft op de lopende rekening van de betalingsbalans van de EG een nadelig effect van 3 miljard dollar en de inflatie stijgt er met 0,3 punten door, terwijl de Europese economische groei er 0,4 punten door achterop raakt.

Alleen al de olieprijsverhoging waartoe de OPEC-landen in dec. 1978 besloten (een prijsverhoging van 12,70 dollar tot 14,54 dollar) gaat de EG 5 miljard dollar meer kosten. Het negatieve effect ervan op de lopende rekening van de betalingsbalans zal 2,5 miljard dollar bedragen en de inflatie zal er met 0,45 punten door stijgen. De negatieve invloed op de economische groei van de EG zal 0,4 punten zijn. In de eerste helft van 1979 zal er, vergeleken met dezelfde periode van vorig jaar, een olietekort van 6% in de EG zijn. Hoe de situatie zich verder zal ontwikkelen, hangt onder meer af van het weer, van de economische trend en van de politiek die de producentenlanden zullen voeren.

Brunner liet er geen twijfel over bestaan dat het gevaar van een plotselinge afbraak van de voorraden olie blijft bestaan. Deze zomer moeten we de voorraden op peil zien te brengen, anders worden we komende winter kwetsbaar, aldus Brunner, eraan toevoegend dat de olievoorraden die op 1 jan. 1979 nog goed waren voor 113 dagen gebruik, op 1 maart waren teruggevallen tot 107 dagen verbruik.

Ingevoerde ruwe olie maakte in '78, aldus Brunner, nog de helft uit van het totale energieverbruik van de EG. Dat aandeel zou dit jaar nog moeten dalen tot 47%, in 1985 tot 40% en in 1990 tot 38%. De totale afhankelijkheid van de EG van ingevoerde energie bedroeg vorig jaar 55%. Dit jaar zou dat 53% moeten worden. De Europese topconferentie van twee weken geleden, in Parijs, bepaalde het doel voor 1985 op 50%.

Brunner is van mening dat de Gemeenschap nog aanzienlijk meer op haar olieverbruik moet besparen, onder meer door meer eigen steenkool te gebruiken en meer kernenergie aan te wenden.

De Europese Commissie is van mening dat, hoewel er geen onmiddellijke energiecrisis te vrezen valt, de oliebevoorrading in de jaren tachtig, hoe dan ook, moeilijker en duurder zal worden. Vrijwel zeker zal rond 1990 de OPEC-produktie aan olie onvoldoende zijn om de wereldbehoefte te dekken, zelfs als rekening gehouden wordt met een sterke stijging van de produktie in China en Rusland.

Ondanks het feit dat de economie trager is gaan groeien, is het olieverbruik in de Gemeenschap (vooral in de vorm van benzine en stookolie) in het afgelopen jaar met 1,7% gestegen. Hetzelfde geldt voor de Verenigde Staten en Japan. Voor 1979 wordt rekening gehouden met een stijging met 2%.

De Gemeenschap kan die stijging dekken met een verhoging van haar eigen produktie (Noordzee-olie). De netto-invoer van olie in de Gemeenschap zal in 1979 dalen (de Europese Raad vond op 12 en 13 maart (pag. 177 e.v.) dat ze in 1979 beperkt moest blijven tot 500 miljoen ton) maar toch nog 82% van de bevoorrading uitmaken. Drie jaar geleden was dat overigens nog 96%.

De Europese Commissie houdt er rekening mee dat de Amerikaanse olieproduktie, die in 1978 wat steeg, zich in 1979 op hetzelfde niveau zal blijven bewegen. Maar tussen nu en 1990 kan de Amerikaanse import verdubbelen. Die van Japan zou met de helft kunnen toenemen. Vervangende energiebronnen lijken voorlopig nog geen grote rol te zullen spelen. Brunner noemt als voorbeelden de uitgestelde kernenergieprogramma's in Europa en de problemen die het Amerikaanse steenkoolprogramma oplevert.

Een positief punt is dat waar de economische groei van de EG in 1979 rond 3,4% zal zijn, de toename van het energieverbruik 2,9% zal zijn. Daardoor wordt de verhouding van die twee cijfers 100 : 85, terwijl voor het jaar 1985 als doelstelling genomen was 100 : 80, een doel dat dus gemakkelijk bereikbaar lijkt.

Volgens Brunner is de aardgasproduktie in 1978 wat afgenomen, maar zal in 1979 wat stijgen. Het verbruik van aardgas zal in 1979 met 7% omhoog gaan. In 1978 werd er iets meer steenkool verbruikt, maar de produktie stagneerde. De elektriciteitsproduktie nam in 1978 met 4,2% toe tegen 3,2% in 1977. Voor 1979 verwacni men een belangrijke stijging. Het omschakelen van aardolie op steenkool als brandstof voor elektrische centrales verloopt nog niet vlot. Op dit moment wordt er aan „oliecentrales" nog voor een capaciteit van 22 gigawatt gebouwd, terwijl er slechts „steenkoolcentrales" met een capaciteit van 7 gigawatt in aanbouw zijn.

Ook met de bouw van kerncentrales gaat het in de Gemeenschap niet hard. De capaciteit daarvan zal in het jaar 1985 tussen de 75 en 80 gigawatt liggen. In 1979 zal 10% van de benodigde elektriciteit in de Gemeenschap uit kerncentrales komen.

De Nederlandse minister van economische zaken, Van Aardenne, heeft bij het bespreken van een Europees energiebeleid aangedrongen op een inventarisatie en verdere ontwikkeling van de convergentie van het beleid dat in de lidstaten wordt gevoerd. De Europese Commissie heeft trouwens toegezegd in juni met een document over dit onderwerp te zullen komen. De energiedoelstellingen, die de Gemeenschap voor het jaar 1990 gemaakt heeft, mogen volgens Van Aardenne niet alleen maar een consolidatie zijn van wat de negen EG-lidstaten elk afzonderlijk op stapel hebben gezet. Op grond van voorstellen van de Europese Commissie zullen er aanvullende gemeenschappelijke maatregelen geformuleerd moeten worden.

Van Aardenne zei ook, veel waarde te hechten aan een goed prijsbeleid. Dat zal een beter gehanteerd instrument in de energiepolitiek moeten worden dan tot dusverre het geval was. Zo'n instrument kan niet optimaal werken, zo vond de Nederlandse bewindsman, zolang de EG-lidstaten zeer verschillende energietarieven hanteren.

De Nederlandse minister bepleitte verder een grotere doorzichtigheid van de oliemarkt, een zaak waaraan Nederland buitengewoon veel waarde hecht. De rapportagetechniek zal moeten verbeteren en er moet een hernieuwd en uitgebreid onderzoek

op de Rotterdamse markt komen, zo vond hij. Hij vroeg ook om Commissie-voorstellen voor een Europees energievoorzieningsbeleid, waarbij de Commissie dient te onderkennen dat het hier om een mondiaal probleem gaat.

In de Energieraad hechtten de ministers hun principiële goedkeuring aan een door de Europese Commissie ontworpen etiketteringsregeling voor elektrische huishoudelijke apparaten. Op grond van deze goedgekeurde richtlijn zullen de fabrikanten van strijkijzers, televisietoestellen, koel- en diepvrieskasten, wasmachines, warmwaterapparaten, elektrische ovens, vaatwasmachines en trommeldroogmachines binnen afzienbare tijd, via de handel, hun produkten moeten voorzien van oranje etiketten van 9 bij 10 cm. Op die etiketten moet informatie gegeven worden over het stroomverbruik van de apparaten. Men hoopt op die manier te bereiken dat de consument op den duur zal gaan kiezen voor apparaten die zuinig met elektriciteit omspringen.

Dat deze zaak van belang kan zijn en tot aanzienlijke elektriciteitsbesparingen kan leiden, blijkt uit het feit dat alle elektrische huishoudelijke apparaten in de Gemeenschap jaarlijks zo'n 200.000 gigawatt /uur gebruiken. In elk van de 84.208.000 Europese huishoudens gebruikt men met die apparatuur per jaar 2300 kWh.

Uit het energiedebat van 27 maart is gebleken dat de 5 procent besparing op het olieverbruik, die de EG-landen op de Europese topconferentie van Parijs overeenkwamen, door nationale maatregelen tot stand gebracht zal worden en dat er op z'n gunstigst later een coördinatie van die maatregelen komt. Van een echt gemeenschappelijk energiebeleid is dan ook, volgens deskundigen, langzamerhand bepaald geen sprake meer. Dat lidstaten daar ook niet veel van willen weten, bleek al uit een nota van het Franse voorzitterschap waarmee de Raad geconfronteerd werd en uit opmerkingen van de Britse minister, Tony Benn.

De Britse minister verklaarde in een gesprek met journalisten, dat ondanks het feit dat de oliesituatie nu ernstiger is dan in 1973, de problemen nationaal opgelost zullen worden ,,en dat is heel realistisch''. Later kan er dan een convergentie van de nationale beleiden komen, aldus Benn. Minister Van Aardenne vond die convergentie toch wel een positief punt. Maar ook hij zei het uitgaán van een nationaal beleid wel een realistische zaak te vinden, al moet er wel een onderlinge aanpassing van nationale maatregelen komen. Over het algemeen was er toch positief gediscussieerd, zo vond de Nederlandse minister.

Minister Van Aardenne is er voorstander van, zo verklaarde hij, dat het automatische vergunningenstelsel dat nu in gebruik is voor olie-exporten uit Nederland, verlengd wordt.

Op het besluit van de OPEC-landen, 27 maart in Genève, om de olieprijsverhoging te versnellen, wilde de minister geen commentaar geven. ,,We hadden in de Raad nog geen volledige indruk van wat er in Genève gebeurd is'', zo zei hij.

De Britse minister Benn had in zijn gesprek met journalisten ook nog als zijn mening gegeven dat in de Rotterdamse haven nu een gelegaliseerde zwarte markt voor olie is ontstaan. Hij had daar zo zei hij, de Britse oliemaatschappijen op attent gemaakt, en die zouden hem toegezegd hebben hun olievervoer niet meer over Rotterdam te leiden. Minister Van Aardenne zei geen enkele reden te zien om maatregelen te nemen. Als ik dat zou doen, zou de activiteit zich onmiddellijk naar een andere haven, bijvoorbeeld Hongkong, verplaatsen, zo merkte hij op.

(Europa van Morgen)

ONTWERPBEGROTING INGEDIEND

Op 18 mei heeft de Europese Commissie nadere gegevens over de ontwerp-begroting voor het jaar 1980 bekendgemaakt.

De Commissie is van mening in 1980 16.621 mln rekeneenheden aan vastleggingskredieten nodig te hebben en 14.991 mln RE aan betalingskredieten.

Een hoge ambtenaar van de commissiediensten legde uit dat dit een stijging met resp. 13,1% en 9,3% betekent, vergeleken met het budget voor 1979. De verplichte uitgaven van de Gemeenschap (rechtstreeks voortvloeiend uit verdragsverplichtingen) zullen in 1980 met 4,8% stijgen. De niet-verplichte uitgaven ondergaan, volgens dit voorontwerp van begroting een stijging met 43,41% voor wat betreft vastleggingskredieten en een stijging met 26% voor wat betreft betalingskredieten.

De begroting voor 1980, die voor de eerste maal beoordeeld zal worden door een gekozen Europees Parlement, is ook de eerste die integraal gefinancierd wordt met eigen middelen. (De opbrengst van landbouwheffingen, douanerechten en, in dit geval, ongeveer 0,75% van de BTW-opbrengst van de lidstaten.) De nu voorgestelde begroting maakt ongeveer 0,79% uit van het bruto binnenlands produkt van de EG. Ze maakt ongeveer 2,5% uit van het totaal van de begrotingen van de lidstaten.

De redelijkheid van de nu ingediende begroting tracht de Commissie aan te tonen met te verwijzen naar 1978. Toen omvatte het Europese budget 2,6% van het totaal van de nationale begrotingen en 0,8% van het bruto binnenlands produkt van de Gemeenschap.

De begroting voor 1980 legt, aldus de Commissie, grote nadruk op nieuwe taken die de Gemeenschap zal moeten aanvatten. Daarom zijn belangrijke verhogingen voorgesteld voor het sociale fonds, het regionale fonds en voor de afdeling oriëntatie van het Europese landbouwfonds. Daarentegen heeft men alles in het werk gesteld om de interventie-uitgaven voor de Europese landbouw terug te schroeven. Voor die interventie staat nu 58,6% van het budget voor vaststellingskredieten en 64% van de begroting voor betalingskredieten aangemerkt tegen resp. 64,6% en 68% voor het voor 1979 aangenomen budget. De vastleggingskredieten voor het geheel van het ,,pakket landbouw/visserij'' zullen komend jaar dan ook maar 2,28% stijgen (tot 9.710.053.000 RE) en de betalingskredieten met 2.6% tot 9.573.796.000 RE).

Sociale sector

In de sociale sector daarentegen zullen de vastleggingskredieten moeten stijgen met 42,81 percent (tot 1.134.022.000 RE) en de betalingskredieten met 24,15 percent (tot 685.172.000 RE). Voor de regionale sector is een stijging van de vastleggingskredieten met 22,27 percent voorzien (tot 1.400.000.000 RE) en van de betalingskredieten met 15,88 percent (tot 810.000.000 RE) de aanzienlijkste verhoging echter stelt de Commissie voor, de sector onderzoek, energie, industrie en vervoer.

De vastleggingskredieten voor deze sector dienen te stijgen met 157,94 percent (tot 668.766.00 RE) en de betalingskredieten met 70,24 percent (tot 490.386.000 RE). Voor de sector samenwerking en ontwikkeling heeft de Commissie een stijging met 18,14 percent (tot 1.629.232.700 RE) van de vastleggingskredieten voorgesteld en een stijging met 18,58 percent (tot 1.457.532.700 RE) van de betalingskredieten.

De Commissie meent dat in 1980 haar personeelskosten (betalingskredieten, zowel als vastleggingskredieten) met 11,92 percent zullen stijgen. Met nog wat andere posten mee komt de Commissie voor wat haar uitgaven betreft aan een totaal van 16.296.653.250 RE aan vastleggingskredieten en 14.666.466.250 RE aan betalingskredieten. Bij die bedragen komen nog enkele andere posten en bedragen die nodig zijn voor de andere instituties van de Gemeenschap, namelijk 324.868.533 RE aan vastleggings- en eenzelfde bedrag aan betalingskredieten. (Europa van Morgen)

GESPREK OVER LOMÉ-II OPGESCHORT

De onderhandelingen tussen de Europese Gemeenschap en 57 ontwikkelingslanden uit Afrika, het Caribisch gebied en het gebied van de Pacific (de ACP-landen) over een nieuw samenwerkingsakkoord (Lomé-11) zijn op 26 mei vastgelopen. Er is nog geen datum vastgesteld waarop de delegaties opnieuw bijeen zullen komen. Jean François Poncet, de Franse minister van buitenlandse zaken, die de conferentie

voorzat, heeft voorgesteld op 24 en 25 juni de ministeriële gesprekken weer op te vatten.
De ACP-landen zijn het niet eens met het door de Gemeenschap voorgestelde ontwikkelingsfonds, dat ongeveer f 13,8 mrd voor vijf jaar zou omvatten. Zij hadden f 29,3 mrd gewenst.
Voor de nog lopende conventie tussen de EG en de ACP-landen had de Gemeenschap *f* 9,2 mrd ter beschikking gesteld, waarvan Nederland 7,95% voor zijn rekening nam. De huidige Lomé-overeenkomst (genoemd naar de hoofdstad van Togo, waar het akkoord destijds werd getekend) loopt op 1 maart 1980 af. Vóór die tijd moet ook nog overeenstemming worden bereikt over de verdeelsleutel die de Negen toepassen bij het verstrekken van de hulp.

De Gemeenschap is van mening, dat met het aangeboden bedrag van f 13,8 mrd een ,,inflatie-aanpassing" van het oude bedrag wordt bereikt en dat bovendien de economische groei van de EG-staten erin is verwerkt. Maar de voorzitter van de ACP-delegatie, de Gabonese minister Amichael Anchouey, wees erop, dat het aantal ACP-landen is toegenomen, dat de bevolking van deze landen is gegroeid en dat er in de afgelopen jaren een ,,munt-erosie" heeft plaatsgevonden. ,,Bepaalde handelsvoordelen die we hadden zijn uitgehold en er is meer geld nodig voor de uitbreiding van de samenwerking op commercieel, industrieel en landbouwgebied. De armste en meest achtergebleven landen moeten op meer steun kunnen rekenen," zei Anchouey.
Jean François Poncet keek er anders tegen aan. Omgezet in dollars maakt wat de EG nu aanbiedt een bedrag uit van 6,7 rnrd ofwel een fonds dat 55,2% groter is dan het oude. Het vertegenwoordigt een ,,actualiseringsgraad" die uitgaat boven wat door de Wereldbank is aanbevolen. Daarnaast ontvangen de ACP-landen een voordeel van $ 1,6 mrd uit de afspraken rond de suiker-overeenkomst, vlees- en de voedselhulpregelingen.

Een ander argument was, dat de in de ontwikkelingslanden met Europese hulp uitgevoerde projecten een bepaalde aantrekkingskracht hebben op derde landen. Zo hebben Arabische staten bijvoorbeeld 3,6 miljoen dollar ter beschikking gesteld voor zevenentwintig projecten die nu worden uitgevoerd.
Minister Achouey zei echter, dat de som die de Gemeenschap nu aanbiedt, niet meer betekent dan 0,01 percent van het totaal van de begrotingen van Frankrijk, West-Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Omgezet in dollars betekent dat volgens hem, dat elke inwoner van de EG jaarlijks één dollar aan de ACP-landen geeft.

Mensenrechten

In Brussel is ook gesproken over de Kwestie van ae mensenrecnten. Het moet nog blijken of haalbaar is dat in de preambule van de nieuwe overeenkomst een verwijzing naar die rechten wordt opgenomen. Een paragraaf, waardoor bijvoorbeeld sancties tegen schending van mensenrechten mogelijk zou worden, lijkt volstrekt te worden afgewezen.

UNCTAD

De hulp van de rijkere aan de arme landen is ook onderwerp van gesprek op de conferentie van de Verenigde Naties-organisatie UNCTAD in Manilla. De Nederlandse minister van ontwikkelingssamenwerking, drs. J. de Koning, heeft daar meegedeeld, dat de regering in Den Haag de leiding van de delegatie van de Europese Gemeenschap een brief heeft gestuurd, met het doel het standpunt van de EG en van daaruit het standpunt van de gehele groep van rijke landen te beïnvloeden en meer op het Nederlandse spoor te brengen.
Nederland is meer dan de meeste andere industrielanden geneigd tegemoet te komen aan het verlangen van de ontwikkelingslanden naar medezeggenschap bij het regelen van internationale economische zaken, zoals dat onder meer gebeurt in het Internationaal Monetair Fonds en bij de Wereldbank. (Europa van Morgen)

COMMISSIEPLAN TOT VERSTERKING DOUANE-UNIE

De Europese Commissie heeft een meerjarenplan uitgewerkt om de douane-unie te versterken.
In het vooruitzicht van de algemene verkiezingen voor het Europees Parlement heeft de Gemeenschap de plicht verdere stappen te ondernemen om aan het begrip ,,Europees burger" meer inhoud te geven en om de burgers te sterken in de overtuiging dat zij tot een gemeenschap behoren. In dat licht bezien, aldus de Commissie, krijgt de opheffing van formaliteiten en controles aan de binnengrenzen van de Gemeenschap een bijzondere betekenis.

Het vooruitzicht van een verdere uitbreiding van de Gemeenschap vormt een extra stimulans voor een versnelde totstandbrenging van de douane-unie, die nu nog in vele opzichten het karakter vertoont van een vrijhandelszone.

Nodig is dat een complete, uniforme en doeltreffende wetgeving wordt uitgewerkt die meebrengt dat het goederenverkeer binnen de Gemeenschap kan worden uitgevoerd onder dezelfde voorwaarden als binnen de nationale markten, zo stelt de Commissie in haar mededeling die is afgedrukt in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen van 31 maart.
Maar die wetgeving is niet voldoende. Er zijn ook nog eisen op andere gebieden, zoals de belastingen, het monetaire beleid, het vervoer en de statistiek. Maar mocht in die sectoren geen wezenlijke vooruitgang worden geboekt, dan kunnen maatregelen op douanegebied toch ruim bijdragen tot vereenvoudiging van de formaliteiten en controles.
Veel belang hecht de Commissie aan de ervaringen die de Europese burgers bij hun reizen opdoen. Aan de vraagstukken in verband met de vrijstellingen voor goederen die zich in de bagage van reizigers of in voor particulieren bestemde pakketten bevinden, dient dan ook een nieuwe impuls te worden gegeven, zo zegt de mededeling.

Harmonisatie douanevoorschriften

,,De algehele harmonisatie van de douanevoorschriften is een voorwaarde vooraf voor het volledig met elkaar versmelten van de nationale markten en derhalve voor de ontwikkeling van de economische en monetaire unie. Het geharmoniseerde stelsel dient qua betrouwbaarheid dezelfde waarborgen te bieden als de vroegere nationale stelsels, maar dan afgestemd op de nieuwe vereisten die voortvloeien uit het bestaan van een gemeenschappelijke markt, en zou met name een grotere uniformiteit bij de vaststelling van de eigen middelen van de Gemeenschap mogelijk moeten maken", vindt de Commissie.
Bijzondere aandacht is nodig voor de juridische vorm van het besluit waarbij de gemeenschappelijke douane-wetgeving tot stand wordt gebracht. Daarnaast is er het vraagstuk van de harmonisatie van de strafbepalingen en de regeling van de rechtsbescherming voor degenen op wie de wet van toepassing is.
Onder de kenmerken van de Gemeenschapswetgeving moet zeker de duidelijkheid en doorzichtigheid vallen. Voorkomen moet worden dat de wil om de besluitvorming tot een goed einde te brengen, ertoe leidt dat onduidelijke en dubbelzinnige teksten worden aangenomen waaruit dan verschillen in uitleg tussen de lidstaten voortvloeien. De nationale douane-administrateurs moeten zich inmiddels beraden over de aanpassing van hun structuren aan de nieuwe situatie.

Jaarétappes

De Commissie heeft bekeken of een tijdschema viel uit te werken ter

verwezenlijking van het meerjarenprogramma. Maar zij heeft er de voorkeur aan gegeven om elk jaar een samenhangend geheel van voorrang hebbende maatregelen vast te stellen om zo tot de opbouw van een werkelijke douane-unie te komen. In de maand november van elk jaar brengt de Commissie dan verslag uit van de behaalde resultaten en volgt het tijdschema voor het komende jaar.

Plannen voor 1979

Voor 1979 heeft de Commissie de nodige activiteiten al op een rij gezet. De hoofden van de douane-administraties uit de lidstaten hebben hieraan meegewerkt. Dit jaar moeten bij de Raad worden ingediend:

— een voorstel voor een richtlijn over de harmonisatie van de regelingen voor de uitvoer van goederen;

— een voorstel voor een verordening over vaststelling van de voorwaarden ten aanzien van het opstellen en de juridische betekenis van de door de administratie gegeven inlichtingen op het gebied van de douane;

— voorstellen met betrekking tot de aanpassing van de regels betreffende douanewaarde aan het resultaat van de in het kader van het GATT gevoerde onderhandelingen:

— een voorstel over de afhandeling van geschillen;

— een voorstel voor een verordening over de instelling van de communautaire regeling ten aanzien van douanevrijstellingen;

— voorstellen over de omzetting van bepaalde richtlijnen in verordeningen op het gebied van de economische douaneregelingen;

— verbetering van de werking van het communautaire douanevervoer;

— vereenvoudiging van het tijdelijk verblijf in de lidstaten van communautaire goederen die uit een andere lidstaat zijn verzonden. (Europa van Morgen)

VERSLAG COMMISSIE OVER MEDEDINGING

De Europese Commissaris verantwoordelijk voor het mededingingsbeleid in de EG, Raymond Vouel, heeft het achtste jaarverslag over dit aspect van de Gemeenschap uitgebracht.

Daarin zegt de commissaris o.a. dat één der voornaamste taken van het stelsel van niet-vervalste mededinging in de Gemeenschap is te verhinderen dat de eenheid van de gemeenschappelijke markt in gevaar wordt gebracht door handelingen die tot gevolg hebben dat eerder afgeschafte interne barrières weer worden opgericht of dat bepaalde economische eenheden worden bevoorrecht. De Commissie moet daarom een concurrentiebeleid voeren dat zich verzet tegen een optreden van ondernemingen waardoor de markten worden onderverdeeld en tegen steunmaatregelen van de staten die gevoelige verstoringen van de concurrentie veroorzaken.

Het rapport geeft een uiteenzetting van de beginselen die de grondslag vormen van de politiek van de Commissie op het gebied van de steunverleningen; prioriteit is te verlenen aan de solidariteit welke opgesloten ligt in het begrip communautair belang en er op toezien dat de onderdanen van de Gemeenschap hun gelijkheid ten opzichte van de goede en slechte kansen niet verbroken zien door steunmaatregelen waarvan de noodzaak niet is bewezen of waarvan de intensiteit niet overeenstemt met de problemen waarmee de ene lidstaat in verhouding tot de andere wordt geconfronteerd.

Deze gemeenschappelijke inspiratie is terug te vinden in alle acties die de Commissie in 1978 heeft gevoerd.

Regionale steun

Op het gebied van de regionale steun is de Commissie overgegaan tot een nieuwe omschrijving van de coördinatiebeginselen waaraan deze steun de komende drie jaren zal worden getoetst. Zij zullen richting kunnen geven bij het stellen van de prioriteiten ten behoeve van de minst bedeelde gebieden van de Gemeenschap.

Steun per sector

Op het gebied van de sectoriële steun heeft de Commissie ten overstaan van de Raad rekenschap afgelegd van het beleid dat zij wil voortzetten.

Op het gebied van de scheepsbouw heeft de Raad het ontwerw voor een vierde richtlijn inzake steunmaatregelen in deze sector aanvaard. Het verergeren van de crisis maakt deze communautaire discipline nog noodzakelijker dan in het verleden, wil men verhinderen dat het produktie-apparaat achteruitgaat en wil men de inspanningen om het aan de nieuwe omstandigheden van de markt aan te passen eerlijk verdelen.

In het kader van genoemde richtlijn heeft de Commissie getracht de nationale steunpercentages op het volstrekt onontbeerlijke peil te houden en de steunverlening op te nemen in een kader dat waarborgt dat zij bijdraagt tot de noodzakelijke herstructureringen.

De ernst van de recessie in de ijzer- en staalindustrie heeft de Commissie ertoe gebracht de Raad een ontwerp voor een beschikking voor te leggen, welke beoogt de lid-staten enerzijds in staat te stellen alle steun toe te passen die voor de aanpassing van deze bedrijfstak nodig is en anderzijds deze steun te integreren in het kader van regels die beantwoorden aan de doelstellingen van de Gemeenschap.

Op het gebied van de algemene steun heeft de Commissie opnieuw haar oude standpunten zowel jegens de steun aan de export als jegens de steun aan ondernemingen in moeilijkheden en de steun ten opzichte van de werkgelegenheid (die niet mag worden gebruikt om verouderde structuren in het leven te houden) bevestigd.

Samenwerking

Het mededingingsrecht, dat in het teken staat van het verbodsbeginsel, wordt versoepeld door de daarin opgenomen **afwijkingsmogelijkheden**. De Commissie heeft daarvan een ruim gebruik gemaakt om de toe te juichen samenwerking tussen ondernemingen aan te moedigen. Ook stelt zij, waar het haar mogelijk is, de kleine en middelgrote ondernemingen van dit verbod vrij, om hun activiteit en hun ontwikkeling te begunstigen. De Commissie wil in het bijzonder ondernemingen van middelgrote omvang stimuleren en tracht momenteel een verordening vastgesteld te krijgen waarin de moeilijke betrekkingen tussen het mededingingsrecht en het recht inzake de industriële en commerciële eigendom beter worden omschreven.

Structuren

De handhaving van een daadwerkelijke concurrentie hangt niet alleen af van het vrije verkeer van goederen en diensten binnen de Gemeenschap. De vrije concurrentie moet ook worden behoed voor monopolisering. Het is van het grootste belang dat binnen de Gemeenschap concurrentiestructuren behouden blijven die toekomst hebben en de buitenlandse concurrentie weerstand kunnen bieden. Het is te betreuren dat de Raad nog altijd niet de verordening heeft bekendgemaakt welke in 1973 door de Commissie is voorgesteld om een controle in te voeren die beter geschikt is voor het toezicht op grote concentraties. De Commissie ziet evenwel streng toe op het misbruik van machtsposities door ondernemingen en weet zich daarbij gesterkt door de recente ontwikkelingen in de rechtswraak van het Hof van Justitie op dit gebied.

Er kunnen in het licht van het mededingingsrecht ook problemen van structurele aard rijzen, wanneer de vraag naar in de Gemeenschap vervaardigde produkten een gevoelige en duurzame teruggang of vertraging vertoont ten opzichte van de prognoses en de gedane investeringen. De Commissie is geneigd te erkennen dat overeenkomsten tussen ondernemingen tot vermindering van structurele overcapaciteit onder bepaalde voorwaarden van het kartelverbod kunnen worden vrijgesteld, maar slechts voorzover de ondernemingen niet tegelijkertijd bij overeenkomst of bij onderling afgestemde feitelijke gedraging de prijzen en produktie- of leveringsquota vastleggen.

De Commissie wil dat de middelen van haar mededingingsbeleid doeltreffend bijdragen tot een openstelling van de gemeenschappelijke markt naar buiten en daardoor de liberale oriëntatie van de communautaire handelspolitiek versterken. Zulk een beleid vormt een krachtige steun in de strijd tegen het toenemende protectionisme in de wereld, waarvan de Gemeenschap als voornaamste handelspartner het eerste slachtoffer zou zijn, zegt het verslag van de heer Vouel tenslotte. (Europa van Morgen)

NEDERLAND

CONGRES CDA

Het CDA, het voorlopig nog federatieve samenwerkingsverband van KVP, ARP en CHU, heeft op 20 jan. in Den Haag zijn congres gehouden.

Op deze bijeenkomst werd veel aandacht gegeven aan het akkoord over een wetsontwerp inzake abortus, dat het kabinet in nov. 1978 had bereikt (pag. 149/1 e.v.-1978).
TK-fractievoorzitter Lubbers en het partijbestuur oefenden grote druk uit op het congres zich te onthouden van een uitspraak over dit onderwerp. Resoluties, waarin het op dat moment nog in te dienen wetsontwerp bij voorbaat werd veroorcieeid, werden verworpen. Regering en fractie kregen voorlopig, ondanks bestaande bezorgdheid bij het congres, het voordeel van de twijfel.

CDA-fractieleider Lubbers zei in zijn lange rede dat het toekomstige ontwerp een dam moet opwerpen tegen commerciële abortuspraktijken Het gaat er, aldus Lubbers, in de eerste plaats om dat het CDA een mondige samenleving moet zien te mobiliseren om op het punt van abortus tot een keer ten goede te komen. Hij noemde het belangrijk dat abortus volgens de plannen zoals die er nu liggen, onderdeel blijft uitmaken van het wetboek van strafrecht Daaruit blijkt dat de overheid niet neutraal staat tegenover abortus Het verantwoordelijkheid dragen voor het wetsontwerp zal, aldus Lubbers, moeten worden afgewogen tegen de zeer ernstige verantwoordelijkheid van het alternatief het voortduren van rechteloosheid, een verdere afkaveling van de praktijk dan wel een nieuw initiatief-wetsontwerp
Lubbers dnong verder aan op een spoedige wettelijke regeling van de grondpolitiek Het wordt tijd dat het kabinet de knoop eens doorhakt Hij bepleitte een meer sociale belastingpolitiek Zonodig moet de overheid met nieuwe instrumenten meer huizen reserveren voor de lage inkomensgroepen De onbelaste vermogenswinsten, vooral op huizen, en onbeperkte rente-aftrek leiden tot onbedoelde effecten, aldus Lubbers De sterk progressieve inkomstenbelasting heeft boven een bepaald niveau geen effect meer CDA-bewindslieden zouden hierin verbetering moeten aanbrengen
De oppositie van de PvdA noemde hij even simplistisch als die van de VVD tegen het vorige kabinet De mate waarin een volstnekt scheve voorstelling van de gang van zaken wordt gegeven is dezelfde gebleven.
Minister-president Van Agt zei in zijn rede, dat beseft moet worden dat bij de pogingen van het kabinet te komen tot een ,,zo goed mogelijke" herziening van de huidige arbortuswetgeving, die wetgeving feitelijk niet meer functioneert. ,,In het kabinetsvoorstel moge er op papier sprake zijn van een zekere verruiming, in de praktijk gaat het veeleer om het brengen van een zekere ordening in een feitelijk oncontroleerbaar geworden situatie"
Bij het zoeken naar die ordening zijn we, aldus Van Agt, bereid naar elkaars opvattingen te luisteren Dit moeten ook geestelijke leiders zich realiseren, hiermee verwijzend naar recente uitspraken van bisschop Gijsen Al in 1977 is gekozen voor het compromis, aldus Van Agt, toen bij de kabinetsformatie werd afgesproken dat eerst het kabinet met een voorstel zou komen en dat pas als dat niet zou lukken een initiatiefvoorstel ingediend zou worden.

In dit verband verbaasde oud-Kamerlid mevr. Van Leeuwen de vergadering met een pleidooi voor een initiatiefontwerp, omdat de abortus-paragraaf in het CDA-verkiezingsprogram volgens haar geen ruimte laat voor een compromis met de VVD.
Evenals Lubbers hekelde Van Agt de manier van oppositie voeren van de PvdA In de verklaringen van Den Uyl over maatschappelijk verzet en protesten zei hij geen enkele bijdrage aan het algemeen welzijn te zien. Hij zei verder te weigeren te geloven dat een goede verstandhouding tussen Kabinet en vakbeweging tot de onmogelijkheden zou behoren. De veronderstelling dat het Kabinet niet voldoende oog zou hebben voor de bereidheid in de samenleving tot inkomensmatiging wees hij eveneens van de hand.

Het CDA-congres sprak zich aan het slot van zijn vergadering uit voor inkomensmatiging, een rechtvaardiger lastenverdeling, steun aan de zwakken in de samenleving en aan minderheidsgroepen, terugdringing van de kernbewapening en een studie ter bevordering van de verkeersveiligheid.

Het fractiebeleid over 1978 werd met bijna algemene stemmen goedgekeurd. Een motie, waarin bewindslieden en fractie werden opgeroepen het eigen profiel van het CDA meer gestalte te geven, werd met grote meerderheid verworpen. Een bestuursmotie waarin onder het uitspreken van vertrouwen ministers en fractie werden opgeroepen herkenbaar gestalte te geven aan christen-democratische politiek, werd wel aangenomen.

Uitstel fusie gevraagd

De partijbesturen van het CDA en de samenstellende partijen hadden voorgesteld het federatieve samenwerkingsverband per 1 juni 1980 te vervangen door een fusie van KVP, ARP en CHU in één politieke partij. Op 3 maart 1979 zouden partijraadsvergaderingen van KVP, ARP en CHU plaatsvinden, gewijd aan statuten en reglementen van de nieuwe partij. Kort voordien echter, op 19 febr., hebben vooraanstaande CDA-ers, o.w. de belangrijkste opsteller van het CDA-verkiezingsprogramma ,,Niet bij brood alleen", prof. B. Goudzwaard, in een ,,Ongevraagd advies" laten weten de tijd nog niet rijp te achten voor een fusie.

De ondertekenaars van de open brief, naast Goudzwaard de heren H. A. M. Fiolet, G. A. Kieft, C. Mak, Joh. Prins en G. Th. Rothuizen, geven de partijraden in overweging ,,pas op de plaats te maken".
In de week die voorafging aan de verklaring hadden prof. dr. A. J. Vermaat, oud-Tweede Kamerlid voor de ARP en thans hoogleraar aan de VU, en mr. J. L. Janssen van Raay, vice-voorzitter van het CDA, in Trouw van resp. 16 en 19 febr., hun meningen over de op handen zijnde fusie geëtaleerd.

Terwijl Vermaat een pleidooi hield voor het vastleggen van de politieke overtuiging, alvorens tot fusie over te gaan, was Janssen van Raay tegen ieder uitstel van de fusie.

Op 17 febr. was er een bijeenkomst geweest van verontruste CDA-leden in Amersfoort. Ontevredenheid met het beleid van het kabinet–Van Agt was de voornaamste aanleiding tot deze bijeenkomst. Prof. Goudzwaard achtte in zijn inleiding het gebrek aan vaart en bezieling van het kabinet niet verenigbaar met het CDA-verkiezingsprogramma. Hij kondigde op deze bijeenkomst aan te overwegen met een groep vooraanstaande anti-revolutionairen een standpunt naar buiten te brengen.

In de open brief spraken Goudzwaard c.s. hun teleurstelling uit over de inbreng van het CDA in het kabinetsbeleid. Ook was er kritiek op de houding van de CDA-fractie en ontevredenheid over de discussie binnen het CDA over de koers van de partij. De discussie over de persoonlijke aanspreekbaarheid van iedere CDA-vertegenwoordiger wordt volgens hen te abstract gevoerd.

Tot slot wijzen de ondertekenaars van de brief op veranderingen in de CDA-achterban: er dreigt een toenemende ondervertegenwoordiging van arbeiders, er dreigt een terugkeer van mensen die eerder de KVP en CHU hebben verlaten omdat die partijen in hun ogen te vooruitstrevend waren en vele jongeren verlaten het CDA bij gebrek aan elan.
Van KVP- en CHU-zijde was de reactie op de brief nogal ontstemd, van AR-zijde onthield men zich van commentaar.

Reacties

Dr G J Fleers, vice-voorzitter van de KVP, herinnerde eraan dat destijds op aandrang van zowel de KVP als de CHU op grotere spoed bij de totstandkoming van het CDA was aangedrongen Mede in verband met een zorgvuldige besluitvorming is toen voor het latere tijdstip, namelijk 1 juni 1980 gekozen
De vice-voorzitter van de CHU, De Cruyf, was van mening dat voorshands beslist moet worden vastgehouden aan de fusiedatum per 1 juni 1980.
ARP-voorzitter De Boer onthield zich van inhoudelijk commentaar, maar zei wel van mening te zijn, dat het feit, dat de brief afkomstig was van het CDA-welge-

zinde mensen, een reden is om het serieus te namen. Hij was in de tekst vele behartenswaardige passages tegengekomen. Vice-fractievoorzitter Schakel vond dat de brief onvoldoende nieuwe argumenten had aangedragen voor uitstel van de fusie. De kritiek op de CDA-fractie verwierp hij en de kritiek op het kabinet zei hij niet goed te kunnen plaatsen, omdat het tenslotte gaat om een coalitiekabinet.
Vice-voorzitter van het CDA, Sytze Faber, noemde het op zichzelf een gezonde zaak dat serieus wordt nagedacht over de fusie. Hij zou een eventueel uitstel betreuren voor de rechtstreekse CDA-leden Ook hij gaf geen inhoudelijk commentaar op de brief
CDA-vice-voorzitter Janssen van Raay zei op 21 februari op een bijeenkomst van de CHU-Rotterdam dat Goudzwaard zijn ongevraagd advies beter voor zich had kunnen houden Hij zei de brief volstrekt verwerpelijk te vinden De aangevoerde argumenten voor uitstel van de fusie noemde hij stuk voor stuk ondeugdelijk Hijzelf zag wel degelijk christen-democratische inbreng van de CDA-ministers, waarbij hij met name mwister De Koning noemde
Voor de TROS-televisie noemde CDA-voorzitter Steenkamp op zaterdag 24 februari uitstel van de fusie riskant. Hij vond dat het CDA na het pleidooi van Goudzwaard in een ,,gevaarlijke situatie" terecht gekomen is Steenkamp zei zich ernstig zorgen te maken Hij ontkende dat de inbreng van de ARP in het CDA niet tot zijn recht zou zijn gekomen. Met klem wees hij de opvatting van de hand dat het ODA een vergrote KVP zou zijn In dit verband zei hij dat hij rond het vertrek van Aantjes had voorgesteld dat het voorzitterschap van het CDA zou worden vervuld door iemand uit de ARP of de CHU, hetgeen geweigerd is.
Minister van Financien Andriessen noemde op een spreekbeurt in Appingedam de brief van Goudzwaard ,,niet billijk" Kritiek op het kabinet is best mogelijk, maar aan dat beleid behoren niet die gevolgen te worden verbonden die Goudzwaard en de zijnen willen. Het kabinetsbeleid wordt, aldus Andriessen, gevoerd in de geest van het CDA-verkiezingsprogram en dikwijls ook ,,naar de letter"
CDA-fractieleider Lubbers wees op een spreekbeurt in Zwartsluis op 26 februari de kritiek van Goudzwaard van de hand ,,In zijn beleid is de fractie", aldus Lubbers, ,,vooruitstrevender en fundamenteler dan ooit de drie fracties afzonderlijk zijn geweest". In een persoonlijk gesprek met Goudzwaard is mij gebleken, aldus Lubbers, dat zijn politieke zorgen ten onrechte zijn gebaseerd op een gemeend verschil van inzicht Het CDA komt wel degelijk op voor terugdringing van kernwapens en op sociaal-economisch terrein is een scherpe christen-democratische koers gevaren, ondanks de moeilijke financiële situatie Het is een denkfout van Goudzwaard te menen dat een uitstel van de fusie bepalend zal zijn voor de koers van de CDA-kamerfractie Als positief aspect van de brief zag Lubbers de oproep en vermaning tot evangelische politiek
Oud-ARP-minister B Roolvink schreef in het Friesch Dagblad tegen uitstel van de fusie te zijn Wel zag hij enkele bezwaren tegen een fusie op korte termijn Wie echter wacht op het moment dat alle bedenkingen zijn verdwenen, aldus Roolvink, kan wel aan het uitstellen blnven
In het AR-orgaan ,,Nederlandse Gedachten" zei minister De Koning (ARP) een scheuring binnen de ARP te voorzien als de partijraad, in navolging van Goudzwaard c s., zou besluiten de fusie uit te stellen Volgens hem betekent uitstel dat men bewust de mogelijkheid open wil houden met een eigen AR-lijst de verkiezingen in te gaan.
Ook minister Albeda keerde zich tegen het advies van Goudzwaard. Met name keerde hij wch tegen de stelling dat de vaart uit het kabmetsbeleid zou zijn. Anderen nemen het in het blad wel op voor de stelling voorlopig de fusie uit te stellen. Onder hen D. Corporaal, secretaris van de ARP.
In een vraaggesprek met het NRC Handelsblad van 2 maart zei Kamerlid Van Houwelingen het in grote trekken eens te zijn met Goudzwaard c s Ook zei hij er voorstander van te zijn de fusie nog een tijdje uit te stllen ,,De fusie van de KVP, CHU en ARP moet maar even wachten Liever een goed CDA, dat een politieke eenheid is, dan een snel CDA, dat even erg zal afkalven als de KVP van voor de uitvinding van het CDA".
Premier Van Agt zei op zijn wekelijkse persconferentie op 2 maart uitstel van de fusie ongewenst te vinden.

De Partijraad van de ARP kwam op 3 maart bijeen in Dronten. Partijvoorzitter De Boer zei in zijn openingstoespraak dat het dagelijks bestuur van het CDA niet bereid is de voorgenomen fusiedatum (1 juni 1980) op te schuiven. Op 1 maart was een beroep van de ARP-zijde op het CDA-bestuur in deze op een radicale afwijzing van CHU en KVP, met inbegrip van CDA-voorzitter Steenkamp, gestuit. De Boer sprak zich zelf niet met zoveel woorden voor of tegen uitstel uit, maar zei wel dat de fusiedatum voor hem ,,niet meer heilig is dan een weloverwogen organisatiestructuur en vertrouwen in herkenbare politieke inhoud".
De ARP hoeft zich, aldus De Boer, niet te generen op dit beslissende moment met vragen te komen of een opgaan in het CDA wenselijk is. ,,De spanning tussen ideaal en werkelijkheid laat zich niet negeren".
Het CDA als zodanig, noch de fusie op zich, staan ter discussie. Zijn in december al uitgesproken kritiek cp het kabinetsbeleid, handhaafde hij.
De partijraad nam met 172 stemmen voor en 43 tegen een resolutie aan van de volgende strekking: de fusie moet doorgaan, maar het CDA zal niet op 1 juni 1980 een feit kunnen zijn. De diverse fusie-afspraken en toekomstige statuten moeten op verantwoorde wijze door alle partijorganen behandeld worden en de fundamentele kritiek op het politieke beleid moet binnen het CDA worden besproken, zodat uitstel van de fusie tot uiterlijk 1 januari 1981 nodig is. Hiermee werd de oproep van Goudzwaard c.s. afgewezen.
Goudzwaard zelf zei na afloop van de vergadering dat de resolutie wel de legitimiteit van zijn actie bevestigde. Hij vond het overigens wel ,,bij de wilde spinnen af" dat de drie partijen in hun discussie zoveel aandacht besteedden aan formele punten en zo weinig aan de politieke inhoud.

Onderonsje tussen de AR-politici minister Albeda, Goudzwaard en partijvoorzitter De Boer.

De Unieraad van de CHU kwam bijeen in Utrecht. De fungerend voorzitter van die partij, De Kruyf, noemde het in zijn rede ,,bijna in strijd met de goede trouw na twaalf jaar fusiebesprekingen nu weer nieuwe obstakels op te werpen''. De datum van 1 juni 1980 was volgens hem nog steeds een haalbare kaart. Bij handhaving van de federatieve structuur valt, aldus De Kruyf, de spankracht weg, ontstaat er wantrouwen en dreigt uitstel afstel te worden. Over het Kabinetsbeleid zei hij niet veel.

Oud-voorzitter Van Verschuer zei schoon genoeg te hebben van de voorstellen uit AR-kring de fusie uit te stellen. ,,Het is nu of nooit''. De Unieraad hield nadrukkelijk vast aan de datum van 1 juni 1980 als fusiedatum. Een resolutie werd aangenomen waarin men zich uitsprak voor een brede discussie over politiek en grondslag van het CDA, vóór de fusiedatum.

De KVP-Partijraad vergaderde in Rotterdam. De Partijraad sprak zich krachtig uit voor handhaving van de geplande fusiedatum. Het bestuur werd opgedragen dit als uitgangspunt bij zijn beleid op dit gebied te blijven hanteren.
Een poging van het partijbestuur, bij monde van voorzitter Vergeer, om iets meer onderhandelingsruimte in de tekst op te nemen, leed schipbreuk. Voor ieder uitstel zal het bestuur aan de Partijraad verantwoording af moeten leggen.
Wel werd de in het ,,advies'' van Goudzwaard naar voren gebrachte zorg over de mate waarin het kabinet en de fractie het CDA-verkiezingsprogram realiseren, door de Partijraad gedeeld. Fractievoorzitter Lubbers adviseerde de Partijraad met de CDA-fractie op zoek te gaan naar wat christelijke politiek moet zijn.
De kritiek vanuit de Partijraad op het kabinet (,,Het evangelie moet niet misbruikt worden voor wat er feitelijk politiek gebeurt'') werd door voorzitter Vergeer ,,volstrekt onvoldoende gemotiveerd'' genoemd. ,,Onze christen-democratische ministers en Kamerleden wordt onrecht aangedaan. Maar iedere oproep tot evangelische politiek moeten wij serieus nemen''.

Fusiedatum naar *11* okt. 1980 verschoven

Het bestuur van het CDA vergaderde op 5 maart over een nieuw tijdschema voor de fusie, nu de datum van 1 juni 1980 door de ARP niet werd aanvaard. Besloten werd tot de instelling van een werkgroep, bestaande uit de drie partijvoorzitters, drie partijleden, een rechtstreeks CDA-lid en CDA-voorzitter Steenkamp, die binnen veertien dagen met een advies moet komen. Tevens werd, eveneens onder druk van de besluiten van de AR-Partijraad, een commissie ingesteld, die een programma van uitgangspunten moet formuieren. Voorzitter van deze commissie is de commissaris van de Koningin in Limburg, prof. J. Kremers, terwijl ook Goudzwaard er deel van zal uitmaken.

Op 8 maart kwamen de twaalf rechtstreekse CDA-leden uit het Algemeen Bestuur van het CDA bijeen in Breda om zich te beraden over het door de ARP bepleite uitstel van de fusie. De twaalf, die ruim 28.000 rechtstreekse CDA-leden vertegenwoordigden, waren van mening dat als de fusie wordt uitgesteld, de positie van de rechtstreekse leden in het CDA absoluut moet worden verbeterd. Zij denken daarbij aan vertegenwoordiging op de kandidatenlijsten bij landelijke, regionale en plaatselijke verkiezingen. Het ligt niet in hun bedoeling een vierde organisatorisch verband binnen het CDA te beginnen.

Op 17 maart besloot het Dagelijks Bestuur van het CDA, bijeen in Utrecht, 11 oktober 1980 als fusiedatum voor te stellen. De drie partijvoorzitters zullen zich sterk moeten maken dit uitstel binnen de partijen te verdedigen. Het uitstel wordt gemotiveerd met ,,gegeven de vele nog te verrichten organisatorische werkzaamheden in het kader van de fusie''.
De komende tijd zal worden benut voor een ,,politiek inhoudelijke discussie over het tot nu toe gevoerde beleid in fractie en Kabinet, alsmede over de toekomstige koers van het CDA''. Deze discussie zal gevoerd worden in een commissie onder voorzitterschap van CDA-voorzitter Steenkamp. Verder zullen zitting nemen minister Albeda, staatssecretaris Hazekamp, Tweede Kamerleden Beinema en Gerritse, de bestuursleden mevr. Tegelaar en de heer Van den Toorn (ook rechtstreeks CDA-lid) en een vertegenwoordiger van de CDA-jongeren.

Loyalisten Van Houwelingen en Faber over toekomstige coalitie en lijstaanvoerder

In het VARA-radioprogramma ,,In de Rooie Haan'' van zaterdag 17 maart zei CDA-Tweede-Kamerlid J. van Houwelingen voortzetting van de huidige regeringscoalitie van CDA en VVD ,,zeer ongewenst'' te vinden.

Na de eerstvolgende verkiezingen moet het CDA eerst met de PvdA gaan praten. Alleen deze twee partijen, die elkaars ,,natuurlijke bondgenoten'' zijn, kunnen noodzakelijke fundamentele veranderingen in de maatschappij tot stand brengen. CDA en PvdA hebben weliswaar verschillende ideologieën, maar ze willen toch vaak dezelfde kant uit als het gaat om vernieuwing in de politiek, in de samenleving en de machtsverdeling in de economie en de controle daarop.

Van Houwelingen trok ook fel van leer tegen de rol van D'66 in de Nederlandse politiek. Het feit dat deze partij zoveel mensen aanspreekt, noemde hij een ,,vorm van vertrossing in de Nederlandse politiek''. ,,D'66 is een zeer onduidelijke politieke partij, een wat modernistisch gebeuren met een politiek betrekkelijk lege huls. Zelden of nooit heeft deze partij zich uitgesproken over de richting waarin onze maatschappij zich moet ontwikkelen. Politiek dient gebaseerd te zijn op duidelijke ideologieën en niet alleen op de vraag wat technisch mogelijk is'', aldus Van Houwelingen. De voorzitter van D'66, Glastra van Loon, bestempelde deze uitlatingen in een directe reactie als ,,klinklare onzin''.
Waarnemend fractievoorzitter Brinkhorst (D'66) reageerde op de uitlatingen van Van Houwelingen met te zeggen dat hij geen gelegenheid voorbij laat gaan om te zeggen dat hij dit Kabinet niet wenst, maar als loyalist heeft nagelaten in de afgelopen vijftien maanden ook maar één keer door zijn stemgedrag duidelijk te maken dat hij het beleid van dit Kabinet niet wenst. Hij daagde Van Houwelingen uit tot een openbaar debat over ,,beginselen en beginselloosheid in de politiek''.

De uitlatingen van Van Houwelingen riepen niet alleen reacties op buiten zijn partij, maar ook binnen het CDA. In de fractievergadering van het CDA van 20 maart werd het niet wenselijk genoemd dat individuele fractieleden de fractievoorzitter voor de voeten lopen in belangrijke kwesties als de politieke koers. Lubbers noemde het optreden van Van Houwelingen ,,niet opportuun''. Het bestuur van de KVP verweet in een verklaring Van Houwelingen gebrek aan loyaliteit. Ook het CDA-bestuur noemde zijn optreden ontactvol.

Van de kant van de VVD werd kritiek geuit door fractievoorzitter Rietkerk en mevr. Van Someren-Downer, fractievoorzitter in de Eerste Kamer. Rietkerk zei dat CDA en CDA-fractie zich hebben te houden aan het regeerakkoord. Hij noemde het bepaald niet waas-

schijnlijk dat CDA en PvdA in de toekomst zullen samenwerken.
Mevr. Van Someren adviseerde Van Houwelingen eerst de recente nota van het PvdA-bestuur te lezen, alvorens zo hartelijk te verklaren met deze partij te willen regeren.
PvdA-fractieleider Den Uyl zei in Breda dat het kabinet-Van Agt elke dag meer een kabinet wordt van CDA-woorden en VVD-praktijken. ,,Als Van Houwelingen zegt dat het CDA weer met de PvdA moet regeren, dan moet hij bedenken dat de basis daarvan nu wordt gelegd of afgebroken. Mooie intentieverklaringen aan de vooravond van verkiezingen in 1981 doen daar niet meer aan toe of af."

Na de fractievergadering over de uitlatingen van Van Houwelingen gaf fractieleider Lubbers een verklaring uit, die aanzienlijk gematigder was dan de reacties van een aantal andere fractieleden op Van Houwelingens uitlatingen. Lubbers zei dat het niet in de aard van het CDA ligt ongeclausuleerd ja of nee tegen een politieke partij te zeggen. Wel is het zo, aldus Lubbers, dat het CDA-program meer punten van overeenstemming heeft met dat van de PvdA dan met de VVD. Van Houwelingen had echter wel kunnen stellen dat de CDA-fractie nu uitgaat van de coalitie met de VVD. Aan de uitspraken over D'66 bleek Lubbers niet zo zwaar te tillen: we zullen eerst eens rustig moeten afwachten in welke richting D'66 zich ontwikkelt.

Zowel via een hoofdartikel in (zijn) het Friesch Dagblad, als via de NOS-rubriek ,,Den Haag vandaag" van 20 maart liet CDA-fractielid S. Faber weten van mening te zijn dat premier Van Agt bij de volgende verkiezingen niet als lijsttrekker voor het CDA moet optreden. Op grond van een ,,politicologische analyse" was Faber tot deze conclusie gekomen. In het Nederlandse partijstelsel, met zijn vele partijen, kan het zittende kabinet volgens hem nimmer inzet van de verkiezingen zijn. De zittende premier moet niet optreden als lijsttrekker. Als dit wel gebeurt, kan dit een factor zijn die de kabinetsformatie erg gecompliceerd kan maken. Faber verwees hierbij naar de laatste kabinetsformatie.

In een persoonlijk gesprek met Faber heeft premier Van Agt gezegd het eens te zijn met het feit dat zijn optreden als lijsttrekker bij de komende verkiezingen ,,een complicerende factor" is. Faber deelde deze opvatting van Van Agt mee in de fractievergadering, die gewijd was aan de uitlatingen van Van Houwelingen.

Op 23 maart zei Van Agt persoonlijk nog geen enkele beslissing genomen te hebben omtrent een eventueel lijsttrekkerschap. ,,Ik heb hem gezegd dat aan zijn redenering de logica niet te ontzeggen valt. Het optreden als minister-president van een coalitiekabinet is een complicerende factor. Maar het enkele feit van een complicerende factor dwingt niet tot definitieve conclusies voor 1981. Hoe mijn beslissing uitvalt, zien we dan wel. (...)"

Op een spreekbeurt in Baflo (Gr.) op 23 maart distantieerde CDA-Kamerlid Van Dam (AR) zich van zowel fractiegenoten Van Houwelingen en Faber als van prof. Goudzwaard. Hij verweet het drietal gebrek aan wijsheid, weinig smaak en een tekort aan vertrouwen in–het eigen CDA. Hij wenste dat er paal en perk wordt gesteld aan een dergelijk ,,schadelijk optreden".

Op een vergadering van de ARJOS in Zwolle op 24 maart zei voorzitter Klaas de Vries de heftige reacties op de uitspraken van Van Houwelingen over de wenselijkheid van herstel van de CDA-PvdA-coalitie uiterst merkwaardig te vinden. Tijdens de Kabinetsformatie heeft het CDA toch duidelijk blijk gegeven van voorkeur voor de PvdA. ,,Het lijkt erop alsof men dat alweer allemaal is vergeten". Het CDA staat volgens De Vries op principiële, voor christen-democraten belangrijke punten dichter bij de PvdA dan bij de VVD.

Op een bijeenkomst van het CDA in Groningen op 26 maart zei de oud-fractievoorzitter van de CHU, mr. H. K. J. Beernink, het veelvuldig in de publiciteit treden van de loyalisten Van Houwelingen, De Boer en Faber niet verstandig te vinden. Persoonlijk geloofde hij niet dat ze de bedoeling hebben het Kabinet te laten vallen.

In Domburg verklaarde CDA-Kamerlid Eversdijk op 27 maart dat Van Agt voor het overgrote deel van de fractie nog steeds de eerste man is. Als Van Agt zich niet beschikbaar stelt voor het lijsttrekkerschap, dan zal Lubbers de eerste man moeten zijn. Hij zei Lubbers een ,,uiterst geschikte eerste man" te vinden, maar voegde eraan toe de discussie over het lijsttrekkerschap nog veel te vroeg te vinden.

Vroegere voorzitter ARP kritisch jegens CDA

In een interview met De Volkskrant van 3 maart zei de oud-voorzitter van de ARP, dr. W. P. Berghuis, in elk geval geen lid van het CDA te worden zodra de drie partijen zijn gefuseerd. Hij zal er zelfs niet op stemmen. De partijen moeten volgens hem weer terug naar het begin, geen federatie en zelfs geen gezamenlijke kandidatenlijst. *(NRC/* H'blad, Trouw, De Volkskrant, Politiek Overzicht)

OOST-EUROPA

WARSCHAUPACT

BIJEENKOMST MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

De ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten van het Warschaupact zijn op 14 en 15 mei in Boedapest bijeengeweest. Aan de vergadering werd mede deelgenomen door de opperste commandant van de strijdkrachtem van het bondgenootschap, de Sowjet-maarschalk Koelikow.
Het Hongaarse persbureau MTI meldde aan de vooravond van de bijeenkomst, dat de ministers zich zouden bezighouden met kwesties van Europese veiligheid.
De conferentie werd afgesloten met het uitgeven van een communiqué, waarin de ministers alle Europese staten plus de VS en Canada opriepen nog dit jaar in een vergadering op ministerieel niveau bijeen te komen ten einde zich te beraden over nieuwe vertrouwenwekkende maatregelen op militair gebied.
De Warschaupactstaten verklaarden zich in het communiqué bereid omvangrijke militaire bewegingen in hun gebied, grote luchtoperaties en marinemanoeuvres in kustwateren van te voren aan te melden.
Verder zouden de vertrouwenwekkende maatregelen moeten worden uitgebreid tot het Middellandse Zee-gebied.
De ministers verklaarden zich bereid de bestaande militair-politieke groeperingen in Europa niet uit te breiden. Ook wilden zij voor militaire manoeuvres een hoogste grens voor de eraan deelnemende eenheden vastleggen.
In de Westerse pers werd opgemerkt, dat het voorstel de bestaande bondgenootschappen niet uit te breiden gericht was tegen een Spaanse toetreding tot de NAVO.
In het communiqué werd gewaarschuwd tegen de stationering van nieuwe middellange afstandsraketten in West-Europa, die doelen in Oost-Europa zouden kunnen bereiken.
Het afsluiten van de SALT II-overeenkomst werd verwelkomd en verlangd werd, dat onderhandelingen zouden worden opgenomen over een produktiestop en een vermindering van atomaire wapens.
Opnieuw werd aangeboden, dat beide zijden in Europa een verklaring zouden afgeven, niet als eerste kernwapens te gebruiken. Hieraan

verbonden werd nu het aanbod tot het afsluiten van een algeheel niet-aanvalsverdrag.
De ministers van buitenlandse zaken vroegen een algemeen verbod op kernproeven en een systeem van garanties voor niet-atomaire mogendheden.
Verder vroegen de ministers een beperking van de bewapeningsuitgaven en zeiden zij, dat àls de NAVO ontbonden zou worden, ook het Warschaupact zou ophouden te bestaan.
Zonder daarbij namen te noemen richtten de ministers aanvallen op diegenen, die naar hun oordeel de ontspanning ve stoorden.
Met hun bijeenkomst, zo zeiden de ministers, gaven zij uitvoering aan, de verklaring, die in nov. vorig jaar was uitgegeven na de topconferentie van het Pact in Moskou (pag. 63/2 e.v. - 1979).

Waarnemers in Moskou menen dat de Sowjet-Unie met de voorgestelde — nog dit jaar te houden bijeenkomst — twee doelen voor ogen heeft:

- Moskou wil verhinderen dat in West-Europa nieuwe op de Sowjet-Unie gerichte middellange-afstandsraketten worden geplaatst. Via een conferentie zou de Sowjet-Unie enige greep krijgen op de in West-Europa levende discussie over de stationering van deze nieuwe wapens, die een antwoord zouden moeten vormen op de Russische SS-20 en 21.

- Moskou wil Frankrijk betrekken bij onderhandelingen over nucleaire ontwapening in Europa. Na de afsluiting van SALT-I1 wil de Sowjet-Unie onverwijld overgaan tot besprekingen over een SALT-I11 akkoord, waarbij ook de Europese kernmachten ter sprake zouden moeten komen. Tijdens het recente bezoek van Giscard aan Moskou heeft het Kremlin erop aangedrongen dat de Fransen bij deze besprekingen niet afzijdig zullen blijven, en de verzekering gegeven dat de zelfstandige positie van de Franse ,,force de frappe" niet in het geding komt.

De door het Warschaupact voorgestelde conferentie vormt in Russische ogen geen vervanging voor de MBFR-besprekingen in Wenen, wel een aanvulling daarop. In Wenen houdt men zich uitsluitend bezig met conventionele bewapening. (Le Monde, FAZ, NZZ, NRC/H'blad)
(Vor. ber. pag. 63/1 e.v..-1979)

JOEGO-SLAVIË

TITO IN DE VS

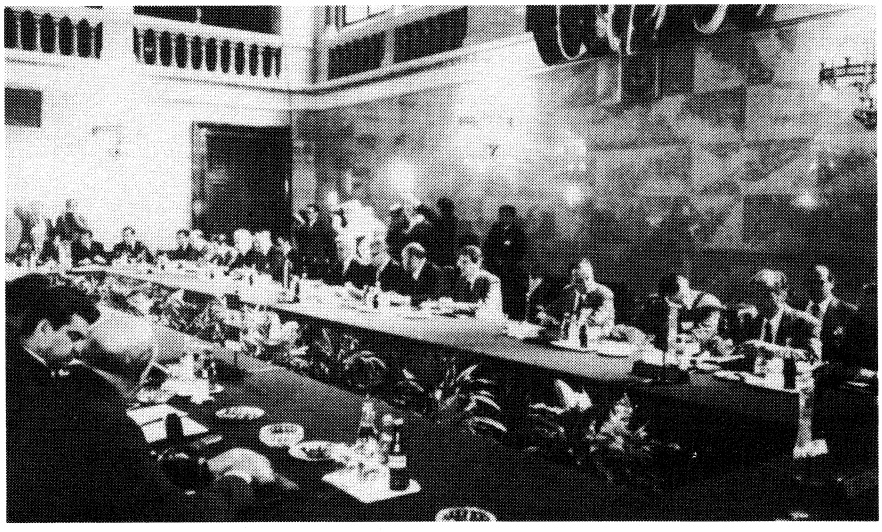
President Tito heeft van 7-9 maart 1978 een bezoek aan de VS gebracht. Na de ambtsaanvaarding van president Carter was Tito het eerste staatshoofd van een communistisch land, dat een bezoek aan de VS bracht. Tito was in 1971 voor het laatst in de VS geweest.
Bij de verwelkoming van de Joegoslavische president zei president Carter: „De onafhankelijkheid en onschendbaarheid van Joego-Slavië vormen een van de belangrijkste fundamenten van de wereldvrede, nu en in de toekomst".

Deze opmerking van Carter werd in het Westen gezien als een waarschuwing aan de SU, dat dit land zich buiten de interne zaken van Joego-Slavië moet houden, ook als de toen 85 jaar oude president Tito zal zijn overleden. Een woordvoerder van het Witte Huis zei hierover, dat Amerika ,,zich verplicht heeft om de Joegoslavische onafhankelijkheid en onschendbaarheid te ondersteunen".

Resultaten

In het *NRC/H'blad* van 10 maart 1978 werd een beschouwing gewijd aan de resultaten van Tito's bezoek aan de VS. Hieraan is het volgende ontleend:

Het gemeenschappelijke communiqué, dat het officiële bezoek van de Joegoslavische president Tito aan de VS heeft afgesloten, levert weinig aanknopingspunten op die duidelijk maken waarover Carter en diens gesprekspartner het eens zijn geworden. Afgezien van de bekende platitudes die in de regel in gezamenlijke communiqués worden opgedist over versterking van de wederzijdse vriendschapsbanden is het enige concrete punt eruit dat Amerika en Joego-Slavië twee economische werkgroepen gaan oprichten die de samenwerking op handelsgebied moeten stimuleren..
De wederzijdse handel tussen de twee landen schommelt op het ogenblik op jaarbasis zo rond de 800 miljoen dollar, wat wel bevredigend wordt geacht, maar nog niet voldoende. Een probleem dat zich daarbij, voordoet is dat de Joegoslaven bij Amerika voor meer dan een half miljard dollar in het krijt staan, en dat zal er bij intensivering van de handelsbetrekkingen waarschijnlijk niet minder op worden.
Met de versterking van de economische banden lijkt de Joegoslavische afhankelijkheid van Amerika dus tegelijkertijd groter te worden. Hoewel Joego-Slavië, kampioen en symbool van de filosofie van de niet-gebonden landen, dat natuurlijk nooit met zo veel woorden zal toegeven, was dat nu juist een van de voornaamste doeleinden van Tito's bezoek aan Carter.
In de periode van Nixons presidentschap waren de Joegoslavisch-Amerikaanse betrekkingen enigszins verkoeld. Hoewel ze officieel goed werden genoemd was duidelijk dat Washington zich in de bilaterale relaties met Belgrado telkens weer geïrriteerd voelde wanneer Joego-Slavië in de buitenlandse politiek een van de VS afwijkend standpunt innam. De regering-Carter laat dat soort irritaties veel minder zwaar wegen en stelt zich kennelijk genuanceerder op dan Kissinger placht te doen met zijn instelling die erop neerkwam dat ,,wie niet voor Amerika was", beschouwd moest worden als zijnde ,,tegen".
Wat internationale kwesties betreft bleek er bij de gesprekken tussen Tito en Carter intussen ook veel gemeenschappelijks te zijn. Hoewel de twee presidenten van mening blijven verschillen over het Midden-Oosten — Tito acht de vredespolitiek van Sadat een mislukking omdat hij tevoren geen overleg met de Arabische staten, noch met Belgrado heeft gevoerd over zijn bezoek aan Jeruzalem — zijn ze beiden optimistisch over het positieve effect op de Oost-Westverhouding van de conferentie in Belgrado en maken ze zich beiden bezorgd over de situatie in de Hoorn van Afrika.
Ook Tito is het niet eens met de Russische en Cubaanse aanwezigheid in Ethiopië. Nog afgezien van het feit dat zowel Amerika als Joego-Slavië zich blijkens het gemeenschappelijke communiqué uitspreken voor internationale erkenning van de territoriale onschendbaarheid van het Ethiopische grondgebied is het bekend dat Belgrado fel gekant is tegen de inmenging in het conflict van de kant van de Sowjet-Unie.
Tito is immers van mening dat dergelijke grensgeschillen alleen door de betrokken landen zelf moeten worden opgelost zonder een rol van enige andere mogendheid, en zeker geen supermogend-

Overzicht van de bijeenkomst van de ministers van buitenlandse zaken van het Warschaupact in het gebouw van het Hongaarse parlement in Boedapest.

heid. Joego-Slavië is bovendien bang dat het conflict tussen Ethiopië en Somalië het gevaar in zich bergt voor een verslechtering van de verhouding tussen Amerika en de Sowjet-Unie.
Gezien de gevoelige positie van de Joegoslaven, tussen Oost en West, zou een gespannen relatie tussen Moskou en Washington onvermijdelijk de kans vergroten op een meer op interventie beluste koers van de Sowjet-Unie jegens Belgrado in het geval van Tito's dood.
Hier ligt natuurlijk het meest belangrijke, maar tegelijk minst openlijk uitgesproken element van Tito's Amerikaanse reis: wat gebeurt er in Joego-Slavië na Tito's dood? Tijdens zijn verkiezingscampagne heeft Carter zich eens laten ontvallen dat hij geen voorstander zou zijn van het zenden van Amerikaanse troepen in geval van een Russische invasie in Joego-Slavië.
Ter gelegenheid van Tito's bezoek lijkt hij daar op te zijn teruggekomen: Nu verklaarde hij dat de onafhankelijkheid en onschendbaarheid van Joego-Slavië door Amerika beschouwd wordt als ,,een van de belangrijkste grondslagen van de wereldvrede, nu en in de toekomst".
M.a.w.: wanner na Tito's dood inbreuk wordt gedaan op de Joegoslavische onschendbaarheid, dan staat de wereldvrede op het spel. Dat betekent dus dat Amerika in zo'n geval niet werkeloos zal toezien. Naast de economische toezeggingen lijkt dit dan ook het belangrijkste resultaat te zijn dat Tito's reis heeft opgeleverd.
Een laatste punt dat niet voorkomt in het communiqué betreft de toekomstige hervatting van de Amerikaanse wapenleveranties aan Joego-Slavië. Belgrado wenst de levering van een aantal hoogontwikkelde raketsystemen die een grotere bescherming moeten bieden tegen Russische tank- en marine-aanvallen, De Amerikaanse wapenleveranties aan Belgrado hebben zich sinds 1961 beperkt tot vervanging van onderdelen en bedroegen slechts rond de $ 300.000 per jaar.
Washington is echter beducht voor het toespelen van al te geavanceerde wapens aan een communistisch land, ook al is dat dan Joego-Slavië, maar moet ook rekening houden met het effect van dergelijke leveranties op zo'n verhouding met Moskou.
Voordat er sprake was van enige ontspanningspolitiek, in de periode 1952 tot 1961, gaf Amerika nog wel op grote schaal militaire hulp aan Joego-Slavië: in totaal voor zo'n $ 750 mln.
Dat is nu echter veranderd. Blijkens uitlatingen van de Amerikaanse,, minister van defensie, Harold Brown, zijn de VS in dit stadium tot niet meer bereid dan een ,,bescheiden uitbreiding" van de wapenverkoop aan Joego-Slavië.
Ongetwijfeld heeft Tito hierover met Carter gesproken. Maar in welke mate Amerika de Joegoslaven tegemoet wil komen op dit gebied zal pas duidelijk worden wanneer binnenkort een Joegoslavische militaire missie naar Washington komt met haar verlanglijstje.

Amerikaanse wapenleveranties aan Joego-Slavië

Gedurende een bezoek van de Joegoslavische minister van defensie, Nicola Ljubicic, aan de VS werd op 26 sept. 1978 in Washington bekend gemaakt, dat de VS zich bereid verklaard hadden een aantal moderne wapens te leveren. Gezegd werd, dat de VS de .,meeste" Joegoslavische wensen hadden ingewilligd.
De VS zullen vnl. radar- en radioinstallaties leveren alsmede torpedo- of raketsystemen, die tegen onderzeeërs gericht zijn, verder bepaalde soorten munitie en straaljageraggregaten, waarschijnlijk voor een door Joego-Slavië te zamen met Roemenië ontwikkeld vliegtuig.
Een woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken in Belgrado verklaarde op 28 sept., dat de aankoop van Amerikaanse wapens geen enkele politieke betekenis had. „Wij kopen onze wapens daar, waar zij het goedkoopst zijn", aldus de Joegoslavische woordvoerder. (Le Monde, *NRC/H'blad*, FAZ, The Times, NZZ)

PRESIDENT TITO IN DE SOWJET-UNIE

President Tito was van 16-21 mei in de SU voor een vriendschappelijk bezoek en een korte vakantie. Hij was er als gast van het CC van de communistische partij van de SU en van het Presidium van de Opperste Sowjet. In het gezelschap van de Joegoslavische president reisden o.m. mee de minister van buitenlandse zaken, Vrhovec, en het lid van het partijpresidium Stane Dolanc, die op 15 mei was afgetreden als partijsecretaris (pag. 344/2).
In Moskou voerde Tito op 17 en 18 mei gesprekken met Sowjet-partijleider en president Brezjnew.
In de avond van 17 mei bood Brezjnew zijn Joegoslavische gast een officieel diner aan. In een toast ter ere van president Tito zei Brezjnew, dat de vriendschappelijke betrekkingen tussen Joego-Slavië en de SU bedreigd worden door krachten, ,,wie onze vriendschap niet uitkomt".
Zonder nader te preciseren, of die krachten in of buiten de SU moeten worden gezocht, zei Brezjnew, dat er pogingen ondernomen worden de samenwerking tussen Joego-Slavië en de SU te belemmeren door ,,speculaties over het verleden en absurde fantasieën over de toekomst".
Deze uitspraak werd in de Westerse pers geïnterpreteerd als een verwijzing enerzijds naar de geschiedenis van de betrekkingen tussen beide landen, die zeer moeizaam geweest is, en anderzijds naar het ook in Joego-Slavië sterk levende vermoeden, dat Moskou, na de dood van Tito, zal proberen de greep op de Joegoslavische politiek – de binnenlandse en de buitenlandse – te versterken.
Brezjnew zei nu: ,,Wij willen echter betrekkingen, die vrij zijn van alle vaagheid – oprechte en absoluut gelijke betrekkingen."
In zijn antwoord zei Tito, dat het bestaan van ,,zekere verschillen in onze opvattingen en onze politiek", die verklaarbaar waren uit de ,,verschillen in de wegen om het socialisme op te bouwen en in de internationale positie van onze landen", het onderlinge vertrouwen en de vriendschap tussen de volkeren en de partijen van de SU en Joegoslavië niet mocht verhinderen.
Zijn bezorgdheid uitend over de ,,diepe crisis" in zuidelijk Afrika, het Midden-Oosten en Zuidoost-Azië zei Tito, dat de problemen daar moesten worden opgelost onder volledige eerbiediging van het recht van de volkeren op nationale soevereiniteit, onafhankelijkheid en een eigen manier van leven, zonder inmenging van buitenaf.

Communiqué

Over het verloop van de besprekingen tussen Tito en Brezjnew

De Joegoslavische president Tito (r.) met Sowjet-president Brezjnew. Links CC-secretaris Roesakow en minister van buitenlandse zaken Gromyko,

werd een communiqué uitgegeven, waarin o.m. de principes en standpunten opnieuw werden bevestigd, zoals die waren neergelegd in de gemeenschappelijke Sowjet-Joegoslavische documenten uit 1955 en 1956, toen Chroesjtjow de betrekkingen van de SU met Joego-Slavië normaliseerde.

Vervolgens werd diep ingegaan op de noodzaak van ontwapening en werd geconstateerd, aat het proces van ontspanning verdiept en universeel moet worden.

Voorts werd gezegd, dat beide landen voorstander zijn van het oplossen van crisissituaties met vreedzame middelen, door onderhandelingen en met strikte inachtneming van gelijkgerechtigdheid, de soevereiniteit en het recht van de volkeren op een vrije en onafhankelijke ontwikkeling.

In de pers van de SU en van Joegoslavië werd de vriendschap tussen de twee landen sterk benadrukt. Over meningsverschillen, zoals over de betrekkingen met China – in de SU was scherpe kritiek geleverd op het bezoek van Hua Guofeng aan Joego-Slavië in aug. 1978 (pag. 563 /3 e.v.-1978) – of over de Vietnamese inval in Cambodja (pag. 17 e.v.-1979), die door Belgrado krachtig was veroordeeld, werd in het communiqué en de media niet gerept.

De verschillen werden in de Russische en Joegoslavische pers afgedaan met de constatering, ,,dat er natuurlijk tussen de twee landen verschillen bestaan in de beoordeling van sommige buitenlandse politieke vraagstukken", maar tegelijkertijd werd daarbij benadrukt, dat ,,die de verhouding tussen Moskou en Belgrado niet nadelig mogen beinvloeden".

Op het voor de Joegoslaven belangrijke punt – de bedoelingen van de SU m.b.t. Joego-Slavië na het overlijden van Tito – wilde men van de zijde van de SU geen garanties geven. *(NRC/H'blad,* Soviet *News,* Le Monde, *NZZ,* FAZ, The Guardian)

LATIJNS-AMERIKA

MEXICO

ONTWIKKELINGEN SINDS AMBTSAANVAARDING LOPEZ PORTILLO, POLITIEKE HERVORMINGEN, SITUATIE ECONOMIE

President Lopez Portillo, die op 1 dec. 1976 als president is beëdigd (pag. 143/3 - '76), heeft op 1 sept. 1977 aangekondigd dat in de toekomst meer politieke partijen toegestaan zouden worden dan de officiële regeringspartij, de PRI (de. Institutionele Revolutionaire Partij) en de drie tot dan toe toegestane oppositiepartijen, de PAN (de Nationale Actie Partij), de PPS (de Socialistische Volks Partij) en de PARM (de Authentieke Partij van de Mexicaanse Revolutie).

Alle politieke partijen, inclusief de communistische, zullen aan nationale en lokale verkiezingen mogen deelnemen en zullen zendtijd krijgen op radio en televisie, op voorwaarde dat zij zich laten registreren en kunnen aantonen minstens 65.000 leden te hebben, afkomstig uit ten minste de helft van de Mexicaanse staten. Ook zou de mogelijkheid bestaan dat partijen zich ,,voorwaardelijk" laten registreren. Als bij nationale verkiezingen zou blijken dat zo'n partij 1,5% van de uitgebrachte stemmen heeft behaald, zou de registratie definitief worden.

Portillo maakte verder bekend dat het ledental van het Huis van Afgevaardigden na de verkiezingen van 1979 verhoogd zou worden van 250 tot 400, waarvan 300 gekozen zouden worden volgens het meerderheidsstelsel in districten en 100 volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging uit lijsten van kandidaten ingediend dooi- de geregistreerde partijen. De PRI zou geen lijsten mogen indienen omdat zij een overweldigende meerderheid heeft in het Huis van Afgevaardigden en de Senaat.

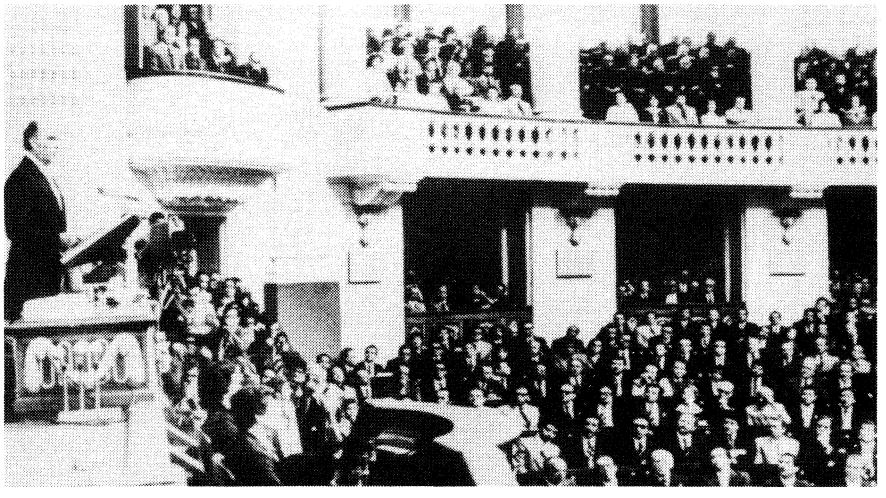
Lopez Portillo zei dat dit systeem de minderheden in het land een stem zou geven en zou helpen instabiliteit te voorkomen. Hij voegde eraan toe dat ,,dissidenten" een constructieve rol konden spelen in het versterken van de democratische rol van de regering, dat andere ideologieën aangemoedigd zouden worden en dat ,,een afwijkende mening niet synoniem is met geweld en dat oppositie niet vereenzelvigd moet worden met misdaad".

Lopez Portillo kwam ook te spreken over de economische situatie van het land. Hij zei dat Mexico één van de grootste economische crises van zijn geschiedenis doormaakte maar dat er optimisme heerste over de toekomst.

Het groeipercentage voor 1977 was minder dan 3% en dat voor het tweede achtereenvolgende jaar. Bovendien was dit minder dan de bevolkingsgroei die 3,7% per jaar bedroeg.

Hij had lovende woorden voor de beperking in looneisen die de werkende bevolking had getoond en hij zei dat het nu de beurt aan de werkgevers was, hoewel hij ,,hun positieve opstelling" ook roemde.

Ein augustus '77 beloofden de werkgevers dat zij voor eind oktober '77 een extra halve maand salaris, ter grootte van het minimumloon, zouden uitbetalen In '78 zouden de werkgevers een trainingsschema opzetten voor werkloze arbeiders; voor de rest van '77 zouden de prijzen bevroren worden; privé- en gemengde banken zouden een fonds vormen om kleine en middelgrote bedrijven te helpen met leningen; fabrikanten zouden alles doen om de export te bevorderen, de werkgevers zouden opnieuw investeren om de werkgelegenheid te bevorderen; verzekeringsmaatschappijen zouden de premie van de export-kredietverzekering verlagen. (Le Monde, NZZ)

President Lopez Portillo spreekt het Congres toe.

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

UNCTAD V

Van 7 mei tot in de ochtend van 3 juni is in Manilla, de hoofdstad van de Filippijnen, de vijfde United Nations Conference on Trade and Development (Conferentie van de Verenigde Naties over Handel en Ontwikkeling, Engelse afkorting UNCTAD) gehouden.

In 1962 vond een conferentie in Caïro plaats waar 77 landen uit de Derde wereld, die inmiddels lid waren van de Verenigde Naties, zich uitspraken voor bespreking van handel en ontwikkeling in een algemene conferentie van de VN.

Als gevolg hiervan werd de VN Conferentie voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) in 1964 als permanent orgaan van de Algemene Vergadering in het leven geroepen. Tijdens de eerste bijeenkomst in Genève (1964) kwam ,,de Groep van 77'' tot stand. Deze benaming wordt nog gebruikt terwijl de groep er intussen een zestigtal nieuwe leden bij heeft gekregen.

Als belangrijkste doelstellingen voor UNCTAD werden vastgesteld:

— het bevorderen van internationale handel, vooral met het oog op versnelling van de economische ontwikkeling van ontwikkelingslanden (5% economische groei per jaar);

— het vaststellen van beleidsprincipes voor internationale handel en ontwikkeling;

— het tot stand brengen van multilaterale handelsovereenkomsten.

Leden van UNCTAD zijn alle lidstaten van de Verenigde Naties, de gespecialiseerde organisaties en het internationale bureau voor atoomenergie (IAEA). In 1978 bedroeg het aantal leden 156.

De plenaire vergadering van UNCTAD kwam tot dusver bijeen in 1964 (Genève), 1968 (New Delhi), 1972 (Santiago) en 1976 (Nairobi).

De voornaamste doorlopende programmapunten van UNCTAD zijn:

— grondstoffen: grondstoffenovereenkomsten met het doel billijke en vaste prijzen vast te stellen, de export uit ontwikkelingslanden te bevorderen, en buffervoorraden aan te leggen om grote schommelingen in de prijzen op te vangen;

— halfprodukten en eindprodukten: begunstiging van produkten uit de Derde-Wereldlanden ten einde ruimere exportmogelijkheden te verschaffen; opheffing van invoerbeperkingen in de geïndustrialiseerde landen;

— ontwikkelingshulp en vermindering van schulden: overdracht van financiële middelen, leningen onder gunstige voorwaarden en kwijtschelding van schulden;

— overdracht van technologie: het opstellen van een gedragscode, opvoering van de technologische capaciteiten van de ontwikkelingslanden;

— monetaire zaken: het uitwerken van een internationaal monetair systeem dat beter is aangepast aan de belangen van ontwikkelingslanden;

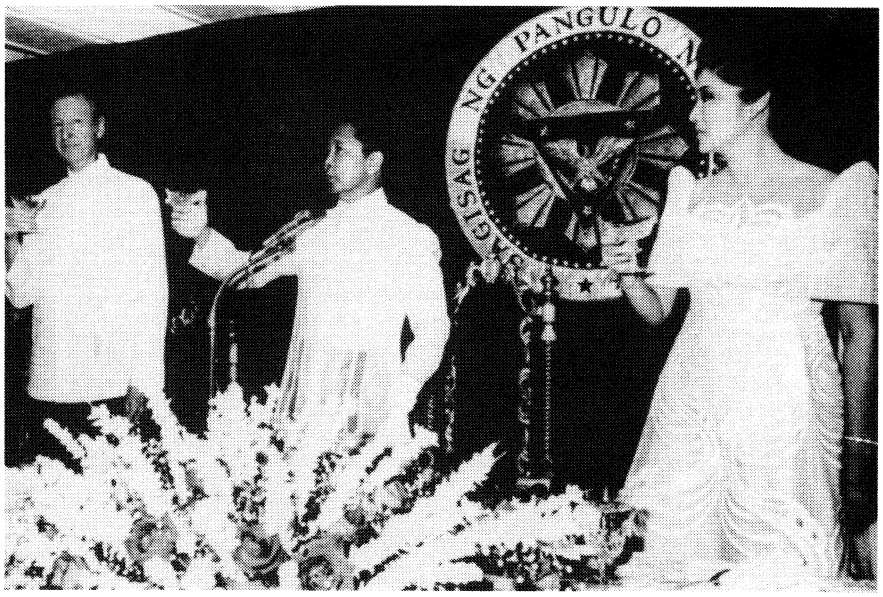
— minst-ontwikkelde landen: oprichting van speciale fondsen voor het verlenen van hulp.

Na de oliecrisis besloot de VN op initiatief van de president van Algerije om een Speciale Zitting van de Algemene Vergadering te beleggen die gewijd zou zijn aan het probleem van de grondstoffen. De Zitting vond in 1974 plaats en leidde tot een aantal nieuwe uitgangspunten die veel invloed hadden op de navolgende UNCTAD-besprekingen. Zo werd in deze Speciale Zitting — de eerste die niet gewijd was aan vraagstukken op het gebied van vrede en veiligheid — een actieprogramma aangenomen voor het tot stand brengen van een Nieuwe Internationale Economische Orde evenals het Handvest voor de Economische Rechten en Plichten van Staten. In dit Handvest zijn principes vastgelegd m.b.t. grondstoffen, het monetaire stelsel, overdracht van technologie, controle op transnationale ondernemingen, nationalisatie van ondernemingen.

In 1975 werd de zevende Speciale Zitting van de Algemene Vergadering gewijd aan een Nieuwe Internationale Economische Orde. In de slotresolutie van deze AV wordt onder meer gepleit voor inspanningen ter uitbreiding en diversifiëring van de handel, produktiviteit en exportopbrengsten van ontwikkelingslanden ten einde de inflatie het hoofd te bieden en de economische balans tussen ontwikkelingslanden in evenwicht te brengen.

De vierde UNCTAD-conferentie in Nairobi (1976) werd sterk beïnvloed door deze beide Speciale Zittingen, vooral omdat onopgeloste knelpunten naar UNCTAD werden verwezen. Inmiddels was ook, op initiatief van de Franse president, de Conferentie voor Internationale Economische Samenwerking (CIES) in Parijs bijeengekomen.

Aan dit initiatief lag de oliecrisis ten grondslag. Aanvankelijk was de bedoeling dat olieproducerende- en olieconsumerende landen zich zouden buigen over vraagstukken

De Filippijnse president Marcos (m.), zijn echtgenote Imelda Marcos (r.) en de secretaris-generaal van de VN, Kurt Waldheim, op een officieel diner t.g.v. UNCTAD V.

m.b.t. de leverantie en prijsvaststelling van olie. Op aandringen van de ontwikkelingslanden werd zowel het aantal deelnemers als het aantal onderwerpen van deze zgn. Noord-Zuiddialoog uitgebreid.

De vier hoofdonderwerpen konden worden samengevat onder de noemer energie, grondstoffen, ontwikkelingssamenwerking en financiële vraagstukken.

Aan de besprekingen werd deelgenomen door acht industrielanden (w.o. de EEG namens de negen) en 19 ontwikkelingslanden w.o. zeven OPEC-landen. De resultaten van deze besprekingen waren teleurstellend, ook hier werden verschillende knelpunten doorverwezen naar UNCTAD.

Voorbereidende conferentie Groep van 77

De ,,Groep van 77" ontwikkelingslanden, waarvan inmiddels 117 staten deel uitmaakten, heeft van 12-16 febr. in Arusha in Tanzania een bijeenkomst op ministerieel niveau gehouden, waarop de ontwikkelingslanden hun positiebepaling voor UNCTAD V hebben voorbereid.

Op de openingszitting van deze conferentie heeft president Julius Nyerere van Tanzania de ontwikkelingslanden opgeroepen tot een meer eensgezinde houding bij de onderhandelingen met de industrielanden.

Nyerere drong aan op gezamenlijke maatregelen, zoals de oprichting van multinationale ondernemingen van de Derde wereldlanden. Hij zei dat de onderhandelingen met de rijke landen ,,niet geleid hebben tot verandering van de mondiale machtsstructuur, die nog steeds tegen de belangen van de armen werkt." ,,Het is noodzakelijk dat we vanuit een steeds sterker wordende positie kunnen onderhandelen", aldus Nyerere.

Hij beschreef de Groep van 77 als de ,,vakbond van de armen".

Nyerere wees op de grote verscheidenheid van politieke oriëntaties in de Derde wereld. En hij merkte op dat hierdoor een tendens ontstaat naar de vorming van subgroepen. Maar hij waarschuwde: ,,Verdeel en heers is een oude techniek van overheersing, en de ontwikkelde landen zijn zich bewust van het nut ervan".

Tijdens de bijeenkomst van de groep liepen de Afrikanen voorop bij het vertoon van boosheid en frustratie over de gebrekkige vooruitgang in de onderhandelingen over nieuwe economische akkoorden met de rijke industriële naties. Maar een aanzienlijk deel van de Afrikaanse woede werd in Arusha al geneutraliseerd door de onderlinge tegenstellingen binnen de ,,Groep van 77".

Zoals de Tanzaniaanse president in zijn openingsspeech zei: ,,Sommigen van ons zijn toegewijde wetenschappelijke socialisten, sommigen zijn gewone socialisten, anderen weer kapitalisten, enkelen theocraten of zelfs fascisten." Een omstandigheid die de onderhandelingsposities van de Derde wereld natuurlijk niet versterkt, maar die naar het inzicht van Nyerere zou kunnen worden ondervangen door ..eenheid van oppositie."

Die juistheid van Nyereres rneorie werd in Arusha overigens niet aangetoond. Enkele voorbeelden: De — in meerderheid Afrikaanse — leden van de Lamé-conventie toonden zich bezorgd, dat de globale Derde wereldeis om in Manilla te komen tot een algemeen systeem van preferenties zou kunnen leiden tot erosie van de preferentiële voordelen die ze nu volgens Lomé genieten en kondigden vast aan dat ze in dat geval met compenserende eisen zouden komen.

Ook kwam het in Arusha herhaaldelijk tot botsingen tussen Afrikaanse militanten en de meer gematigde Latijnsamerikanen. Deze waren er volgens de Venezolaanse afgevaardigde op uit om uit de vicieuze cirkel van onderhandelingen te breken, die geen vooruitgang hebben gebracht, door de radicale (Afrikaanse) eisen om te vormen tot een meer realistisch geheel van voorstellen.

In Arusha slaagden landen als Brazilië, Venezuela en Argentinië er dan ook in om een aantal radicale voorstellen van de agenda af te krijgen. Zo liet de conferentie na sterke Latijnsamerikaanse aandrang de Afrikaanse eis vallen om de overdracht van technologie te regelen in het kader van een ,,wettelijk bindende code." Deze ,,onrealistische eis" werd vervangen door een pleidooi voor een ,,universeel toepasbare code" die elke vijf jaar kan worden herzien.

Op één punt won echter de meer militante, door Afrika gepropageerde, lijn. Dat was bij de discussie over het gemeenschappelijke fonds ter stabilisering an wereldmarktprijzen. aks heftige oppositie van ti razilië en Colombia werd een Afrikaans voorstel aanvaard volgens welk ieder land dat aan het gemeenschappelijke fonds deelneemt meteen een miljoen dollar moet fourneren.

De meest inspirerende oproep voor ,,Manilla" werd in Arusha geventileerd door Julius Nyerere die de Derde wereld oproep ,,vanuit een steeds sterkere positie te onderhandelen" maar daar in één adem aan toevoegde dat de arme landen zich geen confrontatie met de industriële naties kunnen veroorloven.

,,De Derde wereld mist een stakingsfonds en hongerstakingen zijn niet de wapens van de armen", aldus de Tanzaniaanse president. Hij ziet het antwoord liggen in versterkte samenwerking tussen de arme landen onderling. ,,Wij moeten de handel tussen onszelf opbouwen... en de Derde wereld moet zelf multinationale maatschappijen gaan oprichten die ons eigendom zijn en door ons worden gecoördineerd om onze doeleinden te dienen en onafhankelijk te blijven van de grote transnationale maatschappijen die nu het economische wereldtoneel beheersen."

De ,,Groep van 77' heeft de ideeën van Nyerere formeel overgenomen om zo in Manilla nog optimale druk te kunnen uitoefenen op de industriële wereld.

Zoals de titel van het slotdocument van de Arusha-top ,,Een programma voor collectief vertrouwen in eigen kunnen en een kader voor onderhandelingen" — al aangaf wil de ,,Groep van 77" nog wel verder praten maar als Manilla weer op een teleurstelling zou uitlopen, zal het idee van Derde wereld-zelfvoorziening meer nadruk krijgen.

Toch was het jammer dat Nyereres ideeën over het vertrouwen in eigen kunnen van de arme landen tijdens de ,,deskundigenconferentie" van Arusha en ook daarna niet of nauwelijks werden uitgewerkt.

Zoals het blad Newafrican opmerkte: Geen analyse van de presicientiële woorden in het licht van de concrete economische realiteiten, die nog goeddeels worden bepaald door de rijke vrije-markteconomieën in de wereld, geen grondige studie van deze vrije-markt-economieën en de wetmatigheden die ze tot ver in de Derde wereld uitstralen, geen rationele, wetenschappelijk verantwoorde speurtocht naar de wenselijkheid en mogelijkheid om effectief tegengas te geven.

Deze — Afrikaanse — tirade is nog in vele richtingen uit te breiden. Bijv. ook geen onderzoek naar de interne verdeeldheid, zoals die zeer aansprekend tot uiting kwam in de desintegratie van de Oost-afrikaanse gemeenschap in 1977, door Nyerere in Arusha omschreven als een tragische mislukking in de Derde wereld. Was deze mislukking het onvermijdelijke gevolg van de strijdige doelstellingen die de deelnemende landen en m.n. Kenia en Tanzania nastreefden? Of was het — zoals in deze regio nog vrij algemeen wordt gedacht — slechts een gevolg van de slechte bedoelingen van een aantal zelfzuchtige lieden?

Serieus onderzoek naar dit spectaculaire geval zou wellicht meer inzicht hebben geboden in de specifieke en meer algemene oorzaken van Derde wereldverdeeldheid en in de mogelijkheden om de gevolgen daarvan zoveel mogelijk in te dammen.

Wat zeker niet overbodig is als de Groep van 77, zoals in Arusha, besluit om haar globale strategie meer om te buigen in de richting van grotere onderlinge samenwerking in de Derde wereld. Maar daar is het nog altijd niet van gekomen. Een kritische Afrikaanse waarnemer: wel talrijke morele oproepen tot wereldontwapening, ontelbare moties waarin men veilig kan schuilen en weinig zeggende verwijten aan het adres van de leiders van de rijke landen om meer politieke wil te tonen ter verandering van de status quo, alsof deze politieke leiders zomaar de economische wetmatigheden zouden kunnen veranderen.

Akkoord over grondstoffen

Tussen de plenaire zittingen van UNCTAD vindt op het hoofdkwartier van de organisatie in Genève regelmatig overleg plaats tussen de arme en rijke landen.

Aan het slot van een ronde van dergelijk overleg, in de nacht van 19 op 20 maart, slaagden ontwikkelingslanden en geïndustrialiseerde staten erin na meer dan twee jaar onderhandelingen een akkoord te bereiken over de ,,basiselementen" van een gemeenschappelijk fonds voor de stabilisering van de grondstoffenprijzen.

De conferentie, waaraan meer dan honderd landen deelnamen en drie dagen langer duurde dan was afgesproken, stemde er mee in dat het fonds over meer dan $ 400 mln zal kunnen beschikken voor de financiering van buffervoorraden.

Verder is voor het zogenaamde ,,tweede loket" van het fonds, bestemd voor ,,andere maatregelen" om de grondstoffenprijzen stabiel te houden — zoals onderzoek op het gebied van produktiviteit en marketing — $ 350 mln uitgestrokken.
Het akkoord wordt in diplomatieke kringen gezien als een doorbraak in het moeizame onderhandelingsproces tussen industrielanden en de Derde wereld van de afgelopen jaren en als een goed voorteken voor de vijfde Wereldhandelsconferentie (UNCTAD V).
Toch kwamen aan het slot nog ernstige meningsverschillen aan het licht. Nadat een resolutie over de kapitaalstructuur, de financiële bronnen en de stemprocedures van het fonds was goedgekeurd, maakten de Verenigde Staten en het Oostblok op een aantal punten bezwaren.

De Amerikaanse afgevaardigde zei dat zijn regering de stemverhouding zoals die binnen het fonds zal gelden niet aanvaardt omdat de ontwikkelingslanden het grootste stemblok vormen. Op een volgende vergadering zullen de VS deze zaak opnieuw ter tafel brengen.

Ook de Sowjet-Unie en haar bondgenoten verzetten zich tegen het stemsysteem. Bovendien kantte het Oostblok zich tegen wat het noemde de onrechtvaardige verdeling van de financiële lasten, en met name tegen de verplichte bijdrage van elk deelnemend land van $ 1 mln.

Volgens de stemverhoudingen zoals die zijn goedgekeurd krijgen de ontwikkelingslanden als groep 47% van de stemmen binnen het fonds. De niet-communistische industrielanden krijgen 42% van de stemmen. Acht procent van de stemmen zijn aan de Oosteuropese landen toegewezen terwijl China 3% krijgt.

De aangenomen resolutie roept op tot een bijeenkomst van een interim-commissie die de artikelen moet formuleren die de werking van het fonds beschrijven. Voor het einde van het jaar moet de onderhandelingsconferentie opnieuw bijeenkomen om deze artikelen formeel aan te nemen.

Openingszitting *UNCTAD* V

UNCTAD V werd op 7 mei geopend met toespraken van de president van de Filippijnen, Ferdinand Marcos, en de secretaris-generaal van de VN, Kurt Waldheim.

President Marcos deed een emotioneel beroep op de deelnemers werkelijk iets te doen aan de scheefgetrokken verhoudingen tussen de arme en de rijke landen. Marcos zei, dat de arme mensen in de Derde wereld niet nog eens twintig jaar kunnen wachten op verdere studies naar de oplossing van hun problemen.

Hij deed ook een dringend beroep op de deelnemers aan de conferentie om niet tot een bedenkelijk niveau af te zakken. Hij vroeg de delegaties zich te zien als afgevaardigden van de mensheid en niet van verschillende politieke of economische systemen.

Ook VN-secretaris Kurt Waldheim wees op de frustraties die in de landen van de Derde wereld zijn ontstaan, doordat nog maar zo weinig concrete resultaten zijn bereikt met de Noord-Zuid-dialoog.

Hij riep de ruim 5000 aanwezigen op moed te putten uit het akkoord dat recent is bereikt over het grondstoffenfonds. Daarmee is duidelijk geworden dat vooruitgang wel degelijk mogelijk is, aldus Waldheim.

De secretaris-generaal van UNCTAD, Manuel Gamani Corea.

Een succesvolle Noord-Zuid-dialoog is voor de geïndustrialiseerde wereld even belangrijk als voor de ontwikkelingslanden, aldus Waldheim. Als de internationale economische betrekkingen niet worden gereorganiseerd komen op langere termijn ook de groei-mogelijkheden van de rijke landen in gevaar.

De secr.-generaal van UNCTAD, Gamani Corea uit Sri Lanka, sprak de conferentie toe op 8 mei. Hij uitte de waarschuwing, dat het mondiale handelsstelsel in grote moeilijkheden zou geraken, als de armere ontwikkelingslanden niet snel vrije toegang zouden krijgen tot de markten in de industrielanden.

Corea zei, dat het groeiende protectionisme in de industrielanden, die de toegang van goederen uit de ontwikkelinaslanden op de markten van de rijke–landen belemmert, niet alleen een slechte zaak is voor de arme landen, maar ook de hele economische structuur in de wereld aantast.

Vraagstuk prijzen aardolie niet ter discussie op *UNCTAD* V

In de nacht van 25 op 26 mei hebben de ontwikkelingslanden hun eerder gebleken verdeeldheid over het al dan niet ter sprake brengen van het vraagstuk van de prijzen van aardolie opgelost. Zij besloten er tijdens UNCTAD V niet verder over te praten, maar er later in UNCTAD-verband op terug te komen.

In de voorafgegane drie weken hadden vooral Latijnsamerikaanse landen op het bespreekbaar maken van de kwestie van de olieprijzen aangedrongen.

Afrikaanse en Aziatische landen, onder aanvoering van de olieproducerende landen, hadden zich hiertegen fel verzet, o.m. met het argument, dat het Westen dan gemakkelijk een bres zou kunnen slaan in het bolwerk van de Derde wereldsolidariteit.

Adnan al-Janabi uit Irak, vertegenwoordiger van het OPEC-secretariaat op UNCTAD V, zei op 31 mei op een persconferentie, dat OPEC geen enkele verantwoordelijkheid aanvaardde voor de situatie, waarin de wereldeconomie nu verkeert.

Hij onderstreepte dat de olieproduktie van de OPEC-landen dit Jaar veel groter is dan vorig jaar en zei dat de olieprijsverhogingen van de OPEC sinds 1974 de inflatie in de wereld niet hebben bijgehouden.

De OPEC-vertegenwoordiger zei niet te kunnen zeggen of de olielanden later dit jaar de pnjzen voor hun grondstof opnieuw zullen verhogen Ook ontliep hij het antwoord op de vraag of de olieproduktie op het zelfde peil zal blijven of verhoogd of verlaagd zal worden.

Al-Janabi hekelde de politiek van de westerse landen, die volgens hem door hun geforceerde voorraadvorming en door het met mtvoeren van afgekondigde programma's voor energiebesparing de internationale oliemarkt enorm verstoren.

Als gevolg daarvan worden op de vrije oliemarkt volgens hem prijzen betaald die twee maal zo hoog zijn als de officiele OPEC-prijs. Deze situatie werkt sterk in het nadeel van de ontwikkelingslanden die vaak niet in staat zijn deze prijzen te betalen, aldus al-Janabi, die eraan toevoegde dat de OPEC deze landen zo goed mogelijk van olie probeert te voorzien.

In deze situatie worden bijna alle handelaars in olie (inclusief de oliemaatschappijen) zeer rijk ten koste van anderen, merkte de OPEC-man op Volgens hem hebben zes grote Amerikaanse oliemaatschappijen hierdoor in het eerste kwartaal van dit jaar samen een netto-winst van 2,5 miljard dollar behaald.

Onopgeloste meningsverschillen leiden tot uitstel slotzitting

Onopgeloste meningsverschillen tussen arme en rijke landen leidden ertoe, dat de slotzitting van UNCTAD V, die voor 1 juni was gepland, pas in de ochtend van 3 juni plaats vond.

Ook toen bleek, dat Noord en Zuid er niet in geslaagd waren een akkoord te bereiken over maatregelen, die uiteindelijk zouden moeten leiden tot een ingrijpende verandering van de wereldeconomie.

Wel werd met algemene stemmen een resolutie aangenomen, die een actieprogramma tegen protectionisme in de wereldhandel bevat.

Herstructurering van het internationale economische stelsel en actie tegen het op-

komende protectionisme (het nemen van maatregelen door een land om de eigen economie — met name de zwakke bedrijfstakken — te beschermen) vormden twee cruciale agendapunten op UNCTAD V. De berstructurenng van de wereldeconomie is nu doorverwezen naar de raad voor handel en ontwikkeling van UNCTAD

Het actieprogramma tegen protectionisme doet onder meer een beroep op de industrielanden hun produktielijnen die niet meer op de wereldmarkt kunnen concurreren af te stoten. vooral als dit in het voordeel van de ontwikkelingslanden is De industrielanden kunnen hierbij wel rekening houden met hun economische, sociale en veiligheids-doelstellingen", aldus de resolutie.

Een ander belangrijk onderwerp waarover industrie- en ontwikkelingslanden het op UNCTAD V niet eens konden worden is de hervorming van het internationale monetaire systeem De desbetreffende resolutie, waarin onder meer werd voorgesteld om binnen UNCTAD een ,,intergouvernementele adhoc groep van deskundigen op hoog niveau" in het leven te roepen om ,,fundamentele kwesties op dit gebied te bestuderen", werd weliswaar aangenomen maar de meeste westerse landen stemden tegen of onthielden zich.

Ze vonden dat de resolutie de bevoegdheden van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) te veel aantastte De Nederlandse delegatie was het daarmee eens, al merkte zij in een stemverklaring op dat Nederland, ondanks de onthouding, vóór de instelling van een dergelijke groep is.

Verder ontbrak overeenstemming tussen Noord en Zuid over maatregelen om de uitvoer door Derde wereld-landen van emdprodukten en halffabrikaten te bevorderen en om de verscheidenheid van deze export uit te breiden (diversificatie).

Dit agendapunt is doorverwezen naar de ,,permanente machinerie van UNCTAD". Een interessant wapenfeit van UNCTAD V is de eensgezindheid tussen Noord en Zuid over de lancering van een actieprogramma voor de 31 minst ontwikkelde landen gedurende de jaren tachtig Van de industrielanden wordt onder meer gevraagd hun officiele (regerings-) ontwikkelingshulp aan deze landen te verdubbelen. De Verenigde Staten en Groot-Brittannie maakten na het aannemen van de resolutie over dit punt echter de reserve dat ze zich niet aan de hulpdoelstellingen van het programma kunnen houden.

Ook de resolutie voor nauwere economische samenwerking tussen ontwikkelingslanden werd zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. Eerder hadden de Westerse landen bezwaar gemaakt tegen de in de resolutie gevraagde hulp van het UNCTAD-secretariaat bij regionale vergaderingen van Derde wereldlanden over de totstandkoming van een handelsakkoord voor ontwikkelingslanden.

Ten slotte werd een resolutie aangenomen over de versterking van de ml van UNCTAD binnen het systeem van de Verenigde Naties.

Tijdens de slotzitting maakten enkele landen, waaronder Nederland hun (vrijwillige) bijdragen bekend voor het ,,tweede loket" van het gemeenschappelijke fonds voor de stabilisering van grondstoffenprijzen. Dit tweede loket is bedoeld voor hulp aan de grondstoffenprrhducerende ontwikkelingslanden op het gebied van bijvoorbeeld marketing, en verbetering van de produktie Nederland draagt hiertoe zeventien miljoen dollar (35 miljoen gulden) bij.

Over het belangrijke meningsverschil tussen Noord en Zuid over de creatie van een nieuw mondiaal stelsel, waar in de Derde wereld volwaardiger kan deelnemen en dat beter ingesteld is op de ontwikkeling van arme landen, stond *in* het *NRC/H'blad* van 5 juni een beschouwing, waaraan het volgende is ontleend.

De Derde wereld wilde op UNCTAD V met de industrielanden binnen het kader van UNCTAD ,,mondiale consultaties" beginnen over alle internationale economische vraagstukken in hun onderling verband. Hiervoor zou een ,,intergouvernementele groep van deskundigen op hoog niveau" een rapport moeten voorbereiden. Onderwerp: .,welke politiek moet gevolgd worden op het gebied van handel, ontwikkeling, en monetaire en financiële zaken om de wereldeconomie zo te wijzigen dat de ontwikkelingslanden er effectiever aan kunnen deelnemen?"

Deze groep kwam er niet en het hele agendapunt over herstructurering van de internationale economie zal pas later binnen UNCTAD opnieuw aan de orde komen. Waarom slaagde UNCTAD V er niet in hier een compromis te bereiken?

Op 2 juni leek alles nog mogelijk. Na allerlei impasses in het overleg hadden Noord en Zuid op dit punt bijna een gezamenlijke tekst bereikt. En de ,,groep op hoog niveau" leek er wel te zullen komen, d.w.z. het gesprek over de nieuwe internationale economische orde zou van start kunnen gaan. Alleen over het mandaat van de groep waren industrie- en ontwikkelingslanden het nog niet helemaal eens, maar ook hiervoor leek een oplossing nabij.

Toch ging het mis. Eigenlijk door twee dingen. De energiekwestie gooide op het laatste moment roet in het eten en verder waren er niet voldoende delegatieleiders met voldoende politieke bevoegdheden — zoals ministers — om compromissen te sluiten.

De energie heeft in de hele UNCTAD V als splijtzwam gewerkt. Allereerst binnen de ,,Groep van 77" het onderhandelingsblok van de 117 ontwikkelingslanden, waar drie weken lang bitter is gevochten over de vraag of de energiekwestie (inclusief de olieprijspolitiek) op deze conferentie besproken zou moeten worden. De olielanden, die hier fel tegen waren, wonnen het gevecht uiteindelijk.

Maar inmiddels hadden de Westerse landen de energiekwestie in hun stuk over de herstructurering van de wereldeconomie opgenomen en ze weigerden dit punt weer te laten vallen, ook al onderstreepten ze steeds op UNCTAD V niet echt over energie te willen praten omdat de conferentie daarvoor niet georganiseerd was en energie geen agendapunt was. Maar als je over verandering van het internationale economische systeem praat kun je er niet om heen energie op zijn minst te noemen, zeiden Westerse delegatieleden.

De Derde wereld onderhandelde nu weer als een blok en wilde per se niet dat er in de desbetreffende resolutie enige verwijzing naar energie kwam.

Ook een laatste aanbod van de Westerse landen om energie dan maar in een aparte verklaring te noemen, stuitte op 2 juni op onoverkomelijk verzet van de Derde wereld en vooral van de olielanden En daarmee was overeenstemming onmogelijk geworden en verdween een van de belangrijkste onderwerpen van UNCTAD V achter de honzon van de baai van Manilla.

,.Het onderhandelingsproces in de cruciale laatste week van UNCTAD V werd verder bemoeilijkt door het feit dat er zo weinig onderhandelaars met voldoende politieke beslissingsbevoegdheid waren waardoor de ruimte voor politieke manoeuvres gering was.

De Westduitse minister van economische zaken, graaf Lambsdorff, beklaagde zich er op 3 juni over dat er in de eerste twee weken van de conferentie een groot aantal ministers hun toespraken hield, om daarna weer te vertrekken en de beslissende onderhandelingen aan hun ambtenaren over te laten. En o& dat het er ongetwijfeld aan meegewerkt had dat een akkoord over maatregelen gericht op wijziging van de wereldeconomie uitbleef

Ook al heeft UNCTAD V op andere gebieden wel resultaten geboekt die de moeite waard zijn — zoals heel verrassend een resolutie over indamming van de nieuwe golf van protectionisme in de internationale handel, en een hulpprogramma voor de minst ontwikkelde landen — toch doet juist het totaal ontbreken van een akkoord over de toekomstige economische relaties tussen Noord en Zuid de balans in negatieve zin omslaan.

Dat wordt nog versterkt door de weigering van de meeste Westerse landen om mee te werken aan bestudering binnen UNCTAD van mogelijke hervorming van het internationale monetaire stelsel

De Derde wereld klimt wat verward uit UNCTAD V tevoorschijn Zelfs na veel gesprekken met afgevaardigden van ontwikkelingslanden blijft het moeilijk een indruk te krijgen van de toekomstige koers van de Groep van 77 Een aantal afgevaardigden zegt openlijk dat het poltiieke moment voor een akkoord met de rijke landen voorbij is

De ontwikkelingslanden moeten volgens hen in gesprek blijven met de industrielanden, maar ze moeten hiervan niet te veel verwaohten Belangrijker is aldus deze zegslieden dat de landen van de Derde wereld zich meer op zichzelf gaan richten en daarvan ontwikkeling van hun economaeen verwachten Andere woordvoerders willen echter in hun uitspraken niet zover gaan.

Interessant in dit verband as dat op UNCTAD V voorbereidingen zijn getroffen voor onderhandelingen over een handelsakkoord dat alleen voor de Derde wereld geldt

Opmerkelijk is dat diplomaten van ontwikkelingslanden die voorstander zijn van het aanhalen van de economische banden binnen de Derde wereld als alternatief voor meer samenwerking met de industrielanden, tegelijkertijd zeggen dat de Derde wereld momenteel slagvaardig leiderschap mist.

Ook Westerse kringen op UNCTAD hebben wel over gebrek aan leiderschap binnen het blok van de ontwikkelingslanden geklaagd, al kan met evenveel recht de vraag gesteld worden of het Westen nu zo begiftigd is met staatslieden die een indringende visie hebben over de toekomst van het internationale economische en politieke systeem. (NRC/H'blad, VN-Informatie, Le Monde, NZZ, FAZ, The Guardian, Financial Times)

(Vor. ber. pag. 469/3 e.v. - 1977

WEST-EUROPA

BELGIË

SOCIALISTISCHE PARTIJPERS IN GEVAAR

De algemene vergadering van de samenwerkende vennootschap SO-DEPE die de socialistische partijkranten *Le Peuple,* Le *Monde du* ***Travail*** en *Le* ***Travail*** uitgeeft, heeft op 29 mei beslist tot de vereffening van de vennootschap. Zij wees mr. Henry Lebeau aan tot vereffenaar.

Deze laatste publiceerde op 30 mei in de drie kranten een uitvoerige mededeling. waarin hij de toestand toelichtte. De financiële moeilijkheden van de socialistische pers schreef hij toe aan drie factoren: de explosie van de grondstoffenprijzen, de zware loonlasten en het feit dat de meeste lezers van de drie kranten een bescheiden inkomen hebben en bij de jongste verhoging van de krantenprijs van een vernieuwing van hun abonnement afzagen. Voorts erkende hij dat de toekomst onzeker is. De kranten zullen blijven verschijnen, maar niemand weet voor hoelang nog. Wel zal gestreefd worden naar een positieve oplossing, én om de tewerkstelling te handhaven, én om de verscheidenheid in de opiniepers te behouden.

Oud-kamervoorzitter Leburton die einde 1978 ontslag had genomen als voorzitter van de krantengroep, aanvaardde op eenparig verzoek van de algemene vergadering het voorzitterschap opnieuw. Op 31 mei publiceerde hij op zijn beurt een uitvoerig artikel in de drie kranten waarin hij inging op de benarde toestand van de socialistische pers en o.m. de vraag stelde of de rechtstreekse binding van een krant aan een politieke partij geen handicap is. Leburton zei dat het voortbestaan van de kranten tot 31 december 1979 vooral afhangt van de steun, die de grote socialistische organisaties zullen blijven verlenen, en van de tijdige uitbetaling van de overheidssteun.

LIBERALE PARTIJFUSIE

De Franstalige liberale partijen van Brussel en Wallonië zijn versmolten tot een enkele partij. Op een congres te Brussel op 19 mei beslisten de Parti pour la Réforme et la Liberté de Wallonie (PRWL) en de Parti Libéral (PL) samen een nieuwe partij te vormen, de Parti pour la Réforme et la Liberté (PRL).

Congresvoorzitter Jean Gol, kamerlid voor Luik, verklaarde dat de partij zal streven naar toenadering tot de Vlaamse liberalen van de PVV. De vice-voorzitter van de PVV, oudminister Aug. de Winter, woonde het congres bij en PVV-voorzitter De Clercq stuurde een sympathieboodschap.

De nieuwe PRL-statuten zullen later door een congres worden goedgekeurd; dan zal ook een partijvoorzitter worden verkozen.

VLAAMS BLOK

Einde mei werd te Antwerpen een nieuwe partij opgericht, onder de benaming ,,Vlaams Blok''. De partij bestaat uit de vroegere Vlaamse Nationale Partij van kamerlid K. Dillen, een afgescheurde vleugel van de Vlaamse Volkspartij van oud-senator L. Claes en een aantal onafhankelijken. Dillen wordt voorzitter. Bij de parlementsverkiezingen van 17 dec. 1978 kwamen de VNP en de VVP samen op in een kartel onder de naam Vlaams Blok. Het kartel behaalde één zetel (Dillen) en werd na de verkiezingen opgedoekt.

(Vor. ber. pag. 292/3)

COEXISTENTIE VAN DE GEMEENSCHAPPEN

In het staatsblad van 29 mei verscheen een KB tot oprichting van een paritair comité voor de harmonische coëxistentie van de gemeenschappen. Het comité bestaat uit tien Nederlands- en tien Franstaligen en uit een lid, aangeduid door de Raad voor de Duitse cultuurgemeenschap. De werkzaamheden worden geleid door een Vlaamse en een Franstalige voorzitter. Zes leden van het comité worden aangeduid door de deelregeringen van de Nederlandse gemeenschap resp. de Franse gemeenschap; de overige leden worden aangeduid door de nationale regering.

De beslissingen worden bij gewone meerderheid genomen, met dien verstande dat er telkens ten minste vier leden van iedere gemeenschap bij moeten zijn. Dat geldt ook voor de goedkeuring van het eindverslag, wat niet betekent dat dit verslag een meerderheidsverslag moet zijn. Het moet een weergave zijn van de werkzaamheden van het comité. Ook de standpunten van de minderheid zullen dus in het verslag worden opgenomen.

Om de drie maanden moet het comité bij de regering rapport uitbrengen; uiterlijk een jaar na de oprichting zal een algemeen eindverslag worden ingediend. Dat verslag zou een belangrijk element zijn bij de voorbereiding van de definitieve fase van de staatshervorming. Het comité kan ieder persoon horen en alle nuttige inlichtingen inwinnen, of documenten aanvragen, die voor de uitoefening van zijn opdracht vereist zijn.

DE ZAAK-DELVO

Naar aanleiding van de verkiezingen voor het Europese parlement heeft de statenloze Edgard Delvo de vraag opgeworpen, of een Staat niet handelt in strijd met de mensenrechten, wanneer hij de ,,volksnationaliteit'' van zijn burgers en hun rechten als Europeaan ontkent. Ten einde hierover een uitspraak te verkrijgen van het Europese Hof te Straatsburg, diende Delvo eerst een verzoek in tot erkenning van zijn kandidatuur op een éénmanslijst voor de Europese verkiezingen. De erkenning werd hem geweigerd, op grond van de overweging dat hij als statenloze onverkiesbaar is. Het Hof van Beroep te Antwerpen bekrachtigde op 21 mei die beslissing. Ervan uitgaande dat hij alle beschikbare rechtsmiddelen in België vruchteloos aangewend had, heeft Delvo daarop de Belgische Staat voor het Hof van Straatsburg gedaagd ,,wegens schending van de mensenrechten.''

Delvo verwijt België dat het — na hem zijn staatsburgerschap te hebben ontnomen — nu bovendien zijn ,,volksnationaliteit'' en zijn Europees burgerschap niet wil erkennen, aangezien het hem uitsluit van Europese verkiezingen, waaraan de Vlamingen met afzonderlijke lijsten als ,,volksgemeenschap'' deelnemen.

Delvo (geb 1905 te Gent) was voor de Tweede Wereldoorlog een nauw medewerker van Hendrik de Man en bestuurde o m. de socialistische Centrale voor Arbeidersopvoeding In 1942 werd hij de leider van de eenheidsvakbond, de Unie van Hand- en Geestesarbeiders, die hij in nationaal-socialistische richting deed evolueren In 1945 bij verstek terdoodveroordeeld, verbleef hij dertig jaar in de Duitse Bondsrepubliek In 1975 keerde hij, nog steeds zonder politieke en burgerlijke rechten, naa België terug en publiceerde een paar boeken, Sociale collaboratie en De mens wikt Als conférencier heeft hij sedert zijn terugkeer vooral zijn opvattingen i z het nationaal-socialisme en de sociale beweging verdedigd

RECTOR UIA

Met 98 van de 112 stemmen werd prof. Robert Clara, hoogleraar in de

kindergeneeskunde, verkozen tot rector van de Universitaire Instelling Antwerpen. Hij was sedert 1 febr. 1979, na het ontslag van stichtend-rector L. Vandendriessche, waarnemend rector. Als vice-rector werd prof. J. Couturier, die geen kandidaat meer was, opgevolgd door prof. J. van Steenberge (rechten) die 64 stemmen kreeg tegen 43 voor prof. A. Vermandel (didactiek).

(Vor. ber. pag. 166/3)

DISCONTO VERHOOGD

De Nationale Bank verhoogde m.i.v. 31 mei haar disconto van 7 tot 8%.

(Vor. ber. pag. 313/2)

NEDERLAND

ADVIES INZAKE NEDERLANDS BELEID OP UNCTAD V

De Nationale adviesraad voor ontwikkelingssamenwerking (NAR) heeft op 3 mei de regering advies uitgebracht over het Nederlandse beleid op UNCTAD V (pag. 369 e.v.). De NAR deed de aanbeveling dat de Nederlandse regering zich tijdens UNCTAD V zou laten leiden door een ,,totaal-conceptie", gericht op de lotsverbetering van de armen in de wereld.

De NAR is in 1964 door de regering ingesteld.

De NAR kritiseert het ,,tweesporige" beleid van de regering op het gebied van ontwikkelingssamenwerking De Raad wijst daarbij op de memorie van toelichting van buitenlandse zaken bij de begroting voor 1979 Hierin wordt gesteld dat er ,,verschillende strategieen tegelijkertijd moeten worden gevolgd" enerzijds ,,het verbeteren van de structurele positie van de ontwikkelingslanden", terwijl aan de andere kant ,,maatregelen genomen moeten worden om het bestaan van de inwoners van deze landen te verbeteren".

Volgens de NAR suggereert deze visie een scheiding tussen een beleid gericht op ,,macrostructuren" en een beleid gericht op de vervulling van ,,basis-behoeften". De Raad meent dat een dergelijke scheiding niet te maken as.

Een voorbeeld van de gepropageerde ,,totaal-conceptie" ziet de NAR in de door de secretaris-generaal van de OESO (de Organisatie van economische samenwenking en ontwikkeling, waamn Westerse industrielanden samenwerken) vorig jaar voorgestelde ,,constructieve en samenhangende benadering" van betrekkingen tussen industrie- en ontwikkelingslanden De Raad bepleit dat de Nederlandse regering zich bij haar standpuntbepaling voor UNCTAD V en bij ander internationaal overleg door deze benadering baat leiden

Volgens het OESO-secretamaat zijn de vraagstukken van onderlinge afhankelijkheid (interdependentie) van arme en rijke landen en van armoede en ongelijkheid op de wereld niet onderling tegenstrijdige maar juist met elkaar verbonden problemen van de huidige wereldeconomie.

In het OESO-plan wordt voorgesteld om deze problemen binnen een lange termijn-raamwerk aan te pakken, door voort te bouwen op die terreinen waarvoor gemeenschappelijke belangen kunnen worden vastgesteld Een van de elementen hiervan is een samenwerkingsprogramma tussen arme en rijke landen dat onder meer op gelijkwaardiger deelname van de ontwikkelingslanden in de wereldeconomie is gericht

De Nederlandse regering zou verder volgens de Adviesraad een ,,kritische kzinning" ten aanzien van een aantal internationale besluitvormingsstructuren kunnen bevorderen door studieopdrachten te geven aan deskundigen op het gebied van internationale organisaties Onder meer zou hierbij aan mogelijke hervorming van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) en van de UNCTAD aandacht geschonken moeten worden.

Met dit onderdeel van het advies volgt de NAR de ontwikkelingslanden, die tijdens hun voorbereidende vergadering voor UNCTAD V in Arusha (Tanzania) hebben aangedrongen op vergroting van de effectiviteit van de UNCTAD en op verbetering van de coördinatie tussen de UNCTAD en andere organisaties van de Verenigde Naties

De geindustnaliseerde landen moeten volgens de Raad de eventuele totstandkoming van een Derde wereldsecretanaat (een soort OESO van ontwikkelingslanden) steunen als dit door de ontwikkelingslanden wordt gevraagd

De NAR vindt dat Nederland zich in Manilla niet verplicht moet voelen samen met de andere lidstaten van de Europese Gemeenschappen standpunten in te nemen, ook al is de politieke samenwerking binnen de EG de laatste jaren sterk toegenomen Het innemen en uitdragen van gemeenschappelijke standpunten is alleen nuttig als dit een bijdrage vormt aan de oplossing van het ontwikkelingsvraagstuk, aldus de Raad

Verder is het volgens de NAR van het grootste belang dat Nederland het overleg over ontwikkelingsvraagstuken met gelijkgezinde OESO- en niet-OESO-landen voortzet

Op handelsgebied toont de Nationale adviesraad zich voorstander van het opnieuw verlengen van de ,,plechtige handelsbelofte" (Trade Pledge) die de OESO-landen in 1974 heben gedaan en waann ze onder andere overeenkwamen geen nieuwe beperkingen van het handelsverkeer in het leven te roepen De totstandkoming op UNCTAD V van een mondiale ,,Trade Pledge" is van ,,wezenlijk politiek belang" aldus de Adviesraad.

Over de werking van het Algemeen preferentieel systeem (APS), een stelsel van niet-wederkerige preferentiele invoerrechten ten behoeve van ontwikkelingslanden dat een uitvloeisel is van UNCTAD II, is de NAR niet gelukkig, omdat het zo begrensd is. Wel geeft de Raad de voorkeur aan een onbegrensd APS boven een algemene vermindering van invoerrechten

Als een onbegrensd APS niet mogelijk blijkt, is een algemene vermindering van invoerrechten echter een betere oplossing dan de huidige APS, meent de NAR

Daarnaast geeft de Adviesraad in overweging of bepaalde ontwikkelingslanden met een relatief snel groeiende industrieel exportpotentieel nog wel begunstigde moeten blijven van het APS De Raad stelt in dit verband de opstelling van criteria voor.

De NAR benadrukt de noodzaak van een verhoging van de officiële (regerings-) ontwikkelingshulp op zo kort mogelijke termijn en pleit voor vergroting van het aandeel van de armste en minst-ontwikkelde landen in de beschikbare stroom van concessioneel kapitaal.

Het IMF moet volgens de Raad bij zijn saneringsoperaties van de economieën van in moeilijkheden geraakte ontwikkelingslanden meer rekening houden met het speciale karakter van deze landen. De saneringstermijn moet verlengd kunnen worden en bij de wijze van saneren moet erop gelet worden dat het ontwikkelingsprogramma van het land niet aangetast wordt en dat de inkomensverdeling in de betrokken landen niet slechter wordt, aldus de NAR.

Aan de opstelling van het rapport is o.m. meegewerkt door de economen prof. dr. J. Tims, mevr. prof. drs. J. 't Hooft-Welvaars en drs. H. Coppens. *(NRC/H'blad)*

(Vor. ber. pag. 369/1 e.v.)

EERSTE KAMER: GELIJKE BEHANDELING MAN EN VROUW BIJ ONTSLAG

De Eerste Kamer heeft op 22 mei het noodwetje aangenomen inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in geval van beëindiging van de dienstbetrekking. Dit noodwetje, dat terugwerkende kracht heeft tot 1 febr. van dit jaar, was nodig omdat de Nederlandse wetgeving moest worden aangepast aan de richtlijn van de Europese Gemeenschap. Alleen de kleine fracties van SGP en GPV stemden tegen het wetsontwerp.

De fracties van de regeringspartijen CDA en VVD hadden wat moeite met de terugwerkende kracht. De VVD'er Makkreel zei dat zijn fractie echter met krachtig slikken ook de terugwerkende kracht had verwerkt, gezien het grote onmiddellijke belang van het wetje, in het bijzonder voor de in het onderwijs te geven ontslagen per 1 aug. van dit jaar.

CDA-woordvoerder De Gaay Fortman meende dat het ontwerp niet verworpen kon worden omdat er sprake is van de toepassing van een EEG-richtlijn.

Beide woordvoerders waarschuwden de bewindslieden De Ruiter van Justitie en Pais van Onderwijs in het vervolg wat spaarzamer om te springen met het begrip terugwerkende kracht.

Minister De Ruiter zei dat vanaf 1 febr. geen onderscheid bij ontslagen mag worden gemaakt. Hij sprak de verwachting uit dat de rechter ontslagen waarbij wel onderscheid is gemaakt als onredelijk zal bestempelen. Ook acht hij het denkbaar dat met betrekking tot ontslagen die voor 1 febr. zijn verleend het onredelijkheidsargument wordt aangevoerd en ook aanvaard.

MEXICO

POLITIEKE ONTWIKKELINGEN (VERVOLG), WIJZIGINGEN GRONDWET EN SAMENSTELLING REGERING

Hieronder vervolgen wij het beknopte overzicht van de politieke ontwikkelingen in Mexico (pag. 368).

President Lopez Portillo heeft in sept. 1977 bekendgemaakt dat voortaan nieuwe politieke partijen opgericht mogen worden (pag. 368).

In mei 1978 werd de Mexicaanse communistische partij voor de eerste keer in 40 jaar gelegaliseerd, tegelijk met de linkse PST, de socialistische arbeiderspartij en de conservatieve Mexicaanse democratische partij (PDM).

Binnen de officiële regeringspartij PRI hebben zich de volgende ontwikkelingen voorgedaan.

Midden febr. 1979 is Gustavo Carvajal Moreno, tot dan toe secretaris van de partij, tot interim-voorzitter gekozen. Hij volgde daarmee Carlos Sansores Perez op, die de functie sedert dec. 1976 bekleedde.

Carvajal Moreno was in aug. 1978 tijdens het negende partijcongres tot secretaris gekozen. Op dit congres was ook besloten de partij officieel om te dopen tot arbeiderspartij. Hiertegen was sterk verzet gekomen, o.a. van Rodolfo Gonzalez Guevara, de PRI-fractieleider in de Senaat, die verklaarde dat de PRI geen klassegebonden partij is en dat de nieuwe benaming tot ,,ideologische verwarring'' zou leiden.

Het congres keurde ook nieuwe partijstatuten en een actieprogramma goed. In de nieuwe statuten zijn bepalingen opgenomen die het mogelijk maken ,,verraders en divisionisten'' uit de partij te gooien. Het actieprogramma dringt aan op een wijziging van de grondwet tot het opnemen van het recht op werk en medische verzorging. Verder stelt het programma voor dat de landarbeiders zich verenigen in een vakbond en dat de farmaceutische industrie genationaliseerd wordt.

Op 1 sept. 1978 in de jaarlijkse rede tot het Congres heeft president Lopez Portillo meegedeeld dat de regering bij het Congres twee ontwerpen tot wijziging van de grondwet zal indienen. Volgens het eerste ontwerp zal het recht op informatie in de grondwet worden opgenomen en volgens het tweede ontwerp krijgt de Senaat de bevoegdheid een voorlopige gouverneur te benoemen voor die staten waar de constitutionele waarborgen opgeheven zijn.

In febr. 1978 maakte de president plannen bekend voor een verdere decentralisatie van bevoegdheden van de federale overheid naar de regeringen van de afzonderlijke staten en een reorganisatie van het federale financieringssysteem als gevolg waarvan de regeringen van de afzonderlijke staten over eigen financiële middelen kunnen beschikken.

Op 16 nov. 1977 namen de minister van financiën en openbare kredieten Julio Rodolfo Moctezuma en de minister voor begrotingszaken Carlos Zello Macias ontslag wegens meningsverschillen over de begroting voor 1978. Zij werden opgevolgd door resp. David Ibarra Munoz, directeur-generaal van de staatsinvesteringsbank, en Ricardo Garcia Sainz, staatssecretaris voor natuurlijke hulpbronnen.

Op 9 dec. 1977 werd de minister voor onderwijs, Porfirio Munoz Ledo, leider van de linkervleugel van de regeringspartij PRI, vervangen door Fernando Solana, tot dan toe minister van handel.

De minister voor agrarische hervormingen, Jorge Rojo Lugo, die in dec. 1976 werd benoemd, is op 1 juni 1978 afgetreden en weer gouverneur van de staat Hidalgo geworden. Hij werd vervangen door Antonio Toledo Corro.

Ingrijpende wijzigingen in de regering

Op 16 mei heeft de president het ontslag aanvaard van de ministers voor buitenlandse zaken, binnenlandse zaken en planning en begroting, resp. Santiago Roel, Jesus Reyes Heroles en Ricardo Garcia.

De betrokken ministers verklaarden om persoonlijke redenen ontslag te hebben genomen. Zij worden opgevolgd door Jorge Castaneda (buitenlandse zaken), Enrique Olivares (binnenlandse zaken) en Miguel de la Madrid (begroting en planning).

De wijzigingen waren de substantieelste sedert de ambtsaanvaardirig van Lopez Portillo en betroffen drie topministers.

Lopez Portillo verklaarde onmiddellijk dat er geen sprake was van een kabinetscrisis. De wijzigingen toonden aan dat het ,,land kalm is en dat de leden van het kabinet vervangen kunnen worden zonder dat er iets gebeurt''.

Politieke waarnemers daarentegen zijn van mening dat de wijzigingen duiden op een andere politieke koers in de toekomst temeer daar zij enkele weken voor de algemene verkiezingen van 1 juli zijn aangebracht en personen betreffen die belast waren met de uitvoering van het door Lopez Portillo aan het begin van zijn ambtsperiode uitgestippelde beleid.

De FAZ (16) schreef o.a.:

Jesus Reyes Heroles, de minister van binnenlandse zaken, was de architect van de politieke hervorming die het ook andere politieke partijen mogelijk maakt aan de verkiezingen van 1 juli deel te nemen (pag. 368 en zie hiervoor). Reyes Heroles, die als zoon van Spaanse ouders niet in aanmerking komt voor het presidentsambt is ook de ideoloog van de nu al 40 jaar aan de macht zijnde PRI.

Met het toelaten van andere politieke partijen wordt beoogd een uitlaatklep te geven aan de groeiende politieke ontevredenheid.

Reyes Heroles, die een persoonlijke vriend van de president was, heeft in de afgelopen jaren nog al eens voor moeilijkheden gezorgd. Hij heeft zich tot het laatst toe verzet tegen het bezoek van paus Johannes Paulus II in januari 1979 aan Mexico omdat hij een reactionaire uitwerking op de Mexicaanse binnenlandse politiek vreesde en omdat hij dit bezoek als een schending van de grondwet beschouwde. De Mexicaanse grondwet voorziet in een zeer stringent doorgevoerde scheiding tussen kerk en staat.

Direct na het bezoek van de paus heeft hij op een bijeenkomst van vooraanstaande vertegenwoordigers van het parlement, de provincies en de regering in Acapulco de president verweten zich teveel te laten leiden door de groeiende bureaucratie.

Sedert die tijd is de verhouding tussen beide mannen sterk bekoeld.

Zijn opvolger Enrique Olivarez Santana, die een carrière als afgevaardigde, senator, gouverneur en partijvoorzitter achter zich heeft, geldt volgens Lopez Portillo als ,,zeer orthodox'' en zou geen politieke ambities hebben. Hij zal de politieke hervormingen zo doorvoeren als Portillo dat tegenover journalisten heeft toegelicht: ,,Mexico is geen parlementaire democratie, de president benoemt en ontslaat zijn ministers, die zijn secretarissen zijn... De president is direct gekozen en alleen verantwoordelijk''.

De minister van buitenlandse zaken Roel Garcia is heengegaan omdat

hem alom verweten werd een te pro-Amerikaanse politiek te voeren.

Volgens de pers had hij te nauwe persoonlijke betrekkingen met de Amerikaanse ambassadeur in Mexico Patrick Lucy. Sedert de recente grote olievondsten is het beleid van Portillo erop gericht een zelfstandiger houding tegenover de noorderbuur in te nemen wat al duidelijk gedemonstreerd werd tijdens het recente bezoek van de Amerikaanse president Carter (zie hierna).

Opvolger van Roel is Jorge Castaneda, een beroepsdiplomaat en politicoloog, die als Mexicaans ambassadeur bij de ontwapeningsconferentie van de VN en de Zeerechtconferentie in Genève internationaal aanzien heeft verworven en die de verhouding tussen de VS en Mexico zeer kritisch volgt.

Volgens hem zijn de VS politiek noch psychologisch in staat Mexico als gelijkwaardige partner te erkennen en zal Mexico in langdurige onderhandelingen met behulp van de troefkaart aardolie deze status moeten afdwingen. Castaneda is ook van mening dat Mexico zijn energieschatten gebruiken moet om de ontwikkelingslanden van de Derde wereld te helpen, wat geheel overeenkomt met de these van Lopez Portillo, die luidt dat de aardolie van alle volken is en daarom rechtvaardig verdeeld moet worden.

De aflossing van de minister voor planning en begroting is een gevolg van een conflict over de bevoegdheidsverdeling tussen dit ministerie en dat van financiën. (FAZ, Bank of London and South America Review, Le Monde, The Financial Times).

NIEUWE OLIEVONDSTEN, SITUATIE AARDGAS EN OLIE

Het hoofd van de staatsoliemaatschappij Pemex, Jorge Diaz Serrano, heeft op 13 nov. 1978 bekendgemaakt dat de potentiële oliereserves door recente vondsten van 100.000 miljoen vaten aardolie in het Tampoco-Poza Rica-gebied (aan de oostkust van het land in de staten Vera Cruz en Tamaulipas) toegenomen zijn van 200.000 miljoen vaten op 31 juli 1978 tot 300.000 miljoen vaten.

Op 1 jan. maakte Diaz Serrano bekend dat de aangetoonde reserves verdubbeld waren van 20.100 miljoen vaten tot 40.000 miljoen vaten en dat Mexico nu de op vijf na grootste oliereserves ter wereld heeft (de andere landen zijn Saoedi-Arabië, de Sowjet-Unie, Iran, de VS en Koeweit).

De directeur van de Pemex deelde tevens mee dat de exportprijs verhoogd was van $ 13,60 tot $ 14,10 per vat, in overeenstemming met de beslissingen van de OPEC-landen, half dec. 1978 in Aboe Dhabi.

De Mexicaanse olieproduktie, eind 1978, bedroeg 1.500.000 vaten per dag wat neerkomt op 75 miljoen ton per jaar. Eind 1980 zal de produktie op 2.25 miljoen ton zijn aangekomen en dat niveau zal twee jaar lang gehandhaafd worden.

Lopez Portillo heeft begin 1979 verklaard dat Mexico zijn olieproduktie niet tot een zodanig niveau zal uitbreiden dat de economie de enorme toevloed van geld niet meer zal kunnen verwerken. De produktie zal bepaald worden door de snelheid van de binnenlandse ontwikkeling en niet door de grootte van de voorraden of door de buitenlandse vraag. Lopez Portillo zei bij die gelegenheid ook weer dat Mexico geen lid van de OPEC zal worden, maar dat het zich over het algemeen wel aan de prijsafspraken van die organisatie zal houden.

De VS zijn de grootste afnemer van Mexicaans olie. Zo'n 80% van de Mexicaanse produktie gaat naar de VS. Mexico heeft ook grote voorraden aardgas en de PEMEX streeft naar een produktie van 4000 miljoen kubieke voet. Onderhandelingen om aardgas naar de VS te exporteren zijn echter afgebroken na-

President Carter (l.) in **Mexico.**

dat het Amerikaanse Energie Departement geweigerd heeft goedkeuring te geven voor de door Mexico gevraagde prijs.

De Pemex-directeur verklaarde na afloop van die besprekingen dat Mexico liever twee jaar wachtte met de verkoop van aardgas dan zijn prijs te verlagen.

Door het niet doorgaan van de gasverkoop is ook de bouw van een pijpleiding van Monterrey naar de Amerikaanse grens voorlopig uitgesteld. President Lopez Portillo heeft in jan. nog verklaard dat er geen gas voor export beschikbaar is wegens de grote binnenlandse vraag.

Carter en Giscard *d'Estaing* op bezoek. *Olieleveranties* onderwerp van gesprek

President Carter van de VS heeft van 14 tot 16 febr. vergezeld door minister Cyrus Vance en adviseur Zbigniew Brzezinski een bezoek aan Mexico gebracht.

Daarbij zijn besprekingen gevoerd met de Mexicaanse regeringen, waarbij olie, aardgas en de illegale Mexicaanse immigratie naar de VS de voornaamste punten van gesprek waren.

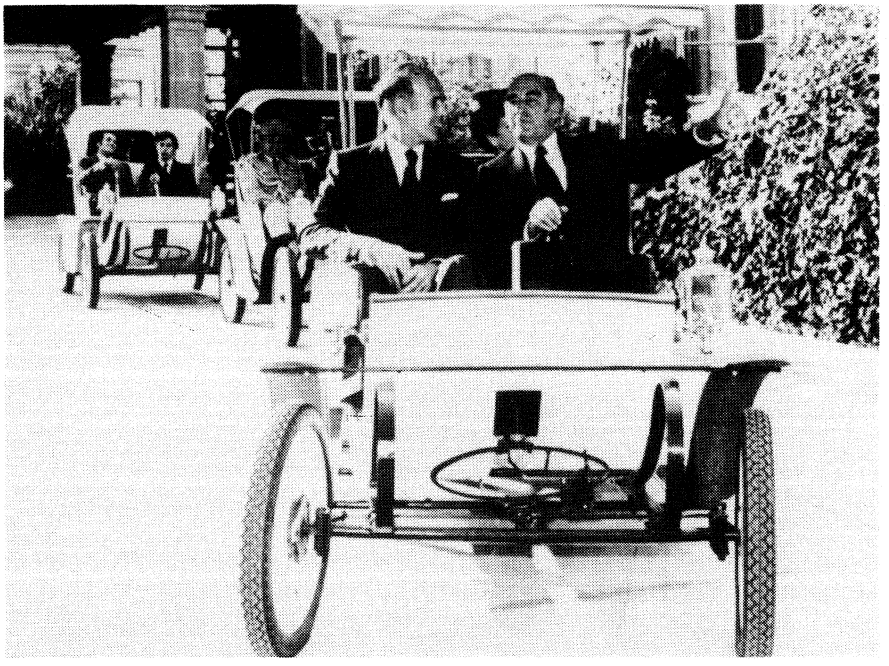
Er werden geen concrete resultaten behaald, maar beide presidenten besloten elkaar later in '79 weer te ontmoeten.

Tijdens een lunch op 14 febr. kritiseerde Lopez Portillo de Amerikaanse houding tegenover Mexico. Doelend op de grote olievondsten, zei de president dat Mexico zich opeens mocht verheugen in de Amerikaanse aandacht, ,,een aandacht die opgebouwd is uit een verrassende mengeling van belangstelling, verachting en angst".

Hij zei verder: ,,Het is moeilijk voor ons naast het machtigste land in de wereld te leven en het is ook moeilijk voor u om naast een arm land te leven."

Hij deed een beroep op Carter Mexico's politieke en economische onafhankelijkheid te respecteren.

President Carter sprak op 16 febr. het Congres toe. Hij zei dat er tussen beide landen ,,moeilijke problemen" zijn, in het bijzonder op het terrein van handel, energie en immigratie. Vooral op het gebied van energie leven er ,,sterke emoties", maar de VS willen alleen maar een goede klant zijn. Hij zei dat de VS het Mexicaanse besluit respecteren om de olieproduktie aan te passen aan de economische groei van het land. Verder zei hij dat de VS bereid zijn een faire en recht-

President Giscard d'Estaing (l.) en president Lopez Portillo.

vaardige prijs te betalen voor het gas en de olie die Mexico wil verkopen.

Eind febr.-begin maart bezocht het Franse staatshoofd, president Giscard d'Estaing, Mexico. Tijdens dit bezoek werd een industrieel en technisch samenwerkingsakkoord geratificeerd dat half december in Mexico afgesloten was. Volgens dit akkoord koopt Frankrijk jaarlijks 5 mln ton ruwe olie voor een periode van 10 jaar, beginnend op 1 jan. 1980.

Verder werd er een hele serie economische, wetenschappelijke en culturele samenwerkingsakkoorden ondertekend, o.a. één over de wetenschappelijke en industriële ontwikkeling in het gebruik van nucleaire energie voor uitsluitend vreedzame doeleinden.

In het gemeenschappelijke communiqué dat aan het eind van het bezoek werd ondertekend, verklaarden beide presidenten de vrede te zullen bevorderen, niet alleen door het afzien van het gebruik van geweld, maar ook door de uitbanning van honger, ziekte, analfabetisme, onwetendheid, armoede en onrechtvaardigheid.

Akkoorden voor olieverkopen naar Canada en Spanje

Tijdens een bezoek aan Mexico van de Canadese federale minister voor energie, Alastair Gillespie, is overeenstemming bereikt over de aankoop door Canada van 5 mln ton ruwe aardolie per jaar. De Spaanse minister voor handel en toerisme, Juan Antonio Garcia Diez, heeft op een persconferentie op 11 jan. verklaard dat er een principe-akkoord is bereikt over de aankoop van 5 mln ton ruwe aardolie per jaar gedurende een periode van 5 jaar. (KCA, FAZ, NZZ, Le Monde)

AMNESTIE VOOR POLITIEKE GEVANGENEN, AMNESTIEWET VAN KRACHT

Half maart 1977 werd meegedeeld dat de aanklachten tegen 67 politieke gevangenen, die sedert 1971 zonder vorm van proces in de gevangenis zaten, ingetrokken zouden worden, terwijl in april wederom aanklachten tegen 424 verdachten werden ingetrokken.

Juristen van de Staatsuniversiteit van Guerrero hadden eerder een rapport opgesteld waaruit bleek dat er 257 mensen waren verdwenen tijdens anti-guerrilla-acties die leger en politie in de staat hadden gehouden.

In een rapport, dat op 12 mei door het State Department in Washington werd gepubliceerd en dat over de situatie van de mensenrechten in verschillende landen ging, stond dat Mexico, hoewel het een lange traditie van burgerlijke vrijheden heeft, toch de mensenrechten herhaaldelijk schendt en dat vooral politieke opposanten van het regime het gevaar lopen opgepakt te worden.

In sept. 1978 nam het Congres een ontwerp-amnestiewet aan die op 28 sept. 1978 in werking trad. De wet voorziet in de vrijlating van diegenen die gevangen zitten wegens ,,opruiing, aanmoediging tot opstand of samenzwering" en andere misdrijven die geen schade aan het leven of de fysieke integriteit opleveren en ook geen ontvoering of terrorisme inhouden.

Tijdens het debat in het Congres werd een amendement van de PRI aangenomen dat bepaalt dat ook degenen die zich schuldig hebben gemaakt aan de laatste twee categorieën vrijgelaten kunnen worden als de minister van justitie en de minister van binnenlandse zaken zulks mogelijk achten.

Tegen het einde van nov. 1978 waren zo'n 240 gevangenen op vrije voeten gesteld.

Bij de bekendmaking van de plannen voor de amnestie-wet in de jaarlijkse rede tot het Congres op 1 sept. 1978 zei Portillo dat de moord op Hugo Margain Charles in Mexico City, de zoon van de Mexicaanse ambassadeur in Washington, hem niet van gedachten had doen veranderen.

Margain Charles, een hoogleraar in de filosofie aan de universiteit van Mexico, was op 29 aug. ontvoerd en werd de volgende dag doodgeschoten gevonden.

Aanvankelijk ging de verdenking in de richting van de groepering de communistische liga van de 23ste september, maar later is aangenomen dat de moord een poging van uiterst rechts is geweest om de amnestie-wet te blokkeren.

De amnestie-wet is de bekroning van een langdurige actie door verschillende groeperingen in het land, die middels demonstraties en hongerstakingen op de situatie van de politieke gevangenen en de spoorloos verdwenen personen hebben gewezen.

Volgens deze groeperingen zouden in de afgelopen vijf jaar 367 personen verdwenen zijn.

Op een persconferentie op 24 jan. 1979 heeft de minister van justitie, Oscar Flores Sanchez, verklaard dat de regering nu zelf onderzoekingen heeft gedaan in 316 vermissingsgevallen met de volgende resultaten. Van die 316 verdwenen personen zijn er 154 overleden gedurende ,,confrontaties" met leger en politie; 89 zijn ondergedoken, 20 zijn gestorven bij vechtpartijen met rivaliserende groepen, 18 zijn door hun eigen groep gedood omdat ze als verraders beschouwd werden, 3

zijn in de gevangenis gestorven,, twee man zijn gedood toen zij poogden te ontsnappen, één is een natuurlijke dood gestorven, één is gedood door een zelfgemaakte bom en van 28 ontbreekt ieder spoor. *(NZZ, FAZ, KCA)*

LOPEZ PORTILLO IN JAPAN EN CHINA

P esident Lopez Portillo heeft eind oktober, begin november 1978 een reis door het Verre Oosten gemaakt en daarbij de Chinese Volksrepubliek en Japan bezocht. Het was de tweede maal in drie jaar dat een Mexicaans staatshoofd de Volksrepubliek bezocht, waarmee in febr. 1972 officiële betrekkingen werden aangegaan.

Tijdens het bezoek werden overeenkomsten op het gebied van toerisme en culturele betrekkingen ondertekend. De handelsbetrekkingen tussen beide landen zijn niet erg uitgebreid. Mexico heeft een overschot op zijn handelsbalans met China van $ 7,9 miljoen.

In de maanden voorafgaande aan het bezoek van Lopez Portillo aan Japan en China hebben talrijke vertegenwoordigers van industrie, bankwezen en handel uit beide landen Mexico bezocht. Daarnaast bezochten Chinese en Japanse folklore- en balletgroepen Mexico en maakte het beroemde Mexicaanse folklore-ballet een toernee door het Verre Oosten.

De pers zag in de reis van de president dan ook meer dan een routinebezoek en sprak van een nieuwe oriëntatie van de Mexicaanse buitenlandse politiek, die ingegeven zou zijn door het gevoel van teleurstelling bij het zoeken van meer contact met de Westerse landen. De FAZ (25-10) schreef in dit verband dat Lopez Portillo van mening is dat hij noch in de oude noch in de nieuwe wereld hulp voor de oplossing van de dringendste problemen van het land bevolkingsexplosie, groeiende werkloosheid, teruglopende investeringen en stijgende inflatie, kan vinden. Eerdere bezoeken aan Washington, Moskou en Madrid zouden wat dat betreft teleurstellend zijn geweest.

Sedert de ambtsaanvaarding van Lopez Portillo hebben China en Japan zich veel moeite gegeven goede contacten met Mexico op te bouwen. Japan ziet in Mexico een opstap naar de grote Latijnsamerikaanse markt. In de laatste iaren heeft Japan dan ook zeer grote investeringen gedaan in het land.

In China ziet Lopez Portillo voornamelijk een voorbeeld voor het oplossen van problemen samenhangend met zijn grote bevolkingsgroei en dan met name wat betreft de landbouw.

Bij het bezoek aan Japan van 30 okt. tot 4 nov. 1978 lag de nadruk geheel op de handels- en industriebetrekkingen tussen beide landen. Er werden akkoorden ondertekend die voorzien in de bevordering van het toerisme en in Japanse financiële hulp voor economische en petroleumprojecten.

Lopez Portillo zei op 30 okt. dat Mexico van plan is zijn aardolie-bronnen voor de uitvoer naar ontwikkelde landen tegen 1980 gereed te hebben.

Later verklaarde hij dat Mexico in de toekomst, wellicht tegen lagere prijzen dan de OPEC-landen rekenen, aardolie zal leveren.

Ook zei hij dat de aanleg van een pijpleiding van de Mexicaanse oostkust naar Salina Cruz aan de kust van de Stille Oceaan werd overwogen om zo transportkosten voor het vervoer naar Japan lager te maken.

Japan zou mogelijk hulp kunnen geven bij de aanleg van een grotere haven bij Salina Cruz. *(NZZ,* The Financial ***Times)***

CASTRO IN MEXICO

Het Cubaanse staatshoofd Fidel Castro heeft op 17 en 18 mei een bezoek aan Mexico gebracht. Lopez Portillo ontving Castro op het eilandje Cozumel in de Caribische Zee.

Het was de eerste keer dat Castro voet op Mexicaanse bodem zette sinds hij als guerrillaleider bijna 23 jaar geleden vanuit Mexico naar Cuba vertrok.

Lopez Portillo zei in zijn welkomsttoespraak o.a.: ,,Toen u vanuit Mexico vertrok was dat een uitdaging, een avontuur. U keert nu terug, als president, met zekerheid, met de regering en met de waardigheid van het Cubaanse volk gered. Het is vuur mij een grote eer u te ontmoeten, ik heb altijd gezegd dat u een van de grote figuren van deze eeuw bent."

Castro verklaarde dat hij niet naar Mexico gekomen was op zoek naar Mexicaanse olie of gas, ,,wat tegenwoordig zo in de mode is".

Castro had ook lovende woorden voor het Mexicaanse standpunt de ontwikkeling van de olieproduktie af te stemmen op de binnenlandse behoeften en niet te laten afhangen van de buitenlandse vraag.

In een gemeenschappelijk communiqué dat aan het einde van het bezoek werd uitgegeven spraken beide staatshoofden zich uit voor een beëindiging van de Amerikaanse economische blokkade tegen Cuba en voor een ontruiming van de Amerikaanse basis Guantanamo. In verband hiermee werd verwezen naar een resolutie van de VN, die het handhaven van bases in het buitenland tegen de wil van het gastheerland in, verbiedt.

Fidel Castro tijdens een rondrit op het eiland Cozumel.

De voortzetting van de 15 jaar geleden door de VS tegen Cuba uitgeroepen handelsblokkade werd door Castro en Lopez als een schending van het principe van vreedzame coëxistentie en van het Handvest van de VN beschouwd.

In een toelichting op dit aspect van de Amerikaanse politiek, zei Castro, dat hij niet begreep hoe de regering in Washington de boycot kan verenigen met haar politiek van bescherming van de mensenrechten. Cuba heeft op deze manier niet eens de mogelijkheid medicamenten in de VS te kopen, zo zei Castro.

In het gemeenschappelijke communiqué werd ook aandacht besteed aan een aantal Latijnsamerikaanse problemen. Steun werd toegezegd aan het Panamese volk bij zijn strijd om de volledige soevereiniteit over het Panamakanaal.

Ook werd een beroep op de VN gedaan zich in te zetten voor de onafhankelijkheid van de volkeren van Rhodesië en Namibië.

Onder verwijzing naar de problemen van de energievoorziening verklaarden beiden dat de oplossing van de energiecrisis een zaak van alle staten is.

Lopez zegde Castro steun toe voor de volgende conferentie van blokvrije landen die in september in Havanna wordt gehouden.

Voor zijn terugkeer naar Cuba voorspelde Castro in een persconferentie de spoedige val van de regimes in Nicaragua en El Salvador. De president van Nicaragua, Somoza, noemde Castro ,,een zoon van de Amerikaanse interventie".

Vanuit Lopez Portillo's standpunt zal de bijeenkomst met Castro zijn image ten goede komen bij de linkse sectoren van het land, aldus het *NRC/H'blad* (18-5). Hij is in deze kringen scherp bekritiseerd wegens zijn conservatieve economische beleid dat voornamelijk de rijke zakenlieden geld in de la brengt. ,,Het is eigenlijk een onderdeel van de gebruikelijke Mexicaanse balanceerkunst," zo zei een Mexicaanse diplomaat. ,,We hebben Carter gehad en de paus dit jaar, en nu hebben we Fidel."

Voor Castro is dit bezoek aan Mexico het eerste op het Latijnsamerikaanse vasteland sinds 1971, toen hij Chili bezocht tijdens het bewind van zijn vriend Salvador Allende. Hij bezocht ook even Peru en Ecuador. In 1973 was hij in Trinidad en in 1977 in Jamaica.

Toen de Organisatie van Amerikaanse Staten Castro in 1964 totaal isoleerde, was Mexico het enige land dat niet de relaties met Havanna verbrak. In de jaren zestig waren deze echter bijzonder kil en werden van reizigers naar Cuba foto's en vingerafdrukken genomen op het vliegveld.

Toch spreken de meeste Cubanen zelf altijd met veel affectie over Mexico. Het was hier dat Castro een van zijn beste vrienden, de Argentijnse arts Ernesto Che Guevara, leerde kennen. „Che" sloot zich hier aan bij Castro. Hij werd zijn minister van industrie en sneuvelde uiteindelijk tijdens zijn guerrillaactiviteiten in Bolivia in 1967.

Het was ook in Mexico dat de Cubaanse revolutionairen hun strijd tegen Batista organiseerden, hun geheime guerrilla-training uitvoerden, hun clandestiene wapens kochten en tenslotte aan boord gingen van het kleine jacht Granma op 26 nov. 1956 om de provincie Oriente van Cuba binnen te vallen. (NZZ, *NRC/H'blad)*

DIPLOMATIEKE BETREKKINGEN MET NICARAGUA VERBROKEN

President Lopez Portillo heeft op 21 mei bekendgemaakt dat Mexico de diplomatieke betrekkingen met Nicaragua zal verbreken.

Hij deed de mededeling na afloop van een conferentie met de president van Costa Rica, Carazo, in de badplaats Vancun. Tot nu toe had alleen Costa Rica de relaties met Nicaragua verbroken.

Lopez Portillo zei dat hij het besluit genomen had wegen ,,de vreselijke aanval" van het Somoza-regime op het volk van Nicaragua.

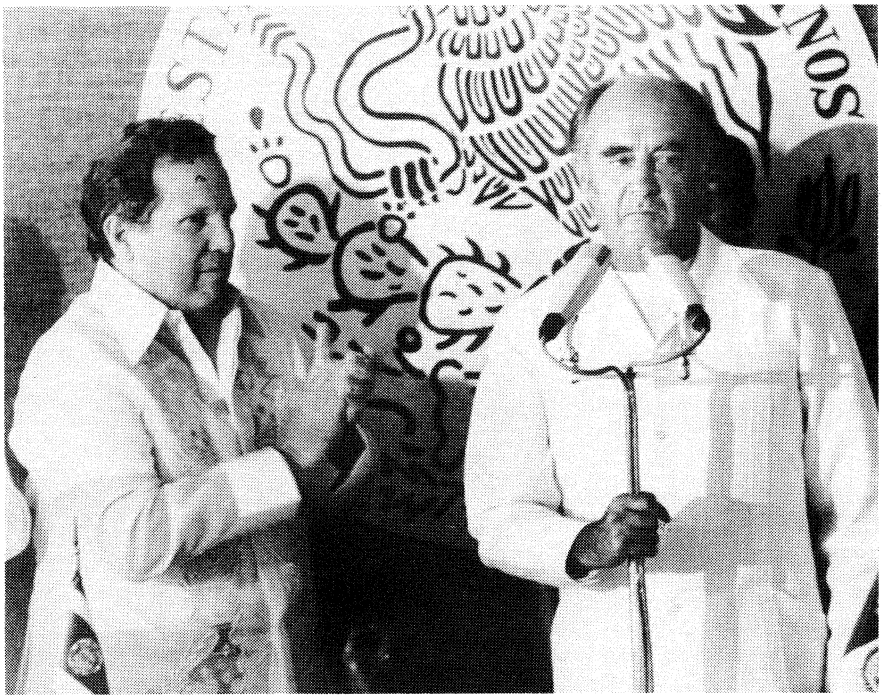
Hij deed een beroep op andere Latijnsamerikaanse regeringen het Mexicaanse voorbeeld te volgen.

Zelfs al volgen andere landen in Midden- of Zuid-Amerika niet het Mexicaanse voorbeeld, aldus het *NRC/H'blad* (2-5) toch zal de Mexicaanse actie niet zonder effect zijn.

Vooral in Midden-Amerika, de eigenlijke achtertuin van Mexico, is het prestige van Mexico en vooral van president Lopez Portillo groot.

Het verbreken van de betrekkingen met Nicaragua is bijvoorbeeld ook een indirecte waarschuwing aan Honduras, dat volgens betrouwbare berichten troepen heeft geleverd aan Somoza.

Volgens de Nicaraguaanse minister van buitenlandse zaken, Julio Quitana, is Fidel Castro verantwoordelijk voor Mexico's beslissing met Nicaragua te breken. ,,Het feit dat dit werd aangekondigd na een lunch voor Carazo Odio (president van Costa Rica) was camouflage", aldus Quitana, die eraan herinnerde dat de Cubaanse president net een bezoek aan Mexico had gebracht. *(NRC/H'blad,* NZZ)

President Lopez Portillo (r.) en de president van Costa Rica Carazo, tijdens hun bijeenkomst in Vancun.

TURKIJE

ONTWIKKELINGEN ONDER DE STAAT VAN BELEG

Ondanks de invoering van de staat van beleg op 26 dec. 1978 in 13 van de 67 provincies van Turkije duurder, de politieke gewelddaden voort, zij het op beperkte schaal.

Eén van de prominentste slachtoffers was de 50-jarige liberale hoofdredacteur van het Istanboelse dagblad Milliyet, Abdi Ipecki, die op 1 febr. vlak bij zijn huis door onbekenden werd doodgeschoten. ,,De kogels die hem troffen, waren gericht tegen de Turkse democratie," aldus premier Ecevit. De begrafenisplechtigheid op 4 febr. werd door duizenden bijgewoond, o.w. premier Ecevit en oppositieleider Demirel.

De uitgever van een in Kartla bij Istanboel verschijnende krant, Erdogan Hancerlioglu, lid van het plaatselijk bestuur van de uiterst rechtse Nationale Actie Partij (NAP), werd op 19 febr. in zijn auto doodgeschoten door onbekenden.

De regering stelde voor de staat van beleg met twee maanden te verlengen en bij het parlementsdebat daarover op 25 febr. deelde premier Ecevit mee dat er in de twee maanden sinds de invoering van de staat van beleg in de 13 provincies 243 gewelddadige incidenten met 97 doden hadden plaatsgevonden tegen 509 incidenten met 258 doden in de twee maanden ervoor. Hij kondigde voorts maatregelen aan om de effectiviteit van de inlichtingendienst en de veiligheidstroepen te vergroten.

Nog dezelfde dag keurden Huis van Afgevaardigden en Senaat in een gezamenlijke zitting de verlenging goed met 337 tegen 225 stemmen bij één onthouding. De tegenstemmen kwamen van de fractie van de Gerechtigheidspartij van Demirel, die niet tegen de staat van beleg was, maar wel tegen de manier waarop die door de regering werd toegepast. Demirel verwierp Ecevits opvatting i.z. de ,,staat van beleg met een menselijk gezicht"; hij drong erop aan dat de militaire autoriteiten zonder politieke controle zouden optreden.

Oppositie zes onafhankelijke ministers

Op 14 april gaven zes onafhankelijke ministers uit het kabinet-Ecevit een verklaring uit, die als een ultimatum aan de premier werd geïnterpreteerd. De zes waren de staatsministers Enver Akova, Ali Riza Septioglu en Mustafa Kilic alsmede de minister van industrie Orhan Alp, van transport Gunes Ongut en van bouwnijverheid Ahmet Karaaslan. Zij eisten naast een liberale economische politiek strengere maatregelen tegen extremistische en separatistische activiteiten. Ook verklaarden zij zich voor handhaving van de artikelen 141 en 142 van het Wetboek van Strafrecht, waarin hoge straffen worden gesteld op communistische propaganda, terwijl het Turkse constitutionele hof zich juist over de al of niet grondwettigheid van deze artikelen beraadde.

Na een kabinetszitting van 17% uur deelde premier Ecevit op 17 april mee dat een compromis was bereikt. Hij liet doorschemeren dat strenger tegen extremisten en secessionisten zou worden opgetreden. Hij stelde ook diegenen gerust die alarm hadden geslagen dat de Koerdiscne taal in het oosten op scholen en bij andere officiële instellingen werd gebruikt. Wie zich voortaan daaraan schuldig zou maken, zou uit de openbare dienst worden verwijderd, aldus de premier.

Drie Koerdische afgevaardigden uit RVP

Maar op 23 april traden drie Koerdische afgevaardigden uit de Republikeinse Volkspartij van Ecevit. Zij vertegenwoordigden de provincies Adiyaman, Diyarbakir en Mardin uit het Koerdische oosten van Turkije. Zij beklaagden zich over verregaande verwaarlozing van deze gebieden en verzetten zich tegen de door de rechtse oppositie en de legerleiding bepleite uitroeping van de staat van beleg aldaar. Zij verklaarden zich voortaan onafhankelijk.

Verlenging en uitbreiding staat van beleg

Op 25 april verzocht de regering het parlement de staat van beleg met nog eens twee maanden te verlengen in de 13 provincies en die bovendien uit te breiden tot nog zes oostelijke provincies die voornamelijk door Koerden worden bewoond. Daaronder zijn het Koerdenbolwerk Diyarbakir, Tunceli dat tot aan de Koerdenopstand van 1935 Dersim heette, Hakkari en Siirt die aan Irak grenzen en Mardin waar ook de meeste christelijke Turken vandaan komen.

De Gerechtigheidspartij gaf opnieuw van haar ontevredenheid blijk. Demirel verklaarde dat premier Ecevit de ordehandhaving meer aan de ,,bevoegde en ervaren" militaire instanties moest overlaten, waardoor de effectiviteit groter zou worden.

Volgens het dagblad *Cumhuriyet* hadden zeven afgevaardigden uit het oosten bezwaren kenbaar gemaakt tegen de staat van beleg.

Niettemin werd het regeringsvoorstel op 25 april zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd door het parlement.

(Zie *ook* volgende *aflevering)*

Duizenden liepen op 4 febr. mee in de rouwstoet te Istanboel als eerbetoon aan de vermoorde Abdi Ipecki.

ECEVIT IN DE SU. ONDERTEKENING POLITIEK DOCUMENT

Van 21 tot 25 juni 1978 bracht premier Bulent Ecevit, vergezeld door o.a. minister van buitenlandse zaken Gunduz Okcun, een officieel bezoek aan de SU. Hij werd ontvangen door president Brezjnew en voerde besprekingen met zijn Sowjet-ambtgenoot Kosygin.

Op 23 juni ondertekenden beide premiers in Moskou een ,,politiek document i.z. de beginselen van goede nabuurschap en vriendschappelijke samenwerking tussen de USSR en de Turkse Republiek". Dit document, waarvan de bewoordingen ten dele overeenstemden met een in april 1972 tijdens een bezoek van de toenmalige Sowjet-president Podgorny aan Turkije uitgegeven verklaring (pag. 660-'72), was reeds voorbereid tijdens de besprekingen tussen Sowjet-premier Kosygin en zijn toenmalige Turkse ambtgenoot Demirel te Ankara in december 1975 (pag. 90/1-1976).

Maar de ondertekening was tot dusver uitgesteld, omdat de Turkse regering volgens persberichten het oorspronkelijke Sowjet-ontwerp te veel op een non-agressiepact vond lijken, hoewel premier Ecevit de vertraging weet aan het feit dat Kosygins bezoek pas nu had kunnen worden beantwoord.

De tekst van het politieke document luidde — voor een deel — als volgt:

Premier Ecevit (l.) wordt begroet door zijn Sowjet-ambtgenoot Kosygin.

,,De Unie van Socialistische Sowjet-Republieken en de Turkse Republiek, (...)

Ervan overtuigd dat het behoud — in overeensteming met de doelstellingen en beginselen van het handvest van de Verenigde Naties en de beginselen en akkoorden van de slotakte van de conferentie i z veiligheid en samenwerking in Europa (CEVS, pag 499 e v -1975) — van de geest van wederzijds vertrouwen en samenwerking, die reeds werden gevestigd in de betrekkingen tussen de twee staten in de periode van hun vorming door Wladimir Iljitsj Lenin en Kemal Ataturk, in het belang van de twee landen zal zijn ( ),

Verklaren dat zij met het oog op verdere versterking van de betrekkingen van goede nabuurschap en vriendschappelijke samenwerking zich in hun acties door het volgende zullen laten leiden

De USSR en de Turkse Republiek verklaren zich vastbesloten

Om in de betrekkingen tussen elkaar en op het stuk van de versterking van deze betrekkingen de beginselverklaring van de slotakte van de conferentie i z veiligheid en samenwerking in Europa toe te passen,

om in overeenstemming daarmee, in een uitgebalanceerde vorm, betrekkingen van goed nabuurschap en samenwerking te ontwikkelen op basis van respect voor elkaars soevereiniteit, gelijkheid, leefwijze, openbare orde en territoriale integriteit, en voor niet-inmengmg in interne aangelegenheden, onderlinge veiligheid en wederzijds profijt;

om de grenzen van de twee landen te bewaren als grenzen van goed nabuurschap en vriendschappelijke samenwerking;

en om in hun onderlinge betrekkingen volledig de beginselen in acht te nemen van het afzien van het gebruik van of het dreigen met geweld, en ook van het afzien van het beschikbaar stellen van hun grondgebied voor het uitvoeren van agressie en subversieve acties tegen andere staten, zoals dit is voorzien in de bepalingen van de slotakte i.z. de veiligheid in Europa.

De USSR en de Turkse Republiek verklaren onderling te hebben besloten:

Om in het kader van internationale organisaties en conferenties in die gevallen samen te werken waarin dit nuttig is en in overeenstemming met hun onderlinge belangen;

om de onderlinge uitwisseling van opvattingen tussen hun officiële vertegenwoordigers uit te breiden door contacten via diplomatieke kanalen — daarbij de bijdrage in overweging nemend die dat zal leveren tot de versterking van de détente en tot de ontwikkeling van bilaterale betrekkingen —;

om belang te hechten aan de integriteit en gelijkwaardigheid van de beginselen van de slotakte;

om voortdurend aan te dringen op een verdere verdieping van het ontspanningsproces in internationale betrekkingen en op uitbreiding daarvan tot alle delen van de wereld door het ontwikkelen van de politieke, militaire, economische en humanitaire aspecten van dit proces;

om steun te verlenen aan en om te streven naar het leveren van een positieve bijdrage tot alle inspanningen die gericht zijn op het bereiken van algemene en volledige ontwapening onder strikte en effectieve internationale controle, daarbij het feit overwegend dat de race in de sfeer van nucleaire en conventionele wapens niet slechts de vrede en het ontspanningsproces bedreigt, maar ook tot negatieve consequenties leidt zowel op economisch terrein als met het oog op de veiligheid op nationaal en internationaal vlak alsook de ontwikkeling belemmert van internationale samenwerking en de effectieve bestudering en oplossing van het probleem van de achterstand in de wereld;

om in dit kader eerbied te tonen bij ontwapeningsinitiatieven voor de volledige inachtneming van de veiligheidsbelangen van hun eigen landen en tevens van alle andere staten;

en om steun te verlenen aan de pogingen van ontwikkelingslanden ter versterking van hun nationale soevereiniteit en economische onafhankelijkheid, en om op te treden tegen alle vormen van imperialisme, kolonialisme en rassendiscriminatie.

De USSR en de Turkse Republiek geven uiting aan hun besluit:

Om de noodzakelijke inspanningen te ondernemen om economische en technische samenwerking op verschillende terreinen en ook handelsbetrekkingen in een evenwichtige vorm op lange termijn te ontwikkelen, met verzekering van profijt voor beide landen, en om op uitgebreidere schaal gebruik te maken van de bestaande mogelijkheden;

om gezamenlijk de ontwikkeling van samenwerking en uitwisseling te vergemakkelijken op de terreinen van cultuur, kunst, wetenschap, toerisme en sport met als doel het verbeteren van het klimaat van wederzijds respect en vertrouwen tussen de volken van de Sowjet-Unie en de Turkse natie;

en om onderling de wetenschappelijke en technische samenwerking te ontwikkelen en, met deze doelstellingen voor ogen, de mogelijkheid te bestuderen van het uitvoeren van een gezamenlijk onderzoek op de gebieden van industrie, landbouw. energie, transport en openbare gezondheid, waarover tussen de twee landen een akkoord zal worden bereikt.

De bepalingen en beginselen van dit Politieke Document, dat (...) niet gericht is tegen enige staat, vormen één geheel en zijn niet van invloed op de rechten of

verplichtingen van de **USSR** en de Turkse Republiek krachtens enigerlei ander akkoord."

Op voorstel van Turkije vonden volgens het gemeenschappelijke slotcommuniqué besprekingen plaats nvrr de begrenzing van het continentale plat in de Zwarte Zee tussen de SU en Turkije. Overeengekomen werd dit plat te begrenzen op basis van de beginselen van recht en gelijkheid, waarbij ook andere relevante maatstaven van het internationale recht in aanmerking werden genomen. Het desbetreffende akkoord werd door de beide ministers van buitenlandse zaken, Okcum (Turkije) en Gromyko (SU), ondertekend. Voorts werd besloten van gedachten te wisselen over de mogelijkheid van het afsluiten van een akkoord over verkeerscontrole in de Zwarte Zee.

Wat de ontwikkeling van de economische samenwerking betreft, werd afgesproken dat de SU economische en technische hulp aan Turkije zou blijven leveren bij de bouw van industrie- en energieprojecten. Deze kwestie zou later in 1978 door de gemengde intergouvernementele commissie worden besproken.

Voorts zou op korte termijn een langlopende overeenkomst over economische samenwerking en de handelsbetrekkingen tussen de SU en Turkije moeten worden voorbereid. Besloten werd zeer spoedig een handelsverdrag voor drie jaar te ondertekenen waarbij het handelsvolume tussen beide landen met 100 a 150% zou moeten toenemen. (Op 30 sept. 1978 tekenden vertegenwoordigers van beide landen te Ankara een onderling handelsakkoord voor 1979/80, waarbij het totale volume per jaar £ 1 mrd zou overtreffen.) Bericht werd dat de SU Turkije ingaande 1979 per jaar 3 mln ton olie zou leveren in ruil voor Turks graan.

Tevens werd tijdens het bezoek van premier Ecevit een programma voor culturele en wetenschappelijke uitwisseling tussen beide landen voor de periode 1978-80 ondertekend.

Het gemeenschappelijke communiqué vermeldde ook dat beide partijen een nuttige gedachtenwisseling hadden gevoerd over de kwestie-Cyprus. Zij verklaarden zich voorstander van een zo spoedig mogelijke oplossing van deze kwestie op vreedzame wijze door middel van positieve en constructieve besprekingen tussen de beide gemeenschappen op het eiland op basis van respect voor de soevereiniteit, onafhankelijkheid en territoriale integriteit van Cyprus en zijn politiek van niet-gebondenheid, met inachtneming van de wettige rechten en belangen van de Turkse en Griekse gemeenschap van Cyprus en het waarborgen van hun vreedzaam bestaan in een atmosfeer van volledige veiligheid.

Deze opvatting werd door waarnemers ais een wijziging in het standpunt van de SU beschouwd, die tevoren steeds op een internationale conferentie had aangedrongen.

Militaire aspecten

Tijdens een persconferentie op 23 juni te Moskou verklaarde premier Ecevit m.b.t. het politieke document dat de SU had ,,gehandeld in het bewustzijn van het feit dat wij, al zijn we goede vrienden, beide leden van verschillende allianties zijn". Hij onderstreepte dat Turkije lid bleef van de NAVO en dat het onderwerp Russische wapenleveranties aan Turkije niet aan de orde was geweest.

Over dergelijke leveranties was gespeculeerd tijdens het bezoek van de Russische chef van de generale staf, maarschalk Nikolai Ogarkow, aan Turkije van 25-29 april 1978. Deze had na een ontmoeting met premier Ecevit verklaard dat beide landen er goed aan zouden doen ,,om van de mogelijkheden geboden door een militaire relatie te profiteren". No gesprekken met Ogarkow had de Turkse minister van defensie, Isik, op ,,de mogelijkheid van een intensivering van de militaire contacten tussen de SU en Turkije" gewezen. Maar in mei verzekerden de Russische ambassadeurs op Cyprus en in Athene dat de SU niet van plan was wapens aan Turkije te leveren. Wel had Ogarkow gesproken over een vlootbezoek.

Twee eenheden van de Russische Zwarte Zeevloot brachten van 16-20 nov. 1978 een bezoek aan Istanboel, het eerste Russische vlootbezoek sinds 1938. Vervolgens brachten twee Turkse eenheden van 5-8 dec. een bezoek aan Odessa. (The Times, FAZ, *NRC/H'blad*, Soviet News)

ECEVIT IN JOEGO-SLAVIË, BULGARIJE EN ROEMENIË

Van 13 tot 16 april 1978 bracht premier Ecevit een officieel vriendschapsbezoek aan Joego-Slavië. Hij voerde besprekingen met zijn Joegoslavische ambtgenoot Djuranovic en met president Tito.

In een communiqué over het bezoek werd gesteld dat beide landen de initiatieven wilden bevorderen die tot de vestiging van vrede en stabiliteit in de Balkan bijdragen en dat zij zich zouden inzetten voor een veelzijdige samenwerking in dit gebied.

Beide partijen waren het erover eens dat de niet-gebondenheid, onafhankelijkheid en soevereiniteit van Cyprus in het belang van het hele gebied waren en in hoge mate tot ontspanning bijdroegen. Joegoslavië sprak de hoop uit dat de Cypriotische besprekingen over constructieve en concrete voorwaarden onverwijld zouden worden hervat en dat zij voor beide gemeenschappen aanvaardbare resultaten zouden opleveren.

De bilaterale betrekkingen boden een goede basis voor een verdere uitbreiding van de economische samenwerking, vooral op het gebied van industrie en handel. Tot deze samenwerking leverde de Turkse bevolking in Joego-Slavië een bijzondere bijdrage, aldus het communiqué.

Van 3 tot 6 mei bracht Ecevit een vriendschapsbezoek aan Bulgarije. Met zijn gastheer Todor Zjiwkow voerde Ecevit besprekingen, waarbij zij nadrukkelijk een pleidooi voerden voor de ontwikkeling van bilaterale betrekkingen en contacten, betrekkingen van goede nabuurschap en begrip tussen de Balkanstaten en de hervorming van de Balkan tot een zone van vrede en samenwerking, als bijdrage tot de toepassing van de beginselen van het slotdocument van Helsinki (CEVS).

Wat betreft Cyprus beklemtoonden zij de noodzaak om de onafhankelijkheid, soevereiniteit en niet-gebondenheid van dit eiland te eerbiedigen en in stand te houden.

De bilaterale betrekkingen moesten in overeenstemming met de verklaring over de beginselen van goede nabuurschap en samenwerking uit 1975 worden versterkt en geconsolideerd, vooral wat betreft de economische samenwerking. Daarbij werd in het bijzonder aandacht besteed aan de volgende concrete punten; uitbreiding van de transportverbindingen, incl. het onderzoek over het nut van de aanleg van een gemeenschappelijke haven op Turks gebied voor de uitbreiding van het transitovrachtverkeer; onderzoek naar de mogelijkheid van een te bouwen gemeenschappelijke stuwdam in de grensrivier de Tun-

ca; en een studie over het benutten van de Bulgaarse ervaring bij de bouw van waterkrachtcentrales. Programma's over de ontwikkeling van de onderlinge economische samenwerking werden ondertekend.
Nadat de Roemeense premier, Manea Manescu, in april 1978 een bezoek aan Turkije had gebracht, verbleef de Turkse premier Ecevit van 12-14 nov. 1978 voor een officieel bezoek in Roemenië.
Hij werd ontvangen door president Ceausescu en voerde besprekingen met premier Manescu. Geconstateerd werd dat de onderlinge betrekkingen zich ontwikkelden in de geest van de op 29 aug. 1975 te Boekarest ondertekende gemeenschappelijke verklaring en de vervolgens door beide landen ondertekende documenten.
Besloten werd de economische samenwerking verder uit te breiden, o.m. t.a.v. de machinebouw, het verkeer, de bosbouw, de landbouw en het toerisme. Een protocol over economische, industriële en technische samenwerking, een protocol over de diversificatie van het handelsverkeer en een protocol over het toerisme werden ondertekend, alsmede een akkoord over de samenwerking van de beide nationale persbureaus. Onderstreept werd de noodzaak tot hervorming van de Balkan tot een zone van vrede en samenwerking. Beide partijen verklaarden zich voor de uitvoering van projecten van gemeenschappelijk belang voor de Balkanstaten, op het gebied van economie, techniek, wetenschap en cultuur. Zij waren er voorstander van voor die diverse gebieden Balkan-conferenties te organiseren.
Wat Cyprus betreft waren beide partijen voor een zo spoedig mogelijke hervatting van de besprekingen tussen vertegenwoordigers van de bevolkingsgroepen. *(NZZ, AdG)*

(Vor. ber. pag. 816/2 - 1977)

AKKOORD I.Z. HERENIGING GEZINNEN MET BULGARIJE AFGELOPEN

Tussen Turkije en Bulgarije was in maart 1968 een akkoord gesloten, op grond waarvan burgers van Turkse herkomst van Bulgarije mochten emigreren naar Turkije om zich daar te voegen bij hun familieleden, die zich in Turkije hadden gevestigd voor de grenssluiting in 1952. Dit akkoord liep op 30 nov. 1978 af.
De Turkse radio meldde op 1 dec. dat gedurende de 10 jaar van het akkoord 32.042 gezinnen, met in totaal 115.140 personen, van Bulgarije naar Turkije waren vertrokken. *(KCA)*

VERKIEZINGEN REGERINGEN EN

CENTRAAL AFRIKAANS KEIZERRIJK. Keizer Bokassa I bracht op 13 maart een aantal wijzigingen in de regering aan.

Het kabinet is nu als volgt samengesteld:
Premier - Henri Maidou; eerste vice-premier, belast met financiën - Alphonse Koyamba; tweede vice-premier, belast met openbare werken, ontwikkeling platteland alsmede kleine en grote ondernemingen - André-Dieudonné Magnale (voorheen staatsminister voor economische planning, internationale samenwerking en statistiek).

Staatsministers: Binnenlandse zaken - Jean-Robert Zana; onderwijs, jeugd, sport, kunst, cultuur en wetenschappelijk onderzoek - Jean-Louis Psimhis*; voorlichting - Victor Teteya*; gezondheid, bevolking en sociale zaken - Georges Pinerd*.

Ministers: Defensie en keizerlijke strijdkrachten - Louis Lakouama; buitenlandse zaken - Jean-Paul Mokodopo; justitie, arbeid en zegelbewaarder - Michel Robinet de Saint-Omer*; planning, statistiek en internationale samenwerking - Jean-Pierre Lebouder; transport, handel en industrie - Marie-José Kossimaythongol*; PTT - Justin Salamante*; landbouw, veeteelt en ontwikkeling platteland - Emmanuel Abdoul*; sociale verzekeringen - Eugène Ngoagouni*; secretaris-generaal regering en betrekkingen met het hof - Simon Narcics Bozanga*. (A F P)

(* = nieuw)

(Vor. ber. pag. 760/1-1978)

COMOREN. Op 8 dec. 1978 vond de eerste ronde van de verkiezingen voor een 39 leden tellende Federale Vergadering plaats krachtens de per referendum op 1 okt. 1978 goedgekeurde grondwet. Voor de kandidaten die toen geen absolute meerderheid behaalden volgde op 15 dec. een tweede ronde. De deelnemende kandidaten vertegenwoordigden geen politieke partijen.

Per decreet van president Ahmed Abdallah werd de voorzitter van de constitutionele raad, Salim Ben Ali (60), op 22 dec. tot premier benoemd als opvolger van Abdellahi Mohammed. Deze werd in het nieuwe kabinet, waarvan de samenstelling op 28 dec. bekend werd gemaakt, staatsminister belast met justitie, moslemzaken, transport, toerisme en buitenlandse handel. Ali Mroudjae bleef minister van buitenlandse zaken en samenwerking en Said Kafe minister van financiën, economie en planning.

Salim Ben Ali vervulde reeds voor de onafhankelijkheid van de Comoren de functie van minister. Hij was minister van openbare werken, uitrusting en transport (1959-69) en van economie en planning (1969-75). (A F P, Reuter)

(Vor. ber. pag. 775/3 e.v.-1978)

KAMEROEN. Bij de op 28 mei 1978 gehouden verkiezingen voor de Nationale Vergadering verwierven de 120 kandidaten van de Union nationale camerounaise (UNC), de officiële eenheidspartij, 3.614.768 van de 3.615.364 uitgebrachte stemmen. Er waren 3.663.538 kiesgerechtigden. (Le Monde)

(Vor. pag. pag. 424/3-1973)

MALEDIVEN. De op 28 juli 1978 gekozen Maumoon Abdul Gayoom werd op 11 nov. 1978 als president beëdigd.

Het kabinet is als volgt samengesteld: Minister van visserij - Amir Abdul Sattar; transport - Hassan Zareer; justitie - sjeik Moosa Fathy; buitenlandse zaken - Fathulla Jameel; gezondheid - Mohammed Mustafa Hussain; voorzitter Majlis (parlement) - sjeik Ahmed Sathir; regeringsadvocaat - Adnan Hussain. (Le Monde diplomatique mei '79)

(Vor. ber. pag. 720/3-1978)

MOZAMBIQUE. Op 22 april 1978 reorganiseerde president Samora Machel de regering, waarbij o.a. het ministerie van industrie en handel in drie departementen werd gesplitst resp. industrie en energie, buitenlandse handel en binnenlandse handel, teneinde ,,de economische staatsorganen'' te versterken. De portefeuilles in de ministerraad werden als volgt verdeeld:

Buitenlandse zaken - Joaquim Alberto Chissano; defensie - Alberto Joaquim Chipande; binnenlandse zaken - Mariano de Araujo Matsinha (voorheen arbeid); planning en voorzitter nationale planningscommissie - Marcelino dos Santos; financiën - Rui Baltasar dos Santos Alves (voorheen justitie); buitenlandse handel - Salomao Munguambe (voorheen financiën); binnenlandse handel - Manuel dos Santos* (voorheen secretaris-generaal op het departement van buitenlandse zaken); arbeid - Alberto Cassimo* (voorheen gouverneur van de Bank van Mozambique); justitie - Siuiato Unguana*; industrie en energie - Mario Fernandes da Graça Machungo (voorheen industrie en handel); voorlichting - Jorge Rebelo; onderwijs en cultuur - mevr. Graça Simbine; landbouw - Joaquim Ribeiro de Carvalho; transport en verbindingen - José Luis Cabaço; gezondheid - Helder Fernando Brigido Martins; openbare werken en huisvesting - Julio Zamith Carrilho; staatsminister in het bureau van de president - José Oscar Monteiro; staatssecretaris van visserij - Smart Katawala*.

(* = nieuw)

Voorts maakten deel uit van de ministerraad: Sergio Vieira, gouverneur van de Bank van Mozambique (voormalig kabinetschef van president Machel); Valeriano Ferrao, secretaris-generaal op het departement van buitenlandse zaken; Daniel Saul Mbanze, vice-minister van binnenlandse zaken; en Armando Emilio Guebuza, vice-minister van defensie en politiek commissaris van de strijdkrachten en de veiligheidstroepen.

Op 17 aug. 1978 werd bericht dat Joaquim Ribeiro de Carvalho met drie leden van het Centrale Comité van het Frelimo uit deze regeringspartij gestoten was, omdat ,,zijn opvattingen over ontwikkeling onverenigbaar met het socialisme'' waren en vanwege zijn ,,egoïstisch, individualistisch en liberaal'' gedrag. Hem werd in het bijzonder verweten het proces van de opbouw van dorpscommunes te hebben belemmerd. Ribeiro de Carvalho werd tevens als minister ontslagen. Medio oktober 1978 werd de portefeuille van landbouw toegewezen aan Mario Fernandes da Graça Machungo, die de portefeuille van industrie en energie afstond aan Julio Zamith Carrilho, die op zijn beurt als minister van openbare werken en huisvesting werd opgevolgd door Joao Batista Cosme, een nieuweling. (Le Monde, K C A)

ZAïRE. Sinds begin 1978 zijn in de uitvoerende raad (kabinet) de volgende wijzigingen aangebracht.

Op 24 jan. 1978 werd Mafema Nga Nseng beëdigd als staatscommissaris (minister) van openbare werken en territoriale ontwikkeling in plaats van Mandungu Bula Nyati.
Bij een reorganisatie op 5 jan. 1979 werd het aantal portefeuilles van 26 tot 20 teruggebracht. President Moboetoe, die verantwoordelijk bleef voor defensie en territoriale veiligheid, nam zelf de portefeuille van oud-strijders over van kolonel Ingiri Shadari Mafema Nga Nzeng werd nu belast met de portefeuille van bannenlandse zaken; Mokolo Wa Mpombo behield die van nationale voorlichting en kreeg bovendien die van cultuur en kunst, welke tevoren beheerd werd door Mbunze Nsomi Lobwanabi; Kiakwama Kia Kiziki (voorheen staatsportefeuille) werd nu belast met nationale economie (tevoren Nyembo Shabani) industrie en handel (tevoren Kawata Bwalum)

Op 6 maart volgde een nog ingrijpender reorganisatie. President Moboetoe benoemde toen een nieuwe eerste staatscommissaris (premier), Bo-Boliko Lokonga Monse Mihambo (voorheen voorzitter van de Nationale Vergadering). De overige portefeuilles werden als volgt verdeeld:

Buitenlandse zaken en internationale samenwerking - Nguza Karl I Bond*; territoriaal bestuur - Mafema Nga Nzeng: landbouw en plattelandsontwikkeling - Engulu Baangampongo Bakolele Lokanga (voorheen territoriaal bestuur); milieu, natuurbehoud en toerisme - mevr. Lessedjina Kiaba Lema; nationale voorlichting, cultuur en kunst - Umba di Lutete (buitenlandse zaken en internationale samenwerking); financiën - Bofossa W'Amb'ea Nkoso*; speciale opdrachten van de president (nieuwe portefeuille) - Nyembo Shabani; nationale economie, industrie en handel - Kiakwama Kia Kiziki; mijnbouw en natuurlijke hulpbronnen - Mbala Mbabu; energie - Mozagba Ngbuka (voorheen gronden); openbare werken - Mushobekwa Kalimba Wa Katana (voorheen transport en verbindingen); transport en verbindingen - Kawata Bwalum; gronden - Mulumba Lukoji (voorheen plan); hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek - Mungul Diaka*; lager en voortgezet onderwijs - Mvuendi Mabaki Ntu; gezondheid - Tshisungu Lubambu (voorheen energie); arbeid en sociale zaken - Atiwiya Masikita; PTT - brigade-generaal Wabali Bakitambisa; sport - Kibassa Maliba*: justitie - Kengo Wa Dondo*.

(* = nieuw)

Opmerkelijk was de terugkeer van Nguza Karl I Bond als staatscommissaris voor buitenlandse zaken en internationale samenwerking, een ambt dat hij ook reeds van februari 1976 tot augustus 1977 bad vervuld. Hij was op 13 aug. 1977 gearresteerd en op 13 sept. 1977 ter dood veroordeeld, maar dit vonnis werd door president Moboetoe twee dagen later gewijzigd in levenslange gevangenisstraf (zie pag. 76/1/2-'78). Op grond van een amnestiemaatregel op 14 juli 1978 was hij op vrije voeten gesteld.
Ook de nieuwe staatscommissaris van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, Mungul Diaka, had gratie gekregen, nadat hij eerder, in februari 1972, tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld was wegens ,,samenzwering tegen president Moboetoe" (pag. 280/3-'72).

Bofossa W'Amb'ea Nkoso werd opnieuw staatscommissaris van financiën, een ambt dat hij van jan. 1975 tot augustus 1977 had vervuld. Sindsdien was hij gouverneur van de Bank van Zaïre, waar hij nu werd opgevolgd door Emony Mondanga, die sinds december 1977 de portefeuille van financiën had beheerd.

De aftredende premier Mpinga Kasenga werd benoemd tot permanente secretaris van het politieke bureau van de eenheidsaartij Mouvement populaire de la révolution (MPR), dat van 36 tot 38 leden werd uitgebreid door de benoeming van Nguza Karl I Bond en Mafema Nga Nzeng. Administrateur-generaal van het Nationale Documentatiecentrum met de rang van staatscommissaris werd Mokolo Wa Mpombo, de vroegere staatscommissaris van nationale voorlichting, cultuur en kunst.
Onder rechtstreekse leiding van de president werd een nationale veiligheidsraad ingesteld met als secretaris-generaal in de rang van staatsminister Seti Yale. (Le Monde, NZZ, AdG)

(Vor. ber. pag. 126-1978)

ZAMBIA. Bij de op 12 dec. 1978 gehouden presidentsverkiezingen verwierf president Kenneth Kaoenda, de enige kandidaat, 80,5% van de uitgebrachte geldige stemmen bij een opkomst van ca. 67%. Voor zijn herverkiezing stemden 1.024.954 mensen en tegen waren 243.539 mensen, 45.543 stembiljetten werden ongeldig verklaard.

Het slechtste resultaat, een krappe meerderheid, boekte Kaoenda in een kiesdistrict in de Zuidelijke Provincie, eens het domein van Harry Nkoemboela, de voormalige leider van het in dec. 1972 opgeheven African National Congress. Daarentegen was Kaoenda zeer succesvol in de Copperbelt, het voormalige bolwerk van Simon Kapwepwe, de vroegere vice-president en leider van de in febr. 1972 verboden United Progressive Party, wiens aansluiting bij de regerende United National Independence Party (UNIP) op 9 sept. 1978 was gemeld. (zie ook pag. 648/3-1973).

Zowel Kapwepwe als Nkoemboela hadden op 1 aug. 1978 aangekondigd dat zij zich kandidaat wilden stellen voor de presidentsverkiezingen, maar een algemene conferentie van de UNIP had de volgende dag een aantal amendementen op de grondwet goedgekeurd, die de kandidatuur van Kapwepwe en Nkoemboela alsmede van een zakenman uit Loesaka, Robert Chiluwe, uitsloten. De amendementen hielden nl. de volgende criteria voor kandidaten in: zij moesten minimaal 5 jaar lid van de UNIP zijn, zij mochten geen strafregister hebben (zoals Kapwepwe), zij moesten ,,gedisciplineerd zijn en zij moesten door minstens 20 UNIP-leden in elk van Zambia's negen provincies worden gesteund.

Op 15 dec. 1978 werd Kaoenda voor een nieuwe ambtstermijn van vijf jaar als president beëdigd.

Eveneens op 12 dec. 1978 vonden verkiezingen plaats voor een nieuwe Nationale Vergadering i.p.v. de op 18 sept. ontbonden assemblee. Van de 125 kandidaten, die oorspronkelijk voor de 125 verkiesbare zetels waren aangewezen, werden 28 door het Centrale Comité van de UNIP afgewezen, o.w. oud-minister Arthur Wina, en door anderen vervangen. Voorts stelden twee ministers — Alexander Chikwanda (landbouw en landerijen) en John Mwanakatwe (financiën) — zich niet herkiesbaar.
Tot de 10 benoemde parlementsleden behoorden volgens een bekendmaking op 2 jan. 1979 vijf leden van het CC van de UNIP, t.w. Alexander Grey Zulu, Elijah Mudenda, Wesley Nyirenda, Humphrey Mulemba en Nalumina Mundia, terwijl o.a. de minister van binnenlandse zaken, W. J. Phiri, werd nerbenoemd, (Financial Times, Guardian, KCA)

(Vor. ber. pag. 128-1974)

ZAMBIA Op 16 juni 1978 had president Kaoenda bij een reorganisatie van kef kabinet Daniel Lisulo, de minister van justitie, tot premier benoemd als opvolger van Mainza Chona, die nu secretaris-generaal van de UNIP werd ipv. Alexander Grey Zulu (Deze werd nu voorzitter van de commissie voor defensie en veiligheid van het CC van de UNIP en op 12 sept 1978 volgde de bekendmaking van zijn benoeming tot staatssecretaris voor defensie en veiligheid, een nieuwe post)
De volgende portefeuilles werden herverdeeld gezondheid — Paul Lusaka (voorheen energie, transport en verbindingen); energie, transport en verbindingen — G. Kingsley Chinkuli (mijnbouw), mijnbouw — James Mapoma (handel): handel — Sylvester Tembo (Westelijke provincie); Westelijke provincie — Unia Mwila (voorlichting, omroep en toerisme), Centrale provincie — Mark Tambatamba*: pmvincie Luapula — Henry Matipa*; Zuidelijke provincie — Clement M Mwananshiku (gezondheid), Noordelijke provincie — Roger C Sakuhuka (provincie Luapula); justitie — F Chomba* (ombudsman), nationale commissie voor ontwikkelingsplanning — Joshua M Lumina* (staatsminister)

Op 2 jan 1979 volgde een nieuwe reorganisatie van het kabinet, waarbij het aantal leden ,,in een poging om de efficiency te verhogen" werd beperkt De samenstelling werd toen
Premier — Daniel N Lisulo; binnenlandse zaken — Wilted J Phin, buitenlandse zaken — Wilson M Chakulya*, justitie — F Chomba, onderwijs en cultuur — Lameck Goma (voorheen onderwijs), gezondheid — Rajah Kunda (provincie Loesaka), financien en technische samenwerking — Joshua M Lumina (zie boven), handel, industrie en buitenlandse handel — Remy Chisupa (industrie), mijnbouw — Mufuya Mumbuna*; energie, transport en verbindingen — G Kingsley Chinkuli, openbare werken en bevoorrading — Haswell Y Mwale (openbare werken), arbeid en sociale zaken — H. Dingiswayo Banda, toerisme — Roger C Sakuhuka (zie boven), voorlichting en omroep — Mark Tambatamba (zie boven), jeugd en sport — Kebby Musokotwana (waterstaat en natuurlijke hulpbronnen), landbouw en waterontwikkeling — Alexander B Chikwanda (landbouw en landerijen); landerijen en natuurlijke hulpbronnen — Clement M Mwananshiku (zie boven), nationale voorlichting — Arnold Simuchiba*. De nieuwe regering omvatte tevens 21 staatsministers en een parlementaire secretaris.

* = nieuw.

(Vor. ber. pag. 544/2/3-1977)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

VERKIEZINGEN VOOR EUROPEES PARLEMENT

De burgers van de lidstaten van de EG hebben op 7 en 10 juni voor de eerste maal in directe verkiezingen hun stem kunnen uitbrengen voor een Europees parlement. In Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken werd op 7 juni gestemd; op 10 juni kon men in Frankrijk, Italië, de Bondsrepubliek Duitsland, België en Luxemburg zijn stem uitbrengen.

Het laat zich aanzien, dat weliswaar de socialisten met 111 zetels de grootste fractie zullen hebben, maar dat de centrum- en rechtse partijen bij deze Europese verkiezingen de overwinning behaald hebben. De christen-democraten zullen 106 (misschien 107) zetels krijgen, de conservatieven (vnl. Britten) 63 en de liberalen 40. De Progressieve Democraten (Franse Gaullisten en Ierse Fianna Fail) behalen 22 zetels.

De communisten zullen 43 (of 44) zetels bezetten en de ,,overigen" (w.o. het Nederlandse D'66 en Belgische taalpartijen) 23.

Van de 185 miljoen kiezers in de negen lidstaten van de Gemeenschap zijn er slechts ruim 60% naar de stembus gegaan. De opkomst was het laagst in Groot-Brittannië (31,3%) en het hoogst in Italië (85,6%).

In Groot-Brittannië hebben de socialisten tegelijk de grootste nederlaag geleden: volgens voorspellingen zou de Labour-partij van expremier James Callaghan slechts 18 van de 81 Britse zetels hebben gewonnen, tegen 60 zetels voor de conservatieven.

In Frankrijk zijn de Europese verkiezingen uitgelopen op een grote overwinning van de partijencombinatie van president Giscard d'Estaing met als lijsttrekster minister Simone Veil, die mogelijk de voorzitter van het nieuwe parlement in Straatsburg zal worden. Voor het eerst behaalden daarmee de giscardisten de meerderheid binnen de regeringscombinatie met de gaullisten, die slechts 15 zetels veroverden.

In de Bondsrepubliek Duitsland zijn de conservatieve oppositiepartijen CDU en CSU de winnaars geworden. Als de verkiezingen nationaal waren geweest, zouden zij de absolute meerderheid hebben behaald op de combinatie van de regerende sociaal-democraten en liberalen, die samen 46,8 procent van de stemmen kregen.

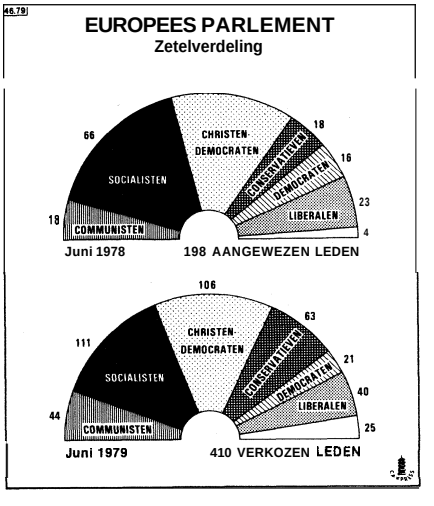
In Italië moesten zowel christen-democraten als communisten stemmen afstaan aan de gematigde middenpartijen, een trend die ook al bij de nationale verkiezingen van vorige week zichtbaar was.

Net zo min als in Nederland hebben in andere Europese landen de ,,groene" lijsten van de milieubeschermers ern zetel kunnen veroveren. Hun stemmensucces in Frankrijk en Duitsland was weliswaar opmerkelijk, maar in beide landen werden zij belemmerd door de kiesdrempel van 5 procent waar zij niet overheen kwamen.

Geschiedenis Europees Parlement

Het huidige Europese Parlement is de directe opvolger van het parlement dat ingesteld werd door het Verdrag voor de oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen- en Staal op 18 april 1951. De verdragsluitende partijen waren de regeringen van Nederland, België, Luxemburg, de Bondsrepubliek, Frankrijk en Italië.

Het initiatief tot de gemeenschappelijke markt voor kolen en staal is uitgegaan van de Franse regering en wel in het bijzonder van de toenmalige minister van buitenlandse zaken Robert Schuman, die op 9 mei 1950 het voorstel lanceerde om de produktie van kolen en staal in Frankrijk en Duitsland door één enkele autoriteit te laten controleren. Ook andere Europese landen zouden mogen meedoen en de organisatie zou zich moeten associëren met de Verenigde Naties. Dit plan, bekend als het Schuman-plan, was de eerste stap naar een federaal Europa want het stelde voor dat de afzonderlijke naties een deel van hun soevereiniteit aan een supranationale autoriteit zouden overdragen.

Uitgangspunt van het plan was dat economische samenwerking in Europa, in het bijzonder tussen West-Duitsland en Frankrijk die zo lang aartsvijanden waren geweest, de kans op een nieuwe oorlog zou verkleinen.

Van 20 tot 27 juni 1950 kwamen in Parijs de vertegenwoordigers van de zes landen bijeen om te spreken over het samengaan van de verschillende kolen- en staalmarkten. Na negen maanden onderhandelen kwam de tekst van het Verdrag tot stand, dat o.a. voorzag in de oprichting van een parlement als controlerend orgaan, voor het uitvoerende orgaan van deze Gemeenschap, de Hoge Autoriteit.

Dit parlement, de Gemeenschappelijke Vergadering, kwam voor het eerst op 10 maart 1952 in Straatsburg bijeen en telde 78 afgevaardigden.

Qua opzet en bevoegdheden had het weinig invloed. Volgens het EGKS-verdrag moest het éénmaal per jaar in een openbare vergadering het algemeen verslag controleren en bespreken, dat de Hoge Autoriteit over haar werkzaamheden uitbracht. Daarnaast kon het buitengewone vergaderingen organiseren, wat het ook veelvuldig heeft gedaan.

Het belangrijkste wapen tegen de Hoge Autoriteit, die wel verstrekkende bevoegdheden had, was een motie van wantrouwen waarmee het parlement haar tot aftreden kon dwingen.

De Gemeenschappelijke Vergadering van de EGKS werd in febr. 1958 ontbonden nadat de Zes tijdens de conferentie van Messina hadden besloten de Europese samenwerking tot andere gebieden uit te breiden. Een jaar eerder op 25 maart 1957 waren de Verdragen van Rome ondertekend, op grond waarvan twee nieuwe Gemeenschappen zijn opgericht: de Europese Economische Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom).

Op voorstel van de afgevaardigden

	Nederland	België	Denemarken/ Groenland	Duitsland	Frankrijk	Ierland	Italië	Luxemburg	Verenigd Koninkrijk	Totaal[7]
Opkomst	57,82%	82 %[1]	47,1%	65,9%	60,8%	58 %[5]	85,5%[1]	85,6%	31,3%	61,2%
Socialisten	9	7	3	35	22	35	13	1	18[6]	111
Europ. Volkspartij	10	10		42	73	45	30	3		106[8]
Conservatieven			3						60	63
Communisten					19		24			43[9]
Europ. Lib. Democraten	4	4	3	4	18[3]		5	2		40
Progressieve Democraten					15[4]	65				22
Anti-EG-lijsten			7[2]							6
Neo-fascisten							4			4
D'66	2									2
Vlaamse Volksunie		1								1
Front van Franstaligen		2								2
Overigen						25	5		3	10
Europ. Parlement	25	24	16	81	81	15	81	6	81	410

1 Stemplicht.

2 Hierbij inbegrepen 1 anti-EG-socialist en de afgevaardigde uit Groenland.

3 Giscardisten.

4 Gaullisten.

5 Prognose.

6 Hierbij inbegrepen 1 Labour-afgevaardigde uit Ulster.

7 Omdat nog steeds niet alle definitieve uitslagen bekend zijn en het ook nog onzeker is hoe de verschillende nationale partijen uiteindelijk Europese fracties zullen gaan vormen, blijven de totale zetelaantallen gebaseerd op prognoses.

8 In sommige overzichten staan 107 zetels voor de christen-democraten: het definitieve aantal christen-democraten hangt onder andere ook af van het aantal giscardisten dat zich uiteindelijk bij de fractie van de Europese Volkspartij aansluit.

9 De communisten krijgen volgens andere staatjes 44 zetels; waarschijnlijk komt dat omdat één Deense links-radicaal bij de communisten is geteld. Deze Deen is hier meegeteld bij de anti-EG-beweging.

DE FRACTIES IN HET EUROPESE PARLEMENT

Socialisten

Labour	Verenigd Koninkrijk
SPD	Duitsland
PS	Frankrijk
PvdA	Nederland
BSP/PSB	België
PSI	Italië
Socialdemocratiet	Denemarken
POSL	Luxemburg
RG	Frankrijk
Labour	Ierland
PSDI	Italië
RG	Frankrijk

Europese Volkspartij (christen-democraten)

CDU/CSU	Duitsland
DC	Italië
CVP/PSC	België
CDA	Nederland
Fine Gail	Ierland
PCS	Luxemburg
SVP (Sudtiroler Volks P.)	Italië
RDS Giscardisten	Frankrijk
UCDP	Frankrijk

Conservatieven

Conservatives	Verenigd Koninkrijk
CD	Denemarken
KF	Denemarken

Europese Liberaal Democraten

PR (Giscardisten)	Frankrijk
VVD	Nederland
FDP	Duitsland
PVV/PRLW	België
PD	Luxemburg
Venstre	Denemarken
PLI	Italië
PRI	Italië
RIAS Giscardisten	Frankrijk
RDS	Frankrijk
UDF	Frankrijk

Communisten

PCI	Italië
PCF	Frankrijk

Progressieve Democraten

RPR (Gaullisten)	Frankrijk
Fianna Fail	Ierland
FRP	Denemarken

Anti-EG-lijsten

Volksbeweging tegen de EEG	Denemarken
Socialisten	Denemarken

Neo-fascisten

MSI	Italië

Overigen onder andere:

D'66	Nederland
SNP	Schotland

zelf werd in '58 een nieuwe uitgebreide Vergadering in het leven geroepen die op 19 maart in het Huis van Europa in Straatsburg bijeenkwam. Een paar dagen later riep zij zichzelf uit tot „Europees parlement". Ofschoon het parlement er in de loop der jaren enkele bevoegdheden bijkreeg, slaagde het er niet in zich tot een volwaardige volksvertegenwoordiging te ontwikkelen. Ook de toetreding van Denemarken, Groot-Brittannië en Ierland veranderde niets aan deze situatie.

Omstreeks 1974-'75 kon het parlement dan toch een eerste winstpunt boeken, doordat de begrotingsbevoegdheden werden uitgebreid. De basis hiervoor was weliswaar al in april 1970 gelegd met de ondertekening van het Verdrag van Luxemburg, maar in de Gemeenschap duurt het gewoonlijk even, voordat

iets in de praktijk kan worden gebracht. In een tweede verdrag, dat in juli '75 werd ondertekend, kreeg het parlement onder meer het recht de begroting in haar geheel te verwerpen.

Rechtstreekse *verkiezingen* oud idee

Het denkbeeld om verkiezingen in Europa te houden is voor de eerste keer in 1948 op een Europees congres in Den Haag naar voren gebracht.
Drie jaar later heette het in art. 21 van het Verdrag tot oprichting van de EGKS: ,,De Vergadering is samengesteld uit afgevaardigden die de parlementen uit hun midden één keer per jaar aanwijzen of die door rechtstreekse algemene verkiezingen worden aangewezen".
Ook de verdragen van Rome bevatten een dergelijke bepaling; met bovendien een opdracht aan de Vergadering een procedure te ontwerpen, op grond waarvan verkiezingen kunnen worden gehouden.
Na twee jaar beraadslagen keurde het parlement in mei 1960 een ontwerp-conventie inzake verkiezingen goed. Al een maand later werd het ontwerp aan de ministerraad gepresenteerd, maar die legde het naast zich neer. Ook in de daaropvolgende jaren bleef de kwestie van de Europese verkiezingen in het parlement zelf alsook in de nationale volksvertegenwoordiging spelen.
In 1969 verzocht het Europese parlement de Raad opnieuw zonder verdere vertraging een beslissing over het uit 1960 stammende ontwerp te nemen. De Raad gaf hierop aan de permanente vertegenwoordigers van de lidstaten in Brussel opdracht het ontwerp te bestuderen en verslag uit te brengen. En op 2 dec. van dat jaar gingen zelfs de regeringsleiders uit de EG-landen zich tijdens de topconferentie in Den Haag met de zaak bemoeien. Zij droegen de ministerraad op het onderzoek naar de mogelijkheden voor verkiezingen voort te zetten. Ook dit leverde niets op.

Definitief besluit in 1974

Tijdens de topconferentie van Europese staats- en regeringsleiders op 9 en 10 dec. 1974 in Parijs viel de definitieve beslissing dat er rechtstreekse verkiezingen gehouden zouden worden.

Eendrachtig constateren de regeringsleiders, dat het in het Verdrag vastgelegde doel, namelijk algemene verkiezingen, op korte termijn moet worden gerealiseerd. Met belangstelling zouden zij de voorstellen van het Europese Parlement tegemoetzien, aldus het N R C/H'b l a d dat vervolgt:

Al een maand later. in januari 1975, keurt het Europese parlement een nieuw ontwerp-verdrag goed dat door de Nederlandse socialist dr. Schelto Patijn als rapporteur van de politieke commissie is opgesteld. In de loop van dat jaar rijzen echter toch weer allerlei twijfels, waaraan de regeringsleiders tijdens de Europese Raad een einde maken door vast te stellen, dat de verkiezingen in alle lidstaten op hetzelfde tijdstip ergens in mei/juni 1978 moeten plaatsvinden.
Er zijn nog twee Europese Raden nodig om de laatste hindernissen uit de weg te ruimen. Zoals de kwestie, van het dubbel mandaat, van het aantal zetels en de zetelverdeling. Van tafel verdwijnt bij deze gelegenheid het voorstel van Patijn om het aantal afgevaardigden van toen 198 op 355 te brengen. Tevens zou bij de zetelverdeling een zo groot mogelijke evenredigheid moeten worden nagestreefd. Dat zou inhouden, dat de Bondsrepubliek het sterkst zou zijn vertegenwoordigd. Luxemburg het zwakst. Maar omdat dit voorstel geen genade in Franse en Britse ogen kan vinden, wordt overeengekomen, dat de vier grote lidstaten in het nieuwe parlement evenveel zetels zullen krijgen, elk 81.
Oorspronkelijk zouden Nederland en België ook een zelfde aantal zetels gaan bezetten, elk 25, maar de Belgische minister Leo Tindemans heeft er één aan Denemarken afgestaan. Dit land eist een extra-zetel voor Groenland en wil bovendien in geen geval genoegen nemen met een zelfde aantal zetels als het dunner bevolkte Ierland. Gesanctioneerd wordt de hele zaak op 20 september 1976, wanneer de EG-ministerraad de officiële akte betreffende de verkiezingen ondertekent.

Uitstel verkiezingen

Oorspronkelijk was het de bedoeling dat de verkiezingen in 1978 zouden worden gehouden, maar al spoedig waren de EG-landen gedwongen dit uit te stellen tot 1979.

De Britten hebben laten weten, dat zij voor hun technische voorbereidingen meer tijd nodig hebben. Maar er doen zich tijdens de aanlooptijd nog enkele andere problemen voor, die deels technisch. deels politiek van aard zijn.

Een harde noot is vooral de vraag geweest, wat een lid van het nieuwe parlement zou moeten verdienen. Aanvankelijk zijn ernorme bedragen genoemd, inkomens van een kwart miljoen gulden en meer per jaar, in het bijzonder voor afgevaardigden die ook riog lid van hun nationale parlement zouden blijven. Helemaal overdreven waren die getallen niet; zeker niet wanneer een werkgroep van het Europese parlement haar zin zou hebben gekergen.

Naar de mening van deze commissie zou het honorarium van een afgevaardigde tussen de 94.000 en 127.000 gulden moeten liggen. Over het precieze bedrag heerste echter nog onenigheid. Ook de voorzitter van het Europese parlement, Emilio Colombo, kwam met een voorstel, volgens welk een afgevaardigde 40% zou moeten krijgen van wat een Europese commissaris maandelijks in zijn loonzakje vindt. Dat is het ronde bedrag van 19,000 gulden — allerlei extraatjes niet meegerekend —, zodat een Europese afgevaardigde elke maand ongeveer 7.600 gulden zou kunnen opstrijken.

Het laatste woord kregen ook hier de regeringsleiders uit de EG die in december 1978 in Brussel beslist dat een afgevaardigde evenveel moet verdienen als een collega uit het nationale parlement. Dit is een zeer onredelijke regeling, want terwijl een lid van de Nederlandse Tweede Kamer tegen de 90.000 gulden krijgt en een lid van de Westduitse Bondsdag zelfs bijna 100.000 gulden, moet een lid van het Britse Lagerhuis met 6.897 pond ofwel 27.500 gulden genoegen nemen.

De bestuurstafel van een bijeenkomst van Europese socialisten in Parijs Op 26 mei van dit jaar. V.l.n.r. Mario Soares (Portugal), Karel van Miert (België), James Callaghan (Groot-Brittannië), Willy Brandt (Bondsrepubliek Duitsland), Robert Pontillon (Frankrijk), François Mitterrand (Frankrijk), Anker Jörgenscn (Denemarken) en Joop den Uyl (Nederland:.

Fractievorming in het oude parlement

De verschillende politieke stromingen zijn in de afgelopen jaren in het Europese parlement al overgegaan tot fractievorming.

De socialistische, de christendemocratische, de liberale, de conservatieve, de communistische en de gemengde, bestaande uit de gaullisten, de Ierse Fianna Fail en de Deense Partij voor de Vooruitgang, hebben in de afgelopen jaren ook organisatorische banden met elkaar aangeknoopt Vooral de beslissing om Europese verkiezingen te houden bespoedigde dit proces

Het resultaat was de oprichting van de Federatie van Liberale en Democratische Partijen in de EG, thans Europese Liberaal-Democraten (ELD), en van de christendemocratische Europese Volkspartij (EVP). De eersten waren echter de socialisten die in april 1974 de Federatie van Socialistische Partijen in de EG oprichtten.

Verder zijn er nog de communasten die sinds 1973 een erkende fractie in het Europese parlement vormen, bestaande uit Italiaanse, Franse en Deense afgevaardigden Omdat de opstelling van de Italianen en de Franse tegenover de EG fundamenteel van elkaar verschilt, is de Europese partijvorming bij de communisten niet van de grond gekomen Wel zijn hiertoe enkele pogingen ondernomen, maar deze conferenties hebben niets opgeleverd.

Terwijl de gaullisten van het Rassemblement pour la République (RPR) nog op wek zijn naar min of meer gelijkgerichte partners, hebben ook nationale partijen als de Vlaamse Volksunie, de Scottish National Party en de Welsh Plaid Cymru contact met elkaar gezocht. Na zeer moeizame onderhandelingen zijn zij erin geslaagd een soort handvest op te stellen. waarin zij zich tegen ,,een Europa van de Eurocraten" uitspreken en vóór ,,een Europa van de volkeren"

Uitslagen per land

Hieronder geven wij een beknopt overzicht van de uitslagen per land en de consequenties die deze hebben voor de interne politieke situatie. Eén en ander ontleend aan Le Monde van 12 juni.

Bondsrepubliek Duitsland

Van de beschikbare 81 zetels waren er 78 bestemd voor afgevaardigden uit de Bondsrepubliek, die direct gekozen werden, volgens het systeem van evenredige vertegenwoordiging, waarbij de politieke partijen zelf mochten uitmaken of zij de gehele Bondsrepubliek als één kiesdistrict wilden beschouwen of dat iedere deelstaat een kiesdistrict was of groepen deelstaten.

Er was gern mogelijkheid een voorkeursstem uit te brengen en evenmin konden kandidaten van verschillende partijrn op één lijst worden geplaatst. De kiesdrempel was 5%.

Drie zetels worden aangewezen door het Huis van Afgevaardigden van West-Berlijn.

In de Bondsrepubliek hebben de christendemocraten gewonnen. Zij krijgen 42 van de beschikbare 81 zetels in het parlement. De SPD zal 35 zetels krijgen. Vier zetels zullen naar de liberalen gaan.

In een eerste commentaar op de uitslag venklaarde de voorzitter van de SPD, tevens lijsttrekker, Willy Brandt, dat de socialisten zich ernstig moesten gaan beraden over hun pretentie de grote gangmaker van het Europese parlement te zijn.

Hij gaf de schuld van het verlies van de socialisten aan de zgn. ,,groene lijsten". die met 2,6% van de stemmen zeker stemmers bij de socialisten hebben weggehaald.

Wat de betekenis voor de binnenlandse verhoudingen van deze verkiezingen betreft, heeft de pers gewezen op het grote aantal stemmen voor de Beierse CSU, die in Beieren 62 5% van de uitgebrachte stemmen kreeg De voorzitter van deze partij, tevens premier van Beieren Strauss, heeft zich kandidaat gesteld voor het bondskanselierschap bij de verkiezingen van 1980 Zijn voornaamste rivaal is de minister-president van Nedersaksen, Ernst Albrecht Algemeen gelooft men dat deze verkiezingen de positie van Strauss binnen de christen-democratische partij hebben versterkt

42 miljoen kiezers, opkomst 65,9%.

	Kiezers	%	Zetels
Sociaal-Democraten (SPD)	11.377.818	40,8	35
Christen-Democraten (CDU)	10.890.355	39,1	34
Christelijk-Socialen (CSU)	2.816.758	10,6	8
Liberalen (FPD)	1.663.506	6	4
Communisten (KPD)	112.184	0,4	
Ecologische partijen	893.510	3,2	
Diversen	109.026		

België

Voor de bezetting van de beschikbare 24 zetels is gekozen volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging waarbij het land in twee kiesdistricten is verdeeld, een Vlaamse en een Waalse. De inwoners van Brussel kregen een dubbel stembiljet, een Frans- en een Nederlandstalig. Met het Franstalige biljet kon hij één van de 11 Waalse kandidaten aanwijzen, met het Vlaamse één van de 13 Vlamingen. Men kon een voorkeursstem uitbrengen, maar het was niet toegestaan kandidaten van verschillende partijen op één lijst te plaatsen.

De Belgische kiezers brachten de volgende zetelverdeling tot stand:

Vlaanderen:

CVP 7, BSP 3, PVV 2 en VU 1.

Wallonië:

PS 4, PSC 3, PRL 2 en FDF-RW 2.

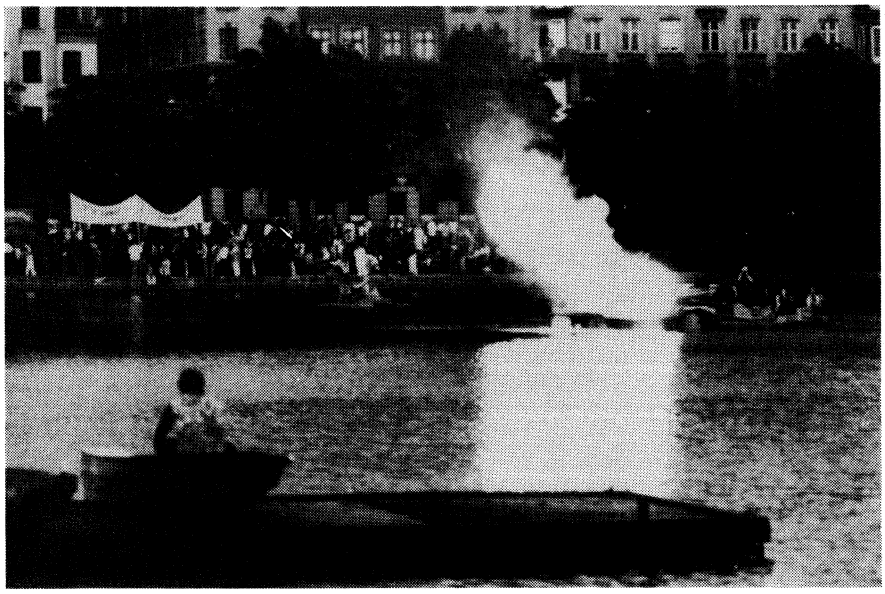
Meer bijzonderheden in de volgende aflevering.

Denemarken

De zestien Deense afgevaardigden zijn aangewezen volgens het stelsel

Op een bijeenkomst van die Westduitse liberale partij FDP stelt de federale minister van landbouw Josef Ertl (l.) de Westduitse liberale lijstaanvoerder Martin Bangemann (m.) en diens Beierse collega Ulrich Irmin voor.

Anti-EG betogers verbranden demonstratief hun oproepbiljetten voor de Europese verkiezingen tijdens een demonstratie in Kopenhagen.

van evenredige vertegenwoordiging waarbij het gehele land als één kiesdistrict fungeerde. Eén afgevaardigde werd door Groenland aangewezen.

Voorkeursstemmen waren toegestaan, het plaatsen van kandidaten van verschillende partijen op één lijst niet.

De grote verliezer is de sociaal-democratische partij die slechts 3 van de 16 zetels krijgt, waar de krachtenverhouding tussen voor- en tegenstanders van het Verenigd Europa nog net zo ligt als bij het referendum van 1972 over de toetreding van Denemarken tot de EG (pag. 652/1 e.v. - 1972).

Wanneer men het percentage stemmen dat de vier anti-EG formaties hebben gekregen, vergelijkt met het percentage voor de 7 partijen, die, met onderlinge nuances, voorstander zijn, dan krijgt men dezelfde krachtenverhouding als zeven jaar geleden, éénderde tegen tweederde.

Het Nationale front tegen de gemeenschappelijke markt, die in het nationale parlement geen enkele zetel heeft, heeft burgers van allerlei politieke overtuiging achter zich weten te krijgen en zal in het Europese Parlement met 4 afgevaardigden vertegenwoordigd zijn, één meer dan de grootste partij van het land, de sociaal-democraten.

In het kamp van de pro-Europese partijen hebben de liberalen en de conservatieven veel meer stemmen gehaald dan hun zetelaantal in het nationale parlement rechtvaardigt.

De grote verliezers: de sociaal-democraten, de vooruitgangspartij, de radicalen en de volkschristenen. Deze partijen hebben één punt gemeen: hun basis was sterk verdeeld over de Europese kwestie.

3,5 miljoen kiezers, opkomst 47,1%		%	Zetels
Sociaal Democraten	(SD)	21,9	3
Liberalen	(V)	14,5	3
Conservatieven	(KFP)	14,1	2
Links-socialisten (anti-EG)	(SFP)	4,7	1
Centrum-democraten	(CD)	6,2	1
Vooruitgangspartij	(FP)	5,8	1
Anti-EG front	(FBME)	21	4
Radicale Partij	(DRV)	3,3	0
Georgistische partij	(DR)	3,4	0
Volks Christenen	(Q)	1,8	0
Linkse Socialistische Partij	(VS)	3,5	0

Frankrijk

31 miljoen kiezers, opkomst 60,8%.	Stemmen	%	Zetels
Trotskistische lijst (Krivine)	622.506	3,09	0
Communistische Partij	4.148.276	20,59	19
Socialistische Partij	4.749.850	23,58	22
RPR (gaullisten)	3.271.967	16,24	15
UDF en presidentiële meerderheid	5.543.287	27,52	25
Ecologische partijen	886.819	4,40	0

De 81 afgevaardigden van Frankrijk zijn aangewezen volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging, waarbij het gehele land als één kiesdistrict gold.

Voorkeursstemmen waren niet mogelijk, evenmin als het plaatsen van kandidaten van verschillende partijen op één lijst.

De zetels werden toegewezen in volgorde van plaatsing van de kandidaten op de lijsten. Er was een kiesdrempel van 5%.

De poulairste vrouw van Frankrijk, ex-minister van gezondheid Simone Veil, zal waarschijnlijk de eerste voorzitster worden van het Europese parlement. Haar kandidatuur kan de steun krijgen van de meerderheid in dat parlement, die bij centrum-rechts zal liggen door de relatieve nederlaag van de socialisten.

De partijencombinatie UDF van president Giscard d'Estaing, met Simone Veil als lijsttrekker, behaalde een klinkende overwinning: 27,45% van de stemmen, hetgeen 26 van de 81 Franse afgevaardigden oplevert. Deze sprong vooruit van 6% voor de liberale giscardisten — vergeleken met de eerste ronde van de verkiezingen van 1978, toen zij 21,45% der stemmen behaalden — betekent dat zij voor het eerst de meerderheid hebben binnen de regeringsmeerderheid en de grootste partij van Frankrijk zijn geworden.

Daar tegenover staat de verwachte pijnlijke nederlaag van de rechtse neo-gaullisten onder de onstuimige burgemeester van Parijs, Chirac. Zijn lijst haalde maar 16,13% der stemmen, 6 punten minder dan in 1978 (22,62%), zodat hij slechts 15 zetels krijgt in het parlement. Dat resultaat is slechter dan dat van de gaullistische kandidaat Chaban-Delmas in de eerste ronde der presidentsverkiezingen van 1974.

De socialisten van Mitterrand haalden 23,63%, een klein verlies vergeleken met hun 24,69% van vorig jaar. Ze veroveren 22 zetels. Maar zij handhaafden hun voorsprong van 4 punten op de communisten, zodat hun verlies vooral gevolg lijkt van het succes der kleine lijsten, o.a. die der milieubeschermers. De communisten kregen 20% (1978: 22,62%) en 18 zetels. Dat is voor hen een normaal resultaat.

Verbazend was het succes der zeven ,,kleine" lijsten die met totaal 12,5% en 2,5 miljoen stemmen, tégen de ,,bende van vier" (groten), niet vertegenwoordigd zijn, omdat geen van hen de kiesdrempel van 570 haalde.

De radicaal Jean Jacques Servan Schreiber, de enige die openlijk voor Europese integratie streed, haalde maar 1,9%. Zoals verwacht onthield 38,8% zich van stemmen.

Groot-Brittannië

De 81 afgevaardigden van het Verenigd Koninkrijk werden aangewezen volgens het meerderheidsstelsel in 78 kiesdistricten in Engeland, 8 in Schotland en 4 in Wales. De resterende 3 zetels zijn bestemd voor de afgevaardigden van Ulster die aangewezen worden volgens het kiesstelsel zoals gebruikt in de Ierse Republiek (zie hierna).

Volgens de voorlopige gegevens hebben de Britse conservatieven een grote overwinning behaald Volgens de laatst bekende uitslag van 11 juni, zag het ernaar uit dat de Conservatieven zeker 60 van de 78 zetels voor Engeland, Schotland en Wales zouden veroveren Dat zou 18 zetels overlaten voor Labour De liberalen zenden niemand naar het parlement Er zijn twee verklaringen voor de geringe steun voor Labour het kiesstelsel en de lage opkomst
Door de samenvoeging van drie normale kiesdistricten tot één grote met 500000 kiezers is de Conservatieve partij in het voordeel gekomen.
Labour heeft verder nadeel gehad van het zeer lage opkomstcijfer

41 miljoen kiezel-s: opkomst 31,3%

Conservatieven	60 zetels
Labour	17
Schotse nationalisten .	1
Noord-Ierland	3

Ierland

2.100.000 kiezers, opkomst 58%
De volgende cijfers berusten op een prognose, omdat de uitslag nog niet geheel zeker is.

Fianna Fail	6 zetels
Fine Gael	4
Labour	3
Onafhankelijken	2

De vijftien afgevaardigden voor Ierland zijn aangewezen volgens het evenredigheidsstelsel in vier kiesdistricten: één van 5, één van vier en twee van drie zetels. De voorkeursstem is regel, iedere kandidaat staat naar alfabet op de kieslijst. In Ierland had iedere inwoner van één van de andere Gemeenscl-iapslanden het stemrecht.

40.450.000 kiezers, opkomst 85,6%

Christen Democraten	(DC)	36,5	30
Communisten	(PC)	29,6	24
Socialisten	(PS)	11	9
Neo-fascisten	(MSI)	5,4	4
Sociaal-democraten	(PSDI)	4,3	4
Radicale partij		3,7	3
Liberalen	(PLI)	3,6	3
Republikeinen	(PRI)	2,6	2
Proletarische Eenheid		1,1	1
Proletarische Democratie		0,7	1

De 81 Italiaanse afgevaardigden zijn aangewezen volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging waarbij het land in 5 kiesdistricten was opgedeeld: 22 zetels voor het noord-westen, 15 voor het noord-ooster~,16 voor centraal Italië, 19 voor Zuid-Italië en 9 voor Sicilië en Sardinië. Voorkeursstemmen toegestaan evenals het plaatsen van kandidaten van verschillende partijen op één lijst.

De opkomst in Italie was de hoogste van geheel Europa en de algemene trend van deze verkiezingen kwam overeen met die van de zojuist gehouden parlementsverkiezingen, lichte teruggang voor de twee grote partijen de christen-democraten en de communisten ten gunste van de kleinere partijen, met name de socialisten en sociaal-democraten, resp PSI en PSDI, die zelfs vergeleken met de parlementsverkiezingen iets wonnen De grootste winst boekten de liberalen, die vergeleken met de parlementsverkiezingen van 1,9% naar 3,600 stegen
In Rome heeft men dan ook op de Europese verkiezingen gewacht voordat de formatiebesprekingen n a v de parlementsverkiezingen zijn begonnen

De vier voornaamste Franse lijsttrekkers in een TV-debat. V.l.n.r. François Mitterrand, socialist, Simone Veil, UDF, Jacques Chirac, gaullist, en Georges Marchais, communist.

Italië

Luxemburg

De 6 afgevaardigden van het Groothertogdom zijn aangewezen volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging in één kiesdistrict. Voorkeursstemmen en het plaatsen van kandidaten van verschillende partijen op één lijst waren toegestaan.

De opkomst in Luxemburg, waar tegelijkertijd parlementsverkiezingen werden gehouden, was groot 85,5% De helft van de voor Luxemburg bestemde zetels gaat naar de christelijk-sociale partij, die ook de algemene verkiezingen won, waarmee een eind is gekomen aan de liberaal-socialistische coalitie onder leiding van Gaston Thorn (liberaal)

211.000 kiezers. opkomst 85,6%.

Christelijk-socialisten	3 zetels
Liberalen	2 zetels
Socialisten	1 zetel

Nederland

De 25 zetels, die voor Nederland beschikbaar zijn, worden volgens het evenredigheidsstelsel verdeeld.
Voorkeursstemmen ziin toegestaan en onderdanen van andere EG-landen hadden stemrecht.
Het Nederlandse electoraat heeft naar het Europese parlement afgevaardigd 10 christen-democraten (CDA), 9 socialisten (PvdA), 4 liberalen (VVD) en twee leden van D'66.
Voor meer details zie pag. 392/1 e.v.

Eerste reacties van EG-organen
In de nacht van 10 op 11 juni waren in Brussel eerste reacties te horen op de uitslag van de verkiezingen voor het EG-parlement namens de Europese Commissie en van woordvoerders van het parlement.
Men bleek het er over eens te zijn, dat de opkomst was tegengevallen. Tegelijkertijd zou men niet uit het oog mogen verliezen, dat hier toch een historische gebeurtenis had plaatsgevonden.

De voorzitter van de Commissie, de Brit Roy Jenkins, liet zich tamelijk positief uit:

,,Natuurlijk had ik graag gezien, dat de opkomst groter zou zijn geweest, in het bijzonder in Groot-Brittannie Maar men mag niet vergeten, dat dit de eerste internationale verkiezingen in de geschiedenis zijn En het kost nu eenmaal tijd, voordat de mensen hierop zijn ingespeeld"
Volgens de president van de Commissie zal het aanzien van het Europese parlement door de relatief geringe opkomst niet blijvend worden geschaad Jenkins geloofde, dat denk zij de Europese verkiezingen de mogelijkheid van het parlement groter is geworden om invloed uit te oefenen Dit zou inhouden, dat de EG-ministerraad en de Europese Commissie zich in sterke mate van hun verantwoordelijkheid bewust zullen worden Wel rnaakte Jenkrns duidelijk, dat hij weinig heil zag in pogingen van het parlement om direct meer bevoegdheden te veroveren

Niet veel anders reageerden de overige commissarissen die voor deze speciale gelegenheid naar net perscentrum bij het gebouw Berlaymont waren gekomen Alleen het Nederlandse cominissielid ir H Vredeling, belast met de portefeuille voor sociale zaken, werkgelegenheid en driepartijenconferentie, liet verstek gaan Hij had er de voorkeur aan gegeven het Europese verkiezingsgebeuren vanuit zijn Utrechtse woonplaats te volgen

De grote afwezigen in het Brusselse perscentrum vormden evenwel de afgevaardigden van het Europees parlement-nieuwe-stijl en ook de lijsttrekkers De enigen die kwamen opdagen, waren ambtenaren en woordvoerders van het parlement, maar in tegenstelling tot de Europese Commissie maakten zij een nogal sombere indruk Desondanks meende een van de woordvoerders, dat men toch niet helemaal van een teleurstelling mocht spreken Althans wanneer men ervan zou uitgaan, dat het de politieke partijen zijn die in gebreke zijn gebleven en dat bij de verkiezingen de Europese dimensie heeft ontbroken

Naar zijn mening zijn de partijen in de Gemeenschap veel te laat wakker geworden De verkiezingsmanagers van de partijen zouden veel te zeer gefixeerd zijn op nationale verkiezingen en zouden de campagnes voor het Europees parlement te haastig en geforceerd in elkaar hebben gedraaid Daarnaast zouden de voorlichtingscampagnes in de lidstaten over de Europese verkiezingen niet altijd even gelukkig zijn opgezet Deze campagnes zouden veelal de indruk hebben gewekt, alsof het bij de verkiezingen om een referendum voór of tegen de Europese Gemeenschap zou gaan

Volgens de woordvoerder is deze aanpak in het bijzonder in lidstaten als Nederland niet overgekomen, omdat velen zich daar immers op het standpunt stellen, dat bet Europese parlement niet veel heeft in te brengen Op hen zou het geen enkele indruk maken, wanneer men argumenteert, dat juist daarom het parlement aan meer bevoegdheden moet worden geholpen De woordvoerder ,,Vooral Vondeling is steeds weer met het verhaal komen aanzetten, dat het dan wel in orde zal komen Maar dat is een veel te intellectueel verhaal De Nederlanders willen nu eenmaal boter bij de vis"

Andere minpunten voor het Europees parlement zijn naar zijn zeggen in de eerste plaats, dat het vijf jaar heeft geduurd, voordat er eindelijk Europese verkiezingen konden worden gehouden Het besluit was al in 1974 gevallen Hierdoor is de spankracht uit het gebeuren verdwenen

Op een bijeenkomst van de Labour partij tijdens de verkiezingscampagne voor het Europese parlement v.l.n.r. James Callaghan, Ron Hayward en Tony Benn.

In de tweede plaats heeft de vorming van Europese politieke partijen eerder een negatieve uitwerking gehad Voor vele kiezers zijn opeens de eigen nationale partijen niet meer herkenbaar, aangezien die voor het Europese programma vaak te veel concessies zouden hebben moeten doen,
Toch menen velen, dat het mogelijk is in de komende jaren het Europese parlement voorgoed van de grond te krijgen Daartoe zou het echter zijn toevlucht moeten nemen tot een soort driefasenstrategie.
In de eerste fase zou het parlement direct al een enorme reeks van activiteiten moeten ontwikkelen om in sterkere mate de aandacht op zich te vestigen. Voor dit doel moet het de Europese begroting verwerpen, de Europese Commissie door middel van een motie van wantrouwen naar huis sturen, hoorzittingen houden.
Ook zou het meteen de vraag aan de orde moeten stellen, waar de zetel van het Europese parlement moet worden gevestigd, in Luxemburg/Straatsburg of in Brussel. En het is zonder meer duidelijk, dat dit een uiterst teer thema is, dat het parlement flink wat publiciteit zal opleveren. De woordvoerder: ,,In Brussel zal de uitstraling van het parlement veel groter worden, want niet in Straatsburg, maar in de Belgische hoofdstad zitten 250 geaccrediteerde journalisten.
In fase twee zou het Europese parlement door middel van politieke akkoorden meer bevoegdheden moeten proberen te veroveren. Een wijziging van het Verdrag van Rome zou nog niet noodzakelijk zijn. Dat zou pas tijdens fase drie moeten gebeuren.

Commentaar

In het *NRC/H'blad* van 11 juni stond het volgende commentaar op de uitslag van de eerste directe verkiezingen voor een Europees parlement.

Blijkens de uitslag van de Europese verkiezingen hebben de politieke leiders in Europa zich behoorlijk verkeken op de politieke realiteiten. Tot deze realiteiten behoort het nu opnieuw bevestigde ervaringsfeit dat het niet mogelijk is de mensen met behulp van dure reclamecampagnes maar wat aan te praten in plaats van ze werkelijk te overtuigen

Geen enkele Europese partij heeft reden trots te zijn op deze verkiezingsuitslag, met uitzondering van de Italiaanse partijen die er in geslaagd zijn een verrassend groot aantal kiezers duidelijk te maken dat de Euroaese zaak ook hun zaak is Tot de mythen, die deze week geexplodeerd zijn, behoort ook die van het grotere politieke verantwoordelijkheidsbesef van de noordelijke volken..

Het zwaarst getroffen door hun vergissingen zijn, naar het zich laat aanzien, de Europese socialisten. Zij zagen al het morgenrood van een progressief Europa gloren dank zij de Straatburgse direct gekozen assemblee, zonder dat duidelijk was dat deze verwachting op meer berustte dan ongefundeerde hoop.

De harde cijfers bevestigen dat het een illusie is te menen, dat de meerderheid van de Europese kiezers progressief zou zijn.

Voor een belangrijk deel hebben de Europese socialisten hun teleurstelling te danken aan de verpletterende nederlaag die hun Britse geestverwanten hebben geleden. Maar die komt geenszins als een verrassing. Nog voor de Britse Europese kieswet werd aangenomen, werd een catastrofale uitslag als die van deze week al mogelijk geacht in een districtenstelsel en met de verwachte lage opkomst van socialistische kiezers. Politieke psychologen zullen er een hele kluif aan hebben uit te zoeken wat Labour bezield kan hebben om precies dat te doen wat onder de gegeven omstandigheden het meest nadelig zou uitpakken en met name niet werkelijk te vechten nadat men eenmaal had besloten aan bet gevecht mee te doen.

Ook van de liberalen kan worden gezegd dat zij beneden de resultaten zijn gebleven die zij hadden verwacht. Waarbij het weinig relevant is te zeuren over het feit dat de Britse Liberalen door het Britse kiesstelsel geen enkele zetel hebben gekregen. Want ook dat behoorde tot de verwachtingen. (Le Monde, NRC/H'blad, NZZ, FAZ, The Guardian)

WEST-EUROPA

NEDERLAND

VERKIEZINGEN VOOR HET EUROPESE PARLEMENT

De verkiezingen voor het Europese parlement werden in Nederland gehouden op 7 juni. Het tellen van de stemmen begon echter pas in de ochtend van 10 juni om 10 uur. Tot die tijd waren de stembussen verzegeld geweest. Deze bijzondere procedure vond plaats op basis van een speciaal wetsontwerp. dat door de Tweede Kamer op 22 mei was aanvaard. Dit wetsontwerp was in de TK gesteund door de fracties van CDA, VVD, SGP, GPV en DS'70.

Kabinet en kamermeerderheid achtten deze procedure noodzakelijk, omdat bij een eventueel eerder bekend worden van de Nederlandse uitslag invloed uitgeoefend zou kunnen worden op het stemgedrag in die landen, waar pas op 10 juni gestemd werd.

Aanvankelijk was het de bedoeling geweest de stemmen op 7 juni te tellen, maar de uitslag geheim te houden tot 11 juni. Het geheim houden van een wel vastgestelde, maar nog niet gepubliceerde verkiezingsuitslag, brengt echter het gevaar met zich mee, zo oordeelde het kabinet, dat de zaak voortijdig uitlekt. Daarmee zou de Europese richtlijn doorkruist worden, dat de stemming in elk der negen lidstaten niet mag worden beïnvloed door een verkiezingsuitslag in een van de andere EG-landen. In dat geval zou de hele uitslag van de Europese verkiezingen aangevochten kunnen worden.

De Eerste Kamer stemde in met het wetsontwerp op 29 mei. Hier vroeg de PvdA-fractie aantekening te hebben tegengestemd, evenals oud-minister van binnenlandse zaken W. F. de Gaay Fortman als enige uit de CDA-fractie en de PSP-er Vogt.

Niettemin was het algemene beeld van de verkiezingsuitslag in Nederland in de avond van 7 juni wel bekend als gevolg van een opinieonderzoek, dat in de loop van 7 juni was uitgevoerd door de omroeporganisatie NOS en het marktonderzoekbureau Intomart.

Toen op 11 juni de uitslag in Nederland officieel werd bekendgemaakt, bleek deze slechts zeer weinig af te wijken van de NOS/Intomart-prognose.

Uitslag Europese verkiezingen in Nederland

Bij het bekend worden van de uitslag, evenals uit de NOS/Intomart prognose, bleek, dat slechts ong. 58% van de Nederlandse kiezers was opgekomen — het laagste opkomstpercentage sinds de afschaffing van de opkomstplicht.

Verder werd duidelijk, dat CDA en D'66 gewonnen hadden, in de werkelijke uitslag nog meer dan in de prognose, terwijl PvdA en VVD verloren hadden, eveneens meer dan in de prognose.

Aangezien voor Nederland in het Europese parlement 25 zetels ter beschikking staan, gold bij deze verkiezingen een kiesdeler van 4%. Als consequentie hiervan zijn voor Nederland in het Europese parlement slechts vier partijen vertegenwoordigd: het CDA met 10 zetels, de PvdA met 9 zetels, de VVD met 4 zetels en D'66 met 2 zetels. De overige partijen bleven beneden de kiesdeler.

De 25 aan Nederland toegewezen zetels in het Europese parlement zullen door de volgende personen worden ingenomen:

Voor het CDA: lijsttrekker B. Beumer, W. J. Vergeer, T. Tolman, mevrouw E. C. A. M. Boot, drs. H. A. C. M. Notenboom, S. Jonker, F. G. van der Gun, drs. J. J. M. Penders, mevrouw J. R. H. May-Weggen, mr. J. L. Janssen van Raaij.

Voor de PvdA: lijsttrekker dr. ir. A. Vondeling, mevrouw I. van den Heuvel, P. Dankert, J. van Minnen, W. Albers, mevrouw J. B. Crouwer-Vlam, R. Cohen, H. J. Muntingh, E. P. Woltjer.

Voor de VVD: lijsttrekker mr. C. Berkhouwer, mr. R. H. B. Nord, ir. H. J. Louwer, mr. A. Geurtsen.

Voor D'66: lijsttrekker A. de Goede en mevrouw S. Dekker.

In de einduitslag is het CDA op 35,6% gekomen, tegen 34,9 in de prognose van Intomart. De PvdA behaalde 30,4% van de stemmen (31,4 bij Intomart), de VVD 16,1 (16,4) en D'66 9 (8,3). Het opkomstpercentage is 57,8, iets lager dan de prognose.

Omgerekend in zetels voor de Tweede Kamer zou deze uitslag betekenen dat het CDA van 49 op 55 zetels komt, de PvdA zakt van 53 naar 47 zetels, de VVD drie zetels verliest en op 25 komt en D'66 van 8 op 13 zetels komt.

Reactie politici

Reeds op de avond van 7 juni kwamen, op basis van de resultaten van het NOS/Intomart verkiezingsonderzoek, reacties van politici los. Een overzicht hiervan levert het volgende beeld op:

De vertegenwoordigers van vrijwel alle partijen hebben teleurgesteld gereageerd op de lage opkomst bij de eerste Europese verkiezingen. Een andere algemene tendens in de reacties op de — voorlopige — uitslag was, dat de verkiezingsresultaten geen directe gevolgen hebben voor de nationale politieke verhoudingen.

VVD-fractieleider Rietkerk stelde wel vast, dat het slechte resultaat van de PvdA bewijst dat de kiezers niet te hoop lopen tegen het kabinet-Van Agt. Zijn CDA-collega zei daarentegen, dat je deze

PvdA-lijstaanvoerder en TK-voorzitter Vondeling brengt in Maastricht zijn stem uit voor het Europese parlement. Rechts de burgemeester van Maastricht, A. Baeten.

uitslag niet kunt uitleggen als voor of tegen het kabinetsbeleid.
CDA-lijsttrekker Beumer toonde zich buitengewoon tevreden over de — voorlopige — uitslag. Volgens hem is het CDA na de laatste Kamerverkiezingen een stuk beter in de markt komen te liggen. Een oorzaak daarvoor kon hij niet noemen.
Beumer zei geen sterke relatie te zien tussen deze gunstige uitslag voor het CDA en de vraag hoe de kiezer het beleid van het kabinet-Van Agt beoordeelt. ,,Daarvoor is mijn campagne te nadrukkelijk Europees georiënteerd geweest. Maar hoe je het ook wendt of keert, de algemene conclusie is dat het CDA het goed heeft gedaan".
Over de winst van D'66 zei Beumeï, dat deze partij wellicht een goede partner is voor een nieuwe regering. De teruggang van de VVD vond hij een te verwachten ontwikkeling. Beumer verweet de PvdA in de stembusstrijd steeds op één nationaal been tc hebben gehinkt.

Politiek leider Den Uyl en lijsttrekker Vondeling van de PvdA toonden zich teleurgesteld over de uitslag. ,,De opkomst valt mij toch tegen. Meer dan 2,5 miljoen kiezers die bij de laatste Kamerverkiezingen opkwamen hebben het ditmaal laten afweten. Dat kleurt deze uitslag. In sommige wijken is amper een derde van de kiezers opgekomen, in forensenwijken meer dan 80%. Dat verschil laat zien hoe ver Europa nog van de mensen afstaat," aldus Den Uyl.
Volgens de oppositieleider laten de verlies- en winstcijfers in het onderlinge verkeer tussen de partijen zien, dat de PvdA en D'66 de duidelijke winnaars zijn en CDA en VVD de verliezers. ,,Maar het is cok waar, dat een belangrijk deel van de PvdA-aanhang is thuisgebleven en dat betreur ik zeer," aldus Den Uyl.
Vondeling vond het een grote tegenvaller dat de PvdA er niet in geslaagd is meer mensen naar de stembus te krijgen. Het grote verschil tussen CDA en PvdA had hem met name onaangenaam verrast, zei hij.

VVD-fractieleider Rietkerk maakte uit de uitslag van de prognose op, dat zijn partij de opgaande lijn weer te pakken heeft. Hij wees erop, dat de VVD in de opiniepeilingen van het laatste halfjaar tussen de veertien en de vijftien procent schommelde en nu met 16,5% uit de bus is gekomen. Volgens Rietkerk toont het verlies van de PvdA duidelijk aan. dat de kiezers bepaald niet tegen het kabinet te hoop lopen. De liberale voorman toonde zich teleurgesteld over de lage opkomst. Lijsttrekker Berkhouwer was daar minder negatief over. ,,Zes van de tien Nederlanders hebben zich pro-Europeaan getoond", zei hij.

Volgens D'66-fractieleider Terlouw kan de ,,buitengewoon goede uitslag" voor zijn partij op twee dingen duiden: of D'66 zal zich bij volgende Kamerverkiezingen, waarbij de opkomst hoger is, verdubbelen, of het kiezersvolk van de partij is langzamerhand zeer gemotiveerd. Terlouw leidde dit af uit het feit, dat de opkomst van jonge kiezers slecht was en zijn partij desondanks een winst van vijftig procent heeft geboekt.

Lijsttrekker De Goede van D'66 zei, dat bij de lage opkomst geen gevolgen voor de nationale politiek worden getrokken. ,,Je kunt niet concluderen, dat de regeringscoalitie haar meerderheid in de Kamer heeft behouden," zei hij.
PPR-lijsttrekker Leo Jansen, teleurgesteld dat hij geen zetel heeft kunnen veroveren, meende desondanks een lichtpuntje te zien voor zijn partij. ,,Ondanks de lage opkomst, het wegblijven van de jongeren en de anti-Europa-stemming onder onze kiezers, hebben we ons gehandhaafd. De uitslag geeft de PPR een duidelijke uitgangspositie voor de volgende Kamerverkiezingen, want we zijn niet weggevaagd,"
PPR-fractieleider Ria Beckers toonde zich niet ontevreden over de uitslag. Zij meent, dat haar partij nadelige invloed heeft ondervonden van de omstandigheid dat de jongere kiezers het hebben laten afweten. Volgens haar heeft ook de kiesdrempel van vier procent de kiezers ervan weerhouden op de kleine partijen te stemmen. Volgens mevr. Beckers zal de uitslag, gezien de lage opkomst, nationaal niet veel invloed hebben.
Volgens fractieleider Bakker van de CPN geeft de uitslag een vertekend beeld. Hij constateerde, dat de terruggang van de PvdA aantoont, dat deze verkiezing niet de belangstelling van linkse mensen heeft. Volgens hem zou bij andere verkiezingen het resultaat voor de CPN beter zijn geweest.
PSP-fractieleider Van der Spek is blij met de lage opkomst. ,,Het bewijst dat de Europese onzin nauwelijks bij de Nederlandse kiezers is aangeslagen." Hij gelooft dat met name de PSP-kiezers verstek hebben laten gaan. omdat zij Europa niet zien zitten. ,,Bij Kamerverkiezingen zou de uitslag voor ons nog gunstiger zijn geweest."

De opkomst voor de verkiezingen voor het Europese parlement is de laagste geworden sinds in 1970 de opkomstplicht werd afgeschaft. Volgens de prognose van ANP-Intomart is 57,8% van de rond 10 miljoen stemgerechtigden komen stemmen. De laagste opkomst was tot nu toe die voor de verkiezingen van de gemeenteraden in 1970, met 61,2%.

Staten 1970	68,1%
Raden 1970	61,2%
Kamer 1971	78,5%
Kamer 1972	82,9%
Staten 1974	74,5%
Raden 1974	65,4%
Kamer 1977	87,5%
Staten 1978	79,1%
Raden 1978	73,3%
Europees Parlem. 1979	57,8%

De hoogste opkomst sinds de afschaffing van de opkomstplicht is tot nu toe die voor de laatste Kamerverkiezingen, mei 1977. Traditioneel blijkt de opkomst het hoogst voor Kamerverkiezingen, het laagst voor de raadsverkiezingen, en daar tussenin de statenverkiezingen. Wanneer men de cijfers op een rij zet per soort verkiezingen, blijkt de opkomst steeds te zijn gestegen.

Perscommentaren

In enkele van de Nederlandse dagbladen is het volgende commentaar geleverd op de Nederlandse uitslag van de verkiezingen voor het Europese parlement:

De Volkskrant

De Europese instellingen moeten uit de cijfers lering trekken over hun toekomstige functie en betekenis, wil de gedachte van Europese verkiezingen niet achteraf een onzalige blijken te zijn. Het idee dat de Europese kiezers met enthousiasme en mandaten de regeringen dwingen tot een meer democratisch Europa, blijkt wat Nederland betreft een geduchte misgok te zijn geweest. De redenering kan beier andersom gehanteerd worden: Europa moet eerst aansluiting bij de mensen en hun democratisch beleven zoeken door constitutionele veranderingen en een veel warmer sociaal beleid, voordat het misschien een plaats in de harten en de hoofden van de mensen krijgt. Pas als dat doordringt bij de regeringen en de Europese instellingen zijn deze verkiezingen nog enigszins waardevol geweest.

De lijsttrekkers van de vier Nederlandse partijen, die zetels in het Europese parlement verkregen hebben: V.l.n.r.: A. de Goede (D'66), C. Berkhouwer (VVD), A. Vondeling (PvdA) en B. Beumer (CDA).

PROVINCIE GRONINGEN (551.331 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	61,8	246.154	88,5	343.664	83,5	327.467
PvdA	39,0	96.094	42,4	145.782	42,5	139.089
CDA	27,1	66.734	24,3	83.539	25,2	82.437
VVD	13.2	32.385	14.3	49.355	14,2	46.374
D'66	7,3	18.083	4.4	14.999	4,7	15.564
SGP	0,6	1.490	0,3	950	—	—
PPR	1,9	4.576	1,9	6.470	1,5	5.078
CPN	4,0	9.779	4,3	14.685	4,3	14.229
GPV	4,6	11.361	4.0	13.757	4,2	13.669
PSP	2.1	5.248	1 3	4 396	1,7	5.500
Leschot	0,2	404	—	—	—	—
Overigen	—	—	2,8	9.731	1,7	5.527

PROVINCIE FRIESLAND (578.228 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	65,1	259.588	91,1	350.025	85,4	333.491
PvdA	35,4	92.009	37,3	130.718	36,3	121.094
CDA	40.0	103.945	37.4	131.075	37,7	125.759
VVD	10,6	27.471	12,3	42.995	11,5	38.157
D'66	7,1	18.506	4,4	15.318	3,4	11.368
SGP	0,9	2.265	0,9	3.019	1,5	5.056
PPR	1,3	3.286	1,3	4.484	1,0	3.371
CPN	1,4	3.662	1,5	5.279	1,4	4.551
GPV	1,8	4.612	1,6	5.527	1,5	5.111
PSP	1,3	3.411	0,7	2.641	0,9	3.028
Leschot	0,2	421	—	—	—	—
Overigen	—	—	2,6	8.969	4,8	15.996

PROVINCIE DRENTE (416.009 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	64,8	186.473	90,5	252.913	84,8	240.531
PvdA	40,0	74.690	41,5	105.022	42,3	101.725
CDA	29,4	54.889	27,1	68.551	28,2	67.833
VVD	17,1	31.813	18,3	46.148	18,3	44.151
D'66	7,3	13.604	4,4	11.239	4,4	10.584
SGP	0,5	991	0,4	973	—	—
PPR	1,3	2.487	1,4	3.468	1,1	2.757
CPN	1,1	1.974	1,2	3.087	1,2	2.851
GPV	1,9	3.566	1,8	4.622	2,0	4.731
PSP	1,2	2.155	0,6	1.488	0,8	1.877
Leschot	0,2	304	—	—	—	—
Overigen	—	—	3,3	8.315	1,7	4.022

PROVINCIE OVERIJSSEL (1.009.626 inwoners)

	Europ. Parl. 1979	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	66,1	451.997	91,5	604.059	85,9	576.057
PvdA	28,1	126.986	31.0	187.374	30,8	177.495
CDA	44,3	200.142	39,6	238.885	42,6	245.287
VVD	11,8	53.274	13,2	79.698	12,6	72.545
D'66	7,0	31.869	4,2	25.593	4,2	24.100
SGP	2,8	12.633	2,9	17.422	3,0	17.036
PPR	1,2	5.644	1,3	7.859	1,2	6.931
CPN	1,0	4.352	1,1	6.516	0,9	5.392
GPV	2,6	11.777	2,2	13.231	2,2	12.601
PSP	1,0	4.559	0,5	3.171	0,7	4.031
Leschot	0,2	761	—	—	—	—
Overigen	—	—	4.0	24.310	1,8	10.639

PROVINCIE GELDERLAND (1.679.339 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	59.9	697.347	89,4	1.007.015	81,2	927.419
PvdA	28,0	195.129	30,9	310.582	30,6	283.640
CDA	39,6	276,165	35,5	357.732	39,0	361.388
VVD	15,8	110.138	17,2	173.519	16,3	151.058
D'66	8,0	55.895	4,8	48.328	4,5	42.157
SGP	3,6	25.073	3,7	37.216	3,7	34.740
PPR	1,9	13.138	1,7	17.498	1,8	16.581
CPN	0,6	4.221	0,6	5.890	0,5	4.277
GPV	0,8	5.380	0,7	7.388	0,6	5.818
PSP	1,5	1.046	0,9	8.955	1,3	11.700
Leschot	0,2	1.834	—	—	—	—
Overigen	—	—	4,0	39.907	1,7	16.060

Bij deze opkomst en bij vrij geringe verschuivingen in de percentages van de partijen in vergelijking met de provinciale statenverkiezing van 1978 is iedere tevredenheid van politieke leiders op drijfzand gebouwd. Omrekening naar Kamerverkiezingen met zo'n dertig percent hogere opkomst is al te belachelijk. De PvdA heeft het verlies nog zeer beperkt weten te houden, gezien de extra lage opkomst in de volkswijken, maar een partij die haar grote aanhang zo weinig weet te enthousiasmeren past weinig blijmoedigheid.

En dat geldt voor alle aeeinemende partijen. Met een extra naar accent voor CDA en vooral VVD die van de relatief grotere opkomst in de meer welvarende wijken en delen van het land niet konden profiteren; zelfs een klein veriies ten opzichte van vorig jaar. Oók de D'66-winst is door deze factor een hoogst wankel gegeven. Ten gevolge van al dit fraais is de Nederlandse vertegenwoordiging in het Europese parlement ongeveer als verwacht werd, met dit verschil dat de dames en heren een nogal dunne achterban blijken te hebben. Wat juist een reden moet zijn om alsnog vertrouwen te gaan veroveren.

Het Parool

Wat betekenden deze verkiezingen voor de binnenlandse verhoudingen? Niets. Door de naar verhouding geringe opkomst wordt het beeld zó vertekend, dat alle spelletjes van omrekening naar kamerzetels zonder, ook van maar de gerinste, politieke betekenis zijn.

Alleen een paar losse kanttekeningen vallen nog te maken. Eén daarvan geldt de Partij van de Arbeid. Juist kiezers van deze partij namelijk hebben tot de afwezigen behoord. Dat een zo grote partij, als het erom gaat iets verder te kijken dan de nationale neus lang is, zo weinig greep op de eigen kiezers heeft, is een nogal treurig verschijnsel.

Een tweede kanttekening is deze: de bekende politicus Kalma van de PSP liet weten het een verheugend verschijnsel te vinden dat zoveel kiezers waren thuisgebleven — die hadden hun afkeer van het kapitalistische Europa laten blijken. Het is natuurlijk een standpunt, maar waarom doet een partij die zo'n standpunt heeft, mee aan de verkiezingen en waarom probeert iemand die zo'n standpunt verkondigt zichzelf een plaats in het Europees Parlement te verwerven?

Een laatste kanttekening: op zichzelf heeft zo'n verkiezingsuitslag waarbij niet meer dan vier hoofdstromingen de kiesdeler halen, toch wel de charme van de overzichtelijkheid. Het is natuurlijk een vrome wens maar het zou toch aardig zijn als we ons bij verkiezingen van de eigen volksvertegenwoordiging eenzelfde overzichtelijkheid zouden veroorloven.

NRC/Handelsblad

De lage opkomst heeft overigens vermoedelijk meer met de onbekendheid van het Europese parlement en de Nederlandse kandidaten te maken dan met iets anders. Dat wil zeggen: de lage opkomst. lijkt eerder door gebrek aan belangstelling dan door anti-Gemeenschapssentimenten of gebrek aan vertrouwen in de (toekomstige) mogelijkheden van het parlement veroorzaakt.

Ongewild hebben de propagandisten voor de Europese verkiezingen met hun leuze Kom op voor Europa er misschien wel toe bijgedragen dat het centrale thema van de campagne voor veel kiezers werd:

gaan stemmen of niet? Het benoemen van het probleem — de mogelijk lage opkomst dus — heeft altijd iets riskants. Opmerkelijk was het in elk geval dat dezelfde propagandisten die totnogtoe bij voortduring op het grote belang van een flinke opkomst hadden gewezen, gisteravond als om strijd opriepen de matige opkomst niet te dramatiseren.
Nationaal-politiek gezien staat vast dat D'66, dat waarschijnlijk nog onder de lage opkomst heeft geleden. het erg goed heeft gedaan. Verder staat vast dat de PvdA er goed aan zou hebben gedaan aan deze verkiezingen niet ook nog eens de vraag te verbinden of de kiezers voor of tegen het kabinet-van Agt zijn. De ambivalentie in de PvdA jegens de Europese verkiezingen maakte deze op zichzelf al geforceerde koppeling des te dwazer.

De Telegraaf

Regeringen en politieke partijen zijn er duidelijk onvoldoende in geslaagd de kiezers te doordringen van het historische belang hun stem voor de eerste Europese verkiezingen uit te brengen Voor talloze kiezers gaat het bij de zaak van de Europese samenwerking kennelijk nog steeds om een te vaag begrip. waarvoor men niet warm wil lopen Het nieuwe Europese parlement krijgt nu vijf Jaren de tijd om door het ontwikkelen van activiteiten meer belangstelling bij de kiezers te wekken voor Europa.
Belangrijk in dit verband is vooral in hoeverre het Europese Parlement erin zal kunnen slagen bevoegdheden te bevechten. die het thans nog vrijwel geheel ontbeert Dit zal evenwel juist door liet ontbreken van een werkelijk massale kiezerssteun geen gemakkelijke zaak worden

Algemeen Dagblad

De eerste verkiezing van het Europese parlement heeft in vrijwel alle landen een lage opkomst te zien gegeven Dat legt een extra zware verantwoordelijkheid op de 410 gekozen leden Zij zullen moeten aantonen dat de wegblijvers ongelijk hebben gehad.

De Europese Gemeenschap heeft zolang in geheimzinnige bureaucratische afzondering gewerkt. dat te vele burgers de zin van een Europese verkiezing is ontgaan. Italie vormt daarop wellicht een uitzondering Daar echter is dan ook van begin af aan duidelijke informatie gegeven. stoelend op een traditioneel gevoelen van Europeanisme In eigen land zijn alle veronderstellingen over de Europese gezindheid drastisch ondergraven Het zal regering en parlement tot bescheidenheid moeten stemmen

Trouw

De samenstelling van de Europese Commissie vormt op dit ogenblik geen weerspiegeling van het afgelopen week gekozen Europese parlement. Het zou logisch zijn als de regeringen van de negen EEG-landen daarvan de consequenties onder ogen zien, maar dat is niet te verwachten. Die opdracht heeft nu het nieuw gekozen parlement.
Vroeger was het argument om de rechtstreekse strijd met de Commissie uit de weg te gaan dat er op die manier over de hoofden-van de Commissie een bij voorbaat verloren strijd met de regeringen zou worden gevoerd. Dat gaat nu niet meer op — als tenminste de eerst gekozen Europese parlementariërs hun kansen zien en durven te gebruiken.

PROVINCIE **UTRECHT** (855.776 inwoners)

	Europ. Parl. 1979		Kamer 1977		Staten 1978	
	%	stemmen	%	stemmen	%	stemmen
Opkomst	60.0	371.786	88.4	530.980	80.0	485.695
PvdA	23.7	87.980	28,2	149.639	27.3	132.476
CDA	34.4	127.956	30.5	162.194	33.6	163.385
VVD	19.9	74.144	22.1	117.577	21.4	104.004
D'66	11.3	42 006	6.6	35.075	6.9	33.540
SGP	3.4	12.646	3.3	17.245	3.5	16.960
PPR	1.9	7.243	1,9	9.827	1.6	7.692
CPN	1.2	4.355	0.9	5.012	0.8	4.070
GPV	1.8	6.563	1.6	8.385	1.6	7.752
PSP	2.1	7.785	1.3	6.859	1.9	9.025
Leschot	0.3	1.108	—	—	—	—
Overigen	—	—	3.6	19.167	1.4	6.791

PROVINCIE NOORD-HOLLAND (2.299.203 inwoners)

	Europ. Parl. 1979		Kamer 1977		Staten 1978	
	%	stemmen	%	stemmen	%	stemmen
Opkomst	57.1	939.915	86.9	1.410.820	77.9	1.270.137
PvdA	30.9	290.284	35.4	499.377	36.0	456.958
CDA	25.7	241.672	22.9	323.509	25.4	323.081
VVD	20.5	192.428	21,8	306.801	21,2	269.125
D'66	12.0	112.420	7.3	102.609	7.1	89.901
SGP	0.6	6.068	0.5	6.875	0.4	5.768
PPR	1.9	18.229	2.1	30.260	2.0	25.054
CPN	4.7	43.741	4.5	63.725	4.1	52.260
GPV	0.4	4.028	0.4	5.724	0.3	4.488
PSP	2.8	25.917	1,5	20.975	2.3	28.736
Leschot	0.5	—	—	—	—	—
Overigen	—	—	3.6	50.965	1.2	14.766

PROVINCIE ZUID-HOLLAND (3.063.372 inwoners)

	Europ. Parl. 1979		Kamer 1977		Staten 1978	
	%	stemmen	%	stemmen	%	stemmen
Opkomst	56.8	1.238.158	87,1	1.858.894	78.2	1.677.986
PvdA	33.0	408.593	37,9	704.940	38.3	642.370
CDA	28,8	356.301	24,6	457.111	27,1	454.904
VVD	18.6	230.053	19,9	370.380	19.4	325.299
D'66	10.3	127.967	6,1	112.645	6.1	101.998
SGP	3.9	48.198	3,8	69.802	4.0	67.001
PPR	1,4	17.672	1,5	27.820	1.3	21.436
CPN	1,2	15.560	1,3	24.592	1.1	18.841
GPV	0.9	10.673	0,8	14.790	0.7	12.574
PSP	1.6	19.464	0,8	15.193	1.1	18.713
Leschot	0.3	3.677	—	—	—	—
Overigen	—	—	3,3	61.621	0.9	14.850

PROVINCIE **ZEELAN**D (344.386 inwoners)

	Europ. Parl. 1979		Kamer 1977		Staten 1978	
	%	stemmen	%	stemmen	%	stemmen
Opkomst	57.5	141.072	88.2	204 530	79.4	186.945
PvdA	29.8	41 979	32.6	66.609	31.8	59.499
CDA	33.5	47.254	29.9	61.051	32.8	61.384
VVD	15.9	22.368	17.3	35.432	16.5	30.780
D'66	7.1	10.063	4.4	9.059	4.0	7.434
SGP	8.7	12.333	8.4	17.145	9.4	17.584
PPR	1.7	2.409	1,5	3.135	1,9	3.470
CPN	0,4	634	0,4	890	0,3	650
GPV	1.6	2.194	1.6	3.370	1,8	3.397
PSP	1.0	1.474	0,5	926	0.6	1.151
Leschot	0.3	364	—	—	—	—
Overigen	—	—	3,4	6.913	0.9	1.596

PROVINCIE NOORD-BRABANT (2 030 809 inwoners)

	Europ. Parl. 1979		Kamer 1977		Staten 1978	
	%	stemmen	%	stemmen	%	stemmen
Opkomst	52.6	731.387	85.5	1.136.778	75.0	1.015.281
PvdA	26.2	191.251	28.8	327.059	28,7	291.255
CDA	48.0	350.923	43.7	496.553	48.8	495.971
VVD	13.3	96.918	15.7	178.933	13.6	137.784
D'66	7.8	57.379	5.0	56.471	4.1	41.918
SGP	0,5	3.979	0,5	5.817	0.5	5.558
PPR	1,5	10.899	1,6	18.031	1.6	15.991
CPN	0.6	4.231	0.6	6.447	0.5	4.686
GPV	0,2	1.593	0.1	1.896	0.2	1.967
PSP	1,5	11.024	0.8	8.785	1.0	10.381
Leschot	0.4	3.190	—	—	—	—
Overigen	—	—	3,2	36.813	1.0	9.770

De Waarheid

De Nederlandse afvaardiging naar het Europese parlement kan niet worden beschouwd als een democratische vertegenwoordiging van de Nederlandse bevolking. aangezien op de lijsten van CDA. PvdA. VVD en D'66 te zamen maar krap de helft van het totaal aantal kiesgerechtigden heeft gestemd

De hoge absentie is een gevolg van afkeer van de huidige EEG-politiek. terwijl CPN. PPR en PSP als EEG-kritische partijen te maken hadden met het bestaan van een effectieve kiesdrempel van 4 procent. Gezien de geringe mare van representativiteit van de Nederlandse afvaardiging naar het Europarlement wint het nationale parlement aan gewicht.

Analyse verkiezingsuitslag

Drs. Marcel van Dam. socioloog en thans lid van de Tweede Kamer voor de PvdA. heeft de Nederlandse uitslag van de verkiezingen voor het Europese parlement nader geanalyseerd. Aan de resultaten van deze analyse. gepubliceerd in De Volkskrant van 8 juni. is het volgende ontleend.

Op het eerste gezicht zijn CDA en D'66 de grote winnaars. heeft de W D zich redelijk gehandhaafd en kreeg de PvdA de klappen. Maar de geringe opkomst (nu circa 58 percent tegen 87.5 percent in 1977 en 79.1 percent in 1978) trekt een sluier over wat er werkelijk aan de hand is.

Vooral de jongere kiezers (onder de 35 jaar) hebben het massaal laten afweten. Deze thuisblijvers hebben de regeringspartijen aan hun schijnoverwinning geholpen. Want als je de verlies- en winstrekening per partij onder de loupe neemt tekent zich een flinke verschuiving af van VVD- en CDA-kiezers naar links (PvdA en D'66). Een kiezersverhuizing die per saldo negatief uitpakt voor de regeringspartijen.

Ten opzicht van de Kamerverkiezingen in '77 bleven ruim 2.5 miljoen kiezers weg. Daarvan is bijna 1.5 miljoen jonger dan 35 jaar (1.412.945).

De conclusie is even simpel als leerzaam: de kiezers die de PvdA in '77 (tien zetels winst) aan een klinkende overwinning hielpen bleven nu thuis En het zijn vooral de jonge kiezers die het bij de Europese verkiezingen massaal lieten afweten Vooral de jongeren zijn weggebleven. we zeiden het al Bij elke verkiezing opnieuw blijken met name de hnkse partijen. inclusief D'66, een groot deel van hun aanhang te halen bij de kiezers onder de 35 jaar. Juist deze groep is vrij massaal weggebleven Bestond het electoraat in '77 nog voor 42 percent uit deze jonge kiezers, nu was dit maar 36 percent. Dat betekent dat. indien het Intomartonderzoek een juiste weerslag is van de echte uitslag. er niet minder dan 1.5 miljoen jonge kiezers zijn weggebleven.

Van de kiezers. die niet opgekomen zijn. is de politieke voonkeur uiteraard onbekend gebleven. Niettemin hebben we daar toch inzicht in. door de gegevens van de doorlopende Nipo-enquêtes. zoals die elke week worden gehouden. We gaan daarbij uit van de meest recente prognose, op basis van een steekproef onder 4500 kiezers in de maand mei van dit jaar. Daarbij is een verdeling gemaakt in politieke voorkeur van kiezers onder de 35 jaar en van kiezers boven die leeftijdsgrens.

PROVINCIE LIMBURG (1.055.482 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	51.0	380.488	83.1	595.263	74,0	537.629
PvdA	28.9	109.928	30.1	179.194	29,2	157.053
CDA	48.7	185.414	44.6	265.498	51,4	276.572
VVD	10.5	40.047	14.7	87.566	12,1	65.010
D'66	5,6	21.299	3,3	19.564	2,9	15.541
SGP	0,1	454	0,1	312	—	—
PPR	1,6	5.904	1.9	11.432	1,9	10.240
CPN	1.O	3.871	1.1	6.693	1,2	6.275
GPV	0,2	553	0,1	456	—	—
PSP	1.4	5.330	0.7	4.447	1,2	6.337
Leschot	2.0	7.688	—	—	—	—
Overigen	—	—	3.4	20.101	0,1	601

AMSTERDAM (718.577 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	51.5	278.410	83,6	458.840	73,4	399.243
PvdA	39.4	109.671	44,1	202.212	46,0	183.519
CDA	16.5	45.870	13,9	63.907	15,8	62.903
VVD	14.9	41.400	16,6	76.357	15,9	63.492
D'66	11,8	32.816	7,0	32.011	7,0	27.965
SGP	0,4	1.131	0,2	977	0,2	846
PPR	2,1	6.005	2,4	11.099	2,2	8.783
CPN	10,1	28.144	8,8	40.380	8,1	32.283
GPV	0,3	880	0,3	1.402	0,2	983
PSP	4,1	11.491	2,3	10.462	3,5	13.873
Leschot	0.4	1.002	—	—	—	—
Overigen	—	—	4.4	20.033	1.1	4.596

ROTTERDAM (582.396 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	51.0	218.769	83.8	366.931	73.5	317.600
PvdA	50.1	109.569	55.4	203.181	57.1	181.388
CDA	19.8	43.409	16.1	58.986	17.8	56.677
VVD	12.5	27.290	13.2	48.584	12.7	40.484
D'66	8.9	19.430	5.0	18.280	5.0	15.754
SGP	2.0	4.299	1.7	6.216	1.9	5.882
PPR	1.3	2.841	1.3	4.927	1.0	3.112
CPN	2.4	5.236	2.3	8.485	1.9	6.143
GPV	0.7	6.660	0.6	2.366	0.7	2.061
PSP	2.0	4.438	1.0	3.608	1.3	4.167
Leschot	0.3	597	—	—	—	
Overigen	—	—	3.4	12.298	0.6	1.932

's-GRAVENHAGE (458.242 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	52,8	183.819	83,8	295.915	72,9	254.749
PvdA	33,0	60.713	37,4	110.770	38,5	98.146
CDA	25,6	47.104	21,2	62.658	24,3	61.815
VVD	23,4	43.027	24,2	71.455	24,0	17.199
D'66	11,6	21.298	6,7	19.842	6,7	3.198
SGP	1,2	2.165	1,1	3,318	1,3	3.179
PPR	1,4	2.478	1,5	4.458	1,2	1.110
CPN	1,6	2.896	1,7	5.130	1,5	3.232
GPV	0,4	774	0,5	1.370	0,4	—
PSP	1,5	2.767	0,9	2.801	1,3	1.955
Leschot	0,3	597	—	—	—	—
Overigen	—	—	4,8	14.113	0,8	—

UTRECHT (236.053 inwoners)

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	54.5	95.190	85.3	151.336	74.8	131.280
PvdA	34.4	32.759	40.6	61.392	40.4	53.014
CDA	28.1	26.718	24.5	37.111	27.3	35.798
VVD	14.2	13.506	16.3	24.618	15.1	19.829
D'66	11.7	11.137	6.4	9.776	6.9	9.113
SGP	1.1	1.027	0.9	1.325	1.0	1.312
PPR	2.8	2.660	2.4	3.679	2.1	2.785
CPN	2.7	2.581	1.8	2.728	1.8	2.402
GPV	0.6	627	0,6	896	0,7	866
PSP	4.0	3.820	2.6	3.905	3.8	4.924
Leschot	0.4	357	—	—	—	—
Overigen	—	—	3.9	5.906	0.9	1.237

TOTAALUITSLAG NEDERLAND

	Europ. Parl. 1979 %	stemmen	Kamer 1977 %	stemmen	Staten 1978 %	stemmen
Opkomst	57,82	5.666.222	87,49	8.317.611	79,10	7.578.638
PvdA	30,39	1.721.949	33,83	2.813.795	33,81	2.562.654
CDA	35,61	2.017.692	31,89	2.652.280	35,07	2.658.001
VVD	16.4	914.661	17,95	1.492.691	16.95	1.284.287
D'66	9,03	511.590	5,44	452.423	5,20	394.105
SGP	2,23	126.397	2,13	177.008	2,24	169.703
PPR	1,62	92.005	1,69	140.910	1,56	118.601
CPN	1,72	97.196	1,72	143.481	1,56	118.082
GPV	1,11	62.639	0,95	79.421	0,95	72.108
PSP	1,71	97.137	0,94	77.972	1,33	100.479
Leschot	0.44	24.956	—	—	—	—
Overigen	—	—	3,46	287.630	1,33	100,618

GEBRUIKTE AFKORTINGEN
CDA - Christen Democratisch Appel
PvdA - Partij van de Arbeid
VVD - Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
PPR - Politieke Partij Radikalen
CPN - Communistische Partij Nederland
D'66 - Democraten '66
SGP - Staatkundig Gereformeerde Partij
GPV - Gereformeerd Politiek Verbond
PSP - Pacifistisch Socialistische Partij
Leschot -Lijst Leschot

Politieke voorkeur 18 t/m 34		Politieke voorkeur 35 jaar en ouder	
PvdA	40,8	PvdA	36,7
CDA	20,8	CDA	39,0
VVD	13,3	VVD	11,5
D'66	11,9	D'66	6,7
PPR	3,0	PPR	1,0
CPN	1,9	CPN	0,7
DS'70	0,1	DS'70	0,2
BP	0,1	BP	0,2
PSP	4,8	PSP	0,5
SGP	1,7	SGP	2,1
GPV	0,8	GPV	0,8
Overigen	0,8	Overigen	0,6

Aan de hand van deze gegevens is ruwweg te berekenen hoe de politieke voorkeuren zijn van de kiezers die wegbleven. We hebben dit berekend voor PvdA, CDA, VVD en D'66. Daaruit blijkt dat, indien de ruim 2,5 miljoen wegblijvers wel hadden gestemd, 49% hun stem hadden uitgebracht op de PvdA, 30% op het CDA, 13% op de VVD en 10% op D'66. Deze cijfers laten zien dat bij een gelijke opkomst als in '77 de uitslag er totaal anders zou hebben uitgezien dan nu.

Leeftijd is slechts één karakteristiek om een verkiezingsuitslag te duiden. Het zou ook interessant zijn de politieke voorkeuren af te zetten tegen de sociaal-economische status van groepen kiezers (aan de hand van hun inkomen bij voorbeeld). Die gegevens zitten echter niet in het Intomart-onderzoek. Maar toch valt er wel iets over te zeggen.

Onderzoek in het verleden heeft aangetoond dat veel arbeiders pas laat gaan stemmen. Rond zeven uur 's ochtends, als de stemlokalen open gaan hebben zij geen tijd. *Zij* kunnen op z'n vroegst pas rond het middaguur, maar meestal pas 's avonds stemmen. Dat gedrag van een groep kiezers is terug te vinden als je de resultaten voor de PvdA in '77 en '78 van uur tot uur bekijkt. Rond het middaguur en zeker 's avonds na zessen vertonen de PvdA-lijnen een duidelijke opwaartse „knik", dat „werknemerseffect" is bij deze verkiezingen vrijwel volledig achterwege gebleven.

Dat de PvdA-kiezers wegbleven blijkt ook overduidelijk uit de kleine steekproef die de Volkskrant-correspondenten in drie grote steden hielden. Zij verzamelden de opkomstpercentages bij stembureaus in wijken die uit traditie overwegend PvdA of VVD stemmen. De typische PvdA-wijken in Amsterdam (Indische buurt), Den Haag (Schilderswijk) en Utrecht (Indische buurt) hebben een laag opkomstpercentage. Maar in de wijken waar overwegend VVD wordt gestemd, is de opkomst veel hoger (Apollobuurt, Amsterdam; Marlot Den Haag; Oog in Al, Utrecht). De verschillen in opkomst variëren volgens de voorzitters van de stembureaus in die wijken van 23,3% (arbeidersbuurten) tot 72,7% (VVD-buurten).

Ongetwijfeld brengen alle publiciteitsmedia vandaag een omrekening van deze verkiezingsuitslag naar Tweede-Kamerzetels. Hoe misleidend dat is blijkt als we wat nauwkeuriger kijken naar het stemgedrag van de ongever 5.700.000 kiezers die wel naar de stembus kwamen.

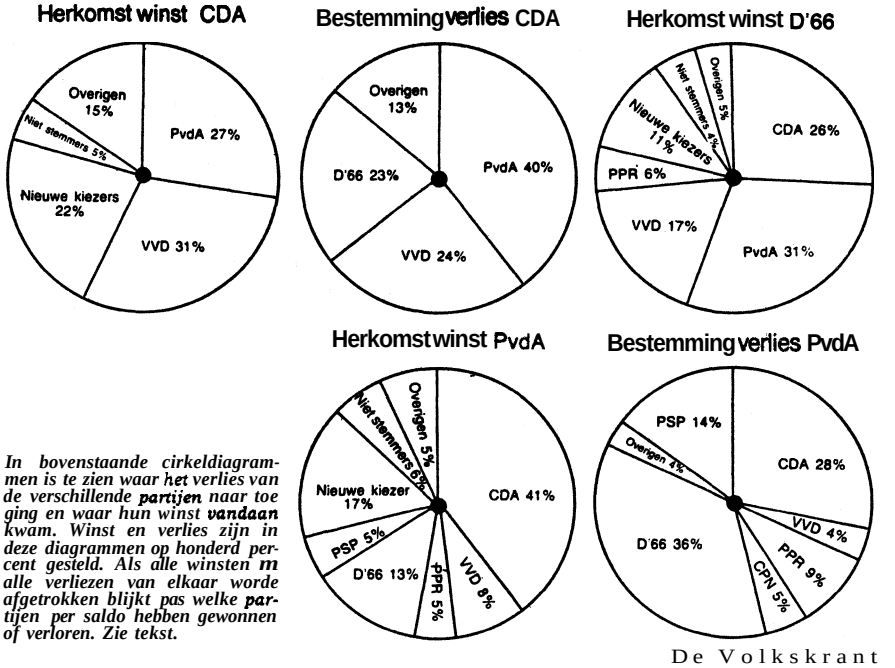
Daaruit blijkt bij voorbeeld dat het CDA tamelijk grote verliezen heeft geleden. Van alle kiezers. die in '77 stemden, hebben er in de steekproef 1658 nu op een andere partij gestemd. Daar staat tegenover dat 911 kiezers die vorige keer op een andere partij stemden. volgens de steekproef, nu CDA kozen. Een nettoverlies in de steekproef van 747 kiezers.

	Winst CDA naar:	Verlies CDA naar:
PvdA	337	663
VVD	387	402
PPR	21	51
CPN	4	19
D'66	45	375
DS'70	15	—
SGP	28	64
BP	17	—
GPV	22	47
PSP	9	16
overigen	26	21
	911	1658

Voor de PvdA is het omgekeerde het geval. Hoewel dus volgens de officiële uitslag de PvdA heeft verloren *en* er zelfs vijf Kamerzetels op achteruit zou gaan blijkt uit de steekproef dat vergeleken met de Kamerverkiezingen zij stemmen van andere partijen heeft gewonnen.

	Winst PvdA naar:	Verlies PvdA naar:
CDA	663	337
VVD	134	50
PPR	87	107
CPN	39	65
D'66	209	442
DS'70	17	—
BP	9	
PSP	75	166
SGP	—	17
GPV		13
overigen	20	21
	1253	1218

Het is wel opmerkelijk dat, terwijl de kleine partijen geen schijn van kans hebben om bij deze verkiezingen de kiesdeler te halen (4%) zij het toch redelijk goed hebben gedaan. Vooral de PvdA fungeent als doorgeefluik naar de kleine linkse partijen en ook naar D'66. (De Volkskrant, Trouw, Het Paraol, NRC/Hblad)

In bovenstaande cirkeldiagrammen is te zien waar het verlies van de verschillende partijen naar toe ging en waar hun winst vandaan kwam. Winst en verlies zijn in deze diagrammen op honderd percent gesteld. Als alle winsten en alle verliezen van elkaar worde afgetrokken blijkt pas welke partijen per saldo hebben gewonnen of verloren. Zie tekst.

De Volkskrant

JEMEN (N.)

INTERNE ONTWIKKELINGEN SINDS MOORD OP AL-GHASMI. LUITENANT-KOLONEL SALEH TOT PRESIDENT GEKOZEN. MISLUKTE STAATSGREEP. WIJZIGINGEN KABINET

De Constituerende Volksvergadering, waarvan inmiddels vier* leden i.v.m. de moord op het staatshoofd, luitenant-kolonel Ahmed Hussein al-Ghasmi (pag. 417 e.v.-1978) waren gearresteerd, verkoos op 17 juli 1978, een van de vier leden van de presidentiele raad (pag. 418/2-'78), luitenant-kolonel Ali Abdallah Saleh (op 28 juni 1978 tot die rang bevorderd), tot president van de Arabische Republiek Jemen (Noord-Jemen). Voor Saleh stemden 67 afgevaardigden, één onthield zich en 19 waren afwezig.

De voorzitter van de presidentiële raad, tevens voorzitter van de volksvergadering, Abdel Karim al-Arashi, werd op 20 juli tot vice-president aangewezen.

In overeenstemming met de grondwet werd de nieuwe president ook opperbevelhebber van de strijdkrachten. De waarnemend opperbevelhebber, luitenant-kolonel Ali al-Sheba, keerde op 19 juli in zijn vroegere functie van stafchef terug, die tijdelijk door Saleh was waargenomen, terwijl luitenant-kolonel Abdel Aziz al-Barati toen tot plv. stafchef werd benoemd.

Majoor Abdel Aziz Abdel Ghani, premier sinds januari 1975 (pag. 112/3-'75), werd als regeringsleider gehandhaafd. Hij had nog op 30 mei 1978 een nieuw kabinet gevormd, nadat in de loop van 1976 en 1977 reeds diverse wijzigingen in het oude kabinet waren aangebracht.

a) Op 31 juli 1976 waren de portefeuilles van openbare werken en gemeentezaken samengevoegd tot één departement onder minister Abdallah al-Kurshomi, terwijl Mohammed Abdel Malik tot minister van bevoorrading werd benoemd

b) Op 21 dec 1976 werd Mohammed Abdel-Wahab Jubaili benoemd tot minister van economie en Ahmad Abdoe Said tot staatsminister, belast met waterstaat en irrigatie

c) Op 1 maart 1977 werd Mohammed Salim Basindawa minister van ontwikkelingszaken en leider van de raad voor planning. Abdel Karim al-Iriani, die de portefeuille van ontwikkeling moest afstaan, bleef minister van onderwijs. Voorts werd Abdullah Humran benoemd tot staatsminister en vertegenwoordiger van de president voor de betrekkingen met Zuid-Jemen.

d) Op 20 maart 1977 werd het ministerie van bevoorrading gewijzigd in dat van bevoorrading en handel

e) Op 4 okt 1977 werd Ahmad Kaid Barakat benoemd tot staatsminister en directeur van de raad voor minerale hulpbronnen

f) Op 10 okt 1977 werd Abdel Salam Mohammed Muqbil minister van sociale zaken, arbeid en jeugd

g) Op 30 mei 1978 werden benoemingen voor de volgende zeven portefeuilles bekendgemaakt Verbindingen en transport - Ahmad Mohammed al-Anisi; economie - Ahmad al-Hamdani, voorlichting en cultuur - Ahmad Saleh al-Ra'ini; onderwijs - Mohammed al-Khaaem al-Wajih (voorheen landbouw), religieuze bezittingen - Mohammed Bin Mohammed al-Marisur, bevoorrading en handel - Saleh al-Jamali, landbouw - Ali Abdallah al-Matari Luitenant-kolonel Abdel Latif Deifallah, sinds febr 1976 vice-premier belast met binnenlandse zaken, keerde in het nieuwe kabinet niet terug en zijn portefeuille bleef onbeheerd

De verdeling van de overige portefeuilles was vice-premier en minister van financien - Mohammed al-Jouneid, buitenlandse zaken - Abdallah al-Asnag, binnenlandse zaken - lt-kol Mohsin al-Yusufi, justitie - Ali al-Samman, gezondheid - Mohammed Ahmed al-Asbahi

(Vor ber pag 699/2-1976)

Terechtstelling officieren

In verband met de mislukte opstand van de ontslagen parachutistencommandant, majoor Abdallah Abdel Aalim, in mei 1978 (pag. 418/1/2-'78) gelastte president Saleh op 10 aug. de terechtstelling van 30 voormalige officieren, o.w. majoor Aalim. De meerderheid van deze officieren was bij verstek veroordeeld op beschuldiging van ,,muiterij tegen voormalig ... president Al-Ghasmi" en van het ,,doden van vele onschuldigen in de provincies Taiz en Ibb, bij de uitvoering van de misdadige plannen die hun door de heersende kliek in Aden waren verstrekt". Zeven van de oorspronkelijk bij verstek ter dood veroordeelden werden op 6 sept. door een vuurpeloton terechtgesteld. Op 14 sept. werd nog een doodvonnis voltrokken, terwijl het doodvonnis van een ander gewijzigd werd in levenslange gevangenisstraf.

Aanslag op president gemeld

Het Libanese dagblad Al *Nahar* meldde op 12 sept. dat kort tevoren in de hoofdstad Sana een aanslag op president Saleh had plaatsgevonden. De president ontkwam ternauwernood, maar een van zijn adjudanten zou om het leven zijn gekomen.

Mislukte staatsgreep

Terwijl president Saleh voor een inspectiebezoek in Hodeida verbleef, poogden enkele militaire eenheden — volgens Reuter vier bataljons van de 5de infanteriebrigade en de militaire politie — in de vroege morgen van 15 okt. '78 zijn bewind omver te werpen. Zij begonnen hun actie in Sana met een beschieting van het oresidentiële paleis. Zij beschikten over een groot arsenaal aan wapens, w.o. tanks die kennelijk op diverse plaatsen in de hoofdstad posities hadden ingenomen.

De rebellie werd door regeringsgetrouwe troepen onderdrukt. Volgens Noordjemenitische woordvoerdeis was de ,,wanhoopspoging van agenten en geïnfiltreerde elementen" reeds in de morgen van 15 okt. volledig verijdeld, in het bijzonder dank zij het effectieve optreden van luitenant-kolonel Abdel Aziz al-Barati (de plv. stafchef) en luitenant-kolonel Mohsin al-Yusufi (de minister van binnenlandse zaken). Deze woordvoerders spraken berichten tegen dat bij de operatie negen regeringsgetrouwe officieren waren omgekomen. Maar het dagblad Al Siyassa uit Koeweit meldde in een bericht d.d. 16 okt. dat de gevechten tussen regeringsgetrouwe troepen en rebellen de hele dag hadden voortgeduurd en ook de volgende dag nog waren voortgezet, nadat de rebellen zich in het gebergte rond Sana hadden teruggetrokken.

Volgens een regeringswoordvoerder waren ,,alle elementen" gearresteerd, onder wie de drie voornaamste samenzweerders: majoor Ahmed Nasser (commandant van de 5de brigade), majoor Mohsen Fallah (commandant van de militaire politie) en majoor Rehia al-Razi (plv. commandant van de ,,centrale eenheden").

Deze drie zouden volgens een bericht van het Iraakse persbureau INA d.d. 16 okt. inmiddels voor een militair tribunaal zijn verschenen. Volgens de NZZ (19-10) werden zij onmiddellijk ter dood veroordeeld en terechtgesteld. Officieel werd later in Sana bekendgemaakt dat negen officieren, beschuldigd van medewerking aan de mislukte putsch, ter dood waren veroordeeld en op 27 okt. terecht waren gesteld; hun namen werden niet vermeld.

Nadat Sana op 1 nov. de arrestatie van een groep ,,terroristen", die in Noord-Jemen waren geïnfiltreerd, had gemeld, deelde een Noordjemenitische militaire woordvoerder op

* Op 10 aug. werden in hun plaats vier nieuwe leden benoemd Onder hen was sjeik Abdallah al-Ahmar, de leider van de Hashedstam, die door wijlen president Al-Ghasmi tot zijn adviseur in stammenaangelegenheden was benoemd (zie pag. 418/1-'78)

3 nov. mee dat nog een groep ,,terroristen" door de strijdkrachten in Noord-Jemen gevangen was genomen. Onder hen waren twee officieren van het Zuidjemenitische leger.

Op 5 nov. werden nog 12 personen wegens hun deelname aan de mislukte putsch ter dood veroordeeld en enkele uren later terechtgesteld. Onder hen waren de minister van sociale zaken, arbeid en jeugd, Abdel Salam Mohammed Muqbil, en de adjunct-directeur van het kabinet van de president, Salem al-Sakkaf. Een dertiende verdachte werd veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf. Re IHT (6-11) meldde dat vier van de verdachten in de loop van hun proces (dat op 1 november was geopend) zouden hebben bekend geld en wapens vanuit Libië te hebben ontvangen. Een aantal arrestanten, die verdacht werden van samenwerking met de leiders van de rebellie, werd op vrije voeten gesteld, omdat zij ,,misleid" zouden zijn. De Noordjemenitische radio maakte in dit verband melding van de vrijlating van 115 gevangenen op 29 okt. en van nog eens 67 op 8 november,

President Saleh keerde op 15 okt. in Sana terug; hij zou vervolgens onmiddelijk naar Saoedi-Arabië zijn gereisd voor overleg over de toestand in zijn land. De Noordjemenitische minister van buitenlandse zaken, Abdallah al-Asnag, arriveerde in de nacht van 21 op 22 okt. in Jeddah. Hij verklaarde daar op 22 aug. in een interview met het dagblad *Arab News* dat de gearresteerde muiters inlichtingen hadden verstrekt over ,,betrekkingen .met een of meer buitenlandse regeringen. Wij hebben bewijsmateriaal om aan te tonen dat de rebellen onmiddellijke buitenlandse hulp en steun was beloofd op het moment dat zij de coup ondernamen", aldus de minister. Daarmee doelde hij volgens commentatoren op de Sowjet-Unie en Zuid-Jemen.

Achtergronden

Volgens *The Middle East* (dec. '78) was bij de op 15 okt. begonnen gevechten — in tegenstelling tot de regeringsmededelingen — het grootste deel van het Noordjemenitische leger betrokken en duurde de strijd meer dan een week, waarbij de gevechten zich uitbreidden tot verschillende andere delen van het land zoals de provincies Sadah en Baida. Er waren volgens dit blad kennelijk verscheidene factoren die deze goed voorbereide coup deden mislukken. Als de belangrijkste werden beschouwd de arrestatie van een van de voornaamste samenzweerders, wat leidde tot een verbreking van de verbindingen tussen de eenheden op het cruciale moment, het afzijdig blijven van het grootste deel van de pantsereenheden en de loyaliteit van de luchtmacht jegens het regime.

Dat er niet slechts sprake was van naar macht strevende elementen of huurlingen, maar van een omvangrijke opstand kon volgens *The Middle East* worden afgeleid uit het aantal arrestaties — minstens 7.000 in de eerste zeven dagen alleen, alsmede uit de voortdurende onrust in diverse gebieden. Het blad voegde hieraan toe:

,,Commandant Mohammed al-Kohali en het voormalige lid van de commandoraad, majoor Abdallah Abdel Aalim (nu in Aden), die reeds met heel wat volgelingen tegen het regime van president Ahmed al-Ghasmi in de voorafgaande lente hadden gemuit, schijnen de drijvende politieke kracht te zijn geweest achter de poging, waarvan het oogmerk was het land terug te brengen op het niet-gebonden, nationalistische en progressieve pad dat gevolgd werd door wijlen president Ibrahim al-Hamdi.

Het Nationaal Democratisch Front, een losse groepering van baathisten, marxisten, nasseristen en liberalen, waarvan Al-Hamdi de activiteiten had getolereerd in het gemeenschappelijke streven naar eenheid met Zuid-Jemen, maar dat zowel Al-Ghasmi als Saleh zonder succes hadden trachten te liquideren, schijnt een belangrijke rol te hebben gespeeld in het infiltreren van de strijdkrachten en het organiseren van de rebellie.

De onophoudelijke zuiveringen in het staatsbestuur, met een voortdurend roteren van plaatselijke gouverneurs, legercommandanten, ministers en functionarissen, slaagden er niet in de samenzwering van haar leiding te beroven ...."

Verdere wijzigingen kabinet

Op 25 okt. 1978 werd een aantal wijzigingen in het kabinet bekendgemaakt ,,overeenkomstig de aanbevelingen van de premier en het openbaar belang". Lt.-kol. Abdel Aziz al-Barati, de plv. stafchef, werd benoemd tot minister van binnenlandse zaken als opvolger van lt.-kol. Mohsin al-Yusufi, die tot gouverneur van de provincie Taiz werd benoemd. Ismail Ahmad al-Wazir werd minister van justitie i.p.v. Ali al-Samman, die Mohammed Bin Mohammed al-Mansur als minister van religieuze bezittingen opvolgde. Mohammed Salim Basindawa, voorheen belast met ontwikkelingszaken, werd nu minister van voorlichting en cultuur als opvolger van Ahrnad Saleh al-Ra'ini, die op zijn beurt de terechtgestelde Abdel Salam Mohammed Muqbil (zie pag. 399/1) verving.

Krachtens een op 19 nov. 1978 uitgevaardigd decreet werd lt.-kol. Muhsin Mohammed al-Ulufi benoemd tot procureur-generaal.

Op 21 maart 1979 voerde president Saleh een reorganisatie van zijn regering door, waarbij 9 van de 17 ministers werden vervangen. Hij benoemde twee vice-premiers: Ahmed al-Jouneid. belast met financiën en economie, en luitenant-kolonel Mujahid Abu Shwareb, belast met binnenlandse zaken. Minister van buitenlandse zaken werd Hussein Abdallah al-Amri als opvolger van Abdallah al-Asnag, die tot politiek adviseur van de president werd benoemd. Minister van binnenlandse zaken en chef van de veiligheidsdienst werd luitenant-kolonel Mahmud Khamis; de portefeuille van voorlichting en cultuur kreeg Yehya Hussein al-Aarchi, terwijl Ahmad al-Mahni de portefeuille van gemeentezaken ontving. In commentaren werd gewezen op het vertrek van Al-Asnag en Mohammed Sadim Basindawa (voorlichting), omdat beiden ballingen uit Zuid-Jemen waren en bekend stonden om hun oppositie tegen het wind in Aden.

JEMEN *(Z.)*

INTERNE ONTWIKKELINGEN SINDS DE TERECHTSTELLING VAN PRESIDENT ROBAYA ALI. ALGEMENE VERKIEZINGEN. BENOEMING PRESIDIUM EN NIEUW STAATSHOOFD. VORMING NIEUW KABINET

Na de terechtstelling van president Salem Robaya Ali op 26 juni 1978 (pag. 418/3 e.v.-1978), kondigde premier Ali Nasser Mohammed, die per 1 juli tevens voorzitter van de nieuwe, vijf leden tellende presidentiële raad werd, op 30 juli algemene verkiezingen aan, de eerste sinds de onafhankelijkheid, die in november 1978 zouden worden gehouden.

Tevoren werd in Aden van 11-14 okt. het oprichtingscongres gehou-

den van de aangekondigde marxistisch-leninistische „voorhoedepartij", die de naam Jemenitische Socialistische Partij (JSP) kreeg.

Daarin werden de drie partijen gebundeld, die tot dusver in het regerende Nationale Front samenwerkten, nl. het Nationale Bevrijdingsfront (NLF), de (Basthistische) Volksvoorhoedepartij en de (communistische) Volksdemocratische Unie
Het Nationale Frort — formeel de Verenigde Politieke Organisatie Nationaal Front — was in oktober 1975 gevormd op grond van een besluit van een NLF-congres uit maart 1975 om op organisatorisch niveau samen te gaan met de andere twee partijen met het oog op de eventuele vorming van één nieuwe marxistisch-leninistische partij Wijlen president Robaya Ali zou zich tegen dat plan hebben rerzet, omdat het strijdig was met het karakter van een strikt mohammedaans land als Zuid-Jemen, waarvan het „isolement" in het gebied daardoor nog zou worden versterkt

Het JSP-congres koos Abdel Fattah Ismail tot secretaris-generaal van de partij, een functie die hij te voren in het NLF en het Nationale Front vervulde.
Ismail verklaarde op 11 okt. tijdens de openingszitting van het congres dat veranderingen in de grondwet nodig waren in verband met „de consolidatie van (de) economische, sociale en culturele veranderingen", die sinds de staatsgreep van juni 1969 hadden plaatsgevonden. De betreffende amendementen, die op 31 okt. werden goedgekeurd, behelsden o.m. de afschaffing van de presidentiële raad ten gunste van een presidium en de versterking van de positie van de ministerraad „in zijn rol van hoogste wetgevende instantie".

Nieuw parlement en presidium

De verkiezingen voor het nieuwe 111 zetels tellende parlement, de Opperste Volksvergadering (PSA), ter vervanging van de in 1970 door het Algemeen Commando gekozen voorlopige Opperste Volksraad van 101 leden, vonden tenslotte plaats van 16-18 dec. 1978.
Tijdens haar eerste plenaire zitting benoemde de PSA op 27 dec. een presidium van 11 leden, dat in plaats kwam van de vijf leden tellende presidentiële raad.
Voorzitter van het presidium — en dus staatshoofd — werd Abdel Fattah Ismail, terwijl premier Ali Nasser Mohammed — sinds de dood van Robaya Ali voorzitter van de presidentiële raad en staatshoofd — plaatsvervangend voorzitter werd. De overige negen leden zijn: Fadl Muhsin Abdullah (secretaris; minister van financiën), Sultan Aldoosh, Reyad al-Akabri, mevr. Aida Ali Said, Mahmud Said Mahdi (minister van handel en bevoorrading), Abdullah Ahmed Ghanem, Said Saleh Salim, Faris Salim en Ali Ahmed Nasser al-Salami.

In tegenstelling tot [illegible] Mohammed kregen de drie andere leden van de ontbonden presidentiële raad geen zetel in het nieuwe presidium, nl. Mohammed Saleh Motei, luitenant-kolonel Ali Ahmed Nasser Antar en Ali Abdel Razzaq Ba-Deeb

Nieuw kabinet

Na de benoeming van het presidium keurde de PSA eenstemmig de samenstelling van een nieuwe regering goed. waarin de portefeuilles als volgt waren verdeeld:

Premier en minister van financien - Ali Nasser Mohammed, buitenlandse zaken - Mohammed Saleh Motei; binnenlandse zaken - Saleh Musleh Qassim, planning - Abdel Aziz Abel Wali (voorheen industrie en ai planning), staatsveiligheid - Mohammed Said Abdullah Muhsin, defensie - lt-kol Ali Ahmad Nasser Antar, verbindingen - Mahmud Abdullah Osheish, arbeid en openbare diensten - Nasr Nasir Ali, installaties - Baidar Abu Bakr al-Attas; voorlichting - Rashid Mohammed Thabit*; secretaris ministerraad - Ali Assad Mutanna, gezondheid - Abdullah Ahmad Bukir, cultuur en toerisme - Mahmoud al-Nagashi*; industrie - Abdul Ghanem Abdul Kader*, landbouw en landbouwhervorming - Mohammed Sulaiman Nasser; visserij - Mohammed Salim Akosh; onderwijs - Said Abdel Khair al-Noban, handel en bevoorrading - Ahmed Obeid al-Fadhli*, justitie en religieuze bezittingen - Khaled Fadhl Mansour*
(* = nieuw)

Geen plaats in het nieuwe kabinet kregen Fadl Muhsin Abdullah (voorheen financiën) en Mahmud Said Mahdi (handel en bevoorrading), die beiden een zetel in het presidium ontvingen, alsmede Ahmad Salim Obeid (voorlichting), Abdullah Mohammed Ghanem (justitie en religieuze bezittingen) en Ali Abdel Razzaq Ba-Deeb of Badib (cultuur en toerisme).

KOEWEIT

PREMIER BEZOEKT BAHREIN, UAE EN OMAN. AKKOORDEN OVER ECONOMISCHE EENHEID MET BAHREIN EN UAE

De premier en kroonprins van Koeweit, Saad al-Abdullah al-Salim al-Sabah, heeft officiële bezoeken gebracht aan Bahrein (6-9 dec. 1978), de Unie van Arabische Emiraten (12-16 dec.) en Oman (16-20 dec.). In de loop van die bezoeken werd een hele reeks kwesties betreffende samenwerking en coördinatie van projecten, zowel op bilateraal vlak als tussen alle Golfstaten, besproken, waaronder de mogelijkheid van samenwerking met andere Golfstaten bij het oprichten van één gespecialiseerde Golfuniversiteit.
Bij die besprekingen werd overeengekomen dat Koeweit een verenigd economisch stelsel zou vormen met Bahrein èn de UAE, terwijl Oman ermee instemde dat een dergelijk voorstel nader zou worden bestudeerd.

In een door Koeweit en Bahrein op 9 dec. getekend communiqué werd verklaard dat deze landen overeengekomen waren „(1) om alles uit de weg te ruimen wat maar de vrijheid van economische en commerciele activiteiten van burgers van één land in het andere zou kunnen belemmeren wat betreft het eigendom van vast goed, aandelen en ondernemingen: (2) om de politiek betreffende douane- en accijnsregelingen en taneven, handelsondernemingen en de voorziening van goederen en voedsel gelijk te schakelen; (3) om de wetgeving betreffende de protectie van plaatselijke industrieen gelijk te schakelen, (4) om de vestiging van gezamenlijke projecten door de burgers van de twee landen aan te moedigen; en (5) om te werken voor de oprichting van een Golfmaatschappij voor luchtvracht"
Koeweit en de UAE bereikben overeenstemming over de bestudering van een project i z de aanleg van een spoorlijn tussen de Golfstaten en het Arabische schiereiland

Met Bahrein en de UAE werd de vorming van twee afzonderlijke ministerscomité's o l v de minister van buitenlandse zaken van elk land overeengekomen Die zouden elke vier maanden „of wanneer maar nodig" vergaderen Voorts werd een voorstel aanvaard om het onderlinge reisverkeer te vergemakkelijken door het gebruik van identiteitspapieren i p v paspoorten

In een op 25 dec. in het Koeweitse dagblad Al *Qabas* gepubliceerd interview verklaarde Ibrahim Abdel Karim Mohammed, Bahreins minister van financien, dat Bahrein en Koeweit per 1 maart 1979 alle douanetarieven zouden afschaffen voor goederen, die in het andere land werden geproduceerd. Voorts zou met ingang van die datum een permanente gezamenlijke organisatie worden opgericht voor de invoer van goederen, die „alle Golfstaten zou dekken". Tevens zouden stappen worden ondernomen om de kantoren in het buitenland van Kuwait Airways en Gulf Air (eigendom van Bahrein, Qatar, UAE en Oman) te combineren en een hogere luchtvaartraad in de Golf op te richten in afwachting van de fusie van beide luchtvaartmaatschappijen. *(The Guardian, Financial Times, KCA)*

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

TOP BREZJNEW-CARTER IN WENEN

De president van de Sowjet-Unie, Leonid Brezjnew, en zijn Amerikaanse collega Jimmy Carter hebben van 15-18 juni in de Oostenrijkse hoofdstad Wenen met elkaar overleg gevoerd. Afgezien van het overleg tussen de toenmalige Amerikaanse president Ford en partijleider Brezjnew in de marge van de Conferentie over Europese veiligheid en samenwerking (CEVS) in Helsinki in juli en aug. 1975 (pag. 497 e.v.-1975) was dit de eerste topontmoeting tussen Amerikanen en Sowjets sinds president Ford op 23 en 24 nov. 1974 in Wladiwostok gesproken had met de eerste man van de Sowjet-Unie (pag. 771/3 e.v.-'74).

De bijeenkomst in Wenen vormde tevens de eerste persoonlijke kennismaking tussen de presidenten Brezjnew en Carter.

De aanleiding tot deze bijeenkomst vormde het afsluiten van een tweede SALT-akkoord tussen de VS en de SU (pag. 305 e.v.).

Aangezien de laatste topontmoeting plaatsgevonden had op het grondgebied van de SU, zou nu protocollair president Brezjnew naar de VS hebben moeten reizen. Omdat de gezondheidstoestand van de Sowjet-president de laatste jaren niet optimaal meer is, hebben Amerikanen en Sowjets in gemeenschappelijk overleg gezocht naar een neutrale hoofdstad in Europa, zodat president Brezjnew niet al te ver zou hoeven reizen. Daarbij is de keus gevallen op Wenen.

SALT-akkoord

De aanleiding voor de bijeenkomst was, zoals gezegd, het afsluiten van het tweede SALT-verdrag. De beide presidenten hebben op 18 juni dit verdrag ondertekend.

De inhoud van dit verdrag vindt men, samengevat, op pag. 306 en 307. Enkele perscommentaren op deze overeenkomst volgen hierna.

Le Monde (10-5)

De grote lijnen van SALT II zijn bekend en daaruit spreekt een bescheiden kernwapenbeperking en een dubbelzinnigheid: SALT II voorziet niet in een vermindering van intercontinentale kernwapens van de beide verdragssluitende landen, doch beperkt eerder een kwantitatieve en kwalitatieve verdere uitbreiding van de kernarsenalen en regelt de controle op de aangegane verplichtingen. Doel van deze operatie is te komen tot bij benadering gelijkwaardige strategische kernwapenarsenalen (Amerikaanse en Sowjetrussische).

De ingewikkeldheid van de problematiek tot gelijkwaardige nucleaire krachtsverhoudingen te geraken verklaarde de zeer ernstige polemiek die SALT II zal ontketenen in de Verenigde Staten. Deze is al begonnen door tal van politici die Carter verwijten de Amerikaanse veiligheid uit te verkopen. Spoedig zal het debat in de Senaat zijn hoogtepunt bereiken: het verdrag moet immers door tenminste tweederde van de senatoren worden aanvaard wil ratificatie mogelijk zijn.

De uitkomst van de discussie zal voor een belangrijk deel afhangen van de Cou'jet-Unie, die een gunstig klimaat voor ratificatie van SALT II in Washington zal moeten scheppen. Moskou beseft dit kennelijk en in de daarop afgestemde strategie past de uitwisseling van dissidenten tegen in Amerika gevangen spionnen, het verlenen van een aanzienlijk aantal visa aan joodse Sowjetburgers voor emigratie naar Israël (50.000 in 1978). Het effect was zelfs dat het Amerikaanse Congres overweegt de Sowjet-Unie tenslotte de status te verlenen van meestbegunstigde natie (ook aan China), waardoor de handelsbetrekkingen tussen beide landen echt van de grond kunnen komen.

Er blijven problemen. Duidelijk is evenwel dat Carter bezig is het risico weg te werken van een verslechtering van betrekkingen met Moskou, voortkomend uit de normalisering van de relaties met China in 1978. De vraag blijft hoever Moskou wil gaan op de weg van ,,destabilisatie" in Afrika, het Midden-Oosten en Azië.

The Guardian (10-5) geeft als commentaar dat SALT II opmerkelijk weinig oplevert dat kan worden beschreven als een maatregel van ontwapening. Dat SALT II moet worden toegejuicht komt niet omdat daardoor een einde komt aan de bewapeningswedloop maar omdat het het enige vertrekpunt is voor een SALT 11-akkoord, dat belooft een werkelijke mate van strategische kernwapenbeperking op te leveren en de Europeanen te betrekken bij de discussies over tactische kernwapens die tot dusver buiten de onderhandelingen zijn gebleven. Hoe sneller de Amerikanen aan de nieuwe ronde beginnen — met of zonder directe Europese deelname — hoe beter. SALT II is een gewenste, doch kleine stap op een weg die vroeger of later ook rechtstreeks politieke vraagstukken oplevert voor het Verenigd Koninkrijk.

Gunther Gillessen schrijft in de Frankfurter Allgemeine (10-5) dat SALT II een conflict tussen doeleinden. te weten tussen veiligheid voor het Westen en ontspanning van de relaties met het Oosten, een paar jaar heeft uitgesteld, doch dit doeleindenconflict ook 'vergroot. SALT II zal het moelijker maken tekortkomingen in de Westerse defensie te herstellen, ook omdat wat militair noodzakelijk is tegenover een politiek wenselijke bevordering van de ontspanning komt te staan. Indien dit juist is, is het niet zozeer van belang of een ratificatie van SALT II wèl of niet lukt. Het nut van het verdrag is beperkt evenals het nadeel van een niet kunnen sluiten van SALT II, als men dit afmeet aan het gevaar dat het Westen kan lopen door Sowjetrussische ,,ontspanning" ten koste van Westerse veiligheid.

Time van 21 mei wijdt een Special Report aan SALT, dat behalve een woordelijke en grafische weergave van de door SALT geregelde krachtsverhoudingen een uitvoerige reconstructie biedt van de sinds begin 1977 gevoerde onderhandelingen, gebaseerd op interviews met betrokken topfunctionarissen. Daaronder is ook Vance, die zijn opwindende maar

President Carter (l.) en president Brezjnew ondertekenen het tweede SALT-akkoord.

ook frustrerende ervaringen in de loop van het onderhandelingsproces beschrijft. Daarnaast wijdt Time in zijn Special Report nog drie volle pagina's aan het volgende hete hangijzer in SALT, de ratificatie door de Amerikaanse Senaat.

Zoals bekend zal het verdrag begin juli met ⅔ meerderheid door de Senaat moeien worden goedgekeurd. Van de 100 Senatoren zijn er volgens Time momenteel 40 enthousiast voor en 20 beslist tegen. Aan beide kanten zijn er een tiental minder uitgesproken voor- en tegenstanders, zodat alles zal afhangen van de 20 Senatoren die nog geheel onbeslist zijn. De belangrijkste daaronder zijn majority leader Robert Byrd, minority leader Howard Baker en de zeer gezaghebbende Sam Nunn. Een grote rol in de discussie over het zeer belangrijke onderwerp verificatie zal ex-astronaut John Glenn spelen.

Zowel de regering als de niet onaanzienlijke oppositie tegen het verdrag — volgens Der Spieael een 68-tal organisaties — voeren intussen een al maanden lang durende campagne om Senaat en publiek van voors-tegens te overtuigen.

De argumenten van de regering zijn globaal dat het verdrag moet worden vergeleken met een situatie waarin er geen verdrag zou zijn, dat SALT II de Amerikaanse mogelijkheden niet wezenlijk beperkt, terwijl het de Russische raketontwikkeling enigszins afremt en dat SALT II geld bespaart. Tevens zou de overeenkomst een beter klimaat tussen de supermogendheden kunnen scheppen.

Onder de critici van het verdrag zijn behalve diegenen die vinden dat het Amerika's veiligheid onvoldoende garandeert ook mensen als de Senatoren Hatfield en Proxmire die menen dat het verdrag volstrekt onvoldoende de bestaande arsenalen beperkt. De haviken, onder wie een gezaghebbende man als Paul Nitze, betogen dat SALT II de Russen gelegenheid geeft een strategische superioriteit op te bouwen doordat het te weinig doet aan het bestaande verschil in omvang tussen de Amerikaanse en Russische bewapeningsprogramma's. Zij maken zich ook bezorgd over de kwetsbaarheid van de Amerikaanse Minuteman, de kwestie van de verificatie en de doorwerking van het verbod op de opstelling van de van land en zee gelanceerde cruise missiles met een bereik van meer dan 373 mijl na afloop van het protocol van het verdrag in 1981 (dit laatste vooral met het oog op deployering in Europa) een aantal critici, zoals Senator Jackson, spelen op amendering van het verdrag.

Ook het Amerikaanse blad U.S. News & World Report van 21 mei besteedt een Special Report aar, SALT II. Evenals Time legt het blad er de nadruk op dat SALT II geen ontwapenings- en zelfs nauwelijks een wapenbeheersingsovereenkomst is, maar een poging om een strategisch evenwicht te scheppen dat een kernoorlog afschrikt door beide supermogendheden een strijdmacht te geven die na een verrassingsaanval van de regenpartij in staat zou zijn een onaanvaardbaar vernietigende tegenaanval te doen.

Naast een woordelijke en grafische weergave van het bereikte SALT-resultaat bevat het artikel een opsomming van de voornaamste punten die het onderwerp zullen zijn van de discussie in de Senaat over ratificatie: de mogelijkheid dan wel onmogelijkheid van verificatie, de kwetsbaarheid van de Amerikaanse ICBM's (Minuteman), het buiten het verdrag blijven van de Russische Backfire bommenwerper, de Europese zorgen over Backfire en SS-20 en over de beperkingen die het protocol aan cruise missiles oplegt en de context van SALT ('linkage' met het Russische gedrag op andere terreinen).

Eind 1978, toen de nieuwe SALT-overeenkomst praktisch rond was, nam de Amerikaanse chef-onderhandelaar Paul Warnke als zodanig ontslag om tot zijn advocatenpraktijk terug te keren; naar hij zegt om persoonlijke, financiële redenen, maar in elk geval niet onwelkom voor de Amerikaanse regering die de bij de conservatieven als aartsprogressief bekend staande Warnke bij de verdediging van het verdrag liever kwijt dan rijk is.

In Der Spiegel van 14 mei staat een interview afgedrukt met Warnke. Warnke zegt daarin o.m. het volgende: een deel van de critici van dit SALT-resultaat zijn mensen die tegen élke wapenbeheersingsovereenkomst met de Sowjet-Unie gekant zijn. Veel critici zijn, hw op het punt van de aan de cruise missiles gestelde beperkingen, niet goed geïnformeerd. Over de wenselijkheid van in Europa gestationeerde, van de grond af gelanceerde cruise missiles is nog geen beslissing gerroifen, dus geeft het driejarige protocol bij het verdrag Amerika en zijn bondgenoten tijd voor een weloverwogen beslissing.

In antwoord op kritiek dat SALT niet verhindert dat de trefzekerheid van de strategische wapens nog wordt opgevoerd en het aantal kernkoppen aanzienlijk toeneemt wijst Warnke erop dat bijvoorbeeld cruise missiles gelanceerd van strategische bommenwerpers en ook SLBM's vrijwel alleen als vergeldingswapens kunnen dienen en dus de afschrikking en de veiligheid bevorderen. Voorts is het niet „genoeg genoeg" te hebben: om zowel de tegenpartij als zichzelf heel duidelijk te maken dat men genoeg heeft dient men méér dan genoeg te hebben.

De zorgen over de kwetsbaarheid van de Amerikaanse Minuteman acht Warnke nogal theoretisch. Hij gelooft vast in het rationele gedrag van de Russen en meent dat zij zo in een SALT-verdrag geïnteresseerd zijn omdat het gevaar van een atoomoorlog zonder dat zou toenemen en de Russische leiders weten dat ze die politiek niet zullen overleven. Wat Europa betreft merkt Warnke op dat ook de veiligheid van Europa met dit SALT-verdrag gediend is, omdat de beperking van de stratische wapens die Amerika kunnen bereiken de Russen ook t.a.v. Europa voorzichtiger zal maken. Gevraagd naar wat de Amerikaanse regering de Senaat te bieden heeft in ruil voor ratificatie van het verdrag antwoordt Warnke dat de regering al te kennen heeft gegeven de bouw van de vanuit bommenwerpers gelanceerde cruise missiles en de Trident (onderzeeboot) raketten te willen voortzetten.

Het laatste nummer van het tijdschrift International Security (winter '78/79) is voor een groot deel gewijd aan het onderwerp Stability and strategic arms control. Hieraan is het volgende ontleend.

In zijn artikel Maintaining stable deterrence schetst McGeorge Bundy de ontwikkeling van het Amerikaanse strategische denken gedurende de laatste tien jaar tot de concepten van 'stable deterrence' (met als voorwaarden 'assured destruction', 'survivability and control' en 'flexibility' en 'essential equivalente'). Het laatste begrip acht McGeorge Bundy militair weinig bruikbaar voor zover daar meer mee bedoeld wordt dan geloofwaardige afschrikking in het licht van wat de Sowjet-Unie aan bewapening bezit en verwacht kan wonden te bezitten. Hij merkt voorts op dat in de praktijk nucleaire afschrikking sinds 1945 effectief is gebleken; de 'balance of terror' is zelfs in de Cubaanse crisis niet delicaat geweest.

Tegen deze achtergrond licht McGeorge Bundy een aantal stellingen toe waarop voor- en tegenstanders van SALT-I1 in Amerika elkaar naar zijn oordeel zouden moeten kunnen vinden:

1. Voor effectieve afschrikking behoe-

Na het SALT-akkoord te hebben ondertekend omhelzen beide presidenten elkaar.

ven de strategische nucleaire strijdkrachten van de VS niet sterker te worden dan ze thans zijn.

2. De handhaving van drie verschillende strategische wapensystemen vormt een goede garantie tegen onaangename technalogische verrassingen.

3. Er moet iets gedaan worden aan de kwetsbaarheid van de Minuteman.

4. De bestaande strategische mogelijkheden van de VS laten het land voldoende tijd om de kwetsbaarheid van de Minuteman te elimineren.

5. In een tijdperk van bilaterale strategische overbewapening vereist 'stable deterrence' een veel groter nadruk op 'survivable and redundant command. control, communications and intelligence'.

6. Re VS moeten alle systemen vermijden die een 'launch on warning'-besluit van de President vereisen om effectief te zijn.

7. De VS moeten niet terugschrikken voor de kosten van een goed nieuw systeem, want tussen 1962 en 1977 zijn de Amerikaanse strategische uitgaven met misschien wel 50% gedaald.

8. Er is geen noodzakelijk conflict tussen de aanschaf van een 'survivable' nieuw systeem en het SALT-proces; integendeel, beide kunnen elkaar versterken.

Het probleem van de ,,grijze-zone wapens'' komt uitvoerig aan de orde in het artikel Arms control enters the Gray Area van R. Metzger en P. Boty. De zgn. grijze zone omvat wapens met een bereik van 400 tot 2000 mijl, die noch in SALT- noch in MBFR-verband ter sprake komen. Deze wapens zullen om diverse redenen hoogstwaarschijnlijk onderwerp van bespreking voor SALT-I11 worden, wel in de eerste plaats om te voorkomen dat de bewapeningswedloop zich juist naar deze grijze zone verplaatst. Auteurs, die bedoelde wapens aanduiden als 'long-range theater nuclear forces' (LTN) met een bereik tussen de 400 en 1000 en de 1000 tot 3000 zeemijl, hebben in een aantal tabellen gedetailleerde gegevens verzameld over de aantallen Westerse en Russische LTN's in Europa (gerangschikt naar het soort systeem en gesplitst in wapens met een bereik van onder en boven de 1000 zeemijl) op het huidige niveau en geprojecteerd voor 1985 (twee projecties: matig en hoog). Op basis hiervan stellen auteurs een vergelijking op (wederom op het huidige niveau en geprojecteerd voor 1985) van beide LTN-strijdmachten in Europa gerekend in kernwapens en lanceersystemen. Het resultaat is dus een soort Euro-strategische balans, hoewel auteurs er blijk van geven zich de beperkingen van zo'n berekening wel bewust te zijn.
Toch zijn daaruit een aantal conclusies te trekken, waarvan de belangrijkste zijn dat de Russen geen groot overwicht hebben in aantallen kernkoppen en lanceerinrichtingen, maar dat door de geografische asymmetrie tussen Oost en West hun 'capability' in kernkoppen die de belangrijkste doelen dn Europa kunnen bereiken, wel groter is dan die van de NAVO. Overigens blijken de aantallen wapens aan beide zijden veel hoger dan rationeel noodzakelijk zou zijn en wijzen de projecties voor 1985 desondanks op een nog verdere aanzienlijke toeneming. De beheersing daarvan zal het eerste doel van onderhandelingen tussen Oost- en West over deze grijze zonen moeten zijn, maarna dan — zeer ingewikkelde — gesprekken over plafonds en reducties kunnen volgen
Auteurs zien echter ook zo al enorme problemen om politieke overeenstemming in NAVO- en Westeuropees verband te bereiken over de daarbij door het Westen te volgen strategie Men denke slechts aan de Franse en Britse positie als kernwapenstaten en de hachelijke positie van de Bondsrepubliek als meest bedreigde staat zonder eigen kernwapens Van groot belang is ook of de Russen, anders dan bijvoorbeeld bij de MBFR, voldoende voordelen voor zichzelf zullen zien in onderhandelingen over LTN In dit verband is de ontwikkeling van een praktische lange-afstands-kruisraket en het in de planning opnemen van een Pershing met een groter bereik of ban een geheel nieuwe mobiele tactische raket van zeer groot belang
Sprekende over het onderhandelingsforum waarin de LTN's ter sprake zuuden moeten komen, wijzen auteurs een afzonderlijke TALT (Theater Arms Limitation Talks) om diverse redenen af Anderzijds bestaat het gevaar dat de complexiteit van de grijze zone het hele SALT-proces in een impasse zou doen geraken Het beste zou daarom zijn in SALT-verband afzonderlijk over de grijze zone te onderhandelen (een 'two track SALT-III') Tot slot gaan auteurs nog kort in op de mogelijkheden van het alternatief voor de zeer ingewikkelde wapenbeheersingsonderhandelingen, namelyk ,,conditioned constraint'' van de kant van de NAVO
De mogelijkheden van een reductie van de strategische bewapeningsniveaus vormen het onderwerp van Frances P Hoeber's artikel How little is enough President Carter immers heeft zich van her begin af aan een aanhanger getoond van een 'finite' of 'minimum deterrence'-doctrine die in het verlengde ligt van McNamara's 'assured destruction'-doctrine van het begin van de jaren zestig Een groot gedeelte van het artikel is gewijd aan de militaire en politiek-militaire problemen die lagere strategische bewapeningsniveaus voor 'assured destruction' zouden meebrengen Auteur betoogt namelijk dat de uitvoerbaarheid van 'assured destruction' van de Sowjet-Unie door Amerikaanse strategische wapens thans al steeds twijfelachtiger wordt en dat dat nog meer het geval zal zijn naarmate de Amerikaanse strategische bewapening verder wordt beperkt Zijn conclusie is dat de VS voor hun veiligheid en die van hun bondgenoten altijd een zeker niveau van strategische bewapening nodig zullen blijven hebben, omdat een evenwicht met de Sowjet-Unie op een te laag niveau te gemakkelijk onderhevig is aan destabilisatie.
In zijn artikel Mobilization in the nuclear age behandelt Paul Bracken de mogelijkheden van een Amerikaanse strategische industriele mobilisatie als alternatief voor andere opties in situaties waarin een lange periode van verslechterende betrekkingen, betrekkelijk geringe provocaties en vijandelijke acties voorafgaat aan een confrontatie Auteur trekt daarbij de vergelijking met de periode kort na de Noordkoreaanse invasie in Zuid-Korea, toen de geweldige Amenkaanse defensiebudgetten de basis legden voor de Amerikaanse militaire superioriteit tot het midden van de jaren '70 toe Een dergelijke mobilisatie zou als afschrikkingsniiddel echter alleen effectief zijn als ze opnieuw tot Amerikaanse superioriteit zou leiden, indien de Sowjet-Unie tegelijkertijd tot zo'n mobilisane zou overgaan Op grond van een economische vergelijking tussen beide landen komt Bracken tot de conclusie dat een driejarige mobilisatie tot 1985 nog wel tot een An~erikaansevoorsprong zou leiden, maai dat die veel kleiner is geworden dan in de jaien '50
Niettemin blijft de mobilisatie-optie in veel opzichten aantrekkelijker dan het vermogen een beperkte nucleaire oorlog te beginnen, al was het maar omdat deze optie veel meer tijd geeft tot onderhandelen
Een tot dusver nog niet zeer op de voorgrond tredend aspect van SALT, dat echter een steeds belangrijker plaats in de discussies zal innemen naarmate het debat over de politieke en militaire aspecten heviger wordt, is het economische In The economies of arms control tracht Roger Zane George een analytisch kader te scheppen om de economische effecten van (het uitblijven van) een SALT-II-overeenkomst te berekenen Auteur stelt daarbij in het begin al dat de 'cost-avoidance'- en de 'cost-reduction'-effecten van een SALT-11-verdrag slechts marginaal zijn De strategische bewapeningsuitgaven voor 1979 maken bijvoorbeeld maar 8% van de totale Amerikaanse uitgaven uit Auteur onderzoekt de beperkingen die SALT-I1 aan de Amerikaanse en Russische bewapeningsprogramma's van de komende jaren oplegt Hij constateert dat met SALT-I1 de VS bepaalde 'worst case'-scenario's kunnen laten vallen. zodat 'cost avoidance'-effecten optreden ten opzichte van de deferisieve en offensieve opties die de VS bij het ontbreken van een verdrag zouden willen openhouden Minder optimistisch is auteur over de mogelijkheid van 'cost reductions', enerzijds omdat de limieten van SALT-I1 nog hoog genoeg zijn en de beperkingen aan modernisering in het protocol nog niet van grote invloed zijn op de Amerikaanse prognamma's van de komende vijf jaar, anderzijds omdat er een sterke aandrang zal bestaan eventueele door SALT teweegebrachte besparingen voor andere, niet door SALT bestreken militaire programma's aan te wenden.
In het slotartikel ober dit onderwerp In the absence of SALT, tracht Michael Nacht een schets te geven van de consequenties van een niet totstandkomen van een SALT-verdrag Dit zou op verscheidene manieren kunnen plaatshebben, waarvan non-ratificatie momenteel de actueelste en de gevaarlijkste zou zijn Aan de hand van een uiteenzetting van de doeleinden die beide partijen met het SALT-proces nastreven laat auteur zien dat het niet totstandkomen van een SALT-11-overeenkomst voor de VS voor al economisch nadelig zou zijn, terwijl de Sowjet-Unie er geopolitiek, militair en economisch door geschaad zou worden. Wellicht zouden de omvangrijke economische consequenties van een nieuwe bewapeningsrace beide partijen zelfs nog wel tot eenzijdige terughoudendheid kunnen brengen Nacht wijst vervolgens op de gevaren die het ontbreken van een SALT-overeenkomst zou inhouden voor de verhouding tussen de VS en hun bondgenoten, en voor een verscherping van de Russis&-Amerikaans-Chinese controverses Hoewel het niet totstandkomen van SALT-I1 ook tot positieve scenario's zou kunnen leiden, acht auteur de negatieve consequenties veel waarschijnlijker.

L. Ruehl: L'Europe sacrifiée aux accords SALT?

Défens Nationale, maart 1979.

Sinds 1972 heeft de Sowjet-Unie getracht in de SALT-besprekingen ook de Franse

en Britse kernmachten te betrekken die haar grondgebied kunnen bereiken en die zij als een soort appendix bij de Amerikaanse kernmacht beschouwt Het gaat daarbij om ongeveer 160 SLBM's (64 Britse en 96 Franse, inclusief de op stapel staande) naast 84 strategische bommenwerpers (48 Britse, 36 Franse) en 18 Franse MRBM's

De veronderstelling is wel geuit dat de Russen alvorens in 1972 SALT-I te sluiten, zoveel SLBM's hebben gebouwd dat het totale aantal nagenoeg gelijk was aan dat van de Westerse mogendheden samen Dat zou West-Europa in SALT-111, waar waarschijnlijk op enigerlei wijze ook het strategische nucleaire evenwicht in Europa ter sprake zal komen, voor beslissende keuzen stellen Dit te meer omdat de Amerikaanse belofte in het protocol van SALT-I1 om drie jaar lang geen cruise missiles in te zetten met een bereik van meer dan 600 km (behalve de ALCM's die door de 120 zware bommenwerpers worden vervoerd), de installatie van dergelijke cruise missiles in Europa twijfelachtig maakt Daarentegen zijn zowel de Russische middellange-afstandsraketten als de Backfire buiten de SALT-II-afspraken gebleven

Een en ander heeft tot gevolg dat onder het plafond van de in SALT-I1 bereikte strategische pariteit de Sowjet-Unie een steeds toenemend overwicht kan krijgen wat betreft de offensieve nucleaire overbrengingsmiddelen met ,,continentaal" bereik. Ruehl berekent dat reeds thans, SS-20 en Backfire niet meegerekend, het Russische tactische nucleaire overwicht op West-Europa, inclusief de Amerikaanse Forward Based Systems, ruim 1,5 1 is Een 500 à 1000 cruise missiles met een bereik van 2000 à 3000 km zouden die situatie aanzienlijk evenwichtiger maken, reden waarom de Russen nu juist over deze cruise missiles zoveel problemen maken Het gevaar daarvan is dat een situatie ontstaat waarin de verdediging van Europa lijkt te kunnen worden losgemaakt van de veiligheid van de Verenigde Staten Het is dit probleem waarvoor de NAVO zich de komende jaren gesteld ziet.

Verloop van de conferentie

De Amerikaanse delegatie arriveerde op 14 juni in Wenen. Naast president Carter maakten van de delegatie deel uit minister van buitenlandse zaken Cyrus Vance, minister van defensie Harold Brown, de adviseur voor veiligheidszaken Zbigniew Brzezinski en de voorzitter van het comité van stafchefs generaal David Jones.

In de ochtend van 15 juni kwam de Sowjet-delegatie aan. President Brezjnew was vergezeld van Konstantin Tsjernenko, lid van het Politburo en secretaris van het CC, minister Andrei Gromyko van buitenlandse zaken, minister Dimitri Oestinow van defensie en de chef van de generale staf, generaal Nikolai Ogarkow.

President Carter hield bij zijn aankomst op het vliegveld van Wenen een klein toespraakje, waarin hij o.m. zei: ,,Wij denken niet, dat dit akkoord alle gevaar in de wereld zal opruimen of een eind zal maken aan alle meningsverschillen tussen onze twee naties, maar wij hebben vertrouwen en wij denken, dat SALT II het mogelijk zal maken de gebieden van samenwerking te vergroten en de gevaren van een nucleaire holocaust te verminderen". (...) ,,Deze week zal de hele mensheid een stap temeer zetten naar veiligheid en een duurzame vrede". Sowjet-president Brezjnew sprak niet bij zijn aankomst in Wenen, maar werd direct naar de ambassade van de SU vervoerd.

Beide staatslieden ontmoetten elkaar voor de eerste maal in de middag van 15 juni, toen zij werden ontvangen door de Oostenrijkse president Rudolf Kirchschlager. Bij dit onderhoud was ook bondskanselier Bruno Kreisky aanwezig.

De politieke besprekingen begonnen op 16 juni met een ochtend- en een middagzitting in de Amerikaanse ambassade in Wenen.

Op 17 juni werden de besprekingen in de Sowjet-ambassade voortgezet, eveneens in twee rondes. Die dag vond ook een afzonderlijke bijeenkomst plaats van de ministers van defensie van beide staten, Oestinow en Vance, alsmede van de chefs van staven, Ogarkow en Jones. Over het resultaat van dit laatste gesprek — het eerste op een dergelijk niveau sinds het eind van de Tweede Wereldoorlog — werd niets meegedeeld. Wel is bekend geworden, dat de Amerikanen al twee jaar eerder een dergelijk gesprek hebben proberen te organiseren.

De topconferentie werd op 18 juni afgesloten, toen de twee presidenten in de Redoutenzaal in de Hofburg het tweede SALT-akkoord ondertekenden.

Na het verlaten van de Amerikaanse ambassade in Wenen neemt president Carter zijn Sowjet-collega Brezjnew bij de hand om deze voor een struikeling te behoeden.

Voordat zij tot de ondertekening overgingen hield elk van beide presidenten een korte toespraak.

President Carter zei o.m., dat ,,de dreiging van een nucleaire holocaust nog altijd boven ons hangt, zoals dat al meer dan dertig jaar het geval is". Want niet alleen beschikken de beide grote mogendheden over duizenden kernwapen+, maar ook enkele andere landen hebben kernwapens en nog meer landen zijn in staat dezelfde vernieligingswapens te vervaardigen.

Bosendien zal het verdrag geen einde maker~aan de blijvende behoefte militaire kracht ten toon te spreiden en oplettend te blijven. Desondanks legt SALT II belangrijke beperkingen op aan het aantal en de kwaliteit van kernwapens. aldus Carter.

,,En het verdrag stelt ons in staat onze koers voort te zetten naar een veiliger wereld met zelfs nog belangrijker beperkingen en verminderingen in SALT III. Wij. kunnen dit proces niet onderbreken, noch mogen wij het in gevaar brengen." Sowjet-president Brezjnew, die zeer kort sprak, meende, dat de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten gemeenschappelijk de verplichting zijn aangegaan om een kernoorlog te verhinderen.

Volgens Brezjnew biedt een inkrachttreding van SALT II de mogelijkheid om maatregelen uit te werken, die niet alleen tot een beperking, maar tevens tot een vermindering van strategische kernwapens zullen leiden.

Communiqué

Na afloop van het overleg werd op 18 juni in Wenen een slotcommuniqué uitgegeven, waaruit bleek, dat de presidenten Brezjnew en Carter waren overeengekomen om regelmatig topconferenties tussen de SU en de VS te organiseren. In het communiqué werd de ,,specifieke betekenis" van dergelijke persoonlijke ontmoetingen benadrukt.

Bovendien is afgesproken dat ook op andere niveaus vertegenwoordigers van beide landen elkaar intensiever zullen consulteren en ook uitvoeriger met elkaar van gedachten zullen wisselen. In dit verband wordt in het slotcommuniqué met tevredenheid op het groeiend aantal contacten tussen Amerikaanse en Russische regeringsvertegenwoordigers gewezen.

In het algemeen verklaren beide partijen dat zij vastbesloten zijn om blijvend te streven naar een stabiele en constructieve basis voor Amerikaans-Russische betrekkingen. Daarvoor is het noodzakelijk de gebieden uit te breiden waarin zij met elkaar zouden kunnen samenwerken.

Er is niet aangegeven om welke gebieden het gaat. Wel worden de principes genoemd waarop een dergelijke samenwerking moet worden gebaseerd, zoals volledige gelijkheid, gelijke veiligheid, respect voor elkaars soevereiniteit en niet-inmenging in elkaars binnenlandse aangelegenheden.

Ook zou deze samenwerking het terugdringen van internationale spanningen moeten bevorderen. Beide partijen wijzen in dit verband op het belang dat zij aan een vreedzame oplossing van geschillen hechten. Even belangrijk zijn volgens hen

inspanningen die erop gericht zijn conflicten te vermijden. Deze zouden anders tot een toeneming van internationale spanningen kunnen leiden. „Zij erkennen verder liet recht van alle volkeren om zonder inmenging van buiten over hun toekomst te beslissen," aldus het slotcommuniqué.
Ondanks deze verbale eensgezindheid denken Amerikanen en Russen in de praktijk over deze kwestie echter zeer uiteenlopend, zoals bij het topoverleg steeds weer naar voren is gekomen.
Terwijl de Amerikanen zich op het standpunt stellen dat de Russen zich te veel rechtsstreeks of via derden met andermans aangelegenheden bemoeien ziet de Sowjet-Unie hierin steun aan bevriende volkeren Voor haar is het een principiële zaak en daaraan valt niet te tornen.
Dit kreeg ook president Carter te horen toen hij de Cubaanse inmenging in Angola en de Russische activiteiten in Afghanistan ter sprake bracht. Wat dit betreft kreeg men de indruk dat Brezjnew zich in Wenen achter een bolwerk van principes had teruggetrokken. Het debat bijvoorbeeld over verlenging van het mandaat voor de VN-troepen in de Sinaïwoestijn brak de Russische partijleider af met „Dit is voor de Sowjet-Unie een principiële zaak." Ook door Carters betoog dat vrede in het Midden-Oosten net zo goed een Russisch belang is wilde hij zich niet laten vermurwen.
In het slotcommuniqué wordt verder uitvoerig ingegaan op de verschillende onderhandelingen over beperking van nucleaire en conventionele wapens. „Elk van beide partijen verklaarde dat zij niet streeft en ook niet zal streven naar militaire superioriteit, aangezien dit slechts kan leiden tot gevaarlijke onevenwichtigheid," aldus het communiqué.

Om die reden zijn Carter en Brezjnew nu al in discussie getreden over vraagstukken die de onderhandelingen over een SALT 111-akkoord betreffen. Carter heeft zelf al het raam aangegeven waarbinnen volgens de Verenigde Staten de onderhandelingen moeten worden gevoerd.
Uiterst vaag blijft het communiqué over het MBFR-overleg in Wenen, de al geruime tijd vastgelopen onderhandelingen over wederzijdse, evenwichtige troepenvermindering in Midden-Europa. Er wordt slechts het grote belang benadrukt dat beide partijen aan dit overleg hechten.
Ten aanzien van de onderhandelingen over een algehele stopzetting van kernproeven is het communiqué wat concreter. Vastgesteld wordt dat er duidelijke vooruitgang is geboekt en dat de Russen Amerikanen en Britten zo snel mogelijk het overleg willen afronden.
Een apart hoofdstuk wordt in het communiqué ook nog aan „internationale kwesties" gewijd. Weliswaar zou hierover een uitgebreide gedachtenwisseling hebben plaatsgevonden, maar het resultaat is zeer bescheiden. De enige overeenstemming die beide staatshoofden lijken te hebben bereikt is dat er naar hun mening van „een zekere normalisatie van de situatie in bepaalde gebieden" in Afrika sprake is. Daarentegen waren zij het bij de beoordeling van de situatie in zuidelijk Afrika en Azië geheel oneens.

Uit het overleg is verder bekend geworden, dat de Sowjet-Unie zich krachtig verzet tegen eventuele pogingen van de Amerikaanse Senaat het SALT II verdrag te amenderen.

Op 17 juni waarschuwde president Brezjnew tijdens het diner, dat hij „een nieuwe onderhandelingen over dit verdrag zal dulden.
Brezjnew zei, dat elke poging om in de grondig uitgewerkte structuur van het SALT-II-akkoord veranderingen aan te brengen tot mislukken gedoemd is. De hele structuur zou dan instorten, hetgeen weer „ernstige en zelfs gevaarlijke consequenties voor onze betrekkingen en voor de situatie in de wereld als geheel" zou hebben.
Het gewicht, dat de Sowjet-zijde aan dit verdrag toekent. bleek ook op de tweede dag van de onderhandelingen, toen president Brezjnew zijn Amerikaanse collega in de ambassade van de SU welkom heette met de woorden „God zal het ons niet vergeven wanneer wij falen".
Overigens is men in de pers van mening, dat beide partijen elkaar voor wat betreft algemeen-politieke vraagstukken niet nader zijn gekomen.
Vooral voor het Midden-Oosten kan dit ernstige gevolgen hebben, omdat de Russen thans zouden overwegen een veto uit te spreken over de verlenging van het mandaat van de troepenmacht van de Verenigde Naties in de Sinai.

Carter is er niet in geslaagd om enig Russisch begrip voor het Amerikaanse standpunt-ten aanzien van het Midden-Oosten te wekken. In een rede wees hij op de Amerikaanse inspanningen om een vreedzame verzoening tot stand te brengen. Deze hebben ertoe geleid dat Israël en Egypte „een historische stap" in de richting van een alles omvattende vrede hebben gezet.
Een belangrijk, zeer controversieel discussiepunt vormden eveneens de Russische activiteiten in andere werelddelen. In dit verband heeft Carter er herhaalde malen op aangedrongen dat de Sowjet-Unie zich niet meer zal bemoeien met de binnenlandse onrust in andere landen, direct of via derden (waarmee hij Cuba bedoelde).
In deze context paste ook zijn pleidooi om voor de conflicten in zuidelijk Afrika — Carter sprak van „een rassenstrijd voor rechtvaardigheid" — een vreedzame oplossing te zoeken. Tevens pleitte hij voor terugtrekking van alle vreemde troepen uit Cambodja en erkenning van de nationale onafhankelijkheid van dit land.
Brezjnew van zijn kant zei dat de Sowjet-Unie op het punt van internationale aangelegenheden „zeer grote waarde" hecht aan samenwerking met de VS. Hij voegde hier aan

President Brezjnew overlegt met het lid van het Politburo Konstantin Oestinowitsj Tsjernenko, die wordt gezien als Brezjnews belangrijkste assistent en mogelijke opvolger.

toe dat de Russische leiders trouwe voorvechters van ontspanning zijn. Verder had Brezjnew te verstaan gegeven dat bij de Russische activiteiten in andere werelddelen niet van inmenging sprake is, maar van ,,solidariteit met de vrijheidsstrijd van andere volkeren".

Felle kritiek oefende hij uit op ,,bepaalde kringen" in de VS die zich tegen genormaliseerde betrekkingen en vreedzame samenwerking tussen beide landen verzetten.

Vermoedelijk had hij hier in eerste instantie de Amerikaanse senatoren op het oog die hebben laten weten tegen goedkeuring van het SALT-11-akkoord te zullen stemmen.

Carter roept Congres op SALT II goed te keuren

President Carter heeft op 18 juni, twee uur na zijn terugkomst in de VS uit Wenen, een gezamenlijke zitting van het Congres toegesproken.

Carter wees op de gevaren die niet-goedkeuring van SALT II met zich zou brengen — het gevaar van een ongebreidelde bewapeningsrace, snel stijgende defensie-uitgaven, nucleaire proliferatie in de wereld.

Daarnaast zou verwerping door de Senaat van SALT II een zware slag toebrengen aan de Westelijke alliantie. President Carter: ,,Als de Senaat het verdrag zou verwerpen zou dit een smet werpen op de Amerikaanse leiding van de Atlantische alliantie, en dan zou de alliantie zelf een ernstige schok oplopen."

Het verdrag beperkt volgens Carter de Sowjet-macht, vermindert het gevaar van een kernoorlog, terwijl het verdrag Amerika in een sterke militaire positie laat.

Het Congres applaudisseerde vrijwel alleen, wanneer Carter sprak over de noodzaak voor de VS om vanuit een positie van kracht met de SU te onderhandelen, of toen hij zei dat Brezjnew had gewaarschuwd i.v.m. de Cubaanse activiteiten in Afrika.

Volgens waarnemers was duidelijk, dat Carter met zijn rede geen enkele senator, die nog weifelt over het voor of tegen stemmen, tot het kamp der voorstanders van SALT II had kunnen overhalen.

Het leek waarnemers eveneens duidelijk, dat het Congres in een kribbige bui was door de waarschuwing van partijleider Brezjnew dat elke poging van de Amerikaanse Senaat om het verdrag te amenderen ,,ernstige en zelfs gevaarlijke gevolgen" voor de Amerikaans-Russische betrekkingen en voor de gehele wereld kan hebben.

De Democratische meerderheidsleider, Senator Robert Byrd, zei dat het ,,veel te vroeg" was om te kunnen voorspellen of de Senaat SALT II zal goedkeuren. Sommige senatoren lieten er geen twijfel aan bestaan dat zij Brezjnews waarschuwing als ontoelaatbare chantage beschouwen, en dat president Carter de Sowjet-leider op dit punt openlijk van repliek had moeten dienen. (Le Monde, NRC/Handelsblad, The Guardian, NZZ, FAZ, The Financial Times. Wereldwijzer, Referatenblad)

(Vor. ber. pag. 305 ev.)

WEST-EUROPA

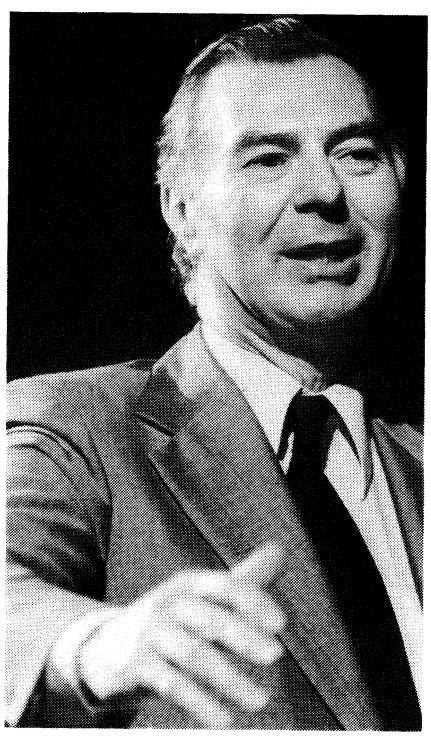
BELGIË

DE EUROPESE VERKIEZINGEN

De verkiezingen voor het Europese parlement hadden in België plaats op 10 juni (zie ook pag. 385 e.v.). Er werden 6.800.584 kiezers opgeroepen, d.i. 433.932 meer dan bij de parlementsverkiezingen van àec. '78. (Ditmaal moest er worden gestemd vanaf 18 jaar.)

Er werden 6.212.483 stemmen uitgebracht, waarvan 5.442.867 geldige. Er waren 769.616 blanco- of ongeldige stemmen (12.38% van het aantal uitgebrachte stemmen tegen 8.3% in 1978.) Ondanks de stemverplichting daagden 588.101 kiezers niet op (8,64% tegen 5,13 in 1978). Blanco's, ongeldige stemmen en afwezigen liepen in totaal op tot 1.357.717 kiezers of 19,96% van het aantal kiesgerechtigden.

Het kiezerskorps was verdeeld in een Nederlandstalig en een Franstalig kiescollege. Er waren drie kiesomschrijvingen: Vlaanderen (de vier Vlaamse provincies en het arrondissement Leuven), Wallonië (de vier Waalse provincies en het arrondissement Nijvel) en het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde. In Vlaanderen konden alleen Nederlandstalige kandidatenlijsten worden ingediend, in Wallonië alleen Franstalige. In Brussel-Halle-Vilvoorde konden alle partijen een lijst indienen; de kiezers hadden er een stembiljet, dat op de ene zijde de Vlaamse partijen en op de andere zijde de Franstalige partijen vermeldde.

Leo Tindemans

De verkiezingscampagne verliep zonder incidenten. Alleen de politieke partijen die in het parlement vertegenwoordigd zijn, beschikten over zendtijd op de televisie.

De Christelijke Volkspartij van oud-premier Leo Tindemans, die ook — als voorzitter van de Europese Volkspartij — een dynamische campagne gevoerd had in Duitsland, Italië, Frankrijk en Nederland, kwam als de grote overwinnaar uit de stembus. Zij won 4,4% en behaalde 48,1% van de stemmen in Vlaanderen. De Vlaamse socialisten o.l.v. Karel van Miert hielden goed stand, maar de Vlaamse liberalen (PVV) en de Volksunie leden een nederlaag. De drie Franstalige regeringspartijen (PS, PSC en FDF) gingen eveneens achteruit, terwijl de Franstalige liberalen en het Rassemblement Wallon stemmen wonnen t.o.v. 1978. Onder de kleinere partijen waren de ecologisten, o.w. Agalev (Anders Gaan Leven), de grote winnaars.

(De uitslagen die hier volgen, worden vergeleken met de uitslagen voor de Kamer in dec. 1978.)

NEDERLANDSTALIG KIESCOLLEGE

CVP	1.607.925	48,1	+4,3
BSP	698.892	20,9	+0,2
PVV	512.355	15,3	—0,2
VU	324.569	9,7	—2,0
Agalev	77.984	2,3	+2,0
CPB	39.771	1,1	
Amada	36.601	1,0	
VVP	34.710	1,0	
RAL	10.702	0,3	
blanco of ongeldig	416.433	11,0	

zetelverdeling: CVP: 7, BSP: 3, PVV: 2, VU: 1

FRANSTALIG KIESCOLLEGE

PS	575.886	27,4	+4,9
PSC	445.940	21,2	—3,9
FDF/RW	414.412	19,7	+2,2
PRL	372.857	17,7	+3,0
Ecolo	107.837	5,1	+3,6
PCB	106.033	5,0	
E-Non	22.185	1,0	
PLW	17.561	0,8	
PPB	9.703	0,4	
TPO	8.820	0,4	
PFU	7.279	0,3	
LRT	6.208	0,2	
POE	4.637	0,2	
blanco of ongeldig	353.183	14,2	

zetelverdeling: PS: 4, PSC: 3, FDF/RW: 2, PRL: 2

HET RIJK

CVP	1.607.925	29,5	+3,4
BSP	698.892	12,8	+0,5
PS	575.886	10,5	—2,5
PVV	512.355	9,4	—0,9
PSC	445.940	8,1	—2,0
FDF/RW	414.412	7,6	+0,6
PRL	372 857	6,8	+0,9
VU	324.569	5,9	—1,1
Ecologisten	185.821	3,4	+2,7
Communisten	145.804	2,6	—0,6
Amada-TPO	45.421	0,8	+0,1
VVP	34.710	0,6	
E-Non	22.185	0,4	

Zetelverdeling voor het Rijk

christen-democraten (CVP + PC)	10
socialisten (BSP + PS)	7
liberalen (PVV + PRL)	4
FDF/RW	2
VU	1

Brussel

De vooruitgang van het FDW/RW die een gemeenschappelijke lijst indienden, was uitsluitend te danken aan de winst van het RW in Wallonië. Het FDF in het arrondissement Brussel ging, voor de eerste maal in zijn geschiedenis, sterk achteruit.

Voor het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde zijn de verhoudingen:

FDF/RW	23,2%	— 4,8%
CVP	21,6	+ 4,9
PRL	11,6	+ 6,6
PS	8,0	— 2,6
PVV	7,3	+ 0,3
PSC	6,7	— 4,9
BSP	6,3	+ 0,8
VU	5,7	— 0,2
Ecolo	3,3	+ 1,8
Agalev	0,9	+ 0,9

Op de louter Nederlandstalige lijsten van Brussel-Halle-Vilvoorde werden 43,5% van de stemmen uitgebracht.

Aangepaste Kamer

De Kamer van Volksvertegenwoordigers zou er als volgt uitzien, op basis van de uitslag voor het Europese parlement:

CVP	64	+ 7
PS	28	— 4
BSP	27	+ 1
PSC	21	— 4
PVV	20	— 2
PRL	15	+ 1
FDF	10	— 1
VU	10	— 4
RW	9	+ 5
CP	4	s.q.
VB	0	— 1
RAD	0	— 1
Ecolo	3	+ 3
Agalev	1	+ 1

De gekozenen

De 24 mandaten werden als volgt verdeeld (het cijfer achter de naam duidt op het aantal voorkeurstemmen):

CVP: Leo Tindemans (983.600), Albert Croux (52.017), Jan Verroken (39.266), Joris Verhaegen (24.311), Marcel Vandewiele (24.0151, Paul de Keersmaeker (17.530), Jaak Henckens (13.223); **BSP:** Karel van Miert (302.313), Willy Verniminen (14.849), Marcel Colla (7.083); **PVV:** Willy de Clercq (263.958), Herman Vanderpoorten 117.836); **VU:** Maurits Coppieters 150.171); **PS:** Ernest Glinne (51.2221, Fernand Delmotte (29.006), Anne-Marie Lizin (20.217), Lucien Radoux (11.116); **PSC**: Charles-Ferdinand Nothomb (105.403), Victor Michel (27.113), Fernand Herman (23.428); PRL: André Damseaux (70.812), Jean Rey (39.0611: **FDF/RW**: Antoinette Spaak (117.891), Paul-Henry Gendebien (41 724).

Sommige kandidaten werden niet verkozen, maar behaalden toch een groot aantal voorkeurstemmen: Luc Beyer de Ryke (PRL), een populair nieuwslezer bij de Franstalige TV, verkreeg **103.647** stemmen op de derde plaats van de lijst; Henri Mordant, derde op de **FDF/RW**-lijst en voorzitter van het RW, verkreeg **34.158** stemmen. Aan Vlaamse zijde behaalde VU-voorzitter H. Schilz **38.270** stemmen, minister Willy Claes (als plaatsvervanger) **38.376.**

KONING IN OPSPRAAK

De sedert jaren slepende beroering in de Voerstreek (Limburg) heeft tot een politiek incident geleid, dat de koning in opspraak bracht.

Nadat het op 20 mei andermaal tot straatrellen was gekomen tussen Vlamingen en Walen, waarbij de rijkswacht een viertal Waalse betogers had aangehouden, werd op 22 mei vernomen dat de koning die dag met José Happart, voorzitter van de Action Fouronnaise en beziele van de Waalse actie, een gesprek had gevoerd te Ensival, op de autoweg Luik-Verviers. Het heette dat Happart eerder telefonisch had laten weten dat hij te Verviers, waar de koning de viering van de 175ste verjaardag van de kamer van koophandel ging bijwonen, een petitie zou overhandigen en dat zou laten gepaard gaan met een betoging. Daarop zou tussen het Paleis en Happart zijn overeengekomen dat de koning, vlak vóór Verviers, op de autoweg zou uitstappen en daar de petitie van Happart — per auto door de rijkswacht ter plaatse gebracht — in ontvangst zou nemen. De ontmoeting verliep volgens dit scenario. Ze duurde een tiental minuten.

De petitie luidde:

,,Sire, een klein deel van het grondgebied van de provincie Luik is voortdurend onderhevig aan invallen van paramilitaire groepen. Er vloeit sedert bijna een jaar een- of tweemaal per inaand bloed, en het is altijd bloed van Franstaligen, want de ordediensten kiezen systematisch de andere zijde, Wij hebben de indruk onder een ander regime te leven. Indien u bier zijt om te getuigen van de democratie in uw land, vragen wij u uw grote invloed aan te wenden, opdat een aanvaardbare oplossing de twee gemeenschappen de kans zou bieden samen te leven. De aanhouding en de bekrachtiging van het aanhoudingsbevel van vijf Voerenaars met als enige reden dat zij tot de Franstalige gemeenschap behoren, is een ernstige inbreuk op de democratie. Wij vragen uw tussenkomst om hun invrijheidstelling te bekomen. De sfeer verslechtert. Weldra zullen er doden vallen. Wij doen een beroep op u opdat zou worden vermeden wat te gebeuren staat. indien de huidige omstandigheden behouden blijven."

Later op de avond lichtte Happart voor het TV-journaal van de RTBF de ontmoeting toe en hij zei dat de koning beloofd had 's anderendaags bij premier Martens het probleem van de Voer aan de orde te stellen en ook de kwestie van de aanhoudingen.

Het nieuws van de ontmoeting lokte onmiddellijk felle afkeuring uit aan Vlaamse zijde, waar men deed opmerken dat Happart de hoofdverantwoordelijke was voor de geweldplegingen in de Voerstreek.

Op 23 mei stelden M. Rutten (CVP), J, Gabriels (VU) en L. van Velthoven (BSP) spoedvragen in de Kamer, terwijl P. H. Gendebien (RW) de ,,Vlaamse agitatie in de Voerstreek" aanklaagde.

Premier Martens legde een korte verklaring af: ,,De koning, trouw aan zijn voortreffelijke gedragslijn, heeft in dit verband gehandeld zoals de grondwet het hem voorschrijft, nl. onder de verantwoordelijkheid van de bevoegde minister. De minister van binnenlandse zaken heeft geoordeeld dat het in de lijn van de traditie lag sommige burgers toe te laten n.a.v. een koninklijk bezoek petities aan het staatshoofd te overhandigen. Om veiligheidsredenen was de rijkswacht bij dit contact aanwezig. Daarom werd de verplaatsing verzekerd met een personenwagen van de rijkswacht. De bewering dat de koning zou beloofd hebben de eerste-minister aan te spreken i.v.m. een mogelijke vrijlating van personen in voorlopige hechtenis wordt door de regering formeel ontkend."

Dezelfde dag werden de aangehouden Waalse betogers op bevel van de procureur des konings te Tongeren in vrijheid gesteld.

Op 24 mei overrompelden een paar honderd Vlaamse betogers de voortuin en het bordes van het koninklijke paleis te Brussel. Zij droegen

slogans als „Boudewijn, gedenk de sjah" en „Koning der Walen". Na korte tijd ontruimden zij, op aandringen van de rijkswacht, zonder incidenten het terrein. 's Avonds had de koning in het provinciaal gebouw te Hasselt een onderhoud met een vijftal vertegenwoordigers van de Vlaamse Voerbevolking.

Op 25 mei reageerde de Vlaamse pers eensgezind en scherp afwijzend op de ontmoeting tussen de koning en Happart, die „de Waalse bendeleider" werd genoemd. Verscheidene kranten drongen aan op het ontslag van minister van binnenlandse zaken Gramme.

Tijdens het weekeinde werd in de Voerstreek een soort van godsvrede in acht genomen: a) in de kerk van Remersdaal werd voor de eerste maal sedert jaren een Franstalige r.k. communieplechtigheid georganiseerd, en ze werd niet verstoord; b) de plechtige opening van de provinciale middelbare school (Nederlandstalig stelsel) verliep eveneens zonder incidenten, maar provinciegouverneur H. Vandermeulen zei wel in zijn toespraak: „Voeren maakt deel uit van Limburg en Vlaanderen, van een gemeenschap die in opgang is. Wij hebben als Vlamingen verdraagzaam leren zijn, maar waar wij dat niet kunnen, kunnen wij hard zijn."

Op 30 mei kwam de „ontmoeting van Ensival" andermaal ter sprake in de Kamer. In antwoord op een half dozijn interpellaties. die voor heel wat ruzies zorgden, verklaarde premier Martens dat de regering het nodige zou doen om de rust in de Voerstreek te herstellen en de orde te handhaven. Hij onderstreepte „dat het regeerakkoord geen enkele verbintenis bevat voor een welbepaalde wijziging in deze streek van het land." Verder zei hij:

„De overhandiging van een petitie door Happart aan de koning is niet het gevolg van om het even welke bedreiging, doch werd enkel gesuggereerd door de ordediensten van Verviers. Er was evenwel uitdrukkelijk bedongen dat het zonder onderhoud en zonder publiciteit zou geschieden. Ik kan slechts betreuren dat Happart zich niet aan de afspraak hield."

Minister Gramme werd niet meer ter verantwoording geroepen in het parlement en op 14 juni keurden de regeringsfracties, zonder verdere opmerkingen, zijn begroting goed. Alleen Gendebien (RW) en Gabriels (VU) hekelden andermaal, ook namens hun fractie, de handelwijze van de minister.

LATIJNS-AMERIKA

NICARAGUA

ONTWIKKELINGEN SINDS SEPTEMBER 1978

Hieronder geven wij een beknopt overzicht van de gebeurtenissen in Nicaragua sedert het neerslaan van het offensief van het Sandinistisch Bevrijdings Front in sept. 1978 door de regeringstroepen (pag. 625 e.v. - 1978).

Nadat het zeker was dat het offensief van de Sandinisten tot staan was gekomen en de regeringstroepen de situatie weer meester waren, gingen op 25 sept. 1978 winkels, fabrieken en kantoren weer open, waarmee de algemene staking, die in augustus was uitgeroepen (pag. 627/3-'78), afgelopen was.

Kort daarna kondigde president Somoza een amnestie voor politieke gevangenen af, die echter niet gold voor veroordeelden wegens bepaalde terroristische activiteiten.

Bezoek delegatie OAS

Een zes man sterke groep van de Interamerikaanse Commissie voor Mensenrechten van de OAS arriveerde op 3 okt. 1978 in Managua om een onderzoek in te stellen naar de beschuldigingen die tegen het Somoza-regime waren ingebracht (zie ook pag. 628/3 - '78).

Somoza ontving de commissie en men werd het eens over de voorwaarden waaronder deze haar werk zou doen: de pers en de andere nieuwsmedia zouden bekend maken dat de commissie openbare hearings zou organiseren en de veiligheid van hen die op deze hearings verklaringen aflegden zou gegarandeerd zijn.

Het State Department in Washington gaf op 20 september '78 een verklaring uit waarin diepe bezorgdheid werd uitgesproken over de aanhoudende berichten over de gewelddadigheden die door de Nationale Garde werden bedreven tegen ongewapende burgers bij het neerslaan van de opstand. De verklaring deed een beroep op president Somoza zijn troepen beter onder controle te houden en riep verder op tot onderzoek naar de situatie van de mensenrechten in Nicaragua door de commissie voor de mensenrechten van de OAS (zie boven).

De verklaring was een rechtstreeks gevolg van een verslag in de Washington Post van 20 september '78 waar melding werd gemaakt van een executie van 14 jonge mannen in de stad Leon door de Nationale Garde.

Op 28 september '78 nam de plaatsvervangende permanente vertegenwoordiger van Nicaragua bij de Verenigde Naties, Enrique Paguaga, zijn ontslag, Hij beschuldigde zijn regering van genocide en zei dat de opstand van de Sandinisten gesteund werd door het gehele volk. Hij zei dat de Nationale Garde geschoten had op Rode Kruis-ambulances en vrouwen en kinderen gedood had. Hij wraakte ook de ontvoeringen, moorden en martelingen in zijn land.

De staatshoofden van Venezuela en Colombia. resp. Perez en Turbay Ayala, deden op 27 september '78 een beroep op de voorzitter van de Algemene Vergadering van de VN, dr. Indalecio Liévano Aguirre een VN-actie te entameren om een eind te maken aan de „volkenmoord" in Nicaragua.

Initiatief Somoza voor gesprek met oppositie

De regering van de verenigde Staten heeft in sept. 1978 bekendgemaakt dat zij bereid was te bemiddelen in het conflict tussen de regering van Nicaragua en de oppositie in dat land. In het kader daarvan werd de Amerikaanse ambassadeur in Panama, William Jorden, op reis gestuurd langs de hoofdsteden van verschillende Middenamerikaanse landen om steun te vinden voor dit initiatief (pag. 629/1-'78).

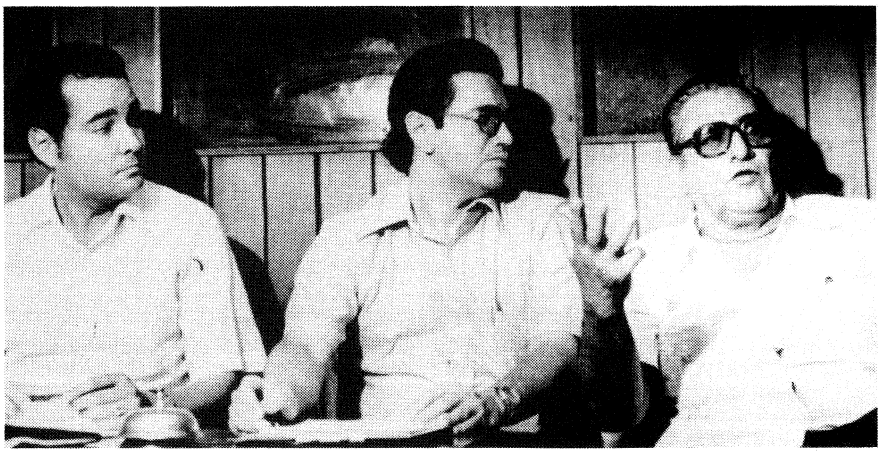
Jorden reisde vervolgens door naar Nicaragua waar hij besprekingen voerde met vertegenwoordigers van politieke, geestelijke en zakelijke groeperingen en met leden van het Frente Amplio de Opposicion (FAO), waarin verschillende politieke partijen zich hadden verenigd.

Op 25 sept. 1978 verklaarde de regering dat zij het aanbod van de VS accepteerde om te bemiddelen tussen Somoza en de oppositie „teneinde vreedzame oplossingen te vinden in de huidige situatie in Nicaragua met de participatie van de belanghebbende politieke oppositionele groeperingen".

Op 29 sept. 1978 maakte Somoza bekend dat hij ook het door de OAS gesteunde bemiddelingsaanbod van Guatemala en de Dominicaanse Republiek had geaccepteerd.

Op 5 okt. 1978 kwam een bemiddelingscommissie in Guatemala City bijeen waarin zitting hadden: William G. Bowdler (oud-ambassadeur van de VS in Guatemala, El Salvador en Zuid-Afrika), schout-bijnacht Ramon Emilio Jimenez Reyes Hiso (minister van buitenlandse zaken van de Dominicaanse Republiek) en Alfredo Obliols Gomes, oud plv. minister van buitenlandse zaken van Guatemala.

Deze commissie reisde op 6 okt. door naar Nicaragua waar besprekingen werden gehouden met Somoza en met vertegenwoordigers van de kerk, vakbonden, het zakenleven en met leden van het Brede Oppositie Front (FAO).

Drie leden van de FAO op een bijeenkomst van het front waar gesproken werd over het Amerikaanse voorstel om een referendum te houden in Nicaragua. V.l.n.r. Xavier Zavals, Alfonso Robelo en Rafael Cordoba.

Woordvoerders van het State Department hadden op 3 okt. 1978 verklaard dat het de bedoeling van de Amerikaanse regering was een einde te maken aan het bewind van Somoza en zijn regering en die te vervangen door een overgangsbewind dat vrije verkiezingen moest voorbereiden.

Binnen de FAO bestonden grote meningsverschillen over de te volgen koers. Eerst werd een verklaring uitgegeven waarin samenwerking met de bemiddelingscommissie werd afgewezen maar het werd snel duidelijk dat de verschillende facties van het front hierover sterk verdeeld waren.

Hoewel allen het erover eens waren dat het Somoza-regime zo snel mogelijk moest verdwijnen, waren vooral de vertegenwoordigers van het zakenleven bevreesd dat in de periode daarna het Sandinistische Bevrijdings Front te veel invloed zou krijgen en eventueel een radicale regering zou installeren.

De bekende dichter en priester Ernesto Cardenal, die als vertegenwoordiger van het Sandinistisch Bevrijdings Front een rondreis door Europa maakte, verklaarde op 2 oktober '78 in Lissabon dat de FAO een driemanschap had benoemd dat in geval van het aftreden van Somoza het land zou besturen. De drie leden waren: Sergio Ramirez Mercado van de Groep van 12 (genoemd naar de 12 geestelijken, intellectuelen en industriëlen, die in '77 naar het buitenland waren uitgewezen wegens kritiek op het regime van Somoza), Cordova Riva van de UDEL (de Democratische Bevrijdings Unie, de politieke organisatie van de journalist Chamorro, wiens gewelddadige dood de directe aanleiding was voor het uitbreken van Onlusten en stakingen in januari '78 (pag. 107/3 en pag. 123 '78)) en Alfonso Robelo Callejas van de Nicaraguaanse Democratische Beweging (MDN).

Op 16 oktober 1978 vond de eerste ronde van de besprekingen tussen president Somoza en de FAO plaats, maar er werden daarmee geen noemenswaardige resultaten geboekt. President Somoza stond erop dat hij zijn ambtstermijn (tot 1981) zou volmaken terwijl de oppositie vasthield aan haar eisen: de ontbinding van het Congres, de erkenning van de voorlopige regering van de FAO, de vervanging van de Nationale Garde door een volksleger en het heengaan van Somoza als hoofd van het leger en als staatshoofd.
Voorafgaande aan de besprekingen had de FAO op 7 oktober geëist dat de staat van beleg en de perscensuur opgeheven zouden worden als voorwaarden vooraf voor het overleg.

Op 12 oktober maakte de regering in antwoord daarop bekend dat de staat van beleg en de opheffing van de grondwettelijke garanties gehandhaafd zouden blijven tot 30 april '79 omdat de binnenlandse vrede van Nicaragua nog steeds bedreigd werd door terroristische organisaties en buitenlandse regeringen.

Op 14 oktober werd bekendgemaakt dat de staat van beleg alleen in Managua en enkele departementen in een lichtere vorm gehandhaafd zou worden.

Op 9 oktober werd de perscensuur opgeheven.
Een ernstige verzwakking van de oppositie deed zich voor toen de ,,groep van 12'' zich op 26 oktober zowel uit de besprekingen met de president als uit het Brede Oppositie Front terugtrok.
Als redenen voor deze stap gaf de groep op dat de bemiddelingscommissie pogingen deed de oppositie een politiek programma op te leggen waarbij ook de Somoza-gezinde regerende Liberale Partij betrokken werd en dat de Amerikaanse regering probeerde een ,,dociele regering'' van hun eigen voorkeur in Nicaragua te installeren.
Door het terugtrekken van de ,,groep van 12'' werd tevens het contact tussen de bemiddelingscommissie en het Sandinistisch Bevrijdingsfront verbroken.
De besprekingen tussen regering en oppositie werden vrijwel beëindigd toen op 3 november 1978 de vakbond CNT en later de Socialistische Partij zich uit de besprekingen terugtrok.
De leden van de ,,groep van 12'' zochten hun toevlucht vervolgens in de Mexicaanse ambassade.

Op 9 november 1978 verklaarde Somoza tegenover een groep buitenlandse journalisten dat ,,niets of niemand'' hem ertoe kon brengen zijn functie vóór het verstrijken van de ambtstermijn op te geven. Hij ontkende ook dat de Amerikaanse regering druk op hem zou hebben uitgeoefend om af te treden. Wel gaf hij toe dat de VS alle leningen aan Nicaragua stop hadden gezet.

Op 1 november '78 maakte het Internationale Monetaire Fonds in Washington bekend dat de lidstaten van de organisatie besloten hadden een krediet van $ 20 mln bestemd voor Nicaragua voor ,,twee à drie weken'' uit te stellen. Het betrof een krediet waarop Nicaragua op grond van het zgn. fonds voor compenserende betalingen aanspraak kon maken. Algemeen werd aangenomen dat het besluit vooral op initiatief van de VS werd genomen.
De president van de centrale bank van Nicaragua, Roberto Incer, die het besluit bekendmaakte, sprak van ,,flagrante schending'' van de principes en doelstellingen van het Fonds. Het besluit is uitsluitend op politieke gronden gebaseerd en genomen op verzoek van de VS, aldus de president van de bank.

Somoza stelt referendum voor, oppositie komt met ultimatum

Op 10 nov. 1978 kwam Somoza met het voorstel het brede oppositiefront (FAO) in ,,de uitoefening van de macht'' te betrekken nadat een referendum op nationaal niveau gehouden zou zijn. Op die manier kon de oppositie aantonen of zij inderdaad over meer steun beschikt dan de regerende PLN, de liberale partij. Somoza zei verder dat el- geen sprake van was dat hij voor 1981 zou aftreden, ook als de FAO over grote aanhang zou blijken te beschikken. Een eventueel te vormen nationale regering zou tot taak krijgen

de verkiezingen van 1981 te organiseren. De bijzonderheden van het referendum, aldus Somoza, zouden geregeld moeten worden in besprekingen lussen afgevaardigden van de regeringspartij PLN, het brede oppositiefront en de leden van de internationale bemiddelingscommissie.
De Organisatie van Amerikaanse Staten zou desgewenst waarnemers kunnen sturen die erop konden toezien of de verkiezingen eerlijk verlopen.
Het voorstel van Somoza werd echter door de FAO afgewezen.
Een woordvoerder van de organisatie zei dat het plan geen enkele zin had en dat het werkelijke referendum al plaatsgevonden had toen het volk van Nicaragua in opstand was gekomen. ,,De doden van september, die zijn het ,,nee" tegen Somoza".
Enkele dagen later maakte de FAO bekend dat Somoza tot 21 november de tijd zou krijgen om af te treden. Eventueel zou weer een nationale staking worden uitgeroepen om aan dit ultimatum kracht bij te zetten.
Enkele dagen voor het verstrijken van het ultimatum werden weer gewapende acties van het Sandinistische Bevrijdingsfront gesignaleerd. In verschillende delen van het land werden aanvallen uitgevoerd op banken en winkels. In daarop volgende vuurgevechten met de Nationale Garde kwamen verschillende mensen om het leven.
Kort voor het verstrijken van het ultimatum, kwam de internationale bemiddelingscommissie in het geweer. Zij vroeg de president en de oppositie haar nog 72 uur de tijd te geven om een vreedzame oplossing voor de problemen te vinden en lanceerde kort daarna het voorstel een referendum te houden onder internationaal toezicht. Zou de partij van Somoza daarbij niet de absolute meerderheid krijgen dan zou de president moeten vertrekken.
Enkele dagen later liet het FAO weten dit voorstel te verwerpen. Het front herhaalde zijn eis van het onmiddellijke vertrek van Somoza.

Op 24 november 1978 verwierp de regeringspartij het voorstel, dat zij als ,.ongrondwettig" bestempelde.

Op 27 november 1978 liet de bemiddelingscommissie weten dat zij haar werkzaamheden zou staken als niet binnen 72 uur zowel door de regeringspartij als door de oppositie toegestemd zou worden in een referendum over de politieke toekomst van het land.

Op 28 november liet het brede front weten het voorstel van de commissie in overweging te willen nemen. Alleen was men het er nog niet over eens of Somoza tot aan het tijdstip van het referendum dat in de tweede helft van januari 1979 gehouden zou moeten worden, aan hot bewind kon blijven.

Op 30 nov. ging Somoza akkoord met het voorstel Hij wees de eis van de oppositie af dat hij en zijn familie voor het referendum het land zouden moeten verlaten. Bovendien wees hij een aantal andere voorwaarden van de oppositie af, zoals die welke stelde dat politie en leger 15 dagen voor het referendum in de kazernes moesten blijven, de opheffing van het oorlogsrecht, amnestie voor alle politieke gevangenen en inreisvergunningen en het stemrecht voor alle in het buitenland wonende bannelingen.
Volgens Somoza kon het referendum na ongeveer twee maanden plaatsvinden. Als het volk zich tegen hem uitsprak zouden binnen negen maanden verkiezingen voor een grondwetgevende vergadering gehouden moeten worden. Deze vergadering zou dan tevens een nieuwe president moeten aanwijzen.

Op 7 dec. maakte de president bekend dat de staat van beleg opgeheven was. Bij het parlement zou zo spoedig mogelijk een ontwerp-amnestiewet ingediend worden en de regeringscontrole op radio en televisie zou opgeheven worden De sandinisten in Nicaragua en daarbuiten zouden weer aan het dagelijkse leven kunnen gaan deelnemen en zouden niet vervolgd worden voor hun daden

Op 12 der. werd een dergelijk wetsontwerp door de regering bij het parlement ingediend. Het ontwerp voorzag in een algemene amnestie voor misdrijven met een politiek karakter begaan door burgers of militairen tussen 3 maart 1967 en 11 november 1978.

Op 13 dec. nam de tweede kamer van het parlement de amnestiewet eenstemmig aan.

Op 16 dec. begonnen in Managua besprekingen tussen vertegenwoordigers van Somoza's liberale partij en van het brede oppositiefront. De besprekingen vonden plaats in aanwezigheid van de leden van de internationale bemiddelingscommissie. De besprekingen verzandden al. spoedig omdat men het niet eens werd over de consequenties die men moest trekken uit een eventuele af wijzing van het regime van Somoza door het voorgestelde referendum.

Op 26 dec. 1978 verklaarde Somoza dat hij een referendum onder internationaal toezicht afwees als strijdig met de soevereiniteit van het land.

Wij beschuldigde verder de internationale bemiddelingscommissie ervan zich te mengen in de binnenlandse aangelegenheden van Nicaragua en zei dat als het Westen een economische blokkade tegen zijn regering zou ondernemen ,,wij zullen moeten gaan onderhandelen met socialistische landen".
De Amerikaanse regering gaf op 28 dec. 1978 een verklaring uit waarin werd gesteld dat economische en diplomatieke sancties ondernomen zouden worden als Somoza bleef weigeren een referendum onder internationale controle te houden.
De sancties zouden kunnen bestaan uit het terugroepen van de Amerikaanse ambassadeur uit Nicaragua, het vertrek van de Amerikaanse militaire missie en bevriezing van de ontwikkelingshulp, die 23 miljoen dollar per jaar beloopt.

Stopzetting Amerikaanse *militaire* hulp

Op 4 januari 1979 verklaarde de Dominicaanse minister van buitenlandse zaken, admiraal Ramon Jimenez, lid van de internationale bemiddeljngscommissie, dat de commissie haar werkzaamheden zou neerleggen als Somoza bij zijn weigering bleef internationaal toezicht te aanvaarden bij het referendum.
Half januari formuleerde de commissie een nieuw voorstel met betrekking tot het referendum.
Het referendum zou gehouden moeten worden onder internationale controle bestaande uit een drie partijen omvattende groep van leden van de regering, vertegenwoordigers van de oppositie en onafhankelijke personen.

Op 19 januari deelde een woordvoerder van de liberale partij mee dat de regering aanvaardde dat het referendum onder internationaal toezicht wordt gehouden, maar eiste dat de organisatie van het referendum door een nationaal orgaan wordt voorbereid. Ook verwierp de regering de eis dat Nicaraguanen die in het buitenland leven stemrecht krijgen, en dat Somoza tijdens de volksstemming het land zou moeten verlaten.

Dit was voor de Amerikaanse regering aanleiding op 8 februari bekend te maken dat zij besloten had

de militaire steun aan het Somoza-regime aanzienlijk te beperken en haar aanwezigheid in het land terug te brengen. De Amerikaanse militaire missie in Managua zou teruggetrokken worden alsmede de vrijwilligers van het Peace Corps.
Het wegvallen van de Amerikaanse militaire steun aan het regime van Somoza, betekent niet dat de regering zonder wapens is. Volgens mededelingen van de Amerikaanse inlichtingendienst heeft Israël in **1978** en **1979** aanzienlijke wapenvoorraden aan het land geleverd.

Hoewel er nog Amerikaanse en Spaanse wapens genoeg voorhanden waren, gebruikte de Nationale Garde vooral veel nieuw Israëlisch wapentuig om de massale opstand in september met geweld neer te slaan, aldus het N R C/H'b l a d (13-11).
Ze had de beschikking over minstens 500 nieuwe Uzi-pistoolmitrailleurs, 5000 Galiv-geweren, munitie en 4 patrouilleboten. Bovendien zou volgens de Amerikaanse inlichtingendienst de basisuitrusting van de infanterie van Israëlische makelij zijn, waaronder mortieren, radio's en vrachtauto's.
Naar verluidt heeft Washington niet geprobeerd Israël tot andere gedachten te brengen.
Daarbij komt dat Nicaragua en Israël er al zo lang vriendschappelijke betrekkingen op na houden, dat Amerika daar op dit moment waarschijnlijk weinig aan kan veranderen.
In de Verenigde Naties heeft Nicaragua altijd pro-Israël gestemd en president Somoza's vader, Anastasio I, voorzag Israël 30 jaar geleden zelfs van wapens tijdens de onafhankelijkheidsoorlog.
Niettemin hebben andere landen een stokje proberen te steken voor de Israëlische wapenleveranties aan Somoza. Zo heeft de Mexicaanse minister van buitenlandse zaken, Santiago Roël, bij verschillende gelegenheden hoge Israëlische functionarissen tot andere gedachten willen brengen.
Nicaragua is trouwens niet het enige land waar wapens uit Israël met de belangen van Amerika in botsing komen. Ironisch genoeg is Israël enerzijds een van de landen die het meeste profijt trekken van *militaire* hulp uit Amerika, anderzijds gaat de toenemende wapenverkoop van Israël aan Latijnsamerikaanse landen lijnrecht in tegen zowel de geest als de letter van Washingtons mensenrechtenpolitiek.
Zodra Amerika de militaire hulp aan een aantal landen in Latijns-Amerika stopzette, sprong de snelgroeiende wapenindustrie van Israël in om de tekorten aan te vullen. Volgens welingelichte Amerikaanse kringen zou de voormalige minister van buitenlandse zaken, Henri Kissinger, Israël juist tot de wapenverkoop hebben aangespoord om zo de buitenlandse betalingsbalans te verbeteren.
Tegen **1976** was Israël de belangrijkste wapenleverancier van Latijns-Amerika geworden. Inmiddels heeft het een veelheid aan wapens, munitie, gevechts- en transportvliegtuigen verkocht aan Argentinië, Bolivia, Chili, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Mexico en Paraguay.
Voor sommige landen, onder meer Nicaragua en Guatemala, geldt Israël zelfs als de voornaamste wapenleverancier. (Le Monde, N R C/H'b l a d, NZZ, FAZ, KCA)

MIDDEN-OOSTEN

JEMEN *(Z.)*

BETREKKINGEN MET NOORD-SEMEN. GEWAPEND CONFLICT. BESTAND AFGEKONDIGD

Sinds de moord op president Ahmed Hussein al-Ghasmi van Noord-Jemen op **24** juni **1978,** waarvoor dit land Zuid-Jemen verantwoordelijk stelde (zie pag. **417** e.v. - '78), bleven de betrekkingen tussen beide staten gespannen.
Noord-Jemen beschuldigde het bewind in Aden ervan sabotagegroepen naar het noorden te sturen en zijn grondgebied te schenden, terwijl het tevens melding maakte van onlusten in het zuiden.
Zuid-Jemen beschuldigde het bewind in Sana van troepenconcentraties aan de grens en grensschendingen, terwijl het voorts beweerde dat Noord-Jemen zelf met interne onlusten te kampen had.

Op **24** febr. **1979** braken in het grensgebied hevige gevechten uit, waarvoor beide staten elkaar verantwoordelijk stelden. Na bemiddeling van de Arabische Liga, met een actieve rol van Syrië en Irak, volgde op **18** maart een wederzijdse terugtrekking van de troepen. Op **28** maart kwamen de staatshoofden van beide Jemens in Koeweit bijeen om hun conflict bij te leggen, en op 30 maart besloten zij hun landen te verenigen.

Ontwikkelingen juli 1978 tot eind *februari 1979*

Op **2** juli **1978** verklaarde het ministerie van buitenlandse zaken te Aden officieel dat Noordjemenitische troepen aan de grens met Zuid-Jemen werden samengetrokken ,,teneinde agressie te plegen".
De volgende dag maakte de Zuidjemenitische minister van verbindingen, Mahmud Abdullah Osheish, op een persconferentie in Beiroet (Libanon) bekend dat Noordjemenitische troepen in de nacht van **2** op **3** juli Zuid-Jemen waren binnengevallen in het grensgebied van Beihan en dat zij daar twee dorpen hadden bezet. De minister deed een beroep op ,,alle socialistische Arabische staten" om ,,Noord-Jemens militaire agressie" te bestrijden; hij beschuldigde Saoedi-Arabië en Perzië van ,,agressieve intenties" tegenover zijn regering; en hij waarschuwde dat zijn land ,,tot de laatste korrel zand (zou) vechten", als een grootscheepse militaire aanval volgde.

Het Libanese dagblad *Al Safir* meldde op **4** juli dat Zuidjemenitische troepen de twee dorpen hadden heroverd die door Noordjemenitische militairen zouden zijn bezet. Diezelfde dag werd gemeld dat de troepenconcentraties aan weerszijden van de grens waren opgevoerd.

Volgens Zuidjemenitische kringen in Beiroet, aldus L e M o n d e **(5-7-'78)** zouden troepen uit Oman en Perzië aan de grens van Oman met Zuid-Jemen nabij het 3de district van Zuid-Jemen zijn gelegerd, terwijl Noordjemenitische troepen en ,,huurlingen" posities zouden hebben ingenomen tegenover het 4de district (aan de grens met Noord-Jemen), in de buurt waarvan ook een concentnatie van Saoedische troepen zou plaatsvinden. Bovendien zouden Saoedische militaire versterkingen over zee naar de Noordjemenitische haven Hodeida worden aangevoerd.
Volgens het Koeweitse dagblad A l S i y a s s a **(5-7)** had Saoedi-Arabië zijn troepen in staat van alarm gebracht, maar dit werd nog dezelfde dag door kringen in Riad ontkend
Ook op 5 juli waarschuwde het Sowjetpersbureau T a s s Saoedi-Arabië niet militair in te grijpen in het conflict tussen de beide Jemens: Zuid-Jemen zou kunnen ,,rekenen op de steun vam communistische landen". Tegelijk beschuldigde T a s s Saoedi-Arabië ervan Noord-Jemen aan te zetten tot een aanval op het Zuiden ,,om zo een voorwendsel te scheppen voor een gewapende interventie".
Daarentegen had het Koeweitse blad A l A n a op 28 juni de aankomst van ca. 500 Cubaanse militairen uit Ethiopië in Aden gemeld. die de troepen van Abdel Fattah Ismail moesten ondersteunen. Bovendien waren er volgens deze bron reeds c.a. 6.000 militairen, experts en adviseurs uit de SU, de DDR en Cuba in Zuid-Jemen en dat aantal zou worden verhoogd els het bewind daar om verdere buitenlandse hulp verzocht. Dit bericht werd door T a s s als ,,vervalsing" gedementeerd.
Het Saoedische persbureau S N A berichtte op 2 juli dat gevluchte Zuidjemenitische officieren, die in Noord-Jemen waren aangekomen, melding hadden gemaakt van ca. 6.000 Russische en Cubaanse militairen die het Nationale Front in Aden steunden. Diezelfde dag verklaarde de Zuidjemenitische minister van voorlichting, Ahmad Salim Obeid, dat de contra-revolutie zojuist een radiozender met de naam ,,Vrijheidszender uit Zuid-Jemen" had ingewijd.
Dit station zond op 3 juli een bericht van het ,,Verenigde Nationale Front (van) Zuid-Jemen" uit, waarin gesteld werd dat door Cubaanse piloten gevlogen Zuidjemenitische toestellen en Ethiopische vliegtuigen sedert drie dagen nieuwe Cubaanse troepen naar Aden overbrachten. Voorts zou de Zuidjemenitische minister van verbindingen, Mahmud Abdullah Osheish, zich in Beiroet bevinden (zie pag. 413/3), waar hij met de SU in contact staande huurlingen zou mobiliseren en hun transport naar Aden zou organiseren.

Op 8 juli deelde het Verenigde Nationale Front van Zuid-Jemen volgens het Egyptische persbureau M e n a mee over inlichtingen te beschikken, die bevestigden dat er vijf schepen van de Russische vloot. afkomstig van het Sowjet-eskader in de Indische Oceaan, in Aden waren aangekomen. Twee van die schepen waren vervolgens bij het eiland Perim aan

de ingang van de Rode Zee voor anker gegaan Deze hulp zou zijn gebaseerd op een geheim militair akkoord, op grond waarvan de SU Zuid-Jemen in geval van buitenlandse agressie zou steunen De Sowjet-vloot zou dan in de buurt van Perim aanwezig zijn en de daar aanwezige Zuidjemenitische troepen zouden onder het Russische militaire opperbevel ressorteren Verscheidene geheime clausules van dit akkoord zouden het bestaan van een Sowjetplan bevestigen om de ingang tot de Rode Zee te controleren en spionage-operaties tegen Arabische oeverstaten uit te voeren in het bijzonder Saoeai-o ra bie, Egypte, Soedan en Noord-Jemen

Het Verenigde Nationale Front van Zuid-Jemen (Unfsy) was op 20 aug. 1972 gevormd onder leiding van Abdel Qawee Mackawee*, de vroegere premier van de Britse kroonkolonie Aden en de voormalige secretaris-generaal van FLOSY (zie pag 60 e v -1973)

Noord-Jemen ontkende alle berichten over de inval in het zuiden. De Noordjemenitische minister van ontwikkelingszaken, Mohammed Salim Basindawa, verklaarde op 3 juli 1978 dat er in Zuid-Jemen sprake was van gevechten tussen aanhangers van wijlen president Robaya Ali en troepen van het Nationale Front en dat de beschuldigingen dat zijn land Zuid-Jemen was binnengevallen slechts ,,een voorwendsel" waren ,,om een verwachte agressie tegen het noorden in een poging om dit onder buitenlandse controle te brengen te rechtvaardigen".

Noord-Jemens minister van buitenlandse zaken, Abdallah al-Asnag, beschuldigde volgens het Saoedische persbureau *SNA* Zuid-Jemen er op 10 juli van een opzettelijke agressie tegen zijn land te beginnen. Het had omvangrijke militaire eenheden aan de grens met Noord-Jemen geconcentreerd; er bevonden zich zes oorlogsschepen in de Straat Bab el-Mandeb; en helikopters uit Aden hadden over Noordjemenitisch gebied gevlogen. De regering van Noord-Jemen had de Arabische Liga verzocht een militaire missie te vormen die de hoofdstad Sana en het grensgebied in het zuiden zou moeten bezoeken om vast te stellen dat Noord-Jemen daar geen troepen concentreerde.

De Noordjemenitische beschuldigingen werden op 11 juli door Zuid-Jemens minister van buitenlandse zaken, M. S. Motei, afgedaan als ,,een compleet verzinsel dat alsmaar bedacht en gepropageerd was door krachten die vijandig stonden tegenover de hoop, vrijheid, nationale onafhankelijkheid en vooruitgang van ons Jemenitische volk".

Zuid-Jemen had de Arabische Liga reeds op de hoogte gesteld van Saoedische troepenconcentraties aan zijn grens en de Liga verzocht haar beslissing om de betrekkingen met Zuid-Jemen te bevriezen (zie pag. 419/3-'78) te herroepen

Op 12 juli nam de Liga met beide landen contact op om te besluiten ,,wat moest worden gedaan om de verdere verslechtering van de betrekkingen te verhinderen". Op 18 juli maakte de secretaris-generaal van de Arabische Liga, Mahmoud Riad. bekend dat de regeringen in Aden en Sana ,,in beginsel overeengekomen" waren een Arabische missie te ontvangen die naast haar oorspronkelijke taak, nl. het onderzoeken van de door beide landen geuite beschuldigingen over militaire concentraties in het onderlinge grensgebied, ook moest trachten een politieke dialoog op gang te brengen.

Intussen had de presidentiële raad van Zuid-Jemen op 14 juli 1978 zich bereid verklaard tot een dialoog met Noord-Jemen. Die ,,serieuze dialoog" moest op de volgende beginselen berusten:

„1. Stopzetting van de propagandacampagne en in plaats daarvan verantwoorde informatie die aan de wensen van ons grote volk tegemoet komt; 2. terugtrekking van de aan de grenzen tussen beide partijen geconcentreerde troepen, waar zij zich ook bevinden, opheffing van de sabotagekampen en beëindiging van de provocaties, om ons volk te behoeden voor een verwoestende oorlog; 3. opening van de grenzen en herstel van de land-, lucht- en zeeverbindingen alsmede normalisering van het leven; 4. hervatting van de economische activiteiten en het handelsverkeer tussen de beide delen van Jemen; 5. wij steunen de eenheid van ons Jemenitische volk en wij herhalen uitdrukkelijk onze terplichting tegenover onze documenten.

Door het verwezenlijken van deze edele doelstellingen zal het noodzakelijk zijn de dialoog tussen de broeders en de werkzaamheden van het eenheids- en coördinatiecomité te hervatten, de passende sfeer voor deze broederlijke dialoog te vinden en voor het behoud van de nationale soevereiniteit van Jemen te werken. Terwijl wij deze voorstellen doen, bevestigen wij de oprechtheid van onze wens inzake een serieuze en verantwoorde dialoog met onze broeders. Wij zijn volledig bereid elk punt of voorstel te bespreken, dat de broeders in het noordelijke deel van het vaderland m.b.t. de vitale belangen van ons volk doen..."

Maar de nieuwe president van Noord-Jemen, Ali Abdullah Saleh. die na zijn verkiezing op 17 juli een gelukstelegram van de toenmalige voorzitter van de presidentiële raad van Zuid-Jemen, Ali Nasser Mohammed, ontving, toonde zich ten opzichte van het bewind in Aden niet verzoeningsgezind.

Saleh verzekerde bij zijn beëdiging op 18 juli dat ,,wij hard en wreed tegen ieder zullen optreden die tracht onze soevereiniteit en onafhankelijkheid of onze veiligheid en stabiliteit te schaden. Wij geloven vast aan de eenheid van ons Jemenitische volk. Wij zullen niet aarzelen elke inspanning te ondernemen om dit patriottische doel te bereiken — ongeacht welke daden van terrorisme en gemeenheid de autoriteiten, die ons volk in het zuidelijke deel van het vaderland beheersen, ook mogen plegen..."

En op 24 juli bedankte Saleh bij een ontvangst voor buitenlandse diplomaten de ,,broederlijke en bevriende regeringen voor hun begrip m.b.t. de zwaarwegende misdaad, die de Aden-regering jegens de veiligheid en eer van ons volk heeft gepleegd, doordat zij achter de moord op de overleden president stak, permanent problemen in ons gebied opriep, kampen voor de opleiding tot sabotage-onderhield, de veiligheid verstoorde en levens verkwistte.

Ik verzoek u uw regeringen te verzekeren dat wij geen voorstanders van de oorlog en geen agressors zijn. Wij zijn voorstanders van de vrede en wij zijn degenen tegen wie een agressiedaad werd begaan. Wij hebben geen troepenconcentraties tegenover onze buren. (...) Wees ervan verzekerd dat er concentraties tegenover ons zijn en dat wij bijgevolg niet zullen aarzelen een Arabische missie voor te stellen om de waarheid te ontdekken. Wij hebben geen Arabische of niet-Arabische bemiddeling nodig. Wat belangrijker is, is dat een dialoog slechts met verantwoordelijke regimes kan worden gevoerd, die zichzelf en hun handvesten eerbiedigen alsmede de normen van het verkeer tussen staten. Deze zaken bestaan bij het regime van Aden niet. (...) Wij zoeken niet de oorlog, maar agressie aanvaarden wij niet. Er zal met Aden onder geen voorwendsel of geen rechtvaardiging een dialoog komen. Wij zullen elke agressie hard vergelden. Wij geloven dat de besluiten van de Raad van de Arabische Liga voldoende zijn om de heersers van Aden terug te brengen tot het verstand, de Arabische natie en de islam ..."

In die situatie verklaarde de Zuidjemenitische minister van buitenlandse zaken, Motei, op 3 aug. 1978 o.a.: Men zou ook in de toekomst het volk niet blootstellen aan het gevaar van een oorlog. Op de door radio-Sana en andere media van

* Mackawee, die naar Cairo was uitgeweken, begaf zich op 16 okt. 1978 naar Sana om overleg te plegen met de Noordjemenitische leiders over de situatie in Zuid-Jemen, met het oog op de vorming van een regering in ballingschap, aldus A FP.

Noord-Jemen tegen Zuid-Jemen gerichte aanvallen was niet gereageerd. omdat men zich bewust was van de historische verantwoording geen spanningen in het gebied te bevorderen; maar dit betekende niet dat men zich niet te weer zou stellen tegenover diegenen die spanningen wilden scheppen. Zuid-Jemen zou geen vijandelijke inmenging van een ander land dulden, die zijn onafhankelijkheid en nationale soevereiniteit zou kunnen schaden, onge-. acht welke omvang zo'n inmenging zou hebben en uit welke bron die afkomstig was, Inmiddels leverden pogingen van de Arabische Liga om Noord- en Zuid-Jemen met elkaar te verzoenen geen resultaat op evenmin als latere bemiddelingspogingen van PLO-leider Yasser Arafat.

Op 28 aug. verklaarde de Noordjemenitische minister van buitenlandse zaken, Al-Asnag, dat een bemiddeling tussen zijn land en Zuid-Jemen niet nodig was, omdat geschillen tussen hen slechts bestonden ,,omdat Aden een schuilplaats bood aan saboteurs en terroristen". Pas wanneer ,,Aden alle sabotagekampen sloot en alle schuldigen overdroeg die waren gevonnist — en alleen dan — zouden de geschillen zijn bijgelegd".

Over de toestand toen berichtte *NRC/H'blad* (28-8-'78) o.m.:

,,De regering van Noord-Jemen heeft bij de Arabische Liga in Caïro opnieuw een klacht ingediend over een schending van haar territoriale wateren door Zuidjemenitische schepen. Volgens de klacht zijn de betreffende schepen Russische marinevaartuigen die bij deze gelegenheid de Zuidjemenitische vlag hadden gehesen (. . .)

Het Zuidjemenitische regime heeft in Aden een officieel communiqué uitgegeven waarin de Noordjemenitische aanklacht als een ,,provocatie" wordt gekwalificeerd. Volgens Aden schept de beschuldiging ,,een verhoogde spanning en een oorlogssfeer in de regio". Drie Russische oorlogsbodems, waaronder volgens het Egyptische dagblad A l A h r a m een atoomonderzeeër en een kruiser, leggen op dit moment een bezoek aan Aden af.

De Zuidjemenitische president Ali Nasser Mohammed heeft echter begin deze maand berichten ontkend dat er in Zuid-Jemen Russische bases of Cubaanse troepen zouden zijn. Volgens Nasser zijn dat ,,kwaadaardige geruchten die onderdeel uitmaken van een lastercampagne tegen Zuid-Jemen". Nasser zei wel dat er Russische adviseurs in Zuid-Jemen zijn en dat de militaire steun van de Sowjet-Unie ,,onvoorwaardelijk" is maar dat de marinefaciliteiten die Aden Moskou biedt niet alleen en aansluitend aan de Sowjet-Unie worden gegeven, maar aan alle landen.

De Ethiopische staatschef, Mengistu Haile Mariam, heeft laten weten dat elk tegen Zuid-Jemen gericht komplot zal worden beschouwd als een komplot tegen de regeerders in Addis Abeba en dat Ethiopië Zuid-Jemen te hulp zal schieten als het zover kornt.

Waarnemers in Caïro leiden hieruit af dat Ethiopië eventueel bereid zal zijn, zodra de afscheidingsbewegingen in Eritrea onafhankelijk zijn gemaakt, troepen naar de overzijde van straat Bab el-Mandeb te sturen. De Sowjet-Unie, die zowel met Addis Abeba uitstekende relaties onderhoudt, heeft in het verleden wel voorgesteld Aden, Ethiopië, Eritrea en Somalië in een confederatie te verenigen, waar in de Russische visie ook Djibouti deel van zou moeten uitmaken.

Somalië en Erilrease bevrijdingsbewegingen, die in de regerende Ethiopische Amharen ,,zwarte kolonialisten en imperialisten" zien, hebben dat steeds afgewezen maar dat sluit een ,,aanvangsconfederatie" tussen Ethiopië, Zuid-Jemen en een ,,gepacificeerd" Eritrea niet uit. Zuidjemenitische militairen, in het bijzonder piloten, hebben aan Ethiopische zijde meegevochten in de Ogaden-woestijn en Eritrea, maar zijn teruggetrokken om het hoofd te bieden aan eventuele onrust in Zuid-Jemen zelf. De felle ruzie in mei binnen het regerende Zuidjemenitische triumviraat had de Zuidjemenitische steun aan Ethiopië deels tot inzet.

Na de moord op het Noordjemenitische staatshoofd en de machtsstrijd in Aden hebben de twee overgebleven leiders van het driemanschap, Ali Nasser Mohammed en de almachtige secretaris-generaal van het Nationale Eenheidsfront, Abdel Fattah Ismail, een ware kruistocht gevoerd om in de Arabische regio steun voor hun regime te krijgen.

Verschillende Zuidjemenitische afgevaardigden hebben een bezoek aan de Libische hoofdstad Tripoli gebracht voor financiële en diplomatieke hulp. De Zuidjemenitische minister van financiën, Muhsin Abdullah, is vorige week vier dagen in Bagdad geweest met hetzelfde doel en om in het Iraaks-Palestijnse conflict te bemiddelen. Maar hij schijnt door de Iraakse vice-president Saddam Hussein al-Takriti zeer onvriendelijk ontvangen te zijn."

Op 4 sept. schreef het als onafhankelijk beschouwde Libanese dagblad **AL** *Nahar* dat de toestand in het zuidelijke deel van het Arabische schiereiland uiterst explosief was; het blad sprak van een dreigend oorlogsgevaar. De volgende dag schreef het linkse Libanese blad **AL** Safir dat Pakistan troepen naar Saoedi-Arabië gestuurd had en dat die reeds stellingen aan de grens met Zuid-Jemen hadden ingenomen.

De mislukte poging op 15 okt. 1978 om het bewind van president Saleh in Noord-Jemen omver te werpen (pag. 398/3 e.v.) deed de spanning tussen Noord- en Zuid-Jemen toenemen. Sana bleef Aden beschuldigen van het sturen van sabotagegroepen naar het noorden (zie pag. 398/3 laatste alinea). Op 5 jan. 1979 meldde de Noordjemenitische radio dat veiligheidstroepen en ,,eerlijke stamleden" uit het noorden erin geslaagd waren zeven ,,leiders van sabotagebenden" te doden en een aantal andere leden van dergelijke groepen te arresteren. Volgens *The Observer* (11-2) was president Saleh persoonlijk betrokken geweest bij het decimeren in de voorafgaande drie weken van een sterke guerrilla-eenheid, die bronnen vergiftigde, wegen ondermijnde en huizen verwoestte in het centrum van Noord-Jemen tussen Taiz en de grens met Zuid-Jemen.

Daarnaast maakten Noordjemenitische alsmede Egyptische en Saoedische bronnen melding van voortdurende onlusten in Zuid-Semen, met als gevolg o.a. de komst van grote aantallen vluchtelingen naar Noord-Jemen en Oman. Die berichten werden niet bevestigd door Zuid-Jemen, dat op zijn beurt melding maakte van onlusten in Noord-Jemen.

De Noordjemenitische minister van buitenlandse zaken, Abdallah al-Asnag, stelde in een interview met het Saoedische dagblad Arab News op 21 okt. (zie ook pag. 399/1), dat er sinds het optreden tegen president Robaya Ali ca. 20.000 Zuidjemenitische staatsburgers, w.o. veel leden van de strijdkrachten, naar het noorden waren gevlucht.

Op 28 nov. meldde het Egyptische persbureau *Mena* dat er volgens ,,betrouwbare Noordjemenitische bronnen" op 24 nov. een moordaanslag op de Zuidjemenitische president Ismail had plaatsgevonden en dat enkele van de betrokken personen, waarvan de identiteit niet werd onthuld, waren gearresteerd.

Volgens een mededeling van de Saoedische radio, aldus **AP** (18-12), zouden 300 officieren en soldaten met volledige uitrusting van Zuid- naar Noord-Jemen zijn uitgeweken.

De Noordjernenitische minister van binnenlandse zaken, luitenant-kolonel Abdel Aziz al-Barati, beweerde tijdens een persconferentie in zijn land op 2 jan. 1979 dat in de voorgaande vijf dagen ,,grootscheepse militaire operaties" in Zuid-Jemen hadden plaatsgevonden, dat daar in verschillende gebieden een ,,toestand van wanorde" heerste en dat onlangs 17 Zuidjernenitische militairen in het Noorden waren aangekomen.

Een woordvoerder van het Unfsy deelde op 9 jan. in Cairo mee, dat er sinds 3 jan. in verschillende provincies van Zuid-Jemen hevige gevechten hadden plaatsgevonden tussen leden van zijn organisatie en regeringstroepen, waarbij ministens 8 Zuidjemenitische en 3 Cubaanse militairen zouden zijn gedood,

De volgende dag meldde de Noord-

jemenitische radio dat in heel Zuid-Jemen thans zware gevechten aan de gang waren, als gevolg van ernstige meningsverschillen binnen de Zuidjemenitische leiding. Volgens deze bron zou de oppositie tegen president Ismail en zijn aanhang worden geleid door luitenant-kolonel Ali Ahmad Nasser Antar, de minister van defensie, en Saleh Musleh Qassim, de minister van binnenlandse zaken.

Maar op 11 jan. maakte minister Qassim juist melding van ernstige onrust in Noord-Jemen en van de terugkeer naar Zuid-Jemen van een aantal ,,misleide broeders'', die ,,kwellingen en een slechte behandeling'' hadden ondergaan van de zijde van het Noordjernenitische regime. De teruggekeerden hadden „bevestigd" dat–vele leden van de Noordjemenitische strijdkrachten tegen de leiding hadden gerebelleerd en ,,haar bevelen (hadden) afgewezen''. Qassim stelde dat ,,mensen in het hele noordelijke deel in constant en voortdurend conflict met het agentenregime leefden''.

In dit verband merkte The Middle East (dec. 78) op: ,,Hoewel een stroompje vluchtelingen uit de Zuidelijke republiek nog steeds de grens naar het Noorden overschrijdt, was het uiterst pijnlijk voor Sana's regering, die constant beweert dat Aden zijn burgers terroriseert waardoor die naar het „democratische Noorden'' uitwijken, toen meer dan 2.000 stamleden juist uit dit Noorden onder leiding van hun sjeiks in Aden opdoken om de ,,onverwoestbare banden'' tussen de twee delen van het geboorteland te vieren. De gelegenheid werd geboden door de oprichting van de Jemenitische Socialistische Partij ..." (zie pag. 399/3).

Bovendien vormden de gebeurtenissen in Noord-Jemen aanleiding tot uitingen van anti-regeringsgevoelens onder sommige Noordjemenieten in het buitenland.

Op 2 nov. 1978 berichtte Al Siyassa uit Koeweit dat de culturele attaché en de persattaché van de Noordjemenitische vertegenwoordiging in Koeweit naar Irak waren uitgeweken en daar politiek asiel hadden gevraagd.

Op 10 nov. bezetten ca. 100 Noordjemenitische studenten de ambassade van hun land in Moskou uit protest tegen de executie van 12 man in Noord-Jemen op 6 nov. wegens hun beweerde deelname aan een mislukte putsch (zie pag. 399/1). Zij eisten de stopzetting van een proces tegen 13 anderen i.v.m. die putsch, de vrijlating van alle politieke gevangenen en de beëindiging van wat zij een terreurbewind in hun land noemden. De studenten, die grotendeels in Moskou woonden, stelden dat het „bloeddorstige regime in Sana" door de „Saoedische reactie" werd beheerst. (Er zijn ca. 800 Noordjemenitische studenten in de SU.)

Op 14 nov. werd bekendgemaakt dat Mohammed Ali al-Shihari naar Zuid-Jemen was „teruggekeerd", nadat hij ontslag had genomen als functionaris op de Noordjemenitische ambassade in Tsjechoslowakije uit protest tegen „de terreurdaden begaan door de heersende kliek in Sana".

Volgens *Reuter/NZZ* (10-2) maakte radio-Sana bekend dat president Saleh van Noord-Jemen de vrijlating had bevolen van alle politieke gevangenen, die in de voorafgaande vijf jaar waren gearresteerd. Het aantal gevangenen dat van deze amnestie zou profiteren werd op enkele honderden geraamd.

Uitbreiding militaire belangen SU en VS gemeld

Op 30 okt, 1978 berichtte het Westduitse dagblad Die Welt op grond van inlichtingen van de Franse marine uit Djibouti dat Oostduitse genietroepen toezicht hielden op de uitbreiding van de vissershaven Barim in Zuid-Jemen tot een moderne zeehaven. Zij werkten voorts in de Ethiopische haven Massawa om de schade als gevolg van de strijd tussen de regering en de Eritrese afscheidingsbeweging te herstellen; zij waren daar ook begonnen aan de bouw van een droogdok voor jagers en kruisers; en zij hadden de capaciteit van het vliegveld uitgebreid, zodat dit nu geschikt was voor transportvliegtuigen van het type AM 122.

In de laatste tijd waren volgens Die Welt in totaal 28 moderne schepen van het Sowjet-eskader uit de Indische Oceaan in de Rode Zee aangekomen: 8 rakettenkruisers, 9 fregatten en 11 onderzeeërs. Bij die vloot hoorde een luchtmacht van 50 Mig-21's en 40 Mig-23's, die in Aden waren gestationeerd. De voornaamste havens voor de Sowjetvloot waren Massawa en Assab in Ethiopië, waar Sowjet-admiraals de Ethiopische havencommandanten zouden hebben vervangen. De Sowjetvloot kon nu de Rode Zee afsluiten.

Copley News Service meldde volgens *UPI/NRC/H'blad* (4-12-'78) dat de SU voor het eerst gevechtsvliegtuigen in Zuid-Jemen had gestationeerd.

De Amerikaanse inlichtingendienst had ontdekt dat een aantal Ilyoesjin-38 onderzeebootbestrijdings- en patrouillevliegtuigen in de afgelopen weken vanaf de voormalige Britse marinebasis in Zuid-Jemen opereerde. Volgens Amerikaanse functionarissen heeft de Sowjet-Unie, sedert de sluiting van de Russische marinebasis in Berbera in Somalia met Zuid-Jemen onderhandeld over aanvullende rechten voor een basis in het land. ,,De Russen gebruikten de luchtbasis (in Zuid-Jemen) eerder, maar nooit tevoren hebben zij daar gevechtsvliegtuigen gestationeerd. Het betekent een wijziging in de betrekkingen met Zuid-Jemen'', aldus een Amerikaanse functionaris tegenover Copley News Service.

Hij zei voorts dat er aanwijzingen zijn dat de Russen werken aan een nieuwe landingsstrook op het Zuidjemenitische eiland Socotra in de golf van Aden. Ook deelde hij mee dat Cubaanse militaire vliegers zeker zes jaar in Zuid-Jemen zijn geweest voor het opleiden van luchtmachtvliegers.

Een uitgeweken Noordjemenitische officier verklaarde volgens *UPI/NRC/H'blad* (20-11-1978) te Beiroet dat de Verenigde Staten en Saoedi-Arabië samenwerkten bij de bouw van een militaire basis nabij Sana, de hoofdstad van Noord-Jemen. De inbreng van Saoedi-Arabië zou bestaan uit de diensten van 15 militaire deskundigen. De officier sprak ook van een geheim akkoord tussen Washington en Sana op grond waarvan Amerikaanse oorlogsschepen marinefaciliteiten genieten in de haven van Ras Al Katib.

Op 10 febr. begon de Amerikaanse minister van defensie, Harold Brown, aan een tiendaagse rondreis door het Midden-Oosten om ,,onze wederzijdse belangen m.b.t. de veiligheid van dit vitale gebied'' te bespreken en vervolgens commentatoren om de vrees van de betreffende landen, in het bijzonder Saoedi-Arabië, te sussen dat hun veiligheid in het geding zou zijn als gevolg van de gebeurtenissen in Perzië. Minister Brown deelde op 11 febr. in Saoedi-Arabie mee dat de VS oorlogsmaterieel zouden leveren aan Soedan en Noord-Jemen voor een waarde van ca. $ 360 mln, te betalen door Saoedi-Arabië. Behoudens goedkeuring van het Amerikaanse congres zou Soedan 12 F-5 gevechtsvliegtuigen, 2 C-130 transportvliegtuigen, 50 M-60 tanks en 10 gepantserde manschappenwagens ontvangen. Noord-Jemen zou voorlopig 12 F-5 gevechtsvliegtuigen ontvangen. Voorts werd overeengekomen dat Saoedi-Arabië materieel beschikbaar zou stellen voor de op-

leiding van Noordjernenitische piloten.

Over de positie van Noord-Semen in de Golf schreef de NZZ (22-2) o.a.:

„Sinds de beide presideritenmoorden in (Noord-)Jemen in oktober 1977 en in juni vorig jaar is de Saoedi-Arabische invloed groter geworden. De nu de macht uitoefenende luitenant-kolonel Ali Abdallah Saleh heeft tot dusver slechts drie buurlanden bezocht. Zijn eerste buitenlandse reis als staatshoofd voerde de luitenant-kolonel naar Saoedi-Arabië. Onmiddellijk daarop reisde hij naar sjeik Zayed van Aboe Dhabi, het hoofd van de Unie van Arabische Emiraten. Wat later volgde een bezoek aan sultan Qaboos, de heerser van Oman. Het ging daarbij om eerste bezoeken aan de conservatieve machten van de regio, waarmee de Noordjemenitische republiek zich verbonden voelt.

Duidelijk heeft zich onlangs de minister van buitenlandse zaken van Noord-Jemen, Abdallah al-Asnag, in een interview met de Saoedi-Arabische krant Al-Bilad uitgelaten. Hij zei dat zijn land stappen zou ondernemen „om de Sowjetrussische en Cubaanse acties in het gebied van de Rode Zee een halt toe te roepen".

Gelooft men de propagandisten van de machthebbers in Aden, dan heeft Sana intussen aan de Verenigde Staten bij de havenstad Hodeida een marinesteunpunt en in het gebied tussen de steden Hodeida en Taiz een luchtmachtsteunpunt beschikbaar gesteld. Het kan kloppen dat de nauwe samenwerking met Saoedi-Arabië ook het militaire terrein omvat en dat Amerikaanse militaire adviseurs in Saoedi-Arabische dienst Jemenitische contacten legden. Maar afgezien daarvan zijn er geen aanwijzingen voor een Amerikaans engagement aan de zuidelijke uitgang van de Rode Zee, dat enigszins kan opwegen tegen de Sowjet-Cubaanse penetratie in de Hoorn van Afrika. Politiek kan Sana bij het streven de penetratie niet groter te laten worden nog steunen op de regeringen van Egypte, Soedan, Djibouti en Somalia.

Zoals veel strijdkrachten van de regio is ook het Noordjemenitische leger door de Sowjet-Unie uitgerust. Toen na het einde van de burgeroorlog tien jaar geleden de jonge republiek een conservatieve koers insloeg, verminderde Moskou's militaire steun. Deze werd echter nooit, zoals in het geval van Egypte, voor beëindigd verklaard. Zo komt het dat in Sana nog steeds 60 à 100 Russische militaire adviseurs zijn, van wie slechts enkelen echte taken hebben. (...) Het wegsturen van overtollige (adviseurs) liep tot dusver stuk op het Sowjet-dreigement de betrekkingen geheel te verbreken, als verdragsafspraken door de Jemenitische zijde zouden worden geschonden. De volledige breuk met Moskou heeft tot dusver nog elke Jemenitische leiding geschuwd."

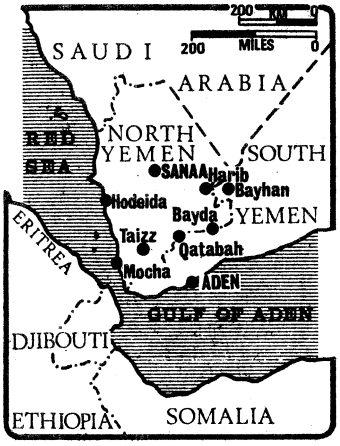
Er was zelfs geen sprake van een verslechtering van de betrekkingen met de SU. Op 31 okt. 1978 overhandigde de Sowjet-ambassadeur in Sana premier Abdel Aziz Abdel Ghani een boodschap van president Brezjnew voor president Saleh, waarin het verlangen van de SU naar „verdere vooruitgang en vriendschappelijke betrekkingen tussen onze twee landen" werd geformuleerd.

Grensoorlog

In de nacht van 23 op 24 febr. braken tussen Noord- en Zuid-Jemen op drie punten langs de gemeenschappelijke grens felle gevechten uit. Beide staten beschuldigden elkaar ervan de strijd te zijn begonnen.

Noord-Jemen, dat op 24 febr, om een spoedzitting van de Raad van de Arabische Liga verzocht. beschuldigde de Zuidjemenieten ervan dat zij met tanks, artillerie en vliegtuigen de aanval waren begonnen. Het zei voorts dat de strijd werd gevoerd door geregelde Zuidjemenitische troepen en eenheden van het Nationale Democratische Front (NDF), een tegen de regering in Sana gerichte beweging die door Zuid-Jemen wordt gesteund.

Sana ontkende dat het NDF de provinciehoofdstad Al-Bayda had veroverd, maar reageerde niet op NDF-berichten dat het Front de steden Qatabah en Moryes had ingenomen. Wel verklaarde Noord-Jemen op 25 febr. dat Qatabah al sinds 20 febr, met artillerie en raketten was beschoten. Eerder, op 23 febr., had de Noordjemenitische regering melding gemaakt van hevige gevechten in Zuid-Jemen; in Sana werd toen meegedeeld dat in het bijzonder in de gebieden Dhali en Sailat gestreden werd en dat daar troepen die „voor de eenheid van de beide Jemens opkwamen" tegenover troepen van het „regime van Aden" stonden. Daarentegen bevestigde Zuid-Jemen op 24 febr. dat zijn troepen een aanval van Noord-Jemen op zijn grondgebied hadden afgeslagen en dat zij de agressor op zijn eigen grondgebied hadden achtervolgd. Radio-Aden meldde vervolgens dat de steden Qatabah en Moryes in handen van het NDF waren gevallen en dat zich hevige gevechten voordeden in de gebieden van Bayda en Al-Wazia, op 60 km ten zuidwesten van de Noordjemenitische stad Taiz. Volgens dit bericht hadden verscheidene Noordjemenitische stammen, geleid door het NDF, zich bij de Zuidjemenitische eenheden aangesloten in de strijd tegen de Noordjemenitische troepen en „hun huurlingen".

(Financial Times)

Op 25 febr. vertrokken de Noordjemenitische minister van buitenlandse zaken, Abdallah al-Asnag, en de vroegere vice-premier, Yahya Jaghman, naar de Saoedische hoofdstad Riad, waar zich toen de Zuidjemenitische minister van buitenlandse zaken, Mohammed Saleh Motei, bevond om een bezoek van president Ismail voor te bereiden, die in een persoonlijke boodschap aan koning Khaied de wens naar normalisering van de verhouding met Saoedi-Arabië uitte.

Op 26 febr. meldde het NDF dat zijn troepen oprukten naar Noordjemenitische militaire posities in Noord-Jemen. Die dag deelde het Noordjemenitische ministerie van buitenlandse zaken mee dat de Zuidjemenitische aanvallers bij hun voortdurende acties gebruik maakten van gevechtsvliegtuigen van het type Mig-21 en tanks van de types T-55 en T-62.

Volgens berichten uit Beiroet van 27 febr. zouden Zuidjemenitische troepen trachten vanuit het oosten naar het noorden om de stad Taiz (ca. 30 km van de grensj heen te trekken en zouden zij reeds op ca. 130 km van de hoofdstad Sana staan. Volgens berichten uit Aden hadden strijders van het NDF en geregelde troepen uit Zuid-Jemen de stad Harib veroverd.

De regering in Sana berichtte dat bij de troepen van Zuid-Jemen adviseurs uit de DDR en Cuba meewerkten.

Ook op 26 febr. maakte eeii woordvoerder van het State Department te Washington, Morris Draper, bekend dat de VS aan Noord-Jemen wapens ter waarde van ruim $ 100 mln zouden leveren. Volgens Draper omvatte die leverantie artillerie, luchtafweergeschut, anti-tankgeschut en raketten, die alle door Saoedi-Arabië zouden worden betaald. Draper zei dat aan het Congres daarnaast zou worden gevraagd een aanvullende wapenleverantie van 400 miljoen dollar uitgesmeerd over een aantal jaren goed te keuren. Deze latere leveranties zullen 12 straalgevechtsvliegtuigen van het type F-5E, 10 gepantserde voertuigen voor het vervoer van troepen en 60 tanks van het type M-60 omvatten en ook betaald worden door Saoedi-Arabië.

,,Zowel Noord-Jemen als Saoedi-Arabië is van mening dat de bedreiging uit Z.-Jemen aanzienlijk in betekenis is toegenomen", zei Draper.

Op 27 febr. verklaarde de secretaris-generaal van de Arabische Liga, Mahmoud Riad, die a: op 25 febr. opgeroepen had tot een staakt-het-vuren, in Riad dat Zuid-Jemen ermee had ingestemd een spoedzitting van de Liga bij te wonen.

Die dag gaf de Saoedische minister van buitenlandse zaken, Saoed al-Feisal, te kennen dat het bezoek aan Riad van de Zuidjemenitische president Ismail zou worden uitgesteld tot het conflict was opgelost. Saoedi-Arabië deed toen in een regeringsverklaring een beroep op beide Jemens ,,onmiddellijk de gevechten te staken, hun troepen naar hun respectieve grenzen terug te trekken en op te houden met het steunen van de ,,rebellen" in de twee kampen". Terwijl de meeste Arabische landen op een regeling van het conflict door onderhandelingen aandrongen, had tot dusver alleen Soedan partij gekozen voor Noord-Jemen en de ,,marxistische atheïsten van Aden", ,,de vijanden van de Islam", veroordeeld.

Op 28 febr. trok Saoedi-Arabië de verloven van al zijn militairen in ,,met het oog op de toestand". In Noord-Jemen riepen de religieuze leiders die dag de bevolking op de wapens op te nemen en de marxistische heersers van Zuid-Jemen te bestrijden, omdat ,,zij het marxisme hebben omarmd en hun strijdkrachten over de grens hebben gezonden om Noordjemenitische steden en dorpen aan te vallen".

Toen ook stemden alle 22 leden van de Arabische Liga ermee in een spoedzitting op 4 maart in Koeweit bij te wonen. Ook op 28 febr. stelden de ministers van buitenlandse zaken van Saoedi-Arabië, Koeweit en Bahrein bij een gemeenschappelijk beraad in Riad een vredesplan op, terwijl Syrië en Irak een gemeenschappelijke bemiddelingsactie begonnen.

Inmiddels ging de grensoorlog verder. Volgens een NDF-communiqué zouden de gevechten zich afspelen in de grensstrook van Qataba (200 km ten zuiden van Sana) tot Harib (ca. 150 km ten oosten van Sana). De gouverneur van de Zuidjemenitische grensprovincie Marib zei op 1 maart dat de Noordjemenitische provincie Harib in handen van het NDF gevallen was, en Aden meldde dat de stad Hajla was gevallen.

Noord-Jemen zelf verstrekte geen mededelingen, maar Saoedi-Arabië waarschuwde op 1 maart dat dit land niet zou toestaan dat er in Noord-Jemen een ,,gewelddadig en corrupt regime" aan de macht kwam.

Bestand

Op 2 maart meldde het Iraakse persbureau IA[T]A dat de regeringen van beide Jemens hadden ingestemd met de afkondiging van een staakt-het-vuren op 3 maart vanaf 8 uur plaatselijke tijd. De details m.b.t. een terugtrekking van de troepen zouden tijdens de conferentie van de Arabische ministers van buitenlandse zaken in Koeweit worden geregeld.

Die afspraken waren het resultaat van een gemeenschappelijke bemiddelingsactie van Syrië en Irak. De Syrische vice-premier Jamil Chaya en de Iraakse minister van planning, Adnan Hussein, hadden verscheidene malen overleg gepleegd met de presidenten van beide Jemens.

Niettemin duurden de gevechten op 4 maart voort. Beide partijen beschuldigden elkaar van bestandsschendingen. Noord-Jemen verklaarde bovendien dat Cubaanse en Ethiopische militairen met de tegenpartij meevochten.

De voorzitter van het NDF, Sultan Ahmed Omer, deelde toen mee dat ,,in de meeste Noordjemenitische provincies" gevechten tussen ,,volksrevolutionaire strijdkrachten" en eenheden van het ,,opgedrongen illegale, door de Saoedi-Arabische reactie en het Amerikaanse imperialisme gesteunde regime" aan de gang waren. Naar zijn zeggen hadden de opstandelingen talrijke gebieden in Noord-Jemen veroverd, terwijl volgens Sana de drie grenssteden Qataba, Moryes en Harib door Zuidjemenitische troepen waren veroverd.

In de nacht van 5 op 6 maart aanvaardden de Arabische ministers van buitenlandse zaken in Koeweit na tien uur van onafgebroken beraad een uit negen punten bestaande resolutie, die was ingediend door Syrië, Irak en Jordanië.

Opgeroepen werd tot een onmiddellijke daadwerkelijke toepassing van het bestand van 1 maart, de terugtrekking van de troepen van de twee landen binnen uiterlijk 10 dagen en stopzetting van elke inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van de andere partij.

(Voortzetting volgende aflevering)

QATAR

WIJZIGINGEN KABINET. BENOEMING KROONPRINS. EX-EMIR OVERLEDEN

Krachtens een op 24 dec. 1978 uitgevaardigd decreet werd sjeik Mohammeü bin Hamad al-Thani benoemd tot minister van onderwijs als opvolger van de in 1976 overleden sjeik Jasim bin Hamad al-Thani. Tegelijk werd sjeik Ahmad bin Saif al-Thani benoemd tot staatsminister van buitenlandse zaken, een nieuwe post.

Eerder, op 31 mei 1977, had de emir van Qatar, sjeik Khalifa bin Hamad al-Thani, zijn oudste zoon, generaal-majoor sjeik Hamad bin Khalifa al-Thani (toen 27), benoemd tot Kroonprins en minister van defensie (een nieuwe post); deze bleef tevens opperbevelhebber van de strijdkrachten, een functie die hij reeds sinds 23 febr. 1972 vervulde.

Op 25 nov. 1977 overleed sjeik Ahmad bin Ali al-Thani op 60-jarige leeftijd in een kliniek te Londen. Hij was op 22 febr. '72 als emir afgezet door zijn neef, het huidige staatshoofd, sjeik Khalifa bin Hamad al-Thani (pag. 358/2-'72), maar in juli 1975 hadden zij zich verzoend. (Reuter, AFP)

Sjeik Hamad bin Khalifa al-Thani

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

BURGEROORLOG IN NICARAGUA

Een grootscheeps offensief van de guerrillabeweging het Sandinistisch Bevrijdingsfront in Nicaragua, dat zelfs geleid heeft tot een gedeeltelijke bezetting van de hoofdstad Managua, is voorlopig tot staan gebracht. Na langdurige bombardementen wist het officiële leger, de Nationale Garde, de Sandinisten tot ontruiming van de bezette wijken te brengen. De opstandelingen hebben zich teruggetrokken in eerder door hen bezette gebied-n in het noorden en het zuid-n van het land, waar zij o.a. de steden Léon, Diriamba en Masaya in handen hebben.

Als gevolg van de bombardementen en de gevechten in de hoofdstad zouden alleen daar al zo'n 8000 mensen het leven hebben verloren. Het totale dodenaantal in Nicaragua tot nu toe in 1979 is 15.000.

De Nationale Garde controleert, grote delen van het centrum van het land, waar de Sandinisten er niet in slagen door te breken.

Geen van beide partijen kan op korte termijn de controle over het land verwerven. Met de terugtocht van de Sandinisten uit Managua lijkt de militaire situatie in Nicaragua in een impasse te zijn geraakt. De militaire situatie lijkt consequenties te hebben voor de politieke.

Half juni, op het hoogtepunt van het offensief van de opstandelingen, werd er algemeen rekening mee gehouden dat het staatshoofd, generaal Somoza, tegen wiens persoon en beleid de acties van de Sandinisten zijn gericht, spoedig zou heengaan.

Temeer daar de VS, zijn vroegere voornaamste bondg-noot, openlijk hebben verklaard zijn onmiddellijk aftreden en vertrek naar het buitenland als enige oplossing voor de problemen te zien.

Ongeveer tegelijkertijd nam de Organisatie van Amerikaanse Staten een resolutie van soortgelijke strekking aan.

Somoza, die vroeger altijd verklaarde niet te zullen aftreden voor 1981, het jaar waarin de presidentsverkiezingrn zullen plaatsvinden, is door het recente succes van de Nationale Garde weer optimistischer geworden.

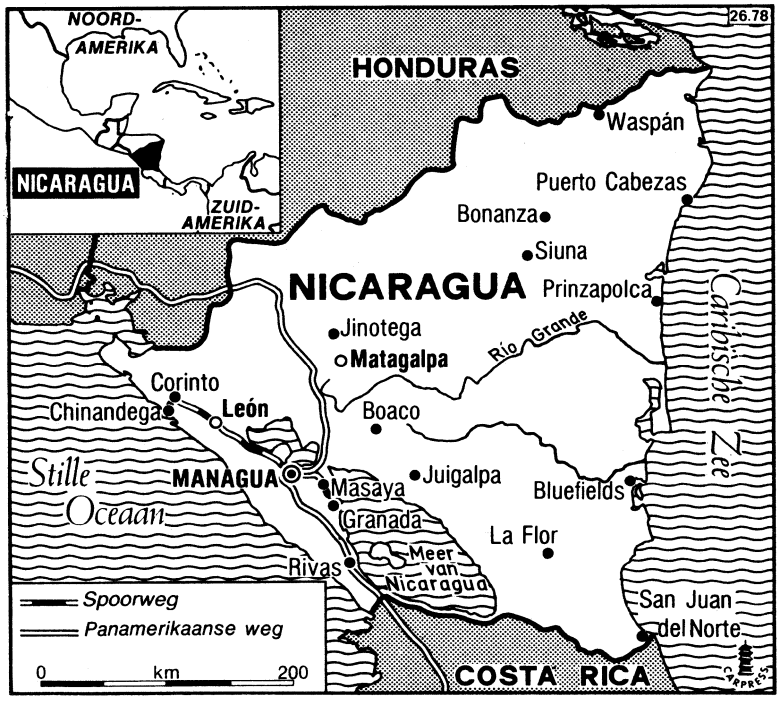
Hij zei nu in ieder geval niet te zullen aftreden voordat de opstand neergeslagen is, waarvoor hij nog zo'n drie maanden meende nodig te hebben.

In een interview met een Argentijnse krant zei hij:

,,Ik ben nu meer dan ooit vastbesloten: ik zal niet aftreden. Op een gegeven moment stond ik op het punt af te treden omdat ik dacht dat mijn heengaan de oorlogsspanningen zou kunnen verminderen en mijn land. dat te lijden heeft van internationale communistische agressie, vrede zou brengen.

Een paar weken geleden heb ik gesproken met **16** commandanten van de Nationale Garde. Ik zei tegen hen dat het nodig was een verzoenende houding aan te nemen om waar te maken dat het volk niet meer te lijden zou hebben van de gevolgen van de gevechten, honger en ziekten. Zij zeiden me dat ze bereid waren te sterven om mijn democratisch gekozen regering te verdedigen. Maar toen twijfelde ik nog. Ik wilde dat dit zo snel mogelijk afgelopen zou zijn om de taak van de wederopbouw van het land ter hand te nemen."

Hij was daarna van gedachten veranderd: ,.Allereerst geloof ik dat ik mijn volk niet in de steek mag laten, want wanneer de rebellie eenmaal verpletterd is, dan gaan wij Nicaraguanen met zijn allen de natie weer opbouwen, zoals wij dat gedaan hebben na de aardbeving zeven jaar geleden. Maar wat mijzelf het dwingendst overtuigd heeft was die pressie van het internationale terrorisme dat mij wil afzetten om regimes van onderdrukking te vestigen in heel Midden-Amerika".

Het offensief van de Sandinisten was het tweede binnen een jaar tijd.

De moeilijkheden voor generaal Somoza, wiens familie nu al vele decennia Nicaragua regeert en naast politieke invloed grote zakelijke belangen in het land heeft, begonnen in januari 1978 met de moordaanslag op de bekende krantenuitgever en conservatief politicus Pedro Joaquin Chamorro (pag. 106-'78 e.v.), een verklaard tegenstander van het Somoza-regime. Zijn begrafenis werd een grote anti-Somoza-dmonstratie en werd begeleid door een door werkgevers en werknemers gesteunde algemrce staking.

Een tweede staking, georganiseerd als protest tegen de gang van zaken bij het gerechtelijke vooronderzoek naar de moordaanslag, bracht de verschillende oppositionele groeperingen dichter bij elkaar en deed deze de president verzoeken af te treden. Hierna is het onrustig gebleven in het land. Ontelbare malen zijn politie en Nationale Garde opgetreden tegen acties en demonstraties van tegenstanders van het bewind, vaak met dodelijke afloop.

Een doorslaggevende factor in het verzet tegen de regering is de aanwezigheid van de guerrillabeweging, het Sandinistische Bevrijdings Front, dat al geruime tijd op zeer kleine schaal actief was, maar

in de zomer van 1977 plotseling enkele opzienbarende successen behaalde in de strijd tegen het leger en in de zomer van 1978 de wereldpers haalde met een spectaculaire bezetting van het parlementsgebouw en een daarop volgende vrijlating van gevangengenomen kameraden (pag. 106-'78 e.v. pag. 625-'78 e.v.).

In sept. 1978 volgde een evenzeer spectaculair miiitair offensief, maar de regering wist uiteindelijk de overwinning te behalen (pag. 625 e.v.-1978).

Direct daarna begonnen de VS, de voornaamste steunpilaar van Somoza, een diplomatiek offensief om een herhaling van de gebeurtenissen te voorkomen. Zij drongen er bij Somoza op aan de oppositie meer bij het bestuur te betrekken (de verschillende politieke partijen hadden zich inmiddels verenigd in het Brede Oppositie Front), en Somoza kwam dan ook met soortgelijke voorstellen. De oppositie, waarin zeer uiteenlopende groeperingen, variërend van de Conservatieve partij tot extreem-linkse groeperingen zitting hebben, bleek verdeeld over de te volgen koers. Een bepaald deel wilde slechts het heengaan van Somoza en trok zich bij voorbaat al uit de gesprekken terug. Ook een tweede bemiddelingspoging, ditmaal van de Organisatie van Amerikaanse Staten, die een team van bemiddelaars zond, had gean succes: een niet onaanzienlijk deel van de oppositie bleef bij de eis van het heengaan van Somoza.

Daarop startten de VS in dec. 1978 met een nieuw initiatief: er zou een referendum gehouden moeten worden waarin de bevolking zich zou kunnen uitspreken over het al of niet aanblijven van Somoza. Dit voorstel werd na enig heen-en-weergepraat, zowel door Somoza als door de oppositie, die inmiddels uiteengevallen was in een meer burgerlijke en een radicalere vleugel, afgewezen (pag. 407 e.v.).

Onder deze omstandigheden begon het Sandinistische Bevrijdingsfront in het voorjaar van 1979 een nieuw militair offensief met een verrassend succes. In grote delen van het land werden de regeringstroepen verdreven en korte tijd werd een deel van de hoofdstad bezet gehouden. Waarnemers verklaarden het succes van de guerrillabeweging uit de betere bewapening waarover deze, vergeleken met vorige jaren, blijkt te beschikken, de, zij het niet openlijke, steun van buurlanden zoals Costa Rica en de algemene afkeer van de bevolking van het regime van Somoza.

Houding VS

De aanhoudende onlusten in Nicaragua hebben de Amerikaanse regering voor een dubbel dilemma geplaatst, aldus de NZZ van 2-6-1979.

1. Moet zij het beginsel van non-interventie verlaten en de mensenrechten met geweld verdedigen? Kan zij ook maar één stap zetten voordat de uitvoeringswetten ingevolge de verdragen met Panama door beide Huizen van het Congres zijn goedgekeurd?

2. Daarachter staat de nog grotere vraag, namelijk of Amerika in de Caribisch-Middenamerikaanse regio nog wel als ordenende macht kan of zelfs wil optreden.

Vance's techniek, elk conflict op zichzelf te behandelen, leidt ook in Centraal-Amerika niet tot resultaat. En wel vooral, omdat het Congres een verband legt tussen Nicaragua en Panama. Met minimaal verschil heeft de Senaat de Panama-verdragen aangenomen, en de tegenstanders van het afstaan van de Kanaalzone in het Huis van Afgevaardigden koelen nu hun woede op de ontwerpen van de uitvoeringswetten. Het Panamakanaal was destijds symbool van Amerika's opkomst tot wereldmacht, en een afstaan van dat kanaal betekent voor velen een afzien van die wereldmachtstatus. Panama steunt de Sandinisten, en elke stap van Washington, die ware op te vatten als sympathiebetuiging voor de opstandigen in Nicaragua, zou de oppositie in' het Congres tegen de Panamawetgeving versterken. Zolang die wetgeving niet onder de pannen is, zijn Carters handen gebonden.

Amerika's houding is tijdens de 203 jaren bestaan van de Verenigde Staten vele malen gewijzigd. Thomas Jefferson was vóór annexatie van tenminste Cuba; anderen droomden in die tijd zelfs van een vereniging van geheel Noord-, Midden- en Zuid-Amerika in één staat. De Monroe-leer (1823) was gericht tegen een verdergaande Europese kolonisering of invoering van een monarchaal systeem op het Westelijk Halfrond. Na de Amerikaanse oorlog met Mexico (1846-48), de annexatie van Texas, New Mexico, Arizona, Nevada, gedeelten van Utah en vooral Californië, trad een periode van verzadiging op (wat althans de expansie in zuidelijke richting betrof).

De oorlog met Spanje (mei-augustus 1898), met de bezetting van Cuba en Porto Rico, was begin van een nieuwe fase, waarin Amerika zich geroepen voelde rust en orde in de Caribische en Middenamerikaanse regio te handhaven. Gewapende interventies werden ondernomen: tweemaal in Mexico (onder de vredespresident Wilson), in Haïti, de Dominicaanse Republiek, Cuba, Honduras, Costa Rica, en het langst in Nicaragua. Franklin Roosevelt maakte aan dit interventiebeleid een eind en verving het door de politiek van goede nabuurschap.

En zoals het in de Dominicaanse republiek aan Rafael Trujillo via het commando over de door Amerika georganiseerde strijdkrachten gelukte zijn dictatuur te vestigen, zo lukte het Somoza senior in Nicaragua.

In de jaren 1945-65 heeft Amerika maar drie militaire interventies gepleegd: in de vorm van hulp aan de rebellen in Guatemala om het regime van Arbenz ten val te brengen; de mislukte expeditie tegen Cuba (Varkensbaai), en tenslotte president Johnsons grote ingreep in de Dominicaanse republiek, tot herstel van de orde aldaar.

Kennedy's Alianza para el progreso had geen succes. Overigens had men voldoende aan het besef dat men door een landing van Amerikaanse mariniers doeltreffend een diplomatieke druk kon uitoefenen. Maar Somoza junior trotseert nu de Amerikaanse druk: admiraal Mahans doctrine van het inzetten van de marine als ordenende factor is niet meer in tel.

In de herfst 1978, toen een met de opstand verbonden algemene staking Nicaragua op zijn grondvesten deed trillen, heeft Washington dictator Somoza dringend aangeraden af te treden. Daarna zou dan onder auspiciën van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) een plebisciet worden gehouden. Somoza stemde toe op voorwaarde dat dit onder zijn heerschappij zou worden gehouden, anders zou hij tot 1981 aanblijven. De opstandelingen wezen een plebisciet af, zolang Somoza de veiligheidstroepen leidt. In de regering-Carter overheerst de opvatting dat de rust in Nicaragua zou terugkeren indien Somoza aftreedt, doch deze klampt zich aan de macht vast. Nu is er dus de tweede opstand in Nicaragua. Amerika heeft onlangs via William G. Bowder contact opgenomen met de buurlanden van Nicaragua. Costa Rica heeft onlangs twee invasietroepen over zijn gebied naar Nicaragua laten gaan. Die troepen hadden in Panama wapens gekregen. Venezuela daarentegen schijnt onder zijn nieuwe president afstand te nemen van de Sandinisten. Honduras, El Salvador en Guatemala, alle dictaturen, schieten Somoza niet in de rug. Mexico is door de passieve houding van Washington (w ziet president Lopez Portillo het) verontrust, en voorts teleurgesteld over de bilaterale relaties met Amerika. Portillo ontving Castro (op bescheiden wijze overigens).

Hoe dit zij, Carter heeft de Amerikaanse hulp aan Nicaragua toch maar stopgezet, zijn ambassadeur in Managua tijdelijk teruggeroepen en het ambassadepersoneel beperkt. Toch wil Carter het diplomatieke contact met Somoza niet geheel afbreken, omdat hij denkt nog invloed te kunnen uitoefenen. Men ontkomt niet aan de indruk dat Carter niet weet hoe men de machtsmiddelen van een supermogendheid kan gebruiken: hij denkt altijd weer direct aan militaire expedities en vreest dan weer een fiasco als in Vietnam. En de politiek van non-interventie werkt altijd ten gunste van de sterkeren, niet de meer democratisch gezinden.

Amerika wil vermijden dat nog meer communistische steunpunten op het Westelijk Halfrond worden gevestigd. De experts zijn het er niet over eens of de Sandinisten door pro-Russische communisten worden geleid. Die experts hebben toch al steeds moeite om ,,populisten'' te onderscheiden van ,,communisten''.

Costa Rica en de Verenigde Staten hebben nu een beroep gedaan op de OAS.

Maar die OAS is verdeeld: de drie grootste Zuidamerikaanse landen zijn geen democratieën. Vergeleken met de OAS kan men de Arabische Liga een doeltreffend instrument noemen.... Alleen de leiding der Verenigde Staten zou de OAS in beweging kunnen brengen. Maar Amerika komt niet verder dan wat stuiptrekkende bewegingen: het is door binnenlandspolitieke conflicten verlamd. concentreert de blik op de wereldvrede en kan het niet klaarspelen met een dictatortje voor eigen deur. „Nichtintervention und Menschenrechtsproklamationen sind kein Ersatz fur Fuhrungswillen".

Hieronder vervolgen wij ons beknopt overzicht van de gebeiirtenissen in Nicaragua in de afgelopen maand-n, beginnend bij het Amerikaanse besluit om zijn militaire aanwezigheid in het land aanzienlijk te beperken n.a.v. de weigering van president Somoza een referendum onder internationaal toezicht te laten houden (pag. 410/3).

Reorganisatie oppositie

Op 22 januari maakte een woordvoerder van de zgn. „groep van 12", waaraan de meeste leden naar het buitenland waren uitgeweken (pag. 409/3) in de Venezolaanse hoofdstad Caracas bekend dat gepoogd zou wordrn zoveel mogelijk tegenstanders van Somoza in een patriottisch front te verrnigen, dat eventueel geweld zou gebruiken om een eind te maken aan het bewind van Somoza.

Dit patriottisch front (FPN) werd officieel op 1 februari in Managua opgericht. Naar werd meegedeeld werd iedere dialoog met de regering afgewezen. Zeven politieke en syndicale organisaties maakten deel uit van het front t.w. de beweging verenigd volk, de sociaalchristelijke volkspartij, de onafhankelijke liberale partij, de groep van 12, het arbeidersfront, de confederatie van arbeiders van Nicaragua en het syndicaat van radio-omroepers. Het zgn. brede oppositiefront (FAO) maakte geen deel uit van de FNP.

Door de oprichting van het FNP kwam een duidelijke scheiding in de rijen van de tegenstanders van Somoza, waarvan de eerste aankondigingen al in de herfst van '78 waren te constateren toen de groep van 12 zich terugtrok uit de vooral door de Amerikanen geëntameerde besprekingen tussen oppositie en regering (pag. 409/2).

Een woordvoerder van het FNP, Ernesto Castillo, verklaarde tegenover de correspondent van Le Monde (4-3):

„Het is nu te laat om nog aan onderhandelingen te denken. De lessen ter harte nemend uit de laatste gebeurtenissen, zijn wij tot de conclusie gekomen dat er geen plaats meer is voor een politieke oplossing. De enige manier om de vrede in Nicaragua te herstellen is het vertrek van Somoza en de omverwerping van zijn dictatuur. Evenmin als het Sandinistische Front dat zich zelf beschouwt als de gewapende arm van het volk, wil het patriottische front alleen de macht grijpen. Wanneer het regime van Somoza eenmaal vernietigd zal zijn, stellen wij voor een overgangsregering in te stellen. Deze zal de prioriteit moeten geven aan een algehele herstructurering van het leger, de onteigening van de bezittingen van Somoza en het realiseren van agrarische hervormingen en vervolgens het organiseren van verkiezingen. Wij zullen erop toezien dat er geen Somozaïsme ontstaat zonder Somoza".

Volgens een bericht van 26 maart in het dagblad la Nacion dat in San-José de Costa-Rica verschijnt, hebben de drie stromingen in het Sandinistische Bevrijdings Front besloten samen te gaan in „één enkele organisatie, met één enkele leiding en één strategie".

De verklaring was ondertekend door de drie leiders van de stromingen t.w. de GPP, de Terceristas en de marxistische stroming.

De Cubaanse televisie, aldus Le Monde van 10 april zond op 7 april de ondertekening van het samengaan uit. De reportage die „ergens in Nicaragua" was opgenomen, toonde zes leiders van het Front, t.w. Henry Ruiz, Humberto en Daniel Ortega, Tomas Borge, Jaime Wheelock en Victor Tirado.

Toenemende activiteiten Sandinisten

Na het grote september-offensief van het Sandinistische Bevrijdings Front is het op militair terrein vrij rustig gebleven, maar toen eind februari bleek dat op politiek niveau geen oplossing kon worden gevonden begonnen de activiteiten van de guerrillastrijders langzamerhand in aantal en intensiteit toe te nemen.

Naar aanleiding van de 45ste verjaardag van de moord op Augusto Sandino, het grote voorbeeld van het Sandinistische Bevrijdings Front (pag. 625/2-1978), kwamen op 22 februari zo'n 60 bomaanslagen voor in de hoofdstad. Elders in het land voerden guerrillastrijders aanvallen uit op kazernes van de Nationale Garde.

Dezelfde dag maakte het bevrijdingsfront bekend dat zij één van de moordenaars van Sandino, de gepensioneerde kolonel Federico Davidson, diens zoon en twee andere personen vermoord hadden.

Sandino, die de bevrijdingsoorlog van Nicaragua tegen de VS geleid heeft, is in 1934 door leden van de Nationale Garde vermoord. Hij was uit zijn schuilplaats in de bergen voor vredesbesprekingen naar Managua gekomen en werd toen omgebracht. Volgens de Sandinisten is Davidson één van de mannen geweest die Sandino in Managua hebben doodgeschoten.

Op 7 april vertrok Somoza voor een kort bezoek naar de VS en onmiddellijk deden in Managua geruchten de ronde dat een militaire staatsgreep op handen was en dat de Sandinisten een nieuw militair offensief aan het voorbereiden waren.

Op 9 april gelukte het de guerrillastrijders de stad Esteli in het noorden van het land, te bezetten, na gevechten waarbij een onbekend aantal mensen om het leven kwam. Uit vrees voor een tegenactie van het leger vluchtten vele inwoners de bergen in. Een aantal inwoners deed een beroep op de rooms-katholieke kerk om „te voorkomen dat de stad met de grond gelijk gemaakt zou worden bij een eventueel treffen tussen Sandinisten en het leger".

Tijdens het tegenoffensief dat enkele dagen later door het leger werd ingezet, kwam één van de belangrijkste rebellenleiders, commandant Francisco Rivera Quintero om het leven.

Op 14 april werd Esteli weer op de Sandinisten heroverd.

Volgens officiële mededelingen zouden tijdens de gevechten zo'n 100 mensen om het leven zijn gekomen. Naar algemeen werd aangenomen had de aanval op Esteli het begin van een veel uitgebreider offensief moeten zijn, maar de voortijdige ontdekking van wapenopslagplaatsen in Rivas in het zuiden en Leon in het noorden door het leger zou de uitvoering van dit plan verhinderd hebben.

In de pers werd overigens melding gemaakt van het bloedige optreden van de Nationale Garde tijdens de herovering van Esteli, waarbij vooral onder de burgerbevolking veel slachtoffers gevallen zouden zijn, onder wie de internationaal bekende arts en antropoloog dr. **Davila** Bolanos, directeur van het ziekenhuis in Esteli, die zich verzet zou hebben tegen de verwijdering van daklozen uit het ziekenhuis.

Op 19 april zag de regering zich, onder druk van het IMF, gedwongen de nationale munt, de Cordoba, met **43%** in

President Somoza (midden) in gesprek met soldaten bij Sopoa die in gevechten gewikkeld zijn met leden van het Sandinistische Bevrijdings Front.

waarde te verminderen. Volgens commentaren uit de bankwereld zou spoedig een tweede devaluatie volgen. Als gevolg van de politieke en militaire situatie, had het economische leven een zware terugslag gehad. De werkloosheid was half april, in enkele weken tijd, met 60% gestegen.

Op 22 april maakte de regering prijsverhogingen oplopend tot 40% bekend. Het minimumloon werd met 25% verhoogd en een hervorming van het stelsel van sociale voorzieningen werd aangekondigd.

Op 14 mei maakte het IMF bekend dat Nicaragua een lening van $ 65,7 mln had gekregen, voornamelijk dank zij de steun van de afgevaardigde van de VS.
Een woordvoerder van het State Department in Washington verklaarde in verband daarmee dat de houding van de VS in deze niet uitgelegd mocht worden als steun aan Somoza.

Nieuw offensief Sandinisten leidt tot *ernstige bedreiging* voor Somoza

In de loop van april en mei hebben de Sandinisten op kleine schaal gewapende acties tegen de Nationale Garde ondernomen. Begin juni echter kwam een grootscheeps offensief van de grond dat het regime van Somoza ernstig bedreigt.

Zo deden zich op 30 april in Leon gevechten voor tussen Sandinisten en het leger waarbij vele slachtoffers vielen.

Op 1 mei arresteerde het leger een aantal vakbondsleiders om te voorkomen dat er 1-mei-vieringen georganiseerd zouden worden. Bij gevechten enkele dagen later in de hoofdstad kwamen enkele personen om het leven.

Op 21 mei meldde het leger dat de stad Jinotega, ten noorden van Managua, die enkele dagen eerder door de Sandinisten was bezet, weer in regeringshanden was. Gevechten tussen leger en opstandelingen in het weekeinde van 26 en 27 mei in verschillende delen van het land zouden aan zo'n 60 mensen het leven gekost hebben, aldus een officiële mededeling.

Eind mei werden in Managua pamfletten verspreid waarin een grootscheeps offensief van de Sandinisten werd aangekondigd en op 29 mei begonnen de Sandinisten een aanval tegen de Nationale Garde in het zuiden van het land bij de grens met Costa Rica en in het noordoosten.
De regering beschuldigde Costa Rica ervan driehonderd guerrillastrijders toegestaan te hebben vanuit zijn grondgebied dat van Nicaragua te betreden en de stad Rivas aan te vallen. De regering verzocht om het bijeenroepen van de permanente raad van de OAS om de „Costaricaanse invasie" te bestuderen. President Somoza beschuldigde Colombia en Venezuela ervan wapens geleverd te hebben aan de Sandinisten. Op 4 juni werd een algemene staking gehouden. uitgeroepen door het Sandinistische Bevrijdings Front in het kader van de totale afrekening met het Somozaregime. De stakingsoproep werd algemeen nagevolgd. De meeste winkels, kantoren en fabrieken in de steden bleven gesloten.
Inmiddels deden zich in vele delen van het land gevechten voor tussen leger en Sandinisten en op 8 juni was de situatie zo dat de opstandelingen de steden Leon, Chichigalpa in het noorden en Granada en Massaya in het zuiden in handen hadden.
Hevige gevechten vonden plaats bij Matagalpa, ongeveer 125 km ten noorden van Managua. President Somoza sprak over bloediger gevechten dan in september.

Op 6 juni riep de regering de uitzonderingstoestand uit en verklaarde het oorlogsrecht van toepassing.

Op 9 juni wisten dc opstandelingen de hoofdstad binnen te dringen en verschillende wijken te bezetten. In de daarop volgende dagen werd zwaar gevochten.

Op 12 juni gaf Somoza de luchtmacht opdracht de door de Sandinisten bezette wijken van Managua te bombarderen. Duizenden bewoners van de voor het merendeel uit krotten bestaande buurten zochten hun toevlucht bij door het Rode Kruis ingerichte opvangposten.

Guerrillastrijders in de stad Chichigalpa.

Vorming voorlopige regering

Tijdens een persconferentie op 15 juni deelde de Nicaraguaanse minister van buitenlandse zaken Julio Quintana mee dat 300 goed uitgeruste guerrillastrijders, voorzien van de meest geraffineerde wapens vanuit Costa Rica het land binnengekomen waren. Zij zouden naar Rivas optrekken om daar een voorlopige regering op te zetten.

Op 16 juni werd in de Costaricaanse hoofdstad, San-José de Costa-Rica de vorming van een voorlopige regering voor Nicaragua bekendgemaakt.

De vijf leden van deze regering zijn: Violeta de Chamorro, de weduwe van de in jan. 1978 vermoorde journalist Chamorro, Sergio Ramirez, schrijver en lid van het Sandinistische Bevrijdings Front, Daniel Ortega eveneens lid van het bevrijdingsfront, Moise Hassan, socialist en lid van het FNP en Alfonso Robelo, zakenman en lid van een vooraanstaande familie.

In een onderhoud met journalisten van Le Monde, New York Times en de Guardian verklaarde Moise Hassan op 18 juni in Managua o.a. op een vraag hoe de voorlopige regering zou handelen in geval van een overwinning: ,,De bijzonderheden zijn nog niet precies. Er zal naast een voorlopige regering, een staatsraad komen met 20 à 30 leden die gekozen zullen worden uit personen die actief aan de opstand hebben deelgenomen. Zijn functie zal van wetgevende aard zijn. Er zullen ook personen benoemd worden die de functies moeten vervullen die nu door de ministers van het regime bezet worden.
Hassan zei verder dat er ook mensen benoemd zouden worden die geen lid zijn van het Bevrijdingsfront. ,,Wij weten dat wij voor de taak van opbouw die ons wacht, de actieve medewerking nodig hebben van alle elementen van ons land. Onze regering zal er een zijn van nationale eenheid".

Het State Department gaf op 18 juni een verklaring uit waarin het Sandinistische Bevrijdings Front erkend werd als ,,een legitiem element van de oppositie" en zei dat het als zodanig betrokken zou moeten worden bij een regeling van de crisis.

Bijzondere zitting OAS

Een dag daarna riepen de VS een bijzondere zitting van de Organisatie van Amerikaanse Staten bijeen. Deze vond op 21 juni plaats. Namens de VS sprak minister van buitenlandse zaken Vance.
Hij zei dat de huidige regering vervangen moest worden door een voorlopige regering van ,,nationale reconstructie". Een speciale delegatie van de OAS zou naar Nicaragua gestuurd moeten worden om de vorming van deze regering te bevorderen en nieuwe verkiezingen te organiseren. Verder zou de OAS een vredesmacht moeten oprichten die de nieuwe regering zou moeten helpen de orde te bewaren.
Vance zei verder duidelijke aanwijzingen te hebben van de groeiende betrokkenheid van Cuba en anderen bij de problemen in Nicaragua.
Naast het Amerikaanse voorstel dienden 13 Latijnsamerikaanse landen, t.w. Barbados, Bolivia, Colombia, Costa-Rica, Ecuador, Grenada, Honduras, Jamaica, Mexico, Panama, Peru, de Dominicaanse Republiek en Venezuela een voorstel in, waarin de onmiddellijke en definitieve verwijdering van Somoza werd geëist, de instelling van een democratische regering, de eerbiediging van de mensenrechten en vrije verkiezingen.
Het verschil tussen beide voorstellen is gelegen in de geringe rol die het voorstel van de 13 landen voor de OAS heeft bij de oplossing van het conflict. Ook t.a.v. de instelling van een democratische regering bestond er een nuanceverschil. De 13 landen willen in een dergelijke regering opgenomen zien mensen die daadwerkelijk hebben bijgedragen aan de strijd tegen Somoza.

Op 24 juni nam de OAS met 17 tegen 24 stemmen een motie aan waarin het ,,onmiddellijke en definitieve heengaan" van Somoza werd geëist.
De tekst geeft geen enkele bijzonderheid over de manier waarop Somoza gedwongen zou kunnen worden de macht af te staan.
De resolutie zegt alleen dat ,,de leden van de organisatie zullen alle maatregelen nemen die binnen hun macht liggen om een vreedzame en duurzame oplossing van de problemen in Nicaragua te bevorderen".

Amerikaans voorstel tot beëindiging regime-Somoza

Op 27 juni werd in Washington bekendgemaakt dat de VS president Somoza een plan voor beëindiging van zijn regime voorgelegd hadden. Het plan zou voorzien in de vervanging van Somoza door een benoemde raad, die een regering van nationale verzoening zou moeten vormen, die geen bindingen met Somoza zou moeten hebben.
De Amerikaanse regering, aldus de mededeling in Washington, had het plan voorgelegd aan de Nicaraguaanse minister van buitenlandse zaken, Quintana, tijdens de bijeenkomst van de Organisatie van Amerikaanse Staten in de Amerikaanse hoofdstad.

Het plan voorziet in een proces van vier fasen en zou beginnen met het aftreden van Somoza ten gunste van een constitutionele opvolger. Somoza zou vervolgens naar het buitenland moeten vertrekken.
Zijn opvolger zou onmiddellijk een raad of een junta moeten benoemen waarin prominente burgers zitting zouden hebben die geen enkele binding met het Somoza-regime hebben. Daarna zou hij aftreden en de regeringsbevoegdheden overdragen aan de raad.

Deze raad zou moeten proberen te bemiddelen tussen de verschillende anti-Somoza-groeperingen ten einde een staakt-het-vuren en de vorming van een interim-regering met zo veel mogelijk steun, te bewerkstelligen. Deze regering op haar beurt zou het land moeten voorbereiden op vrije verkiezingen en constitutionele wijzigingen.

Om te bereiken dat het plan kans van slagen heeft zou het eerst door generaal Somoza aanvaard moeten worden en in een later stadium door het Sandinistische Bevrijdings Front.

Het is niet de bedoeling van het Amerikaanse voorstel, aldus de mededeling uit Washington, een anti-marxistische tegenmacht op te zetten, die de Sandinisten zou moeten uitsluiten van deelname aan een eventuele post-Somoza-regering.

De Amerikaanse regering is het er unaniem over eens dat een dergelijke poging geen kans van slagen heeft, gezien de grote steun die de Sandinisten van de Nicaraguaanse bevolking en de democratische regeringen van Latijns-Amerika krijgen, aldus de mededeling.

In de mededeling werd nog eens benadrukt dat de Amerikaanse regering door dit plan duidelijk wil maken dat zij niet van plan is met Somoza te onderhandelen over een manier om hem nog iets van zijn macht te laten behouden.

In dit verband verwees de verklaring naar de uitlatingen van de onderminister belast met inter-Amerikaanse zaken, Viron Vaky, gedaan op 26 juni voor een subcommissie van het Huis van Afgevaardigden. Vaky zei toen: ,,Met een Somoza-regering kan niet langer onderhandeld, bemiddeld of een compromis gesloten worden". *(NZZ,* Le Monde, *NRC/H'blad,* IHT, De Volkskrant)

BELGIË

NIEUWE GOUVERNEURS

De koning heeft op 1 juni senator Leo van Ackere benoemd tot gouverneur van de provincie West-Vlaanderen, in opvolging van ridder Van Outryve d'Ydewalle, die de pensioenleeftijd bereikte.
Tevens werd kamerlid Aimé van Lent benoemd tot vice-gouverneur van de provincie Brabant, in opvolging van de overleden L. Cappuyns.

Aimé Jozef van Lent werd geboren te Lokeren op 22 jan. 1927. Hij was eerst rijksambtenaar, daarna kabinetschef van de gouverneur van Oost-Vlaanderen en zetelt sedert maart 1968 als socialistisch kamerlid voor het arrondissement Sint-Niklaas.

ONMIDDELLIJKE FASE STAATSHERVORMING

De Kamer heeft op 7 juni met 129 tegen 49 stemmen en 2 onthoudingen een wetsontwerp goedgekeurd ,,houdende wijziging van de wet van 1 augustus 1974 tot oprichting van gewestelijke instellingen, in voorbereiding van de toepassing van art. 107quater van de Grondwet, gewijzigd bij de wet van 19 juli 1977". Het ontwerp strekt tot uitvoering van de eerste en onmiddellijke fase van de staatshervorming, zoals bepaald in hoofdstuk I van titel I van het regeerakkoord (zie pag. 268/1).
In de memorie van toelichting leest men o.m.:

Leo Victor van Ackere werd geboren te Wevelgem (West-Vlaanderen) op 7 juli 1927. Hij behaalde het diploma van onderwijzer. Hij werkte een tijdlang als vrijgestelde voor de Katholieke Studenten Actie (KSA) in West-Vlaanderen en werd in 1954 algemeen partijsecretaris van de CVP.

In maart 1968 werd hij verkozen tot kamerlid voor Brussel, maar nam na veertien dagen ontslag ten voordele van de Franstalige-mede-kandidaat op de lijst, J. Snoy et d'Oppuers. Zelf werd hij toen senator voor de provincie Brabant, welk mandaat hij onafgebroken behield tot aan zijn benoeming tot gouverneur. Hij was ook een tijdlang schepen te St-Stevens-Woluwe.

,,Het regeerakkoord bepaalt dat in de schoot van ae regering eensdeels voor de gemeenschappen en anderdeels voor de gewesten ministeriële comité's worden opgericht. Tevens wordt in punt 4 van dat regeerakkoord bepaald, dat die ministeriële comité's bevoegd zullen zijn ,,voor de aangelegenheden die, krachtens het politieke akkoord, zullen behoren tot de bevoegdheid van de gemeenschappen en van de gewesten".
Om die dubbele doelstelling te realiseren, is een wijziging vereist van de wet van 1 aug. 1974 (hierna de wet op de voorbereidende gewestvorming genoemd.) Die wet voorziet inderdaad slechts in de oprichting van ministeriële comité's voor gewestelijke aangelegenheden, terwijl het regeerakkoord in de oprichting voorziet van ministeriële comité's zowel voor de gemeenschappen als voor de gewesten. Daarenboven behoren krachtens het politieke akkoord de persoonsgebonden materies tot de bevoegdheid van de gemeenschappen. In de wet op de voorbereidende gewestvorming zijn ze echter gedeeltelijk opgenomen bij de aangelegenheden, waarvoor een verschillend gewestelijk beleid verantwoord is. Het wetsontwerp heeft tot doel de wet op de voorbereidende gewestvorming in overeenstemming te brengen met het regeerakkoord. De regering heeft er naar gestreefd de voorgestelde wijzigingen tot het strikt noodzakelijke te beperken, opdat de onmiddellijke fase van de staatshervorming zo snel mogelijk in haar volle dimensie kan worden verwezenlijkt."

In de commissie onderstreepte premier Martens dat het ontwerp niet werd opgesteld ,,in uitvoering van art. 107quater van de Grondwet" maar een wijziging betekent van de z.g. wet-Perin ,,in voorbereiding van de toepassing van art. 107quater". De Raad van State werd niet geraadpleegd over het ontwerp. omdat hij reeds een advies verstrekte over de wet-Perin, zei Martens, maar de raad zal wel om advies worden gevraagd over het wetsontwerp dat de regering zal indienen in uitvoering van art. 107quater (= tweede fase van de staatshervorming).
In het openbaar kamerdebat bracht de liberale oppositie kritiek uit op de asymmetrie tussen de Franstalige en de Vlaamse executieven. De VU-fractie verwierp het ontwerp omdat het, volgens haar, op het vlak van de uitvoerende macht geen federalisme met twee maar een regionalisering met drie invoert, en omdat Vlaanderen dreigt bedrogen te worden door de staatshervorming: in de eerste en tweede fase worden de eisen van de Franstaligen ingewilligd, terwijl de Vlamingen moeten wachten tot de derde fase.

RIJKSBEGROTING 1979 GOEDGEKEURD

De Kamer heeft op 10 mei de rijksmiddelenbegroting voor 1979 goedgekeurd met 119 tegen 31 stemmen en 13 onthoudingen.
Het ontwerp van begroting was ingediend op 30 sept. 1978 (zie pag. 684/2-1978). De parlementaire behandeling ondervond grote vertraging ten gevolge van de kabinetscrisis.
In haar eerste versie voorzag de begroting in een totaal van lopende ontvangsten ten bedrage van 941,7 rnrd fr. en van lopende uitgaven ten bedrage van 1.022,2 rnrd fr., wat resulteerde in een tekort van 80,5 rnrd fr. Op de kapitaalverrichtingen bedroeg het tekort 128 mrd fr. In totaal was er een te financieren netto-saldo van 208,5 rnrd fr.
De door het kabinet-Martens aangepaste versie, die door de Kamer werd goedgekeurd, voorziet in een tekort van ongeveer 100 rnrd fr. op de lopende verrichtingen. Aanvankelijk was gedacht dat het bijblad niet 20 maar 40 en meer rnrd zou kunnen omvatten, maar de strenge besnoeiingen konden de groei van de bijkredieten nog afremmen. Voor de kapitaaluitgaven blijven de ramingen ongewijzigd, zodat het te fi-

nancieren netto-saldo ongeveer 230 mrd fr. bedraagt.
Op 21 juni keurde de Senaat op zijn beurt de rijksbegroting goed.

NEDERLAND

PROF. A. VAN TRIER MINISTER VOOR WETENSCHAPSBELEID

Bij Koninklijk Besluit van 2 mei 1979 nr. 57 is prof. dr. ir. A. A. Th. M. van Trier te Eindhoven tot minister voor wetenschapsbeleid benoemd. De heer Van Trier was laatstelijk voorzitter van de Raad van Advies voor het Wetenschapsbeleid. Hij vervult de vacature in het kabinet die is ontstaan door het overlijden van drs. M. W. J. M. Peijnenburg op 1 april 1979. De heer Van Trier is lid van de KVP.
De koningin heeft de heer Van Trier op 4 mei in het paleis Soestdijk in zijn nieuwe ambt beëdigd.

Antonius Arnoldus Theodorus Maria van Trier is geboren op 7 febr. 1926 te Oss. Hij deed staatsexamen gymnasium-B in 1942, en behaalde het diploma elektrotechnisch ingenieur aan de Technische Hogeschool in Delft in 1947.
Zijn promotie-onderzoek verrichtte de heer Van Trier bij de Rijksverdedigingsorganisatie TNO en aan de Columbia Universiteit in New York. Hij promoveerde in dec. 1953 in Delft op het proefschrift getiteld „Guided electromagnetic waves in anisotropic media".
Van 1954 tot 1957 was dr. Van Trier verbonden aan het Natuurkundig Laboratorium van Philips te Eindhoven. In dat laatste jaar volgde zijn benoeming tot hoogleraar elektrotechniek aan de Technische Hogeschool te Eindhoven.
Aan deze instelling was hij van 1963-1968 tevens voorzitter-beheerder van de afdeling der elektrotechniek, en van 1969-1971 rector magnificus.
In 1971 werd de heer Van Trier benoemd tot voorzitter van de Centrale Organisatie TNO. Sinds 1973 is hij voorzitter van de Raad van Advies voor het Wetenschapsbeleid. Daarnaast is hij thans buitengewoon hoogleraar aan de TH-Eindhoven, Kroonlid van de Academische Raad, lid van de Omroepraad, en vervult hij enkele commissariaten en bestuursfuncties.
De heer Van Trier is gehuwd en heeft vier kinderen.

De nieuwe minister van wetenschapsbeleid, Van Trier (l.), verlaat het paleis-Soestdijk, na te zijn beëdigd door koningin Juliana.

Problemen rond opvolging minister Peijnenburg

Voor de benoeming van de heer Van Trier bestonden over de opvolging van minister Peijnenburg problemen tussen enerzijds premier Van Agt en anderzijds de leiding van de CDA-fractie in de Tweede Kamer en het bestuur van de KVP. De gedachten van de premier gingen uit naar de Groningse hoogleraar dr. A. Wattel, die van CHU-huize is. Binnen de fractie en de KVP wenst men echter een KVP-er als opvolger van Peijnenburg. De KVP-top noemde ais mogelijke kandidaten het Tweede-Kamerlid M. van Amelsvoort, de Tilburgsche economen Bosman en Schouten, de Nijmeegse hoogleraar Brenninkmeijer en De Gier (Utrecht).
Een probleem bij de opvolging was dat Peijnenburg naast zijn ministerschap ook fungeerde als sociaal-economisch adviseur van premier Van Agt en zijn opvolger deze functie eigenlijk zou moeten kunnen overnemen. (Nederlandse Staatscourant, Uitleg, ANP)

(Vor. ber. pag. 246/1)

OMROEPBIJDRAGE GAAT OMHOOG

Op voordracht van de minister van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, mede namens de staatssecretaris van verkeer en waterstaat en de minister van financiën, zijn bij Koninklijk Besluit van 9 mei 1979 de oproepbijdragetarieven voor 1980 vastgesteld. De omroepbijdrage A, nu f 126,—, wordt voor dat jaar f 130,— en de omroepbijdrage B, nu f 37,50, wordt f 38,50.

Het besluit is op 11 mei 1979 aan de Eerste en Tweede Kamer overgelegd. In het besluit is de bepaling opgenomen, dat het in werking treedt 30 dagen na de overlegging indien gedurende die termijn niet door of namens een van de Kamers of door ten minste een vijfde deel van het grondwettelijk aantal leden van een van de Kamers de wens is te kennen gegeven dat het bedrag van de omroepbijdrage bij de wet wordt vastgesteld.
De termijn van 30 dagen is op 10 juni verstreken zodat het besluit per die datum in werking is getreden. (Nederlandse Staatscourant)

MINISTER ALBEDA DIENT WETSONTWERP TIJDELIJKE MAATREGELEN IN

Minister Albeda van sociale zaken heeft op 29 mei een wetsontwerp ingediend bij de Tweede Kamer met tijdelijke maatregelen ten aanzien van minimumloon, sociale uitkeringen en aftopping van lonen. In de memorie van toelichting zegt de minister het te betreuren dat de Sociaal-Economische Raad er niet in is geslaagd tijdig met een door hem gevraagd advies hierover te komen. De maatregelen moeten per 1 juli ingaan.

De stijging van de sociale minimumuitkeringen wordt per 1 juli beperkt met 0,2%. Opgeteld bij de beperkende maatregel van 1 jan. vormt dat een half procent voor 1979. De modale WAO-uitkering gaat 0,35% minder omhoog (totaal plus jan. 0,7%), terwijl de WAO-uitkeringen die even boven het minimum liggen 0,2% minder stijgen en de maximale uitkeringen 0,7% (totaal 1,4%).
Ten aanzien van de lonen in het bedrijfsleven stelt de heer Albeda voor om de prijscompensatie af te toppen bij f 55.000. Het wordt de werkgever verboden in de periode tot 1980 aan de werknemer meer te betalen dan het absolute bedrag dat voortvloeit uit een procentuele prijscompensatie bij een jaarinkomen van f 55.000, inclusief vakantietoeslag. Bij de vaststelling van de grens op f 55.000 heeft de regering zoveel mogelijk rekening willen houden met het loonniveau van werknemers, aldus de minister.
Deze aftopping zal naar verwachting van de regering een besparing van ongeveer f 100 mln opleveren. Een deel van het effect komt pas in 1980 tot uitdrukking.

Netto uitkeringen

De netto uitkeringen van gehuwden zonder kinderen (inclusief vakantiebijslag) zien er per 1 juli als volgt uit:

	zonder extra beperking	met extra beperking
AOW	1363,90	1362,30
WAO even boven minimum	1387,20	1385,60
WAO modaal	1577,70	1573,30
WAO maximaal	2805,10	2789,70
WWV modaal	1423.90	1422.—

De in de tweede kolom vermelde beperking wordt veroorzaakt door de correcties op de sociale uitkeringen.

Ook bij eenmalige aftopping wordt niettemin telkenjare bespaard, terwijl daarbij gerekend kunnen worden de loonsverhogingen die anders over deze bedragen waren gegegen. De macro-economische betekenis is derhalve niet onbetekend, zo licht de minister toe.
Over de reële inkomensontwikkeling noemt hij van belang dat de doelstelling, hanahaving van de koopkracht, voor dit jaar wordt bereikt. Hiertoe draagt de differentiatie in de matiging van de stijging van de sociale uitkeringen mede bij. Het kabinet heeft al eerder voorgesteld dat in de salarisontwikkeling van de trendvolgers dezelfde matiging wordt aangebracht als in de salarisontwikkeling voor het overheidspersoneel. Over deze problematiek pleegt het kabinet overleg met de betreffende organisaties van werkgevers en werknemers. Op de uitkomst van dat overleg wil de heer Albeda niet vooruitlopen, hoewel hij die met vertrouwen tegemoet ziet.
Minister Albeda verwacht dat de SER in de loop van dit jaar nog advies zal geven over het loskoppelen van de trendvolgers van de bouw-cao's. Op grond van dat advies zal volgend jaar een definitieve regeling kunnen worden opgezet.
De door minister Albeda voorgestelde differentiatie van de beperkingen zal het per 1 januari ontstane besparingsverlies van veertig miljoen gulden laten oplopen tot honderd miljoen over het hele jaar. Over de manier waarop dat voor dit jaar en ook structureel gecompenseerd moet worden zal minister Albeda zo spoedig mogelijk verslag uitbrengen aan het parlement. (Ministerie van sociale zaken, SER-Bulletin)

PRIJZEN NIET GESTEGEN

De prijzen zijn in Nederland niet gestegen in de periode midden april-midden mei. In de periode daarvoor waren ze met 0,6% gestegen. De totale prijsstijging is sinds 1 oktober vorig jaar beperkt gebleven tot 1,8%. Dat blijkt uit het prijsindexcijfer voor de periode april-mei, dat het Ministerie van Economische Zaken op 11 mei bekend heeft gemaakt.
Het ,,prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie voor werknemersgezinnen", zoals het CBS het officieel noemt, handhaafde zich op 124,9 punten. Het CBS tekent daarbij wel aan dat diverse ziekenfondstarieven nog niet definitief bekend zijn, zodat de cijfers vanaf januari een voorlopig karakter hebben.
Van de goederen en diensten waarover het CBS gegevens verzamelt, vertoonde 33% een prijsstijging. Dit werd gecompenseerd door 23% met een prijsdaling. Beide invloeden van 0,3% op het prijsindexcijfer konden tegen elkaar worden weggestreept. Voor de resterende 44% van het pakket goederen en diensten veranderde er niets. Duurder werden o.a. vakanties, goedkoper vooral groenten en eieren. (Ministerie van economische zaken)

GELIJKE AANSPRAAK OP PENSIOEN VOOR MAN EN VROUW

Man en vrouw zullen in de toekomst gelijke aanspraak moeten krijgen op een pensioenuitkering uit de A.0.W.-pot. Daarmee zal het huidige systeem vervallen, waarbij de gehuwde vrouw geen zelfstandig recht heeft op pensioen. Staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken heeft dat op 28 mei medegedeeld in antwoord op karnervragen.
De wijziging van de A.O.W. is een gevolg van een E.E.G.-richtlijn van 19 december 1978.

OOST-EUROPA

TSJECHOSLOWAKIJE

CHARTA '77. ONTWIKKELINGEN NA DE OPRICHTING

Op pag. 67/3 e.v.-1977 is melding gemaakt van de oprichting van een burgerrechtbeweging onder de naam Charta '77 in Tsjechoslowakije. Daar werd ook bericht over tegenmaatregelen van de Tsjechoslowaakse overheid tegen enkele bekende ondertekenaars van het eerste manifest, dat deze beweging had gepubliceerd.
Hierna volgt een verslag van de ontwikkelingen sindsdien.

Nieuwe steun voor de beweging

Twee van de woordvoerders voor Charta '77, Jiri Hajek en Jan Patocka, maakten begin febr. 1977 een lijst van 204 nieuwe ondertekenaars van het manifest bekend. Zij zeiden, dat deze lijst aan de autoriteiten was toegezonden en op verzoek van de ondertekenaars werd gepubliceerd.
In een TV-interview, dat op 7 febr. 1977 in Wenen werd uitgezonden, verklaarde Jiri Hajek, dat de ondertekenaars van het manifest, die zichzelf als marxisten beschouwden, van mening waren, dat eerbiediging van het verdrag aangaande de burgerlijke en politieke rechten. aan de ene kant een ,,verdieping van het Tsjechoslowaakse socialistische systeem in de richting van democratie, humanisme en meer efficiency" zou betekenen, en aan de andere kant zou bijdragen aan het proces van ontspanning in Europa.
In de Weense Arbeiterzeitung, het orgaan van de Oostenrijkse socialistische partij, van 10 febr. 1977 werd gezegd, dat de vroegere partijleider Alexander Dubcek steun voor het manifest zou hebben uitgesproken.

Eind jan. 1977 leek het er even op, dat de autoriteiten verdere actie tegen de beweging achterwege zouden laten.
Zo verklaarde de minister van buitenlandse zaken, Bohuslav Chnoupwek, op 31 jan. ,,Wij hebben de voorzieningen van de conferentie van Helsinki van het allereerste begin in alle aspecten geërbiedigd en vervuld (...) Sinds de ondertekening van het akkoord van Helsinki hebben wij 150 verschillende verdragen, contracten en protocollen, waarvan 37 met andere ondertekenaars van de slotakte, afgesloten. Wij hebben ook de internationale verklaring over de rechten van de mens geratificeerd". Hij stelde, dat de uitwisseling door Tsjechoslowakije van economische informatie en toeristenverkeer was uitgebreid en dat in beginsel beslissingen getroffen waren over de hereniging van families. Ook zouden de arbeidsomstandigheäen van buitenlandse journalisten, de culturele betrekkingen met andere landen en de invoer van buitenlandse kranten zijn verbeterd. Daarentegen, zo voegde de minister er aan toe, bleef de conferentie van Helsinki ,,het doelwit voor felle aanvallen door reactionaire krachten en vijanden van de vrede".
In de Rude *Pravo,* het Tsjechoslowaakse partijdagblad, van 2 febr. stond: ,,Wij hebben gezegd wat wij willen (over Charta '77, red. KHA) en van nu af aan zullen wij ons hoofdzakelijk uitlaten over nieuwe creatieve daden en verdere successen in de opbouw".

Op 5 febr. 1977 gaf de Rude *Pravo* het volgende commentaar op de ondertekenaars van het manifest:

,,Ongeacht of zij politiek naïef dan wel arglistig zijn, objectief spelen zij een jammerlijke rol in de acties van rabiaat anti-communisme". De doeleinden van Charta '77 werden beschreven als een streven ,,om het vreedzame klimaat in het land te verstoren, om de aandacht af te

Een van de ondertekenaars van het manifest van Charta '77, Frantisek Kriegel.

leiden van de problemen, waarmee de kapitalistische landen te kampen hebben zoals werkeloosheid, inflatie en een economisch, sociaal en moreel failliet, om de mensen in het Westen angst voor het socialisme in te geven en om de internationale ontspanning te belemmeren".

Vasil Bilak, secretaris van het CC van de Tsjechoslowaakse communistische partij en lid van het Politburo, zei in een toespraak voor partijfunctionarissen op 7 febr. '77, dat het het ware doel van de ondertekenaars van het manifest was, om vijandige acties tegen de hele gemeenschap van socialistische staten te coördineren. Hij stelde met nadruk, dat de partij de brede steun had van het volk van Tsjechoslowakije en gaf de waarschuwing uit, dat degrnen, die meenden, dat de verdraagzaamheid van de leiding zwakheid betekende, en die afstevenden op een confrontatie, de consequenties van hun gedrag hadden te dragen.

Verdere publikaties van Charta '77

Op 8 febr. 1977 werd gemeld, dat Jiri Hajek en Jan Patocka, als woordvoerders van de beweging, een brief aan de Federale Vergadering gezonden hadden, waarin zij een waarschuwing van de procureur-generaal, als zouden zij gehandeld hebben tegen de principes van een socialistische staat, van de hand wezen. Zij stelden, dat hun handelingen in overeenstemming met de grondwet waren en, i.h.b.:

„Als pogingen van burgers om de vinger te leggen op inbreuken op het Handvest van de rechten van de mens en op de heersende wetten vanaf het begin worden beschouwd als criminele daden en beantwoord worden met verschillende sancties en discriminatie, dan bewijst dit alleen maar, hoe gerechtvaardigd en juist de kritiek was, die in het manifest was vervat."

In een document, dat de professoren Hajek en Patocka op 17 febr. 1977 aan Westerse correspondenten overhandigden, werd gezegd, dat bijna alle originele ondertekenaars van het manifest door de politie waren ondervraagd; dat van 41 van hen de woningen doorzocht waren; en dat van velen persoonlijke documenten en schrijfmachines in beslag genomen waren.

M.b.t. de campagne van de regering om massale ondertekeningen te verwerven voor een veroordeling van het manifest door arbeiders en intellectuelen merkten zij op, dat velen geweigerd hadden resoluties te ondertekenen over een tekst. die zij niet hadden kunnen inzien.

In een document, aangeduid als „no. 7", dat op 15 maart 1977 werd uitgegeven en dat ondertekend was door Hajek en Patocka, werd kritiek geleverd op misbruiken in het economische en politieke leven in Tsjechoslowakije.

Sprekend over zekerheid van de arbeidsplaats werd in het document gezegd, dat er in Tsjechoslowakije een „aanzienlijke verborgen werkloosheid" bestond, naar werd aangetoond door het bestaan van instellingen en arbeidsplaatsen, die in het licht van de moderne technologie en arbeidsorganisatie „nutteloos" waren.

Ook werd in het document beweerd, dat de vrouwen in Tsjechoslowakije gediscrimineerd werden. De meesten van hen moesten buitenshuis werken, niet om een beter en meer onafhankelijk leven te leiden, maar uit economische noodzaak, omdat de salarissen van hun echtgenoten niet voldoende waren om zelfs maar een bescheiden levensstandaard te verzekeren.

Jan Patocka overleden na politieverhoren n.a.v. onderhoud met minister Van der Stoel

Toen de Nederlandse minister van buitenlandse zaken, Van der Stoel, van 28 febr. - 2 maart 1977 een bezoek bracht aan Tsjechoslowakije, bracht hij in de gesprekken met de Tsjechoslowaakse autoriteiten de kwestie van de mensenrechten ter sprake. Ook ontving hij in zijn hotel de woordvoerder van Charta '77, Jan Patocka (pag. 169/1 e.v.-1977). Na zijn onderhoud met minister Van der Stoel werd Patocka gedurende meer dan 10 uur door de politie ondervraagd, waarna hij, op 3 maart, in een ziekenhuis werd opgenomen. Op 11 maart kreeg hij een hersenbloeding, die leidde tot zijn dood op 13 maart.

In een verklaring, die Patocka op 8 maart 1977 had opgesteld, riep hij ertoe op geen angst te hebben voor de druk van de autoriteiten. Hij zei o.m.: „Het feit, dat de tegenstanders van Charta het nodig gevonden hebben een felle lastercampagne te ontketenen, ongeacht de waarheid, en dat zij de publieke opinie manipuleerden om resoluties te produceren om ons aan te vallen, heeft veel meer sympathie voor ons gewekt, zowel in het binnen- als in het buitenland, dan wij durfden verwachten. Dit alleen al is een belangrijk resultaat, want onschuld en fatsoenlijk gedrag zijn belangrijke politieke factoren."

„Het legale karakter van Charta, het feit, dat het tot doel heeft een onvoorwaardelijke wettelijkheid, waar publiekelijk verantwoording voor wordt afgelegd, te kweken, de klaarblijkelijke weigering van de autoriteiten om het beginsel van de gelijkheid van de burger voor de wet te accepteren, hun weigering om een dialoog te voeren over de betrokken kwesties, heeft ons een aanzienlijk politiek voordeel gegeven en heeft onze tegenstander gedwongen nieuwe methoden te zoeken in zijn strijd tegen ons."

„Wij zijn ervan overtuigd, dat er niemand in de wereld is, die niet weet, dat de akkoorden van Helsinki moeten worden geaccepteerd, als wij willen, ontkomen aan een toekomst van grote oorlogen en kleine conflicten. Maar wij weten pas nu, hoe verschrikkelijk lang de weg is, die nog te gaan is, en wij weten dit dank zij Charta."

„Het is de valse ontspanning, die blootgesteld is en dit heeft vele Westerse socialisten en communisten ertoe gebracht hun stem te verheffen in steun aan ons, eisend, dat de ondertekenaars van Charta met fatsoen worden behandeld."

De begrafenis van prof. Patocka op 16 maart 1977 werd door ong. 1000 mensen bijgewoond, hoewel hij plaatsvond onder toezicht van de politie, die tijdelijk 30 personen aanhield.

Verdere verklaringen van Charta

Op 17 maart werd aan Westelijke correspondenten een brief ter hand gesteld, ondertekend door 11 vroegere vooraanstaande leden van de Tsjechoslowaakse communistische partij uit de tijd van partijleider Dubcek. Hierin werd een veroordeling uitgesproken van de onderdrukking door de politie, de perscampagne en de andere maatregelen tegen de ondertekenaars van het manifest van Charta '77. Op de andere Europese partijen werd een beroep gedaan „alle praktische maatregelen, waarover je kunt beschikken" te treffen om „de Tsjechoslowaakse communistische partij te helpen op te treden in overeenstemming met de politieke geest" van de conferentie van Europese communistische partijen in Oost-Berlijn in 1976 (pag. 449 e.v.-1976). Gevraagd werd de Tsjecho-

slowaakse communistische partij aan te bevelen de Internationale verklaring over de rechten van de mens van de VN strikt toe te passen.

De brief was ondertekend door Jiri Hajek, Jiri Hudl, Oldrich Kaderka, Vladimir Kadlec, Frantisek Kriegel, Zdenek Mlynar, Bohumil Simon, Vaclav Slavik, Joscf Spacek, Frantisek Vodslon en mevr. Jirina Zelenkova, met uitzondering van Spacek allen mede-ondertekenaars van het manifest van Charta '77.
Een andere ondertekenaar van het manifest, Karel Kyncl, maakte op 25 maart 1977 bekend, dat Hajek, Kriegel en Mlynar praktisch onder huisarrest stonden en dat de communistische partijen van West-Europa tot dan nog niet op de brief gereageerd hadden.

In een volgend document van Charta '77, ondertekend door Hajek en gepubliceerd op 29 april 1977, werd de regering ervan beschuldigd haar eigen verklaringen over de mensenrechtrn te schenden, door te verlangen, dat alle kandidaten voor verantwoordelijke posities een eind moesten maken aan hun ,,overblijvende godsdienstige praktijken". In het document werd verlangd, dat ,,gelovigen of aanhangers van e-n afwijkende mening" gelijke kansen op arbeid gegeven werd, zonder dat zij hun geloof of afwijkende mening moesten verbergcn.
In een ander document, evrneens door Hajek ondertekend en op 29 april 1977 gepubliceerd, werden zeven maatregelen voorgesteld om ,,op een redelijke en constitutionele manier een eind te maken aan de spanning-n in de sfeer van de burgerrechten en de praktijk van de democratische vrijheden."

De voorgesteld maatregelen waren:

1. een eind te maken aan de ,,schandelijke campagne" tegen Charta en alle illegale stappen terug te nemen, die tegen de ondertekenaars van het manifest genomen waren;

2. om in voldoende aantallen opnieuw de nummers van de Staatscourant te publiceren, waarin de teksten waren opgenomen van de twee conventies betreffende de mensenrechten, die in Tsjechoslowakije op 23 maart 1976 van kracht geworden waren;

3. om het recht petities aan de overheid te richten, zoals in de grondwet gegarandeerd, te eerbiedigen;

4. om het strafrecht, de burgerrechten en het arbeidsrecht te moderniseren, zodat deze in overeenstemming zouden zijn met de internationale verdragen inzake de mensenrechten;

5. om ,,open discussies" in te stellen tussen staatsburgers, ondertekenaars van het manifest of nict, en vertegenwoordigers van de staat en nict langer met de veiligheidsorganen van de staat:

6. om de Internationale commissie voor de mensenrechten van de VN het recht te geven om mogelijke schendingen van de conventies inzake mensenrechten te inspecteren;

7. en om actie te ondernemen tegen diegenen, die hun ambt in de staat, de veiligheidspolitie of de pers misbruiken om ,,geestelijk of lichamelijk die burgers te bedreigen, die hun meningen verdedigen, die volstrekt in overeenstemming zijn met de wetten van de republiek".

De politie gaf op 10 mei 1977 Hajek een ,,laatste waarschuwing" zijn activiteiten te staken, bij gebreke waarvan hij geconfronteerd zou worden met ,,de strengheid van de wet".

Aan een tweede brief aan de Federale Vergadering van begin juni 1977 gehecht was een documentatie van 60 pagina's gevallen van beweerd illegaal ontslag van ondertekenaars of ondersteuners van het manifest.

In de brief werd gevraagd om een duidelijke openbare definitie van redenen voor ontslag. Volgens de arbeidswet, zoals die in 1975 was herzien, was een reden voor ontslag ,.een bedreiging van de veiligheid van de staat"; voordien was sprake van een ,,schending van het socialistische systeem van de maatschappij" als ontslaggrond.
Een arbeidsgerechtshof in Praag had op 25 april 1977 beslist, dat activiteiten voor de beweging van mensenrechten gericht was ,,tegen de staat en de maatschappij" en ontslag op staande voet rechtvaardigde. Dit gebeurde in de zaak tegen Zdenek Mlynar, die op 18 jan. ontslagen was uit zijn baan als staffunctionaris van het Nationale museum in Praag (pag.. 69/2-1977).
In de brief aan de Nationale Vergadering werd nog eens benadrukt, dat de aanhangers van Charta '77 steun zochten bij Westerse socialistische en communistische partijen (,,bij allen, die het lot van het socialisme ter harte gaat") en in het geheel niet gelukkig waren met de steun, die zij kregen van de rechtse pers.

In een nieuw door prof. Havel ondertekend document, dat op 11 juli 1977 gepubliceerd werd, werd beweerd, dat 354 Tsjechoslowaakse schrijvers sinds 1969 niet meer konden publiceren. Slechts 130 van hen werdrn bij name genoemd om op die manier te verhinderen, dat het lot van de anderen zou verslechteren.
Gezegd werd ook, dat het lidmaatschap van de Tsjechische Schrijversbond was gedaald van 400 tot 164.

Op 6 aug. werd Hajek opnieuw bij de politie geroeprn, waar hem wederom een waarschuwing gegeven werd af te zien van politieke activiteiten. Hajek weigerde aan deze waarschuwing gevolg te geven.

Op 19 aug. 1977, aan de vooravond van de verjaardag van de invasie door troepen van het Warschaupact in Tsjechoslowakije in 1969, gaven 70 personen, voor het merendeel ondertekenaars van het manifest van Charta '77. een oproep uit ten gunste van „slachtoffers van onderdrukking", onder wie diegenen, die in gevangrnschap op hun berechting wachtten, maar die in het geheel niet vervolgd zouden worden, als in Tsjechoslowakije de rechten van de mens werkelijk geëerbiedigd zouden worden.

In een rapport, dat op 9 sept. publiek gemaakt werd, werden meer dan 100 gevallen genoemd van ondertekenaars van het manifest, die hun baan verloren hadden.

Nieuwe woordvoerders voor Charta '77

Op 26 sept. 1977 werd bericht, dat prof. Hajek in een brief, gericht aan alle ondertekenaars van het manifest van de beweging, de aanstelling aankondigde van twee nieuwe woordvoerders voor Charta '77. Dit waren prof. Ladislav Hejdanek en mevr. Marta Kubisova.

Prof. Hejdanek is een filosoof. Hij was in 1972 veroordeeld tot negen maanden gevangenis wegens ,,opruiing" (pag. 815/1 - 1972).

Marta Kubisova is een zangeres, die sinds 1970 niet meer mag optreden.

In febr. 1977 had zij een oproep gericht aan zangers en zangeressen in alle landen, waarvan de regering de slotakte van Helsinki en de Universele verklaring over de rechten van de mens ondertekend had, te helpen een eind te maken aan ,,het proces van onderdrukking van de mensenrechten" in Tsjechoslowakije.

Tegenmaatregelen autoriteiten

Namens partij en regering werd de Charta '77 beweging meerdere malen in krachtige bewoordingen veroordeeld door het lid van het Politburo en de secretaris van het CC Vasil Bilak (zie ook pag. 425/1).

Op 16 juni verklaarde Bilak in Wenen, waar hij zich bevond op uitnodiging van de Oostenrijkse communistische partij, dat de procureur-generaal het manifest van de beweging had veroordeeld als een tegen de staat gericht pamflet. Ook zei hij, dat de Tsjechoslowaakse staat niet verplicht was te onderhandelen met ,,een groep die zichzelf verklaarde tot spreekbuis van bepaalde mensen", die valselijk probeerden de indruk te wekken, dat

er .,oppositionele krachten" in Tsjechoslowakije zouden bestaan.

Op 27 okt. 1977 veroordeelde Bilak de aanhangers van Charta '77 als ,,ontwrichters van het socialisme" en ,,brandstichters, die het huis aansteken, waarin zij zijn geboren".

Het CC van de communistische partij nam op 17 maart 1977 op een plenaire zitting een motie aan, waarin werd aangedrongen op intensivering van de ideologische strijd ,,tegen alle vormen en uitdrukkingen van burgerlijke ideologie, opportunisme. revisionisme en anti-Sowjetisme".

M.b.t. de mensenrechten werd in deze motie gezegd: In tegenstelling tot het kapitalisme garandeert het socialisme het recht op werk voor alle burgers en legt het vast, dat de uitoefening van dit recht de basis vormt van de waardigheid van de mens in de samenleving. Socialisme garandeert de burgers ook andere rechten op politiek, sociaal en cultureel gebied, die onmisbare normen zijn geworden voor de werkende mensen in de socialistische landen".

In de loop van mei schreef Rude *Pravo* in een hoofdartikel: ,,Als de rechten en vrijheden van de mens in dit land enigermate zijn ingeperkt is dat, omdat hun uitoefening geen schade moet toebrengen aan de samenleving of onze burgers als geheel. Het is niet verrassend, dat de protesten afkomstig zijn van precies diegenen, die een burgerlijke moraal aanhangen en er exclusief naar streven hun eigen persoonlijke belangen te bevredigen, zelfs met illegale middelen. De socialistische maatschappij, de staat en de werkende mensen zullen hun nooit de vrijheden toestaan, die zij verlangen".

Op 30 juni 1977 werd in Praag officieel aangekondigd, dat de regering kort tevoren maatregelen had goedgekeurd om degenen, die in 1968 na de invasie het land ontvlucht hadden (waarschijnlijk ong. 73.000 personen) en meer dan vijf jaar afwezig waren, in staat te stellen alsnog een emigratievergunning met terugwerkende kracht aan te vragen of afstand te doen van hun nationaliteit. Op grond van deze maatregelen, konden degenen, die dat wensen, naar Tsjechoslowakije terugkeren, maar personen, die zich onvriendelijk over Tsjechoslowakije hadden uitgelaten, of het land op andere wijze schade hadden toegevoegd, zou hun staatsburgerschap ontnomen worden.

Verschillende aanhangers van Charta '77 werd in 1977 toegestaan met hun familieleden naar Oostenrijk uit te reizen.

Onder hen bevond zich dr. Mlynar, een van de actiefste aanhangers van de beweging, die op 13 juni 1977 in Oostenrijk aankwam. Op 21 juli werd hem zijn Tsjechoslowaakse nationaliteit ontnomen op grond van het feit, dat hij ,,onware verklaringen" over Tsjechoslowakije tegenover buitenlandse journalisten zou hebben afgelegd.

Dr. Mlynar gaf op 30 juni in Londen een persconferentie, waarop hij verklaarde, dat de huidige leiders van Tsjechoslowakije op twee manieren verenigd zijn: geen groep kon handelen zonder de toestemming van Moskou en allen deelden de verantwoordelijkheid voor de zuiveringen van 1970-1972, met het resultaat, dat allen bang waren voor democratisering.

Drie Tsjechoslowaakse dissidenten op een persconferentie in Wenen: V.l.n.r. Zdenek Mlynar, Pavel Tigris en Jiri Pelikan.

Politieke processen

In de loop van 1977 werden, op grond van verschillende beschuldigingen, meerdere ondertekenaars van het manifest van Charta '77 gevangenisstraffen opgelegd.

Onder de vercordeelden bevond zich Ales Brezina, die begin aug. tot 2½ jaar gevonnist werd wegens dienstweigering.

Jan Princ werd op 22 sept. tot drie maanden veroordeeld wegens ,,verstoring van de openbare orde" gedurende een afscheidsfeest op 9 juli in Rychnov (Noord-Bohemen) voor Paul Wilson, een Canadese tolk, die door de regering tot persona non grata was verklaard.

Vladimir Lastuvka (35), ingenieur in kernenergie, en Ales Machacek (30), landbouwdeskundige. werden op 28 sept. in Usti nad Labem tot 3½ jaar elk veroordeeld voor het verspreiden van exemplaren van het manifest van Charta '77.

Andere personen, schijnbaar niet verbonden met de beweging voor mensenrechten, waren eerder in het jaar berecht voor beweerde spionage voor Westerse inlichtingendiensten.

Zo werden op 2 febr. in Ostrava vonnissen, variërend van 4½ tot 14 jaar uitgesproken tegen vier verdachten: Josef Garba, Jan Micanek, Jan Brozda en Frantisek Topiarz. Zij waren ervan beschuldigd de Westduitse inlichtingendienst informatie verschaft te hebben op economisch en militair gebied. Garba was in 1970 naar het Westen uitgeweken, maar hij was in 1975 teruggekeerd, naar beweerd werd om te spioneren. Van Topiarz. die bij afwezigheid veroordeeld werd,' werd "gezegd, dat hij een R.K. priester was. die in W.O. II met de Gestapo zou hebben samengewerkt.

Op 17 febr. werd officieel meegedeeld, dat een militair gerechtshof in Praag ,,Jiri G." tot 15 jaar veroordeeld had en twee medeplichtigen tot resp. 2½ en 1½ jaar voor het leveren van informatie over politieke, economische en militaire zaken aan het Westen van 1962-1976 en voor laster over vertegenwoordigers van socialistische staten.

Een verdachte, genaamd ,,Jaroslav V", werd op 7 juli in Usti nad Labem wegens spionage tot acht jaar veroordeeld.

In een proces, dat op 17 en 18 okt. in het Gerechtshof van Praag gevoerd werd, werden Ota Ornest (64), een voormalige theaterdirecteur, en Jiri Lederer (55), journalist, ervan beschuldigd er banden met de aard van een samenzwering met Tsjechoslowaakse emigranten op na te houden en tegen de staat gerichte artikelen het land uit gesmokkeld te hebben. Frantisek Pavlicek (53), vroeger artistiek directeur van het Vinohrady-theater, werd beschuldigd van laster tegen de staat. Vaclav Havel, toneelschrijver, werd ervan beschuldigd de memoires van Prokop Drtina het land uit gesmokkeld te hebben. Prokop Drtina is tot 1948 minister van justitie geweest. Gedurende de Tweede Wereldoorlog was hij in Londen particulier se-

cretaris van president Benesj geweest. In zijn memoires, waarvan het tweede en derde deel pas na zijn dood gepubliceerd mogen worden, stelde hij president Benesj verantwoordelijk voor de communistische machtsovername in 1948.

Met uitzondering van dr. Ornest waren de verdachten ondertekenaars van het manifest van Charta '77. Alle vier waren in jan. gearresteerü, maar Pavlicek en Havel waren resp. in maart en mei weer op vrije voeten gesteld.

Na de vrijlating van Havel gaf het officiële persbureau C e t e k a op 20 mei een bericht uit. waarin gezegd werd, dat Havel een verklaring ondertekend had, waarin hij zei, dat hij niet wilde meewerken aan of aanstichten tot anti-Tsjechoslowaakse of anti-socialistische handelingen in binnen- of buitenland.

Havel zou ook zijn teruggetreden als woordvoerder van Charta '77 en hij zou ,,niet deelnemen aan handelingen, die zouden kunnen worden misbruikt in een campagne tegen Tsjechoslowakijë".

Havel zelf zei op 21 mei, dat hij zijn handtekening onder het manifest niet had teruggetrokken en niet zou terugtrekken. Dat hij zich had teruggetrokken als woordvoerder van Charta '77 veranderde niets aan zijn positie. Hij had zich alleen losgemaakt, zo zei hij, van de campagne, hetzij in de buitenlandse dan wel in de nationale pers, waarin aan Charta '77 de natuur van politieke oppositie werd toegeschreven. terwijl de beweging tot doel had, niet het in leven roepen van een politieke oppositie, maar het doen eerbiedigen van de mensenrechten, die naar de mening van de ondertekenaars van het manifest werden geschonden.

Hoewel het proces in het openbaar diende plaats te vinden, werden slechts 14 toeschouwers, o.w. familieleden van de beschuldigden, in de rechtszaal toegelaten. Buitenlandse journalisten en vertegenwoordigers van internationale organisaties werd de toegang geweigerd.

Alle beklaagden, behalve Ornest, verklaarden zich onschuldig. De laatste erkende, dat hij schuldig was aan ,,ondermijning" tegen de staat en uitte spijt voor zijn activiteiten. Hij erkende ook, dat hij tegen de staat gerichte artikelen naar het Westen had helpen smokkelen via Westerse diplomaten in Praag, opdat deze gepubliceerd konden worden in tijdschriften, die door Tsjechoslowaakse emigranten geredigeerd werden. Hij zei ook, dat hij, nadat Pavel Tigris — die Tsjechoslowakije 20 jaar eerder verlaten had — contact met hem opgenomen had, zich tot Lederer gewend had om aan zijn materiaal te komen.

Pavel Tigris is in Parijs uitgever van het blad Svedectvi (Getuigenis), dat volgens de officier van justitie wordt gefinancierd door de Amerikaanse geheime dienst CIA.

Lederer zei in antwoord op de verklaring van Ornest, dat naar zijn weten Svedectvi een puur literair en niet een politiek blad was. Hij wist niets af van de financiering van het blad door de CIA. De artikelen van zijn hand, die in het blad waren opgenomen, waren niet strijdig met de belangen van de staat.

Alle vier verdachten verklaarden, dat zij nog steeds de beginselen van het socialisme aanhingen.

De rechtbank hoorde geen getuigen en oordeelde alle vier schuldig. Op 18 okt. werd Ornest veroordeeld tot 3½ jaar gevangenis; Lederer kreeg vier jaar, Pavlicek 17 maanden en Havel 14 maanden; de laatste twee vonnissen waren voorwaardelijk, zoals de officier ook geëist had.

(Voortzetting volgende aflevering)

MIDDEN-OOSTEN

JEMEN (N.)

ARABISCHE BEMIDDELING IN GRENSOORLOG MET ZUID-JEMEN. AMERIKAANSE MILITAIRE HULP. TERUGTREKKING TROEPEN. NIEUW FUSIEBESLUIT EN VERDERE ONTWIKKELINGEN

In aansluiting op het vorig bericht m.b.t. de grensoorlog tussen Noord- en Zuid-Jemen (pag. 411/2 e.v.) volgt hieronder een overzicht van de ontwikkelingen sinds begin maart.

Instelling Arabische *commissies*

De in de nacht van 5 op 6 maart door de Raad van de Arabische Liga aanvaarde resolutie (pag. 416/2) voorzag ook in de instelling van twee commissies:

1) Een commissie, bestaande uit de ministers van buitenlandse zaken van Jordanië, Algerije, Syrië, Koeweit, de Unie van Arabische Emiraten, Irak en de PLO alsmede de secretaris-generaal van de Arabische Liga. Deze commissie moest toezicht houden op de uitvoering van de resolutie en bovendien een dialoog tussen de staatshoofden van beide Jemens tot stand brengen. Die dialoog zou moeten leiden tot een normalisering van de toestand en tot uitvoering van ,,de akkoorden van Caïro en Tripoli m.b.t. de verwezenlijking van de eenheid van de twee Jemens".

2) Een militaire commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van dezelfde Ligaleden, die toezicht moest houden op de naleving van het bestand en de terugtrekking van de troepen. Deze commissie kreeg ,,het recht de Raad van de Arabische Liga op het niveau van de ministers van buitenlandse zaken bijeen te roepen om die elke nieuwe ontwikkeling te melden welke strijdig is met de geest van deze resolutie ten einde de verantwoordelijkheid daarvoor vast te stellen".

Amerikaans vliegdekschip naar de Golf. Wapenhulp aan Noord-Jemen versneld. AWACS naar Saoedi-Arabië

Op 6 maart maakte het Amerikaanse ministerie van defensie (Pentagon) te Washington bekend dat het Amerikaanse vliegdekschip ,,Constellation" opdracht had gekregen van zijn basis op de Filippijnen naar de Indische Oceaan dichtbij de ingang van de Golf te varen. Dit 80.000 ton metende schip, dat 80 à 100 vliegtuigen aan boord heeft, zou door drie of vier andere oorlogsschepen worden vergezeld.

Volgens zegslieden in Washington wilde de Amerikaanse regering met deze actie uiting geven aan haar bezorgdheid over de ontwikkelingen in het Golfgebied en aan haar bereidheid tot steunverlening aan bevriende landen zoals Saoedi-Arabië. Het besluit kwam na een ,,zeer krachtig protest" van de Amerikaanse minister van buitenl. zaken, Vance, over de Russische militaire aanwezigheid in Zuid-Jemen tijdens een onderhoud met Sowjet-ambassadeur Dobrynin. De Sowjet-verklaring verwerpend dat er geen Russische adviseurs in Zuid-Jemen zijn, waarschuwde Vance dat de VS ,,de stabiliteit en de veiligheid van het Arabische schiereiland en van het gebied van de Perzische Golf beschouwen als een onderwerp van vitaal nationaal belang". Voorts nodigde Vance in zijn onderhoud met Dobrynin de SU uit haar vrienden in Aden tot ,,matiging" aan te sporen. De SU, die volgens de Amerikanen in Zuid-Jemen 800 à 1.000 adviseurs heeft — naast 500 à 800 Cubaanse adviseurs en meer dan 100 Oostduitse specialisten —, zou volgens het State Department hebben gewerkt aan ,,een constante versterking van het militaire potentieel van dit land sinds acht maanden". De SU werd dus in hoge mate verantwoordelijk gesteld voor het conflict en voor wat regeringswoordvoerder Hodding Carter óp 5 maart ,,de escalatie van de gevechten van de zijde van Zuid-Jemen" noemde.

Volgens de zegslieden uit Washington was de opdracht aan de „Constellation" gegeven zonder ruggespraak met de Saoediërs. Maar minister van defensie Brown en andere hoge Amerikaanse functionarissen hebben in de laatste paar weken aangegeven dat de VS in contact staan met Riad en andere bevriende hoofdsteden in het Midden-Oosten over mogelijke militaire maatregelen, die het belang zouden onderstrepen dat Washington hecht aan stabiliteit in de regio. Brown en anderen, zoals energieminister Schlesinger, hebben ook onderstreept dat de VS ,,elke geëigende actie" zouden ondernemen om de oliestroom uit het Midden-Oosten naar Amerika veilig te stellen.

President Carter heeft permanente Amerikaanse bases in het gebied uitgesloten. Maar er zijn nu aanwijzingen dat de VS een uitgebreide marine-aanwezigheid en mogelijk periodieke bezoeken van Amerikaanse gevechtsvliegtuigen zullen gebruiken in plaats van bases, aldus A P (6-3).

Bovendien hadden de VS bij monde van regeringswoordvoerder Hodding Carter op 28 febr. reeds een ,,versnelling'' van de Amerikaanse wapenleveranties aan Noord-Jemen aangekondigd. Volgens Le Monde (8-3) hadden twee Amerikaanse transportvliegtuigen van het type C-141 o.m. al 7.000 personele antitankwapens aangevoerd, terwijl 12 gevechtsvliegtuigen van het type F-5E, 64 tanks van het type M-60 en 50 pantservoertuigen zouden volgen.

Op 9 maart onthulde een woordvoerder van het State Department dat president Carter op 7 maart, voor zijn vertrek naar Egypte (zie pag. 193/2), nog een verklaring had ondertekend waardoor de Amerikaanse wapenleveranties aan N.-Jemen konden plaatsvinden zonder wettelijk 50 dagen te hoeven wachten op goedkeuring door het Congres. Volgens de controlewet op de wapenexport (uit 1976) is dat slechts mogelijk als de president kan aantonen dat er ,,een noodtoestand bestaat die deze koop van wapens noodzakelijk maakt in het licht van de veiligheidsbelangen van de Verenigde Staten''. Het Congres was van Carters beslissing nog niet officieel op de hoogte gesteld, maar wel was er tevoren overleg gepleegd met vooraanstaande Congresleden over de ernst van de oorlog tussen beide Jemens. De betreffende wapenleverantie ter waarde van ca. $370 mln zou door Saoedi-Arabië worden betaald.

Eerder, op 8 maart, deelden hoge functionarissen van het Pentagon te Washington mee dat de VS besloten hadden twee AWACS-toestellen (verbouwde Boeing-707's met geavanceerde elektronica en radar) voor het waarnemen van de militaire operaties in de Jemens naar Saoedi-Arabië te sturen. Deze toestellen kwamen vanaf Okinawa op 10 maart in Saoedi-Arabië aan.

Voorts meldde het Pentagon dat de VS hadden aangeboden een squadron van 18 F-15-gevechtsvliegtuigen met Amerikaanse bemanningen naar Saoedi-Arabië te sturen als tijdelijke hulp voor het geval de Saoedische regering mocht besluiten haar luchtmacht rechtstreeks te gebruiken voor hulp aan Noord-Jemen. Dit aanbod werd echter vooralsnog niet aanvaard. De Saoedische regering zat nl. in een moeilijke positie. Het had behoefte aan Amerikaanse steun, maar werd er door in verlegenheid gebracht op een tijdstip dat president Carter bezig was een Egyptisch-Israëlisch vredesverdrag tot stand te brengen, aldus de *Financial Times* (12-3).

Over de discussie in de VS m.b.t. de wapenhulp berichtte de correspondent van *NRC/H'blad* in Washington op 12 maart o.a.:

,,Het Amerikaanse besluit om de militaire hulpverlening aan Noord-Jemen te versnellen heeft hier een debat op gang gebracht over de vraag of het bewapenen van anti-communistische landen in het Midden-Oosten wel wenselijk is.

Het gaat hier om een gezamenlijke onderneming met Saoedi-Arabië dat de rekening van $ 390 mln zal betalen. De militaire rol van de Amerikanen zou tot de logistiek beperkt blijven. Saoedische en Jordaanse piloten zouden de voor Noord-Jemen bestemde F-5-jagers moeten besturen.

De Republikeinse minderheidsleider in de Senaat, Howard Baker, heeft zich achter het initiatief van de regering-Carter gesteld om Noord-Jemen in zijn gewapend conflict met het marxistisch georiënteerde Zuid-Jemen te steunen. Wat in Jemen gebeurt, is op zichzelf niet van zo groot belang voor Amerika, aldus Baker. Maar het Arabische schiereiland en zijn olievelden vertegenwoordigen wel essentiële belangen van de VS, zo meent deze oppositieleider.

Andere Congresleden, onder wie Frank Church. voorzitter van de Senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen, hebben zich wel kritisch tegenover dit Amerikaanse initiatief uitgelaten.

De wapenleveranties aan Noord-Jemen, plus het zenden van een vlooteskader naar de Arabische Zee, worden hier uitgelegd als signalen aan Saoedi-Arabië en de andere olieproducenten aan de Perzische Golf dat het Amerika ernst is om de status quo in dit gebied te handhaven.

Of deze Amerikaanse initiatieven een einde kunnen maken aan de vooral in Saoedi-Arabië bestaande onzekerheid over Washingtons vastberadenheid om het Perzische-Golfgebied te verdedigen is een andere zaak.

In de ogen van de anti-communistische landen in het Midden-Oosten mist de houding van de regering-Carter de nodige samenhang. (...)

Sinds kort dreigt Washington met militair geweld ingeval de olietoevoer uit de Perzische Golf wordt afgesneden, maar tegelijk heeft Carter de vestiging van Amerikaanse bases in het gebied uitgesloten. (...)

Het recente bezoek van minister van defensie Harold Brown aan Saoedi-Arabië en andere gematigde landen in het Midden-Oosten heeft uitgewezen dat die landen niet zozeer zijn geïnteresseerd in de versterking van Amerika's militaire aanwezigheid ter plaatse dan wel dat zij meer Amerikaans wapentuig willen hebben. (...)

Critici in het Congres wijzen er echter op dat het voorbeeld van Iran heeft uitgewezen dat massale aanschaf van wapens gemakkelijk kan bijdragen tot vergering van de binnenlandse instabiliteit. Deze critici herinneren er verder aan dat een overdaad van Amerikaanse wapens de sjah er destijds niet van heeft weerhouden om voor drastische verhoging van de olieprijzen te ijveren.

Daarom geloven de critici niet dat nieuwe Amerikaanse wapenverkopen Saoedi-Arabië gematigder op het gebied van de olieprijzen of gunstiger tegenover een Egyptisch-Israëlisch vredesverdrag zullen stemmen.

Senator Church meent dat de instabiliteit in het Perzisch-Golfgebied niet in eerste instantie door de Russen wordt veroorzaakt. Volgens Church zal alleen het dreigen met Amerikaanse tegengeweld — en niet de opbouw van plaatselijke wapenarsenalen — de Sowjet-Unie van toekomstige militaire avonturen in het Midden-Oosten kunnen weerhouden.''

Onzeker bestand

Ook het per 6 maart afgekondigde bestand had aanvankelijk weinig succes. Via radio-Sana verklaarde een Noordjemcnitische militaire woordvoerder dat Zuidjemenitische vliegtuigen in de morgen van 6 maart aanvallrn waren begonnen op de stad Qatabah en omgeving.

Ook op 6 maart maakte het Nationale Democratische Front te Aden bekend dat het regeringsgetrouwe stamhoofd, sjeik Abdulla Garun, in het Noordjemenitische district Dimth ,,door revolutionaire krachten'' ter dood was veroordeeld en terechtgesteld.

Op 7 maart verklaarde de Noordjemenitische minister van buitenlandse zaken, Abdallah al-Asnag, dat zijn regering geen rechtstreekse onderhandelingen met Zuid-Jemen zou voeren, zolang de Zuidjemenitische troepen zich niet uit Noord-Jemen hadden teruggetrokken. In een interview met de Koeweitse krant Al-Qabas onderstreepte de minister dat sinds het begin van de gr-nsoorlog op 24 febr. meer dan 3000 mensen waren gedood of gewond. Hij verwierp Zuidjemenitische verklaringen dat de aanvallen in Noord-Jemen werden uitgevoerd door tegenstanders van het regime en niet door Zuidjemenitische troepen.

Daarentegen meldde Zuid-Jemen op 7 maart dat ,,revolutionaire volkskrachten'' Noordjemenitische linies bestookten en ,,constante overwinning-n boekten'', terwijl Noord-Jemen liet weten dat door de SU aan Zuid-Jemen geleverde vliegtuigen van het type Mig-21 ,,onze defensieve stellingen hebben beschoten''.

Op 8 maart berichtte het Koeweitse blad Al-Siyassa met verwijzing naar Arabische diplomatieke bronnen dat in de voorafgaande 3 dagen ca. 2700 Cubaanse militairen en 150 Russische adviseurs in Zuid-Jemen waren aangekomen. Volgens Amerikaanse functionarissen zouden verscheidene honderdrn Cubanen

en enige Ethiopische troepen in Aden zijn gearriveerd, aldus de *Financial Times* (10-3).

Inmiddels voerde de Noordjemenitische president Saleh op 8 maart in Damascus besprekingen met president Assad en andere Syrische leiders, waarna hij nog dezelfde dag voor een kort bezoek in de Jordaanse „hoofdstad Amman aankwam. Vervolgens raadpleegde hij de leiders van Irak.

Amerikaanse militaire adviseurs naar Noord-Jemen

Op 12 maart onthulde de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken, William Crawford, dat de VS van plan waren 300 militaire adviseurs in de komende twee of drie jaar naar Noord-Jemen te sturen om de troep-n daar te leren omgaan met het Amerikaanse militaire materieel. Volgens zegslieden bij het Pentagon zou enn 70 man sterke ,,mobiele opleidingsgroep" op korte termijn naar N.-Jemen vertrekken om de werking van Amerikaans luchtdoelgeschut uit te leggen. Volgens hen waren 4 Amerikaanse militairen al enige maanden in Noord-Jemen om te helpen met logistieke problemen.

Ca. 70 militaire instructeurs zoudzn de Amerikaanse wapenleveranties begeleiden, maar zij haddnn strikt de opdracht gekregen de hoofdstad Sana niet te verlaten en zich niet naar het strijdtoneel in het grensgebied te begeven. Een Amerikaanse generaal zou de wapenleveranties vanuit Riad coördineren. De Amerikaanse instructeurs zouden Sana verlaten, zodra de laatste leveringen waren binnengekomen, aldus de FAZ (14-3).

Terugtrekking troepen. Amnestie in Noord-Jemen

Op 11 maart kwam de in Koeweit ingestelde Arabische controle- en bemiddelingscommissie in Sana bijeen. Zij besloot volgens radio-Sana tot ,,een reeks van maatregelen ter beëindiging van het conflict". Volgens een mededeling van het Iraakse persbureu INA op 12 maart behelsden die maatregelen o.a. een beeindiging van de propaganda-oorlog via de radio (ingaande 12 maart 's avonds), terugtrekking van de infanterie van beide Jemens tot op 10 km (6 mijl) van de plaats waar de eerste botsing in de grensoorlog plaatsvond, terugtrekking van de artillerie uit een aan weerszijden van de grens 18 km (11 mijl) brede strook en instelling van een gedemilitariseerde zone.

Nadat de Noordjemenitische president Saleh zich op 11 maart voor een topconferentie met zijn Zuidjemenitische ambtgenoot had uitgesproken meldde het Iraakse persbureau INA de volgende dag, toen de Arabische commissie naar Aden was gereisd, dat ook de Zuidjemenitische minister van buitenlandse zaken Motei de medewerking van zijn regering aan een topconferentie had toegezegd, terwijl hij tegelijk verzekerde dat zijn land alle besluiten van de Arabische Liga zou respecteren. Overeengekomen was dat de beide staatshoofden elkaar op 28 maart in Koeweit zouden ontmoeten.

Op 15 maart kondigde de Noordjemenitische president Saleh een algemene amnestie af voor alle tegenstanders van zijn regime, mits zij hun trouw betuigden en hun wapens inleverden. Volgens de *Financial* Times (17-3) was die amnestie de meest openlijke erkenning tot dan toe van het feit dat het Nationale Democratische Front een aanzienlijke steun genoot en wees de maatregel uit dat Irak, Jordanië en Syrië hun opvatting hadden weten door te zetten dat een politieke toenadering in Noord-Jemen noodzakelijk was.

Op 16 maart ondertekenden de stafchefs van Noord- en Zuid-Jemen te Sana in aanwezigheid van de leden van de Arabische militaire commissie een overeenkomst i.z. een gelijktijdige terugtrekking van de troepen van beide landen naar de posities, die zij voor het uitbreken van de grensoorlog innamen.

Op 18 maart meldden de radiozenders van Sana en Aden dat de troepen van beide landen zich op hun uitgangsposities hadden teruggetrokken.

Toen zou ook het luchtverkeer tussen beide Jemens zijn hervat, terwijl voorbereidingen werden getroffen voor de heropzning van de grenzen.

Op 20 maart meldde het Zuidjemenitische persbureau dat onderhandelingen tussen de stafchefs van Noord- en Zuid-Jemen in Aden met succes waren bekroond.
Maatregelen waren afgesproken om toekomstige spanningen en grensconflicten te voorkomen.

Op 21 maart volgde de reeds gemelde reorganisatie van de Noordjemenitische regering (zie pag. 399/3). The Guardian (23-3) tekende hierbij aan:

„...De nieuwe regering in Sana is een uitvloeisel van de topconferentie van Bagdad (pag. 209) en het algemeen sluiten van de Arabische gelederen om de dreiging gevormd door een afzonderlijke Israëlisch-Egyptische vrede het hoofd te bieden. De Zuiäjemenieten hadden hij de gevechten het meeste succes en de regering is een weerspiegeling daarvan. Twee sleutelfiguren, de minister van buitenlandse zaken Abdallah al-Asnag en de minister van voorlichting Mohammed Basindawa hebben hun posten verloren (...).

Maar de prijs, waarop Irakezen en Syriërs stonden, is dat het Zuiden zijn plannen om „revolutie" naar het Noorden te exporteren laat varen. Daarom werd volgens het Londende weekblad Al-Dastur, een Irakese spreekbuis, het Nationale Democratische Front, de door het Zuiden gesteunde rebellenbeweging die grote stukken van het Noorden onder Controle kreeg, duidelijk te verstaan gegeven dat „alle gepraat over bevrijding van Arabische landen onverwijld moest ophouden", en dat „bevordering van de belangen van de Sowjet-Unie een vorm van bevrijding is die niemand overtuigt".
Het Front is niet vertegenwoordigd in de nieuwe regering van Sana..."

Topconjerentie Jemenitische presidenten. Nieuw fusiebesluit

Op 28 maart kwamen de presidenten van Noord- en Zuid-Jemen, Saleh en Ismail, te Koeweit bijeen om de onderlinge gewapende conflicten definitief te beëindigen en besluiten voor de toekomst te treffen. Tevoren hadden zij afzonderlijk met de emir van Koeweit gesproken.
Op 29 maart, tijdens de derde zitting van de topconferentie, zouden de beide presidenten volgens een hoge Zuidjemenitische functionaris zijn overeengekomen dat vereniging van hun landnn de enige manier was om hun voortdurende vete bij te leggen.
Het Koeweitse persbureau Kuna meldde die dag dat de twee staatshoofden waren overeengekomen een akkoord uit 1972 over eenwording van de twee landen ten uitvoer te leggen (zie pag. 62/2 e.v.-1973). Volgens Kuna hadden de twee presidenten op dat moment al overeenstemming bereikt over praktisch alle punten van een nieuwe grondwet. Ismail had zelfs aangeboden Saleh president te laten worden over een verenigd Jemen, aldus Kuna, als ,,gebaar van goede wil om de vrees en achterdocht aan de zijde van de Noordjemenieten weg te nemen".
Zuid-Jemen maakte hetzelfde gebaar tijdens de eerste Jemenitische top in 1972 in Caïro, die net als de huidige top in Koeweit volgde op een grensoorlog.

Op **30** maart werden beide presidenten het eens over de vereniging van de twee Jemens tot één staat, die — volgens een woordvoerder — de Jemenitische Volksrepubliek zou heten en Sana (Noord-Jemen) tot hoofdstad zou hebben.
De twee presidenten keurden een communiqué van vijf punten goed ter voorbereiding van de fusie.

1) Een constitutionele commissie zal zich belasten met het opstellen binnen vier maanden van een ontwerp-grondwet voor de verenigde staat.

2) Wanneer deze constitutionele commissie haar werkzaamheden voltooid heeft, zullen de beide presidenten bijeenkomen om de definitieve formulering van de ontwerp-grondwet goed te keuren.

3) De presidenten zullen overgaan tot het instellen van een ministers-comité om toezicht te houden op een algemeen referendum over het ontwerp en tot de verkiezing van een verenigde wetgevende macht voor de nieuwe staat. Dit comité zou zijn werkzaamheden binnen zes maanden na zijn instelling moeten hebben voltooid.

4) De twee presidenten verbinden zich om zich volledig te schikken naar de clausules en artikelen vermeld in het akkoord van Caïro en het communiqué van Tripoli (pag. 63/1-1973) alsmede naar de resoluties van de Raad van de Arabische Liga. Zij verbinden zich eveneens om de resoluties en aanbevelingen van de gemengde uniecomités ten uitvoer te leggen.

5) De presidenten van de twee Jemens zullen van nabij de uitvoering van de werkzaamheden van de constitutionele commissie binnen de afgesproken termijn volgen evenals de resultaten van de bijeenkomsten van andere comités, nl. door maandelijke ontmoetingen in de twee hoofdsteden.

The Middle East (mei 1979) schreef in een commentaar o.a.:

.,Ondanks de gevoelens van déja vu die het Jemenitische eenheidsakkoord, dat eind maart werd bekendgemaakt, vergezelden, heeft het veel meer kans te worden uitgevoerd dan zijn in diskrediet geraakte voorgangers. De details zijn vrijwel identiek met die welke in **1972** in Cairo en Tripoli werden uitgewerkt. (...)
Maar sinds **1972** zijn zaken veranderd, met als twee belangrijkste de houding van Saoedi-Arabië en de groei van Arabische nationalistische gevoelens in het Noorden.
Tot zeer onlangs was Saoedi-Arabië totaal gekant tegen een Jemenitische eenheid. uit vrees voor de opkomst van een rivaal op het Arabische schiereiland en nog meer voor de mogelijkheid dat zo'n macht in de Sowjet-invloedssfeer zou vallen. (...)
De grensoorlog die eerder dit jaar uitbrak (...) was bovenal een weerspiegeling van de zwakte van de Sana-regering, en het regime zou volledig zijn ingestort, als de vijandelijkheden hadden mogen voortduren.
Dit, samen met het Egyptisch-Israëlische vredesverdrag dat Saoedi-Arabië ertoe bracht zijn regionale politiek drastisch te herzien, maakte de succesvolle ontmoeting in Koeweit tussen de twee Jemenitische staatshoofden mogelijk.
Hoe ongelukkig de Saoedische leiders ook met de situatie in Noord-Jemen mogen zijn geweest. zij begrepen waarheen de ontwikkelingen voerden en besloten met het Arabische nationalistische getij mee te zwemmen in de hoop enige controle te behouden, aldus vertelden welingelichte kringen The Middle East. (...)
Het Westen heeft de Jemenitische eenheidsbeweging feitelijk genegeerd en opmerkingen dat het akkoord ,,het papier niet waard is waarop het is geschreven'' deden de ronde. Maar deze tekortkoming om de kwalitatieve verandering in de geopolitieke structuur van het gebied naar waarde te schatten kan meer dan een paar rode koppen in de niet-te-verre-toekomst opleveren. Want Riad is minder onverzoenlijk gekant tegen Jemenitische eenheid dan ooit te voren en Bagdad staat daar vierkant achter. Bovendien schijnt er een groeiende consensus tussen deze twee rivalen t.a.v. het Arabische leiderschap te bestaan over de opvatting dat een sterk stabiel Jemen goed is voor de Arabische wereld **als** geheel, ongeacht wie de leiding heeft.''

Piloten uit Taiwan naar Noord-Jemen

Op 28 mei meldde de Washington Post dat Noord-Jemm piloten van Taiwan had gehuurd om de door de VS geleverde 12 F-BE-toestellen (die op 18 maart op de luchtmachtbasis van Dahran in Saoedi-Arabië waren aangekomen) te besturen. Noord-Jemen zelf had geen geschoolde piloten voor deze toestellen; wel werden piloten opgeleid in Saoedi-Arabië en de VS.
De volgende dag bevestigde de woordvoerder van het State Department, Tom Reston, dat 70 piloten en technici uit Taiwan aan de defensie van Noord-Jemen zouden meewerken krachtens een regeling tussen Taiwan en de twee betrokken Arabische landen, Saoedi-Arabië en Noord-Jemen. Reston voegde daaraan toe dat de piloten en technici uit Taiwan ,,niet zullen deelnemen aan de opleiding van piloten uit Noord-Jemen noch aan het onderhoud van het Amerikaanse materieel dat zich in het land bevindt''.

Noord-Jemen vraagt Amerikaanse adviseurs

Op 13 juni werd vanuit welingelichte bron te Washington vernomen, dat Abdallah al-Asnag, de politieke adviseur van de Noordjemenitische president, bij zijn bezoek aan Washington in de voorgaande week de VS had verzocht militaire adviseurs te sturen om te helpen bij het gebruik van Amerikaanse wapens. Hij onderstreepte dat een Amerikaanse aanwezigheid niet de ontstemming zou wekken van andere Arabische landen, aldus Reuter. Het verzoek werd door de VS bestudeerd, aldus de zegslieden uit Washington, (Le Monde, *Financial* Times, NZZ, FAZ, The Guardian, *NRC/H'blad,* The Middle East.)

IRAK

TERECHTSTELLING EN ARRESTATIE COMMUNISTEN. GESCHIL TUSSEN BAATH EN CP. COMMUNISTEN UIT REGERING?

Begin 1978 trad een ernstige verslechtering van de betrekkingen tussen de regerende Baath Partij en de Communistische Partij van Irak aan het licht, die beide deel uitmaakten van de in 1973 gevormde alliantie, het Nationale Progressieve Front (zie pag. 213/3-1974).
Die ontwikkeling viel samen met ern algemene verkoeling in de betrekkingen tussen Irak en de SU, wat toen aanleiding gaf tot speculaties over een belangrijke wijziging in de politiek van Bagdad t.o.v. Moskou.
In een rapport van het politieke bureau van de CP aan het Centrale Comité, dat door het partij-orgaan Tarik al-Shaab werd gepubliceerd, werd volgens AP (14-3-'78) geklaagd dat organisaties, leden, vrienden en de pers van de CP waren blootgesteld aan ,,discriminerende behandelingen en overvallen van de meest uiteenlopende aard''. Die discriminatie was in '77 toegenomen, aldus dit rapport.
The Times (1-6-'78) maakte melding van een rapport, goedgekeurd door het Centrale Comité van de CP en gepubliceerd in Tarik *al-*Shaab, dat milde kritiek bevatte op de binnen- en buitenlandse politiek van de regering. Dit rapport lokte een scherpe reactie uit van het veertiendaagse tijdschrift van de Baath, Al-Rasid (29 april-12 mei '78), dat de communisten er openlijk van beschuldigde ,,Sowjet-satellieten'' te zijn. Al-*Rasid* vroeg hoe de communisten openlijk de regering durfden aan te vallen, waarvan zij officieel deel uitmaken.

Eind mei verschenen in de Westerse en Arabische pers berichten over de terechtstelling van minstens 14 Iraakse communisten. Op 7 juni bevestigde Naim Haddad, een lid van de Revolutionaire Commandoraad (RCC) en secretaris-generaal van het Nationale Progressieve Front, dat in mei 21 communisten waren opgehangen, nadat zij schuldig waren bevonden aan het vormen van geheime cellen binnen de Iraakse strijdkrachten. De terechtgestelden waren allen militairen. Sommigen waren — door civiele rechtbanken — in 1975 berecht, anderen in 1976 en nog anderen in 1977. Zij hadden een in 1971 uitgevaardigde wet overtreden, die bepaalde dat alleen de Baath politieke actie binnen de strijdkrachten mocht voeren.

Eind dec. '78 publiceerden de communistische partijen van 10 Arabische landen (Jordanië, Bahrein, Tunesië, Algerije, Marokko, Soedan, Syrië, Libanon, Egypte en Irak) een manifest, waarin het Iraakse regime en zijn ,,politiële onderdrukkingsmethoden'' werden veroordeeld. Gesproken werd van ,,onderdrukkingsmaatregelen tegen de broederlijke Iraakse CP'' en gewaarschuwd werd dat zo'n campagne ,,een effectief obstakel'' kon vormen voor ,,de eenwording van de Arabische progressieve nationale krachten (...) op het moment waarop een algemeen progressief Arabisch front, dat de communisten, de baathisten, de nasseristen, de socialisten, de nationalisten en de andere progressieven bundelt met eerbiediging van de ideologisch-politieke en organisatorische onafhankelijkheid van alle partijen, onontbeerlijk is''.

In Rome publiceerde een ,,democratische beweging voor de strijd tegen de terreur in Irak'' in jan. 1979 een manifest, waarin volgens Le Monde (7-1) gesteld werd dat het Iraakse regime behalve de wet waarin de doodstraf werd gesteld op elke politieke activiteit binnen het leger door anderen dan leden van de Baath nog andere wetten had uitgevaardigd die de doodstraf stelden op de volgende ,,misdaden'': a) het verzwijgen van een vroeger lidmaatschap van andere partijen en organisaties als men lid van de Baath werd alsmede het handhaven van betrekkingen met andere partijen of organisaties; b) het verlaten van de Baath terwille van een andere partij of organisatie; c) het trachten iemand die lid van de Baath is of was te winnen voor de opvattingen van een andere partij; en d) het onderhouden van politieke betrekkingen met een andere partij dan de Baath door militairen, die na 17 juli 1968 de dienst wegens pensionering of enige andere reden hadden verlaten. Die reeks wetten zou met terugwerkende kracht voor de laatste tien jaar gelden.

Door gedwongen recrutering werd tegelijkertijd het aantal leden van de Baath vergroct van 20.000 tot één miljoen tegen eind 1978. Dat ging gepaard met willekeurige arrestaties voor beperkte tijd, bedreiging en mishandeling, terwijl ook de toegang tot universiteiten en onderwijsposten voor niet-baathisten werd verboden.

Uit Franse kringen, die nauw contact onderhielden met de Iraakse CP, werd volgens AFP (28-12-'78) gemeld dat in de voorgaande weken massale arrestaties onder Iraakse communisten waren verricht. Zo zou Majad Abdul Redha, lid van het Centrale Comité en ex-secretaris-generaal van de Democratische Jeugd van Irak, op 20 dec. in Bagdad zijn gearresteerd. In de hoofdstad zouden voorts universiteitsdocenten en vakbondsleiders zijn aangehouden, terwijl in de provincie een arrestatiegolf onder actieve CP-leden zou zijn gestart. B.v. zou op 12 okt. 1978 het CP-hoofdkwartier in Bassorah door de politie zijn omsingeld, waarna alle aanwezige communisten zouden zijn weggevoerd.

Op 3 jan. 1979 berichtte het blad Al-Siyassa uit Koeweit dat volgens reizigers uit Bagdad op 24 dec. 1978 18 communisten waren terechtgesteld, nadat zij door een rechtbank waren schuldig bevonden aan illegale politieke activiteit in het leger. Eveneens in december zouden 8 leden van het Centrale Comité van de Iraaks CP zijn gearresteerd.

Le Monde (23-2) schreef dat volgens berichten uit kringen, die nauw contact onderhielden met de Iraakse CP, 1.913 kaderleden en sympathisanten van de Iraakse CP sinds 1 januari waren ,,verdwenen'' alsmede 2.125 anderen alleen al in Koerdistan. In mei 1978 zouden onder communistische militairen en sympathisanten 31 personen zijn terechtgesteld (en niet 21).

Le Monde (23-3) maakte melding van een uit januari daterend rapport van de CP, waarin gesteld werd dat de partij onderworpen werd aan een ,,vernietigingscampagne''. Ook werd in dit rapport een memorandum van het Centrale Comité, gericht aan president Bakr en vice-president Saddam Hoessein, geciteerd.

Op 23 maart maakt Saad Ahmed, lid van het Centrale Comité van de CP bekend, dat zijn partij uit het Nationale Progressieve Front was getreden. Hij verklaarde dat de CP-leiders sinds geruime tijd werden vervolgd en dat een aantal van de belangrijkste functionarissen was verdwenen of het land had moeten verlaten. Bovendien had de regering in een verklaring d.d. 11 maart de communisten ervan beschuldigd het Front in diskrediet te brengen en confessionele alsmede regionale moeilijkheden uit te lokken.

Volgens de Financial Times (21-3) had de regering de week tevoren Arabische communisten beschuldigd van verzet tegen de geplande eenwording van Irak en Syrië. Bovendien was zojuist in Bagdad met staatssteun een anti-communistisch boek uitgegeven, waarin o.a. werd gesteld dat joden uit Palestina niet alleen de Iraakse CP maar de hele Arabische communistische beweging hadden gesticht.

Op 4 april verklaarde Zeki Khairi, lid van het politieke bureau van de CP, op een persconferentie te Parijs dat ca. ,,15.000'' militanten en kaderleden van de CP waren gearresteerd. Hij stelde dat de CP onderdeel van het Nationale Progressieve Front bleef; hij voegde daaraan toe: ,,Het Front bestaat officieel nog steeds, maar het is praktisch dood''. Hij bevestigde dat nog steeds twee communisten deel van de regering uitmaakten.

Op 5 april kreeg het partij-orgaan Tarik al-Shaab een verschijningsverbod voor 30 dagen opgelegd, nadat het een antwoord had gepubliceerd op een medio maart uitgegeven manifest van het Front waarin de CP scherp was aangevallen.
Medio april ontvluchtte de hele CP-leiding onder aanvoering van secretaris-generaal Aziz Mohammed (incl. een minister) het land; zij gingen naar verluidt naar Moskou, aldus ***RFE*** (30-4).

Volgens *NRC/H'blad* (7-5) werd de laatste communist in het kabinet, minister van verkeer Makram Jamal (al-Talabani), door president Ahmed Hassan Bakr ontslagen.

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing'' B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

ECONOMISCHE TOP IN TOKYO

In de Japanse hoofdstad Tokio heeft op 28 en 29 juni voor de vijfde maal een informele topconferentie over economische vraagstukken plaatsgevonden tussen de staats- en regeringsleiders van de zeven belangrijkste geïndustrialiseerde kapitalistische staten. Op de conferentie aanwezig waren de presidenten of premiers van Canada, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Italië, Japan, Groot-Brittannië en de VS. De EG was vertegenwoordigd door de president van de Europese Raad van het moment (de vertegenwoordiger van Frankrijk) en de voorzitter van de Europese Commissie, Roy Jenkins. De laatste nam overigens alleen aan de beraadslagingen deel, voor zover deze gingen over onderwerpen, die vielen binnen de competentie van de Gemeenschap.

De instelling van deze conferentie is ontsproten aan een initiatief van de Franse president Valéry Giscard d'Estaing, die in een interview met kranten van het Amerikaanse Hearst-concern op 9 juli 1975 voorstelde een conferentie in kleine kring te beleggen over monetaire vraagstukken. Na enig vooroverleg tussen de betrokken partijen is men het daarna eens geworden over de kring van deelnemers alsmede over het onderwerp van de besprekingen: de internationale economische situatie in het algemeen.

De eerste topconferentie van deze aard heeft toen van 15-17 nov. 1975 in het Franse slot Rambouillet plaatsgevonden (pag. 775/1 e.v.-1975). De volgende bijeenkomsten vonden plaats in juni 1976 op Puerto Rico (pag. 499/3 e.v.-1976), in mei 1977 in Londen (pag. 420/1 e.v.-1977) en in juli 1978 in Bonn (pag. 469/3 e.v.-1978).

De economische topconferentie van 1979 werd in hoge mate overschaduwd door ontwikkelingen op het gebied van de energievoorziening, i.h.b. van de voorziening van olie. Door de revolutionaire ontwikkelingen in Perzië (pag. 49 e.v.-1979) was in dat land de produktie van aardolie verminderd, hetgeen leidde tot een verkrapping van het olieaanbod op de wereldmarkt. Deze verkrapping leidde tot een sterke prijsstijging van de olie op de z.g. vrije markten (in Rotterdam, Genua en Singapore) en dat had weer invloed op het prijsbeleid van de Organisatie van olie-exporterende landen OPEC.

Vrijwel tegelijkertijd met de economische top vond Op 27 en 28 juni in Genève een vergadering plaats van de OPEC. Na de geleidelijke prijsverhoging, waartoe de OPEC in dec. vorig jaar besloten had (pag. 161 e.v.-1979) besloten de olieproducerende staten in Genève tot een nieuwe prijsstijging, waardoor een vat ruwe olie, afhankelijk van het land waaruit het afkomstig is, van $18 tot $ 23,50 zal gaan kosten. (Over de bijeenkomst van de OPEC-staten in Genève en de daaraan voorafgaande ontwikkelingen zal in een volgende aflevering in meer detail worden bericht.)

Door deze ontwikkelingen — verkrapping van het aanbod van olie en stijging van de olieprijs — was de conferentie van Tokio vrijwel geheel gewijd aan energievraagstukken. In het *NRC/H'blad* van 27 juni stond een voorbeschouwing van de conferentie van Tokio, waarin nader op de boven vermelde vraagstukken werd ingegaan. Het volgende is daaraan ontleend.

De vijfde economische top die donderdag en vrijdag in Tokio plaatsvindt, wordt de top van de grenzen aan de groei.

De leiders van de zeven deelnemende landen — de VS, Japan, West-Duitsland, Frankrijk, Engeland, Canada en Italië — zien zich geconfronteerd met scherp stijgende olieprijzen en een wereldwijde benzineschaarste. Bestrijding van de werkloosheid, stimulering van de vraag, een strakkere monetaire politiek, bestrijding van de inflatie — het heeft allemaal geen zin, meer zolang er niet op het energieverbruik wordt bezuinigd.

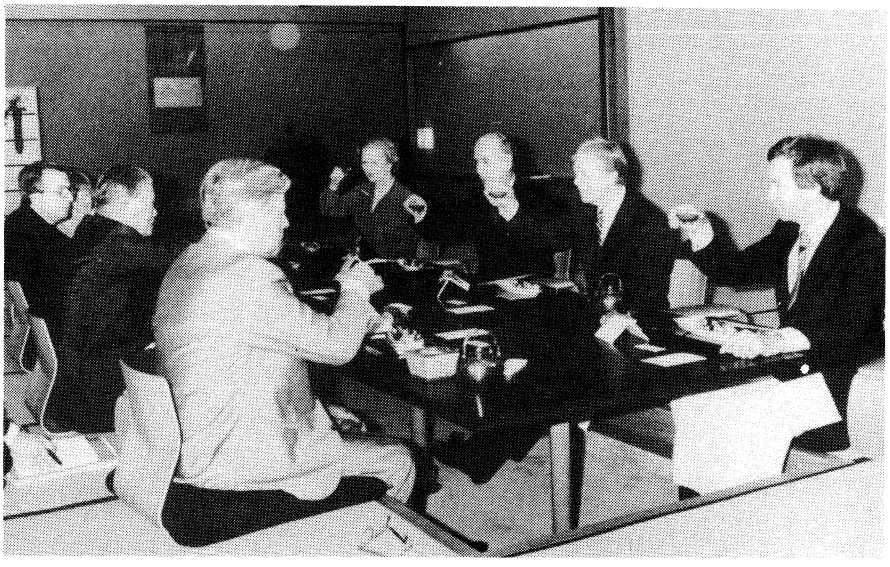
De Amerikaanse minister van financiën Michael Blumenthal formuleerde het onlangs als volgt: „We moeten kiezen: of bezuinigen op het energiegebruik, of verder groeien met een hoge inflatie". Maar ook in dat laatste geval zal er van een reële groei geen sprake kunnen zijn.

Het verschil met de vorige top, vorig jaar in Bonn, is frappant. Toen ging het erom de betalingsbalansen in evenwicht te brengen en ervoor te zorgen dat elk land zijn bijdrage leverde aan de groei van de wereldeconomie. Er werden zelfs nauwkeurige groeipercentages per land afgesproken. Zoiets lijkt een dag voor het begin van de Tokio-top ondenkbaar. De vraag is niet langer hoe groot de groei moet zijn; waar het nu om gaat is te voorkomen dat de nieuwe oliecrisis opnieuw leidt tot stagnatie en werkloosheid.

Vorige week, tijdens de EG-ministerraden in Luxemburg en Straatsburg, en een week eerder tijdens een OESO-ministersconferentie in Parijs. werd al aangegeven hoe het Westen op de nieuwe olieprijsstijgingen gaat reageren. De olieprijsstijging, zo heet het, mag niet, zoals in 1974, worden afgewenteld op de industrie en via een hoge inflatie op de consumenten. Dit keer moeten de loontrekkers bloeden.

Als bij deze politiek rekening wordt gehouden met de effecten op de inkomensverdeling — zodat ook de vrije beroepen en niet-loon-inkomens hun bijdrage leveren — dan lijkt deze oplossing een uitweg te bieden.

Dat mag ook wel, want de „oplossing"

De deelnemers aan de topconferentie van Tokio brengen een toast uit tijdens hun lunch op 29 juni. Met de wijzers van de klok mee, geheel rechts beginnend: De Canadese premier Joe Clark, de Westduitse bondskanselier Helmut Schmidt, de Japanse premier Masayoshu Ohira, de Italiaanse premier Giulio Andreotti, de Britse premier Margaret Thatcher, de Franse president Valéry Giscard d'Estaing en de Amerikaanse president Jimmy Carter.

van het goedkoper laten worden van de dollar — het internationale betaalmiddel voor olie — biedt, geen soelaas meer. De OPEC-landen hebben aangetoond in zo'n geval snel te reageren en een herhaling van wat gebeurde tussen 1974 en 1978, toen de olieprijs reëel daalde te kunnen voorkomen.

Maar kan het Westen dan niet tegenover het producentenkartei van de olie-exporterende landen een kartel van olieconsumenten plaatsen? De kans daarop lijkt gering. De ervaring met het Internationale energieagentschap (IEA) heeft aangetoond dat het Westen niet verder komt dan het stellen van normen betreffende het energieverbruik. Normen die vervolgens vrolijk overtreden worden.

Bezuiniging op het olieverbruik is de enige oplossing in een wereld waarin de olieconsumerende landen slechts een fractie van de eigen behoeften kunnen dekken uit eigen oliebronnen. En minder olie betekent, zolang alternatieven ontbreken: minder energie. Het aanpassen van de economie aan dit gegeven staat nu voorop. Te proberen om via economische groei de nadelige effecten van de energieschaarste — verslechtering van de betalingsbalans, inflatie, werkloosheid — te compenseren wordt door de hoge olieprijzen onmogelijk gemaakt.

Vergeleken met vorig jaar ziet de agenda voor de economische topconferentie er niet wezenlijk anders uit. Ook nu staan daar, behalve de energieproblemen, zaken vermeld als de internationale handel, het internationale monetaire stelsel, de economische ontwikkeling in de wereld en de Noord-Zuid-tegenstelling. Maar de nadruk op de diverse agendapunten is wel degelijk verschoven. Alles wijst erop dat de Tokiotop een energie-top wordt.

De internationale monetaire stabiliteit is halverwege 1979 nog nauwelijks een probleem. Sinds eind vorig jaar is er aan de koersval van de dollar een eind gekomen, terwijl in Europa het Europese monetaire stelsel zijn intrede deed.

De hevige koersschommelingen die volgden op de ineenstorting van het Bretton Woods-systeem van vaste wisselkoersen hebben plaatsgemaakt voor een systeem van „managed floating", waarbij de wisselkoersen weliswaar mogen zweven, maar alleen dan als de monetaire autoriteiten dat toelaatbaar achten. Anders wordt er op de wisselmarkt ingegrepen door de aan- en verkoop van andere valuta's.

In 1978 werd vooruitgang geboekt in het internationale betalingsverkeer. Het enorme tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans van de VS liep vergeleken met 1977 aanzienlijk terug. Aan het steeds onevenwichtiger worden van de betalingsbalansen kwam een einde, hoewel het Japanse uitvoeroverschot nog altijd wrevel wekt bij zowel de EG als de VS.

Ook op het terrein van de internationale handel is er de laatste maanden vooruitgang geboekt. In april rolde er bij de handelsbeperkingen in Genève, de zogenaamde Tokio-ronde, een voorlopig akkoord uit de bus.

De Westerse industrielanden beloofden elkaar en de Derde Wereld hun invoertarieven te verlagen en, nog belangrijker, ook andere handelsbarrières — zoals technische normen voor ingevoerde goederen, belemmeringen voor buitenlandse ondernemingen bij het dingen naar regeringsorders, etc. — te verlagen. Als men het meest urgente wereldprobleem de onderontwikkeling van de Derde Wereld, buiten beschouwing laat — en precies dat deden de zeven leiders bij de vorige top in Bonn, toen tijdgebrek de behandeling van het laatste agendapunt verhinderde — resteert alleen nog de energieproblematiek.

Juist op dit terrein hebben zich de laatste maanden drastische veranderingen voorgedaan. Nadat tussen dec. 1978 en maart 1979 de officiële prijzen van de OPEC (Organisatie van olie-exporterende landen) steeg van 12,7 tot 14,5 dollar per vat, hebben de OPEC-landen — met uitzondering van Saoedi-Arabië — hun prijzen geleidelijk verhoogd tot boven de 20 dollar. Die verhoging was mogelijk door de prijsstijging op de vrije oliemarkt — waar op een gegeven moment zelfs 40 dollar per vat betaald werd — een stijging die weer werd veroorzaakt door het tijdelijk geheel en later nog gedeeltelijk wegvallen van de Iraanse olie-exporten.

Maar het meest spectaculaire aspect van de huidige oliecrisis is ongetwijfeld de benzineschaarste, o.a. in de Verenigde Staten. Over de oorzaak van dit verschijnsel doen verschillende verklaringen de ronde. Zo worden de oliemaatschappijen ervan beschuldigd de benzinevoorraden vorig jaar te hebben laten slinken, terwijl hun raffinagecapaciteit nog altijd niet ten volle benut zou worden.

Volgens sommige (Amerikaanse) bronnen zullen de zeven regeringsleiders in Tokio spreken over de stichting van een noodfonds van liefst 10 miljard dollar, waaruit een speurtocht naar andere energiebronnen dan olie en de ontwikkeling van die bronnen kan worden gefinancierd. Het zou daarbij niet alleen gaan om zonne- en windenergie, maar ook om het verwerken van steenkool tot gas en vloeibare brandstof.

De EG-landen hebben op hun top in Straatsburg aangekondigd zichzelf alleen een maximum op de olie-invoer te willen opleggen als ook Japan en de VS dat doen. Maar deze kwestie is zo delicaat — een land als Japan is voor honderd procent van zijn olievoorziening afhankelijk van het buitenland — dat vaste afspraken niet waarschijnlijk lijken.

Wel zou men kunnen besluiten de norm van het Internationale energie-agentschap die stelt dat er dit jaar vijf procent moet worden bespaard op het energieverbruik, ook voor volgend jaar te laten gelden.

Wat de vrije oliemarkt betreft, op dit punt zal men waarschijnlijk niet verder gaan dan de leiders van de EG-lidstaten vorige week in Straatsburg. Die besloten dat de handel beter geregistreerd en meer openbaar moet worden maar verwierpen Franse plannen om de handel aan banden te leggen.

Natuurlijk zal ook de politiek in Tokio een rol spelen. In Bonn kwam vorig jaar een verklaring over het internationale terrorisme tot stand. De verwachting is dat dit keer het probleem van de Vietnamese vluchtelingen zal worden besproken. Maar of er harde besluiten zullen worden genomen? Een principeverklaring over de opvang van Vietnamese vluchtelingen, die later uitgewerkt en geconcretiseerd zal moeten worden is het meest haalbare voor een tweedaagse bijeenkomst van zeven regeringsleiders en staatshoofden, die toch vooral bedoeld is om de status van de politici op te vijzelen en om de indruk te vestigen dat het Westen eendrachtig samenwerkt aan een nieuwe toekomst.

Misschien dat juist het feit, dat deze politieke show niet mág mislukken ertoe zal leiden dat de zeven leiders niet met totaal volledig lege handen naar huis zullen kunnen gaan. Het valt te hopen.

Slotverklaring van Tokio

De topconferentie in Tokio werd afgesloten met het uitgeven van een slotverklaring, die de volgende inhoud heeft:

De staatshoofden en regeringsleiders van Canada, de Bondsrepubliek Duitsland. Frankrijk, Italië, Japan, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten kwamen in Tokio bijeen op 28 en 29 juni 1979.

De Europese Gemeenschap was vertegenwoordigd door de voorzitter van de Europese Raad en de voorzitter van de Europese Commissie voor beraadslagingen over zaken binnen de competentie van de Gemeenschap.

1. De overeenkomsten, bereikt op de top in Bonn, hielpen de wereldeconomie te verbeteren. Er was een grotere groei in sommige landen, een vermindering van onevenwichtigheden in betalingsbalansen en een grotere koerstabiliteit.

2. Maar nieuwe uitdagingen zijn opgedoken: De inflatie, die in de meeste landen aan het verminderen was, is nu weer bezig toe te nemen. Hogere olieprijzen en olietekorten hebben de economische speelruimte in al onze landen verkleind. Zij zullen de inflatie verergeren en de groei in zowel de geïndustrialiseerde als de ontwikkelingslanden verlangzamen. De ontwikkelingslanden zonder eigen oliebronnen tellen bij de meest getroffenen.

Wij zijn het eens geworden over een gemeenschappelijke strategie om deze problemen aan te pakken. De meest urgente taken zijn het verminderen van het verbruik van olie en het versnellen van de ontwikkeling van andere energiebronnen. Onze landen hebben reeds betekenisvolle daden ondernomen om het verbruik van olie te verminderen. Wij zullen deze inspanningen intensiveren.

De Europese Gemeenschap heeft besloten het verbruik van olie te beperken tot 500 mln ton (10 mln vaten) per dag en de olie-invoer van de Gemeenschap tussen 1980 en 1985 te handhaven op een jaarlijks niveau, niet hoger dan in 1978. De Gemeenschap zal deze verplichting controleren. Frankrijk, Duitsland, Italië en het Verenigd Koninkrijk zijn overeengekomen hun partners in de Gemeenschap de aanbeveling te doen, dat de bijdrage van elke lidstaat aan deze jaarlijkse niveaus zal worden gespecificeerd.

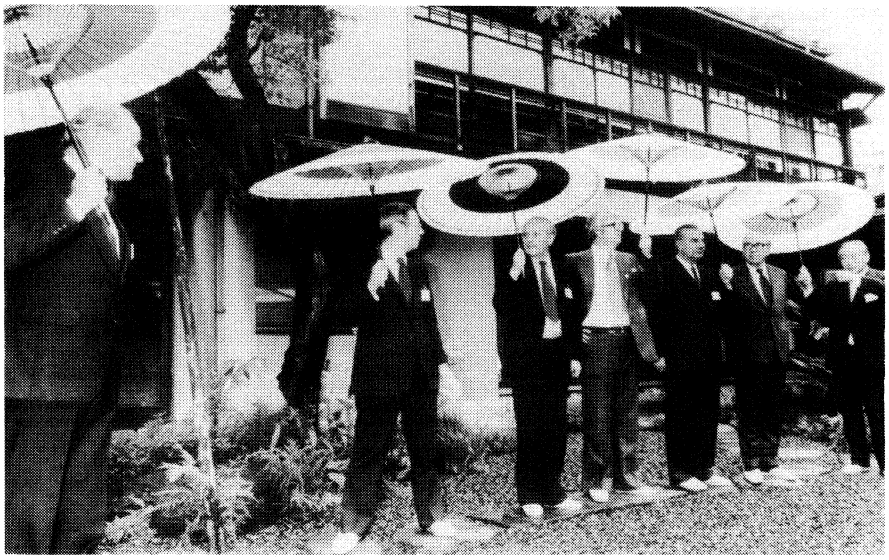
Canada, Japan en de Verenigde Staten zullen elk de aangepaste invoerniveaus bereiken, waarop zij zich in het Internationale Energie-agentschap voor 1979 hebben vastgelegd. Zij zullen hun invoer in 1980 handhaven op niveaus, niet hoger dan in 1979. Deze verplichting zal ook worden gecontroleerd.

De zeven landen geven uitdrukking aan hun wil om de volgende cijfers als doelen te nemen voor een plafond op de olieinvoer in 1985:

Voor Frankrijk, Duitsland, Italië en het Verenigd Koninkrijk het cijfer van 1978. De verplichting van Italië wordt aangenomen binnen de context van de algemene verplichting van de Europese Gemeenschap.

Canada, waarvan de olieproduktie dramatisch zal afnemen in de periode tussen nu en 1985, zal de jaarlijkse gemiddelde mate van groei van olieverbruik terugbrengen tot 1%, met daaruit volgend de vermindering van de olie-invoer met 50.000 vaten per dag in 1985. De doelen voor de invoer zullen daarom voor Canada 0,6 mln vaten per dag zijn.

Japan neemt als doel voor 1985 een niveau aan, dat het bereik tussen 6,3 mln en 6,9 mln vaten per dag niet te boven gaat. Japan zal dit doel periodiek op-

Ook de ministers van financiën nemen deel aan de vergadering in Tokio. Hier staan afgebeeld (v.l.n.r.) Hans Matthöfer (Bondsrepubliek Duitsland), Michael Blumenthal (VS), Filippo Marlo Pandolf (Italië), John Crosbie (Canada), René Monory (Frankrijk), de voorzitter van de Europese Commissie Roy Jenkins en Ippei Kaneko (Japan).

nieuw in ogenschouw nemen en het nader preciseren in het licht van de lopende ontwikkeling en groeiprojecties.
Het zal het uiterste doen om de olie-invoer te verminderen door besparingen, rationalisering van het verbruik en intensieve ontwikkeling van alternatieve energiebronnen om tot lagere cijfers te komen. Het doel van de Verenigde Staten voor de invoerniveaus van **1985** is om niet de niveaus van **1977** of het aangepaste doel voor **1979,** d.w.z. **8,5** mln vaten per dag, te overschrijden.
Deze doelen voor **1985** zullen dienen als referentie voor de controle zowel van energiebesparing als de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen, Een groep op hoog niveau van vertegenwoordigers van onze landen en van de EG Commissie binnen de OESO zullen de bereikte resultaten periodiek opnieuw in ogenschouw nemen. Kleine aanpassingen zullen toegestaan zijn om rekening te houden met de bijzondere behoeften, die door groei in het leven geroepen worden.
Bij het vervullen van deze verplichtingen zal het ons leidend beginsel zijn om eerlijke toeleveringen van olieprodukten voor alle landen te bereiken, rekening houdend met de verschillende leverantiepatronen, de inspanningen, die ondernomen zijn om de olie-invoer te beperken, de economische toestand van elk land, de hoeveelheden beschikbare olie en het vermogen van elk land om energie te besparen.
Wij dringen er bij de andere geïndustrialiseerde landen op aan om zichzelf vergelijkbare doelen te stellen.
Wij komen overeen stappen te ondernemen om het functioneren van oliemarkten doorzichtig te maken door een register van internationale olietransacties in te stellen. Wij zullen er bij de oliemaatschappijen en de olie-uitvoerende landen op aan dringen om de transacties op de spotmarkten te beperken.
Wij zullen onderzoeken of het uitvoerbaar is om te verlangen, dat op het tijdstip van het ontladen van ladingen ruwe olie documenten gepresenteerd worden, die de aankoopprijs aangeven, zoals die door het producerende land is gewaarmerkt. Wij zullen er evenzeer naar streven om betere informatie te verwerven m.b.t. de winstsituatie van de oliemaatschappijen en m.b.t. de middelen, die deze maatschappijen ter beschikking staan.
Wij zijn het eens over het belang om de binnenlandse olieprijzen op de stand van de wereldmarktprijzen te houden of deze zo spoedig mogelijk tot dit niveau te verhogen. Wij zullen er naar streven om administratieve maatregelen te verminderen en uiteindelijk af te schaffen, die een opwaartse druk uitoefenen op olieprijzen, die voortvloeien uit een te lage binnenlandse olieprijs en om nieuwe subsidies te vermijden, die hetzelfde effect zouden hebben.
Onze landen zullen geen olie voor staatsvoorraden kopen, als hierdoor een overmatige druk op de prijzen uitgeoefend zou worden. Wij zullen elkaar raadplegen over de beslissingen, die wij tot dit doel nemen.

3. Wij verplichten onze landen om zoveel als mogelijk is het gebruik en de produktie van en de handel met kolen te doen toenemen zonder schade aan het milieu. Wij zullen proberen om olie door kolen te vervangen in de industriële en elektriciteitssectoren, de verbetering van het transport van kolen aanmoedigen, een positieve houding tegenover investeringen in kolenprojecten handhaven, ons verplichten de handel in kolen onder langlopende verdragen niet te onderbreken, tenzij dit te doen vereist wordt door een nationale noodtoestand en, door maatregelen, die de invoer van kolen niet belemmeren, dusdanige niveaus van kolenproduktie handhaven, die wenselijk zijn om redenen van energie-, regionale en sociale politiek.
Wij moeten alternatieve energiebronnen uitbreiden, i.h.b. die, die zullen helpen verdere milieuvervuiling te voorkomen, i.h.b. de toename van kooldioxyde en zwaveldioxyde in de atmosfeer. Zonder uitbreiding van de capaciteit om kernenergie te produceren in de komende decades zullen economische groei en grotere werkgelegenheid moeilijk te bereiken zijn. Dit moet gebeuren onder voorwaarden, waarbij de veiligheid van onze volken gegarandeerd wordt. Wij zullen tot dit doel samenwerken. Het Internationale Agentschap voor Atoomenergie kan in dit opzicht een sleutelrol spelen. Wij bevestigen opnieuw de overeenstemming, bereikt op de top in Bonn, m.b.t. de betrouwbare levering van kernbrandstof en het miniseren van het risico van nucleaire proliferatie.
Nieuwe technologieën op het gebied van energie zijn de sleutel om de wereld op langere termijn te vrijwaren van een brandstofcrisis. Omvangrijke openbare en particuliere middelen zullen vereist zijn voor de ontwikkeling en commerciële toepassing van die technologieën. Wij zullen verzekeren, dat die middelen ter beschikking gesteld worden.
Een Internationale Groep voor Energietechnologie, verbonden met de **OESO,** de IEA en andere passende internationale organisaties, zal in het leven geroepen worden om de daden, die elk van onze landen binnenslands neemt of plant, te toetsen. Zij zal verslag uitbrengen over de noodzaak en de mogelijkheid van internationale samenwerking, met inbegrip van de financiering.
Wij betreuren de besluiten, die genomen zijn door de recente conferentie van de Organisatie van olie-uitvoerende landen. Wij erkennen, dat relatieve matiging getoond werd door sommige van de deelnemers. Maar de ongerechtvaardigde stijgingen van de olieprijzen, die niettemin zijn overeengekomen, zullen onvermijdelijk zeer ernstige economische en sociale consequenties hebben. Zij betekenen meer wereldwijde inflatie en minder groei. Dit zal leiden tot meer werkloosheid, meer betalingsbalansmoeilijkheden en zal de stabiliteit in de ontwikklings- en ontwikkelde landen gelijkelijk in gevaar brengen. Wij blijven bereid om met de olie-uitvoerende landen te onderzoeken, hoe de vooruitzichten van vraag en aanbod op de wereldoliemarkt bepaald kunnen worden.

4. Wij zijn het erover eens, dat wij moeten doorgaan met de politiek voor onze economieën, die in Bonn is overeengekomen, aangepast om de lopende omstandigheden te weerspiegelen. Energietekorten en hoge olieprijzen hebben een reële inkomensoverdracht teweeg gebracht. Wij zullen proberen om, d.m.v. ons binnenlandse economische beleid, de schade aan onze economieën te miniseren. Maar onze opties zijn beperkt. Pogingen om de schade te compenseren door overeenkomstige inkomensstijgingen zou eenvoudig tot de inflatie bijdragen.

5. Wij zijn het er over eens, dat wij meer moeten doen om de produktieve efficiency op lange termijn en de flexibiliteit van onze economieën te verbeteren. De maatregelen, die nodig zijn, kunnen o.a. inhouden: meer stimulans voor investeringen en voor onderzoek en ontwixkeling; stappen om het voor kapitaal en arbeid makkelijker te maken om van industrieën in verval naar nieuwe industrieën te bewegen; administratieve maatregelen, die onnodige belemmeringen voor investeringen en produktie vermijden; verminderde groei van sommige lopende uitgaven in de publieke sector; en verwijdering van belemmeringen voor de internationale stroom van handel en kapitaal.

6. De overeenkomsten, die in de Tokioronde bereikt zijn. zijn een belangrijke prestatie. Wij hebben ons verplicht tot de snelle en getrouwe uitvoering ervan. Wij hernieuwen onze vastbeslotenheid protectionisme te bestrijden. Wij willen de ***Ge-***

neral Agreement on Trade and Tariffs (GATT) versterken, zowel om de resultaten te controleren, die in de Tokioronde van multilaterale handelsonderhandelingen bereikt zijn, als ook als instrument voor de toekomstige politiek om het open wereldhandelssysteem te handhaven. Wij zullen de volledige deelname van zoveel landen als mogelijk in deze akkoorden en in het systeem als geheel verwelkomen.

7. Wij zullen onze inspanningen intensiveren om de economische politiek te volgen, die in elk van onze landen geschikt is om een duurzaam extern evenwicht te bereiken. Stabiliteit in de deviezenmarkten is essentieel voor de gezonde ontwikkeling van de wereldhandel en de wereldeconomie. Dit is sinds de top in Bonn bevorderd door twee belangrijke ontwikkelingen: het programma van 1 nov. 1978 van de VS in samenwerking met andere monetaire autoriteiten, en het succesvolle verrijzen van het Europese Monetaire Systeem. Wij zullen voortgaan met een nauwe samenwerking in het beleid m.b.t. de deviezenmarkt en bij de steun voor de effectieve uitoefening door het Internationale Monetaire Fonds van zijn verantwoordelijkheden, i.h.b. in zijn rol als controleur en zijn rol bij het verder versterken van het internationale monetaire systeem.

8. Constructieve Noord-Zuid betrekkingen zijn essentieel voor de gezondheid van de wereldeconomie. Wij van onze kant hebben er consequent aan gewerkt om de ontwikkelingslanden meer volledig in het open wereldhandelssysteem te brengen en om onze economieën aan de veranderende internationale omstandigheden aan te passen. De problemen, waarmee wij geconfronteerd worden, zijn wereldwijd. Zij kunnen alleen worden opgelost door gedeelde verantwoordelijkheid en deelgenootschap. Maar dit deelgenootschap kan niet uitsluitend afhankelijk zijn van de inspanningen van de geïndustrialiseerde landen. De OPEC-landen hebben een net zo grote rol te spelen.

De laatste beslissing om de olieprijzen substantieel te verhogen zal ook de problemen, waarmee de ontwikkelingslanden zonder oliebronnen geconfronteerd worden, ernstig vergroten, evenzeer als de moeilijkheden voor de geïndustrialiseerde landen om hen te helpen. De beslissing zou zelfs een verlammend effect kunnen hebben op sommige van de ontwikkelingslanden. In deze situatie erkennen wij i.h.b. de noodzaak, dat de stroom van financiële middelen naar de ontwikkelingslanden vergroot moet worden, met inbegrip van particuliere en publieke, bilaterale en multilaterale middelen. Een goed investeringsklimaat in ontwikkelingslanden zal de stroom van buitenlandse investeringen helpen.

Wij zijn diep bezorgd over de miljoenen mensen, die nog in condities van absolute armoede leven. Wij zullen in onze hulpprogramma's bijzonder rekening houden met de armste landen. Eens te meer dringen wij er bij de Comecon-landen op aan hun rol te spelen.

Wij zullen meer nadruk leggen op samenwerking met ontwikkelingslanden om honger en ondervoeding te boven te komen. Wij zullen er bij multilaterale organisaties op aandringen om deze landen te helpen effectieve strategieën voor de voedselsector te ontwikkelen en de voorraadcapaciteit op te bouwen die nodig is voor krachtige nationale voedselreserves. Toegenomen bilaterale en multilaterale hulp voor landbouwkundig 'onderzoek zal i.h.b. belangrijk zijn. Op deze en andere manier zullen wij onze inspanningen vergroten om deze landen te helpen hun menselijke hulpbronnen te ontwikkelen d.m.v. technische samenwerking, die aan plaatselijke omstandigheden is aangepast. Wij zullen ook speciale nadruk leggen op het helpen van ontwikkelingslanden om hun energiepotentieel te exploiteren. Wij steunen met kracht het programma van de Wereldbank voor de exploitatie van kcclwaterstoffen en dringen aan op de uitbreiding ervan. Wij zullen meer doen om ontwikkelingslanden te helpen energie te gebruiken, die niet schaars wordt. Wij verwelkomen de coördinotie van deze inspanningen door de Wereldbank.

Top wil meer doen voor vluchtelingen

De zeven grootste industrielanden van het Westen zullen hun inspanning voor de opvang van vluchtelingen uit Vietnam. Laos en Cambodja „aanzienlijk vermeerderen". Zij zullen meer geld beschikbaar stellen en meer vluchtelingen toelaten, „rekening houdende met de sociale en economische omstandigheden" in de zeven industrielanden. Hierover zijn de regeringsleiders en staatshoofden van de betrokken landen het eens geworden.

Getallen over de financiële hulp of het aantal op te nemen vluchtelingen worden niet genoemd. Dit ondanks het feit dat reeds geruime tijd bekend was dat het probleem van de Indochinese vluchtelingen op de top in Tokio zou worden besproken. De verklaring van de zeven landen is opgesteld door de ministers van buitenlandse zaken in een aparte vergadering; de regeringsleiders en staatshoofden hebben over het onderwerp nauwelijks gesproken.

In deze verklaring worden de Indochinese landen (alleen Vietnam wordt met name genoemd) opgeroepen snel en effectief maatregelen te nemen om een einde te maken aan het menselijk leed van de vluchtelingen. Verder wordt VN-secretaris-generaal Waldheim gevraagd op korte termijn een VN-conferentie over de kwestie van de Indochinese vluchtelingen bijeen te roepen.

Daar zouden volgens de Japanse regeringswoordvoerder Tanaka wel getallen genoemd worden. Over plaats en datum van deze conferentie is nog niets bekend.

Meningsverschillen tussen deelnemers aan de top

Ondanks de schijn van eensgezindheid, die de tekst van de slotverklaring suggereert, bestonden er wel degelijk grote meningsverschillen tussen de deelnemers aan de topconferentie van Tokio, juist en bij uitstek m.b.t. het centrale onderwerp van deze conferentie, het vraagstuk van de energievoorziening.

In de *NRC/H'blad* van 3 juli werden deze meningsverschillen als volgt beschreven.

De Amerikaanse president Carter had tijdens het overleg in Tokio geëist dat alle aanwezige Europese landen (Frankrijk, West-Duitsland, Groot-Brittannië en Italië) invoergrenzen per land voor olie zouden vastleggen. Datzelfde hadden de Europeanen ook van zijn land, de Verenigde Staten, en Canada en Japan geëist.

Welnu, Carter heeft volgens het slotcommuniqué zijn zin gekregen. En opvallend is dat de uiteindelijke stellingname van de leiders van de vier Europese landen in Tokio afweek van beslissingen die eerder in EG-verband waren genomen. De vier EG-landen hadden immers in Straatsburg op de laatste Europese Raad besloten om slechts een gezamenlijk EG-invoermaximum voor olie vast te leggen, en dat was niet toevallig gebeurd. Want door deze gemeenschappelijkheid zou de komende jaren zonder feitelijke invoervergroting de beschikbare olie in de Gemeenschap toch groeien dank zij de op gang komende olieproduktie uit de Britse Noordzee-velden.

Deze truc van Straatsburg had president Carter met zijn adviseurs snel doorzien. Vandaar de eis aan zijn Europese gesprekspartners voor maximale olie-invoer per land en niet voor de Europese Gemeenschap als geheel.

Hoe valt de toezegging van de Europese vier in Tokio te rijmen met het besluit van de Europese Negen in Straatsburg? Het is een puzzel die eerst dit najaar in Dublin bij de volgende Europese Raad moet worden opgelost. De verklaring van Tokio bevat in dit opzicht voldoende bedrieglijkheden en dubbele bodems om een uitweg te vinden.

Maar laten we eerst eens uitgaan van de veronderstelling dat alles in de slotverklaring zo bedoeld is als er geschreven staat. Dat wil dus zeggen: de vier EG-landen gaan inderdaad per land invoermaxima voor olie vaststellen. Dan zullen de overige vijf EG-landen zich ook hierbij moeten aansluiten. Dat betekent dat alle EG-landen onder elkaar de in Straatsburg afgesproken 470 miljoen ton olie die de hele EG per jaar in de periode 1980-1985 mag invoeren, moeten verdelen. Hierin is de Britse olieproduktie niet begrepen.

Men mag aannemen dat Groot-Brittannië in dit geval ieder jaar een geringer deel van het totale invoerquotum krijgt toegewezen naarmate het zelf meer olie uit de Noordzee produceert. De olie die de Britten minder mogen invoeren kan bij de invoerquota van de andere EG-landen worden opgeteld.

In de praktijk betekent het dat afhankelijk van de Britse medewerking nog redelijk grote hoeveelheden olie de EG mogen worden binnengebracht zoals in Straatsburg al was afgesproken. Immers, de Britse extra-produktie wordt per land bij het invoer-maximum opgeteld. Alleen blijft er één essentieel verschil: Als Groot-Brittannië bijvoorbeeld olie naar Frankrijk uitvoert, moeten de Fransen dat strikt genomen ook bij hun invoerlijstje van dat jaar bijschrijven. Of dat ook werkelijk zal gebeuren?

Wie zal het zeggen? Op een en dezelfde dag vielen uit de mond van Europese onderhandelaars in Tokio de volgende twee meningen te noteren: Op Britse

Gedurende de topconferentie in Tokio troffen vakbondsleiders uit de zeven deelnemende landen elkaar in een hotel in de Japanse hoofdstad. V.l.n.r. André Bergeron, secretaris-generaal van de Franse FO, Jacques Chereque, secretaris-generaal van de Franse CFDT, Thomas Jackson, voorzitter van de Britse TUC, Irving Brown, vertegenwoordiger in Europa van de Amerikaanse AFL-CIO, Sol Chaikin, vice-voorzitter van de AFL-CIO, Seiji Amaike, voorzitter van de Japanse Domei, Motofumi Makiede, voorzitter van de Japanse Sohyo. Heinz-Oskar Vetter, voorzitter van de Westduitse DGB, Alois Pfeiffer, lid van het Centrale uitvoerende bureau van de DGB en Erwin Kristoffersen, directeur van het bureau internationale zaken van de DGB.

olie hoeven we in de toekomst niet meer te rekenen; en de tweede mening: juridisch is zo'n invoer van Britse olie inderdaad import, politiek gezien echter niet.

Tot nu toe zijn we uitgegaan van de veronderstelling dat de EG-landen menen wat ze in Tokio hebben toegezegd, namelijk nationale invoerplafonds voor olie bepalen tot 1985. Deze oprechtheid geldt echter maar zeer ten dele, voor de Fransen wat meer, voor de Westduitsers wat minder.

Er is namelijk op een ongelooflijke manier in de slotverklaring met woorden gegoocheld. Zo staat er wel dat Frankrijk, Duitsland, Italië en Groot-Brittannië de EG zullen aanbevelen om per land een jaarlijks invoermaximum af te spreken, maar dat is en blijft slechts een aanbeveling. Gezien bijvoorbeeld de duidelijke tegenzin van de Westduitsers hoeven de kleintjes in de EG — waaronder Nederland — helemaal niet raar op te kijken als hun verontwaardiging over het eigenmachtige optreden van de grote EG-vier in Tokio straks nog wordt beloond ook. Men krijgt de indruk dat Bonn niet al te hard zal knokken om de belofte van Tokio in de Europese Raad door te drukken.

Een dubbele bodem kenmerkt ook het zinnetje over de nationale cijfers van de Europese landen in de Tokioverklaring. Er staat: ,,De zeven landen geven hun wil te kennen om als doeleinden voor een plafond van olie-invoer in 1985 de volgende cijfers te nemen: Voor Frankrijk, Duitsland, Italië en Groot-Brittannië: het cijfer van 1978" (als vergelijkend basisjaar). De dubbele bodem schuilt bij dit citaat in de woorden ,,cijfers" en ,,cijfer". Niet toevallig is in het tweede geval enkelvoud gekozen. Daarmee is namelijk de mogelijkheid opengehouden dat de vier EG-landen helemaal geen nationale cijfers zullen noemen, maar met z'n vieren één gezamenlijk cijfer. Op deze manier is dan ook weer de hele geschiedenis rondom de Britse olie (Wel import, niet import?) van de baan.

Meer dan interessant is in dit verband een zinnetje dat Helmut Schmidt tijdens de afsluitende persconferentie in Tokio uitsprak. Schmidt zei daar voor een volle zaal dat hij met zwaar gemoed erin had toegestemd om de besluiten van Straatsburg ,,verder te detailleren". In de kort tevoren gestencilde tekst van Schmidts toespraakje stond iets heel anders. Daar stond niet ,,verder te detailleren", maar ,,per land te preciseren". Zou een geroutineerd politicus als Schmidt per ongeluk juist bij deze cruciale passage van zijn tekst zijn afgeweken of was dat al het eerste teken van een heimelijke terugtrekking uit het compromis van Tokio?

De Europese Raad zal in Dublin in het najaar uitsluitsel moeten geven over de interpretatieverschillen tussen ,,Straatsburg" en ,,Tokio" wat de olie-invoer per land betreft. Hoewel ook daar natuurlijk zoals in Straatsburg Fransen en Westduitsers van mening zullen verschillen over de wenselijkheid van nationale maxima — Bonn is ertegen, Frankrijk ervoor. Als we er niet uitkomen, zo vertelde een insider in Tokio, dan doen we het gewoon net als hier: een politieke intentieverklaring met mooie doelstellingen. Een rookgordijn dus.

Perscommentaren

Uit de perscommentaren op de resultaten van de top van Tokio citeren wij het volgende:

Onder de kop ,,De topconferentie van het onverstand" schreef de F A Z op 30 juni: Na de oliecrisis van 1973 probeerde president Giscard d'Estaing met topgesprekken tussen de leiders van de grote mogendheden het Westen te bewegen tot een gemeenschappelijke strategie ter overwinning van de internationale recessie. De ontmoetingen in Rambouillet, Puerto Rico Londen en Bonn hebben over het geheel genomen deze taak goed vervuld. Het streven naar gemeenschappelijke doeleinden is gegroeid.

Het compromis van Tokio voorziet het pedagogische succes van de topconferenties echter van een vraagteken. Het geeft een onbevredigend antwoord op de kernvraag: hóe zorgvuldiger om te gaan met de schaarser wordende aardolie? De grote verbruikers hebben te Tokio maar weinig inspanningen ondernomen om minder olie te importeren dan tot nu toe. Bovendien kan de slechts voor deskundigen begrijpelijke compromisformule maar moeizaam verhullen, dat met name Amerika alle achterdeuren heeft opengehouden om zo nodig de olie-invoer te vergroten. De Amerikanen mogen dus blijven doen alsof aardolie in onbegrensde hoeveelheden ter beschikking staat — niet alleen tot schade van zichzelf maar ook van anderen.

Om binnenlands-politieke redenen wilde president Carter zich niet vastleggen op de door de Europeanen gewenste energiekere bezuinigingsmaatregelen. De presidentsverkiezingen in 1980 en het verzet van het Congres maken het Carter bijna onmogelijk paal en perk te stellen aan de grote olieverkwisting in zijn land. In Tokio is gebleken dat hij weinig speelruimte heeft: vandaar zijn taaie strijd voor zijn eigen ,,zachte doelstellingen". Dat de Europeanen tenslotte voor de Amerikaanse druk moesten zwichten is niet alleen het gevolg van de bekwaamheid van het goed geoliede ,,management" van de topconferentie om compromissen te formuleren. Zij wilden een breuk vermijden.

Maar de prijs voor de handslag met Carter is hoog. Het besluit van Tokio brengt geen vooruitgang in de oliebezuiniging en drijft bovendien de Europeanen uiteen. Een week tevoren had de Europese Raad te Straatsburg besloten tot ,,bevriezing" van de olie-import tot 1985 op het peil van 1978. Het compromis van Tokio dwingt vier van de negen EG-landen echter het besluit van Straatsburg in factoren te ontbinden en de ,,kleine" Europeanen te adviseren dit eveneens te doen. Dit doet weer de oude vraag rijzen, met welke volmacht de ,,grote" Europeanen op de economische topconferenties de politiek van de ,,kleinen" meebepalen.

Het is maar een schrale troost dat de Europeanen meer hun zin kregen bij het bepalen van de oliepolitiek op langere termijn. Het was geen omstreden zaak dat de vrije oliemarkt iets doorzichtiger moest worden, dat de steenkoolproduktie en - consumptie moesten toenemen en dat verdere uitbouw van het kernenergieprogramma voor de economische groei en de werkgelegenheid noodzakelijk was. Van meer belang is, dat de zeven landen te Tokio besloten hebben af te zien van nieuwe oliesubsidies; dat zou de Amerikanen kunnen verplichten hun subsidies voor lichte stookolie weer ongedaan te maken. Omdat Carter naar het lijkt over de hele linie gewonnen heeft, mag men daarop hopen.

Heeft Carter in Tokio echter werkelijk gewonnen? Het voor Amerika zo gunstige onderhandelingsresultaat zou spoedig een Pyrrusoverwinning kunnen blijken, want het noodzaakt regering en Congres niet tot een verstandig oliebeleid. De Amerikaanse leiding schijnt verlamd te zijn. Het was beter geweest wanneer deze topconferentie aan de wereld bespaard was gebleven.

Het hoofdartikel van L e M o n d e van 30-6 spreekt van positieve elementen in de tekst met betrekking tot de beperking van de olie-import tot 1985. De ontwer-

pers van het besluit stonden voor het probleem van de kwadratuur van de cirkel. Enerzijds moesten ze de ernst van de nieuwe oliecrisis onderstrepen, anderzijds voorkomen dat de algemene ongerustheid. zou toenemen. In het land dat hen ontving, was het psychologische klimaat juist in de laatste weken ernstig verslechterd. De conferentiezaal in het Akasaka-paleis werd beheerst door een ,,pre-recessie"-atmosfeer. Premier Ohira sprak van een even ernstige crisis als in het najaar van 1973; Schmidt deelde deze mening. En Giscard erkent nu dat 1980 een zeer moeilijk Jaar zal worden, ongetwijfeld gekenmerkt door een nieuwe inflatiegolf en vooral door werkloosheid.

De vier Europese deelnemers hebben aanvaard dat het totaalcijfer voor de olie-invoer van dc Negen — 470 mln ton per jaar tot 1985 — wordt gedeeld in totalen per land. In ruil daarvoor hebben zij van Amerika, Canada en Japan verkregen, dat ook deze landen een cijfer voor de olie-import in 1985 hebben vastgesteld. Een misschien nog belangrijker resultaat is de aanmoediging die Tokio heeft gegeven aan de kernenergieprogramma's; men is ver verwijderd van de reserves die Carter in mei 1977 op de topconferentie te Londen had uitgesproken.

Het NRC/H'blad schreef op 2 juli in een hoofdartikel:

Glanzende limousines en vrolijke persconferenties in Tokio en Genève hebben de afgelopen week niet kunnen verhullen dat op deze twee plaatsen in de wereld hetzelfde lied wordt gezongen: welkom bij een nieuwe Westerse recessie.

Waarschijnlijk is de opmerking waar alles om draait vorige week gemaakt door de minister voor oliezaken van Koeweit. ,,Noch wij noch de olie-invoerende landen hebben belang bij een dalende reële olieprijs", zo zei hij. Hij heeft hiermee maar willen zeggen dat er van het Westen nu werkelijk energiebesparende maatregelen worden verwacht. Immers de ervaringen van 1973, toen de olieprijs werd verviervoudigd, heeft niet tot die daden geleid: met uitzondering van Groot-Brittannië voerde de Westerse wereld vorig jaar meer olie in dan in dat rampjaar.

In plaats van een krachtig energiebeleid hebben de meeste industrielanden het inflatiespook zijn werk laten doen en hebben sommige (Engeland, Italië en Frankrijk) getracht met allerlei lapmiddeltjes het beschikbare inkomen van hun burgers in stand te houden.

De valutacrises die hierop volgden staan iedereen, dus ook de minister uit Koeweit, nog vers in het geheugen zodat zijn pleidooi om de dollar (en daarmee de OPEC-overschotten) niet verder in waarde te laten zakken niet uit de lucht komt vallen.

Daarom was het geen onverstandig advies de olie-intensieve elementen in het Westerse nationale inkomen aan revisie te onderwerpen. Daartoe bestond de noodzaak reeds in 1973. Maar omdat er tot nu toe per saldo meer olie wordt ingevoerd dan zes jaar geleden, is de kans levensgroot dat de nu opgestarte inflatiespiraal zal bijdragen tot een nieuwe recessie.

Het is echter niet waar dat de olieprijsverhoging op zichzelf onmiddellijk vertaald wordt in een terugslag. Maar, zie ook de vorige recessie, het is weer een samenloop van omstandigheden die zo'n toekomstbeeld haast onvermijdelijk maakt. (NRC/H'blad, FAZ, Le Monde, The Guardian, The Financial Times, Wereldwijzer, NZZ)

WEST-EUROPA

EG

EUROPESE RAAD OVER ENERGIE

Op 21 en 22 juni zijn de negen staats- en regeringshoofden van de EG-landen voor de 14e Europese Raad in Straatsburg bijeengeweest. Aan het beraaa, dat onder voorzitterschap van de Franse president Giscard d'Estaing stond, namen deel mevrouw Thatcher, de premier van het Verenigd Koninkrijk, bondskanselier Schmidt van de Bondsrepubliek Duitsland, de premiers Andreotti van Italië, Martens van België, Van Agt van Nederland, Thorn van Luxemburg, Joergensen van Denemarken en Lynch van Ierland.

Het overleg stond in het teken van de energieproblemen waarmee de gehele westelijke wereld te kampen heeft door de olieprijsstijging — sinds december '78 33% — en het tekort door de vermindering van de Iraanse olieproduktie en de weigering van de andere olieproducerende landen hun produkties op te voeren.

De Raad boog zich in dat verband over een memorandum dat de Franse president had opgesteld en waarin werd voorgesteld een olie-Beurs met quotaregelingen in het leven te roepen en een speciale quotaregeling voor oliecontracten van een bepaalde duur. Samen met de andere grote gebruikerslanden zouden maatregelen moeten worden genomen om op de spotmarkten prijzen te handhaven die ,,in harmonie" met de OPEC-prijzen zijn.

Voornamelijk als gevolg van verzet van Nederland en West-Duitsland slaagde Frankrijk er niet in de raad een uitspraak te laten doen over de noodzaak maximumprijzen vast te stellen voor op de spotmarkten verhandelde olie en olieprodukten.

Dit betreft hoeveelheden die niet rechtstreeks volgens contract door de olieproducerende landen aan de grote maatschappijen worden geleverd, hetgeen niet uitsluit dat grote maatschappijen zich incidenteel op deze markten bevoorraden en producenten er voorraden afzetten.

Mede gezien de opslag- en raffinagecapaciteit is Rotterdam een van de grootste spotmarkten, maar die van Genua, Hamburg, New York, Singapore zijn eveneens van niet te onderschatten belang. Met name in Rotterdam zijn de prijzen de laatste tijd aanzienlijk meer gestegen dan die welke door de OPEC-landen worden berekend en ondanks het feit dat de omzet op de spotmarkten niet meer dan 3 tot 7% van de totale handel in olie en olieprodukten uitmaakt, vrezen sommigen dat de OPEC-landen de prijsontwikkeling op de spotmarkten zullen aangrijpen om hun eigen prijzen nog meer te verhogen.

Wel werd in de conclusies van Straatsburg gezegd dat er in sa-

De Europese staats- en regeringsleiders tijdens een wandeling door de oude binnenstad van Straatsburg. V.l.n.r. Helmut Schmidt, Anker Joergensen, Margaret Thatcher, Andreotti en Giscard d'Estaing.

menwerking met de oliemaatschappijen voor moet worden gezorgd dat elk land over ,,een billijke hoeveelheid aardolieprodukten zal beschikken, met inachtneming van de uite-nlopcnde bevoorradingsstructuren'', de inspanning om de import te beperken, de economische situatie van elk land ,,en de hoeveelheid beschikbare aardolie''.
Bovendien zal ,,een actie worden gevoerd t.a.v. de vrije markten waar prijzen worden gehanteerd die niet in verhouding staan tot die welke door de producerende landen worden toegepast''.
De Raad benadrukte in de slotconclusies (zie hierna) de noodzaak van een nauwe samenwerking met andere geïndustrialiseerde landen. De deelnemers aan de wereldtopconferentie (Frankrijk, Engeland, Italië, West-Duitsland) zouden met de niet-EG-landen, die aan de conferentie van Tokio deelnemen, moeten nagaan ,,welke aanvullende voorzieningen'' kunnen worden getroffen (zie pag. 433 e.v.)

Convergentie

Een ander agendapunt betrof de zgn. convergentiepolitiek.
Daarmee wordt bedoeld het afstemmen van de economische bijdrage van een lidstaat aan de Gemeenschap op het peil van de economische ontwikkeling van het betreffende land. Met name Groot-Brittannië en Italië zijn van mening dat hun bijdragen hun economische mogelijkheden verre te boven gaan. De Raad besloot de Europese Commissie opdracht te geven een nieuw rapport op te stellen met eer, beschrijving van de financiële consequenties die de toepassing van het budgettaire systeem voor de toestand van elke lidstaat met name in '79-'80 zal hebben. Dit rapport zal op de volgende Europese Raad, te houden in het najaar in Dublin, ter sprake komen.

Japan

Het derde belangrijke onderwerp van het topoverleg was de toegenomen onevenwichtigheid van de handelsbetrekkingen tussen Japan en de Gemeenschap, ten nadele van de laatste.
Aan de regering in Tokio werd de wens gericht, middels geschikte maatregelen een eind te maken aan deze ,,bijzonder zorgwekkende toestand''.

Conclusies presidium Europese Raad

Hieronder geven wij de conclusies van de voorzitter van de Europese Raad, over het beraad op 21 en 22 juni in Straatsburg:

I. Verkiezing van het Europese Parlement

Geleid door de wens uitdrukking te geven aan het belang en de betekenis die hij aan de eerste rechtstreekse algemene verkiezing van de leden van het Europese Parlement hecht, is de Europese Raad op 21 en 22 juni bijeengekomen te Straatsburg, waarvan hij aldus de Europese rol heeft onderstreept.
De staatshoofden en regeringsleiders hebben er met voldoening nota van genomen dat deze verkiezing goed is verlopen en de Europese volkeren een groter bewustzijn van hun solidariteit heeft bijgebracht.
Zij hebben hun tevredenheid geuit over het voornemen van hun Ierse collega om als fungerend voorzitter van de Europese Raad deel te nemen aan de openingszitting van het nieuwe Europese Parlement op 18 juli eerstkomend-te Straatsburg.
Zij hebben hem bij deze gelegenheid opdracht gegeven uitdrukking te geven aan hun gemeenschappelijke overtuiging dat het pas gekozen parlement op de plaats die het onder de Instellingen van de Gemeenschap inneemt, Europa tot steun zal zijn in zijn hoop en streven.

II. Europees Monetair Stelsel

De Europese Raad is ingelicht over de voorwaarden waaronder de invoering van het Europese Monetaire Stelsel 'heeft plaatsgevonden, en is van oordeel dat de eerste balans die men na drie maanden van werking van het nieuwe systeem heeft kunnen opmaken, positief is.
Hij heeft het belang onderstreept van de versterking van de monetaire samenwerking en van de ontwikkeling der overlegprocedures die in de desbetreffende instanties der Gemeenschap ten uitvoer worden gelegd, Hij heeft de wens uitgesproken dat de voorbereidende werkzaamheden met het oog op de oprichting van het Europese Monetaire Fonds actief worden voortgezet opdat dit fonds binnen de gestelde termijn een doeltreffende bijdrage kan leveren tot de stabiliteit van de monetaire verhoudingen en van de wisselkoersen binnen de Gemeenschap.
Hij heeft de nadruk gelegd op de grote politieke betekenis van de invoering van een zone van monetaire stabiliteit voor de vooruitgang ter zake van de organisatie van Europa.

III. Energie

1. De Europese Raad heeft van gedachten gewisseld over de energiesituatie in de wereld. Hij wees erop dat het dringend geboden is tot actie over te gaan gezien de ernstige structurele situatie die geschapen is door het ontstaan van een permanent gebrek aan evenwicht tussen vraag naar en aanbod van aardolie, en vestigde voorts de aandacht op de precaire toestand van de wereldenergievoorziening zowel op lange als op korte termijn.

De Europese Raad acht het absoluut noodzakelijk dat er tussen de verbruikende landen en de producerende landen een wereldenergiestrategie wordt opgesteld die erop gericht is:

— een matiger en rationeler gebruik van aardolie als eindige natuurlijke hulpbron te waarborgen;

— de voortzetting van een economische groei mogelijk te maken die niet langer afhankelijk is van een verhoogd gebruik van aardolie, maar wel gebaseerd is op de ontwikkeling van de andere energiebronnen;

— te waarborgen dat de ontwikkelingslanden ook beschikken over de energie die voor hun ontwikkeling noodzakelijk is.

Kan een dergelijke strategie niet worden uitgewerkt, dan zal de wereld snel geconfronteerd worden met een economische en sociale crisis van grote omvang.

2. De Europese Raad stelt dat het de wil van de Gemeenschap is om in deze actie voorop te lopen. Hij herinnert aan de tijdens zijn zitting van maart 1979 reeds genomen besluiten en met name aan de doelstelling het aardolieverbruik in 1979 te beperken.

De Raad is voorts vastbesloten om deze inspanning tot beperking van het aardolieverbruik voort te zetten en te intensiveren en om de importen van de Gemeenschap in de periode 1980-1985, dank zij energiebesparingen, ontwikkeling van eigen produkties en geleidelijke aanwending van vervangende energievormen, te handhaven op een jaarlijks niveau dat gelijk is aan of lager is dan dat van 1978.
Men zal een inspanning van deze omvang alleen kunnen blijven opbrengen, indien de andere geïndustrialiseerde verbruikende landen die eveneens hun aardolieimporten dienen te beperken, zich tegelijkertijd een inspanning van vergelijkbare omvang getroosten.
Ten slotte moet er, in samenwerking met de aardoliemaatschappijen, voor worden gezorgd dat elk land over een billijke hoeveelheid aardolieprodukten zal beschikken, met inachtneming van de uiteenlopende bevoorradingsstructuren. de verrichte inspanningen om de aardolieimport te beperken, de economische situatie van elk land en de beschikbare hoeveelheden aardolie.

3. Naast deze pogingen zal er een actie worden gevoerd ten aanzien van de vrije markten waar prijzen worden gehanteerd die niet in verhouding staan tot die welke door de producerende landen worden toegepast.

De Europese Raad prijst zich gelukkig met de voorzieningen die de Energieraad ter zake heeft getroffen voor wat betreft de verbetering van het toezicht op de markt. Voor wat betreft de registratie van de internationale transacties nodigt hij de Energieraad uit om de voorzieningen waarvan hij de principes heeft vastgelegd, te treffen indien de andere geïndustrialiseerde Staten bereid zijn om analoge maatregelen te nemen.
De Europese Raad nodigt de lid-staten en de Commissie, die aan de Top van Tokio deelnemen, uit om met de andere deelnemers aan die bijeenkomst na te gaan welke aanvullende voorzieningen zouden moeten worden getroffen. In het licht van deze beraadslaging zal de Energieraad passende maatregelen vaststellen.
Voor de onmiddellijke toekomst verklaren de lid-staten zich bereid de aardoliemaatschappijen te ontraden om aan transacties op deze markten tegen buitensporige prijzen deel te nemen.

4. Om ervoor te zorgen dat deze inspanningen blijven stroken met de groei van hun economie, zullen de Gemeenschap en de lid-staten de reeds aangevangen accentverlegging in de energiesector voort-

zetten en uitbreiden. Bij deze accentverlegging, die zal berusten op een intensivering van de acties ter besparing van energie, zullen kernenergie, steenkool en, zodra dit mogelijk is, de andere vervangende energiebronnen worden aangewend.

— De Gemeenschap heeft zich reeds grote insp ningen getroost op hit gebied van energiebesparing. Zij moet de programma's op nationaal en communautair niveau intensiveren ten einde een energiesparende groei aan te moedigen, met name door het opvoeren van de investeringen in aie sector.

— Zonder ontwikkeling van de kernenergie in de komende decennia, zal geen economische groei mogelijk zijn. Aan de kernenergieprogramma's moet dus op krachtige wijze nieuw leven worden ingeblazen.

De kernenergie moet onder zodanige omstandigheden worden toegepast dat de veiligheid van de bevolking wordt gewaarborgd. In dit verband herinnert de Europese Raad eraan dat deze kwestie in wezen onder de verantwoordelijkheid van de nationale autoriteiten valt, maar acht hij het toch dienstig om de reeds op het bilaterale en multilaterale vlak bestaande internationale samenwerking te intensiveren en verder te ontwikkelen. Hij heeft nota genomen van de rol die de Internationale Organisatie voor Atoomenergie op dit gebied speelt.

— Met het oog op de noodzakelijke ombuiging van de aardolie-invoer dient het gebruik van steenkool in thermische centrales terstond te worden geaccentueerd: ook dient het gebruik van steenkool in de industrie te worden aangemoedigd. De technologische programma's ter ontwikkeling van nieuwe procédés voor produktie, vervoer en verwerking van steenkool, zullen worden geaccentueerd.

— De Europese Raad constateert dat de toestand vereist dat de nationale en communautaire inspanningen met betrekking tot onderzoek en ontwikkeling in de energiesector worden bespoedigd door coördinatie van de nationale acties en de gemeenschappelijke programma's, ten einde op korte termijn meer concrete perspectieven te opanen voor het economische gebruik van de nieuwe hulpbronnen, inzonderheid de zonne-energie en de geothermische energie. Deze „schone" vormen van energie zullen er. evenals de kernenergie, toe bijdragen dat aan de toenemende belasting van de atmosfeer met koolzuurgas als gevolg van het gebruik van fossiele brandstoffen een halt wordt toegeroepen.
Dit onderzoek zal tevens ten doel hebben nieuwe technieken te ontwikkelen voor het gebruik van de traditionele hulpbronnen en voor de verwezenlijking van energiebesparingen.

5. De heden vastgestelde besluiten geven blijk van de bereidheid van Europa om zich van zijn taak te kwijten. Europa verzoekt de andere geïndustrialiseerde verbruikende landen met klem om zich even grote inspanningen te getroosten en hun nationale energiebronnen te ontwikkelen omdat anders de bijdrage van de Gemeenschap tot een evenwicht over de gehele wereld op het stuk van de energie niet volledig tot haar recht zal kunnen komen.

6. De Europese Raad doet een beroep op de producerende landen om rekening te, houden met het belang van het mondiale evenwicht op energiegebied en van een harmonische economische ontwikkeling.
In samenwerking met de andere grote geïndustrialiseerde verbruikende landen, zijn de Gemeenschap en de lid-staten bereid contacten te leggen met de producerende landen ten einde de vooruitzichten inzake vraag en aanbod op de wereldaardoliemarkt gezamenlijk te bepalen. Met een dergelijke aanpak zal het mogelijk zijn de moeilijkheden af te bakenen en de middelen waarmede deze moeilijkheden kunnen worden ondervangen, in onderling overleg te bepalen. Deze aanpak zal zeer in het bijzonder gericht moeten zijn op de ontwikkelingslanden die aardolie invoeren. Dank zij beperking van de invoer der geïndustrialiseerde landen kunnen de vooruitzichten van deze landen op het gebied van de voorziening worden verbeterd. Bovendien zal eën belangrijke inspanning moeten worden geleverd om de valorisatie van hun energiebronnen te vergemakkelijken. In dit verband toont de Europese Raad zich voldaan over hetgeen de Wereldbank heeft ondernomen, en verklaart hij zich bereid een studie te maken van nieuwe verbeteringen harer interventies.
Daarenboven bevestigt de Europese Raad dat hij belang hecht aan een alomvattende benadering van de energieproblematiek in de wereld ten aanzien waarvan de President van de Verenigde Staten van Mexico belangrijke voorstellen heeft gedaan.

7. De Europese Raad geeft het Presidium opdracht de andere geïndustrialiseerde verbruikende landen en de producerende landen in te lichten over de besluiten die heden zijn vastgesteld.

IV. Economische en sociale situatie

Het economische beleid dat sedert een jaar is gevoerd in de lijn van de op de Europese Raad van juli 1978 overeengekomen actie, heeft bijgedragen tot de verbetering van de vooruitzichten inzake groei en prijsontwikkeling in de Gemeenschap.
De aanzienlijke wijzigingen in aanbod en prijs van aardolie die zich onlangs hebben voorgedaan, hebben evenwel de speelruimte van het economische beleid vernauwd, zowel voor het groeiritme als voor het inflatieniveau.

Geconfronteerd met deze situatie heeft de Raad de volgende beleidslijnen vastgesteld:

— de lidstaten zullen hun economisch beleid nog verder op elkaar afstemmen ten einde zowel de inflatoire als de depressieve gevolgen van de stijging der aardolieprijzen en de gevolgen daarvan voor het groeipeil en de werkgelegenheidssituatie zo veel mogelijk te beper-Ken;

— de coördinatie van het budgettaire beleid voor 1980 is in dit kader van bijzonder gewicht. Het is zaak voorrang te verlenen aan maatregelen waarmee, dank zij investeringen in de Gemeenschap een bevredigend groeipeil kan worden bereikt en tegelijkertijd de modernisering van de economische structuren in de hand wordt gewerkt;

de strijd tegen de inflatie zal worden voortgezet. Er dient te worden gezorgd voor de instandhouding van het algehele economische evenwicht, zowel intern als extern, hetgeen een voorwaarde is voor het concurrentievermogen en de groei van de economieën der lid-staten. Er dient op te worden toegezien dat de aanslag op de reële hulpbronnen, die door de stijging van de aardolieprijs wordt veroorzaakt, niet wordt gecompenseerd door nominale stijgingen der inkomens.

De Europese Raad heeft kennis genomen van de werkzaamheden die door de Raad en de Commissie overeenkomstig de tijdens diens zitting van 12 en 13 maart vastgestelde beleidslijnen zijn verricht om door middel van communautaire acties bij te dragen tot verbetering van de werkgelegenheidssituatie.
Hij nam akte van de tussentijdse mededeling der Commissie over de werkzaamheden die met betrekking tot de kwestie van de aanpassing van de arbeid zijn verricht.

Hij verklaarde het van belang te achten dat er met de werkzaamheden die op zijn verzoek zouden worden ondernomen, flinke voortgang wordt gemaakt in overleg met de sociale partners ten einde snel tot concrete resultaten te geraken.

V. Convergentie

De Europese Raad heeft akte genomen van het verslag dat hem door de Raad (Economie en Financiën) is voorgelegd betreffende de convergentie van de economische verwezenlijkingen in de lidstaten.

Naar aanleiding van opmerkingen van verscheidene delegaties heeft hij de Commissie verzocht om hem een referentiedocument voor te leggen met een beschrijving van de financiële consequenties die de toepassing van het budgettair systeem voor de toestand in elke lid-staat met name in 1979-1980 zal hebben. Bij deze studie dient rekening te worden gehouden met de economische, financiële en sociale gevolgen van de deelneming van elke lidstaat aan de Gemeenschap en van het communautaire karakter der elementen die tot de vorming van de eigen middelen bijdragen. In die studie zal voor 1980 rekening worden gehouden met de landbouwprijzen van het verkoopseizoen 1979-1980.

De Commissie zal bij deze gelegenheid nagaan onder welke voorwaarden het in 1975 overeengekomen correctiemechanisme een rol zal kunnen spelen in 1980 en in welke mate bedoeld mechanisme zijn functie vervult.

De Commissie dient haar studie aan de Raad voor te leggen zodat de lidstaten hun mening kunnen geven en hun verzoeken kunnen indienen in een concrete vorm. In het licht van het debat en op basis van de door de Raad uitgezette koers zal de Commissie tijdig met voorstellen komen zodat op de volgende vergadering van de Europese Raad besluiten kunnen worden genomen.

VI. Japan

De Europese Raad heeft geconstateerd dat het gebrek aan evenwicht in de handelsbetrekkingen tussen de Gemeenschap en Japan aanhoudt en groter wordt. Hij streeft ernaar de samenwerking met Japan op alle gebieden uit te breiden en te intensiveren en spreekt derhalve de wens uit dat de Japanse regering, gelet op de plaats en de verantwoordelijkheid van Japan in de wereldeconomie, met passende maatregelen zal bijdragen tot het herstel van een uiterst zorgwekkende situatie. Hii hoopt dat het geregeld overleg tussen "de Commissie en Japan spoedig zal uitmonden in een grotere toegankelijkheid van de Japanse markt voor de uitvoerprodukten der EEG en mogelijkheden opent voor meer evenwichtiger betrekkingen in een ruimer verband.

Vluchtelingen uit Indochina

De ministers van Buitenlandse Zaken hebben een verklaring afgelegd inzake hun initiatief om een internationale Conferentie voor te stellen in het kader van de Verenigde Naties over het vraagstuk van de vluchtelingen uit Indochina.
Wijzend op het dramatische karakter van dit vraagstuk waarvoor dringend een doeltreffende en humane oplossing moet worden gevonden, heeft de Europese Raad de Ministers verzocht erop toe te zien dat hun initiatief wordt verwezenlijkt. (Europa van Morgen, NZZ, Tweede Kamerstukken, NRC/H'blad)

PLAN EUROPESE COMMISSIE VOOR ENERGIEVOORZIENING

De Europese Commissaris belast met energievraagstukken, Guido Brunner, heeft op 20 juni op een persconferentie in Brussel een aantal ideën verstrekt die de Europese Commissie aan de Europese Raad in Straatsburg zou voorleggen.
Die ideeën zijn neergelegd in het document: „Energiedoelstellingen 1990" en komen in hoofdzaak op het volgende neer:

- 75% van de Europese elektriciteitsproduktie zal in 1990 moeten komen uit kolen en kernenergie;
- de olie-import van de EG moet tot 1990 bevroren worden op 470 mln ton per jaar;
- tegen 1990 zou elke procent economische groei maar 0,7% groei van het energieverbruik mogen vergen;
- van nu af aan tot in de jaren 1990 zou de Gemeenschap ieder jaar ongeveer 50 mrd dollar in de energiesector moeten investeren;
- tegen 1985 (maar liefst nog eerder) zou de Europese automobielsector personenwagens en kleine bedrijfswagens op de markt moeten brengen die zuiniger zijn in benzine- en dieselolieverbruik;
- tegen 1982 zou de Gemeenschap in staat moeten zijn gas en olie uit steenkool te produceren;
- energiebesparende maatregelen die door de EG-lidstaten genomen worden moeten in alle lidstaten dezelfde weerslag hebben.

Brunner noemde het tijdens zijn persconferentie hoogst noodzakelijk dat tegen 1990 rond 75% van de elektriciteitsproduktie in de EG gebaseerd is op steenkool en kernenergie.
Momenteel is dat percentage rond 60. Kerncentrales produceren nu meer dan 10% van de Europese elektriciteit en meer dan 40% wordt vervaardigd met behulp van steenkool. Het steenkoolverbruik in de Gemeenschap zal, volg-ns Brunner, met 25% moeten stijgen, namelijk van 203,9 mln ton petroleumequivalenten (pe) in 1978 tot 251 mln ton pe in 1990. De steenkoolproduktie zou weer het niveau van '73 moeten bereiken en de import van steenkool uit derde landen zou opgevoerd moeten worden van 26,3 mln ton pe (in '78) tot 57 mln ton in 1990. Om dat steenkoolverbruik te bevorderen wil de Gemeenschap een regeling voor rentesubsidies ontwerpen.

Kernenergie

Over het Europese kernenergieprogramma maakt de Commissie zich, aldus Brunner, ernstig zorgen. Nederland, Denemarken en Luxemburg hebben tot 1990 de bouw van geen enkele nieuwe kerncentrale gepland. Deskundigen zijn van mening dat de Gemeenschap minstens vijf jaar achterstand heeft met haar kernenergiebeleid. Tegenstand uit de bevolking en administratieve rompslomp zijn er, aldus die deskundigen, oorzaak van dat in 1985 nog niet de helft van de Europese kerncentrales, die in 1973 gepland waren, er zullen zijn. Brunner heeft er nog wel opnieuw de nadruk op gelegd dat een grotere veiligheid en een geperfectionneerder opleiding van kerncentrale-personeel nodig zijn.

Energie besparing

Wat energiebesparing betreft wenst de Commissie dat er doelstellingen komen die tegen 1990 verwezenlijkt zullen zijn. Dat moet mogelijk maken dat dan de afhankelijkheid van energie-invoer tot 50 procent gedaald zal zijn. De olie-invoer mag dan niet meer dan 470 mln ton bedragen, nadat een gemeenschappelijk energiebeleid van de negen niet mogelijk bleek, hebben alle lidstaten toch ingestemd met energiebesparende maatregelen. Maar die lopen volgens de Commissie nog teveel uiteen. Elk jaar zou er een bijkomende besparing van 1% van de energiebehoeften gerealiseerd moeten worden. Zeven van de negen lidstaten hebben momenteel nog een uitbreiding van de olieimport tot 1990 gepland.
Slechts Denemarken en het Verenigd Koninkrijk vormen een uitzondering.

Welke concrete plannen de Europese Commissie heeft voor investeringsprogramma's in de energiesector wilde Brunner op zijn persconferentie nog niet meedelen. Wel liet hij los dat hij er naar streeft een veel grotere eenvormigheid inzake prijzen en belastingen op olie en olieprodukten in de negen EG-lidstaten te verkrijgen. De prijzen verschillen soms 100 percent. Als er een grotere prijseenheid komt, zal dat in een aantal landen zeker leiden tot prijsstijgingen, maar dat komt niet slecht uit, aldus de mening van de Commissie. Hogere prijzen zullen namelijk besparingen stimuleren. Dure energie zal bovendien aanzetten tot ontwikkeling van alternatieve en nieuwe energiebronnen.
Brunner zei op zijn persconferentie contact te zullen gaan opnemen met de Europese automobielindustrie om die te stimuleren tot het produceren van zuiniger personenauto's en lichte vrachtwagens. Die categorieën maken namelijk het overgrote deel van het Europese autopark uit. De Commissie denkt er echter nog niet aan verplichte normen voor het brandstofverbruik op te gaan leggen, zoals in de Verenigde Staten het geval is. Verplichte normen zullen pas noodzakelijk zijn als de automobielinstructeurs niet vrijwillig tot de bouw van zuinige wagens komen.
Brunner zei nog dat de eerstkomende tien jaar moeilijke jaren zullen worden. Niet alleen bestaan er problemen met de olievoorziening. Energie zal ook aanzienlijk duurder worden, maar bovendien is er het feit dat elk percent economische groei aan 250.000 mensen hun werk kan kosten en dat terwijl in de komende tien jaar de Europese beroepsbevolking nog zal aangroeien met ongeveer 1 percent per jaar, terwijl de toename van de gehele bevolking op slechts 0,2 percent per jaar wordt geraamd.
Om de werkgelegenheid te beschermen zal dan ook een goed energiebeleid nodig zijn, evenals een herstructurering van de industrie, aldus Brunner. (Europa van Morgen)

AKKOORD LANDBOUWPRIJZEN '79/'80

Op 22 juni hebben de negen landbouwministers een akkoord bereikt over de landbouwprijzen voor het seizoen '79/80.
De prijzen gaan over de hele linie met 1½% omhoog, behalve voor melk. De medeverantwoordelijkheidsheffing voor melk blijft in elk geval tot 1980 onveranderd; ze zal in dat jaar alleen tot 1½% stijgen als de melkproduktie van de Gemeenschap in 1979 meer dan 2% boven die van 1978 uitkomt.
De Benelux-landen en West-Duitsland zullen van hun positieve monetaire compenserende bedragen respectievelijk een halve en een hele punt moeten missen: dat van de Benelux gaat van 3,3 naar 2,8% en dat van Duitsland van 10,8 naar 9,8%. Maar ook hier geldt de regel niet voor de zuivel.
Het door de raad van ministers genomen besluit volgde nadat het verenigd Koninkrijk was afgestapt van zijn tot dusver ingenomen standpunt dat geen enkele prijsverhoging mocht worden toegepast. Toen men eenmaal tot een compromis kwam,

had de raad ingestemd met het Britse voorstel om het ,,groene pond'' met 5% te devalueren en om de Britten een verhoogde botersubsidie te geven: f 130 per 100 kg, terwijl tot dusver f 61,65 werd gegeven.

Landbouwcommissaris Finn Olav Gundelach was erg boos over de afspraken van de bewindslieden. Volgens hem ontbrak het de raad aan ae wil om het probleem van de landbouwoverschotten en de gevolgen daarvan voor de begroting serieus aan te pakken.

Het dagblad The Financial Times meldde, dat de heer Gundelach een bittere aanval deed op de Britse en Westduitse regeringen, die volgens hem te ver waren gegaan in het bereiken van een compromis. ,,Ik heb geen enkele steun gekregen. Ik ben in de steek gelaten door degenen die hadden gezegd dat ze mij zouden steunen.''

Melk

Twee denkbeelden over de melk zullen nog worden bestudeerd. Ten eerste een eventuele verhoging van de medeverantwoordelijkheidsheffing niet te laten gelden voor bedrijven die met hun produktie beneden een bepaalde, in liters per hectare uit te drukken grens blijven. Ten tweede voor boeren die vrijwillig hun produktie verminderen, de heffing te verlagen of de eventuele heffingsverhoging niet toe te passen.

Dat tweede idee is volgens mr. Van der Stee, de Nederlandse minister van landbouw, te beschouwen als een variant op het door Nederland aangedragen plan voor een premieregeling ter bevordering van een vrijwillige melkproduktievermindering.

Zetmeel

Eén van de ingewilligde speciale verlangens van Nederland is de verhoging van de z.g. evenwichtspremie op zetmeel van f 34,20 naar f 47,88 per 100 kg. De bedoeling daarvan is de producenten van aardappelzetmeel te helpen in de concurrentie tegen maïszetmeel en daardoor de positie van de telers van fabrieksaardappelen te versterken.

Een extra verhoging van de zogenaamde drempelprijs (een soort minimum invoerprijs) voor maïs zorgt er bovendien voor, dat de steun voor de fabrieksaardappel — van groot belang voor de Nederlandse veenkoloniale landbouw — met nog f 13,68 extra per 10 kg wordt verhoogd.

Tuinbouw

In de tuinbouw komen twee voor Nederland belangrijke produkten, paprika en aubergine, onder het referentieprijsstelsel, dat wering van te goedkope invoer van buiten de Gemeenschap beoogt.

Minister Van aer Stee heeft verklaard, dat de genomen beslissingen in Luxemburg voor de Nederlandse boeren een hele verbetering betekenen, vergeleken bij de oorspronkelijke voorstellen van de Europese Commissie. Voor de akkerbouw scheelt het — zo hadden de ambtenaren op het ministerie voor hem uitgerekend — wel f 20 tot f 25 mln.

Voor een niet onbelangrijk deel is dat eraan te danken, dat de hoeveelheid gedeeltelijk gegarandeerde suiker 27,5% blijft uitmaken van de volledig gegarandeerde hoeveelheid en niet tot 20% is verlaagd.

Voor de melkveehouders is het gelijk blijven van de medeverantwoordelijkheidsheffing een meevaller vergeleken bij wat hun boven het hoofd leek te hangen. De Commissie had het heffingspercentage willen stellen op het dubbele van het percentage van de melkproduktiegroei. Het is volgens de heer Van der Stee een hele touwtrekkerij geweest om tot het nu bereikte resultaat te komen.

Andere afspraken

De raad heeft in Luxemburg onder meer zijn goedkeuring gegeven aan het voornemen van de Commissie om met Thailand te gaan praten over de invoertarieven op maniok. De Commissie wil, ter wille van de veevoedergraanteelt, de Thailandse maniokuitvoer naar de Gemeenschap graag wat aan banden leggen. Voor de Nederlandse intensieve veehouderij en veevoederindustsie is het echter een belangrijke grondstof, ook al kijken de graantelers er niet zo vriendelijk naar. Nederland heeft in Luxemburg dan ook voorbehoud gemaakt bij het plan van de Commissie.

Behalve het Britse groene pond is ook de Franse groene frank gedevalueerd. Hier gaat het om een percentage van 1%.

Zoals gezegd, de Britten hebben een hogere botersubsidie verworven. De andere lidstaten mogen kiezen voor welk soort boterverkoopactie zij subsidie wensen. Voor kort durende „koelhuisboteracties" e.d. kunnen ze, helemaal op kosten van de Gemeenschap, een subsidie van f 2,54 per kilo krijgen tot maximaal een kwart van het verbruik. Voor langer durende acties (banketbakkersboter) geldt een bedrag van ongeveer f 1,40 per kilo, voor driekwart door de EG te bekostigen.

Zowel het minimum als het maximum van de steun die wordt gegeven aan de afzet van magere melkpoeder voor veevoeder is verhoogd met f 17 per 100 kg.

Ten slotte is afgesproken, dat de schoolmelkvoorziening vanaf 1 sept. volledig door de Gemeenschap wordt gesubsidieerd (thans voor driekwart.) (Europa van Morgen)

AKKOORD OVER VERNIEUWING
LOMÉ-CONVENTIE

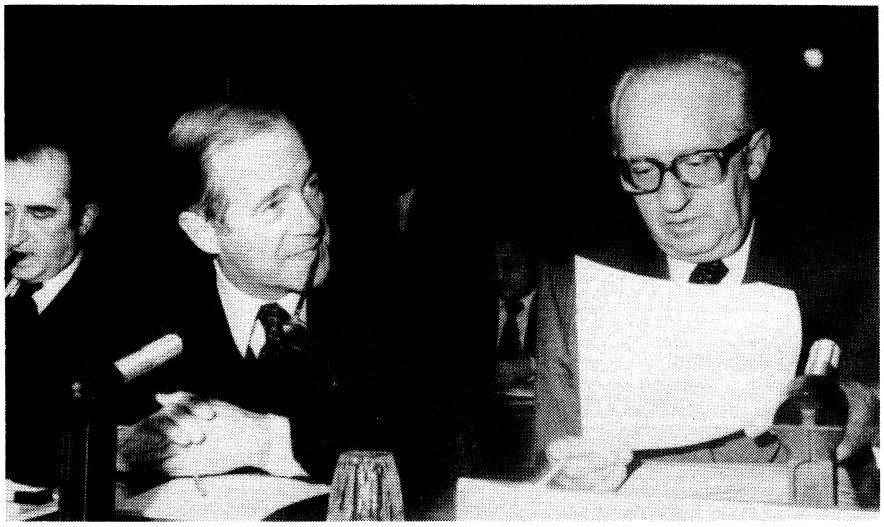
De Europese Gemeenschap en 57 ontwikkelingslanden in Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan, de zogeheten ACP-landen zijn op 27 juni tot een akkoord gekomen over de vernieuwing van de Lomé-conventie, die sinds april '76 bestaat en die op 1 maart 1980 afloopt.

Een werkelijk akkoord waarbij de twee onderhandelende partijen het eens zijn over het bereikte resultaat is er nog niet.

De ontwikkelingslanden hebben, nadat de voorzitter van de conferentie, de Ierse minister van buitenlandse zaken O'Kennedy vrij abrupt had meegedeeld dat de EG de onderhandelingen als afgesloten beschouwde, slechts — ad referendum — genoegen genomen met wat nu besloten is.

Dat betekent dat elk van de ACP-landen het resultaat zal bezien. In een speciale associatieraad, die binnen enkele weken verwacht wordt, zullen de ACP-landrn dan meedelen of zij hun reserve t.a.v. het bereikte zullen opheffen.

Een van de belangrijkste zaken die tijdens deze tweede onderhandelingsronde geregeld diende te worden was die van de financiële steun die de EG de ACP-landen in de komende vijf jaar zal geven. Eind mei, bij de eerste ronde bood de Gemeenschap een totaal-bedrag van ongeveer 5,1 miljard Europese rekeneenheden. De ontwikkelingslanden eisten toen echter 10,8 miljard. De standpunten (ook op een aantal andere terreinen) bleven toen zover uit elkaar liggen dat het onderhandelingsgesprek onderbroken moest worden. Na officieuze contacten tussen de EG-landen onderling en tussen Francois-Poncet (de Franse minister van Buitenlandse Zaken en voorzitter van de Europese Ministerraad in de eerste helft van 1979, met de ACP-landen, vond men het klimaat zodanig opgeklaard dat men 25 juni, weer rond de tafel ging zitten. François-Poncet kwam toen met een verbeterd financieel

Frankrijk heeft in het eerste halfjaar van '79 het voorzitterschap van de EG bekleed. De nieuwe minister van buitenlandse zaken François-Poncet, geassisteerd door de secr.-generaal van de Ministerraad Hommel (r.) tijdens een van de vele ministersbijeenkomsten.

aanbod: de Gemeenschap zou in de totale financiële bijstand aan de ACP-landen nog 500 miljoen ERE meer steken.

Daarbij is het tijdens de onderhandelingen van 27 juni gebleven. De hulp waarop de ACP-landen tot 1 maart 1985 kunnen rekenen ziet er nu als volgt uit: voor hulpprojecten zal de EG 3,712 mrd ERE uitgeven, voor de „Stabex"-regeling 550 mln (via de Stabex-regeling stabiliseert de EG de inkomstrn van de ACP-landen uit de export van hun basisprodukten), en voor een soortgelijk systeem voor mineralen nog erns 280 mln ERE. Al deze projecten vallen onder het zogeheten Europese ontwikkelingsfonds. Daarbovenop komt dan nog eens een bedrag van 685 mln ERE dat via de Europese Investeringsbank voor hulpprojecten beschikbaar zal zijn. Ook via de Europese Investeringsbank komt nog een bedrag van 200 mln ERE ter beschikking voor investeringen in de energiesector en in de mijnbouw in de ontwikkelingsstaten. Daarboven op komt dan tenslotte nog een bedrag van 180 mln ERE dat de Gemeenschap, via haar budget, ter beschikking zal stellen om de kosten van de EG-delegaties in de ontwikkelingslanden en een aantal andere kosten te betalen.

Het totaal van de financiële hulp komt daarmee op 5,60 mrd ERE (ruim 15 mrd gulden), ofwel 7,457 mrd dollar. In dollars gezien betekent de nu aangegane financiële verplichting een stijging van 72% vergeleken met die van de vorige conventie, zo concludeerde de Europese ontwikkelingscommissaris Claude Cheysson op 28 juni, tijdens een persconferentie te Brussel, waar hij het bereikte resultaat nog eens besprak.

Cheysson stak de Gemeenschap daarbij een pluim op de hoed. De gehele Lomé-conventie is een unicum in de wereld. Waar ter wereld heeft men een zodanige stijging van het financiële hulpvolume bereikt, zelfs als rekening gehoudrn wordt met de inmiddels opgetreden inflatie en het feit dat het aantal onder de conventie vallende landen toenam van 46 in 1976 tot 57 nu, zo vroeg Cheysson zich af. De Europese commissaris legde er voorts de nadruk op het ,,normaal" te vinden dat de ACP-landen alvorens definitief akkoord te gaan met het onderhandelingsresultaat, eerst nog even wensen na te denken. Het gaat hier niet om vrijblijvrnde UNO-debatten maar om een reeks van maatregelen die een concrete weerslag hebben en waar veel geld mee gemoeid is. De ontwikkelingslanden, die zelfbewuster worden, vergelijken het resultaat met onderhandelingsresultaten die de Gemeenschap met industrielanden voert, b.v. in de GATT (algemene overeenkomst inzake handel en tarieven) en ze hebben gelijk. Maar, aldus Cheysson, ook de GATT-onderhandelingen zijn tenslotte geeindigd nadat niemand volstrekt tevreden was, doch tegelijkertijd besefte dat er geen verdere vooruitgang meer mogelijk was. Cheysson wees er voorts nog op dat indien bij het nu bereikte resultaat ook nog het suiker- en het vleesprotocol worden gevoegd dat de EG afsluit met de ACP-landrn, het totaal van de overeenkomst ongeveer 9 a 10 mrd dollar omvat. Volgens dat suikerprotocol mogen de ACP-landen jaarlijks 1,3 mln ton suiker in de EG invoeren tegen ern prijs die niet lager ligt dan wat de Europese boer voor zijn suiker ontvangt.

Volledig nieuw in de tweede Lomé-conventie (datum en plaats van de ondertekening zijn nog niet vastgesteld en wijziging van de naam is dus nog mogelijk) is de schepping van een soort van Stabex-systeem, nu ook voor ertsen. Volgens dat nieuwe systeem zal de Gemeenschap bijspringen met goedkope leningen om produktie- of exportcapaciteit te handhaven of te herstellen. Die speciale leningen zullen 40 jaar lopen, slechts 1% rente kosten, terwijl er 10 aflossingsvrije jaren zijn. De mineralen die voor steun middels het nieuwe systeem in aanmerking komen zijn koper, kobalt, fosfaat, bauxiet, aluminium, mangaan, tin en ijzererts. Een voorwaarde voor de speciale hulp is dat de produktie of de export (naar de Gemeenschap, dus niet naar willekeurige landen in de wereld) met 10% is teruggelopen. De betrokken grondstof moet voorts zo belangrijk zijn dat ze 15% uitmaakt van de totale export van het land. Dat wordt afgemeten naar het exportpakket van de vier voorgaande jaren.

Ook op deze volstrekt nieuwe regeling (waar een aantal EG-landen, w.o. Nederland, nog al wat moeite mee gehad hebben) gaf Cheysson tijdens zijn persconferentie commentaar. Hij was er enthousiast over en wees erop dat indien zoiets tijdens de lopende conventie al bestaan zou hebben, Zambia en Zaïre aanzienlijke hulp hadden kunnen verkrijgen. Wel gaf Cheysson toe dat men nog volkomen onbekend is met het nieuwe systeem en dat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat de Gemeenschap met de ,,mineralen-Stabex" multinationale ondernemingen op haar pad zal vinden.

De al bestaande Stabex-regeling (geldend voor basisprodukten) zal in de nieuwe overeenkomst niet alleen onverkort geldig blijven, maar nog worden uitgebreid. Tot nu toe

kon voor 34 produkten van het Stabex-stelsel gebruik worden gemaakt, maar dat aantal stijgt nu tot 44.
Zo zullen b.v. produkten als katoenzaad, peper, rubber en garnalen er onder gaan vallen. De ACP-landen hebben geruime tijd aangedrongen op het opnemen van tabak op de lijst van Stabex-produkten, maar daar heeft de Gemeenschap niet aan gewild. Volgens het Stabex-systeem worden ontwikkelingslanden financieel gecompenseerd als de exportinkomsten gaan missen, b.v. als misoogsten optreden of andere natuurrampen, of ais de wereldmarktprijzen plotseling kelderen. Het aandeel in de totale export van een land voor het desbetreffende produkt moet 6,5% zijn, aldus de nieuwe conventie. Ook dat is een verbetering, want in de lopende overeenkomst was het nog 7,5%. Ook de daling van de exportinkomsten behoeft nog maar 6,5% in plaats van 7,5% te zijn om de landen al voor hulp in aanmerking te doen komen.
Onder de nieuwe overeenkomst zullen de ACP-landen met 99,5% van hun produkten vrij de Gemeenschap binnen mogen. Dat nog ontbrekende 0,5% zouden ze er nu graag bij gehad hebben, maar daar heeft de Gemeenschap geen genoegen mee kunnen nemen, omdat het hier voornamelijk om ,,gevoelige" produkten gaat.

Bij het uitwerken van de teksten van de nieuwe conventie, een zaak die dus in de komende weken haar beslag moet krijgen, zal ook nog heel wat gesproken moeten worden over de kwestie van de ,,mensenrechten". De EG (en binnen de EG vooral Nederland) hecht zeer sterk aan het opnemen in de preambule van de nieuwe conventie van een verwijzing naar de universele rechten van de mens. In de laatste bijeenkomst hebben de ACP-landen op die Europese wens geen formeel antwoord verstrekt, maar bekend is dat ze er niets voor voelen, omdat ze het zien als inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van de ontwikkelingslanden.

Tijdens de onderhandelingen is ook menigmaal gebleken dat de ACP-landen vrees hebben voor de mogelijkheid dat de EG snel naar schending van ,,mensenrechten' zou kunnen verwijzen om bepaalde uitkeringen achterwege te laten. De mogelijkheid bestaat dat de Gemeenschap het tenslotte zal moeten laten bij een unilaterale verklaring over de ,,mensenrechten" (Europa van Morgen)

BELGIË

GOL LIBERAAL PARTIJVOORZITTER

De twee Franstalige liberale partijen, de *Parti* des *Réformes* et de la Liberté de Wallonie en de Brusselse *Parti Libéral* hebben op 23 juni te Brussel op een congres hun fusie tot *Parti* Réformateur et *Libéral (PRL)* bevestigd. Het Luikse kamerlid Jean Gol werd met 92% van de stemmen tot voorzitter van de partij verkozen; eerste ondervoorzitter wordt de Brusselse burgemeester Pierre van Halteren en tweede ondervoorzitter het Naamse kamerlid Charles Poswick. De nieuwe partijstatuten werden na bespreking nagenoeg eenparig goedgekeurd.

Op de plenaire vergadering bracht minister van state Pierre Descamps hulde aan de vorige partijvoorzitter André Damseaux, die verkozen werd tot lid van het Europese parlement, ,,en tijdens zijn zesjarig voorzitterschap erin slaagde alle Franstalige liberalen te herenigen en de partij uit te breiden tot andere echte Waalse liberalen". Descamps kondigde aan dat hij eerlang ontslag zou nemen als provinciaal senator voor Henegouwen, ten einde de toekenning van een parlementaire zetel mogelijk te maken aan Luc Beyer de Rycke, die een groot persoonlijk succes behaalde als kandidaat voor het Europese parlement maar er net niet in slaagde ook een Europese zetel te veroveren.

Damseaux lichtte de resultaten van zijn beleid toe en waarschuwde de partij ,,die in volle opgang is" voor het gevaar van toegevingen op het stuk van het belastingbeleid: ,,dat zou de geloofwaardigheid van de liberalen vernietigen."
In de slottoespraak zei Gol dat de fusie van de PRLW en de PL het voorspel was van een nauwere samenwerking met de Vlaamse liberalen. (Namens de PVV woonden voorzitter W. de Clercq en oudminister Vanderpoorten het congres bij.)
Hij verklaarde dat de liberalen bezig zijn het centrum te heroveren en onderstreepte de noodzaak van een betere partij-organisatie.
Voorts zei hij dat de PRL voorstander is van een federale staatshervorming, een echte dialoog met Vlaanderen en een staatsbeleid dat het economische liberalisme eerbiedigt.

De nieuwe PRL-voorzitter Jean Gol met zijn vrouw.

Jean Gol werd geboren op 8 februari 1942 te Hammersmith (Londen) in Groot-Brittannië, waar zijn vader toen legerarts was bij de Belgische strijdkrachten. Hij behoort tot een vooraanstaande joodse familie van Luik, studeerde rechten en werd assistent van prof. Fr. Perin aan de Luikse universiteit. Na eerst lid te zijn geweest van de socialistische studentenvereniging en van het Mouvement Populaire Wallon, verliet hij in 1964 samen met Perin de socialistische beweging, omdat de socialistische partij haar lidmaatschap onverenigbaar had verklaard met dat van de MPW.

In 1968 behoorde hij tot de stichters van het Rassemblement Wallon. In 1971 werd hij RW-kamerlid voor Luik. In 1974 trad hij als staatssecretaris voor Waalse streekeconomie toe tot het kabinet-Tindemans (zie ber. 394/1 - 1974). In 1976 brak Gol, samen met Perin en Knoops, met het Rassemblement Wallon en stapte hij over naar de Waalse liberalen, wat de oprichting van de PRLW tot gevolg had.
Naast zijn kamerzetel heeft hij ook te Luik een advocatenkantoor, gespecialiseerd in internationaal handelsrecht.
(Vor. ber. pag. 373/1)

RAAD VAN STATE OVER HET GEVAL-BERNAERTS

Senator Dieudonné André (PSC) heeft n.a.v. de verkiezing van Aline Bernaerts tot PVV-senator in het Waalse arrondissement Nijvel en het daaruit ontstane geschil met de Franse cultuurraad, een wetsvoorstel ingediend dat ertoe strekt de Brabantse parlementsleden in te delen per taalgroep naar gelang van de taal waarin zij de eed afleggen.
Tegen dat voorstel is niet alleen verzet gerezen vanwege de Vlaamse partijen, die er een mogelijke uitbreiding van de Brusselse ,,olievlek" tot het Vlaams-Brabantse arrondissemcnt Leuven in zien, maar ook de Raad van state heeft een negatief advies uitgebracht.

Inzake de indeling van de parlementsleden in taalgroepen herinnert de Raad van state eraan, dat de wetgever in 1971 is uitgegaan van een dubbel criterium: het objectieve, met name de verkiezing door een eentalig kiescollege, en het subjectieve, met name de taal van de eedaflegging voor de parlementsleden verkozen in het arrondissement Brussel, voor de provinciale senatoren van Brabant en voor de gecoöpteerde senatoren.

Het wetsvoorstel dat het subjectieve criterium uitbreidt tot de arrondissementen Nijvel en Leuven, breekt met het basisbeginsel van 1971. Volgens de Raad van state is het tevens strijdig met het territorialiteitsbeginsel vastgelegd in de hervorming van 1970. Uit de samenhang van de gronwettelijke bepalingen betreffende de indeling van het land in taalgebieden, de erkenning van de cultuurgemeenschappen, de bevoegdheden van de culturele raden en de gevallen waarin een beroep moet worden gedaan op taalgroepen, blijkt volgens de Raad van state duidelijk dat de taalgroepen en de culturele raden, die op grond daarvan worden samengesteld, verbonden zijn met een bepaald territorium. De Raad van state is dan ook van oordeel dat een oplossirig van het probleem-Bernaerts veeleer moet worden gezocht in een wijziging van de kieswet, die thans in eenzelfde provincie apparentering toelaat tussen lijsten die in verschillende taalgebieden zijn ingediend. De Raad van state herinnert eraan dat kieswetten niet met terugwerkende kracht kunnen worden gewijzigd.

(Vor. ber. pag. 71/1 en 313/1)

NIEUWE PARLEMENTSLEDEN

Het overleden PSC-kamerlid voor Mons, Adolphe Ducobu, werd op 3 april opgevolgd door Albert Liénard.

Het PSC-kamerlid voor Nijvel, Marcel Plasman, dat ontslag nam, werd op 7 juni opgevolgd door Raymond Langendries.

Het BSP-kamerlid voor Sint-Niklaas, Aimé van Lent, die benoemd werd tot vice-gouverneur van de provincie Brabant, werd op 13 juni opgevolgd door Freddy Willockx.

De provinciale CVP-senator voor Brabant, Leo Vanackere, die benoemd werd tot gouverneur van de provincie West-Vlaanderen, werd op 21 juni opgevolgd door Frans Cornelis. (Zie pag. 422/1)

MIDDEN-OOSTEN

IRAK

DE POSITIE VAN DE KOERDEN SINDS 1975

Over de positie van de Koerden in Irak sinds 1975 verschijnen in de internationale pers de laatste jaren vaak tegenstrijdige berichten. Enerzijds wordt melding gemaakt van op verzoening gerichte maatregelen van de regering, anderzijds van deportaties en terechtstellingen door diezelfde regering. Er werd bericht over een hervatting van de guerrilla, sinds begin 1977 op grotere schaal, maar de Iraakse autoriteiten, voor zover zij dat erkennen, stellen dat die guerrilla niet ernstig de oplossing van het Koerdische probleem, die zij menen te hebben gevonden, beïnvloedt.

In aansluiting op de ontwikkelingen van 1975 (pag. 635 e.v.-1975) volgt hieronder een overzicht van de evolutie van de Koerdische kwestie sindsdien.

Hervatting vijandelijkheden in *Koerdistan*

Hoewel het geregelde verzet in de Koerdische provincies van Irak gebroken was na de totstandkoming van het akkoord van Algiers tussen Irak en Perzië op 6 maart '75 (pag. 635/3-1975), laaiden in mei-juni 1976 weer gevechten op tussen Pesh Merga-strijders (de militaire vleugel van de Koerdische Democratische Partij, KDP) en Iraakse regeringstroepen. Een woordvoerder van de KDP, Ismet Cheriff Vanly, die verklaarde de nieuwe partijleiding te vertegenwoordigen (nadat Mustafa Barzani zich in 1975 uit de politiek teruggetrokken had), deelde op 21 juni 1976 mee dat de partij weer opgebouwd werd volgens marxistische beginselen. Bovendien was de guerrilla in het noordelijke berggebied hervat en waren bij die gevechten in de voorafgaande zes weken al 100 Iraakse militairen gesneuveld.

Volgens Vanly was een van de voornaamste redenen voor de hervatting van de strijd het deportatiebeleid van de Iraakse regering. Die zou reeds 300.000 Koerden naar het zuiden van Irak hebben overgebracht en van plan zijn nog 700.000 Koerden te deporteren en die door Arabieren te vervangen.

De correspondent van The Times in Bagdad had reeds op 27 nov. 1975 bericht dat de Iraakse minister van voorlichting, Tareq Aziz, had bevestigd dat een aantal Koerden van het noorden naar het zuiden werd overgebracht, in hoofdzaak personen die ,,nauw verbonden (waren) met de Barzani-groep en vooral leden van zijn inlichtingendienst". Aziz verklaarde dat ,,sommige gebieden aan onze grenzen volledig veilig moeten zijn"; ,,wij zullen niet toestaan dat mensen betrokken bij de rebellie zich in die gebieden vestigen." ,,Wij hebben hen naar andere districten in het noorden van Irak of naar andere delen van Irak overgebracht, en wij hebben grenswachten in hun plaats gevestigd", aldus de minister. Hij voegde daaraan toe dat allen die overgeplaatst waren een royale compensatie hadden ontvangen.

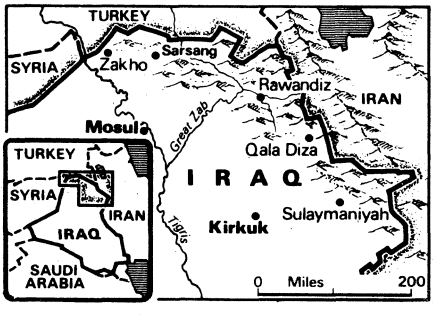
In maart 1976 verklaarde minister Aziz in een interview dat 10 à 15 Koerden bij hun terugkeer uit Perzië waren terechtgesteld. Het betrof voornamelijk dubbele agenten, die zowel voor de Iraakse regering als Barzani hadden gewerkt.

The Guardian berichtte in sept. 1976 dat 48 Koerden, die onder de amnestie van maart 1975 waren teruggekeerd, bij processen in Bagdad, Mosoel en Kirkoek ter dood veroordeeld waren.

Saddan Hoessein al-Takriti, de vicevoorzitter van de Revolutionaire Commandoraad (RCC), deelde in juli 1976 mee dat de deportaties van Koerden nu zouden worden gestaakt, omdat er een grotere mate van stabiliteit en veiligheid in Koerdistan was bereikt.

Volgens de NZZ (12-6-'76) volgde de regering t.a.v. de Koerden in hoofdzaak de volgende praktijk: het vrijwel afzien van strafmaatregelen, het verplaatsen van Koerden naar het zuiden alleen uit strategisch belangrijke wunten. het betalen met geld voor ingeleverde wapens, het bouwen met forse staatssubsidies van arbeiders- en boerenwoningen en het bevorderen van industrie en landbouw. De NZZ voegde hieraan toe: „Het geheel geschiedt onder een massale aanwezigheid van militairen. die zich vast in de sleutelposities hebben genesteld. Daartegenover bevinden de Koerden zich in een twijfelachtige toestand. Hun beide leiders, Mustafa Barzani en Ibrahim Ahmed, rond wie zich hun verstrooide facties groeperen, leven in Perzië. Tegenwoordig schijnt alleen Syrië bereid naar autonomie strevende Koerden met geld te steunen. De regering in Bagdad heeft van haar **kant** getoond, dat zij wat betreft de autonomie bereid is tot aanzienlijke concessies. . ."

Op 25 aug. 1976 bood de Iraakse regering opnieuw een amnestie aan,

(The Economist)

geldig tot 15 okt. 1976, voor Koerdische vluchtelingen in Perzië, met inbegrip van alle Koerdische leden van de strijdkrachten die waren gedeserteerd, en voor Koerdische ambtenaren en werknemers die niet meer op hun werk waren verschenen. Tegelijkertijd stemden de Perzische autoriteiten ermee in het laatste overgebleven Koerdische vluchtelingenkamp in hun land, bij Shiraz, te sluiten.

KDP-bronnen in Londen berichtten eind september 1976 dat 60 Iraakse militairen waren gedood bij guerrilla-acties in de voorgaande maand in het noorden bij Zakho, Amadiyah en Kohuk. Naast aanvallen op militaire en politieposten in het noorden, was er nu ook sprake van een stadsguerrilla in het zuiden; als voorbeeld daarvan werd aangevoerd een explosie in juli 1976 in een assemblagefabriek van Volvo in Bagdad.

In een volgend KDP-communiqué werd gesteld dat minstens 130 Iraakse militairen door Koerdische guerrillastrijders waren gedood bij 17 gevechten tussen 18 aug. en 2 okt. 1976.

Op 7 okt. 1976 werd in Lausanne een moordaanslag gepleegd op Vanly. De Iraakse regering ontkende elke medeplichtigheid, maar Vanly verklaarde in een brief aan The Times d.d. 13 okt. 1976 dat de dader hem vier dagen eerder reeds in gezelschap van een Iraakse diplomaat had ontmoet.

Beschuldigingen over wreedheden jegens Koerden

Zowel door Koerden als door internationale organisaties werd melding gemaakt van wreedheden die jegens de Koerdische bevolking zouden zijn begaan.

Op 28 okt. '76 berichtte ,,Amnesty International'' in een brief aan president Bakr van Irak dat er ondanks de in maart 1975 afgekondigde amnestie sprake was van arrestaties, folteringen en terechtstellingen van Koerden. Sinds het bestand waren personen terechtgesteld die zich overeenkomstig de bepalingen van de amnestie hadden overgegeven alsmede Koerden die reeds vóór de beëindiging van de vijandelijkheden waren gevangen genomen. Ook waren Koerden wegens beweerde politieke activiteiten zoals het verspreiden van vlugschriften, het houden van politieke bijeenkomsten of het toetreden tot illegale politieke organisaties gearresteerd dan wel terechtgesteld. De regering weigerde volgens een Amnesty-woordvoerder internationale humanitaire organisaties het recht om de gevangenenkampen te bezoeken en de Koerdenprocessen bij te wonen. In een brief d.d. 1 nov. verstrekte Amnesty president Bakr de namen van 24 Koerden van de in totaal ruim 200 die sinds maart 1975 in Irak zouden zijn geëxecuteerd. Voorts werd meegedeeld dat vier scholieren uit de stad Zakho, die wegens beweerde politieke activiteiten waren aangehouden, in juli of augustus 1976 tijdens martelingen waren overleden.

Van Koerdische zijde werd voorts gesteld dat onder de 300.000 Koerden, die naar het zuiden en het centrum van Irak zouden zijn gedeporteerd, ook vrouwelijke familieleden van Pesh Merga's waren die naar ,,concentratiekampen'' waren gestuurd dan wel als gijzelaars werden vastgehouden in ,,speciale kampen'' op ,,geheime plaatsen''.

Daarentegen stelde de regering dat slechts 30.000 à 40.000 personen elders waren gevestigd, t.w. Koerden die in 1975 naar Perzië waren gevlucht en die onder de amnestie van 1976 waren teruggekeerd op voorwaarde dat zij zich buiten hun gebied van herkomst zouden vestigen.

De Internationale Liga voor de Mensenrechten rapporteerde op 14 jan. 1977 dat volgens haar gegevens 300.000 Koerden uit hun woonplaatsen in het noorden naar woestijngebieden in het zuiden van Irak waren gedeporteerd en dat hun landerijen zonder schadevergoeding door Arabische Irakezen waren bezet. Voorts waren 30.000 Koerden in concentratiekampen opgesloten en gefolterd, terwijl 227 van hen om politieke redenen waren terechtgesteld.

Daarentegen stelde een speciale correspondent in The Economist (27-11-'76) m.b.t. de gedwongen vestiging van Koerden in centraal en zuidelijk Irak: ,,Het aantal van 300.000, dat gewoonlijk voor deze gedeporteerden wordt gegeven, zou sterk overdreven kunnen zijn; zij omvatten misschien niet meer dan 50.000''.

Op 18 aug. '77 verklaarde de voorzitter van de in Londen gevestigde ,,Anti-Slavery Society'', kolonel Patrick Montgomery, dat regeringstroepen onder het voorwendsel van vergeldingsaanvallen talrijke Koerden hadden terechtgesteld en vele Koerdische dorpen bij de grens met Turkije hadden verwoest. Hij noemde het dorp Shazisten, waar naar zijn zeggen regeringstroepen op 27 dec. 1976 de overgebleven 32 inwoners hadden bijeengedreven en doodgeschoten. Voorts verklaarde hij dat 63 dorpen in de districten Choman, Qala Diza en Barzan op 28 juli 1977 geheel met de rond gelijk waren gemaakt, een bewering die door de Iraakse regering werd tegengesproken.

Drie dagen tevoren had een KDP-woordvoerder verklaard dat de verwoesting van Koerdische dorpen uitgevoerd was overeenkomstig een in 1976 door een lid van de Revolutionaire Commandoraad gegeven waarschuwing, nl. dat een strook van ca. 25 mijl langs de grens met Turkije ontruimd zou worden. Volgens deze woordvoerder waren schatting 12.000 mensen uit het gebied geëvacueerd, van wie velen waren onderworpen aan ,,dwangarbeid onder toezicht''.

Ontvoering buitenlanders

Uit protest tegen de deportatiepolitiek van de regering gijzelden Koerdische rebellen in 1977 een aantal buitenlanders.

Woordvoerders van de ,,voorlopige leiding'' van de KDP onthulden begin januari 1977 in Londen dat medio december 1976 zes Poolse technici, die werkzaam waren bij de bouw van een dam, in de buurt van Penjwin nabij de grens met Perzië, door Koerdische guerrillastrijders waren ontvoerd. Eén van de 6 was vrijgelaten om de voorwaarden van de Koerden voor de vrijlating van zijn collega's over te brengen. Die voorwaarden behelsden oorspronkelijk ,,de terugkeer naar hun huizen, onder internationaal toezicht, van alle Koerden, die naar de zuidelijke woestijnen van Irak waren gedeporteerd, in het bijzonder de vrouwen, moeders en zusters van Pesh Merga's die in speciale kampen of gevangenissen in het zuiden zijn gedetineerd, in vele gevallen onder dwang gescheiden van hun kinderen''.

Later werd ook de vrijlating van alle politieke gevangenen in Irak verlangd, aldus The Times (17-1-1977).

Op 12 jan. bevestigden de Poolse autoriteiten volgens het Poolse persbureau PAP de ontvoering van 4 (niet zes) Poolse technici. Van Koerdische zijde werd verklaard dat een regeringsaanbod om 20.000 dinar losgeld per gijzelaar te betalen was verworpen. Gedreigd werd de

gijzelaars ,,voor altijd'' vast te houden, tenzij de regering met onderhandelingen instemde.

Op 25 maart 1977 bevestigde de Franse regering dat twee Fransen en een Algerijn op 2 febr. door Koerden waren ontvoerd.

De volgende dag werden die twee Fransen en de Algerijn weer vrijgelaten, volgens een mededeling van het Franse ministerie van buitenlandse zaken.

Het ,,comité voor internationale betrekkingen van de voorlopige leiding'' van de KDP maakte op 29 maart 1977 bekend dat vier Polen en een Algerijn (die kennelijk aanvankelijk voor een Pool gehouden was) waren vrijgelaten ,,op zuiver humanitaire gronden''. De KDP-verklaring besloot met een oproep aan alle drie regeringen en aan de wereldopinie ,,om dit gebaar te beantwoorden met een interventie om de massamoord op Koerdische burgers, die nu wordt bedreven door het Iraakse leger, te beëindigen''.

Hoewel uit niets bleek dat de Iraakse regering met de voorwaarden van de rebellen voor de vrijlating van de gijzelaars had ingestemd, meldde het weekblad *Al*-Ouroba uit Qatar volgens Joegoslavische bronnen op 3 mei 1977 dat de Iraakse regering 40.000 gedeporteerden had toegestaan terug te keren naar gebieden in het noorden. Daaraan werd toegevoegd dat Iraakse functionarissen deze verplaatsing nog niet hadden bevestigd.

The Economist (7-5-1977) meldde echter: ,,. . . 40.000 van de Koerden die naar centraal en zuidelijk Irak werden verbannen, worden nu tenslotte naar het noorden teruggestuurd (. . .). Evenwel zullen 10.000-15.000 Koerden, uit de gevoelige streken van Kirkoek en Diyala in ballingschap blijven, tenminste voorlpig . . .''

Daarentegen beschuldigde de Patriottische Unie van Koerdistan (zie hieronder) in een op 24 dec. 1977 te Beiroet uitgegeven verklaring de Iraakse regering ervan sinds sept. 1977 meer dan 96 Koerden te hebben gemarteld en terechtgesteld, terwijl de Iraakse autoriteiten voortgingen met hun plannen om ,,een miljoen Koerden uit hun etnische gebieden te verdrijven en hen naar zuidelijke delen van het land over te brengen in een voortgezet streven naar Arabisering van de Koerdische gebieden van noordelijk Irak''.

Offensief regeringstroepen bij Sulaymaniayh. Doodvonnissen voor Koerden

Op 17 maart 1977 begonnen Iraakse regeringstroepen een grootscheeps offensief tegen Koerdische guerrillastrijders in het gebied van Sulaymaniyah, waar in december 1976 een moordaanslag op een districtsgouverneur was gepleegd.
Aan het offensief werd volgens Koerdische bronnen deelgenomen door zes bataljons infanterie, gesteund door gewapende helikopters en artillerie. De Koerden claimden dat de regeringstroepen in de eerste vier dagen van het offensief 500 man hadden verloren tegen de Koerden 26, en zij meldden dat ca. 30 Koerdische dorpen waren platgebrand.
Tegenover een correspondent van de *NZZ* (8/29-8-1977), die *4* weken lang door Peshe Merga's in de Koerdische bergen werd rondgeleid, verklaarde dr. Khaled, een guerrillaleider, dat in de loop van ongeveer een jaar door Koerdische eenheden meer dan 2.000 Kalasjnikow-machinepistolen en machinegeweren waren buitgemaakt en dat meer dan 2.500 regeringssoldaten waren gesneuveld.

In verband met de aanslag op de gouverneur werden op 3 april 1977 door een speciaal tribunaal in Kirkoek tien Koerden, ,,terroristen'', ter dood veroordeeld. Zij hadden verklaard dat zij onschuldig waren en dat de werkelijke daders naar de bergen waren uitgeweken. Volgens de Daily Telegraph (21-6-'77) waren de tien in december 1976 ,,zomaar gearresteerd'' en inmiddels terechtgesteld. Het Zwitserse Koerdencomité rapporteerde volgens SDA (5-8-'77) dat de tien voor hun terechtstelling waren gefolterd en dat hun verminkte lijken later aan hun familieleden voor 100 dinar waren verkocht.
Op 17 juni 1977 deelde het Iraakse ministerie van voorlichting mee, dat Othman Mohammed Faiq, lid van de wetgevende raad van het autonome (Koerdische) gebied en lid van de Baath sinds 1939, de vorige dag was vermoord door ,,een laffe agent van de kliek gevormd door het zionistische imperialisme''. Op 13 sept. werd bekendgemaakt dat in augustus drie mannen waren gearresteerd die hadden bekend op Faiq te hebben geschoten.

Koerdisch officiële taal

Op 2 april 1977 besloot de uitvoerende raad van het autonome (Koerdische) gebied dat het Koerdisch voortaan als de officiële taal zou worden ,,gebruikt in alle officiële documenten en door alle staatsdepartementen in het autonome gebied die geen relatie onderhouden met de centrale departementen'', d.w.z. op alle niveaus van het plaatselijke bestuur.

In een op 3 mei 1977 uitgevaardigd decreet van de Revolutionaire Commandoraad werd het Arabisch tot officiële taal van de autoriteiten en de persorganen in Irak verklaard, terwijl het Koerdisch als officiële taal in het autonome gebied bleef gelden.

Verscheidene Koerdische organisaties

Naast de KDP trad steeds meer een andere Koerdenorganisatie op de voorgrond, nl. de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK), die in juli 1975 was gevormd, nadat Barzani verklaard had dat de strijd voor Koerdische autonomie ,,nooit (zou) worden hervat''. Een leider van de PUK, Jalal Talabani, had reeds in maart 1976 verklaard dat honderden Koerden een opleiding in het Midden-Oost-n kregen voor een nieuwe guerrilla.
Eerdergenoemde correspondent berichtte in de *NZZ* (28/29-8-'77) over het Koerdische verzet o.a.:
,,De leiding van de nieuwe beweging ligt in de handen van de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK), die zichzelf als ,,een soort frontkader voor alle in Koerdistan actieve partijen en organisaties'' karakteriseert. Zij heeft een duidelijk linkse tendens. Tot haar behooren vooral de Koerdische Socialistische Beweging en de groep van Koerdische marxisten-leninisten onder Jalal Talabani, die echter vanuit Damascus geen invloed op het strijdgebeuren heeft. Het programma van de Unie gaat boven de zuiver Koerdische verlangens uit. Daarover zegt Ali Askeri, de eminente persoonlijkheid van de nieuwe beweging en lid van het 21 hoofdige bestuursorgaan van de PUK: ,,De nieuwe revolutie strekt zich uit over heel Irak, over Koerden en Arabieren. Haar doel is het voor het Koerdische en het Iraakse volk zijn politieke wensen te verwezenlijken, d.w.z. democratie voor Irak en autonomie voor het Iraakse Koerdistan. Daarbij komt de omverwerping van het regime, welke in alle politieke kringen buiten Irak onderwerp van gesprek vormt''.

Als eigenlijk zuiver politieke groep had de PUK na haar vorming in de zomer van 1975 eerst getracht langs de weg van onderhandelingen met de in Bagdad regerende Baath-partij tot een bevredigende oplossing te komen. Maar de in Irak heersende politieke atmosfeer liet een vrij opereren van andere

partijen niet toe, zodat men ondergronds werd en naar de wapens greep. De fout, van het buitenland afhankelijk te zijn, wil de nieuwe leiding in geen geval herhalen.
„Onze beweging is volkomen onafhankelijk, wij krijgen generlei steun uit het buitenland, wij steunen enkel en alleen op ons Koerdische volk", zo werd ons steeds weer gezegd.
De nieuwe beweging wordt door leden van een jongere generatie geleid, van wie nauwelijks iemand ouder dan 40 jaar is. Vele leden van het bestuursorgaan waren vroeger in oppositie tegen Barzani, of zij vormden slechts de tweede garnituur binnen de Koerdische Democratische Partij. (...)

Onafhankelijk van de PUK werkt in Koerdistan de tweede, kleinere organisatie: de „voorlopige leiding" van de Koerdische Democratische Partij. Die beschouwt zich als de legitieme opvolgster van de partij van Barzani, van wie zij zich echter duidelijk distantieert. (...)
Een andere opvolger van de partij van Barzani is het „voorbereidende comité" onder dr. Mahmud Osman, dat in Koerdistan zelf nog niet actief is geworden. Hoewel ook de „voorlopige leiding" in beginsel tot een samenwerking met elke in Koerdistan werkzame organisatie bereid is, zijn er vele meningsverschillen met de „Patriottische Unie". De „voorlopige leiding" wil de nieuwe beweging in de eerste plaats als drager van de Koerdische revolutie in Koerdistan zien en wenst geen intensieve samenwerking met Arabische oppositiepartijen in Irak. De PUK verwijt de „voorlopige leiding" dat die verdere contacten met Perzië en de Amerikaanse CIA onderhoudt, dat die maandelijks een bedrag aan geld uit Israël ontvangt en dat die haar steunpunten bij Koerdische stammen in Turkije heeft", aldus de *NZZ*-correspondent die er nog aan toevoegde dat Rasul Mamand voor de politiek van de PUK verantwoordelijk was.

In andere berichten werd gesteld dat M. M. Abdulrahman, ook bekend als „Sami", zich tot de hoofdfiguur in de „voorlopige leiding" had ontwikkeld. Hij was een vroegere communist, die zich in 1960 bij de KDP had aangesloten De „voorlopige leiding" had in augustus 1975 „ergens in Europa" een geheime conferentie belegd, die door ca. 90 personen was bijgewoond, van wie het merendeel uit Irak was gekomen. In het slotcommuniqué van die conferentie was volgens The Times (10-11-'76) de nadruk gelegd op het socialistische karakter van het KDP-programma en was kritiek geleverd op de vroegere leiding onder Barzani vanwege haar onvoorwaardelijke alliantie met de sjah van Perzië en het „Amerikaanse imperialisme". Daarentegen werd de SU geprezen voor haar „positieve en sympathieke houding jegens de Koerdische revolutie tot '73. De KDP verklaarde haar „onwankelbaar geloof in de eenheid van de Koerdische natie en haar recht op zelfbeschikking" en benadrukte de solidariteit van de Koerden in Irak met die in Turkije, Perzië en Syrië.

Over de toestand in Noord-Irak schreef NRC/Handelsblad (10-11-'77) o.a.:

„De situatie in het Iraakse noorden is niet te vergelijken met de oorlogstoestand die er voor maart 1974 heerste, maar zij is precair genoeg om de zittende équipe in Bagdad ernstige problemen te bezorgen. Sinds maart 1974, toen de Koerdische opstand tengevolge van het Iraaks-Perzische akkoord van Algiers in elkaar stortte, is de onrust in de Noordiraakse bergen de afgelopen tijd weer toegenomen. (...)

In ieder geval is het autonome gebied, zoals Iraaks-Koerdistan in regeringstaal heet, in de afgelopen drie jaar veranderd in een soort belegerde veste. Langs de grens van het autonome gebied is een onafzienbare rij formidabele forten neergezet, terwijl volgens de schaarse Westerse journalisten die het gebied hebben bezocht alle strategische punten volgebouwd zijn met bunkers en kazematten. Hoeveel Koerdische guerrilla's — Pesh Merga — er precies actief zijn, is moeilijk te bepalen. De naar Syrië uitgeweken Koerdische leider Jalal Talabani heeft het over vijf divisies, wat overdreven lijkt.
De voorman van de nieuwe overkoepelende Koerdische Patriottische Unie, Ali Askari, zegt 5000 man onder de wapenen te hebben en daarnaast te kunnen beschikken over nog eens 5000 reservisten. (...)

De Iraakse regering is over dit soort berichtgeving weinig te spreken. Tijdens de gijzelingsacties begin dit jaar werd aan alle betrokkenen een absoluut spreekverbod opgelegd, iets waar de Fransen en de Polen zich angstvallig aan hebben gehouden. De strikte censuur zorgt er verder voor dat maar weinig over de situatie in Noord-Irak naar buiten lekt.
De Turkse pers maakt echter geregeld melding van gevechten nabij de Turks-Iraakse grenzen en de Turkse regering heeft al herhaalde malen tegen grensoverschrijding „door Iraakse troepen geprotesteerd ...

Verdere gevechten tussen Koerdische guerrillastrijders en Iraakse regeringstroepen en tussen Koerden onderling

In het voorjaar van 1978 werd in de Westerse en Arabische pers melding gemaakt van nieuwe, hevige gevechten tussen Koerdische guerrillastrijders en Iraakse regeringstroepen. Het Libanese weekblad *Al-Hawadess* berichtte op 1 juni 1978 dat er sterke Iraakse eenheden naar het noorden van het land waren gestuurd om het Koerdische verzet te breken. Volgens het weekblad besloot de Iraakse regering tot militair ingrijpen na een overval van de Koerden op een militaire buitenpost in Mosoel op 24 april, waarbij ca. 30 mensen om het leven kwamen. De regeringstroepen zouden op fel verzet van de Koerden zijn gestuit. Uit een onderzoek van de Iraakse autoriteiten was volgens Al-Hawadess gebleken dat de verschillende Koerdische groeperingen zich hadden herenigd en gehergroepeerd met steun van de Sowjet-Unie die hun ook wapens leverde.

Het Libanese dagblad Al-Nahar voegde daaraan toe dat een aantal Iraakse communisten naar het noorden was gevlucht en zich bij de opstandige Koerden had aangesloten om aan een terechtstelling te ontkomen (zie ook pag. 431/3 e.v.). Het blad citeerde in dit verband een verklaring van de in Syrië gevestigde PUK, waarin er bij de Iraakse Communistische Partij op werd aangedrongen uit het Nationale Progressieve Front te treden.

Maar volgens een diplomatieke bron in Beiroet, aldus *Le* Monde (4/5-6-1978), hield de crisis tussen de CP en de Baath geen verband met de hervatting van de vijandelijkheden in Koerdistan. De strijd zou een gevolg zijn van het afbreken van de onderhandelingen tussen de groep van Talabani en de regering in Bagdad, die eind 1977 waren begonnen om het Iraaks-Koerdische conflict te „bevriezen', aldus de leider van de PUK, ten einde Irak toe te staan met Syrië deel te nemen aan het Arabische Afwijzingsfront tegen het vredesinitiatief van de Egyptische president Sadat.

Tegelijkertijd verschenen vooral in de Turkse pers berichten over botsingen tussen Koerdische groeperingen onderling, nl. tussen de PUK o.l.v. Jalal Talabani, en de „voorlopige leiding".

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

WINST VOOR MAN OP ANTILLEN

De parlementsverkiezingen op de Nederlandse Antillen, die in het weekeinde van 7 en 8 juli zijn gehouden, hebben grote winst opgeleverd voor de Movimirnto Antijas Nobo (MAN), een Curaçaose partij, die met 7 van de 22 zetels de grootste partij in het parlement wordt. Als tweede kwam de Arubaanse partij van Betico Croes, de Movimiento electoral di pueblo (MEP) met 5 zetels.

De Democratische Partij van premier S. G. M. Rozendal kreeg slechts 3 zetels. De partij van de voormalige premier J. G. Evertsz, Akshon Social Kristian, kreeg geen enkele zetel. Verlies was er ook voor de partij waar Evertsz was uitgetreden, de Nationale Volks Partij-Unie van Gilbert de Paula. De partij kwam op 2 zetels. De Frente Obrero (aanvoerder Wilson Godett), de partij waartoe vroeger de leider van de MAN, Don Martina, heeft behoord, behaalde geen enkele zetel. De Arubaanse Volks Partij van Henny Eman kreeg 2 zetels en de Parti Patriottico Arubana 1 zetel. De Bovenwindse eilanden Saba en St. Eustatius hebben bij wijze van protest tegen de regering in Willemstad geen kandidatenlijstrn ingediend voor de verkiezingen en de hun toekomende zetels zullen op andere wijze worden bezet.

Door de uitslag van deze verkiezingen is het zeker dat het kabinet-Rozendal, een coalitie van de Democratische Partij van Curaçao, de Nationale Volks Partij Unie, de Partido Patriotico Arubano, de Union Patriotico Bonairiano en de Democratische Partij van de Bovenwindse eilanden, zal aftreden.

De leider van de MEP, Betico Croes, heeft verklaard dat zijn partij in ieder geval deel zal moeten uitmaken var. een nieuwe regering. Ook de leider van de MAN, Don Martina, meende in een eerste commentaar, dat de MEP regeringsverantwoordelijkheid zal moeten dragen. De partijen verschillen overigens onderling van mening over de onafhankelijkheid van de afzonderlijke eilanden.

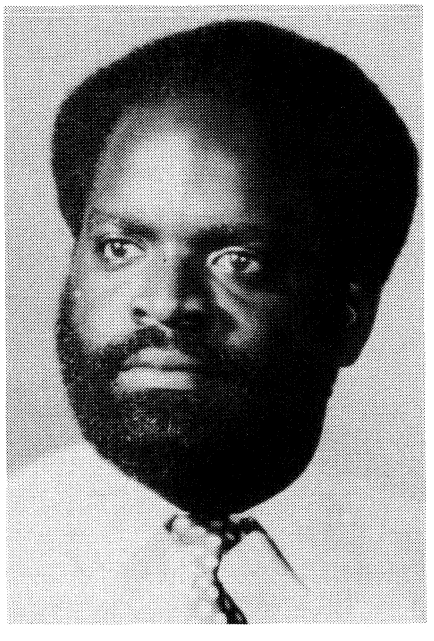
De MEP streeft naar onafhankelijkheid voor Aruba met ingang van 1981. Volgens Croes moet daarbij rekening worden gehouden met de wensrn van de overige eilanden.

In gezamenlijk overleg zal moeten worden geprobeerd tot een schikking te komen. ,,Die schikking zal in ieder geval moet-n leiden tot verwezenlijking van een politiek onafhankelijk Aruba in een geïnstitutionaliseerd samenwerkingsverband met de andere eilanden op volkenrechtelijke basis, aldus Croes. De MAN streeft echter, aldus Don Martina, juist naar verbondenheid van de eilanden, Men zal moeten zoekrn naar de gemeenschappelijke belangrn van de eilanden.

Het opkomstcijfer was zeer laag. Een kwart van de bevolking van de Benedenwindse eilanden bleef thuis. Een record boekte Curaçao: daar stemde liefst ernderde niet.

Ontevredenheid over beleid kabinet-Rozendal

Het lage opkomstcijfer en de verrassende overwinning voor de MAN worden algemeen geïnterpreteerd als een uiting van grote ontevredenheid over het beleid van het kabinet-Rozendal, aldus De Volkskrant (9 juli), die vervolgt: De bestuurders verlenen allerlei gunstrn aan hun kiezers. Een werkloos familielid krijgt werk, een lichtrekrning wordt betaald, de huur wordt kwijtgescholden. Met name het ambtenarenbestand is in dit chantage-achtige patronageklimaat via ,,politieke" benoemingen zo gegroeid dat er op Curaçao zeker 3500 man een baan hebben die eigenlijk niet bestaat.

Don Martina

Van de maandelijkse overheidsuitgaven van 9 miljoen Antilliaanse guldens wordt elke maand zeker één tot anderhalf miljoen gulden (te veel) betaald aan salarissen aan overbodige ambtenaren. De Nederlandse minister Van der Stee (Antilliaanse Zaken) heeft zich daarom zeer ingenomen getoond met de victorie van Don Martina's MAN, die de chaos moet slechten. Nederland heeft al herhaaldelijk gedreigd de financiële hulp aan de Antillen in te trekken als er niet schoon schip gemaakt wordt. Don Martina staat met al zijn ambities voor een niet geringe taak, omdat sanering de toch al grote werkloosheid (twintig percent op een bevolking van 160 duizend) nadelig kan beinvloeden.

Onder het motto ,,Wie niet werkt wordt niet betaald" heeft de MAN-leider strenge controle bij het overheidsapparaat aangekondigd. Met het bedrijfsleven wil hij onderzoeken hoeveel ambtenaren daar terecht kunnen. Zeker is dat de bouwsector vakmensen kan gebruiken die naar de overheid waren overgelopen, omdat daar meer werd verdiend en minder hard of nauwelijks gewerkt hoefde te worden.

Wat Don Mastina niet heeft gezegd, is een hoognodige verandering van het huishoudelijke reglement van de Staten. Parlementaire democratie is op de Antillen en zeker onder het vorige kabinet-Rozendal een farce geweest, omdat de premier samen met de Statenvoorzitter wel uitmaakte wat er werd behandeld.

Verzoeken en interpellaties van de oppositie kwamen niet of nauwelijks aan bod. Met name Croes is hierdoor ernstig gefrustreerd geraakt, want de Arubaanse zaak heeft niet direct de sympathie van de landsregering. Een reglementswijziging kan een einde maken aan de situatie waarbij de regering de Staten (parlement) lijkt te controleren in plaats van andersom.

Merkwaardig fenomeen is ook de mogelijke terugkeer van de Arubaanse PPA-voorman Chance. De ex-minister van Justitie vertegenwoordigt niet één maar twee eilandgebieden. Hij heeft zich namelijk ook nog eens kandidaat gesteld voor de Democratische Partij op Sint Maarten. Als minister van Justitie moest hij een onderzoek instellen naar onregelmatigheden bij de DP, maar dat belet hem niet om toch lijstaanvoerder te blijven. Alle oppositiepartijen op de Bovenwindse eilanden hebben daarom uit protest niet aan de verkiezingen mee gedaan.

Een open vraag is of de van Boraire afkomstige minister Miguel Pourier (Ontwikkelingssamenwerking) in het nieuwe kabinet terugkeert. Pourier, die als een der bekwaamste politici van de Antillen geldt, was in verband met zijn ministerschap op non-actief gesteld als directeur van de belastingen. Buiten zijn medeweten om heeft het demissionaire kabinet op de valreep nog een ander als belastingdirecteur benoemd, hoewel Pourier zijn ontslag niet heeft ingediend. Er zijn nu in feite twee belastingdirecteuren op Curaçao. Pourier wil dat die benoeming alsnog ongedaan wordt gemaakt, zo niet dan trekt hij zich terug uit de politiek.

Weekblad 48ste jaargang No. 2494, pag. 30655-30670

Dat zou een schadepost betekenen voor het moeizaam opgebouwde Koninkrijksoverleg over de toekomstige status van de Antillen (zie hierna).

Regering-Rozendal demissionair na onenigheid *in* coalitie over *ambtenarensalarissen*

De algemene verkiezingen van 6 juli waren het gevolg van een conflict binnen de coalitieregering van premier Rozendal. Op 5 april bood deze het ontslag van de regering aan gouverneur Leito aan en verzocht hem nieuwe verkiezingen uit te schrijven:

Directe aanleiding was de eis van de coalitiepartner, de Nationale Volks Partij-Unie, dat de regering onderhandelingen met de bond van het stakende overheidspersoneel, de ABVO, zou voortzetten.

De regering wilde pas gaan onderhandelen als de stakende ambtenaren weer aan het werk waren gegaan.

In de overwegingen van de regering om de Staten te ontbinden en nieuwe verkiezingen uit te schrijven heette het dat het noodzakelijk is vergaande maatregelen te treffen teneinde de ongunstige financieel-economische situatie in de Nederlandse Antillen te verbeteren en dat de sanering van de overheidsfinanciën een wezenlijk onderdeel vormt van het streven naar verbetering van de financieel-economische situatie (zie hierna).

Verder werd gezegd dat de regering met het oog op het algemeen belang van de Nederlandse Antillen niet kon meewerken aan de totstandkoming van voorzieningen, die uitgaven tot gevolg hebben welke de financiële draagkracht van de overheid te boven gaan.

Ook werd overwogen dat voor het voeren van een krachtig beleid ter doorvoering van de noodzakelijke sanering van de overheidsfinanciën en verbetering van de financieel-economische situatie in het algemeen de regering verzekerd zal moeten zijn van een solide meerderheid in de Staten, die voldoende representatief is voor de huidige inzichten van het volk met betrekking tot het te voeren beleid.

Men overwoog ook dat teneinde een beleid in het algemeen belang te kunnen voeren het noodzakelijk was de kiezers in de gelegenheid te stellen hun inzichten omtrent het te voeren beleid te doen blijken en te komen tot de verkiezing van nieuwe Staten en de vorming van een nieuwe regering, die als parlementair of extra-parlementair kabinet de steun heeft van het nieuw gekozen parlement.

Maatregelen verbetering *financieel*-econonzische positie, rapport CPB wijst op noodzaak bezuinigingen overheid

De ontoegeeflijke houding van het kabinet-Rozendal in het conflict met de ambtenarenbond ABVO was een directe consequentie van het begin maart door de regering afgekondigde programma voor de verbetering van de financieel-economische positie van de Nederlandse Antillen.

In een toelichting op dit programma zei de regering dat de ongunstige positie van o.a. de betalingsbalans gezocht moest worden in de onevenredige positie van de overheden. Tegen de achtergrond van deze ongunstige ontwikkeling stroomden in de eerste twee maanden van 1979 NA*f* **30** mln naar het buitenland.

De Centrale Bank van de Nederlandse Antillen nam eerder maatregelen tegen de buitensporige uitgaven en de toename van de kredietverlening. Hiertoe verhoogde de Bank het disconto en het rentetarief en besloot men dat de aankoop van buitenlandse effecten in het vervolg slechts zou plaats vinden na het krijgen van een bijzondere deviezenvergunning.

In het kader van het regeringsprogramma werd o.a. een aantal tariefsverhogingen afgekondigd.

In het geval van verhoging van de accijnzen heeft de regering vermeden deze maatregel door te voeren voor de eerste levensbehoeften. De aangekondigde regeringsmaatregelen zullen de financiële positie van het Land verbeteren met 25 miljoen gulden (Antilliaans Courant) op een jaarbasis, terwijl de Centrale Regering het besluit heeft genomen de uitgaven met 10 procent te verlagen waardoor men 25 miljoen Antilliaanse guldens meer gaat besparen.

Deze wijzigingsvoorstellen voor de begroting 1979 zouden op korte termijn aan de Staten van de Nederlandse Antillen worden aangeboden. De regeringsmaatregelen houden in:

een verhoging van de posttarieven met 25 procent, een verhoging van de tarieven van de Landsradio met gemiddeld 10 procent, een verhoging van de overige retributies van het Land met gemiddeld 15 procent, een verhoging van de zegelrechten mét uitzondering van de doorvoerzegels met 100 procent. (betreft zegelrechten van N.V.'s), dan volgen de maatregelen die ingaande 5 maart 1979 van kracht zijn, de verhoging van het accijns op bier van f 50 tot ƒ 75 per hectoliter, De verhoging van het accijns op gedistilleerd van f 500 tot **f 750** per hectoliter. De verhoging van het accijns op tabak van 40 procent naar 50 procent van de vastgestelde kleinhandelsprijs. Het 14 procent-tarief van de invoerrechten op luxe-goederen wordt gebracht op 20 procent.

Beleidsombuiging eilandgebieden belangrijk

De Antilliaanse regering is van mening dat soortgelijke maatregelen op eilandsniveau van groot belang zijn. In verband hiermee zal de regering haar overleg met de eilandgebieden intensiveren. Ten behoeve van het behoud van de werkgelegenheid zal in dit kader de versnelde uitvoering van ontwikkelingsprojecten ter sprake komen.

Als een belangrijke voorwaarde voor de reorganisatie van de overheidsfinanciën wijst de regering erop dat een geregeld betalingsverkeer tussen de centrale regering en de eilandgebieden onontbeerlijk is. In het verleden is het betalingsverkeer ondanks gemaakte afspraken gestagneerd. In het kader van de te nemen maatregelen en met de gebruikmaking van artikel 68 van de ERNA (Eilandenregeling van de Nederlandse Antillen) heeft de regering de gezaghebbers van de eilandgebieden Aruba en Curaçao opgedragen aan hun financiële verplichtingen te voldoen tegenover de centrale overheid.

Voor wat Aruba betreft, de afdracht van de belastinggelden verschuldigd over het dienstjaar 1977. Voor wat betreft Curaçao, de afdracht van de AOV/AWW-premies over de maanden sept. 1978 tot en met febr. 1979 en met voorzieningen om de afdracht van deze premies in de komende maanden te waarborgen.

Ook het bestuurscollege van Curaçao heeft maatregelen aangekondigd om de precaire financiële situatie van het-eilandgebied het hoofd te bieden.

Deze maatregelen zijn vooral gericht op bezuinigingen en het innen van achterstallige schulden van instanties en particulieren aan het eilandgebied Curaçao.

Hieronder volgt de reeks maatregelen van het eilandgebied Curaçao.

a De machtiging verleend aan hoofden van diensten en bedrijven dat uitgaven tot f 5 000 kunnen worden gedaan zal worden ingetrokken, vanaf het tijdstip van de intrekking geldt een opdrachtnorm tot f 500, uitgaven en bestellingen boven f 500 kunnen slechts gedaan worden na advies van hoofd Financien en na accordering door desbetreffende gedeputeerde namens het Bestuurscollege; boven f 5000 is goedkeuring bestuurscollege vereist, uitgaven en bestellingen mogen niet worden gesplitst

b. Prioriteit der kapitaalsuitgaven zal worden vastgesteld. Deze uitgaven kunnen niet worden gedaan alvorens de financiering geregeld is Het bestuurscollege zal alles in het werk stellen om de nodige financiering te krijgen De overheids-N.V.'s dienen na te gaan of hun financie-

ring via de plaatselijke banken kan lopen

c Alleen vacatures waarvoor op de begroting 1979 credieten zijn opgebracht kunnen worden vervuld

d. Intensivering van de invordering van huur- en waterschulden alsmede achterstallige erfpachtssommen en andere uitstaande vorderingen zal plaatsvinden.

e. Hoofden van diensten en bedrijven zal worden opgedragen bij de uitvoering van de begroting 1979 minimaal 10 procent te besparen op posten waar zulks mogelijk is.

f. Stopzetting van alle overwerk behalve voor diensten waar zulks onvermijdelijk is naar oordeel van het bestuurscollege. Slechts strikt noodzakelijke personeelsvoorschotten zullen volgens bestaande richtlijnen worden verleend. Ziektevoorschotten voor behandeling in het buitenland zullen volgens de z.g. somaregeling lopen.

g. 1. Alle vorderingen van het eilandgebied zullen zo spoedig mogelijk worden geïnd. (schoolgelden havo/vwo, erfpachtsgelden, studieleningen). Getroffen regelingen blijven gehandhaafd.

2. Achterstallige watergelden van het personeel van het eilandgebied zullen op korte termijn middels een inhoudingsregeling worden geïnd.

3. Alle voorschotten die niet worden afgelost zullen worden gesignaleerd teneinde met de betrokkenen (ook particulieren) tot een betalingsregeling te komen.

h. Er zal op worden toegezien dat de sociale voorzieningen slechts zullen toekomen aan diegenen die er daadwerkelijk recht op hebben.

In een gesprek met het dagblad Amigoe zei de Antilliaanse minister van financiën, Max Croes, dat met de eilandgebieden Aruba en Curaçao in 1978 afspraken zijn gemaakt om de afdrachtsplicht zo soepel mogelijk te laten lopen, wat eigenlijk niet nodig was daar er een wettelijke maatregel bestaat voor de afdracht van sociale premies en belastingen.
De minister zei dat er om twee redenen lang is gewacht met het nemen van de maatregelen. Allereerst wilde hij als bewindsman van financiën, dus direct verantwoordelijk, zich gesteund voelen van zowel het kabinet als de volksvertegenwoordiging, de Staten.
De minister zei dat het interessant zal zijn te vernemen wat de aanbevelingen van de rapporten van prof. Weitenberg van het Centraal Plan Bureau zullen zijn en die van de Wereldbank over de algehele situatie, zodat de door de overheid aangekondigde maatregelen ermee geëvalueerd kunnen worden. (Zie hierna.)
Hetzelfde dagblad schrijft dat gezaghebber mr. Ornelio Martina van Curaçao opdracht heeft gegeven tot betaling van de verzekeringspremies, zoals door de gouverneur is bevolen. Ook heeft de gezaghebber een telegram verstuurd naar de gouverneur om de gevolgen van de uitbetaling voor het eilandgebied Curaçao te bespreken en te zien hoe eventueel hulp kan worden geboden.
De gezaghebber zei dat er nooit wordt betaald, voordat er een rekening is ontvangen: wat betekent dat de afdrachten altijd enige maanden achterlopen en dat in feite het eilandgebied Curaçao alleen de laatste drie maanden van 1978 afdracht verschuldigd is aan het land. Dat is per maand f 2 a f 3 mln, zodat het werkelijke verschuldigde bedrag ongeveer f 7 mln bedraagt.
Het door minister Croes aangekondigde rapport van het Centraal Plan Bureau, samengesteld door een commissie van enkele medewerkers van dit bureau onder voorzitterschap van onder-directeur prof. drs. J. Weitenberg werd half maart onder de naam Marcha Pa Progreso gepubliceerd.
Daarin werd o.a. gezegd dat een allereerste vereiste voor verbetering van de financieel-economische situatie is dat paal en perk wordt gesteld aan het onverantwoordelijke budgettaire gedrag van de Antilliaanse regering en de eilandbesturen.
Als één van de eerste maatregelen wordt daarbij gedacht aan het ophouden met het aantrekken van mensen in overheidsdienst.
Bovendien is een strak inkomensbeleid noodzakelijk; reële loonstijging is niet meer mogelijk en er dient geen prijscompensatie meer te worden gegeven voor tariefsverhogingen van de overheid en de overheidsbedrijven.
De overheidsuitgaven moeten omlaag en de inkomsten omhoog door hogere tarieven, belastingverhogingen en nieuwe belastingen op het vermogen.

De bij de verkiezingen van juli '79 verslagen premier Rozendal (l.), vice-premier Wiegel (r.).

De commissie signaleert een werkloosheid van 15.000 personen op de Benedenwindse eilanden, een werkloosheidspercentage op het grootste eiland, Curaçao, van 15% en de noodzaak dat in het komende decennium per jaar ca. 1500 arbeidsplaatsen worden geschapen, alleen al om de groei van de beroepsbevolking op de Antillen op te vangen. Dit al is een ambitieuze taakstelling, gezien in het licht van de ervaringen van de afgelopen jaren.
In haar rapport aan de Koninkrijksregering en de overheden op de Antillen schrijft de commissie, dat het functioneren van de economie wordt aangetast, omdat de groei van de publieke sector niet in harmonie is met die van de marktsector. Er is sprake van een excessieve groei van het aantal ambtenaren. Daardoor komt de externe positie van de Antillen in gevaar, wordt de werking van de arbeidsmarkt aangetast en bestaan er afwenteling, ontduiking en ontwijking van publieke heffingen.
Over de zeer sterke uitbreiding van de publieke sector zijn in de Staten (parlement) nooit principiële discussies gevoerd, aldus de commissie-Weitenberg. Men heeft zich geen rekenschap gegeven van de onbedoelde effecten.
In 1975 was het aandeel van de publieke sector in de werkgelegenheid 16%, in 1978 was dit meer dan 20%.
Een dergelijke ontwikkeling kan niet worden voortgezet zonder zware en vaak

niet te herstellen schade voor de economie, waarschuwt de commissie.
Dit geldt temeer, omdat de overheid de tering niet naar de nering zet en de overheidstekorten in feite monetair worden gefinancierd.

Aanbevelingen

Naast de sanering van de overheidsfinanciën en het ambtelijke apparaat — waarbij wel ruimte moet worden geschapen voor een versterking van de ambtelijke top — adviseert de commissie tot een investeringspremieregeling voor het bedrijfsleven, een aanzienlijk betere scholing van werklozen, oprichting van een fonds voor investeringen door overheidsbedrijven en grote terughoudendheid op inkomensgebied bij overheid en particulier bedrijfsleven.
Volg-ns de commissie zou de Nederlandse ontwikkelingshulp niet meer op projecten gericht moeten zijn zoals thans, maar worden ingepast in een totaal macro-economisch kader, dat gericht is op de marktsector van de Antilliaanse economie. Binnen globale kaders zou de besteding meer aan de Antillen moeten worden overgelaten. Nederland zou a fonds perdu een bedrag van 65 miljoen Antilliaanse gulden beschikbaar moeten stellen voor de investeringspremieregeling en verbeterde scholingsprogramma's, omdat de Antillen deze kosten niet kunnen dragen. In afnemende mate zou hulp voor infrastructurele werken moeten worden gegeven.

Bovenwinden

Voor de kleine Bovenwindse eilanden beveelt de commissie aan de expansie van de marktsector, o.a. het toerisme, af te remmen. Dat kan door geen belastingvrijstelling meer voor hotels en geen bouwvergunningen meer te geven.
Een drastische sanering van de bestuurlijke organisatie op deze eilanden is noodzakelijk, waarvoor aanstelling van een speciale regeringscommissaris met vergaande bevoegdheden onontbeerlijk is, aldus het rapport.
Voor het wegnemen van enkele specifieke knelpunten wordt o.a. aanbevolen de statistische inlichtingen te verbeteren, de Centrale bank van de Antillen een onafhankelijker positie te geven, de ontslagwet te versoepelen, de luchtvaartproblemen in Koninkrijksverband te regelen, vestigingsvergunningsprocedures te versoepelen en een nieuwe ambtelijke toprang in te voeren, teneinde de uittocht van bekwame topambtenaren bij een aantal essentiële diensten een halt toe te roepen.

Dagelijks bestuur Curaçao treedt af, uitslag verkiezingen eilandsraden

Eén van de eerste gevolgen van het verlies voor de regeringscoalitie, was het heengaan op 9 juli van het dagelijkse bestuur van het eiland Curaçao. Dit bestuurscollege was pas een week eerder gekozen door de in april gekozen eilandsraad van Curaçao en was een coalitie van de Nationale Volks Partij-Unie, de Democratische Partij en de Sociaal Democratische Partij, alle partijen die bij de parlementsverkiezingen verloren hebben.
Die eilandsraadverkiezingen hebben op 25 april plaatsgevonden en hebb-n toen ook al voor verrassende verschuivingen, vooral op Curaçao, gezorgd. Zo viel de enige jaren geleden bliksemsnel opgekomen Frente Obrero van 8 zetels terug naar één. De Movimiento Antijas Nobo, die zich één dag voor de verkiezingen onder leiding van Don Martina van de Frente afscheidde, kreeg 6 zetels.
Twee zetels winst behaalde de Democratische Partij van premier Rozendal, die daarmee op 6 zetels kwam. De NVP-U en de PSD behielden hun resp. 5 en 3 zetels. Op Curaçao was het opkomstcijfer 75%.
Op Aruba kreeg de MEP van Betico Croes 12 van de 21 zetels. .-VO, PPA en Ruba kwamen daar op resp. 4, 3 en 2 zetels. De UPB van Rudi Ellis werd op Bonaire met 5 zetels de grootste partij. De overige vier gingen naar de PDB.

Overleg staatkundige toekomst Nederlandse Antillen, besluit tot instelling Koninkrijkswerkgroep

Het overleg tussen de twee Koninkrijkspartners Nederland en de Nederlandse Antillen over de staatkundige toekomst van de Nederlandse Antillen is in een geïnstitutionaliseerde vorm gegoten en wel in die van een Koninkrijkswerkgroep die in januari is geïnstalleerd en die geacht wordt in 1980 een eerste verslag uit te brengen. Tijdens een bezoek van minister Van der Stee aan Willemstad in april 1978 was hiertoe besloten (zie ook pag. 141/3-'78 e.v.). Door onenigheid over de samenstelling van de Antilliaanse delegatie heeft het geruime tijd geduurd voordat de commissie kon worden geïnstalleerd. De controverse tussen met name Aruba en Curaçao speelde hierbij een rol.
Hieronder geven wij een beknopt overzicht van één en ander:

Op 19 en 20 april 1978 vond in Willemstad overleg plaats tussen een delegatie van de Koninkrijksregering, onder wie de Nederlandse minister voor Antilliaanse zaken Van der Stee, van de regering van de Nederlandse Antillen en van de Eilandsraad van Aruba.
Tijdens het tripartite overleg in Willemstad heeft de regering van de Nederlandse Antillen aangekondigd dat het intereilandelijk overleg tussen de zes eilanden van de Nederlandse Antillen over de in het regeerprogramma van het Antilliaanse kabinet neergelegde decentralisatie en herstructureringsplannen op zeer korte termijn zal aanvangen.
Van de zijde van de Koninkrijksregering is de instelling van een werkgroep voorgesteld, die tot taak zal hebben de mogelijke relaties tussen de Nederlandse Antillen, de eilanden van de Nederlandse Antillen en Nederland te onderzoeken en te inventariseren.
In deze werkgroep, onder Nederlands voorzitterschap, zullen deskundigen aangewezen door de regering van de Nederlandse Antillen, de regering van Nederland en de besturen van alle eilanden zitting hebben.
De Koninkrijksregering zal dit voorstel, waarmee de Antilliaanse regering en de delegatie van de Eilandsraad van Aruba zich in principe konden verenigen, voorleggen aan de besturen van de andere eilanden. Dit met de bedoeling om in juni 1978 gezamenlijk tot de instelling van die werkgroep te kunnen besluiten. Zodra de staatskundige structuur en het overleg in de werkgroep is aangevangen, zullen voorstellen voor wettelijke regelingen die vooruit grijpen op de toekomstige staatkundige structuur aan de orde worden gesteld zowel in het inter-eilandelijk overleg als in de werkgroep.
De delegatie van Aruba heeft toegezegd constructief deel te nemen aan het overleg. De resultaten van dit overleg zullen worden voorgelegd aan de Koninkrijksregering en de Antilliaanse regering en de besturen van alle eilanden. Het lopende overleg tussen de Koninkrijksregering en een delegatie van de Eilandsraad van Aruba op basis van art. 26 van de Eilandenregeling Nederlandse Antillen (ERNA) zal zonodig worden voortgezet.

Op 17 mei 1978, tijdens het beleidsdebat in de TK over de Antillen, bracht minister Van der Stee verslag uit van het overleg in Willemstad.
Daarbij zei hij ook dat hij de onafhankelijkheid van de Antillen niet wilde overhaasten. De eilanden zullen zelf het tempo moeten bepalen. De minister wilde daarbij voorkomen dat men in dezelfde fouten zal vervallen als bij de onafhankelijkheid van Suriname in 1975. Voor alles zal er tijd en studie nodig zijn, aldus de minister.
De minister zei verder dat hij reële mogelijkheden zag voor een vergelijk tussen Aruba en de rest van de Antillen over de toekomstige staatkundige positie van de eilanden-

groep. Hij zei er geen voorstander van te zijn dat Aruba totaal onafhankelijk zou worden, los van de rest van de Antillen. Die oplossing wilde hij overigens niet geheel uitsluiten, vooruitlopend op het in juni te houden overleg.
De minister kreeg lof van de Kamer voor het resultaat van zijn bezoek aan de Antillen.

Bezoek delegatie TK

Een delegatie van Nederlandse parlementariërs bracht in juni 1978 een bezoek aan de Antillen. waar zij o.a. besprekingen voerde met Antilliaanse Statenleden over de staatkundige toekomst. Verder werden organisaties en particulieren middels hoorzittingen in de gelegenheid gesteld met de Nederlandse parlementariërs te spreken.
Het eerste punt van besprekingen tussen de parlementariërs van Nederland en van de Nederlandse Antillen betrof de nota inzake staatsrechtelijke onderwerpen.

De Nederlandse parlementariër De Kwaadsteniet (CDA) wenste een duidelijker omschrijving van hetgeen men met de diverse termen in de verschillende nota's bedoelde.
Het Antilliaanse Statenlid Van Veen (DP), mede-opsteller van de meerheidsnota van het Antilliaanse parlement, zei dat men naar een resultaat toe moet werken. Van der Veen wees er tevens op dat ook de Antilliaanse parlementsleden plotseling verrast werden door het protocol dat aan het slot van het bezoek van minister Van der Stee is ondertekend.
Het Statenlid Betico Croes (MEP) verwees naar de motie van de Antilliaanse Staten waarin wordt gezegd dat de Nederlandse Antillen in 1978 onafhankelijk moeten zijn. Hij zei te hopen dat er duidelijkheid zal worden verkregen met begrippen als zelfbestuur en zelfbeschikkingsrecht. Volgens hem moet men zich niet vastbinden aan de 12 taken die zijn opgesomd in het regeringsprogramma. De fractieleider zei dat zijn partij geen medewerking zal verlenen aan de herstructureringsplannen en dat de MEP de onafhankelijkheid legitiem naar voren zou brengen. Ten aanzien van de uitspraak van de Nederlandse parlementariër Terlouw (D'66) voor zijn vertrek naar de Antillen, dat men moet trachten het onafhankelijkheidsstreven van Aruba te ontmoedigen, zei Croes dat dit hem doet denken aan een kolonialistisch optreden. Hij zei te hopen dat de Nederlandse parlementariërs voor wat betreft de keuze van een toekomstige staatkundige structuur een passieve houding zullen aannemen. Eenmaal dat door de bevolking van de eilanden is bepaald welke kant men op wil, zoals op Aruba is geschied, dan pas kunnen de Nederlandse parlementariërs actief worden, aldus Croes.
De Nederlandse parlementariër Terlouw (D'66) zei dat volgens hem de Nederlandse Antillen als eerste optie moet zoeken naar de mogelijkheid de staatsrechtelijke banden te bewaren. Dit, aldus Terlouw, omdat onder anderen de positie van de Bovenwinden bijzonder moeilijk zal worden, Voor de Antillen zelf betekent het ook een krachtiger natie wanneer de eilanden bijeen blijven.
Het lid van de NVP-U in het Antilliaanse parlement, ir Herman George, verklaarde dat zijn partij en fractie als ideale vorm voor de toekomstige structuur van de Nederlandse Antillen een federatief stelsel ziet.
Ten aanzien van de onafhankelijkheid zei ir. George dat zijn partij een voorstander is van een planmatige zelfstandigheid.
Ir. Don Martina van de Frente bracht naar voren dat ook zijn partij denkt aan een federatief stelsel, doch dat dit gebaseerd moet zijn op vrijwillige deelname van de diverse eilanden.
Volgens hem zal zijn fractie niet meewerken aan een streven waarbij een eiland geforceerd wordt in een bepaalde staatsvorm. Bovendien is zijn fractie niet bereid mee te werken aan de totstandkoming van de onafhankelijkheid van de Antillen, wanneer de staatkundige structuur niet precies is vastgesteld.
Het Eerste Kamer-lid Bas de Gaay Fortman (PPR) vroeg zich af wat men wil bereiken met de onafhankelijkheid van Aruba. ,,De vraag is niet alleen of men onafhankelijkheid wil en hoe, maar ook in welke staatsvorm", aldus het Eerste Kamerlid.
Tevens vroeg hij zich af hoe men de verantwoordelijkheid van de grotere eilanden t.o.v. de andere eilanden ziet en hoe men die verantwoordelijkheid gestalte wil geven.
Het PvdA-lid Van Krimpen zei bevreesd te zijn voor de ontwikkelingen en vroeg zich af of er wel een klimaat bestaat om tot zaken te komen.

Tijdens besprekingen van de TK-delegatie met vertegenwoordigers van het bestuurscollege en de eilandsraad van Curaçao, is gebleken dat alle politieke partijen in de eilandsraad voorstanders zijn van een planmatige onafhankelijkheid.

De fractieleider van de Democratische Partij (DP), de heer Petrus van der Veen, bracht naar voren dat men op Curaçao een sterk en hecht Antillen wil in de toekomst, waarin de belangen van de zes eilanden veilig worden gesteld. Zijn partij is in principe voorstander van een Unie tussen de zes eilanden, zoals voorgesteld in het regeerprogramma van het kabinet-Rozendal.
De fractieleider van de NVP-U, de heer Edsel (Papie) Jesurun wees erop dat het de eerste maal in de geschiedenis is dat de Eilandsraadleden van Curaçao de gelegenheid kregen te dialogeren met leden van de Nederlandse Eerste en Tweede Kamer in een openbare bijeenkomst.
Ook hij wees erop dat zijn partij reeds bij herhaling heeft gesteld dat het beste voor de Antillen zou zijn een federatief stelsel.
Hij vroeg tevens de Nederlandse parlementariërs om nader uitleg van het eilandenfonds zoals voorgesteld door de heren Elfferich en Franssen en verzocht met klem dit voorstel te bekijken op de merites en bij de realisatie ervan te helpen.
Drs. Eric Kleinmoedig, fractieleider van de PSD, stelde dat omdat er van Nederlandse zijde geen duidelijke uitspraak is gedaan over enkele zaken er tot nu uit alle gesprekken geen duidelijkheid is gekomen. Hij noemde met name het recht van secessie, waarover volgens hem van Nederlandse zijde nooit een duidelijke uitspraak is gedaan. Hij vroeg de Nederlandse parlementariërs om bekend te maken of zij een uitstappen van Aruba zullen gedogen.
De fractieleider van de Frente, Foe Thode, noemde het voorstel van de heren Franssen en Elfferich om te komen tot een soort eilandenfonds, een goed voorstel waarmee de grote bemoeizucht van Nederland bij de verlening van de ontwikkelingshulp kan worden omgezet in eigen verantwoordelijkheid.
De voorzitter van de Nederlandse delegatie, de heer Elfferich, zei in zijn antwoord dat de Nederlandse delegatie niet gekomen is om beslissingen te nemen. Daarvoor wordt een werkgroep ingesteld.
De vraag van de heer Kleinmoedig was volgens hem niet aan de orde. Ten aanzien van het eilandenfonds zei hij dat dit vooralsnog een nota is die slechts de handtekeningen draagt van de beide heren en dat momenteel deze kwestie in behandeling is bij het Kabinet voor Antilliaanse Zaken
Volgens hem staat en valt de gehele nota met twee dingen: ,,Er moet een krachtig eilandsbestuur komen en een redelijk ambtenarenapparaat''
De heer Harrie Waalkens (VVD) stelde dat er van de kant van de eilanden meer invloed moet komen bij het stellen van prioriteiten voor de projecten
De heer Harry Aarts (CDA) bracht de wens naar voren dat men bij besprekingen in de Kamercommissies met richtlijnen voor oplossingen kan komen

Moeilijkheden bij samenstelling werkgroep

Op 16 juni liep het overleg over de samenstelling van een Koninkrijkswerkgroep (zoals overeengekomen tijdens het bezoek van minister Van der Stee in april, zie boven) vast. Breekpunt was de weigering van de Curaçaose delegatie om Aruba net als Curaçao vier zetels in de werkgroep toe te kennen.
Wel werd men het erover eens dat de Nederlandse oud-premier Biesheuvel voorzitter van de werkgroep zou worden.

In de zomer van 1978 bracht minister Van der Stee weer een bezoek aan de Antillen, waarbij hij tevens probeerde het overleg weer op gang te brengen, evenwel zonder enig resultaat.

De Arubaanse wens tot zelfstandigheid werd nog eens onder woorden gebracht tijdens een debat in de Tweede Kamer over een aantal internationale verdragen op 22 sept. 1978, en wel door MEP-leider Betico Croes. Bij dit debat waren ook Antilliaanse parlementariërs aanwezig, wegens de werking van deze verdragen voor het Koninkrijksstatuut. Het ging om een tweetal verdragen van de Verenigde Naties over burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten. In deze verdragen komt ook het zelfbeschikkingsrecht van volkeren aan de

orde. Dit punt greep Croes aan om in het parlement de Arubaanse onafhankelijkheid te bepleiten. Hij kwam met een motie, waarin werd uitgesproken dat goedkeuring van de verdragen geenszins een belemmering zou niogen vormen voor de effectuering van de zelfbeschikking van het Arubaanse volk. Deze motie vond evenwel geen steun in de Kamer en werd vervolgens weer ingetrokken.

De Tweede Kamer sprak uit niet vooruit te willen lopen op de toekomstige besprekingen over de onafhankelijkheid van de Antillen
Een beslissing over de positie van Aruba zou te zijner tijd in zorgvuldig overleg genomen moeten worden zo meende de Kamer
De Kamer legde deze uitspraak vast door het aannemen van een motie-Roethof (PvdA). Deze motie werd met algemene stemmen aangenomen
Croes verklaarde na afloop van het debat toch niet ontevreden te zijn Hij vond dat het zelfbeschikkingsrecht van Aruba door de Kamer niet was ontkend en dat minister Van der Stee in het debat alle mogelijkheden had opengehouden

Op 22 okt. 1978 werd overeenstemming bereikt over de samenstelling van de Koninkrijkswerkgroep. De Antilliaanse en de Nederlandse regering krijgen elk zes vertegenwoordigers in de commissie. De vertegenwoordiging van de afzonderlijke eilanden ziet er als volgt uit:

Curaçao 6, Aruba 5 en Bonaire en de drie bovenwindse eilanden, St. Maarten, Saba en St. Eustatius, elk één. De Nederlandse oud-premier Biesheuvel zal voorzitter van de groep zijn.

Bij de behandeling van het begrotingshoofdstuk Koninkrijkszaken op 14 nov. 1978 heeft de Tweede Kamer geweigerd uit te spreken dat de Antillen zo spoedig mogelijk onafhankelijk moeten worden. De Kamer deed dit door een motie te verwerpen van de PvdA-er Molleman, die de regering vroeg er bij de Koninkrijkswerkgroep op aan te dringen dat de Antillen zo snel mogelijk onafhankelijk zouden worden, in welke vorm dan ook. Molleman meende dat spoed geboden is bij de onderhandelingen over de onafhankelijkheid.

Minister Van der Stee zei dat in het overleg binnen de moeizaam geformeerde Koninkrijkswerkgroep alle mogelijkheden open moeten blijven. De minister wees erop dat hij medio 1980 een rapport van de werkgroep verwacht. In de herfst van dat jaar komt er dan een ronde-tafelconferentie, waarop de knopen moeten worden doorgehakt.

De motie-Molleman kreeg de steun van PvdA, CPN, PSP, DS'70 en BP.

Installatie Koninkrijkswerkgroep

Minister Van der Stee heeft op 17 jan. 1979 in Den Haag de Koninkrijkswerkgroep geïnstalleerd, die moet adviseren over de toekomstige staatkundige structuur van de Antillen. De werkgroep is ingesteld vanuit de verwachting dat deze een voor alle partijen aanvaardbaar compromis vindt over de Arubaanse eis inzake onafhankelijkheid los van de andere Antilliaanse eilanden. De grote voorstander van dit idee, Betico Croes, is een van de leden van de werkgroep, die onder leiding staat van de Nederlandse oud-premier mr. B. W. Biesheuvel. De werkgroep streeft ernaar in het midden van 1980 met een eindrapport te komen.

De Koninkrijkswerkgroep heeft, na ern voorlopige inventarisatie van de onderwerpen die zich zouden kunnen lenen voor enigerlei vorm van samenwerking, besloten een drietal studiegroepen te vormen.

Eén voor juridische onderwerpen, één voor financieel-economische sociale onderwerpen en één voor functionele onderwerpen. Deze studiegroepen zullen ter voorbereiding van de volgende plenaire vergadering van juni '79 ern zo neutraal mogelijke opsomming geven van de voor- en nadelen van een eventuele samenwerking op de aangegeven onderwerpen. Daarbij dient waar nodig tevens aandacht te worden geschonken aan de onderlinge samenhang tussen deze onderwerpen.

Kort na de installatie van de werkgroep ontstond onrust oiider vooral de Arubaanse leden over de uitspraken van minister Scholten (Defensie). De minister zou zich in een persconferentie hebben uitgesproken voor de Antilliaanse Verdedigingsgarde (AVG), een plan van de Antilliaanse regering. De Arubanrn vinden dat de oprichting van zo'n paramilitaire organisatie voor de hele Antillen het eigen streven naar onafhankelijkheid bedreigt. Op 22 januari maakte de werkgroep bekend, dat voorzitter Biesheuvel opheldering over de uitspraken van minister Scholten zou vragen bij de Nederlandse regering. De werkgroep is van mening, dat een aangelegenheid als de defensie een onderwerp is dat door de werkgroep moet worden behandeld, alvorens er principiële beslissingen worden genomen.

Bij terugkeer uit de Antillen liet minister Scholten op 24 jan. wetrn, dat de onrust in de werkgroep op een misverstand moet berusten. Hij zei dat er slechts afspraken zijn gemaakt over de procedure bij de totstandkoming van de AGV. Juist om het werk van de werkgroep niet te hinderen, heeft men ervan afgezien verdere afspraken te maken. De Tweede Kamer zal tijdens een inter-

Spandoeken in de straten van Oranjestad, de hoofdstad van Aruba, geven uiting aan de wijdverbreide wens naar onafhankelijkheid.

pellatie van de heer Waltmans (PPR) later nog debatteren over de moeilijkheden van de Koninkrijkswerkgroep.

Begin januari heeft minister-president Van Agt een werkbezoek aan de Antillen gebracht. Bij terugkeer in Nederland, op 13 jan., zei de heer Van Agt, dat de eilanden gebukt gaan onder twee grote problemen, de staatkundige toekomst en de economische situatie, vooral de werkloosheid: ,,Het is een prachtig land, maar het gaat gebukt onder enorme problemen".

Van Agt zei tijdens zijn bezoek niemand te hebben ontmoet die tegen een toekomstige onafhankelijkheid is, maar men wil de zaak niet overhaasten. Voigens hem was de partij van Croes, de MEP, die streeft naar onafhankelijkheid van Aruba in 1981, een uitzondering.

Volgens de premier hadden de meeste mensen nog niet het idee aan volledige zelfstandigheid toe te zijn. Hij meent, dat de Antillen ook na de onafhankelijkheid nog gedurende een groot aantal jaren steun van Nederland nodig zullen hebben.

Vertegenwoordigers St. Maarten *uit Koninkrijkswerkgroep,* onderzoek naar corruptie

De vertegenwoordiger van Sint Maarten in de Koninkrijkswerkgroep heeft zich wegens politieke moeilijkheden op de Bovenwindse eilanden, half mei, uit de werkgroep teruggetrokken.

Deze moeilijkheden hangen samen met het door een regeringscommissie gesignaleerde wanbeheer en corruptie op het eiland.

Deze commissie bracht begin april een rapport uit waarin o.a. stond dat op St. Maarten, Saba en St. Eustatius ernstige bestuurlijke fouten waren gemaakt, vooral op St. Maarten, Te lang zou het misbruik van gemeenschapsgeld niet goed of te weinig zijn gecorrigeerd.

De situatie op St Maarten vindt de commissie het ergst; op St. Eustatius moet veel worden verbeterd en op Saba is de situatie niet optimaal (maar wel beter)

In het rapport staat o m dat bij de werkverschaffing mensen zijn betaald die niet op het werk verschenen, op een ander eiland woonden of reeds waren overleden Er zouden ook onregelmatigheden zijn gepleegd bij het bouwrijp maken van terreinen, de tarieven die daarvoor werden betaald lagen 70 of 100 pct hoger dan op Curaçao Bij het beheer van de domeinen, het toeristenbureau dat in Canada voor de Bovenwinden werkt, het televisiestation op St. Maarten en bij het hypotheek- en kadasterkantoor heeft de commissie eveneens misstanden geconstateerd

De commissie vraagt de regering een oplossing te zoeken voor het niet functioneren van de parlementaire oppositie op de Bovenwinden. Verder moet de overheid nagaan hoe kan w-orden verineden dat St Maarten de beide andere eilanden overheerst

Bestuurscollege en gedeputeerden van St Maarten worden ervan beschuldigd administratief-rechtelijke regels te hebben overtreden, zo zouden gedeputeerden hun eigen declaraties hebben getekend

Het rapport is voorgelegd aan de procureur-generaal van de Antillen, die moet beslissen of er strafbare feiten zijn gepleegd De commissie meent dat bij een goed functioneren van het bestuursapparaat de Borenwinden zichzelf zouden kunnen bedruipen

Naar aanleiding van de bevindingen van de regeringscommissie hebben twee politieke partijen van St. Maarten, de St. Martin Patriotic Movement en de Windwards Islands Peoples Movement, die 10 van de 15 zetels in de eilandsraad bezetten, de regering in Nederland verzocht maatregelen te nemen tegen de regering in Willemstad omdat deze zou nalaten maatregelen te nemen tegen de corruptie.

Tevens besloten deze partijen geen kandidatenlijsten in te dienen voor de algemene verkiezingen van 6 juli (zie hierboven).

Rapport over hulp Nederland aan Antillen

In het najaar van 1978 heeft de Nationale Advies Raad (NAR) voor Ontwikkelingssamenwerking een rapport over de Nederlandse hulp aan de Nederlandse Antillen uitgebracht.

Hierin staat o.a. dat de omvangrijke Nederlandse hulpverlening aan de Nederlandse Antillen de problemen voor de eilanden niet heeft opgelost, maar versluierd. Dank zij de hulp kon een hoog bestedingsniveau op de Antillen worden gehandhaafd en behoefde de Antilliaanse regering niet over te gaan tot ingrijpende maatregelen zoals belastinghervorming en reorganisatie van het slecht functionerende ambtenarenapparaat, dat buiten proporties gegroeid is. De hulp heeft tevens het op de Antillen bestaande patronagesysteem versterkt en heeft mede in de hand gewerkt dat de economische mogelijklieden, hoe beperkt ook. niet tot het uiterste zijn benut omdat de noodzaak daartoe, gezien de gestage hulpstroom, niet dwingend aanwezig was.

De NAR is samengesteld uit Nederlandse deskundigen op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking en heeft tot taak de minister voor ontwikkelingssamenwerking t a. v. zijn ambtsgebied te adviseren.

De raad acht zich volgens het rapport niet tot oordelen bevoegd over de toekomstige staatkundige structuur van de Antillen en geeft uitdrukkelijk geen oordeel over de rraag of de Antillen, gezien hun relatief hoge welvaartsniveau, aanspraak kunnen maken op verdere bijdragen aan ontwikkelingshulp van Nederlandse zijde. De omstandigheden op de Antillen kunnen alleen wezenlijk veranderen, wanneer de bevolking een sterke motivatie aan de politieke onafhankelijkheid zou ontlenen en de politieke stabiliteit en rechtszekerheid, die voor de verdere sociaal-economische ontwikkeling noodzakelijk zijn. gewaarborgd blijven. ,,Het is mogelijk dat de onafhankelijkheid stimulerend zou werken, omdat zij de volle verantwoordelijkheid legt op de Antillen zelf en een einde zou maken aan de afwachtende houding, die op het ogenblik kenmerkend is voor de economische besluitvorming," aldus het NAR-rapport.

De Nederlandse hulp heeft niet bijgedragen tot meer variëteit in de economische structuur en tot vermeerdering van de werkgelegenheid.

De projectsgewijze hulp, die Nederland heeft verleend op basis van wensenlijsten van de Antilliaanse regeringen, heeft niet tot goede resultaten geleid.

Bovendien is van Nederlandse kant weinig ondernomen om het Antilliaanse beleid bij te sturen omdat zij wellicht beducht is geweest om van inmenging te worden beschuldigd.

De hulp kan volgens het rapport beter aangewend worden voor de uitvoering van een doelgericht sociaal-economisch ontwikkelingsplan.

De raad denkt hierbij aan de dienstverlenende industrie, huisnijverheid, ambachtelijke 'bedrijven voor toeristische produkties, verbetering van de natuurlijke omstandigheden op Curaçao (voor landbouw en toerisme), uitbouw van het sociale stelsel en verstrekking van bouwmaterialen aan de armste groepen.

De raad is van mening dat voor de hulpverlening aan de Antillen een internationaal consortium of een consultatieve groep wordt ingesteld,

De mogelijkheid daartoe is duidelijk toegenomen door de oprichting van een „Caribbean Group for Economic Development", Voorts acht de raad het van belang dat de Antillen toetreden tot de Caribische Economische Gemeenschap (CARICOM).

(NRC/H'blad, De Volkskrant, Politiek Overzicht, Antilliaanse Nieuwsbrief)

INTERNATIONALE ZAKEN

OESO

MR. VAN LENNEP HERKOZEN ALS SECRETARIS-GENERAAL VAN DE OESO

Het bestuur van de Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OESO) heeft op 24 april mr. Emile van Lennep herkozen ais secretaris-generaal van de organisatie voor een derde ambtstermijn, die ingaat op 30 sept. 1979. Een ambtstermijn van een secretaris-generaal van de OESO duurt 5 jaar; bij het aanvaarden van zijn herverkiezing heeft mr. Van Lennep echter gezegd zijn post nog maar twee en een half jaar te willen bekleden.

Mr. Van Lennep, die 64 jaar oud is, is secretaris-generaal van de OESO geweest sedert 1 okt. 1969. Voordien was hij thesaurier-generaal op het Nederlandse ministerie van financiën.

Als secretaris-generaal is mr. Van Lennep voorzitter van de vergaderingen van de Raad van de OESO, die bestaat uit de hoofden van de delegaties van de 24 lidstaten van de organisatie. Hij is ook de officiële vertegenwoordiger van de organisatie in de betrekkingen ervan met zowel lidstaten als niet-lidstaten en andere internationale organisaties.

MINISTERRAADSVERGADERING VAN DE IEA

De 20 lidstaten van het Internationale energie agentschap (IAE), een met de OESO verbonden organisatie, hebben op 21 en 22 mei een vergadering op ministerieel niveau gehouden. De bijeenkomst was gewijd aan controle op de 5% energiebesparing, waartoe op 2 maart besloten was (pag. 162/2), de sombere oliesituatie, een groter steenkoolverbruik en herwaardering van de kernenergie.

Mr. Emile van Lennep

De bijeenkomst werd geopend door de secretaris-generaai van ae OESO, mr. Emile van Lennep, die o.m. zei, dat de energiesituatie op korte en middellange termijn een reëel gevaar inhoudt voor ernstige schade aan de wereldeconomie.

Lagere economische groei, meer inflatie, groeiende werkloosheid en toenemende betalingsbalansproblemen kunnen het gevolg zijn van de duurdere en schaarse olie.

Bij alle 20 aan de IEA-conferentie deelnemende industrielanden overheerst duidelijke ongerustheid over de oliesituatie Toch zal voorlopig geen besluit worden genomen om meer dan de begin maart afgesproken 5 procent op het energiegebruik te besparen Er bestaat zelfs twijfel en pessimisme over de vraag of de 5 procent bezuiniging wel ten volle kan worden bereikt

Volgens de Nederlandse minister van economische zaken Van Aardenne, zijn we met de besparingsactie voor 1979 nog niet uit de problemen

,,Zo'n actie zal ook in 1980 nodig zijn We gaan de komende jaren door een extra dal, waar wij alleen door besparingen uit kunnen komen", aldus de bewindsman

OESO-secretaris-generaal Van Lennep wees met grote nadruk op het gevaar om de snel stijgende olieprijzen in de lonen te blijven compenseren De loontrekkers moeten volgens hem overreed worden om deze teruggang in hun reele inkomen voor lief te nemen. „Dit zal niet gemakkelijk zijn", aldus Van Lennep, ,,en waar het niet lukt kan men alleen maar proberen een versnelling van de loon- en prijsspiraal te voorkomen via beheersing van de vraag''

De olieprijsstijging, al 25 procent sinds eind vorig jaar, zal volgens Van Lennep de inflatie in de OESO-landen met ruim een half procent doen stijgen en nog eens met het dubbele als ook de prijzen van andere energiesoorten verhoogd worden Van Lennep voorspelt een moeilijke tijd voor de makers van de economische politiek, zelfs als het IEA-besparingsprogramma volledig slaagt, waarover hij overigens zijn twijfels heeft

,,Als het niet lukt, zal de situatie op de wereldohemarkt verder verslechteren Als men ook geen kans ziet te voonkomen dat duurdere olie leidt tot hogere lonen, voert het onvermijdelijk naar een nieuwe, door de inflatie opgeroepen recessie van het soort waarmee wij in 1974/'75 ervaring hebben opgedaan," aldus Van Lennep.

,,Niet op dezelfde schaal misschien als toen, maar met dezelfde onplezierige kenmerken en het startpunt zou minder gunstig zijn De werkloosheid is veel groter dan in 1973 en de inflatieverwachtingen zijn veel hoger Het is moeilijker om nieuwe banen te scheppen, omdat wij nog steeds gebukt gaan onder een verstoorde kosten- en prijzenstructuur veroorzaakt door de eerste oliecrisis", merkte de secretaris-generaal van de OESO op.

Hij waarschuwde ervoor een recessie de olieproblemen te laten oplossen. ,,Dit zou de slechtst denkbare oplossing zijn". Als de energiebesparing in de IEA-landen niet slaagt, zal de OESO haar groeiverwachtingen moeten terugschroeven, zei Van Lennep. Een economische groei in de OESO-landen van 3½ procent per jaar tot 1985 zal de vraag naar olie met 5 tot 6 miljoen vaten (van 159 liter) per dag doen stijgen. Van Lennep twijfelt er ernstig aan of die extra hoeveelheid wel voorhanden zal zijn.

Diezelfde twijfel koestert ook de Amerikaanse energie-minister James Schlesinger. Hij zei dat de ramingen van de produktiecapaciteit in de lidstaten van de organisatie van olieproducerende landen (OPEC) voor 1985 de laatste twee jaar met circa 10 miljoen vaten per dag zijn gedaald, van 44 a 45 miljoen naar hooguit 35 a 36 miljoen vaten.

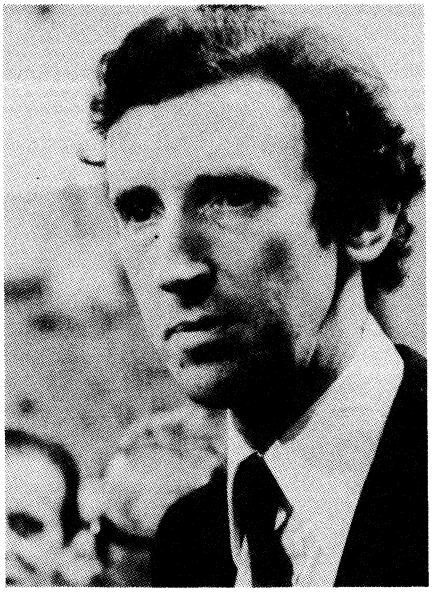
Schlesinger wees erop dat de inkomensgroei in veel OPEC-landen, als gevolg van de hoge prijzen zo groot is dat er geen druk meer op hen kan worden uitgeoefend om de produktie te vergroten. Eerder verwacht hij een produktievermindering.

Van diverse kanten viel in de IEA-conferentie de klacht te horen dat het grote publiek de energiesituatie niet ernstig genoeg neemt. EG-energiecommissaris Guido Brunner maande de Amerikanen tot een zuiniger energieverbruik. ,,Op lange termijn zal noch de wereldeconomie als geheel, noch het internationale monetaire stelsel bestand blijken tegen Amerikaanse olie-importen van de huidige omvang", zo zei hij.

Schlesinger, Brunner en anderen wezen erop dat er op korte termijn voor olie slechts twee alternatieven zijn: kolen en kernenergie. Op 22 mei tekenden de IEA-ministers een dertiental overeenkomsten op het gebied van energie, research en ontwikkeling. Daaronder zijn projecten voor kolen en zonne-energie en voor geothermische energie en olieopsporing, die mede door Mexico zijn ondertekend.

De IEA-conferentie werd op 22 mei afgesloten met de conclusie, dat de energieproblemen in de wereld ernstig zijn en voorlopig zullen voortduren. Daarom is onmiddellijk en krachtig ingrijpen dringend vereist. De bij het IEA aangesloten landen zullen zonodig besparingen moeten afdwingen om in elk geval de afgesproken bezuiniging van 5% op het olieverbruik dit jaar te halen. Ook in de voorzienbare toekomst blijft het energie-aanbod krap, en daarom zal ook volgend jaar de olievraag beperkt moeten worden.

De lidstaten van het IEA wordt op het hart gebonden vooral de olievoorraden in de gaten te houden en te vermijden dat er door een hoog benzineverbruik in de zomermaanden laat dit jaar problemen ontstaan met olie voor verwarmingsdoeleinden. IEA-directeur dr. Ulf Lantzke verwacht dat de olievoorraden in de IEA-landen, in de eerste maanden van dit jaar geslonken van 395 naar 360 miljoen ton, op zijn gunstigst aan het einde van het jaar weer 395 à 400 miljoen ton zul-

David Howell, de Britse minister van energie, die optrad als voorzitter van de IEA-conferentie.

len bedragen, maar het kan ook 15 tot 20 miljoen lager uitvallen.
Net ais de EG gaat ook het IEA een analyserende studie maken van de vrije oliemarkt, waarvan de zogenaamde Rotterdammarkt de grootste is. Er zal vooral gekeken worden naar de invloed van de fragiele marktsituatie op de zogeheten spotprijzen (de prijzen voor olie die niet op lange-termijncontracten wordt geleverd) en, omgekeerd, naar de invloed van de spotprijzen op de algemene prijsstructuur voor olie.
Italië, een land dat zelf in Genua een belangrijk centrum van de vrije oliehandel bezit, steunt dit IEA-voorstel niet, naar wordt vermoed uit vrees voor ingrepen die deze handel zouden kunnen schaden. Volgens de IEA-ministers zijn de vooruitzichten voor het energie-aanbod voor de middellange en lange termijn zo slecht dat, als de energiesituatie gelijk blijft, er geen ruimte is voor zelfs maar een matige economische groei in de lidstaten. Zij dringen er daarom op aan de energiepolitiek een hoge nationale prioriteit te geven. De ministers zijn bereid elkaar vaker dan eens in de twee jaar te ontmoeten om de situatie meer nauwgezet te kunnen volgen.

„We zeggen niet dat de zaak uit de hand is gelopen maar dat als we niets doen aan het energieverbruik, er ernstige economische gevolgen dreigen."

Alduskenschetste de Britse minister van energie, David Howell, die optrad als voorzitter van de IEA-conferentie, de situatie. Howell sprak deze woorden aan het slot van de bijeenkomst op 22 mei.

De aan de vergadering deelnemende ministers trokken de volgende conclusies: schaarsteverschijnselen en prijsverhogingen voor olie zullen ons de komende maanden, ja zelfs jaren, blijven vergezellen. Er zijn niet of nauwelijke middelen om er op korte termijn iets tegen te doen Bezuiniging op het energieverbruik is eigenlijk het enige dat direct soelaas biedt, maar dat moet dan wel in een gecoordineerde actie gebeuren en vermoedelijk zal die besparing alken maar haalbaar zijn via van bovenaf opgelegde maatregelen

Er zit volgens de Amerikaanse energieminister, James Schlesinger. niets anders op dan de gevolgen van de schaarste te accepteren Een boodschap overigens die hij in zijn eigen land nog steeds volstrekt niet heeft kunnen overbrengen. Daarvan getuigen de afwijzing door het Huis van afgevaardigden van president Carters distributieplan en de paniekachtige reacties van de Amerikanen bij de mondjesmaat leverende benzinepompen

Schlesinger toonde zich in Parijs dan ook duidelijk verheugd over de bezorgde en waarschuwende woorden van de conferentie van het Internationale Energie Agentschap (IEA) „Het kan een paar Congresleden omturnen", zei hij

Verscheidene afgevaardigden uitten in Parijs kritiek op het gebrek aan bereidheid van de Amerikanen om tot het besef te komen dat het tijdperk van energie-overvloed definitief verleden tijd is geworden Schlesinger stelde daar tegenover dat in de VS op olie op dit ogenblik al zo'n vijf procent van het verwachte gebruik wordt bespaard. Het benzineverbruik, ligt volgens hem in Amerika dit jaar twee tot drie procent hoger dan een jaar geleden, maar in West-Europa zou die groei zes à zeven procent zijn.

Intussen neemt de druk vanuit het IEA niet alleen op Amerika maar op alle industrielanden toe om in elk geval de beoogde oliebesparing van vijf procent te realiseren Alom werd in Parijs getwijfeld aan de haalbaarheid van dat percentage, dat neerkomt op een bezuiniging van twee miljoen vaten (van 159 liter) per dag Het lijkt erop dat de geesten nu al rijp gemaakt worden voor afgedwongen besparingen, terwijl officieel nog steeds de vrijwilligheid voorop staat Ook in Nederland

Minister Van Aardenne (economische zaken) wil voorlopig nog vasthouden aan die vrijwilligheid .„Het opleggen van impopulaire maatregelen als autoloze zondagen zijn m een democratie pas haalbaar als een grote meerderheid van de bevolking er achter staat", roept hij nog steeds Maar tegelijk sluit hij dit soort ingrepen niet uit als de oliesituatie onverhoopt verslechtert, bijvoorbeeld als vrijwillige besparing niet goed werkt En zelfs begint hij nu het tijdstip van die eventuele maatregelen — aanvankelijk zou pas na de zomer worden beslist — naar voren te verschuiven (NRC/H'blad, NZZ, Le Monde, FAZ, The Guardian)

(Vor ber pag 162/2)

OESO-RAPPORT OVER ECONOMIE

Persbureau Reuter publiceerde op 1 juni een vertrouwelijk rapport van de OESO aan haar commissie voor het economische beleid over de economische vooruitzichten voor de belangrijkste niet-communistische industrielanden. In dit rapport werd gezegd, dat de industrielanden gevangen zitten in een vicieuze cirkel, waaraan de stijging van de energiekosten, de inflatie en de inflexibele aard van hun economieën ten grondslag liggen.

De OESO raamt de economische groei in de 24 landen van de OESO in 1979 op 3,4 procent, 0,3 procent minder dan in 1978. De inflatie in de meeste OESO-landen zal toenemen. Deze ramingen zijn gebaseerd op de vooronderstelling dat de prijzen van ruwe olie dit jaar met 16 procent stijgen

De nieuwste gegevens tonen echter aan dat de OESO-landen nu al 28 procent meer voor hun ingevoerde ruwe olie moeten betalen dan aan het begm van dit jaar Als de prijzen in de loop van het jaar op het huidige niveau blijven, dan houdt dat in dat de gemiddelde prijsverhogingen voor geimporteerde ruwe olie dit jaar 22 procent zal bedragen
De groei van de Amerikaanse economie zal dit jaar 3,1 procent bedragen, zo verwacht de OESO, dat is 0,3 procent minder dan de gemiddelde groei in de OESO-landen Deskundigen hechten daarom veel belang aan het economisohe beleid in de Westeuropese landen De economische groei in deze landen moet krachtig gestimuleerd worden zonder dat de inflatie uit de hand loopt De consumentenprijzen in de VS zullen dit jaar met 8,3 procent stijgen, zo verwacht de OESO, tegen 6,8 procent in 1978 De inflatie in alle OESO-landen zal gemiddeld 7,8 procent gaan bedragen.

Het oversohot op de lopende rekening van de Japanse betalingsbalans zal verminderen van 16,6 miljard dollar tot 5,9 miljard dollar, zo heeft de OESO berekend op grond van een olieprijsstijging van 16 procent
De OESO beschouwt dit als een van de weinige pluspunten in haar analyse van de wereldeconomie. De consumentenprijzen in Japan zullen dit jaar met 3,1 procent stijgen, zo verwacht de OESO In het eerste kwartaal van dit jaar bedroeg de reele groei in Japan 1,8 procent, nominaal was de groei twee procent, zo heeft het Japanse Economische Planbureau bekendgemaakt. (Reuter)

MINISTERRAADSVERGADERING OESO

Op 13 en 14 juni vond in Parijs de jaarlijkse ministerraadsvergadering van de OESO plaats. De bijeenkomst was in belangrijke mate gewijd aan energievraagstukken. De ministers meenden, dat de consumenten zullen moeten betalen voor de recente olieprijsverhogingen. Deze prijsstijging — ten tijde van de OESO-conferentie 33% sedert dec. vorig jaar — kan niet worden afgewenteld op de industrie, zoals in 1974 gebeurde. Dat zou nl. de inflatie doen aanwakkeren, waardoor ook de werkloosheid zou toenemen. De reële lonen in de Westerse wereld als geheel zullen daarom niet kunnen stijgen met 2,5%, maar slechts met 2%.

In het communiqué van de ministerraad werd uitdrukkelijk gesteld, dat de bestrijding van de inflatie en de werkloosheid niet mogelijk is zonder een effectief energiebeleid. Op korte termijn — dat wil zeggen voor de komende anderhalf jaar — dient volgens de ministers de nadruk te liggen op de volgende punten:

- Een afkoelingsperiode in de VS tot de inflatie daar is verminderd. Op een

persconferentie na afloop meende de Amerikaanse minister van financiën, Blumenthal, dat dit 12 a 18 maanden kan duren en dat eind dit jaar de economische groei in de VS tot 2% per jaar zal inzakken.

● Verder dient, aldus de ministers, voorkomen te worden dat de groei van de vraag vermindert waarbij sterke landen — zoals ook Nederland — een rol te spelen hebben. De anderen moeten allereerst de inflatie bestrijden.

● Vooral dient op deze korte termijn het energie-verbruik verminderd re worden, ook door het doorberekenen van de hogere prijzen aan de consument

● Tenslotte dient het feit te worden aanvaard dat de olieprijsverhoging voor alle maatschappelijke groepen de kans op een groter reëel inkomen vermindert en dat als de nominale inkomens niettemin stijgen ook de prijzen omhoog zullen schieten waardoor men gedwongen zal zijn in te grijpen.

Voor de langere termijn ligt de nadruk eveneens op inflatiebestrijding, ook door een voorzichtige monetaire en fiscale politiek en door beperking van de sociale uitgaven voor zover die de inflatie aanwakkeren. Maar zo constateren de ministers, het heeft geen zin een lagere groei te aanvaarden wegens het inflatiegevaar als de regeringen het effect daarvan op de werkgelegenheid opheffen door maatregelen die de produktiviteit verminderen of kosten en prijzen op andere wijze verhogen.
Er zal een speciale groep op hoog niveau worden gevormd om de gevolgen van structurele hervormingen (of het uitblijven daarvan) te controleren. Verouderde en oneconomische bedrijven moeten alleen binnen dit plan en tijdelijk worden geholpen, aldus de OESO-ministers.
Voorts worden weer maatregelen voorgesteld om jeugdwerkloosheid te bestrijden, o.a. door deeltijdwerk. Maar, zo wordt gewaarschuwd, met verkorting van de werkweek om meer werkgelegenheid te scheppen dient men voorzichtig te zijn.
Ten aanzien van de rem op de groei door de energienrijzen kwam men overeen dat een prijs- en belastingpolitiek voor olie nodig is, die erkent dat energie steeds duurder zal worden zodat deze verwachting ook goed doordringt in het bewustzijn der verbruikers.
Bij de bespreking van de hulp aan ontwikkelingslanden werd er — vooral door minister Van der Klaauw — op gewezen dat deze het meest te lijden hebben van de olieprijsverhogingen en dat de economische gevolgen er van ook de overdracht van middelen aan de arme landen beperken. (NRC/Handelsblad, NZZ, Le Monde. FAZ, The Guardian!

TOEKOMSTVERWACHTINGEN OESO

Eind 1975 heeft de Raad van de OESO besloten het onderzoeksproject „Interfuturs" te lanceren voor een periode van drie jaar met als onderwerp „de studie van de toekomstige ontwikkeling van hooggeïndustrialiseerde maatschappijen in harmonie met die van de ontwikkelingslanden".

Op 7 juli van dit jaar is het rapport van de onderzoeksgroep gepubliceerd. De groep stond onder leiding van prof. Jacques Lesourne. Het rapport draagt de titel: „Het oog gericht op de toekomst: de vermoedelijke gebeurtenissrn beheersrn en het onvoorziene in goede banen leiden." In het rapport worden vier hoofdpunten aangesneden.

1) Kan de mondiale economische groei doorgaan zonder in afzienbare toekomst geremd te worden door de door de aardbol opgelegde belemmeringen zoals energievoorzieningen grondstoffen bouwgronden en koolzuurgaslozingen kernafvalstoffen en vervuiling7

2) Aan welke problemen zullen de hooggeïndustrialiseerde maatschappijen de eerstkomende 25 jaar het hoofd moeten bieden? Wat ziin hun macro-economische vooruitzichten op lange termijn betreffende de economische groei, de prijs- en werkgelegenheidsstabiliteit? Zullen deze maatschappijen in staat zijn hun economische, sociale en politieke structuren aan veranderingen in de toekomst aan te passen? Zal het merendeel van de inwoners in deze maatschappijen systemen accepteren die in snel tempo het volume en de samenstelling van het sociale produkt zullen veranderen?

3) Hoe zal de Derde Wereld, rekening houdend met de onmetelijke uitdagingen waarmee zij wordt geconfronteerd, zich kunnen ontwikkelen? Hoe kunnen de ontwikkelde en onderontwikkelde landen gezamenlijk lange-termijn-acties ondernemen t.a.v. de vele domeinen waarin zij gemeenschappelijke belangen hebben om het functioneren van het internationale economische systeem doeltreffend en rechtvaardig te verbeteren?

4) De steeds groter wordende mondiale interdependentie biedt nieuwe mogelijkheden, maar is tevens voor elk land een bron van onzekerheid en kwetsbaarheid. Wat zijn de lange-termijn-vooruitzichten voor deze interdependentie? Welke problemen komen in uiteenlopende sectoren als energie, grondstoffen, industrie, landbouw, internationale handel en monetaire systemen hieruit voort? Hoe kan in deze omstandigheden de samenwerking tussen regeringen versterkt en de procedure om potentiële conflicten op te lossen verbeterd worden?

De relatie van de mensheid met de ecosfeer

De mensheid zal zich voortaan steeds meer bezig moeten houden met de botsingen van zijn activiteiten op het milieu in al zijn vormen. De mondiale economische groei kan echter over de gehele wereld in de komende 50 jaar voortgaan zonder op de onoverkomelijke natuurlijke belemmeringen te stuiten. Deze geruststellende diagnose sluit geenszins de mogelijkheid van-het ontstaan van grondstoffenproblemen, economisch-sociale spanningen, socio-politieke problemen uit. Wat zijn de noodzakelijke prioritaire taken aan het eind van de eeuw?

— de introductie in het landbouwbeleid van afbouwende lange-termijnsystemen, doch met vermijding van afbraak van bouwgronden, de verhoging van de weerstand tegen insecticiden en watervervuiling.

— een grondige wijziging in de structuur van energieverbruik vooral wat betreft de primaire energiebronnen zonder buitensporige prijsverhogingen in vraag en aanbod.

— wat de grondstoffen betreft: de ontwikkeling van nieuwe technieken, het verkrijgen van garanties voor rechtvaardige toegang tot de bronnen, regeling van juridische en institutionele vraagstukken met betrekking tot exploitatie van bronnen die niet nationaal toegeëigend kunnen worden.

— onderzoeken uitbreiden over de wisselwerking van economische activiteiten, het klimaat en de controle op giftige stoffen.

De huidige energiesituatie is in het bijzonder een permanente bedreiging voor de welvaart van de wereldeconomie en niets is belangrijker voor regeringen van de OESO-landen dan het voeren van een standvastig rigoreuze energiepolitiek.

De hooggeïndustrialiseerde landen ten opzichte van veranderingen

(I) Ondanks het ontbreken van absolute economische groeigrenzen door gebrek aan bronnen of onvoldoende innovaties zullen de geïndustrialiseerde landen slechts een gematigde groei kennen, zowel door externe onzekerheid (ontstaan van multipolaire wereld, moeilijkheden met energieveranderingen, bestaan van monetaire problemen), als door interne factoren (daling van de geschatte investeringsrentabiliteit, gevoeligheid voor inflatie), interne kenmerken die ongetwijfeld de ontwikkeling van de waarden reflecteren maar tevens een zekere institutionele sclerose en de groeiende moeilijkheden voor regeringen de steeds meer ingewikkelde gegevens van hun politiek te beheersen.

(II) De aspiraties naar nieuwe levensstijlen zullen ontwikkeld worden, vnl. op het gebied van de werktijdindeling, het deelhebben in beslissingen, werk en recreatie, gezinsleven, cultuur en ecologie, zonder dat het mogelijk is te zeggen in hoeverre het gaat om een verder zoeken naar of een radicale verandering in de bestaande waarden en of er inderdaad een nieuwe dominerende levensstijl uit voort zal komen. De hooggeïndustrialiseerde landen zouden mogelijkerwijs de socialie oligopolisatie kunnen versterken en aan de andere kant grote aantallen minderheidsgroepen met sociaal „revolutionair" gedrag kunnen zien opkomen.
In elk geval zullen de regeringen in de komende 25 jaar blijven zoeken naar een geleide economische groei om aan de vraag van de bevolking te kunnen voldoen.

(III) Vier grote technologische avonturen zijn in opgang het elektronische complex (teleprocessing en automatisatie); de biologie met haar nasleep van gevolgen op de gezondheid en de landbouw; de industriele activiteiten en de energieprodukten met de vervanging van grote primaire energiebronnen; en tenslotte het gebruik van oceanen en het luchtruim.

(IV) De ontwikkelde maatschappijen staan onder de druk van demografische veranderingen voor diepgaande structuurwijzigingen. ontwikkelingen van de „final demand", verhoging van kosten door het milieu en vooral de wijzigingen in de concurrentiepositie van hun economieën. Zij zullen de starre condities op de arbeidsmarkt, de overheidsinterventies en de buitenlandse handel moeten verbeteren.

(V) De energiecrisis, de gematigde groei en de ontwikkeling van de buitenlandse concurrentie zullen permanente spanningen teweeg brengen in de wil tot vrijhandel en de verleiding tot protectionisme.

Rekening houdend met deze ontwikkelingen zullen de geïndustrialiseerde landen nieuwe oplossingen moeten zoeken voor het dubbele probleem van inflatie en werkloosheid terwijl aanpassing aan het nieuwe internationale verband cruciaal zal zijn met het oog op de relatieve achteruitgang van deze landen.
Er zal gezocht moeten worden naar een combinatie van de volgende doelstellingen: economische groei herstellen en steunen; structuur-aanpassingen accepteren; weigeren van uitsluiten van kleine minderheden aan de groei-voordelen; ontvankelijk zijn voor eisen van actiegroepen van toekomsthervormers; meewerken aan een nauwere samenwerking tussen ontwikkelde landen.

De volgende elementen zouden de basis kunnen vormen voor het opbouwen van actieve strategieën voor combinaties van groeipolitieken, structuuraanpassingen, en voldoening van nieuwe sociale eisen: de inkomenspolitiek losmaken van de arbeidsmarkt, informatie van factoren van structuur-veranderingen verbeteren, herwaardering van de economische en sociale efficiency van de welvaartsstaat; ondernemingen de middelen geven voor belangrijke omschakelingen en het lanceren van nieuwe activiteiten.

De toekomst van de ontwikkelingslanden

(I) De ontwikkelingslanden, met aan het eind van de eeuw **f** 4,5 miljard inwoners, zullen steeds meer afwisselende karakteristieken vertonen.

(II) De ontwikkelingslanden met een gematigd inkomen hebben zeer goede groeivooruitzichten mits de hooggeïndustrialiseerde landen hun open markten bieden en in een gedeelte van hun financiële behoeften voorzien, hetgeen natuurlijk een zekere gebonden handel met de ontwikkelde landen betekent. Over het algemeen zullen deze landen aan het eind van de eeuw, met een gezamenlijke bevolking van ± 760 miljoen, een gemiddeld inkomen per capita boven de US $ „1976" van **2500** bereikt hebben.

(III) De toestand van de armste onderontwikkelde landen zal daarentegen slechts heel langzaam verbeteren. Zij zullen aan het eind van de eeuw een inwonersaantal hebben van ± 1650 miljoen met een gemiddeld inkomen per capita beneden of rond de US $ „1976" van 1300.

(IV) De groei van de niet-olie-producerende landen zal zeer sterk afhangen van de beschikbaarheid en de prijs van de energie.

(V) De voedselafhankelijkheid van de ontwikkelingslanden zal zeer waarschijnlijk groter worden, doch niet onoplosbaar zijn. De vooruitgang van de substantiële landbouwproduktie, dikwijls teruggedrongen door industriële doeleinden, zal een algemene aangelegenheid blijven of worden.

(VI) De industrialisering zal spectaculaire vooruitgang boeken in bepaalde regionen van de Derde Wereld, maar toepassing van aangepaste technologieën op de heersende economisch-sociale condities van elke regio is belangrijk om de werkgelegenheid te vergroten, de verdeling van de inkomens te verbeteren en markten voor massa-consumptie te creëren.
In een dergelijke samenhang is de ontwikkeling van de Derde Wereld in het belang van de ontwikkelde landen Ontwikkelde en ontwikkelingslanden moeten samen strategieen ontwikkelen die het rendement van het internationale economische systeem en de verdeling van de inkomens binnen en tussen de landen verbeteren Zij moeten ook gemeenschappelijke projecten ontwerpen die zowel door groepen ontwikkelde — als ontwikkelingslanden uitgewerkt kunnen worden Dit rapport geeft hiervoor een bepaald aantal suggesties

De tendensen van internationale economische betrekkingen

(I) De economische, ecologische en culturele interpendentie zal aan het eind van de eeuw toenemen. Dit zal weldadige consequenties hebben maar tevens nieuwe kwetsbaarheid scheppen.

(II) De economische lasten van landen en groepen landen zowel binnen als bussen de OESO en de Derde Wereld zullen veranderen Alhoewel Amerika door zijn buitengewone gewicht de belangrijkste rol kan spelen, zal die rol gewijzigd worden door vermindering van zijn deel in het mondiale inkomen Met de groei van de rol van Japan, industrialisatie van Zuid-Oost Azie, en de nieuwe Chinese politiek kan in het verre Oosten een zone ontstaan die een der belangrijkste centra van de mondiale economie kan worden Het aandeel van de EG m het mondiale inkomen zal dalen, terwijl de Europese landen moeilijke organisatorische en structuuraanpassingsprobleinen zullen kennen Daarentegen zullen de OPEC-landen en landen met industriele ontwikkeling in Zuid-Oost Azie en Latijns Amerika belangrijke elementen in de mondiale economae worden Zuid-Azie en Zwart-Afrika zullen voor het grootste deel arme zones blijven

(III) De voortgaande internationalisering van de andustrie zal een van de belangrijkste aspecten vormen van de interdependentie De wisselwerking van industrie en wetenschappelijke research, de complementaire actie van industrie en dienstensector zullen geleidelijk aan de industriële activiteiten in de ontwikkelde landen wijzigen Een nieuwe generatie vooroplopende en gangmakende industrieen zal de plaats innemen van de industrieen die de na-oorlogse groei veroorloofd hebben Een grotere concurrentie tussen de hoogst ontwikkelde landen om de eerste plaats in te nemen op het gebied van hoog technologische activiteiten is waarschijnlijk Onder auspicien van de multinationals (particuliere en overheid) zal de fragmentatie van het produktieproces en de concentratie van verschillende activiteiten van de grote regio in de wereld voortgaan De Derde Wereld zou aan het eind van de eeuw 16 tot 18% van de mondiale industriele produktie voor haar rekening kunnen nemen

(IV) De ontwikkeling van de internationale handel zal zeer gevoelig zijn voor de groei, de aard van de Noord-Zuid relaties en de beslissingen van de belangrijkste landen ten aanzien van verdere liberalisatie of neo-protectionisme Het aandeel van de Derde Wereld (zonder China) in de internationale handel zou van 12% aan het begin der zeventiger jaren tot 18 à 22% aan het eind van de eeuw kunnen toenemen De uitbreiding van de handel binnen de multinationals en het groeiende overheidsingrijpen in de handelssector zullen ongetwijfeld gezamenlijke acties en onderhandelingen noodzakelijk maken om de uitbreiding van de vrije handel te vergemakkelijken en wel op een wijze die overheidsingrijpen overbodig maakt

Samengevat, zal de meest waarschijnlijke evolutie een gematigde groei in de ontwikkelde landen aantonen (met een tendentie naar veelzijdige produktie, en rekening houdend met bepaalde elementen van de nieuwe groei), door een differentiatie van de Derde Wereld, door de instelling van subtielere aanmoedigingspolitieken ten behoeve van nationale economische activiteiten. Een dergelijke ontwikkeling is in vele opzirhten verre van bevredsgend Aan de andere kant zijn een bepaald aantal crisismogelijkheden die het rapport probeert te identificeren denkbaar. Waaronder een olieaanvoercrisis genoemd moet worden, veroorzaakt hetzij door politieke gebeurtenissen, hetzij door onvoldoende investeringen in research en extractie.

Vanwaar de noodzaak nieuwe internationale samenwerkingsvormen te creëren?

- het functioneren van internationale markten verbeteren,
- de kwetsbaarheid van nationale economieën verminderen,
- regeringen aanmoedigen in hun politiek rekening te houden met de door hen aan anderen opgelegde „diseconomies",
- voortdurend aanpassen van overheidsinstellingen aan nieuwe behoeften.

De mondiale interdependentie kan alleen geleid worden na een langdurig aanpassingsproces en de pragmatische doch actieve voortzetting van dit proces is onontbeerlijk, Het rapport stelt enkele aanbevelingen in die zin voor.

De werkzaamheden van INTERFUTURS zouden het startsein voor regeringen moeten zijn voor:

- een diepgaand onderzoek van elk land naar de implicaties van de lange-termijin-gevolgen van hun speciale situatie;
- consultaties tussen OESO-landen hierover.

Het is niet de bedoeling van het rapport een pessimistische of optimistische boodschap betreffende de toekomst te brengen. Het wil slechts proberen aan te zetten tot bewustwording en actie De realisering van de toekomst staat niet geschreven Het zal afhangen van de wijze waarop verschillende nationale gemeenschappen en in het bijzonder de hooggeïndustrialiseerde maatschappijen zich gedragen Indien de laatste, zoals na de Tweede Wereldoorlog, creatief en in staat zullen zijn de uitdagingen waarmee zij geconfronteerd worden, op te nemen, zullen zij meewerken aan het verminderen van de risico's en de opbouw van een harmonieuzere wereld

Wat dit betreft bestaat er voor de Degeringen als prioritaire taak de publieke opinie in de ontwikkelde landen bewust te maken van de problemen en de inzet (Secretariaat OESO)

BELGIË

CRISIS IN DE VOLKSUNIE

Hugo Schiltz heeft op 23 juni voortijdig ontslag genomen als voorzitter van de Volksunie. Kamerlid sedert 1965, werd hij in november 1973 voorzitter van het partijbestuur en was sedert november 1975 algemeen partijvoorzitter.

Het ontslag, dat ingaat op 15 september, is het gevolg van innerlijke spanningen in de VU en van de groeiende kritiek op het presidentiële beleid.

Reeds voor de parlementsverkiezingen van 17 dec. 1978 was in de Vlaams-nationalistische rangen ontstemming merkbaar over de houding van Schiltz t.o.v. de staatshervorming. Het leidde o.m. tot de dissidentie van senator L. Claes en tot de oprichting van het Vlaams Blok. De parlementsverkiezingen bezorgden de VU een vrij zware nederlaag. Het stemmenpercentage viel van 10 naar 7,01.

Op de partijraad van 13 jan. 1979 werd het beleid van Schiltz scherp aangevallen, o.m. door de Gentse hoogleraar J. Matton en door kamerlid J. Valkeniers.

De verkiezingen van 10 juni voor het Europese parlement bevestigden de neerwaartse trend: het stemmenpercentage van de VU viel verder terug naar 5,9. Het verscherpte nog de malaise in de partij.

Walter Luyten, tweede man op de VU-kandidatenlijst voor Europa, sprak zich enkele dagen na de verkiezingen in een interview met het weekblad De *Nieuwe* indirect uit voor het ontslag van Schiltz.

Op 21 juni deelde oud-kamerlid Paul Peeters mede, dat hij ontslag had genomen als algemeen partijsecretaris en voor geen enkele functie meer kandidaat wenste te zijn. In een brief aan Schiltz schreef hij dat de VU een nieuwe, verjongde leiding nodig had, die een radicaal-Vlaamse koers zou varen, en dat hij niet langer akkoord kon gaan ,,met de steeds duidelijker linkse koers die door bepaalde topmensen en door heel wat van onze diensten en nevenorganisaties wordt ingeslagen".

Op 23 juni vergaderde de partijraad om een gedeelte van het partijbestuur te vernieuwen. Een stemming over het voorzitterschap stond niet aan de orde, aangezien de ambtstermijn van Schiltz slechts in 1980 zou verlopen. De partijraad verkoos kamerlid J. Gabriels en prof. J. Matton tot ondervoorzitters, Willy de Saeger tot algemeen secretaris, en tot bestuursleden: kamerlid J. Valkeniers, oud-minister R. Vandekerckhove, de oud-kamerleden L. Vansteenkiste en J. Vandemeulenbroucke, W. Luyten. Fr Kuijpers. Uit die verkiezing bleek dat enkele uitgesproken tegenstanders van de voorzitter voortaan in het partijbestuur zouden zetelen.

Schiltz kondigde daarop aan dat hij ontslag nam als voorzitter ,,omdat de verkiezing van de nieuwe bestuursleden het mij onmogelijk maakt de politiek te roeren die ik voorsta". Op 25 juni publiceerde hij de volgende verklaring, waarin zijn ontslag nader gemotiveerd werd:

,,Electorale tegenslagen hebben in de partij middelpuntvliedende krachten losgemaakt. Deze evolutie werd met een zekere wellust aangewakkerd door persorganen, groepen of partijtjes, die eigenlijk aansturen op de ontmanteling van de enige Vlaams-nationale organisatie die in staat is aan echte, daadwerkelijke politiek te doen. Zij vonden helaas gehoor bij mensen die door hun ervaring in de Vlaamse beweging beter zouden moeten weten. Dit heeft geleid tot een reeks feiten waardoor het vertrouwen in de partij verder aangetast dreigt te worden. Parlementsleden en partijverantwoordelijken legden verklaringen af die onverenigbaar waren met de basisloyauteit en met de minimumdiscipline zonder welke een partij zoals de VU niet operationeel kan blijven.

Persoonlijke ontgoochelingen, verlies van mandaten of het falen in de uitoefening van functies, werden steeds vaker gehuld in de wijde mantel van ideologische bekommernissen. Bij voorkeur werd hierbij gebruik gemaakt van verbaal radicalistisch opbod of van een grotendeels artificieel opgefokte rechts-linkse tegenstelling.

Hierbij werden herhaaldelijk fundamentele beginselen van het partijprogramma met de voeten getreden. Dit alles dreigde de partij lam te slaan in een periode waarin zij eigenlijk meer dan ooit zou moeten kunnen optreden als een volwassen, doelbewuste en operationele politieke eenheid. Ik heb de voorbije maanden het partijbestuur hiervoor bij herhaling gewaarschuwd. Ik heb gepleit voor verjonging en vernieuwing aan de top.

Ik heb gewaarschuwd voor de blinde vlucht naar een verbaal radicalisme en erop gewezen dat de keuze van de nieuwe partijbestuursleden in dit opzicht meer dan ooit van levensbelang zou zijn voor de partij. Ook de arrondissementele voorzitters heb ik in volle openhartigheid ingelicht. Verleden zaterdag heb ik moeten vaststellen dat aan dweepzucht, gebrek aan loyauteit en eerlijke samenwerking meermaals de voorkeur werd gegeven boven ernst, politieke deskundigheid en toekomstgericht volksnationalisme. Ik acht dit dermate in strijd met de basisbeginselen en met de historische opdracht van de Vlaams-nationale partij dat ik, in geweten, niet langer de persoonlijke belichaming van dit bestuur kan blijven.

Ik wens, zoals in het verleden, ook nu tegenover de Vlaamse gemeenschap eerlijk en correct te blijven in mijn politiek optreden. Ik kan niet de voorzitter blijven van een partij die dreigt zich te laten terugdringen in de rol van een tijdelijke zweeppartij. Ik dank al diegenen in de partij die ook in de moeilijkste uren, ook doorheen ondergeschikte meningsverschillen, nardnekkig meegestreden hebben om van de VU een eigentijdse, toekomstgerichte volksnationale partij te maken. Die samen met mij hebben willen doorbreken naar een nieuwe fase in het Vlaams radicalisme. De fase van de zelfbewuste. volwassen opbouw van een autonome, verdraagzame Vlaamse staat in federaal verband, waarin sociale verantwoordelijkheid en rechtvaardigheid de basis zou vormen van de maatschappij-ordening. Dit is en blijft de essentiële opdracht van de VU. Daaraan blijf ik mij wijden, in de partij. Daarover zal men zich, naar ik hoop, in de partij thans grondig bezinnen."

Schiltz heeft ook in het openbaar verklaard dat het wenselijk zou zijn een intern congres bijeen te roepen, alvorens over te gaan tot de verkiezing van een nieuwe voorzitter.

Op 29 juni publiceerde het nieuwe partijbestuur van de VU een beginselverklaring, waarin met leedwezen werd kennis genomen van de beslissing van Schiltz en vastgesteld werd ,,de de meningsverschillen van tactische en strategische en niet van programmatische of ideologische aard zijn". In de verklaring wordt aangedrongen op herstel van het vertrouwen en de solidariteit en beklemtoond dat het partijbestuur ,,het partijprogramma met zijn Vlaams-nationale en sociale dimensie onverminderd zal handhaven".

De beginselverklaring werd eenparig goedgekeurd; voorzitter Schiltz nam niet aan de stemming deel.

NEDERLAND

TK-DEBAT OVER UITSPRAKEN PREMIER VAN AGT M.B.T. KERNENERGIE

Tijdens de Europese Raad in Straatsburg op 21 en 22 juni (pag. 438/2 e.v.) heeft de Nederlandse premier Van Agt het standpunt ingenomen, dat de Europese Gemeenschap het tot het jaar 2000 niet zonder kernenergie zal kunnen stellen. Volgens Van Agt zal in de komende jaren energie besparen niet voldoende zijn. Hiermee leek zich een verschuiving voor te dorn in het Nederlandse standpunt inzake kernenergie.

Op een eerdere Europese Raad, in Parijs (pag. 177 e.v.), stelde minister-president Van Agt zich veel afwijzender op. Dat leidde toen tot een botsing met de Duitse bondskanselier Schmidt, die opmerkte,

dat bepaalde lidstaten later niet voor kernenergieleveranties bij de andere lidstaten, die wel van kernenergie gebruik maken, moeten aankloppen.

Wel maakte de Nederlandse premier nog het voorbehoud, dat eerst oplossingen gevonden moeten worden voor problemen, die uit deze vorm van energiewinning voortvloeien, zoals de opslag van nucleair afval, de veiligheid van kerncentrales en de proliferatie.

Op verzoek van oppositieleider Den Uyl heeft de Tweede Kamer op 22 juni beslist, dat premier Van Agt zich over deze kwestie in de Kamer zou moeten verantwoorden. De TK nam deze beslissing, hoewel premier Van Agt had laten weten hier zelf ,,geen behoefte'' aan te hebben. Het TK-debat vond plaats op 26 juni. Het bleek, dat er veel kritiek op de uitlatingen van de premier was. Een meerderheid was van mening, dat aan die uitspraken de vroegere voorwaardelijkheid ontbrak en dat de premier zich teveel had vastgelegd op de noodzaak van kernenergie.

Terwijl de Negen op de vorige Raad, in maart jongstleden in Parijs, in hun verklaring over de kernenergie nog een zeker voorbehoud hadden opgenomen (,,voor zover de omstandigheden zulks toelaten'') behelsde de verklaring van Straatsburg de volgende passage: ,,Zonder ontwikkeling van de kernenergie zal in de komende decennia geen economische groei mogelijk zijn (...). Aan kernenergieprogramma's zal op krachtige wijze nieuw leven moeten worden ingeblazen''.

Deze laatste uitspraak wijkt volgens oppositieleider Den Uyl wezenlijk af van die van Parijs. Hij beschuldigde het kabinet ervan dat het bezig is ,,zijn draai te nemen om te komen tot de bouw van drie kerncentrales''. Veel kritiek was er ook op de uitspraken van Van Agt in interviews in Straatsburg, dat het onweerlegbaar is dat Nederland het zonder kernenergie niet kan rooien.

De premier vond dit reden waarom ,,de veiligheidsproblemen als de wiedeweerga en als de bliksemse kater moeten worden opgelost''.

Mevrouw Lambers (D'66) vond dat de vraag of Nederland wel of niet aan de kernenergie wil, na Straatsburg eigenlijk geen open vraag meer is, zoals nog in het regeerakkoord is vastgelegd. Zij wees erop dat niet mag worden vooruitgelopen op de brede maatschappelijke discussie over kernenergie, die later dit jaar zal beginnen en waarin die vraag open moet zijn.

De premier herinnerde in zijn verweer aan de clausules in de verklaring van Straatsburg, waardoor volgens hem het eerder gemaakte voorbehoud wel degelijk gewaarborgd blijft: ,,De kernenergie moet onder zodanige omstandigheden worden toegepast, dat de veiligheid van de bevolking wordt gewaarborgd (...) In dit verband herinnert de Raad van Europa eraan dat deze kwestie in wezen onder de verantwoordelijkheid van de nationale regeringen valt.''

Deze uitspraak, aldus Van Agt, is volstrekt in overeenstemming met het regeerakkoord op basis waarvan dit kabinet werkt. De uitspraak is evenmin strijdig met de eerdere verklaring van Parijs. Dat neemt volgens de premier evenwel niet weg, dat men aan het stellen van de vraag of Nederland kernenergie als geheel zou kunnen missen, niet kan ontkomen. Hij zei niets te voelen voor een extreme houding voor of tegen kernenergie, maar wilde een middenpositie innemen: kernenergie is niet onder alle denkbare omstandigheden verwerpelijk.

Van Agt weigerde dan ook zich op een negatieve houding te laten vastpinnen. ,,Stil aan is in ons land een atmosfeer ontstaan, dat wie nog serieus nadenkt en spreekt over de noodzaak van kernenergie en de noodzaak de problemen rond de kernenergie op te lossen, wordt aangewezen als een waanzinnige dan wel een barbaar'', aldus de verontwaardigde premier.

Hij zei de alternatieve mogelijkheden van steenkool, zon-, wind- en aardwarmte-energie in zijn concept niet te vergeten. De energienota's, waaronder die over steenkool, zullen binnen de gestelde termijn, dus nog voor eind september, aan de Kamer worden aangeboden.

Enige verbazing wekte minister Van der Klaauw met zijn verklaring dat er in Brussel geen voorstellen op tafel liggen over snelle-kweekreactoren. In 1977 heeft de EG-commissaris voor energie Brunner een aantal omstreden voorstellen gedaan, waarin de snelle-kweekreactor een belangrijke plaats innam.

Deze voorstellen zijn nu evenwel zo verwaterd en verzwakt, aldus de bewindsman, dat zij in feite niet meer bestaan.

Een aantal moties van PvdA, D'66 en PPR over deze voorstellen en over de verklaring van Straatsburg werden door Van Agt ontraden. Van de motie van het CDA-kamerlid Mommersteeg wilde hij slechts' de zinsnede ,,terughoudendheid inzake het Europese energiebeleid'' overnemen.

De TK aanvaardde op 28 juni met alleen de stemmen van SGP en GPV tegen de motie-Mommersteeg (CDA), waarin werd aangedrongen op de uiterste terughoudendheid bij het kernenergiebeleid en waarin werd uitgesproken, dat de definitieve besluitvorming over de toepassing van kernenergie pas mag volgen na afronding van de brede maatschappelijke discussie.

Een motie-Dankert (PvdA), die uitspraken van de Europese Raad en van minister-president Van Agt ,,betreurde'', werd verworptn. (NRC /H'blad, ANP, *Handelingen* Tweede Kamer)

INDUSTRIPLE PRODUKTIE OP RECORD-NIVEAU

De industriële produktie in Nederland heeft in april een record-niveau bereikt, zo blijkt uit cijfers van het CBS.

De produktie was in april volgens de hoeveelheidscijfers van het CBS 3,3% hoger dan in april vorig jaar en ruim 4% hoger dan in maart van dit jaar. Ministerie van econ. zaken)

OOST-EUROPA

COMECON

33STE VERGADERING

Van 26-28 juni heeft in Moskou de 33ste vergadering van de Comecon plaatsgevonden. Aan deze bijeenkomst werd deelgenomen door delegaties uit Bulgarije, Hongarije, de DDR, Cuba, de Mongoolse Volksrepubliek, Polen, Roemenië, de SU, Tsjechoslowakije en Vietnam. Verder woonde een delegatie uit Joego-Slavië de vergadering bij.

Waarnemers waren er uit Angola, Afghanistan, Irak, Zuid-Jemen, Laos, Mozambique, Mexico, Finland en Ethiopië. Tenslotte waren op deze bijeenkomst aanwezig J. Stanovik, uitvoerend secretaris van de VN Economische commissie voor Europa als speciale afgezant van de secretaris-generaal van de VN en Abd-El Rahman Khane, uitvoerend directeur van de VN Organisatie voor industriële ontwikkeling UNIDO.

Als voorzitter trad op Alexei N. Kosygin, premier van de SU.

Op de vergadering werd o.m. het dertig-jarige bestaan van de Comecon herdacht.

Een belangrijk onderwerp van de beraadslagingen op deze 33ste zitting van de Raad voor wederzijdse economische bijstand vormde de situatie op het gebied van de energievoorziening. In het *NRC/H'blad* van 27 juni werd aan deze kwestie een beschouwing gewijd, waaraan het volgende is ontleend:

Dat ook Oost-Europa een energiecrisis beleeft, is de afgelopen winter zonneklaar gebleken In het zuiden van de Sowjet-Unie traden grote tekorten op doordat de levering van aardgas door Iran werd stopgezet De strenge winter zorgde in Polen en andere Oosteuropese landen voor acute energieschaarste en het feit dat Moskou eind vorig jaar aan landen als Bulgarije en Hongarije liet weten dat de voortdurende stijging van de olieleveranties door de Sowjet-Unie zo met konden doorgaan, maakte duidelijk dat er ook aan de Russische bereidwilligheid om de Oosteuropese satellieten van goedkope energie te voorzien een grens is

Tot voor kort deed Moskou nogal smalend over de opschuddmg dia m 1973 in het Westen ontstond over de oliecrisis en later over de voortdurend stijgende prijzen die de OPEC-landen voor hun ruwe olie berekenen. De Sowjet-Unie schilderde daartegenover in flatterende kleuren de riante situatie waarin de socialistische wereld verkeerde door te wijzen op de enorme voorraden aan olie, gas en kolen die zich in de Sowjet-Ume, met name in hel; Aziatische deel daarvan, bevinden.

Op zichzelf zijn die voorraden inderdaad

ook aanwezig, het kost echter Westerse technologie en dus harde valuta om die bronnen te exploiteren

Sinds enige tijd toont men echter ook aan Russische kant een grotere realiteitszin en zelfs enige bezorgdheid over het fest dat de consumptie van energie geen gelijke tred houdt met de produktie ervan Zo publiceerde het regeringsblad Izwestia kortgeleden een commentaar van Anatoli Aleksandrow, de voorzitter van de Academie van Wetenschappen, waarin deze toegaf dat de wereldreserves aan olie en gas — en dus ook de Russische voorraden daarvan — ,,in twintig of op hun gunstigst vijftig jaar" konden zijn uitgeput

En toen premier Kosygin eind mei een bezoek aan Tsjechoslowakije bracht. waarschuwde hij dat ,,zelfs onze landen er niet onderuit kunnen om drastische maatregelen voor de besparing van benzine en olie te nemen" Die grondstoffen moesten, zo zei de Sowjet-premier, in de eerste plaats gebruikt worden voor de produktie van hoognodige chemische produkten zoals kunstmest en kunststoffen

Met andere woorden er is niet voldoende olie voorhanden om ongelimiteerd door het groeiende aantal autobezitters in Oost-Eurapa te laten opsouperen

Het ligt voor de band dat die ,,drastische maatregelen" een belangrijk onderdeel uitmaken van de besprekingen in Moskou en dat die zullen neerkomen op een beperking van het gebruik van de personenauto Een uiterst teer, en mogelijk zelfs explosief punt omdat de auto nu juist de laatste jaren niet alleen in de industrieel hoogst ontwikkelde landen in Oost-Eumpa, zoals Tsjechoslowakije en de DDR, maar ook in de Sowjet-Unie zelf een bereikbaar ideaal is geworden en, meer dan alleen een statussymbool, ook een middel De Comecon-landen moeten in Moskou dus om zichzelf een idee van vrijheid te geven de niet eenvoudige combinatie bepalen van wat mogelijk is op energiegebied en wat politiek voor de Oosteuropese regeringen haalbaar is om geen al te heftige reacties onder de bevolking te veroorzaken

Die afweging wordt iets gemakkelijker gemaakt door het zelfvertrouwen dat de Sowjet-Unie demonstreert op het gebied van de kernenergie Want tegenover de erkenning dat de olie- en gasvoorraden eindig zijn. staat het onbegrensde geloof van Moskou in de kernenergie en met name in de toekomstige ontwikkeling van snelle kweekreactoren, die meer energie produceren dan zij verbruiken Het verbruik van olie en gas, zo zei Kosygin in Praag, moet worden teruggedrongen en de inzet van kernenergie is de enige realistische mogelijkheid voor de oplossing van de energiecrisis

Dit jaar zal de produktie van door kerncentrales opgewekte elektriciteit in de Sawjet-Unie met een kwart toenemen, eind volgend jaar moet ongeveer een tiende deel van alle in het Europese deel van de Sowjet-Unie gebruikte elektriciteit door kerncentrales worden geleverd en in het jaar 2000 zal een vijfde van de totale energiebehoefte ven de Sowjet-Unie uit kernenergiebronnen afkomstig zijn

Daarbij is dan nog niet de hoeveelheid elektrische energie gerekend die de rest van Oost-Europa van Moskou zal afnemen.

Met uitzondering van Roemenië, dat een eigen ambitieus programma voor de bouw van kerncentrales (van Canadees fabrikaat) op stapel heeft staan, zijn de andere Europese Comeconlanden aangesloten op het Russische elektriciteitsnet.

De sterke nadruk op de ontwikkeling van de kernenergie in de Sowjet-Unie en de Oosteuropese satellieten en op de beweerde veiligheid van de Russische reactoren (,,Zo veilig dat zij zelfs in bevolkte gebieden kunnen worden geinstalleerd") inoet dus opgevat worden als het vergulden van de pil die de regeringen van Oost-Europa moeten slikken namel–k dat de levenng van de goedkope Russische olie niet verder kan toenemen.

Op de achtergrond van die Russische weigering om meer olie te leveren aan de Comeconpartners speelt natuurlijk mee dat de Sowjet-Unie een deel van haar olie liever op de wereldmarkt — tegen harde valuta's — of aan strategisch belangrijke landen als India, Griekenland en Turkije verkoopt. In dat licht gezien zullen veel Oosteuropese regeringen dan ook hun twijfels hebben over de plotselinge werkelijkheidszin die de Russen tegenover hun eigen olievoorraden aan de dag zijn gaan leggen

Onderwerpen van besprekingen op Comeconbijeenkomst

Van de zijde van de SU is de overige leden van de Comecon de verzekering gegeven, dat zij zich geen zorgen hoeven te maken over de energievoorziening; de grote voorraden steenkool en olie in de SU zouden daarvoor borg staan.

Op de top werd echter wel gepraat over de energievoorziening en hoe die in de toekomst te verzekeren.

In een rede van premier Kosygin bij de opening van de vergadering legde hij de nadruk op de verdere ontwikkeling van kernenergie.

De Russische energieminister Pjotr Neporozjni, ontkende berichten in het Westen, onder meer afkomstig van de CIA, dat de Sowjet-Unie krap zit in haar energie, en dat het land tegen 1985 een importeur van olie zou zijn geworden. Wel gaf hij toe dat het winnen van de energie, die in onder andere Siberië in de bodem zit, grote moeilijkheden oplevert, evenals het transport.

Daarom, zo verklaarde hij, moeten de Sowjet-Unie en de Oostbloklanden vertrouwen op kernenergie.

Op de Comecon-vergadering is ook gesprokrn over een plan dat in een VN-commissie wordt besproken, om de elektriciteitsnetten van het Oostblok en West-Europa met elkaar te verbinden door middel van een 750 kilovolt-lijn van West-Duitsland naar de Sowjet-Unie, met aftakkingen naar Polen, de DDR en West-Berlijn.

Verder bespraken de ministers de normalisatie van hun spoorwegen, die ervoor moet zorgen dat treinen uit elk Oostblokland gebruik kunnen maken van het spoorwegnet in andere Comecon-landen. Dat zou de economische integratie bevorderen, maar waarnemers wijzen erop dat het ook troepenbewegingen binnen het Oostblok vergemakkelijkt.

Verder hielden de ministers zich bezig met het op elkaar afstellen van de diverse vijfjarenplannen, en met energieleveranties van de Sowjet-Unie aan de Oostbloklanden.

Doordat het energieplan van de Sowjet-Unie nog in de maak is, konden de andere landen van Comecon daarover echter geen echte garanties krijgen.

Communiqué

De vergadering werd afgesloten met het uitgeven van een communiqué, waarin niet werd ingegaan op de economische problemen, waarmee de Comecon-lidstaten te kampen hebben.

Overzicht van de COMECON-bijeenkomst in de Zuilenzaal in het Huis van de vakbeweging in Moskou.

Niets over de tekorten aan olie, die ook de Comecon-landen bedreigen, niets over de meningsverschillen die tussen de Comecon-Landen bestaan over het prijsniveau van agrarische produkten, wat zo belangrijk is voor de stimulering van de voedselproduktie.

Niets ook over een ander brandend probleem, waarmee de Oosteuropese landen te maken hebben, namelijk de hoge schuldenlast aan het Westen en de groeiende nationale investeringslast.

Het communiqué beperkte zich tot het uitwijden over de plannen voor economische samenwerking en integratie van de COMECON-landen op lange termijn, tot ongeveer 1990, en over veranderingen in het statuut van de organisatie. Het sprak verder over de bereidheid om economische betrekkingen aan te gaan met de Europese Gemeenschap.

Uit het communiqué blijkt verder, dat sinds de vorige zitting die in 1978 werd gehouden in Boekarest, 22 overeenkomsten tussen de COMECON-landen zijn gesloten, o.m. het akkoord over specialisatie in de produktie van kerncentrales en de uitrusting daarvoor.

Met name ook werd transport gedetailleerd in het communiqué ter sprake gebracht. Plannen zijn in de maak voor modernisering van twee grote internationale spoorwegverbindingen en voor reconstructie en modernisering van de autowegen Moskou-Warschau, Warschau-Berlijn en Boekarest-Sofia. Aan de Russisch-Hongaarse en de Russisch-Tsjechoslowaakse grens zullen twee nieuwe overslagpunten voor het spoorwegvrachtvervoer worden geopend.

Het communiqué besteedde ook aandacht aan de noodzaak, het technische peil van de tussen de COMECON-landen verhandelde goederen te verhogen, vooral dat van machines en technische uitrustingen voor fabrieken en dat van landbouw.
Het feit, dat bepaalde organisatorische wijzigingen ,,unaniem", zoals het communiqué zegt, werden aanvaard, duidt erop dat, hoewel het karakter van die wijzigingen niet bekend is, het niet om fundamentele zaken gaat. Roemenië heeft zich in het verleden namelijk krachtig verzet tegen pogingen om de eenstemmigheid die bij het nemen van beslissingen door de COMECON vereist is, te vervangen door eenvoudige meerderheidsstemming

Roemenië vreest, dat in zo'n geval de Sowjet-Unie al haar plannen met betrekking tot de economie van Oost-Europa erdoor zou kunnen drukken, terwijl andere leden, en dan met name Boekarest zelf, daartegen zouden kunnen zijn.

Wat betreft de Europese Gemeenschap wordt gezegd in het communiqué, dat de COMECON economische betrekkingen met Brussel wil aangaan op basis van ,,gelijkheid". Dat betekent dus dat er geen wijziging is gekomen in de houding van de COMECON tegenover de EG. Brussel wil de COMECON namelijk juist niet als gelijke erkennen, omdat de EG veel grotere supranationale bevoegdheden heeft dan de Oosteuropese organisatie.

Het enige lid van de COMECON dat dan ook op eigen houtje, en tegen de zin van Moskou in, bezig is een apart verdrag met de EG te sluiten is Roemenië.

Commentaar. De energiesituatie in de SU

In *Le Monde* van 30 juni werd commentaar gegeven op de Comeconvergadering, waarbij i.h.b. nader werd ingegaan op de energiesituatie in de SU. Het volgende is hieraan ontleend:

De Sowjet-Unie heeft energieproblemen; het land voorziet in 80% van de aardolie van de andere Comecon-landen en daarom is strijd tegen verspilling, rationeel gebruik van bestaande energiebronnen en het zoeken naar nieuwe energiebronnen geboden.
De aard van de problematiek komt niet tot uiting in de statistieken. Uit een in 1977 gepubliceerd CIA-rapport stond dat de Sowjet-Unie na een drastische produktieverlaging gedwongen zou zijn aardolie op de wereldmarkt te kopen (ca. ?35 mln ton in 1985: dat is tweemaal zoveel als nu door Moskou naar West-Europa wordt geexporteerd). Maar het Stockholmse instituut Petrostudies voorziet een buitengewone aardolie-,,boom", met een produktie van meer dan 1 mrd ton in 1990, aankomen, mits de Sowjet-Unie haar calculatie- en managementsmethoden hervormt. De opvattingen van de EG en de OESO liggen tussen beide uitersten (CIA en Petrostudies) in.
De voorspellingen zijn in hoge mate gebaseerd op verwachte aardolievondsten en het kunnen exploiteren van die vondsten. In 1965 was het Russische aandeel in de wereldaardolieproduktie 9% en in 1978 was dit ca. 20% (meer dan 570 mln ton). Bijna de helft daarvan is afkomstig uit nieuwe oliebronnen (hoofdzakelijk in westelijk Siberië, alsook uit de Noordeuropese wateren). Moskou verwacht voor 1985 een produktie van 680 tot 700 mln ton.
Eén van de voornaamste problemen is evenwel de voortdurende vermindering in produktiegroei sinds 1970 (1961-1971: +9,1%; 1971-1975: +6,8%; 1975-1979: +5,3%; in 1979: +3,8%). Tegelijkertijd zijn de beschikbare aardoliereserves nog sneller gedaald en werd voorrang gegeven aan de uitbreiding van de exploitatiecapaciteit ten koste van het zoeken naar nieuwe aardoliebronnen; dit met het oog op het tegengaan van verdere produktieverminderingen.

In 1977 en 1978 is minder aardolie geproduceerd dan in het plan was beoogd (resp. 4,2 en 3,6 mln ton), en om de in het plan voorziene minimumproduktie voor 1979 te halen zou aanzienlijk meer moeten worden geproduceerd dan in 1978. Omdat nieuwe oliebronnen steeds belangrijker worden moeten de Russen tegelijkertijd produktievermindering in oudere olievelden tegengaan en de produktie uit nieuwe olievelden opvoeren wil men de produktiegroei kunnen realiseren. Enkele jaren geleden kon met een derde van de nieuwe bronnen de produktieterugval van oudere bronnen worden vereffend. In 1980 zal daartoe de helft van de nieuwe bronnen moeten worden aangewend.
Feit is dat het aardolieverbruik is gedaald: +2,8% in 1976 tegen +5,6% in 1975. Dit zou veroorzaakt kunnen zijn door verminderde economische groei en een beoogde politiek van verlaging van de consumptie. Maar de structuur van de consumptie verandert: er is steeds meer brandstof nodig voor auto's en vliegtuigen, alsook meer behoefte aan veredelde aardolieprodukten als grondstof voor de chemische industrie. Volgens Russische experts is die structuur ,,anti-economisch" omdat veel aardolie voor verwarming wordt gebruikt; men had ook kolen kunnen gebruiken of teerzanden kunnen exploiteren.

Daar komt bij dat Moskou aardolie moet leveren aan de ,,broederlanden": men wil de leveranties niet verminderen maar wel beperken en de partner stimuleren op de wereldmarkt te kopen waar de prijzen ca. 12% hoger liggen dan binnen de COMECON. Voorts wenst Moskou afzet van olie naar het Westen (1970-1976: een exportstijging van 55% tegen een produktiestijging van 47,3%). Moskou is in beginsel niet tegen de olieprijsverhoging van de OPEC, maar de kans blijft dat er weer een exportdaling komt zoals aan het begin van de jaren '70, en zelfs een spectaculaire terugval tegen 1985 (als het Zweedse Petrostudies gelijk heeft dat er dan een ,,olie boom" in de Sowjet-Unie zal zijn).

Le Monde beschrijft het aandeel van de diverse Russische regio's tot het totaal van de aardolieproduktie uit nieuwe bronnen, Deze bijdragen zijn hoogst onzeker en volgens Le Monde is scepsis geboden over stellingen. zoals die van Petrostudies, dat hiervan veel kan worden verwacht. Immers alleen bij aanzienlijke hervormingen zou veel meer olie kunnen worden gewonnen. Deze hervormingen zouden worden gestimuleerd door de olieprijsstijgingen van de OPEC sinds 1973. Tot dusver heeft de Sowjet-Unie echter geopteerd voor extensieve exploitatie, waarbij tot 60% van de olie in de bronnen bleef zitten. Nu zou in plaats van op basis van de methode van ,,minimum comparabele kosten" volgens de methodiek van ,,maximalisatie van de differentiële rentabiliteit" moeten worden gewerkt. d.w.z. investeringsbesluiten baseren op de stand van de wereldaardolieprijzen.
Maar niets wijst er op dat de Russische autoriteiten aan hervormingen zoals Petrostudies die nodig acht schenken. De overgang van extensieve naar intensieve oliewinning wordt geblokkeerd door ,,conceptuele barrières", alsook door ontbrekende technologie en uitrusting voor het tegengaan van verspilling en verhoging van de produktie. Slechts het Westen en Japan kunnen die technologie en uitrusting leveren.
Om dat te kunnen betalen moet Moskou aardolie exporteren: vandaar dat men zo gebrand is op compenserende contracten,
Een aanwijzing dat de Zweedse experts te optimistisch zijn is dat de Russische leiders zo'n belangstelling tonen voor energie-bezuiniging, voor onderzoek naar vervangende energiebronnen, voor de ontwikkeling van de kolenproduktie en het, tenminste in theorie, voorrang verlenen aan kernenergie. Dit terwijl de Sowjet-Unie niet bedreigd lijkt door een tekort of een overvloed aan aardolie.
De problemen zullen over ongeveer vijf jaar gaan komen. Moskou zal zich dan bevinden in een situatie die ongeveer overeenkomt met die van de kapitalistische landen nu. De Sowjet-Unie is dan ,,vrager" op de internationale markt samen met de andere COMECON-landen; dit gezelschap zal dan met het Westen een gecoördineerd energiebeleid wensen en zich allereerst richten op nieuwe technologie-ontwikkeling. Schmidt heeft dat reeds eerder naar voren gebracht en er onlangs te Moskou met Kosygin over gesproken. Maar gezien de onderlinge problemen binnen de Westerse club kan men slechts sceptisch zijn over mogelijkheden tot een uitgebreidere concen-

tratie van het energiebeleid, aangevuld met het socialistische kamp.

In het Informatie-bulletin van de ambassade van de **USSR** in Nederland van 7 juli stond een artikel over de energiebronnen van de SU, waaruit wij het volgende citeren:

Het tijdperk van de goedkope brandstoffen en grondstoffen is voorbij. Dit onprettige feit werd nog eens bevestigd door de buitengewone verhoging van de olieprijzen door de OPEC.

De meest winstgevende en bereikbare vindplaatsen van vaste, vloeibare en gasvormige brandstof worden al geëxploiteerd en beginnen uitgeput te raken. Alle „crème" is al van de energetica afgeroomd en de huidige taak is het exploiteren van de minder winstgevende vindplaatsen.

Voor haar economische ontwikkeling kan de USSR zich verlaten op haar eigen brandstoffen- en energieressources. Deze bronnen zijn echter helaas niet gelijkmatig over ons land verdeeld. De grootste bodemschatten bevinden zich in het Aziatische deel ervan en hun exploitatie is erg kostbaar. Wanneer bijvoorbeeld gas hoofdzakelijk werd gewonnen in de Europese gebieden van ons land, zouden de kosten ervan om en nabij vijf maal zo laag zijn en zou het transport ervan ongeveer twee maal minder kosten dan nu het geval is. Het verhogen van de olie- en gaswinning vereist nu telkens meer geld.

De minerale reserves nemen toe dank zij de exploratie van nieuwe bodemschatten. Alleen al in **1978** exploreerden Sowjetgeologen **44** olie- en gasvindplaatsen en verscheidene grote kolenvelden.

In de zeventiger jaren is West-Siberië het centrum van de olie- en gasindustrie geworden. Het totale oppervlak van de perspectieven biedende olierijke gebieden beloopt hier **1.650.000** vierkante kilometer. Slechts zo ongeveer **15%** van dit gebied is echter geëxploreerd. Gemiddeld zijn er maar **5** meter geboorde putten per vierkante kilometer van het terrein, dat wil zeggen ongeveer **20** maal zo weinig als in het Wolgabekken.

Oost-Siberië en het Verre Oosten zijn veelbelovend op het punt van olie en gas. Volgens Academielid Andrej Trofimoek wordt het totale gebied van olie- en gasvelden geschat op **4,2** mln vierkante kilometer.

Er zijn zeven gas- en gascondensaatvindplaatsen geëxploreerd in het stroomgebied van de Lena (Jakoetië). Deze zijn geschat op **1000** mrd kubieke m. (**1000** vierkante meter gas is gelijk aan een ton olie). Grote vindplaatsen van „vast gas"' zijn eveneens aangetoond in dit gebied. De geologen maken echter alleen maar het begin bij het exploreren van de rijkdom aan bodemschatten van het uitgestrekte gebied van de Jenisej tot de Stille Oceaan. Deze exploratie zal jaren kosten.

Het Kaspische Laagland (**500.000** vierkante kilometer), dat zich tussen de Wolga en de Oeral bevindt, wordt als het voornaamste gebied beschouwd voor het tot ontwikkeling brengen van de gasindustrie in het Europese deel van de USSR. Hier worden de gasreserves geschat op **25-30** mln kub. meter. De Sojoezgasbuisleiding die door de Comeconlanden op compensatiebasis is gebouwd, werd in **1979** operationeel. Ze wordt gebruikt om gas van de vindplaats van Orenburg (het Oeralbekken) te leveren aan Bulgarije, Hongarije, de DDR, Polen, Roemenië en Tsjechoslowakije.

De totale gasreserves van de USSR worden getaxeerd op een hoeveelheid die overeenkomt met **200.000** mln ton olie. Deze cijfers spreken voor zichzelf.

De kolenreserves van de USSR worden getaxeerd op **7** miljoen x miljoen ton. De oostelijke streken van ons land nemen meer dan **20** procent van de kolenreserves voor hun rekening. De jaarlijkse opbrengst aan kolen van het dagbouwbekken van Kansk-Atsjinsk (Oost-Siberië) kan op 1.000 miljoen ton worden gebracht. Hit gebruik van deze bruinkool (ondanks haar lage calorische waarde en hoog asgehalte) zal het mogelijk maken grote hoeveelheden olie en gas te besparen. Deze laatste zijn uiterst waardevolle grondstoffen voor de chemische industrie.

Tien thermo-elektrische centrales met een capaciteit van **6,4** miljoen kW elk moeten gebouwd worden in het bekken van Kansk-Atsjinsk. Vijf centrales met de energetische capaciteit van 4 miljoen kW worden gebouwd in het bekken van Ekibastuz (Kazachstan). Met andere woorden, het energiepotentieel van de USSR zal met **84** miljoen kW toenemen dank zij het gebruik van de goedkope kolen uit Siberië en Kazachstan.

Er is in de USSR een uitgebreid programma opgesteld en in uitvoering voor het besparen van olie en gas. Kolen, atoomenergie en hydro-energie zullen het grootste deel voor hun rekening brengen op de brandstoffenbalans van ons land. Het denkbeeld dat olie en gas spaarzaam moeten worden gebruikt, werd al helemaal in de 19e eeuw uitgesproken door onze landgenoot Dmitri Mendelejew, de opsteller yan het Periodiek Systeem. Nu de prijzen voor olie op de wereldmarkt ongeveer negen maal zo hoog zijn als ze in **1970** waren, zijn de woorden van deze grote chemicus, dat brandende olie gelijk staat met brandende bankbiljetten, meer dan ooit tevoren in overeenstemming met de waarheid.

De produktie van de USSR van olie en gascondensaat moet in **1979** ongeveer **600** miljoen ton gaan bedragen en de kolen- en gasproduktie respectievelijk ongeveer **750** miljoen ton en meer dan **400.000** miljoen kubieke meter. De Sowjet-Unie neemt de eerste plaats ter wereld in bij de olie- en kolenproduktie en de tweede (na de USA) bij de gasproduktie. Er zal een verdere toename komen van de energieproduktie der USSR. Dit zowel om tegemoet te komen aan de behoeften van ons land, als voor leveranties aan de wereldmarkt. Het moge voldoende zijn om te zeggen dat gedurende de periode van het tiende vijfjarenplan (1976-1980) de export van de USSR naar de COMECON-landen **364** miljoen ton olie, **90.000** miljoen kubieke meter gas, **94** miljoen ton kolen en cokes en **67.000** miljoen kWu elektrische energie zal bedragen.

De USSR verkoopt eveneens veel brandstof aan de westerse landen. Er wordt regelmatig gas geleverd aan Oostenrijk, Italië, Frankrijk en de Duitse Bondsrepubliek. Men verwacht ook gasleveranties aan Japan en de Verenigde Staten: in juni **1978** hebben de USSR, Japan en de Verenigde Staten een compensatieovereenkomst over **25** jaar ondertekend over het exploiteren van Jakoetië's bodemschatten.

Compensatie-overeenkomsten bieden de meeste vooruitzichten en zijn een voor beide partijen voordelige vorm van samenwerking. De exploratie van Siberië vereist geweldige, soms enorme investeringen, omdat alles helemaal van de grond af moet worden opgebouwd in de onbewoonde Siberische streken. De mensen moeten steden, nederzettingen en mijnen bouwen in de omstandigheden van het eeuwige ijs. Het transport is echter het moeilijkste probleem. Er worden in de USSR ieder jaar twee transcontinentale buisleidingen van **3000** à **3500** kilometer lengte aangelegd. Dit kost enorm veel werk: er moeten miljoenen tonnen metalen bouwsels in de grond worden begraven, er moét een groot aantal compressiestations worden gebouwd, de landerijen moeten opnieuw bouwrijp worden gemaakt en er moeten maatregelen worden genomen om het milieu te beschermen.

Dat is de reden waarom het voor de USSR voordelig is om een deel van de uitgaven samen met haar partners te financieren. Dezen behalen op hun beurt voordeel bij regelmatige energieleveranties. De compensatie-overeenkomsten versterken bovendien het wederzijdse vertrouwen en spelen een belangrijke rol bij het materiële vorm laten aannemen van de ontspanning. De werkelijkheid heeft al voorbeelden opgeleverd van vruchtbare samenwerking van deze aard. Tenslotte moet er op gewezen worden dat de stijging van de kosten der brandstoffenproduktie in de USSR maar weinig effecten voor de consumenten heeft. Gas, waarvan de winningskosten enige malen zo hoog zijn geworden, wordt al meer dan **30** jaar aan de verbruikers verkocht tegen de prijs van 0,16 roebel per verbruikte hoeveelheid. (Een roebel is zo ongeveer **$ 1,5** volgens de officiële wisselkoers). De prijzen voor elektriciteit, centrale verwarming en heet water zijn stabiel gebleven sedert **1948.** De benzine is in **1978** weliswaar duurder geworden, maar zelfs nu is ze drie tot vijf maal goedkoper in vergelijking met de prijzen in vele westerse landen.

The Guardian van **7** juli schreef over hetzelfde onderwerp, dat er verschillen bestaan tussen de energieproblemen van de COMECON-landen en die in het Westen. Als belangrijkste verschil noemde The Guardian, dat de maatregelen van het oostblok meer gericht zijn op een toekomstige dan op een huidige crisis.

Voor **1979** en **1980** ziet de Amerikaanse deskundige Herbert L. Sawyer in het algemeen geen grote problemen. Maar er dreigt een vertraging in de groei van de Russische olieproduktie. In **1978** produceerde de Sowjet-Unie 4,19 miljard vaten olie, slechts weinig minder dan de geplande 4,34 miljard vaten.

Ondanks de reusachtige Russische investeringen groeit de overtuiging, dat de produktie van enkele der rijkste olievelden tussen **1980** en **1985** haar top zal bereiken en dat niet snel genoeg nieuwe oliebronnen zijn aangeboord om een terugval van de produktie te voorkomen.

(AFP, NRC/H'blad, Le Monde, NZZ, FAZ, The Guardian, Wereldwijzer, Informatie-bulletin van de ambassade van de USSR in Nederland, Moscow News) (Vor. ber. pag. 62/1 e.v.)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

MAATREGELEN BEPERKING ENERGIEVERBRUIK VS

Op 15 juli lieeft president Carter van de Verenigde Staten een aantal maatregelen aangekondigd die ervoor moeten zorgen dat de ,,afhankelijkheid van de VS van ingevoerde olie met de helft wordt teruggebracht",

Carter wil de volgende bezuinigingen op de olie-invoer afdwingen: binnen 10 jaar moeten er in de VS jaarlijks 2,5 mln vaten synthetische brandstof worden geproduceerd (waardoor de olie-invoer met dezelfde hoeveelheid kan worden verminderd); tegen het jaar 2000 moet 20% van de Amerikaanse energievoorziening uit zonne-energie bestaan, terwijl de energiebedrijven hun olieverbruik met 50% moeten verminderen en moeten overschakelen op steenkool (dit vermindert de importen in 1990 met 0,75 mln vaten per dag); de prijscontrole op zware stookolie wordt opgeheven (0,5 mln vaten per dag minder import); 0,25 mln vaten worden er bezuinigd door bevordering van het openbaar vervoer; en tenslotte kan door bezuiniging op het energieverbruik, betere isolatie e.d. een importbezuiniging van 0,5 mln vaten per dag gerealiseerd worden.

Dit programma komt bovenop Carters energieprogramma van het afgelopen jaar (zie hierna) voor zover het Congres daarmee akkoord is gegaan. Als gevolg van deze oude maatregelen (onder meer het geleidelijk loslaten van de prijscontrole op binnenlandse olie) moet de komende tien jaar 4,0 mln vaten worden bezuinigd op de olie-invoer.

Zonder dit alles zou de Amerikaanse olie-invoer in 1990 waarschijnlijk gestegen zijn tot rond 13 mln vaten per dag. Trek daar eerst de 4,0 mln vaten van Carters oude programma van af, en vervolgens de 4,5 mln van zijn nieuwe voorstellen, en een drastische reductie is daarvan het resultaat: in 1990 zou de olie-invoer niet meer dan 4,5 mln vaten per dag bedragen.

Dit is een zeer ambitieus programma. De president heeft dit waarschijnlijk beseft toen hij zijn rede uitsprak; immers, hij noemde voor het jaar 1990 geen getallen, maar zei slechts dat de VS ,,vanaf nu nooit méér olie zullen verbruiken dan in 1977". Toen bedroeg de olie-invoer echter 8,7 mln vaten per dag, aanzienlijk meer dan het niveau van het afgelopen jaar, toen er 8,2 mln vaten per dag geïmporteerd werden. Niettemin: Carter heeft aangegeven hoe een drastische beperking van de olie-invoer kan en moet worden bereikt en hij heeft daarmee zijn aan slijtage onderhevige politieke leven op het spel gezet.
Tijdens de economische topconferentie in Tokio (pag. 433 e.v.) was aangedrongen op energiebesparende maatregelen.

Hieronder geven wij enkele fragmenten uit de redevoering van de president, gevolgd door een korte samenvatting van de energiemaatregelen:

,,Dit is een bijzondere avond voor mij. Precies drie jaar geleden, op 15 juli 1976, aanvaardde ik de benoeming van mijn partij om mij kandidaat te stellen voor het presidcntschap van de Verenigde Staten. Ik beloofde u een president, die niet geïsoleerd is van het volk, die uw moeite navoelt en uw droom deelt en die zijn kracht en wijsheid aan u ontleent. In de afgelopen drie jaar heb ik bij veel gelegenheden over nationale problemen tot u gesproken: de energiecrisis, de reorganisatie van de regering, de economie van onze natie en zaken van oorlog en in het bijzonder vrede.
Maar in de loop van deze jaren zijn de onderwerpen van de redevoering-n, de gesprekkcn en de persconferenties in toenemende mate beperkter geworden, meer en meer gericht op wat de geïsoleerde wereld van Washington belangrijk vindt

President Carter tijdens zijn televisietoespraak waarin energieverbruik beperkende maatregelen bekend werden gemaakt.

Langzamerhand heeft u meer en meer gehoord wat de regering vindt dat de regering zou moeten doen en minder en minder over de hoop van de natie over onze dromen van de toekomst.
Tien dagen geleden had ik met u over een zeer belangrijk onderwerp willen spreken — energie (...) En ik realiseerde mij meer dan ooit dat ik als president uw hulp nodig heb. Daarom besloot ik naar buiten te gaan en naar de stemmen van Amerika te luisteren (...). Ik nodigde mensen uit bijna iedere laag van onze maatschappij naar Camp David uit, uit de zaken- en vakbondswereld, onderwijzers en geestelijken, gouverneurs en burgemeesters en privé-burgers.

Het zijn tien bijzondere dagen geweest (....). Deze tien dagen bevestigden mijn geloof in het fatsoen en de wijsheid en de kracht van het Amerikaanse volk. Maar zij staafden ook sommige van mijn oude bezorgdheden over de onderliggende problemen van onze natie. Ik, als president, weet natuurlijk dat de handelingen en de wetgeving van de regering heel belangrijk kunnen zijn. Daarom heb ik hard gewerkt om de beloften uit mijn verkiezingscampagne in wetten om te zetten. En, ik moet het toegeven, met gemengd succes.
Maar na geluisterd te hebben naar het Amerikaanse volk ben ik er weer aan herinnerd dat al de wetgeving van de wereld niet goed kan maken wat verkeerd is met Amerika.
Daarom wil ik vanavond eerst met u spreken over een ernstiger onderwerp dan energie of inflatie. Ik wil met u spreken over een fundamentele bedreiging van de Amerikaanse democratie.
Ik bedoel niet onze politieke en burgerlijke vrijheden. Zij zullen in stand blijven. En ik doel ook niet op de uitwendige kracht van Amerika (....).

De bedreiging is op gewone manier bijna onzichtbaar. Het is een vertrouwenscrisis (....).

Het is een crisis die het hart, de ziel en de geest van onze nationale wil raakt. Wij zien deze crisis in de groeiende twijfel aan de zin van onze levens en in het verlies van een eenheid van doelen voor onze natie. De afbrokkeling van ons vertrouwen in de toekomst dreigt het sociale en politieke gebouw van Amerika te vernietigen. Het vertrouwen dat wij als volk altijd hebben gehad is niet maar een of andere romantische droom of een spreekwoord in een stoffig boek dat we alleen maar op de vierde juli lezen.

Het is de idee die onze natie grondvestte en die onze ontwikkeling als een volk leidde. Vertrouwen in de toekomst heeft al het andere gedragen — overheidsinstellingen en het particuliere initiatief, onze eigen gezinnen en de grondwet van de Verenigde Staten.
Vertrouwen heeft onze gang bepaald en

Weekblad 48ste jaargang No. 2495, pag. 30671-30686

is een verbinding tussen de generaties geweest. Wij hebben altijd in zoiets als vooruitgang geloofd. Wij hebben altijd het geloof gehad dat de dagen van onze kinderen beter zouden zijn dan de onze. Ons volk is dat geloof aan het verliezen (....).

In een natie die trots was op hard werken, sterke gezinnen, hechte gemeenschappen en ons vertrouwen op God neigen velen van ons ertoe zelfbevrediging en consumptie te aanbidden. De menselijke identiteit wordt niet langer bepaald door wat men doet maar door wat men bezit Maar wij hebben ontdekt dat het bezitten van dingen en het consumeren van dingen niet ons verlangen naar de zin van het leven bevredigt (...

Voor het eerst in de geschiedenis van ons land gelooft een meerderheid van ons volk dat de komende vijf jaar slechter zullen zijn dan de afgelopen vijf jaar. Tweederde van ons volk stemt zelfs niet eens. De produktiviteit van de Amerikaanse werknemer loopt terug. En de bereidheid van de Amerikaanse werknemers om voor de toekomst te sparen is beneden die van enig ander volk in de westerse wereld gedaald. Zoals u weet is er nu een groeiende minachting voor de regering en voor de kerken en voor de scholen, de nieuwsmedia en andere instellingen.

Dit is geen boodschap van geluk of geruststelling, maar het is de waarheid en het is een boodschap. Deze veranderingen zijn niet zo maar ineens gekomen, zij zijn langzamerhand tijdens de jongste generatie opgekomen.

Jaren die vol waren van schokken en tragedie. Om een weg uit deze crisis te vinden heeft ons volk zich tot de federale regering gewend en gemerkt dat zij geisoleerd is van de voornaamste stroom van het leven van onze natie. Washington D.C. is een eiland geworden. De kloof tussen onze burgers en onze regering is nooit zo groot geweest (....)

De belangrijkste taak die wij hebben is het herstellen van het geloof en het vertrouwen in Amerika (....)

De kracht die wij nodig hebben zal niet van het Witte Huis komen maar van ieder huis in Amerika. Wij kennen de kracht van Amerika. Wij zijn sterk. We kunnen onze eenheid herwinnen, we kunnen ons vertrouwen herwinnen. Wij zijn de erfgenamen van generaties die veel krachtiger en veel verschrikkelijker beareigingen hebben overwonnen dan die ons nu uitdagen. Onze vaders en moeders waren sterke mannen en vrouwen die tijdens de grote Depressie een nieuwe samenleving hebben geschapen, die in wereldoorlogen hebben gevochten en die een nieuw handvest voor de vrede in de wereld hebben gewrocht.

Wij zijn dezelfde Amerikanen die tien jaar geleden een mens op de maan hebben gezet. Wij zijn de generatie die onze samenleving gewijd heeft aan de eerbiediging van mensenrechten en gelijkheid. En wij zijn de generatie die de oorlog en het energieprobleem zal winnen en op die manier de eenheid en het vertrouwen van Amerika zal opbouwen."

De president maakte vervolgens de volgende concrete plannen bekend:

● vermindering van de olie-import tegen 1990 met ten minste 4,5 mln vaten per dag. Daartoe zal Amerika's olie-invoer op basis van de cijfers van 1977 worden bevroren. Carter zei: „Vanaf nu, zal dit land nooit méér buitenlandse olie verbruiken dan wij in 1977 deden".

In 1977 werd een record van 8,9 mln vaten per dag ingevoerd, maar door de wereldolieschaarste beweegt de olie-invoer zich nu rond de 8,2 mln vaten per dag. Met andere woorden, de Amerikanen zullen met de olie-import nog enige ruimte overhouden;

● Een „Energy Security Corporation" moet over tien jaar in een produktie van 2,5 mln vaten synthetische brandstof per dag kunnen voorzien;

● De regering-Carter zal een wetgeving indienen met betrekking tot de stichting van een „zonne-energiebank", die ervoor moet zorgen dat de VS tegen het einde van de eeuw 20% van hun energiebehoeften uit zonne-energie zullen produceren;

O Het Congres moet energiebedrijven verplichten om hun olieverbruik met 50% te verminderen, waardoor overschakeling op steenkool, „onze meest overvloedige energiebron", noodzakelijk zal worden. Doorvoering van deze maatregel zal de luchtvervuiling hier aanzienlijk doen toenemen, en verzachting van milieuhygiënische reglementen noodzakelijk maken;

● de stichting van een mobilisatieraad voor de energie, die de bureaucratische hindernissen in het streven naar energiebezuinigingen en ontwikkeling van binnenlandse energiebronnen moet elimineren.

■ de toewijzing van tien mrd dollar tot 1990 voor de ontwikkeling van het openbaar vervoer.

Nadere bijzonderheden

Op 16 juli gaf Carter nadere bijzonderheden over zijn plan om in 10 jaar tijds Amerika's afhankelijkheid van geïmporteerde olie met de helft terug te brengen, tijdens redevoeringen in Kansas City en Detroit.

Volgens de Amerikaanse president zal zijn energieplan de komende 10 jaar $142 mrd gaan kosten. De opbouw van een industrie voor de vervaardiging van synthetische benzine zal daarbij de grootste post vormen, nl. $88 mrd. De totale kosten ad $142 mrd zullen naar Carters zeggen geheel kunnen worden gefinancierd door de heffing van een belasting op de extra-winsten, die de oliemaatschappijen zullen innen als gevolg van het geleidelijke vrijmaken van de binnenlandse olieprijzen. Het Congres moet die nieuwe belasting echter nog goedkeuren.

De president zei het Congres te zullen verzoeken om verplichte doelstellingen voor energiebezuinigingen in te stellen. Indien de staten hieraan weigeren mee te werken, wil Carter ze daaruit vanuit Washington dwingen.

In Kansas City sprak de president voor het eerst over kernenergie die volgens hem een belangrijke rol in het Amerikaanse energiebeleid (13% van de elektriciteitsproduktie) is toebedeeld. Hij gaf echter geen enkele bijzonderheid over de toekomst van nucleaire energie in de VS, waarover de discussie hier zeer emotioneel is geworden na het ongeluk met de kerncentrale bij Harrisburg.

Carter maakte nog de volgende maatregelen bekend:

● Een boete van $10.000 is vastgesteld voor overtreding van het decreet, dat de temperatuur in openbare gebouwen 's zomers niet onder de 28° C mag komen en 's winters niet boven de 20" C.

● Goedkope leningen zullen worden verstrekt aan huiseigenaren, die voor hun verwarming van olie op aardgas overschakelen.

De minister van energie James Schlesinger, gaf op 16 juli enkele bijzonderheden over Carters plan om Amerika's olie-invoer met 4,5 mln vaten per dag te verminderen. De produktie van synthetische benzine kan over 10 jaar een besparing van 1,5 mln vaten per dag oplevere van 1,5 mln vaten per dag opleveren.

Zgn. onconventionele brandstoffen, zoals de vervaardiging van aardgas uit teerzand, moeten een half miljoen vaten opleveren. Volgens Schlesinger kan van een geleidelijke vrijlating van de binnenlandse olieprijzen een verhoging van de Amerikaanse olieproduktie met 500.000 vaten worden verwacht.

De Amerikaanse minister van energie meent dat anderhalf miljoen vaten kunnen worden bespaard door de verplichte overschakeling van olie op steenkool bij energiebedrijven (dit zal echter een versoepeling van de voorschriften tegen luchtvervuiling noodzakelijk maken). De resterende 500.000 vaten aan besparingen moeten worden verwezenlijkt door maatregelen als isolering van huizen, het aanmoedigen van car-pools en de uitbreiding van het openbaar vervoer.

Reacties in binnen- en buitenland

In de reacties in binnen- en buitenland, zowel van politici als van de

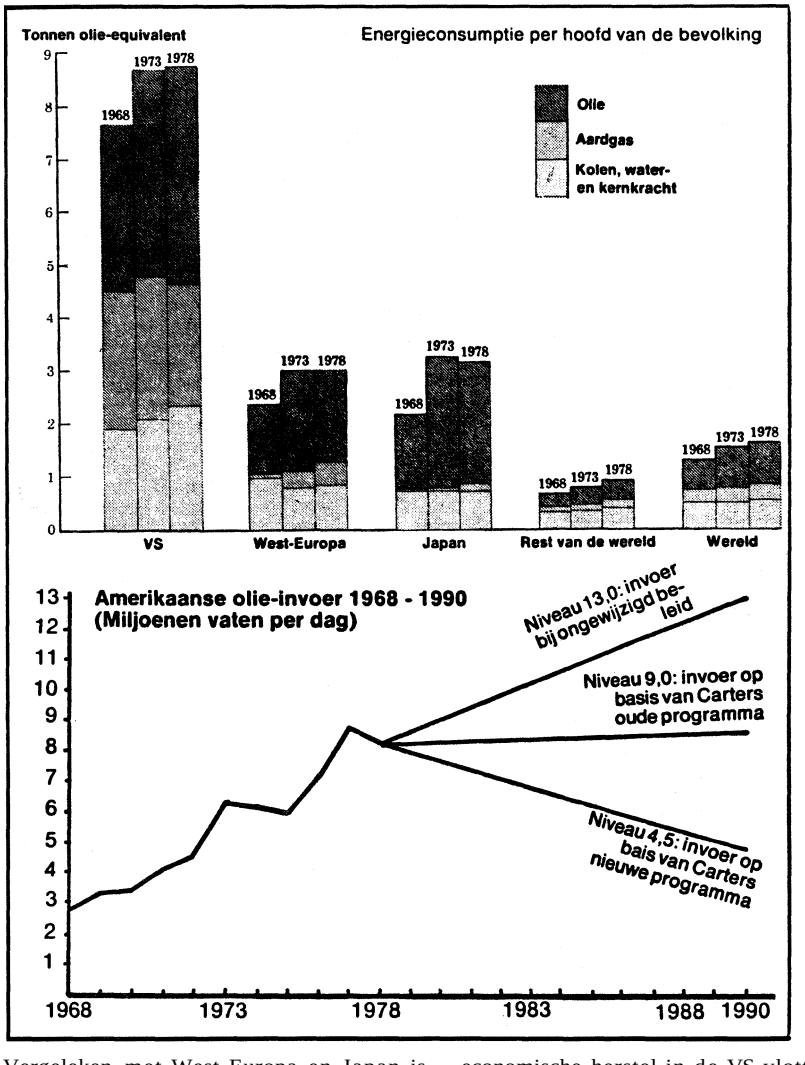
pers, was algemeen een gevoel van opluchting te bespeuren over het feit dat de Amerikaanse president eindelijk met energiebesparende maatregelen is gekomen. De onmogelijkheid om het besparingsprogramma gelanceerd in de winter van 1979 door het Congres geaccepteerd te krijgen, maar meer nog de onmogelijkheid om het Amerikaanse publiek te overtuigen van de noodzaak van energiebesparing, werd algemeen geduid als een falen van de president. Daarbij kwam nog dat de populariteit van Carter in de afgelopen maanden tot een ongekende laagte is gedaald en dat de campagne voor de presidentsverkiezingen binnenkort gaat beginnen.

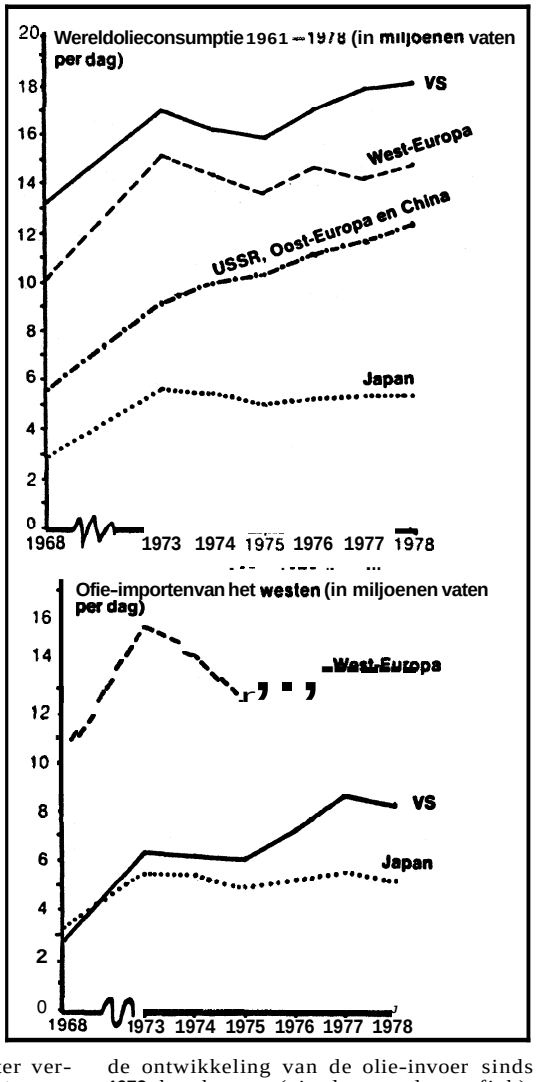
Veel van deze aspecten worden in de commentaren aangeroerd:

In de VS noemden veel Congresleden Carters TV-speech de beste redevoering van zijn presidentschap. De Speaker van het Huis, O'Neill, zei: ,,Ik vertrouw er op dat het Amerikaanse volk met de noodzakelijke offers zal antwoorden en dat het Congres zich in deze crisistijd eensgezind zal gedragen."

Maar er waren ook kritische geluiden te beluisteren. De Republikeinse senator Mark Hartfield, een expert op energiegebied: ,,De werkelijke test voor Jimmy Carter komt in de nabije toekomst. De mensen willen dat de retoriek door een doeltreffend beleid wordt gevolgd." De Republikeinse presidentskandidaat John Connally meende dat de door de president genoemde ,,vertrouwenscrisis" door Carters immobilisme was veroorzaakt.

Gouverneur Jerry Brown uit Californië, een concurrent van Carter voor de Democratische presidentskandidatuur, klaagde erover dat de president met geen woord over het kernenergieprobleem had gesproken. Brown: ,,Hij had scherp stel-

Vergeleken met West-Europa en Japan is de Amerikaanse olieconsumptie de laatste jaren stukken sneller gestegen (zie de eerste grafiek). Nadat in **1975** de olieconsumptie wereldwijd een dieptepunt bereikte — ongetwijfeld een nawerking van de vervierdubbeling van de olieprijzen in '73/'74 — steeg het olieverbruik in de VS twee keer zo snel als elders: tussen **1975** en **1978** groeide het Amerikaanse verbruik met **16** procent; dat in West-Europa en Japan met **8** procent.

Natuurlijk speelt daarbij een rol dat het economische herstel in de VS vlotter verliep dan hier of in Japan. Wat echter opvalt is dat het totale primaire energieverbruik, inclusief aardgas, steenkool, kernenergie etc., in dezelfde periode in de VS niet sneller steeg dan in West-Europa. Met andere woorden: anders dan Europeanen en Japanners blijven de Amerikanen vasthouden aan dure olie, in plaats van over te schakelen op andere energiebronnen.

De bedenkelijke reputatie van de VS op energiegebied wordt onderstreept als men de ontwikkeling van de olie-invoer sinds **1973** beschouwt (zie de tweede grafiek). Terwijl West-Europa sinds **1973** de olie-invoer met **15** procent wist terug te brengen, steeg de invoer van de VS met liefst **31** procent. Natuurlijk, de Noordzeeolie speelt hierbij (een overigens niet zo grote) rol, maar dat ook zonder eigen oliebronnen de invoer van olie niet hoeft te stijgen bewijst Japan, dat in **1978** op hetzelfde niveau zat als in **1973.** (N R C / H'b l a d)

ling tegen de uitbreiding van de kernenergie moeten nemen."

Woordvoerders van oliemaatschappijen reageerden enigszins teleurgesteld op de mededelingen van Carter Ze hadden graag gezien dat de president zich wat preciezer had uitgedrukt toen hij het over bezuinigingsmaatregelen ha:, De invoercontingenten en de beperking van olieverbruik door de elektriciteitsmaatschappijen werden zeer positief beoordeeld, maar Carter had volgens de olieindustrie meer oe nadruk moeten leggen op bezuinigingen op het verbruik van brandstoffen

De Organisatie van ohe-exporterende landen staat positief tegenover de plannen van Carter het olieverbruik in de VS drastisch te beperken

„Wij waarderen elke stap die door een groot olie-importerend land wordt genomen om te komen tot beperking van het olieverbruik. Ket is belangrijk dat de landen zich nu anders gedragen dan na de oliecrisis van 1973-'74", aldus de secretaris-generaal van de Opec Rene G Ortiz Pogingen om alternatieve energiebronnen te ontwikkelen worden door de Opec met voldoening bezien, omdat er daardoor wellicht in de toekomst een meer rationeel en edeler gebruik van olie en olieprodukten zal worden gemaakt, aldus Ortiz.

De Westduitse regering is van mening dat de doelstellingen van president Carter in overeenstemming zijn met de verantwoordelijkheid die de VS als grootste energieverbruiker in de wereld dragen. Woordvoerder Klaus Bolling verwees naar de regeringsverklaring van 4 juli waarin bondskanselier Schmidt heeft aangedrongen op energiebesparing. vermindering van het olieverbruik en het bevorderen van alternatieve energieopwekking door de industrielanden om de energieproblemen op lange termijn op te lossen.

Ook Bonn hecht grote waarde aan het voornemen van de VS naar alternatieve energiebronnen (synthetische brandstof) te zoeken. De Westduitse regering is ervan overtuigd dat een energieke aanpak van het energieprobleem op de wijze die Carter voor ogen staat van wezenlijk belang is voor de energievoorziening en voor de economie in de hele wereld, zo zei Bolling.

Engelands eerste minister Margaret Thatcher noemt de plannen van de Amerikaanse president „zeer bemoedigend". Volgens haar kan het niet anders of de maatregelen hebben een gunstige invloed op de vooruitzichten voor de energievoorziening over de hele wereld.

De Sowjet-Unie verwijt Carter de werkelijke oorzaken van de energiecrisis te verhullen, zo meldt het Russische persbureau Tass. „Carter heeft niet gesproken over de kwalijke rol van de monopolie-positie van de VS, waardoor er vele miljarden uit de winst op olie binnenkomen" aldus Tass.

Volgens het Russische persbureau is het gegaan zoals het altijd gaat als de kapitalistische industrielanden te kampen hebben met een energiecrisis wordt de schuld afgewenteld op de ontwikkelingslanden en de landen van Opec, èn worden deze landen onder druk gezet.

Formeel zwaaide de Franse president Giscard d'Estaing zijn Amerikaanse collega lof toe

De Franse president noemde Carters voorstellen „een positieve bijdrage" tot de oplossing van de moeilijkheden op de energiemarkt, maar gaf de Amerikaanse president ten hoogste het voordeel van de twijfel

Carters plannen, aldus Giscard, gingen „zeker in de richting" van de beloften die de zeven grote landen bij hun conferentie in Tokio hadden gedaan. Maar het is nodig dat de Amerikaanse voorstellen nu snel in feiten worden omgezet. Ook is het nodig dat de andere landen. precies bekend maken wat hun bijdrage is.

In de pers werd Carters initiatief als volgt gewaardeerd:

The Guardian van 17 juli schreef: Een week geleden nog gold Garter in Washington als een mislukt leider en thans noemt men hem na zijn televisietoespraak stenk en energiek, een „herboren president" Op wchzelf is deze verandering van mentaliteit in de politiek niet ongewoon Ook politici hebben recht op tijd om na te denken Maar de grote vraag is of Carters strategie overtuigingskracht zal hebben

De geldmarkten schijnen niet optimistisch te zijn want de dollarkoers is niet gestegen en iedereen heeft knitiek op Carters voornemens, vooral op de keus van 1977 als basisjaar voor olie-invoer Van verre gezien lijkt Carters pakket van maatregelen slordig en broos, maar men moet bedenken dat er over veertien maanden presidentsverkiezingen zullen zijn Plannen op lange termijn waren gewenst maar deze zouden in dit en het komende jaar alleen nog maar ontwrichtend op de Amerikaanse samenleving, minder hecht dan de Europese, werken

Carter had zijn rede kunnen beeindagen met de woorden. „Ik zou meer kunnen doen, maar dit as genoeg, want dit kan ik ten uitvoer brengen" Er is een mogelijkheid geschapen om de huidige crisis te overwinnen en een aanzet gemaakt voor een beleid op lange termijn

Zo gezien kan Carters rede een keerpunt vormen Maar wanneer het Congres op allerlei manieren beinvloed wordt door talloze belangengroepen, dan zal Carters beleidsaanzet spoedig vergeten zijn, zeker wanneer er weer korte tijd een produktieoverschot van aardolie zou ontstaan Zullen de Amerikanen eindelijk gaan begrijpen dat snelle economische groei hen in een vicieuze cirkel brengt van toenemende olie-invoer, prijsstijgingen, inflatie en recessie? Carter heeft dit deze week proberen duidelijk te maken en hij is in staat om eventuele critici de mond te snoeren Maar hij zal al zijn capaciteiten hard nodig hebben om de lijn van zijn beleid niet uit het oog te verliezen in de hitte van de verkiewngscampagne, vooral wanneer zou blijken, dat hij met zijn besluit om de benzineprijs niet te verhogen, juist dat middel ongebruikt heeft gelaten dat doeltreffend had kunnen zijn

Le Monde (17/7/'79, p.1) wijst erop dat Carter de benzineschaarste een diepere oorzaak gaf en wel een „morele crisis": de Amerikanen hebben hun zelfvertrouwen, hun geloof in de vooruitgang, verloren Maar heeft Carter de malaisegevoelens van de Amerikanen niet gebruikt om zijn eigen gebrek aan leiding te maskeren? Is de onwil van de Amerikanen om hun energieverbruik te beperken niet een gevolg van slechte leiding?

De middelen, die Carter gebruiken wil meer steenkoolverbruik zonne-energie, synthetische olie, zijn ook reeds door zijn voorgangers bepleit En het nieuwe element van Carter, de ruime financiele middelen, is afhankelijk van de medewerking van het volk

De oenzinescnaarsre is slecht een van de vele bewijzen van de onmacht van de Verenigde Staten om, anders dan door een vlucht naar voren, het hoofd te bieden aan de gevaren die sinds 1973 de industriele wereld bedreigen

Zou de president vergeten zijn dat de crisis in versterkte mate terugkeerde in de eerste maanden van zijn verblijf in het Witte Huis? Het gevolg w-as een diepe koersval van de dollar en een stijging van het binnenlandse prijspeil met ca 14%

Tevergeefs zocht men in de boodschap van Carter naar de formulering van een beleid om op dit belangrijke terrein een verbetering te brengen

De Financial Times (17/7/'79, p 16, hoofdartikel) wijst ook op de vele problemen en komt tot de conclusie dat Carter een strijd op vele fronten moet voeren en geen enkele potentiele energiebron kan verwaarlozen Maar de beslissende factor is het gedrag van de individuele energieverbruikers

De conclusie van de International Herald Tribune (17/7/'79, p 4: hoofdartikel) is dat Carter zich houdt aan een van de eerste principes van de Amerakaanse democratie om het Congres te overtuigen, moet men eerst het Amerikaanse volk overtuigen Carter heeft zijn vertrouwen in het Amerikaanse volk uitgesproken, maar zullen de mensen hem vertrouwen schenken?

Ontslag kabinet aangeboden, Jordan chef staf Witte Huis, nieuwe ministers benoemd

Op 17 juli maakt de perschef van het Witte Huis, Jody Powell, bekend dat het gehele kabinet en een aantal leden van de staf van het Witte Huis hun ontslag bij de president hadden aangebodsn.

Powell zei dat Carter die morgen ernstige en langdurige besprekingen had gevoerd met het kabinet en met seniorleden van de staf van het Witte Huis. Daarbij hadden zij gesproken over nieuwe prioriteiten voor het toekomstige beleid van de president. Alle aanwezigen hadden vervolgens hun ontslag aan de president aangeboden, wat door de president „zorgvuldig" bestudeerd zou worden.

De volgende dag, 18 juli, maakte Witte Huis-woordvoerder Jody Powell bekend dat Hamilton Jordan, de politieke adviseur van Carter benoemd was tot chef van de staf van het Witte Huis.

„Hij heeft de taak om de coördinatie en de efficisncy in het Witte

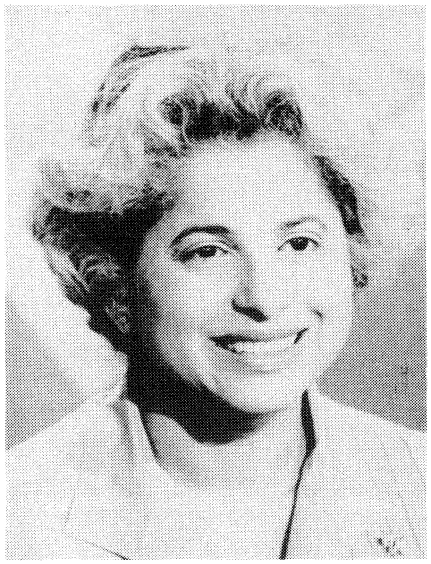
President Carter (r) met Hamilton Jordan, die is benoemd tot algemeen secretaris van het Witte Huis.

Huis te verbeteren en ervoor te zorgen dat presidentiële beslissingen worden uitgevoerd", aldus Powell.
Met de benoeming van Jordan tot chef staf brak Carter zijn belofte niet een dergelijke functionaris te benoemen. Onder Nixon had Bob Haldeman deze functie bekleed en tijdens het Watergateschandaal was aangetoond hoe deze functie kon worden misbruikt.

Toen Hamilton Jordan twee en een half jaar geleden samen met president Jimmy Carter het Witte Huis betrad, wist men in Washington niet goed wat men aan hem had, aldus het N R C/H' b l a d (19-7)
De 34-jarige Jordan, net als Carter afkomstig uit Georgia, is nu dan benoemd tot chef staf van het Witte Huis Van alle presidentiele medewerkers heeft hij nu de meeste macht Net als Carter had Jordan de nodige bedenkingen tegen de hoofdstad en hij was vastbesloten om zijn ontspannen levensstijl niet door Washington te laten beinvloeden Tijden? zijn eerste dagen in het Witte Huis trok hij zich weinig aan van de opgeprikte sfeer van Washington In open overhemden en jeans verscheen hij op zijn werk en ontving bezoekrs met zijn voeten op het bureau
Gewoonlijk werd hij aangeduid als ,,politiek adviseur" van de president Maar dat was echter geen adequate omschrijving voor zijn speciale zoon-vaderachtige relatie met de man voor wie hij in 1976 de succesvolle verkiezingscampagne leidde Als de machtigste man binnen Carters vaste kliek, de „Georgia maffia" van Washington verwierf Jordan zich, door zijn privé-leven, de reputatie van feestganger en vrouwenjager Berichten over zijn misplaatste optreden in de ,,society" brachten de woordvoerders van het Witte Huis vaak in ernstige verlegenheid.
Zo doet het verhaal de ronde dat hij zich tijdens een diner tot de vrouw van de Egyptische ambassadeur wendde, een blik in haar décolleté wierp en zei ,,Ik heb altijd al graag de piramiden van de Nijl willen zien"
Volgens een ander verhaal, dat verscheen in de W a s h i n g t o n P o s t, zou Jordan bij een bezoek aan een bar zijn drankje in het gelicht van een vrouw hebben gegooid, omdat ze weigerde op zijn avances in te gaan Beide voorvallen werden overigens door het Witte Huis ontkend
Bij een andere gelegenheid. een party in Washington waar veel Congres-leden aanwezig waren, gooide iemand Jordan een chocoladetaart in het gezicht
Toen president Carter vorig jaar Saoedi-Arabië bezocht, slenterde Jordan het paleis van koing Khalid binnen met losgeknoopte stropdas en open kraag en merkte op ,,Nou, dit is duidelijk niet de Holiday Inn"
Maar Jordan, die nu de meest gezaghebbende functie in het Witte Huis kreeg, sinds Rob Haldeman onder de in ongenade geraakte president Richard Nixon, heeft zijn playboy-image afgelegd en verschijnt nu op zijn werk in donkere driedelige kostuums
Hoeveel macht Jordan heeft, bleek op 17/7 toen hij eerst het kabinet en toen de hoogste gelederen van het Witte-Huisstaf zo ver kreeg ontslag aan te bieden, zodat Carter een nieuwe staf zou kunnen samenstellen en zijn leiderschap kon versterken Degenen tot wie het verzoek om vrijwillig af te treden gericht werd, waagden het geen van allen om het gezag van Jordan openlijk tegen te spreken.
Jordan, gescheiden, geen kinderen, schijnt momenteel voor niemand anders tijd te hebben dan voor Jimmy Carter Zijn samenwerking met de president dateert al van 1966, toen Carter nog een verslagen gouverneur-kandidaat was Jordan leidde Carters tweede succesvolle campagne voor het gouverneurschap van Georgia in 1970 Zes jaar later, hoewel de kansen uitermate slecht leken, hielp hij de toen vrij onbekende Jimmy Carter op weg naar het Witte Huis met een campagne waarbij hij Carters onervarenheid en vriendelijke oprechtheid in politiek voordeel wist om te zetten Het bijzondere vertrouwen van de president in Jordan werd in 1972 nog verder versterkt door een memorandum waarin Jordan Carters potentiele tegenstanders bij de strijd om het Witte Huis analyseerde
Met een aantal andere uit Georgia afkomstige mannen, als Jody Powell, perswoordvoerder van het Witte Huis, Charles Kirbo, advocaat van de president en Bert Lance, Carters eerste begrotingsdirecteur (die na een bankschandaal overigens weer snel van het politieke toneel werd afgevoerd), maakte Jordan deel uit van de kern van het Witte Huis In het begin van Carters presidentschap kreeg deze hele ,,Georgia maffia" hevige kritiek te verduren Hamilton Jordan overleefde, en zijn macht is gestaag gegroeid.
Als chef staf heeft hij tot taak het Witte Huis te besturen, zodat Carter al zijn aandacht aan het land en aan de komende presidentsverkiezingen kan wijden Want Hamilton Jordan houdt niet van verliezen

Op 19 juli werd bekendgemaakt dat Carter het ontslagverzoek van drie ministers (33 leden hadden hun ontslag ingediend) had aanvaard, en wel van Joseph Califano (gezondheid, onderwijs en maatschappelijk werk), Michael Blumenthal (financiën) en Griffin Bell (justitie).
Tot opvolger van Califano werd benoemd Patricia Roberts Harris, voorheen minister van woningbouw en stadsontwikkeling. William Miller, president van de Federal Reserve Board volgde Blumenthal op en Benjamin Civeletti, voorheen Bells plaatsvervanger, werd minister van justitie.
Volgens de pers zouden de ontslagaanvragen min of meer afgedwongen zijn door de staf van het Witte Huis. Er zouden al geruime tijd ernstige meningsverschillrn bestaan tussen de naaste medewerkers van Carter en leden van de regering.
Zo zou met name Hamilton Jordan kritiek hebben op de ministers Califano en Blumenthal omdat dezen te veel hun eigen gang zouden gaan.

Het vermoeden bestaat dan ook. dat Carter op hen doelde, toen hij in zijn energierede een gouverneur van een zuidelijke staat citeerde ,,Enkele van de leden uit uw kabinet schijnen niet loyaal te zijn" In zoverre was het een publiek geheim, dat Califano al maandenlang met de Witte-Huisstaf overhoop lag, aldus het N R C/H' b l a d (20/7)
Ook gisteren (19/7) kon er — behalve de vrij beminnelijke officiele ontslagbrief — geen vriendelijk woord af, toen het Witte Huis het aftreden van Califano meedeelde Van zijn kant maakte de ex-minister duidelijk gebeten te zijn op Hamilton Jordan, de nieuwe chef van de Witte-Huisstaf Hij vond zelf als minister een goede prestatie te hebben geleverd, onder meer door honderden miljoenen dollars te sparen Weliswaar had de president hem een nieuwe baan aangeboden — ver-

De nieuwe minister van g ondheid, onderwijs en sociale zaken Patricia Harris.

moedelijk de functie van ambassadeur in Italie — maar hij had dit aanbod van de hand gewezen
Ofschoon bij het ontslag van Califano zijn conflict met de Witte-Hulsstaf de doorslag heeft gegeven, hebben ook nog enkele andere factoren een rol gespeeld Vooral in zuidelijke staten als Noord-Carolina, waar tabak wordt verbouwd, was Califano uiterst impopulair Hij is de man van de anti-rookcampagne en bovendien heeft hij flinke druk op enkele zuidelijke universiteiten uitgeoefend om meer werk van de rassenintegratie te maken Om die reden zou Carter Califano hebben opgeofferd om voor hem in de plaats de kleurlinge Patricia Harris te benoemen

Op 20 juli werd minister voor energie James Schlesinger vervangen door Charles Duncan, plaatsvervangend minister van defensie. Het ontslag van Schlesinger gaat per begin oktober in.
Het ontslag van Schlesinger kwam niet onverwachts. Hij was al geruime tijd het mikpunt van het Witte Huis, het Congres, actiegroepen en individuele burgers, zeker na de moeilijkheden met de benzinebevoorrading in de afgelopen maanden waardoor grote delen van de Verenigde Staten niet de normale toevoer van benzine hadden wat tot lange wachttijden bij benzinestations leidde. (zie volgende aflevering).
Eveneens op 2 juli werd het ontslag bekendgemaakt van de minister van vervoer Brock Adam.

Een punt van kritiek vormde Schlesingers voornemen een strategische oliereserve aan te leggen, die ondergronds zou moeten worden opgeslagen. Het verwijt is, dat op die manier zonder enige zin een deel van de geïmporteerde olie aan het verbruik wordt onttrokken, wat onder meer tot het huidige benzinetekort zou hebben geleid. Bovendien bestaat er twijfel of de reservevoorraad wel effectief is in tijd van nood, aangezien het nog niet altijd duidelijk is of men wel in staat is de olie naar boven te pompen.
Schlesinger heeft gezegd, dat hij zelf om zijn ontslag heeft gevraagd. Dit in tegenstelling tot enkele jaren geleden, toen president Ford hem als minister van defensie heeft ontslagen. Het staat echter wel vast, dat wanneer Schlesinger niet nog eens nadrukkelijk op zijn ontslag had aangedrongen, hij hetzelfde lot als zijn collega van gezondheid, onderwijs en maatschappelijk werk, Califano, zou hebben ondergaan. Want hoewel Califano met 33 andere leden van het kabinet en van de Witte-Huisstaf Carter zijn ontslag had aangeboden, had hij beslist niet verwacht, dat hij inderdaad zou moeten opstappen.
Op dezelfde manier als Schlesinger ging eveneens diens collegt voor transport, Brock Aadams, te werk.
Volgens Adams had pres. Carter hem wel degelijk willen handhaven, op voorwaarde evenwel dat hij enkele wijzigingen in zijn staf van medewerkers zou aanbrengen. Onder meer moest hij zijn plaatsvervanger ontslaan, zo had Carters nieuwe chef van de Witte-Huisstaf, Hamilton Jordan, hem meegedeeld. Maar Adams wenste hierop niet in te gaan.
Voor zijn aanblijven wilde hij de rechtstreekse toegang tot president Carter behouden en hij was niet bereid de bemiddeling van de Witte-Huisstaf te aanvaarden. Omdat Adams deze voorwaarde ook in het openbaar herhaalde, waardoor hij zich de woede van Hamilton Jordan op de hals haalde, besloot hij gisteren Carter te vlug af te zijn door nog eens zijn ontslagverzoek te benadrukken.
Adams, in een televisie-interview: „Toen ik minister werd, was mij verteld dat het kabinet de politiek van de president zou helpen mede te bepalen. Op de voorwaarden, zoals die mij thans zijn gesteld, kan ik niet verder functioneren."

De vrij onverwachte en voor Amerikaanse staatkundige gebruiken onbekende ontslagaanbieding van het gehele kabinet heeft in de binnen- en buitenlandse pers nogal wat stof doen opwaaien.

President Carter verklaarde echter in het weekeinde van 21 juli tegenover journalisten dat deze opwinding wel spoedig weer zal wegebben en dat hij niet van plan was om zich ervoor te verontschuldigen.
Verschillende commentaren hadden als teneur dat de winst die Carter had geboekt met zijn ecergiecrisisrede weer verloren was gegaan door de plotselinge veranderingen in de samenstelling van het kabinet.

Tijdens het gesprek met de journalisten kondigde Carter verder aan dat hij nog voor het zomerreces enkele elementen uit zijn nieuwe energieprogramma aan het Congres zou voorleggen.
De bedoeling is dat chef-staf Hamilton Jordan in het overredingsproces een belangrijker rol moet gaan spelen.
Wat dat aangaat liet de Amerikaanse president er geen twijfel over bestaan, dat de 34-jarige Hamilton Jordan één van machtigste mannen in de Verenigde Staten is geworden.
Aangenomen wordt dan ook, dat hij volgend jaar opnieuw de campagne voor Carters herverkiezing zal gaan leiden.
Voorafgaande hieraan zal hij echter eerst in de komende weken de Witte-Huisstaf moeten uitbreiden en versterken en zal hij de toplaag van de ministeries moeten reorganiseren.
Voor dit doel heeft hij al formulieren naar de verschillende ministeries gestuurd, met een reeks van soms zeer vergaande vragen over de respectieve topambtenaren.
Deze formulieren zijn intussen ingevuld en naar het Witte Huis teruggestuurd, waar op basis van de antwoorden Hamilton Jordan zijn voorstellen aan Carter zal formuleren.
In het algemeen maakt de Amerikaanse president opeens een totaal veranderde indruk: vastbeslotener, levendiger. Volgens de Washington Post bleek dit ook tijdens het gesprek in het Witte Huis, nadat hij al eerder tijdens zijn televisieoptreden met veel meer overtuiging had gesproken dan vroeger. Hierover is vrijwel iedereen het eens. Carter wil thans blijkbaar de lijn doortrekken, onder meer door een verandering aan te brengen in de wijze waarop hij tot nu toe zichzelf en zijn politiek naar buiten heef verkocht.
In aanvulling op de twee persconferenties per maand in Washington zal hij veelvuldiger het land in trekken om er bijeenkomsten bij te wonen. waar burgers hem vragen kunnen stellen. Tevens zal hij meer regionale persconferenties houden en interviews geven, waarin hij zijn politiek wil toelichten. Een politiek bovendien die hij thans met meer succes zou kunnen voeren, omdat hij naar zijn zeggen op een sterker en loyaler team van topambtenaren zou kunnen rekenen.
Dit team zou ook bereid zijn om geestdriftiger de regeringsprogramma's te steunen en ze tegenover het Congres te verdedigen, zo meent Carter.

In een analyse van de gebeurtenissen rondom de wijzigingen in de regering, schreef het *NRC/H'blad* (23/7):

Terugblikkend op de gebeurtenissen van vorige week kan worden gesteld, dat de Witte Huisstaf over alle lines heeft gezegevierd — onder meer met de ook gewenste benoeming van Hamilton Jordan en met de ontslagen van de ministers Califano, Blumenthal en Schlesinger. Maar de grootste winnaars zijn echter Carters vrouw Rosalynn en tot op zekere hoogte ook de veiligheidsadviseur van de president, Zbigniew Brezinski.
Hoewel de geschiedenis nog moet bewijzen, in hoeverre Rosalynn Carters adviezen de doorslag hebben gegeven, staat het onomstotelijk vast, dat zij in de afgelopen weken een belangrijke invloed op haar man heeft uitgeoefend.
Samen met zijn vrouw heeft Carter tijdens zijn bezoek aan Zuid-Korea en Japan de nieuwe strategie uitgestippeld die hij wilde gaan volgen. Beiden zouden immers zeer geschokt zijn geweest door de hysterische en gewelddadige scènes bij Amerikaanse benzinepompen, zodat zij de tijd gekomen achtten om aan de voorstellen voor het

nieuwe energieprogramma een forse zedenpreek te laten vooraf gaan. Hierop aansluitend heeft Rosalynn Carter eveneens aan de bijeenkomsten deelgenomen die de president in Camp David heeft gehouden en waar hij de nieuwe politiek voor de komende tijd heeft willen definiëren.
Een Amerikaanse televisiecommentator: „Van de Georgia-maffia is niet Hamilton Jordan, maar Rosalynn Carter thans de machtigste". Want dat zij een grote invloed op Carter heeft, is al lang bekend. Zij is de eerste „first lady" in de Amerikaanse geschiedenis die aan kabinetszittingen deelneemt en zelfs gerechtigd is aantekeningen te maken, wat niet elke deelnemer mag.

Een columnist heeft haar eens „de lens" genoemd. waardoor de president de realiteit bekijkt. En Carter zelf zou hebben gezegd, dat zijn vrouw de machtigste niet gekozen persoon in de VS is. Daarom is het niet toevallig, dat Rosalyn Carter gisteren na een uiterst woelige week begonnen is aan een vierdaagse politieke trip door de Verenigde Staten.
Voor wat Carters vertrouweling Brzezinski betreft: hij geldt als de belangrijkste kanshebber voor de opvolging van minister Cyrus Vance van buitenlandse zaken. Deze heeft laten weten in 1980 te zullen aftreden. In tegenstelling tot de meeste andere leden van Carters kabinet en ook diens staf was Brzezinski's positie vorige week zelf steviger dan ooit. Met hem heeft Carter de afgelopen maanden tenminste nog enkele — ofschoon niet geheel onomstreden — successen kunnen boeken. Want het is Brzezinski geweest die de tactiek voor de onderhandelingen in het Midden-Oosten, het Salt-2-overleg en ook de Amerikaanse houding ten aanzien van de burgeroorlog in Nicaragua heeft uitgestippeld. Zijn invloed zou vorige week zijn toegenomen, omdat velen hem als een tussenschakel tussen het kabinet en de staf beschouwen.
Hij is misschien de man die er voor kan zorgen dat het polarisatieproces wordt teruggedraaid.

Het ontslag van Califano wordt door een aantal waarnemers ook in verband gebracht met de naderende campagne voor de presidentsverkiezingen.
Het Witte Huis zou Califano ervan verdenken naar Edward Kennedy, die zich mogelijk ook kandidaat zal stellen voor de Democratische partij, te zullen overlopen.
Califano geldt als een vertrouweling van de Kennedy-clan en er zijn steeds meer aanwijzingen dat Kennedy zijn nominatie voor de presidentsverkiezingen aan het voorbereiden is.
Een eerste belangrijkste stap in deze richting zou zijn interview in de New York Times en op de televisie zijn geweest over zijn gedrag in het zgn. Chappaquiddick-incident.
(IHT, NRC/H'blad, Wereldwijzer)

WEST-EUROPA

BELGIË

MILITAIRE STEUN AAN ZAIRE VERRUIMD

Minister van buitenlandse zaken Simonet verbleef van 25 tot 28 juni in Zaire. In Kinshasa voerde hij besprekingen m.b.t. het internationale herstelplan. In Lubumbashi (Shaba) had hij een onderhoud met president Mobutu, die er tijdelijk de zetel van de regering gevestigd heeft om ter plaatse het verloop van het vertrek der inter-Afrikaanse legereenheden te volgen.
Simonet besprak met de president de bilaterale Belgisch-Zairese samenwerking en vooral de problemen i.v.m. de veiligheid in Zaire. Na afloop van het onderhoud legde de minister de volgende verklaring af:

„Ik verheug mij over de maatregelen die, in het vooruitzicht van de terugtrekking van de inter-Afrikaanse strijdkrachten, door de Zairese overheid zijn getroffen met het oog op de veiligheid van het land en van al zijn bewoners, en waarvan de beslissing van de president om zich tijdelijk in Lubumbashi te vestigen, een bewijs vormt. Ik heb de president verklaard dat België, samen met de andere landen die met Zaire bevriend zijn, in het raam van de militaire samenwerking die België aan Zaire verleent, besloten heeft bij te dragen tot deze actie.
Op voorstel van de ministers van landsverdediging en van buitenlandse zaken heeft de Belgische regering beslist de volgende maatregelen te treffrn:

I) België zal in Shaba instaan voor de voortgezette opleiding van de 21ste brigade, die reeds door Belgische officieren is geschoold.

2) Het zal zijn samenwerking verlenen aan de werking te Kinshasa en ter plaatse van de logistieke diensten van de Zairese strijdkrachten. Met het oog daarop zullen Belgische logistiek-officieren naar Zaire worden gestuurd.

3) België zal, op het niveau van de staf, ravitailleringsofficieren sturen.

4) Het zal bovendien te Kinshasa twee stafofficieren detacheren, waarvan de aanwezigheid door de Zairese overheid is gevraagd.

5) Het zal de brigades van de Kamanyola-divisie omscholen.

Ik wens te verduidelijken dat al die maatregelen getroffen zijn in volledige overeenstemming tussen de twee regeringen en met eerbiediging van de Zairese soeveiniteit. Zij zijn getroffen in het raam van het militair samenwerkingsverdrag dat tussen Zaire en België is gesloten. President Mobutu heeft verduidelijkt dat hij wenst, dat die maatregelen worden uitgevoerd in coördinatie met de andere landen, die met Zaire bevriend zijn en die hun samenwerking op dat gebied aan Zaire verlenen. Ik wens te beklemtonen dat die maatregelen, in de ogen van de Belgische regering, tegelijk tot doel hebben:

a) bij te dragen tot het succes van de door de Zairese overheid aangevatte actie, die de veiligheid van het land beoogt, inbegrepen de veiligheid van onze landgenoten die in Zaire werken; die maatregelen worden daarbij als doeltreffend beschouwd;

b) alle voorwaarden te verenigrn voor het welslagen van het Mobutu-plan voor het economische herstel van Zaire".

Parlementaire kritiek

De verklaring van Simonet lokte ongunstige reacties uit bij de Vlaamse socialisten. Op 4 juli vertolkte BSP-fractievoorzitter L. Tobback, tijdens het kamerdebat over de begroting van buitenlandse zaken, het socialistische ongenoegen. Hij had het over „het corrupte regime van Mobutu" en eiste een apart debat over het Zaire-beleid van de regering.
Ook Fr. Baert (VU) en R. Peeters (CVP) bleken niet gelukkig met de verruiming van de militaire steunverlening, die wél goedgekeurd werd door PVV-fractievoorzitter H. de Croo.
Simonet verantwoordde zijn beleid zeer uitvoerig. Hij herinnerde aan de complexe Afrikaanse situatie en aan de aanwezigheid van een Cubaanse „force de frappe" die zwaar weegt op de evolutie van de bevrijdingsbeweging in zuidelijk Afrika. Hij waarschuwde voor een vermenging van de begripprn Staat. Regime en Regeringshoofd.
Het is fout dat de afkeer voor Mobutu sommigen ertoe brengt Zaire zelf te veroordelen en af te schrijven, zei de minister. De Belgische regering erkent alleen staten. Zij houdt rekening met de fundamen-

tele gegevens en weigert zich te mengen in de binnenlandse aangelegenheden van Zaire. De tegenstanders van Mobutu, die op de verdwijning van de president speculeren, bemoeien zich daar wèl mee. Zij kunnen echter geen alternatief voorstellen. De Belgische regering weigert bij te dragen tot een verandering van het regime, want dat zou groter onheil kunnen veroorzaken, aangezien het gezagsvacuum tot vreselijke onlusten zou leiden.
Simonet zei: ,,Ik weiger niet alleen Russische roulette te spelen; ik weiger ook te gokken op diegenen die zo spelen." De minister beklemtoonde dat België Zaire moet helpen. Het interesseert de Zairese bevolking niet, wat wij over het regime denken; zij vraagt slechts dat wij bijdragen tot het economische herstel. Dat herstel zal nog vele tientallen jaren zware inspanningen vergen.
Niemand betwist dat er erge fouten zijn gemaakt in Zaire. Maar thans bestaat opnieuw de kans op een relatieve verbetering. Er is een begin van politieke zelfkritiek merkbaar. De relaties tot de buurlanden verbeteren. President Mobutu vertrouwt de controle op het raderwerk van de staat toe aan deskundigen van de internationale financiële instellingrn. Belgische coöperanten gaan straks de douane reorganiseren. Mobutu heeft zo pas het protocol ondertekend dat de internationale hulpactie kan op gang brengen.
Het herstel vereist echter de inzet van talrijke, vooral Belgische coöperanten, en die willen slechts in Zaire blijven, als hun veiligheid gewaarborgd wordt, wat het probleem stelt van de ordehandhaving. Om die reden helpt België het Zairese leger opleiden. De regering is van oordeel dat zij geen troepen in garnizoen kan leggen in Zaire.
Mocht de ontwikkelingssamenwerking dat toch vereisen, dan zou België Zaire moeten verlaten.
Simonet besloot: ,,Indien het parlement deze politiek afkeurt en oordeelt dat wij Zaire moeten loslaten, dan moet het dat duidelijk zeggen."

Op 5 juli keurde de regeringsmeerderheid zonder moeite de begroting van buitenlandse zaken goed. Tobback erkende dat het niet doenbaar was nog vóór het naderende reces een apart Zaire-debat te houden, maar sprak de wens uit dat het debat in oktober aan de orde zou komen.

.MANIFEST DOORBRAAK 1979

Vier BSP-kamerleden, Louis Tobback, Lode Hancké, Louis Vanvelthoven en Freddy Willockx, en drie andere Vlaamse socialisten, Marcel Colla, Luc Vandenbossche en Oscar Debunne, hebben op 25 juni een manifest ,,Doorbraak 1979" gepubliceerd, dat ertoe strekt de historische oproep van Leo Collard van 1 mei 1969 tot frontvorming van socialisten en linkse katholieken te ,,actualiseren".
De initiatiefnemers verklaarden, dat zij gaan ijveren voor het samengaan van alle progressieven, ongeacht de filosofische overtuiging, ten einde de politieke kaart van Vlaanderen te kunnen wijzigen. Hun maatschappijvisie werd aldus samengevat:

— een samenleving, waarin de mens omsloten wordt door onherroepelijke beslissingen, wordt afgewezen;

— de samenleving moet worden bevrijd uit de dwangmatigheid van het economische denken;

— de parlementaire democratie moet worden omgebouwd tot een participatie-democratie;

— er moet een polarisering komen tussen progressisme en conservatisme, zodat de inzet van de politieke strijd voor iedereen duidelijk wordt;

— de gemeenschapsvoorzieningen moeten verder worden uitgebouwd;

— de inkomens moeten gelijker worden gemaakt en de vermogens beter verdeeld;

— speciale aandacht moet worden opgebracht voor de kleine levensgemeenschappen;

— de Europese eenwording moet worden geplaatst in het teken van de democratisering van de economische machtsconcentraties;

— er moet een actief beleid gevoerd worden ten gunste van de ontwapening en voor het behoud van een gezond leefmilieu.

Onze ambitie, zo stelden de initiatiefnemers, kan maar zinvol worden vervuld, als wij ook onze rangen openstellen voor progressieven van christelijke herkomst. I.z. onderwijs komt het manifest op voor de pluralistische gemeenschapsschool. Wat de ethische vraagstukken betreft, wordt niet naar eenvormigheid gestreefd en wordt aanvaard dat men in progressistische rangen daarover uiteenlopend denkt.

In het manifest wordt de drievoudige doelstelling zo omschreven:

1) aan de levensbeschouwelijke verdraagzaamheid een politieke structuur schenken;

2) een sterke progressieve macht opbouwen die de bestemming van de samenleving kan ombuigen in de zin van spreiding van kennis, bezit, macht en arbeid;

3) politieke duidelijkheid tot stand brengen door de burgers een afgetekende keuzemogelijkheid te geven, op basis van een progressieve of een conservatieve maatschappijvisie.

Tijdens de persconferentie waarop het manifest werd toegelicht, werd betoogd dat het manifest van Collard destijds geen weerklank kreeg, omdat de socialistische beweging onvoldoende openheid vertoonde. De stellers van Doorbraak 1979 zullen daarom in de eerste plaats naar de eigen basis gaan en in allerlei werkgroepen pogen een discussie op gang te brengen. De verwachting werd uitgesproken dat de BSP positief zou reageren op de oproep tot openheid.

VLAAMSE RADICALEN OVER STAATSHERVORMING

Op 23 juni had te Brussel op initiatief van het Egmontcomité de tweede openbare vergadering plaats van de z.g. ,,staten-generaal" van de Vlaamse culturele verenigingen, die zich ook met de staatshervorming bezighouden. Voorzitter Clem de Ridder verwierp er het regeringsplan i.z. de staatshervorming en vroeg om nieuwe onderhandelingen, ten einde te komen tot een tweeledige (en niet een drieledige) federatie.

De woordvoerders van het inrichtende comité lichtten een nieuw document toe: ,,Krachtlijnen inzake de staatsstructuur in het algemeen en het hoofdstedelijke gebied." Het document gaat ervan uit dat de macht wortelt in het volk en berust bij de deelstaat, en dat de bondsstaat alleen die bevoegdheden mag uitoefenen, die hij in het belang van de gemeenschappen beter kan uitoefenen dan de onderscheiden deelstaten.
Verder wordt opgekomen voor de totale splitsing van de ministeries van volksgezondheid, binnenlandse zaken, wetenschapsbeleid en ontwikkelingssamenwerking. Voor de ministeries van sociale voorzorg, verkeer en ook voor de economische

expansiepolitiek wordt een ruime regionale autonomie voorgestaan. Het onderwijs dient helemaal onder de deelstaten te ressorteren en er moet een Vlaams en een Waals schoolpact worden gesloten.
De tweeledigheid van de Belgische staat moet worden doorgetrokken tot de bondshoofdstad Brussel waar de deelstaten t.a.v. de leden van hun gemeenschap bevoegd zijn voor de persoonsgebonden materies, ook op gemeentelijk niveau. Tijdens de debatten lieten talrijke sprekers verstaan dat het zelfbestuur verworven moet worden ,,met België als het kan, zonder Eelgië als het moet".

IJzerbedevaart

Die radicale taal was ook te horen op de IJzerbedevaart te Diksmuide op 1 juli, waar voorzitter mr. J. Coene aandrong op ,,staatkundige vormgeving van de Vlaamse zelfstandigheidsgedachte" en insgelijks ongunstig reageerde op het regeringsakkoord i.z. de staatshervorming, omdat het uitmondt in een ,,ingewikkeld, onleefbaar kluwen van parlementen en regeringen, op te richten in de doolhof van drie fases".

Coene verklaarde: ,,Ook zonder België kan Vlaanderen, op basis van het zelfbeschikkingsrecht van de volken, zijn toekomst in Europa en de wereld aan."

Tijdens de plechtigheid, waaraan — volgens de schatting van de rijkswacht — dertigduizend mensen deelnamen, werden separatistische leuzen geroepen en ook ,,Boudewijn buiten". Onder de aanwezigen bevond zich de provinciegouverneur van W.-Vlaanderen. L. van Ackere.

NEDERLAND

MINIMUM(JEUGD)LOON PER 1 JULI 1979

Het minimumloon voor werknemers van 23 jaar en ouder is m.i.v. 1 juli 1979 verhoogd tot bruto f 1790,10 per maand (was f 1751,10), f 413,10 per week (was f 404,10) en f 82,62 per dag (was f 80,82). Deze verhoging bedraagt 2,23%.

Bij deze gebruikelijke halfjaarlijkse aanpassing van het minimumloon per 1 juli aan de ontwikkeling van de regelingslonen in de periode van 31 oktober tot en met 30 april daaraan voorafgaand is evenals bij de verhoging per 1 januari jl. uitgegaan van een fictief lager loonindexcijfer.

In verband met de verwerking van toeslagen in een aantal CAO's in de bouwsector en de uitzonderlijk hoge loonstijging in de CAO voor uitzendkrachten in de kantoor- en administratieve sector voor het contractjaar dat loopt van 1 april 1978 tot en met 31 maart 1979 is bij wet het indexcijfer der lonen per 30 april 1979 fictief op 184 vastgesteld.

Het feitelijke indexcijfer inclusief het effect van de genoemde toeslagverwerkingen en de loonstijging in de uitzend-CAO bedraagt 187.

Ook bij deze lagere aanpassing zal de koopkrachthandhaving voor minimumloontrekkers in 1979 gewaarborgd zijn,

In afwachting van het aan de Sociaal-Economische Raad gevraagde advies inzake het aanpassingsmechanisme van minimumloon en sociale uitkeringen heeft de wettelijke maatregel om een fictief indexcijfer vast te stellen een voorlopig karakter.

De bruto minimumjeugdlonen luiden vanaf 1 juli 1979 als volgt:

	per maand	per week
22 jaar	f 1655,80	f 382,10
21 jaar	f 1521,60	f 351,10
20 jaar	f 1387,30	f 320,20
19 jaar	f 1253,10	j 289,20
18 jaar	f 1118,80	f 258,20
17 jaar	f 984,60	f 227,20
16 jaar	f 850,30	f 196,20

Voor een 16-jarige bedraagt het minimumjeugdloon bij twee dagen leerplicht en een werkweek van 3 dagen f 510,18 per maand (was f 499,08) en f 117,72 per week (was f 115,14) Dit vloeit voort uit de algemene regel in de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag, dat bij een arbeidsduur die korter is dan gebruikelijk, het minimum(jeugd)loon naar evenredigheid lager is (Ministerie van sociale zaken)

(Vor ber pag 10/2)

DE SOCIALE VERZEKERINGEN PER 1 JULI 1979

Onderstaand zijn de bedragen, daglonen enz. voor de sociale verzekeringen per 1 juli 1979 opgenomen. Bij de vaststelling is, voor zover nodig en mogelijk. rekening gehouden met het wetsvoorstel inzake het zgn. 1 juli-pakket, dat inmiddels door het parlement is aanvaard (pag. 423/3 e.v. en 476/1 e.v.)

Het betreft hier:

1) de maatregel, waardoor wordt voorkomen, dat de effecten van de verwerking van bepaalde toeslagen uit een aantal CAO's in de bouwsector en bepaalde effecten van de verhoging in de CAO voor uitzendkrachten doorwerken in onder meer de sociale uitkeringen, en

2) de maatregel, waarbij een beperking wordt aangebracht in de stijging van de uitkeringen.

Voor de uitkeringen krachtens de AOW, de AWW en de AAW bedraagt deze beperking, naast de reeds toegepaste beperking van 0,3% van de stijging van die uitkeringen per 1 januari jl., 0,2%; te zamen dus 0,5%. Voor de uitkeringen krachtens de WAO varieert de beperking van 0,5% voor de laagste uitkeringen tot 1,4% voor de hoogste uitkeringen. Hierbij is dan inbegrepen de reeds toegepaste beperking op de stijging van die uitkeringen van 1 januari jl., variërend van 0,3 tot 0,7%.

Voorts zullen per 1 oktober a.s. de sociale uitkeringen, met uitzondering van de kinderbijslag, met 1% worden verhoogd. Deze verhoging zal plaatsvinden door middel van voorindexering, d.w.z. dat een deel van de verhoging per 1 januari 1980, nl. 1%, al van de maand oktober 1979 af zal worden uitbetaald.

Met deze verhoging wordt beoogd een extra zekerheid te geven, dat de koopkracht van degenen, die op een sociale uitkering zijn aangewezen, voor het jaar 1979 wordt gehandhaafd.

AOW en AWW

Met ingang van 1 juli 1979 gaan de uitkeringen krachtens de Algemene Ouderdomswet en de Algemene Weduwen- en Wezenwet als volgt omhoog:

	bruto **per** maand
AOW	
Gehuwde bejaarden	van f 1.345,— tot f 1.369,50
Ongehuwde bejaarden	van f 919,50 tot f 935,—
AWW	bruto per maand
Weduwen met kinderen	van f 1.345,— tot f 1.369,50
Weduwen zonder kinderen	van f 919,50 tot f 935,—
Wezen tot 10 jaar	van f 297,50 tot f 302,50
Wezen van 10 tot 16 jaar	van f 437,50 tot f 445,—
Wezen van 16 tot 27 jaar	van f 570,— tot f 580,—

Uitgangspunt voor deze verhoging is geweest de ontwikkeling van het algemene loonniveau over de periode 31 oktober 1978-30 aprii 1979. Deze bedraagt 2,22%.

Verder is hierbij de bestaande praktische gelijkheid tussen het netto-minimumloon en het netto-AOW-pensioen voor gehuwden gehandhaafd.
Als gevolg van de verhoging zullen ook de inhoudingen (loonbelasting, eventueel ziekenfondspremie en AWBZ-bijdrage) wijzigen. De berekeningen van het nettobedrag wordt vermeld op het betalingsstuk.

De Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW)

De grondslagen voor de berekening van de AAW-uitkeringen worden met ingang van 1 juli 1979 verhoogd, rekening houdend met de wettelijk voorgeschreven aanpassing aan de loonontwikkeling enerzijds en het niveau van de netto-AOW-pensioenen anderzijds. Verder is de stijging verminderd met 0,5%.

De grondslagen luiden dan als volgt:

Gehuwden en ongehuwden met kinderen beneden de 18 jaar	f 93,58	per dag
overige ongehuwden		
vanaf 21 jaar	f 65,85	per dag
van 20 jaar	f 59,27	per dag
van 19 jaar	f 52,68	per dag
van 18 jaar	f 46,10	per dag

De Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)

Voor de uitkeringen krachtens de WAO zullen de daglonen per 1 juli 1979 worden verhoogd met 2,22% en vervolgens verminderd met een percentage. dat, afhankelijk van de hoogte van de daglonen, oploopt van 0,5% voor de laagste daglonen tot ten hoogste 1,4% voor het maximumdagloon van f 230,21.

Minimum-daglonen werknemersvoorzieningen

De minimumdaglonen in de WAO, de WW en de WWV komen per 1 juli 1979 als volgt te luiden:

WAO f 101,59 (excl. vermindering m. 0,5%)
WW f 107,99 (incl. vermindering m. 0,5%)
WWV f 115.70 !excl. vermindering m. 0,5%)

Maximumdagloon werknemersverzekeringen

Het maxiinurndagloon, waarnaar de uitkeringen ingevolge de WAO, de ZW, de WW en de WWV worden berekend, bedraagt per 1 juli 1979 f 230,21.

Voor de berekening van de uitkeringen wordt bij de WAO een vermindering toegepast van 1,4% en bij de WWV van 0,5%.

Kinderbijslagen

De kinderbijslagen bedragen met ingang van 1 juli 1979 per kwartaal:

	Kinderbijslag	Opslag	Totaal
eerste kind	f 164,58	f 79,56	f 244,14
tweede kind	f 358,80	f 44,46	f 403,26
derde kind	f 358,80	f 47,58	f 406,38
vierde en vijfde kind	f 478,14	f 22,62	f 500,76
zesde en zevende kind	f 529,62	f 22,62	f 552,24
achtste en volgende kinderen	f 585,78	f 22,62	f 608,40

In het algemeen bestaat voor een kind recht op het totale bedrag. Hierop bestaan de volgende uitzonderingen:

— Geen recht op de opslag voor het eerste en tweede kind hebben zelfstandigen, die kinderbijslag ontvangen op grond van de Kinderbijslagwet voor kleine zelfstandigen.

— Voor partieel leerplichtigen bestaat geen recht op de opslag voor het eerste, tweede en derde kind.

— Voor eerste kinderen in een gezin, geboren na 1 januari 1979, wordt de kinderbijslag tot de driejarige leeftijd gehalveerd.

De kinderbijslag voor deze kinderen bedraagt dus:

Kinderbijslag	Opslag	Totaal
f 82,29	f 39,78	f 122,07

De uitbetaling

De nieuwe uitkeringsbedragen ingevolge de AOW en de AWW zullen door de Sociale Verzekeringsbank eerst bij de uitbetaling over de maand augustus 1979 kunnen worden uitgekeerd De verhoging van de uitkeringen over de maand juli 1979 zal te zamen met de uitkeringen over de maand augustus 1979 worden uitbetaald. Voor uitkeringen ingevolge de WAO eri de AAW geldt in het algemeen hetzelfde Sommige bedrijfsverenigingen zullen evenwel reeds in de maand juli 1979 de verhoogde uitkeringen kunnen uitbetalen

De uitbetaling van de kinderbijslagen vindt in het algemeen eerst plaats na afloop van het desbetreffende kwartaal De verhoogde kinderbijslagen zullen dus in het algemeen eerst na afloop van het derde kwartaal van 1979 betaalbaar worden gesteld.

Ziekenfondsverzekering voor bejaarden en vrijwillige verzekering

1 Bejaardenziekenfondsverzekering

Met ingang van 1 juli 1979 zal de toelatingsgrens voor de bejaardenziekenfondsverzekering worden vastgesteld op f 21 471,— De verzekerden in de bejaardenverzekering zullen vanaf die datum de volgende premies verschuldigd zijn

Ongehuwden

Inkomensklasse (inkomen in 1979)		Maandpremie
tot	f 16.874,—	f 26,20
f 16.874,—	f 17.314,—	f 52,25
f 17.314,—	f 17.756,—	f 78,25
f 17.756,—	f 21.471,—	f 104,—

Gehuwden

Inkomensklasse (inkomen in 1979)		Maandpremie
tot	f 16.874,—	f 26,20
f 16.874,—	f 17.314,—	f 52,25
f 17.314,—	f 17.756,—	f 78.25
f 17.756,—	f 19.614,—	f 104,25
f 19.614,—	f 21.471,—	f 156,30

II. Reductieregeling vrijwillige ziekenfondsverzekering

a. Studerende en invalide kinderen

Voor studerende, invalide dan wel de moeder vervangende kinderen tussen 16 en 27 jaar is van 1 januari 1979 af een premie verschuldigd van f 60,20 wer maand.

b. Gehuwden jonger dan 65 jaar

Kier te lande wonende gehuwde verzekerden met een inkomen dat in 1978 niet hoger was dan f 25.350,— zijn de volgende premies verschuldigd (tenzij de premie van het fonds lager is):

Inkomensklasse (inkomen in 1978)	Maandpremie
tot f 20.650,—	f 120,40 (f 60,20 p.p.)
f20.650,— - f 23.000,—	f 193,70 (f 96,85 p.p.)
f 23 000,— - f 25.350,—	f 225,00 (f 112,50 p.p.)

c. Premiereductieregeling voor gehuwde bejaarden in de vrijwillige verzekering

Hier te lande wonende gehuwde bejaarden in de vrijwillige verzekering met een inkomen dat niet hoger is dan f 26 999,—, zullen de volgende premies verschuldigd zijn (tenzij de premie van het fonds lager is)

Inkomensklasse (inkomen in 1979)	Maandpremie
f 21 471,— - f 24 235,—	f 193,70 (f 96,85 p p)
f 24 235,— - f 26 999,—	f 225,— (f 112,50 p p)

a Premiereductieregeling in de vrijwillige ziekenfondsverzekering voor ongehuwden met een AAW-uitkering

Voor verzekerden die niet gehuwd zijn en recht hebben op een uitkering krachtens de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten berekend naar een arbeidsongeschiktheid van 80% of meer en die niet ten laste van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten worden verpleegd in een (voorlopig) erkende inrichting of een tehuis, geldt een premiereductie indien het inkomen in 1979 niet meer bedraagt dan f 14 850,—.

De premies zijn aldus

voor ongehuwden beneden 35 jaar'	f 60,20
voor ongehuwden boven 35 jaar	f 96,85

III. Eigen bijdrage in het kader van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

Met ingang van 1 juli 1979 gelden de volgende bedragen:

Ongehuwden

Het minimaal ter vrije besteding overblqvende bedrag wordt verhoogd tot f 240,70 per maand,

de maximale eigen bijdrage tot f 672,30 per maand.

Gehuwden
Het minimaal ter vrije besteding overblijvende bedrag wordt verhoogd tot f 481,40 per maand,
de maximale eigen bijdrage tot f 830,40 per maand

Voor de bepaling van het inkomen waarop de bijdrage van toepassing is, blijft voor de ongehuwden een bedrag van f 65,45 per maand buiten beschouwing en voor de gehuwden een bedrag van f 76,69 per maand. (Ministerie van sociale zaken)

(Vor. bericht pag. 10/3 e.v.)

BIJSTELLING PVDA-PLAN „WERKGELEGENHEID DOOR SOLIDARITEIT"

De verslechterde economische situatie en het dreigende energietekort maken het dringend noodzakelijk de stijging van het energieverbruik tot staan te brengen. Tot 1990 zal 30% op energie bespaard moeten worden. Dat levert een besparing op van f 8 à f 10 mrd, waarmee 60.000 tot 70.000 arbeidsplaatsen te scheppen zijn.

Dat zei PvdA-fractievoorzitter drs. J. den Uyl op 29 mei bij presentatie van een nieuwe nota, „Werkgelegenheid door solidariteit". De nota is een vervolg op het vorig jaar door de socialisten uitgebrachte programma als tegenhanger van de Bestek-plannen van het kabinet (pag. 487/1 e.v.-1978).

In de nieuwe nota worden de plannen aangepast aan de verslechtering van de economische toestand sindsdien. De PvdA bepleit een verschuiving van de — in het kader van de WIR — uitgetrokken gelden naar investeringen en activiteiten gericht op besparing van energie. In de periode 1980-1985 moet daarvoor een bedrag oplopend van f 1 mrd naar f 2 mrd naar overgeheveld worden. Nodig is daarnaast een sterkere beheersing van de inkomensontwikkeling en van instrumenten om winst ook werkelijk in werk om te zetten.

De heer Den Uyl zei op een persconferentie bij de presentatie van de nieuwe nota dat het illusiepolitiek is van het kabinet om te denken dat een uitbreiding van de marktsector de werkloosheid zal kunnen terugdringen. De economische groei is minder dan gedacht en bovendien worden we geconfronteerd met structurele ontwikkelingen op de energiemarkt die leiden tot een verdubbeling van de energieprijzen in 1990, aldus de PvdA-fractieleider.

In de nota komt de PvdA tot de conclusie dat er in het kader van de energiebesparing wettelijke voorschriften moeten komen. De socialisten willen een energiewet waarin normen waaraan bijv. de isolatie van bedrijfsgebouwen zal moeten voldoen. „De overheid zal daarbij financiële steun kunnen verlenen, maar aan de andere kant profiteren bedrijven ook van energiebesparende maatregelen. In twee tot vijf jaar zijn dergelijke investeringen terug te verdienen", zei de oppositieleider.
Nieuw in de socialistische tegenplannen is een door de PvdA gewenste herziening van het monetaire beleid De Nederlandsche Bank zal de kapitaalexport dienen af te remmen en de kapitaalimport moeten bevorderen Op die manier moet er meer ruimte gecreëerd worden op de kapitaalmarkt voor onder meer die energiebesparende maatregelen.
Aan de Nederlandse investeringen in buitenlands onroerend goed moet een halt worden toegeroepen, meent de heer Den Uyl. Verder wenst de PvdA „ernstige bestudering" van de gedachte aan een automatiseringsheffing. „De huidige noodlottige ontwikkelingen zullen omgebogen moeten worden, willen wij onze economie niet stuk draaien of moeten vluchten in kernenergie", aldus de heer Den Uyl.

PvdA-fractievoorzitter Joop den Uyl (r.) tijdens de presentatie van zijn tweede nota „Werkgelegenheid door solidariteit".

FNV: benieuwd naar nadere uitwerking PvdA-plannen

De FNV vindt in een eerste reactie op de PvdA-nota: „Werkgelegenheid door solidariteit", dat er belangrijke aanknopingspunten zijn met de FNV-stellingname op sociaal-economisch gebied. FNV-hoofdbestuurder F. Drabbe zei benieuwd te zijn naar de nadere uitwerking van de PvdA-plannen.

De PvdA-nota bewleit onder meer een gerichter gebruik van de bedrijfssubsidies in het kader van de WIR, iets dat ook volgens de FNV hard nodig is.
Ten aanzien van een sterkere beheersing van de lonen merkte de heer Drabbe op, dat de FNV daar niet tegen is als het in het kader van een algemeen inkomensbeleid is, en niet alleen in de vorm van het korten op ambtenarensalarissen e.d. De suggestie van de PvdA om door wettelijk vastgestelde energiebesparing een groot aantal arbeidsplaatsen te scheppen — de nota spreekt van een besparing op energie van 30% tot 1990, waardoor zo'n 8 tot 10 mrd gld. beschikbaar komt waarmede 60 tot 70.000 arbeidsplaatsen zouden kunnen worden geschapen — klinkt hem sympathiek in de oren.
„Maar zo'n plan moet dan wel handen en voeten krijgen, wil het tot uitvoering komen". aldus Drabbe.

CNV reageert positief op plan Den *Uyl*

Het CNV heeft positief gereageerd op het alternatief van PvdA-leider Den Uyl voor Bestek '81. CNV-bestuurder drs. G. Terpstra zei in een eerste reactie dat de aanpak van Den Uyl hem wel aanspreekt, in ieder geval meer dan het Bestek van Van Agt.

Terpstra wees erop dat het CNV bijv. bij de jongste CAO-onderhandelingen zich altijd bereid heeft getoond de problemen aan te pakken via loonmatiging. „We zijn bereid op de nullijn te gaan zitten en eventueel zelfs een deel van de prijscompensatie in te leveren", aldus de heer Terpstra. „Wij zijn tot loonmatiging bereid waarbij iedereen wat inlevert. Loonmatiging is wat anders dan het aanpakken van enkele groepen — de uitkeringstrekkers, ambtenaren — wat op dit ogenblik dreigt te gebeuren". Ook verwacht het CNV veel van een krachtige aanpak van de energieproble-

men die Den Uyl voorts voorstaat. Het CNV vindt dat voor onze energieverslindende industrie bijv. een krachtige aanpak van de energieproblemen een levensvoorwaarde is. Terpstra wees erop dat het CNV al herhaaldelijk heeft aangedrongen op een grootscheeps isolatieplan voor woningen, niet alleen uit een oogpunt van energiebesparing, maar ook van werkgelegenheid. ,,Een drastische aanpak van woningisolatie zet wat de energiebesparing betreft, meer zoden aan de dijk dan het vrijblijvende beroep dat het huidige kabinet momenteel op de automobilisten doet om niet harder dan honderd te rijden", aldus de heer Terpstra. (ANP, SER-Bulletin)

(Vor. ber. pag. 487/1 e.v.-1978)

'IK-GEBAT OVER ,,i JULI-PAKKET"

Minister Albeda van sociale zaken heeft op 29 mei bij het parlement een aantal voorstellen ingediend m.b.t minimumloon. sociale uitkeringen en aftopping van lonen (pag. 423/3 e.v.). De voorgestelde maatregelen zouden per 1 juli moeten ingaan. Zij zijn daardoor bekend geworden als het ,,1 juli-pakket". In de Tweede Kamer is van 20-23 juni over de regeringsvoorstellen gedebatteerd. Een samenvatting van dit debat volgt hierna:

De PvdA-fractie in de Tweede Kamer is tot de conclusie gekomen dat de voorstellen van het kabinet-Van Agt in het zgn. 1 juli-pakket geen bijdrage vormen aan de bestrijding van de werkloosheid. De socialist Van der Doef sprak op 20 juni van bezuinigingspolitiek, uitsluitend gericht op het overheidsbudget.
Nog schrijnender worden de maatregelen door het ontbreken van een maatschappelijk aanvaardbaar inkomenspolitiek kader. De lasten drukken eenzijdig zwaar op de laagste en lagere inkomens en zijn niet met deugdelijke argumenten onderbouwd.
Aanvaarding van deze voorstellen zal, volgens de heer Van der Doef, niet alleen leiden tot grote maatschappelijke onrust, maar voorspelbaar de basis leggen van verdere verharding van de relatie overheid - vakbeweging, met ernstige gevolgen voor de werkgelegenheid in Nederland en voor de instandhouding van broodnodige gemeenschapsvoorzieningen.
Volgens de heer Van der Doef gaat de vervreemding tussen maatschappij en politiek voort en wordt die door dit beleid bevorderd. Niet omdat de regering niet slaafs volgt wat de maatschappelijke organisaties en spontane groepen aan kritiek uiten, dat zou een verlegging van verantwoordelijkheid zijn. Maar omdat de maatschappelijke kritiek wordt genegeerd, maatschappelijke organisaties worden gebruuskeerd door hun kritische houding te gebruiken ter versterking van de populariteit van de regering.
Op korte termijn zal uitvoering van dit beleid leiden tot een zodanige verslechtering van het sociale klimaat dat overleg — zo het nog plaats vindt — niet meer tot overeenstemming kan leiden.

De PvdA-fractie wijst het vooruitlopen op het SER-advies inzake de sociale uitkeringen af. Temeer omdat met de plannen van de regering de inkomensontwikkeling van de niet-actieven verder gaat achterlopen bij die van de actieven. De CDA-fractie moet hierover een helder standpunt innemen en een einde maken aan de versluierde koppelverkooptechniek die de Kamer lijkt te worden opgelegd

Politiek geknoei noemt de heer Van der Doef het aftoppingsvoorstel De in zich juiste gedachte van aftopping van hogere inkomens wordt in diskrediet gebracht, nu de wijze waarop en het niveau speelbal zijn geworden in politiek gekrakeel tussen de regeringspartijen en bovendien een koppeling is gelegd naar de korting op de sociale uitkeringen Groot bezwaar is ook dat in het aftoppingsvoorstel afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten worden opengebroken

Regeringspartijen

VVD en CDA zijn het niet eens met het regeringsvoorstel voor de aftopping van de prijscompensatie vanaf f 55.000. Bij het debat in de Tweede Kamer over de verdergaande bezuinigingsvoorstellen van het kabinet bleek dat het CDA vasthoudt aan zijn voorstel de aftopping te laten beginnen bij een jaarinkomen van f 50.000 in plaats van de f 55.000, zoals de regering heeft voorgesteld.

De VVD wijst de aftopping in haar geheel af. De VVD vindt, zo vertelde woordvoerder de heer De Korte, dat aftopping hoe dan ook de middeninkomens dupeert, dat de door de aftopping noodzakelijke ingreep in de contractvrijheid van de sociale partners op onvoldoende zwaarwegende gronden gebeurt en dat met de aftopping een inkomensoffer wordt afgedwongen waarvan de hoogte, gezien het inflatietempo, niet bij voorbaat is vast te stellen.

Verder menen de liberalen dat de maatregel de financieringsproblemen van het kabinet eerder vergroot dan verkleint en dat de huidige voorstellen van het kabinet de aftopping isoleren tot de particuliere sector. ,,Wij zijn voor een extra offer vanaf f 60.000 à f 70.000. Maar dan wel in het kader van een integraal inkomensbeleid waarbij alle inkomensbestanddelen — inclusief subsidies in de overdrachtssfeer — worden betrokken," zo stelde de heer De Korte. ,,Samenvattend zien wij dan ook geen enkel heil in de voorgestelde maatregel, die ondoelmatig is en onevenwichtig uitwerkt." aldus de VVD-er.

CDA-woordvoerder Gerritse zei dat zijn fractie met het oog op de noodzakelijke bezuinigingen wel waardering kon hebben voor de aftoppingsmaatregel op zichzelf, maar dat het CDA het er niet mee eens was om de aftopping te laten beginnen bij een jaarinkomen van f 55.000. Hij vroeg het kabinet ernstig te overwegen alsnog met een voorstel te komen om de vermindering van de prijscompensatie te laten beginnen bij f 50.000. Hij voerde daarbij aan dat de aftopping voor ambtenaren begint bij f 45.000 en dat een dergelijk ambtelijk salaris te vergelijken is met een inkomen van f 50.000 in de particuliere sector.

Bovendien moet zowel bij f 50.000 als bij f 55.000 in eenzelfde aantal CAO's worden ingegrepen. Volgens de CDA-woordvoerder is het een illusie nu de indruk te willen vestigen dat maatregelen als deze in de toekomst zouden voorbijgaan aan inkomens tussen f 50.000 en f 55.000.

De CDA-Tweede-Kamerfractie aanvaardt de korting op de sociale uitkeringen mits de koopkracht voor de laagste uitkeringstrekkers gegarandeerd wordt. Ook de VVD stemt daarmee in. Beide partijen eisen van het kabinet dat het voor 1 januari een definitieve wetgeving met betrekking tot de gecorrigeerde indexeringsmechanismen rond heeft.

Het niet doorwerken van de bouw-CAO en die van de uitzendkrachten in het minimumloon krijgt de instemming van de beide regeringspartijen. Met de korting op de salarissen voor de trendvolgers zeggen zowel het CDA als de VVD het moeilijk te hebben. De liberalen geven het kabinet in overweging op de trendvolgers in totaal eenzelfde korting toe te passen als voor de ambtenaren gedurende de Bestekperiode, maar het eerder gedane aanbod van 5000 extra arbeidsplaatsen daarbij in ieder geval gestand te doen.

De heer Gerritse (CDA) noemde het ingrijpen in de CAO's van de zgn. trendvolgers om de kortingen op de inkomens van deze groep mogelijk te maken, een zware ingreep die voor zijn fractie ligt op de rand van het aanvaardbare. Zijn fractie wil met de korting op de inkomens

Tijdens de beraadslagingen in de Tweede Kamer over het ,,1 juli-pakket" overlegt de PvdA-er Van Thijn (m.) met staatssecretaris De Graaf (l.) en minister Albeda van sociale zaken.

van de trendvolgers alleen maar instemmen onder een aantal voorwaarden. Deze zijn o.m. dat de regering glashelder maakt dat die kortingen niet eerder dan 1 juli zullen ingaan en dat deze kortingen niet groter zullen zijn dan die van ambtenaren op 1 juli. Ook is het voor de CDA-fractie moeilijk te aanvaarden wanneer met voor iedere groep gelijke kortingen wordt gewerkt. Er moet rekening worden gehouden met verschillen in premiebetaling. Verder moet er een zeker verband bestaan tussen de opbrengst van de matiging en het aantal extra arbeidsplaatsen dat geschapen wordt.

D'66

De Tweede Kamer-fractie van D'66 sterrit in met twee van de vier onderdelen van het I juli-pakket dat de regering heeft voorgesteld ter verdere bezuiniging. De democraten billijken de maatregelen m.b.t. de bouwtoeslagverwerking en de aftopping van de looninkomens. Onoverkomelijke bezwaren heeft de fractie echter tegen de kortingen op sociale uitkeringen en de salarissen van de trendvolgers, zo vertelde D'66 woordvoerder Nypels, tijdens het debat.

Voorjaarsnota

In de Tweede Kamer is verder weinig enthousiast gereageerd op plannen van het Kabinet het dreigende financieringstekort van rond de ƒ 1,3 miljard het hoofd te bieden via de noodremprocedure.

Het kabinet had dit aangekondigd in de z.g. voorjaarsnota over de uitvoering van de begroting, die op 13 juni naar de Tweede Kamer gezonden was.

De liberaal Joekes kwam niet verder dan de bewindslieden het voordeel van de twijfel te geven bij de door hen gekozen opzet om f 550 miljoen aan belastinggelden versneld te innen en van de uitgaven van het Rijk voorlopig f 750 miljoen te blokkeren.

De nu voorgestelde maatregelen zijn heel duidelijk en heel nadrukkelijk niet structureel. De regering krijgt ze per 1980 op haar brood. voorspelde de heer Joekes. Een hetere oplossing had hij het gevonden de tegenvallers met verdergaande ombuigingen te compenseren, „Maar wij zijn loyale regeringspartners. Wij zijn alsnog bereid de hoofdconducteur en zijn ambtgenoten het voordeel van de twijfel te geven. Zij weten van hun kant dat ieder compartiinent een noodreni heeft", aldus de VVD-er.

Ook de CDA-woordvoerder Van Amelsvoort voorziet problemen voor 1980. Hij hield kabinetspartrier VVD voor dat zijn fractie eventueel verdere ombuigingen — van mogelijk f 1 miljard — op de drie miljard bezuinigingen van Bestek in dat jaar, veel te veel zou vinden. Het CDA zoekt het dan liever in verhoging van indirecte belastingen en accijnzen. Bijv. op tabak, benzine en alcohol.

De heer Van Amelsvoort wees het initiatief-voorstel van de socialist Woltgens van de hand om in plaats van de aftopping van prijscompensatie, de veertigprocents belastingschijf met 1 punt te verhogen. Volgens de CDA-er stimuleert het voorstel de afwenteling en is de bestemming die Woltgens aan de vrijkomende gelden wil geven een slag in de lucht. De VVD wees bij monde van het kamerlid De Korte het initiatief-voorstel al eerder af.

PvdA-woordvoerder Kombrink nieende dat in de noodremprocedure tot uitgavenverlagingen is besloten waar dat niet had moeten gebeuren. Verder vond hij dat het kabinet er beter aan gedaan had met voorstellein tot belastingverhoging te komen ter dekking van de gaten in 's rijks begroting.

D'66 kan zich in principe verenigen met de noodremproeedure maar heeft twijfels over de concrete invulling van dat besluit. Met name de f 130 mln die bij Volkshuisvesting wordt geblokkeerd, vinden de democraten te veel. Zij hadden liever gezien dat bij andere ministeries wat meer geld rvordt vastgehouden Daarnaast hadden zij moeite met de mededeling dat het totaalbedrag van f 750 mln waarvoor een kasblokkade wordt ingesteld nog verhoogd zal worden mrt de bedragen die dit jaar besteed worden aan de steunverlening aan een aantal grote bedrijven f 750 mln is voor D'66 het maximum

Aan de vooravond van het TK-debat over het „1 juli-pakket" organiseerde de FNV op 19 juni een protestmanifestatie in Utrecht tegen de voorgestelde regeringsmaatregelen. Hier spreekt FNV-voorzitter Wim Kok de menigte toe. Hij deed een dringend beroep op het parlement om te breken met Bestek '81.

Beantwoording

Minister Albeda heeft op 21 juni laten doorschemeren zich niet te zullen verzetten als de Tweede Kamer de grens voor de aftopping van de prijscompensatie van j 55.000 op f 50.000 zou brengen. Volgens de minister van Sociale Zaken moest ergens een keer geprikt worden en dan vindt een willekeurige keuze plaats. Maar hij kan zich best voorstellen dat er een bepaald compromis over het bedrag uit de bus komt.

Minister Albeda deed in zijn antwoord aan de Kamer tijdens het debat over het juli-pakket een ernstig beroep op de vakbeweging de weg naar het overleg open te houden. Juist de eigen verantwoordelijkheid van het Kabinet maakt overleg met de sociale partners dringend noodzakelijkheid.

Er is een confrontatie aan de gang, constateerde minister Albeda. Het betoog van FNV-voorzitter Kok bevat een duidelijke politieke component, die ik betreur. Gezien de verantwoordelijkheid van de vakbeweging moet het protest van de werknemers een functie kunnen hebben in de periode die voor ons ligt. De regering doet er alles aan om gevoeligheden bij de vakbeweging te ontzien.

Het kabinet heeft, volgens de minister, de verharding van standpunten onderkend, maar toch zal het gemeenschappelijke inzicht moeten ontstaan dat niet alle wensen kunnen worden worden vervuld. Na de eerste fout — het overleg werd in november 1978 te vroeg afgebroken — verschaft elke volgende groep zich een excuus tegen de matiging. Dat moet voor 1980 worden voorkomen, meent minister Albeda. Voor dat jaar maakt het kabinet plannen tot stabilisering van de collectieve sector, naast inkomensmatiging en tripartite overleg inzake arbeidsmarkt- en werkgelegenheidsbeleid. De doelstelling voor 1980 bevat versterkte aandacht voor de hogere en hoogste inkomens, aftopping, wellicht gedifferentieerde afroming van prijscompensatie.

Minister Albeda gaf de socialist Van der Doef toe dat het werkgelegenheidseffect van de aftopping wat optimistisch is geraamd op 1500 arbeidsplaatsen. Maar als het bedrijfsleven de aftopping opvat als een hint om het werkgelegenheidsfonds te voeden uit aftopping en afroming kan er wel degelijk veel uitkomen.

De aftopping is geen smeermiddel om de overige maatregelen aanvaardbaar te maken, zo zei de minister. De SER is advies gevraagd of deze tijdelijke aftopping naar meer structurele, wettelijke maatregelen op dit terrein kan leiden. Daarin is ook de vraag opgenomen of een fonds gewenst is.

Minister Albeda deelde verder mee dat de sociale uitkeringen per 1 oktober met 1% zullen worden verhoogd. Dit als voorschot op de per 1 januari 1980 te verwachten stijging van de uitkeringen. Het gehanteerde indexcijfer voor de sociale uitkeringen was bepaald door de wat late totstandkoming, aldus de minister.

Ten aanzien van de inkomensvorming zei de minister dat er een adviesaanvrage is uitgegaan met betrekking tot de raamwet inkomensvorming. Het gaat om een alle inkomens onivattend, indicatief in-

komensbeleid met afspraken voor zowel de korte als de middellange termijn.
Op de vraag of steeds het indexcijfer voor de regelingslonen moet worden gevolgd zei de minister dat niet de situatie moet ontstaan waarin elke CAO, die wat duur uitvalt, uit de index moet worden gehaald. De regering probeert de hele problematiek van de inkomensvorming voor 1 januari 1980 definitief vorm te geven.

Staatssecretaris De Graaf van sociale zaken heeft de Kamer toegezegd dat niet opnieuw zal worden overgegaan tot vooriopige kortingen op ae sociaie uitkeringen in afwachting van een definitieve regeling van het indexeringsmechanisme.
Tijdens de voortzetting van het debat over het juli-pakket van het Kabinet zei hij dat alles op alles wordt gezet om voor 1 januari 1980 met een dergelijke regeling klaar te zijn.
De staatssecretaris ontkende in alle toonaarden dat de door de regering voorgestelde maatregelen de niet-actieven enkele tientjes ten achter zouden stellen ten opzichte van actieven. Het gaat er uitsluitend om onbedoelde extra stijgingen van uitkeringen weg te werken, die zijn ontstaan door fouten in de wijze van berekening van die uitkeringen. Als geen schoning zou plaatsvinden dan zouden de niet-actieven voor twintig tot veertig gulden per maand bevoordeeld worden ten opzichte van mensen met een gelijk inkomensniveau, die wel werken, aldus de staatssecretaris.

Minister Andriessen van financiën liet de Kamer blijken dat hij voor volgend jaar het verhogen van enkele indirecte belastingen niet afwijst als middel om het financieringstekort te verkleinen. CDA-woordvoerder van Amelsvoort stelde eerder in het debat over de Voorjaarsnota voor de accijnzen en belastingen te verhogen op bijv. alcohol, benzine en tabak. De minister wees er wel op dat als door die belastingen het verbruik van die produkten vermindert er ook minder belastingopbrengsten volgen. Daarnaast is het moeilijk afwenteling van de hogere belastingdruk die ermee samenhangt tegen te gaan.
Hij verzekerde m.n. PvdA-woordvoerder Kombrink dat het kabinet ernaar streeft ondanks de noodremmaatregelen het sociale woningbouwprogramma in 1979 zo goed mogelijk te realiseren.

Wijzigingsvoorstel

Bij de voortzetting van het debat in de Tweede Kamer heeft de CDA-woordvoerder Gerritse een wijzigingsvoorstel ingediend, waarbij het niveau van de aftopping van de prijscompensatie wordt gebracht op f 50.000 in plaats van op f 55.000, zoals door de regering is voorgesteld.
De CDA-woordvoerder noemde dit niveau van de aftopping „een zeer gewichtig punt". Zijn wijzigingsvoorstel verkreeg de steun van de Kamerleden Nypels (D'66) en van Nijhof (DS'70).
Het PvdA-kamerlid Van der Doef vestigde er de aandacht op, dat de aangekondigde verhoging met 1% van de sociale uitkeringen zal inhouden, dat het gehele budgettaire effect van de 1 juli-kortingen zal verdwijnen. Hij vroeg m.n. de CDA-fractie deze kortingen te willen vergeten, dit om wille van de goede verhoudingen met de vakbeweging.
De CDA-woordvoerder Gerritse suggereerde een duidelijke relatie te leggen tussen de werkgelegenheid en de aftopping. Als voorzichtige suggestie gaf hij de regering in overweging de ondernemers te verplichten de aftoppingsgelden af te dragen en onder te brengen in een fonds. De van de zijde der regering gedane toezeggingen in het kader van de trendvolgers zei hij te hebben aangevoeld als handreikingen, waarvoor de CDA-fractie waardering heeft. De liberale afgevaardigde De Korte maakte duidelijk, dat de VVD nog niet „in" is voor het aftoppingsvoorstel. Onze bezwaren staan nog recht overeind, zo zei hij.
Minister Albeda is niet van plan met een algemene maatregel van bestuur te komen om het geld uit de aftopping van de prijscompensatie per 1 juli uitdrukkelijk te bestemmen voor het scheppen van arbeidsplaatsen.

CDA-woordvoerder Gerritse had dat bepleit, maar minister Albeda zei op 22 juni er voldoende vertrouwen in te hebben dat werknemers in ondernemingsraden kunnen meebeslissen over de bestemming van het geld van de aftopping. Bovendien acht de bewindsman een wettelijke maatregel nu een te zwaar middel omdat het gaat om een eenmalige ingreep voor een half jaar.
Overigens zei de minister voor de komende jaren eerder te denken aan een gedifferentieerde afroming van de hogere inkomens dan een aftopping van de prijscompensatie zonder meer.
De bewindsman zei ernaar te streven nog voor Prinsjesdag te komen tot een eerste gesprek met de sociale partners. Hij herhaalde dat aankondiging van loonmaatregelen op dit moment de fundamenten van open onderhandelingen met de vakbeweging zou wegslaan.
Staatssecretaris De Graaf merkte op dat de kosten van het naar voren halen naar 1 oktober van de verhoging met 1% van de sociale uitkeringen in 1980 niet zullen doorwerken. Die kosten zijn f 80 mln voor de sociale fondsen en f 5 mln voor de rijksbegroting.

Stemming

Bij de stemming in de Tweede Kamer bleek een meerderheid — CDA, VVD en enkele kleine partijen — zich achter het regeringsvoorstel te scharen, zodat de Tweede Kamer dit ongewijzigd aanvaardde.
Dit gebeurde echter eerst, nadat minister Albeda het CDA-voorstel de aftopping bij f 50.000 te laten beginnen onaanvaardbaar had verklaard, waarna de CDA-fractie dit amendement introk. Door dit optreden van de minister was hij het in feite. die besliste over een meningsverschil tussen de twee regeringspartijen CDA en VVD.

Op 26 juni stelde ook een meerderheid van de Eerste Kamer zich achter het zgn. 1 juli-pakket.

Reactie vakbeweging

De vakbeweging heeft een klap in het gezicht gekregen nu het 1 juli-pakket vrijwel ongeschonden door de Tweede Kamer is gekomen. De regeringspartijen hebben met het accepteren van het 1 juli-pakket de Nederlandse werknemers en uitkeringstrekkers een slechte dienst bewezen, aldus de voorzitter van de FNV, de heer Kok, desgevraagd na afloop van het debat in de Tweede Kamer waarbij het door de regering voorgestelde 1 juli-pakket vrijwel ongeschonden de eindstreep haalde.
Volgens de heer Kok handhaaft de FNV haar bezwaren tegen het 1 juli-pakket onverkort. Hij vindt dat in het Kamerdebat de argumenten van de vakbeweging tegen het 1 juli-pakket niet ontzenuwd zijn. „Ik heb de indruk dat de wens van de regeringspartijen om de coalitie in stand te houden het gewonnen heeft van de wil om een verantwoord sociaal beleid te voeren".

De compensatie (in de vorm van een voorschot op de stijging van de sociale uitkeringen per 1 jan. 1980) die per 1 oktober wordt ingevoerd, noemde de heer Kok „een doorzichtige afleidingsmanoeuvre", die de bezwaren van de vakbeweging tegen de kortingen niet wegneemt. „De kortingen werken tenslotte structureel door. Na 1 januari 1980 komt die korting weer keihard op het hoofd van de werknemers en uitkeringstrekkers neer". De behoefte van de regering om voor de vaststelling van het beleid voor 1980 ook met de werknemers vooraf om de tafel te gaan zitten kan het kabinet nu wel vergeten. Daar doet de FNV niet meer aan mee, aldus FNV-voorzitter Kok.
De federatieraad van de FNV heeft op 25 juni in Amsterdam definitief besloten niet met het kabinet om de tafel te gaan zitten vóór overleg over de begroting voor volgend jaar.

FNV-voorzitter W. Kok zei na afloop van de federatieraad dat de regering de vakbeweging „geweldig heeft genegeerd" in haar bezwaren tegen het 1 juli-pakket. „Laat de verantwoordelijke ministers nu hun eigen boontjes maar doppen", aldus de heer Kok die aankondigde dat de FNV via het arbeidsvoorwaardenbeleid voor 1980 op eigen wijze tegengas zal geven tegen het regeringsbeleid.

De heer Kok was duidelijk teleurgesteld door de linkervleugel in de CDA-fractie die aanvankelijk fel verzet aankondigde tegen de kabinetsplannen om zich tenslotte als „makke lammeren" bij het 1 juli-pakket neer te leggen.
Het verzet van de vakbeweging is volgens de heer Kok volstrekt nog niet gebroken en de FNV heeft naar haar mening geen dag te verliezen om zich te gaan voorbereiden op de komende begroting. „Er is niet veel fantasie voor nodig om je voor te stellen hoe die eruit zal gaan zien," aldus de heer Kok die erop wees dat er op financieel terrein het volgend jaar nog wel het een en ander ingehaald moet worden. Daarbij doelde hij op de „gaten" die in Bestek '81 zijn gevallen.
Hoe het weerwoord van de FNV op die begroting zal zijn is nog niet bekend. De heer Kok wilde niet vooruitlopen op de hoofdlijnen van het arbeidsvoorwaardenbeleid.

Het Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV) is bijzonder teleurgesteld over de aanvaarding door de Tweede Kamer van het zgn. 1 juli-pakket. De CNV-acties om het beleid van het kabinet te veranderen via het parlement en de FNV-acties met datzelfde doel hebben volgens economisch deskundige, G. Terpstra, van het CNV, op geen enkele wijze succes gehad.
In een eerste commentaar zei de heer Terpstra dat de angst van het CNV dat de geloofwaardigheid van de parlementaire discussies rond Bestek '81 in het geding zou kunnen raken, bewaarheid is. „De criteria om bestekmaatregelen juist te beoordelen zijn door het parlement losgelaten en onze argumenten tegen het zo maar aanvaarden van de 1 juli-maatregelen hebben nauwelijks of geen rol gespeeld," aldus de heer Terpstra.
De politieke situatie is kennelijk belangrijker dan de positie van de werklozen. Het ging tijdens de Kamerdebatten over het 1 juli-pakket niet om de bestrijding van de werkloosheid, maar om de vraag: „hoe houden we het kabinet in stand".

Tot deze conclusies kwam CNV-voorzitter H. van der Meulen op 25 juni na afloop van de verbondsraad van de vakcentrale over de resultaten van de jongste Kamerdebatten. ,,De vele goede argumenten van het CNV zijn in die debatten niet gehonoreerd," aldus de heer Van der Meulen. Door de pogingen om het kabinet in stand te houden is er volgens hem niets terechtgekomen van een debat op basis van signalen uit de maatschappij.
Kabinet en parlement hebben zich niets aangetrokken van de bereidheid tot medewerking van het CNV. De consequentie van die houding is, dat de daden van kabinet en parlement in het vervolg zeer sceptisch zullen worden bekeken.
De verbondsraad van het CNV had enige waardering voor het voornemen van minister Albeda om de sociale uitkeringen per 1 oktober met 1% te verhogen, een voorschot op de verhoging per 1 januari 1980. Volgens de heer Van der Meulen worden de zwakken in de samenleving daardoor beschermd, ,,al is het maar voor dit jaar".
De Kamerdebatten over het 1 juli-pakket en het praktisch onverkort akkoord gaan van de Kamer met de kabinetsvoorstellen heeft de geloofwaardigheid van de parlementaire discussie volgens de heer Van der Meulen geen goed gedaan. Hij merkte op dat de verbondsraad van het CNV zelfs de vraag heeft gesteld in hoeverre dit parlement de opvattingen in de maatschappij nog waar kan maken.
Overigens zal het CNV, als daar een uitnodiging toe komt van de regering, wel naar Den Haag gaan. ,,Maar we komen alleen om te luisteren, niet meer om te praten," aldus Van der Meulen. In de Stichting van de Arbeid en in de SER zal het CNV trachten om met de werkgevers tot afspraken te komen, waarbij het belang van de zwakken in de samenleving bij de vakcentrale voorop blijft staan. (ANP, SER-bulletin, Handelingen Tweede Kamer)

(Vor. ber. pag. 423/3 e.v.)

RUIM f 700 MLN AAN RIJKSSTEUN VOOR NEDERLANDS BEDRIJFSLEVEN

Het rijk heeft in 1978 totaal ruim f 700 mln steun verleend aan individuele bedrijven, de zware metaalindustrie en de scheepsbouw. De laatste twee bedrijfstakken kregen f 415 mln, terwijl het individuele bedrijfsleven f 300 mln kreeg.
De cijfers staan in een overzicht dat minister Van Aerdenne van economische zaken op 25 mei de vaste Kamercommissie heeft toegezonden. Ondanks de steun die indertijd uit de werkgelegenheidsgelden is gegeven, gingen in 1978 toch 12 bedrijven failliet, zo voegt de minister aan zijn tellingen toe.
Bij de individuele bedrijven (totaal 68) slokte de voedings -en genotsmiddelenindustrie het grootste bedrag op, nl. f 113,6 mln, gevolgd door de metaal met f 79,9 mln en de textielsector met f 39,8 mln. Daarbij ontvingen bedrijven met meer dan 1000 werknemers het meeste: f 137,6 mln totaal, tegen f 98,6 mln voor bedrijven met 301-1000 man personeel, f 24 mln voor bedrijven met een omvang van 101-300 werknemers en f 10,6 mln voor van 0 tot 100 man personeel tellende bedrijven.
Verder vermeldt het overzicht nog dat in de provincies Groningen en N.-Brabant de meeste individuele projecten — ieder elf — rijkssteun hebben ontvangen, terwijl Noord-Holland het hoogste bedrag, f 130,5 mln, kreeg uitgekeerd. De hoogte van dit bedrag ligt in de omvangrijke financiële steun die KSH ontving.

GEESTELIJK LEVEN

EERSTE ENCYCLIEK VAN PAUS JOHANNES PAULUS II

„Redemptor homïnis" is de titel van de eerste encycliek van paus Johannes Paulus II. De encycliek is gedateerd op 4 maart 1979 en gepubliceerd op 15 maart. Het is een soort ,,programma" voor het pontificaat van Johannes Paulus II, waarin hij duidelijk te kennen geeft de lijn van Joannes XXIII en Paulus VI te willen voortzetten.

Dit pontificaat, zo zegt de paus, speelt zich af in de tijd dat de mensheid toeleeft naar het jaar 2000: dan denken we op de eerste plaats aan onze verlossing door Christus, die tweeduizend jaar geleden op de wereld kwam, we denken ook meteen aan wat de mens met de schepping heeft gedaan: de bedreiging van de consumptiemaatschappij, de schending van de mensenrechten. de ontwikkeling van de techniek.

Toch is de toon van deze encycliek zeer optimistisch. Opvallend is de beklemtoning van het belang van de persoonlijke biecht, van de eucharistieviering, de onontbindbaarheid van het huwelijk en de grote waarde van het priesterceli-baat.

De encycliek „Redemptor hominis" telt honderd pagina's.

Hier volgt een uitvoerige samenvatting van de encycliek.

Paus Johannes Paulus II begint zijn encycliek met de overweging, dat zijn pontificaat zich afspeelt in een belangrijke tijd: de mensheid staat voor het jaar 2000. Voor de Kerk zal dat een jaar zijn van grote vreugde, want op bijzondere wijze herinneren we ons dat ,,het Woord vlees is geworden" (Jo. 1:14). Deze tijd, zo zegt de paus, is een soort van adventstijd voor het jaar 2000. Wij gedenken op bijzondere wijze, hoe de komst van Christus een hoogtepunt was in Gods heilsplan, omdat Hij daarin te kennen gaf wat Hij met de mensheid voor had.
Paus Johannes Paulus II ziet zijn pontificaat duidelijk staan in die geschiedenis van tweeduizend jaar Kerk, met name natuurlijk in de lijn van zijn voorgangers. Toen paus Luciani de naam Johannes Paulus koos, was daarin een programma af te lezen, zo zegt de paus. Zijn pontificaat duurde echter maar 33 dagen, en daarom is het mijn taak dit niet alleen voort te zetten, maar eigenlijk het weer op te nemen bij het beginpunt.
De paus wijst daarbij naar het werk van Joannes XXIII en Paulus VI en met name op het tweede Vaticaans Concilie. Paulus VI wordt vooral geprezen om zijn rust en evenwicht, juist op kritieke momenten, toen de Kerk leek te schudden op haar grondvesten.
De eerste encycliek van paus Paulus VI heette ,,Ecclesiam suam" en ging over de Kerk, zo memoreert de paus. Hierin wordt de aandacht zowel gevestigd op het goddelijke mysterie van de Kerk als ook op de menselijke zending. De Kerk is in wezen apostolisch. dynamisch. getuigend van de gehele waarheid, zoals die is overgeleverd door Christus. Zo liet Paulus VI duidelijk zien, wat het wezen van de Kerk was, ondanks allerlei zichtbare zwakheden van de Kerk zelf. Het gevoel, dat de Kerk voor de mensen onmisbaar is, is steeds sterker geweest dan de kritiek op het instituut van de Kerk of op de structuren van de Kerk. De kritiek, zo stelt paus Johannes Paulus II, is zeker vaak ook voortgekomen uit liefde voor de Kerk, richtte zich vaak vooral tegen het triomfalisme, waarover ook Vaticanum II uitvoerig heeft gesproken. Hoewel het waar is, dat de Kerk bescheiden moet zijn, strenge eisen moet stellen aan zichzelf en kritisch moet zijn over haar eigen doen en laten, toch heeft de kritiek ook haar grenzen, ais kritiek geen grenzen heeft is zij niet meer opbouwend, dan is de kritiek ook niet meer voortgekomen uit liefde voor de Kerk.
De Kerk die mij is toevertrouwd, zo schrijft de paus, is niet zonder spanningen en problemen. Maar ze is vrij van overdreven zelfkritiek: de Kerk heeft een goed onderscheidingsvermogen, kan weerstand bieden aan allerlei ,,nieuwigheden", richt zich meer op het eigen mysterie en kan zo ook beter haar zending volbrengen tot de gehele mensheid.

Collegialiteit

Misschien lijkt de Kerk verdeeld, zij is een sterke eenheid als het gaat over het zich bewust zijn van de apostolische taak. Dit komt vooral tot uitdrukking in de collegialiteit. Het concilie heeft meer gedaan, dan het woord collegialiteit noemen: het concilie heeft de bisschoppensynode ingesteld, een orgaan waardoor de collegialiteit gestalte krijgt. Uit de bisschoppensynode is ai een belangrijk document over de evangelisatie verschenen, ,,Evangelii Nuntiandi" en zal binnenkort een belangrijk document over de catechese verschijnen. Van groot belang zijn ook de landelijke bisschoppenconferenties, de regionale en landelijke synoden, de nationale priesterraden en de pastorale raden. In al die instellingen komt naar voren dat iedereen, priester en leek, zich meer bewust zijn geworden van hun verantwoordelijkheid in de Kerk. De nieuwe beweging, zo zegt de paus, is veel sterker dan alle symptomen van twijfel en crisis, ik ben daar bij het begin van mijn pontificaat zeer dankbaar voor.

Oecumene

In het laatste hoofdstuk van deel I gaat de paus uitvoerig in op de oecumene, een beweging die een vast punt heeft gekregen door de oprichting van het Secretariaat voor de Eenheid van de Christenen. De paus meent, dat er belangrijke vooruitgang is geboekt op het gebied van de oecumene. Er zijn ook mensen die ontevreden zijn over de resultaten, die graag weer terug zouden willen. Zelfs vinden sommigen de oecumene schadelijk voor de Kerk, omdat deze oorzaak is van veel verwarring en leidt tot onverschilligheid bij de mensen. Echte oecumenische activiteit, zo zegt de paus, betekent openheid, bereidheid tot dialoog, samen zoeken naar de waarheid. Maar op geen enkele wijze kan dit ooit iets veranderen aan de waarheden, die de Kerk altijd al heeft verkondigd. Ditzelfde geldt voor de contacten met de niet-christelijke godsdiensten: het is goed contact te hebben met anderen en te ontdekken wat

bij hen goed is, maar dit betekent uiteraard niet dat je daardoor je eigen geloofszekerheid opgeeft of verliest.

Verlossing

Deel II van de encycliek is getiteld ,,Het mysterie van de verlossing". De paus zegt daarin dat het concilie wel wegen aanwijst, die voor lange tijd bruikbaar zullen zijn, maar dat we ons toch moeten afvragen: hoe moeten we verder? Op die vraag is maar één antwoord mogelijk: ons verstand, onze wil en ons hart moet gericht zijn op onze verlosser. Christus. De Kerk luistert daarom steeds naar Zijn woorden, en doet in de eucharistie steeds Zijn dood en verrijzenis herleven.

In de komst van de Verlosser is weer de hedoeling van de Schepping duidelijk geworden. Bij die Schepping denken wij uiteraard ook aan wat de mens er van maakt: milieuvervuiling, industrialisatie, gewapende conflicten, vooruitzicht van zelfvernietiging door atoomwapens en neutronenwapens. gebrek aan respect voor het leven van ongeborenen. Maar de komst van Christus heeft het mysterie van de Schepping helemaal doorlicht, daar wordt de mens in zijn hart geraakt. Hij ook was het die de mensheid verzoende met zijn Vader, die de God van de Schepping aan ons openbaarde als een God van Verlossing, als een God van Liefde.

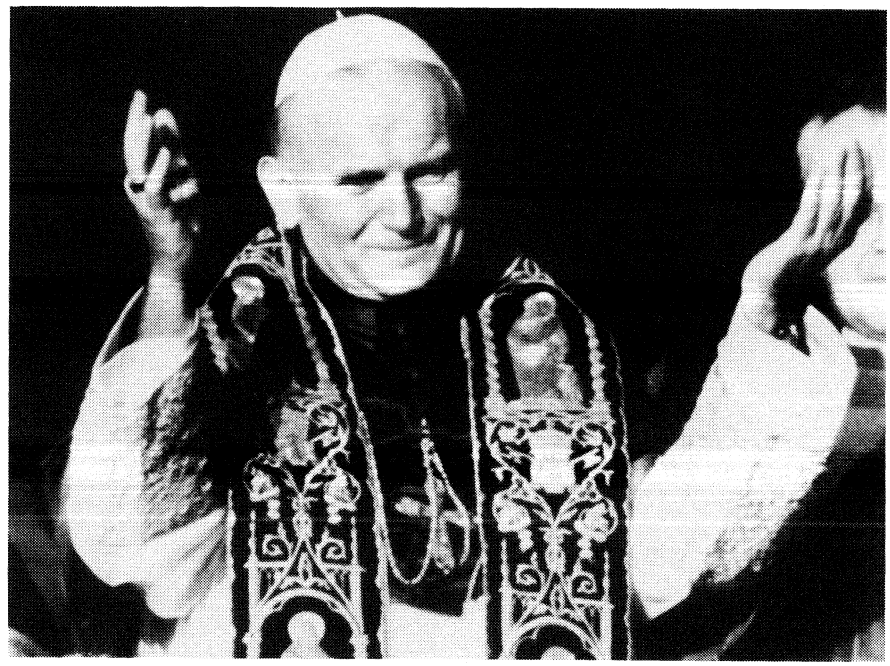
Liefde heeft elke mens nodig. Daarom kan de mens in die liefde van Christus terugvinden wie hij zelf is, wat de grootheid en waarde van het mens-zijn eigenlijk is. Door de verlossing op het kruis is de waardigheid van de mens hersteld, heeft het leven van de mens in de wereld weer betekenis gekregen. En daar ligt ook de taak van de Kerk in iedere tijd: de mensen te wijzen op het mysterie van God en op de verlossing door Jezus Christus. En die taak ligt er met name voor onze tijd: want misschien lijkt de tegenstand groter dan ooit, de wereld heeft het harder nodig dan ooit en is er ook meer aan toe dan ooit.

De taak ten opzichte van de wereld is er een van alle Christenen en zij zullen dan ook samen moeten zoeken naar punten, waarin ze al één zijn. En Christenen zullen zich moeten wenden tot alle mensen van goede wil en wel met een missionaire houding, waaruit respect voor de ander blijkt, respect voor wat iedere mens zelf aan geestelijke bagage heeft, wat hem door de Geest is ingegeven. Zending is nooit vernietiging, want bekering is niets anders dan dat de mens zichzelf helemaal vindt.

Dit komt ook tot uitdrukking in de verklaring over de Godsdienstvrijheid van Vaticanum II: wij hebben als Kerk een taak de waarheid van Christus te bewaren en te verkondigen. Maar dat verkondigen moeten we doen, zoals Christus dat zelf deed: met respect voor iedere mens, zijn wil, zijn geweten en zijn vrijheid. Op die wijze wordt de Kerk een behoedster van de menselijke vrijheid. Zoals de waarheid die Christus verkondigde de mensen ook vrij maakte.

Verloste nrensen

,,De verloste mens en zijn situatie in de huidige wereld" is de titel van het derde deel. Daarin zegt de paus dat Christus de weg is die de Kerk moet gaan en die elke mens moet gaan. En als gesproken wordt over ,,de mens", dan gaat het niet over een abstracte term, maar over iedere mens, één voor één, want ieder heeft zijn plaats in dat plan van verlossing, iedere mens is gewild en geroepen door God.

Paus Johannes Paulus II

Het gaat de Kerk om die concrete mens. Maar dan moet de Kerk zich ook steeds opnieuw bewust zijn van de situatie van de mens.

Wat zijn de mogelijkheden, maar ook: wat bedreigt hem?

De huidige mens lijkt te leven onder angst: wat hij zelf produceert is bedreigend geworden, het resultaat van het werk van zijn handen, zijn verstand en zijn wil is hem boven het hoofd gegroeid. Er is niet alleen sprake van vervreemding, maar het is zelfs zo, dat het resultaat van het werk zich tegen de mens gaat keren. Daarom leeft de mens in toenemende mate in angst: hij is bang van wat hij produceert, want het kan een middel worden tot zelfvernietiging.

Je vraagt je dan af, zo zegt de paus, waarom de mens ooit zo'n macnt over de schepping heeft gekregen: toch is de mens door God aangesteld om voor de sarde te zorgen en niet om haar te verwoesten.

De ontwikkeling van de techniek vraagt een gelijke ontwikkeling op het gebied van ethiek. Die laatste ontwikkeling loopt echter achter in onze tijd. Daarom kunnen we in onze tijd in de geweldige ontwikkelingen ook nauwelijks de grootheid van de mens ontdekken. De grote vraag blijft: maakt de vooruitgang de aarde menselijker, menswaardiger?

Is er meer respect voor de ander, of is er sprake van groeiend egoïsme, nationalisme in plaats van echte liefde voor je land?

Onze tijd is er een van vooruitgang, maar ook van bedreiging. De Kerk moet daarover spreken en de dialoog met mensen voortzetten. De mens mag niet de slaaf worden van het economische systeem, slaaf van de produktie: een puur materialistische wereld maakt van de mensen zulke sleven.

Wij zijn vertrouwd met een wereld, die aan de ene kant een consumptiemaatschappij heeft met een overvloed aan goederen en aan de andere kant mensen die honger hebben, die sterven van de honger of van verkeerde voeding. Misbruik maken van vrijheid van de ene mens gaat hand in hand met beperkte vrijheid voor de andere mens. Dit zijn geweldige problemen, die niemand alleen kan oplossen, maar die ook niemand onverschillig mogen laten. Het gaat om mensen, zowel hij die profiteert als hij die lijdt is een mens. Dat geldt voor de rijke, maar ook voor de werkloze.

Waar blijft de menselijke waardigheid? Uit een gevoel van solidariteit zullen wij op zoek moeten gaan naar passende oplossingen, naar een herverdeling van de rijkdom. Dat is geen gemakkelijke weg en daarvoor zal nodig zijn een diepgaande bekering. Het betekent dat vrijheid niet meer verward wordt met eigenbelang, met een verlangen naar heersen over de ander: we moeten ons zeer diep bewust worden van onze morele verantwoordelijkheid. De christen weet dan altijd wat in het evangelie staat: Ik was hongerig en jij hebt mij te eten gegeven. De woorden wegen nog zwaarder als we bedenken dat we wel andere dingen geven aan landen dan alleen brood en culturele hulp: wapens, en meestal niet om zich te kunnen verdedigen, maar om tegemoet te komen aan het verlangen naar macht, imperialisme, neokolonialisme. We weten allemaal dat de honger in de wereld spoedig voorbij zou zijn, als al het geld dat in de wapenwedloop wordt gestoken besteed zou worden aan voedsel. Dit is niet bedoeld als abstracte oplossing, en ook niet als een aanleiding om elkaar te beschuldigen: het is bedoeld om op zoek te gaan naar eigen fouten. Dat is de oproep van de Kerk: vernietig elkaar niet, denk aan je broeders en zusters die honger lijden, respecteer elkaars waardigheid en vrijheid.

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing. Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

VIETNAMEES VLUCHTELINGENPROBLEEM

In Genève heeft op 20 en 21 juli onder auspiciën van de Verenigde Naties een internationale conferentie plaatsgevonden, gewijd aan het probleem van de vluchtelingen uit de Indochinese staten Vietnam, Laos en Cambodja, maar i.h.b. aan die uit Vietnam.

Het probleem van deze vluchtelingen heeft internationaal veel aandacht getrokken. Ter kenschetsing van aard en achtergronden van deze kwestie volgen hierna citaten uit de internationale pers. Onder de titel ,,Wat er achter de exodus ligt" stond In de *International Herald Tribune* van *13* juni een artikel, waarin o.m. het volgende gezegd werd:

Als ratten uit zinkende schepen verspreiden de vluchtelingen uit Vietnam zich over de kusten van de Zuidchinese Zee en de Golf van Thailand. Soms bereikt maar 50% van hen die zee kozen het land. En dan nóg kan hun aankomst dodelijk zijn, wanneer patrouillevaartuigen van Vietnams buurlanden de gearriveerde boten weer zeewaarts zenden, of wanneer dorpelingen, bevreesd voor hun eigen veiligheid, toekijken hoe vrouwen, kinderen en mannen verdrinken in de vloedgolven.

Sinds de val van Saigon zijn ruim 650.000 personen, de grote meerderheid van Overzee-Chinezen, uit Vietnam gevlucht: druppelsgewijs begonnen, is dat een vloedgolf geworden. Wellicht 200.000 personen werden, vóór het uitbreken van de Vietnamees-Chinese oorlog, over land gedwongen naar China te gaan; ruim een kwart miljoen personen, inclusief Khmers en Laotiërs die gevlucht zijn voor de nu door Hanoi gesteunde regimes, bevinden zich in Thailandse kampen.

Maleisië, waar de kampen al overvol zijn, is aarzelend gastheer voor 90.000 personen. De Zuidoost-moesson brengt dagelijks tientallen boten naar Hong Kong, dat nu al 50.000 vluchtelingen herbergt. Bovendien zucht de kroonkolonie onder een stevige immigratie vanuit China van waaruit er dagelijks legaal el1 illegaal 1300 binnenkomen. Indonesië ontving tot nu toe 27.000 personen (ruwe schatting), terwijl Singapore, de Filippijnen en Macao, die een immigratie actief bestrijden, het vluchtelingental klein hebben gehouden.

Deze emigratie is voor Vietnam de grootste afzonderlijke deviezenbron geworden. Verreweg de meesten betalen ten minste vier taelen goud ($ 1000) aan directe belasting, plus de kosten van boot, levensmiddelen, om van de smeergelden aan autoriteiten niet te spreken. Men schat dat een volwassen vluchteling bij elkaar $ 4.000 betaalt, en kinderen onder de 16 jaar $ 350. Wie niet kan betalen, probeert bij verwanten te lenen. De migratie heeft Vietnam dus tot nu toe zo'n $ 350 mln opgeleverd. Als men bedenkt hoevelen op zee zijn verongelukt en veronderstelt dat Vietnam nóg een half miljoen mensen, die zouden willen emigreren, het land laat verlaten, dan zouden de totale verdiensten voor Vietnam wel eens tot $ 3 miljard kunnen oplopen, zo meent een Hongkongse autoriteit.

Het gaat Hanoi niet alleen om het geld, en waarschijnlijk ook niet in de eerste plaats. Hanoi is vastbesloten de Chinese minderheid (in 1975 op 1,3 mln geschat) te verdrijven, en dat op een manier welke de chef-staf van Thailand, generaal Saiyud Kerdphol, omschreef als een ,,racistische uitdrijvingspolitiek die lijkt op die van de nazi's tijdens de 2e wereldoorlog".

De Chinezen, actief in handel en bankwezen, passen niet in Hanoi's orthodoxe communistische politiek. Zij pogen te ontkomeii aan verplaatsing naar het platteland (de ,,nieuwe economische zones") waar zij boeren zouden moeten worden. En ook bleken de Overzee-Chinezen meesters in het ontwijken van dienstplicht, of het nu in Noord- dan wel in Zuid-Vietnam was. De recente oorlog met China heeft de Vietnamezen ervan overtuigd dat de Overzee-Chinese gemeenschap één grote Vijfde Colonne is en zou zijn in de (langdurige) strijd tegen een hegemonistisch Peking.

In die sfeer willen de Overzee-Chinezen liever vertrekken. De Vietnamese economie is. ondanks Russische hulp, in puin: in 1979 is er een graantekort van minstens 1 mln ton, dc stedelingen krijgen nu 2 kg rijst per maand en 300 gram vlees, met nog wat tarwebloem, aardappelen en maniok. Ook om die reden is Hanoi de wat het beschouwt als onproduktieve Chinese monden liever kwijt dan rijk.

De reacties van hen die nu gedwongen gastheer moeten spelen zijn uiteraard bitter. Op diplomatiek niveau houden de Zuidoostaziatische regeringen zich vooralsnog in, maar men vreest dat Vietnam erop uit is zijn buurlanden te destabiliseren. Hanoi's suggestie dat de ASEAN-landen verdragen van non-agressie en van samenwerking met Vietnam zouden moeten sluiten, om zo te zamen een vredeszone te vormen, is als een lachertje van de hand gewezen. Veiligheidsambtenaren zijn bezorgd dat Hanoi welbewust agenten-op-lange-termijn dropt in Zuidoost-Azië, mensen die verborgen zitten tussen de vluchtelingen. Zo zijn 36 mensen verdwenen uit Maleisië's grootste vluchtelingenkamp op Pulau Bidong; een Thailandse veiligheidsautoriteit beweert dat 10% van de Vietnamese vluchtelingen spionnen zijn.

Hanoi, dat de voordelen op korte termijn berekent, moet ook denken aan de kosten op lange termijn. Hoewel een compromis met China voorlopig onwaarschijnlijk lijkt, moet Hanoi weten dat het binnen het Sowjetblok slechts een zekere mate van onafhankelijkheid kan behouden, wanneer het, net zoals Ho Tsji Minh in het verleden, in staat is Peking tegen Moskou uit te spelen: men moet dus een ,.Chinese kaart" achter de hand houden. Maar ook blijkt uit de politieke verklaringen van Hanoi dat het Vietnam ziet als deel van een toekomstige Zuidoostaziatische gemeenschap: nauwere banden met de ASEAN zouden de zo gewenste derde optie bieden voor Hanoi, dat de laatste kwart eeuw diplomatiek gebonden was aan variaties op het Moskou-Peking-thema. Het huidige Vietnamese beleid echter minimaliseert de kansen om van andere opties gebruik te maken, en maximaliseert de afhankelijkheid jegens Moskou.

Moskou moedigt Vietnam in zijn huidige beleid aan: de overval op de Overzee-Chinezen begon in maart '78, in juni trad Vietnam tot de COMECON toe, en in november jl. sloot het een verdrag van vriendschap en wederzijdse defensie met de Sowjet-Unie: in oktober daaraan voorafgaand had Brezjnew zijn ,,vastbesloten steun" verklaard voor Vietnams economische plannen, en steun beloofd aan Vietnam als ,,betrouwbare voorpost van het communisme in Zuidoost-Azië".

De Sowjet-Unie lijkt het enige land dat vermoedelijk zijde spint bij de grote exodus. Het Kremlin zal wel weten dat de Vietnamezen niet bepaald mensen zijn die zich als ledepoppen blijven gedragen, en dat de Russische hegemonie wel juist

Links de VN-hoge commissaris voor vluchtelingenzaken Poul Hartling; naast hem VN-secretaris-generaal Kurt Waldheim.

Weekblad 48ste jaargang No. 2496, pag. 30687-30702

zo lang zou kunnen duren als de economische crisis van Vietnam. Daarom heeft Moskou geen interesse in een verbetering van Vietnams relaties met overig Zuidoost-Azië, en kan het de enorme exodus gelijkmoedig aanzien. De meeste ASEAN-regeringen zijn wat achterdochtig jegens hun Overzee-Chinese gemeenschappen.

Vietnam toont op brute manier dat elk land zich van zijn eigen Overzee-Chinezen kan bevrijden, terwijl Peking niet in staat of niet bereid is ten gunste van die Chinezen te interveniëren. En het zal Peking zijn dat de storm zal oogsten, wanneer de ressentimenten tegen de vluchtelingen hoger gaan oplopen.

Intussen zijn ASEAN-autoriteiten bevreesd dat elke anti-Chinese reactie door Moskou uitgebuit zou kunnen worden om diens plan voor een Aziatisch Veiligheidspact weer eens te pousseren, een pact bedoeld om China ,,binnen de perken" te houden.

N.a.v. de conferentie van Genève wijdde The *Guardian* van *26* juni een artikel aan vluchtelingenproblemen in de wereld in wijdere zin. Hieruit deze citaten:

Bij het einde van de 2e Wereldoorlog waren er 10 mln verplaatste personen in Europa. Een jaar later waren er daarvan 8 mln naar hun woning teruggekeerd, en van de overige 2 mln waren er 1 mln geplaatst in andere landen. In 1952 hadden nog maar 100.000 mensen (vluchtelingen tengevolge van de 2e wereldoorlog) hulp nodig van organisaties.

Thans, anno 1979, schat de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen, Poul Hartling, dat er 4 tot 5 mln vluchtelingen alsmede zo'n 5 mln displaced persons ter wereld zijn (displaced persons hebben hun landsgrens niet overschreden). Wat de vluchtelingen betreft vindt men de grootste groep in Afrika: 2 mln, en op dit continent treft men ook de meeste verplaatste personen.

De VN-Conventie over de status van vluchteling (1951) definieerde de vluchteling als iemand die zijn land of nationaliteit verlaat uit een goedgefundeerde vrees voor vervolging wegens ras, religie, nationaliteit. lidmaatschap van een bijzondere sociale groep of een politieke opinie: en die om die reden niet bereid of in staat is naar zijn land terug te keren. De Organisatie voor Afrikaanse Eenheid voegde er nog een zesde reden aan toe: het vluchten voor oorlog.

Het lijkt dat de 20ste eeuw een grote producent van vluchtelingen is, maar die indruk is niet helemaal waar. ,,De omvang van door mensen veroorzaakte rampen is deze eeuw groter, maar de omvang van het transport is ook groter, de mensen kunnen nu weglopen van een dictatuur, en de weigering om met het kwaad te leven (en ermee klaar te komen) is groter dan in het verleden", aldus een VN-official.

Drie opstanden hebben miljoenen verplaatste personen opgeleverd: de Turkse invasie op Cyprus liet 200.000 Grieks-Cypriotische dp's over, die nog altijd op terugkeer in hun huis wachten (en zij vormen 50% van de totale Grieks-Cypriotische bevolking). In Indo-China maakte het besluit van de oorlog in 1975 geen einde aan de koortsachtige beweging der volken: er waren toen naar schatting 3½ mln dp's in Vietnam. In Vietnam zijn ook 140 000 vluchtelingen uit Cambodja. Sinds 1975 hebben 500 000 Vietnamezen hun land verlaten: 220.000 gingen naar China, evenzoveel naar Amerika, 46.000 naar Frankrijk en 20.000 naar Australië. Voorts zijn er 52.000 in Hong Kong, 76.000 in Maleisië en 30.000 in Indonesië.

In Thailand zijn nu 210.000 vluchtelingen, van wie 100.000 Laotianen en 40.000 Cambodjanen. Deze maand zijn er al 80.000 Cambodjanen over de grens teruggedreven. Het Hoge Commissariaat van de Vluchtelingen bood hulp voor deze Cambodjanen, doch Thailand weigerde, omdat het dit probleem een politiek vraagstuk vindt. dat het zelf wil oplossen.

Met uitzonaering van Iran is geen Aziatisch land partij bij de genoemde Conventie van 1951 en/of het Protocol van 1967 inzake vluchtelingen, al kunnen afzonderlijke landen, zoals Vietnam, overeenkomsten met het UNHCR sluiten over behandeling van vluchtelingen.

In Afrika zijn de meeste vluchtelingen en dp'r ontstaan door de oorlogen in de Hoorn van Afrika en die in Zuidelijk Afrika. Veel mensen zijn ook gevlucht voor de regimes in Zaïre en Oeganda. Volgens het UNHCR zijn 500.000 Somali's naar Ethiopië gevlucht, en evenzovele Ethiopiërs naar Somalië. Er zouden zo'n 250.000 Eritreeërs en Ethiopiërs in Soedan zijn. In Angola zijn 180.000 vluchtelingen uit Zaïre en Namibië, terwijl er in Zaïre 530.000 vluchtelingen zijn uit Angola en uit de gekwelde landjes Boeroendi en Rwanda. Tanzania bergt 166.000 Boeroendische en Rwandase vluchtelingen en enige duizenden uit Oeganda. Uit Zimbabwe zijn 100.000 mensen naar Zambia, Mozambique en Botswana gevlucht. En er zou zo'n ½ tot 1 mln mensen gevlucht zijn uit landen in West-Afrika.

Weinig zekerheid over aantallen bestaat in Latijns-Amerika. Voor Chili zijn er geen volledige statistieken, maar volgens het UNHCR hebben sinds 1973 minstens 150.000 Chilenen hun land verlaten (volgens anderen zijn het er wel een miljoen). En sinds de junta in Argentinië regeert (1976) zijn minstens 100.000 Argentijnen naar Spanje gegaan. 70.000 mensen hebben Nicaragua verlaten vóór de laatste gevechtsronde.

Volgens de vluchtelingenorganisaties zijn de oplossingen van het treurige vraagstuk: vrijwillige repatriatie — ,,local settlement" in het land van eerste asiel — transcontinentale ,,resettlement" (in die volgorde)

In het geval van de Vietnamese vluchtelingen is de ,,local settlement"-oplossing klaarblijkelijk niet mogelijk, en is repatriatie in de nabije toekomst op vrijwillige basis onwaarschijnlijk

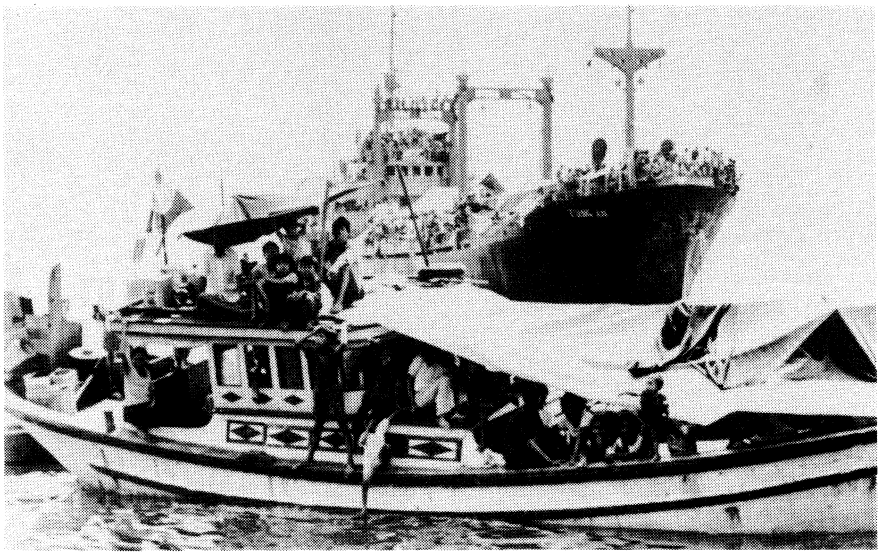
Omstreeks 23 juli, wanneer de conferentie over net nu acute probleem wordt gehouden, zal men moeten denken aan de beloften van 1951 en 1967 ten aanzien van de vluchtelingenzorg Dat betekent ook praten over ieders aandeel in de lasten

Over de houding van de Vietnamese overheid jegens het probleem van de vluchtelingen uit haar land schreef The *Guardian* op *20* juni:

Hanoi ziet in de aanval de beste verdediging tegen de toenemende internationale kritiek op zijn vluchtelingenbeleid, het wijst op het feit, dat in de eerste tien maanden van 1978 meer dan 50000 inwoners gevlucht zijn van China naar Hong Kong Maar dit helpt niet veel tegen de in Zuidoost-Azië heersende verdenking dat Vietnam welbewust de stroom van vluchtelingen doet aanzwellen en daaruit bovendien veel geld slaat

Het schijnt dat het zwijgen van Hanoi niet zozeer uit een kwaad geweten voortkomt als wel uit zuivere wanhoop over een situatie die haar ontstaan te wijten heeft aan andere vijandige machten. De Vietnamese regering wijst in dit verband allereerst op de neo-kolonialistische erfenis van de Amerikaanse agressie tegen Vietnam — waarmee zij bedoelt dat talrijke Zuidvietnamezen geen afstand kunnen doen van de American way of life Maar het is de tweede factor die dieper insnijdt de rol die China speelt

Sinds 1975 is de stroom van Chinese hulpverlening opgedroogd Voorts verwijt Hanoi het uitblijven van Amerikaanse herstelbetalingen aan Washingtons wens, de Chinezen niet te beledigen Dat 230 000 Vietnamezen, meest etnische Chinezen, naar China gevlucht zijn, wordt niet ontkend Het anti-Chinese sentiment — dat in het noorden van Vietnam misschien sterker is dan in het zuiden waar de Chinese gemeenschap groter en meer geurbaniseerd is — is versterkt door woede

Een vissersboot met 26 Vietnamese vluchtelingen, vastgemaakt aan het vrachtschip Tung An met aan boord nog eens 2 000 vluchtelingen.

over China's steun aan het regime van Pol Pot in Cambodja En na de Chinese inval in dit voorjaar is de wanhoop van sommige Vietnamezen zo groot geworden, dat ze de laatste etnische Chinees liefst zo snel mogelijk uit hun land zien verdwijnen

Men vindt hierin iets van dezelfde meedogenloze logica die in 1954 dreef tot de verovering van Dienbienfoe, in 1968 tot heit Tet-offensief en eind vorig jaar tot de inval in Cambodja

Een groeiend aantal bootvluchtelmgen bestaat echter uit etnische Vietnamezen Dit werd vorige week erkend door de Vietnamese ambassadeur te Peking Hij gaf ook toe dat er ,,enige corrupte functionarissen op lager niveau'' konden zijn die de vluchtelingen voor hun vertrek uitpersten Dat elke vluchteling tenminste vier gouden taels ($1200) aan belasting moet betalen, heeft nog geen enkele Vietnamese woordvoerder toegegeven Vorige week deelde een rechtbank in het vroegere Saigon de eerste zware straffen uit aan vluchtelingensmokkelaars die grote winsten hadden gemaakt

In een maand waarin Vietnam zijn eerste overeenkomst met de Hoge Commissans der VN voor de Vluchtelingen heeft gesloten, teneinde enige orde te brengen in de vluchtelingenstroom, kan dit proces een indicatie vormen voor een nieuwe bereidheid om de ergste misbruiken weg te nemen De Chinezen geloven dit echter niet, het nieuwsagentschap N i e u w C h i n a noemde het proces een belachelijke show

Nu vroegere vrienden de ergste vijanden geworden zijn, is Hanoi weinig geneigd een beleid te herzien dat ook diegenen teleurstelt die nog vrienden zouden kunnen worden Wellicht is de vijandschap tussen Hanoi en Peking het geheime ingrediënt dat van een niet zo uniek vluchtelingenprobleem de gruwelhistorie van de maand heeft gemaakt.

Aan de motieven van de bootvluchtelingen wijdde *The Guardian* op 2 juli een artikel, waaruit het volgende afkomstig is.

Hanoi noemt de bootvluchtelingen slachtoffers van de Chinese propaganda-oorlog of de sociale slachtoffers van de oorlog tegen Amerika Westelijke waarnemers zeggen dat ze vluchten voor het communisme In al deze verklaringen ligt een element van waarheid, maar de werkelijke motieven ziin veel eecomaliceerder

Sommigen vluchten ongetwijfeld vanwege de politieke druk De burgerlijke vrijheden zijn thans in Ho Tsji Minh-stad even beperkt als vroeger ander Thieu Vele sieraden van de politiestaat zijn eenvoudig in andere handen gekomen Een vrouw verliet Vietnam omdat het haar verdroot dat al haar vrije tijd werd opgeslokt door verplichte politieke heropvoeding Een triviale reden misschien, maar de heropvoeding was voor haar een onverdragelijke inbreuk op haar personlijke vrijheid

De meeste bootvluchtelingen zijn echter in te delen onder de economische vluchtelingen Velen waren eigenaar van kleine zaken die, als zij al niet direct voor de Amerikanen werkten, profiteerden van de Amerikaanse levensstijl Vanuit het Westen gezien lijkt het bijna ondenkbaar dat een mens zijn leven riskeert om enig kapitaal en een zeker levensniveau te behouden Maar Vietnam is geen consumptiemaatschappij meer en nergens is dit duidelijker dan in Saigon. Veel eerste levensbehoeften zijn gerantsoeneerd en men koopt alleen wat men strikt nodig heeft fietskettingen, olielampen, gereedschappen enz De handelaars moeten het feit onder ogen zien dat slechts weinigen het geld of de zin hebben om luxe overblijfselen van een Westelijk verleden te kopen

Ook de bronnen drogen op, de zwarte markt is een schaduw van wat zij vroeger was Een paar jaar heeft Saigon nog geteerd op reusachtige hoeveelheden Amerikaanse goederen en op de rijkdommen der grote huizen Nu zijn deze bronnen opgedroogd De Vietnamezen zijn arme mensen geworden die een heel moeilijke weg moeten bewandelen voor het herstel van huri economie Bovendien zijn in dit voorjaar alle winkels genationaliseerd. Voor gezinnen die nu hun laatste spaargeld zien verdwijnen lijkt een nieuw leven in Californie, Australie of Engeland een laatste hoop

Hun hoge verwachtingen worden gevoed door brieven en geldzendingen van verwanten die zich daar reeds bevinden, maar zij weten niets van de ellende die hun op hun vlucht te wachten staat

Het alternatief in eigen land is voor deze mensen werkelijk wanhopig In de stad wacht armoede en werkloosheid en uiteindelijk de hongerdood De Vietnamese regering biedt werk op het platteland in de Nieuwe Economische Zone, en stelt gereedschappen, materialen voor de bouw van een huis, zaaigoed en vervoer beschikbaar Sommigen hebben het aanbod aanvaard, maar voor gezinnen die aan een westerse levensstijl gewend zijn is de overgang moeilijk Ket gaat in wezen om een mentaliteitsverandering die geëist wordt De meerderheid acht de dwang om een leven vol ontberingen te leiden onverdragelijk Zij willen het land verlaten en de Vietnamese regering ziet ze graag vertrekken

80% van de vluchtelingen zijn Hoa van Chinese origine Zij waren succesvolle zakenlieden, leefden in hun eigen culturele omgeving en weigerden veelal de Vietnamese taal te Leren Ze worden door de Vietnamezen gewantrouwd en dikwijls geminacht Voorts heeft de intrekking van ,de hulpverlening door China bittere raciale gevoelens tegen de etnische Chinezen gewekt Hanoi beschuldigde Peking van een welbewuste lastercampagne om de Hoa tot vertrek aan te moedigen Wat hiervan waar moge zijn, in het klimaat van wederzijds wantrouwen was dit bijna onnodig

Laat men overigens ook aandacht schenken aan degenen die verkiezen in Vietnam te blijven Er zijn er die zich gelukkiger dan ooit voelen omdat ze hun persoonlijke waarde voor de opbouw van hun land ontdekt hebben In Noord-Vietnam bloeit de vrije handel na dertig jaar weer Momenteel is de situatie voor het geisoleerde Vietnam economisch uiterst moeilijk Indien het hulp zou krijgen om stabiliteit te herwinnen zouden sommige oorzaken van wantrouwen en onderdrukking worden weggenomen, zodat een waardevolle en begaafde middenklasse haar plaats in de nieuwe maatschappij zou kunnen vinden

Over de reacties van de nabuurstaten van Vietnam, die de vluchtelingen uit dat land moeten opnemen, schreef *The Financial Times* op 10 juli:

Terwijl de andere lidstaten van de ASEAN zich steeds meer zorgen maken over de toenemende stroom van vluchtelingen uit Indochina neemt Indonesië rustig maatregelen om deze mensen op te vangen. Schepen met vluchtelingen die uit de territoriale wateren van Maleisië geweerd worden, gaan regelrecht door naar Indonesië. Het aantal vluchtelingen dat Indonesië binnengekomen is, aan het begin van dit jaar nog enkele duizenden, is gestegen tot ruim 50.000. Ondanks een aankondiging van samenwerking tussen Indonesië en Maleisië wijst niets erop dat Indonesië iets doet om de vluchtelingenschepen te weren.

Misschien is een van de oorzaken dat de Indonesische kust te lang is om de schepen met succes te weren; daarom zou de regering de vluchtelingen toelaten tot de dunbevolkte Annabas-eilanden, waar toezicht mogelijk is en waar de vluchtelingen ver genoeg van het centrum van het land zijn om een politiek probleem te vormen.

Met dit beleid maakt Indonesië zich tevens populair in Zuidoost-Azië omdat het voor Maleisië het vluchtelingenprobleem verlicht. Bij de rest van de wereld wint het goodwill door zijn humanitaire houding.

Indonesië maakt zich uiteraard zorgen over een verdere toestroming van vluchtelingen, maar het vluchtelingenbeleid is vooral door politieke motieven bepaald. Vanouds heeft Djakarta nauwer betrekkingen met Hanoi dan de andere ASEAN-landen. Indonesië wantrouwt China, waarmee het nog geen diplomatieke betrekkingen onderhoudt en in het land heersen sterke latente anti-Chinese etnische gevoelens.

Maar met name in het leger groeit er een antipathie tegen Hanoi, hoewel daarnaast bij velen wantrouwen tegen China blijft bestaan. Zij veroordelen Vietnam niet vanwege de verdrijving van de Chinezen maar alleen vanwege de problemen welke er voor de buurlanden uit ontstaan. Door zich scherper tegen Hanoi op te stellen dan verwacht was, heeft de Indonesische regering misschien de binnenlandse spanningen tussen de etnische groepen verminderd.

In Maleisië is men daarentegen geneigd om de schuld meer op het Westen te schuiven — vanwege diens traagheid in het opnemen van vluchtelingen — en minder op Hanoi. Hanoi zelf gaat van het standpunt uit dat elk land in Zuidoost-Azië de Chinese minderheden moet verdrijven. En dit vormt dan weer een reëel schrikbeeld voor het overwegende Chinese Singapore. Daarom heeft Singapore er bij de ASEAN-landen op aangedrongen om een harde houding tegenover Hanoi aan te nemen, en heeft het kritiek geleverd op het royale opnamebeleid van het Westen. Zo staan de opvattingen van Maleisië en van Singapore diametraal tegenover elkaar.

Singapore is de mening toegedaan dat, wanneer een land erin zou slagen om de Chinezen te verdrijven, andere landen dit voorbeeld zouden gaan volgen. Dan zou Singapore het Israël voor Chinese minderheden worden. Bovendien maakt Singapore zich bezorgd over de mogelijkheid dat de vluchtelingen anti-Chinese gevoelens in Zuidoost-Azië opwekken en dat Hanoi deze tendentie zou aanmoedigen om het niet-communistische deel van Zuidoost-Azië te destabiliseren. Volgens de meeste waarnemers is destabilisatie niet het hoofddoel van Hanoi, maar wel een bijkomend voordeel van de verdrijving van de Chinezen. Maar de broosheid van de raciale verhouding in Zuidoost-Azië blijkt nu wel uit het feit, dat een paar honderdduizend vluchtelingen een gevaar kunnen vormen voor de sta-

biliteit in een regio met meer dan 200 mln. inwoners.
Het moeilijke raciale even icht van Maleisië komt natuurlijk spoedig in gevaar, omdat de regerende Verenigde Maleisische Nationale Organisatie zich constant moet verweren tegen de aantrekkingskracht van extreme moslimgroeperingen. Maar tegenstanders van het Maleisische beleid ten aanzien van de bootvluchtelingen wijzen erop, dat Maleisië wel 100 000 mohammedaanse vluchtelingen uit de Filippijnen heeft opgenomen. En, al willen de Maleisiërs er niet graag aan herinnerd worden, 50% van de bevolking zijn immigranten, waarvan 35% Chinezen.

De landen van Zuidoost-Azië zijn terecht beducht voor een stroom van enige honderden miljoenen „potentiële Chinese migranten" met hun bekwaamheid in het zakendoen. De Chinezen van hun kant vrezen dat de houding van Maleisië een herhaling van het gebeurde in Vietnam meer waarschijnlijk maakt.
Er is in de regio wel het idee naar voren gebracht dat China de vluchtelingen moet opnemen. Maar voor de ASEAN-regeringen, die jarenlang met zorg moesten aanzien dat de Chinese minderheden loyaler waren ten opzichte van Peking dan ten opzichte van de landen waar zij woonden, is het een gevaarlijke zaak om China te beschouwen als de beschermer van alle Chinese minderheden. Maar wanneer de Zuidoostaziatische landen hun Chinese minderheden meer als gelijken en minder als tijdelijke ingezetenen beschouwen, dan zullen de Chinezen zich ook loyaler ten opzichte van het gastland opstellen.

Ook in Australië maakt men zich zorgen over de vluchtelingen. Wanneer deze per vliegtuig arriveren worden zij toegelaten, maar pers en publiek hebben bijna hysterisch gereageerd op de ongevraagde aankomst van schepen met vluchtelingen in Darwin. Deze reactie is wellicht te verklaren uit de traditionele angst van de Australiërs voor een aanval uit het noorden.
Australië is echter het enige land dat vluchtelingen permanent opneemt.
Het Japanse beleid om slechts enkele vluchtelingen op te nemen heeft niet meer dan een lichte kritiek van de ASEAN uitgelokt, omdat men het Japanse streven naai raciale homogeniteit kan billijken.
Raciale overwegingen hebben gelukkig niet alle andere aspecten verdrongen. Djakarta is bereid om te erkennen dat Vietnam een directer bedreiging vormt dan China: het ziet tevens in dat het vluchtelingenprobleem zonder emoties aangepakt kan worden Wanneer de deelnemers aan de conferentie van Genève het Amerikaanse voorbeeld volgen en meer vluchtelingen permanent opnemen dan zal Indonesië bereid blijven om bootvluchtelingen toe te laten. Maar men moet niet voor airija op Indonesië's medewerking rekenen, aldus de schrijver van dit artikel. En een ander beleid van Indonesië zou ernstige gevolgen voor de vluchtelingen hebben.

Tenslotte bevatte The *Guardian* van 17 juli een voorbeschouwing van de vluchtelingenconferentie van de hand van Wilfred Burchett. Wilfred Burchett is een Australische journalist, die over goede contacten met de Vietnamese autoriteiten beschikt. Ten tijde van de Amerikaans-Vietnamese oorlog berichtte hij over dit conflict uit de gezichtshoek van Noord-Vietnam en de Vietcong.

Aan Burchetts artikel in The *Guardian* is het volgende ontleend.

Op 20 juli wordt in Genève een tweedaagse conferentie over de Vietnamese vluchtelingenproblematiek gehouden. Of zij succes zal hebben hangt af van de vraag of men het spoedig eens kan worden over de doelstellingen. Wil men zich als een tribunaal gedragen, daarbij de reeds door Engeland, Australië en Singapore aangekondigde vonnissen bevestigend, waarbij Hanoi wordt veroordeeld, dan zal zij mislukken. Wordt het een wedstrijd om uit te maken wie de voornaamste verantwoordelijken zijn voor de massa-exodus, dan zou de conferentie zich maandenlang zonder resultaat voortslepen. Maar richt men zich op het scheppen van voorwaarden voor een ordelijke regeling (transport, transit en aankomst) dan kan zij succes hebben. Belangrijke voorwaarde is samenwerking tussen de landen van vertrek, van doortocht en van uiteindelijke bestemming.
Sleutelfactor is de houding van de Vietnamese regering. In een boodschap aan SG Waldheim op 11 juli heeft premier Pham Van Dong deelneming van zijn land aangekondigd op voorwaarde dat de conferentie zich alleen met het humanitaire aspect bezighoudt. Burchett kreeg een nadere ontvouwing van het standpunt van Hanoi door de Vietnamese ambassadeur in Parijs, Vo Van Soeng, die zijn land iii december 1 had vertegenwoordigd op een Geneefse conferentie over vluchtelingen.

De ambassadeur stelde dat het oorspronkelijke idee was een internationale conferentie bijeengeroepen door het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen, met deelneming van alle direct betrokken landen (de landen van vertrek, doortocht en aankomst), kortom een praktische conferentie om concrete problemen op te lossen, en waar men niet zou polemiseren. Dit niet omdat Hanoi bevreesd was voor polemiek.

Gevraagd waarom Vietnamezen in zo grote aantallen het land verlieten, zei ambassadeur Vo Van Soeng dat dertig jaren oorlog, harde economische omstandigheden en revolutionaire veranderingen altijd emigratie opwekken. En agitatie vanuit Peking riep de etnisch-Chinezen, de Hoa, op Vietnam te verlaten; dát is de voornaamste factor, want algemeen wordt toegegeven dat zo'n 80% van de ,,boot-mensen" etnische Chinezen zijn. Er zijn echter ook etnische Vietnamezen die niets tegen ons (aldus de ambassadeur) hebben, maar die elders het paradijs denken te vinden, en tenslotte zijn er die niets tegen het Vietnamees bewind hebben doch die zich eenvoudig willen voegen bij familie buitenslands.
Maar duidelijk is dat er ook zijn die een schuldig geweten hebben omdat zij destijds met onze vijanden gecollaboreerd hebben. In het begin drongen wij er bij de mensen op aan te blijven en bij de wederopbouw van ons land te helpen, maar tenslotte moesten wij erkennen dat velen vastbesloten waren te vertrekken, vooral na de grensoorlogen met het Cambodja van Pol Pot en de Chinese invasie. Tóen hebben wij contact opgenomen met het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen.

Hele boeken kunnen volgeschreven warden over het probleem van de Hoa, die de leiders in Hanoi beschouwen als Vietnamezen van Chinese origine, en die door de leiders in Peking worden beschouwd als ,,Chineseinwonenden", of ,,mensen van Chinese nationaliteit". Een eeuwenoud probleem, niet alleen in Vietnam, maar in geheel Zuid-Oost-Azië. In recente publikaties van Hanoi en van Peking geven beide partijen toe dat dit probleem, voor wat hun beide landen betreft, geregeld is door een overeenkomst tussen de beide communistische partijen gesloten in 1955, en waarin men leest dat mensen van Vietnamese nationaliteit in China en mensen van Chinese nationaliteit in Vietnam geplaatst worden onder de jurisdictie van de regeringen van het land hunner inwoning. Ook zouden deze mensen, bij voorkeur binnen twee jaren, moeten kiezen voor het burgerschap van één van beide landen. In elk geval zouden zij zich moeten houden aan de wetten, de moraal en de gewoonten van het land hunner feitelijke inwoning.
Dit werd bevestigd in een ongeveer terzelfder tijd tussen China en Indonesië gesloten overeenkomst, en leek met een

Deze foto is afkomstig van het persbureau N i e u w C h i n a en toont hoe Chinezen vluchtelingen uit Vietnam van voedsel voorzien.

eeuwenoude Chinese opvatting (dat China recht had op de loyaliteit van elkeen met Chinees bloed, waar hij zich ook bevond) te hebben afgerekend.

Toen Vietnam in 1976 werd herenigd waren er ongeveer 1,2 mln Hoa in dat land. En alleen al in het Zuiden één miljoen. Verreweg de meesten waren daar al vele generaties, De problematiek der loyaliteit kwam dramatisch aan het licht toen Saigon werd tot Ho Tsji Minh Stad: toen het stof daar neerdaalde hingen er een paar Franse vlaggen uit de ramen van Franse in oners. en enige honderdduizenden Chinese vlaggen uit de woningen en winkels in de overwegend door etnische Chinezen bewoonde tweeling-stad Cholon. Groepen van de bevrijdingstroepen vroegen de Fransen en Chinezen beleefd hun vlaggen weg te halen en, indien zij de bevrijding wérkelijk wilden meevieren, de vlag der bevrijders uit te hangen.

Dat was het begin van een confrontatie tussen zowel klassen als tussen nationaliteiten, een confrontatie die een hoogtepunt bereikte met de massale exodus van Hoa, die medio 1978 begon en culmineerde met de Chinese invasie in Vietnam op 17 februari 1979. Dat gaf een enorme aanzet tot de vlucht der ,,bootmensen", en tot grote geldinkomsten der gangs in Saigon.

Peking leverde een extra stimulans met besluiten, genomen op een conferentie over Overzee-Chinezen in december 1977, waarbij Peking zich in feite afwendde van de opvattingen van 1955, ten gunste van een terugkerende loyaliteit van Overzee-Chinezen jegens China.

Voor Vietnam betekende dat druk op de etnische Chinezen om als ,,vijfde colonne" op te treden: het startte een panische uittocht naar alle kanten: Burchett zelf heeft tijdens bezoeken aan Noordvietnamese districten in december 1978, april en mei 1979, genoeg bewijzen gezien van druk op de etnische Chinezen om Vietnam te verlaten. Van medio 1978 tot de invasie van februari 1979 was de propaganda der Chinese agenten: Vietnam voert oorlog met Cambodja. Wij steunen Cambodja, de SU steunt Vietnam. Oorlog tussen China en Vietnam is onvermijdelijk. Indien u blijft, zullen de Vietnamezen u als vijanden beschouwen en zullen onze (Chinese) troepen u als verraders behandelen.

Toen de Chinese invasie begon heeft een groot deel der Hoa in de noordelijke districten als ,,vijfde colonne" gefungeerd en de Chinese aanvallers de weggetjes gewezen om de Vietnamese verdedigers in de rug te kunnen aanvallen. De Hoa die buiten deze vijfde colonne waren gebleven, werden later afgeslacht door de Chinese invasietroepen, waarna Deng Xiaoping nog een duit in het zakje deed, toen hij eind april tegenover Waldheim opmerkte dat China Vietnam misschien nog een tweede lesje moest leren, waarna de vlucht der Hoa weer in omvang toenam: van 45.000 in april, naar 70.000 in mei.

Volgens Burchett heeft de Vietnamese leiding de mogelijkheid van de eerste Chinese aanval onderschat, en heeft zij voorts te sterk gereageerd op de verklaarde dreigementen van een tweede Chinese aanval: de Hoa zijn daarvan het slachtoffer. Volgens Burchett en velen van zijn vrienden in de Chinese gemeenschap was de eerste Chinese beschuldiging, dat de Hoa werden vervolgd in Vietnam, vals, maar werd die beschuldiging een selffulfilling prophesy na de Chinese invasie.

Het door China geleerde ,,lesje" bestond uit een totale vernietiging van het economische potentieel in de Vietnamese grensstrook. Vietnams leiders geloven dat een tweede ,,lesje" gegeven zal worden in belangrijke economische centra als de havenstad Haifong en de kolenmijn-steden aan de kust in Hongay-Campha, verder noordelijk. De Vietnamese leiding neemt nu geen risico meer en is druk doende de etnische Chinezen uit die streken te verdrijven, en ook uit Hanoi, dat maar 100 km. westelijker ligt. Menige Hoa, aldus ingeklemd tussen Chinese hamer en Vietnamees aambeeld, die beiden alle loyaliteit eisen, zal dus uitzien naar wat de Geneefse conferentie voor hen zal opleveren. Intussen zullen velen dan al de dood hebben gevonden in de lekke boten van de gangsters.

Om hoeveel mensen gaat het nu? Ambassadeur Vo Van Soeng achtte dat onmogelijk te beantwoorden: ,,Het hangt af van de eb en vloed van ons economisch fortuin, de houdingen van de ontvangende landen, en van de vraag of China zijn dreigement met een tweede lesje uitvoert . . ."

Als voorbeeld van de ongerechtvaardigheid van vele aanvallen op Vietnam gaf de ambassadeur het feit dat er 2700 dossiers zijn, betreffende 13.000 gezinsleden, mensen die naar Frankrijk wilden emigreren. Maanden geleden werden al de uitreisvergunningen verleend, maar Frankrijk heeft geen inreisvergunningen verleend. Er waren ook 4500 Hoa in het bezit van Taiwan-paspoorten aan wie uitreisvisa waren verleend, maar Taiwan weigerde die te accepteren.

De conferentie van Genève

De conferentie van Genève over de Indochinese vluchtelingenproblemen op 20 en 21 juli werd bijgewoond door afgevaardigden uit 71 landen.

De landen, die positief gereageerd hadden op de uitnodiging van VN-secretaris-generaal Waldheim om aan de conferentie deel te nemen, waren Algerije, de Bondsrepubliek Duitsland, Saoedi-Arabië, Argentinië, Australië, Oostenrijk, Bahrein, België, Bolivia, Brazilië, Canada, Chili, China, Colurnbia, Zuid-Korea, Costa Rica, Denemarken, Dominicaanse Republiek, Unie van Arabische Emiraten, Ecuador, Spanje, Verenigde Staten, Finland, Frankrijk, Griekenland, Guatemala, Honduras, IJsland, India, Indonesië, Irak, Perzië, Ierland, Israël, Italië, Japan, Koeweit, Libanon, Liberia, Libië, Luxemburg, Madagascar, Maleisië, Mexico, Nigeria, Noorwegen, Nieuw-Zeeland, Oman, Oeganda, Pakistan, Panama. Papoea-Nieuw-Guinea, Paraguay, Nederland, Peru, Filippijnen, Portugal, Qatar, Singapore, Zweden, Zwitserland, Suriname, Thailand, Tunesië, Turkije, Sowjet-Unie, Uruguay, Vaticaan, Venezuela, Vietnam en Joegoslavië.

Aan de vooravond van de conferentie, op 19 juli, gaf de leider van de Vietnamese delegatie, Phan Hien, een persconferentie, waarop hij te kennen gaf, dat de conferentie ondergraven zou worden, als politieke twistpuntrn ter sprake zouden worden gebracht. Hij beloofde, dat de Vietnamese delegatie ,,concrete voorstellen" zou doen om een halt toe te roepen aan de exodus. Hij beschuldigde de ,,grootmacht" China, die de etnische Chinezen met haar propaganda ophitste om te vertrekken. Hij beloofde alle steun aan regularisering van de stroom.

Bovendien, zo merkte hij op, het is ook nooit goed wat Hanoi doet: ,,Eerst worden we veroordeeld omdat wij vluchtelingen in spe niet lieten gaan, en nu weer, omdat zij wel mogen vertrekken".

Phan Hien onderstreepte op zijn persconferentie, dat de conferentie

Phan Hien, vice-minister van buitenlandse zaken van Vietnam en hoofd van de Vietnamese delegatie naar de vluchtelingenconferentie in Genève, gedurende een persconferentie op 19 juli.

zich, zoals Vietnam vooraf als voorwaarde voor deelneming geëist had, tot strikt humanitaire kwesties diende te beperken. Hij liet echter doorschemeren, dat hij niet zou weglopen, als er niettemin politieke uitspraken — d.w.z. veroordelingen van Vietnam — zouden worden gedaan.

Een van de sprekers op de eerste dag van de conferentie was de Maleisische minister van binnenlandse zaken, Tan Sri Ghazali Shafie.

Ghazali toonde zich dankbaar voor de beloften van de Westerse landen om meer vluchtelingen op te nemen, maar noemde de aanbiedingen ,,duidelijk onvoldoende'' om het probleem op te lossen. Maleisië zal zijn houding alleen herzien, zo onderstreepte hij, wanneer er in andere landen doorgangscentra worden opgezet, waarbij hij Vietnam noemde. Dit land heeft al laten weten dat het idee ,,bespreekbaar'' is, maar verscheidene Westerse delegaties zijn er niet eng gelukkig mee. Bijvoorbeeld de Nederlandse minister Van der Klaauw en zijn Britse collega Carrington vrezen dat een dergelijk centrum weleens in een ,,concentratiekamp'' kan veranderen.

Waar dan wel? Op dit punt hebben de deelnemers in Genève zich nog weinig toeschietelijk getoond. Het Amerikaanse eiland Guam is door Hanoi genoemd. maar de VS hebben al laten weten dat dit veel te duur zou worden. Indonesië en de Filippijnen hebben elk een eiland aangeboden, respectievelijk geschikt voor 7000 en 50.000 vluchtelingen. Dit is echter bij lange na niet voldoende, nu er bijna 400.000 vluchtelingen in Zuid-Oost-Azië zijn, van wie alleen al in Maleisië 74.000. Verder zijn er geen aanbiedingen gekomen, zodat vervulling van Ghazali's verLangen nog wel einige tijd zal uitblijven. Singapore ging nog een stapje verder dan Maleisië. Minister van buitenlandse zaken Rajaratnam zei totaal niets te verwachten van de bijeenkomst en werd voor zijn pessimisme zelfs door VN-secretaris-generaal Waldheim op de vingers getikt.

Volgens Rajaratnam heeft een bijeenkomst geen zin als de wortel van het probleem — Vietnam — niet mag worden aangepakt ,,Aangezien er iemand verantwoordelijk moet zijn voor deze tragedie'', aldus de uiterst cynisch optredende minister, ,,mag ik voorstellen dat we op deze bijeenkomst allen overeenkomen met een vinger naar God te wijzen''.

,,Ik weet dat hij zal begrijpen en vergeven, want dit is niet de eerste keer dat de oude heer wordt gedwongen de zonden van zijn dwalende kinderen op zijn schouders te nemen'', zo voegde hij eraan toe

Niettemin verwees praktisch iedereen, ondanks het strikt humanitaire karakter van de bijeenkomst, naar de rol van Vietnam in het vluchtelingenprobleem Zoals verwacht haalde de Chinese onderminister van buitenlandse zaken Zhang Wenjin, fel uit naar de ,,militaire dictatuur en genocide praktijken'' van de Vietnamese autoriteiten Zhang verweet Hanoi, vluchtelingen te exporteren om zijn economische moeilijkheden op de buurlanden af te schuiven en chaos en rassentegenstellingen te veroorzaken

Op dat punt protesteerde de Vietnamese delegatie heftig, maar bleef in de zaal, waardoor een onmiddellijke mislukking van de bijeenkomst werd vermeden.

Ook de Britse Lord Carrington en zijn Canadese collega Flora MacDonald namen geen blad voor de mond wat de Vietnamese rol betreft. Carrington, die, zoals conferentiekringen zeiden, eerder als minister van Hong Kong sprak (in de kleine Britse kroonkolonie zitten 66.000 Vietnamezen), wees er onder andere op dat geen land het recht heeft een deel van zijn bevolking (etnische Chinezen) weg te drijven.

De anderen waren veel gematigder. Maar, zo merkte Van der Klaauw later op, alleen al het feit dat hier zoveel ministers bijeen zijn om het vluchtelingenprobleem te bespreken, vormt een politieke druk op Vietnam om zijn houding te herzien.

Of dat zal gebeuren, is nog zeer de vraag. De toespraak van de Vietnamese onderminister van buitenlandse zaken Phan Hien leverde niets nieuws op. Weer beloofde hij dat de vluchtelingenstroom wordt geordend, in nauwe samenwerking met het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN (UNHCR). Daarnaast vond hij dat de Westerse landen maar meer vluchtelingen moeten opnemen — een luchtbrug achtte hij een goed idee.

Westerse delegaties wijzen er echter op dat de Vietnamese overeenkomst met het UNHCR over geordend vertrek nog zeer kleinschalig is: nog maar enkele honderden Vietnamezen zijn onder dit akkoord door het UNHCR weggehaald. En algemeen is men dan ook de mening toegedaan, dat de komende maanden moeten worden afgewacht om te zien of Vietnam zich nu inderdaad coöperatiever opstelt en een eind maakt aan de tragische stroom bootvluchtelingen.

Het Westerse plan, dat Zuid-Amerika zo'n 40.000 vluchtelingen opneemt in ruil voor financiële hulp, lijkt voorlopig in de ijskast te moeten worden gezet. De Braziliaanse ambassadeur liet duidelijk blijken er niet veel in te zien. Wel zijn er veel financiële aanbiedingen gedaan (plaatsen voor vluchtelingen zijn door de meeste landen al vóór de bijeenkomst beloofd), onder andere door Nederland, dat het UNHCR 10 miljoen gulden toezegde.

Het enige wezenlijke nieuwe voorstel kwam op 20 juli van de Franse minister François-Poncet. Hij wil dat Hanoi alle vertrekken voor een periode van zes maanden opschort, om zo de overvolle Zuidoostaziatische kampen makkelijker te kunnen leegmaken en in alle rust een vertrekprogramma te kunnen opstellen. Dit plan moet echter nog worden uitgewerkt — een dergelijke maatregel zou, zonder goede voorbereiding, onrust onaer de bevolking kunnen 'zaaien, met alle mogelijke drama's van dien. De reacties bij de andere delegaties zijn daarom nog heel voorzichtig.

Met de Vietnamese belofte dat er ,,voor een redelijke periode'' een eind komt aan de exodus van bootvluchtelingen is op 21 juli de bijeenkomst over Indochinese vluchtelingen van de Verenigde Naties afgesloten. In zijn slottoespraak zei VN-secretaris-generaal Waldheim dat in de tussentijd za! worden gewerkt aan een uitbreiding van het ,,ordelijk vertrek-programma'' tussen het Hoge Commissariaat voor de vluchtelingen (UNHCR) en Vietnam.

Het Vietnamese besluit volgt op een soortgelijk voorstel van Frankrijk.

Waarnemers wijzen er overigens op dat de Franse onderminister Stirn net in Vietnam is geweest. Tegelijk merken zij op dat de Vietnamese onderminister van buitenlandse zaken Phan Hien altijd heeft ontkend dat zijn regering enige controle heeft over de uittocht.

UNHCR-chef Poul Hartling maakte aan het eind van de bijeenkomst bekend dat er nu 260.000 plaatsen voor vluchtelingen zijn aangeboden, tegen 125.000 eind mei. Het UNHCR streeft er nu naar 20.000 a 30.000 vluchtelingen per maand naar hun definitieve opvanglanden te verschepen. Dat moet volgens Hartling dan de eerste opvanglanden in het gebied het nodige vertrouwen geven.

Wat dat betreft onderstreepte de Maleisische minister Chazali ,,bemoedigd'' te zijn door de conferentie maar hij voegde er onmiddellijk aan toe ,,geen beloften, maar bewegingen'' te willen zien. Er moet ,,tastbaar bewijs'' zijn dat de kampen — er zijn nu bijna 400.000 Indochinese vluchtelingen in kampen in de regio — leegraken, voor hij nieuw-aankomende vluchtelingen weer wil opnemen.

Waldheim sprak ook zijn dankbaarheid uit dat de bijeenkomst niet is ontaard in

Overzicht van de openingszitting in Genève van de internationale conferentie over het probleem van de vluchtelingen uit Vietnam.

een politieke confrontatie. Toch is Vietnam ook op 21 juli enige malen fel veroordeeld voor zijn rol in de vluchtelingencrisis, onder anderen door de Amerikaanse vice-president Mondale. Vietnams ,,gruwelijke en onverantwoordelijke politiek dwingt talloze burgers alles waar ze aan hechten op te geven, hun levens te riskeren en naar het onbekende te vluchten", aldus Mondale. Hij wees de delegaties aan de andere kant op de mislukte conferentie van 1938 in Evian, om de joden van nazi-Duitsland te redden. ,,Laten we hun fout niet herhalen, laten we niet de erfgenamen van hun schande zijn", riep hij op.
Mondale, en met hem veel andere delegaties, herinnerde eraan dat ook de landvluchtelingen uit Cambodja en Laos niet mogen worden vergeten. Waldheim wees met name op de verhongerende Cambodjanen aan de Thais-Cambodjaanse grens. Op technisch gebied zal het UNHCR alle aanbiedingen — vestigingsplaatsen, geld (er is ruim 190 miljoen dollar beloofd) en doorgangskampen — nu coördineren en uitwerken.
Op het politieke vlak krijgt de bijeenkomst vermoedelijk een vervolg in de Algemene Vergadering van de VN of in de Veiligheidsraad, waar volgens conferentiekringen dan zware druk op Vietnam zal worden uitgeoefend zijn politiek te verzachten.

Commentaar

In een hoofdartikel in het *NRC/H' blad* van 23 juli werd commentaar geleverd op de resultaten van de conferentie. Het volgende is daaruit geciteerd.

Mede dank zij de soepele houding van Frankrijk heeft de conferentie een resultaat gehad, dat men, alle omstandigheden in aanmerking genomen, als positief kan omschrijven: een niet-officieel akkoord tussen Hanoi en secretaris-generaal Waldheim van de Verenigde Naties, dat Vietnam gedurende onbepaalde tijd zal trachten de vloed van vluchtelingen te beteugelen.
Bovendien hebben de Verenigde Naties toezeggingen ter hoogte van bijna tweehonderd miljoen dollar gekregen als bijdrage in de kosten van het vluchtelingenprogramma. Alsmede toezeggingen om meer vluchtelingen op te nemen.
Meer dan een poging om de allerergste acute nood te lenigen is deze afspraak niet. En het zal zelfs nog moeten blijken of zij werkelijk iets voorstelt en het mogelijk zal maken dit beperkte doel inderdaad te bereiken.
Het werkelijke probleem van Indo-China, de totale ontwrichting van dat land na dertig jaar oorlog, is een nog volstrekt onopgeloste zaak. Duidelijk is alleen dat ook dit probleem slechts in bet kader van een internationale actie tot een oplossing zal kunnen worden gebracht. Een veroordeling van het regime in Vietnam door de Volkerengemeenschap — hoe terecht ook — schiet tekort als zij niet ook een economisch hulpprogramma in het vooruitzicht stelt, dat uiteraard de nodige elementen van toezicht op de uitvoering moet bevatten. Voor de Russen is daarbij de belangrijke taak weggelegd, de Vietnamezen duidelijk te maken dat de grenzen zijn bereikt van wat de wereld bereid is te tolereren — als Hanoi dit al niet zelf intussen mocht hebben begrepen. (NRC/H'blad, Wereldwijzer, NZZ, Le Monde, FAZ, The Guardian, Financial Times)

WEST-EUROPA

EG

STOPZETTING DIRECTE HULP AAN VIETNAM, TEGENSTAND NEDERLAND EN DENEMARKEN

De Europese Commissie heeft op 4 juli besloten alle directe hulp aan de republiek Vietnam stop te zetten. De hulp, voornamelijk gegeven in de vorm van voedsel, wordt geleidelijk overgeheveld naar de Vietnamese vluchtelingen (zie ook pag. 481 e.v.)

De hulp van de Gemeenschap aan Cambodjaanse vluchtelingen in Vietnam wordt voortgezet indien ze kan worden verstrekt via het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties. De hulp voor het lopende jaar komt neer op een bedrag van ongeveer f 148 mln.
De Raad van Ministers is nu voorgesteld meteen door bemiddeling van het VN-commissariaat 8000 ton rijst en 1500 ton melkpoeder ter beschikking te stellen van de Vietnamese vluchtelingen.
De woordvoerder van de Commissie die een en ander in Brussel bekendmaakte zei dat hij verwachtte dat de lidstaten het besluit zeker zouden steunen, omdat het een toepassing was van het principebesluit van de Europese Raad in Straatsburg (pag. 438/2 e.v.). West-Duitsland volgde de beslissing al spoedig; het Verenigd Koninkrijk had al eerder zo'n maatregel getroffen.
Op dezelfde dag dat de Commissie haar beslissing nam, heeft de toenmalige voorzitter van het Europese Parlement, de Italiaan Emilio Colombo, er bij de Raad van ministers van de Gemeenschap op aangedrongen dat de bewindslieden alles in het werk stellen om de Zuidoost-aziatische vluchtelingen hulp te bieden. Colombo deed dat in een brief aan de Ierse premier J. Lynch, de fungerend voorzitter van de Raad. Hij wees erop dat verschillende fracties uit het Parlement dringend gepleit hebben voor gemeenschapsactiviteiten ten gunste van de Vietnamese vluchtelingen.

Op 6 juli hebben de vertegenwoordigers van Nederland en Denemarken bij de Gemeenschappen protest aangetekend tegen het voornemen van de Commissie. Zij lieten weten stopzetting van de hulp een zo belangrijk punt te vinden dat daar alleen maar door de Raad van Ministers over beslist mag worden.

Naar van welingelichte zijde in Parijs verluidt zou ook Frankrijk bedenkingen hebben. Dit land zou het er mee eens zijn dat een deel van de voor Vietnam bestemde hulp naar de vluchtelingen gaat, mits dit niet in de vorm gebeurt van een ,,represaillemaatregel" tegen Hanoi. Parijs achtte in elk geval de aan Indochina verstrekte bijstand onvoldoende.

Op 23 juli, na de onder auspiciën van de VN georganiseerde conferentie over de hulp aan de vluchtelingen in Zuidoost-Azië (zie pag. 481 e.v.) heeft de Commissie zich weer over de materie gebogen. Claude Cheysson, de Europese commissaris belast met de ontwikkelingsproblematiek, liet bij die gelegenheid weten er voorstander van te zijn dat de Gemeenschap de voedselhulp aan Hanoi pas hervat als er een akkoord is getekend tussen het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen en de regering in Hanoi. Andere commissieleden namen een nog gereserveerder standpunt in.
De Commissie besloot tenslotte zich weer over het probleem te buigen als er voldoende garanties van Hanoi zijn gekregen.

Wat betreft de hulp aan de vluchtelingen die zich in de buurlanden van Vietnam bevinden, stelde de Commissie aan het Hoge Commissariaat 20.000 ton rijst en 1500 ton melkpoeder ter beschikking. Bovendien wilde de Commissie het Hoge Commissariaat een bedrag van 10 mln Europese Rekeneenheden ter beschikking stellen. In het begin van het jaar heeft de Gemeenschap het Hoge Commissariaat al 5 mln Rekeneenheden gegeven voor aankopen ten behoeve van de Indochinese vluchtelingen.

De Commissie stelde de lidstaten verder voor akkoord te gaan met financiële hulp ter waarde van 4 mln rekeneenheden voor toekomstige acties van het Hoge Commissariaat in Cambodja. De toewijzing van deze hulp zal afhankelijk zijn van een akkoord tussen het Hoge Commissariaat en de Rode-Khmer-autoriteiten.

Op 24 juli hielden de ministers van buitenlandse zaken van de EG zich met de vluchtelingenproblematiek bezig. Zij volgden bij hun besluitneming in grote lijnen de aanwijzingen en aanbevelingen van de Commissie (zie boven).
Besloten werd de voedselhulp aan Vietnam op te schorten tot dat het duidelijk is dat de Vietnamese auto-

riteiten zich houden aan de beloften die zij in Genève hebben gedaan met betrekking tot de behandeling van de vluchtelingen (pag. 481 e.v.).

De ministers gingen verder akkoord met de voorgestelde verhoging van de voedselhulp aan de vluchtelingen in de buurlanden alsmede met de voorgestelde financiële hulp aan het Hoge Commissariaat. Commissaris Cheysson zei in een toelichting op de besluiten van de Ministerraad dat de verhoogde voedselhulp aan de vluchtelingen in eerste instantie gefinancierd zou worden uit de begroting voor voedselhulp aan Vietnam.

De ministers waren het er aanvankelijk niet over eens geweest of de verhoogde voedselhulp aan de vluchtelingen ten koste van het Vietnamese voedselprogramma moest gaan, maar Engeland en West-Duitsland stonden erop dat er tenminste een tijdelijke stopzetting van de hulp aan Hanoi moest plaatsvinden.

Besloten werd verder dat de ministers zich weer met de hulp aan het regime in Vietnam zullen bezighouden nadat de secretaris-generaal van de VN op de volgende vluchtelingenconferentie in oktober a.s. verslag heeft uitgebracht over het vluchtelingenbeleid van Hanoi. (Europa van *Morgen, NRC/H'blad, The* Guardian, Le Monde)

TOETREDINGSVERDRAG MET GRIEKENLAND ONDERTEKEND

Op 28 mei heeft de Griekse premier Karamanlis in het tentoonstellingsgebouw Zappion in Athene het toetredingsverdrag tot de Europese Economische Gemeenschap ondertekend.

De ondertekening werd bijgewoond door de ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten en door verscheidene premiers en de Franse president Giscard d'Estaing.

Nederland werd vertegenwoordigd door minister van buitenlandse zaken Van der Klaauw en staatssecretaris Van der Mei.

Speciale gast was oud-minister Van der Stoel die tijdens het kolonelsregime veel heeft gedaan voor het herstel van de democratie in Griekenland en die zich later heeft ingespannen om de toetreding van Griekenland tot de Gemeenschap te bevorderen.

Behalve het toetredingsverdrag werd ook de akte ondertekend waarin de voorwaarden voor toetreding zijn vastgelegd.

De verdragen zullen 1 januari 1981 volledig in werking treden, waarna Griekenland volwaardig lid zal zijn. Toegevoegd aan het verdrag waarin de toetredingsvoorwaai-d-n zijn geregeld, zijn de verdragen van Parijs en Rome, waarbij de drie Gemeenschappen werden opgericht. Toegevoegd waren tevens de akte waarbij Denemarken, Ierland en Groot-Brittannië indertijd toetraden en het verdrag waarbij de uitvoerende organen van de Gemeenschappen verenigd werden. Door al deze documenten te tekenen, accepteert Griekenland automatisch de gehele gemeenschapswetgeving.

De toetreding van Griekenland tot de EG is een belangrijke ontwikkeling voor de betrekkingen tussen Turkije en de EG enerzijds en de betrekkingen tussen Turkije en Griekenland anderzijds. Dit heeft de woordvoerder van het Turkse ministerie van Buitenlandse Zaken verklaard. Hij onderstreepte dat Turkije steeds blijk had gegeven van zijn zorg over de invloed van de toetreding op de toekomstige betrekkingen tussen Turkije en de EG. ,,Er is nooit sprake van geweest dat wij ons verzetten tegen het verzoek om toetreding. Het blijft echter essentieel dat de Gemeenschap maatregelen neemt voor het oplossen van de belangrijke problemen die de toetreding met, zich zal brengen en dat de geëntameerde werkzaamheden binnen de associatieraad versneld zullen worden en zo spoedig mogelijk zullen worden afgerond". zei hij.

Laatste *onderhandelingsronden*, problemen met landbouw en gastarbeiders

De onderhandelingen tussen Griekenland en de EG zijn in februari '78 begonnen (pag. 802/2-'78 e.v.) en vlot verlopen. In het najaar van '78 waren er nog maar twee punten waarover men het niet zo snel eens kon worden en dat was de Griekse landbouw en het vrije verkeer van werknemers. Een aantal lidstaten vreest de invoer van goedkope Griekse landbouwprodukten en stelde een lange overgangsperiode voor. Hetzelfde gold voor het vrije verkeer van werknemers. Ook hiervoor wilden een aantal landen een langere overgangsperiode voordat Griekse werknemers zich vrij in de lidstaten mogen vestigen.

Begin december 1978 leek het erop dat beide partijen met name op deze punten elkaar niet zouden vinden, maar op 20 en 21 december '78

De Griekse regering gaf ter gelegenheid van de ondertekening van het toetredingsverdrag in Athene een receptie. V.l.n.r. Roy Jenkins, voorzitter Europese Commissie, de Griekse president Tsatsos, de Franse president Giscard d'Estaing, de Italiaanse premier Andreotti, de Griekse premier Karamanlis, de Belgische premier Wilfred Martens, de Ierse president John Lynch en mevrouw Tsatsos.

bogen de ministers van buitenlandse zaken van de EG en de Griekse ministers van buitenlandse zaken Rallis, van Europese zaken Kontogeorgis en van landbouw Boutros zich over de problematiek en na enig onderhandelen werd men het eens, zij het dat de EG zeker t.a.v. de aanpassing Griekse landbouw grote concessies heeft gedaan. Toen het onderhandelen begon had de Gemeenschap nog steeds het standpunt dat voor een aantal Griekse landbouwprodukten die voor de Europese producenten problemen kunnen scheppen een overgangsperiode van zeven jaar aangehoudrn moet worden. Die produkten waren bijvoorbeeld olijven en olijfolie, sinaasappels, komkommers, tafeldruiven en wijn, perziken en tomaten.

De Griekse onderhandelaars slaagden er echter in die lijst van produkten te reduceren tot tomaten en perziken. Slechts voor die twee produkten zou de overgangsperiode 7 jaar zijn. Voor de overige Griekse landbouwprodukten gewoon vijf jaar.

Met de kwestie van het vrije verkeer van werknemers verliep het op de bijeenkomst van 20 en 21 december 1978 niet zo vlot.

De ministers bleken toen niet bereid Griekse werknemers tot het vrije verkeer toe te laten voor een overgangsperiode van 7 jaar verlopen zou zijn. Wel werd toegezegd dat als de Gemeenschap buitenlandse werknemers nodig zou hebben er bij voorkeur een beroep op Griekenland gedaan zou worden.

De EG was ook bereid te realiseren dat van Grieken die nu legaal in Europa verblijven hun gezinsleden toegang tot de Europese arbeidsmarkt krijgen.

Bij de onderhandelingen van december 1978 heeft de Gemeenschap wel kunnen vasthouden aan de mogelijkheid van een vrijwaringsclausule, dat wil zeggen dat de EG Griekse produkten die de Europese markt lijken te gaan verstoren niet langer toe kan laten.

De Grieken slaagden er verder in een voor hen zeer belangrijke zaak een Europese concessie te krijgen. In Griekenland is de verbouw van katoen nogal van belang (150.000 ha) en het heeft van de Gemeenschap gevraagd en gekregen dat de producenten van katoen steun kunnen krijgen.

Voor verse groenten en fruit die vanuit Griekenland de Europese markt bereiken, is afgesproken dat de Gemeenschap daar heffingen op legt om de prijzen een beetje op het Europese niveau te brengen. Maar in een overgangsperiode van vijf jaar zullen die heffingen met drie procent per jaar afgebroken worden. De Grieken hebben voorts van de Gemeenschap een toezegging losgekregen van produktiesteun voor vijgen en krenten. De suikerproduktie van de Grieken moet nog precies vastgelegd worden, maar in principe zal die zich mogen blijven bewegen op het niveau dat in een recente periode werd gehaald. Op dit punt hebben de Grieken weer water in de wijn moeten doen. want eerst vroegen ze een quotum van 150 procent van een gemiddelde van vijf jaar produktie. Dat zou echter betekend hebben dat Griekenland op de wereldmarkt goedkope suiker had kunnen kopen en die tegen de hogere Gemeenschapprijs in de EG had kunnen afzetten, en voor zo'n situatie voelden de negen niets.

De Grieken zullen ook steun ontvangen voor hun tabaksteelt, maar dat moet nog nader geregeld worden. Verder krijgen ze in principe steun voor hun maïsinvoer. Griekenland voert jaarlijks een miljoen ton maïs in als veevoeder. Als het land eenmaal lid is van de Europese Gemeenschap, wordt die invoer duurder vanwege het gemeenschappelijke buitentarief. De Grieken hadden berekend dat de Griekse boer dan ongeveer twee maal zoveel voor zijn maïs zou moeten gaan betalen en de Gemeenschap, begrip hebbend voor dit probleem, zegde toe er wat aan te zullen doen.

Een andere kwestie die nog hangt, is dat van de Griekse contributie aan de EG-kas. De Grieken zullen evenals iedere lidstaat hun douanerechten en landbouwheffingen moeten afdragen, maar een btw-deel kunnen ze nog niet bijdragen omdat ze nog geen (pas na drie jaar toetreding komt dat) btw-stelsel hebben. Als betrekkelijk arm land zal Griekenland ook nog niet zijn volle contributie in de eerste jaren kunnen betalen. Hoe die moeilijkheden opgelost moeten worden, moet nog worden bezien.

De afsluitende ministeriële onderhandelingsronde vond begin april in Luxemburg plaats.

Bij deze ronde lukte het de Griekse ministers nog wat voordelen binnen te halen. T.a.v. de afdracht van btw werd bepaald dat in het eerste jaar van de overgangsperiode Griekenland wel normaal douanerechten en landbouwheffingen zal afdragen maar dat van het maximum van 1% van de totale btw-opbrrngst Griekenland in dat eerste jaar slechts 30% hoeft af te dragen. In het tweede jaar van de overgangsperiode zal dat 50% zijn, in het derde jaar 70%, in het vierde 80% en in het vijfde jaar 90%.

Voor het vrije verkeer van de werknemers werd ook een regeling gevonden. Bepaald werd dat ondanks de zevenjarige overgangsperiode die zal gelden voor het vrije verkeer van Griekse werknemers, Griekse gastarbeiders zich toch al na drie jaar voor werk kunnen aanbieden. Vanaf 1 januari 1984 zullen dan bijvoorbeeld ook de kinderbijslagregelingen en andere gezinstoelagen die in de EG gelden voor de Grieken in werking treden. Verder is Griekenland in het eerste jaar van zijn lidmaatschap vrijgesteld van externe financiële verplichtingen van de Gemeenschap. Dat betekent o.a. dat het pas vanaf 1 januari 1982 zijn aandeel behoeft mee te betalen aan liet geld dat de EG verschuldigd is aan de ontwikkelingslanden van de Loméconventie.

De Grieken wilden voorts een Griekse vertegenwoordiger in het hoogste gezagsorgaan van de Europese Investeringsbank. Om aan die wens tegemoet te komen is bepaald dat er een extra zetel geschapen zal worden en dat die bij toerbeurt bezet zal worden door die EG-landen die nu geen vertegrnwoordiger bij de EIB hebben. (Europa van Morgen, *NRC/H'blad)*

EUROPEES PARLEMENT, BIITTERRAND GEEFT ZETEL OP, VERKIEZING FRACTIEVOORZITTERS SIMONE VEIL VOORZITTER, SAMENSTELLING PRESIDIUM

Hertelling van de stemmen uitgebracht voor de verkiezingen van het Europese Parlement op 10 juni in Frankrijk (pag. 385 en 389) hebben een kleine verschuiving ten gunste van de regeringspartij UDF en ten nadele van de socialisten opgeleverd. De UDF heeft nu 26 afgevaardigden in het parlement in Straatsburg.

De toewijzing van de extra zetel heeft heftige reacties losgemaakt bij de socialistische partij die de beslis-

De voorzitter van het Europese Parlement, de vroegere Franse minister van gezondheid, Simone Veil.

sing aanvecht bij het hoogste Franse rechtscollege, de Conseil d'État.
De Franse socialistische partijsecretaris François Mitterrand heeft uit protest zijn eigen Europese parlementszetel ter beschikking gesteld, opdat zijn partijgenote, mevrouw Yvette Fuillet, die op de 22ste plaats stond toch naar Straatsburg kan gaan.

De wet van 7 juli 1977, die de procedure voor de Europese parlementsverkiezingen regelt. schrijft voor dat de nationale commissie, die de tellingen in Frankrijk moet controleren, niet later dan de donderdag na de verkiezingsdatum (10 juni j.l.) de definitieve resultaten bekend dient te maken. Deze termijn heeft de commissie ruimschoots overschreden, want zij kwam met haar uitslag pas op 20 juni op de proppen en niet op donderdag 14 juni, de dag waarop de termijn sloot. Volgens de letter van de wet is er derhalve sprake van een overtreding, die vragen oproept omtrent de rechtsgeldigheid van de beslissing.

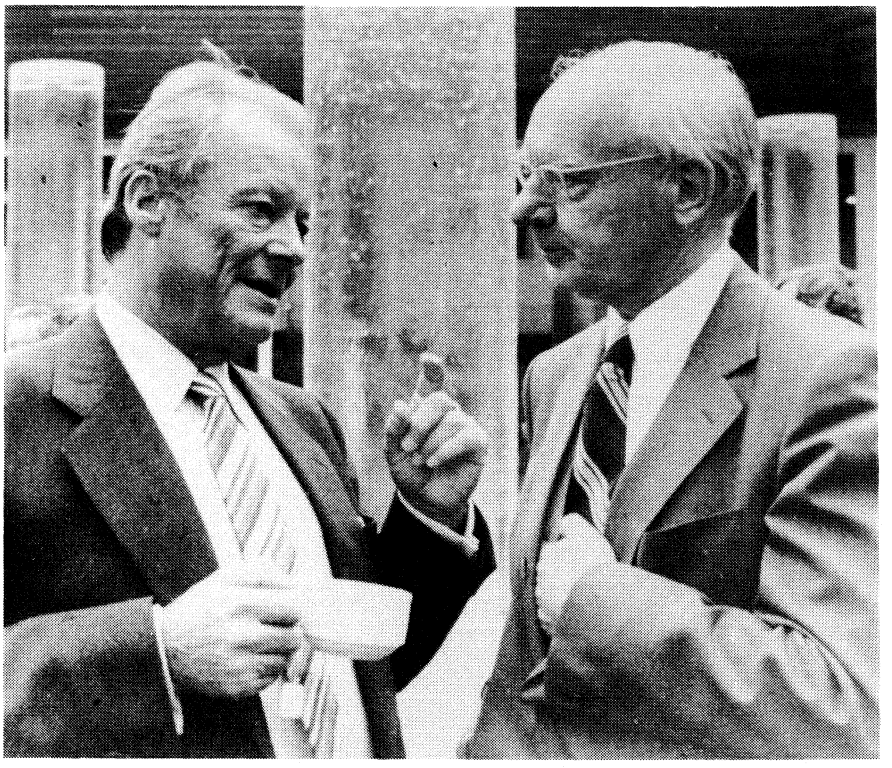
Maar niet alleen op grond van deze louter formele reden is de Socialistische Partij van Mitterrand in beroep gegaan. De bezwaren richtten zich veel meer tegen het besluit van de uit vier juristen bestaande commissie om de verkiezingspamfletten van de verschillende politieke partijen, die door tienduizenden Fransen werden gebruikt om hun stem uit te brengen in plaats van de officiële stembiljetten, mee te tellen. Op sommige stembureaus werden dergelijke pamfletten als geldige stemmen beschouwd, op andere bureaus weer niet. Om nu aan de ontstane verwarring een eind te maken, besloot de nationale commissie die pamfletten met de politieke ,,geloofsbelijdenissen" van lijstaanvoerders, die in de stembus werden gedaan, als rechtsgeldig uitgebrachte stemmen te beschouwen. Daardoor verminderde het oorspronkelijke aantal als ongeldig gekwalificeerde stemmen met ruim 100.000. Om precies te zijn voegde de nationale telcommissie alsnog 108.309 stemmen aan het uitgebrachte totaal toe. Daarvan kreeg de lijst van mevrouw Simone Veil er 78.958 en viel haar partij een extra zetel in de schoot.

De nu heftig gekritiseerde controle-commissie noemt haar voornaamste overweging, die tot de aangevochten beslissing heeft geleid, rekening te hebben willen houden met de duidelijk tot uiting gebrachte wens van de kiezers. De commissie vindt, dat de verkiezingspamfletten van de deelnemende politieke partijen als geldig uitgebrachte stemmen kunnen worden beschouwd op voorwaarde, dat zij zoals in het decreet van 28 februari van dit jaar uitdrukkelijk staat vermeld, het opschrift van de betrokken partij plus de namen van de 81 kandidaten in volgorde van hun presentatie dragen.

Het uitvoerende bureau van de Franse Socialistische Partij gaf onmiddellijk een verklaring uit, waarin de beslissing van de commissie onaanvaardbaar wordt genoemd. François Mitterrand zelf liet in een persoonlijke reactie weten met verontwaardiging kennis genomen te hebben van het ,,vergiftigde cadeau van een extra zetel" aan de regeringsgezinde groepering. Door zijn mandaat ter beschikking te stellen zei hij niet alleen op deze wijze te willen protesteren tegen de oneerlijke behandeling van de Socialistische Partij, maar ook tegen een oneerlijke interpretatie van de wet.
De nationale commissie belast met de hertelling maakte haar beslissing die de UDF een zetel méér opleverde bekend een dag nadat de Franse president Giscard d'Estaing in een televisie-interview verklaarde dat de Europese verkiezingen gebracht hadden wat ervan werd verwacht. In dit tweede ,,uur met de president van de republiek" — bedoeld om regelmatig tekst en uitleg te geven over zijn beleid — sprak hij van de eerste Europese gebeurtenis sinds lange tijd.
,,Europa is," zei Giscard, ,,de grootste democratische zone ter wereld geworden, aangezien meer kiezers aan deze verkiezingen hebben deelgenomen dan in welk ander democratisch blok ook. Zelfs al is de opkomst niet erg groot geweest 60% gemiddeld — ik zou trouwens graag hebben gewild, dat zij in Frankrijk groter was geweest —; dan nog moet men goed beseffen, dat in andere democratische landen van deze omvang de opkomst naar verhouding zwakker is. Voor de laatste vier verkiezingen in de Verenigde Staten (voor het Huis van Afgevaardigden en de Senaat — red.) lag het opkomstpercentage van de kiezers niet boven de 50. De 60% van Europa betekent dus een loffelijk gemiddelde."

Fracties *wijzen* voorzitters aan, niet bij fracties aangesloten leden werken samen

Voorafgaande aan de eerste bijeenkomst van het Europese Parlement op 17 juli in Straatsburg hebben de verschillende fracties voorzitters gekozen. Daarnaast hebben de parlementariërs zich beraden over het beleid dat zij denken te gaan voeren, de samenwerking met andere fracties en over het aantal vaste commissies dat het nieuwe parlement moet gaan krijgen.
Alle vijf fracties die in Luxemburg vergaderden, socialisten, christen-democraten, liberalen, conservatieven en gaullisten, kozen voorzitters die in het oude parlement functies bekleedden.
Velen die wegens hun internationale bekendheid tijdens de verkiezingscampagne als lijsttrekkers fungeerden, waren niet aanwezig of hielden zich op de achtergrond: de Franse socialistenleider François Mitterrand heeft inmiddels voor het Parlement

De vroegere Westduitse bondskanselier Willy Brandt in gesprek met de oud-Tweede Kamer voorzitter Anne Vondeling tijdens een pauze in de eerste bijeenkomst van het nieuw gekozen Europese Parlement.

bedankt, Willy Brandt en de Westduitse vakbondsleider Heinz Vetter kwamen niet naar Luxemburg, de Belgische oud-premier Leo Tindemans speelde een bescheiden rol.

De christen-democraten kozen de Westduitser Egon Klepsch tot fractieleider. Kleps, de enige kandidaat en sinds mei 1977 fractieleider in het nog door de nationale parlementen aangewezen Europees Parlement, verenigde 96 van de 99 uitgebrachte stemmen op zich. Plaatsvervangend fractieleiders werden de Italiaanse Maria-Luisa Cassanmagnago Ceretti en de Nederlander Willem Vergeer.

De socialistische fractie koos met 49 van de 96 geldige stemmen de Belg Ernest Glinne tot haar voorzitter. Glinne, die sinds 1968 zitting heeft in het Europees Parlement, is plaatsvervangend fractieleider en voorzitter van de economische en monetaire commissie geweest, in België minister van arbeid, en nog steeds burgemeester van Courcelles. De Westduitser Ludwig Fellermaier, fractieleider in het oude Parlement, verenigde 32 stemmen op zich, de Nederlander Anne Vondeling 15.

Niet Vondeling, maar Ien van den Heuvel, werd tot plaatsvervangend fractieleider gekozen, met Fellermaier, de Fransman Claude Estier, de Engelse Barbara Castle en de Italiaan Pietro Lezzi.

Leden van het bureau zijn voorts de Engelse Ann Clwyd Roberts, de Westduitser Horst Seefeld, de Fransman Charles-Emile Loo, de Deen Kjeld Olesen, de Luxemburger Victor Abens, de Ier Michael O'Leary, de Noordier John Hume, de Belg Marcel Colla en de Italiaanse sociaal-democraat Mauro Ferri.

De Europese Democraten voor de Vooruitgang (15 Franse gauillisten, een Deen van de Partij voor Vooruitgang, en 5 Ierse Fianna Fail-vertegenwoordigers) kozen op voorstel van de Ier Patrick Lalor eenstemmig de Fransman Christian de la Malène tot voorzitter. De la Malene, eveneens fractieleider in het oude Parlement, is lid van de Franse senaat voor Parijs (en assistent van de burgemeester van Parijs, Chirac). Plaatsvervangende fractieleiders zijn Lalor en de Deen Kay Nyborg; leden van het bureau de Française Nicole Chouraqui, de Ier Sean Flanagan en de Fransman Eugene Remilly.

De liberalen kozen de plaatsvervangend fractieleider in het oude Parlement, de Westduitser Martin Bangemann, sinds 1973 lid van het Europees Parlement, tot fractievoorzitter. Bij de stemming over het voorzitterschap kreeg hij 23 stemmen, de Nederlander Cees Berkhouwer 10. Plaatsvervangend fractieleiders werden de Fransman Jean-François Pintat (31 stemmen, in het oude Parlement fractieleider), de Italiaan Vincenzo Bettiza (28 stemmen), Berkhouwer (20 stemmen) en zijn landgenoot Hans Nord, oud-secretaris-generaal van het Parlement 21 stemmen.

De conservatieven — die hun naam wijzigden in Europese Democratische Fractie — kozen de Brit James Scott-Hopkins, plaatsvervangend fractieleider in het oude Parlement, tot fractievoorzitter. De fractie wordt voor het overgrote deel, 60 man, gevormd door Engelsen, door twee Deense conservatieven en een Deense centrum-democraat.

De communisten — 19 Fransen, 24 Italianen en een Deen — hebben nog niet gestemd over een fractievoorzitter.

Niet-ingeschrevenen

Van de 24 niet bij fracties aangesloten afgevaardigden — tegen slechts drie in het oude Parlement — besloten 12 een ,,fractie voor de technische coördinatie en de verdediging van fracties en onafhankelijke afgevaardigden'' te vormen. Het initiatief ging uit van de Italiaanse radicaal Marco Pannella, de Belg Paul-Henri Gendebien (Front de Francophones/Rassemblement Wallon) en de Deen Sven Skovmann (Folkebevaegelsen, ,,anti-Marketeer''). Het kreeg de steun van 2 andere radicalen, de andere FDF/RW-afgevaardigde Antoinette Spaak, de drie andere Deense ,,anti-marketeers'', Maurits Coppetiers van de Vlaamse Volksunie, Luciana Castellina van de Italiaanse Proletarische Eenheidspartij en Mario Capanna van Proletarische Democratie, eveneens Italiaan. Doel van de groep is te verzekeren dat de niet-ingeschrevenen aan hun trekken komen wat betreft spreektijd, secretariaatsfaciliteiten etc.

De afgevaardigden van D'66 hebben zich niet bij deze groep aangesloten, in de eerste plaats op grond van een uitspraak van het partijcongres dat in het Europees Parlement gekozen vertegenwoordigers ten minste twee jaar onafhankelijk zullen opereren.

Zij verklaarden in Luxemburg te menen dat de groep toch een politiek karakter heeft, omdat de vier Italiaanse neo-fascisten die zijn gekozen, nadrukkelijk werden uitgesloten. Gezien de uiteenlopende politieke opvattingen van de leden zal binnen de groep toch weer een onderlinge spreektijdverdeling moeten worden overeengekomen.

De D'66-afgevaardigden betwijfelden overigens, met een verwijzing naar het reglement van orde, of de groep als fractie zou worden erkend.

Commissies

Het is vrijwel zeker dat het nieuwe Parlement tenminste vijftien commissies zal hebben tegenover twaalf in het oude, hoewel sommigen de mogelijkheid niet uitsloten, dat er zelfs achttien commissies komen.

De socialistische fractie wilde in elk geval voorstellen, dat uit drie bestaande commissies er zes worden gevormd. Zij wilde transportkwesties onderbrengen in een afzonderlijke commissie — niet samen met regionaal beleid en ruimtelijke ordening — jeugdzaken, cultuur en onderwijs losmaken van de commissie die vroeger sociale zaken, werkgelegenheid en onderwijs behandelde, en ook voor milieubeheer een afzonderlijke commissie vormen.

De socialisten wilden tevens een speciale commissie voor vrouwen-emancipatie, ze zullen waarschijnlijk de steun krijgen van de twee onafhankelijke afgevaardigden van D'66, Aard de Goede en Suzanne Dekker. De oud-voorzitter van de PvdA, Ien van den Heuvel, had zich hiervoor al tijdens de verkiezingscampagne sterk gemaakt, maar haar twee landgenoten staan een bredere opzet voor: er zou een commissie of werkgroep moeten worden gevormd, die ook aanbevelingen tot de Ministerraad en de Europese Commissie zou moeten kunnen richten.

Een initiatief van Jiri Pelikan, bekend van de Praagse lente, om een speciale commissie voor de mensenrechten te vormen, leed althans in de socialistische fractie, schipbreuk. Pelikan, die na 1968 Tsjechoslowakije verliet en thans de Italiaanse nationaliteit bezit, is op de lijst van de Italiaanse socialisten in het Europees Parlement gekozen. Met twee Belgische fractiegenoten, Karel van Miert en Anne Marie Lizin, had hij voorgesteld, een commissie te vormen die op allerlei mogelijke manieren de zaak van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden zou moeten bevorderen.

Een meerderheid van de fractie meende echter dat, gezien de meerderheid van christen-democraten, conservatieven en liberalen, het gevaar groot is dat een dergelijke commissie zich vrijwel uitsluitend met Oost-Europa zou gaan bezighouden en dat schendingen van de mensenrechten in andere delen van de wereld nauwelijks aan de orde zouden komen. Vervolging, marteling en executies van politieke tegenstanders van een bewind kunnen ook in de politieke commissie worden besproken, zo meenden zij, alsmede in de commissie voor de buitenlandse economische betrekkingen, die zich immers ook met handelsverdragen met landen als bijv. Uruguay bezighoudt. In Luxemburg werd overigens wel rekening gehouden met de mogelijkheid, dat de christen-democraten thans zullen voorstellen een mensenrechtencommissie te vormen.

Simone Veil voorzitter parlement

Op 17 juli kwam het nieuwe parlement voor de eerste keer in een zitting bijeen, onder leiding van het oudste parlementslid, de Franse journaliste en schrijfster Louise Weiss, die namens de gaullistin in het parlement zit.

De eerste taak van het parlement was het kiezen van een nieuwe voorzitter. In twee stemronden werd de Franse mevrouw Simone Veil, oud-minister van gezondheid en vertrouwelinge van president Giscard d'Estaing, gekozen.

De verkiezing van Simone Veil was een gevolg van een afspraak die christen-democraten, liberalen en conservatieven reeds voor de officiële openingszitting hadden gemaakt over het rouleren van het voorzitterschap. Socialisten, communisten en gaullisten waren niet bij deze afspraak betrokken, en de eerste twee partijen handhaafden ook tijdens de tweede stemronde hun kandidaten voor het voorzitterschap.

Voor de stemming hadden de drie partijen die de kandidatuur van Simone Veil steunden, en bij elkaar over meer dan de helft van het aantal afgevaardigdin beschikken, geprobeerd het Parlement een voorstel te laten aanvaarden om de ambtstermijn van de voorzitter op twee en een half jaar te stellen.

Omdat volgens het drie-partijenakkoord de liberale voorzitter zou worden opgevolgd door een christrn-democraat, hadden zij dus in feite het voorzitterschap gedurende de gehele zittingsperiode van het eerste gekozen Parlement onder elkaar verdeeld.

Met een verwijzing naar het reglement van orde van het oude Parlement, waarin de ambtstermijn van de voorzitter op ein jaar wordt gesteld, protesteerden andere partijen, en talrijke niet bij fracties aangesloten afgevaardigden tegen deze ,,machtsgreep". Het oudste lid in jaren, de 86-jarige Française Louise Weiss, besliste daarop dat er onder haar voorzitterschap over deze kwestie geen besluit zou worden genomen.

In de eerste stemronde behaalde de Italiaanse communist Giorgio Amendola 44 stemmen, de Italiaanse radicale afgevaardigde Emma Bodino negen, de Franse gaullist Christian de la Malene 26 stemmen, Simone Veil 183 en de Italiaanse socialist Mario Zagari 118 stemmen. Omdat slechts 401 stemmen waren uitgebracht en 21 stembiljetten blanco of ongeldig waren, bleef Simone Veil acht stemmen onder de vereiste absolute meerderheid (191).

De Franse journaliste Louise Weiss, het oudste lid van het Europese Parlement, sprak tijdens de constituerende vergadering. Links de secretaris-generaal van het parlement, de Westduitser Hans-Joachim Opitz.

Tegen veler verwachting in bracht de tweede stemronde, waarbij slechts Amendola, Veil en Zagari kandidaat waren, al een beslissing. Simone Veil behaalde 192 stemmen, Amendola 47 en Zagari 138, op een totaal van 400 uitgebrachte stemmen en bij 23 blanco of ongeldige stembiljetten, drie meer dan de nog steeds vereiste absolute meerderheid van 189. (Eerst in de vierde stemronde, tussen de twee best geplaatste kandidaten uit de derde stemronde, is een enkelvoudige meerderheid voldoende).

Aanvankelijk bestond in Straatsburg enige vrees, dat in een stemming die immers geheim is, niet alle afgevaardigden van christen-democraten, liberalen en conservatieven de kandidatuur van mevrouw Veil zouden steunen. Met name de Nederlandse christen-democraten hadden laten blijken, er niet geheel en al op te vertrouwen dat een vroegere medewerkster van het Franse staatshoofd, die resoluut is gekant tegen uitbreiding van de bevoegdheden van het Parlement. al het mogelijke zou doen om het Parlement in elk geval meer aanzien en invloed, en zo mogelijk ook grotere bevoegdheden te geven.

Enkelen lieten duidelijk blijken, dat zij de voorkeur gaven aan de Belgische oud-premier Leo Tindemans — die echter geen kandidaat was — of aan de Luxemburgse oud-premier en oud-minister van Buitenlandse Zaken Gaston Thorn, die echter in zijn fractie met een, zij het vrij klein verschil van stemmen, als liberale kandidaat voor het presidentschap was verslagen. Voorafgaande aan de stemming hadden talrijke gesprekken tussen fractieleden en -leiders, en met mevrouw Veil plaats, die voor een deel van de deelnemers ten doel hadden zich te overtuigen van de ,,Europese gezindheid" van Simone Veil.

In haar eerste toespraak als nieuwe voorzitter heeft Simone Veil haar visie gegeven op de rol van het nieuwe parlement.

Zij zei te menen dat voor het Parlement een rol is weggelegd, niet alleen wat betreft de uitgaven maar ook de inkomsten van de Gemeenschap. Zij sprak afwisselend over ,,de vergadering", zoals het Parlement in de Verdragen wordt aangeduid, en over ,,het Parlement".

,,Een Parlement dat zich van zijn verantwoordelijkheid bewust is, mag zich er, bij het uitwerken van de begroting, niet toe beperken een bedrag van de uitgaven vast te stellen, maar moet ook de ontvangstenkant in overweging nemen. Dit is geheel in overeenstemming met onze democratische roeping. Wij zijn ons ervan bewust dat de eerste parlementen ter wereld zijn gevormd door de bevoegdheid belastingen te heffen".

Simone Veil voegde hieraan toe. dat aan deze kwestie niet kan worden voorbijgegaan, omdat in de loop van de komende vijf jaar het plafond van één percent van de BTW dat in de verdragen voor de eigen middelen is vastgelegd, zal worden bereikt. ,,In de komende jaren zal het probleem van de ontvangsten dus van het allergrootste belang worden en dit Parlement, als vertegenwoordiger van alle belastingbetalers in de Gemeenschap, zal bij de oplossing noodzakelijkerwijs een rol van de eerste orde moeten spelen".

Het Parlement moet binnen de Gemeenschap tevens een algemeen politiek controle-orgaan zijn. ,,Laat niemand geloven dat de werkelijke institutionele beperkingen van zijn bevoegdheden een Parlement als het onze kunnen verhinderen. op elk moment en op ongeacht welk gebied van gemeenschapsoptreden, de stem te laten horen die het ontleent aan het politieke gezag van zijn verkiezing". Bij de opbouw van Europa behoort het Parlement een stimulerende rol te spelen; het kan deze rol met groter doeltreffendheid vervullen als de samenwerking met de andere instellingen van de Gemeenschap wordt versterkt. ,,Wij zullen onze stem overal laten horen, vooral op het hoogste niveau waar de politieke beslissingen worden genomen. Ik denk hierbij vooral aan de Europese Raad."

De verkiezingen, waarvoor het Parlement in de toekomst zelf een uniform stelsel zal moeten uitwerken, hebben plaats gevonden in een periode dat Europa drie grote uitdagingen, die van vrede, veiligheid en welzijn, het hoofd moet bieden. Het zal zich in drie richtingen moeten oriënteren: het Europa van de solidariteit, van de onafhankelijkheid en van de samenwerking.

Het Parlement moet erop blijven aandringen dat regionale verschillen dienen te worden verminderd. Europa moet zijn onafhankelijkheid niet op agressieve of op conflict-gerichte wijze bevestigen, maar het moet zelfstandig de voorwaarden voor zijn ontwikkeling bepalen. ,,Tenslotte, en vooral, zal de solidariteit tussen mensen moeten worden ontwikkeld. Ondanks opmerkelijke en reële voortgang gedurende de laatste jaren zal op dit terrein nog veel meer moeten worden gedaan. Maar in een periode waarin ongetwijfeld alle burgers zal worden gevraagd te aanvaarden dat de levensstandaard niet langer, of langzamer, zal stijgen, dat de groei van de sociale uitgaven aan banden wordt gelegd, zullen de noodzakelijke offers slechts worden

aanvaard als de sociale ongelijkheid ook werkelijk woidt verminderd"
De voorzitter van de Commissie, Roy Jenkins, omschreef de eerste taak van het Parlement op een andere wijze dan de Ierse premier Jack Lynch had gedaan Volgens Jenkins moet het Parlement de bevolking van Europa bekend maken met die problemen die allen binnen de Gemeenschap aangaan ,,Het is uw taak er voor te zorgen dat Gemeenschapczaken, en niet de nauwe lijnen van het nationale beleid, alle debatten beheersen"
De verkiezing van een Parlement ,,dat brede steun heeft en waar meer democratisch gezag van uitgaat", betekent een belangrijke ontwikkeling van de Gemeenschap Het is terecht dat het zijn bevoegdheid om de Commissie vragen te stellen, kritiek uit te oefenen op de wijze waarop deze van haar bevoegdheden gebruik maakt, en de manier waarop de ministers besluiten nemen of juist niet nemen, zo veel mogelijk gebruikt"
Wij hebben opbouwende adviezen nodig, en juichen alle pogingen in deze richting toe, aldus Jenkins Het is ook terecht dat het Parlement als belangrijke partner van Raad en Commissie bij het vaststellen van de begroting zijn rol bij het uitwerken van de financiële basis voor gemeenschapsbeleid met kracht bevestigt ,,Dit is een gebied van potentieel grote betekenis boor de interne ontwikkeling van de Gemeenschap, waarop dit Parlement zeer grote invloed zal uitoefenen Tenslotte is het evenzeer terecht dat dit Parlement er naar streeft om de basis te verbreden waarop steun voor de Gemeenschapsinstellingen berust, en groter betrokkenheid bij het beleid schept"
Jenkins zegde tenslotte toe dat de Commissie bereid is om in daarvoor in aanmerking komende gevallen discussiestukken voor te bereiden als basis voor parlementaire debatten nog vóórdat zij haar voorstellen voor de Raad formuleert.

Vluchtelingen

Het enige werkelijke debat dat in deze overwegend ceremoniële vergaderweek werd gehouden ging over de Indochinese vluchtelingen, wier lot twee dagen later in Geneve op een door VN-secretaris-generaal Kurt Waldheim bijeengeroepen bijeenkomst zou worden besproken.
Het Parlement verzocht de Commissie te bevorderen dat schepen naar de Zuidoostaziatische wateren worden gestuurd om vluchtelingen op te pikken. Eén schip zou door de Gemeenschap moeten worden uitgerust en in de lidstaten zouden doorgangskampen moeten worden ingericht om definitieve opvang en assimilatie voor te bereiden.
Alle vijf grote fracties waren met hun eigen resolutie over dit onderwerp gekomen. Die van communisten, socialisten en gaullisten werden verworpen door een meerderheid van christendemocraten, conservatieven en liberalen die, aldus Willem Vergeer, slechts de ,,humanitaire" aspecten van het probleem wilden bespreken, en niet de ,,politieke".
Enkele Nederlandse christen-democraten stemden echter wel voor de socialistische resolutie,
In een resolutie die tenslotte werd aanvaard, werd een verzoek aan de negen ministers van Buitenlandse Zaken gericht, in Genève met 1 stem te sprekën. De volkeren van Europa moeten ,,daadwerkelijke solidariteit betonen met de vluchtelingen, er moeten luchtbruggen komen om de opvangkampen in Thailand, Maleisië, Singapore en Indonesië te ontlasten.

Op 18 juli heeft het parlemënt 12 vice-presidenten aangewezen. Dezen zijn:
5 socialisten t.w. Friedrich (Bondsrepubliek), Jaquet (Frankrijk), Vondeling (Nederland), Zagari (Italië), Rogers (Verenigd Koninkrijk); 4 christen-democraten: Vandewiele (België), Gonella (Italië), Katzer (Bondsrepubliek), Pflimlin (Frankrijk); 2 conservatieven: de Ferranti (Verenigd Koninkrijk) en Moeller (Denemarken).
Voor de bezetting van de laatste post moest gekozen worden tussen de Franse communiste Demarch, de Ier Lalor en de Belgische mevrouw Spaak. De Franse won bij de derde ronde.

Pannella dreigt met obstructie

De Italiaanse radicaal Pannella heeft tijdens één van de eerste vergaderdagcn met obstructie gedreigd als een voorstel wordt aangenomen dat het minimum aantal leden van een fractie van 10 op 21 wil brengen. De kleine partijen in het parlement zouden dan geen fractie meer kunnën vormen wat een verlies aan tal van faciliteiten met zich meebrengt en zij vrezen dan door de grote partijen in de hoek gedrukt te worden.
Voorzitter Simone Veil heeft inmiddels toegezegd het voorstel nog eens te bestuderen en pas in september op de zaak terug te komen.
Het Parlement heeft zich in de week van 17 tot 21 juli ook bezig gehouden met de begroting voor 1980, die voorziet in vastleggingskredieten van 16.625.469.185 RE (13,12% meer dan in 1979) en betalingskredieten van 14.997.023.183 RE, een stijging met 9,34% ten opzichte van 1979. In deze getallen zijn de gevolgen van de verhoging van de landbouwprijzen met 1,5%, waartoe vorige maand werd besloten, niet verwerkt. Commissaris Tugendhat, die van deze gelegenheid gebruik maakte de ministers van Landbouw te verwijten besluiten te nemen zonder daarvan de financiële consequenties te overzien, de extra kosten op acht percent van de totale begroting.
Volgens het voorontwerp moeten de vastleggingskredieten voor landbouw en visserij slechts met 2,23% stijgen, doch die voor het sociaal beleid met 42,81%, voor het regionaal beleid met 22,27%, die voor onderzoek, energie, industrie en vervoer met niet minder dan 156,56% en die voor ontwikkelingssamenwerking met 18,14%. Bij de betalingskredieten is de stijging minder geprononceerd, maar nog altijd aanzienlijk: 2,60% voor landbouw en visserij, 24,15% voor sociaal beleid, 15.83% voor regionaal beleid, 69,65% voor onderzoek etc. en 18,58% voor ontwikkelingssamenwerking.
De huishoudelijke kredieten, 677.046.950 aan vastleggingen en eenzelfde bedrag voor betalingen, zouden met 15,81% moeten stijgen, de reserves voor onvoorziene uitgaven met 100% (bij vastleggings- en betalingskredieten van 5 naar 10 mln ERE), en de kredieten voor andere instellingen dan de Commissie — Raad, Hof, Parlement — met 16,32%. (Europa van Morgen, *NRC/H'blad,* Le Monde)

BELGIË

COMITÉ VOOR COEXISTENTIE VAN DE GEMEENSCHAPPEN

Krachtens het regeerakkoord heeft de kabinetsraad op 13 juli het comité samengesteld dat binnen het jaar met het oog op de definitieve fase van de staatshervorming bij de regering een verslag moet indienen over de aan te wenden middelen ter verbetering van de coëxistentie van de gemeenschappen. Het comité zal zich inzonderheid moeten bezighouden met het tweetalige gebied Hoofdstad-Brussel en met de gemeenten met een bijzonder taalstatuut.
Het verslag moet in het bijzonder betrekking hebben op de werkelijke vertegenwoordiging van de gemeenschappen op gemeentelijk vlak, de werking en de middelen van de culturele, sociale en onderwijsdiensten, de specifieke lasten die de gemeentelijke begrotingen bezwaren en de middelen ter voorkoming van discriminatie onder de burgers.
De regering hield in het KB van 29 mei 1979 tot oprichting van het comité rekening met het advies van de Raad van State, waarin gesteld

werd dat geen afbreuk mag worden gedaan aan de zwijgplicht van bepaalde rijksbesturen, en waarin er ook werd op gewezen dat het KB geen nieuwe verplichtingen kan opleggen aan gedecentraliseerde publiekrechtelijke personen.

Het comité bestaat uit:

NEDERLANDSTALIGEN

hl arcel Duerinck (CVP), oud-kamerlid: Leo Tindemans (CVP), senator voor Brussel-Halle-Vilvoorde: Hugo Weckx (CVP), kamerlid voor Brussel-Halle-Vilvoarde: Herman van Rompuy (CVP), medewerker op het kabinet van de minister van financiën; Bernard Vandaele (CVP), provinciaal voorzitter van de CVP in Oost-Vlaanderen; Joz. Wijninckx (BSP), oud-minister en senator voor Antwerpen: Els Witte (BSP), kabinetsmedewerker van de minister voor de hervorming van de instellingen; Erik van Lerberghe (VU), ambtenaar en oud-kabinetschef van wijlen de Brabantse vicegouverneur Cappuyns; August Dewinter (PVV), kamerlid voor Brussel-Halle-Vilvoorde.

FRANSTALIGEN

Roger Lallemand (PS), senator voor Brussel-Halle-Vilvoorde, André Baudson (PS), kamerlid en voorzitter van de Waalse socialistische partijfederaties, Roger Cantraine (PS), ambtenaar, Roger Dehaybe (PS), ahbtenaar, Etienne Cerexhe (PSC), hoogleraar aan de **UCL,** Cecile Goor (PSC), senator voor Brussel-Halle-Vilvoorde, Philippe Maystadt (PSC), kamerlid voor Charleroi, Georges Clerfayt (FDF), kamerlid voor Brussel-Halle-Vilvoorde, Jean Mottard (RW), advocaat, Andre Bertouille (PRL), kamerlid voar Doornik

Voor de Duitstaligen zetelt K. H. Lambertz, advocaat en voorzitter van de Duitstalige jeugdraad.

Tot voorzitter van het comité werden oud-kamerlid mr. Duerinck en senator Lallemand benoemd.
Het comité werd op 23 juli plechtig geïnstalleerd in een zaal van de Senaat. Premier Martens hield een toespraak, waarin hij o.m. herinnerde aan vroegere commissies voor de hervorming van de instellingen, zoals het Centrum-Harmel en de commissie-Meyers.
Het comité zal van september af wekelijks bijeenkomen. Behalve het eindrapport zal het ook driemaandelijkse rapporten publiceren.

PEREKWATIE VAN NATIONAAL INKOMEN

De Kamer heeft op 28 juni met 96 tegen 28 stemmen en 14 onthoudingen een wetsontwerp goedgekeurd dat voorziet in de perekwatie van het kadastraal inkomen. De regering lichtte de krachtlijnen van de hervorming als volgt toe:

1) De nieuwe wet legt de grondslag voor meer billijkheid in de verdeling van de belastingdruk op de inkomsten uit vastgoed. De bestaande kadastrale inkomens, die nog steunen op de huurmarkt van 1955, worden daartoe vervangen door nieuwe kadastrale inkomens die overeenstemmen met de nettohuurwaarde op 1 jan. 1975.

2) De perekwatie mag niet leiden tot een verhoging van de totale druk van de onroerende voorheffing.

3) De perekwatie mag geen hinderpaal zijn voor een verdere verspreiding van het woningbezit in het land.

4) Voortaan worden de inkomsten uit verhuring van onroerende goederen in de totale inkomstenbelasting op dezelfde wijze behandeld als de inkomsten uit andere bronnen.

SNELLE DISCONTO-VERHOGING

De Nationale Bank bracht m.i.v. 14 juni haar disconto van 8 op 9%. Op 31 mei was het disconto van 7 tot 8% verhoogd (zie pag. 374/1).

Op 28 juni deelde de Nationale Bank mede dat zij haar monetair beleid per 29 juni nog verder ging verstrakken, ten einde de spilkoers van de frank in het Europese muntstelsel te handhaven: besloten was de herdisconteringsplafonds van de financiële instellingen in te delen in subplafonds A en B in de verhouding van ⅓ en ⅔. De discontovoet blijft 9% voor de subplafonds A en wordt vastgesteld op 11% voor de subplafonds B. De rente voor de voorschotten wordt van 9 op 11% gebracht voor de operaties die binnen de grenzen blijven van het maandelijkse quotum. Boven dat quotum is de rente veranderlijk en wordt tot nader bericht op 12% vastgesteld.

GEMEENTEKREDIET

François Narmon (geb. 1933 te Jette), lid van de directie van het Gemeentekrediet van België, werd benoemd tot algemeen directeur-beheerder, in opvolging van Marcel van Audenhove die m.i.v. 30 juni met pensioen ging.

STAATSLENING

De staatslening waarvan de inschr.-termijn op 7 juni werd gesloten, bracht 61 mrd fr. op. De banken namen 50 mrd fr. vast over; bij de parastatale financiële instellingen werd voor 11 mrd ingeschreven.

MIDDEN-OOSTEN

IRAK

DE POSITIE VAN DE KOERDEN

In een vorige aflevering is op pag. 445/2 e.v. verslag uitgebracht over de positie van de Koerden in Irak en daarmee verband houdende problemen.
Dit verslag werd afgesloten met de mededeling, dat er berichten opdoken over botsingen tussen Koerdische groeperingen onderling. Meer details hierover volgen nu:
Volgens bronnen in Ankara, aldus *The Times* (1-6-1978), werden bij een dergelijke botsing in het gebied van Cukurca, nabij de grens met Turkije, ten minste 18 mensen gedood. De strijdende partijen zouden daarbij zelfs op Turks gebied zijn doorgedrongen en zich pas na de komst van Turkse troepen hebben teruggetrokken.
Volgens het Turkse dagblad *Milliyet* (6-6-1978) zouden bij die strijd, die zich tot aan het dorp Canakali in de Turkse provincie Hakkari had afgespeeld, ca. 100 aanhangers van Talabani zijn gedood of gewond. Het Turkse dagblad *Hurriyet* meldde toen dat de aanhangers van Talabani poogden ,,in het noorden van Irak te infiltreren via Turks grondgebied".
The Times (18-7-1978) schreef dat de eenheden van de ,,voorlopige leiding" kennelijk zegevierend uit de botsingen met concurrerende Koerdische groepen te voorschijn waren gekomen en dat zij nu opnieuw verwikkeld waren in rechtstreekse gevechten met Iraakse regeringstroepen. Volgens de ,,voorlopige leiding" van de KDP zouden de aanvallen van de PUK, die vanuit bases aan de Perzische grens opereerde, zijn afgeslagen en zouden 400 PUK-strijders gevangen zijn genomen, o.w. alle PUK-leiders, die in Irak opereerden, uitgezonderd Jalal Talabani. Tot de gevangen genomen PUK-leiders zou dus Ali Askari behoren.
De ,,voorlopige leiding" meldde tevens dat er na de nederlaag van **de** PUK-eenheden nieuwe botsingen met Iraakse regeringstroepen waren gevolgd, die tussen 16 en 23 juni 1978 negen dorpen in het district Merga Soor zouden hebben overvallen en platgebrand.
Deze ontwikkeling in het grensgebied leidde tot spanningen tussen Irak, Perzië en Turkije. De Iraakse

regering zou de Turken hebben verweten de toestand aan hun kant van de grens niet onder controle te houden, en zij staakte het vervoer van olie door Turkije. Maar de Turkse regering was bezorgd over een mogelijke uitbreiding van de gevechten naar oostelijk Turkije, waar sterke Koerdische nationalistische gevoelens heersen, en zij beschuldigde Perzië ervan onrust onder de Turkse Koerden aan te wakkeren, wat aoor de Perzische autoriteiten met klem werd ontkend. Aldus The Times.

De binnenlandse ontwikkelingen in Perzië, waarover in een volgende aflevering wordt bericht, brachten de Koerden-kwestie in een nieuwe fase. Koerdische gesprekspartners gaven volgens een bericht in de NZZ (12-5-1979) te kennen dat zij niet geloofden in een overslaan van de in het Perzische Koerdengebied opflakkerende opstanden naar Irak.

Het schijnt, aldus de NZZ, dat na de dood van Mustafa Barzani (op 2 maart) een integratiefiguur voor de tien of meer miljoen Turkse, Perzische en Iraakse Koerden ontbreekt. De vrees van Turkije en Irak voor een uitbreiding van de gevechten van de Perzische Koerden en het streven naar gemeenschappelijke tegenmaatregelen vormden de aanleiding tot besprekingen die de Turkse stafchef Evren medio april met de Iraakse leiding in Bagdad voerde.

Bekend is dat de Koerdische opstandelingen uit Irak reeds maandenlang een schuilplaats over de Perzische grens hebben ingericht, aldus de Financial Times (7-6). Een veilig achterland in Perzië was vooral de laatste twee maanden bijzonder belangrijk voor de Koerden geworden, vanwege de volgens de KDP gemaakte militaire afspraak tussen Bagdad en Ankara om samen te werken bij het neerslaan, eens en voor goed, van de herleving van een gevaarlijk autonomistisch sentiment onder de Koerden.

Een KDP-functionaris, in nauw contact met de ,,voorlopige leiding" in het noorden, berichtte dat een grootscheeps Iraaks offensief — met helikopters, parachutisten en elitetroepen — op 18 mei was gestart tegen Koerdische posities in Rarakeh, Basya, Behdav en Mirgesur in de provincie Arbil. Bij twee botsingen in de eerste week zouden de Koerden 77 militairen van de regeringstroepen hebben gedood en zelf acht man aan doden hebben verloren.

De functionaris beweerde dat sinds het voorjaar regelmatig contacten hadden plaats gevonden tussen Iraakse en Turkse veiligheidsfunctionarissen. Op grond daarvan zouden de Turkse troepen langs de grens met noordelijk Irak zijn versterkt. Turkse grenspatrouilles zouden inlichtingen over bewegingen van de Koerdische rebellen aan de Iraakse autoriteiten doorgeven.

In het verleden kreeg de KDP het grootste deel van haar belangrijkste voorraden, in het bijzonder meel en olie, uit bevriende Koerdische steden uit Turkije. Maar de Turkse autoriteiten onder de staat van beleg zouden controlemaatregelen hebben getroffen om te beletten dat de Koerden verder werden bevoorraad, aldus Financial Times (7-6).

DE RELATIE MET DE SU

De terechtstelling van communisten in Irak (zie pag. 431/3 e.v.) gaf aanleiding tot speculaties over een toenemend onbehagen bij het Iraakse bewind over zijn betrekkingen met de Sowjet-Unie. Die betrekkingen waren de laatste jaren verkoeld, ondanks een bezoek van de Sowjet-premier Kosygin aan Irak (29 mei-1 juni 1976) en een officieel bezoek van de vicevoorzitter van de Iraakse Revolutionaire Commandoraad, Saddam Hoessein al-Takriti, aan de SU (31 jan.-3 febr. 1977).

Irak, dat in 1972 met de SU voor 15 jaar een verdrag i.z. vriendschap en samenwerking had getekend (pag. 392-'72), zou teleurgesteld zijn over de economische samenwerking met de SU en ontevreden zijn over de Russisch-Cubaanse interventie in de Hoorn van Afrika ten gunste van Ethiopië, terwijl Irak sinds jaren goede betrekkingen met Somalia en de Eritrese bevrijdingsbeweging onderhield, Somalia van wapens voorzag in zijn strijd met Ethiopië en een vreedzame oplossing voor het Eritrese geschil bepleitte, aldus de NZZ (30-5-'78). Bovendien achtte het Iraakse bewind de houding van het Oostblok te verzoeningsgezind t.o.v. Israël.

Het Iraakse regeringsblad Al-Jumhuriia beschuldigde Polen er op 23 mei 1978 van een wijziging in zijn Midden-Oosten-politiek ten gunste van Israël en tegen de Arabieren door te voeren Het blad verwees naar de viering te Warschau in april van de 35ste verjaardag van de opstand in het joodse getto tegen de nazi's, waarbij in de Poolse pers pro-Israelische hoofdartikelen zouden zijn verschenen Enkele dagen eerder was voor Iraakse burgers een verbod afgekondigd om Polen te bezoeken, omdat Arabische bezoekers daar ,,onderworpen waren aan een slechte behandeling door de Poolse autoriteiten"
Nog eerder hadden de Iraakse autoriteiten het water en de elektriciteit van de Russische ambassade in Bagdad afgesneden om de Russen te dwingen naar een andere behuizing om te men De ambassade bevond zich volgens de autoriteiten te dicht bij het Iraakse presidentiele paleis en de Russen zouden via afluisterapparatuur op onoirbare wijze zich op de hoogte houden van wat in dat paleis werd besproken.

In antwoord op de kritiek van het Baath-tijdschrift Al-Rasid van begin mei 1978 (pag. 431/3) overhandigde de Russische ambassadeur in Irak, Anatoli Barkowski, aan vicepresident Saddam Hoessein een brief van het Kremlin, waarin de Russische standpunten i.z. het Midden-Ooster. en de Hoorn van Afrika opnieuw werden uiteengezet, maar kennelijk zonder succes, aldus *NRC/H'blad* (30-5-'78).

Op 5 juni 1978 verklaarde de Syrische minister van buitenlandse zaken, Abdel Halim Khaddam, in de Volksraad te Damascus dat Irak ernstig overwoog het vriendschapsverdrag met de SU op te zeggen en de Russische experts uit te wijzen. Een lid van de Iraakse Revolutionaire Commandoraad, Naim Haddad, noemde deze verklaring echter op 6 juni een ,,vulgaire insinuatie". Naar zijn zeggen bleef Irak de SU als een ,,strategische bondgenoot" beschouwen.

De NZZ (10-6-'78) meldde dat in april een Sowjet-functionaris, Leo Mindalowitsj, een bezoek aan Bagdad had gebracht om de Russisch-Iraakse betrekkingen te verbeteren. Kort na zijn vertrek zouden de 21 communistrn (pag. 432/1)) zijn opgehangen.

Hoewel de SU geen officieel commentaar gaf op die terechtstellingen, nam het Sowjet-partijblad de Prawda op 18 juni wel een groot deel over van een artikel uit het blad van de Iraakse communistische partij, *Tarik* al-Shaab, waarin gesteld werd dat het Nationale Progressieve Front ,,een van de belangrijkste revolutionaire verworvenheden van het Iraakse volk is".

Op 18 juli 1978 stelde Saddam Hoessein tijdens een persconferentie in Bagdad, dat de Iraakse communistische partij de terechtstellingen als aanleiding gebruikte om voorwaarden te stellen voor een verdere medewerking in het Nationale Front. De Baath zou het uittreden van de communisten betreuren, maar de partij liet zich niet chanteren en zou zo nodig liever van de medewerking van de communisten afzien. Datzelfde gold

volgens Saddam Hoessein voor de verhouding van Irak tot de SU.
Van 11-13 dec. '78 bracht Saddam Hoessein een officieel vriendschapsbezoek aan de SU, waarbij hij besprekingen voerde met president Brezjnew en premier Kosygin. Daarna bracht hij een vierdaags bezoek aan Cuba, waar hij met Fidel Castro van gedachten wisselde en een verdrag i.z. economische samenwerking ondertekende.

Volgens het in Moskou uitgegeven communiqué bracht Saddam Hoessein ook verslag uit van de maatregelen tot verbetering van de betrekkingen tussen Irak en Syrie en over de bedoelingen van de leiders van deze beide landen voort te gaan op de weg van algehele samenwerking De SU achtte dit voornemen in overeenstemming met het doel om de capitulatiekoers in de Midden-Oostenkwestie te verijdelen (dwz het Egyptisch-Israehsche vredesverdrag) van groot belang Beide partijen bevestigden dat gunstige factoren aanwezig waren voor de verdere verdieping van de gelijkberechtigde Sowjet-Iraakse samenwerking op politiek gebied alsmede op andere terreinen. Zij benadrukten opnieuw hun bereidheid verder samen te werken om de defensiecapaciteit van de Iraakse republiek te versterken Voorts verklaarden zij vastbesloten te zijn de banden van de Sowjet-Iraakse vriendschap nog sterker te maken

Het weekblad Al *Nahar* Arabe Internationale meldde in zijn editie van 1 jan. 1979 volgens Le Monde (7/8-1) dat de Iraakse leiders sinds het bezoek van Saddam Hoessein aan Moskou te verstaan was gegeven dat de SU niet van plan was te interveniëren om zich te verzetten tegen de bestraffing van de Iraakse communistische partij.
Het blad Al-Siyassa (3-1) uit Koeweit bracht berichten over recente terechtstellingen van communisten in Irak (pag. 432/2) op een andere wijze met het bezoek van Saddam Hoessein aan de SU in verband. Vlgs dit blad was het Saddam Hoessein niet gelukt Moskou tot de levering van extra wapens aan Syrië en Irak te bewegen. Syrië had geweigerd een vriendschapsverdrag met de SU te sluiten en daarom zou de SU aarzelen het Iraaks-Syrische militaire bondgenootschap met verdere wapens te versterken. Evenwel volgens de Financial Times (21-3) droeg Saddam Hoesseins bezoek er wel toe bij dat Moskou instemde met de levering van extra wapens aan Irak en Syrië. Maar de SU kwam niet aan het verlangen van Syrië tegemoet dat de twee Arabische landen voldoende geavanceerde wapens zouden krijgen om een evenwicht met Israël te waarborgen na ondertekening van het vredesverdrag met Egypte.

GEESTELIJK LEVEN

EERSTE ENCYCLIEK VAN PAUS JOHANNES PAULUS II (SLOT)

Op pag. 479/2 e.v. staat een onvoltooide samenvatting van de eerste encycliek van paus Johannes Paulus II. Het slot van deze samenvatting volgt hierna.

Mensenrechten

In deze tijd doet de mensheid zichzelf veel onrecht en leed aan. Maar daar zijn ook tekenen van hoop. Zo'n teken van hoop is de verklaring van de rechten van de mens, door bijna alle landen ondertekend.
Bijzonder pijnlijk is het, waar de rechten van de mens worden geschonden in tijd van vrede: want dan gaat het echt bewust gericht tegen mensen en zoiets kan op geen enkele wijze ,,menselijk" worden genoemd. Wij zien dat mensenrechten op uiteenlopende wijzen worden geschonden, wij zien concentratiekampen, geweld, martelingen, terrorisme, discriminatie.
Als dit hoort bij programma's voor onze tijd, dan is het dringend noodzakelijk dat die programma's zeer grondig worden herzien. Schending van de rechten van de mens, zo leert de geschiedenis, loopt uit op schending van de rechten van landen. Zo hebben de totalitaire staten die in de eerste helft van deze eeuw ontstonden, en die de rechten van de mens schonden, aldus de wereldoorlog veroorzaakt.
Alle mensen zullen zich moeten afvragen of zij de rechten van de mens niet alleen naar de letter, maar ook naar de geest Onderschrijven. Soms is de geest onder de mensen in schrille tegenstelling met de mensenrechten. Mensen moeten kunnen beslissen over hun eigen lot. Dit is onmogelijk als een groep mensen macht uitoefent op een andere groep. De kerk heeft haar leden altijd voorgehouden goede burgers te zijn. Zorg voor het gemeenschappelijke, dat is de basis voor een erkenning van elkaars rechten, voor een goede ethische orde.
Bij de mensenrechten horen ook het recht op vrijheid van godsdienst en vrijheid van geweten. De schending van de godsdienstvrijheid is een zeer ernstige aantasting van de mensenrechten.
Het derde deel besluit met een oproep van de paus aan ieder, die in de maatschappij vrantwoordelijkheid draagt, om de vrijheid van godsdienst te respecteren: hier wordt geen privilege gevraagd, maar respect voor een elementaire recht. Eerbiediging van dit recht zal de test-case zijn voor de vraag of mensen werkelijk op weg zijn naar een vooruitgang.

Taak van de theologie

Het vierde en laatste deel van de encycliek is getiteld: ,,De zending van de Kerk en de bestemming van de mens". De Kerk is de behoedster van de waarheid. Als de Kerk het geloof onderwijst, dan moet zij zich ook strikt houden aan die goddelijke waarheid. Wij hebben daarbij de theologie nodig, omdat die in elke tijd weer het woord van God interpreteert en duidelijk maakt. Theologen staan in dienst van de goddelijke waarheid. Het is daarbij duidelijk, dat de theologen altijd nauw zullen moeten samenwerken met de leiders van de Kerk. Een theologie kan dus nooit zijn een verzameling van eigen ideeën, maar elke theoloog moet er goed van doordrongen zijn, dat hij nauwe banden onderhoudt met de Kerk, die verantwoordelijk is voor de waarheid.
Dit geldt ook voor pastores die preken, voor mensen die actief zijn in de catechese en eigenlijk voor iedere gelovige in zijn eigen vak of bezigheid. Ieder heeft zijn eigen opdracht om de goddelijke waarheid, te dienen.

Eucharistie en biecht

De verlossing van de mensen wordt gevierd in de sacramenten en wel zeer bijzonder in het sacrament van de Eucharistie. Dit is een voortdurende hernieuwing van het offer van Christus. Door viering van de eucharistie zijn we één met Christus. De zeer grote waarde van de eucharistie mogen we niet tekort doen: we mogen de eucharistie niet reduceren tot zomaar een gelegenheid waarbij mensen uitdrukking geven aan hun gevoel van gemeenschap. Daarom moeten ook de liturgische richtlijnen precies worden gevolgd.
Er is een duidelijke band tussen eucharistie en biecht. De Christus, die ons uitnodigt aan Zijn tafel is dezelfde, die ons uitnodigt tot boete en die ons vergeving belooft. De laatste jaren is er veel gedaan om bij boete ook het gemeenschappelijke aspect naar voren te brengen.
Toch is bekering in wezen een individuele daad, waarbij het individu niet door anderen of door een groep kan worden vervangen. Het gaat om een persoonlijke ontmoeting met de gekruisigde Christus, die vergeving schenkt.

Roeping

Bij het volk van God horen alle gelovigen, ieder met een eigen roeping: ieder is op zijn eigen wijze geroepen tot dienst, een ,,koninklijke dienst", de navolging van Christus. Ieder moet ook volharden in deze dienst, dat wil zeggen: trouw zijn aan zijn roeping: dat geldt voor gehuwden en ook voor priesters. De laatste groep moet dankbaar zijn voor de gave van het celibaat en ieder moet volharden in wat hij eens op zich heeft genomen. Op gelijke wijze moeten gehuwden hun eenheid bewaren. met hun gezin een teken van liefde zijn, een nieuwe generatie opvoeden, die op haar beurt weer geroepen is tot de ,,koninklijke dienst".
Er wordt ten onrechte tegenwoordig vaak beweerd, dat vrijheid een doel op zich is, en dat een mens pas echt vrij is als hij kan doen en laten wat hij wil. Dat zou dan een doel zijn voor ieder individu en voor elke gemeenschap. Vrijheid is een gave, maar alleen als we er goed gebruik van weten te maken. Christus leert ons, dat wij op de beste manier van onze vrijheid gebruik maken als wij onszelf dienstbaar maken en onszelf weggeven.
De encycliek eindigt met een hoofdstukje waarin de paus zegt, dat de Kerk zelf niet alleen een moeder is, maar ook een moeder nodig heeft. Maria, als moeder van Christus en moeder van de Kerk. Niet alleen was zij moeder van God, wat uniek is in deze wereld, zij heeft ook een unieke plaats in de verlossing en in Gods heilsplan. (Biltstraat 121 Informatiebulletin)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V.. Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

POLITIEKE CRISIS IN INDIA

Na een maandenlang sluimerende en soms opflakkerende crisis is de in 1977 aan de macht gekomen Janatapartij eind juni uiteengevallen.

Raj Narain, de man die ex-premier Indira Gandhi bij de algemene verkiezingen van 1977 versloeg, trad op 24 juni uit de mede door hem opgerichte Janata-partij om te strijden tegen wat hij het autoritaire optreden van premier Morarji Desai noemde, die hem reeds op 29 juni 1978 als minister van gezondheid had ontslagen. Narain richtte vervolgens een nieuwe partij op, de seculiere (wereldlijke) Janata-partij of Janata (S)-partij.

Er volgde een periode waarop steeds meer parlementsleden de fractie van de Janata-partij verlieten en ministers uit het kabinet van Desai traden. Op 15 juli 's avonds, toen alle hoop op het overleven van een motie van wantrouwen tegen zijn regering was vervlogen, diende premier Morarji Desai zijn ontslag in.

Op 27 juli trad Morarji Desai ook af als leider van de Janata-partij. In die functie werd hij opgevolgd door de demissionaire vice-premier en minister van defensie, Jagjivan Ram, de leider van India's ,,onaanraakbaren".

Onmiddellijk wierp Charan Singh, die op 29 juni 1978 als minister van binnenlandse zaken was ontslagen, maar op 24 jan. weer in het kabinet was teruggekeerd als vice-premier en minister van financiën, zich op als leider van de Janata (S)-partij. Hij werd op 28 juli als nieuwe premier van India door president Reddy beëdigd.

Hieronder volgt een perscommentaar op deze ontwikkelingen, terwijl vervolgens nader wordt ingegaan op de politieke ontwikkelingen in India vanaf medio 1977, vooral wat betreft de Congrespartij, die eind 1977 in tweeën werd gesplitst (zie ook pag. 255/3 e.v.-1978), en de Janata-partij.

N R C / H'blad (17-7): ,,De politieke crisis die heeft geleid tot het aftreden van de Indiase premier Morarji Desai heeft geen voorbeeld in de nog jonge geschiedenis van de onafhankelijke staat India. Tot nu toe heeft India slechts een klein aantal regeringsleiders gekend. Tot ruim 2 jaar geleden was de Congrespartij onafgebroken en met grote aanhang in het centrale parlement in New Delhi aan de macht.

In 1977 werd de regerende premier, mevr. Indira Gandhi, uit het zadel gelicht door een geheel nieuw soort oppositie, de Janatapartij. Die samenbundeling van oppositionele krachten was ontstaan onder de druk van de heerschappij van mevr. Gandhi. Zij had in 1975, toen de rechtmatigheid van haar politiek leiderschap werd aangevochten en onder de indruk van sociale en politieke onrust van het land, de noodtoestand uitgeroepen. De daarop volgende situatie met een snel afbreken van de democratie, waarop India. zich tot dat tijdstip had beroemd, leidde onder andere tot het bundelen van oppositionele krachten met maar één doel: de val van mevr. Gandhi.

Het was tamelijk verrassend, dat mevr. Gandhi in januari 1977 parlementaire verkiezingen afkondigde. Achteraf bleek zij hiermee van uit haar belang geredeneerd een ernstige taxatiefout te hebben gemaakt. Haar partij viel voor de verkiezingen van maart '77 al uiteen en i j werd beslissend verslagen.

De weg was vrijgekomen voor de oppositie, tot stand gekomen vooral door de geestelijke inspiratie van een van Mahatma Gandhi's meest vereerde leerlingen, Jayaprakash Narayan. De nieuwe premier van India werd Morarji Desai, een man van ruim 80 jaar oud, die met zijn verkiezing een oude droom bewaarheid zag. Desai was namelijk een van de mensen die de Congrespartij in de jaren zeventig had verlaten, nadat hij tevergeefs naar het leiderschap van deze partij had gedongen, als tegenstander van mevr. Gandhi. Nu. tien jaar na zijn grote nederlaag, werd hij alsnog leider van het democratische India, een subcontinent, beheerst door tegenstellingen en met een bevolking van ruim 600 miljoen mensen. Desai had eigenlijk ook de man moeten zijn, die de Janata-partij van louter oppositie aaneen had moeten smeden tot een regeringscoalitie en een wezenlijk en herkenbaar beleid had moeten voeren voor de honderden miljoenen die deze partij aan de macht hadden geholpen. Deze opgave zou voor welke politicus dan ook in India een reusachtige zijn geweest.

Want onder de vlag van de Janata hadden zich partijen met geheel verschillende uitgangspunten verenigd. In de verkiezingsstrijd van '77 was dat geen bezwaar. Toen ging het immers alleen maar om het doel: mevr. Gandhi weg.

Maar nadat men daarin was geslaagd, begonnen de moeilijkheden voor een coalitie, die zowel de have's als de have-nots omvat, zowel de belangengroeperingen van de landbezitters als de sociaal-democraten, zowel de leiders van de ,,onaanraakbaren" als de Jan Sangh, die zich op vaak hysterische toon sterk maakt voor de zuiverheid van India als het om de Hindoe-religie gaat, en dat terwijl India officieel de belangen van staat en religie wil scheiden.

Desai heeft wat dit betreft nooit echt leiderschap getoond. Hij liet rustig de indruk bestaan, dat zijn kabinet een ruziemakende duiventil was, waarin de leiders van de verschillende samenstellende delen elkaar bevochten. De premier genoot duidelijk van zijn positie en heeft zich ook in slaap laten sussen door het feit dat de opponerende Congrespartij door twisten werd ondermijnd. Zijn gevaarlijkste tegenstander, mevrouw Gandhi, zirt haar partij verscheurd, maar zij blijft energiek streven naar een herwinnen van de macht, waarvan zij zich beroofd acht. Dat zij mogelijk een belangrijke en principiële fout heeft gemaakt door het uitroepen van de noodtoestand wil er bij haar, blijkens haar uitspraken tijdens processen die daarover worden gevoerd, niet in.

Maar het feit dat de oppositie verdeeld is, betekent nog niet dat er voor de huidige regeringscrisis een gemakkelijke oplossing voor handen is. Integendeel. India kent geen onomstreden politieke leiders, die juist nu met vaste hand de Janatapartij kunnen aanvoeren..."

India's nieuwe premier, Charan Singh (r.) tijdens zijn beëdiging op 28 juli in het presidentiële paleis door president Neelam Sanjiva Reddy.

Weekblaii 48ste jaargang No, 2497, pag. 30703-30718

Formele oprichting Janata-partij

Op 30 april 1977 besloten de vier partijen die in de Janata samenwerkten tijdens afzonderlijke congressen te New Delhi zich te ontbinden en een fusie aan te gaan in de Janata-partij, die formeel tijdens een conventie op 1 mei '77 werd opgericht. Die vier partijen waren: het Organisatie Congres o.l.v. premier Morarji Desai: de Jan Sangh o.l.v. de minister van buitenlandse zaken A. B. Vajpayee; de Bharatiya Lok Dal (BLD) o.l.v. de minister van binnenlandse zaken Charan Singh; en de Socialistische Partij o.l.v. de minister van industrie George Fernandes.

Jagjivan Ram, de minister van defensie, die leider was van de met de Janata samenwerkende partij, Conventie voor Democratie (CFD), maakte tijdens bovengenoemde conventie bekend dat hij zonder overleg met zijn collega's besloten had dat de CFD een fusie zou aangaan met de Janata-partij. Een nationale conventie van de CFD keurde dit besluit op 5 mei 1977 goed.

Voorts sloot een aantal dissidente leden van de Congrespartij zich bij de Janata-partij aan o.l.v. de minister van handel, Mohan Dharia, die op 8 aug. 1975 uit de Congrespartij gestoten was (pag. 179/1-1977).

Binnen de Janata-partij namen de twee rechtse groeperingen, de Jan Sangh en de BLD, een overheersende positie in. Chandra Shekhar, die tot voorzitter van de Janata-partij werd aangewezen, benoemde op 3 mei 1977 een 30 leden tellend werkcomité via de volgende verdeelsleutel: Jan Sangh 8, BLD 8, Organisatie Congres 6, Socialistische Partij 5 en ex-Congrespartij 3.

Op 9 mei 1977 werden Jagjivan Ram en H. N. Bahuguna voor de CFD als leden van het werkcomité benoemd, en op 11 mei 1977 werd de Janata-partij door de opperste kiescommissie officieel erkend.

Bij de kandidaatstelling voor de deelstaatsverkiezingen van juni 1977 (pag. 160-1978) werd de eenheid van de Janata-partij reeds bedreigd. Een aantal niet-geselecteerde aspirant-kandidaten vormde op 21 mei 1977 hun eigen partij, de „Janata voor Democratie". Vijf dagen later waarschuwde premier Desai dat personen die als onafhankelijke kandidaten aan de verkiezingen deelnamen, nadat zij er niet in geslaagd waren een Janata-nominatie te verkrijgen, niet tot de partij zouden worden toegelaten zelfs al werden zij gekozen.

Bij die in juni 1977 gehouden verkiezingen in deelstaten en unie-territoria behaalde de Janata-partij in 9 van de 15 gevallen de overwinning met als gevolg dat in Bihar, Haryana, Himachal Pradesh, Madhya Pradesh. Orissa. *Rajasthan* en Oettar Pradesh de regering werd overgenomen door premiers die afkomstig waren uit de Jan Sangh of de BLD (zie pag. 160/2/3-1978).

Bovendien werd op 29 juni 1977 een Janata-premier, Yangmasho Shaiza, beëdigd in Manipoer, terwijl de premier van Sikkim, Kazi Lhendup Dorji, op 2 juli 1977 formeel tot de Janata-partij werd toegelaten.

Manipoer — Nadat ook de laatste vier overgebleven leden van de Congrespartij in het deelstaatparlement op **23** juni **1977** het lidmaatschap van de Janata-partij hadden aangevraagd, werd het op **16** mei ingevoerde presidentiële bestuur op 29 juni opgeheven (pag. 159/3-'78) en werd de uit de Congrespartij afkomstige oud-premier Shaiza opnieuw regeringsleider.

Sikkim — Op **2** juli **1977** werden de **25** overgebleven voormalige vertegenwoordigers van de Congrespartij in Sikkims parlement, o.w. de premier, formeel tot de Janata-partij toegelaten. De overige **7**, die reeds op **12** febr. uit de Congrespartij waren getreden en zich bij het Congres voor Democratie (CFD) hadden aangesloten — die officieel een fusie was aangegaan met de Janata-partij — en die geleid werden door Nar Bahadur Khatiawada, weigerden met de groep van de premier samen te werken; zij werden niet tot de Janata-partij toegelaten en noemden zich vervolgens de Prajatantra Congrespartij. Eveneens zelfstandig bleef de op **22** maart gevormde Sikkim Janata Party, geleid door Nar Bahadur Bhandari, de voormalige secretaris-generaal van de ontbonden Prajatantra Party.

Janata-voorzitter Chandra Shekhar.

Ontwikkelingen in Karnataka. Premier *Urs* geschorst als lid Congrespartij. Invoering presidentieel bestuur

Hoewel de pogingen, om mevr. Indira Gandhi op een speciale zitting van de AICC (All-India Congress Committee) tot voorzitter van de Congrespartij i.p.v. K. B. Reddy te doen verkiezen, waren opgegeven, aldus een bekendmaking van eer! van haar voornaamste medestanders, Kamlapati Tripathi, op 19 nov. 1977 (zie pag. 256/3-1978), bleven binnen de Congrespartij scherpe tegenstellingen bestaan.

In de zuidelijke deelstaat Karnataka was in de loop van 1977 binnen de partij een conflict gerezen tussen premier Devaraj Urs, een aanhanger van mevr. Gandhi, en partijvoorzitter K. H. Patil, over een onderzoek i.z. beschuldigingen van corruptie tegen de premier.

Op 26 april **1977** vroeg de unie-minister van binnenlandse zaken, Charan Singh. premier Urs naar zijn commentaar op **36** beschuldigingen i.z. corruptie, nepotisme en machtsmisbruik. die tegen hem waren geuit door **46** leden van het deelstaatparlement. In zijn antwoord van **13** mei **1977** kenschetste Urs die beschuldigingen als ,,totaal ongegrond, frivool, malafide en politiek gemotiveerd"; hij ontkende tegelijk dat de unie-regering enigerlei constitutionele bevoegdheid bezat om de handelingen van een deelstaatregering te onderzoeken. Op **18** mei **1977** benoemde Urs een voormalig lid van het hooggerechtshof, Mir Iqbal Hussain, om een onderzoek in te stellen naar **33** beschuldigingen jegens hem en twee van zijn voorgangers, t.w. S. Nijalingappa en V. Patil, die inmiddels leden van de Janata-partij waren geworden.

Op haar beurt benoemde de unie-regering op **23** mei een voormalig lid van het Opperste Gerechtshof, A. N. Grover. om een onderzoek in te stellen naar **15** beschuldigingen aan het adres van urs en enkele van zijn collega's.

Zes ministers, o.w. K. H. Patil (voedsel en bosbouw), dienden hun ontslag in bij de premier uit protest tegen diens benoeming van Iqbal Hussain. De parlementaire raad van de Congrespartij overreedde de zes hun ontslag weer in te trekken, maar op **23** juli verlangde Urs zelf hun aftreden, waaraan slechts door een van de zes gevolg werd gegeven.

Op **26** juli verleende de parlementaire raad bij wijze van compromis de vijf anderen toestemming om af te treden, terwijl Patil tot voorzitter van de Congrespartij in Karnataka werd herbenoemd, een ambt dat inmiddels was overgenomen door S. B. Nagaral, een aanhanger van Urs.

Op **27** juli ontsloeg Urs Patil als minister en benoemde hij Nagaral in diens plaats, terwijl de vier andere betrokken ministers inderdaad aftraden.

Als gevolg van deze ontwikkeling werd de partij in twee fracties verdeeld: de factie van Urs, die weigerde Patil als partijvoorzitter te erkennen, en de factie van Patil, die tuchtmaatregelen tegen Urs verlangde. Verscheidene andere ministers traden daarop af — in totaal elf in twee maacden. Op 24 okt. verlangden **38** ver-

tegenwoordigers van de Congrespartij in het deelstaatparlement de uitstoting van Urs uit de partij.

Op 2 nov. verklaarde het hooggerechtshof van Karnataka de benoeming van Hussain ongeldig om reden dat deze een ambt had vervuld dat hem diskwalificeerde voor het uitvoeren van zo'n onderzoek.

Op 8 nov. verwierp het opperste gerechtshof een klacht van de regering van Karnataka, waarin de benoeming van Grover als ongrondwettig werd gewraakt.

Op 6 dec. 1977 stelde het werkcomité van de Congrespartij een compromis voor: Patil zou partijvoorzitter blijven maar alle tuchtmaatregelen tegen de aanhangers van Urs intrekken, en beide facties zouden vertegenwoordigd zijn in de kiescommissie, die de partijkandidaten selecteert. Dit compromis werd door Urs verworpen, omdat het voorzag in een handhaving van Patil als partijleider.

Op 14 dec. verklaarde Aziz Sait, de minister van transport in de deelstaatregering, naar zijn zeggen uit naam van premier Urs, dat een scheuring in de Congrespartij onvermijdelijk was. Hij kondigde aan dat die scheuring in Karnataka en Andhra Pradesh zou beginnen, dat mevr. Gandhi in enkele dagen uit het werkcomité zou treden en dat over ca. 10 dagen in New Delhi een nationale conventie zou worden gehouden om de splitsing formeel te maken. Volgens Sait kon de partijeenheid slechts worden gered als K. B. Reddy, de nationale partijvoorzitter, aftrad.

Op 15 dec. 1977 verzocht Reddy premier Urs minister Sait te ontslaan, als deze de berichten over zijn ,,anti-partij" verklaring niet tegensprak. Toen Urs daarop niet inging, schorste Reddy hem op 26 dec. als partijlid, terwijl Urs dezelfde dag Patil en drie anderen als leden van de partij in Karnataka schorste.

Op 27 dec. verzochten Patils aanhangers, die 60 van de 151 vertegenwoordigers van de Congrespartij in het deelstaatparlement omvatten, gouverneur Govind Narain premier Urs te ontslaan, omdat deze niet langer een meerderheid bezat in het 217 leden tellende parlement van Karnataka. Op advies van de gouverneur ontsloeg de unieregering premier Urs op 31 dec. '77, terwijl zij tevens het parlement ontbond en een presidentieel bestuur instelde.

Op 13 jan. 1978 diende rechter Grover een interim-rapport in bij het unie-ministerie van binnenlandse zaken. Geconcludeerd werd dat Urs zich schuldig had gemaakt aan nepotisme en begunstiging, o.m. door het benoemen van zijn broer tot directeur van de staatsonderneming voor ontwikkeling van de filmindustrie en door het toewijzen van 20 acres regeringsland aan zijn schoonzoon.

Op 18 jan. gelastte het ministerie de deelstaatregering een politie-onderzoek tegen Urs in te stellen.

Indira Gandhi en aanhangers uit werkcomité Congrespartij

Mevr. Indira Gandhi diende haar ontslag uit het werkcomité van de Congrespartij in middels een brief d.d. 9 dec. 1977, die echter pas op 18 dec. naar partijvoorzitter Reddy werd verstuurd. (Dit uitstel hield verband met de intussen gehouden tussentijdse verkiezingen in Bihar en Oettar Pradesh). In die brief stelde mevr. Gandhi dat het comité zich onvoldoende gewijd had aan zijn taken; het had de interne aangelegenheden van de partij op hun beloop gelaten en niets ondernomen t.a.v. ,,een gevoel van verwarring" op alle terreinen.

Zoals door Aziz Sait aangekondigd, maakten aanhangers van mevr. Gandhi op 21 dec. bekend dat zij besloten hadden een conventie bijeen te roepen voor het bespreken van de ,,brede en fundamentele kwesties waarmee het land en de partij geconfronteerd werd". Aan ca. 4.000 personen, o.w. leden van de AICC, werden uitnodigingen verzonden.

In een op 27 dec. uitgegeven verklaring deden de partijleiders Reddy en Y. B. Chavan een scherpe aanval op mevr. Gandhi die naar hun zeggen poogde de partij weer te beheersen en om te vormen tot een aan haar onderdanige organisatie. Zij noemde de aangekondigde conventie ,,een anti-partij manoeuvre om de partij te splijten en verwarring en onenigheid in onze gelederen te stichten". De partijleden werden opgeroepen de conventie niet bij te wonen en te demonstreren dat de partij ,,onder geen voorwaarden zal worden toegestaan een speelbal te worden in de handen van een individu of een factie".

Eveneens op 27 dec. traden zeven andere leden van het werkcomité af, o.w. de oud-ministers Kamlapati Tripathi (spoorwegen) en Syed Mir Qasim (zonder portefeuille), naar hun zeggen uit protest tegen de schorsing van Urs, de premier van Karnataka. Door hun uittreden daalde het ledental van het werkcomité tot 13.

Scheuring Congrespartij. Vorming Congrespartij (I)

Qp 1 en 2 jan. 1978 kwam de aangekondigde conventie te New Delhi bijeen. Volgens de organisatoren waren meer dan 5.000 partijfunctionarissen aanwezig, o.w. 347 van de 664 AICC-leden, 103 van de 293 parlementsleden, 210 voormalige parlementsleden, 197 leden van deelstaatparlementen en 8 voormalige premiers. Volgens Indiase journalisten echter woonden slechts 2.000 a 3.000 personen de conventie bij en volgens V. B. Raju, de secretaris-generaal van de AICC, bleek uit door hem ontvangen inlichtingen dat niet meer dan 157 AICC-leden en 66 parlementsleden aanwezig waren geweest.

De conventie aanvaardde op 2 jan. de volgende, door Tripathi ingediende resolutie: ,,Deze conventie. vertegenwoordigend de Indiase Nationale Congrespartij, waarbij een meerderheid van de AICC-leden ook aanwezig is, gezien het feit dat zij de ware vertegenwoordigende conventie van de Indiase Nationale Congrespartij is en teneinde een effectieve nationale leiding te verschaffen om de uitdagingen waarvoor de natie en de Congrespartij gesteld zijn het hoofd te bieden, verkiest eenstemmig mevr. Indira Gandhi tot voorzitter van de Congrespartij". In de resolutie werd mevr. Gandhi gemachtigd om in overleg met de zeven afgetreden leden van het werkcomité ,,effectieve stappen te nemen om de Congrespartij op alle niveaus te organiseren".

Nog op 2 jan. aanvaardde het werkcomité het ontslag van mevr. Gandhi en haar zeven aanhangers. Tegelijk werd verklaard dat ,,elke persoon die zich met de afscheidingsgroep geleid door mevr. Indira Gandhi bleef associëren disciplinaire actie en uitstoting uit de Congrespartij te wachten staat".

De voorzitters van de partijcommissies uit de deelstaten Oettar Pradesh, Bihar en Kasjmir, die de conventie hadden bijgewoond, werden door het werkcomité vervangen.

Op 3 jan. stootte het werkcomité mevr. Gandhi en allen die zich bij haar partij hadden aangesloten uit de Congrespartij. Op 4 jan. verklaarde de groep van mevr. Gandhi op haar beurt dat Reddy en Chavan uit de partij waren gezet.

Na de ,,uitstoting" van Chavan, de fractievoorzitter van de Congrespartij in het parlement, verzocht

Gandhi's partij de fractie in zijn plaats een nieuwe leider te kiezen. Maar het uitvoerende comité van de fractie stootte op 10 jan. Tripathi en 13 andere led-n uit en deelde de voorzitter van de Rajya Sabha (Hogerhuis) mee dat de benoeming van Tripathi als leider van de partij in de Rajya Sabha was ingetrokken.

Het was toen niet duidelijk hoeveel leden van de Congrespartij in het parlement de partij van mevr. Gandhi steunden. Volgens een raming kon zij op 30 van de 147 leden in de Rajya Sabha en 29 van de 146 leden in de Lok Sabha (Lagerhuis) rekenen. Inmiddels had mevr. Gandhi's partij op 4 jan. de kiescommissie verzocht het verkiezingssymbool van de Congrespartij — een koe en e-n kalf — aan deze partij toe te wijzen, omdat die de ,,echte" Congrespartij was. De Opperste Verkiezingscommissaris, S. L. Shakder, bepaalde echter op 23 jan. dat de status quo zou worden gehandhaafd, totdat mevr. Gandhi's partij verder bewijsmateriaal voor zijn aanspraak verschafte.

Op 1 febr. besloot de afgescheiden Congrespartij zich ,,de Indiase Nationale Congrespartij (I)" te noemen (I = Indira). De kiescommissie werd verzocht de partij als nationale partij te erkennen en een gemeenschappelijk symbool voor al zijn kandidaten bij de eerstvolgende vijf deelstaatverkiezingen vast te stellen. De volgende dag ging Shakder over tot voorlopige erkenning en hij wees een hand als symbool van de Congrespartij (I) toe.

Verkiezingen voor deelstaatparlementen. Nieuwe regeringen

Verkiezingen voor regionale parlementen werden gehouden in de deelstaten Tripura (31 dec. 1977); Andhra Pradesh, Assam, Karnataka, Maharashtra en Meghalaya (25 febr. 1978); en in de unie-territoria Arunachal Pradesh (voor het eerst sinds de vorming in 1972, op 25 febr. 1978) en Mizoram (17 en 20 mei).

Deze verkiezingen leverden beslissende overwinningen op voor de Congrespartij (I) in Andhra Pradesh en Karnataka, voor de Janata-partij in Arunachal Pradesh en voor de Communistische Partij van India (marxistisch) — CPI(M) — in Mizoram. In de overige drie staten behaalde geen partij een algehele meerderheid.

Details van de verkiezingsuitslagen en de nieuwe regeringen volgen, waarbij een vergelijking met de verkiezingen van 1972 — tenzij anders vermeld — wordt gemaakt.

Andhra Pradesh — De verdeling van de 294 (287) zetels werd Congrespartij (I) 175 (0), Janata 60 (Swatantra 2), Congrespartij 30 (219), CPI (M) 8 (1), CPI 6 (7), onafhankelijken en overige partijen 15 (58)

De sinds 1973 regerende premier van de Congrespartij, J Vengal Rao, trad op 28 febr 1978 af M Chenna Reddy werd op 6 maart als premier beedigd en hij vormde een kabinet uit leden van de Congrespartij (Overlopers uit andere partijen verhoogden het zeteltal van de fractie van de Congrespartij (I) tot 205 per 12 juni

Arunachal Pradesh — De verdeling van de 30 zetels werd: Janata 17, Volkspartij 8, onafhankelijken 5. Vier van deze onafhankelijken sloten zich na de verkiezingen bij de Janata aan'

Pem Khandu Thungon, de Janata-leider (en premier sinds augustus 1975), vormde op 14 maart een kabinet.

Assam — De verdeling van de 126 (114) zetels werd: Janata 53 (Socialisten 4, Swatantra 1) Congrespartij 26 (95), CPI (M) 11 (0), Congrespartij (I) 8 (0), CPI 5 (3), Plains Tribal Council 4 (2), Revolutionaire Communistische Partij 4 (2), overige partijen 1 (2), onafhankelijken 12 (5). Vijf onafhankelijken sloten zich na de verkiezingen bij de Janata aan.

Op 12 maart vormde Janata-leider Golap Borbora, met steun van Plains Tribal Council, CPI (M) en de Revolutionaire Communistische Partij een kabinet.

Karnataka — De verdeling van de 224 (216) zetels in het vroegere Mysore werd Congrespartij (I) 149 (0), Janata 59 (Organisatie Congrespartij 24, socialisten 3), CPI 3 (3), Congrespartij 2 (165), overige partijen 7 (7), onafhankelijken 4 (14) K H Patil, de voorzitter van de Congrespartij in Karnataka (zie pag 498/3 e v), verloor zijn zetel en trad op 27 febr af

Ex-premier Urs werd op 28 febr als nieuwe premier beedigd, toen het presidentiële bestuur werd opgeheven, en hij vormde op 7 maart een kabinet uit leden van de Congrespartij (I), die na een tussentijdse verkiezing (25 sept) en na het overlopen van parlementsleden uit andere partijen per 15 oktober 154 van de 224 zetels bezat

Maharashtra — De verdeling van de 288 (270) zetels werd: Janata 99 (Jan Sangh 5, socialisten 3), Congrespartij 69 (222), Congrespartij (I) 62 (0), Boeren- en Arbeiderspartij (PWP) 13 (7), CPI (M) 9 (1), Republikeinen 7 (2), Forward Bloc 7 (O). Maharashtra Scocialist Congress 2 (0), CPI 1 (2), overige partijen 0 (3) en onafhankelijken 19 (25).

Tijdens de verkiezingscampagne werkte de Janata samen met de CPI (M), Maharashtra Socialist Congress (o.l.v. oud-premier S. B. Chavan — zie pag. 159/3-'78 —, dfe op 3 juli 1977 uit .de Congrespartij was getreden en een nieuwe partij had gevormd) en twee van de drie groeperingen, waarin de Republikeinse partij uiteen was gevallen. De andere Republikeinse groepering werkte samen met de Congrespartij, terwijl de Congrespartij (I) een alliantie met het Forward Bloc vorm-

% Congrespartij, die een steunaanbod van de Janata had verworpen, streefde naar een coalitie met de Congrespartij (I). Nadat deze partij o.a. haar eis dat de portefeuilleverdeling in overleg met mevr. Indira Gandhi moest geschieden had laten vallen, werd Vasantrao Patil van de Congrespartij op 7 maart opnieuw als premier beëdigd, met N. K. Tirpude van de Congrespertij (I) als vice-premier. De overige 26 ministers — op fifty-fifty basis uit beide partijen — werden op 12 maart K-edigd.

Meghalaya — De verdeling van de 60 (60) zetels werd Congrespartij 20 (9), All-Party Hlll Leaders' Conference (APHLC) 16 (32), Hill State People's Democratic Party (HSPDP) 14 (0), Public Demands Implementation Committee (PDIC) 2 (0), Jaintia National Union 1 (0), onafhankelijken 7 (19).

Op 3 maart trad premier Williamson Sangma van de Congrespartij af en op 10 maart vormde de Leider van de APHLC, Darwin Dien Dohpugh, een coalitiekabinet van APHLC, HSPDP en PDIC.

Mizoram — De verdeling van de 30 zetels werd: People's Conference 23. Mizo Congress 4, Mizo Janata 1 en onafhamkelijken 2 Bij de verkiezingen van 1972 waren 21 zetels gewonnen door de Mizo Unie, die in 1973 een fusie was aangegaan met de Congrespartij, die 6 zetels had.

De voorzitter van de People's Conference, brigade-generaal Thenphunga Sailo, werd op 2 juni als premier beëdigd, waarmee een eind kwam aan het in 1977 ingevoerde presidentiele bestuur (pag. 159/3-'78).

Tripura — De verdeling van de 60 (60) zetels werd' CPI (M) 49 (16), Congrespartij 0 (41), Revolutionaire Socialisten 2 (0), Forward Bloc 1 (0). CPI 0 (1), onafhankelijken e a 8 (2)

Nripen Chakravorty. de CPI (M)-leider, vormde op 5 jan 1978 een kabinet, waarmee een eind kwam aan het op 5 nov. 1977 ingevoerde presidentiële bestuur. dat was gevolgd op een periode van wrijving tussen de CPI (M) en de Janata.

Op 22 juli 1977 waren ide vier CPI (M) ministers uit het coalitiekabinet van CFD-leider P. K. Das (pag. 159/3-'78) afgetreden, maar twee dagen later stemden zij in met een nieuwe coalitie met de Janata o.l.v. R. R. Gupta. Op 26 juli werd Das, die weigerde af te treden, door de gouverneur ontslagen en werd een coalitie-kabinet van Janata en CPI (M) o.l.v. Gupta beëdigd. Op 29 okt. traden de CPI (M)-ministers als gevolg van wrijvingen binnen de coalitie af en op 3 nov. bood ook premier Gupta zijn ontslag aan, waarbij hij het houden van vervroeig.de verkiezingen voorstelde. Op 5 nov. werd het parlement ontbonden.

Hogerhuisverkiezingen. Winst voor Congrespartij (I) bij Lagerhuisverkiezingen

In de eerste twee maanden van 1978 bleef de onderlinge krachtsverhouding tussen Congrespartij en Congrespartij (I) in beide Huizen van het Unie-parlement onduidelijk.

Vele leden wensten kennelijk de resultaten van de regionale verkie-

zingen af te wachten alvorens zich te binden.

Op 21 febr. claimde de Congrespartij de steun van 90 van de oorspronkelijk 146 leden in de Lok Sabha, nadat o.a. vijf leden, o.w. de voormalige minister van parlementszaken K. Raghuramaiah, zich bij de Janata-partij hadden aangesloten, en van 77 van de oorspronkelijk 147 leden in de Rajya Sabha. De voorzitter van de Rajya Sabha, vice-president B. D. Jatti, trok op 18 febr. 1978 de erkenning van Kamlapati Tripathi als leider van de oppositie in en erkende in zijn plaats B. P. Shastri, die Tripathi als leider van de fractie van de Congrespartij was opgevolgd. Maar na de overwinningen van de Congrespartij (I) bij de regionale verkiezingen in Andhra Pradesh en Karnataka (zie pag. 500/2) liepen vele parlementsleden van de Congrespartij over naar de Congrespartij (I.). Op 23 maart werd Tripathi opnieuw erkend als leider van de oppositie in de Rajya Sabha, nadat de fractie van de Congrespartij (I) een lijst met de namen van 71 leden had ingediend.

Op 26 maart weid officieel verklaard dat de Congrespartij in de Lok Sabha over 75 leden beschikte en de Congrespartij (I) over 62.
Tussen 27 maart en 3 april vonden de tweejaarlijkse verkiezingen plaats voor een derde deel van de zetels in de Rajya Sabha. Daarbij kwam het zeteltal van de Janata op 69 (winst 27), waardoor deze partij de grootste in dit 244 leden tellende Huis werd. De verdeling van de overige zetels werd: Congrespartij (I) 60, Congrespartij 53, CPI 9, ADMK 9, CPI(M) 8, DMK 3, Moslem Liga 2, overige partijrn en onafhankelijken 18, benoemde leden 8 en vakante zetels 5.
Na deze verkiezingen liepen verscheidene afgevaardigden in de Lok Sabha over van de Congrespartij naar de Congrespartij (I), die bovendien bij tussentijdse verkiezingen in Andhra Pradesh op 25 febr. en in Oettar Pradesh op 7 mei 1978 — twee zetels won ten koste van de Janata-partij.

Op 12 april 1978 werd C. M. Stephen, de fractieleider van de Congrespartij (I) in de Lok Sabha, erkend als leider van de oppositie i.p.v. Y. B. Chavan, de fractievoorzitter van de Congrespartij.
De Congrespartij (I) beweerde torn 71 leden in het Lagerhuis te hebben tegen de Congrespartij 68.

Pogingen tot hereniging Congrespartij mislukt. Crisis in Maharashtra

De voorzitter van de Congrespartij, K. B. Reddy, trad op 27 febr. 1978 af, met de mededeling dat hij de verantwoordelijkheid aanvaardde voor de nederlaag van de partij bij de verkiezingen in Karnataka. Het werkcomité verkoos Swaran Singh op 1 maart tot waarnemend voorzitter.

Diezelfde dag verklaarde mevr. Indira Gandhi dat er ,,slechts één Congrespartij" was, die door haarzelf geleid werd, en dat de door Reddy geleide partij slechts een ,,groep" was. Wel achtte zij hereniging van beide partijen mogelijk, omdat er sprake was van ,,een familietwist", maar als zo'n fusie tot stand kwam, moest over de toelating van Y. B. Chavan en K. B. Reddy door haar partij worden beslist.

Binnen de leiding van de Congrespartij werd een hereniging gesteund door o.a. Vasantrao Patil (toen premier van Maharashtra), V. P. Naik (premier van Maharashtra van 1963 tot 1975), S. S. Ray (premier van West-Bengalen van 1972 tot 1977) en Mohan Lal Sukhadia (premier van Rajasthan van 1954 tot 1971). Onder de felle tegenstanders van een hereniging waren naast Y. B. Chavan en K. B. Reddy o.m. Karan Singh (de vroegere minister van gezondheid en gezinsplanning) en A. K. Anthony (toen premier van Kerala).

Hoewel een nationale partijconferentie, gehouden op 15 en 16 mei 1978, eensgezind een resolutie aanvaardde, die een ,,fusie met enige politieke partij" verwierp, stelden vijf vooraanstaande partijfiguren, o.w. Patil, Ray en Sukhadia, niettemin op 20 mei voor dat functionarissen van de twee partijen een bijeenkomst zouden beleggen van het AICC, zoals dat voor de scheuring bestond, om de eenheid te herstellen.

Op 29 mei voerden Patil en Ray te New Delhi besprekingen met mevr. Gandhi. Vertegenwoordigingen van beide partijen, geleid door resp. Patil en Urs (de premier van Karnataka), zetten dit overleg op 6 en 7 juni te Bombay voort.

Op 18 juni rapporteerde Ray aan het werkcomité van de Congrespartij dat Urs hem verzekerd had dat de Congrespartij (I) bereid was de bijeenroeping van het AICC van vóór de scheuring samen met de Congrespartij te steunen. Maar de volgende dag ontkende mevr. Gandhi dat zij iets van zo'n verzekering afwist, waarop het werkcomité besloot een limiet van drie weken vast te stellen voor het afronden van de besprekingen.

Op 11 juli, toen deze limiet was verstreken, zei Tulsida Dassapa, de secretaris-generaal van de Congrespartij dat een poging om de twee Congrespartijen te herenigen geen zin had, daar geen adequaat antwoord van de Congrespartij (I) was ontvangen.
De verdeeldheid binnen de Congrespartij tussen voor- en tegenstanders van een hereniging werd vergroot door de crisis in Maharashtra.

Daar was op 12 juli de minister van industrie, Sharad Pawar, die een nauwe politieke relatie met Y B Chavan onderhield, afgetreden met drie andere ministers van de Congrespartij, omdat hij naar zijn zeggen teleurgesteld was over de prestaties van de coalitieregering en de ,,dictatoriale" tendensen van de Congrespartij (I), de coalitiepartner Nog dezelfde dag onttrokken 36 andere leden van de Congrespartij alsmede 5 leden van de Congrespartij (I) hun steun aan de regering, die daardoor van haar meerderheid in het parlement werd beroofd

Op 13 juli bood de Congrespartij (I) aan zich uit de regering terug te trekken, maar wel een regering van de Congrespartij o l v Patil te steunen Dit voorstel werd door het werkcomite van de Congrespartij verworpen, waarna Patil op 17 juli aftrad Diezelfde dag vormden Pawar en 37 van zijn aanhangers de Maharashtra Progressive Congress Legislature Party, die met de Janata-partij, de PWP en de CPI (M) een alliantie, het Progressieve Democratische Front, vormde dat beweerde de steun van 181 parlementsleden te genieten

Op 18 juli werd Pawar als premier beedigd Zijn op 2 aug voltooide kabinet telde 34 leden, van wie 13 afkomstig waren uit zijn eigen partij, 14 uit de Janata-partij, drie uit de PWP, en drie uit de groep dissidenten van de Congrespartij (I), terwijl een, S B Chavan, uit de Maharashtra Socialist Congress kwam De CPI (M) bleef buiten de regering, maar beloofde wel steun
Hoewel Pawar en zijn aanhangers ontkenden dat zij de Congrespartij hadden verlaten en volhielden dat zij een apart blok in het parlement maar geen aparte partij hadden gevormd. werden zij niettemin op 18 juli door het werkcomite uit de Congrespartij gestoten De parlementsfractie van deze partij in Maharashtra besloot de volgende dag een oppositieblok tegen de regering te vormen met het Congrespartij (I) en het Forward Bloc Negen fractieleden protesteerden tegen dit besluit in een brief aan Y B Chavan, waarin zij het werkcomite ,,dubbele maatstaven" jegens Patil en Pawar verweten
Op 17 sept kondigde Pawar aan dat de partijen van het Progressieve Democratische Front samen aan de komende gemeenteraadsverkiezingen te Bombay zouden deelnemen, waarvoor de beide Congrespartijen toen reeds een alliantie hadden gevormd Op 26 sept besloot het

werkcomité van de Congrespartij de party in Maharashtra de vrije hand te laten bij het maken van verkiezingsafspraken voor de campagne in Bombay, maar er mocht geen sprake zijn van een gemeenschappelijk front of een alliantie Daarentegen betoonde Karan Singh zich voorstander van een alliantie tussen de Congrespartij en de groep van Pawar

Tegenstellingen binnen Janata-partij

De overwinning van de Congrespartij (I) in Andhra Pradesh en Karnataka leidde in de Janata-partij tot onenigheid tussen de diverse groeperingen, van wie sommigen het falen van de eigen partij toeschreven aan het beleid van voorzitter Chandra Shekhar (een voormalig Lagerhuislid van de Congrespartij), die naar werd beweerd, de selectie van overlopers uit de Congrespartij als kandidaten had geregeld. Maar een aanbod van Chandra Shekhar om af te treden werd tijdens een bijeenkomst van het partijbestuur op 21 april 1978 door premier Morarji Desai afgewezen en het bestuur waarschuwde de volgende dag in een verklaring dat partijleden ,,hoe voornaam en belangrijk ook" die hun collega's in het openbaar bekritiseerden zich bloot zouden stellen aan disciplinaire actie.

De tegenstellingen binnen de partijleiding werden extra gecompliceerd door conflicten binnen de regionale partijen in Haryana en Oettar Pradesh. Charan Singh, de minister van binnenlandse zaken en voormalig BLD-leider, diende op 28 april zijn ontslag in als lid van het partij- en het fractiebestuur met als argument dat een deel van de centrale leiding campagnes had aangemoedigd tegen Devi Lal, de premier van Haryana, en Ram Naresh Yadav, de premier van Oettar Pradesh, die beiden eveneens uit de BLD afkomstig waren.

Tijdens een bijeenkomst van Janata-leden uit het parlement van Haryana op 30 apnl bij Desai thuis — een bijeenkomst die door de aanhangers van Devi Lal werd geboycot — spraken alle 38 aanwezige leden zich in een geheime stemming tegen de premier uit Maar tijdens een tweede bijeenkomst op 8 mei te Chandigarh, die door alle 76 parlementsleden werd bijgewoond, werd een motie van vertrouwen in premier Devi Lal met 45 tegen 31 stemmen aanvaard Deze vormde op 16 mei een nieuw kabinet, waaruit alle vroegere leden van dc Organisatie-Congrespartij, CFD en Socialistische Partij werden geweerd

Na de nederlaag van de Janata bij de tussentijdse verkiezing op 7 mei voor een Lagerhuiszetel in Azamghar (Oettar Pradesh), welke door de Congrespartij (I) werd gewonnen (zie pag 501/1), verlangde een deel van de partij in die deelstaat het vertrek van premier Yadav. Maar de parlementsfractie sprak op 4 juni met 275 tegen 103 stemen haar vertrouwen in hem uit.

De tegenstellingen binnen de centrale leiding van de Janata namen nog toe, nadat premier Desai op 5 juni 1978 vertrokken was voor bezoeken aan o.a. Engeland en de VS. In het bijzonder de minister van gezondheid Raj Narain, die als woordvoerder van Charan Singh werd beschouwd en die eveneens uit de BLD afkomstig was, deed 'een reeks heftige aanvallen op Chandra Shekhar, wiens aftreden als Janata-voorzitter hij verlangde. Narain kreeg de steun van Devi Lal. Maar premier Desai verklaarde onmiddellijk na zijn terugkeer op 17 juni dat er geen sprake van was dat Narains eis zou worden ingewilligd.

Op 22 juni aanvaardde het Janata-fractiebestuur een resolutie, waarin Narain werd opgeroepen zijn ,,tirade" tegen Chandra Shektar toe te lichten, terwijl bovendien aan 17 andere vooraanstaande partijleden, o.w. Devi Lal, brieven werden gestuurd, waarin hun werd verzocht openbare verklaringen, die als inbreuken op de partijdiscipline werden beschouwd, te motiveren.

In die situatie sprak Narain op de „Ridge" in Simla, de hoofdstad van Himachal Pradesh, op 25 juni een openbare bijernkomst toe, hoewel er zojuist een verbod was uitgevaardigd om op die plaats openbare bijeenkomsten te houden. Bij die gelegenheid leverde Narain scherpe kritiek op Shanta Kumar, de premier van de deelstaat, die hij met mevr. Indira Gandhi vergeleek.

Vervolgens gaf Charan Singh op 28 juni een verklaring uit, waarin hij de onmiddelliike arrestatie van mevr. Gandhi ;erlangde. Hij stelde: ,,De mensen denken dat wij in de regering een stelletje impotente lieden zijn die niet in staat zijn om het land te regeren. In feite is er zelfs een deel van ons volk, speciaal onder degenen die ernstig onder haar regime tijdens de noodtoestand hebben geleden, dat wenst dat mevr. Gandhi wordt gedetineerd onder de „Maintenance of Internal Security Act", die nog steeds in het staatsblad staat".

Deze wet op de handhaving van de binnenlandse veiligheid, die door de regering van mevr Gandhi was gebruikt om naar schatting 50 000 politieke tegenstanders op te sluiten. zou volgens een belofte van de Janata worden afgeschaft. Maar op 23 dec. 1977 had de regenng bij het Lagerhuis een wetsontwerp, de ,,Code of Criminal Procedure (Amendement) Bill", ingediend, dat de mogelijkheid bood personen zonder vorm van proces preventief vast te houden, al bevatte het wetsontwerp krachtiger waarborgen tegen misbruik dan onder de bestaande wet. Niettemin dwongen scherpe protesten van zowel Janata als oppositie minister Charan Singh ertoe dit wetsontwerp op 23 maart 1978 in te trekken, waarbij hij toezegde dat ook de bestaande wet onvoorwaardelijk zou worden afgeschaft

Charan Singh en *Narain* door *Desai* ontslagen

Op 29 juni 1978 besprak het kabinet tijdens een spoedzitting het besluit van premier Desai de niet aanwezige ministers Charan Singh en Narain te verzoeken af te treden. Dit besluit werd door alle 15 aanwezige ministers goedgekeurd, incl. de twee BLD-ministers Biju Patnaik (staal en mijnbouw) en H. M. Patel (financiën).

In zijn brief aan Charan Singh stelde Desai dat die verklaringen had afgelegd ,,die neerkomen op een veroordeling van het kabinet door middel van de pers". Charan Singh had kritiek geleverd op de regering, omdat zij zou hebben nagelaten mevr. Gandhi te arresteren, hoewel deze zaak geheel binnen de competentie van zijn eigen ministerie viel en hijzelf geen voorstellen daartoe aan het kabinet had gedaan. Bovendien had hij in feite de toepassing van de Maintenance of Security Act gesteund, hoewel de Janata-partij zich verplicht had die af te schaffen. Desai concludeerde: ,,U bent een lid van het kabinet, en toch levert u kritiek en maakt u het kabinet in het openbaar belachelijk. U bent verantwoordelijk voor het ministerie van binnenlandse zaken, en toch geeft u de schuld aan anderen voor wat is gebeurd of niet gebeurd onder uw leiding in het ministerie van binnenlandse zaken. U negeerde alle normen van collectieve verantwoordelijkheid en omschreef het kabinet als ,,impotent"..."

Desai verweet Narain in een brief dat deze ,,weloverwogen en bewust de wet (had) getart" door het verbod i.z. bijeenkomsten op de Ridge te schenden en dat hij het kabinet in diskrediet had gebracht door zijn aanval op de premier van Himachal Pradesh.

Op 30 juni 1978 dienden Charan Singh en Narain hun ontslag in. Hun portefeuilles werden voorlopig beheerd door premier Desai.

Diezelfde dag dienden ook vier (BLD) staatsministers hun ontslag in — J. Mishra (olie en chemicaliën), N. Jadav (justitie), R. Kinkar (openbare werken en huisvesting) en Jagbir Singh (voorlichting en omroep) — omdat zij volgens hun verklaring niet konden aanblijven in de door Charan Singhs aftreden geschapen toestand.

Op 2 juli trad Rabi Ray, secretaris-generaal van de Janata-partij, af,

uit protest tegen de bij het ontslag van Charan Singh gevolgde procedure.

Ook op 2 juli besloot een groep voormalige BLD-leiders, o.w. Devi Lal, op 17 juli in New Delhi bij de opening van de nieuwe parlementszitting een massabetoging van boeren te organiseren tegen het ontslag van Charan Singh. Nadat Devi Lal geweigerd had zich van die betoging te distantiëren verzocht het fractiebestuur hem op 4 juli af te treden. Dank zij een actie van een groep vooraanstaande partijleden werd op 6 juli overeengekomen de betoging af te gelasten alsmede de aangekondigde bijeenkomst van de partij in Haryana ter verkiezing van een nieuwe leider i.p.v. Devi Lal.

Op 7 juli verklaarde premier Desai dat hij Charan Singh en Narain niet meer in het kabinet wilde opnemen en dat hij de president zou vragen het ontslag van de vier staatsministers te aanvaarden, tenzij ze hun ontslagaanvragen onmiddellijk introkken.

Op 8 juli maakte Charan Singh bekend dat de boerenbetoging zou worden afgelast als ,,gebaar van goede wil".

Het nationale partijbestuur van de Janata aanvaardde op 11 juli een resolutie waarin op Charan Singh een beroep werd gedaan zijn ontslagaanvrage van 28 april met de daarin vervatte beschuldigingen in te trekken.

Deze stemde daar de volgende dag mee in, maar hij verklaarde op 13 juli dat hij noch Narain ,,in het minst geïnteresseerd" was in een terugkeer in het kabinet.

Op aanbeveling van premier Desai aanvaardde president Reddy op 11 juli het ontslag van de vier staatsministers, terwijl Rabi Ray zijn ontslagaanvrage als secretaris-generaal introk.

De diverse groeperingen binnen de Janata-partij waren toen volgens The Hindu (24-6) als volgt vertegenwoordigd: Jan Sangh 9, BLD 68, Organisatie-Congrespartij 55, Socialisten 51, CFD 28 en dissidenten Congrespartij 6.

Desai's zoon beschuldigd van corruptie

Begin juli 1978 uitte Charan Singh diverse malen beschuldigingen van corruptie aan het adres van Kanti Desai, de zoon van de premier, en niet bij name genoemde regeringsleden. Zo verklaarde hij op 5 juli dat hij in maart had gehoord van verscheidene beschuldigingen tegen Kanti Desai betreffende onregelmatigheden en corruptie, waarop hij de premier had voorgesteld een commissie van onderzoek te benoemen.

Toen het parlement op 17 juli bijeenkwam verlangden de oppositiepartijen dat premier Desai een commissie zou instellen om Charan Singhs beweringen te onderzoeken en dat hij de correspondentie met de ex-minister hierover aan het parlement zou voorleggen.

Na aanvankelijke weigering stemde de premier er op 25 juli mee in de leiders van de oppositiepartijen de betrokken brieven te tonen.

In antwoord op een brief van een Janata-parlementslid, gepubliceerd op 31 juli, herinnerde Desai eraan dat al 25 jaar lang beschuldigingen tegen Kanti Desai waren geuit, zonder dat die ooit waren bewezen. Wijlen premier Nehroe had een onderzoek ingesteld, waaruit zijn zoon als onschuldig te voorschijn kwam.

,,Zelfs Charan Singh heeft gezegd dat hij geen enkel geval of bewijs van corruptie tegen mijn zoon heeft, en dat hij slechts sprak op basis van wat anderen zeiden," aldus de premier.

Op 10 aug. diende een lid van de Congrespartij (I), N. K. P. Salve, in het Hogerhuis een motie in, waarin gevraagd werd om de instelling van twee commissies voor het onderzoeken van de beschuldigingen tegen Kanti Desai en andere beschuldigingen die tegen de familie van Charan Singh waren geuit. Die motie werd dezelfde dag aanvaard met toevoeging van een CPI-amendement waarin de regering werd verzocht advies in te winnen bij een 15 leden tellende commissie van het Huis. Tijdens het debat citeerden oppositiesprekers in 1968 door Janata-leiders (toen in de oppositie) uitgebrachte beschuldigingen, terwijl woordvoerders van de Janata de toen door premier Indira Gandhi gevoerde verdediging van Kanti Desai aanhaalden.

Premier Desai weigerde het verlangde onderzoek en hij verklaarde bovendien dat hij Charan Sing niet in het kabinet terug wilde nemen, tenzij die zijn beschuldigingen bewees dan wel introk.

In een op 15 aug. gepubliceerde brief van Madhu Limaye, een secretaris-generaal van de Janata-partij, aan de premier werd gevraagd of deze toestemming had voor de gemelde inzameling van 8 mln roepies voor partijfondsen.

De penningmeester van de partij, C. P. Gupta, verklaarde op 16 aug. dat hij Kanti Desai had gemachtigd partijfondsen in te zamelen voor de recente verkiezingen van deelstaatparlementen.

Op 24 aug. deelde premier Desai in het Hogerhuis mee dat de regering het niet juist achtte commissies van onderzoek te benoemen, omdat in de resolutie van 10 aug. geen specifiek geval van corruptie was vermeld. Evenmin achtte de regering de in de resolutie gesuggereerde alternatîeve gedragslijn toepasselijk. Maar als een lid van het Hogerhuis schriftelijk specifieke gevallen van corruptie, gepleegd sinds het optreden van deze regering, meldde, dan zou de regering die verwijzen naar het Opperste Gerechtshof.

Pogingen die in de loop van juli '78 werden ondernomen om de geschillen binnen de Janata-partij bij te leggen bleven zonder resultaat, om-Charan Singh de door premier Desai verlangde intrekking van zijn verzoek om een onderzoek naar de beschuldigingen tegen Kantî Desai verwierp. Madhu Limaye, die een leidende rol bij de bemiddelingspogingen had gespeeld, diende op 9 aug. zijn ontslag als secretarisgeneraal in bij partijvoorzitter Chandra Shekhar.

Op 17 aug. keurde het kabinet een nieuw plan voor een regeling van het conflict goed. Voorgesteld werd dat Charan Singh partijvoorzitter zou worden i.p.v. Chandra Shekhar, dat twee leden van de BLD in het kabinet zouden worden benoemd, dat de vier afgetreden staatsministers terug zouden keren na verontschuldigingen aan Desai te hebben aangeboden, en dat Charan Singh en Narain zouden beloven geen verklaringen meer in het parlement over hun aftreden af te leggen en ook geen beschuldigingen tegen Kanti Desai meer zouden uiten. De voorgestelde benoeming van Charan Singh tot partijvoorzitter stuitte echter op sterk verzet bij bepaalde groeperingen in de partij — Organisatie-Congrespartij, CFD en dissidenten van de Congrespartij — en bij de ,,onaanraakbaren" (harijans) in het parlement, die hem weinig sympathie voor hun kaste toeschreven.

Op 20 aug. werd in een door Narain uitgegeven verklaring gesteld dat Charan Singh de post ook niet zou aanvaarden.

(Voortzetting *volgende* aflevering).

WEST-EUROPA

NEDERLAND

DOLMAN OPVOLGER VONDELING ALS VOORZITTER TWEEDE KAMER

De Tweede Kamer heeft op 26 juni met ruime meerderheid besloten, dat dr. D. Dolman (PvdA) opvolger moet worden van zijn geestverwant dr. A. Vondeling, die de Tweede Kamer ging verlaten i.v.m. zijn verkiezing in het Europese parlement (pag. 392 e.v.).
Dolman werd met 94 van de 116 uitgebrachte stemmen als eerste op de voordracht aan de koningin geplaatst. Zijn fractiegenoot Vellenga kreeg, hoewel geen kandidaat voor het voorzitterschap, 16 stemmen.
Voor het eerste ondervoorzitterschap in de Tweede Kamer kreeg de CDA-er Kleisterlee 106 van de 115 uitgebrachte stemmen.
De VVD-er Portheine blijft tweede ondervoorzittei-; hij kreeg hiervoor 68 van de 108 uitgebrachte stemmen. Zijn fractiegenote mr. A. Kappeyne van de Coppello (geen kandidate) kreeg 32 stemmen; de leden Joekes en Dees, beiden ook VVD en geen kandidaat, kregen elk twee stemmen; en de leden Schakel, Cornelisscn (beiden CDA) en Bolkestein (VVD) ieder een stem.
Het voorzitterschap van de heer Dolman is ingegaan op 17 juli, aangezien op die dag de constituerende vergadering van het Europese parlement plaats vond (pag. 492/1 e.v.) en de heer Vondeling zijn lidmaatschap van de Tweede Kamer inruilde voor dat van het Europese parlement.

Dr. D. Dolman is voor de PvdA lid van de Tweede Kamer sedert 12 mei 1970. Hij trad op als financieel specialist van zijn fractie.
Hij is op 2 juli 1935 te Empe, gemeente Brummen, geboren. Hij bezocht het gymnasium-B, studeerde aan de Gemeente-Universiteit van Amsterdam en is doctor in de economische wetenschappen
Voor zijn lidmaatschap van de Tweede Kamer was hij werkzaam op het ministerie van sociale zaken en volksgezondheid en op het ministerie van economische zaken.

Afscheid dr. Vondeling van *Tweede Kamer*

Op 28 juni heeft dr. Vondeling afscheid genomen van de Tweede Kamer. In zijn afscheidsrede noemde hij de kabinetsformaties een uiterst zwakke plek in het functioneren van de parlementaire democratie. Hij waarschuwde tegen ,,deze gevaarlijke toestand".

Het beperken van de totale duur van een kabinetsformatie tot bijvoorbeeld drie maanden met de bepaling dat er, na het verstrijken van die tijd, nieuwe verkiezingen worden gehouden of de ontslagaanvraag van het oude kabinet wordt ingetrokken, zou volgens de scheidende Kamervoorzitter aanbeveling kunnen verdienen, evenals het maken van afspraken over samenwerking tussen politieke partijen voor de verkiezingen en het onderzoeken van de mogelijkheden, om informateurs en formateurs in staat te stellen in de Kamer verslag te doen van hun werkzaamheden.
De tot dusverre gevolgde praktijk leidt, aldus dr. Vondeling, tot het gevaar dat de kiezers het vertrouwen verliezen in de doelmatigheid van het systeem; ook de positie van het staatshoofd is in het geding.
Verder pleitte hij ervoor dat de Kamervoorzitters in de loop van een kabinetsformatie — dus wanneer nieuwe adviezen nodig zijn — pas bij het staatshoofd komen nadat, en niet voordat, de fractieleiders zijn gehoord.
Sprekende over de parlementaire werkwijze zei dr. Vondeling er hoe langer hoe meer van overtuigd te raken dat de Kamer er niet aan zal kuniien ontkomen, de duur van de spreektijden opnieuw in beschouwing te nemen; thans worden de spreektijden vaak te laat opgegeven en velen houden zich niet aan hun eigen opgave. Daarbij maken de bewindslieden het volgens dr. Vondeling het bontst: veel van hun redevoeringen bestaan louter uit het voorlezen van ambtelijke, niet-besnoeide, teksten.
Geven de Staten-Generaal de wetgeving uit handen door middel van kaderwetten met delegaties aan de uitvoerende macht? Weliswaar is volgens dr. Vondeling het aantal overdrachten van bevoegdheden toegenomen, maar zeker niet de betekenis ervan. Veel meer dan vroeger is — naar zijn stellige indruk — de Kamer een echte medewetgever als het om zaken van maatschappelijk belang gaat. Ook wat de wetsuitvoering betreft, is de Tweede Kamer veel oplettender en actiever dan vroeger, zo meende hij.

Minister-president Van Agt, die aan de aftredende Kamervoorzitter de versierselen van het commandeurschap in de orde van de Nederlandse Leeuw uitreikte, meende dat het parlement niet meer kan volstaan met een beoordeling van het regeringsbeleid achteraf, maar ook moet spreken over het nog te voeren beleid. Waarschijnlijk terecht was dr. Vondeling voor de regering geen ideale Kamervoorzitter. Als bekwaam en alzijdig parlementariër zorgde hij voor een reveil van het parlement, aldus de minister-president.
De eerste ondervoorzitter Kleisterlee (CDA) meende dat de overgang van dr. Vondeling naar het Europese parlement getuigde van moed, ambitie en idealisme. Hij zag hem als een gevreesd, maar sportief tegenstander, onder wiens voorzitterschap de Kamer toegankelijker is geworden.
Drs. Den Uyl (PvdA) vond het vertrek van Vondeling jammer en noemde als Vondelings grootste fout diens optimisme.

Vondeling heeft de hem verleende koninklijke onderscheiding wel geaccepteerd, maar heeft gezegd haar uit principe niet te zullen dragen. Hij vindt dat dit de consequentie moet zijn van zijn opvattingen over de betekenis van het koningschap in deze tijd.
De scheidende voorzitter van de Tweede Kamer aanvaardde de onderscheiding wel met genoegen, omdat hij zich er van bewust was dat de regering geen andere middelen ter beschikking staan aan iemand voor bewezen diensten dank te brengen.

De heer Dolman (m.) is door de TK als eerste op de voordracht geplaatst voor het voorzitterschap. Hier wordt hij gefeliciteerd door premier Van Agt.

Het *NRC/H'blad* wijdde op 28 juni een hoofdartikel aan de loopbaan

van dr. Vondeling in de Nederlandse politiek. Het volgende is hieruit aangehaald.

De in 1946 voor het eerst als lid van do Tweede Kamer gekozen landbouwkundige ingenieur Vondeling heeft zich in veel opzichten verdienstelijk gemaakt voor de parlementaire democratie. Als ,,gewoon" Kamerlid, als minister, als leider van een grote fractie en als Kamervoorzitter heeft hij mondeling en schriftelijk van zich laten horen, weliswaar niet steeds met ieders instemming, maar doorgaans wel op een wijze die de aandacht trok. Duidelijk is hij opgekomen voor de rechten van de volksvertegenwoordiging; in constitutioneel gevoel en kennis deed hij niet onder voor menig staatsrechtdeskundige.

Bewindslieden en Kamerleden hebben dat ervaren. In de 6½ jaar van zijn Kamervoorzitterschap — hij was de eerste socialist in de voorzitterszetel — is Vondeling in zekere zin het symbool van de Nederlandse parlementaire democratie geworden.

Hij representeerde de Kamer naar buiten en leidde haar werkzaamheden — een zware en steeds zwaarder wordende taak, niet alleen gezien de toeneming van de parlementaire activiteiten, maar ook wegens de vaak moeilijke hanteerbaarheid van veel jonge Kamerleden, die het parlementaire bedrijf nog moesten leren — het probleem van een te snelle doorstroming.

Onder het ,,regime" van Vondeling is het aantal slopende nachtvergaderingen beperkt, maar meer dan eens liep de Kameragenda toch nog uit de hand ten gevolge van een te optimistische schatting van de spreektijden of andere moeilijkheden. De parlementaire werkwijze is een punt van zorg gebleven.

Lof verdient Vondeling ongetwijfeld voor zijn strijd ten gunste van een begrijpelijk taalgebruik, hoewel het de vraag is of velen zich daarvan veel hebben aangetrokken.

Niet iedereen was gediend van Vondelings terechtwijzingen, die soms een schoolmeesterachtig karakter droegen.

Soms ook kreeg men de indruk dat de perfectionist struikelde over zijn eigen perfectie.

Van Vondelings grote parlementaire ervaring en zijn grote scherpzinnigheid zal het Europese Parlement in de toekomst nog in hoge mate kunnen profiteren.
(Handelingen Tweede Kamer, Parlement en kiezer, ANP, NRC/H'blad)

VOORJAARSNOTA UITVOERING BEGROTING

Minister Andriessen van financiën heeft op 13 juni de z.g. ,,voorjaarsnota" over de uitvoering van de begroting naar de Tweede Kamer gezonden (zie ook pag. 477/1).

Uit de nota bleek, dat het kabinet de noodremprocedure voor 1979 in werking moet stellen, aangezien uit de ramingen bleek, dat het financieringstekort van de overheid 6,5% van het nationale inkomen zal bedragen. De maatregelen bestaan uit het versneld innen van belastingen en het uitstellen van uitgaven.

De maatregelen zijn niet gericht op een vermindering van de verplichtingen die op grond van de ingediende begrotingen kunnen worden aangegaan Versnelde inning van de belastingen betekent niet dat eerder voorlopige aanslagen zullen worden opgelegd
Met een versnelde inning is een bedrag gemoeid van f 550 miljoen De kasblokkade bij de uitgave beloopt f 750 miljoen
Minister Andriessen sluit niet uit dat de blokkade van de uitgave volgend jaar moet worden voortgezet
Per departement zijn kasplafonds vastgesteld Bovendien is voor het bedrag dat per begrotingshoofdstuk moet worden geblokkeerd een maximum afgesproken van ƒ 130 miljoen
Minister Andriessen gelooft dat de uitgaveblokkade niet tot grote aroblemen zal leiden bij de uitvoering van de begroting voor de verschillende departementen

De uitgaven van de departementen van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening en economische zaken zullen tot het maximum van f 430 miljoen worden geblokkeerd Sociale zaken moet zijn uitgaven beperken tot f 111 miljoen
Het tekort van ongeveer f 1,3 miljard ontstaat vooral door tegenvallende belastingontvangsten die met f 1820 miljoen naar beneden moeten worden bijgesteld Vooral de opbrengst van de inkomstenbelastirig en de vennootschapsbelasting valt tegen (respectievelijk f 400 en f 1300 miljoen)
Bij de ramingen is nog geen rekening gehouden met het zogenaamde l-julipakket
Voor de Miljoenennota-1980 zal moeten worden bezien of de tegenvallers bij de belastingontvangsten structureel van aard zijn Dit zou dan noodzaken tot een aanpassing van de begrotingsruimte
Minister Andriessen stelt geen tussentijdse belastingverhoging voor omdat er dit jaar toch nog sprake is van enige drukstijging
Het financieringstekort van het rijk zal met behulp van de voorgestelde maatregelen niet uitgaan boven 4½ procent ban het nationaal inkomen De uitgaven van het rijk vallen 286 miljoen gulden hoger uit dan was voorzien, dit komt vooral door extra uitgaven in verband met de economische ontwikkeling

De versnelde inning van de belastingen, die f 550 miljoen moet opleveren, houdt in dat

1. de voorlopige aanslagen in de inkomstenbelasting 1979 die in de loop van mei of juni zijn of worden opgelegd, versneld worden geind (ƒ 250 miljoen voor 1979);

2. de voorlopige aanslagen in de vennootschapsbelasting worden opgelegd tot een bedrag van 85 pct. (was 80 pet) (f 300 miljoen voor 1979).

Volgens de wet is de belastingschuldige verplicht de belastingaanslagen die in twee of meer termijnen mogen worden betaald, overeenkomstig die termijnen te voldoen Tot nu toe behoefde het uitblijven van de betaling van een enkele termijn niet te leiden tot het instellen van vervolging (aanmaning. dwangbevel) De belastingdienst heeft zich namelijk om praktische redenen in de regel beperkt tot het instellen van een eerste vervolging na het verstrijken van enkele termijnen en zo nodig een tweede vervolging na het verstrijken van de laatste betaaltermijn.

Dit systeem wordt verlaten voor de voorlopige aanslagen die in mei of juni van dit jaar worden opgelegd De belastingdienst zal voor deze aanslagen eerder tot vervolging overgaan en zich evenmin beperken tot maximaal twee vervolgingsronden
Dit betekent dus dat belastingschuldigen die zich niet houden aan de wettelijke betalingstermijnen van die aanslagen. er rekening mee moeten houden dat de belastingdienst al na afloop van augustus tot tussenvervolging zal overgaan en zo nodig oprieuw na oktober
De uitgavenblokkade ter grootte van f 750 miljoen leidt tot kasplafonds per departement De verdeling daarvan over de verschillende begrotingshoofdstukken is als volgt

	(in miljoenen guldens)
Algemene zaken	1
Kabinet Antil. zaken	4
Buitenlandse zaken	27
Justitie	32
Binnenlandse zaken en hoge colleges van staat	41
Onderwijs	53
Financiën	47
Defensie	17
Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	130
Verkeer en waterstaat	73
Economische zaken	130
Landbouw en visserij	28
Sociale zaken	111
CRM	47
Volksgezondheid en milieuhygiëne	9
	750

Kritielc PvdA

In een eerste commentaar namens de TK-fractie van de PvdA werd gezegd, dat de voorjaarsnota geen enkele echte beleidsmaatregel bevat. De z.g. noodremprocedure wordt in werking gesteld, maar tegelijk wordt meegedeeld, dat ,,ook zonder maatregelen de feitelijke uitgaven zouden achterblijven bij de beschikbare begrotingsgelden".

Er is, volgens de socialisten, niet echt gekozen De nu gekozen methode van versnelde belastinginning en het stellen van een plafond voor de kasuitgaven door de departementen verhoogt alleen maar de begrotingsproblematiek voor '80, aldus de PvdA-fractie
De PvdA mist nieuwe initiatieven ten behoeve van de werkgelegenheid terwijl er een achterstand van ƒ 400 miljoen is opgelopen in de uitvoering van aanvullende werken ter bestrijding van de werkloosheid Ook mist de PvdA een concrete raming van de steun die aan individuele bedrijven zal worden verleend
Volgens de socialisten weigert het kabinet structurele maatregelen te nemen het wijst belastingverhoging af, het blijft pappen en nathouden ,,In schrille tegenstelling tot de bleke voorjaarsnota staat het doordrammen van het kabinet waar het gaat om kortingen op de sociale uitkeringen en de trendvolgers in het juli-pakket", aldus de PvdA-reactie
Beide regeringspartijen, CDA en VVD, toonden zich redelijk tevreden tot ingenomen met de in de Voorjaarsnota aangekondigde maatregelen (Ministerie van financien, NRC/H'blad)

OOST-EUROPA

TSJECHOSLOWAKIJE

ONTWIKKELINGEN ROND BURGERRECHTSBEWEGING

Op pag. 424/2 e.v. is een begin gemaakt met een verslag over de ontwikkelingen rond de burgerrechtsbeweging in Tsjechoslowakije na de oprichting van Charta '77 op 1 jan. **1977.** Dit verslag werd afgesloten met het vermelden van een aantal processen met politieke implicaties in de loop van het jaar **1977.**

De vonnissen, die in deze processen waren uitgesproken (pag. 427/3 en 428/1), werden in westelijke landen sterk bekritiseerd.

Zo zei een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken op **19** okt. **1977,** dat zij ernstige twijfels opriepen m.b.t. de Tsjechoslowaakse inspanningen op het terrein van de vrijere en omvangrijkere verspreiding van informatie, zoals in Helsinki was overeengekomen.

René Andrieu, hoofdredacteur van *L'Humanité* (het dagblad van de Franse communistische partij) en lid van het CC van de Franse communistische partij, schreef op **19** okt. **1977** een hoofdartikel onder de titel „Wij zullen het niet aanvaarden". Hierin zei hij: „Geen reden van staat of van partij, geen valse opvatting van internationale solidariteit, zal ons een dergelijke karikatuur van rechtspreking, die het gezicht van het socialisme verminkt, doen aanvaarden (...)

Wat de geloofwaardigheid van de Tsjechoslowaakse staat schade doet is minder het verspreiden in het buitenland van manifesten van ontevreden intellectuelen dan de manier, waarop zij in hun eigen land behandeld worden".

Ook *L'Unità,* het orgaan van de Italiaanse communistische partij. gaf op 20 okt. uitdrukking aan zijn afkeuring van „een politiek proces wegens aanstoot over meningen", die met „discussie en politiek debat hadden moeten worden afgedaan".

Vaclav Havel, de toneelschrijver, die i.v.m. de processen was teruggetreden als woordvoerder voor Charta '77 (pag. 428/1), zei op **20** okt., dat de campagne voor de mensenrechten van Charta '77 „op de lange duur een verbetering voor onze mensen zou brengen".

In de tweede helft van **1977** gaven woordvoerders van de beweging nieuwe verklaringen uit, waarin de autoriteiten werden opgeroepen de mensenrechten te eerbiedigen, zoals die gegarandeerd werden in de Tsjechoslowaakse grondwet en in internationale conventies, die door de Tsjechoslowaakse regering waren ondertekend,

Deze oproepen wekten minder belangstelling bij de publieke opinie, dan met de eerdere manifesten het geval geweest was. De Tsjechoslowaakse overheid trad nu ook minder scherp op tegen aanhangers van de beweging, zij het dat enkele mensen werden berecht, meestal in plaatsen in de provincie, wegens het verspreiden van exemplaren van het eerste manifest van Charta '77.

Niettemin, veel van de aanhangers van Charta '77, van wie tussen de **70** en **90%** vroegere communisten waren, hadden nu alle vooraanstaande posities verloren en verdienden nu de kost met laag gekwalificeerd werk.

De toneelschrijver en voormalige woordvoerder voor Charta '77 Vaclav Havel.

Publieke *stellingname* premier Strougal

De Tsjechoslowaakse premier Lubomir Strougal nam op **23** nov. '77 publiekelijk stelling m.b.t. de activiteiten van de Charta '77 beweging en de reactie van de overheid hierop. Hij deed dit gedurende een officieel bezoek aan Wenen op 22 en **23** nov. **1977** — het eerste bezoek van een Tsjechoslowaakse premier aan Oostenrijk sinds de Tweede Wereldoorlog.

Strougal zei, dat hij de beweging niet beschouwde als een gevaar voor zijn land. De staat stelde geen vervolgingen in tegen mensen, uitsluitend omdat zij van Charta '77 deel uitmaakten, maar de overheid bestreed de beweging op een politieke manier. Tenslotte zei Strougal, dat er vele critici in zijn land waren, „die niet tot Charta '77 behoren en die meer realistisch en meer positief" waren.

Nieuwe oproepen en manifesten

In nov. **1977** gaven de drie woordvoerders van de beweging — prof. Jiri Hajek, prof. Ladislav Hejdanek en mevr. Marta Kubisova (pag. **426 /3)** — een nieuwe verklaring uit, waarin werd opgeroepen tot vrijheid van expressie op cultureel gebied.

De oproep bevatte een lijst van zangers en leden van popmuziekgroepen, die niet meer mochten optreden, in hun bewegingen beperkt of gearesteerd waren wegens een onpassende houding, het gebruiken van religieuze thema's, steun aan vervolgde kunstenaars, non-conformistisch gedrag en de inhoud van hun songs.

In het document werd gezegd, dat van **60.000** mensen, die in **1968** hun brood verdienden met popmuziek, in **1975** dit slechts **3.000** konden doen.

In dec. **1977** richtten vertegenwoordigers van Charta '77 een adres aan de overheid, waarin melding werd gemaakt van het uitsluiten van tienduizenden jonge mensen van middelbaar onderwijs en instellingen van hoger onderwijs. Gezegd

werd, dat de toelating tot deze instituten niet was gebaseerd op schoolresultatrn, bekwaamheden of belangstelling van jonge mensen, maar op een ,,volstrekt onterughoudende en kritiekloze gehoorzaamheid", die neerkwam op kruiperigheid. Zelfs non-conformistisch gedrag van ouders was voldoende om hun kinderen het recht op onderwijs te weigeren.

Op 23 dec. '77 werd bekend, dat eerder, op 1 okt., 55 gelovigen, priesters en leken, o.w. 12 ondertekenaars van Charta '77, een brief aan president Husak gezonden hadden, waarin geklaagd werd over belemmeringen van godsdienstonderwijs, over discriminatie op beroepsgebied van gelovigen, over de hachelijke situatie van godsdienstige orden en over de rigueur van de censuur. Ook werd in deze brief gevraagd om de vrijlating van politieke gevangenen.

Op 1 jan. 1978 markeerde de Charta '77 beweging haar eenjarige bestaan met het uitgeven van een nieuw manifest, waarin de vrijlating van politieke gevangenen, het stopzetten van het lastig gevallen worden door de politie van politieke dissidenten en het beginnen van een dialoog tussen de regering en de dissidenten over de grieven van de laatsten verlangd werden.

In een volgend document, dat de drie woordvoerders van Charta '77 op 9 febr. 1978 uitgaven, werd gesteld, dat de regering nog steeds niet de grondwet van 1960 volledig had uitgevoerd of de internationale conventies was nagekomen, die sindsdien ondertekend waren. Opgeroepen werd tot afschaffing van de doodstraf, die nog steeds bestond voor bepaalde politieke en criminele wetsovertredingen.

In maart 1978 gaven de woordvoerders een brief uit, waarin zij de uitlatingen bestreden, die premier Strougal in nov. 1977 in Wenen gedaan had. Zij somden een aantal gevallen op, waarin wel degelijk mensen veroordeeld waren wegens het verspreiden van het oorspronkelijke manifest van Charta '77.

Op 9 maart was in Pilsen de vroegere dominee Miroslav Lojek, aan wie de overheid een preekverbod had opgelegd en die sindsdien als arbeider werkte, tot 18 maanden gevangenis veroordeeld voor ,,ondermijning en het in gevaar brengen van het politieke en morele niveau" van de militaire eenheid, waarin hij toen diende.

In dec. 1977 waren, eveneens in Pilsen, Frantisek Pitora en mevr. Alena Klimova — de laatste als burger in dienst van het leger — veroordeeld tot resp. 3 jaar en 1 jaar voor het verspreiden van het manifest.

In juli 1977 was in Lederec Miroslav Cerny veroordeeld tot drie jaar voor het verspreiden van het manifest — hetgeen hij overigens ontkende.

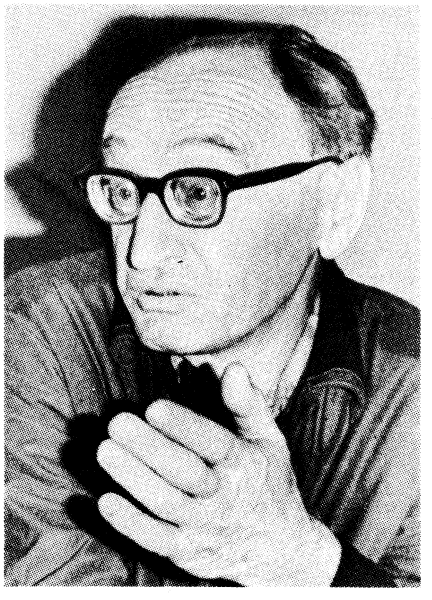
Het vonnis tegen Lojek werd op 19 april in hoger beroep bevestigd.

Pitora was in de Tweede Wereldoorlog ter dood veroordeeld wegens anti-nazi-activiteiten. In de vijftiger jaren was hij wegens ,,contacten met het Westen" tot levenslang veroordeeld, maar hij had in 1960 amnestie gekregen.

In mei werd een nieuw manifest gepubliceerd, dat geadresseerd was aan de Tsjechoslowaakse Federale Vergadering. Hierin werd de overheid beschuldigd van schendingen van het strafwetboek en de grondwet. Volgens dit document waren in de achterliggende jaren tussen de 20.000 en 30.000 personen voor een gemiddelde periode van drie maanden in preventieve hechtenis gehouden. Voor sommigen had dit meer dan een jaar geduurd. Zij verkeerden meestal in slechte omstandigheden en moesten zelf de kosten van hun hechtenis betalen.

Verder zouden er in 1968 111 personen, in 1970 1.576 personen en in 1971 861 personen veroordeeld zijn wegens ,,misdaden tegen de staat", waarbij alle veroordeelden dwangarbeid moesten verrichten en gestraft werden, als zij de produktienormen niet haalden.

In het document werden voorstellen tot amendering van bestaande wetten gedaan. Verder werd de aandacht gevestigd op een recentelijk gevormde Commissie voor de verdediging van onrechtmatig vervolgde personen, Leden van deze commissie waren o.m. Rudolf Battek, een vroeger lid van de Tsjechische Nationale Raad, die een vonnis van 3½ jaar had uitgezeten, Vaclav Havel, de toneelschrijver en Gertruda Sekaninova-Carterova, een vroeger lid van de Federale Vergadering, die indertijd met drie anderen had gestemd tegen het verdrag, waarin de legering van Sowjettroepen in Tsjechoslowakije geregeld was.

Jiri Hajek

Op 6 april 1978 werd bericht, dat prof, Jiri Hajek als woordvoerder voor Charta '77 zou worden vervangen door prof. Jaroslav Sabata, vroeger deken van de filosofische faculteit aan de universiteit van Brno, die in dec. 1976 uit de gevangenis was vrijgelaten (pag. 67/3-1977). Eind mei 1978 werd gemeld, dat prof. Sabata in Brno onder huisarrest was geplaatst.

Maatregelen overheid. Processen. Vliegtuigkapingen

Verschillende van de personen, die in 1977 wegens politieke activiteiten veroordeeld waren, hadden hoger beroep tegen hun vonnis aangetekend.

De veroordeling tot 3½ jaar van Vladimir Lastuvka in sept. 1977 wegens het verspreiden van het manifest van Charta '77 (pag. 427/3) werd in een proces in hoger beroep op 4 en 5 jan. 1978 met een jaar verminderd. Het vonnis van Ales Machacek bleef ongewijzigd.

Het gerechtshof in Praag verminderde op 12 jan. 1978 de 3½ jaar. waartoe in okt. 1977 Ota Ornest veroordeeld was (pag. 428/1) met een jaar. De vonnissen van Vaclav Havel, Jiri Lederer en Frantisek Pavlicek bleven ongewijzigd.

Op 20 april werd echter gemeld, dat Ornest was vrijgelaten, nadat hij in een TV-uitzending in nov. 1977 publiekelijk schuld bekend had.

President Husak, die gedurende een officieel bezoek aan de Bondsrepubliek Duitsland op 11 april door journalisten over het lot van politieke gevangenen ondervraagd werd, zei toen: ,,Er zijn erg weinig van wat u omschrijft als politieke gevangenen in Tsjechoslowakije. Zij zijn niet veroordeeld en in de gevangenis gezet voor hun meningen, maar wegens een concrete strafbare handeling, waarvan in de gerechtszaal bewezen is, dat zij de Tsjechoslowaakse wet breekt."

Een buitenlandse journalist op bezoek in Tsjechoslowakije, Robert Reid, correspondent van Associated Press, werd op 1 mei 1978 het land uitgewezen, nadat hij een lid van de Charta '77-beweging geinterview had.

Medio-december 1977 werd bericht, dat twee personen, van wie de namen niet

bekend waren, in Ostrava (Moravië) resp. tot acht en negen en een half jaar veroordeeld waren wegens het ,,voorbereiden van daden van terrorisme", met inbegrip van moord, aanvallen op posten van de militia en gijzelingen om de overheid te dwingen gevangenen vrij te laten.

Op 5 april 1978 werd gemeld, dat Gustav Vlasaty, een fabrieksarbeider in Most (Noord-Bohemen), tot 20 maanden veroordeeld was wegens ,,agitatie tegen de regering", nadat hij salarisstroken openbaar gemaakt had om aan te tonen, dat, in tegenstelling tot hetgeen de regering beweerde, de lonen van arbeiders niet waren verhoogd.

Ivan Jirous, leider van een verboden popgroep, die in 1977 gearresteerd was, nadat hij geprobeerd had op een schilderijententoonstelling het woord te voeren, was op 11 april 1978 in Praag veroordeeld tot acht maanden gevangenis wegens het ,,verstoren van de openbare orde", Op 5 mei werd in hoger beroep zijn straf verhoogd tot 18 maanden. In 1976 was hij ook al eens tot 18 maanden veroordeeld, nadat zich ongeregeldheden hadden voorgedaan op een popconcert.

Er vonden ook weer processen wegens spionage voor het Westen plaats.

Op 7 nov. 1977 werd W. H. (68) in Ostrava veroordeeld tot vijf jaar wegens vermeende spionage.

Op 28 febr. 1978 werd Frantisek Svejda in Praag tot 10 jaar wegens spionage veroordeeld.

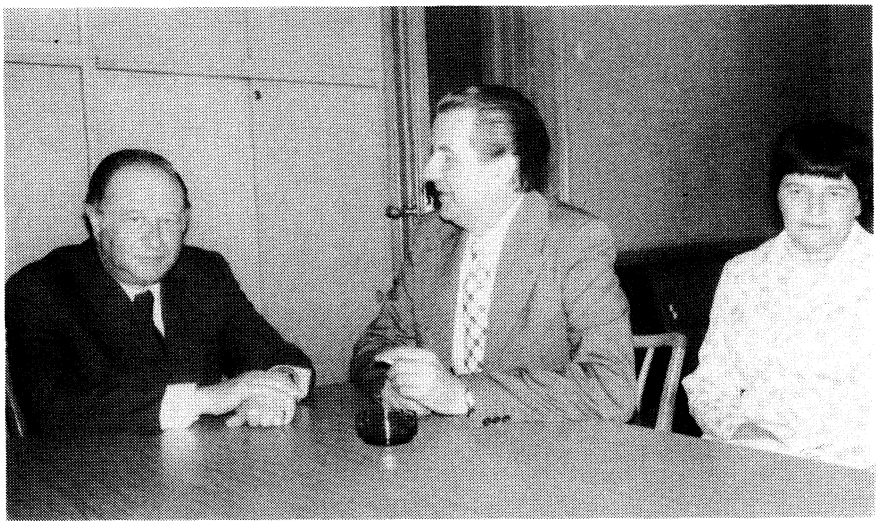
Bij zeker twee gelegenheden hebben Tsjechoslowaakse burgers vliegtuigen gekaapt om naar het Westen te kunnen vluchten.

Op 5 febr. 1978 werd in Frankfurt am Main de ingenieur Ladislav Molnar gearresteerd, nadat hij een Tsjechoslowaaks vliegtuig, op weg van Oost-Berlijn naar Praag, van richting had doen veranderen.

Een tweede Tsjechoslowaaks vliegtuig, nu op een binnenlandse vlucht van Praag naar Brno, werd op 10 mei 1978 naar Frankfurt gedirigeerd, waar de kaper, Joseph Katrincak, om politiek asiel vroeg voor zichzelf en zijn familie alsmede voor het echtpaar Radomir Sebesta, die zich aan boord van hetzelfde vliegtuig bevonden.

Verschillende Tsjechoslowaakse emigranten, die voor de Sowjet-invasie van aug. 1968 een min of meer vooraanstaande rol speelden in hun land, waren politiek actief in West-Europa. Jiri Pelikan, nu lid van het Europese parlement voor de Italiaanse socialistische partij (pag. 491/3), en Zdenek Mlynar voerden in jan. 1978 in Spanje besprekingen met de secretarisgeneraal van de Spaanse communistische partij, Santiago Carillo, en met vertegenwoordigers van de Spaanse socialistische partij PSOE. Na afloop van deze besprekingen gaven zij een ,,Oproep van Madrid" aan Europese communistische, socialistische en democratische partijen uit, waarin gevraagd werd om terugtrekking van de Sowjet-troepen uit Tsjechoslowakije, de vrijlating van politieke gevangenen en het stopzetten van onderdrukking, o.a. in de vorm van discriminatie tegen Tsjechoslowaakse burgers, die betrokken geweest waren bij de gebeurtenissen, die geleid hadden tot de invasie van aug. 1968.

Gedurende een officieel bezoek van president Husak aan de Bondsrepubliek Duitsland van 10-13 april 1978 was veel kritiek te horen op het beleid van de Tsjechoslowaakse overheid op het gebied van de mensenrechten, kritiek niet alleen van in West-Duitsland levende Tsjechen en Slowaken, naar schatting inmiddels 120.000 in getal, maar ook b.v. van Joseph kardinaal Höffner, de aartsbisschop van Keulen, die als voorzitter van de Westduitse bisschoppenconferentie bezorgdheid uitsprak over de staat van de mensenrechten in Tsjechoslowakije en een beroep op de regering in Praag deed het beleid te veranderen.

Zdenek Mlynar (m.) op bezoek bij de Oostenrijkse bondskanselier Bruno Kreisky.

NOORD-AMERIKA

CANADA

CLARK VORMT NIEUWE REGERING

Joe Clark, de leider van de Conservatieve Partij die bij de parlementsverkiezingen van 22 mei als grootste partij uit de bus is gekomen, kreeg op 30 mei van de gouverneur-gcneraal van Canada, Edward Schreyer, de opdracht een nieuw kabinet te vormen, nadat even te voren Trudeau, leider van de Liberale partij en verliezer van de verkiezingen zijn ontslag als premier had aangeboden.

Op 4 juni kon Clark de samenstelling van een nieuwe regering bekendmaken, die uit 29 leden bestaat. Naar de herkomst van de ministers gemeten, zou men dit kabinet een revanche kunnen noemen van het westen van Canada op het oosten van het land, dat traditioneel altijd de politiek heeft beheerst.

Voor het eerst heeft Canada een man als premier die in het westen van het land geboren en opgegroeid is en er zijn in zijn regering tweemaal zoveel ministers afkomstig uit het westen als in het laatste liberale kabinet. Het tweede gebied dat goed vertegenwoordigd is, is Ontario, het bolwerk van de conservatieven, dat 8 ministers leverde. Québec, dat slechts twee conservatieve afgevaardigden naar het parlement in Ottawa stuurt, krijgt 4 ministers in de regering, de 2 gekozen parlementariërs en 2 senatoren uit Québec.

De rest van het kabinet is Engelstalig en bij de tien belangrijkste ministers zullen er slechts twee Franstaligen zijn.

Deze tien belangrijkste ministers zijn verenigd in een soort kernkabinet, dat de opdracht heeft de prioriteiten en doelstellingen vast te leggen. Voorzitter van dit kernkabinet is de premier en erin opgenomen zijn de ministers van justitie, financiën, buitenlandse zaken, belastingen, communicatie; bevoorrading, de federaal-provinciale betrekkingen, de schatkist, energie en economische ontwikkeling.

Op grond van de benoemingen in de sociaal-economische hoek wordt een behoudender beleid verwacht dan onder premier Trudeau.

De sleutelpositie van financiën is toevertrouwd aan John Crosbie, die een groot voorstander is van

De Canadese minister van buitenlandse zaken Flora MacDonald.

Clarks plan om binnen drie jaar 60.000 ambtcnarenbanen af te stoten.
Ook op het gebied van de binnenlandse veiligheid is een zwenking naar rechts te verwachten. Allan Lawrence, gekant tegen een beknotting van de bevoegdheden van de van talrijke illegale praktijken verdachte Royal Mounties, krijgt de verantwoordelijkheid voor het openbaar ministerie en tevens voor de politie.
Voor het eerst heeft Canada een vrouw als minister voor buitenlandse zaken. Zij heeft nog geen rol gespeeld op het gebied van de buitenlandse politiek, maar is wel jarenlang het hoofd van het Canadese instituut voor internationale betrekkingen geweest.

De samenstelling van de nieuwe regering is als volgt:

premier - Charles Joseph Clark; leider van de regering in de Senaat, minister van justitie en procureur-generaal van Canada - Jack Flynn; minister van staat belast met het Canadese agentschap voor internationale ontwikkeling - Martial Asselin; president van de kroonraad van de koningin voor Canada en minister van nationale belastingen - Walter David Baker; buitenlandse zaken - Flora MacDonald; visserij en oceanen - James A. McGrath; openbare werken - Erik H. Nielsen; hoofd van de federale politie en de gevangenissen - Allan Frederich Lawrence; financiën - John C. Crosbie; communicatie - David S. H. MacDonald; arbeid - Lincoln Alexander; bevoorrading - Roch Lasalle; vervoer - Donald F. Mazankowski; regionale economische expansie - Elmer M. Mackay; zaken de Indianen en Noord-Canada betreffende - Arthur Jacob Epp; posterijen en milieu - John Allen Fraser; minister van staat belast met de federaal-provinciale betrekkingen - William Jarvis; nationale defensie en oud-strijders - Allan McKinnen; schatkist - Sinclair McKnight Stevens; landbouw - John Wisee; arbeid en immigratie - Ronald George Atkey; energie, mijnwezen, natuurlijke hulpbronnen en wetenschap en technologie - Raymond John Knatsyshyn; openbare gezondheid en socinale zaken - David Cronbie; industrie. handel en economische ontwikkeling - Robert de Coteret; sociale programma's - William Heward Grafftey; minister van staat bij de raad van de schatkist - Perrin Beatty; transport - John Robert Howie; gezondheid. sport en cultuur - Steven Eugene Paproski; kleine ondernemingen en industrie - Ronald Huntington; internationale handel - Michael H. Wilson.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN IN NEWFOUNDLAND GEWONNEN DOOR CONSERVATIEVEN

De parlementsverkiezingen, die op 18 juni in de provincie Newfoundland zijn gehouden, hebben het zelfde resultaat te zien gegeven als de algemene verkiezingen van 22 mei, nl. een overwinning van de Democraten, die overigens in deze provincie al de meerderheid hadden. De huidige conservatieve premier, Brian Pickford, blijft daarom hoofd van de regering, daar zijn partij 33 zetels won (een winst van 3 vergeleken met de verkiezingen van 1975) en daarmee 50% van de stemmen kreeg.

Dit is een persoonlijke nederlaag voor Donald Jamieson, oud-minister van buitenlandse zaken in de regering van Trudeau, die afstand had gedaan van zijn kandidatuur voor een zetel in het Lagerhuis in Ottawa om de leiding van de verkiezingscampagne van de Liberale partij in Newfoundland op zich te nemen. Met 19 zetels totaal werden de Liberalen overigens de tweede partij in Newfoundland. De overige zetels gingen naar kleinere partijen. (*Le* Monde)

REFERENDUM STAATKUNDIGE TOEKOMST QUÉBEC AANGEKONDIGD

De premier van Québec, René Lévesque, heeft op 21 juni voor het provinciaal parlement van Québec aangekondigd dat in het voorjaar van 1980 een referendum gehouden zal worden over de staatkundige toekomst van de provincie. Hoewel de precieze bewoordingen van de vraagstelling, die aan de kiezers wordt voorgelegd, nog niet bekend is, zal de strekking zijn dat de kiezers zich erover kunnen uitspreken of de regering in Québec wel of niet onderhandelingen met de federale regering in Ottawa over de staatkundige toekomst moet beginnen.

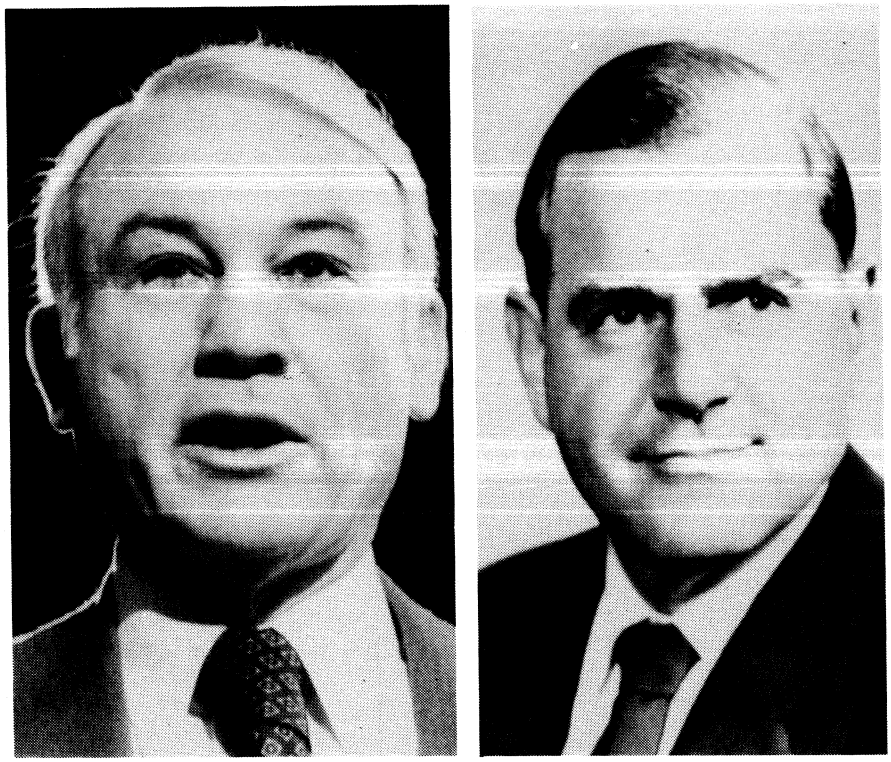
Oorspronkelijk werd verwacht dat Lévesque het referendum voor de herfst van 1979 zou uitschrijven. De premier lijkt echter voor een voorzichtige tactiek te kiezen en wijst voorstellen uit zijn eigen partij van de hand om door een verrassingstactiek tegenstanders van een zelfstandig Québec te overrompelen. (*NRC/H'blad,* Le Monde)

VERENIGDE STATEN

BENOEMING NIEUWE DIRECTEUR FED, VERDERE MINISTERSBENOEMINGEN

In verband met de wijzigingen in de samenstelling van de regering (pag. 468 e.v.) heeft president Carter op 24 juli Paul h. Volcker, de president van de Federal Reserve Bank van New York gevraagd voorzitter van de Amerikaanse centrale bank, de Federal Reserve Board, te worden. Hij zou daarmee G. William Miller opvolgen, die tot minister van economische zaken is benoemd, als opvolger van Michael Blumenthal.
Op een persconferentie zei Volcker op 24 juli een directe beheersing van de dollar en de kredietverlening op dit moment niet nodig te achten. Op de vraag of de Federal Reserve Board in het verleden wel de juiste beslissing heeft genomen, antwoordde hij dat er wat voor te zeggen is dat er hardere maatregelen getroffen hadden kunnen worden. Volcker staat bekend als een financieel expert met conservatieve opvattingen. De reacties op Wall Street waren dan ook onmiddellijk positief. De Dow Jones-index van 30 industriële fondsen steeg met bijna 10 punten. Ook de dollar trok weer wat aan. De voorzitter van de Senaatscommissie voor het bankwezen, die regelmatig kritiek had op het beleid van Miller, William Proxmire, liet zich vol lof uit over Volcker: ,,Hij heeft een groot intellect en is een erkend leider."

Op 27 juli maakte het Witte Huis twee verdere benoemingen bekend. De ex-burgemeester van New Orleans, Moon Landrieu, werd benoemd tot minister van huisvesting en stadsontwikkeling. Deze 49-jarige liberale Democraat is de opvolger van Patricia Haris, die, in plaats van de ontslagen Joseph Califano minister van volksgezondheid is geworden.
Neil Goldschmidt, burgemeester van Portland, vervangt Brock Adams als minister van transport. In de bekendmaking van het Witte Huis beschreef Carter Goldschmidt als een ,,agressieve en fantasierijke burgemeester met opvallende bestuurscapaciteiten". Landrieu,

De minister van financiën G. William Miller, voorheen hoofd van de centrale bank (l.) en de opvolger van Schlesinger als minister van energiezaken Charles Duncan (r.).

op zijn beurt, ,,geniet een landelijke reputatie als een vooruitstrevend burgemeester en een sterk bestuurder, alsmede als gerespecteerd en effectief woordvoerder voor plaatselijk bestuur".

Goldschmidt (39) was sinds 1972 burgemeester van Portland. Ook was hij voorzitter van de transportcommissie van het genootschap van burgemeesters.

Landrieu (49) was van 1970 tot 1978 burgemeester van New Orleans. Als zodanig heeft hij stappen om een einde te maken aan de rassenscheiding in het Zuiden krachtig gesteund en het stadsbestuur van New Orleans toegankelijk gemaakt voor zwarten. Hij is sinds lang een vriend van de familie Carter en geldt als een van de trouwste aanhangers van de president. Zijn voorgangster op het ministerie van huisvesting en stadsontwikkeling heeft al gezegd ,,verrukt" te zijn over zijn benoeming.

Op 25 juli heeft Carter op een persconferentie de regeringswijzigingen verdedigd.

Hij zei blij te zijn dat hij abrupt had gehandeld in plaats van de wijzigingen over een periode van weken of maanden uit te smeren.

Slechts éénmaal verloor de president zijn kalmte, namelijk toen hem werd gevraagd de bevoegdheden op te sommen van Hamilton Jordan, zijn 34-jarige voornaamste politieke staflid, die benoemd werd op de machtige post van chef van de Witte-Huisstaf.

Op boze toon zei de president dat de benoeming — die met name in het buitenland de vrees heeft gewekt dat Jordan grote invloed zal krijgen op de buitenlandse politiek — de meest verdraaide gebeurtenis in zijn politieke carrière was. ,,Hij zal de chef zijn van de Witte-Huisstaf. Hij zal niet de chef zijn van het kabinet. Ik ben de chef van het kabinet", aldus Carter. ,,Hij zal niet de chef van het Congres zijn. Het Congres is een onafhankelijk lichaam. Ik heb absoluut geen twijfel dat hij uitstekend werk zal verrichten."

Belangrijke assistenten van de president hebben tegen journalisten gezegd dat noch Jordan noch enige andere politieke adviseur buitenlandse of economische politiek zal maken.

Het Witte Huis heeft op 25 juli bekendgemaakt dat president Carter Hedley Donovan, voormalig hoofdredacteur van *Time,* heeft aangesteld als bijzonder adviseur voor buitenlandse en binnenlandse politiek.

Volgens Witte-Huiswoordvoerder Jody Powell zal Donovan evenals Carters adviseur voor nationale veiligheidszaken Brzezinski buiten Hamilton Jordan om toegang tot de president hebben.

Donovan trad op 1 juni terug als hoofdredacteur van Time, een post die hij sinds 1964 had bekleed. *(NRC/H'blad)*

CHINEES-AMERIKAANSE BETREKKINGEN, BENOEMINGEN AMBASSADEURS, AKKOORD OVER REGELING CLAIMS, HANDELSOVEREENKOMST

De Chinees-Amerikaanse betrekkingen sedert het besluit tot het aangaan van diplomatieke relaties (pag. 833 '78 e.v.) en het bezoek aan de VS van de Chinese vice-premier Deng Xiaoping, eind januari, begin februari (pag. 97 e.v.) hebben zich als volgt ontwikkeld.

Op 15 jan. maakte president Carter de benoeming tot ambassadeur in China bekend van Leonard Wood-

V.l.n.r. de ontslagen ministers Blumenthal, Schlesinger en Califano.

cock, die sedert juli '77 hoofd van het Amerikaanse liaison-bureau in Peking was geweest.
De benoeming werd op 8 februar: goedgekeurd door de Senaatscommissie voor buitenlandse zaken en op 26 februari door de Senaat met 82 tegen 9 stemmen.

Op 1 maart werd de Amerikaanse ambassade in Peking officieel geopend, in aanwezigheid van o.a. Michael Blumenthal, de minister van financiën. Dezelfde dag bood de nieuwe Chinese ambassadeur in Washington, zijn geloofsbrieven aan president Carter aan.
Gedurende het bezoek van Blumenthal werd op 2 maart een akkoord gevonden voor de regeling van uitstaande vorderingen tussen de VS en China.
Volgens deze regeling zal China aan het Amerikaanse ministerie van financiën $ 80.500.000 betalen ter afdoening van zo'n 400 Amerikaanse claims ter waarde van $ 196.800.000, terwijl de VS per 1 oktober Chinese activa ter waarde van $ 80.500.000 zullen vrijgeven die ten tijde van de Koreaanse oorlog waren bevroren. Van het totale bedrag dat China moet betalen zal $ 30 miljoen op 1 oktober worden betaald en het resterende in vijf gelijke jaarlijkse termijnen.

Amerikaans-Chinese handel

De handel tussen de VS en China bereikte in 1974 het record niveau van $ 936.100.000, waarvan de Amerikaanse exporten naar China (voornamelijk graan) alleen al goed waren voor $ 821.400.000.

Het handelsvolume liep in de drie daarop volgende jaren snel terug, voornamelijk omdat China geen Amerikaans graan meer importeerde en de Amerikaanse export naar China in 1977 slechts $ 171.000.000 bedroeg.

In 1978 leidden een aantal factoren tot een enorme groei van de Amerikaanse uitvoer naar China, die in de eerste elf maanden van het jaar $ 653 miljoen bedroeg.
Een wijdverspreide droogte in 1979 en 1978 noodzaakte de Chinese regering de graanaankopen in de VS te hervatten en tussen april en november werden contracten getekend voor de aankoop van 3.900.000 ton tarwe en 2.300.000 ton maïs.
De plannen van de Chinese regering tot modernisering van de economie hebben ook geleid tot aankoop van Amerikaanse uitrustingen. Op 28 november 1977 werd een akkoord ondertekend voor de aankoop van Amerikaans olieboringsmaterieel ter waarde van $ 50 miljoen,
Om het toerisme als bron van buitenlandse valuta te ontwikkelen toonde de Chinese regering zich bereid gebruik te maken van Amerikaanse deskundigheid.

Op 9 november 1978 ondertekende de Intercontinental Hotels Corporation een akkoord dat voorzag in de bouw van 5 tot 8 hotels in Chinese steden.
Na de ondertekening van het normaliseringsverdrag (pag. 833 1978 e.v.) maakte de Chinese minister voor buitenlandse handel Li Dsjiang in Hong Kong bekend dat China bereid was zowel regerings- als niet-regeringsleningen te accepteren, ,,zolang de voorwaarden acceptabel'' waren.
Over de handelsbetrekkingen met de VS zei hij: ,,Wanneer dezelfde voorwaarden worden aangeboden zal ons beleid bij het afsluiten van handelsovereenkomsten zo zijn dat voorkeur gegeven wordt aan landen die al diplomatieke betrekkingen met China hebben. Nu China en de VS overeengekomen zijn diplomatieke betrekkingen aan te gaan, zal dat een verschil maken voor de handel tussen beide landen''.
Hij voegde eraan toe dat Amerikaanse maatschappijen spoedig in de gelegenheid gesteld zouden worden permanente kantoren te openen in Peking en joint ventures aan te gaan met Chinese handelsorganisaties en dat China overwoog een langlopend handelsverdrag met de VS af te sluiten. Op 5 januari heeft de U3 Steel Corporation een verdrag gesloten met de Chinese regering om een ertsbewerkingsindustrie in N.-China te bouwen ter waarde van $ 1000 miljoen.
Het langlopende handelscontract, waarover minister Li Qiang sprak, kwam ook weer ter sprake bij het bezoek dat de Amerikaanse minister van handel Juanita Kreps in mei aan Peking bracht.
Bij die gelegenheid werd het verdrag ondertekend over de regeling van de wederzijdse vorderingen waarover in maart bij het bezoek van Blumenthal een principe-akkoord was getekend en begonnen de besprekingen over een handels- scheepvaart- en luchtvaartverdrag.
Een regeling voor de wederzijdse vorderingen was een voorwaarde voor het beginnen van onderhandelingen over een handelsverdrag, aldus was van Amerikaanse zijde meerdere malen gesteld.
Begin juli maakten woordvoerders van het State Department bekend dat de onderhandelingen zodanig gevorderd waren dat spoedig een akkoord kon worden verwacht.

Op 8 juli ondertekenden de Chinese minister Li Qiang en de Amerikaanse ambassadeur Leonard Woodcock een handelsovereenkomst die China de status van ,,meest begunstigde natie'' geeft, wat inhoudt dat het land de laagste invoerrechten gaat betalen die de VS enig ander land rekenen.
Het Amerikaanse Congres moet nog goedkeuring hechten aan de overeenkomst. Verwacht wordt dat tegelijkertijd eenzelfde handelsovereenkomst met de Sowjet-Unie ter sprake zal komen. China hoeft namelijk niet de toezegging te doen dat het een vrij emigratiebeleid zal voeren. Dit is, ook voor de Sowjet-Unie, een van de voorwaarden om voor het predikaat ,,meest begunstigde natie'' in aanmerking te komen.
Aan deze voorwaarde, de ,,Jackson-Vanik-paragraaf'', voldoet de Sowjet-Unie niet. Te weinig Russische joden mogen Rusland verlaten. China hoeft volgens Amerikaanse regeringsfunctionarissen niet aan deze voorwaarde te voldoen, wat de mogelijkheid opent dat in het kader van de gelijke-rechten-politiek van de VS straks ook met de Sowjet-Unie een handelsovereenkomst zal worden gesloten.
Door de overeenkomst zal de handel tussen de VS en China in 1985 een waarde hebben van bijna vijf miljard dollar, vijfmaal zoveel als in 1978. Dank zij de status ,,meest begunstigde natie'' hoeft China in het eerste jaar van de overeenkomst ongeveer honderd mln dollar minder invoerrechten te betalen dan normaal. Beide partijen erkennen elkaars patenten, handelsmerken en auteursrechten. China krijgt exportkredieten onder gunstige voorwaarden.
Het eerste van de tien artikelen van de overeenkomst zegt dat ,,beide landen maatregelen nemen om een zo gunstig mogelijk klimaat te scheppen ter bevordering van een voortdurende ontwikkeling van de wederzijdse handel''. De overeenkomst heeft een looptijd van drie jaar, die automatisch met eenzelfde periode wordt verlengd, tenzij een van de partijen uiterlijk dertig dagen voor beëindiging opzegt.
De eerste vijf maanden van 1979 heeft de waarde van de Ameri-

kaanse export naar China 600 mln dollar bedragen, terwijl China de VS voor 196 mln dollar leverde. In '78 bedroeg de Amerikaanse uitvoer naar China 818 mln dollar. De VS leveren voornamelijk tarwe, maïs en katoen. De Chinese export naar de Ver. Staten beliep in 1978 324 mln dollar. (DPA, Reuter, *NRC/H'* blad, NZZ, *Le* Monde)

EERDERE OLIEBESPARENDE MAATREGELEN

In het voorjaar heeft Carter ook al een plan gelanceerd dat oliebesparingen beoogde, maar dat is door tegenwerking in het Congres nooit uitgevoerd (pag. 465 e.v.).
Op 30 jan. verklaarde minister voor energiezaken Schlesinger dat hij verwachtte dat het nodig zou worden de levering van olie te rantsoeneren, als de aanvoer uit Iran op 1 april nog niet hersteld zou zijn. Hij zei dat gedacht werd aan rantsoenering van de olieleveranties aan de raffinaderijen en van de levering van olieprodukten aan de handelaren. Overwogen werd de benzinestations 's avonds en tijdens zon- en feestdagen te sluiten om op het verbruik te bezuinigen.
De minister drong er bij de Amerikanen op aan vrijwillig op het verbruik van olieprodukten te bezuinigen. In dat geval zou mogelijk van dwangmaatregelen kunnen worden afgezien. Het verbruik in de zomer en in het najaar moest worden beperkt om voldoende voorraad te kunnen vormen voor de winter. Schlesinger herhaalde deze waarschuwing op 7 febr. tegenover de Senaatscommissie voor energie. Hij zei toen verder dat de moeilijkheden in Iran de wereldproduktie met 5 mln vaten per dag hadden verminderd. Sinds okt. 1978 kwam dit produktieverlies op ruim 375 mln vaten.
Ongeveer een week later liet Schlesinger weer soortgelijke geluiden horen. Tegenover een senaatscommissie van energie verklaarde hij dat de VS door het wegvallen van de olie-aanvoer uit Iran maatregelen moesten nemen om energie te besparen.

Hij stelde de volgende vrijwillige maatregelen voor:
het strikt in acht nemen van de snelheidsbeperking van 55 mijl:
het lager zetten van de verwarmingsthermostaat; het zoveel mogelijk gebruik maken van het openbaar vervoer en van gezamenlijk autorijden.

President Carter gaf een wat geruststellender beeld van de situatie op een persconferentie op 12 februari. Hij zei toen dat er geen sprake was van een energiecrisis maar dat de situatie kan verslechteren indien de Amerikanen geen ernst met energiebesparing maken.
Het uitvallen van de Iraanse olieproduktie kwam volgens Carter neer op een verlies voor Amerika van 500.000 vaten per dag of 2½% van bet dagelijkse Amerikaanse olieverbruik. Amerika's olievoorraad moet thans wel aangesproken worden, aldus de president.
Carter zei te geloven in de doeltreffendheid van vrijwillige maatregelen, waarop Schlesinger in zijn verklaring had gedoeld.
De eerste werkelijke gevolgen van de benzineschaarste bleken half februari, toen de luchtvaartmaatschappij National Airlines enkele vluchten tussen New York en Amsterdam afgelastte, omdat de oliebevoorrader van deze maatschappij, Texaco, de kerosinelevering beperkte. Volgens Texaco werd het tekort aan vliegtuigbenzine, dat de oorzaak was van de leveringsbeperking, veroorzaakt door de schaarste aan olie op de wereldmarkt en door de stopzetting van de Iraanse olieproduktie.

Het ministerie van energie in Washington daarentegen ontkende dat er enig verband was tussen het plaatselijke gebrek aan kerosine en het dichtdraaien van de oliekraan in Iran.
Volgens het departement lagen er andere oorzaken aan de schaarste ten grondslag, zoals de aanhoudende koude die de aanvoer van benzine had vertraagd of de raffinaderijen had gedwongen om meer olie tot stookolie voor verwarmingsdoeleinden te verwerken wat ten koste van volume aan vliegtuigbenzine ging.

Op 21 febr. kondigde een aantal oliemaatschappijen aan dat zij hun raffinage en leveranties zouden gaan beperken. Als oorzaak daarvan noemden zij het wegvallen van olie uit Iran.
Shell Oil (Houston) zou per 1 maart haar raffinagecapaciteit met 5 tot 8% verminderen wegens ,,onoverkomelijke moeilijkheden bij de aankoop van ruwe olie op de wereldmarkt".
Atlantic Richfield ging over op een distributiesysteem voor een aantal olieprodukten. De directeur van deze onderneming kondigde aan dat de benzinestations in de VS spoedig korter geopend zouden zijn en dat automobilisten af en toe in de rij zouden moeten staan en dat de olievoorziening soms zelfs geheel tot stilstand zou komen.
De maatschappij Phillips Petroleum kondigde per 1 maart een korting op haar leveranties van 15% aan.

Een aansporing tot bezuiniging op het olieverbruik en het ontwikkelen van andere energiebronnen bevatte het rapport van het ministerie van financiën dat eind maar? werd gepubliceerd.
In dit rapport werd gesteld dat de VS door hun hoge olieverbruik te veel aangewezen zijn op leveranciers, die dermate onzeker zijn dat de Amerikaanse veiligheid in ge aar komt.
Volgens het rapport bedraagt het Amerikaanse olieverbruik achttien tot twintig miljoen vaten (van 159 liter) per dag, veel meer dan in enig ander land ter wereld. en moet daarvan bijna de helft worden ingevoerd. Minister van financiën Michael Elumenthal zei in een brief die het rapport begeleidt dat ,,de recente gebeurtenissen in Iran op dramatische wijze duidelijk hebben gemaakt hoe gevaarlijk de Amerikaanse afhankelijkheid van buitenlandse olie is".
In 1978 hebben de VS 45 procent van hun oliebehoefte moeten invoeren tegen in 1975 nog maar 37 procent.
Het rapport ging verder vergezeld van een studie van de Amerikaanse geheime dienst (CIA) waarin wordt gewaarschuwd voor allerlei mogelijkheden voor onderbreking van de olievoorziening van de Verenigde Staten. ,,Het is zeer waarschijnlijk dat de aanvoer uit een of meer landen die de Verenigde Staten van olie voorzien de komende jaren wordt onderbroken door natuurrampen, menselijk falen of terroristische acties", zo meent de CIA.

Carter heft prijscontrole op

Op 5 april maakte president Carter bekend dat geleidelijk aan de prijscontrole op in de VS gewonnen olie zou worden opgeheven. De door prijsverhoging toegenomen winsten van oliemaatschappijen zouden extra belast worden en het geld van deze oliebelasting zou gebruikt moeten worden voor de ontwikkeling van zonne-energie en van andere niet-conventionele bronnen.
De Amerikaanse energieproblemen zijn ernstig en zij worden nog erger, aldus de president. Als rechtvaardiging voor de gefaseerde liberalisering van de binnenlandse olieprijzen, noemde de president het feit dat federale prijscontroles ,,de binnenlandse olieproduktie laag houden, verkwisting aanmoedigen en de afhankelijkheid van buitenlandse olie doen toenemen".
,,Onze nationale kracht is gevaarlijk afhankelijk van een dunne lijn van olietankers, die de halve wereld bestrijken." ***(IHT,*** *NRC/H'blad, Le* Monde)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" **B.V.,** Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093. 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij **Keesing,** Keesinglaan 2-20, B 2100 **Deurne-Antwerpen.**

POLITIEKE CRISIS IN INDIA (II)

Sinds de algemene verkiezingen van maart 1977, die een einde maakten aan de dertigjarige regeringsperiode van de Congrespartij op centraal niveau, trad ook op regionaal niveau een complete wijziging in de Indiase politiek op. Terwijl de Congrespartij in maart 1977 aan het bewind was in alle 22 deelstaten behalve Nagaland en Tamil Nadu (die onder presidentieel bestuur stonden), zij het in Kasjmir en Kerala in een coalitie met andere partijen, was de partij tegen het eind van juli 1978 alleen nog aan het bewind in Kerala en daar slechts als grootste partij in een coalitieregering.

Eind juli 1978 was de Janata-partij aan het bewind in 13 deelstaten, waarvan in elf alleen en in twee (Maharashtra en de Pendsjaab) als onderdeel van een coalitie. De in jan. 1978 door afsplitsing tot stand gekomen Congrespartij (I) was aan de regering in Andhra Pradesh en Karnataka, door de CPI(M) geleide coalitieregeringen zaten in Tripura en West-Bengalen, en lokale partijen regeerden in Kasjmir, Meghalaya, Nagaland en Tamil Nadu.

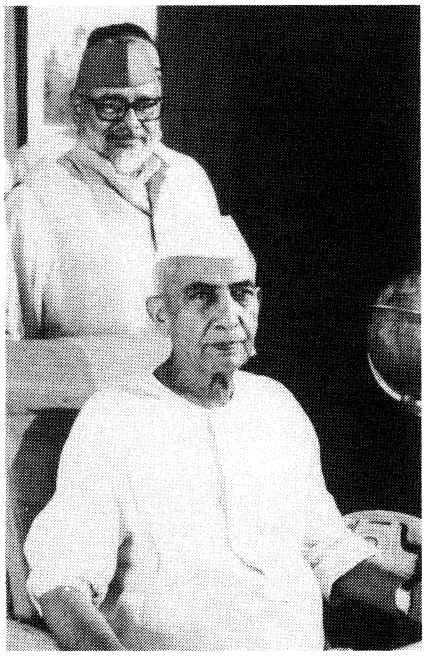
Maar de Janata-partij nam de dominerende rol van de Congrespartij niet over. Tegenover een verdeelde oppositie stond niet een verenigde regeringspartij met een charismatische leider, maar meer een coalitie van elkaar beconcurrerende en vaak ideologisch tegengestelde constituerende partijen. In plaats van een ,,verticaal" twee-partijenstelsel te bereiken leek India een onzekere fase van ,,horizontale" politieke groeperingen in te gaan, welke de overblijfselen van de voormalige Congrespartij doorkruisten.

Deze ontwikkeling, ten dele vermeld in de vorige aflevering (pag. 497 t/m 503), wordt hieronder verder geschetst.

Voortdurende onenigheid binnen Janata-partij

Terwijl de op 17 aug. 1978 door het kabinet voorgestelde ,,vredesformule" om het conflict tussen premier Morarji Desai en de tot aftreden genoopte minister Charan Singh bij te leggen — nl. door laatstgenoemde de post van voorzitter van de Janata-partij aan te bieden (pag. 503/3) — op zodanig verzet stuitte, dat toepassing achterwege bleef, werd de partij in een nieuw schandaal verwikkeld. Na de politieke affaire rond de zoon van premier Desai stond nu de zoon van defensieminister Jagjivan Ram ter discussie. Deze zoon, de 43-jarige Suresh Kumar, diende op 21 aug. een klacht bij-de politie van Delhi in over zijn ontvoering in de voorgaande nacht. Hij zou samen met zijn vriendin, de 21-jarige Sushma Rani, zijn gedwongen documenten te ondertekenen en voor foto's in compromitterende houdingen te poseren. In verband hiermee werden op 25 aug. twee jonge politici gearresteerd, die als politieke medewerkers van Charan Singh werden aangeduid: Om Pal Singh, een functionaris van de Kisan Sammelan (een boerenorganisatie), en K. C. Tyagi, een secretaris van Yuva Janata (de jeugdbeweging van de partij). Vervolgens diende Suresh Kumar een eis tot echtscheiding tegen zijn vijf jaar oudere echtgenote, Kamaljit, in, die daarop verklaarde dat haar man geloofde het politieke image van zijn vader te kunnen redden door met Sushma Rani te trouwen.

Ook tijdens een driedaagse conferentie van de parlementsfractie van de Janata-partij, van 4-6 okt. te Delhi, bleek de verdeeldheid. Desai's tegenstanders, een deel van de voormalige BLD-leden en socialisten, verlangden een onderzoek naar de corruptiebeschuldigingen aan het adres van Kanti Desai. Maar de grote meerderheid van de partij bleek nog steeds achter de premier te staan, die liet weten dat hij zijn ambt niet onder druk zou opgeven en dat slechts de partij hem tot aftreden kon dwingen.

De nieuwe premier van India, Charan Singh, met achter hem Raj Narain, de man die de twee vorige premiers ten val bracht.

Indira Gandhi verkozen in Lagerhuis

Op 6 okt. 1978 stelde mevr. Indira Gandhi zich kandidaat voor een Lagerhuiszetel bij een tussentijdse verkiezing in de stad Chikmagalur (Karnataka). Zij moest het opnemen tegen Veerendra Patil, de kandidaat van de Janata-partij, en 26 onafhankelijke kandidaten.

Alle belangrijke politieke partijen bepaalden hun voorkeur, behalve de CPI (Communistische Partij van India), die neutraal bleef. De Anna Dravida Munnetra Kazhagam, de regerende partij in Tamil Nadu. sprak haar steun uit voor mevr. Gandhi. Daarentegen zegden de CPI (M), de Dravida Munnetra Kazhagam, de Akali Dal en de CPI (M-L) steun toe aan Patil, die in 1968 premier van het toenmalige Mysore (Karnataka) werd. Bij de scheuring van de Congrespartij in 1969 sloot hij zich bij het Organisatie-Congres aan. dat hij vanaf 1972 in het Hogerhuis vertegenwoordigde, nadat hij in 1971 als premier was afgetreden.

De nominatie van mevr. Gandhi verscherpte de crisis in de Congrespartij. Het fractiebestuur riep op 23 okt. alle partijleden op om zich actief in te zetten ter wille van een nederlaag van de Janata-kandidaat.

Op de vraag of dit inhield dat de Congrespartij mevr. Gandhi zou steunen antwoordde de waarnemend partijvoorzitter Swaran Singh: ,,Implicaties zijn implicaties". Deze houding dreigde de partij te splitsen.

Oud-minister Karan Singh en Chandrajit Yadav, een vroegere staatsminister, traden op 25 okt. uit protest uit het werkcomité. Volgens Karan Singh was het fractiebesluit ,,een negatie van alles waarvoor de Indiase Nationale Congrespartij was opgekomen in de zin van een onwankelbare verplichting jegens de democratie". Door 15 Lagerhuisleden van de Congrespartij werd het besluit bekritiseerd als ,,ondemocratisch en onconstitutioneei", en de Congrespartij van Karnataka besloot tot een koers gericht op het verslaan van mevr. Gandhi.

Weekblad 48ste jaargang No. 2498, pag. 30719-30734

Mevr Gandhi voerde een felle campagne. waarbij zij tientallen bijeenkomsten toesprak Zij riep daarbij in het bijzonder op tot steun aan de armen, de ,,onaanraakbaren" en de minderheden, terwijl zij de onder haar bewind ingestelde noodtoestand motiveerde als een tijdelijke maatregel om de ,,democratie (te) versterken". Tijdens ie campagne in Chikmagalur dachten ae mensen op het platteland nog dat zij premier was en dat de prijzen door haar toedoen waren gedaald, aldus een commentator.

De campagne van Patil werd georganiseerd door minister George Fernandes, die tijdens de noodtoestand gevangen had gezeten en wiens broer, Lawrence Fernandes, toen gemarteld werd omdat hij de verblijfplaats van George niet wilde verraden. Ook Jagjivan Ram en andere Ieder, van de regering namen aan de campagne deel Premier Desai stuurde op 1 nov een boodschap aan de kiezers, waarin hij hen waarschuwde dat een stem voor mevr Gandhi een stem voor autoritair gezag was. Ook slachtoffers van de noodtoestand voerden een campagne tegen mevr. Gandhl.

In de loop van de verkiezingscampagne namen de gewelddaden toe, en het optreden van de politie, die verantwoordelijk was jegens de deelstaatregering van de Congrespartij (I), leidde tot wijdverbreide kritiek. Op 31 okt. voerde de politie zonder waarschuwing een charge uit tegen een protestdemonstratie van 12 vrouwen tijdens een bijeenkomst waar mevr. Gandhi het woord voerde; daarbij werd Nandana Reddy, wier moeder tijdens de noodtoestand kort na haar vrijlating uit gevangenschap was overleden, ernstig gewond, terwijl drie journalisten, die van het incident getuige waren, door de politie werden bedreigd. Op 1 nov. vond in Ujire een tneffen plaats tussen politie en Janata-supporters, van wie een deel stenen naar de politie wierp; deze voerde daarop een charge uit en opende het vuur, waarbij een dode viel en 85 personen gewond raakten. De centrale regering stuurde vervolgens op 2 nov drie eenheden van de centrale reservepolitie naar Karnataka om de orde te handhaven.

Bij de op **5** nov. gehouden verkiezing kwam ca. **76%** van de stemgerechtigden op, ondanks het slechte weer. Er deden zich nagenoeg geen incidenten voor. Krachtens de op **8** nov. bekendgemaakte uitslag won mevr. Gandhi de zetel met **249.376** stemmen tegen Patil met **172.043** stemmen. Haar meerderheid was groter dan in **1977,** toen de kandidaat van de nog verenigde Congrespartij **208.239** stemmen verwierf **in** een rechtstreekse confrontatie met de kandidaat van de Janata, die **143.671** stemmen kreeg.

De correspondent van NRC/H'blad (10-11-'78) schreef oa. De verkiezing van oud-premier Indira Gandhi in het Indiase parlement wordt in het land algemeen beschouwd als het begin van haar politieke rehabilitatie Haar niet onverwachte overwinning in de tussentijdse verkiezing in het Zuidindiase district Chikmagalur binnen 19 maanden na haar ondergang in de algemene verkiezingen, heeft echter een veel grotere uitwerking Sommige politieke commentatoren hebben geen enkele hoop, dat haar terugkeer als regeringsleider nog kan worden verhinderd, hoewel anderen, als politiek specialist Rajni Kothari, haar succes toch niet zien als een totale ramp (.)

De betekenis van Chikmagalur ligt wat hem betreft elders De verkiezing heeft voor een polarisatie van de politieke krachten gezorgd, volgens hem een gunstige ontwikkeling ,,alle w-aardebolle democraten die India heeft voortgebracht" heeft zij in de openbaarheid gebracht. Leden van de Congrespartij als Karan Singh en A. K. Anthony hebben, mogelijk ten koste van hun eigen politieke toekomst openlijk de autoritaire krachten veroor deeld die Indira Gandhi vertegenwoordigt.

Het is nu tamelijk duidelijk wie wil opkomen voor een democratisch functionesen in India Prof Kothari suggereert dat deze polarisatie ook in het parlement zal volgen

Een feit is dat Indira Gandhi nog erg onder controle staat van de knngen geleid door haar zoon Sanjay Men verwacht dat zijn manier van werken het Indira-Congnes zelf spoedig zal verdelen Het eerste slachtoffer zou heel goed D. Urs, de premier van de staat Karnataka, kunnen zijn, die niet bij Sanjay Gandhi in een goed blaadje staat

De leiding van de Janatapartij in New Delhi is met uiteenlopende reacties op de verkiezingsuitslag gekomen Premier Morarji Desai denkt niet dat de uitslag voor zijn regering enig verschil zal maken.

George Fernandes, de campagneleider van Indira's tegenstander Veerendra Patil, heeft een realistischer visie Hij gelooft dat de Janata-partij er niet in is geslaagd om de ,,sociale alliantie" te breken die Indira Gandhi heeft weten te smeden tussen haarzelf en paria's, mohammedanen, vrouwen enz Volgens hem heeft Janata een moeilijke weg voor zich.

Dat de oud-premier geen ruimere overwinning behaalde dan is gebeurd, wordt door waarnemers gezien als een teken dat haar greep op de bevolking minder is dan algemeen wordt aangenomen. Haar overwinning op wch beschouwen zij als een resultaat van het feit dat Janata het land geen daadkrachtige en rechtvaardige regering heeft gegeven. Het beeld van Janata als een partij die tegen de armen is, is in de afgelopen maanden niet weggenomen. Ook is overduidelijk dat de onthullingen over excessen in de periode dat Indira Gandhi het land krachtens de noodtoestand regeerde, geen effect hebben gehad op het kiezersvolk

Prof Kothari gelooft dat Gandhi's verkiezing Janata ertoe zal bewegen de tegen haar lopende rechtszaken te versnellen ...

Nieuwe premier in *Kerala*

Inmiddels had de premier van Kerala, A. K. Anthony van de Congrespartij, op **27** okt. ontslag genomen uit protest tegen het besluit van zijn fractiebestuur om actie te voeren tegen de Janata-kandidaat in Chikmagalur. Op **29** okt. werd P. K. Vasudevan Nair, de CPI-minister van industrie en elektriciteit, als opvolger van Anthony tot premier beëdigd, aangezien de CPI in het regerende Verenigde Front de grootste partij was geworden na de afscheiding van de Congrespartij (I).

Gemeenteraadsverkiezingen in Bombay

Bij de op 8 nov. gehouden gemeenteraadsverkiezingen in Bombay verwierf het door de Janata geleide Progressieve Democratische Front 85 van de **140** zetels, terwijl de Janata-partij in de oude raad slechts over **42** zetels beschikte. In het Front werkte ook de plaatselijke partij van Sharad Pawar, de uit de Congrespartij afkomstige premier van Maharashtra (pag. 501/3), mee. Terwijl de twee Congrespartijen in de oude raad over **46** zetels beschikten, kreeg de Congrespartij (I) nu slechts **17** zetels en de Congrespartij **8.** Van de resterende **30** zetels gingen **21** naar een lokale rechtse partij, Shiv Sena, en 9 naar communisten en onafhankelijken samen.

Charan Singh dreigt met breuk in Janata-partij. Krappe overwinningen voor Janata bij tussentijdse verkiezingen

Terwijl ex-minister Charan Singh in een op 10 nov. **1978** gepubliceerd interview voor het eerst met de oprichting van een eigen partij dreigde, bleek de Janata-partij door interne verdeeldheid niet in staat een opvolger voor Singh en evenmin voor Narain aan te wijzen.

Bij een tussentijdse verkiezing voor een Lagerhuiszetel in Samastipur (Bihar) op **26** nov. wist de Janata-kandidaat deze zetel voor zijn partij te behouden. Maar de voorsprong op de kandidaat van de Congrespartij (I) bedroeg slechts ca. **24.000** stemmen, terwijl de Janata-kandidaat in **1977** een meerderheid van **327.000** stemmen verwierf.

Een soortgelijke uitslag leverde een tussentijdse verkiezing op **3** dec. voor een Lagerhuiszetel in Fatehpur (Oettar Pradesh) op. Ook hier behield de kandidaat van de Janata-partij de zetel met een voorsprong van **30.000** stemmen t.o.v. de kandidaat van de Congrespartij (I), terwijl de meerderheid in **1977 175.000** stemmen bedroeg.

Na talrijke bemiddelingspogingen vond op **4** dec. een gesprek van **45** minuten tussen Desai en Charan Singh plaats, dat zonder resultaat verliep. In de nacht van **12** op **13** dec. besloot Charan Singhs factie in de Janata-partij de komende verkiezingen voor de partij-organen te boycotten. Volgens persberichten stond Singh op het punt een eigen politieke organisatie op te richten, uitgaande van de BLD maar breder van opzet. De Indian *Express* citeerde, aldus NZZ (21-12), de vol-

gende uitspraak van Charan Singh: ,,Als de fundamentele belangen van de Charan-Singh-groep aangetast worden, zou men alles doen om de regering-Desai, zo mogelijk zonder steun van mevr. Gandhi uiteen te doen vallen, en zo nodig ook met haar."

Op 22 dec. kwam de breuk in de Janata-partij zeer nabij met een twee uur durende woordenwisseling in het Lagerhuis tussen Desai en Charan Singh. Laatstgenoemde legde toen een verklaring af over de achtergronden van zijn ontslag. Hij stelde dat hij uit de regering was gezet, omdat hij een onderzoek had gevraagd naar de beschuldigingen i.z. corruptie tegen Kanti Desai. De premier antwoordde dat de reden voor Singhs ontslag diens openbare bewering was geweest dat de regering uit ,,impotente lieden" bestond. Bovendien constateerde hij dat Singh geen commissie van onderzoek had benoemd i.v.m. beschuldigingen van corruptie jegens zijn eigen vrouw en schoonzoon. Had hij dat wel gedaan dan was Desai genoodzaakt geweest een dergelijke commissie in te stellen.

Mevr. Gandhi van Lagerhuiszetel vervallen verklaard. Arrestatie en vrijlating. Regeringsplannen voor speciale gerechtshoven

Op 20 nov. 1978 werd Indira Gandhi in het Lagerhuis als afgevaardigde beëdigd. Maar reeds de volgende dag werd zij door de privilegescommissie van het Lagerhuis schuldig bevonden aan een ernstige ,,inbreuk op de privileges en minachting van het Huis". Zij had geweigerd mee te werken aan een onderzoek van deze commissie naar de door haar zoon Sanjay Gandhi geleide autofirma, de Maruti Ltd. De commissie liet het over aan de ,,collectieve wijsheid" van de 540 leden van het Lagerhuis een passende straf te bepalen. Die kon variëren van een mondelinge berisping tot uitsluiting of gevangenzetting voor de duur van de lopende zitting.

Op 1 dec. verklaarde het Opperste Gerechtshof, in antwoord op een desbetreffend verzoek van president Reddy, dat het parlement de bevoegdheid heeft bij wet speciale gerechtshoven in het leven te roepen, die personen zouden kunnen berechten die zich tijdens de noodtoestand hadden schuldig gemaakt aan wetsovertredingen. Het doel van een wetsontwerp voor de instelling van die gerechtshoven was mevr. Indira Gandhi bij haar berechting wegens beweerde ,,excessen" de mogelijkheid van vertragingsacties via de normale procedures te ontnemen.

Op 6 dec. werd mevr. Gandhi eenstemmig tot voorzitter van de parlementsfractie van de Congrespartij (I) gekozen.

Op 13 dec. vergaderde de parlementsfractie van de Janata-partij over de bestraffing van mevr. Gandhi en daarbij bleek dat een overweldigende meerderheid een streng optreden wenste. Op 14 dec. stelde Desai voor mevr. Gandhi van haar parlementszetel te beroven en haar voor de duur van de winterzitting (gepland tot 22 dec.) gevangen te zetten.

De betreffende motie werd op 18 dec. in het Lagerhuis behandeld en in de morgen van 19 dec. goedgekeurd niet 279 tegen 138 stemmen bij 37 onthoudingen (de afgevaardigden van beide communistische partijen en enkele andere oppositieleden). Voor de motie stemde de Janata-partij, incl. de factie van Charan Singh: tegen waren de Congrespartij (I) en de Congrespartij van Swaran Singh.

Mevr. Gandhi bleef in het parlementsgebouw tot zij ca. 5 uur later door politie naar haar cel werd overgebracht. Zij verklaarde tegenover verslaggevers dat zij aan de volgende tussentijdse verkiezing in Chikmagalur zou deelnemen.

De arrestatie van Indira Gandhi ontketende een golf van gewelddadige reacties, waarbij in een week tijds ten minste 19 personen werden gedood. Haar aanhangers lanceerden een ,,vul de gevangenissen"-campagne, wat tot de arrestatie van 100.000 à 120.000 personen leidde. Er volgde op 20 dec. 's avonds zelfs een kaping van een Boeing 737 met 132 inzittenden tijdens een vlucht van Calcutta naar New Delhi; 2 met speelgoedpistolen bewapende kapers dwongen de piloot het toestel naar het vliegveld van Benares te brengen, waar zij de onvoorwaardelijke vrijlating van mevr. Gandhi eisten. Na een gesprek met de premier van Oettar Pradesh, Ram Naresh Yadav, gaven zij zich, 12 uur na de landing in Benares, over.

Vanuit haar cel stuurde mevr. Gandhi een boeket bloemen aan Charan Singh t.g.v. diens 77ste verjaardag, waarvoor op 23 dec. in New Delhi een massabijeenkomst werd belegd van bijna een miljoen boeren.

Anderhalf uur na de officiële sluiting van de parlementszitting werd mevr. Gandhi op 26 dec. in vrijheid gesteld. Zij verklaarde zich opnieuw kandidaat te zullen stellen voor een parlementszetel; Chikmagalur zou haar ,,eerste keus" zijn. Zij suggereerde dat zij zou kunnen samenwerken met Desai's tegenstanders in de Janata-partij, en zij verklaarde dat zij een samenwerkingsaanbod van Charan Singh zou aanvaarden. Voorts stelde zij zich tot taak de breuk in de Congrespartij op korte termijn te herstellen.

Toen werd tevens het aftreden gemeld van de minister van voorlichting, Lal Krishnan, uit protest tegen de wijze waarop het parlement verzoeken om een onderzoek naar

Ex-premier Indira Gandhi bij haar arrestatie op 19 dec. 1978.

de beschuldigingen van corruptie tegen Kanti Desai had behandeld.

Op 10 jan. besloot het kabinet voort te gaan met het voorbereiden van een wet voor de instelling van speciale gerechtshoven.

Contact mevr. Gandhi - Swaran Singh. Stemmenwinst voor *Congres*-partij (I) in Andhra Pradesh

Tijdens een ontmoeting van 90 minuten in het weekend van 6 jan. kwamen mevr. Gandhi en Swaran Singh, de voorzitter van de Congrespartij, overeen dat een herenigingvan hun partijen onder de oude partijnaam in beginsel zou plaatsvinden. Er waren nog ,,voortdurende meningsverschillen" (over de inpassing van een zo groot mogelijk aantal personen in de verenigde partij), maar ,,oprechte pogingen" werden ondernomen om die op te lossen. Mevr. Gandhi verklaarde zich tot een samenkomst met oud-minister Y. B. Chavan (zie ook pag. 501/2) bereid.

Op 10 jan. vonden twee tussentijdse verkiezingen plaats in de zuidelijke deelstaat Andhra Pradesh. De Congrespartij (I) behield niet alleen de twee betrokken Lagerhuiszetels, maar vergrootte haar meerderheid. In Secunderabad versloeg Shiva Sankar zijn opponent van de Janata-partij met 19.945 stemmen, terwijl in maart 1977 de voorsprong van de nog niet gescheurde Congrespartij 3.847 stemmen bedroeg. In Siddipet wist Nandi Yellaiah zijn voorsprong op de kandidaat van de Janata-partij van 102.870 tot 174.079 stemmen te vergroten. Volgens politieke waarnemers toonden deze uitslagen aan dat de populariteit van mevr. Gandhi door haar gevangenschap was toegenomen.

Charan Singh terug in kabinet

Nog op 12 jan. schreef de NZZ dat de leiding van de Janata-partij geen stap dichter bij het overwinnen van de crisis gekomen was. Desai en Charan Singh bleven op hun standpunten staan en hadden zich tegen alle bemiddelingspogingen verzet. Singh wilde zijn oude ministerie (binnenlandse zaken) terug hebben, en Desai was bereid hem elke andere post terug te geven. Nieuwe benoemingen op binnenlandse zaken en gezondheid, de portefeuille van de afgezette Raj Narain, zonder toestemming van Charan Singh, zouden onvermijdelijk de scheuring van de Janata-partij tot gevolg hebben, een ontwikkeling waarmee Singh steeds opnieuw dreigde, aldus de NZZ.

Maar op 24 jan. kwam toch een einde aan de zeven maanden oude crisis met een reorganisatie van het kabinet. Charan Singh keerde daarin terug als vice-premier en minister van financien, terwijl Jagjivan Ram, de minister van defensie, eveneens tot vice-premier werd bevorderd. In plaats van Raj Narain werd Rabi Ray, secretaris-generaal van de Janata-partij en een volgeling van Singh, minister van gezondheid en gezinsplanning. De portefeuille van binnenlandse zaken werd toevertrouwd aan H. M. Patel, die tevoren de portefeuille van financiën beheerde.

Volgens de F A Z (25-1) hadden zowel Desai als Charan Singh toe moeten geven aan de druk van partijvrienden, die daarbij primair door persoonlijke motieven werden geleid. Charan Singh werd vooral door de premiers van Oettar Pradesh en Bihar tot terugkeer aangespoord, terwijl Desai praktisch tot een compromis werd gedwongen door de Jan Sangh-factie. Binnen de regering zou nu een nieuwe machtsverhouding zijn ontstaan: Aan de ene kant Singhs boerenbeweging, die het zwaartepunt naar de dorpen wil verleggen, en de socialisten, die o.m. voorstander zijn van nationalisatie van de sleutelindustrieën en meer controle op het particuliere bedrijfsleven, en aan de andere kant de in de steden — vooral van het hindi sprekende Noord-India — verankerde conservatieve voormalige Congrespartij-groeperingen van Desai en Jagjivan Ram samen met de Jan Sangh.

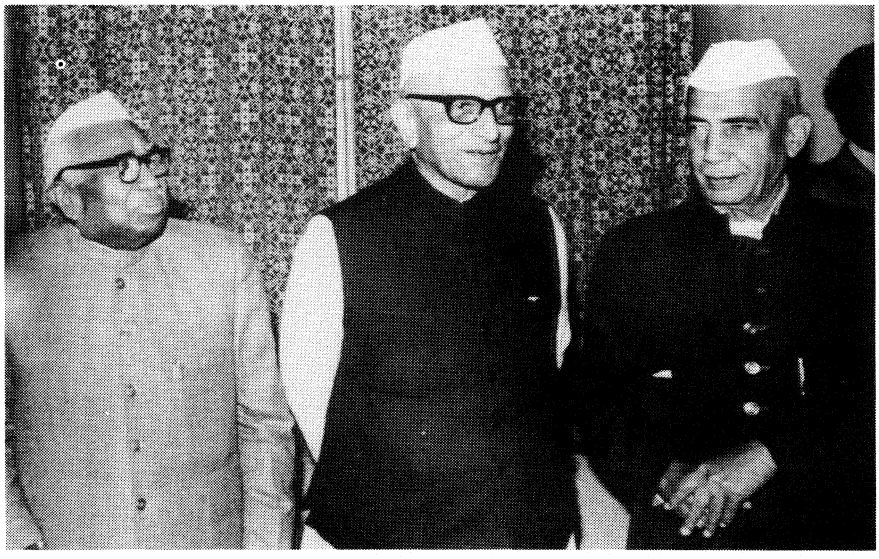
De N Z Z (26-1) wees erop dat Singh in de voorafgaande maanden het energiekst werd verdedigd door staalminister Biju Patnaik, die eveneens uit Singhs BLD kwam, en industrieminister George Fernandes, een voormalige vakbonds- en socialistenleider. Beide ministers hadden in de voorgaande weken ernaar gestreefd de nationalisatie van de sleutelindustrieën in het actieprogram van de Janata-leiding opgenomen te krijgen, maar zij hadden zich slechts met een gedeeltelijk succes tevreden moeten stellen. Nu echter kan de combinatie van boeren en socialisten in de drie departementen, die meer als alle andere invloed op de economische en industriepolitiek kunnen uitoefenen, een nieuwe situatie doen ontstaan, aldus de N Z Z.

Crisis in Oettar Pradesh

De zojuist herstelde eenheid in de Janata-partij werd na een week reeds bedreigd door een nieuwe crisis, ditmaal in de Janata-regering van Oettar Pradesh. Daar had de premier, Ram Naresh Yadav (zie ook pag. 502/1), die als een volgeling van Charan Singh gold, op 25 jan. vier ministers van de Jan Sangh-factie ontslagen, omdat hij naar zijn zeggen niet langer met hen kon samenwerken. Er waren volgens de Financial Times (1-2) sterke aanwijzingen dat Yadav op instructies van Charan Singh handelde en wel zonder de andere leiders van de Janata-partij te raadplegen. Het optreden van Yadav ontstemde de Jan Sangh-factie, van wier steun Desai afhankelijk was. De voorzitter van de Janata-partij, Chandra Shekhar, verklaarde op 30 jan. dat ,,de tijd is gekomen voor harde beslissingen" en dat „Yadav zich moet realiseren dat hij niet onmisbaar is".

Op 11 febr. traden in Oettar Pradesh 13 ministers af na onenigheid met premier Yadav.

Op 13 febr. werd Yadav in Lucknow, de hoofdstad van Oettar Pra-

Op 24 jan. begroette premier Desai (m.) Charan Singh (r.) bij diens terugkeer in het kabinet. Links Jagjivan Ram, de minister van defensie, die toen tevens vice-premier werd.

desh, aangevallen met een mes door een lid van de Rashtriga Sevak Sangh, een rechtse organisatie die nauwe banden met de Jan Sangh onderhield en die kort tevoren door de premier was verboden. Yadav liep bij die aanval lichte verwondingen op.

Op 15 febr. verloor Yadav met 190 tegen 199 stemmen een motie van vertrouwen in de Janata-fractie van Oettar Pradesh, wat als een ernstige slag voor het prestige van Charan Singh werd beschouwd. Dank zij een verrassende samenwerking tussen BLD en CFD, die tot dusver steeds de Jan Sangh had gesteund, werd de tot de BLD behorende Banarsi Das op 21 febr. als opvolger van Yadav tot regeringsleider in Oettar Pradesh gekozen.

Janata behoudt Lagerhuiszetel

Bij een tussentijdse verkiezing voor een Lagerhuiszetel in Khandwa (Madhya Pradesh) op 7 febr. won de Janata-kandidaat met een voorsprong van 38.400 stemmen van zijn opponent van de Congrespartij (I). De Janata-meerderheid in maart '77 bedroeg 54.000 stemmen.

Hereniging Congrespartij mislukt

Na ruim drie maanden van onderhandelingen bleken de pogingen om de Congrespartij te herenigen mislukt. Het werkcomité van de Congrespartij besloot op 12 maart eenstemmig de herenigingsbesprekingen met de Congrespartij (I) niet voort te zetten. Volgens partijvoorzitter Swaran Singh hadden de gesprekken met mevr. Gandhi, ,,niets concreets'' opgeleverd, dat verdere pogingen rechtvaardigde. Volgens Swaran Singh weigerde mevr. Gandhi de beginselen van een collectieve leiding te erkennen en de uitoefening van de democratie binnen de (verenigde) partij te aanvaarden. Het besluit van het werkcomité betekende een overwinning voor de anti-ernheidsgroep in de Congrespartij, die mevr. Gandhi voortdurend beschuldigde van ,,dictatoriale neigingen'' en zelfs gedreigd had de partij te verlaten als die zich met haar partij herenigde. De leider van deze groep, oud-minister Y. B. Chavan, verklaarde na afloop: ,,Het onvermijdelijke is geschied. Mevr. Gandhi wenste geen achtenswaardige collega's, maar capitulatiegevangenen.''

De FAZ (14-3) merkte hierbij op dat reeds in de loop van januari duidelijk was geworden, dat mevr. Gandhi de interesse voor de op haar initiatief begonnen herenigingsonderhandelingen geleidelijk verloor. De strijd voor de rechtbanken en de politieke strijd waren voor haar onafscheidelijk met elkaar verbonden.

Het besluit van de Congrespartij maakte het echter uiterst onwaarschijnlijk dat mevr. Gandhi van die kant steun zou ontvangen tegen de ,,Special Courts Bill'', waarover door het Hogerhuis nog moest worden beslist.

Wet voor instellingen speciale gerechtshoven goedgekeurd. Optreden Sanjay Gandhi

Op 9 maart keurde het Lagerhuis de wet op de instelling van speciale gerechtshoven (Special Courts Bill) goed. De leden van de Congrespartij (I) verlieten uit protest de vergaderzaal.

Op 21 maart keurde ook het Hogerhuis de wet goed bij acclamatie. Tijdens de 11 uur durende stormachtige debatten verlieten de 67 afgevaardigden van de Congrespartij (I) de zitting. Het Hogerhuis keurde bovendien twee amendementen goed, die de strafvervolging voor excessen niet beperkten tot de periode van de staat van beleg, maar uitbreidden tot de hele periode van de regering-Gandhi.

Op 8 mei volgde de door de amendementen noodzakelijk gen-orden tweede lezing. Beide Huizen gaven toen hun goedkeuring.

Toen reeds werd een protestcampagne gevoerd door Sanjay Gandhi, de zoon van de ex-premier.

Deze was reeds op 27 febr. door een rechtbank in New Delhi veroordeeld tot twee jaar dwangarbeid wegens samenzwering, evenals zijn mede-beklaagde, oud-minister van voorlichting V. C. Shukla. Zij werden echter in afwachting van het hoger beroep op borgtocht (5000 roepies) in vrijheid gesteld tot 25 maart. Op 20 maart ging Sanjay in beroep.

Het tweetal stond terecht op verdenking van het vernietigen van bewijslast gedurende de uitzonderingstoestand tijdens het bewind van premier Gandhi. De 33-jarige Sanjay Gandhi heeft in mei 1978 voor dezelfde zaak al een maand vastgezeten.

De zoon van mevrouw Gandhi kon uiteindelijk schaakmat worden gezet op het vernietigen van een film die een parodie behelsde op hem en zijn moeder. Sanjay's aanhangers namen in 1975, tijdens de noodtoestand, het origineel van de film in beslag, dat werd vernietigd in de Maruti-autofabriek, waarvan Sanjay Gandhi de directeur was.

Op 27 april werd Sanjay naar de gevangenis van Dehra Dun gestuurd, omdat hij geweigerd had voor de rechter te verschijnen in verband met beschuldigingen tegen hem wegens fraude. De volgende dag werd hij op borgtocht vrijgelaten.

Op 1 mei werd Sanjay Gandhi met ca. 400 leden van de jeugdbeweging van de Congrespartij (I) in New Delhi gearresteerd na een betoging tegen de speciale gerechtshoven, die in gewelddadigheden ontaardde.

Op 2 mei weigerde hij de gevangenis op borgtocht te verlaten, zolang zijn medestanders nog werden vastgehouden. De volgende dag werden allen op borgtocht vrijgelaten.

Inmiddels gaf Indira Gandhi min of meer openlijk toe dat haar zoon, die in de politiek was teruggekeerd, een belangrijke rol speelt bij al haar beslissingen. Hierover berichtte *NRC/H'blad* (4-5):

Een aantal weken geleden schreef een weinig bekende groepering uit Indira's Congrespartij haar een brief waarin haar werd verzocht om Sanjay Gandlii weer aan het openbare leven te laten deelnemen. Deze brief werd op grote schaal verspreid door het hoofdkwartier van Indira's partij. Een typerend voorbeeld van de manier waarop mevrouw Gandhi tc werk gaat. Eveneens veelbetekenend *is* het besluit van de Congrespartij om de jongerenafdeling van de partij financieel zelfbestuur te geven. Deze afdeling van het Congres is het domein van Sanjay Gandhi en de beslissing impliceert dat Sanjay opnieuw een belangrijke rol wil spelen.

Sanjay Gandhi staat bekend als iemand die omringd wordt door een vrij groot en invloedrijk legertje jonge oprocrltraaiers. die tijdens de noodtoestand allerlei gunsten kregen en nog steeds verlangend uitzien naar de terugkeer van de goede oude tijd van ongebreidelde macht. Ze vergezellen Sanjay waar hij ook gaat of staat — zoals tijdens de jongste rellen in New Delhi. Als hij voor de rechtbank moe? verschijnen voor een verhoor, halen ze de hele rechtszaal overhoop zodat de procedure weer enige tijd wordt opgeschort. Als mevrouw Gandhi inderdaad een aanval op speciale gerechtshoven wil lanceren en de rechtszaal tot het toneel van politieke gebeurtenissen wil maken. dan kan niemand haar daarbij betere diensten bewijzen dan haar zoon zoals deze week al is gebleken.

De terugkeer van Sanjay Gandhi zal sommige van Indira's aanhangers van haar vervreemden, zeker de intellectuelen in de steden. Maar mevrouw Gandhi bevindt zich momenteel in een weinig benijdenswaardige situatie waarin ze niet al te kieskeurig kan zijn.''

Op 6 mei werd Sanjay met 108 aanhangers in de Noordindiase stad Lucknow aangehouden op beschuldiging van verstoring van de openbare orde, toen zij een door de autoriteiten daar verboden demonstratie tegen de speciale gerechts-

hoven hielden. Op 8 mei werd hij met zijn aanhangers vrijgelaten.

Op 16 mei leidde Indira Gandhi zelf in Delhi een protestbijeenkomst tegen de speciale gerechtshoven, Maar terwijl haar aanhangers hadden voo speld dat daarbij een miljoen mensen aanwezig zouden zijn, verschenen er slechts ca. 40.000.

Nieuwe kandidatuur *mevr* Gandhi *ingetrokken*

Op 14 mei maakten functionarissen van de Congrespartij (I) in de zuidelijke deelstaat Tamil Nadu bekend dat Indira Gandhi zich daar in juni kandidaat zou stellen bij een tussentijdse verkiezing in het district Thanjavur voor een Lagerhuiszetel. Maar op 20 mei zegde zij zonder officiële verklaring een voorgenomen reis naar Thanjavur af, waar de verkiezing op 17 juni zou worden gehouden. Volgens mededelingen uit kringen van haar Congrespartij moest zij haar voornemen wegens onvoldoende steun van de partij in de deelstaat opgeven. De betreffende partijvoorzitter, R. V. Swaminathan, verklaarde in Madras dat meningsverschillen in de plaatselijke partijorganisatie het fractiebestuur hadden genoopt zich tegen een kandidatuur van mevr. Gandhi uit te spreken.

The Guardian (22-5) schreef dat haar verdediging van haar zoon Sanjay haar niet alleen steun in het land kostte, maar ook vele van haar eigen politieke collega's ontstemde. Anti-Sanjay-elementen in de Congrespartij (I) voerden tot dusver een achterhoedegevecht. maar door de zojuist gehouden verkiezingen voor partijposten waren de critici versterkt.

Op 21 mei werden Sanjay en ca. 200 aanhangers in Dehra Dun gearresteerd, waar zij voor het gerechtsgebouw demonstreerden tegen het feit dat slechts 12 personen hem in de rechtszaal mochten vergezellen, waar een proces tegen hem wegens fraude werd gevoerd.

Op 30 mei stelde de regering te Delhi twee speciale gerechtshoven in, om o.m. het half dozijn aanklachten tegen Indira Gandhi en de op zijn minst 20 aanklachten tegen haar zoon Sanjay te behandelen. Op 20 juni bepaalde een van die gerechtshoven dat Indira Gandhi daar op 18 juli moest verschijnen.

Conflict *Indira* Gandhi — Devaraj *Urs*

Voordat de Lagerhuiszetel van Thanjavur, waarvoor de kandidatuur van mevr. Gandhi was ingetrokken, op 17 juni door een lid van de Congrespartij (I) met een meerderheid van ruim 15.000 stemmen was gewonnen, besloot het werkcomité van de Congrespartij (I) op 15 juni de premier van Karnataka, Deviraj Urs, als partijvoorzitter van Karnataka af te zetten en in zijn plaats een trouwe Indira-aanhanger te benoemen.

Urs erkende dit besluit niet en ontsloeg als tegenmaatregel aanhangers van Indira in zijn kabinet. Verwacht werd bovendien, aldus The *Guardian* (21-6), dat 11 Lagerhuisleden van Indira's Congrespartij de zijde van Urs zouden kiezen en mogelijk een alliantie met de Congrespartij van Swaran Singh zouden vormen.

Op 17 juni spraken de vertegenwoordigers van de Congrespartij (I) in Karnataka hun vertrouwen uit in Urs.

Op 24 juni stootte het werkcomité van de Congrespartij (I) Urs voor zes jaar uit de partij wegens beweerde anti-partij activiteiten. Deze kondigde daarop in Bangalore aan dat hij een partij zou vormen onder de voorlopige naam van Karnataka Congress. Bovendien verlangde het werkcomité dat Urs uit het deelstaatparlement zou treden.

Op 4 juli riep Urs in Bangalore, de hoofdstad van Karnataka, een conferentie van ,,gelijkgezinde" Congrespartijleden bijeen. Die conferentie werd bijgewoond door 2.000 à 3.000 leden, o.w. een aantal topfiguren. Urs riep hen op tot vereniging van alle Congrespartijfacties.

Devaraj Urs

Hij merkte op dat de partij zijn aanhang in de Gangesvlakte en het grootste deel van noordelijk India verloren had, en zijn kracht slechts in zuidelijk India had weten te handhaven. Maar zelfs het zuiden zou verloren gaan. tenzij de Congresparti; weer geheel sterk en herenigd werd. Het werkcomité van de Congrespartij (I) waarschuwde op 3 juli bij monde van secretaris-generaal C. R. Antually dat degenen die Urs' conventie bijwoonden automatisch uit de partij zouden worden gestoten.

Torn het Lagerhuis in Delhi up 9 juli voor de moessonzitting bijeenkwam, bleek dat Indira Gandhi 8 leden had verloren die hun trouw aan Urs betuigden.

Over de achtergronden schreef *NRC/* H'blad (22-6) o.a.:

„... De reden van de breuk tussen Indira Gandhi en Devaraj Urs is mevr. Gandhi's zoon Sanjay. Geen verrassing, want gedurende de noodtoestand, enkele jaren geleden, leefden Urs en Sanjay Gandhi al op gespannen voet; Sanjay Gandhi was toen druk doende met het zoeken naar alternatieven voor Urs, die diens plaats zouden moeten innemen zodra de tijd daar rijp voor was. De verkiezingen van 1977, die een einde maakten aan de noodtoestand, verijdelden echter deze plannen. Urs ondernam vervolgens pogingen, eerst heimelijk maar later openlijk, Indira Gandhi ervan te overtuigen dat haar zoon het politieke toneel zou moeten verlaten. Zij heeft echter steeds geweigerd op zijn suggesties in te gaan.

Een groot gedeelte van Gandhi's Congrespartij is nog altijd verbolgen over de buitensporige invloed die Sanjay Gandhi op zijn moeder heeft..."

Volgens de FAZ (4-7) streeft Urs uiteindelijk naar een herenigde Congrespartij zonder Indira Gandhi. ,,Voorbereidingen daartoe heeft hij reeds sinds maanden getroffen. Sinds de verkiezingsoverwinning van mevr. Gandhi in Chikmagalur reisde hij regelmatig naar Delhi en andere deelstaten. Ook onderhoudt hij goede contacten met een reeks leidende figuren in de regerende Janata-partij, vooral die welke eens leden van de Congrespartij waren," aldus de *FAZ*. Dit blad noemde op 6 juli als contacten van Urs in de Janata-partij: voorzitter Chandra Shekhar en de vice-premiers Charan Singh en Jagjivan Ram.

(Voortzetting volgende aflevering)

INTERNATIONALE ZAKEN

VERENIGDE NATIES

JAARVERSLAG 1978 SECRETARIS-GENERAAL WALDHEIM

Secretaris-generaal Kurt Waldheim van de Verenigde Naties heeft op 12 sept. 1978 zijn jaarverslag aan de Algemene Vergadering gepubliceerd.

In zijn jaarverslag heeft de secretaris-generaal uiteengezet, dat de ontwikkeling van een krachtig en effectief VN-systeem van vitaal belang is in een wereld vol regionale conflicten, armoede, economische ontwrichting en verstoorde leefmilieus. een wereld die overschaduwd wordt door het bestaan van massale vernietigingswapens.
Waldheim schreef ook in zijn verslag: ,,Als wij het punt zouden kunnen bereiken waar regeringen niet zouden aarzelen hun problemen voor de Veiligheidsraad te brengen en waar de Raad zowel de wil als de middelen heeft om deze problemen objectief en effectief te behandelen, zouden wij een beslissende stap hebben gedaan in de richting van een wereldorde."
Over het Midden-Oosten zei de secretaris-generaal, dat wat er ook uit de huidige poging om de impasse te doorbreken zou komen, hij ervan overtuigd bleef, dat het van uitermate essentieel belang is voor alle betrokken partijen, dat zij weer bij elkaar gebracht worden voor een gezamenlijke inspanning.
Over Afrika zei Waldheim, dat ondanks de vele moeilijkheden, die nog in het verschiet lagen wat betreft Namibië, hij toch hoopte, dat datgene wat al bereikt was; de weg zou openen voor de Verenigde Naties om hun bijzondere verantwoordelijkheid tegenover het volk van dat gebied na te komen.
Over Rhodesië (Zimbabwe) zei Waldheim, dat het toenemende geweld het feit onderstreept, dat er geen aanvaardbare oplossing zou kunnen worden gevonden voordat er een meerderheidsbestuur zou regeren. dat de instemming heeft van alle betrokken partijen. Ondertussen pleitte hij voor een strikte inachtneming van alle sancties tegen het illegale regiem.
De secretaris-generaal drukte zijn ernstige bezorgdheid uit over de situatie in Zuid-Afrika, waar naar zijn mening vrijwel geen enkele aanduiding was, dat er in de toekomst zou worden afgeweken van de geïnstitutionaliseerde rassendiscriminatie.
Enige teleurstelling sprak Waldheim uit over de resultaten van de pogingen om het probleem Cyprus op te lossen. Het speet hem ten zeerste, dat er nog geen basis was gevonden voor de hervatting van de onderlinge debatten.
Hij hoopte op noodzakelijke veranderingen die leiden naar vooruitgang.
Ook kwam het tijdelijke VN-korps in Libanon in zijn verslag ter sprake. Volgens de secretaris-generaal was het een algemeen probleem om in binnenlandse aangelegenheden betrokken te zijn, vooral als daar nog gewapende, rebellerende troepenmachten, die van buitenaf gesteund worden, bijkomen.
Geweld was het laatste en het minst wenselijke waar een Vredeskorps gebruik van zou mogen maken. Onderhandelingen en overreding bleef de methode om de doeleinden te bereiken. Als zulke methoden echter niet toereikend zouden blijken, dan zou de Veiligheidsraad andere maatregelen moeten overwegen voorzover het Handvest van de Verenigde Naties daarin voorziet. Hij hoopte dat dit stadium in de kwestie Zuid-Libanon niet bereikt zou worden.
In andere onderwerpen, die in het jaarverslag van de secretaris-generaal aan de orde werden gesteld, sprak hij zijn diepe bezorgdheid uit over de bestaande impasse in de Noord-Zuid dialoog over economische aangelegenheden en over belangrijke aspecten van het totstandkomen van een nieuwe Internationale Economische Orde. Hij meende dat als deze impasse niet spoedig doorbroken zou worden, dat zeker politieke en economische gevolgen zou kunnen hebben.
Met betrekking tot de ontwapeningskwestie zag Waldheim de noodzaak om door te gaan met praktische maatregelen binnen het allesomvattende raamwerk, dat eerder in 1978 werd opgezet door de Speciale Zitting van de Algemene Vergadering die aan dit probleem was gewijd (pag. 595/3 e.v.-1978).
In een jaar dat gemarkeerd wordt met het 30-jarig bestaan van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, meende Waldheim een aanzienlijke verbetering te constateren in gezamenlijke pogingen van lidstaten bij de behandeling van vermeende schendingen.
Verder werd in het jaarverslag van de secretaris-generaal aandacht besteed aan problemen als terrorisme, internationale conventie inzake het zeerecht, en enkele organisatorische aspecten van de organisatie zelf. (UN-Chronicle, VN-informatie)

(Vor. ber. pag. 291/1-1978)

33-STE ALGEMENE VERGADERING

Van 19 sept. 1978-29 jan. 1979 heeft in New York, met een onderbreking van 21 dec.-15 jan., de 33ste Algemene Vergadering van de Verenigde Naties plaatsgevonden.

De zitting werd geopend door de scheidende voorzitter, de Joegoslavische vice-minister van buitenlandse zaken, Lazar Mojsow.

In zijn openingstoespraak zei Mojsow, dat het nodig geworden was, dat de AV haar interne structuur, haar werkwijze en haar groeiende verantwoordelijkheden nader in overweging zou nemen. Nu er toch omvangrijke verbouwingswerkzaamheden aan de zaal van de AV begonnen zouden worden om deze aan te passen aan de technische vereisten van vandaag, die grotelijks verschillden van die in 1945 of 1955. zou het tevens noodzakelijk zijn nieuwe inspanningen te ondernemen m.b.t. een reorganisatie van de werkwijze van de AV.
Verder meende Mojsow, dat de gebeurtenissen hadden aangetoond, dat het bevrijdingsproces in Afrika niet langer tegengehouden kon worden.
M.b.t. het Midden-Oosten merkte Mojsow op, dat er geen nieuwe voorwaarden gesteld konden worden aan de rechtvaardige eisen van de Arabische landen voor de bevrijding van alle bezette Arabische gebieden en voor de eerbiediging van het zelfbeschikkingsrecht van de Palestijnen.

De AV begon haar werkzaamheden met de aanwijzing bij acclamatie van de Columbiaanse minister van buitenlandse zaken Indalecio Liévano Aguirre tot voorzitter.

In de toespraak, waarmee Liévano het voorzittersambt aanvaardde, merkte hij o.m. op dat, zoals er effectieve maatregelen gezocht moesten worden om de eerbiediging van de mensenrechten in het politieke vlak te verzekeren, ook bepaalde actie op commercieel en monetair gebied nodig was, die zou moeten tegengaan dat in bepaalde gebieden nog langer ongelijkheid en overheersing zouden bestaan.

V.l.n.r. VN-secretaris-generaal Kurt Waldheim, de voorzitter van de 33-ste AV, Indalecio Liévano, en de vice-secretaris-generaal voor politieke zaken en zaken betreffende de AV, William Buffum.

Tijdens een aansluitende perconferentie zei de nieuwe voorzitter ook nog, dat de economische kernproblemen van de wereld net zo belangrijk waren als de gevaarlijke politieke situaties in verschillende gebieden.
Hij achtte het zeer belangrijk om meer werkzame maatregelen te treffen voor een nieuwe economische orde, i.h.b. in het licht van wat hij beschreef als het mislukken van de onderhandelingen in de Noord-Zuid-dialoog.

Agenda

Op 22 sept. keurde de AV een agenda van 129 onderwerpen goed. Onder de vele voorstellen op het gebied van de ontwapening bevond zich een nieuw voorstel, afkomstig van de SU, volgens welk de garanties en zekerheden van de niet-nucleaire staten versterkt moesten worden.
Verder hadden de VS een nieuw voorstel gedaan op het terrein van de mensenrechten. Hierin werd opgeroepen tot coördinatie van mensenrechteilprogramma's.
De AV hield twee stemmingen m.b.t. de plaatsing op de agenda van de kwestie-Cyprus. De Algemene Commissie, die de conceptagenda had voorgesteld, had aanbevolen, dat de kwestie rechtstreeks in de AV behandeld zou worden, maar dat de Bijzondere Politieke Commissie eerst bijeen zou komen om de vertegenwoordigers van de Griekse en Turkse gemeenschappen op het eiland in de gelegenheid te stellen hun meningen te kennen te geven.
De Algemene Commissie deed de aanbeveling, dat de AV, bij de behandeling van de kwestie-Cyprus, rekening zou houden met het verslag van de Bijzondere Politieke Commissie.
De AV ging met deze aanbeveling akkoord, nadat het eerst een door Turkije voorgesteld amendement verworpen had. In dit amendement was de suggestie gedaan, dat de AV de vertegenwoordigers van de twee gemeenschappen op Cyprus zou uitnodigen hun meningen in de AV kond te doen, wanneer de AV de kwestie zou behandelen.
De Algemene Commissie bestaat uit de voorzitter van de AV, de 17 vicevoorzitters en de voorzitters van de voornaamste commissies.

Persconferentie Kurt Waldheim

Na de openingszitting op 19 sept. hield secretaris-generaal Kurt Waldheim een persconferentie, waarop hij nader inging op wat hij noemde de zwaar beladen agenda. Hij noemde daarbij i.h.b. de kwesties van het Midden-Oosten, zuidelijk Afrika, Cyprus, ontwapening en het kritieke punt van de Noord-Zuid-dialoog.

Gevraagd naar de Camp David-overeenkomsten antwoordde Waldheim dat er sprake was van een geweldige ontwikkeling, maar dat de gevolgen zouden afhangen van de reacties van de andere partijen en bracht daarbij de positieve en negatieve reacties in herinnering
Ook zei de heer Waldheim dat hij absoluut niet van mening was dat ae Geneefse vredesbesprekingen overbodig zouden zijn gemaakt door de overeenkomst Hij bleef derhalve ook contact onderhouden met de beide voorzitters van de conferentie — de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten — en achtte een rol voor de conferentie in een later stadium, afhankelijk van de toekomstige ontwikkelingen, absoluut niet uitgesloten
Ook zei de secretaris-generaal dat hij nog steeds de Palestijnse kwestie als de kern van het Midden-Oosten debat beschouwde
Over de kwestie Cyprus zei Waldheim dat hij de onderlinge gesprekken tussen de beide gemeenschappen op het eiland nog altijd het enige juiste forum voor onderhandeling achtte, maar dat hij beide partijen niet bijeen kon brengen als een van de twee weigerde mee te werken
Zijn speciale afgevaardigde was in contact met de beide partijen en hij hoopte, dat de moeilijkheden uit de weg geruimd zouden worden.

Algemene debatten

Van 25 sept.-12 okt. hield de AV de algemene debatten. Aan deze CJP-batten werd deelgenomen door vertegenwoordigers van 140 lidstaten. Verklaringen werden afgegelegd door drie presidenten. zes premiers en 118 ministers van buitenlandse zaken.

In een samenvatting na afloop van de debatten wees de AV-voorzitter, Indalecio Liévano, op het buitengewone belang van de debatten, waaraan was deelgenomen door het grootste aantal delegaties in de geschiedenis van de organisatie. Dat was een teken, zo zei hij, voor de hoge graad van universaliteit, die door de Verenigde Naties was bereikt. Buiten alle twijfel kon worden gezegd, dat alle gebieden van de aarde in de Verenigde Naties vertegenwoordigd waren — al de verschillende rassen, culturen, beschavingen en filosofische en politieke systemen.

Tijdens het uitspreken van zijn rede werd minister Grornyko een ogenblik onwel. Hier wordt hij bij het spreekgestoelte ondersteund door functionarissen van de VN.

Hierna worden, in de volgorde, waarin zij werden uitgesproken, samenvattingen gegeven van de redevoeringen van de vertegenwoordigers van de SU, China en de VS.

SOWJET-UNIE. MINISTER GROMYKO VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Andrei Gromyko, minister van buitenlandse zaken van de SU, sprak op 26 sept 1978 in de algemene debatten Hij zei o m , dat de SU standvastig de Leninistische politiek van vrede volgde en stond voor het versterken van de veiligheid van naties en internationale samenwerking De SU vervulde deze politiek hand in hand met haar vnenden en bondgenoten Maar vrede zou niet duurzamer worden, of détente meer betrouwbaar, tenzij de inspanningen van de socialistische staten werden beantwoord door andere landen

De grootste voortgang naar het vestigen van de vrede was gemaakt op het continent van Europa Gromyko wees daarbij op de resultaten van de Conferentie over Europese vrede en samenwerking (CEVS). Als voorbeelden van de vreedzame ontwikkelingen in Europa noemde Gromyko verder de gang van zaken bij de betrekkingen tussen de SU enerzijds en Frankrijk, de Bondsrepubliek Duitsland, Italie, Finland, de Scandinavische en andere landen anderzijds.

Veel laster was volgens Gromyko te horen over de politiek van de SU en andere socialistische staten in connectie met de toestand in sommige gebieden van Afrika, laster, afkomstig van degenen, die vasthielden aan de overblijfselen van kolonialisme en racisme.

Kolonialisme en racisme moesten volgens Gromyko volledig en onherroepelijk uit het Afrikaanse continent worden uitgebannen De SU maakte geen geheim van het feit, dat haar sympathieen lagen aan de zijde van de volken, die vochten voor hun nationale onafhankelijkheid en voor sociale vooruitgang

Maar de SU zocht geen voordeel voor zichzelf, zij het in Afrika, zij het in de ontwikkelingslanden op andere continenten De SU begeerde niet politieke overheersing, concessies of militaire bases Wanneer de staten van Afrika, of in andere delen van de wereld, om hulp vroegen om agressie of een gewapende aanval af te weren, hadden zij alle recht om steun van hun vrienden te verwachten.

Nauwelijks iemand, aldus Gromyko, zou durven zeggen, dat de situatie in het Midden-Oosten niet beladen was met het gevaar van een nieuwe explosie De wortel van deze situatie lag in het feit, dat tien jaar na de agressie de consequenties ervan nog niet geelimineerd waren, terwijl de agressie zelf onbestraft gebleven was Israël ging voort te heersen over de gebieden, die het veroverd had Ongelukkigerwijs waren er zelfs in de Arabische landen sommige politiei, die geneigd waren de legitieme rechten van de Arabieren, i h.b de Palestijnen, te negeren en toe te geven aan de eisen van de agressor en van hen die deze steunden. Alle verzamelde ervaring wees erop, dat een radicale en omvattende regeling in het Midden-Oosten alleen bereikt kon worden op de basis van gemeenschappelijke Inspanningen van alle betrokken partijen. Afzonderlijke overeenkomsten ten koste van de Arabieren leidden alleen maar af van de oplossing van het probleem.

Zodanig was de aard van de overeenkomsten, bereikt tijdens de driezijdige bijeenkomst in Camp David Als men realistisch tegen de dingen aan keek, waren er geen redenen om te geloven, dat zij, zoals beweerd werd, een regeling in het Midden-Oosten dichterbij brachten. Integendeel, dit was een nieuwe anti-Arabische stap. die het moeilijker maakte een rechtvaardige oplossing van het urgente probleem te bereiken Er bestond een machsnerie, die specifiek bestemd was om vrede in het Midden-00sten te bereiken en dat was de vredesconferentie van Genève Te spoediger er een eind gemaakt werd aan de pogingen om deze in een staat van verlamming te houden, te naderbij zou het moment zijn, waarop het probleem van het Midden-Oosten zou kunnen worden aangevat met een kans op succes

De creatie van een verenigd Vietnam, zo ging Gromyko verder, dat de agressors van zijn grondgebied verdreven had en een vredelievende politiek volgde, was van een enorme betekenis De SU verklaarde opnieuw haar solidariteit met dat land en stelde, dat de hegemonistische eisen, waarmee het geconfronteerd werd, totaal ontoelaatbaar waren

Verder zei Gromyko, dat de SU streefde naar goede betrekkingen met die Aziatische staten, die van hun kant verlangden naar wederzijds begrip en betrekkingen van goede nabuurschap Hij noemde in dit verband de betrekkingen met India als lichtend voorbeeld

Als de SU dergelijke betrekkingen niet onderhield met alle Aziatische staten, dan lag de verantwoordelijkheld daal-voor volgens Gromyko duidelijk bij die staten, die een koers volhielden, die vijandig was Jegens de SU en vijandig Jegens de zaak van de vrede i h a — staten, die, terwijl zij zelf hegemonistische doeleinden nastreefden, probeerden het etiket van hegemonisme aan andere te bevestigen

Gromyko stelde, dat de Japanse politiek de laatste tijd enige verontrustende tendensen was gaan vertonen Hij vroeg zich af, of dat land niet de weg op zou gaan, die in het verleden geleid had tot enorm lijden van andere volken en die Japan in een catastrofe gestort had De SU wilde betrekkingen van echt goede nabuurschap met Japan, maar daarvoor waren ook passende stappen van de kant van Japan nodig

Het allerbelangrijkste probleem, dat alle volken raakte, was dat van de beëindiging van de bewapeningswedloop en het bereiken van ontwapening Naar het oordeel van Gromyko was de bewapeningswedloop niet verminderd. Hij stelde daarvoor verantwoordelijk het besluit van een groep staten om enorme extra-uitgaven over een lange reeks van Jaren te spenderen aan de bewapeningsopbouw

Er bestond bij benadering een gelijkheid of pariteit in de bewapening De SU was niet van plan die verhouding in eigen voordeel te veranderen, zij stelde zelfs voor om de niveaus van de militaire confrontatie te verlagen Daartoe had zij een reeks van concrete voorstellen gedaan

Zij verwachtte, dat deze voorstellen serieus onderzocht zouden worden

Het ernstigste gevaar voor de vrede was afkomstig van de nucleaire bewapeningswedloop Daarom zou voorrang gegeven moeten worden aan nucleaire ontwapening

Het was van belang de veiligheidsgaranties voor niet-nucleaire staten te versterken en te besluiten geen nucleaire wapens te stationeren in landen, waar dergelijke wapens niet waren De SU had recentelijk verklaard, dat zij nooit nucleaire wapens gebruiken zou tegen landen, die ervan afzagen dergelijke wapens te produceren of te verwerven en die deze niet op hun grondgebied hadden.

Daarop hadden de VS en Engeland verklaringen afgelegd met de strekking, dat zij geen nucleaire wapens zouden aanwenden tegen niet-nucleaire staten. Alles bij elkaar kon dat als een positief feit gewaardeerd worden, waren dergelijke verklaringen niet gevuld met voorbehouden, die hen waardeloos maakten.

Volgens Gromyko kon de AV de vrede een dienst bewijzen, als zij het bijeenroepen zou vergemakkelijken van een wereldontwapeningsconferentie, waarop door de staten bindende besluiten konden worden genomen.

Tenslotte zei Gromyko, dat het beginsel van niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van staten een hoeksteen van het internationale leven bleef. De SU had nooit inmenging in haar binnenlandse aangelegenheden geduld en zou die ook nooit dulden.

CHINA. MINISTER HOEANG HOEA VAN BUITENLANDSE ZAKEN.

De Chinese minister van buitenlandse zaken Hoeang Hoea voerde op 28 sept. in de AV het woord. Hij zei o.m., dat de rivaliteit tussen de supermogendheden de wereldvrede in gevaar bracht en een directe bedreiging vormde voor de veiligheid en onafhankelijkheid van verschillende landen. Het sociaal-imperialisme, in een poging zijn agressie en expansie te bevorderen, liep te koop met het uithangbord van de ,,natuurlijke bondgenoot van de ontwikkelingslanden", die „ de nationale bevrijdingsbewegingen steunt". Het deed zijn uiterste best om verdeeldheid tussen de landen van de Derde wereld te zaaien. Deze landen realiseerden zich door hun ervaringen, dat eenheid en gezamenlijke strijd tegen de vijand belangrijke garanties waren voor overwinningen in het gevecht om de nationale onafhankelijkheid te verdedigen.

Het ernstige gevaar van sociaal-imperialistische agressie en annexatie bracht ook de landen van de Tweede wereld ertoe grotere aandacht te besteden aan de verdediging van hun nationale onafhankelijkheid. Geconfronteerd met de bedreiging en de verdeeldheid zaaiende plannen van die supermogendheid, hadden de Westeuropese landen en andere landen van de Tweede wereld hun nationale defensies opgebouwd, hun wederzijdse betrekkingen geharmoniseerd en hun economische, politieke en militaire alliantie versterkt.

In het Midden-Oosten weigerden de Israëlische zionisten hardnekkig om zich terug te trekken van de bezette Arabische gebieden of om de nationale rechten van het Palestijnse volk te erkennen. Zij voerden nieuwe oorlogsbedreigingen uit tegen de Arabische en Palestijnse volken. De vechtlust van de Israëli's was nauw verbonden met de steun en de hulp van de twee supermogendheden. Een supermogendheid beschermde altijd Israël. De andere supermogendheid bracht, terwijl zij probeerde een toestand van geen oorlog — geen vrede te handhaven, verdeeldheid tussen de Arabische landen teweeg, waarbij hun eenheid ondermijnd en hun kracht om te strijden ondergraven werd. De kwestie van het Midden-Oosten kon alleen worden geregeld door teruggave van de verloren gebieden van het Arabische volk en herstel van de nationale rechten van het Palestijnse volk.

De strijd van de Arabische landen tegen het Israëlische zionisme was rechtvaardig en nauw verbonden met de strijd tegen hegemonisme. China erkende Israël niet

en veroordeelde de Israëlische zionistische politiek van agressie en expansie.
China hoopte, dat de Arabische en Palestijnse volken hun meningsverschillen door geduldige raadplegingen uit de weg zouden ruimen. hun eenheid zouden versterken en moeilijkheden zouden overwinnen op hun weg naar vooruitgang en een grote overwinning zouden behalen in hun strijd tegen agressie,
Volgens Hoeang Hoea waren de reactionaire regimes in Zuid-Afrika en Zuid-Rhodesië in staat met ijver hun koloniale en racistische politiek uit te voeren dank zu de steun en de hulp van de imperialisten.
Verder was er in het gebied geen vermindering van de rivaliteit van de twee supermogendheden. De laatkomer van de supermogendheden voerde met alle mogelijke middelen een politiek van infiltratie en expansie. China steunde met kracht de rechtvaardige strijd van de volken van Azania, Zimbabwe en Namibië
De sleutel tot de oplossing van de Koreaanse kwestie was naar het oordeel van Hoeang Hoea de terugtrekking uit Zuid-Korea van alle Amerikaanse troepen en wapens en de ontbinding van het z.g. VN-commando. China steunde de positie van Noord-Korea m.b.t. het bereiken van hereniging van Korea en veroordeelde de activiteiten van de Park Tsjoeng Hie-kliek in Zuid-Korea, gericht op het scheppen van twee Korea's
De speciale vergadering van de AV over ontwapening was volgens Hoeang Hoea in zoverre nuttig geweest als hij de uitbreiding van de bewapening en oorlogsvoorbereidingen van de supermogendheden aan de kaak gesteld had. De SU had de lopende AV voorgesteld een conventie af te sluiten over het versterken van de veiligheidsgaranties van niet-nucleaire staten, die de bedoeling had kleine en middelgrote landen aan handen en voeten te binden en te beroven van hun vermogens tot zelfverdediging.
In plaats van de verplichting op zich te nemen geen nucleaire wapens te gebruiken, onder welke voorwaarden dan ook. tegen het grote aantal niet-nucleaire landen, wilde de SU, dat deze hun recht om nucleair vermogen voor zelfverdediging te bezitten overboord zouden gooien.
China bleef, als immer, van mening, dat het meest effectieve middel om het gevaar van een nucleaire oorlog te elimineren en de veiligheid van alle landen te garanderen was een volledig verbod en de grondige vernietiging van nucleaire wapens. China had bij vele gelegenheden opnieuw bevestigd, dat het nooit en onder geen omstandigheden nucleaire wapens tegen niet-nucleaire landen zou gebruiken.
In het afgelopen jaar hadden de Derde wereldlanden hun niet aflatende strijd voor een Nieuwe internationale economische orde voortgezet. China steunde deze strijd. China hoopte, dat de Tweede wereldlanden hun samenwerking met ontwikkelingslanden zouden versterken.
China was bezig met een nieuwe periode van ontwikkeling. Het was vastbesloten om een welvarend socialistisch land te worden met een gemoderniseerde landbouw, industrie, nationale verdediging en wetenschap en technologie tegen het eind van de eeuw. China zou zijn eenheid versterken met onderdrukte volken en naties en de Derde wereld en zou zich verenigen met alle landen, die onderworpen waren aan agressie, ondermijning en inmenging van supermogendheden.
Het afgelopen jaar was getuige geweest van grote vooruitgang in de vriendschappelijke betrekkingen van China met vele landen. Recentelijk hadden China en Japan een verdrag van vrede en vriendschap afgesloten. dat de bepaling bevatte, dat geen van beide landen zou streven naar hegemonie in het gebied van Azië en de Stille Oceaan of in enig ander gebied en dat elk tegenstander was van inspanningen door enig land om een dergelijke hegemonie te vestigen. Dat was de eerste keer geweest, dat een dergelijke bepaling in een internationaal verdrag was opgenomen.

VERENIGDE STATEN MINISTER VANCE VAK BUITENLANDSE ZAKEN

Op 29 sept. leverde de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Cyrus Vance, zijn bijdrage aan de algemene debatten. Hij begon met te zeggen, dat nog maar drie of vier jaar geleden er buitengewone spanning had bestaan tussen Noord en Zuid, Elke zijde had er onderling sterk verschillende opvattingen op na gehouden over de noden en prioriteiten van de wereld. Maar deze verschillen waren nu verkleind. Er was overeenkomst bereikt over verschillende fundamentele kwesties m.b.t. een nieuwe internationale economische orde.
De weg, die nog voor de boeg lag, zou zelfs grotere uitdagingen brengen, want de moeilijkste kwesties bleven nog. Om de gemaakte vooruitgang te handhaven zouden in de komende maanden de volgende fundamentele principes als richtlijnen kunnen dienen: Elke natie moet de verleiding weerstaan om zijn eigen economische problemen op te lossen op de kosten van andere; alle naties, die hun eerlijke deel van de verantwoordelijkheid droegen, zouden voordeel hebben van een gezonde wereldeconomie; en alle naties zouden internationale economische onderhandelingen moeten beginnen in een geest van verzoening.
De wereld van de ontwikkelingslanden lag niet langer aan de periferie van de wereldhandel. In toenemende mate was groei in ontwikkelingslanden belangrijk voor de gezondheid van de industriële landen.
De VS zouden hun verplichting nakomen om de ontwikkelingslanden bij te staan met gedifferentieerde middelen, met inbegrip van, waar dat passend is, een speciale en meer gunstige behandeling.
Op zijn beurt verwachtten de VS, dat die ontwikkelingslanden, die dat konden doen, zouden bijdragen aan de handelsliberalisering door de toegang tot hun markten te verbeteren. Verbeterde toegang zou niet alleen voordeel opleveren aan de industriële landen, maar zou zelfs nog belangrijker zijn voor vele ontwikkelingslsnden.
De VS geloofden, dat een verstandig ontworpen gemeenschappelijk grondstoffenfonds een nuttige rol kon spelen in het verlichten van grondstoffenproblemen.
Een goed gestructureerd fonds zou economische voordelen opleveren aan de deelnemende landen.
Een apart ,,tweede venster" van het gemeenschappelijke fonds, gebaseerd op vrijwillige bijdragen en werkend onder overeengekomen richtlijnen, zou een passend mechanisme kunnen zijn voor de verbeterde produktiviteit en meer effectieve marketing van vele grondstoffen.
De VS hadden de verplichting op zich genomen de bijdrage aan zowel multilaterale als bilaterale ontwikkelingsinspanningen te versterken. In de verwachting, dat de hulp effectief gebruikt zou worden, zouden de VS hun inspanningen concentreren op inspanningen in landen, waar programma's gericht waren op het op de meest directe wijze tegemoet komen aan de essentiële behoeften van hun volkeren.
Zorg voor de mensenrechten was naar dc mening van minister Vance meer dan ooit centraal in het internationale debat. De AV zou de instellingen voor mensenrechten van de VN nader moeten beschouwen en zij zou moeten besluiten om martelen *tot* iets te maken, dat vreemd is aan de ervaring van elk land, en zij zou een internationale overeenkomst moeten afsluiten, die het buiten de wet stelt. Het lot van één groep van individuen — vluchtelingen — vereiste bijzonder meeleven Vance hoopte. dat er spoedig een internationale conferentie belegd zou kunnen worden, gewijd aan de vluchtelingen uit Indo-China. Overwogen zou moeten worden op een later tijdstip een algemene ronferentie te wijden aan het wereldwijde vluchtelingenprobleem.
Vervolgens sprak Vance de hoop uit, dat de akkoorden van Camp David een keerpunt voor her Midden-Oosten zouden zijn. Zij vormden het kader voor een omvattende vredesregeling. Wanneer onderhandelingen gevoerd gingen worden op de basis van het kader van Camp David, zou een dynamisch proces in beweging gezet worden, dat de houdingen jegens de kwesties, die nog opgelost moesten worden, diepgaand zouden kunnen wijzigen. Dat proces zou legitieme Arabische doeleinden aanzienlijk kunnen bevorderen en tegelijkertijd de veiligheid van Israël beschermen.

De historische positie van de VS m.b.t. nederzettingen in bezet gebied was onveranderd gebleven. Geen vredesregeling zou of rechtvaardig of veilig zijn, als zij niet het probleem van de Palestijnen in de wijdste zin zou oplossen. Het Palestijnse volk zou verzekerd moeten worden dat het, en zijn nakomelingen, met waardigheid en in vrede zou kunnen leven en de gelegenheid zou hebben tot economische vervulling en politieke expressie.
De akkoorden van Camp David stelden, dat de oplossing, die uit de onderhandelingen moest voortkomen, de legitieme rechten van het Palestijnse volk moet erkennen.

De akkoorden van Camp David maakten een solide begin met het bereiken van deze omstandigheden voor de Palestijnen op een reële manier. Op de Westoever, en in Gaza zou volgens het kader de Israëlische bezetting beëindigd worden en zou een instelling van zelfbestuur gevestigd worden. Dat zou binnen een paar maanden bereikt kunnen worden. De VS was er onherroepelijk toe verplicht om een voldoening gevende oplossing tot stand te brengen voor het probleem van de Palestijnse vluchtelingen en zij zou een belangrijke rol spelen bij de oplossing van dat probleem.

Een oplossing moet de relevante resoluties van de VN weerspiegelen. De VS drong er bij de internationale gemeenschap op aan Egypte en Israël te steunen om met spoed procedures in het leven te roepen, waarmee deze kwestie in al haar aspecten te lijf kan worden gegaan. De internationale gemeenschap zou moeten bijdragen aan een programma om de economische ontwikkeling op de Westoever en in Gaza te bevorderen, alsmede om vluchteiingen te helpen, die elders verblijven.

De VS was vastbesloten om een eerlijke en ,rechtvaardige regeling te bereiken van de kwestie van het Midden-Oosten in al haar delen en hoopte, dat het Palestijnse volk deze gelegenheid zou aangrijpen. De VS drong er bij de andere belanghebbende partijen op aan zich dadelijk bij de onderhandelingen te voegen.

Terwijl het vredesproces in het Midden-Oosten voortging, was het van vitale betekenis om de effectiviteit van de vrede bewarende rol van de VN daar te handhaven Unifil had veel gedaan om de situatie w het Zuiden van Libanon te stabiliseren en de VS riep ertoe op deze inspanning te ondersteunen, zodat de Libanese autoriteiten hun gezag weer konden uitoefenen

M b t Namibië gaf Vance te kennen, dat de VS vastbesloten was erop toe te zien, dat dat gebied onafhankelijkheid zou bereiken in overeenstemming met het voorstel van de contactgroep en Veiligheidsraadresolutie 431 (1978) Hij deed een beroep op Zuid-Afrika om volledig met de VN samen te werken, zodat een kritieke gelegenheid voor een vreedzame regeling niet verloren zou gaan
In Zuid-Rhodesie zou de tijd voor diplomatie wel eens op kunnen raken De VS zou voortgaan samen te wenken met de Britse regering, de regeringen in het gebied en de betrokken partijen om te streven naar een oplossing via onderhandelingen De vooruitzichten voor vrede in Rhodesië zouden afnemen, als het geweld toenam
Zoals de internationale gemeenschap samenwerkte, aldus Vance, om vreedzame oplossingen te vinden voor de gevaanlijkste regionale meningsverschillen, zo moest zij er ook naar streven om het vermogen tot het bewaren van de vrede van de VN te versterken.
Terwijl de organisatie werkte om gewelddadigheid tussen naties te beperken, moest men niet de verwoesting uit het oog verliezen, die wordt veroorzaakt door degenen, die terroristische daden tegen onschuldige personen begaan. Geen individuele natie kon deze kwestie serieus alleen regelen; hiervoor was collectieve actie nodig.
Volgens Vance bestond nu de gelegenheid de twee Cypriotische gemeenschappen te helpen hun geschillen te doen verminderen en een rechtvaardige en duurzame oplossing voor hun problemen te beneiken.
Verder zei Vance, dat de VS en verschillende landen in Latijns-Amenka aangeboden hadden te helpen bemiddelen in de binnenlandse crisis in Nicaragua. Het was de hoop en de verwachting van de VS, dat alle betrokken partijen deze aanbiedingen zouden aanvaarden en zouden instemmen met een eerlijk bemiddelingsproces, waarm allen vertnouwen konden hebben.
Tenslotte sprak Vance nog over vraagstukken als het bereiken van het verdrag over de beperking van strategische wapens tussen de VS en de SU, de proliferatie van kernwapens en de principeverklaring en het actieprogramma van de speciale AV over ontwapeningsvraagstukken, i h b. over de beperking bij het overdragen van conventionele wapens.

M.b.t. dit laatste punt deelde minister Vance de AV mede, dat zijn land actief met de SU besprekingen voerde, hoe de twee naties terughoudendheid konden aanmoedigen, op een manier, die in overeenstemming zou zijn met het legitieme recht op zelfverdediging en internationale verplichtingen.
De VS voelde zich bemoedigd door nieuwe initiatieven, die in Latijns-Amerika ondernomen waren, om terughoudendheid op een regionale basis aan te moedigen.

In de volgende aflevering zal een overzicht gegeven worden van de belangrijkste resoluties, die de AV in haar 33-ste zitting heeft aanvaard.

WEST-EUROPA

NEDERLAND

WETSONTWERP VOLKSVERZEKERING KINDERBIJSLAG.

Staatssecretaris De Graaf van sociale zaken en staatssecretaris Nooteboom van financiën hebben op 9 aug. bij de Tweede Kamer een wetsontwerp ingediend, dat voorziet in een volksverzekering voor de kinderbijslag.
Dit wetsontwerp is de derde fase in het proces van vereenvoudiging van het systeem van kinderbijslag en kinderaftrek (vorige berichten pag. 316/2 e.v. en 841/1 e.v.-1978 en pag. 55/2 e.v. en 246/3 e.v.-1979).

Het stelsel van kinderbijslag-/kinderaftrekvoorzieningen, zoals dat nu nog bestaat, is verre van overzichtelijk Er zijn vijf regelingen, t w de Algemene Kinderbijslagwet, de Kinderbijslagwet voor loontrekkenden, de Kinderbijslagwet voor kleine zelfstandigen, de Kindertoelageregeling overheidspersoneel én de kinderaftrekregeling voor de eerste 2 kinderen van zelfstandigen en voor enkele bijzondere groepen
In het algemeen kan gezegd worden dat werknemers recht hebben op kinderbijslag vanaf het eerste kind en zelfstandigen vanaf het derde kind Voor zelfstandigen is er dan nog een recht op kinderaftrek voor het eerste en tweede kind. Een uitzondering bestaat voor de zgn. kleine zelfstandigen, die én recht hebben op kinderbijslag voor het eerste en/of het tweede kind én recht hebben op kinderaftrek Ook zijn er enkele groepen van personen die een wat bijzondere positie innemen Het gaat hier bijvoorbeeld om gemoedsbezwaarden, grensarbeiders en gescheidenen, wier kinderen door de (ex-)echtgeno(o)t(e) worden onderhouden. Om het nog ingewikkelder te maken: op de kinderbijslagen worden aparte opslagen verleend, waarop weer niet voor leder kind recht bestaat

WETSONTWERP DERDE FASE

Met het nu ingediende wetsontwerp beoogt de regering met ingang van 1 januari 1980 een einde te maken aan het hiervoor weergegeven ingewikkelde stelsel. Het wordt daarmee eenvoudiger en begrijpelijker Bovendien kan in het belang van de uitvoeringsorganen, werkgevers en uitkeringsgerechtigden veel admanistratieve rompslomp achterwege blijven Uit de memorie van toelichting op het wetsontwerp blijkt ook, dat de regering van mening is dat iedere ingezetene een gelijke aanspraak op kinderbijslag moet hebben vanaf het eerste kind, ongeacht of hij/zij werknemer is of niet.

DE KINDERAFTREK

Voorgesteld wordt de nog bestaande kinderaftrek in de loon- en inkomstenbelasting volledig af te schaffen. De maatregel heeft voor het belangrijkste deel betrekking op de eerste twee kinderen van zelfstandigen Daarnaast verdwijnt ook de kinderaftrek voor een aantal bijzondere categorieen, zoals gemoedsbezwaarden, grensarbeiders en gescheidenen, wier kinderen door de (ex-)echtgeno(o)t(e) worden onderhouden.

Hier staat tegenover dat nu ook de zelfstandigen aanspraak krijgen op kinderbijslag voor alle kinderen Voor de bijzondere categorieen worden voorzieningen getroffen in de sfeer van de buitengewone lastenregeling van de loon- en inkomstenbelasting

DE OPSLAGEN

De thans bestaande opslagen op de kinderbijslag gaan een onafscheidelijk deel uitmaken van de kinderbijslag Dit betekent o m. dat de kinderbijslag voor de eerste twee kinderen van kleine zelfstandigen en de kinderbijslag voor partieel leerplichtigen wordt verhoogd met het bedrag van de nu bestaande opslag.

OVERGANGSREGELING ZELFSTANDIGEN

Voor alle ingezetenen ontstaan gelijke aanspraken op kinderbijslag van het eerste kind af. Deze maatregel is vooral van belang voor de zelfstandigen die tot nu toe deze aanspraak met hebben Voor het merendeel van de zelfstandigen met kinderen heeft dit een toeneming van het inkomen tot gevolg.
Het verlenen van een recht op kinderbijslag voor de eerste twee kinderen van zelfstandigen betekent echter ook, dat de zelfstandigen geconfronteerd worden met een hogere premielast Voor de zelfstandigen die geen kinderen hebben, wordt voorgesteld een ovengangsregeling te treffen in die zin dat zij in het jaar van invoering (1980) slechts de helft van de premieverhoging verschuldigd zijn Voor sommige groepen van kleine zelfstandigen geldt, dat het wegvallen van de kinderaftrek niet volledig wondt gecompenseerd door de verhoging van de kinderbijslag. Om deze groep tegemoet te komen zal — bij wijze van overgangsregeling — de K K Z-uitkering over het viende kwartaal 1979 (éénmaal) worden verhoogd met f 100,— voor één kind en f 200,— voor twee kinderen

HALFJAARLIJKSE AANPASSING KINDERBIJSLAGEN

Voorgesteld wordt voortaan alle kinderbijslagen aan te passen aan de ontwikkeling van het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie. Dit geldt dus ook voor de kinderbijslag voor het eerste kind, die sinds 1973 was bevroren Deze wijze van aanpassing heeft vrijwel geen gevolgen voor het inkomen van de gezinnen Gezinnen met minder dan vier kinderen gaan er iets op vooruit terwijl gezinnen met vier of meer kinderen er iets op achteruit gaan.

ALIMENTATIEPLICHTIGEN

Het vervangen van de kinderaftrek door kinderbijslag kan — evenals dit het geval was bij de eerste fase — de bestaande financiele verhouding tussen alimentatieplichtige en alimentatie-gerechtigde beinvloeden. Bij de eerste fase werd een regeling getroffen waarbij herziening van rechterlijke uitspraken en door partijen gesloten overeenkomsten, werd voorkomen Dit laatste is thans niet meer in alle gevallen mogelijk. Om te bereiken, dat aanpassing van rechterlijke uitspraken en overeenkomsten van de betrokken pertijen op voor hen minder bezwarende wijze geschiedt, zullen de Raden voor de kinderbescherming worden ingeschakeld. Deze zullen een procedure tot wijziging kunnen bevorderen. (M i n i s t e r i e v a n s o c i a l e z a k e n)

NOORD-AMERIKA

VERENIGDE STATEN

RANTSOENERINGSMAATREGELEN AFGEWEZEN, RESZISETEKORTES, DALING POPULARITEIT CARTER

In de televisietoespraak van 5 april van president Carter waarin maatregelen werden bekendgemaakt die uiteindelijk tot een besparing van olie zouden moeten leiden (zie ook pag. 512/3) zei hij verder dat hij het Congres zou voorstellen een veiligheidsfonds te vormen waaruit de armste gezinnen in Amerika 100 dollar per jaar zouden ontvangen als compensatie voor hogere verwarmingskosten als gevolg van de ontkoppeling der binnenlandse olieprijzen.

De president wilde ook de gaten in de wet dichten die de internationale oliemaatschappijen in staat stellen om jaarlijks miljoenen dollars aan buitenlandse kredieten te ontvangen.

Bovendien wilde Carter doorvoereri dat de thermostaten in de handelsgebouwen 's winters niet hoger dan 21 graden en zomers niet lager dan 26,5 graden Celsius worden gezet. Voor beide laatste maatregelen is de medewerking van het Congres vereist.

De president riep voorts op tot een aantal vrijwillige besparingen. Elke autobezitter wordt verzocht om wekelijks 15 a 30 km minder te rijden dan hij (zij) gewoon was. De Amerikanen werd ook in zoveel woorden gevraagd om 's winters hun huizen niet oververhit te stoken en zomers niet langer hun woningen tot halve ijskelders te maken. Als stok achter de deur gebruikte Carter het dreigement dat hij verplichte sluitingen van benzinestations in die staten wil doorvoeren die onvoldoende energiebesparingen hebben doorgevoerd. Maar ook daarvoor heeft hij toesteniming van het Congres nodig.

Als zijn nieuwe energieplan in zijn geheel werd uitgevoerd, dan zou dat volgens Carter een besparing van 1,5 miljoen barrels per dag betekenen (een barrel is 159 liter). Dan zouden de VS voldoen aan de aanbeveling van het Internationale energie-bureau (IEA), dat de Westerse industriële landen hun olieverbruik met 5 procent moeten verminderen.

Uit de reacties in de pers en uitlatingen van invloedrijke politici bleek al spoedig dat Carters plan op veel weerstand stuitte.
De invloedrijke democratische senator Henry Jackson zei op 8 april in een televisieinterview dat het Congres de belastingvoorstellen zou verwerpen. Volgens Jackson zou de prijsverhoging als gevolg van het loslaten der prijzen de inflatie in de VS onnodig aanwakkeren. Hij zei dat hij zou proberen de prijsverhoging ten minste twee jaar uit te stellen.

Op 26 april diende Carter zijn voorstellen bij het Congres in. Als de voorstellen van Carter zouden worden aangenomen zou de Amerikaanse fiscus er tussen 1 juni en 1 oktober 1979 £ 2,4 mrd beter op worden.

Op 7 mei diende Carter enkele wijzigingen in op het benzinerantsoeneringsplan in geval van een crisissituatie. Volgens deze wijziging zouden Amerikanen die grote afstanden moeten afleggen en mensen in landelijke streken waar geen enkel openbaar vervoer is, extrabenzine ontvangen. Het oorspronkelijke plan voorzag in evenveel benzine voor iedereen. Verder zou toewijzing van benzine aan een gezin tot drie auto's beperkt blijven.

De Senaat keurde dit gewijzigde rantsoeneringsplan op 9 mei goed, nadat Carter nog enkele concessies had gedaan: er zal meer benzine gereserveerd worden voor boeren en voor energieproducerende industrieën. Slechts in uiterste nood zou tot rantsoenering overgegaan mogen worden. De oliereserves van de VS zouden met 20% teruggelopen moeten zijn.

Een dag later werd dit onderdeel van Carters energieplannen door het Huis van Afgevaardigden verworpen. 246 afgevaardigden stemden tegen en 159 voor.

Vlak voor de stemming had de voorzitter van het Huis Thomas O'Neill nog een emotionele toespraak gehouden waarin hij er bij de afgevaardigden op aandrong Carters voorstellen te accepteren.
De republikein John Rhodes uit Arizona vertolkte het standpunt van de meeste tegenstanders toen hij zei dat een rantsoeneringsplan helemaal niet nodig was. „Wij hebben geen behoefte aan rantsoenering maar aan een grotere produktie van olie zo zei hij

De verwerping door het Huis ontlokte aan Carter een scherpe reactie. Hij zei „geschokt" te zijn en „pijnlijk getroffen" door de houding van het Huis. Hij beschuldigde de afgevaardigden ervan dat ze de realiteit niet durfden te onderkennen en dat „ze hun koppen in het zand steken".
Hij hekelde het Huis omdat het zijn distributieplannen niet op zijn verdiensten heeft beoordeeld. „Het werkelijke probleem is het gebrek aan bereidheid bij de meeste Huisafgevaardigden voor enig distributieplan te stemmen, alleen omdat dit politiek impopulair is.

Benzineschaarste in Californië en andere delen VS

Begin mei werden in Californië in de weekeinden de benzinestations gesloten omdat de benzineaanvoer door de oliemaatschappijen verminderd werd en het publiek op grote schaal benzine ging hamsteren. In de week warën de benzinestations alleen op de spitsuren geopend, waardoor wachttijden van enkele uren voorkwamen.
Over de oorzaak van de verminderde aanvoer deden verschillende lezingen de ronde. Volgens sommigen was dit een gevolg van de ver-

Leden van de Senaatscommissie voor energie ter bespreking van Carters plan voor rantsoenering van benzine. V.l.n.r. voorzitter Henry Jackson (Democraat), J. Bennett Johnston (Democraat), Pete V. Domenici (Republikein) en Mark O. Hatfield (Republikein).

minderde aanvoer uit Iran, volgens anderen droegen de oliemaatschappijen moedwillig bij tot de schaarste door benzine achter te houden in de verwachting dat zij later grotere winsten konden binnenhalen.

Op 9 mei voerde gouverneur Brown van Californië benzinedistributie in zijn staat in. Hij bepaalde dat de voertuigen waarvan het kenteken eindigt op een even cijfer slechts op even dagen mochten tanken en de oneven nummers op oneven dagen.

Deze maatregel deed de kilometerlange files bij de benzinestations niet verminderen, temeer daar benzinestationhouders besloten hun pompen maar enkele uren per dag te openen.

Half mei kwam ook in andere delen van de VS brnzineschaarste voor en werden pompstations gesloten gehouden.

President Carter gaf de gouverneurs van de staten op 29 mei bevoegdheden om de beschikbare benzinevoorraden zo goed mogelijk in hun staten te verdelen. Op een persconferentie noemde Carter drie voorbeelden van beslissingsbevoegdheden die hij aan de gouverneurs had overgedragen:

- het gezag om benzinestations tijdens de weekeinden open te houden;
- de bevoegdheid om automobilisten slechts om de dag benzine te laten tanken;
- de volmacht om een minimumkoopprijs voor benzine in te stellen zodat het hamsteren kan worden voorkomen.

De maatregel gold voor 19 staten waar de gouverneurs de bevoegdheid missen om bindrnde maatregelen in geval van ernstige benzinetekortrn te nemen. Carter voorspelde verder dat er in de zomermaanden wat grotere olievoorraden beschikbaar zouden komen, waardoor er verlichting kon komen in de plaatselijke benzinetekorten.

In de loop van de maanden mei en juni verslechterde de benzinesituatie echter. Ook in het oosten van de VS moest men vaak uren wachten voor pompstations en in delen van de staten New Yersey en New York kwam het autoverkeer geheel tot stilstand.

In deze periode nam de kritiek op president Carter toe. Van vele kanten werd hem verweten te weinig te ondernemen om de situatie meester te worden en vooral het feit dat hij zijn rantsoeneringsplan niet door het Congres aangenomen had kunnen krijgen werd door veel politieke commentatoren negatief geduid.

Opiniepeilingen naar de populariteit van Carter gaven een laag cijfer te zien. Een peiling uitgevoerd door Gallup in mei toonde aan dat nog maar 32% van de ondervraagden achter de president stond. Een peiling van de New York Times en CBS van juni kwam op 30%.

Een onaangename bijkomstigheid voor de president was dat uit de peilingen bleek dat in kringen van zijn eigen partij niet weinigen de voorkeur gaven aan Edward Kennedy als de volgende president (in 1980 zijn de presidentsverkiezingen).

Een Gallup-peiling naar de voorkeur van de ondervraagden gaf 62% voor Kennedy en 24% voor Carter.

Een eind juni uitgevoerde peiling gaf Carter zelfs een achterstand op twee potentiële Republikeinse uitdagers voor het presidentschap, namelijk de conservatieve Ronald Reagan (51 tegen 43% voor Carter) en de gematigde Howard Baker (46 tegen 45%).

De populariteit van de president was zodanig gedaald dat zijn adviseurs het nodig achtten dat hij onmiddellijk na de topconferentie in Tokio (pag. 433 e.v.) naar huis zou terugkeren i.p.v. enkele dagen vakantie te nemen op Hawaïi.

Begin juli werd in Washington meegedeeld dat Carter op 5 juli in een televisierede bekend zou maken hoe hij de energiecrisis wilde bestrijden.

Een door het Harris-instituut uitgevoerde peiling, waarvan de resultaten op 2 juli werden gepubliceerd gaven te zien dat 73% van de ondervraagde Amerikanen Carters beleid veroordeelden, terwijl slechts 25% vertrouwen in hem bleef stellen.

Op 4 juli deelde Witte-Huiswoordvoerder Jody Powell mee dat Carters televisietoespraak afgelast was. Er werd geen reden voor opgegeven.

Op 6 juli maakte het Witte Huis bekend dat de president naar zijn zomerverblijf in Camp David was vertrokken en daar enkele dagen zou blijven om zich in de economische situatie te verdiepen en zijn eigen politieke situatie nader te bezien.

In de daarop volgende dagen ontving Carter vertegenwoordigers van alle geledingen van de Amerikaanse samenleving: gouverneurs, Congresleden, zakenmensen en geestelijken.

Aftreden *O'Leary*

In de pers verschenen regelmatig berichten over de onenigheid binnen de regering over de te nemen maatregelen.

Op 9 juli maakte de onderminister voor energie, John O'Leary, zijn ontslag bekend en in de pers verschenen berichten dat ook minister voor energie, Schlesinger, spoedig zou volgen.

Een officiële woordvoerder van het Witte Huis maakte op 11 juli bekend dat Carter op 15 juli een nieuw energieplan voor de televisie zou bekendmaken. Hij zei dat het om ,,een tamelijk zware redevoering" zou gaan, die ook de herstructurering van de regering-Carter zou behandelen. (Zie verder pag. 465 e.v.).

Saoedi-Arabië verhoogt *olie*-produktie

Nog voordat Carter zijn energiebesparende maatregelen bekend had gemaakt, kwamen er geruststellende berichten uit het Midden-Oosten, voor wat betreft de olievoorziening.

Saoedi-Arabië liet op 9 juli weten zijn olieproduktie tijdelijk met 1 miljoen vaten per dag te verhogen tot 9,5 miljoen vaten per dag.

Het Witte Huis gaf daarop een verklaring af waarin het heette dat het Saoedische besluit ,,gebaseerd is op de historische vriendschappelijke betrekkingen die dc Saoedische monarchie met de VS onderhouden.

Voorts prees Washington Saoedi-Arabië als een betrouwbaar bevoorrader van olie aan de wereld.

Het Witte Huis legde er overigens de nadruk op dat deze verhoging van de Saoedische olieproduktie de VS en andere industrielanden niet van de verplichting ontslaan om ingrijpende maatregelen te nemen ter vermindering van hun afhankelijkheid van geïmporteerde olie.

Een woordvoerder van de regering-Carter zei op 9 juli dat de verhoging van de Saoedische olieproduktie met 1 miljoen vaten voldoende moest zijn om het evenwicht tussen vraag en aanbod op oliegebied in de wereld te herstellen.

Ook Indonesië heeft bekendgemaakt de olieproduktie te verhogen.

De Indonesische minister van mijnzaken Subroto maakte dat op 9 juli bekend zonder evenwel een exact cijfer te noemen.

Na medio juli is de benzineschaarste in de VS afgenomen en komen vrijwel geen rijen wachtende auto's voor. Het Saoedische besluit heeft ook tot een flinke koersverhoging in Wall Street geleid. (Le Monde, IHT, *NRC/H'blad,* Newsweek)

BOLIVIA

PRESIDENTSVERKIEZINGEN, GEEN KANDIDAAT KRIJGT ABSOLUTE MEERDERHEID, PARLEMENT WIJST INTERIM-PRESIDENT AAN

Op 1 juli zijn in Bolivia presidentsverkiezingen gehouden, die geen absolute meerderheid hebben opgeleverd voor één van de kandidaten.

Zoals wetelijk voorgeschreven is, heeft daarna het parlement geprobeerd een keuze te maken uit de kandidaten, maar ook daarbij kreeg geen van hen een absolute meerderheid. Vervolgens heeft het parlement de voorzitter van de Senaat Walter Guevara Arze als interim-president voor de periode van één jaar aangewezen. Zijn voornaamste taak is het uitschrijven van nieuwe verkiezingen.

De verkiezingen van 1 juli waren een direct gevolg van de machtswisseling van 24 november 1978 (pag. 224) toen generaal Pereda door het leger werd verdreven en werd vervangen door een militaire junta met generaal Padilla aan het hoofd.

Padilla beloofde dat er vrije en democratische presidentsverkiezingen gehouden zouden worden, zulks in tegenstelling tot Pereda die juist vóór zijn val had verklaard dat er voorlopig geen verkiezingen zouden worden gehouden (pag. 223/3 e.v.). Hoewel er acht kandidaten aan de presidentsverkiezingen van 1 juli deelnamen, ging de strijd in feite tussen drie personen, alle drie oude bekenden in de Boliviaanse politieke arena.

Victor Paz Estenssoro, de 73-jarige leider van de MNR (nationale revolutionaire beweging), is al drie maal eerder president van Bolivia geweest. In 1952 leidde hij de nationalistische revolutie waarbij de tinmijnen werden genationaliseerd, het grootgrondbezit onder de Indiaanse boeren verdeeld en het algemeen kiesrecht ingesteld.

Wegens die maatregelen wordt Estenssoro door de Boliviaanse bezittende klasse nog altijd als een gevaarlijke communist beschouwd. Hij is echter in de loop der jaren steeds behoudender geworden en kon nu rekenen op de stilzwijgende steun van de Verenigde Staten — hij was enige tijd adviseur van president Carter voor Latijnsamerikaanse aangelegenheden. Behalve van zijn eigen partij had hij de steun van de PCD, de christen-democratische partij van Bolivia en van de FRI, een maoïstische partij die gebroken heeft met alle andere sectoren van links.

Paz Estenssoro legde in zijn verkiezingscampagne veel nadruk op de noodzaak van een terugkeer naar de democratie. Velen, aldus *Le Monde* (30-6) herinneren zich echter dat hij het was die samen met de falange tot 1974 de belangrijkste steun was voor het militaire regime van generaal Banzer.

De tweede serieuze kandidaat was generaal Hugo Banzer, die Bolivia van 1971 tot 1978 met harde hand regeerde. Hij vertegenwoordigt de belangen van de moderne landbouwondernemingen in het oostelijke tropische laagland en die van de eigenaars van de middelgrote bedrijven.

De derde belangrijke kandidaat was Hernan Siles Suazo, leider van e-n centrum-linkse coalitie de UDP, waarin de linkervleugel van de MNR, de communistische partij en de MIR (beweging voor revolutionair links) zijn opgenomen. Verder kon Siles Suazo op de steun van de Boliviaanse vakbond COB rekenen. Het uitvoerende comité van de COB bestaat voor 70% uit aanhangers van de UDP. Siles Suazo was president van 1956 tot 1960 en hij was de overwinnaar in de verkiezingen van 9 juli 1978 (pag. 481-'78 e.v.).

De Senaatsvoorzitter Walter Guevara Arze is tot interim-president van Bolivia gekozen.

De officiële tellingen gaven toen echter een overwinning te zien voor de door de militaire junta naar voren geschoven generaal Pereda. Na protesten uit Bolivia en het buitenland wegens fraude bij het stemmen tellen, werd de telling gestaakt en enkele dagen later nam Pereda de macht van Banzer over. Pereda op zijn beurt werd op 24 november ten val gebracht door generaal Padilla (pag. 223 e.v.).

Zoals boven vermeld, heeft geen van de kandidaten bij de verkiezingen van juli 1979 een absolute meerderheid behaald. De UDP van Siles Suazo kreeg bijna 35,65%, de coalitie die Paz Estenssoro steunde 32,43% van de stemmen en de groepering ADN die Banzer steunde 13,54%. Verrassend was de opkomst van de socialistische partij van Marcelo Quiroga Santa-Cruz, die 4,36% van de stemmen kreeg en daarmee de vierde politieke kracht in Bolivia werd.

Tegelijk met de presidentsverkiezingen waren er parlementsverkiezingen gehouden die hetzelfde resultaat te zien gaven, zij het dat de MNR als grootste fractie in het nieuwe parlement is vertegenwoordigd. Dit komt omdat de dun bevolkte departementen in het tropische laagland relatief gezien meer afgevaardigden kiezen dan de dicht bevolkte departementen van het hoogland. Zo zijn er in het departement Beni slechts 2500 stemmen nodig om tot afgevaardigde te worden gekozen en in het departement La Paz ongeveer 25.000 en in de departementen die relatief oververtegenwoordigd zijn in het parlement, had juist de MNR van Victor Paz Estenssoro een tamelijk grote aanhang.

Op 1 augustus kwam het parlement in nieuwe samenstelling bijeen om een nieuwe president te kiezen. Dezelfde dag riep de vakcentrale COB voor de volgende dag een algemene staking uit om druk op het parlement uit te oefenen om Siles Suazo als president aan te wijzen.

De COB verklaarde dat Siles Suazo bij de verkiezingen van 1 juli duidelijk de meeste stemmen had ge-

kregen en dat het onaanvaardbaar was als het parlement nu Paz Estenssoro als nieuwe president zou aanwijzen. De staking werd een succes en vrijwel het gehele openbare leven kwam tot stilstand. In La Paz werden ook betogingen gehouden die door de politie hardhandig uiteengedreven werden.

De stemmingen in het parlement brachten overigens ook geen duidelijke rneerderheid voor één van beide kandidaten en op 6 augustus werd de 68-jarige voorzitter van de Senaat, Walter Guevara Arze, als interim-president voor de periode van één jaar aangewezen, als compromis. Walter Guevara Arze is een voormalig minister van buitenlandse zaken en was een leider van de revolutie van 1952 die grote politieke en economische veranderingen in het land teweeg bracht.

De militaire leiding heeft zich inmiddels akkoord verklaard met zijn benoeming. ((Le Monde, *NZZ, NRC/H'blad)*

MEXICO

ALGEMENE VERKIEZINGEN, OVERWINNING REGERINGSPARTIJ

In Mexico zijn op 1 juli parlementsverkiezingen gehouden, die volgens een voorlopige uitslag, bekendgemaakt op 15 juli, zijn gewonnen door de Partito Popular Institutional (PRI), de grootste partij van het land. De partij kreeg 296 van de 300 direct te kiezen zetels. De resterende vier gingen naar de rechtse katholieke nationale actiepartij (PAN). In het vorige parlement had de PRI 195 van de 196 zetels. Voor de verkiezingen werd het aantal parlementszetels dat volgens het evenredigheidsstelsel gekozen kan worden uitgebreid van 40 tot 100 (pag. 368/3). Deze 100 zetels waarvoor de PRI geen kandidaten mocht opstellen, zijn als volgt verdeeld over de verschillende partijen: PAN 40, de communistische PCM 18 zetels, de PPS (Partito Popular Socialista) 12 zetels, de Partito Authentico Revolucion Mexicana (PARM) 11 zetels en de PST, de socialistische arbeiderspartij, en de PDM, de conservatieve Mexicaanse democratische partij, kregen ieder 9 zetels. De communisten, de PST en de PDM waren voor de verkiezingen gelegaliseerd. De stemonthouding, die naar regio varieerde van 47% tot 55%, was hoger dan bij de laatste verkiezingen in 1976.

President José Lopez Portillo en zijn echtgenote Carmen Romano de Lopez Portillo brengen hun stem uit bij de parlementsverkiezingen van 1 juli.

De regerende PRI, die al 50 jaar aan de macht is, zou door het verkiezingsresultaat opgelucht zijn. Zij voelde zich door de door president Lopez Portillo afgekondigde politieke hervorming, die de democratische inspraak dient te vergroten, bedreigd. Met name wisten de linkse partijen niet door te breken in de 40 kiesdistricten van de hoofdstad, die alle in de handen van de PRI-kandidaten zijn gebleven. Ook de zeven gouverneursposten (van de in totaal 31) waarvoor gekozen moest worden, zijn weer aan de PRI toegevallen.

Voor het eerst in de geschiedenis van Mexico heeft een vrouw de gouverneurspost in een staat en wel in Colima voor de PRI gewonnen. De nieuwe gouverneur, Griselda Alvarez Ponce de Leon, heeft aangekondigd dat in de toekomst vrouwen zich ook kandidaat zullen stellen voor het presidentschap.

(The Financial Times, Le Monde, *FAZ)*

(Vor. ber. pag. 375 e.v.)

PERU

VERKIEZINGEN AANGEKONDIGD, NIEUWE GRONDWET VOOR BURGERLIJK BEWIND

De Peruviaanse president generaal Francisco Morales Bermudez heeft op 28 juli bekendgemaakt dat op 18 mei 1980 verkiezingen gehouden zullen worden voor het aanwijzen van een president, een vice-president, 60 senatoren en 180 afgevaardigden. In juli 1980 zullen de strijdkrachten 12 jaar nadat zij de macht overgenomen hebben van president Fernando Belaunde Terry deze weer overdragen aan een burgerlijk bewind.

Dit burgerlijk bewind zal steunen op een grondwet die opgesteld is door een grondwetgevende vergadering die op 8 juni 1978 is gekoz-n en die half juni 1979 zijn werkzaamheden heeft afgesloten met het aanbieden van een nieuwe grondwet (pag. 401-'78 e v.).

In deze grondwetgevende vergadering had de APRA, eeri vroegere socialistische maar steeds rechtser geworden partij samen met de PPC, een op de zakenwereld steunende partij de rneerderheid. Hoewel beide partijen in het centrum en rechts daarvan gesitueerd kunnen worden, bleek tijdens de vergaderingen van de constituante dat de verschillen vaak groot waren en er moesten t.a.v. talrijke punten compromissen gesloten worden.

Zo moest de APRA zijn oude wens voor de instelling van een speciale economische kamer van het parlement, waar vertegenwoordigers van regering, werkgevers en werknemers over economische maatregelen konden discussiëren, laten vallen. De PPC moest afzien van de absolute onaantastbaarheid van de massamedia. Ook t.a.v. de regeling voor de presidentsverkiezingen werd een compromis gevonden. Op voorstel van de PPC wordt in de grondwet opgenomen dat de president direct gekozen wordt. Als in de eerste ronde geen absolute meerderheid wordt gehaald, dient een tweede ronde te worden gehouden. 'Voor de verkiezingen van 1980 werd echter, op verzoek van de APRA een uitzondering gemaakt: een meerderheid van 36% is voldoende; wanneer geen van de kandidaten dit getal behaalt, beslist het Congres.

De nieuwe grondwet zal met de installatie van de nieuw gekozen regering in juli 1980 in werking treden, maar de hoofdstukken over het kiesstelsel, alsmede over de persoonlijke en politieke rechten zijn onmiddellijk van kracht geworden.

De nieuwe grondwet, de elfde sedert de onafhankelijkheidsverklaring van 1821 telt 307 artikelen en 17 overgangsbepalingen. De grondwet is onderverdeeld in 7 titels: 1. Staatsrechten en burgerplichten; 2. Staat en Natie; 3. Economische orde; 4. Staatsorganen; 5. Grondwettelijke garanties; 6. Grondwetsherzieningen; 7. overgangsbepalingen.

Aan de NZZ van 22 juli 1979 ontlenen wij de volgende gegevens over de nieuwe Peruviaanse grondwet:

Alle fracties in de constituante waren het erover eens dat fouten uit vorige grondwetten vermeden moesten worden. Daarbij ging het er vooral om bij de machtenscheiding de zwakke positie van de uitvoerende macht op te heffen. Tijdens de presidentschappen van Bustamente ('45-'48) en Belaunde ('63-'68) kon de regering talrijke hervormingsprojecten door tegenwerking van het almachtige parlement niet ten uitvoer brengen.

De PPC met zijn nauw verholen neiging tot een autoritair bewind en de APRA waren het t.a.v. dit punt roerend eens.

Als gevolg daarvan heeft de nieuwe grondwet de president en de ministerraad meer bevoegdheden gegeven dan de grondwet van 1933. Het parlement is weliswaar bevoegd de ministerraad of afzonderlijke ministers te interpelleren en te censureren, voor het eerste moet minstens een derde en voor het tweede meer dan de helft van de afgevaardigden hun toestemming geven, de president heeft echter de bevoegdheid de kamer van afgevaardigden te ontbinden wanneer deze drie ministerraden gecensureerd heeft. De president kan wetsontwerpen indienen, door de Kamers uitgewerkte wetten goedkeuren en als het parlement hem daartoe machtigt zelf wetten uitvaardigen. Hij vaardigt ook de uitvoeringsbepalingen van de wetten uit. Hij benoemt de ministers en de leden van het opperste gerechtshof. De Senaat dient deze benoemingen te ratificeren.

Het parlement bestaat uit twee kamers. De Senaat telt 60 door de verschillende gebieden in het land te kiezen leden. Daarnaast zijn oud-presidenten van constitutionele regeringen voor hun leven lid van de Senaat.

De kamer van afgevaardigden wordt gekozen volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging en telt 180 leden. Beide kamers worden voor een periode van 5 jaar gekozen. Een sleutelpositie wordt ingenomen door de zgn. permanente commissie, die uit 5 senatoren en 10 afgevaardigden alsmede de beide kamerpresidenten bestaat.

Het parlement neemt de begroting aan en geeft goedkeuring voor leningen en internationale verdragen. De bevoegdheden van de beide kamers zijn niet erg duidelijk afgegrensd.

Wetsontwerpen moeten door beide kamers aangenomen worden, waarbij voorstellen tot verandering van de ene kamer (die zich als tweede over het ontwerp buigt) slechts door een tweederde meerderheid van de eerstebehandelende kamer afgewezen kunnen worden.

Op het terrein van de rechterlijke macht voorziet de grondwet in enige noviteiten: er wordt een nationale rechterraad ingesteld, die de president voorstellen doet voor de benoeming van nieuwe rechters en klachten onderzoekt over het gedrag van leden van het opperste gerechtshof. Daarnaast wordt er een constitutioneel gerechtshof (Tribunal de Garantias Constitucionales) ingesteld, waarin drie door de president, drie door het parlement en drie door het Hooggerechtshof benoemde leden zitten. De toekomstige president heeft de opdracht het parlement binnen drie jaar een geheel nieuw plan voor de bestuurlijke indeling van het land voor te leggen.

De grondwetstekst bevat in grote lijnen de bevoegdheden van de gemeentelijke en regionale raden, alsmede de daarbij behorende autoriteiten, die in de toekomst niet meer door de regering benoemd zullen worden, maar rechtstreeks door de bevolking gekozen worden. In het hoofdstuk over het territorium is de 200-mijlsgrens vastgelegd en in de kwestie van de nationaliteit volgt de grondwet het ius soli; kinderen van Peruviaanse ouders die in het buitenland worden geboren krijgen echter de Peruviaanse nationaliteit als zij tijdig in Peru worden geregistreerd. Buitenlanders, die na een tweejarig verblijf de Peruviaanse nationaliteit willen krijgen, dienen van hun oorspronkelijke nationaliteit af te zien, uitgezonderd Spanjaarden en Latijnsamerikanen. Omgekeerd blijven Peruvianen die de Spaanse of een Latijnsamerikaanse nationaliteit krijgen, hun eigen nationaliteit, desgewenst, behouden.

Onduidelijk is de titel over de economische orde. De bescherming van de eigendom is gegarandeerd. Art. 112 luidt: De eigendom is onaantastbaar. De staat beschermt hem. Niemand mag zijn eigendom ontnomen worden, hetzij op gronden ontleend aan openbare noodzaak en openbaar nut of sociaal belang, die in de wet worden genoemd en alleen na een voorafgaande rechtvaardige vergoeding in geld.

Over onteigening in bepaalde gevallen, b.v. van massamedia, kon geen overeenstemming worden bereikt. De PPC wilde de staatsveiligheid als onteigeningsgrond wel aanvaarden, maar de APRA en de linkse partijen wilden het algemeen welzijn als grond accepteren.

In het hoofdstuk over de economische orde worden uitspraken ontleend aan verschillende economische doctrines met elkaar verbonden: katholieke sociaal moraal met liberaiisme, de markteconomie met door de staat geleide economie.

De art. 97, 98 en 100 van deze titel luiden onder meer: De economische orde van de republiek berust op de principes van sociale rechtvaardigheid, die de arbeid als voornaamste bron van de rijkdom en als middel tot zelfverwerkelijking van de menselijke persoon erkennen.

De staat bevordert de economische en sociale ontwikkeling door middel van produktie en produktiviteitsverhoging en rationeel gebruik van de natuurlijke hulpbronnen, volledige werkgelegenheid en rechtvaardige inkomensverdeling... De staat formuleert de economische en sociale politiek en legt deze in ontwikkelingsplannen vast, die de activiteiten van de openbare sectoren reguleren en de activiteit van de overige sectoren in op elkaar afgestemde acties vastleggen... Het privé-initiatief is vrij en dient zich te ontvouwen in het kader van de sociale markteconomie. De staat bevordert en reglementeert zijn uitoefening, om het met het algemeen welzijn in overeenstemming te brengen. Art. 121 bepaalt dat monopolies, oligopolies en kartels alsmede restrictieve economische- en handelspraktijken verboden zijn.

Inmiddels heeft president Morales Bermudez het grondwetsontwerp aan de constituante teruggezonden vergezeld van een lijst van amendementen. De kritiek van het staatshoofd richt zich o.a. tegen het verbod om burgers door militaire rechtbanken te laten berechten.

In juridische kringen heeft de grondwet nogal wat kritiek gekregen. Vooral tegen de systematiek zou nogal wat in te brengen zijn. *(NZZ, Le* Monde)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V. . Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

MAROKKO VERVANGT MAURETANIË IN SAHARA

Mauretanië en het Frente Polisario, de voor de onafhankelijkheid van de voormalige Spaanse Sahara strijdende guerrillabeweging, hebben op 5 aug. te Algiers een vredesverdrag getekend. Na drie dagen over het akkoord te hebben onderhandeld zetten de twee partijen hun handtekening: voor Mauretanië luitenant-kolonel Ahmed Salem Ould Sidi, de tweede vice-voorzitter van het militaire comité voor nationale redding (CMSN, zie pag. 348/1), en voor het Polisario Bachir Mustapha Sayed, de plv. secretarisgeneraal van het Polisario. Krachtens het akkoord deed Mauretanië formeel afstand van zijn territoriale of andere aanspraken op de Westelijke Sahara. Daarmee distantieerde Mauretanië zich van het tripartite akkoord van Madrid uit november 1975, op grond waarvan de voormalige Spaanse kolonie met instemming van generaal Franco was verdeeld tussen Marokko en Mauretanië, en gaf het zijn aanspraken op dat deel van de Westelijke Sahara, Tiris-el-Gharbia, op, dat het sinds Spanje's terugtrekking in februari 1976 (zie pag. 721 e.v.-1977) had beheerd.

De overeenkomst voorzag niet in de overdracht van dit gebied aan het Polisario. Marokko veroordeelde het akkoord formeel. Het kondigde op 9 aug. aan dat het de 6.000 à 7.000 Marokkaanse militairen, die in Mauretanië waren gelegerd om dit land te beschermen tegen aanvallen van het Polisario, zo spoedig mogelijk zou terugtrekken.

Op 10 aug. bracht de Mauretaanse premier, luitenant-kolonel Heydalla, een bezoek aan Rabat om de Marokkaanse koning Hassan II zijn opvatting over het akkoord uiteen te zetten. Hoewel geen breuk tussen Mauretanië en Marokko volgde, bleef de relatie tussen beide landen gespannen.

In aanwezigheid van de Marokkaanse minister van binnenlandse zaken, Driss Basri, werd in de nacht van 11 op 12 aug. de Marokkaanse vlag gehesen boven Dakhla, de voornaamste stad van Tiris-el-Gharbia. De minister weigerde te bevestigen dat Marokko het gebied officieel had overgenomen, maar hij zei wel dat er een Marokkaans bestuur zou komen ,,wanneer de Mauretaanse autoriteiten het gebied verlaten zoals zij hebben gezegd te zullen doen''. Een hoge Marokkaanse officier deelde mee dat het Marokkaanse leger alle militaire versterkingen in Tiris-el-Gharbia had bezet en dat de achtergebleven Mauretaanse troepen versneld zouden worden geëvacueerd.

Op 13 aug. zei de Mauretaanse premier Heydalla te Nouakchott dat Mauretanië had besloten zich vanaf 15 aug. uit Tiris-el-Gharbia terug te trekken. De bezetting daarvan door Marokko noemde hij agressie.

Op 14 aug. ontving koning Hassan II van Marokko te Rabat een groep van ca. 300 stamhoofden uit Tiris-el-Gharbia, die hem hun trouw betuigden. Daarop annexeerde Marokko formeel het gebied als 37ste provincie met de naam Oued Eddahab.

Inmiddels had het Polisario de strijd tegen Marokko, die het de twee voorgaande weken goeddeels had stopgezet, hervat. Vanaf 10 aug. werden aanvallen gedaan op Marokkaanse eenheden in het Marokkaanse deel van de Westelijke Sahara en in zuidelijk Marokko.

Eerste contacten *Mauretanië-Polisario*

De jongste ontwikkelingen rond de Westelijke Sahara vloeiden in zekere zin voort uit de machtswisseling in Mauretanië op 10 juli 1978, toen een militaire staatsgreep o.l.v. luitenant-kolonel Mustapha Mohammed Ould Salek een einde maakte aan het bewind van president Mokhtar Ould Daddah (pag. 822/2 e.v.-'78).

Twee dagen later, op 12 juli 1978, kondigde het Polisario een eenzijdig bestand af voor wat betreft de strijd met Mauretanië.

Er volgde een periode van druk diplomatiek overleg waarbij Frankrijk een belangrijke rol speelde. De Franse president Giscard d'Estaing ontving op 27 juli 1978 twee Mauretaanse ministers, op 1 aug. de toenmalige Algerijnse minister van buitenlandse zaken, Bouteflika (na een eerdere ontmoeting op 12 juli), en op 2 aug. Reda Guedira, een adviseur van Marokko's koning Hassan II.

Er was sprake van door Frankrijk en Mauretanië gesteunde plannen voor een akkoord met het Polisario, waarbij de Mauretaanse zone van de Westelijke Sahara onder een Polisario-regering zou komen in een

Ahmed Salem Ould Sidi (l.) en Bachir Mustapha Sayed ondertekenen op 5 aug. te Algiers voor Mauretanië en het Polisario het vredesverdrag.

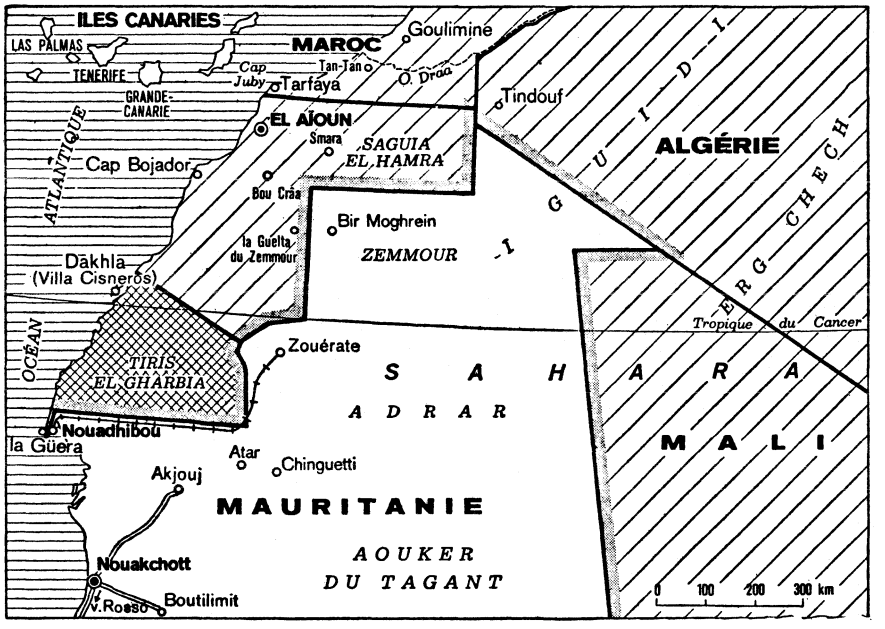
federatie met Mauretanië. Maar op 20 aug 1978 zei koning Hassan in een toespraak tot de natie dat ,,Marokko elke door Mauretanië gekozen oplossing zou steunen, op voorwaarde dat die oplossinp de territoriale integriteit van het koninkrijk (Marokko) niet ter discussie stelt en niet de vaststelling van nieuwe grenzen toelaat anders dan Mauretaanse ten zuiden van Marokko". Wij zuilen, zo vervolgde Hassan, ,,nooit het bestaan aanvaarden aan onze zuidelijke grenzen van een regime dat ideologisch verschilt van dat van Marokko en Mauretanië". Inmiddels was ook de Spaanse regering een actieve rol gaan spelen bij het tot stand brengen van onderhandelingen over de Sahara. Op 3 aug. werd van officiële zijde verklaard dat zij alle initiatieven begroette, ,,die kunnen leiden tot ontspanning in de Maghreb en tot vrede in de Westelijke Sahara door middel van een oplossing van het conflict, die voor alle partijen aanvaardbaar is". Eind augustus voerde *de* Mauretaanse minister van buitenlandse zaken, Cheikhna Ould Mohammed Laghdaf, in Madrid besprekingen met zijn Spaanse ambtgenoot Oreja. Laghdaf werd op 7 sept. te Parijs door president Giscard d'Estaing ontvangen.

Van 9-14 sept. 1978 vonden te Parijs contacten plaats tussen vertegenwoordigers van het Polisario en Mauretanië, naar Hakim Brahim, de minister van buitenlandse zaken van de Democratische Arabische Republiek van de Sahara op 12 okt. in de Franse hoofdstad onthulde. Brahim deelde tevens mee dat Mauretanië ,,onaanvaardbare[v] suggesties had gedaan, waarbij aan de Sahara-bewoners mogelijk een provincie of een in een federatie verenigde staat zou worden toegekend.

Op 18 sept. arriveerde het Mauretaanse staatshoofd Ould Salek in Rabat voor besprekingen met koning Hassan.

Van 25-28 sept. hield het Polisario zijn 4de congres ,,ergens in het bevrijde gebied" ten zuiden van Tindouf. Het congres besloot het bestand met Mauretanië als ,,gebaar van goede wil" te verlengen, maar de Mauretaanse regering moest ook blijk geven van vredeswil, zich uit het conflict terugtrekken en de Sahara-republiek erkennen.

Op 17 okt. deelde een woordvoerder van het Polisario te Parijs mee dat de onderhandelingen tussen het

(Le Monde)

Polisario en Mauretanië die dag in ,,de hoofdstad van een bevriend land" waren hervat. Dat was waarschijnlijk Tripoli, waar het Mauretaanse staatshoofd torn een driedaags officieel bezoek bracht.

Volgens West Africa (23-10-'78) was door Algerije, Libië en Mauretanië een drie-puntenplan voorgesteld, dat echter noch door Marokko noch door het Polisario was aanvaard. Krachtens dit plan zou a) een referendum worden gehouden in de Mauretaanse sector onder auspiciën van de OAE om de plaatselijke bevolking te laten kiezen tussen onafhankelijkheid, een federatie met Mauretanië of volledige integratie in Mauretanië: b) Marokko aan Mauretanië een corridor langs de grens ten noorden van Dakhla afstaan om de huidige Mauretaanse en Marokkaanse zones te scheiden ten einde een Mauretaanse grens ten zuiden van Marokko te handhaven; en c) de vluchtelingen toestemming krijgen naar de Mauretaanse sector te trekken. Voorts zou het Polisario een uit Franse bron afkomstig vredesplan hebben verworpen, waarbij Marokko in zijn sector een referendum zou houden en Mauretanië een speciale federatiestatus aan de zuidelijke sector zou toekennen.

Op 8 nov. arriveerde het Mauretaanse staatshoofd Ould Salek in Parijs voor overleg met president Giscard d'Estaing. Hij verklaarde toen dat de beste kans voor een oplossing van het conflict berustte bij het ad hoc-"comité van wijze mannen", dat was ingesteld door de OAE tijdens de topconferentie te Khartoem (7-15 juli 1978). Dit comité bestond uit de staatshoofden van Soedan, Nigeria, Mali, Guinee, Ivoorkust en Tanzania, maar laatstgenoemde trok zich na de erkenning van de Sahara-republiek (op 9 nov.) uit het comité terug. Tijdens zijn eerste zitting, van 30 nov.-1 dec. te Khartoem (Soedan) stelde het comité een subcommissie in, bestaande uit de staatshoofden van Mali (Moussa Traore) en Nigeria (Olusegun Obasanjo), die contacten moest opnemen met ,,alle partijen betrokken in het geschil i.~. de Westelijke Sahara met inbegrip van het Sahara-volk" en dat ,,alle maatregelen (moest) nemen om vrede en veiligheid in het gebied te herstellen".

Op 23 nov. deelde het Polisario te Algiers mee dat Marokko voor het eerst in het Sahara-conflict officiële contacten met het Polisario had opgrnomen. Bij die contacten op 20 en 21 okt. in Bamako (Mali) onder auspiciën van president Traore zou van Marokkaanse zijde o.a. Ahmed Reda Guedira, de voornaamste adviseur van koning Hassan, aanwezig zijn geweest.

Op 4 dec. verklaarde de plv. secretaris-generaal van het Polisario, Bachir Mustapha Sayed, te Algiers dat Mauretanië ,,eenzijdig en voor onbepaalde tijd" de onderhandelingen met het Polisario — die in Parijs, Tripoli, Bamako en ,,in een andere Afrikaanse hoofdstad" waren gevoerd — had afgebroken. Bovendien had Mauretanië het Saharaprobleem tijdens de onderhandelingen niet ,,concreet[M] behandeld. In gezaghebbende kringen te Nouakchott werd op 5 dec. verzekerd dat Mauretanië niet het initia-

tief tot het afbreken van de besprekingen had genomen; het wilde zijn „dialoogpolitiek" voortzetten. Op 7 dec. liet Mauretanië als blijk van goede wil 50 Sahara-gevangenen vrij.

Op 13 dec. aanvaardde de Algemene Vergadering van de VN twee resoluties m.b.t. de Westelijke Sahara (zie pag. 536/3).

Inmiddels waren de besprekingen met Mauretanië volgens de Polisario-minister van voorlichting, Ould Sallak, in een mededeling d.d. 12 dec. hervat. Op 1 jan. 1979 verklaarde het Mauretaanse staatshoofd Ould Salek dat die besprekingen in een goede sfeer voortgingen „op basis van onze erkenning van het recht van de Saharawi's op zelfbeschikking"; hij herhaalde dat zijn regering als het Polisario dat wenste de organisatie van een referendum in de Mauretaanse sector zou steunen. Maar dit idee werd op 15 jan. door Ould Sallak verworpen.

Terwijl de spanning tussen Marokko en Algerije toenam en het Polisario met toenemend succes een guerrilla tegen Marokko voerde, bleven de besprekingen tussen Mauretanië en het Polisario zonder resultaat. Eind februari verklaarde de secretaris van het Polisario, Mohammed Abdelaziz, dat hij in Tripoli een ontmoeting had gehad met het Mauretaanse staatshoofd Ould Salek in aanwezigheid van kolonel Kadhafi, maar deze ontmoeting, evenals alle voorafgaande en daarop volgende, had tot ,,geen enkel concreet resultaat" geleid door de „vertragingsmanoeuvres" van Mauretanië.

Op 15 maart kondigde minister Hakim Brahim een spoedige hervatting van de besprekingen in een Afrikaanse hoofdstad aan, die hij onderhandelingen van de laatste kans noemde.

Op 20 maart nam Ould Salek in Mauretanië de macht in handen (zie pag. 238/2 e.v.), maar op 6 april werd luitenant-kolonel Ahmed Ould Bouceif de sterke man van het Mauretaanse bewind (pag. 348).

Op 14 april bevestigde secretaris-generaal Mohammed Abdelaziz dat het Polisario geen nieuwe ontmoeting met de Mauretaanse leiders wenste zolang de Mauretaanse troepen in de Westelijke Sahara bleven.

Protocol-akkoord van *Tripoli*

Op 26 april meldde het Libische persbureau *Jana* dat Mauretanië bereid was zijn deel van de Westelijke Sahara, Tiris-el-Gharbia, over te dragen aan het Frente Polisario. Daartoe zou Mauretanië op 26 mei te Tripoli onderhandelingen openen met de Polisario-leiders ,,om een vredesverdrag te ondertekenen". Volgens *Jana* had een Mauretaanse delegatie o.l.v. de minister van buitenlandse zaken, Ahmed Ould Abdallah, tijdens een bezoek aan Tripoli op 22 en 23 april ,,de kwestie van de Sahara in detail besproken" met hun Libische partners; er was toen een ,,p otocol-akkoord" getekend, op grond waarvan de Mauretaanse regering zich zou hebben verplicht het door haar beheerde Tiris-el-Gharbia zonder voorwaarden aan het Polisario over te dragen.

Dit laatste werd op 26 april in een communiqué van het Mauretaanse ministerie van buitenlandse zaken ontkend. Wel werd gesteld: „Mauretanië erkent het recht op zelfbeschikking van het Sahara-volk" en het is voorstander van ,,de dialoog met het Frente Polisario en alle partijen die in het conflict van de Westelijke Sahara geïnteresseerd zijn". Meegedeeld werd dat het Mauretaanse standpunt ,,onderwerp is geweest van een gedachtenwisseling te Tripoli tussen de Mauretaanse en Libische ministers van buitenlandse zaken, en voorkomt in het proces-verbaal waarin hun besprekingenr zijn vastgelegd". Van Mauretaanse zijde werd geconcludeerd: ,,De Libische regering schijnt een buitengewoon vreemde en volstrekt foutieve interpretatie aan de besprekingen in Tripoli te hebben gegeven."

Overigens bevestigde de Mauretaanse minister van buitenlandse zaken, Ould Abdallah, tegenover Le Monde (3-6) te Tripoli op 23 april een tekst te hebben getekend waarbij Mauretanie zich verplichtte zich voór **26** mei uit Tiris-el-Gharbia terug te trekken Hij verzekerde tevens dat de Libische versie van dit document niet degene was waarmee hij zijn instemming had betuigd Zinnen zouden zijn gewijzigd en andere zouden zijn toegevoegd op het moment van de opstelling van de definitieve tekst, die hij zou hebben ondertekend zonder die opnieuw te lezen Hij bad daarvan afgezien om zo het vertrouwen dat hij in zijn gesprekspartners stelde te demonstreren

Een mogelijke ongerustheid te Algiers over het Libische optreden zou volgens Le Monde (28-4) kunnen verklaren dat een Algerijnse delegatie in de nacht van 22 op 23 april naar de Mauretaanse hoofdstad Nouakchott reisde om opheldering te verkrijgen over de ware Mauretaanse bedoelingen. Over dat bezoek vernam AFP op 23 april uit welingelichte bron te Nouakchott dat de Algerijnse delegatie, die uit minstens twee opperofficieren bestond, besprekingen had gevoerd met premier Bouceif en verscheidene leden van het CMSN.

De Mauretaanse premier, luitenant-kolonel Ahmed Ould Bouceif, deel-, de op 3 april tegenover AFP mee dat minister Ould Abdallah in Tripoli op 22 en 23 april „op verzoek van de Libische autoriteiten" vertegenwoordigers van het Frente Polisario had ontmoet, en dat op 26 april een Mauretaanse delegatje naar Parijs was gestuurd om daar vertegenwoorigers van het Polisario te ontmoeten.

Maar de minister van voorlichting van het Polisario ontkende op 1 mei formeel dat onlangs te Parijs contacten tussen het Polisario en Mauretanië hadden plaatsgevonden. Deze functionaris bevestigde dat het Polisario voortaan slechts met Mauretanië wilde onderhandelen ,,in het kader van het akkoord-protocol van Tripoli".

Spaanse premier Suarez *in* Algiers. Contact met Polisario

Op 30 april en 1 mei bracht de Spaanse premier Adolfo Suarez op uitnodiging van zijn Algerijnse collega Mohammed Ben Ahmed Abdelghani een officieel bezoek aan Algerije.

Op 30 april 's avonds ontving Suarez in Algiers de secretaris-generaal van het Polisario, Mohammed Abdelaziz, voor een „persoonlijk bezoek", Suarez wees daarbij op de sinds geruime tijd bestaande betrekkingen ,,tussen partijen", nl. tussen de door hem geleide Spaanse regeringspartij, de Unie van het Democratisch Centrum, en het Polisario. (In augustus 1978 nam de Spaanse regeringspartij contact op met het FLN en het Polisario, en in september 1978 woonde een partijdelegatie o.l.v. Xavier Ruperez het 4de Polisario-congres bij.)

De Spaanse premier verklaarde: ,,Het gaat erom te bewerkstelligen dat de Sahara-bewoners hun zelfbeschikkingsrecht kunnen uitoefenen". Hij noemde de Sahara-kwestie ,,een dekolonisatieprobleem waarvoor men snel een rechtvaardige en globale oplossing moet vinden. Spanje zou alle mogelijkheden om een akkoord te bereiken onder-

zoeken zonder enigerlei formule uit te sluiten, zoals bijv. een ,,conferrntie van vier" te Madrid.

In het gemeenschappelijke Spaans-Algerijnse communiqué, dat op 1 mei werd uitgegeven, werd gesteld dat de regeling van de dekolonisatie van de Westelijke Sahara ,,een urgente, politieke en vreedzame oplossing vereist voor het gehele gebied". Uitdrukkelijk en tegen de Marokkaanse opvatting in werd vastgesteld dat Spanje, toen het zich uit zijn voormalige kolonie terugtrok, niet de soevereiniteit over de Westelijke Sahara aan Marokko en Mauretanië had overgedragen, maar slechts het beheer var, het gebied.

Over de toekomst van de Westelijke Sahara moest de bevolking vrijelijk kunnen beslissen. De vertraging bij het dekolonisatieproces werd betreurd, wat volgens de FAZ (3-5) een nauwelijks verhulde kritiek op Marokko betekende.

Bouceif in Marokko, Parijs *en* Madrid

Na besprekingen met de twee OAE-bemiddelaars in het Sahara-conflict — president Traore van Mali en president Obasanjo van Nigeria — in Nouakchott op 2 mei vertrok de Mauretaanse premier Bouceif nog dezelfde dag naar de Marokkaanse stad Fez voor een onderhoud met koning Hassan II. Hierover legde Bouceif tijdens een persconferentie te Parijs op 5 mei de volgende verklaring af: ,,Wij willen onze eigen weg naar de vrede volgen. Er is een Mauretaanse weg. Ik heb het gevoel, na mijn gesprekken met koning Hassan II, dat die wens in Marokko begrepen is en dat men te Rabat ons onze weg zal laten volgen". Bij dezelfde gelegenheid merkte de Mauretaanse premier m.b.t. de Marokkaanse troepen in zijn land op: ,,Ik herinner u eraan dat deze Marokkaanse troepen in Mauretanië zijn op verzoek van de Mauretaanse autoriteiten. Op de dag dat wij verklaren dat hun aanwezigheid niet meer nodig is, zuiien die troepen weggaan. Er is ten aanzien daarvan geen probleem."

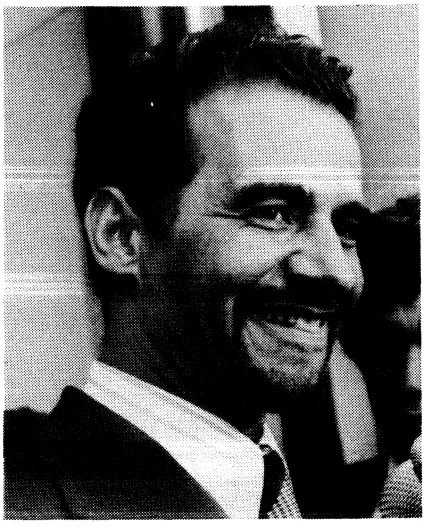
Luitenant-kolonel Ahmed Ould Bouceif, van 6 april tot 27 mei premier van Mauretanië.

Van 3-5 mei verbleef premier Bouceif in de Franse hoofdstad voor besprekingen met president Giscard d'Estaing en premier Barre. Over zijn verwachtingen had hij op 30 april, tegenover AFP verklaard: ,,Frankrijk heeft een dubbele rol te spelen, in elk geval wat ons betreft. In de eerste plaats, op het vlak van onze eigen veiligheid, helpt het ons reeds en wij willen dat die hulp niet alleen wordt voortgezet maar wordt versterkt... Wij denken ook dat Frankrijk, dat velerlei contacten met de betrokken landen over het Sahara-probleem heeft, een positieve rol kan spelen in het zoeken van de vrede".

Na zijn onderhoud met de Franse president op 3 mei stelde Bouceif: ,,Mauretanië is bereid met het Polisario te spreken en het koppelt het zoeken van een oplossing niet aan de Algerijnse houding noch aan de Marokkaanse houding. Wij zijn bereid onmiddellijk de contacten met het Polisario te hervatten om te komen tot een waardevolle en rechtvaardige oplossing. (...) Wij willen de vrede voor onszelf en voor de anderen en wij zijn bereid die ware vrede te zoeken op basis van internationaal erkende beginselen, (zoals) het zelfbeschikkingsbeginsel..."

Voor zijn vertrek uit Frankrijk verklaarde Bouceif op 5 mei nog: ,,Ons standpunt is duidelijk. (...) Wij zijn bereid zelfbeschikking toe te kennen aan de bevolking van dat deel van de Sahara dat wij besturen. Het gaat er nu alleen om de meest geschikte procedure te vinden. (...) Wij wensen eerst de bevolking te raadplegen. Mauretanië zal haar wens respecteren."

Op 5 mei verbleef premier Bouceif voor een bezoek van vijf uur in Madrid op uitnodiging van zijn Spaanse ambtgenoot Suarez, met wie hij o.a. over de Sahara van gedachten wisselde. In Madrid verklaarde Bouceif dat Mauretanië zijn deel van de

Luitenant-kolonel Ahmed Salem Ould Sidi.

Westelijke Sahara niet aan het Polisario zou overdragen.

Vervolgens ging Bouceif opnieuw naar Fez (Marokko), waar hij behalve met koning Hassan II ook besprekingen voerde met de OAE-bemiddelaars, de presidenten Traore en Obasanjo, die tevoren op 3 en 4 mei te Algiers met de Algerijnse regering en de leiders van het Polisario, hoewel het front niet tot de door de OAE erkende bevrijdingsbewegingen behoort, hadden gesproken.

Op 24 mei kondigde het Polisario aan dat een Polisario-delegatie ,,van hoog niveau" op 25 mei naar Tripoli zou vertrekken om overeenkomstig het op 23 april tussen de Libische leiders en de Mauretaanse minister van buitenlandse zaken getekende ,,akkoord-protocol" aldaar op 26 mei onderhandelingen met Mauretanië te openen over de modaliteiten van de teruggave van het door Mauretanië bezette deel van de Sahara.

Mauretaanse premier verongelukt. Heydalla opvolger

De op 6 april benoemde Mauretaanse premier, luitenant-kolonel Ahmed Ould Bouceif (pag. 348/1), kwam op 27 mei bij een vliegtuigongeluk voor de kust van Senegal om het leven. Hij was onderweg naar de Senegalese hoofdstad Dakar om daar de 5de topconferentie van de Economische Gemeenschap van Westafrikaanse Staten (ECOWAS, zie pag. 573/2 - '78) bij te wonen.

In zijn kwaliteit van tweede vicevoorzitter van het militaire comité voor nationale redding (CMSN) werd luitenant-kolonel Ahmed Salem Ould Sidi, de minister van uit-

rusting en transport, op 28 mei tot waarnemend premier benoemd.
Tijdens een buitengewone zitting op 31 mei wees het CMSN, het hoogste machtsorgaan in Mauretanië, luitenant-kolonel Mohammed Khouna Ould Heydalla als definitieve opvolger van Bouceif tot premier aan. Heydalla was na de staatsgreep van 10 juli 1978 (pag. 822/2 e.v. - '78), waarbij hij een belangrijke rol speelde, benoemd tot stafchef van de strijdkrachten, terwijl hij sinds 6 april minister van defensie was.

Louly staatshoofd Mauretanië. Nieuw kabinet

Op 3 juni trad luitenant-kolonel Mustapha Ould Mohammed Salek als staatshoofd van Mauretanië en voorzitter van het CMSN af ,,om persoonlijke redenen''. Hij werd door het CMSN nog diezelfde dag in beide functies vervangen door luitenant-kolonel Mohammed Mahmoud Ould Louly, tot dusver minister van openbare ambten en kadervorming.
Eveneens op 3 juni stelde premier Meydalla zijn nieuwe kabinet voor, waarin de portefeuilles als volgt waren verdeeld:

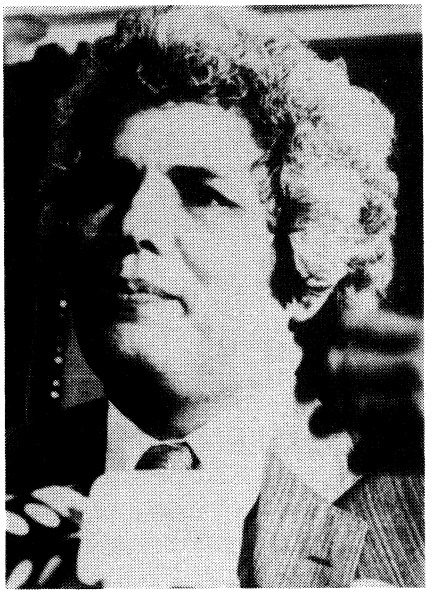
Premier en minister van defensie — lt.-kol. Mohammed Khouna Ould Heydalla: buitenlandse zaken en samenwerking — Ahmedou Ould Abdallah; justitie — Yedali Ould Cheikh*; binnenlandse zaken — lt.-kol. Dia Amedou*; financiën en handel — Ahmed Ould Zeine (voorheen industrie en mijnbouw); planning en visserij — majoor Moulaye Ould Boukreiss (voorheen justitie); uitrusting en transport — majoor Ane Amadou Baraly*; industrie en mijnbouw — Mohammed Moktar Ould Zamel (voorheen planning en visserij); plattelandsontwikkeling — Ba Oumar; voorlichting, cultuur en PTT — Lt. kol. Ahmed Mahmoud Ould El Houssein*; openbare ambten en kadervorming — Yahya Ould Menkouss*; onderwijs — lt.-kol. Mohammed Ba Ould Abdelkader (voorheen minister voor de contacten met het CMSN); gezondheid, arbeid en sociale zaken — Diagana Yousouf, jeugd, sport, nijverheid en toerisme — majoor Thiam el-Hadj (voorheen binnenlandse zaken). (* = nieuw.)

In het nieuwe kabinet zaten vijf i p v vier zwarte ministers nl op binnenlandse zaken; uitrusting en transport, gezondheid en sociale zaken; plattelandsontwikkeling; en jeugd en sport.
Vijf ministers uit het vorige kabinet keerden niet terug Moulaye Ould Mohammed (financien), Ahmed Salem Ould Sidi (uitrusting), Seck Mame N'Diack (onderwijs), Abdelkader Ould Didi (voorlichting) en Mohammed Ould Mohammed Mahmoud (jeugd) Het vertrek van N'Diack en Mahmoud werd in verband gebracht met hun falen bij het handhaven van de orde op de scholen

Luitenant-kolonel Ahmedou Ould Abdalla, een medestander van Heydalla, bleef chef van de generale staf, een functie die hij op 6 april van deze had overgenomen.

Polisario dreigt met hervatting strijd tegen Mauretanië

Op 31 mei waarschuwde het Polisario bij monde van de ,.ministeru van buitenlandse zaken van de Democratische Arabische Republiek van de Sahara, Hakim Brahim, Mauretanië, dat ervan beschuldigd werd het ,.vredesakkoord'' van Tripoli te hebben geschonden door weg te blijven van de bijeenkomst met het Polisario op 26 mei te Tripoli. De Polisario-regering kon daaruit slechts haar conclusies trekken en de uitdaging van de hardnekkigheid van de twee agressors — d.w.z. Marokko en Mauretanië — aannemen. Hakim weigerde echter te zeggen of het Polisario zijn op 12 juli 1978 afgekondigd eenzijdig bestand (pag. 824/2 - '78) zou verbreken.
Algerije bleef de contacten met Mauretanië bewaren. Op 31 mei arriveerde een Algerijnse delegatie o.l.v. de minister van religieuze zaken, Aboualem Abdel Baqui, in Nouakchott voor een laatste eerbetoon aan Bouceif. Tijdens het verblijf van de Algerijnse delegatie in de Mauretaanse hoofdstad voerde ook de Spaanse minister van buitenlandse zaken, Marcelino Oreja, daar besprekingen met de Mauretaanse regering, waarbij ,,volledige overeenstemming'' werd vastgesteld. In een door een lid van het politieke comité van het Polisario, Buhari, ondertekende verklaring, die op 6 juni te Madrid werd uitgegeven, werd een conferentie tussen Mauretanië, Marokko en het Polisario voorgesteld ter oplossing van de Sahara-kwestie; aan die conferentie konden ook Spanje en eventueeel andere landen, die de VN-besluiten over het zelfbeschikkingsrecht van de Sahara-bevolking steunden, deelnemen.

Hakim Brahim

Op 13 juni volgde een nieuwe Polisario-actie in Zuid-Marokko tegen Tan-Tan, waarna Marokko zich tot de Veiligheidsraad wendde, die daartoe op 20 juni bijeenkwam. De Raad schortte op 25 juni voor onbepaalde tijd zijn beraadslagingen over de Marokkaanse klacht op, nadat Marokko hierom had gevraagd op dringend verzoek van president Nimeiry.

Op 23 juni had het OAE-comité van wijze mannen te Khartoem vergaderd en alle partijen in het Sahara-conflict opgeroepen het vuren onmiddellijk te staken. Tevens werd het zelfbeschikkingsrecht van het Sahara-volk bevestigd.

Op 30 juni arriveerde een Mauretaanse delegatie o.l.v. luitenant-kolonel Ahmed Ould Sidi te Algiers om de daar van 11 tot 14 juni gevoerde besprekingen voort te zetten.

Op 11 juli richtte de Mauretaanse premier Heydalla een dringende oproep aan de leiders van de ,,buurvolken'' om de ,,laatste barrières die ons van de vrede scheiden'' te slopen.

Maar op 12 juli kondigde de vertegenwoordiger van het Polisario in Europa, Mahmoud Abdel Fettah, te Parijs aan dat het Polisario had besloten de vijandelijkheden tegen Mauretanië te hervatten. Deze aankondiging kwam aan de vooravond van de OAE-top, die op 17 juli te Monrovia zou beginnen.
De OAE-top aanvaardde op 20 juli met twee derde meerderheid een resolutie waarin een algemeen staakt-het-vuren en een referendum in de hele Westelijke Sahara werden bepleit. Uit protest tegen dit besluit verlieten de delegaties van Marokko, Gabon en Senegal toen de bijeenkomst.
Mauretanië, dat zich achter dit besluit stelde, kondigde op 31 juli bij monde van premier Heydalla aan dat het zich definitief uit ,,de broedermoord en de onrechtvaardige oorlog'' zou terugtrekken.

Op 3 aug. werd het overleg tussen Mauretanië en het Polisario te Algiers hervat en op 5 aug. volgde de ondertekening van een vredesakkoord. (Le Monde, *NZZ*, FAZ, *Financial* Times)

INTERNATIONALE ZAKEN

VERENIGDE NATIES

33STE ALGEMENE VERGADERING. RESOLUTIES

Op pag. 519/2 e.v. is verslag uitgebracht van de opening van de 33-ste Algemene Vergadering (AV) van de Verenigde Naties (VN), alsmede van de gevoerde algemene debatten.

De AV besloot op 21 dec. 1978 in een resolutie, die met 120 stemmen voor, geen tegen en 19 onthoudingen werd aangenomen, om, na het voltooien van de werkzaamheden, de zitting niet te sluiten, maar te schorsen, zodat de AV op enig tijdstip weer bijeengeroepen kon worden, ten einde ,,volledig de kwestie-Namibië en de implicaties van Z.-Afrika's voortdurende trotsering van de resoluties van de AV en de Veiligheidsraad in ogenschouw te nemen".

Zoals in alle jaren sinds 1974 nam Zuid-Afrika aan de zitting niet deel.

Hieronder volgen samenvattingen van de voornaamste resoluties, die de 33ste AV heeft aangenomen.

NIEUWE LEDEN. Op de openingszitting op 19 sept 1978 werden de Salomoneilanden toegelaten als 150ste lid van de VN. Na de toelating van Dominica op 18 dec. telde de VN 151 leden.

Verder werd op 10 nov. zonder stemming besloten de Agence de cooperation culturelle et technique (ACCT) als waarnemer tot de VN toe te laten. De ACCT is een organisatie van Franstahge landen, waarvan 26 staten lid ziin.

Op 1 dec. werd zonder stemming een resolutie aangenomen, waarin de AV opriep tot nauwere samenwerking tussen de VN en de Organisatie van Afrikaanse eenheid (OAE) en waarbij i.h.b. op het VN-Ontwikkelingsprogramma een beroep gedaan werd om een bijeenkomst te arrangeren van de OAE met organisaties, die in het systeem van de VN werkzaam zijn.

PROCEDUREKWESTIES. Op 19 dec. werd een resolutie goedgekeurd m.b.t. de samenstelling van het presidium en de algemene commissie van de AV. De resolutie werd aangenomen met 105 tegen 29 stemmen (NAVO-staten behalve Turkije, Sowjet-blok behalve Mongolië en Roemenië en Australië, Oostenrijk, Finland, Ierland, Nieuw Zeeland, Spanje en Zweden) bij drie onthoudingen (Afghanistan, Israël en Roemenië). De resolutie voorziet in de verkiezing van een voorzitter en 21 vice-voorzitters en bepaalt, dat de algemene commissie bestaat uit de voorzitter, de 21 vice-voorzitters en de voorzitters van 7 belangrijkste commissies van de AV. De voorzitter dient volgens de resolutie gekozen te worden met passende eerbiediging van een billijke geografische roulering.

Voor de vice-voorzitters en de voorzitters van de neven voornaamste commissies werd een geografische verdeling vastgelegd. Van de vice-voorzitters moeten er zes uit Afrika afkomstig zijn, vijf uit Azië, één uit Oost-Europa, drie uit Latijns-Amerika, twee uit Westeuropese en andere staten en vijf uit de permanente leden van de Veiligheidsraad, waarbij het aantal vice-presidenten dat aan elk gebied toegewezen is wordt verminderd met één voor dat gebied, waaruit de voorzitter afkomstig is

Voor de voorzitters van de commissies geldt de volgende verdeling: twee uit Afrika, één uit Azië, Oost-Europa, Latijns-Amerika en Westeuropese en andere staten elk; de zevende rouleert om het jaar tussen Azië en Latijns-Amerika.

VEILIGHEIDSRAAD Op 10 nov werden vijf niet-permanente leden van de Veiligheidsraad gekozen voor de duur van twee jaar, te beginnen op 1 jan 1979 Het waren Bangladesh, Jamaica, Noorwegen, Portugal en Zambia, die in de plaats komen van Canada, de Bondsrepubliek Duitsland, India, Mauritius en Venezuela. De andere vijf niet-permanente leden van de Veiligheidsraad, die nog zitting hebben tot eind 1979, zijn Bolivia, Tsjechoslowakije, Gabon, Koeweit en Nigeria.

Van de vijf nieuwe leden werden er drie bij de eerste stemming gekozen: Jamaica met 145 stemmen, Noorwegen met 118 stemmen en Zambia met 144 stemmen. Bangladesh bereikte de vereiste twee derde meerderheid pas in de derde stemming; bij de eerste stemming kreeg het 84 stemmen tegen 65 voor Japan en bij de tweede 87 tegen 61 voor Japan, waarna Japan zijn kandidatuur introk.

Portugal werd pas in een vijfde stemming verkozen, toen het met 90 tegen 45 stemmen de voorkeur kreeg boven Malta.

De Japanse minister van buitenlandse zaken, Sunao Sonoda, gaf later als commentaar, dat het onvermogen van Japan om een zetel in de Veiligheidsraad te verwerven een ,,ernstige taxatie" door de andere VN-leden van Japans diplomatie bij de VN inhield.

ECOSOC. Op 3 nov. verkoos de AV 14 leden in de 18 openvallende plaatsen van de Economische en sociale raad: Algerije, Brazilië. Ecuador, Frankrijk, DDR, Bondsrepubliek Duitsland, Ghana, Ierland, Marokko, Senegal. Spanje, Turkije, Venezuela en Zambia. Op 10 nov. werden vervolgens Cyprus, Indonesië en Pakistan tot lid van de ECOSOC gekozen en nadat op 17 nov. Cuba zijn kandidatuur introk werd op die dag Barbados met 121 tegen vijf (voor Cuba) in de ECOSOC gekozen.

De vertegenwoordiger van Dominica, het 151ste lid van de VN. A. J. Riviere, op zijn plaats in de zaal van de AV.

INTERNATIONAAL GERECHTSHOF. Op 31 okt. verkoos of herkoos (*) de AV vijf rechters in het Internationale Gerechtshof in Den Haag: Roberto Ago (Italië), Richard R. Baxter (VS), Abdullah Ali El-Erian, (Egypte).*Platon D. Morozow (SU) en José Sette Cámara (Brazilië). De rechters zijn gekozen voor een ambtstermijn van negen jaar, te beginnen op 6 febr. 1979.

Naast de vijf genoemde rechters zijn nu lid van het Internationale Gerechtshof: Taslim Olawale Elias (Nigerië), Isaac Forster (Senegal), André Gros (Frankrijk), Manfred Lachs (Polen), Hermann Mosler (Bondsrepubliek Duitsland), Nagendra Singh (India), Shigeru Oda (Japan), José Maria Ruda (Argentinië) Salah El Dine Tarazi (Syrië) en sir Humphrey Waldock (Engeland).

ONTWAPENING. Zonder stemming aanvaardde de AV op 14 dec. een resolutie, waarin er bij de VS op aangedrongen werd zo spoedig mogelijk het verdrag van Tlatelolco over het verbod van nucleaire wapens in Latijns-Amerika te ratificeren, dat president Carter in mei 1977 ondertekend had (pag. 503/3-1977).

Op dezelfde dag aanvaardde de AV. eveneens zonder stemming, twee resoluties over het gebruik van chemische en bacteriologische (biologische) wapens, waarin er o.a. bij alle staten op aangedrongen werd om ,,spoedig overeenstemming te bereiken over een effectief verbod van de ontwikkeling, produktie en opslag van alle chemische wapens en over de vernietiging ervan" en waarin alle staten, die dat nog niet gedaan hadden, werden uitgenodigd toe te treden tot de Conventie over het verbod op de ontwikkeling, produktie en opslag van bacteriologische (biologische) en toxine wapens en over de vernietiging ervan, alsmede om toe te treden tot of te ratificeren het Protocol over het verbod van het gebruik in oorlog van verstikkende, giftige of andere gassen en van bacteriologische methoden van oorlogvoering, ondertekend in Genève op 17 juni 1925.

Verwijzend naar een desbetreffende resolutie uit 1978 (pag. 311/3-1978) besloot de AV op 14 dec. in een resolutie, die aangenomen werd met 134 stemmen tegen één (China) bij 5 onthoudingen (Argentinië, Cuba, Ethiopië, Fiji en Frankrijk), er bij de 3 nucleaire mogendheden, SU, Engeland en VS, op aan te dringen hun onderhandelingen over het volledig stoppen van alle kernproeven te bespoedigen en de resultaten van deze onderhandelingen over te leggen aan de Commissie voor ontwapening voor het begin van de zitting-1979 van deze commissie.

Verder herbevestigde de AV o.m. vroegere resoluties over de denuclearisatie van Afrika, het Midden-Oosten er, Zuid-Azië en over het verklaren van de Indische Oceaan tot vredeszone. Bij de stemming over de resolutie betreffende denuclearisatie van Afrika onthielden Frankrijk, Engeland en de VS zich van stemming. Bij de resolutie over denuclearisatie van het Midden-Oosten was Israël de enige stemonthouder. M.b.t. de resolutie over Zuid-Azië stemden Bhoetan en India tegen en waren er 37 onthoudingen. Voor wat betreft de resolutie over de Indische Oceaan waren er 14

stemonthoudingen (de leden van de EG. Canada, Guatemala, Israël, Noorwegen en de VS).
De AV aanvaardde op 14 dec. in totaal 14 resoluties m.b.t. de aanbevelingen en besluiten, die de bijzondere AV over ontwapeningsvraagstukken in mei-juli 1978 gedaan had (pag. 595/3 e.v.-1978).
Hieronder bevond zich o.m. een resolutie, die aangenomen werd met 72 tegen 30 stemmen (westerse landen en sommige Latijnsamerikaanse en Caraïbische staten) bij 37 onthoudingen (w.o. Griekenland, Japan. Portugal, Spanje en een aantal Derde-Wereldlanden), die de Veiligheidsraad vroeg op alle staten een beroep te doen ,,af te zien van enigerlei voorziening met wapens, ammunitie, militaire uitrusting of voertuigen of reserve-onderdelen hiervoor van Israël, zonder enige uitzondering"; ,.om te verzekeren, dat een dergelijke voorziening Israël niet bereikt via andere partijen"; en ,,om een eind te maken aan alle overdracht van nucleaire uitrusting of splijtbaar materiaal of technologie aan Israël".
Dan werd met 103 stemmen (w.o. die van India en Roemenië) tegen 18 (NAVO-staten, Australië, Ierland en Nieuw- Zeeland) bij 18 onthoudingen (Warschaupactstaten behalve Roemenië en verder o.m. Oostenrijk, Finland, Israël, Japan, Spanje en Zweden), waarbij Albanië en China niet aan de stemming deelnamen. een resolutie goedgekeurd, waarin verklaard werd, dat het gebruik van kernwapens ,,een misdaad tegen de mensheid" was en derhalve verboden diende te worden, hangende nucleaire ontwapening.
Voorts werd met 129 stemmen tegen nul bij 13 onthoudingen (enkele westerse landen, Israël en Japan) een resolutie aanvaard waarin de AV veel van de aanbevelingen van de bijzondere zitting herbevestigde en uitbreidde en i.h.b. besloot een tweede bijzondere zitting van de AV, gewijd aan ontwapening, in 1982 in New York bijeen te roepen.
Ook besloot de AV met 121 stemmen (w.o. Roemenië) tegen nul bij 18 onthoudingen (de andere Warschaupactstaten, de VS en enkele Derde-Wereldlanden) een resolutie aan te nemen, die gebaseerd was op een Frans voorstel, en waarin de secretaris-generaal gevraagd werd m.i.v. 1 mei 1979 een studie aan te vangen over de technische, juridische en financiële implicaties van het instellen van een internationale onderzoekscommissie met als doel het verifiëren van de uitvoering van ontwapeningsovereenkomsten op een niet discriminerende basis en zonder tussenbeide te komen in de binnenlandse aangelegenheden van staten.

Op 15 dec. keurde de AV met 138 stemmen tegen nul bij twee onthoudingen (Israël en de VS) een resolutie goed, die een Verklaring over de voorbereiding van samenlevingen op leven in vrede inhield en waarin de volgende principes werd verkondigd:

1. Elke natie en elk menselijk wezen, ongeacht ras, overtuiging, taal of geslacht, heeft het recht op een leven in vrede. Eerbiediging van dat recht, evenals van de andere mensenrechten, is in het gemeenschappelijke belang van de hele mensheid en een onmisbare voorwaarde voor de vooruitgang van alle naties, groot en klein, op alle gebieden.

2. Een agressieoorlog, de planning, voorbereiding of het beginnen ervan, zijn misdaden tegen de vrede en zijn bij internationaal recht verboden.

3. In overeenstemming met de doeleinden en principes van de VN hebben staten de plicht af te zien van propaganda voor agressieoorlogen.

4. Elke staat, handelend in de geest van vriendschap en betrekkingen van goede nabuurschap, heeft de plicht omvattende, wederzijds profijtelijke en billijke politieke, economische, sociale en culturele samenwerking met ander staten te bevorderen, ongeacht hun socio-economische systemen, met oog op het verzekeren van hun gemeenschappelijk bestaan en samenwerking in vrede, in omstandigheden van wederzijds begrip en van eerbied voor de identiteit en verscheidenheid van alle volken, en heeft ook de plicht acties te ondernemen. die leiden tot de bevordering van de idealen van vrede, humanisme en vrijheid.

5. Elke staat heeft de plicht het recht van alle volken op zelfbeschikking, onafhankelijkheid, gelijkheid, soevereiniteit, de territoriale integriteit van staten en de onschendbaarheid van hun grenzen te eerbiedigen, met inbegrip van het recht te besluiten over de weg van hun ontwikkeling zonder inmenging of tussenbeide komen in hun binnenlandse aangelegenheden.

6. Een fundamenteel instrument van de handhaving van de vrede is de eliminering van de dreiging, die inherent is aan de wapenwedloop, evenals inspanningen naar algemene en volledige ontwapening, onder effectieve internationale controle, met inbegrip van partiële maatregelen met dat doel in het oog, in overeenstemming met de principes, waarover overeenstemming bereikt is binnen de Verenigde Naties, en relevante internationale overeenkomsten.

7. Elke staat heeft de plicht om alle manifestaties en praktijken van kolonialisme, zowel als van racisme, raciale discriminatie en apartheid te ontmoedigen als in strijd met het recht van volken op zelfbeschikking en op andere mensenrechten en fundamentele vrijheden.

8. Elke staat heeft de plicht om het propageren van haat en vooroordeel tegen andere volken te ontmoedigen als in strijd met de beginselen van vreedzaam naast elkaar bestaan en vriendschappelijke samenwerking.

De resolutie deed een beroep op alle staten de hierboven vermelde beginselen toe te passen en vroeg de secretaris-generaal om periodieke verslagen over gemaakte vooruitgang aan de VN voor te leggen, waarbij het eerste rapport niet later dan op de 36ste zitting (d.w.z. in 1981) moest worden voorgelegd.

Over het onderwerp ,,algemene en volledige ontwapening" aanvaardde de AV op 16 dec. 16 resoluties. Hierin werd een verslag van de Commissie voor ontwapening onderschreven; werd met 132 tegen nul stenimcn bij onthouding van Koeweit en de Unie van Arabische Emiraten een Westduits voorstel goedgekeurd, dat streefde naar ,,het elimineren van bronnen van spanning met vreedzame middelen" en dat alle staten de aanbeveling deed ,,om op een regionale basis regelingen voor vertrouwenwekkende maatregelen in overweging te nemen, rekening houdend met de specifieke omstandigheden en vereisten van elk gebied"; werd met 93 tegen nul stemmen bij 40 onthoudingen van communistische en Derdewereldlanden besloten om ,,systematische studie van alle aspecten van regionale ontwapening" aan te vangen; en werd op alle staten, in net bezit van kernwapens, een beroep gedaan om ,,af te zien van het stationeren van kernwapens op de gebieden van staten, waar op het ogenblik dergelijke wapens niet zijn", een resolutie, die werd aanvaard met 105 tegen 18 stemmen (NAVO-lidstaten, Australië, Japan en Nieuw-Zeeland) bij 12 onthoudingen, terwijl China aan de stemming niet deelnam.

ZUIDELIJK AFRIKA. Evenals in voorafgaande jaren nam de AV tal van resoluties aan, waarin de ,,koloniale en racistische regimes" in Zuidelijk Afrika veroordeeld werden, maar waarin bovendien ,,bepaalde westerse en andere staten" en multinationale ondernemingen verweten werd economische belangen in Zuidelijk Afrika te handhaven en met de daar gevestigde regimes te collaboreren.

Buitenlandse economische en andere belangen. M.b.t. de activiteiten van ,,buitenlandse economische en andere belangen" in Zuidelijk Afrika aanvaardde de AV op 13 dec. met 83 tegen 14 stemmen (Australië, België, Canada, Frankrijk, Bondsrepubliek Duitsland, Ierland, Israël, Italië, Japan, Luxemburg, Nederland, Nieuw-Zeeland, Engeland en de VS) bij 34 onthoudingen een resolutie, die o.a. Zuid-Afrika krachtig veroordeelde voor haar ,,voortgezette exploitatie en plundering van de natuurlijke hulpbronnen van Namibië in complete misachting van de legitieme belangen van het Namibische volk" en waarin wederom een beroep op alle staten gedaan werd ,,alle economische, financiële en handelsbetrekkingen met Zuid-Afrika, die betrekking hebben op Namibië, af te breken".

Handvest van rechten voor gastarbeiders. Zonder stemming nam de AV op 20 dec. een resolutie aan, waarin een Handvest van rechten voor gastarbeiders in Zuidelijk Afrika bekrachtigd werd, dat op 7 april 1978 goedgekeurd was op een conferentie over gastarbeid in Zuidelijk Afrika, die in Lusaka (Zambia) gehouden was. In deze resolutie werd er bij alle lidstaten van de VN en VN-organisaties, evenals andere internationale organisaties, op aangedrongen om Afrikaanse staten, die geraakt werden door de trek van arbeiders naar Zuid-Afrika, materiële, financiële, technische en politieke hulp te geven voor het aanvangen met en uitvoeren van specifieke ontwikkelingsprogramma's en -projecten, die deze staten het vermogen zouden geven om volledig ,,hun beschikbare arbeidskrachten voor de ontwikkeling van hun eigen economieën" aan te wenden.
Het Handvest bevatte een plechtige belofte door ,,vertegenwoordigers van staten en volken van Zuidelijk Afrika", die de conferentie van Lusaka hadden bijgewoond, om te streven naar ,,de afschaffing van het systeem van gastarbeid, dat in Zuid-Afrika in praktijk gebracht werd", dat een van de ,,voornaamste instrumenten van apartheid" was en hei eiste het recht van vereniging, vrije beweging en vrije vestiging voor alle arbeiders alsmede het recht op een fatsoenlijk niveau van onderwijs voor arbeiders en hun families, op collectieve onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden en op werkloosheidsuitkeringen.

Namibië. Over de situatie in Namibië aanvaardde de AV op 21 dec. drie resoluties, alle zonder tegenstemmen, maar met resp. 19, 17 en vijf onthoudingen van westerse landen en Japan, waarin o.m. besloten werd de 33ste zitting weer bij-

een te roepen op een nader te bepalen tijdstip om de kwestie-Namibië te beschouwen en waarin herbevestigd werd, dat ,,de enige en authentieke vertegenwoordiger van het Namibische volk" de Zuidwestafrikaanse volksorganisatie SWAPO was en waarin er bij alle staten op aangedrongen werd ,,alle noodzakelijke hulp en hijstand" aan deze organisatie te geven.
Aanbevolen werd, dat de Veiligheidsraad zo spoedig mogelijk bijeen zou komen om ,,effectieve maatregelen te nemen (...), i.h.b. het opleggen van omvattende economische sancties, met inbegrip van een handelsembargo, een olie-embargo en een volledig wapenembargo" tegen Zuid-Afrika.
Zuid-Afrika werd krachtig veroordeeld voor zijn weigering zich te schikken naar de Veiligheidsraadsresoluties, voor zijn besluit Walvisbaai te annexeren, en voor het opleggen van een ,,z.g. interne regeling". Verklaard werd, dat de resultaten van de eenzijdige georganiseerde verkiezingen ,,van nul en gener waarde en van geen betekenis voor Namibië" waren.
Besloten werd de VN-Raad voor Namibië in overleg met de voorzitter ervan met zes leden uit te breiden. Tevens werd voor deze Raad een arbeidsprogramma omschreven, waarvoor een bedrag van VS $ 300.000 gereserveerd werd.
Het jaar 1979 werd uitgeroepen tot het Internationale jaar van de solidariteit met het volk van Namibië.

Op 20 dec had de AV de ambtstermijn van de VN-Commissaris voor Namibië, de Fin Martti Ahtisaari, met een jaar verlengd tot 31 dec 1979

Rhodesie. De AV aanvaardde twee resoluties over Rhodesie, waarin vnl vroegere uitspraken over deze kwestie werden herbevestigd
I h b herbevestigde de AV, dat er geen onafhankelijkheid verleend mocht worden voordat er een meerderheidsbewind gevestigd zou zijn. Enigerlei regeling diende te worden uitgewerkt met de volledige participatie van het Patriottisch Front en in overeenstemming met de aspiraties van het volk van Zimbabwe
Aan alle staten werd gevraagd, in overleg en samenwerking met de OAE, aan het volk van Zimbabwe en aan het Patriottisch Front alle morele, matemele, politieke en humanitaire hulp te verlenen, die nodig is voor hun strijd voor het herstel van hun onvervreembare rechten.
Deze resolutie werd op 13 dec goedgekeurd met 130 tegen nul stemmen bij 11 onthoudingen Australie, België, Canada, Dominicaanse Republiek, El Salvador, Frankrijk, Bondsrepubliek Duitsland. Luxemburg, Nieuw-Zeeland, Engeland en de VS.
De tweede resolutie, ook op 13 dec. aanvaard, nu met 124 tegen nul stemmen bij 15 onthoudingen, nl de hierboven vermelde landen behalve El Salvador maar plus Gabon, Israël, Italie, Malawi en Nederland, herhaalde o m het verzoek aan de Veiligheidsraad de omvang van de sancties tegen het illegale regime in Rhodesie uit te breiden en vroeg de Raad bovendien om ,,onder meer een verplicht embargo van de voorziening met olie en olieprodukten aan Zuid-Afrika op te leggen met oog op het feit, dat olie en olieprodukten uit Zuid-Afrika naar (Zuid-) Rhodesie worden vervoerd"

Zuid-Afrika. M.b.t. de apartheidspolitiek van de regering van Zuid-Afrikla aanvaardde de AV op 24 dec. 15 resoluties, w.o. één, die de Veiligheidsraad vroeg ,,met spoed een verplicht embargo van de voorziening met olie en olieprodukten aan Zuid-Afrika in overweging te nemen". Deze resolutie werd aangenomen met 105 tegen zes stemmen (België, Frankrijk, Bondsrepubliek Duitsland, Luxemburg, Engeland en de VS) bij 16 onthoudingen van verschillende andere westerse landen, een aantal Latijnsamerikaanse landen, Japan, Botswana, Lesotho en Swaziland.

DEKOLONISATIE De AV heeft, zoals in voorafgaande jaren, een aantal resoluties aangenomen m b t het verlenen van onafhankelijkheid aan afhankelijke gebieden Dit betrof o m de volgende territoria'

Nieuwe Hebriden. De AV verwelkomde de verplichting, die Engeland en Frankrijk als beherende mogendheden op zich genomen hadden, dit gebied naar onafhankelijkheid te voeren, zoals was herbevestigd in hun brief van 11 april 1978 aan de secretaris-generaal van de VN, en de AV vroeg de twee mogendheden een spoedige uitzending van een bezoekende VN-missie te vergemakkelijken. Deze resolutie werd op 13 dec. zonder oppositie aangenomen.

Amerikaans Samoa. De AV deed een beroep op de VS als beherende mogendheid ,,voort te gaan alle noodzakelijke stappen te ondernemen om het volledig en spoedig bereiken van onafhankelijkheid voor het gebied te verzekeren". De AV verwelkomde de eerste gouverneursverkiezingen, die op 8 nov. 1977 in het gebied gehouden waren en waarbij twee plaatselijke inwoners waren verkozen tot resp gouverneur en vice-gouverneur. De resolutie werd op 13 dec. zonder tegenstem goedgekeurd.

Guam In een met de vorige vergelijkbare resolutie nam de AV o m kennis van het feit, dat in mei/juni 1979 een constitutioneel referendum in Guam gehouden zou worden Ook deze resolutie passeerde de AV op 13 dec zonder tegenstem

Oost-Timor. De AV herbevestigde haar afwijzing van de annexatie van Oost-Timor door Indonesie en deed de aanbeveling, dat de Veiligheidsraad ,,alle effectieve stappen zou nemen voor de toepassing van zijn resoluties 384 (1975) en 387 (1976)" (zie pag. 544/2-1976) Deze resolutie werd op 13 dec aangenomen met 59 tegen 31 stemmen, w o die van Australie, India, Indonesie, Japan, Maleisie, Papoea Nieuw Guinea, Filippijnen, Singapore, Thailand en de VS, bij 44 onthoudingen van o a westerse landen, maar niet van Griekenland, Portugal en Zweden, die voorstemden

Westelijke Sahara. Op 13 dec. aanvaardde de AV twee resoluties m.b.t. het probleem van de Westelijke Sahara (vroeger de Spaanse Sahara, op het moment, waarop de kwestie in de AV ter sprake was, verdeeld tussen Marokko en Mauretanië).
De eerste resolutie, die door Algerije was ingediend, en die door de AV was aangenomen met 90 tegen 10 stemmen (Centraal Afrikaans Keizerrijk, Egypte, Gabon, Grenada, Indonesië, Israël, Mauretanië. Marokko, Nicaragua en Zaïre) bij 39 onthoudingen (w.o. de VS, de negen leden van de EG, Canada, Japan, Ivoorkust, Senegal en Opper-Volta) herbevestigde het recht van de Westelijke Sahara op zelfbeschikking en onafhankelijkheid, alsmede de verantwoordelijkheid van de VN voor wat betreft de dekolonisering van het gebied. Voor de eerste keer werd hier in een VN-resolutie het Polisariofront met name genoemd in een verwelkoming van het staakt-het-vuren, dat het front in juli 1978 eenzijdig had uitgeroepen (pag. 824/2-1978).
In de tweede resolutie, die door Marokko en Mauretanië was ingediend, werd kennis genomen van de beslissing van de OAE om een ad hoc-commissie in te stellen, die zich met de Westelijke Sahara zou bezighouden en werd de OAE uitgenodigd dadelijk actie te ondernemen om een rechtvaardige en billijke oplossing te vinden in het gebied. Verder werd op de staten in het gebied een beroep gedaan zich te onthouden van enigerlei actie, die een belemmering zou vormen voor de inspanningen van de OAE om een rechtvaardige en vreedzame oplossing te bereiken.
Deze resolutie werd aanvaard met 60 tegen 30 stemmen (w.o. Algerije, Angola. Benin, Botswana, Boeroendi, Kaapverdische eilanden, Kongo, Cuba, Equatoriaal Guinee, Ethiopië, Guinee, Guinee-Bissau, Kenia, Lesotho, Libië. Madagascar, Mozambique, Rwanda, Sao Tomé en Prin-

Theo-Ben Gurirab (l.), de permanente waarnemer van SWAPO bij de VN, in gesprek met Martti Ahtisaari. de VN-Commissaris voor Namibië.

cipe, Seychellen, Syrië en Tanzania) bij 40 onthoudingen (w.o. de EG-lidstaten, Kameroen, Tsjaad, Djibouti, Ivoorkust, Malawi, Tunesië, Zambia en de communistische staten van Oost-Europa met uitzondering van Joego-Slavië, dat tegen stemde, en Albanië en Roemenië, die niet aan de stemming deelnamen).

ARABISCH-ISRAËLISCH CONFLICT. De AV heeft, evenals in voorafgaande jaren. een groot aantal resoluties aanvaard over zaken, die samenhangen met problemen, die voortkomen uit het Arabisch-Israëlische conflict. In het merendeel van deze resoluties werden vroeger gedane uitspraken herhaald. Nieuw was een resolutie over de situatie in Libanon, die op 20 dec. zonder stemming werd aangenomen. Hierin werd o.m. uitgesproken, dat, met het oog op het ,,tragische verlies aan mensenlevens en de immense schade aan de economische structuur en aan eigendommen en de ontwrichting van de samenleving'', de AV een beroep deed op de VN-secretaris-generaal om hulp aan dat land te verlenen en de secretaris-generaal verzocht in Beiroet een de verschillende VN-organisaties coördinerende commissie te vestigen, die kon assisteren bij het verlenen van hulp en advies aan de regering van Libanon.
Verder nam de AV besluiten m.b.t. de financiering van de United Nations Emergency Force (UNEF) in de Sinaï en de United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF) op de hoogvlakte van Golan.
M.b.t. UNEF werd besloten voor de periode van 25 okt. 1978 - 24 juli 1979 een bedrag toe te wijzen van US$ 58.059.000. Daarnaast werd de secretaris-generaal gemachtigd voor de periode van 25 juli - 24 okt. 1979 maandelijks verplichtingen aan te gaan van maximaal US$ 6.082.233, mocht de Veiligheidsraad besluiten de UNEF ook na 24 juli 1979 te handhaven.
M.b.t. UNDOF besloot de AV voor de periode van 25 okt. 1978 - 31 mei 1979 een bedrag van $ 12.159.828 toe te wijzen en de secretaris-generaal te machtigen maandelijks verplichtingen aan te gaan van maximaal $ 1.682.833 voor de periode van 1 juni - 24 okt. 1979, indien de Veiligheidsraad het besluit zou nemen deze krijgsmacht te continueren na 31 mei 1979.
Tegen deze resoluties stemden Albanië, Irak en Syrië. Het Sowjet-blok, behalve Roemenië, Afghanistan, Cuba en Zuid-Jemen, onthielden zich van stemming. China was een van de landen, die niet aan de stemming deelnamen.

MENSENRECHTEN. De AV nam verschillende resoluties aan m.b.t. de kwestie van de rechten van de mens. Hieronder bevonden zich de volgende:

Chili. Op 20 dec. aanvaardde de AV met 98 tegen zes stemmen (Argentinië, Brazilië, Chili, Guatemala, Paraguay en Uruguay) bij 35 onthoudingen (Australië, Israël, Japan, Nieuw-Zeeland, de VS en 30 Derde-Wereldlanden) een resolutie, waarin besloten werd een fonds op te richten, dat financiële bijdragen zou ontvangen en distribueren voor humanitaire, rechtskundige en financiële hulp aan ,,personen wier mensenrechten geschonden zijn door gevangenschap in Chili, aan hen, die gedwongen zijn het land te verlaten en aan personen, die verwant zijn aan degenen, die in bovengenoemde categorieën genoemd zijn''.

Decennium voor de vrouw. In samenhang met een desbetreffende resolutie, die in 1975 op de 30ste AV was aangenomen (pag. 281/3 - 1976) om in 1980 een wereldconferentie bijeen te roepen n.a.v. het decennium voor de vrouw, besloot de AV op 29 jan. 1979 zonder stemming een voorlopige agenda voor deze conferentie goed te keuren, m.i.v. van een actieprogramma voor de tweede helft van dat decennium. Verder werd besloten de conferentie in Kopenhagen te doen plaatsvinden.

Wereldvergadering over ouderen. Op 14 dec. nam de AV zonder stemming een resolutie aan, waarin besloten werd in 1982 een wereldconferentie over ouderen te beleggen ,,als een forum, om een internationaal actieprogramma te lanceren. dat gericht is op het garanderen van economische en sociale zekerheid voor 'oudere personen, alsmede van gelegenheid om bij te dragen aan de nationale ontwikkeling''.

ECONOMISCHE KWESTIES. In 1977, op de 32ste zitting had de AV besloten een commissie in te stellen, toegankelijk voor alle lidstaten, die zich zou bezighouden met de vestiging van een nieuwe internationale economische orde (pag. 315/1 e.v. - 1978). De 33ste AV gaf deze commissie een nieuw mandaat door te besluiten, dat deze commissie alle faciliteiten zou ontvangen, die nodig zijn om haar te doen vergaderen zoals en wanneer vereist, te zamen met de voorziening van samenvattingen van haar werkzaamheden''. De resolutie werd op 19 okt. zonder stemming aanvaard.

In een resolutie, die op 20 dec. zonder stemming werd aangenomen, besloot de AV om tussen sept. 1979 en april 1980 onder de auspiciën van UNCTAD een conferentie te beleggen over ,,restrictieve praktijken in het zakenleven'', waarbij een aantal principes overeengekomen diende te worden, die dergelijke praktijken onder controle zouden brengen, aangezien deze een nadelig effect hebben op de internationale handel en i.h.b. op die van de ontwikkelingslanden en op de economische ontwikkeling van die landen.

Op 20 dec. nam de AV met 119 tegen nul stemmen bij 22 onthoudingen een resolutie aan, waarin het besluit van een aantal ontwikkelde landen, w.o. Nederland (pag. 580/1 e.v.-1978), verwelkomd werd om de uit de ontwikkelingshulp voortvloeiende schulden van een aantal van de armste ontwikkelingslanden te verlichten. Vastgesteld werd, dat deze maatregelen nog niet van toepassing waren op alle ontwikkelingslanden met ernstige problemen, en op alle ontwikkelde landen werd een beroep gedaan om gedurende de vijfde UNCTAD-conferentie in mei 1979 in Manilla (pag. 369 e.v.-1979) voor deze kwestie naar oplossingen te zoeken. De stemonthouders waren de lidstaten van de OESO behalve Turkije en Zwitserland (dat geen lid van de VN is).

Op 29 jan. 1979 aanvaardde de VN zonder stemming een resolutie over de voorbereidingen voor een ontwikkelingsprogramma voor het derde VN-ontwikkelingsdecennium. Dit programma zou geformuleerd moeten worden ,,binnen het kader van de nieuwe internationale economische orde'' en zou gericht moeten zijn op de vergroting ,,van het aandeel van de ontwikkelingslanden in de totale industriële produktie in de wereld tot ten minste 25% in het jaar 2000''.

Eveneens op 29 jan. nam de AV een resolutie aan, met 109 stemmen tegen één (de VS) bij 21 onthoudingen (merendeels westerse landen plus Japan), waarin er bij de ontwikkelde landen op werd aangedrongen zich te houden aan de verplichting om geen nieuwe tarifiaire of non-tarifiaire belemmeringen in te voeren resp. bestaande belemmeringen te verscherpen tegen de uitvoer van ontwikkelingslanden. Op de industriële landen werd het beroep gedaan om met spoed alle protectionistische maatregelen tegen de uitvoer van ontwikkelingslanden te elimineren.

Met 110 tegen 11 stemmen (westerse landen) bij 11 onthoudingen (westerse landen plus Japan) keurde de AV op 29 jan. een resolutie goed, waarin er bij de ontwikkelde landen op aangedrongen werd zich te houden aan de Verklaring van Tokio van de conferentie in het kader van de GATT over de verlichting van handelsbelemmeringen in 1973 (pag. 762/3 e.v.-1973) i.h.b. m.b.t. het beginsel van niet-wederkerigheid en de bijzondere en gedifferentieerde behandeling van ontwikkelingslanden.

Zonder stemming had de AV op 15 dec. besloten de derde conferentie van de VN-organisatie voor industriële ontwikkeling (UNIDO) van 21 jan. - 8 febr. 1980 in Nieuw Delhi bijeen te roepen. De AV aanvaardde de agenda voor deze conferentie, m.i.v. ,,de strategie voor verdere industrialisering als een essentieel element voor het ontwikkelingsproces in de tachtiger jaren en daarna''.

ONTWIKKELINGSLANDEN. De AV deed oproepen tot hulp aan een aantal met name genoemde landen in Afrika.
In vervolg op een dergelijke resolutie uit de 32ste AV (pag. 315/2-1978) werd

Afgevaardigden maken aanstalten de zaal van de AV te verlaten, nadat de AV op 29 jan. was geschorst.

zonder stemming op 29 nov. een resolutie aangenomen, die vroeg om de voortzetting en uitbreiding van de hulp aan de regering ,van Ethiopië voor verbetering, rehabilitatie en herstel van de door droogte getroffen gebieden met daarbij de bepaling, dat de verleende internationale hulp ,,uitsluitend zou worden gebruikt voor verbetering en rehabilitatie".

Op 19 dec. werden zonder stemming resoluties aangenomen, waarin werd opgeroepen tot het verlenen van economische hulp aar. de Co oren, Guinee-Bissau. Sao Tomé en Principe, Mozambique, Kaapverdische eilanden, Lesotho, Seychellen, Botswana, Zambia en Djibouti. In de resolutie m.b.t. de Seychellen werd i.h.b. notitie genomen van het feit, dat de regering van dit land m.i.v. jan. 1979 haar toeristenbureau in Zuid-Afrika zou sluiten overeenkomstig de sancties tegen dat land van de VN.

Op 20 dec. nam de AV nog twee resoluties aan over ontwikkelingshulp i.h.a. In de eerste, die zonder stemming werd aanvaard, werd de aanbeveling gedaan, dat ,,de ontwikkelde landen, zowel als de bevoegde internationale organisaties en de financiële instellingen binnen het VN-systeem" de speciale maatregelen ten gunste van de minst ontwikkelde onder de ontwikkelingslanden zouden toepassen, die overeengekomen waren op de Algemene Vergadering en verbonden VN-organisaties.

In de tweede resolutie, die werd aangenomen met 134 tegen nul stemmen bij vier onthoudingen (Birma, India, Libië en Pakistan) werd opgeroepen tot passende financiële hulp aan door land ingesloten ontwikkelingslanden voor ,,de constructie, verbetering en het onderhoud van hun transport- en transitinfrastructuur en faciliteiten".

Eveneens op 20 dec. werd zonder stemming een resolutie aanvaard, die opriep tot ,,alle noodzakelijke financiële hulp aan de volken van Antigua, St. Kitts-Nevis-Anguilla, St. Lucia en St. Vincent bij hun inspanningen om hun economieën te versterken".

DIVERSE RESOLUTIES. Resoluties over andere zaken betroffen o.m. de volgende onderwerpen:

Ruimte. In samenhang met da resolutie, die op de 32ste AV was aangenomen (pag. 315/3-1978) nam de AV op 10 nov. zonder stemming een resolutie aan, waarin o.m. de aanbevelingen van de Commissie voor het vreedzaam gebruik van de ruimte werden goedgekeurd. Deze aanbevelingen hadden het bijeenroepen van een tweede VN-conferentie over het onderzoek en het vreedzaam gebruik van de ruimte, alsmede de procedures voor de voorbereding ervan, tot onderwerp.

Woestijnvorming. Op 15 dec. besloot de AV het VN-bureau voor de Sahel aan te wijzen tot het orgaan van de VN, dat, onder auspiciën van het VN-milieuprogramma UNEP, verantwoordelijk is voor het helpen bij de inspanningen van 15 landen van het gebied in Soedan en de Sahel ten zuiden van de Sahara en ten noorden van de evenaar tot uitvoering van het actieplan, waartoe in 1977 op de VN-conferentie over woestijnvorming besloten was (pag. 324/1 e.v.-1978).

Energie. Zonder stemming besloot de AV op 20 dec. om in 1981 onder auspiciën van de VN een internationale conferentie bijeen te roepen over nieuwe en hernieuwbare energiebronnen met als doel ,,het uitwerken van maatregelen voor gecoördineerde actie gericht op het bevorderen van de ontwikkeling en het gebruik van nieuwe en hernieuwbare energiebronnen met oog op het tegemoet komen aan toekomstige algemene behoeften aan energie, i h h die van de ontwikkelingslanden'. Concreet zou de conferentie moeten gaan over energiebronnen als zonne-energie, geothermische energie, windkracht, getijde-energie, energie uit de golfslag en uit temperatuurverschillen van zeewater. biologische energie, brandstof uit hout, steenkool, turf, energie van trekdieren, olie uit leisteen, teerzanden en waterkracht.

BEGROTING. Op 21 dec. besloot de AV als voorlopige maatregel om de begroting voor 1978 en 1979 van VS$ 985.913.300, zoals besloten op 21 dec. 1977 (pag. 316/1 - 1978), met $ 10.459.600 te verhogen tot $ 996.372.900, Dit besluit werd goedgekeurd met 113 stemmen tegen 15 (België, Frankrijk, Israël, Italië, Luxemburg, Mongolië, VS en de Warschaupactstaten behalve Roemenië) bij drie onthoudingen (Australië, Canada en Cuba), terwijl China een van de landen was, die niet aan de stemmingen deelnamen.

Op 29 jan. besloot de AV tot een verdere verhoging met $ 93.740.600 tot $ 1.090.113.500. Dit besluit viel met 98 tegen 15 stemmen (dezelfde als in dec.) bij negen onthoudingen (Afghanistan, Australië, Canada, Cuba, Bondsrepubliek Duitsland, Japan, Portugal, Roemenië en Turkije) met wederom China bij de niet-stemmende landen.

Commentaar uit The Times

In The Times van 11 nov. 1978 stond een hoofdartikel, gewijd aan de werkwijze van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Wij citeren daaruit het volgende:

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft bijna vierduizend resoluties aangenomen, sinds zij tot leven kwam, 32 jaar geleden. Zeer weinig van deze resoluties blijven in de herinnering en sommige ervan zijn alleen memorabel wegens hun dwaasheid. Natuurlijk zou er altijd ruimte voor dromers in deze wereld moeten zijn. De vraag is of de VN de juiste plaats voor hen is. Alreeds hebben de resoluties van de AV relatief weinig gewicht. Elke frivole of onrealistische resolutie vermindert hun gewicht nog meer. Dat is jammer, omdat de VN nog een rol in deze wereld te spelen heeft. Zij heeft alle respect nodig, die zij kan oproepen. De leden zouden daarom het advies ter harte moeten nemen de hoeveelheid resoluties te verminderen en de kwaliteit ervan te verhogen.

Intussen zou het verkeerd zijn te ongeduldig te worden. De VN weerspiegelt de wereld nu min of meer zoals zij is. De representatie weerspiegelt nog steeds niet de bevolking, zelfs op een regionale basis. Niettemin, als een spiegel van de wereld is zij meer accuraat dan zij ooit is geweest en wat zij weerspiegelt is de irrationaliteit, frustratie en rivaliteit, die nog steeds bepalend zijn voor een groot deel van zaken van de wereld. (UN-Chronicle, VN-informatie, KCA, NRC/H'blad, NZZ, Le Monde, FAZ, The Times, Financial Times)

WEST-EUROPA

BELGIË

INTENTIEVERKLARING SOCIAAL-ECONOMISCH BELEID

Op 2 juli werden de afgevaardigden van de werkgeversorganisaties en de vakbonden en de regering het eens over een gemeenschappelijke ,,intentieverklaring" betreffende het sociaal-economisch beleid. De tekst werd vaag gehouden en beoogt enkel de hervatting van een gesprek in de nazomer over een meer concrete aanpak van de problemen.

De inleiding tot de verklaring luidt aldus: ,,Inzonderheid wegens de vertraging van de economische groei in de industrielanden schept de Belgische economie sedert enkele jaren niet voldoende nieuwe werkgelegenheid om te voldoen aan de vraag van een actieve bevolking, die nog gedurende een aantal jaren zal toenemen.

Om het probleem van de werkloosheid te verhelpen en om de jongeren die op de arbeidsmarkt aankomen, het vooruitzicht op een stabiele werkgelegenheid te waarborgen, zijn de regering en de sociale partners vastbesloten een gemeenschappelijke inspanning te doen en onmiddellijk nieuwe voluntaristische acties te ondernemen om de werkgelegenheid uit te breiden."

Men leest dan verder: Alhoewel niemand afstand doet van zijn eigen doelstellingen, zijn de regering en de sociale partners overeengekomen om in september 1979 te onderhandelen over een kaderakkoord dat tot einde 1980 zou geldig zijn en betrekking zou hebben op volgende punten:

1. Werktijdverkorting tot een minimum dat overeenkomt met gemiddeld 38 uren per week tegen einde 1980. De vraag of de werktijdverkorting een algemeen toepasselijke maatregel is of slechts een voorwaarde voor het toekennen van een aanpassings- en recyclage-premie, zal tijdens onderhandelingen worden behandeld, evenals de specifieke oplossingen voor de kleinere ondernemingen.

De toepassingsmodaliteiten zullen sectorieel of per onderneming worden uitgewerkt, ten einde de meest efficiënte formule inzake tewerkstelling te bereiken.

2. Aansporing tot aanwerving. De ondernemingen die tegen einde 1980

gemiddeld de 38-urenweek zullen toepassen, zullen volgens overeen te komen modaliteiten per aangeworven werkloze een aanpassings- en een herscholingspremie ontvangen. Deze premies, waarvan het bedrag en de duur moeten worden vastgelegd, zodat zij een belangrijke aansporing tot aanwerving betekenen, zullen worden toegekend aan de ondernemingen voor de aanwervingen tot eind 1980 van werklozen of van jongeren, die neerkomen op een netto-aangroei van de werkgelegenheid van 1 juli 1979 af. De ondernemingsraad of de vakbondsafvaardiging zullen toezicht oefenen op de toepassing van die maatregelen op het vlak van de onderneming.

3. Inkomensmatiging. De benarde toestand van de Europese economie betekent voor alle sociale groepen een beperking van de mogelijkheid om de werkelijke inkomens te verhogen. Om daarmee rekening te houden en om de terugslag van de vermindering van de arbeidsduur op de kosten van de ondernemingen te beperken en de aanwerving van bijkomende werknemers te bevorderen, zullen de sociale partners praten over een daadwerkelijke loonmatiging, waarvan de modaliteiten sectorieel of per onderneming zullen worden vastgelegd.

Bovendien zal naar specifieke oplossingen moeten worden gezocht voor de handarbeiders, die zwaar of ongezond werk verrichten, en voor de werknemers met lonen uit de meest bescheiden looncategorieën. Er zal echter niet worden afgeweken van de bestaande CAO's, behalve om de algemene bepalingen die uit het kaderakkoord zouden voortvloeien, in acht te nemen. De regering zal ook passende maatregelen treffen om gelijktijdig de aangroei van de andere inkomens te matigen.

In september 1980 zal een ontmoeting regering-sociale partners plaatshebben, om de balans op te maken van de in 1979 getroffen maatregelen en om de toekomst i.z. de tewerkstelling te onderzoeken evenals de maatregelen, die in een nieuwe fase mogelijk zouden worden voorgesteld. De verplichtingen inzake de stagiairs en de vervanging van de brug-gepensioneerden blijven tot einde 1980 behouden.

In een tweede luik van de intentieverklaring nemen regering en sociale partners zich voor om van september 1979 af overleg te plegen over een aantal andere aangelegenheden:

1 Zowel in het raam van de verdeling van de werkgelegenheid als om tegemoet te komen aan de wens van sommige groepen van de actieve bevolking, zou een grote soepelheid i z arbeidsinzet mogelijk moeten worden gemaakt, inzonderheid door glijdende werkuren tijdelijke onderbreking van de loopbaan, deeltijdse arbeid en een soepeler overgang naar de pensioenleeftijd

2 De strijd tegen de cumulaties en het sluikwerk zal verhevigd worden en het beroep doen op overuren zal systematisch worden beperkt

3. Er zal verder werk worden gemaakt van de uitbreiding van de beroepsopleiding, de mogelijkheden tot voortdurende scholing, industrieel leerstelsel. enz.

4. Door humanisering van de arbeid zullen bepaalde functies worden geherwaardeerd.

5 Een echt en algemeen energiebeleid is volstrekt noodzakelijk, en de regering verbindt zich ertoe om nog deze maand een ontwerp van globaal energiebeleid aanhangig te maken bij het Nationaal Comité voor de Energie Het parlement zal zo snel mogelijk worden verzocht zich over dat beleid uit te spreken, de bepalingen van de anticrisiswet betreffende de energie zullen worden toegepast

6. De regering bevestigt dat haar belastingbeleid zal stoelen op volgende beginselen: de totale belastingdruk mag niet worden verzwaard, moet billijk worden verdeeld en mag de wil tot werken niet afzwakken. De inspanningen om de belastingontduiking tegen te gaan, zullen onverminderd worden voortgezet. Met de sociale partners zal worden gepraat over mogelijke belastingaanpassingen in functie van de vermindering van de budgettaire lasten en van de fiscale minderontvangsten, die voortvloeien uit de crisis. Het beleid tot indexering van de belastingschalen zal worden voortgezet; er zullen maatregelen worden getroffen om arbeidscheppende investeringen te bevorderen.

7. Industriële omschakeling en vernieuwing: de bepalingen van de anticrisiswet betreffende de Nationale Investeringsmaatschappij en de Gewestelijke Investeringsmaatschappijen zullen snel worden toegepast.

8 De hervorming van de sociale zekerheid zal gebeuren in overleg met de sociale partners De discussie zal worden aangevat in de herfst, op basis van een advies, uit te brengen door de Naitionale Arbeidsraad De uiteindelijke beslissing behoort echter tot de bevoegdheid van het parlement en de noodzakelijke maatregelen op korte termijn mogen geen afbreuk doen aan de fundamentele verworvenheden

9. De regering zal tenslotte vastberaden haar beleid i.z. inflatiebestrijding, monetaire stabiliteit en verdediging van de koopkracht voortzetten.

NATIONALE BANK VERMAANT OVERHEID

De gouverneur van de Nationale Bank heeft op 5 juli een nota overhandigd aan de eerste-minister, de drie vice-premiers en de minister van financiën, waarin het directiecomité van de Bank zijn bezorgdheid uit over de financiële politiek van de overheid. Een samenvatting van de nota verscheen in *La* Libre Belgique van 25 juli.

De Nationale Bank schrijft dat zij de pariteit van de frank zal blijven verdedigen en daartoe haar interventies desnoods nog zal verruimen. Zij onderstreept echter dat de zwakheid van de munt t.o.v. het buitenland niet meer te wijten is aan een toevallige en tijdelijke speculatie tegen de frank, maar fundamenteber oorzaken heeft: het tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans houdt aan en verslechtert verder. Volgens de Bank wijst dat erop, dat het land boven zijn middelen leeft, m.a.w. dat de Belgisohe economie niet langer voldoende goederen en diensten produceert, om de behoeften van de verbruikers en de investeerders, zowel particuliere als publieke, te dekken. Die ontbrekende goederen en diensten moeten in het buitenland worden gekocht, ondanks het bestaan van ongebruikte produktiecapaciteit in eigen land. Sedert 1977 vertegenwoordigt dat tekort 1 tot 2% van het bruto nationaal produkt. Tegenover die overdracht van reële middelen naar België staat een groeiende schuld t.o.v. het buitenland. De effectieve betaling van de overeenkomstige schuldenlast komt erop neer, dat in de toekomst te produceren goederen en diensten moeten worden afgestaan aan het buitenland.

België zal zijn financiële verplichtingen dus maar kunnen nakomen, in de mate dat het zijn tekort op de lopende rekening kan omzetten in een overschot. Zoniet zal het land steeds nieuwe leningen in het buitenland moeten aangaan om bestaande schulden terug te betalen en zal het voor steeds zwaardere vervaldagen staan. De buitenlandse leningen zijn dus maar een tijdelijk lapmiddel. Ze geven ten hoogste wat tijd om de noodzakelijke maatregelen te treffen voor de uitschakeling van het betalingstekort.

De concurrentiekracht van de Belgische produktie is, vanuit het prijzenoogpunt, minder verslechterd dan sommigen vreesden, zo stelt de nota van de Bank; maar de Belgische industrie blijft te zeer gespecialiseerd in produkten, waarnaar de vraag op de wereldmarkt terugloopt. De Belgische economie moet dat nadeel compenseren door aantrekkelijker prijzen.

Het is volgens de Bank duidelijk, dat de jongste jaren niet de gezinnen en de ondernemingen hun financieel tekort in overdreven mate hebben vergroot, maar wel de overheidssectar (incluis de sociale zekerheid en de lagere besturen.) Het netto door leningen te financieren saldo van de overheidssector is tussen 1975 en 1979 opgelopen van 5,8 naar 9,6% van het BNP. Dat percentage is zeer groot, als men het vergelijkt met de nabuurlanden: 3 tot 3,5% in West-Duitsland, 2% in Frankrijk en 5,5 tot 6% in Nederland. Dat tekort moet in grote mate worden gedekt door geldcreatie, die op haar beurt indirect bijdroeg tot een verhoging van de invoer, aangezien België gemiddeld 35% van zijn inkomen in het buitenland besteedt. Bovendien hebben dat tekort op de overheidsfanancien én de moeilijkheden van de Schatkist waarschijnlijk bijgedragen tot de spanningen op de wisselmarkt.

De belastingdruk die 44% van het BNP vertegenwoordigt, kan vermoedelijk niet meer worden verhoogd zonder erge gevolgen op het vlak van de belastingontduiking, de ontmoediging van het initiatief en de inflatie, zodat het dringend nodig is dat de overheid op het vlak van de uitgaven tot de noodzakelijke keuze komt zo besluit de nota van de Nationale Bank.

ONMIDDELLIJK-, FASE STAATS-HERVORMING

Het wetsontwerp tot uitvoering van de eerste en onmiddellijke fase van de staatshervorming, dat door de Kamer goedgekeurd was op 7 juni, werd na een openbaar debat van slechts één dag door de Senaat goedgekeurd op 3 juli met 109 tegen 25 stemmen en 5 onthoudingen. De Senaat bracht geen wijzigingen in de door de Kamer goedgekeurde tekst aan.

(Vor. ber. pag. 422/1)

MALTA

BEEINDIGING BRITSE MILITAIRE AANWEZIGHEID, TOENADERING TOT ARABISCHE LANDEN, VERSLECHTERING BETREKKINGEN MET VERENIGD KONINKRIJK

Op 31 maart is officieel een einde gekomen aan de Britse militaire aanwezigheid op Malta. Op die datum liep het Brits- Maltezer defensieverdrag van 1972 (pag. 217/3-'72) af.

Tijdens een plechtigheid aan de haven van de hoofdstad Valletta, waarbij het Libische staatshoofd, kolonel Kadhafi aanwezig was, werd de Britse vlag gestreken en de Maltezer vlag gehesen. De volgende dag verliet het laatste Britse marineschip, met aan boord schoutbij-nacht Oswald Cecil, de commandant van de Britse troepen op het eiland, de haven. Daarmee is Malta toegetreden tot de groep van neutrale en niet-gebonden landen.

De oppositie in de vorm van de Nationalistische Partij boycotte de feestelijkheden die de regering van Dom Mintoff t.g.v. de ,,bevrijdingsdag" had georganiseerd.

De conservatieve leider dr. Edward Fenech Adami verklaarde dat Malta nu zonder verdediging was en dat in een periode van onrust in het Middellandse-Zeegebied.

Kolonel Kadhafi zei op een massabijeenkomst t.g.v. de feestelijkheden dat Libië onbeperkte steun zou geven in geval van agressie tegen het eiland.

Eerder, op 24 juni '77 had Mintoff, met het oog op de geplande Britse terugtrekking verklaard dat Malta toenadering zocht tot zowel Frankrijk en Italië als Libië en Algerije om verdragen af te sluiten die Malta's soevereiniteit en neutraliteit moesten waarborgen en die zouden voorzien in economische bijstand, ter compensatie voor het verlies van de inkomsten van Britse kant. 'Toen van de Westerse kant niet gereageerd werd op de suggestie van Mintoff liet aeze zich steeds kritischer uit over deze landen 'en in november '77 waarschuwde de premier dat hij gedwongen zou kunnen worden ,,te opteren voor een militair bondgenootschap met de Arabische landen" als Europa niet de noodzakelijke steun verschafte.

Vervolgens werden de contacten tussen Libië en Malta versterkt, maar op het tijdstip dat de laatste Britse troepen het eiland verlieten, was er nog geen welomschreven akkoord met Libië over de aard of de omvang van hulp.

Begin juli '78 bracht kolonel Kadhafi een officieel bezoek aan Malta. In het gemeenschappelijke communiqué dat na afloop daarvan werd uitgegeven stond dat Libië Malta volledige militaire, politieke en economische steun had toegezegd, zodat het eiland nooit meer buitenlandse bases op zijn grondgebied hoeft te dulden.

Het communiqué maakte echter geen melding van andere belangrijke bilaterale kwesties tussen beide landen zoals de goedkope olieleveranties van Libië aan Malta, de omstreden offshore-zone waar Malta naar olie wil gaan boren en de afbraak van de douanegrenzen tussen beide landen.

Premier Mintoff vloog eind oktober '78 naar Libië, waar hij op 29 oktober '78 het algemene volkscongres van Libië toesprak, dat een vijfjarenplan voor economische hulp aan Malta besprak.

Kolonel Kadhafi verklaarde later tijdens het bezoek dat financiële bijstand goedgekeurd moest worden door een van de nieuw opgerichte volkscomités en begin november '78 sprak Mintoff met een dergelijk comité. Hij zei toen dat de jaarlijkse kosten voor Malta door het weggaan van de Britse basis zo'n £ 37.500.000 bedroegen en dat als Libië gedurende vijf jaar dit bedrag aan Malta kon verstrekken, het eiland in staat zou zijn zijn eigen industrie en toerisme op te bouwen.

Begin juni 1979 deelde Mintoff het congres van zijn Labour-partij mee dat de kwestie van de financiële hulp nog steeds niet geregeld was en dat dit te maken had met het verschil van mening tussen beide landen over de zeegrens.

Dat de betrekkingen tussen beide landen niet meer zo goed waren als enige jaren geleden bleek verder toen de Maltezer regering op 7 mei 1979 de sluiting gelastte van een Li-

Premier Mintoff van Malta in gesprek met de toenmalige Britse minister van buitenlandse zaken James Callaghan bij besprekingen over de Brits-Malteser betrekkingen in Londen.

bisch radiostation dat sedert 1975 vanaf het eiland uitzendingen verzorgde onder de naam ,,de stem van vriendschap en solidariteit''. Sedert enige tijd deed het station scherpe aanvallen op Israël en de Egyptische president Sadat.
De betrekkingen met de Chinese Volksrepubliek daarentegen zijn zeer goed. Tijdens een bezoek van Mintoff aan China in november 1977 werd een economisch en een technische-hulpakkoord getekend.

Op 29 juli 1978 arriveerde de Chinese vice-premier Gen Biao op Malta voor een vijfdaags bezoek, terwijl tegelijkertijd dr. Fenech Adami een bezoek van twee weken aan de Volksrepubliek bracht op uitnodiging van de regering in Peking.

Betrekkingen met het Verenigd Koninkrijk vóór beëindiging Britse militaire aanwezigheid

De betrekkingen tussen Malta en de regering van het Verenigd Koninkrijk zijn in de periode voorafgaand aan het terugtrekken van de laatste Britse troepen verder verslechterd.

Op 7 juli 1978 vaardigde Mintoff een besluit uit dat bepaalde dat geen Britse journalisten het eiland meer mochten bezoeken. Verder werd het politietoezicht op alle buitenlandse journalisten verscherpt.

Op 14 juli werd een maatregel uitgevaardigd die voorzag in de sluiting van de British Forces Broadcasting Service, het radiostation van de Britse troepen op Malta.
In een verklaring voor het huis van afgevaardigden, waarin hij de maatregel verdedigde, zei Mintoff op 10 juli dat journalisten die werkten voor de BBC, The Daily Telegraph, The Daily Mail, The *Guardian* en The Financial Times partijdige en bevooroordeelde artikelen over de politieke situatie hadden geschreven, die bovendien vol met fouten en onjuistheden stonden. Verder zou de BBC ongunstige commentaren hebben gegeven op het bezoek van Kadhafi aan Malta.

Mintoff ontkende dat de maatregelen iets te maken hadden met het incident dat zich op 6 juli '78 had voorgedaan in het Britse Lagerhuis toen zijn dochter Yana Mintoff vanaf de publieke galerij paardenmest de zaal ingooide a h protest tegen de Britse militaire aanwezigheid in Noord-Ierland.
Mintoff verwierp ook het verwijt dat de maatregelen tegen de pers een uiting waren van de langzame ondermijning van de persvrijheid op het eiland en dat de maatregelen in strijd waren met de Slotakte van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa gehouden in 1975 in Helsinki.

Het Britse Hoge Commissariaat diende op 15 juli 1978 een protest in bij het Maltezer departement voor Commonwealth en buitenlandse zaken, waarin geklaagd werd over de maatregel en waarin eraan herinnerd werd dat Malta zich onder het verdrag van 1972 verplicht had geen beperkingen op te leggen aan ,,de uitzending van radio- en televisieprogramma's voor legerpersoneel en aan de uitzending van officiële boodschappen op verzoek van de Britse autoriteiten bestemd voor de Britse strijdkrachten op Malta''.
Na besprekingen tussen de BBC en de regering van Malta werd op 10 okt. 1978 een gemeenschappelijke verklaring gepubliceerd waarin stond dat de maatregel tegen BBC-journalisten opgeheven was en dat het radiostation voor de strijdkrachten weer geopend zou worden. Het verbod voor krantejournalisten bleef echter van kracht tot 1 febr. 1979.
Voor het opheffen van het verbod had Mintoff de volgende voorwaarden gesteld: de BBC moest openlijk toegeven dat zij hem in maart 1977 had geïnterviewd, maar dit interview nooit had uitgezonden en dat er geen verband bestond tussen het incident in het Lagerhuis en het verbod.
Een factor die bijdroeg tot de verdere verslechtering van de betrekkingen tussen beide landen was het verbod dat Groot-Brittannië en de Europese Commissie in nov. 1978 uitvaardigden op de invoer van Maltezer textielprodukten in het Verenigd Koninkrijk, nadat handelsbesprekingen over het vaststellen van een importplafond eerder op niets waren uitgelopen.
Daarop vaardigde de Maltezer regering op 9 nov. 1978 een importverbod voor Britse textielgoederen uit en verordonneerde eveneens de sluiting van het gebouw van de British Council in Valletta. De vakbond Genera1 Workers Union gaf zijn leden opdracht het behandelen van auto's en televisieapparatuur uit het Verenigd Koninkrijk voor besmet te verklaren.

Betrekkingen met de Bondsrepubliek na uitwijzing Von *Hassel*

Ook de betrekkingen tussen Malta en de Duitse Bondsrepubliek zijn in de afgelopen periode aan spanningen onderhevig geweest, nadat de Maltezer regering de Westduitser Kai-Uwe von Hassel (oud-minister van defensie en oud-voorzitter van de Bondsdag en Westduits voorzitter van de Europese Christen-Democratische Unie) op 6 nov. 1978 tot persona non grata op het eiland verklaarde en hem gebood het eiland onmiddellijk te verlaten.
Von Hassel zou in juni 1978 in een redevoering in Berlijn kwetsende opmerkingen hebben gemaakt over Malta. De deelnerners aan een bijeenkomst van het politieke bureau van de Europese Christen-Democratische Unie, waarvan Von Hassel de voorzitter was, kwamen daarop in een protestvergadering bijeen en verlieten vervolgens allen het eiland.

Op 7 nov. 1978 werd de Westduitse ambassadeur in Malta voor overleg naar Bonn teruggeroepen, nadat het ministerie van buitenlandse zaken in Bonn de uitwijzing als ,,ernstig'' had gekarakteriseerd.

Binnenlandse ontwikkelingen, sluiting faculteiten, stakingen

Op 21 maart 1978 werd bekend dat de regering het plan had vijf van de zeven faculteiten van de universiteit van Malta te sluiten. Allern de juridische en de theologische faculteitcn zouden geopend blijven.
Verder zou de technische hogeschool op universitair niveau gebracht worden. De hogeschool zou echter onder directe controle van het ministerie van onderwijs worden gesteld en toelating als student zou plaatsvinden binnen het kader van het zgn. ,,studenten arbeiders systeem'', waarbij een student gesponsord moet worden door een bedrijf of een vakbond en afwisselend een half jaar studeert en een half jaar werkt, terwijl hij na beëindiging van de studie een zekere periode voor de overheid moet werken tegen een laag salaris.
Uit protest tegen deze voornemens nam Ralf Dahrendorf, directeur van de London School of Economics, ontslag als speciaal adviseur van de Maltezer regering in onderwijszaken.
In '77 hebben de artsen op het eiland langdurig gestaakt nadat de regering tegen de wil van de artsenorganisatie in, een wet had uitgevaardigd die voorzag in verplichte overheidsdienst voor pas afgestudeerde artsen gedurende een periode van twee jaar. Bij weigering zou geen vergunning voor het uitoefenen van een artsenpraktijk worden verstrekt. Toen de meeste artsen daarop een langzaam-aan-actie begonnen en de regering hen uitsloot van werkzaamheden in de

staatsziekenhuizen, moesten artsen uit Algerije, Griekenland, Cyprus en Egypte komen.

Op 18-7-'77 werd een wet aangenomen die het recht tot staken van artsen e.a., werkzaam in essentiële diensten, beknotte en ria het verstrijken van een ultimatum op 22 juli werden 70 artsen ontslagen en 130 kregen een verbod opgelegd verder een privé-praktijk te hebben.

In 1977 werd verder gestaakt door verpleegsters, politiepersoneel, bankempioyés, ambtenaren en telefoonpersoneel. Grote aantallen van hen werden geschorst, nadat zij geen gevolg hadden gegeven aan een bevel tot hervatting van het werk. (*KCA, Times, Le* Monde)

OOSTENRIJK

PARLEMENTSVERKIEZINGEN, GROTE OVERWINNING VOOR SOCIALISTEN, KREISKY VORMT NIEUWE REGERING

De parlementsverkiezingen van 6 mei in Oostenrijk zijn een groot succes geworden voor de Socialistische Partei österreich, de regerende partij van bondskanselier Kreisky. De SPÖ won 5 zetels, de tweede partij van het land de „Österreichische Volks Partei" kreeg 77 zetels en de liberale Freiheitliche Partei Österreich heeft 11 zetels. Deze uitslag betekent een winst voor de socialisten van 2 zetels, vergeleken met de uitslag van de verkiezingen van 1975, een verlies voor de ÖVP van 3 zetels en een winst voor de liberalen van 1 zetel.

Politici en commentatoren van de Oostenrijkse pers waren het erover eens dat de overwinning van de socialisten een persoonlijk succes van Bruno Kreisky is. De mening dat Kreisky bij deze verkiezingen so wie so al niet te verslaan was, was wijd verbreid.

Inderdaad belichaamt de kanselier zo ongeveer het Oostenrijk van nu, aldus de *NZZ* (9-5) in een commentaar, en het is hem gelukt het land en zijn burgers zelfvertrouwen te geven.

Toch kan de vraag gesteld worden of een wat flinker en doortastender optreden van de oppositie niet meer uitzicht op succes zou hebben gehad.

De 6VP heeft als voornamelijk oppositionele kracht weliswaar de socialistische politiek ernstig gekritiseerd, maar Op het laatste moment te kennen gegeven dat ze graag een coalitie met SPÖ zou willen aangaan. Zo is nooit een duidelijk alternatief ontstaan.

In de periode voorafgaande aan de verkiezingen heeft Kreisky toch een paar politieke nederlagen moeten incasseren, die een overwinning niet geheel zeker maakten. Allereerst was daar de nederlaag voor ae regering in de kwestie van de bouw van de kerncentrale in Zwentendorf.

Het *NRC/H'blad* (5-5) schreef over een en ander:

Zwentendorf was een van de gebeurtenissen van het afgelopen jaar die een hernieuwde overwinning van Kreisky eigenlijk onmogelijk hadden moeten maken. Voor 800 miljoen schilling (120 miljoen gulden) liet de regering een kerncentrale bouwen, die in 10% van de Oostenrijkse energiebehoefte zou voorzien. Toen de centrale klaar was, schreef kanselier Kreisky zelfverzekerd een referendum uit, om de kritici van kernenergie te bewijzen, dat zij in de minderheid waren. Bij een negatief oordeel zou de centrale niet in gebruik worden genomen en hij, Kreisky, zou ernstig aan aftreden denken. En ziedaar, de uitslag was negatief, Zwentendorf werd Europa's eerste „kernruïne" — maar verder gebeurde er niets. Van een aftreden van de 67-jarige Kreisky was geen sprake meer.

Zijn nederlaag blijkt achteraf heel gunstige kanten te hebben; als Zwentendorf nu in bedrijf was geweest, was hem een hevige stroom „post-Harrisburg-kritiek" niet bespaard gebleven. Inmiddels bestaan plannen voor een kolencentrale in de buurt van Zwentendorf.

De kanselier heeft vorig jaar meer nederlagen moeten incasseren die op geheimzinnige wijze in zijn voordeel uitwerkten. Zo leek de benoeming van een bij de rechtse oppositiepartij ÖVP behorende directeur van de Oostenrijkse staatsomroep een klap voor de regerende SPÖ. Het effect van de omstreden benoeming is echter dat de man in kwestie, Bacher, angstvallig waakt over de onpartijdigheid van radio en tv — wat de oppositie haar eeuwige klacht uit handen neemt, dat de tv regeringsgezind is.

De rol van de partijen in het Oostenrijkse politieke leven is buitengewoon groot. Alle machtsfuncties in het openbare leven worden zorgvuldig verdeeld tussen de grote partijen, wier ledenaantallen dan ook in de miljoenen lopen. Niettemin is in de praktijk het ideologische verschil tussen de twee groten juist in de voorspoedige jaren van Kreisky's regering zeer gering geworden.

Een blik op de landkaart toont aan dat de socialisten m.u.v. Vorarlberg overal vooruitgang hebben geboekt. Daar stemde bijna 55% van de kiezers op de ÖVP. Ook in Tirol kreeg de ÖVP een dergelijk percentage stemmen, maar dat was minder dan in '75. In de overige zeven bondslanden was de SPÖ sterker.

In Stiermarken waren de resultaten wel bijzonder significant, waar de SPÖ 10% meer stemmen kreeg. In Niederösterreich, tot voorheen conservatief, werd de Volkspartei voor het eerst door de socialisten ingehaald.

Bij de landdagverkiezingen in maart (zie hierna) kon de volkspartij zich ternauwernood handhaven.

In Wenen hebbrn de socialisten zich van de verkiezingsnederlaag bij de gemeenteraadsverkiezingen hersteld. Vooralsnog geldt dat de volkspartij bij regionale verkiezingen er beter uitspringt dat bij na-

Kanselier Kreisky spreekt een jubelende menigte toe vanaf het stadhuis in Wenen nadat het resultaat van de parlementsverkiezingen bekend is geworden.

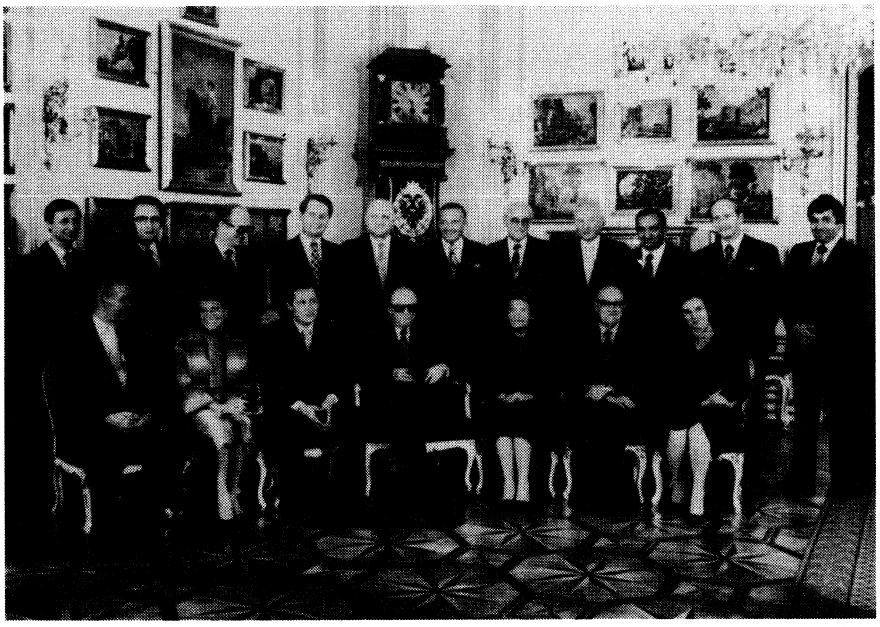
tionale verkiezingen. In zes van de negen bondslanden vormt zij nog steeds de regering, alleen in Wenen, Burgenland en Kärnten hebben de socialisten de regering in handen.
Enkele dagen na de verkiezingen heeft president Kirchschläger de socialistische leider opdracht gegeven een nieuwe regering te vormen.

Op 5 juni werd Kreisky officieel als nieuwe kanselier beëdigd, evenals de nieuwe regering, die echter de zelfde samenstelling heeft als de oude. Naar is bekendgemaakt zal pas in de herfst van 1979 een ingrijpende wijziging in de samenstelling van het kabinet worden doorgevoerd.

Eveneens op 5 juni werden de nieuw gekozen parlementsleden beedigd en het presidium van het parlement gekozen. Eerste voorzitter werd Anton Benya, tevens president van de vakcentrale ÖGB, tweede voorzitter de leider van de vakorganisatie voor boeren, Roland Minkowitsch, derde voorzitter de socialistische afgevaardigde Rudolf Thalhammer.

Op 18 juni heeft Kreisky de regeringsverklaring voorgelezen. Daarin kondigde hij o.a. enige hervormingen aan die de toegang van de burgers tot het bestuur en de rechtspraak moeten vereenvoudigen.
Kreisky sprak in dit verband van complementering van de instellingen van de representatieve democratie en van burgerinitiatievrn die men wilde steunen.
Met betrekking tot de burgerlijke rechten en vrijheden zullen enkele wetsontwerpen ingediend worden.
Verder sprak Kreisky over de wenselijkheid van een soort catalogus van grondrechten, waarin ook de sociale grondrechten opgenomen moeten zijn. Het doel van deze politiek is een „geïnformeerd mens" die weet waar hij zijn recht moet zoeken en vinden.
Uitvoerig ging Kreisky in op de problemen van de informatieverschaffing.

Monopolievorming in de informatiesector, die vooral door het opkomen van nieuwe elektronische media en de kabeltelevisie dreigt, moet bestreden worden, de vrijheid van de journalisten moet net zo goed als de privé-sfeer van het individu, beschermd worden.
Met betrekking tot de economische ontwikkeling was er niet alleen maar optimisme, maar Kreisky maakte toch met voldoening ervan gewag dat de beroemde econoom professor Leontief Oostenrijks economische politiek ten voorbeeld heeft gesteld.
Daar er tekenen zijn van een verbetering van de ontwikkeling van de conjunctuur, moet Oostenrijk zich er nu voor inspannen dat na jaren van een begrotingstekort een overschotsituatie ontstaat.
Daarom zal om te beginnen afgezien worden van het doorvoeren van belastingverlagingen, vervolgens dienen de investeringsuitgaven voor een periode van twee jaar gestabiliseerd te worden en ten derde dienen de aanmoedigingsuitgaven en de subsidies gestabiliseerd te worden. De tarieven van de openbare diensten zullen enigszins worden verhoogd.
Maatregelen ter bevordering van de economie dienen slechts de volledige ontplooiing van de prestaties van de ondernemers ten doel te hebben.
De bevordering van de economie door de staat mag nooit een vervanging zijn voor de verantwoordelijkheid van de ondernemers.
Van de doelgerichte bevorderingsmaatregelen noemde Kreisky o.a. de bevordering van het midden- en kleinbedrijf.
Op het terrein van de buitenlandse politiek roemde Kreisky de goede betrekkingen met de buurlanden. In samenhang hiermee zei hij dat de in Oostenrijk wonende minderheden een verrijking van het culturele leven waren en als brug fungeerden naar de buurlanden, De nog steeds bestaande problemen met de Sloweense en Kroatische bevolkingsgroepen in Karinthië en het Burgenland moeten tot een oplossing worden gebracht.
De economische integratie van Oostenrijk en de overige EVA-landen in Europa is door het vrijhandelsakkoord met de EG nog niet afgesloten. De samenwerking met de Europese Gemeenschappen zal in het bijzonder op het gebied van de landbouw verder uitgebreid moeten worden, aldus Kreisky in zijn regeringsverklaring.

Het Oostenrijkse kabinet na de socialistische verkiezingswinst: staande v.l.n.r. Albin Schober, staatssecretaris voor landbouw; dipl. ing. Günter Haiden, minister voor landbouw; dr. Willibald Pahr, minister voor buitenlandse zaken; Erwin Lang, minister voor binnenlandse zaken; Karl Lausecker, minister voor verkeer; Josef Moser, minister voor opbouw en techniek; dr. Josef Staribacher, minister voor handel en industrie; dr. Gerhard Weissenberg, minister voor sociale zaken; dr. Fred Sinowatz, minister voor onderwijs en kunst; dr. Franz Löschnak, staatssecretaris. Zittend v.l.n.r. Otto Rösch minister voor defensie; dr. Ingrid Leodolter, minister voor gezondheid en milieu; dr. Hannes Androsch, vicekanselier en minister voor financiën, dr. Bruno Kreisky, bondskanselier; dr. Hertha Firnberg, minister voor wetenschaw en research: dr. Christian Broda. minister voor justitie en Elfriede Karl, staatssecretaris.

Nieuwe voorzitter *ÖVP* gekozen na voortijdig aftreden *Taus*

De leiding van de grote verliezer bij de verkiezingen van 6 mei, de Österreichische Volks Partei, sprak in een bijzondere zitting van het partijbestuur, enkele dagen na de verkiezingsuitslag, haar volledig vertrouwen uit in de voorzitter, Josef Taus, en verzocht hem zich op het partijcongres in september wederom kandidaat te stellen voor het voorzitterschap.

Taus liet weten dit aanbod niet zonder voorbehoud te accepteren en kwam later met een serie voorwaarden, die voornamelijk een diep ingrijpende hervorming van de partijorganen beoogde, ten koste van de drie standsorganisaties, de Wirtschaftsbund, de Bauernbund en de Arbeiter- und Angestelltenbund en ter versterking van de centrale partijorganen.
Het lukte Taus echter niet het partijbestuur voor zijn plannen te winnen. Met name de versterking van de partijcentrale op bestuurlijk maar ook op financieel gebied ten koste van de drie standsorganisaties

stuitte op weerstand en op 13 juni deelde Taus mee dat hij niet langer partijvoorzitter wilde blijven.

Op 7 juli begon in Wenen een buitengewoon partijcongres van de ÖVP, waarop de door het bestuur als kandidaat gestelde Alois Mock met 496 tegen 11 stemmen tot nieuwe voorzitter van de partij werd gekozen. Mock was leider van de Arbeiter- und Angestelltenbund van de partij en fractiechef van de ÖVP in het parlement.

Alois Mock, 45 jaar oud, heeft rechten gestudeerd in Wenen, Bologna en Brussel en heeft enige tijd op het ministerie van onderwijs gewerkt. In '66 werd hij secretaris van de toenmalige bondskanselier Klaus en enkele maanden later chef van het kabinet.

In '69 werd hij minister van onderwijs en sedert de socialistische overwinning in '70 lid van het parlement. Zijn eigenlijke politieke carrière heeft Mock binnen de ÖVP gemaakt waar hij geldt als de vertegenwoordiger van de werknemers. Hij is sedert mei '71 voorzitter van de ÖAAB, de österreichischer Arbeiter- und Angestelltenbund, met 270.000 leden een binnen de ÖVP niet te onderschatten machtsfactor, die zich voortdurend moet profileren tegenover de socialisten, wat betekent dat Mock zijn aanhangers voortdurend iets moet bieden. Dat leidt vaak weer tot kleine conflicten met de binnen de ÖVP zeer invloedrijke Wirtschaftsbund, de organisatie van werkgevers.
Ook Mock is voorstander van een hervorming van de partijstructuur, maar in tegenstelling tot zijn voorganger Taus wil hij deze niet van bovenaf opleggen doch bespreken met de organisaties die bevoegdheden moeten inleveren. Deze discussiefase zou tot het volgende reguliere partijcongres in het voorjaar van 1980 moeten duren.

Geen *ÖVP-kandidaat* voor presidentsverkiezingen

Op het buitengewone partijcongres van de ÖVP werd verder besloten dat de partij geen eigen kandidaat zal stellen voor de presidentsverkiezingen van 1980.
Alois Mock heeft bondskanselier Kreisky en bondspresident Kirchschlager officieel van dit besluit op de hoogte gesteld.
De ÖVP motiveerde het besluit met de verklaring dat Kirchschlager, die indertijd door de socialisten naar voren is geschoven, zijn ambt correct en objectief heeft vervuld.
De socialisten hebben de 64-jarige Kirchschläger wederom kandidaat gesteld. *(FAZ, NZZ,* Informationen aus *Österreich)*

(Vor. ber. pag. 56 e.v.)

LANDDAGVERKIEZINGEN

Op 25 maart zijn in Niederösterreich en Salzburg landdagverkiezingen gehouden. Daarbij moest de ÖVP, die sedert 1945 de sterkste

De nieuwe leider van de österreichische Volks Partei, dr. Alois Mock.

partij was in deze landen, verliezen incasseren. Wel bleef de partij in beide landen de grootste, maar in Niederösterreich daalde het stemmenpercentage voor de partij beneden de 50. In beide landen ging de winst naar de socialisten. De FPÖ wist zich in Salzburg te handhaven maar behaalde in Niederösterreich wederom de kiesdrempel niet.
In Niederösterreich is de zetelverdeling in de landdag als volgt: ÖVP 29 (verlies van 2 zetels), SPÖ 27 zetels (winst van 2 zetels). In Salzburg: ÖVP 17 (—1), SPÖ 14 (+1), FPÖ 5 zetels.
Op dezelfde dag werden in Kärnten gemeenteraadsverkiezingen gehouden, waar de socialisten hun verliezen van enkele jaren geleden volledig goedmaakten. Alleen in de hoofdstad Klagenfurt werd de ÖVP volslagen onverwachts de grootste partij. (FAZ, *NZZ)*

NEDERLAND

ZOON VOOR PRINSES CHRISTINA

Prinses Christina, de jongste dochter van koningin Juliana, heeft op 6 juli het leven geschonken aan een zoon. Het is het tweede kind van de prinses en haar echtgenoot Jorge Guillermo.

Op 10 juli heeft de vader op het raadhuis van Utrecht aangifte van de geboorte gedaan. Het kind heeft de namen Nicolás Daniel Mauricio gekregen.
De doop werd op 14 juli op paleis Soestdijk verricht door pater B. A. H. M. Bot S.J. uit Den Haag. (ANP)

DR. BORRIE (PVDA) BURGEMEESTER VAN EINDHOVEN

M.i.v. 16 aug. is op 18 juli benoemd tot burgemeester van Eindhoven dr. G. W. B. Borrie, lid van de PvdA. Hij is daar opvolger van mr. J. J. van der Lee, eveneens PvdA, die is benoemd tot lid van de Raad van State.
Tot de benoeming van mr. Van der Lee in Eindhoven in 1973 (pag. 786/3-1973) was de burgemeesterspiaats in deze gemeente traditioneel bekleed door een lid van de KVP.

Borrie is in 1926 geboren te Bergen op Zoom en is sinds 1973 burgemeester van Rheden. Daarvoor was hij (sinds 1960) burgemeester van Sleen en (sedert 1968) van Tiel. Hij heeft in Rotterdam economie gestudeerd en is in 1968 aan de Universiteit van Amsterdam gepromoveerd op een proefschrift over de Amsterdamse wethouder van volkshuisvesting F. M. Wibaut.
In 1974 verscheen van hem een boek over Pieter Lodewijk Tak, grondlegger van de sociaal-democratische gemeentepolitiek.

Het CDA in Eindhoven uitte zich teleurgesteld door de benoeming van een lid van de PvdA. „Wij zijn ontdaan en misschien is dat nog zwak uitgedrukt", aldus CDA-fractievoorzitter in de raad van Eindhoven, mevr. H. P. G. M. Houben-Sipman. Het CDA telt 19 zetels in de raad en is daarin de grootste groepering. Gezien de samenstelling van de bevolking had het CDA een geestverwant als burgemeester verwacht.

Mevrouw Houben noemde de gang van zaken bij de benoeming „bevreemdend". De PvdA heeft niet alleen de post in Eindhoven opgeëist, maar ook de heer Borrie in het openbaar naar voren geschoven. Bovendien weigerde de PvdA met de andere fracties te praten over de opvolging van Van der Lee.
Ook over de snelheid van de benoeming — de heer Van der Lee was met ingang van 1 juli benoemd tot staatsraad — was mevrouw Houben niet te spreken. Op 10 juli heeft een vertrouwenscommissie uit de raad overleg gepleegd met de Commissaris van de Koningin. Op 13 juli daarop is het kabinetsbesluit gevallen. We zullen nauwkeurig onderzoeken of hier sprake is van een reeds lang van tevoren beklonken zaak."
„Verder zullen we moeten afwachten hoe de heer Borrie zich zal gedragen: als burgemeester van Eindhoven of als lid van de PvdA".
VVD en PvdA in de Eindhovense gemeenteraad hebben het bericht van de benoeming gunstig ontvangen. (ANP)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

NIEUW AKKOORD IN TSJAAD

Nadat de onderlinge tegenstellingen in Tsjaad in februari waren uitgelopen op rechtstreekse gevechten in de hoofdstad N'Djamena tussen aanhangers van de president en de premier — toen resp. Félix Malloum en Hissène Habre —, kwam een Afrikaanse bemiddelingsactie op gang. Die resulteerde in twee verzoeningsconferenties in de Noordnigeriaanse stad Kano.

Kano I (11-16 maart) werd aangeduid als de conferentie van de hoop. Krachtens het daar bereikte akkoord werd o.a. overeengekomen: de afkondiging van een algemene wapenstilstand in Tsjaad, de legering van een Nigeriaanse vredesmacht voor toezicht op het bestand en de vorming van een ,,voorlopige regering van nationale eenheid" (zie pag. 438/3 e.v.). De rust keerde min of meer terug, president Malloum en premier Habre traden af, en Frolinat-leider Goukouni Oueddei werd op 23 maart geïnstalleerd als president van de voorlopige staatsraad, die de lopende zaken zou moeten behartigen tot de vorming van de ,,overgangsregering van nationale eenheid".

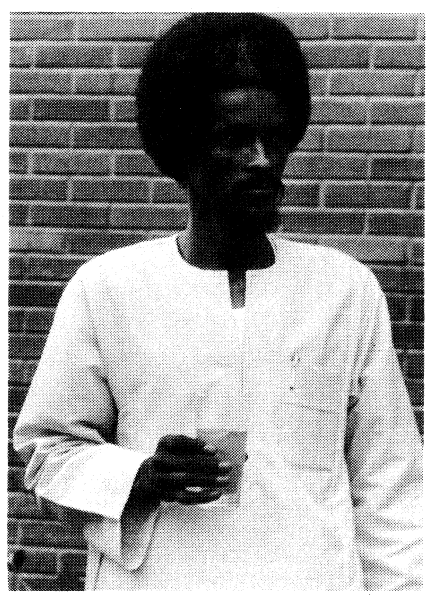
Kano II (3-11 april) werd in grote wanorde beëindigd zonder dat een akkoord werd bereikt (pag. 349/2 e.v.). Niettemin werd op 29 april in N'Djamena een overgangsregering van nationale eenheid gevormd onder Lol Mohammed Shawwa, maar die miste de steun van een aantal facties uit Tsjaad en kreeg evenmin de goedkeuring van buurlanden als Libië en Nigeria.
Een nieuwe oorlog dreigde, die zou kunnen uitlopen op een afscheiding van het zuiden van Tsjaad (zie pag. 351/1).

Le Monde (27/28-5) stelde dat de regering van nationale eenheid te N'Djamena vier van de negen facties omvatte die in Kano II vertegenwoordigd waren:

1) Het Frolinat van Goukouni Oueddei, staatsminister belast met binnenlandse zaken; 2) de Strijdkrachten van het Noorden (FAN) van Hissène Habre, staatsminister belast met defensie; 3) de Tsjadische strijdkrachten (FAT), geleid door generaal Negue Djogo, vice-premier; en 4) de Mouvement populaire pour la libération du Tchad (MPLT) — het vroegere 3de leger — gesteund door Nigeria en geleid door Mohammed Shawwa (of Mahamat Choua), staatshoofd en regeringsleider.

Alle andere deelnemers aan Kano II hadden van meet af aan scherpe kritiek op deze regering, die zij voor ,,illegaal, dictatoriaal en fascistisch" hielden. Volgens Le Monde handelde het om de volgende facties: het ,,oorspronkelijke" Frolinat van Abba Siddick; de restanten van het „Vulkaanleger", waarover Ahmat Acyl heerst; alsmede Adoum Danna, die als de ,,man van Soedan" wordt beschouwd, Mohammed Abba en Agerro Sanoussi, die alleen zichzelf vertegenwoordigen. Abba, Acyl en Siddick betwistten de voorlopige regering vanuit het Libische Tripoli, waar men hen voor de leiders van de ,,ware Tsjadische revolutie" houdt, maar hun politiek gezag en militaire actie in Tsjaad zijn nagenoeg nihil.

Daarentegen scheen de jongste van de ,,protégés" van Libië, luitenant-kolonel Kamougue (pag. 350/3), over meer invloed te beschikken. Deze voormalige chef van de gendarmerie had zich met 600 gendarmes naar het zuiden van Tsjaad (de prefecturen Logone en Moyen-Chari) teruggetrokken. Libië leverde wapens en munitie aan deze katholieke officier, de voornaamste tegenstander van Habre en Goukouni. Tussen Tripoli en het Tjadische Zuiden vond een ware pendel plaats. Kamougue verbleef begin mei in de Libische hoofdstad, terwijl afgezanten van kolonel Kadhafi hem in zijn ,,Sara"-bastion kwamen opzoeken (zie pag. 351/1).

Goukouni Oueddei, de president van de nieuwe overgangsregering in Tsjaad.

Op het strijdtoneel vormden de troepen van Goukouni en Habre echter een verenigd front tegenover de gendarmes van Kamougue. Enkele dagen geleden, aldus Le Monde (27/28-5), hebben zij praktisch een compagnie parachutisten vernietigd, die hen in twee dorpen van Mayo-Kebbi hadden aangevallen. De overvallers moesten zich terugtrekken, waarbij zij ter plaatse ,,Stalin-orgels" en terugstootloze kanonnen achterlieten.

De Volksstrijdkrachten (FAP) van Goukouni Oueddei omvatten ca. 7.000 à 8.000 man plus volksmilities (ca. 3.000 man) en nomadeneenheden, die vroeger tot de FAT behoorden. De FAN van Hissène Habre omvatten 4.000 à 5.000 man (te Abéché, Biltine en N'Djamena) plus een aantal militairen van het vroegere „Vulkaanleger".

Inmiddels werden voorbereidingen getroffen voor een nieuwe verzoeningsconferentie, waar de door Kano II ingestelde commissie van onderzoek verslag moest uitbrengen over de representativiteit van de diverse krachten in Tsjaad.

De vooruitzichten voor de overgangsregering waren somber. Tijdens de in mei te Kigali gehouden Frans-Afrikaanse conferentie had zij haar delegatie moeten terugtrekken, omdat die door de deelnemende landen als onwettig werd beschouwd.

Derde verzoeningsconferentie zonder vertegenwoordigers *re*gering. Conflict tussen regering te N'Djamena en Nigeria

Op 26 en 27 mei vond in de Nigeriaanse hoofdstad Lagos na herhaald uitstel de derde conferentie voor de ,,nationale verzoening" in Tsjaad plaats. De op 29 april gevormde Tsjadische overgangsregering van nationale eenheid had echter geen vertegenwoordigers gestuurd. Wel woonden afgevaardigden van de buurlanden Kameroen, Libië, Niger, Nigeria en Soedan de conferentie bij, waar voor het eerst ook waarnemers van het Centraal Afrikaanse Keizerrijk aanwezig waren.

De vertegenwoordigers van deze zes buurlanden kenschetsten de overgangsregering te N'Djamena als ,,onaanvaardbaar". De Nigeriaanse afgevaardigde, generaal Shehu Yar' Adua, verklaarde dat de buurlanden van Tsjaad alle partijen in het conflict tot 25 juni de tijd hadden gegeven ,,om onderling tot een akkoord te komen en zich bewust te worden van de omstandigheid dat wij zo handelen om hen te helpen. Een ,,legale" regering zal voor die datum moeten zijn gevormd", aldus Yar'Adua.

De Nigeriaanse afkeer van de overgangsregering te N'Djamena uitte zich niet alleen in woorden. Op 28 mei werd door een regeringsbron in de Tsjadische hoofdstad gemeld dat Tsjaad sinds vijf weken geen olie meer uit Nigeria, de vrijwel exclusieve leverancier, had ontvangen. Deze olieblokkade werd beschouwd als een ,,vergeldingsmaatregel" om Hissène Habre en Goukouni Oueddei te dwingen een regering te vormen die Nigeria en Libië welgevallig was.

Op 1 juni verzocht de overgangsregering de Nigeriaanse regering haar troepen op de kortst mogelijke termijn uit Tsjaad terug te trekken. Deze in maart gestuurde eenheid van 850 man, die als ,,neutrale macht" op het bestand moest toezien, had zich volgens de Tsjadische autoriteiten gedragen als ,,een bezettingsleger". De Nigeriaanse militairen verlieten N'Djamena op 3 en 4 juni. Het Nigeriaanse staatshoofd, luitenant-generaal Obasanjo, verweet ,,sommige Tsjadische leiders" op 5 juni ,,hun egoïstische belangen" te laten prevaleren boven het welzijn van hun volk.

Daarentegen beschuldigde Goukouni Oueddei op 7 juni Nigeria ervan te „trachten Tsjaad te verstikken" door het aan een ,,economische blokkade" te onderwerpen om het zo ,,een regering van zijn keus op te dringen", terwijl hij Nigeria bovendien verweet te pogen ,,de overgangsregering van nationale eenheid in de ogen van de internationale opinie in discrediet te brengen". (Als gevolg van de Nigeriaanse olieblokkade moesten verscheidene Franse garnizoenen in Tsjaad zich terugtrekken: op 1 juni verlieten 500 man hun post te Abéché).

Op 2 juni werd te N'Djamena gemeld dat vier van de vijf facties in Tsjaad, die de overgangsregering vijandig gezind waren, zich in de Libische hoofdstad hadden aaneengesloten tot het ,,gemeenschappelijk actiefront van Tsjaad". De leiders van die facties waren Abba Siddick, Mohammed Abba Seid, Ahmat Acyl en Adoum Danna. Alleen Hadjaro Senoussi, die „fundamenteel Frolinat" pretendeert te vertegenwoordigen, hield zich afzijdig.

Nieuwe gevechten in N'Djamena en elders

Op 11 en 12 juni woedden in de hoofdstad N'Djamena hevige gevechten tussen leden van het Frolinat (van Goukouni Oueddei) en de MPLT, geleid door ,,generaal" Idriss Adoum Mustapha. Volgens de waarnemend stafchef van het Frolinat, Mahamat Ali Younouss, vielen er minstens 200 doden, voornamelijk onder de MPLT en de Tsjadische burgerbevolking, aldus AFP (15-6). Ali Younouss verklaarde dat het om ,,een zuiveringsoperatie van de hoofdstad" handelde, omdat ,,de MPLT een waar samenraapsel was geworden van plunderaars en moordenaars". (De MPLT-leider Aboubakar Abderahmane, van wie in april bericht was dat hij bij een interne rebellie was vermoord, bevestigde op 28 mei te Lagos dat hij nog steeds voorzitter van de „commandoraad van de westelijke strijdkrachten" (rond het Tsjaad-meer) was. Zie ook pag. 350/2.)

Op 22 juni vonden te Moussoro, ca. 300 km ten noordoosten van N'Djamena, gevechten plaats tussen ca. 500 man van het Frolinat en ca. 350 militairen van het vroegere nationale leger. Daarbij zou een vijftiental doden zijn gevallen. De betrokken troepen behoorden in feite tot hetzelfde leger, daar de overgangsregering juist die dag de vorming van een ,,geïntegreerd nationaal leger" had afgekondigd uit de militairen van van de vier in de regering samenwerkende facties.

Bovendien waren de naar het zuiden gestuurde regeringstroepen, die de voorstanders van een afscheiding o.l.v. Kamougue moesten ,,overreden" volgens *AFP/Le* Monde (26-6) in wanorde in N'Djamena teruggekeerd.

Nieuw Libisch offensief

Op 25 juni begon Libië in het noorden van Tsjaad een nieuw militair offensief, aldus deelde een Frolinat-woordvoerder de volgende dag te N'Djamena mee. Goukouni Oueddei maakte op 27 juni bekend dat meer dan 2.500 Libische militairen en Tsjadische „aangeworvenen" de vorige dag twee steunpunten in het uiterste noordoosten, Zouar en Sherda, haden aangevallen. Naar zijn zeggen was het doel van het Libische offensief de verovering van de stad Faya-Largeau in de prefectuur BET (Borkou-Ennedi-Tibesti) via een tangbeweging; 800 Libische militairen zouden kort tevoren twee plaatsen hebben omsingeld, die op 220 km ten noorden van Faya liggen, nl. Ounianga-Kebir en Gouro.

Op 28 juni werd door een woordvoerder van de generale staf van het Frolinat bekendgemaakt dat de Libische troepen nog een vijftiental kilometers van Faya-Largeau verwijderd waren. Wel had het Frolinat de Libische troepen verliezen toegebracht (er waren 55 Libische doden geteld), maar zij hadden een doorbraak weten te forceren door te profiteren van het gebrek aan brandstof bij de Frolinat-troepen. De Libische troepen bij Ounianga-Kebir en Gouro waren op de vlucht gedreven. Maar intussen hadden de troepen van Kamougue hun opmars naar het noorden voortgezet en zouden zij de hoofdstad tot op ca. 100 km zijn genaderd.

Begin juli meldde de stafchef van het Frolinat, Adoum Togoi, dat de Libische troepen bij Faya-Largeau zich op 29 juni hadden teruggetrokken. Op 30 juni waren de ontsnapte eenheden van het ,,islamitische leger" (El djeich el islami, een soort Libisch vreemdelingenlegioen van huurlingen uit Tsjaad, Tunesië, Egypte, enz.) door Frolinat-troepen onder Goukouni Oueddei achtervolgd tot meer dan 100 km ten westen van de prefectuur BET over de piste die via de Korizo-pas naar Libië voert.

Maar op 1 juli riep de president van de overgangsregering op tot een ,,algemene mobilisatie" tegen het Libisch offensief. Op 11 juli werd gemeld dat het offensief van Libiërs en opstandelingen de streek van Wour, ongeveer 200 km van de grens met Libië, had bereikt. Op 12 juli bombardeerden vier Libische Mirages Gouro en Ounianga-Kebir volgens Adoum Togoi.

Op 14 juli werd in N'Djamena een begin gemaakt met de integratie van de drie legers (FAN, FAP-Frolinat en het ,,derde leger") samen met de FAT-troepen, die trouw gebleven waren aan generaal Djogo.

Op 26 juli verklaarde Goukouni Oueddei dat zijn troepen de Libische invallers op de terugtocht hadden gedreven en uit zeven plaatsen hadden verjaagd. Zij hadden talrijke Libiërs gevangen genomen, maar

ook een aantal Egyptenaren, Soedanezen en Tsjadische opstandelingen. De Libiërs hadden nog één steunpunt ten noorden van de Tibestibergen, maar de hoofdmacht van de invallers was over de grens teruggedreven, aldus Goukouni Oueddei.

Op 30 juli legde generaal Louis Forest zijn functie van opperbevelhebber van de Franse troepen in Tsjaad neer. Hij werd opgevolgd door kolonel Pierre de Tonquedec, de vroegere stafchef van generaal Edouard Cortadelas tijdens diens verblijf in Tsjaad (1968-1972).

Op 30 juli beschuldigde Goukouni Oueddei de minister van defensie, Hissène Habre, ervan dat deze zijn troepen niet had willen inzetten tegen het Libische offensief, omdat hij bang zou zijn geweest zijn militaire positie in de hoofdstad kwijt te raken aan het Frolinat. Uit de omgeving van Hissène Habre werd beweerd dat de mensen van Goukouni Oueddei toen ,,de hulp hebben geweigerd die men hun voorstelde''. Overigens verklaarde Goukouni Oueddei zich bereid d s minisvan binnenlandse zaken af te treden, als dat een bijdrage tot het herstel van de eenheid van het land kon leveren. ,,Maar wij zullen niet tolereren dat de FAN (Habre) gaat domineren en een dictatuur zal vestigen. Er is een dialoog en een compromis nodig.'' Goukouni Oueddei verklaarde zich ook bereid tot een nieuwe conferentie in Nigeria van alle Tsjadische facties (incl. het door Libië gesteunde Vulkaanleger)) onder voorzitterschap van de Soedanese president Nimeiry, die de veiligheid van alle deelnemers zou moeten garanderen, zodat hij niet zoals bij Kano II door de Nigeriaanse autoriteiten gevangen zou worden genomen (pag. 349/3).

Volg-ns AFP (12-8) ondertekenden de leiders van de drie in de overgangsregering vertegenwoordigde facties — Hissène Habre (FAN), Goukouni Oueddei (Frolinat) en Moussa Metala Mahamat Said (MPLT) — een document over de ontbinding van hun legers en de vorming van een ,,verenigd Frolinat'' o.l.v. een revolutionaire commandoraad.

Vierde verzoeningsconferentie. Akkoord

Op 14 aug. begon in de Nigeriaanse hoofdstad Lagos na één dag uitstel de vierde ,,verzoeningsconferentie'' inzake Tsjaad, overeenkomstig een aanbeveling van de OAE-topconferentie in Monrovia. Bij de eerste fase van de conferentie (14-17 aug.) waren aanwezig vertegenwoordigers van 9 Tsjadische facties en de ministers van buitenl. zaken van 9 Afrikaanse staten (Centr. Afrikaans Keizerrijk, Kameroen, Liberia, Libië, Niger, Nigeria alsmede voor het eerst Benin, Ivoorkust en Senegal). Zij moesten een topconferentie voorbereiden, die op 18 aug. zou beginnen.

Die dag meldde radio-Lagos dat de ministersconferentie het eens geworden was over een wapenstilstand, een overgangsregering van nationale eenheid en een controlecommissie, die later zou worden afgelost door een vredesmacht van meerdere Afrikaanse landen. Alleen de aanwezigheid van de Franse troepen bleef nog een twistpunt.

Op 18 aug. opende het Nigeriaanse staatshoofd Obasanjo de ,,echte'' conferentie in aanwezigheid van de staatshoofden van Kameroen en Niger alsmede de Soedanese vicepresident. In plaats van Liberia en Ivoorkust waren volgens Le Monde (21-8) nu Soedan en Kongo vertegenwoordigd.

Onder voorzitterschap van de Nigeriaanse stafchef, generaal Shehu Yar'Adua, werd op 21 aug. overeenstemming bereikt. Toen ondertekenden de inmiddels elf Tsjadische facties te Lagos een ,,akkoord van nationale verzoening''.

Volgens het akkoord zal in Tsjaad een nieuwe „overgangsregering van nationale eenheid'' worden gevormd met Goukouni Oueddei als president en luitenant-kolonel Abdelkader Kamougue als vice-president. De overgansgregring moet vrije verkiezingen voorbereiden, die binnen 18 maanden moeten worden gehouden.

Opgeroepen wordt tot een onmiddellijk bestand, terwijl aan de buurlanden wordt gevraagd zich niet te mengen in de binnenlandse aangelegenheden van Tsjaad. Een zone van 100 km rondom N'Djamena zal worden gedemilitariseerd.

De controle op het bestand en de gedemilitariseerde zone zal worden uitgeoefend door een neutrale troepenmacht, samengesteld uit contingenten van verscheidene Afrikaanse landen, uitgezonderd de buurlanden van Tsjaad. De landen, die de contingenten zullen leveren, werden niet genoemd, maar het Libische persbureau *Jana* meldde vanuit Lagos dat die landen Benin, Guinee en Kongo waren. De neutrale vredesmacht zal ook optreden in de steden Abéché, Faya, Moundou en Sahr en wordt bovendien belast met het ,,beschermen van belangrijke Tsjadische persoonlijkheden''.

Een ,,controlecommissie'' wordt belast met het waarborgen van de uitvoering van het staakt-het-vuren en met het doen eerbiedigen van de neutraliteit van de nationale radio tot de vorming van de overgangsregering. Onder ,,het morele gezag'' van Goukouni Oueddei maken van deze commissie deel uit twee vertegenwoordigers van elk land, dat aan de conferentie deelnam, en één vertegenwoordiger van elk van de Tsjadische facties die het akkoord ondertekenden.

Alle politieke gevangenen zullen uiterlijk 2 weken na de vorming van de overgangsregering vrijkomen.

Voorts regelde het akkoord van Lagos de definitieve terugtrekking van de Franse troepen in Tsjaad — ca. 2.500 man — na de vorming van de overgangsregering. Alle partijen, aldus het akkoord, ,,erkennen unaniem dat de aanwezigheid van de Franse troepen in Tsjaad een obstakel vormt bij het zoeken van een vreedzame en zinvolle verzoening en voor een oplossing van het Tsjadische probleem''. De conferentie zweeg over de Libische troepen.

De nieuwe president, Goukouni Oueddei, herinnerde er op 21 aug. aan, dat Tsjaad sinds het uitbreken van de burgeroorlog in '66 ,,zware crises doorgemaakt'' had. Zijn bevolking was ,,massaal vermoord en hele dorpen waren verwoest''. (Het aantal doden wordt op tienduizenden geraamd). Hij nodigde alle in ballingschap levende staatsburgers van Tsjaad uit terug te keren en mee te werken aan de wederopbouw van het ,,volledig verwoeste land'' land. Maar hij erkende dat er nu een ,,totale chaos'' heerst en dat het land zonder financiën en zonder bestuur is. Hij beloofde dat er voortaan geen tegenstellingen meer zouden zijn tussen het zuiden en het noorden.

Frankrijk was op 23 aug. bij monde van Pierre Hunt, de woordvoerder van het Elysee, verheugd over ,,alle positieve resultaten, die op deze weg (van nationale verzoening) kunnen worden bereikt''. Hij herinnerde eraan dat Frankrijk reeds op 20 maart 1979 zijn voornemen had aangekondigd om de Franse troepen uit Tsjaad terug te trekken, maar dat die daar voorlopig waren gehandhaafd ,,op formeel verzoek van de plaatselijke autoriteiten''. Frankrijk was bereid zijn troepen terug te trekken ,,zodra de nieuwe Tsjadische autoriteiten daartoe de wens te kennen hebben gegeven''.

BELGIË

KRACHTLIJNEN RIJKSBEGROTING 1980

De regering legde op 30 juli de krachtlijnen vast van de rijksbegroting voor 1980, die na het parlementaire reces bij de Kamer zal worden ingediend.

De totale lopende ontvangsten worden geraamd op 1.022,1 mrd. fr.; het totaal van de lopende uitgaven wordt vastgesteld op 1.104,3 mrd. fr. (+7,9% t.o.v. de ingediende begroting voor 1979). Gelet op de kapitaal- en thesaurierverrichtingen wordt het netto te financieren saldo voor 1980 geraamd op 231,7 mrd. fr. De regering gaat ervan uit dat de inflatie in 1980 ongeveer 6% zal bedragen, dat de werkloosheid op het huidige peil (300.000) kan worden gehandhaafd en dat het BNP nominaal met 8,54% groeit, wat een reële stijging met 2,5% betekent.

Om het tekort op de lopende verrichtingen zo beperkt mogelijk te houden en een,,soberheidsbegroting" te handhaven, die niet voorziet in een afbraak van de sociale uitkeringen, zal een belasting worden ingevoerd op de uitzonderlijke winsten van bepaalde grote bedrijfssectoren, wat ca. 3 mrd. fr. moet opbrengen. De aftrek van de bedrijfslasten zal strikter gereglementeerd worden. De prijs van de benzine zal na de zomervakantie met 1 fr. worden verhoogd (meer-opbrengst bij gelijk verbruik: 4 mrd. fr.) en er zal een autoweg-vignet worden ingevoerd, dat ongeveer 1.000 fr. zal kosten. Er is voorts sprake van een verhoging met 12% van de tarieven van het openbaar vervoer.

De regering heeft tevens aangekondigd dat in september ,,bijkomende bezuinigingsmaatregelen zullen worden voorgelegd aan de sociale partners, samen met voorstellen om de sociale vergoedingen ten voordele van de minstbedeelden op te trekken".

Premier Martens lichtte dat nader toe. Hij verklaarde dat in de sector van de ziekteverzekering beslissingen werden getroffen, die betrekking hebben op een totaal van 11 mrd. fr. Inzake de veertiende maand kinderbijslag werd beslist die slechts uit te keren aan de kinderen ouder dan drie jaar. (Oorspronkelijk ging het om een z.g. schooltoelage, maar die werd steeds aan alle kinderen uitbetaald.) De beperking gaat reeds in 1979 in.

Martens zei dat het sociaal overleg op 4 september wordt hervat op basis van de gemeenschappelijke intentieverklaring van werkgevers en werknemers en kondigde aan dat op 18 september het overleg begint betreffende een fundamentele hervorming van de sociale zekerheid. In dat kader zuiien dan ook aanvullende maatregelen voor de aanzuivering van de openbare financiën worden besproken.

De eerste-minister beklemtoonde dat de sociale partners enkel geraadpleegd zullen worden. De regering wenst haar verantwoordelijkheid op zich te nemen, zei hij, weliswaar niet op een autoritaire manier, maar zij zal na het contact met en de raadpleging van de sociale partners, zelf de vereiste beslissingen treffen.

FAILLISSEMENT VAN EUROSYSTEM

Eind juli is in regerings- en industriële kringen bezorgdheid gerezen ten gevolge van het ophefmakende faillissement van de vennootschap Eurosystem Hospitalier, projectleider van een Belgisch consortium dat in Saoedi-Arabië ziekenhuiscomplexen (te Riad en te Djeddah) bouwt voor een waarde van 33 mrd. fr. Omdat het faillissement niet alleen de verdere uitvoering van het werk dreigde te compromitteren, maar ook Belgisch prestigeverlies in de Arabische wereld veroorzaakte en een handicap betekende voor mogelijke andere industriële plannen, lokte de kwestie heel wat commentaar uit in de pers en in de politieke milieus.

Op 23 juli verklaarde BSP-voorzitter Van Miert dat hij in hoge mate verbaasd was ,,over de schandelijke manier waarop men in deze zaak is tewerkgegaan en waarbij de regering, tal van andere hooggeplaatsten, tot en met het staatshoofd toe, en de Generale Maatschappij in het gedrang zijn gebracht".

Op 24 juli verklaarde minister van buitenlandse zaken Simonet dat de regering de maatschappijen, betrokken bij het faillissement, niet financieel zou steunen, maar wel morele en politieke pressiemiddelen zou aanwenden, opdat het werk zou worden voortgezet en voltooid. Simonet zei dat het consortium roekeloos was tewerkgegaan en hij oefende kritiek op het optreden van de Generale Maatschappij, de holding die een hoofdrol speelt in het consortium. Anderdeels betreurde Simonet de uitlatingen van Van Miert, die hij ,,misplaatst" noemde.

Over de rol van het Hof zei Simonet dat die beperkt bleef tot de bevestiging van het algemeen belang, en dat men die diende te situeren ,,in het raam van de persoonlijke relaties tussen koningshuizen".

Van zijn kant liet minister van financiën Geens op 24 juli weten, dat een onderzoek bevolen was m.b.t. de fiscale aspecten van het faillissement en de kwestie van de commissielonen. Op 26 juli deelde het parket te Brussel mede dat het dossier van Eurosystem in handen van het gerecht was.

Intussen was een afvaardiging van het consortium naar Riad afgereisd om de toekomst van het bouwcontract te bespreken. Op 27 juli had Simonet een onderhoud met de vice-gouverneur van de Generale Maatschappij, René Lamy, en daar werd overeengekomen dat de regering een vertegenwoordiger van Buitenlandse Zaken naar Saoedi-Arabië zou sturen, om er de overheid duidelijk te maken dat de Belgische regering voorstander was van de voltooiing van het werk en de verdere samenwerking in de schoot van het consortium zou steunen.

Op 30 juli handhaafde Van Miert zijn verwijt: ,,De regering, andere hooggeplaatsten en zelfs het Hof hebben zich voor de wagen van een gangster laten spannen." Van Miert verduidelijkte ,,dat men op verscheidene ogenblikken het Hof heeft doen tussenbeide komen" en eiste een nauwkeurig onderzoek naar wat er juist gebeurd is.

Op 2 aug. deelde het Belgische ministerie van buitenlandse zaken mede, dat het bezoek van de delegatie van het consortium had uitgewezen, dat de bouw van de twee ziekenhuizen kan worden voortgezet. In diverse kranten was op 3 aug. sprake van een onderzoek, dat zou zijn ingesteld naar het uitbetalen van smeergeld ten belope van 8 tot 11 mrd. fr.

BEWAKING VAN KERNCENTRALES

De regering heeft op 24 juli beslist dat twee interventie-eenheden van het leger zullen worden belast met de bewaking van de kerncentrales. De eenheden zullen zeer mobiel zijn en in geval van nood snel ter plaatse kunnen zijn. Wanneer zij ingezet worden, zullen zij onder het operationeel commando van de rijkswacht worden geplaatst, zodat zij eventueel gebruik kunnen maken van hun

wapens. De concrete uitwerking van de regeringsbeslissing, ook wat de opleiding van de manschappen betreft, wordt overgelaten aan de legerleiding.
Anderdeels heeft de regering ook beslist tot de oprichting van een nationale controledienst voor het geheel van de nucleaire activiteiten en van een interministerieel comité voor kernveiligheid De controle wordt gespreid over: de centrale dienst voor de technische veiligheid van de kerninstallaties, de dienst voor de noodplannen, de dienst voor de kernveiligheid, de dienst voor de buitenlandse betrekkingen inzake kernenergie en de dienst voor arbeidsbescherming. Het geheel moet tegen einde 1979 operationeel zijn. Ook is overeengekomen dat het statuut van de door het Rijk erkende organismen voor controle van de kernsector zal worden herzien. Tenslotte werd de minister van binnenlandse zaken belast met een herziening van de noodplannen.

DUITSLAND (BONDSREPUBLIEK)

DIVERSE VERKIEZINGEN

In de loop van dit jaar hebben in verschillende deelstaten van de Bondsrepubliek Duitsland verkiezingen plaatsgevonden, hetzij voor het parlement van de betrokken deelstaat, dan wel voor de gemeenteraden.

Een overzicht van de uitslagen van deze verkiezingen geeft het volgende beeld:

Rijnland Palts

Op 18 maart werden verkiezingen gehouden voor de Landdag (het parlement) van Rijnland Palts.
De uitslag van deze verkiezingen, in percentages van de uitgebrachte stemmen en zetels, en vergeleken met de Landdagverkiezingen in '75, was aldus:

	zetels		percentage	
	1979	1975	1979	1975
CDU	51	55	50,1	53,9
SPD	43	40	42,3	38,5
FDP	6	5	6,4	5,6
NPD	0	0	0,7	1,1
DKP	0	0	0,4	0,5
Andere	0	0	0,1	0,3

De opkomst bedroeg 81,2% tegen 80,8% in 1975. Met 42,3% behaalde de SPD het beste resultaat in de geschiedenis van deze deelstaat.
Ondanks de afnemende aanhang onder de kiezers, behaalde de CDU toch nog de absolute meerderheid met 51 van de 100 zetels. Aangezien de FDP eerder besloten had geen coalitie aan te gaan met een partij, die over de absolute meerderheid beschikte, moest de CDU alleen de regering vormen.

Op 18 mei kwam de nieuw gekozen Landdag voor haar constituerende vergadering bijeen en herkoos toen met 51 stemmen tegen 43 (voor Klaus von Dohnanyi) bij zes onthoudingen Bernhard Vogel (CDU) als minister-president.

West-Berlijn

Voor het plaatselijk parlement van West-Berlijn, het Huis van Afgevaardigden, werden eveneens op 18 maart verkiezingen gehouden.
I.v.m. de daling van het inwoneraantal van de stad was het aantal zetels in het Huis teruggebracht van 147 naar 135.
De uitslag van deze verkiezingen luidde als volgt:

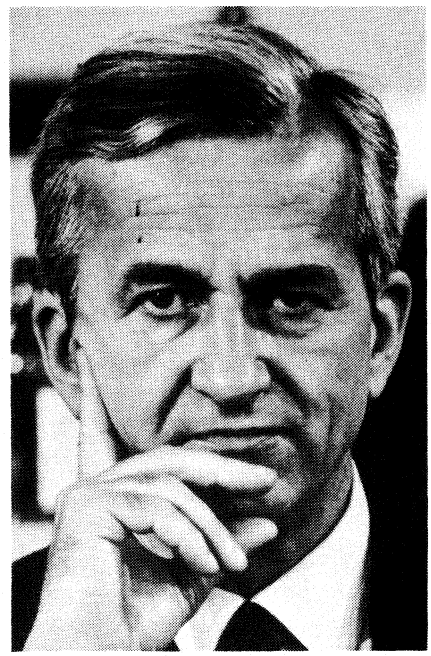
	zetels		percentage	
	1979	1975	1979	1975
CDU	63	69	44,4	43,9
SPD	61	67	42,6	42,6
FDP	11	11	8,1	7,1
SEW	0	0	1,1	1,8
AL	0	0	3,7	—
KBW	0	0	1,1	1,1
Andere	—	0	—	0

De betekenis van de afkortingen van de kleinere partijen is: SEW - Sozialistische Einheitspartei West-Berlins; AL - Alternative Liste fur Demokratie und Umweltschutz; KWB - Kommunistischer Bund Westdeutschlands.

Het opkomstpercentage bedroeg hier 85,7 tegen 87,8 in 1975.

Links Klaus von Dohnanyi, lijsttrekker van de SPD bij de verkiezingen voor de Landdag van Rijnland-Palts. Naast hem SPD-partijvoorzitter Willy Brandt.

Richard von Weizsäcker, de lijstaanvoerder van de CDU bij de verkiezingen voor het Westberlijnse Huis van Afgevaardigden.

Hoewel de CDU erin slaagde haar in 1975 verworven positie van grootste partij in West-Berlijn te handhaven en zelfs nog iets won, slaagde zij er niet in de absolute meerderheid te veroveren.

De AL, die voor de eerste maal meedeed, had kandidaten gesteld voor alle zetels, maar slaagde er niet in de drempel van 5% van de uitgebrachte stemmen te overschrijden, hetgeen nodig is om zetels toegewezen te krijgen. In deze groepering zijn verschillende z.g. burgerinitiatieven en groepen uit de subcultuur verenigd. Zij deed een beroep op ,,die burgers, die hun belangen niet of niet meer vertegenwoordigd zien door de gevestigde partijen CDU, SPD en FDP".

De AL voerde een verkiezingscampagne op de basis van een programma, dat zich keerde tegen de ,,Berufsverbote", de vernietiging van het natuurlijke milieu, speculatie, pornografie, werkloosheid en de „onscrupuleuze economische politiek" van de Westberlijnse Senaat (regering).

Gelijktijdig met de verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden werden verkiezingen gehouden voor de raden van de 12 districten van West-Berlijn. Hier bleef de CDU de sterkste partij in Charlottenburg, Wilmersdorf, Zehlendorf, Schöneberg, Steglitz en Tempelhof. In deze districten komt ook de burgemeester uit de gelederen van de CDU. Voor de SPD geldt hetzelfde in de districten Tiergar-

ten, Wedding, Kreuzberg, Spandau, Neukölln en Reinickendorf.
De FDP heeft afgevaardigden in alle districten. In een paar districten lukte het de AL boven de 5%-grens uit te komen: In Tiergarten kreeg de AL met 6% van de stemmen twee zetels in de raad, in Kreuzberg met 7,6% drie zetels, in Wilmersdorf met 5,1% twee zetels en in Schöneberg met ?,l°& drie zetels

De regerende burgemeester van West-Berlijn, Dietrich Stobbe (SPD) en de aanvoerder van de Westberlijnse liberale FDP, Wolfgang Luder, verklaarden na de verkiezingen, dat zij hun bestaande coalitie in de Senaat zouden voortzetten.

Op 26 april keurde het Huis in meerderheid de samenstelling van de Senaat, een SPD-FDP-coalitie, goed.

Sleeswijk-Holstein

In de deelstaat Sleeswijk-Holstein werden op 29 april verkiezingen gehouden voor de Landdag. Deze verkiezingen leverden het volgende resultaat:

	zetels		percentage	
	1979	1975	1979	1975
CDU	37	37	48,29	50,4
SPD	31	30	41,69	40,1
FDP	4	5	5,75	7,1
SSW	1	1	1,42	1,4
GLS	0	—	2,42	—
DKP	0	0	0,20	0,4
NPD	0	0	0,18	0,5
KBW	0	—	0,05	—

De afkortingen van de kleinere partijen hebben de volgende betekems SSW — Sudschleswigscher Wahlerverband, GLS — Grune Liste Schleswig-Holstein;; DKP — Deutsche Kommunistische Partei; NPD — Nationaldemokratisohe Partei Deutschlands; KBW — Kommunistischer Bund Deutschland

De SSW is de partij van de Deense minderheid Hiervoor geldt niet de 5%-clausule op grond van een minderhedenverdrag met Denemarken uit 1955

De opkomst bedroeg 82,51% tegen 82,3% in 1975.
Ondanks stemmenverlies behield de CDU de absolute meerderheid in de Landdag. De FDP kwam ternauwernood boven de 5%-drempel. Dit laatste werd in perscommentaren geweten aan het relatieve succes van de GLS.
Minister-president Gerhard Stoltenberg stelde op 22 mei zijn nieuwe, geheel uit leden van de CDU bestaande, kabinet voor.

Raads- en districtsverkiezingen in Saarland en Rijnland-Palts

Op 10 juni vonden in Saarland en Rijnland-Palts verkiezingen plaats voor de raden van gemeenten en districten. De uitslag van deze verkiezingen, in percentages en in vergelijking met de uitslag van deze verkiezingen in 1974, was als volgt:

SAARLAND

	Districten en Saarbrucken		Gemeenteraden
	1979	1974	1979
CDU	45,8	50,4	44,7
SPD	45,2	37,3	44,8
FDP	6,5	7,4	6,7
DKP	1,3	1,9	0,9
FWG	1,3	1,9	2,7
GSWU			0.2

RIJNLAND PALTS

	Gemeenteraden en districten	
	1979	i974
CDU	47,5%	51,6
SPD	42.2	35,5
FDP	6,9	8,7
NPD	—	0,7
DKP	0,3	0,5
Kiezersgroepen	3,1	3,0

Districtsraad van de Palts

	1979	1974
CDU	46.0	48,4
SPD	46,9	40,6
FDP	7.1	8,5
NPD	—	2,4

Nog niet verklaarde afkortingen van kleinere partijen zijn: FWG — Freie Wählergemeinschaften; CSWU — Christlich-Soziale Wahler-Union.

De verkiezingen in Saarland en Rijnland-Palts vonden plaats gelijktijdig met die voor het Europese parlement (pag. 385 ev. - 1979). De uitslag daarvan in de Bondsrepubliek betekende een duidelijke overwinning voor de christen-democraten, terwijl bij de raadsverkiezingen de CDU duidelijk aanhang verloren heeft. In perscommentaren werd voor dit verschijnsel als verklaring gegeven de veel grotere opkomst bij de plaatselijke verkiezingen dan bij de verkiezingen voor het Europese parlement. Bij de Europese verkiezingen was de opkomst in de Bondsrepubliek 65,9%. Bij de raadsverkiezingen lag deze bij rond 80%. (FAZ, Das Parlement, *AdG)*

(Vor. ber. pag. 770/2 e.v. - 1978)

MINISTER-PRESIDENT RÖDER VAN SAARLAND OVERLEDEN

Op 26 juni is Franz-Josef Röder, minister-president van Saarland, aan de gevolgen van een hartaanval overleden.

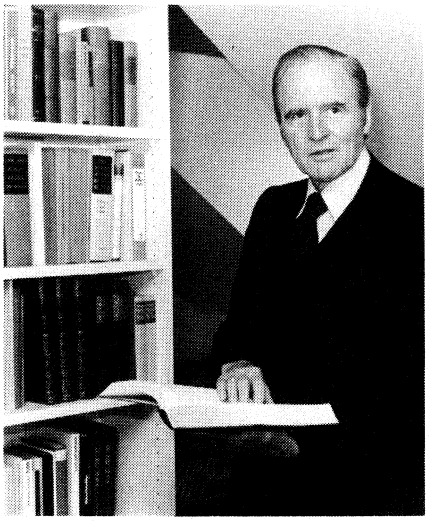
Een dag tevoren, op 25 juni, had premier Röder met de kort tevoren verkozen voorzitter van de Saarlandse CDU, de Bondsdagafgevaardigde Werner Zeyer, afgesproken, dat hij, Röder, op 31 okt. als minister-president zou aftreden, waarbij Zeyer hem zou opvolgen.

Franz-Josef Roder was op 22 juli 1909 in Merzig geboren. Hij deed in 1928 eindexamen en studeerde daarna romanistiek en aardrijkskunde in Freiburg, Innsbruck en Munster Na zijn promotie in 1932 gaf hij aan verschillende scholen les in Frans, Latijn en aardrijkskunde In 1937 liet hij zich naar het buitenland overplaatsen Na zijn terugkeer in Duitsland in 1945 werkte hij eerst als tolk voor de directie van de Duitse Spoorwegen Vanaf 1948 was hij weer in schooldienst
In 1955 voerde hij campagne voor de toelating van de CDU in Saarland en voor de wederaansluiting van Saarland bij Duitsland, altnans ae Bondsrepubliek. Na het hierop betrekking hebbende referendum werd hij lid van de Landdag van Saarland voor de CDU Van 1957-1965 Was hij in deze deelstaat minister van onderwijs en cultuur en van 1959 tot zijn overlijden minister-president (Das Parlament, FAZ)

KARL CARSTENS PRESIDENT VAN DE BONDSREPUBLIEK

Op 23 mei 1979 is prof. Karl Carstens, tot dan voorzitter van de Bondsdag, verkozen als vijfde president van de Bondsrepubliek Duitsland. Prof. Carstens is lid van de op federaal niveau in oppositie verkerende CDU.
Zijn voorganger was Walter Scheel (FDP), die het ambt sinds 1974 heeft bekleed (pag. 340/1 e.v. - '74). Hoewel hij verkiesbaar was voor een tweede ambtstermijn van vijf jaar, had Scheel er de voorkeur aan gegeven zich niet kandidaat te stellen.

De president was in Bonn verkozen door de Bondsvergadering, die bestaat uit alle 518 leden van de Bondsdag, m.i.v. die, die door het Westberlijnse Huis van Afgevaardigden zijn aangewezen, hoewel die in andere dan procedurekwesties verder geen stemrecht hebben, plus nog eens 518 afgevaardigden, die op de basis van evenredige vertegen-

Bondspresident Karl Carstens.

woordiging door de parlementen van de deelstaten worden aangewezen.
Hoewel de SPD en de FDP in de Bondsdag de meerderheid hebben, is in de meeste parlementen van de deelstaten de CDU (in Beieren de CSU) de grootste partij. In de Bondsvergadering heeft daardoor de CDU/CSU de absolute meerderheid: van de 1.036 zetels hebben de christen-democraten er 531; de SPD heeft er 438 en de FDP heeft er 66; één zetel wordt ingenomen door een lid van de Grune Aktion Zukunft (GAZ), een ecologische partij in Hessen.

Uit alle openbare meningsonderzoeken bleek een duidelijke voorkeur van de Westduitse bevolking voor een tweede ambtstermijn voor Walter Scheel, maar de zittende president had bij meerdere gelegenheden laten blijken, met oog op de meerderheidsverhoudingen in de Bondsvergadering, geen kandidaat te willen zijn.

Op 28 aug. 1978 kondigde Scheel publiekelijk aan, dat hij zich niet voor een nieuwe ambtstermijn kandidaat zou stellen i.v.m. de relatieve kracht van de partijen in de Bondsvergadering.
In een brief aan een lid van de Bondsvergadering uit Nedersaksen, Rudolf Seiters, zette Scheel op 22 febr. 1979 uiteen, dat hij niet verkozen wilde worden met de hulp van stemmen van CDU/CSU-afgevaardigden, die het met de kandidatuur uit hun eigen partij niet eens waren.
Tenslotte had Scheel op 6 maart 1979 een onderhoud met Hans-Dietrich Genscher, behalve minister van buitenlandse zaken ook voorzitter van de FDP. en Wolfgang Mischnick, voorzitter van de FDP-Bondsdagfractie, waarin zij hem vroegen, mede namens de SPD-voorzitter Willy Brandt, zich voor herverkiezing beschikbaar te willen stellen.
Scheel wees dit verzoek af, omdat er in de Bondsvergadering geen ,,open" meerderheid voor hem zou zijn.

Ondanks deze weigering van Scheel bleef FDP-voorzitter Genscher benadrukken, dat het de president vrij stond zijn mening te wijzigen en dat de FDP niet iemand anders als kandidaat zou aanwijzen.
Wel had Scheel op 10 febr. 1979 in een gesprek met journalisten laten doorschemeren, dat, als de kandidaat van de CDU/CSU er niet in zou slagen de absolute meerderheid op zich te verenigen in de eerste en tweede stemmingsrondes, hij bereid was kandidaat te zijn in de derde ronde, waarin een relatieve meerderheid voldoende is.

Kandidatuur van Karl Carstens

De kiesmannen van CDU en CSU wezen in aparte vergaderingen, resp. in Bonn en München, op 5 maart Karl Carstens aan als hun kandidaat-bondspresident. Bij de CDU waren 417 van de 419 uitgebrachte stemmen voor Carstens; een stem was ongeldig. Bij de CSU stemden 104 van de 112 afgevaardigden voor Carstens; zes waren afwezig, maar haden per brief hun toestemming voor de kandidatuur van Carstens laten blijken.

De kandidatuur van Carstens was niet onomstreden, Er werd van sociaal-democratische zijde kritiek op hem geuit, omdat hij in zijn studententijd een periode lid van de NSDAP geweest was, een lidmaatschap, dat in 1945 was afgedaan als ,,nominaal".
Hoewel er van de zijde van de CDU/CSU op gewezen werd, dat president Scheel ook lid van de NSDAP geweest was, verklaarde op een buitengewoon congres van de Saarlandse SPD op 11 maart 1979 de voorzitter van deze afdeling van de SPD, Oskar Lafontaine, dat het ,,moeilijk zou zijn om aan de Duitse jeugd uit te leggen, dat een vroeger lid van de NSDAP tot president van de Bondsrepubliek Duitsland verkozen kon worden".
Bondskanselier Helmut Schmidt beschreef Carstens op 10 febr. als ,,aartsconservatief" en hij maakte bezwaar tegen de verkiezing tot bondspresident van ,,een politicus uit de extreem rechtse zijde van het politieke spectrum, zoals de Unie-kandidaat Karl Carstens", die ,,tegen alle belangrijke elementen van de ontspanningspolitiek van de westerse mogendheden is".
De uitlatingen van Lafontaine en de bondskanselier werden niet alleen vanuit de CDU/CSU bekritiseerd, maar leverden ook een reprimande op van de zijde van president Scheel. Deze wees de ,,politieke stijl" van de bondskanselier af, die wel eens jongere kiezers van SPD en FDP zou kunnen afstoten.
Carstens antwoordde op 3 maart op de beschuldigingen met een bevestiging van zijn vastbeslotenheid steun te verlenen aan de ,,fundamentele waarden" van de Westduitse politiek, de vereniging van Europa, het NAVO-bondgenootschap en de vermindering van de spanningen tussen Oost en West. Hij voegde hieraan toe, dat een machtsevenwicht tussen Oost en West van essentiële betekenis is.
Een ander probleem m.b.t. de kandidatuur van Karl Carstens was het volgende: Prof. Carstens was in 1974, als voorzitter van de CDU/CSU-Bondsdagfractie, getuige voor de parlementaire commissie, die een onderzoek instelde naar het spionagegeval-Guillaume (pag. 305 e.v.-1974 en 158/1 e.v.-1975). Daarbij kwam op 10 okt. 1974 de vraag ter sprake, of Carstens in zijn tijd als staatssecretaris in het ambt van de bondskanselier in 1969, iets wist van illegale wapenhandel, waarbij de Westduitse inlichtingendienst betrokken zou zijn geweest. Als staatssecretaris in het ambt van de bondskanselier was Carstens voor deze inlichtingendienst verantwoordelijk. Voor de parlementaire commissie ontkende Carstens hierover ooit iets gehoord te hebben.
De SPD-afgevaardigde Gunther Metzger schreef vervolgens op 27 maart 1975 in een informatiebulletin van de SPD-Bondsdagfractie, dat Carstens in deze kwestie ,,onwaarheid" gesproken had. Daarop deed Carstens Metzger een proces aan om de laatste te dwingen deze uitspraak terug te nemen. Metzger verloor dit proces in twee instanties, maar in derde instantie, in hoger beroep bij het Hooggerechtshof, werd de zaak op 17 nov. 1978 terug verwezen naar het gerechtshof in Keulen, omdat er belangrijke gronden waren om aan te nemen, dat Carstens objectief een onware uitspraak had gedaan.
Voor het Gerechtshof in Keulen verklaarde Metzger nu op 7 maart 1979, dat zijn bewering, dat Carstens ,,onwaarheid" gesproken had niet betekende, dat hij Carstens verweet een ,,schuldige onware uitspraak" te hebben gedaan. Carstens trok daarop zijn klacht in, waardoor hij de kosten voor het proces, DM 100.000, te betalen had.
Na het stopzetten van het proces verklaarde Metzger, dat hij geen overeenkomst met Carstens afgesloten had. Vcor hem bleven als feiten overeind, dat de inlichtingendienst bij wapenhandel betrokken was geweest, dat Carstens hiervan geweten had en dat Carstens voor de parlementaire onderzoekscommissie onjuiste en onvolledige verklaringen had afgelegd.
Tenslotte waren er verwijten aan het adres van prof. Carstens te horen, dat deze zijn positie van voorzitter van de Bondsdag zou misbruiken om voor de bijeenkomst van de Bondsvergadering een datum vast te stellen, die zo gunstig mogelijk zou zijn voor zijn verkiezing tot president, nl. na de verkiezingen voor de parlementen van Rijnland-Palts, West-Berlijn en Sleeswijk-Holstein. Mogelijke winst bij deze verkiezingen voor de CDU zouden het gewicht van SPD en FDP in de Bondsvergadering mogelijk nog verder verkleinen.
Carstens wees deze verwijten van de hand.
(Volgens de Westduitse grondwet moet de presidentsverkiezing gehouden worden niet later dan 30 dagen voor afloop van de ambtstermijn van de zittende president; de ambtstermijn van president Scheel liep af op 31 mei 1979).

SPD zoekt tegenkandidaat

De standvastige weigering van president Scheel zich kandidaat te stellen voor een tweede ambtstermijn leidde ertoe, dat de SPD er in een laat stadium toe overging een tegenkandidaat voor Carstens te zoeken.

Op 15 mei kwamen SPD-partijvoorzitter Willy Brandt, SPD-secretaris-generaal Egon Bahr, FDP-voorzitter Hans-Dietrich Genscher en FDP-secretaris-generaal Günter Verheugen bijeen voor een gesprek over een mogelijke tegenkandidaat voor prof. Carstens.
Voorstellen van de SPD een kandidaat uit deze partij te stellen werden door de FDP afgewezen.
Men werd het eens over de mogelijkheid van een kandidaat, die onafhankelijk van de politieke partijen zou zijn. De besturen van SPD en FDP werden het op 17 mei eens over de persoon van Carl Friedrich von Weizsacker, een atoomgeleerde en filosoof, en broer van de CDU-

Bondsdagafgevaardigde Richard von Weizsacker, die bij de verkiezingen voor het Westberlijnse Huis van Afgevaardigden als lijsttrekker voor de CDU opgetreden was.

(Overigens was Richard von Weizsacker bij de presidentsverkiezing in 1974 de tegenkandidaat voor de CDU/CSU van Walter Scheel geweest).

Willy Brandt, bondskanselier Schmidt en Hans-Dietrich Genscher deden op 19 mei het verzoek aan Carl Friedrich von Weizsacker zich als onafhankelijke voor het presidentschap kandidaat te stellen.

Op **21** mei wees Von Weizsacker dit verzoek echter af, o.a. omdat hij bij inwilliging ervan betrokken zou raken bij een partij-politieke strijd om de SPD uit haar verlegenheid te helpen.

Na de afwijzing door Von Weizsacker zonden Brandt en Genscher nog brieven aan de voorzitters van CDU en CSU, Helmut Kohl en Franz-Josef Strauss, met het verzoek besprekingen te beginnen over de mogelijke kandidaatstelling van Von Weizsacker namens alle partijen. Met een verwijzing naar de bijna unanieme kandidaatstelling door CDU en CSU van Carstrns werd dit van de hand gewezen.

Nadat Brandt nog een negatief antwoord gekregen had van Marion Gräfin Dönhoff, uitgeefster en vroegere hoofdredacteur van het Hamburgse weekblad *Die Zeit*, op zijn verzoek aan haar zich kandidaat te willen stellen, besloot de SPD-Bondsdagfractie op **22** mei unaniem Annemarie Renger, vicevoorzitter van de Bondsdag en voorgangster van prof. Carstens als voorzitter van de Bondsdag, te kandideren.

De FDP besloot zich van stemming te onthouden, tenzij Walter Scheel alsnog kandidaat zou zijn.

De presidentsverkiezing

De bijeenkomst van de Bondsvergadering, waarop Carstens tot bondspresident verkozen zou worden, vond plaats op **23** mei. Zij werd gepresideerd door de vicevoorzitter van de Bondsdag Richard Stucklen (CSU), omdat de voorzitter, prof. Carstens, zelf kandiaat was.

Bij de opening van de vergadering gaf Stücklen uiting aan zijn betreuren over het feit, dat het in de bestaande politieke situatie niet mogelijk was de bijeenkomst in West-Berlijn te doen plaatsvinden. Van **1954** tot **1969** waren de Bondsvergaderingen in West-Berlijn gehouden, maar de Bondsvergadering van **1974** en nu ook deze vonden plaats in Bonn. Ook de eerste president van de Bondsrepubliek, Theodor Heuss was in **1949** in Bonn verkozen.

Gedurende de vergadering demonstreerden buiten ong. **1.200** personen tegen de nominering van prof. Carstens en trokken zij de aandacht voor zijn politieke achtergrond. Vergelijkbare demonstraties vonden plaats in Hamburg, Regensburg en Marburg.

Van **de** 1.036 leden **van** de Rondsvergadering waren er op **23** mei vier afwezig, zodat er **1.032** leden aan de stemming deelnamen. Zij bereikten dirct in de eerste stemronde een beslissing. De uitslag van de stemming was als volgt:

Karl Carstens (CDU)	**528**
Annemarie Renger (SPD)	**431**
Onthoudingen	**72**
Ongeldig	**1**

Professor Karl Carstens is op **14** dec. **1914** in Bremen geboren. Hij studeerde rechten en politieke wetenschappen in Frankfurt, Dijon, München, Königsberg, Hamburg en Yale. In **1937** promoveerde hij in Hamburg.

Van **1933-1935** was hij lid van de SA. In **1940** werd hij als lid van de NSDAP toegelaten.

De jaren **1939-1945** bracht hij door als artillerie-officier in de weermacht.

Van **1945-1949** werkte hij in Bremen in een advocatenpraktijk. Na de stichting van de Bondsrepubliek Duitsland in **1949** zond de Senaat van Bremen hem van **1949-1954** als gevolmachtigde van de vrije en Hansestad Bremen bij de Bond naar Bonn.

Van **1954-1966** was prof. Carstens werkzaam in de buitenlandse dienst, sinds **1960** als staatssecretaris van buitenlandse zaken. In **1967** werd hij staatssecretaris van defensie en van **1968-1969** was hij chef van het bureau van de bondskanselier.

Bij de vorming van de SPD-FDP coalitie verliet Karl Carstens de staatsdienst en nam hij van **1969-1972** de leiding op zich van het Onderzoeksinstituut van de Duitse stichting voor buitenlandse politiek in Bonn.

Na de verkiezingen van nov. **1972** werd hij lid van de Bondsdag en op **17** mei **1973** na het aftreden van Rainer Barzel, werd hij voorzitter van de CDU/CSU-fractie. Sinds **4** dec. **1976** was hij voorzitter van de Bondsdag.

Na zijn verkiezing tot president van de Bondsrepubliek sprak prof. Carstens een rede uit, waarin hij o.m. zei president van alle burgers te willen zijn en zijn ambt zonder partijdigheid te zullen vervullen.

Hij beschreef zichzelf als een liberaal, maar hij zei daarbij: „Ik ben van mening, dat een liberaal, die leeft in een vrije staat, moet bijdragen aan de bewaring van de vrije instellingen. In die zin is een liberaal in een vrije democratie ook een bewaarder, d.w.z. een conservatief."

Erich Honecker, de Oostduitse staats- en partijleider, zond op **24** mei een telegram met gelukwensen aan prof. Carstens, waarin hij de hoop uitsprak, dat de betrekkingen tussen de DDR en de Bondsrepubliek Duitsland zich verder zouden ontwikkelen in de richting van vrede, vermindering van spanningen en van samenwerking en in de geest van een vreedzaam naast elkaar bestaan.

Staande de CSU-Bondsdagafgevaardigde Richard Stucklen na zijn verkiezing tot voorzitter van de Bondsdag. Rechts de FDP-fractievoorzitter Wolfgang Mischnick. Links onderaan de leider van de groep CSU-afgevaardigden en vice-voorzitter van de CDU/CSU-Bondsdagfractie Friedrich Zimmermann.

Op 31 mei 1979 legde prof. Carstens zijn ambt van voorzitter van de Bondsdag neer en op 1 juni werd hij beëdigd als president van de Bonds-Bondsrepubliek. NZZ, FAZ, Le Monde, *AdG)*

RICHARD STÜCKLEN VOORZITTER VAN DE BONDSDAG

Nadat Karl Carstens als voorzitter van de Bondsdag was afgetreden verkoos het Westduitse equivalent van de Tweede Kamer op 31 mei Richard Stucklen (CSU), tot dan vice-voorzitter, tot opvolger. Hij werd gekozen met 410 tegen 40 stemmen bij 19 onthoudingen.

Richard Stucklen is op *20* aug. 1916 in Heideck geboren. Hij is opgeleid tot elektro-ingenieur. Hij behoorde in 1945-1946 tot de eerste leden van de toen gestichte CSU. In 1949 werd hij tot lid van de Bondsdag gekozen, waarvan hij sindsdien onafgebroken lid is. In 1953 werd hij vice-voorzitter van de Bondsdagfractie van de CDU/CSU. Van 1957-1966 was hij minister van post en telecommunicatie. Van 1966-1976 was hij opnieuw vice-voorzitter van de CDU/CSU-fractie en in 1976 werd hij vice-voorzitter van de Bondsdag.

In de persoon van Richard Stucklen is voor de eerste maal in de geschiedenis van de Bondsrepubliek een lid van de CSU voorzitter van de Bondsdag.

Problemen bij de vrkiezing van Richard von Weizsacker tot vice-voorzitter

Bij de verkiezing van een vice: voorzitter van de Bondsdag als opvolger van Stucklen kwam het tot problemen. De coalitiepartijen SPD en FDP hadden nl. grote bezwaren tegen de kandidaat van de CDU/CSU voor dit ambt, Richard von Weizsacker.

Hierbij ging het niet om de persoon van Von Weizsacker, maar om de vraag van het dubbele lidmaatschap van zowel het Huis van Afgevaardigden van West-Berlijn als van de Bondsdag. De coalitiepartijen vroegen zich af of een dergelijk dubbel mandaat juridisch toelaatbaar, althans politiek wenselijk was.

De FDP verklaarde zich bereid voor Von Weizsacker te stemmen, als deze uit het Huis van Afgevaardigden van West-Berlijn zou treden.

Nadat Von Weizsacker inderdaad zijn lidmaatschap van het Westberlijnse Huis had neergelegd, werd hij Op 21 juni tot vice-voorzitter van de Bondsdag gekozen met 272 tegen 177 stemmen bij 37 onthoudingen. (NZZ, FAZ)

CSU-VOORZITTER STRAUSS STELT ZICH TER BESCHIKKING ALS KANDIDAAT-BONDSKANSELIER VOOR CDU/CSU. CDU WIJST ALBRECHT ALS KANDIDAAT AAN

De leider van de CSU-afgevaardigden in de Bondsdag, Friedrich Zimmermann, en de secretaris-generaal van de CSU, Edmund Stoiber, gaven op 24 mei een verklaring uit, waarin zij aankondigden, dat de voorzitter van de CSU, tevens minister-president van Beieren, Frans-Josef Strauss, ter beschikking stond als kandidaat-bondskanselier van de CDU/CSU bij de verkiezingen voor de Bondsdag in 1980.

Volgens persberichten zou er bij gesprekken in de wandelgangen tijdens de Bondsvergadering, waarop Karl Carstens tot president van de Bondsrepubliek verkozen werd, door meerdere afgevaardigden van de CSU, maar ook van de CDU, bij Strauss op aangedrongen zijn om deze stap te ondernemen.

Bij alle voorafgaande verkiezingen voor de Westduitse Bondsdag was de lijstaanvoerder van CDU en CSU — de ,,kandidaat-bondskanselier" — afkomstig geweest uit de grootste van de twee christen-democratische partijen, de CDU. Strauss is echter binnen de CDU/CSU een zeer invloedrijk — zij het niet onomstreden — politicus, wiens gezag in de eigen partij, de CSU, vrijwel onaangevochten is.

Reeds in 1976 was de CSU er met tegenzin mee akkoord gegaan, dat de CDU-er Helmut Kohl als kandidaat-kanselier zou fungeren voor beide partijen (pag. 217/2 e.v.-1976).

De CDU had in dat jaar zonder vooroverleg met de CSU haar voorzitter Helmut Kohl als kandidaat-kanselier aangewezen. De CSU had dat besluit uiteindelijk aanvaard, zij het, dat zij publiekelijk liet vaststellen Strauss als de betere kandidaat te beschouwen.

Nadat de CDU/CSU de Bondsdagverkiezingen van 1976 op het nippertje verloren had (pag. 641 e.v. en 663/1 e.v. - 1976) had de CSU onder leiding van Strauss een poging ondernomen het bondgenootschap tussen CDU en CSU te verbreken en de CSU te laten werken binnen het hele gebied van de Bondsrepubliek en niet langer alleen in Beieren (pag. 8/3 e.v. - 1977).

Deze splitsing is toen niet doorgegaan, maar de .,schaduw van Kreuth" (naar het plaatsje, waar de CSU tot haar solo-optreden besloot) is sindsdien boven de eenheid van CDU en CSU blijven hangen. Velen binnen de CDU zouden tot de conclusie gekomen zijn, dat de christen-democratische eenheid alleen met de aanwijzing van Strauss tot kandidaat-kanselier bewaard zou kunnen worden.

Op 28 mei vergaderde in Bonn het bestuur van de CDU. Op voorstel van voorzitter Helmut Kohl besloot het toen Ernst Albrecht, de minister-president van Nedersaksen, tot haar kandidaat-kanselier aan te wijzen.

Met uitzondering van erevoorzitter Kurt Georg Kiesinger, die ziek was, en de voorzitter van de CDU in het Rijnland, Heinrich Köppler, die voor de stemming de zaal verliet, waren alle bestuursleden aanwezig. Bij de stemming onthielden zich Albrecht zelf en Hans Filbinger. De overigen stemden voor Albrecht.
Na afloop gaf voorzitter Kohl een persconferentie, waarop hij het besluit van het partijbestuur toelichtte. Hij zei o.m., dat voor de CDU een gescheiden verkiezingscampagne van CDU en CSU met twee kandidaat-kanseliers niet in aanmerking kwam, evenmin als het bijeenroepen van een bijzonder partijcongres van de CDU.
Verder zei Kohl, dat hij Albrecht als kandidaat-kanselier had voorgesteld, omdat die het meest overtuigend de politiek van het centrum vertegenwoordigde. Verder had Albrecht als minister-president van Nedersaksen bewezen te kunnen regeren en hij had als Noordduitser bijzondere kansen.
Tenslotte zei Kohl, dat het bestuur een onderhandelingacommissie had samenge-

Staande minister-president Ernst Albrecht van Nedersaksen, die door de CDU kandidaat gesteld werd voor het bondskanselierschap. Voor hem CDU-partijvoorzitter en voorzitter van de Bondsdagfractie Helmut Kohl.

Links de Beierse minister-president en voorzitter van de CSU, Franz-Josef Strauss. Naast hem de secretaris-generaal van de partij, Edmund Stoiber.

steld, die met de CSU besprekingen zou gaan voeren over de vraag, wie de gemeenschappelijke kandidaat-kanselier van CDU en CSU zou worden.

Albrecht zei aansluitend, dat Kohl besloten had in 1980 niet weer als kandidaat-kanselier te willen optreden, maar wel tot de Bondsdagverkiezingen van dat jaar partijvoorzitter van de CDU en voorzitter van de gemeenschappelijke fractie in de Bondsdag van CDU en CSU te willen blijven.

Strauss zond op 29 mei een telegram aan Helmut Kohl, waarin hij o.m. zei. dat hij op de dag van de verkiezing van Carstens tot bondspresident tot zijn ,,mateloze verbazing" gehoord had, dat het partijbestuur van de CDU binnen korte termijn bijeen zou komen met als doel het terugtreden van Kohl en het aanwijzen van Albrecht als kandidaat-kanselier.

Dat betekende, aldus Strauss, dat de CSU zich niet, in nog drastischer vorm dan in 1975, voor voldongen feiten mocht laten stellen.

Daarom had nu het bestuur van de CSU zich met de eenzijdig door het bestuur van de CDU getroffen beslissing bezig gehouden en was het tot de conclusie gekomen, dat het eenstemmig het feit verwelkomde, dat Franz-Josef Strauss als kandidaat-kanselier voor de verkiezingen van 1980 voor de Unie-partijen ter beschikking stond. Verder was het van mening, dat het nog te vroeg was om zich op personen vast te leggen. Besprekingen over politieke inhoud en strategie dienden voorrang te hebben. Pas na afronding daarvan was het doelmatig er consequenties voor wat betreft personen uit te trekken.

CDU/CSU-Bondsdagfractie wijst Strauss aan tot kandidaat-kanselier

De gemeenschappelijke Bondsdagfractie van CDU en CSU wees op 2 juli na een zeven uur durend debat met 135 stemmen (waarvan 52 uit de CSU) tegen 102 stemmen voor Albrecht, Franz-Josef Strauss aan als kandidaat-kanselier voor de Unie-partijen bij de Bondsdagverkiezingen van 1980.

De uitslag van deze stemming is niet bindend voor de partijen, aangezien de fractie geen bevoegdheid heeft in deze kwestie. Het debat en de stemming werden op aandrang van de CDU-leden van de fractie toch gehouden om duidelijkheid te creëren en een eind te maken aan de onderlinge strijd van CDU en CSU. Dat de wel bevoegde partijorganen aan deze beslissing nog iets zullen veranderen valt echter niet aan te nemen.

Voordat de stemming plaats vond had de leiding van de CDU verlangd, dat de CSU, indien de stemming ten gunste van Albrecht zou uitvallen, dit besluit als bindend zou accepteren. Friedrich Zimmermann, de leider van de groep CSU-afgevaardigden, wees dit van de hand, omdat de CSU in elk geval Strauss de beste kandidaat vond.

Ook een tweede eis van de CDU, dat nl. de CSU haar dreiging om ook buiten Beieren te gaan optreden moest terugnemen, werd afgewezen.

Na afloop van de stemming maakte fractievoorzitter Kohl de uitslag ervan bekend. Hij zei ervan, dat het belangrijk is, dat het resultaat van deze fractiezitting door allen gesteund wordt, en daar hij een democraat is, zal hij het resultaat eveneens steunen.

Zimmermann verklaarde, dat de op deze wijze herstelde solidariteit tussen CDU en CSU stand zou houden.

Strauss zei o.m., dat hij deze moeilijke taak alleen aan Kon, ais hij door CDU en CSU in gelijke mate ondersteund werd. Hij rekende daarbij ook op de steun van Albrecht. Overigens zou hij in geen geval als leider van de oppositie naar Bonn gaan. Of hij werd bondskanselier, of hij bleef minister-president van Beieren. *(FAZ,* NZZ, Le Monde, *NRC/H'blad, The Guardian)*

ITALIE

REGERINGSCRISIS, DIVERSE FORMATIEPOGINGEN MISLUKT, VERVROEGDE PARLEMENTSVERKIEZINGEN, COSSIGA VORMT NIEUWE REGERING

De regeringscrisis die eind januari is ontstaan doordat de communisten hun steun aan het vierde kabinet-Andreotti hebben opgezegd, is op 4 augustus beëindigd met de vorming van een coalitieregering bestaande uit christen-democraten, sociaaldemocraten, liberalen en twee socialistische sympathisanten onder leiding van de christen-democraat Cossiga. In de tussenliggende maanden hebben verschillende politici geprobeerd een kabinet te vormen, maar er waren vervroegde parlementsverkiezingen nodig om Cossiga uiteindelijk te doen slagen.

Het vierde kabinet Andreotti, geheel bestaande uit christen-democraten trad op 31 januari af (pag. 125 e.v.) nadat de communisten hun steun hadden ingetrokken.

President Pertini consulteerde vervolgens de leiders van de belangrijkste politieke partijen en verzocht Andreotti op 3 februari een nieuwe regering te vormen.

Deze voerde besprekingen met de politieke partijen. De communisten herhaalden hun eis dat zij in een nieuwe regering ministersposten zouden krijgen in overeenstemming met hun zetelaantal in het parlement.

Ugo La Malfa staat journalisten te woord nadat hij de president beloofd heeft een nieuwe regering te vormen.

De christen-democraten wezen deze eis van de hand, maar verklaarden zich bereid het regeringsprogramma van het vierde kabinet-Andreotti met actieve medewerking van de communisten te wijzigen. Op 9 februari boden de christen-democraten aan een kabinet te vormen waarin een gelijk aantal zetels gereserveerd zouden zijn voor de christen-democraten en voor ,,technici" die sympathiseerden met linkse partijen.

De communistische fractievoorzitter Alessandro Natta verklaarde in antwoord hierop, op 12 februari, dat de christen-democraten arrogant waren en dat zij alleen maar enkele onbetekenende wijzigingen wilden aanbrengen.

Nadat de plaatsvervangende partijsecretaris van de DC, Carlo Donat Cattin verklaard had dat er volgens de DC geen politiek akkoord mogelijk was dat de communisten als gelijkwaardige partners in een kabinet zou opnemen, gaf Andreotti opdracht de onderhandelingen enige dagen te laten rusten.

De secretaris van de socialistische partij (PSI), Bettino Craxi verklaarde op 20 februari dat het tijd was om alternatieven te bestuderen voor de vorming van een nieuwe regering. Hij zei verder dat het in strijd met het nationale belang was een regering te vormen zonder de deelname van de communisten. Hij zei dat zijn partij niet verder aan de formatieonderhandelingen ZOU deelnemen. Dezelfde dag gaf Andreotti zijn formatieopdracht aan de president terug.

Deze verzocht op 22 februari de leider van de Republikeinse Partij Ugo La Malfa een kabinet te vormen. Het was voor het eerst sedert 1945 dat een niet-christen-democraat een formatieopracht kreeg.

La Malfa begon daarop consultaties met de leiders van de politieke partijen. Hij verklaarde dat hij de communisten geen ministersposten zou aanbieden.

De communist Giorgio Napolitano, een lid van het uitvoerend comité van de partij, verklaarde daarop dat de communisten overwogen ern kabinet onder leiding van La Malfa te steunen, zelfs als zij geen ministersposten zouden krijgen. Partijsecretaris Berlinguer liet zich in dezelfde zin uit toen hij op 1 maart verklaarde dat hij niet langer ministersposten opeiste en dat hij zijn steun zou geven aan een regering waarin linkse personen zouden zijn opgenomen en ,,zij die als linkse onafhankelijken in het parlement waren gekozen". Hij voegde eraan toe dat steun voor La Malfa afhankelijk zou zijn van het feit of er een einde gemaakt zou worden aan de bestaande praktijk om de ministersposten te verdelen over de verschillende facties binnen de christen-democratische partij.

Ondanks deze verklaringen zag La Malfa zich gedwongen zijn opdracht terug te geven. Op 2 maart verklaarde hij dat hij niet in staat was een regering te vormen door de voortdurende impasse in de betrekkingen tussen de communisten en de christen-democraten.

De christen-democraten weigerden linkse onafhankelijke personen in een nieuwe regering op te nemen omdat dezen in werkelijkheid ,,gemaskeerde communisten" zijn. De communisten op hun beurt hadden een voorstel van La Malfa afgewezen om een comité te vormen van de leiders van de vijf grote politieke partijen dat regelmatig bijeen moest komen om de grote lijnen van het regeringsbeleid te bespreken.

President Pertini voerde vervolgens wederom overleg met de politieke partijen en gaf op 7 maart Andreotti wederom opdracht een regering te vormen. Tevens benoemde hij La Malfa en de sociaal-democraat en oud-president Saragat tot vicepremiers. Saragat zei dat hij alleen maar vice-premier in een kabinet-Andreotti wilde worden als linkse onafhankelijke personen daarin zouden worden opgenomen.

Andreotti werkte vervolgens in samenwerking met de sociaal-democraten en de republikeinen een regeringsprogramma uit en kon op 19 maart de samenstelling van een uit christen-democraten, sociaal-democraten en republikeinen bestaande regering aan president Pertini meedelen.

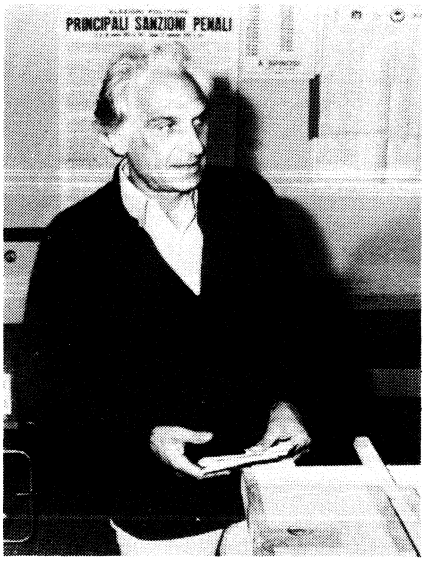
Vice-premier werd de Republikein Ugo La Malfa.

Twee dagen na de beëdiging van het kabinet op 22 maart, werd La Malfa oor een attaque getroffen en op 26 maart overleed hij.

Ugo La Malfa werd op 16 mei 1903 in Palermo geboren en bereidde zich in

De communistische partijleider Berlinguer (l.) en premier Giulio Andreotti brengen hun stem uit.

De leider van de Radicale Partij, Marco Pannella in een stembureau in Rome waar hij zijn stem uitbracht bij de parlementsverkiezingen.

Venetië op een diplomatieke loopbaan voor In de jaren twintig raakte hij onder de invloed van liberale kringen, waartoe ook de later door de fascisten vermoorde politicus Giovanni Amendola behoorde In '28 werd hij wegens antifascistische activiteiten gearresteerd

In de jaren dertig werkte hij in Milaan op de Banca Commerciale waar hij zijn grote kennis van de economische en financiele wereld opdeed

In '41 behoorde hij tot een van de oprichters van de Partito d'azione, die hij vertegenwoordigde in het nationale bevrijdingscomite In '46 trad hij toe tot de Republikeinse Partij, waarvan hij later partysecretaris werd en die hij een inbloed heeft weten te geven die ver uitgaat boven de getalsmatige aanhang
In de zomer van '45 werd hij minister voor verkeer in de regering-Parri en onder De Gaspari was hij minister voor buitenlandse handel In '48 was hij leider van de Italiaanse delegatie die in Moskou over herstelbetalingen onderhandelde Ook later heeft hij verschillende malen deel uitgemaakt van coalitieregeringen. o a in '73 toen hij minister van financien was in het vierde kabinet-Moro, terwijl hij vice-premier was in de laatste regering-Moro

La Malfa heeft een zeer vooraanstaande rol gespeeld in de Italiaanse politiek Zijn partij die de anticlericale, republikeinse stroming in het Italiaanse pohtieke leven representeert en gemiddeld slechts zo'n 3% van de kiezers trekt, heeft verschillende malen een doorslaggevende rol gespeeld bij de totstandkoming of verdwijning van regeringen In de jaren zestig was La Malfa een groot voorstander van het inschakelen van de socialisten bij het regeringswerk en de laatste jaren maakte hij zich sterk voor de toelating van de communisten tot de regeringsbanken

De samenstelling van de regering-Andreotti die op 22 maart werd beedigd was (zonder La Malfa, die naast vice-premier ook nog minister van financiën was):

Premier — Giulio Andreotti (DC); buitenlandse zaken — Arnaldo Forlani (DC); binnen1 zaken — Virginio Rognoni (DC); justitie — Tommaso Morlino (DC), financien — Franco Maria Malfatti (DC); schatkist — Filippo Maria Pandolfi (DC); defensie — Attilio Ruffini (DC); zaken Zuid-Italie betreffende — Michele Di Giesi (Soc Dem); onderwijs — Giovanni Spadolini (Rep) openbare werken — Francesco Compagna (Rap); land- en bosbouw — Giovanni Marcora (DC); vervoer en koopvaardij — Luigi Preti (soc. dem); post en telecommuiticatie — Vittorino Colombo (DC); arbeid en soc za-Ken — Vincenzo Scotti (DC); buiteni. handel — prof Gaetano Stammati (DC), gezondheid — Tina Anselmini (DC); toerisme — Egidio Ariosto (soc dem); staatsdeelneming — Antonio Bisaglia (DC), culturele zaken — Dario Antoniozzi (DC); handel en industrie — Franco Nicolazzi (soc dem)

Vervroegde verkiezingen na val coalitiekabinet Andreoiti

Onmiddellijk na de beëdiging van het coalitiekabinet-Andreotti lieten socialisten en communisten weten dat zij bij het debat over het vertrouwensvotum tegen de regering zouden stemmen.

Op 31 maart kreeg de regering bij de stemming in de Senaat de steun van 149 senatoren (christen-democraten, sociaal-democraten en republikeinen) terwijl 150 senatoren tegen de regering stemden (communisten. socialisten, MSI en DN).
Na de stemming diende Andreotti het ontslag van zijn regering bij president Pertini in. Deze ontbond daarop het parlement en schreef vervroegde verkiezingen voor 3 en 4 juni uit,
Andreotti werd verzocht de lopende zaken tot die datum af te handelen.

De verkiezingen resulteerden wederom in een overwinning voor de christen-democraten. Zij kregen 262 van de 630 zetels in het Huis van Afgevaardigden. De communisten verloren 27 zetels en het stemmenpercentage voor deze partij liep terug van 34,4% bij de verkiezingen van 1976 tot 30,4%.

Verrassend was de winst voor de Radicale Partij (PR) die van 4 naar 18 zetels steeg. De PR die in het politieke krachtenveld links gesitueerd moet worden zet zich vooral in voor minderheidsgroeperingen.
Daarnaast kreeg de Partij van de Proletarische Eenheid voor het Communisme (PDUP) zes zetels. Volgens politieke waarnemers is de opkomst van deze partijen te verklaren uit de steun van jonge kiezers die de communistische partij de rug toegekeerd hebben.
Winst werd verder geboekt door de socialisten, de sociaal-democraten, de republikeinen en de liberalen en de Zuidtiroler Volkspartij. Voor het eerst kwam een nieuwe lokale partij, de Per Trieste, met één zetel in het Huis. De neo-fascistische MSI, die in dec. 1976 17 afgevaardigden en 9 senatoren verloor aan de Nationale Democratie (DN) kreeg nu 30 zetels in het Huis en 13 in de Senaat.

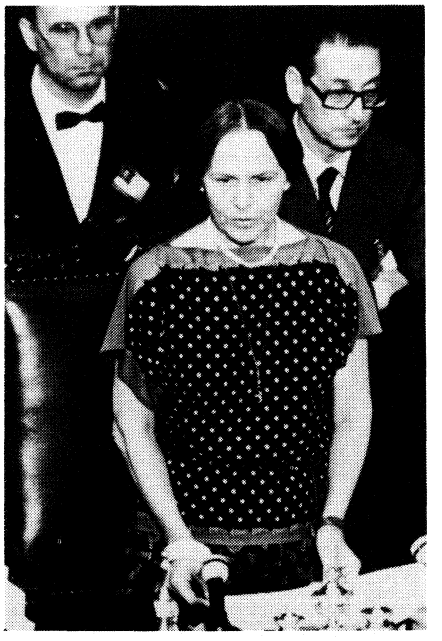
De zetelverdeling in het Huis van afgevaardigden is als volgt (tussen haakjes de verdeling n.a.v. de verkiezingen van 1976):

Christen-Democraten (DC)	**262**	**(262)**
Communisten (PCI)	**201**	**(228)**
Socialisten (PSI)	**62**	**(57)**
Weo-fascisten MSI)	**30**	**(35)**
Sociaal-democraten (PSDI)	**20**	**(15)**
Radicalen (PR)	**18**	**(4)**
Republikeinen (PRI)	**16**	**(14)**
Liberalen PLI	**9**	**(5)**
Proletarische Eenheid (PDUP)	**6**	
Zuidtiroler Volkspartij (SVP)	**4**	**(3)**
Valdostani	**1**	**—**
Per Trieste	**1**	**—**

De zetelverdeling in de Senaat is als volgt:

DC	**138**	**(135)**
PCI	109	**(116)**
PSI	**32**	**(29)**
MSI	13	**(15)**
PSDI	9	**(6)**
PRI	6	**(6)**
SVP	**3**	**(2)**
PLI	**2**	**(2)**
PR	*2*	**—**
Valdostani	1	**(1)**

De communisten leden de grootste verliezen in de grote steden en in

De communistische afgevaardigde Nilde Jotti richt zich tot de Italiaanse parlementsleden nadat ze tot voorzitter van het Huis van Afgevaardigden is gekozen.

het zuiden, in het bijzonder in Napels, Palermo, Milaan en Turijn. De Radicale Partij won veel stemmen in de Emilia Romagna, vanouds een communistisch bolwerk.
De verkiezingscampagne werd gekenmerkt door gewelddadigheid in de vorm van aanvallen op personen en eigendommen. De verantwoordelijkheid hiervoor werd opgeëist door de Rode Brigades en de zgn. „autonomisten".

Op 3 mei werd een bomaanslag gepleegd op het hoofdkwartier van de christen-democratische partij in Rome.

Op 14 mei kwam een bom tot ontploffing bij de ingang van de Regine Coeli-gevangenis in Rome en op 18 mei kwam een hele serie bommen tot ontploffing in Perugia o.a. bij een politiebureau en kantoren van de christen-democraten.

Op 29 mei werd de christen-democratische afgevaardigde Enrico Ghio door de Rode Brigade in de benen geschoten en op 31 mei werd het christen-democratische hoofdkwartier in Brescia door een bomontploffing verwoest.
De Italiaanse bisschoppenconferentie gaf op 18 mei een verklaring uit waarin stond dat het de plicht was van de gelovige om zijn stem uit te brengen in overeenstemming met zijn geloof, wat betekent dat partijen die beginselen aanhangen die in strijd zijn met de christelijke opvattingen over het gezin en het ongeboren leven niet in aanmerking komen.

Begin mei gaf het Vaticaan een pauselijke verklaring uit waarin het heette dat rooms-katholieken die actief zijn in de communistische partij weliswaar lid van de kerk blijven, maar dat dit niet beschouwd kan worden als in overeenstemming te zijn met de beginselen van geloof en moraal.

Communistisch partijcongres

Van 30 maart tot 4 april heeft de communistische partij haar vijftiende partijcongres in Rome gehouden. Hoogtepunt was een lange redevoering van partijsecretaris Berlinguer die de historische banden van de Italiaanse communisten met Marx en Lenin, de Oktoberrevolutie en de Sowjet-Unie met haar vredespolitiek en de grote universele boodschap van vrede en van revolutie onderstreepte.

Vergissingen zijn er wel gemaakt, met name in de stalinistische periode, maar het is volgens Berlinguer ook een grote vergissing om het Sowjet-bewind met fascistische regimes te vergelijken
Het kapitalisme en het imperialisme zijn vandaag volgens de communistische partijsecretaris in een crisis en zijn historisch niet in staat doeltreffend te reageren op de problemen die zich in de wereld voordoen
In de Sowjet-Unie echter is een verregaande sociale en menselijke vooruitgang bereikt, hoewel het revolutionaire proces zowel kwalitatief als bij de uitbreiding over de hele wereld nog niet is voltooid.
De Italiaanse partijsecretaris uitte kritiek op China, dat de Sowjet-Unie als een vijand ziet, en noemde pogingen van de Verenigde Staten en andere Westelijke landen om China hierbij te steunen „onverantwoordelijk"
Wat Italie betreft zei hij dat wie van de communisten verwacht dat zij bij het aanvaarden van de westerse werkelijkheid een strijd voor verandering van de samenleving „naar een socialisme gebaseerd op de vrijheid, de democratie en het pluralisme" opgeven, zich vergist „Onze democratische weg naar het socialisme is zeker geen weg van opportunisme en van het afzien van de revolutionaire doelstellingen, kameraden"'
Berlinguer beschuldigde de christen-democraten ervan de oorzaak van de huidige politieke crisis in Italie te zijn en hield het congres als blijvende doelstelling regeringsdeelneming van de communisten voor
Hij herhaalde dat de communisten wel een sobere economische politiek willen, maar dat dat niet tot bevriezing van de Lonen mag leiden
Hij verweet de christen-democraten het politieke geweld in de hand te werken door onvoldoende wettelijke maatregelen.
Hij vindt het onjuist dat terroristen in Italie na het uitzitten van hun straf in vrijheid worden gesteld, hoewel men er zo goed als zeker van is dat zij daarna opnieuw in de clandestiniteit zullen onderduiken Daarom vindt hij dat er preventieve hechtenis mogelijk moet zijn
De communistische partijleider legde in zijn toespraak veel meer nadruk op de noodzaak van samenwerking met de Italiaanse socialisten dan op het „historisch compromis" met de Christen-democraten. Maar hij noemde het historisch compromis ten slotte wel als onontbeerlijk voor de vernieuwing van de Italiaanse samenleving

Communiste voorzitter *Huis* van Afgevaardigden, verschillende formatiepogingen

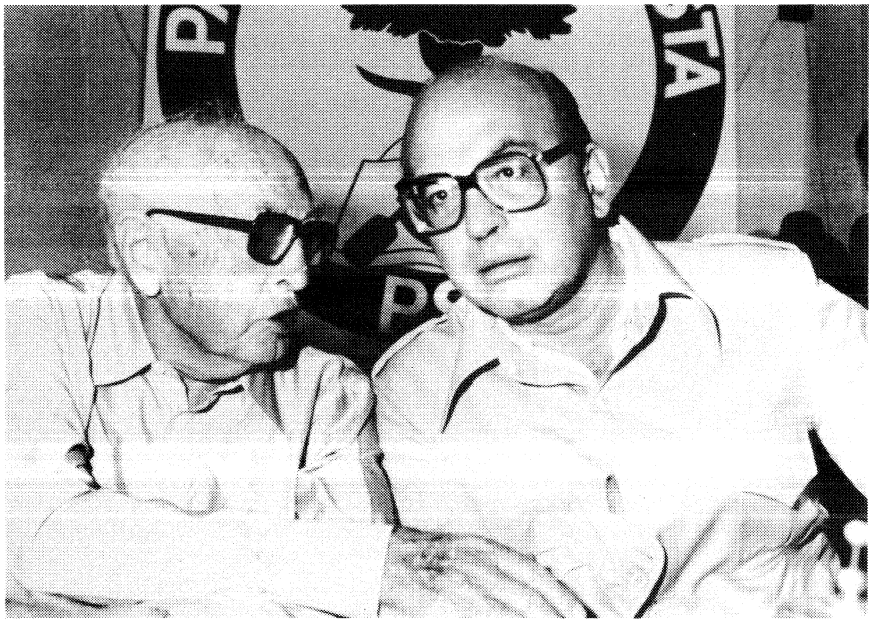
Het pas gekozen Huis van Afgevaardigden heeft op 20 juni de 59-jarige Eleonilde Jotti tot voorzitter gekozen. Zij is lid van het presidium van de communistische partij. Haar verkiezing werd door politieke commentatoren geduid als een verandering van de koers van de communistische partij. Jotti is jarenlang door de partij op de achtergrond gehouden omdat haar verweten werd dat de toenmalige partijsecretaris Togliatti vanwege haar in de jaren vijftig zijn echtgenote verlaten had.

Veel jongeren hebben de laatste tijd ernstige kritiek op het moralisme dat in de communistische partij gepredikt wordt en zij hebben massaal op andere linkse partijen, met name de Radicale Partij, gestemd. Met de kandidaatstelling en verkiezing van Jotti zou de partijleiding te kennen willen geven in deze een andere beleid te gaan voeren.

Op 2 juli gaf president Pertini de christen-democraat Andreotti opdracht een regering te vormen. Van het begin af aan werd Andreotti weinig kans van slagen gegeven omdat de socialisten zeer afwijzend stonden tegenover een eventuele zesde regering-Andreotti.

De top van de Italiaanse communistische partij op het vijftiende partijcongres in Rome.
V.l.n.r.: Enrico Berlinguer, Gerardo Chiaromonte, Giancarlo Pajetta, Alessandro Natta, Pietro Ingrao, Armando Cosutta en Achille Ochetta.

Kabinetsformateur Bettino Craxi (r.) spreekt met de president van zijn partij, de Socialistische Partij, Pietro Nenni op het socialistische hoofdkwartier.

Tijdens de besprekingen van Andreotti met de politieke partijen bleek verder dat de communisten niet van zins waren een kabinet te steunen waarin zij geen zetels zouden krijgen en op 6 juli gaf Andreotti de opdracht terug.

Op 9 juli kreeg de socialistische leider Bettino Craxi opdracht een regering te vormen.
Craxi gaf de opdracht op 24 juli terug nadat hem gebleken was dat de christen-democraten niet van zins waren deel te gaan uitmaken van een kabinet onder socialistische leiding.

Op 30 juli publiceerde het weekblad Espresso dagboeknotities van de socialistische vice-secretaris Claudio Signorile, bijgehouden tijdens de formatiepogingen van Craxi.
Daaruit blijkt dat Craxi van velerlei groeperingen en van de regering van de VS steun kreeg bij zijn pogingen.
Uit een gesprek met de Amerikaanse ambassadeur in Rome, Gardner, en uit contacten die een Italiaanse socialist in Washington heeft gehad met leden van de nationale Veiligheidsraad, merkte Signorile dat de Verenigde Staten een Italiaanse regering onder leiding van Craxi ,,goed gezind'' waren. De ambassade van de Sowjet-Unie in Rome zou een zelfde standpunt ingenomen hebben.
Via de Italiaanse ambassadeur bij het Vaticaan, de pauselijke nuntius en privécontacten kreeg Signorile ,,signalen van welwillende neutraliteit'' van de kant van de Heilige stoel.
De socialistische vice-secretaris ging tijdens Craxi's formatiepoging ook aan de Fiat-president Agnelli en andere ondernemers vragen wat zij van een regering onder leiding van een socialist vonden. Hij kreeg te horen dat zij het ,,goed'' vonden.

Signorile wendde zich ook tot admiraal Torrisi, chef van de generale staf van de Italiaanse marine, ,,en diverse andere militaire autoriteiten'', de top van de carabinieri, van de economische politie en van de Bank van Italië. Allemaal lieten zij hem weten vertrouwen te hebben in een regering die voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog niet door een christen-democraat, maar door een socialist geleid zou worden. De meerderheid van de christen-democratische partijtop wilde echter geen regering-Craxi en liet de socialistische formatiepoging daarom mislukken.

De president van de republiek wendde zich vervolgens weer tot de christen-democraten voor de regeringsvorming. Op 27 juli kreeg Filippo Maria Pandolfi, demissionair minister van de schatkist, de formatie-opdracht. Eerder had de christen-democratische demissionaire minister van buitenlandse zaken Forlani de formatie-opdracht geweigerd. Pandolfi leek aanvankelijk te slagen in zijn opdracht.

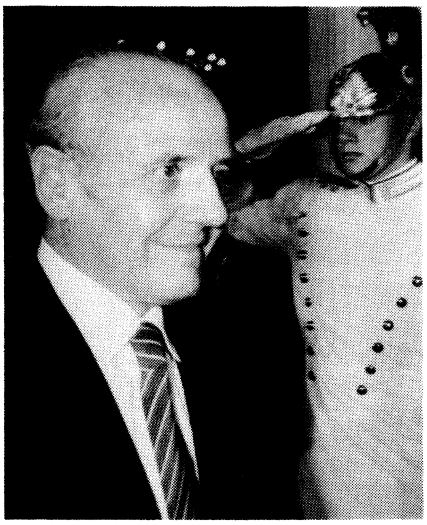
Op 1 augustus was de formatie zover gevorderd dat de pers al namen van toekomstige ministers publiceerde. In de regering-Pandolfi zouden naast christen-democraten, republikeinen en sociaal-democraten zitting nemen. Wel zou het kabinet-Pandolfi een overgangsregering zijn, die zou aanblijven tot na het christen-democratische partijcongres in het najaar.
Bij verder overleg bleek echter dat de socialisten niet van zins waren het kabinet te steunen en dat zou betekenen dat bij de eerste stemming over het vertrouwensvotum de regering zou vallen. Daarop gaf Pandolfi de opdracht terug.

Cossiga vormt voorlopig regering

De christen-democraat Francesco Cossiga, minister van binnenlandse zaken tijdens de kwestie-Moro (pag. 273-'78 e.v.), werd op 2 augustus tot formateur benoemd.
Twee dagen later, op 4 augustus, kon hij de samenstelling van een nieuwe regering, bestaande uit christen-democraten, sociaal-democraten, liberalen en twee technocraten met socialistische sympathieën, bekendmaken.

Premier Cossiga (midden) toen hij als minister van binnenlandse zaken bemoeienis had met de zoekacties naar de ontvoerde christen-democratische leider Moro.

Filippo Maria Pandolfi bij het verlaten van het presidentiele paleis nadat hij president Pertini zijn formatieopdracht teruggegeven had

De samenstelling van het kabinet-Cossiga is als volgt:

Premier — Francesco Cossiga (DC); buitenlandse zaken — Franco Malfatti (DC); binnenlandse zaken — Virgilio Rognoni (DC); justitie — Tomaso Morlino (DC); defensie — Attilio Ruffini (DC); financiën — Massimo Revigiio (technocraat); schatkist — Filippo Maria Pandolfi (DC); industrie — Antonio Bisaglia (DC); landbouw — Giovanni Marcora (DC); gezondheid — Renato Altissimo (liberaal): zaken het zuiden betreffende — Michele Di Giesi (soc. dem.); betnekkingen met het parlement — Adolfo Sarti (DC); zonder portefeuille — Massimo Giannini (technocraat); economische programmering — Nino Andreatta (DC); onderwijs — Salvatore Valititti (liberaalj; openbare werken — Franco Nicolazzi (soc. dem.); vervoer — Luigi Preti (DCj; koopvaardij — Franco Evangelisti (DC); posterijen en telecommunicatie — Vittorino Colombo (DC); arbeid — Vincenzo Scotti (DC); buitenlandse handel — Gaetano Stammati (DC); staatsparticipatie — Siro Lombardini (DCj; toerisme — Bernardo d'Arezzo (DC); cultuur en milieu — Egidio Ariosto (SOC. dem.); wetenschappelijk onderzoek — Vito Scaiia (DC).

Dank zij de stemonthouding van de socialisten en de republikeinen kreeg het kabinet-Cossiga op 11 augustus het vertrouwen van het Huis van Afgevaardigden met 287 stemmen voor, 242 tegen en 65 onthoudingen. De Senaat gaf op 12 augustus met 153 tegen 118 stemmen zijn steun. Steun kreeg de regering slechts van christen-democraten, sociaal-democraten en liberalen. Het vertrouwen van de soc.-dem. is overigens onder voorbehoud gegeven en daardoor zal Cossiga slechts de lopende zaken kunnen afhandelen. *(Le* Monde, NZZ, FAZ, *NRC/H' blad)*

AFRIKA

LIBERIA

ONLUSTEN N.A.V. MOGELIJKE VERHOGING. RIJSTPRIJS. VOLMACHTEN VOOR PRESIDENT. UITWIJZING RUSSISCHE DIPLOMATEN. AMNESTIE

Op 14 april vond in de hoofdstad Monrovia een protestbetoging plaats tegen het voorstel van de minister van landbouw, mevr. Florence Chenoweth, de rijstprijs te verhogen (van $22 tot $26 per baal van ongeveer 100 pond) teneinde de rijstboeren ertoe over te halen hun land niet in de steek te laten om op de rubberplantages te gaan werken.
De betoging had aanvankelijk een vreedzaam verloop, maar later deden groepen jongeren een aanval op de winkels in het centrum van Monrovia, voornamelijk het eigendom van Libanezen, Syriërs en Indiërs. Volgens persberichten poogden demonstranten door het politiecordon te breken om naar het presidentiële paleis te gaan. Toen politie en militairen daarop het vuur openden, hadden betogers aanvallen uitgevoerd op openbare gebouwen alsmede winkels en supermarkten, waarvan meer dan 90% geheel of gedeeltelijk zou zijn verwoest of geplunderd. Volgens getuigen schaarden vele soldaten zich aan de zijde van de plunderaars en braken zij stalen beveiligingshekken open met behulp van hun machinegeweren. De totale schade bedroeg volgens officiële schattingen $85 mln. Het optreden van politie en militairen vergde volgens officiële tellingen 76 doden* en meer dan 400 gewonden. Nog op 14 april werd voor Monrovia een uitgaansverbod afgekondigd.

Op 16 april deelde president Tolbert tijdens een persconferentie mee dat de betoging was voorbereid en aangevoerd door ,,misdadige individuen", onder wie zich naar alle waarschijnlijkheid ,,buitenlanders" bevonden. Naar zijn zeggen was ,,het uiteindelijke doel van de aanstichters van het oproer het omverwerpen van de regering". De verantwoordelijkheid voor de onlusten schreef hij toe aan de Progressive Alliance of Liberia (PAL) en ,,andere vergelijkbare organisaties".

De PAL was in 1975 te New York opgericht, als een socialistische beweging die constitutionele veranderingen bepleitte. In 1978 had de PAL een kantoor in Monrovia gevestigd, toen haar leider, de ex-diplomaat Gabriel Baccus Matthews, vanuit ballingschap in de VS naar Liberia terugkeerde.

Tijdens een gezamenlijke zitting van beide Huizen van het Congres op 17 april deelde president Tolbert mee dat hij een aanbod tot hulp had ontvangen van de presidenten Houphouët-Boigny van Ivoorkust, Eyadema van Togo en Sekou Touré van Guinee. Hij had het aanbod van laatstgenoemde aanvaard en ca. 100 Guinese militairen waren inmiddels in Monrovia aangekomen om hun Liberiaanse collega's te assisteren.

(Op 23 jan. was tijdens een bezoek van president Sekou Touré aan Monrovia een non-agressiepact alsmede een wederzijds defensieverdrag gesloten.)

Op 18 april deelde de president mee dat de voorgestelde verhoging van de rijstprijs niet zou doorgaan.

Op 20 april 's avonds werd de universiteit van Monrovia op last van president Tolbert tot nader order gesloten, omdat die een ,,broeinest van revolutionaire en subversieve ideeën" was geworden. Tevens werd een beloning van $ 5.000 uitgeloofd voor inlichtingen, die tot de arrestatie van een van de vijf PAL-leiders zou leiden.

Nadat het uitgaansverbod voor Monrovia weer was opgeheven, verleende het Congres president Tolbert op 26 april speciale bevoegdheden voor één jaar. Op grond daarvan schortte hij op 2 mei de habeas corpus op, zodat de justitiële autoriteiten arrestaties en huiszoekingen zonder gerechtelijk bevel konden verrichten en bovendien personen, verdacht van misdrijven tegen de nationale veiligheid, zonder vorm van proces gedurende 30 dagen in hechtenis konden houden, terwijl die bovendien het recht van vrijlating op borgtocht werd ontzegd.

Inmiddels was bericht dat twee van de PAL-leiders zich bij de autoriteiten hadden aangegeven en dat ca. 40 personen waren gearresteerd, o.w. Matthews. De minister van justitie, Oliver Bright, kondigde aan dat 16 gedetineerden terecht zouden moeten staan i.v.m. de onlusten.

* Volgens de eerste officiële gegevens kwamen bij de onlusten 29 mensen om. Op 19 april noemde de minister van voorlichting een dodental van 76. Maar de AP-correspondent in Monrovia berichtte dat onafhankelijke diplomatieke en medische kringen meldden dat er meer dan 100 doden waren geteld, terwijl de NZZ (14-8) schreef dat het aantal doden door welingelichte particuliere bronnen op ca. 200 werd geraamd.

Bovendien werd op 28 april officieel bekendgemaakt dat drie leden van de Russische ambassade was gelast Liberia te verlaten, Waarnemend minister van buitenlandse zaken, Siafa Sherman, verklaarde dat zijn land ..geen enkele natie. ongeacht haar macht, zou toestaan tussenbeide te komen in haar binnenlandse aangelegenheden".

Op 26 juni kondigde president Tolbert, op grond van de aanbevelingen van een eerder door hem ingestelde commissie, een amnestie af voor allen die i.v.m. de onlusten van 14 april waren gearresteerd. De gedetineerden, o.w. Matthews, werden onvoorwaardelijk vrijgelaten. Bovendien werd de rijstprijs verlaagd van $ 22 tot $ 20 per baal. (Le Monde, *NZZ, NRC/H'blad)*

De AP-correspondent te Monrovia berichtte in NRC/H'blad (18-7): „Ogenschijnlijk is de rust weergekeerd in Liberia. (...) President Tolbert (...) maakte een einde aan de explosieve situatie (...) door onvoorwaardelijke amnestie af te kondigen voor zeven oppositieleiders, die mogelijk de doodstraf wachtte wegens verraad en aanzet tot oproer.

De zeven, onder leiding van Gabriel Baccus Matthews, de in Amerika opgeleide leider van de linkse Progressieve Alliantie van Liberia (PAL), waren eerder door Tolbert afgeschilderd als „slechte, duivelse mannen", die erop uit waren om Liberia's constitutionele regering met geweld ten val te brengen.

Bij de gevangenispoort werden Matthews en de zijnen door een menigte sympathisanten opgewacht en toegejuicht. De vrijgelaten mannen brachten de „black power" groet en riepen: „La Luta Continua", (de strijd gaat door), de strijdkreet van Cuba's Fidel Castro. „Wij hebben gewonnen, wij hebben gewonnen" schreeuwde de menigte terug. (...)

Bij zijn vrijlating 26 juni noemde Matthews Tolbert's besluit een „welkome verrassing", die het respect verdiende van het Liberiaanse volk. Later woonde hij een speciale kerkdienst bij waarbij Tolbert — een Baptistenpredikant — een weekend afkondigde van „Vasten, gebed en smeken om vergiffenis voor de zonden van het Liberiaanse volk". (...)

Matthews beloofde dat hij zou helpen de rust te handhaven tijdens de OAE-topconferentie, maar hij waarschuwde dat hij, zodra de Afrikaanse leiders weer naar huis waren teruggekeerd, zijn campagne tegen het machts-monopolie van de True Whig partij zou hervatten.

Tolbert nam het beleid ten aanzien van de rijstprijzen uit handen van minister Chenoweth en plaatste dit onder het ministerie van handel. Hij beloofde een verdere prijsdaling voor rijst, ondanks de toenemende inflatie in dit sterk verarmde land dat niet over eigen oliereserves beschikt.

Hij beloofde de niet-verzekerde zakenmensen een compensatie voor geplunderde of vernielde bezittingen. De universiteit, die na de rellen gesloten werd, werd heropend op voorwaarde dat de studenten en onderwijzend personeel geen tribalisme of buitenlandse ideologieën zouden propageren.

Tolbert verwierp de eisen van critici dat er een onafhankelijk onderzoek moest komen naar de rol die hij en zijn regering bij de rellen hadden gespeeld. Dit voorstel was, zo vertelde hij zijn kabinet, „volstrekt onbegrijpelijk" nu hij de PAL-leiders amnestie had verleend. Ook verwierp hij een van de PAL afkomstig voorstel om een onderzoek te doen naar alle zakelijke ondernemingen die door de Tolbert-familie worden beheerd. Tot deze ondernemingen behoort Liberia's grootste maatschappij, de „Montserrado Company", die beheerd wordt door Tolbert's schoonzuster, Carmina Pierre. „Onze grondwet voorziet niet in de mogelijkheid om leden van de presidentiële familie te verbieden dezelfde rechten te genieten als alle andere Liberianen en zaken te drijven binnen het kader van ons systeem van vrij ondernemerschap", aldus Tolbert in een toespraak.

MALI

VORMING POLITIEKE PARTIJ. PARLEMENTS- EN PRESIDENTSVERKIEZINGEN

Op 30 maart werd een politieke partij in het leven geroepen — de eerste sinds de militaire staatsgreep van 1968 — onder de naam Union démocratique du peuple malien (UDPM). Het oprichtingscongres benoemde als leidinggevend orgaan een nationale raad van 137 leden: 104 burgers, 27 militairen (incl. de zes leden van het militaire comité van nationale bevrijding, CMLN) en 6 vertegenwoordigers van vrouwen-, jeugd- en arbeidersorganisaties. Het congres besloot artikel 76 van de grondwet van 2 juni 1974 te amenderen, dat alle politieke activiteiten verbood voor aanhangers van de in 1968 afgezette president Modibo Keita. De nieuwe partij moest het land leiden naar een „normaal constitutioneel leven".

President Moussa Traore, die tot secretaris-generaal van de UDPM werd verkozen, had reeds op 6 okt. 1978 aangekondigd dat hij het volk van Mali in 1979 de gelegenheid zou bieden vrij zijn leiders te kiezen.

Op 19 juni vonden presidents- en parlementsverkiezingen plaats. Generaal Moussa Traore, de enige kandidaat, werd met 99,89% van de uitgebrachte stemmen tot president gekozen. De 82 afgevaardigden van de voor 4 jaar gekozen Nationale Vergadering, allen kandidaten van de eenheidspartij UDPM, verenigden 99,85% van de stemmen op zich. *(AFP)*

OUD-MINISTER OPNIEUW TER DOOD VEROORDEELD

Op 2 jan. werd kolonel Joseph Mara, voorzitter van de nationale commissie van onderzoek naar de gebeurtenissen van 28 febr. 1978 (zie pag. 348/1-'78), oud-minister van justitie en lid van het militaire comité van nationale bevrijding (CMLN), gearresteerd op beschuldiging van .,malversaties en corruptie". Hij stond op 8 en 9 maart terecht voor een speciaal veiligheidshof te Timboektoe met 3 andere voormalige leden van het CMLN plus nog vijf militairen en burgers wegens verduistering van openbare gelden.

Op 9 maart veroordeelde bet hof de vroegere minister van defensie, Kissima Doukara, ter dood; bovendien werd hij veroordeeld tot het terugbetalen van 3.890 mln Malinese francs. Joseph Mara kreeg 20 jaar dwangarbeid en de oud-minister van transport en openbare werken, Karim Dembele, 10 jaar dwangarbeid. De voormalige directeur van de veiligheidsdienst, Tiecoro Bagayoko, werd veroordeeld tot 5 jaar gevangenisstraf. (In oktober 1978 was Doukara al ter dood veroordeeld wegens deelneming aan de samenzwering van febr. 1978 evenals Bagayoko, terwijl Dembele toen 20 jaar dwangarbeid kreeg, zie pag. 776/3-1978. (Le Monde, *NZZ)*

OPPER-VOLTA

LEGALISERING DRIE PARTIJEN

De Nationale Vergadering aanvaardde op 29 mei een wet over de legalisering van drie partijen. Overeenkomstig de grondwet van 1977 (pag. 80/3-1978) zouden alleen de drie partijen die bij de verkiezingen de meeste stemmen op zich verenigden worden gelegaliseerd. Dat waren: Union démoeratique voltaïque met 28 afgevaardigden, Union nationale pour la défense de la démocratie met 13 afgevaardigden en Union progressiste voltaïque met 9 afgevaardigden. De twee andere in het parlement vertegenwoordigde partijen, Parti du regroupement africain (6) en Union nationale des indépendants (1), werden onmiddellijk geschorst en de overige partijen werden officieel ontbonden. *(AFP* 30-5)

(Vor. ber. pag. 511/3-1978)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesine, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

IRA DOODT MOUNTBATTEN

In een van de bloedigste acties tegen het Britse bestuur in Noord-Ierland heeft het verboden Ierse Republikeinse Leger (IRA) op 27 augustus Lord Louis Mountbatten en 18 militairen om het leven gebracht. De militairen zijn in een hinderlaag gelopen, waarbij een vrachtwagen die troepen vervoerde stuitte op een landmijn. De wrakstukken werden honderden meters weggeslingerd. Toen per helicopter versterkingen werden aangevoerd: kwam een tweede landmijn tot ontploffing.

Het bloedbad bij Warrenpoint, vlak bij de grens van Noord-Ierland en de Ierse Republiek vond plaats enige uren nadat in Ierland het jacht van de Britse nationale held en de laatste onderkoning van India Lord Louis Mountbatten voor de kust van het badplaatsje Mullaghmore door een explosie werd vernield. Mountbatten, oom van de Engelse koningin en achterkleinzoon van koningin Victoria was 79 jaar. Eveneens gedood werden een 14-jarige kleinzoon en diens even-oude vriend. Zwaar gewond werden Mountbattens dochter Lady Brabourne, haar tweede zoon, tweelingbroer van de omgekomen zoon en haar schoonmoeder, de douariere Lady Brabourne. Zij overleed enkele dagen later.

Sinds enige tijd noemrn Britse legerwoordvoerders de acties van de IRA een guerrillaoorlog. De acties richten zich tegen het Britse bezettingsleger en op daden die ,,het imperialistische sentimentele hart uit Groot-Brittannië zullen rukken".

Lord Louis Mountbatten of Burma

Tot de laatste categorie moeten de moordaanslagen worden gerekend tegen Britten die in de nationale politiek een hoog aanzirn genieten. Zo werden in de afgelopen drie jaar vermoord: het conservatieve parlementslid Hugh Fraser, de Britse ambassadeur in Dublin Christopher Biggs, de Britse ambassadeur in Den Haag Sykes en de conservatieve woordvoerder voor Ierse aangelegenheden in het Britse parlement Airey Neave (zie ook hierna).

Naar aanleiding van de moordaanslag op Neave gaf de Londense correspondent van het *NRC/H'blad* (31-3) de volgrnde uiteenzetting van de nieuwe koers van de Noordierse republikeinse bewegingen:

Hoewel drie organisaties in een lugubere concurrentiestrijd hebben gemeld dat zij de Britse schaduwminister Airey Neave hebben vermoord lijkt het illegale republikeinse leger IRA het eerst in aanmerking te komen. Het is in elk geval de meest bekende en gewelddadigste organisatie.

De tweede pretendant, de Irish National Liberation Army, is de vechtende vleugel van de Irish Republican Socialist Party, die weer een afsplitsing is van de Official Sinn Fein. De IRSP is extreem links en in tegenstelling tot de Provisionele IRA zeer politiek bewust.

Men kan niet uitsluiten dat deze betrekkelijk nieuwe groep via geweld een merkteken op de politieke ontwikkelingen wil zetten. Na de moordaanslag op de Britse ambassadeur in Nederland sir Richard Sykes en een in België is het ook zeer wel mogelijk dat terroristische groepen van het vasteland zijn gaan meewerken. Van de IRA was in elk geval bekend dat er groepen ,,slapende" activisten in Nederland en België waren.

Maar welke groep ook verantwoordelijk is, het is zonder meer duidelijk dat de terroristen een nieuwe en gevaarlijke techniek hebben ontwikkeld. Na de golven willekeurige bomaanslagen van **1971** tot **1977** is de IRA tot de conclusie gekomen dat die methode te veel weerstand wekte bij het publiek. In eigen katholieke kring groeide het verzet tegen de onselectieve verwoestingen waarbij totaal niet betrokken burgers werden gedood.

Het dieptepunt kwam in februari **1978** bij de explosie in het La Mon restaurant waarbij twaalf mensen om het leven kwamen. De IRA erkende toen openlijk dat er ,,fouten" waren gemaakt. Het winteroffensief dat in november **1978** begon was dan ook uitsluitend tegen materiële doelen gericht en diende kennelijk om de economie te ontwrichten.

In december volgde een serie aanslagen in Engeland - Bristol, Coventry, Liverpool, Manchester en Southampton. Niet lang daarna waren olietanks aan de Thames-monding doelwit. Deze maand sloegen de terroristen in Nederland en België toe, en gisteren raakten zij het hart van Engeland: de toekomstige minister voor Noord-Ierland werd in de terreinen van het Lagerhuis vermoord.

De republikeinen — want men mag aannemen dat alle groepen de hereniging van Ierland willen — zullen de aanslag als een psychologisch meesterstuk beschouwen. Zij hebben in zoverre gelijk dat de moord op Airey Neave meer indruk heeft gemaakt dan veel bloediger gebeurtenissen met meer slachtoffers in Ulster zelf.

De Labourregering heeft de laatste jaren weinig initiatieven genomen om de protestanten in Noord-Ierland ertoe te brengen macht af te staan aan de zich nog steeds verdrukt voelende katholieken.

Ook aanzetten tot een oplossing uit de republiek Ierland — van beide grote politieke partijen — heeft Londen licht arrogant naast zich neergelegd. Niemand gelooft dat er een gemakkelijke vreedzame oplossing is voor Ulster, maar de Britse politici kunnen niet zeggen dat zij het echt hebben geprobeerd.

Een belangrijke factor is ook geweest dat de regering-Callaghan wegens haar minderheidspositie de Noordierse protestantse parlementariërs nodig had. De premier was niet in staat om hen onder druk tot samenwerking te bewegen.

Van Neave konden de republikeinen nog minder sympathie verwachten. Hij was dus een uitgezocht doelwit, temeer omdat hij als schaduwminister niet de zware bewaking had die minister Mason altijd geniet.

Door het geweld in het Britse parlement te brengen hebben de terroristen ook een eind gemaakt aan de betrekkelijke lijdzaamheid bij de parlementsleden en de meerderheid van het publiek. Men had de neiging om Ulster te vergeten, zolang het geweld daar letterlijk binnen de grenzen bleef. Daarvan kan nu geen sprake meer zijn.

De gelukte aanslag houdt niet in dat de terroristen nu dichter bij hun doel zijn gekomen: terugtrekking van de Britse troepen en hereniging van Noord-Ierland en de republiek. Geen Britse regering is daartoe bereid, zolang de twee bevolkingsgroepen elkaar naar het leven staan. Het geweld zal de protestanten — men denke maar aan dominee Paisley — stijven in hun opvatting dat er met de katholieke moordenaars niet valt te leven. Maar het geweld kan er wel toe bijdragen, dat de Britse politieke partijen proberen om de bevolking van Noord-Ierland meer hulp te bieden bij een oplossing. Diep in hun hart verwachten veel protestanten en katholieken dat.

Elke constructie om de burgers samen te betrekken bij het bestuur, wat na de opheffing van het Noordierse parlement nauwelijks het geval is, zal echter tijd kosten. De geschillen zijn niet alleen van religieuze aard, maar er spelen ook gecompliceerde sociologische, culturele en politieke factoren mee. Tijd en rust is rodig maar de groepen die geweld gebruiken hebben een ander schema: zij hebben haast.

De vooruitzichten zijn dan ook grimmig. De IRA is na de uitdunning in 1977 door politieinfiltraties gereorganiseerd in cellen. De leden zijn geselecteerd op rijpheid en zij zijn goed getraind. De doelen zijn zorgvuldig uitgezocht op propagandisti-

Mevrouw Thatcher heeft een bezoek aan Noord-Ierland gebracht, waar zij o.a. de gewonde soldaten bezocht die de aanslag die aan 18 kameraden het leven kostte, hebben overleefd.
Korporaal Donald Williams kreeg op het gips van zijn linkerarm de handtekening van de eerste minister.

sche waarde, en de aanslagen verlopen volgens plan.

Op de aanslag op Mountbatten is vooral in het Verenigd Koninkrijk, maar ook daarbuiten fel gereageerd. De regering van India riep enige uren na het bekend worden van het nieuws een week nationale rouw uit.

Protestanten dreigen met geweld

Op 28 augustus hebben protestantse terroristen een katholieke man Patrick John Hardy in zijn woning doodgeschoten. Enige uren eerder haddrn de protestantse para-militaire organisaties UDA en UFF (Ulster Vrijheids Strijders) aangekondigd uit wraak op de moordaanslagen bekrnde sympathisanten van de IRA uit de weg te ruimen.
De extremistische protestantse leider ds. Ian Paisley heeft op 28 aug. de regering van de Ierse Republiek beschuldigd van het herbergen van voortvluchtige moordenaars en van het aanmoedigen van de IRA.
Al eerder hebben de Noordierse protestanten laten weten dat zij weer hun toevlucht tot geweld zullen nemen.

Op 12 augustus vond namelijk in Belfast een grote demonstratie plaats voor terugtrekking van de Britse troepen in Noord-Ierland. Daaraan werd door ca. 6000 republikeinen deelgenomen. Onder de demonstranten mengden zich vier jeden van de IRA en demonstreerden hun wapens aan de fotografen.

David O'Connel, ex-chef van de IRA en één der meest gezochte IRA-leden hield een toespraak. Hij woont in de Ierse Republiek maar was voor deze gelegenheid naar Ulster gekomen, zonder dat de politie hem arresteerde of tegenhield. Het openlijke machtsvertoon van de IRA viel vooral bij de protestantse militaire organisaties in slechts aarde.

De commandanten van de Ulster Defence Association gaven op 13 aug. een verklaring uit waarin onder meer werd gezegd: ,,Het is duidelijk dat de Britse regering haar nederlaag toegeeft en verder passief blijft. De afgelopen drie jaar heeft de UDA zich afzijdig gehouden, zodat de veiligheidstroepen zich ongestoord konden wijden aan het vernietigen van de IRA. Wij vinden dat de tijd nu is gekomen om onze positie te veranderen en zullen een positieve paramilitaire rol vervullen".
Naar aanleding van de aanslag op Mountbatten heeft de Ierse vicepremier op 29 aug. bekend gemaakt dat de regering een bedrag van 150.000 gulden uitlooft voor inlichtingen die kunnen leiden tot de aanhouding van personen die schuldig zijn aan de moordaanslag op Mountbatten.
Premier Thatcher heeft op 29 aug. een bezoek gebracht aan de overlevenden van de patrouille, die door de IRA in een hinderlaag was gelokt. Gestoken in het parachutistenuniform met baret trachtte zij het moreel van de troepen op te vijzelen: ,,Wij moeten werkelijk een weg vinden om het terrorisme de baas te worden. Als wij de terroristen niet verslaan, is de democratie ten dode opgeschreven."
Per helikopter ging zij naar de legerbasis Crossmaglen aan de grens van de Ierse republiek. Wegens de onveiligheid is deze basis alleeen door de lucht te bereiken. Er vonden tot dusver 41 Britse soldaten de dood, onder wie de 18 slachtoffers van maandag.
In een bekendmaking van het Vaticaan is op 29 aug. gezegd dat de paus alsnog afziet van een bezoek aan Noord-Ierland. Ook in het oorspronkelijke plan voor de reis van de paus naar de Ierse republiek van 29 sept. tot 1 okt. was een bezoek aan Ulster niet voorzien. Hij had echter toegegeven aan veel verzoeken van protestantse en katholieke groeperingen. ,,Met diepe spijt is vanwege de betreurenswaardige moorden in de afgelopen dagen besloten geen bezoek aan Noord-Ierland op te nemen in de reis van de paus," zei de verklaring.

Lord Mountbatten werd op 25 juni 1900 in Windsor geboren als prins Louis Francis of Battenberg, zoon van de vlootadmiraal, markies van Milford Haven en prinses Victoria van Hessen, de kleindochter van koningin Victoria, die hem ook ten doop hield.
In 1917 liet zijn vader, wegens de anti-

Tien mensen onder wie twee leden van een Brits militair muziekcorps zijn op 28 augustus in Brussel gewond door de ontploffing van een bom onder het podium waarop het corps weldra een concert zou geven op de Grote Markt. In een telefoongesprek met de burgemeester van Brussel heeft de IRA zich verantwoordelijk gesteld voor de aanslag.

Duitse stemming in het Verenigd Koninkrijk de familienaam veranderen in Mountbatten. Zijn vader was in die tijd First Sea Lord maar hij legde die functie neer vanwege de sterke anti-Duitse sentimenten. De familie Battenberg was afkomstig uit Oostenrijk. De onwaardige behandeling zijn vader aangedaan schijnt een drijvende kracht geweest te zijn achter Lord Mountbattens carrière. In **1955,** na **42** jaar in de marine gediend te hebben, werd zijn ambitie vervuld toen Winston Churchill hem tot First Sea Lord benoemde.

Zijn marinecarrière begon toen hij op **13**-jarige leeftijd als kadet in de marine ging. Hij vocht twee jaar mee in de eerste wereldoorlog. In juli **'22** huwde hij Edwina Ashley, kleindochter van de beroemde bankier Sir Ernest Cassel.

Als Brits marinecommandant heeft Mountbatten in de Tweede Wereldoorlog op alle zeeën gevochten. Voor de kust van Noorwegen werd zijn schip getorpedeerd. In de slag bij Kreta werd zijn schip, de nieuwste torpedobootjager Kelly, getroffen door Duitse bommen. De Kelly werd tot zinken gebracht, maar bleef doorvuren tot het laatste ogenblik, terwijl lord Louis op de commandobrug de strijd leidde. In **1941** had hij de leiding over een sterke Britse amfibiestrijdmacht, die bij Dieppe een mislukte invasie deed op het Europese vasteland. In **1943** werd hij geallieerd opperbevelhebber voor Zuidoost-Azië, een post die hij tot **1946** zou houden.

Mountbatten wist het Japanse leger uit Brits-Indië te houden. Aan zijn veldtocht door Birma dankt hij zijn adelstitel van lord Mounbatten of Burma. Ook onder leiding van Mountbatten werd Nederlands-Indië van de Japanners bevrijd. Op 2 september **1945** aanvaardde hij in Singapore de overgave van het Japanse leger. Omdat hij op goede voet stond met de leiders van India's onafhankelijkheidsbeweging, Mahatma Gandi en Pandit Nehru, werd hij in **1947** de laatste Britse onderkoning van India. In de **145** dagen van zijn bewind werd de onafhankelijkheid van India en Pakistan, en de opname van deze landen in het Britse Gemenebest op harmonieuze wijze tot stand gebracht.

Overzicht gewelddadigheden

Op 2 aug. 1978 verschafte de toenmalige minister voor Noordierse zaken Roy Mason de volgende cijfers aan het Lagerhuis.

In de eerste helft van 1978 waren er in Noord-Ierland 49 mensen gedood ,waarvan 32 burgers, 10 leden van het leger en het Ulster Defence Regiment en 7 politiemensen. In dezelfde periode waren er 418 schietincidenten en 198 explosies, terwijl 475 personen verdacht werden van ernstige misdrijven tegen de veiligheid, waarvan 43 verdenkingen wegens moord.

Gedurende de zes maanden van okt. 1978 tot maart 1979 hielden de gewelddadigheden door de IRA aan met bomexplosies en aanvallen op de veiligheidstroepen, hoewel de intensiteit varieerde.

Op 20 febr. 1979 verschafte minister Roy Mason de volgende cijfers aan het Lagerhuis in antwoord op schriftelijke vragen:

In 1978 zijn in Noord-Ierland 81 mensen omgekomen, waarvan er 50 burgers zijn, 21 leden van de strijdkrachten en het Ulster Defence Regiment en 10 politie-agenten. Hoewel het aantal bomexplosies toenam van 366 in 1977 tot 455 in 1978, daalde het aantal beschietingen van 1081 naar 755.

De meest opvallende incidenten in de periode vanaf okt. 1978 waren:

Op 12 okt. explodeerden bommen in de Dublin-Belfast exprestrein waarbij één vrouw gedood en twee mensen ernstig gewond werden.

Bij bomexplosies op 14 nov. 1978 in Belfast en zeven andere steden en dorpen werden in totaal 37 mensen gewond en werd voor miljoenen ponden schade aangericht aan gebouwen.

Bij een bomexplosie op 16 nov. in Belfast kwam een brandweerman om het leven.

Brandbommen beschadigden op 19 nov. 17 bedrijfspanden in zeven steden en dorpen in de provincie.

Op 26 nov. werd de onderdirecteur van de Maze gevangenis in Long Kesh door scherpschutters doodgeschoten voor de deur van zijn huis in Belfast.

Op 19 dec. 1978 werd in het noorden van Belfast een soldaat door een sluipschutters doodgeschoten.

Op 20 dec. werden 4 hotels in verschillende delen van de provincie door bomexplosies beschadigd.

In Crossmaglen (South Armagh) kwamen op 21 dec. 1978 drie soldaten om het leven als gevolg van beschietingen. Als gevolg van een beschieting met brandbommen werden op 19 jan. 23 autobussen in een busstation op de Falls Road in Belfast vernietigd en acht andere zwaar beschadigd.

Op 4 febr. 1979 werden een gepensioneerde gevangenisfunctionaris en zijn vrouw doodgeschoten aangetroffen in hun huis in Belfast.

In Londonderry werd op 14 febr. een luitenant van het leger door een sluipschutter doodgeschoten.

Twee jonge jongens kwamen op 25 febr. om het leven en drie anderen werden ernstig gewond toen in South Armagh een bom tot ontploffing kwam. Brandbommen beschadigden banken, winkels en openbare gebouwen in Belfast, Londonderry en 15 kleinere steden in de provincie op 22 maart.

Op 12 febr. 1979 werd bekendgemaakt dat kapitein Robert Nairac van de Grenadiers Guards, die in mei 1977 door de Provisional IRA was ontvoerd en vervolgens vermoord posthuum de onderscheiding het George Cross had gekregen wegens ,,uitzonderlijke moed''.

Op 15 dec. 1978 werden in Belfast vijf man tot verschillende gevangenisstraffen veroordeeld wegens hun betrokkenheid bij de ontvoering en moord op Nairac.

De 20-jarige Gerard Fearon en de 17-jarige Thomas Morgan werden wegens moord tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld, terwijl de 32-jarige Daniel O'Rourke, de 19-jarige Michael McCoy en de 33-jarige Gwen Roacks resp. tot 10, 5 en 2 jaar gevangenisstraf werden veroordeeld wegens doodslag, kidnapping en het achterhouden van informatie.

Een zesde man, Liam Patrick Townson die in de Ierse Republiek woonde werd op 8 nov. door een speciaal hof in Dublin wegens moord tot levenslang veroordeeld.

Hervatting *bomaanvallen* in Engeland

Na een onderbreking van bijna twee jaar begon de IRA half dec. 1978 weer bomaanvallen in Engeland uit te voeren.

Op 17 dec. 1978 kwamen in winkelcentra in Bristol, Coventry, Liverpool, Manchester en Southampton brandbommen tot ontploffing waarbij negen mensen gewond werden en de volgende dag explodeerden twee bommen die in auto's waren geplaatst in het centrum van Londen waarbij zware materiële schade werd aangericht.

Een verklaring die de provisionele IRA op 18 dec. 1978 uitgaf zei dat de verantwoordelijkheid daarvoor bij de organisatie lag en voegde eraan toe: ,,Wij hebben de tijd en de doelen opzettelijk zo gekozen''.

Op 17 jan. 1979 werd een gashouder in Greenwich door een bomexplosie vernield en een olie-opslagplaats op Canvey Island (Essex), die de grootste voorraad gas, chemicaliën en olie bevatte eveneens door een bomexplosie volkomen vernield.

Vier bompakketten explodeerden op 8 juni in twee sorteerbureaus in Birmingham, waarbij 5 postbeambten om het leven kwamen en de volgende dag ontsnapte een postambtenaar ternauwernood aan de dood toen een bom explodeerde in zijn brieventas in Streatly (Berkshire).

Op 12 juni werden zeven mensen licht gewond toen in het centrale

postkantoor van Birmingham een bompakket tot ontploffing kwam.

Ambassadeur Sykes en parlementslid Neave gedood

In de morgen van 22 maart werd de Britse ambassadeur in Den Haag Richard Sykes te zamen met zijn Nederlandse bediende bij het verlaten van zijn ambtswoning vermoord. De twee daders verdwenen onmiddellijk en werden sedertdien niet opgespoord.
Over de motieven kon vooralsnog alleen maar worden gespeculeerd. Van officieuze zijde kwamen enkele dagen na de aanslag berichten dat de IRA betrokken zou zijn geweest, zonder dat dit officieel door deze organisatie werd bevestigd.
Het was het enige aanknopingspunt dat kon worden gevonden omdat Sykes in 1976 speciaal was belast met het onderzoek naar de moord op de Britse ambassadeur in Dublin, Ewart-Biggs, die is opgeëist door de IRA (pag. 307/3 - '77).

Op diezelfde avond werd in het Belgische plaatstje Ukkel de bankier Michaux doodgeschoten, waarbij deze naar men aanneemt, is aangezien voor de vlakbij wonende Britse ambassadeur bij de NAVO Killick. Ook in deze zaak werd tot op heden geen opheldering verkregen.

Enkele dagen later, op 30 maart, kwam het conservatieve parlementslid Airey Neave om het leven toen een bom explodeerde die onder zijn auto was bevestigd op het moment dat hij de ondergrondse parkeergarage van het Lagerhuis verliet.
Neave was de conservatieve woordvoerder over zakrn Noord-Ierland betreffende.
De verantwoordelijkheid voor de aanslag werd zowel door de provisionele IRA als door de Irish National Liberation Army (INLA) opgeëist.

De vermoorde Britse ambassadeur in Den Haag, Sykes.

Arts beschuldigt politie van mishandeling, Rapport-commissie-Bennet gepubliceerd

De voorzitter van de Noordierse bond van politieartsrn dr. Robert Irwin verklaarde op 11 maart voor de televisie dat de politie in Noord-Ierland verdachten mishandelt.
Hij verklaarde in het televisieprogramma Weekend World dat hij de laatste drie jaar meer dan 150 verdachten heeft gezien die mishandeld zijn.
Onder hen waren vijf mensen met gescheurde trommelvliezen. „Niemand kan dat bij zichzelf doen, daarvoor is geweld van buiten nodig", zei dokter Irwin Hij onderzoekt de gevangenen nadat zij uit het ondervragingscentrum Castlereagh komen, en voordat er een tenlastelegging is.
Voorlichtingsambtenaren van minister Mason hebben gezegd, dat het programma „eenzijdig was" en een „nauwelijks verhulde" aanval inhield op de Noordierse politie en het leger. „Het behandelt niet de schending van mensenrechten door moorden, martelingen, knieverbrijzelingen, bomaanslagen en verminkingrn door terroristen, die beter gedocumrnteerd zijn. Deze feiten zijn klaarblijkelijk minder interessant voor sommige elementen in de televisiewereld", aldus de verklaring.
Een woordvoerder van het leger commentarieerde: „Wij tekenen aan dat er geen woord is gesproken over het feit dat de IRA de bevolking van Noord-Ierland het belangrijkste mensenrecht onthoudt, namelijk het recht om te leven".
Minister Mason was uitgenodigd om commentaar te geven in het programma, evenals de politiecommissaris sir Kenneth Newman. Beiden hebben zij de invitatie afgeslagen. Gerry Fitt, de leider van de sociaal-democratische en Labourpartij in Ulster, heeft gereageerd met de oproep om een tweedaags debat in het Lagerhuis te houden over de erosie van de mensenrechten in heel Groot-Brittannië, Hij zei dat er in Noord-Ierland geen plaats meer is voor minister Mason en politiecommissaris Newman. De woordvoerder van de conservatieve partij, Airey Neave, heeft echter gezegd dat het programma ondermijnend werkt op leger en politie.

De door een bomexplosie vernielde auto van het parlementslid Neave in de uitgang van de parkeergarage van het parlementsgebouw in Londen.

Op 16 maart 1979 werd het Bennet-rapport gepubliceerd waarin werd gesuggereerd dat van terrorisme verdachte gevangenen in Noord-Ierland zijn mishandeld.

De commissie, die een rapport heeft uitgebracht, is in 1978 benoemd door de Britse regering, na beschuldigingen van Amnesty International over onmenselijke behandeling van 7 verdachtzn. Het onderzoeksteam werd geleid door een rechter, Harry Bennet; de andere leden waren een neuroloog, prof. John Marshall, en ex-inspecteur voor het politiewezen Sir James Haughton.
De indirecte conclusie is. dat gevangenen inderdaad zijn mishandeld. De Commissie concludeert. dat sommige verwondingen duidelijk zelf waren veroorzaakt, en dat verhalen over mishandeling in vele gevallen kennelijk waren gefantaseerd.

Maar er is ook „onomstotelijk medisch bewijs" dat bij sommige verdachten het letsel niet zelf kan zijn aangebracht. Dit blijkt uit de aard, de ernst, locatie en de hoeveelheid verwondingen. Als voorbeeld wordt genoemd een bloeduitstorting in het oog, een gezwollen neus, een gebarsten lip en diverse kneuzingen op verschillende plaatsen van het lichaam bij één en dezelfde gevangene.

De commissie van rechter Bennett doet twee aanbevelingen om gevangenen te beschermen. De eerste is dat er in de ondervragingskamers van Castlereagh gesloten televisiesystemen moeten komen, zodat politieofficierrn te allen tijde kunnen zien hoewel niet kunnen horen wat er gebeurt.

Het tweede advies is, dat van terrorisme verdachte gevangenen 48 uur na hun aanhouding een advocaat mogen hebben, en vervolgens weer elke 48 uur, tot de tenlastelegging. Op het ogenblik krijgen dit soort gevangenen alleen een raadsman als de politie van oordeel is dat het onderzoek niet wordt belemmerd. De Noordierse advocaten hebben vorig jaar gedreigd de rechtbanken te boycotten in verband met deze praktijk. De advocaten zeiden dat het regel was geworden om pas een raadsman toe te staan als het vooronderzoek was afgelopen en een tenlastelegging klaar was.

Andere aanbevelingen van de commissie-Bennet, zoals betere functionering van de Raad voor Klachpolitici en anderen tussen 1945 en van de verhouding tussen officiële justitiële en politionele lichamen, zullen lange tijd voor bestudering nodig hebben.

Amerikaans voorstel conferentie over Ulster afgewezen

De gouverneur van de staat New York, Carey, op bezoek in Groot-Britannië, heeft begin augustus voorgesteld dat de Britse minister voor Noord-Ierse zaken Humphrey Atkins en zijn Ierse collega Michael O'Kennedy naar de VS komen om daar een topconferentie over Ulster te houden.

President Carter heeft zich in de eerste tijd van zijn regeringsperiode in het kader van zijn campagne voor de mensenrechten enkele malen over de situatie in Ulster uitgelaten. In politieke kringen wordt vermoed dat hij nu de gouverneur, die tot zijn politieke vrienden behoort, met het oog op de steun van de Amerikanen van Ierse afkomst bij de komende presidentsverkiezingen, het voorstel tot een dergelijke topconferentie heeft laten doen.

Overigens werd van Engelse zijde direct afwijzend gereageerd op het voorstel.

Minister Atkins heeft de pers overigens wel laten weten een bezoek aan de VS niet uit te sluiten. *(NZZ, NRC/H'blad,* The Guardian, *KCA)*

WEST-EUROPA

NEDERLAND

RAPPORTEN IN DE KWESTIE-AANTJES

Op 7 nov. vorig jaar kwam er plotseling een einde aan de politieke carrière van mr. W. Aantjes, de toenmalige voorzitter van de TK-fractie van het CDA. Dit einde was teweeg gebracht door het publiek maken, een dag eerder, van de inhoud van een rapport, getiteld „Enkele gedragingen van mr Willem Aantjes gedurende de periode van de Duitse bezetting 1940-1945", dat was opgesteld door de directeur van het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie, dr. L. de Jong, en een medewerker van dit instituut, A. J. van der Leeuw (pag. 780/2 e.v. - 1978).

Deze gebeurtenissen hebben de TK aanleiding gegeven twee onderzoekscommissies in te stellen, een parlementaire commissie onder voorzitterschap van S. Patijn, die moest nagaan welke wetenschap politici en anderen tussen 1945 en 1978 zouden hebben gehad omtrent de gedragingen van mr. Aantjes in de bezettingstijd, en een onafhankelijke commissie van drie, de commissie-Enschedé, die het feitelijke gedrag van mr. Aantjes in de periode 1940-1945 moest nagaan (pag. 843/2 e.v. - 1978).

De resultaten van beide onderzoeken zijn op 22 juni gepubliceerd.

De commissie-Enschedé is tot de conclusie gekomen, dat mr. W. Aantjes sinds de bevrijding bewust en stelselmatig gezwegen heeft over zijn aanmelding voor de Germaansche SS. In afwijking van vroegere uitspraken van het RIOD verklaarde de commissie, dat Aantjes geen lid was van de Waffen SS, dat hij in het kamp Natal geen bewaker, maar dwangarbeider was en dat hij niet in Duitse krijgs- of staatsdienst is geweest.

Volgens de commissie had Aantjes niet de zogenaamde zuiveringsverklaring mogen tekenen voor zijn inschrijving als student bij de Utrechtse universiteit in sept. 1945. In een commentaar op het rapport van de commissie van drie erkent Aantjes dat hij na de oorlog in het algemeen heeft vermeden de aanmelding bij de Germaansche SS te noemen. Deze aanmelding was bedoeld ,,als middel om uit Duitsland te komen". De letters SS waren en zijn volgens hem ,,zozeer met brisant geladen" dat hij moest vrezen dat het niet goed mogelijk zou zijn geweest de werkelijke betekenis van zijn handelen daarmee over te brengen.

Aantjes ontkent dat er sprake is geweest van een werkelijk lidmaatschap.

De bijzondere Kamercommissie-Patijn, die heeft onderzocht hoe verschillende personen met kennis omtrent Aantjes' oorlogsverleden na de oorlog zijn omgesprongen, komt tot de conclusie dat er geen komplot te achterhalen valt dat tot de uiteindelijke val van Aantjes in het najaar van 1978 heeft geleid. Niemand had een compleet beeld van het gedrag van Aantjes in de verschillende perioden van zijn leven tijdens de oorlog.

Met name de leiding van de Antirevolutionaire partij in de jaren 1960 draagt een grote verantwoordelijkheid, vindt de commissie-Patijn. Zij noemt politici als dr. W. P. Berghuis, mi-. B. W. Biesheuvel en wijlen J. Smallenbroek. Dezen beslisten dat Aantjes geen minister kon worden, maar deden dit op grond van informatie die zij niet diepgaand onderzochten, en zonder Aantjes van deze barrière in zijn politieke carrière op de hoogte te stellen.

Meer details volgen hierna:

De commissie van drie heeft o.m. vastgesteld, dat Aantjes zich in Duitsland heeft aangemeld voor het lidmaatschap van de „Germaansche SS in Nederland", een politieke, geen militaire organisatie. Het omvangrijke rapport van de commissie bevat geen gevolgtrekkingen over Aantjes' gezindheid in de jaren 1940-1947. Aantjes heeft in 1943 en 1944, toen hij in het kader van de zogenaamde arbeidsinzet was uitgezonden door de PTT, in Duitsland voor de toenmalige Deutsche Reichspost gewerkt. Hij bleef in dienst van de PTT.

Met zijn aanmelding voor de Germaansche SS in Nederland zegt Aantjes gehoopt te hebben, dientengevolge voor een politieke opleiding en sportopleiding naar Nederland te worden gezonden en daar onder te kunnen duiken. Er zijn Nederlanders die zich voor de Germaanse SS hadden gemeld, die naar Nederland zijn gezonden voor zo'n opleiding.

Na enige tijd, zo vervolgt de commissie haar relaas, werd Aantjes naar aanleiding van zijn aanmelding naar Nederland gestuurd, echter naar het opleidingsdepot van de Landstorm Nederland, een militaire formatie in het kader van de Waffen-SS. Daar is gedurende enkele weken druk op hem uitgeoefend dienst te nemen. Hij heeft dat niet gedaan.

Daarop is Aantjes als dwangarbeider geplaatst in de „strafkolonne" van een werkkamp van de Organisation Todt in Assen, waar hij als zodanig tot aan de bevrijding verbleef; de laatste maanden deed hij administratief werk. Hij heeft zich niet begeven in dienst van de Organisation Todt.

Mr. W. Aantjes

Aantjes' vroegere mededelingen dat hij zich heeft aangemeld voor een wacht-bataljon, zijn volgens de commissie onjuist. Hij heeft vanaf de bevrijding bewust en stelselmatig gezwegen over de aanmelding voor de Germaansche SS.
Na de bevrijding is Aantjes niet gearresteerd; men had bij de binnenlandse strijdkrachten besloten dit niet te doen. In september 1945 heeft Aantjes zich laten inschrijven als student aan de Utrechtse universiteit; daartoe heeft hij de zogenaamde zuiveringsverklaring getekend. Hij had dat niet mogen doen, aldus de commissie.
Er is na de bevrijding geen onderzoek naar het oorlogsverleden van Aantjes ingesteld door een van de zuiveringscommissies van de PTT.

In 1945 heeft de politieke opsporingsdienst in Sliedrecht informaties ingewonnen over het oorlogsverleden van Aantjes; in 1946 heeft dat geleid tot een strafrechtelijke opsporingsonderzoek. In augustus 1947 is besloten, van strafrechtelijke vervolging af te zien.
Het was bij de binnenlandse strijdkrachten, bij de Studenten Zuiveringscommissie, bij de PTT, bij de POD-PRA en het parket van de procureur-fiscaal onbekend dat Aantjes zich had aangemeld voor de Germaansche SS. Dat Aantjes in Duitse staats- of krijgsdienst is getreden is de commissie na onderzoek niet gebleken.

In een commentaar zegt mr. Aantjes zelf dat de bevindingen van de commissie naar zijn overtuiging bevestigen wat hij zelf heeft gezegd, namelijk dat hij wel fouten heeft gemaakt, maar niet fout is geweest. Aantjes zegt deze fouten niet te ontkennen. Hij rekent daartoe met name zijn aarzeling in het begin van de oorlog en het niet getracht hebben, zich in 1943 reeds aan de tewerkstelling door de PTT in Duitsland te onttrekken.
Van een onvaderlandslievende gezindheid is echter geen sprake geweest, aldus Aantjes. Wel zegt hij een in veler ogen aanvechtbaar middel te hebben aangegrepen om zich in 1944 aan de tewerkstelling in Duitsland alsnog te onttrekken, maar hij verklaart uit goede motieven te hebben gehandeld.

De commissie-Patijn concludeerde o.m., dat prof. dr. L. de Jong en de heer A. J. van der Leeuw van het RIOD in grote haast het onderzoek naar de gedragingen van W. Aantjes in oorlogstijd hebben afgerond.
Zij hebben daarbij grote risico's gelopen door iedereen, die zij spraken, volledig inzicht te geven in de stand van het onderzoek.
Het is waarschijnlijk, dat door spraakzaamheid van de gehoorde personen en van mevr. De Jong en haar in Assen wonende broer voortijdige publikatie van de resultaten van het voorlopige onderzoek is bespoedigd. Niettemin komt de commissie niet tot de conclusie, dat de overhaaste publikatie de inhoud van het rapport wezenlijk heeft beïnvloed, wel echter de procedure van openbaarmaking.

De Kamercommissie acht het ,,volstrekt onaanvaardbaar'' dat dr. L. de Jong van plan is geweest Aantjes ertoe te bewegen zich vrijwillig uit de politiek terug te trekken, en zo hij dit niet zou doen over te gaan tot publikatie van de hem bekende gegevens.
Van deze opzet (waarin alleen de minister van onderwijs en wetenschappen zou worden gekend) is De Jong na 1 november 1978 afgestapt. In het rapport-Patijn staat: ,,De commissie vindt deze beslissing de enige juiste''.
De commissie stelt verder vast dat over de presentatie van het rapport geen zorgvuldige afspraken tussen De Jong en het kabinet tot stand zijn gekomen.
De betrokken ministers hebben van De Jong's plan om maandagavond 6 november een persconferentie te beleggen 's morgens gehoord ten huize van minister De Ruiter, maar over de verantwoordelijkheid voor de gang van zaken zijn toen geen definitieve afspraken gemaakt.

Vele antirevolutionaire politici die de commissie-Patijn heeft gehoord in de zaak-Aantjes, verwijzen naar de vroegere partijvoorzitter W. P. Berghuis. Deze heeft in 1967 reeds de conclusie getrokken dat voor hem ,,de kous af'' was, eraan toevoeg-nd dat Aantjes ,,in zijn politieke functie kwetsbaar blijft''.

Een van de getuigen, die voor de commissie verscheen, was de vroegere minister van binnenlandse zaken mr. W. F. de Gaay Fortman. Hij verklaarde dat Berghuis ,,een zeer persoonlijk regime voerde'' en dat de vroegere partijvoorzitter ,,met name als het ging over persoonlijke zaken een innerlijke weerzin had dat in groter gezelschap te brengen''.
Oud-voorzitter dr. A. Veerman heeft tegenover de commissie verklaard nooit officieel geconfronteerd geweest te zijn met het oorlogsverleden van Aantjes, althans niet in de periode die vooraf ging aan zijn voorzitterschap. In zijn functie van voorzitter werd hij (in 1969) door een hem onbekend persoon ingelicht over dat oorlogsverleden. Tegenover de commissie heeft het huidige Kamerlid Veerman verklaard, dat hij niet door Berghuis werd geïnformeerd. Hij heeft de commissie een beeld gegeven van de positie van de voorzitter van de partij, die ,,de partijleider'' was en die ,,een soort ongekroonde koning was en deed wat zijn geest nodig vond om te doen''. Volgens Veerman is Berghuis de laatste ,,leider'' geweest.
Oud-partijvoorzitter Veerman heeft tegenover de commissie eraan herinnerd, dat regelmatig brieven over het oorlogsverleden van Aantjes werden ontvangen, brieven van oud-leerlingen van het Marnix-gymnasium (in Rotterdam). Veerman verklaarde de indruk te hebben dat onder die oud-leerlingen ,,kennelijk veel oud zeer zat'' en dat men Aantjes om een of andere reden bleef achtervolgen.
De huidige griffier van de Staten van Drenthe, mr. H. Cost Budde, heeft tegenover de commissie uiteengezet hoe hij het onderzoek van zijn zwager, prof. L. de Jong (de vroegere directeur van het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie) in zijn kennissenkring heeft gebracht en hoe die kennissen het verder hebben gebracht. De heer Cost Budde zette uiteen, hoe hij het nieuws van het onderzoek naar het SS-lidmaatschap van Aantjes heeft verteld aan de directeur van de bibliotheekcentrale in Rolde, waarbij een aantal mensen aanwezig was. Deze directeur heeft het nieuws doorverteld aan andere bestuursleden van deze centrale.

Aangezien een van hen op de pedagogische academie in Assen werkzaam is was het de volgende morgen een nieuwtje op de pedagogische academie in Assen. De heer Cost Budde schrijft een en ander toe — zo blijkt uit het verslag — aan een groot misverstand. Commissievoorzitter Patijn heeft tegenover de commissie de conclusie getrokken, dat het uitlekken van het nieuws ,,het geheim blijft van Assen, van Rolde en van Groningen''.

Het oud-Kamerlid mr. W. J. Geertsema, de tegenwoordige commissaris der Koningin in Gelderland heeft te kennen gegeven, dat hij in 1967/1968 reeds werd geïnformeerd over het oorlogsverleden van Aantjes. Met die wetenschap — zo heeft hij verklaard — heeft hij niets gedaan, omdat ,,ik nooit in een positie ben geweest waarin ik het niet meer voor mijn verantwoording zou hebben kunnen nemen om er niets mee te doen''.

Uit het verslag van zijn gesprek met de commissie blijkt dat Geertsema één moment heeft gehad, waarin hij het met de wetenschap erg moeilijk heeft gehad, te weten het moment waarop hij en Aantjes (in 1970) te zamen werden gedecoreerd. ,.Toen vroeg ik mij af of dat wel een juiste beslissing was geweest'', aldus Geertsema tegenover de commissie.

Reacties *mr.* Aantjes en prof. De Jong

In eerste reacties op de rapporten betreurden zowel mr. Aantjes als dr. De Jong het, dat de commissie van drie niet dieper is ingegaan op het gedrag van Aantjes in de eerste oorlogsjaren. Beiden constateerden, dat Aantjes in het kamp Port Natal geen bewaker, maar gevangene was en zij roemden het rapport-Enschedé, waaraan zij verder sterk verschillende conclusies verbonden.

Volgens Aantjes blijkt uit het rapport van de commissie-van-drie dat de belangrijkste pijlers zijn komen te ontvallen aan het rapport van het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie. De Jong geeft Aantjes' gevangene-status in Port Natal toe, inclusief de gunstige gevolgen die dat heeft voor het Nederlanderschap van Aantjes.

De oud-CDA-fractievoorzitter stelt verder vast dat hij zich volgens Enschedé c.s. niet vrijwillig heeft gemeld voor een onderdeel van de Waffen SS, maar semi-vrijwillig bij de Germaansche SS is terechtgekomen.
Volgens De Jong zijn beide SS-takken deel van een misdadige organisatie en dus ,,even erg".
Aantjes zei op 22 juni dat hij ervan uitging dat De Jong de onhoudbaarheid van zijn rapport van november jongstleden zou toegeven, omdat hem als wetenschappelijk onderzoeker de waarheid meer zou interesseren dan zijn eigen gelijk. De oud-directeur van het RIOD zei op 22 juni in het NOS-journaal dat het rapport-Enschedé zijn eigen bevindingen, afgezien van Aantjes' kampstatus, niet wezenlijk tegensprak.
Op grond van het nu beschikbare feitenmateriaal zou hij zich niet anders hebben opgesteld, verklaarde de heer De Jong: ,,Terugkijkend op onze activiteiten van vorig jaar, gedaan in directe samenwerking met de betrokken ministers, ben ik van mening dat wij een moeilijke, maar toch ook noodzakelijke zuiveringsoperatie hebben moeten verrichten".
Geconfronteerd met de reactie van De Jong op de rapporten liet de heer Aantjes zich op een persconferentie ontvallen: ,,Ik heb geen gedingg met het RIOD, maar het zou kunnen ontstaan. Zolang ik nog uitga van de goede trouw, zou ik mij kunnen voorstellen dat er nog wel gesprekken volgen."
Of zijn vertrek uit de politiek op grond van de door de commissie-Enschedé vastgestelde oorlogsfeiten nodig was geweest, wilde Aantjes liever niet zelf beoordelen. Hij zei wel dat het feit dat hij nooit volledige opening van zaken heeft gegeven in zekere zin in strijd was met zijn opvatting dat een politicus een publieke figuur is van wie men mag weten wie hij is. ,,Als ik daarover gestruikeld ben, is het terecht".

Debat Tweede Kamer

In de Tweede Kamer is op 29 en 30 aug. gedebatteerd over de kwestie-Aantjes naar aanleiding van de twee rapporten hierover, die in juni gepubliceerd waren.
Oorspronkelijk zou dit debat op 28 aug. beginnen, maar nadat het kabinet op het laatste moment besloot een stuk van dr. De Jong en de heer Van der Leeuw toch te publiceren — eerder had het kabinet dit geweigerd —, waarin beide onderzoekers hun rapport van nov. 1978 vergelijken met de twee commissie-rapporten, besloot de TK het debat een dag uit te stellen, zodat men eerst kon kennis nemen van dit laatste verslag van de heren De Jong en Van der Leeuw.

De nieuwe voorzitter van de Tweede Kamer, D. Dolman, presideerde tijdens het Aantjes-debat.

Zonder nieuw onderzoek te hebben verricht komen de oud-directeur van het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie en zijn medewerker (door vergelijking van de sinds deze zomer beschikbare gegevens) tot de conclusie, dat hun oorspronkelijke rapport op één hoofdpunt (de status van Aantjes in Port Natal) onjuist, op twee punten ten dele onjuist (lidmaatschap Waffen/Germaansche SS: ontslag bij de PTT) en nog op één punt onvolledig was (reden voor het niet-studeren in 1942/43).
Zes conclusies van november '78 werden echter bevestigd, schrijven De Jong en Van der Leeuw, terwijl zij nu van oordeel zijn, dat zij terecht de vraag naar Aantjes' nationaliteit hebben opgeworpen.
Met name op het punt van Aantjes' eventuele pro-Duitse gezindheid combineren De Jong en Van der Leeuw in hun nieuwe stuk de nu beschikbare getuigenverklaringen tot een huns inziens versterking van hun eerdere stelling dat die mentaliteit belangrijk minder neutraal was dan de heer Aantjes zelf zegt.
De in november afgetreden CDA-fractievoorzitter toont zich in zijn op 28 aug. eveneens gepubliceerde reactie meer dan teleurgesteld. ,,Het nadere ,,rapport" van uw kant bevat geen enkel nieuw feit, is dan ook geen poging tot objectieve toetsing van uw aanvankelijke beschuldigingen aan de uitkomsten van de commissieonderzoeken, maar heeft tot strekking met gebruikmaking van een selectieve keus uit de door de commissie van drie en de bijzondere Kamercommissie verzamelde gegevens, uw aanvankelijke stellingen zoveel mogelijk te rechtvaardigen".
Aantjes komt, na bespreking van het 35 pagina's tellende stuk van De Jong en Van der Leeuw, tot de slotsom, dat beide onderzoekers afstand hebben gedaan van hun status als wetenschappelijk onderzoeker.
Hij verwijt De Jong en Van der Leeuw een optelsom te hebben geconstrueerd waarin de kernpunten vervagen: ,,U rubriceert de punten zo, dat uw aanvankelijke beschuldigingen voor 75% overeind blijven. De resterende 25% wijt u dan nog voor 10% aan uw getuigen, voor 10% aan mij en voor 570 aan een ,,geheugenfout" van uzelf", schrijft Aantjes.
De kernvraag is volgens Aantjes of de uitkomsten van met name de commissie van drie de conclusies, waarop na 6 november zulke ingrijpende gebeurtenissen volgden, het oorspronkelijke rapport van het RIOD rechtvaardigden. Deze kernvraag wordt volgens Aantjes door beide onderzoekers ,,ontlopen en in de nevelen (...) van een optel- en aftreksom gehuld".
De verleiding was voor hem groot geweest zijn twistgeding met de heren De Jong en Van der Leeuw nu met alle juridische middelen uit te vechten, schrijft Aantjes. Hij ziet daar echter van af in de hoop de hem ,,nog gegeven tijd en mogelijkheden te kunnen besteden ten dienste van de idealen die mij ook tot mijn werk in de afgelopen decennië hebben geïnspireerd".

In het SK-debat kwamen de woordvoerders van de grotere fracties in verschillende bewoordingen tot de conclusie, dat het kabinet-Van Agt het onderzoek naar eventueel belastende oorlogsgedragingen van mr. Aantjes onvoldoende in de hand heeft gehouden en de mogelijke gevolgen van een ongelukkige presentatie onvoldoende heeft beseft.

Vooral PvdA-woordvoerder Voogd noemde de gang van zaken in november '78, zoals die na de rapporten-Enschedé en -Patijn duidelijk is geworden ,,schutterig en beschamend". Het optreden van de regering in de hele zaak noemde hij ,,verbijsterend".
VVD-woordvoerder Joekes prees de commissie van drie voor de wijze waarop deze Aantjes het volle pond heeft gegeven zonder hem te bevoordelen. Kritiek had hij voor de ARP-leiding, die jarenlang niets heeft gedaan met kennis van feiten die, als deze vlak na de oorlog algemeen bekend waren geweest, Aantjes' intree in de Tweede Kamer waarschijnlijk voorgoed onmogelijk hadden gemaakt.
De VVD-woordvoerder zag het als een ernstig verzuim van de betrokken leden van het kabinet-van Agt, dat deze niet hebben ingegrepen toen dr. L. de Jong maandagochtend 6 november aankondigde 's avonds zijn bevindingen via de televisie openbaar te zullen gaan maken.
D'66-woordvoerster mevrouw Wessel-Tuinstra sprak van ,,super onhandig manoeuvreren van het kabinet met het tweede rapport-De Jong. ,,Dergelijk gehannes is niet alleen in de kwestie-Aantjes van deze regering gebleken", aldus de D'66-woordvoerder.
De fracties van PvdA, VVD en D'66 in de Tweede kamer staan op het standpunt dat Aanties niet terug dient te keren in de actieve politiek.
Alleen de fractie van het CDA staat op het standpunt dat Aantjes in beginsel terug moet kunnen keren in de actieve politiek. Alle vier de grote fracties leggen er overigens de nadruk op dat de ARP als eerste over Aantjes' terugkeer dient te beslissen.
Voogd legde er de nadruk op dat Aantjes in november vorig jaar ,,terecht is afgetreden". De PvdA vindt terugkeer van Aantjes vooral wegens de zuiverheid van de politiek ongewenst.
Joekes wees erop dat de terugkeer van Aantjes niet alleen een staatsrechtelijke zaak is.

Alle fracties, het CDA inbegrepen, uitten kritiek op de opstelling en het gedrag van mr. Aantjes in de oorlogstijd en daarna, ondanks de correcties, die het rapport van de commissie-Enschedé heeft gebracht op de bevindingen van dr. L. de Jong en A. J. van der Leeuw.

Het scherpste was CPN-woordvoerder M. Bakker, die de vlucht uit Duitsland van Aantjes beschreef tegen de achtergrond van het verliezende Hitler-regime. ,,Toen het afliep ging hij weg, in het pak, en kwam tijdens de spoorwegstaking met de

trein terug naar Nederland. Van een vlucht was toen het erop aankwam geen sprake."
Onder grote stilte ging de CPN'er in op het onderscheid tussen de Germaansche SS en de Waffen SS. ,,De bezetting schiep een waterscheiding tussen de Nederlanders. De SS was daarbij een niet te miskennen grens. De verschillende onderscheidingen daarbinnen zijn slechts boekhoudkundige kwesties. Om nu het lidmaatschap van de Germaansche SS als een lichter iets af te schilderen, terwijl, toen hij lid werd, al honderdduizend joodse Nederlanders waren afgevoerd, gaat wel ver."
Het SS-lidmaatschap noemde Bakker, ongeacht het motief, fout. Evenals de sprekers van de meeste andere partijen legde hij er de nadruk op dat terugkeer in de politiek de verantwoordelijkheid is van Aantjes, zijn partij en zijn kiezers, maar zo waarschuwde de communist, ,,bij elk optreden van Aantjes in de tuekomst zijn de SS-tekens nooit meer weg te denken."
De PSP'er Van der Spek noemde het lidmaatschap van de Germaansche SS zelfs erger dan dat van de Waffen SS, gezien de hogere eisen (o.m. ten aanzien van het ras) die bij de eerste organisatie werden gesteld.
PvdA-woordvoerder Voogd liet uitkomen, dat binnen zijn fractie een minderheid geen uitspraak over de wenselijkheid van Aantjes' terugkeer in de politiek wilde doen. Desondanks heeft de fractie besloten dit wel te doen, omdat het de meest essentiële overgebleven vraag was na het vorige debat over Aantjes. Bovendien wegens de verschijning van de rapporten van de commissie-Patijn en de commissie-Enschedé.
Ondanks het feit dat Aantjes in de ogen van de PvdA-fractie geen oorlogsmisdaden heeft begaan, komt zij tot de conclusie dat hij op grond van de feiten in en na de oorlog die over zijn gebleven, beter niet kan terugkeren. En ook in het licht van de getuigenis die Aantjes zelf heeft belichaamd, wil deze enige geloofwaardigheid behouden.
De ARP'er Schakel, die zich als enige CDA'er publiekelijk heeft uitgesproken tegen terugkeer van Aantjes in de Kamer en tegen een hoge publieke functie (zoals het vacant komende commissariaat van Utrecht), betuigde de PvdA-woordvoerder zichtbaar zijn instemming.
Dit in tegenstelling tot CDA-fractievoorzitter Lubbers, die in een soms geëmotioneerd betoog reageerde op de woorden van Voogd. Gevraagd waarom hij wel kritiek had op het gevoerde kabinetsbeleid en desondanks de daartegen gerichte motie-Voogd indertijd niet wilde steunen, stelde de CDA-voorzitter dat de door het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie gemaakte fouten dermate overrompelend zijn geweest, dat het zuiver formalistisch zou zijn om daar uitsluitend het kabinet hard over te vallen.

PvdA-woordvoerder Joop Voogd

Aansluitend verweet Lubbers de PvdA'er hem van vaagheid te hebben beticht, terwijl de socialist zelf met geen woord in was gegaan op eerdere verklaringen van de PvdA-fractie die gebaseerd waren op ,,onbetwistbare feiten" die achteraf alleszins betwistbaar waren gebleken. ,,U zegt daar niets meer over. Dat maak ik met u politiek niet mee", aldus een geprikkelde Lubbers.
Overigens bleef de CDA-spreker bij zijn kritiek op het kabinet, op het RIOD en Aantjes zelf. ,,Maar morele verontwaardiging mag niet leiden tot omkering van de bewijslast".
Hoewel ook zij er de nadruk op legden dat de beslissing over terugkeer aan Aantjes zelf, de ARP en in laatste instantie de kiezers is, stonden ook de woordvoerders van D'66 en de VVD negatief tegenover een rentree van Aantjes.
Mevrouw Wessel (D'66), die maar acht minuten spreektijd had gevraagd omdat zij de zaak wel genoeg besproken achtte, citeerde Aantjes uit een toespraak over de koopsompolissen: ,,Voor politici zie ik de les erop bedacht te zijn dat het goede voorbeeld meer spreekt dan het goede woord. Woorden wekken, voorbeelden strekken".
Joekes (VVD) citeerde met instemming ARP-voorman prof. dr. I. A. Diepenhorst (lid van de Eerste Kamer): ,,Achter een publieke loopbaan dient onder bepaalde omstandigheden een punt te worden gezet". Hij prees de ruimte die de commissie van drie Aantjes in het onderzoek heeft gegund en vroeg de regering niet om schuldbekentenissen, maar wel uitleg waarom bijv. geen geheimhouding van het lopende onderzoek-De Jong was verzekerd.
De voorzitter van de commissie die het na-oorlogse omspringen met kennis van Aantjes' oorlogsverleden heeft onderzocht, de socialist Patijn, hield zijn Kamergenoten voor, dat onder ede horen van getuigen niet zou hebben geholpen en daarom niet is gebeurd; betrokkenen wilden toch niets meer zeggen. Bovendien probeerde hij nogmaals te verduidelijken waarom van een complot om Aantjes in november '78 kapot te maken geen deugdelijk bewijs was te verkrijgen.

Antwoord regering

In het antwoord van de regering op de door de TK-leden gemaakte opmerkingen zei premier Van Agt op 30 aug. o.m., dat de regering bereid is eraan mee te werken, dat mr. Aantjes in de toekomst zijn ,,grote gaven van hoofd en hart" weer dienstbaar kan maken aan een maatschappelijke functie.

In sommige gevallen zullen echter rond de persoon van Aantjes bestaande maatschappelijke gevoelens — bijvoorbeeld via inspraakprocedures — bij een eventuele voordracht voor een bestuurlijke functie moeten worden meegewogen. In andere gevallen zullen ,,de bekwaamheden en vaardigheden van de heer Aantjes veel meer of zelfs uitsluitend bepalend zijn".

CDA-woordvoerder en fractievoorzitter Ruud Lubbers.

De regering moet behoedzaam zijn voor zover het om toekomstig politiek of maatschappelijk functioneren van de vroegere CDA-leider gaat, maar, zo zei Van Agt, nu de twijfel over Aantjes' nationaliteit is weggenomen kan hij volgens Grondwet en wet weer in de Tweede Kamer terugkeren.
Evenals een grote meerderheid van de Kamer meende de premier dat het allereerst aan Aantjes zelf is om te bepalen of en hoe hij in de toekomst weer wil functioneren.
Mr. Van Agt zei dat het kabinet meent dat er over Aantjes sinds november vorig jaar meer leed gekomen is dan gerechtvaardigd is op grond van wat hem uiteindelijk kan worden verweten. ,,En dat trekken wij ons aan", zei Van Agt, die nog eens herhaalde dat het optreden van het kabinet in de kwestie-Aantjes, met name de gebeurtenissen rondom de persconferentie van De Jong en Van der Leeuw van vorig jaar november, ,,geen schoonheidsprijs verdienen".
Aan de andere kant, zo zei de premier, die erkende dat het kabinet verantwoordelijk is zowel voor het houden van die persconferentie als voor het ontbreken van aanwijzingen omtrent die persconferentie, zag het kabinet zich in die dagen geplaatst voor contrasterende verantwoordelijkheden. De eerste verantwoordelijkheid gold die tegenover de Kamer, de tweede ten opzichte van een burger (Aantjes) met zijn recht op privacy en rechtsbescherming.
Van Agt benadrukte nog eens dat de beslissing tot de persconferentie in overeenstemming met mr. Aantjes was genomen, toen gebleken was dat feitelijk de inhoud van het voorlopige rapport van De Jong en Van der Leeuw die dag in hoofdzaken toch bekend zou gaan worden.
Op de kritiek uit de Kamer dat het kabinet onvoldoende geheimhouding had gewaarborgd. rondom het onderzoek van de beide onderzoekers in de zaak-Aantjes, zei hij dat hij die kritiek niet goed begreep. De kring van kennisdragers was zeer klein, daar kon eigenlijk niemand afgehaald worden, en het kabinet meent nog steeds dat toen de nodige voorzichtigheid in acht genomen is, ook tijdens het vervolgonderzoek dat de heren De Jong en Van der Leeuw in het weekeinde vóór de persconferentie nog hielden. Hun onderzoekactiviteit is toen uitgelekt door een onzorgvuldigheid van mevrouw De Jong tijdens een telefoongesprek met de zwager van dr. De Jong.

Van Agt zei nog dat er nu een vollediger beeld is gekomen, dank zij de onderzoeken van de commissie-Enschedé en de bijzondere Kamercommissie-Patijn, dan uit het ook door de onderzoekers destijds als voorlopig aangemerkte rapport was gebleken. ,,Er is nu een gunstiger beeld voor Aantjes en dat stemt tot vreugde", zei hij.
Minister Pais zegde toe dat hij met de betrokken Kamercommissies over het nieuwe reglement voor het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie (volgend bericht) overleg zal plegen, met name over de vrijheid tot publikatie van het RIOD. Met deze toezegging heeft de minister een hoeveelheid bezorgdheid daarover in de Kamer weggenomen.
Voogd (PvdA) sprak aan het eind van het debat over een Shakespeariaans of Kafka-achtig drama in de Nederlandse politiek, waaronder de Tweede Kamer nu, naar hij hoopte, een streep heeft gezet.

Mr. Aantjes houdt mogelijkheid terugkeer in politiek open

De gewezen fractieleider van het CDA in de Tweede Kamer, mr. W. Aantjes, houdt de mogelijkheid van een terugkeer in het parlement nog steeds open. Aantjes zei op 30 aug. voor de televisie zelf ,,weinig aandrang" te hebben, maar liet tegelijk uitkomen dat hij er rekening mee houdt dat zijn partij hem terugwil. ,,Als het CDA nou zou vinden dat het wel zou moeten, ja, dan vind ik dat ik nu niet moet zeggen: dat gebeurt niet", aldus Aantjes.
Met deze uitspraken reageerde Aantjes op de conclusie van het op 30 aug. afgesloten Kamerdebat over zijn oorlogsverleden.
Aantjes ontkende dat hij eerder zou hebben verklaard terug te willen komen in het parlement. ,,Misschien" — zo zei hij in Avro's Televizier Magazine — ,,is dat zo verstaan, maar ik heb dat zeker niet bedoeld."
Hij zei de opvatting van zijn voormalige fractiegenoot Schakel te delen, dat een terugkeer in de Tweede Kamer voor zijn functioneren als Kamerlid moeilijk zou zijn. Aantjes: ,,Ik ken die wereld langer dan hij. Ik zie dat natuurlijk zelf ook wel. Dus wat mij betreft is er weinig aandrang om te zeggen: ik zou graag weer terugkomen."
Aantjes beschuldigde verder verschillende partijen in de Tweede Kamer — uitgezonderd het CDA — ervan, dat zij uit het oogpunt van partijpolitiek tegen zijn terugkeer hadden gepleit. *(NRC/H'blad,* ANP, TK-stukken)

(Vor. ber. pag. 843/2 e.v. - 1978)

NIEUW REGLEMENT PUBLIKATIES RIOD

Uit een bericht in de Nederlandse Staatscourant van 7 aug. bleek, dat voor het RIOD een reglement was opgesteld, waarin o.m. de verantwoordelijkheid voor de openbaarmaking van de door het RIOD verzamelde gegevens is vastgesteld. Daarmee is gevolg gegeven aan de toezegging, die de regering in het eerste debat over de zaak-Aantjes in nov. 1978 aan de Tweede Kamer had gedaan.

De regeling is gebaseerd op een nieuw Koninklijk besluit vân 28 juli 1973. Uit het besluit blijkt onder meer, dat de minister van onderwijs en wetenschappen geen inhoudende bemoeienis heeft met het door het RIOD verrichte wetenschappelijk onderzoek. Volgens het Koninklijk besluit moet de minister een reglement vaststellen waarin de taken, bevoegdheden en de werkwijze van het bestuur van het RIOD, de directeur en de medewerkers van het instituut nader worden geregeld. Bepalingen in het reglement met betrekking tot dienstverlening ten behoeve van de justitie en het gebruik van strafrechtelijke gegevens worden vastgesteld in overeenstemming met de minister van justitie.
Minister Pais heeft op 4 augustus 1979 het reglement voor het RIOD vastgesteld. Ten aanzien van de toegankelijkheid van de gegevens vermeldt het Koninklijk besluit dat de collecties die een openbaar karakter hebben zoals brochures, affiches boeken en dergelijke, algemeen toegankelijk zijn. Ten aanzien van archiefbescheiden wordt de openbaarheid geregeld in het reglement. Het bestuur van het RIOD moet wat dat betreft in elk geval de bepalingen van de Archiefwet volgen. Met uitzondering van specifieke archiefbescheiden en strafrechtelijke gegevens voor het gebruik waarvan speciale ontheffingen noodzakelijk zijn, is het mogelijk voor particulieren om de archiefbescheiden te raadplegen, mits zij een wetensfhappelijk oogmerk en/of een zo objectief mogelijke voorlichting nastreven.
Voorwaarde daarbij is dat vooraf een verklaring wordt ondertekend waarin is vastgesteld dat:

- aan de belangen van nog in leven zijnde personen of hun directe nabestaanden, bij publikatie of andere informatieverstrekkingen gebaseerd op de raadpleging, geen onevenredig nadeel zal worden toegebracht;
- het concept van een voorgenomen publikatie aan het bestuur van het RIOD zal worden voorgelegd ter verificatie om na te gaan of de auteur heeft voldaan aan de bepalingen met betrekking tot belangen van personen en hun directe nabestaanden. Indien het bestuur van het RIOD het op grond van de verificatie noodzakelijk acht, vindt overleg plaats tussen het RIOD-bestuur en de auteur.
- de auteur geen tot individuele personen herleidbare gegevens in de openbaarheid zal brengen dan in overeenstemming met de minister van onderwijs en wetenschappen, voor zover die gegevens zijn ontleend aan archiefbescheiden die betrekking hebben op:

a. zuiveringen en vergelijkbare disciplinaire maatregelen;

b. lidmaatschappen, betrekking hebbend op de periode tot 10 mei 1940 van landsverraderlijke organisaties als bedoeld in het Besluit ontbinding landsverraderlijke organisaties:

- de auteur de Staat vrijwaart tegen eventuele aansprakelijkheidsstelling, voortvloeiende uit het verlenen van toegang tot de archiefbescheiden.

De voorwaarden die in de verklaring zijn opgesomd gelden ook voor medewerkers van het RIOD wanneer zij optreden als auteur.
Het RIOD-bestuur mag grotendeels zelfstandig beslissen over de verlening van diensten aan burgers, media, enz. De belanghebbenden kunnen tegen eventueel negatieve beslissingen van het bestuur van het RIOD in beroep gaan bij de minister van onderwijs en wetenschappen. Ook ten aanzien van de dienstverlening gelden voorwaarden ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.
Een uitzondering op het verstrekken van strafrechtelijke gegevens is gemaakt in het geval deze gegevens worden gevraagd ten behoeve van wetenschappelijk geschiedkundig onderzoek. Dit onderzoek moet dan door of onder leiding van een hoogleraar of lector, wiens leeropdracht de nieuwe en nieuwste geschiedenis omvat, worden verricht. Het RIOD-bestuur is in dergelijke gevallen bevoegd zelfstandig te beslissen over het verstrekken van deze gegevens.
Wel zijn er voorwaarden aan verbonden. Er mag geen gebruik van worden gemaakt anders dan ten behoeve van het onderzoek waarvoor de gegevens zijn verstrekt en de onderzoeker mag geen tot individuele personen herleidbare strafrechtelijke gegevens in de openbaarheid brengen, dan in overeenstemming met de minister van justitie.
Het RIOD-bestuur is ook bevoegd tot het verstrekken van strafrechtelijke gegevens aan de instanties die belast zijn met bijvoorbeeld uitkeringen ingevolge de Wetten buitengewoon pensioen zeelieden-oorlogsslachtoffers, buitengewoon pensioen 1940-1945, uitkeringen vervolgingsslachtoffers, rechtspositie verzetsmilitairen, buitengewoon militair pensioen. Wanneer een dergelijke uitkering wordt afgewezen, zal ook de raadsman van de aanvrager kunnen beschikken over deze gegevens. (Nederlandse Staatscrt.)

OORLOGSMISDADIGER KOTÄLLA IN GEVANGENIS IN BREDA OVERLEDEN

De Duitse oorlogsmisdadiger Joseph Kotälla — een van de ,,drie van Breda" — is in de nacht van 31 juli op 1 aug. in de koepelgevangenis in Breda overleden. Kotälla, wiens gezondheidstoestand de zes voorafgaande weken te wensen overliet, is uiteindelijk gestikt als gevolg van longoedeem.
Er zijn pogingen in het werk gesteld om, overeenkomstig het geval Lages — een oorlogsmisdadiger die in de jaren zestig werd vrijgelaten omdat hij ernstig ziek was (pag. 374/1 - 1966) — een strafonderbreking te bewerkstelligen, maar minister De Ruiter (justitie) was van mening dat Kotalla's toestand niet ,,terminaal" was.
In die juridisch kringen, waarin men herhaaldelijk heeft gepleit voor strafonderbreking voor de

zieke oorlogsmisdadiger, is men er echter van overtuigd dat het nooit in de bedoeling van de Nederlandse overheid heeft gelegen dat een van de oorlogsmisdadigers in gevangenschap zou overlijden. Wel noemde men het ..een strafexecutie met de vinger aan de pols".

Ongetwijfeld zal de dood van Kotälla, aldus deze kringen, gevolgen hebben voor de positie van het resterende tweetal Aus der Funten en Fischer.

De gevreesde ondercommandant van het concentratiekamp van Amersfoort, Joseph Kotälla (72), heeft vanaf '73 als een menselijk wrak in de koepelgevangenis te Breda geleefd. Als gevolg van een hersenbloeding was hij tot aan zijn dood nauwelijks in staat te praten en was hij gedeeltelijk verlamd.

De voortdurende en uitzichtsloze gevangenisstraf van Kotälla en van de andere twee van Breda, Aus der Funten en Fischer, heeft in de loop der jaren tal van juristen en politici in ernstige gewetensnood gebracht. Na heftige tonelen in de Tweede Kamer en na grote opschudding in het hele land besloot de regering op 4 maart 1972 af te zien van een gelijktijdig gratieren van het drietal. Weliswaar diende verdere strafvoortzetting geen enkel strafrechtelijk doel, aldus de motivering toentertijd, maar ,,sociaal-psychologische redenen verzetten zich tegen voortijdige vrijlating." (pag. 208/3 e.v.-1972)

De kwestie-Kotalla wekte ook de afgelopen jaren de meeste beroering, omdat de man zo ernstig ziek was en bovendien onderzoekers van de Penitentiaire observatiekliniek te Utrecht volgens een uitgelekt rapport al in 1972 tot de conclusie zouden zijn gekomen dat de man gezien zijn gezondheidstoestand niet meer voor verdere strafexecutie in aanmerking kon komen.

Prof. dr. I. A. Diepenhorst, die onlangs nog een pleidooi voor de vrijlating van de Drie van Breda hield, zei op 1 aug. in een eerste reactie het zeer te betreuren dat Kotälla op deze manier aan zijn einde i? gekomen. ,,Ik heb me herhaaldelijk uitgesproken over het feit dat een langdurige gevangenisstraf niet bevredigend is en dat de overheid die dit toelaat geen waardige uitoefening van haar bevoegdheid kan worden toegedicht."

Hij kon niet zeggen of hij alsnog nieuwe stappen gaat ondernemen om de twee nog overgebleven oorlogsmisdadigers vrij te krijgen. De mogelijkheid van vrijlating acht hij overigens zeer gering. ,,Deze man (Kotalla) was zeer ernstig ziek. Voor zover mij bekend lijden de twee anderen slechts aan verschijnselen die gepaard gaan met hoge ouderdom en op grond daarvan mag men niet aannemen dat zij wèl zullen worden vrijgelaten."

Dr. A. H. van den Heuvel, lid van het moderamen van de Raad van Kerken, een instantie die zich heeft beijverd voor de vrijlating van de Drie, weigerde commentaar te geven op de dood van Kotälla omdat hij ,,niet opnieuw allerlei emoties wilde opwekken."

Joseph Kotälla werd op 14 juli 1908 te Biesmarckhute in Silezië geboren. In de oorlog verwierf hij zich als SS-er ingedeeld bij de SD in het concentratiekamp de bijnaam de ,,beul van Amersfoort". Het bijzondere gerechtshof veroordeelde hem op 14 december 1948 tot de doodstraf wegens medeplichtigheid aan moord op 77 mensen, en het plegen van wreedheden als slaan, schoppen, roerloos laten staan en het aan waakhonden overleveren van gevangenen. Ook heeft hij meerdere malen executiepelotons samengesteld, waarbij hij ook zelf gevangenen zou hebben doodgeschoten.

In december 1951 werd de doodstraf omgezet in levenslang. Kotälla kwam in de koepelgevangenis van Breda terecnt. In 1966 trouwde hij daar met een vrouw uit zijn geboorteplaats die hem enkele malen per jaar bezocht.

Toen de toenmalige minister van justitie Van Agt in september 1971 liet weten niet afwijzend tegenover gratie voor de drie van Breda te staan, ontstond een golf van protesten. De vaste Kamercommissie voor justitie schreef daarop een openbare hoorzitting uit, waarop afgevaardigden van veertig organisaties het woord voerden, onder wie vertegenwoordigers van Joodse kerkgenootschappen, verenigingen van overlevenden van concentratiekampen en nabestaanden van slachtoffers. (NRC/H'blad)

(Vor. ber. pag. 208/3 e.v.-1972)

BELGIË

RBP OVERGENOMEN DOOR COASTAL

Op 6 augustus is een einde gekomen aan de bedrijfsbezetting van de Antwerpse petroleumraffinaderij RBP, die begonnen was begin september 1978, nadat de eigenaar, Occidental Petroleum Corporation (Los Angeles, USA), de sluiting van de onderneming aangekondigd had. Zowat 250 arbeiders vestigden zich permanent op het bedrijfsterrein. In de loop van de volgende maanden viel een aantal af, maar uiteindelijk waren nog ongeveer 160 bezetters op hun post gebleven.

Intussen was maandenlang tussen het kabinet van Vlaamse Streekeconomie, de vakbonden en diverse mogelijke kandidaat-kopers onderhandeld over overname-voorwaarden. Dat leidde op 3 aug. 1979 tot een akkoord, waarbij de aandelen van Occidental Petroleum voor een bedrag van 25 miljoen dollar werden aangekocht door Coastal States Gas Corporation (Texas, USA). Een hondertal arbeiders blijven aan het werk. Begin september zou de raffinage hervat worden.

Uitbreiding van het bedrijf in een latere fase wordt niet uitgesloten geacht. Coastal zou een totale raffinage-capaciteit van ca. 6 mln ton per jaar willen bereiken, d.i. honderdduizend barrels per dag. De distributie zal gebeuren via Coastal States Trading te Londen. De Texaanse maatschappij heeft vier raffinaderijen in de Verenigde Staten en houdt zich ook bezig met de produktie van meststoffen, steenkooldelving en de distributie van aardgas.

(Vor. ber. pag. 21/1)

AANKOOP PANTSERVOERTUIGEN

De regering besliste op 24 juli, op voorstel van defensieminister Vanden Boeynants, tot de aankoop van 1.189 pantservoertuigen op rupsbanden. In een eerste fase zullen bij de firma BMF 514 AIFV- en 525 M-113 Al-voertuigen worden besteld, in totaal 1.039 voertuigen van Amerikaans fabrikaat. De bouw ervan onder Belgische licentie zal voor 70% in België moeten geschieden; de overblijvende 30% zullen volledig gecompenseerd moeten worden door bestellingen in België. De regering zal slechts een definitieve beslissing nemen, zodra zij zeker is van 75% van de economische compensaties. Voorts wil de regering nog een kans geven aan de door de Belgische onderneming ACEC ontworpen Cobra. Daarom werd de keuzebeslissing inzake de 150 resterende voertuigen verdaagd tot einde 1980.

Tijdens maandenlange, voorbereidende onderhandelingen had Vanden Boeynants, op grond van de rapporten van de legerleiding, herhaaldelijk zijn voorkeur doen blijken voor de Amerikaanse aankoop, en de argumenten ten voordele van de aankoop van Franse voertuigen bestreden. Door het FDF en de PS was aangedrongen op een gemengde aankoop van Franse én Amerikaanse voertuigen. Vanden Boeynants onderstreepte echter dat om technische redenen de Amerikaanse rupsvoertuigen beter waren dan de Franse voertuigen op wielen.

LUXEMBURG

ALGEMENE VERKIEZINGEN, WINST VOOR CHRISTELIJK-SOCIALEN, WERNER VORMT NIEUWE REGERING, REGERINGSVERKLARING

Tegelijk met de verkiezingen voor het Europese Parlement op 10 juni zijn in Luxemburg parlementsverkiezingen gehouden, die glansrijk gewonnen zijn door de christelijk-sociale partij van Pierre Werner (pag. 390/3 e.v.). Deze partij, die in de oppositie was, won zes zetels en kwam daarmee op een totaal van 24. De liberale Democratische Partij van premier Gaston Thorn won 1 zetel en kwam op 15.

De twee grote verliezers van de verkiezingen waren de communisten, die van 5 naar 2 zetels terugvielen en de socialistische partij POSL die van 17 naar 14 zetels ging.

De onafhankelijke socialisten en een kleine uiterst rechtse partij kregen

ieder 1 zetel. De sociaal-democraten, een van de socialisten afgescheiden partij, vielen terug van 5 naar 2 zetels.
De grote verrassing was het verlies voor de POSL, die samen met de liberalen een coalitieregering hadden gevormd.
Dit verlies was volkomen onverwacht, niet in de laatste plaats voor de socialisten zelf, waarvan enkele vooraanstaande leden de kiezers zelfs opgeroepen hadden op de liberale coalitiegenoten te stemmen, omdat daar algemeen een verlies verwacht werd.
Het verlies voor de socialisten die nu tot de derde partij van het land gedegradeerd zijn wordt verklaard uit de bezuinigingspolitiek van de regering-Thorn. Daar komt bij dat de verkiezingscampagne van de socialisten, die veel aandacht vroegen voor de energie- en nucleaire politiek, weinig weerklank heeft gevonden in de publieke opinie.
Verder heeft de POSL twee flinke aderlatingen in de vorm van afsplitsingen ondergaan. Eerst in 1972 en vervolgens in het voorjaar van 1979.
Na het bekendworden van de uitslag zijn besprekingen begonnen tussen de grootste partijen die ongeveer een maand later resulteerden in het besluit een christelijk-sociale-liberale regeringscoalitie te vormen onder leiding van de christelijk-sociale voorman Pierre Werner.
De nieuwe coalitie zal in het parlement over een ruime meerderheid beschikken van 59 zetels. De besprekingen tussen beide partijen zijn ondanks aanzienlijke meningsverschillen in het verleden t.a.v. het te voeren beleid op het gebied van de economie en het familierecht vlot verlopen. De afgetreden socialistisch-liberale coalitie heeft in de afgelopen jaren namelijk een door de christelijk-socialen fel bestreden nieuwe echtscheidingswetgeving doorgevoerd en de zwangerschapsonderbreking gelegaliseerd.
De nieuwe coalitiepartners hebben besloten de uitvoering van deze wetgeving nauwkeurig te volgen.
Op 15 juli werd de samenstelling van de nieuwe regering bekendgemaakt.
Deze is als volgt:

premier - Pierre Werner (chr. soc.); financiën en soc. zaken - Jacques Santer (chr. soc.); binnenl. zaken - Jean Wolter (chr. soc.); buitenl. zaken, economie en justitie - Gaston Thorn (lib.); landbouw - Camille Ney (chr. soc.); leger, gezondheid en sport - Emile Krieps (lib.); publieke bedrijven - René Konen (lib.); onderwijs en toerisme - Fernand Boden (chr. soc.); energie, vervoer en posterijen - Joseph Bartel (lib.); staatssecr. voor buitenl. zaken - Ernest Muhlen (chr. soc.) en Paul Helminger (lib.).

De nieuwe premier, Pierre Werner is op 29 december 1913 in Saint-André geboren en heeft rechten en politieke wetenschappen in Parijs gestudeerd. Aanvankelijk was hij advocaat, maar later heeft hij zich gespecialiseerd in de bankwereld. Na enige tijd financieel adviseur van de regering te zijn geweest werd hij in '53 tot minister van financiën benoemd en een jaar later tot christelijk-sociaal afgevaardigde gekozen. Na het succes van zijn partij bij de verkiezingen van 1959 werd hij premier wat hij bleef tot 1964. Daarna werd hij premier van een christelijk-sociaal-socialistische coalitiekabinet. In '68 werd hij premier van een christelijk-sociaal-liberale coalitie. Sedert het grote verlies van de christelijk-socialen bij de parlementsverkiezingen van 1974 was Werner de leider van de oppositie.

Op 24 juli heeft Werner de regeringsverklaring aan het parlement aangeboden. De regering beschouwt de werkloosheid, het weer opkomen van de inflatie, het teruglopen van het aantal geboorten en de maatschappelijke veranderingen als haar grootste uitdagingen.
In het middelpunt van het regeringsprogramma staat de bestrijding van de de economische crisis en de werkloosheid.
Zonder op concrete bijzonderheden in te gaan, beloofde de premier een vergaande bevordering van de industriële investeringen.
Veel belang hecht de nieuwe regering aan de stabilisering en ontwikkeling van Luxemburg als internationale bankcentrum. Dat is ook de reden dat krediet- en valutakwesties in de nieuwe regering door de premier zelf behandeld zullen worden. (NZZ, Le Monde)

PARLEMENT SCHAFT DOODSTRAF AF

Het parlement heeft 17 mei de doodstraf met 59 tegen 32 stemmen afgeschaft. Socialisten, communisten, een deel van de liberalen en van de christen-socialen stemden voor. De stemming vond plaats acht dagen na het mislukken van een grondwetswijziging in dezelfde zin, die een meerderheid van tweederde van de stemmen moest hebben.
De laatste executies hebben in de jaren 1947-1949 plaatsgevonden. Acht politieke gevangenen en één veroordeelde wegens 5 moorden kregen toen de doodstraf.
De wettelijke afschaffing van een in onbruik geraakte straf is het gevolg van een initiatief van de socialistische minister van justitie, Robert Krieps. Hij heeft zich ervoor ingezet het sterk verouderde strafexecutiebeleid te moderniseren, de omstandigheden in de gevangenissen te verbeteren en de resocialisering van de gedetineerden te vergemakkelijken.
Dit is niet zonder moeilijkheden verlopen. Vooral de christen-socialen, die toen nog in de oppositie zaten, hebben zich met alle middelen ertegen verzet dat detentieomstandigheden van misdadigers verbeterd zouden worden.
Toch heeft de minister weten door te zetten en één der eerste gevolgen van deze operatie is dat het aantal zelfmoordgevallen in de gevangenissen sterk teruggelopen is. (Le Monde)

ENERGIEPOLITIEK

Op het programma van de regering-Werner staat verder een fundamentele hervorming van het stelsel van sociale voorzieningen alsmede een bevordering van de herwaardering van het parlement wiens inspraak volgens de christelijk-socialen in de afgelopen periode vooral bij sociaal-politieke beslissingen onvoldoende was.
Wat betreft de energiepolitiek deed de regering een oproep zuiniger met het energiegebruik te worden.
De voorziening van Luxemburg, dat geheel van het buitenland afhankelijk is, zal door langlopende leveringsverdragen gegarandeerd moeten worden.
Het omstreden plan voor een eigen kerncentrale is van de baan. Het besluit af te zien van de bouw van een kerncentrale was overigens al door de vorige minister genomen.
Eind juni maakte de regering bekend dat het staalbedrijf Arbed S.A. opdracht had gekregen de bouw van een elektriciteitscentrale te bestuderen die op kolen zou moeten werken.
De kerncentrale zou gebouwd worden door een Westduits bedrijf. De nieuwe kolencentrale zal 400 miljoen dollar gaan kosten. Zijn vermogen 600-700 kilowatt zal in 1985 in de behoeften van het land kunnen voorzien.
De voor Luxemburg geplande kerncentrale was er één die leek op het type dat werd gebruikt in Harrisburg in de Verenigde Staten. Daar ontstond in maart een gevaarlijke situatie doordat er iets mis ging in het koelsysteem.
Het internationale Atoomagentschap in Wenen bestudeert een plan om een lijst van kerncentrale-experts op te stellen die in noodgevallen opgeroepen kunnen worden. *(NZZ, NRC/H'blad,* Le Monde)

CENTR. AFR. KEIZERRIJK

STUDENTENONLUSTEN. BOKASSA BESCHULDIGD VAN KINDERMOORD. FRANKRIJK SCHORT FINANCIËLE HULP OP

Op 19 januari braken in de hoofdstad Bangui na twee dagen van vreedzame betogingzn ernstige studentenonlustrn uit, waarbij o.m. verscheidene winkels en twee fabrieken zouden zijn verwoest. Er werd een demonstratie- en samenscholingsverbod afgekondigd en er werd een avondklok (18.00 tot 6.00 uur plaatselijke tijd) ingesteld, terwijl keizer Bokassa I de bevolking via de radio opriep de rust en orde te bewaren. De studenten, die door scholieren en een deel van de bewoners uit de buitznwijkzn van de hoofdstad, werden gesteund, protesteerden naar verluidt tegen een keizerlijk decreet dat hen verplichtte een uniform* te dragen. Maar uit slogans van de betogers bleek ook onvrede over het beleid van de keizer en de economische moeilijkheden. De keizer deelde in zijn radiorede mee dat het omstreden decreet was ingetrokken. Hij verklaarde voorts dat er onder de militairen doden en gewonden waren. De orde werd door militairen op 20 jan. hersteld, maar volgens berichten van reizigers uit Bangui waren dat militairen uit Zaïre. Dit werd echter zowel door de autoriteiten van Bangui als door de Zaïrese regering tegengesproken.

Premier Henri Maidou zei op 23 jan. tijdens zijn verblijf in Brussel dat geen troepen uit Zaïre gedurende de laatste dagen tussenbeide waren gekomen in Bangui. In Kinsjasa stelde de staatscommissaris van buitenlandse zaken, Umba di Lutete, alle buitenlandse diplomaten in kennis van een officiële ontkenning door zijn regering van de beweerde militaire actie in Bangui.
Het Zaïrese persbureau **AZAP** voegde daar bij wijze van verklaring aan toe dat twee transportvliegtuigen van de Zaïrese luchtmacht op 18 jan. „om technische redenen" hadden moeten landen op het vliegveld van Bangui, en dat dit waarschijnlijk de aanleiding tot de geruchten over de Zaïrese interventie had gevormd. Niettemin bevestigden officiële Franse kringen op 23 jan. dat Zaïre op verzoek van keizer Bokassa troepen had gestuurd, terwijl de troepen van het CAK in de kazernes hadden moeten blijven.

* Dat verplichte uniform kon alleen worden gekocht in de Franse winkel van mevr. Bokassa voor een bedrag dat gelijk was aan het maandsalaris van een leraar.

Volgens persberichten hadden de onlusten enkele tientallen doden gevergd. Een Franse arts die de hospitalen in Bangui bezocht, zei volgens Le Monde (25-1) dat het aantal slachtoffers — doden en gewonden — tegen de 400 liep en dat het vooral jongeren betrof.

Op 23 jan. 's avonds werd de avondklok weer opgeheven.
Daarna bleef echter sprake van onrust onder studenten en ambtenaren, die reeds enkele maanden niet waren betaald. Verscheidene ambtenaren en studcnten werd-n gearresteerd. Op 20 april werden in een door de radio verspreid communiqué van de eenheidspartij MESAN (Mouvement pour l'évolution sociale de l'Afrique noire) „de wanorde, de haat, de verdeeldheid en de subversieve actie, geleid door de studenten en een occulte macht" veroordeeld.

Op 22 april werd vanuit N'Djamena, de hoofdstad van het buurland Tsjaad, gemeld dat keizer Bokassa de week tevoren een gewapende aanslag had overleefd, maar zijn auto zou door kogels zijn doorzeefd. Dit bericht werd echter op 23 april door de regering te Bangui tegengesproken.

Op 14 mei publiceerde de Franse sectie van Amnesty International te Parijs ern rapport, waarin werd gesteld dat militairen van de keizerlijke garde op 18 april in de Ngaragba-gevangenis bijna 100 kinderen van 8 tot 16 jaar hadden gedood. Een getuige had zelf 62 lijken geteld, aldus het rapport.

Op grond van getuigenverklaringen kwam Le Monde (15-5) tot de volgcnde reconstructie van de gebeurtenissen sinds eind januari.

„Op 29 jan. (...) startten de onderwijzers een uitgebreide actie om hun grieven kracht bij te zetten. Hun salarissen waren sinds twee maanden niet uitgekeerd. Samengekomen in het protestantse jeugdcentrum stelden zij een motie aan het adres van de regering op. Deze tekst verlangt de betaling van de salarissen op de 28ste van elke maand en eist de afschaffing van het decreet dat op dit punt absolute voorrang verleent aan militairen en leden van de politie.

Na in een ultimatum het dreigement van een sluiting van de onderwijsinstellingen te hebben gebruikt gaf de premier, Henri Maidou, toe en hij stemde er zelfs mee in dat de motie, overeenkomstig de wens van de onderwijzers via de nationale radio werd voorgelezen. De regering scheen door de nieuwe vastberadenheid van het onderwijzerscorps verrast. In de loop van verscheidene werkbijeenkomsten met de keizer heeft deze kunnen constateren dat de functionarissen hun volgzaamheid hadden verloren.

De stakingen breiden zich tot andere sectoren van de openbare diensten uit: het ministerie van financiën, banken, de nationale energiemaatschappij en de katoenindustrie. De staatskas is leeg. Zekere autoriteiten zijn aan verwarring ten prooi gevallen. De minister van onderwijs, Kazagui, reist het land door om zelf de functionarissen te betalen. Een regeringsdecreet verbiedt de regeling van de bestuurssalarissen door bemiddeling van de banken. Alleen een krachtige interventie van Je bankautoriteiten dwong de regering deze beslissing te herroepen.
De keizer gaf iets toe door in de openbare sector een herwaardering van de laagste salarissen te aanvaarden. In de provincie neemt de ontevredenheid onder de boeren toe. Voor het eerst inderdaad besluit de Union cotonnière de Centrafrique, een staatsorgaan, de betaling van de oogst per cheque te regelen, in een land waar banken op het platteland geheel ontbreken. Verscheidene bestuursdiensten worden in de prefectuurcentra aangevallen, de commandant van het wapendépôt in Bouar raakt ernstig gewond; hij zal in Frankrijk worden verpleegd.
In Bangui blijft de spanning toenemen. Op 22 febr. worden de lycea door het leger omsingeld. Uit vrees voor arrestatie weigeren de leerlingen naar binnen te gaan. Op 9 maart worden drie hoge functionarissen, die ervan verdacht worden de zaak van de studenten te hebben gesteund, gearresteerd en vervolgens naar hun dorpen verbannen. Het betreft Alphonse Blague, directeur van de kweekschool, Nicolas Gotoas, rector van het Boganda-lyceum, en Daniel Nkitifei, proruratiehouder bij de Nationale Bank.

Onderwijzers en studenten ontketenden onmiddellijk een 48-uursstaking. De regering gaf toe, bracht de drie personen naar Bangui terug en beloofde niemand meer te arresteren.
Toch zijn, op 8 april, opnieuw studenten ingesloten tegelijkertijd als de minister van voorlichting, Barthélémy Yangongo, die schuldig verklaard was aan het opstellen van pro-Russische pamfletten.
De volgende dag, na nieuwe manifestaties, bezet het leger de universiteit. De dagelijkse bijeenkomsten worden voortgezet in de kerken en scholen in de buitenwijken.
Tijdens een bijeenkomst in de Notre Dame d'Afrique, de kerk van de volkswijk Boy-Rabbé, op 17 april, worden geïnfiltreerde politiemannen. voorzien van walkie-talkies, opgespoord en gemolesteerd.
Dan volgt de grote razzia van 18 april. Het leger omsingelt de wijken in het noorden van de hoofdstad die geacht worden weerspannig te staan tegenover de intimidatiemaatregelen van de regering: Boy Rabbé, Gobongo, Fou en Galabadja. Het maakt vervolgens jacht op de studenten, wat zal uitmonden in 250 arrestaties..."

Daarna volgt het verhaal van een getuige, die jarenlang in Bangui heeft gewoond en zich' eind april daar bevond:

„... De jongeren zijn overgebracht naar de sinistere Ngaragba-gevangenis, waar zovele politieke gevangenen reeds de dood hebben gevonden. De mensen uit de buurt hoorden de hele nacht kreten van pijn van de jongeren, die met knuppels geslagen, getrapt en met bajonetten verwond werden. Een kind werd gedood met het zakmes dat op hem werd aangetroffen. Velen stierven aan hun verwondingen of door verstikking, omdat de kleine cellen waarin zij waren opeengepakt hermetisch gesloten waren. In één cel zijn

van de 30 aanwezigen slechts twee levend eruit gekomen. Men denkt dat er ongeveer 80 doden waren..."

Volgens andere verklaringen volgde de razzia van 18 april na incidenten, waarbij stenen werden geworpen naar regeringsauto's, w.o. die van keizer Bokassa zelf.

Op 16 mei bevestigde premier Maidou in een verklaring via radio-Bangui dat er op 18 april in de loop van studentenmanifestaties arrestaties waren verricht.

Maar alle ca. 50 arrestanten waren ouder dan 16 jaar en zij waren 2 dagen later op bevel van de keizer vrijgelaten. De premier deelde mee dat ongeveer 140 betogers naar de stad Zongo in Zaïre waren uitgeweken om aan de politiecontrole te ontkomen. De regering had een beroep op die jongeren gedaan naar hun families terug te keren, wat zij ook deden. Hun tijdelijke afwezigheid had wellicht tot de veronderstelling geleid dat zij waren verdwenen, aldus de verklaring van premier Maidou, waarin de berichten over de gewelddadige dood van jongeren werden tegengesproken.

Op 17 mei ontkende keizer Bokassa tegenover buitenlandse diplomaten eveneens deze berichten, terwijl hij humanitaire organisaties opnieuw uitnodigde missies naar zijn land te sturen voor een onderzoek. Hij maakte melding van een Zaïrees document, waarin de aanwezigheid in Zaïre van 140 leerlingen uit het CAK werd bevestigd.

Op 18 mei bevestigde het internationale secretariaat van Amnesty International te Londen over inlichtingen te beschikken dat 50 a 100 scholieren door politietroepen van de keizer na hun arrestatie op 18 april in Bangui waren gedood.

Op 2 mei verklaarde keizer Bokassa in de Rwandese hoofdstad Kigali, waar hij de 6de Frans-Afrikaanse conferentie bijwoonde, o.a.: „Nooit zijn op het grondgebied van het keizerrijk kleine kinderen gedood. Studenten hebben gedemonstreerd, niet achtjarige kinderen. Geen van deze werd gedood. Dat is absoluut vals. Mijn eigen kinderen zijn onder de studenten. In mijn land noemt iedereen mij papa. Een vader kan zich niet permitteren achtjarige kinderen te vermoorden. Ik ben overigens soldaat en ieder weet dat de militaire eer verbiedt vrouwen, kinderen en ouden van dagen om te brengen. Ik ben ook een groot christen. . . ."

(Volgens waarnemers in Kigali liet Bokassa de mogelijkheid open dat jongeren ouder dan 8 jaar waren gedood.)

Op 22 mei verklaarde de keizer te Bangui tegenover Reuter dat „marxistische studenten" hadden getracht zijn regime omver te werpen „op bevel van een vreemde mogendheid" en dat hij niet in staat was te zeggen hoeveel de vorige maand de dood hadden gevonden. Een regeringscommissie moest rapport uitbrengen over het „aantal vermiste scholieren".

Op 6 juni werd een keizerlijk decreet d.d. 1 juni gepubliceerd ter „bescherming van de Centraal-Afrikaanse jeugd". Daarin werd „uitdrukkelijk verboden een Centraal-Afrikaanse jongere in het algemeen — scholieren en studenten in het bijzonder — te arresteren, te detineren of te vervolgen voor enige andere reden dan misdrijven volgens het strafrecht", Op overtreding van het decreet stonden boetes en gevangenisstraffen, variërend van 6 maanden tot 2 jaar.

Optreden oppositie. Bokassa persoonlijk beschuldigd

Op 22 mei maakte de ambassadeur van het CAK in Parijs, generaal Sylvestre Bangui, op een persconferentie in de Franse hoofdstad zijn aftreden bekend. Hij verliet eveneens het leger van het CAK, waarvan „het uniform met bloed bevlekt is", vroeg politiek asiel in Frankrijk en kondigde de oprichting aan van een „bevrijdingsfront" van de „Oubanguiens" FLO (vóór de onafhankelijkheid heette het gebied van het CAK Oubangui-Chari).

Generaal Bangui zei dat hem vijf ooggetuigeverklaringen, w.o. die van een lid van de keizerlijke garde, waren verstrekt en dat die de rapporten van Amnesty International bevestigden. In een volgend interview met Libération verzekerde de generaal dat de moorden van januari het werk waren van de keizerlijke garde en dat die van 18 april waren uitgevoerd door de garde en de politie; het leger kon niet schieten, omdat het geen munitie had.

Op 25 mei deelde Amnesty International te Londen mee dat keizer Bokassa tijdens de moorden van april in de Ngaragba-gevangenis was gezien en dat hij „misschien persoonlijk deelgenomen" had aan de moord. Volgens Le Monde (3-6) was de keizer in de nacht van 19 op 20 april en misschien ook in die van 20 op 21 april naar de gevangenis gegaan. Daar had hij tegen degenen die riepen: „Dood aan de keizer" gezegd dat die zouden sterven en vervolgens verscheidene van hen persoonlijk met zijn revolver doodgeschoten.

Op 7 juni verklaarde Ange Patasse. premier van het CAK van sept. 1976 tot juli 1978, tijdens een persconferentie te Parijs dat een comité van nationale unie zou worden gevormd om het proces van de bevrijding van zijn land te versnellen. Hij eiste het onmiddellijke vertrek van Bokassa, „uw beul", die naar zijn zeggen persoonlijk had deelgenomen aan de moorden in de Ngaragba-gevangenis, verantwoordelijk was voor talrijke executies in de jaren 1971 tot 1978 en die ook getracht had hem (Patasse) te vergiftigen.

Patasse stelde aan de pers een jonge jurist voor, die tot april voorzitter van de nationale studentenassociatie ANECA was en sinds mei als balling in Brazzaville (Kongo) verbleef. Om hem op te sporen had de keizerlijke garde een razzia in verscheidene wijken van Bangui uitgevoerd (zie boven). Deze studentenleider bevestigde dat een eenheid van het Zaïrische leger in januari in Bangui tussenbeide was gekomen. Er waren lijken van verscheidene soldaten met een MPR-insigne — de Zaïrese eenheidspartij — gevonden.

N.a.v. het optreden van Sylvestre Bangui en Ange Patasse berichtte Le Monde (16-6) dat de meest vastberaden en populaire tegenstanders van de keizer zich achter een derde man leken te scharen nl. Abel Goumba, president a.i. in 1959 (na de dood van Barthélemy Boganda), in ballingschap sinds 1962 en thans functionaris bij de WHO te Cotonou. Gouma speelde een actieve rol bij de oprichting, drie jaar geleden, van het Front patriotique oubanguien (FPO), dat woordvoerders in Cotonou en Brazzaville heeft.

Op 21 juni kwamen te Parijs vier Centraal-Afrikaanse oppositiebewegingen bijeen, namelijk de Association nationale des étudiants de Centrafrique (ANECA), het FPO, het FLO o.l.v. Sylvestre Bangui en de Mouvement "de libération du peuple centrafricain (MLPC) o.l.v. oud-premier Ange Patasse. Zij kwamen overeen een comité op te richten om een gemeenschappelijk program uit te werken voor de omverwerping van Bokassa, en zij

wilden contact opnemen met Goumba.

Op 28 juni kondigde een journalist uit het CAK, Barthelemy Dodo, te Parijs, de oprichting aan van een ,,Front des démocrates pour la libération du Centrafrique''.

Na een tweede bijeenkomst van 7-9 juli te Cotonou besloten de vier bovengenoemde oppositiebewegingen tot de vorming van een gemeenschappelijk front.

Opschorting Franse hulp. Rapport Afrikaanse commissie

Op 23 mei bevestigde de Franse minister van buitenlandse zaken, Jean Francois-Poncet in de Nationale Vergadering dat Frankrijk zijn militaire hulp aan het CAK had opgeschort in afwachting van de bevindingen van een gerechtelijke commissie van onderzoek. Deze commissie was tijdens de 6de Frans-Afrikaanse conferentie te Kigali (20-22 mei) ingesteld — waarbij Bokassa zelf om vertegenwoordigers uit de rechterlijke macht zou hebben gevraagd — en bestond uit afgevaardigdrn van Ivoorkust, Liberia, Rwanda, Senegal en Togo. De Franse stap had weinig betekenis, omdat de Franse militaire hulp sinds het vertrek van de laatste Franse militaire adviseurs in 1976 nagenoeg nihil was.

Op 13 juni arriveerde de Afrikaanse commissie van onderzoek in Bangui. Zij ontmoette ook de leiders van Amnesty International te Londrn, aldus een woordvoerder van deze organisatie op 28 juni.

Op 16 aug. publiceerde de door de Senegalese rechter Youssopha Ndiaye geleide commissie haar rapport in Dakar. In de 175 pagina's van dit rapport waren de verklaringen van bijna 20 getuigen opgenomen, w.o. die van artsen, vertegenwoordigers van het Rode Kruis, geestelijken, leraren en ouders van vermoorde kinderen. De commissie concludeerde o.a. dat keizer Bokassa persoonlijk de moord in april had gelast en ,,nagenoeg zeker'' daaraan ook persoonlijk had deelgrnomen. AFP citeerde uit het rapport o.a.:

,,De missie schat dat minstens **150** personen, van alle leeftijden, zijn gedood tijdens de onlusten van januari.''

,,Er is vastgesteld dat heel jonge kinderen zijn gearresteerd in autobussen en thuis, terwijl de ouders op hun werk waren. (...) Overgebracht naar de kazernes van het leger en de gendarmerie en naar de Ngaragba-gevangenis zijn zij doodgeschoten, mishandeld, verminkt, gemarteld en opgesloten in nauwe cellen, waar sommige door verstikking zijn omgekomen.

Het register van de Ngaragba-gevangenis vermeldt **52** arrestaties, w.o. die van kinderen van **12** tot **15** jaar en van ,,godobets'' (vagebonden). Geen enkel overlijdensgeval is erin geregistreerd. Evenwel is de ,,missie van constatering'' tot de conclusie gekomen dat ca. **252** personen, in meerderheid kinderen, zijn gearresteerd en gedetineerd in de Ngaragba-gevangenis. Zij kan eveneens concluderen dat er tussen de **50** en **200** doden in de Ngaragba-gevangenis zijn geweest, waarbij het cijfer van **100** doden haar het dichtst bij de werkelijkheid schijnt.''

De ,,getuigen signaleren de aanwezigheid van de keizer bij drie gelegenheden in de Ngaragba-gevangenis alsmede zijn deelname aan de massamoorden die zouden zijn voortgezet in Berengo (de keizerlijke residentie) zelf, onder zijn leiding''.

,,Als conclusie meent de ,,missie van contatering'' dat in de maand januari **1979** te Bangui de onlusten wreed zijn onderdrukt door de ordetroepen en dat in de maand april **1979** massamoorden op een honderdtal kinderen zijn uitgevoerd op bevel van keizer Bokassa en met zijn nagenoeg zekere (,,quasi certaine'') deelneming.''

Tijdens de persconferentie n.a.v. de publikatie van het rapport verzekerde rechter Ndiaye — in antwoord op een vraag van ern journalist — dat elementen van het Zaïrese leger hadden deelgenomen aan het onderdrukken van de onlusten in januari, hoewel dit tot dan toe steeds door de leiders van het CAK en Zaïre was ontkend.

Nog op 16 aug. werd de medewerking van Zaïrese troepen opnieuw tegengesproken door president Moboetoe. Hij stelde dat de aanwezigheid van een Zairees transporttoestel in Bangui op de dag van het neerslaan van de opstand alleen te maken had met een ,,technische landing''; het toestel kwam terug uit de VS waar het was gereviseerd.

Op 17 aug. deelde het Franse ministerie van ontwikkelingssamenwerking mee dat beslotrn was tot opschorting van de Franse financiële hulp aan het CAK, uitgezonderd die voor onderwijs, gezondheid en voeding, welke direct het leven van de bevolking raken, want deze ,,hoeft niet te lijden onder gebeurtenissen waarvoor zij geen enkele verantwoordelijkheid draagt''.

De opschorting van de Franse hulp werd in verband gebracht met de conclusies van de commissie van onderzoek i.z. ,,ernstige schendingen van de mensenrechten in Bangui''.

In **1978** bedroeg de Franse financiële hulp **150** mln francs en de technische hulp **57** mln francs. Frankrijk dekt het chronisch begrotingstekort; het betaalt ongeveer de helft van de begroting van **200** mln francs.

Frankrijk heeft in het keizerrijk grote belangen in de exploitatie van uranium en diamanten (de belangrijkste exportprodukten van het CAK) en de onoffiële handel in ivoor. Vijf Fransen hebben zitting in Bokassa's hofhouding. De familie van de Franse president Giscard d'Estaing bezit een safarihotel in het land: Giscard zelf verblijft er regelmatig voor de jacht en bracht er in augustus **1978** een vakantie van **10** dagen door. Jacques Giscard d'Estaing, financieel directeur van het Franse commissariaat voor atoomenergie (CEA) en neef van het staatshoofd, leidde zelf de onderhandelingen die in **1975** resulteerden in een akkoord, dat de CEA een aandeel van **30%** verschafte in de maatschappij Uranium de Centrafrique (URCA), die met de toekomstige exploitatie van **10.000** ton uranium bij Bakouma is belast. Een andere neef, François Giscard d'Estaing, president van de Franse bank voor de buitenlandse handel, verstrekte in november **1977 2** mln francs om een faillissement van de keizer te voorkomen. Daarmee werden onbetaalde rekeningen van de keizer voldaan, aldus de FAZ **(25-5)**.

Er werken in het CAK **395** Franse ontwikkelingswerkers, o.w. **234** onderwijzers en **65** artsen, die niet onder de aangekondigde Franse maatregel vallen.

Le Monde (19/20-8) meldde dat René Journiac, adviseur van president Giscard, in het begin van de maand naar Franceville (Gabon) gereisd was voor een ontmoeting met keizer Bokassa — met instemming van verscheidene Afrikaanse staatshoofden. Journiac vroeg de keizer zich terug te trekken en de macht over te dragen aan een regentschapsraad. Maar de keizer had deze suggestie zonder meer verworpen, en hij nam contact op met verscheidene staatshoofden om hun te vragen de publicatie van het commissierapport te beletten.

Op 18 aug. deed het door Gouma geleide FPO een beroep op de Centraal-Afrikanen ,,om samen te werken t.b.v. de komst van de tweede, verenigde, vrije en democratische Centraal-Afrikaanse Republiek''.

Tegelijk werd kritiek geleverd op ,,de manoeuvres die hier en daar beraamd worden om het regime van Bokassa zonder Bokassa te handhaven''. Ook de MPLC van Patasse waarschuwde op 19 aug. ,,elke groep die zou trachten hetzij het huidige regime in welke vorm ook te handhaven, hetzij van buitenaf mensen op te dringen die zich om wille van de huidige omstandigheden van de politieke verantwoordelijkheid distantiëren''.

Op 20 aug. kondigde radio-Kampala aan dat Oeganda zijn ambassadeur te Bangui had teruggeroepen en had besloten zijn betrekkingen met het CAK te herzien. Reeds op 31 juli had Le Monde op grond van

een bericht in Jeune Afrique gemeld dat ook Senegal zijn ambassadeur uit Bangui had teruggeroepen.

Op 9 aug. had het Amerikaanse State Department meegedeeld dat de VS hun hulpprogramma aan het CAK hadden opgeschort, nadat op 28 mei reeds was aangekondigd dat de Amerikaanse ambassadeur werd teruggeroepen voor overleg. (FAZ, *Le* Monde, NZZ, *NRC/H'blad)*

EQUATORIAAL GUINEE

MILITAIRE STAATSGREEP. EX-PRESIDENT MACIAS GEARRESTEERD

Op 3 aug. 's avonds werd president Francisco Macias Nguema bij een militaire staatsgreep afgezet. De coup werd ondernomen door een opperste militaire raad (CMS) onder leiding van luitenant-kolonel Teodoro Obiang Nguema Mbazogo, de vice-minister van defensie.

Pas op 5 aug. werd de staatsgreep door de radio van Malabo, de hoofdstad, bekendgemaakt. De nieuwe machthebber kondigde toen de vrijlating van alle politieke gevangenen aan, wier aantal op 5.000 werd geraamd. Het radiostation las tevens een aanklacht voor tegen de afgezette president Macias over wiens lot toen niets werd meegedeeld: ,,De dorpen zijn verlaten, ellende heerste overal, willekeurige arrestaties waren aan de orde van de dag, moorden wegens imaginaire komplotten vergden per dag 50 à 60 slachtoffers. (...) Volk van Equatoiaal Guinee, een donkere bladzijde in de geschiedenis is zojuist omgeslagen."

Over het schrikbewind van Macias, die het land sinds de onafhankelijkheid in okt. 1968 regeerde, hadden internationale humanitaire organisaties zoals Amnesty International en de Internationale Commissie van Juristen herhaaldelijk bericht. Hoewel het land nagenoeg hermetisch voor journalisten was afgesloten verschenen ook in de Westerse pers zo nu en dan berichten over de situatie in Equatoriaal Guinee (zie pag. 804 - 1978). Eind januari nog was door het International University Exchange Fund (IUEF) te Genève een rapport gepubliceerd van de Zweede antropoloog Robert Klinteberg, die het land in 1978 had bezocht. Deze beschreef Equatoriaal Guinee als ,,het concentratiekamp van Afrika": ,,Het is geen Auschwitz, opgezet om een heel volk uit te roeien, maar meer een soort primitief Dachau."

Volgens schattingen waren van de oorspronkelijk 350.000 inwoners van Equatoriaal Guinee ca. 200.000 naar het buitenland gevlucht en ca. 50.000 terechtgesteld.

Op 6 aug. werd bericht dat ex-president Macias zich met zijn lijfwacht had teruggetrokken in een bunker in Nzangayong bij zijn geboorstad Mongomo aan de grens met Gabon. De militaire machthebbers zouden hem tot 7 aug. de tijd hebben gegeven om zich over te geven.

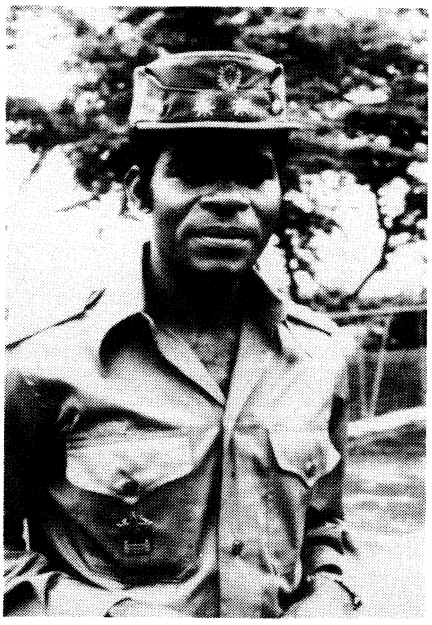
Ook op 6 aug. meldde de nationale radio dat ,,alle garnizoenen van Equatoriaal Guinee zich achter de CMS hadden geschaard en dat spontane en vreedzame manifestaties zich in het hele land hadden voorgedaan.

Op 7 aug. berichtte het Gabonese regeringsdagblad Union dat zware gevechten werden geleverd tussen het leger en aanhangers van Macias bij een heuvel die de toegang tot Nzangayong beheerst. De nieuwe machthebbers zouden tweederde van het land onder controle hebben, w.o. de voornaamste steden als Malabo, Bata, Ebebiyin en Mikok-Mes Seng. Talrijke gedeserteerde pro-Macias militairen zouden naar de buurlanden Gabon en Kameroen zijn uitgeweken.

Diezelfde dag hield een aantal verbannen politieke leiders uit Equatoriaal Guinee een persconferentie in Madrid. Daaronder waren Celestino Okenve, de leider van URGE (de revolutionaire uniepartij van Equatoriaal Guinee), José Mbomio van de ANRD (nationale alliantie voor revolutionaire democratie) en Leandro Mbomio, de leider van FAM (Anti-Macias Front). In een door hen uitgegeven communiqué verlangden zij dat het nieuwe regime een kader voor democratische vrijheid zou scheppen, de grondwet van 1973 zou afschaffen (gebaseerd op de eenheidspartij PUNT, de militie en de jeugdbeweging), amnestie zou verlenen, de slavenarbeid zou opheffen, en vrijheid zou verlenen aan ballingen die naar hun vaderland wensten terug te keren.

Op 9 aug. verklaarde de nieuwe ,,sterke man", luitenant-kolonel Teodoro Obiang Nguema Mbazogo, tijdens een persconferentie te Malabo dat ex-president Macias voortvluchtig was en dat ,,wij de situatie geheel onder controle hebben, de laatste verzetshaard is gevallen".

De verliezen van zijn troeprn bij de gevechten van de laatste dagen

Teodoro Obiang Nguema Mbazogo

noemde hij ,,licht". Hij onthulde nog dat de ex-dictator voor zijn vlucht bij zijn geboortedorp bijna 3 mrd equeles (één equele is drie cent) had verbrand. Wat zijn eigen positie betreft zei hij zich te beschouwen als de ,,woordvoerder van een groep officieren, onder-officieren en soldaten, die zich bij de beweging hadden aangesloten ter wille van de afzetting van de tiran en het herstel van de democratische vrijheden".

De persoonlijke chauffeur van Macias verklaarde op 10 aug. tegenover het Gabonese dagblad Union dat hij in de nacht van 8 op 9 aug. afscheid van zijn chef had genomen vlakbij de grens met Gabon.

Volgens diverse getuigen zou Macias op 8 aug. hebben getracht een tegen-offensief in de richting van Bata te ontketenen, maar dat zou zijn mislukt. Overigens zouden bij de gevechten in het weekeinde van 4 aug. tussen aanhangers van Macias en militairen 300 a 500 personen zijn gedood.

Op 12 aug. verklaarde de chef van de militaire veiligheidsdienst, luitenant Florencio Maye Ela, te Bata dat de voorgaande dag nog felle gevechten waren geleverd met aanhangers van Macias op 60 km van Bata, niet ver van het stadje Efiang.

Op 18 aug. werd de 57-jarige Macias vlakbij Mongomo, alleen en ongewapend, gearresteerd, nadat hij door een boerin was herkend en bij de militaire autoriteiten aangegeven. Volgens luitenant Florencio

Maye zou hij voor een militair en volkstribunaal moeten terechtstaan, ,,overeenkomstig de wens van het volk".

Op 19 en 20 aug. betoogden verscheidene duizenden inwoners van Malabo voor een bestraffing van de oud-president.

Over de achtergronden van de staatsgreep vertelde de vroegere vice-president, Nguema Esono, die alle vrijheid genoot, tegenover *Le* Monde (25-8) — na een bezoek aan luitenant-kolonel Teodoro Obiang Nguema — o.a.:

Hij verzekerde dat hij vanaf mei op de hoogte was geweest van de aanstaande staatsgreep door middel van majoor Mba Onana, de huidige militaire commandant van Bata. Macias zelf had sterke verdenkingen gekoesterd toen hij had gehoord dat Obiang Nguema eind juli zijn gezin naar Gabon had laten vertrekken. Hij had toen tegenover de vice-president verklaard dat men de hoofdstad Malabo, waar Obiang Nguema militair gouverneur was, onmiddellijk door getrouwe troepen moest laten bezetten. Op 1 aug. had Macias de vice-president een nota overhandigd voor zijn neef, majoor Mo Maye, secretaris-generaal van de strijdkrachten te Bata, waarin hij deze opdroeg een landing in Malabo voor te bereiden. De volgende dag had Macias majoor Mo Maye naar Nzangyong laten komen, zodat vicepresident Nguema Esono daar alleen met luitenant Maye Ela achterbleef. Zij hadden openhartig met elkaar gesproken en waren toen overeengekomen om op 3 aug. in de ochtend een opstand te ontketenen. De presidentiële garde in Bata had geen verzet geboden. Op 15 km van de stad waren barricaden opgeworpen om het tegen-offensief van Macias' troepen o.l.v. Mo Maye tot staan te brengen. Deze werd toen bij een kort gevecht gedood. Het hevigste verzet was geboden bij Niefang, waar was gevochten van 3 tot 8 aug., toen Macias vluchtte.

De voormalige vice-president sprak berichten tegen dat Obiang Nguema een ,,neef van president Macias" was; hij verzekerde dat die geen enkele familieband met het afgezette staatshoofd had (zie ook pag. 805/1-1978).

Tegenover ***Le Monde*** (15-8) verklaarde Eya Nchama, de secretarisgeneraal van de ANRD (zie ook pag. 804-'78): ,,Voor het ogenblik is het regime van Macias niet echt gevallen. (...) Als de nieuwe militaire leiders niet de minimale voorwaarden vervullen die wij hun hebben gesteld, dan zullen wij van mening zijn dat de staatsgreep van kolonel Nguema Mbazogo slechts een paleisrevolutie is..." Nchama herinnerde eraan dat Nguema Mbazogo tijdens de dictatuur niet alleen aan de onderdrukking deelnam, maar systematisch de tien officieren had geëlimineerd die vroeger zijn kameraden op de militaire academie van Saragossa waren.

Van hen was slechts één nog in leven, kolonel La Nseng, die zojuist door de CMS was vrijgelaten

Nieuwe *regering*

Op 25 aug. maakte de voorzitter van de CMS. luitenant-kolonel Teodoro Obiang Nguema Mbazogo, de samenstelling van de door hem geleide regering bekend:

Eerste vice-premier en voorzitter van de commissie (ministerie) van buitenlandse zaken - (marine) luitenant Florencio Maye; tweede vice-premier en voorzitter van de commissie van financiën en handel - kapitein Salvador Ela; binnenlandse zaken - onderluitenant Felix Mba Mchama; gezondheid - onderluitenant Pablo Obama; justitie - onder-luitenant Policarpo Mansai; industrie en mijnbouw - onder-luitenant Pedro Nsue; landbouw - onder-luitenant Paulino Obama; cultuur en openbare werken - onder-luitenant Tartigio Mane; transport en stedenbouw - onder-luitenant Pedro Edu; arbeid - luitenant Melchor Ndong. (Le Monde, NZZ, Guardian)

SEYCHELLEN

NIEUWE GRONDWET. PARLEMENTS- EN PRESIDENTSVERKIEZINGEN. NIEUW KABINET. VOORAFGAANDE ONTWIKKELINGEN

President France-Albert René maakte op 20 juni 1978 bekend dat bij de in juni 1979 te houden algemene verkiezingen alleen leden van zijn Seychelles People's Progressive Front (SPPF), dat een maand eerder in plaats gekomen was van de Seychelles People's United Party, zich kandidaat konden stellen voor de Nationale Vergadering. Het lidmaatschap van het SPPF kon slechts worden verworven na een proeftijd van zes maanden, waarin de aanstaande partijleden blijk moesten geven van hun ,,socialistische gezindheid en militante discipline".

De Seychelles Democratic Party van de in juni 1977 afgezette president Mancham (pag. 541/3 e.v.-'77) was niet verboden, maar had veeleer uit eigrn verkiezing opgehouden te bestaan.

De begin mei 1978 i.v.m. een beweerd komplot (pag. 349/1-'78) gearresteerde 21 personen werden begin juli 1978 vrijgelaten, maar zij werden vervolgens onder huisarrest geplaatst, nadat een speciaal tribunaal hun zaak had onderzocht. Op 6 aug. 1978 werden de speciale bevoegdheden onder de noodtoestand, waartoe de regering in mei haar toevlucht had genomen, ingetrokken en werd het huisarrest van de betrokken personen opgeheven.

Op 26 maart 1979 werd een nieuwe

President France-Albert Ren6

grondwet afgekondigd op grond waarvan de Seychellen een socialistische één-partijstaat werd. De Nationale Vergadering zou uit 23 gekozen leden bestaan en 2 benoemde; de president zou rechtstreeks worden gekozen voor niet meer dan drie opeenvolgende ambtstermijnen van 5 jaar.

Van 23-26 juni vonden parlements- en presidentsverkiezingen plaats. Voor de 23 zetels had de eenheidspartij SPPF 55 kandidaten gesteld. Van de 27.920 kiezers (96,43% van de stemgerechtigden) gaf 97.99% zijn stem aan de SPPF-lijst, waardoor 15 mannen en 8 vrouwen werden verkozen. France-Albert René, de enige kandidaat, werd met 97,99% van de uitgebrachte stemmen tot president gekozen.

Op 28 juni stelde de 43-jarige René zijn nieuwe kabinet voor, dat als volgt was samengesteld:

President en minister van binnenlandse zaken, financiën en gezondheid - France-Albert René; buitenlandse zaken - Jacques Hodoul (voorheen onderwijs en cultuur); openbare diensten, bestuur en politieke organisatie - Guy Sinon (buitenlandse zaken en toerisme); defensie - Ogilvy Berlouis (binnenlandse zaken); landbouw, planning en ontwikkeling - Maxime Ferrari (landbouw); onderwijs en voorlichting - James Michel (voorlichting, openbare diensten en bestuur); arbeid en sociale zaken - Philibert Loizeau (openbare werken); transport en toerisme - Matthew Servina (arbeid en gezondheid). (Vor. ber. pag. 542/1-1977)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

UNCSTD

De letters UNCSTD vormen de afkorting van United Nations Conference on Science and Technology for Development, in het Nederlands: Conferentie van de Verenigde Naties over Wetenschap en Techniek voor Ontwikkeling.

Deze conferentie, die in Wenen gehouden werd van 20 aug. tot in de ochtenduren van 1 sept., had ten doel na te gaan, hoe de wetenschappelijke kennis en technologie in de wereld, die vrijwel een monopolie vormt van de ontwikkelde, geïndustrialiseerde landen, dienstbaar gemaakt kon worden aan het proces van ontwikkeling van de onderontwikkelde of ontwikkelingslanden.

Aan deze conferentie werd deelgenomen door vertegenwoordigers van de overheden van de verschillende landen.

Hieraan vooraf had in Wenen van 13-17 aug. een bijeenkomst plaats gevonden van de Advisory Committee on the Application of Science and Technology to Development (ACAST, in het Nederlands: Adviserend Comité voor de Toepassing van Wetenschap en Technologie voor Ontwikkeling). Aan deze vergadering werd deelgenomen dooi wetenschapsmensen, die niet door politieke opdrachten van hun overheden gebonden waren.

Over de resultaten van de vergadering van ACAST berichtte het *NRC/H'blad* op 20 aug. als volgt:

Er zijn in de werkgroepen van ACAST ren paar interessante aanbevelingen op papier gezet. Bijvoorbeeld in de Werkgroep Informatiesystemen, die vindt dat de ontwikkelingslanden zelf een adequaat informatienet moeten opzetten met behulp van de geïndustrialiseerde landen. Hiermee zou de wetenschappelijke, technologische en socio-economische informatie opgeslagen en samengebracht moeten worden, waartoe iedereen die zich met de ontwikkeling bezighoudt toegang zou moeten hebben.

Interessant is ook een aanbeveling van de Werkgroep Communicaties, die voorstellen doet om door middel van drie satellieten om de aarde en een aantal goedkope volgstations mogelijkheden op het gebied van radiocommunicatie te scheppen voor gebieden die tot nog toe van verbindingen verstoken zijn en die langs deze weg over de nodige informatie zouden kunnen beschikken.

Andere voorstellen gaan in de richting van opleiding van technici in de ontwikkelingslanden op alle niveaus door middel van opleidingscontracten, seminars, workshops en cursussen, te geven door specialisten uit de geïndustrialiseerde landen.

Uit al deze aanbevelingen, die eigenlijk meer het karakter van suggesties hebben, blijkt wel hoezeer het idee post heeft gevat dat wetenschap en technologie onmisbaar zijn voor een verdere ontwikkelingsstrategie. Of, zoals prof. dr. H. B. G. Casimir, oud-voorzitter van de Nederlandse Koninklijke Academie voor Wetenschappen, het formuleerde — hij sprak als een der eersten het colloquium toe — „Wetenschap en technologie zijn een essentieel onderdeel van ontwikkeling. Daarom is het niet juist te spreken van het toepassen van wetenschap en technologie bij de ontwikkeling. Men spreekt ook niet van het toepassen van het hart bij de bloedsomloop — het maakt er immers deel van ult."

Casimir is van mening dat de ontwikkelingslanden zelf zullen moeten beslissen wat zij nodig hebben voor hun ontwikkeling en uit het arsenaal van bestaande wetenschap en technologie moeten kiezen wat hun nuttig voorkomt. Het is niet de bedoeling deze landen de pijnlijke weg van de industriële revolutie, waarin het Westen hen is voorgegaan, te laten afleggen, aldus prof. Casimir.

Er is overigens nog een groep die zich enige jaren geleden al heeft gevormd met de bedoeling de wetenschappers en technologen te mobiliseren: de Groep van 19, zoals deze thans wordt genoemd. Veel van de in ACAST afgevaardigde organisaties zijn hiervan lid, zoals het ICSU, de International Council of Scientific Unions.

President van de ICSU is prof. dr. C. de Jager uit Utrecht. Hij heeft zich als lid van de Groep van 19 er vooral voor ingezet om juist nu te zorgen dat de wetenschappers actief betrokken blijven bij de verdere uitwerking van de UNCSTD-gedachte, door op korte termijn te zorgen dat een aantal concrete aanbevelingen op papier wordt gezet én, wat belangrijker is, dat projecten worden aangewezen waarmee terstond verder kan worden gewerkt.

Prof. De Jager: „Enige twijfel over de vraag of TJNCSTD wel aan haar doel zal beantwoorden is aan dit initiatief niet vreemd gew-eest."

„UNCSTD mag niet mislukken, dan zijn wij nog verder van huis. Twee jaar geleden is de Groep van **19** al begonnen een bijeenkomst te organiseren, en door die bijeenkomst, die in Singapore werd gehouden, bleek wel boe groot de betrokkenheid en de bereidheid tot samenwerking bij de aangesloten wetenschappelijke verenigingen is.

Wij, de 19, zeggen: wij moeten zorgen dat de wetenschappers en de technologen in de hele wereld gemobiliseerd worden en dat vooral blijven. Niet door steeds weer nieuwe structuren te bedenken maar door projecten te zoeken en de mensen, die de kennis hebben, erbij te leveren.

Er is nu een clubje van acht man gevormd, voorzitter is de Marokkaan Mandi Elmandira uit Rabat, een gedreven man die zich ook tijdens ACAST uitstekend heeft opgesteld. Dit clubje nu zal op papier zetten hoe zij tot zaken kunnen komen", aldus prof. De Jager.

Op **17** aug. heeft dit groepje een bespreking gehad en daarbij is ook een vertegenwoordiger van UNESCO, de VN-organisatie voor opvoeding, wetenschap en cultuur, aanwezig geweest. Dat is belangrijk, want UNESCO zal wellicht de organisatie worden die straks de opdracht krijgt aan het actieprogramma dat de UNCSTD moet opleveren, gestalte te geven.

De Jager: „Wij geloven dat wij op deze manier, juist door onze ongebondenheid en onafhankelijkheid, sneller en soepeler en vooral gerichter kunnen handelen, en zo een follow-up kunnen geven aan de gedachte die ook in ACAST leeft".

Dr. Walid Kamnawi (l.) en Sad Gandouk, vertegenwoordigers van de PLO op de openingszitting van de UNCSTD in Wenen. De PLO was hier als waarnemer.

Weekblad 48ste jaargang No. 2502, pag. **30783-30798**

Opening door VN-secretaris-generaal Waldheim

De secretaris-generaal van de VN, Kurt Waldheim, opende op 20 aug. de eerste plenaire vergadering van de UNCSTD. Hij zei bij deze gelegenheid o.m. het volgende:

.,Het is onvoorstelbaar dat de spectaculaire vooruitgang van wetenschap en techniek in de laatste drie decennia ons niet in staat zou stellen de steeds groter wordende wereldproblemen de baas te worden. Zodra de industrielanden en de ontwikkelingslanden zullen hebben erkend dat wetenschap en techniek een maatschappelijke opdracht hebben, zullen wij een creatieve heroriëntering voor de toekomst van de wereld zich zien voltrekken."

.,De werkelijke verdeling van de wereld verloopt niet meer tussen Noord en Zuid of Oost en West", aldus Waldheim, ,,maar tussen hen die de oude toestand willen laten voortduren — wat in het nadeel is van allen — en hen die dynamiek, verandering en vernieuwing nastreven. Deze conferentie moet dan ook worden gezien als een blijk van het feit dat wetenschap en techniek de wereld kunnen verenigen."

Verlangens ontwikkelingslanden

In de week, voorafgaande aan de opening van UNCSTD, had de Groep van 77, waarvan ruim 120 ontwikkelingslanden lid zijn, in Boekarest een voorbereidende vergadering gehouden, waarop de Groep haar verlangens geformuleerd had.

Het bleek, dat de Derde wereld wil, dat er „financiële mechanismen" worden gecreëerd, die de middelen moeten verschaffen om de overdracht van wetenschap en technologie aan ontwikkelingslanden mogelijk te maken.
Eerder had de Groep van 77 tijdens een voorbereidende vergadering in New York erop aangedrongen dat er één miljardenfonds wordt gevormd — te financieren door industrielanden — voor de overdracht van wetenschap en technologie naar de ontwikkelingslanden.
In 1985 zou uit het fonds twee miljard dollar voor dit doel ter beschikking gesteld moeten worden en de jaarlijks uit te keren financiële middelen zouden zodanig moeten oplopen dat in 1990 vier miljard dollar uitgekeerd kan worden.
Dit verlangen werd toen door vertegenwoordigers van Westerse landen nogal gereserveerd ontvangen en de vrees leek niet ongegrond dat het noemen van dergelijke bedragen stagnerend op het verloop van de UNCSTD zou kunnen werken.
De secretaris-generaal van de UNCSTD, de Braziliaan João F. da Costa, wilde zich op 21 aug. in een gesprek met de pers niet over concrete bedragen, die nodig zijn voor de wetenschappelijke en technologische overdracht tussen Noord en Zuid, uitspreken.
,,Er zal een vorm moeten worden gevonden tussen contributies en vrijwillige bijdragen waarbij een efficiënte toepassing van de gelden gegarandeerd moet worden", aldus Da Costa.
De verklaring van Boekarest legt sterk de nadruk op de noodzaak dat in het kader van een nieuwe internationale economische orde, die de VN-conferentie in Wenen beheerst, een nieuwe structuur wordt ontwikkeld voor overdracht van wetenschap en technologie ,,in overeenstemming met de doelen en aspiraties van de ontwikkelingslanden".

Incident *i.v.m.* vertegenwoordiging Cambodja

Op 27 aug. deed zich een incident voor i.v.m. de vertegenwoordiging van Cambodja op UNCSTD. Op die dag vroeg nl. de minister van sociale zaken in het bewind van Pol Pot, mevr. Ieng Thirith, het woord. Protest hiertegen werd aangetekend door Polen, mede namens de SU en ± 20 andere landen. Begin jan. van dit jaar is het regime-Pol Pot in Cambodja afgezet en is het bewind in Cambodja door een pro-Vietnamese regering overgenomen (pag. 17 e.v.). In de VN wordt Cambodja echter nog steeds door het regime-Pol Pot vertegenwoordigd.
De Poolse afgevaardigde zei nu, dat ,,als resultaat van een volksrevolutie het regime van Pol Pot omvergeworpen is".
De voorzitter van de conferentie, mevr. Hertha Firnberg, de Oostenrijkse minister van wetenschap en onderzoek, nam kennis van het protest en verleende vervolgens het woord aan mevr. Thirith. Daarop verlieten de vertegenwoordigers van de landen, die het nieuwe bewind in Cambodja steunen, de vergadering.

Conferentieresultaten

In de loop van de conferentie bleken er vooral op twee punten meningsverschillen te bestaan tussen de geïndustrialiseerde staten enerzijds en de ontwikkelingslanden anderzijds.
Het eerste punt betrof het instituut, dat uitvoering moet geven aan het actieprogramma, dat de UNCSTD opstelde.

De Groep van 77, waarin de ontwikkelingslanden zijn gebundeld, wil hiervoor een nieuw lichaam oprichten, dat rechtstreeks onder de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties moet ressorteren. Volgens de Derde wereld kunnen zo alle landen erbij betrokken worden en een stem in het kapittel hebben.
De meeste Westerse landen vinden dat het actieprogramma beter via een bestaande commissie kan worden uitgevoerd, bijvoorbeeld door de CSTD (Commissie voor wetenschap, technologie en ontwikkeling) die na de Conferentie over wetenschap en technologie in Genève in 1969 werd opgericht en die tot nog toe niet zoveel om handen heeft gehad.
In ieder geval vinden de Westerse landen, dat de rapportage van dit werk via de ECOSOC de Economische en sociale raad van de VN, moeten geschieden. In de ECOSOC wordt over het economische en sociale beleid van de VN gerapporteerd, wat een redelijke coördinatie mogelijk maakt. Een nieuw autonoom lichaam dat alleen aan de Algemene Vergadering verslag zou uitbrengen zoals de Groep van 77 dat wil, zou deze coördinatie danig uithollen, menen de meeste Westerse landen.
De Groep van 77 is het hiermee niet eens; zij vindt dat het Westen in deze commissies teveel macht hebben en uiteindelijk de beslissingen nemen terwijl de ontwikkelingslanden er te weinig aan bod komen.

Secretaris-generaal van UNCSTD, João Frank da Costa.

Het tweede geschilpunt betrof de omvang van de financiële middelen, die de industriële landen voor de overdracht van wetenschap en technologie aan de ontwikkelingslanden ter beschikking zouden stellen.
Tegen het slot van de conferentie is een speciale, 20 leden tellende, redactiecommissie in het leven geroepen om een bruikbare tekst op te stellen, waarin de belangrijkste problemen van de conferentie zouden worden geregeld.
Uiteindelijk heeft de plenaire vergadering in de nacht van 31 aug. op 1 sept. geprobeerd de laatste oneffenheden uit het actieprogramma weg te werken met het volgende resultaat:

Er is een nieuw fonds uit de bus gekomen, dat over 1980 en 1981 250 miljoen US-dollar zal bevatten; een bedrag dat eventueel kan worden uitgebreid als er voldoende projecten voor aanwezig zijn. Het zal met vrijwillige bijdragen worden gevuld, waarvoor een zogenaamde pledging-conferentie liefst dit jaar nog wordt gehouden.
De Verenigde Staten hebben al 50 miljoen dollar toegezegd; Nederland, dat geen bedragen hardop noemt, zal 5 miljoen dollar bijdragen wat uit de natuurlijke groei van de begroting kan worden opgevangen.
Het fonds wordt de komende twee jaren

bij het ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties, UNDP, ondergebracht. Voor de jaren daarna zal op een andere constructie worden gestudeerd.
Een intergoiivernementele commissie, waarin alle staten zitting kunnen nernen. moet uitvoering aan het actieprogramma geven. Deze commissie zal aan de Verenigde Naties rapporteren via de Sociaal Economische Raad van de VN, ECOSOC, zonder dat ECOSOC overigens iets aan de aanbevelingen zal veranderen.
Wel kan ECOSOC de rapportage en aanbevelingen van een eigen commentaar voorzien.
Het secretariaat van de nieuwe commissie zal bij de directeur-generaal ontwikkeling en internationale samenwerking van de Verenigde Naties worden gevestigd. Het zal waarschijnlijk een klein secretariaat zijn en te New York worden gevestigd.
Deze uitkomsten zijn het uiteindelijke resultaat van twee weken confereren, waarin vooral het vaststellen van een eensluidende tekst veel voeten in de aarde heeft gehad. De problemen hierover hebben zich tot het laatste moment voorgedaan, omdat het voor een aantal belangrijke onderdelen niet mogelijk was gebleken een tekst zonder meningsverschillen naar de plenaire vergadering te zenden.
De plenaire vergadering moest enige malen worden geschorst om ter plaatse nog tot overeenstemming te komen.
Het is al met al niet gelukt een aantal punten zoals over de overdracht van wetenschap en techniek en de rol die de multinationale ondernemingen hierbij kunnen spelen, in het actieprogramma te krijgen.
Op voorstel van de secretaris-generaal Da Costa werd besloten een paragraaf aan het actieprogram te hechten, waarin wordt aangegeven over welke punten geen overeenstemming is bereikt. In deze vorm zal het programma aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties worden gezonden.

Commentaar

In een commrntariërende beschouwing schreef het *NRC/H'blad* op 3 sept. het volgende over de uitkomsten van UNCSTD:

De woordvoerder van de Groep van 77, de Tunesiër Mahmoud Mestiri, die meer dan 120 ontwikkelingslanden vertegenwoordigde, was in zijn slotwooord (omstreeks 5 uur in de ochtend van 1 sept.) gematigd opgewekt over de resultaten van UNCSTD 1979: ,,Ik zeg niet dat we teleurgesteld zijn, maar we vinden het janimer dat we op een aantal zeer fundamentele punten niet zo ver zijn gekomen als we hadden gewild, en als we noodzakelijk achten voor de gehele samenleving."
Natuurlijk sloeg dit niet alleen op het magere fonds dat het Westen na veel hangen en wurgen afschoof; op dit punt hadden de ontwikkelingslanden trouwens schromelijk overvraagd (ettelijke miljarden per jaar). En niemand zal die bedragen ooit helemaal serieus hebben genomen, temeer doordat iedereen zich bleef afvragen wat de ontwikkelingslanden nu precies met dat geld wilden doen. Neen, het belangrijkste punt waarop de conferentie het antwoord schuldig is gebleven, is ongetwijfeld de wijze waarop de overdracht van wetenschap en technologie naar de ontwikkelingslanden structureel zal worden geregeld, en de rol die de transnationale ondernemingen hierbij spelen. Voorstellen om nieuwe structuren te creëren die wettelijk verplicht zouden zijn in alle landen, om maar eens een van de paragrafen uit de ontwerptekst te lichten. waardoor vrije cri volledige toegang tot alle vormen van kennis van technologie (inclusief de nucleaire, voor vreedzame toepassing) zou ontstaan, zijn blijven steken in de vierkante haken, wat betekent dat er geen eenvormige tekst kon wordeii gevonden. Dit deel werd doorgespeeld naar de plenaire vergadering, die er in die lange laatste nacht ook geen stap verder niee kon komen. Zo valt de teleurstelling van de ontwikkelingslanden dan ook wel te begrijpen.
Anderzijds, wat had men zich eigenlijk voorgesteld in een zo gedifferentieerd gezelschap met zoveel uiteenlopende belangen?
Dat het Westeri zijn vrije economie ter wille van de Derde wereld zal veranderen: de multinationale onderne ingen zal nationaliseren teneinde hen te dwingen hun technologische vorderingen voortaan het eerst aan de ontwikkelingslanden mee te delen? De overheden zouden daar ten hoogste beleefd om kunnen vragen — want de positie van de multinationals is op deze conferentie totaal niet aangetast.
En zo kwam de conferentie in Wenen niet veel verder dan het vastleggen van het eerdergenoemde fonds en het doen instellen van een nieuwe commissie. het intergouvernementele comité onder secretariaat van Kenneth K. S. Dadzie, directeur-generaal voor internationale samenwerking en ontwikkeling van de Verenigde Naties. Hij zal het er ongetwijfeld iets drukker door krijgen.
De taak van het comité omvat onder meer ,,het formuleren van beleidslijnen, teneinde de organen, organisaties en lichamen binnen de Verenigde Naties te harmoniseren met betrekking tot wetenschappelijke en technologische activiteiten en te baseren op het Weense ,,program of action", dit alles gericht op het bijdragen aan een nieuwe internationale economische orde."
Dat is sneller opgeschreven dan uitgevoerd.
Verder. het comité moet een plan opstellen om het UNCSTD-programma uit te voeren, hiervoor prioriteiten stellen en alle mogelijkheden mobiliseren om tot de uitvoering te komen.
Omdat deze commissie open is voor alle staten — dat was een succesje voor de ontwikkelingslanden — kan er een behoorlijke vertegenwoordiging uit de Derde wereld worden verwacht. De naam van het lichaam wijst trouwens al in die richting, want in het ,,intergoevernmental committee of sciencc and technology for development", af te korten met i.g.c., komen we het woord Verenigde Naties niet tegen. De ontwikkelingslanden zien de letters VN soms als een blijk van een te westers stempel, dat zij juist hier zoveel mogelijk vermijden.
Heeft de conferentie, die volgens schattingen met inbegrip van dc voorbereidingen in alle landen totaal wel zo'n 50 miljoen dollar moet hebben gekost, verder nog iels concreets opgeleverd? Men kan zeggen, zoals sommige optimisten aanvankelijk deden, dat alle staten nu met de neus op het feit zijn gedrukt dat de ontwikkelingswereld niet meer als quantité negligeable mag worden beschouwd, dat ze een eigen plaats in de geïndustrialiseerde samenleving opeisen. Een moeilijk meetbaar effect.
Wie weet vloeit hieruit inderdaad een vergrote activiteit voort in liet verkeer tussen Noord en Zuid en zullen de geindustrialiseerde landen inderdaad proberen om communicatie en informatie te bevorderen — zich niet ontveinzend dat nienig ontwikkelingsdollartje wel weer in de westerse economie terugvloeit.
Verder is men het eens geworden over hoe het in de toekomst zal moeten gaan. Dal is misschien ook niet erg concreet, en te vrijblijvend, want het houdt geen tastbare consequenties in maar het staat in ieder geval zwart op wit.
Dir. rapport is in een aparte werkgroep opgesteld (geformuleerd door de Nederlandse rapporteur dr. J. D. de Haan, van de directie coördinatie wetenschapsbeleid) en het kan worden gezien als een neerslag van hetgeen wetenschappers (de ACAST-conferentie) en onderhandelaars uit alle landen met elkaar als noodzakelijk zien: het op nationaal en internationaal niveau trachten de krachten te bundelen om in de ontwikkelingslanden tot een technologisclie ontplooiing te komen. Hoewel men dit rapport ook onder het hoofdstuk goede bedoelingen zou kunnen rangschikken, wordt er in dit document tenminste ondubbelzinnig gekozen voor een lange termijn strategie om ontwikkelingslanden uit de achterstand te halen. Of de goede sfeer en welwillende woorder zijn dan de rokjes van de ontwikkeferentie, lang zullen beklijven, is nauwelijks een vraag.

Onder de kop ,,Fooi" stond in *Elseviers Weekblad* van 8 sept. een commentaar op de resultaten van de UNCSTD, waaraan het volgende is ontleend:

Zoals bijna iedere grote samenscholing die de laatste jaren door de Verenigde Naties wordt georganiseerd. met als doel de tegenstellingen tussen Noord cn Zuid op te heffen, is de afgelopen weekend beëindigde conferentie in Wenen over wetenschap en techniek voor ontwikkelingslanden (UNCSTD) bijna op een fiasco uitgelopen. De bedoeling was de arme Derde wereldlanden onafhankelijker te maken op het gebied van de technologie. Een lofwaardig streven oindat dil inderddad een van de voorwaarden is voor het verkleinen ban de kloof tussen de arme en rijke landen
Toen in Wenen de goede bedoelingen omgezet moesten worden in een werkplan, bleek helaas weinig van dat inzicht ober te zijn gebleven De coriferentie ontaardde snel in een ordinaire ruzie om geld De welvaartslanden deden in het begin erg verschrikt toen zij in het Actieplan van de Groep van 77 (bestaande uit 120 Derde wereldlanden) lazen dat twee miljard dollar werd gevraagd boor een fonds Na twee weken touwtrekken wisten de geïndustrialiseerde landen de schade te beperken tot 230 miljoen dollar Dank zij dat gezeur over geld is het de Westerse landen ook nog gelukt een ebentueel aan de multinationals op te leggen gedragscode voorlopig op de lange baan te schuiven
Het resultaat ban veertieri dagen confereren is een fooi voor de ontwikkelingslanden Een wezenlijke structurele verandering in de overdracht van kennis, waar de Derde wereldlanden uitdrukkelijk om gevraagd hebben, is niet tot stand gekomen
De Derde wereld blijft een wereld bewoond door mensen die als goedkope arbeidskrachten voor onze westerse economie van groot belang zijn De lenige Aziatische vingertjes blijven onze welvaartsprodukten behendig in elkaar friemelen zonder dat ze er mee mogen spelen (NRC/H'blad, Internationale Samenwerking, The Guardian NZZ, Le Monde, FAZ, Financial Times,

INTERNATIONALE ZAKEN

NEGENDE EN TIENDE CONFERENTIE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN VAN ISLAMITISCHE LANDEN

In de hoofdstad van Senegal, Dakar, heeft van 24-28 april 1978 de negende conferentie plaatsgevonden van de ministers van buitenlandse zaken van de landen, die, geheel of in meerderheid, Islamitisch zijn.

Het werk van de conferentie was voornamelijk gewijd aan organisatorische problemen en kwesties van economische, sociale en culturele samenwerking. Er werden resoluties aangenomen over de versterking van de samenwerking tussen de lidstaten en om steun te verlenen aan het ,,lot van de Palestijnen". In één van de resoluties over het laatste onderwerp werden de VS veroordeeld wegens de militaire en financiële hulp, die zij aan Israël verlenen; in een andere werd van de Amerikaanse regering de erkenning verlangd van de Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO, die op de conferentie vertegenwoordigd was.

Tenslotte deed de conferentie een ,,brandend beroep op het Tsjadische volk" het een maand tevoren afgesloten bestandsakkoord en het staakt-het-vuren (pag. 336/1 - 1978) te eerbiedigen.

De tiende conferentie van de ministers van buitenlandse zaken van Islamitische landen werd dit jaar van 8-12 mei in Fez, de hoofdstad van Marokko, gehouden. Er werd aan deelgenomen door 40 van de 42 lidstaten. Oeganda had geen vertegenwoordiging gezonden en de afvaardiging van Egypte was slechts voor een deel van de tijd op de conferentie aanwezig.

De werkzaamheden van de conferentie werden overheerst door de Palestijnse kwestie en het vraagstuk van Jeruzalem.

Aan het begin van de bijeenkomst had de vergadering besloten zichzelf de naam te geven van ,,Conferentie over Palestina en de heilige stad Jeruzalem". De conferentie heeft in totaal 75 resoluties aangenomen over politieke, economische en culturele kwesties, waaronder zich de volgende bevonden:

Besloten werd het lidmaatschap van Egypte van de organisatie van Islamitische staten en alle daarbij behorende organisaties op te schorten wegens de ondertekening van het Israëlisch-Egyptische verdrag. Deze resolutie was ingediend door Syrië. Tegen stemden Oman en Senegal. Guinee-Bissao, Niger, Opper-Volta, Gambia en Gabon hebben zich onthouden.

Op voorstel van Saoedi-Arabië werd besloten een ,,commissie Al Qobs" in het leven te roepen, waarvan de ministers van buitenlandse zaken van 15 lidstaten deel uitmaken. Als voorzitter treedt op koning Hassan II van Marokko. Taak van de commissie is het een politiek programma en een internationale voorlichtingscampagne uit te werken voor het bewaren van het Arabische Jeruzalem. De werkzaamheden worden gefinancierd uit net ,,Al Qobs-fonds voor de bevrijding van Jeruzalem", waaraan op vrijwillige basis wordt bijgedragen.

Volledige steun werd toegezegd aan het Palestijnse volk, vertegenwoordigd door de PLO, en de verdragen van Camp David en Washington werden veroordeeld, evenals de politiek van de VS, ,,die er naar streeft deze verdragen aan het Palestijnse volk op te leggen en die door haar daden zijn weg naar de onafhankelijkheid belemmert".

Deze tekst was het resultaat van een compromis. Het oorspronkelijke voorstel, ingediend door de Palestijnen, was krachtiger geformuleerd geweest.

Op economisch gebied werd besloten een grotere inspanning te leveren bij de hulp aan de armste lidstaten, vooral die in Afrika en i.h.b. die in het Sahelgebied, de slachtoffers van de droogte.

Verder werd besloten de derde Islamitische topconferentie in dec. 1980 in Saoedi-Arabië te beleggen t.g.v. de vijftiende eeuw van de hedsjra.

De lidstaten werden aangespoord om alle maatregelen te treffen, die nodig zijn om de solidariteit met de Islamitische gemeenschap op Cyprus te versterken. De Islamitische en christelijke gemeenschappen op Cyprus (de Turkse en de Griekse bevolkingsgroepen) werden uitgenodigd ,.een vreedzame oplossing voor het conflict te vinden langs de weg van directe onderhandelingen".

Voorts zal een onderzoek worden ingesteld naar de situatie van Islamitische minderheden in de wereld, i.h.b. van de Oegandese Islamieten, die naar Soedan gevlucht zijn en van de ,,mora"-beweging van de Filippijnen.

De olieproducerende staten van het Midden-Oosten, w.o. Saoedi-Arabië, alsmede een aantal andere staten, w.o. Marokko, Niger en Pakistan, hebben besloten hun financiële bijdrage aan de Islamitische zaak te verhogen, waarbij zij in totaal 34 mln dollar storten in de kassen van het fonds voor Arabische solidariteit en het Al Qobs-fonds. (Le Monde diplomatique, Le Monde)

(Vor. ber. pag. 452/3 e.v.-1977)

JAARVERSLAG 1979-1980 INTERNATIONAAL INSTITUUT VOOR STRATEGISCHE STUDIES

Begin sept. is het jaarverslag 1979-1980 van het Internationale instituut voor strategische studies (IISS) te Londen verschenen. In het *NRC/H'blad* van 5 sept. werd hiervan een samenvatting gepubliceerd, waaraan het volgende is ontleend.

Het IISS komt in zijn jaarverslag tot de conclusie, dat de bewapeningswedloop zich in toenemende mate begint uit te breiden tot de landen van de Derde wereld, vooral in Azië en Afrika. Steeds meer ontwikkelingslanden vervaardigen wapens in licentie om in eigen behoefte te voorzien en daarnaast voor de export.

Het instituut constateert verder, dat de NAVO zowel als het Warschaupact bezig zijn het bestaande wapenpotentieel te moderniseren, dat de VS en de SU, ondanks het SALT-11-akkoord hun strategische bewapening uitbreiden en dat China over intercontinentale raketten beschikt.

In het verslag van het Londense instituut komen drie verontrustende ontwikkelingen naar voren: de verdere toename van de bewapening in Oost en West waarbij de balans in het voordeel van de Sowjet-Unie doorslaat; de onbelemmerde uitbreiding van de bewapening in de Derde wereld die regelrecht tot militarisering van bepaalde landen en gebieden leidt: en tenslotte de toename van Russische wapenleveranties aan landen in Azië en Afrika.

Momenteel is het vooral Afrika — na het Midden-Oosten en Zuid-Oost Azië — waar de wapenhandel vrij spel heeft. Een groeiend aantal Afrikaanse landen is momenteel bezig hun respectievelijke legers met meer en moderner wapenmaterieel uit te rusten. Dit is duidelijk het directe gevolg van de opeenstapeling van bestaande of dreigende conflicten die het continent vanaf de Sahara via de Hoorn van Afrika, Oeganda en Zaïre, Rhodesië en de aangrenzende ,,frontlijn-staten" tot Zuid-Afrika toe beheersen. De enige positieve uitzondering in deze Afrikaanse wapenwedloop wordt tot dusver gevormd door Nigeria, dat zijn strijdkrachten van 220.000 tot 160.000 man heeft teruggebracht.

In Azië is de situatie al niet beter. Hier zijn het vooral de communistische landen die zich in toenemende mate bewapenen. Vietnam, dat in een openlijk conflict met China is verwikkeld en een bezettingsleger in Cambodja heeft, heeft zijn strijdkrachten van 660.000 tot een miljoen manschappen uitgebreid. Het Noordkoreaanse leger is volgens de jongste schattingen aanzienlijk groter dan tot dusver werd aangenomen en zou in plaats van 440.000 tegen de 600.000 man tellen en ook over een evenredig groter aantal tanks beschikken. Afghanistan ontvangt grotere hoeveelheden Russisch oorlogsmaterieel en Russische adviseurs om tegen de opstandelingen op te kunnen treden.

Volgens het Londense instituut zijn ook Vietnam, Noord-Korea en Afghanistan belangrijke afnemers van Russische wapens: belangrijke afnemers zijn ook Cuba, Algerije en Libië, evenals Angola, Ethiopië en Zuid-Jemen. In deze laatste drie landen bevindt zich ook een aanzienlijk aantal Russische, Cubaanse en Oostduitse adviseurs.

Een sterk contrast met de expansieve wapenhulp van de Sowjet-Unie wordt — althans voorlopig — gevormd door China, waar de modernisering en de uitbreiding van de strijdkrachten kennelijk een langzaam proces is. Als enige opmerkelijke ontwikkeling kan worden vermeld dat China momenteel over een aantal inzetbare intercontinentale raketten (ICBM) schijnt te beschikken.

Vrijwel al deze types zijn — zoals bij de Amerikaanse raketten al lang het geval is — met meerdere kernkoppen (MIRV) uitgerust. Als deze tendens op dezelfde

voet voortgaat kan de Russische bewapening in het midden van de jaren '80 een bedreiging voor de Amerikaanse raketten ter land betekenen. Voorlopig ligt Amerika's kracht in de onkwetsbare strategische onderzeeërs die met Trident-raketten met een groot bereik w-orden uitgerust.
De militaire krachtsverhoudingen op het Europese continent schijnen zich steeds verder in het voordeel van de Sowjet-Unie te ontwikkelen. De Russische strijdkrachten tellen momenteel 20.000 man meer dan een jaar geleden en er werden vier nieuwe — zij het niet volledig bemande — divisies toegevoegd: dit vormt een duidelijk contrast met de vermindering van het Amerikaanse troepenbestand met 46.000 man.
De Sowjet-Unie gaat door met de modernisering van haar strategische wapensystemen. in totaal werden het afgelopen jaar 230 nieuwe ICBM van het type SS-17, SS-18 en SS-19 geïnstalleerd, ter vervanging van de verouderde modellen.
De Russen gaan door met de uitbreiding van hun vloot, evenals met de installatie van de op West-Europa gerichte middellange-afstandsraket SS-20, de korte-afstandsraket SS-21 en binnenkort ook de SS-20 bij de in Oost- en Midden-Europa gestationeerde Russische strijdkrachten. Ondanks nieuwe wapensystemen — zoals de ultramoderne vliegtuigen de F-16 en de Tornado — dreigt de NAVO een achterstand op te lopen ingeval de voorgenomen modernisering van de tactische kernwapens in Europa op de lange baan wordt geschoven.
In het licht van de huidige ontwikkelingen in de militaire krachtsverhouding tussen Oost en West komt het Londense Instituut met een troostrijke constatering, namelijk dat het oorlogsgevaar inmiddels niet is toegenomen omdat het risico van een gewapend conflict tussen Oost en West voorlopig voor beide partijen veel te groot blijft. (N R C / H'b l a d)

(Vor. ber. pag. 405/1 e.v.-1978)

NAVO

DERTIG JAAR NAVO

Op 4 april is de Noordatlantische Raad op het hoofdkwartier te Brussel bijeengekomen om het feit te gedenken dat het Noordatlantische verdrag dertig jaar tevoren ondertekend werd. Na een inleidende toespraak van de secretaris-generaal dr. Joseph M. A. H. Luns betoogde de deken van de Raad, de Italiaanse permanente vertegenwoordiger Catalano di Melilli, dat het bondgenootschap gedurende deze periode de voornaamste taak waarvoor het was opgezet, de veiligheid van de lidstaten te verzekeren en bij te dragen tot een atmosfeer van vrede in de wereld, volledig had vervuld.
In een boodschap van de huidige erevoorzitter van de Raad, dr. David Owen, voorgelezen door de Britse permanente vertegenwoordiger Sir John Killick, legde dr. Owen er de nadruk op dat de alliantie voor haar blijvend succes

Aanwezig op de zitting van de Raad — eerste rij van links naar rechts — de voormalige secretaris-generaal van de NAVO Dirk U. Stikker (1961-'64), de heer Schuurmans en dr. Luns; op de achterste rij de adjunct-secretaris-generaal voor politieke zaken dr. Hans Lankes.

afhankelijk was van een krachtige westelijke democratie, een gezond economisch en sociaal systeem en een goede samenwerking en onderlinge raadpleging bij de bondgenoten.
De Belgische permanente vertegenwoordiger, Constant Schuurmans, verklaarde namens het gastheerland dat de geallieerde solidariteit die de successen van het verleden mogelijk had gemaakt, nog altijd van vitaal belang was met het oog op de uitdagingen die de toekomst zou brengen. Ook hij drong erop aan dat de geallieerden elkaar op openhartige wijze zouden blijven raadplegen.
Eerder op de dag werd er op het voorplein van het hoofdkwartier een eenvoudige ceremonie gehouden waarbij de secretaris-generaal sprak over de rol van de NAVO bij het steeds blijven zoeken naar nieuwe wegen om een beter klimaat tussen Oost en West te bereiken, waarin men minder zou behoeven te besteden aan defensie en dat een constructieve verhouding tussen alle volken van Europa mogelijk zou maken. (NAVO-Kroniek)

VOORJAARSOVERLEG

Twee maal per jaar vergaderen de diverse organen van de NAVO op ministerieel niveau, één maal in het voorjaar en één maal tegen het eind van het jaar. Het voorjaarsoverleg van 1979 heeft plaatsgevonden in april en mei. Het werd geopend met een bijeenkomst van de nucleaire planninggroep.

Nucleaire planninggroep

Over de bijeenkomst van de nucleaire planninggroep werd het volgende communiqué uitgegeven:

De Nucleaire Plangroep van de NAVO, bestaande uit de ministers van defensie van acht lidstaten, heeft op 24 en 25 april een conferentie gehouden op de luchtmachtbasis Homestead, in de Amerikaanse staat Florida. Deze 25ste halfjaarlijke bijeenkomst werd bijgewoond door dr. Hans Apel. Bondsrepubliek Duitsland, Attilio Ruffini, Italië, Willem Scholten, Nederland, Rolf Hansen, Noorwegen, Fred Mulley, Verenigd Koninkrijk, en dr. Harold Brown, Verenigde Staten. Canada en Turkije werden vertegenwoordigd door hun permanente vertegenwoordigers bij de NAVO, J. E. Ghislain Hardy en Osman Olcay. De conferentie werd geleid door de secretaris-generaal van de NAVO, dr. Joseph M. A. H. Luns. Overeenkomstig het gebruik werden de voorzitter van het Militair Comité van de NAVO, generaal Herman F. Zeiner Gundersen, de geallieerde opperbevelhebber Atlantische Oceaan, admiraal Harry D. Train, en de opperbevelhebber Kanaalzone, admiraal Sir Henry Leach op de conferentie uitgenodigd, die zij in haar geheel bijwoonden.
De ministers begonnen hun besprekingen met een uiteenzetting van de Amerikaanse minister van defensie over de toestand van de nucleaire strijdkrachten. Zij spraken over de elementen van de nucleaire bedreiging en wat deze betekenden voor de handhaving van de stabiliteit in de centrale systemen en ook over de recente ontwikkelingen bij de SALT-besprekingen. Zij verklaarden de positie van de Verenigde Staten in deze onderhandelingen te blijven steunen. Met onverminderde bezorgdheid bespraken zij tevens de modernisering van het tactische-kernwapenarsenaal van de Sowjet-Unie, die op een schaal plaats heeft welke de defensieve behoeften ruimschoots overstijgt en waartoe geen enkele stap van NAVO-zijde aanleiding heeft gegeven.
De ministers namen in het bijzonder nota van de belangrijke verbeteringen die de Sowjets aanbrachten in tactische kernwapens op lange afstand, waarmee zij NAVO-Europa bedreigen, vooral de SS-20 raket die een verbetering inhoudt in vergelijking met vroegere systemen daar hij accurater is, mobieler en voorzien van meervoudige kernkoppen.
Bij hun bespreking van de NAVO-vereisten, als onderdeel van het defensieprogramma-op-lange-termijn, voor de modernisering van de tactische kernwapens bevestigden de ministers opnieuw dat de NAVO voor een geloofwaardige afschrikking in Europa niet alleen op conventionele strijdkrachten kan vertrouwen en dat het, zonder de afhankelijkheid van nucleaire wapens te vergroten en zonder de verbeteringen van de conventionele strijdkrachten op lange termijn in gevaar te brengen, noodzakelijk zou zijn de tactische kernwapens te handhaven en te moderniseren.
Als sleutelelement hiervan en rekening houdend met versterkingen van het Sowjet-vermogen, zetten de ministers hun bespreking voort over de modernisering van de tactische kernwapens voor de

langere afstand, als ondersteuning van de geallieerde strategie van de vooruitgeschoven defensie en het flexibele antwoord en tot behoud van een geloofwaardig vermogen op dit gebied. Er werden in dit stadium geen beslissingen genomen. De ministers onderstreepten dat bij overweging van enig moderniseringsplan volledig rekening gehouden diende te worden met de mogelijkheid om tot wapenbeheersing te komen en zij constateerden met instemming dat deze thans nader wordt bestudeerd door een groep die door de NAVO met dat doel recentelijk is opgezet.

Met het oog op het belang van het openhouden van de zeewegen die voor de algemene veiligheid van de bondgenootschap van vitaal belang zijn, wijdden de ministers aandacht aan de politiek-strategische aspecten van de rol van tactische kernwapens ter zee en wel binnen het kader van de ruimere objectieven van de geallieerde defensiestrategie. Zij namen met bezorgdheid nota van het maritieme vermogen, kernwapens inbegrepen, dat door de Sowjet-Unie gehandhaafd wordt.

De ministers werden door hun Nederlandse collega uitgenodigd de volgende vergadering in de herfst van 1979 in diens land te houden.

Rechts de Turkse minister van defensie, Neset Akmandor, die optrad als voorzitter van de vergadering van de Eurogroep. Links de permanente vertegenwoordiger van Turkije bij de NAVO, Osman Olcay.

Eurogroep

De tweede vergadering binnen het kader van de voorjaarsbijeenkomsten was die van de Eurogroep. Het communiqué, dat de betrokken ministers over hun conferentie uitgaven, had de volgende inhoud:

1. De Eurogroep is op 14 mei 1979 op het NAVO-hoofdkwartier op ministerieel niveau bijeengeweest onder voorzitterschap van de Turkse minister van defensie Neset Akmandor.

2. De ministers onderstreepten opnieuw het belang dat zij aan de Eurogroep hechten, daar deze de gezamenlijke bijdrage van de lidstaten aan de defensieinspanning van het bondgenootschap versterkt. Derhalve maakten zij gaarne gebruik van de gelegenheid om opnieuw van gedachten te wisselen over kwesties van gemeenschappelijk belang en om het werk, verricht in de zeven subgroepen van de Eurogroep, in ogenschouw te nemen.

3. Verwijzend naar het feit dat het bondgenootschap onlangs zijn dertigste verjaardag heeft gevierd, gaven de ministers uiting aan hun diepe voldoening over het succes van deze organisatie bij het handhaven van de vrede en de territoriale onschendbaarheid van haar leden. Zij bevestigden hun volledige steun aan het geallieerde beleid tot handhaving van een geloofwaardig defensievermogen, het streven naar ontspanning tussen Oost en West en het zoeken naar een effectieve bewapeningsbeheersing. Tezelfdertijd gaven zij opnieuw uitdrukking aan hun bezorgdheid over de toenemende militaire kracht van het Warschaupact. Constaterend dat deze zowel kwalitatief als kwantitatief blijft groeien, toonden zij hun vaste wil tot een blijvende nauwe samenwerking teneinde binnen het kader van het bondgenootschap het defensievermogen van hun landen te verbeteren.

4. De ministers vervolgden hun geregelde discussies over aspecten van de militaire situatie in Europa. Zij toonden zich ingenomen met de recente verklaring van de Verenigde Staten dat de onderhandelingen over SALT II grotendeels voltooid waren en dat er regelingen werden getroffen voor een ontmoeting tussen de presidenten Carter en Brezjnew. Zij spraken eveneens de hoop uit dat er spoedig vorderingen zouden worden gemaakt met de besprekingen over wederzijdse en evenwichtige strijdkrachtenverminderingen, waarbij zij opnieuw te kennen gaven dat het bereiken van een bevredigend akkoord zou bijdragen tot meer stabiele betrekkingen en een versterking van de vrede en de veiligheid in Europa.

Constaterend dat de economische toestand van zekere lidstaten van het bondgenootschap ernstig bleef, verklaarden de ministers met nadruk dat men deze landen moest blijven helpen bij het moderniseren en verbeteren van hun strijdkrachten.

Zij onderstreepten het belang dat zij hechtten aan het uitbreiden van de samenwerking op het gebied van defensiematerieel teneinde door een meer doelmatig gebruik van de beschikbare middelen meer resultaat te behalen. Met dit doel voor ogen zegden zij opnieuw hun steun toe aan het voortzetten van de nauwe samenwerking tussen de Europese landen van het bondgenootschap binnen het kader van de Onafhankelijke Europese Programmagroep.

5. De ministers bespraken het werk dat thans gezamenlijk wordt verricht in de subgroepen van de Eurogroep. Zij ontvingen volledige verslagen van de landen die voorzitters leverden voor elk van de subgroepen en gaven uitdrukking aan hun voldoening over de gestadig voortdurende tendens in de richting van een nog nauwere samenwerking. In het bijzonder constateerden zij met instemming dat:

a) er een akkoord was bereikt tussen de vier Eurogroeplanden die deelnemen in het consortium inzake de AIM9L (de verbeterde Sidewinder) over een serieproduktie die eind 1981 in Europa zou beginnen;

b) EURO/NATOTRAINING een reeks nieuwe gezamenlijke projecten had uitgewerkt w.o. de vestiging van een speciale opleidingsschool voor verkenning op de lange afstand die later dit jaar met het werk zou beginnen, terwijl de voorbereiding voor een gezamenlijke opleiding voor straaljagerpiloten in een vergevorderd stadium is.

6. De ministers namen nota van een verklaring van hun Deense collega dat de ad hoc groep voor defensiefinanciering, die na hun decembervergadering gevormd werd, onder Deens voorzitterschap met het merk begonnen was. Zij herinnerden eraan dat deze groep tot taak had de verschillende systemen zoals die door de Eurogroeplanden gebruikt worden te bestuderen en er een inventaris van op te maken, in de verwachting dat het eerste verslag daarover spoedig beschikbaar zou zijn.

7. De ministers besloten dat evenals in voorafgaande jaren een werkgroep van hoge Europese ambtenaren voor het einde van het jaar de Verenigde Staten en Canada zou bezoeken om van gedachten te wisselen met defensie- en andere deskundigen. Zij besloten eveneens een aantal Noordamerikaanse journalisten uit te nodigen om ooggetuige te zijn van wat er in Europa aan de defensie gedaan wordt.

8. De ministers besloten in de herfst opnieuw bijeen te komen.

Comité voor *verdedigingsplannen*

Daarop was de beurt aan de ministers van defensie van het hele bondgenootschap, die bijeenkwamen als het comité van verdedigingsplannen. Zij gaven over hun besprekingen het volgende communiqué uit:

1. Het Comité voor de Defensieplannen van de Noordatlantische Raad is op 15 en 16 mei 1979 te Brussel in ministeriële zitting bijeengekomen.

2. De ministers brachten in herinnering dat in de dertig jaren die zijn verstreken sedert de oprichting, het Noordatlantische bondgenootschap was blijven beantwoorden aan zijn fundamentele doelstellingen, ondanks ernstige uitdagingen. Bij deze

doelstellingen, die nog altijd even belangrijk zijn, staat bovenaan de handhaving van de vrede en van de integriteit van het grondgebied van de NAVO. De ministers bevestigden opnieuw de politieke vastbeslotenheid, waaraan de leden van het bondgenootschap tijdens de topconferentie in mei 1978 uiting hadden gegeven, het hoofd te bieden aan de gevaren voor hun veiligheid die voortvloeien uit de voortdurende opvoering van de militaire kracht van de landen van het Warschaupact.

3. De ministers bevestigden dat het bondgenootschap, overeenkomstig het beleid van afschrikking en verdediging, ontspanning en wapenbeheersing beschouwt als noodzakelijke aanvullingen op het zekerstellen van zijn veiligheid met militaire middelen. De lidstaten zijn daarom betrokken in een reeks onderhandelingen ter vermindering van het gevaar van gewapende conflicten door middel van wapenbeperking en -beheersing. Zij hebben opnieuw beklemtoond dat afschrikking en ontspanning onderling samenhangen en gericht zijn op de handhaving van de onverminderde veiligheid van de lidstaten.

4. De ministers hebben kennis genomen van de meest recente ontwikkelingen op het gebied van de onderhandelingen omtrent wederzijdse en evenwichtige vermindering van strijdkrachten. Zij legden de nadruk op het belang dat zij hechten aan het welslagen van de onderhandelingen te Wenen en bevestigden opnieuw het beginsel dat de omvang van de NAVO-strijdkrachten moet worden gehandhaafd en niet mag worden verminderd, anders dan in het kader van een overeenkomst inzake wederzijdse en evenwichtige vermindering van strijdkrachten, welke in geen enkel opzicht de collectieve veiligheid van het bondgenootschap mag verminderen.

5. De ministers namen met instemming kennis van de heginselovereenkomst die tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie is bereikt bij de besprekingen over de beperking van strategische wapens (SALT). Zij waren het erover eens dat een evenredige beperking van het kernwapenvermogen van de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten de veiligheid van de NAVO zal verbeteren. De ministers gaven uiting aan hun voldoening over de intensieve en volledige consultatie die in het verleden binnen het bondgenootschap heeft plaatsgevonden over uit deze besprekingen voortvloeiende kwesties, bevestigden het belang van een voortgezette intensieve consultatie en zagen uit naar de gelegenheid de officiële tekst van SALT II, nadat dit verdrag is ondertekend, diepgaand te bestuderen.

6. Aan de hand van een briefing over de militaire krachtsverhouding en een uiteenzetting van de voorzitter van het Militaire Comité, bezagen de ministers de recente ontwikkelingen in het militaire vermogen van het Warschaupact. Zij namen met bezorgdheid kennis van het feit dat vele ontwikkelingen in het militaire machtsevenwicht nog altijd ten gunste van het Warschaupact werken en dat de toenemende verbeteringen van de strijdkrachten de Sowjet-Unie en haar bondgenoten in staat stellen een militair potentieel in stand te houden en te versterken dat ver uitgaat boven de defensieve behoeften en haar de mogelijkheid geeft met weinig voorbereiding en op een door haar gekozen tijd en plaats offensieve operaties te ontketenen.

7. De ministers gaven uitdrukking aan hun bezorgdheid over de recente ontwikkelingen op nucleair gebied, met name bepaalde nieuwe ontwikkelingen in het Russische nucleaire vermogen voor de middellange afstand. De SS-20-raket in het bijzonder voegt een nieuwe dimensie toe aan de dreiging op het gebied van deze kernwapens. Voor de eerste maal kan een wapen op continentale schaal het gehele Westeuropese grondgebied bereiken, uitgerust met meervoudige atoomkoppen en afgeschoten door mobiele lanceerinrichtingen die zich in de Sowjet-Unie bevinden. Mede gezien de grotere nauwkeurigheid van dit nieuwe wapen betekent dit een kwalitatieve verandering in de Russische bewapening. De ministers namen tevens kennis van verbeteringen in de nieuwe Russische intercontinentale en vanaf onderzeeërs gelanceerde ballistische raketten, alle met meervoudige onafhankelijk richtbare ladingen (MIRV), die het strategische vermogen van de Sowjet-Unie aanmerkelijk hebben versterkt.

8. De ministers constateerden dat op het gebied van de conventionele wapens de verbeteringen in het vermogen van de strijdkrachten van het Warschaupact onverminderd voortgaan. Voor de landstrijdkrachten betreft dit onder meer verbeteringen in paraatheid, mobiliteit en vuurkracht; voor de zeestrijdkrachten de ingebruikneming van meer geavanceerde onderzeeërs en de bouw van nieuwe klassen grotere oppervlakteschepen; en voor de luchtstrijdkrachten het vermogen om diep dóórdringende operaties uit te voeren vanaf bases in eigen land met hogere snelheden en op geringer hoogten, alsmede de voortgezette uitrusting van deze strijdkrachten met moderne vliegtuigen en nieuwe wapensystemen. De ministers spraken opnieuw hun bezorgdheid uit over het zich meer en meer uitbreidend mondiaal vermogen van de zee- en luchtstrijdkrachten van de Sowjet-Unie, waardoor zij in toenemende rnate haar invloed buiten het NAVO-gebied kan uitbreiden en ontwikkelen.

9. De ministers constateerden dat deze omvangrijke defensie-inspanningen van de Sowjet-Unie worden gesteund door toewijzing van middelen die een stijging van de uitgaven met 4-5% per jaar in reële termen inhouden, en die 11-13% van het BNP in beslag nemen.

10. Tegen deze achtergrond hebben de ministers hun goedkeuring gehecht aan nieuwe ministeriële richtlijnen (Ministerial Guidance) als de fundamentele politieke oriëntering voor alle werkzaamheden op het gebied van defensieplanning, zowel nationaal als internationaal, binnen de NAVO, In deze richtlijnen hebben zij met voldoening kennis genomen van de stappen die reeds genomen zijn om te komen tot verbeteringen op het gebied van de bondgenootschappelijke verdediging en afschrikking die nodig zijn voor een onverminderde veiligheid. Zij namen met instemming kennis van de krachtige maatregelen, genomen bij de verdere uitwerking van de programma's teneinde een doeltreffende uitvoering te verzekeren van het defensieprogramma voor de lange termijn, dat in mei 1978 op de topconferentie te Washington is goedgekeurd door de staats- en regeringshoofden. Zij bevestigden nogmaals dat het defensieprogramma voor de lange termijn een gematigd maar vastberaden antwoord is op de opvoering van de militaire kracht van het Warschaupact en de vastbeslotenheid weerspiegelt om de bondgenootschappelijke middelen voor defensie op maximale wijze te benutten door grotere samenwerking en gecoördineerde planning op lange termijn. Zij kwamen overeen hun voortdurende steun te geven aan wat noodzakelijk is ten behoeve van de tijdige uitvoering van de vele afzonderlijke maatregelen die in het defensieprogramma voor de lange termijn zijn vervat.

11. De ministers hebben, door als onderdeel van de ministeriële richtlijnen opdracht te geven tot het uitwerken van nieuwe doelstellingen voor de strijdkrachten in het licht van de gehele scala van de militaire behoeften van de NAVO binnen het kader van de defensieplan-

Overzicht van de biieenkomst van de ministers van defensie als comité voor verdedigingsplannen.

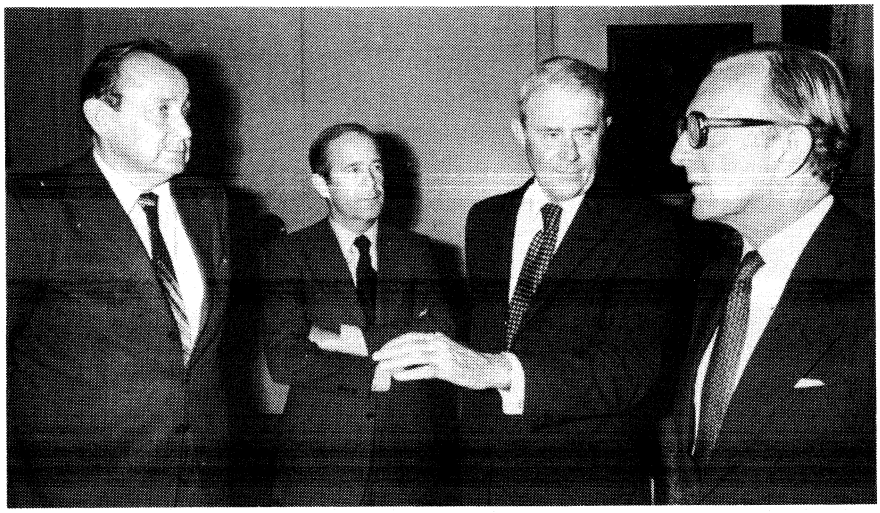
ning van het bondgenootschap, te kennen gegeven dat de defensieplanning van de NAVO in de eerste plaats gebaseerd moet blijven op een evaluatie van het vermogen van het Warschaupact en niet zozeer op veronderstellingen over de bedoelingen van dat pact; en dat de NAVO de nadruk moet blijven leggen op versterking van haar conventionele strijdkrachten en tegelijkertijd een geloofwaardig vermogen moet handhaven op het gebied van, er. de verbinding tussen, de nucleaire strategische wapens en de nucleaire tactische strijdkrachten van de NAVO-triade en dat de NAVO een verlaging van de nucleaire drempel moet vermijden.

12, Gezien de thans in de Sowjet-Unie in uitvoering zijnde omvangrijke programma's voor de modernisering en uitbreiding van haar nucleaire strijdkrachten voor het Europese gebied en in het bijzonder de lange-afstands component daarvan, bevestigden de ministers opnieuw dat het noodzakelijk is de tactische nucleaire strijdkrachten te handhaven en te blijven moderniseren. In dit opzicht bespraken zij ook de modernisering van de tactische kernwapensystemen voor de langere afstand ter ondersteuning van de bondgenootschappelijke strategie van voorwaartse verdediging en aangepast antwoord. Zij beklemtoonden de behoefte aan een parallelle afweging van de modernisering der tactische nucleaire strijdkrachten en van de wapenbeheersing en beklemtoonden dat niet wordt overwogen de algehele afhankelijkheid van nucleaire systemen te vergroten en dat evenmin afwijkingen van het bestaande NAVO-beleid zijn voorzien.

13. De ministers waren het erover eens dat de NAVO haar gecoördineerde defensieplanning in toenemende mate moet uitbreiden zodat deze meer terreinen bestrijkt en zich over een langere tijd uitstrekt. en dat er procedures moeten worden uitgewerkt, waardoor de landen die hun eigen defensieplanning steeds meer op langere termijn opstellen, erop zullen kunnen vertrouwen dat hun een NAVO-kader wordt geboden waarbinnen nationale besluiten kunnen worden voorbereid en genomen.

14. Tegen de achtergrond van hun discussies over de algehele situatie, waren de ministers het erover eens dat de lidstaten hun inspanningen zullen moeten intensiveren om voor de gehele planningsperiode ten volle uitvoering te geven aan de richtlijn van 1977 betreffende financiële middelen, die in mei 1978 te Washington de steun heeft gekregen van de staats- en regeringshoofden en waarin is besloten te streven naar het ter beschikking stellen van voldoende fondsen om de defensie-uitgaven met ca. 3% per jaar in reële termen te verhogen.

15. De ministers gingen ervan uit dat een doeltreffend optreden van de NAVO-strijdkrachten zowel in oorlogs- als in vredestijd sterk afhankelijk is van de beschikbaarheid van de noodzakelijke infrastructurele voorzieningen en dat het door de NAVO gemeenschappelijk bekostigde infrastructuurprogramma een steeds belangrijker rol gaat spelen bij het zorgen voor deze voorzieningen, en zij kwamen tot overeenstemming over de gemeenschappelijke financiering van een nieuw vijfjarenprogramma voor een aanmerkelijk toegenomen bedrag. Tegelijkertijd hebben zij hun goedkeuring gehecht aan het in aanmerking komen voor gemeenschappelijke financiering van een nieuwe categorie infrastructurele activiteiten ter ondersteuning van de transatlantische versterking, als belangrijke bijdrage tot de uitvoering van plannen voor een snelle versterking van de positie van de NAVO in Europa in tijden van toenemende spanning of crisis.

Op 29 mei, aan de vooravond van de ministerraadsvergadering van de NAVO, voerden de ministers van buitenlandse zaken van de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, de VS en Engeland afzonderlijk overleg over het vraagstuk West-Berlijn, i.h.b. over het protest uit de SU tegen de verkiezing van Westberlijnse afgevaardigden in het Europese parlement. Hier v.l.n.r. Hans-Dietrich Genscher (Bondsrepubliek), Jean François-Poncet (Frankrijk), Cyrus Vance (VS) en Lord Carrington (Engeland).

16. De ministers hebben kennis genomen van de voortgaande werkzaamheden van de Eurogroep, welke zijn gericht op het bereiken van een nog nauwere samenwerking op defensiegebied binnen het kader van het bondgenootschap. Zij namen met instemming kennis van een uiteenzetting van de voorzitter, de heer Neset Akmandor, minister van Defensie van Turkije, waarin de aandacht werd gevestigd op recente ontwikkelingen op een aantal terreinen, waaronder logistiek, opleiding, verbindingen, materieelsamenwerking, structuur van de strijdkrachten, samenwerking op medisch gebied en financiële planning. Zij betuigden hun volledige steun aan de rol die de Eurogroep speelt bij het bevorderen van een grotere Europese samenhang ten bate van het gehele bondgenootschap.

17. De ministers namen met instemming kennis van toegenomen inspanningen op het gebied van rationalisatie, vooral van de zijde van de Conferentie van nationale materieeldirecteuren en daaronder ressorterende commissies, om samenwerkingsprogramma's uit te voeren betreffende de ontwikkeling en aankoop van materieel, vele daarvan in verband met de mogelijkheden die op dit terrein worden geboden door het defensieprogramma voor de lange termijn. In dit verband namen zij met voldoening kennis van de instelling van projectgroepen inzake een NAVO-identificatiesysteem en een onderste'unende NAVO-eenheid voor de maritieme elektronische oorlogvoering. Zij verheugden zich voorts over de verdere vooruitgang die geboekt werd bij het beproeven en verbeteren van de procedures voor materieelplanning en bij de transatlantische dialoog waarbij zij met bijzondere belangstelling kennis namen van de voorstellen betreffende programma's voor gelijktijdige produktie zowel in Europa als in de Verenigde Staten.

18. De ministers bespraken de dringende behoefte aan buitenlandse steun voor Portugal en Turkije, waarop speciaal de nadruk was gelegd bij de huidige doelstellingen betreffende de strijdkrachten, zoals omschreven door het bondgenootschap en in het defensieprogramma voor de lange termijn, welke beide de moeilijkheden van deze twee landen beklemtonen bij tiet voldoen aan hun verplichtingen als gevolg van hun zeer ernstige economische problemen, die van directe invloed zijn op hun defensie-uitgaven. Zij bezagen de pogingen die thans worden aangewend om te helpen bij het verstrekken van militaire hulp aan Turkije en Portugal en namen kennis van de vooruitgang die is geboekt op het gebied van de modernisering van de Portugese strijdkrachten. De ministers waren het erover eens dat de pogingen tot hulpverlening aan Portugal en Turkije, zowel in militair als economisch opzicht, met kracht dienden te Worden voortgezet, met de ruimst mogelijke deelneming van de lidstaten, ten einde deze beide bondgenoten in staat te stellen hun volledige bijdrage aan de gemeenschappelijke verdediging te leveren. Zij vroegen om een verslag over de hierbij bereikte vooruitgang, dat gereed zou moeten zijn voor hun decembervergadering.

19. Tenslotte hebben de ministers opnieuw bevestigd dat de vrijheid en het welzijn van de volken van het bondgenootschap, alsook het streven naar werkelijke ontspanning, stoelen op de handhaving door de NAVO van een toereikende afschrikking en verdediging. Zij stelden dat dit alles onlosmakelijk verbonden is met de politieke solidariteit en onderlinge steun van de bondgenoten en dat daarvoor is vereist dat elk bereid is naar vermogen bij te dragen tot de ene en ondeelbare gemeenschappelijke verdediging van de NAVO.

Ministerraad

De voorjaarsbesprekingen werden afgerond met een bijeenkomst van de NAVO-ministerraad, waarin de ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten zijn verenigd. De ministerraad gaf het volgende communiqué uit:

De Noordatlantische Raad is op 30 en 31

mei 1979 op ministerieel niveau te 's-Gravenhage bijeen geweest.

2. De ministers hebben de 30ste verjaardag van het bondgenootschap herdacht en hun grote voldoening uitgesproken over de beslissende bijdrage die het bondgenootschap heeft geleverd tot de handhaving van de vrede in Europa en zodoende tot de veiligheid en de economische en sociale vooruitgang van hun landen. Zij bevestigden opnieuw hun geloof in de doelstellingen en beginselen van het bondgenootschap en verklaarden plechtig dat hun landen steeds democratie, persoonlijke vrijheid en rechtsorde toegedaan zouden blijven.

3. In samenhang met artikel 2 van het Noordatlantische Verdrag hebben de ministers een rapport van de secretaris-generaal bestudeerd inzake economische samenwerking en bijstand binnen het bondgenootschap. De ministers gaven te kennen dat het nog steeds dringend noodzakelijk is economische hulp te verlenen aan leden van het bondgenootschap die ernstige moeilijkheden ondervinden en dat het nodig is naar praktische oplossingen van dit probleem te zoeken. Zij bevestigden opnieuw dat zij politieke steun zouden blijven verlenen aan alle inspanningen die erop gericht zijn dit doel te bereiken. De ministers namen eveneens met voldoening kennis van de in een ander internationaal verband ontwikkelde activiteiten.

4. De ministers gaven uiting aan hun vertrouwen dat, nu het bondgenootschap zijn vierde decennium ingaat, het de veiligheid van zijn leden zal blijven verzekeren door het nastreven van de elkaar aanvullende doeleinden van afschrikking en ontspanning en zodoende zal bijdragen tot vrede en stabiliteit. Zij brachten de studie in herinnering die in 1978 was gemaakt als leidraad voor het bondgenootschappelijk overleg over vraagstukken aangaande Oost en West en bezagen in dit kader de recente ontwikkelingen in de betrekkingen tussen Oost en West. Zij namen met aandacht kennis van bepaalde tekenen in recente uitspraken die zouden kunnen wijzen op een verlangen van de zijde van de landen van het Warschaupact te streven naar verbetering van de situatie. Tegelijkertijd constateerden zij liet voortduren van verontrustende omstandigheden, met name de niet-aflatende groei van de militaire macht van deze landen en de invloed daarvan naar buiten. Met deze feiten voor ogen benadrukten de ministers het belang van voortdurende standvastigheid en solidariteit onder de leden van het bondgenootschap, gepaard aan een niet aflatende defensieve inspanning. Zij herinnerden eraan dat ontspanning ondeelbaar is en bleven vastbesloten te bliiven streven naar concrete vooruitgang ter versterking van het vertrouwen in de internationale betrekkingen en zij gaven uitdrukking aan hun vastbeslotenheid aan dit doel te blijven vasthouden, in het bijzonder in de gesprekken en onderhandelingen die thans aan de gang zijn

5. De ministers spraken er hun voldoening over uit dat de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie tot overeenstemming zijn gekomen in hun onderhandelingen over de beperking van strategische wapens (SALT). Zij waren het er over eens dat een evenwichtige beperking van de nucleaire bewapeningsmogelijkheden van de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten een belangrijke bijdrage zal leveren tot betere betrekkingen tussen Oost en West en tot de veiligheid. De ministers spraken hun voldoening uit over het verloop van de intensieve en uitvoerige consultaties binnen het bondgenootschap en zij bevestigden het belang van een voortzetting daarvan. De ministers zullen met belangstelling in alle onderdelen de tekst bestuderen van de tweede SALT-overeenkomst wanneer deze is ondertekend.

6. De ministers benadrukten opnieuw liet belang dat zij hechten aan de voortzetting en verdieping van CVSE, dat een centrale plaats inneemt in het ontspanningsproces. De ministers hebben de tenuitvoerlegging van de Slotakte van de CVSE aan een onderzoek onderworpen en opnieuw beklemtoond dat vooruitgang bij de tenuitvoerlegging van essentieel belang is voor de voortzetting van het CVSE-proces. Die vooruitgang zou de grondslag kunnen vormen voor deelneming op politiek niveau aan de bijeenkomst te Madrid en zou kunnen bijdragen tot het welslagen daarvan. Zij gaven uiting aan hun bezorgdheid dat, alhoewel er in sommige sectoren vorderingen waren gemaakt, de situatie in andere sectoren. met name die van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, grotendeels onveranderd was gebleven en in enkele gevallen op het gebied van de informatie zelfs was verslechterd. Wat het laatstgenoemde betreft, hebben zij met grote bezorgdheid kennis genomen van onlangs door enkele staten die deelnemen aan de CVSE ingevoerde beperkingen van de arbeidsomstandigheden van journalisten. Zij merkten verder op, dat de drie bijeenkomsten van deskundigen die op de bijeenkomst te Belgrado waren overeengekomen in goede sfeer waren verlopen. Zij juichten het feit toe, dat de noodzaak van zorgvuldige voorbereiding van de bijeenkomst te Madrid in brede kring wordt ingezien en zij gaven opnieuw uitdrukking aan hun voornemen nauw overleg te plegen zowel met de bondgenoten als met alle andere deelnemende staten om dit doel te bereiken en teneinde de voortdurende ontwikkeling van het CVSE-proces te kunnen stimuleren. In dit verband namen zij met belangstelling kennis van recente Oosteuropese verklaringen betreffende vertrouwenwekkende maatregelen, waartoe de landen in het Westen reeds op de bijeenkomst te Belgrado voorstellen hadden gedaan, en wel op basis van de in de Slotakte van de CVSE vervatte aanbevelingen. Zij spraken de hoop uit dat het mogelijk zou zijn te Madrid concrete vooruitgang te boeken. Zij benadrukten het belang van het handhaven van een evenwicht tussen alle onderdelen van de Slotakte, alsook hun vaste voornemen te blijven streven naar een volledige tenuitvoerlegging van alle beginselen en bepalingen die zij bevat.

7. De ministers bespraken de ontwikkelingen met betrekking tot Berlijn en Duitsland in zijn geheel. Zij waren het er over eens dat de rust rond Berlijn en zijn toevoerwegen zoals die sinds hun vorige bijeenkomst is blijven bestaan een positief element vormt in het algemene politieke klimaat in Europa. Zij legden er nog eens de nadruk op dat het voor ontspanning en stabiliteit in Europa van belang blijft dat de toestand in en rond Berlijn niet wordt verstoord.

8. De ministers van de landen die deelnemen aan de onderhandelingen over de MBFR gaven uiting aan hun teleurstelling over het uitblijven van belangrijke vorderingen ondanks de inspanningen van de onderhandelaars van de Westelijke landen. Zij onderstreepten opnieuw dat zij vastbesloten zijn te streven naar een succesvol resultaat dat de stabiliteit, de vrede en de veiligheid in Europa zal vergroten. Zij bevestigden opnieuw hun voorstel om te komen tot globale pariteit van de grondstrijdkrachten van beide zijden in het reductiegebied, en wel door middel van de instelling van een collectief gemeenschappelijk plafond voor de personeelssterkte aan elke zijde en vermindering van de ongelijkheid in de aantallen gevechtstanks. Een eerste fase-akkoord inzake reductie van de V.S. en Sowjet grondstrijdkrachten op basis van de voorstellen van de bondgenoten zou een belangrijke en praktische stap op weg naar dit doel zijn. De ministers constateerden dat het belang van dit voorstel voor de totstandkoming van stabielere verhoudingen in Europa, in dc onderhandelingen in beginsel niet meer in twijfel wordt getrokken. Er blijven echter belangrijke verschillen van inhoudelijke aard bestaan. De belangrijkste nog onopgeloste vraagstukken zijn verduidelijking van de getalsgrondslag — een allereerste vereiste voor de totstandkoming van werkelijke pariteit - en de wijze van tenuitvoerlegging van het collectiviteitsbeginsel. Deze ministers herinnerden eraan dat sedert hun laatste bijeenkomst het Westen belangrijke stappen had gedaan op het gebied van deze twee centraal staande vraagstukken. Teneinde weer vaart te brengen in de onderhandelingen deden zij een beroep op het Oosten zich ten volle rekenschap te geven van deze stappen van het Westen en daarop positief te reageren. Deze ministers beklemtoonden het belang dat zij hechten aan begeleidende maatregelen die de stabiliteit op militair gebied en het wederzijds vertrouwen zouden bevorderen en het toezicht op de naleving van een MBFR-akkoord zouden verzekeren. In dit verband benadrukten zij eveneens de betekenis van onverminderde veiligheid voor de flanklanden.

9. Geconfronteerd met de vóórtdurende opvoering van de kernbewapening en de conventionele bewapening bevestigden de ministers opnieuw hun vastbeslotenheid om alle wegen te onderzoeken bij het streven naar realistische en verifieerbare ontwapenings- en wapenbeheersingsmaatregelen die de stabiliteit zullen vergroten, de omvang van de strijdkrachten verkleinen en de veiligheid bevorderen. De ministers spraken de hoop uit dat het doorlopende proces waarmede een aanvang werd gemaakt door de Speciale Zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over ontwapening, een snellere vooruitgang bij de internationale ontwapeningsonderhandelingen zou stimuleren. In het bijzonder hebben de ministers zich verheugd betoond over de aanzet die is gegeven door de Geneefse Ontwapeningscommissie en de Ontwapeningscommissie van de Verenigde Naties in New York. Er vindt actief overleg plaats omtrent wapenbeheersing en ontwapening binnen de permanente organen van het bondgenootschap. Een ander element bij het zoeken naar wegen om het ontwapeningsproces te bevorderen, was de nadere nuttige gedachtenwisseling van de ministers over het voorstel dat in mei 1978 door Frankrijk is gedaan aan alle Europese landen, alsook aan de Verenigde Staten en Canada, en waarmede wordt beoogd niet alleen vertrouwen te bevorderen maar ook de conventionele bewapening in het algemeen te beperken en te verminderen.

Overzicht van de NAVO-ministerraadsvergadering in het Leeuwenhorstcongrescentrum in Noordwijkerhout.

Zij besloten dit voorstel en zijn perspectieven voor bevordering van vertrouwen en voor de veiligheid in dit werelddeel te blijven bestuderen.

10. De ministers hebben opnieuw hun bezorgdheid geuit over de voortdurende groei van de militaire macht van het Warschaupact tot boven een niveau dat voor defensieve doeleinden gerechtvaardigd is. Zij spraken in het bijzonder hun bezorgdheid uit over het toenemende Sowjet-vermogen op het gebied van nucleaire middellange afstandssystemen. Hoewel zij vastbesloten blijven de ontspanning in al haar aspecten na te streven, hebben de ministers, herinnerend aan de besluiten genomen op de bijeenkomsten in Londen en Washington, de noodzaak onderstreept, dat men voortgaat de vereiste middelen beschikbaar te stellen voor de modernisering en versterking van het bondgenootschappelijk potentieel in de mate die vereist is voor afschrikking en verdediging.

11. De ministers waren verheugd over de door de conferentie van nationale materieeldirecteuren gerapporteerde ontwikkelingen op het terrein van de materieelsamenwerking, welke ten doel hebben te komen tot een doeltreffender gebruik van de beschikbare middelen. Zij stelden vast dat er goede vooruitgang werd geboekt zowel bij het opstellen van nieuwe gezamenlijke programma's voor specifieke projecten als bij het uitwerken van procedures voor gemeenschappelijke materieelprogramma's Zij hebben met voldoening kennis genomen van het feit dat de transatlantische dialoog zich op praktische wijze heeft ontwikkeld in de richting van de totstandkoming van een evenwichtiger verhouding tussen de Europese en Noordamerikaanse leden van het bondgenootschap op het gebied van de ontwikkeling en vervaardiging van nieuwe defensie-uitrusting en de verhoging van aantallen en kwaliteit van deze uitrusting, indachtig het belang van standaardisering en interoperabiliteit. In dit verband zal men voortdurend rekening blijven houden met de bijzondere belangen van de minder geïndustrialiseerde landen van het bondgenootschap.

12. De ministers hebben twee rapporten betreffende civiele verdediging besproken. Zij namen kennis van de tot dusverre door de betrokken lidstaten genomen maatregelen voor het verschaffen van civiele steun ten behoeve van een snelle versterking van de bondgenootschappelijke strijdkrachten in Europa en zij hebben het belang onderstreept van de civiele verdedigingsvoorbereiding. De ministers waren het eens over de behoefte aan grotere overheidssteun aan de civiele verdedigingsvoorbereiding teneinde zo spoedig mogelijk de huidige tekortkomingen te kunnen corrigeren en een aanmerkelijke verbetering van het niveau van de civiele paraatheid te kunnen verwezenlijken.

13. Met betrekking tot het Midden-00sten zwaaiden de ministers lof toe aan de inspanningen van president Carter, president Sadat en premier Begin. Zij onderstreepten dat het voor een blijvende vrede in het Midden-Oosten noodzakelijk is dat alle betrokken partijen met inbegrip van de vertegenwoordigers van het Palestijnse volk meewerken aan de opstelling en uitvoering van een volledige regeling van het conflict op basis van resoluties 242 en 338 en op basis van eerbiediging van de legitieme rechten van het Palestijnse volk.

14. De ministers hebben kennis genomen van de voortzetting van de dialoog tussen Griekenland en Turkije en hebben de hoop uitgesproken dat beide partijen zich zullen inzetten voor de voortzetting daarvan, opdat in de nabije toekomst positieve en concrete resultaten zullen kunnen worden bereikt.

15. De ministers hebben kennis genomen van het halfjaarlijkse verslag over de situatie in het Middellandse-Zeegebied. Zij hebben nog eens bevestigd dat zij ervan overtuigd zijn dat een machtsevenwicht in deze gehele regio een essentiële voorwaarde is voor vrede in dat gebied.

16. De ministers spraken hun waardering uit voor de belangrijke bijdrage die het wetenschappelijk programma van de NAVO levert aan de bevordering van de wetenschappelijke en technologische samenwerking binnen het bondgenootschap en betuigden daaraan hun volle steun. Met name hebben zij zich verheugd hetoond over het feit dat het Wetenschappelijk Comité grotere aandacht geeft aan de mogelijkheden om via onderlinge samenwerking te komen tot vermindering van de wetenschappelijke en technologische ongelijkheid tussen de lidstaten.

II.

De ministers van de landen die deelnemen aan de High Level Group voor de modernisering van de tactische kernwapens en de Special Group voor wapenbeheersing bespraken de werkzaamheden van deze groepen ter voorbereiding van de te nemen beslissingen. Gelet op de hierboven genoemde groei van de nucleaire middellange afstandssystemen van de Sowjet-Unie erkenden zij de voortdurende noodzaak om de nucleaire middellange afstandssystemen te handhaven en te moderniseren ten bate van de strategie van de voorwaartse verdediging en het aangepaste antwoord. hierbij opmerkend dat niet wordt beoogd de afhankelijkheid van kernwapens in het algemeen te vergroten. In overeenstemming met de beide fundamentele doelstellingen, t.w. ontspanning en afschrikking, legden zij tevens de nadruk op de noodzaak deze uitdaging te beantwoorden op een wijze die wapenbeheersing en versterking van het potentieel in zich verenigt. In dit verband verwelkomden de ministers het feit dat de Special Group op doelmatige wijze samenwerkt met de High Level Group en zij namen kennis van het verslag van die groep over de voortgang van haar werkzaamheden.

Openingsrede premier Van Agt

De ministerraad van de NAVO werd op 30 mei met een zitting in de Ridderzaal in Den Haag geopend. De Nederlandse premier Van Agt sprak bij die gelegenheid een rede uit, waarin hij o.m. opmerkte, dat de Nederlandse regering zich grote zorgen maakt over het militaire potentieel van de Sowjet-Unie, dat zowel kwantitatief als kwalitatief zou toenemen.

Naar zijn zeggen kunnen de huidige ontwikkelingen ernstige consequenties voor de stabiliteit in Europa en de wereld ten gevolge hebben, voor zover de zaak niet onder controle wordt gebracht.
Van Agt: ,,De geschiedenis heeft ons geleerd, dat vrede en veiligheid op een geloofwaardige defensie zijn gebaseerd". Om die reden zijn de NAVO-lidstaten vorig jaar in Washington overeengekomen ,,de noodzakelijke opofferingen" te doen met het doel een gevaarlijke storing van het evenwicht te voorkomen.
Anderzijds zou de handhaving van een adequate verdediging samen moeten gaan met een intensivering van het streven naar concrete maatregelen voor wapenbeheersing. (NRC/Handblad, NAVO-Kroniek, Le Monde, NZZ, FAZ, The Guardian)

(Vor. ber. pag. 323/2 e.v.)

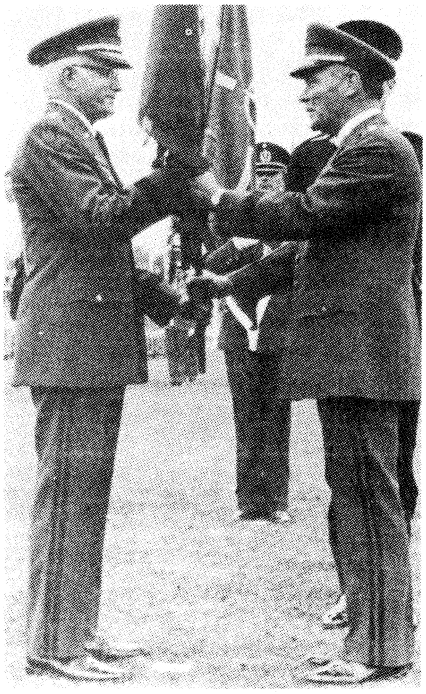
AANSLAG OP GENERAAL HAIG

Op 25 juni, vier dagen voor hij afscheid zou nemen als geallieerd NAVO-opperbevelhebber in Europa, werd een aanslag gepleegd op de Amerikaanse generaal Haig.

Haig was op weg van zijn residentie in het Château Gendebien te Bergen naar zijn kantoor bij Shape in Casteau, toen zijn auto omstreeks 8.30 uur op een verbindingsweg tegenover de cementfabriek van Obourg over een landmijn reed, die van op afstand tot ontploffing werd gebracht. De wagen van de generaal werd slechts licht beschadigd en kon zonder meer verder rijden. De wagen van de veiligheidsdiecst die volgde, werd wel zwaar beschadigd en twee inzittende veiligheidsagenten werden licht gewond.

OVERDRACHT OPPERCOMMANDO IN EUROPA

Generaal Alexander M. Haig heeft op 29 juni het oppercommando over de geallieerde troepen in Europa overgedragen aan de — tot dan — chef-staf van de Amerikaanse landmacht, generaal Bernard W. Rogers. Dit gebeurde tijdens een plechtigheid in het geallieerde hoofdkwartier SHAPE in Mons (Bergen) in België.

Generaal Alexander Haig (r.) draagt het oppercommando over de geallieerde troepen in Europa over aan generaal Bernard W. Rogers, tijdens een plechtigheid in het hoofdkwartier van de geallieerde strijdkrachten in Europa bij Mons (Bergen) in België.

Generaal Haig zei hierbij o.m., dat tot omstreeks 1985 de positie van het Westen tegenover de Sowjet-Unie steeds ongunstiger zal worden, omdat dan pas de nieuwe Amerikaanse strategische wapens zullen worden geïnstalleerd.

Als een van de zaken, waarover hij zich het meest zorgen maakt, noemde Haig ,,het veranderende strategische evenwicht" tussen de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie. De VS zullen met of zonder SALT-II geen strategisch nucleair overwicht meer hebben, op grond waarvan de Amerikanen voorheen in staat waren om in elke rechtstreekse of potentiële confrontatie tussenbeide te komen, waarin de Sowjet-Unie is verwikkeld. Bovendien vreesde generaal Haig, dat als gevolg van ,,de toenemende Russische paranoia over China" de risico's tot 1985 groter zullen worden.

Tevens waarschuwde hij ervoor, dat de opvolgers van de Russische president Brezjnew en andere politieke leiders in de Sowjet-Unie zich na de machtswisseling anders zullen gedragen dan voorheen in dit soort gevallen. Vroeger kon het Westen nogal eens profiteren van de terughoudendheid die nieuwe Russische leiders aan de dag plachten te leggen. ,,De nieuwe technocraten" die thans de macht zullen krijgen, zouden zich daarentegen heel goed bewust zijn van de macht, waarover de Sowjet-Unie beschikt.

Anderzijds verwachtte de scheidende NAVO-bevelhebber, dat de spanningen in de Sowjet-Unie zelf de komende jaren zullen toenemen. Dit zal het gevolg zijn van allerlei binnenlandse problemen, zoals een sterke groei van niet-Russische minderheden, teruglopende economische groei, tegenslagen op landbouwgebied. energietekorten. Daarom zou het gevaar bestaan, dat de Sowjet-Unie in het streven deze problemen te verdoezelen, haar toevlucht tot buitenlandse afleidingsmanoeuvres zal nemen.

In dit verband oefende Haig op een persconferentie felle kritiek uit op de Russische steun aan bepaalde bevrijdingsorganisaties en terroristen in derde landen. Deze tactiek zou op kosten van het Westen gaan, waarbij de Sowjet-Unie zich niet aan de internationale spelregels zou houden. Volgens Haig heeft het westen er geen belang bij, dat autoritaire regimes — zoals in Nicaragua, Zuid-Afrika en Iran — een totalitair karakter krijgen. Op zichzelf zouden alle dictatoriale, totalitaire of autoritaire modellen onaanvaardbaar zijn, maar autoritaire regimes zouden vaak een historische oorsprong hebben.

Soms zou dit in een land samenhangen met een gebrek aan politieke rijpheid, een andere keer met een tekort aan democratische tradities. Maar naar de mening van de Amerikaanse vier-sterren-generaal kan men van een autoritair regime nog hopen, dat het zich in democratische zin zal verder ontwikkelen.

Overigens onderstreepte Haig op de persconferentie, dat hij op dit moment geen plannen heeft om de politiek in te gaan. Eerst wil hij diepgaand studie maken van het SALT-akkoord, tot nu toe had hij daarvoor nog geen tijd gehad. (NRC/H'blad, NAVO-Kroniek)

(Vor. ber. pag. 328/3-1979)

AFRIKA

RHODESIE

UITVOERING INTERN AKKOORD. VORMING OVERGANGSREGERING. NIEUWE GRONDWET. EERSTE VERKIEZINGEN VOLGENS BEGINSEL „ÉÉN MAN, EGN STEM". VERKIEZING ZWARTE PRESIDENT. BENOEMING REGERING ONDER ZWARTE PREMIER. ANDERE INTERNE POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

Op 3 maart 1978 ondertekenden de blanke premier Ian Smith en de drie gematigde zwarte leiders — bisschop Moezorewa, Chief Chirau en ds. N. Sithole — een akkoord inzake een z.g. interne regeling voor Rhodesië, dat moest leiden tot een zwart meerderheidsbewind op 31 dec. 1978 (zie pag. 145 e.v. - '78).

Dit akkoord werd verworpen door de leiders van het zwarte Patriottische Front (PF), Joshua Nkomo en Robert Mugabe, die met hun respectieve strijdkrachten — Zimbabwe People's Revolutionary Army (ZIPRA), de militaire vleugel van Nkomo's Zimbabwe African People's Union (ZAPU), en Zimbabwe African National Liberation Army (ZANLA), de militaire vleugel van Mugabe's Zimbabwe African National Union (ZANU) — in een steeds groter gebied in Rhodesië een guerrilla voerden tegen het bewind in Salisbury. Eind 1978 zou deze guerrilla, die in dec. 1972 begon, al meer dan 12.000 doden in Rhodesië hebben gevergd, o.w. ca. 7.500 guerrillastrijders en ,,collaborateurs".

In 1978 alleen al zouden 5.320 personen bij de gevechten zijn omgekomen, o.w. 2.459 guerrillastrijders in Rhodesië, 1.677 zwarte burgers, 173 blanke burgers en 282 leden van de veiligheidstroepen. Bovendien zouden bij de zes jaar durende strijd al meer dan 3.000 guerrillastrijders zijn gedood bij acties over de grenzen. (Zie o.a. *Financial Times* 21-12-'78.)

Het interne akkoord werd eveneens verworpen door de z.g. frontlijnstaten en voorts o.m. door de Veiligheidsraad van de VN. Het werd evenmin aanvaard door Engeland en de VS, die bleven streven naar een door onderhandelingen tot stand gebrachte regeling, bij voorkeur door een conferentie van alle partijen.

Niettemin voerde het bewind te Salisbury het interne akkoord — zij het met een vertraging van vijf

maanden — uit. Nadat in april 1979 de eerste ,,één man - één stem'' verkiezingen in Rhodesië waren gehouden, trad op 1 juni de nieuwe grondwet formeel in werking en ontstond zo een nieuwe staat, Zimbabwe/Rhodesië geheten, die echter internationaal niet werd erkend. Over de uitvoering van het interne akkoord wordt hieronder nader bericht

Vorming overgangsregering

Het akkoord van 3 maart 1978 voorzag in een overgangsregering voor de periode tot de invoering van een zwart bestuur in Rhodesië per 31 dec. 1978.

Op 21 maart 1978 werd de Uitvoerende Raad beëdigd, die bestond uit Ian Smith (hij bleef premier), bisschop Abel Moezorewa (leider van de United African National Council - UANC), senator Chief Jeremiah Chirau (leider van de Zimbabwe United People's Organization - ZUPO) en ds. Ndabaningi Sithole (leider van de African National Council-Sithole of ANC-Sithole). Via het lot werd bepaald dat Ian Smith voor de eerste vier weken voorzitter van de raad zou zijn, waarna deze post onder de leden van de raad zou rouleren voor eenzelfde periode.

Op 25 maart werd bekendgemaakt dat, ter voorbereiding van de vorming van een 18 leden tellende ministerraad waarin elke portefeuille of combinatie van portefeuilles zou worden toevertrouwd aan één zwarte en één blanke minister samen, Ian Smith het aantal portefeuilles van zijn blanke kabinetsministers van 12 tot 9 had gereduceerd door a) handel en industrie met financiën, b) onderwijs met gezondheid, arbeid en sociale zaken, en c) binnenlandse zaken met plaatselijk bestuur, huisvesting en openbare werken te combineren.

Op 4 april bereikten de drie zwarte leden van de Uitvoerende Raad overeenstemming over de verdeling van de portefeuilles onder hun aanhangers die als co-minister in de ministerraad zouden worden benoemd. Elk van hun drie organisaties zou zijn vertegenwoordigd in de ministeries die met de binnenlandse veiligheid waren belast, t.w. binnenlandse zaken, wet en orde, en defensie en gecombineerde operaties.

Nadat de namen van de zwarte ministers op 11 april en die van hun blanke collega's (allen van het Rhodesische Front - RF) op 12 april waren bekendgemaakt, bleek de samenstelling van de ministerraad als volgt te zijn:

Financiën, handel en industrie - David Smith (RF) en Ernest Bulle (UANC); transport en energie, mijnbouw, wegen en verkeer, en PTT - William Irvine (RF) en James Chikerema (UANC); buitenlandse zaken, voorlichting, immigratie en toerisme - P. K. van der Byl* (RF) en Elliot Gabellah (ANC-Sithole); justitie, wet en orde, en openbare diensten - Hilary Squires* (RF) en Byron Hove (UANC), binnenlandse zaken. plaatselijk bestuur, huisvesting en openbare werken - Rollo Hayman (RF) en senator Chief Kayisa Ndiweni (ZUPO); onderwijs, gezondheid, arbeid en sociale zaken - Rowan Cronjé (RF) en Gibson Magaramombe (ZUPO); defensie en gecombineerde operaties - Roger Hawkins* (RF) en John Kadzwiti (ANC-Sithole); landbouw - Mark Partridge* (RF) en Joel Mandaza (ANC-Sithole); grondbeheer, waterstaat, natuurlijke hulpbronnen en plattelandsontwikkeling - Jack Mussett (RF) en Aaron Mgutshini (ZUPO). (* = ministers uit het vorige kabinet met dezelfde taken)

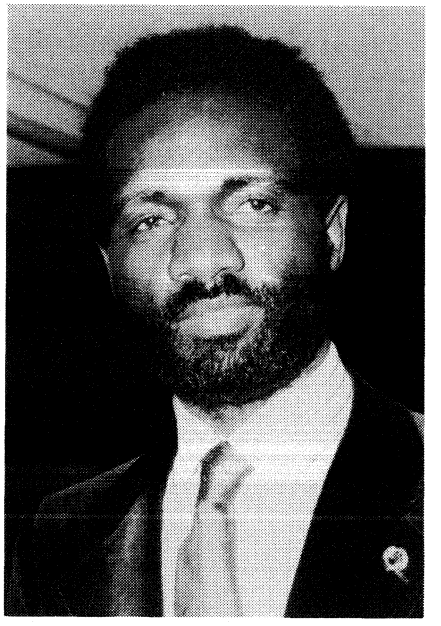
David Smith was voorheen tevens vicepremier; Irvine was tevoren minister van plaatselijk bestuur en huisvesting en Mussett was belast met mijnbouw.
De vijf ministers uit het vorige kabinet, die niet terugkeerden, waren: senator Desmond Lardner-Burke, vice-luchtmaarschalk Archibald Wilson en Denis Wilfred Walker alsmede de beide in april 1976 benoemde Chiefs Zefania Charumbira en Tafirenyika Mangwende.

Bulle was lector in de economie aan de universiteit van Rhodesië en tweede vicevoorzitter van de UANC, waarvan Chikerema eerste vice-voorzitter was. Gabellah was vice-voorzitter van de ANC-Sithole, waarvan Mandaza secretaris-generaal was. Chief Ndiweni was plv. leider van de ZUPO, Magaramombe voorlichtingssecretaris en Mgutshini regionaal organisatiesecretaris.
Hove (38), een advocaat, woonde 12 jaar in vrijwillige ballingschap in Londen en keerde op 8 april op verzoek van bisschop Moezorewa naar Rhodesië terug. Kadzwiti (48) woonde ruim 20 jaar in Zambia en had nauwe betrekkingen onderhouden met het Zimbabwe African National Liberation Army (ZANLA), de militaire vleugel van de Zimbabwe African National Union (ZANU), die oorspronkelijk door ds. Sithole geleid werd.

Ontslag minister Hove

Op 28 april besloot de Uitvoerende Raad de zwarte minister van justitie, Byron Hove, te ontslaan, nadat deze driemaal geweigerd had opmerkingen over door hem noodzakelijk geachte wijzigingen bij de politie en de rechterlijke macht terug te nemen.

Hij had op 16 april te Boelawayo verklaard dat de politie moest worden gereorganiseerd, dat het verbod van civiele aanklachten tegen politie-officieren wegens hun optreden moest worden opgeheven en dat het onbillijk was dat alleen blanken controle op het bestuur uitoefenden. Bij een andere gelegenheid had hij gesteld dat zwarte politiemannen op dezelfde basis als hun blanke collega's moesten worden bevorderd en dat blanke

De ontslagen co-minister van justitie, Byron Hove, bij terugkeer in Londen op 30 april 1978.

rechters zich ook moesten ,,schikken naar een zwart bewind''.
Kritiek op Hove's opmerkingen was geuit door zijn blanke collega Squires en door luitenant-generaal Peter Walls, de opperbevelhebber van de gecombineerde operaties.

Op 30 april verlangde de UANC dat Hove in zijn ambt zou worden hersteld, omdat zijn ontslag ,,onconstitutioneel en daarom van nul en gener waarde'' was geweest, aangezien het zonder de instemming van bisschop Moezorewa had plaatsgevonden. Dit laatste werd door Chief Chirau en ds. Sithole ontkend, die in het openbaar verklaarden dat de bisschop wel degelijk aanwezig was geweest op de bijeenkomst van de Uitvoerende Raad, waarop Hove's ontslag was goedgekeurd. Vervolgens besloot de raad op 1 mei een commissie te benoemen voor een onderzoek van het ontslag.
Maar op 14 mei besloot het nationale bestuur van de UANC met 56 tegen 14 stemmen, dat de partij in de overgangsregering zou blijven, hoewel het ontslag van Hove ,,een kwalijke politieke reuk in het land achtergelaten'' had.
Als opvolger van Hove, die op 30 april naar Londen was teruggekeerd, benoemde de Uitvoerende Raad op 24 mei de 51-jarige Francis J. Zindoga, de nationale voorzitter van de UANC.

Maatregelen Uitvoerende Raad

De Uitvoerende Raad nam in de

volgende maanden een aantal besluiten ter uitvoering van het akkoord van 3 maart 1978.
Zo werd op 5 april bekendgemaakt dat de Raad een constitutionele commissie had gevormd voor het opstellen van een nieuwe grondwet. In deze commissie waren de vier partijen van het akkoord elk door twee leden vertegenwoordigd.
Op 14 april werd gemeld dat de Uitvoerende Raad de stopzetting had gelast van de terechtstelling van veroordeelde politieke gevangenen, met inbegrip van guerrillastrijders. (Aangenomen werd dat sinds de eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring van 1965, de z.g. UDI, 320 personen in Rhodesië waren opgehangen wegens misdrijven die verband hielden met politieke of guerrilla-activiteiten.)
Op 2 mei 1978 riep de Uitvoerende Raad op tot beëindiging van de guerrilla en tegelijk werd een amnestie aangeboden met een gegarandeerde veilige terugkeer voor guerrillastrijders die hun wapens neer wilden leggen. Voorts werd met onmiddellijke ingang het verbod opgeheven van de Zimbabwe African National Union (ZANU, waarvan zowel Robert Mugabe als ds. Sithole de leiding opeisten), dat in 1964 was ingesteld, en van de Zimbabwe African People's Union (ZAPU, geleid door Joshua Nkomo), dat uit 1962 dateerde, om zo ,,vrije politieke activiteiten in de periode tot aan de eerste verkiezingen" mogelijk te maken. Tevens besloot de raad de ,,beschermde dorpen" (met meer dan een half miljoen bewoners) te ontmantelen zodra de gevechten eindigden. Op de guerrillastrijders werd een beroep gedaan burgerdoelen te ontzien. Tot slot deelde de raad mee dat de vrijlating van alle overgebleven gedetineerden* was gelast, dat meer dan 700 van de 945 zwarte politieke gevangenen op vrije voeten waren gesteld en dat de overgrote meerderheid van de vrijgelatenen hun steun aan de interne regeling had betuigd.
Nog dezelfde dag verklaarde de UANC dat deze regeringsbesluiten ,,niet verreikend genoeg" waren.
Op 16 mei 1978 publiceerde de Uitvoerende Raad voorstellen inzake de grondwet voor de onafhankelijkheid. Volgens een unanieme aanbeveling van de ministerraad zou de nieuwe staat Zimbabwe een titulair, geen uitvoerend staatshoofd krijgen. Deze president zou door alle 100 leden van het parlement, dat als kiescollege zou fungeren, worden gekozen (en niet door de regeringspartij, zoals de ministerraad had aanbevolen). De uitvoerende macht zou berusten bij de premier, die rechtstreeks jegens het parlement verantwoordelijk zou zijn. Het parlement zou warden uitgebreid met een tweede kamer, of Senaat, van 30 leden: 10 stamhoofden, 10 door de regering benoemde personen en 10 leden, die door de 28 blanke leden van de wetgevende vergadering zouden worden gekozen.
Op 30 mei maakte de Uitvoerende Raad bekend dat een ,,partij-lijst" stelsel zou worden toegepast bij de verkiezing van de 72 zwarte parlementsleden bij de eerste algemene verkiezingen onder het meerderheidsbewind (die krachtens een op 26 juli gepubliceerd tijdschema van 4-6 dec. 1978 moesten worden gehouden), omdat het niet mogelijk zou zijn die verkiezingen onder het conventionele districtenstelsel vóór eind 1979 te doen plaatsvinden. Onder het nieuwe systeem (dat ook in Israël wordt gebruikt) zou heel Rhodesië als één kiesdistrict worden beschouwd (met ca. 3,5 mln kiezers). Elke partij zou een kandidatenlijst indienen en de kiezers zouden op de partij van hun keuze stemmen, waarna de zetels zouden worden verdeeld naar verhouding van de op elke partij uitgebrachte stemmen.

Kritiek op het voorgestelde ,partij-lijst systeem werd in de volgende dagen geuit door vertegenwoordigers van vrijwel alle politieke stromingen

Tekenen van onenigheid *onder zwarte politici in Rhodesië*

Van meet af aan was er in Rhodesië sterke kritiek op de overgangsregering, vooral van zwarte politici.

Josiah Chinamáno, vice-\,oorzitter van de ZAPU in Rhodesië, verklaarde op 22 maart 1978: ,,De drie Afrikanen (Moezorewa, Sithole en Chirau), die zich bij de rebellie hebben aangesloten. moeten weten dat zij van nu *af* aan de verantwoordelijkheid dragen voor de moorden in de operationele gebieden. voor de concentratiekampen die beschermde dorpen worden genoemd, voor de voortdurende gevangenschap en executie van hun broeders en zusters. Bovendien zullen zij hun bevrijders gaan bestrijden, juist de mensen die Smith ertoe brachten van koers te veranderen en hen in zijn Uitvoerende Raad op te nemen. Dit is immoreel en zonder precedent." Chinamano voegde daaraan toe dat elke interimregering zonder de leiders van het Patriottisch Front en hun strijdkrachten ,,op zijn minst irreëel en kunstmatig en in het slechtste geval een recept voor verder bloedvergieten, lijden en de vernietiging van onze economie" was.

De blanke ex-premier Garfield Todd, die in 1976 de Geneefse conferentie als lid van Nkomo's delegatie bijwoonde, zei op 9 april dat er geen kans was dat de interne regeling een einde aan de oorlog maakte, omdat de zwarte politici die haar hadden getekend geen greep op de guerrillastrijders hadden, die naar zijn zeggen het platteland grotendeels beheersten, waar de regering niet langer controle uitoefende, de mensen niet langer belastingen betaalden en de raden niet functioneerden, Bovendien meende Todd dat het akkoord er niet toe had geleid dat de macht van blanken op zwarten werd overgedragen en dat Smith en zijn mensen uit de regering werden gezet. Volgens Todd waren de drie zwar-

Josiah Chinamano begroet de voor zijn huis verzamelde menigte.

* Op 12 april had de blanke co-minister van wet en orde opdracht gegeven tot de vrijlating van 461 gedetineerden die zonder vorm van proces werden vastgehouden, terwijl eerder reeds maatregelen, die de bewegingsvrijheid van 254 voormalige gedetineerden beperkten, waren opgeheven.

te leden van de Uitvoerende Raad niet in staat de rassenpolitiek van het Rhodesische Front te beïnvloeden noch zijn militaire strategie.

Op 8 juni verklaarde Benson Ndemera, vice-voorzitter van Moezorewa's UANC, dat deze partij thans ,,onderdeel van de moord op en onderdrukking van onschuldigen" vormde, ,,omdat wij in de regering zitten". Hij verlangde een spoedcongres van de UANC om de partij een nieuw mandaat te vragen voor het aanblijven in de overgangsregering, nu ,,een toenemend aantal eerlijke mensen" zijn twijfels uit over de interne regeling. Nderema werd daarop uit de UANC gestoten.

Op 13 juni werd onthuld dat vier zwarte leden van het Huis van Afgevaardigden — Micah Bebe, Lot Dewa, Joel Mahlangu en Peter Nkomo — in een memorandum hun verzet tegen de interne regeling hadden geformuleerd. Zij maakten in het bijzonder bezwaar tegen de toewijzing van **28** van de **100** parlementszetels aan blanken, tegen het achterwege blijven van het toetsen van de zwarte opinie en tegen het feit dat de constitutionele commissie meer blanke dan zwarte leden telde.

Op 21 juni verlangde de fractie van het regerende blanke Rhodesische Front ,,meer actie en minder woorden", in het bijzonder t.a.v. het realiseren van een staakt-het-vuren en de afschaffing van rassendiscriminatie.

In een op **22** juni uitgegeven verklaring deden **13** van de 15 zwarte leden van het Huis van Afgevaardigden een beroep op de regering mee te werken aan een conferentie van alle partijen, incl. het Patriottische Front, zoals voorgesteld door Engeland en de VS, daar dit van het hoogste nationale belang was om de levens van alle zwarte en blanke Rhodesiërs te redden, internationale erkenning te verwerven, en te voorkomen dat de machtsblokken van Oost en West om Rhodesië in oorlog zouden raken.

Op 4 mei werd bekend dat de vier leden van de Uitvoerende Raad een rondreis zouden maken door de stamgebieden (,,tribal trust lands") om de betekenis van de ,,interne regeling" aan de bevolking uit te leggen. De eerste bijeenkomst in dit kader vond op 10 mei in Mrewa plaats (ca. 50 mijl ten noordoosten van Salisbury). Maar terwijl Ian Smith, ds. Sithole en Chief Chirau wel aanwezig waren, liet bisschop Moezorewa verstek gaan — waarschijnlijk in verband met de affaire-Hove.

Verdere pogingen van de leden van de overgangsregeringen om de interne regeling aan de Afrikaanse bevolking uit te leggen hadden weinig succes, daar de door de ministers belegde bijeenkomsten over het algemeen weinig publiek trokken. De reden voor die geringe belangstelling zou intimidatie van de kant van de guerrillastrijders zijn.

Tijdens een bijeenkomst op 13 aug. 1978 van 200 afgevaardigden van Moezorewa's UANC werden 6 voor-aanstaande leden uit de partijleiding gestoten, omdat zij het leiderschap van de bisschop als ,,politiek onvolwaardig" hadden veroordeeld. Het waren oud-minister van justitie Byron Hove, Pius Muromba (voorzitter van de afdeling-Londen), ds. Arthur Kanodereka (voormalig algemeen penningmeester), ds. Max Chigwida (secretaris voor natuurlijke hulpbronnen en voormalig secretaris-generaal), S. E. N. Muchenje (secretaris voor arbeid) en J. W. Z. Kurewa (plv. secretaris voor onderwijs).

De vier laatstgenoemden, die in Rhodesië woonden, verklaarden op 16 aug, dat de bijeenkomst niet het recht had hen uit te stoten en dat de partijvoorzitter de statuten had geschonden.
Op 17 aug. trad Hebson Nyashanu, plv. nationaal voorzitter van de UANC, af uit protest tegen ,,de onconstitutionele wijze" waarop de zes leden waren uitgestoten.
(Kanodereka werd op **18** dec. vermoord aangetroffen bij Salisbury; Chigwida vluchtte op 22 dec. uit Rhodesië.)

De UANC-bijeenkomst op 13 aug. keurde voorts met algemene stemmen een motie van vertrouwen in bisschop Moezorewa goed en verwierp de suggestie om een Rhodesië-conferentie van alle partijen bijeen te roepen.
Chief Chirau, de leider van de ZUPO, verklaarde daarentegen op 17 aug. dat de meerderheid van het volk zo'n conferentie wenste en dat daarnaar geluisterd moest worden.

Privé-legers

In de loop van 1978 recruteerden twee leden van de Uitvoerende Raad, ds. Sithole en bisschop Moezorewa, een soort privé-legers uit overlopers van de ZANLA (Zimbabwe African National Liberation Army, de militaire vleugel van de ZANU) en andere Afrikanen, die met buitgemaakte wapens werden uitgerust. Hoewel leden van deze privé-legers er herhaaldelijk van werden beschuldigd terreurmethoden te gebruiken voor het verkrijgen van voedsel en andere voorraden, beschreef luitenant-generaal Peter Walls, de opperbevelhebber van de gecombineerde operaties, hen als ,,feitelijke hulptroepen van de regering". Op 26 nov. stelde de overgangsregering dat er 22 ,,bevroren" zones (ca. 7% van het grondgebied) onder toezicht van zulke privé-legers stonden. De volgelingen van bisschop Moezorewa verklaarden dat zij negen van deze gebieden controleerden, waarbij werd verondersteld dat de rest onder controle vrn de volgelingen van ds. Sithole stond.

Beperking rassendiscriminatie en andere maatregelen

Op 19 juni 1978 riep de UANC de Uitvoerende Raad op alle rassenwetten in te trekken, de vrijlating van politieke gevangenen die zonder vorm van proces werden vastgehouden te versnellen, alle beschermde dorpen te ontmantelen en zijn eigen oproep voor een staakt-het-vuren te eerbiedigen door terugtrekking van alle troepen uit de zones op het platteland.
Bij de opening van de eerste parlementszitting na de installatie van de overgangsregering stelde president Wrathall op 20 juni dat het de eerste taak van de regering was te blijven streven naar een staakt-het-vuren. Ook diende ,,serieuze aandacht" te worden gewijd aan een veelomvattend praktisch programma voor het verder afschaffen van rassendiscriminatie, terwijl wetsontwerpen moesten worden ingediend voor de aanstaande één man - één stem verkiezingen alsmede een ontwerp-grondwet voor een meerderheidsbewind.
Op *26* juni besloot het Huis, met de stemmen van alle zwarte leden tegen, om de noodtoestand, die sinds nov. 1965 van kracht was, opnieuw met een jaar te verlengen. De tegenstemmers hadden betoogd dat een opheffing van de noodtoestand de geloofwaardigheid van de interne regeling zou vergroten en het houden van vrije en democratische verkiezingen zou bevorderen.
Op 30 juni keurde het Huis, met de stemmen van 14 van de 15 zwarte leden tegen, een wetsontwerp goed dat bisschop Moezorewa, ds. Sithole en Chief Chirau in staat stelde parlementsleden te worden.
Op 5 juli deelde de Uitvoerende Raad mee dat een commissie was ingesteld van zes ministers — Chi-Ferema, Cronjé, Hayman, Irvine, Magaramombe en Mandaza —, die moest nagaan hoe de rassendiscriminatie kon worden afgeschaft.
Na een bijeenkomst van de Uitvoerende Raad op 8 aug. werd meegedeeld dat alle openbare inrichtingen — hotels, restaurants, cafés, zwembaden, bioscopen en theaters — voor alle rassen toegankelijk zouden zijn. Voorts zouden de handels- en nijverheidsgebieden worden opengesteld voor alle rassen, terwijl ook de beperkingen bij plaatselijke verkiezingen werden opgeheven. Er werd echter niet gesproken over een opheffing van de

rassenscheiding bij het onderwijs, in de ziekenhuizen of in de diverse woongebieden, d.w.z. over de toelating van zwarten in uitsluitend aan blanken toegewezen woongebieden. Wel werd toegezegd dat nadere maatregelen zouden volgen.

Op 10 aug. kondigde Jack Mussett, de co-minister van grondbeheer, in het parlement aan dat de regering ca. 10 mln acres ,,te weinig benutte" grond van particuliere blanke boeren zou kopen voor een bedrag van ca. £ 120 mln ten behoeve van de vestiging van zwarten én blanken om zo de congestie in de overbevolkte stamgebieden te verminderen.

Op 10 okt. kondigde de overgangsregering aan dat zij de gescheiden staatsscholen, ziekenhuizen en stedelijke gebieden zou openstellen voor alle rassen, mits men in staat was daarvoor te betalen.

Bisschop Moezorewa zei dat de nieuwe maatregel afrekent met de wet die bepaalt waar Rhodesiërs mogen wonen en werken, afhankelijk van hun ras. En, voegde Moezorewa hieraan toe, er is een belangrijke oorzaak voor de burgeroorlog in Rhodesië weggenomen.

Maar vele zwarten menen dat rassendiscriminatie als officieel instituut in veel opzichten is vervangen door economische grenzen, aldus N R C / H'b l a d (11-10-'18). ,,Als er niet meer geld voor het volk beschikbaar is, kan het niet weggaan van de plaats waar het zich nu bevindt. Dus is er niets veranderd", zei een 40-jarige kantoorbediende". ,,Alleen de sociaal sterken zullen hiervan profiteren", meent een winkelbediende.

Blanke woonwijken zullen voor andere rassen opengaan, vooropgesteld dat karakter en maatstaven ervan dezelfde blijven. Dit kan worden bereikt door te eisen dat een huis alleen betrokken zal worden door het gezin van vader, moeder en kinderen en dat verdere familieleden geweerd worden. Minister Cronjé van onderwijs, gezondheid, arbeid en sociale zaken zei dat een huiseigenaar een woning mag blijven weigeren op grond van huidskleur. Wat het onderwijs betreft zullen particuliere scholen het recht behouden personen van een bepaald ras te weigeren, opdat ze hun eigen religieuze en culturele identiteit kunnen handhaven", aldus Cronjé. Rijksscholen met hoog schoolgeld zullen iedereen toelaten die aan de academische eisen voldoet en woont in de wijk waarin de school staat. Rijksscholen. die gratis zijn, zullen zich voornamelijk richten op studenten in stamreservaten en hebben de opzet zwarten van het platteland, die naar de stad zouden willen trekken, daar: van af te houden.

Ten aanzien van de gezondheidszorg zei Cronjé dat zwarten voortaan de ziekenhuisfaciliteiten kunnen genieten die blanken hebben. Ze moeten dan wel over dezelfde beurs beschikken. Bij nieuwe artsaanstellingen aan ziekenhuizen zal niet meer gelet worden op huidskleur.

Minister Cronjé deelde voorts mee dat de Land Tenure Act (van 1969) zou worden afgeschaft, maar dat stamgebieden („tribal trust lands") zouden worden gehandhaafd. Blanken zou worden toegestaan zich daar te vestigen, zij het slechts in bepaalde daarvoor aangewezen gedeelten. Wij bevestigde dat het nog niet mogelijk was om een leerplicht voor zwarten in te voeren, omdat het land dat zich — om economische redenen — en niet kon veroorloven.

Wetsontwerprn om deze besluiten toe te passen werden op 19 dec. bij het parlement ingediend, en in de periode van 9-16 jan. 1979 goedgekeurd. Acht wetten ter beëindiging van de rassendiscriminatie verschenen op 2 febr. in het staatsblad.

Officieel bestaat ei volgens R e u t e r nu wel geen rassenscheiding meer in huisvesting, onderwijs gezondheidsdiensten en openbare gelegenheden maar de economische barrières blijven Het merendeel van Rhodesies 6 8 miljoen zwarten is te arm om van zijn nieuwe wettelijke rechren gebruik te maken

Vanaf 2 febr kunnen zwarten zich in de rot uitsverre blanke regeringsscholen latei; inschrijven op voorwaarde dat ze een woning bezitten of huren, goed Engels spreken en het schoolgeld — dat plotseling met 200% is verhoogd — kunnen betalen Kinderen van zwarte huisbedienden, die bij hun werkgevers inwonen, zijn dus uitgesloten

Zwarten mogen ook worden opgenomen in de blanke ziekenhuizen, maar ook de kosten daarvan zijn plotseling omhooggegaan Ook de blanke woonwijken zullen voor de overgrote meerderheid te duur blijken Dat betekent dat naar schatting 99% van de zwarten niet in staat zal zijn onmiddellijk profijt ie trekken uit de beeindiging van de rassendiscriminatie, aldus R e u t e r

Overlijden president Wrathall. Opvolging

Op 31 aug. 1978 overleed op 65-jarige leeftijd John J. Wrathall, president van Rhodesië sinds 14 jan 1976 Hij werd opgevolgd door luitenant-kolonel Henry B Everard (81) als waarnemend president.

Waarnemend president Everard

Deze trad echter op 1 nov. 1978 om gezondheidsredenen af, waarop de Uitvoerende Raad Jack Prthey (74), de voorzitter van de Senaat, tot waarnemend president benoemde Maar op 5 maart 1979 werd Pithey vervangen door Everard, die zo ten tweeden male waarnemend president werd.

Ontmoeting Smith-Nkomo te Loesaka. Verbod *interne PF-partijen*

Nadat berichten over een geheime ontmoeting op 14 aug. 1978 tussen Ian Smith en Joshua Nkomo te Loesaka (Zambia) op 1 sept. zowel door het bureau van Smith als door Nkomo waren tegengesproken onthulde Nkomo op 2 sept. dat hij inderdaad te Loesaka op 14 aug. een ontmoeting met Smith had gehad, dat hij eerder te Londen geheime besprekingen had gevoerd met Chief Chirau en dat in beide gevallen de Nigeriaanse generaal-majoor Joseph Garba aanwezig was geweest. Volgens Nkomo had hij een aanbod van Smith om de leiding van de overgangsregering te aanvaarden van de hand gewezen. Wel verklaarde Nkomo zich bereid naar Rhodesië terug te keren, als het akkoord betreffende de interne regeling werd herroepen ten gunste van het Brits-Amerikaanse plan van 1977 voor een meerderheidsbewind.

Het bureau van Smith gaf op 2 sept. een verklaring uit, waarin werd erkend dat Smith Nkomo op 14 aug. te Loesaka had ontmoet ,,op uitnodiging van president Kaoenda" van Zambia. Terwijl noch Mugabe (samen met Nkomo leider van het Patriottisch Front, PF) noch de andere frontlijn-presidenten (van Angola, Botswana, Mozambique en Tanzania) van de bijeenkomst op de hoogte waren gesteld, had Srnith wel zijn drie collega's in de Uitvoerende Raad ingelicht voordat de bijeenkomst plaatsvond. Categorisch werd in de verklaring ontkend dat Smith een aanbod had gedaan om de macht over te dragen aan ,,de terroristische alliantie PF". Op 3 sept. stelde de Tanzaniaanse president Nyerere dat Smith bereid was ds. Sithole en bisschop Moezorewa te laten vallen en dat hij pogingen in het werk stelde on? het PF te verdelen, maar dat Nkomo geweigerd had zonder Mugabe naar Rhodesië terug te keren. Volgens Nyerere was het ,,heel duidelijk"

dat de Britse regering bij het organiseren van de geheime ontmoeting betrokken was geweest. Naar zijn zeggen was tijdens een bijeenkomst van de frontlijn-presidenten in Loesaka op 2-3 sept. overeengekomen dat er geen verdere contacten tussen het PF en het regime van Smith zouden plaatsvinden.

Nkomo zelf verklaarde op 3 sept. te Loesaka dat het houden van een nieuwe bijeenkomst van de voorwaarden zou afhangen en dat president Nyerere niet de hoogste autoriteit was over wat in Zimbabwe gebeurde, daar hij niet langer een van de frontlijn-presidenten was. Hoewel Mugabe niet bij zijn bijeenkomst met Smith aanwezig was geweest, zou hij volgens Nkomo wel betrokken zijn bij alle onderhandelingen over een machtsoverdracht. Nkomo onderhandelde niet met Smith om de macht voor zichzelf te verzekeren. Hij beweerde dat Smith zich bereid had verklaard af te treden en de PF een „meerderheidsrol" in een nieuwe regering te geven — maar dit werd nog dezelfde dag door Smith ontkend.

Op 5 sept. stelde de regering var. Zambia in een verklaring dat zij „de zuster-republiek Tanzania" zou blijven behandelen als een frontlijnstaat. Besluiten, genomen op de bijeenkomsten van de frontlijn-presidenten, waren bindend voor Zambia, maar niet voor de leiders van Zimbabwe's nationalistische bewegingen, die het — in tegenstelling tot de frontlijn-presidenten — vrijstond besprekingen met de leiders van Salisbury te voeren.

Inmiddels had het neerschieten van een Viscount van de Air Rhodesia op 3 sept. tijdens een vlucht van Kariba naar Salisbury — volgens Nkomo het werk van zijn troepen —, waarbij 30 inzittenden van het toestel omkwamen, terwijl 10 van de 18 overlevenden door guerrillastrijders werden doodgeschoten, de kans op voortzetting van het overleg tussen Smith en Nkomo voorlopig uitgesloten.

Nkomo verklaarde op 11 sept. te Loesaka dat hij niet een „dialoog" zou voeren met „wilden", die de staat van beleg hadden afgekondigd. Smith, die Nkomo op 14 sept. „een monster van niet geringe afmetingen" noemde, sloot tegelijk elke mogelijkheid uit om hem in besprekingen over Rhodesië's toekomstige grondwet te betrekken. Hij ontkende opnieuw dat hij Nkomo bij de besprekingen te Loesaka op 14 aug. het permanente voorzitterschap van de Uitvoerende Raad had aangeboden. Voorts kondigde hij aan dat de overgangsregering, in haar campagne om „de oppositie te liquideren", besloten had de partijen van Nkomo en Mugabe binnen Rhodesië te verbieden

Op 10 sept. werden ZAPU, ZANU, ZIPRA en ZANLA verboden, nadat vele aanhangers ervan waren gedetineerd. Francis Zindoga, de co-minister van justitie, die op 9 okt. het aantal gedetineerden op 218 had gesteld, verklaarde op 22 okt. dat slechts 112 van hen nog in hechtenis waren. Josiah Chinamano, vicevoorzitter van Nkomo's ZAPU, en Willie Musarurwa, de voorlichtingssecretaris van de ZAPU, wisten Rhodesië op 12 sept. te ontvluchten.

Dienstplicht voor zwarten

Krachtens een mededeling in het staatsblad d.d. 26 okt. moesten alle Afrikanen tussen 18 en 25 jaar, die drie jaar voortgezet onderwijs hadden genoten of die sinds 1 nov. 1977 een leercontract hadden getekend, zich voor 1 dec. 1978 laten registreren voor militaire dienst. Zij konden begin 1979 worden opgeroepen voor een eerste periode van 12 maanden. Onder deze maatregel vielen naar schatting 25.000 Afrikanen.

Aftreden ministers Ndiweni en Hawkins

Op 8 nov. 1978 trad Chief Kayisa Ndiweni (61) als co-minister van plaatselijk bestuur en binnenlandse zaken en als vice-voorzitter van de ZUPO af uit protest tegen de verwerping door de constitutionele commissie van een plan om de helft van de 72 zwarte zetels in de Wetgevende Vergadering krachtens de nieuwe grondwet te reserveren voor de. Matabele-stam, waarvan hij de voornaamste „chief" was. Chief Ndiweni verklaarde: „Mijn volk heeft gevraagd dat ik aftreed en oproep tot de onmiddellijke terugkeer van Nkomo. Hij is de nationale leider. Ik ben de traditionele leider van de Ndebele-natie." Hij voegde daaraan toe dat Nkomo „morgen" naar Rhodesië zou terugkeren, als president Nyerere van Tanzania hem dat niet belette.

Op 10 aug. was bericht dat omstreeks 100 traditionele leiders in Matabeleland (Zuid- en West-Rhodesië) hun vertrouwen in Nkomo hadden uitgesproken, „de enige ware leider". Zij verlangden unaniem zijn terugkeer naar Rhodesië, waar hij een zetel in de Uitvoerende Raad zou moeten krijgen, waarvan de huidige drie zwarte leden allen tot het Shona-volk behoorden (uit Noord- en Oost-Rhodesië). De Matabele-leiders hadden eerder een uitnodiging van de overgangsregering om een Matabele (of Ndebele) voor het lidmaatschap van de Uitvoerende Raad aan te wijzen van de hand gewezen Voorts verlangden de Matabele-leiders dat het land krachtens de nieuwe grondwet zou worden verdeeld in een Shona- en een Ndebele-gebied met gelijke parlementaire vertegenwoordiging (Het Ndebele-volk vertegenwoordigt samen met de verwante Kalanga's ca 21% van de totale zwarte bevolking)

Op 17 nov. trad de co-minister van defensie en gecombineerde operaties, Roger Hawkins (63), om gezondheidsredenen af. Hij werd vervangen door Hilary Squires, die op zijn beurt als co-minister van justitie en van wet en orde werd opgevolgd door Christopher Anderson (42), de leider van de Orde van Advocaten.

Uitstel meerderheidsbewind

Op 16 nov. 1978 maakte de Uitvoerende Raad bekend dat nog niet alle politieke beslissingen waren genomen voor de afronding van de nieuwe grondwet en dat het daarom onmogelijk was de in het akkoord van 3 maart vastgelegde onafhankelijkheidsdatum van 31-12-1978 te handhaven. Een nieuwe onafhankelijkheidsdatum werd nog niet bepaald, maar wel werden dc voor begin december aangekondigde algemene verkiezingen uitgesteld tot 20 april 1979.

Het nieuwe tijdschema voor de overgang naar een meerderheidsbewind zag er nu als volgt uit:

- 22 december — voltooien, controleren, drukken en verspreiden van een grondwet voor zwart bewind;
- 30 januari — een referendum over de grondwet voor het blanke electoraat;
- 6 februari — terugroeping van het parlement;
- 8 maart — de grondwet en een kieswet passeren het parlement en worden afgekondigd, parlement wordt ontbonden;
- 23 maart — kandidaatstelling voor de verkiezingen;
- 20 april — verkiezingsdag.

Meegedeeld werd voorts: „De gezamenlijke raden (Uitvoerende Raad en ministerraad) hebben hun wil bekrachtigd voort te gaan met de volledige toepassing van het akkoord van 3 maart op basis van dit programma."

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

TOPCONFERENTIE NIET-GEBONDEN LANDEN

In de Cubaanse hoofdstad Havanna heeft van 3-9 sept. de zesde topconferentie van niet-gebonden landen plaatsgevonden.

Naar algemeen oordeel markeerde deze conferentie een kritieke fase in de 18 jaar oude geschiedenis van de Beweging van niet-gebonden landen. Met Cuba als voorzitter werd de Beweging voor het eerst door een pro-Russische lidstaat gepresideerd. Omdat Cuba over het karakter van de niet-gebondenheid denkbeelden heeft, die afwijken van de gebruikelijke, waren oudere leden van de Beweging, zoals Joegoslavië en India, bang voor het uiteenvallen van de Beweging.

Om te voorkomen, dat Cuba zou proberen in vergaderingen van geringere omvang dan de plenaire bijeenkomst controversiële plannen door te drukken was het aantal leden van het coördinatiebureau al uitgebreid van 25 tot 35.

Aan de problemen van de Beweging wijdde in het *NRC/H'blad* van 25 juli de Joegoslaaf Leo Mates een artikel.

Mates, die na de oorlog korte tijd hoofdredacteur van het Joegoslavische persbureau *Tanjoeg* geweest is, was in de jaren '50 twee maal onderminister van buitenlandse zaken en ambassadeur in Washington. Als secretaris van president Tito van 1958-1961, in de tijd dat de Beweging van niet-gebonden landen werd gesticht, heeft hij de geschiedenis van de Beweging van dichtbij meegemaakt.

Aan zijn artikel in het *NRC/H'blad* is het volgende ontleend:

De Beweging van niet-gebonden landen maakt zich op voor de zesde top-bijeenkomst in Havanna, in september, een conferentie die met grote bezorgdheid en slechts weinig hoop tegemoet wordt gezien. Het zal de eerste bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders zijn die door ernstige onenigheid is voorafgegaan. De leidende politici van de Derde Wereld zullen dan ook al hun capaciteiten moeten aanwenden om de gerezen problemen het hoofd te kunnen bieden.

De algemene bezorgdheid blijkt al uit de voorbereidingen voor de bijeenkomst. Er heerst grote activiteit, er worden talloze afzonderlijke stemmingen gehouden en er zijn veel bilaterale bijeenkomsten. Topdiplomaten en politici discussiëren druk over de verschillende meningen en standpunten en geven tevens uiting aan hun eigen gedachten. Na de bijeenkomst op ministerieel niveau van het Coördinerend bureau in Colombo zijn de activiteiten extra toegenomen. Tijdens die bijeenkomst, die enige weken geleden plaatsvond*: bleven een aantal controversiële vragen onbeantwoord en werd de oplossing vooruitgeschoven naar de topconferentie in september.

Het eerste onopgeloste probleem betreft de vertegenwoordiging van Kampuchea (Cambodja) op de conferentie. Zowel het oude regiem van Pol Pot als het nieuwe door Vietnam geïnstalleerde bewind maken aanspraak op het recht van vertegenwoordiging.

Dan is er de controverse over de uitnodiging aan Egypte, waartegen door de radicale Arabieren wordt geprotesteerd vanwege de Camp David-akkoorden en de Egyptisch-Israëlische vredesonderhandelingen. Ook is er onenigheid over de kwestie van de Westelijke Sahara en een aantal soortgelijke vraagstukken.

Al deze specifieke problemen vormen echter slechts het zichtbare deel van een dieper liggende controverse binnen de gelederen van de niet-gebonden landen. De Beweging van niet-gebonden landen telt al sinds haar oprichting een aantal leden met afwijkende ideologische opvattingen. Het bindende element van deze heterogene groep vormde het gemeenschappelijke belang met betrekking tot de toekomst en de positie binnen de wereldgemeenschap. De landen hadden zich verenigd, maar met de afspraak dat elk land het recht had om de eigen interne en tevens de meest dringende externe kwesties naar beste weten op te lossen. Dat vormde geen orobleem voor de Beweging zolang het betreffende land niet-gebonden bleef en zich aan het programma van de groep hield.

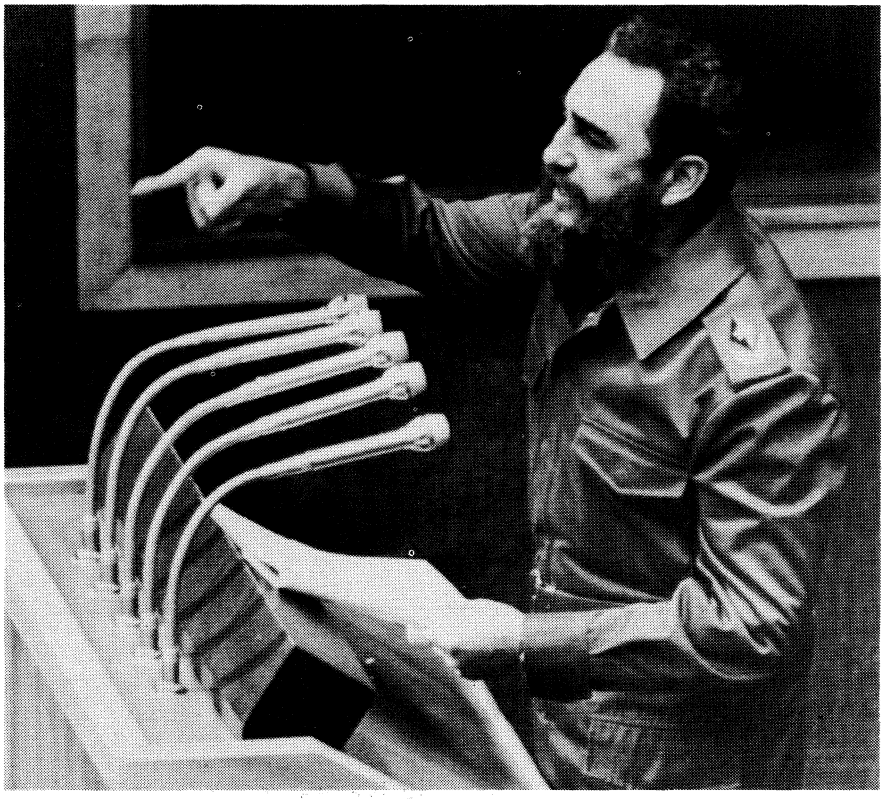
Met de uitbreiding van het aantal deelnemende landen nam ook de ideologische verscheidenheid binnen de gelederen toe. Tijdens eerdere topconferenties was er wel eens een verschil van mening, maar dat was niets vergeleken met de huidige situatie. Ideologische verschillen werden de afgelopen jaren in praktische politiek vertaald, voornamelijk vanwege de toenemende problemen die men ondervond bij de uitvoering van de zes jaar eerder geformuleerde gemeenschappelijke eis voor een Nieuwe Economische Orde in de wereld.

Het idee van een Nieuwe Economische Orde werd gelanceerd tijdens de topconferentie in Algiers in 1973 en in 1976 in Colombo door een aantal voorstellen bevestigd.

Sindsdien waren alle inspanningen om wat dit doel betreft enige zichtbare vooruitgang te boeken, vergeefs. Het bleek onmogelijk om bij de geïndustrialiseerde westerse landen meer begrip te kweken voor de hachelijke situatie van de Derde Wereld.

De Sowjet-Unie en de andere landen van het Oostblok deden helemaal niet mee aan de dialoog tussen Noord en Zuid. Moskou verklaarde niet geïnteresseerd te zijn en weet alle problemen van de Derde Wereld aan het westerse ,,kolonialisme" en ,,imperialisme".

Veel landen voelen zich gefrustreerd door het stagneren van de Noord-Zuid dialoog en een aantal niet-gebonden landen die

De Cubaanse premier Fidel Castro bij de opening van de zesde topconferentie van niet-gebonden landen.

* Deze bijeenkomst vond plaats van 6-10 juni.

Weekblad 48ste jaargang No. 2503, pag. 30799-30814

in het verleden op een bepaald ,,blok'' georiënteerd waren, knopen de oude betrekkingen weer aan. Dat geldt vooral voor landen die gericht zijn op het Oostblok.

Deze situatie geeft aanleiding tot hevige disputen tijdens de voorbereidende bijeenkomsten voor de top in Havanna. Behalve op de genoemde specifieke onderwerpen heeft de belangrijkste controverse betrekking op een aantal fundamentele vraagstukken. Zo is er een minderheid die het standpunt huldigt dat de Beweging nauwere banden moet aanknopen met het door Moskou geleide bondgenootschap. De Sowjet-Unie wordt daarbij omschreven als ,,de vanzelfsprekends en beste bondgenoot voor de niet-gebonden landen''.

Deze algemene oriëntatie werd gevolgd door een aantal voorstellen om de programma-verklaringen bij topconferenties zodanig te wijzigen, dat de nadruk alleen zou komen te liggen op ,,kolonialisme'' en ,,imperialisme'' als het ergste kwaad in de wereld en het voornaamste doelwit van de activiteiten van de Beweging.

Al eerder werden hieromtrent voorstellen gedaan, maar nu ,,Havanna'' nadert, worden de inspanningen opgevoerd en wordt er ook positiever gereageerd door een aantal van de ,,gefrustreerde'' deelnemers. Ook herleefde de hoop dat nauwere banden met een aantal belangrijke bondgenoten kunnen bijdragen tot de oplossing van de voornaamste problemen. Het is dan ook begrijpelijk dat het Coördinerend bureau zich niet gemachtigd achtte om een uitspraak te doen ten aanzien van deze fundamentele kwesties. Deze zullen, evenals alle specifieke controversen, wel aan de orde komen tijdens de conferentie in Havanna.

De spanningen werden verergerd door het feit dat de top-conferentie plaatsvindt in Havanna, de hoofdstad van een land dat tot de afwijkende minderheid behoort die zich op Moskou wil richten, en dat de afgelopen jaren bij belangrijke internationale acties nauw met de Sowjet-Unie verbonden bleek.

Tegelijkertijd moet echter worden opgemerkt dat de Cubaanse vertegenwoordigers blijk hebben gegeven van de nodige reserves ten aanzien van het minderheidsstandpunt. Ze wilden kennelijk niet het risico lopen dat de conferentie niet in Havanna, maar ergens anders zou worden gehouden. Ook is het waarschijnlijk dat de Cubanen zich, wat betreft de controversiële zaken, in Havanna vrij rustig zullen houden en hun hoop zullen vestigen op een Cubaans voorzitterschap in de periode tussen de conferentie in Havanna en de volgende bijeenkomst.

Tot dusver vervult het Coördinerend bureau een belangrijke functie. Anderzijds is het voorzitterschap enigszins uitgehold door een aantal vernieuwingen die door de van oudsher meest getrouwe niet-gebonden landen werden geïntroduceerd. In het verleden werden ook al nieuwe procedures ingevoerd, zoals de collectieve deelname aan de bijeenkomsten van het Bureau. Tiidens de laatste bijeenkomst was meer dan de helft van alle lidstaten vertegenwoordigd. Bovendien is er een voorstel ingediend om jaarlijks een voltallige bijeenkomst van ministers te houden en om drie vice-voorzitters voor het Bureau te benoemen, zodat er een kleine kern ontstaat die de bijeenkomsten moet voorbereiden.

Bii de inspanningen om de traditionele lijn veilig te stellen en de directe deelname aan alle activiteiten te bevorderen, evenals bij de coördinerende en voorbereidende werkzaamheden, werd vooral actief gewerkt door een aantal landen die bij de oprichting van de Beweging betrokken waren, met name Joego-Slavië en India. Hun inspanningen waren vrij succesvol en men mag aannemen dat in Havanna de wil van de meerderheid de overhand zal hebben. Tenslotte kan de Beweging zich alleen succesvol ontwikkelen als alle deelnemende landen zich inspannen om tot werkelijke samenwerking te komen.

Het ziet er dan ook naar uit dat de bezorgdheid over de resultaten van de topconferentie wat overdreven is. Door de activiteiten die werden ontwikkeld om de eenheid van de Beweging te redden is het grootste gevaar wel geweken. Dat betekent echter niet dat de conferentie zonder spanningen zal verlopen, spanningen die zullen ontstaan als resultaat van het owtreden van de minderheid alswel door de gekozen plaats van handeling — Havanna.

Anderzijds kan deze conferentie een mijlpaal betekenen in de ontwikkeling van de niet-gebonden Beweging. En als de uitkomst van de conferentie een duidelijke afspiegeling vormt van het meerderheidsstandpunt, zal dat misschien verdere pogingen van de minderheid om tot een vorm van gebondenheid te komen, ontmoedigen.

V.l.n.r. (zittend) de Joegoslavische president Tito, zijn minister van buitenlands? zaken Josip Vrhovec en de Vietnamese premier Pham Van Dong.

Openingstoespraak *Fidel Castro*

Nadat het voorzitterschap van de Beweging van niet-gebonden landen officieel was overgedragen van Sri Lanka aan Cuba sprak de Cubaanse premier Fidel Castro op 3 sept. de openingstoespraak uit van de zesde topconferentie van niet-gebonden landen.

Castro noemde zelf zijn rede „misschien wat ondiplomatiek en niet in overeenstemming met het protocol".

Daarnaast verzekerde Castro zijn toehoorders, dat Cuba als nieuwe voorzitter van de Beweging „geduldig, voorzichtig, flexibel en kalm" zou zijn.

In zijn rede deed Castro een felle aanval op de akkoorden van Camp David m.b.t. het Midden-Oosten. Hij zei, dat deze akkoorden zouden leiden tot een ,,gewapende, smerige, onrechtvaardige en bloedige vrede''. Hij noemde de overeenkomst een flagrant verraad van de Arabische zaak en de Arabische volken, met inbegrip van het Egyptische.

Over de beschuldigingen die tegen Cuba zijn aangevoerd, dat het de niet-gebonden Beweging te veel op de koers van Moskou brengt, zei Castro dat Cuba niet zal proberen zijn radicalisme op te leggen. Maar Havanna is een vriend van de Sowjet-Unie omdat het Russische volk Cuba had geholpen om ,,zeer moeilijke en beslissende perioden'' te boven te komen.

,,Geen volk heeft het recht ondankbaar te zijn, wij zijn de glorieuze oktoberrevolutie dankbaar''.

Castro probeerde wel de vrees voor bevoogding door Moskou weg te nemen door te onderstrepen dat niemand de Cubanen ooit heeft voorgeschreven wat zij moeten doen en niemand hun ooit heeft voorgeschreven ,,wat voor rol wij moeten spelen in de Beweging van niet-gebonden landen''.

Wat betreft de nog onopgeloste vraag wie de zetel van Cambodja moet innemen, het pro-Vietnamese regime van Heng Samrin of het uit Phnom Penh verdreven regime van Pol Pot, zei Castro dat het onbegrijpelijk was dat Vietnam nu wordt gekapitteld wegens zijn ,,rechtmatige zelfverdediging''. Hij wees erop dat Tanzania, dat volgens Castro zich ook tegen agressie uit Oeganda had verdedigd, vrijuit gaat en dat het nieuwe Oegandese regime wel is vertegenwoordigd.

De opmerkingen van Castro over de akkoorden van Camp David brachten de Egyptische vertegenwoordiger op de conferentie, de onderminister van buitenlandse zaken Boutros Ghali, ertoe te reageren.

Hij bestreed, dat Egypte nu samen met Israël de ,,gendarme van het imperialisme'' in het Midden-Oos-

ten en Afrika zou zijn, zoals Castro ook nog gezegd had.

Volgens Ghali strijdt Egypte via de onderhandelingen met Israël voor de onafhankelijkheid van het Palestijnse volk. Elk Arabisch land zou daar naar zijn oordeel aan kunnen deelnemen.

Op voorstel van de Vietnamese premier Pham Van Dong en de vertegenwoordigers van Togo en Mali besloot conferentievoorzitter Castro de woorden van Ghali uit de notulen te schrappen. Hiertegen tekende de Tanzaniaanse president Nyerere verzet aan. Dan zou Castro's toestemming om Ghali het woord te geven en alles wat er verder gezegd was, ook geschrapt moeten worden, aldus Nyerere.

De woordvoerder van de Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO zei later, dat het een uitdaging voor de niet-gebonden landen was, dat de Egyptische president Sadat juist die dag zijn ,,nieuwe bondgenoot'' premier Begin van Israël in Jeruzalem ontmoette in plaats van in Havanna aanwezig te zijn. Arafat zei: ,,Sadat gaat naar mijn land, waaruit ik verdreven ben. En dan pretendeert hij, dat hij het Palestijnse volk helpt''.

Opmerkingen van Castro in zijn openingsrede gaven een Amerikaanse en een Chinese diplomaat, die als gast de conferentie bijwoonden, aanleiding uit protest de zaal te verlaten.

Na felle aanvallen van de Cubaanse president op de ,,Yankee-imperialisten en hun oude en nieuwe Chinese bondgenoten'', vertrokken de twee diplomaten naar hun residenties in Havanna. De Chinese ambassadeur, Wang Zhanyan, verliet de zaal het eerst. Enkele ogenblikken later werd hij gevolgd door Wayne Smith, hoofd van het Bureau ter behartiging van de Amerikaanse belangen op Cuba. De VS hebben geen ambassade op het eiland. In een van zijn felste uitvallen naar de VS in jaren beschuldigde Castro Washington van ,,smerige komplotten'' om Cuba af te schilderen als het werktuig van de Sowjet-Unie om te bereiken dat de top elders zou worden gehouden. Aan de andere kant zei hij dat de VS ,,volledig op de hand zijn van de nazi-fascistische geest'' in Zuidelijk Afrika. Verder noemde hij onder andere het Amerikaanse economische embargo tegen Cuba ,,misdadig''. De toestand in Zuidoost-Azië gebruikte Castro voor een felle uithaal naar China. ,,Welk recht heeft China Vietnam een les te leren'', zo verwees Castro naar de Chinese strafexpeditie van februari-maart tegen Vietnam. ,,De regerende kliek in China, die Pinochet steunde tegen Allende, die de Zuidafrikaanse agressie tegen Angola steunde, die de sjah steunde (...) die de NAVO verdedigt en zich schaart naast de Verenigde Staten en de meest reactionaire krachten in Europa en de rest van de wereld — die heeft noch het prestige noch het morele gewicht om wie dan ook een lesje te leren''.

Rede president Tito

De Joegoslavische president Tito, de enige nog aanwezige oprichter van de Beweging van niet-gebonden landen, sprak de conferentie op 4 sept. toe. Hij deed een oproep ,,alle pogingen te weerstaan de Beweging te laten infiltreren door buitenlandse belangen".

Tito was veel gematigder dan Castro in zijn kritiek op het Westen en hij riep op tot grotere samenwerking onder de niet-gebondenen om met groter succes te kunnen deelnemen aan de onderhandelingen met de geïndustrialiseerde landen.

Tito legde er echter de nadruk op dat het het ,,strategische doel'' van de niet-gebonden beweging is om haar .,authentieke beginselen'' te bevestigen, dat de Beweging zich nooit niet enige karakteristiek van de blokken had geïdentificeerd maar zich altijd tegen blokpolitiek en buitenlandse overheersing, tegen elke vorm van politieke en economische hegemonie, had verzet.

,,We hebben er nooit in toegestemd om iemands stroman te zijn of reserve, want dat is in strijd met de essentie van de politiek van niet-gebondenheid'', zo zei de Joegoslavische president. Hij keerde zich daarmee in duidelijke bewoordingen tegen de vrees dat de niet-gebonden beweging onder leiderschap van Fidel Castro wel eens zou kunnen evolueren tot politieke reserve van de Sowjet-Unie.

Tito waarschuwde ook dat de aanwezigheid van ,,buitenlandse invloeden en verschillende orëntaties'' het gevaar voor verdeeldheid binnen de niet-gebonden beweging in zich droeg.

Door in een achttal punten op te sommen hoe de niet-gebonden beweging sinds haar oprichting in **1961** geslaagd is in verwezenlijking van een aantal doeleinden — haar bijdrage tot dekolonisatie, verzet tegen machtspolitiek, haar initiatieven voor de vestiging van een nieuwe economische orde — wees Tito erop dat de beweging ,,objectief'' heeft bewezen te zijn ,,de meest progressieve kracht in de wereld''.

Daarmee ontkrachtte de Joegoslavische president in feite het argument van de Cubaanse premier Castro dat de niet-gebonden beweging uit meer en minder progressieve leden bestaat en dat het natuurlijk zou zijn als elk land, dat lid is van de beweging, ,,progressief'' is. Tito scheen met zijn uitspraak te willen zeggen dat de geschiedenis van de beweging al bewezen heeft dat alle leden progressief zijn.

Wat betreft de kwesties die de topconferentie in Havanna en het vooroverleg tot nu toe verdeeld hebben, — de vraag wie de zetel van Cambodja moet innemen en de Palestijnse kwestie — was de Joegoslavische president opmerkelijk kort.

Cambodja noemde hij niet met name, noch China en Vietnam. Tito veroordeelde in het algemeen het uitbreken van gewapende conflicten en het gebruik van geweld om bestaande conflicten op te lossen.

,,Boven alles moeten we ons niet neerleggen bij het opleggen van de wil door een buitenlandse macht door militaire interventie'', zo zei Tito, die in dat verband opriep tot de terugtrekking van alle buitenlandse troepen van het grondgebied van andere landen. Vietnam heeft overigens bij verschillende gelegenheden al laten weten dat het er niet over denkt om zijn troepen uit Cambodja terug te trekken zolang er een kans bestaat dat China zijn grondgebied bedreigt.

De Palestijnse kwestie noemde Tito de ,,crux'' in de crisis van het Midden-Oosten. Terwijl Joego-Slavië in het verleden heeft gezegd dat de akkoorden van Camp David ,,een stap'' betekenen in de richting van oplossing van het conflict, zei Tito nu, dat, wanneer men realistisch wil zijn, men openlijk moet zeggen, dat de weg van afzonderlijke oplossingen niet leidt in de richting van vrede of duurzame veiligheid in het Midden-Oosten.

PLO-leider Yasser Arafat maakt het V-teken. Rechts naast hem het lid van de PLO-delegatie Abdul Mohsen Abu Maizer.

Slotdocument

De topconferentie werd afgesloten met de aanvaarding van een slotdocument, waarvan hierna een samenvatting volgt:

Fundamentele beginselen

In het slotdocument werd onderlijnd, dat de openingstoespraak van Fidel Castro een ,,historische bijdrage'' vormt aan de ,,definitie van de doeleinden van de beweging'' van niet-gebonden landen.

Daarnaast werd als ,,kwintessens'' van de niet-gebondenheid genoemd de strijd tegen de politiek ,,van grote mogendheid of van blokken'', evenals de ,,strijd tegen het imperialisme, het kolonialisme, het neo-kolonialisme, het racisme, de apartheid, inbegrepen het zionisme, en elke vorm van agressie, van bezetting, van overheersing, van inmenging of van buitenlandse hegemonie''.

In het document wordt gevraagd om de terugtrekking van buitenlandse strijdkrachten en de sluiting van buitenlandse militaire bases.

Midden-Oosten

De verklaring verzekert, dat de problemen van Palestina en van het Midden-Oosten één geheel vormen, en dat het niet mogelijk is gedeeltelijke oplossingen of regelingen te treffen, die slechts betrekking hebben op sommige van de partijen in het conflict.

De tekst ,,erkent de rechten van het Palestijnse volk op zijn zelfbeschikking en op de vestiging van een onafhankelijke staat in Palestina''. Gesignaleerd wordt, dat geen vrede gevestigd kan worden zonder de ,,volledige terugtrekking van Israël uit de bezette Arabische gebieden en het herstel van alle onvervreemdbare rechten van het Palestijnse volk''.

Eet coördinatiebureau wordt belast met het ,,bevorderen van de urgente bijeenroeping van een buitengewone zitting van de Verenigde Naties over de kwestie-Palestina''.

Nog eens benadrukkend, dat er geen afzonderlijke vrede kan zijn, wijst het document de PLO aan als de ,,enige vertegenwoordiger van het Palestijnse volk'' en het klaagt de VS aan, die ,,voortgaan een hoogontwikkelde bewapening te leveren aan de Israëlische militaire industrie''. Het document gaat dan verder met te zeggen: ,,De conferentie veroordeelt energiek elk deelakkoord of afzonderlijk verdrag, dat een flagrante schending vormt van de rechten van de Arabische natie en het Palestijnse volk, van de principes van het Handvest van de Organisatie van Afrikaanse eenheid, van dat van de Verenigde Naties en van de verschillende resoluties, die door verschillende internationale fora over het Palestijnse vraagstuk zijn aangenomen, en dat zich verzet tegen de verwerkelijking van de aspiraties van het Palestijnse volk om zijn moederland te herwinnen, alsmede zijn autonomie en zijn volledige en geliele soevereiniteit over de gebieden, die het toebehoren''.

,,In aanmerking genomen, dat de akkoorden van Camp David en het Israëlisch-Egyptische verdrag van 26 maart 1979 een deelakkoord vormen en een afzonderlijk verdrag, dat een totaal opgeven van de zaak van de Arabische landen impliceert, evenals een daad van medeplichtigheid in de voortgezette bezetting van Arabische gebieden en een schending van de onvervreemdbare rechten van het Palestijnse volk, veroordeelt de conferentie de akkoorden van Camp David en het bestaande verdrag tussen Egypte en Israël''.

,,In die context hebben de staatshoofden en regeringsleiders het voorstel aan de orde gesteld, dat erop gericht is de regering van Egypte te schorsen van zijn staat van lid van de beweging van niet-gebondenen wegens schendingen van de principes en resoluties ervan''.

De Syrische president Hafiz Assad (staande, l.) en de Cubaanse premier Castro (zittend, r.) vergelijken de stand van hun horloges.

,,De conferentie heeft besloten aan haar coördinatiebureau, dat optreedt als commissie ad hoc, de taak toe te vertrouwen een studie te maken van het onrecht, dat het Arabische volk toegebracht wordt door het gedrag, dat Egypte gevolgd heeft door de akkoorden van Camp David en het afzonderlijke Israëlisch-Egyptische vredesverdrag te ondertekenen''.

,,De commissie ad hoc zal haar conclusies deponeren bij de ministeriële commissie, die in Nieuw Delhi zal bijeenkomen en die zich zal uitspreken over de status van Egypte binnen de beweging''.

Westelijke Sahara

Het document ,,betreurt de gewapende bezetting door Marokko van het Zuidelijke deel van de Westelijke Sahara, dat voordien door Mauretanië beheerd werd''. Aan dit laatste land werd ,,eer bewezen'' voor zijn beslissing zijn strijdkrachten uit het gebied terug te trekken, en het document ,,steunt het recht van het Saharanische volk op zelfbeschikking en onafhankelijkheid''.

Zuidelijk Afrika

Het slotdocument geeft uitdrukking aan de ,,grote zorg'' van de beweging met betrekking tot ,,demanoeuvres van Groot-Brittannië en bepaalde elementen van de Amerikaanse regering in het perspectief van de erkenning van het illegale regime van Rhodesië.

Vervolgens zegt het document: ,,De imperialistische mogendheden, i.h.b. de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk, de Bondsrepubliek Duitsland, Japan, België, Italië, Canada, Australië en Israël, zulien niet kunnen ontkomen aan de schuldigheid aan de misdadige politiek van apartheid door hun collaboratie met het regime van Pretoria''.

Het document klaagt elke wettigheid en elke erkenning aan van het ,,racistische minderheidsbewind in Zimbabwe''.

M.b.t. Namibië ,,herhaalt'' het document het uitspreken van ,,steun aan de SWAPO-beweging, de enige en wettige vertegenwoordiger van het Namibische volk''.

Zuid-Oost Azië

In het document wordt alleen maar aangegeven, dat de toestand in het gebied ,,voorwerp van zorg voor de staatshoofden van de beweging'' is.

Het recht van het volk van Oost-Timor op zelfbeschikking wordt opnieuw bevestigd.

Latijns Amerika

Het document ,,steunt de anti-kolonialistische strijd van de volken van Porto Rico, Belize, Guadeloupe, Martinique en Frans Guyana''. Het vraagt van de VS ,,de ontmanteling van hun militaire bases Op Cuba en Porto Rico, die een bedreiging voor de vrede en de veiligheid van het gebied vormen'' en het veroordeelt de verdragen, ,,die raken aan de soevereiniteit en de onafhankelijkheid van de Latijnsamerikaanse volken''.

Het herhaalt het uitspreken van de steun aan het recht van Argentinië op teruggave van de eilanden van Saint Malo (de Falkland-eilanden).

Indische Oceaan

Tenslotte geeft de conferentie uitdrukking aan de ,,actieve solidariteit van de beweging met het volk van de Comoren in zijn legitieme strijd voor de onafhankelijkheid''. De beweging van niet-gebondenen vraagt om de inlijving van Mayotte bij de Comoren en die van de eilanden in de Indische Oceaan, die onder Franse soevereiniteit staan, bij Madagascar.

De redacteur van het *NRC/H'blad*, die de conferentie heeft bijgewoond, gaf in de krant van 10 sept. een evaluatie van de conferentieresultaten, waaraan het volgende is ontleend:

De conferentie heeft besloten over twee jaar definitief te overwegen, of Egypte uit de Beweging moet worden gestoten en of Pol Pot nog als vertegenwoordiger van het Cambodjaanse volk mag optreden. Het NRC/H'blad noemde dit illustratief voor de gang van zaken in Havanna, die noch duidelijke overwinnaars noch duidelijke verliezers opleverde.
Er zijn wel gedeeltelijke overwinningen en halve nederlagen geleden. De Arabische landen zijn er uiteindelijk in geslaagd tot een veroordeling van Egypte te komen, en hebben daarmee dat land in feite ,,voorwaardelijk" uit de beweging gestoten.
Dat is hun gelukt nadat aanvankelijk al in de politieke commissie was overeengekomen dat het lidmaatschap van Egypte een open vraag zou blijven. Maar na een aparte zitting van de Arabische en Afrikaanse landen, waarbij naar algemeen wordt aangenomen driftig met het oliewapen is gezwaaid, en nadat de plenaire vergadering zich er op 9 sept. 's ochtends tot half vier mee heeft beziggehouden, is uiteindelijk het compromis bereikt dat de vraag in 1981 opnieuw zal worden bekeken.
Volgens voorzitter Fidel Castro is de conferentie afgesloten met een ,,bijna totale consensus". De Cubaanse premier zag hierbij kennelijk over het hoofd dat dat in tegenspraak is met het vergaderprincipe van de niet-gebonden beweging. Beslissingen worden immers genomen als alle 94 leden van de beweging het daarmee eens kunnen zijn, en dat was wat de veroordeling van Egypte betreft zeker niet het geval. In Castro's opvatting van het begrip consensus zit dan ook een gevaar van uitholling van de principes van de beweging.
Een halve overwinning is ook dat de zetel van Cambodja tot de uiteindelijke beslissing in 1981 leeg blijft. Dit keer een overwinning voor Vietnam en Cuba, dat het regime van Heng Samrin in Havanna op alle mogelijke manieren al heeft behandeld als de officiële Cambodjaanse delegatie.
Joego-Slavië, dat gold als een van de meest fervente voorstanders van Pol Pot in de beweging, zij het om zuiver principiële redenen, heeft zich niet meer duidelijk willen exponeren. In zijn rede van 4 sept. noemde Tito Cambodja noch Vietnam bij name en bij de stemming over Cambodja in de politieke commissie onthield Joego-Slavië zich van stemming, waardoor de indruk ontstaat dat Tito zich kan verenigen met de nu gekozen ,,proeftijd" van het pro-Vietnamese bewind in Phnom Penh.
Bovendien heeft Belgrado kans gezien om in het slotdocument van de conferentie, een paragraaf op te laten nemen waarin staat dat leden van de niet-gebonden beweging zich niet mogen begeven in een militair engagement met een van de twee blokken. Dit is een duidelijke waarschuwing aan Vietnam, en ook aan Cuba, dat volgens hardnekkig d berichten :t it gastvrijheid zou hebben verleend.
Joego-Slavië is er ook over ingenomen dat de eerste 28 artikelen van het slotdocument, waarin de principes van de niet-gebondenheid staan omschreven, zijn vervangen door de Joegoslavische amendementen, en dat Joego-Slavië, door de uitbreiding van het coördinatiebureau met een gedeelde Europees/Afrikaanse zetel permanent in dat lichaam zal zijn vertegenwoordigd.
Oorspronkelijk wilde Castro alle leden van de niet-gebonden beweging oproepen tot het nemen van maatregelen om ,,alle samenwerking met Israël stop te zetten". In de uiteindelijke versie worden de staatshoofden alleen nog maar opgeroepen om druk uit te oefenen op de Veiligheidsraad voor het afkondigen van een ,,verplichte totale boycot en uitstoting uit de internationale gemeenschap".
Eveneens afgezwakt is de korte passage die gewijd is aan het conflict in de Westelijke Sahara. Nadat de beslissing van Mauretanië om zich uit dat gebied terug te trekken wordt toegejuicht wordt de ,,agressie van Marokko" in dat gebied ,,betreurd". Eerst stond er ,,veroordeeld". Opmerkelijk is, dat in het slotdocument niet alleen aan de socialistische landen dank wordt betuigd voor hun hulp aan de bevrijdingsbewegingen in zuidelijk Afrika, maar ook aan de Scandinavische. Daarin is de invloed te herkennen van die leden van de niet-gebonden beweging die willen voorkomen dat door Cuba's voorkeur voor de Oosteuropese regimes Moskou uitsluitend een positieve kwalificatie ten deel zou vallen, terwijl de kapitalistische wereld in het Cubaanse ontwerpdocument alleen zwart werd afgeschilderd.
Die benadering is vooral door Joegoslavië bepleit, wat vooral te merken is in het economische gedeelte van het slotdocument. Bij de kritiek op de UNCTAD-conferentie in Manilla werden nu niet meer alleen de ,,ontwikkelde kapitalistische landen" gekapitteld, maar alle ,,ontwikkelde landen". Die kritiek kan het Oostblok zich dus ook aantrekken.
De Joegoslaven zeggen: ,,We willen geen negatieve benadering. We beschuldigen niemand in het bijzonder, maar we willen dat de economische orde in de wereld verandert, en dat daar door alle landen ter wereld aan wordt deelgenomen, dus via de VN". Dat is een ander geluid dan de Cubanen laten horen, die de economische crisis in de wereld volledig op het conto willen schuiven van de kapitalistische landen.
De Joegoslavische benadering is ook in die zin aanvaard, dat de energieproblemen verschoven worden naar de VN-conferentie over de energie die in 1981 zal worden gehouden. Over het fonds dat Irak heeft voorgesteld, waaruit ontwikkelingslanden hun gestegen Kosten voor olie zouden kunnen compenseren is verder niets meer vernomen.
De huidige praktijk waarbij wel de quota maar niet de prijzen zijn gegarandeerd zal dus voorlopig wel blijven voortbestaan, waarbij bilateraal gunstiger prijzen kunnen worden berekend. Het Irakese voorstel wordt overigens algemeen gezien als een royaal gebaar in verband met het feit dat de volgende topconferentie van niet-gebonden landen in 1982 in Bagdad zal worden gehouden. Maar zover is het nog niet. Voorlopig zwaait Cuba over de beweging de scepter. De afgelopen topconferentie heeft laten zien dat de niet-gebonden landen er zich zeer goed van bewust zijn dat hun beweging wel eens verbonden zou kunnen zijn met Moskou. (NRC/H'blad, Le Monde, AFP, Reuter, **NZZ**, The Guardian, FAZ)

(Vor. ber. pag. 499/1 e.v.-1978)

WEST-EUROPA

EG

CONTACTEN MET DE VOLKSREPUBLIEK CHINA, BEZOEK JENKINS, EERSTE BIJEENKOMST GEMENGDE COMMISSIE

De voorzitter van de Europese Commissie, Roy Jenkins, heeft eind februari een bezoek van 9 dagen aan de Volksrepubliek China gebracht, waar hij gesprekken heeft gevoerd met de Chinese leiders.

Na afloop van het beraad verklaarde de Commissievoorzitter dat China verwacht in 1985 voor 25 à 30 miljard dollar te zullen invoeren (tegen in het afgelopen jaar voor ruim 10 miljard).

Europa rekent op een even groot aandeel in die snel groeiende markt als de andere grote leveranciers van China. Afgesproken is, aldus Jenkins, dat een gemeenschappelijke commissie van China en de Europese Gemeenschap op 3 mei in Peking bijeen zal komen, om na te gaan hoe de handelsovereenkomst, die China en de EG in 1978 hebben afgesloten, in de praktijk werkt. In het begin van de zomer van 1980 zal in Brussel een conferentie van een week gehouden worden, waaraan ongeveer honderd Chinese functionarissen en driehonderd Europese ondernemers zullen deelnemen. Besproken zal worden hoe Europa China kan helpen met zijn economische ontwikkeling en hoe de Chinese verbruiksgoederen in de Gemeenschap kunnen worden gekocht.

In Brussel worden, zei Jenkins, inleidende besprekingen gevoerd over het aanknopen van onderhandelingen over een textielovereenkomst tussen China en de EG.

Die onderhandelingen scheppen voor de Gemeenschap problemen die gedeeltelijk verband houden met de eventuele gevolgen van een akkoord met China voor de vele overeenkomsten die de Euromarkt met andere landen heeft gesloten.

Jenkins deelde de Chinese leiders mee dat de Europese Commissie gunstig staat tegenover de opneming van China in de algemene voorkeursregeling van de EG en de ministerraad zal adviseren daartoe vóór 1980 over te gaan. Niet alle produkten zullen daaronder kunnen vallen. Textiel bijvoorbeeld niet en evenmin goederen waarvan de Europese producenten in moeilijkheden verkeren. Voorwaarde is ook dat van beide zijden pogingen wor-

Commissievoorzitter Roy Jenkins bracht in februari '79 een bezoek aan de Volksrepubliek waar hij sprak met Hua Guofeng, de Chinese premier.

den gedaan om de handel uit te breiden en dat de Europese goederen in overeenstemming met de handelsovereenkomst de volledige voorkeursbehandeling krijgen op de Chinese markt, aldus Jenkins.
Op 17 en 18 juli is in Peking de eerste bijeenkomst gehouden van de gemengde Europese-Chinese commissie.
Na afloop zei de leider van de Europese delegatie, Sir Roy Denman, dat de handel tussen de EG en de Volksrepubliek China in de komende tijd flink moet worden uitgebreid.
De gemengde commissie is in Peking bijeen geweest om allereerst de ontwikkelingen na te gaan die zich hebben voorgedaan sedert de sluiting in april 1978 van het handelsakkoord tussen de Gemeenschap en de volksrepubliek. Ten tweede moest de commissie de voorstellen onderzoeken die erop waren gericht de handel verder te ontwikkelen. De totale handel is van tachtig miljoen rekeneenheden in 1970 opgelopen tot tweeëneenhalf miljard rekeneenheden in 1978. De export van de Gemeenschap heeft zich naar tevredenheid ontwikkeld; de Gemeenschap heeft steeds een positief saldo gehad op haar handelsbalans met China (+ 556 miljoen Europese rekeneenheden in 1978).
De Gemeenschap heeft verschillende maatregelen genomen om de Chinezen gelegenheid te geven hun export te bevorderen. Sir Roy Denman heeft in Peking meegedeeld, dat de invoerrechten van de Gemeenschap op goederen uit China vanaf 1980 met dertig procent zullen worden verlaagd, rekening houdend met de vermindering van de invoerheffingen waartoe tijdens de zogeheten Tokio-ronde van de Algemene overeenkomst inzake Tarieven en Handel (GATT) is besloten. Verder wordt Chinese goederen met ingang van jan. 1980 de voorkeursbehandeling toegekend krachtens het algemeen preferentie-systeem van de Europese Gemeenschap. Verschillende invoercontingenten van de EG voor Chinese produkten zullen minder strikt worden.
Sir Roy heeft in Peking ook details verstrekt over de textielovereenkomst tussen China en de Gemeenschap, die in de nacht van 17 op 18 juli is geparafeerd. China mag in de jaren 1980-1984 per jaar veertigduizend ton textiel naar de Gemeenschap exporteren tegen nu twintigduizend ton. Frankrijk heeft deze afspraak al aangevallen. Het land vindt, dat de onderhandelingsdelegatie van de Europese Gemeenschap geen volmacht had van de Raad van ministers om deze afspraak te maken.
Eerder had sir Roy Denman, de directeur-generaal Buitenlandse Betrekkingen van de Europese Gemeenschap, verklaard, dat de EG te goeder trouw probeerde een regeling voor de textielinvoer te treffen (de textiel was namelijk buiten de andere afspraken gehouden), maar dat er grenzen waren aan zijn mandaat. Na afloop van de gesprekken kon sir Roy zeggen, dat hij alle vertrouwen heeft in de toekomst, daar alle maatregelen de uitvoer van China naar de Gemeenschap bevorderen, zodat de volksrepubliek over de broodnodige deviezen kan gaan beschikken, waardoor dat land zijn invoer uit de EG weer kan vergroten.
De gemengde commissie China-EG komt in oktober 1980 weer bijeen, maar dan in Brussel. (Europa van *Morgen*)

BETREKKINGEN LATIJNS-AMERIKA—EG

De betrekkingen tussen de Andeslanden, (Venezuela, Ecuador, Peru, Bolivia en Colombia) zijn uitvoerig aan de orde gekomen tijdens het bezoek dat de Colombiaanse president Julio Turbay van 10 juni tot 6 juli aan verschillende Westeuropese landen en aan het hoofdkwartier van de EG in Brussel heeft gebracht.
De Europese reis van president Turbay stond in het teken van nauwere relaties tussen Colombia, de vier andere landen van het Andespact en de landen van de EG. De Andes-landen zijn tot nu het beste voorbeeld van integratie in Latijns-Amerika, hoewel ze nog een lange weg moeten gaan. Hun samenwerking begon tien jaar geleden. Ter gelegenheid daarvan kwamen de staatshoofden van de vijf landen eind mei bijeen in de Colombiaanse stad Cartagena, waar de balans werd opgemaakt. Turbay werd door de andere Andes-landen gemachtigd namens hen als woordvcerder op te treden tijdens zijn Europese reis.
De landen van het Andes-pact zullen hun onderlinge samenwerking nog versterken, om economisch onafhankelijk te worden. De eenwording wordt bemoeilijkt door

— een zwakke economische basis
— tekort aan kapitaal
— ongelijke economische groei
— onvoldoende uniformiteit t.o.v. buitenlandse investeringen
— onvoldoende solidariteit bij gemeenschappelijke ontwikkelingsprojecten
— te grote afhankelijkheid van internationale financiering.

Deze factoren leidden tot een slotdocument, het Akkoord van Carta-

gena. Richtlijn is de uitbreiding van de politieke en economische betrekkingen tussen de Andes-groep, de andere Latijns-Amerikaanse landen en de derde wereld-landen. Betere handelsbetrekkingen zijn noodzakelijk met de EG, Japan en Canada, om de afhankelijkheid van de VS te doorbreken.

In Brussel benadrukte president Turbay het belang dat zowel de Andes-landen als de EG bij een af te sluiten akkoord hebben. Met 65 miljoen inwoners is de Andes-groep een groeiende markt. Maar dc EG zal daar nooit een permanent afzetgebied vinden, als ze dezelfde koers blijft varen als nu: een voorkeursbehandeling ten opzichte van landen, die nog kortgeleden Europese koloniën waren (met name de Lomé-landen). Samenwerking tussen de Andes-groep en de EG is een logisch onderdeel van de dialoog tussen de geïndustrialiseerde- en ontwikkelingswereld. Het doel is: opheffing van armoede-zones, handhaving van vrij goederenverkeer en ontwikkeling van eigen hulpbronnen in de derde wereld. Voor de EG zijn de Andes-landen een goede leverancier van koper, tin, ijzer- en andere ertsen, koffie, katoen, bananen, vismeel en andere produkten. Maar de mogelijkheden zijn oneindig groter. Een land als Colombia heeft nog onaangeroerde oliereserves, maar vooral aanzienlijke gasbellen, waar het zich nu geen raad mee weet. Colombia heeft steenkoolreserves van 40 miljard ton, waar nog niets mee wordt gedaan. Daarnaast bezit het een grote, nog ongebruikte waterkrachtpotentie. Een keur aan mineralen wacht op ontginning.

De Colombiaanse regering wil de ontwikkeling van het eigen land stimuleren door buitenlandse financieringen van in totaal tien miljard gulden tot 1983. Dit jaar hebben Wereldbank en IMF al een lening van f 709,2 miljoen verstrekt. Colombia probeert nu ook Euro-dollarleningen te verkrijgen, waarbij de gunstige korte-termijn rente een factor van belang is.

Voor zijn bezoek aan Brussel was Turbay behalve in Portugal ook in Spanje, Zwitserland en Frankrijk geweest. Colombia en de Andeslanden onderhouden goede culturele-, handels- en financiële betrekkingen met Spanje, dat de laatste jaren veel investeerde in Latijns-Amerika. Turbay hoopt dat deze gang van zaken zich voortzet, als Spanje in de EG is opgenomen. Toekomstige Zwitserse investeringen horen tot de concrete mogelijkheden.

Duidelijke toezeggingen kreeg president Turbay tijdens zijn bezoek aan Frankrijk, waar hij uitvoerig sprak met president Giscard d'Estaing. Die trad ook op als fungerend president van de EG en legde de nadruk op de noodzaak de samenwerking tussen de Andes-landen en de Gemeenschap te versterken. Giscard releveerde het bezoek van generaal de Gaulle aan Colombia in 1964, dat helaas weinig merkbare gevolgen had. Daarom moet er nu meer gebeuren. Frankrijk heeft al toegezegd projecten op het gebied van ruimtelijke ordening, gezondheidszorg en elektriciteitsvoorziening te financieren. Daartoe stelt het een nog niet omschreven lening ter beschikking. Colombia en Frankrijk zullen op bilaterale wijze een samenwerking beginnen, ,,die als een model van evenwicht voor Latijns-Amerika zal gelden". Beide landen zullen ook hun wederzijdse handelsverkeer evenwichtiger maken. In 1978 leverde Frankrijk aan Colombia voor f 900 miljoen, terwijl het er ,,maar" voor f 630 miljoen kocht. Een van de schuldigen aan dit verschil is de Franse autoindustrie. Tot nu toe werd 70 procent van de Colombiaanse automarkt voorzien door Renault. Dat moet ook veranderen, omdat de Andes-landen hun auto-produktie (voor een groot deel assemblage) gaan harmoniseren.

President Giscard d'Estaing is uitgenodigd voor een tegenbezoek aan Colombia. De president is de laatste tijd sterk op de Latijns-Amerikaanse toer: voorjaar 1979 was hij in Mexico, welk land Frankrijk volgend jaar 100.000 vaten olie per dag gaat leveren. Frankrijk bood Mexico kredieten tot een bedrag van een miljard francs aan. Voorts was Giscard in 1978 in Brazilië, waarmee ook een handelsakkoord werd afgesloten. Wellicht kan zijn bezoek aan Colombia in het teken van de EG staan, zodat ook afgevaardigden uit de lidstaten meereizen. Het bezoek wordt in elk geval binnenkort in Colombia door minister Giraud van industrie voorbereid. (*Europa* van Morgen)

PARLEMENTAIRE COMMISSIES SAMENGESTELD

Eind juli is het Europese Parlement gereed gekomen met de samenstelling van 15 vaste parlementaire commissies. Tevens werden voorzitters gekozen.

Hieronder volgt de lijst van commissies:

politieke commissie: voorzitter Colombo (Italië en christen-democraat); landbouw: Plumb (Verenigd Koninklijk en conservatief); begroting: Lange (Bondsrepubliek Duitsland en socialist); economische en monetaire zaken: Delors (Frankrijk en socialist); energie en research: Mevr. Walz (Bondsrepubliek Duitsland en christen-democraat); buitenlandse economische betrekkingen: Catherwood (Verenigd Koninkrijk en conservatief); juridische zaken: Ferri (Italië en socialist); sociale zaken en werkgelegenheid: Van der Gun (Nederland en christen-democraat); regionale politiek en ruimtelijke ordening: de Pasquale (Italië en communist); vervoer: Seefeld (Bondsrepubliek Duitsland en socialist); milieu, openbare gezondheid en consumentenbelangen: Collins (Verenigd Koninkrijk en socialist); jeugd, cultuur, onderwijs, inlichtingen en sport: Pedini (Italië en christen-democraat); ontwikkeling en samenwerking: mej. Flesch (Luxemburg en liberaal); begrotingscontrole: Aigncr (Bondsrepubliek Duitsland en christen-democraat); reglement en petities: Niborg (Denemarken en Europese Democraten voor de vooruitgang). (Le Monde)

EUROPEES-AMERIKAANS OVERLEG

In het kader van het regelmatige overleg tussen de VS en de EG hebben half juli in Brussel besprekingen plaatsgevonden tussen de Europese commissaris voor buitenlandse betrekkingen Wilhclm Haferkamp en de Amerikaanse onderstaatssecretaris Richard Cooper.

Op een gezamenlijke persconferentie, na afloop van dit overleg, verklaarden zij dat de prijsstijgingen die het gevolg zijn van de omhooggebrachte olieprijzen niet opgevangen zullen mogen worden door nominale inkomensstijgingen.

Als men met loonstijgingen de komende prijsstijgingen zou trachten op te vangen komen we onafwendbaar in een nieuwe inflatiespiraal terecht, zei Cooper in Brussel. Haferkamp voegde er aan toe dat een aantal Europese vakbonden daar al begrip voor begint te tonen. Het reële inkomensverlies zullen we in reële termen moeten verwerken, aldus Haferkamp. Cooper zei dat de olieprijsstijging een reële inkomensoverheveling betekent van het westen naar de olieproducerende landen.

Haferkamp legde er de nadruk op dat Europa, met zijn economische groei die (als gevolg van de olieprijsstijgingen) nu lager dan 3 procent per jaar zal zijn, de benodigde investeringen zal moeten zien op te vangen. Het gaat daarbij om gebruikelijke investeringen, maar ook om investeringen die nodig zijn voor herstructurering en voor energiemaatregelen, plus dan nog eens de stijging van de overheidsuitgaven. Slechts wat daarna overblijft kan gebruikt worden om de koopkracht te verhogen. Een voortgaande verhoging van die koopkracht kan slechts worden bereikt door produktiviteitsverhoging. Al de rest is schijn, zei Haferkamp in Brussel.

Cooper zei dat verhoging van de olieprijs een reële overdracht van inkomen betekent die niet kan worden goedgemaakt tenzij men een veel hogere inflatie voor lief wil nemen. Hij gaf toe, dat de neiging bestaat om de koopkrachtvermindering uit de weg te gaan, maar als men dat doet, krijgt men achteraf de rekening gepresenteerd, zei hij. Het Amerikaans-Europese overleg was dit keer voornamelijk gewijd aan de economische vooruitzichten van de Verenigde Staten en Europa na de jongste olieprijsverhoging.

Haferkamp en Cooper concludeerden dat er wijzigingen in de economie nodig zijn in die zin dat de investeringen nadrukkelijker gericht dienen te worden op energiebesparing en op de ontwikkeling van nieuwe energiebronnen. De Verenigde Staten en Europa hebben dan ook besloten, aldus Haferkamp en Cooper, om meer te gaan samenwerken op het gebied van energie en dan vooral op het gebied van de ontwikkeling van kernfusie, reactorveiligheid en de controle van de splijtstofcyclus.

De vooruitzichten voor de economie zijn momenteel in Europa wat gunstiger dan in de Verenigde Staten. zo zei Haferkamp. De groei in Europa zal dalen tot iets onder de 3 percent per jaar, maar in de Verenigde Staten kan ze afnemen van 2,2 tot 0,5 percent. Op de wat langere termijn echter zijn de vooruitzichten voor de Verenigde Staten weer wat gunstiger.

Haferkamp zei op de gezamenlijke persconferentie dat hij zijn tevredenheid geuit had over de snelheid waarmee de Amerikaanse administratie gewerkt heeft om de resultaten van de GATT-onderhandelingen in wetteksten om te zetten. Hij sprak de verwachting uit dat de Amerikaanse senaat nog voor het zomerreces zich over die teksten zai uitspreken. Haferkamp kondigdc aan dat de Europese Commissie in de tweede helft van dit jaar haar voorstellen inzake goedkeuring van de GATT-overeenkomst aan de Europese ministerraad zal voorleggen.

In antwoord op vragen zei Cooper op de persconferentie bezorgd te zijn over de mogelijkheden dat staten, door tegen elkaar op te bieden met renten, de geld- en kapitaalmarkten ontwricht zouden raken. Hij doelde op de recente discontoverhogingen die in Duitsland, Nederland en België hebben plaatsgevonden. Over de mogelijkheid. dat hierdoor een Europees-Amerikaanse ,,rente-oorlog" zou uitbreken, wilde hij zich niet uitlaten. In beginsel, zo zei hij, zal elk land er op moeten toezien dat het met zijn monetaire politiek geen aanleiding geeft tot ,,opbod". Hogere renten kunnen de economische groei nog meer afremmen en de muntkoersverhoudingen scheef trekken, zo zei hij. Cooper sprak zich uit voor een coördinatie (,,geen harmonisatie") van het Europese en het Amerikaanse beleid inzake rentevoeten en munten. Cooper maakte tenslotte de Europese Gemeenschap een compliment. Ze heeft tot nu toe al een geweldig jaar achter de rug, zo zei hij, omdat ze directe Europese verkiezingen hield, het Europees Monetair Stelsel tot stand bracht en de eerste stap zette op verdere uitbreiding van de Gemeenschap. Dit jaar heeft cok de succesvolle afronding var. de ,,Tokio-ronde" gebracht, ,,de meest veelomvattende onderhandelingen over de wereldhandel die er ook geweest zijn", aldus Cooper.

(Europa van Morgen)

DRIEJARENRAMINGEN 1980-1982
EUROPESE BEGROTING

Uit de driejarenramingen 1980-'82 voor de begroting van de Europese Gemeenschap blijkt, dat een verbetering van de begrotingsstructuur en een minder krachtige begrotingsexpansie slechts bereikbaar zijn als de landbouwuitgaven sterker worden afgeremd. Dezer dagen heeft de Europese Commissie de ramingen aan de Raad van ministers en het Europese Parlement voorgelegd.

De ramingen zijn opgesteld in lopende prijzen en uitgedrukt in Europese rekeneenheden (1 ERE = ca. f 2,75). De voornaamste veronderstellingen waarop ze berusten zijn een reële groei van het bruto binnenlands produkt (BBP) van drieëneenhalf tot vier percent per jaar en een vertraging van het inflatietempo van zeseneenhalf percent in 1980 tot vijf percent in 1982.

Uitgaven

Voor de ontwikkeling van de landbouw heeft de Commissie twee ramingen gemaakt die van verschillende hypothesen uitgaan.

Hypothese 1 geeft de financiële consequenties weer van een voortzetting van de stijgende tendens van de kosten van het landbouwbeleid (afdeling Garantie van het landbouwfonds) volgens de ontwikkelingslijnen van de afgelopen jaren. Voor het totaal van de algemene begroting leidt deze hypothese tot de volgende cijfers:

(in miljard ERE)

Jaar	Vastleggingskredieten	Betalingskredieten
1980	16,6	15
1981	20,3 + 22%	18,9 + 26%
1982	23,8 + 17%	22,5 + 15%

Met hypothese 2 is geprobeerd de uitwerking aan te tonen van een ,,beheersing van het landbouwbeleid," met een zwakkere groei dus van de landbouwuitgaven en meer mogelijkheden voor het sociaal fonds, het regionaalfonds, het energie-, industrie- en vervoerbeleid. De cijfers zien er dan zó uit:

(in miljard ERE)

Jaar	Vastleggingskredieten	Betalingskredieten
1980	16,6	15
1981	19,2 + 15%	17,7 + 18%
1982	21 + 9%	19,6 + 11%

In beide hypothesen is uitgegaan van de kredieten die in 1980 nodig waren als de landbouwvoorstellen van de Commissie voor 1979-'80 (bevriezing) waren aangenomen, wat, zoals bekend, dus niet is gebeurd. Daarom moeten de cijfers worden herzien.

Voor de structuur van de uitgaven is uiteraard rekening gehouden met de consequenties van het opnemer: in de begroting van het Europees Ontwikkelingsfonds en de toetreding van Griekenland.

Ontvangsten

Uit een oogpunt van financiering, aldus de Commissie, wordt de periode 1980-'82 gekenmerkt door:

- vervanging in 1980 voor alle lidstaten van de financiële bijdra-

gen op grond van het bruto nationaal produkt door een percentage van de BTW-grondslag.
- integrale financiering van de begroting zonder ,,remmen" vanaf 1980 (als de bepalingen van het toetredingsverdrag niet meer van toepassing zijn);
- aanvang van de tariefsverlagingen waartoe in het kader van de algemene overeenkomst inzake tarieven en handel (GATT) werd besloten.

De totale middelen, met inbegrip van het maximum van één percent van de BTW-grondslag, zouden aldus niet meer bedragen dan:

17,4 miljard ERE in 1980
18,5 miljard ERE in 1981
19,6 miljard ERE in 1982

Hieruit blijkt al dat een uitputting van de huidige eigen middelen in zicht komt. Volgens hypothese 1 zou zelfs een percentage van de BTW-grondslag van 1,25 nodig zijn om in 1982 drie miljard ERE te financieren. (Europa van Morgen)

BELGIË

DE BELGISCHE STAALNIJVERHEID IN 1978

Volgens het jaarverslag van het Verbond van Belgische hoogovens en staalfabrieken heeft de staalnijverheid in 1978 een deel van het sedert 1974 verloren terrein teruggewonnen. Zij produceerde 12% meer staal dan in 1977, voerde haar export naar derde landen met ruim 20% op en herstelde haar aandeel in de Euromarkt. Het herstel kon in de eerste maanden van 1979 verder doorwerken.

Volgens het jaarverslag is de herstructurering, zoals die ontworpen werd ten gevolge van de driepartijenconferenties van 20 mei en 23 nov. 1978 (pag. 819 - '78), van start gegaan. In de ondernemingen werd het interne rationaliseringsprogramma tegen een versneld tempo uitgevoerd. Verouderde installaties werden stilgelegd. De ,,herverkaveling" van het bekken van Charleroi, met de aanhechting van Marchienne bij de z.g. Driehoek, werd eveneens doorgevoerd.

Het jaarverslag betreurt anderdeels dat het investeringsbeleid stagneert, wat wordt toegeschreven aan het feit dat het Nationaal Comité voor Planning en Controle nog niet geïnstalleerd werd. Het verslag oefent ook kritiek op de houding van de vakbonden en keurt inzonderheid af ,,dat meer vrije tijd en een groter inkomen moesten worden toegekend aan al diegenen wier arbeidsplaats veilig gesteld was en wier bezoldigingen reeds tot de hoogste van het land en van de staalnijverheid in de wereld behoren." Het verslag beklemtoont dat de sociale vrede niet overal gegeerbiedigd werd en dringt aan **op** een nog grotere produktiviteit en op een zo doeltreffend mogelijk ondernemingsbeleid.

Het verslag vat de activiteit van de staalnijverheid in volgende cijfers samen:

		1974	1976	1977	1978
Produktie	1.000 t.				
— ruwijzer		13.020	9.864	8.911	10.129
— staalblokken en produkten van continu-gieterij		16.150	12.099	11.223	12.578
Leveringen	1.000 t.				
— niet platte produkten		5.021	3.179	2.648	2.714
— warmgewalste platte produkten		3.760	2.685	2.906	3.842
— koudgewalste platte produkten		3.772	3.182	3.256	3.462
— andere staalprodukten		486	492	229	195
Totaal		13.039	9.538	9.039	10.213
waarvan:					
— EUR 9		9.081	7.491	6.336	6.950
— derde landen		3.958	2.047	2.703	3.263
Verbruik	1.000 t.				
— ruw ijzererts		21.930	16.922	15.040	16.025
— schroot		4.875	3.620	3.329	3.752
— cokes		7.517	5.543	4.879	5.538
Index van de basisprijzen bij de grote uitvoer (a)	1970 = 100	177	129	107	130
Index van de loonkosten per gepresteerd uur	1970 = 100	193	250	277	(v) 299
Tewerkstelling (b)					
— personeel onder arbeidscontract		52.323	45.375	40.402	38.877
— personeel onder bediendencontract		10.174	9.658	8.936	8.833
Aantal werkelijk door de arbeiders verrichte werkuren	duizend	97.515	77.675	69.938	65.778
Investeringsuitgaven	miljoen frank	17.427	11.870	5.684	3.407

(a) Op basis van een gemiddelde prijs van vier produkten.
(b) Aantal bij het jaareinde.
(v) Voorlopig cijfer.

EVOLUTIE VAN DE WERKLOOSHEID

Van 1967 tot 1978 ontwikkelde de werkloosheid zich als volgt:

	Volledige werkloosheid (a)			Gedeeltelijke werkloosheid (b) (c)		
Jaartal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
1967	58.354	26.964	85.318	32.507	13.363	45.870
1968	68.664	34.066	102.730	31.854	9.478	41.332
1969	53.115	32.228	85.343	30.645	7.072	37.717
1970	42.387	28.874	71.261	24.997	8.715	33.712
1971	42.368	28.508	70.876	31.830	7.792	39.622
1972	51.855	34.957	86.822	27.405	9.175	36.580
1973	48.608	43.094	91.702	25.511	8.774	34.285
1974	49.841	54.879	104.720	28.790	13.160	41.950
1975	85.158	92.209	177.367	59.499	23.036	82.541
1976	98.304	130.233	228.537	42.934	15.554	58.488
1977	106.286	157.998	264.284	47.875	21.183	69.058
1978	111.239	170.925	282.164	48.447	21.389	69.836

Bron: Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

(a) Statistiek van de vergoede volledig werkloze werkzoekenden, met uitsluiting van de door de openbare besturen tewerkgestelde werklozen. Toestand op het einde van de maand en maandgemiddelde van het jaar.
(b) Daggemiddelden.
(c) Het ministeriële besluit van 14 februari 1975 (Belgisch Staatsblad van 8 april 1975) stelt de gedeeltelijke werklozen vrij (vanaf 1 maart 1975) van de gemeentelijke controle.

BEVOLKING VAN DE STEDEN EN GROTE GEMEENTEN

Volgens het nationaal instituut voor de statistiek van het ministerie van economische zaken telden de volgende steden en gemeenten op 1 januari 1978:

Meer dan 100.000 inwoners
Vlaanderen:

Gent	246.171
Antwerpen	201.806
Brugge	118.333

Wallonië:

Luik	227.974
Charleroi	227.115
Namen	100.296

Brusselse agglomeratie:

Brussel	150.005
Schaarbeek	110.558

Meer dan 50.000 inwoners
Vlaanderen:

Leuven	87.125
Aalst	80.556
Deurne	80.021
Mechelen	78.462
Kortrijk	77.173
Oostende	71.319
St-Niklaas	67.828
Hasselt	63.681
Genk	61.313
Roeselare	51.518

Wallonië:

Bergen	97.445
La Louvière	77.859
Doornik	70.346
Seraing	66.713
Verviers	56.861
Moeskroen	54.551

Brusselse agglomeratze:

Anderlecht	98.300
Elsene	79.657
Ukkel	76.854
St-Jans Molenbeek	71.176
Vorst	51.547
St-Gillis	50.032

N.B. De fusies van Groot-Antwerpen resp. Groot-Brussel hebben nog niet plaatsgehad.

SAMENWERKING IN REDERIJSECTOR

De scheepvaartbedrijven Compagnie Maritime Belge (CMB), Almabo (holdingmaatschappij van de Boelwerf te Temse) en Ahlers hebben op 27 aug. aangekondigd dat zij hun samenwerking nog gaan opvoeren. Door een herschikking van de onderlinge participaties willen zij een aantal activiteiten inzake zeevervoer en aanverwante bezigheden versterken. CMB heeft aldus van Almabo een aantal Bocimar-aandelen overgenomen, zodat het voortaan een meerderheidsparticipatie bezit; Almabo en Ahlers blijven niettemin actieve partners in de Bocimar-rederij. Van zijn kant heeft Almabo een minderheidsaandeel verworven in CMB. Ahlers heeft een minderheidsaandeel verworven in de CMB-dochter Stevedoring Company Gylsen, en gaat over tot een herstructurering, o.m. door de stichting van een afzonderlijke n.v. de Ahlers Agency, waarin al haar agenturen zijn ondergebracht. (De Financieel-economische Tijd, 28 en 30 aug.)

NEDERLAND

DISCONTOVERHOGINGEN

Ne Nederlandsche Bank heeft het wisseldisconto, dat op 17 april vorig jaar de zeer lage stand van 4% bereikt had (pag. 297/3-1978) sindsdien geleidelijk verhoogd. Op 25 juli 1978 werd het disconto verhoogd tot 4,5%. Daarna vonden nieuwe verhogingen plaats op 26 sept. (5,5%) en 13 okt. 1978 (6,5%).
In 1979 vonden renteverhogingen plaats op 31 mei (7%), 6 juli (7,5%) en op 13 juli (8%). (ANP)

PREMIE-INKOMENSGRENS VOLKSVERZEKERINGEN

Het bedrag, waarover voor de volksverzekeringen maximaal premie wordt geheven is met ingang van 1 januari 1980 verhoogd.
Deze premie-inkomensgrens, die aan de ontwikkeling van het algemene loonniveau is gekoppeld gaat omhoog van f 43.950,— naar f 46.400,— per jaar. (Ministerie van sociale zaken)

Aantal gemeenten naar hun bevolking

	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
minder dan 500 inwoners	—	1	—
van 500 tot 1.000 inwoners			—
van 1.000 tot 2.000 inwoners		4	10
van 2.000 tot 3.000 inwoners	—	2	30
van 3.000 tot 5.000 inwoners		7	56
van 5.000 tot 10.000 inwoners	—	104	77
van 10.000 tot 15.000 inwoners		85	36
van 15.000 tot 20.000 inwoners	2	39	19
van 20.000 tot 25.000 inwoners	2	18	16
van 25.000 tot 50.000 inwoners	7	42	9
van 50.000 tot 100.000 inwoners	6	10	6
100.000 inwoners en meer	2	3	3

RHODESIE

UITVOERING INTERN AKKOORD (VERVOLG)

Hieronder volgen verdere berichten over de uitvoering van de z.g. interne regeling in Rhodesië in aansluiting op het in vorige aflevering (pag. 587/3 e.v.) gegeven overzicht. Op 16 nov. 1978 had de Uitvoerende Raad bekendgemaakt dat het tijdstip voor de invoering van een meerderheidsbewind moest worden uitgesteld (zie pag. 592/3).
Op 19 nov. verklaarde bisschop Abel Moezorewa, een van de vier leden van de Uitvoerende Raad, dat dit uitstel — waar hij zich aanvankelijk tegen had verzet — ,,een geweldige stap achteruit" was en onder de zwarte bevolking woede, achterdocht, frustratie en verwijten had opgeroepen. Volgens Moezorewa waren de ,,legitieme aspiraties" van de zwarten gedupeerd door ,,de feiten en de realiteit van de bureaucratische eisen i.~verkiezingen en onafhankelijkheid". Moezorewa en zijn aanhangers wensten toen tevens uitstel van de dienstplicht voor zwarte Rhodesiërs, maar de Uitvoerende Raad besliste op 21 nov. tegen de zin van de bisschop dat de invoering van de dienstplicht volgens het oorspronkelijke plan begin 1979 zou plaatsvinden (zie pag. 592/2).
Op 27 nov. werd het nieuwe tijdschema door het fractiebestuur van het Rhodesische Front ,,in beginsel" goedgekeurd, hoewel een groot aantal ,,backbenchers" verlangden dat er vóór het referendum over de nieuwe grondwet onder de blanke kiezers geen verandering in de rassenwetgeving zou komen.
Na een gezamenlijke zitting van Uitvoerende Raad en ministerraad op 30 nov. werd meegedeeld dat de toekomstige eerste meerderheidsregering, om de ,,politieke stabiliteit na de verkiezingen te verzekeren", een ,,regering van nationale eenheid" zou worden, een coalitie die overwegingen van partijbelang ondergeschikt zou maken aan het nationaal belang. De nieuwe premier, waarschijnlijk de leider van de sterkste partij, zou de portefeuilles verdelen onder die partijen die meer dan vijf zetels in het Huis verwierven in verhouding tot hun zeteltal. Deze bepaling zou in de nieuwe grondwet worden verankerd, waardoor een tweederde

meerderheid nodig zou zijn om haar teniet te doen, en zij zou gelden voor de zittingsduur van het eerste parlement of voor minimaal vijf jaar. De regeling zou zijn goedgekeurd door alle drie zwarte leden van de Uitvoerende Raad, hoewel dit inhield dat in de eerste meerderheidsrcgering 28% van de posten door blanken zou worden bezet.
Tevens werd besloten dat de 72 zwarte pûrlementszetels volgens een systeem van evenredige vertegenwoordiging over acht provincies zouden worden verdeeld: Zuid-Matabeleland 5, Noord-Matabeleland 10, Centraal Mashonaland 5, Oost-Mashonaland 15. West-Mashonaland 6, Manacaland 10, Midlands 11 en Victoria 10. Een partij met minder dan 10% van de stemmen in een provincie zou geen aanspraak kunnen maken op een zetel in die provincie.

Tijdens een radiorede op 3 dec. gaf Ian Smith twee redenen voor het ,,unaniem" besluit van de overgangsregering betreffende de vorming van een regering van nationale eenheid: de toegenomen guerrilla-activiteit van het Patriottisch Front en de ,,voortdurende steun aan de terroristische zaak" van Engeland en de VS. Het voorstel om de blanken 28% van de kabinetsposten te geven was ,,het belangrijkste besluit sinds de ondertekening van het akkoord van maart". Het vormde geen inbreuk op dat akkoord, dat de blanken uitsloot van het vormen van een coalitie met een minderheidspartij (punt A 1 (e), zie pag. 145/3-'78), want het sloot hen niet uit van het vormen van een coalitie met alle andere partijen voor de vorming van een nationale regering.
Ahrn Palley, die volgens een bericht van 30 nov. als adviseur van bisschop Moezorewa en als lid van de constitutionele commissie was afgetreden, zei dat de vorming van een regering van nationale eenheid ,,een absurditeit" was en dat Smith de blanken misleidde door hun een grote zeggenschap in het bestuur van het land voor de komende vijf jaar te beloven: ,,zijn manoeuvres zullen de gemeenschap vernietigen die hij verondersteld wordt te redden".

Aftreden minister Hayman

Op 27 dec. 1978 maakte Rollo Hayman, de blanke minister van binnenlandse zaken, bekend dat hij uit de overgangsregering, het parlement en het Rhodesische Front was getreden, omdat hij een andere politieke koers wenste.

Hij verklaarde dat Ian Smith Rhodesië z.i. in een val leidde. Smith had een ,,onrealistische taxatie" uitgevoerd m.b.t. de stabiliteit van een regering die uit de verkiezingen van 20 april zou voortkomen, want die zou volgens Hayman waarschijnlijk binnen enkele maanden al vallen. De regering had zich z.i. onvoldoende rekenschap gegeven van de macht van de communistische pressie en de ongunstige houding van de Westerse mogendheden. In plaats van voort te gaan met de verkiezingen van 20 april verdiende het ,,voor Rhodesië de voorkeur zich onder controle van een Britse bestuurder te plaatsen, zoals is voorgesteld door de Britse en Amerikaanse regeringen", omdat Rhodesië dan ,,beter in staat (zou zijn) de moeilijke periode die voor ons ligt het hoofd te bieden... waarbij de sancties opgeheven zijn dan door een onstabiele regering in te stellen die niet erkend wordt en die waarschijnlijk niet zal overleven". Hayman concludeerde: ,,Voor het Rhodesisch Front is de tijd gekomen om van koers te veranderen. Omdat het dat niet wil, verlaat ik de partij. Ik wens niet onder een marxistische regering te leven."

Tan Smith verklaarde echter op 28 dec. dat Hayman bezig was met ,,plannen om uit Rhodesië te emigreren" en dat hij hem daarom had meegedeeld dat het beter zou zijn als hij aftrad.

Ontwerp-grondwet door het parlement goedgekeurd

Op 2 jan. 1979 werd te Salisbury een 147 pagina's tellende ontwerp-grondwet gepubliceerd, die voornamelijk reeds eerder overeengekomen bepalingen bevatte, maar die tevens een nieuwe naam voor de onafhankelijke staat inhield, nl. Zimbabwe/Rhodesië. Deze naam, die als een concessie aan de blanke minderheid werd beschouwd, werd scherp bekritiseerd door een woordvoerder van bisschop Moezorewa en ds. Sithole.

Volgens de ontwerp-grondwet zou Zimbabwe/Rhodesië een parlement krijgen, dat uit twee Kamers bestond: 1) een 100 leden tellend Huis van Afgevaardigden, waarin — voor de eerste tien jaar — 28 zetels voor blanken en 72 voor zwarten zijn gereserveerd: en 2) een 30 leden tellende Senaat, warin 10 zetels voor blanken en 20 voor zwarten (o.w. 10 stamhoofden) zijn gereserveerd.
Bij de eerste verkiezingen zullen de 72 zwarte zetels in het Huis worden toegewezen in verhouding tot het aantal op de deelnemende partijen uitgebrachte stemmen, maar volgende verkiezingen zullen worden gehouden op basis van een districtenstelsel. Van de 28 blanke zetels in het Huis zullen 20 worden bezet via rechtstreeks door de blanken gekozen kandidaten, terwijl de resterende 8 worden aangewezen door de 92 rechtstreeks gekozen afgevaardigden uit een lijst van 16 kandidaten, die de eerste maal door de 50 blanke leden van het bestaande parlement wordt opgesteld en bij volgende verkiezingen door de 28 blanke leden van het Huis.
De stemgerechtigde leeftijd werd teruggebracht tot 18 jaar.
De normale zittingsduur van het parlement werd bepaald op 5 jaar.

Bepaalde artikelen van de grondwet, zoals over zaken betreffende de uitvoerende, de wetgevende en de rechterlijke macht en de commissies, kunnen slechts worden gewijzigd met de goedkeuring van 78 leden van het Huis — de zwarte leden plus zes blanken. Na tien jaar zal een commissie worden ingesteld om de kwestie te bezien van het al of niet behouden van de 28 blanke zetels. Als de commissie mocht aanbevelen dat de blanke zetels worden opgeheven of in aantal teruggebracht moet: een wet terzake door 51 leden van het Huis van Afgevaardigden worden goedgekeurd.
Alle andere artikelen van de grondwet kunnen alleen worden gewijzigd met de goedkeuring van tweederde van de 100 Afgevaardigden plus de goedkeuring van ten minste 20 senatoren. Als de goedkeuring door de Senaat niet wordt verleend, dan kan het amendement zes maanden later opnieuw worden ingediend zonder dat de goedkeuring door de Senaat dan nog vereist is.

Volgens het ontwerp-grondwet berust het rechterlijk gezag bij het Hooggerechtshof. De opperrechter en andere magistraten worden door de president benoemd op advies van een juridische commissie. Hoofd van deze commissie is de opperrechter, een blanke. Daarnaast bestaat de commissie uit de voorzitter van de commissie voor openbare diensten, een blanke, en nog een ander lid dat op advies van de opperrechter wordt benoemd. Dit derde lid moet een rechter of voormalig rechter van het Hof zijn, of een advocaat die op zijn minst tien jaar als zodanig werkzaam is geweest. Deze laatste regeling doet slechts enkele zwarte advocaten voor deze commissie in aanmerking komen.

Voorlopig zullen ook de andere commissies — zoals die voor het ambtenarenkorps, de gevangenissen, de politie en de strijdkrachten — een blanke meerderheid hebben, omdat nog maar weinig zwarten aan de vereisten voldoen om daarin zitting te kunnen nemen.
Na de eerste verkiezingen zal er voor ten minste vijf jaar een regering van ,,nationale eenheid" komen, die een afspiegeling zal vormen van het Huis van Afgevaardigden, met als gevolg dat op zijn minst een kwart van de zetels door blanken wordt bezet. De ministers zouden worden benoemd uit elke partij die meer dan vijf zetels in het Huis heeft en naar verhouding van het aantal zetels.

Uit de ontwerp-grondwet bleek voorts dat het Engels de officiële taal van Zimbabwe/Rhodesië zal zijn.

De ontwerp-constitutie werd op 20 januari in derde lezing door het parlement goedgekeurd.

Blanken keuren in referendum grondwet goed

Zoals de Uitvoerende Raad op 16 nov. 1978 had besloten (pag. 592/3) werd de nieuwe grondwet aan de blanke kiezers ter goedkeuring voorgelegd. Aan dit op 30 jan. 1979 gehouden referendum nam 71,5% van de blanke stemgerechtigden deel. Volgens de officieel op 31 jan. bekendgemaakte uitslag waren er 57.269 ja-stemmen (84,4%), 9.805 neen-stemmen en 764 ongeldige stemmen onder de in totaal uitgebrachte 67.838 stemmen.

Ten gunste van een aanvaarding van de grondwet door de blanke kiezers was niet alleen gepleit door Ian Smith maar ook door bisschop Moezorewa en ds. Sithole.
De voornaamste twee groeperingen die ijverden voor verwerping van de grondwet, de uiterst rechtse Rhodesische Actiepartij (RAP) en de liberaal-conservatieve

alliantie ,,Redt de natie", lieten na de uitslag weten dat zij zichzelf zouden ontbinden. De leider van de RAP, Ina Bursey, zei dat het Rhodesische volk zijn ziel aan de duivel had verkocht.

Aftreden Gabellah

Op R maart 1979 trad Elliott Gabellah af ais vice-voorzitter van de ANC-Sithole (ook aangeduid als ZANU-Sithole), omdat hij naar zijn zeggen het beleid daarvan niet langer goedkeurde.
De volgende dag trad hij, op verzoek van de overgangsregering, ook af als co-minister van buitenlandse zaken, immigratie, voorlichting en toerisme.
Tot zijn opvolger in de ministerraad werd op 9 maart beëdigd Kesiwe Malindi, een van de grondleggers van de ZANU.

Wijziging legerleiding

Op 8 maart werd luitenant-generaal Andrew L. C. McLean (46) benoemd tot bevelhebber van het leger als opvolger van luitenant-generaal John Hickman, die op 6 maart was ontslagen, nadat hij volgens persberichten ruzie had gehad met kolonel Ronald Reid-Daily, de commandant van de Selous Scouts, de anti-guerrilla-eenheid.

Eerste ,,één man - één stem" verkiezingen

In april 1979 werden de eerste ,,één man - één stem" verkiezingen gehouden in Zimbabwe/Rhodesië onder toezicht van een zeven man tellende commissie (o.w. vijf zwarten) o.l.v. de vroegere rechter John Macaulay.
Deze verkiezingen vonden in twee fases plaats: 1) Op 10 april kozen de blanken, kleurlingen en Aziaten 20 blanke leden van het Huis van Afgevaardigden; en 2) van 17-20 april kozen alle kiesgerechtigden (zwarten, blanken en anderen) de 72 zwarte leden. De 92 rechtstreeks gekozen leden zouden later hun acht overige blanke collega's aanwijzen.
Van de 20 verkiesbare blanke zetels werden 16 zonder strijd door kandidaten van het Rhodesische Front (RF) gewonnen door het ontbreken van tegenkandidaten. Onder deze 16 was Ian Smith. De vier overige blanke zetels werden met zeer ruime meerderheid gewonnen door de RF-kandidaten.
Aan de verkiezing van de zwarte afgevaardigden werd deelgenomen door vijf partijen: 1) United African National Council (UANC) o.l.v. bisschop Abel Moezorewa; 2) Zimbabwe African National Union o.l.v. ds. Ndabaningi Sithole (ZANU-Sithole); 3) Zimbabwe United People's Organization (ZUPO) o.l.v. Chief Jeremiah Chirau; 4) United National Federal Party (UNFP) o.l.v. senator Chief Kayisa Ndiweni; en 5) National Democratie Union (NDU) o.l.v. Henry Chihota. De eerste vier partijen betwistten alle zetels, terwijl de NDU alleen kandidaten had gesteld voor het kiesgebied Oost-Mashonaland (Salisbury).

In zijn op 14 jan. gepubliceerde verkiezingsmanifest zegde de UANC toe dat elke door deze partij gevormde regering een amnestie zou afkondigen voor alle guerrillastrijders alsook voor alle leden van de Rhodesische veiligheidstroepen. De UANC sprak zich uit voor het systeem van de vrije onderneming en de handhaving van de bestaande infrastructuur. Opgeroepen werd tot vrede in Rhodesië, terwijl op de zwarte buurstaten een beroep werd gedaan de soevereiniteit te erkennen van de regering die zou optreden na de algemene verkiezingen van april.
De ZANU-Sithole verklaarde in haar op 11 febr. gepubliceerde verkiezingsmanifeest te geloven in non-racisme, een democratische regering gebaseerd op vrije en periodieke verkiezingen, gratis gezondheidszorg en onderwijs en de vorming van één sterk nationaal leger samengesteld uit zowel guerrillastrijders als de bestaande veiligheidstroepen. Beloofd werd dat de ZANU-Sithole, als zij aan de macht kwam, een gemengde economie zou instellen, gelijke kansen voor allen zou scheppen en de ,,discrepanties in lonen en salarissen" tussen zwarten en blanken zou afschaffen. De ZANU-Sithole kantte zich tegen de dictatuur, een militair bewind, de invoer van buitenlandse ideologieën en nationalisatie om wille van het beginsel.
Op 8 april verklaarde ds. Sithole dat, als zijn partij de verkiezingen zou winnen, hij het presidentschap van Zimbabwe aan Nkomo zou aanbieden: deze liet onmiddellijk vanuit Dar-es-Salaam weten dat hij dit aanbod zonder meer van de hand wees.
Chief Ndiweni, die in november 1978 uit de ZUPO getreden was (pag. 592/2), vormde kort daarop de UNFP. Op 8 dec. 1978 verklaarde deze Ndebele-leider dat het beginsel van zijn partij was dat de ene gemeenschap niet de andere moest overheersen en dat dit zou worden verzekerd door een federaal regeringsstelsel. Er moesten z.i. twee provinciale parlementen komen — een voor Mashonaland en een voor Matabeleland — alsmede een federaal parlement dat zorgen moest voor het nationale beleid. Ndiweni deelde toen mee dat zeven zwarte parlementsleden zich bij de UNFP hadden aangesloten.

De interne vleugels van de buiten Rhodesië gevestigde partijen — de Zimbabwe African People's Union (ZAPU) o.l.v. Joshua Nkomo en de Zimbabwe African National Union (ZANU) o.l.v. Robert Mugabe — waren sinds sept. 1978 door een verbod van politieke activiteiten uitgesloten (zie pag. 592/2) en namen niet aan de verkiezingen deel. ZAPU en ZANU, verbonden in het Patriottisch Front dreigden met een grote actie om het houden van de verkiezingen te verhinderen dan wel op zijn minst te verstoren. Daarom mobiliseerden de Rhodesische autoriteiten alle beschikbare manschappen met als gevolg dat ca. 100.000 leden van de veiligheidstroepen gedurende de verkiezingen in het land patrouilleerden.
Op 12 april verklaarde een woordvoerder van het departement van justitie en van wet en orde dat een beperkt aantal guerrilla-aanhangers tot na de verkiezingen was gedetineerd. Maar volgens Afrikaanse nationalistische kringen in Salisbury, aldus werd op 17 april bericht, zouden bijna 1.000 sympathisanten van het Patriottisch Front gedurende de voorgaande week in verscheidene delen van het land zijn gearresteerd.
De verkiezingscampagne werd niet door een grootscheepse guerrillaactie verstoord, al werden wel diverse incidenten gemeld. Zo voerden guerrillastrijders van het PF op 16 april overvallen uit op vijf stembureaus op het platteland, maar slechts één daarvan liep schade op. Op 21 april deelde een militaire woordvoerder mee dat er tijdens de verkiezingen 230 guerrillastrijders waren gedood, terwijl aan regeringszijde 12 militairen en 12 man hulptroepen waren gesneuveld. In totaal zouden 13 aanvallen op stembureaus zijn uitgevoerd, meestal 's nachts en in alle gevallen weinig effectief, aldus functionarissen.
Voor de verkiezingen was het land in acht kiesgcbieden verdeeld, waarvan aan elk een vast aantal zetels was toegewezen, die in verhouding tot het aantal verworven stemmen onder de partijen moesten worden verdeeld, overeenkomstig het besluit van 30 nov. 1978. (pag. 603/1).
Er werd een verkiczingsdirectoraat ingesteld onder voorzitterschap van Malcolm J. Thompson, dat naar diens zeggen tot taak had ,,een zo groot mogelijke opkomst te verkrijgen, kiezers voor te lichten en op te voeden, kiezers te motiveren om hun pas verworven stemrecht te gebruiken, en alle propaganda te ontzenuwen die gevoerd wordt door degenen die de verkiezingen wensen te verstoren dan wel er zich mee te bemoeien".

Uitslag

Volgens de op 24 april bekendgemaakte definitieve uitslag van de verkiezingen voor de zwarte kandidaten waren er in totaal 1.869.077 stemmen uitgebracht, wat beteken-

de dat 64,45% van de kiesgerechtigden naar de stembus was gegaan. Van de uitgebrachte stemmen waren 66.319 (3,55%) ongeldig. De verdeling van de resterende 1.802.758 geldige stemmen in aantallen en percentage plus de zetelverdeling luidde als volgt:

Partijen	Stemmen	Percentage	Zetels
UANC	1.212.639	67,27	12
ZANU-Sithole	262.928	14,58	12
UNFP	194.446	10,79	9
ZUPO	114.570	6,35	0
NDU	18.175	1,01	0

De UANC behaalde zo een absolute meerderheid in het 100 zetels tellende Huis van Afgevaardigden. ZUPO en NDU verwierven geen zetel, omdat zij in geen van de kiesgebieden de minimaal vereiste 10% van de stemmen hadden gekregen.

De verkiezingsresultaten verschilden regionaal aanzienlijk. In de drie Mashonaland-gebieden (in het noorden) bedroeg de gemiddelde opkomst 77,7%, terwijl alle 27 zetels daar door de UANC werden gewonnen. In het Victoria-gebied bedroeg de opkomst slechts 36% en verwierf de UANC 52% van de uitgebrachte stemmen. In Matabeleland, dat als de invloedssfeer van Nkomo werd beschouwd, was de opkomst maar 30% en het stemmenaandeel van de UANC 17%, terwijl de UNFP daar veel steun verwierf.

Reacties op verkiezingsresultaten

De verkiezingsresultaten werden onmiddellijk aangevochten door ds. Sithole en Chief Chirau.
Sithole beweerde dat er grove onregelmatigheden hadden plaatsgevonden en dat het privé-leger van bisschop Moezorewa de kiezers had geintimideerd. Ook had hij rapporten van kiezers, die door het ministerie van binnenlandse zaken was opgedragen op welke partij zij moesten stemmen. Sithole verlangde een officieel onderzoek en op 28 april dreigde hij dat zijn partij het nieuwe Huis van Afgevaardigden zou boycotten, tenzij een commissie van onderzoek werd ingesteld om de beweerde onregelmatigheden te onderzoeken.
Tezelfdertijd verklaarde Chief Chirau dat de bestaande overgangsregering — waarvan hij en Sithole leden waren — aan de macht moest blijven totdat de vrede was bereikt en de sancties tegen Rhodesië waren opgeheven.

Op 1 mei besloot de Uitvoerende Raad (Ian Smith, bisschop Moezorewa, ds. Sithole en Chief Chirau) dat aan Sithole's verlangen i.z. een commissie van onderzoek niet kon worden voldaan, waarop Sithole bevestigde dat de gekozen leden van zijn partij de zittingen van het Huis van Afgevaardigden zouden boycotten en dat hijzelf ,,een oppositieleider buiten het parlement'' zou zijn.
Op 2 mei echter trok Sithole zijn verzoek betreffende een commissie van onderzoek ,,in het belang van vrede en veiligheid'' in.
De commissie van toezicht onder oud-rechter John Macauly omschreef de verkiezingen in haar op 3 mei gepubliceerde rapport als ,,in wezen vrij en eerlijk''. Als er sprake was geweest van enige pressie op de kiezers om aan de verkiezingen deel te nemen, dan was het effect daarvan meer dan gecompenseerd door ,,de bewezen en reële intimidatie'' van de kant van de terroristen, die tot een beperking van de opkomst had geleid. De verkiezingsuitslag vormde ,,de ware uitdrukking van de keus tussen de bestaande kandidaten''. De omstandigheid dat de aanhangers van het Patriottisch Front niet op eigen partij konden stemmen was te wijten aan de weigering van het PF om kandidaten aan te wijzen, hoewel daarom herhaaldelijk was verzocht. Onder de buitenlandse waarnemers* die tijdens de verkiezingen in Rhodesië waren geweest heersten tegenstrijdige opvattingen.

Allard Lowenstein, lid van Freedom House (een in New York gevestigde organisatie die een delegatie van negen leden naar Rhodesië had gestuurd) en leider van de Amerikaanse delegatie bij de VN-commissie voor mensenrechten te Genève, zei na de verkiezingen dat er geen twijfel over kon bestaan dat een zeer groot aantal Afrikanen aan de verkiezingsprocedure hadden willen deelnemen.

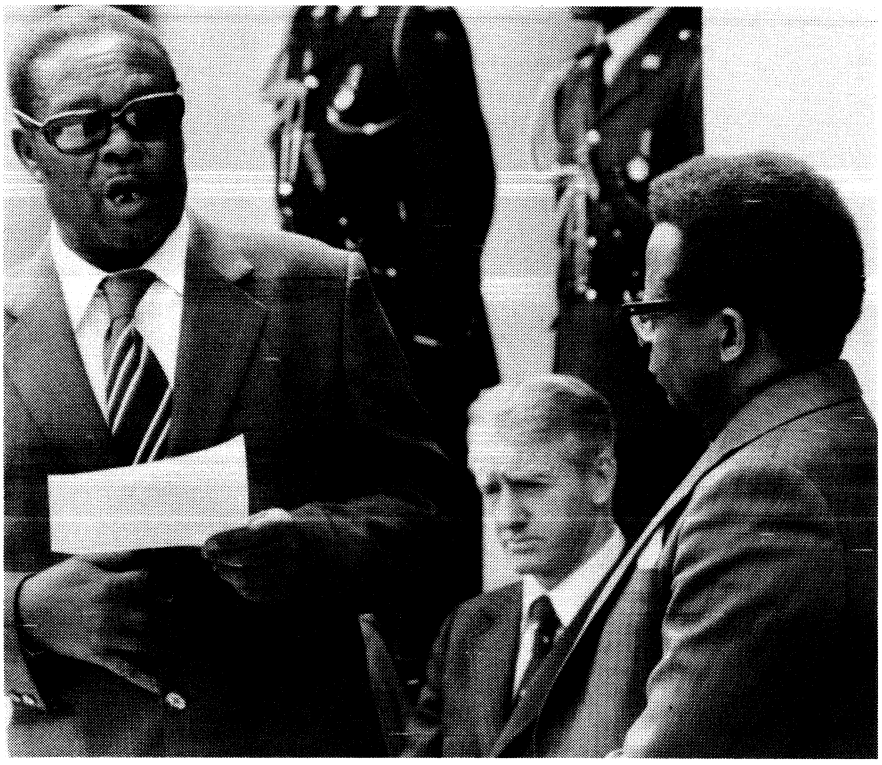
Lord Chitnis, directeur van Rowntree Trust en voormalig adviseur van de Britse Liberale Partij, die een reis door Rhodesië had gemaakt voor de Britse parlementaire mensenrechtengroep (die alle partijen omvatte) zonder supervisie van de Rhodesische regering, verklaarde op 25 april bij zijn terugkeer in Londen dat de Rhodesische verkiezingen ,,een grootscheepse oplichting'' waren. Hoewel hij aanvankelijk onder de indruk was geraakt van de goede organisatie van de verkiezingen, was Lord Chitnis na gesprekken met de kiezers tot de ontdekking gekomen dat de verkiezingen niet eerlijk en vrij waren, omdat er een massale druk op de bevolking — o.m. van de werkgevers op hun werknemers — was uitgeoefend om naar de stembus te gaan.
In zijn op 16 mei gepubliceerd rapport stelde Lord Chitnis dat de door de Britse regering verlangde ,,aanvaardbaarheidstest'' voor de zwarte kiezers niet had plaatsgevonden. Hun was slechts gevraagd te kiezen tussen kandidaten die de nieuwe grondwet steunden en niemand had een kans gehad te zeggen of hij de voorwaarden voor de onafhankelijkheid goedkeurde. Volgens het rapport was de toepassing van intimidatie zowel door de autoriteiten als de guerrillastrijders erkend, maar werd die intimidatie afgedaan met het argument dat zij het stembusresultaat niet had beïnvloed.

Tot een andere conclusie kwam een op 24 mei gepubliceerd rapport van een delegatie van de Britse Conservatieve par-

Aanhangers van bisschop Moezorewa dansen in de binnenstad van Salisbury op de muziek van een steelband bij de viering van hun verkiezingsoverwinning.

* Op 18 april waren in totaal 68 buitenlandse waarnemers in Rhodesië aangekomen. Daaronder was een Amerikaanse particuliere delegatie van 18 personen (o.w. de Democratische Afgevaardigde Stephen Solarz), een delegatie van de Britse Conservatieve Partij (zie hierboven), de Westduitser Jurgen Todenhöfer (woordvoerder van de CDU/CSU in de Bonddag voor de ontwikkelingspolitiek) en drie leden van het Australische parlement.

President Josiah Gumede (l.) verzoekt bisschop Moezorewa (r.) een nieuwe regering te vormen. Tussen hen de aftredende premier Ian Smith.

tij o.l.v. Lord Boyd of Merton (de vroegere Alan Lennox-Boyd, minister van koloniën in de jaren 1954-1959). Deze zes man sterke delegatie had 66 stembureaus in Rhodesië bezocht en toegezien in 17 centra waar stemmen werden geteld. Erkend werd dat er door de oorlogstoestand geen volledig vrije verkiezingen konden zijn, ,,in de zin dat iedereen die gerechtigd was te stemmen dat kon doen of nalaten zoals hij wilde''. Maar geconcludeerd werd dat de verkiezingen wel eerlijk waren geweest ,,in de zin dat het verkiezingsapparaat eerlijk en zonder ernstige blaam werd geleid'' en dat de pressie als gevolg van de oorlog niet ,,op zo'n beknotting van de vrijheid of de oplegging van instructies neerkwam dat die de verkiezingen ongeldig maakte''.
Het rapport stelde voorts dat ,,de verkiezingen niet alleen gingen over welke partij zou winnen, maar ook een andere, misschien diepere vraag inhielden'': ,,Wij zijn er voldaan over dat de verkiezingen in feite een soort referendum over de grondwet vormden'', aldus het rapport.
Rechter John Drinkwater, die met Lord Boyds team meereisde, kwam tot dezelfde conclusies. Hij noemde de verkiezingen ,,een referendum voor wat betreft het bestaan van steun voor of verzet tegen de voorgestelde nieuwe grondwet'' alsmede een keus door het electoraat over de samenstelling van het nieuwe Huis van Afgevaardigden''.

Vorming Huis en Senaat

Het bestaande Rhodesische parlement, waarvan het mandaat op 28 febr. 1979 was verlengd, werd op 4 mei bij proclamatie van waarnemend president Henry B. Everard ontbonden.

Op 7 mei werden door de 92 rechtstreeks gekozen zwarte en blanke leden van het Huis van Afgevaardigden de resterende 8 blanke leden aangewezen uit 16 kandidaten, die door de 50 blanke RF-leden van het ontbonden parlement waren voorgedragen. Daaronder was niet Jack Mussett, de co-minister van grondbeheer, die als enige minister uit het kabinet kandidaat voor een zetel was. De leden van het nieuwe Huis werden op 8 mei beëdigd, waarbij de afgevaardigden van de ZANU-Sithole afwezig waren. Toen werd ook John Chirimbani (UANC) tot voorzitter van het Huis gekozen.

Op 17 mei werden 10 zwarte senatoren door de stamhoofden aangewezen. Op 23 mei koos het Huis zonder de afgevaardigden van ZANU-Sithole de overige 10 zwarte senatoren en de 10 blanke senatoren, die alle door het Rhodesische Front waren voorgedragen. Onder de blanke senatoren waren Jack Mussett en vice-luchtmaarschalk Archibald Wilson, de voormalige minister van wegen en verkeer.

Verkiezing president

Op 28 mei werd Josiah Gumede (UANC), een 60-jarige oud-onderwijzer, tot eerste president van Zimbabwe/Rhodesië gekozen tijdens een gezamenlijke zitting van Huis en Senaat. Hij verwierf 80 stemmen, terwijl 33 stemmen werden uitgebracht op Timothy Ndhlovu, de kandidaat van de UNFP.
Op 29 mei werd president Gumede beëdigd, die daarop bisschop Moezorewa verzocht een regering te vormen.

Nieuwe regering onder bisschop *Moezorewa*

Op 30 mei maakte bisschop Moezorewa de samenstelling van de door hem gevormde regering bekend. Van de 17 leden behoorden 10 (incl. de premier) tot de UANC, vijf tot het RF en twee tot de UNFP. Voor de ZANU-Sithole, die de regering boycotte, waren twee portefeuilles, nl. die van gezondheid en die van wegen en wegverkeer, gereserveerd. Deze portefeuilleverdeling was overeenkomstig de afspraak dat per partij één post voor elke vijf zetels in het Huis zou worden toegewezen. De regering-Moezorewa was als volgt samengesteld:

Premier en minister van gecombineerde operaties en defensie - bisschop Abel Moezorewa (UANC); vice-premier en minister van voorlichting, immigratie en toerisme en waarnemend minister van gezondheid - Silas Mundawarara (UANC); minister zonder portefeuille - Ian Smith (RF); handel en industrie - Ernest Bulle* (UANC); onderwijs - Edward Mazaiwana (UANC); buitenlandse zaken - David Mukome (UANC); financiën - David Smith* (RF); wet en orde plus openbare diensten - Francis Zindoga* (UANC); grondbeheer, natuurlijke hulpbronnen en ontwikkeling platteland - George Nyandoro (UANC); mijnbouw en openbare werken - senator Chief Kayisa Ndiweni (UNFP); landbouw - William Irvine* (RF); arbeid, sociale zaken, jeugd en rehabilitatie - Aaron Mutiti (UANC); transport, energie en PTT - P. K. van der Byl* (RF); binnenlandse zaken - Herbert Zimuto (UANC); justitie en waarnemend minister van wegen en wegverkeer - Christopher Andersen* (RF); plaatselijk bestuur en huisvesting - Walter Mthimkhulu (UANC) waterstaat - Zephaniah Bafanah (UNFP). (* = lid van de ministerraad in de overgangsregering).

Onder de 12 Afrikaanse ministers is de Matabele-minderheid met vier man vertegenwoordigd: de twee UNFP-leden en twee UANC-leden. De acht overige Afrikanen behoren tot de Shona-meerderheid, waarvan de drie voornaamste stammen als volgt werden vertegenwoordigd: Manyika 3 (o.w. bisschop Moezorewa en David Mukome), Zezuru 3 (o.w. George Nyandoro) en Karanga 2. De FAZ (31-5) merkte hierbij op: ,,Zowel met het oog op de bevolkingsminderheid in Matabeleland als ook op de diverse stammen in Mashonaland lijkt de samenstel-

ling van het kabinet-Moezorewa in het algemeen evenwichtig".

Voorts werd op 30 mei de benoeming van 7 plaatsvervangende ministers bekendgemaakt: twee blanken van het Rhodesisch Front (Rowan Cronjé, belast met grondbeheer, natuurlijke hulpbronnen en ontwikkeling platteland, en Wilfred Dennis Walker, belast met mijnbouw en openbare werken), één vertegenwoordiger van de UNFP en vier leden van de UANC, o.w. een kleurling (Cohen, belast met binnenlandse zaken) en een Aziaat (Ismael Adam, belast met voorlichting, immigratie en toerisme).

Mundawarara is een 49-jarige onderwijzer, die in 1966 korte tijd gedetineerd was. Mazaiwana (59) was een van de eerste zwarte schoolinspecteurs in Rhodesië. Mukome wordt volgens The Guardian (31-5) beschouwd als Moezorewa's „golden boy". Nyandoro maakte voor 1970 deel uit van de oorlogsraad van de ZAPU. Mutiti is een in de SU opgeleide advocaat. Mthimkhulu, die van de Russen een guerrilla-opleiding ontving, verbleef 3½ jaar in een Zambiaanse gevangenis na de scheuring van de ZAPU in 1970-71.

M.i.v. 1 juni trad de constitutie van Zimbabwe/Rhodesië in werking, waarmee het ambt van premier formeel van Ian Smith overging in handen van bisschop Moezorewa Tijdens een door de T.V. uitgezonden persconferentie verklaarde Smith o.m.: „Ik ben nog steeds gekant tegen een zwart meerderheidsbewind gebaseerd op ras of kleur. Ik ben niet gekant tegen een meerderheidsbewind gebaseerd op andere criteria. (...) Wij hebben nu een meerderheidsbewind gekregen, maar geen meerderheidsbewind gebaseerd op kleur." Smith gaf te kennen dat zijn beslissing ook in de nieuwe regering te dienen in wezen bepaald was door het streven, het vertrouwen van de blanken te versterken. Hij sloot niet uit dat over de grondwet opnieuw zou worden onderhandeld, als een akkoord werd bereikt met het Patriottisch Front. Smith herhaalde zijn principiële bereidheid zich van het politieke toneel terug te trekken in ruil voor een Westerse erkenning van de regering-Moezorewa en een opheffing van het internationale embargo.

In zijn investituurtoespraak op 1 juni riep premier Moezorewa de guerrillastrijders van het Patriottisch Front op de hun aangeboden amnestie te aanvaarden. Voor de uitvoering van dit uit maart 1979 daterende amnestie-aanbod maakte hij op 7 juni de vorming van een speciaal directoraat bekend onder voorzitterschap van Malcolm J. Thompson, die eerder het verkiezingsdirectoraat had geleid.

Conflict Moezorewa - Chikerema

Bij de samenstelling van zijn regering had bisschop Moezorewa de eerste vice-voorzitter van de UANC, James Chikerema, gepasseerd. Een nationale partijconferentie, met ca. 800 afgevaardigden uit alle 11 provinciale afdelingen, die op 12 en 13 mei werd gehouden, had reeds aangedrongen op uitstoting van Chikerema uit de UANC, omdat deze de bisschop eerder in het openbaar had beschuldigd van „tribalisme, nepotisme en dictatuur". Ook tijdens het partijcongres sprak Chikerema over een „stammenmaffia" die de partij aanvoert. In het bijzonder verweet hij Moezorewa dat hij zijn eigen Manyika-stam begunstigde ten koste van de Zezuru-stam (waarvan Chikerema deel uitmaakt).

Moezorewa had toen zijn veto uitgesproken over de uitstoting van Chikerema en de nadruk gelegd op „de overweldigende behoefte aan eenheid in de strijd voor internationale erkenning". Maar hij hield Chikerema buiten het kabinet, evenals een ander lid van diens factie, Stanlake Samkange. Een andere medestander van Chikerema, George Nyandoro, kreeg niet de door hem gewenste portefeuille van buitenlandse zaken, maar de minder belangrijk geachte portefeuille van grondbeheer.

Op 20 juni werd bekendgemaakt dat Chikerema en zeven andere fractieleden van de UANC in het Huis van Afgevaardigden uit de partij Waren getreden om een nieuwe partij, de Zimbabwe Democratic Party (ZDP), te vormen. Een van de acht dissidenten, James Zhuwarara, verklaarde op een persconferentie, dat de acht hun zetels in het Huis wilden behouden als een oppositieblok, maar dat zij wel binnen de regering van nationale eenheid wilden werken en dat zij daarin een ministerspost zouden opeisen. Onder de dissidenten, die allen tot de Zezuru-stam behoorden, waren voorts Enoch Dumbutschena en Stanlake Samkange, maar niet minister George Nyandoro.

Over de motieven zei Zhuwarara: „Wij wensen niet langer leden te blijven van een politieke partij, waarin het centrale comité en het partijbestuur slechts beslissingen van een goedkeuringsstempel voorzien, die genomen zijn door de voorzitter (Moezorewa) op advies van een intieme kring van onbekende personen, die geen aanzien in de partij genieten."

Nog dezelfde dag verklaarde Moezorewa dat de acht niet het recht hadden voor een andere partij in het Huis te blijven zitten, omdat zij voor de UANC waren gekozen. Hij kondigde aan op de vakante plaatsen andere UANC-leden te zullen benoemen.

Bij de opening van de parlementszitting op 26 juni, die door de 12 afgevaardigden van de ZANU-Sithole werd geboycot, werd Chikerema bij de ingang van het parlementsgebouw op handoeken als „Judas" begroet. Toen was reeds een van de dissidenten weer in de UANC teruggekeerd.

De resterende zeven werden op 27 juni door het Hooggerechtshof tijdelijk van hun mandaat als parlementariër vervallen verklaard.

Op 18 juli bepaalde het hof van appel echter dat de zeven als zelfstandige afgevaardigden in het parlement mochten blijven. Als gevolg van die beslissing verloor de UANC de absolute meerderheid in het Huis en beschikte zij nu over 44 van de 100 zetels. Wel wees het hof het verzoek i.z. toewijzing van een ministerspost aan de ZDP van de hand.

Maatregelen tegen ZANU-Sithole.

Partij beëindigt boycot parlement

In de nacht van 29 op 30 mei en in de loop van 30 mei arresteerde de politie acht prominente functionarissen van de ZANU-Sithole, o.w. de plv. secretaris-generaal, Tobias Chizengeni. Later werden nog acht arrestaties gemeld.

De minister van wet en orde, Francis Zindoga, onthulde op 3 juni dal de politie een komplot had ontdekt om premier Moezorewa te vermoorden en dat de arrestaties van ZANU-functionarissen met dit komplot verband hielden, hoewel inmiddels vijf van hen weer waren vrijgelaten. Sithole ontkende onmiddellijk dat hij of zijn partij in een moordkomplot verwikkeld waren en hij beschuldigde Zindoga van onverantwoordelijk optreden door zulke aanklachten openbaar te maken, terwijl de politie de zaak nog onderzocht. Door onafhankelijke waarnemers werd echter gesuggereerd dat de jeugdbeweging van Sithole in voldoende mate wapens en munitie naar Salisbury had overgebracht om de politie te alarmeren.

Op 25 juni bevestigde een secretaris van de ZANU-Sithole te Salisbury

dat de gearresteerde partij-functionarissen — op een gegeven moment meer dan 40 personen — ,,voor zover wij weten" weer op vrije voeten waren. Overigens waren 6 ZANU-leden aan het eind van de voorgaande week wegens illegaal wapenbezit tot gevangenisstraffen van in totaal 45 jaar veroordeeld. Op 29 juni doorzocht de politie het huis van Sithole op wapens, maar volgens diens woordvoerder had de huiszoeking niets opgeleverd.

Bij twee botsingen tussen de regeringstroepen van Zimbabwe/Rhodesië en zwarte hulptroepen werden op 20 juli 183 leden van deze hulptroepen gedood, aldus een officiële bekendmaking. De meeste slachtoffers waren aanhangers van de ZANU-Sithole.

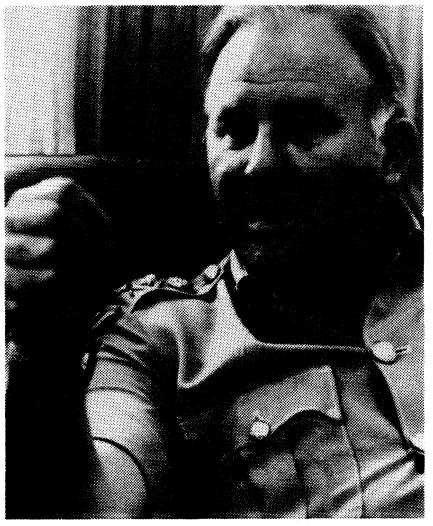
De gevechten in twee van de acht betrokken stamgebieden braken uit toen geregelde troepen daar binnentrokken om groepen hulpsoldaten, die volgens het militaire opperbevel ,,maffia-achtige benden, die stamleden vermoordden en terroriseerden" waren geworden, te verzamelen ter wille van een ,,nieuwe opleiding en reorganisatie". Maar volgens militaire bronnen was de actie bedoeld om een verwachte revolte tegen Moezorewa van wat als Sithole's privé-leger werd beschouwd te voorkomen. (De hulptroepen of huurlingen bestonden toen uit 10.000 a 12.000 man. Ongeveer een derde deel van hen gold als aanhangers van ds. Sithole. Zie ook pag. 590/2.)

Gemeld werd ook dat de ZANU-hulptroepen verscheidene incidenten in het oerwoud hadden geënsceneerd om de schijn te wekken dat de veiligheid onder premier Moezorewa verminderde.

Gelijktijdig met de actie van de regeringstroepen voerde de politie te Salisbury huiszoekingen uit in huizen, kantoren, barakken en boerderijen van de ZANU-Sithole om ,,oorlogswapens" op te sporen. Daarbij werden ca. 100 partijleden aangehouden, o.w. de militaire commandant. Het merendeel van hen werd gearresteerd op een boerderij waar Sithole-aanhangers volgens de politie een militaire opleiding ontvingen.

Op 21 juli herhaalde bisschop Moezorewa ziin amnestie-aanbod aan de guerrillastrijders van het Patriottisch Front, die naar zijn zeggen geïntegreerd konden worden in de hulptroepen.

Op 23 juli diende de ZANU-Sithole bij het Hooggerechtshof een klacht

Luitenant-generaal Peter Walls

in over corrupte en illegale praktijken bij de verkiezingen in de Midlands, een van de acht kiesdistricten. Aangekondigd werd dat soortgelijke klachten betreffende andere districten zouden volgen.

Op 24 juli meldde de partij dat zijn paramilitaire hulptroepen overal ir. het land werden opgepakt en dat minstens 450 partijleden zonder vorm van proces werden vastgehouden. Voorts werd een openbaar onderzoek naar de dood van de 183 hulpsoldaten verlangd.

Op 31 juli maakte ds. Sithole bekend dat zijn partij de boycot van het parlement had beëindigd en zijn twaalf zetels zou innemen. Hij uitte tegelijk bittere kritiek op de regering-Moezorewa en hij verlangde het ontslag van luitenant-generaal Peter Walls als hoofd van de gecombineerde operaties. Deze beschuldigde hij van massamoord op de 183 man hulptroepen, terwijl hij de verklaring van de regering verwierp dat de 183 waren gedood, omdat zij verzet boden aan regeringstroepen, die hen naar andere sectoren moesten overbrengen.

Sithole had ook kritiek op de grondwet. Hij zei nu te beseffen dat de uitgebreide privileges die aan de blanke minderheid zijn toegekend een belemmering vormen voor internationale erkenning van Zimbabwe/Rhodesië. Hij verlangde een referendum om de afschaffing van de blanke privileges te bevestigen, nieuwe verkiezingen en het verdwijnen van Ian Smith uit de regering.

Op 2 aug. namen de ZANU-Sithole afgevaardigden hun zetels in het Huis te Salisbury in, bij de andere oppositieleden.

Op 16 aug. arresteerde de politie opnieuw ca. 100 leden en functionarissen van de ZANU-Sithole.

Op 17 aug. gaf premier Moezorewa in het parlement een toelichting op de dood van de 183 hulpsoldaten, die hij als een ,,betreurenswaardige affaire" omschreef. Hij stelde o.m.: ,,Voordat de actie plaatsvond hebben we vier dagen lang de hulptroepen proberen over te halen hun wapens in te leveren maar zij weigerden de orders op te volgen. Dit leidde tot openlijk en gewelddadig oproer en er was reëel gevaar dat de hulptroepen zich zouden opsplitsen in goed bewapende en gedisciplineerde groepen." Daarop hadden de regeringstroepen het vuur geopend.

Een overlevende van de gevechten gaf op 16 aug. aan het Amerikaanse persbureau *UPI* een andere versie van het voorval. Hij gaf toe dat de hulptroepen, waarvan hij onderdeel uitmaakte, hun wapens niet wilden inleveren. Zij gingen daarentegen wel akkoord met het voorstel hun wapens in te leveren in ruil voor andere. Maar halverwege de uitwisseling zouden de regeringstroepen van alle kanten het vuur hebben geopend.

Ook mededelingen van andere ooggetuigen, die op 17 aug. in het huis van ds. Sithole werden gedaan, weken van de door Moezorewa gegeven versie af. T. Mapuranga, een aanhanger van Sithole, stelde in een ondertekende vwklaring dat hij en andere hulpsoldaten in vier groepen waren ingedeeld door hun blanke militaire instructeurs op de morgen van 20 juli, dichtbij het dorp Gokwe in westelijk Zimbabwe/Rhodesië. Hun was verteld dat zij onderricht zouden krijgen in het voeren van communicatie met een vliegtuig. Toen een vliegtuig boven de hoofden van de op de grond gezeten militairen verscheen, zou dit het vuur op hen hebben geopend.

Moezorewa maakte ook nog melding van een treffen met hulptroepen op 1 juni (de dag dat hij premier werd) waarbij 58 leden van de hulptroepen werden gedood. Hij had tot deze ,,disciplinaire actie" persoonlijk opdracht gegeven. (Financial Times, Guardian, Le Monde, FAZ, *NRC/H'blad,* NZZ, IAF, KCA)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V. ,Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

KLEINE MEERDERHEID BURGERLIJK BLOK ZWEDEN

Met het verschil van één zetel hebben de drie niet-socialistische partijen de Zweedse parlementsverkiezingen van 16 sept. gewonnen. Nadat de per post uitgebrachte stemmen waren geteld, werd op 19 sept. de einduitslag bekendgemaakt: 155 zetels voor de drie rechtse partijen en 154 voor de twee linkse partijen.
Het verschil van slechts één zetel is voor het rechtse blok een Pyrrusoverwinning. De twee linkse partijen sociaal-democraten (154) en communisten (20) boekten resp. twee en drie zetels winst.

De drie burgerlijke partijen verloren 5 zetels, maar tegelijk veranderde hun onderlinge krachtenverhouding sterk ten gunste van de conservatieven, die 18 zetels winst boekten.

De verliezers waren de beide middenpartijen, de centrum-democraten (—18) en de liberalen (—1), die de afgelopen drie jaar het gezicht van de regering hebben bepaald.

De conservatieven zijn met 73 zetels de grootste partij van het winnende blok geworden en zullen de premier moeten leveren. Aangezien de centristen (64) en de liberalen (38) tegenstanders zijn van de kernenergie, terwijl de conservatieven daar fervente voorstanders van zijn, zal een door de drie burgerlijke partijen te vormen regering een moeilijke taak krijgen bij de voorbereiding van de volksraadpleging die in 1980 gepland is over het vraagstuk van de kernenergie (zie hierna).

De voorzitter van de Rijksdag, Henry Allard, is op 20 sept. oriënterende besprekingen begonnen en algemeen wordt verwacht dat hij pas tegen het einde van de maand september een nieuwe premier aan de parlementariërs kan voorstellen.
Ola Ullsten, de liberale leider, die in het najaar van 1978 een liberaal minderheidskabinet heeft gevormd (zie hierna) heeft na het bekendworden van de uitslag het ontslag van zijn regering aangeboden.

De leider van de winnende partij, Gösta Bohman, heeft inmiddels verklaard dat hij niet naar het premierschap streeft, maar dat de winst van zijn partij zich op ,,normale en democratische" wijze moet weerspiegelen in de samenstelling van de nieuwe regering.

Het dagelijkse bestuur van de centrumpartij is op 19 september bijeengekomen om zich te beraden over de gevolgen van de verkiezingsuitslag. Het wordt niet uitgesloten geacht dat de centrumpartij geen regeringsverantwoordelijkheid wil dragen tot aan het referendum over de kernenergie (zie hierna). Zij zou dan een grotere bewegingsvrijheid hebben en zich volledig kunnen inzetten voor een afwijzing van de kernenergie.

Alle politieke leiders hebben overigens verklaard dat Zweden een sterke regering nodig heeft met het oog op de economische problemen die zich in de jaren 80 gaan voordoen.

De Zweedese federatie van industriëlen heeft daags na de verkiezingen een economisch rapport gepubliceerd waarin een inflatie van 12% voor 1980, een sterke verslechtering van de betalingsbalans, waarvan het tekort zal oplopen tot 16 miljard kronen en een een verder teruglopen van het reëel besteedbaar inkomen, wordt voorspeld. De onderhandelingen voor de vernieuwing van de collectieve arbeidsovereenkomsten gaan in het najaar van start en de sociale partners wachten met ongeduld op een regeringsplan tot verlaging van de inkomstenbelasting voordat zij met hun eisen op tafel komen.
De regering die Zweden in de komende maanden moet besturen zal geconfronteerd worden met grote moeilijkheden en zal waarschijnlijk gedwongen zijn impopulaire maatregelen te nemen om de bestedingen terug te dringen en het begrotingstekort van meer dan 45 miljard kronen te verminderen.
De sociaal-democratische leider Palme heeft op 19 sept. verklaard dat er geen sprake van kan zijn dat de sociaal-democraten samenwerken met centrum of de liberalen. Dezen hebben zich onmogelijk gemaakt door zich in de arnien van een steeds agressiever rechts (de conservatieven, red. KHA) te werpen. De ruk naar rechts in Noord-Europa, aldus Palme, moet middels een ideologische strijd tegengewerkt worden.

De verkiezingscampagne

In een tweetal voorbeschouwingen op de parlementsverkiezingen schreef het *NRC/H'blad* (14 en 15 september) over de afgelopen periode waarin voor het eerst in ja-

De leiders van de vijf grote politieke partijen in Zweden: v l n r: Thorbjörn E'alldin (centrum), Gösta Bohman (conservatief), Ola Ullsten (liberalen), Olof Palme (sociaal-democraten) en Lars Werner (communisten).

Weekblad 48ste jaargang No. 2504, pag 30815-30830

ren de burgerlijke partijen de regering hebben gevormd en over de thema's in de verkiezingscampagne o.a. het volgende:

En wat is de balans van drie jaar burgerlijk bewind?
In deze drie jaar zijn er mees bedrijven genationaliseerd, meer subsidies aan de industrie verleend dan in alle 44 jaar sociaal-democratisch bewind te samen. De belastingdruk is verder gestegen en de staatsschuld heeft een recordhoogte bereikt. Een ideaal draaiboek derhalve voor liberale en conservatieve oppositiepartijen om sociaal-democratische regeerders in een verkiezingscampagne aan de schandpaal te nagelen.
Niet echter in Zweden, waar juist de zogenaamde burgerlijke partijen de handen met dit regeringswerk hebben vuil gemaakt en het welvaartsgebouw op deze manier in een tijd van teruglopende conjunctuur overeen probeerden te houden. De balans van de afgelopen jaren geeft aanleiding tot een brede verwarring. In feite lijkt de tijd gekomen, dat Zweden zich over de toekomst van de welvaartsstaat gaat bezinnen, ware het niet dat de angst voor de toekomst (en voor verlies van de verkiezingen van aanstaande zondag) de politici ervoor doet terugechrikken.
De enige uitzondering is misschien de conservatieve partij van Gösta Bohman, die onomwonden voor belastingverlaging en voor vermindering van de sociale voorzieningen pleit. Maar Bohman is een uitzondering en kan zich dit alleen permitteren omdat hij de kleine groep van welgestelde ondernemers vertegenwoordigt. De andere twee niet-socialistische partijen spreken ook over belastingverlaging (opiniepeilingen wijzen uit dat het een populair thema is), maar aarzelen bij de concrete doorberekening van de consequenties.
Olof Palme benadert het probleem heel anders. Hij houdt vast aan hoge belastingen, ja zelfs hogere, en roept keer op keer dat men maar eens moet ophouden met telkens weer belastingen als een onheil te beschouwen. Belastingen brengen een sociale herverdeling: ,,solidariteit in plaats van egoïsme" is de sociaal-democratische slogan in deze verkiezingen. De analiticus Palme zegt, dat er in Europa door de economische crisis, door de werkloosheid en door de stijgende inflatie een klimaat van onzekerheid is ontstaan dat gepaard gaat met een ,,agressief conservatisme".
Palme: ,,Men wil ons doen geloven, dat de sociale herverdeling oorzaak van de problemen van onze tijd is". Zijn antwoord daarop is eenvoudig en duidelijk: ,,Juist nu met alle krachten solidariteit en de sociale rechtvaardigheid verdedigen".
De huidige regering heeft volgens Palme al een begin gemaakt met het ontmantelen van de welvaartsstaat en hij neemt ze met name de laksheid kwalijk waarmee zij kapitaalvlucht en belastingontduiking heeft gepareerd.

Kernenergie

De kwestie van de kernenergie zou eigenlijk het hoofdpunt van de verkiezingen moeten zijn, gezien de levendigheid van dit onderwerp in Zweden. De combinatie van drie niet-socialistische partijen sneuvelde hier immers vorig jaar over, waardoor sinds die tijd een klein liberaal minderheidskabinet het land bestuurt.
Toch speelt de kernenergie maar een marginale rol. Volgend jaar maart — zo hebben de partijen afgesproken — komt er een referendum over kernenergie. Tot die tijd kan iedere politicus zich achter dit referendum verschuilen en hoeft hij geen kleur pro of contra te bekennen. Dat maakt het leven voor een aantal van hen in deze campagne een stuk aangenamer, met name voor Olof Palme. Hij staat aan het hoofd van een hopeloos over kernenergie verdeelde partij maar kan nu nog iedereen te vriend houden. Palme zelf en de machtige vakbondsvleugel in de sociaal-democratie zijn altijd fervente voorstanders van de kernenergie geweest en Zweden liep in dit opzicht vroeger voorop.
Intussen heeft het land al zes functionerende kerncentrales.
Iiet kernongeval in Harrisburg dit voorjaar heeft de anti-nucleaire lobby een geweldige steun in de rug gegeven en het schijnt dat ook Palme zelf toen in één nacht van vooruitgangsoptimist tot milieubeschermer is veranderd. Maar hoe wezenlijk zo'n onderwerp als kernenergie voor de Zweedse kiezer ook is, bij de verkiezingen wordt er voornamelijk over gezwegen. De confrontatie erover is uitgesteld tot na de verkiezingen en deze verkiezingen moeten met symbolen worden uitgevochten.

Premier Ullsten (r.) in gesprek met zijn partijgenoot Rune Angstrom tijdens een partijbijeenkomst.

Regering-Uilsten *geïnstalleerd,* regeringsverklaring, *referendum* over kernenergie aangekondigd

Door de parlementsverkiezingen van 16 september is een eind gekomen aan het liberale minderheidskabinet onder aanvoering van Ola Ullsten, die in het najaar van 1978 de opdracht kreeg een regering te vormen nadat de coalitie van centrum, liberalen en conservatieven, aan het bewind sedert 1976, uiteengevallen was wegens interne onenigheid over het te volgen energievoorzieningsbeleid (pag. 665-'78 e.v.).

Hieronder geven wij een beknopt overzicht van de totstandkoming van het kabinet-Ullsten.
Op 13 oktober 1978 heeft de Rijksdag de 46-jarige voorzitter van de liberale volkspartij, Ola Ullsten tot nieuwe minister-president gekozen.
Vóór Ullsten stemden slechts de 39 afgevaardigden van zijn eigen fractie, terwijl de sociaal-democraten en de centrumpartij zich van stemming onthielden. Conservatieven en communisten, in totaal 66 stemmen, verwierpen het voorstel van de Rijksdagvoorzitter Allard om Ullsten tot premier te kiezen. Daarmee was de voor verwerping van het voorstel noodzakelijke meerderheid van 175 stemmen niet tot stand gekomen.
Aan de stemming was een week van onderhandelingen voorafgegaan. Aanvankelijk zag het er naar uit dat wederom een liberaal-conservatieve coalitie gevormd zou worden, maar binnen de liberale partij zelf kwam daartegen verzet. Vervolgens verwierpen de drie centrum-rechtse partijen, liberalen, centrum en conservatieven, een voorstel van de sociaal-democratische leider Olaf Palme, dat hij een

sociaal-democratische minderheidskabinet zou vormen om vervroegde verkiezingen die dan in januari '79 plaats zouden moeten vinden, voor te bereiden. Daarna lieten de sociaal-democraten en de Centrumpartij weten dat zij geen bezwaar hadden tegen een liberaal minderheidskabinet.
Op 18 oktober kon Ullsten de samenstelling van de nieuwe regering bekendmaken.
Deze was als volgt:

minister-president - Ola Ullsten; justitie - Sven Romanus; buitenl. zaken - Hans Blix; defensie - Lars de Geer; gezondheid en sociale zaken - Gabriel Romanus; vervoer en communicatie - Anithe Eondestam; begroting en economische zaken - Ingemar Mundebo; ambtenarenzaken - Marianne Wahlberg; onderwijs en culturele zaken - Jan-Erik Wikström; landbouw - Eric Enlund; handel - Hadar Cars; arbeid - Rolf Wirten; huisvesting en planning - Birgit Friggebo; industrie - Erik Huss; lokaal bestuur - Bertil Hansson; coördinatie - Carl Tham.
Staatssecretarissen: gezondheid en sociale zaken - Hedda Lindahl; onderwijs - Birgit Rodhe; arbeid - Eva Winther.

Minister-president Ullsten legde op 18 oktober '78 voor de Rijksdag de regeringsverklaring af. Hij zei dat het beleid van zijn regering gebaseerd zou zijn op de ideeën van het sociaal liberalisme, die rekening houden met ,,het initiatief, de verantwoordelijkheid en het idealisme" van het individu; binding aan verscheidenheid en de markteconomie zou gecombineerd worden met geloof in de sociale zorg en gerechtigheid, terwijl de bureaucratie bestreden en de plaatselijke democratie aangemoedigd zou worden.
De burgerlijke vrijheden en de rechten van de immigranten zouden versterkt worden en de gelijkheid van mannen en vrouwen zouden één van de hoekstenen van het regeringsbeleid zijn.
Wat betreft de buitenlandse politiek, zei Ullsten, dat neutraliteit en niet-gebondenheid gecombineerd zullen worden met ,,actief werk voor de zaak van de vrijheid en gerechtigheid in de wereld" en dat de hulp aan ontwikkelingslanden verhoogd zou worden.
Met betrekking tot het energiebeleid zei hij dat de bezorgdheid van velen over de risico's van kernenergie door de regering opgevat moet worden als een waarschuwing om de strengst mogelijke veiligheidsmaatregelen uit te vaardigen. Het energiebeleid moet erop gericht zijn in de behoefte aan energie te voorzien en de afhankelijkheid van Zweden van geïmporteerde aardolie te verkleinen.
Met betrekking tot de economische situatie van Zweden, zei Ullsten dat deze langzamerhand verbeterde. De belangrijkste taak van de regering was de economie in evenwicht te brengen en Zwedens positie als één van de leidende industriële mogendheden, te versterken, wat zou inhouden dat de werkloosheid bestreden en de investeringen verhoogd moesten worden.
Het belastingstelsel zou hervormd moeten worden en er zouden richtlijnen voor een toekomstig regionaal beleid vastgelegd moeten worden.
Hij concludeerde dat de liberale minderheidsregering naar consensus oplossingen in het belang van de gehele natie zou zoeken en dat regering en Rijksdag hun gemeenschappelijke verantwoordelijkheid moesten aanvaarden door in een atmosfeer van wederzijds vertrouwen samen te werken.
Tijdens de algemene politieke beschouwingen, naar aanleiding van de regeringsverklaring op 25 okt., zei Ullsten dat de Zweedse economie aan het herstellen was van één der ernstigste crises van de naoorlogse jaren en dat de industriële produktie een nieuwe periode van groei was binnengegaan, na de terugval in 1975, terwijl de privé-consumptie stijgende was en de internationale concurrentiepositie verstevigd was. Hoewel er nog vele problemen opgelost moesten worden was de regering van mening dat het economische beleid ,,voorzichtig expansief" moest zijn. Een reële groei van de privé-consumptie van 2,5% was volgens de regering in 1979 een haalbare kaart.
Op 4 april heeft de regering Ullsten onverwachts bekendgemaakt dat er een referendum gehouden zal worden over het gebruik van kernenergie, omdat het ongeluk met de kerncentrale in het Amerikaanse Harrisburg ,,nieuwe en ernstige vragen over de veiligheid van nucleaire energie heeft opgeworpen".
Het besluit betekende een drastische ommezwaai van het kernenergiebeleid van de Zweedse regering, die tot dan toe voorstellen om een volksstemming over deze kwestie te organiseren had verworpen. De nieuwe politieke lijn werd aangekondigd na een drukke dag in het parlement waar een grote meerderheid zich voor een referendum uitsprak.
De regering-Ullsten had zich aanvankelijk tot taak gesteld het oorspronkelijke, nog door de sociaal-democraten opgestelde, plan voor de bouw van kerncentrales uit te voeren.

De parlementsverkiezingen van 1976 werden verrassenderwijze gewonnen door de centrumpartij onder leiding van Thorbjörn Falldin, die zich sterk had gemaakt voor de stopzetting van het kernenergie-programma van de sociaal-democraten, tot dan toe meer dan 30 jaar aan de macht.
Op dat moment waren er vijf reactoren operationeel en was een zesde klaar voor gebruik en nog vier andere in aanbouw. Falldin werd de nieuwe premier van een coalitieregering met conservatieven en liberalen, beiden voorstanders van kernenergie. In het najaar van '78 werd de coalitie verbroken (pag. 665 '78 e.v.) en kwam de regering-Ullsten op het toneel die het oorspronkelijke programma zou verwezenlijken.
De regering had hiervoor een jaar de tijd in verband met de parlementsverkiezingen van 16 september.
Kort voor Harrisburg zag het ernaar uit, dat op die manier inderdaad een parlementaire oplossing kon worden gevonden. De Zweedse (staats)inspectie voor de kernenergie had de aanvraag voor de oplading van twee nieuwe reactoren, Ringhals-3 en Forsmark-l, goedgekeurd en Ullstens regering had toegezegd de beslissing — hoe die ook zou uitvallen — te zullen volgen. Maar het ongeluk met de centrale in Harrisburg heeft in een snel tempo voor drastische veranderingen in Zweden gezorgd.
Allereerst bleek plotseling de centrale Ringhals-2 — een reactor van hetzelfde type als Harrisburg — te lekken. Het energiebedrijf, dat eigenaar is van deze reactor, besloot onmiddellijk de centrale te sluiten uit angst voor een herhaling van Harrisburg. Bovendien bleek de Ringhals-2, samen met de nieuwe centrales Ringhals-3 en Forsmark-l, constructiefouten te vertonen, zodat deze voor miljoenen guldens moeten worden omgebouwd.
Ook kwam uit dat Ringhals-2 in januari ook had gelekt, maar de autoriteiten hadden er de voorkeur aan gegeven om dit niet bekend te maken. Dat zou alleen maar onnodige paniek veroorzaken, vond men.
Maar de grootste verrassing kwam op 4 april. De sociaal-democraten, tot dan toe tegenstanders van een volksstemming over de kernenergie, maakten een wending van 180" en verklaarden zich voorstander van een referendum. Zweden kent de mogelijkheid om volksstemmingen te houden die overigens alleen maar een adviserende functie hebben. Het staat de regering vrij om de uitslag al dan niet naast zich neer te leggen.

Stop bouw kerncentrales tot na referendum

Op 6 juni besloot het parlement dat geen nieuwe kernenergiecentrales opgestart zullen worden tot de volksstemming in maart 1980.
Het wetsvoorstel werd goedgekeurd met 221 tegen 82 stemmen na een debat van tien uur.
De regering heeft laten weten dat ondernemingen, die door het rijksdagbesluit getroffen worden, de staat kunnen aanspreken voor schadevergoeding. *(Le Monde,* NZZ, *FAZ, NRC/H'blad)*

WEST-EUROPA

NEDERLAND

SLUITING ZITTING STATEN-GENERAAL 1978-1979

In een verenigde vergadering van beide Kamers van de Staten-Generaal in het gebouw van de Eerste Kamer heeft minister Wiegel van binnenlandse zaken op 17 sept. de zitting 1978-1979 van het Nederlandse parlement gesloten.
De minister sprak daarbij een rede uit, waarin hij het volgende zei:

,,Hare Majesteit de Koningin heeft mij gemachtigd de huidige zitting van de Staten-Generaal in Haar naam te sluiten.
In de parlementaire periode, die nu wordt afgesloten, zijn in het overleg tussen Regering en Staten-Generaal veel vraagstukken aan de orde geweest, die voor de toekomst van de Nederlandse samenleving van groot belang zijn.
Vruchtbaar overleg tussen Regering en Staten-Generaal heeft ertoe geleid dat het werk aan de herziening van ons hoogste staatsdocument — de Grondwet — een belangrijke fase verder is gekomen. Een eerste reeks wetsontwerpen tot wijziging van de Grondwet heeft nu het Staatsblad bereikt. De nieuwe Grondwet zal naast een versterking der vrijheidsrechten een aantal sociale grondrechten kennen.
De energieschaarste en de prijsstijgingen die van deze schaarste een gevolg zijn dreigen de wezenlijke onderdelen van het door de Regering en Staten-Generaal nagestreefde beleid onder zware druk te zetten. Een gezamenlijke krachtsinspanning van Regering en Staten-Generaal is en blijft vereist om de bestrijding van de inflatie en de werkloosheid tot een succes te maken.
Het behoud en waar mogelijk versterking van de sociale, economische en financiële toestand in ons land en de nimmer aflatende zorg van Regering en Staten-Generaal voor het herstel van de werkgelegenheid, leidden in het afgelopen jaar tot de bespreking van een geheel van onderling nauw samenhangende vraagstukken.
Vergaderingen, gewijd aan het geven van stimulansen aan onze stokkende economische groei, aan de aanpak van de energieschaarste, en aan de terugdringing van de geldontwaarding waren er talloze.
Zoals internationale economische ontwikkelingen ingrijpende gevolgen hebben voor 's lands economie, zo heeft ook de internationale en vooral ook Europese wetgeving steeds meer invloed op de inrichting van onze maatschappij. In dit verband is het houden van de eerste, directe verkiezingen voor het Europese parlement een mijlpaal. Tot het bereiken van die mijlpaal hebben Regering en Staten-Generaal jarenlang in gezamenlijke en gelijkgerichte inspanning hard gewerkt. Van U is in de afgelopen zittingsperiode veel werkkracht en inventiviteit gevraagd. De Koningin heeft mij gevraagd U dank te zeggen voor de toewijding waarvan U in de thans af te sluiten periode bij de behartiging van 's lands zaken heeft blijk gegeven.
In naam van Hare Majesteit de Koningin verklaar ik deze zitting van de Staten-Generaal te zijn gesloten". (Min. van binnenlandse zaken)

OPENING ZITTING STATEN-GENERAAL 1979-1980. TROONREDE

De koningin heeft op 18 sept. de zitting 1979-1980 van de Staten-Generaal geopend. Zij deed dit in een gemernschappelijke zitting van de Staten-Generaal in de Ridderzaal met het uitspreken van de troonrede.
Deze troonrede was de tweede, die was opgesteld onder de verantwoordelijkheid van het kabinet-Van Agt. De inhoud ervan luidt aldus:

LEDEN VAN DE STATEN-GENERAAL,

In de jaren tachtig aan de vooravond waarvan wij nu staan zullen zich waarschijnlijk ingrijpende veranderingen voltrekken in de internationale en de nationale samenleving.
Het proces van internationale arbeidsverdeling en verschuiving van produkties naar andere landen is in volle gang. Ook ontwikkelingslanden raken in dit proces betrokken. Zij klimmen daardoor op naar een minder ongunstige positie. Deze ontwikkeling is gewenst maar stelt een nieuwe uitdaging aan onze veerkracht en vindingrijkheid. Immers, wij zouden toch al te maken krijgen met een slechts geringe economische groei. Er zal veel minder te verdelen zijn dan in de uitbundige jaren zestig en zelfs minder dan in het nabije verleden. Te meer dient zich dit vooruitzicht aan door het snel schaarser en dus duurder worden van energie.
Onder die omstandigheden zullen wij tevreden zijn met de hoge welvaart die ons land al is ten deel gevallen. De geringe toeneming die nog binnen het bereik ligt zal vooral besteed moeten worden voor het scheppen van betere inkomensverhoudingen. Zo is er reden meer te betalen voor zwaar of onaangenaam werk en ook omgekeerd.
Onze welvaart bestaat niet alleen uit de particuliere inkomens, maar ook uit de talrijke voorzieningen die de burgers van ons land van gemeenschapswege ten dienste staan. Willen we de totaliteit van die voorzieningen op peil houden en ook de werkgelegenheid, dan is matiging van de particuliere inkomens noodzakelijk. Blijft die matiging uit, dan betalen de gemeenschapsvoorzieningen het gelag ofwel de werkgelegenheid of misschien zelfs beide.
In het komende tijdvak valt er niet meer te ontkomen aan een keuze tussen enerzijds verhoging van uitgaven als, bij voorbeeld, voor woningbouw en stadsvernieuwing. onderwijs en milieu en anderzijds nog verdere verhoging van de particuliere consumptie.
In 1980 zullen bijna tienduizend woningwetwoningen meer in het bouwprogramma worden opgenomen dan in de meerjarencijfers was voorzien. Deze en andere inspanningen leggen een zware last op de rijksbegroting. De belastingplannen voor het komende jaar zijn echter zo ingericht dat de koopkracht wordt ontzien van al degenen die van een bescheiden inkomen moeten leven. Om die koopkracht te behouden is geen reële loonsverhoging nodig.
De regering stelt met bezorgdheid vast dat het deel van de bevolking dat deelneemt aan het arbeidsbestel, steeds kleiner wordt. Verdere maatregelen om de werking van de arbeidsmarkt te verbeteren zijn in voorbereiding. Vermenselijking van de arbeidsomstandigheden zal bestaande weerzin tegen het verrichten van beschikbare arbeid verminderen. Ook is het nodig in ons stelsel van sociale zekerheid, met behoud van de wezenlijke verworvenheden daarvan, correcties aan te brengen om te bewerkstelligen dat het alleen werkt voor wie en voorzover het i? bedoeld.
De werkgelegenheid in de marktsector

Nadat de koningin in de Ridderzaal de troonrede had uitgesproken maakte de koninklijke familie een rijtocht door Den Haag. Hier is het gezelschap teruggekeerd in het paleis Lange Voorhout: V.l.n.r. prinses Beatrix, prins Claus, de koningin, prins Bernhard, prinses Margriet en mr. Van Vollenhoven.

staat onder zware druk. De drastische stijging van de energieprijzen vormt een ernstige bedreiging. Nederland zal om een levensvatbare bedrijvigheid te behouden een aantal produkties geleidelijk moeten opgeven en veel meer aan innovatie moeten doen dan tot dusver. Binnenkort ontvangt u een daarop gericht beleidsplan. De invoering van micro-elektronica in industrie en dienstverlening kan ingrijpende gevolgen krijgen. Een diepgaande bestudering daarvan is door het kabinet op gang gebracht.

Het kabinet heeft een omvangrijk arbeidsplaatsenplan gemaakt. Bij de overheid zal een regeling voor vrijwillige vervroegde uittreding worden ingevoerd. Buiten de marktsector zullen tien- tot vijftienduizend arbeidsplaatsen voor werkzoekenden ter beschikking komen.

De toeneming van het energieverbruik moet door besparingen sterk worden getemperd. Dezer dagen krijgt u het eerste deel van de nota Energiebeleid. Daarin worden ver strekkende maatregelen aangekondigd. De aardgasprijzen moeten worden verhoogd. Verder moet ons land minder afhankelijk worden van de invoer van olie. Dat vergt, naast besparing, het benutten van andersoortige energie. De beslissing over het al dan niet in ruimere mate toepassen van kernenergie in ons land, zal met de grootste zorgvuldigheid worden voorbereid. De komende maatschappelijke discussie staat hierbij centraal.

Dat het gebruik van kernenergie huiver wekt komt mede omdat ons land zo dicht bevolkt is. Dit stelt hoge eisen aan de zorg voor mens en milieu en aan de inrichting van de ruimte. U hebt al nota's ontvangen over de Waddenzee, over de landelijke gebieden en over de toekomstige structuur van verkeer en vervoer. Het kabinet acht duidelijkheid geboden over de toekomst van de Markerwaard. Het zal zijn voorlopig oordeel hierover binnenkort formuleren. Ook zal het kabinet in de komende maanden zijn oordeel kenbaar maken over de toekomstige behoefte aan luchthavens in ons land.

Landbouwgrond is schaars geworden en de structuur van de bedrijven moet worden versterkt. Op til is de indiening van een wetsontwerp dat, mede ter beteugeling van de prijzen, een stelsel invoert van landbouwkundige toetsing bij overdracht van landbouwgronden.

In alle hoog geïndustrialiseerde landen wordt het leefmilieu bedreigd. Het moet ons een deel van onze welvaart waard zijn die bedreiging af te wenden. Voorstellen voor nieuwe wetgeving omtrent milieugevaarlijke stoffen en bodembescherming zullen het volgende jaar worden ingediend.

Ons land is vol, ten dele overvol. Dat wreekt zich ook in het wegverkeer. Het aantal slachtoffers van verkeersongevallen daalt gelukkig, maar is nog onaanvaardbaar hoog. Het kabinet zal u straks een Tweede Meerjarenplan Personenvervoer aanbieden dat voor het eerste traject van de jaren tachtig onder meer aangeeft wat er kan worden gedaan ten behoeve van het openbaar vervoer en van de wegenbouw. Intussen vindt het opheffen van gevaarlijke knopen in het wegverkeer voortgang.

In de Nederlandse samenleving neemt het aantal mensen van vreemde taal en cultuur snel toe. Vooral in de grote steden schept dat problemen. Het gaat om goede huisvesting voor buitenlandse werknemers en vele anderen, om aangepast onderwijs en om blijvende werkgelegenheid. Maar er is ook een geestelijke opgave: in het leven van alle dag de verdraagzaamheid te betrachten die we anderen plegen voor te houden. De rijksbegroting voor het komende jaar getuigt van de prioriteit die de regering aan het beleid ten aanzien van de minderheden toekent.

De maatschappij zo in te richten dat een ieder een eerlijke kans op persoonlijke ontplooiing krijgt is overigens niet een taak die alleen betrekking heeft op mensen van vreemde herkomst. In de jaren tachtig zal de vraag van vrouwen om een plaats in het arbeidsbestel veel groter worden. Mede daarom wil het kabinet deeltijdarbeid bevorderen. Het wil ook de mogelijkheden van opleiding en bijscholing verruimen. Voorts zal het de weg effenen naar de oprichting van een open universiteit.

Onze wetgeving bevat nog een aantal bepalingen die onderscheid maken tussen mannen en vrouwen en ook tussen gehuwden en ongehuwden. Tot het wegnemen van ongerechtvaardigde verschillen zullen nadere initiatieven worden genomen. Ook aan de achterstelling van het buiten huwelijk geboren kind zal een einde worden gemaakt.

Recht doen aan de waardigheid van de mens houdt meer in dan zorg dragen voor zijn welzijn. Daartoe is het ook nodig ieder in staat te stellen persoonlijke verantwoordelijkheid te dragen voor eigen welzijn en dat van anderen. Het besef van die verantwoordelijkheid verschraalt wanneer te gemakkelijk en uitsluitend de gemeenschap wordt aangewezen om in tekorten aan welzijn te voorzien.

Bij het dragen van persoonlijke verantwoordelijkheid horen inspraak en medezeggenschap. De ontwikkeling daarvan zal zich voortzetten, vooral nu meer vorming en onderwijs steeds meer burgers gaan bereiken. Het kabinet neemt in die ontwikkeling een actief aandeel. Zo zal in het komende parlementaire jaar een aanvang worden gemaakt met decentralisatie van de maatschappelijke dienstverlening. Ook zal het kabinet dan zijn standpunt bepalen over het democratisch en doelmatig functioneren van gesubsidieerde instellingen.

Om haar groeiende taken naar behoren te kunnen vervullen heeft de overheid steeds meer informatie nodig. De bewerking van de vele gegevens door computers houdt gevaren in voor de persoonlijke levenssfeer van de burgers. Door middel van nadere regels zal de wet die levenssfeer moeten veiligstellen. In onze hoogst ingewikkelde samenleving raakt menige burger op zoek naar zijn recht het spoor bijster. Onze wetgeving is weliswaar vrijgevig in het aanreiken van middelen tot rechtsbescherming, ook tegen de overheid, maar de rechtzoekende weet er vaak geen raad mee. Dat maakt de verlening van rechtshulp steeds belangrijker. Een voorontwerp van wet daaromtrent is in aantocht.

In grote delen van de wereld ontberen mensen zelfs nog wat nodig is om in leven te kunnen blijven. Dienstvaardigheid vooral jegens de armste landen behoort voorrang te behouden, ook in de minder overvloedige jaren die voor ons liggen. Onlangs is gebleken hoezeer het lot van de vluchtelingen in Zuid-Oost-Azië ons allen beroert. De regering biedt een helpende hand bij het lenigen van hun nood, door mensen op te nemen in ons land en door het verstrekken van financiële hulp.

De onderlinge afhankelijkheid van de staten zal, zowel binnen Europa als daarbuiten, bij voortduring toenemen. In de jaren tachtig zal de Europese Gemeenschap door de toetreding van eerst Griekenland en later Portugal en Spanje worden verruimd. Het thans rechtstreeks gekozen Europese Parlement behoort meer zeggenschap te krijgen.

Het aantal echte democratieën in de wereld is klein. In tal van landen vinden schendingen plaats van de rechten van de mens en is van werkelijke vrijheid tot persoonlijke ontplooiing nauwelijks sprake. Ook uit ons buitenlands beleid blijkt dat wij daarin niet willen berusten.

Van vitale betekenis is de zorg voor internationale vrede en veiligheid in het kader van het Atlantisch Bondgenootschap en van de Verenigde Naties.

Bij het nemen van beslissingen over modernisering van tactische nucleaire wapens, waarvoor de Alliantie binnen afzienbare tijd wordt geplaatst, zal het kabinet in zijn streven de afhankelijkheid van kernwapens te verminderen, grote aandacht schenken aan wapenbeheersing.

Veel respect heeft de regering voor de plichtsbetrachting waarmee onze militairen hun vredestaak in de Libanon vervullen.

Over de mogelijkheden tot herziening van de verhoudingen tussen de Nederlandse Antillen, de eilanden van de Nederlandse Antillen en Nederland zal de Koninkrijkswerkgroep naar verwachting in het komende jaar rapport uitbrengen.

Ook zal in dat jaar de indiening van de reeks van wetsontwerpen tot herziening van de Grondwet worden voltooid.

LEDEN VAN DE STATEN-GENERAAL,

Onder een economisch ongunstig gesternte hervat u vandaag uw werkzaamheid. Zware beslissingen moeten worden genomen. De regering biedt u in de toelichtingen op de heden in te dienen begroting een samenstel van plannen aan waarmee gepoogd wordt het hoofd te bieden aan de problemen van nu en van de naderende toekomst. Het is echter niet alleen de overheid die geroepen is om die problemen op te lossen.

Zij is daartoe alleen ook niet in staat. De burgers van ons land zullen hiertoe ook moeten bijdragen.

De regering vertrouwt erop dat het overleg met u de volksvertegenwoordiging, zal worden gevoerd in een geest van verantwoordelijkheid en van saamhorigheid vooral met de zwaksten in ons eigen land en over onze grenzen.

Van uw inzicht en volharding zal veel worden gevraagd. Moge dat werk worden gedaan in het vertrouwen dat velen u wijsheid toewensen en om zegen voor u bidden.

Hiermee verklaar ik de zitting der Staten-Generaal geopend. (Nederlandse Staatscourant)

RIJKSBEGROTING 1980. MILJOENENNOTA

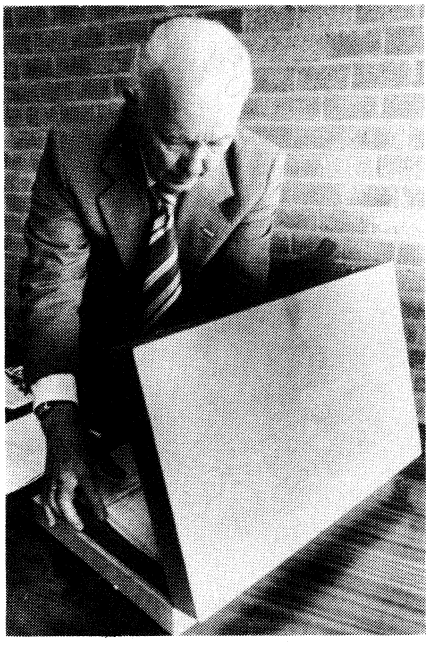
Op 18 sept. heeft minister Andriessen van financiën de Tweede Kamer de begroting voor het jaar 1980 met de erbij horende toelichtende stukken aangeboden.

Het blijkt, dat het kabinet verwacht, dat het Rijk in 1980 uitgaven zal doen tot een bedrag van bijna *f* 115 mrd. Daar zullen inkomsten tegenover staan tot een bedrag van ruim f 100 mrd, zodat er een tekort resteert van ruim *f* 14 mrd. In de miljoenennota geeft de mi-

nister van financiën een toelichting op het te voeren financiële beleid. Een samenvatting van deze nota volgt hierna:

De Nederlandse economie gaf in de eerste helft van **1979** in enkele opzichten verbeteringen te zien. Hiervan getuigen het verminderde inflatietempo, de geringe stijging van de loonkosten en de aantrekkende groei van de export. Dat deze lichtpuntjes echter nog geen keer ten goede over de gehele linie betekenden, blijkt onder meer uit het verloop van de investeringen en het produktievolume. Ook de vooruitzichten voor de wereldeconomie waren begin **1979** nog gunstig. De sterke olieprijsstijgingen hebben dit beeld echter ernstig verstoord. Hoe omvangrijk die verstoring is kan o.m. worden afgeleid uit het feit dat — met alle voorbehoud dat bij dit soort calculaties in acht moet worden genomen — zonder deze prijsstijgingen op zich zelf bezien de werkloosheid in **1980** met rond **20.000** manjaren had kunnen teruglopen. Daarbij moet overigens meteen aangetekend worden dat deze werkloosheidscijfers een onvoldoende weerspiegeling vormen van de problemen waarmee de Nederlandse volkshuishouding thans kampt.

In nagenoeg alle landen vormen, naast het energievraagstuk, de ontwikkeling van de inflatie en van de werkgelegenheid de centrale problemen voor het beleid. Het financieel-economische beleid in **1980** zal op deze problemen moeten inspelen: op energieterrein zal het beleid worden geïntensiveerd; voorkomen dient te worden dat een nieuwe loonprijsspiraal ontstaat die alle inspanningen van de laatste jaren ongedaan maakt; de structuurverbetering van de Nederlandse economie zal doorgang moeten vinden. Dat dit een zeer zware opgave is in omstandigheden waarin het groeitempo van het nationaal inkomen beduidend lager ligt dan in het verleden en het financieringstekort op een uitzonderlijk hoog niveau is gekomen, kan aan geen twijfel onderhevig zijn. Deze opgave heeft Nederland gemeen met de overige economieën. Toch zijn er verschillen. Enerzijds wordt ons land geconfronteerd met structurele aanpassingsproblemen die groter zijn dan in vele andere landen, anderzijds is het inflatietempo in Nederland relatief laag en beschikt ons land over aardgasvoorraden.

Op 17 sept. werd op het ministerie van financiën- het ,,koffertje" ingepakt met de begrotingsstukken, die de minister de volgende dag aan de Tweede Kamer zou presenteren.

DE BEGROTING **1980** (excl. aflossingen staatsschuld)

Het begrotingsbeeld ziet er als volgt uit:
(in miljarden guldens)

	Ontwerp-begroting **1979**	Vermoedelijke uitkomsten **1979**	Ontwerp-begroting **1980**
RIJKSBEGROTING			
— uitgaven	102,4	101,3	111,6
— ontvangsten	88,8	88,7	100,5
	— 13,6	— 12,6	— 11,1
BEGROTINGSFONDSEN*			
— uitgaven	20,3	19,4	22,1
— ontvangsten	21,1	20,6	21,2
	+ 0,8	+ 1,2	— 0,9
Financieringstekort	— 12,8	— 11,4	— 12,0
(Idem als % nationaal inkomen)	(4,6)	(4,1)	(4,0)

* Gemeentefonds, Provinciefonds, investeringsrekening, rijkswegenfonds, afdracht aan EG.

HOOFDLIJNEN

Bij het uitzetten van het beleid voor **1980** heeft de regering als uitgangspunt genomen, dat de koopkracht van werknemers en uitkeringsgerechtigden tot en met het madale niveau — uitgaande althans van de huidige prognoses voor **1980** — zoveel mogelijk dient te worden gehandhaafd. Daarmee liggen voor een belangrijk deel de mogelijkheden vast om door middel van extra overheidsuitgaven bij te dragen aan de oplossing van de hiervoor geschetste problemen. Die mogelijkheden hangen verder in belangrijke mate af van hetgeen toelaatbaar wordt geacht met betrekking tot de feitelijke omvang van het financieringstekort in **1980.**

HET UITGAVENBELEID

Kenmerkend voor het uitgavenbeleid is de accentverlegging die in **1980** plaats heeft naar meer gericht beleid. Die accentverlegging komt zowel tot uitdrukking in de aard van de additionele uitgaven als in de wijze van financiering van deze uitgaven. Ten dele is deze accentverlegging het gevolg van de gewijzigde externe omstandigheden. Voor een ander deel vloeit de uitbreiding van het meer gerichte beleid voort uit de beleidsmatige conclusies die zijn getrokken uit de Sectornota die binnenkort bij het parlement zal worden ingediend.

Met een pakket van gerichte maatregelen tot een totaalbedrag van f **2** mrd beoogt de regering de werkgelegenheid zowel in de marktsector als in de collectieve sector te versterken, de economische structuur te verbeteren en het energieverbruik terug te dringen. Dit pakket maatregelen sluit logisch aan bij de problemen waarmee ons land thans wordt geconfronteerd. Het is opgebouwd uit de volgende hoofdonderdelen:

— Voor een arbeidsplaatsenplan is een bedrag van bijna f **500** mln uitgetrokken. Volgens een met nog veel onzekerheden omgeven raming zal dit arbeidsplaatsenplan de werkloosheid in **1980** kunnen beperken met **5000** à **10.000** manjaren. Veel zal hierbij uiteraard afhangen van de mate waarin de beschikbaar komende arbeidsplaatsen kunnen worden opgevuld.

— Voor verbetering van de werking van de arbeidsmarkt is f **450** mln bestemd. De huidige. in verhouding tot het werkloosheidsniveau relatief omvangrijke openstaande vraag naar arbeidskrachten, vereist voortzetting en intensivering van het beleid, gericht op betere afstemming van vraag en aanbod.

— In de Sectornota wordt uitvoerig uiteengezet met welke maatregelen de inspanningen van het bedrijfsleven op het gebied van innovatie, herstructurering en exportbevordering zullen worden gestimuleerd. Voor **1980** is hiermee **f 530 mln gemoeid.**

— Voor energiebesparingsmaatregelen is ca. f **350** miljoen uitgetrokken. In de nota Energiebeleid wordt één en ander uitvoerig toegelicht.

Naast dit pakket gerichte maatregelen, is voor nieuw beleid met betrekking tot culturele minderheden f **125** miljoen uitgetrokken. Tevens is in verband met de situatie op de woningmarkt tot een extra bouwprogramma van **9500** woningwetwoningen besloten.

DE MIDDELEN

Nederland verkeert in vergelijking met andere landen in de gunstige omstandigheid dat het omvangrijke aardgasvporraden bezit, zij het dat met de eindigheid daarvan en de daaruit voortvloeiende aanpassingsconsequenties terdege rekening moet worden gehouden. Als gevolg van de recente olieprijsontwikkeling zal in **1980** vanwege het aardgas f **2,1** miljard meer aan niet-beliastingmiddelen en vennootschapsbelasting worden ontvangen dan vorig jaar nog werd geraamd. Daarbij is rekening gehouden met een verhoging van de aardgastarieven, in samenhang met de hogere olieprijzen. Voor de kleinverbruikerstarieven is bij de ramingen gerekend met een verhoging van **7** cent per m^3 (excl. BTW).

Er zullen echter nog additionele bronnen moeten worden aangeboord. Deze zijn in de eerste plaats gevonden in het Fonds Investeringsrekening, waardoor een ,,ge-

richte voeding" voor een deel van de extra uitgeven wardt bewerkstelligd.
Aldus wordt binnen het bedrijfsleven een andere aanwending aan een deel van de WIR-gelden gegeven. Naar het oordeel van de regering is het verantwoord dit te realiseren door onder meer een verlaging van de percentages van de basispremie voor gebouwen. De voeding van het Fonds Investeringsrekening zal daartoe structureel met f *515* mln worden beperkt. Omdat bij een ingangsdatum van *1* januari *1980* in dat jaar uit deze maatregelen nog geen kasopbrengsten zijn te verwachten, dient voor *1980* de verrekening van premies met de voorlopige aanslagen voor de vennootschapsbelasting te wonden teruggebracht van 85% tot *60%.*
Naast de ruimte die wordt gecreëerd door maatregelen in de sfeer van de Wet Investeringsrekening is voorts nog een belastingverhoging met *f* 390 miljoen noodzakelijk. Dit bedrag is een saldo van verhogingen tot in totaal f *1160* miljoen en verlagingen van in totaal f *770* miljoen. In hoofdtrekken komt het belastingplan neer op een bewerking van de inflatiecorrectie met 20% en een verlaging aan de voet van het tarief, dit laatste in het kader van de koopkrachthandhaving. Daartegenover staan verhogingen bij een aantal indirecte belastingen, die mede hun rechtvaardiging vinden in energiepolitieke doeleinden en/of het minder noodzakelijke karakter van bepaalde bestedingen. Een nadere toelichting op dit belastingplan wordt verderop gegeven.
De versnelde belastinginning, waartoe in *1979* is besloten, wordt in *1980* gecontinueerd.
De stijging van de uitgaven met ongeveer f *9* miljard ten opzichte van de begroting *1979* vindt zijn oorzaak vooral in het reeds genoemde pakket gerichte maatregelen (*f 2* miljard), loon- en prijsbijstellingen (*f* 5,1 miljard) en hogere uitgaven voor woningwetbouw, culturele minderheden en bijdragen aan AOW en de bejaarden-ziekenfondsverzekering.
Een nieuw element in de begroting *1980* is, dat op het uitgaventotaal een bedrag van f 1 miljard (± 1% van het begrotingstotaal) in mindering is gebracht als globale correctiepost, omdat mag worden verwacht dat niet alk toegestane begrotingsbedragen ook werkelijk volledig zullen worden uitgegeven.

Mutatie reëel vrij beschikbaar inkomen (in procenten) ten opzichte van *1979*

	inclusief incidenteel	exclusief incidenteel
Minimumloon	*1*	*1*
Even meer dan minimumloon	1,5	0,5
Modaal loon	*1*	*0*
2 x modaal loon	— *0,5 A* 0	— *1*
4 x modaal loon	— *1* à — 0,5	— *1,5*
Socialeminima	*0*	*0*

Een grondige studie over een reeks van jaren heeft uitgewezen dat vrijwel ieder jaar een dergelijke „onderuitputting" optreedt. O.a. in Groot-Brittannië en West-Duitsland wordt daarmee al langer rekening gehouden.
Omdat de niet-belastingontvangsten ieder jaar hoger uitkomen dan in de begroting is geraamd, wordt hierbij thans een (voorzichtige) algemene verhoging toegepast van f *250* miljoen.

HET BELASTINGPLAN

Het belastingplan voor *1980* geeft per saldo een verhoging te den van f *390* mln. Dit is het resultaat van de maatregelen, die in de bijgevoegde staat zijn aan te treffen.

DRUKVERHOGING 0,4%

De belastingdruk neemt in het komende jaar toe met 0,15% van het nationale inkomen. Voor de premiedruk wondt een daling voorzien van 0,1%, (In beide gevallen is gecorrigeerd voor statistische drukverhoging.) De druk van de niet-belastingontvangsten (afgezien van de opbrengst van export van aardgas) geeft een stijging te zien van 0,35%. De totale stijging van de collectieve lastendruk komt daarmee uit op 0,4% van het nationale inkomen.

KOOPKRACHTONTWIKKELING IN *1980*

Zoals reeds eerder wend opgemerkt, heeft de regering als uitgangspunt voor het beleid in *1980* gekozen voor koopkrachthandhaving voor werknemers en uitkeringsgerechtigden tot en met het modale niveau Dit uitgangspunt lag reeds besloten in het in Bestek '*81* ontwikkelde beleid Ten opzichte van dit uitgangspunt zouden de gewijzigde externe omstandigheden aantasting van de koopkracht hebben betekend.

Een dergelijke ontwikkeling zou naar het oordeel van de regering een te zware wissel trekken op de matigingsbereidheid. Uit bijgevoegde tabel blijkt dat, nu als scharnierpunt voor de koopkrachthandhaving de modale werknemer is gekozen, een reële inkomensverbetering resulteert voor de daaronder liggende inkomens. Ondanks de voorziene correcties voor systeemfouten in de sociale uitkeringen is het in dit beleid mogelijk gebleken de koopkracht van de sociale minima te handhaven door een gefaseerde verwerking van de per *1* oktober *1979* toegepaste voorindexering.

De loonsomstijging per werknemer, inclusief werkgeverslasten en de kosten die zijn gemoeid met de regelingen voor vervroegde uittreding zal bij het uitgezette beleid 7,5% kunnen bedragen.
De prijsstijging van de gezinsconsumptie voor *1980* komt dan uit op 5½ à 6%. *Ge*let op de vermoedelijke realisatie in *1979* ad ca. 4½% illustreert dit hoe groot de gevaren voor een zeer aanzienlijke versnelling van het inflatietempo in *1980* kunnen zijn en hoezeer het van belang is dat op inkomensgebied het volgende jaar een uiterste terughoudendheid Wordt betoond.

HET FINANCIERINGSTEKORT

Het feitelijke financieringstekort in *1980* als percentage van het nationale inkomen zal nauwelijks lager zijn dan het tekort dat thans voor *1979* wordt geraamd.
Niet dan na zeer grote aarzelingen heeft de regering besloten deze uitkomst te aanvaarden. Onontkoombaar zou anders de koopkracht in *1980* hebben moeten dalen resp. zou drastisch gesnoeid moeten worden op de collectieve uitgaven. Van het thans realiseren van drastische verdere ombuigingen, mede ter compensatie van het gerichte beleid dat op zichzelf dringend nodig is, zouden negatieve repercussies op het voorzieningenniveau en de werkgelegenheid uitgaan die de regering nu niet verantwoord acht. Hierbij moet echter wel worden aangetekend dat in de loop van *1980* nieuwe inzichten met betrekking tot de economische ontwikkeling op middellange termijn kunnen noodzaken tot een nieuwe fundamentele heroverweging van de aanvaardbare groei van de collectieve sector.
Tekorten voor de totale overheid ad 5½% van het nationale inkomen, zoals thans voor *1979* en *1980* worden geraamd, zijn niet alleen historisch bezien zeer hoog, maar ook verontrustend in het licht van de ontwikkeling van de lopende rekening op middellange termijn. In de komende iaren zal nameliik de energiebalans aanzienlijk verslechteren, terwijl de lopende rekening — ondanks de nog steeds weinig aangetaste energiebalans — nu al geen marge meer biedt voor experimenten. Ook de binnenlandse marges

BELASTINGPLAN *1980*

	in mln. gld.
— overloop van maatregelen *1979* (o.a. het vervallen van het nultarief omzetbelasting voor abonnementen op dag- en nieuwsbladen. het vervallen van het verlaagde tarief voor muziek- en toneeluitvoeringen, het vervallen van de tijdelijk verruimde verliescompensatie bij Ink. Bel. en Venn. Bel.)	*35*
— verhoging belastingen sigaretten en kerftabak (prijs populaire sigaretten en shag zal met ca. f 0,40 omhoog gaan)	*265*
— verhoging accijns op alcohol met *27%* (prijsverhoging jenever ± f 2,35 per liter)	230
— venhoging accijns op benzine (prijsverhoging ± *5.13* cent per liter)	215
— verhoging bijzondere verbruiksbelasting auto's (tot f *10.000* ongewijzigd; voor auto's van *f 10.000-f 22.000* van 17,5% tot *19%;* voor duurdere auto's van 17,5% tot 21,5%)	200
— beperking inflatiecorrectie tot *80%*	215
Totale extra opbrengst	1160
Hiertegenover staat een verlaging bij de loon- en inkomstenbelasting (verlenging van de belastingvrije sommen met *1%;* inkorting van de onderste schijf (met f *104* en verlaging van het tarief voor die schijf van *20%* tot *18%)*	— *770*
Per saldo extra opbrengst	*390*

voor het voeren van een stimulerend beleid zijn bliikens partiële spanningen op de arbeidsmarkt, (die echter geenszins duiden op een per saldo opbloei van de werkgelegenheid in de particuliere sector) zeer gering
Naast deze overwegingen op het terrein van het in- en externe bestedingsevenwicht blijven de ook in voorgaande miljoenennota's belichte monetaire bezwaren tegen een tekort van de huidige feitelijke omvang onverminderd groot De overheid is reeds vier jaar lang niet in staat gebleken haar tekort volledig op de kapitaalmarkt te dekken. De mogelijkheden voor monetaire financiering door middel van het plaatsen van schatkistpapier of het interen op het tegoed van de schatkist bij de Nederlandsche Bank zijn niet onbeperkt.
Het tegoed van de schatkist bij de Bank is reeds gedaald van f 6½ miljard per eind 1974 tot f 4½ miljard (incl. bijzondere rekening) per eind 1978 en is niet meer voldoende om de seizoenmatige extra financieringsbehoeften geheel op te vangen.

LENEN IN HET BUITENLAND GEEN UITWEG

Het plaatsen van overheidsleningen in het buitenland kan geen wezenlijke bijdrage leveren aan de oplossing van de problemen waarmee de Nederlandse economie thans wordt geconfronteerd. De noodzaak het evenwicht tussen collectieve en particuliere bestedingen te herstellen vereist een moeizaam aanpassingsproces. Instandhouding van een zo hoog financieringstekort dat een beroep moet worden gedaan op buitenlandse financieringsbronnen zou uitstel van de vereiste aanpassingen betekenen. Dit aanpassingsproces zal echter over één of twee jaren bepaald niet gemakkelijker verlopen dan thans. De vooruitzichten wijzen juist op het tegendeel.
Een direct beroep op buitenlandse middelen doen omdat de binnenlandse besparingen niet meer toereikend zijn, moet worden beschouwd als het onverantwoord doorschuiven van lasten en dringend geboden aanpassingen naar de toekomst.
Tijdelijk lenen in het buitenland om de huidige problemen op te lossen is te meer ongeloofwaardig wanneer men bedenkt dat in de periode 1971 t/m 1980 in totaal voor ca. f 60 miljard aan aardgasbaten wordt ontvangen, waarvan ca. f 45 miljard in de laatste vijf jaar, terwijl in de komende periode rekening moet worden gehouden met een geleidelijk teruglopen van deze inkomsten.
De conclusie van de uitvoerige beschouwing in de miljoenennota is dan ook dat naar het oordeel van de regering een beslissing tot lenen in het buitenland in de huidige omstandigheden veeleer onvermogen om orde op zaken te stellen zou weerspiegelen dan een vrije beleidskeuze.

ONTWIKKELING WERKGELEGENHEID IN COLLECTIEVE SECTOR

Mede onder invloed van het arbeidsplaatsenplan zal de groei van de werkgelegenheid bij de overheid1 en in de semi-collectieve sector2 in de komende jaren aanzienlijk blijven, zoals uit bijgaande tabel blijkt. De tabel geeft alleen een beeld van de uitbreiding van het aantal nieuwe arbeidsplaatsen, Daarnaast wordt de werkloosheid gunstig beïnvloed door de maatregelen in het kader van de vervroegde uittreding, die in de jaren 1980 en 1981 5000 bestaande arbeidsplaatsen vrijmaakt voor opvang van het arbeidsaanbod.

Werkgelegenheid in de (semi-)collectieve sector (x 1000 manjaren)

	1978	1979	1980	1981
Overheidspersoneel	681	693	703	710
Personeel semi-collectieve sector	520	530	543	553
Totaal	1201	1223	1246	1263
Jaarlijkse groei (aantallen)		+ 22	+ 23	+ 17
Gecumuleerde groei (aantallen)		+ 22	+ 45	+ 62
Jaarlijkse groei in %		1,8	1,9	1,4

DE GEMEENTEN EN PROVINCIES

In het begin van de jaren tachtig kan zich een aantal belangrijke wijzigingen voltrekken in de financiële verhouding tussen Rijk en provincies. In 1981 zullen de provincies opcenten op de motorrijtuigenbelasting gaan heffen. Er vindt een bezinning plaats op de werking van de Wet uitkeringen wegen. Ook wordt een onderzoek ingesteld naar de provinciale financiën in het algemeen.
De volumegroei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gehandhaafd op 2,35%. Ook de extra verhoging met f 45 miljoen volgens de meerjarencijfers 1980 is in de begroting opgenomen. Er wordt naar gestreefd ingaande 1980 een voor alle gemeenten geldend bedrag per woning in te voeren. Daardoor wordt de te zwaarwegende rol van het inwonertal bij de verdeling teruggedrongen.

DE MEERJARENRAMINGEN 1980 T/M 1984

De gerichte maatregelen waarvoor op de begroting 1980 f 2 miljard is uitgetrokken zijn ook verwerkt in de meerjarencijfers voor de periode 1981 t/m 1984. Het cijfer van f 1,9 miljard voor het jaar 1981, dat binnen de regeerperiode van het kabinet ligt, heeft het karakter van een voorlopige afspraak. De cijfers voor 1982 t/m 1984 (resp. f 1,9, f 2,1 en f 2,1 miljard) zijn ramingen op basis van de veronderstelling dat het beleid niet gewijzigd wordt.
Het totaal van de meerjarencijfers voor de (relevante) rijksuitgaven in periode t/m 1984 bedraagt:

miljard gld.	1980	1981
	110,6	112,9
1982	1983	1984
115,4	118,9	122,2

Op basis van deze cijfers en de meerjarenramingen van de begrotingsfondsen kan bij een (optimistische) veronderstelling van de economische ontwikkeling worden berekend dat het aandeel van de rijksuitgaven in het nationaal inkomen zal dalen van 43,98% in 1980 tot 42,28% in 1984. Bij een minder gunstige veronderstelling voor de economische groei, de loonstijging en de ontwikkeling van de werkloosheid kan volgens een tabel in de miljoenennota deze daling omslaan in een stijging.
Mede daarom is een meerjarenraming van de ontvangsten naar het oordeel van de regering niet goed mogelijk. Wel wordt bij wijze van illustratie, aangegeven dat een stijging van de belastingdruk met 0,5% van het nationale inkomen per jaar een verhoging van alle tariefschijven van de loon- en inkomstenbelasting met 1 punt zou kunnen betekenen (koopkrachtverlies voor de modale werknemer 0,6%) of een verhoging van beide tarieven van de omzetbelasting met ongeveer hetzelfde effect.

EEN ZEER ZWARE OPGAVE

Het is een zeer zware opgave gebleken, aldus de regering, om bij de noodzakelijk geachte ontwikkeling van de uitgaven en een financieringstekort dat nauwelijks lager ligt dan in 1979, toch tot het geschetste resultaat voor de reële inkomensontwikkeling te komen. Door de bijzondere vormgeving van het dekkingsplan is recht gedaan aan de inkomenspolitieke aspecten. Tevens is, binnen de grenzen van het mogelijke, een bijdrage geleverd aan het in standhouden van de koopkracht; voor grote groepen van de bevolking. Met dat gegeven zal bij een onverhoopt tegenvallende economische ontwikkeling terdege rekening moeten worden gehouden.
De voor het jaar 1980 onvermijdelijke drukstijging van 0,4% zal niet via afwenteling mogen leiden tot hogere arbeidskosten en tot een nieuwe vicieuze cirkel van lastendrukstijgingen en verminderde activiteiten in de marktsector. De regering doet een dringend beroep op alle betrokkenen de solidariteit te, betonen die noodzakelijk is voor een Verantwoorde financiering van de extra uitgaven voor het verbeteren van de structuur van de Nederlandse economie en het voorkomen van meer werkloosheid. Zij is van oordeel dat zij dit beroep te meer kan doen, omdat bij een belangrijk deel van de uitgaven een directe relatie met de werkgelegenheid kan worden gelegd.

Reacties maatschappelijke organisaties

Zowel vanuit werknemers- *als vanuit werkgeversorganisaties is negatief gereageerd op het voorgestelde kabinetsbeleid voor 1980.*

WERKGEVERS

Het Verbond van Nederlandse Ondernemingen wijst erop dat werkgevers en werknemers bij de komende loononderhandelingen voor een schier onmogelijke opgave komen te staan, omdat de overheid opnieuw beslag legt op vrijwel de gehele groei van het nationale inkomen. De grootste werkgeverscentrale wijst erop dat het kabinet is tegemoetgekomen aan de wens van de vakbeweging de doorsnee inkomens te handhaven, maar de bedrijfsrendementen zijn alleen maar verslechterd, aldus het VNO.
Evenals het VNO kritiseert ook het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (NCW) het beslag dat de overheid legt

1 Inclusief onderwijs.
2 Hieronder zijn begrepen sectoren als het openbaar vervoer, medische diensten, sociaal-culturele en maatschappelijke dienstverlening, cultuur en recreatie enz. voor zover deze uit de collectieve middelen worden gefinancierd.

op de groei van het nationale inkomen ,,In de verdeling van de reële groei blijkt de overheid de netto profiteur: Tegenover een nul-lijn voor de meeste inkomenstrekkers en een achteruitgang van de bedrijfsrendementen staat een forse uitgave expansie bij de overheid'', aldus de christelijke werkgevers. Het NCW heeft waardering voor de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting waardoor de koopkracht wordt gehandhaafd. Daardoor ontbreekt volgens het verbond iedere aanleiding tot het stellen van looneisen.

Het Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond, het KNOV, en het Nederlands Christelijk Ondernemersverbond, het NCOV, betreuren het dat de inflatiecorrectie volgend jaar niet volledig wordt doorgevoerd. Het KNOV betreurt het eveneens dat er geen geld is uitgetrokken voor net opzetten van experimenten ter bevordering van de werkgelegenheid in het midden- en kleinbedrijf. Het NCOV constateert daarentegen met genoegen dat het kabinet met kracht een beleid wil voeren ter versterking van het midden- en kleinbedrijf.

WERKNEMERS

De Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) vreest, dat behalve de prijscompensatie niet kan worden volstaan met een loonsverhoging van slechts een half procent, zoals de regering voorstelt.

,,Het ijskoude sociaal-economische klimaat is er door de miljoenennota niet milder op geworden'', zegt de FNV. Ook deze vakcentrale blijft zich opstellen tegen de kortingen op de sociale uitkeringen en de ambtenarensalarissen. De regering vraagt van de mensen met hoge en zeer hoge inkomens en van de vermogensbezitters volgens de FNV een volstrekt onvoldoende bijdrage aan de oplossing van de maatschappelijke problemen. Deze vakcentrale noemt het ontbreken van een goede vermogensaanwasdeling ,,schrijnend''. De federatie zegt de ernst van de sociaal-economische problemen geenszins te onderschatten. Maar, stelt de FNV, het beroep op de verantwoordelijkheidszin van de werknemers is misplaatst wanneer de regering niet tegelijkertijd ernst maakt met het eerlijk delen van inkomen en werk. Deze miljoenennota levert niet de bouwstenen voor betere sociale verhoudingen in ons land op,'' aldus de FNV.

Het CNV meent dat de koopkrachthandhaving voor de werknemers nog net binnen bereik blijft. Maar deze vakcentrale betwijfelt of dat óók het geval zal zijn met betrekking tot de sociale uitkeringstrekkers, het overheidspersoneel en de trendvolgers. Beide vakcentrales wijzen de kortingen op de inkomens van deze groepen vierkant af. Volgens het CNV zijn die kortingen ook volledig in strijd met de in de miljoenennota gebezigde woorden ,,solidariteit van ons allen''.

De christelijke vakcentrale constateert verder dat er van een vermogensaanwasdeling in de afgelopen regeringsperiode niets terecht is gekomen, terwijl voor een voortzetting van het matigingsbeleid in 1980 de invulling van het werkgelegenheidsplan, de gelijke behandeling van werkenden en niet-werkenden een VAD van vitaal belang kan zijn. Voor het CNV zijn deze drie hoofdzaken van zoveel gewicht dat niet kan worden volstaan met een naar de mening van de vakcentrale op zichzelf waardevoile intentieverklaring.

,,De regering zal in de komende kabinetsperiode deze veelbelovende woorden moeten waarmaken'', aldus het CNV. De vakcentrale zegt de miljoenennota in hoofdzaak te beoordelen op de mate waarin het overheidsbeleid bijdraagt aan de verbetering van de werkgelegenheid, omdat dit najaar met de leden weer zal worden gepraat over inkomensmatiging.

Waardering heeft het CNV overigens voor de ontwikkeling van een gericht arbeidsmarktbeleid en voor de voorgenomen uitbreiding van het aantal woningwetwoningen.

De Raad van overleg van Middelbaar en Hoger personeel, betreurt het, dat het kabinet er niet langer naar streeft, de koopkracht tot ongeveer zestigduizend gulden te handhaven. De MHP erkent echter wel dat aan een verdere inkomensmatiging niet valt te ontkomen. In een reactie op de Miljoenennota pleit de MHP ervoor, de matiging niet tot de inkomens boven de dertigduizend gulden te beperken.

,,Door de vastgestelde maatregelen komt opnieuw de gehele last van de economische problematiek op de schouders te liggen van de middelbare en hogere inkomensgroepen'', aldus de Raad MHP.

Reactie politieke partijen

Uit de reacties van de politieke partijen bleek, dat het kabinet aan steun heeft ingeboet bij de kleinste coalitiepartner, de VVD, dat de oppositiepartijen het beleid onverminderd blijven bestrijden en dat alleen de grootste regeringspartij, het CDA, zich in het beleid ,,goed kan herkennen''.

De VVD vindt dat overheid en sociale voorzieningen volgend jaar een te groot deel van de groei van de nationale koek opslokken. Voor bedrijfsleven en particuliere inkomens blijft dan te weinig over. De VVD maakt zich hierover ,,grote zorgen'' en ,,betreurt'' dat belastingverhoging nodig is. De VVD-fractie noemt het ,,dringend geboden alsnog door verdere ombuigingen (bezuinigingen) op overheids- en overdrachtsuitgaven (sociale uitkeringen) te komen tot een gunstiger verdeling van het nationale Inkomen over private en collectieve sector''. Voor na 1980 zal er niet zijn te ontkomen aan ,,een nieuwe fundamentele heroverweging'' van wat een aanvaardbare groei is voor uitgaven van overheid en uitkeringen, stelt de VVD-fractie.

Positief waardeert de VVD de handhaving van de koopkracht, het ongemoeid laten van de aftrek van hypotheekrente van de eigen woning voor de belastingen, en de twee miljard gulden voor gericht aanvullend beleid. De VVD zet een vraagteken bij het ,,arbeidsplaatsenplan'' van minister Albeda (sociale zaken). Dat plan behelst voornamelijk meer arbeidsplaatsen bij overheid en gesubsidieerde instellingen, en de VVD wil ook bevordering van de werkgelegenheid in het bedrijfsleven.

CDA-fractieleider Lubbers heeft in de kabinetsplannen voor 1980 ,,aanzienlijke beleidsbijstellingen'' gevonden die hij verbeteringen vindt. Dit slaat met name op het gerichte aanvullende beleid. Maar wel vraagt Lubbers zich af of er niet meer matiging van inkomens nodig is dan alleen maar mikken op de globale nullijn voor de modale man. Steun krijgt het kabinet van CDA-zijde voor het idee de twee miljard extra inkomsten uit aardgas te gebruiken voor het gericht aanvullende beleid.

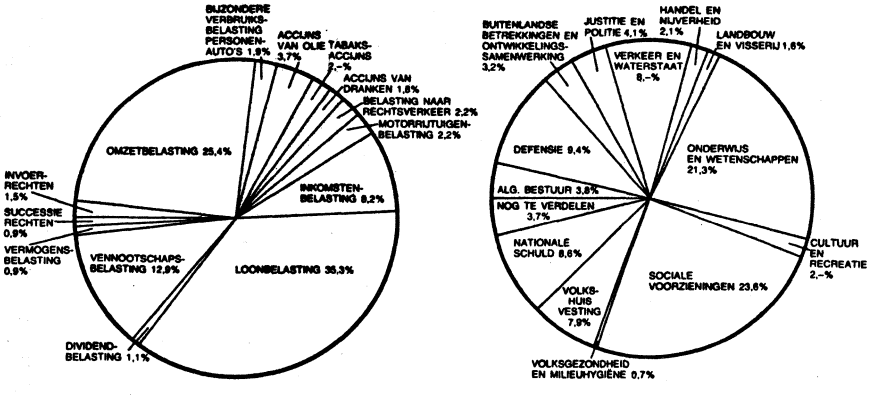
Het ,,Arbeidsplaatsenplan'' wordt door Lubbers ,,een moedige keus'' genoemd, en de forse uitbreiding van de woningwetbouw vindt de CDA-fractieleider ,,verheugend''.

Wel vraagt de CDA-fractie zich af of de aftrek van hypotheekrente voor de belastingen toch niet aan een plafond gebonden zou moeten worden.

Kritisch is Lubbers over de stellingname van het kabinet inzake de mensenrechten. Sprekend over wapenbeheersing vindt het CDA het belangrijk dat resultaten worden geboekt met terugdringen van de rol van kernwapens. Lubbers ziet dat als ,,centrale toetssteen''. De NAVO moet risico's nemen op dit punt, vindt hij.

De PvdA betwijfelt of de handhaving van koopkracht volgend jaar ook zal worden gehaald voor uitkeringstrekkers en personeel van overheid en gesubsidieerde sector. De ramingen van het kabinet op dit punt zouden niet solide zijn, wanneer rekening wordt gehouden met de voorgenomen kortingen op uitkeringen en salarissen van overheidspersoneel.

WAAR VANDAAN EN WAAR NAARTOE

(Het Parool)

ALGEMENE VERZAMELSTAAT VAN DE UITGAVEN EN DE ONTVANGSTEN PER HOOFDSTUK VAN DE BEGROTINGEN 1979 EN 1980 (in m h guldens)

1. UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Hoofdstukken		Uitgaven				Ontvangsten	
		Ontwerp-begroting 1979		1980		Ontwerp-begroting 1979	1980
		bedrag	in % van totaal	bedrag	in % van totaal	bedrag	bedrag
I	Huis der Koningin	8	0,0	9	0,0		
II	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	128	0,1	137	0,1	2	3
III	Algemene Zaken	81	0,1	95	0,1	40	47
IV	Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse Zaken	177	0,2	197	0,2	81	80
V	Buitenlandse Zaken	2.644	2,5	2.909	2,5	192	200
VI	Justitie	2.615	2,5	2.749	2,4	319	360
VII	Binnenlandse Zaken	5.229	5,0	5.543	4,8	265	287
VIII	Onderwijs en Wetenschappen	20.592	19,6	21.919	19,1	222	349
IX A	Nationale Schuld	8.310	7,9	9.844	8,6	7	7
IX B	Financiën	2.550	2,4	2.741	2,4	71.636	79.874
X	Defensie	10.005	9,5	10.862	9,5	552	607
XI	Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	9.088	8,6	10.099	8,8	3.579	3.961
XII	Verkeer en Waterstaat	8.368	8,0	9.775	8,5	2.893	3.252
XIII	Economische Zaken	2.536	2,4	2.715	2,4	6.609	8.526
XIV	Landbouw en Visserij	2.083	2,0	2.243	1,9	271	269
XV	Sociale Zaken	13.205	12,6	14.398	12,5	1.112	1.331
XVI	Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk	9.364	8,9	9.884	8,6	726	776
XVII	Volksgezondheid en Milieuhygiëne	3.801	3,6	4.495	3,9	266	273
	Aanvullende posten	4.341	4,1	4.279	3,7	110	370
Totaal		105.125	100,0	114.893	100,0	88.882	100.572
Saldi						— 16.243	— 14.321

De uitgaven-bedragen zijn tevens gegeven in percentages van het totaalbedrag. Daarbij wordt erop gewezen dat deze percentages enigszins worden beïnvloed door de nog niet aan de begrotingshoofdstukken toebedeelde bedragen van de aanvullende posten. De hiervoor aan het slot opgenomen bedragen betreffen voor een deel conjuncturele uitgaven.

2. AANVULLENDE POSTEN 1980

	Uitgaven
1. Relevante uitgaven	4.211
2. Werkgelegenheidsprogramma's van vóór 1979	68
	4.279

De PvdA noemt de totale kabinetsplannen ,,ontmoedigend en gevaarlijk". Geen van de doelstellingen van Bestek '81 op gebied van werkloosheid, inflatie, investeringen, financieringstekort, wordt gehaald. De stijging van de olieprijs is als excuus onvoldoende. Ingevoerde produkten, zoals olie, zijn dit jaar gemiddeld tien procent duurder geworden, maar in 1974, onder het kabinet-Den Uyl, was dat 35 procent. De PvdA vindt het een veeg teken dat in de kabinetsplannen geen berekening voorkomt van de gevolgen van de verminderde economische groei voor de jaren na 1980.

In tegenstelling tot het CDA is de PvdA niet onder de indruk van de twee miljard gulden voor gericht beleid en het arbeidsplaatsenplan. Voor 1979 was, onder andere benamingen, nog meer beschikbaar dan die twee miljard, en vorig jaar werd voor 1980 nog een grotere groei van arbeidsplaatsen voor overheid en gesubsidieerde sector geraamd dan nu zitten in het arbeidsplaatsenplan. ,,Kunstgrepen die de geloofwaardigheid van het beleid niet verhogen." concludeert de PvdA.

De socialisten willen verzwaring van belastingen voor inkomens boven 50.000 gulden en voor bewoners van dure eigen woningen, hogere belasting op energieverslindende produkten, aftopping van prijscompensatie, vermogenswinstbelasting, een goede vermogensaanwasdeling, en de postbank.

Ook D'66 stelt vast dat van de doelstellingen van Bestek '81 alleen ,,handhaving koopkracht" binnen bereik is. D'66 geeft toe dat door de internationale economische terugslag niet alle doelstellingen gelijkelijk kunnen worden gehaald. Maar het kabinet had ,,een krachtiger poging" moeten doen om een sterkere matiging van inkomens te bereiken, bijvoorbeeld een voor iedereen gelijk stukje van de prijscompensatie. Het hele beleid wordt volgens D'66 gekenmerkt als ,,voorzichtig, zonder veel risico's, daardoor ook zonder veel perspectief". Tevreden is D'66 wel met de verhoging van accijnzen, het beleid inzake energiebesparing, en de stimulering van industriële vernieuwing.

De PPR vindt dat de belastingverhogingen de lage inkomens zwaarder treffen dan de hogere. Het Bestek-beleid wordt nu wat bijgetrokken, maar nog steeds mikt het kabinet op versterking van concurrentiekracht en export en het meelopen in de technologische ontwikkeling. Op defensiegebied ondersteunt het kabinet volgens de PPR ten onrechte de perfectionering van het arsenaal kernwapens en bovendien opvoering van de meer ouderwetse bewapening.

Marcus Bakker (CPN) heeft uitgerekend dat de lastenverhogingen van het kabinet — aardgas, tabak, benzine, alcohol — een gezin volgend jaar een tientje per week zullen kosten. ,,Van de Bestekverhalen over minder werkloosheid en inflatie is niets meer over. De regering zelf organiseert grove prijsstijgingen", aldus Bakker.

Het GPV heeft waardering voor allerlei onderdelen van het kabinetsbeleid, maar niet voor het totaal, dat volgens het GPV wordt gekenmerkt door ,,stuurloosheid en materialisme. Geen spoor van enige geïnspireerdheid". De burgers worden opgeroepen de problemen samen met de regering op te lossen, maar ,,de regering geeft hierbij geen leiding". Er is geen bezieling, geen hart onder de riem van het volk. Zonder morele leiding ontstaat er opstandigheid met gezinsmoeilijkheden en stakingen, aldus het GPV.

Perscommentaren

Miljoenennota en troonrede hebben ook dit jaar weer geleid tot uiteenlopende reacties in de dagbladen. Slechts een enkel blad had in zijn commentaar een goed woord voor de plannen van het kabinet over. Algemene tendens in de commentaren was vooral dat dit jaar geen samenvatting van de departementale plannen werd gegeven, in afwijking van de gebruikelijke gang van zaken. In de troonrede werd volstaan met een vage filosofie over de jaren tachtig.

Het NRC/Handelsblad vraagt zich in zijn commentaar af of het kabinet zal zijn opgewassen tegen de krachten die zich ertegen verzetten. die deze miljoenennota, ook in zijn progressief aandoende gedaante, graag zullen zien als een kind van nood? ,,Veel is afhankelijk van de alternatieven die oppositionele krachten naar voren weten te brengen. Daar hoeft

RAMINGEN BELASTINGOPBRENGSTEN OP KASBASIS VOOR 1979 EN 1980

		Vermoedelijke uitkomsten 1979	Raming 1980
I	Kostprijsverhogende belastingen	36.580	39.675
	a. Invoerrechten	1.350	1.425
	b. Omzetbelasting	23.000	24.700
	c. Bijwndere verbruiksbelasting personenauto's	1.500	1.775
	d. Accijns van lichte olie	2.725	3.000
	e. Accijns van minerale oliën, andere dan lichte olie	675	700
	f. Tabaksaccijns	1.700	1.950
	g. Alcoholaccijns	950	1.225
	h. Bieraccijns	250	260
	i. Wijnaccijns en accijns van mousserende dranken	160	160
	j. Suikeraccijns	25	25
	k. Accijns van alcoholvrije dranken	120	130
	1. Belastingen van rechtsverkeer	2.025	2.150
	m. Motorrijtuigenbelasting		
	1. exclusief opcenten	1.175	1.225
	I. opcenten ten behoeve van het Rijkswegenfond	920	950
	n. Grondbelasting (rijksopcenten)	5	p.m.
II	Belastingen op inkomen, winst en vermogen	50.540	57.575
	a. Inkomstenbelasting	7.500	7.950
	b. Loonbelasting	31.200	34.300
	c. Dividendbelasting	950	1.025
	d. Kansspelbelasting	65	75
	.e. Vennootschapsbelasting	9.200	12.500
	f. Vermogensbelasting	900	875
	g. Successierechten	725	850
	h. Personele belasting (rijksopcenten)	p.m.	p.m.
	i. Belasting op vermogensaanwas	—	p.m.
III	Totaal van I en II	87.120	97.250
	Aandeel van het Gemeentefonds	10.760	11.753
	Aandeel van het Provinciefonds	741	850
	Aandeel van het Rijkswegenfands	920	—
	Aandeel van de Europese Gemeenschappen		
	1. in de invoerrechten	1.340	1.415
	2. in de omzetbelasting	1.375	1.400
	Afdracht aan de Investeringsrekening	3.509	3.780
		18.643	19.198
	Ten bate van de Rijksbegroting	68.477	78.052

men niet veel spectaculairs van te verwachten, zolang het kabinet niet opzienbarend door de mand valt", zo schrijft het NRC/Handelsblad in zijn commentaar.

De Telegraaf schrijft dat uit de miljoenennota blijkt dat de destijds door deze regering met zoveel verve uitgedragen visie achter Bestek '81 totaal is verbleekt. Het kabinet heeft zijn toevlucht genomen tot een pakket van gerichte maatregelen, gepaard gaande met lastenverhogingen voor burgers en bedrijfsleven. De druk van de collectieve uitgaven op onze economie stijgt daardoor en neemt niet af, zoals steeds de doelstelling van dit kabinet is geweest. „Van een fundamenteel andere aanpak, zoals vastgelegd in Bestek '81, is de regering teruggevallen op een beleid, dat opvallend veel overeenkomsten vertoont met dat van het kabinet-Den Uyl, dat in de bestrijding van de werkloosheid zo deerlijk heeft gefaald", aldus het commentaar in de Telegraaf.

Volgens het communistische blad De Waarheid komt het kabinet met een oud program van lastenverzwaringen en verscherpte loonmatigingen op een moment dat het verzet tegen die matigingspolitiek een geheel nieuwe toestand heeft geschapen. „Voor een gezamenlijke standpuntbepaling van alle progressief denkende mensen tegen het kabinet-Van Agt en voor een progressief meerderheidsvorming bestaan thans grote perspectieven", aldus De Waarheid.

Het blad Het Vrije Volk heeft geen goed woord over voor de miljoenennota. „Ieder behoorlijke raad van commissarissen zou het kabinet met zijn begroting naar huis sturen. Het kabinet baseert zich op een extra loonsverhoging van een half procent. Ieder kind weet dat dit te laag is."

Het Parool heeft het over „sombere stukken". Zij maken duidelijk dat de langs het pad van Bestek '81 nagestreefde gezondmaking van onze economie voorlopig naar het rijk der illusies kan worden verwezen. Het blad noemt de olieprijsverhoging een zware spaak in het wiel. Met zijn aanvullende pakket van maatregelen speelt het kabinet daar op niet onverdienstelijke wijze op in.

Het Algemeen Dagblad vindt de troonrede dit jaar even kort als pover. Het dagblad vindt het vreemd dat er in de troonrede niet gesproken wordt over Bestek '81. „Over een van de belangrijkste doelstellingen van dit plan, de terugdringing van het aantal werklozen tot 150.000 in 1981, wordt niet meer gesproken. Deze troonrede mist ook de aansluiting op de actualiteit. Een verwijzing naar de arbeidsonrust onder andere in de Rotterdamse haven, zou op haar plaats zijn geweest, omdat hier voor 1980 een olievlekwerking dreigt die de totale opzet van het beleid drastisch kan verstoren," aldus het Algemeen Dagblad.

De Volkskrant is van mening dat een matigingsbeleid van. enige kracht hooguit kans van slagen heeft als het vergezeld gaat van een hervormingsbeleid van enige allure, als er perspectief is buiten de sfeer van directe inkomens. Ket kabinetsbeleid is failliet, er wordt alleen nog maar gevlucht naar de politiek veiligste plek. Het is te hopen, zo stelt De Volkskrant, dat die vluchtpoging mislukt, want voor de crisisbestrijding is een ander kabinet nodig. De Volkskrant signaleert dat het kabinet beetje bij beetje naar een koers schuift die afwijkt van het oude winst-wordt-werk formule. „Maar het vertrouwen in het beleid gaat steeds meer ontbreken en of dat met deze maatregelen te winnen zal zijn is de vraag."

Het Haarlems Dagblad noemt de troonrede een helder en eenvoudig geformuleerd document. „Niet minder dan zestien beloften houdt deze troonrede in. die nog niet in de beleidsprestatie van vandaag worden gehonoreerd maar „straks" zullen worden ingevuld. Later wellicht als het CDA weer de blijkbaar begeerde coalitie met de socialisten in de vingers heeft gekregen."

Volgens Trouw hebben troonrede en miljoenennota op nogal onthutsende wijze duidelijk gemaakt dat onze traditionele politiek slechts met de uiterste discipline (lees: matigingsbereidheid) van alle betrokkenen kan worden volgehouden.
Valt een te groot aantal uit de boot, dan zijn de gevolgen nauwelijks te overzien. Bijna onvaderlandse oplossingen, zoals het mes zetten in ons stelsel van sociale zekerheid, dan wel een strikt geleide loonpolitiek, lijken dan de enige overblijvende uitweg te worden.

Het Reformatorisch Dagblad zegt: „In de troonrede worden hier en daar wat concrete maatregelen aangekondigd maar inzake een aantal hete hangijzers neemt het kabinet geen standpunt in. Terecht overigens stelt het kabinet aan het eind van de troonrede dat de overheid in haar eentje niet in staat is en ook niet geroepen is om al die problemen zelf op te lossen. Meer dan het kabinet Den Uyl beseft dit kabinet dat het niet alles kan en ook niet alles moet doen. Dat is zeker een winstpunt. Het kabinet voelt zich zwak en daarom schuift het moeilijke zaken het liefst voor zich uit, en dat is ook verkeerd," aldus het Reformatorisch ,dagblad.

Het Friesch Dagblad vindt dat de troonrede over het algemeen redelijk overkomt. „Het kabinet heeft de omstandigheden niet mee. Het sobere realisme dat met name in de sociaal-economische passages van de troonrede naar voren kamt, wettigt echter de hoop dat het kabinet met een goede inzet er het beste van wil maken. Dat verdient waardering.

Het Nederlands Dagblad noemt de troonrede de troonrede van de gemiste kansen. „Het kabinet weet niet beter te doen dan het volk op te roepen om te bewaren wat we hebben. We1 beschouwd is dit puur conservatisme, in wezen niet verschillend van de mentaliteit van de vorige eeuw, die door Hildebrand in zijn Camera Obscura zo treffend aan de kaak is gesteld."

De meeste commentaren uitten hun kritiek op de miljoenennota in bloemrijke beeldspraken. Zo associeerde bijvoorbeeld de Haagsche Courant premier Van Agt als een profeet in de regen en de nota als een ,,grijze, kalme regen die op de samenleving neerdaalt en waar nergens meer een stukje blauw is te zien". Het Nieuwsblad van het Noorden zegt over de miljoenennota: „de patiënt is op sterven na dood". Volgens de Limburger heeft het kabinet een mo-

lensteen om de nek terwijl het Dagblad Noord-Limburg en de Winschoter Courant beweren dat regeren op dit moment nog slechts inhoudt „op de winkel passen". (Nederlandse Staatscourant, ANP, Trouw, NRC/H'blad, Het Parool, De Volkskrant, Ministerie van financiën)

MACRO-ECONOMISCHE VERKENNING 1980

Het Centraal Planbureau (CPB) heeft op 18 sept. de Macro-economische verkenning (MEV) voor het jaar 1980 gepubliceerd. In deze MEV analyseert het CPB de nationale en internationale economische situatie en spreekt het verwachtingen uit omtrent de ontwikkelingen in de naaste toekomst.

Aan de ene kant is de MEV een belangrijk document voor het kabinet bij het uitstippelen van het financieel-economische beleid, zoals dat zijn neerslag vindt in o.m. de rijksbegroting; aan de andere kant verwerkt het CPB in de MEV de beleidsvoornemens van het kabinet.

Uit het MEV voor 1980 blijkt, dat er voor de modale werknemer een reële inkomensverbetering niet in zit; dat het aantal werklozen niet zal verminderen; en dat zowel voor 1979 als voor 1980 de investeringen van de bedrijven op de nullijn zitten.

Een lichtpunt vormt de ontwikkeling van de lopende rekening van de betalingsbalans; na het tekort van f 1,9 rnrd in 1978 wordt voor het volgende jaar een overschot van f 1,0 rnrd verwacht.

Meer bijzonderheden volgen hierna:

Valgend jaar staat de Nederlandse economie, ondanks sen verbetering van de betalingsbalans, een periode van stagnatie te wachten. Het reëel beschikbare inkomen van de modale werknemer blijft op hetzelfde peil als dit jaar. terwijl de werkloosheid niet zal verminderen. Ook de bruto-investeringen van de bedrijven blijven op de nullijn.

Verwacht wordt dat de internationale conjunctuur volgend jaar zal omslaan. Hier zijn de prijsstijging van olie en andere grondstoffen en de stagnatie in de VS schuldig aan. De Nederlandse uitvoer zou daardoor minder stijgen dan voor dit jaar geraamd wordt, namelijk met 4 procent in 1980 tegen 9 procent dit jaar.

Toch wondt een verbetering van de betalingsbalans voorzien. Dit jaar zou het tekort op de lopende rekening van 1,9 miljard al kunnen worden geëlimineerd, terwijl voor volgend jaar zelfs een overschot van een miljard verwacht wordt. De stijging van de exportprijzen van aardgas — die het prijsniveau van olie vertraagd volgen — levert een belangrijke bijdrage aan deze verbetering.

Het aantal mensen dat wil werken zal komend jaar, uitgedrukt in manjaren (twee werknemers die ieder een jaar lang halve dagen werken tellen samen op tot één manjaar), stijgen met 10 duizend. De stijging van het aantal schoolverlaters en de groei van het aantal vrouwen dat wil deelnemen aan het arbeidsproces wordt voor een deel gecompenseerd door vervroegde uittreding. Verwacht wordt dat 20 duizend personen vervroegd zullen uittreden en dat van de aldus vrijgemaakte arbeidsplaatsen er 10 tot 15 duizend weer zullen worden bezet,

Door gerichte steun aan bedrijven en een arbeidsplaatsenplan wil de regering de werkgelegenheid in de niet-commerciële dienstverlening en bij de overheid uitbreiden. Volgend jaar zou de stijging van het arbeidsaanbod geheel moeten worden opgevangen door het scheppen van extra werkgelegenheid bij de overheid ter grootte van 10.000 manjaren.

De overheidsuitgaven stijgen volgend jaar tot 147.3 mrd gulden, tegen 134 rnrd dit jaar. Uitgedrukt als percentage van het nationaal inkomen betekent dit een stijging van 48.7% tot 49,3%. De inkomensoverdrachten stijgen van 32,5 mrd tot 36,5 mrd, terwijl de som van materiële bestedingen groeit van 66,9 tot 72,2 rnrd gulden. De restpost (kostprijeverlagende subsidies, rentebetalingen, vermogensoverdrachten en kredieten) stijgt van 34,6 rnrd tot 38,6 mrd gulden.

De regering wil de overheidsuitgaven verhogen met een pakket van gerichte maatregelen ter grootte van 2 rnrd gulden: 1,3 rnrd voor de versterking van de structuur van het bedrijfsleven, het

KERNGEGEVENS 1977-1980

	1977	1978	1979	1980
	mutaties t.o.v. voorafgaand jaar in %			
Veronderstellingen				
Externe data				
Volume wereldinvoer (herwogen)	4	5	7	4
Invoerprijspeil (in gld)	3	—2	10	8
Concurrerend uitvoerprijspeil (in gld)	1,5	0,5	5,5	8
Loonkosten per eenheid produkt in de verwerkende industrie in het buitenland (in pld)	2	2,5	4	7
Effectieve koers van de gulden t.o.v. de concurrenten op buitenlandse markten	6,5	3,5	2,5	0
t.o.v. de leveranciers	4	5,5	2	0
Overige veronderstellingen				
Overdrachtsuitgaven door de overheid (bruto)	9,3	15,6	17,0	11,5
Waarde materiële overheidsconsumptie	11	8	13,5	7,5
Waarde overheidsinvesteringen	— 5	3,5	6,5	11
Volume investeringen in woningen	16	2,5	—2	5
Arbeidstijdverkorting (zonder overwerk)	0	0,5	0,5	0,5
Liquiditeitsquote1 (ultimo)	37,4	36,0	35,5 à 36	35,5 à 36
Loonsom per werknemer in bedrijven	8	7 à 7,5	6,5 à 7	7,5
Resultaten				
Volume particuliere consumptie	5	3,5	2,5	2
Volume bruto investeringen bedrijven	18	5	0	0
(excl. woningen)	— 3	0,5	4,5	2
Volume materiële overheidsbestedingen2	(—13)	(—3,5)	(—1)	(3,5)
(w.o. investeringen)	— 1,5	3	9	4
Volume goederenuitvoer	2,5	6	6	2,5
Volume goedereninvoer	3	2	2,5 à 3	2,5
Volume bruto nationaal produkt	3	2,5	3	2,5
Produktievolume in bedrijven	6	4,5	4,5 à 6	6
Prijspeil particuliere consumptie				
Prijsindex gezinsconsumptie	6,5	4	4,5	5,5 à 6
(werknemersgezinnen)	3	—2	8,5	8
Prijspeil goederenuitvoer				
Arbeidsproduktiviteit in bedrijven	3	2,5	3	2,5
(incl. zelfstandigen)				
Loonkosten per eenheid produkt in de verwerkende industrie	4	3	1	3
Reëel vrij beschikbaar inkomen	2,5	3	1,5	1
(modale werknemer; incl. incidenteel)	niveaus			
Saldo lopende rekening van de betalingsbalans (mld gld)	2,3	—1,9	0	1
Voorraadvorming (mld gld)	1,9	3,4	1,8	2,3
Werkloosheid (x 1000 personen)	204	206	210	210
Werkgelegenheid bedrijven en overheid (x 1000 manjaren)	4662	4673	4683	4694
Arbeidsinkomensquote3	91,1	90,4	90,1	90,5
Besparingen1	14,6	13,8	13,4	13,8
Financieringssaldo overheid (transactiebasis)1	— 3,6	—4,5	—4,7	—4,7
Belastingdruk1,4	31,4	32,1	33,7	34,2
Sociale premiedruk1	19,8	20,0	20,2	20,3

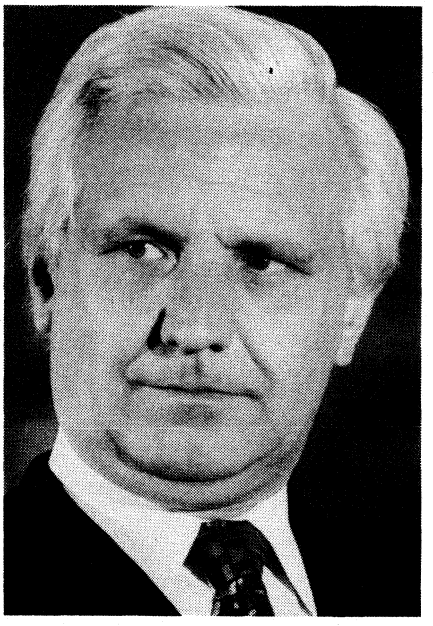
1 In % van het netto nationaal inkomen tegen marktprijzen.
2 Omvat overheidsinvesteringen en -consumptie (excl. lonen en salarissen.
3 Er is gecorrigeerd voor mijnbouw, openbaar nut en woningexploitatie.
4 Gecorrigeerd voor statistische drukstijging bedraagt de belastingdruk in 1978 31,7, in 1979 32,3 en in 1980 32,5%.

scheppen van meer arbeidsplaatsen en het beter laten aanpassen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, en 0,7 mrd voor andere maatregelen, zoals besparing van het energieverbruik en bevordering van innovatie.
Aan de inkomstenkant wil de regering-Van Agt de directe belastingen verlagen en de indirecte belastingen verhogen, wat per saldo moet leiden tot een belastingverhoging van 0,4 mrd. Aardgas moet ver kubieke meter 7 cent duurder worden. De uitkeringsgerechtigden moeten volgens de plannen in 1980 twee keer een half procent inleveren. Toch zou dit hun koopkracht niet aantasten.
Verwacht wordt dat de arbeidsinkomensquote (gecorrigeerd voor gas e.d.) weer enigszins zal toenemen: van 90 in 1979 tot 90,5 in 1980. In verhouding tot het concurrerende buitenland blijft de loonkostenstijging echter achter — aangenomen dat de wisselkoersen geen verandering zullen ondergaan.
De loonstijging, die niet uit de berekeningen van het Planbureau volgt maar er als veronderstelling is ingestopt, wordt voor volgend jaar geschat op 7,5%, hoger dan de verwachte loonstijging voor dit jaar (6,5 à 7,0%). Omdat de produktiviteit met slechts 2,5% zou stijgen (dit jaar: 3,0%) ontstaat een opwaartse druk op het prijspeil. Door het duurder worden van het aardgas en de huren, en de verhoging van de indirecte belastingen zouden de prijzen van de particuliere consumptie volgend jaar met 6,0% stijgen, 1,5% meer dan voor 1979 wordt geraamd.
De produktie van bedrijven zal bij een matige afzetontwikkeling in 1980 met slechts 2,5% in volume kunnen toenemen. Dit terwijl de consumptie en de materiële overheidsbestedingen in 1980 volgens de CPB-prognoses met 2% zullen stijgen.
De prognoses van het Planbureau zijn gebaseerd op een toeneming van de wereldhandel in 1980 met 4%, minder dan de 7% van 1979 als gevolg van het duurder worden van olie en de stagnatie in de VS.
Wat zou er gebeuren als de wereldhandel volgend jaar in het geheel niet meer zou toenemen? Het Planbureau verstrekt de volgende cijfers: de invoerprijzen zouden niet met 8% stijgen (zoals bij een 4-procentsgroei van de wereldhandel werd berekend) maar met 6%. De uitvoerprijzen zouden niet stijgen met 8% maar met 7%. Hoewel de gevolgen voor de betalingsbalans beperkt blijven valt de produktiegroei een vol procent lager uit. De werkloosheid zou in dit geval met 8000 personen toenemen. (NRC/Handelsblad, Nederlandse Staatscourant)

BELGIË

VOLKSUNIE KIEST NIEUWE VOORZITTER

De partijraad van de Volksunie heeft op 8 sept. kamerlid Vik Anciaux verkozen tot partijvoorzitter, in opvolging van mr. Hugo Schiltz die vervroegd ontslag had genomen (zie pag. 460/1).
Anciaux behaalde in de tweede stemronde de vereiste tweederde meerderheid: 77 stemmen tegen 38 voor mr. Johan Sauwens (28), oud-voorzitter van de Volksunie-Jongeren. Senator Guido van In werd nagenoeg eenparig verkozen tot voorzitter van de partijraad, in opvolging van Willy de Saeger die op 23 juni verkozen was tot algemeen partijsecretaris. De vergadering verliep achter gesloten deuren.

Vik Anciaux werd geboren te Bouchout bij Antwerpen op 21 december 1931. Hij studeerde geneeskunde te Leuven en werkte 17 jaar als huisarts in Machelen nabij Brussel. In 1965 werd hij Volksunie-kamerlid voor Brussel-Halle-Vilvoorde. In de regering-Tindemans II was hij staatssecretaris voor Brusselse sociale zaken en adjunct voor Nederlandse cultuur. Vóór de vorming van dat kabinet en opnieuw na de val ervan, was Anciaux voorzitter van de VU-fractie in de Kamer. Hij heeft een gezin van zeven kinderen en staat bekend als een sociaal bewogen man, die oog heeft voor de problematiek van de marginalen.

Na de bijeenkomst legde Anciaux slechts een korte verklaring af. Hij zei dat een verandering in de stijl van de partij mocht worden verwacht. Over zichzelf zei hij: ,,Ik ben minder briljant dan Schiltz, maar beschik wellicht over een grotere warmte en ben misschien bereid om meer in ploegverband te werken, wat nog niet wil zeggen dat ik Schiltz als een alleenheerser beschouw. Ik kan allicht ook meer geestdrift opwekken." Anciaux verklaarde nog dat de VU intern verscheurd is en dat het bewerkstelligen van de eenheid en de eendracht een zware opdracht wordt, alsook het dichten van de kloof tussen de nationalistische partij en de Vlaamse beweging.
Op 9 sept. ging Anciaux in een interview voor de Vlaamse televisie, nader in op zijn beleidsopvattingen. Hij beklemtoonde dat hij de VU een radicale, nationalistische koers wil doen varen, gericht op het bereiken van ,,zelfbestuur in al zijn consequenties" voor de Vlaamse gemeenschap. Hij verklaarde het z.g. Egmont-akkoord inzake de staatshervorming slechts ,,met pijn in het hart" te hebben goedgekeurd, en het thans op een aantal punten af te zweren.
Wat de strategie van de Volksunie betreft, zei Anciaux dat de partij thans een harde oppositiekoers gaat varen en niet bereid is over compromissen te praten. Daarmee reageerde hij uitdrukkelijk op het ,,manifest aan mijn partij" dat Schiltz enkele dagen eerder, op 4 sept. op een persconferentie had bekendgemaakt. Daarin had Schiltz betoond dat de Volksunie haar doel, met name de totstandkoming van een Vlaamse deelstaat in een Belgische bondsstaat, diende na te streven via de methode van het vergelijk en via deelneming aan de regering. Het manifest werd door de partijraad niet aan de orde van de bespreking geplaatst, maar wél werd overeengekomen het te behandelen op een besloten congres in december, te samen met de andere problemen m.b.t. de partijstrategie.

ITALIË

VERKIEZINGEN OP SARDINIË

Bij de regionale verkiezingen die midden juni op het eiland Sardinië zijn gehouden heeft zich de trend die eerder bij de nationale parlementsverkiezingen was te constateren (pag. 556/2) voortgezet: verlies voor communisten en christen-democraten en winst voor de partijen van het centrum en de radicalen en teruggang voor de neo-fascisten.
In het nieuwe parlement in Cagliari is de zetelverdeling thans als volgt: 32 christen-democraten, 22 communisten, 9 socialisten, 4 sociaal-democraten, 4 neo-fascisten, 3 republikeinen en 3 vertegenwoordigers van de Sardijnse Actie partij, 2 radicalen en 1 liberaal.
Het aandeel van de christen-democraten is vergeleken met de laatste regionale verkiezingen in 1974 van 38,3% naar 37,7% teruggelopen. De communisten gingen terug van 26,S naar 26,3%. De socialisten kregen 11,2% (was 11,7). De sociaal-democraten 4,6 (5,9), republikeinen 3,3 (2,6), de liberalen 2 (2,8), de radicalen 3 (0), de neo-fascisten 5,3 (7,8) en de Sardijnse Actiepartij 3,3 (1). (NZZ)

RHODESIE

BRITS-AMERIKAANSE BEMOEIENISSEN

De op 1 sept. 1977 gepubliceerde Brits-Amerikaanse voorstellen voor een overgangsregeling t.b.v. een onafhankelijk Zimbabwe (Rhodesië) — zie pag. 133/3 e.v.-'78 — werden vervolgens in de praktijk zowel door de regering van Ian Smith als door het Patriottisch Front van Joshua Nkomo en Robert Mugabe gedeeltelijk verworpen, al werden nog een tijdlang pogingen ondernomen deze voorstellen uit te voeren. Het op 3 maart 1978 te Salisbury gesloten akkoord i.z. een z.g. interne regeling (pag. 145 e.v. - '78) werd internationaal verworpen. De Britse en de Amerikaanse regering streefden daarop naar een conferentie van alle partijen — zowel van de overgangsregering als van het Patriottisch Front — om overeenstemming te bereiken over een internationaal aanvaardbare oplossing. Dit streven had aanvankelijk geen succes, maar na het optreden van een nieuwe, Conservatieve regering in Engeland en na het totstandkomen van een meerderheidsregering in Salisbury (pag. 587/3 e.v. en pag. 602/3 e.v.) trad een nieuwe toestand in. Uiteindelijk werd op de Gemenebestconferentie te Loesaka (1 tot 7 aug. 1979) een akkoord tussen Engeland en de Afrikaanse landen bereikt, dat de weg baande voor een constitutionele conferentie van alle partijen te Londen, die op 10 sept. werd geopend.

Hieronder wordt een begin gemaakt met een overzicht van de Britse en Amerikaanse stappen en hun uitwerking.

Reacties op Brits-Amerikaanse voorstellen

Tijdens een persconferentie op 2 sept. 1977 toonde Smith zich uiterst kritisch t.o.v. veel aspecten van de voorstellen. Het plan scheen hem ,,een zeer listig ontwerp'' om het Patriottisch Front aan de macht te brengen. Hij noemde het een ,,gekke suggestie'' dat de ,,terroristen'', die tegen zijn regering streden, de basis zouden vormen van de toekomstige veiligheidstroepen. Ook de machtsoverdracht aan een VN-vredeskorps tijdens de overgangsperiode achtte hij ,,een bijna krankzinnige suggestie''. Maar tegelijk zegde Smith een serieuze bestudering van de voorstellen alsmede een zorgvuldig en weloverwogen antwoord daarop toe.

Na overleg met de Zuidafrikaanse regering op 12 sept. 1977, deelde Smith op 18 sept. mee dat zijn regering bepaalde voorstellen aan de Britse minister van buitenlandse zaken, David Owen, had overhandigd voor wijzigingen in het Brits-Amerikaanse plan.

Op 25 sept. voerde Smith, naar op 1 okt. werd onthuld, in Loesaka besprekingen met president Kaoenda van Zambia, kennelijk zonder dat daar enige andere regering van in kennis was gesteld. De Zambiaanse regering verklaarde op 1 okt. dat de ontmoeting ,,niets van betekenis'' had opgeleverd.

Op 28 sept. zei Smith in het parlement te Salisbury dat de Brits-Amerikaanse voorstellen aan een referendum onder de blanken zouden worden voorgelegd, voordat zij konden worden aanvaard. Mocht het referendum negatief uitvallen, dan zou de regeling van de baan zijn, evenals trouwens wanneer er onenigheid onder de Afrikaanse nationalistische partijen zou bestaan..

Diezelfde dag zou Smith minister Owen hebben uitgenodigd Lord Carver, de aangewezen resident-commissaris voor de overgangsperiode (pag. 133/1 - '78), naar Salisbury te zenden samen met de (nog te benoemen) speciale vertegenwoordiger van de VN teneinde militaire aspecten van de overigens daarmee nog niet aanvaarde voorstellen te bespreken. Maar het Britse ministerie van buitenlandse zaken liet op 3 okt. weten dat het ,,op dit tijdstip niet passend'' was voor Lord Carver om naar Rhodesië te gaan.

Inmiddels hadden de twee leiders van het Patriottisch Front, Mugabe en Nkomo, na een vierdaags overleg te Maputo (Mozambique) in een gezamenlijke verklaring te kennen gegeven dat de Brits-Amerikaanse voorstellen de basis konden vormen voor ,,verdere onderhandelingen'', ook al waren de aan de Britse resident-commissaris toegedachte ,,absolute bevoegdheden'' onaanvaardbaar. Nkomo verwierp ook de voorgesteld VN-vredesmacht en hij verlangde de ontbinding van alle bestaande Rhodesische veiligheidstroepen, met inbegrip van de politie. Maar hij verklaarde zich bereid ,,sommige elementen van de veiligheidstroepen in onze strijdkrachtrn op te nemen''.

Na een bijeenkomst van alle frontlijn-presidenten behalve president Neto van Angola op 22-23 sept. te Maputo verklaarden deze staatshoofden dat de Brits-Amerikaanse voorstellen ,,een voldoende basis voor verdere onderhandelingen tussen de betrokken partijen'' vormden al voegde president Nyerere van Tanzania daaraan toe dat de voorstellen ,,vele negatieve aspecten'' hadden en ,,vele vragen onbeantwoord'' lieten.

Veiligheidsraad keurt benoeming speciale VN-vertegenwoordiger goed

De op verzoek van de Britse regering bijeengekomen Veiligheidsraad keurde op 29 sept. 1977 met 13 tegen 0 stemmen bij één onthouding (SU), terwijl China niet aan de stemming deelnam, een resolutie goed die secretaris-generaal Waldheim machtigde een speciale vertegenwoordiger voor Rhodesië te benoemen. Op 5 okt. maakte secretaris-generaal Waldheim de benoeming van luitenant-generaal Prem Chand (India) tot vertegenwoordiger bekend. (Deze was o.m. commandant van de VN-vredesmacht op Cyprus geweest van dec. 1969 tot dec. 1976.)

Vergeefse pogingen tot *uitvoering* Brits-Amerikaanse voorstellen

Vervolgens werd echter geen voortgang geboekt bij de uitvoering van de Brits-Amerikaanse voorstellen, voornamelijk omdat zowel de regering-Smith als het Patriottisch Front zich tegen een staakt-het-vuren verzetten zolang geen overeenstemming over de politieke structuur voor de overgangsperiode was bereikt.

Op 23 oktober stelde Smith dat de Britse regering z.i. haar houding had veranderd en nu trachtte een staakt-het-vuren tot stand te brengen voordat een nieuwe grondwet bekrachtigd was. Hij gaf dit initiatief geen kans en hij meende dat de beste manier om de problemen van Rhodesië op te lossen in zijn eigen plan voor een interne regeling school. Drie dagen eerder had ook Mugabe zich zeer duidelijk tegen een staakt-het-vuren uitgesproken.

Na overleg met de Britse regering (17-19 okt.) over een staakt-het-vuren maakten veldmaarschalk Lord Carver en luitenant-generaal Prem Chand van 31 okt. tot 10 nov. een rondreis door Afrika.

Zij voerden besprekingen met Nkomo en Mugabe in Dar-es-Salaam (Tanzania) op 31 oktober en beraadslaagden in Salisbury (Rhodesië) van 2-6 november met o.a. bisschop Moezorewa, ds. Sithole, Josiah Chinamano, Ian Smith en verscheidene

President Kaoenda van Zambia (r.) in gesprek met luitenant-generaal Prem Chand (l.) en veldmaarschalk Lord Carver (m.).

van zijn ministers. Na afloop verklaarde Smith dat er geen mate van overeenstemming bestond over de vraag hoe een staakt-het-vuren en een regeling zouden worden bereikt, noch over de definitieve vorm van een toekomstige grondwet noch over de toekomstige rol en samenstelling van de veiligheidstroepen (Inmiddels had ook een Britse vertegenwoordiger, John Graham, op 4 november in Salisbury besprekingen gevoerd met zowel leden van de regering als Moezorewa en Sithole)

Vervolgens voerden Lord Carver en Prem Chand overleg met president Seretse Khama in Botswana (7 november), Zambia's president Kaoenda in Loesaka (8 november) en het Nigeriaanse staatshoofd Obasanjo in Lagos (9 november)

Na afloop verklaarde Lord Carver dat er nog ,,een lange weg te gaan'' was ,,voordat de voorstellen voor beide zijden aanvaardbaar zijn''.

Op 11 nov. verklaarde de Britse minister van buitenlandse zaken, Owen, in het Lagerhuis, dat er nog ,,drie essentiële elementen'' moesten worden uitgewerkt: ,,de overgangsconstitutie, de onafhankelijkheidsconstitutie en de wet en ordesituatie''.

Op 13 nov. bevestigde Smith dat Lord Carver had gesuggereerd dat eigenlijk elke blanke eenheid van de Rhodesische strijdkrachten — behalve de luchtmacht — moest worden ontbonden. Smith had deze suggestie verworpen, omdat die z.i. op ,,totale overgave'' neerkwam. Elke poging om een staakt-het-VU-ren te bereiken vóór een politieke oplossing noemde hij ,,geheel onuitvoerbaar''.

Op 14 nov. verklaarde Nkomo te Loesaka dat het Brits-Amerikaanse initiatief om een regeling door onderhandelingen in Rhodesië te bereiken ,,een totale mislukking'' was. Naar zijn zeggen had Smith geweigerd een voorgestelde bestandsconferentie op Malta die week bij te wonen. Engeland moest maar zien nog iets uit de puinhopen te redden, aldus Nkomo, die Engeland reeds op 11 nov. had voorgehouden het bespreken van een bestand met Moezorewa en Sithole te staken.

Op 24 nov. ging Smith op bepaalde voorwaarden akkoord met verkiezingen op basis van het beginsel één man, één stem, waarna de onderhandelingen met de leiders van drie zwarte ,,gematigde'' nationalistische bewegingen over een interne regeling in Rhodesië op gang kwamen (zie pag. 129 e.v.-'78).

Op 2 dec. nodigde minister Owen Nkomo en Mugabe voor besprekingen in Londen uit, maar deze wezen die uitnodiging van de hand volgens een Britse bekendmaking van 4 december. Die dag sprak ds. Sithole in Londen met minister Owen en Lord Carver.

Op 6 dec. maakte president Kaoenda van Zambia bekend dat zijn regering niet langer aan de conferentietafel wilde zitten om de Brits-Amerikaanse voorstellen te bespreken. Hij had de Amerikaanse president Carter en de Britse premier Callaghan van dit besluit op de hoogte gesteld. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Vance, stelde diezelfde dag dat het Brits-Amerikaanse plan ,,op tafel en actief'' bleef.

Vier van de frontlijn-presidenten — Kaoenda (Zambia), Neto (Angola), Machel (Mozambique) en Nyerere (Tanzania) — gaven tijdens een bijeenkomst in Beira (Mozambique) op 18 dec. een verklaring uit, waarin zij hun steun betuigden aan de ,,positieve aspecten'' van het Brits-Amerikaanse plan, terwijl zij de verplichting van hun groep jegens het Patriottisch Front in zijn ,,bevrijdingsoorlog'' bevestigden.

Van 6-8 jan. 1978 bezochten Lord Carver en Prem Chand op uitnodiging van president Machel Maputo, maar zij hadden daar geen ontmoeting met Mugabe.

Op 9 jan. voerden zij in Pretoria overleg met de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken, R. F. Botha. Daarna had Lord Carver in Botswana nog een gesprek met president Seretse Khama voor hij op 10 jan. naar Londen terugkeerde.

Op 19 jan. maakten Mugabe en Nkomo in Maputo bekend dat de Britse minister van buitenlandse zaken, Owen, hen had verzekerd van zijn ,,onwrikbare steun'' aan het Brits-Amerikaanse plan, en dat zij daarom een drie weken eerder door Owen verstrekte uitnodiging voor een gesprek op Malta hadden aanvaard.

Dit gesprek vond op 30 en 31 jan. te Valetta plaats en werd tevens bijgewoond door Lord Carver, Prem Chand en Andrew Young (de Amerikaanse VN-ambassadeur). Later werd onthuld dat de Britse regering toen gedetailleerde voorstellen indiende over de rol van de Britse resident-commissaris, terwijl Nkomo en Mugabe met een nieuwe reeks ,,tegen-voorstellen'' van het Patriottisch Front kwamen.

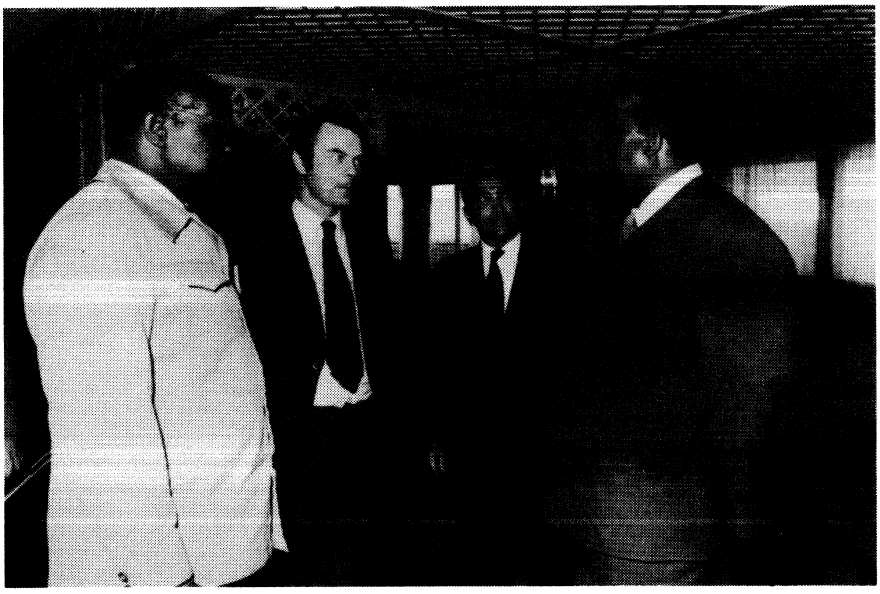
Volgens de Britse voorstellen zou er tijdens de overgangsperiode een regeringsraad optreden, bestaande uit de resident-commissaris als voorzitter en 10 andere leden, die de partijen van de Geneefse conferentie van 1976 vertegenwoordigden. De resident-commissaris zou o.a. belast zijn met de instelling en het functioneren van de regeringsraad, het handhaven van wet en orde en de vorming van het ,,Zimbabwe National Army''.

Daarentegen verlangden Nkomo en Mugabe de vorming van een Zimbabwe National Army uit hun strijdkrachten, en de vorming van een regeringsraad met vier zetels voor het Front, één voor de resident-commissaris, één voor Rhodesië's blanken en geen voor enige andere nationalistische organisatie, waarbij deze raad als opperbevelhebber van de strijdkrachten moest fungeren.

Achteraf stelden Mugabe en Nkomo dat de Britse regering had aanvaard dat het Patriottisch Front een substantiële rol zou spelen en Engeland een ,,toezichthoudende'' rol in een soort partnerrelatie.

Volgens Mugabe had de bijeenkomst ,,een zeer nuttige basis voor verdere onderhandelingen'' gelegd.

Maar op 2 febr. ontkende minister Owen de stelling van het Patriottisch Front dat de strijdkrachten van het Front als garant van de onomkeerbaarheid van het overgangsproces zouden optreden.

Tijdens het Rhodesië-overleg op Malta v.l.n.r. Robert Mugabe, minister Owen, Prem Chand en Joshua Nkomo.

Reacties op interne regeling

Na besprekingen met bisschop Moezorewa, die naar Londen gekomen was om een ,,onmiddellijke Britse erkenning" van het akkoord van Salisbury te vragen, zei minister Owen op *6* maart 1978 in het Lagerhuis: ,,Groot-Brittannië en de VS zullen al het mogelijke blijven doen om de gebieden van overeenstemming uit te breiden en de belangrijkste onopgeloste problemen te helpen oplossen, in het bijzonder de manier waarop een echte machtsoverdracht aan de meerderheid moet worden verzekerd alsmede stabiele omstandigheden waarin eerlijke en vrije verkiezingen kunnen plaatsvinden en alle nationalistische leiders daaraan deel kunnen nemen. (...) Wat het Patriottisch Front betreft, dit vormt een zeer belangrijk deel van mijn rol om alle nationalistische leiders erbij te betrekken en ik zal in elk opzicht doen wat ik kan." Owen bleef een staakt-het-vuren en de volledige deelname van alle nationalistische leiders ,,de ideale oplossing" vinden. Het was ,,een centraal onderdeel van het Brits-Amerikaanse initiatief dat er eerlijke en vrije verkiezingen zouden komen en dat alle nationalistische leiders vrij en eerlijk zouden deelnemen en dat geen partij een dominerende positie zou claimen. Dat is nog steeds ons voornaamste doel", aldus Owen.

Nadat bisschop Moezorewa op 8 maart in Washington besprekingen met minister van buitenlandse zaken Vance had gevoerd, zei president Carter op 9 maart dat de ,,interne regeling" ,,een stap in de goede richting" was, voor zover die overeenkwam met het Brits-Amerikaanse plan, maar dat de guerrillastrijders het recht moesten hebben te ,,streven naar de leiding van Rhodesië." Geen permanente regeling kon tot stand komen zonder het recht van alle nationalistische leiders om deel te nemen. Daarom riep Carter op tot een conferentie van ,,alle belanghebbende nationalistische leiders" in een poging om de verschillen tussen de interne regeling, die ,,niet adequaat" was, en het Brits-Amerikaanse plan, dat dat wel was, te overbruggen.

Op 10 maart verklaarde minister Owen dat het conferentieplan van Carter een ,,poging om alle partijen van de besprekingen van Malta en Salisbury bijeen te brengen" vormde. Engeland en de VS, aldus Owen, ,,hebben de individuele componenten van het interne regelingsvoorstel niet verworpen, voor zover zij verenigbaar zijn met de Brits-Amerikaanse voorstellen. Maar het interne regelingsplan, hoewel een **stap** in de goede richting, is niet adequaat..."

Nkomo en Mugabe zouden, naar op 11 maart werd bericht, te kennen hebben gegeven dat zij geen enkele nieuwe conferentie wilden bijwonen, tenzij de Veiligheidsraad de overeenkomst van Salisbury ,,veroordeelde".

Zij voerden op 13 en 14 maart in Londen besprekingen met minister Owen, die ook werden bijgewoond door de Amerikaanse ambassadeur en Lord Carver, maar dit overleg leverde geen resultaat op. Wel verklaarde Nkomo nadien dat hij en Mugabe hadden beklemtoond dat de Brits-Amerikaanse voorstellen de basis voor onderhandelingen moesten blijven. Hij vervolgde: ,,Wij wensen äe hervatting van de besprekingen binnen het kader van Malta, waar wij een staakt-het-vuren en militaire zaken bespraken. Daarna kunnen de andere partijen aanwezig zijn om constitutionele zaken te bespreken".

Na een zesdaags debat, waarin de leiders van het Patriottisch Front wel, maar Moezorewa niet, het woord mochten voeren, keurde de Veiligheidsraad op 14 maart met 10 tegen 0 stemmen bij 5 onthoudingen (Canada, Duitsland, Engeland, Frankrijk en de VS) een door Nigeria voorgestelde resolutie goed waarin het-akkoord van Salisbury als ,,illegaal en onaanvaardbaar" werd verworpen en waarin ,,pogingen en manoeuvres" van de blanke minderheid om de macht in Rhodesië te behouden werden veroordeeld.

Op **2** april maakte de Amerikaanse president Carter in Lagos (Nigeria), waar hij met het staatshoofd Obasanjo gesproken had, bekend dat Engeland en de VS van plan waren ,,zo spoedig mogelijk" een conferentie over Rhodesië bijeen te roepen, die door alle groeperingen van de interim-regering in Rhodesië, de guerrillaleiders en de leiders van de zwarte buurstaten moest worden bijgewoond, en die voorafgegaan zou worden door een bijeenkomst van vertegenwoordigers van Engeland, de VS en het Patriottisch Front (zie ook pag. 227/3 - 1978).

In Salisbury werd Carters oproep op 3 april door het UANC als ,,vruchteloos" en ,,zelfmoordend" verworpen, maar dezelfde dag werd een voorgesteld bezoek van John Graham (een Britse plv. onderminister van buitenlandse zaken) en Stephen Low (de Amerikaanse ambassadeur in Zambia) door de interim-regering toegejuicht.

Op 7 april voerden Graham en Lom in Maputo (Mozambique) overleg met Nkomo en op 10 april spraken zij in Salisbury met functionarissen van de interim-regering.

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

DE VAL VAN KEIZER BOKASSA

In de nacht van 20 op 21 sept. is keizer Jean-Bedel Bokassa I ten val gebracht door zijn neef, oud-president David Dacko, in een zonder bloedvergieten verlopen staatsgreep, met voorkennis en medewerking van de Franse regering.

Parijs, dat jarenlang nauwe betrekkingen met Bokassa had onderhouden, had tenslotte pas na de publikatie op 16 aug. van het rapport van de Afrikaanse commissie inzake de moord op een honderdtal kinderen (zie pag. 572 e.v.) zijn financiële hulp aan het Centraal Afrikaanse Keizerrijk opgeschort.

Begin augustus had René Journiac, adviseur van de Franse president Giscard d'Estaing, de keizer verzocht zich terug te trekken, maar deze was daarop niet ingegaan. Daarna voelde Frankrijk zich, volgens The Economist (29-g), verplicht Bokassa kwijt te raken. David Dacko werd verkozen als veiligste opvolger en het plan was in te grijpen, zodra de keizer zijn hoofdstad Bangui voor een bezoek aan het buitenland verliet.

Nadat keizer Bokassa naar Libië vertrokken was — om naar verluidt met kolonel Kadhafi te onderhandelen over de vestiging van een Libische militaire basis op het grondgebied van het CAK in ruil voor een belangrijke financiële vergoeding —, was aan de voorwaarde om in te grijpen voldaan. Dacko vloog op 20 sept. te middernacht aan boord van een Frans militair toestel naar Bangui, aldus The Economist, en tegelijk begon daar de landing van de eerste militairen van een Franse troepenmacht. Deze operatie ,,Barracuda" was volgens *Le* Monde (28-9) anderhalf a twee maanden tevoren voorbereid. Er werden 680 man uit N'Djamena (Tsjaad) en Libreville (Gabon) naar het keizerrijk overgebracht. Op 20 sept. vanaf 23.00 uur vervoerden acht Transall-transportvliegtuigen een compagnie van het 3de R.P.I.MA (régiment parachutiste d'infanterie de marine) en twee compagnieën van het 8ste R.P.I.MA. naar Bangui. Het detachement van het 3de R.P.I.MA., dat normaal in Carcassonne is gestationeerd, had zojuist deelgenomen aan manœuvres in Zaïre en verbleef sindsdien in Libreville; de twee compagnieën van het 8ste R.P.I.MA., normaal gelegerd in Castres, verbleven reeds sinds enige tijd in N'Djamena.

De officiële versie van de gebeurtenissen plaatste de komst van de Franse troepen na de machtsovername door Dacko.

Dacko schafte onmiddellijk het keizerrijk af en hij herstelde de ,,goede, oude republiek" in ere. In zijn eerste proclamatie nodigde de nieuwe president de strijdkrachten uit de orde te handhaven. Hij voegde daaraan toe: ,,Om u te helpen in uw taak, heb ik een beroep gedaan op onze vriend van oudsher, Frankrijk."

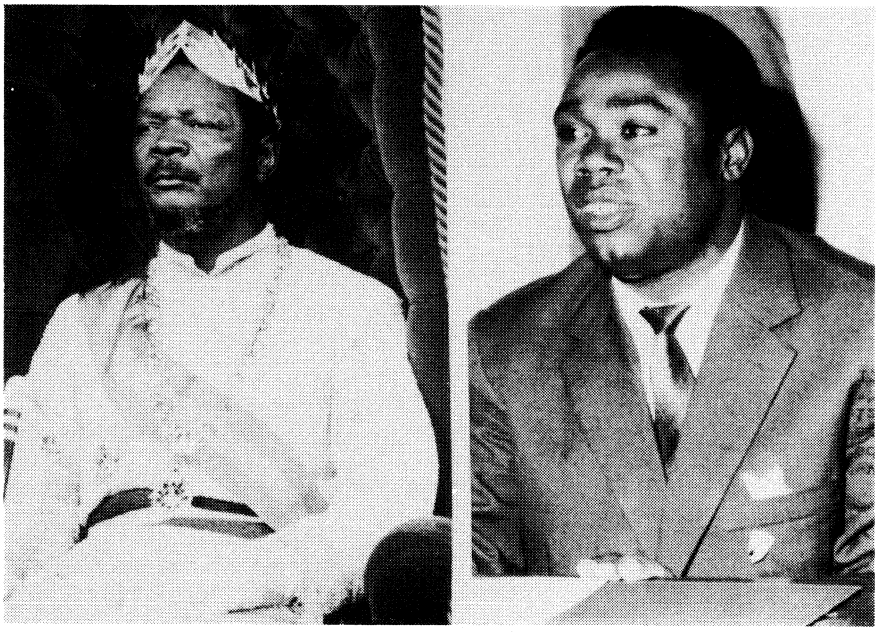
De Franse regering deelde op 21 sept. 's rniddags in een communiqué van het ministerie van samenwerking mee: ,,In antwoord op de oproep van de autoriteiten van de Centraal Afrikaanse staat, president David Dacko en premier Henri Maidou, en om de bedreigingen voor de veiligheid van de bevolking het hoofd te bieden, rekening houdend met de ernstige aantastingen van de mensenrechten, geconstateerd door de Afrikaanse commissie, heeft de regering besloten tot het zenden van een militair detachement naar Bangui. Dit zal worden teruggeroepen, zodra de Centraal Afrikaanse autoriteiten de veiligheid van de bevolking gewaarborgd achten."

In een boodschap tot de natie, die regelmatig door de radio werd herhaald, stelde Dacko o.a.: ,,Sinds 13 jaar is het land uitgebuit door degene die zich tot keizer ervan heeft laten proclameren en die ons vaderland (...) geheel heeft geruïneerd. Er zijn geen wegen meer, er is geen handel meer en geen produktie; de openbare fondsen en de buitenlandse hulp zijn door Bokassa ontvreemd en gestort op rekeningen in Zwitserland en Europa. ." Dacko, die na zqn afzetting door Bokassa begin 1966 een tijdlang gevangen zat, maar sinds 1976 als diens persoonlijke adviseur fungeerde, vervolgde: ,,Ik heb al deze jaren temidden van u geleefd. (..) In de gevangenis, onder huisarrest of als gijzelaar heb ik met u de onmenselijke hardheid gevoeld van het regime, en toen ik de kans kreeg, heb ik geprobeerd het te verzachten .."

Hij riep zijn landgenoten op zich rond hem te verenigen om ,,het moeilijke programma van nationale eenheid uit te werken, dat de terugkeer van de vrijheid zal toelaten alsmede het herstel van een gezonde economie en van een doeltreffend en respectabel bestuur".

Premier Maidou schaarde zich vrijwel onmiddellyk achter het nieuwe regime.

Ook de vroegere ambassadeur in Parijs, Sylvestre Bangui, zei op 21

De inmiddels afgezette keizer Bokassa (l.) en zijn opvolger, president Dacko.

(Voortzetting op pag. *640/3)*

WEST-EUROPA

BELGIË

LEUVEN-FRANS VOLLEDIG OVERGEHEVELD

De overheveling van de Franstalige afdeling van de katholieke universiteit van Leuven, waartoe in 1968 beslist werd (pag. 421/3-1968), is thans volledig voltooid. De enige faculteit die nog in Leuven was achtergebleven, nl. die voor wijsbegeerte en letteren, is in sept. verhuisd naar de nieuwe campus van Louvain-la-neuve te Ottignies (Waals-Brabant), waar de nu totaal onafhankelijke Université Catholique de Louvain (UCL) ondergebracht is.

De bouw van de campus werd aangevat begin 1971. De eerste steen werd gelegd op 2 februari 1971 in bijzijn van koning Boudewijn, kardinaal Suenens en de toenmalige eerste-minister prof. G. Eyskens (zie pag. 100/3-1971). In okt. 1972 arriveerden de eerste studenten. De termijn die voor de overheveling was gesteld, werd strikt nageleefd. Na de komst van de 1.500 studenten van Wijsbegeerte en Letteren telt Louvain-la-neuve nu 11.300 studen-t-n, terwijl er nog eens 5.300 studenten ingeschreven zijn in het complex van de geneeskundige faculteiten te Woluwe bij Brussel. (De Nederlandstalige universiteit Leuven telt nu 20.500 studenten.)

De opening van het nieuwe academische jaar te Ottignies had plaats op 18 september. In zijn openingstoespraak ging de rector, mgr. Massaux, niet in op de voltooiing van de overheveling, maar de voorzitter van de raad van beheer, J. Godeau, handelde o.m. over de financiële problemen van de UCL en op de noodzakelijke ,,verdichting van het stadsweefsel" op de nog te uitsluitend door academici en studenten bewoonde campus.

UITVOERING EERSTE FASE STAATSHERVORMING

In uitvoering van de wet op de eerste en onmiddellijke fase van de staatshervorming (vor. ber. pag. 540/1) legde de regering op 6 juli de laatste hand aan een reeks koninklijke besluiten, die de afbakening regelen van de gewestelijke en gemeenschapsbevoegdheden, de organisatie van de gewest- en gemeenschapsregeringen en de bevoegdheden van de leden van die regeringen. De KB's verschenen de volgende dagen in het staatsblad.

In de loop van juli trof de regering ook een aantal principebeslissingen betreffende de gedeeltelijke regionalisering van de openbare besturen en van de rijksbegroting. Zo werd o.m. overeengekomen dat een aantal administratieve diensten zullcn worden overgeheveld van de nationale departementen naar vier nieuwe ministeries, met name het ministerie voor de Nederlandse gemeenschap en het Vlaamse gewest, het ministerie voor de Franse gemeenschap, het ministerie voor het Waalse gewest en de administratie voor het gewest Brussel.

Wat de begroting betreft, werd beslist dat -- naast de z.g. culturele dotaties die thans voorzien in 17,5 rnrd fr. lopende uitgaven en 4,7 mrd fr. vastleggingskredieten — de gemeenschappen op basis van de begroting 1979 bijkomend kunnen beschikken over 30.7 rnrd fr. lopende uitgaven en 5,5 rnrd fr. vastleggingskredietcn. Tevens worden voor 11,9 rnrd fr. vastleggingsmachtigingen overgedragen van de gewesten naar de gemeenschappen, zodat het totale investeringsvolume van de gemeenschappen ruim 22 mrd fr. bedraagt. Het grootste deel van dat bedrag is bestemd voor de bouw van ziekenhuizen en bejaardentehuizen, culturele en sportinfrastructuu .

Op basis van de begroting 1979 beschikken de gewesten over 14,9 nird fr. voor de lopende uitgaven en 28,8 rnrd fr. voor de kapitaaluitgaven. Daarvan gaat het grootste deel naar de huisvesting, het leefmilieu en de gesubsidieerde werken van de gemeenten. Voor 1980 zouden de gemeenschappen over 52 rnrd fr. beschikken voor de lopende uitgaven, de gewesten over 23 rnrd fr. Inzake de kapitaaluitgaven wordt het 24 rnrd fr. voor de gemeenschappen en 30 rnrd fr. voor de gewesten.

De kranten van 23 juli publiceerden de uitvoerige lijst van de ministeriële diensten die van een nationaal departement worden overgeheveld naar een van de gemeenschappen resp. gewesten.

Nog in de loop van juli bereidde het ministerieel comité voor de hervorming van de instellingen de teksten voor betreffende de tweede, ,,voorlopige en onomkeerbare" fase van de staatshervorming, waarbij ook werd rekening gehouden met diverse adviezen van de Raad van State.

Na de vakantie-onderbreking werd de voorbereiding voortgezet en op 21 september keurde de kabinetsraad twee wetsontwerpen goed, die beogen de tweede fase van de staatshervorming gestalte te geven. en die na het parlementaire reces in oktober bij de senaat zullen worden ingediend.

BEVOLKINGSCIJFERS

Op 1 januari 1979 telde België 9.841.654 inwoners of 18.352 meer dan op 1 januari 1977. Het gewest Brussel telt 1.015.710 inwoners of 26.342 minder dan twee jaar vroeger. Vlaanderen telt 5.600.903 (+ 34.912) en Wallonië 3.225.041 (+ 9.782).

Er waren 8.965.077 Belgen en 876.577 buitenlanders (8,9% van de totale rijksbevolking.) In vier provincies bestaat de bevolking voor meer dan 10% uit buitenlanders: Brabant (13), Henegouwen (16,5), Luik (14) en Limburg (10,1). In enkele grote arrondissementen ligt het percent buitenlanders nog hoger: Brussel (22,4), Charleroi (20,3), Luik (18,5) en Hasselt (11,3).

Vlaanderen telt 230.595 buitenlanders (4,1% van de Vlaamse bevolking), Wallonië 418.241 (12.9%). *(Bron:* ,,Bevolkingsstatistieken", nrs. 1 en 2, jaargang 1979, uitgave van het Nationaal Instituut voor de Statistiek.)

SABENA

Verkeersminister Chabert heeft op 12 sept. tijdens een officieel bezoek aan Japan te Tokio een Belgisch-Japanse overeenkomst ondertekend, die de luchtvaartmaatschappij Sabena een tweede regelmatige verbinding met Tokio bezorgt via de noordelijke route over Alaska. In ruil laat Sabena de wekelijkse lijnvlucht Brussel-Tokio via Zuidoost-Azië vallen. De verbinding Brussel-Athene - Bangkok - Manilla blijft wel behouden.

NEDERLAND

VERHOGING SOCIALE UITKERINGEN PER 1 OKTOBER 1979

Tijdens de parlementaire behandeling van het zgn. 1 juli-pakket (pag. 476/1 e.v.) heeft minister Albeda van sociale zaken de toezegging gedaan de sociale uitkeringen, met uitzondering van de kinderbijslag, per 1 okt. 1979 met 1% te verhogen. Met deze verhoging wordt beoogd extra zekerheid te verkrijgen met betrekking tot de koopkrachtpositie

van de uitkeringsgerechtigden in 1979.
De verhoging zal plaatsvinden door middel van vóór-indexering, d.w.z. dat een deel van de verhoging per 1 jan. 1980, nl. 1%, al vanaf de maand okt. 1979 zal worden uitbetaald.

De nieuwe bijdragen staan vermeld in bijgaand overzicht:

AOW en AWW

Met ingang van 1 okt. 1979 gingen de uitkeringen krachtens de Algemene Ouderdomswet en de Algemene Weduwen- en Wezenwet als volgt omhoog:

AOW	bruto per maand
Gehuwde bejaarden	van f 1.369,50 tot f 1.383,50
Ongehuwde bejaarden	van f 935,— tot f 944,50

AWW	bruto per maand
Weduwen met kinderen	van f 1.369,50 tot f 1.383,50
Weduwen zonder kinderen	van f 935,— tot f 944,50
Wezen tot 10 jaar	van f 302,50 tot f 306,—
Wezen van 10 tot 16 jaar	van f 445.— tot f 449,50
Wezen van 16 tot 27 jaar	van f 580,— tot f 586,—

Als gevolg van de verhoging zijn ook deinhoudingen (loonbelasting, eventueel ziekenfondspremie en AWBZ-bijdrage) gewijzigd. De berekeningen van het nettobedrag worden vermeld op het betalingsstuk.

De Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW)

De grondslagen voor de berekening vande AAW-uitkeringen zijn met ingang van 1 oktober 1979 verhoogd.
De grondslagen luiden sindsdien:

Gehuwden en ongehuwden met kinderen beneden de 18 jaar	f 94,52 per dag
Overige ongehuwden vanaf 21 jaar	f 66,51 per dag
van 20 jaar	f 59.86 per dag
van 19 jaar	f 53,21 per dag
van 18 jaar	f 46,56 per dag

De Wet op de arbeidsongeschiktheidsververzekering (W.A.O.)

Voor de uitkeringen krachtens de W.A.O. zijn de daglonen per 1 oktober 1979 verhoogd met 1%.

Minimum-daglonen werknemersvoorzieningen

De minimumdaglonen in de W.A.O., de W.W. en de W.W.V. luiden per 1 oktober 1979 als volgt:

W.A.O.	f 102,61 (excl. vermind. met 0,5%)
W.W.	f 109,20 (incl. vermind. met 0,5%)
W.W.V.	f 116,98 (excl. vermind. met 0,5%)

Maximumdagloon werknemersverzekeringen

Het maximumdagloon, waarnaar de uitkeringen ingevolge de W.A.O., de Z.W., de W.W. en de W.W.V. worden berekend, bedraagt per 1 oktober 1979 f 232,51.

Ziekenfondsverzekering voor bejaarden en vrijwillige verzekering

I. Bejaardenziekenfondsverzekering

Met ingang van 1 oktober 1979 is de toelatingsgrens voor de bejaardenziekenfondsverzekering vastgesteld op f 21.639.

De verzekerden in de bejaardenverzekering zijn vanaf die datum de volgende premies verschuldigd:

Ongehuwden

Inkomensklasse (inkomen in 1979)	Maandpremie
tot f 17.042,—	f 26,20
f 17.042,— - f 17.482,—	f 52,25
f 17.482,— - f 17.924,—	f 78,25
f 17.924,— - f 21.639,—	f 104,25

Gehuwden

Inkomensklasse (inkomen in 1979)	Maandpremie
tot f 17.042,—	f 26,20
f 17.042,— - f 17.482,—	f 52,25
f 17.482,— - f 17.924,—	f 78,25
f 17.924,— - f 19.782,—	f 104,25
f 19.782,— - f 21.639,—	f 156,30

II. Reductieregeling vrijwillige ziekenfondsverzekering

a. Studerende en Invalide kinderen (ongewijzigd)

Voor studerende, invalide dan wel de moeder vervangende kinderen tussen 16 en 27 jaar is van 1 januari 1979 een premie verschuldigd van f 60,20 per maand.

b. Gehuwden jonger dan 65 jaar (ongewijzigd)

Hier te lande wonende gehuwde verzekerden met een inkomen dat in 1978 niet hoger was dan f 25.350,— zijn de volgende premies verschuldigd (tenzij de premie van het fonds lager is):

Inkomensklasse (inkomen in 1978)	Maandpremie
tot f 20.650	f 120,40 (f 60,20 p.p.)
f 20.650 - f 23.000	f 193,70 (f 96,85 p.p.)
f 23.000 - f 25.350	f 225,00 (f 112,50 p.p.)

c. Premiereductieregeling voor gehuwde bejaarden in de vrijwillige verzekering

Hier te lande wonende gehuwde bejaarden in de vrijwillige verzekering met een inkomen dat niet hoger is dan f 27.167, zijn de volgende premies verschuldigd (tenzij de premie van het fonds lager is):

Inkomensklasse (inkomen in 1979)	Maandpremie
f 21.639 - f 24.403	f 193,70 (f 96,85 p.p.)
f 24.403 - f 27.167	f 225,00 (f 112,50 p.p.)

d. Premiereductieregeling in de vrijwillige ziekenfondsverzekering voor ongehuwden met een A.A.W.-uitkering

Voor verzekerden die niet gehuwd zijn en recht hebben op een uitkering krachtens de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, berekend naar een arbeidsongeschiktheid van 80% of meer en die niet ten laste van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten worden verpleegd in een (voorlopige) erkende inrichting of een tehuis, geldt een premiereductie indien het inkomen in 1979 niet meer bedraagt dan f 15.000.

De premies zijn aldus:
voor ongehuwden beneden 35 jaar: f 60,20
voor ongehuwden boven 35 jaar: f 96,85

III. Eigen bijdrage in het kader van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

Met ingang van 1 oktober 1979 gelden de volgende bedragen:

Ongehuwden

Het minimaal ter vrije besteding overblijvende bedrag wordt verhoogd tot f 242,20 per maand;

de maximale eigen bijdrage tot f 679,30 per maand.

Gehuwden

Het minimaal ter vrije besteding overblijvende bedrag wordt verhoogd tot f 484,40 per maand;

de maximale eigen bijdrage tot f 838,40 per maand.

Voor de bepaling van het inkomen waarop de bijdrage van toepassing is, blijft voor de ongehuwden een bedrae van f 66,11 per maand buiten beschouwing en voor de gehuwden een bedrag van f 77,48 per maand. (Ministerie van sociale zaken)

(Vor. ber. pag. 473/2 e.v.)

SCANDINAVIË

ALGEMEEN

VOORJAARSBIJEENKOMST NOORDSE RAAD

Van 19 tot *23* febr. is in Stockholm de 25ste zitting van de Noordse Raad, het samenwerkingsverband tussen Denemarken, Zweden Noorwegen, Finland en IJsland, gehouden.

Tijdens deze bijeenkomst, waaraaii werd deelgenomen door vertegenwoordigers van de regeringen van de onderscheidene landen. kwam onder andere het in het najaar 1978 op het laatste moment afgeketste plan voor overname door de Noorse regering van een groot aandelenpakket Volvo ter sprake. De Zweedse premier Ullsten en de vroegere sociaal-democratische premier van Noorwegen, Bratelli, spraken beiden over hun teleurstelling wegens het niet doorgaan van dit plan

Bratelli sprak ook meer in het algemeen over de moeilijkheden die zich voordoen bij het concretiseren van nauwere samenwerking tussen de vijf. Hij zei o.a. dat het nodig is de psychologische houdingen te wijzigen om de samenwerking te concretiseren. Het merendeel van de afgevaardigden benadrukte ook de noodzaak van een nauwere samenwerking om de problemen van de jaren tachtig aan te kunnen. Concrete voorstellen zijn evenwel niet gedaan, wat de confederatie van Scandinavische vakbonden in een communiqué deed verklaren dat de huidige situatie eenvoudigweg een snelle versterking van de samenwerking vereist

De confederatie eist in de toekomst betrokken te worden in zaken als de overname van de Volvo-aandelen door de Noorse regering.

„De samenwerking tussen de autoriteiten en de sociale partners is in de Europese Economische Gemeenschap veel meer ontwikkeld dan in de Noordse samenwerking" De Noordse Raad heeft ook een nieuwe voorzitter gekozen Het is de Zweedse oud-premier Olof Palme Hij zei in een redevoering dat de Noordse samenwerking tegenwoordig op een veel solidere basis rust dan ooit te voren. (*Le* Monde)

DENEMARKEN

VERKIEZINGEN OP FARÖR-EILANDEN, NIEUWE REGERING GEVORMD

Op 7 nov 1978 zijn op de Farör-eilanden algemene verkiezingen gehouden voor de Lagting, liet parlement van de eilanden De eenheidspartij, nauw gelieerd aan de Deense Liberale partij en overtuigd voorstander van het aanhouden van de banden met het moederland kreeg 26% van de uitgebrachte stemmen, een winst van 6,4% De drie regeringscoalitiepartijen liepen enigszins terug, maar wisten toch nog 20 van de *32* zetels in de wacht te slepen, die als volgt werden verdeeld 8 voor de sociaal-democraten, 6 voor de republikeinen en 6 voor de volkspartij. De partij voor de autonomie kreeg 2 zetels, evenveel als de partij voor de vooruitgang

De Farör-eilanden hebben sedert 1943 autonomie onder de Deense soevereiniteit. Kopenhagen is verantwoordelijk voor de verdediging en voor de behartiging van de belangen in het buitenland. De eilanden zijn echter geen lid van de gemeenschappelijke markt. De verhouding met het moederland is het onderwerp van een langdurig politiek debat. Alleen de sociaal-democraten en de eenheidspartij zijn voorstanders van het handhaven van nauwe contacten met Denemarken. De vijf andere partijen willen de banden verzwakken of verbreken.

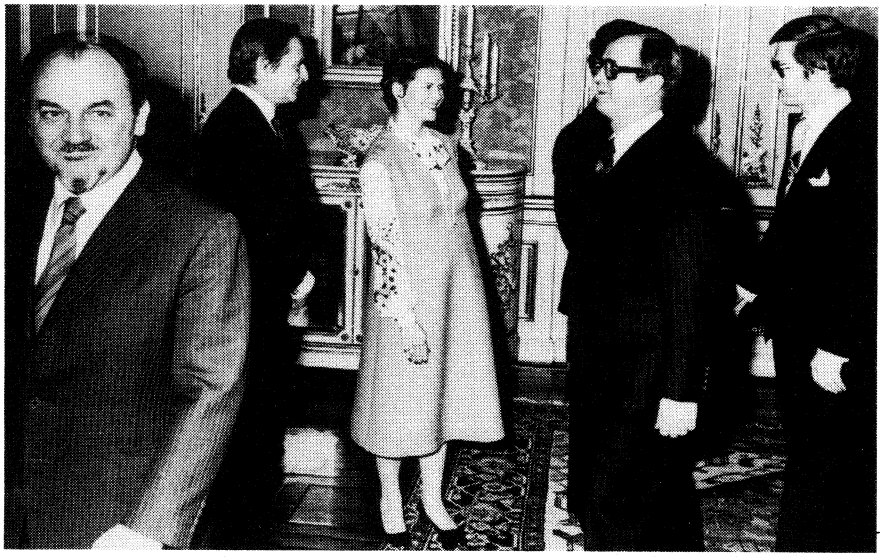
De economische situatie van het eilandenrijk is goed. Sedert 1974 kennen de Farör-eilanden, dank zij de uitbreiding van de visserijgrens, een gunstige ontwikkeling van de conjunctuur. In 4 jaar tijd is hun bruto nationaal produkt gestegen van 1,4 rnrd tot 2,2 mrd kronen, terwijl de inflatie nog geen 6% bedroeg. Hierdoor heeft men op grote schaal openbare werken kunnen laten uitvoeren. Het wegennet is aanzienlijk verbeterd en vele dorpen zijn uit hun isolement verlost.

Tweeëneenhalve maand na de verkiezingen kon de samenstelling van de nieuwe regering, de Landsstyre, bekendgemaakt worden. Deze wordt voor vier jaar benoemd en kan in de tussentijd niet naar huis worden gestuurd. Volgens de grondwet moet de Laridsstyre op een meerderheid in het parlernent steunen. De nieuwe regering is evenals de vorige een coalitie van centrum en links.

De sociaal-democraat Atli Dam is wederom premier. De republikeinen en de volkspartij leveren de andere leden van het vijf man tellende kabinet.

Op **30** juli lieten de republikeinen en de sociaal-democraten bij de opening van het nieuwe parlementaire jaar weten dat zij besloten hadden de coalitie te verbreken omdat de derde coalitiepartner zich verzette tegen de aankoop van een nieuwe veerboot. De premier zou het parlement voorstellen nieuwe verkiezingen uit te schrijven.

De zeeverbindingen met Denemarken, Noorwegen en Groot-Brittannie worden door één enkele veer-

Ter gelegenheid van de bijeenkomst van de Noordse Raad in Stockholin werden de minister-presidenten van de Scandinavische landen aan het koninklijke paar van Zweden voorgesteld Vlnr de Deense premier Anker Jorgensen, ex-premier Olof Palme van Zweden, die zijn vroegere collega's aan koningin Silvia voorstelde, premier Kalevi Sorsa van Finland en premier Ola Ullsten van Zweden

boot onderhouden, die vooral in het toeristenseizoen de aanloop niet kan verwerken. (*Le* Monde)

AUTONOMIE VOOR GROENLAND. REFERENDUM, ALGEMENE VERKIEZINGEN, REGERING GEVORMD

In mei 1978 werd bij het parlement in Kopenhagen een ontwerp-kaderwet ingediend, die voorzag in zelfbestuur voor Groenland.

Op 17 nov. 1978 ging het parlement met 124 tegen 29 stemmen akkoord. Tegen stemden de afgevaardigden van de rechtse Partij voor de vooruitgang. omdat volgens hen Groeniand grotere voorrechten kreeg dan die welke andere Deense eilanden zoals Bornholm in de Oostzee hebben. Verder stemden tegen de afgevaardigden van de Linkse Socialisten, omdat zij van mening waren dat Groenland zelf over zijn bodemschatten moet kunnen beschikken. De wet voorziet in gedeelde verantwoordelijkheid voor de exploratie en exploitatie van de bodemschatten van het eiland.

Groenland is van 1721 tot 1953 een Deense kolonie geweest. Toen werd het geïntegreerd in het Deense koninkrijk.

De wet, die het eiland zelfbestuur geeft, voorziet o.a. in een parlement, de Landsting en een regering, de Landsstyre die 5 leden zal tellen. Deze zullen volledige bevoegdheden hebben op terreinen als de belastingheffing, de visserijpolitiek, de planning, het onderwijs, de religieuze zaken, de sociale zaken: arbeid, culturele zaken en de natuurbescherming. Een Deense Hoge Commissaris vervangt de gouverneur. en de Groenlandse taal vervangt het Deens als officiële taal

De Groenlandse regering zal in 1984 de functies overnemen van het Koninklijke Groenlandse Handels Departement. die alle handel van het eiland in handen heeft.

De inkomsten uit de exploitatie van de bodemschatten,rwaaronder lood, zink, uranium en potentieel koolwaterstof zullen gebruikt worden als vergoeding voo de bijdrage van de Deense regering ter waarde van ca $ 250 miljoen jaarlijks Over de verdeling van het eventuele surplus van deze inkomsten zal nog onderhandeld worden.

Verder is vastgesteld dat de regering in Kopenhagen verantwoordelijk blijft voor de defensie. derbuitenlandse politiek en het monetaire beleid. Groenland zal het recht hebben zich terug te trekken als volwaardig lid van de Europese Gemeenschap. (Denemarken en dus Groenland is in 1973 lid van de EG geworden)

Groenland wenst een zelfde status als de Farör-eilanden (zelfbestuur in 1948) die ingevolge een bepaling in het Deense toetredingsve drag alleen van vrijhandelsregelingen in de Gemeenschap profiteren.

In dit verband heeft de Deense regering bij de Gemeenschap stappen ondernomen om ook voor Groenland speciale regelingen los te krijgen. zoals preferentiele rechten voor de vissers van het eiland in de Groenlandse wateren, ontheffing van de automatische nakoming van de richtlijnen van de Gemeenschap en beperking van het recht van vrije vestiging in Groenland

Van de twee belangrijkste politieke groeperingen op Groenland is de gematigde Atassut (gevoel voor gemeenschap) onder leiding van Lars Chemnitz voorstander van een volledig lidmaatschap van de gemeensrhap terwijl de socialistische Siumut (voorwaarts) onder leiding van Jonathan Motzfeldt terugtrekking van Groenland eist tenzij substantiële speciale regelingen getroffen zouden kunnen worden

Referendum en parlementsverkiezingen, nieuwe regering

Op 17 jan. werd een consultatief referendum gehouden, waarbij de Groenlanders zich konden uitspreken over de vraag of het eiland de status van interne autonomie onder Deense soevereiniteit moest krijgen. Van de 28 300 kiesgerechtigde burgers (op een bevolking van 50.000) stemde 70,1% voor de interne autonomie, 25,8% tegen en 4,1% blanco,

Op 1 mei werd de status van interne autonomie officieel van kracht In de hoofdstad van het eiland Godthaab vond op die dag een plechtigheid plaats in aanwezigheid van koningin Margrethe II

Eerder, op 4 april waren er parlementsverkiezingen gehouden die gewonnen werden door de socialistische Siumutpartij, die 13 van de 21 zetels in de nieuwe Landsting kreeg De resterende acht zetels gingen naar di gematigde Atassut partij

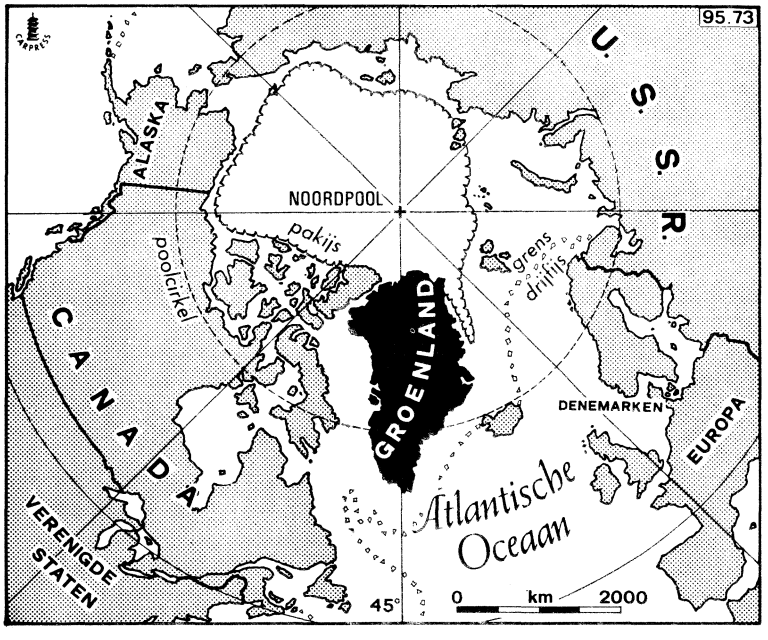
De stemverdeling over de verschillende partijen, was bij een opkomstpercentage van 69,5% als volgt:

	stemmen	zetels
Siumut	8580	13
Atassut	7808	8
Sulissartut	1042	0
Inuit Ataqatigitt	815	0
onafhankelijken	**397**	0
blanco of ongeldig	1293	0

De Sulissartut-partij is opgericht door de federatie van Groenlandse vakverenigingen (SIK) nadat de autariteiten in het moederland toestemming geweigerd hadden voor een gezamenlijke lijst van de SIK en de Siumut, waarmee de vakbond nauwe bindingen heeft

Re marxistisch-leninistische Inuit Ataqatigitt heeft haar basis in de inheemse bevolking en eist volledige onafhankelijkheid van Denemarken en beperking van het Groenlandse staatsburgerschap tot degenen die een Eskimo-vader of -moeder hebben

De leider van de Siumut, Jonathan Motzfeldt. heeft een regering (Landsstyre) gevormd waarvan hij-

De leiders van de Siumutpartij Lars Emil Johansen en van de Atassut, Lars Chemnitz, ontmoeten elkaar na de stemming voor het referendum.

zelf de minister-president is. Alle leden zijn lid van de Siumutpartij. De samenstelling is als volgt:

premier, administratie en economie - Jonathan Motzfeldt; handel en industrie - Lars Emil Johansen; onderwijs en culturele zaken - Thue Christiansen; sociale zaken - Moses Olsen; ontwikkeling van nederzettingen - Anders Andreasen. (FAZ, NZZ, Le Monde, KCA)

REFERENDUM OVER KERNENERGIE

De regering-Jörgensen heeft in augustus besloten een referendum te houden over de vraag of in Denemarken kerncentrales moeten worden gebouwd. Het kabinet kwam hiermee tegemoet aan de wens van tegenstanders van kernenergie die te vinden zijn in alle politieke groeperingen.

De volksraadpleging wordt pas gehouden nadat het parlement zich heeft uitgesproken over kernenergie. Volgens schattingen van de Deense pers bestaat er in het parlement een meerderheid voor de bouw van kerncentrales.

Het referendum wordt niet georganiseerd voor het einde van 1980.

De regering gaat eerst een commissie van deskundigen vragen een studie te maken van de ecologische, economische en sociale gevolgen van de invoering van kernenergie. Die studie zal naar schatting acht maanden in beslag nemen.

Een andere commissie bestudeert de problemen die bestaan rond de opslag van radioactief afval, met name de veiligheidsaspecten daarvan.

Pas na de ontvangst van deze twee rapporten zal het kabinet de kwestie aan het parlement voorleggen.

Volgens de Deense grondwet gaat een voorstel dat aan een referendum is onderworpen niet door indien **30%** van de kiezers het verwerpt.

Half september zijn de resultaten bekend geworden van een opiniepeiling naar de invoering van kernenergie.

Het blad Berlingske *Tidende* meldt dat een enquête, die het blad heeft georganiseerd, aangeeft dat 48 procent van de Denen tegen kernenergie is, zelfs indien alle potentiële veiligheidsproblemen van de baan zouden zijn.

Zesendertig procent van de Denen is vóór kernenergie en zestien procent weet het niet.

Maar aan de andere kant blijkt dat indien de economische toestand in Denemarken zou verslechteren door het ontbreken van kernenergie, twaalf procent van de tegenstanders van mening zou veranderen, en indien de meeste landen in de wereld kernenergie zouden aanvaarden, zou elf procent van de tegenstanders ervoor zijn, dat Denemarken hetzelfde doet. *(NRC/H'blad)*

REGERING-JÖRGENSEN AFGETREDEN, VERVROEGDE VERKIEZINGEN

De regering-Jörgensen, een coalitiekabinet van sociaal-democraten en liberalen, is op 27 september afgetreden, omdat beide partners het niet eens konden worden over de noodzakelijke economische maatregelen.

Het coalitiekabinet Jörgensen heeft 13 maanden bestaan. In de tussentijd is het tekort op de betalingsbalans verdubbeld tot ongeveer 6 miljard gulden. Een van de voorstellei van de liberale leider en tevens minister van buitenlandse zaken. Henning Cristophersen, was een loonstop van twee jaar naar Noors voorbeeld (zie hierna). Jörgensen was daartoe onder bepaalde voorwaarden wel bereid. Onder meer wilde hij dat de sociale partners met deze maatregel akkoord zouden gaan. De premier wilde dat de werknemers naar rato van hun matiging moesten delen in de extra winst in de bedrijven die uit de loonmatiging zou kunnen voortvloeien. Daarmee konden de liberalen niet instemmen, slechts het parlement moest hierover een beslissing nemen, de vakbonden kon geen inspraak **worden** toegestaan. De liberalen zagen in de voorstellen van Jörgensen een aanval op de beginselen van het vrije ondernemingsschap. Zij wilden niet verder gaan dan de werknemers een klein deel te geven van de door de bedrijven betaalde belasting.

Eerder in september was de Deense kroon verplicht met 5% te devalueren ten opzichte van de andere valuta van de Europese Gemeenschap en zelfs nog meer t.o.v. de Duitse mark die gerevalueerd werd. Verwacht wordt dat door de huidige regeringscrisis de druk op de kroon nog groter zal worden.

De verkiezingen zullen, naar waarnemers verwachten, op 23 oktober worden gehouden. Hoogst onwaarschijnlijk is dat de stembusuitslag een geheel andere parlementaire samenstelling zal brengen. Jörgensen zal vermoedelijk weer premier worden van een sociaal-democratisch minderheidskabinet. Zijn partij heeft nu 65 van de 179 zetels in de Polketing.

Saneringsprogramma *door* parlement aangenomen

De slechte economische toestand heeft de regering-Jörgensen in juni een vergaand economisch saneringsprogramma bij het parlement doen indienen.

Door verhoging van de belasting op brandstof en stroom zouden jaarlijks in totaal 4,6 mrd kronen extra in de staatskas moeten vloeien.

Anderzijds werden bezuinigingen in de overheidsbegroting ter waarde van 5,7 mrd kronen ingevoerd.

Het betalingsbalanstekort, dat in 1978, 7,7 mrd kronen bedroeg en in juni '79 al 11 mrd kronen was, zou

door de maatregelen tot 10 mrd kronen beperkt moeten worden.
Verder voorzag het programma in één autoloze dag per week Daarbij kon de automobilist zelf kiezen op welke dag hij van het gebruik van zijn voertuig wil afzien. Het programma was het resultaat van maanden van onderiiandelingen tussen de twee coalitiepartners, de sociaal-democraten en de liberalen. Als gevolg van het programma zouden de kosten van levensonderhoud met 20% omhoog gaan. Naast de benzine zouden ook gas, sigaretten en buitenlandse reizen aanzienlijk duurder worden.

De regeringsplannen, m.u.v. het plan voor de autoloze dag, werden eind juni met een kleine meerderheid aangenomen.

Eerdere *mutaties in regering*

Op 22 dec. 1978 maakte premier Jörgensen het heengaan bekend van de minister voor onderwijs Ritt Bjerregaard, die enkele dagen eerder voor veel ophef in de pers had gezorgd nadat bekend was geworden dat zij tijdens een Unesco-conferentie in Parijs uit het door de Deense ambassade gereserveerde hotel was gegaan en haar intrek had genomen in het luxe Ritz-hotel. Bovendien huurde zij een limousine met chauffeur. Bij terugkomst in Kopenhagen diende zij een decla atie van 60.000 kronen in. Toen berichten over deze zaak in de pers verschenen liet Jörgensen de minister uit China, waar zij voor een officieel bezoek verbleef, terugroepen en eiste dat zij een deel van de gemaakte kosten uit eigen zak zou betalen. De minister weigerde dit, waarop Jörgensen haar ontsloeg.

Begin januari werd mevrouw Dorte Bennedsen, lid van de sociaal-democratische partij tot minister van onderwijs benoemd. Bennedsen was van 1971 tot 1973 minister voer godsdienstzaken in verschillende sociaal-democratische regeringen.

Op 13 maart overleed de minister voor economische zaken Per Haekkerup. Haekkerup werd in 1950 voor het eerst in de Folketing gekozen. In het eerste kabinet-Krag (1962-1966) was hij minister van buitenlandse zaken, aansluitend fractieleider van de sociaal-democratische fractie. In de sociaal-deniocratische regeringen van de zeventiger jaren bekleedde hij steeds de functie van minister van economische zaken, In de sociaal-democratisch-liberale coalitie van Jörgensen aan wier totstandkoming hij actief heeft meegewerkt, heeft hij wegens zijn ziekte geen vooraanstaande rol meer gespeeld *(NRC/H'blad, NZZ, Le* Monde)

FINLAND

MAUNO KOIVISTO VORMT CENTRUM-LINKSE COALITIE

Eind mei heeft de sociaal-democraat Mauno Koivisto na twee weken formeren de samenstelling van een centrum-linkse coalitie bekendgemaakt Naast sociaal-democraten hebben Centrum, communisten ei, de Zweedse Volkspartij zitting in de regermg. Voordat Koivisto door president Kekkonen uitgenodigd werd zich met het formatiewerk te bemceien, hadden al twee informateurs het werk gedaan.
Eerst had de voorzitter van de Conservatieve partij, Harri Holkeri, gefaald in zijn poging om de partijen bij elkaar te brengen voor een meerderheidsregering.

Holkeri's informatie naar een kabinet van brede samenstelling waaraan zowel zijn eigen partij als de Centrum-partij en links, de sociaaldemocraten en de communisten, zouden deelnemen, liep op niets uit, Links in Finland weigert met de conservatieven in één kabinet te zitten.

Maar ook de vorming van een centrum-rechtse regering bleek niet mogelijk. Na de parlementsverkiezingen van 18 en 19 maart (pag. 198 e.v.) beschikken de conservatieven. die een flinke winst behaalden, samen met de Centrum-partij niet over een meerderheid in het parlement. Voor een centrum-rechtse meerderheidsregering zou daarom de hulp moeten worden ingeroepen van ten minste één van de twee kleinere rechtse partijen in het Finse parlement, wier protestkarakter hen echter tot onbruikbare regeringspartners maakt.
Na Holkeri's mislukte informatie kreeg de sociaal-democraat Veikko Helle de opdracht te informeren naar de mogelijkheid een meerderheidsregering te vormen en daarbij niet alleen de partijbasis te onderzoeken maar ook de grote lijnen van het regeringsprogramma ter sprake te brengen. Helle heeft van het begin af aan uitsluitend geïnformeerd naar de mogeiijkheden van een centrum-links kabinet.

De samenstelling van de regering, die uiteindelijk door Koivisto is gevormd, is als volgt:

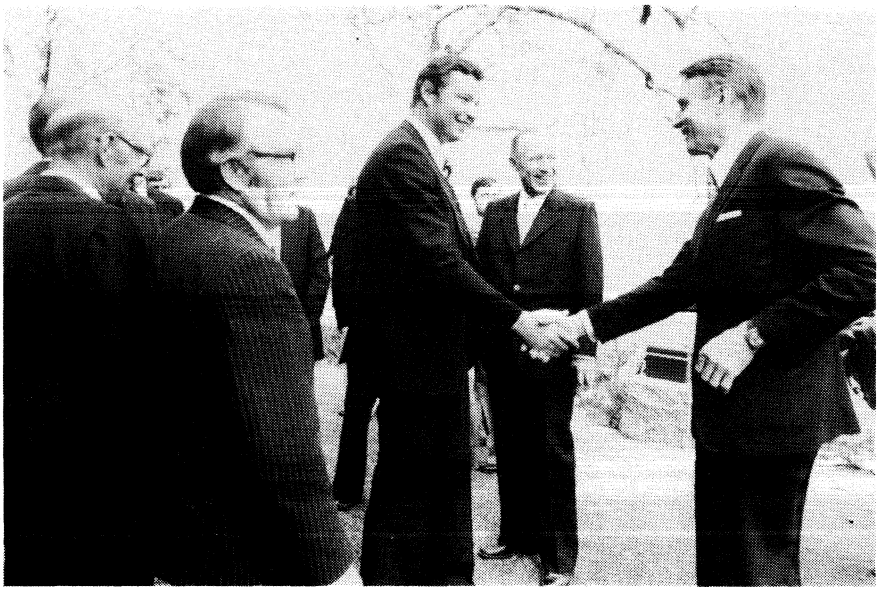
Minister-president - Mauno Koivisto (soc.-dem.); buitenl. zaken - Paavo Vayrynen (centrum); financiën - Ahti Pekkala (centrum); tweede minister voor financiën - mevr. Pirkko Työläjärvi (soc.-dem.); binnenl. zaken - Eino Uusitalo (centrum); landbouw - Taisto Tähkamaa (centrum); defensie - Lasse Äikas (centrum); handel en industrie - Ulf Sundqvist (soc.-dem.); sociale zaken - mevr. Sinikka Luja-Penntila (soc.-dem.); tweede minister voor soc. zaken - mevr. Katri-Helena Exkelinen (centrum); arbeid - Arvo Aalto (comm.); verkeer - Veikko Saarto (comm.); onderwijs - Par Stenbäck (Zweedse partij); tweede minister voor onderwijs - Kalevi Kivistö (comm.); justitie - Christoffer Taxell (Zweedse partij); buitenl. handel - Esko Rekola (partijloos).

Mauno Koivisto, minister-president **van** de **61ste** Finse regering.

BEZOEK PRESIDENT KEKKONEN AAN BONDSREPUBLIEK DUITSLAND

President Kekkonen heeft van 7 tot 12 mei, begeleid door de ministers Vayrynen (buitenl. zaken) en Työlajarvi (soc. zaken) een officieel bezoek gebracht aan de Bondsrepubliek Duitsland.
Bij gesprekken met president Scheel en leden van de regering werd geconstateerd dat de betrekkingen tussen beide landen goed zijn.
Verder werd van gedachten gewisseld over de energiesituatie en werd van Finse kant de wens tot uitbreiding van de export naar voren gebracht.
Het bezoek van Kekkonen was het laatste deel van de Duits-Finse normalisering. Al in 1952 regelde Finland de betrekkingen met de beide Duitslanden op het niveau van ern handelsmissie. Als gevolg van de strikte neutraliteitspolitiek van Finland is het 25 jaar lang daarbij gebleven. Eerst toen de Bondsrepubliek Duitsland haar eigen verhouding tot de oostelijke

Minister-president Koivisto (r.) schudt de hand van de vroegere minister voor industrie Eero Rantala voor het buitenverblijf van president Kekkonen waar de oude en de nieuwe regering bijeenwaren. Leden van de nieuwe regering v.l.n.r. minister van binnenlandse zaken Eino Uusitalo, van landbouw Taisto Tähkämaa, Rantala en de minister voor buitenlandse handel Esko Rekola.

buren opnieuw geregeld had en de Oostverdragen en het akkoord over Berlijn met de DDR had afgesloten, besloot Finland tot uitwisseling van ambassadeurs met de beide Duitslanden.

Tijdens een bezoek aan Hamburg, hield Kekkonen een redevoering in de overzeese club, waarin hij waarschuwde voor de voorstelling dat een Europees evenwicht te bereiken zou zijn door een nieuwe bewapeningswedloop.

De invoering van nieuwe kernwapensystemen in Europa leidt onvermijdelijk tot een escalatie van de wapenwedloop en tenslotte tot een ,,ongeluk, waarvan de omvang voor het menselijke verstand niet te vatten is".

Kekkonen deed in naam van zijn land een ernstig beroep op de over middelen en mogelijkheden beschikkende grote mogendheden, om voor Europa geen beslissingen te nemen die kunnen leiden tot een nieuwe bewapeningswedloop.

Volg-ns Kekkonens woorden is de opvatting van die experts die de ,,afschrikkende werking van atoomwapens verbeteren willen, vreselijk misleidend".

Geen enkel wapensysteem kan afschrikwekkend werken als diens bestaan niet tegelijkertijd met de mogelijkheid van een falen van deze afschrikking is verbonden. Het moet mogelijk zijn deze gevaarlijke cirkel te doorbreken, aldus Kekkonen.

Een voorstel om nieuwe mogelijkheden van ontwapening te onderzoeken moet niet als een streven naar éénzijdig politieke winst of als een politieke speculatie uitgelegd worden.

Men is banger voor het aangaan van onderhandelingen dan voor een nieuwe bewapeningswedloop.

Kekkonen herinnerde in dit verband aan de vroegere bondskanselier Brandt die met zijn Oostpolitiek een internationaal voorbeeld van morele moed had gegeven.

Ook die landen van Europa die niet aangesloten zijn bij een militair bondgenootschap, moeten het recht hebben een standpunt in te nemen over de bewapeningswedloop en zeker een land als Finland dat moet vrezen dat zijn eigen veiligheid in gevaar komt in het geval dat de ontwapeningsonderhandelingen doodlopen.

Kekkonen verdedigde zich verder tegen de opvatting die de Finse buitenlandse politiek beschouwt als een balanceerstukje tussen de machtsblokken of als een geval van ,,splendid isolation". In West-Europa en ook in de Bondsrepubliek leeft de opvatting dat landen die een neutraliteitskoers volgen een ,,achtergebleven deel" van Europa zijn, zwakke landen die hulpeloos aan allerlei druk overgeleverd zijn. Kekkonen noemde vervolgens de verhouding met de Sowjet-Unie een echt voorbeeld van vreedzame coëxistentie. Twee geheel verschillende landen, een noords-westeuropees land met een markteconomie en een socialistische grote mogendheid kunnen met wederzijds respect in goede nabuurschap samenwerken, aldus de Finse president. (FAZ, *NZZ*)

NOORWEGEN

REGERING-NORDLI VERHOOGT DEFENSIEBUDGET, LOON- EN PRIJSSTOP

Het Noorse parlement heeft in november '77 besloten het defensiebudget drastisch te verhogen. Noorwegen is na de VS en de Bondsrepubliek het land dat het grootste bedrag per inwoner voor defensie uittrekt. Gerekend in aandeel van het bruto nationaal produkt stijgt het defensiebudget van 2,9 naar 3,1%. De defensie bedraagt hiermee 10,5% van het nationale budget. Deze grote eensgezindheid over defensiezaken moet gezien worden tegen de achtergrond van Noorwegens st ategische positie. Het Noorse zeegebied ligt precies tussen de Atlantische Oceaan, waar de Amerikaanse vloot opereert, en het Russische schiereiland Kola in. Daar is Moermansk de grootste marinebasis ter wereld en de laatste tijd wordt er een toenemende bedrijvigheid geconstateerd.

Dit is vlakbij de Noorse noordgrens. Moermansk is de enige plaats op het westelijk halfrond waar de Sowjet-Unie vrije toegang heeft tot de open zee. Vandaar de sterke Russische behoefte om het Noorse zeegebied in de Barendszee onder controle te hebben. Dit is immers de verbindingszee tussen de Atlantische Oceaan en de Noordzee, in geval van oorlog van doorslaggevend strategisch belang.

Noorwegen probeert hier de rol van vrederechter te spelen door een subtiel evenwicht te bewaren tussen de geloofwaardigheid van de eigen defensie zonder de agressie van de Sowjet-Unie op te wekken.

Daarom hebben de Noren altijd volgehouden dat zij geen atoomwapens op Noors grondgebied zouden opslaan (dus ook geen neutronenbommen) en dat zij daar geen vreemde troepenmacht zouden toelaten. De laatste tijd is deze politiek door nogal wat onrustfactoren op losse schroeven komen te staan, aldus het NRC/Handelsblad (25-11-'77)

Uitbreiding van economasche zones en visserijzones tot 200 zeemijl hebben de tot nu toe geldende status quo in de war gegooid en de behoefte aan een duidelijke grenslijn in de Barendszee tussen Noorwegen en Sowjet-Unie actueel gemaakt.

De mogelijke aanwezigheid van grote oliereserves in de buurt van Spitsbergen maakt iedereen onrustig
Onderzeeers met kernladingen van Russen en Amerikanen houden elkaar over en weer in de gaten Het Noorse zeegebied wordt steeds meer een oefengebied Het is bekend dat er twee, mogelijk drie van de nieuwe Russische onderzeeers type Deltaklasse permanent in dat vaarwater patrouilleren, afgezien van de oudere onderzeeers met raketten met een kortere reikwydte De geloofwaardigheid van de Noorse defensie en de wil het land te verdedigen speelt ook een rol voor de onontbeerlijke hulp van de NAVO-bondgenoten
Er wordt de laatste tijd steeds meer aan getwijfeld of de geallieerde strijdkrachten Noorwegen in een noodsituatie wel op tijd te hulp kunnen schieten Daarom overweegt de Noorse regering maatregelen om de tijd te bekorten door NAVO-materieel op eigen grondgebied op te slaan
Enigszins krampachtig hield de regering tijdens het recente debat vol, dat de deelname van vreemde troepen aan NAVO-oefenongen in Noord-Noorwegen en opslag van NAVO-materiaal op Noors grondgebied niet in strijd zouden zijn met de Noorse veiligheidspolitiek Het Russische militaire blad De Rode Sterren schrijft hierover dat Noorse generaals NAVO-pogingen om de spanning in Noord-Europa op te voeren steunen en dat Noorwegen onder druk van de NAVO een NAVO-basis toelaat
Amerikaanse duikboten met kernlading worden door Noorse Loran-C stations bediend Hoe kan dit? ,,Het antwoord is kennelijk dat er actieve krachten in Noorwegen zijn die — om de NAVO tevreden te stellen — bereid zijn de principes van de basis en atoompolitiek uit te hollen en ertoe bij te dragen de traditioneal stabiele verhouding met de buren van het land te verslechteren", aldus De Rode Sterren

Half september 1978 heeft premier Nordli een omvangrijk bezuinigingsprogramma afgekondigd dat ook voorzag in een loon- en prijsstop voor de tijd van 15 maanden.

Gedurende die periode mogen er geen onderhandelingen over collectieve arbeidsovereenkomsten gevoerd worden. Loonsverhogingen die al in onderhandelingen voor 1979 waren overeengekomen machten niet doorgaan.

Premier Nordli achtte de situatie zo kritiek dat hij de maatregelen onmiddellijk van kracht verklaarde.

De reden waarom de Noren de broeknem weer strakker moeten aanhalen moet worden gezocht in de daling van de olieinkomsten in '78 met ongeveer 17 miljard kronen (een kleine 7 miljard gulden), een steeds groter invoeroverschot en de verzwakking van de concurrentiepositie van de Noorse industrie op de wereldmarkt Maar de economische storm is, terwijl de 4 miljoen Noren jarenlang ten koste van alles hun politiek van volledige werkgelegenheid handhaafden en de rest van de wereld de ergste recessie sinds 1930 beleefde, behoorlijk in kracht toegenomen De Noorse Bank schat de totale buitenlandse schuldenlast voor dit jaar op meer dan 100 miljard kronen (17 miljard gulden) — 25 000 kronen (ruim 8000 gulden) per hoofd van de bevolking — en dat is de hoogste ter wereld
Dit gaat gepaard met het grootste tekort op de betalingsbalans in de Noorse geschiedenis Noorse produkten hebben momenteel een prijspeil bereikt dat 30% hoger ligt dan de gemiddelde prijs voor dezelfde produkten in concurrerende landen
De illusie van welvaart, die begin 1970 naar aanleiding van de olievondsten ontstond, is nu wreed verstoord door een samenloop van omstandigheden De schattingen met betrekking tot de olieproduktie, die aanvankelijk gebaseerd waren op de optimistische verwachtingen van buitenlandse oliemaatschappijen die licenties hadden gekregen om met de boringen te beginnen, bleken te hoog De geschatte olieproduktie voor het begin van de jaren '80 bedroeg aanvankelijk 90 miljoen ton maar is inmiddels gedaald tot 60 en onlangs zelfs tot 50 miljoen.
De ruime aanvoer van olie op de wereldmarkt, die nog wel tot in de tachtiger jaren zal voortduren, maakt een aanzienlijke stijging van de olieprijzen en -winsten onmogelijk

Begroting gericht op inflatiebestrijding

Op 4 oktober 1978 heeft de regering een begroting ingediend die erop gericht is de inflatie en de binnenlandse consumptie te verminderen en de concurrentiepositie in het buitenland te versterken.

Gebaseerd op een loon- en prijsstop voor een periode van twee jaar (zie hiervoor) afgekondigd beloopt volgens minister van financiën Per Kleppe de gehele begroting een bedrag van 67,7 miljard Noorse kronen, een verhoging van 6,3 procent ten opzichte van het huidige begrotingsjaar. Er wordt een tekort van eveneens 6,3 miljard kronen verwacht.

Volgens Kleppe zullen de staatsuitgaven voor investeringen, goederen en diensten vergeleken met 1978 slechts een half procent omhoog gaan, het laagste percentage sinds het einde van de tweede wereldoorlog.

Het voornaamste doel van de begroting is de werkloosheid te bestrijden, maar Kleppe heeft er voor gewaarschuwd dat in 1979 de werkloosheid misschien met ruim 1% zal toenemen. In september 1978 stonden in Noorwegen slechts 20.000 personen als werkloos geregistreerd. Volgens Kleppe zou, indien dit aantal tot 25.000 man zou toenemen, dit nog een bevredigende situatie genoemd kunnen worden.

Voor de buitenlandse hulp zal 1% van het bruto nationale inkomen uitgetrokken worden. De kosten voor de defensie gaan met 6,5% omhoog,

Voor de doorsnee Noor zal er in '79 geen verhoging van de levensstandaard inzitten, terwijl de mensen met hogere salarissen een teruggang kunnen verwachten.

De koopkracht van pensioengerechtigden zal drie tot vier procent stijgen.

De verplichte bijdrage aan het staatspensioenfonds zal stijgen met 0,8% van het belastbare inkomen.

Teneinde gezinnen met meer dan drie kinderen te ondersteunen wordt de inkomstenbelasting aangepast en wordt de directe hulp voor deze gezinnen opgevoerd.

De regering streeft er naar, de leningen voor consumptieve bestedingen verder te reduceren. In de industriële sector zal de niet-winstgevende produktie moeten worden beëindigd; het bankroet gaan van ondernemingen moet worden beschouwd als een onvermijdelijk aspect van het economische leven, aldus Kleppe. Het budget voor 1979 is gebaseerd op een groei van het bruto nationaal produkt van 1,8%, vergeleken met 3,1% in het afgelopen jaar. (NRC/Handelsblad)

WINST VOOR RECHTS BIJ GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Bij de provinciale en gemeenteraadsverkiezingen in Noorwegen half september, hebben de conservatieven forse winst geboekt in vergelijking met de laatst gehouden parlementsverkiezingen in 1977, Hun stemmenpercentage steeg met 7,5% tot 29,2%. De centrumrechtse christen-democraten behaalden slechts 10% van de stemmen.

De verliezers van deze plaatselijks verkiezingen waren de sociaal-democraten, die met 6,4% achteruit gingen en uitkwamen op ruim 36%. Ofschoon de sociaal-democratische premier Nordli de uitslag teleurstellend noemde, bedroeg de achteruitgang ten opzichte van de laatst gehouden plaatselijke verkiezingen vier jaar geleden slechts 2%. Volgens de premier hebben vooral de jonge kiezers zich niet door het socialistische programma aangetrokken gevoeld. Omdat in 1978 de stemgerechtigde leeftijd is verlaagd van 20 tot 18 jaar mochten bij deze verkiezingen 360.000 jongeren voor het eerst meedoen.

De conservatieven hadden in de verkiezingscampagne een beperking van de bureaucratie geëist en zich onomwonden voorstanders van een vrije-markteconomie verklaard. De sociaal-democraten daarentegen bepleitten grotere inmenging van de overheid in het openbare leven en een ,,democratisering van de economie". Volgens premier Nördli kan de uitslag gevolgen voor de samenstelling van de regering hebben. *(FAZ)*

RHODESIE

VERDERE RRTTS-AMERIKAANSE BEMOEIENISSEN

In aansluiting op de in vorige aflevering (pag. 622 e.v.) vermelde Brits-Amerikaanse bemoeienissen met Rhodesië volgt hieronder een overzicht van verdere initiatieven van Engeland en de VS en de reacties daarop.

Reis Owen-Vance

Van 14-17 april 1978 brachten de Britse en Amerikaanse ministers van buitenlandse zaken, Owen en Vance, bezoeken aan Tanzania, Z.-Afrika en Rhodesië. In Dar-es-Salaam ontmoetten zij Mugabe en Nkomo, tijdens een bijeenkomst die ook werd bijgewoond door Lord Carver, Prem Chand en afgezanten van de vijf frontlijn-staten plus Nigeria. Bij deze gelegenheid stemde Nkomo in met een conferentie van alle partijen in het Rhodesië-conflict.

Het Patriottisch Front gaf zijn verzet tegen de aanwezigheid van een VN-macht in Rhodesië tijdens de overgangsperiode op, maar die moest dan vooral de naleving van een bestand waarborgen, de Rhodesische veiligheidstroepen ontwapenen en ontmantelen en het land verdedigen tegen vijanden van buitenaf. Lord Carver mocht uitvoerende macht bezitten over de veiligheidstroepen en de politie, mits de troepen van het Front tijdens de overgangsperiode ,,actief" mochten blijven en het Front in de voorgestelde regeringsraad acht van de 12 zetels zou bezetten, terwijl de troepen van het Front de basis van de politiemacht zouden moeten vormen.

Owen en Vance voerden verder besprekingen in Pretoria op 16 april met hun Zuidafrikaanse ambtgenoot R. F. Botha en in Salisbury op 17 april met de leden van de Uitvoerende Raad, waarbij ook de Amerikaanse VN-ambassadeur Andrew Young aanwezig was.

Op 25 april stelde de Uitvoerende Raad in een verklaring o.m.: ,,Wij geloven niet... dat een conferentie op grond van de gesuggereerde denkbeelden meer kans van slagen zal hebben dan de Geneefse conferentie van 1976. Die lijkt ons tot een zeker mislukken gedoemd. Daarom dringen wij er bij de twee regeringen (Engeland en de VS) op aan hun politiek opnieuw te beoordelen in het licht van de radicaal gewijzigde omstandigheden in Rhodesië. (...) De leiders van het PF waren niet van onze onderhandelingen uitgesloten, zij sloten zichzelf uit. Zij ... herhaalden hun voornemen de politieke macht met wapengeweld te grijpen."

Op 3 mei kondigde minister Owen in het Lagerhuis aan dat Graham opnieuw naar Afrika zou vertrekken om met Low te werken aan de voorbereiding van een conferentie van alle partijen over Rhodesië.

Minister Owen beklemtoonde de noodzaak van onderhandelingen teneinde te voorkomen dat de strijd in Rhodesië zou veranderen van ,,een traditionele bevrijdingsstrijd" in een .,echte burgeroorlog met gevechten die plaatsvonden tussen nationalistische leiders uit naam van een speciale weg naar onafhankelijkheid en vrede", waarbij het Patriottisch Front steun zou zoeken bij staten binnen en buiten Afrika. Engeland was niet van zins de interne regeling te erkennen (zoals door Conservatieve leden van het Lagerhuis was gevraagd) noch terug te komen op het vijde beginsel* noch de sancties op te heffen, zo verzekerde Owen. Zo'n erkenning door Engeland zou dit land van zijn vrienden in de wereld beroven.

Op 27 mei onthulde ds. Sithole, een van de vier leden van Rhodesië's Uitvoerende Raad, aan het slot van zijn bezoek aan Londen, dat hij tegenover minister Owen had verklaard dat Nkomo een plaats in de Uitvoerende Raad kon krijgen door het ledental van de raad van vier tot vijf uit te breiden alsmede een vertegenwoordiging in de ministerraad door toevoeging van drie portefeuilles die door zijn ministers werden beheerd.

Chinamano, vice-voorzitter van de ZAPU en als zodanig Nkomo's vertegenwoordiger in Rhodesië, stelde in een op 29 mei te Boelawayo gepubliceerd interview dat een conferentie tussen het PF, Engeland en het regime-Smith ,,voldoende gemeenschappelijke ruimte voor een schikking" zou opleveren. Hij voegde daaraan toe: „Als wij deelnemen aan een overeengekomen interim-regering, zal het voor ons mogelijk zijn de oorlog binnen twee weken te beëindigen. De mensen die van essentieel belang zijn voor het beëindigen van de oorlog zijn Nkomo, Mugabe en Smith."

Graham en Low brachten een bezoek aan Salisbury van 6 tot 14 juni en opnieuw van 22 tot 28 juni. Zij werden echter niet door de Uitvoerende Raad als zodanig ontvangen, hoewel zij wel met de leden afzonderlijk besprekingen voerden alsmede met enkele ministers. Hun voorstel i.z. een conferentie van alle partijen werd kennelijk niet positief ontvangen.

Trouwens Ian Smith had op 23 juni in het pariement verklaard dat het niet in het nationaal belang was de verwezenlijking van het interne akkoord uit te stellen door deel te nemen aan zo'n conferentie, die z.i. gedoemd was te mislukken.

De twee afgezanten voerden bovendien (op 15 juni) in Maputo (Mozambique) besprekingen met Mugabe, die na afloop verklaarde dat het PF hun voorstel voor rechtstreekse besprekingen met de Rhodesische interim-regering verworpen had. Opnieuw werd verlangd dat ,,elke discussie moest gaan tussen Engeland en het PF als de authentieke vertegenwoordiger van het volk".

Missie Davies

Tussen 4 en 8 juli bracht de Conservatieve woordvoerder in het Lagerhuis voor Gemenebestzaken, John Davies, een bezoek aan Afrika. Hij voerde in Loesaka (Zambia) besprekingen met president Kaoenda en Joshua Nkomo (4 juli) en in Salisbury met Ian Smith en zijn collega's (5-7 juli).

Na zijn terugkeer in Londen op 9 juli zei Davies dat het nu het allerbelangrijkste was na te gaan of ,,er een verzoening tussen het PF, in het bijzonder Nkomo, en de interne regeling kan komen". Maar Nkomo had zich al negatief over de door Davies geopperde denkbeelden uitgelaten.

Verdere besprekingen

Inmiddels waren John Graham en Stephen Low sinds hun aankomst in Salisbury op 6 juni vrijwel onafgebroken in zuidelijk Afrika aanwezig geweest. Alleen van medio juli tot begin augustus 1978 hadden zij hun verblijf onderbroken om verslag uit te brengen aan minister Owen en diens Amerikaanse ambtgenoot Vance in Londen. Daarvoor hadden zij besprekingen gevoerd met het Patriottisch Front en de aan de interne regeling deelnemende partijen alsmede met de regeringen van Botswana, Mozambique, Tanzania en Zambia (d.w.z. de frontlijnstaten zonder Angola) en de regeringen van Malawi en Zuid-Afrika. Ook hadden zij de opvattingen van een hele reeks mensen binnen Rhodesië onderzocht.

* Op 21 sept 1965 formuleerde de Britse regering in een brief aan Ian Smith vijf beginselen, waaraan moest worden voldaan alvorens zij de verlening van onafhankelijkheid aan Rhodesie wilde overwegen Het vijfde beginsel hield in: De Britse regering zou voldoende zekerheid moeten hebben, dat welke voor de onafhankelijkheid voorgestelde basis ook aanvaardbaar wu zijn voor het volk van Rhodesie als geheel

Op 25 jan. 1966 werd door premier Wilson nog een zesde beginsel geformuleerd. (Zie pag. 786/3-1966)

Voorts voerde minister Owen besprekingen met de zwarte leden van de Uitvoerende Raad — ds. Sithole, Chief Chirau en bisschop Moezorewa, toen deze afzonderlijk Londen bezochten tussen eind juli en medio augustus. Tevoren had bisschop Moezorewa in juli ook de VS bezocht, maar hij was er niet in geslaagd de Amerikaanse regering tot opheffing van het handelsembargo tegen Rhodesië te bewegen.

VS weigeren opheffing sancties

Op 26 juli 1978 besloot de Amerikaanse Senaat door aanvaarding van het amendement Case-Javits (genoemd naar de indieners, de Republikeinse senatoren Clifford Case en Jacob Javits) met 59 tegen 36 stemmen dat het uit 1966 daterende handelsembargo tegen Rhodesië niet zou worden opgeheven totdat a) vrije verkiezingen in Rhodesië waren gehouden onder internationaal toezicht en met toestemming voor alle bevolkingsgroepen eraan deel te nemen, en b) de Rhodesische regering ,,te goeder trouw" onderhandelingen zou voeren met alle andere partijen, incl. het PF.
Wel zou een weigering van het PF om aan de verkiezingen deel te nemen de opheffing van het embargo niet blokkeren.
Het betreffende amendement was gericht tegen een voorstel van de Republikeinse senator Jesse Helms, dat een onmiddellijke opheffing van het embargo verlangde, iets wat volgens de Amerikaanse regering de kansen op een vreedzame regeling zou ondermijnen.

Op 2 aug. besloot het Huis van Afgevaardigden met 229 tegen 180 stemmen het embargo op te heffen, als verkiezingen waren gehouden en een nieuwe regering vóór eind 1978 aan het bewind was gekomen.

Op 10 aug. kwamen leden van Huis en Senaat op voorstel van de Democratische afgevaardigde Stephen Solarz overeen dat de sancties tegen Rhodesië ook na 31 dec. 1978 zouden worden gehandhaafd, tenzij president Carter vaststelde dat de Rhodesische regering bereid was tot onderhandelingen via een internationale conferentie van alle betrokken partijen en dat er vrije verkiezingen onder internationaal toezicht in Rhodesië hadden plaatsgevonden.
Dit compromis werd op 11 sept. door de Senaat en op 12 sept. door het Huis van Afgevaardigden goedgekeurd en op 26 sept. door president Carter in het kader van de ,,International Security Assistance Act" ondertekend.

Toenemende steun voor conferentie

Tegen eind augustus 1978 leken de vooruitzichten op een conferentie van alle partijen merkbaar toegenomen. Op 17 aug. verklaarde Chief Chirau zijn steun aan zo'n conferentie; hij betoogde dat de meeste Rhodesiërs dat wensten dat een conferentie de mogelijkheid bood tot vooruitgang bij de oplossing van het Rhodesische probleem. De volgende dag verklaarde Ian Smith dat de overgangsregering zich niet tegen zo'n conferentie zou verzetten, als — nadat bepaalde punten waren opgehelderd — men van mening was dat die in het belang van het land was. Tegelijkertijd bleven de leiders van het Patriottisch Front bij hun toezegging aan zo'n conferentie deel te nemen, ook al gaven zij uiting aan hun ergernis over het uitstel en aan hun toenemende twijfels over het waarschijnlijke effect.

Maar het op 2 sept. bekend geworden geheime overleg tussen Smith en Nkomo (op 14 aug.) en het neerschieten van een Viscount van de Air Rhodesia op 3 sept. deden de kans op het doorgaan van een conferentie van alle partijen weer afnemen (zie pag. 592/1).
Niettemin hield de Britse regering vast aan haar overtuiging dat het zoeken naar een vreedzame oplossing voor de situatie in Rhodesië het best kon worden ondernomen via een conferentie van alle betrokken partijen, naar minister van buitenlandse zaken Owen in zijn toespraak tot de Algemene Vergadering van de VN op 27 sept. bevestigde. Hij riep toen tevens op tot een spoedig inzetten van een VN-vredesmacht in Rhodesië en verklaarde dat Engeland bereid was daarvoor troepen beschikbaar te stellen.

Bezoek Uitvoerende Raad aan de VS

Op uitnodiging van 27 (Amerikaanse) Republikeinse senatoren, o.l.v. Sam Hayakawa (die in 1978 een privé-bezoek aan Rhodesië had gebracht), brachten de vier leden van de Uitvoerende Raad van Rhodesië's overgangsregering in okt. 1978 een bezoek aan de VS. Ian Smith en ds. Sithole arriveerden op 7 okt. in de VS en zij bleven daar samen met bisschop Moezorewa en Chief Chirau — die zich op 14 okt. bij hen hadden gevoegd — tot 22 oktober.

Het doel van het bezoek was officiële Amerikaanse steun te verwerven voor de overgangsregering en haar programma. Naar Smith op 4 okt. verklaarde beoogde het bezoek ,,de kloof te overbruggen en te communiceren met het Amerikaanse volk", dat ,,een geweldig misverstand" koesterde t.a.v. ,,wat wij in Rhodesië trachten te doen".

Op 3 okt. deelde het Amerikaanse State Department mee dat het ,,bij

Tijdens hun ontmoeting op 9 okt 1978 de twee leden van de Uitvoerende Raad, Sithole en Smith (links vooraan), tegenover de Amenkaanse minister van buitenlandse zaken, Vance (r)

wijze van uitzondering" had besloten Smith en zijn collega's visa voor het bezoek te verstrekken, omdat het tot de conclusie was gekomen dat dit kon ,,bijdragen tot het proces i.z. het bereiken van een regeling van het Rhodesische conflict, waartoe deze regering zich geheel verbonden heeft". Minister Vance voegde daar de volgende dag aan toe dat het bezoek .,een gelegenheid (zou) bieden om met Smith en anderen de vraag te bespreken of zij bereid zijn deel te nemen aan een conferentie van alle partijen".

Het besluit van de Amerikaanse regering om Smith c.s. visa te verstrekken werd scherp veroordeeld door het Patriottische Front, sommige Afrikaanse leiders en de Veiligheidsraad van de VN.

Het hoofdkwartier van Mugabe in Maputo liet op 9 okt. weten dat de Amerikaanse regering door de toelating van Smith haar rol als bemiddelaar te buiten was gegaan en daarom van alle toekomstige conferenties over Rhodesië diende te worden uitgesloten.

Op 10 okt aanvaardde de Veiligheidsraad een door India, Koeweit, Mauretanie en Nigeria ingediende resolutie met 11 tegen 0 stemmen bij 4 onthoudingen (Canada, Duitsland, Engeland en de VS), waarin ,met spijt en bezorgdheid" kennis werd genomen van het Amerikaanse besluit, dat strijdig werd geacht met de verplichte sancties die Rhodesie krachtens de Veiligheidsraadresolutie 253 van 1968 waren opgelegd De Raad riep de VS op deze resolutie nauwgezet na te leven Tegelijk werd de hoop uitgesproken dat de VS ,,hun invloed (zouden) blijven aanwenden, opdat een echt meerderheidsbewind zonder verder uitstel wordt bereikt"
Tijdens het debat verklaarde de Amerikaanse vertegenwoordiger, Richard Petree, dat de Amerikaanse regenng haar besluit had genomen ,,in het belang van het ondernemen van elke poging om een Rhodesische regeling te bereiken". Zij wilde van de gelegenheid gebruik maken om Smith en zijn collega's te overtuigen ,,van de noodzaak om door te gaan tot een echte overdracht aan een meerderheidsbewind" op basis van de Brits-Amenkaanse voorstellen De Britse vertegenwoordiger, Ivor Richard, stelde dat het besluit een zaak van de Amerikaanse regenng alleen was en dat het bezoek van Smith c.s. geen enkele verzwakking inhield van de Amerikaanse verbintenis t o v. de in de Brits-Amerikaanse voorstellen vervatte beginselen en idealen

Tijdens hun bezoek zetten Smith en zijn collega's de opvattingen van hun overgangsregering uiteen in pers- en TV-interviews en in bijeenkomsten, o.m. met leden van de Senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen up 12 oktober.

Bovendien hadden zij twee bijeenkomsten met Amerikaanse en Britse functionarissen. Bij de eerste daarvan, op 9 okt., stelden minister Vance en de Britse ambassadeur in de VS, Peter Jay, tegenover Smith en ds. Sithole, dat een burgeroorlog in Rhodesië alleen kon worden vermeden door een ontmoeting van alle partijen en instemming met een eerlijke en vreedzame oplossing en zij drongen erop aan met zo'n ontmoeting akkoord te gaan. Op 10 okt. verklaarde president Carter geen reden te zien voor een ontmoeting met Smith. Deze liet op 12 okt. te Washington weten dat hij bezwaar maakte tegen Amerikaans-Britse voorwaarden vooraf t.a.v. een conferentie van alle partijen — in het bijzonder de ontmanteling van de Rhodesische veiligheidstroepen en de aanwijzing van een Britse hoge commissaris.

Op 14 okt. verklaarde Smith te San Diego dat hij en zijn collega's bereid waren een conferentie van alle partijen bij te wonen, mits a) de noodzakelijke voorbereiding plaatsvond zodat zij ervan verzekerd waren dat de conferentie constructief zou zijn, en b) er geen voorwaarden vooraf waren.
Tijdens een tweede bijeenkomst met Amerikaanse en Britse functionarissen op 20 okt. werd deze opvatting bekrachtigd. In een na afloop uitgegeven verklaring werd gesteld: „De leden van de Rhodesische Uitvoerende Raad bevestigden hun bereidheid om een goed-voorbereide conferentie van alle partijen zonder voorwaarden vooraf bij te wonen. De Britse en Amerikaanse regeringen zijn nu van plan besprekingen te voeren met de andere partijen alvorens verder te gaan."
Smith zei dat m.b.t. de voorbereiding van zo'n conferentie vijf fundamentele punten waren afgesproken; en volgens een Amerikaanse functionaris hielden die punten in 1) afspraken voor het houden van vrije en eerlijke verkiezingen; 2) afspraken voor een staakt-het-vuren; 3) afspraken voor een overgangsregering om Rhodesië naar de onafhankelijkheid en een zwart meerderheidsbewind te voeren; 4) de vorming van strijdkrachten om de onafhankelijkheidsregering te dienen; en 5) de fundamentele beginselen die in een grondwet voor de onafhankelijkheid moesten worden opgenomen, met inbegrip van garanties m.b.t. de individuele rechten.

Op 23 okt. verklaarde Zambia's president Kaoenda dat de regering-Carter ,,een gigantische tactische fout" had begaan door Smith in de VS toe te laten. Hij zou het jongste Brits-Amerikaanse plan voor het houden van een vredesconferentie niet steunen, maar slechts instemmen met een conferentie gebaseerd op de Brits-Amerikaanse voorstellen van sept. 1978 en niet met een conferentie zonder voorwaarden vooraf, zoals nu door Smith en zijn zwarte collega's was voorgesteld.

Daarentegen stelde Smith tijdens een persconferentie te Salisbury op 29 okt. dat hij ,,een duidelijke overwinning" had geboekt wat betreft zijn vasthouden aan een conferentie van alle partijen zonder voorwaarden vooraf. Voorts meende Smith dat zijn ontvangst door Amerikaanse functionarissen in Washington neerkwam op een de facto erkenning van zijn regering.

Verlenging Britse sanctiewet

Op 8 nov. 1978 werd de verlenging van de Britse sanctiewet uit 1965, voor het 14de jaar, door het Britse Lagerhuis goedgekeurd met 320 tegen 121 stemmen. Onder de 114 Conservatieven, die in strijd met de partij-instructie tegen de verlenging stemden, was Winston Churchill; hij werd de volgende dag door Margaret Thatcher van zijn post als junior woordvoerder voor defensie ontheven.

De verlenging van de sanctiewet werd op 9 nov. door het Hogerhuis goedgekeurd met 166 tegen 65 stemmen.

Ook op 8 nov. had het Lagerhuis met 323 tegen 278 stemmen een amendement van de Conservatieve oppositie op de troonrede, waarin kritiek op het regeringsbeleid t.a.v. Rhodesië werd geuit, verworpen.

Eerder hadden Lord Salisbury en een aantal Conservatieve parlementsleden de regering gevraagd of zij Ian Smith tot Engeland zou toelaten. Minister Owen had in zijn antwoord op 10 okt. gesteld dat Smith volgens de Britse wet aan vervolging blootstond, als hij Engeland binnenkwam, en dat alleen het parlement hem van gerechtelijke stappen kon vrijwaren. De regering zou het parlement slechts daarom vragen ,,als er doorslaggevende redenen aanwezig bleken om zulks in het belang van een regeling via onderhandelingen te doen. Dit was thans niet het geval", aldus Owen.

Missie Hughes. Rhodesië-conferentie voorlopig van de baan

Op 23 nov. 1978 maakte premier Callaghan in het Britse Lagerhuis bekend dat, na overleg met de Amerikaanse president Carter, besloten was Cledwyn Hughes, de voorzitter van de Labourfractie, naar Afrika te zenden als persoonlijk afgezant van de premier met het doel om via particuliere gesprekken erachter te komen of de strijdende partijen in Rhodesië be-

reid waren tot het bijwonen van een conferentie in Engeland in 1979.

Tegelijkertijd wees president Carter de Amerikaanse ambassadeur in Zambia, Stephen Low, aan om Hughes op zijn missie te vergezellen.

Hughes bezocht Afrika tussen 27 nov. en 14 dec. 1978 waarbij hij samen met Low in acht landen verbleef. Besprekingen werden gevoerd met de presidenten van Angola, Botswana, Mozambique, Tanzania en Zambia, de leiders van het Patriottisch Front, de leden van de Uitvoerende Raad in Salisbury (5-6 dec.), de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken in Pretoria (4 dec.) en het hoofd van de federale militaire regering van Nigeria.

Reeds op 27 nov. verklaarde het Nigeriaanse staatshoofd, luitenant-generaal Obasanjo, dat het Brits-Amerikaanse Rhodesië-initiatief „dood" was.

President Nyerere van Tanzania zei op 29 nov. na zijn ontmoeting met Hughes en Low, dat hij deze het standpunt van de vijf frontlijn-presidenten had uiteengezet, nl. dat er geen conferentie van alle partijen kon plaatsvinden totdat Engeland Ian Smith had overgehaald de basis-beginselen van de oorspronkelijke Brits-Amerikaanse voorstellen te aanvaarden.

Op 4 dec. stelde president Kaoenda van Zambia dat hij het met Nkomo erover eens was dat het idee van een conferentie van alle partijen „dood en begraven" was. Nkomo zou tegenover de afgezanten hebben gesteld dat het Brits-Amerikaanse plan door Smith's politieke manoeuvres en de uitbreiding van de guerrilla was achterhaald en niet langer aan de eisen van de situatie beantwoordde.

In Salisbury hadden de leden van de uitvoerende- Raad zich bereid verklaard onvoorwaardelijk een conferentie met het Patriottisch Front van Nkomo en Mugabe bij te wonen.

Op 17 jan. 1979 werd het rapport van Cledwyn Hughes te Londen gepubliceerd. Hij adviseerde premier Callaghan niet het risico te nemen van een conferentie van alle partijen — met Ian Smith, Nkomo, Mugabe en andere Afrikaanse leiders —, omdat zo'n conferentie onvermijdelijk tot mislukken was gedoemd en zuidelijk Afrika in een slechtere positie zou achterlaten dan wanneer er helemaal geen conferentie was.

Onmiddellijk voor de publikatie van Hughes' rapport had premier Callaghan op 17 jan. in het Lagerhuis meegedeeld dat hij thans tegen het beleggen van een Rhodesische conferentie was.
Wel zou Callaghan klaar staan om onmiddellijk een conferentie bijeen te roepen, als de ontwikkelingen een betere kans op succes suggereerden dan thans het getal was. Hij en president Carter van de VS waren tijdens de topconferentie van Guadeloupe (4-6 jan., zie pag. 33 e v) overeengekomen ,,nauw samen te blijven werken" en ,,onze pogingen niet op te geven om een vreedzame oplossing te vinden", waarvoor de Brits-Amerikaanse voorstellen huns inziens de beste basis bleven.

Aftreden Lord Carver

Op 30 nov 1978 was veldmaarschalk Lord Carver intussen afgetreden als aangewezen resident-commissaris voor Rhodesië, nadat hij en minister Owen tot de conclusie waren gekomen dat het niet langer zinvol was deze post, die krachtens de Brits-Amerikaanse voorstellen van sept. 1977 was ingesteld, te handhaven In de gegeven omstandigheden werd het passender geacht dat de resident-commissaris zou worden gekozen in de loop van de onderhandelingen die tot een regeling moesten leiden.

Engeland verwerpt referendum

Inmiddels ging in Rhodesië de uitvoering van de interne regeling voort. Over het daar op 30 jan. 1979 onder de blanken gehouden referendum over de nieuwe grondwet (pag. 603/3) publiceerde het Britse ministerie van buitenlandse en Gemenebestzaken op 31 jari. een verklaring.
Daarin werd gesteld dat het referendum ,,geen maat" was voor ,,de aanvaardbaarheid van de constitutionele voorstellen van het regime voor het volk van Rhodesië als geheel", daar geen van de 3 mln volwassen Afrikanen gerechtigd was zijn stem uit te brengen. Vastgesteld werd dat 3% van de bevolking 28% van de zetels in het parlement zou bezetten. Ook werd er in de verklaring op gewezen dat de ,,externe partijen" verboden waren (zie pag. 592/2) en dat voor de pers en radio een censuur gold. Er werd aan herinnerd dat premier Callaghan reeds op 17 jan. had gezegd dat verkiezingen in zulke omstaridigheden ,,niet waarschijnlijk" tot ,,een vreedzame oplossing" zouden bijdragen.
Vervolgens werd verklaard: ,,Naar de mening van de Britse en Amerikaanse regering ligt de meeste kans op beëindiging van het bloedvergieten en op het bereiken van een terugkeer tot de legaliteit en een vreedzame regeling in Rhodesië iri een poging om een breder akkoord te vinden, dat beide partijen in het huidige conflict betrekt en dat zulke essentiële kenmerken van de Brits-Amerikaanse voorstellen inhoudt als een staakt-het-vuren en een neutraal bestuur voor het houden van vrije en eerlijke verkiezingen onder supervisie van de VN. De verkiezingen moeten onder onpartijdige controle plaatsvinden, met het oogmerk de wensen van het volk van Rhodesië als geheel te bepalen, op een wijze die de aanvaarding door de internationale gemeenschap kan bewerkstelligen en die in overeenstemming zal zijn met het vijfde beginsel zoals vastgesteld door successieve Britse regeringen.

Op 2 en 3 febr. besprak minister Owen de kwestie-Rhodesië in Washington met zijn Amerikaanse ambtgenoot Vance. Hij verklaarde na afloop dat de toestand verslechterde en dat er geen oplossing in zicht was, die aan het toenemende bloedvergieten in dat land een eind zou maken. Sinds de bekendmaking van de interne regeling in maart 1978 waren ,,zeer weinig van de beloften en aspiraties" vervuld, aldus Owen. Niettemin bleef Engeland ,,in constant contact met de partijen" en trachtte het steeds wegen te vinden „om hen samen te brengen".

Brits-Amerikaanse *houding t.o.v.* Rhodesische verkiezingen. Resoluties *Veiligheidsraad*

Met het oog op de beraamde verkiezingen zond de Rhodesische Uitvoerende Raad op 7 febr. formele boodschappen aan de regeringen van Engeland en de VS waarin deze werden uitgenodigd de verkiezingen te controleren.

Op 8 maart aanvaardde de Veiligheidsraad met 12 tegen 0 stemmen bij 3 onthoudingen (Engeland, Frankrijk en de VS) een door niet-gebonden landen ingediinde resolutie, waarin de voorgestelde Rhodesische verkiezingen (bij voorbaat) van nul en gener waarde werden verklaard, alle staten werden opgeroepen geen waarnemers te sturen en organisaties in hun resp. landen te ontraden zulks te doen.

Premier Callaghan verwierp op 15 maart in het Britse Lagerhuis een Conservatieve oproep om een parlementaire delegatie uit alle partijen naar Rhodesië te sturen gedurende de verkiezingen. Naar zijn zeggen zou zo'n stap ,,volledig misverstaan" worden door de rest van Afrika. Wel zou de Britse regering een bezoek van parlementsleden aan Rhodesië, die als waarnemers

bij de verkiezingen wensten op te treden, ,,vergemakkelijken". Hij wees er nog op dat het Amerikaanse Congres geen Congresdelegatie stuurde, maar alleen waarnemers van buiten het Congres (zie pag. 605/3 e.v.).

In een op 17 maart gelijktijdig te Londen en Washington uitgegeven verklaring stelden de ministers Owen en Vance dat er, ondanks de uitbreiding van het conflict in Rhodesië, elementen waren, waarop een voortgang naar de vrede nog kon worden gefundeerd, nl. dat de partijen van Salisbury de beginselen van een multiraciale regering en verkiezingen hadden aanvaard en dat de externe krachten de beginselen van verkiezingen, een niet-raciale regering en een vredestaak van de VN hadden geaccepteerd.

Vervolgens werd verklaard: ,,Daarom geloven wij dat beide partijen een eerste en belangrijke stap moeten zetten: het beginsel van verkiezingen onder VN-toezicht in Rhodesië aanvaarden (...) als de enige manier om een voortslepende en schade berokkenende oorlog te vermijden." Onderhandelingen daartoe zouden bij voorkeur vóór de verkiezingen van 20 april moeten beginnen, of minstens zou het beginsel van verkiezingen onder VN-toezicht door alle partijen vóór die datum moeten zijn aanvaard.

Deze Brits-Amerikaanse verklaring werd echter door alle leden van de Rhodesische Uitvoerende Raad behalve Chief Chirau verworpen. De door de overgangsregering georganiseerde verkiezingen vonden normaal plaats (zie pag. 604 e.v.).

Op 26 april veroordeelde de defensiecommissie van de OAE de verkiezingen als ,,van nul en gener waarde". Zij drong aan op voortzetting van de sancties tegen ,,het minderheidsregime en zijn zwarte marionetten" en bevestigde opnieuw haar steun aan het Patriottisch Front.

Op 30 april aanvaardde de Veiligheidsraad met 12 tegen 0 stemmen bij 3 onthoudingen (Engeland, Frankrijk en de VS) een door Bangladesh, Bolivia, Gabon, Jamaica, Koeweit, Nigeria en Zambia ingediende resolutie, waarin werd bevestigd dat ,,de zogenaamde verkiezingen gehouden onder auspiciën van het illegale racistische regime" in Salisbury ,,van nul en gener waarde" waren. Veroordeeld werden ,,alle pogingen en manoeuvres" van het regime, incl. de verkiezingen, die waren ,,gericht op het behouden en uitbreiden van een racistisch minderheidsbestuur en op het voorkomen van de toelating van Zimbabwe tot de onafhankelijkheid en een echt meerderheidsbewind".

Opgeroepen werd tot een strikte naleving van de verplichte sancties tegen Salisbury.

De Britse vertegenwoordiger, Ivor Richard, zei dat zijn regering de verkiezingen niet beschouwde als een drempel voor erkenning of de opheffing van de sancties, en dat zij haar pogingen zou voortzetten om een internationaal aanvaardbare regeling te bereiken. Zijn delegatie had zich van stemming onthouden, omdat zij de volledige vrijheid van het Britse parlement in tact moest laten, dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid droeg.

De stemonthouding van de VS werd door vertegenwoordiger Donald McHenry gemotiveerd met de binnenlandse wetgeving van de VS, die vereiste dat president Carter eerst moest bepalen of de Rhodesische verkiezingen eerlijk en vrij waren geweest.

De houding van de Britse regering t.a.v. de erkenning van de regering-Moezorewa

Op 15 mei zei de nieuwe Britse premier, mevr. Margaret Thatcher (pag. 289 e.v.), dat haar regering de belangrijke verandering begroette die in Rhodesië had plaatsgevonden als resultaat van de recente verkiezingen en het optreden van een Afrikaanse meerderheidsregering. Zij verklaarde dat het de bedoeling van de Britse regering was voort te bouwen op die verandering ,,om een terugkeer tot de legaliteit te bereiken onder omstandigheden die een brede internationale erkenning verzekeren". Zij stelde vast dat velen zouden moeten worden geraadpleegd, incl. de Amerikaanse regering, en de partners van Groot-Brittannië in de Europese Gemeenschap en in het Gemenebest. De premier deelde voorts mee dat een hoge functionaris van het departement van buitenlandse en Gemenebestzaken naar Salisbury was gezonden voor besprekingen met bisschop Moezorewa, en dat zij verwachtte binnenkort een rapport te ontvangen van een groep waarnemers o.l.v. Lord Boyd, welke door de Conservatieve Partij naar Rhodesië waren gezonden om de verkiezingen daar te controleren (zie pag. 605/3). Mevr. Thatcher zei tenslotte: ,,Wij moeten en zullen de realiteiten van de huidige situatie in Rhodesië erkennen. Wij moeten en zullen met de bredere internationale implicaties rekening houden."

De door mevr. Thatcher genoemde functionaris was Sir Anthony Duff, die van 16-18 mei in Rhodesië verbleef.

Op 22 mei verklaarde de Britse minister van buitenlandse zaken, Lord Carrington, in het Hogerhuis dat het moreel onjuist voor Engeland zou zijn ,,om een verkiezing te negeren, waarbij 64% van het volk van Rhodesië zijn stem uitbracht", aangezien er nu een Afrikaanse meerderheid in het Rhodesische parlement was. Bovendien hadden Lord Boyd en zijn waarnemersteam geconcludeerd, met enig voorbehoud, dat de verkiezingen eerlijk waren verlopen, dat die zo vrij als in de gegeven omstandigheden mogelijk was waren geweest en dat het resultaat de wensen van de meerderheid van het Rhodesische electoraat weergaf. De regering zou zich, aldus Lord Carrington, door de conclusies van Lord Boyd laten leiden bij haar streven om voort te bouwen op de vooruitgang die in Rhodesië was geboekt.

Nadat hij de missie van Sir Anthony Duff als een belangrijke eerste stap had gekenschetst, kondigde de minister aan dat een andere hoge functionaris naar Salisbury zou worden gezonden ,,om daar zo lang als nodig was te blijven teneinde het nauwst mogelijke contact met bisschop Moezorewa en zijn collega's te onderhouden en te ontwikkelen".

Voorts zou deze functionaris ,,zo vaak als de noodzaak daartoe zich voordeed tussen Londen en Salisbury heen en weer reizen" om de minister verslag uit te brengen.

Lord Carrington benadrukte dat het de verantwoordelijkheid van Engeland was te trachten Rhodesië naar een legale onafhankelijkheid te leiden onder omstandigheden die het land het vooruitzicht op een vreedzamer toekomst zou bieden. De doelstelling van de Britse regering was om ,,een terugkeer tot de legaliteit te bereiken onder omstandigheden van de breedst mogelijke internationale erkenning". Overleg was op gang gebracht met Englands partners en bondgenoten om ,,de brede basis van erkenning waarnaar wij streven" te bereiken.

Voorts kondigde de minister aan dat een hoge afgezant naar Afrika zou worden gestuurd in de nabije toekomst om de regeringen van Gemenebestlanden en andere Afri-

kaanse staten, die het meest direct bij Rhodesië betrokken waren, te raadplegen.

Eveneens op 22 mei verklaarde premier Thatcher in het Lagerhuis dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het nemen van een beslissing over de legaliteit van de regering van bisschop Moezorewa bij het Britse parlement berustte. Zij voegde daaraan toe dat als aan het 5de van de 6 Britse beginselen (nl. dat de grondwet was goedgekeurd door het volk van Rhodesië in zijn geheel, zie pag. 634/2) was voldaan het ,,onze taak (zal) zijn Rhodesië terug te voeren tot de legaliteit".

Ook die dag verklaarde Lord Carver, de voormalige aangewezen resident-commissaris voor Rhodesië, tijdens zijn ,,maiden speech" in het Hogerhuis dat de grondwet ,,in feite het volk van Zimbabwe/Rhodesië niet gaf wat ik een echt meerderheidsbewind zou willen noemen". Die grondwet droeg niet ,,95% van de controle over aan 95% van de mensen die zwart zijn". Wel meende hij: ,,Wat... wij moeten erkennen is dat een aanzienlijk deel van de inwoners van dat land wensen dat bisschop Moezorewa hen voorgaat naar een echt meerderheidsbewind."

Op 23 mei werd bekendgemaakt dat Derek Day, een assistent onder-minister op het departement van buitenlandse en Gemenebestzaken, naai Salisbury zou vertrekken. Hij vertrok op 31 mei.

Diezelfde dag begon het Britse overleg met het Gemenebest over Rhodesië. Lord Carrington had toen een ontmoeting met de secretaris-generaal van het Gemenebest, Sridath Ramphal, in gezelschap van de Hoge Commissarissen van Australië, Canada, Ghana, Guyana, India, Nigeria, Trinidad en Tobago, en Zambia.

Op 27 mei deelde Lord Carrington mee dat Lord Harlech (61), voormalig ondervoorzitter van de commissie-Pearce die in Rhodesië de zware opinie moest peilen over de Brits-Rhodesische voorstellen i.z. een regeling uit 1971 (zie pag. 436/2-'72) en vroeger Brits ambassadeur in Washington, met de missie naar de zwarte Afrikaanse staten was belast.

Overleg Carrington-Vance. *Uitstel* Amerikaanse erkenning Moezorewa

Van 21-23 mei voerde de Britse minister van buitenlandse zaken, Lord Carrington, in Londen overleg met zijn Amerikaanse ambtgenoot Cyrus Vance. Daarbij kwam o.m. Rhodesië ter sprake. Op 23 mei bevestigde Vance — in tegenstelling tot eerdere persberichten — dat hij het Britse besluit om twee afgezanten naar Afrika te sturen steunde. Op de vraag van een journalist of de VS het met Engeland eens waren dat de regering die in Rhodesië door bisschop Moezorewa als premier zou worden geleid een ,,realiteit" vormde, antwoordde Vance: ,,Er is een nieuwe realiteit en wij moeten erkennen dat er een nieuwe realiteit is. Evenwel rnoeten wij (de VS) de hele situatie nog bestuderen, voordat de president zijn besluit neemt", nl. een besluit over de toekomstige Amerikaanse politiek t.a.v. Rhodesië.

Op 10 mei had bisschop Moezorewa als gekozen premier van Zimbabwe/Rhodesië in een spoedboodschap op de Amerikaanse president Carter een beroep gedaan zijn land te erkennen en de sancties op te heffen, wat naar zijn zeggen tot beëindiging van de terroristische oorlog zou leiden.

Maar in een verklaring op 7 juni stelde president Carter dat naar zijn overtuiging de belangen van de VS en van het volk van Zimbabwe/Rhodesië niet werden gediend door het opheffen van de sancties. Hoewel er in Zimbabwe/Rhodesië enige bemoedigende vooruitgang was geboekt, was die onvoldoende om de voorwaarden van het Case-Javits amendement te vervullen. In het bijzonder kon Carter niet stellen dat de verkiezingen van april eerlijk en vrij waren geweest, omdat ,,de zwarte burgers, die 90% van de bevolking van Zimbabwe/Rhodesië vormsn, nooit een kans hadden gehad (...) om voor of tegen de grondwet te stemmen". Bovendien bleef 4% van de bevolking ,,de controle op het leger, de politie, het rechtsbestel en het ambtenarenapparaat" uitoefenen en behield zo ,,een veto over alle belangrijke constitutionele Iiervormingen",

Terwijl bisschop Moezorewa op 8 juni verklaarde dat hij ,,diep geschokt" was door de Amerikaanse beslissing ,,om strafsancties tegen mijn regering en het volk van Zimbabwe/Rhodesië te handhaven'" werd het besluit van president Carter dezelfde dag toegejuicht door ZAPU-leider Hobert Mugabe en president Sir Seretse Khama van Botswana, waarna ook The Times of Zambia (9 juni) en de Nigeriaanse regering (10 juni) positief reageerden.

Op 9 jurii verklaarde Lord Carrington te Londen dat Engeland niet geassocieerd kon worden met het standpunt van president Carter i.z. de sancties. De Rhodesische verkiezingen waren vrij en eerlijk geweest en de Britse regering besefte dat de erkenning van de regering van bisschop Moezorewa belangrijk was.

Op 12 juni zei minister Vance in het Amerikaanse Congres dat een opheffing van de handelssancties tegen Rhodesië het Amerikaanse aanzien in het buitenland zou doen tanen en ,,de belangrijke vooruitgang die wij hebben geboekt bij het verbeteren van onze betrekkingen in heel Afrika in de voorbije 2% jaar (zou) ondermijnen". Voorts zou het ,,de positie ondermijnen van de internationaal erkende autoriteit daar — Groot-Brittannië". Hij voegde daaraan toe: „Wij hebben nauw overleg gepleegd met de nieuwe Britse regering en zullen dat blijven doen op een bestendige basis."

Inmiddels had de Amerikaanse Senaat op 15 mei met 75 tegen 19 stemmen een (niet bindende) resolutie goedgekeurd waarin op president Carter een beroep werd gedaan binnen 14 dagen na de inauguratie van de nieuwe regering in Rhodesië te beslissen of die diplomatiek zou worden erkend en of de sancties zouden worden opgeheven ondanks de Veiligheidsraadsresolutie van 1966 en 1968.

Op 13 juni keurde de Senaat met 89 tegen 7 stemmen een wetsontwerp goed, waarin een amendement van de onafhankelijke senator Harry F. Byrd was opgenomen dat een opheffing van de sancties aan het einde van die maand voorzag, nadat de Senaat de voorgaande dag een alternatief amendement om de sancties tot minstens december 1979 te prolongeren met 52 tegen 41 stemmen had verworpen.

Op 29 juni aanvaardde het Huis van Afgevaardigden met 350 tegen 37 stemmen een resolutie die een opheffing van de sancties per 15 oktober bepleitte, maar de uiteindelijke beslissing aan de president overliet.

Verdere Britse stappen

Tijdens een geheel aan Rhodesië gewijd debat deelde Lord Carrington op 10 juli in het Hogerhuis mee, dat het in de bedoeling van de Britse regering lag — wanneer het overleg was voltooid — voorstellen te doen om Rhodesië naar een legale onafhankelijkheid te voeren op een basis die volgens haar aanvaardbaar zou zijn voor de internationale gemeenschap. Die voorstellen zouden rekening houden met wat er in Rhodesië was bereikt en zij zouden vergelijkbaar zijn met de voorwaarden waarop Engeland onafhanke-

lijkheid aan andere landen in het Gemenebest had verleend. Volgens de huidige Britse regering hadden de Rhodesische verkiezingen de situatie fundamenteel gewijzigd, in de zin dat er nu een Afrikaanse meerderheid in het parlement en de regering van Rhodesië was. Die regering was aan de macht gekomen ,,als gevolg van verkiezingen, waaraan het merendeel van de volwassen bevolking... voor het eerst in staat was deel te nemen". Die verkiezingen hadden plaatsgevonden onder moeilijke omstandigheden, maar ,,bijna allen die getuige waren, waren onder de indruk van de wijze waarop zij werden uitgevoerd en van de blijken van zeer ruime steun voor bisschop Moezorewa onder het volk".

Lord Carrington stelde dat bisschop Moezorewa vele jaren lang een campagne gevoerd had ten gunste van een meerderheidsbewind en dat hij Engelands hulp en aanmoediging nodig had, als hij zou aantonen dat er in Salisbury een fundamentele verandering had plaatsgevonden, dat een nieuwe regering met een nieuwe politiek de leiding had en dat, naar de Britse regering meende, Rhodesië zich begeven had op de weg naar een multiraciale maatschappij.

Lord Carrington verklaarde dat de regering aan haar verplichtingen vasthield en van plan was haar constitutionele verantwoordelijkheid uit te voeren. De grootste dienst, die zij het Rhodesische volk kon bewijzen, was te trachten een eind aan de oorlog te maken en omstandigheden te helpen scheppen voor een grotere stabiliteit. Daarom had de Britse regering het probleem en de aanpak ervan besproken met haar vrienden in Europa, de Amerikaanse regering en andere Gemenebest- en Afrikaanse regeringen, en deze beraadslagingen zouden worden voortgezet. Een bijzonder belang werd gehecht aan de besprekingen, die in augustus te Loesaka zouden worden gehouden op de Gemenebestbijeenkomst van regeringsleiders, daar het probleem een zaak was die het hele Gemenebest aanging.

De regering was zich ervan bewust dat elders in Afrika en onder de buren van Rhodesië andere opvattingen leefden over de vraag of er een reële machtsoverdracht had plaatsgevoriden van de minderheid aan de meerderheid. De regering kon noch wenste die opvattingen te negeren. Zij had Lord Harlech gestuurd om de primair betrokken regeringen te raadplegen ten einde na te gaan hoe vooruitgang kon worden geboekt ,,naar het doel van het terugvoeren van Rhodesië tot de legaliteit met de breedst mogelijke instemming".

Lord Harlech had besprekingen gevoerd met de presidenten van Zambia, Tanzania, Botswana, Malawi en Angola, de regering van Mozambique en de Nigeriaanse federale militaire regering. De parlementaire staatssecretaris van buitenlandse en Gemenebestzaken, Richard Luce, had besprekingen gevoerd met andere regeringen in West-Afrika.

Lord Harlech had de situatie van Rhodesië ook besproken met de twee vleugels van het Patriottisch Front in Maputo en Loesaka. Hij had in Afrika een bemoedigende erkenning gevonden van het feit dat in Rhodesië belangrijke veranderingen hadden plaatsgevonden, alsmede een wijdverbreide opvatting dat een oplossing moest komen van de Britse regering als de wettig verantwoordelijke autoriteit. Ook was kritiek geuit op de Rhodesische constitutie, in het bijzonder op de aan de blanke minderheid gegeven blokkeringsvolmacht t.a.v. een groot stuk van de wetgeving.

Lord Harlech had ook bisschop Moezorewa en zijn collega's ontmoet en hij was in staat geweest hen op de hoogte te brengen van de opvattingen en posities van de Afrikaanse presidenten en het Patriottisch Front. Hij had de bisschop verzekerd van de goodwill in Engeland jegens hem en van de overtuiging van de Britse regering dat de huidige situatie Engeland de gelegenheid bood met hem samen te werken aan een duurzame en algemeen aanvaardbare regeling.

Derek Day, die de contacten met bisschop Moezorewa en zijn collega's moest onderhoud-n, had verscheidene ontmoetingen in Salisbury gehad. Zijn aanwezigheid daar had volgens Lord Carrington ,,een belangrijke bijdrage" geleverd tot het geruststellen van bisschop Moezorewa m.b.t. het Britse ,,verlangen om met hem samen te werken en de te volgen weg met hem en zijn collega's te bespreken". Lord Carrington meende dat Engeland nu nauwere contacten had en in een betere positie verkeerde om de gebeurtenissen in Rhodesië te beïnvloeden dan ooit sinds de eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring (in 1965). (Financial Times, Guardian, Le Monde, NZZ, KCA, Survey of Current *Affairs)*

(Vervolg van pag. *625/3)*

sept. het nieuwe regime zijn diensten te zullen aanbieden.

Bangui, die op **22** mei met Bokassa had gebroken (pag. 573/2), had op **11** sept. te Parijs tijdens een persconferentie aangekondigd dat hij een voorlopige regering in ballingschap had gevormd van de republiek ,,Oubangui". Hij stelde daarbij zeven ministers voor, o.w. Gérard Kimoto, die de portefeuille van buitenlandse zaken en samenwerking zou beheren. Andere posten bleven open, zodat de regering uitgebreid kon worden tot alle bewegingen en groepen, die voor de bevrijding van het land strijden, aldus Bangui.

Oud-premier Ange Patasse veroordeelde op **11** sept. de vorming van de voorlopige regering door Bangui, die hij als ,,visser in troebel water" kenschetste.

Bokassa via Frankrijk naar Ivoorkust

Op 21 sept. 's avonds landde Bokassa's persoonlijke vliegtuig, een Caravelle met een Franse bemanning, op de militaire basis Evreux, ca. 100 km ten noordwesten van Parijs. De vliegvelden Orly en Roissy hadden geen landingsvergunning verstrekt, nadat president Giscard had laten weten dat de komst van Bokassa ,,niet opportuun" werd geacht. De toestemming tot landing op de basis Evreux werd verleend, omdat het toestel voor nog maar 1½ uur brandstof had. Bokassa mocht het toestel van de Franse autoriteiten niet verlaten, en dit werd door de politie en militairen omsingeld. Er volgden onderhandelingen tussen de ex-keizer en de plaatselijke prefect, waarbij Bokassa zijn Franse nationaliteit deed gelden en zich ook beriep op het feit dat zijn gezin op een van zijn kastelen in Frankrijk verbleef. Voorts weigerde de Franse bemanning naar Libië terug te vliegen, terwijl Libië liet weten dat het Bokassa niet meer zou toelaten. Tenslotte maakte president Dacko op **23** sept. op instigatie van de Franse regering bekend dat hij een internationaal arrestatiebevel tegen de ex-keizer zou uitvaardigen, zodat deze kon worden uitgeleverd. Maar in de vroege uren van 24 sept. werd Bokassa in een Franse militaire DC-8 gezet en naar Ivoorkust overgebracht, dat hem op verzoek van Frankrijk humanitair asiel verleende.

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" **B.V.**, Ruysdaelstraat **71-75**, Postbus 5093, **1007** AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan **2-20**, B **2100** Deurne-Antwerpen.

SPANNING VS-SU N.A.V. CUBA

Een televisierede van president Carter op 1 oktober heeft een eind gemaakt aan wat wel de tweede Cuba-crisis werd genoemd. In de rede zei Carter dat hij van president Brezjnew van de Sowjet-Unie de verzekering had gekregen dat de op Cuba aanwezige Sowjetrussische militairen uitsluiti-nd een opleidingsfunctie hebben en gei-n gevechtseenlieid zijn.

Enige maanden geleden onthulden de si-naturen Stone en Church dat luchtopnamen aangetoond hadden dat zich op Cuba Sowjetrussische gevechtseenheden bevonden. De Amerikaanse regering ontkende dit aanvankelijk, maar op **31** aug. maakte het State Department bekend dat er zich op Cuba 2000 a 3000 man gevechtstroepen bevonden. Woordvoerder Hodding Carter verklaarde dat nu voor het eerst de aanwezigheid van Russische grondtroepen op het eiland kon worden bevestigd. Dit was aan de vooravond van de conferentie van niet-gebonden landen in Havanna (pag. 593 e.v.).

De gehele maand september bleef de crisis. Minister Vance liet ambassadeur Dobrynin uit Moskou terugroepen. Een groot deel van de maand behandelde de Sowjet-Unie de affaire als een incident in de Amerikaanse binnenlandse politiek. In de VN gaf de Sowjetrussische minister van buitenlandse zaken Gromyko het advies de kunstmatigheid van de zaak te erkennen en haar te sluiten.

Een belangrijk punt in de gehele .,crisisn is dat tegenstanders van het Salt-2 akkoord dat nog steeds door het Congres aangenomen moet worden aan de hele affaire argumenten ontlenen voor hun stelling dat de VS te ver gaan in hun tegemoetkomendheid aan Russische eisen op het gebied van ontwapening. De aanwezigheid van Russische gevechtstroepen zou eens te meer aantonen dat het de Sowjet-Unie helemaal niet te doen is om ontspanning en ontwapening.

Critici van het beleid van Carter zien in de hele affaire een duidelijk bewijs van het onvermogen van de president tijdig in te grijpen om te voorkomen dat een op zich nauwelijks belangrijke gebeurtenis uitgroeit tot een internationale crisis. Deze critici beoordelen de hele affaire als een propaganda-stunt van de senatoren Stone en Church die graag herkozen willen worden.

De ,,crisisn heeft intussen wel aangetoond dat Cuba voor de Amerikanen een omstreden zaak blijft. The Guardian (2-10-'79) schreef in dit verband:

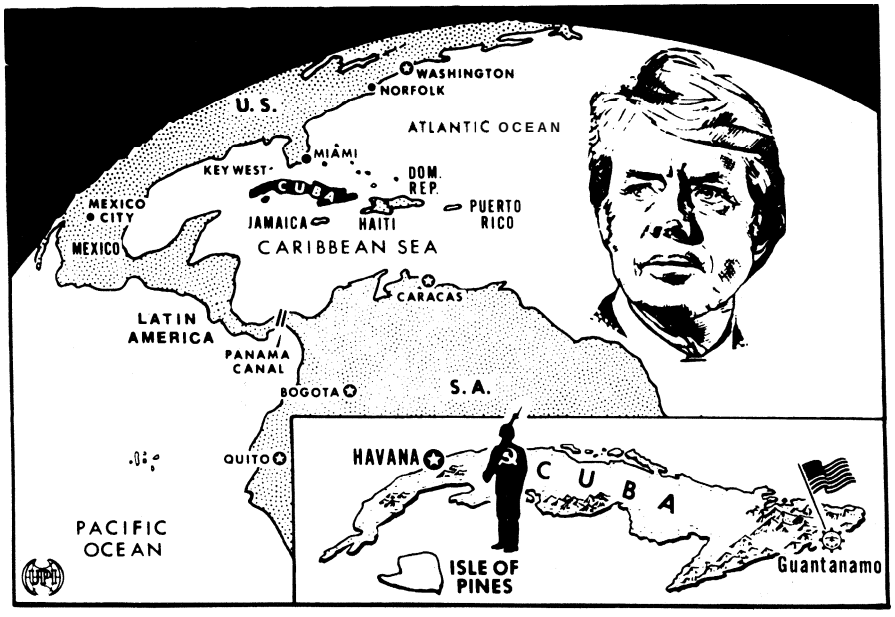
De Amerikanen hadden Cuba vroeger in eigendom zoals zij Nicaragua en de Panamakanaalzone in eigendom hadden. Zij bezitten er nog een stuk van 31 vierkante mijl, bestaande uit vlootbasis Guantanamo. Deze wordt bemand door meer dan 2.000 Amerikaanse marinemensen.
Bij een in 1904 gesloten verdrag werd Guantanamo ,,voor altijd" door Cuba aan de Verenigde Staten afgestaan. Maar dit was een aan Cuba opgelegd verdrag, niet een akkoord tussen twee werkelijk soevereine en onafhankelijke staten. De Cubanen erkennen het niet; Fidel Castro vroeg nog 28 september 1962, toen de eerste Cuba-crisis op haar hoogtepunt was, om ontruiming van de Amerikaanse vlootbasis en teruggave van Guantanamo aan Cuba.

Als dus de Verenigde Staten het gevoel hebben met recht boos te kunnen zijn op de Russen wegens hun troepen op Cuba, vooral gezien de ervaringen in 1962 toen Moskou een vals beeld gaf van de militaire hulp aan Castro, kunnen ook de Cubanen terecht verwijten maken aan de Amerikanen.

De Amerikanen hebben de zaak-Guantanamo niet vergeten. In april ontving de Foreign Relations Committee van de Senaat een gedetailleerd, door defensie-experts van het Congres voorbereid rapport over de basis, met een voorwoord van senator Church. In dit rapport wordt erop gewezen dat onder de bepalingen van het Amerikaans-Cubaanse verdrag van 1904 er zonder wederzijds akkoord geen wijziging van de status van de basis mogelijk is, ook al heeft Cuba sinds 1960 geen betalingen van Washington ontvangen voor het gebruik van Guantanamo.

Voorts dat over de basis kan worden onderhandeld wanneer Washington het Cuba-beleid weer op het spoor van vóór de Cubaanse interventies in Afrika zou zetten en via verdere informele contacten tot substantieel overleg zou komen. Ook is in het rapport gesteld dat de basis Guantanaxno van militair belang wordt geacht, doch dat defensie-functionarissen erkennen dat de basis niet onmisbaar is. Zo verklaarde generaal George S. Brown in 1977 voor het Congres dat de basis niet essentieel is bij het toezicht op de scheepvaartbewegingen via de Caraïbische Zee door het Panamakanaal. Het rapport verklaart dat Amerikaanse marineleiding ervan uitgaat dat bij een verlies van Guantanamo nog zou kunnen worden gerekend op de Portoricaanse bases.

In de huidige stemming, na het ,,verliesM van Nicaragua en Panama, kan geen Americaanse politicus het kwijtraken van Guantanamo overwegen. Maar zij hebben Guantanamo onbewust op de agenda geplaatst door de kwestie van de Russische troepen op Cuba hoog op te spelen.

Hieronder geven wij een beknopte samenvatting van het verloop van de crisis.

Church eist terugtrekking Russische troepen van Cuba

De voorzitter van de commissie voor buitenlandse betrekkingen van de Senaat Frank Church deed op 30 augustus een beroep op Carter ,,de onmiddellijke terugtrekking van alle Russische troepen" van Cuba te eisen. Church zei dat de inlichtingendiensten de aanwezigheid van Russische grondtroepen hadden bevestigd.

Weekblad 48ste jaargang No. 2506, pag. 30847-30862

„De VS kunnen niet toestaan dat het eiland een Russische militaire basis wordt, negentig mijl van onze kust, en evenmin kunnen wij toestaan dat Cuba gebruikt wordt als een springplank voor Russische militaire interventie op het westelijke halfrond".

Church zei dat minister Vance hem had verteld dat de Russische ambassade in Washington om volledige uitleg was gevraagd.

Church zei verder dat hij en andere leden van zijn commissie al verscheidene weken berichten over de opbouw van een Russische strijdkracht op Cuba hadden gehoord.

Een week later op 5 sept. verklaarde Church dat de Senaat het Russisch-Amerikaanse akkoord over de beperking van de strategische bewapening (SALT-2) niet zou goedkeuren zolang Moskou gevechtstroepen op Cuba handhaaft.

Church, die voorzitter is van de Senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen, zei dit na een bijeenkomst van deze commissie achter gesloten deuren met minister Vance en topfunctionarissen van de inlichtingendiensten.

Hij zei dat de aanwezigheid van 2000 tot 3000 man Russische troepen een zeer ernstige zaak was die van invloed was op de Amerikaans-Russische betrekkingen en dat de VS niet konden toestaan dat de status quo wordt gehandhaafd.

Dezelfde dag gaf minister Vance een persconferentie waar de aanwezigheid van 2000 tot 3000 man Sowjettroepen werd toegegeven. Tevens werd bekendgemaakt dat de VS iets meer dan twee maanden eerder hun verkenningsvluchten op grote hoogte boven Cuba hadden hervat. De foto's, die tijdens deze vluchten waren genomen, hadden de aanwezigheid van de Russische troepen aangetoond. De verkenningsvluchten waren in 1977, kort nadat Carter zijn intrek in het Witte Huis had genomen, gestaakt, als teken van goede wil jegens het bewind van Fidel Castro.

De verkenningsvluchten waren in de herfst van 1978 al korte tijd hervat nadat de Sowjet-Unie 15 ultramoderne MIG-25-toestellen aan Cuba zou hebben geleverd. Men wilde toen nagaan of die toestellen met apparatuur voor tactische kernwapens waren uitgerust. Bij het onderzoek waren de Amerikaanse inlichtingendiensten tot de conclusie gekomen dat de MIG's niet waren uitgerust voor het vervoer van kernbommen.

Vance zei verder dat de VS nog niet zouden verzoeken om verwijdering van het Russische personeel van het eiland. „Het is de gevechtsaard van de eenheid die ons zorgen baart. Wij waren allang ervan op de hoogte dat er opleidings- en verbindingseenheden waren."

Vance kondigde aan dat de VS eerst de Sowjet-Unie vragen zouden stellen over de missie van de troepen en hun bases. Daarna zou Moskou eventueel worden gevraagd de troepen terug te trekken.

Op 7 sept. zei president Carter in een radio- en televisietoespraak dat de aanwezigheid van een Russische gevechtseenheid op Cuba een ,.zeer ernstige zaak" was. „Wij zijn, na diepgaande inlichtingen, tot de conclusie gekomen dat er momenteel een Sowjetgevechtseenheid op Cuba gestationeerd is." „Wij hebben bewijzen dat een dergelijke eenheid zich al sedert enige tijd op Cuba bevindt, misschien zelfs al sinds een aantal jaren." „De eenheid is samengesteld uit 2000 à 3000 man. Zij is uitgerust met klassieke wapens zoals een veertigtal tanks en enkele veldartilleriestukken..." Z is geen aanvalseenheid. Zij bezit geen lucht- of zeetransportmogelijkheden en heeft geen wapens waarmee de VS aangevallen kunnen worden. Het doel van deze gevechtseenheid is niet duidelijk." „Wij hebben het recht erop te staan dat de Sowjet-Unie onze belangen en onze bezorgdheden respecteert, indien de Sowjet-Unie van ons verwacht haar gevoeligheden en bezorgdheden te respecteren."

Vertrouwelijke onderhandelingen leveren geen oplossing

Op 10 sept. ontving minister Vance de Sowjetrussische ambassadeur in Washington, Dobrynin, die een dag eerder van vakantie uit de Sowjet-Unie teruggekeerd was.

Na afloop van het onderhoud tussen Dobrynin en Vance werd bekendgemaakt dat een nieuwe ontmoeting zou volgen. Deze vond op 12 sept. plaats. Twee dagen later vond een derde ontmoeting plaats. Daarna waarschijnlijk nog enkele.

Op 20 sept. riep Carter vooraanstaande senatoren en leden van het Huis van Afgevaardigden bij zich om hen over de gang van zaken bij de besprekingen tussen Vance en Dobrynin in te lichten. In de eerste vier bijeenkomsten had Vance slechts vragen gesteld, b.v. over de taken van de Sowjetmldaten. Dobrynin zou daarop geantwoord hebben dat er geen gevechtstroepen op Cuba waren, maar slechts instructeurs en dat deze niet teruggetrokken zouden worden.

In de laatste zitting zou Vance voorstellen hebben gedaan om het conflict bij te leggen. Carter iegde er tegenover de Congresleiders de nadruk op dat hij zocht naar een regeling die voor niemand een vernedering zou betekenen. Voor het geval de Sowjets hun troepen niet zouden terugtrekken zou hij tegenmaatregelen nemen. Carter zei dat hij zijn medewerkers opdracht had gegeven nieuwe opties uit te werken. Hij vroeg de Congresleiders nog wat geduld te hebben.

Op 22 sept. spraken Carter en zijn adviseur voor veiligheidszaken Brzezinski op een bijeenkomst van journalisten. Carter zei dat hij zich aan het beraden was welke maatregelen genomen moesten worden voor het geval de vertrouwelijke onderhandelingen met Dobrynin niets zouden opleveren.

Brzezinski liet zich in felle bewoordingen uit over de Russische aanwezigheid op Cuba. Hij zei dat de Sowjetbrigade een typisch voorbeeld is van het Russische gebrek aan respect voor Amerika's belangen.

Daags daarvoor verscheen in het Russische partijblad Prawda een artikel waarin gezegd werd dat alle beweringen over de aankomst van georganiseerde Sowjet-gevechtseenheden op Cuba totaal ongegrond waren. Volgens de Prawda is er al zeventien jaar Russisch militair personeel op Cuba om Cubanen op te leiden voor het gebruik van Russisch militair materieel en is er in al die jaren geen wijziging gekomen in de numerieke sterkte of de functie van het personeel. De Prawda schreef verder dat niemand kan tornen aan het recht van de Sowjet-Unie en Cuba om zich bezig te houden met de defensie van het eiland. „De hele rel moet kringen in de VS dienen die ratificatie van Salt-2 willen verhinderen en de Amerikaanse regering schijnt in plaats van deze campagne te smoren door het geven van noodzakelijke verklaringen, het vuur alleen maar te willen aanwakkeren".

Ontmoeting Vance-Gromyko levert niets op

Op 24 sept. sprak minister Vance met zijn Sowjetrussische collega Gromyko die ter gelegenheid van de opening van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York was.

Na een bijeenkomst van één uur en twintig minuten in het gebouw van de Sowjet-vertegenwoordiger bij de VN verklaarden zij dat wat zij besproken hadden ter kennis van hun regeringen gebracht zou worden.

Gromyko zei: ,,Ik bevestig dat wij tot de kern van een aantal zaken doordrongen, maar wij hebben geen conclusie bereikt en wij zetten ons gesprek op 27 sept. voort."

De kwestie werd de volgende dag, op 25 sept., aangeroerd door minister Gromyko in zijn rede voor de Algemene Vergadering van de VN. Hij gaf de Amerikaanse regering de raad te erkennen dat de hele kwestie rond de aanwezigheid van Russische troepen op Cuba in elkaar is gezet en de zaak daarmee als afgedaan te beschouwen. Na een tweede bijeenkomst van Vance en Gromyko, waarover geen bijzonderheden werden verstrekt, reisde de Russische minister naar Moskou terug.

Carter *kondigt* acties aan

Op 25 sept. liet Carter voor het eerst dreigende taal horen. Hij sprak op een bijeenkomst in het Queens College in New York City en zei naar aanleiding van vragen uit het gehoor dat de VS passende actie zullen ondernemen om de status quo te veranderen als de Sowjet-Unie niets onderneemt om het gevechtskarakter van de brigade die het op Cuba heeft geïnstalleerd te veranderen.

Carter zei verder dat de brigade geen bedreiging voor de VS was maar dat hij de Sowjet-Unie wilde laten begrijpen dat het Amerikaanse volk bijzonder gevoelig is over Russische gevechtstroepen op het Westelijk halfrond in het bijzonder in een land als Cuba dat optreedt als ,,een pion van de Sowjets in avonturen en interventies in andere landen."

In antwoord op een vraag van een toehoorder zei de president dat hij liever niet in details wilde treden omtrent de maatregelen die hij zou nemen, maar dat hij na beëindiging van besprekingen met Moskou het Amerikaanse volk zou berichten wat in de besprekingen was besloten en welke maatregelen genomen zouden worden.

Carter zei verder dat hij van mening bleef dat het Russische personeel een gevechtseenheid was. De brigade is uitgerust met 40 tanks en een aantal veldartilleriestukken maar is niet in staat een aanval op de VS te ondernemen, aldus de president.

,,Wat ons bezig houdt is dat het een gevechtseenheid in dit halfrond is, gelegerd in een land dat totaal afhankelijk is van de Sowjet-Unie. Cuba is in feite een marionet van de Sowjet-Unie en het handelt volkomen overeenkomstig de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie.

Carter zei verder dat Moskou Havanna voor 100% van wapens voorziet, Cuba dagelijks 8 miljoen dollars geeft, alle olie aan Cuba levert en vijf maal de marktprijs betaalt voor Cubaanse suiker.

In ruil daarvoor, aldus de president, treedt Cuba in vele landen in feite op als een plaatsvervanger van de Sowjet-Unie. Carter verwees in het bijzonder naar de aanwezigheid van Cubaanse troepen in Angola, Ethiopië en andere Afrikaanse landen.

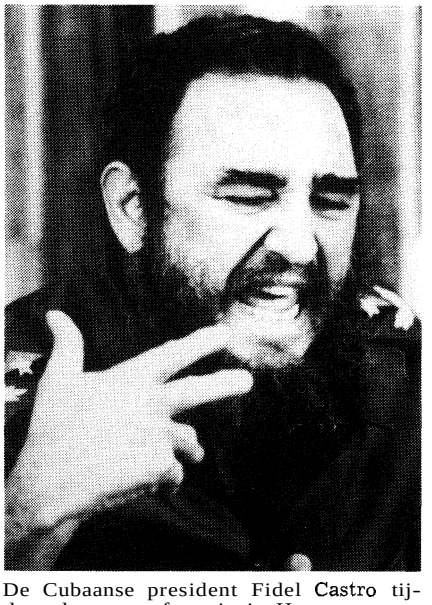
Carter zei verder dat hij zou pogen langs diplomatieke wegen de Sowjets zo ver te krijgen dat zij het gevechtskarakter van de eenheid zullen elimineren en als dat niet zou lukken maatregelen zou nemen om de status quo te veranderen.

In antwoord op een vraag zei Carter dat volgens hem het aantal Sowjet-troepen in Cuba nu kleiner is dan in 1963 in de maanden na de terugtrekking van de Russische atoomraketten van het eiland. Hij zei dat de Sowjet-Unie op dat moment 22.000 man troepen op Cuba had gestationeerd.

Bijeenkomst Nationale Veiligheidsraad

Op 27 september riep Carter de Nationale Veiligheids Raad voor een spoedzitting bijeen. Op 28 september volgde een tweede zitting.

Later ontbood Carter een hele rij vooraanstaande oud-politici op het Witte Huis onder wie Clark Clifford, de vroegere minister van defensie en vertrouwensman van alle Democratische presidenten sedert Truman.

De Cubaanse president Fidel Castro tijdens de persconferentie in Havanna waar hij de Amerikaanse beschuldiging over het gevechtskarakter van de Russische troepen op Cuba ,,komedie" noemde.

Verder ontving Carter de vroegere ministers van buitenlandse zaken Rusk, Rogers en Kissinger, Averell Harriman, Georges Ball, William Scranton, Roswell Gilpatric, Nicolas Katzenbach en James Schlesinger.

Ongeveer tegelijkertijd gaf Carter een aantal eminente oud-politici opdracht de impasse te bestuderen en suggesties te doen voor een oplossing. Onder aanvoering van Clark Clifford ging een groep waarin o.a. John McCone, McGeorge Bundy, John McCloy, David Packard, Brent Scrowcroft en Sol Linowitz, vroeger onderhandelaar in Panama voor het afsluiten van de nieuwe Kanaalverdragen, zitting hadden op het CIA hoofdkwartier in Langley de gegevens omtrent de Sowjet-troepen in Cuba nauwkeurig bestuderen. Vervolgens gaf Vance een overzicht van de besprekingen met Dobrynin cn Gromyko.

De groep bracht verslag uit van zijn bevindingen aan het Witte Huis.

Castro ontkent gevechtskarakter

De Cubaanse president Castro kwam op 28 september in een persconferentie in Havanna waarbij ook Amerikaanse journalisten aanwezig waren over de Russische troepen te spreken. Hij sprak van een kunstmatig gemaakte crisis en de zgn. aanwezigheid van een Sowjetrussische brigade op Cuba. ,,U noemt het brigade, wij noemen het een training centrum".

De beschuldiging dat het om gevechtstroepen zou gaan noemde hij een ,,complete comedie".

Hij zei dat iedere Amerikaanse president sedert 1962 wist over de Sowjet-eenheid. ,,In al die 17 jaar is er geen verandering geweest in de functie of het aantal van deze troepen".

Hij beschuldigde Carter ervan een „minicrisis" te scheppen om op die manier zijn binnenlandse moeilijkheden de baas te worden.

,,Carter is oneerlijk, onoprecht, immoreel en hij heeft het Amerikaanse volk bedrogen... Er is een kunstmatig probleem geschapen.

Het feit, dat Carter in een crisissituatie is, geeft hem niet het recht een crisis in de wereld te maken", aldus het Cubaanse staatshoofd.

Carter herhaalt verzekering Brezjnew en kondigt maatregelen aan

In de redevoering van 1 oktober zei Carter dat de aanwezigheid van een Sowjet-brigade op Cuba geen crisis met de Sowjet-Unie noch een terugkeer naar de koude oorlog hoefde te betekenen.

Wel kondigde hij een aantal tegenmaatregelen aan, zoals de vestiging van een permanent hoofdkwartier voor een gevechtsgroep Caraibisch gebied en veelvuldiger Amerikaanse manoeuvres in het gebied.

Hij zei dat hij van de Russische president Brezjnew de verzekering had gekregen dat de Sowjet-eenheid op Cuba zich daar uitsluitend voor opleidingsdoeleinden bevindt en dat deze brigade nooit een bedreiging voor de VS zal vormen.

Uit Carters rede bleek dat Washington er niet in is geslaagd om toezeggingen van Moskou te verkrijgen over de terugtrekking van de Sowjet-brigade uit Cuba.

Carter kondigde verder aan dat de controle van Cuba vanuit vliegtuigen, satellieten en door middel van elektronische apparatuur zal worden verscherpt.

In Florida zal een militair hoofdkwartier voor het Caraïbische gebied worden gevestigd, terwijl er veelvuldiger Amerikaanse militaire manoeuvres in het Caraïbische gebied gehouden zullen worden.

De VS zullen niet toestaan dat de Sowjettroepen op Cuba de veiligheid van de VS of enig ander land op het westelijke halfrond in gevaar kunnen brengen.

De Amerikaanse economische hulp aan arme landen in het Caraïbische gebied zal worden verhoogd. Carter zei verder dat het grootste gevaar voor Amerika's veiligheid zeker niet de 2000 of 3000 man Sowjet-troepen op Cuba zijn.

„Het grootste gevaar voor alle landen ter wereld met inbegrip van de Sowjet-Unie en de VS is een mislukking van de gemeenschappelijke krachtsinspanning om de vrede te behouden en de uiteindelijke dreiging van een kernoorlog af te wenden".

De president vervolgde: „Politiek bedrijven en atoomarsenalen gaan niet samen. Wij moeten geen politiek met SALT-I1 bedrijven. Het verdrag is daarvoor te belangrijk, te essentieel voor ons land, voor onze Europese bondgenoten en voor de zaak van de vrede". (IHT, Time Magazine, Newsweek, Le Monde, The Guardian, Wereldwijzei, Wireless Bulletin from Washington)

INTERNATIONALE ZAKEN

ALGEMEEN

WERELDONTWIKKELINGSRAPPORT

De Wereldbank in Washington heeft op 16 aug. het z.g. Wereldontwikkelingsrapport gepubliceerd, waarin geprobeerd wordt de toekomstige ontwikkelingen in de Derde wereld te voorspellen. Dit is de tweede maal, dat de Wereldbank een dergelijk rapport publiceert. De eerste maal gebeurde dat in 1978.

Het tweede rapport komt o.m. tot de conclusie, dat in de laatste 25 jaar van deze eeuw de beroepsbevolking in de Derde wereld met ong. 550 mln mensen zal toenemen. Tegelijkertijd zal de bevolking van de steden in de ontwikkelingslanden met een miljard mensen groeien.

De toename van de beroepsbevolking in de ontwikkelingslanden zal tussen 1975 en het jaar 2000 in absolute aantallen tweemaal zo groot zijn als in de voorafgaande kwart eeuw. Een van de belangrijkste oorzaken van deze ontwikkeling is de snelle bevolkingsgroei die de Derdewereldlanden de afgelopen decennia hebben doorgemaakt. De groei van de beroepsbevolking in de Derde wereld wordt immers voornamelijk bepaald door de bevolkingsgroei die vijftien jaar geleden plaatsvond.

Vooral de beroepsbevolking in de arme landen van Zuid-Azië (zoals India, Pakistan, Bangladesh en Indonesië) zal tot het jaar 2000 enorm groeien: met bijna 250 miljoen mensen tot 630 miljoen. In Afrika beneden de Sahara zullen zich de laatste 25 jaar van deze eeuw 120 miljoen mensen op de arbeidsmarkten vervoegen en in de landen van Latijns-Amerika en het Caraibische gebied gaat het om een toename van 100 miljoen mensen, aldus het Wereldontwikkelingsrapport.

De snelle groei van de steden heeft volgens het rapport, behalve met de bevolkingsgroei vooral te maken met de toenemende industrialisatie in de Derde wereld en met snelle culturele, sociale en politieke veranderingen. Terwijl de stedelijke gebieden van de ontwikkelingslanden tussen 1950 en 1975 naar schatting 400 miljoen mensen opnamen, zullen er in het laatste kwart van deze eeuw meer dan tweemaal zoveel mensen in de steden een bestaan moeten vinden.

Het aantal zeer grote steden breidt zich dan ook snel uit. In het jaar 2000 zullen er in de Derde wereld meer dan veertig steden zijn met meer aan vijf miljoen inwoners — vergeleken met acht van deze steden in de industrielanden.

Het eerste Wereldontwikkelingsrapport kwam onder meer tot de conclusie dat er in het jaar 2000 in de Derde wereld nog steeds honderden miljoenen mensen in omstandigheden van absolute armoede zullen leven. Welke economisch gunstige ontwikkelingen er ook zullen plaatshebben, volgens de berekeningen van de Wereldbank zal het aantal paupers niet beneden de 260 miljoen dalen (nu 770 miljoen).

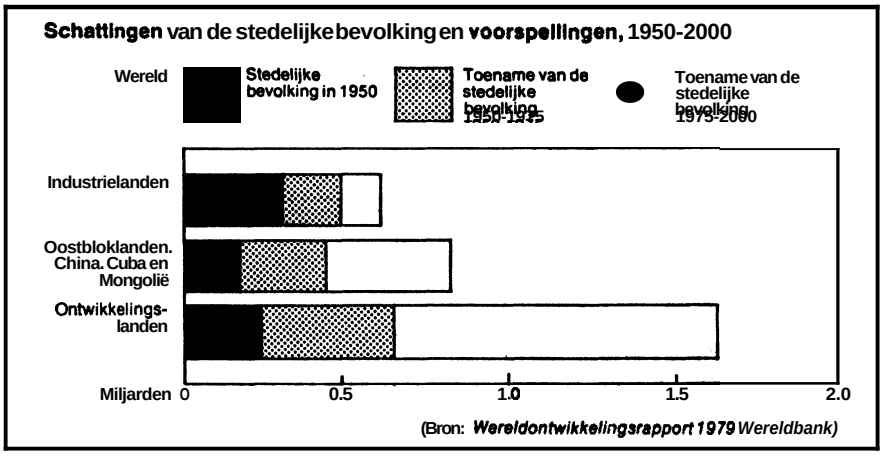
En als de omstandigheden blijven zoals ze zijn, zullen er aan het einde van deze eeuw op zijn minst nog 600 mln mensen in uiterst miserabele omstandigheden leven.

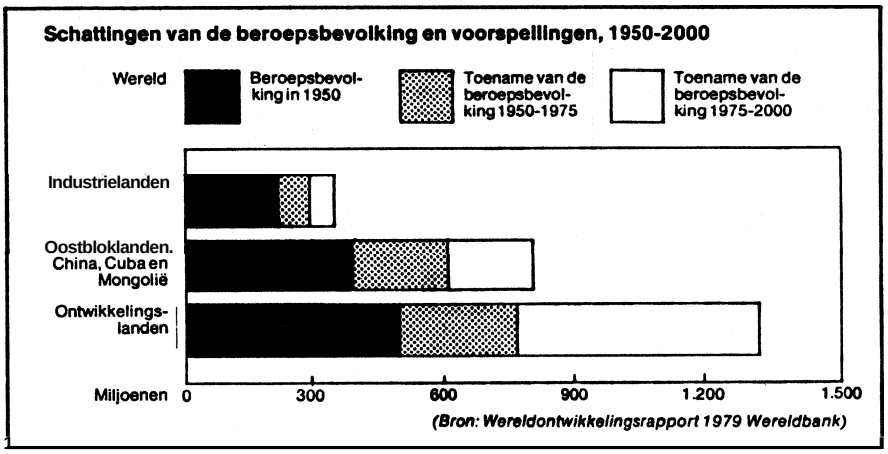
Het tweede Wereldontwikkelingsrapport bevat weer indrukwekkend cijfermateriaal: in het laatste kwart van deze eeuw zullen naar schatting 550 miljoen mensen op de arbeidsmarkten van de ontwikkelingslanden verschijnen en zich voegen bij de honderden miljoenen die al werk zoeken: bovendien zal de stedelijke bevolking in de Derde wereld zich in die tijd met een miljard mensen uitbreiden. „Een uitdaging zonder weerga", merken de opstellers van het rapport op.

Deze getallen hebben een dramatische lading, niet alleen omdat het om zoveel mensen gaat, maar vooral omdat het onmogelijk zal zijn ze allen een menswaardig bestaan te bieden.

De grote aantallen mensen die de komende jaren de arbeidsmarkten en de steden van de ontwikkelingslanden zullen overspoelen, zijn tekenend voor de reusachtige problemen waartegenover economen en andere plannenmakers in de Derde wereld zich dagelijks gesteld zien bij hun pogingen de economie te herstructureren. Al jaren bevinden de meeste ontwikkelingslanden zich in het overgangsproces waarbij de traditioneel agrarische samenlevingen zich ontwikkelen tot meer geïndustrialiseerde en verstedelijkte maatschappijen. In feite zijn de massale toename van de beroepsbevolking en de grootscheepse verstedelijking twee met elkaar verbonden symptomen van die transformatie.

In de huidige industrielanden verliep deze omwenteling gemakkelijker. Bij de

ingrijpende economische veranderingen die in de Westerse landen eind vorige eeuw en begin deze eeuw plaatsvonden, groeide de bevolking met gemiddeld minder dan een procent per jaar. De bevolkingen van de ontwikkelingslanden nemen nu echter jaarlijks met meer dan twee procent toe (wat een verdubbeling in dertig jaar betekent, tegenover een verdubbeling in negentig jaar voor de industrielanden in die cruciale periode van economische ontwikkeling).

De opstellers van het Wereldbank-rapport stoppen niet na hun berekening van de omvang van het mondiale ontwikkelingsvraagstuk. Ze dragen ook oplossingen aan. Allereerst bepleiten ze versterking van de landbouwsector en stimulering van kleine industriële bedrijven op het platteland. Dit zal werkgelegenheid scheppen en grote aantallen plattelandsbewoners van migratie naar de steden kunnen afhouden. Bovendien zal toename van de agrarische produktie en van het inkomen van de boeren vraag creëren naar niet-agrarische produkten en zo de ontwikkeling van de hele nationale economie bevorderen.

Verder onderstreept het rapport de rol van de kleine boeren, waaraan tot nu toe door veel regeringen van ontwikkelingslanden voorbij gegaan wordt. Onderzoek, onder meer in Columbia, heeft volgens de schrijvers van het Wereldontwikkelingsrapport aangetoond dat kleine boeren arbeidsintensiever werken per eenheid land dan grote bedrijven (goed voor de werkgelegenheid) en daarnaast zeer produktief zijn (goed voor het nationaal inkomen).

Het in praktijk brengen van deze suggesties zal de trek naar de stad niet doen stoppen, hoogstens verminderen. Op een gegeven moment zijn de rurale gebieden ,,vol", dat wil zeggen er is geen uitbreiding van de werkgelegenheid meer mogelijk — een situatie die in sommige gebieden van de Derde wereld (bijvoorbeeld Java) al bestaat. En dan kan de stad soelaas bieden.

Overigens groeit de stadsbevolking ook snel zonder migratie van plattelandbewoners als gevolg van de natuurlijke bevolkingsgroei. Het is dus logisch dat het Wereldontwikkelingsrapport naast agrarische ontwikkeling de noodzaak onderkent van arbeidsintensieve industrialisatie in de steden en de neiging van veel regeringen in Derde wereld-landen om kapitaalintensieve industrieën aan te trekken fel kritiseert.

In de eerste stadia van industrialisatie kan het onontbeerlijk zijn om de jonge bedrijven te beschermen tegen concurrentie uit het buitenland en zich vooral op import-vervanging te richten. Maar deze koers moet na verloop van tijd verlaten worden en de industrie zal zich dan op de export moeten concentreren omdat de binnenlandse markt meestal te klein is en import-substitutie een te dure wijze van produceren in de hand werkt, aldus het Wereldbankrapport

Tenslotte wordt voor de lange termijn een effectieve bevolkingspolihek essentieel, ook al wijst de ervaring uit het verleden uit dat de gezinnen vanzelf kleiner worden als de sociale en economische omstandigheden beter worden en de verstedelijking doorzet.

In veel debatten over ontwikkelingsstrategieën wordt een kunstmatige scheiding aangebracht tussen industriële en agrarische ontwikkeling. In de afgelopen twintig jaar hebben regeringen van veel ontwikkelingslanden gekozen voor de industrie ten koste van de landbouw. Het zware accent dat het tweede Wereldontwikkelingsrapport legt op het belang van een goed florerende landbouw voor de crntwmkkeling van de industrie en omgekeerd is daarom opvallend

Het Wereldbank-rapport ziet het economische heil voor de ontwikkelingslanden uiteindelijk in een zo groot mogelijke export in een zo vrij mogelijk internationaal handelssysteem Het weidt daarom enthousiast uit over de gunstige export-resultaten van met name de meer geïndustrialiseerde Derde wereldlanden (Brazilië, Zuid-Korea) en signaleert met grote bezorgdheid de stagnerende economische groei van de industriehanden die tot gevolg heeft dat de wereldhandel minder snel expandeert Het Wereldontwikkelingsrapport waarschuwt bovendien met klem tegen het de kop opstekend protectionisme in veel industrielanden Deze bescherming van de eigen zwakke bedrijfstakken zou voor alle partijen uiterst schadelijk zijn

Het Wereldontwikkelingsrapport stelt dat de onderlinge handel tussen ontwikkelingslanden geuen moet worden als aanvulling op de handel met de ontwikkelde landen en dat afzonderlijke ontwikkeling van de Derde wereld het gevaar met zich mee brengt van technologische achterlijkheid en het verlies van handelsmogelijkheden

De toename van de reele prijs voor energie hoeft de komende tien jaar nmt groot te zijn Dat schrijft de Wereldbank in het Wereldoatwikkelingsrapport

Het huidige prijsniveau kan gehandhaafd worden als er maar voldoende activiteiten worden ontplooid gericht op de ontwikkeling van nieuwe energiebmnnen — zowel olie als andere bronnen —, als de vnaag naar energie beperkt blijft, en als er geen belangrijke produktieverstoringen optreden, bijvoorbeeld door politieke woelingen, aldus het rapport

Het Wereldbank-rapport komt tot deze zienewijze op grond van de volgende factoren

1 de mogelijkheden om andere energiebronnen dan olie te gebruiken zijn toegenomen,

2 energiebesparende maatregelen in industrielanden hebben ertoe geleid dat de groei van de energ~econsumptieminder is geworden,

3 de hogere energieprijzen hebben de exploratie en ontwikkeling van nieuwe energiebronnen aantrekkelijker gemaakt

Een andere optimistisch geluid klinkt in het Wereldontwikkelingsrapport door over het schuldenvraagstuk. Er bestaat volgens het rapport geen algemeen schuldenprobleem voor ontwikkelingslanden De verhoudingen tussen de schulden die de meeste landen hebben en hun exportopbrengsten of hun bruto-nationaal-produkt zijn aanvaardbaar

Wel zijn een aantal landen — zoals Peru, Turkije en Zaïre — de afgelopen Jaren in een liquiditeitscrisis terechtgekomen en deze kunnen zich herhalen. Meestal zijn deze crises toe te schrijven aan externe factoren, zoals scherpe terugval van exportopbrengsten, en olieprijsverhogingen, aldus het rapport.

OESO

RAPPORT OVER DE WERELDECONOMIE

De Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OESO) heeft op 19 juli haar jaarlijkse rapport over de ontwikkeling van de wereldeconomie gepubliceerd. De OESO stelt daarin o.m.:

„Voor het eerst sinds de dagen van de naoorlogse wederopbouw bestaat het zeer reële gevaar, dat de groei van de levensstandaard en van de werkgelegenheid in de naaste toekomst beperkt zal worden doordat er te weinig is van een essentieel produktiemiddel — energie."

Er is, zo stelt de OESO, maar één oplossing voor de huidige problemen: bezuinigen op het olieverbruik, hetzij door op het energieverbruik in het algemeen te bezuinigen, hetzij door olie te vervangen door steenkool, zonne- of kernenergie. Andere ,,oplossingen" werken volgens de OESO averechts:

- de doorberekening van de stijging van de olieprijzen in de inkomens wakkert de inflatie aan en ondermijnt aldus het vertrouwen in de toekomst;
- het remmen van de produktie opdat de vraag naar energie vanzelf inkrimpt vergt teveel offers (berekend wordt dat als men op deze manier het olieverbruik met 1 miljoen vaten per dag wil terugbrengen — het gezamenlijke verbruik van de OESO-landen bedraagt momenteel ruim 41 miljoen vaten, waarvan er zo'n 26 miljoen moeten worden ingevoerd .—

dat men dan de produktie met 80 miljard dollar moet inkrimpen, waardoor impliciet een vat bespaarde olie liefst 225 dollar zou kosten);

● tenslotte stelt de OESO dat een nieuwe waardedaling van de dollar, waardoor de reële prijs van de olie weer zou zakken, geen soelaas biedt. Zo'n beleid gaat eraan voorbij dat energie schaars is en dat dit in de prijzen tot uitdrukking moet komen: het OESO-rapport wijst er in dit verband op dat al vier of vijf waardevolle jaren verloren zijn gegaan waarin dalende reële olieprijzen een effectieve besparing op net olieverbruik in de weg stonden.

De OESO stelt onomwonden, dat zonder een flinke stijging van de reële prijs van energie een besparing op het energieverbruik onmogelijk is. Omdat het prijsmerhanisme niet goed functioneert — als de olieprijzen stijgen, stijgt het olie-aanbod nauwelijks of niet — moet de overheid ingrijpen.
De OESO denkt hierbij aan hogere energie-belastingen, het aanmoedigen van voorraadvorming. het verhogen van de energieprijzen door de binnenlandse controle op te heffen (dit geldt met name voor de VS) en aan een eerherstel voor steenkool als energiebron.
Terwijl de OESO in haar 25ste Economic Outlook voor het komend half jaar met zorgen vervuld is, bestaat er over het afgelopen jaar in Parijs een zekere tevredenheid.
De produktiegroei steeg in de tweede helft van 1978 op jaarbasis met 4,2 procent, met de VS (5,2 procent) als koploper.
Aan de onevenwichtige betalingsbalanssituatie kwam een eind: het overschot op de lopende rekening van Japan. in de eerste helft van 1978 nog, op jaarbasis, 21 miljard dollar groot, daalde in de eerste helft van dit jaar tot nul. Aan de andere kant daalde het tekort van de VS eveneens flink: van, op jaarbasis, een kleine $22 mrd in de eerste helft van dit jaar. Doordat in de tweede helft van 1978 de grondstofprijzen relatief laag bleven en de exportprijzen flink stegen, ontstond op de lopende rekening van het OESO-gebied als geheel een overschot dat op jaarbasis gelijk geweest zou zijn aan 10 miljard dollar.
De werkloosheid is vooral in de VS flink gedaald: bevond het percentage van de beroepsbevolking dat begin 1977 zonder werk zat zich op het internationaal niveau van 7,3 procent, in de eerste drie maanden van dit jaar was nog slechts 5,7 procent werkloos. Vergeleken met het eerste kwartaal van 1978 daalde wat de grootste industrielanden betreft de werkloosheid in de VS, Japan, West-Duitsland, Groot-Brittannië en Canada, maar trad in Frankrijk en Italië een stijging op.
Hoewel door de eind juni afgekondigde olieprijsstijgingen het toekomstperspectief er voor het westen niet beter op wordt, zou ook zonder die prijsstijging een zekere afzwakking van de groei optreden, ten dele door de al eerder, eind maart, bekendgemaakte olieprijsverhogingen en ten dele door het Amerikaanse beleid. De regering in Washington voert de laatste maanden een restrictief monetair beleid om de aanwakkerende inflatie te beteugelen, met als gevolg dat de groei in de VS de komende 12 maanden niet meer dan één of misschien zelfs nul procent zal bedragen. Voor West-Europa wordt een groei van 2 a 3 procent begroot.
Door de waardedaling van de yen — de afgelopen zes maanden met 10 procent — zou op de lopende rekening van de Japanse betalingsbalans weer een klein overschot ontstaan, althans, als men de effecten van de laatste olieprijsverhoging buiten beschouwing laat. In dat geval zou het overschot op de Duitse rekening de komende twaalf maanden bijna verdwijnen. Maar, zoals gezegd, de OESO verwacht dat door de hogere olieprijzen het tekort van &li lidstaten samen met ?V miljard zal toenemen tot 40 miljard, waardoor bovengenoemde cijfers op losse grond komen te staan.
Hoewel de OESO verwacht dat het aantal werklozen dit jaar in het hele OESO-gebied zal toenemen tot 18 a 19 miljoen vermeldt het rapport geen werkloosheidsprognoses voor de afzonderlijke landen.

Nederland

Blijkens het OESO-rapport zal de omvang van de Nederlandse export in 1979 met 6,75% toenemen. Bij deze voorspelling van de OESO kan volgens *NRC/H'blad* (19-7) worderi aangetekend dat in de eerste drie maanden van dit jaar volgens het Centraal bureau voor de statistiek de omvang van het volume van de export vergeleken met het eerste kwartaal van 1978 al met 9,5 procent is gestegen.

Met de voorspelde exportgroei blijft Nederland ongeveer in de pas met de exportontwikkeling, die de OESO voor de andere industrielanden verwacht. In West-Duitsland zal de uitvoer volgens de OESO dit jaar 6,5 procent bedragen.

De OESO noemt de stijging van de arbeidskosten in Nederland gering. De kleine stijging is toe te schrijven aan de gunstige prijsontwikkeling in de tweede helft van 1978 en de eerste helft van 1979, alsmede aan een aanhoudend krachtige stijging van de arbeidsproduktiviteit en de zwakke arbeidsmarkt. De ontwikkeling van de arbeidskosten in Nederland zou nog gunstiger worden als de inflatiecorrectie in de inkomstenbelasting niet voor 80 procent maar voor de volle honderd procent zou worden toegepast, merkt de OESO op.

De OESO voorspelt voor Nederland verder, dat het nationaal produkt dit jaar met drie procent zal toenemen, vergeleken met een groei van 2,5 procent in 1978 en van 2,3 procent in 1977. De industriële produktie stijgt 3,75 procent, het particulier verbruik neemt toe met 3,25 procent toe en de prijzen stijgen met 4,75 procent. De betalingsbalans blijft voorlopig ongunstig: evenals in 1978 zal Nederland in 1979 een tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans hebben van ongeveer drie miljard gulden en in de eerste helft van 1980 zal het tekort zich op dit niveau handhaven.

WEST-EUROPA

BELGIË

FINANCIËLE REGERINGSMAATREGELEN

In het kader van haar soberheidsbeleid en ter vrijwaring van de monetaire stabiliteit heeft de regering op 28 sept. een aantal maatregelen afgekondigd:

o Met ingang van 1 okt. wordt de benzineprijs met 1 fr. verhoogd. Verwachte opbrengst: 4 mrd fr.

o Met ingang van 1 jan. 1980 wordt een autowegenvignet ingevoerd. De programmawet die bij de rijksbegroting 1980 wordt gevoegd, zal de wettelijke basis verschaffen voor de invoering. De toepassingsmodaliteiten werden nog niet bekendgemaakt.

o Het remgeld voor bezoeken of raadplegingen bij huisartsen wordt verhoogd. Verwachte opbrengst 580 mln fr. Voor de weduwen, wezen, invaliden e ı gepensioneerden blijft het stelsel van kosteloosheid gehandhaafd.

● De reglementering inzake werkloosheid wordt strenger gemaakt, ten einde de controle op de misbruiken te verbeteren. Deze maatregel wordt uitgevoerd via een reeks KB's, opgesteld door de minister van tewerkstelling en arbeid. (Het sluikwerk wordt strenger bestraft; de werklozen die zich voor de arbeidsmarkt ongeschikt verklaren, worden voor ten minste 26 weken uitgesloten van de werkloosheidsvergoeding; aan gastarbeiders zal de aflevering van arbeidsvergunningen minder gemakkelijk gebeuren; het begrip ,,passende betrekking" wordt verruimd.)
Tevens heeft de regering aangekondigd dat de minister van sociale voorzorg in oktober maatregelen zal treffen in de sector van de ziekteverzekering, in het bijzonder inzake de klinische biologie en de farmaceutica, met het oog op besparingen ten belope van 4 mrd fr. Met de artsensyndicaten zal worden onderhandeld over de honoraria. Het overleg met de sociale partners over de fundamentele hervorming van de sociale zekerheid zal worden bespoedigd.

DISCONTO VERHOOGD

De Nationale Bank bracht op 3 okt. haar disconto van 9 op 10%. De

speciale discontovoet en de rentevoet van de voorschotten in rekening-courant werd van 11 op 12% gebracht. Volgens de Bank werd de maatregel getroffen ten gevolge van de ontwikkeling van de rentetarieven voor kortlopende middelen, zowel op de binnenlandse markt als in het buitenland. Een woordvoerder van de Bank ontkende dat de verhoging zou zijn ingegeven door de noodzaak om de positie van de frank binnen het Europese muntstelsel te beschermen.

POOLS STAATSBEZOEK

Hst Poolse staatshoofd, Henryk Jablonski, en zijn echtgenote hebben van 25 tot 28 sept. een officieel bezoek aan België gebracht. Bij die gelegenheid werden door de Poolse vice-premier Pyka en de Belgische minister van buitenlandse zaken Simonet twee akkoorden ondertekend ter versteviging van de samenwerking tussen België en Polen. Het eerste akkoord heeft betrekking op de sector van de kleine en middelgrote ondernemingen, het tweede handelt over de samenwerking van beide landen op derde markten. Tijdens een galadiner heeft premier Martens beklemtoond dat België ,,met belangstelling de onderhandelingen volgt, die gaande zijn tussen de Europese Gemeenschap en de Comecon". President Jablonski drong aan op een verruiming van de handelsbetrekkingen.

TEHUIS VAN FRANSE GEMEENSCHAP TE PARIJS

Op 26 sept. werd te Parijs, in de onmiddellijke omgeving van het Centre Pompidou (Beaubourg), een „Centre de la Communauté française de Belgique" in gebruik genomen.

Het bevat een tentoonstellingszaal, een leesruimte, een bioscoop, een theater en een cafeteria Voorzitter van de raad van beheer is de socialistische oudminister Pierre Falize, gouverneur van de provincie Namen De openingsplechtigheid werd bijgewoond door premier Martens en mevr. De Backer, minister van de Nederlandse gemeenschap, als eregasten Als gastheer trad de minister van de Franse gemeenschap, Hansenne, op Ook de ministers Outers, Defosset, Dehousse, Hoyaux, staatssecretaris Persoons, en de Franse minister van cultuur, Ph Lecat, waren aanwezig

NIEUWE GOUVERNEUR IN WEST-VLAANDEREN

Leo V. van Ackere (52) die op 1 juni benoemd was tot gouverneur van de provincie West-Vlaanderen, is op 18 aug. te Brugge overleden. Bij KB van 3 okt. werd Olivier P. Vanneste tot zijn opvolger benoemd.

De nieuwe gouverneur werd op 18 mei 1930 in Kortrijk geboren. Hij promoveerde tot doctor in de economische wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Leuven in 1967 Hij bekleedde van 1957 tot 1977 een leidende functie in de Westvlaamse Economische Raad en het Westvlaamse Economisch Studiebureau Sedert 1977 was hij directeur-generaal van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) voor West-Vlaanderen Hij is ook buitengewoon hoogleraar voor economie en bedrijfseconomie op de campus Kortrijk van de Leuvense universiteit.
In 1969 verkreeg hij de prof Vlieberghprijs voor het geheel van zijn wetenschappelijke publikaties, die meestal handelen over de economische problemen van het Westvlaamse kustgebied en zijn achterland

(Vor. ber pag 422/1)

ITALIE

BACCAGNINI KONDIGT AFTREDEN AAN

De secretaris-generaal van de christen-democraten, Benigno Zaccagnini, heeft bij het begin van de nationale raad van de DC die op 4 sept. begon aangekondigd, dat hij op het volgende partijcongres, dat van 19 tot 23 dec. zal plaatsvinden, zal aftreden.
Zaccagnini werd in juli 1975 als opvolger van Fanfani tot leider van de partij gekozen en een jaar daarna door het partijcongres met een kleine voorsprong tegenover Forlani opnieuw gekozen.
De kinderarts uit Ravenna, die zich steeds ver heeft gehouden van de interne partijintriges, werd tot symbool van een nieuwe, van corruptie en cliëntelisme gereinigde Democrazia Cristiana.

In het jaarverslag dat Zaccagnini tijdens de partijraad voorlas, verdedigde hij nogmaals Moro's formule van de nationale solidariteit, die samenwerking beoogt van de DC met de niet-confessionele partijen van het centrum (liberalen en republikeinen), de socialisten en de communisten. Volgens Zaccagnini dient deze formule de basis voor de oriëntering van de DC te blijven.
Weliswaar hebben de communisten de formule verlaten maar voor Zaccagnini is de medewerking van alle politieke krachten de voorwaarde voor de instandhouding van de democratie.
Zaccagnini ging in zijn verslag uitvoerig in op de verhouding met de socialisten en hij probeerde daarbij de indruk weg te nemen dat de christen-democraten gepoogd hebben te voorkomen dat de socialistenleider Craxi premier zou worden bij de laatste formatiepogingen In de zomer van 1979 (pag. 554/3 e.v.).
Bovendien was de verzekering van socialistische zijde dat het niet hun bedoeling was het linkse alternatief te zijn, door andere uitlatingen van hun kant op losse schroeven gezet. Uitlatingen die er duidelijk op wezen dat de socialisten de DC van haar centrumpositie wilden verdrijven om haar in de conservatieve hoek te drukken.
Ook in andere delen van het jaarverslag bepleitte Zaccagnini de centrumpositie van de christen-democraten als brede volkspartij. Hij wees de stelling af dat de DC tegenwoordig op te delen is in filo-socialisten en filo-communisten.
Op de partijraad werd verder het woord gevoerd door Arnaldo Forlani, die een brede alliantie met de traditionele partners van de DC bepleitte, die dan gemeenschappelijk de „confronto", de vreedzame confrontatie met de communisten, zou moeten aangaan.
Een vertegenwoordiger van de stroming „dorotei" daarentegen, die zich in het middenveld van de DC onder Bisaglia en Piccoli weer verenigd heeft, bepleitte een bondgenootschap met de socialisten en de niet-confessionele partijen van het centrum, terwijl de confrontatie met de communisten zich dient te beperken tot de ontwikkeling van de democratische instellingen.
Ciriaco de Mitas, die tot één van de leiders van de ,,base" wordt gerekend toonde zich daarentegen voorstander van de voortzetting van de politiek van de nationale solidariteit met inbegrip van de communisten. (NZZ, *Le* Monde)

NIEUWE PARTIJCHEF REPUBLIKEINEN

De partijsecretaris van de Republikeinse partij Biasini heeft op 12 september bekendgemaakt dat hij zijn functie zou neerleggen. Sinds de onverwachte dood van de partijvoorzitter Ugo La Malfa in maart (pag. 555 e.v.) heeft Biasini de partij geleid.
De laatste maanden is het evenwicht tussen de verschillende stromingen binnen de partij enigszins verstoord. Bij de vorming van de regering-Cossiga (pag. 558/3 e.v.) waren er spanningen. De republikeinen zijn in de regering-Cossiga niet vertegenwoordigd maar de liberalen wel. Republikeinse politici zoals de Siciliaan Gunnella en de zoon

van de overleden partijvoorzitter Giorgio La Malfa, afgevaardigde van Turijn, waren voorstander van een verdere deelneming aan de regering en voor een toenadering tot de socialisten, terwijl de meerderheid van de partij wilde vasthouden aan het concept van de nationale solidariteit, die voorziet in samenwerking met de communisten.

Op 23 september hebben de republikeinen de 65-jarige Bruno Visentini, oud-minister van financiën en oud-directeur-generaal van de Olivetti-fabrieken, tot nieuwe voorzitter gekozen.
Visentini is jarenlang vice-president van de werkgeverscentrale geweest en geldt als een vertegenwoordiger van de vooruitstrevende werkgevers. (NZZ)

BERLINGUER BEPLEIT OPNIEUW HISTORISCH COMPROMIS, DIALOOG COMMUNISTEN-SOCIALISTEN

In een artikel in het communistische weekblad Rinascita van 23 augustus is een artikel verschenen van de hand van de communistische secretaris-generaal Enrico Berlinguer, waarin hij wederom de noodzakelijkheid van de vorming van een regering volgens de formule van het historische compromis bepleit.
Aanleiding was de herdrnking van de 15e sterfdag van de op 21 aug. 1964 overleden oprichter van de PCI, Togliatti, die al in 1946 een historisch compromis heeft bepleit. Het historische compromis beoogt een samenwerking van alle progressieve krachten, zowel binnen de christen-democratische als de socialistische en communistische partijen.
Het artikel van Berlinguer heeft een storm van kritiek opgeroepen.
De kritiek op Berlinguer komt in de eerste plaats van links. ,,Een strategische lijn zonder perspectief", noemt het socialistische partijblad *„Avanti"* Berlinguers herhaling van zijn al sinds 1973 gelanceerde historische compromis. De Radicaal Panella, die bij de laatste verkiezingen met name de stemmen van jongeren bij de communisten wist weg te slepen, heeft gezegd dat Berlinguer de ,,populistische en ondergeschikte positie bevestigt die voortvloeit uit de tussen de klassen in staande, nationalistische provinciale, onvrije en anti-socialistische ideologie van het historische compromis".
De christen-democraten hebben op hun beurt smalend gereageerd op Berlinguers mededeling dat de huidige situatie, waarbij de communisten niet in de regering zitten, hun rol en misschien zelfs het voortbestaan van de christen-democratische partij op het spel zet.

In juni, toen de communisten bij de landelijke verkiezingen 4% verloren, waren veel politici het er hier over eens dat dit een afwijzing door de kiezers van het historische compromis betekende.

Ook binnen de Communistische Partij kwam er een discussie op gang over de vraag of de politieke lijn eigenlijk wel goed was geweest. Toen al betoogde Berlinguer dat niet de door hem uitgestippelde politiek de oorzaak was van het verlies, maar het feit dat de partijorganisatie die politiek niet duidelijk genoeg aan de mensen had weten over te brengen.

De communisten gingen — na door de christen-democraten als regeringspartners afgewezen te zijn — in de oppositie. Bij de uitbreiding van het communistische partijsecretariaat wist Berlinguer twee van zijn meest getrouwe medewerkers naast zich te krijgen. In het kader van de discussie binnen de partij over de toekomst, was er ruimte voor harde kritiek op de christen-democraten.
Maar toen die laatstsn geen kans zagen om samen met de socialisten een steviger regering te vormen dan het huidige kabinet-Cossiga — dat naar het seizoen een strandregering is genoemd — werd de communistische partijleiding voorzichtiger.
Omdat de christen-democraten het niet eens zijn geworden met de socialisten zou er in theorie een kans zijn dat zij op hun partijcongres de komende winter alsnog voor samenwerking met de communisten kiezen. Vandaar dat veel waarnemers menen dat Berlinguers interview en zijn verschenen artikel voornamelijk voor de christen-democraten zijn bedoeld. Een signaal dat wat de communisten betreft het historische compromis nog altijd geldig is.
Berlinguer levert ook kritiek op groepen binnen zijn eigen partij.
Het communistische parlementslid Alberto Asor Roasa oefende onlangs uitgebreide kritiek op zijn eigen partij in een interview. Hij zei dat het historische compromis de partij niets opleverde en dat het democratische centralisme in de partij gebruikt wordt om interne debatten te smoren. Hij kreeg een golf van kritiek van de partijleiding, omdat hij die uitspraken in het onafhankelijke linkse dagblad Republica had gedaan, en de discussie niet binnen de communistische partijpers had gehouden.
Berlinguer doet in zijn artikel kritiek op het democratische centralisme van de communistische partij zeer kort af: ,,Het is een aanval op de partij zelf, en daarom uit den boze".
Wat zowel groepen binnen de communistische partij als de socialisten, de radicalen en ultra-links bij Berlinguers herhaling van het historische compromis ergert, aldus het *NRC/Hblad* **(23-8),** is het feit dat hij iedere mogelijkheid uitsluit om nog eens tot een linkse meerderheid te komen en dat de christen-democraten dan in de oppositie zouden gaan. Berlinguer heeft opnieuw de vergelijking met Chili gemaakt en het gevaar van een staatsgreep genoemd bij een linkse regering. Maar dat argument spreekt nog maar weinig aan. ,,Dat betekent dat wij altijd maar moeten afwachten wat de christen-democraten ons toe willen geven, en wij ze nooit eens met de rug tegen de muur kunnen zetten," was de reactie van een linkse commentator.
Volgens Berlinguer verkeert het kapitalisme in Italië in een crisis en is de enige manier om tot een nieuw economisch systeem te komen de samenwerking met de christen-democraten. Hij constateert ook ,,dat de anti-communistische discriminatie de houtworm is die de instituties uitholt". En daarom roept hij in de eerste plaats de christen-democraten op om van houding te veranderen.
Dat die — na al zo vaak nee gezegd te hebben tegen communisten op regeringsposten — bij hun congres de komende winter plotselmg zullen omzwaaien, wordt hier uiterst onwaarschijnlijk geacht.
De communistische partijsecretaris beroept zich op zijn voorganger Togliatti, die in 1946 — toen de communisten in de regering zaten — in een artikel een aanval deed op de liberale politiek van de toenmalige liberale minister van financiën. Togliatti meende toen dat het noodzakelijk was om de economische politiek een nieuwe richting te geven, en tot een duidelijk compromis te komen tussen de progressieve en de conservatieve vleugels van het anti-fascistische front in die tijd.
In een cynische reactie stelt het links dagblad Republica vast dat het voor de communisten moeilijk is

om snel van koers te veranderen: „Togliatti zei het vanaf 1946, declameert Berlinguer. Wij zouden niet willen dat iemand over nog eens dertig jaar eraan herinnerde dat Berlinguer het in 1979 zei. Op die manier gaan de generaties voorbij, wachtend of de conservatieven meer verlicht worden..."

Berlinguer die eind augustus, begin september. enige tijd voor vakantie in de Sowjet-Unie verbleef, is op 5 september door de Sowjetrussische president en partijleider Brezjnew ontvangen.

Na afloop van het gesprek werd een gemeenschappelijk communiqué uitgegeven, waarin, aldus Le Monde twee dingen de aandacht trokken.

Allereerst werd geen melding meer gemaakt van de ,,christelijke krachten" als het gaat om de samenwerking van alle democratische krachten, terwijl in vorige jaren dit nog wel het geval was.

Ten tweede werd er geen melding meer gemaakt van ,,bepaalde verschillen van opvattingen" tussen de Italiaanse en Sowjetrussische communisten. Integendeel, Berlinguer heeft, aldus het communiqué, de nadruk gelegd op het succes van het Sowjet-volk op het gebied van de economie, de wetenschap, de cultuur en het sociale leven, een succes dat het prestige van de socialistische Sowjetstaat heeft verhoogd en een belangrijke bijdrage is aan de strijd van de anti-imperialistische krachten in de gehele wereld.

Op uitnodiging van Berlinguer hebben op 20 sept. besprekingen plaatsgevonden tussen delegaties van de communistische en de socialistische partijen onder aanvoering van Berlinguer en Craxi.

In een gemeenschappelijk communiqué, dat na afloop werd uitgegeven, staat o.a. dat ,,geheel links" erbij betrokken moet worden om Italië uit de crisissituatie te leiden. Beide partijen erkennen wederzijds hun ideële en politieke autonomie en onderstrepen de noodzakelijkheid van een beter begrip en correcte verhoudingen tussen beide partijen. Daarmee moet de pretentie van de christen-democraten overwonnen worden, die onjuiste vooroordelen tegenover de communistische en socialistische partijen handhaaft en die in de leiding van de staat een verhouding laat voortduren die niet meer in overeenstemming is met de huidige situatie en de eisen van een democratische ontwikkeling.

Uit het document blijkt verder dat beide partijen in de komende maanden sterke druk zullen uitoefenen op de regering-Cossiga. Als actuele problemen worden opgesomd: prijsverhogingen, huurbescherming, woningbouw, hervorming van het pensioenstelsel, bestrijding van verdovende middelen, werkloosheid en de problemen van het zuiden. De wetenschappelijke bureaus van beide partijen hebben de opdracht gekregen analyses uit te werken over de Italiaanse en internationale economische situatie.

De partijleidingen hebben zich ook verplicht hun samenwerking in coalities op regionaal en lokaal niveau voort te zetten. *(NZZ,* FAZ, Le Monde)

WEDEROM COMMUNIST BURGEMEESTER VAN ROME

Luigi Petroselli, die lid is van de communistische partij, zal de nieuwe burgemeester van Rome worden. Hij volgt Giulio Carlo Argan op die begin september aankondigde af te willen treden vanwege zijn ,,verslechterde gezondheid".

Argan was door de gemeenteraad gekozen op voorstel van de communisten maar was geen communistisch partijlid. Hij stond wel op de kandidatenlijst van de communisten, noemde zichzelf onafhankelijk en ideologisch communist.

De benoeming van Argan was een teken dat de communistische partij gevoelig was voor het feit dat Rome een centrale plaats inneemt voor de katholieken in de wereld. Tijdens de verkiezingscampagne voor de gemeenteraad, had de paus communisme in Rome onaanvaardbaar genoemd. Zijn vicaris noemde de verkiezingen een beslissende stap of Rome in de handen van God zou blijven of in goddeloze handen zou vallen.

De verkiezingen werden door de communisten gewonnrn.

Toch wist Argan tijdens zijn drie jaar burgemeesterschap een vriendschappelijke relatie met het Vaticaan op te bouwen. De voordracht van Petroselli, die hoogstwaarschijnlijk zal worden bekrachtigd door de gemeenteraad, geeft weer dat de communistische partij haar schroom kwijt is om een partijlid voor te dragen. Petroselli, die wordt beschouwd als een harde politicus, wordt door zijn partij in staat geacht de Romeinse bureaucratie tot daden te dwingen.

Onder Argans bewind is overigens de bouwspeculatie een halt toegeroepen. *(NRC/H'blad)*

SCANDINAVIE

NOORWEGEN

KABINETSWIJZIGING N.A.V. UITSLAG GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Op 5 oktober heeft premier Odvar Nördli van Noorwegen ingrijpende veranderingen in de samenstelling van de regering bekendgemaakt.

De sociaal-democraten van Nördli hebben bij de gemeenteraadsverkiezingen van 17 september (pag. 633/3) verloren.

Van de zestien zittende ministers zijn er zeven uit de regering verdwenen. Vier kregen ern andere portefeuille.

Gro Harlem Brundtland, tot dusverre minister van milieuzaken is, zoals verwacht werd, naar het parlement overgestapt. De voorzitter van de sociaal-democraten, Reiulf Steen, is als minister van handel tot het kabinet toegetreden.

Per Kleppe, tot nu toe minister van financiën, is voortaan verantwoordelijk voor planning. Zijn opvolger op financiën is Ulf Sand, die uit de vakbeweging afkomstig is.

Knut Frydenlund blijft minister van buitenlandse zaken. Rolf Hansen, die defensie had, leidt voortaan milieuzaken. Zijn opvolger wordt staatssecretaris Thorvald Stoltenberg. De v ouwelijke minister van justitie Inger Louise Valle wordt minister van gemeentezaken en openbare werkrn.

Lars Skytön, voorzitter van de invloedrijke metaalvakbond, treedt als minister voor industrie tot het kabinet toe.

Een vooraanstaande vertegenwoordiger van de linkse stroming binnen de sociaal-democraten, Sissel Ronbeck, vroeger voorzitter van de jonge sociaal-democraten, is minister voor consumentenzaken geworden. Met 29 jaar is zij het jongste lid van het kabinet.

Einar Forde, een vooraanstaand tegenstander van Noorwegens toetreden tot de EG, is minister van onderwijs geworden.

Premier Nördli maakte de wijzigingen op 5 okt. in een persconferentie bekend nadat hij eerst de koning op de hoogte had gesteld.

Nördli ontkende dat de minister die hij had laten vallen als zondebok voor de tanende populariteit van de socialisten in opiniepeilingen moesten dienen.

Door de nieuwe samenstelling is de vertegenwoordiging van de vakbe-

weging in de regering sterk uitgebreid. Per Kleppe, de afgetreden minister van financiën, heeft op 5 okt. de bijzonderheden van de begroting voor 1980 bekendgemaakt, die in werking treedt als de loon- en prijsstop, die in het najaar van '78 is afgekondigd, afgeiopen zai zijn (pag. 633/2). De begroting voorziet in een geringe stijging van bepaalde indirecte belastingen en vergoedingen voor openbare diensten, zoals posterijen, elektriciteitsvoorziening, het openbaar vervoer. De directe belasting zal voor gezinnen met kinderen en lagere inkomens enigszins verlaagd worden evenals de werknemersprernies voor sociale voorzieningen in bepaalde economische gebieden. Om de particuliere en institutionele investeringen in Noorse aandelen te bevorderen zal de dividendbelasting verlaagd worden. *(NRC/H'blad,* The Financial Times)

NIEUWE GASBEL GEVONDEN

Voor de kust van Noorwegen is een nieuwe aardgasbel gevonden. De bel bevindt zich in de Noorse sektor van de Noordzee ten noordwesten van Bergen en heeft een reusachtige omvang.
Deskundigen schatten deze gasbel op ongeveer 1000 miljard m^3.
De Noorse minister van olie en energie, Bjartmar Gjerde, zei op 14 sept. dat het veld gedurende de rest van deze eeuw van levensbelang zou kunnen zijn voor de energievoorziening van Europa.
Wanneer de deskundigen de omvang van het Noorse gasveld juist hebben getaxeerd, betekent de vondst een uitbreiding van de Westeuropese aardgasreserves met ca. 25%.
Noorwegen heeft ook op andere plaatsen in de Noordzee grote gasvelden aangeboord bijv. in het bekende Ekofiskveld.

Noorse scheepsbouw werkt voor off-*shore-industrie*

Ook Nederland betrekt aardgas van dit veld dat via een pijpleiding via het Westduitse Emden naar Noord-Groningen wordt aangevoerd. In '78 2% van het door de Nederlandse Gasunie ingekocht gas afkomstig uit de Noorse sector van de Noordzee.
De olie- en gasvondsten hebben verstrekkende gevolgen voor de Noorse industrie. Zo is een groot deel van de Noorse scheepsbouw voor de off-shore industrie gaan werken. *(NRC/H'blad)*

AZIË (ZUID)

BANGLADESH

ALGEMENE VERKIEZINGEN. KABINET ONDER PREMIER SHAH AZIZUR RAHMAN. OPHEFFING STAAT VAN BELEG

President Ziaur Rahman deelde op 30 nov. 1978 mee dat de aanvankelijk voor dec. 1978 aangekondigde algemene verkiezingen (pag. 676/1-'78) nu op 27 jan. 1979 zouden worden gehouden.
Tevoren, op 19 nov. 1978, was een in 1976 uitgevaardigde maatregel onder de staat van beleg ingetrokken, nl. dat alle politieke partijen alvorens te functioneren de toestemming van de autoriteiten nodig hadden. Tijdens de geldingsduur van de maatregel waren 20 partijen officieel erkend, maar hadden ca. 20 andere de vereiste erkenning niet gekregen. Het in 1977 ingestelde verbod van de Jatiya Samajtantrik Dal (JSD) of Nationale Socialistische Partij, de Communistische Partij (BCP) en de Democratische Liga werd opgeheven.

Inmiddels hadden in sept. 1978 de partijen die Ziaur Rahman bij de presidentsverkiezingen van juni '78 hadden gesteund (pag. 676/2 - '78) besloten zich te verenigen tot de Bangladesh Jatiyabadi Dal of Bangladesh Nationalistische Partij (BNP), hoewel sommige facties van deze partijen weigerden zich bij de nieuwe organisatie aan te sluiten.
In okt. 1978 traden twee als progressief aangeduide ministers af. Op 11 okt. vertrok Kazi Zafar Ahmed (onderwijs), de leider van de pro-Chinese Popular Unity Party, en op 19 okt. volgde A. Z. M. Inayatullah Khan (olie en minerale rijkdommen), een vooraanstaand lid van de Nationale Awami Party. Hun portefeuilles werden op 19 okt. overgenomen door resp. Abdul Baten en luitenant-kolonel Akbar Hussain.

Houding oppositiepartijen

Op 8 dec. maakten 12 oppositiepartijen bekend dat zij de verkiezingen zouden boycotten, tenzij de president instemde met „vijf prealabele eisen voor het herstel van een soeverein parlement en vrije en eerlijke verkiezingen": 1) opheffing van de staat van beleg; 2) intrekking van andere „repressieve" wetten; 3) aftreden van Ziaur Rahman als opperbevelhebber van de strijdkrachten en hoofdbestuurder onder de staat van beleg; 4) herstel van de parlementaire democratie; en 5) herstel van de persvrijheid.
Krachtens een op 10 dec. uitgevaardigd decreet werden alle partijen verboden, die met buitenlandse financiële hulp waren georganiseerd, die opvattingen propageerden welke schadelijk voor de soevereiniteit en veiligheid van Bangladesh werden geacht of die een gewapende ondergrondse organisatie bezaten. Tevens werden alle partijen verplicht hun saldi bij erkende banken in Bangladesh te deponeren.
Maar in een op 15 dec. gepubliceerde proclamatie maakte de president bekend dat alle „ondemocratische bepalingen" van het in 1975 ingevoerde constitutionele amendement — waarbij een presidentiële regeringsvorm werd ingesteld — waren afgeschaft. De president zou een premier benoemen, die het vertrouwen van de meerderheid van de parlementsleden genoot; niet meer dan 20% van de ministers zou van buiten het parlement afkomstig zijn; en de president zou niet de macht hebben om wetten door een veto tegen te houden.

Op 24 dec. schortte de president de bepalingen onder de staat van beleg m.b.t. de politieke activiteiten op. Hij verklaarde toen ook dat politieke gevangenen, tegen wie geen specifieke aanklacht was ingebracht, spoedig zouden worden vrijgelaten en dat de beperkingen van de persvrijheid zouden worden opgeheven.

Op 27 dec. maakte president Ziaur Rahman bekend dat de in 1974 opgeschorte fundamentele rechten zouden worden hersteld en dat de staat van beleg tijdens de eerste zitting van het nieuwe parlement zou worden opgeheven. De verkiezingen zouden tot 12 febr. 1979 worden uitgesteld om de oppositiepartijen meer tijd te geven voor het selecteren van hun kandidaten.
Daarop besloten sommige van de oppositiepartijen aan de verkiezingen mee te doen, maar andere wezen deze concessies als onvoldoende van de hand.
Na besprekingen met de oppositieleiders stemde de president er op 5 jan. mee in om alle politieke gevangenen, onmiddellijk in vrijheid te stellen. Hij verzekerde dat het parlement een soeverein lichaam binnen de presidentiële regeringsvorm zou zijn. Het toekomstige kabinet zou verantwoordelijk zijn jegens het parlement, maar een parlementsbesluit om de presidentiële regeringsvorm te wijzigen moest

ter goedkeuring aan een referendum worden onderworpen.
Op deze voorwaarden stemden de oppositiepartijen in met deelname aan de verkiezingen, die toen opnieuw, nu tot 18 febr., werden uitgesteld.
Vervolgens werden vele politieke gevangenen in vrijheid gesteld, o.w. de vroegere minister van landbouw Abdus Samad, de voormalige secretaris van de Awami Liga Zillur Rahman en meer dan 300 JSD-leden.
In de gevangenis bleven echter de voormalige JSD-leiders, majoor M. A. Jalil en A. H. M. Abdur Rab, die in 1976 waren gearresteerd op beschuldiging van poging tot omverwerping van de regering (pag. 301/2-'77) en oud-president Khandaker Moshtaque Ahmed, die in 1977 op beschuldiging van corruptie gevang.-n was gezet (pag. 303/3-'77).

Verkiezingen

Afgezien van enkele incidenten in Dacca verliepen de verkiezingen op 18 febr. vreedzaam. Hoewel de oppositiepartijen de regering beschuldigden van manipulaties, meenden onafhankelijke waarnemers dat de verkiezingen in het algemeen eerlijk waren verlopen, ook al zouden in enkele gebieden mogelijk malversaties zijn gepleegd.
De opkomst was laag. Slechts ca. 40% van de kiesgerechtigden bracht zijn stem uit. De BNP verwierf 49% van de uitgebrachte stemmen.
De 300 verkiesbare zetels werden als volgt verdeeld:

BNP	207
Awami Liga	40
Moslem Liga	20
JSD	9
Awami Liga (Mizan-factie)	2
Andere partijen	6
Onafhankelijken	16

De 30 voor vrouwen gereserveerde extra zetels werden op 31 maart aan de onbetwiste BNP-kandidaten toegewezen.

Het succes voor de BNP werd vooral toegeschreven aan de verdeeldheid van de oppositie Elke zetel wend door minstens zeven kandidaten betwist, bijna 1000 kandidaten verspeelden hun waarborgsom
Alle 21 BNP-ministers werden gekozen
De leider van de Awami Liga, Abdul Malek Ukil, werd in de beide kiesdistricten waar hij zich kandidaat gesteld had verslagen, terwijl de leider van de Moslem Liga, Khan A Subur, in alle dne districten in Khulna waar hij kandidaat stond, werd verkozen
De leider van de National Awami Party, „senior minister" Mashiur Rahman, overleed op 12 maart

Opheffing staat van beleg. Nieuw kabinet

Op 31 maart koos de BNP-fractie Shah Azizur Rahman, de minister van arbeid en industrieel welzijn, tot haar leider.

Het nieuwe parlement koos tijdens zijn eerste zitting op 2 april Mirzam Golam Hafiz, tevoren minister van landbeheer en landhervorming, tot voorzitter.

In overernstemming met zijn belofte (van 27 dec. 1978) maakte president Ziaur Rahman op 6 april in een radiotoespraak bekend dat de sinds augustus '75 geldende staat van beleg was opgeheven. Deze maatregel leidde naar zijn zeggen een „civiel democratisch bewind en een soeverein parlement" in.

De inmiddels tot premier aangewezen BNP-leider Shah Azizur Rahman vormde op 15 april een nieuw kabinet, dat als volgt was samengesteld:

Premier en minister van onderwijs - Shah Azizur Rahman; eerste vice-premier en minister van gezondheid en gezinsplanning - A. Q. M. Badruddoza Chowdhury; vice-premier en minister van energie, vloedcontrole en waterstaat - Moudud Ahmed (voorheen PTT); defensie, kabinetszaken, wetenschap en technologie - president Ziaur Rahman (voorheen ook financiën); justitie en parlementszaken - vice-president Abdus Sattar; financiën en externe hulpbronnen - Mirza Nuruk Huda (voorheen planning); buitenlandse zaken - Mohammed Shamsul Huq; voedsel - Abdul Momen Khan; bestuur - generaal-majoor M. Majedul Huq; plaatselijk bestuur, plattelandsontwikkeling en coöperaties - kapitein Abdul Halim Chowdhury; binnenlandse zaken - luitenant-kolonel A. S. M. Mustafizur Rahman; handel - Mohammed Saifur Rahman; industrie - Jamaluddin Ahmed; cultuur, religieuze zaken en sport - Sharnsul Huda Chowdhury; havens, scheepvaart en riviertransport - kapitein Nurul Huq; land- en bosbouw - generaal-majoor Nurul Islam*; ontwikkeling arbeidspotentieel en sociale zaken - S. A. Bari; vrouwenaangelegenheden - mevr. Amina Rahman; visserij en veeteelt - K. M. Obaidur Rahman; spoorwegen, wegen en wegtransport - Abdul Alim (voorheen textiel); voorlichting en omroep - Habibullah Khan; openbare werken en stadsontwikkeling - Abdur Rahman; olie en minerale rijkdommen - luitenant-kolonel Akbar Hussain; planning - Fashiuddin Mahtab (voorheen staatsminister land- en bosbouw); burgerluchtvaart en toerisme - M. A. Matin (voorheen staatsminister gezondheid en bevolkingscontrole); jeugdontwikkeling - Khandoker Abdul Hamid*; jute - Abdur Rahman Biswas*; hulp en rehabilitatie - Emran Ali Sarker*; landbeheer en landhervorming - Mohammed Abdul Huq*; textiel - Mansur Ali*; PTT - Moidul Islam*. (* = nieuw)

Voorts werden 12 staatsministers (o.w. Abdul Baten) en twee onderministers benoemd.

Op 29 april verklaarde premier Shah Azizur Rahman dat de regering niet van plan was Bangladesh tot een islamitische republiek uit te roepen. Zij zou ook de eis van de Moslem Liga wat betreft het instellen van afzonderlijke kiezerslijsten voor moslems en Hindoes niet aanvaarden, omdat die eis gebaseerd was op de „onhoudbare" theorie dat de twee gemeenschappen afzonderlijke naties vormden
De premier meende daarentegen: „Er is geen minderheid of meerderheid. Moslems, Hindoes, boeddhisten, allen zijn gelijke burgers met gelijke kansen."

Tussentijdse verkiezingen

Op 9 mei vonden tussentijdse verkiezingen plaats in het kiesdistrict Rangpur (de zetel van de overleden Mashiur Rahman) en in het kiesdistrict Khulna (twee overgebleven zetels van Moslem Liga-leider Khan A. Sabur). De BNP behield de zetel van Rangpur en won één zetel in Khulna ten koste van de Moslem Liga, die de andere Khulna-zetel behield.

Politieke gevangenen

Op 26 mei maakte de minister van binnenlandse zaken, lt.-kol. A. S. M. Mustafizur Rahman, bekend dat het aantal politieke gevangenen in Bangladesh 3.201 bedroeg. Van hen waren 2.862 beschuldigd van misdrijven tegen de staat van beleg. (The Guardian, *Le* Monde, Financial Times, *NZZ*, FAZ, KCA)

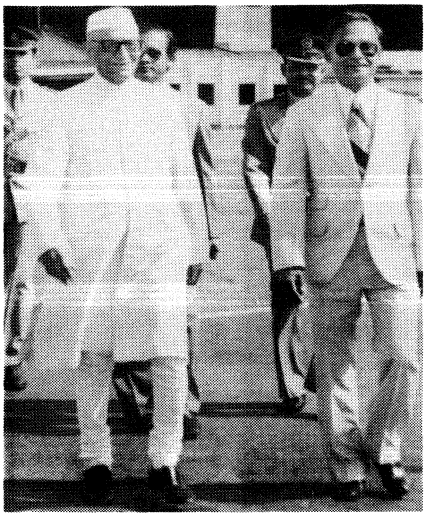
(Vor. ber. pag. 676/1 e.v.-1978)

BEZOEK INDIASE PREMIER. MARS BIHARI'S TEGENGEHOUDEN

Van 16-18 april bracht de (toenmalige) premier van India, Morarji Desai, een staatsbezoek aan Bangladesh, waar hij besprekingen voerde met president Ziaur Rahman. Daarbij kwamen open en uitvoerig de twee problemen ter sprake, die tussen Bangladesh en India bestaan:

1) de verdeling van het gebruik van water uit de gemeenschappelijke rivieren, vooral de Ganges; en 2) de ongecontroleerde emigratie van minderheden uit Bangladesh naar India.

Ad 1) Krachtens het op 5 nov. 1977 tussen Bangladesh en India getekende akkoord over de verdeling van het Gangeswater bij de Farakkadam (zie pag. 173/1 e.v.-1978) was voorzien dat er binnen drie jaar een allesomvattende oplossing voor het gebruik van alle gemeenschap-

President Ziaur Rahman (r.) begroet de Indiase premier Desai op het vliegveld van Dacca.

pelijke rivieren via onderhandelingen zou moeten worden gevonden. De besprekingen waren inmiddels op het niveau van de technocraten hopeloos vastgelopen, aldus de *NZZ* (21-4). Volgens de FAZ (19-4) viel ook geen resultaat te verwachten en wel om de volgende reden. Bangladesh streeft naar een multinationaal project met participatie van Nepal, Bhoetan en China en bovendien de Wereldbank. India, dat zich erop beroept dat 90% van de Ganges over zijn grondgebied loopt, wees de multinationale oplossing van de hand. Een reeks van deskundigencommissies moet de waterproblemen van andere gemeenschappelijke rivieren aan de orde stellen.

Ad 2) Volgens India wordt de illegale emigratie veroorzaakt door een slechte behandeling van de minderheden en door, zoals Desai het stelde, de verleiding van de betere levensomstandigheden in India. Daar de Bangladesh omringende Indiase deelstaten West-Bengalen en Assam nauwelijks hun eigen problemen aankunnen, wekt de exodus van hulpbehoevende mensen daar begrijpelijkerwijs weinig geestdrift. Bovendien schijnen volgens de *NZZ* etnische minderheden uit sociale motieven naar India te trekken, waar zij de reeds aanwezige sociale spanningen doen toenemen. Afgesproken werd dat ambtenaren van beide landen regelmatig over de controle op de illegale emigratie zullen spreken.

In het algemeen spraken beide staten zich in een gemeenschappelijk slotcommuniqué aan het slot van Desai's bezoek uit voor een betere bilaterale samenwerking. De telecommunicatie en de transportwegen zullen worden uitgebreid. Gebieden voor economische samenwerking werden overeengekomen. India verklaarde zich bereid Bangladesh 150.000 ton rijst en 50.000 ton tarwe te leveren.

Mars Bihari's niet gehouden

Onder de in Bangladesh in kampen levende Bihari-minderheid (naar schatting ca. 300.000 personen) ontstond een plan om op 14 aug., de Pakistaanse onafhankelijkheidsdag. vanuit Dinajpur, een stad in Bangladesh aan de grens met India, een ,,lange mars" via India naar Pakistan te houden.
In Dinajpur dreef de politie van Bangladesh op 12 aug. ca. 3.000 daar verzamelde Bihari's terug naar hun kampen, terwijl de geestelijke vader van de mars, Nasim Khan, en vijf andere Bihari-leiders werden gearresteerd. Uit protest tegen dit politie-optreden deed een menigte Bihari's nog dezelfde dag een aanval op een politiepost in Saidpur, waarbij 60 personen, incl. 25 politiemannen, gewond raakten en meer dan 120 Bihari's werden gearresteerd.
Inmiddels had India de grens met Bangladesh gesloten en de grenstroepen in staat van paraatheid gebracht. Zij kregen zelfs bevel zonodig het vuur te openen.
Door dit optreden van Bangladesh en India vond de aangekondigde mars, waaraan ca. 80.000 Bihari's zouden deelnemen, geen doorgang.

Het Bihari-probleem dateert van de verdeling van het Indische subcontinent in 1947 Indische moslems uit Bihar kozen toen voor de islamitische staat en trokken naar Oost-Pakistan Bij de onafhankelijkheidsstrijd van het huidige Bangladesh in 1971 schaarde deze Oerdoe-sprekende minderheid zich aan de zijde van het eveneens Oerdoe-sprekende West-Pakistan, wat de Bengalezen hun ook na de onafhankelijkheid niet wilden vergeven Ook deden de Bihari's geen bijzondere moeite om zich in Bangladesh te integreren, aldus de N Z Z (16-8) Zij weigerden het s'uaatsburgerschap te aanvaarden en bleven erop staan zich in Pakistan te vestigen Maar Pakistan was en is niet genegen zoveel immigranten op te nemen.

In 1973174 werden 100 000 Bihari's toegelaten in ruil voor 100 000 Bengalezen Sindsdien heeft Pakistan ermee ingestemd nog 25 000 Bihari's op te nemen, maar minder dan 4 000 zijn tot dusver gerepatrieerd, mede omdat Bangladesh de transportkosten niet kan of wil dragen Toch ziet Bangladesh de Bihari's liever vandaag dan morgen vertrekken Een gemeenschappelijke poging van Bangladesh en Pakistan om steun van derden te krijgen schijnt nagenoeg vruchteloos te zijn gebleven Een derde mogelijkheid, nl de terugkeer naar het Indiase Bihar, is voor India ongewenst, daar die de religieuze strijd In Bihar nog meer zou aanwakkeren. (N Z Z, F A Z, T b e G u a r d i a n)

NEPAL

STUDENTENONRUST. ARRESTATIE EN VRIJLATING KOIRALA. AFTREDEN KABINET-BISTA EN AANKONDIGING CONSTITUTIONEEL REFERENDUM. BENOEMING KABINET-THAPA

Na de politieke onrust van 1977 (pag. 176 - '78) werd een tijdlang een verzoenende koers gevolgd t.o.v. politieke tegenstanders van het bewind. Zo werd op 29 sept. 1977 gemeld dat 9 politieke gevangenen waren vrijgelaten, o.w. een voormalige voorzitter van het Lagerhuis.

Op 29 okt. 1978 verleende koning Birendra amnestie aan 33 politieke opponenten, van wie de meesten als balling in India leefden. Op 29 dec. 1978 werden 360 gevangenen vrijgelaten t.g.v. de 33ste verjaardag van de koning.

Maar op 9 febr. 1979 werd bekendgemaakt dat ex-kapitein Y. B. Thapa en B. N. Shestra, die volgens een bericht van 22 febr. 1977 ter dood waren veroordeeld (pag. 176/1-'78), waren terechtgesteld.

In april 1979 kwam een protestbeweging onder de studenten op gang. Zij vormden een actiecomité, dat demonstraties organiseerde en een lijst van 22 eisen opstelde. Op 6 april trachtten ca. 800 studenten de Pakistaanse ambassade in de hoofdstad Katmandoe te bestormen, uit protest tegen de terechtstelling van Bhoetto (zie pag. 656/3). Begin mei werden de studenteneisen, die tot dusver vooinamelijk op het onderwijs betrekking hadden, aangevuld met eisen i.z. politieke hervormingen. Zo werd de opheffing verlangd van de ,,terug naar het dorp"-campagne, die de regering op touw had gezet ter ondersteuning van het ,,panchayat"-systeem als parlementaire vertegenwoordiging.
Tijdens een studentenbetoging op 7 mei werd het aftreden van de regering-Bista verlangd alsmede de vrijlating van politieke leiders, o.w. B. P. Koirala, de leider van de verboden Nepalese Congrespartij.

Arrestatie en vrijlating Koirala

Na het uitbreken van de studentenonrust was Koirala op 27 april onder huisarrest geplaatst, terwijl Ganesh Man Singh (plv. partijleider), K. P. Bhattarai (waarnemend partijvoorzitter en voormalig parle-

mentsvoorzitter) en Gopol Prasad (oud-redacteur van „Gorkhapatra") in hechtenis waren genomen op grond van de veiligheidswet. (Singh, die in 1976 samen met Koirala was gearresteerd, was eveneens op 3 maart 1978 vrijgesproken van de aanklacht van verraad en was op 18 iuni 1978 om gezondheidsredenen op vrije voeten gesteld, zie ook pag. 176/3-'78).

Koirala zelf was na zijn vrijspraak op 3 maart 1978 naar de VS vertrokken voor een verdere medische behandeling. Hij keerde op 20 aug. 1978 in Katmandoe terug en werd op 30 okt. 1978 door koning Birendra ontvangen. Daarna verkiaarde hij dat een politiek van nationaie verzoening tot eenheid zou leiden en dat zo'n politiek gewenst was. Hij riep de partijleden op alle politieke activiteiten te staken. Nog dezelfde dag gaf het werkcomité van de Nepalese Congrespartij uiting aan zijn ongenoegen over deze oproep door o.a. te verklaren dat de strijd van de partij voor het herstel van burgerlijke en menselijke vrijheden „volstrekt verloochend (was) door het verraad van Koirala". Ook de Nepalese communistische partij beschuldigde Koirala van het „verraden van de democratische beweging in Nepal".

Nadat koning Birendra de vroegere Indiase minister van buitenlandse zaken, Dinesh Singh, als speciale afgezant van India's premier Morarji Desai ontvangen had, waarbij Dinesh Singh de koning naar verluidt geadviseerd had een schikking met de leiders van de Nepalese Congrespartij te treffen, werden Koirala, Singh, Bhattarai, Prasad en 61 andere politieke gevangenen op 9 mei in vrijheid gesteld.

Wijzigingen regering-Bista

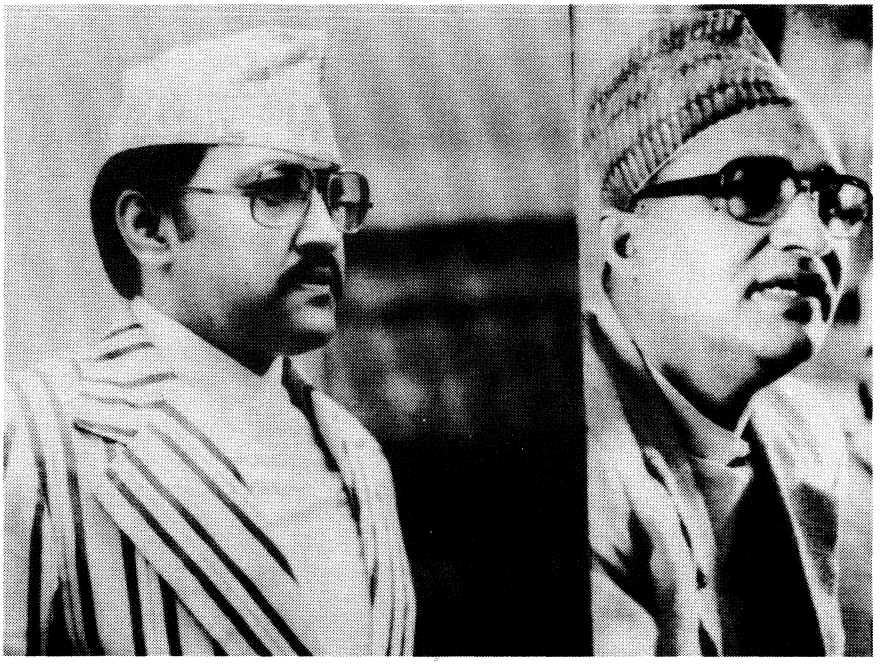
Inmiddels was de op 12 sept. 1977 gevormde regering van premier Kirti Nidhi Bista (pag. 176/2-'78) op 14 april 1979 geheel gereorganiseerd, nadat eerder reeds in nov.-dec. 1978 negen ministers en staatsministers waren afgetreden.

Op 26 nov. 1978 wanen zes ministeis afgetreden o.w de minister van justitie Hom Bahadur Shestra; hun portefeuilles werden toen onder de andere kabinetsleden verdeeld

Op 9 dec 1978 traden nog eens drie ministers af, nadat een commissie van onderzoek onregelmatigheden bij de export van tapijten aan het licht had gebracht, waarvoor deze ministers zich moreel verantwoordelijk achtten Het betrof Bekh Bahadur Thapa (financiën), Pitamber Dhoj Khati (industrie en handel) en Harka Baharur Gurung (staatsminister toerisme).

Bij de reorganisatie van 14 april 1979 werden de portefeuilles onder de acht ministers als volgt verdeeld. Premier. buitenlaririse zaken — paleiszaken — Kirti Nidhi Bista; binnenlandse zaken en Panchayat — Kedar Man Byathit (nieuw), voedselvoorziening, inrigatie en landbouw — Lal Bahadur Khadayat (nieuw), financien — Harish Chander Mahat (nieuw), gezondheid — Padma Sundar Lavati (voorheen staatsminister van gezondheid), onderwijs — Pashupati Shumshere Rana (voorheen staatsminister van onderwijs), industrie en handel — Sri Bahadur Sharma (voorheen staatsminister openbaar bestuur), en waterstaat en energie — D P Adhikari (voorheen staatsminister waterstaat en energie). Tevens werden 5 staatsministers en 8 onderministers benoemd

In het gereorganiseerde kabinet keerden o a niet terug Khadga Bahadur Singh (binnenlandse zaken en Panchayat) en Krishna Raj Aryal (buitenlandse zaken).

Koning Birendra (l.) en de op 24 mei afgetreden premier Kirti Nidhi Bista (r.)

Begin mei trad de minister van onderwijs, P. S. Rana. in verband met de studentenonrust af. Hij werd vervangen door Jagdish Jha, sinds 14 april staatsminister van verbindingen en toerisme.

Voortdurende studentenacties

Intussen waren de studenten van de Tribhuvan Universiteit en van seminaria in heel het land op 23 april een staking begonnen. Er volgden botsingen met de politie.

Op 5 mei beweerde Prakash Koirala, een zoon van ex-premier B. P. Koirala, dat de politie in tien dagen van studentendemonstraties tegen „het ondemocratische regime van de koning" 25 mensen had gedood en dat meer dan 7.000 activisten van de Nepalese Congrespartij waren gearresteerd. Volgens studentenkringen bedroeg het aantal doden 18 à 25 en het aantal arrestanten ca. 600. Daarentegen stelde de minister van onderwijs, Jagdish Jha, op 7 mei dat er niet meer dan drie personen (geen studenten) waren gedood en dat het aantal arrestanten nooit de 224 had overschreden. (Eerder was gemeld dat bij een botsing in Hetaura op 28 april drie mensen om het leven waren gekomen.)

Op 9 mei opende de politie het vuur op demonstrerende studenten in Bharatpur: 2 mensen werden gedood en 25 raakten gewond. Die dag diende premier Bista zijn ontslag in. Bij een demonstratie op 12 mei in de stad Devnagar kwamen volgens studentenbronnen 9 personen om het leven. Tijdens de schietpartij in Bharatpur zouden volgens het dagblad Samaya (The Guardian 14-5) niet twee doden zijn gevallen zoals de regering meldde, maar acht. Het officiële dodencijfer over de voorgaande vier weken bedroeg toen 7 en het onofficiële ruim 40.

Vervolgens werden enkele van de studenteneisen inwilligd. Zo stemden de autoriteiten van de Tribhuvan Universiteit op 14 mei in met de vorming van studentenverenigingen op seminarie-niveau „binnen constitutionele grenzen", de afschaffing van toelatingsexamens, de afschaffing van de „uitgebreide" examens (over de werkzaamheden van het hele studiejaar; het grootste deel van de studenten zou daarvoor zakken) en een verhoging van de bedragen van studiebeurzen (van 150 tot 200 roepies).

Op 22 mei gaf een door de koning op verzoek van de studenten benoemde koninklijke commissie o.l.v.

Dhanendra Bahadur Singh (lid van het opperste gerechtshof) haar toestemming tot de vorming van vrije studentenverenigingen op nationaal niveau, de afschaffing van de officiële studentenorganisatie en de vrijlating van gearresteerde studenten. Mei uitzondering van de studenten, die in strafrechtelijke zaken waren gewikkeld, werden de gearresteerde studenten daarna op last van de koning in vrijheid gesteld.
Maar de studenten achtten deze concessies onvoldoende. Zij zetten hun demonstraties voort en negeerden een oproep van de autoriteiten om hun studie per 22 mei te hervatten.

Op 23 mei vond in de hoofdstad Katmandoe een demonstratie van ca. 30.000 studenten plaats. Betogers staken de gebouwen van twee regeringsgezinde kranten — „Rising Nepal" en „Gorkhapatra" — in brand en richtten schade aan in andere gebouwen, o.a. het kantoor van de nationale luchtvaartmaatschappij. Daarop grepen militairen in en er zouden verscheidene doden en honderden gewonden zijn gevallen.

Koning kondigt constitutioneel referendum aan

Op 24 mei maakte koning Birendra in een radiorede bekend dat een referendum zou worden gehouden over de vraag of het bestaande panchayat-systeem zou moeten worden hervormd dan wel vervangen door een meer-partijen-systeem met een rechtstreeks verkozen parlement.
De koning beloofde dat alle kiesgerechtigden aan het referendum deel mochten nemen; het referendum zou op basis van een vrije, algemene en geheime stemming worden gehouden. Binnen een week zou een nationale verkiezingscommissie worden gevormd, aldus de koning.

Onder het in 1960 door wijlen koning Mahendra ingevoerde panchayat-systeem waren er vergaderingen (panchayats) op elk niveau; dorpsvergaderingen kozen provinciale vergaderingen, die op hun beurt 108 afgevaardigden kozen voor de Rashtriya Panchayat (nationale vergadering), die slechts een adviserende functie had. Bovendien kon de koning nog 27 leden van de Rashtriya Panchayat benoemen.
Zo werd op 13 juni 1978 bekendgemaakt dat de koning Matrika Prasad Koirala, een broer van B. P. Koirala, tot lid had benoemd.

Nog in november 1978 was in een verklaring, ondertekend door vertegenwoordigers van vier verboden partijen, opgeroepen tot afschaffing van dit systeem. instelling van een constitutionele monarchie, opnieuw toelaten van politieke partijen en het herstel van „mensenrechten", die „het volk gedurende 17 jaar ontzegd" waren. Tot de ondertekenaars behoorden Tanka Prasad Acharya, leider van de People's Party en premier in de jaren 1956-'57, en Raymajhi van de (pro-Moskou) Communistische Partij.

B. P. Koirala begroette de beslissing van de koning als een bevestiging van diens „wijsheid, schranderheid en staatsmanschap" en als „een uitdaging aan alle democraten".

Op 28 mei aanvaardde de koning het ontslag van de leden van het centrale comité van de „terug tot het dorp"-campagne. De activiteiten werden opgeschort.

Op 30 mei benoemde koning Birendra een nationale verkiezingscommissie van 15 leden onder voorzitterschap van Bhagawati Prasad Singh, voormalig president van het opperste gerechtshof, ter voorbereiding van het referendum. Tegelijk werd officieel bekendgemaakt dat tijdens de campagne voor het referendum een „volledige vrijheid van meningsuiting" zou bestaan zowel bij openbare bijeenkomsten als in de pers. Maar de bestaande beperkingen t.a.v. het vormen van verenigingen of organisaties bleven van kracht, d.w.z. de politieke partijen zijn nog steeds verboden.

Aftreden *Bista*. Nieuwe regering-Thapa

Op 24 mei diende premier Bista opnieuw zijn ontslag in bij koning Birendra, die dezelfde dag een referendum aankondigde (zie hierboven). De koning verzocht Bista aan te blijven tot een bijeenkomst van de consultatieve nationale vergadering (Panchayat) op 30 mei een opvolger zou voordragen.

De op 30 mei benoemde ptemier Surya Bahadur Thapa.

Overeenkomstig de aanbeveling van de Panchayat benoemde koning Birendra Surya Bahadur Thapa op 30 mei tot premier. Deze 51-jarige ex-premier (1965-1969) vormde op 1 juni een nieuwe regering van 28 leden, nl. 7 ministers, 6 staatsministers en 15 onderministers. De volgende ministers en staatsministers werden benoemd:

Premier, financiën en paleiszaken - Surya Bahadur Thapa; binnenlandse zaken en Panchayat - Jog Meher Shrestha (vóór sept. 1977 minister van justitie); buitenlandse zaken - K. B. Shahi; defensie - Balaram Gharti Magar; bosbouw en algemeen bestuur - Netra Bikram Thapa, handel, industrie en toerisme - Hari Narayan Rajauria; waterstaat, energie en irrigatie - Marich Man Singh.
Staatsministers: justitie - Dambar Bahadur Basnyat; gezondheid - Birendra Bahadur Singh; openbare werken - Dambar Bahadur Malla; landbouwhervorming - Hem Bahadur Malla; voedselvoorziening en landbouw - Bijaya Prakash Thebe; onderwijs - Dambar Narayan Yadab.

In afwachting van referendum

Begin oktober was nog geen datum voor het referendum vastgesteld en ook was nog steeds niet duidelijk welke concrete inhoud die volksraadpleging zou hebben.

Over de ontwikkeling in Nepal berichtte The *Observer* (12-8) o.a.: „Sinds koning Birendra's verklaring op 24 mei zijn de omstandigheden in Nepal onherkenbaar veranderd. Duizenden politieke gevangenen zijn uit overbevolkte gevangenissen vrijgelaten. Pers en publiek kunnen zich uitspreken zonder vrees voor een gevangenschap zonder vorm van proces, massabijeenkomsten worden overal in het land gehouden, en politieke leiders, die de helft van hun volwassen jaren in gevangenschap of ballingschap hebben doorgebracht, recipiëren nu en zetten politieke plannen uiteen.

Onder degenen die niet bedwelmd zijn door de pas ontdekte vrijheden groeit geleidelijk de verdenking dat conservatieve voorstanders van de harde lijn in de koninklijke familie, het paleissecretariaat en de hoogste echelons van de bureaucratie het toneel niet zo gemakkelijk zullen verlaten. (...)

Het valt niet moeilijk in te zien waarom degenen, die algemeen worden omschreven als „de gevestigde belangen" — met prins Gyanandra, de jongere broer van de koning, en prins Himalaya, de oom van de koning, aan de spits — niet veel en-

thousiasme koesteren voor het referendum (...)

Twee-en-een-halve maand na de verklaring van de koning is er nog steeds geen datum voor het referendum bepaald, en voorstander van de harde lijn in het paleis dringen aan op uitstel voor onbepaalde tijd. Inmiddels verloopt hun campagne onder ideale omstandigheden: het verbod van politieke partijen is nog steeds van kracht, een panchayat-regering is aan de macht in Katmandoe, en een panchayat-partijstructuur is nog overal op het platteland intact. (...)

Een commissie van onderzoek inzake excessen van de veiligheidstroepen tijdens de voorjaarsdemonstraties heeft het merendeel van haar bevindingen voor het publiek verborgen. Hoewel op zijn minst 200 mensen, naar wordt geloofd, zijn gedood, houdt de commissie zich slechts met de dood van drie studenten bezig.
Leden van de verboden politieke partijen beschuldigen ook de ,,panchayat diehards" van het recruteren van straatschenders om bijeenkomsten ten gunste van het meer-partijensysteem te verstoren ten einde de koning ervan te overtuigen dat dit de weg naar anarchie is en dat het referendum niet moet worden gehouden..."

De *NZZ* (12-9) beschreef de toestand o.m. als volgt: „... Doch de euforie, die op de Nepalese miniatuurrevolutie was gevolgd, heeft allang plaats gemaakt voor ontnuchtering. De koning, van wie men niet precies weet of hij zijn initiatief reeds betreurt dan wel of hem de handen gebonden zijn door zijn wijdvertakte en zowel politiek als economisch machtige familie, heeft zich nog steeds niet concreet over het referendum uitgesproken.
Het kamp van de voorstanders van het panchayat-systeem heeft liberale hervormingen — bijv. rechtstreekse verkiezing van het partijloze parlement en verantwoordelijkheid van de regering jegens het parlement — aangekondigd; maar deze beloften bleven vaag en werden ook reeds ten dele weer herroepen. Er heerst ontevredenheid over de verkiezingscommissie, die het opstellen van kieslijsten al te duidelijk heeft vertraagd en de kiesgerechtigde leeftijd op 21 jaar heeft bepaald. (...)

De oppositie is onderling verdeeld. Oorspronkelijk was de voor aanstaande zondag (9 sept.) aangekondigde algemene staking door de Nepalese Congrespartij en de communisten gemeenschappelijk uitgeroepen. Men had een reeks eisen opgesteld: bekendmaking van de verkiezingsdatum en van de referendumtekst, verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd tot 18 of zelfs 16 jaar, aftreden van de met het panchayat-systeem verbonden regering en instelling van een ,,neutrale" uitvoerende macht voor de tijd tot het referendum.
Maar de Congrespartij staat thans niet meer achter de algemene staking. Zijn leider, de voormalige premier Bisweswar Prasad Koirala, speculeert erop, door de koning reeds vóór het referendum met de leiding van de regeringszaken te worden belast, en hij wil het daarom niet op een krachtmeting met de voorstanders van het panchayatsysteem laten aankomen. Onenigheid heerst ook tussen de diverse vleugels van de communisten; terwijl de ene de algemene staking tot één dag wil beperken, verzet de andere zich tegen een begrenzing in de tijd.
Dat het referendum nog in oktober wordt gehouden, wat aanvankelijk werd geloofd, is reeds om organisatorische redenen niet meer mogelijk. Gesproken wordt nu over een tijdstip in het komende voorjaar, maar pessimisten verwachten de stemming niet voor de herfst van 1980..."

Op 9 sept. gaven ca. 25.000 personen gehoor aan de oproep van de communistische partij (pro-Moskou) om te demonstreren voor een terugkeer naar het meer-partijenstelsel en voor de vrijlating van de politieke gevangenen, aldus *UPI*.

KONING BIRENDRA IN CHINA EN INDIA. VREES VOOR RUSSISCHE HULP AAN REBELLEN

Koning Birendra, die in juni 1976 een vriendschapsbezoek aan China had gebracht (pag. 528/2-1976) en die in febr. 1978 de Chinese vicepremier Teng Hsiao-ping ontving (pag. 588/3-1978), bracht vervolgens op 14 mei '78 een niet-officieel bezoek aan Peking, waar hij besprekingen voerde met premier Hua Guofeng.

Op 28 mei 1978 werd aan het slot van een zitting van de gemeenschappelijke Nepalees-Chinese grensinspectiecommissie een akkoord ondertekend over de inspectie, de reparatie en het herstel van beschadigde grensaanduidingen en over het ontwerpen van een nieuwe grenskaart.

Op doorreis naar Havanna bracht koning Birendra van 26 tot 28 aug. 1979 opnieuw een vriendschapsbezoek aan Peking, zijn vierde bezoek aan China. De koning voerde besprekingen met premier Hua Guofene en vice-premier Li Xiannan.
Eind september bracht koning Birendra een bezoek aan India, waar hij besprekingen voerde met waarnemend premier Charan Singh en andere Indiase Leiders. Daarbij zou de koning hebben verklaard dat Nepal in toenemende mate bezorgd is over een verhoogde Sowjet-activiteit op het subcontinent en in het bijzonder in Nepal zelf, aldus *The Financial* Times (27-9). Volgens de koning moedigden de Russen een agitatie tegen de Nepalese regering aan en zouden rebellen in het aan India grenzende Terai-gebied in het bijzonder Russische hulp, in de vorm van geld, ontvangen.

Op grond van een bericht uit de Indiase krant *The* Statesman schreef de FAZ (25-9) o.m.:

,,Leiders van de oppositie kregen van de Russen geld. De koning had de Indiase politici gewaarschuwd (...) dat men wellicht met Indiase hulp de inmenging van de Sowjet-Unie in Nepals aangelegenheden moest beëindigen, omdat anders China zou ingrijpen. Elke verwikkeling van China in Nepal moest evenwel een bron van bezorgdheid voor India zijn".
De FAZ voegde hieraan toe: ,,De invloed van de Sowjet-Unie in Nepal is de laatste jaren krachtig toegenomen, waarbij de pro-Sowjetrussische communistische partij de geringste rol speelt. Volgens Indiase inlichtingen hebben de Russen vooral de studenten- en arbeidersbewegingen en, wat nog belangrijker is, de z.g. panchayats, de bestuurslichamen op het platteland, waar 95% van de bevolking van Nepal woont, met succes geïnfiltreerd.
Waarschijnlijk heeft de Russische hand ook bij de ernstige onlusten van april en mei j.l. beslissend meegewerkt, die hoofdzakelijk het zuiden beroerden.

PAKISTAN

BHOETTO TERECHTGESTELD

Op 20 mei 1978 begon voor het Opperste Gerechtshof de behandeling van het beroep dat ex-premier Zoelfikar Ali Bhoetto en vier voormalige FSF-officieren hadden ingediend tegen hun doodvonnis dat op 18 maart 1978 door het hoogge-

rechtshof van Lahore was uitgesproken (pag. 156/1-'79). De verdediging van Bhoetto werd opnieuw geleid door Yahya Bakhtiar, een vroegere minister van justitie in Bhoetto's regering.

In een brief aan het hof verzocht Bhoetto opperrechier S. Nnwarul Haq, die in sept. 1977 in die functie was benoemd, zich uit de zaak terug te trekken, omdat hij in het openbaar Bhoetto's regering en partij had bekritiseerd, generaal Zia ul Haq ,,een nationale redder" had genoemd, jarenlang nauw verbonden was met de opperrechter van het hooggerechtshof van Lahore en tijdens zijn optreden als waarnemend staatshoofd (tijdens een verblijf van president Fazal Elahi Chaudhry in het buitenland) de uitvoerende en rechterlijke macht had gecombineerd. Bhoetto's bezwaren werden echter op 20 mei door de opperrechter als ongegrond verworpen.

Op 23 dec. 1978 sloot het hof de behandeling van het beroep af, nadat Bhoetto van 18-21 december zelf het woord had mogen voeren.

Bhoetto stelde dat de zaak tegen hem verzonnen was en dat hij het slachtoffer was van een samenzwering. Hij onderstreepte geen enkel motief te hebben voor het gelasten van de moord op Ahmad Raza Kasuri, die aanvankelijk met zijn steun tot lid van de Nationale Vergadering was gekozen, maar later door de PPP was geschorst, ,,omdat hij onmogelijk werd". Hij beschreef het getuigenis van Masud Mahmud, de voormalige directeur-generaal van de FSF, als ,,een roman die zelfs geen goede roman is". (Mahmud was de enige getuige a charge die Bhoetto in verband met de moord bracht.)
Ook stelde Bhoetto dat het hooggerechtshof van Lahore van meet af aan vooringenomen tegen hem was geweest.

Tijdens de behandeling van Bhoetto's beroep voor het Opperste Gerechtshof publiceerde de regering zes witboeken tegen Bhoetto, nl. op 24 juli en 27 aug. 1978 en op 15 jan., 23 jan., 25 jan. en 29 jan. 1979, waarin hij o.m. werd beschuldigd van knoeierijen bij de algemene verkiezingen van 1977, het muilbanden van de pers, verduistering van openbare gelden, ondermijning van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, economisch wanbeheer, en het gebruik van intimidatie, marteling en moord jegens politieke tegenstanders.

Op 6 febr. verwierpen vier van de zeven rechters van het Opperste Gerechtshof het beroep van Bhoetto tegen zijn doodvonnis alsmede het beroep van Mian Mohammed Abbas, de voormalige directeur operaties van de FSF, terwijl de drie andere rechters het vonnis in hoger beroep vernietigden. Alle rechters bevestigden het vonnis van de drie andere beklaagden.

Op de uitspraak van het Opperste Gerechtshof volgden slechts enkele beperkte incidentrn.

Op 24 febr. begon het Opperste Gerechtshof de behandeling van een verzoek van Bhoetto's verdediging voor herziening van zijn uitspraak in het beroep. Dit verzoek werd op 24 maart unaniem door het hof verworpen, wel stelde het hof dat ,,hoewel wij het volgens de wet niet mogelijk hebben geacht het doodvonnis te herzien op de gronden, die door Yahya Bakhtiar zijn aangevoerd, zijn deze toch relevant om te overwegen voor de executieve autoriteiten in de uitoefening van hun prerogatief van genade".

Volgens rechter Safdar Shah was deze unaniem aanvaarde paragraaf een impliciete aanbeveling om het doodvonnis van Bhoetto te wijzigen en hij kon zich geen voorbeeld herinneren, waarbij zo'n aanbeveling door het Opperste Gerechtshof was genegeerd, naar hij op 28 maart tijdens een persconferentie verklaarde.

Hoewel Bhoetto geweigerd had om gratie te vragen en ook zijn familie en vrienden verboden had dat te doen, werden op 31 maart gratieverzoeken bij president Zia ingediend door zijn twee zusters en door Abdul Hafiz Pirzada, een vroegere minister van financiën onder Bhoetto.

Nadat president Zia alle oproepen tot clementie had verworpen, w.o. die van paus Johannes Paulus II, secretaris-generaal Kurt Waldheim van de VN, president Carter van de VS, president Brezjnew van de SU, president Giscard d'Estaing van Frankrijk, president Tito van Joego-Slavië, premier Hua Guofeng van China en premier Callaghan van Engeland, werd Bhoetto op 4 april om 2 uur 's morgens in de gevangenis van Rawalpindi opgehangen. Zijn lijk werd vervolgens naar zijn huis bij Larkana overgebracht, waar het werd begraven, zonder dat Bhoetto's vrouw en dochter (die nog onder huisarrest stonden) aanwezig mochten zijn. De bekendmaking van de terechtstelling gebeurde pas negen uur nadien, toen de begrafenis reeds had plaatsgevonden.

Het gezin Bhoetto. Boven v.l.n.r. echtgenote Begum Nusrat Bhoetto, zoon Shannawaz, Bhoetto zelf en dochter Benazir. Onder zoon Murtaza en dochter Sanam.

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN IN JAPAN

Op 7 okt. vonden in Japan Lagerhuisverkiezingen plaats, 14 maanden eerder dan verplicht was. Daartoe had premier Masayoshi Ohira op 7 sept. het Lagerhuis ontbonden. Over de bedoeling van de premier en zijn positie schreef *NRC/H'blad* (29-9) o.m.:

Bij de Japanse Lagerhuisverkiezingen van volgende week zondag gaat het er niet om wat voor regering het kiezerspubliek aan de macht zal helpen, maar om de vraag of premier Ohira erin zal slagen zijn machtspositie binnen de Liberaal-Democratische regeringspartij (LDP) te versterken en daarmee zijn ambtstermijn te rekken. Ohira's besluit om het parlement te ontbinden, draaide om deze ambities. Het werd genomen op een tijdstip dat de minderheidspartijen zo verlamd zijn dat zij zelfs nauwelijks nog in staat lijken hun symbolische oppositie te voeren.

Op papier wordt Japan bestuurd door een parlementaire democratie naar Westers model. In werkelijkheid behoort een verandering van politieke machthebbers via de stembus niet tot de praktische mogelijkheden: en zijn de formele machthebbers die sinds **1955** onafgebroken hebben ,,geregeerd", het zwakste element van het triumviraat (bestaande uit de economische bazen, de bureaucratie en de LDP-politici) dat in feite leiding geeft aan het oppermachtige Japanse establishment.

Het voeren van partijpolitieke oppositie, dat het van het Westen geleende formele systeem verlangt, is de Japanner vreemd. Het begrip ,,oppositiepartij' komt dan ook niet voor in de gangbare Japanse politieke terminologie. Alles wat niet LDP is, heet ,,yato" of ,,buitenpartij". (...)

Bij verkiezingen wordt, althans op nationaal niveau, door de buitenpartijen niet gestreefd naar regeringsverantwoordelijkheid, bijvoorbeeld door middel van onderlinge coalitievorming. (...)

Geen denkbare coalitie van buitenpartijei. zou overigens kunnen functioneren of worden getolereerd als regering. Het fijnvertakte weefsel van de speciale relaties tussen de bureaucratie, de financiers en het grootbedrijf, en de regeringspolitici dat Japan aan de top bij elkaar houdt, zou door het vreemde buitenpartijen-lichaam uiteen worden gereten.

Waar wel, en op goede gronden, over is gespeculeerd, is dat de LDP, vanwege haar tanende populariteit, in de toekomst misschien zelf naar een kleine coalitiepartner zal moeien uitzien om een meerderheidsregering te kunnen vormen. Voor die eventualiteit heeft het de van de LDP afgescheiden ,,Nieuwe Liberale Club' (NLC) en de Democratisch-Socialistische Partij (DSP) in reserve. Zo'n ontwikkeling werd met name serieus overwogen voor de laatste Lagerhuisverkiezingen in **1976.** (...)

Hoewel de LDP bij regionale verkiezingen in diverse districten inmiddels is gedwongen overeenkomsten aan te gaan met ,,gematigde oppositie"-kandidaten, is haar positie op het landelijke vlak veel rooskleuriger dan in **1976.**

Het alternatief voor de Japanse kiezers is minder aantrekkelijk dan ooit. De belangrijkste ,,buitenpartij", de socialistische (JSP), is bijna in staat van ontbinding. Een aan de JSP verbonden groep academici heeft de afgelopen zomer in een vlijmende kritiek op de partijcatechismus, die veel aandacht kreeg in de pers, het publiek herinnerd aan de volslagen achterhaalde orthodox-marxistische retoriek van de partij die in geen enkel verband te brengen is met de Japanse werkelijkheid.

Ideologisch is de JSP door haar onverzoenlijk dogmatische ,,linkervleugel" nog verder achterop dan de communistische partij. Deze linkervleugel heeft de JSP-kansen bepaald niet verbeterd door net voor de verkiezingen een ,,theoretisch offensief" tegen de ,,gematigden" te lanceren. In **1976** won de JSP **123** zetels, maar sommige partijfunctionarissen zeggen nu privé dat zij al tevreden zullen zijn als hun partij ditmaal de **100** haalt.

De volgende ,,buitenpartij", de Komeito, realiseert zich dat het veel moeite zal kosten om te behouden wat zij nu heeft en stuurt daarom **20** kandidaten minder het veld in dan drie jaar geleden. Alle kleinere partijen voeren een essentieel defensieve verkiezingscampagne. Zij bezigen dit jaar niet eens meer de vertrouwde slagzinnen over een noodzakelijk eind aan een LDP-meerderheid. De NLC-splinter die sinds zijn vorming in **1976** bij verschillende verkiezingen aardig wat zetels van de LDP heeft weggekaapt, is inmiddels gespleten. Maar als LDP-groep buiten de LDP heeft zij nauwelijks nog een functie, nu de LDP zich dank zij de verdeeldheid van het ,,buitenpartijen"-kamp naar vrijwel ieders verwachtingen zal herstellen.

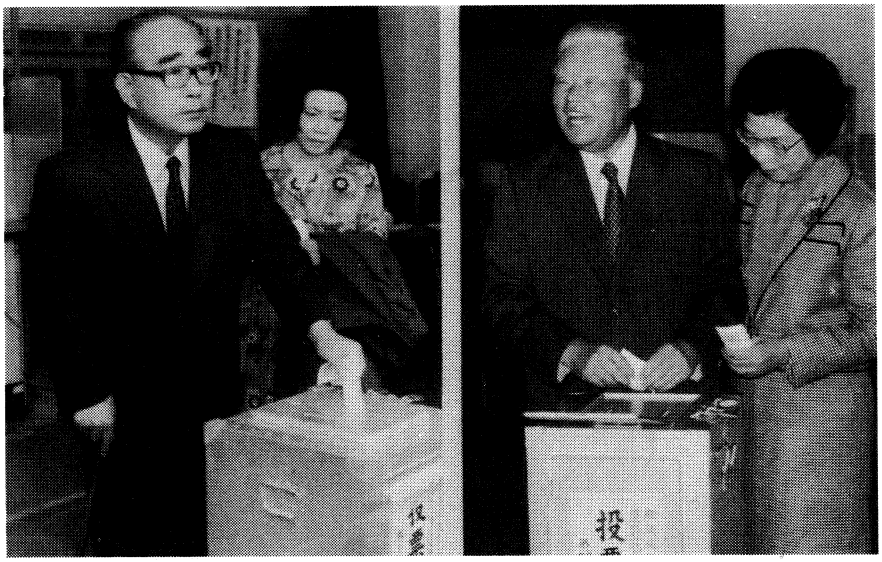
Alleen de communistische partij (JCP) zal volgens de prognoses een relatief goede winst in de wacht slepen. Dat naar vertrouwd patroon; want de sterk fluctuerende parlementaire vertegenwoordiging van de JCP wordt beïnvloed door het gevoel onder de kiezers of deze partij al dan niet dichter bij de wezenlijke machtsuitoefening komt. Veel van de stemmen op de communisten zijn protest-stemmen tegen de LDP, die men kan vergoelijken zolang de LDP niet werkelijk door het gevaar van de ,,linkse oppositie" wordt bedreigd.

De echte strijd bij de komende verkiezingen speelt zich af onder de ,,habatsu" of ,,klieken" binnen de LDP. De nooit aflatende rivaliteit onder de kopstukken van de regeringspartij is dan ook de voornaamste reden geweest voor Ohira om te besluiten een jaar vroeger dan nodig was verkiezingen uit te schrijven. Verkiezingen zijn immers de effectiefste methoden voor een habatsu-leider en diens volgelingen om hun greep op de LDP te versterken. Met **35** man is Ohira's habatsu nummer drie in de LDP. Wat hij met de verkiezingen wil bereiken is zijn habatsu de grootste van allemaal te maken en de onvermijdelijk lijkende winst van de LDP als een bewijs van goed leiderschap te presenteren.

Beide zijn voor hem noodzakelijk om volgend jaar december te worden herkozen als LDP-voorzitter en (automatisch) premier. Succes of falen van Ohira zal worden afgemeten aan het aantal zetels dat de LDP erbij zal krijgen. Als de LDP minder zetels krijgt dan Ohira zegt te kunnen halen, zal hij daarvoor door zijn rivalen verantwoordelijk worden gesteld en waarschijnlijk gedwongen worden het premierschap neer te leggen.

De Ohira-habatsu beweert dan ook dat een minimum van **266** zetels (in een huis van 511) als een ,,succes" mag worden beschouwd.

Zijn rivalen, de voormalige premiers Fukuda en Miki, vinden echter dat de LDP op **280** zetels moet mikken. Het magische getal echter is dat van een ,,stabiele meerderheid" van **271.** Ohira zal een grotere bewegingsvrijheid krijgen voor het benoemen van zijn vertrouwelingen op sleutelposities in kabinet en partijleiding als de LDP dat aantal haalt of over-

Premier Masayoshi Ohira, de leider van de regerende Liberaal-Democratische Partij (r.), en Ichiro Asukata, de leider van de Socialistische Partij, brengen hun stem uit bij de algemene verkiezingen van 7 oktober.

schrijdt. Blijft de LDP onder de 271 zetels dan is de kans groot dat Ohira niet langer dan nog één jaar premier zal blijven."

Over de positie van de kandidaten bij de verkiezingen schreef *NRC/* H'blad (5-10) voorts o.a.:

.....De LDP moet het gros van zijn zetels oogsten op het platteland* daar de meer wispelturige kiezers in de steden geneigd zijn om op „hervormingsgezinde" kandidaten van de „linkse" partijen te stemmen. De partij zelf, die los van de klieken organisatorisch niet veel voorstelt, speelt voor de plattelandsbewoners echter een te verwaarlozen rol. De individuele kandidaat moet persoonlijk in een kiesdistrict bekendstaan, dus beschikken over een zorgvuldig opgebouwde invloedssfeer. (...)

Door de jaren heen heeft een parlementariër zo veel in zijn kiesdistrict geïnvesteerd dat het jammer zou zijn als dat alles verloren zou gaan bij zijn dood of pensionering. Dus wordt een parlementszetel in veel kiesdistricten in de familie gehouden. Van de 322 LDP-kandidaten behoren er 108 tot de tweede of derde generatie: politieke erfgenamen van hun vaders, schoonvaders en grootvaders. (...)

De kandidaten van de yato (buitenpartijen) hebben het iets makkelijker dan die van de LDP, want zij worden gesteund door aan hen gelieerde organisaties met van verkiezingen onafhankelijke maatschappelijke functies. De socialisten worden geholpen door de overkoepelende vakbondsorganisatie Sohyo; de DSP door een andere vakbondscentrale; de Komeito door de religieuze Sokkagakkai-beweging; en de communisten door de trouwe lezers van hun Rode Vlag, en heel wat proteststemmen. Niettemin wordt geraamd dat de yato-parlementariër voor zijn of haar herkiezing toch altijd nog tussen de 300.000 en 500.000 gulden zal moeten besteden..."

Verkiezingsuitslagen

De door een tyfoon veroorzaakte regenstormen, die op 7 okt. het grootste deel van Japan troffen, droegen duidelijk bij tot een geringe opkomst. Slechts 68% van de kiesgerechtigden bracht hun stem uit, het laagste percentage sinds 1947.

Deze omstandigheid werd aangevoerd als reden voor de teleurstellende verkiezingsuitslag voor de LDP. Terwijl vrijwel unanieme prognoses van de Japanse pers en de LDP-kopstukken zelf een overwinning voor de LDP hadden voorspeld, moest deze zelfs een zetel prijsgeven. De verdeling van de 511 zetels (vergeleken met de toestand bij de ontbinding van het Lagerhuis en met die na de verkiezingen van 1976) werd:

Kenji Miyamoto (m.), leider van de Japanse Communistische Partij, wordt door partijfunctionarissen gefeliciteerd met de verkiezingsresultaten.

	7-10-'79	7-9-'79	5-12-'76
LDP	248	249	249
JSP	107	117	123
Komeito	57	56	55
JCP	39	19	17
DSP	35	28	29
NLC	4	13	17
SD-Liga	2	3	—
Onafh.	19	7	21
Vacant	0	19	0

Gekozen werden o.a. premier Ohira, al zijn ministers, oud-premier Tanaka (als onafhankelijke) en JSP-leider Ichio Asukata.

Na de verkiezingen sloten 10 onafhankelijken zich bij de LDP aan.

Overigens vergrootte de LDP wel zijn aandeel in de uitgebrachte stemmen. De verdeling van de stemmen leverde in vergelijking tot 1976 het volgende resultaat op:

	1979	1976
LDP	44,6	41,78
JSP	19,7	20,69
Komeito	9,8	10,91
JCP	10,4	10,38
DSP	6,8	6,28
Onafh. + andere ..	8,7	9,96

De omstandigheid dat de stemmenwinst van de LDP niet doorwerkte in een zetelwinst werd toegeschreven aan fouten van de LDF zelf.

Zijn kandidaten traden niet op als LDP-kandidaten, maar als volgelingen van een factieleider. De facties wezen teveel kandidaten aan voor een kiesdistrict met als gevolg een versplintering van de stemmen. Vaak verloren twee LDP-kandidaten ternauwernood, omdat de een stemmen aan de ander had onttrokken. De LDP werd zo met 54 falende kandidaten op het totaal aantal kandidaten van alle partijen de grootste verliezer. Ohira werd er bovendien door sommige partijleden van beschuldigd in de verkiezingscampagne wel actief voor zijn eigen factieleden te zijn opgekomen, maar kandidaten van andere facties niet te hebben geholpen.

De JCP, die dezelfde fout drie jaar geleden had gemaakt, concentreerde zich ditmaal op een relatief klein aantal hoopgevende districten.

Als een andere mogelijke verklaring voor de teleurstellende verkiezingsuitslag van de LDP werd genoemd dat Ohira op 3 sept. had aangekondigd dat zijn regering de invoering van een BTW overwoog. Het effect daarvan werd blijkbaar niet ongedaan gemaakt na Ohira's tweeslachtige houding t.o.v. deze belastingplannen, nadat hij daarover tijdens zijn campagne door zijn rivalen in de LDP onder vuur werd genomen. Officieel werden die plannen, tenminste voor het komende jaar begraven, mede nadat de Keidanren, de toporganisatie van de werkgevers, daarover haar veto had uitgesproken.

Positie Ohira

Nadat Ohira er niet in geslaagd was de regerende Liberaal-Democraten naar hun aangekondigde overwinning te leiden, kwamen leden van vijf concurrerende facties op 8 okt. bijeen om over de te volgen strategie te beslissen. Een van Ohira's voorgangers als partijleider, Takeo Miki, die zelf gedwongen was tot aftreden na het slechte resultaat

* De begrenzing van de kiesdistricten heeft tot gevolg dat plattelandsstemmen zwaarder tellen dan stadsstemmen. In '76 werd een LDP-kandidaten met 37.000 stemmen gekozen in een plattelandsdistrict, terwijl een communist met 147.000 stemmen in een stadsdistrict werd verslagen.

van de LDP bij de Lagerhuisverltiezingen van 1976, suggereerde op 8 okt. dat Ohira ernstig moest denken over het aanvaarden van de verantwoordelijkheid voor het falen bij de verkiezingen. Maar Miki riep niet-expliciet op tot het aftreden van Ohira en dat deed toen geen enkele andere partijleider, aldus de *Financial Times* (9-10).

Ervaren waarnemers, aldus de *NZZ* (10-10), rekenen ook niet met een aanstaande regeringswisseling. Zij wijzen erop dat de partij door de verkiezingsnederlaag volledig weid overrompeld en daarom ook geen voorbereidingen voor een aflossing aan de top heeft getroffen. In 1976 daarentegen hadden allen nîet een achteruitgang gerekend, en had Fukuda reeds in de coulissen gereed gestaan om Miki de teugels uit handen te nemen. Deze kon zich moeilijk verweren, omdat hij slechts over een kleine factie beschikte en derhalve zwak was. Daar kwam bij dat Miki niet uit eigen kracht premier was geworden, maar na de afgang van Tanaka door de grijze eminenties van de LDP uit vrees voor een partijscheuring aan de mededingende pretendenten als compromiskandidaat was opgedrongen.

Ohira daarentegen bereikte de toppositie dank zij zijn eigen invloed en die van zijn vriend Tanaka. Hun beider facties kwamen uit de verkiezingen bovendien versterkt naar voren, terwijl de overige groepen terrein verloren.

Bovendien had Miki bij de verkiezingen van 1976 een verlies van ruim 20 Lagerhuiszetels moeten verdedigen, terwijl Ohira slechts het verlies van één zetel heeft te beklagen. Ook heeft de LDP nu een veel beter resultaat geboekt dan in de alleen op het aantal zetels toegespitste discussie valt op te maken. Wel was het aantal op de LDP uitgebrachte stemmen alleen bij de verkiezingen van 1976 nog lager dan thans, maar het stemmenaandeel in procenten steeg vergeleken met de vorige verkiezingen met 2,8%. Ohira is daarmee gelukt, wat al zijn voorgangers ondanks grote moeite ontzegd was: voor het eerst, sinds de achteruitgang van het conservatieve stemmenaandeel bij de Lagerhuisverkiezingen van 1967 begon, slaagde hij erin deze trend niet alleen te stoppen, maar zelfs die om te buigen.

Voor Ohira, die door een sterk gestegen aantal van op hem uitgebrachte stemmen evenzeer bevestigd werd als door de toename van het aantal van zijn volgelingen in het parlement — zijn factie won 12 leden —, bestaat geen aanleiding tot aftreden, aldus de FAZ (11-10). Wel zal hij aan zijn tegenstanders binnen de LDP concessies moeten doen bij de benoeming van belangrijke partijfunctionarissen en de samenstelling van het nieuwe kabinet. De past van secretaris-generaal van de partij zal hij nauwelijks meer met een van zijn mensen kunnen bezetten, wat tot consequentie heeft dat hij zijn medewerker Kunikichi Saito niet op die post kan handhaven (welke directe verantwoordelijkheid voor de verkiezingscampagne draagt).

Wel startte een deel van de rechtervleugel in de LDP een campagne om Ohira tot aftreden te dwingen. Een groep o.l.v. de vroegere minister van landbouw Ichiro Nakagawa gaf op 11 okt. een verklaring uit, waarin gesteld werd dat die groep zich tegen de parlementsontbinding had verzet. Nakagawa, leider van een 9 man sterke, uiterst rechtse factie, is een zeer bekende tegenstander van Ohira; in dec. 1978 trachtte hij tevergeefs Ohira's benoeming van Saito tot secretaris-generaal van de LDP te blokkeren (zie pag. 298/3). Nakagawa en andere leden van zijn factie beschouwen zich als bondgenoten en supporters van oud-premier Takeo Fukuda — Ohira's voorganger, maar volgens Financial Times (12-10) kan niet worden aangenomen dat Fukuda over Nakagawa's ,,weg met Ohira"-campagne werd geraadpleegd noch dat die hem daartoe aanmoedigde.

Thans is er geen duidelijke opvolger voor Ohira. Diens ambtstermijn als partijvoorzitter loopt pas eind '80 af, en zijn kansen om te worden herkozen hangen mede af van de in juli 1980 te houden Hogerhuisverkiezingen.

Ohira had volgens Financial Times (9-10) talrijke motieven om de verkiezingen nu te houden liever dan te wachten tot 1980:

,,In de eerste plaats, en het belangrijkste met het oog op de verkiezingen, wordt het land geconfronteerd met toenemende energieproblemen in de komende maanden. Japan is volledig afhankelijk van geïmporteerde energie, met olie als verreweg de belangrijkste component. Stijgende olieprijzen, en het ontbreken van gegarandeerde voorraden, betekenen dat er tekorten kunnen worden verwacht gedurende de winter. De voorraden zijn reeds gedaald en controlemaatregelen op de consumptie zullen waarschijnlijk moeten worden ingevoerd. In ruime kring wordt geloofd dat de regering zich aan de vooravond van de verkiezingen bewust stil heeft gehouden over 's lands energieproblemen. Een tweede groeiend probleem is dat van de inflatie. Het jaar na jaar stijgen van de consumptieprijzen bedroeg eind augustus drie procent. Maar verwacht wordt dat dit cijfer toeneemt tot vijf procent tegen het einde van het fiscale jaar. Groothandelsprijzen stijgen in een twee maal zo hoog tempo. Een anti-inflationistisch pakket (van maatregelen) wordt onvermijdelijk geacht. De prijs van verwarmingsbrandstof zal naar verwaclîting in de komende winter snel stijgen. De premier hoopte dat een duidelijke verkiezingsmeerderheid, die hem de controle over de begrotingscommissie verschafte, hem in staat zou stellen maatregelen in te voeren om de regeringstekorten te beperken en kredietregelingen te verscherpen, maar die zijn nu twijfelachtig. (...)

Ohira gokte erop dat deze verkiezing enkele van zijn politieke problemen zou oplossen. Tenslotte heeft zij op geen een antwoord gegeven, en een zware psychologische klap aan zijn partij toegebracht. Die heeft echter in de voorbije drie jaar met een coalitie geleefd, en zal, nu het aanlokkelijke vooruitzicht op een duidelijke meerderheid verdwijnt, moeten leren leven met een coalitie in de toekomst."

Inmiddels begon Ohira een reeks ontmoetingen met de voornaamste factieleiders in de partij. Op 15 okt. sprak hij met Takeo Miki, leider van een factie van 30 leden, die hem duidelijk maakte dat Ohira z.i. beter kon heengaan, met als argument dat hij betwijfelde of een regering-Ohira in staat zou zijn Japans problemen met de nodige kracht aan te pakken na het verkiezingsresultaat. Ontmoetingen met Yasuhiro Nakasone en Takeo Fukuda, wier facties samen ca. 88 leden omvatten, staan op het programma. Geen overleg is voorzien met de 9 man sterke factie van Nakagawa.

Ohira's machtsbasis binnen de LDP berust op zijn eigen factie (nu 46 leden) en de factie van ex-premier Tanaka (48 leden).

Omstreeks 30 leden van de LDP-Lagerhuisfractie behoren tot kleinere facties of helemaal geen facties. Zij vormen de ,,zwevende stemmen" bij een eventuele confrontatie tussen de premier en zijn rivalen. (Financial Times, *NRC/H'blad*, FAZ, NZZ) (Vor. ber. pag. 809/1-'76, 449/2 e.v.-1977 en pag. 297/3 e.v.-1979)

ENGELAND

BEGROTING '79/'80 INGEDIEND

Op 12 juni heeft de minister voor de schatkist, Sir Geoffrey Howe, bij het Lagerhuis de begroting voor het financiële jaar '79-'80 ingediend.
Het was de eerste begroting van het sedert mei aan het bewind zijnde conservatieve kabinet onder leiding van mevrouw Margaret Thatcher (pag. 289 e.v.).
De begroting voorziet in belastingverlaging vooral voor de hogere inkomens, een verhoging van de BTW tot 15% en aanzienlijke besparingen op de overheidsuitgaven.
Benzine wordt onmiddellijk 9 cent per liter duurder en ook de prijzen van alcoholische dranken en sigaretten gaan omhoog.
De begroting is erop gericht om, zoals de minister van Financiën Sir Geoffrey Howe zei, „mensen meer vrijheid te geven om te kiezen, en ze de financiële stimulans te geven om harder te werken en nieuwe zakelijke initiatieven te nemen". Die bedoeling blijkt uit een opvallende verschuiving van directe belastingen naar indirecte, volgens het systeem: betaal volgens je bestedingen en niet volgens je verdiensten.
De hoogste inkomensgroepen krijgen de grootste douceurtjes: het hoogste belastingtarief gaat omlaag van 83 naar 60%.
Het standaard-percentage is verlaagd van 33 tot 30. Howe zei dat hij naar 25% wil. De gemiddelde familie heeft door alle verlagingen weinig extra te besteden, omdat de BTW de kosten van levensonderhoud verhoogt: de netto winst is ongeveer f 5 per week.
Bejaarden krijgen een compensatie van de BTW-verhoging, maar de groep die geen belasting betaalt, krijgt het moeilijker omdat de prijzen omhoog gaan.
Howe wil zijn besparingen van f 6 mrd vinden in verlaging van huursubsidies, bezuiniging op onderwijs (220 mln) en subsidies aan industrieën, en vermindering van de financiering van gas- en elektriciteitsbedrijvzn. De regering zal dit jaar ook voor f 4 mrd aan aandelen in staatsbedrijven, zoals British Petroleum, verkopen.
Alle ministeries moeten bezuinigen: Op 11 juni werd al bekend dat in de komende drie jaar 150.000 ambtenaren moeten verdwijnen.
Het grootste deel via natuurlijk verloop, maar ontslag is niet uitgesloten. Alleen defensie krijgt f 400 mln extra, voornamelijk voor nieuw materieel.
De BTW-verhoging en andere maatregelen veroorzaken dat de inflatie met ruim 3,5% zal stijgen.
Om de geldomloop toch beperkt te houden is de centrale-bankrente verhoogd van 12 tot 14%. Daardoor is het voornaamste doel van Sir Geoffrey, stimulering van de economie, moeilijker te bereiken. Het ministerie van Financiën voorspelt een inflatie van 16%, de besteding van consumenten zal dalen en de economie groeit niet, maar zal juist krimpen met 1%. Men verwacht een tekort van f 3 mrd op de betalingsbalans ondanks de olie-inkomsten.
In zijn budget-speech zei minister Howe o.a. dat Groot-Brittannië in 1978 4% minder geproduceerd heeft dan in 1973 en dat de lopende rekening van de betalingsbalans nauwelijks een overschot vertoonde ondanks de enorme inkomsten uit de uitvoer van aardgas — en olie uit de Noordzee ten bedrage van £ 3.500 mln. Het inflatiepercentage bedroeg in de zes maanden voorafgaande aan april 12,3%.
Howe zei dat er weinig aanleiding is om te geloven dat de nabije toekomst enige verbetering zal brengen. De produktiviteit zal minder dan half zo snel als in het begin van de jaren zeventig stijgen. Het zou gemakkelijk zijn te concluderen dat al deze moeilijkheden de fout van de laatste regering zijn. De Labour-partij draagt een zware verantwoordelijkheid. Gedurende elf van de afgelopen 15 jaar zijn er Labourregeringrn aan het bewind geweest.
Nog maar een kwart eeuw geleden had de bevolking van het Verenigd Koninkrijk een hogere levensstandaard dan de burgers van enig ander land in Europa. Engeland kwam in economische sterkte tweede na de VS.
Nu is dat niet meer zo. Het gezamenlijke aandeel van Frankrijk en West-Duitsland in het totaal van de wereldproduktie, dat in 1954 nog net zo groot was als dat van Engeland, is-nu drie maal zo groot als dat.
De Frans-n produceren een half maal zoveel als Engeland en de Duitsers tweemaal zoveel.
Howe zei vervolgens dat internationale ontwikkelingen niet geheel onschuldig waren aan de achterblijvende economie van het Verenigd Koninkrijk, maar „ het zou erg gevaarlijk zijn als de preoccupatie met deze of gene wereldcrisis — de oliecrisis, de dollarcrisis, of wat verder ook, ons zou doen geloven dat onze economische moeilijkheden geheel de schuld zijn van de buitenwereld. De waarheid is dat onze moeilijkheden voor het grootste deel van eigen bodem zijn. Howe zei verder nog dat zijn begroting de overheersende rol van de overheid wil beperken. De regering zal minder uitgeven en minder lenen.
De begroting is ontworpen om het

Minister Sir Geoffrey Howe toont het welbekende koffertje bij het verlaten van zijn ambtswoning, 11 Downing Street, op weg naar het parlement om de begroting te presenteren. Rechts zijn vrouw Lady Elspeth.

Britse volk een grotere gelegenheid te geven dan het sinds jaren heeft gehad om een hogere levensstandaard te krijgen, zowel voor het land als voor hun gezinnen al voor henzelf.

Ik geloof dat zij de gelegenheid die ik ze vandaag heb gegeven zullen aangrijpen", aldus Howe in zijn begrotingstoespraak.

Hogere betaling voor topambtenaren

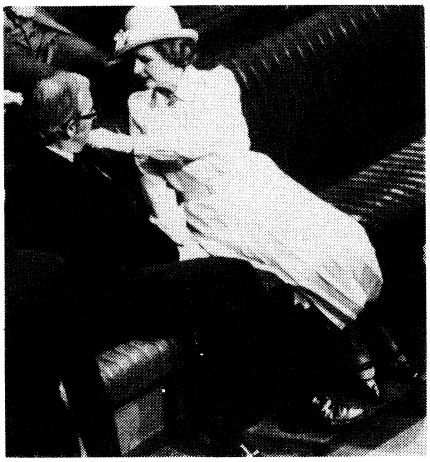
Enige dagen voor de indiening van de begroting heeft de regering bekendgemaakt dat hoge ambtenaren een loonsverhoging krijgen van gemiddeld 25%. O.a. zullen de artsen in dienst van de Nationale Gezondheidsdienst van deze maatregel profiteren.

Een arts gaat onder de nieuwe maatregel ruim 12.000 pond verdienen tegen een gemiddeld loon in Engeland van 4000 pond. (The Guardian, Survey of current *affairs)*

OPENING NIEUW PARLEMENTAIR JAAR

In de rede ter gelegenheid van de opening van het nieuwe parlementaire jaar gehouden voor het House of Lords heeft koningin Elizabeth II op 15 mei nadere mededelingen gedaan over de voornemens van de nieuwe conservatieve regering onder leiding van mevrouw Margaret Thatcher. De belangrijkste punten zijn: verlaging van de belastingen, beperking van de macht der vakbonden, gedeeltelijke verkoop van staatsbedrijven en grootscheepse verkoop van woningwetwoningen aan de huurders.

Op binnenlands gebied worden in de komende maanden tientallen verkiezingsbeloften ingelost. Voor het einde van het jaar, maar na uitgebreid overleg met alle partijen lanceert de Conserv'atieve regering een wetsontwerp dat de vakbonden moet kortwieken (zie hierna). Het oneigenlijke posten (posten bij bedrijven die niet zelf bij een staking betrokken zijn) wordt verboden. De closed shop, een situatie waarin alle werknemers in een bedrijf lid van een vakbond moeten zijn, wordt gebonden aan beperkende voorwaarden en er komen garanties voor mensen die gewetensbezwaren hebben. De regering zal geld beschikbaar stellen om schriftelijke stemmingen mogelijk te maken, om de gematigde vakbondsleden bij de operaties te betrekken.

Premier Margaret Thatcher plukt een stofje van het colbert van minister Norman St. John Stevas voor de opening van het parlementaire jaar.

Van minder steun aan families van stakers, zoals aangekondigd in de verkiezingscampagne, is echter nog geen sprake. In het debat na de officiële opening vroeg de ex-minister van financiën, Denis Healy, honend waarom de Conservatieven dit plan ,,om vrouwen en kinderen te beroven" niet hadden doorgezet.

Premier Thatcher riep dat niet alles tegelijk kan, en dat er voor haar nog vier troonredes komen. Wel deelde de regering mee dat de Prijscommissie wordt afgeschaft. Dit is een organisatie met 500 ambtenaren, waarin vooral de vakbonden veel heil zagen. Wel in functie blijft het ,,Office of Fair Trading", maar alleen voor gevallen waarin het concurrentiemechanisme faalt en er sprake is van monopolievorming — met name bij de overheidsbedrijven.

Ook op andere gebieden zal de staat zich terugtrekken. Koningin Elizabeth noemde in haar troonrede een beperking van de National Enterprise Board, de staatsorganisatie die in ongeveer 20 ondernemingen aandelen heeft. De belangrijkste daarvan zijn British Leyland en Rolls Royce. Een deel van de aandelen wordt verkocht aan het publiek — waarschijnlijk de beste vruchten uit de mand. Ook andere overheidsbedrijven kunnen weer overgaan in particuliere handen. De Conservatieven willen van de Enterprise Board een soort noodhospitaal maken, waaruit herstelde bedrijven op eigen benen vertrekken of naar het kerkhof worden gebracht.

De staat krijgt ook miljoenen ponden binnen uit de aangekondigde verkoop van woningwetwoningen aan huurders, met oplopende kortingen, afhankelijk van de duur van de bewoning. Verschillende door Labour gedomineerde gemeentebesturen hebben echter aangekondigd dat zij de verkoop zullen saboteren.

Nadruk op het particuliere initiatief blijkt ook uit wetsontwerpen voor vergemakkelijking van privé-gezondheidszorg en voor particulier onderwijs. De Labour-regering heeft in 1976 een wet aangenomen waarbij werd bepaald dat particuliere ziekenhuisbedden moesten verdwijnen, 1000 bedden werden onmiddellijk geschrapt. De Tories trekken die wet in en bevorderen de privézorg. Ook de Labour-plannen om het particuliere onderwijs terug te drukken en de overblijvende gymnasia op te heffen, worden ingetrokken.

Een ander initiatief van Conservatieve signatuur is het besluit om een vierde televisiekanaal ,,onder strikte waarborgen" ter beschikking te stellen aan de commerciële omroeporganisatie. Labour wilde er een niet-commerciële zender van maken met programma's van zeer uiteenlopende organisaties, naast de twee BBC-kanalen. De commerciële Independent Broadcasting Authority heeft al verheugd bekendgemaakt, dat de nieuwe zender gelijkelijk wordt gevuld met ontspanning, educatie en ernst. De met veel pijn en strijd aangenomen wetten om Schotland en Wales eigen parlementen te geven, worden ingetrokken. In plaats daarvan komen consultaties met alle partijen. De Conservatieven streven naar meer zeggenschap in het plaatselijk bestuur voor de Noordieren, maar in de troonrede was geen sprake van een nieuw initiatief waarom onder andere premier Lynch van Ierland heeft gevraagd.

Ook op het gebied van de buitenlandse politiek was de troonrede weinig gedetailleerd. Groot-Brittannië zal, zo zei de koningin, actief en constructief meewerken aan de EG, maar de landbouwpolitiek, de visserij en de Britse bijdrage moeten op de helling. De defensiebijdrage gaat omhoog, Groot-Brittannië wil een grotere rol spelen in de NAVO en ook het Gemenebest blijft in Britse ogen belangrijk. Over Rhodesië zei de koningin, dat gezocht wordt naar een blijvende en democratische oplossing langs vreedzame weg.

Labour begon de oppositie fel en venijnig. Ex-premier Callaghan noemde het regeringsprogramma een bewijs dat de Tories afstevenen op ,,een negatieve en steriele maatschappij, waarin iedereen alleen zegt: wat zit er' voor mij in". Premier Thatcher antwoordde, dat de Conservatieven het volk geven wat

het volk wil, en geen dwangmaatregelen opleggen. *(NRC/H'blad, The Guardian)*

VOORSTELLEN TOT BEPERKING MACHT VAKBONDEN

Op 9 juli heeft de minister voor werkgelegenheid James Prior de regeringsplannen voor beperking van de macht van de vakbonden gepubliceerd.

De plannen houden in: beperking van het posten tot het eigen bedrijf en tot mensen die direct bij het conflict zijn betrokken; beperking van de zgn. ,,closed shop" — het verplichte lidmaatschap van een vakbond voor werknemers: overheidsgeld voor geheime stemmingen in de vakbonden.

James Prior zei bij de presentatie van de plannen dat de vakbonden, werkgevers en andere organisaties ruime gelegenheid tot inspraak krijgen. Hij noemde de voorstellen beperkt en verklaarde dat de wetswijziging is gericht op ,,problemen die in wijde kring bezorgdheid hebben opgeroepen".

Prior doelde daarmee op de stakingsacties van de winter van '78/'79 waarbij zoveel excessen zijn voorgekomen — geweld, intimidatie en machtsmisbruik — dat een groot deel van de bevolking zich tegen de vakbonden keerde.

De Conservatieve blauwdruk bevat drie kernpunten. Het minst controversiële onderwerp is, dat de regering subsidie beschikbaar wil stellen om per post geheime stemmingen te houden binnen vakbonden over benoemingen, stakingen en dergelijke. De Conservatieven verwachten hiervan een matigende invloed; zij geloven dat agitatoren nu vaak stemmingen domineren en dat er sprake is van intimidatie tegen mensen die zichtbaar van de lijn afwijken. Maar omdat de subsidie vrijwillig is, kunnen de vakbonden tegen het aanbod nauwelijks bezwaar maken.

Het tweede hoofdstuk gaat over het posten tijdens stakingen. De minister voor Werkgelegenheid James Prior wil dit posten beperken tot mensen die bij een staking betrokken zijn, en tot het eigen bedrijf. Het wordt dus verboden dat zogenaamde ,,vliegende colonnes" leveranciers of cliënten van bedrijven waar een staking is, het werken onmogelijk maken. Ook wil de Conservatieve regering het recht van elk individu om te blijven werken of te gaan, waar hij wil, garanderen. Massale post-praktijken bij bedrijven (zoals bij Grunwick in Londen in het gevecht om erkenning van de vakbonden) die door hun omvang een intimiderend karakter hebben, worden ook verboden. De overheid zelf zal, volgens de Conservatieve blauwdruk, zelf geen gerechtelijke stappen nemen. Het is aan de werkgevers voorbehouden om een actie te beginnen wegens wanprestatie of onrechtmatige daad tegen individuen of bonden. Minister Prior wil tenslotte de ,,closed shop" aan banden leggen. Hij wil in de eerste plaats dat een closed shop (situatie waarin alle werknemers lid van een vakbond moeten zijn) alleen wordt ingevoerd als een overweldigende meerderheid van het personeel bij geheime stemming daartoe besluit.

Werknemers die geen lid zijn van een bond als de ,,closed shop" wordt ingevoerd, krijgen bescherming, en het recht om het vakbondslidmaatschap te weigeren wordt uitgebreid van ,,religieuze bezwaren" tot ,,diepe persoonlijke overtuiging". (NRC/H'blad)

CALLAGHAN LEIDER OPPOSITIE, SAMENSTELLING SCHADUWKABINET

Tijdens een bijeenkomst van de Labourfractie op 9 mei is James Callaghan herkozen als partijleider en daarmee als leider van de oppositie in het nieuwe parlement.

Bij een stemming op 17 mei werd Michael Foot, leider van het Lagerhuis toen Labour aan de regering was, als plaatsvervangend leider herkozen. Michael Cock werd herkozen als chief-whip met 188 stemmen tegenover 44 voor Martin Flannery, afgevaardigde voor Sheffield.

Tot fractieleider is gekozen Frederick Willey, afgevaardigde voor Sunderland North en minister voor land en natuurlijke hulpbronnen van '64 tot '67 en minister van staat op het departement voor huisvesting en lokaal bestuur ('67). Hij kreeg 151 stemmen tegenover 87 voor Norman Buchan, afgevaardigde voor Renfréwshire en oud-minister van staat voor landbouw, visserij en voedselvoorziening. Willey volgde Cledwyn Hughes op, die zich uit de politiek teruggetrokken heeft.

De resultaten van de verkiezing voor de 12 zetels in de zgn. parlementaire commissie (het schaduwkabinet) werd op 14 juni bekendgemaakt en luidde als volgt: Denis Healey (153); John Silkin (148); Peter Shore (136); Roy Hattersley (153); Eric Varley (129); Stanley Orme (128); Albert Booth (122); William Rodgers (112); Merlyn Rees (110); David Owen (101); Roy Mason (98); John Smith (88).

Alle kandidaten waren lid geweest van de regering-Callaghan.

De parlementaire commissie werd aangevuld met de benoeming van James Callaghan, Foot, Cocks en Willey. Daarnaast werden benoemd in de commissie, Lord Peart, de leider van de Labour peers, Lord Goronwy-Roberts, plv. leider Labour peers, barones Llewellyn-Davies of Hastoe, Labour chief whip in het Hogerhuis en Lord Lee of Newton de gekozen vertegenwoordiger van de Labour peers.

Tussen 14 en 25 juni heeft Callaghan de volgende benoemingen in het schaduwkabinet en op vooraanstaande posities in de oppositie bekendgemaakt:

Lagerhuiszaken en devolutie - Michael Foot; schatkist en economische zaken - Denis Healey; industrie - John Silkin; buitenlandse en commonwealthzaken - Peter Shore; milieu - Roy Hattersley; werkgelegenheid - Eric Varley; gezondheid en sociale zaken - Stanley Orme; vervoer - Albert Booth; defensie - William Rodgers: binnenl. zaken - Merlyn Rees; energie - David Owen; landbouw - Roy Mason; handel prijzen en consumentenbescherming - John Smith; onderwijs - Neil Kinnock; Schotland - Bruce Millan; Wales - Alec Jones; Noord-Ierland - Brynmor John; ontwikkelingshulp - Dame Judith Hart; wetgeving - John Morris.

Twee vroegere ministers, Tony Benn (energie) en David Ennals (sociale zaken) hebben op resp. 10 en 24 mei laten weten niet in het schaduwkabinet opgenomen te willen worden.

Benn verklaarde dat hij het gewone Lagerhuislidmaatschap prefereerde omdat hem dat beter in staat zou stellen de regeringspolitiek kritisch te volgen en een analyse te maken van de afgelopen vijf jaar Labourbewind. *(Survey of British affairs, The Guardian, KCA)*

THORPE VRIJGESPROKEN

Het Centra1 Crimina1 Court in Londen heeft op 22 juni de vroegere liberale partijleider en parlementslid voor Devon North, Jeremy Thorpe, vrijgesproken van de aanklacht van samenzwering en aanzetting tot moord op Norman Scott, een vroeger, fotomodel, waarmee

Jeremy Thorpe met links zijn vrouw Marion bij het verlaten van de Old Bailey, nadat de rechtbank hem vrijgesproken had van de aanklacht wegens samenzwering tot moord.

Thorpe een homosexuele relatie zou hebben gehad.

De uitspraak van de uit drie vrouwen en negen mannen bestaande jury kwam aan het einde van een met veel sensatie omgeven proces dat op 8 mei was begonnen. Medeverdachten waren David Holmes, John Le Mesurier en George Deakin.

De aanklager was ervan uitgegaan dat Thorpe Scott had willen laten vermoorden omdat deze door het rondvertellen van verhalen over een homosexuele relatie die hij met de liberale leider zou hebben gehad diens politieke loopbaan in gevaar bracht.

De vier verdachten hebben steeds verklaard onschuldig te zijn, terwijl Thorpe ook altijd heeft ontkend dat hij een sexuele relatie met Scott heeft gehad.

Na afloop van de terechtzetting liet Thorpe, die in 1976 het leiderschap van de Liberalen neerlegde (pag. 455 - '76 e.v.) en bij de verkiezingen in mei zijn parlementszetel kwijtraakte (pag. 289 e.v.) een verklaring uitgeven waarin hij zei altijd gesteld te hebben dat hij onschuldig was aan het ten laste gelegde. ,,De uitspraak waartoe de jury na een lang en zorgvuldig onderzoek is gekomen, acht ik volkomen eerlijk en juist en een volledige genoegdoening".

Het was een buitengewoon ingewikkelde en onoverzichtelijke affaire die aan het rollen raakte vanaf het ogenblik dat voor een kantongerecht in Barnstaple, Devon, een labiele steunfraudeur zich liet ontvallen dat hij ,,vijftien jaar was opgejaagd en achtervolgd omdat ik een homoseksuele verhouding heb gehad met Jeremy Thorpe". Dat was in januari 1976, aldus het NRC/Handelsblad (23-6).

De steunfraudeur, Norman Scott, werd met zijn verklaring (waarbij hij de beschuldiging voegde dat Thorpe met wat handlangers een komplot had gesmeed om hem te vermoorden) de aanleiding voor een stroom van speculaties in de kranten. Deze hadden allemaal al eerder gehoord over een mogelijk schandaal inzake Thorpe-Scott en durfden nu voor het eerst hun vijftien jaar lang opgespaarde dossiers te openen.

In maart van hetzelfde jaar 1976 trad ook de socialistische ex-premier sir Harold Wilson in het voetlicht van de media met zijn gedachten over de zaak-Thorpe: volgens hem zat de M15, de Britse geheime dienst, achter het ontketenen van een schandaal rond Thorpe. Aangezet door de Zuidafrikaanse regering zouden de Britse en de Zuidafrikaanse geheime diensten de Labour-regering ten val willen brengen door de leider van de met Labour samenwerkende Liberale partij (Thorpe dus) samen met zijn partij te vernietigen. Vanuit deze veronderstelling schreven twee journalisten, Rarry Penrose en Roger Courtiour, een boek.

Dit boek, The Pencourt File, leverde weliswaar geen sluitend bewijs voor Wilsons hypothese, maar wel werd er duidelijk tijd, op de achtergrond heeft gespeeld van het politieke gebeuren in Westminster. Niet alleen de Liberale partij, maar ook de Labourregering was betrokken bij het losbreken van een eventueel schandaal.

Gestraft

Eén ding is zeker: Jeremy Thorpe is gestraft, schuldig of onschuldig. En dat terwijl voor de wereld nog vijf jaar geleden zijn reputatie vlekkeloos was. Deze knappe man met een aristocratisch voorkomen en veel acteurs- en redenaarstalent had in 1974 de Liberale partij naar haar grootste verkiezingssucces in dertig jaar geleid: negentien zetels in het Lagerhuis. Hij was de populairste politicus in het land.

Twintig jaar heeft hij zelf in het Lagerhuis gezeten, tot hij bij de verkiezingen van dit jaar zelfs steun van zijn eigen kiezers in North Devon verloor en niet werd herkozen. Het leiderschap van zijn partij moest hij al eerder opgeven: in mei 1976.

,,In elke club waar hij lid van werd kreeg hij de leiding", zo werd over hem gezegd. Op 22 juni zei zijn opvolger als partijleider, David Steel, te hopen dat er ,,ergens in het publieke leven misschien nog een plaats te vinden is voor een man van zijn talenten". (NRC/Handelsblad, The Guardian)

SUCCES LIBERALEN BIJ TUSSENTIJDSE VERKIEZINGEN

De eerste tussentijdse verkiezingen na de parlementsverkiezingen van mei hebben de conservatieven een gevoelige nederlaag doen lijden en de liberalen een belangrijke verbetering van hun positie bezorgd.

Deze verkiezing in het kiesdistrict Manchester op 27 sept. werd ruimschoots gewonnen door Labour met 70.7%. De nieuwe afgevaardigde Robert Litherland volgt de populaire Harold Lever op die in de adelstand is verheven en naar het Hogerhuis gaat.

De conservatieve kandidaat kreeg zo weinig stemmen dat hij zelfs zijn waarborgsom verloor. De liberalen kregen 14% van de stemmen tegen 5% bij de verkiezingen in mei. De partij kwam daarmee op de tweede plaats na Labour. De Tories verloren meer dan 10% van de stemmen vergeleken met mei. (*Le* Monde, FAZ)

CONGRES TUC IN BLACKPOOL

Het 111e congres van de Britse overkoepelende vakorganisatie Trade Union Congress is begin sept. in de badplaats Blaclrpool gehouden.

Het congres stond grotendeels in het teken van het verzet tegen de regering-Thatcher die door een nieuwe vakbondswetgeving de mogelijkheid tot actievoeren aan banden wil gaan leggen en wier economische politiek op matiging en bezuiniging is gericht.

De vakbondsvoorzitter Tom Jackson kwam daarover te spreken. Hij gaf een soort oorlogsverklaring aan de regering-Thatcher af en zei dat deze politiek rampzalige gevolgen kan hebben en dat zij de sociale structuur van Groot-Brittannië dreigt te verstoren.

De regering drijft het werkloosheidscijfer door haar restrictieve geldpolitiek moedwillig omhoog. Zij bedient zich van conjunctuurpolitieke instrumenten die in de jaren dertig al gefaald hebben, aldus Jackson.

Hij merkte vervolgens op dat de vakbonden zich niet in hun looneisen kunnen matigen als de regering geen stabiliserend beleid wenst te voeren.

,,Het afzien van overheidsingrijpen en het vertrouwen op de krachten van een vrije markt, verbonden met een haast mystiek geloof in de doeltreffendheid van een onbeteugeld kapitalisme onderscheidt onze regering van alle andere regeringen in de geïndustrialiseerde landen", zei hij.

Op 5 sept. stemde het congres over een motie, waarin om ,,eenheid en verzet tegen alle middelen die in onze macht liggen" tegen de economische politiek van de regering werd gevraagd.

De motie werd uiteindelijk niet aangenomen. Secretaris-generaal Len Murray moest zijn uiterste best doen om aanneming van deze motie te voorkomen. Een gevolg van aanneming zou geweest zijn dat alle afzonderlijke bonden onafhankelijk van elkaar acties begonnen zouden zijn.

De leider van de houtbewerkersbond Ben Rubner, die de motie had ingediend, zei dat de strijd tegen de Conservatieve regering niet alleen aan de fracties overgelaten kan worden. ,,De regering kan alleen verslagen worden als de vakbeweging de straat opgaat en een bittere, harde campagne voert".

De implicatie was, dat de vakbeweging elk gesprek met de regering afbreekt. Secretaris-generaal Len Murray commentarieerde dat het onverstandig zou zijn om de discussie af te breken. Maar hij beloofde wel een felle campagne, een ,,educatieve actie" en veel protesten, maar dan wel centraal geleid en in de greep van het centrale bestuur van de vakbeweging. Murray betoogde dat er geen meningsverschil bestaat over de desastreuze gevolgen van de regeringspolitiek, alleen

over de methoden om Margaret Thatcher te bestrijden.
Moss Evans, de leider van de grootste bond TGWU, riep de afgevaardigden op om bij elke onderhandeling de verkorting van de werktijd als eerste prioriteit te stellen, gekoppeld aan de eis tot meer werkgelegenheid. Het congres aanvaardde een motie in die zin, als onderdeel van een campagne voor sociale en economische vooruitgang.
Het congres verklaarde zich verder in grote lijnen akkoord met het economische beleid zoals dat onder de vorige regering door Callaghan en Healey uitgevoerd is.

Verder werd besloten dat de vakbonden actie gaan voeren voor onder andere:

een gebalanceerde groei van publieke en particuliere sector; georganiseerde ontwikkeling van technologische verandering; niet-inflatoire belastingpolitiek ,,die nationale eensgezindheid over inkomens en bezit bevordert"; en steun voor loon in de vorm van openbare voorzieningen. Het TUC wil in feite, en zal daarover met de Labourpartij gaan discussiëren, meewerken aan een totaal georganiseerde en geplande economie.
Maar in dat totaalbeeld ontbreekt één element: de TUC heeft in Blackpool geweigerd om de loonpolitiek in die planning te betrekken. ,,Totaal verzet tegen enige vorm van loonbeheersing" luidde e-n van de moties. En dat is gezien de losse structuur van de TUC, waar het zwaartepunt voor loononderhandelingen bij de vakbondsvertegenwoordigers in de bedrijven is, een recept voor nieuwe moeilijkheden.
Het komt erop neer dat de Britse vakbeweging voortdurend medeverantwoordelijkheid eist voor de toekomstige ontwikkeling van het land, maar in laatste instantie weigert om die verantwoordelijkheid te dragen. (The *Guardian, NRC/H' blad)*

LIBERAAL CONGRES IN MARGATE

De Britse liberalen hebben eind september hun jaarlijkse congres in de badplaats Margate gehouden.
Naast een uitvoerige discussie over de partijbeginselen en de waarde van de liberale filosofie, voerde een aantal partijleden het woord, meestal om e-n motie te verdedigen.
Hoogtepunt van het Congres was de redevoering van partijvoorzitter David Steel, die de liberale partij de basis noemde voor een werkelijk politiek alternatief in Groot-Brittannië waarin alle ,,verstandige en progressieve krachten een plaats konden vinden".
Hij nodigde Labour-aanhangers uit de partij de rug toe te keren en verdedigde zich tegen het verwijt dat de liberalen hand- en spandiensten aan de conservatieven verlenen.
,,Er is een meerderheid in Groot-Brittannië die snakt naar een radicaal alternatief. Deze meerderheid heeft tot nog toe geen politieke stem gevonden of zijn macht gebruikt. Onze taak is het in de komrnde vier jaar deze nieuwe meerderheid te verzamelen en het land het ,,uitzicht op hoop te geven na de lange nachtmerrie van terugval".
Steel verweet de conservatieven terug te keren naar de principes van hebzucht en angst en laakte de verdeeldheid van Labour in een linkse en een rechtse stroming. ,,Het is doelloos voor Engeland om door te gaan van het ene falen naar het andere...", ,,De tijd loopt af." ,,Ieder volgend falen verzwakt onze hele samenleving." Steel was zeer tevreden over het optreden van de liberalen in het pact met de Labourregering.
Achttien maanden hebben wij onze collectieve nek uitgestok-n in een poging ons land op een betere weg te krijgen. Wij hebben in die periode veel geleerd, ook van onze eigen fouten, aldus Steel in zijn toespraak *(The Guardian).*

ZWARE KRITIEK VOOR CALLAGHAN OP PARTIJCONGRES LABOUR IN BRIGHTON

Op 1 oktober is het jaarlijkse Labour-partijcongres in Brighton begonnen. Op die eerste dag werd door allerlei sprekers zware kritiek geuit op ex-premier Callaghan. Velen stelden hem persoonlijk verantwoordelijk voor de verkiezingsnederlaag in mei.
Zowel de voorzitter van het congres, het militante Lagerhuislid Frank Allen, alsook de secretaris-generaal van de partij, Ron Hayward, voerden de nederlaag in mei terug op het feit dat de meerderheid van het toenmalige Labour-kabinet zich niets aangetrokken had van de besluiten die op het vorige congres waren genomen. Bijzonder scherp werd het in de ogen van de sprekers veel te milde verkiezingsmanifest alsmede de loonpolitiek van de regering-Callaghan bekritiseerd.
De onrust in de industrie in de afgelopen winter, die een doorslaggevende factor is geweest voor de verkiezingsnederlaag, was het gevolg van de door Callaghan gepropageerde loonpolitiek (5%-norm). Zowel het Labour- als het TUC-congres van sept. 1978 hadden die loonpolitiek verworpen.
Op de tweede dag van het congres werd besloten dat de partijleider ook in de toekomst door de Lagerhuisfractie gekozen wordt. De linkervleugel in de partij had een voorstel ingediend, volgens welk in de toekomst een veel groter kiescollege de partijleider zou kiezen. Het besluit van het congres moet als een overwinning van Callaghan worden gezien. Daarentegen aanvaardde het congres wel een eveneens door links ingediend voorstel dat in de toekomst Lagerhuisleden bij iedere nieuwe verkiezing zich aan een selectieprocedure moeten onderwerpen. Tot nog toe werden Lagerhuisleden die zich voor herverkiezing kandidaat stelden automatisch geaccepteerd. Het aannemen van dit voorstel was een overwinning voor Anthony Benn, de linkse tegenspeler van Callaghan.
Ook de volgende dag boekte Benn succes toen het congres akkoord ging met het door hem ingediende voorstel dat voortaan het verkiezingsmanifest niet meer door de Lagerhuisfractie, maar door het partijbestuur zal worden samengesteld. Overigens is een statutenwijziging nodig voordat dit voorstel gerealiseerd kan worden en dat kan slechts over twaalf maanden gebeuren, als het volgende congres zich ook met de zaak beziggehouden heeft en erover gestemd heeft.
Overigens werd besloten dat een speciale commissie uit de partij zich in de komende maanden over de drie voorstellen zal buigen en wel in het kader van een uitgebreid onderzoek naar de partijstructuur. Oorspronkelijk waren het de vakbonden die een dergelijk onderzoek eisten, omdat zij de partij grotendeels financieren en niet tevreden zijn over de manier waarop het geld gebruikt wordt.
Het resultaat van de stemmingen over de drie voorstellen van de linkervleugel is een verlies voor Callaghan. Dat geldt in het bijzonder voor de stemming over wie het partijprogramma moet samenstellen. Callaghan heeft in de afgelopen weken talrijke redevoeringen tegen de drie voorstellen gehouden. Het is absurd, zo zei hij, de parlements- en regeringskandidaten met een manifest de verkiezingsstrijd in te stu-

Ron Hayward, algemeen secretaris van de Labourparty, spreekt op het partijcongres in Brighton met de vroegere minister voor energie Anthony Wedgwood Benn (r.).

ren dat ze niet eens zelf opgesteld hebben.

De woordenstrijd om de drie voorstellen van links is in feite een uiting van de strijd om de macht in de partij. Alle leiders van Labour, van Keir Hardy via Ramsay McDonald, Attlee en Gaitskell tot Harold Wilson, hebben het principe van de brede partij verdedigd, waarin diverse stromingen een plaats kunnen vinden, aldus het *NRC/H'blad* (1-10), dat vervolgt:

Het centrum en de rechtervleugel van de partij hebben altijd de stelling geponeerd dat Labour alleen door massale steun van de arbeiders aan de macht kan komen — en dat het Britse volk geen radicale politiek wenst. De linkervleugel binnen Labour gelooft dat die taxatie nooit grondig is getest, en dat de partijstructuur het opvoedingsprobleem belemmert.

De structuur is, nog steeds volgens de radicalen, op maat gesneden voor een behoudend en autoritair leiderschap. De leider van de partij heeft bijvoorbeeld, als hij na een verkiezingsoverwinning premier wordt, zeer grote macht. Hij benoemt en ontslaat ministers en staatssecretarissen en heeft daardoor de fractie in de houdgreep. Van het verkiezingsmanifest hoeft hij zich niets meer aan te trekken. Ook de parlementsleden zijn, zodra zij in het Lagerhuis zitten, nauwelijks meer tot verantwoording te roepen door hun kiesdistrict. Centrumrechts heeft de macht in handen, aldus de analyse van de linkse minderheid, en gebruikt het systeem om in het zadel te blijven zitten. Daardoor treedt een verstarring op en een vervreemding van de massa, die daardoor nooit het socialisme zal bereiken.

De radicalen prefereren een kleine partij, die zuiver in de leer is en een steeds grotere aanhang krijgt.

De verkiezingsnederlaag van mei heeft de radicale vleugel onder leiding van de ex-ministers Eric Heffer en Tony Benn de gelegenheid gegeven om weer fors in de aanval te gaan. Ze hebben daarbij de steun van de partijraad, die in meerderheid radicaal is. Het recept om dat te bereiken was vrij simpel, zoals Nieuw Links in de Nederlandse Partij van de Arbeid heeft gezien: een kleine groep activisten kan de macht snel overnemen in een slapende partijafdeling. Maar meerderheid in het partijbestuur is niet voldoende, en daarom heeft Tony Benn drie voorstellen gedaan om de greep van de afdelingen op het beleid te vergroten.

De vakbonden spelen in deze discussie een uitzonderlijke rol. Tony Benn's analyse van de verkiezingsnederlaag van Labour is, dat Callaghan zich met zijn strikte loonbeheersing heeft vervreemd van de werkende massa. De linkervleugel vindt overigens, dat het totale beleid van Wilson en Callaghan (een strak monetair beleid), onderwerping aan het Internationale Monetaire Fonds, beperking van overheidsuitgaven en dergelijke reactionair is. Maar veel vakbondsleiders zijn vooral gecharmeerd van Benn's theorie, dat niet de wilde stakingen van afgelopen winter de oorzaak van de verkiezingsramp zijn, maar het beleid van Healey en Callaghan: zij hebben de arbeiders getergd. Een andere factor is, dat het TUC nogal geïrriteerd is door de totale chaos in de Labourpartij in het land.

Het aantal leden is de laatste jaren gedaald, tientallen afdelingen liggen op sterven en er zijn nog maar een handvol vaste functionarissen. De partij is ook bijna bankroet: Labour heeft f 5 miljoen schuld aan de vakbonden en die betalen toch al het grootste deel. van de uitgaven. De vakbeweging heeft daarom ook behoefte aan een grote schoonmaak — en omdat de bonden via hun collectieve stemmen het partijcongres volledig beheersen, komt het grote onderzoek er zonder meer. Dat wil overigens niet zeggen dat zij de voorstellen van Benn en Heffer steunen, of deze heren aan de macht zullen brengen. De vakbonden zijn altijd in een halfslachtige positie: zij vormen een deel van de Labourbeweging, maar moeten tegelijkertijd hun vakbondspositie vervullen tegenover èlke regering, Labour of conservatief. Naar schatting eenderde van de vakbondsleden heeft bij de laatste verkiezingen bijvoorbeeld conservatief gestemd.

Callaghan verdedigde zijn beleid in de grote rede die op 2 oktober werd gehouden. Hij ontkende dat het kabinet het conferentiebesluit van september 1978 naast zich neergelegd had. „Die mythe moet nu maar eens opgeblazen worden. Wij hebben geprobeerd om overeenstemming te krijgen met de vakbonden. Maar dat lukte niet, want de TUC was verdeeld. Laat niemand zeggen dat we niet verdraaid hard hebben geprobeerd en het lukte bijna nog ook." *(NRC/H'blad,* The *Guardian, NZZ)*

CONSERVATIEVEN IN BLACKPOOL BIJEEN

Op 9 oktober is in Blackpool het jaarlijkse conservatieve partijcongres gehouden. Verschillende sprekers voerden het woord en er werd een groot aantal moties aangenomen o.a. één waarin werd uitgesprokeri dat het schijnbare geldtekort van de National Health wordt veroorzaakt door verspilling en wanbeheer. Minister voor gezondheid Gerasd Vaughan kondigde o.a. aan dat de National Health ingrijpend gereorganiseerd gaat worden en dat er daardoor f 130 miljoen meer voor de patiënten beschikbaar komt.

Ook zal een offensief worden geopend tegen buitenlanders die speciaal naar Groot-Brittannië komen om de National Health te misbruiken.

Kleine ziekenhuizen die de Labourregering wilde sluiten, mogen in de toekomst open blijven en ziekenhuisdirecties die zelf geld willen verzamelen om hun kosten te bestrijden, mogen dit doen.

Het woord werd ook gevoerd door. minister van defensie Pym die zei dat er maatregelen zullen worden genomen om de Polaris-kernmacht tot in de jaren '90 in dienst te houden.

Pym waarschuwde zijn toehoorders

om voorzichtig te zijn met het Russische aanbod om troepen en wapens uit Oost-Europa terug te trekken. „Ik verwelkom het aanbod," zei de minister, „maar men moet het in het juiste perspectief zien. Ook als de Sowjet-Unie 20.000 man terugtrekt, heeft het Warschaupact nog 140.000 militairen méér in Oost-Europa dan de NAVO op zijn grondgebied. Een vermindering van het aantal tanks met 1000 stuks verandert weinig aan de situatie dat het Warschaupact in centraal-Europa op het gebied van zware tanks een superioriteit van 3 tegen 1 heeft."

Pym, die herhaaldelijk door luid applaus werd onderbroken, zei dat men alleen uit een sterke positie met succes kan onderhandelen. Hoezeer het ook te betreuren is, zei hij, de NAVO moet een kernmacht hebben die ongeveer even sterk is als die van de Sowjet-Unie. Het Russische aanbod voor een vermindering van raketten voor de middellange afstand komt op een moment dat zij hun arsenaal uitbreiden en moderniseren, terwijl dat van de NAVO klein en verouderd is.

Minister Pym vertelde het congres dat de nucleaire afschrikkingsmacht van Groot-Brittannië de Verenigde Staten gelegenheid geeft om de zware last die het nemen van beslissingen op nucleair gebied betekent, te delen. „Onze macht vergroot de onzekerheidsfactor in de Sowjet-planning aanzienlijk en betekent uiteindelijk een verzekeringspolis voor dit land — en het zou gezien alle dreigingen die ik heb genoemd, onverantwoordelijk zijn om die polis niet af te sluiten". Hoogtepunt van het congres was de redevoering van premier Margaret Thatcher.

Zij deed een felle aanval op de vakbonden en zei dat de regering geen extra geld zal drukken om excessieve looneisen te financieren. Zij beloofde bescherming aan arbeiders die „in vrees leven" voor intimidatie van de vakbonden. Tegen de TUC zei ze dat ze bereid was met de bonden samen te werken mits men zich realiseert dat alleen regering en parlement verantwoordelijk zijn voor de landspolitiek.

„Het conflict gaat niet langer tussen werknemers en werkgevers, maar tussen werknemers en de natie. Het is een kleine minderheid die de anderen dwingt om zinloze acties te ondernemen, acties waarvan de eigen families en de natie als geheel het meeste lijden."

Mevrouw Thatcher noemde als voorbeeld de „onzinnige" actie van 150 ambtenaren bij de PTT om geen telefoon-rekeningen te versturen. „Deze staking heeft al bijna f 500 miljoen gekost — en wie moet dat geld betalen? De hele bevolking."

„Al even dwaas is de actie van de metaalbewerkers geweest. De stakingen daar hebben het bedrijfsleven f 9 miljard aan orders gekost, en natuurlijk zijn de Westduitse, Zwitserse en Japanse ondernemingen er snel bij om dat gat te vullen, Wat de metaalbewerkers hebben bereikt is dat wij geen goederen meer exporteren, maar banen. En wie lijdt daaronder? Diezelfde vakbond en zijn leden."

De premier beloofde voor het eind van het jaar wetsontwerpen die de macht van de bonden inperken. Overheidssteun voor geheime en schriftelijke stemmingen (op vrijwillige basis), maatregelen tegen oneigenlijk posten en verzachting van de „closed shop" staan op het programma.

De kern van haar boodschap aan de vakbonden was, dat er een eind moet komen aan de mentaliteit van zelfvernietiging, die ertoe heeft geleid dat Groot-Brittannië de laagste produktiviteit van alle westerse industrielanden heeft. „De weg naar meer welvaart loopt niet via hoger loon, maar via hogere produktiviteit."

De premier sprak ook forse woorden over de Sowjet-dreiging, en beloofde dat Groot-Brittannië zich zal inspannen om achterstand in de bewapening in te lopen, zowel op nucleair gebied als voor conventionele bewapening. (The Guardian, NRC/H'blad)

FRANKRIJK

WIJZIGINGEN IN DE SAMENSTELLING REGERING-BARRE

De presidentiële woordvoerder heeft op 11 september '78 de benoeming tot minister voor vrouwenzaken bekendgemaakt van Monique Pelletier tot dan toe staatssecretaris op het ministerie van justitie.

De in 1926 geboren mevrouw Pelletier is advocaat en jeugdrechter geweest. In 1977 voerde zij, in opdracht van de president, een onderzoek uit naar het gebruik van verdovende middelen. In januari 1978 werd zij tot staatssecretaris benoemd.

Zij is de vierde vrouw met een kabinetsrang. Haar opvolger als staatssecretaris werd Jean-Paul Mourot, tot dan toe staatssecretaris op het ministerie van defensie.

Op 29 november '78 is officieel bekendgemaakt dat Louis de Guiringaud op eigen verzoek ontslagen is als minister van buitrnlandse zaken, een post die hij sinds augustus 1976 heeft bekleed. Tot zijn opvolger werd benoemd Jean François-Poncet, tot dan toe secretaris-generaal op de kanselarij van de president. Zijn opvolger in die functie is Jacques Wahl.

François-Poncet is de zoon van de beroemde Franse diplomaat en historicus uit de jaren dertig. Hij is niet aangesloten bij een politieke partij, maar heeft zich tweemaal kandidaat gesteld voor een zetel in de Assemblee Nationale voor een centrumlijst. Hij is carrière-diplomaat en was hoofd van de Franse delegatie bij de onderhandelingen over het Verdrag van Rome in 1957, dat de Europese Gemeenschappen in het leven heeft geroepen.

Van januari '76 tot juli '76 was hij staatssecretaris op het ministerie van buitenlandse zaken. *(Le Monde, NZZ,* KCA, *AdG)*

OFFICIEEL BEZOEK AAN MOSKOU DOOR GISCARD D'ESTAING, ONDERTEKENING SAMENWERKINGS-AKKOORDEN

Presidrnt Giscard d'Estaing heeft van 26 tot 28 april een officieel bezoek aan de Sowjet-Unie gebracht in het kader van het geregelde Frans-Sowjetrussische overleg waartoe nog onder het bewind van generaal De Gaulle is besloten.

Het was de vijfde ontmoeting tussen Giscard en Brezjnew en de tiende sedert het initiatief van De Gaulle in 1966.

Giscard werd begeleid door vier ministers t.w. François-Poncet (buitenl. zaken), René Monory (economie), Jean-François Deniau (buitenl. handel) en André Giraud (industrie).

Het bezoek dat wegens de slechte gezondheid van het Sowjetrussische staatshoofd verzet was, was voorafgegaan door een hele serie bezoeken van Franse ministers aan de Sowjet-Unie.

De Sowjetrussische minister van buitenlandse zaken Gromyko bezocht van 25 tot 28 oktober '78 Parijs.

De nieuwe minister voor vrouwenzaken Monique Pelletier.

Brezjnew deed in een tafelrede een felle aanval op de Volksrepubliek China en veroordeelde met name de Chinese inval in Vietnam.

Giscard zei dat Europa vreedzamer was dan in enige tijd sedert WOII en dat conflicten en spanningen in andere delen van de wereld gelukkig beperkt bleven. Hij zei verder dat Frankrijk de Russische terughoudendheid bij de gebeurtenissen in Zuidoost-Azië zeer waardeerde.

Op 28 april ondertekenden de presidenten 7 documenten, t.w. een programma voor verdere samenwerking voor het bevorderrn van vrede en ontspanning, een ontwikkelingsprogramma voor economische, technische en industriële samenwerking voor de periode '80-'90, een economisch samenwerkingsprogramma voor de periode '80-'85, een akkoord voor wetenschappelijke, technische en industriële samenwerking op het gebied van computertechnologie en elektronica, een akkoord over oceanografisch onderzoek, een akkoord over de bestudering van het Frans en Russisch in de Sowjet-Unie en Frankrijk.

Brezjnew stelde verder voor dat een Franse cosmonaut zal deelnemen aan het Sowjetrussische ruimtevaartprogramma en Giscard antwoordde dat dit voorstel in positieve geest zal worden bestudeerd.

Het programma voor samenwerking ter bevordering van vrede en ontspanning (zie hierboven) voorziet o.a. in regelmatige en jaarlijkse bijeenkomsten, vertrouwelijke contacten door het uitwisselen van persoonlijke boodschappen en indien noodzakelijk het gebruiken van de faciliteiten van directe communicatie tussen het Kremlin en het Elysée. Daarnaast zullen de periodieke ontmoetingen tussen de beide ministers van buitenlandse zaken of hun afgevaardigden worden voortgezet.

Het voornaamste doel van de samenwerking is ,,de consolidering van de vrede, het versterken van de ontspanning, de eliminatie van de haarden van spanning en het bereiken van werkelijke vooruitgang op de weg naar ontwapening. *(Le Monde, NZZ)*

President Valéry Giscard d'Estaing (l.) en president Leonid Brezjnew (r.) ondertekenen een programma dat voorziet in de verdere ontwikkeling van de samenwerking tussen de Sowjet-Unie en Frankrijk in het belang van de ontspanning en de vrede.

REGERING STIMULEERT ECONOMIE NA FELLE KRITIEK VAKBONDEN

Op 29 aug. heeft de regering bij monde van premier Barre een serie maatregelen afgekondigd die een tegenwicht moeten vormen tegen de deflatoire gevolgen van de scherpe prijsverhogingen van de afgelopen maanden. De regering doet dit in de vorm van een economische injectie van 4,5 mrd frank.

Na het besluit in de ministerraad werd als reden voor de maatregelen, die de koopkracht van de economisch zwaksten en de economische activiteiten moeten aanmoedigen, ,,de dramatische verslechtering" opgegeven van de economische vooruitzichten door de olieprijsverhoging van 58 procent in het laatste halfjaar.

Vóór die stijging, aldus de mededeling, werd voor 1980 op een groei van 3,5 tot 4 procent gerekend en op een inflatie van 8 procent. Nu dreigde de groei op 1,5 procent minder te komen en de inflatie op meer dan 10 procent. Volgens regeringskringen zou door de injectie (van 1 procent van de voor 1980 begrote uitgaven) de groei 2,5 in plaats van 2 procent kunnen gaan bedragen.

Voor extra. steun aan bejaarden en aan gezinnen met een laag inkomen werd twee miljard franc uitgetrokken. Aan de uitkekring aan 4,7 miljoen gezinnen met kinderen voor het schoolbegin, die nu 190 franc bedraagt, werd een eenmalige extra premie van 200 franc toegevoegd. Ook krijgen de bejaarden in oktober een extra uitkering.

Verder worden, om de economische activiteiten te steunen, 2,5 miljard franc uitgetrokken aan extra overheidskredieten voor de huizenbouw en de openbare werken. Daarbij gaat het om steun voor de particuliere woningbouw, meer kredieten voor isolatie van huizen ten behoeve van energiebesparing en wegenbouw. Voor deze vorm van steun werd gekozen omdat zij al begin 1980 effect zal hebben.

Door de nu gekozen steun aan consumptie en economische activiteiten, zal geen hogere import nodig zijn, zo meent de regering. De steun aan de bouw zal tot particuliere investeringen van totaal 12,5 miljard franc leiden. Het minimumloon wordt intussen niet extra verhoogd en komt door het stijgen van de prijsindex binnenkort vanzelf van 2149 franc per maand voor een werkweek van 40 uur op 2214 franc.

Premier Barre kondigde aan dat zijn economische koers niet zal veranderen en gericht blijft op inflatiebestrijding en stabiliteit van de franc. De inflatie bedroeg in juli 1,3 procent en in de laatste drie maanden 13,5 procent op jaarbasis. Het nu bekendgemaakte mini-programma van solidariteit vormt een voorlopig antwoord op de scherpe kritiek van links en rechts tegen Barres soberheidspolitiek die volgens velen is mislukt (zie hierna).

De gaullistische ex-premier Debré had al van te voren laten weten dat hij dit jaar niet voor de begroting zal stemmen. Hij voorspelde dat zonder de door hem aangeraden scherpe koerswijziging, ,,die Frankrijk in het kamp der winnaars" moest brengen, het land verdere inflatie en stagnatie tegemoetgaat.

Ook de conservatieve Figaro, die anders de regering steunt, toonde zich zeer kritisch. Wanneer Barre aanblijft, aldus de krant, zal een nog veel hardere politiek tegen de inflatie nodig zijn, of, als dat niet mogelijk is, een terugkeer naar prijsbeheersing.

AFGHANISTAN

TARAKI VERVANGEN DOOR HAFIZULLAH AMIN. VOORAFGAANDE ONTWIKKELINGEN

Op 14 september begon in Afghanistan een strijd om de macht, die tot gevolg had dat Nur Mohammed Taraki als staatshoofd werd vervangen door Hafizullah Amin. Radio-Kaboel berichtte op 16 sept. dat Taraki wegens ,,zijn slechte gezondheid en hoge bloeddruk" was afgetreden, maar volgens persberichten was hij bij een paleisrevolutie afgezet. Volgens zegslieden uit het militaire hospitaal in Kaboel, waar Taraki was opgenomen, aldus een AFP-bericht, zou de voormalige president op 17 sept. zijn overleden aan de schotwonden, die hij op 14 sept. bij een schietpartij in zijn paleis had opgelopen.
Maar Hafizullah Amin verklaarde op 23 sept. dat Taraki ,,werkelijk ziek" was en daardoor zijn ambten niet meer kon vervullen. Op 9 okt. 's avonds meldde radio-Kaboel dat Taraki eerder die dag was overleden aan ,,de ernstige ziekte waaraan hij reeds sinds enige tijd leed" en dat hij nog diezelfde dag was begraven. Van de ontwikkelingen onder Taraki's bewind sinds september 1978 (vor. ber. pag. 694 e.v.-'78) volgt hieronder een samenvatting.

Vriendschapsverdrag met de SU

De Afghaanse leider Nur Mohammed Taraki (secretaris-generaal van het centrale comité van de Democratische Volkspartij, voorzitter van de revolutionaire raad en premier) bracht van 2 tot 5 dec. 1978 een officieel vriendschapsbezoek aan de Sowjet-Unie. Hij voerde daar besprekingen met o.a. zijn Sowjet-ambtgenoot, partijleider en president Leonid I. Brezjnew.
Beidrn ondertekenden op 5 dec. een ,,verdrag van vriendschap, goede nabuurschap en samenwerking" met een looptijd van 20 jaar. Dit verdrag bestond uit een preambule en 15 artikelen, waarin o.m. werd gesteld:

De USSR en de Democratische republiek Afghanistan (DRA) hebben — hun trouw aan de doelstellingen en beginselen van de Sowjet-Afghaanse verdragen van 1921 en 1931 bekrachtigend, die de fundamenten voor de vriendschappelijke betrekkingen van goede nabuurschap tussen het Sowjet- en het Afghaanse volk legden en aan hun fundamentele nationale belangen beantwoorden; met de wens de vriendschap en de alzijdige samenwerking tussen beide landen maximaal te funderen: vastbesloten de sociale en economische verworvenheden van het Sowjetrussische en Afghaanse volk te ontwikkelen, hun veiligheid en onafhankelijkheid te beschermen — besloten dit verdrag af te sluiten en zijn het volgende overeengekomen:

Art. 1 — De hoge contracterende partijen verkondigen plechtig hun vaste besluit de onverwoestbare vriendschap tussen beide landen te versterken en te verdiepen en de alzijdige samenwerking op basis van rechtsgelijkheid, eerbiediging van de nationale soevereiniteit, de territoriale integriteit en de wederkerige niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden uit te breiden.

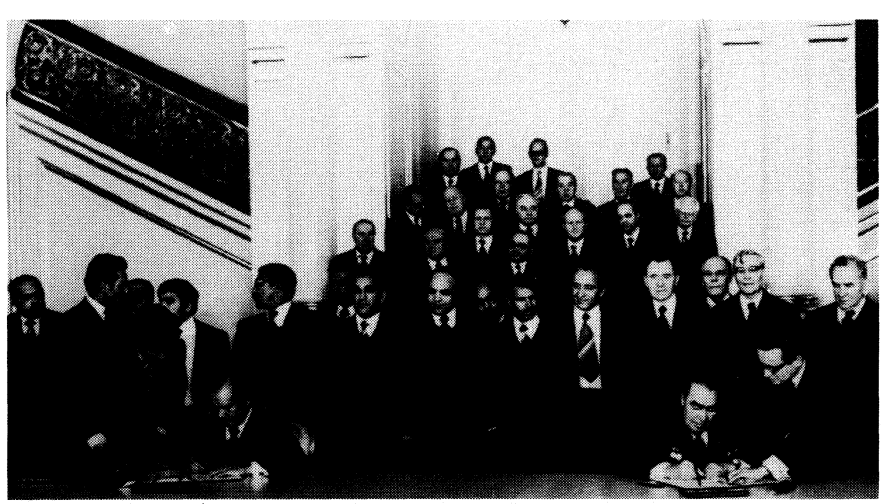
Art. 2 — De hoge contracterende partijen zullen initiatieven ondernemen om de onderling voordelige economische en wetenschappelijk-technische samenwerking tussen elkaar te versterken en uit te breiden. Daartoe zullen zij de samenwerking op het gebied van industrie, post en communicatie, landbouw, de exploitatie van de natuurlijke rijkdommen. de ontwikkeling van de energie alsmede op andere gebieden van de economie ontwikkelen en verdiepen, bij de opleiding van nationaal kader en bij de planning van de economische ontwikkeling steun verlenen. De partijen zullen de handel op basis van de beginselen van gelijkheid. wederzijds voordeel en de meestbegunstigde natie uitbreiden. (...)

Art. 4 — De hoge contracterende partijen zullen in de geest van de tradities van vriendschap en goede nabuurschap alsmede in de geest van het Handvest van de VN overleg over het waarborgen van veiligheid, de onafhankelijkheid en de territoriale integriteit van beide landen op gang brengen en met instemming van beide partijen dienovereenkomstige maatregelen treffen. In het belang van de versterking van de defensiecapaciteit van de hoge contracterende partijen zullen zij de samenwerking op militair gebied verder ontwikkelen op basis van de tussen hen gesloten desbetreffende akkoorden. (...)

Art. 6 — Elk van de hoge contracterende partijen verklaart plechtig dat hij geen enkel militair of ander bondgenootschap zal aangaan en aan geen groeperingen van staten alsmede aan geen handelingen en maatregelen zal deelnemen die tegen de andere hoge contracterende partij zijn gericht. (...)

Art. 8 — De hoge contracterende partijen zullen voor de ontwikkeling van de samenwerking tussen de staten van Azië bijdragen tot het vestigen van betrekkingen van vrede, goede nabuurschap en wederzijds vertrouwen alsmede tot het scheppen van een effectief systeem van de veiligheid in Azië op basis van de gemeenschappelijke inspanningen van alle staten van dit continent. (...)

Art. 11 — De hoge contracterende partijen verklaren dat de bepalingen van dit verdrag niet strijdig zijn met hun verplichtingen op grond van geldige internationale verdragen en zij verplichten zich generlei internationale overeenkomsten af te sluiten die met dit verdrag onverenigbaar zijn. (...)

Het Afghaanse staatshoofd, Nur Mohammed Taraki (l.) en president Brezjnew van de SU ondertekenen het Verdrag van vriendschap, goede nabuurschap en samenwerking tussen beide landen, Achter Brezjnew staan v.l.n.r. minister Gromyko, Soeslow en premier Kosygin.

Naast het vriendschapsverdrag werd tussen de regeringen van beide landen een akkoord getekend over de vorming van een permanente commissie voor economische samenwerking. (Taraki's voorganger, president Daoed, had bij zijn bezoek aan de SU in april 1977 al een 12-jarig akkoord i.z. economische samenwerking getekend, zie pag. 300/1-'77).
In een op 7 dec. uitgegeven gemeenschappelijk communiqué werd o.a. gesteld dat ,,als resultaat van de zege van de april-revolutie van het volk... en de vestiging van de Democratische republiek Afghanistan kwalitatief nieuwe, gunstige omstandigheden waren ontstaan voor de verdere ontwikkeling en versterking van de betrekkingen van vriendschap en vruchtbare samenwerking tussen de twee lan-

den". De twee landen hadden notitie genomen van de „succesvolle ontwikkeling" van de onderlinge handel en zij gavrn uiting aan hun verlangen om andere samenwerkingsgebieden uit te breiden. De SU, „tegemoet komend aan de wensen van de Afghaanse zijde", bevestigde zijn bereidheid om Afghanistan te helpen bij het opstellen van zijn eerste vijfjarenplan voor economische en sociale ontwikkeling en zegde toe „elke bijstand aan het bevriende Afghaanse volk te blijven verlenen bij de opbouw van een nieuwe maatschappij, gebaseerd op gerechtigheid en gelijkheid".
In het communiqué werd meegedeeld dat de twee landen diverse internationale kwesties hadden besproken en daarover gelijke opvattingen huldigden.

Na een veroordeling van het afzonderlijke Egyptisch-Israëlische akkoord onder auspiciën van de VS en een steunbetuiging aan de besluiten van de conferentie van Bagdad (pag. 213/3-'78) werd voorts o.a. gesteld:

„De beide partijen, die geïnteresseerd zijn in de vrede in Azië en de hele wereld, spraken zich uit voor de oplossing van de bestaande politieke meningsverschillen tussen de Democratische republiek Afghanistan en de Islamitische republiek Pakistan met vreedzame middelen, door vriendschappelijke onderhandelingen. (...) Zij onderstreepten dat *zij* verder tegen agressieve intriges, tegen inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van andere staten zullen strijden. In dit verband onderstreepten zij hun eerbied voor de soevereiniteit en onafhankelijkheid van Iran en betuigden dat zij met nadruk tegen een inmenging van buitenaf in de interne aangelegenheden van dit land, dat direct aan de USSR en de DRA grenst, zullen opkomen."

Het Russisch-Afghaanse vriendschapsverdrag werd op 12 maart 1979 door de Afghaanse ministerraad goedgekeurd en op 17 maart door de revolutionaire raad geratificeerd. Het presidium van de Opperste Sowjet ratificeerde het verdrag op 20 april.

Nieuwe premier. Reorganisatze kabinet. *Vorming* Opperste *Verdedigingsraad*

Op 27 maart besloot de Revolutionaire Raad van de Democratische republiek Afghanistan Hafizullah Amin, tot dan toe vice-premier en minister van buitenlandse zaken, te benoemen tot premier als opvolger van president Nur Mohammed Taraki, die toen tevens het ambt van minister van defensie, dat hij sinds aug. 1978 vervulde (pag. 695/2-1978), neerlegde.
Hafizullah Amin stelde zijn gereorganiseerde kabinet op 31 maart aan de Revolutionaire Raad voor. De portefeuilles waren als volgt verdeeld:

Premier en minister van buitenlandse zaken - Hafizullah Amin: vice-premier en minister van gezondheid - Shah Wali (voorheen alleen gezondheid); landbouw en landhervorming - Saleh Mohammed Ziray; openbare werken - Ghulam Dastagir Panjshiri: financiën - Abdulkadir Misaq; hoger onderwijs - Mahmud Suma; defensie - kolonel Mohammed Aslam Watanyar (voorheen binnenlandse zaken); onderwijs - Abdul Rashid Jalili (op pag. 69512-'78 vermeld als Damini); justitie - Abdul Karim Shara'i (Jozjani); waterstaat en energie - Mohammed Mansur Hashemi: planning - Sadiq Alemghar*; voorlichting en cultuur - K. Malek Katawazi*; verbindingen - Faiz Mohammed Ghulabgul: binnenlandse zaken - Sheryan Mazduryar*; mijnbouw en industrie - Mohammed Ismail Daneshwar; handel - Abdul Quddus Ghorbandi; transport - Mohammed Hassan (Mu)Bareq Shafi'i (voorheen voorlichting en cultuur); grensaangelegenheden - Sahib Jan Sahrai.

i* z nieuw)

Op 29 maart had radio-Kaboel bekendgemaakt dat de vorige dag door de revolutionaire raad een „opperste verdedigingsraad van het land van de Democratische republiek Afghanistan" was gevormd onder voorzitterschap van president Taraki. Deze wees de leden en de taken van de opperste verdedigingsraad aan en voerde als opperbevelhebber van de volksstrijdkrachten het commando over de defensiemacht van het land.
Tot de andere leden van de opperste verdedigingsraad behoorden Amin (als vice-voorzitter), de ministers van defensie en binnenlandse zaken, en de chef van de generale staf.
Kolonel Watanyar was op 19 maart tot chef van de generale staf benoemd, maar hij werd op 1 april — toen hij inmiddels minister van defensie was — vervangen door majoor Mohammed Yakub, de voormalige commandant van de Nationale Garde.

Tot de instelling van de opperste verdedigingsraad (OV) was volgens de radio besloten „met het oog op de opnieuw voorkomende subversieve activiteiten van de imperialistische landen, agenten en militaire revolutionairen van de zwarte reactie" en terwille van „de verdediging van ons geliefde vaderland Afghanistan alsmede in het belang van de werkenden van ons land en terwille van de vastberaden afwijzing van elke inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van Afghanistan en van elke tegen ons gerichte buitenlandse agressie alsook om elke anti-revolutionaire beweging in ons geliefde vaderland te elimineren" en ter „bescherming van de roemrijke Aprilrevolutie" (d.w.z. van 1978).
De voorzitter van de OV had het recht officieren vanaf de rang van generaalmajoor te benoemen of over te plaatsen en de strijdkrachten ter bescherming van de interne veiligheid en ter onderdrukking van anti-revolutionaire activiteiten in te zetten. De OV moest o.a. bepalingen voor de handhaving van de orde en voor de verbetering van de veiligheid voorbereiden, die na goedkeuring door de voorzitter van de revoliitionaire raad van kracht zouden worden,

Binnenlandse onrust

De maatregelen van eind maart, waarvoor geen concrete motivering werd gegeven, volgden op een periode van hevige gevechten in verschillende delen van Afghanistan tussen regeringstroepen en gewapende groepen moslem-rebellen. (Zie ook pag. 696/1/2-1978.)

De twee voornaamste rebellen-organisaties, die beide hun basis hadden in Peshawar in de Noordwestelijke Grensprovincie (NWFP) van Pakistan waren:

1) de Jamaat-i-Islami o.l.v. Ustad Burhanuddin Rabbani. Deze werd gesteund door de gelijknamige partij in Pakistan, die als belangrijke component van de Pakistan National Alliance (PNA) het grootste deel van de burgerministers in de regering van president Zia ul Raq leverde.

2) de Hezb-i-Islami o.l.v. Gulbuddin Hekmatyar. Deze „Islamitische Partij" streefde naar herstel van de monarchie in Afghanistan.

Beide organisaties stelden zich de omverwerping van de „atheïstische, communistische en pro-Sowjet" regering in Kaboel ten doel.
Reeds in sept. 1978 had de regering van Afghanistan een „jihad" (heilige oorlog) verklaard aan de Akhwami's, d.w.z. de Mohammedaanse Broederschap. Maar uit Pakistan afkomstige berichten over hevige gevechten tussen guerrillastrijders en regeringstroepen in okt. 1978, vooral in oostelijk Afghanistan, werden door Kaboel niet bevestigd. Als gevolg van die gevechten echter arriveerde in Pakistan een steeds groter aantal vluchtelingen uit Afghanistan. Op 16 jan. 1979 werd dit aantal op ca. 30.000 geraamd.

Op 31 jan. verklaarde de Pakistaanse regering dat zij die vluchtelingen slechts op zuiver humanitaire gronden had toegelaten. Zij zou niet toestaan dat de vluchtelingen bij Peshawar een guerrilla-opleiding ontvingen, daar zij tegenover Afghanistan een politiek van goede nabuurschap en eerbiediging van het beginsel van niet-inmenging in zijn binnenlandse aangelegenheden voerde.

In sept. 1978 had president Zia ul Haq van Pakistan op eigen initiatief een bezoek aan Kaboel gebracht. Na afloop verklaarde hij dat de Afghaanse regering vrede en vriendschap met de landen van de regio, incl. Pakistan, wenste.

Op 11 maart maakten de Hezb-i-Islami en de Jamaat-i-Islami ie Rawalpindi (Pakistan) bekend dat zij zich zouden verenigen om het ,,communistische" en ,,anti-religieuze" regime in Kaboel te bestrijden. Een derde organisatie, het Nationale Bevrijdingsfront (NLF) o.l.v. Sibhatullah Mojaddedi, zou aan de nieuwe associatie deelnemen. Op 12 maart verklaarden de leiders van de drie voornaamste rebellenorganisaties tijdens een persconferentie te Islamabad (Pakistan) dat zij vastbesloten waren het revolutionaire regime van Kaboel omver te werpen.

Eveneens op 12 maart riep het NLF zijn aanhangers in heel Afghanistan op tot een ,,jihad" (heilige oorlog) tegen het bewind-Taraki ,,voor de bevrijding van Afghanistan". In het desbetreffende communiqué, uitgegeven in Peshawar (Pakistan), werd tevens gesteld dat ,,positief is gereageerd op deze oproep en dat in het hele land de revolutie is begonnen".

Reeds op 10 maart had de Jamaat-i-Islami te Peshawar bekendgemaakt dat zijn aanhangers een aanslag op de gouverneur van de noordwestelijke provincie Herat hadden gepleegd, waarbij deze gewond was geraakt. Voorts zouden rebellen van deze beweging de laatste weken zware verliezen aan de regeringstroepen hebben toegebracht, in het bijzonder in de provincie Kunar, waar het garnizoen van Barikot zich aan de guerrillastrijders zou hebben overgegeven.

Op 12 maart brak in de provinciehoofdstad Herat een rebellie uit. Deze werd binnen tien dagen door regeringstroepen onderdrukt, waarbij volgens persberichten mogelijk 5.000 mensen om het leven waren gekomen, o.w. een honderdtal Russische militaire adviseurs, naar functionarissen van Amerikaanse inlichtingendiensten op 12 april tegenover de *NYT* verklaarden.

Met het oog op de onlusten in Herat sloot de Iraanse regering op 18 maart de grens met Afghanistan, zowel om een Afghaanse vluchtelingenstroom naar Iran tegen te houden als om een beschuldiging van inmenging in Afghanistans binnenlandse aangelegenheden te voorkomen. Op 19 maart ontkende de Iraanse regering met nadruk Afghaanse beweringen dat zij Iraanse militairen in vermomming naar Afghanistan had gestuurd.

Niettemin wees de Afghaanse regering op 20 maart de Iraanse consul-generaal in Herat het land uit wegens beweerde inmenging in Afghaanse zaken, waarop de Iraanse regering bij wijze van vergeldingsmaatregel de eerste secretaris van de Afghaanse ambassade te Teheran, Mohammed Nader Ayubi, op 22 maart tot persona non grata verklaarde en hem verzocht het land binnen 48 uur te verlaten.

Overigens had de op een na belangrijkste sjiitische leider in Iran. Ayatollah Shariat Madari, op 16 maart ,,alle moslems van de wereld" opgeroepen de Afghaanse moslems te steunen. Hij vroeg ook om protesten van internationale organisaties en van de pers tegen de ,,barbaarse en anti-islamitische daden" van het Afghaanse bewind, dat naar zijn zeggen bij aanvallen op steden ,,duizenden" moslems had gedood, o.w. 170 religieuze leiders.

Rebellenacties in het oosten van Afghanistan duurden echter voort.

Op 14 maart deelde het NLF te Peshawar mee dat de gevechten, die zich tot dusver hadden beperkt tot de noordoostelijke provincie Kunar, zich nu hadden uitgebreid tot de oostelijke provincie Paktia. Daar zouden de rebellen op een front van 80 km tussen twee door hen bezette dorpen — Gasdez en Khowst — strijden tegen een brigade van het regeringsleger, die de beschikking had over ca. 15 vliegtuigen.

Op 21 maart maakte de leider van het NLF, Mojaddedi, te Islamabad bekend dat in acht provincies gevechten tussen opstandelingen en regeringstroepen aan de gang waren. Maar Mojaddedi klaagde over gebrek aan materiële hulp. Alle Westerse landen zouden hebben geweigerd zijn beweging van wapens te voorzien. De regering van Pakistan had zelfs het wapentransport via haar grondgebied verboden en verschafte slechts de hoogstnodige hulp aan de 30.000 a 40.000 Afghaanse vluchtelingen. Ook China had geen enkel aanbod tot hulp gedaan. Niettemin uitte de NLF-leider de hoop dat het regime-Taraki ,,binnen een maand of twee" omvergeworpen zou worden.

Mohammedaanse geestelijken en Afghaanse vluchtelingen demonstreren bij de Afghaanse ambassade in Teheran op 20 maart tegen de beweerde moord op Afghaanse dissidenten.

Op 22 maart verspreidde de Afghaanse regering een toespraak van president Taraki, die hij volgens Le Monde (24-3) een tiental dagen eerder had gehouden. Daarin verklaarde Taraki: ,,Ik verzeker u allen dat nergens in Afghanistan enige vorm van verzet bestaat en dat het volk ons overal steunt." Voorts ontkende hij dat er sinds zijn machtsovername 20.000 Russische adviseurs naar Afghanistan waren gekomen.

Er waren slechts 1.100 Russische adviseurs, van wie 201 hielpen bij militaire zaken. Voorts sprak Taraki tegen dat er wel 20.000 mensen door zijn regime waren gevangen gezet. Er verbleven slechts 1.356 politieke gevangenen ,,in al onze gevangenissen".

Op 23 okt. 1978 was officieel bekendgemaakt dat 72 vrouwen en kinderen, vnl. leden van de vroegere koninklijke familie, die na de staatsgreep van 27 april 1978 waren opgesloten, in vrijheid waren gesteld.

Nadat een missie van Amnesty International o.l.v. de Turkse prof. Mumtaz Soysal in oktober een bezoek aan Afghanistan had gebracht, meldde Amnesty op 7 nov. dat er volgens betrouwbare bronnen verscheidene duizenden politieke gevangenen in dit land waren. Die werden vastgehouden in twee gevangenissen in Kaboel — Pule-Charki en Demazang — en in de provincies. Mensen die onder vorige regimes waren gevangen gezet, zaten nog steeds zonder vorm van proces in hechtenis, maar ,,de autoriteiten hadden geen plannen om dit te herzien", aldus Amnesty. Overigens had de missie van de Afghaanse regering te horen gekregen dat er toen ,,ongeveer honderd" politieke gevangenen in Afghanistan waren.

Op 17 dec. werd meegedeeld dat 12.223 gevangenen — voornamelijk uit de periode van het vorige bewind — waren vrijgelaten en dat de straffen van 2.300 andere gevangenen waren verminderd. Niet duidelijk was of onder hen politieke gevangenen waren.

Sowjet-beschuldigingen. Reacties

Op 19 maart beschuldigde het Sowjet-partijblad Prawda vooral Pakistan, China en Egypte ervan de Afghaanse ,,contra-revolutionairen" te steunen.

In een artikel van I. Aiexandrow werd gesteld dat „ringleaders" van de Mohammedaanse Broederschap onlangs een conferentie in de Pakistaanse stad Peshawas hadden gehouden, die door een van de contrarevolutionaire leiders, Gulbeddin (= Gulbuddin Hekmatyar), en andere Afghaanse reactionairen werd

bijgewoond alsmede door een aantal buitenlanders. Deze conferentie besprak ,,de kwestie van het beginnen van een oorlog tegen het bestaande regime in de Democratische republiek Afghanistan". De deelnemers aan de conferentie rekenden op ,,de steun van bepaalde kringen in Pakistan, China en sommige Westerse landen".

Na een alinea over de propagandacampagne tegen Afghanistan vanuit Pakistan, vervolgde Alexandrow: ,,Alles wijst erop dat het niet zonder voorkennis van de officiële Pakistaanse autoriteiten was dat de activiteiten van de rebeiien zich ontwikkelden,

Men kan verder gaan en zeggen dat deze autoriteiten nalaten een eind aan deze activiteiten te maken. (...) Chinese instructeurs nemen deel aan de opleiding van sabotage- en terroristische benden, die naar Afghanistan worden gestuurd vanuit Pakistan. Er is druk verkeer op de autoweg van Tingjiang naar Pakistan, die door de Chinezen werd aangelegd, waarbij wapens, uitrusting en propagandamateriaal wordt vervoerd ter wille van het organiseren van subversieve activiteiten in... Afghanistan. Sommige reactionaire Arabische regimes helpen ook de Afghaanse contrarevolutionairen. B.v. Egyptische vertegenwoordigers in Pakistan ontmoeten regelmatig de „ringleaders" van de Mohammedaanse Broederschap en voorzien hen van grote sommen geld..."

Alexandrow noemde ook nog Iran naast Pakistan en China als bron van gewapende provocaties en samenzweringen.

Op 21 maart ging de Prawda opnieuw op de toestand in Afghanistan in. Alexei Petrow schreef toen o.a.: „Geen geringe rol bij het organiseren van anti-regeringsacties is toegekend aan de reactionaire vertegenwoordigers van de geestelijkheid en groepen buiten de grenzen van Afghanistan, vooral in Pakistan, zoals de Mohammedaanse Broederschap (zij treden regelmatig op als de „Islamitische Partij van Afghanistan" — d.w.z. de Hezb-i-Islami, red. KHA), die het herstel van de monarchie in het land bepleiten. De contra-revolutionaire krachten trachten de religieuze gevoelens van de mohammedaanse Afghanen uit te buiten en zij pogen te profiteren van het feit dat er vele religieuze mensen in het land zijn, die bereid zijn de moellahs bijna blindelings te gehoorzamen. (...)

De intriges van de binnenlandse reactie worden aangewakkerd door de vijanden van een onafhankelijk en democratisch Afghanistan in omringende staten en door de krachten van het imperialisme (...).

Gewapende saboteurs en gewapende benden worden naar het Afghaanse grondgebied gestuurd. Bijv. penetreerden bandieten uit Pakistan in de provincie Kunar en zij voerden schermutselingen met Afghaanse regeringstroepen. Pro-Chinese elementen ondernamen acties in het districtscentrum Fakhar. In Herat leverde de bevolking 2800 wapens in, die niet van Afghaanse herkomst waren. (...)

Nadat het ai zijn hulp aan Pakistan krachtens eerder overeengekomen samenwerkingsprogramma's heeft gestaakt, verleent China nu directe steun aan de anti-regeringskrachten in Afghanistan. (...) Peking geeft instructies aan diverse nationalistische, in het bijzonder maoistische groepen in Afghanistan en spoort die aan tot het plegen van vijandige daden..."

Op 23 maart verwierp de woordvoerder van het Amerikaanse State Department, Hodding Carter, Russische beweringen over Amerikaanse steun aan de rebellen. Hij stelde voort: „Wij zullen externe inmenging in Afghanistans binnenlandse problemen als een ernstige zaak beschouwen met de mogelijkheid van het opvoeren van spanningen en het destabiliseren v. de situatie in het hele gebied... Wij verwachten dat het beginsel van niet-inmenging door alle partijen in het gebied, incl. de SU, zal worden geëerbiedigd".

Hij liet weten dat de SU de transportvluchten naar Afghanistan de laatste dagen aanmerkelijk had opgevoerd en hij zei ervan uit te gaan dat die transporten vooral militair materieel betroffen.

Volgens verklaringen van het State Department op 28 maart zouden Russische militaire leveranties aan Afghanistan, die in twee dagen tijds met 25 vrachtvliegtuigen naar Kaboel waren overgebracht, o.m. bestaan uit 25 troepentransporthelikopters, lichte tanks en gepantserde personeelsvoertuigen.

China verwierp op 24 maart de Sowjet-beschuldigingen betreffende Chinese subversieve actie in Afghanistan als een bemanteling van de Sowjet-inmenging in dit land.

Op 29 maart uitte de Prawda een nieuwe beschuldiging aan het adres van Washington: ,,Aan de vooravond van de opstand van Herat heeft een van de voornaamste leiders van de contra-revolutionaire krachten zich naar Washington begeven, waar hij op het hoogste niveau van het State Department is ontvangen."

Op 3 april ontkende premier Hafizullah Amin tegenover Westerse verslaggevers in Kaboel dat Russische piloten Afghaanse legerhelikopters vlogen bij operaties tegen de rebellen. Hij stelde dat er in totaal 1.900 buitenlandse adviseurs in Afghanistan waren, o.w. 1.100 Russische staatsburgers.

(Tegelijk bevestigde hij dat er onder de 1400 politieke gevangenen in Afghanistan moellahs (mohammedaanse geestelijke leiders) waren, maar hij ontkende dat zijn regering vijandig tegenover de islam stond.)

Moord op Amerikaanse ambassadeur

De Amerikaanse ambassadeur in Kaboel, Adolph Dubs, werd op 14 febr. ontvoerd en vermoord. Hij was door vier niet-geïdentificeerde, gewapende mannen overgebracht naar een hotel in Kaboel, waar hij als gijzelaar werd vastgehouden, terwijl de ontvoerders van de Afghaanse regering de vrijlating eisten van drie ,,religieuze figuren" die als politieke gevangenen zouden worden vastgehouden. Enkele uren later, toen volgens Afghaanse berichten een ultimatum van de ontvoerders was verlopen, bestormde de politie de hotelkamer waar Dubs werd vastgehouden, ondanks herhaalde verzoeken van Amerikaanse ambassadefunctionarissen de bestorming niet te ondernemen, terwijl pogingen in het werk werden gesteld om de vrijlating van de ambassadeur op vreedzame wijze te regelen. Bij de bestorming werden alle vier ontvoerders doodgeschoten en ook de ambassadeur vond de dood.

Op 14 febr. protesteerden de VS bij de SU tegen de rol van Russische adviseurs bij de bestorming. Volgens Amerikaanse officiële kringen waren minstens vier Russen, o.w. de veiligheidsbeambte van de Russische ambassade, aanwezig en gaven zij de Afghaanse politie aanwijzingen. Vooral werd de Russen kwalijk genomen dat de ambassadefunctionaris weigerde ruggespraak te houden.

De betrokkenheid van Russische adviseurs bij het gebeuren werd op 15 febr. door het Sowjet-persbureau Tass „absurd" genoemd, zonder dat melding werd gemaakt van het Amerikaanse protest. Ook de Afghaanse regering ontkende elke verantwoordelijkheid voor de dood van de ambassadeur.

De ontvoerders behoorden volgens Le Monde (20-2) tot de Sytam-Melli of Setam-i-Melli (beweging tegen nationale onderdrukking), een groep die zich verzet tegen de „Pashtoe-overheersing" van noordoost-Afghanistan, in het bijzonder de provincie Badakshan. Tot de drie politieke gevangenen, wier vrijlating was verlangd, behoorden de leider van de beweging, Taher Badakshi, en Bahrudin Bahes, die door premier Amin als een ,,uiterst linkse avonturier" werd omschreven.

Op 22 febr. kondigde president Carter aan dat de Amerikaanse hulp aan Pakistan ($15 mln voor 1979) drastisch zou worden beperkt. De perssecretaris van het Witte Huis, Jody Powell, voegde daar toen aan

(Le Monde 8-8)

toe dat het militaire-hulpprogramma van $250.000 geheel werd geschrapt. Hij ontkende later dat deze maatregelen verband hielden met de moord op Dubs.

Incidenten aan grens met Pakistan

Op 23 maart werd vanuit diplomatieke kringen bericht dat Afghaanse artillerie ongeveer tien dagen eerder een kamp met Afghaanse vluchtelingen in Pakistan had beschoten.

Op 25 maart diende de Pakistaanse regering een protest bij Afghanistan in over deze beschieting. Er zouden 60 projectielen in de buurt van het vluchtelingenkamp in het district Zarkai (op 3 à 4 km van de grens) zijn neergekomen, maar het kamp zelf zou niet zijn getroffen.

In de derde week van maart stelde Maulana Mufti Mahmud, de leider van de Pakistan National Alliance, dat het bewind in Kaboel in totaal 25.000 moslems had gedood en dat dit niet veel langer kon duren.

Op 8 april maakte radio-Kaboel bekend dat de vorige dag zeven Afghaanse militairen waren gedood door Pakistaanse troepen die vier politieposten in de Afghaanse provincie Paktia zouden hebben aangevallen. Overigens zouden de aanvallers met zware verliezen zijn teruggedreven, aldus radio-Kaboel.

Op 9 april noemde een woordvoerder van het Pakistaanse ministerie van buitenlandse zaken deze beschuldiging absurd en ongegrond.

Muiterij in Jalalabad. Verdere ontwikkelingen

Nadat medio april zelfs door het Sowjet-persbureau *Tass* voor het eerst melding was gemaakt van gevechten tussen militaire eenheden en z.g. ,,rebellengroeperingen" in de provincies Paktia en Kunar, sloeg op 20 april een deel van het garnizoen in Jalalabad aan het muiten. De muiters zouden officieren hebben gedood en andere met een aantal Russische adviseurs hebben gegijzeld. Zij zouden echter direct door regeringsgetrouwe troepen zijn omsingeld, maar een paar dagen later was nog niet duidelijk wat exact was gebeurd.

Een dag voor de viering van de eerste verjaardag verklaarde president Taraki op 26 april dat 200 Pakistaanse militairen een inval in Afghanistan hadden gedaan, terwijl hij tevens meedeelde dat in Iran 2.737 Afghanen waren vermoord.

Dezelfde dag werd vanuit New Delhi bericht dat de stam van de Mohmand in opstand was gekomen om de muiters van Jalalabad te helpen.

Op 30 april bevestigde president Taraki dat de regeringstroepen bezig waren ,,de vijanden van de revolutie te verpletteren". terwijl hij meedeelde dat 1.300 politieke gevangenen waren vrijgelaten.

Op 6 mei kondigde de Afghaanse regering een algemene amnestie af voor de sinds april 1978 naar Pakistan en Iran uitgeweken Afghanen — naar schatting 40.000 —, die tot 28 mei zou gelden. Maar in een op 7 mei te Islamabad uitgegeven communiqué noemde de Jamaat-i-Islami deze amnestie ,,een politieke list".

In kringen van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken werd op 10 mei verklaard dat de toestand in Afghanistan verslechterde. In meer dan de helft van de provincies zou worden gevochten. Maar daar werd aan toegevoegd dat de opstandelingen geen eenheid vormden, terwijl de Sowjet-hulp aan de regering in Kaboel werd opgevoerd. In de loop van de laatste maanden zou Moskou gevechtsvliegtuigen van het type Mig-21, jagers van het type Su-7, gevechtshelikopters van het type Mi-24, en T-62 tanks hebben geleverd. In Washington werd niet uitgesloten dat de tamelijk geavanceerde vliegtuigen door Russische piloten werden gevlogen.

Op 15 mei meldden Westerse diplomat-n dat gevechten tussen regeringstroepen en opstandelingen voor het eerst in de buurt van de hoofdstad Kaboel voorkwamen.

Drie dorpen in de buurt van Para Chil (15 km ten noordoosten van Kaboel) zouden door de luchtmacht zijn aangevallen en verwoest.

Op 20 mei berichtte een rebellenorganisatie dat bij gevechten met regeringstroepen op 16 mei in het Shamal-dal in de provincie Paktia 300 militairen waren gevangengenomen en dat 30 pantserwagens waren buitgemaakt.

Op 24 mei maakten rebellenkringen in Peshawar bekend dat op 17 mei een gemechaniseerde brigade — onderdeel van de 7de divisie — in haar geheel naar de opstandelingen was overgelopen. De 2.500 man van de brigade zouden nu aan de zijde van de opstandelingen in de provincie Paktia opererrn. (AFP 25-5)

De eenheid onder de rebellen bleef echter ontbreken. Op 28 mei verklaarde Mojaddedi te Londen dat hij door bijna alle Afghaanse stamhoofden werd gesteund, maar niet door Hezb-i-Islami, dat geweigerd had tot het NLF toe te treden, tenzij zijn eigen leider aan het hoofd van het Front kwam.

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

COUP IN EL SALVADOR

Het leger in de Middenamerikaanse staat El Salvador heeft op 15 oktober president generaal Carlos Humberto Romero afgezet en een junta van ,,politiek gematigde officieren" aangesteld. Het leger rechtvaardigde zijn ingrijpen met een verwijzing naar het groeiende gevaar voor e-n burgeroorlog.

Na verscheidene uren van onzekerheid en spanning kondigde de radio van het land 's avonds het ,,aftreden" van Romero aan, die volgens betrouwbare bron kort daarna het land aan boord van een Guatamalteeks militair vliegtuig heeft verlaten. Daarna maakte de radio de vorming van een junta bekend waarvan de kolonels Abdul Gutierrez en Adolfo Anoldo Majano de leiding hebben. Het parlement werd ontbonden en het Hooggerechtshof naar huis gestuurd.

De junta verweet de president in het bijzonder dat hij de toenemende terreur van subversieve krachten niet heeft kunnen bestrijden.

Zij heeft verder laten doorschemeren in het al 47 jaar door militairen geregeerd land meer democratische verhoudingen te willen invoeren. Er dienen een hervorming van de grondwet en zo spoedig mogelijk presidentsverkiezingen te komen.

Er werd een beroep gedaan op de terroristen de wapens neer te leggen.

Eén van de guerrillabewegingen. de ERP, het marxistische revolutionaire volksleger, heeft op 16 oktober uit protest tegen de militaire junta verschillende radiostations in de hoofdstad San Salvador bezet. Zij riep op tot gewapende strijd en een volksrevolutie. Er werd een beroep op de verschillende ondergrondse organisaties gedaan zich aaneen te sluiten en zich te verzetten tegen de nieuwe machthebbers.

Als reactie op de houding van de oppositie heeft de junta de uitzonderingstoestand uitgeroepen.

Enkele dagen na de militaire putsch werd bekendgemaakt dat drie burgers in de junta zijn opgenomen.

Het zijn de voormalige rector Ramon Mayorga, de zakenman Mario Andino en de gematigd linkse politicus Guillermo Manuel Ungo.

Mayorga verklaarde op 18 oktober tegenover de pers dat de regering alles zou doen om de rechtspraak te verbeteren, het sociale welzijn van de bevolking te bevorderen en de mensenrechten te eerbiedigen.

Het Revolutionaire Volksblok, een andere oppositiebeweging (zie hierna) heeft het voortzetten van de gewapende strijd aangekondigd.

De woordvoerder van het blok Oscar Bonilla verklaarde dat de militaire tirannie voortgezet wordt, tegen het volk is gericht, een imperialistisch karakter heeft en de bezittende klasse steunt. Het uitgaansverbod, de uitzonderingstoestand, de militaire bezetting van het hele land en de door soldaten bij fabrieksbezettingen gepleegde moorden spraken wat dat betrof boekdelen. Het blok zal verder strijden voor ,,een echte revolutionaire volksregering met de hegemonie van het proletariaat".

Inmiddels zouden als gevolg van gevechten tussen guerrilla's en het leger zo'n vijftigtal doden zijn gevallen.

Romero stelt democratisering voor

Half augustus heeft president Romero zelf ook al een democratisering van het bewind aangekondigd. Daaronder verstond hij vrije parlements- en gemeenteraadsverkiezingen in maart 1980, het openstellen van de grenzen voor de talrijke politieke bannelingen, de uitnodiging van het Rode Kruis om te controleren of er wel of geen politieke gevangenen zijn en tenslotte dat er bij de eerstkomende presidentsverkiezingen voor het eerst in 50 jaar geen officier als kandidaat zou optreden.

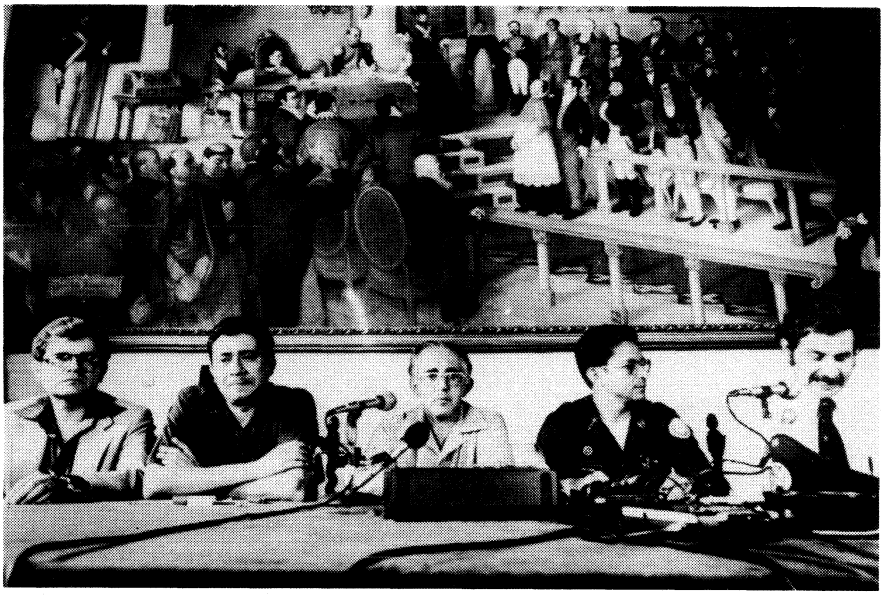
Met deze ,,opening naar democratischer verhoudingen" verschafte de regering zich zelf een verklaring van bankroet. Zij gaf daarmee toe dat de laatste en een hele serie eerdere verkiezingsuitslagen vervalst waren.

Het initiatief tot deze ,,opening" kwam overigens pas na toenemende druk van de VS.

Onmiddellijk na de overwinning van de Sandinisten in Nicaragua bezocht de speciale ambassadeur van de VS, William Bowdler, Romero en drong er bij hem op aan de verkiezingen van 1982 eerder te houden.

Torn Romero weigerde, begonnen Amerikaanse diplomaten vrij openlijk te praten tegen verslaggevers over een militaire staatsgreep die achter de schermen werd gesmeed door officieren die wel eerder verkiezingen zouden uitroepen.

Op 17 oktober werd Bowdler overigens vrij onverwacht door president Carter tot de nieuwe staatssecretaris voor Latijnsamerikaanse aangelegenheden benoemd. Oorspronkelijk werd verwacht dat hij eerst te-

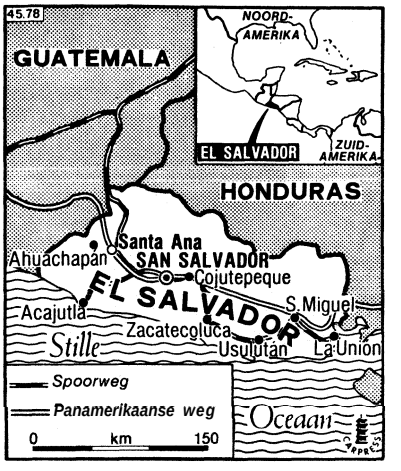
De leden van de nieuwe junta in El Salvador, gezeten onder een schilderij dat de ondertekening van de onafhankelijkheidsverklaring in 1821 afbeeldt. V.l.n.r. Mario A. Andino: kol. Jaime A. Gutierrez; Guillermo M. Ungo; kol. Adolfo A. Majano en Ramon Mayorga Quiroz.

Weekblad 48ste Jaargang No 2508. pag 30879-30894

gen het einde van het jaar Viron Vaky, die deze post tot nog toe heeft bekleed, zou aflossen.
Het State Department in Washington heeft middels woordvoerder Hodding Carter laten verklaren dat de VS de ontwikkelingen in El Salvador bemoedigend vinden. Hij ontkende dat de VS op enige manier betrokken waren bij de staatsgreep of die aangemoedigd hadden: ,,maar het was bepaald geen verrassing voor ons".

Aanhoudend geweld leidde tot staatsgreep

De staatsgreep van de militairen kwam na jaren van aanhoudend geweld, bedreven door zowel linkse als rechtse organisaties (zie ook pag. 331/2 e.v.).
De eerste guerrilla-acties begonnen nadat de regering de verkiezingen ('72) vervalste en daarmee het presidentschap verhinderde van de winnaar Jose Napoleon Duarte, een christen-democraat. Ongeveer hetzelfde patroon herhaalde zich in 1977, waarna acties van links en rechts nog feller werden.
Er is geen dag voorbijgegaan in El Salvador dat er geen misdrijf is gepleegd, waarachter algemeen de regering of de veiligheidsdiensten of de paramilitaire ORDEN (Organizacion Democratica Nacionalista) wordt vermoed.
Op het zelfde moment, dat president Romero een verdere democratisering aankondigde, executeerden gemaskerde personen in een werkplaats een ingenieur, die in Moskou gestudeerd had en ervan verdacht werd lid van een guerrillaorganisatie te zijn.
Sedert Romero openlijk verklaard had dat er in het land geen politieke gevangenen zijn (zulks in tegenstelling met de bevindingen van een onderzoekscommissie van de Organisatie van Amerikaanse Staten, pag. 332) is het aantal gewelddadigheden met sprongen gestegen. Veel verdachten worden na een periode van folteringen eenvoudig geexecuteerd en als ,,onbekend" begraven.
De juridische hulpdienst van de aartsbisschop van El Salvador noteerde in 1978 in totaal 23 gevallen van gearresteerden die eenvoudigweg verdwenen zijn. In het eerste halfjaar van 1979 waren het er al 44 en dan alleen in juli al 24. Intussen telt de lijst van verdwenen personen sedert 1975 al 200 namen. In veel gevallen zijn er meerdere ooggetuigenverklaringen dat de slachtoffers door geüniformeerde

veiligheidsbeambten weggevoerd zijn.
Het aantal politieke moorden is door kerkelijke autoriteiten voor 1979 becijferd op 406, grotendeels landarbeiders, studenten, arbeiders en leraren.
De kerkelijke onthullingen zijn in het bijzonder belastend voor de Nationale Garde.
Ter linker zijde hebben de guerrilla's 85 moorden begaan, voornamelijk op leden van de veiligheidsdiensten en leden van de ORDEN. Hun activiteiten financieren zij met ontvoeringen.
De katholieke kerk wordt zeer zwaar getroffen door de golf van geweld. In 1979 zijn al drie priesters vermoord. Zo werd bijv. op 4 aug. pater Macis door een civiel commando van de Nationale Garde voor het altaar doodgeschoten. Deze moord bracht de bisschoppenconferentie ertoe voor het eerst unaniem een veroordeling uit te spreken. Vier van de zes bisschoppen van het land hadden zich tot dan toe afzijdig gehouden van de progressieve koers van de aartsbisschop Oscar Arnulfo Romero.
Grote opschudding veroorzaakte ook het bloedbad dat op 8 mei voor de kathedraal van San Salvador werd aangericht, toen de Nationale Garde het vuur opende op een menigte en 22 mensen gedood werden. Volgens de Garde handelde men uit zelfverdediging omdat de soldaten door de massa werden bedreigd.

Oppositie

De officiële partij van het land, die al 15 jaar aan het bewind is en waarvan generaal Romero bij de laatste verkiezingen de presidentskandidaat was, is de Partido Conciliacion Nacional.
De oppositie is verdeeld over andere politieke partijen, zgn. volksorganisaties en de guerrillabewegingen. Tussen laatste beide zouden, aldus de regering, nauwe contacten bestaan.
Anders dan in bijv. Nicaragua heeft de elite president Romero altijd gesteund, hoewel de laatste tijd hier en daar wel stemmen opgingen die op veranderingen aandrongen en vertegenwoordigers van de bourgeoisie hebben voorzichtig contacten gezocht met de oppositionele christen-democraten, die een zeer gematigd hervormingsprogramma voorstaan, waarin ,,eerbied voor het privé-eigendom" een hoofdpijler is.
De politieke oppositie werkt samen in de Union Nacional Opositora (UNO). Daarvan maken deel uit de Union Democratica Nacionalista (UDN) die communistische sympathieën heeft, de socialistische Movimiento Nacional Revolucionario en de DC, de christen-democraten, die de grootste politieke groepering zijn en die, naar het schijnt ook de meeste invloed hebben in de nieuwe junta.
De oppositie in de vorm van de verschillende volksorganisaties en guerrillagroeperingen daarentegen is nogal verdeeld.
De machtigste ,,beweging" is het Revolutionaire Volksblok (BRP), die minstens 50.000 aanhangers zou hebben.
Het blok is ontstaan, evenals, de groepering FAPU, het Verenigde Volksactie Front uit de frustratie na de fraude bij de verkiezingen van 1972. De andere groepering de Volksliga's van de 28ste februari zijn ontstaan na de verkiezingsfraudes van 1977 (pag. 129/1-'77). De kern van de BRP bestaat uit landarbeiders, die van oorsprong christen-democraat waren, studenten, leraren en lyceïsten. Syndicalistische arbeiders zijn recentelijk de rijen van de BRP komen versterken. De strategie van de BRP is de ,,verlengde volksoorlog", die gevoerd moet worden door de progressieve organisaties van de proletarische massa's van fabrieks- en landarbeiders. Deze groepering wil geen enkele alliantie met de bourgeoisie aangaan.
Zij heeft begin 1979 enkele grote stakingen georganiseerd en bezette in mei de ambassades in San Salvador (pag. 331). Het blok beweert zijn strijd ongewapend te voeren en ontkent ook iedere connectie met de guerrilla-organisatie FPL, het Nationale Bevrijdings Front.
Ook de volksorganisaties FAPU en

de Liga's van de 28ste februari worden door hun tegenstanders beschuldigd nauwe verbindingen te hebben met guerrilla-organisaties en wel resp. de FARN, de Nationale Verzetskrachten, en de ERP, het Revolutionaire Volksleger.

Een tot nog toe onbekende guerrillagroep heeft op 18 okt. een twee pagina's grote advertentie in de Frankfurter Allgemeine Zeitung, Le Monde en eerder in de New York Times en de Los Angeles Times laten plaatsen. als voorwaarde voor de vrijlating van twee ontvoerde leidinggevende employés van de rnultinational North American Beckman Instruments Inc. De kosten voor de plaatsing worden gedragen door de firma Beckman. De organisatie noemt zich de PRTC de revolutionaire partij van Midden-amerilcaanse arbeiders.
In deze advertentie worden de ,,aristocratie en de militaire dictatuur" ervan beschuldigd sedert enkele jaren een waar schrikbewind uit te oefenen onder vakbonds- en boerenleiders, daarbij gebruik makend van paramilitaire organisaties met namen als ,,de witte hand" of de ,,unie van witte strijders". Deze organisaties worden of door de overheid of door vooraanstaande families gefinancierd.
Volgens de advertentie zijn er sedert juni '79 406 politieke aanslagen gepleegd, 307 personen ontvoerd en 44 verdwenen.

Samenhang met *opstand* Nicaragua

De geruchten over een op handen zijnde militaire coup doken op na de overwinning van het Sandanistische Bevrijdingsfront in Nicaragua.

Toen de revolutie van Nicaragua nog maar net gewonnen was, kwam er onmiddellijk een nieuwe kreet:

,,Op naar El Salvador," aldus het *NRC/H'blad* in een nog voor de coup in El Salvador gepubliceerd artikel (27-9).

,,Hoeveel buitenlandse guerrillastrijders zijn aangekomen in El Salvador is een kwestie van ruwe schatting. Maar een feit is dat in het kleine buurland van Nicaragua zich nu een breed volksoffensief ontwikkelt dat de regering geen dag meer rust laat.

In de kantoren van het rechts militair regime dringen gematigde groepen politici, zakenlieden en priesters aan op snelle economische en sociale hervormingen om een revolutie te stuiten. De regering, die nauwelijks geloofwaardigheid meer bezit. heeft daar ja op gezegd.

De volksoverwinning in Nicaragua heeft ongetwijfeld bijgedragen tot de intensiteit van het verzet. De elite van Salvador is de angst om het hart geslagen en bij linkse guerrilleros en de meer gematigde boeren- en arbeidersorganisaties groeide de hoop dat ook zij kunnen winnen.

Maar het verschil tussen de situatie in de twee landen is enorm groot. De guerrillabeweging in Nicaragua begon twintig jaar geleden en vocht tegen een familie, de Somoza-dynastie, en een kleine kliek aanhangers. De uiteindelijke opstand bestond uit een nationale beweging waarin links, midden en rechts zich verenigden tegen de gehate dictator. De zonen en dochters van de elite vochten zelf mee in de guerrillastrijd.

In El Salvador begonnen de eerste guerrilla-acties nadat de regering de verkiezingen vervalste en daarmee het presidentschap verhinderde van de winnaar Jose Napoleon Duarte, een christen-democraat. Ongeveer hetzelfde patroon herhaalde zich in 1977, waarna acties van links en rechts nog feller werden.

Er bestaat nu een klassenstrijd die veel onverzoenbaarder en veel bitterder is. De meeste zakenlieden en de elite staan achter het militaire regime. Zij financieren zelf extreem rechtse, paramilitaire groepen, die optreden als de regering niet drastisch genoeg is naar hun zin.

In tegenstelling tot Nicaragua hebben de uiterst linkse guerrilleros veelvoudige terreuracties uitgevoerd, binnen- en buitenlandse zakenlieden ontvoerd en hun slachtoffers soms vermoord. Dit heeft veel mensen in de middengroep van hen vervreemd.

De sandinisten, onder wie een groot aantal intellectuelen, zakenlieden en andere establishmentfiguren, hielden nauw contact met de regeringen van andere Latijnse landen zoals Venezuela, Panama, Costa Rica en Mexico, die hen hielpen bij het inzamelen van geld, herbergen van vluchtelingen, aankopen van wapens en opbouwen van internationaal prestige.

De guerrilla in Salvador, die pas in 1972 met zijn acties begon en die een veel armere, minder burgerlijke basis heeft, is daarentegen volkomen geïsoleerd. Ook essentieel was dat de sandinisten vrijuit vanuit bases in Costa-Rica opereerden terwijl El Salvador omgeven is door twee rechtse en vijandige militaire regimes in Honduras en Guatemala.

Daarbij komt dat de bevolking van El Salvador twee maal zo groot is als die van Nicaragua en het land zelf bijna vier keer zo klein. Dit betekent dat de guerrillastrijd op het platteland, die zo belangrijk was in Nicaragua, bijzonder moeilijk is in het dicht bewoonde en goed gepatrouilleerde Salvador.
De drie guerrillagroepen die ook bestonden in Nicaragua maar zich wisten te verenigen, blijven verdeeld in El Salvador. Zo ook die volksorganisaties die elk van de guerrillagroepen achter zich hebben, De politieke partijen, vooral de christen-democraten die de grootste groep vormen, staan op hun beurt niijlen ver van deze organisaties af.
Het verschil, dat misschien doorslaggevend wordt, is de houding van de Verenigde Staten die zo duidelijk geschrokken zijn van een sandinisten-overwinning die Washington tot vlak voor het einde niet mogelijk achtte
Er zijn geen indicaties dat sandinisten actief betrokken zijn bij de opstanden in El Salvador, maar hun overwinning heeft Washington doen besluiten dat een tweede guerrillavictorie in Midden-Amerika kost wat kost voorkomen moet worden. (NRC/H'blad, De Volkskrant, Le Monde, NZZ, The Guardian)

Militairen houden de wacht in San Marcos, niet ver van San Salvodor nadat met succes een guerrilla-aanval de kop was ingedrukt

BELGIË

DE ZAAK-KOMEN. INCIDENT TE VOEREN

Er is deining ontstaan rondom de Waalse taalgrensgemeente Komen, omdat 21 Vlaamse ouders op 15 juli de minister van nationale opvoeding (Nederlands stelsel), Raeymaekers, om de oprichting tegen 1 sept. 1979 verzochten van een lagere school van het Nederlandse taalstelsel. In het verzoek dat uitging van een Komitee voor Nederlandstalig onderwijs en cultuur in het Komense (KNOK), werd verwezen naar de taalwet van 1963 die bepaalt dat in een aantal taalgrensgemeenten de taalminderheid recht heeft op lager onderwijs in haar taal, indien ten minste 16 ouders erom vragen en er binnen een straal van vier kilometer geen gelijkwaardige school ter beschikking staat.

Nadat de minister had laten weten dat het verzoek diende te worden gericht tot de gemeente, stuurden op 31 juli 24 Vlaamse gezinshoofden een aanvraag in dezelfde zin naar het gemeentebestuur van Komen.

Op 24 aug. verklaarde de minister van nationale opvoeding (Frans stelsel), Hoyaux, op een persconferentie dat tegen 1 sept. geen Vlaamse school kon worden opgericht. In een nota betoogde hij dat de aanvragen niet conform de wettelijke bepalingen waren en dat de wet van 11 juli 1973 op de scholenstop voorrang had op de taalwet.

Die verklaring lokte de volgende dagen diverse Vlaamse protesten uit, ook van parlementsleden. Op 30 aug. deelde het gemeentebestuur van Komen mede dat het bereid was een Vlaamse school te openen, als aan de wettelijke voorwaarden voldaan werd. Van zijn kant herhaalde Hoyaux dat er alsnog geen Vlaamse school kon worden opgericht.

Op 3 sept. liet het partijbureau van de CVP weten, ,,pijnlijk verrast'' te zijn door de verklaring van Hoyaux. Het gemeentebestuur van Komen deelde mede dat slechts 9 aanvragen conform de taalwet waren. Op 4 sept. besliste de regering dat de wet op de scholenstop niet kon worden ingeroepen om de aanvraag te verwerpen.

Intussen was de politieke spanning gestegen. Op 6 sept. drongen de Vlaamse leden van de senaatscommissie voor nationale opvoeding aan op een versoepeling van de taalwetsbepalingen. Op 15 sept. stelde de gemeenteraad van Komen eenparig vast ,,dat aan de wettelijke voorwaarden niet werd voldaan en dat bijgevolg het verzoek voor de opening van een Nederlandstalige school niet ontvankelijk was.''

Op 29 sept. betoogden ongeveer 3.000 Vlamingen op initiatief van de Volksunie, op de grens van Komen (Henegouwen) en Wervik (West-Vlaanderen). Het kwam tot botsingen met (Waalse) rijkswachters die de betogers tot op het grondgebied. van Wervik achtervolgden en gebruik maakten van hun wapens, waarbij met z.g. nylon-kogels werd geschoten. Ten gevolge van het heftige Vlaamse protest deelde de generale staf van de rijkswacht 's anderendaags mede dat de manschappen geen bevel tot vuren hadden gekregen en dat een onderzoek was ingesteld.

Op 30 sept. besprak de regering het dossier en na afloop van de vergadering van het kernkabinet werd volgend communiqué uitgegeven:

,,Bijaldien het paritaire comité voor de harmonische coëxistentie van de gemeenschappen geen andere besluiten formuleert bij het beëindigen van zijn opdracht op 15 mei 1980, zal de regering het KB van 14 maant 1960 tot uitvoering van art. 4 van de wet van 19 mei 1959 betreffende de vrije schoolkeuze van de ouders derwijze wijzigen dat de afwijking, die in de Voer werd toegepast. door de afstand van 4 op 2 km te brengen voor de kleuter- en lagere scholen van alle taalgrensgemeenten die onderwijs verstrekken dn een andere landstaal dan de streektaal, wordt uitgebreid.
De ouders die in deze gemeenten verblijven en op een afstand van 2 km niet een gelijkwaardige school vinden, kunnen van nu af aan een aanvraag Indienen, doch ten laatste op 30 november 1979.''

De beslissing van de regering werd met gemengde gevoelens ontvangen. Het viel op dat het partijbestuur van de CVP in een officiële mededeling betreurde, dat niet onmiddellijk een Vlaamse school werd opgericht. Voorzitter Tindemans verklaarde dat het allicht beter ware geweest geen beslissing te treffen: ,,dan had men duidelijk kunnen zien, dat de Vlaamse ministers op hun standpunt waren gebleven.''

Incident te Voeren

Aan de andere kant van de taalgrens, in 's Gravenvoeren, een deel van de gefusioneerde gemeente Voeren, is het in de nacht van 23 op 24 sept. tot een ernstige rel gekomen tussen Vlamingen en Franstaligen. Toen Vlaamse betogers een herberg binnendrongen, schoot de Waalse herbergier met een karabijn naar de betogers en bleef ook daarna nog minutenlang het dorpsplein onder vuur nemen. Vier Vlaamse betogers werden gewond, onder wie één vrij ernstig.
De herbergier werd voorgeleid, maar de onderzoeksrechter in Verviers — de Waal had de Franse procedure aangevraagd — besliste dat er geen reden was om de man aan te houden. Het incident kreeg ruime aandacht in de pers en de politieke kringen.

VAN MIERT EN HET ZAÏRE-BELEID

De afwijzende houding van BSP-voorzitter Van Miert t.o.v. de Belgische overheidshulp aan het regime van de Zaïrese president Moboetoe heeft geleid tot een open geschil met minister van buitenlandse zaken Simonet.
De aanloop tot het incident was een artikel van Van Miert in de vrije tribune van Le *Soir* (21 juli) waarin beweerd werd dat Moboetoe verantwoordelijk is voor de benarde sociaal-economische toestand van Zaïre, en waarin de Belgische militaire assistentie aan dat land veroordeeld werd.

Op 19 sept. reageerde de Zaïrese ambassadeur te Brussel, Inonga Lokongo l'Ome, in een vrije tribune van De Standaard op het betoog van Van Miert. Het artikel waarvan de publikatie samenviel met de aankomst van Moboetoe in België voor een z.g. werkbezoek i.v.m. het internationale hulpplan voor Zaïre, was fel polemisch en beledigend voor Van Miert.
Deze laatste betreurde op 21 sept. in een brief aan Simonet — die ook aan de pers werd overhandigd — dat de minister het niet nodig had geoordeeld de ambassadeur te herinneren ,,aan enkele van de meest elementaire diplomatieke spelregels.'' Ook verweet Van Miert de minister het Belgische Zaïrebeleid ,,te doen afdwalen van de oorspronkelijke door de regering uitgestippelde lijn, die erop gericht was wél normale betrekkingen met Zaïre te onderhouden, maar zonder dat ons land met het Moboetoe-regime zou kunnen worden vereenzelvigd.'' Van Miert keurde de recente opvoering van de militaire assistentie af en ook de beslissing om de eerste rol te spelen in de besprekingen over het hulpplan. Hij stelde dat de Belgische hulp niet de Zaïrese bevolking

ten goede komt, maar naar de bankrekeningen van de Zaïrese machthebbers gaat.

Op 25 sept. antwoordde Simonet in een boze brief aan Van Miert, die niet werd vrijgegeven. De minister betreurde vooreerst de manier waarop Van Miert had gereageerd op het artikel van Inonga. Het initiatief van de ambassadeur was niet gelukkig, maar een bevredigende regeling was in de maak en Inonga was bereid een gebaar van verzoening te stellen. Van Miert stelde echter eisen waarop niet kon worden ingegaan door de regering, ook wegens de aanwezigheid van Moboetoe in België. Simonet stipte terloops ook aan dat Van Miert diende te beseffen dat zijn kritiek op Zaïre tenslotte wel een reactie moest uitlokken. Verder herinnerde de minister eraan dat het Zairebeleid van de regering ook door de BSP-ministers was goedgekeurd. Hij zei het niet langer te nemen dat Van Miert zich voordeed als de behoeder van de morele waarden en de minister afschilderde als een pragmatische cynicus. Simonet kondigde tot besluit aan dat hij de verantwoordelijkheid voor het organiseren van de derde Zaïre-conferentie in november slechts zou aanvaarden, indien duidelijk werd aangetoond dat de hele regering achter zijn Zaïrebeleid bleef staan.

Op 25 sept. kwam het incident ter sprake in het kernkabinet. Na afloop werd verklaard dat alle ministers, ook die van de BSP, het beleid hadden goedgekeurd, zoals het door Simonet namens de regering gevoerd wordt.

Op 29 sept. besprak premier Martens het geschil met Van Miert, in bijzijn van vice-premier Claes (BSP), en beloofde o.m. dat de Belgische hulp exclusief aan de Zaïrese bevolking ten goede zal komen. Ook beklemtoonde Martens dat de internationale hulpverlening gecontroleerd wordt door de deskundigen van de Wereldbank en het IMF.

Op 1 okt. deelde Van Miert na een vergadering van zijn partijbureau mede, dat de uitleg van de premier hem bevredigd had.

WIJZIGINGEN IN DE LEGERLEIDING

Met ingang van 1 november werd luitenant-generaal Willy Gontier, stafchef van de landmacht, benoemd tot chef van de generale staf, in opvolging van luitenant-generaal Armand Crekillie, die met pensioen ging,

Gontier wordt als stafchef van de landmacht opgevolgd door luitenant-generaal Joseph Ameryckx, tot dan opperbevelhebber van de Belgische strijdkrachten in Duitsland en commandant van het eerste legerkorps.

Ameryckx wordt op zijn beurt opgevolgd door luitenant-generaal Edmond de Wilder, eerste adjunct-stafchef van de generale staf. Generaal-majoor vlieger Roger Taymans volgt De Wilder op.

PERS

De n.v. Antwerpse Lloyd die opgericht werd in 1858 en het maritieme avondblad Lloyd Anversois uitgeeft, zorgt m.i.v. 2 oktober ook voor de publikatie van een Nederlandstalig dagblad, De Lloyd, dat geen vertaling is van de Franstalige krant. Een gemeenschappelijke redactie stelt beide bladen op.

NEDERLAND

ALGEMENE POLITIEKE EN FINANCIËLE BESCHOUWINGEN

Van 9 okt. tot in de vroege uren van 12 okt. zijn in de Tweede Kamer de algemene politieke en financiële beschouwingen gehouden. In deze debatten komt het voorgenomen regeringsbeleid aan de orde, zoals dat de derde dinsdag van september is gepresenteerd in troonrede en miljoenennota (pag. 612/2 e.v.).

Uit het verloop van de debatten bleek, dat er in praktisch de gehele Tweede Kamer scherpe tot zeer scherwe kritiek leefde op het beleid van Bet kabinet-Van Agt. Volgens de oppositiefracties van PvdA en D'66 kan het kabinet maar beter zo snel mogelijk verdwijnen. Maar ook de regeringsfractie van de VVD sprak van een ,,teleurstellende begroting-1980", al bleef zij het kabinet wel steunen.

Alleen de CDA-fractie leek redelijk tevreden, zij het dat fractievoorzitter Lubbers zijn steun aan het kabinet op vaak kritische voorwaarden toezegde.

Als eersten voerden de fractievoorzitters het woord.

Fractievoorzitters

Fractievoorzitter Den Uyl van de PvdA stelde, dat het beleid van het kabinet inhoudelijk een kwartslag en in de presentatie zelfs een halve slag was gedraaid. De nadruk wordt niet meer gelegd op ombuigingen (Bestek '81) maar op inkomensmatiging.

Volgens oppositieleider Den Uyl is het kabinetsbeleid in de begroting '80 weliswaar (onvoldoende) bijgesteld in de richting van de wensen van de oppositie, o a via meer gericht beleid en pleidooien voor inkomensmatiging, maar het vertoont daardoor ook het beeld van ,,een lappendeken"

In het land heerst volgens Den Uyl ,,een vertrouwenscrisis", het kabinet heeft zijn krediet verspeeld Net als Den Uyl verweet D' 66-leider Terlouw het kabinet niet creatief genoeg te zijn, de zaken te veel op hun beloop te laten Waar Den Uyl het onvoldoende werkgelegenheidsbeleid in het zijns inziens ongerechtvaardigde geloof aan voortgezette economische groei van het kabinet kritiseerde, verweet Terlouw aan Van Agt c s dat zij op sociaal-economisch terrein ,,kansen hebben gemist om nieuwe wegen in te slaan".

Voor D' 66 zal de werkgelegenheid zich in de jaren tachtig niet kunnen uitbreiden en dient in technologische vernieuwing ae basis voor het behoud van hei welvaartspeil te worden gezocht

VVD-fractievoorwtter Rietkerk maakte geen geheim van zijn teleurstelling over de begroiting, waarin hij opnieuw de rendementen ,,tot sluitpost van de nationale rekening" gemaakt zag Hij vroeg het kabinet alsnog extra collectieve ombuigingen aan te brengen en de inflatiecorrectie niet op 80 maar op 100 procent te herstellen Rietkerk vroeg de extra aardgasopbrengsten ten goede te laten komen aan het bedrijfsleven Hij zei niet gelukkig te zijn met de collectieve drukverzwaring van 0,4 procent die in de begrotingsstukken wordt voorgesteld

Kritische vragen stelde Rietkerk voorts over de kabinetsplannen tot handhaving van de koopkracht voor de trekkers van sociale uitkeringen tot het modale niveau, althans wat de financierbaarheid daarvan betreft

CDA-fractievoorzitter Lubbers zei dat, als de lonen en prijzen door directe invoering van een achtcentsprijsverhoging van aardgas te sterk zouden stijgen, dan een geleidelijke invoering daarvan moet worden overwogen De algemene strekking van Lubbers' betoog was steun voor het matigingsbeleid van het kabinet-Van Agt en de nadruk op bewaking van de koopkracht van inkomsten tot en met modaal

Voor die steun aan het kabinet noemde Lubbers als voorwaarden onder meer snelle invoering van de Wet op de vermogensaanwasdeling (VAD) en regeringsstappen die overeenstemming tussen de sociale partners over arbeidsplaatsenovereenkomsten mogelijk moeten maken Lubbers zei ook dat aftopping van de prijscompensatie voor de hogere inkomens in de CDA-visie zou passen in een aanvaardbaar matigingsbeleid.

Ook een strak prijsbeleid sou het matigingsbeleid en de bijbehorende bewaking van de koopkracht ten goede komen. De zagenaamde nettornetto-koppeling van de sociale uitkeringen moeten volgens Lubbers wettelijk worden vastgesteld.

De CDA-woondvoerder drong er in zijn toespraak bij het kabinet op aan knopen door b hakken en voort te maken met wetsontwerpen die op behandeling wachten (abortus, Sanctiewet, grondpolitiek, Postbank)

Hij vroeg waar de uitvoering bleef van de vorig jaar aangenomen motie-Aantjes, die um instelling van een Nederlandse nonproliferatie ambassadeur vraagt.

Lubbers toonde zich weinig tevreden met de argumenten die de regering aanvoert voor het niet uitvoeren van de zogenaamde Hofstra-voorstellen met betrekking tot de inflatievrije belastingheffing (rente-aftrek)

Op het gebied van de kernbewapening liet hij de discussie van dit najaar over een

eventueel Westers antwoord op de Russische kernbewapening goeddeels open.

Ook de kleine fracties, zowel ter linker- als ter rechterzijde, hadden veel kritiek op het kabinet.

GPV-Kamerlid Verbrugh verweet het kabinet dat een ,,groot nationaal inspirerend plan'' ontbreekt. ,,Zolang het kabinet geen groot plan aanwijst, komt het matigingsbeleid niet van de grond'', zei hij. SGP-fractieleider Abma kritiseerde de regering om haar afwachtende beleid en concludeerde dat het pleidooi van de regering voor matiging ,,vol mattigheid'' is. ,,Het is of de keuze viel op een koers van minste weerstand'', aldus Abma.
Het Kamerlid Nijhoff van DS'70 signaleerde dat het kabinet een fundamentele keuze tussen ombuigingen, inkomensmatiging en/of fiscale maatregelen niet langer kan ontlopen. Hij was van mening dat ombuigingen in de sfeer van het wetenschappelijke onderwijs, volkshuisvesting, parkeerbeleid mogelijk en wenselijk zijn.

Van de zijde van de CPN-fractie voorspelde fractieleider Bakker een verzwakkende positie voor het kabinet vanwege de onenigheid over de kernbewapening en door de maatschappelijke effecten van de havenstakingen. Volgens Bakker zijn vakbeweging en Partij van de Arbeid nu ver van de regering verwijderd.

Het PSP-Kamerlid Van der Spek stelde vast dat, met uitzondering van CDA-leider Lubbers, ,,iedereen eigenlijk erkent, ook de VVD, dat er niets terecht komt van Bestek '81. De miljoenennota verhult dat nauwelijks'', aldus Van der Spek.
Hij zette op een rij dat de werkloosheid niet daalt, het financieringstekort van de overheid niet minder wordt, de inflatie weer aantrekt, de betalingsbalans zwak blijft en de tien miljard-ombuigingsoperatie van Bestek '81 naar zijn verwachting zeker niet wordt gehaald.
PPR-fractieleider Beckers kritiseerde het kabinetsbeleid als ,,een gevaarlijke onderneming, een dodenrit''. Zij benadrukte dat het Bestek-beleid faalt zowel wat betreft de handhaving van de koowkracht als in het terugdringen van de- werkloosheid.
De PPR-leider zei vooral een drastische herverdeling van inkomens, zeggenschap en werk te missen en riep de regering op een kliniaat te scheppen waarin ,,de mensen weer ernstig genomen worden''. ,,Het kabinet heeft de mensen van zich vervreemd''. adus Ria Beckers.

Financiële specialisten

Na de voorzitters was het woord aan de financiële specialisten uit de TK-fracties.

Algemene loonsverhogingen boven de nul-lijn en een algemene invoering van een kortere werkweek wijst D'66 af. Gedifferentieerd en dan speciaal toegespitst op vuil en onaangenaam werk zouden loonsverhogingen en arbeidstijdverkorting wel mogelijk moeten zijn.
Bestek '81 is failliet, aldus de Democraat Engwirda, alleen handhaving van de koopkracht zal nog kunnen worden gehaald, zij het met de grootste moeite.
Wat hem in hoge mate verbaasd is dat de regering in de Miljoenennota met geen woord spreekt over de schoning van de prijscompensatie voor de energie- en milieukosten.
Deze schoning zou volgens D'66 gepaard moeten gaan met de invoering van progressieve energietarieven.
D'66 gaat alleen akkoord met een korting op de ambtenarensalarissen; de voorgestelde kortingen voor uitkeringstrekkers en trendvolgers wijst zij af.
Van Amelsvoort (CDA) betoogde dat gestreefd moet blijven worden naar ombuiging van de stijgende lijn van de collectieve lastendruk. Hij vindt de stijging nog wel hoog, namelijk 3,5 à 4% in reële termen. Dat kan volgens de CDA-woordvoerder niet zo blijven.
Hij was het eens met de correctiepost die het kabinet aanvoert voor de z.g. onderuitputting, d.w.z. het feit dat de uitgaven in een jaar plegen achter te blijven bij de uitgetrokken bedragen. Het resultaat van de correctie is dat het tekort van de totale overheid beperkt blijft tot 5,5% van het nationale inkomen. Wel dient te worden bedacht dat er nu geen ruimte meer is om tegenvallers op te vangen. De risico's, die het kabinet hiermee loopt. vindt Van Amelsvoort aanvaardbaar.

Sprekend over het dekkingsplan drong hij aan op een afdoende regeling voor de BT -heffing op dagbladen, die de veelvormigheid van de Nederlandse dagbladpers kan verzekeren. Zo nodig wil hij hierover de Kamer om een uitspraak vragen. Het kabinet wil een eind maken aan het nultarief en de BTW voor dagbladabonnementen op 4% brengen.
Kombrink (PvdA) meent dat het beslag van de collectieve sector op de groei van het nationale inkomen groter is dan de regering doet voorkomen. Naar zijn mening heeft de versnelde belastinginning wel degelijk 0,2% feitelijke drukstijging tot gevolg en ook het onttrekken van geld aan de Wet Investeringsrekening zorgt voor een verzwaring van de druk met 0,2%.

De meerjarenramingen sluiten niet aan op de beleidsdoelstellingen en worden daardoor tot een aanfluiting gemaakt. De grootste aanpassingsproblemen komen, aldus Kombrink, nog op ons af.
Een forse rendementsverbetering van het bedrijfsleven en een verbetering van het reëel beschikbare, inkomen van werknemers zitten er niet in. Een sterke groei van de collectieve sector is uitgesloten. ,,Ook socialisten zullen de bestaande uitgaven kritisch moeten bezien.''
Kombrink diende een plan in, waarmee ong. f 2 mrd gemoeid is, gericht op het scheppen van ca. 17.000 extra arbeidsplaatsen. Enkele onderdelen van het plan zijn: beperking van de inflatiecorrectie tot 50% en een extra inkomensmatiging voor inkomens boven modaal, oplopend tot 3 à 4% van het reëel vrij beschikbare inkomen van inkomens van f 126.000.

VVD-woordvoerder Th. H. Joekes benadrukte dat Bestek '81 niet heeft gefaald. Twee belangrijke doelstellingen zijn voor de VVD toch aanleiding met nadere ombuigingsvoorstellen van naar schatting f 1 mrd te komen. Men wil de arbeidsinkomensquote in 1980 niet verder laten stijgen, d.w.z. het aandeel van de totale arbeidskosten in het nationaal inkomen mag voor de VVD niet stijgen van 90,1 naar 90,5%, zoals in de kabinetsplannen is voorzien. Verder is het de VVD veel waard de inflatiecorrectie niet van 100 tot 80% te verlagen. Dat is van belang voor zowel de hoge als de lage inkomens, aldus Joekes.

Om ruimte te scheppen voor deze hoofdwensen heeft de VVD, zonder met een exacte tegenbegroting te komen, concrete suggesties gedaan:

- bevroren houden van de kinderbijslag voor het eerste kind:
- verlaging met 10% van de aanvangssalarissen bij de overheid;
- verlaging WW- en WWV-uitkeringen van 80 naar 70% voor jongere, thuiswonenden zonder gezinsverplichtingen;
- inschakeling van wachtgelders in het onderwijs voor het verrichten van deeltijdarbeid tegen hetzelfde salaris als het wachtgeld bedraagt;

Onderhoud tussen CDA-fractievoorzitter Lubbers en premier Van Agt (r.). Verder vice-premier Wiegel (l., voorgrond) en minister Pais van onderwijs (m.).

● rechttrekken van de onrechtvaardigheid dat deeltijdarbeiders die gedeeltelijke ziekenfondspremie betalen volledig verzorgd zijn;

● honderden miljoenen zouden bespaard kunnen worden door meer gedeeltelijk arbeidsongeschikten aan het werk te houden: niet 2 maar 5% van het arbeidsbestand zou uit deze categorie moeten bestaan.

Antwoord regering

Vervolgens gaven premier Van Agt en minister Andriessen van financiën antwoord op de vragen en opmerkingen uit de Tweede Kamer.

Minister-president Van Agt zei o.m., dat het kabinet bezig is met een diepgaande herbezinning van de twee wetsontwerpen op individuele en collectieve vermogensaanwasdeling, die in 1978 waren ingediend.

Van Agt deelde in de Tweede Kamer mee dat te denken valt aan wijziging van de wetsontwerpen of zelfs aan alternatieve voorstellen om bredere steun voor de VAD te verkrijgen. De regering denkt aan een heffing op de overwinst in alle bedrijven waar van overwinst sprake is.

Een van de grote bezwaren tegen de ingediende voorstellen is, dat er te weinig bedrijven onder de daarin gebruikte definitie van het begrip overwinst vallen, zodat niet alleen de opbrengst gering is, maar ook ondernemingen die wel degelijk grote winsten maken, maar bij een klein eigen vermogen, buiten de regeling vallen.

Rietkerk en Joekes (VVD) kregen van de premier de toezegging dat enkele van hun voorstellen door het kabinet welwillend in overweging, resp. in studie zullen worden genomen.

Het VVD-voorstel om de kinderbijslag voor het eerste kind bevroren te houden (d.w.z. niet aan te passen aan de stijging van de loonindex) kan ,,onder zekere voorwaarden'' aanvaardbaar zijn.

De belangrijkste voorwaarde is dat de koopkracht van de betrokken gezinnen niet wordt aangetast.

Invoering van het niet-kostwinnersbegrip bij de sociale uitkeringen past volgens Van Agt in de gedachte om die uitkeringen meer in overeenstemming te brengen met de draagkracht. De regering zal nagaan wat de mogelijkheden daartoe zijn.

Ook reageerde de premier positief op het voorstel van Joekes om de werkloosheidsuitkeringen aan jongeren die thuis wonen en geen gezin hebben te onderhouden, terug te brengen van resp. 80 (WW) en 75 (WWV) pct. naar 70 pct.

Van Agt ging overigens niet in op het voorstel van de VVD om extra 1 miljard gulden te bezuinigen. Hij wilde niet uitsluiten dat verdere ombuigingen nodig zullen zijn op grond van de nieuwe ramingen over de ontwikkeling op middellange termijn die het Centraal Planbureau maakt. Voor 1980 zag hij ,,enkele aanknopingspunten'' in de ideeën van Rietkerk.

In antwoord op een vraag van Lubbers (CDA) zei Van Agt, dat het kabinet bereid is om met de ambtenarenorganisaties te praten over verlaging van de aanvangssalarissen, in het bijzonder van hoger opgeleiden zonder beroepservaring.

Hij zei verder dat de regering van plan is ideeën over een wijziging van de beloningsstructuur die ertoe leidt dat zwaar en onaangenaam werk extra wordt beloond, nader inhoud te geven in overleg met de sociale partners.

Het beleid gericht op vermindering van het beroep op de sociale zekerheid — volumebeleid — heeft een hoge prioriteit en zal worden geïntensiveerd.

De regering wil bezien hoe de werkgevers kunnen worden gestimuleerd in het beperken van de uitstoot van mindervalide werkkrachten. Verhoging van de WAO-premies voor bedrijven met opvallend veel arbeidsongeschikten wordt niet overwogen.

Over het overleg met de sociale partners zei de minister-president dat niet te verwachten is, dat dit eenvoudig zal zijn. Het kabinet beeft geprobeerd de basis te leggen voor overleg. In het kader van het ,,brede beleidsplan'' dat minister Albeda (sociale zaken) werkgevers en werknemers heeft voorgelegd, kunnen ook afspraken worden gemaakt over een geleidelijke invoering van vijfploegendiensten.

Premier Van Agt deed de Tweede Kamer de toezegging, dat de Eerste Kamer binnen een maand antwoord van de regering krijgt op de door haar gemaakte bezwaren tegen het ontwerp-sanctiewet.

Het kabinet is ook van plan nu ,,binnenkort'' over te gaan tot de benoeming van een ,,non-proliferatie-ambassadeur'', die het Nederlandse standpunt inzake de niet-verspreiding van kernwapens in de wereld ,,moet uitdragen'', zoals premier Van Agt zei. Hiermee wordt een vorig jaar aangenomen CDA-motie uitgevoerd. De ambassadeur krijgt ook een taak bij de coördinatie en integratie van het Nederlandse beleid op dit punt.

Begin volgend jaar krijgt de Tweede Kamer een memorie van antwoord over het abortuswetsontwerp van de ministers De Ruiter en Ginjaar. De Kamer heeft een betrekkelijk negatieve eerste reactie op dat ontwerp gegeven, waarbij aanzienlijke verschillen van mening tussen de coalitiepartners VVD en CDA zichtbaar werden.

In antwoord op verschillende vragen uit de Kamer deelde de minister-president mee dat de Raad van State op 9 okt. advies aan het kabinet heeft uitgebracht over het ontwerp van de onteigeningswet.

Bij interruptie wees PvdA-fractievoorzitter Den Uyl er op dat een wetsontwerp dat drie en een halve mand bij de Raad van State ligt wel heel goed moet zijn. Premier Van Agt bevestigde dit. Hij zei verder dat het andere deel van de grondpolitiek, het wetsontwerp vervreemding landbouwgronden nog bij de Raad ter advisering ligt.

Binnen enkele weken is verder een nadere memorie van antwoord over de wetsontwerpen Tarieven, resp. Voorzieningen gezondheidszorg te verwachten. Rond de jaarwisseling is een wetsontwerp te verwachten over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (privacy) en de centrale persoonsadministratie.

In zijn ruim tweeëneenhalf uur durende antwoord aan de Tweede Kamer ontkende premier Van Agt dat er sprake zou zijn van een vertrouwenscrisis rond zijn kabinet. Als er al zo'n crisis zou bestaan, dan is die te danken aan diegenen die beweren dat de werkloosheid in een vloek en een zucht weg te werken is en die zeggen dat er niets gedaan wordt om de inkomensverschillen te verkleinen.

Het kabinet heeft Bestek '81 niet losgelaten en het is niet verantwoord nu al te zeggen dat dit plan heeft gefaald. Van Agt constateerde een succesvol matigingsbeleid en voor het eerst weer een hogere export en een lagere werkloosheid onder mannen.

Minister Andriessen van financien beloofde de TK om een spoedige publikatie van het rapport-Van Bijsterveld over belastingontduiking

Op vragen van de financieel specialist van de PvdA-fractie, Kombrink, zei de minister dat de Kamer een gekuiste versie ter beschikking krijgt Hij zegde een discussie over het rapport in de Kamer op korte termijn toe

Publikatie van het rapport is tot nu tos steeds geweigerd, vanwege het risico dat het juist gebruikt zal worden als handleiding voor belastingontduiking. De gekuaste versie die nu voor de Kamer ter beschikking komt, zal geen concrete voorbeelden bevatten

De minister zegde de Kamer verder toe voor het einde van het jaar met een nota te komen over de belastingheffing op eigen woningen

Minister Andriessen wees een verdere verhoging van de benzine-accijns, voorgesteld door de financieel specialist van de CDA-fractie Van Amelsvoort, van de hand

Een gelijktrekking met het Belgische tarief, wat zou neerkomen op een verhoging van 12 procent, achtte hij te drastisch

Als middel tot energiebeperking noemde de bewindsman de door de regering voorgestelde verhoging ,,een reele prikkel tot afremming van het gebruik''.

Andriessen wees ook een hogere belasting op zogenaamde energieverslindende gebruiksgoederen af De minister zei de voorkeur te geven aan belasting op de energie zelf Overigens had hij moeite met het bepalen wat energieverslindende produkten zijn Hij voorzag ook technische problemen met een belastingheffing

De prijs van gas voor de kleinverbruikers zal met acht cent moeten stijgen, zoals de begroting ook al aangeeft, en niet met 4 cent, zoals de PvdA heeft voorgesteld. wil Nederland wat zijn energieprijzen betreft geen goedkoopte-elland worden, aldus minister Andriessen. Deze prijsverhoging van het aardgas mag geen aanleiding zijn voor een aanvullende looneis van de werknemersorganisatiec, aldus de minister

Andriessen vond het door Kombrink gepresenteerde PvdA-plan ,,werkgelegenheid door solidanteit'' onvoldoende onderbouwd en getuigen van ,,weinig realiteitszin''. Het plan komt slechts neer op een verzwaring van de collectieve-lastendruk, aldus Andriessen

Op vragen van Kombrink (PvdA), Engwirda (D'66) en Van Amelsvoort (CDA) waarom het kabinet de Hofstra-plannen (inflatieneutrale belastingheffing) niet in de rijksbegroting heeft opgenomen, kon Andriessen geen antwoord geven. Een Kamercommissie dan wel een aanvullende nota van zijn minusterie zou het opnemen ervan nader kunnen uitwerken, stelde de minister voor. De Kamer wil daar echter niets van weten. ,,Wij willen er hier en nu over praten'', aldus Engwirda

Slot debat

Aan het eind van de debatten heeft het CDA onder zware druk van de VVD een motie over het beperken van de fiscale rente-aftrek voor de eigen woning voorlopig ingetrokken en tot nader orde aangehouden.

In de motie, ingediend door de heer Van Amelsvoort, was voorgesteld de rente-aftrek te beperken bij hypo-

theken van meer dan vier ton op woningen. Ook moties van PvdA en D'66 over dit onderwerp werden niet in stemming gebracht.

Toen de Kamer haar algemene politieke beschouwingen afsloot, was de aanvankelijk goede sfeer tussen CDA en PvdA aanmerkelijk verslechterd.

De financiele omvang van de door de VVD van het kabinet verkregen toezeggingen bleef onduidelijk.

Overige resultaten van het debat zijn o.m.:

● De regering zijn geen bijzondere opdrachten gegeven of voorwaarden gesteld voor het NAVO-overleg over de vernieuwing van de kernbewapening. Moties van CDA enerzijds en PvdA en D'66 anderzijds, die een beslissing koppelden aan de uitkomst van de SALT 11-behandeling in de VS, kregen geen meerderheid.

● De regering moet met de sociale partners onderzoeken hoe de koopkracht van inkomsten tot en met modaal in 1980 kan worden veiliggesteld, door uiterste terughoudendheid in de ontwikkeling van inkomens en overheidstarieven.

● De voorlopige bevriezing van de kinderbijslag voor het eerste kind wordt op verzoek van de VVD gehandhaafd (opbrengst ca *f* 90 miljoen)

PvdA en CDA stonden aan het slot van de debatten scherp tegenover elkaar PvdA-fractieleider Den Uyl verweet de CDA-fractie dat, hoewel zij zich kritisch toonde tegenover het kabinet, zij het „op essentiële en beslissende momenten liet afweten" Den Uyl noemde met name het buitenlandse beleid en de werkgelegenheid

CDA-leider Lubbers verweet Den Uyl slechte politiek te bedrijven door politiseren (duidelijk maken van keuzen) gelijk te stellen met polariseren (aanscherpen van tegenstellingen) „Uw succes-formule leidt echter tot maatschappelijke stagnatie", zei Lubbers

De CDA-leider erkende dat zijn fractie het kabinet deels kritiseert en deels steunt Over die steun zei hij „We doen dat vanuit onze dualistische houding, maar we vinden het beter om met elkaar door te gaan en te zoeken naar een zo breed mogelijke samenwerking in de samenlevang"

Lubbers verdedigde zich tegen de verwijten in linkse kring dat CDA-politici „links praten, maar rechts doen" Met duidelijke bitterheid besloot hij zijn betoog met de woorden „De PvdA praat links en doet niks"

De harde opstelling van de PvdA-fractie tegenover het CDA stak scherp af tegen het aanbod dat Den Uyl op 9 okt in eerste termijn deed om samen te werken in een „zakelijke politieke overeenkomst"

De Partij van de Arbeid zag haar eigen arbeidsplaatsenplan zonder veel debat verworpen

Op 18 okt. aanvaardde de TK een motie-Den Uyl, die tijdens de algemene beschouwingen was ingediend, waarin van de regering gevraagd wordt de ontwerpsanctiewet ongewijzigd in de Eerste Kamer te verdedigen en zo spoedig mogelijk tot wet te verheffen. De motie werd gesteund door de linkse fracties en het CDA. (NRC/H'blad, Trouw, Het Parool, De Volkskrant)

FRANKRIJK

GROTER TEKORT OP BEGROTING 1980

De regering-Barre heeft op 5 sept. nadere bijzonderheden bekendgemaakt over de begroting voor 1980. Deze zal een record-tekort van 31 miljard frank hebben. Volgens de regering is dit tekort in vergelijking met andere industrielanden aan de bescheiden kant. Volgens de regering is de nieuwe begroting bij uitstek geschikt om de economische bed ijvigheid te bevorderen en de nationale solidariteit te versterken.
De regering rekent voor 1980 op een economische groei van 2,5%. Minister van financiën Maurice Papon verklaarde op een persconferentie dat bij een sluitende begroting slechts een economische groei van 1,8 à 1,9% mogelijk zou zijn.
Het uitgavenniveau van de nieuwe begroting ligt 14,3% hoger dan van de oorspronkelijke begroting voor 1979.

De inkomsten werden begroot op 498 miljard frank, een stijging van 11,6% ten opzichte van dit jaar. Sigaretten en alcohol worden vermoedelijk 15 tot 20% duurder. De belasting op auto's zal afhankelijk van de cilinderinhoud worden verhoogd met 15 tot 400 frank. Bovendien zal de regering een belasting op zware motoren invoeren.

Minister Papon verklaarde dat de regering ook van plan is een extra belasting te gaan heffen op het kapitaal dat oliemaatschappijen reserveren voor het zoeken naar olie en gas.
Verder voorziet de begroting in een verhoging van de inkomstenbelasting en wel in het bijzonder voor de hogere inkomens.
Tegenover deze belastingverhoging staat een verbetering van de financiële situatie van de laagstbetaalden en van grotere gezinnen. Eind aug. heeft de regering nadere bijzonderheden over deze maatregelen bekendgemaakt (pag. 667).

Kritiek op *Barre*

De regeringsmaatregelen van eind augustus die de gevolgen van de negatieve economische ontwikkeling voor de slechtst betaalden moeten verminderen, kwamen na toenemende kritiek van de politieke partijen en vakbonden op het economische en financiële beleid van premier Barre, die in 1976 door president Giscard werd benoemd.
De resultaten van Barre's soberheidsplan, zo menen vooral de linkse critici, tonen aan dat het liberale experiment in Frankrijk is mislukt, aldus het *NRC/H'blad* (24-8), dat vervolgt:

Aanleiding voor dit negatieve oordeel zijn dan natuurlijk de scherpe prijsverhogingen van vorige maand en het extra procent dat ieder van zijn maandsalaris af moet staan om de tekorten in de sociale verzekeringskas te dekken. Daardoor zal de koopkracht van salarissen eind dit jaar voor het eerst afnemen.
De reden voor de uiterst sombere balans, die vooral de linkse pers opmaakt, ligt dieper. Bij gebrek aan een politiek (links) alternatief, is nu alle hoop gevestigd op de sociale herfststorm als reactie op de „regeringsagressie". Maar zelfs indien men rekening houdt met deze politieke motieven voor het maken van een sombere balans, dan nog blijven er voldoende geloofwaardige negatieve aspecten over.
Bij zijn optreden drie jaar geleden stelde Barre zich met zijn eerste soberheidsplan de volgende doelen: bestrijding van de inflatie; herstel van het evenwicht in i e handelsbalans, daardoor herstel van het vertrouwen in de franc en bovendien meer werkgelegenheid en een rechtvaardiger samenleving. Op ieder van die punten lijkt het resultaat óf negatief óf zeer mager.
De inflatie is gemiddeld in die drie jaar 9,8 procent per jaar gebleven en in de laatste zes maanden zelfs tot 11,3 procent gestegen. Aangezien de extra-dure olie pas na september de Europese consument bereikt, vormt deze nog geen excuus.
Van de totale inflatie van 32 procent in die drie jaar — het dubbele van die in Duitsland — komt slechts 2,7 procent voor rekening van de gestegen olieprijzen. Belangrijker is dat in de laatste twee jaar vooral de prijzen voor de openbare diensten bijvoorbeeld gestegen zijn mot 35 procent, terwijl de prijs-liberalisatie voor industriële produkten natuurlijk ook het zijne heeft bijgedragen tot dit negatieve resultaat op het inflatiefront.
Maar ook op de andere fronten lijkt het beeld negatief. De geldhoeveelheid steeg met 14 procent per jaar (18 procent in 1975). De uurlonen bleven stijgen met gemiddeld 14 procent per jaar en zelfs de koopkracht daarvan steeg, ondanks de soberheidspolitiek nog met 7,5 procent in die drie jaar, al gaat deze nu dalen. Het begrotingstekort zal dit jaar 40 miljard franc bedragen, 1,9 procent van het nationele inkomen, terwijl het in 1976 1,1 procent daarvan bedroeg.
De belastingverhogingen hebben niet veel geholpen wegens de verminderde inkomsten door de economische crisis. Geen wonder dat onder die omstandigheden de waarde van de franc vergeleken met die van de Westduitse mark in drie jaar zakte met totaal 15%.
De economische groei, die in 1976 nog 4,6% bedroeg, zal dit jaar de 2,8% niet overschrijden en in 1980 tot 2% dalen. Niet zo zeer wegens verminderde consumptie, zo constateren de critici, maar door het voortdurend afnemen van de investeringen. Zo er al werd geïnvesteerd dan gebeurde dit om de produktiviteit op te voeren, waarbij de produktiecapaciteit gelijk bleef of daalde.
Tegelijk steeg het aantal faillissementen van duizend naar 1300 per maand en werd het doel van de operatie Barre gemist: wel stegen de ondernemerswinsten (vooral sinds vorig jaar), maar de investeringen bleven ver achter bij wat werd beoogd.
Nu valt zelfs een schaduw op het enige

Georges Seguy, secretaris-generaal van de CGT (midden voor) zit tegenover premier Raymond Barre (einde tafel) tijdens besprekingen in het Hotel Matignon in het kader van het overleg tussen regering en vakbonden.

grote succes van het soberheidsplan. De betalingsbalans die in 1976 een tekort vertoonde van 29 miljard franc zal dit jaar nog een overschot van 10 miljard tonen. Maar de handelsbalans die na een tekort van 23 miljard in 1976, in 1978 een overschot liet zien van twee miljard, wordt dit jaar, door de duurdere olie, weer negatief. Dit ofschoon de Franse export in drie jaar met 50% in waarde en met 25% in volume steeg.

Als klap op de vuurpijl noemen de critici dan de sterk gestegen werkeloosheid die moet aantonen dat een te hoge prijs werd betaald voor een soberheidspolitiek die mislukte. Die werkeloosheid steeg in drie jaar met meer dan 50% van 900.000 tot 1,4 miljoen, terwijl voor de helft der arbeiders het gemiddelde aantal werkuren per week daalde tot 40 uur.

De belangrijkste reden hiervoor — en voor het feit dat de werkeloosheid in Frankrijk bijna twee keer zo hoog is als in West-Duitsland — is natuurlijk dat hier per jaar 250.000 jongeren méér op de arbeidsmarkt verschijnen dan er ouderen verdwijnen. Opvallend is dat ondanks de crisis er in de afgelopen drie jaar in Frankrijk 476.000 nieuwe arbeidsplaatsen zijn ontstaan, terwijl dit aantal in Duitsland met 900.000 daalde.

Tenslotte is er van vermindering van de ongelijkheid in de Franse samenleving onder deze omstandigheden natuurlijk bijna niets terecht gekomen. De arbeider, die het minimumloon verdient, zag zijn koopkracht wel met 7% vermeerderen, maar de koopkracht van het gemiddelde loon steeg in diezelfde periode met 9%. De kloof werd dus groter. Eén op de twee gesalarieerden verdient nog steeds minder dan 3000 francs per maand, één op de vier het minimumloon van 2100 en één op de twintig 7000 franc per maand of meer.

Nauwere contacten tussen vakbonden, dialoog vakbonden-werkgevers-regering

De zorgwekkende economische ontwikkeling heeft de twee grote vakbonden, de communistische CGT en de socialistische CFDT, nader tot elkaar gebracht.

Op 17 sept. ontmoetten de leiders van beide vakbonden, t.w. Georges Seguy voor de CGT en Edmond Maire van de CFDT, elkaar. Men werd het eens over een gezamenlijk eisenpakket dat onder andere omvat de verhoging van het minimumloon tot 2700 frank, verkorting van de arbeidstijd en vrijheid voor vakbondsactiviteiten binnen de bedrijven. Over de te volgen strategie was men het minder snel eens, maar afgesproken werd tot het einde van het jaar de gestelde doeleinden langs de weg van onderhandelingen te proberen te bereiken. Gemeenschappelijke acties op bedrijfsniveau worden daarbij niet uitgesloten.

Uit vrees voor een alom in de pers voorspelde ,,hete herfst'' heeft premier Barre op 13 september de werkgevers- en werknemersorganisaties uitgenodigd voor een gesprek over vier thema's: de laagste salarissen, de arbeidstijd, medezeggenschap van de werknemers in het bedrijf en de positie van het leidinggevend personeel. Zowel de vakbonden als de werkgevers hebben daarin toegestemd en eind september begin oktober heeft de premier in het Hôtel Matignon (ministerie van sociale zaken) de leider van de onderscheidene organisaties ontvangen.

In zijn uitnodiging heeft de premier benadrukt dat de regering alleen maar een bemiddelende rol wil spelen en zich verder, met uitzondering van de kwestie van het wettelijke minimumloon, op de achtergrond zal houden. Naar aanleiding van de gesprekken met de regering zijn op 10 oktober onderhandelingen begonnen tussen de werkgeversorganisatie CNPF en de vakbonden over de arbeidstijdverkorting.

Door het initiatief van Barre, aldus vele commentatoren, is het gevaar van een gesloten front van de vakbonden voorlopig afgewend. De vakbonden nemen t.a.v. de vermelde thema's verschillende standpunten in, wat trouwens ook voor de werkgevers geldt. Door de aandacht van de sociale partners op deze concrete punten te richten hoopt Barre te voorkomen dat de vakbonden algemene acties tegen het regeringsbeleid zullen gaan voeren.

De CNPF b.v. is bereid over een zekere arbeidstijdverkorting na te denken, maar het midden- en kleinbedrijf wijst iedere arbeidstijdverkorting af.

Ook de vakbonden denken niet gelijk over dit punt. De communistische CGT wil een onmiddellijke algemene beperking van de wekelijkse werktijd tot 38 uur en voor zwaar werk zelfs 35 uur. De traditioneel gematigde Force Ouvrière stelt de wekelijkse werktijd niet ter discussie en wil slechts een vijfde vakantieweek. De CFDT neemt een middenpositie in en wil een minimum werktijd van 1800 uur per jaar vastgelegd zien. (*NZZ*, Le Monde)

VERGROTING KERNMACHT

In september heeft de regering het parlement een tussentijds rapport aangeboden over het zesjarenplan voor de defensie dat in 1976 is begonnen. Daaruit blijkt dat absolute voorrang gegeven blijft worden aan de modernisering van de eigen onafhankelijke nucleaire defensie om deze technologisch gelijkwaardig te maken aan die van de VS en de SU.

Het zwaartepunt van de strategische wapens dat nu bij de raketten in de silo's van Zuid-Frankrijk ligt, komt in de volgende jaren te liggen op de relatief minder kwetsbare raketten uit onderzeeërs, terwijl tegelijk ook de modernisering van tactische nucleaire wapens voorrang krijgt.

Het rapport geeft indirect een negatief antwoord op de recente suggestie van enkele militairen en gaullisten dat de ,,Force de Frappe'', het nationale kernwapenarsenaal, te duur wordt en men daarom of naar samenwerking met de Bondsrepubliek moet streven op voorwaarde

dat deze uit de NAVO treedt, óf een Europese atoommacht moet opbouwen.

De hoofdlijnen van de Franse defensiepolitiek worden als volgt aangegeven: ,,nationale nucleaire inspanning. solidariteit met zijn geallieerden en de wil deel te nemen aan de verdediging van Europa onder het behoud van de vrijheid van analyse en besluit tegenover de Atlantische Alli=-tie, ten aanzien van de wenselijkheid het ogenblik en de aard van een eventuele inzet van zijn strijdkrachten in geval van crisis of conflict".

Voorrang krijgt de ontwikkeling van ,,de kracht en de geloofwaardigheid" van de strategische nucleaire middelen. De tactische nucleaire wapens verhogen de afschrikkende werking daarvan door de diversiteit van de gebruiksmogelijkheden.

De conventionele strijdkrachten verhogen de waarde van de Force de Frappe, zo blijkt uit het rapport, en beveiligen deze. Met nadruk wordt gesteld dat deze niet-nucleaire strijdkrachten ,,behalve voor diverse taken in Europa, ook geschikt moeten zijn om buiten Europa op te treden bij het verdedigen van Franse belangen".

Voor dit doel moet ,,de mobiliteit, de lenigheid in het gebruik en hun geschiktheid om verlerlei taken te vervullen", worden verhoogd.

Toegegeven wordt dat door extra uitgaven voor het personeel (o.a. voor salarisverhoging) het aankoopprogram voor het leger de laatste twee jaar achterop is geraakt.

De modernisering voor de volgende twee jaar omvat de volgende hoofdpunten:

- Prioriteit krijgen de nieuwe strategische wapens, de M-4 raketten op lange afstand met meerdere (7) atoomkoppen voor de rijf nucleaire onderzeeërs, die begin '85 ook de zesde, de „Inflexible", zullen worden geïnstalleerd.

- De in silo's op het Plateau d'Albion in Zuid-Frankrijk geplaatste raketten S-2 worden volgend jaar vervangen door S-3's met thermonucleaire ladingen die een veel grotere draagwijdte en nauwkeurigheid hebben. Tegelijk wordt bestudeerd hoe na 1990 deze strategische wapens zullen worden vervangen door raketten met mobiele lanceerbases of door Cruise-raketten.

- Ook worden de tactische nucleaire wapens versterkt door toevoeging van een vijfde escadron vliegtuigen die in '81 worden uitgerust met tactische atoomladingen van het type AN-52, terwijl tegelijk ook de marine dan tactische nucleaire wapens krijgt voor haar ,,Super Etendasds".

- Tenslotte wordt de tactische raket Pluton van het leger vervangen door een nieuwer systeem. Ook de nieuwe Mirage-2000 vliegtuigen worden voorzien van raketten met nucleaire kop op middellange afstand.

Men kan uit dit program opmaken dat de voorrang ligt bij het zoeken van een antwoord op de nieuwste tactische nucleaire wapens in Oost-Europa die ook binnen de NAVO aanleiding zijn voor de eis aan de Europese landen om nieuwe tactische wapens op hun gebied te installeren.

Tot '82 worden bovendien de vooslopige studies afgesloten en bouwprogramma's begonnen voor het gebruik van verkenningssatellieten en een verbindingsnet.

Het rapport wijst erop dat tot '82 het personeel in het leger kleiner zal worden terwijl dat van marine en luchtmacht gelijk blijft. Berekend wordt dat de defensie-inspanning van '76 tot dit jaar groeide van 3,41% van het Nationale inkomen tot 3,67% dus met 0,09% per jaar, en dat deze groei ook in de volgende twee jaar door zal gaan. *(NRC/H'blad)*

In maart vonden in Parijs grote demonstraties plaats op de Place de la République n.a.v. voorgenomen ontslagen in de Franse staalindustrie in het kader van de sanering van deze bedrijfstak.

VOORLOPIG GEEN HERENIGING LINKS

Op 20 september heeft een bespreking plaatsgevonden tussen een delegatie van de Franse communistische partij en een van de Franse socialistische partij.

In een gezamenlijk communiqué wordt het voortduren van de geschillen tussen beide partijen bevestigd, zowel t.a.v. de schuld voor de verkiezingsnederlaag als over ,,de belangrijkste problemen van deze periode". Wel wordt gezegd dat ,,in het kader van de klassenstrijd" de twee partijen overeenkomsten zullen bevorderen die op het ,,terrein van de strijd zelf zouden kunnen blijken". Die zouden dan ook kunnen leiden tot actie tegen te hoge belastingen door de gemeenteraden met een linkse meerderheid, aldus het communiqué.

Een socialistisch voorstel voor een non-agressiepact werd door de communistische delegatie afgewezen. ,,Dan zouden allerlei slagen onder de gordel geoorloofd zijn," aldus de communistische delegatieleider Fiterman. De bijeenkomst, bijna precies twee jaar na de breuk op 22 sept. 1977 in de Linkse Unie bij de onderhandelingen over het Gemeenschappelijk Program was een gevolg van een uitnodiging die de leider van de socialistische partij op 20 augustus aan de communisten heeft gedaan.

Voor Mitterand was de ,,mislukking" van de soberheidspolitiek van premier Barre, de inflatie, het dalen van de koopkracht en de steeds lagere populariteitscijfers voor president Giscard en premier Barre aanleiding tot zijn initiatief. *(Le* Monde, *NRC/H'blad)*

AFGHANISTAN

ONTWIKKELLINGEN SINDS MEI 1979

In aansluiting op het eerder vermelde (pag. 668 e.v.) deden zich in en rond Afghanistan de volgende ontwikkelingen voor.

S U waarschuwt Pakistan

Op 1 juni waarschuwde het Russische partij-orgaan de Prawda Pakistan tegen inmenging in Afghanistan: ,,Schending van Hfghanistans soevereiniteit, invallen door gewapende benden in het land vanuit Pakistan en pogingen in de regio een crisissituatie te scheppen, kunnen de USSR niet onverschillig laten. (. . .) De gebeurtenissen ontwikkelen zich in de richting van een conflict in de onmiddelliike nabijheid van onze grenzen. Äan de orde is het feit dat agressie wordt gepleegd tegen een land waarmee de USSR een gemeenschappelijke grens heeft", aldus de Prawda in een commentaar van Alexei Petrow. Niet alleen werd Pakistan ervan beschuldigd als uitgangsbasis voor de rebellen te dienen, maar het zou ook rechtstreeks deelnemen aan hun bewapening, opleiding en financiering.

Hoewel de Pakistaanse regering deze beschuldigingen ontkende — ook nu weer —, moesten de Pakistaanse leiders volgens de Prawda wel „op de hoogte zijn".

Pakistan meldde op 3 juni dat in de voorbije tien dagen duizenden vluchtelingen uit Afghanistan de grens hadden overschreden, zodat er nu bijna 100.000 in Pakistan verbleven.

Op 5 juni werd de Pakistaanse ambassadeur in Kaboel een Afghaanse protestnota overhandigd, waarin werd gesteld dat de Pakistaanse politie enkele dagen eerder een ,,niet-uitgelokte agressie" tegen twee grensdistricten had gepleegd. Op 6 juni meldde radio-Kaboel dat ,,als burgers verklede gewapende Pakistanen" op drie plaatsen Afghaans grondgebied hadden aangevallen: de grensprovincie Waziristan, de grensprovincie Mohammad en het gebied van Chitral.

Eveneens op 6 juni beweerde Pakistan dat Afghanen Mazar-e-Cheena hadden gebombardeerd, terwijl de Afghaanse ambassadeur in Islamabad een protestnota kreeg overhandigd, waarin de voortdurende Afghaanse beschuldigingen werden betreurd.

Uitbreiding strijd

Op 7 juni kwam de Afghaanse Opperste Verdedigingsraad, volgens radio-Kaboel, in de hoofdstad bijeen om de situatie te bestuderen na de ,,Pakistaanse aanvallen" op het land. Onder voorzitterschap van president Taraki onderzocht de raad hoe het defensieve potentieel van het land kon worden versterkt ,,in het licht van de Iraanse en Pakistaanse inmenging", aldus de radio, die daaraan toevoegde dat er nu werd gevochten in de provincies Paktia en Nangarhar. Daar zouden Afghaanse troepen zware verliezen hebben toegebracht aan de ,,Pakistaanse huurlingen".

Daarentegen meldden Afghaanse rebellen dat de Mohmand-stam een opmars naar Jalalabad. de hoofdstad van Nangarhar, ondernam en dat opstandige Waziri's en Zadranen sinds begin juni ,,grote overwinningen" op de regeringstroepen in Paktia hadden behaald. Tijdens één botsing in het district Urgun zouden 200 Afghaanse militairen en 9 Russische adviseurs zijn gedood.

In een interview met het te Parijs uitgegeven dagblad A l M o s t a k b a l verklaarde Ustad Burhanuddin Rabbani, de leider van de Jamaat-i-Islami, op 8 juni dat bij gevechten in Herat in maart 300 Russische officieren en experts waren gedood. Hij waarschuwde de SU voor ,,een nieuw Vietnam" in Afghanistan.

De W a s h i n g t o n P o s t (8-6) berichtte dat de gezinnen van de Russische adviseurs in Afghanistan sinds de gevechten in Herat waren gerepatrieerd, terwijl de gezinnnen van president Taraki en premier Amin eind mei naar de SU waren gestuurd.

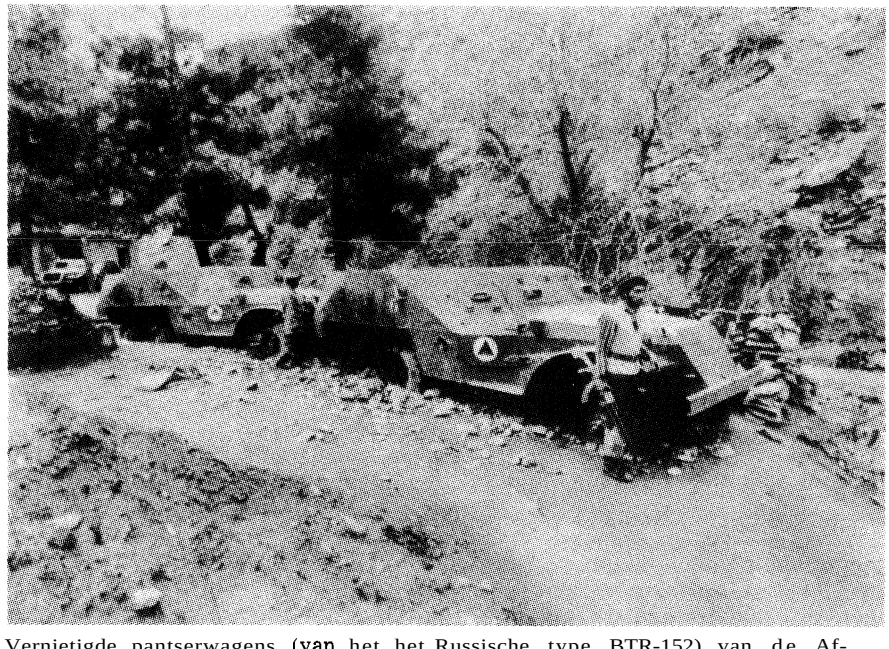
In Teheran verklaarde de leider van de Harekat Islami Afghanistan (de islamitische. beweging van Afghanistan), sjeik Mohammed Assef Mohseni (Quandhari), volgens L e M o n d e (12-6), dat 80% van het platteland in Afghanistan thans onder controle van de opstandige moslems stond, die nu hun acties uitbreidden tegen de steden, die nog onder controle van het Afghaanse leger stonden. Naar sjeik Mohseni stelde waren de opstandelingen tot bij Kaboel doorgedrongen en hadden zij Herat geheel geïsoleerd. Hij bevestigde dat daar ,,talrijke Russen waren gedood", maar hij stond sceptisch tegenover een aantal van 300. Wel zouden in heel Afghanistan verscheidene honderden Russen zijn gedood. Sjeik Mohseni bevestigde dat de Russische luchtmacht vanaf de basis Douchanbé in de republiek Tadjikistan aanvallen op stellingen van de rebellen uitvoerde.

In een interview met het Iraanse persbureau P a n a stelde sjeik Mohseni — volgens D P A 17-6 — dat er bij de gevechten in Afghanistan ca. 80.000 mensen door de regeringstroepen waren gedood en dat er ca. 60.000 politieke gevangenen waren.

Op 10 juni maakte radio-Kaboel bekend dat de algemene amnestie voor Afghaanse ballingen, die oorspronkelijk tot 28 mei gold (pag. 672/3), tot 1 juli was verlengd.

Betoging in Kaboel

Op 23 juni vond in de wijk Djodi-Mewan aan de rand van de oude stad van Kaboel een betoging tegen het bewind-Taraki plaats, waaraan niet meer dan 200 personen zouden hebben deelgenomen. Volgens radio-Kaboel zouden deze ,,huurlingen van de Iraanse fanatici" getracht hebben de ,,openbare orde te verstoren" en hadden zij op de politie, die ingreep, het vuur geopend. De radio meldde dat ,,de verraders spoedig door de veiligheidstroepen, met steun van de burgers van Kaboel, zijn vernietigd of aangehou-

Vernietigde pantserwagens (van het het Russische type BTR-152) van de Afghaanse regeringstroepen. (D e r S p i e g e l 11-6)

den". Volgens AFP zouden bij de botsingen ca. 50 personen zijn gedood, terwijl ten minste één Russische adviseur zou zijn omgekomen. Radio-Moskou bevestigde op 27 juni dat i.v.m. de onlusten honderden mensen in Kaboel waren gearresteerd.

Evacuatie gezinnen Amerikaanse diplomaten

Op 23 juli kondigde het Amerikaanse State Department aan dat met het oog op de groeiende onveiligheid in Afghanistan de gezinnen van alle Amerikaanse diplomaten in Kaboel zouden worden geëvacueerd. De ca. 100 personen zouden in de komende paar weken per lijnvlucht vertrekken. Woordvoerder Hodding Carter sprak van een voorzorgsmaatregel en hij wees erop dat Belgische en Franse toeristen enkele dagen eerder bij een schietpartij op de weg van Kaboel naar Peshawar waren gewond.

Op 24 juli verzocht de Afghaanse regering in nota's aan de ambassadeurs van de VS, China en Pakistan deze staten de omvang van hun diplomatieke missies in Kaboel in te krimpen. Het belang van die missies moest voortaan ,,evenredig" zijn aan het bedrag aan hulp dat elk van die staten aan Afghanistan verleende.
Vanuit Islamabad werd op 28 juli bericht dat de laatste dagen 23.000 vluchtelingen uit Afghanistan in Pakistan waren aangekomen, waardoor daar nu in totaal ruim 142.000 Afghanen hun toevlucht hadden gevonden.

Volmachten voor president. Wijziging kabinet

Op 28 juli meldde radio-Kaboel dat president Taraki de opperste leiding in de strijd tegen de moslem-rebellen op zich had genomen en daartoe een reeks volmachten had ontvangen voor wat betreft alle defensiezaken, incl. het opperbevel van de strijdkrachten. Premier Hafizullah Amin ,,zal de richtlijnen van de president uitvoeren en toezicht houden op het ministerie van defensie". Dat betekende dat Amin de portefeuille van defensie overnam van kolonel Aslam Watanyar, die nu opnieuw minister van binnenlandse zaken werd i.p.v. Sheryan Mazduryar. Deze verving Saheb Jan Sahrai als minister van grenszaken. Tegelijk stond premier Arnin de portefeuille van buitenlandse zaken af aan Shah Wali, de vice-premier en minister van gezondheid, die op zijn beurt de portefeuille van gezondheid overdroeg aan Saleh Mohammed Ziray, tot dusver minister van landbouw en landhervorming. Met deze portefeuille werd nu belast Abdullashid Jalili, die als minister van onderwijs werd opgevolgd door M. S Masoori. een nieuweling.

Muiterij in Kaboel onderdrukt

Op 5 aug. brak een muiterij uit onder de ca. 1.200 man regeringstroepen in het fort Bala-Hissar bij het centrum van Kaboel. Drie tanks verlieten de vesting in noordelijke richting naar het ,,Huis van het Volk", waar president Taraki met zijn adviseurs confereerde.
Op het vliegveld ten noordoosten van de stad werd alarm geslagen. Drie gevechtshelikopters van het type Mi-24 vlogen naar het fort en bestookten dat met raketten, terwijl twee Mig-21's boven het fort en de stad vlogen. Uit de voorstad Pul-i-Chakhri, het hoofdkwartier van de Afghaanse pantserbrigade, werden 18 tanks naar het fort Bala-Hissar gestuurd. De gevechten duurden 4 uur. Er vielen 427 doden volgens Der Spiegel (20-8): 311 opstandelingen en 116 militairen van de regeringstroepen.

Op 6 aug. verspreiddrn de autoriteiten in Kaboel pamfletten, waarin werd gesteld dat ,,de agenten van de reactie in Pakistan en Iran zijn weggevaagd", maar deze landen ontkenden elke betrokkenheid bij de opstand. In een op 7 aug. door de Prawda gepubliceerd bericht werd o.a. verklaard: ,,De reactie heeft zich verrekend. De veiligheidstroepen en eenheden van het Afghaanse leger boden vastberaden verzet tegen de vijanden van de revolutie. Binnen korte tijd verdedigden arbeiders, studenten en de actieve intelligentsia de stad".

Fusie rebellenbewegingen

Op 12 aug. verklaarden Afghaanse bronnen in Peshawar dat een pantserbrigade van het Afghaanse leger zich bij de moslem-rebellen had aangesloten. Deze brigade, die o.m. bestond uit 1.200 man en 8 tanks, zou aan een opmars naar Kaboel zijn begonnen.
Volgens een op 13 aug. te Peshawar gepubliceerd communiqué zouden vier van de voornaamste rebellenorganisaties na bijna een jaar van moeizame onderhandelingen op 11 aug. een fusie zijn aangegaan. De nieuwe organisatie, die de naam Teiman Atahad-Islami (zij die de eed hebben afgelegd om voor de Islam te strijden), zou omvatten: het Nationale Bevrijdingsfront (NLF) van Sibhatullah Mojaddedi, de Jamaat-i-Islami van Ustad Burhanuddin Rabbani, de Beweging van de islamitische revolutie van Maulavi Mohammadi en de Hezb-i-Islami van Maulavi Mohammed Yunus Khales. Maar twee belangrijke groepen deden niet mee: de Hezb-i-Islami van Gulbuddin Hekmatyar en de Islamitische Revolutie van Gilani.
Eveneens op 13 aug. deelde het NLF te Islamabad mee dat Afghaanse regeringstroepen op 12 aug. een opstand van de moslembevolking van Kandahar bloedig hadden onderdrukt. Aanleiding tot de opstand zou het bezoek van Russische burgers aan een heilige plaats in die stad zijn geweest, dat als profanatie was beschouwd. Er zouden 30 Russrn en 15 hen begeleidende Afghaanse officieren door de menigte zijn gelyncht.

Guerrilla van de Kuzara-stam

Onder de Huzara-stam in centraal Afghanistan (ten westen van Kaboel) bleek inmiddels ook een guerrillabeweging te zijn gevormd, de Itedadia Mujahedeen Islami Afghanistan (alliantie van islamitische strijders), onder leiding van het vroegere parlementslid Ali Barg. Deze verklaarde op 16 aug. dat zijn beweging al vier maanden lang tegen het bewind van Taraki streed, wat eerdere berichten over geregelde gevechten in Huzarajad bevestigde. (Tot dan toe werd de strijd tegen het regime in Kaboel voornamelijk gevoerd door de Pathanen uit Oost-Afghanistan.)
Volgens Barg beschikte zijn beweging nu over een strijdmacht van ca. 5.000 man, die hulp ontvingen van Oesbekische en Turkmeense stammen. Duizenden Huzara-dienstplichtigen uit het Afghaanse leger zouden naar de guerrillastrijders zijn overgelopen, waarna de regering de Huzara-eenheden naar het oosten van het land had verplaatst. Volgens Barg hadden zijn troepen in juni de plaats Bamiyan veroverd, maar hadden zij die na drie weken van hevige strijd moeten ontruimen.
Volgens Barg had de Huzarastam een gebied van 80.000 km2 (een achtste deel van Afghanistan) onder controle en waren Huzarastrijders de hoofdstad Kaboel tot op ca. 30 km genaderd.
Volgens een internationale functionaris, geciteerd in de IHT (16-E), zouden ca. 300 Huzara's kort tevoren op gruwelijke wijze door regeringsmilitairen zijn omgebracht.

Op 16 aug. meldden Afghaanse vluchtelingen in Pakistan dat moslemrebellen het district Tamir in de provincie Razmak hadden veroverd. In het naburige district Zarang zouden 34 leiders van de Khalq-partij na berechting door een islamitisch tribunaal zijn doodgeschoten.

Volgens Afghaanse vluchtelingen, aldus Le Monde (21-8) en de *NZZ* (23-8), zouden drie hoofdoffensieven tegen Kaboel aan de gang zijn: 1) vanuit de provincie Bamiyan; 2) vanuit de provincie Paktia; en 3) in de noordelijke provincie Kunduz, waardoor de hoofdweg van Kaboel naar de SU loopt. Zij zouden echter veroverde plaatsen moeilijk kunnen behouden door de bombardementen van gevechtsvliegtuigen en helikopters. Tevens maakte de Hezb-i-Islami toen de vorming van een ,,islamitische regering" in de ,,bevrijde" provincie Razmat bekend, waarin twee vroegere ministers uit het bewind van ex-president Daoed zouden zitting hebben. Voorts zouden Huzara-stamleden een eigen bestuur hebben ingesteld in de centrale provincies Bamiyan, Wodak en Woduzgan, aldus The *Guardian* (21-8).

Op 21 aug. verklaarde een woordvoerder van de Pakistaanse PNA, Barakullah Khan, te Lahore, dat ca. 50.000 Afghanen bij luchtaanvallen waren gedood, en op 24 aug. meldde het Pakistaanse persbureau PPI dat bij gevechten tussen Afghaanse rebellen en regeringstroepen tussen 10 en 14 aug. 900 militairen waren gesneuveld. Op 26 aug. verklaarde een woordvoerder van de Hezb-i-Islami Afghanistan dat rebellen op 22 aug. de hoofdstad van de provincie Konar, Asmar, na een beleg van vier maanden hadden veroverd. Ca. 1.000 regeringssoldaten waren gedood voordat de commandant zich met 1.200 man aan de rebellen overgaf.

Volgens rebellenkringen in Peshawar zouden Russische militaire adviseurs inmiddels het commando over de Afghaanse regeringstroepen hebben overgenomen. Het Pakistaanse blad *Jang* voegde daar op 29 aug. aan toe dat naast de adviseurs thans ook geregelde troepen Afghanistan waren binnengekomen. Deze in Afghaanse uniformen gestoken troepen zouden zijn samengesteld uit etnische minderheden — Huzara's en Oesbeken — die zowel in Afghanistan als in de SU leven.

Taraki in Havanna. Gesprek *met* president *Zia*

Op 7 sept. verklaarde president Taraki in Havanna, waar hij de conferentie van niet-gebonden landen bijwoonde (pag. 593 e.v.), dat er 1.431 Russische adviseurs in Afghanistan zijn, incl. tolken en artsen. Hij deelde mee dat twee van hen bij gevechten waren omgekomen. In totaal waren er volgens Taraki 3.660 buitenlandse adviseurs in Afghanistan.

Hij deelde voorts mee dat hij de vorige dag met de Pakistaanse president Zia ul Haq had gesproken over het probleem van de Afghaanse vluchtelingen in Pakistan. Hij wilde geen commentaar op de onderhandelingen leveren, maar meegedeeld werd dat beide landen hun dialoog zouden hervatten.

Taraki in Moskou

Op zijn terugreis van Havanna verbleef Taraki in Moskou, waar hij op 10 sept. door president Brezjnew werd ontvangen. Deze verzekerde Taraki volgens een gemeenschappelijk communiqué, dat ,,het bevriende Afghaanse volk, dat een legitieme strijd voert, altijd kan rekenen op de belangeloze hulp in alle opzichten van de SU". De SU was solidair met het Afghaanse volk ,,dat volhardend strijdt tegen de manceuvres van de krachten van het imperialisme en de reactie".

De nieuwe Afghaanse president Hafizullah Amin.

De Afghaanse leider Nur Mohammed Taraki (m.) bij zijn ontvangst te Moskou op 10 sept. door zijn Sowjet-ambtgenoot Brezjnew (r.) en minister van buitenlandse zaken Gromyko (l.).

Machtsovername door Hafizullah Amin

Op 14 sept. werden twee ministers door premier Hafizullah Amin ontslagen: kolonel Mohammed Aslam Watanyar (binnenlandse zaken) en kolonel Sheryan Mazduryar (grenszaken). Zij werden vervangen door resp. Faqir Mohammed Faqir en Sahib Jan Sahrai, terwijl radio-Kaboel, die dit nieuws op 15 sept. bekendmaakte, daaraan toevoegde dat de minister van verbindingen, Faiz Mohammed Ghulabgul, was vervangen door ingenieur Zarif. Voorts werd de dood bekendgemaakt van de chef van de veiligheidspolitie, majoor Syed Daoud Tarun.

Op 16 sept. meldde radio-Kaboel het aftreden van president Taraki ten gunste van Hafizullah Amin (zie pag. 668/1).

Persberichten maakten echter melding van een schietpartij op 14 sept. tussen aanhangers van Taraki en die van Amin, waarbij 50 à 60 mensen zouden zijn gedood. The Guardian (17-10) meldde vanuit diplomatieke bron in New Delhi dat Taraki na zyn terugkeer uit Moskou Amin had verzocht meer gezag te verlenen aan kolonel Watanyar en dat Taraki en Watanyar beide de vorming van een nationale regering hadden bepleit. Amin had de voorstellen verworpen en onmiddellijk stappen ondernomen om zijn persoonlijke veiligheid te versterken. Op 14 sept. 's morgens had Watanyar verscheidene militaire officieren naar het vroegere Argpaleis gestuurd om Amin te arresteren. De officieren werden door Tarun neergeschoten. De later gearriveerde Watanyar zou gewond zijn geraakt en zijn toevlucht hebben gezocht in een Oosteuropese ambassade. *(NZZ*, FAZ, The Guardian, Le Monde)

PAKISTAN

POLITIEKE ONTWIKKELINGEN SINDS TERECHTSTELLING BHOETTO. OPNIEUW UITSTEL PARLEMENTSVERKIEZINGEN. VERBOD POLITIEKE PARTIJEN

Hoewel de terechtstelling van ex-premier Bhoetto op 4 april (pag. 656/3) wel werd gevolgd door drie dagen van protestdemonstraties en onlusten in alle grote steden van Pakistan, bleef de door de Pakistan People's Party (PPP), Bhoetto's partij, aangekondigde volksopstand uit. De onlusten werden door militairen en politie bedwongen.
Niettemin vreesde president Zia ul Haq de PPP als grootste politieke macht in het land en stelde hij alles in het werk om deze partij uit te sluiten van de toegezegde parlementsverkiezingen.

Aankondiging algemene verkiezingen

Op 23 maart kondigde president Zia ul Haq aan dat op 17 nov. algemene verkiezingen zouden worden gehouden en dat hij daarna de macht zou overdragen aan een gekozen burgerregering. Zia verklaarde: ,,De belofte, die de strijdkrachten anderhalf jaar geleden deden, ie vandaag ingelost."
De geldende beperkingen t.a.v. politieke activiteiten zouden tot het begin van de verkiezingscampagne blijven bestaan. De politieke partijen, die aan de verkiezingen deelnamen, moesten zich houden aan een gedragscode, op grond waarvan bepaalde zaken, zoals de islamitische ideologie, de federale en parlementaire regeringsstructuur en provinciale autonomie, niet ter discussie stonden. De grondwet zou worden geamendeerd om de president voldoende gezag te geven om de constitutie tijdens een crisis te verdedigen en daarmee te verzekeren dat de macht niet in handen zou vallen van ,,een dictator of een persoon die zich als een dictator gedraagt" en dat de staat van beleg niet nodig zou zijn.

Aftreden PNA-ministers. Nieuw kabznet

Op 2 april kondigde de leider van de Pakistan National Alliance (PNA), Maulana Mufti Mahmud, aan dat de partij zijn dertien ministers uit de regering zou terugtrekken, omdat de doelstellingen van de PNA — invoering van het islamitisch recht en herstel van de democratie — waren bereikt. Op 5 april zei Maulana Mufti Mahmud dat de PNA niets van doen had met de terechtstelling van Bhoetto en deze liever bij de verkiezingen had willen verslaan. Volgens perscommentaren wilde de PNA zich door het aftreden van zijn ministers distantiëren van de terechtstelling en van het militaire bewind.

Op 15 april deelde de PNA haar voornemen aan president Zia mee, die het aftreden van de ministers op 17 april aanvaardde.

Op 21 april vormde president Zia een nieuw kabinet van officieren uit alle 3 krijgsmachtsonderdelen en ambtenaren. De portefeuilles werden als volgt verdeeld:

Buitenlandse zaken, gezondheid en bevolking, wetenschap en technologie, deelstaten en grensgebieden - president Zia ul Haq; defensie - Mir Ali Ahmad Talpur: arbeid en handwerk, zaken betreffende Kasjmir en het noorden, olie en natuurlijke hulpbronnen - luitenant-generaal - Faiz Ali Chisti*; huisvesting en bouwnijverheid, waterstaat en energie - luchtmaarschalk Inamul Haq Khan*; produktie en industrie - luitenant-generaal Ghulam Hassan Khan*; financiën, provinciale coördinatie en handel - Ghulam Ishaq Khan (voorheen financiën en planning); onderwijs - Mohammed Ali Khan of Hoti; voedsel, landbouw en cooperaties - schout-bij-nacht Mohammed Fazil Janjua*; binnenlandse zaken, religieuze zaken en minderheden, en politieke zaken - Mahmud Haroon (voorheen alleen binnenlandse zaken); Spoorwegen, plaatselijk bestuur en plattelandsontwikkeling - generaal-majoor Jamal Said Mian*; justitie en parlementszaken - Sharifuddin Pirzada (voorheen justitie); verbindingen - Mohyuddin Baluch; cultuur en toerisme - Javed Hashmi (voorheen staatsminister jeugd en studenten); voorlichting en omroep - generaal-majoor Shahid Hamid*; staatsminister voor exportbevordering - Hamid Habib; staatsminister voor sociale zaken - Mahmud Ali. (* = nieuw)

Van de zes nieuwe militaire leden van het kabinet waren er drie die ook reeds deel uitmaakten van het op 5 juli 1978 gevormde kabinet (zie pag. 158/1); lt.-gen. Chisti, lt.-gen. Hassan Khan en generaal-majoor Said Mian.

Tegelijk benoemde president Zia een aantal adviseurs. Adviseur voor constitutionele zaken met de rang van kabinetsminister werd de voormalige opperrechter Hamoodar Rahman. Adviseurs met de rang van staatsminister werden:
Buitenlandse zaken - Agha Shihi; hoger onderwijs - M. Afzal; zaken betreffende overzeese Pakistani - Muazzam Ali; gezondheid - Hakim Mohammed Syed; toerisme - Begum Waqarun Nisa Noon.

Bij de voorstelling van zijn kabinet zei president Zia dat dit tot taak zou hebben wet en orde in de periode vóór de verkiezingen te waarborgen. De staat van beleg zou worden gehandhaafd tot de nieuwe regering was geïnstalleerd. Voorts kondigde hij een amendement op de grondwet aan dat de strijdkrachten — ,,de enige garantie voor stabiliteit in het land" — een constitutionele rol moest verlenen, zodat zij ,,als er een politieke impasse optreedt, kunnen verschijnen, het probleem oplossen en vervolgens naar de kazerne terugkeren".

Vrijlating aanhangers Bhoetto

Tevens gaf de president te kennen dat de PPP aan de komende verkiezingen zou kunnen deelnemen. De weduwe van ex-premier Bhoetto, Begum Nusrat Bhoetto, zou ,,binnenkort" worden vrijgelaten.
Maar op 3 mei werd bericht dat mevr. Bhoetto en haar dochter Benazir, die in een politiewoning te Sihala werden vastgehouden, nog een maand onder huisarrest zouden staan.

Op 4 mei benoemde de centrale raad van de PPP mevr. Bhoetto tot partijvoorzitter voor het leven.
Mocht zij door het militaire regime uitgesloten worden van politieke activiteiten, dan zou het ambt worden opgedragen aan haar dochter Benazir en indien dat niet kon aan haar oudste zoon Murtaza, die inmiddels in Londen verbleef.

Op 21 mei werden vijf prominente aanhangers van wijlen Bhoetto in vrijheid gesteld, o.w. generaal Tikka Khan (de vroegere stafchef van het leger), Malik Saeed Hassan (opperrechter te Lahore) en de voormalige minister sjeik Rashid Ahmed.

Op 25 mei werd Begum Nusrat Bhoetto door het centrale comité

van de PPP als opvolger van haar man eenstemmig tot partijvoorzitter gekozen met Benazir als eventuele plaatsvervangster. Op 27 mei besloot het CC ter wille van het herstel van de democratie in Pakistan met ,,andere partijen en progressieve elementen" te gaan samenwerken en met het oog op de komende parlementsverkiezingen mogelijk een alliantie te vormen met de afgescheiden linkervleugel van de Nationale Democratische Partij. De PPP was ook bereid tot een gesprek met de regering over politieke kwesties, mits alle politieke gevangenen werden vrijgelaten.

Op 28 mei werden Nusrat en Benazir Bhoetto in vrijheid gesteld.

Terechtstelling *medebeklaagden* Bhoetto

Op 25 juli werden de vier mannen, die tegelijk met Bhoetto ter dood waren veroordeeld, door ophanging terechtgesteld: Mian Mohammed Abbas en Sufi Ghulam Mustafa in de gevangenis van Rawalpindi, Ashad Iqbal in Lahore en Rana Iftiqar Ahmed in Faisalabad.

Voorstel *i.z.* evenredige vertegenwoordiging verworpen

Op 23 juli werden voorstellen gepubliceerd, die president Zia aan de voornaamste politieke partijen had voorgelegd. Deze voorstellen behelsden de invoering van een systeem van evenredige vertegenwoordiging voor de helft van de 200 zetels in de Nationale Vergadering. De bedoeling daarvan was volgens de regering een meer billijke vertegenwoordiging in het parlement te verzekeren van partijen, wier kandidaten geen zetels hadden gewonnen maar die over een wijdverbreide steun beschikten.

Waarnemers zagen er echter een tegen de PPP gerichte maatregel in. De politieke partijen kregen tot 14 aug. de tijd om op de voorstellen te reageren.

Zij werden door bijna alle belangrijke partijen verworpen, aldus Reuter. Mufti Mahmud, de voorzitter van de PNA, zei op 12 aug. in Lahore dat de PNA de regering had verzocht de kwestie over te laten aan een toekomstig parlement.

Voorbereiding verkiezingen. Acties tegen PPP

Na een door president Zia bijeengeroepen vergadering van kabinetsleden, gouverneurs en legercommandanten liet de president in een toespraak tot de natie op 30 aug. doorschemeren dat de voor 17 nov. vastgestelde verkiezingen mogelijk zouden worden uitgesteld en dat een verbod van de PPP op handen was.

Zia onderstreepte dat vooraanstaande politieke en religieuze leiders, talloze intellectuelen en burgers hem hadden gesmeekt geen algemene verkiezingen te houden. Dezen hadden hem erop gewezen dat verkiezingen „noodlottig" voor het land zouden zijn.

,,Ik denk dat hun argumenten niet terzijde kunnen worden geschoven, omdat het gaat om patriotten die onze geschiedenis goed kennen," aldus Zia. Een formele beslissing stelde de president echter uit tot na zijn terugkeer uit Havanna, waar hij de topconferentie van niet-gebonden landen zou bijwonen (zie pag. 593 e.v.). Hij verklaarde: ,,Ik zal in de nabije toekomst op dit onderwerp terugkomen."

De president maakte bekend dat in september plaatselijke verkiezingen zouden worden gehouden, waarbij geen politieke partijen zouden worden toegelaten. De ,,vrije en eerlijke" verkiezingen zouden de eerste stap naar de democratie zijn en Zia sprak de hoop uit dat het volk alleen mensen met verantwoordelijkheidsgevoel zou kiezen.

Wat betreft de politieke partijen kondigde Zia een hele reeks beperkingen aan voor hun deelname aan verkiezingen, Elke partij moet geregistreerd worden bij de verkiezingscommissie. Hun ideologie moet ,,in overeenstemming zijn met die van Pakistan: verdediging van de orde, integriteit en onafhankelijkheid van het land". Ze mogen niet tegen de islamitische ideologie van Pakistan werken, geweld propageren of haat zaaien tegen de strijdkrachten. Alle partijen moeten jaarlijks interne verkiezingen houden en hun financiering openbaar maken. Elke partij, die geld uit het buitenland ontvangt, wordt verboden.

Terwijl hij ,,saboteurs" veroordeelde die ,,heimelijk moeilijkheden in het land voorbereiden", onthulde de president dat buitenlandse wapens waren ontdekt en politieke militanten gearresteerd. ,,Zij zullen er nooit in slagen hun duistere plannen te verwezenlijken," verzekerde hij.

Hoewel de president op geen enkel moment de PPP noemde, was het volgens waarnemers in Islamabad duidelijk dat de maatregelen en de waarschuwing slechts voor deze partij waren bedoeld.

Praktisch de hele Pakistaanse pers. die onder scherpe controle van de overheid staat, deed al dagenlang felle aanvallen op de PPP-leiders, in het bijzonder op Benazir Bhoetto.

Zij werd ervan beschuldigd de VS te hebben aangeboden af te zien van een atoombom voor Pakistan in ruil voor Amerikaanse druk om het leven van haar vader te redden. (Begin augustus had het Pakistaanse persbureau *PPI* melding gemaakt van de aanwezigheid van een kopie van een brief van Benazir aan haar broer Murtaz uit maart 1978, waarin zij het betreffende aanbod had geformuleerd. Maar in Xe later verspreide fotokopieën van de beweerde brief was echter van dit aanbod geen sprake.)

Op 2 sept. werd de 26-jarige Benazir Bhoetto, die aan de universiteiten van Oxford en Harvard studeerde, na een toespraak tot PPP-leden in Quetta gearresteerd en op drie punten in staat van beschuldiging gesteld: 1) zij had de strijdkrachten in diskrediet gebracht; 2) zij had getracht onrust te stoken, en 3) zij had een niet goedgekeurde politieke bijeenkomst gehouden. Op elk van deze vergrijpen stond een maximumstraf van 5 jaar gevangenis en 10 stokslagen.

Op 4 sept. maakte de PNA bekend de plaatselijke verkiezingen te zullen boycotten. De mededeling van president Zia van 30 aug. had een sfeer van onzekerheid over het doorgaan van de algemene verkiezingen geschapen. Maulana Mufti Mahmud, de PNA-leider, zei dat alle politieke partijen het erover eens waren dat zo spoedig mogelijk algemene verkiezingen moesten worden gehouden om de periode van de staat van beleg te bekorten en de macht aan de vertegenwoordigers van het volk over te dragen. De PNA verwierp het regeringsbesluit om vóór de algemene verkiezingen plaatselijke verkiezingen te houden en zij meende dat de regering een confrontatie met de politieke partijen op dit punt behoorde te vermijden.

Maar „geheel eensgezind" bleek de PNA niet. Op 13 sept. werd bekend dat de Moslem Liga o.l.v. de Pir van Pagaro (zie ook pag. 437/3-1977) haar aanhangers had opgeroepen zich voor de verkiezingen kandidaat te stellen, terwijl eerder al de Jamaat-i-Islami had verklaard aan de verkiezingen te zullen deelnemen.

Op 14 sept. maakte de PPP bekend dat de partij weigerde gevolg te

geven aan de eis van president Zia zich bij de verkiezingscommissie te laten registreren, alvorens aan de algemene verkiezingen te mogen deelnemen. De partij overwoog alle zetels door „Bhoetto-onafhankelijken" te laten betwisten. Vanuit de partij werd verklaard dat de registratieregel duidelijk tegen de PPP gericht was. Gesteld werd dat als de partij zich liet registreren, de verkiezingscommissie de kans zou krijgen niet alleen de PPP af te wijzen, maar automatisch ook de gelegenheid zou hebben alle PPP-leden een verbod op te leggen zich voor de verkiezingen kandidaat te stellen.
Inmiddels had president Zia op 13 sept. eigenmachtig de grondwet veranderd en het door hem voorgestelde systeem van evenredige vertegenwoordiging ingevoerd.

Volgens de N Z Z (25-9) had het Pakistaanse systeem met het Westduitse stelsel, dat naar Zia verklaarde als voorbeeld had gediend, slechts de 5%-clausule gemeen. De kiesdistricten bleven ongewijzigd en net als vroeger worden de stemmen op een kandidaat uitgebracht, maar die gelden nu automatisch ook voor zijn partij. De totale stemmen voor iedere partij in elk van de vier provincies beslissen vervolgens over het aantal verworven parlementszetels. Binnen elke partij zal een ranglijst van de kandidaten, overeenkomstig het verkregen stemmenaandeel in hun respectieve kiesdistricten, worden opgesteld, die maatgevend voor de verdeling van de zetels aan de gegadigden is. De kandidaten, die in hun kiesdistricten weliswaar de meeste stemmen hebben gekregen, maar op de ranglijst van hun partij te laag staan, vallen af.
Het nieuwe kiesstelsel was volgens de N Z Z geheel op de wensen van president Zia afgestemd. De PPP zou er het meest onder te lijden hebben, omdat viel aan te nemen dat deze partij in de provincies Pendsjaab en Sind in de meeste kiesdistricten succes zou boeken. De nieuwe regeling zou voordelig zijn voor de middelgrote partijen, die tot dusver slechts in betrekkelijk weinig kiesdistricten de meeste stemmen op zich wisten te verenigen.

Op 19 sept. bepaalde president Zia per decreet dat bij de algemene verkiezingen van 17 nov. slechts personen kandidaat mochten zijn die tot een bij de verkiezingscommissie ingeschreven partij behoorden, d.w.z. dat alle ,,onafhankelijke" kandidaten werden uitgesloten.

Plaatselijke verkiezingen

Op 25 sept. vonden de eerste plaatselijke verkiezingen sinds 15 jaar in Pakistan plaats. Hoewel de kandidaten bij deze verkiezingen voor dorps-, districts- en gemeenteraden officieel geen band met een politieke partij mochten hebben, was hun voorkeur in vele gevallen natuurlijk bekend. Vaak konden de stemgerechtigden uit diverse „Awam-Dost"-kandidaten, zoals de Bhoetto-aanhangers zich noemden, kiezen. Volgens niet-officiële gegevens, aldus de FAZ (16-10), behaalden deze PPP-kandidaten in Pendsjaab en Sind 60 à 70% van de stemmen en in de North-West Frontier Province (NWFP) meer dan 50% — wat zelfs onder Bhoetto nooit was gelukt. Ondanks gewelddadigheden — die minstens 12 doden en een honderdtal gewonden vergden, vooral in Sind en Pendsjaab — en de boycotoproep van de PNA was de opkomst hoog.

Op de verkiezingsdag werd tegen Begum Nusrat Bhoetto een aanklacht ingediend door de autoriteiten in Karachi. Zij werd ervan beschuldigd illegaal te hebben deelgenomen aan politieke activiteiten. (Zij had de vorige dag uit naam van de PPP alle politieke partijen opgeroepen zich tegen de ,,ondemocratische" bepalingen i.v.m. de algemene verkiezingen te verzetten.)

Na de plaatselijke verkiezingen deed president Zia een aantal uitspraken, die wezen op een eventueel uitstel van de algemene verkiezingen. Op 24 sept. reeds verklaarde hij te Multan niet te geloven in verkiezingen om wille van de verkiezingen. ,,Belangrijker is, wat deze verkiezingen opleveren en hun werking op de nationale identiteit en solidariteit." De macht zou slechts dan door de militairen na de verkiezingen worden overgedragen, als verzekerd was dat de toekomstige regering ,,in staat is de nationale integriteit te handhaven en de Nizam Islam (islamitische orde) door te zetten". De geldigheid van de verkiezingen zou van twee zaken afhangen: in de eerste plaats hoeveel partijen kandidaten stelden en in de tweede plaats of de opkomst ten minste 50 à 60% bedroeg.

Op 26 sept. liet president Zia in een rede te Quetta doorschemeren, dat hij de algemene verkiezingen zou annuleren, ,,als het nationale belang dat eiste". Bij de huidige stand van zaken, met 32 a 35 partijen, was geen partij in staat een regering te vormen, zo merkte hij op.
Luchtmaarschalk Asghar Khan, de leider van de Tehrik-i-Istiqlal, die als premier na de verkiezingen werd gedoodverfd, noemde deze verklaring van president Zia op 27 sept. ,,belachelijk" en hij stelde dat zijn partij het mandaat van het militaire bewind na 17 nov. niet zou erkennen.
Na het verstrijken van de registratietermijn werd op 3 okt. bekend dat 56 kleinere partijen zich hadden laten registreren, waarvan 44 een overzicht van hun financiële positie bij de verkiezingscommissie hadden ingediend. De PPP, PNA en NDP hadden zich niet laten registreren.
Van de 56 partijen die zich wel hadden laten registreren, werden slechts 16 toegelaten tot de algemene verkiezingen en alleen die partijen mochten kandidaten stellen. Verzoeken tot nominatie van leden van de PPP en de PNA werden door de verkiezingscommissie afgewezen.

Op 9 okt. verlengde president Zia de registratietermijn en liet hij enkele van de omstreden voorwaarden vallen om de PNA in staat te stellen alsnog aan de verkiezingen deel te nemen. Maar deze weigerde dit, omdat de president zich nu niet uitsprak over de verkiezingsdatum
Er volgde een impasse, die president Zia op 16 okt. doorbrak.

Uitstel verkiezingen. Verbod politieke *partijen*

Op 16 okt. 's avonds deelde Zia in een toespraak tot de natie mee dat de parlementsverkiezingen ,,voor onbepaalde tijd" waren uitgesteld. Alle politieke partijen en activiteiten alsmede stakingen werden verboden. Een strenge perscensuur werd ingesteld en de staat van beleg werd verscherpt. Vonnissen van militaire tribunalen konden niet langer door civiele gerechtshoven worden opgeheven. De president concludeerde: ,,Ik hoop dat deze stappen het land in staat zullen stellen te herstellen van de ongelooflijke situatie waarin het verkeert en een nieuw tijdperk te betreden, waarin investeerders niet bevreesd zijn voor investeringen, ouders niet bevreesd zijn om hun kinderen naar school te sturen en kiezers niet bang zijn voor het aan de macht komen van politici."
De volgende dag werden ten minste 50 politici onder huisarrest geplaatst. o.w. Begum Nusrat Bhoetto, Benazir Bhoetto en ex-luchtmaarschalk Asghar Khan, terwijl Mustafa Khar, de voormalige gouverneur van Pendsjaab, bij verstek tot 14 jaar gevangenisstraf werd veroordeeld en zijn hele bezit werd geconfisqueerd. (NZZ, FAZ, Le Monde, *The* Guardian, *NRC/H'blad)*

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

SOCIALISTISCHE REGERING IN DENEMARKEN

Verbetering van de positie van de sociaal-democraten, grote vooruitgang bij de conservatieven en kleine winst voor de Socialistische Volkspartij, de radicalen en de liberalen en de verdwijning van de communisten, zijn de onverwachte resultaten van de vervroegde verkiezingen in Denemarken, die op 23 oktober zijn gehouden.
De oorzaak van deze verkiezingen was het uiteenvallen van de sociaal-democratische-liberale coalitie onder aanvoering van de sociaal-democraat Jörgenscn op 27 september (pag. 630/2).
Koningin Margrethe heeft op 24 oktober de sociaal-democraat Jörgensen opdracht gegeven een nieuwe regering te vormen en deze heeft op 26 oktober de samenstelling van een sociaal-democcratisch minderheidskabinet bekendgemaakt dat in het 179 leden tellende parment op de steun van 70 afgevaardigden kan rekenen. In het nieuwe kabinet zitten voornamelijk politici die ook al deel uitmaakten van het laatste kabinet.

De samenstelling van de nieuwe regering-Jörgensen is als volgt:

Premier - Anker Jörgensen; buitenl. zaken - Ole Olensen; defensie - Soergaard; energie - Nielson; financiën - Jacobson; visserij en landbouw - Dalsager; milieu - Nôrgaard; arbeid - Auken; woningbouw - Olsen; godsdienst - Matthiassen; onderwijs - Dorte Bennedsen; ontwikkelingssamenwerking - Lise ostergaard, Groenland - Hansen; sociale zaken - Ritt Bjernegaard handel - Jensen; binnenl zaken en justitie - Rasmussen; belasting - Hjörtnas; verkeer - Knudsen

Bij een vergelijkenderwijs geringe opkomst, slechts 85,1%, zijn de sociaal-democraterr als sterkste partij naar voren gekomen.
Algemeen wordt dit in de pers als een ,.persoonlijk succes" van Jörgensen gewaardeerd.
Volgens de *NZZ* van 26-10 zijn vele zwevende kiezers sedert de protestverkiezingen van 1973, waaruit de antibelastingpartij van Glistrup als grote overwinnaar tevoorschijn kwam, weer teruggekeerd naar de traditionele partijen. Met uitzondering van de linkse socialisten, hebben alle protestpartijen, Glistrups Vooruitgangspartij, Erhard Jacobsens centrum-democraten alsmede de christelijke volkspartij van Jens Möller verliezen geleden.
Van dit verschijnsel hebben in de eerste plaats de conservatieven van Poul Schluter geprofiteerd en in mindere mate de liberale Venstre. De conservatieven zijn nu bijna net zo sterk als de liberalen.
De aanzienlijke vooruitgang van de conservatieven laat de beide kleinere „klavertjevier" partners gedecimeerd achter.
De ,,klavertjevier" partners zijn de liberalen, de conservatieven, de centrum-democraten en de christen-democraten. Zij besloten aan het begin van de verkiezingscampagne een pact te sluiten, dat bekend is onder de naam „Kleeblatt", klavertjevier.
De centrum-democraten hebben 5 zetels verloren en zijn op 6 gekomen, terwijl de christen-democraten 1 zetel ve loren.
De anti-belastingpartij van Mogens Glistrup is van op één na de grootste partij teruggevallen tot de vierde en is met de geheel uit het parlement verdwenen communisten de grootste verliezer van deze verkiezingen.
Waarnemers zijn van mening dat hiermee het begin van het einde van deze partij is aangekondigd.

De leiders van de grote politieke partijen bijeen na het bekendworden van de resultaten van de algemene verkiezingen: v.l.n.r. Anker Jörgensen (soc. dem.); Henning Christophersen (lib.); Poul Schluter (cons.) en Mogens Glistrup, Vooruitgangspartij.

De Vooruitgangspartij is in de eerste plaats de partij van Mogens Glistrup. Deze voormalige hoogleraar in het belastingrecht stroomde in 1973 met 28 zetels het parlement binnen en heeft sindsdien zijn partij als de op de sociaal-democraten na grootste partij weten te handhaven, aldus T r o u w in een voorbeschouwing op de verkiezingen (23-10).
De fractie van Glistrup kan echter niets anders doen dan een stem uitbrengen Geen van de andere partijen wenst de Vooruitgangspartij bij de kabinetsformatie te betrekken, of zelfs maar in het parlement samen te werken met Glistrup. Aan de vooravond van de verkiezingen nog stelde de leider van de conservatieven, Poul Schluter samenwerking met de Vooruitgangspartij is onmogelijk omdat zij een extreem en wereldvreemd programma heeft en een koude-oorlogssituatie tussen de linkse en niet linkse partijen zal veroorzaken. En ook de andere grote burgerlijke partij. de liberalen, stelt onomwonden: dat nooit, als samenwerking met Glistrup ter sprake komt.
Daarbij komt nog dat tegen Glistrup een proces loopt in verband met zijn weigering belasting te betalen.
Binnen de Vooruitgangspartij beginnen echter steeds meer stemmen op te gaan voor een serieus programma, waarmee men ook voor andere partijen aanvaardbaar zou worden.

Het verdwijnen van de communisten uit het parlement moet, aldus de *NZZ* (26-10) geenszins als een ruk naar rechts worden opgevat.
Veel meer schijnt het dat een groot deel van de jonge kiezers dat voor het eerst naar de stembus ging, de kiesgerechtigde leeftijd is onlangs verlaagd tot 18 jaar, voor uiterst linkse partijen heeft gekozen.
De Socialistische Volkspartij kreeg er 5 zetels bij en heeft er nu 10.
Volgens deskundigen is deze winst grotendeels te danken aan de jonge kiezers De Linkse Socialisten, die

Weekblad 48ste jaargang No. 2509, pag 30895-30910

als tweede de voorkeur hadden van de jeugdige kiezers, wonnen 1 zetel en hebben er nu in totaal zes. De Radicale Liberalen wonnen verrassenderwijs 4 zetels en komen op 10 in totaal.

Verkiezingscampagne

Aanleiding tot de vervroegde verkiezingen was de onenigheid tussen de sociaal-democraten en de liberalen over de noodzakelijke economische maatregelen om de Deense economie te saneren. De economie stond dan ook in het middelpunt van de verkiezingscampagne.

Alle twaalf politieke partijen die aan de campagne deelnamen, maar ook de vakbonden, de ondernemers en de leiding van de centrale bank waren het erover eens dat de broekriem strakker aangehaald moet worden.

Niet alleen de directeur van de centrale bank, Erik Hofmeyw, die herhaaldelijk en met veel klem vergaande saneringsmaatregelen heeft bepleit, en de werkgevers, maar ook de burgerlijke en sociaal-democratische sprekers in de verkiezingscampagne spraken openlijk van de daling van het reële inkomen.

De vakbonden met 1,2 miljoen leden zijn bereid hun aandeel daarin bij te dragen als daartegenover ,,economische democratie" wordt ingevoerd.

In duidelijke bewoordingen heeft de overkoepelende organisatie LO, onder leiding van Thomas Nielsen, een geleidelijke medecontrole over de economie en de economische politiek geëist alsmede de oprichting van een zgn. centraal fonds, waarin 10% van de ondernemerswinst gestort moet worden. Bij de huidige stand van zaken zou dit fonds slechts ruim f 320 mln bevatten, maar de werkgevers zien er een duidelijk begin van te grote vakbondsmacht in.

Deze controverse lag ook ten grondslag aan het uiteenvallen van de sociaal-democratische — liberale coalitie.

Verkiezingsuitslag

De uitslag van de verkiezingen van 23 okt. luidt:

Partijen	Stemmen (%)	Zetels
Soc. democraten	38,3 (+1,2)	70 (+5)
Liberalen	12,5 (+0,5)	23 (+2)
Conservatieven	12,5 (+4)	22 (+7)
Vooruitgangspartij	11 (—3,6)	20 (— 6)
Soc. Volkspartij	5,9 (+2,1)	10 (+3)
Rad. Liberalen	5,4 (+1,8)	10 (+4)
Centrum Democraten	3,2 (—3,2)	6 (—5)
Linkse Socialisten	3,6 (+0,9)	6 (—1)
Georgisten	2,6 (—0,7)	5 (—1)
Christen-Democraten	2,6 (—0,8)	5 (—1)
Communisten	1,9 (—1,8)	0 (—7)
Maoïsten	0,4	

(NZZ, FAZ, Le Monde)

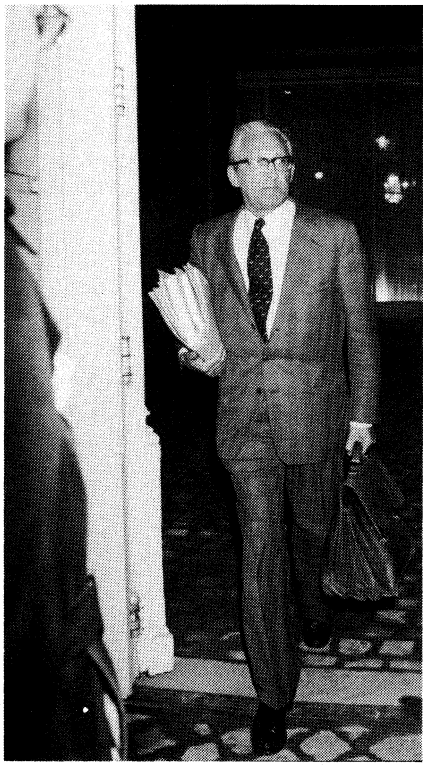
WEST-EUROPA

BELGIË

NIEUWE PSC-VOORZITTER. KABINETSWIJZIGI G

Het bestuur van de Parti Social Chrétien deelde op 8 okt. mede dat vice-premier Paul vanden Boeynants verkozen werd tot partijvoorzitter. De verkiezing gebeurde schriftelijk en via de post; alle partijleden konden eraan deelnemen. Vanden Boeynants behaalde 65,62% van de 25.648 geldig uitgebrachte stemmen, tegen 34,38% voor Gerard Deprez, enig tegenkandidaat en kabinetschef van de vicepremier.

Vanden Boeynants kreeg als voorzitter van de CEPIC, de rechtervleugel van de PSC, tijdens de rustige verkiezingscampagne openlijke kritiek te horen van de Démocratie Chrétienne (DC), de linkervleugel

José Desmarets werd geboren te Schaarbeek op 16 september 1925, studeerde rechten te Leuven, werkte aanvankelijk in het kader van de christelijke vakbeweging, o.m. als hoofdredacteur van het dagblad ,,La Cité", stapte dan over naar het bedrijfsleven, waar hij directie-functies ging bekleden in de Vereniging van electriciteitsbedrijven van België. Hij evolueerde aldus van de linkervleugel naar het centrum van de PSC. Zijn politieke loopbaan begon in 1965, toen hij schepen werd in de gemeente Ukkel. In 1971 werd hij kamerlid voor Brussel, sedert 1974 leidde hij de PSC-fractie in de Kamer.

Philippe Maystadt werd geboren te Verviers op 14 maart 1948, studeerde rechten en economische wetenschappen te Leuven en behaalde in Los Angeles (VS) een ,,mastership" in administratief recht. Van 1974 tot 1977 werkte hij als adviseur op het kabinet van minister Califice (arbeid en tewerkstelling en ook Waalse zaken). Op 10 maart 1977 werd hij kamerlid van de PSC voor Charleroi. In de partij behoort hij tot de linkervleugel.

die partij koos voor Deprez. (Voor de biografie van Vanden Boeynants zie pag. 243/3.)

Variden Boeynants, die ten gevolge van zijn verkiezing ontslag nam uit het kabinet, werd op 15 okt. als vice-premier en minister van defensie opgevolgd door José Desmarets, voorzitter van de PSC-kamerfractie.

Bij die gelegenheid werd nog een andere wijziging aan de samenstelling van het kabinet aangebracht. Antoine Humblet (PSC), staatssecretaris voor het Waalse gewest, nam ontslag om voorzitter te worden van de Waalse Investeringsmaatschappij en werd opgevolgd door kamerlid Philippe Maystadt.

OPENING PARLEMENTAIRE JAAR

Bij het begin van het parlementaire jaar, op 9 okt., werden R. Vandekerckhove en Ch. F. Nothomb bij handgeklap herkozen resp. tot voorzitter van de Senaat en van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Op 16 okt. werden R. Boel en L. Hurez, insgelijks bij handgeklap, herkozen tot voorzitter van de Nederlandse resp. Franse cultuurraad. In de Raad van de Duitse cultuurgemeenschap werd A. Gehlen tot voorzitter herkozen met 18 van de

25 stemmen. De kandidaat van de PDB, Scholze, kreeg 7 stemmen.

WERKTIJDVERKORTING IN OPENBAAR AMBT

Het politieke kernkabinet heeft op 9 okt. een beslissing getroffen i.v.m. de werktijdverkorting voor de ca. 100.000 ambtenaren van de ministeries en de 180.000 ambtenaren van de niet-technische parastatalen.
De regering blijft op het standpunt dat de werktijd gespreid moet blijven over vijf werkdagen tot de vrijdagavond. De verkorting heeft betrekking op 24 minuten per dag.
De 38-urenweek wordt m.i.v. 1 okt. 1979 ingevoerd, met dien verstande dat via een systeem van glijdende werktijden die 24 minuten kunnen worden gebundeld tot een compensatietijd van twee uur per week of vier uur per veertien dagen. De nieuwe omzendbrief die de werktijdverkorting concreet moet regelen, wordt verstuurd, zodra met de vakbonden een akkoord bereikt is over de controle op de aanwezigheid.

Het beginsel van de werktijdverkorting tot 38 uur m.i.v. 1 okt. 1979 werd voor de eerste maal opgenomen in de zesde CAO 1978-79 van 3 mei 1978. De toenmalige minister voor het openbaar ambt, Hurez, stelde in sept. 1978 dat de verkorting moest worden gespreid over een week van vijf volle dagen. Onder het kabinet-Martens kwam het daarover tot een discussie met de vakbonden die, met de steun van minister Calewaert (openbaar ambt), aandrongen op z.g. compensatie-namiddagen en zelfs compensatiedagen, waarbij zij argumenten voor een ingekorte werkweek zochten op het vlak van de energiebesparing, de bevordering van het weekeindtoerisme, het afzwakken van de pendelarbeid enz. De regering, die niet akkoord ging met Calewaert, liet echter weten dat een vermeerdering van het aantal vrije dagen niet verantwoord was,

Na nieuwe besprekingen werd tenslotte op 9 okt. een vergelijk gevonden. Het opsparen van de 24 minuten tot een halve dag maximum per veertien dagen, werd aanvaard. Het opsparen tot een volle dag blijft verboden. Tegen het einde van 1979 zal voor het hele openbaar ambt opnieuw worden onderhandeld over de uitbreiding van de glijdende werktijd en over de opvulling en de uitbreiding van de personeelskaders, die gekoppeld zijn aan de verkorting van de werktijd.

OOSTENRIJK

WIJZIGING SAMENSTELLING REGERING

Begin oktober heeft de minister. van gezondheid, Ingrid Leodolter, haar ontslag ingediend nadat bondskanselier Kreisky haar eerder openlijk politieke onbekwaamheid had verweten. Mevrouw Leodolter, chef-arts in een Weens ziekenhuis, was verscheidene malen ernstig bekritiseerd; de laatste maal omdat zij een grote opdracht voor een onderzoek over de daling van de ziekenhuiskosten zonder openbare inschrijving aan een firma heeft gegeven waarvan de eigenaars bepaalde relaties met andere leden van de regering onderhielden.

Op 12 okt. heeft de bondskanselier wijzigingen in de samenstelling van de regering bekendgemaakt. Deze wijzigingen werden verwacht omdat na de parlementsverkiezingen van 6 mei (pag. 542 e.v.) het laatste kabinet-Kreisky ongewijzigd opnieuw beëdigd was. Bij die gelegenheid werd al aangekondigd dat in de herfst nieuwe benoemingen gedaan zouden worden.

De wijzigingen van oktober zijn beperkt gebleven tot het ruilen van functie van twee ministers en de opname van vier vrouwelijke staatssecretarissen in het kabinet Dezen kregen de posten vrouwenzaken, consumentenvoorlichting, woningbouwproblemen en sociale problemen van de werkende vrouw Voortaan zullen zes in plaats van drie vrouwen tot het kabinet-Kreisky horen, ook al heeft, na het ontslag van Ingrid Leodolter, slechts één vrouw, de minister voor wetenschap en research, Herta Firnberg, de rang van minister.

De nieuwe ministers zijn de vicepresident van de vakcentrale en voorzitter van de machtige bond van metaalarbeiders, Karl Sekanina, die minister van woningbouw wordt en tegelijkertijd zijn vakbondsfuncties behoudt, en Herbert Salcher als nieuwe minister voor gezondheid en milieu. Salcher was socialistisch partijvoorzitter en plv. Landeshauptniann (premier) van Titol. (FAZ, NZZ)

PARLEMENTSVERKIEZINGEN IN TIROL, OBERÖSTERREICH, KÄRNTEN EN VORARLBERG

Op 30 sept. zijn in Tirol, één van de bondsstaten, verkiezingen gehouden voor de Landtag, het landsparlement. Deze werden ruimschoots gewonnen door de dsterreichische Volkspartei (ÖVP), al jarenlang de grootste partij in Tirol.
De partij kreeg ruim 63% van de stemmen en daarmee 25 afgevaardigden. De socialistische SPÖ, die er veel aan gelegen was de meerderheid van de confessionelen teniet te doen. kreeg 10 zetels en de liberale FPÖ 1 zetel.
Een groot deel van het succes van de ÖVP is te verklaren uit het optreden van Landeshauptmann (premier) Eduard Wallnöfer, die het land sedert 16 jaar regeert.
In de landen Oberösterreich en Kärnten zijn op 7 okt. landdagverkiezingen gehouden. In Oberösterreich werden deze gewonnen door de ÖVP, toch al de grootste partij in dit land, en in Kärnten kwamen de socialisten als grootste partij uit de bus, ook hier een bevestiging van een bestaande situatie.
De zetelverdeling in het parlement van Oberösterreich is: 29 ÖVP, winst van 1 zetel ten nadele van de SPÖ die 23 zetels kreeg, en 4 zetels voor de FPÖ.
In Kärnten bleef alles bij het oude: SPÖ 20 zetels, ÖVP 12 en FPÖ 4 zetels. De uitslag in Oberösterreich was met veel spanning tegemoet gezien. Er werd mee gerekend dat de socialisten een meerderheid zouden halen. De industrialisering van dit land is de laatste tijd sterk toegenomen en steden als Linz, Steyr en Wels zijn de grote industrie-agglomeraties van Oostenrijk en de arbeiders neigen altijd meer naar het socialisme.
De ÖVP heeft door een goede campagne de socialisten, die de openlijke steun van bondskanselier Kreisky kregen, de wind uit de zeilen genomen. De OVP-premier Ratzenböch geldt dan ook als de overwinnaar van de verkiezingen.
In Kärnten was de spanning geringer. Het stond van tevoren al vast dat de socialistische premier Wagner de overwinnaar zou zijn.

Aanslag in Kärnten

Twee weken voor de verkiezingen werd een bomaanslag gepleegd op het gemeentehuis van Volkermarkt in Kärnten, waarbij de bovenste verdieping, in gebruik als Heimatmuseum, verwoest werd. Daarbij weiden drie personen, onder wie de bewaker, zwaar gewond.
Aanvankelijk verkeerde men in het ongewisse over de daders en hun motieven maar later maakte de politie bekend dat de twee andere slachtoffers geen Italiaanse toeristen waren zoals aanvankelijk meegedeeld werd, maar twee Joegoslaven uit Ljubljana en dat zij zeer

waarschijnlijk de aanslag hadden uitgevoerd.
In het museum was een tentoonstelling ter herinnering aan de door Kärnten tussen 1918 en 1920 gevoerde acties om te voorkomen dat het gebied bij het koninkrijk Joego-Slavië ingelijfd zou worden.
Door de Slavische minderheid in Kärnten, die al enkele jaren actie voert voor een gelijkberechtiging van haar taal, zou deze tentoonstelling als discriminerend ervaren zijn.

Autonomiebeweging in Vorarlberg

Op 21 okt. zijn landdagverkiezingen gehouden in Vorarlberg, waarbij de twee grote partijen OVP en SPO weliswaar enige stemmenwinst ten nadele van de liberalen mochten boeken, maar waaruit geen verandering in de zetelverdeling in het parlement resulteerde. De ÖVP behoudt haar 22 zetels, de socialisten hun 10 en de FPÖ haar 4 zetels.
De Volkspartij kreeg 0,5% meer (57,5%), de socialisten 1,5% meer (29%) en de FPÖ viel terug naar 12,5%. De positie van de premier, Herbert Kessler (ÖVP), die al 15 jaar aan het bewind is, was onbetwistbaar.
De verkiezingscampagne werd overheerst door het initiatief van het comité-Pro Arlberg, dat half september met een petitie voor een eigen statuut voor Vorarlberg in de openbaarheid was gekomen. In het memorandum werd autonomie op het gebied van het onderwijs, de belastingheffing, het sociale-verzekeringsstelsel, radio en televisie geëist.
De bevolking van Vorarlberg, de westelijke bondsstaat, voelt zich nogal anders dan de rest van Oostenrijk, maar het initiatief van het comité heeft toch weinig gehoor gevonden, wat zou blijken uit de lichte teruggang voor de liberalen die zich achter de eisen van het comité hadden gesteld en de kleine winst van de socialisten, verklaarde tegenstanders van het initiatief. Toch zal in de toekomst een referendum over het initiatief worden gehouden. (FAZ, NZZ)

OPNIEUW DISCUSSIE OVER KERNENERGIE

In Oostenrijk is de discussie over het gebruik van kernenergie opnieuw opgelaaid toen half augustus vakbondsvoorzitter Anton Benya, een prominent vertegenwoordiger van de pro-kernenergie lobby met het voorstel kwam om een nieuw referendum te houden over de ingebruikname van de kerncentrale Zwentendorf. In november 1978 is per referendum besloten deze centrale niet in gebruik te nemen (pag. 56/3).
Benya, een van de invloedrijkste figuren in de regerende socialistische partij, zei dat wijzigingen in de energiesituatie in de wereld het noodzakelijk maken, om de kwestie kernenergie opnieuw in beschouwing te nemen. Volgens Benya zal de meerderheid van de vakbondsleden dit keer voor kernenergie stemmen.
Een andere belangrijke vertegenwoordiger van de socialistische partij, Karl Blecha, beriep zich op de uitslag van een opiniepeiling waaruit bleek dat vóór het referendum van vorig jaar, en eveneens drie weken erna, een meerderheid voor de kerncentrale zou hebben uitgesproken. Uit de cijfers bleek ook dat 60% van alle Oostenrijkers in overeenstemming met de partijlijn hadden gestemd.
Benya's verklaring veroorzaakte een storm van protest van politici van de oppositie en van anti-kernenergie en milieugroeperingen.
De nieuwe leider van de Volkspartei, Alois Mock, zei dat hij de uitslag van het referendum als bindend beschouwde, en voegde hieraan toe: ,,Het getuigt van een twijfelachtige opvatting van democratie om deze beslissing een jaar na het referendum te willen vernietigen".
Een organisatie die zich Vakbondsleden tegen kerncentrales noemt, zei dat er niets veranderd is sinds het referendum. ,,Kernenergie is nog steeds de meest gevaarlijke, en ook de duurste bron van energie" aldus een woordvoerder van deze club.
De leider van de ,,Nee tegen Zwentendorf"-campagne, prof. Alexander Tollmann, klaagde: ,,Je kunt toch niet net zo lang blijven stemmen totdat je eindelijk je zin krijgt."
Andere anti-kernenergie groeperingen wierpen opnieuw de argumenten in de strijd die ze ook gebruikt hadden bij hun campagne vlak voor het referendum, zoals de bewering dat Zwentendorf gebouwd is op een breuk in de aardkorst waar in 1590 een zware aardbeving plaatsvond.
Kreisky probeerde de discussie te smoren door te zeggen dat het voor iedereen beter is als de kwestie kernenergie van de agenda van de Oostenrijkse binnenlandse politiek wordt geschrapt. Korte tijd daarna leverde hij echter zelf een bijdrage tot de controverse door te herhalen dat hij persoonlijk een voorstander is van kernenergie en dat het land zonder kernenergie niet zal kunnen overleven.

Nog geen jaar nadat in Oostenrijk het eerste referendum in Europa over Kernenergie werd gehouden — waarbij een krappe meerderheid tegen stemde — zullen de Oostenrijkers zich opnieuw over deze netelige kwestie moeten beraden aldus het NRC/Handelsblad 20-9. Ook nu weer splitst het debat zich voornamelijk toe op de toekomst van Oostenrijks eerste kerncentrale, die voor 500 miljoen dollars werd gebouwd maar nog steeds niet in gebruik is genomen.
De centrale bij Zwentendorf, 40 kilometer ten noordwesten van Wenen, zou 4,2 miljard kilowattuur elektriciteit per jaar gaan leveren, en daarmee in 12% van Oostenrijks jaarlijkse energiebehoefte voorzien. Sinds de bouw na zeven jaar werd voltooid ligt de centrale stil en kost deze de regering meer dan 6 miljoen dollar per jaar aan onderhoud. Telt men hierbij ook de aflossingen voor de leningen op, dan komen de kosten op bijna 73 miljoen dollar per jaar.

Op 5 november '78 sprak een kleine meerderheid van de Oostenrijkers zich uit tegen kernenergie, en zette kanselier Bruno Kreisky zijn politieke reputatie op het spel door zijn vertrouwen in een positieve afloop van het referendum. Kreisky betoogde dat kernenergie essentieel was voor Oostenrijks toekomstige economische groei. Hij was zelfs al onderhandelingen begonnen met de Egyptische president Sadat over de mogelijkheid om de woestijn te gebruiken voor de opslag van radioactief afval.
De conservatieve Volkspartei — oppositiepartij — die in principe voorstander is van kernenergie, riep haar aanhangers echter op om ,,nee" te stemmen wegens de nog onopgeloste problemen ten aanzien van de veiligheid. Uiteindelijk werd de regering verslagen met een stemmenverschil van minder dan één procent. Bij een opkomst van 64%, stemde 50,47% tegen en 49,53% voor.
Daarmee scheen de zaak definitief beslist. Een internationale onderneming kreeg opdracht de mogelijkheid te onderzoeken om de centrale om te bouwen tot een conventionele elektriciteitscentrale — wat duurder zou kunnen blijken dan het bouwen van een nieuwe — en anders de enorme beton- en staalconstructie weer met de grond gelijk te maken.
Er kwamen voorstellen van anti-kernenergiegroeperingen om van Zwentendorf een geweldige toeristische attractie te maken als 's werelds ,,eerste nutteloze kerncentrale".
Bij de algemene verkiezingen in mei verzekerde Kreisky de kiezers dat hij, mocht hij worden herkozen, de plannen om de centrale toch in werking te stellen niet uit de ijskast zou halen, en kwam hij met de toenmalige leider van de Volkspartei Josef Taus, overeen dat de beslissing alleen kon worden teruggedraaid met instemming van een tweederde meerderheid in het parlement.
Maar de kwestie Zwentendorf bleef de gemoederen bezighouden. Er werd een ,,Vereniging voor energiezaken" opgericht, een groepering bestaande uit voorstanders van kernenergie uit het zakenleven, de financiële wereld en de politiek. (NRC/Handelsblad)

SCANDINAVIE

IJSLAND

REGERINGSCRISIS, AFTREDEN REGERING-JOHANNESSON, VORMING MINDERHEIDSREGERING, VERVROEGDE VERKIEZINGEN AANGEKONDIGD

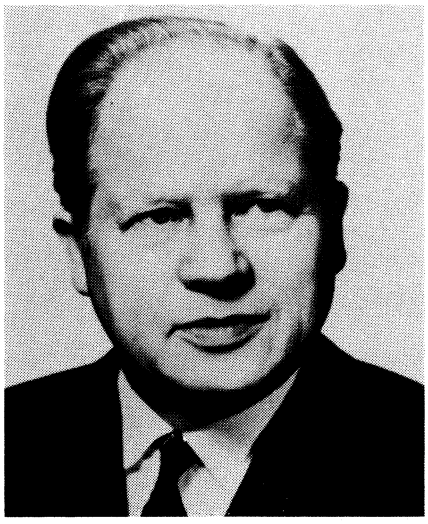
Op 9 okt. is de coalitieregering van sociaal-democraten, communisten en leden van de liberale Progressieve Partij onder leiding van de leider van de Progressieve Partij, Olafur Johannesson, afgetreden, nadat gebleken was dat tussen de coalitiepartners geen overeenstemming mogelijk was over de te nemen economische maatregelen.

Het initiatief tot de breuk in de coalitie ging uit van de sociaal-democratische minister van buitenlandse zaken Gröndal.

Op 10 okt. moest aan het IJslandse parlement, het 60 leden tellende Althing, de begroting voor 1980 worden gepresenteerd.

Tot enkele dagen voor de indiening ervan waren de drie coalitiepartijen het nog over vrijwel alle belangrijke punten, zoals inflatie, de hoogte van de buitenlandse leningen en andere maatregelen om de economie weer in balans te brengen oneens.

De inflatie bedraagt momenteel 50% en de sociaal-democraten wilden hieraan middels een scherpe prijscontrole een einde maken wat op sterke tegenstand van de conservatieve onafhankelijkheidspartij stuitte, die met 20 zetels de grootste fractie in het Althing is maar niet in de regering zit. De liberale Progressieve Partij van premier Johannesson daarentegen wilde een inkomenspolitiek gaan voeren en daarmee tevens een stakingsverbod afkondigen wat op sterke tegenstand van de communisten stuitte.

Olafur Johannesson

Verder verweten de sociaal-democraten de communisten dat ze de feiten niet onder ogen willen zien en steeds meer geld willen uitgeven voor publieke werken en niet willen meewerken aan het stopzetten van de eindeloze loon-prijsspiraal.

De Volksalliantie Partij, zoals de groepering zich noemt waarin de communisten zitten, heeft relatief veel aanhang in IJsland. Sinds 1956 hebben zij in drie kabinetten zitting gehad, waarbij de beide voorgaande keren het punt van het NAVO-lidmaatschap veel sterker speelde dan in de laatste regeringsperiode. Tussen 1956 en '58 was het een voortdurend strijdpunt, tijdens hun regeringsdeelname van 1971-'74 werd dit afgezwakt tot de eis de (Amerikaanse) NAVO-basis Keflavik op het eiland langzaam te ontmantelen en in de laatste periode had men deze zaak naar de achtergrond geschoven.

De vorming van het gevallen kabinet van de liberaal Olafur Johannessen volgde in aug. 1978 op een voor IJslandse begrippen lange regeringscrisis van negen weken. In die periode leek het zeker dat de communist Ludvik Josefsson een kabinet zou vormen. Op het laatste moment lieten de socialisten Josefsson vallen; zij durfden het niet aan met een communist op een zo invloedrijke post.

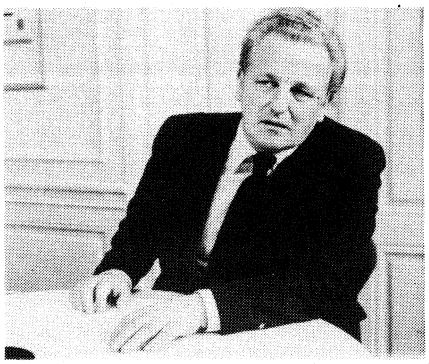
Een woedende Josefsson weigerde vervolgens minister te worden in het kabinet onder leiding van de aanvoerder van de kleinste partij in de coalitie, de Progressieve partij, een groepering van liberale boeren.

Zij hebben 12 zetels in het Althing, de communisten en socialisten elk 14.

Een interessant aspect van de economie van IJsland is dat het voor zijn energievoorziening totaal afhankelijk is van de Sowjet-Unie.

Sinds 1953 leveren de Russen olie in geraffineerde vorm aan IJsland. De prijs ervoor is gelijk aan die op de vrije oliemarkt van Rotterdam. Vele jaren was dat voordelig, maar in juni '79 lag de prijs er ongeveer 70% hoger dan die andere landen betalen in langlopende contracten.

In onderhandelingen, die daarover in september werden gevoerd, weigerde de Sowjet-Unie zowel om de prijs te verlagen als om voortaan ruwe olie te leveren, die elders goedkoper kan worden geraffineerd. De monopoliepositie tegenover NAVO-land IJsland wordt tot het uiterste benut. Het effect van deze energieprijzen op de inflatie is duidelijk.

Benedikt Gröndal

De extreem snelle geldontwaarding is niet stopgezet door het feitelijk verlamde kabinet-Johannesson. De communisten weigerden o.m. mee te werken een afzwakking van het systeem waarin driemaandelijks een volledige prijscompensatie wordt betaald. Of eigenlijk noodgedwongen wordt betaald, als gevolg van dure importen en wegenbouw- en stuwdambouwprogramma's die de nationale portemonnee te boven gaan en waarvoor grote buitenlandse leningen worden gesloten.

Na het uiteenvallen van de coalitie heeft de president van de republiek de sociaal-democraat Benedikt Gröndal opdracht gegeven een nieuwe regering te vormen. Op 15 oktober heeft deze de samenstelling van de nieuwe regering bekendgemaakt, waarin uitsluitend sociaal-democraten zitting hebben.

Deze luidt als volgt:

premier en minister van buitenlandse zaken - Benedikt Gröndal; visserij en buitenlandse handel - Kjartan Johannesson; sociale zaken, gezondheid en verkeer - Magnus Magnusson; landbouw en industrie - Bragi Sigurjonsson: financiën - Sighvatur Björgvinsson; justitie, onderwijs en godsdienst - Vilmundur Gylfason.

Vervolgens heeft de nieuwe premier het parlement ontbonden en nieuwe verkiezingen uitgeschreven die op 2 en 3 december zullen plaatsvinden.

De sociaal-democratische minderheidsregering heeft inmiddels de steun van de conservatieve Onafhankelijkheidspartij toegezegd gekregen. (Le Monde, *NZZ,* FAZ, *NRC/H'blad)*

ZWEDEN

FÄLLDIN VORMT BCRGERLIJKE COALITIEREGERING

Het Zweedse parlement heeft op 11 oktober officieel de leider van de Centrum-Partij Thorbjörn Fälldin aangewezen een nieuwe regering te vormen 170 afgevaardigden stemden voor Falldin, 174 tegen en één afgevaardigde onthield zich.

Volgens de grondwet is een premier gekozen als een absolute meerderheid van de 349 afgevaardigden, dus 175, zich niet tegen hem uitspreekt

De sociaal-democraten hadden voor deze stemming hun afgevaardigden dit in New York aan de Algemene Vergadering van de VN deelnamen, teruggeroepen om zo hun oppositie tegen Falldin te onderstrepen.

Bij de parlementsverkiezingen van 16 september heeft het burgerlijke blok bestaande uit centrum, conservatieven en liberalen een meerderheid van 1 zetel in het parlement gekregen (pag 609 e.v).

Waarom de drie zgn. burgerlijke partijen in Zweden uiteindelijk hebben gekozen voor Thorbjörn Falldin als regeringsleider mag natuurlijk niet hardop worden gezegd. Getalsmatig had Gösta Bohman recht op die functie gehad, aldus het N R C/H' b l a d 10-10.

Zijn Conservatieve partij verwierf een maand geleden binnen het centrumrechtse blok de meeste zetels ten koste van coalitiegenoot Centrumpartij, wier leider nu minister-president wordt. De radicale anti-welvaartsstaat-profeet annex voorstander van drastische belastingverlagingen Bohman zou politiek een te groot risico vormen. De burgerlijken moeten het toch al doen met een scheermesdunne voorsprong van 176 tegenover 175 zetels in de Riksdag, het parlement. Men kan nu ook begrijpen waarom deze burgerlijke partijen op 1 oktober de traditie wilden doorbreken waarbij de grootste partij de Rijksdagvoorzitter levert. Het conservatieve parlementslid Allan Hernelius werd naar voren geschoven, ondanks het feit dat de sociaaldemocraten de grootste fractie vormen. Eén lid binnen het burgerlijke blok viel uit de boot, waardoor toch de socialist Ingemund Bengtsson op de voorzittersstoel terecht kwam.

Het voorzitterschap van Hernelius had de pleister op de wonde moeten worden van iets dat iedereen al zag aankomen, namelijk dat Bohman het niet kon halen als premier. Ruim 20% van de Zweedse kiezers (een stijging van 5% vergeleken bij drie jaar geleden) had gekozen voor de felle opvattingen van Bohman tegen de welvaartsstaat, tegen de bevoogding van de bureaucratie, tegen de torenhoge belastingen, tegen de steeds duurder wordende sociale zekerheden, tegen de dure staatsmachinerie en daarentegen vóór vrijheid van de privépersoon, voor privé-initiatief, voor de ondernemingsgewijze produktie.

Zijn tegenstanders schilderen Bohman af als de leider van de ,,zwarte Internationale", de ,,representant van het grootkapitaal", de man die elk engagement met de zwakken in de Zweedse samenleving ontbeert en die de representant is van een ,,egoïstisch ondernemersdom". De veel gematigder aanpak van de Centrumpartij, tot de laatste verkiezingen de grootste groepering binnen het burgerlijke blok, werd afgestraft met 6% stemmenverlies De oppositie tegen de verzorgingsstaat groeit en die oppositie ziet haar belangen goed verdedigd door Gösta Bohman.

Op 12 oktober heeft Falldin de nieuwe regering aan het parlement gepresenteerd en de regeringsverklaring voorgelezen.

Deze was in algemene bewoordingen gesteld. De regering wil een politiek gaan voeren die de grootst mogelijke meerderheid van het Zweedse volk ten goede komt, d.w.z. een actieve economische politiek, die erop gericht is het concurrentievermogen van de Zweedse ondernemingen op de buitenlandse markten te verhogen. Verder zal de strijd tegen de inflatie voortgezet worden en zal ernaar gestreefd worden het begrotingstekort terug te dringen en het tekort op de betalingsbalans te verminderen. „In de huidige economische situatie moeten wij de staatsuitgaven zoveel mogelijk beperken, maar ons inspannen om de werkgelegenheid te verzekeren", aldus Falldin.

Binnen de regeringscoalitie zijn compromissen gesloten t.a.v. de belastingen en de kernenergie.

De regering stelt voor de hoogste belastinggroep enigszins te verlichten, maar wil daarentegen de belasting op het energieverbruik verhogen.

T.a.v. dit punt hebben de conservatieven een stap terug moeten doen want zij hadden in de verkiezingscampagne een algehele verlaging van de belastingdruk beloofd. De maatregelen, die de premier aangekondigd heeft, stemmen overeen met de voorstellen van centrum en liberalen.

Ook t.a.v. de kwestie van de kernenergie hebben de drie burgerlijke partijen moeten constateren dat hun standpunten uiteenlopen.

Als het referendum van 1980 een mee derheid van ja-stemmers oplevert zullen de reactoren die klaar zijn onmiddellijk in bedrijf gesteld worden; als de nee-stemmers de meerderheid krijgen zal de regering bij het parlement een wetsontwerp indienen dat voorziet in de geleidelijke afbouw over een periode van tien jaar van de kernenergie.

De centrum-partij, tegenstanders van de kernenergie, hebben t.a.v. dit punt dus een concessie gedaan aan hun coalitiegenoten.

Samenstelling nieuwe regering

Het tweede kabinet Falldin lijkt qua samenstelling veel op het eerste dat van 1976 tot 1978 aan het bewind is geweest.

Er hebben 8 conservatieven zitting in, i leden van de Centrumpartij en 5 liberalen.

Veertien van hen hebben reeds eerder een ministerspost bekleed. Kaïin Söder, de vroegere minister van buitenlandse zaken, heeft nu de post van sociale zaken en Ola Ullsten, de vorige premier, is de nieuwe minister van buitenlandse zaken.

De conservatieven, die de verkiezingen van september gewonnen hebben, bezetten de sleutelposities, t.w. economie, handel, en defensie,

Er is geen ininisterie van energie meer. Falldin heeft meegedeeld dat er binnenkort een speciale commissie voor dit onderdeel zal worden benoemd die als voornaamste taak de voorbereiding van het referendum heeft.

De samenstelling van de regering-Falldin luidt:

premier - Thorbjörn Falldin (centrum); buitenl. zaken - Ola Ullsten (lib.); justitie - Haakan Winberg; nationale defensie - Eric Krönmark (cons.); economie - Gösta Bohman (cons.); begroting - Ingemar Mundebo (lib.); handel - Staffan Burenstam-Linder (cons.); industrie - Nils G. Aasling (cent.); landbouw - Anders Dahlgren (cent.); arbeid - Rolf Wirten (lib.); cult. zaken en hoger onderonderwijs - Jan-Erik Wikström (lib.); scholen - Britt Mogaard (cons.): huisvesting - Birgit Frigebo (lib.); ruimtelijke ordening - Georg Danell (cons.); soc. zaken - Karin Söder; lokale collectiviteiten - Karl Boo (cent.); openbare gezondheid - Elizabeth Holm (cons.); communicatie en transport - Ulf Adelsohn (cons.); emigranten en vrouwenzaken - Karin Andersson (cent.); ambtenarenzaken - Olaf Johansson (cent.).

De 53-jarige Falldin, een boer en schap–nteler in Ramvik, is zijn politieke carrière in 1958 begonnen en nam in 1971 de leiding van de Centrumpartij over. Bij de grote politieke verschuiving na de verkiezingen van 1976 waarbij voor het eerst de sociaal-democraten niet meer in de regering kwamen, werd hij premier, een functie, die hij naar veler mening met weinig overtuigingskracht heeft vervuld. Hij wordt ook verantwoordelijk gehouden voor het stemmenverlies van zijn partij bij de verkiezingen in september, niet in de laatste plaats omdat hij zijn kruistocht tegen de atoomenergie voortzette, terwijl dit thema al lang aan aantrekkelijkheid ingeboet heeft. (Le Monde, NZZ, *NRC/H'blad)*

GHANA

MILITAIRE STAATSGREEP. ALGEMENE VERKIEZINGEN. TERUGKEER TOT BURGERBEWIND

De Opperste Militaire Raad (SMC) o.l.v., luitenant-generaal Fred W. K. Akuffo werd op 4 juni via een gewelddadige staatsgreep vervangen door een Revolutionaire Raad van de Strijdkrachten (AFRC) o.l.v. luitenant-vlieger Jerry Rawlings. Het nieuwe regime ging onmiddellijk over tot een bloedige zuivering onder vroegere militaire machthebbers.

Tegelijk gingen de voorbereidingen voor de eerder toegezegde verkiezingen door en zo vonden op 18 juni de eerste algemene verkiezingen in tien jaar plaats.

Er werd een 140 leden tellend parlement gekozen, waarin de Nationale Volkspartij (People's National Party — PNP) van Hilla Limann met 71 zetels de meerderheid behaalde. Tevens vond de eerste ronde van de presidentsverkiezingen plaats, waarbij geen kandidaat de absolute meerderheid verwierf. Maar bij de tweede ronde van de presidentsverkiezingen op 9 juli kwam PNP-leider Hilla Limann als overwinnaar uit de bus.

Op 31 aug. maakte Jerry Rawlings bekend dat op 24 sept. de machtsoverdracht aan een burgerbewind zou plaatsvinden en die dag nam Limann de functie van leider van de uitvoerende macht over uit handen van Rawlings.

Hieronder worden diverse aspecten van deze ontwikkeling nader uiteengezet.

Samenstelling SMC

Na het aftreden van generaal Ignatius Acheampong op 5 juli 1978 (pag. 556/3 - '78) werd luitenant-generaal Fred W. K. Akuffo voorzitter van de Opperste Militaire Raad (SMC). Deze voerde na Akuffo's kritiek op zijn voorganger (zie pag. 557/1 - '78) op 12 juli 1978 het beginsel van collectieve verantwoordelijkheid in.

Kort daarop werden drie nieuwe leden benoemd: 1) Op 18 juli B.S. K. Kwakye als inspecteur-generaal van de politie i.p.v. Ernest Ako, die ,,met verlof bleef in afwachting van zijn pensionering"; 2) op 24 juli generaal-majoor Joshua Mahamadu Hamidu als chef van de defensiestaf i.p.v. generaal-majoor Robert E. A. Kotei; en 3) op 24 juli brigade-generaal Kwasi Osei-Boateng, die tegelijk tot generaal-majoor werd bevorderd, als commandant van de grenstroepen i.p.v. generaal-majoor Emmanuel K. Utuka. De overige drie SMC-leden bleven in functie: generaal-majoor Neville Alexander Odartey-Wellington (opperbevelhebber van het leger), schout-bij-nacht Joy K. Amedume (opperbevelhebber van de marine) en vice-luchtmaarschalk George Y. Boakye (opperbevelhebber van de luchtmacht).

Het vertrek van de generaals Kotei en Utuka uit de SMC werd gevolgd door hun ,,vrijwillig uittreden" uit de strijdkrachten. Het heengaan van Ako zou het gevolg zijn van zijn verzet tegen het gedwongen aftreden van Acheampong, maar Ako sprak dergelijke persberichten tegen, waarin tevens was gesteld dat hij onder huisarrest was geplaatst.

Generaal-majoor Hamidu, de nieuwe chef van de defensiestaf, zou door generaal Acheampong medio 1977 naar Zambia zijn ,,verbannen" als Hoge Commissaris, nadat hij een vooraanstaande rol had gespeeld bij een actie van hogere officieren om het voormalige staatshoofd te overreden in het nationale belang af te treden.

Kabinetswijzigingen onder *Akuffo*

Na de vervanging van generaal Ignatius Acheampong als staatshoofd door luitenant-generaal Fred W. K. Akuffo (pag. 556/3 - '78) nam deze tevens de portefeuille van defensie van zijn voorganger over.

Op 11 juli 1978 werd Anthony Appiah als commissaris (minister) van financiën vervangen door kolonel E. T. Oklah. terwijl George Harlley tot commissaris van transport en verbindingen werd benoemd i.p.v. E. R. K. Dwemoh, die nu met de voorheen door generaal Acheampong beheerde portefeuille van sport werd belast. Op 26 juli volgde de benoeming van George Benneh tot commissaris van grondbeheer en minerale rijkdommen als opvolger van generaal-majoor Kwasi Osei-Boateng.

Op 29 sept. werden de volgende wijzigingen bekendgemaakt: E. Evans-Anfom commissaris. van onderwijs i.p.v. Ellis Owusu-Fordwor, D. K. Afreh commissaris van voorlichting i.p.v. kolonel Parker H. S. Yarney en Mahama Iddrisu commissaris van plaatselijk bestuur i.p.v. C. K. Tedam, terwijl Abayifa Karbo (gezondheid) en luitenant-kolonel C. S. Grant (speciale taken) van portefeuille wisselden.

Inmiddels waren ook mutaties uitgevoerd onder de regionale commissarissen met als gevolg dat de verantwoordelijkheden eind sept. als volgt waren verdeeld:

Centrale regio - K. G. Erbynn: Brong-Ahafo - kapitein-luitenant I. K. Awuku; Ashanti - kolonel R. K. Zumah; oostelijke regio - S. H. Annancy; noordelijke regio - luitenant-kolonel I. K. Kujiku; Volta - luitenant-kolonel G. K. Amevor; westelijke regio - J. S. Y. Amelemah; Groot Accra - Anthony K. Woode; opperregio - majoor Samuel Gyabaah.

Op 3 jan. 1979 verving mevr. Gloria Nicoy als minister van buitenlandse zaken kolonel Roger J. Felli, die met pensioen ging. Zij werd daarmee de eerste vrouw in het Ghanese kabinet.

Op 20 febr. maakte radio-Accra bekend dat het kabinet na protocolaire en zakelijke mutaties als volgt was samengesteld:

Staatshoofd — luitenant-generaal Fred W K Akuffo, defensie — generaal-majoor Joshua M Hamidu*, landbouw — kolonel S M Akwagiram, cacaozaken — majoor J A Kyeremeh, cooperaties en consumentenzaken — Nii Anijetai Kwa Kwaranya (voorheen arbeid en sociale zaken) economische planning — J L S Abbey, onderwijs, jeugd en cultuur — E Evans-Anfom, financien — kolonel E T Oklah, buitenlandse zaken — mevr Gloria A Nicoy, brandstof en energie — luitenant-kolonel Abdulai Ibrahim, gezondheid — luitenant-kolonel C S Grant, industrie — luitenant-kolonel B K Ahlijah; voorlichting — D K Afreh, binnenlandse zaken — B S K Kwakye*; justitie — A M E Amissah*; arbeid en sociale zaken — Anthony K Woode*; grondbeheer en minerale rijkdommen — George Benneh, plaatselijk bestuur — Mahama Iddrisu, spart — Kofi Badu (voorheen consumentenzaken en coöperaties); handel en toerisme — kolonel K A Quarshie, transport en verbinaingen — George Harlley, openbare werken en huisvesting — majoor Edward Yirimambo, speciale taken — Abayifa Karbo, aangelegenheden SMC — E K Buckman, voorbereiding parlementsverkiezingen — rechter Kingsley Nyinah* (* = nieuw)

Politieke *ontwikkelingen* onder Akuffo's leiding

De politiek van de regering-Akuffo m.b.t. de centrale kwestie van de toekomstige regeringsvorm werd door het staatshoofd uiteengezet in een toespraak tot de natie op 31 juli (en niet 1 aug., zoals op pag. 557/1-1978 werd vermeld). In brede kring werd de kritiek geuit dat deze ideeen praktisch identiek waren met de door Acheampong voorgestelde unie-regering, behalve dan dat de nu aangegeven niet-partijpolitieke ,,overgangs (interim) nationale regering" van beperkte duur zou zijn en dat de strijdkrachten en de politie categorisch waren uitgesloten van een institutionele participatie aan zo'n regering.

Op 4 aug. 1978 werd bekendgemaakt dat het ledental van de

grondwetgevende commissie zou worden uitgebreid van 23 tot 55 leden en dat Thomas A. Mensah voorzitter zou blijven. Maar de Bar Association (orde van advocaten), die met andere beroepsorganisaties was uitgenodigd vertegenwoordigers voor de uitgebreide commissie aan te wijzen, maakte op 7 aug. bekend, dat zij aan die uitnodiging geen gevolg zou geven. Zij meende dat de voorgestelde nationale regering ,,een unie-regering in vermomde vorm" was, ,,die in alle gevallen onpraktisch is en schadelijk voor de ware belangen van het land". De Bar Association herhaalde haar oproep i.z. het bijeenroepen van een constituerende vergadering ten einde zo tot een spoedige hervatting van de partijpolitiek te komen.

Voorts verlangde zij het aftreden van Gustav G. Koranteng-Addow, de commissaris (minister) van justitie en voorzitter van de in jan. 1977 benoemde regeringscommissie, die de opvattingen van de natie over de voorgestelde unie-regering moest peilen (pag. 520/3-1978). Hem werd verweten dat hij de regering constant slechte adviezen had verstrekt door zijn idee van een nationale regering door te drukken en daarbij de veiligheid van de regerende SMC en allen die de omverwerping van generaal Acheamjong voorstonden in gevaar te brengen. (Koranteng-Addow werd later als minister van justitie vervangen, zoals uit de samenstelling van het kabinet op 22 febr. 1979 blijkt.)

Inmiddels was rechter Kingsley Nyinah op 1 aug. 1978 tot verkiezingscommissaris benoemd i. p. v. A. M. Quaye, wiens benoeming op 1 april 1978 als opvolger van Isaac K. Abban (zie pag. 555/2-1978) door opponenten van de regering-Acheampong was bekritiseerd.

Economische maatregelen. Stakingen en verdere ontwikkelingen

De belangrijkste stap van de regering-Akuffo op economisch gebied was haar instemming met een forse devaluatie van de Ghanese munt, de cedi. Tijdens haar ambtsaanvaarding was de koers van de cedi t.o.v. de Amerikaanse dollar C 1,30 = $ 1. Eerst volgde een koersdaling tot C 1,69 en op 26 aug. 1978 werd de koers vastgesteld op C 2,75 = $ 1. Dit kwam neer op een cumulatieve devaluatie van 58% t.o.v. de Amerikaanse dollar, die intussen zelf in waarde daalde.

De op 13 sept. bekendgemaakte straffe begrotingsvoorstellen werden op 15 sept. gevolgd door een pakket anti-inflatoire maatregelen, In oktober nam de kritiek op deze vergaande correctiemaatregelen t.o.v. de onder Acheampong ontstane sociaal-econnmische chaos (*NRC/H'blad* 14-6-79) toe, en er volgde een reeks stakingen. De economische situatie verergerde nog doordat als gevolg van slecht weer de cacao-oogst, die de voornaamste bron van inkomsten vormt, erg tegenviel.

Op 3 nov. legden ruim 200.000 ambtenaren het werk neer. Zij eisten een salarisverhoging en toeslagen om aan de tot 200% opgelopen inflatie het hoofd te bieden.

Op 7 nov. kondigde het staatshoofd, luitenant-generaal Akuffo, in een radiorede een aantal maatregelen onder de noodtoestand af, waarbij personen, die beschuldigd werden van misdrijven strijdig met de openbare orde en veiligheid, voor militaire tribunalen terecht zouden staan. Akuffo stelde de stakers voor de keus: het werk hervatten of ontslag. Hij verklaarde dat er tekenen waren dat de stakers werden gebruikt door mensen met zelfzuchtige belangen, onder wie ,,buitenlandse agenten" en zakenlieden die vreesden dat hun corruptiepraktijken aan het licht zouden komen.

Hij zei dat de regering een onderzoek heeft gelast naar de omvang van de schade als gevolg van de staking bij het elektriciteitsbedrijf. Deze schade zou worden verhaald op de stakers.

Op 10 nov. besloten de stakende ambtenaren het werk te hervatten.

Op 16 nov. maakte Akuffo bekend dat zijn regering de onmiddellijke vrijlating had gelast van alle personen die gevangen zaten wegens medewerking aan komplotten om zijn voorganger Acheampong ten val te brengen. De maatregel had betrekking op 24 personen, zowel burgers als militairen.

Toelating politieke partijen

Op 30 nov. 1978 maakte het staatshoofd, luitenant-generaal Akuffo, via de radio bekend dat het in 1972 uitgevaardigde verbod van politieke partijen per 1 jan. 1979 zou worden opgeheven als een stap ter voorbereiding van de terugkeer naar een burgerbewind. Wel zou die regering een coalitie moeten zijn van alle in het parlement vertegenwoordigde partijen en die coalitie moest een ,,nationaal front" vormen om de politieke stabiliteit van Ghana te handhaven.

Daarmee deed Akuffo definitief afstand van het plan van zijn voorganger Acheampong om zonder politieke partijen een unie-regering te laten kiezen (zie pag. 520/3 e.v. en 555/1 e.v.-1978).

Volgens het op 1 jan. 1979 in werking tredende Politica1 Parties Decree moesten de nieuwe partijen aan de nodige voorwaarden voor registratie voldoen. Zij mochten geen namen, symbolen, leuzen of kleuren gebruiken, die als kenmerken van de ontbonden partijen van de eerste en tweede republiek hadden gediend. Zij mochten geen binding met een etnische groepering, beroepscategorie of religieuze gemeenschap tot grondslag van hun activiteiten maken. Onder de oprichters mochten niet meer dan 27 leden van dezelfde etnische groepering zijn. Alleen die partijen zouden worden toegelaten die in elk district van het land minstens 3 oprichters konden aanwijzen.

Tevens werd een lijst van 105 verboden politici gepubliceerd, d.w.z. personen die zich wegens een beweerd corrupt verleden geen kandidaat mochten stellen voor het mandaat van afgevaardigde of een ander politiek ambt. Tot deze politici, die door een of meer van de zeven zuiveringscommissies waren veroordeeld die sinds de val van Nkroemah (1966) en Busia (1972) waren ingesteld, behoorden o.a. Kofi Baako, Victor Owusu, Kwaku Boateng, K. A. Gbedema, Imru Egala, J. H. Mensah, R. R. Amponsah en Krobo Edusei. De betrokkenen werden echter niet uitgesloten van politieke activiteiten en velen kwamen voor onder de oprichters van de nieuwe politieke partijen.

Na de opheffing van het partijverbod schoten nieuwe partijen als paddestoelen uit de grond. Op 23 jan. waren er al 16. Daartoe behoorden o.a. de People's National Party (PNP), die als opvolger van de vroegere partij van Nkroemah (Convention Peoples Party — CPP) gold; de National Front Party (NFP), die overwegend door leden van de voormalige Progress Party van oud-premier Kofi Busia werd opgericht zoals J. H. Mensah, B. J. de Roche, Jones Ofori-Atta; de United National Convention (UNC), die eveneens door aanhangers van Busia werd gevormd zoals William Ofori-Atta (ex-minister van buitenlandse zaken) en Victor Owusu; de Action Congress Party (ACP), die door de vroegere minister van land-

bouw en cacaozaken, kolonel Frank Bernasko, werd geleid; de Freedom Party (FP), die werd opgericht door Owusu Ansah, de voorzitter van de Ghanese commissie voor ontwapening en mensenrechten, en die een wetenschappelijk socialisme voorstond; en de People's Democratic Party (PDP), die werd gesticht door Osei Poku, uitgever van de *People's Evening News.*

Inmiddels had Akuffo op 16 nov. het rapport ontvangen van de grondwetgevende commissie. Deze deed o.m. de volgende aanbevelingen: het land krijgt een uitvoerende president, die regeert met door hem zelf gekozen ministers, die niet in het parlement mogen zitten. Zowel de president als de vice-president worden rechtstreeks gekozen. Het parlement krijgt het recht van veto wat betreft de keus door de president van de ministers. Wanneer een wetsontwerp is aanvaard, kan de president de wensen van het parlement niet te niet doen. Commissievoorzitter Mensah deelde mee dat het parlement uit 140 leden zou bestaan, net zoals het vorige, na de staatsgreep van jan. 1972 ontbonden parlement. Voorts zou het parlement het alleenrecht voor het maken van wetten bezitten. De rechterlijke macht zou onafhankelijk zijn. De hoofdbasis van de voorgestelde constitutie, aldus Mensah, was ,,de scheiding van machten".

De commissie bepleitte de instelling van een staatsraad, die de bevoegdheid zou hebben ,,de president en het parlement te adviseren"; ook zou die raad wijzigingen kunnen voorstellen in reeds goedgekeurde wetsontwerpen, maar hij zou geen veto over een wet kunnen uitspreken. Voorts stelde de commissie nog voor de kiesgerechtigde leeftijd van 21 tot 18 jaar te verlagen.

Op 7 dec. 1978 werd per decreet een constituerende vergadering geïnstalleerd, die over het reeds door de regering goedgekeurde ontwerp van grondwet moest beraadslagen.

Op 13 febr. keurde deze vergadering een tijdschema voor de terugkeer naar een burgerbewind goed. Dat bewind zou na het houden van algemene verkiezingen in juni 1979 moeten worden ingesteld.

Op 6 maart maakte het Ghanese persbureau bekend dat de parlements- en presidentsverkiezingen op 18 juni zouden plaatsvinden. Volgens de NZZ (27-4) waren er toen zes partijen gevormd, die aan die verkiezingen zouden deelnemen, terwijl tien partijen daarvan door de kiescommssie waren uitgesloten.

Vrijlating Acheampong

Op 2 mei werd het vroegere staatshoofd, luitenant-generaal Acheampong, die sinds juli 1978 onder militair toezicht stond, op vrije voeten gesteld. Tegelijk werd hij uit het leger ontslagen en naar zijn dorp van herkomst, Traboum, op 270 km van de hoofdstad Accra, verbannen. (Zie pag. 557/1-1978.)

Mislukte staatsgreep

Op 15 mei maakte radio-Accra bekend dat door onbetrouwbare eiementen o.l.v. luitenant-vlieger Jerry Rawlings een poging was ondernomen tot een staatsgreep. Die poging was echter mislukt en de deelnemers aan de putsch waren gearresteerd, terwijl een lid van de luchtmacht zou zijn gedood.

Volgens *The Guardian* had Rawlings een groep jonge luchtmachtmilitairen om zich verzameld en trok hij met hen langs militaire eenheden om steun voor zijn opvattingen te zoeken. Hij vreesde nl. dat een komende burgerregering, die na een vreedzame machtsoverdracht volgend op de verkiezingen zou optreden, de corrupte hoge officieren ongehinderd van hun onrechtmatig verworven rijkdommen zou laten genieten. Hij wenste een openlijke confrontatie met die officieren om die ontwikkeling kostte wat kost te voorkomen.

Sinds maart 1979 waren de samenzweerders het daarover eens, aldus *IAF* (3-1979). Aanvankelijk ging het slechts om 16 subalterne officieren, onderofficieren en soldaten. Zij opereerden in twee van elkaar onafhankelijke groepen. Alleen Jerry Rawlings had met beide groepen contact. Op 15 mei ging het eerste revolutiecomité o.l.v. Rawlings tot actie over, aldus *IAF*. De bezetting van de openbare gebouwen mislukte echter en de deelnemers werden gearresteerd; met als laatste Rawlings, die met zijn jachtvliegtuig in de lucht bleef tot zijn brandstof was uitgeput.

Kort daarop begon voor een krijgsraad een openbaar proces tegen Rawlings en zes van zijn medestanders. Hij verklaarde toen dat hij ,,over het diep gezonken aanzien van de Ghanese strijdkrachten bezorgd" was en dat hij het land van de wijdverbreide corruptie en de economische misdrijven van zijn leidende kringen wilde verlossen. Hij verzekerde dat het gedegenereerde Ghana behoefte had aan een ,,Ethiopische revolutie", ,,een bloedbad", en ,,een sterke man" om de morele hergeboorte van de staat te forceren, aldus *NRC/H'blad* (14-6). Die uitspraken ontlokten aan de toehoorders luide bijval, die nog sterker werd toen de voorzitter van de krijgsraad, kolonel Joseph Enin-ful, Rawlings verweet een zuivering naar Ethiopisch voorbeeld te beogen. Met busladingen tegelijk trokken studenten naar het Burma Camp om hun daar terechtstaande idool te bejubelen, die snel een nationale held werd. Daarop besloten de machthebbers het proces te verdagen.

Inmiddels bereidde echter kapitein Boakye-Djan de tweede fase van de putsch voor. Vlugschriften en muurkranten in de kazernes brachten officieren, onderofficieren en manschappen op de hoogte van de ware bedoelingen van de rebellen, en steeds meer onder hen namen Rawlings ideeën over. Zij vreesden dat Rawlings door corrupte handlangers van de regering zou worden vermoord en eisten in een open brief aan de legerleiding zijn vrijlating alsmede een bestraffing van de corrupte generaals en kolonels.

Gelukte staatsgreep

In de nacht van 3 op 4 juni bevrijdden soldaten van de eenheden van majoor Mensah Opoku en majoor Boakye-Djan Jerry Rawlings uit de militaire gevangenis, alvorens de volgende dag het proces tegen de samenzweerders van 15 mei zou worden heropend. Ditmaal slaagden de rebellen o.l.v. Rawlings erin het radiostation te bezetten. Reeds om 7.30 uur kon deze een toespraak tot de bevolking houden. Hij verklaarde dat de regering en de SMC niet meer bestonden, dat het bestuur op een passend tijdstip aan burgers zou worden overgedragen en dat er spoedig verkiezingen zouden worden georganiseerd. Hij riep alle officieren op hun verzet te staken en naar het Burma Camp — ,,ons huidige trefpunt" te komen. Inmiddels was een aantal hogere officieren ondergedoken, terwijl andere het land poogden te ontvluchten.

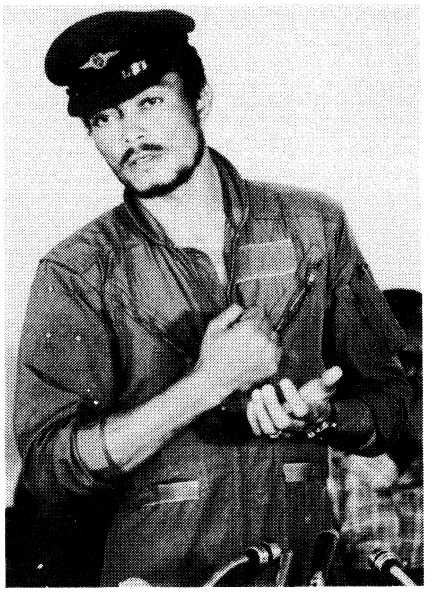
Alleen generaal-majoor N. A. Odartey-Wellington, de opperbevelhebber van het leger, bood verzet. Met een pantserwagen lukte het hem het radiostation te bereiken, vijf rebellen dood te schieten en de overige te verdrijven. Om 9.00 uur kondigde hij via de radio het mis-

lukken van de putsch aan. Hij kon zijn positie echter slechts tot 15.00 uur behouden. Toen drongen de rebellen met overmacht het radiostation binnen. Odartey-Wellington werd gearresteerd en kort daarop doodgeschoten.
Rawlings ontkwam aan de schietpartij in het radiostation, omdat hij inmiddels van het ene naar het andere garnizoen trok om het hele leger aan zijn Kant te brengen en hulptroepen, in het bijzonder uit Ho, naar Accra te halen.
In een radiotoespraak in de vroege morgen van 5 juni maakte Rawlings het slagen van de revolutie bekend. Hij zei o.a.: „Wij jongere officieren en soldaten zijn erover verontrust, hoe diep het aanzien van het leger is gezonken. Alle pogingen de SMC tot een zuiveringsactie aan te zetten zijn mislukt. Er bleef ons daarom geen andere mogelijkheid dan zelf de macht over te nemen. Wij zullen een grondige zuivering doorvoeren. Wie zijn handen vuil heeft gemaakt, moet de strengheid van de wet voelen. Wij zullen echter niet aan de macht kleven. De Revolutionaire Raad van de Strijdkrachten (AFRC) zal integendeel voor een onbelemmerde overgang van de macht **van** de militairen naar het burgerbestuur zorgen. De voorbereidingen voor de verkiezingen gaan ongehinderd voort."
Bij een andere gelegenheid verzekerde Rawlings, dat de verkiezingen op 18 juni resp. 9 juli, zoals geprogrammeerd, zouden plaatsvinden.

Op 6 juni werd de samenstelling van de AFRC (Armed Forces Revolutionary Council) bekendgemaakt. Voorzitter: luitenant-vlieger Jerry Rawlings. Oorspronkelijke leden: pitein (inlichtingendienst) Boakye-kapitein (inlichtingendienst) Boakye-Djan (37), majoor Mensar Opuku, majoor Mensah Gbedema, sergeant-majoor Obeng, soldaat Owusu Addo, soldaat lste klasse (luchtmacht) Gatsiko, onderofficier Owusu Boateng, adjudant-onderofficier Alex Adjei, luitenant-ter-zee lste klasse H. R. Appaloo. Latere leden: korporaal Peter Tasari-Azumagbo, korporaal Ansah Atiemo, korporaal Sarkodi Addo, soldaat lste klasse Shech Tetteh en soldaat lste klasse Tashira Abongo.
De tijdens de staatsgreep gearresteerde burgerleden van het kabinet werden op 6 juni vrijgelaten en voorlopig in hun ambten bevestigd. De militaire leden bleven in hechtenis. Diezelfde dag meldde een verslaggever van de Nigeriaanse televisie dat de staatsgreep aan honderden mensen het leven had gekost.
De slachtoffers van de schietpartij op 4 juni werden op 22 juni op de militaire begraafplaats Osu in Accra ter aarde besteld, De voltallige AFRC was aanwezig bij die begrafenis van vrienden en tegenstanders. Rawlings en Boakye-Djan droegen de kist van de voormalige voorzitter van de Krijgsraad, Koionel Joseph Eninful, die op 4 juni op onopgehelderde wijze om het leven was gekomen.

Uitstel burgerbewind. Beleidsverklaring

Op 8 juni vond in Accra een bijeenkomst plaats van AFRC-leden met presidentskandidaten en leiders van politieke partijen. AFRC-woordvoerder Boakye-Djan deelde na afloop mee dat de verkiezingen volgens plan op 18 juni zouden worden gehouden, maar dat de overdracht van de macht aan het burgerbewind „minstens drie maanden" (tot 1 okt.) moest worden uitgesteld en wel om de strijdkrachten in staat te stellen zichzelf te zuiveren. Bovendien moesten de strijdkrachten tot de machtsoverdracht ook het recht hebben andere personen buiten de strijdkrachten in het zuiveringsproces te betrekken, als bleek dat zij tot diegenen behoorden, die meegeholpen hadden het land te plunderen. Hierbij konden de politieke partijen meewerken en zo helpen de zuiveringsperiode te bekorten.

Jerry Rawlings werd in 1947 geboren als zoon van een Schotse zakenman en een Ghanese moeder. Hij kreeg een opleiding aan de dure Achimotaschool en koos daarna voor een officiersloopbaan bij de luchtmacht. In 1968 kwam hij op de militaire academie van Teshie bij Accra en werd na zes maanden overgeplaatst naar de vliegschool van Takoradi in de westelijke regio. In 1969 werd hij tot onderluitenant bevorderd, en ingedeeld bij het 4de jachtsquadron.

Op 11 juni gaf de AFRC een verklaring uit, waarin werd ontkend dat de raad communistische sympathieën had. Verzekerd werd dat de raad zich bij zijn werk niet door ideologische motieven van welke aard ook liet leiden. Wel zag de raad zich genoodzaakt bij de huidige zuiveringen revolutionaire methoden toe te passen. Er kwamen geen wijzigingen in het buitenlandse beleid. „Wij blijven aanhangers van de VN, de OAE en de beweging van niet-gebonden landen," zo werd verklaard.

Nieuw kabinet en nieuwe *grondwet*

Op 12 juni maakte de AFRC volgens radio-Accra bekend dat het nieuwe kabinet als volgt was samengesteld:

Voorlichting en cacaozaken - D. K. Afreh; economische planning, financiën. handel en toerisme - J. L. S. Abbey; grondbeheer en minerale rijkdommen alsmede brandstof en energie - G. Benneh; transport en PTT alsmede openbare werken en huisvesting - G. Harlley; coöperaties en consumentenzaken - Kwa Kwaranyah; landbouw - A. Karbo; sport en gemeentebestuur - Kofi Badu; onderwijs, jeugd en cultuur alsmede gezondheid - E. Evans-Anfom; buitenlandse zaken - mevr. Gloria Nicoy; arbeid en sociale zaken alsmede industrie - A. K. Woode; justitie alsmede binnenlandse zaken - A. M. E. Amissah; voorbereiding parlementsverkiezingen - rechter K. Nyinah.

Tegelijk werden volgens het persbureau Nieuw China in de leiding van de strijdkrachten de volgende benoemingen verricht: chef van de defensiestaf - kolonel Dan Prah; opperbevelhebber van het leger - kolonel Bruce Konuah; opperbevelhebber van de luchtmacht - squadroncommodore Djabaah; opperbevelhebber van de marine - commodore Dadzie; commandant van de grenstroepen - luitenant-kolonel Seidu Ayoma; stafchef - kolonel Larry Ofosu Appiah; commandant van de lste infanteriebrigade - luitenant-kolonel Abana; commandant van de 2de infanteriebrigade - luitenant-kolonel Asmah; inspecteur-generaal van de politie - C. O, Lamptey.

Op 14 juni ondertekende Rawlings een decreet waardoor namens **de** AFRC de grondwet voor de derde republiek, zoals uitgewerkt door de grondwetgevende vergadering, werd

goedgekeurd en per 1 oktober van kracht werd verklaard. De grondwetgevende vergadering werd ontbonden. Tevens werd verklaard dat de grondwet een tekst was, die aan veranderingen onderhevig was als deze in het openbaar belang ook door de AFRC nodig werden geacht.

Arrestaties en terechtstellingen

Nadat op 5 juni al in Accra volgens *UPI* was bekendgemaakt dat ruim 50 personen waren gearresteerd wegens misbruik van openbare gelden en corruptie. o.w. ex-president Hcheampong, werd op 3 juni gemeld dat ook de voormalige staatshoofden Akuffo en A. A. Afrifa waren aangehouden.

Op 12 juni werd een ad hoc revolutionair tribunaal ingesteld om personen, die verantwoordelijk waren voor misdaden tegen de staat te berechten, terwijl de kranten foto's afdrukten van zes executieplaatsen waar ter dood veroordeelde personen zouden worden berecht.

Op 15 juni begon het revolutionair tribunaal zijn zitting. De volgende dag werden ex-president Acheampong en luitenant-generaal E. K. Utuka, de vroegere commandant van de grenswacht, door een vuurpeloton terechtgesteld. Zij waren ter dood veroordeeld, nadat zij schuldig waren bevonden aan ambtsmisbruik door het vergaren van rijkdommen en het verkwisten van staatsfondsen.

Op 26 juni werden twee andere expresidenten, Akuffo en Afrifa, met vier hoge officieren door een vuurpeloton in het militaire kamp van Teshie in aanwezigheid van honderden toeschouwers terechtgesteld. De vier officieren waren: kolonel Roger Felli (voormalig minister van buitenlandse zaken), generaal-majoor Robert Kotei (ex-chef van de defensiestaf), vice-luchtmaarschalk George Yaw Boakye (ex-opperbevelhebbe van de luchtmacht) en schout-bij-nacht Joy Amedume (ex-opperbevelhebber van de marine). Zij allen waren schuldig bevonden aan corruptie en misbruik van openbare middelen tijdens hun ambtsperiode.

Verkiezingen voor een burgerbewind

In die omstandigheden vonden op 18 juni parlements- en presidentsverkiezingen plaats. Om de 140 parlementszetels streden zes partijen, waarvan de leiders tegelijk kandidaat voor het presidentschap waren; daarnaast waren er nog vier onafhankelijke presidentskandidaten.

Bij een relatief hoge opkomst leverde de parlementsverkiezing volgens de op 25 juni bekendgemaakte definitieve uitslag de volgende zetelverdeling op: People's National Party (PNP) onder Hilla Limann 71 zetels, Popular Front Party (PFP) onder Victor Owusu 42 zetels, United National Convention (UNC) onder Wiliam Ofori-Atta 13 zetels, Action Congress Party (ACP) onder Frank Bernasko 10 zetels en de socialistische Freedom Party onder Owusu Ansah 3 zetels, terwijl één onafhankelijke kandidaat werd gekozen.

De presidentsverkiezing bracht geen beslissing. Limann bleef met ca. 550.000 stemmen beneden het vereiste percentage van 50. Hij verwierf 3570, terwijl zijn rivaal Owusu 2970 van de stemmen kreeg (ca. 450.000 stemmen). De uitgeschakelde Ofori-Atta verwierf 250,000 stemmen. Bij de tweede ronde van de presidentsverkiezingen op 9 juli versloeg Limann met 886.789 tegen 569.536 stemmen zijn tegenstander Owusu.

(Een door de regering-Akuffo ingestelde commissie van ûnderzock was tot de conclusie gekomen, dat de beschuldiging i.z. illegale verrijking niet kon worden gestaafd, zodat Owusu kandidaat kon zijn.)

De *nieuwe* president

Hilla Limann (45) behoort tot de kleine Sisalastam uit de noo delijke regio Dagomba. Hij kreeg een opleiding aan het Teacher's Training College in Tamale en studeerde aan de Londen School of Economics (B.Sc) en aan de Sorbonne te Parijs (constitutioneel recht en politicologie), waarna hij nog in Londen een diploma cum laude in. de geschiedenis behaalde.

In 1953 was Limann voorzitter van de raad voor het district Tumu. In 1967 was hij lid van de grondwetgevende commissie. Vervolgens was hij diplomaat voor het ministerie van buitenlandse zaken. In die functie maakte hij o.m. deel uit van de permanente vertegenwoordiging van Ghana in Genève en woonde hij talriike internationale conferenties (ILO, WHO, FAO, IAEA) bij.

Limann werd in april 1979 door zijn partij gekozen als presidentskandidaat. Aanvankelijk had de partij liever de bij het volk veel bekendere Imoru Egala als kandidaat gezien, maar dit stuitte op een verbod van het toenmalige militaire bewind van luitenant-generaal Akuffo. Bij zijn aanvaarding van de partijkandidatuur verklaarde Limann: ,,Ik heb ervaring als diplomaat, économ en bestuurder om Moeder Ghana met nederigheid te dienen." Hij beloofde dat hij prioriteit zou geven aan de landbouw maar dat industrialisatie de ruggegraat van het regeringsbeleid zou zijn. Voorts beloofde hij de gezondheidszorg voor het volk te zullen verbeteren. Hij geldt als een gematigd man van overleg en compromissen. Hij wordt beschouwd als ,,iets links van het midden". *(Guardian, Financial* Times. NZZ, FAZ, *NRC/H'blad. IAF)*

De nieuwe president, Hilla Limann, staat na zijn ambtsaanvaarding op 24 sept. in de houding, terwijl het volkslied wordt gespeeld.

De nieuwe primaat van Engeland, Robert Runcie (tweede van l.) met zijn gezin.

NIEUWE PRIMAAT ANGLICAANSE KERK

Robert Runcie, bisschop van St. Albans, Ir op 7 sept. benoemd tot aartsbisschop van Canterbury en daarmee tot hoofd van de Anglicaanse kerk. In jan. 1980 zal hij officieel Donald Coggan opvolgen, die dan de leeftijd van 70 jaar zal bereiken. Dr. Coggan had in juni van dit jaar laten weten op zijn 70-ste verjaardag te willen aftreden om plaats te maken voor een jonger persoon.

Weliswaar was de naam van Robert Runcie als eventuele opvolger van dr. Coggan genoemd, niettemin vormt deze benoeming een breuk met de traditie, die wil, dat de tweede man in de Anglicaanse hiërarchie, de aartsbisschop van York, aartsbisschop van Canterbury wordt.

De huidige aartsbisschop van York, Stuart Blanch, had echter laten weten, dat hij deze post niet ambieert.

Een mogelijke reden voor de benoeming van Robert Runcie kan zijn gelegen in het volgende: zowel dr. Coggan als Stuart Blanch worden gerekend te behoren tot de meer protestantse richting in de Anglicaanse kerk (de „low church"), terwijl Robert Runcie als lid van de meer katholieke vleugel beschouwd wordt (de „high church").

Een andere traditie in de Anglicaanse kerk is, dat de aartsbisschoppen van Canterbury afwisselend afkomstig zijn uit een van beide richtingen van de kerk.

Zo was dr. Fisher (low church) opgevolgd door dr. Ramsay (high church), terwijl diens opvolger, de zittende aartsbisschop dr. Coggan, weer uit de low church afkomstig is.

Dr. Runcie is de 102-de aartsbisschop van Canterbury en primaat van Engeland. Hij is hoofd van een kerk met ong. 64 miljoen leden.

Hij is de eerste aartsbisschop van Canterbury, die is benoemd na een nieuwe, vereenvoudigde procedure, waarbij een bijzondere commissie van 16 personen, priesters en leken, de namen van twee kandidaten aan koningin Elizabeth — het hoofd van de kerk — heeft voorgelegd, die, na de premier, mevr. Thatcher, te hebben geraadpleegd, een van beiden benoemt.

De 57-jarige dr. Runcie is pas tot priester gewijd toen hij 30 jaar oud was en dat, naar zijn zeggen „na heel wat aarzelingen". Zijn eerste standplaats was in Gosworth in Newcastle. Vervolgens was hij directeur van het Anglicaanse instituut voor theologie van Cuddesdon tot hij in 1970 tot bisschop van St. Albans werd benoemd.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog was hij commandant van een tankbataljon met de rang van luitenant. In 1945 werd hij als zodanig onderscheiden met het Militaire Kruis. Sinds 1973 is hij voorzitter van de gemengde commissie voor de betrekkingen tussen Anglicanen en Orthodoxen. In 1976 had deze commissie in Moskou een gemeenschappelijke verklaring uitgegeven over een aantal controversiële doctrinaire kwesties.

Van 1973-1979 was dr. Runcie voorzitter van een commissie, die door de BBC in het leven geroepen was om advies te geven in godsdienstaangelegenheden voor wat betreft radio en TV. (Le Monde, The *Guardian*, *NZZ*, FAZ)

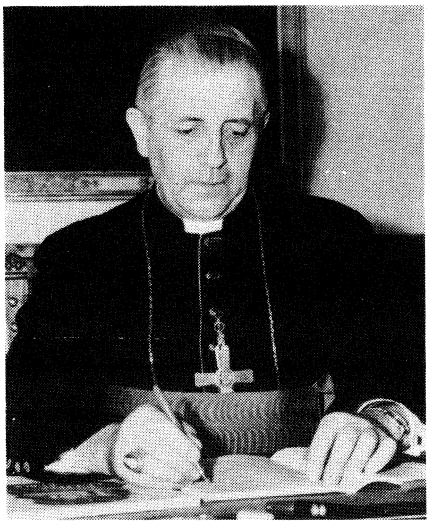
PAUS JOHANNES II BENOEMT NIEUWE KARDINALEN

Op 26 mei heeft paus Johannes Paulus II veertien nieuwe kardinalen benoemd. Bovendien heeft de paus verklaard dat hij binnenkort nog een vijftiende nieuwe kardinaal zal benoemen. Het totaal aantal kardinalen is dan gekomen op 136. Als de kardinaal van Praag, Frantisek Tomasek, op 30 juni 80 jaar wordt, is het aantal kardinalen dat het recht heeft een nieuwe paus te kiezen gekomen op precies 120, het maximum aantal dat paus Paulus VI in 1975 bepaalde.

De nieuwe kardinalen zijn: mgr. Casaroli (65 jaar), voormalig secretaris van de raad voor openbare zaken van de Kerk („minister van buitenlandse zaken"), op het ogenblik pro-staatssecretaris als opvolger van de overleden kardinaal Villot; mgr. Caprio (65), president van het bestuurscollege van het pauselijk bezit: mgr. Marco Ce (54), patriarch van Venetië; mgr. Egano Righi Lambertini (73), apostolisch nuntius in Frankrijk; mgr. Joseph Marie Thrin-Van-Can (58), aartsbisschop van Hanoi; mgr. Ernesto Civardi (73), secretaris van de Congregatie voor de Bisschoppen; mgr. Ernesto Corripio Ahumada (60), de aartsbisschop van Mexico, een van de drie voorzitters van de laatste Latijns-Amerikaanse bisschoppenconferentie: mgr. Joseph Asajiro Satowaki (75), de aartsbisschop van Nagasaki: mgr. Roger Etchegaray (57), aartsbisschop van Marseille; mgr. Anastasio Alberto Ballestrero (65), aartsbisschop van Turijn, onlangs gekozen tot voorzitter van de Italiaanse bisschoppenconferentie; mgr. Tomas O'Fiaich (55), aartsbisschop van Armagh in Ierland; mgr. Gerald Emmet Carter (67), aartsbisschop van Toronto; mgr. Franciszek Macharski (52), die paus Johannes Paulus II opvolgde als aartsbisschop van Krakau en mgr. Ladislav Rubin (61), bisschop van Gniezno, tevens secretaris-generaal van de bisschoppensynode. (Biltstraat 121 Informatiebulletin)

BELGISCHE R.-K. PRIMAAT KARDINAAL SUENENS TREEDT AF

Kardinaal Suenens, primaat van België en aartsbisschop van Mechelen-Brussel, heeft op 16 juli, de dag waarop hij 75 jaar werd, zijn ontslag aangeboden aan de paus. In een persoonlijke brief d.d. 4 oktober heeft de paus het ontslag aanvaard, de kardinaal bedankt voor zijn talrijke activiteiten en hem gevraagd het aartsbisdom verder te besturen, met de rechten van een

Kardinaal Suenens

residerend bisschop, tot aan de benoeming van een opvolger.

Leo Jozef Suenens werd geboren op 16 juli 1904 in de Brusselse gemeente Elsene. Hij studeerde aan het Belgisch College te Rome waar hij promoveerde tot doctor in de wijsbegeerte en de theologie en tot baccalaureus in het kerkelijk recht.
Na zijn priesterwijding op 6 sept. 1927 werd hij achtereenvolgens leraar aan het St. Maria Instituut te Schaarbeek en professor ean het klein-seminarie en aan het St-Jozef seminarie te Mechelen. In 1940 werd hij vice-rector van de katholieke universiteit te Leuven.

In 1945 werd hij bisschop gewijd, Als hulpbisschop van het aartsbisdom Mechelen werd hij de rechtstreekse medewerker van kardinaal Van Roey. Na diens dood in augustus 1961 werd hij benoemd tot apostolisch administrator van het aartsbisdom. In die periode werd overgegaan tot de oprichting van het bisdom Antwerpen en tot de oprichting van het aartsbisdom Mechelen-Brussel.

Op 14 december werd mgr. Suenens benoemd tot aartsbisschop en primaat van België, op 18 februari 1962 tot kardinaal. Tijdens zijn ambtstermijn droeg hij op een opvallende wijze bij tot de vernieuwing in de Kerk, ook als een van de vooraanstaande figuren op het concilie, en ijverde hij o.m. voor de oecumene, de toenadering tot de Angelsaksische kerk en de bescherming van de charismatische beweging.

PAUS JOHANNES PAULUS II IN LATIJNS-AMERIKA

Van 25 jan. tot 1 febr. heeft paus Johannes Paulus II een bezoek gebracht aan Latijns-Amerika. Tijden dit eerste buitenlandse bezoek van de paus na zijn benoeming in okt. 1978 heeft hij op 28 jan. de derde algemene vergadering van het Latijnsamerikaanse episcopaat (CELAM) in Puebla in Mexico geopend.
De paus had op een persconferentie op kerstmis 1979 aangekondigd, dat hij van plan was een bezoek aan Mexico te brengen.
Voordat de paus in Mexico arriveerde bezocht hij eerst op 25 en 26 jan. de Dominicaanse republiek. Gedurende zijn verblijf in Santo Domingo, de hoofdstad van de Dominicaanse Republiek, ging de paus voor in een mis in de open lucht op het Plein van de onafhankelijkheid, die werd bijgewoond door naar schatting 300.000 mensen, onder wie de president van de Republiek, Antonio Guzman.
Ook bezocht de paus een armenwijk aan de rand van de stad.

Bij zijn aankomst in Mexico op 26 jan. werd de paus welkom geheten door president Lopez Portillo. Op 27 jan. droeg de paus in de basiliek van Onze Lieve Vrouwe van Guadeloupe de mis op ter inleiding van de vergadering van de Latijnsamerikaanse bisschoppen De volgende dan opende de paus de conferentie in Puebla [illegible]s de rit van de paus van Mexico City naar Puebla stonden ong. 10.000.000 mensen langs de weg opgesteld. In Puebla werd de paus begroet door naar schatting 1.500.000 mensen, bijna het dubbele van de omvang van de bevolking van de stad.

Opening conferentie *Latijns*-amerikaanse bisschoppen

In de rede, waarmee de paus de conferentie van de Latijnsamerikaanse bischoppen opende, zei hij o.m., dat de bisschoppen van Latijns-Amerika niet voor systemen moeten kiezen. maar voor de mens. Zij kunnen áaarvoor een beroep doen op de waarheid van god, zoals Christus die heeft verkondigd. Deze waarheid bevat alles, wat nodig is voor een waarachtige en algehele bevrijding van de mens.

Na enkele inleidende woorden verklaarde de paus. dat het positieve in de besluiten van de tien jaar geleden gehouden conferentie van Medellin (pag. 611/1 e.v.-1968) uitgangspunt nioeten zijn voor de komende besprekingen. De paus waarschuwde daarbij, dat de bisschoppen niet voorbij mogen gaan aan de onjuiste interpretatie ervan. Die vereist en kritiek en een duidelijke stellingname.
Als leidraad voor hun besprekingen dienen d bisschoppen het werkdocument te nemen dar Rei secretariaat-generaal van de CELAM heeft voorbereid. Dit document is volgens de paus met grote zorg samengesteld. De bisschoppen dienen zich voorts ook te baseren op de apostolische brief van Paulus VI „Evangelii Nuntiandi".
De paus beklemtoonde, dat de CELAM-conferentie geen symposion van deskundigen is, ook geen politiek parlement of een congres van wetenschappers of technici. De bisschoppen hebben als voornaamste taak „meesters der waarheid" te zijn de waarheid die van god komt en die bet beginsel van de authentieke bevrijding van de mens in zich heeft.
Uitvoerig ging de paus er dan op in, dat de mensen van de bisschoppen een zorgvuldige en voorzichtige overlevering van de waarheid over Christus verlangen. Van de grondige kennis van deze waarheid is de geloofskracht van miljoenen mensen afhankelijk. Die waarheid bepaalt ook de waarde van hun lidmaatschap van de Kerk en van hun actieve tegenwoordigheid als christenen in de wereld.
De paus waarschuwde in verband hiermee tegen bepaalde nieuwe interpretaties van het evangelie, die meer op theoretische speculaties berusten dan op een echt overwegen van gods woord en op waarachtige trouw aan de schrift. Dit veroorzaakt verwarring, wanneer geen rekening wordt gehouden met de centrale criteria voor het geloof van de Kerk en wanneer die interpretaties op lichtvaardige manier terechtkomen in de catechese. Als voorbeelden nioemt de paus het verzwijgen van Christus' godheid of de bewering, dat Christus slechts een profeet is, een verkondiger van het rijk en de liefde gods, maar niet de zoon van god. Ook onjuist achtte de paus het dat men probeert te bewijzen, dat Jezus politiek-geengageerd is geweest, gestreden heeft tegen de Romeinse heerschappij en tegen de machtigen en zelfs in een klassenstrijd verwikkeld is geweest. Christus zien als politicus, revolutionair of omwentelaar is niet in overeenstemming te brengen met de leer van de Kerk.
Christus heeft, aldus de paus, nooit de instelling overgenomen van degenen, die de zaken van god verwarden met puur politieke dingen. Hij wijst geweld overduidelijk af. Hij richt zijn boodschap van bekering tot alle mensen, ook tot de tollenaars. De paus beklemtoonde dat die gewraakte nieuwe interpretaties, hoe briljant overigens ook, nooit de basis kunnen vormen voor het thema van de bisschoppenvergadering: „De evangelisering in het heden en in de toekomst van Latijns Amerika".
De paus ging vervolgens in op de zending van de kerk en op de plicht van allen vast te houden aan het kerkelijk leergezag. In verband hiermee wees hij op de bijdragen van de plaatselijke kerken aan de CELAM-conferentie. Hij constateerde, dat men soms niet goed raad weet met de uitleg van de aard en de zending van de Kerk. Hij noemde als voorbeeld de scheiding, die gemaakt wordt tussen de Kerk en het Rijk gods. Het Rijk gods wordt in geseculariseerde zin verstaan. Het Rijk gods wordt niet bereikt door geloof en door het lidmaatschap van de Kerk, maar door structuurhervormingen en maatschappelijk-politiek engagement. Waar een dergelijk engagement en actie voor gerechtigheid zijn, daar is het Rijk gods tegenwoordig. Daarbij vergeet men dan, aldus de paus, dat „het de Kerk is, die de opdracht heeft ontvangen het rijk van Christus en van god te verkondigen en onder alle volkeren op te richten en dat de Kerk op aarde het zaad en het beginsel van dit rijk vormt".
De paus veroordeelt het wanneer men wantrouwen oproept tegen de institutionele of ambtskerk. De kerkinstitutie zou vervreemdend werken. Tegenover de institutionele kerk wordt dan de volkskerk geplaatst, die uit het volk geboren wordt en die zich concretiseert in de armen. Deze stromingen zijn volgens de paus gebaseerd op ideologische vooroordelen.
De paus stelde, dat de mens het evenbeeld van god is. Dit is de antropologie van de Kerk in tegenstelling tot allerlei

andere visies. Dit ligt ook ten grondslag aan de sociale leer van de Kerk Hij beklemtoonde de noodzaak, dat de bisschoppen eensgezind optreden. In het bijzonder noemde hij hier het functioneren van de religieuzen. die hij op het hart drukte de eenheid met de bisschoppen te bewaren. Zij mogen geen ,,parallelle leerambten" binnen de Kerk ontwikkelen Dat is kerkelijk onaanvaardbaar en pastoraal onvruchtbaar

De schending van de mensenrechten noemde de paus een groot vraagstuk in Zuid-Amerika De Kerk heeft het volste recht orn voor de mensenrechten op te komen. Zij doet dat in het kader van haar zending, die steeds een godsdienstig karakter heeft. De opdracht van de Kerk tot evangelisering omvat ook als onontbeerlijk bestanddeel de inzet voor de gerechtigheid

In trouw aan deze verplichting dient de Kerk zich vrij te houden van systemen Zij moet zich alleen inzetten voor de mens Zij moet daarbij Chnstus' voorbeeld navolgen en aan de kant van de armen staan, niet door geweld. machtsintriges of politieke systemen, maar door de verkondiging van de waarheid over de mens, over zijn weg naar een betere toekomst.

Daaruit komt de voortdurende zorg van de Kerk voort voor het moeilijke vraagstuk van het privé-bezit. De paus verwijst hier naar de sociale encyclieken van de jongste pausen en zegt dat het meer dan ooit noodzakelijk is te luisteren naar de stem van de Kerk als de echo van het menselijke geweten, vooral nu de groeiende rijkdom van weinigen gepaard gaat met de groeiende ellende van de massa's. Tegenover deze situatie krijgt de leer van de Kerk een dringend karakter, die zegt dat op alle privé-eigendom een sociale hypotheek rust. Zij moet hier voor het welzijn van de samenleving werken, waarin het christelijke en bijbelse beginsel ertoe moet leiden dat de goederen rechtvaardiger worden verdeeld. Dit geldt niet alleen per land, maar ook internationaal. Degenen, die verantwoordelijkheid dragen voor het openbare leven, zullen moeten begrijpen, aldus de paus, dat binnenlandse en internationale vrede slechts verzekerd kan worden wanneer hij gebouwd is op een rechtvaardig sociaal-economisch systeem.

Heel in het bijzonder vermeldde de paus de krachtige toeneming van de schending der mensenrechten. Allerlei rechten worden geschonden, die fundamenteel zijn: het recht om geboren te worden, het recht op verantwoorde gezinsuitbreiding, het recht op arbeid, het recht op vrede, op vrijheid en sociale gerechtigheid, het recht ook om deel te hebben aan beslissingen, die volk en land betreffen. De paus wees op collectief geweld, op rassendiscriminatie, om de lichamelijke en geestelijke marteling van gevangenen en politieke dissidenten, de ontvoeringen omwille van materieel gewin.

Als een taak van bijzondere voorrang noemde de paus dat de bisschoppen zich zullen inzetten voor een sociaal besef op alle terreinen van het leven. Wanneer, aldus de paus, de ongerechtigheid toeneemt en de afstand tussen rijken en armen groter wordt, dan moet de sociale leer op creatieve wijze een waardevol instrument zijn voor onderrichting en voor stimulering van concrete initiatieven vooral van de leken. De paus vindt de leken de eigenlijke verantwoordelijken voor alle wereldlijke taken en activiteiten. De bisschoppen dienen niet op hun plaats te gaan staan.

Tot slot van zijn toespraak vroeg de paus nog de bijzondere zorg van enkele vraagstukken, die vooral in Zuid-Amenka)bijzonder groot zijn, namelijk het gezinsleven en het gebrek aan roepingen,

De reacties op de woorden van de paus in Puebla liepen nogal uiteen, hoewel de toon van teleurstelling toch de overhand heeft. Volgens de meeste commentaren zijn de tegenstellingen in Latijns-Amerika tussen rijk en arm dermate groot, dat de paus zich in deze ook veel duidelijker had moeten uitspreken

Hoe de vergadering in Puebla op de woorden van de paus heeft gereageerd is minder duldt-liik. Wei zijn er duidelijke aanwijungen, dat met name het gebied van de mensenrechben en de tegenstellingen tussen rijk en arm nog zeer uitdrukkelijk ter sprake zullen komen.

Voor zijn vertrek uit Mexico op 31 jan, bezocht de paus nog Oaxaca in het zuiden van het land en Guadalajara en Monterrey in het noorden. Op weg terug naar het Vaticaan bracht de paus op 1 febr. nog een kort bezoek aan Nassau, de hoofdstad van de Bahama's.

Slotdocument *bisschoppenconferentie*

De algemene vergadering van de bisschoppen van Latijns-Amerika werd op 13 febr. afgesloten met de publikatie van een ,,boodschap aan het volk", waarin ertoe werd opgeroepen een eind te maken aan „lichamelijk en geestelijk geweld, misbruik van geweld en sex, de manipulatie van geld en het breken van gods geboden". In het document werd verklaard: „God is aanwezig, levend in Jezus Christus de bevrijder, in het hart van Latijns-Amerika".

Naast deze boodschap produceerde de bisschoppenconferentie een slotdocument, dat was gebaseerd op verslagen van 22 bisschoppelijke commissies.

In dit slotdocument werd o.m. gezegd: ,,Met het oog op de betreurenswaardige realiteit in Latijns-Amerika wensen wij een duidelijke uitspraak te doen. (...) Ontvoeringen, vervolging van politiek andersdenkenden en het uitsluiten van mensen uit het openbare leven op grond van hun overtuigingen dienen altijd te worden veroordeeld. Indien deze misdaden uitgevoerd worden door de gezagsdragers, die belast zijn met de bescherming van het algemene belang, onteren zij degenen, die deze begaan, ongeacht de redenen, die zij ervoor opgeven".

Even krachtig .,veroordeelt" de Kerk ,,terroristisch geweld en geweld van guerrilla, dat wreed en onbeheersbaar is, waar het ook wordt ontketend". Misdaad was volgens de bisschoppen nooit gerechtvaardigd als een middel tot bevrijding. Zij stelden, dat geweld onvermijdelijk nieuwe vormen van onderdrukking en slavernij veroorzaakt, die vaak nog erger zijn dan de oorspronkelijke toestand.

De bisschoppen brachten in herinnering, dat in de afgelopen jaren de Latijnsamerikaanse landen ,,institutionele en economische crises en duidelijke symptomen van corruptie en gewelddadigheid" doormaakten. Zij verklaarden aansluitend, dat geweld evenzeer veroorzaakt wordt door onrechtvaardigheid, die in verschillende maatschappelijke systemen geïnstitutionaliseerd is, als door de ideologieën, die het gebruiken om de macht te verwerven. Dit leidde tot de verspreiding van gewelddadige regimes. vaak geïnspireerd door de doctrine van nationale veiligheid.

De Kerk diende ,,het licht van haar woorden te projecteren boven politiek en ideologieën" als een gids voor diegenen, ,,die in enigerlei vorm maatschappelijke verantwoordelijkheid op zich dienen te nemen". Priesters dienen zich vrij te maken van ,,alle politieke en partijdige doctrines, die hun houding en meningen zouden kunnen bepalen" en leden van godsdienstige orden moesten evenzeer ,,zich verzetten tegen de verleiding om compromissen aan te gaan met partijpolitiek ten einde op die manier de verwarring van evangelische waarden met een specifieke ideologie te vermijden".

Het document roept op tot gelijkheid van alle burgers, vrijheid voor de uitoefening van hun rechten, zelfbeschikking voor alle volken van Latijns-Amerika en het opnieiiw invoeren van gerechtigheid door de invoering van deugdelijke en effectieve instellingen.

In een ander deel van het document verwerpen de bisschoppen zowel het liberale kapitalisme als het marxistische collectivisme als ,,vormen van humanisme die gesloten zijn voor alle transcendentalisme, het eerste wegens zijn feitelijke atheïsme en het ander wegens zijn theoretische en militante atheisme".

Ook wezen de bisschoppen de „doctrine van nationale veiligheid" af, die zij beschreven als een ,,economisch en politiek model van een elitistische en verticalistische natuur, die de brede deelname van het volk aan de politieke beslissingen onderdrukt". Deze doctrine werd gerechtvaardigd als verdediging van de westerse Christelijke beschaving, maar voorzag in werkelijkheid in het opleggen van een „systeem van onderdrukking, in overeenstemming met zijn concepte van permanente oorlog".

De Kerk gelooft, dat veiligheidsmaatregelen in elk land onder de controle dienen te staan van een onafhankelijk gezagsorgaan, dat in staat moet zijn schendingen van de wet te beoordelen en maatregelen om deze schendingen te corrigeren moet kunnen garanderen. De doctrine van na-

Bij zijn aankomst in de Dominicaanse republiek kuste paus Johannes Paulus II de grond.

tionale veiligheid was in tegenspraak met de Christelijke visie op de mens als een wezen, dat verantwoordelijk is voor de verwezenlijking van zijn opdracht α aarde en van de staat als een orgaan, dat het algemene welzijn beheert. De doctrine legde bescherming op aan de mens door middel van een militaire of politieke elite aan de macht en zij leidde tot een duidelijke ongelijkheid van participatie. Over één deel van het slotdocument bestond onenigheid tussen de bisschoppen. Dit deel, een verslag van de eerste commissie van de conferentie, getiteld ,,Evangelisatie van Latijns-Amerika, de sociaalculturele context", moest worden herschreven voor het met de vereiste tweederde meerderheid werd aanvaard. Het ging over de ,,toestand van onmenselijke armoede, waarin miljoenen inwoners van Latijns-Amerika leven" en beschreef ,,de groeiende kloof tussen rijk en arm" als ,,een schandaal en in tegenspraak met een christelijk bestaan".

De paus liet op 23 maart in een brief aan de voorzitter van de conferentie en aan de Latijrisamerikaanse bisschoppen weten, dat hij zijn goedkeuring hechtte aan het slotdocument. (Le Monde, *NZZ, FAZ, The Guardian, NRC/H'blad,* Biltstraat 121 *Informatiebulletin)*

BEZOEK VAN DE PAUS AAN POLEN

Paus Johannes Paulus II heeft van 2-10 juni een bezoek aan Polen gebracht. Hij was in dit land op uitnodiging van het Poolse episcopaat om deel te nemen aan de officiële plechtigheden ter herinnering aan het martelaarschap, 900 jaar geleden, van St. Stanislaus, de beschermheilige van Polen.

Het was de eerste keer, dat een paus een bezoek bracht aan een communistisch geregeerd land. Het was ook de eerste keer, dat paus Johannes Paulus II terugkeerde in zijn vaderland na zijn verkiezing in okt. 1978.

Bij zijn aankomst in Warschau op 2 juni werd de paus welkom geheten door de president van de republiek, Jablonski, en de primaat van Polen, kardinaal Wyszynski.

Op de eerste dag van zijn bezoek aan Polen werd de paus welkom geheten door partijleider Gierek.

Op dezelfde dag werd de paas in het Belvedere-paleis ontvangen door Edward Gierek, eerste secretaris van de Poolse Verenigde Arbeiderspartij. Gierek had in dec 77 een bezoek gebracht aan het Vaticaan, waar hij ontvangen was door paus Paulus VI (pag. 248/3-1979).

Bij zijn aankomst in Warschau zei de paus. „Mijn bezoek heeft een louter godsdienstige reden. klaar het is tegelijkertijd mijn wens dat deze reis naar Polen ook mag bijdragen aan een zaak van wezenlijk belang de toenadering en de samenwerking tussen de volkeren, de verzoening en de vrede in de wereld van vandaag Tenslotte wens ik dat een vrucht van mijn bezoek mag zijn de versterking van de eenheid van mijn landgenoten en ook een gunstige ontwikkeling in de betrekkingen tusse. - staat en de Kerk in mijn geliefde vaderland".

Verder dankte de paus onmiddellijk de Poolse regering voor het feit, dal deze de reis had mogelijk gemaakt. Tijdens de ontmoeting met de leiders van Polen, met aan het hoofd de partijleider Gierek, wees de paus op al het goede, dat de laatste jaren in Polen is bereikt. De paus wees op de geschiedenis van Polen, met name op de laatste twee eeuwen toen de Polen herhaaldelijk hun onafhankelijkheid kwijt waren.

„Daarom beseffen wij, Polen, ontzettend goed dat het wezen van de staat is soevereiniteit van de samenleving, de natie en het vaderland". Het woord „vaderland", zo vervolgde de paus, heeft voor de Polen een betekenis, die elders in de wereld vrijwel onbekend is. In die geschiedenis van Polen heeft, zo zei de paus, ook de Kerk altijd een belangrijke rol gespeeld, met name op het gebied van de vorming en opvoeding van mensen. Dit is in wezen ook de zending van de Kerk.

„Voor dit werk vraagt de Kerk dan ook geen bijzondere privileges, maar alleen maar datgene wat onontbeerlijk is om haar taak goed te kunnen vervullen". Met dat voor ogen heeft de Poolse Kerk ook steeds contact gezocht met de regering en die contacten zullen zeker ook moeten worden voortgezet, zo zei de paus tot de leiders van Polen.

Tenslotte droeg de paus op 2 juni in Warschau op het plein van de overwinning de mis op in aanwezigheid van ong. 250.000 mensen.

Poolse bisschoppenconferentie

Na een bezoek gebracht te hebben aan Gniezno. Polens eerste kerkelijke hoofdstad, bracht de paus drie dagen door in het klooster Jasna Gora bij Czestochowa. In Czestochowa bevindt zich Polens meest aanbeden heiligdom, de ,,Zwarte madonna", een beeltenis van de maagd Maria, die volgens de overlevering geschilderd zou zijn door Lukas.

In het klooster Jasna Gora woonde de paus de Poolse bisschoppenconferentie bij, die hij ook toesprak.

De paus spoorde de bisschoppen aan te streven naar meer vrijheid voor de r k kerk in Polen Hij zei dat hij hun pogingen om tot een verder gaand en duidelijk modus vivendi met de communistische regering te komen, met kracht zal steunen. De inspanningen van het Poolse episcopaat, aldus paus Johannus Paulus, laten duidelijk zien dat in een waarachtige dialoog met de communistische machthebbers de overtuiging van de gelovigen geeerbiedigd en alle burgerrechten erkend en gewaarborgd moeten warden In zo'n dialoog moeten ook de voorwaarden worden geschapen voor de activiteit van de Kerk als religieuze gemeenschap waartoe verreweg het grootste deel van Polen behoort

De paus zei terdege te beseffen dat de onderhandelingen met de communistische regering niet gemakkelijk zullen zijn, ,,omdat ze gevoerd worden tussen twee wereldbeschouwingen die lijnrecht tegenover elkaar staan"

De Poolse bisschoppen, aldus de paus, moeten strijden voor de normalisatie van de betrekkingen tussen Kerk en staat, gebaseerd op de rechten van de mens, waaronder het recht op godsdienstvrijheid. Die normalisatie valt binnen het kader van de ,.grondrechten van de mens", in hun geheel gezien. De Poolse staat kon en kan zijn volledige soevereiniteit alleen doen gelden door erkenning van de taak die de Kerk in het leven van alledag heeft.

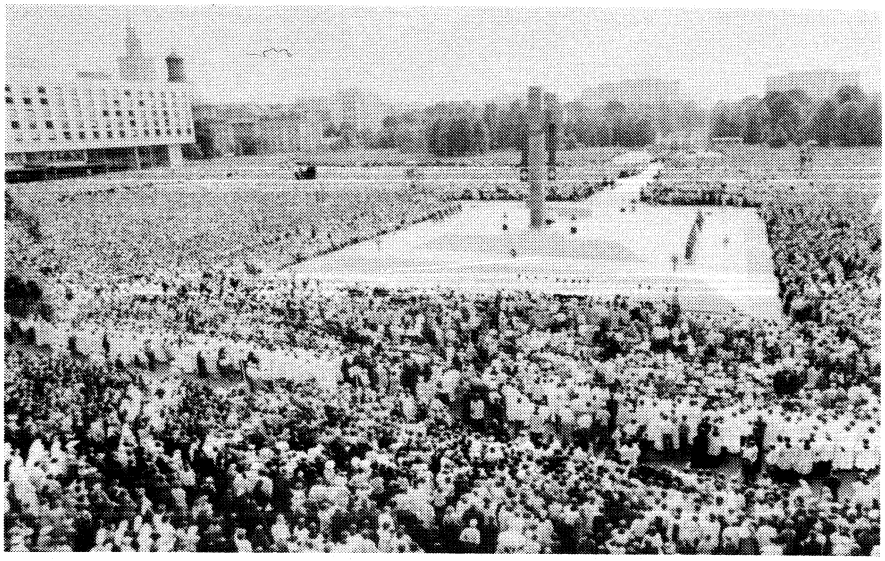
Het is mijn overtuiging, aldus paus Johannes Paulus II, dat de geschiedenis van Polen niets betekent als deze geschiedenis ook niet het verhaal bevat van de Poolse Kerk. De Kerk heeft Polen zijn identiteit geschonken.

De paus verklaarde voorts dat het Vaticaan diplomatieke banden met alle landen toejuicht, waarmee hij dus ook pleitte voor het aanknopen van diplomatieke betrekkingen tussen Warschau en het Vaticaan

De rest van zijn verblijf in Polen (6-10 juni) bracht de paus door in zijn vroegere diocees, Krakau, van waaruit hij bezoeken aflegde aan Wadowice, zijn geboorteplaats, Oswiecim, de plaats van de vroegere nazi-concentratiekampen Auschwitz en Birkenau, en het cisterciënzer klooster Mogila.

In dit klooster sprak de paus tot arbeiders en hun gezinnen uit de nabijgelegen moderne industriestad Nowa Huta.

Ook nam de paus deel aan de plechtige sluiting van de synode van het

Beeld van een mis in de openlucht op het Plein van de overwinning in Warschau.

aartsbisdom Krakau, die hij zelf in 1972 had geïnaugureerd. Het bezoek van de paus aan Polen werd in Krakau afgesloten met het opdragen van de mis in de open lucht, waarmee de herdenkingsplechtigheden rond St. Stanislaus werden beëindigd. (Le Monde, *NZZ*, FAZ, The Guardian, *NRC/H'blad*, Biltstraat 121 Informtiebulletin)

PAUS JOHANNES PAULUS II BEZOEKT IERLAND

Paus Johannes Paulus II heeft van 29 sept. tot 1 okt. een bezoek aan Ierland gebracht. Daarna bezocht de paus van 2-7 okt. de Verenigde Staten, waar hij door president Carter werd ontvangen en waar hij voor de Algemene Vergadering van de VN een rede heeft gehouden.

Paus Johannes Paulus II arriveerde op 29 sept. in Dublin, waar hij kort na zijn aankomst in het Phoenixpark aan de rand van de stad in aanwezigheid van meer dan een miljoen mensen de mis celebreerde. In de ochtend van 30 sept. vierde de paus de mis in de Westierse plaats Galway, waar hij in zijn preek ong. 250.000 aanwezige jongeren toesprak.

Tot de mensen in Phoenixpark zei de paus: „De heiligste principes die vaste richtlijnen waren voor individu en gemeenschap worden uitgehold door valse opvattingen over vrijheid, de heiligheid van het leven, de onaantastbaarheid van het huwelijk, de ware betekenis van menselijke sexualiteit, en de houding tegenover de materiële goederen die de vooruitgang heeft te bieden."

Tegen de jongeren in Galway zei de Poolse kerkvader: „De religieuze en morele tradities van Ierland, de ziel van Ierland zelf zullen op de proef worden gesteld door de verleidingen die geen gemeenschap in onze eeuw sparen. Net zoals andere jonge mensen in vele delen van de wereld zal men jullie vertellen dat er veranderingen moeten komen, dat jullie meer vrijheid moeten hebben, dat jullie moeten verschillen van de ouders en dat de beslissingen over jullie leven afhangen van jezelf, en jezelf alleen..."

Vervolgens bracht de paus een bezoek aan het bij de Noordierse grens gelegen plaatsje Drogheda. In een rede, hier uitgesproken, veroordeelde de paus geweld en riep hij op tot vrede.

„Nu wil ik spreken tot alle mannen en vrouwen die geweld toepassen. Ik doe een beroep op u, in de meest hartstochtelijke woorden. Op mijn knieën smeek ik u om het pad van geweld te verlaten en terug te keren naar de weg van de vrede. U zegt dat u gerechtigheid zoekt. Ook ik geloof in gerechtigheid en zoek rechtvaardigheid. Maar geweld stelt de dag van de gerechtigheid uit. Geweld vernietigt het werk van het recht. Verder geweld in Ierland zal het land dat u zegt lief te hebben en de waarde die u voorgeeft te koesteren, omlaag halen en vernietigen. In de naam van god smeek ik u: keer terug naar Christus die is gestorven opdat de mens kan leven in vergevingsgezindheid en vrede."

... Vervolgens sprak de paus eerst onder aandachtige stilte, later onder enthousiast applaus, speciaal tot de jonge mensen om niet te luisteren naar de stemmen van haat, wraak en weerwraak. „Volg de leiders niet die jullie leren hoe jullie moet doden. Heb het leven lief; het respect voor het leven, jezelf en anderen".

Over de rede, die de paus in Drogheda gehouden heeft, schreef Le Monde op 2 okt. in een hoofdartikel het volgende:

Het krachtige en warme pleidooi van paus Johannes Paulus II voor de vrede, symbolisch op enkele kilometers van de Noordierse grens in de Ierse Republiek uitgesproken, is de meest geruchtmakende en becommentarieerde rede van de paus tijdens zijn bezoek aan Ierland.

Wie is het niet eens met de door de paus uitgedragen principes te Drogheda? De vraag is of dit voldoende is om een einde te maken aan de confrontaties van de gemeenschappen in Ierland en aan het juridische en politieke steekspel tussen Londen, Dublin en Belfast.

De paus heeft er nauwlettend voor gezorgd precies aan te duiden wat de oorzaken zijn van de huidige dramatische strijd. Maar hij is niet in details getreden, omdat hij meent dat dit zijn taak niet is. Uit de eerste reacties op de pauselijke rede kan worden opgemaakt dat het conflict tussen protestanten en roomskatholieken in Ulster slechts een godsdienstoorlog is.

Maar de paus heeft zelf gezegd dat het in wezen een politiek conflict is. Als de rooms-katholieken in het noorden allen zo vijandig zijn jegens hun protestantse medeburgers dan komt dat vooral omdat de laatsten de band tussen Ulster en het Verenigd Koninkrijk wensen te handhaven. De overgrote meerderheid van de Ierse rooms-katholieken, vooral die in het noorden, ziet het protestantisme bovenal als de religie van Londen; zij ziet in de geestelijk; manifestaties van het protestantisme hetzelfde als in trouwbetuigingen aan Londen op het politieke vlak.

Daar komt bij dat de Ierse nationalistische beweging, die tot voor kort door het rooms-katholicisme gestempeld was (en vermoedelijk tamelijk verbonden met de hiërarchie), de laatste jaren een evolutie heeft doorgemaakt. Een nieuwe generatie IRA-militanten van de provisionele vleugel, die vecht tegen het Britse „bezettingsleger", trekt zich nauwelijks nog iets van religieuze overwegingen aan. Zij heeft zelfs „technische", of meer nog ideologische, relaties aangeknoopt met organisaties die zeker niet de bescherming van de rooms-katholieke kerk hoog in het vaandel geschreven hebben. De provisionele IRA heeft trouwens het bericht ontkend dat zij van plan zou zijn gevolg te geven aan de pauselijke oproep. Te Dublin en Belfast wordt erop gewezen dat de nationalistische beweging ook een eerdere publieke oproep van het Ierse episcopaat in de wind heeft geslagen.

De protestantse gemeenschap daarentegen heeft de opmerking van de paus te Drogheda tamelijk positief begroet. Met uitzondering van dr. Paisley, de leider van de Democratische Unionistische Partij, heeft de protestante politieke gemeenschap de oproep van de paus als nuttig en heilzaam ontvangen, zelfs al heeft de leider van de officiële Unionistische Partij, ds. Smyth, de paus „dubbelzinnigheden" verweten.

Tenslotte bracht de paus op 30 sept. een bezoek aan Knock, waar zich een Mariaheiligdom bevindt.

Op 1 okt., de laatste dag van zijn bezoek aan Ierland, heeft de paus in Limerick nog eens voor honderdduizenden mensen in de openlucht de mis opgedragen. Daarna reisde hij af naar de VS.

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing. Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

DE MOORD OP PRESIDENT PARK

Op 26 oktober 's avond werd de 62-jarige Park Tsjoeng Hie, sinds 18 jaar de president van Zuid-Korea, tijdens een diner op het hoofdkwartier van de Zuidkoreaanse geheime dienst, de KCIA, te Seoel doodgeschoten door de KCIA-chef, Kim Jae Kyu, aldus de jongste officiële versie.

De eerste aanwijzing dat er iets mis was, kwam midden in de nacht van 26 op 27 okt., toen rond 4 uur bekend werd gemaakt dat premier Choi Kyu Hah was benoemd tot waarnemend president en dat de staat van beleg was afgekondigd. In deze eerste verklaring werd niet over Park gerept, wat onmiddellijk aanleiding gaf tot geruchten over een staatsgreep.

Op 27 okt. 's morgens vroeg werd verklaard dat de chef van de KCIA, Kim Jae Kyu, tijdens een diner waarbij Park aanwezig was, een heftige ruzie zou hebben gekregen met het hoofd van Parks lijfwacht, Cha Chi Chul, en daarbij een aantal schotrn zou hebben gelost. Twee a drie kogels zouden ,,per ongeluk'' de president hebben getroffen tengevolge waarvan deze op weg naar het ziekenhuis overleed. Vijf andere aanwezigen werden eveneens dodelijk getroffen.

Deze versie oogstte alom ongeloof, o.m. omdat Kim Jae Kyu als een vriend van Park gold. Hij was uit hetzelfde dorp als de president afkomstig en hij was diens klasgenoot geweest op de militaire academie.

Een onmiddellijk na Parks dood ingestelde onderzoekscommissie van militairen en politie kwam met een derde versie Op het niinisterie van defensie maakte de voorzitter van deze commissie, generaal Chun Doo Kwan, op 28 okt. 's middags bekend. ,,De moord op president Park Tsjoeng Hie was geen ongeluk, maar een daad met voorbedachten rade'' Volgens de lezing van de generaal was het volgende gebeurd:

Vrijdagmiddag 26 oktober 16 uur 20. De heer Cha Chi Chul, hoofd van de lijfgarde van president Park, draait het geheime telefoonnummer van de KCIA en deelt het hoofd van deze dienst, Kim Jae Kyu, mede dat president Park om 18 uur op het hoofdkwartier zal komen dineren. Precies op dat tijdstip arriveert de president per helikopter. vergezeld van vijf lijfwachten onder wie het hoofd van de lijfgarde, Cha Chi Chul. Zonder verdere plichtplegingen gaat het gezelschap aan tafel. President Park zit in het midden; aan de uiteinden van de ovale tafel zitten Cha en Kim, twee gezworen vijanden, tegenover elkaar. De vier overige leden van de lijfgarde nemen niet aan het diner deel; zij wachten in een belendend vertrek.

Tijdens de inaaltijd ontstaat ruzie. Cha is te opgewonden om te eten. Hij beschuldigt Kim en diens geheime dienst van gebrek aan doortastendheid bij de studentenrellen van de voorafgaande week, en van gebrek aan inzicht. Kim weet dat er al lang klachten zijn over hem en zijn dienst. Het verzet tegen dictator Park neemt toe. Aan de universiteiten klinkt de roep om democratie. In betogingen voeren studenten spandoeken mee met de tekst .,Weg met de dictatuur!". Parks vrienden vragen zich af of Kim als hoofd van de 30.000 man sterke dienst dergelijke ,,provocaties" niet kan verhinderen.

Maar nu voor het eerst wordt deze kritiek op Kim geuit in het bijzijn van de president zelf. Uit het feit dat president Park bij het aanhoren van Cha's beschuldigingen zwijgt, maakt Kim op dat de president het met Cha eens is en dat hijzelf, Kim, op het punt staat in ongenade te vallen. Cha wordt steeds feller in zijn aanklacht; hij windt zich op en slingert de chef van de geheime dienst de grofste verwijten in hel gezicht.

Om 18 uur 50 verlaat Kim woedend de eetkamer en gaat de trap op naar een hogere etage waar zijn bureau gevestigd is. Daar ontbiedt hij twee van zijn medewerkers. ,,Vanavond nog,'' zegt hij tegen de chef-protocol van de KCIA, Park Sun Ho, .,gaan ze er aan''. ,,Als je dus binnen hoort schieten, maak dan de lijfwachten van de president buiten af.''

,,Na die opdracht te hebben gegeven, ging Kim naar boven, haalde een pistool uit zijn werkkamer en stopte dat bij zich. Vervolgens keerde hij naar de eetzaal terug om zich weer bij de andere drie te voegen.

Cha bleef doorgaan met zijn kritiek op Kim, die zwijgend zonder te eten bleef luisteren terwijl hem op arrogante wijze werd voorgehouden dat hij niet competent was. Om ongeveer 19.30 uur verliet Kim de eetzaal opnieuw en sprak nog even met Park Sun Ho om te bevestigen dat alle voorbereidingen waren getroffen. Vijf minuten later ging hij weer naar de eetzaal terug. Toen hij de zaal binnenkwam vloekte hij en loste eerst een schot op Cha. Vervolgens schoot hij op Park. Daarna schoot hij tweemaal op beide mannen.''

De schoten vormen voor Kims medewerkers in het aangrenzende vertrek het sein om eveneens tot actie over te gaan. Zij schieten vier lijfwachten en de chauffeur van president Park dood. Eén man ontsnapt aan het bloedbad: de secretaris van de president, Kim Ke Won. Hij hijst zijn nog levende baas in zijn auto en brengt hem naar het ziekenhuis. Bij aankomst blijkt Park dood te zijn. De lijkschouwing wijst uit dat hij door drie kogels is getroffen; twee in de borst, één in het hoofd.

19.50 uur. Kim stapt in zijn auto en rijdt naar het hoofdkwartier van het leger waar hij zich gewillig laat arresteren. Onmiddellijk treedt artikel 48 van de grondwet in werking dat bepaalt dat in het geval de president niet meer kan regeren, de minister-president diens taken waarneemt. Zo wordt premier Choi Kyu Hah waarnemend president.

De Zuidkoreaanse oppositieleider. Kim Young Sam, vóór Parks lijkbaar in het Blauwe Huis te Seoel.

Maar ook deze derde versie liet veel vragen onbeantwoord. Terwijl de moord zelf gedetailleerd werd beschreven, werd opvallend gezwegen over andere details en de gebeurtenissen daarna, een belangrijke factor om te kunnen bepalen wie er eventueel nog meer bij betrokken was.

NRC/H'blad (1-11) schreef hierover:

Waarom bleef de presidentiële secretaris Kim Ke Won. de vierde aanwezige aan de dinertafel toen de moord plaatsvond, volledig ongedeerd? En wat deed hij tijdens en na de moord? En waarom zou de

Weekblad 48ste jaargang No. 2510, pag. 30911-30926

intelligente en capabele KCIA-chef hebben besloten Park te vermoorden, als hij alleen maar bang was voor zijn positie en ruzie had met Cha? De president was een veeleisend man en velen voor Kim zijn uit belangrijke post n gedrever
Maai Park had niet de gewoonte die mensen gevangen te zetten of hen te executeren De meesten kregen minder belangrijke maar goed betaalde ban n als ambassadeur of parlementarier.

Kim zelf was al eens uit de gunst geraakt toen hij in 1973 gedwongen werd zich als luitenant-generaal uit actieve dienst terug te trekken Hij werd toen parlementslid maar nerd later in ere hersteld.

Volgens veel Korea kenners is het ook onwaarschijnlijk dat de ervaren en machtige KCIA-chef de aanslag zonder steun van anderen zou hebben voorbereid Hij moet tenminste verzekerd zijn geweest van steun uit bepaalde kringen of reden hebben gehad te geloven dat hij naderhand zou worden beschermd.

Een belangrijke en tot riu toe niet duidelijk beantwoorde vraag is wat er zich direct na de moord op Park heeft afgespeeld Er zijn verschillende verklaringen gegeten.

Maar men lijkt het er over eens te zijn dat Kim en zijn 5 handlangers zich naar een nabijgelegen restaurant hebben begeven, waar de chefstaf van het leger. generaal Chung Seung Hwa, nu commandant van de staat van beleg, zat te eten.

Kim en Chung zijn goede persoonlijke vrienden en Chung geldt als beschermeling van Kim Volgens diverse verklaringen zijn Chung en Kim daarna ofwel naar het ministerie van defensie of naar het daarnaast gelegen hoofdkwartier van het leger gegaan. Zij hebben daar met hoge militairen gesproken

De voormalige KCIA-chef Kim Jae Kyu (r.) tijdens een ondervraging,

Terwijl Chung daarna met militairen en regeringsledrn vergaderde, kon Kim zich enkele uren lang vrijelijk áoor het ministerie bewegen. Uiteindelijk werd hij onder arrest gesteld en ontwapend Een vraag van belang is wanneer Chung te weten kwam dat Kim Park had vermoord

Kim Ke Won werd dinsdag (30 okt.) van zijn functie ontheven en gevangengenomen. Hij was vrijdag direct na de moord verhoord maar kon daarna naar huis gaan. Zondag (28 okt.) werd hij gesignaleerd in het „Blauwe Huis" het presidentiële paleis, waar hij de laatste eer aan zijn vermoorde chef kwam bewijzen.

De vraag is of hij mogelijk in het komplot is betrokken. Bekend is dat hij een goede vriend is van Kim. In Zuid-Korea zegt dat echter weinig daar de meeste hooggeplaatsten vroegere legermaten zijn.

Het is voorshands niet vast te stellen of er sprake is van een goed voorbereid, maar mislukte staatsgreep. De mogelijkheid daarvan is stellig niet uitgesloten, maar men kan er op dit moment geen zinnig woord van zeggen, aldus *NRC/H'* blad.

NECROLOGIE PARK

Park Tsjoeng Hie werd op 30 sept 1917 in Sangmo-Ri (provincie Kyungsang) geboren als zoon van een boer Van 1937-40 was hij onderwijzer

In 1940 ging hij naar een militaire academie in het door Japan bezette Mandsjoerije en in 1942 werd hij overgeplaatst naar de keizerlijke academie in Tokio Daar klom hij — ongebruikelijk voor een Koreaan — op tot luitenant Als zodanig diende hij in 1944/45 in het Japanse leger De militaire opvoeding in het oude keizerlijke Japan heeft hem de strenge eigenschappen bijgebracht van de Japanse officierskaste

In de Koreaanse oorlog maakte hij een snelle carriere Begonnen als afdelingsleider van de inlichtingendienst in 1950 bereikte hij op 36-jarige leeftijd de rang van brigade-generaal in 1953

Park was generaal-majoor toen hij op 16 mei 1961 de regering omverwierp. Vooralsnog stelde hij zich na de staatsgreep tevreden met de post van voorutter van de Opperste Raad voor de Nationale Wederopbouw In 1963 nam hij ontslag uit het leger om als burger kandidaat te zijn bij de presidentsverkiezingen in oktober van dat jaar, nadat hij reeds vanaf maart 1961 als waarnemend president had gefungeerd

Als kandidaat van de Democratisch-republikeinse partij won Park in 1963 en in 1967 de presidentsverkiezingen Na een wijziging van de grondwet — die tot dan toe slechts twee presidentiële ambtstermanen aan het staatshoofd toestond — werd Park in april 1971 herkozen mor een derde ambtstermijn van 4 jaar

Op 17 okt 1972 knevelde hij plotseling zijn land in een „staat van beleg" en ontbond hij het nationale parlement Hij verschafte zich de absolute heerschappij over

Waarnemend president Choi Kyu Hah.

het politieke leven en legde met behulp van het leger zijn wil op De greep naar de absolute macht was naar zijn zeggen nodig om doelmatig een dialoog te kunnen voeren met Noord-Korea over een eventuele hereniging Toen de besprekingen in de zomer van 1973 op niets uitliepen handhaafde Park zijn harde regime, hetgeen volgens hem geboden was wegens de nodige waakzaamheid voor een eventuele Noordkoreaanse militaire invasie

Sindsdien is zijn regime steeds straffer geworden, hetgeen de Verenigde Staten, die nem steunden maar steeds minder bewonderden, met lede ogen aanzagen Op 8 jan 1974 vaardigde hij het decreet op de noodtoestand uit waardoor in feite iedere vorm van oppositie werd verboden. Wegens overtreding man het decreet zijn honderden mensen in de gevangenis opgesloten op beschuldiging van samenzwering of steun aan de Noordkoreaanse zaak Wegens overtreding van het decreet zijn tenminste acht mensen ter dood gebracht

Daarna zijn er nog acht decreten gekomen, waarvan de laatste met name kritiek op de persoon van Park verbood, op zijn regering of op zijn autoritaire grondwet

Op 6 juli 1978 werd hij als enige kandidaat eenstemmig gekozen als president door een kiescollege van ruim 2.500 personen dat hij zelf had samengesteld (Zie pag 301/1.)

In januari 1968 en augustus 1974 overleefde Park aanslagen, bij de tweede werd echter zijn echtgenote gedood

Oppositie tegen Park

Op 30 mei had de nationale conventie van de oppositionele Nieuwe Democratische Partij (NDP) Kim Young Sam tot partijleider gekozen. Hij versloeg met 11 stemmen (van de 751 afgevaardigden) Lee Chul Seung, die in 1976 het leiderschap van hem had gewonnen. Kim kondigde aan dat de partij zou aandringen op opheffing van alle beperkingen t.a.v. de democratische activiteiten. Hij verlangde afschaffing van de decreten krachtens de noodtoestand en vrijlating van alle

daaronder gearresteerde personen. Verwacht werd dat Kim kritischer tegenover de regering zou staan dan Lee.
Terwijl Kim inderdaad een scherpe oppositie voerde, deed de politie op 11 aug een inval in het hoofdkwartier van de NDP in Seoel, waar 179 textielarbeidsters een sitdown-staking hielden uit protest tegen de sluiting van hun fabriek.
Het optreden van de politie leidde tot één dode en tientallen gewonden, o.w. twee parlementsleden
Op 13 aug. dienden drie NDP-leden bij de justitie een klacht in tegen de verkiezing van Kim tot party-leider, omdat daarbij fraude zou zijn gepleegd.

Op 8 sept. verklaarde de civiele rechtbank van Seoel de verkiezing van Kim van nul en gener waarde Bepaald werd dat Kim en zijn vier vice-voorzitters ,,van hun functie vervallen" waren, aangezien 22 van de 751 afgevaardigden op de conventie niet stemgerechtigd zouden zijn geweest.

Kim weigerde zich bij het vonnis neer te leggen, dat hij ,,een samenzwering om de oppositiepartij af te schaffen en een regeringsgezinde oppositie te vormen" noemde. Op 10 sept. verklaarde hij zich bereid een ,,pan-nationale beweging voor de omverwerping" van het regime van president Park te leiden. De regering waarschuwde Kim dat zijn optreden ,,duidelijk illegaal" was.
Op 4 okt. besloot de Nationale Vergadering in een aparte zitting, waarvan de NDP-afgevaardigden werden uitgesloten, Kim wegens ,,anti-constitutionele en anti-nationale activiteiten" uit het parlement te stoten.

Op 13 okt. deden alle 69 oppositie-afgevaardigden (66 van de NDP en 3 van de Democratische Verenigingspartij) afstand van hun mandaat (zie pag. 301/2).
Daarop begonnen, vooral in Poesan, de tweede stad van het land, felle studentenacties tegen de regering n.a.v. het optreden tegen de uit Poesan afkomstige Kim. Nadat president Park op 17 okt. de staat van beleg voor Poesan had afgekondigd, sloegen de onlusten op 18 okt. over naar Masan. Enkele dagen later was de rust in beide steden hersteld.

Verdere ontwikkelingen na Parks dood

Direct na de dood van president Park werd in Zuid-Korea de staat van beleg afgekondigd, waarbij de pers onder militaire censuur werd geplaatst, terwijl het 600.000 man tellende leger in staat van paraatheid werd gebracht

Ook de VS reageerden onmiddellijk, nadat president Carter op 26 okt. om 14.00 uur (plaatselijke tijd Washington) van Parks dood in kennis was gesteld, aldus de *NZZ* (30-10). De ca. 38.000 man Amerikaanse troepen in Zuid-Korea werden in staat van alarm (defence readiness condition 3) gebracht.

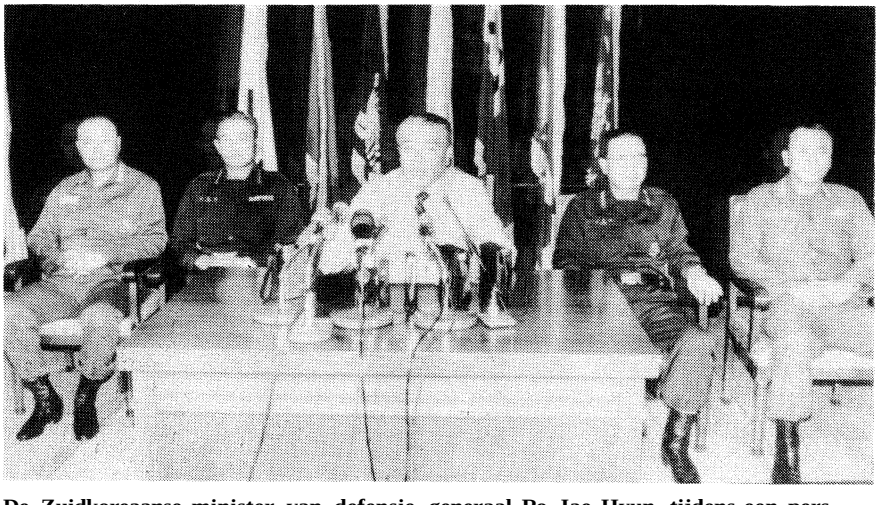
Het State Department richtte een indirecte waarschuwing aan Noord-Korea: ,.De VS wensen duidelijk te maken, dat zij in overeenstemming met hun verdragsverplichtingen tegenover de republiek Korea (= Zuid-Korea) energiek op een poging van buitenaf zullen reageren om gebruik te maken van de toestand in de republiek Korea". Op 28 okt. deelde de Amerikaanse minister van defensie, Harold Brown, mee dat de VS ,,extra maatregelen" hadden genomen om Zuid-Korea tegen verrassingsaanvallen te beschermen: Twee Awacs-vliegtuigen waren naar Zuid-Korea gezonden en een speciale vlooteenheid met een vliegdekschip werd dichter naar het Koreaanse schiereiland gedirigeerd.

Ook Noord-Korea, dat op 28 okt. verklaarde dat de moord op Park op een politieke crisis en sociale chaos in het buurland duidde, bracht zijn strijdkrachten in staat van paraatheid.

Het Russische partijblad Prawda schreef op 28 okt. onder de kop ,,Het einde van een marionet" dat Park ,,in opdracht van de Verenigde Statrn verwijderd" was omdat hij ,,zelfs voor Washington" onverteerbaar was geworden. In de toekomst zou blijken of de moord op de dictator een preventieve actie was geweest om ren marionet door een andere te vervangin, aldus de Prawda. Het Russische regeringsblad *Izwestia* voegde daaraan toe dat ,,het niet de eerste keer is dat Amerikanen dergelijke methoden gebruiken" Herinnerd werd aan de moord op Trujillo (Dominicaanse Republiek), die op Ngo Dinh Diem (1963, Zuid-Vietnam) en ,,andere leiders".

Op 30 okt. benoemde waarnemend president Choi Kyu Hah de vice-stafchef van het leger, luitenant-generaal Lee Hui Sung, tot chef van de KCIA als opvolger van de gearresteerde Kim Yae Kyu. Deze benoeming leek erop te wijzen dat de KCIA onder voogdij van het leger is gesteld.
Eveneens op 30 okt. werd gemeld dat ca. 80 hoge functionarissen van de KCIA evenals Parks secretaris Kim Ke Won, ter ondervraging in hechtenis waren genomen. Het onderzoek zou erop gericht zijn te ontdekken hoeveel mensen van het beramen van de moord op de hoogte zijn geweest.

Op 2 nov. kreeg Park Tsjoeng Hie een staatsbegrafenis, waarvoor 2.330 mensen waren uitgenodigd. Tijdens de 10 km lange tocht van het Blauwe Huis naar de begraafplaats stonden naar schatting 2 mln mensen langs de route. Namens de Amerikaanse regering was minister van buitenlandse zaken Vance aanwezig. *(NRC/H'blad,* Volkskrant, *NZZ,* Elseviers Magazine)

De Zuidkoreaanse minister van defensie, generaal Ro Jae Hyun, tijdens een persconferentie op 27 okt. te Seoel. V.l.n.r.: de chef van de marine. admiraal Kim Chong Kon; de stafchef van de strijdkrachten, generaal Kim Chong Hwang; minister Rc; de stafchef van het leger, generaal Chung Seung Hwa; en de stafchef van **de luchtmacht, generaal Yun Cha Chung.**

INTERNATIONALE ZAKEN

VERENIGDE NATIES

WERELDCONFERENTIE OVER AGRARISCHE HERVORMINGEN EN PLATTELANDSONTWIKKELING

Onder auspicien van de Voedsel- en landbouworganisatie van ae Verenigde Naties, de FAO. heeft van 12-20 juli in Rome een internationale conferentie plaatsgevonden over agrarische hervormingen en plattelandsontwikkeling

Achtergronden

Sinds het begin van het eerste ontwikkelingsdecenniurn van de Verenigde Naties (1960-1970) zijn op grote schaal programma's opgezet om de ergste armoede in de ontwikkelingslanden te bestrijden en de economische onafhankelijkheid van deze landen te bevorderen.
Deze pogingen zijn zeker niet zonder resultaat gebleven, De wereldvoedselproduktie is met meer dan 50 procent gestegen. In de derde wereld is het nationale inkomen per hoofd van de bevolking gemiddeld met 50 procent gestegen ondanks de grote bevolkingstoename.
Toch moet men, nu terugkijkend aan het einde van het tweede ontwikkelingsdecennium (1970-1980), constateren dat de belangrijkste doelen, het uitroeien van honger en armoede, verder weg zijn dan ooit tevoren,
In de meeste ontwikkelingslanden heeft de groei van het Bruto Nationaal Produkt niet geleid tot een zichtbare verbetering in de levensstandaard van het merendeel der bevolking.
Bijna de helft van alle aardbewoners leeft op het platteland van de ontwikkelingslanden. Meer dan de helft van deze mensen verdient minder dan 200 dollar per jaar, terwijl meer dan een derde onder zeer armoedige omstandigheden leeft. Het aantal in armoede levende mensen is volgens recente statistieken van de ILO (Internationale Arbeids Organisatie) tussen 1962 en 1972 met 162 miljoen toegenomen!
Ondanks de trek naar de steden, een enorm probleem op zich, wordt verwacht, dat de plattelandsbevolking in de ontwikkelingslanden omstreeks het jaar 2000 met 900 miljoen zielen zal zijn toegenomen.
Het merendeel van deze mensen zijn zonen en dochters van kleine boeren en landarbeiders. Hoe moeten zij in hun levensonderhoud voorzien?
Uit recente studies blijkt dat er vijf fundamentele problemen opdoemen, die ontwikkelingslanden gemeenschappelijk hebben, die afzonderlijk voorkomen of in combinaties van twee of meer. Al deze problemen zouden het hoofd geboden kunnen worden, of althans gedeeltelijk opgelost, door een doelgericht regeringsbeleid. De oorzaken moeten eerder gezocht worden in het slecht functioneren van bestuurssystemen dan in fysieke (geografische, klimatologische, milieu)-factoren.

De vijf fundamentele problemen zijn:

1. Onderontwikkeling van het platteland en armoede zijn nauw verbonden met de ongelijke verdeling van land en water.

2. Het aantal landlozen neemt zeer snel toe en daarmee een ongebreidelde migratie naar de steden waardoor een agrarische, proletarische klasse ontstaat.

3. Modernisering van landbouwtechnieken en ondersteuningssystemen zijn niet ten goede gekomen aan het merendeel van de kleine boeren,

4. Het systeem waarbij boeren in loondienst zijn van landeigenaren brengt vaak misbruik met zich.

5. Onkunde om kleine boeren te motiveren en diensten aan hen te verlener. betekent een grote vermindering van potentiële voedselproduktie.

Hoewel er verschillen zijn van land tot land is in het algemeen de armoede zowel kwalitatief (lagere levensstandaard) als kwantitatief (aantal arme mensen) toegenomen en daarmee is de kloof vergroot tussen arm en rijk binnen de ontwikkelingslanden.

De oorzaken hiervoor zijn complex en hangen met elkaar samen: bevolkingsgroei, meer druk op de beschikbare gebieden, een toenemend dualisme tussen bezitters en bezitlozen, de weerstand om agrarische structuren aan te passen aan nieuwe technologieën en handelssystemen, verstoring van het gezinsleven door de trek naar de stad van mannelijke gezinsleden, groeiende landloosheid. Een groeiende hoeveelheid bewijsmateriaal toont aan dat in veel plattelandsgebieden een voortschrijdende sociaal-economische ontwrichting gaande is.

Voorbereidingen

Het voorstel tot het houden van deze wereldconferentie werd in 1974 door de Raad van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) goedgekeurd.
In 1975 gaf de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (ECOSOC) zijn goedkeuring aan dit initiatief en deed een beroep op de organisaties van het VN-systeem om de FAO te steunen bij het voorbereidende werk.
Aan de 144 lidstaten van de FAO werd gevraagd een nationaal rapport op te stellen waarin hun beleid en programma's op het gebied van plattelandsontwikkeling en agrarische hervormingen geanalyseerd worden, evenals de belemmeringen bij het groeiproces en de bereikte resultaten. De ruim 60 officiële documenten die de FAO naar aanleiding van dit verzoek ontvangen heeft en meer dan 80 studies van deskundigen zijn gebundeld en vormden te zamen het belangrijkste basisdocument voor de conferentie.

Dit document, getiteld: ,,Overzicht en analyse van de landbouwhervorming en plattelandsontwikkeling sinds het midden der zestiger jaren'' is toegespitst op vier grote probleemgebieden: Afrika, Azië, Latijns-Amerika en het Midden-Oosten.

De conferentie

Het doel van de conferentie moest zijn het bevorderen van een actieve inzet van regeringen en internationale organisaties om de ontwikkeling van het platteland te versnellen en de levensomstandigheden van de plattelandsbevolking te verbeteren.
Een essentiële vraag zou zijn op welke wijzen bevorderd kan worden dat de bevolking zelf mede verantwoording draagt voor het groeiproces en daaraan meewerkt.

De voornaamste punten die besproken werden, waren:

- doelen en strategieën voor landbouwhervormingen en plattelandsontwikkeling:
- eigendom, beheer en gebruik van land, water en andere natuurlijke hulpbronnen;
- marktfaciliteiten, dienstverlening. beschikbaarheid van zaden, kunstmest e.d.;
- participatie van de bevolking in de ontwikkelingen, planning en implementatie van programma's:
- mogelijkheden van tewerkstelling in niet-agrarische sectoren op het platteland en inkomensverbetering van de plattelandsbevolking.

Op de laatste dag van de conferentie hechtte de vergadering haar goedkeuring aan een beginselverklaring en actieprogramma, weliswaar onder reserves van een aantal delegaties op verscheidene onderdelen.
De regeringen verklaarden zich hierdoor akkoord met de principes en maatregelen, die, als zij uitgevoerd worden, de positie van de armsten op het platteland kunnen verbeteren.
Het bereiken van een nieuwe internationale economische orde wordt van wezenlijk belang geacht voor toekomstige nationale inspanningen op het gebied van de rurale ontwikkeling. Eveneens riep men op verbeteringen aan te brengen in het huidige systeem van internationale economische relaties dat ontworpen is om aan protectionistische praktijken, markt-verstoringen, inadequate technische samenwerking en onvoldoende steunverleningen het hoofd te kunnen bieden.
VN-organen met name de FAO, werden gevraagd de voortgang van agrarische hervormingen te ondersteunen en te begeleiden.
Men sprak uit, dat nationale ontwikkeling een herverdeling van economische en politieke macht behoeft alsook een volledige integratie van landelijke gebieden in nationale ontwikkelingen waarbij uitbreiding van werkgelegenheid, verhoging van koopkracht en de oprichting van autonome democratische organisaties zoals coöperatieven en boeren-associaties. benadrukt dienen te worden.
De conferentie stelde eveneens dat de participatie van de vrouw moet geschieden op basis van gelijkheid aan de man en dat zij volledig in de verbetering van leefomstandigheden moet delen.
De directeur-generaal van de FAO, Edouard Saouma, zei naar aanleiding van de aanvaarding van het beginsel- en actieprogramma dat ,,er een belangrijke mijlpaal is bereikt op de lange en moeilijke weg naar de totale uitbanning van armoede en honger. Hoe lang ook deze weg mag zijn, we hebben zojuist de eerste obstakels weggenomen. Indien wij volharden moet het doel in ons bereik liggen'', aldus Saouma in zijn afsluitende speech.

De conferentie werd bijgewoond door 4 staatshoofden, 94 ministers, 17 staatssecretarissen, 1385 gedelegeerden en waarnemers, 22 VN-organen, 18 inter-gouvernementele organisaties, 40 niet-gouvernementele organisaties, en 247 journalisten; 145 regeringen waren vertegenwoordigd. (Voorlichtingsbureau Verenigde Naties)

WEST-EUROPA

SPANJE

DEFINITIEVE UITSLAG PARLEMENTSVERKIEZINGEN, VORMING FRACTIES, SUAREZ TOT PREMIER GEKOZEN, NIEUWE REGERING

Bij de op 1 maart gehouden algemene verkiezingen zijn ook de leden van de Senaat gekozen. De uitslag voor het Congres van Afgevaardigden hebben wij in onze aflevering van 9 maart opgenomen (pag. 134 e.v.).

De uitslag van de verkiezingen voor de Senaat luidt:

Union de Centro Democratico (UCD)	120	zetels
Partido Socialista Obrero Espanol (PSOE)	65	„
Coalicion Democratica . .	2	„
Convergencia i Unio . . .	1	„
Partido Nacionalista Vasco	8	„
Herri Batasuna	1	„
Anderen	11	„

Begin mei hebben zich in het Congres van Afgevaardigden 10 fracties gevormd, nadat reglementair vastgelegd was dat een fractie minstens 5 leden moest tellen.

De fracties zijn: UCD (168 zetels), PSOE - Congresfractie (98 zetels), PCE (23 zetels), PSOE - Catalaanse fractie (17 zetels), Catalaanse fractie (9 zetels), Coalicion Democratica (9 zetels), Partido Nacionalista Vasco (7 zetels), PSOE - Baskische fractie (6 zetels), Socalistische Partij van Andalusië (9 zetels) en de gemengde fractie (8 zetels), waartoe een rechts-extremistische afgevaardigde, linkse en conservatieve regionale groeperingen behoren, die minder dan 5 afgevaardigden hebben. De PSOE heeft drie fracties gevormd.

Suarez premier

In de weken na de parlementsverkiezingen heeft koning Juan Carlos de leiders van de in het parlement vertegenwoordigde partijen ontmoet. De afgevaardigden namens de Baskische verkiezingscoalitie Herri Batasuna hebben de uitnodiging van de koning afgewezen.

Naar aanleiding van de consultaties heeft de koning op 28 maart de voorzitter van het Congres van Afgevaardigden, Landelino Lavilla, meegedeeld dat Adolfo Suarez, leider van de UCD, de nieuwe premier moet worden.

Het Congres van Afgevaardigden is op 23 maart voor het eerst bijeengekomen en heeft bij die gelegenheid de 44-jarige Landelino Lavilla, een vertrouwensman van premier Suarez en oud-minister van justitie, tot voorzitter gekozen
Lavilla van huis uit een christen-democraat geldt binnen de UCD als iemand die behoort tot de meer behoudender vleugel Niettemin geniet hij ook bij de socialisten een goede reputatie vanwege zijn grote bekwaamheden als jurist
Lavilla is tot nu toe binnen de regeringspartij weinig op de voorgrond getreden maar geldt als een man met veel invloed Dat hij naar voren is geschoven, aldus het NRC/Handblad (24-3) wordt duidelijk uit het feit dat het nieuwe Congres zich onder andere bezig zal moeten houden met de opstelling van tenminste 50 wetten die nodig zijn ter uitvoering van de grondwet De grote juridische kennis van Lavilla kan daarbij van belang zijn
Hij volgde de UCD'er Alvarez de Miranda op
Tot voorzitter van de Senaat werd de UCD'er Cecilio Valverde uit Cordoba gekozen

Op 30 maart heeft het Congres van Afgevaardigden gestemd over het voorstel van de koning, Suarez tot premier te benoemen.

Deze hield eerst een redevoering waarin hij nader inging op zijn regeringsprogramma. Hij zei dat zijn regering zou strijden tegen de privileges en de verouderde structuren die de Spaanse maatschappij zovele jaren hebben gekenmerkt. Zij zal ijveren voor het NAVO-lidmaatschap. Verder zou de regering proberen een einde te maken aan het ,,onbegrip waaronder Baskenland 150 jaar lang heeft geleden". Verder zei Suarez dat de UCD vanuit het centrum zal regeren en ,,een hervormingsgezinde en progressieve partij" is.

Na afloop van de rede vond de stemming plaats. 183 afgevaardigden stemden vóór Suarez en 149 tegen, 8 onthielden zich en 10 waren afwezig. Vóór Suarez stemden zijn eigen partij, de UCD, de conservatieve Coalicion Democratica, alsmede de kleine groep van Andalusische Socialisten en een afgevaardigde van Navarra.

Tegen stemden de socialisten, de communisten. de Baskische Nationalisten. De Catalaanse Nationalisten onthielden zich van stemming.
Voor de stemming leverden de socialistische en de communistische afgevaardigden scherpe kritiek op de gang van zaken bij de verkiezing van de premier en met name op het feit dat geen debat was toegestaan over de redevoering van de premier. De socialistenleider Felipe Gonzales zei dat ,,de logica van de democratie" vereist had dat het debat zou plaatsvinden en de communist Santiago Carillo zei dat het ,,betreurenswaardige schouwspel" dat het parlement bood, deed denken aan ,,vroegere tijden".

Op 5 april heeft Suarez de samenstelling van een nieuwe regering bekendgemaakt

Deze luidt als volgt:

premier — Adolfo Suarez defensie en eerste plv premier — Lt-gen Manuel Gutierrez Mellado economie en tweede plv premier — Fernando Abril Martorell buitenl zaken — Marcelino Oreja Aguirre financiën — Jaime Garcia Anoveros. justitie — inigo Cavero Lataillade; binnenl zaken — Lt-gen Antonio Ibanez Freire openb merken en huisvesting — Jesus Sancho Bof, onderwijs — Jose Manuel Otero Novas; arbeid — Rafael Calvo Ortega; industrie — Carlos Biistelo y Garcia del Real; landbouw — Jaime Lamo de Espinosa, handel en toerisme — Juan Antonio Garcia Diez vervoer en communicatie — Salvador Sanchez-Teran Hernandez, cultuur en sociale zaken — Manuel Clavero Arevalo gezondheid en sociale verzekeringen — Juan Rovira Tarazona; betrekkingen me2 de regio — Antonio Fontan-Perez, betrekkingen met de EG — Leopoldo Calvo-Sotelo y Bustelo; economie — Jose Luis Leal Maldonado, onderzoek en universiteiten — Luis Gonzalez Seara, bureau van de premier — Jose Pedro Perez Llorca; defensie — Agustin Rodriguez Sahagun, betrekkingen met de Cortes — Rafael Arias-Salgado Montalvo
Assistent bij het bureau van de premier — Joaquin Garrigues Walker

Minister van binnenlandse zaken is generaal Ibanez Freire. tot dan toe militair gouverneur van Catalonië en daardoor hoofd van de Guardia Civil. De post van minister van binnenlandse zaken is een sleutelfunctie in het Spaanse politieke leven wegens de aanhoudende reeks van gewelddaden.
Van belang in dit verband is ook de benoeming van Antonio Fontan tot minister van betrekkingen met de regio. Hij behoort tot de katholieke lekenorganisatie Opus Dei en heeft een goede indruk achtergelaten als senaatsvoorzitter.
Minister van defensie is Agustin Rodriguez Sahagun, eerder minister voor industrie en energie. Voor het eerst in ruim veertig jaar bekleedt daarmee een burger deze post. Rodriguez Sahagun, die zijn carrière in het bedrijfsleven begon, zal zijn functie uitoefenen onder de supervisie van generaal Gutierrez Mellado, die vice-premier is en belast is met .,kwesties van veiligheid en nationale verdediging".
Opvallend was dat Pernandez Ordontez, de vroegere minister van financiën niet meer in het kabinet terugkeerde.

Hij geldt als één van de belangrijkste exponenten van de sociaal-democratische richting binnen de regeringspartij UCD. Hij heeft een belastinghervorming doorgevoerd, één van de weinige daden van de vorige regering die de volledige steun van de oppositie heeft gekregen. (Le Monde, NZZ, FAZ, *NRC/H'blad,* Bank of London & South America Review)

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN, PACT SOCIALISTEN-COMMUNISTEN, VERDELING BURGEMEESTERSPOSTEN, GROTE STEDEN IN LINKSE HANDEN

Op 3 april zijn voor het eerst in 40 jaar vrije gemeenteraadsverkiezingen gehouden. De resultaten waren als volgt:

Union de Centro Democratico 29.614 gemeenteraadsleden (31% van de geldige stemmen); Partido Socialista Obrero Espanol; 12.220 (29%); en de Partido Communista Espanol 3.608 stemmen.

In Madrid, Barcelona, Valencia, Cordoba, Cadiz, Huelva, Tarragona, Malaga, Salamanca, Valledolid, Zaragoza, Léon, Guadalajara, La Coruna, Lerida en Gerona behaalden de PSOE en PCE de meerderheid in de gemeenteraden zodat alle grote Spaanse steden een communistisch-socialistische meerderheid hebben. In Baskenland kreeg de Baskische Nationalistische Partij (PNV) de meerderheid in de grote steden. Als tweede partij eindigde de radicale nationalistische partij Herri Batasuna.

In aansluiting op de verkiezingen begonnen onderhandelingen tussen de partijen met het oog op de verkiezing van de burgemeesters die op 19 april door de nieuwgekozen gemeenteraden zouden plaatsvinden.

Op 18 april ondertekenden Santiago Carillo, secretaris-generaal van de PCE en Alfonso Guerra, tweede man in de PSOE een pact dat voorzag in de wederzijdse steun voor de verovering van alle burgemeesterszetels waar de twee partijen te zamen in de meerderheid zijn. Als gevolg van deze afspraak hebben Madrid, Barcelona, Valencia, Zaragoza, alle grote Catalaanse steden, zes van de 8 Andalusische steden, de drie grote steden in Valencia, de twee grootste Galicische steden (El Ferrol en Vigo) Pamplona en Salamanca socialistische burgemeesters gekregen.

Burgemeester van Madrid is geworden de ere-voorzitter van de PSOE, prof. Tierno Galvan. Zijn plaatsvervanger is prof. Ramon Tamames, een communist,

Het pact tussen socialisten en communisten voor samenwerking op gemeentelijk niveau werd algemeen gewaardeerd als van groot belang. Nog in de campagne voor de parlementsverkiezingen hebben beide partijen met elkaar overhoop gelegen en waren beschuldigingen over en weer niet van de lucht. De socialisten verweten de communisten dat Carillo zich meer en meer ging gedragen als de Franse partijsecretaris Marchais terwijl de communisten antwoordden dat de socialisten door Willy Brandt gefinancierd worden en in het geheel geen socialisme wensrn.

Het pact met het oog op de verdeling van de burgemeestersposten zal, aldus waarnemers, ook consequenties voor de landelijke politiek hebben en heeft met name de positie van de regeringspartij UCD aangetast.

REGERING MAAKT ECONOMISCHE PLANNEN BEKEND

Op 14 juli heeft de regering het middellange termijnplan voor de economie bekendgemaakt.

Het plan spreekt zich uit voor de markteconomie en verwerpt protectionisme als een manier om de economische problemen op te lossen. De groei in 1979 wordt geraamd op 2,7% (vergeleken met 4%-5% eerder) en de inflatie op 16% (12%) waarvan ca. 2% voor rekening van de gestegen energieprijzen komt. Er zijn fondsen gevormd om de groei van de werkloosheid te vertragen.

De regering zet haar beleid voort om te komen tot een terugdringen van het tekort in de openbare sector en stelt daarom bezuinigingen ter waarde van 100 mrd pesetas voor. De toename van de overheidsuitgaven dient beneden de groei van het bruto nationaal produkt te blijven.

Verdere concrete maatregelen die de regering voorstelt zijn: verplichte pensionering op 69-jarige leeftijd en hulp aan hen die vervroegd willen uittreden (60 jaar), een jaarlijks programma ter waarde van 10 mrd pesetas om de privé-investeringen te bevorderen, voornamelijk in de kleine en middelgrote bedrijven; herstructurering in de staalindustrie en de scheepsbouw; afbouw van de handel met het buitenland door de staat binnen twee jaar; vereenvoudiging van de hulpprocedures bij de uitvoer; vereenvoudiging van de formaliteiten bij de buitenlandse investeringen; geleidelijke invoering van de BTW. Verder zullen de staatsondernemingen aan de regels van de markteconomie onderworpen worden en zullen subsidies uitzonderlijk zijn. (Bank of London & South America Review)

AKKOORD OVER AUTONOMIE-STATUUT VOOR BASKENLAND. REFERENDUM

De nieuwe grondwet, die op 29 nov. 1978 in werking is getreden (pag. 28/3 e.v.) voorziet in de mogelijkheid van grotere zelfstandigheid voor de onderscheidene regio's in Spanje. Verschillende gebieden hebben sedert 1977 al voorlopige autonomiestatuten gekregen (zie pag. 650 - '78 e.v.). Deze zullen geleidelijk vervangen worden door definitieve. Als eerste hebben Baskenland en Catalonië definitieve autonomiestatuten gekregen.

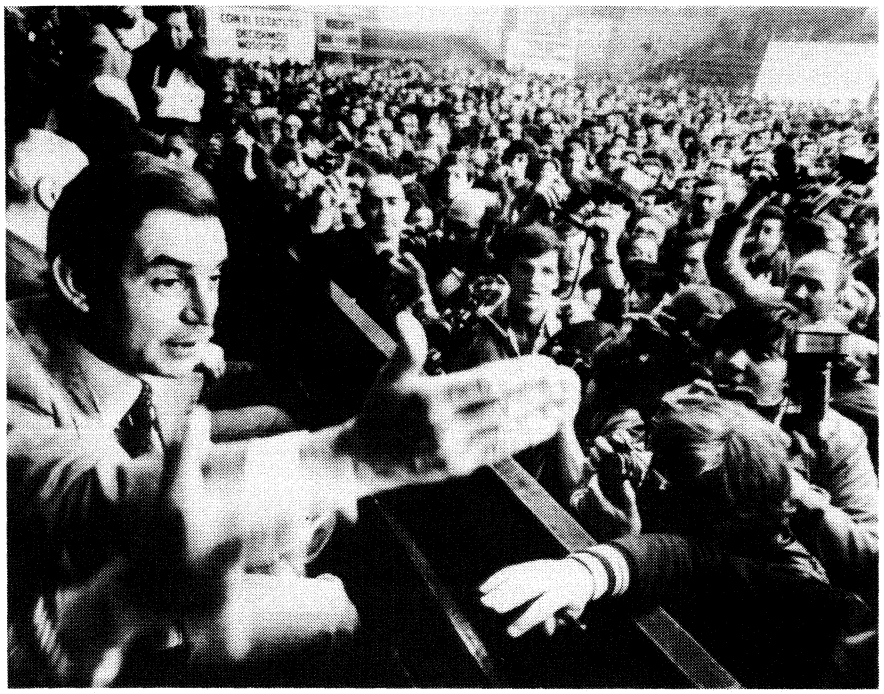
Bijzonderheden daarover werden in nov. en dec. 1978 gepubliceerd, toen de ontwerp-statuten opgesteld door de vertegenwoordigers van de politieke stromingen in Catalonië en Baskenland, door de parlementariërs uit die gebieden waren goedgekeurd. De ontwerpstatuten werden vervolgens doorgestuurd naar de Cortes, die zich er na de algemene verkiezingen mee zou bezighouden.

Het autonomie-statuut voor Baskenland maakt het Baskisch de officiële taaal naast het Castilliaanse Spaans. De Baskische Nationale Raad is verantwoordelijk voor de openbare orde en de centrale overheid kan alleen tussenbeide komen om de openbare orde te handhaven op verzoek van de Nationale Raad.

Op 15 juli 1978 heeft een koninklijk decreet de autonome bevoegdheden vastgelegd voor de Baskische Nationale Raad op de terreinen landbouw, industrie, handel en stadsplanning. Op 2 nov. 1978 werden deze bevoegdheden officieel overgedragen door de centrale regering in Madrid. Op 15 dec. 1978 kreeg de Nationale Raad de verantwoordelijkheid voor het plaatselijke bestuur, toerisme en vervoer.

In juni 1979 begon de parlementaire behandeling van het ontwerp van het definitieve autonomiestatuut zoals opgesteld door de Baskische afgevaardigden en genoemd naar de plaats waar deze bijeenkwamen. ,,het ontwerp van Guernica".

Het bleek dat vooral in de regeringspartij UCD nogal wat bezwa-

De president van de Baskische Raad, Carlos Garaicoechea (1) begroet Basken in het Sportpaleis in Bilbao nadat de telling van de stemmen voor het referendum heeft plaatsgevonden

ren leefden tegen een aantal artikelen van het ontwerp, Met name die welke voorzien in een eigen Baskische rechtsmacht en een eigen Baskische politiemacht stuitten op tegenstand.
Ongeveer tegelijkertijd met de behandeling in de parlementaire commissie begonnen daarom ook onderhandelingen tussen de vertegenwoordigers van de UCD en die van de grootste Baskische partij de PNV
Op 17 juli werd meegedeeld dat beide partijen tot overeenstemming waren gekomen over een definitieve tekst van het autonomiestatuut. die slechts voor enkele onderdelen afwijkt van het oorspronkelijke ontwerp.

Inhoud statuut *Baskenland*

Het statuut bepaalt dat Baskenland een eigen politiekorps krijgt. De Baskische parlementariërs hebben er begrip voor opgebracht dat dit niet op stel en sprong kan gebeuren, maar via een overgangsperiode moet verlopen,
De bedoeling van de regering is dat er ongeveer 800 politiemannen zullen komen die als enige bewapening een revolver krijgen. Zij zullen in de eerste plaats de openbare orde moeten handhaven in Baskenland. zoals bij betogingen en dergelijke. De staatspolitie zal — althans voorlopig — onverminderd in Baskenland aanwezig blijven, maar zich meer op de achtergrond houden en zich concentreren op grenscontroles en andere taken met een duidelijk nationaal karakter.
Het statuut laat echter de mogelijkheid open dat de staatspolitie in bepaalde, dringende gevallen ingrijpt ,,onder verantwoordelijkheid van de centrale regering", die hierover dan wel achteraf verantwoording moet afleggen aan het parlement in Madrid. Heel veel hangt ervan af hoe deze bepaling in de praktijk zal worden gehanteerd.

Daarnaast heeft Baskenland op het gebied van onderwijs toch niet de exclusieve he: oegdheden gekregen die het graag ge ild had al is een aantal belangrijke eisen zoals de officiele tweetaligheid van het gebied ingewilligd De verwezenlijking van de eigen culturele identiteit betekent natuurlijk een essentieel element van de autonomie Een gemengde commissie Madrid - Baskenland moet de ontwikkeling hier nader uitwerken. Ook hier hangt dus veel af van de bereidwilligheid van Madrid in de praktijk
Hetzelfde geldt op economisch terrein, ai hebben de Baskische provincies (afgezien van Alava, dat ze nooit verloren had) in principe hun historische privileges op dit punt teruggekregen. Madrid wil er echter zorgvuldig voor waken — en dat geldt niet alleen voor de regermg, maar ook voor de linkse partijen — dat het rijke Baskenland zich niet: onttrekt aan de financiële solidariteit met de meer arme gebiedsdelen van Spanje
Het statuut laat uitdrukkelijk de mogelijkheid open dat de provincie Navarra zich later bij Baskenland zal aansluiten Dit is onverenigbaar met liet standpunt van de radicale nationalisten
Door het akkoord tussen de UCD en de PNV heeft het parlement in versneld tempo het ontwerp kunnen behandelen

Op 21 juli kwam de grondwetscommissie van het parlement in spoedzitting bijeen en ria enig beraad werd de tekst van het statuut, zoals vastgelegd in het akkoord van 17 juli, goedgekeurd
In een plenaire zitting van het Congres van Afgevaardigden en de Senaat moet het statuut nog geratificeerd worden, maar er kunnen geen wijzigingen meer in de tekst aangebracht wordrn Deze ratificatie vindt plaats na het referendum (zie hierna). Koning Juan Carlos zal vervolgers zijn handtekening onder het statuut plaatsen. waarna het in werking zal treden

Op 27 aug. maakte de Baskische Nationale Raad in San Sebastian bekend dat het referendum over het statuut op 25 okt. gehouden zal w-orden.
Rond 60% van de kiesgerechtigde Basken is op 25 okt naar de stembus gegaan en ra 95% van hen heeft zich uitgesproken voor het nieuwe statuut. Alle politieke partijen in Baskenland hebben de kiezers opgeroepen hun stem te gaan uitbrengen. Uitzondering was de Herri Batasuna die een boycot propageerde De ETA-militair heeft overigens aangekondigd dat de gewapende strijd voor de bevrijding van Baskenland voortgezet zal worden (zie ook overzicht gewelddadigheden. hierna). De voorzitter van de Baskische Nationale Raad Carlos Garaicoechea, heeft aangekondigd spoedig onderhandelingen met de terroristen te beginnen *(NRC/H* - blad, NZZ, *FAZ Le Monde)*

REFERENDUM IN CATALONIË *OVER* AUTONOMIESTATUUT

Op 25 okt *is* in Catalonie, de eerste regio die na de dood van Franco voorlopig een zekere mate van zelfbestuur kreeg (pag 714/2 - '77), een referendum gehouden over een definitief autonomiestatuut
Van de kiesgerechtigde Catalanen kwam 59,51% naar de stembus Hiervan sprak 88% zich uit voor

het statuut, zeven procent was tegen (ongeldige stemmen 6%).
Het autonomiestatuut, waarover de kiezers hun ja of nee konden laten horen, is gebaseerd op een tekst die opgesteld is door vertegenwoordigers van de belangrijkste Catalaanse partijen.
In nov. 1978 werd de tekst van dit ontwerp, genoemd naar de plaats waar de politici bijeen waren geweest, het ontwerp van Sau, gepubliceerd.

In het ontwerp wordt voorgesteld dat de Catalanen een eigen parlement, bestaande uit één kamer, kiezen volgens het stelsel van het algemeen kiesrecht. Dit parlement kiest uit zijn midden een president en een regionale regering. Kiesgerechtigd zullen alle Catalanen van 18 jaar en ouder zijn. De kiesdistricten zullen de vier Catalaanse provincies, Barcelona, Tarragona, Lerida en Gerona zijn.
Parlement, president en regering vormen te zamen de Generaliteit. De organen van de voorlopige Generaliteit, die in 1977 weer ingesteld is met Josep Tarradellas als president zal na de verkiezing van de nieuwe president automatisch opgeheven worden.
De toekomstige Generaliteit zal exclusieve bevoegdheden krijgen op het gebied van het onderwijs, de ruimtelijke ordening, het toerisme, de visserij, sport en ontspanning en cultuur.

Het ontwerp-statuut geeft de Generaliteit ook wetgevende bevoegdheden op het terrein van het krediet-, bank- en verzekeringswezen, de mijnen, de energie en de sociale communicatie (pers, radio en televisie). Een hooggerechtshof zal het hoogste rechtsprekende orgaan in Catalonië zijn en er zal een lokaal politiekorps opgericht kunnen worden.
De gelden voor de Generaliteit zullen op verschillende manieren gefourneerd kunnen worden: een bijdrage van Madrid, zijnde een percentage van de belastingen die op nationaal niveau geheven worden, en via belastingen die door de Generaliteit zelf geheven worden.
Het ontwerp-statuut zou na de parlementsverkiezingen aan de Cortes in Madrid worden voorgelegd.

Op 18 juli werd het ontwerp bij het parlement ingediend en ongeveer tegelijkertijd begonnen onderhandelingen tussen premier Adolfo Suarez en de leider van de drie grote Catalaanse partijen, Joan Reventos van de Socialistische Partij van Catalonië (PSC-PSOE). Jordi Pujol van de CDC, de Democratische Convergentie van Catalonië en Geregorio Lopez Raimundo van de communistische PSUC, de Geünifieerde Socialistische Partij van Catalonië.

Na drie weken van harde onderhandelingen werd men het op 8 aug. eens over de definitieve tekst van het statuut.
Twee problemen zijn hij de onderhandelingen tot het laatst toe blijven spelen, omdat geen van de partijen van haar standpunt wilde afwijken: de problemen van de financiën van Catalonië en de wijze waarop verkiezingen georganiseerd zullen worden. T.a.v. de financiën werd op het laatste moment een compromis gevonden, die de bijzonderheden voor toekomstige onderhandelingen openlaat.
In het door de Catalanen uitgewerkte ontwerp (zie boven) was een gedetailleerde regeling voor de financiën gevonden maar daarmee kon de centrale regering niet akkoord gaan. Onder druk van de tijd hebben de Catalanen toen besloten over dit punt in de toekomst te gaan onderhandelen.

Omgekeerd heeft de Madrileense regering t.a.v. het kiesstelsel toegegeven. De regering wilde oo - spronkelijk de stad Barcelona de helft van de toekomstige Catalaanse parlementsleden laten kiezen en de drie landelijke provincies Tarragona, Lerida en Gerona de andere helft. Dit zou een sterke bevoordeling van de provincies hebben betekend die te zamen minder inwoners dan Barcelona hebben.
De Catalaanse socialisten en communisten verzetten zich heftig tegen dit voorstel omdat zij hun grote aanhang in Barcelona hebben.
Uiteindelijk vond men elkaar in het voorstel Barcelona 85 afgevaardigden te geven en de drie resterende provincies te zamen 50. Dit betekent toch nog een bevoordeling van de provincies. Op 50.000 inwoners van Barcelona komt één afgevaardigde, in de provincie is dat één afgevaardigde op 40.000 inwoners.

Enkele dagen na het akkoord is het statuut door de grondwetscommissie van de Cortes goedgekeurd. *(NZZ,* FAZ, ***Le*** *Monde)*

GEWELDDADIGHEDEN DOOR ETA EN ANDERE GROEPERINGEN, ACTIES TEGEN MILITAIREN EN POLITIE, PROTESTEN

Hieronder geven wij een beknopt overzicht van de gewelddadige acties van de ETA en andere extreme groeperingen vanaf aug. 1978 (vor. ber. pag. 653/1 - '78). Op 28 aug. 1978 werden resp. in Barcelona, Mondragon (Baskenland) en Santiago de Compostella (Galicië) een politieman en twee Guardia Civils vermoord, terwijl later een politieagent in de grensplaats Fuenterrabia werd doodgeschoten. De aanslagen werden geclaimd door de GRAPO, de ETA en de LAG, de Gewapende Galicische Liga. De aanslagen waren hoogstwaarschijnlijk volgens een gecoördineerd plan uitgevoerd. De organisatie van politiepersoneel gaf n.a.v. de aanslagen een verklaring uit waarin stond dat het politiepersoneel er ,,ziek en moe" van was door politieke krachten gebruikt te worden, die zonder aanzien des persoons amnestie en generale pardons verstrekken, waardoor de politie haar werk niet meer kan doen.

De regering antwoordde op 31 aug. dat de taak van de politie bestaat uit het eerbiedigen en gehoorzamen van de wetten en het erop toezien dat deze nageleefd worden en dat de overheid de politie alle medewerking en steun geeft om deze taken uit te voeren. Dezelfde dag ontsloeg de regering twee hoge politiefunctionarissen i.v.m. het communiqué van de politiebond.
Tijdens begrafenisplechtigheden van vermoorde collega's in Basauri bij Bilbao op 14 okt. 1978 kwam het haast tot een opstand van politiepersoneel. 25 man werden ontslagen en verschillenden werden naar andere delen van Spanje overgeplaatst.
De regering besloot op 17 okt. 1978 een gemengd Baskisch-Madrileense commissie in te stellen om de problemen van de ordetroepen in Baskenland te bestuderen.
In okt. werden nog eens 4 Guardia Civils gedood en in nov. 1978 nog eens vijf, waarvan twee op 20 nov. bij een schietpartij op een aantal voetbalspelende Guardia Civils.
Twee mannen, die ervan verdacht werden tot de ETA te behoren, werden op 15 nov. 1978 in Mondragon doodgeschoten, een toevallige voorbijganger werd eveneens gedood en twee anderen zwaar gewond. Op 17 nov. 1978 werd een jonge man door de Guardia Civil in Mondragon doodgeschoten.

Op 28 nov. 1978 werd de provinciale afgevaardigde van het ministerie van onderwijs in Guipuzcoa, in San Sebastian, gekidnapt. Twee dagen later werd hij vrijgelaten. Volgens

de ETA was hij ontvoerd om daarmee te protesteren tegen het achteiwege blyven van de erkenning van de Baskische taal
Bij incidenten in dec '78 werden op de eerste december een Guardia Civil doodgeschoten in Onate (Bask-nland), 2 politiemannen in San Sebastian op 5 dec de vroegere politiecommandant van Santurce bij Bilbao op 9 dec., het hoofd van de gemeentepolltie van Pasajes bij San Sebastian op 13 dec en een gepensioneerde legerkolonel in San Sebastian op 17 dec 1978

Op 21 dec kwam José Miguel Benaran Ordenana (29) om. een leider van de militaire vleugel van de ETA, die er door de politie van verdacht werd een leidende rol te hebben gespeeld bij de aanslag op Carrero Blanco die in dec. 1973 bij een bomexplosie om het leven kwam

Parlementazr debat over terreur. *massademonstraties*

Het kabinet heeft op 29 juni 1978 een anti-terrorisme-decreet aangenomen dat de politie verstrekkende bevoegdheden geeft om gewapende groepen te bestrijden, telefoongesprekken af te luisteren, post te openen en verdachten langer vast te houden dan de gebruikelijke 72 uur.

Op 27 juli gaf het Congres van Afgevaardigden zijn goedkeuring aan het decreet, maar de Senaat ging niet akkoord. Het decreet werd daarop doorgestuurd naar een par lementaire commissie.
Tydens een tweedaags debat over het terrorisme dat plaatsvond op 8 en 9 nov. in het Congres werd unaniem een resolutie aangenomen waarin een beroep op de regering werd gedaan strenge maatregelen te nemen tegen het terrorisme en ook financiële hulp voor de slachtoffers en hun nabestaanden te verstrekken
Uit protest tegen deze gang van zaken maakte Francisco Letamendia, een linkse Baskische afgevaardigde, bekend dat hij zijn mandaat neerlegde.

Op 10 nov 1978 vonden in zo'n 140 Spaanse steden massale betogirigen plaats tegen het terrorisme. De grootste betoging was in Madrid waar naar schatting tussen de 200 000 en 700 000 mensen in optochten meeliepen.
De manifestaties waren uitgeroeperi door de regeringspartij UCD, de socialisten. de communisten en de grote xakbonden, zoals de UGT (socialistisch) en de Arbeidersraden (CO's), die voornamelijk communistisch zijn
Groot opzien baarde de moordaanslag op de militaire gouverneur van Madrid, gen-maj Constantino Ortin Gil op 3-1 die door 4 man doodgeschoten werd toen hij bij zijn huis uit zijn auto stapte. Bij de begrafenis van de militaire gouverneur deden zich nogal wat incidenten voor. Er werden fascistische leuzen geroepen en koning Juan Carlos zei

Aanhangers van de Fuerza Nueva demonstreren in de straten van Madrid tegen het terrorisme, de nieuwe grondwet en de regering-Suarez

enkele dagen later, tijdens een nieuwjaarstoespraak tot de legerleiding, dat de verontwaardiging over de moordaanslag geen ongedisciplineerd gedrag van de officieren rechtvaardigde (zie ook pag 31/3 e v.)
N.a.v de aanslag verklaarde de minister van binnenlandse zaken, Rodolfo Martin Villa, in een radiospraak dat er geen sprake van kon zijn dat er amnestie gegeven zou worden aan de ETA of dat er onderhandeld zou worden met deze organisatie.
Eerder, op 16 nov 1918. heeft de ETA de 58-jarige José Francesco Mateu Canovas, rechter bij het Hooggerechtshof, doodgeschoten.
Mateu is jarenlang voorzitter geweest van het hof voor de openbare orde dat speciaal belast was met de berechting van politieke overtredingen en misdrijven tegen de veiligheid van de staat

Frans-Spaanse *contacten n.a.v. ontwikkelingen in* Baskenland, verdere acties ETA

Op 12 jan hebben de Spaanse minister van buitenlandse zaken Marcelino Oreja Aguirre en zijn Franse collega Francois-Poncet elkaar in Parijs gesproken en na afloop van deze ontmoeting maakte de Franse regering bekend dat de status van politieke vluchteling voor Spaanse onderdanen afgeschaft is omdat Spanje een democratisch land is. In de verklaring werd verder gezegd dat Spanjaarden die nu nog

Een beeld van de grote demonstratie tegen het terrorisme in Madrid

de status van politieke vluchteling hebben een verblijfs- en werkvergunning zullen krijgen, net als normale Spanjaarden die in Frankrijk wonen.

Op 30 jan. maakte het Franse ministerie van binnenlandse zaken bekend dat 13 Spanjaarden die verdacht worden van het voorbereiden van moeilijkheden in Spanje tijdens de parlementsverkiezingen in het Franse departement Pyrenées-Atlantique waren gearresteerd en een verblijfplaats toegewezen hadden gekregen in het departement Alpes-de-'Haute-Provence, terwijl zeven anderen ter beschikking van de Spaanse autoriteiten waren gesteld.

Op 13 maart werd de dertien meegedeeld dat zij hun verblijfplaats in de Haute-Provence mochten verlaten en dat zij de keus hadden naar Spanje te gaan of ergens anders in Frankrijk te gaan wonen maar niet meer in het gebied van de Pyreneeën.

Het optreden van de Franse autoriteiten leidde tot protestacties in Spaans Baskenland.

Een aantal Baskische nationalisten sloot zich op 3 febr. op in het stadhuis van Vitoria. Later werden zij gearresteerd. Onder hen bevonden zich Telesforo Monzon, Baskisch minister van binnenlandse zaken in de Baskische regering tijdens de Burgeroorlog, en Francisco Letamendia, de linkse Baskische afgevaardigde die in nov. 1978 zijn Cortesmandaat neerlegde (zie hiervoor).

Uit protest tegen de Franse maatregelen werden in geheel Baskenland op 5 febr. korte stakingen georganiseerd en op 12 febr. kwam er bij de Franse ambassade in Madrid een kleine bom tot ontploffing.

Op 23 maart verwoestte een bom het filiaal van een Franse bank in San Sebastian en twee politiemensen werden gewond toen op 6 april een bom explodeerde bij het Franse consulaat in San Sebastian.

Op 5 febr. werd de Franse bedrijfsleider van de Michelin-bandenfabriek in Lasarte bij San Sebastian voor korte tijd ontvoerd en in de benen geschoten.

Op 19 febr. werd de bedrijfsleider van de Michelin-fabriek in Vitoria door de ETA ontvoerd, die dreigde hem te vermoorden als de directie geen onderhandelingen met de werknemers begon over salariseisen. Nadat deze onderhandelingen op 25 febr. waren begonnen, werd de bedrijfsleider op 1 maart in vrijheid gesteld.

Op 13 januari werd een leider van de ETA, José Manuel Pagoaga, ernstig gewond bij een schietpartij in St. Jean-de-Luz in Frankrijk. De aanval was uitgevoerd door anti-ETA-groeperingen. Het was de derde aanval op een ETA-leider

Op 31 jan. werd in Madrid meegedeeld dat de Franse politie de dag daarvoor in Bayonne 30 Basken had gearresteerd onder wie Maria Dolorez Gonzaiez Catarain, die samen met Ancbon Echevesti de leiding heeft van de ETA sinds de dood van Benaran Ordena, in dec. 1978. Ook in de eerste maanden van 1979 heeft de ETA haar acties tegen de politie en de Guardia Cis-i1 voo t-gezet. Op 5 jan. werd een Guardia Civil in Llodio ten zuiden van Bilbao zwaar gewond en op 6 jan. werden een jonge Guardia Civil en zijn verloofde in Beasain doodgeschoten. In dezelfde plaats kwamen op 13 jan. twee Guardia Civils bij een bomontploffing om het leven. Drie Guardia Civils werden zwaar gewond en één werd gedood toen op 29 jan. een mijn onder hun auto tot ontploffing kwam

Op 27 jan. werd de vroegere burgemeester van Echerri Aranaz in Navarra in die stad gedood en op 30 jan. werd een vroegere Guardia Civil in Irun gedood. Op 3, 6, 12 en 14 febr. werden resp. een Guardia Civil, een burgemeester, een politiechef en een legerofficier gedood.

In incidenten die volgden op de algemene verkiezingen werden op 9 maart de chef van de gemeentepolitie van Beasain. op 16 maart de voorzitter van de associatie van veteranen uit de burgeroorlog in Bilbao en op 23 maart een irispec-teur van politie in Vitorio gedood.

Op 25 maart werd de vroegere burgemeester van Bilbao beschoten en gewond.

Op 6 april werd in Pamplona een man gedood bij een bomexplosie en 3 politiemannen werden op 7 april doodgeschoten in Loyola vanuit een passerende taxi. Op 9 april werd in Villafranca de Ordicia een Guardia Civil doodgeschoten.

Op 5 maart werd in Madrid brig.-gen. Agustin Munoz Vazquez vermoord. De verantwoordelijkheid voor deze daad werd opgeëist door de GRAPO.

De Baskische Nationale Raad gaf op 9 januari een verklaring uit waarin het Spaanse volk ervoor gewaarschuwd werd dat met het oog op de situatie die geschapen was door de groeiende spiraal van geweld en terrorisme van de militaire vleugel van de ETA, een staatsgreep geprovoceerd zou kunnen worden die een eind zou maken aan het democratische proces.

In de verklaring heette het verder dat de praktijk van het terrorisme niets te maken heeft met de democratische en nationale aspiraties van het Baskische volk maar veel meer met de totalitaire stelsels die men zegt te bestrijden De Raad deed een (*NZZ*, Le Monde, *FAZ*, *NRC/H'* blad)

BELGIË

WRIJVINGEF IS DE KABINETS-COALITIE

Het kabinet-Martens werd, na de politieke zomerpauze. geconfronteerd met diverse moeilijkheden en spanningen in de coalitie

Een eerste zorg voor de regering was de zware druk op de frank, die in september deed vrezen voor een muntontwaarding. Zover kwam het niet, maar de Nationale Bank moest het disconto tot 10% optrekken (zie pag. 646/3).

Een ander probleem vormden de Vlaams - Waalse botsingen in de streek van Komen en in Voeren (zie pag. 676/1) die op 21 okt. een hoogtepunt bereikten, toen een duizendtal Vlaamse manifestanten tijdens een verboden betoging slaags geraakten met de rijkswacht in 's Gravenvoeren. De leider van de Vlaamse Militantenorde (VMO), Bert Ericsson, werd ter plaatse aangehouden. Op 23 okt. kwamen de Voer-incidenten ter sprake in de Kamer, waar verscheidene Franstalige leden bet bestaan van privémilities aan de kaak stelden en sancties tegen de VMO eisten. Ook werd verwezen naar persastikelen (o.m. in het linkse magazine *Pour*) die hadden gewag gemaakt van VMO-oefenkampen in Wallonië. (Van regeringszijde was eerder echter verklaard, dat er geen redenen waren om aan te nemen, dat in die kampen strafbare feiten waren voorgevallen.)

De regering had voorts af te rekenen met allerhande uitingen van sociale ontevredenheid. Op 7 sept. betoogden enkele duizenden beroepsmilitairen in Brussel tegen een toelage-inkrimping. Zij drongen door tot in de neutrale zone rondom het parlementsgebouw, waar het tot een botsing kwam met de rijkswacht. Op 15 okt. betoogden duizend rijkswachters op hun beurt te Brussel voor betere werkvoorwaarden. Bij de Regie voor telegrafie en

telefonie bemoeilijkten in september allerlei stiptheidsacties de werking van de communicaties.
Directe partijpolitieke spanning was reeds eind augustus merkbaar Heel wat aandacht ging toen naar een defaitistisch artikel van minister Outers (FDF) in het weekblad *4 millions* 4 dat het spoedige einde van het kabinet-Martens en van de Belgische staat aankondigde. „De CVP heeft de Belgische problemen onoplosbaar gemaakt," schreef Outers, „wij gaan naar de uiteenspatting san het land" Outers betoogde dat men afstevende „op de confrontatie en dus de *mislukking*" In politieke kringen werd het artikel geinterpreteerd als een uiting van wantrouwen vanwege het FDF t o v de Vlaamse partijen in de coalitie en als een mogelijke aanloop tot het vertrek van het FDF uit de meerderheid, maar die interpretatie werd wat later door het FDF-bestuur tegengesproken

Op 3 sept. liet CVP-voorzitter Tindemans weten dat zijn partij zich niet liet intimideren door Outers en dat de CVP „met vrije handen naar de onderhandelingen over de derde fase van de staatshervorming zou gaan" Op 7 sept verduidelijkte premier Martens. na een onderhoud met Outers, dat de minister solidair bleef met de regeringsactie

Voor enige ophef zorgden ook enkele studies van Vlaamse economen. waarin gesteld werd dat de slechte situatie van de Belgische overheidefinancien te wijten is aan Wallonië, en dat Vlaanderen een gunstiger economische positie zou bekleden, indien het ook op financieel en belastinggebied over autonomie kon beschikken. De meeste aandacht ging naar de studie van de Leuvense economen Paul van Rompuy en Albert Verheirstraeten, waarvan De *Standaard* (10 sept.) als eerste een uitvoerige samenvatting publiceerde. Het FDF en het RW reageerden scherp op de studie en sommige Waalse economen, o.w. François Martou, betwisten de cijfers en de conclusies van de Vlaamse studie

De minister van het Waalse gewest, J. M. Dehousse, reageerde op 16 sept, bits op de Vlaamse stelling In een TV-debat voerde hij aan „dat Vlaanderen de achteruitgang van Wallonië organiseert om zijn hegemonie in het land veilig te stellen". Op die verklaring reageerde de Vlaamse staatssecretaris P. Akkermans ongewoon scherp. Op 17 sept waarschuwde hij voor de concurrentievervalsende gevolgen van een overheidsbeleid dat de Waalse hedrijven krachtiger tegemoet komt dan de Vlaamse Premier Martens moest Dehousse en Akkermans afzonderlijk bij zich roepen om het incident bij te leggen.

Malaise in de PS

Intussen waren bij de socialisten allerlei interne wrijvingen zichtbaar geworden Tussen minister van buitenlandse zaken Simonet en BSP-voorzitter Van Miert was het tot een hoog oplopende ruzie gekomen over het Zaïre-beleid van de regering (zie pag 676/3). De eventuele vestiging van middellangeafstandsraketten op Belgisch grondgebied was eveneens uitgegroeid tot een twistpunt tussen Simonet en L Tobback BSP-fractieleider in de Kamer.
In de Parti Socïaliste stond voorzitter André Cools, na de vakantie, xnet groeiende kritiek op zijn br leid
Reeds in juni had oud-premier Leburton een felle aanval gedaan op het partijbestuur en gepleit voor een niet-dogmatisch, levend en democratisch socialisme. bevrijd van bureaucratisthe dwang Hij had toen het samengaan niet het FDF in de regering verworpen Op 28 sept. maakte Leburton een manifest. „Analyse en alternatief bekend. waarin hij zijn opvattingen m b t een pragmatisch actie-socialisme verduidelijkte.

Op 6 okt besprak een statutair congres van de PS te Doornik de politieke toestand De ministers Spitaels en Dehousse brachten er verslag uit resp over het sociaal-econnmische regeringsbeleid en over de stand van de gewestvorming Leburton lichtte er zijn standpunt toe. kantte zich andermaal tegen de deelneming van het FDF aan de regering en kreeg een langdurige ovatie Gelet op de kritiek die door nog andere sprekers op het kabinet was uitgebracht, deed voorzitter Cools nog tijdens de bijeenkomst van het congres het partijbureau een nieuw congres bijeenroepen tegen 14 okt. met aan de orde de vraag of de PS nog verder diende steun te verlenen aan de regering-Martens
Dat tweede congres vergaderde te Brussel, hoorde de verschillende standpunten en keurde tenslotte met 505 tegen 60 stemmen en 23 onthoudingen een motie goed ten gunste van de voortzetting van de kabinetscoahtie

Regeringsmededeling

Op 5 okt. had premier Martens aangekondigd dat hij op 17 okt voor het parlement wenste te komen niet een regeringsmededeling. ook reeds om tegemoet te komen aan de wensen van de regeringsfracties die een debat verlangden over de grote politieke en economische problemen van het ogenblik

Op 17 okt. deed Martens inderdaad voorlezing van een uitvoerige mededeling. eerst in de Kamer en aanstonds daarna in de Senaat In de inleiding beklemtoonde hij dat het niet ging om een nieuwe of zelfs maai- aanvullende regeringsverklaring, maar om een verslag over zes maanden regeringsactiviteit

Vervolgens deelde hij de nieuwe samenstelling van het kabinet mede, zoals het gewijzigd werd na het ontslag van vice-premier Vanden Boeynants (zie pag 690/3) [De eigenlijke mededeling wordt in de volgende aflevering ten dele opgenomen]

Tijdens het Kamerdebat dat op 18 okt. op de regeringsmededeling volgde, deed zich nog een incident voor Toen Tindemans namens de CVP-fractie betoonde dat de bij de senaat ingediende wetsontwerpen inzake de tweede fase van de staatshervorming verder reikten dan het regeerakkoord, daarbij herhaalde dat de CVP de handen vrij wil hebben voor de derde en definitieve fase en aandrong op een Vlaams - Waalse dialoog, verwekte dat ontsteltenis op de banken van de Franstalige Rrusselaari

Mevr A. Spaak, voorzitster van het FDF, zei „namens de Franstalige regeringspartilen" dat de verklaring van Tindemans niet strookte met de regeringsverklaring en eiste een duidelijk antwoord van premier Martens.

De volgende dagen werd een kabinetscrisis niet uitgesloten geacht, maar op 22 okt. bespraken de voorzitters van de vijf regeringspartijen de toestand op een lunch en op 23 okt. nam de meerderheid vrede met het zeer uitvoerige antwoord van Martens dat het kamerdebat sloot.

De vertrouwensmotie werd goedgekeurd met 125 tegen 42 stemmen en 6 onthoudingen. (Alleen de CVP-leden Verroken en Weckx, die zich onthielden, weigerden met de meerderheid mee te stemmen.)

Na een gelijksoortig debat in de senaat werd daar op 25 okt. een vertrouwensrnotie goedgekeurd met 106 tegen 30 stemmen en 6 onthoudingen. (Van de meerderheid onthield alleen CVP-senator De Bondt zich.)

BEZOEK VAN PAUS JOHANNES PAULUS II AAN DE VER. STATEN

Paus Johannes Paulus II heeft van 1-7 okt. een bezoek gebracht aan de Verenigde Staten. De paus was in dit land in directe aansluiting aan zijn bezoek aan Ierland (pag. 704/1 e.v.).
De paus arriveerde in de avond van 1 okt. op de luchthaven van Boston, waar hij werd welkom geheten door de echtgenote van de Amerikaanse president, Rosalynn Carter, de veiligheidsadviseur van de president, Brzezinski. de burgemeester van Boston, Kevin White, en de senator voor Massachussets, Edward Kennedy.
Paus Johannes Paulus II celebreerde na zijn aankomst de mis in de Boston Commons, een groot stadspark, waar in de 17de eeuw afvalligen door de kolonist–n werden gemarteld en terechtgesteld.

In zijn preek zei de paus o.m.:

,,Geconfronteerd met problemen en teleurstellingen willen vele mensen zich van hun verantwoordelijkheid ontdoen: ontsnapping in zelfzuchtigheid, ontsnapping in seksueel plezier, ontsnapping in drugs, in geweldpleging, ontsnapping in onverschilligheid en in cynische houdingen".

De paus stelde hiertegenover de toewijding voor Jezus Christus.
Vanaf een speciaal voor deze gelegenheid opgezet altaar zei Johannes Paulus II tot de 100.000 aanwezigen die in de miezerige regen uren hadden gewacht: ,,Wees niet bang voor eerlijke krachtsinspanning en eerlijk werk; wees niet bevreesd voor de waarheid".

Tijdens de pauselijke mis in de Boston Commons protesteerde een groep feministen tegen het feit dat de rooms-katholieke hiërarchie hier heeft geweigerd om vrouwen tijdens de mis de eucharistie te laten verstrekken De demonstrerende vrouwen droegen een spandoek met de tekst ,,Als de vrouwen het brood kunnen bakken. kunnen vrouwen ook het brood uitdelen"
Het traject van de paus door de stad werd op het laatste moment gewijzigd wegens een protestdemonstratie tegen geweldpleging tegen de zwarte minderheid van Boston
Directe aanleiding voor deze manifestatie was het feit dat een week eerder een zwarte middelbare scholier levensgevaarlijk door geweervuur op een sportveld werd gewond. Drie blanke medescholieren zijn inmiddels in verband met deze zaak in hechtenis genomen. Dit incident was het laatste voorbeeld van de chronische raciale spanningen waaronder Boston gebukt gaat.

Rede voor Algemene Vergadering van de Verenigde Naties

Op 2 okt. was de paus in New York, waar hij een rede heeft gehouden voor de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.
De paus verwierf bij zijn binnenkomen en bij zijn vertrek een langdurige ovatie van vrijwel alle afgevaardigden. Met name talrijke diplomaten uit de Derde Wereld. die de grote meerderheia van de leden der Volkerenorganisatie vormt, waren om twee specifieke redenen zeer over de pauselijke rede te spreken. Inzake het Midden-Oosten zei Johannes Paulus in zoveel woorden dat hij het Egyptisch-Israëlische vredesverdrag als ,,eerste steen" van een globaal akkoord onvoldoende vindt. Een globale vredesovereenkomst in het Midden-Oosten moet zijn gebaseerd op gelijke erkenning van de rechten van alle belanghebbenden, met inbegrip van die van de Palestijnen, aldus de paus.
Het tweede punt waarmee de paus zich hier de sympathie van vele Derde Wereld-diplomaten wist te verwerven, betrof de betrekkingen tussen rijke en arme landen. Ongelijkheid veroorzaakt economische spanningen binnen landen en ook binnen staten, aldus de kerkelijke vorst. Deze kloof tussen de industrielanden uit het noorden en de arme grondstofproducenten uit het zuiden moet door vreedzame samenwerking worden gedicht. Opvallend was dat Johannes Paulus tegen een mondiaal economisch systeem van ,,neo-kolonialisme" stelling nam. De paus nam daarmee de term in de mond, die vele ontwikkelingslanden gebruiken om de huidige mechanismen op handels- en internationaal financieel gebied aan de kaak te stellen.

Een samenvatting van de rede van de paus in de AV volgt hierna.

Paus Johannes Paulus II wordt begroet in het gebouw van de Verenigde Naties. Staande achter de paus (v.l.n.r.) VN-secretaris-generaal Kurt Waldheim, de voorzitter van de Algemene Vergadering Salim Salim en de vice-secretaris-generaal William Euffun.

In zijn rede voor de Verenigde Naties heeft paus Johannes Paulus als zijn grote zorg uitgesproken, dat er geen werkelijke vredeswil aanwezig is en dat de bewapeningswedloop uiteindelijk zal leiden tot een alles vernietigende oorlog. ,,De voortdurende voorbereidingen voor de oorlog, zoals blijkt uit de produktie van steeds meer, steeds sterkere en geraffineerdere wapens in diverse landen, laten zien, dat de wens leeft om klaar te zijn voor een oorlog. En klaar zijn voor de oorlog betekent, dat men een oorlog kan beginnen, Het betekent ook, dat het risico genomen wordt, dat op een bepaald ogenblik, ergens, op een of andere manier, iemand het verschrikkelijke mechanisme van de algehele vernietiging op gang kan brengen."
De paus wilde daarom nadrukkelijk de oproep van zijn voorganger Paulus VI in 1965 voor de Verenigde Naties herhalen: ,,Geen oorlog meer. Nooit meer oorlog, nooit de een tegen de ander of zelfs de een boven de ander, maar altijd ,,samen"." Paus Johannes Paulus II zei dat het daarom noodzakelijk is, dat steeds weer en met steeds meer energie geprobeerd wordt om de mogelijkheid van oorlogsuitlokking uit te sluiten en dergelijke catastrofes onmogelijk te maken door invloed uit te oefenen op regeringen en volkeren.
Dit is de plicht, die de Verenigde Naties zich steeds voor ogen houden, maar het is evenzeer de plicht van elk land, van elk regiem, van elke regering. Maar dit betekent wel, aldus de paus, dat men op zoek gaat naar de werkelijke achtergronden van haat, vernietigingsdrift en wederzijdse verachting, naar de oorzaken van een mogelijke oorlog. Bij dit zoeken dient men zich echter niet zozeer te richten op de landen zelf, maar op de innerlijke gerichtheid van de systemen, .die de geschiedenis van hele gemeenschappen bepalen.
In deze gigantische arbeid hebben de Verenigde Naties volgens de paus een leidende taak, een sleutelfunctie. Zij kunnen daarbij terugvallen op de idealen, zoals die zijn neergelegd in de verklaring der rechten van de mens. De paus noemde deze verklaring de vrucht van het lijden en de dood van miljoenen mensen, die het slachtoffer werden van een bestiaal systeem. Die verklaring is volgens de paus ook een machtig wapen tegen vele diepe oorlogsoorzaken, omdat de geest van oorlog tot leven komt en groeit daar waar de onvervreemdbare rechten van de mens worden geschonden.
De paus beklemtoont, dat ook in de mensenrechten een rangorde van waarden is. De hoogste rechten van de mens zijn van geestelijke aard, omdat de geestelijke waarden de juiste zin geven aan de materiële goederen en aan het gebruik ervan. De erkenning van de voorrang der geestelijke waarden boven de materiële is daarom de grondslag van een rechtvaardige vrede. Materiële goederen, aldus de paus, zijn niet onbeperkt, Zij kunnen

niet op onbeperkte wijze aan de behoeften van de mens voldoen. Geestelijke goederen daarentegen kunnen juist wel onbeperkt gedeeld worden Hoe meer zij gemeengoed worden des te meer blijken zij onuitputtelijk en onsterfelijk te zijn, aldus de paus.

Een kritische analyse van de moderne beschaving laat zien, dat zij gedurende de laatste honderd jaar meer dan ooit heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van materiële goederen, maar ook dat zij de gevoeligheid voor de geestelijke dimensie van de mens in meer of mindere mate heeft aangetast. De moderne beschaving heeft de voorwaarden geschapen, waarin de zin van het menselijke bestaan vooral beperkt wordt tot vele. verschillende materiële en economische factoren. Ik bedoel — zo zei de paus — de eisen van de produktie, van de markteconomie. van de consumptie, van de opeenstapeling van rijkdommen, maar evenzeer van de toenemende bureaucratie, waarmee een poging wordt gedaan die processen te reguleren. De paus acht dit het gevolg van het ondergeschikt maken van de mens aan een eenzijdig waardensysteem.

De paus waarschuwde nadrukkelijk, dat verdere cultivering van die eenzijdigheid het onmogelijk zal maken de toestand van nood in de wereld te overwinnen. Hier en daar en op beperkte schaal zal het nog wel gaan, meende de paus. Maar hij acht het onmogelijk de noodtoestand systematisch en radicaal op te ruimen, tenzij wij ,,in veel grotere mate en openlijker aandacht besteden aan de andere dimensie van de menselijke waarden, een dimensie, die de mensen niet verdeelt, maar hen in contact met elkaar brengt en verenigt".

Het heeft geen enkele zin om een mogelijke oorlog op een oppervlakkige manier tegen te gaan door alleen maar de symptomen te bestrijden, De werkelijke oorzaak moet worden aangepakt en die ligt — aldus de paus — in de ontkenning van de geestelijke dimensie van de mens. Hij wijst erop dat een analyse van de geschiedenis der mensheid vooral in haar huidige situatie laat zien hoe belangrijk het is de aandacht te vestigen op de geestelijke waarden, hoe belangrijk dit is voor de vrede en hoe ernstig iedere bedreiging van de rechten van de mens i ~ . Dit brengt de paus tot de uitspraak, dat ,,iedere schending van de mensenrechten, zelfs in een „vredessituatie" een vorm van oorlog tegen de mensheid is".

In zijn lange rede beklemtoonde de paus de vanzelfsprekende steun der r.k. kerk aan de Verenigde Naties, omdat zowel kerk als Verenigde Naties erop uit zijn de mensheid te verenigen. Hij dankte de vergadering en vooral de secretaris-generaal dr. Kurt Waldheim, die hem twee keer voor een bezoek aan de Verenigde Naties had uitgenodigd, voor de mogelijkheid de vergadering toe te spreken. Dat bewijst, aldus de paus, dat ook de organisatie der Verenigde Naties de godsdienstige en morele dimensie van de menselijke problemen erkent en eerbiedigt.

Hij wilde van deze gelegenheid gebruik maken om staande voor het wereldforum der Verenigde Naties alle mensen op aarde te begroeten. De vertegenwoordigers in de V.N. zitten er namens hun land, maar vooral zijn zij er — aldus de paus — als de afgevaardigden van individuele menselijke wezens, allen zonder uitzondering bekleed met de waardigheid van de menselijke persoon. Deze band is volgens de paus de reden voor aile politieke activiteit. Wanneer deze band wordt doorgesneden dan verliest de politiek een groot deel van haar reden van bestaan. Zelfs bestaat dan het gevaar van vervreemding. zelfs van tegenstrijdige belangen.

De paus bood zijn excuus aan, dat hij zulke vanzelfsprekende waarheden aan de leden der Verenigde Naties voorhield, maar hij vond het toch wel nodig, omdat het heel vaak voorkomt bij alle menselijke activiteiten, dat men juist de duidelijkste waarheden en de elementairste beginselen uit het oog verliest. De paus sprak de wens uit, dat de organisatie der Verenigde Naties nooit zou ophouden het forum te zijn. dat alle menselijke problemen beoordeelt in waarheid en gerechtigheid.

De paus herinnerde aan de totstandkoming van de verklaring van de rechten van de mens kort na de oprichting van de Verenigde Naties. In deze context herinnerde hij ook aan de t eede wereldoorlog: ,,Toen de technologie zich in eenzijdige vooruitgang richtte op oorlogsdoeleinden, hegemonie en verovering, zodat de mens mens en land zou kunnen verwoesten door hem te beroven van zijn vrijheid en van zijn bestaansrecht, (. . .) toen kwam de organisatie der Verenigde Naties tot stand." De drie jaar later gepubliceerde verklaring van de rechten van de mens noemde de paus een werkelijke mijlpaal op de weg van de morele vooruitgang van de mens.

De paus herinnerde aan zijn bezoek aan het vernietigingskamp van Auschwitz, dat hij in juni van dit jaar bezocht. Maar deze beruchte plaats, gebouwd op het levende lichaam van Polen, was slechts een van de vele in Europa. Maar de herinnering daaraan moet wel een waarschuwingsteken zijn voor de hele mensheid, omdat er ook nu weer concentratiekampen zijn. Ook de wreedheden van toen worden nu in vele landen gepleegd. En dit verschijnsel is des te triester, aldus de paus, wanneer het gebeurt onder het voorwendsel van ,,binnenlandse veiligheid" of om een uiterlijke vrede te handhaven.

De paus wees erop, dat alle kerken en godsdiensten op vrede uit zijn. Hun werk zal ongetwijfeld vrucht dragen. Maar niettemin worden zij voortdurend verontrust door de gewapende conflicten, die van tijd tot tijd uitbreken. De paus zegt in dit verband dankbaar te zijn dat door een directe interventie van de H. Stoel een dreigend conflict tussen Argentinië en Chili over de eilanden in het Beaglekanaal kon worden voorkomen.

Het is mijn vurige hoop, zo vervolgde de paus, dat ook voor het Midden-Oosten een oplossing dichterbij kan worden gebracht. Elke poging in die richting zou hij van harte begroeten, maar dan moet die poging wel een eerste steen zijn voor vrede in heel het Midden-Oosten. Die vrede moet volgens de paus gevestigd zijn op een billijke erkenning en rechtvaardige regeling van de Palestijnse onafhankelijkheid en de territoriale onschendbaarheid van de Libanon. De paus wil een formule, die een vredelievende en vruchtbare coëxistentie tussen verschillende groeperingen mogelijk maakt. De paus verklaart ook te hopen op een speciaal statuut met internationale garanties voor Jeruzalem. Dit statuut dient de bijzondere betekenis van Jeruzalem te respecteren, namelijk als een heilige plaats voor de miljoenen gelovigen van de drie grote monotheïstische godsdiensten, het jodendom, het christendom en de islam.

Uitvoerig beschrijft de paus dan wat de rechten van de mens zijn zowel voor wat betreft de geestelijke als de materiële aspecten. In deze context acht hij het noodzakelijk, dat de mensen zich ervan bewust worden, dat economische binnenlandse spanningen zowel als de spanningen tussen de landen of zelfs continenten onderling elementen bevatten, die de mensenrechten beperken of ontkennen. Als voorbeelden hiervan noemt de paus de uitbuiting van de arbeider en andere misbruiken, die indruisen tegen de menselijke waardigheid. Hieruit volgt, aldus de paus, dat het fundamentele criterium voor de vergelijking van sociale, economische en politieke systemen niet het criterium van hegemonie en imperialisme is en kan zijn.

Hiervoor moet een humanistisch criterium worden aangelegd, namelijk de mate waarin elk systeem werkelijk in staat is de verschillende vormen van uitbuiting van de mens te verminderen en te doen verdwijnen. Onder meer door hem door zijn arbeid te verzekeren van een regelmatig aandeel in de materiële goederen maar ook in de produktie ervan en in heel het maatschappelijke leven. Ofschoon de mens afhankelijk is van de hulpbronnen der wereld om te kunnen leven, hij kan — aldus de paus — niet hun slaaf zijn. In het slot van zijn rede werkt de paus dit nog verder uit.

De laatste alinea's wijdt de paus aan het jaar van het kind. Heel de wereld heeft haar toekomst in het kind. Zorg voor het kind, zelfs voordat het geboren is, van het ogenblik van zijn conceptie af, en dan in de jaren van opgroei naar volwassenheid, is de voornaamste en fundamentele test van de menselijke relatie, aldus de paus. In dit perspectief moeten wij ons afvragen of wij zullen doorgaan de dreiging te vergroten, die boven de hoofden der kinderen hangt, namelijk de dreiging van de totale vernietiging' waartoe de moderne landen, in het bijzonder de wereldmachten, de middelen in handen hebben. Moeten de kinderen de bewapeningswedloop als noodzakelijke erfenis aanvaarden. Hoe moeten wij die ongebreidelde race uitleggen?

De ouden zeiden: als ge de vrede wilt, bereidt u dan voor op de oorlog. Maar kan ons tijdperk nog geloven, dat de adembenemende bewapeningsspiraal de wereldvrede dient? Is het schermen met de bedreiging van een mogelijke vijand niet eigenlijk niets anders dan de bovenhand willen houden met behulp van het eigen vernietigingsarsenaal? Hier dreigt de menselijke dimensie van de vrede te verdwijnen ten behoeve van mogelijke nieuwe vormen van imperialisme, zo besloot de paus.

Reis door Ver. Staten

De paus wijdde de derde dag van zijn bezoek aan de VS, 3 okt., aan New York. Enkele punten uit het programma van de paus in deze stad waren: een ticker-tape parade, een gebedsdienst in de kathedraal en een ontmoeting met politici en bewoners van de arme wijk Harlem.

De bijeenkomst in de kathedraal met 2500 priesters en religieuzen had het karakter van een familiefeest. Bij het verlaten van de kerk riep de menigte die hem buiten opwachtte, de paus ,,Lang zal hij leven" toe. Die reageerde met „Dat doet hij zeker".

Een groep homofielen, die zich door de paus genegeerd voelden, riep om gelijke rechten in de kerk.
Daarna wachtte hem een ontmoeting met 19.000 lee lingen van katholieke middelbare scholen op Madison Square Garden die hem toezongen en met nem een dialoog voerden.

Het regende herhaaldelijk in New York en er hing tnist. De paus zei toen hij een jas aan moest trekken: „We hebben niet de beste dag uitgezocht om elkaar te ontmoeten".
Na de ticker-tape parade sprak hij in liet Battery Park op de zuidpunt van Manhattan in het zicht van het vrijheidsbeeld een menigte van 30.000 mensen toe. Hij spoorde zijn gehoor aan de Amerikaanse zin voor vrijheid hand in hand te laten gaan met zin voor waarheid en eerlijkheid. Zoeken naar vrijheid is alleen geloofwaardig als tegelijk gezocht wordt naar gerechtigheid.

De vrijheid van Amerika, die mensen van alle nationaliteiten kansen bood op ontplooiing moet gepaard gaan met een afwijzing ban alles wat het menselijke leven schade oerokkent De paus deed een beroep op de Amerikanen allen die in nood verkeren een kans te geven hun vicieuze cirkel te doorbreken
Hij noemde met name de immigranten die niet geregistreerd staan en van wie er tienduizenden in New York leven Eerder al had hij de bewoners van slums aangespoord samen te werken en al het mogelijke te doen om hun situatie te veranderen.
Hij rietitte zich in Battery Park in het bijzonder ook tot de joodse bevolkingsgroep en zegde hun steun toe van de katholieke kerk in de bestrijding van het antisemitisme.

Vanuit New York reisde de paus op 3 okt door naar Philadelphia In deze stad. die grote rassenproblemen kent en waarvan de burgemeester door een officiële regeringscommissie is aangeklaagd wegens het vermeende bevorderen van politiegeweld, zei de paus „De mensen van Philadelphia moeten pogen de menselijke waarden van gelijkheid er, vrijheid te handhaven en zij moeten bepalen, wat alt. waarden voor de gehele gemeenschap betekenen".

Paus Johannes Paulus II waarschuwde in Philadelphia ook tegen slapheid op het gebied van de seksuele moraal. Hij maakte opnieuw duidelijk, dat de rooms-katholieke regels over abortus, echtscheiding en kunstmatige geboortenregeling nog steeds van kracht zijn.
Ook werd in Philadelphia duidelijk, dat de rooms-katholieke kerk niet van plan is vrouwen tot priester te wijden of priesters te laten trouwen. Over beide punten wordt in Amerika zeer verschillend gedacht en men verwachtte al dat de paus er iets over zou zeggen.

Alleen mannen voor het priesterschap is de manier die .,God gekozen heeft om zijn kudde te weiden", aldus de paus, die opmerkte dat dat niets met mensenrechten te maken heeft maar met de wil van God.
Uitsluiting van de vrouw voor het priesterschap betekent volgens de paus geenszins haar uitsluiting tot heiligheid en tot kerkelijke dienst
Bijzonder sterk maakte de paus zich voor de handhaving van het celibaat. Hij maakte nu ook duidelijk waarom er sinds hij paus geworden is geen priesters meer van hun celibaatsverplichtingen zijn ontheven. Immers: ,,het priesterschap duurt eeuwig. wij kunnen de rens gegeven gave niet teruggevrn. Het kan niet zo zijn dat God, die de impuls gegeven heeft om ,,ja" te zeggen, nu ..nee" wil horen.

Hij deed een klemmend beroep op aankomende priesters goed na te denken voor ze de celibaatsverplichting op zich nemen. Want eenmaal begonnen, ,,eist de menselijke waardigheid dat men daar ook trouw aan blijft, ongeacht de moeilijkheden die ermee gepaard gaan en de verleidingen waaraan men bloot staat".
Voor de seminaristen was vooral belangrijk aat zij zich oefenden in ,,gehoorzaamheid en zelfopoffering".
Ook benadrukte de paus het belang van gemeenschapsleven en discipline en voor alles het theologische onderwijs in alle zuiverheid en volledigheid.
Eerder op de dag had de paus de Oekraiense gemeenschap toegesproken, die hij vooral prees om de moed waarmee zij aan het geloof had vastgehouden ook in tijden van bittere vervolging. .,Ik kan de talloze martelaren van de Oekraïne niet vergeten, die liever hun leven dan hun geloof hebben prijsgegeven". De Oekraiense kerk, die met een zekere zelfstandigheid en zelfs met gehuwde priesters wel ,,in vereniging met de Heilige Stoel" bestaat, heeft deze eeuw zware vervolgingen doorstaan.

Op 4 okt. bracht de paus eerst een bezoek aan het plaatsje Des Moines in Iowa, waarna hij doorreisde naar Chicago.

Op 6 en 7 okt. was de paus in Washington, waar hij op 6 okt. door president Carter werd ontvangen.

Na afloop van dat onderhoud hield Johannes Paulus een pleidooi voor beperking van de bewapening. De paus noemde het SALT II-verdrag weliswaar niet met name, maar zijn uitlatingen werden door de Amerikaanse regering als een welkome steun opgevat voor het verdrag, dat in de senaat een uiterst onzeker lot wacht.

De paus deed op 6 okt. een beroep op de VS om de leiding te nemen in ,,de vestiging van een wereldorde die de noodzakelijke voorwaarden op economisch en handelsgebied voor een rechtvaardiger relatie tussen alle naties ter wereld zal scheppen". Amerika moet volgens Johannes Paulus ook die koers volgen indien dit een belangrijke verandering in de levensstijl zou veroorzaken ,,van hen die zijn gezegend met een groter deel van de aardse goederen".

Op een bijeenkomst van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) had de paus tevoren onge-

Op 3 okt. droeg de paus de mis op in het Shea Stadion van New York, Hier wordt hij door de menigte begroet.

kend scherpe kritiek op repressieve regeringen in Latijns-Amerika geleverd
De kerkelijke leider veroordeelde de Latijnsamerikaanse regeringen die zich op de staatsveiligheid beroepen als rechtvaardiging voor hun schenden van de mensenrechten. De rede van de paus voor de OAS was aanzienlijk scherper dan enige redevoering die hij tijdens zijn bezoek aan Mexico begin dit jaar had gehouden Bij die gelegenheid riep Johannes Paulus de geestelijkheid in Latijns-Amerika op om zich niet met de politiek te bemoeien (pag 701/2 e v ?

Op 7 okt. droeg de paus in Washington de laatste mis van zijn Amerikaanse bezoek op Voor ruim 100.000 mensen die zich in het centrum van de stad hadden verzameld, hamerde de kerkelijke vorst op het grote belang dat het gezin in de samenleving vertegenwoordigt Johannes Paulus sprak zich andermaal tegen de geboortenbeperking uit. Over het in de VS zeer. controversieel liggende probleem van de abortus zei hij onder groot applaus: „Niemand heeft het recht om een ongeboren leven te vernietigen."

Eerder op de dag werd de paus op de Katholieke Universiteit van Washington met de eerste openlijke uitdaging van zijn Amerikaanse bezoek geconfronteerd. Een oudere vrouw hield de paus voor dat de r.-k. kerk de verplichting heeft vrouwen toe te laten in alle kerkelijke ambten met inbegrip dus van het priesterschap. In zijn speech voor de katholieke studenten ging de paus later niet direct op deze interventie in.
In een van tevoren geredigeerde rede herhaalde hij zijn bekende standpunt, nl. dat de weigering van de r.-k. kerk om vrouwen priester te wijden op geen enkele manier als een schending van de mensenrechten kan worden afgeschilderd.
De paus is op 7 okt. uit de VS vertrokken, waarna hij op 8 okt. in Italië aankwam. Op het vliegveld Fiumicino van Rome werd de paus verwelkomd door de Italiaanse premier Cossiga, twintig in Italië residerende kardinalen en de communistische burgemeester van Rome, Luigi Petroselli.
Na zijn terugkeer in Italië zei de paus o.m.: „De ontvangst, die mij van de zijde van het Amerikaanse volk is ten deel gevallen, heeft in mijn hart de wens doen ontstaan een nog rechtstreekser en vertrouwder contact met die allerdierbaarste kinderen te hebben."

Premier Cossiga heette de paus welkom uit naam van president Sandro Pertini van Italië en hij noemde de reis, die Johannes Paulus gemaakt had, „een herderlijke pelgrimstocht van groot belang, waarvan wij hopen dat de vrede en het begrip tussen de volkeren en naties onderling erdoor gediend worden"
Over zijn bezoek aan Ierland merkte de paus nog op, dat hij er dankbaar voor was. dat de Ierse bisschoppenconferentie hem had toegestaan „bovenal voor vrede en verzoening voor dat geliefde eiland te bidden tot Onze Lieve Vrouw".
De rede, die hij voor de AV van de VN gehouden had, was, zei hij, gericht geweest aan te tonen dat de kerk staat achter degenen, die voor vrede ijveren *(Trouw,* De Volkskrant, *Biltstraat 121 Informatiebulletin, NZZ. NRC/H'blad, Le* Monde, *The Guardian FAZ)*

BIJEENKOMST WERELDRAAD VAN KERKEN

In Kingston. de hoofdstad van Jamaica, heeft van 1-11 jan. van dit jaar de tweejaarlijkse vergadering van het Centrale Comité van de Wereldraad van Kerken plaatsgevonden.

Bij de opening van de vergadering werd het CC welkom geheten door president Manley van Jamaica. In zijn rede pleitte president Manley voor de vorming van een gemeenschappelijk fonds voor grondstoffen, dat volgens hem de basis zal kunnen scheppen voor stabiele en behoorlijke voorwaarden in de handelsbetrekkingen tussen de rijke en de arme landen,

De ontwikkelingslanden willen geen aalmoezen, aldus Manley, die erop wees, dat de ontwikkelingslanden streven naar een nieuwe internationale economische orde, waarin zij een rechtvaardig aandeel hebben.

Manley, die als woordvoerder van de ontwikkelingslanden internationaal aanzien geniet, onderstreepte in zijn toespraak tot het Centraal Comité, dat de nagestreefde nieuwe internationale economische ordening een morele basis heeft, die geen compromissen toelaat. Tegelijkertijd liggen er pragmatische voorstellen aan ten grondslag, die rekening houden met de wederzijdse afhankelijkheid van de internationale samenleving.

Onder bijval van leden van het Centraal Comité sprak Manley zich ook uit voor de steun aan bevrijdingslegers in hun gewapende strijd. Naar zijn overtuiging zijn zij tot strijd gedwongen door de onverschilligheid van andere mensen.

Letterlijk verklaarde Manley: „zorg ervoor, dat degenen, die de ecnomische macht in handen hebben, ook de macht hebben op vredelievende wijze gerechtigheid af te dwingen. Dan zal het niet nodig zijn ook maar één schot af te vuren."

Openingsrede Philip Potter

Het CC zag zich gesteld voor een aantal moeilijke vraagstukken. Het beleid van de Wereldraad staat onder kritiek, terwijl er financiële tekorten zijn ontstaan, vooral als gevolg van de val van de dollar. In zijn openingsrede verklaarde secretaris-generaal Philip Potter van de Wereldraad, dat de organisatie in een crisis is geraakt.

Hij zei het niet verwonderlijk te vinden dat een organisatie als de Wereldraad die nu **30** jaar bestaat en die zich van een westers georiënteerde naar een wereldomvattende organisatie ontwikkelt crisisverschijnselen vertoont. Een van de voornaamste punten van crisis is de steun die de Wereldraad van Kerken heeft gegeven aan het Patriottisch Front van Rhodesië via het speciale fonds van het Programma ter Bestrijding van het Racisme.

Dr. Potter en centraal comité-voorzitter Scott, weten de heftige kritiek op die steun aan onjuiste vooronderstellingen, vooral indien de betreffende lid-kerken onvoldoende toegerust ziin om de onderhavige wereldwijde problemen te kunnen verwerken, De kritiek, merendeels afkomstig van kerken in het westen, weten zij aan provincialisme. Voor het eerst werden hierbij ook de Nederlandse kerken genoemd. Beiden wezen erop dat de kritiek vooral komt van kerken in landen die het meest aan het racisme hebben verdiend en nog verdienen.

Dr. Potter merkte op dat de Wereldraad als de zondebok wordt gebruikt omdat de kerken zelf de ogen voor de problemen sluiten. Dr. Potter en voorzitter Scott beklemtoonden daarom dat tijdens de vergadering van het Centraal Comité de relatie der kerken met de Wereldraad ernstig onder de loep genomen moet worden. Naast een rapport daarover zal aan de vergadering achtergrondinformatie over zuidelijk Afrika worden verschaft.

Vooral in de besprekingen over de hoofd programma-afdeling gerechtigheid en dienst van de Wereldraad zal de kwestie van zuidelijk Afrika aan de orde worden gesteld. Dr. Potter hecht hieraan grote waarde, want — zo zei hij — deze kwestie heeft direct te maken met het toekomstig functioneren van de Wereldraad en zijn doelstellingen.

Behalve aan de steun aan bevrijdingsbewegingen in zuidelijk Afrika zal het Centraal Comité volgens mededeling van voorzitter Edward Scott ook veel aandacht besteden aan het periodieke aftreden van stafleden en het personeelsbeleid, waarom eveneens kritiek is gekomen uit de kerken. Het gaat met name om de stafleden Lucas Vischer (Geloof en kerkorde), Brigalia Bam (Vorming en vernieuwing) en Jurgen Hilke (Pers en publiciteit).

Samenwerking Wereldraad *en R.-K.-Kerk*

Aan het Centrale Comité is verslag uitgebracht over de samenwerking van de Wereldraad met de R.-K.-Kerk. Hierin wordt o.m. gezegd, dat er in deze samenwerking weliswaar een gestage groei te zien is, maar dat er nog geen sprake is van een gemeenschappelijk optreden op de

terreinen van politieke en maatschappelijke vraagstukken.

Sedert 1965 ontmoeten vertegenwoordigers van het Vaticaan en van de Wereldraad elkaar geregeld in hun gezamenlijke werkgroep Op het program van deze werkgroep staan de eenheid van de kerk het gezamenlijk getuigenis van de kerken en de samenwerking voor gerechtigheid, ontwikkeling en vrede

De samenwerking tussen „Rome en Genève" staaf volgens oecumenische deskundigen al jarenlang op een laag pitje. Naar hun mening is het Vaticaan minder bang voor het gezamenlijke streven naar eenheid dan voor het optreden van de Wereldraad van Kerken in zaken van politiek en maatschappij, Het pauselijke staatssecretariaat is — zo zeggen zij — bang zijn vingers te branden. wanneer de Wereldraad van Kerken bijv. opkomt voor revoiiitionaire bevrijdingsbewegingen.

Het rapport beperkt zich ertoe te zeggen, dat er grenzen zijn aan de samenwerking. zoals die officiële vorm heeft gekregen in de gezamenlijke werkgroep. Ook merkt het rapport op, dat er onvoldoende contacten zijn tussen de werkgroep en de nationale kerken en plaatselijke gemeenten. Het vraagt zich af of onder de nieuwe paus de samenwerking zal kunnen verbeteren. Het was niet uitgesloten, dat het Centraal Comité zich erover zou uitspreken hoe het de taak van de gezamenlijke werkgroep ziet. Het geeft er zich rekenschap van, dat het daarbij moet afwachten wat de reactie is van de R.K. partner.

Enige resultaten zijn afgelopen jaren overigens wel bereikt. Zo is er al jaren samenwerking voor de jaarlijkse week van gebed voor de eenheid. Ook bestaat de wederzijdse dooperkenning, die in vele landen wordt gepraktiseerd. De R.K. Kerk neemt volledig deel aan 20 regionale internationale en landelijke raden van kerken, zoals in Nederland. In veel kerken is voorts sprake van gezamenlijke diensten, catechese, bijbelwerk. theologische vorming en verkondiging.

Behalve in de gezamenlijke werkgroep heeft het overleg tussen Rome en Genève zich ook op deelgebieden uitgebreid. Zo is er de Sodepax, het gezamenlijke secretariaat van de pauselijke commissie voor gerechtigheid en vrede en de afdeling kerk en samenleving van de Wereldraad. Vanwege de Vaticaanse angst voor politieke en maatschappij-kritische keuze heeft dit secretariaat de laatste jaren weinig kunnen doen. Voorts hebben in de commissie Geloof en Kerkorde van de Wereldraad ook 12 R.K. theologen zitting. Vier R.K. waarnemers/adviseurs nemen deel aan het werk van de commissie.

Het secretariaat voor de eenheid in Rome volgt het werk van de Wereldraad intensief. Zo heeft dit Romeinse secretariaat toegezegd alles te doen om de R.K. Kerk internationaal en nationaal te informeren over de resultaten van de wereldzendingsconferentie, die de Wereldraad van Kerken volgend jaar in Melbourne houdt, terwijl het ook zou deelnemen aan de grote conferentie in juli 1979 in Boston V. St., over „geloof, wetenschap en de toekomst" met het oog op een rechtvaardiger samenleving.

Verklaring over Zuidelijk Afrika

Het CC heeft een verklaring over Zuidelijk Afrika aangenomen, die direct bestemd is voor de ledenkerken en waarin na een analyse van de huidige situatie in zuid-Afrika. Rhodesie en Namibië een reeks aanbevelingen worden gedaan, met een aantal voor de Nederlandse kerken vertrouwde oproepen Twee aanbevelingen werden allereerst om technische redenen aangehouden.

Het ging om die betreffende het Programma t s Bestrijding van het Racisme (PCR) en over een aanbeveling van de afdeling diaconaat van de Wereldraad (Cicarws) aan de lid-kerken om vijf miljoen dollar bij elkaar te brengen ten behoeve van de slachtoffers van onderdrukking en verzet in zuidelijk Afrika.

Een aansluitende behandeling van deze aanbevelingen op de verklaring van zuidelijk Afrika was niet mogelijk, omdat een informatief stuk over het PCR niet tijdig in drie talen voorradig was. De wens overigens tot een aparte behandeling van de PCR-problematiek was reeds eerder tijdens de conferentie uitgesproken,

Dr. A. H, van den Heuvel, voorzitter van de commissie Cicarws, had erop aangedrongen de aanbeveling bet effende interkerkelijke hulp aan zuidelijk Afrika tegelijk met het PCR te behandelen. Dit om te vermijden, dat de hulp via Cicarws gezien zou worden als een alternatief voor de acties van het PCR. Ook ten aanzien van Cicarws gaat het, zo zei hij, om een zaak, die het geheel van de verantwoordelijkheid van de Wereldraad raakt. Dit voorstel werd met applaus aangenomen.

In de verklaring over zuidelijk Afrika, die in zijn geheel werd aangenomen. wordt van de kerken gevraagd vooral aandacht te besteden aan de vele vluchtelingen uit dit gebied, waarvan sommigen nog geen 14 jaar oud zijn. Voorts worden zij opgeroepen internationale pogingen te ondersteunen, die economische sancties tegen Zuid-Afrika willen bewerkstelligen en de economische en militaire belangen van hun landen in Zuid-Afrika kritisch te bezien, waarbij maatregelen als desinvestering en stopzetting van bankleningen aan de orde zijn. Dit vooral ook omdat is gebleken, dat de economische activiteiten van westerse naties in Zuid-Afrika sterk toenemen.

Verder betuigt het Centraal Comité opnieuw zijn gevoelens van solidariteit met die christenen en kerken in zuidelijk Afrika, die onder zeer moeilijke omstandigheden zich tegen apartheid en racisme verzetten.

Op aansporing van mevr. ds. M. J. van der Veen-Schenkeveld, het gereformeerde Nederlandse lid van het Centraal Comité werden daarbij ook andere organisaties genoemd, opdat instellingen zoals het Christelijk Instituut en personen zoals dr. C. F. Beyers Naudé niet door de Wereldraad vergeten maar bemoedigd worden.

Verder werd het een week eerder aan het Centraal Comité uitgegeven achtergronddocument over zuidelijk Afrika aanbevolen voor gebruik in de leden-kerken zelf.

Andere onderwerpen

Richtlijnen werden voorts vastgesteld door het Centraal Comité voor de wijze waarop de Wereldraad aandacht moet geven aan probleemgebieden, Naast de voortgaande bemoeienis met zaken, die reeds in eerdere centrale comité's werden aanbevolen, zal nu verder aandacht besteed worden aan het volk van de Nieuwe Hebriden in de Stille Zuidzee, die zelfstandig willen worden. Frankrijk en Engeland aarzelen echter de datum daarvoor vast te stellen

Verder werd gesproken over het belang van de vestiging van een vrije zone op het gebied van nucleaire bewapening in het gebied van de Stille Zuidzee, waarbij vooral werd gewezen op de geheime atoomproeven in het Franse deel van Polynesië Daarbij zal nauwe samenwerking moeten worden nagestreefd met alle daarbij betrokken raden van kerken in en oni dit gebied

Voorts zullen de afdeling voor internationale aangelegenheden en andere afdelingen van de Wereldraad ue aandacht richten op Indo-China en op het Midden-Oosten

Programma ter bestrijding van racisme

Om te trachten aan de verwarring en misverstanden binnen de ledenkerken van de Wereldraad en daarbuiten over doel en handelingen van het Programma ter Bestrijding van het Racisme (PCR) en de giften uit het speciale fonds van het PCR een einde te maken zal in 1980 een proces van consultatie in gang worden gezet, waarin nadrukkelijk, zo werd in het debat daarover in het Centraal Comité uitgesproken, ook de kritiek op het programma volledig aan zijn trekken moet kunnen komen.

Hoewel nog voor het begin van de discussie duidelijk de vrees bestond, dat het een hard en spannend debat zou worden, niet in het minst door de opstelling van de Westduitse kerken, bleek al gauw, dat daarvan geen sprake was. De vergadering was het eens met een zinsnede uit een desbetreffend rapport, dat het onjuiste beeld en begrip van het PCR moet worden veranderd, maar dat inhoud en doel daarvan nog steeds geldig zijn

Velen spraken de hoop uit, dat de strijd tegen het racisme meer steun van meer kerken zou krijgen. Er werden vier aanbevelingen aangenomen, waarin o.m. werd vastgesteld dat tot nu toe het beheer van het speciale fonds in overeenstemming was geweest met de bevestigde, indertijd (1967) vastgestelde en aanvaarde criteria en dat het zou worden aangemoedigd om zijn werk voort te zetten, daar waar van raciale discriminatie sprake is De hoofdafdeling gerechtigheid en dienst, waaronder het PCR ressorteert, heeft verder het Centraal Comité meegedeeld, dat sinds mei 1978 aan gevers aan het fonds gevraagd wordt 10 procent extra te geven ten einde de kosten van de admlnistratie van het speciale fonds te dekken. Het Centraal Comité is het daarmee eens, hetgeen betekent, dat diegenen, die vrezen, dat geld van de gewone contributie, die hun kerken als lid geven aan de Wereldraad voor een deel zou worden gebruikt voor de instandhouding van het apparaat van het PCR, nu niet meer bezorgd behoeven te zijn. (Hervormd Persbureau)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing. Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

MILITAIRE COUP IN BOLIVIA

Eenheden van de Boliviaanse strijdkrachten en de politie hebben op 1 november de sedert drie maanden in functie zijnde interim-president Walter Guevara Arze ten val gebracht en kolonel Alberto Natusch Busch tot het nieuwe staatshoofd geproclameerd. Guevara Arze was de eerste burgerpresident die na vijftien jaar militair bewind op grondwettige wijze aan de macht is gekomen (pag. 526 e.v.).

De nieuwe machthebbers verklaarden in door verschillende radiostations uitgezonden verklaringen dat zij de terugkeer van Bolivia naar e-n democratische orde niet zouden blokkeren. Het op 1 juli gekozen parlement zou niet ontbonden worden en er zouden nieuwe verkiezingen gehouden worden.

Dezelfde dag nog maakte Natusch Busch bekend dat er een regering gevormd is die bestaat uit militairen en burgers en die een ,,nationalistisch linkse" signatuur heeft.

Natusch verklaarde verder dat hijzelf president is geworden en dat hij een volksvergadering bijeen zal roepen, die ,,nieuwe vormen van parlementaire activiteiten" uitwerker, moet, die in de grondwet opgenom-n zullen worden. Het parlement zou een actieve rol blijven spelen, maar moet zich verre houden van de dagelijkse zaken van de regering.

Kolonel Alberto Natusch Busch, die de staatsgreep tegen het burgerregime heeft georganiseerd.

Op 2 november is bekendgemaakt dat het parlement ontbonden en de uitzonderingstoestand uitgeroepen zijn en dat de in de grondwet vastgelegde rechten buiten werking zijn gesteld.

In de nieuwe regering die kolonel Natusch met moeite heeft samengesteld was senator José Ellman Velarde tot minister van buitenlandse zaken benoemd, maar hij zegde enige uren na zijn benoeming zijn medewerking op.

Generaal Rerrera, minster van defensie onder Guevara is minister van industrie en handel. Hij is de enige minister van de regering Guevara die niet ondergedoken is. Het departement van binnenlandse zakin en justitie zijn aan kolonel Carlos Mena toebedeeld. Twee burgers Guillermo Bedregal en Agapito Monzon zijn resp. minister van buitenlandse zaken en minister van financiën geworden. Tot nieuwe stafchef van de strijdkracht-n is benoemd Victor Castillo.

Na de beëdiging van het nieuwe kabinet, verklaarde, Natusch dat hij een grondwetgevende vergadering bijeen zou roepen, die institutionele veranderingen zou moeten uitwerken. In Bolivia zullrn in de toekomst ,,de sociale krachten en het leger" samenwerken. De uitweg uit de ,,tegenwoordige crisis" zal ,,vol smart" zijn. De zwaarste last zal echter niet gedragen worden door de arbeiders, de kantoorbedienden en de boeren maar door hen ,,die van de crisis het meeste geprofiteerd" hebben.

De grondrechten en de mensenrechten alsmede de vrijheid van de vakbonden blijven gegarandeerd. Staats- en privé-eigendom worden beschermd.

De 46-jarige kolonel Alberto Natusch Busch is geboren in het noord-oosten van Bolivia en heeft zijn militaire opleiding ontvangen aan verschillende Boliviaanse en buitenlandse militaire opleidingsinstituten. In de jaren zeventig werd hij beschouwd als één der leiders van de Beweging van jonge Boliviaanse officieren. In 1974 nam president Banzer hem in de regering op als staatssecretaris voor landbouw, een functie die hij tot 1978 heeft bekleed.

Na de staatsgreep van generaal Juan Pareda op 21 juli 1978 werd hij benoemd tot commandant van het militaire college van het leger.

Reacties politici *en vakbonden,* bloedige onlusten

Zowel politici als vakbonden (de laatste zijn een factor van groot gewicht in het Boliviaanse politieke leven) hebben afwijzend gereageerd op de staatsgreep. Voordat de nieuwe machthebber het parlement heeft ontbonden (zie boven) kwam dit in een spoedzitting bijeen en hebben 77 van de 144 leden van beide huizen van het parlement hun ondersteuning voor het bewind van de verdreven president Guevara uitgesproken en de putsch veroordeeld.

Op de dag van de staatsgreep heeft de Boliviaanse eeriheidsvakcentrale CO? een algemene staking uitgeroepen die langzamerhand in het hele land navolging heeft gekregen en het openbare leven volkomen lam gelegd heeft.

De COB waarin de mijnwerkersvakbond de machtigste bond is, is sinds de nationalistische revolutie van 1951 ern niet meer weg te denken factor in de Boliviaanse politieke verhoudingen.

In alle hoogte- en dieptepuntin van de sociale strijd die zich sindsdien in Bolivia hebben voorgedaan, heeft de COB enn hoofdrol gespeeld.

De COB heeft zich ook aan het hoofd geplaatst van een ,,democratisch anti-fascistisch comité", waaraan 27 linkse en revolutionaire partijen hun adhesie hebben betuigd.

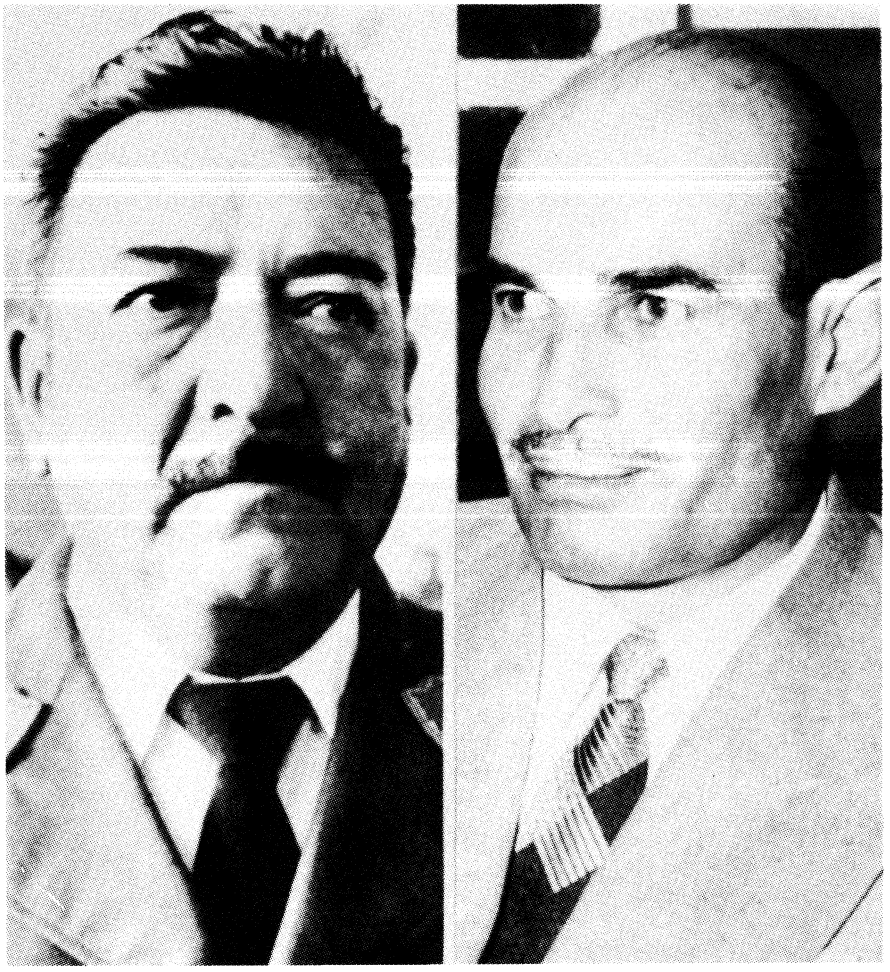
Juan Lechin, de leider van de mijnwerkers en van de COB, heeft een onderhoud met de nieuwe machthebber gehad en heeft na afloop daarvan verklaard dat er geen sprake van samenwerking met de militairen kan zijn.

Kolonel Natusch heeft ook niet de steun van alle militairen.

Generaal David Padilla, stafchef van het leger onder Guevara is deze trouw gebleven en de gepensioneerde generaal Juan Ayoroa die aangezocht is voor een ministersfunctie heeft verklaard dat hij trouw blijft aan zijn democratische principes en een functie in de nieuwe regering afwijst.

Een woordvoerder van het State Department in Washington heeft op 5 nov. verklaard dat het nieuwe regime een nota heeft gestuurd naar Washington waarin het zijn verlangen uitspreekt normale diplomatieke betrekkingen te onderhouden. De woordvoerder verklaarde dat er niet geantwoord is op dit verzoek. Wel heeft de Ame ikaanse ambassadeur in La Paz opdracht gekregen

Weekblad 48ste jaargang No 2511, pag. 30927-30958

De afgezette interim-president Walter Guevara (r.), die in juli, na de presidentsverkiezingen, de macht heeft overgenomen van generaal David Padilla (l.).

contacten te onderhouden met alle vooraanstaande personen van het verzet tegen Busch. In een eerste reactie op de coup heeft de Amerikaanse regering de economische en militaire hulp aan Bolivia stopgezet. Op 4 nov. is het in La Paz tot een bloedig treffen gekomen tussen tegenstanders van het regime en militairen.

Naar aanleiding daarvan heeft Natusch Busch een uitgaansverbod en de uitzonderingstoestand afgekondigd. Volgens verschillende persberichten ontstonden de ongeregeldheden toen militaire eenheden naar het presidentiële paleis oprukten om Natusch af te zetten. Het zou hier onderdelen betroffen hebben die trouw gebleven zijn aan Guevara. Zij werden door Natusch-getrouwe troepen teruggedreven.

In de daarop volgende dagen was La Paz het toneel van straatgevechten waarbij, aldus een opgave van de regering van Natusch, 60 doden zijn gevallen en meer dan 200 mensen gewond zijn.

Op 7 nov. heeft generaal Natusch een radio- en televisietoespraak gehouden waarin hij de opheffing van de uitzonderingstoestand en de censuur heeft aangekondigd, alsmede het herstel van de democratische vrijheden. In mei 1980 zullen algemene verkiezingen worden gehouden.

Hij kondigde tevens de vrijlating aan van alle gearresteerde personen sedert de val van president Guevara. Het parlement zal zijn werkzaamheden mogen hervatten en de autonomie van de universiteit wordt gegarandeerd. Ook zal de COB zijn vakbondswerkzaamheden ongestoord kunnen verrichten.

De omverwerping van het bewind van Guevara is geen staatsgreep, aldus Natusch Busch, maar een ,,institutionele revolutie", die een democratische oplossing mogelijk moet maken voor de ernstige socio-politieke problemen van het land.

De presiderit sprak zijn spijt uit over het feit dat hij niet goed begrepen is en uitte de wens dat burgers en militairen zulleri samenwerken.

In een reactie op de rede van Natusch Busch heeft het COB het stakingsparool ingetrokken. Als gevolg daarvan is het openbare leven langzamerhand weer op gang gekomen. De scholen zijn weer geopend en de verbindingen met het buitenland zijn weer hersteld.

De afgezette president Guevara heeft op 8 nov. tegenover een veertigtal parlementariers verklaard dat hij zijn functie als constitutioneel president van Bolivia niet opgegeven heeft en nooit zal opgeven Hij deed een beroep op de strijdkrachten naar de kazernes terug te keren en ,,het volk het democratische proces te laten vervolgen waarvoor het al zoveel opgeofferd heeft."

In één jaar tijd heeft Bolivia drie presidenten plus nog wat interim-presidenten versleten, aldus het N R C / H' b l a d van 2 november.

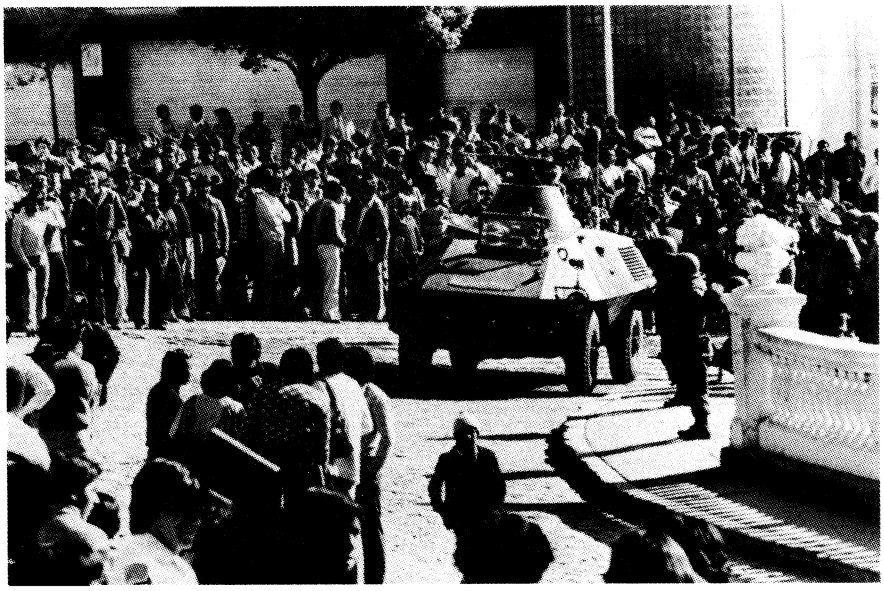
Begin oktober mislukte de poging tot een staatsgreep. maar op 1 nov. had kolonel Alberto Natusch Busch meer succes. Hij slaagde er tenminste in om het presidentiëie paleis te veroveren en president Walter Guevara Arze te verjagen. Verder bleef de situatie in Bolivia vooralsnog verward. Het democratische experiment. dat drie maanden geleden begon met de installatie van een burger-president na vijftien jaar militair bewind, lijkt niettemin zijn langste tijd te hebben gehad,

De politieke situatie in Bolivia is volkomen geblokkeerd. De militairen gedragen zich als ouderwetse ,,caudillos" die zich het recht aanmatigen om naar believen de macht te grijpen. De linkse beweging gaat mank aan een verbaal radicalisme en een bijna primitief aandoend rechtlijnig denken. De twee belangrijkste politieke blokken, de behoudende MNR (Nationalistische Revolutionaire Beweging) en de progressieve UDP (Democratische Volks Unie) houden elkaar getalsmatig in evenwicht.

In economisch opzicht is Bolivia het meest onderontwikkelde land van Zuid-Amerika, en het land is volkomen overgeleverd aan buitenlandse belangen.

In een dergelijke situatie is het geen wonder dat de regering van president Walter Guevara iedere stabiliteit miste. Guevara was aan de macht gekomen na de verwarrende presidentsverkiezingen die in juli werden gehouden. De twee belangrijkste kandidaten, Victor Paz Estensorro van de MNR x Hernan Siles Suazo van de UDP behaalden toen geen van beiden een absolute meerderheid. Het parlement benoemde vervolgens de buitenstaander Walter Guevara als tijdelijke president en het volgende jaar zouden er opnieuw presidentsverkiezingen worden gehouden.

De econoinische problemen van Bolivia zijn nog veel uitzichtlozer. Toen generaal David Padilla in augustus het presidentschap overdroeg aan Guevara, somde hij de kwalen van de Boliviaanse economie op. ,,Onze economische situatie is delicaat", zei hij. ,,er is een enorm belastingtekort, de buitenlandse schuld vliegt omhoog, de kredietfaciliteiten zijn te ruim, de handelsbalans is dramatisch verslech-

Studenten van de universiteit van La Paz bij een gepantserde wagen van het leger die de toegang tot de universiteit belet

terd, en de binnenlandse reserves bevinden zich op een laag peil."
De nieuwe burgerregering werd opgescheept met de erfenis van jarenlang militair wanbeleid. Bolivia moet nu onderhandelen over de herfinanciering van de buitenlandse schuld die zo'n 2,5 miljard dollar bedraagt.
Het Internationaal Monetair Fonds oefent druk op de Boliviaanse regering uit om drastische saneringsmaatregelen te treffen. De peso moet gedevalueerd worden, de subsidies op enkele eerste levensbehoeften moeten worden verminderd en de benzineprijs moet worden opgetrokken. Dat laatste heeft directe gevolgen voor de prijs van het openbare vervoer.
Dank zij de grotere mate van vrijheid die de laatste tijd bestaat proberen de vakbonden iets van het verlies van de koopkracht goed te maken. Volgens cijfers van de economische commissie van de Verenigde Naties voor Latijns-Amerika zijn de prijzen tussen 1971 en 1978 met 500 procent gestegen, terwijl de lonen met 270 procent omhoog zijn gegaan.

De ernstigste bedreiging voor de Boliviaanse economie komt uit het buitenland. Bolivia is voor het grootste deel van haar deviezen afhankelijk van de tinexport. Nu hebben de Senaat en het Huis van Afgevaardigden in de Verenigde Staten eind oktober een wet goedgekeurd die de Amerikaanse regering toestemming geeft om 35.000 ton van de strategische Amerikaanse tinvoorraden op de wereldmarkt te dumpen. Dit zal zonder twijfel een daling van de internationale tinprijs tot gevolg hebben. En volgens de Boliviaanse minister van mijnbouw Oscar Bonifaz scheelt dat Bolivia per jaar 79 miljoen dollar kostbare deviezen.

Maar ook de interne ontwikkelingen in Bolivia hebben tot de instabiliteit van de burgerlijke democratie bijgedragen. Een van de eerste daden van het pas gekozen parlement was om te besluiten een onderzoek in te stellen naar de wandaden die ex-president generaal Hugo Banzer zou hebben begaan?
Het lag voor de hand dat de felle aanvallen in het parlement van de even briljante als roekeloze Quiroga Santa Cruz grote weerstand binnen het leger zouden oproepen. Banzer kan binnen het leger nog altijd op omvangrijke steun rekenen, maar ook gematigder generaals zoals Padilla lieten weten dat ze ,,geen enkele aanval op de militaire instituties zouden toestaan."

Ontwikkelingen sedert *ambtsaanvaarding* Guevara, *samenstelling* burgerregering, *mislukte* staatsgreep, *vorming* natzonaal *kabinet* toegestaun

Bij zijn ambtsaanvaarding op 8 aug. verklaarde president Guevara, dat de voornaamste doelstelling van zijn regering ,,het consolideren van het proces van democratisering" zou zijn.
Hij kondigde aan dat het kiesstelsel veranderd zou worden om te voorkomen dat er eenzelfde patstelling zou ontstaan als bij de presidentsverkiezingen van juli 1979 (pag. 526 e.v.).
Een dag later maakte Guevara de samenstelling van de nieuwe regering bekend, waarin geen bekende politieke personen zaten. De enige militair in het kabinet was generaal Ismael Saavedra, die minister van nationale defensie werd, een post die hij ook onder het regime van Padilla bekleedde. Guevara zei op 9 aug. dat hij tot het laatste moment gepoogd had de medewerking van de twee belangrijkste politieke groeperingen te krijgen, t.w. de MNR, de nationalistische revolutionaire beweging van Paz Estenssoro en de UDP, de democratische en volkseenheid van Siles Suazo. Omdat de UDP weigerde deel uit te maken van de nieuwe regering, was het onmogelijk geworden alleen maar leden van de MNR in het kabinet op te nemen. Daarom had de president voor een ,,a-politiek" kabinet gekozen.
De samenstelling van de burgerregering luidde:

buitenl. zaken - dr. Gustavo Fernandez Saavedra; binnenl. zaken, migratie en justitie - Jaime Aranibar Guevara: defensie - gen. Ismael Saavedra Sandoval; planning en coördinatie - Carlos Miranda Pacheco; financiën - Guido Hinojosa; onderwijs en cultuur - dr. Mariano Baptista Gumucio; transport en communicatie - Raul Anze Tapia; industrie, handel en toerisme - Tomas Guillermo Elio: arbeid - Mario Calderon Mendieta; mijnwezen en metallurgie - Hugo Zapata; landbouw - dr. Camelo Caballero Contreras; energie - dr. Jorge O'Connor-D-Arlach; gezondheid en verzekering - dr. Jorge Abularach Baboun; huisvesting - Guillermo Arroyo; secr.-gen. bij de president - René Canelas; staatssecr. voor de pers en de voorlichting - dr. Enrique Rocha Monroy: staatssecr. voor integratie - dr. Fernando Gutierrez Moscoso.

Een van de eerste daden tan het pas gekozen parlement was om te besluiten een onderzoek in te stellen naar de wandaden die ex-president Hugo Banzer tijdens zijn regeringsperiode van 1971 tot 1978 zou hebben begaan. Het pai lernentaire onderzoek werd geëist door Marcelo Quiroga Santa Cruz
Banzer werd beschuldigd van corruptie, wanbeheer van de economie, landverraad (vanwege de begunstiging van de Braziliaanse belangen in Bolivia) en schendingen van de mensenrechten Wat dat laatste betreft had Banzer rekenschap moeteri afleggen van de onopgehelderde moorden op drie Boliviaanse generaals (onder wie ex-president Juan José Torres) en de massamoord op groepen boeren en mijnwerkers
De felle aanvallen tan Quiroga Santa Cruz in het parlement riepen grote weerstand op binnen het leger Banzer kan binnen het leger nog altijd op omvangrijke steun rekenen, maar ook gematigder generaals, zoals Padilla, lieten weten dat ze ,,geen enkele aanval op de militaire instituties zouden toestaan"

Op 11 okt. hebben manschappen van de zesde divisie van het leger in het ten noordoosten van La Paz gelegen departement Beni, de prefectuur in de hoofdstad Trinidad bezet, alsmede het gemeentehuis en enkele lokale radiostations.
Zij eisten de ontbinding van het parlement, het ontslag van president Guevara Arze en zijn vervanging door een militair.
Later trokken de troepen zich terug.
De volgende dag werd in La Paz

een wijziging in de samenstelling van de regering bekendgemaakt. Volgens de president was er geen verband tussen de regeringswijziging en de poging tot een staatsgreep.
Generaal Julio Herrera Dorado werd benoemd tot minister voor de nationale defensie, daarmee generaal Ismael Saavedera vervangend. Het parlementslid Ascar Bonifaz Gutierrez werd minister voor het mijnwezen en een journaliste, Ana Maria Romero, werd benoemd tot staatssecretaris voor de pers en de voorlichting. Tot minister voor sociaal welzijn en familie werd benoemd René Canelas Lopez.
Eerst op 30 okt. kreeg de president van de militairen toestemming voor de vorming van een kabinet waarin de belangrijkste politieke stromingen van het land vertegenwoordigd zouden zijn.
De meningsverschillen tussen de verschillende politieke organisaties maakten een positief antwoord onmogelijk zodat Guevara op 31 okt. het ultimatum stelde dat de partijen en het congres op de avond van de eerste november een beslissing moesten hebben genomen over deelname aan de ,,regering van nationale eenheid". Daarop besloot Natusch Busch in te grijpen en een militair bewind te vestigen.

Deelnemers OAS *vluchten* weg

De coup werd gepleegd toen in La Paz de afgevaardigden van de lidstaten van de Organisatie van Amerikaanse Staten voor de Algemene Vergadering bijeen waren. De vergadering, die op 23 okt. is begonnen, werd o.a. bijgewoond door de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Vance, die op 20 okt. een onderhoud had met de inmiddels afgezette Boliviaanse president Vance probeerde bij die gelegenheid de Bolivianen ervan te overtuigen dat het niet de bedoeling van JE VS is de Boliviaanse economie schade toe te brengen door het op de wereldmarkt brengen van de Amerikaanse tinreserves (zie ook boven)

Op de conferentie van de OAS heeft Bolivia een diplomatiek succes geboekt. De OAS heeft besloten steun te verlenen aan de Boliviaanse aspiraties weer toegang te krijgen tot de Stille Oceaan. Honderd jaar geleden werd de Boliviaanse provincie die aan de Stille Oceaan lág, door Chili veroverd. Na het bekendworden van de staatsgreep van Natusch Busch hebben de OAS-afgevaardigden La Paz verlaten.

Hoewel de nieuwe machthebbei- het parlement ontbonden heeft, heeft dit in het weekeinde van 10 en 11 nov. een zitting gehouden, waarbij bij meerderheid van stemmen besloten werd het regime van kolonel Alberto Natusch niet te erkennen.

Met 72 tegen 35 stemmen besloot het parlement de strijdkrachten uit te nodigen voor gesprekken over de mogelijkheden om de politieke crisis te boven te komen. Het parlement stelde zich achter Walter Guevara die eerder de strijdkrachten schriftelijk opdracht gegeven had Natusch af te zetten. Van de 144 parlementariërs waren er 107 verschenen.

(NRC/H'blad, NZZ, Le Monde, The Guardian)

De staatsgreep vond plaats toen in La Paz de 9e Algemene Vergadering van de Organisatie van Amerikaanse Staten werd gehouden. De openingstoespraak werd nog gehouden door president Walter Guevara Arze (midden op het podium).

INTERNATIONALE ZAKEN

IMF

JAXRVEKSLAG IBIF

Op 17 sept. is het jaarverslag 1978-1979 van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) gepubliceerd.
Uit dit document blijkt, dat verwacht wordt dat de produktiegroei van de westerse geïndustrialiseerde staten kleiner zal zijn dan begin dit jaar nog verondersteld werd. De krachtige verhoging van de olieprijzen en de stagnerende groei in de VS zijn hieraan debet.
Terwijl de produktie in de westerse industrielanden in 1977 en 1978 met jaarlijks 4% groeide, bedroeg de groei in de eerste helft van dit jaar op jaarbasis minder dan 3%. In de VS, waar het bruto nationaal produkt (de som van alle goederen en diensten) in het eerste kwartaal van 1979 nog enigszins toenam, trad in het tweede kwartaal zelfs een daling op.
De stijging van de olieprijzen van 60% vergeleken met vorig jaar betekent, dat het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalansen van de olie-exportermde landen dit jaar zal stijgen tot 43 mrd dollar, tegen 6 mrd over het afgelopen jaar, zo schat het IMF.
Voor de olie-importerende landen komt de olieprijsverhoging neer op extra importen ter waarde van 75 mrd dollar.

Voor de niet-olie-producerende landen van de Derde wereld betekent de olieprijsverhoging, dat de importen met $ 12 mrd omhoog gaan. Het IMF spreekt de vrees uit dat veel ontwikkelingslanden er niet in zullen slagen deze extra importen te financieren, waardoor de economische groei in gevaar zou komen.
Het IMF schat dat door de hogere olieprijzen de inflatie in de wereld — de Sino-Sowjet-landen uitgezonderd — met ongeveer 1,5% zal stijgen. De produktiegroei zal door het duurder worden van de olie tweederde tot driekwart procent minder bedragen dan bij constante olieprijzen het geval geweest zou zijn.
Het IMF beveelt voor alle landen de volgende beleidslijnen aan:

Q besparing op het energieverbruik en, wat de VS betreft, het optrekken van de energieprijzen tot wereldniveau;

● het niet laten doorwerken van de hogere olieprijzen in het totale prijsniveau, wat betekent dat de duurdere olie niet in de lonen mag worden gecompenseerd;

Q landen met hoge inflatie en tekorten op de betalingsbalans moeten uiterst voorzichtig zijn met het aanzwengelen van de economie;

● tegen de verslechtering van de betalingsbalansen moet ieder land op eigen wijze maatregelen nemen.

Het IMF stelt dat de rijke landen er nog steeds niet in geslaagd zijn een adequaat antwoord te vinden op de stagnatie die sinds 1974 de boventoon voert. Het beleid is te ,,gradueel" geweest, zo wordt gesteld; in dit verband wordt gewezen op de snelle groei van de geldhoeveelheid in de industrielanden: met jaarlijks meer dan 10%. Wel wordt geconstateerd dat het monetaire beleid van de VS sinds 1 november 1978 restrictiever is geworden, en dat sindsdien ook andere landen de broekriem wat hebben aangehaald, wat inmiddels wel geleid heeft tot flinke rentestijgingen.
De schrijvers van het IMF-rapport laten zich voorzichtig uit over de wenselijkheid van meer stabiele wisselkoersen. Door het bestaan van flexibele wisselkoersen zijn er sinds 1973 ,,belangrijke aanpassingen aan de veranderende omstandigheden" mogelijk geweest, zo wordt gesteld.
Vooral veel ontwikkelingslanden konden door het bestaan van flexibele wisselkoersen hun kansen op export- en productiegroei veilig stellen. Voor een stelsel van vastere wisselkoersen zal het nodig zijn dat de bestrijding van de inflatie de prioriteit krijgt, concluderen de IMF-economen.
Het IMF gelooft niet dat een recessie in de VS zou kunnen worden gecompenseerd door extra groei in Europa. De inflatie is daarvoor te hoog, zeker nu de prijzen de eerste helft van 1979 weer sneller stijgen dan voorheen.
Wat de VS zelf betreft merkt het IMF op dat een afkoelingsperiode zeker nodig is om de inflatie te kunnen bestrijden. Ondanks het feit dat nog altijd ruim 5% van de Amerikaanse beroepsbevolking zonder werk zit (vier jaar geleden was dit nog 9%) spreekt het IMF van een situatie van ,,volledige werkgelegenheid" in de VS.
Als oorzaken van het opleven van de wereldwijde inflatie noemt het IMF, behalve de stijging van de prijzen van olie, de hogere prijzen van voedsel en andere primaire produkten.
Uit de IMF-cijfers blijkt dat de produktiviteit — de produktie per persoon — in de zeven grootste westerse industrielanden sinds 1973 met slechts 1,5% per jaar is gestegen, tegen een jaarlijkse groei in de periode 1960-1973 van 3,75%. Over de oorzaken van dit achterblijven van de produktiviteitsgroei blijft het IMF in het vage. Men schrijft niet te kunnen zeggen hoe belangrijk factoren als verschuivingen binnen het prodiiktiepakket of een veranderde samenstelling van de beroepsbevolking in dit opzicht zijn.
Wat de speciale trekkingsrechten (SDR's of Special Drawing Rights) van het IMF betreft merkt het rapport op dat deze. zoals eerder besloten is, de rol van de dollar als internationale reservevaluta moeten overnemen. Voorlopig staat die dollar echter nog op de eerste plaats: sinds 1970 bestond voortdurend meer dan 80% van de reserves aan buitenlandse valuta bij de 135 lidstaten van het IMF (China, de Sowjet-Unie en het Oostblok zijn geen lid, met uitzondering van Roemenië) uit Amerikaanse dollars
Het IMF wil de betekenis van de SDR's vergroten door vanaf dit jaar drie jaar lang jaarlijks 4 mrd SDR's in omloop te brengen. Sinds 1972 stagneerde de groei van het aantal SDR's, en het SDR-aandeel in de internationale liquiditeit was dan ook voortdurend gedaald. Bovendien is de rente op SDR's verhoogd van 60 tot 80% van de gemiddelde rente van de viif grootste landen samen. (NRC/H'blad, NZZ, Le Monde)

JAARVERSLAG WERELDBANK EN GELIEERDE ORGANISATIES

Op 24 sept. verscheen het jaarverslag 1978-1979, lopende van 1 juli vorig jaar tot 30 juni van dit jaar. van de Wereldbank en de met haar gelieerde organisaties.

De Wereldbank bestaat uit drie onderdelen

de INTERNATIONALE BANK VOOR HERSTEL EN ONTWIKKELING (IBRD) deze wordt wel ,,de U'ereldbank" genoemd en is gesticht in 1945 met het doel het bevorderen van de economische groei Al sedert vele jaren richt de Wereldbank haar activiteiten daarbij vooral op de ontwikkelingslanden Hiertoe worden leningen verstrekt met een lange looptijd tri een rentepercentage dat momenteel 7 9% bedraagt Criterium voor deze leningen is dat zc aangewend worden voor produktieve investeiingen

INTERNATIONALE ONTWIKKELINGS ASSOCIATIE (IDA): deze w-erd opgericht in 1960 en heeft dezelfde doelstellingen als de Wereldbank. De activiteiten worden echter vooral gericht op de armste ontwikkelingslanden. de leningen hebben een looptijd van 50 jaar en dragen geen rente; wel moet een vergoeding van 0,75% per jaar betaald worden.

INTERNATIONALE FINANCIERINGS MAATSCHAPPIJ (IFC) is gesticht in 1956 met het doel het bevorderen van de economische groei van de ontwikkelingslanden door het stimuleren van de particuliere sector. (De IFC publiceert zelf een jaarrapport].

In het jaarverslag van de Wereldbank wordt o.m. opgemerkt, dat de stagnatie in de westerse landen zal aanhouden, terwijl de recente verhogingen van de olieprijs de economische vooruitzichten van de ontwikkelingslanden onzeker maken.

VERGELIJKING TUSSEN WERELDBANK EN IDA

Wereldbank	1978	1979
Aantal toegekende leningen	137	142
Bedragen der leningen (mln $)	6.098	6.989
Aantal betrokken landen	46	44
Uitbetalingen (mln $)	2.787	3.602
Reserves (mln $)	2.245	2.498
Netto kapitaalopname	2.171	3.235
Toegezegd kapitaal	33.045	37.429
Aantal lidstaten	132	134

IDA	1978	1979
Aantal toegekende leningen	99	105
Kredietbedragen (mln $)	2,313	3.022
Aantal betrokken landen	42	43
Uitbetalingen (mln $)	1,062	1.222
Beschikbare middelen	18.062	19.661
Aantal lidstaten	120	121

De leningen en kredieten van Wereldbank en IDA werden in het boekjaar 1978-1979 voor de volgende doeleinden ter beschikking gesteld (in mln $)

landbouw	2521,8
onderwijs	496,0
energie	112,4
ontwikkelingsfinancieringsmaatschappijen	676,8
industrie	842,5
niet-projectgebonden	406,5
bevolkingsplanning en voedselvoorziening	114,0
elektro-energie	1354,9
technische hulp	29,7
telecommunicatie	110,0
toerisme	113,2
verkeer	1904,4
stadsontwikkeling	309,5
watervoorziening	1018,8

De Derde-Wereldlanden hebben vorig jaar het groeitempo van hun economieën vrijwel kunnen handhaven: 5.27, (4,9% als de olielanden niet w-orden meegerekend). In 1977 bedroeg de economische groei van de ontwikkelingslanden 5,5%. Net als in de voorafgaande jaren van dit decennium was de economische groei in de Derde Wereld groter dan die in de Westerse industrielanden. Deze groeiden in 1978 met 3,6%.
Hoe-.vel de Derde Wereld het economisch dus relatief beter blijft doen dan de industrielanden geven de cijfers van vorig jaar eerder reden tot bezorgdheid dan tot vreugde. Ze illustreren namelijk meer de langzame groei van het Westen — de belangrijkste exportmarkten voor de ontwikkelingslanden — dan de vooruitgang van de Derde Wereld, aldus het jaarverslag.
Bovendien zullen de laatste olieprijsverhogingen de economieën van de olie-importerende ontwikkelingslanden ongunstig beïnvloeden. Eind vorig jaar was het tekort. op de lopende rekening van de betalingsbalans van deze landen. in reële waarde. niet groter dan in 1973. Maar als gevolg van de hogere olieprijzen die eerder dit jaar door de olielanden werden vastgesteld zal dit tekort met $ 10 mrd stijgen tot ongeveer $ 42 mrd, heeft de Wereldbank berekend.
De economische groei in de Derde Wereld was over de regio's genomen zeer ongelijk verdeeld. De landen in Afrika beneden de Sahara scoorden zoals gewoonlijk het laagst: een groei van 2,9%. In Latijns-Amerika ei? het Caraïbische gebied merd een economische groei van gemiddeld 4,7% bereikt. De landen van Zuid-Azië — waarbij India overheerst — groeiden met 5,4%. Koploper was Oost-Azië met een groeipercentage van 8,9%. De economische stagnatie heeft in het Westen tot meer bescherming van de eigen industrietakken (protectie) geleid. Als deze tendens doorzet zal dit ernstige gevolgen hebben voor de pogingen van de ontwikkelingslanden om via toenemende exporten meer economische groei te bereiken, waarschuwt het rapport.

Hoewel de protectiemaatregelen van de industrielanden tot nii toe vooral gericht waren tegen ontwikkelingslanden die al een behoorlijke exportindustrie hebben opgebouwd, zoals de Oostaziatische landen Zuid-Korea en Taiwan, hebben deze landen er juist het minste van te lijden gehad, signaleert de Bank Maar met name de landen die net begonnen zijn met exporteren hebben door dit opko-

mende westerse protectionisme ontmoedigd verdere plannen om hun produkten op de markten van de industrielanden af te zetten moeten laten varen

In het boekjaar 1978-1979 is het bedrag, dat de Wereldbank en de IDA uitgever! aan leningen voor project-n op het gebied van de landbouw en plattelandsontwikkeling, in vergelijking met het voorafgaande jaar, scherp gedaald

Terwijl in het boekjaar 1977-1978 nog 39% van alle leningen (meer dan drie mrd dollar) voor deze sector bestemd was. ging er het afgelopen jaar slechts 24% (iets meer dan 2.5 mrd dollar) die richting uit. Vooral de terugval van IDA-leningen is sprctaculair: in 1978 was nog 58% (1,34 mrd dollar) van dit relatief .,goedkope" kapitaal bestemd voor de boeren in de Derde Wereld, tegen 32% (953.7 mln dollar) in 1979.

Dat is een ernstige ontwikkeling voor de Wereldbank. ook al bleef het meeste geld van de biina 10,5 miljard dollar die deze grootste instelling voor economische hulp aan de ontwikkelingslanden in het boekjaar 1979 aan verplichtingen voor leningen en investeringen aanging naar de landbouw stromen.

De Wereldbank camoufleert haar verlegenheid over dit magere resultaat door erop te wijzen dat het aantal landbouwprojecten niet noemenswaardig is gedaald (84 in 1979 tegen 88 in 1978) en dat de projecten in het algemeen kleiner zijn geworden. Bovendien speelt mee dat vooral de armste ontwikkelingslanden, waarop de Wereldbank haar hulp steeds meer wil richten. een beperkte opnamecapaciteit hebben voor projecten.

De Wereldbank ontkent met klem dat er sprake is van een nieuwe oriëntatie in haar hulppolitiek.

Toch zijn er tekenen die wijzen op een nieuwe filosofie in de top van de Bank. In aug. van dit jaar schreef Jonathan Power in de International Herald tribune dat McNamara na een periode van speciale aandacht voor de kleine boer in de Derde wereld zich nu realiseert dat de bank voorbij is gegaan aan de echte paupers, de landlozen op het platteland en de werklozen in de steden. De Wereldbank-chef zou zijn energie nu willen wijden aan de oplossing van de problemen van deze miljoenen aan de rand van de samenleving.

Een ander signaal dat de Bank mogelijk nieuwe „doelgroepen" zoekt komt uit de sterk gestegen uitgaven in 1979 voor transport- en watervoorzieningsprojecten, die voor een groot deel sloppenwijken bij de steden ten goede komen.

Een tweede in negatieve zin opvallende zaak in het jaarverslag is het moeilijk van de grond komende programma voor de ontwikkeling van energiebronnen in de Derde wereld. en vooral in de olieimporterende ontwikkelingslanden. Een programma van vitaal belang omdat de steeds hogere olierekening vooral de armste ontwikkelingslanden ernstig in hun economische mogelijkheden belemmert.

Het programma werd in juli 1977 door de uitvoerende directeuren van de bank goedgekeurd. Dit gebeurde nadat de Conferentie voor internationale economische samenwerking (CIES), de Parijse Noord-Zuid-dialoog, een maand eerder de Wereldbank had gevraagd haar deelneming in de diversificatie en ontwikkeling van energiebronnen in ontwikkelingslanden. en met name in de energie-importerende arme landen, te vergroten. Begin dit jaar besloot de Bank het programma uit te breiden, onder meer na een aansporing hiertoe van westerse leiders op de Economische topconferentie in Bonn.

Nog voor dat programma officieel was goedgekeurd wierp het initiatief van de CIES al vruchten af: eind juni 1977 kreeg India een Wereldbanklening van 150 miljoen dollar voor de ontwikkeling va: olie- en gasexploitatie in het offshore veld bij Bombay.

Maar sindsdien is er behalve het aantrekken van deskundigen en het uitvoeren van studies weinig gedaan aan de versterking van de energiepositie van de arme landen. In het boekjaar 1977-1978 werd er helemaal geen geld uitgetrokken voor energie-activiteiten en in het afgelopen boekjaar 112,4 miljoen voor vier projecten. Dat is slechts Cén procent van het totale bedrag aan leningen dat de Wereldbank in 1979 heeft verstrekt. En nog meer in het oog Iopend is dat het grootste deel ging naar het olieproducerende Egypte (75 miljoen dollar). In het boekjaar 1980 hoopt de Bank acht projecten op het gebied van energie-ontwikkeling in de Derde wereld uit te voeren en in 1983 twaalf. Het is de bedoeling dat dit programma over drie jaar tien procent van de leencapaciteit van de Bank in beslag zal nemen.

Geografische verdeling leningen en kredieten Wereldbank en IDA.

	Aantal projecten	mln $
Oost-Afrika	35	645,8
West-Afrika	35	556,3
Oost-Azië en Stille Oceaan	40	2130,0
Zuid-Azië	36	2077.0
Europa, Nabije Oosten en Noord-Afrika	51	2336,6
Latijns-Amerika en Caraïbisch gebied	50	2264,8

Een laatste zorgelijke ontwikkeling speelt zich af rond de voorgestelde verdubbeling van het kapitaal van de Wereldbank. Het bestuur van de Bank ging afgelopen juni akkoord met een vergroting van het kapitaal met veertig miljard dollar. Dit zou de Bank in staat moeten stellen in de jaren tachtig meer leningen te kunnen verstrekken.

Wat het jaarverslag echter niet vermeldt, maar wat woordvoerders van de Wereldbank met nadruk laten weten , is het feit dat het Amerikaanse Congres zich steeds vijandiger tegenover de Bank aan het opstellen is. Dat kan tot gevolg hebben dat de Verenigde Staten als grootste contribuanten van de Bank mogelijk niet mee zullen doen, ook al wil de Amerikaanse regering nog zo graag.

Zelfs is mogelijk dat de Wereldbank al op kortere termijn in moeilijkheden komt door de houding van de Congres-leden. Na een „monsterverbond" tussen de progressieve en uiterst conservatieve vleugel bepaalde het Huis van Afgevaardigden eerder in september dat geen Amerikaanse fondsen voor „indirecte hulp" aan Vietnam, Cambodja, Laos, het Centraal Afrikaanse keizerrijk, Angola en Cuba gegeven mag worden.

Aangezien de Bank aan haar leningen in principe geen voorwaarden wil verbinden — „dan is het hek van de dam", zei een zegsman onlangs — kan er een moeilijke situatie ontstaan. Natuurlijk moet de Amerikaanse Senaat zich nog hierover uitspreken en wellicht zal de zaak dan teruggedraaid worden. Maar dan nog is de Wereldbank niet uit de problemen want het Huis besloot ook om de door de regering voorgestelde bijdrage voor het boekjaar 1980 aan internationale ontwikkelingsbanken met meer dan een miljard dollar terug te brengen tot 2,5 miljard dollar.

De houding van de parlementariers in Washington kan vooral een schadelijk effect hebben op de kapitaalverschaffing aan de IDA. Hierbij volgen andere landen gewoonlijk de Amerikaanse bijdrage. Als deze sterk vermindert of verdwijnt kan dat het einde van de IDA betekenen. En dat zou volgens McNamara „de grootste bron van economische hulp aan de 1,25 miljard mensen in de armste landen van de wereld vernietigen." (NRC/H'blad, NZZ, Internationale Samenwerking)

JAARVERGADERING IMF EN WERELDBANK

In de Joegoslavische hoofdstad Belgrado heeft van 1-5 okt. de gemeenschappelijke jaarvergadering van IMF en Wereldbank plaatsgevonden. In een korte welkomsttoespraak had de Joegoslavische president Tito zich tot woordvoerder van de ontwikkelingslanden gemaakt door onomwonden kritiek te uiten op de ongelijkheid in de bestaande economische orde, die, zoals Tito het noemde, een bron was van „gevaarlijke broeinesten van crises en conflicten".

Redes Delarosiere en McNamara

Op de openingsdag werd de vergadering toegesproken door de directeur van het IMF, Jacques Delarosière, en de president van de Wereldbank, Robert McNamara.

Delarosière merkte o.m. op, dat de industrielanden, zowel als de andere landen, de geloofwaardigheid van hun fiscale en monetaire beleid moeten herstellen om speculatieve prijsverhogingen tegen te gaan. Er moet vooral een eind komen aan de snelle expansie van de geldhoeveelheid.

Volgens Delarosière is de strategie van „gradualisme", waartoe de industrielanden enkele jaren terug besloten, mislukt. De tekorten van de overheden zijn „excessief" groot, terwijl de rentevoet vergeleken met de inflatie in het algemeen te laag is. Landen met een hoge inflatie of een groot tekort op de betalingsbalans kunnen de gevolgen van de recente verhoging van de olieprijs beter accepteren dan te proberen ze op te vangen door geld in de economie te pompen, aldus hield Delarosière zijn toehoorders voor.

Delarosière riep de industrielanden en de olielanden op meer hulp aan de Derde wereld te geven. Tegelijkertijd moeten de ontwikkelingslanden volgens hem hun kredietwaardigheid vergroten. Hij hield de Derde wereld nadrukkelijk voor dat monetaire mechanismen niet kunnen wor-

den gebruikt om op kosteloze manier de hulpstroom te financieren
Het IMF zal zijn inspanningen orn betalingsbalanstekorten met leningen op te vangen vergroten, aldus Delarosière, die er tevens op wees dat het commerciële bankwezen na de oliecrisis ban 1974 succesvol is geweest wat betreft het weer in omloop brengen van de inkomsten van de OPEC-landen ,,Ik geloof dat we erop kunnen vertrouwen dat het internationale banksysteem daar opnieuw in zal slagen', aldus Delarosiere
Wereldbankpresident McNamara ging in zijn rede in op het besluit van het Amerikaanse Congres waarbij het de Wereldbank en de IDA verboden wordt Amerikaans geld te besteden aan hulp voor Vietnam Cambodja Cuba Angola Mozambiqiie en het (voormalige) Centraal-Afrikaanse Keizerrijk
McNamara zei hierover ,Als het Amerikaanse Congres de Wereldbank wil verbieden Amerikaans geld te gebruiken voor hulp aan bepaalde landen dan wordt de grootste hulpbron, waarover de 125 mrd armste mensen van de wereld kunnen beschikken vernietigd Ik kan mij niet voorstellen dat de VS dat willen doen"
Volgens McNamara verbieden de statuten, dat, als de Amerikaanse bijdrage van een donorland als dat wordt aangeboden onder een dergelijke voorwaarde Bovendien verbieden de IDA-reglementen, dat, als de Amerikaanse biidrage wegvalt, het gebruik van de fondsen van de andere donor gewoon door zou gaan ,In zo'n situatie zullen de activiteiten van de IDA onmiddellijk gestopt moeten worden", aldus de Wereldbank-president McNamara kondigde aan dat de Wereldbank de komende vier jaar een kleine 57 mrd dollar wil lenen aan Derde Wereldlanden ten behoeve van ontwikkelingsprogramma's en -projecten
Over de afgelopen vier jaar bedroeg het totaal aan leningen dat verstrekt werd uitgedrukt in dollars van 1979, 41 mrd De Executive Board van de Wereldbank waarin de donorlanden de overhand hebben besloot in juni aan te bevelen het kapitaal van de bank te bergroten met 40 mrd dollar wat bijna een verdubbeling betekent
McNamara legde in de speech grote nadruk op het probleem van de bevolkingsgroei In de Derde Wereld verdubbelt de becolking, ondanks de in veel landen dalende vruchtbaarheid, toch altijd elke 25 tot 30 jaar Als de gemiddelde gezinsomvang niet sneller afneemt zal de wereldbevolking binnen afzienbare tijd meer dan 10 mrd mensen tellen
Bovendien groeit de bebolking in de steden van de Derde Wereld nog veel sneller elke tien tot vijftien jaar is daar een verdubbeling, terwijl de krottenwijken zelfs elke vijf tot zeven jaar twee keer zo groot worden
Ontwikkeling van de landbouw met grote aandacht voor de kleine boer en voor landhervormingen is dan ook strikt noodzakelijk aldus McNamara Voor de massale werkloosheidsproblemen en de armoede noemde de Wereldbankpresident als de sleutel tot de oplossing meer arbeidsintensieve investeringen en de levering ban openbare diensten die de armsten ook werkelijk kunnen betalen
McNamara toonde zich teleurgesteld over de mate van vooruitgang die in de jaren zeventig in de Derde Wereld was geboekt In de armste landen waar meer dan 60% van de bevolking van de Derde Wereld woont werd een jaarlijkse inkoinensgroei van slechts 17% gerealiseerd McNamara Voor honderden miljoenen mensen bedroeg de inkomensgroei niet meer dan twee of drie dollar per jaar
Volgens de chef van de Wereldbank moet men in de toekomst ervoor waken groeidoelstellingen te formuleren die tnch niet gehaald kunnen morden ι, dat werkt alleen maar frustrerend")
Daarnaast zou men er goed aan doen niet alleen maar produktiegroei maar vooral ook naar een betere voorziening in de eerste levensbehoeften te streven Er moeten overal specifieke doelstellingen met betrekking tot het primair onderwijs de gezondheidszorg, de watervoorziening het sanitair en de voedselvoorziening komen, aldus McNamara
Om de ontwikkelingslanden uit de energieproblemen te helpen kondigde McNamara aan dat de Wereldbank haar leningen voor het in produktie nemen van olievelden en gasvelden geleidelijk zal opvoeren tot 12 mrd dollar in 1983

De Joegoslavische president Tito spreekt de openingsvergadering toe van de jaarlijkse bijeenkomst van IMF en Wereldbank

Samenvatting discussies

Het *NRC/H'blad* van 5 okt. bevatte een samenvatting van de in Belgrado gevoerde discussies, waaraan het volgende ontleend is:

De Duitse minister Matthoefer pakte flink uit over de Duitse economie volgend jaar groeit de Duitse produktie sneller dan dit jaar (Matthoefer noemde een cijfer van 4 procent), terwijl de werkloosheid nu al is gereduceerd tot 3,5 procent van de beroepsbevolking Sinds 1974 is de werkloosheid in de Bondsrepubliek niet meer zo laag geweest
Ook de Amerikaanse minister Miller deed zijn best om de moed erin te houden De jaren zeventig ware? moeilijke tijden, zei hij maar de schade is beperkt gebleven omdat wij niet zijn teruggekeerd tot eng-nationalistische maatregelen en de belangen van de internationale gemeenschap niet uit het oog verloren hebben
Maar de honderden, zo niet duizenden, vertegenwoordigers van ontwikkelingslanden fronsten bij Millers woorden hun wenkbrauwen Zij constateerden dat ondanks de resultaten van de Tokio-ronde — het handelsoverleg in Genève dat in april voorlopig werd afgerond — het protectionisme in de wereld toeneemt, een conclusie die door een recent Wereldbank-rapport ondersteund wordt
Miller kwam met een opmerkelijk gebaar in de richting van de ontwikkelingslanden en eigenlijk de hele wereld alle landen met een onevenwichtige betalingsbalans, of het nu om een tekort of een overschot gaat zouden volgens de Amerikaanse minister aan het IMF beterschap moeten beloven en aan moeten geven hoe het evenwicht hersteld gaat worden Tot nu toe moeten alleen landen die met grote tekorten kampen zich aan het gezag van het IMF onderwerpen, eenvoudig omdat zij anders geen geld krijgen van het Fonds Ook landen met een groot overschot zouden zich volgens het Amerikaanse voorstel daarvoor moeten verantwoorden
Volgens de jongste voorspellingen is de tijd van de tekorten op de Amerikaanse betalingsbalans binnenkort voorbij en is er volgend jaar zelfs een overschot van 10 miljard dollar. Dat is, gelet op de omvang van de Amerikaanse economie, nog niet zo groot, maar een groter surplus in de toekomst is uitgesloten. De lage dollarkoers maakt de Amerikaanse exporten goedkoop, en de strakke geldpolitiek van Miller en Volcker remt de economie en daardoor ook de invoer.
Wat heeft deze jaarvergadering nu opgeleverd? Minder dan de vorige, toen principebeslissingen genomen werden over de vergroting van de quota van het IMF (waardoor de financiële basis van het Fonds een stuk verbreed werd) en ook het licht op groen gezet werd voor de substitutierekening (bedoeld om overvloedige dollars te substitueren voor speciale rechten van het IMF), althans, er zou een serieuze studie van gemaakt worden.
Dit keer was het resultaat mager. Het plan van de substitutierekening is opnieuw naar de studeerkamer verwezen, omdat men het nog niet eens was (of de kennis ontbeerde) over bijvoorbeeld de lastenverdeling als de dollars op de rekening in waarde dalen, over de rente op de trekkingsrechten, enz.
De scheidslijnen liepen daarbij niet zoals meestal tussen arme en rijke landen, maar tussen landen die veel dollars in hun reserves hebben (bijvoorbeeld de olielanden) en de Verenigde Staten, waar die

dollars vandaan komen, met als min of meer neutrale toeschouwers die landen, die weinig of geen dollars aanhouden
Het andere centrale punt van de agenda, de stand van zaken in de wereldeconomie, leverde wel de nodige retoriek op maar daar bleef het bij Concrete maatregelen werden in Belgrado niet genomen en ook afspraken bleven achterwege
Velen stelden de werkgelegenheidssituatie centraal Er is te weinig werk en dat komt omdat de produktie te weinig groeit, zo werd gesteld Alsof de arbeidsproduktiviteit niet voortdurend toeneemt! Met een produktiviteitsgroei van 3 procent per jaar is het gemiddelde inkomen over 24 jaar, met hetzelfde aantal werkenden en evenveel werklozen twee keer zo groot als nu Groei is dus niet de oplossing
Voor de arme landen wees Wereldbankpresident McNamara er al op dat economische groei geen doelstelling op zich is, maar dat het gaat om de gezondheidszorg, de voeding, het onderwijs, enz

Conclusies Delarosière

Aan het eind van de bijeenkomst trok IMF-directeur Delarosière als slotconclusie, dat op het moment de best ijding van de inflatie voorrang verdient boven het stimuleren van de groei. Delarosière zei erop te vertrouwen, dat de redevoeringen tijdens deze jaarvergadering — ,,sterker anti-inflatie getint dan op welke voorgaande jaarvergadering dan ook" — zullen leiden tot een .,definitieve verandering in het beleid".

Volgens de IMF-topman is een vermindering van de produktiegroei in de wereld op het ogenblik onvermijdelijk ,,Er is een recessie in de VS, de inflatie moet bestreden worden, en wij hebben te maken met het duurder worden van energie Toch zijn de vooruitzichten voor de industrielanden, de VS uitgezonderd, niet slecht"

Wat betreft de arme landen benadrukte de IMF-directeur drie punten:

- Zij moeten zelf hun inflatie en betalingsbalanstekorten in de hand houden;
- De rijke landen moeten meer hulp geven en hun markten voor importen uit de arme landen openstellen;
- Het IMF zal zijn best doen de arme landen te helpen bij de oplossing van hun specifieke problemen en met financiele hulp in geval van betalingsbalanstekorten

(NRC/H'blad, NZZ, Le Monde, The Guardian, FAZ, Financial Times)

NIEUWE LEDEN

De Kaapverdische Eilanden, die in 1975 onafhankelijk geworden zijn, zijn op 20 nov. '78 lid geworden van het IMF met een quotum van 2 mln Speciale Trekkingsrechten.
Dominica, dat in nov. 1978 de onafhankelijkheid bereikt had, werd lid van het IMF op 12 dec. van dat jaar. Het quotum van dit land werd vastgesteld op 1,9 mln Speciale Trekkingsrechten.

WEST-EUROPA

BELGIË

REGERINGSMEDEDELING

In de op 17 okt. afgelegde regeringsmededeling (zie pag. 715/3) schetste premier Martens eerst de sociaal-economische toestand, waarna hij het economische beleid van de regering aan de orde stelde met de volgende woorden:

,,Zij heeft drie prioritaire actieterreinen vooropgesteld: het hernemen van het sociaal overleg, het monetaire en het budgettaire beleid en ten slotte het energie- en het industrieel beleid.

In de Regeringsverklaring werd met nadruk het voornemen geformuleerd om het sociaal overleg opnieuw op gang te brengen vooral met het oog op de werkgelegenheid. De sociale gesprekspartners en de Regering hebben op 2 juli jl. een gemeenschappelijke intentieverklaring goedgekeurd.
In deze verklaring werden maatregelen aangekondigd ter uitbreiding van de tewerkstelling.
De intentieverklaring voorzag ook dat in het najaar een diepgaande hervorming van de sociale zekerheid aan het sociaal overleg zou worden onderworpen.
De onderhandelingen hebben op 18 sept. geleid tot een ontwerp van raamakkoord. De Regering en de sociale gesprekspartners kwamen overeen alles in het werk te stellen om te komen tot een verkorting van de arbeidsduur die overeenstemt met een gemiddelde van maximum 38 uur per week tegen eind 1980.
Ten einde de weerslag van de werktijdverkorting op de kosten van de ondernemingen te verminderen en om de aanwerving van bijkomende arbeiders te bevorderen, bevelen zij aan dat een daadwerkelijke loonmatiging zou worden toegepast en gepreciseerd volgens de sectoren en de ondernemingen.
Zij bevelen ook aan dat naar specifieke oplossingen zal worden gezocht voor de meest bescheiden lonen. Het gewaarborgd maandelijks minimuminkomen zal worden aangepast. De aanpassingsmodaliteiten zullen worden onderhandeld in de Nationale Arbeidsraad.
De Regering zal passende maatregelen nemen om gelijktijdig de verhoging van de andere inkomens te matigen. De verhoging van de dividenden en tantièmes, de inkomens van de vrije beroepen en van de huurgelden, mag niet hoger liggen dan de indexstijging.
Dit tewerkstellingsplan is thans praktisch startklaar en voorziet dat bij aanwerving van bijkomende werknemers, onder bepaalde voorwaarden, aanpassings- en wederaanpassingspremies zullen worden toegekend van 62.500 F per aanwerving en per kwartaal, wat overeenstemt met 250.000 F per jaar en dit gedurende maximum twee jaar. Hiervan zullen deze ondernemingen kunnen genieten die vóór einde 1980 de arbeidsduur hebben verkort of zullen verkorten tot een maximum dat overeenkomt met gemiddeld 38 uur per week.
De Regering hoopt dat met dit plan in 1980 gemiddeld 20.000 nieuwe betrekkingen zullen tot stand komen; daartoe werd in de begroting 1980 rekening gehouden met een uitgave van 5 miljard.
Elke werkzoekende die een kans krijgt om ingeschakeld te worden in het produktieve arbeidsproces, is een winstpunt tegen het onheil van deze tijd. Buiten die onschatbare sociale waarde vertoont echter het tewerkstellingsplan nog het bijkomende voordeel dat, hoewel het door de schatkist wordt gefinancierd, het in feite géén meeruitgave betekent voor de nationale gemeenschap
Immers, één werkloze kost thans aan de Staat jaarlijks gemiddeld 256.000 F.
Hierbij komen dan nog de minderontvangsten voor het stelsel van de sociale zekerheid (± 125.000 F per werkloze:. die door de beoogde tewerkstelling zullen omgezet worden in meerontvangsten en aldus bijdragen om de tekorten in de diverse stelsels van de sociale zekerheid te verlagen.
De sociale gesprekspartners hebben erop aangedrongen de goedkeuring van het ontwerp van raamakkoord afhankelijk te maken van en aan te vullen met een overeenkomst over de hervorming van de sociale zekerheid. Wij willen aldus komen tot een globaal akkoord dat maatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid bevat maar ook de financiële sanering en de voornaamste oriënteringen inzake de hervorming van de sociale zekerheid vastlegt.
De Regering heeft vorige maandag aan de sociale gesprekspartners mededeling gedaan van de toepassingsmodaliteiten van haar beslissing om in 1980 een krediet van 2,320 miljard frank te besteden aan het optrekken van de bestaansminima en de verhoging van de kleine pensioenen.
Zij heeft tevens een voorstel gedaan om de betalingsmoeilijkheden van de ziekteverzekering tegen het einde van het jaar op te lossen.
Bovendien heeft de Regering aan de sociale gesprekspartners een herstelplan voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering voorgelegd. Dit plan omvat voor 1980 ca. 19,5 miljard bezuinigingen en 5 miljard nieuwe ontvangsten door aanpassing van sommige bijdragen.
De Regering heeft zich terdege ingespannen om de bezuinigingen op een evenwichtige wijze te spreiden over alle betrokkenen, met name de zorgenverstrekkers, de farmaceutische sector, de verzekerden en de ziekenfondsen.
Vrijdag (19 okt.) aanstaande zal de Regering haar oriëntaties i.v.m. de fundamentele hervorming van de sociale zekerheid aan de sociale gesprekspartners voorleggen. De uiteindelijke beslissing zal door het Parlement worden genomen.
De Regering stelt alles in het werk om het sociaal overleg vóór het einde van de maand oktober af te ronden, zodat de saneringsmaatregelen met budgettaire weerslag waarvoor wetswijzigingen nodig zijn, kunnen worden opgenomen in de programmawet.
Een tweede prioriteit in het sociaal economisch beleid van de Regering is de monetaire- en begrotingspolitiek.
De Regering heeft voor haar begrotingsbeleid de moeilijke weg gekozen van de redelijke soberheid. Alle inspanningen die in het verleden al geleverd werden om de staatsfinanciën recht te trekken, worden daarmee voortgezet en uitgebreid. Wij moeten echter vermijden de openbare uitgaven te brutaal af te remmen. In een wankele wereldconjunctuur kan dit leiden tot een deflatoire terugslag.
In de aanvragen om bijkredieten voor de begroting 1979 werd radicaal gesnoeid, zodat zij worden herleid van 30 miljard tot 8,7 miljard.
Bij het opstellen van de begroting 1980 werd terdege rekening gehouden met het advies van de Hoge Raad van Financiën

van 12 juli 1979, dat de noodzaak onderstreepte om het begrotingstekort en het netto te financieren saldo drastisch te beperken.

De wil om de groei van de overheidsuitgaven af te remmen en om de financieringsbehoeften van de Staat geleidelijk te verminderen, werd bevestigd. Aldus zal de toename van de lopende uitgaven in de begroting 1980, ten opzichte van de oorspronkelijke begroting van 1979 7,9% bedragen. Dit is lager dan de verwachte nominale groei van 8,5% van het B.N.P. voor 1980.

Het gaat hier om belangrijke inspanningen, vooral als men weet dat sommige lopende uitgaven wegens de crisis, niet kunnen gedrukt worden.

Zo zullen de lasten van de Openbare Schuld tussen 1979 en 1980 met ca. 25% stijgen, en zullen de uitgaven inzake werkloosheidsvergoedingen, met 11% toenemen. Zonder deze twee posten zou de groei van de globale lopende uitgaven beperkt blijven tot 5,7% wat minder is dan de verwachte 6% stijging van de prijzen in 1980.

De Regering heeft zich aldus strikt gehouden aan de twee fundamentele begrotingsbeginselen opgenomen in de regeringsverklaring: enerzijds de beperking van de totale verhoging van de lopende uitgaven, met inbegrip van de door de crisis veroorzaakte uitgaven, tot de nominale groei van het B.N.P. en anderzijds de toepassing van het principe van de nulgroei op al de uitgaven die niet als prioritair worden beschouwd. Dit betekent dat het niveau van de uitgaven in reële termen constant blijft.

De beperkte fiscale maatregelen waartoe besloten werd worden omzeggens volledig geneutraliseerd door de aanpassing van de belastingschalen, overeenkomstig de oriëntaties in het regeerakkoord. Met het oog op deze aanpassing is in de begroting 1980 een vermindering van de ontvangsten uit directe belastingen voorzien ten bedrage van 4,5 mrd fr.

Daarenboven mogen de verschillende fiscale voordelen voor de ondernemingen niet uit het oog worden verloren. Inderdaad, de fiscale voordelen op het stuk van de investeringen zullen voor 1979 bijna 14 mrd bedragen: zij zullen in 1980 tot 17 mrd oplopen.

De lopende ontvangsten voor 1980 worden geraamd op 1.022,2 mrd en de lopende uitgaven op 1.104,3 mrd. Het negatieve saldo van de lopende verrichtingen zal 82,1 mrd bedragen tegen 101,5 mrd in 1979.

Rekening houdend èn met de geraamde kapitaalverrichtingen, waarvan het negatieve saldo 147,7 mrd zal belopen, en met de thesaurieverrichtingen, zal het netto te financieren saldo voor 1980 231,8 mrd bedragen.

Dit saldo zal dus terugvallen van 7% van het B.N.P. in 1979 op 6,5% van het B.N.P. in 1980. Deze inspanning zal gedurende verschillende jaren moeten worden volgehouden,

Het versoberingsbeleid dat de Regering heeft toegepast bij de opstelling van de begroting 1980 heeft ongetwijfeld sommigen tot ontevredenheid gestemd. De vraag is echter niet of dit beleid al dan niet gunstig zal worden onthaald, maar wel of een ander beleid gewoonweg mogelijk is. Soberheid is geboden en zal ons nog gedurende enkele jaren worden opgelegd.

De economische grondreden daarvoor is de relatieve verarming die wij — en laten wij hopen dat het maar tijdelijk is — samen met de andere olie-invoerende industrielanden, ondergaan onder meer wegens de verhoging van de energieprijzen en de verslechtering van onze ruilvoet.

Een verdere verruiming van de verbruiksmogelijkheden zal de komende jaren op twee manieren worden gehinderd, nl. door de vertraging van de globale economische groei en door de noodzaak om meer middelen vrij te maken voor investeringen. Aldus kunnen we op termijn de voorwaarden herstellen voor een stabielere en duurzamere groei.

Deze bezuinigingen en deze soberheid worden aan iedereen opgelegd. Daarom moet de staat niet alleen het voorbeeld geven door de toename van zijn eigen uitgaven te matigen, maar ook vermijden op de kapitaalmarkt te drukken door een overdreven beroep op financiering. Indien wij de nodige middelen voor de investeringen willen vrijmaken mag de Staat niet langer een belangrijk deel van die middelen blijven besteden aan de financiering van het tekort op zijn lopende verrichtingen. De spanningen op de kapitaalmarkten. die tot uiting komen in het zeer hoge peil van de rentevoeten en die versterkt worden door de financieringsbehoeften van de overheid, zijn ontegensprekelijk een belangrijke hinderpaal voor de duurzame heropleving van onze economische activiteit en voor de vernieuwing van onze industriële structuur.

Een andere gegronde reden om ons deze sobere begroting op te leggen houdt verband met ons monetair beleid en met de verdediging van onze munt. De Belgische frank is de frank van iedereen. De stabiliteit van onze munt is daarom een van de pijlers waarop ons economisch herstel moet steunen. Wij zijn ervan oïertuigd dat deze stabiliteit gerechtvaardigd en meer dan ooit noodzakelijk is. Zij steunt op onze lage inflatievoet ten opzichte van de meeste van onze handelspartners, op de daadwerkelijke loonmatiging, op het geleidelijk herstel van de investeringen en de verbetering van onze concurrentiekracht.

Wij zijn vastbesloten dit beleid van monetaire stabiliteit voort te zetten en daartoe ook voor geen enkele inspanning uit de weg te gaan, Een andere politiek zou ons doen terecht komen in een nieuwe cirkel van inflatie met alle nefaste asociale gevolgen vandien.

Op 23 september jl hebben de in Brussel bijeengekomen Ministers van Financien en Gouverneurs van de Centrale Banken van de lidstaten van het Europees monetair systeem beslist sommige muntpariteiten aan te passen een revaluatie van de Duitse Mark met 2% en een devaluatie met 3% van de Deense Kroon tegenover alle andere EMS-munten

De pariteit van de Belgische frank t a v deze andere munten bleef dus ongewijzigd Dit is een belangrijke beslissing die in de lijn ligt van het beleid dat door België sinds jaren wordt gevoerd

Wij mogen ons verheugen over de goede werking van het Europees Monetair svsteem tijdens de eerste zeven maanden van zijn bestaan Dit systeem betekent een essentiele bijdrage tot een grotere monetaire stabiliteit en tot de vooruitgang van de Europese integratie België dat actief heeft bilgedragen tot de oprichting van het EMS heeft de nieuwe regelen ervan ook nauwgezet in acht genomen inzonderheid die welke bepalen dat het land waarvan de munt de afwijkingsdremprl overschrijdt, de nodige herstelmaatregelen moet nemen

Dit beleid kan maar worden voortgezet zo de vastberadenheid van de Regering en van de monetaire autoriteiten gepaard gaat met de noodzakelijke maatregelen tot sanering. Het Parlement. de sociale gesprekspartners en de hele bevolking moeten mee de staatshuishouding saneren. Wij moeten solidair het bewijs kunnen leveren dat wij samen in staat zijn onze moeilijkheden te overwinnen.

Daarom zijn de monetaire stabiliteit en het sobere begrotingsbeleid, dat wij vastbesloten willen voeren, onafscheidelijk met elkaar verbonden.

Een derde prioriteit in de economische politiek van de regering betreft het industrieel en het energiebeleid.

De Regering levert grote inspanningen met het oog op de herstructurering van onze grote traditionele nijverheidssectoren, met name de staalnijverheid, de textiel- en confectienijverheid, de scheepsbouw en de scheepsherstelling, alsook van de glasnijverheid.

Inzake de staalnijverheid werdcn al de belangrijkste beslissingen getroffen op 23 november 1978, nauwgezet en met inachtname van het vastgelegde tijdschema, ten uitvoer gelegd.

De studies inzake de textielnijverheid, die in nauwe samenwerking met de patronale en syndicale organisaties worden opgesteld, zullen binnen afzienbare tijd uitmonden in een vijfjarenplan.

Voor de scheepsbouw en scheepsherstelling, waarvoor gedurende de voorbije maanden reeds belangrijke financiële interventies geschieden, die overigens het behoud van een bevredigend activiteitspeil toelieten, worden structuurstudies uitgevoerd met het oog op een rationaliserings- en moderniseringsplan.

Ook voor de glassector, waarin zich belangrijke structuurverschuivingen voordoen, nam de Regering belangrijke beslissingen.

Inmiddels werd het Fonds voor Industriële Vernieuwing opgericht. Aldus werd een belangrijk instrument van economische omschakeling ter beschikking van de gewesten gesteld. Aldus kan eveneens het nieuwe industriële beleid ten uitvoer worden gelegd.

Indien het Parlement tijdens deze zitting één fundamentele keuze moet doen, wordt dat zonder twijfel de toekomstige oriëntering van het Belgisch energiebeleid.

Zonder hierop te willen vooruitlowen dient toch onderstreept dat reeds concrete maatregelen inzake energiebesparing door de Regering getroffen werden. De voorlichtings- en sensibiliseringscampagne voor het energiebeleid ging van start. Een gespecialiseerde dienst voor energiebehoud wordt uitgebouwd.

Bovendien werd de energiepolitiek afgestemd op het verkrijgen van een grotere bevoorradingszekerheid, vooral in de delicate petroleumsector. In deze context dient het nieuwe programma-akkoord van 1 augustus 1979 geplaatst. Ook de rechtstreekse onderhandelingen van Staat tot Staat met Saoedi-Arabië en Algerije dienen in dit kader gezien.

De Regering wenst eveneens het belang te onderstrepen van het uitgevaardigde koninklijke besluit, waarbij een interministeriële commissie belast wordt met de controle op de veiligheid over de volledige waaier van de nucleaire activiteiten, waardoor tegen eind 1979 een afdoend antwoord zal gegeven worden op al de vragen inzake veiligheid en controle van de nucleaire sector.

Met het oog op een doeltreffend energiebeleid zal moeten worden overgegaan tot een aantal aanpassingen van het institutionele kader van het overleg en de aanwezigheid van de staat en de gewesten in het beheer van de energiesector.

De Regering werkt terzake aan voorstellen die zullen worden opgenomen in het ontwerp van Programma-wet dat binnenkort aan het Parlement zal worden voorgelegd.

Uit dit alles blijkt dat de Regering de vaste wil heeft om de sociaal-economische problemen waarmede ons land geconfronteerd wordt. ten gronde aan te pakken en niet te kiezen voor gemakkelijkheidsoplossingen of lapmiddelen op korte termijn. Ze heeft integendeel bewust gekozen voor een beleid op halflange termijn, dat echter pas resultaten zal afwerpen indien het gedurende een voldoende lange tijd kan worden volgehouden. De continuïteit zelf van het beleid is mede een essentiële voorwaarde om ons met enig succes uit de huidige sociaal-economische crisis op te werken.

De Regering hecht dan ook heel veel belang aan de passus uit het Regeerakkoord waarbij in het kader van een beter politiek beheer, de aandacht gaat naar maatregelen om de stabiliteit van de Regering en van het Parlement te waarborgen.

In afwachting dat dit in de Grondwet kan worden geregeld, is het duidelijk dat in de huidige politieke context de stabiliteit van deze Regering in grote mate afhangt van haar vermogen om door een hervorming van onze instellingen, ëen nieuw en evenwichtig kader te scheppen waarin de Gewesten en Gemeenschappen harmonisch kunnen samenleven.

De Regering houdt zich strikt aan haar Regeerakkoord zowel wat de inhoud als wat de timing van de voorgestelde herzieningen betreft.

De eerste fase van de Staatshervorming is nagenoeg volledig doorgevoerd.

De wet van 5 juli 1979 en haar koninklijke besluiten hebben de Executieven op het uitvoerende vlak volle bevoegdheid gegeven voor alle materies waarvoor de wet voorziet dat een verschillend Gewestelijk of Gemeenschapsbeleid geheel of ten dele verantwoord is.

Op basis van deze uitvoeringsbesluiten heeft de Regering beslist welke begrotingskredieten naar de Gewesten en de Gemeenschappen moeten worden overgeheveld. De begrotingen voor 1980 zijn opgesteld rekening houdend met deze nieuwe bevoegdheidsverdeling.

Deze herstructurering van de begroting — een technisch moeilijke en omvangrijke operatie — is er mede oorzaak van dat de Regering enige vertraging heeft bij het indienen van de algemene toelichting bij de begroting 1980. Maar dank zij deze hervorming zal uit de Algemene Toelichting klaar en duidelijk de omvang van de herverdeling van de bevoegdheden en de middelen op het budgettaire vlak blijken.

Aldus zal op de gewone begroting een dotatie van 46,7 miljard aan de Gemeenschappen en een dotatie van 15,9 miljard aan de Gewesten worden toegekend. Hierbij dient opgemerkt dat de personeelskredieten en de werkingsuitgaven van de nieuwe ministeries van de Gemeenschap en van het Gewest voorlopig nog op de nationale begroting ingeschreven blijven. In kapitaalsuitgaven werd aan de Gemeenschappen 17,5 miljard in vastleggingen en 6,6 miljard in ordonnanceringen toegewezen. Voor de Gewesten zijn de bedragen respectievelijk 84,5 miljard en 26,4 miljard.

De Regering heeft, in overleg met de vakbonden, de procedure die zal worden gevolgd bij de herstructurering van de administratie, in een koninklijk besluit vastgelegd. Een volledige inventaris werd opgesteld van de over te hevelen diensten. Thans stelt een werkgroep per ministerie de kaders en de effectieven vast die moeten worden overgeheveld. De Regering wil dat de vier nieuwe ministeries van Gemeenschappen en Gewesten tegen het einde van het jaar operationeel zijn. Op dat ogenblik zal de eerste fase van de Staatshervorming afgerond zijn.

Zoals reeds tijdens het parlementaire debat werd benadrukt, is deze eerste fase onvolledig maar niet onbelangrijk. Zij is beperkt omdat zij alleen betrekking heeft op de uitvoerende macht. Zij is niet onbelangrijk omdat zij toelaat de overgang naar diepgaander hervormingen soepel voor de bereiden zowel op het vlak van de bevoegdheidsafbakening als op dat van de herstructurering van de begroting als van de administratie.

Ondertussen is de Regering ook klaar met de ontwerpen betreffende de tweede fase van de Staatshervorming, die ingrijpender is omdat zij ook betrekking heeft op de Wetgevende Macht. Er werden twee wetsontwerpen bij de Senaat ingediend. Het ontwerp van bijzondere Gewest- en Gemeenschapswet groepeert de bepalingen die krachtens de Grondwet door een bijzondere meerderheid moeten worden goedgekeurd. Het ontwerp van gewone Gewest- en Gemeenschapswet groepeert de bepalingen die een gewone meerderheids vereisen. De beide ontwerpen zijn een zo getrouw mogelijke vertaling van het Regeerakkoord.

Over elk van deze ontwerpen heeft de Regering het advies van de Raad van State ingewonnen. Bij het opstellen van de definitieve teksten werd in ruime mate met deze adviezen rekening gehouden.

Inzake het delicate probleem van de plaats van de Executieven tijdens deze tweede fase, heeft de Regering het advies opgevolgd vervat in de resoluties die vóór het reces door Kamer en Senaat werden goedgekeurd.

De Regering heeft aldus twee belangrijke opdrachten vervuld. Het woord is nu aan het Parlement, dat de taak heeft de Staatshervorming tot een goed einde te brengen. De Regering zal hierbij een actieve rol spelen.

Er dient benadrukt dat de tweede fase van de Staatshervorming slechts een tussenschakel is naar de definitieve hervorming, die door het Parlement zelf zal moeten worden uitgewerkt. De tweede fase, zoals zij vorm heeft gekregen in de twee neergelegde wetsontwerpen, situeert zich trouwens essentieel binnen het huidige grondwettelijke kader; terwijl de definitieve fase er essentieel zal in bestaan het nieuwe institutionele kader, zoals het door het Parlement zal zijn uitgewerkt, in de Grondwet in te schrijven. Om de Staatshervorming nog tijdens deze legislatuur tot een goed einde te kunnen brengen is het aangewezen dat ook spoedig zou begonnen worden met de besprekingen in het Parlement van de basisopties van de definitieve fase.

Met eerbied voor de prerogatieven van het Parlement wenst de Regering nochtans dat de tweede fase op korte termijn tot stand komt.

De Regering hoopt dat de Staatshervorming in het Parlement het voorwerp zal uitmaken van een grondige bespreking in een sereen klimaat van dialoog.

Alles dient derhalve in het werk gesteld om incidenten en botsingen tussen de Gemeenschappen te vermijden die dit Serene klimaat zouden kunnen in het gedrang brengen.

In deze geest heeft de Regering beslist dat, bijaldien het Paritair Comité voor de harmonische coëxistentie van de Gemeenschappen geen andere conclusies formuleert bij het beëindigen van zijn opdracht op 15 mei 1980, het koninklijk besluit van 14 maart 1960 tot uitvoering van art. 4 van de wet van 19 mei 1959 betreffende de vrije schoolkeuze der ouders te wijzigen, derwijze dat de afwijking die in de Voer werd toegepast tot alle taalgrensgemeenten zal worden uitgebreid, waardoor de afstand van 4 km op 2 km wordt teruggebracht voor de kleuter- en lagere scholen die onderwijs verstrekken in een landstaal die afwijkt van de streektaal.

Ik kan u tevens mededelen dat de Regering om elke verdere betwisting over de interpretatie van de wet te vermijden een ontwerp van koninklijk besluit heeft goedgekeurd dat de procedure vastlegt die moet worden gevolgd bij de vraag tot oprichting van scholen in een andere taal dan deze van de streek.

Dit ontwerp-besluit werd voor spoedadvies voorgelegd aan de Verenigde Kamers van de afdeling wetgeving van de Raad van State.

Overeenkomstig het Regeerakkoord heeft de Regering de Commissie voor de harmonische coëxistentie tussen de Gemeenschappen geïnstalleerd. De resultaten van deze werkzaamheden zullen door de Regering aan de bevoegde parlementaire Commissie worden meegedeeld.

In afwachting van de resultaten van deze Commissie, bevestig ik nogmaals dat het Regeerakkoord geen enkele verbintenis inhoudt betreffende wijzigingen aan het Statuut van de gemeenten die een bijzondere taalregeling kennen.

De Regering bevestigt haar vaste wil om in de Voer, in Komen of waar ook orde en kalmte te doen heersen. Zij zal hiertoe verder de nodige maatregelen nemen. Het is immers haar plicht de wet over het gehele land toe te passen en te doen naleven.

De procureurs-generaal werden door de Minister van Justitie met aandrang verzocht erover te waken dat de onderzoeken over strafbare feiten die de laatste tijd in verschillende delen van het land werden gepleegd en die een escalatie van het geweld en een verstoring van de goede betrekkingen tussen de Gemeenschappen dreigen te veroorzaken, met spoed en vastberadenheid worden doorgevoerd.

In deze context werden door de procureurs-generaal ook onderrichtingen verstrekt opdat de wet op de privé-milities stipt toegepast worden. Indien een strengere beteugeling dan diegene waarin de huidige wetgeving voorziet noodzakelijk mocht blijken, zal de Regering ter zake een wetsontwerp indienen. . ."

Ten slotte herinnerde Martens aan het antwoord dat hij inzake Eurosystem heeft gegeven in het bulletin van vragen en antwoorden, aan het standpunt van de regering m.b.t. de geplande Zaïre-conferentie en lichtte hij de houding van de regering toe i.v.m. de frontkernstrijdkrachten. Hij zei dat de regering het grootste belang hecht aan de samenhang en de geloofwaardigheid van de NAVO-alliantie. De regering zal ten gepaste tijde haar standpunt bepalen inzake de frondstrijdkrachten en het stationeren in ons land van raketten met kernkoppen. Dat standpunt zal aan het parlement meegedeeld worden.

NEDERLAND

17DE CONGRES PVDA. MAX VAN DEN BERG NIEUWE PARTIJVOORZITTER

In Amsterdam vond van 26-28 april het 17de congres van de PvdA plaats. Een van de zaken, waarover het congres moest beslissen, was de verkiezing van een nieuwe voorzitter, aangezien mevr. Van den Heuvel zich voor deze functie niet herkiesbaar had gesteld.

Voor dit ambt hadden zich twee kandidaten ter beschikking gesteld. De één was Wim Meijer, lid van de Tweede Kamer en voordien in het kabinet-Den Uyl staatssecretaris van CRM. De ander was Max van den Berg, vroeger wethouder van Groningen.

Wim Meijer werd gesteund door de partijleiding en de fractie van de partij in de Tweede Kamer, maar gedurende een verkiezingscampagne binnen de partij leek Van den Berg steun van de basis te verwerven.

Op de achtergrond hield vice-voorzitter van de partij, Jaap van der Doeff, zich in reserve om eventueel als compromis-kandidaat op te treden.

De Jonge Socialisten hadden voorkeur uitgesproken voor Max van den Berg, omdat hij volgens hen meer het streven naar een linkse meerderheid in Nederland centraal stelt. Daarnaast zou hij de meeste bereidheid aan de dag leggen het functioneren van de partijorganisatie door te lichten.

Op een vergadering van het partijbestuur op 9 april bleek ontstemming te bestaan over de campagnes die beide kandidaten voeren. Indien Van den Berg tot partijvoorzitter wordt gekozen, moet er, aldus het partijbestuur, met hem worden gesproken over zijn opstelling en zijn kritiek op de partij. Overigens besloot het partijbestuur geen mededeling aan het congres te doen over zijn onvrede met de handel en wandel van beide kandidaten.

Op 21 april kwam een groep ,,verontruste socialisten" in Utrecht bijeen om een pro-Meijer Manifest het licht te doen zien. De actie ging uit van een groep van zeven gewestelijke bestuurders, waaronder Beukema (Groningen), de Amsterdamse raadsleden Mug en Koning, de gewestvoorzitter van Brabant-Oost, De Cloe en de secretaris van het gewest Gelderland, Christine Stigter, die tevens als woordvoerster optrad. De groep had adhesiebetuigingen gekregen van André van der Louw (burgemeester van Rotterdam) en de Kamerleden Nagel en Kombrink. Meijer is volgens de groep ten onrechte afgeschilderd als iemand van het ,,Haagse circuit" die van de basis vervreemd zou zijn. Politieke argumenten ontbreken tot nu toe in de strijd om het voorzitterschap, aldus de groep.

Het Amsterdamse gewestelijk bestuur liet in een verklaring weten van mening te zijn dat geen pogingen meer mogen worden gedaan door groepjes partijleden de keuze van het congres te beïnvloeden. De pro-Meijer actie lokte een tegenactie uit, waartoe het initiatief werd genomen door ongeveer 25 Haagse aanhangers van Max van den Berg. Coördinator van deze actie is het Haagse raadslid A. Duivesteijn. Desgevraagd zei hij: de pro-Meijergroep onderschat het gezonde verstand van gewone partijleden. De afdelingen zijn mans genoeg om zelf een keuze te maken. De pro-Meijer actie wordt gezien als een verstoring van de democratische besluitvorming binnen de PvdA.

Op een bijeenkomst van het Genootschap van Hoofdredacteuren in Den Haag op 19 april zei CDA-fractieleider Lubbers dat het voor het CDA niet zoveel uit zal maken wie de nieuwe voorzitter van de PvdA wordt.

Het pro-Meijer-manifest, dat op 21 april door ongeveer veertig Meijer-aanhangers in Utrecht werd opgesteld, is op 23 april. voorzien van ongeveer 230 handtekeningen, aan alle afgevaardigden naar het PvdA-congres gestuurd. De ondertekenaars van het manifest nemen vooral stelling tegen de overdreven beeldvorming tijdens de campagne om het voorzitterschap, met name het verwijt dat Meijer uit het ,,Haagse circuit" zou komen, en tegen het gebrek aan inhoudelijke discussie over de kwaliteiten van de kandidaten. Tot de ondertekenaars behoren, naast de boven reeds genoemden, oud-minister Van Kemenade, de Kamerleden Van Thijn en Spieker, de Groningse wethouder Wallage, FNV-loondeskundige Drabbe en prof. Hans van den Doel.

De vice-voorzitter van de PvdA, Jaap van der Doef, liet zich aan de vooravond van het congres in felle bewoordingen uit over Max van den Berg. Volgens Van der Doef vormt Van den Berg een ,,risicofactor" bij een eventuele deelneming van de PvdA aan een volgende regering. Volgens Van der Doef is Max van den Berg in de verkiezingscampagne nogal slordig met de feiten omgegaan, en heeft hij er blijk van gegeven veel ondergeschikt te willen maken aan een persoonlijk politiek streven.

Het 17de congres van de PvdA werd op 26 april geopend met een toespraak van de scheidende voorzitter Ien van den Heuvel. Zij zei dat de PvdA eventuele regeringsdeelname ,,niet geheel afhankelijk moet maken van de vorming van een hechte progressieve meerderheid". Als het niet anders kan, moet de bereidheid er blijven met het CDA opnieuw een coalitie aan te gaan.

,,Het is," aldus Ien van den Heuvel, ,,duidelijk dat, naarmate het CDA zich meer met het huidige kabinetsbeleid vereenzelvigt, de drempel voor een coalitie fors wordt verhoogd." Zij toonde teleurstelling over de koele reacties van PPR en D'66 op de recente bestuursnota van de PvdA. De PvdA moet zich volgens haar op het punt van de bundeling van progressieve krachten geen illusies maken.

Op donderdagavond 26 april vond dan uiteindelijk de verkiezing van de nieuwe partijvoorzitter plaats. Met 9449 stemmen werd Max van den Berg tot voorzitter gekozen. Zijn rivaal Wim Meijer kreeg 5507 stemmen, terwijl Jaap van der Doef nog 286 stemmen wist te verzamelen.

De nieuwe voorzitter zei in zijn rede dat in dit land de verbeelding nog nooit aan de macht is geweest en ook nooit aan de macht zal komen, als we haar niet politiek handen en voeten geven De politieke eerlijkheid gebiedt, aldus Van den Berg, een paar openhartige gesprekken te gaan voeren met de tegenstanders uit de campagne Tot internationaal secretaris werd gekozen de NOS-journalist Maarten van Traa Hij kreeg 9570 stemmen tegen zijn belangrijkste tegenstandster. Sonja van der Gaast, 4510 Omdat het congres 's middags had besloten dat Kamerleden niet tegelijkertijd internationaal secretaris kunnen zijn, was Relus ter Beek als kandidaat afgevallen

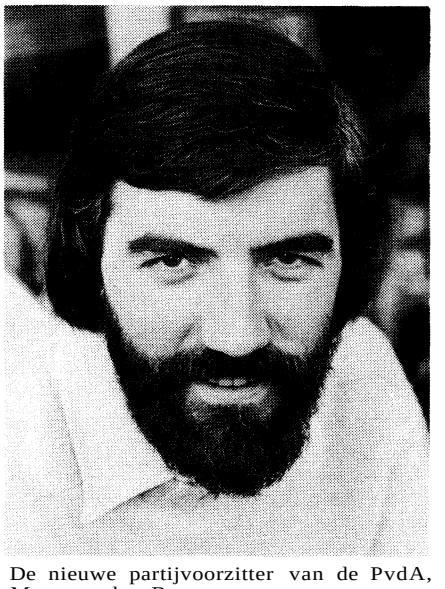
Wim van Velzen werd als opvolger van Heyne den Bak tot partijsecretaris gekozen Hij kreeg 9567 stemmen, zijn tegenstandster Anneke Reuvenkamp 5115

In de middag van 26 april had het congres gesproken over de maatschappelijke en politieke strategie van de partij, maar het had geen besluiten genomen.

Besluiten

Inzake de abortus beperkte het congres de speelruimte van de Kamerfractie aanzienlijk Een grote meerderheid van de afgevaardigden stelde zich achter de eis dat de PvdA in ieder geval met een eigen initiatief-wetsontwerp moet komen Een voorstel van het partijbestuur deze uitspraak te verzachten in ,,zonodig" werd verworpen Het sinds de kabinetsformatie door de Tweede Kamerfractie gevoerde beleid werd met bijna unanieme stemmen goedgekeurd Daarvoor had fractieleider Den Uyl het gevoerde beleid inzake de kernwapens en de ontwikkelingshulp aan Indonesie moeten verdedigen

Het congres verwierp op vrijdagmorgen 27 april met ruime meerderheid moties met de strekking met een minimumpro-

De nieuwe partijvoorzitter van de PvdA, Max van den Berg.

gram de verkiezingen in te gaan De nieuw gekozen voorwtter had altijd gepleit voor een minimumprogram
Het congres gaf de partijorganen, tegen de wens van het partijbestuur in, opdracht ,,zorgvuldig na be gaan welke veranderingen zich bij de CPN voltrekken en of deze van zodanige aard zijn dat de steun van de CPN voor een progressief kabinet kan worden verkregen"

Ten aanzien van het CDA deed het congres slechts de algemene uitspraak, dat, wil er sprake zijn van regeringssamenwerking, het CDA duidelijk zal moeten kiezen voor een progressief beleid Een motie om de deur naar de VVD een eindje open te zetten, werd verworpen Tot aan de verkiezingen zal ,,harde oppositie" worden gevoerd tegen het huidige kabinet, aldus besloot het congres De beleidsnota van het partijbestuur over de te volgen strategie werd goedgekeurd

Met een krappe meerderheid besloot het congres dat de werkdag teruggebracht moet worden tot vijf uur In het kader van de discussie over de resolutie over economische politiek werd geleide loonpolitiek afgewezen, tenminste als die eenzijdig is en alleen de inkomens van de werknemers raakt Het partijbestuur was van mening dat de vijf-urendag veel te ver ging en niet los gezien kan worden van een daarmee samenhangende inkomens(her)verdeling De argumentatie dat alleen een vijfurige werkdag tot gelijke kansen voor mannen en vrouwen, zowel in de beroepsarbeid als in het prive-leven, kan leiden, gaf echter de doorslag
De economieresolutie als geheel werd niet in stemming gebracht Het congres besloot de ontwerp-resolutie te aanvaarden als een voorlopig kader voor verdere studie Eon speciale commissie zal zich moeten verdiepen in het begrip arbeid om een discussie over de waarde van he? bestaande arbeidsethos op gang te brengen Het congres sprak zich uit tegen vervroegde uittreding van oudere werknemers en ,,educatief verlof" als middelen van werktijdverkorting en herverdeling van arbeid

Hoewel het congres van mening was dat de NAVO geen bijdrage levert aan de ontspanning in de wereld, maar o a door haar nucleaire afschrikkingsstrategie bijdraagt tot bedreiging van de wereldvrede, ging het congres akkoord met het handhaven van het ,,kritisch NAVO-lidmaatschap". Een voorstel om, net als Griekenland en Frankrijk, uit de militaire organisatie te blijven en slechts politiek bondgenoot te blijven werd ternauwernood verworpen De in 1975 besloten ,,voorwaarden-strategie" werd als mislukt betiteld, behalve op twee punten het niet aanleggen van nieuwe oefenterreinen in Nederland en het instellen van een waarschuwingstijd voor troepenmanoeuvres Aan het lidmaatschap van de NAVO verbond het congres deze keer nieuwe voorwaarden. de NAVO mag nooit als eerste kernwapens gebruiken, er moeten kernbomvrije zones komen, het bestaande nucleaire arsenaal moet drastisch worden verminderd, de neutronenbom mag in geen geval worden geproduceerd

Het congres stelde zich achter de actie van het IKV ,,Help de kernwapens de wereld uit, om te beginnen uit Nederland". Deze eenzijdige afstoting van kernwapens schoot Den Uyl in het verkeerde keelgat. Hij waarschuwde er in zijn slotspeech voor dat iedere stap getoetst moet worden aan zijn politieke gevolgen ,,Ik respecteer het standpunt van partijgenoten die kiezen voor eenzijdige maatregelen, maar wilt u dan ook aanvaarden dat de Tweede Kamerfractie juist in deze zaak van letterlijk leven en dood, zoekt en tast om de meest doeltreffende weg te vinden".
Het congres was van mening dat de defensie-uitgaven over de hele linie drastisch moeten worden verlaagd en ging hiermee tegen het partijbestuur in. Het partijbestuur wist te voorkomen dat de verlaging aan termijnen of percentages werd gebonden.
Het congres sprak zich verder uit voor stopzetting van alle kernenergiecentrales in Nederland ,,op zo kort mogelijke termijn", voor veilige afbouw van het nucleaire systeem en voor zo snel mogelijke beëindiging van de Nederlandse deelname aan Kalkar en Urenco.

Het partijbestuur had aangedrongen op meer gematigde moties, maar dat mocht niet baten. Het congres wenst eveneens geen enkele medewerking te verlenen aan proefboringen in zoutholten voor eventueel kernafval-opslag.

In verband met de komende Europese verkiezingen werd het partijhestuur opgedragen er bij de Westduitse regering en de SPD op aan te dringen te verhinderen dat neo-nazistische partijen of personen deelnemen aan de Europese verkiezingen.

Het congres liet blijken ontevreden te zijn met de Nederlandse veiligheidsbeleid sedert de resolutie Vrede en Veiligheid van 1975. Oppositieleider Den Uyl zei in een reactie hierop dat deze kritiek hem ,,pijn gedaan" had, omdat juist zijn kabinet .,dag en nacht. weken en maanden" had gestreden voor het terugdringen van de kernbewapening. Als voorbeeld noemde hij de strijd van het kabinet tegen de nuclearisering van de Lanceraket.

In zijn slotrede ging Den Uyl in op de internationale verplichtingen van socialisten, die binnen de PvdA te lang stilstaan bij strategie en tactiek en de keuze van een nieuwe voorzitter tot onverantwoord navelstaren maken. Hij noemde het intriest dat in Nederland, dat zich bij de EG en in de NAVO, in de VN en de organisaties voor ontwikkelingshulp de naam had verworven van een land met een eigen gezicht, nu de rest van een kerkhof heerst. ,,Nederland is niet meer lastig, Nederland heeft geen ,,klauw" meer en geen ,,stoel"poot om op te staan". ,,Zeker weet ik", aldus Den Uyl, ,,dat wij Tanzania in de strijd voor de Oegandese bevrijding niet de kastanjes uit het vuur hadden laten halen en dat Nederland op de komende UNCTAD-conferentie een voorhoede- en aanvalspositie zou hebben betrokken".
Over het kabinet-Van Agt zei hij dat het systematisch de voorwaarden heeft afgebroken om tot echte inkomensinatiging te komen. Met instemming wees hij op de afwijzing door Lubbers van nieuwe ombuigingen. De voorgenomen kortingen op de sociale uitkeringen tonen dat de zwaksten de sluitpost van het beleid zijn. Binnen het CDA flakkert de onrust volgens hem steeds meer op. De keuze, wel of niet doorgaan met de VVD, wordt steeds duidelijker, maar men vreest voor de kiezer. Men valt terug op de oude uitweg het Kabinet niet tot inzet van de verkiezingen te maken. Maar, aldus Den Uyl, natuurlijk is het inzet van de verkiezingen. ,,Dat zullen wij uitmaken"... ,,En Van Agt geen lijsttrekker? Het is zijn democratische plicht, een eis van politieke duidelijkheid. Trouwens, wij zouden hem niet willen missen in die verkiezingen."
(NRC/H'blad, Trouw)

AFRIKA

ANGOLA

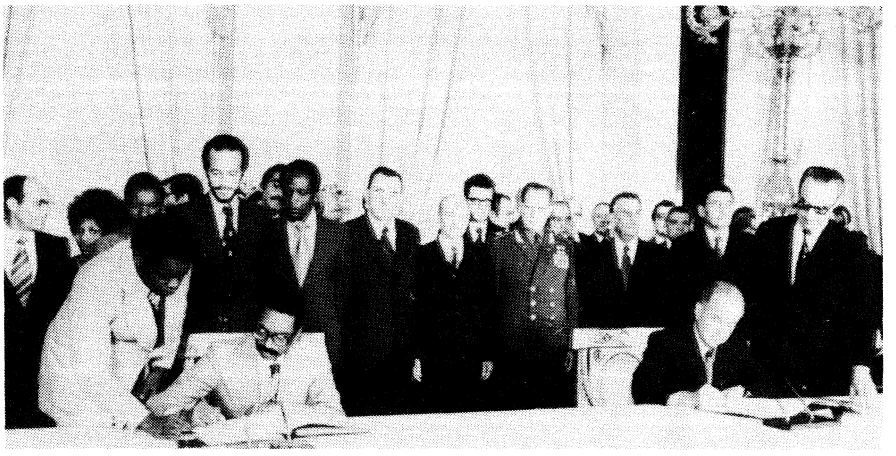
ONTWIKKELINGEN IN REGERING EN PARTIJ. NETO OVERLEDES. DOS SANTOS OPVOLGER

Na de mislukte coup van 27 mei 1977 (pag. 58/3 e.v -1978) en het eerste MPLA-congres van dec. 1977 (pag. 60/1/2-1978) traden een jaar lang geen belangrijke wijzigingen in de leiding van de staat en de partij op.

Ontslag prenzier. *Reorganisatie regering en* partij

Na ern bijeenkomst (6-9 dec. 1978) van het Centrale Comité van de MPLA-PT, de regerende Volksbeweging voor de bevrijding van Angola – Partij van de Arbeid, werd op 9 dec. 1978 te Loeanda officieel bekendgemaakt dat Lopo do Nascimento door het CC van zijn functies was ontheven; hij was premier (sinds nov. 1975) en secretaris van het politieke bureau van de partij.
Voorts werd meegedeeld dat het CC het ontslag had aanvaard van Carlos Rocha Dilolua als tweede vice-premier, belast met planning, en lid van het politieke bureau. Tevens werd toen bekendgemaakt dat de leiding van het partijblad *Jornal* de Angola en van de staatstelevisie waren vervangen, dat 16 provinciale commissarissen de status van minister hadden gekregen en dat bepaalde administratieve diensten van de hoofdstad naar de provincies zouden worden overgeplaatst.

Op 10 dec. zei president Agistinho Neto tijdens een bijeenkomst t.g.v. de 22ste verjaardag van de oprichting van de MPLA, dat de functies van premier en vice-premier waren afgeschaft, ,,opdat het staatshoofd op elk tijdstip rechtstreeks contact kan onderhouden met de ministers zonder daarvoor tussenpersonen te moeten inschakelen". De partij had zojuist diegenen veroordeeld die ,,verdeeldheid trachten te zaaien", aldus Neto, die tevens aankondigde dat er functionarissen naar het platteland zouden worden gestuurd om het bestuur daar te stroomlijnen en het contact met het volk te verbeteren.
Over de economische situatie zei de president dat de staat nog niet in staat was het grootste deel van de problemen van de bevolking op te lossen; in het bijzonder de mannen en vrouwen op het platteland waren er slecht aan toe. Hij was voor-

Lopo do Nascimento (l.) tijdens de ondertekening van een Angolees-Russische Verklaring in het Kremlin met premier Kosygin (r.) op 26 mei 1976 (pag 462/3-1976).

stander van een zekere mate van particulier initiatief in de vorm van kleine privé-ondernemingen. Dat was z.i. niet in strijd met de socialistische politiek van de MPLA. (Volgens sommige bronnen was de ideoloog van de MPLA, Luandino Vieira, al geruime tijd tevoren aan de kant gezet.)

Op 11 dec. werden per presidentieel decreet nog vijf andere kabinetsleden ontslagen: eerste vice-premier José Eduardo dos Santos, derde vice-premier commandant Pedro de Castro dos Santos van Dunen, de minister van huisvesting- en bouwnijverheid Manuel Resende de Oliveira, de minister van binnenlandse handel Paulino Pinto Joao en zijn onderminister mevr. Mario Mambo Cafe.

Op 22 dec. maakte het officiële Angolese persbureau Angop een ingrijpende reorganisatie van regerings- en partijorganen bekend.

Angop, dat uit een communiqué van het CC van de MPLA citeerde, verweet naaste medewerkers van de president een gebrek aan revolutionair elan en deelde mee dat Carlos Rocha Dilolua was ontslagen omdat hij op beslissende ogenblikken blijk had gegeven van een „zwakke en aarzelende revolutionaire gezindheid". Voorts meldde *Angop* de schorsing van Rogerio Tchikweke als lid van het CC, omdat hij zich zedelijk laakbaar zou hebben gedragen en niet voldoende respect voor discipline zou hebben getoond.

Tevens maakte Angop de samenstelling van het nieuwe, elf leden tellende partijsecretariaat bekend met de volgende taakverdeling:

Onderwijs (a.i.) en partij-organisatie - Lucio Lara (plv. partijvoorzitter bij afwezigheid van Neto); economische ontwikkeling en planning - José Eduardo dos Santos; juridische studies - Henrique Carvalho Santos; bestuur, financiën en financiële controle op de staat - Ilidio Tome Alves Machado; steun aan massa-organisaties en instellingen van de volksmacht - Manuel Bernardo de Sousa: buitenlandse betrekkingen en organisatie van de jeugd - Alfonso van Dunen; cultuur en sport - commandant Antonio dos Santos Franca; samenwerking - Paulo Teixeira Jorge; veiligheid - Herminio Joaquim Escorcio: gezondheid en sociale zaken - Agostinho Mendes de Carvalho; landbouw, veeteelt en visserij - Manuel Pedro Pacavira

Mevr. Mario Mambo Cafe werd tot directeur van het secretariaat benoemd

Op 22 dec. vaardigde president Neto de benoemingsdecreten uit van negen nieuwe regeringsleden. Op 17 jan. volgden verdere mutaties. De nieuwe functionarissen met hun taken waren:

Ministers: planning - José Eduardo dos Santos; huisvesting en bouwnijverheid - Horacio Pereiro Braz da Silva; binnenlandse handel - Carlos Alberto van Dunen; provinciale coördinatie - commandant Pedro de Castro dos Santos van Dunen; transport en verbindingen - Fernando Faustino Muteka (voorheen transport).
Onderministers: Huisvesting en bouwnijverheid - Manuel Alves dos Passos Barroso Mangueira; binnenlandse handel - Florencio Gamaleal Gaspar Martins; buitenlandse handel - Paulino Pinto Joao; gezondheid - Antonio José Ferreira Neto; verbindingen - Elidio Tome Alves Machado (voorheen staatssecretaris); land- en bosbouw - Humberto do Carmo Alves Machado.
Staatssecretarissen: fysieke opvoeding en sport - Rui Vieira Dias Mingas; samenwerking - Adolfo Nsikalangu.

Reeds eind 1977 was Domingo Coelho da Cruz benoemd tot minister van gezondheid als opvolger van de afgetreden majoor Mario Alfonso de Almeida (pag 60 /1-'78).

In perscommentaren werd gesteld dat de reorganisatie de macht van president Neto versterkte en deze zo met het oog op de oppositie in de partij beter in staat stelde voort te gaan niet zijn behoedzame pogingen voor een verbetering van de betrekkingen met het Westen en een meer pragmatische aanpak van de Angolese economie

In zijn toespraak van 10 dec zei Neto dat hij in de loop van de jaren had geleerd dat het vooral ,altijd noodzakelijk (was) de onafhankelijkheid van de partij te verdedigen' en dat „als de party niet onafhankelijk is het land niet onafhankelijk zal zijn" Deze opmerkingen werden geïnterpreteerd als een verwijzing naar Russische en Cubaanse invloed in Angola

Rocha Dilolua was als leider van de gemengde Angolees-Cubaanse commissie, onlangs teruggekeerd van een bezoek aan Cuba, waar hij een reeks nieuwe akkoorden zou hebben ondertekend voor een uitbreiding van de Cubaanse economische hulp Op grond daarcan zouden nog eens 6500 civiele technici door Cuba naar Angola worden gezonden, waardoor de Cubaanse missie daar tot ca 30000 man, militairen en burgers, zou worden uitgebreid

Volgens A P-correspondent William Nicholson (NRC/H'blad 23-12-'78) waren er toen op zijn minst 25 500 Cubanen in Angola 19 000 militairen en 6 500 civiele deskundigen De niet-militairen hielden zich hoofdzakelijk bezig met ontwikkelingsprojecten Zo werken ongeveer 3500 Cubanen voor het ministerie van huisvesting In een van de sloppenwijken van Luanda hebben zij onder meer geprefabriceerde huizen neergezet Ook werken Cubanen als artsen en verpleegkundigen in de steden en op het platteland en helpen ze de suikerindustrie draaiende te houden

Ondanks berichten van het tegendeel zouden de Cubanen goed op kunnen schieten met de gemiddelde Angolees, misschien wel te goed, zegt een buitenlandse waarnemer hier ,,Anders dan de Russen en Oosteuropeanen, die nogal uit de hoogte doen, werken de Cubanen gewoon met de mensen mee Ze forceren niets en beschouwen zichzelf als adviseurs, niet als bazen Zelfs Angolese regeringsfunctionarissen schijnen hen soms wat al te meegaand te vinden"

Op 13 dec. vond in Loeanda een gemeenschappelijke persconferentie plaats van president Neto en de Amerikaanse Democratische senator George McGovern, die toen een reis van drie weken door acht Afrikaanse landen maakte.

Bij die gelegenheid verklaarde president Neto, dat zijn land ,,diplomatieke betrekkingen met de VS wenste aan te knopen". Daarop stelde McGovern dat de Cubaanse aanwezigheid in Angola ,,een belangrijk obstakel" vormde voor de normalisering van de betrekkingen. Neto liet weten dat de Cubanen in Angola bleven om de dreigende inval van Zuidafrikaanse troepen, geconcentreerd aan de grens tussen Angola en Namibië, het hoofd te bieden, maar hij zou eerder volgens

McGovern hebben gezegd dat de Cubaanse militairen naar huis zouden terugkeren, zodra hij de verzekering had ontvangen dat Zuid-Afrika zijn land niet zou aanvallen. Voorts zou McGovern in een privé-onderhoud met Cubaanse diplomaten in Loeanda de verzekering hebben gekregen dat ook zij bereid zijn hun troepen terug te trekken als Angola's veiligheid niet meer in gevaar is.
Maar president Neto zei later tijdens een bijeenkomst in Loeanda (bericht van 18 dec.) dat ,,de Amerikanen wensen dat wij de Cubanen eruit schoppen en (dat zij) de vestiging van normale betrekkingen afhankelijk maken van een verzoening met de UNITA". Maar, zo verzekerde Neto, Angola zou ,,geen slaaf zijn van voorwaarden vooraf of van neokolonialisme".
Vervolgens bracht Neto in jan. 1979 zijn derde privé-bezoek aan Cuba in drie jaar, terwijl de Cubaanse militairen in Angola bleven.

Instelling ministerie van binnenlandse zaken

In juli werd een ministerie van binnenlandse zaken ingesteld in plaats van het oude orgaan voor voorlichting en veiligheid (DISA). Aan het hoofd van dit nieuwe ministerie kwam Kundi Pahima, lid van het CC van de MPLA-PT en voormalig commissaris van de provincie Cunene. Minister Pahima kreeg de assistentie van vier onderministers: Garcia Mariano Puku (binnenlandse zaken), Lourenço José Ferreira (staatsveiligheid), Manuel Alexandre Rodrigues (binnenlandse orde) en Domingos Da Silva Lemos (coördinatie provincies) *(Reuter/Le* Monde 28-7).

President Neto overleden

Op 6 sept. arriveerde president Agostinho Neto voor een onofficieel vriendschapsbezoek in Moskou. De voorgaande dag had hij Lucio Lara tot zijn vertegenwoordiger benoemd en José Eduardo dos Santos tot waarnemend regeringsleider.
Vervolgens bleek dat Neto in de SU verbleef voor een operatie aan een kankergezwel. Hij overleed aan de gevolgen van die operatie in de nacht van 10 op 11 sept. in een Moskous ziekenhuis. Het CC van de MPLA-PT, dat i.v.m. de gezondheidstoestand van Neto twee leden van het politieke bureau naar de Russische hoofdstad had gestuurd, maakte het overlijden van de president op 11 sept. bekend. Tevens werd toen een nationale rouw van 45 dagen afgekondigd.

Agostinho Neto

Op 13 sept. werd het stoffelijk overschot van Neto van Moskou naar Loeanda overgebracht, waar het op 14 sept. door tienduizenden inwoners werd verwelkomd. Op 17 sept., de dag waarop Neto 57 jaar zou zijn geworden, vond de staatsbegrafenis plaats, die door zes staatshoofden werd bijgewoond: Eanes (Portugal), Kaoenda (Zambia), Cabral (Guinee-Bissau), Pereira (Kaapverdische eilanden), Pinto da Costa (Sao Tomé & Principe) en Tolbert (Liberia; tevens voorzitter van de OAE). De DDR was door premier Willi Stoph vertegenwoordigd.

Antonio Agostinho Neto werd op **17** sept. **1922** in het dorp Icolo e Bengo (gemeente Kaxikane) op ca. **60** km van Loeanda geboren als zoon van een Methodistische predikant. Na een protestantse lagere school en het Salvador Correira-lyceum in Loeanda te hebben bezocht werkte Neto van **1944** tot **1947** in de gezondheidsdienst. Daarna ging hij medicijnen studeren in Portugal, eerst in Coimbra en tenslotte in Lissabon, waar hij in **1958** zijn artsexamen aflegde.
In Portugal werd hij politiek actief; spoedig sloot hij zich bij de Portugese Democratische studentenbeweging aan. In **1952** werd hij door Salazars politieke politie, de PIDE, gearresteerd wegens deelname aan betogingen en drie maanden vastgehouden. In febr. **1955** werd hij opnieuw gearresteerd en werd hij tot **18** maanden gevangenisstraf veroordeeld. De op **10** dec. **1956** opgerichte MPLA kiest hem tot ere-voorzitter. Na zijn vrijlating in juni **1957** werkt hij als gynaecoloog in een ziekenhuis te Lissabon, alvorens op **30** dec. **1959** naar Angola terug te keren, waar hij zich als arts in zijn geboortegebied vestigt en actief in de MPLA wordt.

Op **8** juni **1960** wordt hij voor de derde maal gearresteerd en verbannen naar het eiland St. Antao (Kaapverdische eilanden). Een massale demonstratie in het stadje Catete voor zijn vrijlating wordt door de politie op bloedige wijze onderdrukt; er vallen tientallen doden. In okt. **1961** wordt Neto naar de Aljube-gevangenis in Lissabon overgebracht. Met behulp van de Portugese communistische partij weet hij in juli **1962** te ontsnappen. Hij reist via Marokko naar het toenmalige Kongo-Leopoldstad (het huidige Zaïre). waar hij in dec. **1962** tot voorzitter van de MPLA wordt gekozen.
Inmiddels had het verzet in Angola tegen het Portugese koloniale regime sinds de opstand van **4** febr. **1961** vaste vorm aangenomen. Neto poogde vervolgens tevergeefs met de andere bevrijdingsbeweging, het FLNA, een coalitie aan te gaan. Hij leidt de bevrijdingsstrijd vanuit de ballingsoorden Loesaka (Zambia) en Dares-Salaam (Tanzania). In **1964** begint de guerrilla in de enclave Cabinda en in **1966** wordt een tweede front geopend in de oostelijke provincies van Angola. Maar in het noorden van Angola, het hart van de Portugese kolonisatie, verleent Zaire slechts steun aan het FNLA; twee MPLA-colonnes die vanuit Cabinda via Zaïre naar Angola willen trekken worden door Zaïre in de pan gehakt. Maar in dec. **1972** tekenen MPLA en FLNA een samenwerkingsakkoord, dat tot de afscheiding van een deel van de MPLA onder Daniel Chipenda leidt.
Na de anjerrevolutie van april **1974** in Portugal werd tevergeefs gepoogd de drie bevrijdingsbewegingen van Angola — MPLA, FLNA en UNITA — met elkaar te verzoenen.

Op **15** jan. **1975** ondertekenden vertegenwoordigers van de Portugese regering en de drie bevrijdingsbewegingen een akkoord over de onafhankelijkheid van Angola per 11 nov. **1975** en de vorming van een overgangsregering, die op **31** jan. **1975** haar ambt aanvaardde.
Nadat de gevechten tussen de drie bewegingen waren hervat, voerden Zuidafrikaanse troepen op **23** okt. **1975** een inval in Angola uit ter ondersteuning van UNITA, waarna de MPLA op grote schaal steun van Cubaanse militairen ontving.

Op **11** nov. **1975,** de onafhankelijkheidsdatum, proclameerde de MPLA de Volksrepubliek Angola met Neto als eerste president. FLNA en UNITA werden medio febr. **1976** militair verslagen door de MPLA en de Cubaanse militairen, die er tot vandaag bleven.
Angola begon onder Neto met hulp van het Oostblok aan de opbouw van het land. Het land vaart een socialistische koers maar wenst onafhankelijk van Moskou te blijven. Het afgelopen jaar werd de ruzie met buurland Zaïre, dat het FLNA financierde, bijgelegd en de relatie met het Westen weer opgevat.

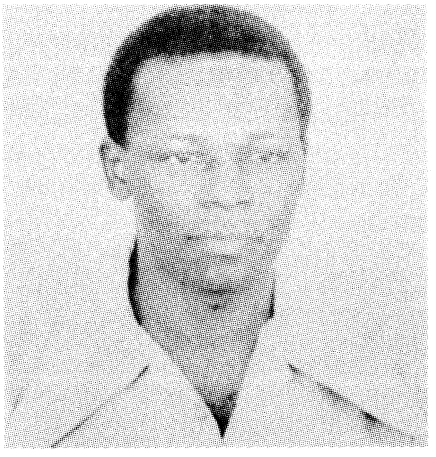
Dos *Santos* opvolger Neto

Op 20 sept. verkoos het CC van de MPLA-PT eenstemmig de 37-jarige José Eduardo dos Santos tot nieuwe partijvoorzitter en daarmee tot president van Angola en opperbevelhebber van de strijdkrachten (FAPLA). In mei 1980 wordt deze keus ter goedkeuring voorgelegd aan het — dan te houden — tweede partijcongres.

Op 21 sept. aanvaardde Dos Santos zijn ambten. Hij kondigde aan het beleid van zijn voorganger in diens geest te zullen voortzetten, d.w.z. een politiek van niet-gebondenheid

en van vriendschappelijke betrekkingen en samen erking met alle landen; herstructurering van het bestuur ten einde een regering te krijgen die echt van het volk is; het verlenen van morele en materiële steun aan de bevrijdingsbewegingen SWAPO (Namibië), Patriottisch Front (Zimbabwe) en ANC (Zuid-Afrika); alsmede het scheppen van waarborgen voor de veiligheid van iedere burger. De bevolking riep hij op de produktie op te voeren en de arbeidsproduktiviteit te vergroten op alle terreinen van industrie en landbouw. *(NRC/H'blad, Le* Monde, *The Guardian, FAZ, NZZ)*

(Vor. ber. pag. 58/3 e.v., 72/3 e.v. en 320/1-1978)

José Eduardo dos Santos werd op 28 aug. 1942 als zoon van een metselaar in Loeanda geboren. In 1961 sloot hij zich aan bij de MPLA; kort daarop werd hij een van de leiders van de jeugdafdeling in het toenmalige Leopoldstad. In 1962 werd hij vertegenwoordiger van de MPLA in Brazzaville, waar hij een militaire opleiding kreeg. Vervolgens vocht hij aan ,,het tweede front" in Cabinda.

In nov. 1963 werd hij door de MPLA voor studie naar Moskou gestuurd. In 1969 behaalde hij daar zijn ingenieursdiploma in de oliesector, waarna hij een opleiding tot militaire communicatiespecialist volgde.

Na zijn verblijf in Moskou, waar hij met een Russische vrouw trouwde, werd hij plv. leider van het radiobestel in de tweede regio (1970-'73). In 1974 werd hij lid van het uitvoerende en politieke bureau van de MPLA.

Na de proclamatie van de onafhankelijkheid in 1975 werd Dos Santos, die de MPLA bij vele internationale manifestaties had vertegenwoordigd, minister van buitenlandse zaken. Op 27 nov. 1976 volgde zijn benoeming tot eerste vice-premier. In dec. 1977 werd hij herkozen als lid van het politieke bureau van de MPLA-PT. Bij de reorganisatie van 11 dec. 1978 verloor Dos Santos zijn functie van vice-premier, maar op 22 dec. werd hij in het partijsecretariaat belast met economische ontwikkeling en planning, terwijl hij vervolgens eveneens tot minister van planning en voorzitter van de nationale planningscommissie werd benoemd.

BETREKKINGEN MET ZAÏRE.
MILITAIRE OPERATIES TEGEN UNITA

Nadat Zaïre in jan. 1977 de formele erkenning van de Volksrepubliek Angola had bekendgemaakt (pag. 225/1 - '77) leidden de rebelleninvasies in de Zaïrese provincie Shaba in maart 1977 (pag. 225/3 e.v. - "73) en mei 1978 (pag. 321/1 e.v. - '78), tot spanningen tussen beide staten, hoewel de Angolese president Neto toen ontkende dat hij de opstanden had gesteund. Deze maakte op 10 juni 1978 bekend dat hij alle Zaïrese rebellen die in Angola werden aangetroffen ,,systematisch ontwapenen" zou. Terwijl hij de betrokkenheid van Angola, de SU en Cuba bij de inval in Shaba tegensprak, beweerde Neto dat Juist Angola het slachtoffer was van een invasie van guerrillastrijders, die vanuit Zaïre opereerden en in het noorden en zuiden van Angola infiltreerden, waar zij zich schuldig maakten aan moord en verwoesting.

Eind juni 1978 werd bericht dat de Angolese regering de Westduitse Bondskanselier Schmidt, die toen Zambia's hoofdstad Loesaka bezocht voor overleg met president Kaoenda, had laten weten, dat president Neto de Zaïrese rebellenbeweging, het Nationale Bevrijdingsfront van Kongo (FNLC), had gelast zich uit het grensgebied met Zaïre terug te trekken en opdracht had gegeven de rebellen te ontwapenen. Het westen drong toen bij Zaïre aan op een verzoening met Angola als een van de voorwaarden voor het verlenen van economische hulp aan het Zaïrese bewind.

Op 15-16 en 21-22 juli 1978 vonden te Brazzaville (Kongo) besprekingen plaats tussen delegaties van Angola en Zaïre, terwijl de beide staatshoofden, Neto en Moboetoe, op 19 en 20 juli tijdens de topconferentie van de OAE in Khartoem vertrouwelijke gesprekken voerden. Op 29 juli 1978 maakten de regeringen van Angola en Zaïre bekend dat zij besloten hadden diplomatieke betrekkingen aan te knopen op ambassadeursniveau. De overeenstemming was in Kinsjasa bereikt na overleg tussen majoor Alexandre Duarte Rodrigues (inspecteur-generaal van de Angolese strijdkrachten en lid van het CC van de MPLA-PT) en brigade-generaal Kikunda Ombala (stafchef van de Zaïrese luchtmacht). Voorts werd overeengekomen de sinds aug. 1975 gesloten Benguela-spoorweg te heropenen en ca. 500.000 Angolese en Zaïrese vluchtelingen naar hun land van herkomst te repatriëren met medewerking van internationale organisaties. Voor de uitvoering van de overeenkomsten zou onder auspiciën van de OAE een controlecommissie worden ingesteld. Medio aug. herhaalde president Neto dat Zaïrese rebellen, die aan de Angolese zijde van de grens in kampen verbleven, zouden worden ontwapend; zij zouden tot op 150 mijl vanaf de grens worden teruggetrokken.

Om de verzoening te bekrachtigen bracht president Neto van 19-21 aug. 1978 een officieel bezoek aan Zaïre, na afloop waarvan in een gemeenschappelijk communiqué werd verklaard dat beide presidenten een voortzetting van de verbetering van de betrekkingen op alle gebieden wensten. Zij gaven tevens uiting aan hun ,,vaste besluit om een vruchtbare samenwerking tussen de twee landen zo spoedig mogelijk tot stand te brengen". Voorts zouden zij een speciale gemeenschappelijke commissie instellen om de veiligheid langs hun gezamenlijke grens te verhogen en zij zouden in die aangelegenheid ook de OAE benaderen. Tenslotte bevestigden Neto en Moboetoe hun ,,steun en onwankelbare solidariteit" jegens de nationale bevrijdingsbewegingen van Namibië, Zimbabwe en Zuid-Afrika.

Van 15-17 okt. bracht Moboetoe een tegenbezoek aan Angola, aan het slot waarvan beide presidenten een raamakkoord over samenwerking tekenden. In een gemeenschappelijk slotcommuniqué werd o.m. gesteld dat elk van beide landen de handvesten van de OAE en de VN zou respecteren alsmede de beginselen van non-agressie, niet-inmenging en respect voor elkaars territoriale soevereiniteit. Tijdens een gezamenlijke persconferentie zei president Neto dat ook overeenstemming was bereikt op andere dan in het communiqué vermelde gebieden, terwijl president Moboetoe bevestigde dat de Benguela-spoorweg 'voor medio november zou worden heropend.

Op 4 nov. werd de brug over de grensrivier de Luau tussen Angola en Zaïre na herstelwerkzaamheden voor het verkeer opengesteld en daarmee werd de Benguela-spoorweg officieel heropend, wat met plechtigheden in de grensstad Dilolo gepaard ging. Op 8 nov. meldde de FAZ dat de eerste trein naar Zaïrees koper sinds drie jaar naar Lobito was vertrokken.

Maar in een op 10 nov. te Parijs uitgegeven communiqué van de UNITA werd gesteld dat UNITA-

kroepen de Benguela-spoorweg kort te voren over een totale afstand van 37 mijl hadden beschadigd.

Op 16 jan. 1979 berichtte The *Financial* Times vanuit Zaïre dat de Renguela-spoorweg gesloten bleef voor doorgaand verkeer vanuit Zaire. Er zouden twee bruggen zijn beschadigd. Volgens spoorwegfunctionarissen zouden de guerrillastrijders van UNITA een voldoende bedreiging vormen om de spoorweg onbruikbaar te maken.

De Benguela-spoorweg verbindt de haven van Lobito aan de Atlantische kust over een afstand van 2.233 km met de mijnen in het kopergebied van Shaba en Zambia. Normaal kostte het vervoer van mijnbouwprodukten uit Shaba via de spoorweg naar Lobito 12 dagen; nu kost het vervoer over de weg naar de Zaïrese haven Matadi 45 dagen en via Zuid-Afrika naar de kust een maand.

Op uitnodiging van de Europese Commissie onderhandelden vanaf 12 juni vertegenwoordigers van de EG-staten, de VS, Canada, Zweden, de Wereldbank en de VN met de transportministers van Angola, Zaïre en Zambia over financiële hulp voor het weer bruikbaar maken en uitbreiden van de Benguela-spoorweg. De bedoeling was voor de eerste urgente fase een bedrag van 21,4 mln ERE beschikbaar te stellen, dat dan in een tweede fase tot 63 mln ERE zou worden verhoogd. Maar niet alle deelnemers aan het overleg in Brussel bleken tot bindende afspraken bereid, aldus de *NZZ* (21-6).

Op 15 juni bracht president Neto opnieuw een bezoek aan Zaïre. Na afloop van zijn besprekingen met president Moeboetoe zei Neto op een persconferentie dat beide staatshoofden hoopten binnen uiterlijk één maand handelsbetrekkingen met een voldoende volume te kunnen herstellen. Alleen de praktische uitvoering van de eerder genomen besluiten bleef over.

Tijdens driedaagse besprekingen te Loeanda (12-14 aug.) tussen de ministers van buitenlandse zaken van Angola en Zaïre, Paulo Teixeira Jorge en Nguza Karl I Bond, werd besloten de bilaterale economische samenwerking uit te breiden.

Op 27 sept. arriveerde president Moboetoe in Loeanda voor verdere besprekingen.

Berichten over UNITA

In 1978 werd melding gemaakt van een reeks MPLA-offensieven met Cubaanse steun tegen UNITA-bolwerken in de centrale en zuidelijke provincies van Angola.

Op 26 jan. verklaarde UNITA-voorlichtingssecretaris Chitunda te Parijs dat zijn beweging een derde deel van het Angolese grondgebied onder controle had en zelfs stadsguerrilla-eenheden in Loeanda had ondergebracht.

Op 4 april beweerde Chitunda te Londen dat de UNITA ,,voortdurend succes" had bij het tot dusver grootste offensief van MPLA-troepen en 5.000 Cubanen in de provincie Cuando-Cubango. In de loop van 80 gevecht-n in februari zouden 580 vijandelijke militairen zijn gedood tegen 78 strijders van de UNITA.

Het offensief tegen de UNITA werd bevestigd door berichten in Zuidafrikaanse kranten. Op 2 april werd vanuit het Kavango-gebied in Noord-Namibië gemeld dat daar in de twee laatste dagen alleen al 500 vluchtelingen waren aangekomen en dat nog enkele duizenden vluchtelingen uit Zuidoost-Angola op weg naar Namibië waren. Die vluchtelingen spraken van de ,,totale vernietiging" van hele dorpen door tanks, granaten en napalmbommen. Volgens de Zuidafrikaanse berichten zouden bij dit in maart begonnen offensief voor het eerst Migs en gewapende helikopters zijn ingezet, met Cubaanse en Oostduitse piloten. In Cuando-Cubango zou het offensief *(Financial* Times 5-4-'78) op 200 km van de grens met Namibië tot staan zijn gebracht, nadat de UNITA de bevoorradingslijnen van de regeringstroepen had afgesneden, maar in de aangrenzende provincie Cunene zou de UNITA onder zware druk staan.

Op 20 april meldde radio-Loeanda dat ,,marionetten" van de UNITA in maart tevergeefs hadden getracht met Zuidafrikaanse militaire steun een ,,zogenaamde zwarte socialistische republiek" in Angola te vestigen. De „marionetten" zouden vanuit Namibië zijn bevoorraad door Zuidafrikaanse vliegtuigen en andere transportmiddelen en zij zouden ook steun hebben gekregen van Europese en Noord- en Zuidamerikaanse huurlingen. Maar zuiveringsoperaties van de Angolese regeringstroepen hadden succes gehad. ,,De acties werden van 28 febr. tot 1 april uitgevoerd door vijf infanteriebataljons en vliegtuigen, met steun van de plaatselijke bevolking. Ruim 100 marionetten werden gedood", aldus radio-Loeanda.

Op 7 juni verklaarde een UNITA-woordvoerder te Londen dat ca. 6.000 Cubanen met luchtsteun op 4 juni een offensief waren begonnen in de provincies Bié, Huambo en Cuando-Cubango. Op 15 juni meldde hij dat de Cubanen op de vlucht waren gedreven en dat 50 waren gedood.

(Voortzetting volgende *aflevering)*

MIDDEN-OOSTEN

IRAN

MACHTSOVERNAME DOOR **ISLAMITISCHE** REVOLUTIE

Een voortdurend verzet in de tweede helft van 1978 en de eerste veertig dagen van 1979 tegen het door sjah Mohammed Reza Pahlevi geleide regime in Iran (de gangbare internationale landsnaam, die van nu af aan i.p.v. Perzië wordt gebruikt) leidde tot de val van drie opeenvolgende, door de sjah benoemde regeringen, het vertrek op 16 jan. van de sjah uit Iran, de terugkeer naar dit land van Ayatollah Khomeini (78) — de voornaamste geestelijke leider van de sjiïtische moslems — op 1 febr. na een bijna 16-jarige ballingschap en de machtsovername door de ,,islamitische revolutie" op 11 februari.

Het verzet tegen het regime van de sjah was een uiting van een volksbeweging, die uit verschillende groepen bestond: conservatieve moslems, liberale politici, kooplieden, intellectuelen, studenten en communisten. Vele van hen waren jarenlang door de staatsveiligheidsdienst SAVAK onderdrukt en vervolgd. Ondanks uiteenlopende ideologieën, grieven en wensen hadden die groepen zich geleidelijk verbonden met de traditionalistische moslembeweging, die vanuit het buitenland werd geleid door Ayatollah Khomeini.

Formeel kwam de regering op 11 febr. in handen van een kabinet onder premier Mehdi Bazarghan, maar deze was nimmer in staat op normale wijze de functie te vervullen die uit het premierschap voortvloeit, want achter de façade van een ,,gewone" regering werd het hoogste gezag in de praktijk uitgeoefend door Khomeini's Revolutionaire Islamitische Raad.

Terwijl in Iran in toenemende mate anarchie, chaos en economisch verval heersten, bezetten moslemstudenten op 4 nov. met instemming van Khomeini de Amerikaanse ambassade in Teheran. Naar aanleiding daarvan diende Bazarghan op 6 nov, opnieuw zijn ontslag in bij Ayatollah Khomeini, die dit nu aanvaardde en de revolutionaire raad opdroeg de regering over te nemen. Hieronder volgt in aansluiting op pag. 49 t/m 53 een overzicht van de voornaamste ontwikkelingen van begin november 1978 tot medio februari 1979.

Installatie militaire regering

Zoals reeds gemeld (pag. 53/21 benoemde de sjah op 6 nov. 1978 een overwegend militaire regering o.l.v. de stafchef van de strijdkrachten, generaal Gholam Reza Azhari. Dit kabinet bestond aanvankelijk uit 8 militairen en 4 burgers, o.w. (verbeterde spelling) generaal Reza Azimi (oorlog) en Mohammed Reza Amin (industrie en mijnbouw).

Onder de militaire leden van het kabinet-Azhari waren de opperbevelhebbers van de drie krijgsmachtonderdelen: generaal Gholam Ali Oveisi (tevens militair gouverneur van Teheran!, admiraal Kamal Ed-din Habibollahi en generaal Amir Hossein Rabii, resp. van leger, marine en luchtmacht.

Op 8 nov. 1978 werden nog vier burgers in het kabinet opgenomen, o.w. Mohammed Reza Ameli Tehrani, de vroegere minister van voorlichting, die de portefeuille van onderwijs en wetenschappen van admiraal Habibollahi overnam.

Op 16 nov. volgde de benoeming van acht burgers, o.w. Mohsen Foroughi, die de reeds door hem in het kabinet van premier Sharif-Emami beheerde portefeuille van cultuur en kunst overnam van admiraal Habibollahi; Mostofa Paidar, die opnieuw staatsminister voor de uitvoerende macht (pag. 52/21 werd; en Ezzatollah Homayunfar, die staatsminister voor sociale en politieke zaken werd.

In zijn eerste toespraak tot de natie zei premier Azhari o.a. ,,Het hoofd- en beginselprogramma van deze regering betreft de verzekering van de algemene orde en veiligheid door een campagne tegen elke financiële, sociale of andere soort van corruptie, welke zo is opgezet dat zij door de edele Iraanse gemeenschap kan worden aanvaard (...) kan worden gesteund. (...)

Generaal Gholam Reza Azhari (61), de op 6 nov. 1978 benoemde premier, was sinds 1971 stafchef van de strijdkrachten en daarvoor opperbevelhebber van het leger.

De activiteit van het land is thans verlamd en de toekomst van het land is bedreigd. De schuld van dit alles is enerzijds dat de propaganda van buitenlanders en xenofielen (vrienden van vreemdelingen) ... de hele openbare mening, in het bijzonder die van de jeugd, als een emotionele epidemie heeft aangestoken en de beoordeling van de realiteit heeft bemoeilijkt Anderzijds leidden — zoals de sjah zei — fouten, onwettige praktijken, wreedheid en corruptie — die van nu af aan niet meer worden herhaald, maar veeleer in elk opzicht zullen worden uitgeroeid — tot gerechtvaardigde ontevredenheid en tot stakingen. (...)

Ongelukkigerwijs hebben de provocaties van de buitenlanders en xenofielen de integriteit van de eisen van de Iraanse natie en de oprechtheid van de stakingsgolf nadelig beinvloed en de omvang en koers daarvan zo veranderd, dat het openbare leven nu verlamd is, dat de gebeurtenissen en incidenten ondraaglijk werden en dat de veiligheid en onafhankelijkheid van het land bedreigd zijn. Zou de veiligheid worden vernietigd, dan verkeren wij allen in levensgevaar.

Om dus deze fundamentele levensfactor te waarborgen — nl. de openbare veiligheid — zullen wij ons geen moeite besparen (...)

Als wij de veiligheid hebben hersteld, zullen wij beslist plaats maken voor een regering, die in vrijheid de meest fundamentele taak van het land kan vervullen — nl. een 100% nationale verkiezing —, opdat de toekomst van het land in echte vrijheid op de beste manier wordt geregeld..."

Onmiddellijk begon de nieuwe regering een anti-corruptiecampagne, die gepaard ging met een strikte toepassing van de staat van beleg.

Arrestaties en perscensuur

Kort na zijn ambtsaanvaarding publiceerde premier Azhari een lijst van 52 personen, die op beschuldiging van corruptie en machtsmisbruik zouden worden gearresteerd. Onder hen waren vooraanstaande ambtenaren, voormalige ministers en prominente zakenlieden.

Op 7 nov. werd de arrestatie van 35 personen bekendgemaakt, o.w. de volgende ex-ministers: Mariouchehr Azmoun* (staatsminister voor de uitvoerende macht

* Azmoun had na zijn aftreden (pag. 52/2) een eigen partij opgericht, de ,,Verenigde Volkspartij van Iran".

onder Sharif-Emami), Dariush Homayoun (minister van voorlichting en toerisme onder Jamshid Amouzegar) alsmede drie leden van het laatste kabinet van Amir Abbas Hoveida, nl Iraj Vahidi (energie), Manouchehr Taslimi (handel) en Reza Sadaghiani (coöperaties en plattelandszaken)
Onder de arrestanten waren voorts generaal Nematullah Nassiri, het voormalige hootd van de SAVAK (zie pag 52/11, Abdolaziz Valian de vroegere gouverneur van de provincre Khorrasan, luitenant-generaal Ja farqcli Sadri eu-politiechef en Houshang Arabi, voormalig plv directeur van het ministerie van oorlog
Op 8 nov volgde de arrestatie van Amir Abbas Hoveida, premier van 1965 tot aug 1977, die op 9 sept als minister van het keizerlijke hof was afgetreden
Op 9 nov werd het parlementslid Masour Yassini vdn zijn parlementaire onschendbaarneid ontheven om voor een aanklacht i z corruptie te kunnen worden berecht, terwijl de Senaat op 29 nov senator Ali Rezai schuldig bevond aan verduistering en hem daarom uitstootte

Op 8 nov. droeg de sjah de minister van justitie, Fossein Najafi, op een speciale rechtbank in te stellen voor het berechten van personen, die op beschuldiging van corruptie waren gearresteerd. Tegelijk gelastte hij een onderzoek naar de financiele bronnen van de keizerlijke familie (zie ook pag. 50/2).

Dezelfde dag maakte hofminister Ali Qoli Ardalan de instelling bekend van een commissie o.l.v. de advocaat Jarna Teddin Akhavia, die het bezit van de keizerlijke familie moest onderzoeken en daarbij moest vaststellen of er sprake was van enigerlei overtreden van de wetten, morele beginselen of grondslagen van de sociale gerechtigheid. Deze commissie nioest binnen twee maanden verslag uitbrengen en zich bovendien bezighouden met de activiteiten van de Phalevi-stichting (pag. 50/3).

Op 22 nov. begon het eerste proces tegen van corruptie beschuldigde personen. De volgende dag verklaarde de minister van justitie dat ,,diegenen die het land zijn ontvlucht, om te ontkomen aan aanklachten betreffende illegale activiteiten zullen worden uitgeleverd" en dat degenen die konden worden opgespoord ,,bij verstek zullen worden berecht en hun bezittingen... door de regering in beslag zullen worden genomen".

Op 26 nov. publiceerden stakende employés van de Centrale Bank in Teheran een lijst met de namen van 144 prominenten, o.w. leden van de keizerlijke familie, die in de periode van 15 aug. tot 15 okt. voor in totaal ca. $ 2,4 mrd naar banken in Zwitserland, de VS en Israël zouden hebben overgemaakt. Maar hoge functionarissen van de Centrale Bank zouden op 28 nov. de authenticiteit van de lijst hebben betwist; twee of drie van de genoemde personen zouden al enige tijd zijn overleden.

Volgens die lijst zouden de beide zonen van prinses Ashraf (zuster van de sjah) ca. $ 113 mln hebben overgemaakt; de chef van de staatsoliemaatschappij NIOC, oud-minister Houshang Ansari. $ 68,5 mln; prinses Chahrzad, een nicht van de sjah, $ 41 mln: en auti-premier Amouzegar $ 6 mln. Voorts zouden op die lijst de namen voorkomen van generaal Oveisi en Ardeshir Zahedi, ambassadeur in Washington en voormalig minister van buitenlandse zaken.

Inmiddels had generaal Azhari op 6 nov bekendgemaakt dat de verordeningen van de staat van beleg strikt zouden worden toegepast. terwijl die dag tanks naar de hoofdstad werden overgebracht om de positie van het leger te versterken. Ook op 6 nov. werd een censuur ingesteld op de pers en de radio- en TV-uitzendingen met uitzondering van de buitenlandse berichten. Uit protest tegen deze maatregel schortten alle bladen op een klein economisch dagblad na hun verschijning per 7 nov. op.

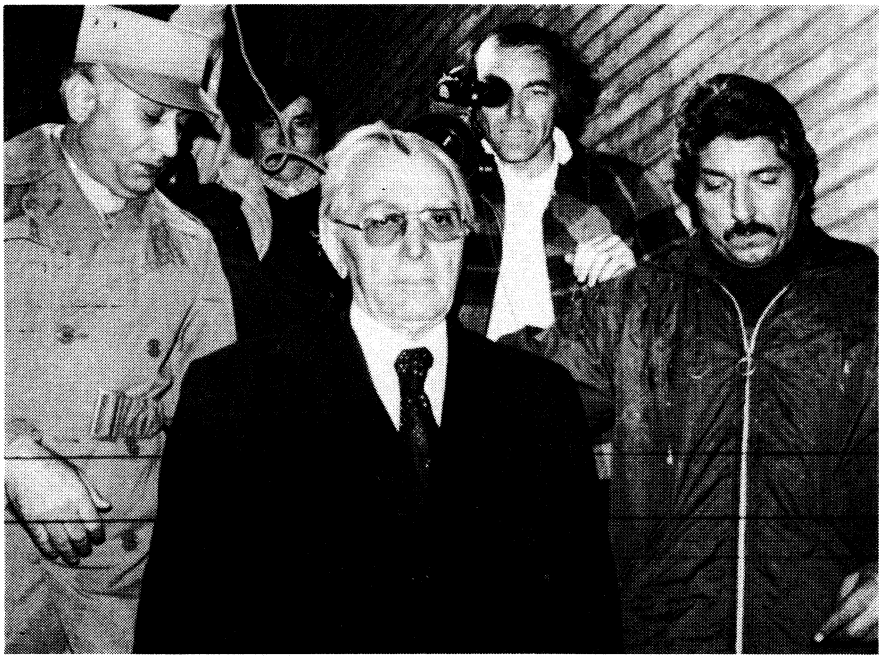
Na de instelling van de censuur werden vijf redacteuren gearresteerd en ca. 30 andere beschuldigd van het aanzetten tot ,,openbare onrust" door hun berichtgeving.

Aanhouding en *vrijlating Sanjabi en* Foruhar

Op 11 nov. werd de leider van het oppositionele Nationale Front, Karim Sanjabi, met de woordvoerder van de organisatie, Dariush Foruhar, in zijn woning te Teheran gearresteerd, in aanwezigheid van ca. 80 buitenlandse journalisten. Hij stond op het punt een persconferentie te houden, waarop hij naar verluidt een met Ayatollah Khomeini in Parijs geformuleerde verklaring (zie pag. 52/31 zou bekendmaken.

Volgens latere onthullingen had de sjah Sanjabi tijdens diens verblijf in Frankrijk het premierschap van een voorlopige coalitieregering aangeboden Maar Sanjabi haa tijdens zijn bezoek aan Neauphie-Le-Chateau voor een gesprek met Khomeini meegedeeld dat hij ,,in volledige overeensteming met de religieuze beweging van Iran" was onder leiding van Ayatollah Knomeini, ,,de eminente leider, die uoor het volk zo zeer wordt gerespecteerd en getioorzaamd dat één enkel woord van hem voldoende is om ons land in een staat van agitatie of oproer te brengen" Na de steunbetuiging van Sanjabi waarschuwde Khomeini op 3 nov dat hij iedereen uit zijn beweging zou stoten, die met de sjah onderhandelde.
Bij zijn terugkeer uit Parijs verklaarde Sanjabi op 9 nov op het vliegveld van Teheran o m ,,Wij zijn niet bereid een voorlopige regering te formeren en wij zullen niet aan een coalitie deelnemen totdat al onze eisen zijn ingewilligd." Hij zei voorts dat de stakingen zouden worden voortgezet en dat hij zich met andere oppositieleiders zou beraden over nieuwe stappen tegen het bewind van de sjah Diens optreden had aangetoond dat hij niets had verstaan van ,,de boodschap van de revolutie", aldus Sanjabi kart voor zijn arrestatie

Het manuscript van de verklaring, die Sanjabi wilde afleggen, werd door de functionarissen die hem

Karim Sanjabi (m.) wondt na zijn arrestatie weggeleid door generaal-majoor Rahimi (l.) en een veiligheidsfunctionaris.

arresteerden over het hoofd gezien en vervolgens door journalisten gepubliceerd. Het eerste deel van het manuscript omvatte een uit drie punten bestaande verklaring, waarover Sanjabi en Khomeini het eens geworden waren. De gebrekkige en onvolledige tekst daarvan, aldus de FAZ (13-11-1978), luidde:

„1. Het huidige monarchistische regime met de voortdurende schending van de grondwet, met onderdrukking en corruptie en capitulatie tegenover de buitenlandse machten heeft geen legitimatie, noch een religieuze, noch een wettelijke

2. De nationale en islamitische beweging van Iran zal in geen regering kan welke aard ook toestemmen. als het illegale monarchistische systeem wordt gehandhaafd.

3 Er moet een nationale regering worden gevormd, op basis van de islam, de democratie en de onafhankelijkheid, na het houden van een referendum."

Op 6 dec. werden Sanjabi en Foruhar vrijgelaten, wat in perscommentaren werd beschouwd als een poging van de militaire regering om de weg te effenen voor een politieke oplossing van de steeds toenemende crisis èn als resultaat van gesprekken tussen ex-premier Ali Amini en de sjah (zie ook pag. 52/3). Sanjabi verwierp op 7 dec. suggesties dat hij gedurende zijn gevangenschap een overeenkomst met de sjah had bereikt; hij herhaalde dat hij niet aan een coalitieregering onder de „illegale monarchie" zou deelnemen.

Kortstondige verbetering veiligheidstoestand en olieproduktie

In de eerste twee weken van het militaire bestuur namen de protestacties aanzienlijk in omvang af, vooral in de hoofdstad Teheran. Premier Azhari gelastte op 9 nov. de instelling van provinciale comités, waarin islamitische geestelijken moesten worden opgenomen; deze comités hadden tot taak de voor de recente onlusten verantwoordelijke figuren op te sporen en te identificeren, terwijl zij tevens moesten streven naar het herstel en het handhaven van wet en orde. De islamitische leiding bleef echter oproepen tot voortzetting van de agitatie. Hoewel een voor 11 nov. uitgeroepen staking weinig succes had, deden zich op 13 en 14 nov. in Teheran demonstraties en andere incidenten voor, nadat eerder sporadische onlusten in de provincie hadden plaatsgevonden die volgens oppositiekringen van hogerhand waren uitgelokt.

Op 11 nov. schoten militairen op demonstranten in Ahwaz, twee personen werden gedood Op 14 nov werden ca vijf mensen gedood bij demonstraties in Sunqur (bij Hamadan) en Lahijan (aan de kust van de Kaspische Zee)

Op 16 nov werd gemeld dat Koerden aan anti-sjah-betogingen in de Koerdische streken van noordwestelijk Iran hadden deelgenomen. De volgende dag zouden drie mensen in Meshed zijn gedood, nadat militairen op betogers hadden geschoten, die geweigerd hadden zich te verspreiden

In deze periode namen uitingen van anti-Westerse gevoelens toe. met als gevolg een uittocht van buitenlandse arbeiders en hun gezinnen Steeds vaker werden aanslagen op Westerse eigendommen gepleegd en werden buitenlanders — in het bijzonder Britse en Amerikaanse burgers — lastiggevallen De Amerikaanse directeur van de Oil Service Cy van Iran (OSCO) bleef ongedeerd nadat op 13 nov een bom bij zijn auto in Ahwaz explodeerde

Inmiddels duurde de op 31 okt. begonnen algemrne staking van arbeiders op de olievelden voort. De stakers handhaafden hun politieke eisen: ontmanteling van de SAVAK, vrijlating van alle politieke gevangenen, opheffing van de staat van beleg (ingevoerd op 8 sept. '78) en nu ook van de militaire regering, ontslag voor alle buitenlandse adviseurs en arbeiders op de olievelden, wier werkzaamheden door Iraans personeel kon worden verricht; en bestraffing van alle corrupte hoge ambtenaren en ministers.

Van 10-12 nov. vergden onlusten in het oliegebied meer dan 30 doden; op 12 nov. zouden alleen al in de „olieprovincie" Khuzestan zeven mensen om het leven zijn gekomen.

Eveneens op 12 nov. dreigde de regering alle werknemers in de olie-industrie te ontslaan als zij de volgende dag niet het werk hervatten. Tegelijk werd een loonsverhoging van 22% beloofd en werden betere werkomstandigheden toegezegd.

Maar generaal Boghrat Jaffarian, de militaire gouverneur van de provincie Khuzestan, liet weten dat hij geen gehoor kon geven aan de politieke eisen, waarop het stakingscomité in Abadan besloot zijn actie voor onbepaalde tijd voort te zetten. Op 13 nov. ging slechts een deel van de arbeiders weer aan het werk en, nadat arrestaties waren begonnen onder vakbondsleiders en activisten, verliep de staking. Een woordvoerder van de nationale oliemaatschappij NIOC verklaarde dat de olieproduktie was gestegen van 1,6 mln vaten per dag tot 1,96 mln (normaal gemiddelde bijna 6 mln).

Op 15 nov. zeiden Amerikaanse bronnrn dat 75% van de Iraanse olie-arbeiders het werk had hervat.

Op 12 nov. werd gemeld dat de employé's van de nationale luchtvaartmaatschappij Iran Air hun op 1 nov. gestarte stakingsactie hadden beëindigd, maar in diverse andere sectoren duurden de stakingen voort.

Vanaf omstreeks 20 nov werd de situatie in Iran gekenmerkt door toenemende anti-sjah protesten, botsingen tussrn pro- en anti-regeringskrachten en een serie wilde stakingen, waartoe Ayatollah Khomeini vanuit Frankrijk opriep Deze nieuwe fase van geweld en Industriële acties trad :n, nadat generaal Azhari op 18 nov. een zes punten omvattend regeringsprogramma had bekendgemaakt om het herstel van wet en orde in het land te garanderen Het streven van de regering was erop gericht om:

1 de onafhankelijkheid en integriteit van het land te behouden,

2. rust en veiligheid te herstellen en in het hele land orde te scheppen:

3. een vastberaden, praktische en snelle campagne tegen de corruptie te voeren;

4. de essentiele levensbehoeften zoals brandstof, levensmiddelen, water, elektriciteit enz. te waarborgen:

5 plannen op gang te brengen voor de sectoren handel, industrie, landbouw, onderwijs. sociale zaken en dienstbetoon op het platteland, en

6 de beginselen van een onafhankelijke nationale politiek tegenover het buitenland te verwezenlijken, w o „het behouden en versterken van de wereldwijde vrede in overeenstemming met het handvest en de resoluties van de VN de vreedzame coëxistentie en samenwerking op basis van wederkerige belangen met alle landen, in het bijzonder buurlanden en landen die onze religie delen, ongeacht hun politieke, maatschappelijke en economische systemen"

De Majlis (Kamer) keurde dit regeringsprogramma op 22 nov. goed en sprak met 191 tegen 27 stemmen bij 6 onthoudingen zijn vertrouwen in de regering-Azhari uit.

Inmiddels waren op 19 nov. in opdracht van de regering 210 politieke gevangenen vrijgelaten; op 24 nov werden nog eens 267 in vrijheid gesteld. Over het lot van de overige politieke gevangenen — volgens een schatting minstens 2200 — zou een commissie beslissen Toen werd echter tevens gemeld dat alleen al in de hoofdstad Teheran de voorgaande twee weken 700 personen door de SAVAK waren gearresteerd

Van 20 nov.-1 dec. was het onrustig in diverse steden. Daarbij vielen talrijke doden.

Bij onlusten in Sari aan de Kaspische Zee zouden 17 personen om het leven zijn gekomen, toen het leger het vuur opende op demonstranten; in Yazd werden 22 personen gedood, toen demonstranten in een moskee hun toevlucht zochten en de militairen op hen begonnen te schieten; uit Shiraz werden 40 doden en 300 gewonden gemeld (19-20 nov.).

Op 20 nov. openden militairen in het noorden van Teheran het vuur op een menigte van 600 betogers (één dode gemeld) en in Meshed schoten militairen op gelovigen bij een heiligdom (drie doden). Door moslemleiders en het Nationale Front werd in verband hiermee voor 26 nov. een algemene staking uitgeroepen, die door de organisatoren een succes werd genoemd, terwijl diezelfde dag bij botsingen voortvloeiend uit betogingen tegen de sjah zeker 13 mensen werden gedood. Bovendien werden in Gorgan (aan de Kaspische Zee) en in Isfahan talrijke regerings- en andere gebouwen in brand gestoken. Uit Meshed en Qom werden massale demonstratieve marsen gemeld. Diezelfde dag was Teheran gedurende drie uur van stroom verstoken door een werkonderbreking bij het elektriciteitsbedrijf.

Inmiddels duurde de staking onder de ambtenaren voort. Op 30 nov. keurde de Majlis een nog door Sharif-Emami ingediend wetsontwerp goed om ca. 700.000 ambtenaren een salarisverhoging van 25% in twee etappes te verlenen om zo een werkhervatting te bereiken.

Op 23 nov. riep Ayatollah Khomeini zijn landgenoten op hun verzet voort te zetten en uit te breiden, teneinde de sjah tot aftreden te dwingen. Voorts riep hij de werkers in de Iraanse olie-industrie op de export van olie te boycotten, terwijl hij adviseerde geen belastingen meer te betalen.

Hij deed zijn uitspraken met het oog op de Moharram, de op 2 dec. beginnende islamitische rouwmaand, die z.i. beslissend was voor de oppositie bij de beoordeling van de vraag of zij van de geweldloze demonstraties moest overgaan tot de ,,gewapende strijd'' tegen het regime van de sjah. (De Moharram bereikte zijn hoogtepunt op 11 dec., de dag van Ashura, wanneer de dood van Hoessein, de kleinzoon van de profeet Mohammed, wordt herdacht.)

Op 28 nov. deed de regering een concessie aan de religieuze oppositie met de aankondiging dat alle wetten die tegen de islamitische beginselen indruisen, zouden worden herzien, en dat religieuze leiders bij dit proces zouden worden geraadpleegd. (Maar niet gerept werd over de door de religieuze leiders verlangde uitvoering van een grondwetsartikel, dat voorziet in de instelling van een raad van vijf ayatollahs, die elke wet kan onderzoeken en daarbij het recht van veto heeft.)

Tegelijk verbood premier Azhari het houden van processies in de steden tijdens de Moharram, kennelijk om demonstraties (waartoe Khomeini opriep) en verder bloedvergieten te voorkomen.

Niettegenstaande dit verbod werden de eerste dagen van de Moharram gekenmerkt door vaak heftige demonstraties, die bovendien herhaaldelijk 's avonds werden gehouden in weerwil van het dan geldende uitgaansverbod.

Van 1-3 dec. trokken duizenden mensen in Teheran en andere steden de straat op en er viel een groot aantal slachtoffers, toen militairen het vuur op de menigten openden, Het officiële dodental voor de drie dagen was 12, maar volgens niet-officiële gegevens zouden alleen al op 1 dec. minstens 70 personen zijn gedood.

Terwijl Ayatollah Khomeini in een op 1 dec. verspreide brief zijn volgelingen had opgeroepen ,,uw bloed te offeren ter bescherming van de islam en voor de omverwerping van de tiran en zijn parasieten'', nodigde hij op 3 dec. de Iraanse militairen uit hun kazernes te verlaten en ,,zich met het volk te verbinden'' op grond van hun ,,religieuze plicht''. Niettemin verklaarde premier Azhari voor radio-Teheran dat de (communistische) Toedeh-partij en ,,atheïstische buitenlanders '' tot de onlusten hadden aangezet om ,,de heilige maand uit te buiten'', ter wille van hun ,,noodlottige politieke doelstellingen''.

Hoewel op 4 dec. opnieuw demonstranten de straat optrokken, werd er maar één ernstig incident gemeld, nl. een aanval op een politiepost door een militante marxistische guerrillagroep, Cherik Fedayeen-el-Khalq, die in de voorgaande weken steeds actiever was geworden. Daarbij werd één politieman gedood en raakten twee andere gewond.

Ook op 4 dec. begonnen duizenden arbeiders in de olie-industrie een nieuwe langzaam-aan-actie, waardoor de dagelijkse olieproduktie daalde van 5,8 mln tot 3,8 mln vaten per dag.

De arbeiders gaven daarmee gevolg aan de oproep van Ayatollah Khomeini van 3 dec., waarin hij in het bijzonder de arbeiders in de olie-industrie opriep hun staking voort te zetten.

Op 12 dec. voerden ca. 70% van de olie-arbeiders een langzaam-aan-actie, waardoor de produktie inmiddels tot 1.2 mln vaten per dag was gedaald. Door de actie werden de voornaamste olievelden getroffen alsmede drie van de vier raffinaderijen; in de raffinaderij te Abadan zou de produktie normaal zijn voortgezet.

Massademonstratie in Teheran. Verklaring oppositie

Op 8 dec. hief de sjah, op aanbeveling van premier Azhari, het verbod op processies tijdens Tashoua (10 dec.) en Ashura (11 dec.) op, dat eerder door de premier was uitgevaardigd. Bovendien werd het uitgaansverbod op die dagen twee uur later van kracht. Bij voorafgaande officieuze gesprekken tussen militairen en vertegenwoordigers van de geestelijkheid en de oppositiepartijen zouden waarborgen zijn ontvangen dat de processies vreedzaam zouden verlopen. Volgens diplomatieke kringen had ,,herhaald aandringen'' van de Amerikaanse ambassadeur, William Sullivan, de officiële toestemming bewerkt.

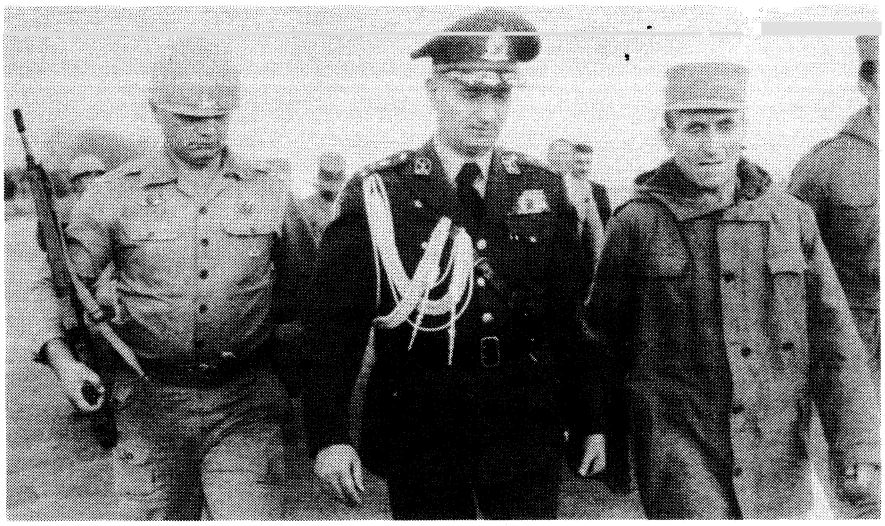
Op 10 dec. nam in Teheran naar schatting een miljoen mensen deel aan de processie die werd geleid door Ayatollah Mahmoud Taleghani, die begin november na vier jaar gevangenschap in vrijheid was gesteld. Ook de op 6 nov. vrij gekomen Sanjabi nam deel. De processie had een politiek karakter en was duidelijk gericht tegen het bewind van de sjah. De instelling van een islamitische republiek werd geëist onder Ayatollah Khomeini, wiens afbeelding op vele demonstratieborden voorkwam. Voorts werden op spandoeken leuzen vermeld als ,,Iedereen heeft recht deel te nemen aan de regering van zijn land'' en ,,Wij zullen de macht van de Yankees in Iran vernietigen''. De betoging had een vreedzaam verloop, mede door de zeer strakke organisatie en het ontbreken van militairen langs de marsroute.

Ayatollah Khomeini noemde de processie in Teheran een ,,absoluut succes'' en Sanjabi verklaarde dat de massale opkomst het verlangen van het volk naar een beëindiging van het huidige regime had aangetoond. De leiders van de processie beloofden de volgende dag een uit 17 punten bestaande proclamatie te zullen publiceren (zie hieronder).

Op 11 dec. gingen in Teheran opnieuw honderdduizenden mensen de straat op. Nu poogden groepjes linkse demonstranten de betoging een radicaal karakter te geven, maar toen zij leuzen aanhieven als ,,dood aan de sjah'' werden zij spoedig overstemd door gematigder kreten van de grote massa. De roep om terugkeer van Khomeini overheerste en gewelddadige incidenten bleven achterwege.

Die kwamen op 11 en 12 dec. wel voor in andere steden, in het bijzonder Isfahan, waar betogers banken en openbare gebouwen aanvielen. Volgens niet-officiële berichten bedroeg het dodental meer dan 40.

Op 13 dec. werd in Isfahan betoogd door militairen en andere aanhangers van de sjah, waarbij de deel-

Na de ongeregeldheden in Isfahan kreeg de commandant onder de staat van beleg, generaal-majoor Riza Naji (r), op 14 dec. bezoek van SAVAK-commandant generaal-majoor Mohsen Nadjmee (m.). Op 25 dec. werd Naji vervangen door generaal Ahmed Ghaffari.

nemers bewoners zouden hebben gelast foto's van de sjah voor hun ramen te vertonen. De plaatselijke bestuurder onder de staat van beleg, generaal-majoor Riza Naji, gelastte zijn manschappen de veiligheidsmaatregelen in de stad te verscherpen.

De tekst van de door het organisatiecomité van de processie in Teheran uitgegeven proclamatie werd op 30 dec. door de FAZ gepubliceerd, waaraan de volgende fragmenten werden ontleend:

„1. De grote Imam Ayatollah Khomeini is de leider van de moslems. Zijn eisen zijn eisen van de hele Iraanse natie. (. . .)

2. Val van de sjah en afschaffing van alle met zijn machtsuitoefening verbonden instellingen, val van het keizerlijk-dictatoriale regime en beëindiging van alle verschijnselen en invloeden van de kolonialistische buitenlandse machten en de verworteling daarvan in het regime en de absolutistische binnenlandse uitvoeringsorganen. Overgave van de macht aan het volk en verwezenlijking van de rechten en de continuïteit van de onafhankelijke macht van Irans strijdende islamitische volk.

3. Instelling van een rechtvaardige islamitische regering op de grondslag van het referendum, bescherming en behoud van de onafhankelijkheid alsmede van de territoriale integriteit van het land. Waarborg voor de persoonlijke en maatschappelijke vrijheden met inachtneming van de islamitische maatstaven en regels.

4. Laten wij het samenvallen van deze religieuze dagen (Tashoua en Ashura) met de dag van de verklaring van de mensenrechten benutten om uit te spreken dat het bereiken van de in de verklaring van de mensenrechten verkondigde fundamentele doelstellingen overeenstemt met onze idealen en dat onze beweging de natuurlijke mensenrechten garandeert. De islam zelf is de ware schepper van de mensenrechten.

5. Uitroeiing van de wortels van vreemde uitbuiting en kolonialistische onderdrukking en afhankelijkheid van Oostblok- en westers imperialisme alsmede van vreemde heerschappij in elke vorm. Verandering van de uitbuitersrelatie in de normale, op rechtsgelijkheid gebaseerde betrekking tussen staten met alle staten van de wereld, die geen uitbuiting en schending van de internationaal gebruikelijke volkenrechten beogen.

6. Op islamitische en humanistische basis worden de maatschappelijke en politieke rechten van alle burgers, religieuze en nationale minderheden en buitenlandse staatsburgers — voor zover zij de nationale belangen van Iran behartigen en niet schenden — volledig gewaarborgd en gerespecteerd.

7. Waarborg voor de werkelijke vrijheden, de menselijke waarde, de eer, de identiteit en de bewegingsvrijheid van de vrouw, die de islam hun heeft gegarandeerd. Verwezenlijking en ontplooiing van alle maatschappelijke rechten en alle capaciteiten van de vrouw.

8. Verwezenlijking van de maatschappelijke rechten van de arbeiders en boeren en een waarborg voor het gebruik van de door hen geschapen waarden en produkten en de volledige inschakeling daarvan in de consumptie.

9. Afschaffing van alle maatschappelijke en juridische discriminatie, afschaffing van de uitbuiting van mensen door mensen, uitschakeling van de economische alleenheerschappij, uitbanning van de onderdrukking en de overheersing van een corrupte economie, die enerzijds tot opeenhoping van grote rijkdommen leidt en anderzijds tot totaal verval en ontrechting van de massa.

10. Werkelijke onafhankelijkheid van de economie, herstel van de effectiviteit van de landbouw en ontwikkeling van een onafhankelijke industrie, overeenkomstig onze behoeften, bevrijding van de onderwerping aan en afhankelijkheid van vreemden. (. . .)

12. De opofferingsgezinde bevolking moet de door de staking ontstane tekorten verdragen en bij de dekking van de noodzakelijkste levensbehoeften broederlijk samenwerken. Elk hamsteren, elke prijsverhoging en elke woeker t.a.v. krappe consumptiegoederen moet onvoorwaardelijk achterwege blijven.

13. Wij achten het inzetten van het leger tegen het volk een verraad aan leger en natie. Het Iraanse leger moet weten dat het zijn islamitische, humanistische en nationale plicht is positie te kiezen tegen buitenlandse vijanden van het volk en niet tegen het eigen volk. (. . .)

16. Alle politieke gevangenen en ballingen, wier enige schuld erin bestaat voor het recht, de islam en het vaderland te zijn opgekomen, moeten naar hun gezinnen kunnen terugkeren.

17. Om genoemde doelstellingen te bereiken, zal de ware strijd van onze natie in diverse vormen tot de definitieve overwinning worden voortgezet. (. . .)
Leve de rechtvaardige strijd van het islamitische volk van Iran onder leiding van Ayatollah Khomeini."

Streven naar civiele coalitieregering. Formatiepoging *Sadiqi* mislukt

In de loop van december stelde de sjah pogingen in het werk om een compromis te bereiken door de vorming van een civiele coalitieregering. In verband daarmee zou hij besprekingen hebben gevoerd met oud-premier Ali Amini, Mehdi Bazargan (de latere premier) en Karim Sanjabi. Laatstgenoemde zou een hernieuwd aanbod van de sjah om premier te worden volgens westerse persberichten van de hand hebben gewezen.

Op 13 en 14 dec. hielden de sjah en zijn adviseurs afzonderlijke besprekingen van Eanjabi en Amini. Daarbij stelde Amini de vorming van een kroon- of regentschapsraad voor, die het land zou moeten regeren in afwachting van de vorming van een coalitieregering. Deze zou verkiezingen moeten voorbereiden, die in juni 1979 zouden moeten plaatsvinden.

De kroonraad moest een beperkt aantal „gerespecteerde Iraniërs" omvatten, onder wie tenminste twee militairen.
De positie van de sjah in de nieuwe situatie was onduidelijk. Volgens sommige versies van het voorstel zou hij zijn positie als staatshoofd moeten opgeven (een door Sanjabi bedongen voorwaarde), maar volgens andere versies zou hij aanblijven als leider in naam en zou hij zijn taken overdragen aan zijn oudste zoon, kroonprins Reza, wanneer deze aver twee jaar de leeftijd van 20 had bereikt.

Aanvankelijk verwierp de sjah de vorming van elke raad, waaronder hij niet als monarch gehandhaafd bleef. maar hij toonde wel belangstelling voor het plan. Nadat hoge officieren er bij hem op hadden aangedrongen de controle over de strijdkrachten niet op te geven, liet

de sjah echter het voorstel geheel vallen en verwierp daarmee Amini's plan.

Vervolgens reageerde hij gunstig op een plan, dat op 17 dec. werd geopperd door Ghulam Hussain Sadiqi (73), een onafhankelijke oppositieleider, die onder Mohammed Mossadeq als minister van binnenlandse zaken (1952-'53) had gediend en die vijf maal gevangen had gezeten voor in totaal drie jaar wegens zijn oppositie-activiteit.

Sadiqi stelde o.m. voor dat een regering van ,,nieuwe gezichten" het kabinet van generaal Azhari zou vervangen, waarop de sjah hem verzocht binnen twee weken een nieuwe regering te vormen. Sadiqi stemde daarmee in, nadat de sjah had toegezegd de SAVAK te reorganiseren en zich afzijdig te houden van de dagelijkse leiding van 's lands zaken.

Voorts verlangde Sadiqi dat de toekomstige rol van de sjah zou worden beperkt tot die van een constitutioneel monarch, die volledig verantwoordelijk was jegens de regering en het parlement. Tevens moesten er een vrije pers en een onafhankelijke rechterlijke macht komen en moest een diepgaand onderzoek worden ingesteld naar de corruptie met inbegrip van gevallen in de keizerlijke familie. Tijdens een ontmoeting van Sadiqi met de sjah op 25 dec. zou deze met die voorwaarden hebben ingestemd.

Op 27 dec. werd echter gemeld dat Sadiqi er echter nog niet in geslaagd was zijn regering rond te krijgen, terwijl zijn dochter liet weten dat haar vader om meer tijd voor de kabinetsformatie had gevraagd.

Sadiqi's pogingen om een regering te vormen werden verijdeld door de weigering van het Nationale Front met hem samen te werken en door een verdere verslechtering van de situatie.

Na het bekendworden van Sadiqi's voornemen om een regering te vormen had de leider van het Nationale Front, Sanjabi, hem een brief geschreven waarin werd gewaarschuwd dat hij ,.van ons geen steun kan verwachten" en waarin werd betreurd dat Sadiqi's aanvaarding van de formatie-opdracht zijn ,,vroegere reputatie van politieke oppositie tegen het regime van de sjah" had tenietgedaan

Op 25 dec zei Sanjabi tegen **4000** a 5**000** aanhangers in Teheran dat er geen oplossing van Iran's problemen kon komen, totdat de sjah was afgetreden ,,Beperkte maatregelen, beperkte oplossingen en geringe veranderingen" werden toen door Sanjabi verworpen, terwijl hij opriep tot ,,eenheid tegen de sjah".

Voortdurende onrust (tweede helft dec. 1978)

Na de onlusten in Isfahan en Shiraz (11-14 dec.) stationeerde de regering opnieuw militairen in de hoofdstraten van Teheran, terwijl de veiligheidstroepen en de provinciale gouverneurs opdracht kregen demonstraties te beletten, die tot verstoring van wet en orde konden leiden. Niettemin duurden de onlusten in de tweede helft van dec. onverminderd voort, terwijl bovendien de discipline onder de strijdkrachten duidelijk afnam.

Op **14** dec werd bericht dat drie dienstplichtigen van de keizerlijke garde kort tevoren het vuur op andere militairen hadden geopend op de basis Lavizan in Teheran er zouden **12** officieren zijn gedood

Op **18** dec — door de oppositie tot dag van nationale rouw afgekondigd — zouden militairen in de stad Tabnz hebben geweigerd op betogers te schieten, zoals hun was opgedragen. In plaats daarvan zouden zij zich met de demonstranten hebben verbroederd en zouden pantserwagens met juichende betogers door de stad zijn gereden, aldus een onafhankelijk parlementslid van de oppositie, Ahmed Beni-Ahmed*

Omstreeks die tijd zouden fanatieke aanhangers van de sjah onder de veiligheidstroepen gewelddadig zijn opgetreden tegen patienten en stafleden in een ziekenhuis te Meshed, waardoor vier doden zouden zijn gevallen (ow twee babies) In verband hiermee nepen artsen daar op **18** dec een staking uit, terwijl honderdduizenden mensen die dag in Meshed demonstreerden

Op **20** dec werden in Teheran voor het eerst in meer dan een week gewelddadigheden gemeld, waarbij dne mensen zouden zijn gedood

In de periode **23-26** dec waren groepjes jongeren actief in Teheran, Tabriz en Meshed Zij riepen anti-sjah leuzen, gooaden stenen naar soldaten en stichtten brandjes op straat Op 23 dec zouden in Meshed **13** mensen zijn omgekomen, toen militairen op betogers schoten.

Op **24** dec werd bekendgemaakt dat de middelbare en technische scholen, die sinds november gesloten waren, voor onbepaalde tijd dicht zouden blijven, en op **26** dec besloot het ministene van onderwijs ook alle lagere scholen in Teheran te sluiten

Eveneens op **26** dec werd een hoogleraar van de polytechnische hogeschool te Teheran, Kamran Nejatollahi, doodgeschoten, toen hij vanuit het ministerie van hoger onderwijs en wetenschap (waar hij met andere docenten een sit-in staking hield) naar een anti-sjah betoging keek. (De regering ontkende berichten dat hij door militairen was doodgeschoten en stelde dat hij het slachtoffer van sluipschutters was.) Kart daarop arresteerden militairen in het ministerie 78 docenten, die reeds vijf dagen een sit-in staking hielden om hun eisen. nl heropening van scholen en universiteiten en aftreden van de sjah, kracht bij te zetten. Ook gebouwen van de universiteit van Teheran waren toen met datzelfde doel door ca. **100** docenten bezet

Bij de begrafenis van Nejatollahi op 27 dec. deden zich bloedige botsingen voor. Militairen zouden toen het vuur hebben geopend op de **4.000** tot 5**000** deelnemers aan de rouwstoet, mogelijk in de onjuiste veronderstelling dat de militairen die de stoet begeleidden deserteurs waren. Er zouden **zes** personen (o.w een kolonel) zijn gedood en ruim **40** gewond

Op **28** dec werden verscheidene honderden studenten. die op de campus van de universiteit van Teheran demonstreerden, door militairen beschoten. Die dag zouden in Ahwaz, waar kantoren van Iran Air in brand werden gestoken. ca. **30** mensen zijn gedood bij botsingen tussen betogers en militairen, terwijl uit Qazvin een dergelijk incident werd gemeld

Op **29** dec werd in Meshed opnieuw betoogd door bijna **100000** mensen uit protest tegen de gewelddadigheden van **23** dec, terwijl daar op **28** dec. als gevolg van een twee dagen durende gevangenisopstand **22** politieke gevangen waren vrijgelaten In het reeds maanden onrustige Meshed volgden op **30** en **31** dec bloedige botsingen tussen militante betogers en veiligheidstroepen, die volgens de regering ruim **100** doden vergden, maar volgens de oppositie **700** a **2 000.** Volgens betogers braken de onlusten uit, nadat militairen op een vreedzame mars hadden geschoten, maar de militairen verklaarden dat zij eerst waren aangevallen en dat verscheidene SAVAK-officieren waren gedood De als voorstander van de ,,harde lijn" geldende militaire commandant* van Meshed, brigade-generaal Ali Yazdjerdi, verklaarde dat extremistische Afghanen en Oesbeken de onrust in de stad hadden aangewakkerd (Later trok premier Bakhtiar de troepen uit Meshed terug)

In het weekend van **30-31** dec. werden eveneens ernstige onlusten gemeld in Teheran en **13** andere steden

Met het oog op de toenemende onveiligheid in Iran gaven Westerse ambassades hun staatsburgers op 31 dec. de raad het land te verlaten, tenzij zij dringende redenen hadden om er te bliiven. Het vertrek van de buitenlanders werd echter vertraagd door een staking van de luchtverkeersleiders en werkonderbrekingen bij andere sectoren van

* Op **30** dec sloot de ,,eenheid en vrijheid"-fractie in de Majlis, die door Ahmed Beni-Ahmed werd geleid, zich aan bij de eis dat de sjah moest aftreden Tot dan toe had deze groep slechts een hervorming van de regering verlangd Nu bepleitte Ahmed Beni-Ahmed de vorming van een raad van vertrouwenwekkende personen, die het land tijdelijk moest leiden en die een overgangsregering moest instellen Deze moest dan binnen dne maanden vrije verkiezingen voorbereiden, de SAVAK ontbinden en de democratie herstellen

* De onlusten in Meshed wenden in verband gebracht met de overplaatsing van de vorige militaire commandant, generaal Ahmed Ghaffari, die goede contacten met de geestelijkheid onderhield. Ghaffari werd naar Isfahan ovengeplaatst om generaal-majoor Riza Naji te vervangen (pag. 741/foto). Daarna waren militairen, zoals eerder gemeld, een ziekenhuis in Meshed binnengedrongen om de geestelijke leider, Ayatollah Shirasi, te arresteren, die echter wist te ontkomen.

het openbare vervoer, terwijl op het vliegveld van Teheran geen brandstof was te krijgen. Gemeld werd dat buitenlanders in Iran met de dood werden bedreigd en de waarschuwing kregen het larid voor 1 febr. te verlaten.

Op 23 dec werd de waarnemende directeur van de Amerikaanse oliemaatschappij OSCO, Paul Grimm, in Ahwaz ontvoerd en gedood evenals een Iraanse oliefunctionaris De verantwoordelijkheid voor beide aanslagen werd later toegeschreven aan de extreem-rechtse sjiitische groep Mujaheddin Khalq (Volksstrijders), die tevens verantwoordelijk werd gearht voor de moord op zes andere Amerikaanse staatsburgers in Iran tijdens de vijf voorgaande jaren

Op 24 dec riepen betogers voor de Amerikaanse ambassade m Teheran anti-Amenkaanse leuzen, voordat zij door bewakers met traangas werden verdreven

Op 30 dec. waren gebouwen van de British Council in Ahwaz, Shiraz en Meshed alsmede het gebouw van de Amerikaanse ambassade in Tabriz doelwit van aanslagen

Daling olieproduktie, rantsoenering en stopzetting export. Nieuwe *NIOC-directeur*

Na een aanvankelijke stijging van de olieproduktie (tot **3,6** mln vaten per dag op **22** dec.) trad eind dec. een snelle daling op, waardoor op **31** dec. nog slechts een produktie van **225.000** vaten olie werd bereikt. Daarmee kon maar ruim een derde van het dagelijkse binnenlandse gebruik worden gedekt.

Op **26** dec. namen **4.214** employés van de Iraanse staatsoliemaatschappij NIOC ontslag uit protest tegen het dreigement van de regering stakers voor militaire tribunalen te berechten. Dezelfde dag werd de olie-export gestaakt vanaf het eiland Kharg, waar toen ca. **60** tankers op olie lagen te wachten. (Inmiddels was ook de pijpleiding van het olieveld van Gach Saran naar het eiland Kharg, de terminal voor **90%** van Irans olie-export, het doelwit van een sabotage-actie geweest.)

Op **27** dec. maakte de nieuwe president-directeur van de NIOC, Abdullah Entezam, die medio december tot opvolger van Ansari was benoemd — nadat deze tijdens een bezoek aan de VS om gezondheidsredenen was afgetreden —; bekend dat benzine en zware olie met onmiddellijke ingang waren gerantsoeneerd. Entezam, die ook reeds aan het eind van de vijftiger jaren president-directeur van de NIOC was, deed een beroep op de moslemleiders er bij de stakende olie-arbeiders op aan te dringen het werk te hervatten. Gemeld werd dat de beide olieraffinaderiien van Teheran waren gesloten.

Op 29 dec. maakte het ministerie van energie bekend dat twee centrales bij Teheran waren stilgelegd en dat met verdere onderbrekingen van de stroomvoorziening moest worden gerekend. Tegelijk werd de stroomvoorziening van de industrie afgesneden door het nijpende gebrek aan olie en gas.

Eveneens op **29** dec. verklaarden de stakende olie-arbeiders zich bereid hun werk trnminste voor de voorziening van de Iraanse markt op **3** voorwaarden te hervatten: 1) De regering moest zich verplichten de produktie uitsluitend voor het particuliere en civiele gebruik te benutten; **2)** mogelijkheid tot controle op de verdeling van olieprodukten op de binnenlandse markt; en **3)** verbod van alle uitvoer.

Terwijl gemeld werd dat in Teheran mensen twee dagen moesten wachten op **20** liter benzine, stuurde Ayatollah Khomeini eind dec. een delegatie naar de olievelden en raffinaderijen in Iran om de stakers over te halen weer voor de binnenlandse consumptie te zorgen. Tot die delegatie behoorden Mehdi Bazarghan en Kasem Hassibi.

Overigens beschuldigde een woordvoerder van het Nationale Front de politieke leiding op **29** dec. ervan bewust op een tekort aan brandstof aan te sturen om de stakers in diskrediet te brengen bij het volk.

Naar zijn zeggen zou op **28** dec. de hele produktie van **330.000** vaten zijn uitgevoerd.

Houding VS en SU (nov.-dec. '78)

Sinds het begin van de crisis in Iran had de Amerikaanse regering van president Carter steun verleend aan de sjah. Uit een op **6** nov. onthuld document bleek dat een voorstel om Amerikaans legerpersoneel naar Iran te sturen om Iraanse troepen te oefenen in de tactiek van oproercontrole binnen de regering-Carter welwillend was ontvangen,

In de SU, waar tot dan toe gematigde kritiek op de sjah was geoefend, verklaarde president Brezjnew op **18** nov. in een interview met de Prawda dat de SU ,,elke inmenging, en des te meer een militaire inmenging, in de aangelegenheden van Iran, een staat die onmiddellijk aan de SU grenst, als een maatregel zou beschouwen, die de belangen van haar veiligheid raakte".

In een reactie daarop verklaarde de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Vance. de volgende dag, dat de VS ,,niet van plan zijn zich in de binnenlandse aangelegenheden van welk ander land ook te mengen, en (dat) andersluidende berichten elke grondslag missen".

Vance voegde daaraan toe „Wij verwachten van andere staten een dergelijk gedrag en riemen nota van de verklaring van de SU van gisteren, zich niet in de gelegenheid van Iran te mengen en de territoriale integriteit soevereiniteit en onafhankelijkheid te eerbiedigen Zoals wij hebben verklaard zullen wij de sjah vastberaden steunen in zijn pogingen tot herstel van de rust in Iran en wij vertrouwen erop dat Iran zijn eigen problemen zelf kan oplos-en Wij zijn van plan onze sterke bilaterale politieke, economische en veiligheidsbetrekkingen met Xian te handhaven en boort te zetten"

Nadat de Amerikaanse regering op 6 dec had besloten gezinnen van militairen en burgers gratis uit Iran te evacueren verklaarde president Carter op 7 dec tijdens een persconferentre te hopen dat de sjah aan de macht bleef Maar ,,dit is in de handen van het Iraanse volk Wij zijn nooit van plan geweest, en wij zijn nu niet van plan om te proberen in de politieke aangelegenheden. van Iran tussenbeide te komen" aldus Carter

Op 12 dec stelde Carter De sjah heeft onze steun en ook ons vertrouwen ' Hij achtte het .,betreurenswaardig" dat de ,moeilijke situatie is verergerd door ongecontroleerde verklaringen vanuit het buitenland, die geweld en bloedvergieten hebben aangemoedigd" Daarmee doelde de Amerikaanse president volgens aarnemers op Ayatollah Khomeini

N R C/H' b l a d berichtte op 19 dec vanuit Washington o m

,.Sinds enkele dagen is er verandering te bespeuren in het Amerikaanse Iran-beleid dat lange tijd door onzekerheid en gebrek aan verbeeldingskracht werd gekenmerkt Tot voor kort werd de politiek van de Amerikaanse regenng tegenover Iran gedomineerd door het dogma „Er is geen alternatief voor de sjah" ( )

Washington liet na om contacten met de verschillende oppositiegroeperingen in Iran aan te knopen, en was daarom niet behoorlijk van de oogmerken van de oppositie op de hoogte toen de chaos in Iran uitbrak

Tot de benoeming van de doorgewinterde diplomaat George Ball eerder deze maand tot hoofd van een inderhaast opgezette werkgroep voor Iran, was er in de regering-Carter geen enkele hooggeplaatste ambtenaar die zich systematisch met de problemen van Iran en van de Perzische Golf bezighield. Contactarmoede en gebrek aan verbeeldingskracht in het Witte Huis en het State Department, plus de doorgevoerde zuiveringen in de CIA, die de doeltreffendheid van de Amerikaanse geheime dienst volgens velen ernstig hebben geschaad, zorgden voor een onvermijdelijk fiasco van het Anierikaanse beleid tegenover de nieuwe ontwikkelingen in Iran

Maar hierin lijkt nu verandering te komen In een nog geheim rapport heeft Ball de regering-Carter geadviseerd dat de sjah moet worden aangemoedigd om snel de vorming van een burgerlijke regering met brede politieke steun mogelijk te maken Deze vervanging van het huidige militaire bewind door een civiele regering zou ongetwijfeld tot een ver-

mindering van de bevoegdheden van de Sjah leiden
Er zijn sterke aanwijzingen dat president Carter de adviezen van George Ball zal opvolgen Washington is bemoedigd door reacties uit Teheran van sommige oppositiekringen dat er in een nieuw politiek stelsel een beperkte rol voor de sjah kan worden weggelegd
Er wordt verder in Washington aan getwijfeld of de Iraanse generaals de sjah nog lang trouw zullen blijven, vooral als het tot nieuwe bloedige onlusten zou komen Washington is nu m contact getreden met de oppositie, maar blijft tegel–k hechte banden met zowel de sjah als met de militairen onderhouden. Doel van deze diplomatieke activiteiten is de vorming van een civiele regering, met de sjah als constitutioneel monarch "

Op 28 dec, berichtte het Sowjetpartijorgaan de Prawda over ,,de recente aankomst in Teheran van 60 Amerikaanse regeringsadviseurs, belast met de taak een nieuwe regering tot stand te brengen die de macht van de sjah onaangetast zou laten". Deze door de CIA gestuurde groep was volgens de Prawda bezig met Iraanse politici te praten ,,om mensen te vinden die de positie van de VS in Iran willen beschermen", wat als ,.ontoelaatbare inmenging" werd gekwalificeerd.
De volgende dag werd in Washington tegengesproken dat de VS speciaal personeel naar Iran zouden hebben gestuurd, al werd toegegeven dat het Amerikaanse ambassadepersoneel was versterkt wegens toegenomen werkzaamheden, vooral de behandeling van visumaanvragen.
Eveneens op 29 dec. werd door regeringszegslieden in Washington gemeld dat al enkele dagen ,,ernstig overwogen" werd een eenheid van de Zevende Vloot naar de Perzische Golf te sturen ter onderstreping van Carters waarschuwing tegen een interventie ,,van buitenaf", d.w.z. een mogelijke Russische militaire actie. Voorts zou zo'n vlooteenheid zijn bedoeld als signaal voor ,,landen in het gebied die bevriend zijn met de VS, zoals Saoedi-Arabië en Pakistan, dat Washington bezorgd was over de situatie in Iran".

Op 30 dec. werd bericht dat het vliegdekschip „Constellation" en verscheidene escorteschepen hun basis op de Filippijnen met bestemming Indische Oceaan hadden verlaten.
Nadat de Prawda op 1 jan. de VS had beschuldigd van het verspreiden van ,,provocerende verzinsels" over een z.g. Sowjet-bedreiging van Iran ,,teneinde hun kanonneerbootdiplomatie daar te rechtvaardigen", besliste president Carter op 2 jan. tegen het sturen van een vlooteenheid naar de Iraanse wateren.

Aftreden Azhari. Bakhtiar premier van een burgerregering, ondanks uitstoting uit Nationaal Front

Op 39 dec. verzot-t de sjah Shapour Bakhtiar, een vooraanstaand lid van het oppositionele Nationale Front, een nieuwe (burger)regering te vormen. terwijl hij generaal Azhari. die op 20 dec. een hartaanval had gehad, vroeg aan te blijven tot Bakhtiar zijn lijst van ministers had opgesteld. Bakhtiar aanvaardde de formatie-opdracht in principe, waarop het Nationale Front hem als lid royeerde.
Premier Azhari trad formeel af op 1 jan., toen gemeld werd dat Bakhtiar in zijn formatiepoging was geslaagd. Op 3 jan. werd Bakhtiars kandidatuur door beide Huizen van het parlement goedgekeurd en de volgende dag werd hij door de sjah formeel tot premier benoemd.
Ook op 4 jan. benoemde de sjah generaal Abbas Gharabaghi. minister van binnenlandse zaken, economie en financiën in het aftredende kabinet, tot stafchef van de strijdkrachten i.p.v. generaal Azhari.
Inmiddels had ook gen. Gholam Ali Oveisi — opperbevelhebber van het leger, militair gouverneur van Teheran en minister van arbeid en sociale zaken in het aftredende kabinet — ontslag genomen uit al zijn functies. Op 6 jan. werd Oveisi als militair gouverneur van Teheran opgevolgd door generaal Mehdi Rahimi, tot dusver zijn plaatsvervanger, terwijl enkele dagen later luitenant-generaal Abdel Ali Badrei tot opperbevelhebber van het leger werd benoemd.

Volgens sommige berichten zou Oveisi naar het buitenland zijn vertrokken om te ontkomen aan een vroces over financiële manipulaties; hij werd ervan beschuldigd gelden ter waarde van £ 8,5 mln op een buitenlandse bankrekening te hebben gestort. Volgens andere berichten had Oveisi met twee andere generaals van de harde lijn ontslag genomen, omdat de sjah geweigerd had strengere maatregelen voor het onderdrukken van het straatgeweld af te kondigen, terwijl Oveisi ook tegen de benoeming van een burgerregering gekant zou zijn. Het ochtendblad Ayandegan meldde (NRC/H'blad 9-1-79) dat Oveisi in de VS was om president Carter ervan te overtuigen dat alleen een militaire staatsgreep kon beletten dat Iran door communisten en religieuze fanatici zou worden overgenomen.

Het nieuwe kabinet, dat op **6** jan. door premier Bakhtiar aan de sjah werd voorgesteld, bleek als volgt samengesteld:

Premier en minister van binnenlandse zaken — Shapour Bakhtiar; buitenlandse zaken — Ahmad Mirfendereski; justitie - Yahya Sadeq Vaziri; defensie - generaal Fereydun Jam; onderwijs en opleiding - Mohammed Amin Riahi; arbeid en sociale zaken - Manuchehr Ariana; gezondheid en welzijn - Manuchehr Razmara; huisvesting en stedelijke ontwikkeling - Javad Khadem Ahmad Abadi; voorlichting en toerisme - Cyrus Amouzegar; economie en financiën - Rostam Pirasteh; PTT - Lotfali Samini; landbouw en natuurlijke hulpbronnen - Manuchehr Kazemi; industrie en mijnbouw - Abbas Qoli Bakhtiar; financieel en bestuurlijk plaatsvervanger van de premier - Mohammed Moshiri Yazdi.

Premier Bakhtiar (r.) stelt de leden van zijn kabinet aan de sjah (m.) voor.

Shapour Bakhtiar (63), een neef in de tweede graad van Soraya Esfandiari (de tweede vrouw van de sjah), stamt uit een rijke Bakhtiaren-familie (een stam die tegenwoordig in de streek ten zuidwesten van Isfahan woont). Hij bezocht Franse scholen en studeerde aan de Sorbonne te Parijs rechten en politieke wetenschappen. Daar raakte hij in de politiek betrokken via een groep aanhangers van de Republikeinen in de Spaanse burgeroorlog. In 1939 werd hij onderofficier in het Franse leger (bij de artillerie) en vervolgens sloot hij zich bij het Franse verzet aan.

Na zijn terugkeer in Iran begon Bakhtiar in 1947 politiek actief te worden als een van de leiders van de (sociaal-democratische) Iran Partij. Deze vormde do kern van een politieke alliantie, waaruit het Nationale Front ontstond, dat werd opgericht door Mohammed Mossadeq, die in 1951 premier werd. In diens regering was Balihtiar staatssecretaris en plv. minister van arbeid. Na Mossadeqs val (1953) hervatte Bakhtiar zijn advocatenpraktijk. In 1951 poogde hij het Nationale Front te reorganiseren. Hij werd toen tot lid van de centrale raad van het Nationale Front gekozen en werkte samen met Karim Sanjabi en Ghulam Hussain Sadiqi. Hij bracht in totaal vijf jaar in de gevangenis door, omdat hij steeds opnieuw actie voerde voor vrije verkiezingen, afschaffing van martelingen in de gevangenissen en ontbinding van de SAVAK. Hij werd door veel waarnemers beschouwd als de tweede man in het Nationale Front na Sanjabi.

De nieuwe minister van defensie, generaal Jam, oud-ambassadeur in Madrid, kwam op 6 jan. vanuit Londen naar Teheran om zijn functie te aanvaarden. Maar op 9 jan. trad hij af, omdat hij het oneens zou zijn met plannen voor de herstructurering van de strijdkrachten. Jam wenste kennelijk dat de strijdkrachten jegens hem verantwoordelijk zouden zijn. terwijl premier Bakhtiar erop stond dat de sjah opperbevelhebber zou blijven. Concreet eiste Jam dat de legerleiders rechtstreeks aan hem rapporteerden en niet aan de sjah.

Op 11 jan. werd generaal Ja'afar Shafaqat, die bekend stond als een fervent aanhanger van de sjah, tot nieuwe minister van defensie benoemd.

Eveneens op 11 jan. stelde Bakhtiar zijn kabinet aan het parlement voor en maakte hij zijn uit 17 punten bestaande regeringsprogramma bekend. Het programma behelsde o.a.: ontbinding van de SAVAK; geleidelijke opheffing van de staat van beleg; snelle berechting van personen, die de mensenrechten hebben geschonden, openbare gelden hebben verduisterd of anderszins de wetten van de natie hebben overtreden; vrijlating van politieke gevangenen, die tevens een financiële vergoeding zullen ontvangen; waarborgen voor het recht op vrije me-

Generaal Fereydun Jam

ningsuiting en de persvrijheid in het kader van de grondwet; herstel van de onafhankelijke positie van de rechterlijke macht; een grotere rol voor de religieuze moslemleiders bij het opstellen van wetten door de regering; en handhaving van de banden met de ,,Arabische broeders".

Aangekondigd werd dat de uitvoer van Iraanse olie naar Zuid-Afrika (90% van de Zuidafrikaanse invoer) en Israël zou worden gestaakt. Voorts zou de regering de Palestijnse natie bij het verwerven van haar legitieme rechten volledige steun verlenen.

Op 15 jan. werd de regering-Bakhtiar goedgekeurd door de Senaat met 38 stemmen tegen één stem, bij twee onthoudingen en 16 afwezigen. De volgende dag kreeg de regering het vertrouwen van de Kamer (Majlis) met 149 tegen 49 stemmen bij 13 onthoudingen.

Inzake het beleid van zijn regering had Bakhtiar eerder, op 1 jan, in een rede tot de natie o.a. toegezegd om a) ,,de hoogste straf toe te dienen aan degenen die inbreuk maakten op het levem, het bezit en de eer van het volk en die openbare middelen hebben misbruikt", b) ,,de islamitische religie in mijn land te propageren en andere erkende religies te eerbiedigen: c) ,,alle politieke gevangenen vrij te Laten, mits hun vergrijpen van politieke aard zijn"; d) ,,zo spoedig mogelijk alle individuele en sociale vrijheden in te voeren, die in de grondwet en in de Universele Verklaring van de rechten van de mens zijn opgesomd"; e) geleidelijk de staat van beleg op te heffen en te verzekeren dat ,,het leger altijd bereid zal zijn de grenzen van het land te verdedigen"; f) zo spoedig mogelijk maatregelen te treffen dat de pers ,,in overeenstemming met de bestaande wetten van het land, zonder censuur" vrij kan functioneren, en g) te waarborgen dat alle politieke partijen ,,die niet illegaal zijn" hun activiteiten kunnen hervatten, terwijl verboden groepen — mts zij geen verbinding met het buitenland hadden — zich na een onderzoek bij andere konden aansluiten.

Oppositie tegen Bakhtiar

Op 4 jan. veroordeelde het Nationale Front in een verklaring Bakhtiars instemming met de formatieopdracht als een ,,verraad aan onze zaak". Het front was tegen de vorming van elke nieuwe regering zolang de sjah op de troon bleef.

Op 6 jan. stelde Ayatoiiah Khomeini dat gehoorzaamheid aan de nieuwe regering neerkwam op .,gehoorzaamheid aan satan". Hij riep de ambtenaren op de departementen op gehoorzaamheid aan de nieuwe ministers te weigeren en deze buiten te sluiten. Bakhtiar (die hij niet met name noemde) was een ,,lakei" van de sjah en zijn medestanders, die gevaarlijke intriges spon ten einde het monarchistische regime te steunen, de sjah aan de macht te houden, de plundering van Iran door de oliemaatschappijen voort te zetten en de heerschappij van het buitenland in stand te houden.

De leider van het Nationale Front, Sanjabi, zei tijdens een persconferentie op 9 jan. dat de nieuwe regering een „komplot van opportunistische typen" was.

De oppositie tegen de regering-Bakhtiar bleek ook uit de voortdurende onrust in heel het land.

Begin 1979 deden gewelddadige incidenten zich vooral buiten Teheran voor. Getroffen werden op 1 en 2 jan. vooral Qazvin (tegen de 100 doden), Firuzabad en Rafsanjan, (beide in het zuiden).

Op 7 en 8 jan. — uitgeroepen tot nationale rouwdagen door resp. het Nationale Front en de oppositionele moslembeweging — deden zich massale demonstraties tegen de regering voor in Teheran en Tabriz (waar acht bioscopen in brand werden gestoken) alsmede in Qazvin en in Isfahan (waar naar schatting 500.000 mensen betoogden. Er vielen op zijn minst 60 doden.

Op 11 en 12 jan. deden zich ernstige onlusten voor in Shiraz, waar met ingang van 9 jan. de staat van beleg was opgeheven. Een gebouw van de SAVAK werd in brand gestoken en tenminste 14 mensen, onder wie 4 SAVAK-functionarissen, werden gedood.

Op 14 jan. werd de leider van een Amerikaanse bouwonderneming in

Kerman doodgestoken, op de tweede dag van ernstige onlusten aldaar, waarbij op zijn minst 18 mensen zouden zijn omgekomen.

Maar in het weekend van **13/14** jan. vonden in diverse plaatsen ook vreedzame betogingen plaats, waarbij o.m. in Teheran soldaten zich met demonstranten verbroederden.

Aan de andere kant ontving Bakhtiar ook steun, in hoofdzaak van liberale politici en de middenklasse, maar ook van sommige religieuze leiders, die hem volgens de premier ,,zwijgende steun'' gaven door zijn regering niet te bekritiseren.
In het bijzonder de Ayatollahs Shariat Madari, Golpayegani en Marashi Najafi zouden blijk hebben gegeven van hun bereidheid tot samenwerking met Bakhtiar. Deze had inmiddels ook enkele verzoenende maatregelen afgekondigd.

Op 6 jan. was het begin van de avondklok twee uur later gesteld en was de perscensuur opgeheven, waarop de kranten na een onderbreking van omstreeks zes weken hun verschijning hervatten

Op 11 jan deelde Bakhtiar mee dat 68 politieke gevangenen waren vrijgelaten, nadat er de vorige dag **266** in vrijheid waren gesteld

Op 13 jan werden zes instellingen van hoger onderwijs, w o de universiteit van Teheran, heropend
Inmiddels had de sjah op 9 jan per decreet al zijn bezittingen en de persoonlijke bezittingen van de keizerlijke familie overgedragen aan de Pahlevi-stichting ten behoeve van religieuze, educatieve, sociale en welzijnsorganisaties De bezittingen betroffen aandelen, grond en gebouwen ter waarde van ca $50 mln De in 1958 opgerichte Pahlevi-stichting zou ,,achter een façade van liefdadige activiteiten'', aldus I H T (10-1), vooral zijn gebruikt om diep in het economische leven van Iran te penetreren en dat te controleren De waarde van de bezittingen van de stichting werden geraamd op tenminste $ 3 mrd

Op **5** jan. werd de olieproduktie — uitsluitend voor binnenlands verbruik — hervat, na moeizaam overleg tussen de stakers en de bovengenoemde delegatie van Khomeini alsmede vertegenwoordigers van het Nationale Front en de regering.

Aankondiging vertrek sjah. Benoeming regentschapsraad Vorming revolutionaire islamitische raad

Nadat de sjah reeds op **1** jan. tegenover buitenlandse journalisten had verklaard, dat hij graag op wintervakantie wilde gaan zodra de toestand dat toeliet, deelde hij op **6** jan. in een toespraak tot de nieuwe regering mee dat wanneer hij voor een rustperiode Iran zou verlaten, er dan overeenkomstig de grondwet en de tradities van het land een regentschapsraad nodig was.
Eerder had Bakhtiar volgens westerse kranten gezegd dat de sjah ermee ingestemd had het land voor een aanzienlijke periode te verlaten en dat de vervulling van deze voorwaarde een eerste vereiste voor zijn aanvaarding van het premierschap was. Op **3** jan. deelde Bakhtiar tijdens een persconferentie in zijn woning te Teheran mee dat de sjah het land tijdelijk zou verlaten na de installatie van de nieuwe regering en dat in zijn afwezigheid een regentschapsraad zou optreden. De sjah zou vertrekken ,,wanneer hij dat passend achtte en zijn wil daartoe te kennen gaf''.
Op **13** jan. werd een uit negen leden bestaande regentschapsraad gevormd onder voorzitterschap van Sayed Jalal Tehrani, een voormalige minister die bekend stond om zijn trouw aan de sjah. De overige leden waren: premier Bakhtiar, Mohammed Sajadi (Senaatsvoorzitter), Javad Said (voorzitter Majlis), Ali Qoli Ardalan (minister voor het keizerlijke hof), Abdel-Hoseyn Aliabadi (voormalig procureur-generaal), Mohammed Ali Varasteh (oud-minister van financiën), Abdullah Entezam (president-directeur NIOC) en generaal Abbas Gharabaghi (stafchef van de strijdkrachten).
(Krachtens art. **42** van de grondwet kon de regentschapsraad bij een eventuele troonsafstand van de sjah de macht niet overnemen, maar wel kon de raad het parlement ontbinden en nieuwe verkiezingen uitschrijven of een constitutionele vergadering instellen voor het regelen van een overgang naar een nieuw regime.)
Eveneens op **13** jan. maakte Ayatollah Khomeini de vorming bekend van een voorlopige ,,revolutionaire islamitische raad'', die de ,,illegale regering'' zou vervangen en zich ,,op het juiste moment'' zou voorstellen. Als taak van de raad noemde Khomeini het instellen van een voorlopige islamitische regering om toezicht te houden op verkiezingen voor een constituerende vergadering, die vervolgens een nieuwe grondwet zou moeten opstellen. Hijzelf zou geen deel uitmaken van de regering, maar ,,algemene leiding'' geven.

Vertrek sjah. Aftreden minister van justitie. Verzet tegen Bakhtiar

Op **16** jan. vertrokken sjah Mohammed Reza Pahlevi en keizerin Farah van het vliegveld van Teheran per Boeing 727 voor wat officieel werd aangeduid als een vakantie en een medische behandeling. Zij vlogen naar Assoean, waar zij met volledig ceremonieel door president Sadat werden begroet. De drie jongste kinderen waren reeds de vorige dag met de moeder van de keizerin naar de VS gevlogen (zie ook pag. **49/11.**
Het nieuws van het vertrek van de sjah werd door de bevolking in de straten uitbundig begroet. Volk en soldaten verbroederden zich. Vele mensen droegen een bankbiljet waaruit hei portret van de sjah was gescheurd en vervangen door een beeltenis van Khomeini.
Nog op 16 jan. liet Ayatollah Khomeini weten dat zijn beweging, zelfs nu de sjah vertrokken was, Bakhtiar niet zou steunen. De leden van de regering, het parlement en de regentschapsraad werd geadviseerd af te treden of anders ,,voor de consequenties verantwoordelijk te zijn''.

In een door zijn medewerker Ibrahim Yazdi voorgelezen verklaring kondigde Khomeini op 16 Jan aan dat de leden van de door hem ingestelde revolutionaire islamitische raad in Iran verbleven en spoedig zouden worden voorgesteld Hij verweet ,,agenten van de regering'' te hebben gezorgd voor ,,een kunstmatig tekort aan tarwe'' en nep op tot de vorming van ,,raden van oudsten'' m alle dorpen om op de graandistributie toezicht te houden, terwijl hij er bij de boeren op aandrong meer graan te verbouwen om een hongersnood te vermijden De banken moesten de boeren kredieten op gunstige voorwaarden verstrekken.
Voorts waarschuwde Khomeini de buitenlandse banken dat alle fondsen die de sjah en zijn familie bij hen mochten hebben, eigendom van het Perzische volk waren en via gerechtelijke stappen teruggevorderd zouden worden.
Ook deed Khomeiai een beroep op de strijdkrachten te beletten dat de Amerikanen militaire installaties zouden ontmantelen, die met Iraans geld waren betaald (Op **12** jan was gemeld dat de VS bezig waren installaties te ontmantelen die door de CIA werden gebruikt voor het verzamelen van inlichtingen over Russische raketten Op 18 jan bevestigde de CIA dat bet een van de afluisterposten had gesloten, maar dat een voor de controle op SALT-afspraken belangrijker post nog steeds functioneerde Tevens stelde de CIA dat er alternatieve methoden waren om de Russische naleving van het SALT-akkoord te verifieren)
Op **17** jan deed Khomeini een beroep op de strijdkrachten de sjah los te laten en zich achter de islamitische beweging te scharen. Zijn volgelingen nep hij op de openbare orde te bewaren en zo de steun van de veiligheidstroepen te winnen Khomeini eiste dat de sjah naar Iran werd teruggebracht om terecht te staan, omdat hij was ,,gevlucht met het bloed van het volk op zijn handen en met zijn zakken vol met gestolen geld''.

Eveneens op 16 jan. vertrok een van de leiders van het Nationale Front,

Dariush Foruhar, naar Neauphle-le-Château, waar hij door Ayatollah Khomeini werd ontvangen.

Op 17 jan. trad de minister van justitie, Vaziri, af, omdat hij ,,onder de huidige omstandigheden degenen die zijn gearresteerd wegen corruptie en machtsmisbruik niet kan vervolgen". Volgens waarnemers was er in het bijzonder een meningsverschil gerezen over de vorm van het proces van ex-premier Hoveida. Dezelfde dag traden ook 15 leden van de Majlis af, overeenkomstig de instructie van Ayatollah Khomeini. Inmiddels duurden de pogingen om de regering-Bakhtiar door oniusten en stakingen ten val te brengen voort.

Op 17 jan. deden zich in Ahwaz botsingen voor tussen het leger en een grote menigte demonstranten, die zich voor een moskee had verzameld. De militairen zouden op de betogers hebben geschoten, waarbij volgens sommige bronnen honderden doden vielen.

Op 19 jan. vonden in Iran massale marsen plaats t.g.v. een rouwdag ter nagedachtenis van imam Hoessein, de kleinzoon van de profeet. Khomeini had al zijn volgelingen opgeroepen eraan deel te nemen om er een manifestatie van het islamitische reveil van te maken. Alleen al in Teheran waren naar schatting bijna 2 mln mensen op de been. De deelnemers aan de vreedzaam verlopen mars eisten de vorming van een islamitische republiek onder supervisie van Ayatollah Khomeini. Deze kondigde op 20 jan. aan dat hij op 26 jan. naar Iran zou terugkeren. De volgende dag maakte premier Bakhtiar bekend dat hij niet zou aftreden; hij riep op tot kalmte en orde en benadrukte dat de door Khomeini bepleite arbeidsonrust schadelijker voor het land was dan de corruptie onder de sjah.

Ook op 21 jan. demonstreerden in Teheran voor het eerst ca. 10.000 mensen, die tot linkse organisaties behoorden, zoals de marxistische Feyadeen el-Khalq, de Democratische Unie van de schrijver Behazin en de communistische Toedeh-partij. Zij betoogden tegen het ,,onverdraagzame optreden van de godsdienstigen".

Dezelfde dag verklaarde Khomeini dat de sjah in het geheim voorbereidingen trof voor een staatsgreep van het leger om zijn macht te herstellen.

De stafchef van de strijdkrachten, generaal Gharabaghi, verzekerde op 22 jan. dat de strijdkrachten geheel achter de regering-Bakhtiar stonden en dat zij niet van plan waren een staatsgreep te plegen.

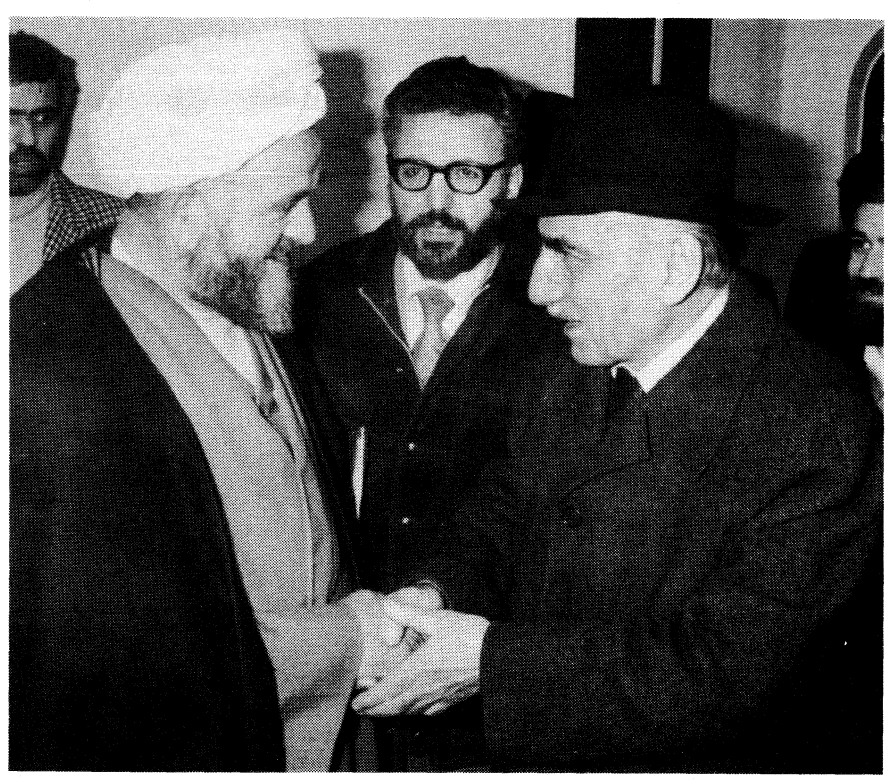
Op 25 jan. demonstreerden in Teheran voor het eerst aanhangers van de regering-Bakhtiar. De ca. 40.000 betogers verklaarden zich voor het parlementsgebouw: ,,Noch voor de sjah, noch voer Khomeini",

Voorbereiding terugkeer Khomeini

Na het vertrek van de sjah volgden besprekingen tussen de strijdkrachten en de regering, die eveneens contacten aanknoopte met de oppositie, waarbij Razarghan als een van de voornaamste bemiddelaars optrad. Maar Ayatollah Khomeini bleef weigeren ieder te ontmoeten die z.i. met de regering had ,,samengewerkt". Sayed Jalal Tehrani, de voorzitter van de regentschapsraad, verbleef sinds 18 jan. in Parijs voor een onderhoud met Khomeini, maar deze weigerde hem te ontvangen zolang hij deel uitmaakte van de ,,illegale" regentschapsraad. Nadat Tehrani op 22 jan. schriftelijk zijn ontslag had genomen en een verklaring over de ,,illegaliteit" van de raad aan Khomeini had doen toekomen, werd hij nog dezelfde dag voor een gesprek van 10 minuten door de Ayatollah ontvangen. Volgens een onbevestigd bericht van AFP zouden toen ook twee andere leden van de regentschapsraad hun ontslag hebber, ingediend: Abdel-Hoseyn Aliabadi en Mohammed Ali Varasteh.

Op 23 jan. deelde Bazarghan mee dat Khomeini onmiddellijk na zijn terugkeer in Iran de samenstelling van een revolutionaire islamitische raad zou bekendmaken. Hij drong er bij premier Bakhtiar op aan af te treden om zo een confrontatie met zijn opponent te voorkomen. Hij waarschuwde dat de stakingen anders zouden voortduren tot de regering geheel machteloos was. Voorts verklaarde hij dat aanhangers van Ayatollah Khomeini zouden vechten als het leger zou pogen hun geestelijke leider te weerhouden van een machtsovername bij zijn terugkeer.

Op 24 jan. deed premier Bakhtiar ern ,,laatste aanbod" aan Khomeini, waarin hij o.a. toezegde te zullen aftreden als aan bepaalde voorwaarden was voldaan. Hij verklaarde zich bereid verkiezingen uit te schrijven voor een constituerende vergadering, die dan moest beslissen over de vraag of Iran een monarchie zou zijn of een islamitische republiek. In ruil daarvoor zou Khomeini zijn plannen voor een voorlopige islamitische regering

Na zijn bezoek aan Ayatollah Khomeini in Neauphle-le-Château neemt Tehrani (r.) afscheid van diens schoonzoon (1), terwijl Ibrahim Yazdi, een medewerker van de Ayatollah, toekijkt

moeten laten varen en zijn terugkeer naar Iran moeten uitstellen (volgens sommige berichten met een week, volgens andere met tenminste drie weken) om de premier de tijd te geven ,,het leger te kalmeren". Voorts deed Bakhtiar de suggestie de regentschapsraad met de revolutionaire islamitische raad te fuseren dan wel een gelijk vetorecht aan beide instanties toe te kennen,

Op 15 jan. stemde Khomeini met een uitstel van zijn terugkeer in, maar hij benadrukte dat dit niet betekende dat hij bereid was met Bakhtiar samen te werken.

De terugkeer van Khomeini werd in feite belet, doordat het vliegveld van Teheran, Mehrabad, en alle andere vliegvelden op 24 jan. voor de duur van drie dagen waren gesloten in opdracht van de militaire gouverneur van Teheran, generaal Mehdi Rahimi, die als reden daarvoor een staking van het grondpersoneel en de verkeersleiders opgaf. Troepen werden naar de luchthaven van Teheran gestuurd voor controle. Maar volgens veler mening was de sluiting van het vliegveld een manoeuvre van de regering om een terugkeer van Khomeini zonder haar toestemming te beletten, voordat de besprekingen met de oppositie en het leger waren afgerond. Op 25 jan moest het vertrek van een chartervliegtuig van Air France met Khomeini, zijn staf en 180 journalisten worden uitgesteld, omdat geen vergunning voor een landing op het vliegveld van Teheran was verkregen. (Eerder had Khomeini getracht een toestel van Iran Air te charteren, maar dit had Teheran niet mogen verlaten)

Op 28 jan. deelde het Franse ministerie van buitenlandse zaken mee dat premier Bakhtiar de volgende dag in Parijs werd verwacht–voor besprekingen met Khomeini. Assistenten van de Ayatollah verklaarden toen, kennelijk zonder hun leider te raadplegen, dat deze de premier zou ontmoeten. Daarop verklaarde Ayatollah Khomeini dat hij Bakhtiar niet wilde ontmoeten, voordat deze was afgetreden. Hij herhaalde: ,,De regering-Bakhtiar is illegaal". Khomeini beklemtoonde dat hij geen overeenstemming met Bakhtiar had bereikt. Tenslotte vertrok Bakhtiar niet naar Parijs.

Op 29 jan. verklaarde Bakhtiar dat Khomeini's eis dat hij als premier zou aftreden voor hem ,,onaanvaardbaar" was en dat de onderhandelingen waren afgebroken.

Op 30 jan. keurde de regering een eerder door de voornaamste medewerkers van Khomeini en twee hoge militaire commandanten overeengekomen akkoord goed, op grond waarvan de regering ermee instemde dat Ayatollah Khomeini naar Iran mocht terugkeren. Onmiddellijk daarop werden de vliegvelden van Iran heropend

Inmiddels hadden zich vooral in de hoofdstad Teheran, waar volgelingen van de Ayatollah waren samengestroomd om diens terugkeer af te wachten, gewelddadige incidenten voorgedaan, niettegenstaande op 25 jan. opnieuw een verbod op marsen en demonstraties in alle steden onder Je staat van beleg was afgekondigd.

Direct na het eind van het nachtelijke uitgaansverbod verzamelden zich op 26 jan. ca. 100.000 mensen in het centrum van de hoofdstad. Een deel van hen trok naar het vliegveld van Teheran, waar een bevelvoerende kolonel een confrontatie met de daar gelegerde militairen — uitgerust met tanks — wist te voorkomen. Een ander deel verzamelde zich op de grootste begraafplaats van de stad, waar Ayatollah Mahmoud Taleghani (de geestelijke leider van Teheran, die begin nov. 1978 uit de gevangenis was vrijgelaten) in een toespraak scherpe aanvallen op de regering-Bakhtiar deed. Militairen openden het vuur op de menigte, terwijl ook in de buurt van de universiteit schietpartijen plaatsvonden. Bij die botsingen zouden in totaal 28 mensen zijn gedood, maar volgens niet-officiële schattingen lag het dodental veel hoger.

Voorts zouden op 26 jan. in Tabriz 22 mensen door militairen zijn gedood, terwijl in Sanandaj (Koerdistan) door woedende militairen op zijn minst drie mensen zouden zijn gedood en moskeeën in brand gestoken. Ook op 26 jan. werden in Teheran ca. 160 personen gearresteerd (o.w. acht journalisten) en in Tabriz ca 600 personen.

Op 27 jan. betoogden meer dan een miljoen mensen in Teheran — met toestemming van de militaire gouverneur --- voor de terugkeer van Khomeini en tegen de regering-Bakhtiar.

Op 28 jan. vond in Teheran opnieuw een demonstratie plaats, die aanvankelijk eveneens vreedzaam verliep. Maar toen de menigte barricades van voertuigen opwierp. openden militairen het vuur, waardoor ca, 30 mensen werden gedood.

Op 29 jan. staken betogers in Zuid-Teheran in de rosse buurt gebouwen in brand, die als symbolen van ,,westerse decadentie" werden beschouwd. Daarbij werd de commandant van de gendarmerie, generaal Taghi Latifi, uit zijn auto gesleept en mishandeld.

Op 31 jan. hield de keizerlijke garde een uitgebreide parade in de straten van Teheran, kennelijk als machtsvertoon aan de vooravond van de terugkeer van Khomeini.

Terugkeer Khomeini

Op 1 febr. keerde Ayatollah Khomeini met een chartertoestel van Air France naar Iran terug. Hij werd op het vliegveld van Teheran door een ontvangstcomité van 1000 leden

De teruggekeerde Ayatollah Khomeini begroet vanuit zijn tijdelijke hoofdkwartier in Teheran geestdriftige aanhangers.

geestdriftig begroet. Zijn eerste woorden waren: „De monarchie is voorbij". Daarna veroordeelde hij in een toespraak scherp de buitenlandse interventie in Iran. Inmiddels waren de regels van de staat van beleg in Teheran voor de eerste drie dagen van februari opgelieven, een maatregel die op 4 febr. werd verlengd op voorwaarde dat bijeenkomsten gedisciplineerd en rustig verliepen.

Vanaf het vliegveld, waarbij naar schatting een miljoen mensen was samengestroomd, trok de Ayatollah naar de grote begraafplaats Behest Zahran in het zuiden van de hoofdstad, waar Khomeini eer bewees aan de slachtoffers van de crisis.

Voorts stelde hij dat het Iraanse parlement en de regering alsmede de sjah en de vader van de sjah (de stichter van de Pahlevi-dynastie) alle „illegaal" waren. Hij waarschuwde dat hij „de monden" van Bakhtiar en zijn regering zou „sluiten", als zij bleven weigeren af te treden. Voorts zou hij de VS niet toestaan de sjah terug te brengen.

Deze noemde hij een „verrade die zijn land had verkocht en de cultuur van Iran aan kolonialisten had overgedaan". Voorts riep Khomeini het Iraanse leger op niet „uit de pas met de geschiedenis" te raken, maar zich bij het volk aan te sluiten. Hij wilde een leger dat „vrij, trots en sterk" was.

Ook in de straten van Teheran waren miljoenen mensen op de been. De orde werd gehandhaafd door e?n organisatiecomité van geestelijken en hun medewerkers, dat 60.000 vrijwilligers als „islamitische politie" had ingeschakeld.

Op 2 febr. bood premier Bakhtiar, die zich de vorige dag op de achtergrond had gehouden, aan een regering van nationale eenheid te vormen met aanhangers van Khomeini's islamitische beweging.

Maar deze verwierp dit voorstel vanuit zijn tijdelijke hoofdkwartier, een verbouwde school, nog dezelfde dag, terwijl hij zijn daar samengestroomde aanhangers opriep de stakingsacties uit te breiden en de regering ten val te brengen.

Voorts richtte hij opnieuw een oproep tot leden van het parlement, de regering en de strijdkrachten om ontslag te nemen. Bericht werd dat nog eens ruim 40 afgevaardigden van de Majlis aan die oproep gevolg gaven.

Tijdens zijn eerste persconferentie in Teheran op 3 febr. 'smorgens deelde de 78-jarige Khomeini mee dat er al een revolutionaire islamitische raad was gevormd. De namen van de raadsleden zouden spoedig bekend worden gemaakt, evenals de samenstelling van een overgangsregering. Zijn „revolutionaire beweging" had al een grondwet voor een islamitische republiek opgesteld, die aan een referendum zou worden onderworpen. Mocht dat gunstig uitvallen, dan zouden op basis van deze grondwet verkiezingen worden gehouden. Hij verzekerde minderheden dat zij onder het voorgestelde islamitische regime goed behandeld zouden worden en hij stelde dat buitenlanders vrijelijk in Iran zouden kunnen leven, „behalve degenen die partij gekozen hebben en schadelijk voor ons zijn geweest".

Op een vraag m.b.t. de Jihad (heilige oorlog) antwoordde hij: „Wij zullen pogen de problemen vreedzaam te regelen en een oplossing te vinden. Wij willen vreedzaam optreden en stellen de regering daarvan in kennis. Mocht Bakhtiar echter besluiten, behalve de hem door Groot-Brittannië en de VS verleende steun, ook troepen uit Israël het land binnen te brengen, om het volk te vernietigen, dan zullen wij de Jihad uitroepen."

In een reactie daarop verklaarde premier Bakhtiar: „Ik geloof niet dat een Jihad tegen andere moslems kan worderi verklaard. Je kunt nooit een moslem tegen een moslem opzetten. Dat is een bedreiging met broedermoord. Maar als zij bewapend zijn, zullen wij een kogel met een kogel beantwoorden." Hij voegde daaraan toe: „Ik zal geen nieuw type dictatuur toelaten dat nog erger is dan het oude systeem."

Premier Bakhtiar zei op 4 februari alsnog bereid te zijn om met Khomeini te praten om een burgeroorlog te voorkomen en diens visies en verlangens in het huidige wetgevende programma in te passen. „Met en na het vertrek van de sjah is drie vierde van de verlangens van de oppositie ingewilligd. Als de heren meewerken kunnen we ook de rest van het programma uitvoeren, maar dan wel op een constitutionele manier."

In een ander interview stelde premier Bakhtiar dat hij geen bezwaar maakte als een tegenregering optreedt als een schaduwkabinet zoals in veel democratische landen.

„Maar als de nieuw benoemde tegen-premier een chaos probeert te scheppen en de wettelijke fundamenten van de staat aantast, dan zal hij gearresteerd worden. De wetten van het land geven mij daartoe de bevoegdheid".

Eveneens op 4 febr. deelde een van Khomeini's medewerkers, Ibrahim Yazdi, mee dat de machtsoverdracht van de regering-Bakhtiar aan het voorlopige islamitische bestuur voltrokken kon worden binnen het kader van de grondwet van 1906, die niet illegaal was, maar wel „gekrenkt" en „geschonden" door de Pahlevi-dynastie.

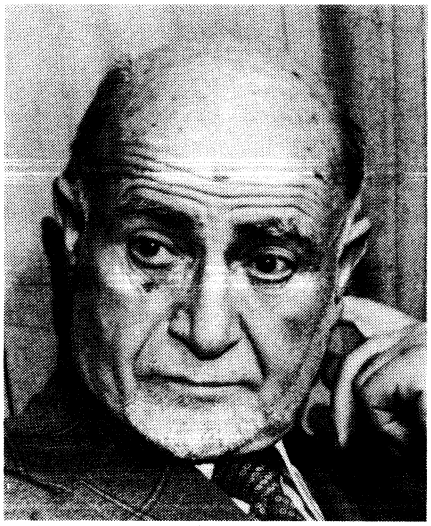
Inmiddels waren op 3 en 4 febr. in het kader van de anti-corruptiecampagne door het bureau van de militaire gouverneur van Teheran ca. 100 personen gearresteerd, o.w. Gholam Reza Kianpour (oud-minister van voorlichting en van justitie), Houshang Nahavandi (oud-minister van hoger onderwijs), Abdul Majidi (voormalig staatsminister voor planning en begroting) en Javad Sharestahi (oud-minister van transport en tot zijn aftreden op 3 febr. burgemeester van Teheran).

Op 5 febr. keurde de Majlis twee op 24 jan. door de regering-Bakhtiar ingediende wetsontwerpen goed: 1) over de ontbinding van de SAVAK en 2) over de instelling van een wettelijke procedure voor de vervolging van voormalige ministers en functionarissen.

Bazarghan premier overgangsregering

Tijdens een persconferentie maakte Ayatollah Khomeini op 5 febr. bekend dat hij de 73-jarige Mehdi Bazarghan tot premier van een voorlopige regering had benoemd en dat deze binnenkort de samenstelling van een kabinet zou bekendmaken. Khomeini verklaarde dat elk verzet tegen Bazarghan en zijn (tegen)regering „godslasterlijk" was en dat ongehoorzaamheid hard zou worden gestraft.

Hoewel Bazarghans benoeming tot premier werd begroet met massale demonstraties van steun aan de islamitische revolutionaire beweging en met hernieuwde oproepen tot het aftreden van Bakhtiar, verklaarde deze dat hij niet voor de druk van massademonstraties en geweld zou buigen. Bakhtiar zei niet gekant te zijn tegen een „tegen-regering" in de zin van een „schaduwkabinet", zolang die zich niet daadwerkelijk met de staatszaken bemoeide. Zou de aangewezen premier echter onrust stichten en „doordringen in de legale orde van het land, dan zou ik hem laten arresteren", aldus Bakh-

Mehdi Bazarghan werd in 1908 in de provincie Azerbeidsjan geboren. Hij studeerde werktuigbouwkunde in Parijs en specialiseerde zich in textieltechniek. Na leraar aan een gymnasium te zijn geweest, werd hij in 1937 lector in de thermodynamica aan de universiteit van Teheran; in 1941 volgde zijn promotie tot hoofd van de afdeling werktuigbouwkunde. In de regering-Mossadeq (vanaf 1951) werd hij benoemd tot staats-secretaris van onderwijs en vervolgens tot directeur van de nieuwe staatsoliemaatschappij NIOC.
Na de staatsgreep tegen Mossadeq (1953) wend Bazarghan gearresteerd en gedeporteerd. Na de herleving van het Nationale Front in 1961 werd hij opnieuw politiek actief en richtte hij samen met Ayatollah Taleghani de Iraanse Bevrijdingsbeweging op. Leden daarvan werden in 1962 gearresteerd. Bazarghan werd tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld, maar werd na vijf jaar op vrije voeten gesteld. In 1977 richtte hij het Iraanse comité voor de verdediging van de vrijheid en de mensenrechten op.
Hij geldt als diep religieus en is auteur van theologische geschriften. Zijn politieke opvattingen worden gematigd genoemd, maar hij acht religie en politiek volgens het beginsel van de sjiïtisch-islamitische traditie onscheidbaar.

tiar. Wel zou zijn uitlating dat de overwinnaar bij vrije verkiezingen het land moet regeren, erop kunnen wijzen dat Bakhtiar bereid was een referendum over de toekomst van Iran te aanvaarden, mits de moslem-oppositie dat in democratische sfeer organiseerde.
De benoeming van Bazarghan hield in dat de onderhandelingen tussen hem en Bakhtiar, die de voorafgaande dagen met grote intensiteit zouden zijn gevoerd, waren vastgelopen.
In sommige steden, zoals Isfahan, Shiraz en Qom, werden de openbare diensten op 7 febr. door aanhangers van Khomeini overgenomen; in Isfahan en Qom ook de politietaken.

Op 8 febr. vond in Teheran weer een demonstratie tegen premier Bakhtiar plaats, waaraan door miljoenen mensen zou zijn deelgenomen. Ook militairen van leger en luchtmacht deden mee, hoewel de stafchef van de strijdkrachten, generaal Gharabaghi, gelast had dat de strijdkrachten zich niet in de politiek mochten mengen.
Hoewel deze demonstratie vreedzaam veriiep evenals andere (w.o. betogingen ten gunste van de sjah en Bakhtiar), vielen op 8 febr. in Gorgan enkele doden, toen politie en aanhangers van de sjah pro-Khomeini-betogers aanvielen. Ook uit Harsin werden drie doden gemeld.
Kort tevoren had een groep, die Bakhtiar steunde, de vorming bekendgemaakt van de „Nationale Eenheidspartij van Iran" ter bescherming van de grondwet.
Op 9 febr. maakte Bazarghan in de universiteit van Teheran een programma voor de machtsovername bekend, dat de volgende zes punten omvatte: 1) Bakhtiar moet onmiddellijk aftreden en de macht aan Bazarghan overdragen; 2) een referendum moet worden gehouden over de door Khomeini verlangde islamitische republiek; 3) de economie van het land moet weer worden opgebouwd; 4) een constituerende vergadering moet worden benoemd; 5) er moeten parlementsverkiezingen worden gehouden; en 6) dan moet de macht worden overgedragen aan een permanente regering. Maar Bazarghan benadrukte dat hij de steun van alle bevelhebbers van de strijdkrachten nog niet had verkregen.

Machtsovername door islamitische revolutze

Op 9 febr. braken in Teheran gevechten uit tussen regeringsgetrouwe troepen enerzijds en gewapende aanhangers van Khomeini en dissidente leden van de luchtmacht anderzijds.
Terwijl de strijd voortduurde, maakte een zojuist gevormde Opperste Militaire Raad op 11 febr. 's middags bekend dat het leger in de toekomst „neutraal" zou zijn en dat alle eenheden bevel hadden gekregen naar hun kazernes terug te keren. Daarop verzekerde de stafchef, generaal Gharabaghi, Bazarghan dat hij tot samenwerking met de voorlopige islamitische regering bereid was. Meer dan 20 officieren, o.w. de bevelhebbers van de krijgsmachtonderdelen, tekenden een verklaring, waarin zij beloofden hun manschappen terug te trekken om „verscheuring van de eenheid van de natie te voorkomen".

Gewapende opstandelingen voor het gebouw van de Majlis (parlement) op 12 febr. na de machtsovername.

Bij het garnizoen van Sultanabad (ten noordoosten van Teheran), een voormalig centrum van Amerikaanse militaire adviseurs, poseren gewapende opstandelingen voor een onderste boven opgehangen Amerikaanse vlag.

Daarmee werd Bakhtiar overgelaten aan de gewapende opstandelingen. 's Avonds maakte de minister van landbouw, Kazemi, bekend, dat premier Bakhtiar was afgetreden. Na een bijeenkomst met Bazarghan diende hij officieel zijn ontslag in. Niettemin duurden de gevechten ook de volgende dag (12 febr.) nog onverminderd voort. Pas op 15 febr. keerde een zekere rust in de straten van Teheran terug.

De onderlinge strijd tussen eenheden van de strijdkrachten begon op 9 febr 's avonds, toen militairen van de Javidan-garde (een onderdeel van de keizerlijke garde) aanstoot namen aan een sympathiebetuiging aan het adres van Khomeini door een groep ongewapende luchtmachttechnici op de luchtmachtbasis Doshan Tappeh in Farahabad (op 3 km van het centrum van Teheran) De technici hadden zojuist een illegale TV-uitzending van een persconferentie van Khomeini gezien De gardisten, mogelijk in de veronderstelling dat er van een muiterij sprake was, begonnen onmiddellijk te schieten Burgers schaarden zich ondanks de avondklok aan de zijde van de luchtmachtmilitairen

De volgende morgen braken bij de basis opnieuw hevige gevechten uit, toen beide kanten versterkingen aanvoerden Maar duidelijk was dat de gardisten, die opnieuw de aanval openden op hun eigen houtje opereerden en niet de steun van het leger kregen Daarop openden de verdedigers van de basis met geweld de wapenmagazijnen en stroomde uit alle delen van Teheran hulp toe

Vervolgens breidde de strijd zich tot geheel Teheran uit, waarbij gewapende groepen andere militaire bases in de hoofdstad aanvielen Zij overvielen politiebureaus, wapenmagazijnen en zelfs een assemblagefabriek van machinegeweren, terwijl overal barricades werden opgeworpen om vrachtwagens en tanks van de keizerlijke garde tegen te houden Maar het opperbevel van het leger reageerde nauwelijks

Ook op 11 febr vachten duizenden gewapende burgers (aanhangers van Khomeini) en rebellerende militairen om belangrijke militaire installaties onder hun controle te krijgen. Bijzonder hevige gevechten vonden plaats bij de Eshratabad-basis van leger en politie in Oost-Teheran, die tenslotte door gewapende burgers werd veroverd, die grote hoeveelheden wapens buitmaakten, alvorens zij het complex in brand staken. Die dag werden in Teheran o.a. de Israelische handelsmissie geplunderd, de Egyptische ambassade aangevallen, het gebouw van Majlis bestormd en het huis van Bakhtiar platgebrand Elders in Iran had het leger zich toen reeds aan gewapende islamitische militieleden overgegeven (o a in Qom en Isfahan), terwijl in andere steden de strijd nog voortduurde

Inmiddels had de opstand alleen al in Teheran ca 500 doden en 2000 gewonden gevergd De bevelhebber van het leger, luitenant-generaal Abdel Ali Badrei, werd door zijn eigen militairen in de Lavizan-kazerne gedood. De plv commandant van de keizerlijke garde, generaal Mohammed Amin Beghlari, werd op 12 febr. dood aangetroffen, hij was doodgeschoten. De militaire gouverneur van de provincie Khuzestan, generaal Jaffarian, kwam om toen zijn helikopter bij Ahwaz werd neergeschoten

Nieuwe regering-Bazarghan

Een aantal benoemingen voor de nieuwe voorlopige regering van Mehdi Bazarghan werd op 12-13 febr. bekendgemaakt:

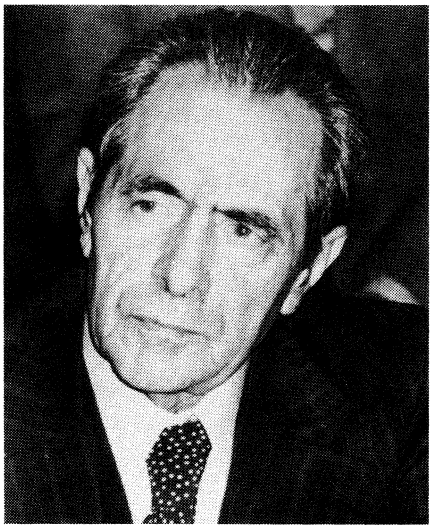
Vice-premier (regeringswoordvoerder) — Abbas Amir Entezam, vice-premaer (voor religieuze zaken) — Ibrahim Yazdi; buitenlandse zaken — Karim Sanjabi, arbeid en sociale zaken — Dariush Foruhar, binnenlandse zaken — Ahmad Sadr Haj Seyed Javadi; planning en begroting — Ali Aqbar Moinfar, huisvesting en stedelijke ontwikkeling — Mustafa Katiraii, wegen en transport — Youssef Taheri Qazvini, gezondheid — Karsm Sami; financien en economie — Ali Ardalan; staatsminister voor revolutionaire projecten — Assadollah Mosbasheri; energie — Abbas Tadj, landbouw — Ali Mohammed Izadi; handel — Reza Sodr.

Van 14-23 febr werden de volgende benoemingen bekendgemaakt

Vice-premier (voor overdraoht bestuur) — Hashem Sabaghian, defensie — schout-bij-nacht Ahmad Madani. onderwijs — Gholam Hossein Shokuhi: wetenschap en nultuur — Ali Shariat-Madari; PTT — Hassan Eslami; voorlichting, propaganda en liefdadigheid — Hassan Minachi, justitie — Assadoilah Mosbasheri Deze laatste werd als staatsminister voor revolutionaire projecten opgevolgd door Ydollah Sahabi

Entezam en Yazdi waren nauwe medewerkers van Ayatollah Khomeini. Sanjabi en Foruhar waren resp. secretaris-generaal en woordvoerder van het Nationale Front; Javadi was een vooraanstaande jurist en verdediger van de burgerrechten; Ardalan, een zwager van Bazarghan. was een hoge functionaris op het departement van financien.

Op 12 febr. benoemde Bazarghan generaal Mohammed Wali Qarani, een van ouds bekende tegenstander van de sjah, tot stafchef van de strijdkrachten i.p.v. generaal Gharabaghi en tot interim-minister van defensie. Tegelijk ontsloeg de premier generaal Rabii als opperbevelhebber van de luchtmacht (deze had zijn ontslag reeds ingediend en was gearresteerd) en benoemde hij generaal Sayed Mahdeyoun tot zijn opvolger. Maar toen deze niet in staat bleek de orde te herstellen, werd hij enkele uren na zijn benoeming ontslagen en vervangen door generaal Shapour Azarbazrin, de vroegere plaatsvervanger van Rabii.

De nieuwe stafchef, generaal Mohammed Wali Qarani.

Voortdurende strijd. Terechtstelling vier generaals

Niettegenstaande premier Bazarghan op 11 febr. de regeringsmacht overnam, duurden de gevechten in Teheran de volgende dagen voort. Gewapende revolutionairen en pro-Khomeini militairen consolideerden hun controle op strategische posities in en rond de hoofdstad. Zo veroverden zij het vliegveld (dat vervolgens werd gesloten), twee legerbases (w.o. de Lavizan-kazerne van de keizerlijke garde) en het Niavaran-paleis van de sjah. Volgelingen van de Ayatollah namen ook de hotels Hilton en Intercontinental (waar de meeste buitenlandse correspondenten verbleven) in bezit, terwijl anderen, naar oerluidt linkse revolutionairen, de universiteit bezetten.

Toen werd tevens melding gemaakt van uitingen van anarchie en van botsingen tussen concurrerende groeperingen, waarbij vooral de rechtse Mujaheddin Khalq en de linkse Cherik Feyadeen el-Khalq waren betrokken. Sommige gewapende groepen negeerden de oproepen van Bazarghan tot kalmte; zij zwierven door de straten en staken gebouwen in brand. De jacht op ,,vijanden van het volk", zoals ex-agenten van de SAVAK, in burger opererende keizerlijke gardisten en hoge functionarissen ging onverminderd voort. Onder de aangehouden hoge officieren waren generaal Mehdi Rahimi (de militaire gouverneur van Teheran), zijn plaatsvervanger generaal Mohamhed Ali Noruzi en de kort tevoren afgetreden opperbevelhebber van de luchtmacht, generaal Rabii.

Op 12 febr. en de volgende dagen richtte Ayatollah Khomeini boodschappen tot de natie.

In zijn boodschap van 12 febr. stelde Khomeini o.m.:

„1. Thans, nu het bastion van het despotisme en de onderdrukking is gevallen, moet elke daad van sabotage, plundering, brandstichting en onderdrukking worden vermeden.

Het is de plicht van de natie met de islam strijdige en onmenselijke handelingen met alle kracht te verhinderen. Diegenen, die tot zulke barbaarse handelingen hun toevlucht nemen, zijn landverraders en vijanden van de islamitische beweging.

2. Tot het moment dat de voorlopige regering de orde heeft hersteld, moet de natie voor de veiligheid van openbare centra zoals ministeries, banken en andere regerings- en andere centra zorgen — de natie mag niet toelaten dat openbare eigendommen verspild worden. (...) Sta uw vijanden niet toe anarchie en chaos te verbreiden, nu het corrupte regime is gevallen.

3. Men mag de opportunisten, die onder de dekmantel van revolutionairen het gevallen regime willen steunen en de (islamitische) beweging een slechte nam willen bezorgen, geen kans geven. De islamitische natie moet het initiatief nemen.

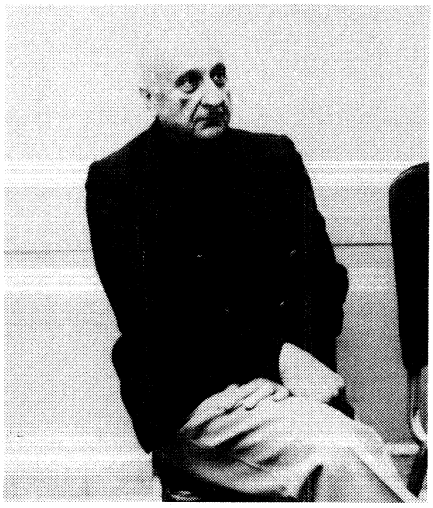
4. De door de islamitische premier benoemde ambtenaren zijn soldaten van de revolutie — U moet met hen samenwerken. Wanneer de tegenstanders van de moslems pogen hindernissen op te werpen, moet men ze tegenhouden.

5. Het is noodzakelijk dat de mensen zo spoedig mogelijk naar moskeeën en vergaderplaatsen gaan om de toespraken van de oelema's en predikers te horen. Het is de plicht van deze oelema's en predikers naar de moskeeën te gaan om het volk tot handhaving van de vrede en de vriendschap op te roepen en zo met kracht elke handeling tegen de beweging en tegen de vrede te verhinderen. Zij moeten het volk met welsprekendheid te woord staan en het oproepen chaos en vernieling te verhinderen alsmede het aan de geboden van de religie herinneren.

6. Nu de veiligheidstroepen, met inbegrip van het leger, de gendarmerie en de politie, zich bij de natie hebben aangesloten, is het publiek onder alle omstandigheden verplicht aanvallen op hen na te laten en voor hen te zorgen als voor eigen broeders. Ook is het de plicht van prominente oelema's het volk ertoe over te halen steun te bieden aan de veiligheidstroepen, die aan de controle van de islamitische regering zijn onderworpen..."

Op 14 febr. bestormden links guerrillastrijders, vnl. „Fedayeen-el-Khalq", de Amerikaanse ambassade in Teheran. Zij werden eerst opgehouden door het bewakingspersoneel, tien mariniers, terwijl functionarissen geheime documenten en codeerapparatuur vernietigden.

Daarop gelastte ambassadeur Sullivan de mariniers het vuren te staken, waarop hij en zijn staf zich tenslotte aan de overvallers overgaven. Na ca. 4 uur werden de Amerikanen door Khomeini-gezinde troepen ontzet. Diezelfde dag 's avonds werd een aanval op het radio- en TV-station in de hoofdstad afgeslagen. (Op 14 febr. werd de Amerikaanse ambassadeur in Afghanistan vermoord, zie pag. 671 /3.)

De voormalige SAVAK-chef Nematullah Nassiri tijdens zijn verblijf in een militaire gevangenis.

Inmiddels zou in Tabriz al drie dagen lang zijn gevochten tussen ,,het volk" en agenten van de SAVAK.

Bij die strijd, die mogelijk verband hield met een herleving van het separatisme in Azerbeidsjan, zouden 700 mensen zijn gedood. Uit andere steden werden lynchpartijen gemeld, die alleen al in Arbedil 33 doden vergden.

Op 15 febr. werd bericht dat de Mujeheddin en de Fedayeen in Teheran hadden ingestemd met de vorming van een gemeenschappelijk comité om ,,het gebruik van in beslag genomen wapens te coördineren en te controleren".

Diezelfde dag verklaarde een ,,buitengewoon tribunaal van de islamitische revolutie" vier generaals van het sjahbewind schuldig aan folteringen, moord, landverraad en oproer, waarna tegen hen het doodvonnis werd uitgesproken, dat onmiddellijk werd voltrokken. Deze eerste groep, waarvan de terechtstelling officieel werd bekendgemaakt, bestond uit Nematullah Nassiri (ex-chef SAVAK), Mehdi Rahimi (ex-gouverneur van Teheran), Riza Naji (ex-gouverneur Isfahan) en Manuchehr Khosrowdad (ex-commandant parachutisten).

(Voortzetting volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaektraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

HUA GUOFENG IN WEST-EUROPA

De Chinese partijleider en premier Hua Guofeng heeft van 15 okt.- 6 nov. een bezoek aan West-Europa gebracht. Hier bereisde hij achtereenvolgens Frankrijk, de Bondsrepubliek Duitsland, Engeland en Italië.
Het was de eerste maal in de geschiedenis, dat de eerste man van China een bezoek aan dit werelddeel gebracht heeft. Over de betekenis van dit bezoek schreef de correspondent in Hongkong van het *NRC/Handelsblad* op 15 okt. het volgende:

Het bezoek van de hoogste Chinese regerings- en partijleider Huo Guofeng aan vier Westeuropese landen is van de grootste betekenis, niet alleen voor de Chinese betrekkingen met de hele EG maar ook voor het Chinese binnenland.
Het is Hua's derde buitenlandse reis. In mei vorig jaar bezocht hij Noord-Korea, maar voor dat land interesseerden de meeste Chinezen zich niet aangezien daar nog volop de bizarre toestanden heersen waar de Chinezen sinds een jaar of twee van bevrijd zijn, namelijk totale geheimzinnigheid en een nog gigantischer persoonlijkheidscultus dan die van Mao in zijn hoogtijdagen.

In augustus vorig jaar reisde Hua naar Roemenië en Joego-Slavië waar hij zijn hart heeft opgehaald aan geavanceerde landbouwindustrieën en organisatievormen. Vervolgens ging hij in september naar Iran waar hij een van de laatste gasten van de ondergaande sjah was. Behalve door Khomeini is hem dit door weinigen aangerekend, maar tot zijn standing als internationaal staatsman heeft het toen zeker niet bijgedragen.
Thans brengt Hua als tweede Chinese regeringsleider een bezoek aan Frankrijk (Deng Xiaoping was daar als fungerend premier reeds in 1975, en als werkstudent in 1920).
Frankrijk is het eerste reisdoel omdat het als eerste grote Westerse land in 1964 diplomatieke betrekkingen op ambassadeursniveau met China vestigde. Engeland had China reeds in 1950 erkend maar volgde (evenals Nederland dat ook tot de eerste erkennende landen hoorde) niettemin tot 1972 de Amerikaanse anti-China diplomatie. Italië erkende China in 1970 en Duitsland volgde in 1972.
Het was Deng Xiaoping die in 1974-1975 China's grote opening naar Europa initieerde, eerst met zijn rede in de Verenigde Naties over ,,theorie van de drie werelden" volgens welke China met de ontwikkelde landen van de ,,Tweede Wereld" en de ontwikkelingslanden van de Derde Wereld een verenigd front moest vormen tegen de dominering door de supermachten, de VS en de Sowjet-Unie.
De orthodox-gaullistische minister van buitenlandse zaken Michel Jobert was de eerste die die theorie toen uitbundig prees. In 1975 bracht Deng als China's feitelijke leider een staatsbezoek aan Frankrijk, maar de economische doorbraak naar het Westen ketste toen af op het laatste wanhoopsoffensief van de maoïstische radicalen die China's deuren gesloten wilden houden
Na zijn tweede zuivering en rehabilitatie in 1976-1977 was het weer Deng die in 1978-'79 de eerste grote belangrijke reizen maakte, namelijk naar Japan in okt 1978 en naar de Verenigde Staten in febr van dit jaar
Behalve strategisch en economisch zijn dit soort reizen van enorme psychologische betekenis Van de bezoeken worden rechtstreekse televisiereportages in China uitgezonden die de Chinezen een ander beeld van het Westen zuilen geven dan het propagandadieet waarop zij tot voor kort geleefd hebben Het zal de meesten van hen vooral overtuigen van China's ontstellende onderontwikkeling en van de onafwendbare noodzaak om nu de ailergrootste ernst met modernisering te maken
Voor een man als Hua Guofeng, die tot 1972 een provinciebestuurder was en pas op 57-jarige leeftijd voor her eerst voet buiten China zette, zal deze eerste kennismaking met het Westen zijn uituerking niet missen

In de ***Financial Times*** van ***15*** okt. stond het volgende over het bezoek van Hua aan West-Europa:

Vroeger moesten de barbaren van het Westen naar het Rijk van het Midden komen om hun opwachting te maken bij de Chinese keizer. Dit was nog zo in de tijd van voorzitter Mao, maar nu zijn de Chinese leiders begonnen naar het buitenland te reizen om zich te oriënteren. En zo komt Voorzitter Hua dan met zijn ministers voor Planning en van Buitenlandse Zaken naar West-Europa.
Het eerst is Frankrijk aan de beurt. De oorzaak is misschien dat vele Chinezen, onder wie vice-premier Deng, in de jaren twintig in Frankrijk vertoefden en dat De Gaulle als eerste Westelijke leider in 1964 diplomatieke betrekkingen aanknoopte met China. Van Frankrijk gaat Hua achtereenvolgens naar de Bondsrepubliek, Engeland en Italië.
West-Europa is politiek voor de Chinezen belangrijk omdat hier vanuit het Westen een dam wordt opgeworpen tegen de Russische invloed. Op economisch en technisch gebied kan West-Europa China behoeden tegen al te grote afhankelijkheid van de Verenigde Staten en Japan.
Het belangrijkste doel van Hua's bezoek is de goede betrekkingen te consolideren zonder details te regelen. Natuurlijk zal er wel over ontspanning en de ,,Sowjet-hegemonie" gesproken worden en zullen Vietnam en Cambodja in Frankrijk onderwerpen van gesprek zijn. De reis zal ook van enig industrieel belang zijn, maar waarschijnlijk niet bedoeld om grote contracten af te sluiten.
Het in 1978 begonnen ambitieuze moderniseringsprogramma van China moest de vorige winter besnoeid worden vanwege verstoring van het economische evenwicht en tekort aan deviezen. In dit jaar zijn de Chinezen zorgvuldig gaan onderzoeken hoeveel modernisering hun economie kan absorberen en hoeveel zij kunnen betalen.
Hua bekleedt een enigszins dubbelzinnige positie: hij is leider van de partij, maar strikt genomen geen staatshoofd. De reis naar Europa maakt hij in zijn functie van premier en als zodanig zal hij in Londen, Bonn en Rome ontvangen worden. In Parijs echter zal hij door president Giscard begroet worden als staatshoofd.
De handel van Frankrijk met China blijft nog even beneden die van Engeland en ver beneden die van de Bondsrepubliek. Vorig jaar sloten China en Frankrijk een kaderovereenkomst voor een onderlinge handel van $ 13,2 mrd. Frankrijk zou o.m. twee kerncentrales leveren, de uitbreiding van een groot staalcomplex en een aluminiumfabriek.
Na een bezoek aan Bretagne om met de Franse landbouw kennis te maken zal Hua naar Bonn vertrekken. Hier is men er enigszins bezorgd voor dat de Chinese leider een te sterke anti-Sowjet-houding zal innemen op een ogenblik dat Schmidt probeert de Westduitse Ostpolitik nieuw leven in te blazen.

Hua Guofeng (l.) met de Franse president Giscard d'Estaing

Weekblad 48ste jaargang No. 2512, pag. 30959-30974

In de Bondsreyuuliek zal Hua vooral kennismaken met de zware industrie en de mijnbouw, omdat China op dit gebied in onderhandeling is met Westduitse firma's Maar naast deze grote projecten floreert ook de handel tussen de Bondsrepubliek er, China waarbij staal schepen, motorvoertuigen buizen en chemische produkten een belangrijke plaats innemen

Engeland waar Hua ook op beroek komt, heeft in China de naam duurder en trdger in het leveren te zijn dan de Bondsrepubliek Desondanks schijnen de Chinezen belangstelling te hebben voor Britse mijnbouwapparatuur en staaltechnologie

Na bijna drie weken in het noordelijke deel van West-Europa vertoefd te hebben zal Hua naar Rome gaan De Chinezen vinden de Italianen hartelijk, vriendelijk en niet te serieus Bij de grote problemen is Italie niet zo sterk betrokken; de banden van de Italiaanse communisten met de Sowjet-Unie en hun dubbelzinnige houding t.a.v. Vietnam en andere kwesties zullen misschien enige problemen scheppen. Aan de paus wil Hua geen bezoek brengen, omdat het Vaticaan nog steeds een ambassadeur in Taiwan heeft, al verblijft deze het grootste deel van de tijd in Bangladesh.

De handel van Italië met China heeft ongeveer dezelfde omvang als die van Frankrijk. Ook hierbij zijn de meeste onderhandelingen ,,bevroren". Maar er is onlangs een technische samenwerking tot stand gekomen t.a.v. bouwprojecten en binnenkort zulen de Italianen ook helpen bij de bouw en modernisering van fabrieken voor landbouwwerktuigen. Verder zijn de Chinezen geïnteresseerd in aankoop van lichte vliegtuigen en kleine oorlogsschepen.

Men moet nog afwachten hoeveel nieuwe economische banden er door Hua's bezoek zullen ontstaan. In elk geval kunnen hij en zijn gevolg van invloedrijke medewerkers met eigen ogen iets zien van de Europese industrie, cultuur en levensstijl.

Frankrijk

Van 15-21 okt. was de Chinese delegatie onder leiding van premier Hua in Frankrijk.

Op de eerste dag van het bezoek bood president Giscard d'Estaing premier Hua een officieel diner aan, waarop de laatste in zijn tafelrede de politieke betekenis van zijn bezoek aan West-Europa duidelijk maakte.

In zijn tafelrede in het Elysée viel hij vier maal achter elkaar op uiterst scherpe wijze de ,,agressieve politiek" aan van de Sowjet-Unie zonder deze uitdrukkelijk te noemen.

In Europa, Afrika en het Nabije Oosten, aldus Hua Guofeng worden ,,perfide agressie en expansie-middelen" gebruikt om verwarring te zaaien, en zich in binnenlandse zaken te mengen en landen te bezetten. In Europa bleef ,,een ernstige staat van militaire confrontatie" bestaan. Daarom moest men ook in Europa waakzaam blijven en afdoende maatregelen nemen. De versterking van de Franse defensie en het Franse streven naar een verenigd en sterk Europa is een belangrijke factor voor handhaving van de vrede, aldus Hua Guofeng.

De Chinese leider toonde daarmee dat hij zich niets had aangetrokken van de Franse waarschuwing aan hem, nog vóór zijn aankomst, dat Frankrijk en West-Europa zich niet willen laten meetrekken in een anti-Sowjet politiek en niet ten behoeve van China het tegenwicht wil spelen tegen Moskou aan de Westelijke kant.

President Giscard liet dit in zijn tafelrede nogmaals duidelijk uitkomen. Hij stelde dat veiligheid ,,onscheidbaar is van vermindering van de spanning" De Franse ontspanningspolitiek in Europa kwam zeker niet voort uit ,,berusting of luiheid" zo verdedigde de Franse president zich tegen de Chinese verwijten.

Tegelijk hield Giscard een hartstochtelijk pleidooi vooï herstel van de integriteit en onafhankelijkheid van Cambodja". Op dit punt hoopt Parijs concrete resultaten te bereiken tijdens het bezoek, Hij liet te voren al weten dat Cambodja noch door de Vietnamezen uit Hanoi noch door de Rode Khmers, die steun krijgen uit Peking, bestuurd moest worden. De ,,Chinese les" aan Vietnam was door Parijs veroordeeld en diende niet herhaald te u-orden Door goede Franse contacten in Hanoi, hoopt Giscard na zijn drie gesprekken inet Hua Guofeng, een bemiddelaarsrol te kunnen spelen

Tijdens zijn verblijf in Frankrijk voerde Hua Guofeng besprekingen met president Giscard d'Estaing en premier Barre en was hij de gast op een receptie, die de burgemeester van Parijs en politieke leider van de gaullistische partij, Jacques Chirac, te zijner ere georganiseerd had.

Op 17 juli ondertekenden vice-premier Yu Qiuli en de Franse minister van buitenlandse handel, Jean-François Deniau, een document met de titel ,,Ontwikkeling van economische betrekkingen tussen China en Frankrijk". Minister van buitenlandse zaken Huang Hua en zijn Franse collega Jean François-Poncet ondertekenden de ,,Gemeenschappelijke verklaring over het openen van consulaten en het programma van culturele uitwisseling tussen de regeringen van de Volksrepubliek China en de Franse republiek voor de jaren 1980 en 1981".

Premier Hua en de Chinese delegatie bezochten, naast Parijs, ook Rennes en Brest en namen kennis van de stand van zaken in de Franse industrie, landbouw, cultuur, wetenschap en technologie.

Op 16 okt. namen premier Hua en president Giscard deel aan een plechtigheid, waarbij een gevelsteen onthuld werd in een huis aan de Rue de Godefroy 17, nabij de Place d'Italie in het zuiden van Parijs, ter herinnering aan het feit dat dit in de jaren 1922-1924 de woonplaats was van de latere Chinese premier Zhou Enlai.

Bondsrepubliek Duitsland

Het tweede Westeuropese land, dat de hoge Chinese delegatie bezocht, was de Bondsrepubliek Duitsland, waar men zich van 21-28 okt. bevond.

Op een officieel diner in het slot Bruhl nabij Bonn op 22 okt. noemde Hua het in zijn tafelrede ,,abnormaal", dat Duitsland kunstmatig in tweeën gedeeld was. Voorts weet hij de spanningen in de wereld aan ..activiteit gericht op de wereldhegemonie", een verkapte aanval op de Sowjet-Unie.

Hua werd in Bonn ontvangen door president Karl Carstens en hij voerde in meerdere ronden besprekingen met bondskanselier Helmut Schmidt.

Op 24 okt. gaven Hua en Schmidt een gemeenschappelijke persconferentie.

Op deze persconferentie werd Hua gevraagd naar zijn oordeel over de rol van de Sowjet-Unie in de wereld. Met de Duitse regering waren echter duidelijke afspraken gemaakt, dat de Chinezen zich zoveel mogelijk zouden onthouden van uitlatingen, die een belasting konden vormen voor de goede betrekkingen tussen de Bondsrepubliek en de SU. Hua antwoordde nu het volgende: ,,Met het oog op mijn gastheer wil ik hier niet over derde landen — met name de Sowjet-Unie — praten."

Duidelijker kon het niet en alsof de tolk als een extra veligheidsklep fungeerde, liet bij in de Duitse vertaling de woorden ,,met name de Sowjet-Unie" nog weg ook, zodat Helmut Schmidt nog meer reden had om zijn gast vriendelijk toe te lachen.

Door deze omzichtigheid kreeg de persconferentie van de beide regeringsleiders bijna een komisch tintje en het gezicht van Helmut Schmidt leek af en toe uit te drukken dat hij dat ook vond. Helmut Schmidt kenschetste de gesprekken van de voorafgegane dagen als ,,intensief, veelomvattend en na verloop van tijd steeds vriendelijker".

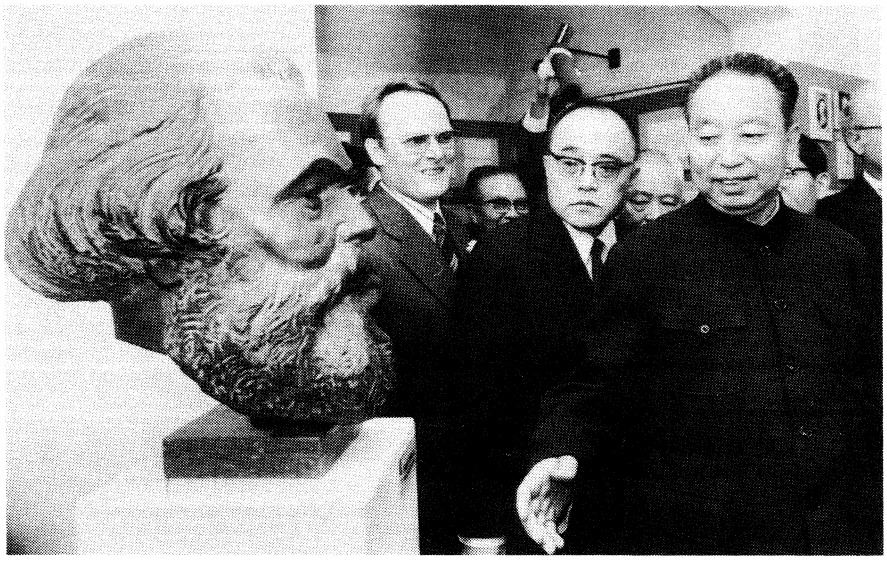
Tussen West-Duitsland en China bestaat een ,,achtenswaardige mate van gemeenschappelijkheid", aldus Schmidt en ,,wij hebben belang bij een sterk en onafhankelijk China dat mede verantwoordelijk is voor de wereldpolitiek".

Ook Hua was de vriendelijkheid zelve. Hij sprak over de ,,geweldige prestaties die het Duitse volk door hegaafdheid en vlijt heeft geleverd" en over zijn ,,persoonlijke vriendschap met Schmidt". En ook de aanwezige journalisten werden door Hua bedankt voor de bijdrage die zij hebben geleverd aan de verbetering van de Duitse-Chinese betrekkingen.

Hua Guofeng ging niet naar West-Berlijn, hoewel volgens Chinese delegatiekringen hij daar graag een kijkje over de muur had genomen. De Westduitsers vonden dit echter een wat al te pijnlijk idee en namen West-Berlijn daarom niet in het programma op. Daarnaar gevraagd zei Hua: ,,Ik respecteer het programma van onze Duitse gastheren."

Dat het nog even spannend werd tijdens de persconferentie dankte men aan Rudi Dutschke. De rebelse studentenleider uit de jaren zestig was als redacteur van een Westberlijnse krant binnengeikomen en had zich als eerste gemeld voor het stellen van een vraag. Regeringswoordvoerder Bölling sloeg hem echter consequent over en toen Dutschke luid protesteerde riep Bölling hem toe: ,,Het is hier een persconferentie en geen demonstratie".

Dutschke had Hua een vraag willen stel-

Gedurende zijn verbluf in de Bondsrepubliek bracht Hua Guofeng (r.) een bezoek aan het geboortehuis van Karl Marx in Trier. Links een buste van Marx.

len over de mensenrechten in China, maar zover kwam het niet. Vriendelijke Chinese jourrialisten stelden zulke lange en mooie vragen aan de bondskanselier dat de uitgetrokken tijd gemakkelijk door Schmidt kon worden volgepraat. Dutschke droop verongelijkt af, terwijl Schmidt antwoordde op de vraag of hij nog een speciale boodschap voor het Chinese volk had. Schmïdt praatte en praatte, voelde zelf dat het allemaal wat ridicuul dreigde te worden en hield een verhaal dat samengevat hier op neer kwam: Doe de Chinezen de groeten van het Duitse volk en van mij.

Hua bezocht in de Bondsrepubliek Bonn, Trier, Dusseldorf, Hamburg, Stuttgart en München, waarbij hij veel Westduitse industriële bedrijven en mijnbouwondernemingen bekeek.

In Trier bezocht Hua het geboortehuis van Karl Marx.

Gedurende zijn verblijf in München was Hua de gast van de Beierse minister-president en kandidaat-kanselier van de CDU/CSU-oppositie in Bonn, Franz-Josef Strauss.

In Bonn ondertekenden de ministers van buitenlandse zaken, Huang Hua en Hans Dietrich Genscher, op 24 okt. drie overeenkomsten.

De eerste overeenkomst ging over economische samenwerking. De tweede ging over culturele samenwerking en sloot activiteiten in op de gebieden van wetenschap, onderwijs. kunst, sport, nieuwsvoorziening, radio, film, televisie, taalonderwijs, boekuitgaven en de samenwerking tussen jeugd- en andere maatschappelijke organisaties.

Het laatste document, dat ondertekend werd, was een protocol. waarbij China een consulaat-generaal zal openen in Hamburg en de Bondsrepubliek één in Sjanghai.

Engeland

De derde etappe van Hua's bezoek aan West-Europa was Engeland, waar de Chinese delegatie van 28 okt.- 2 nov. vertoefde.

In Engeland hoefde premier Hua minder terughoudendheid te betrachten in zijn uitlatingen over de Sowjet-Unie, aangezien de Britse premier, mevr. Thatcher, zich in het verleden over dit onderwerp nogal onomwonden had uitgelaten.

Op het officiële diner, dat de Britse regering op **30** okt. aan premier Hua aanbood, prees de laatste mevr. Thatcher voor haai' ferme houding jegens de SU en vergeleek hij haar met Winston Churchill. De Chinees noemde de SU niet bij name, maar zijn waarschuwing: ,,de dreiging van de hegemonisten is tegen de hele wereld gericht" was duidelijk. Tegen de Britse premier zei hij ,,Net zoals Winston Churchill de bedoelingen van de nazi's aan de kaak heeft gesteld, heeft minister-president Thatcher ondubbelzinnig de bron van bet oorlogsgevaar aangewezen, en zij heeft opgeroepen om effectieve tegenmaatregelen te nemen".

Voorzitter Hua zei dat China een lange periode van vrede en veiligheid nodig heeft om het socialisme te ontwikkelen.

Hij sprak niet meer over de onvermijdelijkheid van een oorlog, maar verklaarde: ,,Een belangrijke doelstelling in onze buitenlandse politiek is het vertragen van het uitbreken van oorlog en het verzekeren van een lange vredesperiode door hegenionistische agressie en expansie te bestrijden". In die opzet is een sterk en verenigd Europa een belangrijke factor volgens Hua.

Mevrouw Thatcher verzekerde hem in even forse termen dat Groot-Brittannië de militaire balans tussen NAVO en Warschau-pact weer in evenwicht wil breng-n.

Premier Hua werd op Buckingham Palace ontvang-n door koningin Elizabeth en prins Philip, waarbij de koningin premier Hua begeleidde bij een bezichtiging aan het paleis.

In de besprekingen, die premier Hua met mevr. Thatcher voerde. was o.m. gesproken over Hongkong.

De Britse premier vroeg om Chinese hulp voor het probleem van de 200000 vluchtelingen uit China die nu jaarlijks de enclave binnenkomen Zij voerde aan dat Groot-Brittannie zijn garnizoen en marine-detachement heeft moeten versterken om de stroom in te dammen Premier Hua zegde zijn inedewerking toe, hetgeen inhoudt dat de Chinezen de provincies rond Hongkong beter zullen afsluiten

Tijdens zijn verblijf in Engeland bezocht Hua verder nog Derby, waar hij o.m. de machinefabriek van Rolls Royce bekeek, en Oxford, terwijl hij op 1 nov. een krans legde bij het grafmonument van Karl Marx op de begraafplaats Highgate. Eveneens op 1 nov. werden overeenkomsten ondertekend, één over

Hua Guofeng na het leggen van een krans bij het graf van Karl Marx in het Londense Highgate.

culturele samenwerking en een luchtvaartovereenkomst.
'In de laatste overeenkomst zijn Engeland en China het eens geworden over lijnvluchten tussen Londen en Peking m.i.v. 1 april volgend jaar. Ook komen er luchtverbindingen tussen Hongkong en een aantal steden in de Volksrepubliek China, o.a. Sjanghai en Kanton.

Italië

Met een bezoek aan Italië van 3-6 nov. heeft premier Hua zijn reis door West-Europa afgesloten.
Gedurende zijn verblijf in Italië bracht de Chinese minister van buitenlandse zaken, Huang Hua, een bezoek aan de republiek San Marino.

Premier Hua werd ontvangen door president Alessandro Pertini en hij voerde twee ronden van besprekingen met de Italiaanse ministerpresident Francesco Cossiga.

In deze besprekingen merkte premier Hua o.m. op, dat de volken van China en Italië de vrede zeer hoog schatten, maar dat de hegemonisten conflicten uitgelokt en opschudding veroorzaakt hebben in vele gebieden van de Atlantische tot de Indische en Stille Oceaan. In feite was ook Europa niet bijzonder rustig. In de ernstige militaire confrontatie was het evenwicht van de krachten bezig te verschuiven in het nadeel van de zaak van de vrede.

Naar het oordeel van de Chinese premier waren een sterk en verenigd Europa en een krachtig China belangrijke factoren om de wereldvrede te garanderen.
De minister-presidenten Hua en Cossiaa ondertekende twee intentieverklaringen over samenwerking op de gebieden van economie. handel. cultuur en technologie

Op 4 nov. bracht Hua een bezoek aan Venetië, waar hij door de burgemeester werd welkom geheten als degene, die een ,,tegenbezoek" bracht voor de reis van Masco Polo vanuit Venetië naar China in de dertiende eeuw.

Minister Hua brengt verslag uit in Belgrado en Boekarest

Terwijl premier Hua Guofeng op 6 nov. terugvloog naar China heeft minister van buitenlandse zaken Huang Hua aansluitend aan de reis door West-Europa officiële bezoeken gebracht aan Joego-Slavië en Roemenië om daar van de Westeuropese reis verslag uit te brengen. Minister Huang was in Belgrado tot 9 nov. en zijn bezoek aan Boekarest duurde van 10-13 nov.

In Joego-Slavië werd Huang op 8 nov. ontvangen door president Tito.

Verder voerde hij hier besprekingen met minister Josip Vrhovec van buitenlandse zaken.

In Roemenië sprak Huang met president Ceausescu en minister Andrei van buitenlandse zaken. (Beijing Review, *NRC/H'blad,* Le Monde, FAZ, NZZ, The Guardian, The *Financial Times*)

In Venetië maakte Hua Guofeng een tocht over het Canal Grande.

WEST-EUROPA

EG

FINANCIËLE HULP ONTWIKKELINGSLANDEN

De negen ministers voor ontwikkelingssamenwerking zijn op 23 okt. in Luxemburg in principe akkoord gegaan met de financiële hulp die de Gemeenschap in 1979 aan niet met de Gemeenschap geassocieerde ontwikkelingslanden wil geven.
Het totale bedrag omvat 110 mln rekeneenheden waarvan het grootste deel bestemd is voor Aziatische landen. Van die Aziatische landen zijn India (een kunstmestproject), Indonesië (landbouwverbetering), Bangla Desh (graanopslag) en Pakistan (uitbreiding veestapel) de landen die het meest ontvangen.
Ongeveer 20% gaat naar Latijns-Amerikaanse landen en daar zijn de voornaamste ontvangers Haïti, (wegenproject), Honduras (een drinkwaterproject) en Peru (bosbouw). Zeven procent van de hulp gaat naar de twee Afrikaanse landen die niet onder het Lomé-akkoord vallen, namelijk Angola (een vissersvlootproject) en Mozambique (bestrijding veeziekten en uitbreiding van de haven van Beira).

Over die laatste twee landen had de Duitse delegatie overigens nog wat op te merken. Van Duitse kant zag men de noodzaak van de hulp aan Angola en Mozambiaue niet zo sterk in ,,omdat ze lid kunnen worden van de EG-ACP-overeenkomst". De Nederlandse minister De Koning, merkte in de Raad op dat als beide landen in de toekomst toetreden tot de Lomé-overeenkomst, het geld dat nu naar die landen gaat, voortaan ten goede zou moeten komen aan niet met de EG geassocieerde ontwikkelingslanden.

De hulp aan niet geassocieerden (een zaak waar Nederland en het Verenigd Koninkrijk altijd aandacht voor gevraagd hebben) is, aldus bleek uit een overzicht van Europees commissaris Claude Cheysson, in de loop van de jaren toch steeds opgetrokken, in 1976 omvatte die hulp 20 mln rekeneenheden, in 1977 was het 45 mln rekeneenheden, in 1978 zo'n 61 mln rekeneenheden en dus nu 110 mln.
De hulp voor 1979 is overigens nog niet geheel rond. Behalve de Duitse opmerkingen over de hulp aan Mozambique en Angola bestaan er ook nog Franse bezwaren tegen voorge-

stelde projecten in Indonesië (een project van 3 mln rekeneenheden betrekking hebbend op ontwikkeling van cultures) en voorts in India, Pakistan, Birma. Noord-Jemen, Sri Lanka, Nicaragua en Midden-Amerika. Als de hulp voor 1979 tenslotte definitief vastgesteld zal zijn (in het comité van permanente vertegenwoordigers wordt er verder over gesproken), zal er voor dit jaar voor Azië 74,90 mln rekeneenheden uitgetrokken zijn, voor Latijns-Amerika 19,30 mln rekeneenheden en voor de twee Afrikaanse landen 6,80 mln rekeneenheden.

Vanaf het jaar 1976 zal de hulp voor Azië dan gestegen zijn van 18 mln, via 34,80 mln en 45,40 mln naar 74,90 mln. Voor Latijns-Amerika stegrn de bedragen van 2 mln, via 10 mln en 14 mln naar 19,30 mln.

Europees commissaris Cheysson heeft een poging gedaan om in de Raad een discussie op gang te krijgen over ern algeheel Europees ontwikkelingsbeleid voor de komende drie jaar, waarin naar zijn mening voedselhulp, hulp aan niet geassocieerden plus de hulp aan de Lomélanden tegelijk bezien zou moeten worden. Minister De Koning heeft in dat debat opgemerkt dat men dan eigenlijk een strategie voor vijf jaar zou moeten ontwerpen om ,,gelijk op te lopen" met de duur van de Lomé-conventie.

Hoe dan ook, commissaris Cheysson, die stelde dat dit jaar het totale bedrag dat de Gemeenschap aan ontwikkelingshulp verstrekt 1379 mln rekeneenheden is, vond het noodzakelijk, dat bedrag in 1980 te laten klimmen tot 1629 mln rekeneenheden. In 1981 zou het naar zijn mening dan 2562 mln rekeneenheden moeten zijn om in 1982 te klimmen tot 2791 mln. Deze bedragen zouden overeenkomen, aldus Cheysson, met de trend van de afgelopen jaren. Overigens vond Cheysson het nog niet erg zinvol om al afspraken te maken omdat, zoals hij zei, de ministers van Financiën EG-plannen voor ontwikkelingshulp ,,altijd in de kiem smoren". Een voorbeeld daarvan is de door de Commissie voorgestelde ontwikkelingshulp aan niet geassocieerden voor 1980. De Commissie had daarvoor op het budget ingeschreven een bedrag van 140 mln. De budgetraad bracht het terug tot 110 mln, maar het Europese Parlement bracht het op 200 mln rekeneenheden. Het uiteindelijke gevecht tussen Raad en Parlement over het budget voor 1980 moet nog plaatsvinden. Minister De Koning zei in Luxemburg overigens best akkoord te zijn met 140 mln rekeneenheden. Nederland vindt zelfs dat er wel 180 mln uit de bus zou mogen komen, aldus de bewindsman.

Een debat over de voedselhulp is in de Raad volkomen gestrand op een tegenstelling tussen enerzijds Frankrijk en Italië en anderzijds het Verenigd Koninkrijk. Frankrijk, bijgevallen door Italië, stelde dat die voedselhulp in eerste instantie verstrekt moet worden uit de landbouwoverschotten van de Gemeenschap. De Britse stelling daarentegen was dat zulk voedsel het best aangekocht kan wordnn in de desbetreffende regio omdat dan ,,twee vliegen in één klap worden geslagen". Het noodlijdende land krijgt voedsel en de omringende landen die het leveren kunnnn worden gestimuleerd in hun economie. (Europa van Morgen)

ECONOMISCH VERSLAG 1970-1980

De Europese Commissie heeft op 17 okt. twee teksten aangenomen over de economische toestand in de Gemeenschap.

Het economisch overzicht 1970-1980 wordt nu ingediend bij de Raad van Ministers, het Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

De tekst is een voorstel dat door de Raad moet worden aangenomen, na advies van het Parlement en het Economisch en Sociaal Comité.

Dit verslag bevat economische prognoses, oogmerken en richtsnoeren voor het beleid voor 1980.

De tweede tekst, het ,,Economisch jaaroverzicht 1979-1980" bevat een aanvullende analyse op het verslag. Het verslag gaat hoofdzakelijk over het beleid dat de Gemeenschap in 1980 moet voeren om het hoofd te bieden aan de ongunstige wending in de internationale economische situatie.

Het verslag gaat hoofdzakelijk over het beleid, dat de Gemeenschap in 1980 moet voeren om het hoofd te bieden aan de ongunstige wending in de internationale economische situatie

De Gemeenschap streeft naar een aanhoudende volumegroei van het bruto binnenlands produkt (BBP) in 1980 van ongeveer tweeeneenhalf tot dne percent in de meeste lidstaten Rekening houdend met de vermoedelijke geringere groeicijfers van andere lidstaten, betekent dit voor de Gemeenschap een gemiddelde groei van ongeveer twee percent Ter vergelijking dient, dat zowel voor 1978 als 1979 een groei van iets meer dan drie percent is bereikt, of nu wordt verwacht Het jaar-inflatiepercentage zal in 1979 en 1980 onvermijdelijk stijgen tot ongeveer negen percent Het laagste punt werd in 1978 bereikt met Leven percent Het gaat er nu om de tijdelijke stijging van het inflatietempo te beperken tot twee percent-punten ei1 in 1980 te komen tot een omslag van de tendens

De lopende rekening van de betalingsbalans van de Gemeenschap verslechtert Voor 1979 en 1980 zullen de tekorten vermoedelijk oplopen tot 8,9 à 14,4 miljoen gulden in vergelijking met het aanzienlijke overschot van 38 6 miljoen gulden in 1978

Deze verslechtering van de betalingsbalans moet, volgens de Commissie, voorlopig worden aanvaard in verband met de zeer slechte positie van een aantal lidstaten en al.; erkenning van de onbetwistbare prioriteit die moet worden gegeven aan de versterking van het energiebeleid ter vermindering van de afhankelijkheid van ingevoerde olie.

Om dit alles te bereiken is een drieledig gemeenschapcbeleid nodig

- in een eerste fase moet de inkomensgroei zo worden beheerst dat de consumenten de gestegen energiekosten kunnen opvangen en secundaire inflatie-verhogende effecten moeten worden vermeden, daarnaast moet een stringent monetair beleid worden gevoerd, de begrotingspolitiek in deze fase zou slechts een zeer beperkte compensatie moeten bieden voor de gevolgen van ae verhoogde olieprijzen,

- indien en zodra bepaalde positieve resultaten zijn verkregen rond de Inflatie zal het beleid in de loop van 1980 kunnen worden omgebogen naar een actievere stimulering, met name indien zou blijken dat het groeitempo van investeringen en consumptie aanmerkelijk terugloopt,

- het energiebeleid moet in al zijn aspecten worden versterkt
(Europa van Morgen)

LOME-IJ ONDERTEKEND

Op 31 okt. is in de hoofdstad van Togo, Lomé, het vierde associatie-akkoord ondertekend tussen de EG en 57 Derde-Wereldlanden (vor. ber. pag. 359/3).

Op 1 maart 1979 zal het akkoord van kracht worden. Het eerste akkoord trad in werking op 1 juni 1964. het kreeg de naam van de stad van de ondertekening, Yaounde. Dit akkoord had tot doel de handelsrelaties tussen de toen nog 6 landen van de EG met een aantal pas onafhankelijk geworden jonge Afrikaanse staten te versterken. En ook hield dit akkoord in dat uit een Europees Ontwikkelings Fonds geld beschikbaar zou komen voor de versterking van de economie van de onafhankelijk geworden staten.

Na Yaounde-I volgde op 1 jan. 1971 Yaounde-II. Nadat in 1973 de Gemeenschap was uitgebreid met drie nieuwe lidstaten, trad op 1 april 1976 een derde akkoord in werking, waarbij toen ook Derde-Wereldlanden waren aangesloten die voorheen uit Londen werden bestuurd. Intussen is men gaan spreken van

ACP-landen, dat zijn thans 57 landen uit Afrika, het Caraibisch gebied en de Pacific, die de nieuwe associatieovereenkomst met de EG zijn aangegaan.

De inhoud van dit vierde akkoord is veel breder dan die van het eerste; elk volgend associatieakkoord heeft namelijk voldaan aan een serie nieuwe verlangens van de ACP-landen. Toch is er bij de totstandkoming van het akkoord bij de ACP-landen veel irritatie ontstaan; oorzaak daarvan was dat de ACP-groep de hoop koesterde dat het nieuwe akkoord de samenwerking met de Gemeenschap aanzienlijk zou versterken, en dat er met name aanzienlijk meer geld beschikbaar zou komen uit het Europees Ontwikkeling~Fonds. Dat laatste is niet gebeurd; de ACP-landen beweren zelfs dat de ontwikkelingshulp die zij in de komende vijf jaren van de Gemeenschap zullen ontvangen geringer in omvang is dan die welke zij de afgelopen vier jaren kregen.

De cijfers geven het volgende beeld te zien

Lome-I voorzag in een totale hulpverlening (giften, garanties, leningen) van f 9531 miljoen gulden (ofwel 3466 miljoen rekeneenheden a f 2,75) De looptijd van het associatieverdrag was toen 4 jaar Lomé-I1 heeft een looptijd van 5 jaar, het totale hulpbedrag bedraagt f 15 419 mln, omgerekend voor 4 jaar f 12 335 miljoen Dat is op papier heel wat meer dan het bedrag van Lome-I Maar de ACP-landen wijzen erop dat de waardevermindering van het Europese geld in de afgelopen 4 jaar 38,6 percent is geweest Past men een correctie toe op het bedrag van Lome-I, dan zou men in 1976 een hulpbedrag van f 13 211 miljoen hebben ontvangen, en dat is f 876 mln meer dan de Gemeenschap de komende 4 jaar heeft toegezegd Bovendien toen Lome-I werd afgesloten moesten 46 ACP-landen het hulpbedrag onderling verdelen, nu zijn het intussen 57 landen geworden

Van het nu toegezegde bedrag voor ontwikkelingshulp wordt ongeveer 80 percent gegeven als giften, de rest in de vorm van goedkope leningen, voor een deel zelfs renteloos

Stabex

Naast de teleurstelling over de ontwikkelingshulp was er anderzijds tevredenheid over enkele andere bepalingen van het nieuwe akkoord. Een heel belangrijk onderdeel van het associatieverdrag is de zogeheten Stabex-regeling, een in Lomé-I al bestaand element, waarvan de naam is afgeleid van stabilisering van de export.

Voor de meeste ACP-landen is de export van landbouwprodukteii van levensbelang. Zij hebben dan ook veel te lijden van de vaak hevige prijsschommelingen op de wereldmarkt voor landbouwprodukten. Vastgelegd in het nu afgesloten akkoord is. dat een land dat voor ten minste 6,5% van zijn export afhankelijk is van één landbouwprodukt een schadevergoeding krijgt als de exportopbrengst van dat produkt met ten minste 6.5% daalt In het vorige akkoord maren beide percentages 7,5 Voor de 46 armste landen van de ACP-groep geldt overigens nog een gunstiger regeling voor die landen zijn beide percentages 2 geworden; tot nu toe was het 2,5.

De 35 allerarmste landen krijgen die schadevergoeding in de vorm van giften, de overige als renteloze leningen Voor de komende vijf jaren zal een bedrag van ruim f 1,5 mrd voor die schadeloosstelling worden gereserveerd. In de afgelopen vier jaren was dat iets meer dan f 1 mrd

Nog een belangrijke verbetering in het nieuwe akkoord is dat het aantal landbouwprodukten waarvoor die regeling geldt is uitgebreid van 34 tot 44 produkten. Dat wil zeggen dat bijna alle landbouwprodukten er nu onder vallen

Mineralen

De ACP-landen hadden een soortgelijke regeling willen hebben voor mineralen, geen wonder als men weet dat Zambia's export voor 91 percent uit koper bestaat, en die van Guinee voor 90 percent uit bauxiet De Europese Gemeenschap heeft opneming van mineralen in de stabexregeling niet aangedurfd: ijzererts staat thans op de lijst, maar zal worden afgevoerd Het argument van de Gemeenschap is dat de handel in mineralen een geheel ander karakter heeft dan de handel in landbouwprodukten, zodat er een andersoortige regeling moet komen als garantie voor rle exportopbrengsten Voor 8 mineralen is nu de volgende regeling getroffen (een heel nieuw element in Lome-I1)

Als de export van een land voor 15% of meer afhankelijk is van een van deze mineralen, ais de produktie of de exportwaarde van dat mineraal met 10 percent of meer daalt, dan springt de Europese Gemeenschap bi] Voor de armste landen komt er al hulp opdagen als de schade 10 percent bedraagt De oorzaak van de schade kan zijn een natuurramp, een politiek conflict of een instorting van de wereldprijs De hulpverlening die dan op gang komt moet tot doel hebben de produktiecapaciteit of de exportcapaciteit van dat mineraal op peil te houden Dat kan in de vorm van b v investerirrigshulp in een ijzerertsmijn om te voorkomen dat de noodzakelijke vernieuwingen en het onderhoud van de mijn niet zal plaatsvinden.

Handel

Vanaf het eerste associatieverdrag (Yaounde-I) heeft de handel tussen de Gemeenschap en de verdragspartners een grote rol gespeeld. In de afgelopen jaren was de situatie al zo dat de ACP-landen 99,5 percent van hun exportprodukten vrij konden afzetten op de EG-markt

Veel ruimte voor verdere tegemoetkomingen op dit terrein was er dus niet maar in het nieuwe verdrag zijn toch nog mogelijkheden gevonden om enkele ACP-landen aan wat meer export te helpen Zo kan Botswana meer rundvlees op de Europese markt brengen, Senegal wat tomaten, de Kaapverdische eilanden wat uien en:

Mijnbouw

De Gemeenschap is met de ACP-landen ook overeengekomen dat het — in dit geval voor beide partijen — nuttig kan zijn pogingen te doen de mijnbouw in de ACP-landen een stimulans te geven. In de afgelopen 10 jaar is in die mijnbouw heel weinig geïnvesteerd. ook niet door het westerse bedrijfsleven. De situatie op de grondstoffenmarkt is nu zodanig geworden dat de ontwikkeling van de mijnbouw gewenst wordt, vandaar dat de Gemeenschap heeft aangeboden kapitaal en technologische kennis beschikbaar te stellen. Gedacht wordt met name aan rentesubsidies op leningen die de ACP-landen kunnen opnemen bij de Europese Investerings Bank. Die bank heeft bovendien het groene licht gekregen om extra acties in de ACP-landen op gang te brengen ten behoeve van de mijnbouw tot een bedrag van f 550 mln.

Vastgelegd is ook dat investeringen door particuliere bedrijven uit de Gemeenschapslanden in de ACP-landen zal worden bevorderd. Heel concreet is deze paragraaf niet, behalve dan dat men een gunstige invloed verwacht van de toezegging van de ACP-landen dat investeringen uit alle EG-landen gelijkelijk zullen worden benaderd. En verder is besloten een studie uit te voeren die moet aanduiden op welke manier men financiële middelen bijeen kan brengen voor de ontwikkeling van de industrie in de ACP-landen. Die studie moet over negen maanden zijn voltooid.

Aangedrongen wordt ook op regionale samenwerking tussen de ACP-landen, in die zin dat geprobeerd moet worden in grensgebieden gemeenschappelijke projecten uit te voeren tot verbetering van de infrastructuur. Ook samenwerking tussen ACP-landen bij de bevordering van de export en de afzet van produkten op de thuismarkt zal worden aangemoedigd. Voor dat project is f 110 mln gereserveerd.

Voor het eerst is in een associatieverdrag met de ACP-groep ook een paragraaf opgenomen over de positie van gastarbeiders. Inwoners van de ACP-landen die rechtmatig verblijf houden in een land van de Gemeenschap hebben straks het recht op dezelfde arbeidsomstandig-

heden, het zelfde loon en de zelfde sociale voorzieningen als de onderdanen van het betrokken EG-land.

Rede commissaris *Cheysson*

De EG-commissaris voor ontwikkelingssamenwerking, Claude Cheysson, heeft ter gelegenheid van de ondertekening van het Lomé-II-verdrag in Togo verklaard dat het eerste akkoord van Lomé uitgegroeid is tot een beleid waarbij de genomen besluiten onmiddellijke, specifieke en praktische gevolgen hebben voor miljoenen mensen over de gehele wereld.

Hij zei dat de ervaringen van de voorbije 4½ jaar hebben laten zien wat er fundamenteel was aan de overeenkomst en tegelijkertijd wat er niet aan klopte en wat er was vergeten.

Cheysson zei dat het uiteindelijke doel van de gemeenschappelijke acties was de mens te dienen: de activiteiten bestaan alleen voor hem en door hem. De mens, waar hij ook is. heeft recht op respect voor zijn waardigheid en zijn persoonlijkheid; hij beeft recht op leven en op hoop. De mensenrechten kunnen niet worden teruggebracht tot burgerlijke en politieke rechten alleen, maar omvatten ook economische, sociale en culturele rechten.

Misschien had dit, aldus Cheysson, in de conventie moeten staan, maar belangrijker is het dat dit duidelijk en formeel wordt uitgesproken in de ACP-landen, in Europa en bij allen die in Lomé bijeen zijn geweest voor de ondertekening van de tweede conventie. (Europa van Morgen)

NEDERLAND

KRITIEK PARTIJVOORZITTER PVDA OP TK-FRACTIE

In het PvdA-opinieblad Roos *in* de Vuist van 22 okt. heeft Max van den Berg, de voorzitter van de partij, een stuk gepubliceerd, waarin hij o.m. n.a.v. het verloop van de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer kritiek levert op de PvdA-TK-fractie. In een interview met het weekblad Vrij *Nederland* gaf Van den Berg een toelichting op dit artikel.

Van den Berg verweet de fractie het ontbreken van een socialistisch alternatief voor de huidige economische situatie en hij schreef nadrukkelijk, dat de fractie een ander matigingsbeleid moet voeren ,,Geen verhaal over matigen mits, maar loonmatiging als onderdeel van een anti-Kapitalistisch pakket van planning en ordening, arbeidsmarktbeleid en inkomensbeleid"

In de toelichting in Vrij Nederland zei Van den Berg, dat de fractie te snel op oude stellingen is teruggetrokken Daarnaast was zijn kritiek, dat de algemene beschouwingen ,,geen helder en inspirerend beleid voor de aanhang hebben opgeleverd"

Van den Berg trekt *kritiek in; partijbestuur* laakt Van den *Berg*

Op 24 okt heeft Van den Berg zijn kritiek ingetrokken In een samen met TK-fractievoorzitter Den Uyl uitgegeven verklaring zei Van den Berg de publikatie van het artikel en het interview met *Vrij Nederland* te betreuren Van den Berg ontkende, dat hij de bedoeling had gehad ,,de fractie in gebreke te stellen" en hij benadrukte, dat de verklaring ook niet gezien moest worden als een ,,oorlogsverklaring".

Volgens de verklaring was het hem te doen geweest om een ,,injectie aan de partij".

Den Uyl bewoog Van den Berg voor de fract~evergaderingte verklaren zijn artikel te betreuren Formeel werd als argument aangegeven, dat de fractie er niet van te voren in was gekend en nat er ook geen overleg u-as geweest

Heel sterk speelt echter mee, dat Van den Berg de koers van de fractie doorkruist en zo in een duidelijk conflict met Den Uyl en de fractie raakt Volgens een fractielid is er nu een ,,behoorlijke spanning" tussen de fractievoorzitter en de partijvoorzitter

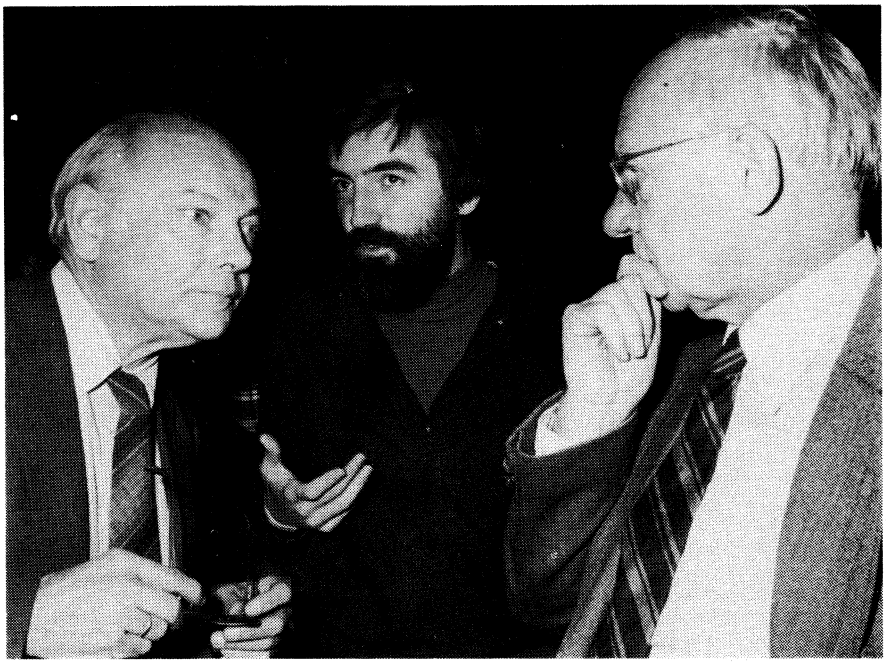
In de fractievergadering is — zoals een fractielid aangaf — een ,,pittige discussie" over het optreden van Van den Berg gevoerd Vrij algemeen werd het optreden van de partijvoorzitter afgekeurd

Het bestuur van de PvdA gaf op 29 okt. een verklaring uit, waarin in zeer afkeurrnde zin gesproken werd over de uitlatingen van Max van den Berg. Het partijbestuur. dat niet van te voren op de hoogte was van de plannen van de partijvoorzitter wil voorkomen, dat deze nogmaals zonder ruggespraak gewichtige politieke uitspraken lanceert

Partijraad PvdA fractie- en partijvoorzitter op een *lijn*

In Amsterdam werd op 10 nov. een partijraad van de PvdA gehouden. Hie bleek, dat fractievoorzitter Den Uyl en partijvoorzitter Van den Berg hun toespraken tot de partijraad van te voren vergeleken hadden en dat zij nu weer op één lijn uitkwamen Reiden stelden, dat de PvdA moet gaan proberen het socialistische alternatief voor het door de regering gevoerde sociaal-economische beleid scherper te omlijnen, maar de partij zal daartoe niet verder naar links opschuiven Dat zou alleen maar het CDA in de kaart spelen en die groepering moet, evenals de VVD. voorlopig worden bestreden Op het verkiezingscongres in 1981 moet dan worden bekeken hoe en met wie de PvdA de verkiezingen ingaat.

Wel uitte Den Uyl nog op indirecte wijze kritiek op Van den Berg door te zeggen: ,.Ik heb er bezwaar tegen dat het lijkt of de kamerfractie wakker geschud moest worden. Ik heb wel enig recht van spre-

Overleg tussen, v i n r , Joop den Uyl, Max van den Berg en Arine Vondeling

ken. Ik ben vanaf '51 bezig te proberen na te denken over het beheersbaar maken van de economie als geheel. Dat is erg moeilijk, wij hebben een economie die sterk afhankelijk is van andere landen. Om dan eventjes te komen aanzetten met een analyse van wie God is en wie de duivel en om eventjes te doen alsof je de instrumenten om het allemaal aan te pakken uit je mouw kunt schudden... neen, zo makkelijk is dat niet."
Daarnaast verklaarde Den Uyl zich bereid de uitdaging van Van den Berg ,,op te pakken en onze beleidsvisie scherper te omlijnen".
Van zijn Kant betreurae Van aen Berg zijn onzorgvuldigheid, maar hij zei ook: ,,Natuurlijk zijn er de klippen van de bureaucratie en de internationale afhankelijkheid. Maar smalle marges zijn er niet om in te berusten, maar om met fantasie en ervaring de beperkte ruimte van de democratie te vergroten".

Besluiten partijraad

De partijraad ging akkoord met de koersaanduiding, zoals die was geformuleerd door Den Uyl en Van den Berg.
Kritiek had de partijraad wel, o.m. op het fractiebeleid m.b.t. de voorgenomen modernisering van kernwapens in West-Europa, dat volgens de partijraad onvoldoende afwijzend was.
Ook de sociaal-economische opstelling van de fractie werd door nogal wat afgevaardigden beoordeeld als te zeer op de matigingslijn en te weinig op een sturings- en ordeningseconomie gericht. Fractievoorzitter Den Uyl en internationaal secretaris Van Traa wisten met krachtige pleidooien te voorkomen, dat afwijzende moties werden aanvaard.

Met 62 tegen 53 stemmen verwierp de partijraad een motie van de Amsterdamse delegatie die strikte naleving van het beginselprogramma Voorwaarts en het volgen van de lijn van het Interkerkelijk vredesberaad vroeg en vond dat fractie en partijbestuur niet voldoende actie hadden gevoerd tegen de stationering van de nieuwe ,,kruisraketten" in Nederland en voor het afstoten van alle nucleaire taken door de Nederlandse strijdmacht.
In plaats van deze kritische motie nam de partijraad een door het partijbestuur zelf op het laatste moment ingediende tekst aan. Deze stelt wel dat de NAVO-plannen ter invoering van 572 Pershing 11-raketten en kruisraketten ,,resoluut moeten worden afgewezen" en wijst de Russische SS-20 raketten eveneens af, maar de door de Kamerfractie voorgestelde terugdringing van de Nederlandse nucleaire taken tot een of twee wordt daarin als ,,een stap naar totale afstoting", beschouwd waar het uiteindelijk wel naar toe moet.
De partijraad nam verder een beslissing in de langslepende kwestie van het Fonds bijzondere activiteiten, waarin betaalde volksvertegenwoordigers en bestuurders van de partij een bepaalde bijdrage moeten storten. Eerder had de partijraad wanbetalers van deze nu nog op twee procent van het bruto politiek inkomen gestelde bijdrage vervallen-verklaring van het lidmaatschap in het vooruitzicht gesteld.
Een in juni aangenomen motie van die strekking heeft het partijbestuur tot dusver niet willen uitvoeren. In het aangenomen hernieuwde voorstel van het bestuur wordt een indirecte sanctie voorgesteld. namelijk bekendmaking van niet-betaling aan de plaatselijke afdeling waaronder een niet-betaler valt. Voor volksvertegenwoordigers zou dat een onverkiesbare plaats bij volgende verkiezingen kunnen opleveren. Voor benoemde bestuurders (commissarissen der Koningin, burgemeesters, minister?. e d) zou dat echter niet opgaan.
De partijraad nam dan ook, ondanks verzet van penningmeester Ouwerkerk, een voorstel van Zuid-Holland en Rotterdam aan om toch een royement als straf mogelijk te maken. Het partijbestuur heeft niet duidelijk gemaakt of het zich daar nu bij neerlegt.
De partijraad voerde verder een voorstel van de agenda af dat herhaling wilde voorkomen van de problemen die de PvdA had met het onderbrengen van landelijke kopstukken en specialisten op een bepaald terrein bij de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer. Het voorstel wilde het systeem van regionale kandidaatstelling bijsturen, door. naast de landelijke lijsttrekker, een kopgroep van nog vier landelijke kandidaten in het leven te roepen.
De partij zou in die gedachte voor zijn presentatie minder sterk van één figuur afhankelijk zijn De partijraad vond echter dat. het plan, dat nog niet in de afdelingen besproken is, pas in februari kan worden behandeld. Volgens partijsecretaris Van Velzen is tijdige inpassing in de reglementen van het plan vóór de komende Kamerverkiezingen daardoor praktisch niet meer mogelijk.
De partijraad nam ten slotte een motie aan die zich verzette tegen onomkeerbare kernenergie-ontwikkelingen over de grenzen met West-Duitsland en België.
Om de achterban daadwerkelijk te betrekken bij de meningsvorming binnen de PvdA zijn vier discussienota's naar de afdelingen gezonden. De onderwerpen daarvan zijn: Vrede en veiligheid, Emancipatie, Economie en Maatschappelijke strategie. Geprobeerd zal worden de opvattingen van de leden daarvoor te inventariseren (onder andere met behulp van sociologen en politicologen van de Groningse universiteit), zonder dat er echt gestemd wordt door de leden. (NRC/Handblad, Roos in de Vuist, Trouw, De Volkskrant)

(Vor. ber. pag. 731/1 e.v.)

SPANJE

ANDALUSISCHE PARLEMENTARIËRS ONTWERPEN AUTONOMIESTATUUT

Op 15 augustus zijn Andalusische parlementariërs, behorende tot de regeringspartij UCD, de PSOE, de PCE en de PSA, de Andalusische Socialisten, in Sevilla het eens geworden over het ontwerp-autonomiestatuut voor Andalusië, de grootste Spaanse regio die meerdere provincies omvat en het gehele zuiden van Spanje beslaat.
In tegenstelling tot de statuten voor Baskenland en Catalonië (pag. 710 e.v.) spreekt het ontwerp niet van een ,,natie", maar van de autonome Andalusische gemeenschap.
Alleen de PSA, de Andalusische Socialisten, die bij de algemene verkiezingen van 1 maart 5 zetels in het parlement in Madrid heeft gekregen, zai bij de onderhandelingen over het statuut met de autoriteiten in Madrid de opname van de ,,Andalusische nationaliteit" in het statuut bepleiten.
Behalve de regionale voorrechten met betrekking tot de financiën en de rechtbank, voorziet het ontwerp in speciale bevoegdheden m.b.t. de problemen van de emigratie en de werkloosheid.
Volgens het statuut behoort Gibraltar bij de autonome gemeenschap en dienen er speciale banden te komen met Ceuta en Melilla, de Spaanse enclaves aan de Marokkaanse kust. (Le Monde).

KONING JUAN CARLOS IN AFRIKA

Koning Juan Carlos en zijn vrouw Sophia hebben vanaf 11 mei een reis van 1 week door West-Afrika gemaakt en daarbij achtereenvolgens Ivoorkust, Guinee en Senegal bezocht.
Het was het eerste bezoek van de koning aan Afrika sinds hij generaal Franco in 1975 als staatshoofd is opgevolgd. Tijdens het Franco-regime onderhield Spanje nauwelijks betrekkingen met de jonge Afrikaanse staten en als gevolg daarvan bestaan er vrijwel geen economische of handelsbetrekkingen.
In Ivoorkust werd het koninklijk paar begroet door president Houphouët-Boigny en in Guinee door president Sékou Touré. In Conakry, de hoofdstad van Guinee, zei de Spaanse koning tijdens een massale bijeenkomst in het stadion, dat Spanje zeer geïnteresseerd was in de Afrikaanse problemen. Hij zei dat de Afrikaanse landen konden leren van de ervaringen van Spanje, dat zelf eerst kortelings zijn ontwikkelingsachterstand ingelopen had.
Sékou Touré zei dat Conakry bereid is op economisch, cultureel, technisch en zelfs politiek terrein samen te werken met landen die een ander politiek systeem hebben.
Van 4 tot 6 juni was het Spaanse koninklijke paar in Marokko. Dit bezoek zou aanvankelijk in het najaar van 1978 plaatsvinden maar is toen uitgesteld wegens de slechte betrekkingen tussen Marokko en Spanje.

De betrekkingen tussen beide landen zijn de laatste tijd duidelijk verslechterd, aldus het *NRC/H'blad* (15-6). Dit is het gevolg van de toenadering tussen de Spaanse autoriteiten en het door Algerije gesteunde Frente Polisario, dat ijvert voor onafhankelijkheid van de voormalige Spaanse Sahara. Bij een bezoek aan Algiers wekte de Spaanse premier Suarez groot opzien door met de secretaris-generaal van deze beweging een uitvoerig gesprek te hebben. Dit onderhoud vormde de ,,bekroning" van een ontwikkeling die het afgelopen jaar geleidelijk aan gestalte kreeg (zie pag. 531/3).
Het Frente Polisario en Algerije hebben Spanje er in het verleden herhaaldelijk van beschuldigd dat het bij het zogenaamde ,,drie-partijenakkoord" uit nov, 1975 met Marokko en Mauretanië de belangen van de bevolking van de Sahara heeft ,,verkwanseld".
De totstandkoming van dit akkoord, waarbij enige ministers van Franco een belangrijke rol speelden, terwijl de dictator zelf op sterven lag, heeft in Spaanse politieke kringen iets van een ,,collectief slecht geweten" achtergelaten. De regering-Suarez probeert nu behoedzaam correcties aan te brengen op dit beleid.
In Marokkaanse kringen is de toenadering van Madrid tot het Frente Polisario van meet af aan met groot wantrouwen bekeken. Aan het begin van 1979 begon de regering in Rabat opnieuw de soevereiniteit op te eisen over de Spaanse enclaves op haar grondgebied, Ceuta en Melilla. Ook begon zij harder op te treden tegen Spaanse vissers die volgens haar de Marokkaanse visserijgrenznn schonden. (The Guardian, *NRC/H'blad, NZZ)*

JUAN CARLOS IN ZWITSERLAND

Koning Juan Carlos en koningin Sophia hebbnn van 19 tot 21 juni een officieel bezoek aan Zwitserland gebracht.
De koning werd verder vergezeld door minister van buitenlandse zaken Marcelino Oreja.
Van Zwitserse zijde werd erop gewezen dat de uitnodiging aan de koning gezien moest worden als een eerbetuiging aan de jonge Spaanse democratie.
De koning en zijn minister hebben tijd-ns gesprekkrn met Zwitserse autoriteiten van gedachten gewisseld over de in november 1981 in Madrid te houden conferentie over de veiligheid en de samenwerking in Europa, de mogelijke toetreding van Spanje tot de Europese Gemesnschap en het akkoord over de verlaging van de douanetarieven dat Spanje op 26 juni heeft ondertekend met de Europese Vrijhandel-Associatie.
Op bilateraal niveau is van gedachten gewisseld over de verbetering van de situatie van de talrijke Spaanse gastarbeiders in Zwitserland en over de economische en culturele uitwisselingen tussen beide landsn. Zwitserland is één van de grootste investeerders in Spanje, na de VS, terwijl Spanje een belangrijke afnemer is van de Zwitserse wapenindustrie. (Le Monde)

ONDERHANDELINGEN TOETREDING EG BEGONNEN

Op 18 sept. zijn in Brussel officieel de onderhandelingen tussen Spanje en de Europese Gemeenschappei: begonnen die de voorwaarden moeten vastleggen voor de toetreding van Spanje tot de Gemeenschap.
De Spaanse minister voor Europese zaken Leopoldo Calvo Sotelo was voor die gelegenheid naar Brussel gekomen en zei in een redevoering dat Spanje, nadat het toegetreden is tot de EG, een overgangstijd van minstens vijf jaar en maximaal tien jaar wil om zich volledig aan te passen.
Tijdens de eerste gespreksronde werd voornamelijk het probleem behandeld hoe Spanje, na zijn toetreding, de nog bestaande douanetarieven voor industriële produkten geleidelijk zal afbreken, dus hoe de douane-unie voor industrieprodukten gerealiseerd zal worden.
De minister zei dat zijn regering wenst dat gedurende de overgangsperiode Spanje de import van een aantal produkten nog kan blijven beperken. Het land wil daarmee vooral zijn auto-industrie beschermen tegen de concurrentie uit andere landen. Voorts wenst Spanje alleen voor in de Gemeenschap vervaardigde produkten de douanerechten geleidelijk te verminderen, dus niet voor produkten die vanuit andere landen in het vrije verkeer van goederen in de Gemeenschap worden gebracht.
Deze eerste onderhandelingen op ministerieel niveau hebben zich overigens, aldus woordvoerders, in tamelijk vage bewoordingen afgespeeld. Duidelijk werd dat men een te snelle integratie wenst te voorkomen.

Moeilijke onderhandelingen

De onderhandelingen tussen Spanje en de EG zullen, naar algemeen wordt aangenomen, moeilijk verlopen. De EG-partners willen, naar het zich laat aanzien, de overgangsperiode zo lang mogelijk houden, Spanje zelf wil sneller volwaardig lid van de gemeenschap worden.
Daar zijn verschillende redenen voor. Allereerst wil Spanje de tolmuren, die het heeft opgebouwd om buitenlandse invoer te weren, zo lang mogelijk handhaven.
Na toetreding tot de EG — ergens in 1981 — wil de Spaanse regering fikse invoerrechten handhaven op industriële produkten uit de overige landen van de Gemeenschap.
Het handelsakkoord dat de EG en Spanje in 1970 sloten, was zeer gunstig voor Spanje. Van de 17 tot 20 procent heffingen die het legt op de invoer van industriële produkten liet het land voor de EG-leden een kwart vallen. De EG-landen, die naar derde landen toe gemiddelde importheffingen aanhouden van 7 procent, haalden van dat percentage ten opzichte van Spanje maar liefst 60 procent af. Die voordelige situatie wil Spanje na toetreding tot de EG wel afbouwen, maar in een overgangsperiode van zeker vijf tot tien jaar.
Voor de EG-landen is dat een onverteerbare zaak. Het principebesluit over de toetreding van het land is weliswaar genomen, maar het gaat nu over de wijze waarop de toetreding een feit zal worden. De nationale parlementen van de overige EG-landen zullen nooit een regeling goedkeuren waarin gedurende een groot aantal jaren Spanje nog hoge heffingen zal handhaven en de import uit dat land niet of nauwelijks kan worden belast.
De Spanjaarden hebben echter een stevige troef in handen in de vorm van landbouwprodukten. Op dat terrein zijn enkele andere EG-landen minder happig op vrije concurrentie. Dat geldt zeker voor Italië (wijn, tomaten) en Frankrijk (wijn). Maar ook Nederland. Spanje is een grote exporteur van groente en fruit: druiven, pruimen, peren, appelen, tomaten, komkommers, slabonen en aardappelen. (Europa van Morgen, *NRC/H'blad)*

RAPPORT OESO OVER ECONOMIE

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling heeft in juli een rapport uitgebracht over de stand van zaken in de Spaanse economie.
Eén van de conclusies was dat de heroriëntering van de Spaanse economie zoals die tot uiting is gekomen in het pact van Moncloa (de

vergaande afspraken tussen regering, werknemers en werkgevers, (pag. 668/2 en 704/1 - '77 vruchtbaar is geweest.

De daarmee bereikte successen hebben zowel de officiële prognoses als ook die van de OESO ver overtroffen. De betalingsbalans, die lang grote tekorten heeft vertoond, heeft in 1978 een overschot van $ 1,5 mrd te zien gegeven en het inflatiepercentage dat in 1977 nog 26,4% bedroeg, kon binnen één jaar met 10% naar 16.5% teruggebracht worden.

De goede resultaten van de landbouw alsmede de stijgende uitvoer hebben ertoe geleid dat het bruto nationaal produkt in 1978 niet met 1%, zoals aanvankelijk was berekend. maar met 3% is toegenomen.

Deze successen worden echter overschaduwd door de verslechtering van de situatie op de arbeidsmarkt en door een achterblijvende investeringsactiviteit. De werkgelegenheid liep met 2% terug, terwijl het totaal aantal werklozen opliep tot 7,6%. De investeringen liepen met 6% terug,

Voor 1979 werd voor het eerst weer een toeneming van de investeringen verwacht. die door de OESO op 6,5% worden geschat.

De OESO wees er ook op dat de parlementsverkiezingen tot een versterking van het vertrouwen van de ondernemers in de toekomst van Spanje hebben geleid.

De te verwachten stijging van de produktie zal zich voornamelijk concentreren bij de kapitaalgoederen en de halffabrikaten, terwijl voor de consumptiegoederenbranche een geringere groei wordt verwacht.

Het door de Spaanse regering aangekondigde groeicijfer van 4,8%, wordt door de OESO niet gedeeld. De verhoging van de aardolieprijzen, aldus de OESO, zal tot een merkbare vermindering van de Spaanse groeimogelijkheden leiden.

Over het algemeen is volgens de deskundigen het pact van Moncloa succesvol geweest, aldus het *NRC/* H'blad (20-4). In totaal bedroeg de economische groei het afgelopen jaar 3%. Zoals al aangegeven werd de inflatie met ongeveer zeven punten omlaag gebracht. Daarnaast werd het grote verlies op de betalingsbalans omgezet in een belangrijk overschot.

Als uitvloeisel hiervan beschikte Spanje in februari alweer over een reserve aan deviezen van $ 10 mrd. Daarnaast vertoont de uitvoer een zekere opleving, al is tegelijkertijd de import gestegen. De Spaanse handelsbalans is traditioneel negatief.

Dit wordt echter vooral gecompenseerd door de enorme inkomsten uit het toerisme. Dit jaar worden zelfs 44 mln gasten tegemoet gezien, die naar schatting 6 mrd dollar in het laatje zullen brengen. Berekend wordt door de Bank van Spanje dat ook Uit jaar met een positieve betalingsbalans zal worden afgeslot-n.

Werkloosheid

Waar het pact van Moncloa niet succesvol is geweest, is in de bestrijding van de werkloosheid. Integendeel. Het aantal werklozen is belangrijk gestegen en schommelt op het ogenblik tussen 1 en 1,5 mln mensen en bedraagt op zijn minst 7% van de werkende bevolking. Nog niet de helft hiervan geniet een sociale uitkering.

Deze werkloosheid heeft tot grote sociale spanningen geleid. Anders dan de regering wil de oppositie het hoofdaccent leggen op bestrijding van dit probleem en dan pas op dat van de inflatie. De regering stelde daar eind 1978 tegenover: „De economische politiek moet in de eerste plaats gericht zijn op verhoging van het groeiritme, opdat het zo mogelijk zal zijn nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen". Zij wil daarbij het groeipercentage optrekken tot 4,5%.

Het ergst is de werkloosheid in Andalusia, waar vooral heel veel landbouwarbeiders thuiszitten.

Daarna komen Catalonië, Valencia en Baskenland. Van 55 tot 60% van de Spaanse werklozen zijn jonger dan 25 jaar. In het verleden zijn al talrijke betogingen gehouden tegen de werkloosheid.

Verhouding met vakbonden

Een belangrijke verbetering in het economische klimaat zou kunnen optreden als de regering eindelijk ernst maakt met haar pogingen de betrekkingen tussen werknemers en werkgevers op Europees niveau te brengen. Afgezien van het feit dat de voorheen clandestiene vakbonden wettig zijn erkend, is op dit punt nog weinig vooruitgang geboekt. In de praktijk blijkt dat het bestaande vacuüm telkens weer aanleiding geeft tot spanningen die bij het bestaan van moderne structuren gemakkelijk vermeden zouden kunnen worden. *(NRC/H'blad,* NZZ, Le Monde, The Guardian, OESO-bulletin, FAZ)

AFRIKA

BOTSWANA

ALGEMENE VERKIEZINGEN

Bij de up 20 okt. gehouden algemene verkiezingen bedroeg de opkomst 60% vergeleken met 33% in 1974. De regeringspartij van Sir Seretse Khama, Botswana Democratic Party (BDP), verwierf 29 van de 32 verkiesbare zetels in de Nationale Vergadering tegen 27 in 1974. De oppcsitiepartijen boekten vergeleken met 1974 het volgende resultaat: Botswana National Front 2 (2), Botswana People's Party 1 (2) en Botswana Independence Part~ 0 (1).

Tevens werd Sir Seretse Khama als president herkozen voor een nieuwe ambtstermijn van vijf jaar. Hij versloeg de leider van het Botswana National Front (BNF), de in Moskou gepromoveerde politicoloog Kenneth Koma.

Het BNF, dat voorstander is van een ,,wetenschappelijk socialisme" en het onmiddellijk verbreken van de economische betrekkingen met Zuid-Afrika verlangt, heeft zijn aanhang vooral in de steden (waar ca. 12% van de bevolking woont) en wel voornamelijk onder de jeugd en onder de studenten van de universiteit van Gaborone. Maar ook hier in de hoofdstad werd BNF-leider Koma door de kandidaat van de regeringspartij, minister van binnenlandse zaken Peter Mmusi, bij de parlementsverkiezingen verslagen.

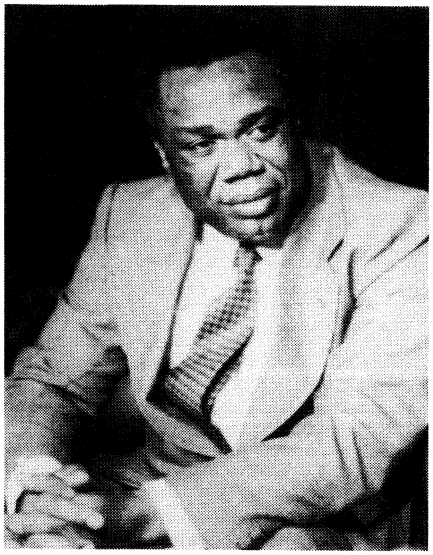
(Le Monde, FAZ, NZZ, Financial *Times)*

(Vor. ber. pag. 781/2-1974)

CENTR. AFR. REPUBLIEK

NIEUWE REGERING. TERUGKEER EN ARRESTATIE PATASSE

Op 21 sept. maakte de nieuwe president van de Centraal Afrikaanse Republiek, David Dacko (pag. 625), bekend dat spoedig een regering van ,,openbaar welzijn" zou worden gevormd en dat in de komende maanden parlementsverkiezingen zouden worden georganiseerd. Voorlopig zouden alle ministers in functie blijven. Premier Henri Maidou werd tot vice-president benoemd. Voorts deelde Dacko mee dat hij de eenheidspartij MESAN (Mouvement pour l'évolution sociale de l'Afrique noire) wilde ontbinden en dat hij de politieke gevangenen op 22 sept. wilde vrijlaten.

David Dacko werd op 24 maart 1930 geboren in Bouchia in de provincie Lobaye als boerenzoon. Hij ging naar een kweekschool in Mouyoundzi (Kongo-Brazzaville), werd onderwijzer en vervolgens hoofd van een lagere school in Bangui. Op aandrang van zijn oom, Barthélemy Boganda (,,vader van de Centraal Afrikaanse natie". oprichter van de MESAN in 1952 en regeringsleider in 1956). ging Dacko in 1957 in de politiek. Hij werd gekozen tot afgevaardigde in de territoriale assemblee (maart 1957), werd minister van landbouw, veeteelt en bosbouw in de territoriale regering (mei 1957 - aug. 1958), minister van bestuurszaken (aug. - dec 1958) en minister van binnenlandse zaken (dec. 1958 - april 1959). Toen Boganda in april 1959 bij een vliegtuigongeluk omkwam, volgde Dacko hem op als premier. Hij bepleitte toen een grondwet met een sterk presidentieel gezag. Na de onafhankelijkheid op 13 aug. 1960 werd de toen 30-jarige Dacko de eerste president (tevens regeringsleider) van de Centraal Afrikaanse Republiek. Op 5 jan 1964 werd hij als enige kandidaat herkozen voor een ambtstermijn van zeven jaar, maar op 1 jan. 1966 werd hij bij een militaire staatsgreep door zijn neef, kolonel Jean Bedel Bokassa, afgezet en onder huisarrest geplaatst. Op 17 sept. 1976 benoemde Bokassa hem tot zijn persoonlijke adviseur.

Op 22 sept. werden volgens *AFP* de laatste 20 politieke gevangenen uit de Ngaragba-gevangenis vrijgelaten.

Op 23 sept. protesteerden in Bangui honderden studenten en leraren tegen de benoeming van Maidou tot vice-president en de handhaving van de oude regeringsploeg.

Nieuwe regering

Op 24 sept. maakte president Dacko de benoeming bekend van Bernard Christian Ayandho tot premier als opvolger van Henri Maidcu. Ayandho (49) was tevoren directeur van Air Afrique: hij diende Dacko tijdens diens eerste presidentiële ambtstermijn verscheidene jaren als minister van economie en plattelandszaken (vanaf 1 jan. 1962).

Op 26 sept. vormde president Dacko zijn nieuwe regering, die als volgt was samengesteld:

President - David Dacko: vice-president - Henri Maidou; premier - Bernard Christian Ayandho; eerste vice-premier, belast met economie en financiën, PTT en controle op staatsondernemingen - Alphonce Koyamba; tweede vice-premier, belast met buitenlandse zaken - Sylvestre Bangui; staatsminister. belast met gezondheid. onderwijs en sociale zaken - Simon Bedaian-Ngaro; staatsminister, belast met transport, uitrusting en huisvesting - Timothée Malendoma; minister van binnenlandse zaken en openbare veiligheid en van reorganisatie van de territoriale grenzen - Michel Galen-Doith; minister van samenwerking, planning, statistiek en controle op landbouwprojecten - Jean-Pierre Lebouder; minister van onderwijs, gezondheid, sport, cultuur en wetenschap - Nicolas Gotouas; minister van plattelandszaken, coöperaties, waterstaat, bosbouw, jacht en visserij - Jean Magrondji; minister toegevoegd aan de premier, belast met mijnbouw, handel, industrie, toerisme alsmede met mijn- en olie-exploratie - Jean-Pierre Kabilo; minister toegevoegd aan het kabinet van de premier, belast met controle op de staatsfinanciën, justitie, openbare diensten, arbeid, sociale zaken, bestuurshervorming en ,,centraficanisation" - François Guéret.

Behalve Maidou werden twee leden uit zijn laatste kabinet (pag. 383/2) gehandhaafd: Alphonse Koyamba en Jean-Pierre Lebouder.

Ayandho was onder Bokassa minister van energie (13 sept. 1971 - 20 okt. 1971). Malendoma was in het eerste kabinet van Bokassa minister van economie (3 jan. 1966 - 12 jan. 1967).

Verklaringen Dacko

Op 24 sept. maakte president Dacko op een persconferentie bekend dat hij een verzoek tot uitlevering van ex-keizer Bokassa aan Ivoorkust zou richten. Maar zo voegde hij daaraan toe: De goede relaties tussen twee bevriende staten zijn belangrijker dan het lot van een misdadiger,

Voorts liet Dacko weten dat de Franse troepen zonodig ,,tien jaar" zouden blijven. Hij verklaarde zich vervolgens bereid tot het aanknopen van diplomatieke banden met Z.-Afrika, daar dit het meest geschikte land was om de natuurlijke hulpbronnen van de republiek, zoals uranium en diamant, te ontginnen.

De volgende dag liet hij echter weten dat deze uitlating over Zuid-Afrika een grap was ,,waarin iedereen nog intrapte ook". De aankondiging door radio-Bangui op 24 sept. dat Bokassa bij verstek ter dood was veroordeeld, noemde Dacko toen ook een grap, ,,maar dit was geen grap van mij maar van de jongens van de radio die ook gein wilden hebben".

Op 24 sept. verklaarde Dacko ook dat hij in een Frans militair vliegtuig in de CAR was gearriveerd ,,enkele minuten" voor het voorlezen van de verklaring, waarin hij de afzetting van Bokassa bekendmaakte. Op 26 sept. ontkende de Franse regering echter opnieuw een rechtstreekse deelneming aan de staatsgreep.

Hervatting *Franse* hulp

Op 26 sept. maakte de Franse regering bekend dat de Franse hulp aan de CAR onmiddellijk zou worden hervat.

Afrikaanse reacties op machtsovername

Terwijl de presidenten Leopold Sedar Senghor (Senegal) en Moboetoe Sese Seko (Zaïre) zich op 21 sept. voldaan toonden over de machtsovername door Dacko, richtte de president van Tsjaad, Goukouni Oueddei, op 23 sept. aan het adres van de Franse regering een energiek protest tegen het zenden van Franse troepen, die in N'Djamena waren gelegerd, naar Bangui, terwijl de Libische radio ,,de verachtelijke interventie van het Franse neo-kolonialisme" scherp veroordeelde. (Inmiddels waren in de CAR 37 gewapende Libiërs gearresteerd; zij werden op 26 sept. naar hun land teruggestuurd.

Op 26 sept. veroordeelde de president van Benin, Matthieu Kerekou, de machtsovername als een ,,koloniale heroveringsoperatie".

De lotgevallen van Patasse. Dacko en de oppositie

De oppositie tegen Bokassa reageerde niet eensgezind op de staatsgreep van Dacko. Terwijl Sylvestre Bangui op 21 sept. verklaarde het nieuwe regime zijn diensten te zullen aanbieden (en dat ook deed), stelde Ange Patasse, de leider van de Bevrijdingsbeweging van het Centraalafrikaanse volk (MLPC), die Bokassa vanaf 1966 eerst als minister en van sept. 1976 tot juli 1978 tenslotte als premier had gediend, zich afwijzend op.

Op 21 sept. verzocht hij de Fransen ,,hun naar Bangui gezondrn troeprn terug te trekken", omdat, zoals hij voor de zender TF 1 liet weten, de aanwezigheid van Franse troepen daar ,,een factor van spanning" vormde. Hij stelde dat Dacko ,,door bepaalde Franse kringen naar

voren was geschoven". Voorts riep hij op tot een ,,algemene staking", die moest duren tot zijn terugkeer in Bangui, welke binnen enkele dagen zou plaatsvinden. Tenslotte verzocht hij de ,,strijdkrachten", waarover hij naar zijn zeggen in de Centraal Afrikaanse Republiek beschikte, ,,zijn instructies af te wachten".

Op 24 sept. kondigde Patasse te Parijs aan dat hij op 26 sept. naar Bangui zou gaan om ,,met David Dacko een gemeenschappelijk minimum platform te vinden ten einde een voorlopige regering van nationale eenheid te vormen", die tot ,,wezenlijke taak" zou hebben ,,de voorbereiding van parlements- en presidentsverkiezingen". Opnieuw riep hij op tot een terugtrekking van de ,,buitenlandse bezettingstroepen". Hij stelde voorts: „De aanwezigheid van de Franse troepen vormt een flagrante schending van onze nationale soevereiniteit."

Maar op 26 sept. verhinderden de Franse autoriteiten op het vliegveld Paris-Roissy Patasse aan boord te gaan van een vliegtuig met bestemming Bangui, hoewel president Dacko nog de voorgaande avond verklaard had dat Patasse vrijelijk naar zijn land terug kon keren. Volgens het Franse ministerie van binnenlandse zaken was Patasse tegengehouden, omdat hij een ongeldig diplomatiek paspoort had en een wapen droeg. Verscheidene honderden mensen, die naar het vliegveld van Bangui waren gekomen om Patasse te begroeten, protesteerden tegen de Franse maatregel en riepen vijandige slogans tegen de Franse troepen. Patasse verklaarde nog diezelfde avond voor radio France-Inter: ,,Als ik morgen niet in Bangui terugkeer, wees er dan van overtuigd dat Dacko zal worden verjaagd." Op 27 sept. dreigde hij Dacko in een open brief documenten te zullen publiceren over door hem en Bokassa gepleegde fraudes.

Diezelfde dag zocht Patasse asiel in het „volksbureau" (ambassade) van Libië te Parijs. Hij verklaarde daar op een persconferentie aan een ,,Afrikaans land van vrijheid" bescherming en hulp voor zijn terugkeer naar Bangui te hebben gevraagd. Hij wilde van Frankrijk een ,,papier" met de garantie dat hij het Franse grondgebied kon verlaten.

Op 28 sept. deelde de Franse staatssecretaris, Olivier Stirn, mee dat nu de zekerheid bestond dat Patasse in Bangui welkom was, hij kon vertrekken wanneer hij dat wilde, maar dat Patasse's eis i.z. een ,,papier" van de Franse regering ,,grotesk" was.

Op 28 sept. 's middags vertrok Patasse naar de Libische hoofdstad Tripoli, waar hij politiek asiel kreeg.

Op 4 okt. arriveerde hij met een lijntoestel op het vliegveld van Bangui, waar hij werd ontvangen door de minister van binnenlandse zaken, Michel Galen-Doith. De volgende dag verklaarde hij dat ,,het klimaat gunstig is voor onderhandelingen".

Patasse toont zijn wapen op een persconferentie.

Op 15 okt. vond in Bangui een ronde-tafel-conferentie plaats van vertegenwoordigers van de ,,levende krachten van de natie". Deelnemers waren o.a. president Dacko (die de handhaving van Franse troepen noodzakelijk achtte). Ange Patasse (die de onmiddellijke terugtrekking ervan eiste), Idi Lala (vertegenwoordiger van het Front patriotique oubanguien in afwezigheid van Abel Goumba) alsmede vertegenwoordigers van jeugd- en studentenbewegingen.

Op 17 okt. brak president Dacko het overleg af, omdat dit naar zijn zeggen door ,,spelbrekers" was misbruikt, die de regering belasterden. Scherpe kritiek leverde Dacko op Patasse, die hij ervan beschuldigde de belangen van de ,,driehoek Moskou - Havanna - Tripoli" te behartigen.

Op 21 okt. kondigde Patasse te Bangui aan dat hij bij de justitie een klacht tegen de autoriteiten zou indienen wegens ,,willekeurige beslaglegging". In de nacht van 19 op 20 okt. was bij hem huiszoeking verricht, aldus Patasse, die op 21 okt. onder huisarrest werd geplaatst. Nadat betogers in Bangui op 26 okt. het huis van Patasse hadden bestormd, werden de militairen voor zijn huis teruggetrokken en werd het huisarrest voorlopig opgeheven. Patasse zelf was de voorgaande nacht uit zijn woning ontsnapt. Hij zou eerst zijn toevlucht bij de ambassadeur van Soedan en vervolgens in het gebouw van het Ontwikkelingsprogramma van de VN hebben gezocht.

Op 29 okt. vonden in Bangui felle studentenbetogingen plaats, waarbij het huis van premier Ayandho in brand werd gestoken: daarop werd Patasse's huis door militairen opgeblazen, terwijl president Dacko een avondklok (18.00-5.30 uur) instelde.

De onlusten van 29 okt. vergden volgens officiële gegevens 25 gewonden, o.w. 10 leden van de ordetroepen die door kogels zouden zijn gewond; vijf personen werden gearresteerd.

Idi Lala, de vertegenwoordiger van het FPO, legde in Parijs de ,,hele verantwoordelijkheid voor de huidige onlusten" bij president Dacko. Hij eiste de heropening van de ronde-tafel-conferentie, aldus Le Monde (1-11).

Tegenover een correspondent van dit dagblad verklaarde Dacko op 31 okt.: ,,Er is geen dialoog mogelijk met de oppositie. Ik heb nee gezegd tegen de ronde-tafel-conferen-

tie. Er zal geen conferentie plaatsvinden in twee jaar." Hij sloot elke onderhandeling tussen zijn regime en de diverse politieke oppositiegroeperingen uit, in het bijzonder de MPLC van Patasse en het FPO van Goumba. ,,Ik heb Goumba en Patasse voorgesteld zich bij mij aan te sluiten om het land weer op te bouwen. (...) Patasse heeft direct gezegd dat hij ten strijde zou trekken tegen president Dacko..." Vervolgens sprak Dacko over een onderhoud dat hij op 26 okt. met Patasse had gehad. „Patasse heeft ons gezegd dat er geen enkel probleem meer was, dat hij een burger was zoals ieder ander en dat hij niet het voornemen had naar een politieke post te dingen. Welnu direct na zijn vertrek heeft hij zijn aanhangers verzameld en hun gevraagd de straten van Bangui te bezetten en de mensen te beletten naar hun werk te gaan. Dat is politiek niet eerlijk..." Dacko stelde dat er in de Centraal Afrikaanse Republiek ,,geen enkele georganiseerde partij" bestaat. .„Noch Patasse, noch Idi Lala hebben statuten ingediend bij het ministerie van binnenlandse zaken", aldus de president, die voorts verklaarde niet te weten waar Patasse verbleef.
In een te Parijs uitgegeven verklaring veroordeelde FPO-voorzitter Goumba het streven van Dacko om ,,de hele Centraalafrikaanse oppositie tot zwijgen te brengen door het afzonderlijke geval van Patasse als voorwendsel te gebruiken".
Op 3 nov. werd Patasse bij Kabo dichtbij de grens met Tsjaad door militairen gearresteerd. Hij zou dezelfde dag door president Dacko ontvangen zijn en vervolgens in de Ngaragba-gevangenis zijn opgesloten. Daarna leek de rust in Bangui teruggekeerd.

Wijziging kabinet

Op 31 okt. benoemde president Dacko generaal Gbale, stafchef sinds 22 sept., tot minister van binnenlandse zaken in plaats van Michel Galen-Doith. Voorts werd generaal Bozize, plv. stafchef sinds 29 sept., benoemd tot staatssecretaris belast met de strijdkrachten als opvolger van luitenant-kolonel Dieudonné Gbokoumande. (Le Monde, NZZ, *NRC/H'blad)*

EQUATORIAAL GUINEE

EX-PRESIDENT MACIAS TER DOOD VEROORDEELD EN TERECHTGESTELD

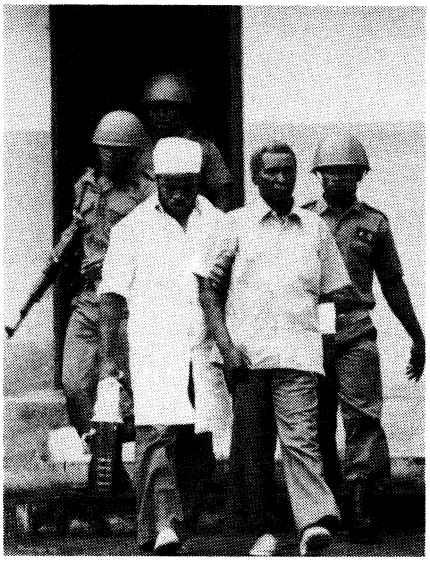
Tegen de op 3 aug. 1979 afgezette president Francisco Macias Nguema begon op 24 sept. in de hoofdstad Malabo een openbaar proces voor een tribunaal in de bioscoop Marfil. In het voorgaande weekrnd van 22-23 sept. waren volgens Spaanse persberichten meer dan 100 Marokkaanse militairen en politie-agrnten in Malabo aangekomen om de orde te helpen handhaven, nadat daar eerder al Spaanse politiemannen waren gearriveerd.
In de bioscoopzaal volgden ruim 500 belangstellenden, o.w. diplomaten, buitenlandse journalisten en een vertegenwoordiger van de Internationale Commissie van Juristen (ICJ), de openiiigsziitiiig. Buiten konden anderen via luidsprekers het proces volgen tegen de ex-president, die o.m. beschuldigd werd van volkerenmoord, verduistering van staatsgelden en hoogverraad.
Het tribunaal, voorgezeten door kapitein Eulogio Eyo (de militaire gouverneur van Malabo), bestond uit drie militairen en twee burgers. Het proces vond plaats volgrns het Spaanse militaire strafrecht. Macias ontkende schuldig te zijn aan het hem ten laste gelegde, w.o. 462 moorden.

Op 27 sept. eiste de openbare aanklager tegen Macias 101 maal de doodstraf wegens „genocide, massamoorden, en verduistering van oprnbare fondsen". De openbare aanklager beschuldigde Macias ervan rechtstreeks honderd personen te hebben laten vermoorden en 409 mln ekueles te hebben verduisterd, dorpen te hebben verbrand en geplunderd en het leven van het land te hebben verlamd door de hoofdstad naar zijn geboortedorp over te brengen.
Over Macias' financiële manipulaties berichtte een correspondent uit Malabo in *NRC/H'blad* (27-10) o.a.:

,, . Macias Nguema verliet de hoofdstad Malabo vijf jaar geleden om zich op het vasteland te vestigen in de provincie Rio Muni, het grondgebied van zijn eigen stam, de Fang Eerst woonde hij in een paleis in de provinciale hoofdstad Bata, maar later verhuisde hij naar zijn afgelegen geboortedorp Nsangayong
Hoewel hij een luxueus gebouw had laten neerzetten in de hoofdstad voor de huisvesting van de centrale bank, besloot hij om al het geld van de bank naar zijn dorp over te brengen — ,,om diefstal te voorkomen", aldus Macias Nguema tijdens zijn proces
In 'slands ,,schatkist", een soort hut, lagen stapels bankbiljetten op de vochtige grond weg te rotten Er kwam een einde aan de geldvoorziening en begin dit jaar was er geen geld om de lonen te betalen
Al het geld dat binnenkwam, waaronder buitenlandse valuta van de nog resterende exporten van het land, werd door de gouverneur van de provincie in koffers naar de president gebracht Bewijzen van ontvangst werden niet getekend Volgen.: het hoofd van de centrale bank, Damian Ondo Manye, was het onmogelijk om uit te maken welk deel van het geld van de bank was en wel deel van Macias
Bijna de hele administratie van de bank was vernietigd, waardoor het moeilijk werd om ook maar enigszins inzicht in de financiele chaos te krijgen Maar uit de weinige papieren die bij het proces werden voorgelegd bleek dat de dictator zichzelf in 1978 een salaris had uitbetaald van 320 miljoen ekueles (bijna 10 miljoen gulden)
Toen hij bij de militaire staatsgreep werd afgezet had hij 406 miljoen ekueles (ruim 12 miljoen gulden) op zijn bankrekening staan Waarom hij er eigenlijk een bankrekening op na hield, terwijl hij in feite al het geld van het land onder handbereik had, is niet duidelijk Evenmin is bekend of hij bankrekeningen had in het buitenland
Niemand weet wat zich precies tijdens de militaire staatsgreep heeft afgespeeld, maar de rechtbank kreeg te horen dat Macias de ,,schatkist" had geopend zodat plunderaars vrij spel hadden
Er verdween voor een bedrag van 4 miljoen dollar aan buitenlandse valuta (voornamelijk ponden sterling), aldus de rechter Een deel hiervan schijnt te zijn verbrand ''

Tegen vijf medebeklaagden werden op 27 sept. gevangrnisstraffen van 30 jaar geëist, tegen nog drie andere één jaar gevangenisstraf.

Op 29 sept. werd Macias ter dood veroordeeld, nadat hij schuldig was bevonden aan ,,poging tot verraad, moord op meer dan 100 Guinezen, vernietiging van materiële goederen, verduistering van openbare fondsen en genocide". Het tribunaal gelastte tegelijk de inbeslagname van alle bezittingen van de ex-president en de restitutie van de verduisterde gelden.
Tevens werden zes medebeklaagden

Ex-president Macias wordt uit de rechtszaal geleid, nadat de doodstraf tegen hem is geëist.

ter dood veroordeeld: Pastor Elveste Melena (oud-chef van de gevangenis van N'zeng-Ayong), Salvador Ondo Ela (chef van de gevangenis van Malabo), Fortunato Lfogo Bokoi (chef van de gevangrnis van Bata), Eduardo Edou (chef van het presidentiele escorte) en Medipha Nsue (neef van Macias en ex-commandant van de presidentiële garde) — tegen wie alle 30 jaar was geëist — aismede Miguel Eyegue Ntutumo (voormalig vice-president), tegen wie slechts één jaar was geëist. Tevens werden Norbero Se (oud-directeur van de veiligheidsdienst) en N'dongo Aewono Ayang (ex-gouverneur van Bata) elk veroordeeld tot een gevangenisstraf van 14 jaar, 4 maanden en een dag.

De ICJ-waarnemer verklaarde na afloop dat ,,onder de gegeven omstandigheden het proces eerlijk is gevoerd"

Zes uur na de uitspraak van het doodvonnis werden Macias en de zes medebeklaagden in de gevangenis van Malabo op 29 sept. gefusilleerd.

Op 11 okt. meldde radio-Malabo dat de Opperste Militaire Raad een algemene amnestie had afgekondigd voor alle ballingrn, die sinds deonafhankelijkheid naar het buitenland waren uitgeweken. *(Le* Monde, NZZ, *NRC/H'blad)*

(Vor. ber. pag. 575/1 e.v.)

KENIA

PRESIDENT DANIEL ARAP MOI IN ETHIOPIË EN SAOEDI-ARABIË. ONTMOETING MET PRESIDENT BARRE VAN SOMALIA

Van 29-31 jan. bracht president Daniel Arap Moi een officieel bezoek aan Ethiopië om met het staatshoofd Mengistu Haile Mariam besprekingen te voeren over bilaterale samenwerking en over hun gezamenlijke vrees t.a.v. de Somalische bedoelingen in de Hoorn van Afrika.

De Ogaden-oorlog (1977-78) had aanzienlijk bijgedragen tot de toenadering tussen beide landen.

Kenia had toen diplomatieke steun aan Ethiopië verlernd (pag. 197/1-'78) en het toegestaan gebruik te maken van de haven van Mombasa voor zijn olie-invoer. Evenals Ethiopië is ook Kenia beducht voor het streven naar een ,,Groot-Somalia", vanwege de aanwezigheid van meer dan 200.000 Somaliërs in het Noordoosten van Kenia, dat in de jaren zestig het toneel van de ,,oorlog van de Shifta's" was.

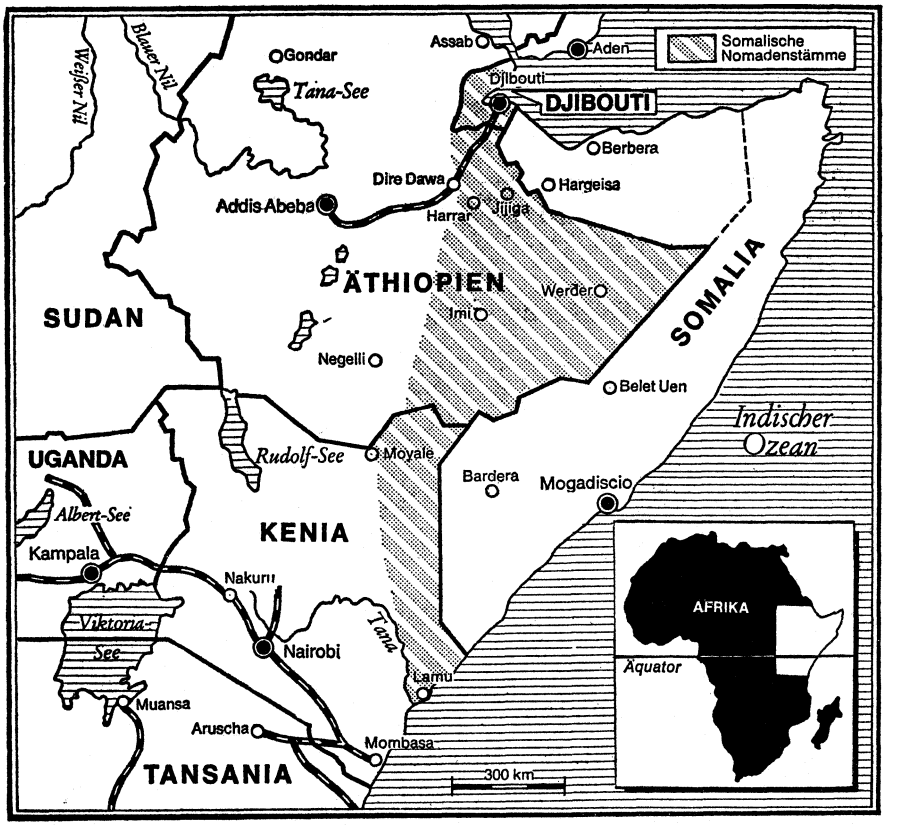
Op **31** jan. sloten Kenia en Ethiopië verrassend ern tienjarig verdrag van vriendschap en samenwerking, dat in Addis Abeba door beide staatshoofden werd ondertekend.

Dit twaalf artikelen tellende verdrag benadrukte de vastbeslotenheid van beide landen om hun onafhankelijkheid, territoriale integriteit en de ,onschendbaarheid van hun grenzen te verzekeren. Het verdrag verplichtte beide partijen tot verzet tegen elk ,,expansionistisch" streven van derde landen of groepen van landen. Hoewel geen derde landen met name werden genoemd, is duidelijk dat het verdrag gericht is tegen de directe of indirecte Somalische aanspraken, aldus *NRC/H'blad* (1-2). Voorts bevestigde het verdrag het afzien van inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van de verdragspartner en het gemeenschappelijke streven om tot wederzijds profijt op vele gebieden samen te werken, met name op militair, politiek en economisch terrein.

Mengistu Haile Mariam zei tijdens het bezoek van Moi dat beide landen in geval van Somalische agressie gezamrnlijk zullen strijden en dat Ethiopië Kenia zonodig te hulp zal snellen. Moi drukte zich vager uit door te stellen dat Kenia niet onverschillig kan blijven t.a.v. de gebeurtenissen die zich in dit deel van Afrika afspelen.

Op 9 sept. arriveerde president Daniel Arap Moi voor een reeds lang tevoren vastgesteld officiëel bezoek in Saoedi-Arabië Daar kwam dezelfde dag ook de Somalische president Barre aan voor een tevoren niet aangekondigd bezoek. Volgens welingelichte Keniase bronnen hoorde Moi pas kort voor zijn vertrek uit Nairobi dat Barre ook door de Saoedi's was geïnviteerd, aldus *NRC/H'blad* (11-9). Maar de FAZ **(13-9)** wees erop dat Barre o.a. werd begeleid door de Somalische ambassadeur in Nairobi, Machmud Nuur, en Moi door de Keniase ambassadeur in Mogadiscio, Okulo; dit blad concludeerde dat Saoedi-Arabië een ontmoeting tussen Moi en Barre kennelijk met hun instemming had gearrangeerd. Barre had begin juli nog een officieel bezoek aan Saoedi-Arabië gebracht.

Beide staatshoofden waren door de Saoedische kroonprins uitgenodigd naar Taif, waar zij in hetzelfde ho-

(F A Z)

tel werden ondergebracht — Al Halda Sheraton — en wel op dezelfde etage in tegenover elkaar gelegen appartementen. Zij waren op 9 sept. 's avonds eregasten aan een hun door kroonprins Fahd aangeboden banket, waar zij tegenover elkaar waren geplaatst en voor het eerst ,,informele gesprekken" voerden. Beide staatshoofden werden op 10 sept. 's morgens afzonderlijk door kroonprins Fahd ontvangen. Moi moest toen 2% uur op Fahd wachten, voordat deze uit Barre's kamer kwam.

Er volgden meerdere ontmoetingen tussen Moi en Barre in het kader van deze Saoedische poging om Kenia en Somalia met elkaar te verzoenen. De Saoedi's, die de Russische invloed in Ethiopië vrezen, zouden bovendien gaarne zien dat Kenia de banden met Ethiopië weer laat vieren. De omstandigheid dat zowel Moi als Barre vooral naar Saoedi-Arabië komen voor financiële hulp, verleende heit Saoedische bemiddelingsstreven extra gewicht, maar toch lijkt dit te zijn mislukt.

Bij zijn terugkeer in Nairobi op 12 sept. verklaarde Moi: ,,Kenia heeft geen enkel territoriaal oogmerk jegens wie ook en het verwacht van zijn buren een identieke houding. Het geschil met Somalia gaat niet over kwesties van personen, maar betreft onze aarde". Reeds op 10 sept. had de Keniase minister van buitenlandse zaken, Waiyaki, gezegd: ,,Wij zijn voor vrede en samenwerking, maar neem van mij aan dat president Moi een hard standpunt zal innemen".

President Barre onthield zich van elke verklaring en radio-Mogadiscio maakte zelfs geen melding van het verblijf van Moi in Saoedi-Arabië, aldus Le Monde (14-9).

Overigens bevestigden Kenia en Saoedi-Arabië in een communiqué de noodzaak om ,,de Afrikaanse landen buiten de internationale conflictzones te houden".

SOEDAN

BERICHTEN OVER KOMPLOTTEN. SOCIALE ONRUST. ZUIVERINGEN IN REGERING EN PARTIJ

Op 7 april maakten de strijdkrachten bekend dat een aantal Soedanezen was gearresteerd, die ervan werden beschuldigd wapens het land te hebben binnengesmokkeld om de regering te kunnen omverwerpen.

Op 10 april deelde de chef van de staatsveiligheidsdienst, generaal-majoor Omar Mohammed al-Tayeb, in de Volksvergadering (parlement) te Khartoem mee, dat de Soedanese strijdkrachten in de hoogste staat van alarm waren gebracht na de ontdekking van een nieuw ,,racistisch" komplot tegen president Nimeiry. Door de samenzweerders waren wapens via het oosten en het westen van het land binnengesmokkeld, wat als een toespeling op een mogelijke medewerking van Ethiopië en Libië werd gezien. Begin mei werd gemeld dat i.v.m. dit komplot 45 personen, o.w. 23 militairen, terecht zouden staan.

Op 24 mei kreeg president Nimeiry de rang van veldmaarschalk t.g.v. de tiende verjaardag van zijn bewind, die de volgende dag in Khartoem met veel ceremonieel werd gevierd.

Op 28 mei werd luitenant-generaal Abdul Magid Khalil, tot dan toe stafchef van het leger, benoemd tot minister van defensie (een functie die toen door president Nimeiry zelf werd beheerd) en opperbevelhebber van de volksstrijdkrachten met de rang van generaal. Voorts werd Faruq al Maqbul benoemd tot minister van samenwerking, handel en bevoorrading.

Op 3 juli maakte Nimeiry zelf bekend dat een komplot tegen de regering was ontdekt, dat was voorbereid door Samuel Aru (Arrow) Bol, die in 1978 was ontslagen als vice-voorzitter van de Hoge Uitvoerende Raad van Zuid-Soedan.

Deze zou volgens Nimeiry in een brief aan Sadiq el-Mahdi (die al sinds dec. 1978 buiten Soedan verbleef en Bie de president in april in Engeland gesproken had) hebben verklaard dat hij zich verzette tegen de Hoge Uitvoerende Raad van het Zuiden en tegen de regionale regering en dat hij voorstander was van een meer-partijen-systeem voor Soedan. De president noemde deze brief een openlijke bedreiging van de constitutionele structuur van Soedan en hij maakte melding van ,,een plan van buitenlandse machten om op het Afrikaanse continent tussenbeide te komen en dit te overheersen".

Op 28 febr. waren nog twee leden van de Hoge Uitvoerende Raad van het Zuiden ontslagen, nadat zij de hun aangeboden posten in het nieuwe kabinet hadden geweigerd Lawrence Wol wilde zijn portefeuille van financiën en economie niet ruilen voor die van cultuur en voorlichting, terwijl Samuel Gai Tut de portefeuille van natuurbescherming en toerisme niet langer wilde beheren Samuel Aru Bol en Lawrence Wol verloren tevens hun plaats in het politieke bureau van de Soedanese Socialistische Unie (SSU)

Op 12 juli wenden op aanbeveling van Joseph Lagu, de voorutter van de Hoge Uitvoerende Raad, drie regionale ministers, de gouverneur van de provincie Boven-Nijl en de gouverneur van het district Jonglei van hun functies ontheven en door nieuwelingen vervangen

Op 26 juli werd Clement Mboro ontslagen als voorzitter van de Volksvergadering van het Zuiden en uit het politieke bureau van de SSU gestoten.

Op 7 en 8 aug. vonden vooral in het noorden van Khartoem en Omdurman studentenonlusten plaats, die volgens de officiële lezing ,,veel schade en verwoesting" aanrichtten en die zouden zijn uitgelokt door ,,overwonnen resten" van politieke organisaties. die bleven ,,samenzweren tegen de revolutie". Volgens de commissaris voor de provincie Khartoem, Mahdi Mustafa el Hadi, waren ,,subversieve elementen" als agenten-provocateurs in studentendemonstraties geïnfiltreerd. Deze subversieve elementen zouden volgens The Financial Times (11-8) hoofdzakelijk leden van de ondergrondse communistische partij zijn, van wie een aantal vóór en tijdens de demonstraties werden gearresteerd.
De onmiddellijke aanleiding tot de studentenonrust alsook tot een vijfdaagse staking van spoorwegarbeiders was een forse prijsverhoging van belangrijke levensmiddelen en benzine. Maar de demonstrerende studenten stelden in een memorandum voor de president ook politieke eisen: herstel van de persvrijheid, liquidatie van de eenheidspartij SSU en vervanging van de regering door een ,,ministerie van openbaar welzijn".

Op 9 aug. werd het leger in staat van alarm gebracht.

Zuivering regering en *partij*

Op 12 aug. ontsloeg president Nimeiry majoor Abdoul Gasim Mohammed Ibrahim als eerste vicepresident van de republiek en als secretaris-generaal van de SSU. De volgende dag werd generaal Abdul Magid Hamid Khalil, de minister van defensie en opperbevelhebber van de strijdkrachten, tevens tot eerste vice-president van Soedan benoemd, terwijl Nimeiry zelf de functie van secretaris-generaal van de SSU op zich nam.

Majoor Ibrahim, die naar Saoedi-Arabië zou zijn vertrokken, werd op 18 aug. ook vervallen verklaard van zijn lidmaatschap van de SSU. Hoewel officieel geen reden voor het ontslag van Ibrahim werd opgegeven, werd verondersteld dat dit verband hield met verschillen van opvatting tussen Nimeiry en Ibrahim over de aanpak van de economische crisis. Volgens berichten uit Beiroet zou Ibrahim in juli, toen Nimeiry de OAE-top-

conferentie in Monrovia (Liberia) bijwoonde, maatregelen hebben genomen die in strijd waren met het bezuinigingsbeleid van de regering, in het bijzonder door het verlenen van belastingfaciliteiten aan arme boeren en het beloven van loonsverhogingen aan spoorwegarbeiders, aldus Le Monde (14-8).
Het ontslag volgde na een week van heftige debatten binnen de SSU, waarin Nimeiry de leiding van de partij in een verklaring van 30 punten had verweten de zaken in Soedan niet in de hand te hebben.

Tegelijk met de bekendmaking van Khalils benoeming ging Nimeiry op 13 aug. ook op de studentenonlusten in. Hij stelde dat ,,een bende communistische onderwijzers, die na de communistische poging tot de staatsgreep van juli 1971 werd ontslagen en onlangs weer aan het werk ging, studenten heeft aangezet om te betogen en publieke en particuliere eigendommen te vernielen". Maar ,,die verraders (...) die dachten onze mars naar vooruitgang te kunnen stoppen, zullen niet aan hun straf ontsnappen". Volgens Nimeiry hadden de communisten gebruik willen maken van ,,de tijdelijke economische moeilijkheden, met de hulp van een nabijgelegen atheïstische staat", waarmee hij kennelijk op Ethiopië doelde.

Overigens kondigde Nimeiry aan dat de verhoging van de benzineprijs voor een groot deel ongedaan zou worden gemaakt, en dat er een prijscontrole zou komen voor brood en graanprodukten.

De nieuwe stafchef van het leger, generaal Ali Malik, verzekerde de president op 15 aug. van de loyaliteit van het leger, dat bereid was op te treden tegen ,,verraders en samenzweerders" en dat zijn rol van ,,behoeder van de revolutie" zou blijven vervullen.

Per presidentieel decreet werd op 17 aug. een reorganisatie van het kabinet bekendgemaakt, waarbij acht ministers en twee adviseurs werden ontslagen, terwijl zes ministers en drie staatsministers werden benoemd. De ministersbenoemingen betroffen de volgende departementen:

Financiën en economie - Badruddin Suliman (voorheen voorzitter Nationale Volksvergadering); industrie - Osman Hashim Abdul Salam (voorheen financiën en economie); cultuur en voorlichting - Ismail al Hadj Musa (voorheen staatsminister); verbindingen - Ahmed al Sayed Hamad (nieuw); zaken Volksvergadering (nieuw) - Jalal Ali Lutfi (nieuw); justitie - Hassan al-Turabi (nieuw).
Sayed Hamad, leider van een pro-Egyptische stammengroep, en Turabi, leider van de Mohammedaanse Broederschap (zie ook pag. 735/1-'78), waren vroegere tegenstanders van Nimeiry.
Tot de ontslagen ministers behoorde Mahdi Fahal (justitie).

Op 18 aug. maakte de president ook een vergaande reorganisatie van de SSU bekend. O.a. werd het ledental van het politieke bureau van 27 tot 17 beperkt.

Uit het politieke bureau verdwenen o.a. Bona Malwal Madut Ring (ex-minister van cultuur en voorlichting, pag. 735/1-'78); Ahmad Ali al-Mirghani, lid van de voormalige Nationale Unionistische Partij; Joseph Oduho, ex-minister in de Hoge Uitvoerende Raad van het Zuiden; en Sadiq el-Mahdi.

(Vor ber pag. 256/2)

SOMALIA

NIEUWE GRONDWET BIJ REFERENDUM GOEDGEKEURD

Tijdens een buitengewoon congres van de regerende Somalische Revolutionaire Socialistische Partij (SRSP), dat van 20-25 jan, te Mogadiscio werd gehouden, werd een ontwerp-grondwet goedgekeurd, die in plaats moest komen van de constitutie die bij de machtsovername door Siad Barre na de militaire staatsgreep van okt. 1969 was afgeschaft. Het ontwerp, dat nog in de loop van 1979 aan het volk ter goedkeuring zou worden voorgelegd, bestond uit 144 artikelen, die in zes hoofdstukken waren gegroepeerd. De voornaamste bepalingen waren:

HOOFDSTUK I — De Somalische Democratische Republiek is een socialistische natie en de SRSP is de enige politieke partij en het hoogste regeringwrgaan van het land Somalia zal een politiek van niet-gebondenheid voeren, samenwerken met alle volken en naties van de wereld en steun verlenen aan de bevrijdingsbewegingen overal ter wereld, in het bijzonder aan de ,.Somalische Bevrijdingsbewegingen"

HOOFDSTUK II — Land en individu zullen uitgebreide vrijheden en volledige rechten genieten, terwijl het individu ook verantwoordelijkheid draagt jegens het land.

HOOFDSTUK III — De economie van Somalia is een collectieve economie Op socialistische grondslag, die op vier bases berust: nationale organisaties, coöperaties, (parastatale) ondernemingen in gemeenschappelijk bezit en particuliere concerns.

HOOFDSTUK IV — Er komen: een gekozen volksparlement met wetgevende bevoegdheden; een door het volk. gekozen president; en organen voor centraal en plaatselijk bestuur, met voorzieningen om de grondwet te waarborgen.

HOOFDSTUK V — De nadruk werd gelegd op de verantwoordelijkheid en het belang van de strijdkrachten alsmede van de defensiecommissie plus hun volmachten zowel in oorlogs- als vredestijd.

HOOFDSTUK VI — Regels werden vastgelegd voor de indiening van amendementen op de grondwet en de toepassing daarvan.

Artikel 16 handelde over het z.g. ,,Groot-Somalische" streven om — meest door Somaliërs bewoonde — gebieden als Djibouti, de Ogaden en Noordoost-Kenia bij Somalia te voegen Terwijl de oude grondwet de ,,vereniging van alle Somalische gebieden" verlangde, nep het nu herziene artikel 16 de Somaliers op om uitsluitend ,,op vreedzame en legale wijze" te streven naar bevrijding van de Somalische gebieden in de buurlanden

Op 30 april maakte president Barre bekend dat het grondwetsontwerp in augustus 1979 aan een referendum zou worden onderworpen en dat vervolgens voor het eind van het jaar parlementsverkiezingen zouden worden gehouden.
Het aangekondigde referendum vond op 25 aug. plaats. In de 16 regio's waren 1.700 stemlokalen ingericht. Volgens de op 29 aug. bekendgemaakte officiële uitslag hadden 3.586.391 kiezers voor de nieuwe constitutie gestemd en 7.898 tegen, terwijl 3.303 stembiljetten ongeldig werden verklaard.

Buitenlandse betrekkingen

Tijdens zijn openingsrede tot bovengenoemde buitengewoon SRSP-congres zei president Siad Barre op 20 jan. dat ,,het niet onmogelijk was dat Somalia en de Sowjet-Unie in staat zouden zijn hun problemen op te lossen" (in nov. 1977 had Somalia zijn vriendschapsverdrag met de SU opgezegd, zie pag. 195/2-'78). Tevens verklaarde hij zich ,,bereid tot onderhandelingen met Ethiopië. Het congres besloot echter ,,de gezamenlijke steun aan bevrijdingsbewegingen voort te zetten", in het bijzonder aan het Westsomalische Bevrijdingsfront (WSLF) en het Somali Abo Liberation Front (SALF) — beide in Ethiopië.
Het congres drong er bij de supermogendheden op aan een actieve rol te spelen bij het totstandbrengen van ,,een spoedige en rechtvaardige oplossing voor de moeilijke situatie in de Hoorn van Afrika" en het riep de SU en zijn bondgenoten op ,,hun flagrante interventie in de Hoorn van Afrika te staken". Voorts besloot het congres de banden met die socialistische staten ,,en partijen" nauwer aan te halen ,,die niet vijandig staan tegenover de belangen van het Somalische volk en die ervan overtuigd zijn dat... het vraagstuk van de Hoorn van Afrika rechtvaardig moet worden opgelost". (Le Monde, NZZ, FAZ)

(Zie ook pag. 766/3)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesine. Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

WESTEUROPESE KERNBEWAPENING

Op internationaal niveau vindt al enige tijd een discussie plaats over de vraag of binnen de NAVO het in West-Europa gelegerde arsenaal aan atoomwapens dient te worden gemoderniseerd, d.w.z. of er niet een aantal nieuwe atoomwapens op Westeuropees grondgebied moet worden gestationeerd.

Een ambtelijke werkgroep van de NAVO is eind sept. tot de conclusie gekomen, dat er in West-Europa 572 nieuwe atoomwapens gelegerd zullen moeten worden, nl. 108 Pershing-2 raketten en 464 kruisraketten. De kruisraketten zouden gestationeerd moeten worden in Engeland (160 stuks), de Bondsrepubliek Duitsland (96), Italië (112), Nederland (48) en België (48). De 108 Pershingraketten zouden alle in de Bondsrepubliek moeten worden opgesteld.

Als de plannen doorgaan, zouden voor het eerst op Westeuropees grondgebied wapens gestationeerd zijn, waarmee het grondgebied van de Sowjet-Unie bereikt zou kunnen worden.

De Persing-2 is een middellange afstandsraket met een bereik van 1800 km Het apparaat vliegt in 4 a 10 minuten naar het gewenste doel

De kruisraket, die eventueel in Europa gestationeerd zal worden, is de BGM-109 Tomahawk De Tomahawk is een ruim zes meter lang torpedo-achtig onbemand straalvliegtuigje dat met een snelheid van bijna 900 kilometer per uur een afstand kan afleggen van ruim 2500 kilometer De Tomahawk vliegt daarbij zeer laag boven de grond op een van tevoren geprogrammeerde koers, die onderweg wordt aangepast door een ingenieus geleidingssysteem, TERCOM genaamd. Dit systeem vergelijkt het terrein onder de raket met een soort digitale geheugenkaart in hst wapen zelf. Afwijkingen van de vliegroute worden onmiddellijk gecorrigeerd en het is zelfs mogelijk de Tomahawk via een grote omweg naar het doel te laten vliegen.

De kruisraket is niet onkwetsbaar voor vijandelijke luchtafweer, maar bij recnnte proeven is gebleken dat het onbemande straalvliegtuigje door zijn kleine omvang meestal te laat of helemaal niet door de radar wordt gezien. Volgens de Amerikaanse luchtmacht biedt de huidige Russische luchtverdedediging geen grote problemen voor de Tomahawk.

Onder operationele omstandigheden zal de Tomahawk opgesteld worden in mobiele lanceerwagens. Een Tomahawk-eenheid of -squadron bestaat dan uit vier van deze wagens met elk vier kruisraketten — zestien in totaal dus — plus twee mobiele commandoposten, die het bevel voor een nucleaire aanval met kruisraketten moeten verifiëren en doorgeven.

De kruisraket is bewapend met een W-80-kernkop van 200 kiloton, maar kan ook worden voorzien van andere ladingen, bijvoorbeeld conventionele.

Onder normale omstandigheden zijn de Tomahawk-eenheden samengebracht op een aantal hoofdbases, waar de lanceerwagens staan opgesteld in grote betonnen schuilkelders. In crisissituaties of bij plotseling alarm verlaten de gecamoufleerde lanceerwagens de schuilkelders en betrekken zij een aantal sterk verspreide lanceerposities.

Volgens de voorstanders van de invoering van deze wapens vormen zij een antwoord op het installeren in de SU van de SS-20 raket, een wapen voor de middellange afstand, dat drie onafhankelijk van elkaar gerichte atoomkoppen kan vervoeren, alsmede op het invoeren in de luchtmacht van de SU van de middellange afstandsbommenwerper, die in het Westen de naam Backfire gekregen heeft.

In de NAVO is men van oordeel, dat hierdoor het wapenevenwicht op het Europese continent verbroken wordt en dat de NAVO een reactie hier tegenover moet stellen.

In de SU wordt dit argument krachtig bestreden en stelt men, dat de invoering van deze wapens juist een reactie vormt op de Amerikaanse kernwapens van het z.g. Forward Defense systeem. De invoering van nieuwe atoomwapens in West-Europa wordt vanuit de SU krachtig bestreden, laatstelijk nog door minister Gromyko, die aan het eind van een bezoek aan West-Duitsland op 23 nov. in Bonn een persconferentie hield, waarop hij de invoering van die nieuwe wapens volledig afwees.

De beslissing over de modernisering van de kernwapens in West-Europa is nog niet genomen; dat gebeurt medio dec. op een bijeenkomst van de NAVO-raad. Wel heeft de Nucleaire Planninggroep van de NAVO op een bijeenkomst op 13 en 14 nov. in Den Haag unaniem uitgesproken, dat de SS-20 en Backfire een reactie van de NAVO vereisten.

Minister Gromyko op zijn persconferentie in Bonn op 23 nov., waar hij de invoering van nieuwe atoomwapens in West-Europa afwees.

Sowjet-president Brezjnew kondigt reductie troepen en tanks in DDR aan

De SU heeft het niet gelaten bij een bestrijding van de voorgenomen modernisering van de kernwapens in West-Europa, zij heeft daar een concreet gebaar van ontwapening tegenovergesteld. De president van de SU, Leonid Brezjnew, heeft op 6 okt. in Oost-Berlijn een rede uitgesproken ter gelegenheid van de viering van het 30-jarige bestaan van de DDR. In deze rede kondigde Brezjnew aan, dat de SU in de volgende maanden 20.000 militairen en 1.000 tanks uit de DDR gaat terugtrekken.

Voorts verklaarde Brezjnew, dat zijn regering bereid is onmiddellijk na goedkeuring door de Amerikaanse Senaat van SALT II besprekingen te beginnen over de middellange afstandsraketten in Europa. Daarbij is de SU bereid het aantal

Weekblad 48ste jaargang No. 2513, pag. 30975-30990

middellange afstandswapens in het Westen van haar grondgebied te verminderen, mits West-Europa afziet van stationering van nieuwe atoomwapens voor de middellange afstand.

Brezjnew zei in Oost-Berlijn o m. het volgende:

Ernstige bezorgdheid wekken de gevaarlijke plannen om op het grondgebied van Europa zoals de westerse propaganda al heeft rondgebazuind Amerikaanse kernwapenraketten van een nieuw type te stationeren Wij zeggen openlijk de uitvoering van zulke plannen zou de strategische verhoudingen op het continent grondig veranderen

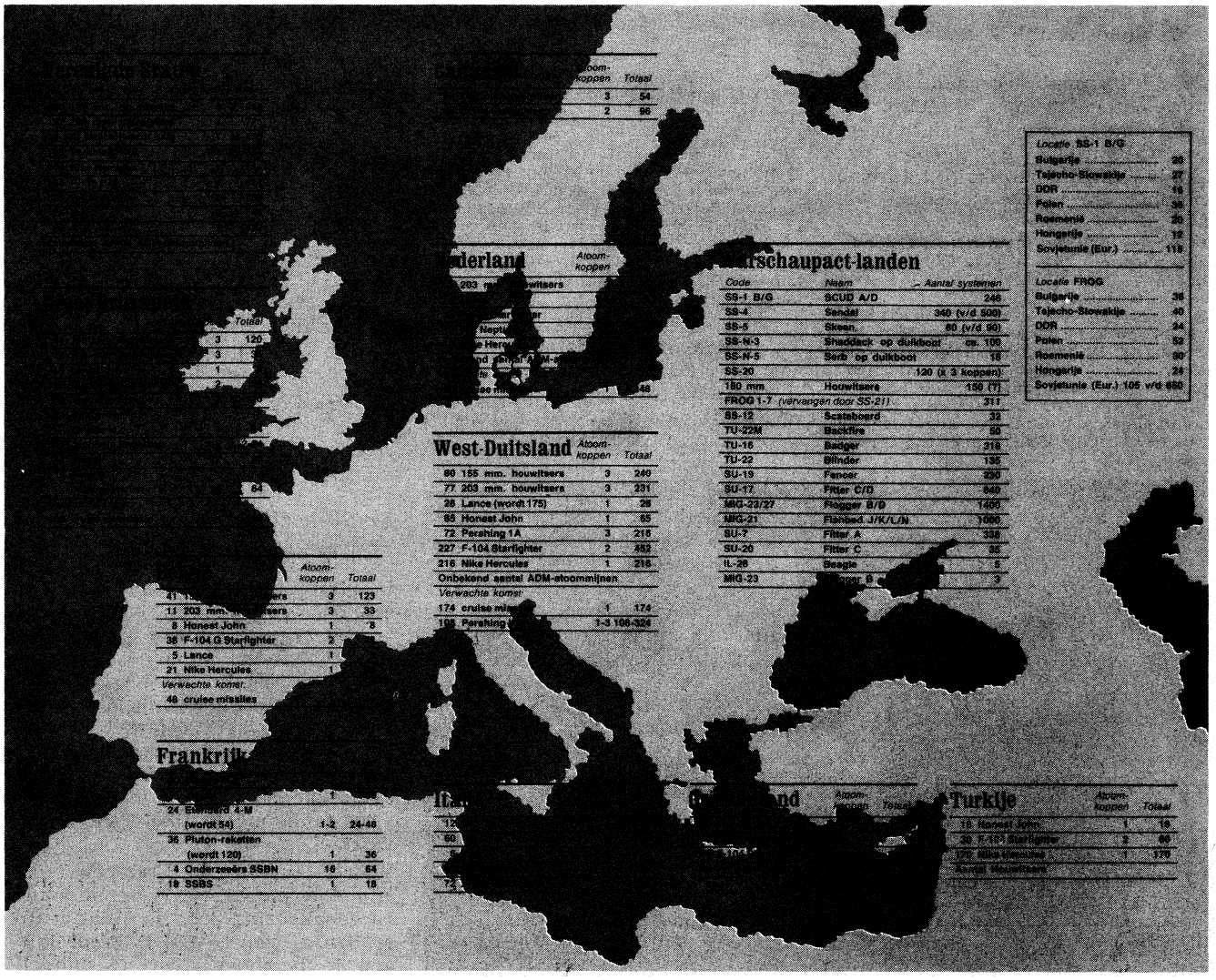
Het doel van de raketten is het in Europa ontstane evenwicht te verstoren en te proberen het NAVO-blok aan een militair overwicht te helpen Wat het militaire overwicht betreft, loopt het soms af als grootmoeder heeft gezegd het loopt anders dan men denkt De socialistische landen zullen natuurlijk niet werkloos toezien bij de inspanningen van de NAVO-militaristen In dit geval moeten wij de vereiste extra stappen ondernemen ter verzekering van onze veiligheid Een andere uitweg bestaat voor ons niet

Een ding is echter volkomen duidelijk de uitvoering van de NAVO-plannen zal de situatie in Europa zonder meer verscherpen en de internationale atmosfeer vèrgaand vergiftigen Het is geen geheim aar bij de voorbereiding van deze plannen naast de Verenigde Staten aan de Bondsrepubliek Duitsland niet de kleinste rol is toebedeeld Degenen die de politiek van dit land vaststellen, staan thans voor ?en zeer ernstige keuze zij zullen moeten besluiten wat voor de Bondsrepubliek beter is ter verzekering van de vrede in Europa en wat voor de ontwikkeling van een op wederzijds voordeel berustende vriendschappelijke samenwerking van de Europese staten in de geest van goede nabuurschap en toenemend wederzijds vertrouwen kan bijaragen Of zullen zij evenwel een nieuwe verscherping i an de toestand van Europa en in de wereld bevorderen uanneer zij op hun grondgebied Amerikaanse kernwapenraketten stationeren die zijn gericht op de Sowjet-Unie en haar bondgenoten

Het laat zich begrijpen dat in het tweede geval ook het risico van een terugslag op de Bondsrepubliek veel groter wordt, als deze wapens eens mochten worden ingeschakeld door hun bazen en opdrachtgevers. Dit geldt natuurlijk evenzeer voor de andere Europese NAVO-landen die men van plan is door stationering van middellange kernwapenraketten „gelukkig" te maken.

Wat de Sowjet-Unie betreft. herhaal ik steeds weer dat wij geen militair overwicht nastreven. Het was en het is nooit onze bedoeling welke staat of groep van staten te bedreigen. Onze strategische doctrine is uitgesproken gericht op verdediging. Beweringen dat de Sowjet-Unie haar militaire macht op het Europese vasteland in zulke dimensies zou versterken die niet zijn voorgeschreven door de eisen van de verdediging, zijn ver bezijden de werkelijkheid. Het is een bewust bedrog van de openbare mening in Europa. Zoals in alle andere delen van onze planeet willen wij vrede, een duurzame vrede.

Dat is het grondbeginsel en de ruggegraat van onze buitenlandse politiek. Deze politiek voeren wij consequent en onverdroten door. Als voorzitter van de defensieraad van de USSR verklaar ik

bron: Vrij Nederland

In bovenstaand schema is niet opgenomen het aantal nieuwe kernwapens, waarvan het voornemen bestaat deze in Italië in te voeren. Dit moet zijn 112 kruisraketten.

met alle vastbeslotenheid: in de laatste tien jaar is in het Europese deel van de Sowjet-Unie het aantal middellange kernwapens met geen enkele raket of vliegtuig uitgebreid. Integendeel, het aantal laticeerinrichtingen voor middellange afstandsraketten alsmede de kracht van de kernladingen van deze raketten zijn zelfs iets teruggelopen.
Ook het aantal middellange afstandsbommenwerpers is beperkt. Op het grondgebied van andere staten vestigt de Sowjet-Unie dergelijke wapens helemaal niet. Sinds jaren vergroten wij ook niet de sterkte van onze troepen die in midden Europa zijn gelegerd. Sterker nog, wij zijn bereid het aantal middellange afstaridsraketten en vliegtuigen die kernwapens kunnen vervoeren welke gestationeerd zijn in de westelijke gebieden van de Sowjet-Unie ten opzichte van het huidige aantal te beperken, vanzelfsprekend alleen onder de voorwaarde dat in West-Europa geen aanvullende middellange afstandsraketten en vliegtuigen die kernwapens kunnen vervoeren worden gestationeerd. Officieel wil ik bevestigen dat de Sowjet-Unie nimmer kernwapens zal richten op die staten die afzien van de vervaardiging en de verwerving van zulke wapens en die ze niet op hun grondgebied hebben.

Vanuit het oprechte streven om de jarenlange inspanningen om de militaire ontspanning in Europa over het dode punt heen te helpen en om een voorbeeld te bieden hoe men woorden omzet in daden, hebben wij in overleg met de leiding van de DDR en na raadpleging van andere lidstaten van het verdrag van Warschau het besluit genomen om de sterkte van de Sowjet-troepen in Midden-Europa eenzijdig te beperken. Binnen de komende twaalf maanden zullen tot aan twintigduizend man militair personeel van de Sowjet-Unie, duizend tanks alsmede een bepaalde hoeveelheid overige militaire middelen van het grondgebied van de DDR worden teruggetrokken.
Wij zijn er zeker van dat dit concrete gebaar van de vredelievendheid en van de goede wil van de Sowjet-Unie en haar bondgenoten door de Europese volken en de hele wereld wordt toegejuicht. Wij doen een beroep op de regeringen van de NAVO-landen de initiatieven van de socialistische staten gepast te beoordelen en ons goede voorbeeld te volgen. Ons land komt op voor verdere vertrouwenwekkende maatregelen in Europa. Wij zijn o.a. bereid om overeen te komen dat de tijdige aankondiging van voorgenomen grote militaire oefeningen van de landstrijdkrachten, zoals is voorzien in de slotakte van Helsinki, een langere tijd vooraf wordt gemeld en niet vanaf 25.000 man zoals nu maar vanaf 20.000 man. Ook zijn wij bereid, op grond van het principe van wederkerigheid in militaire oefeningen af te zien van oefeningen met meer dan 40.000 tot 50.000 man.

De voorstellen van de socialistische landen tot voortijdige aankondiging van voorgenomen oefeningen van de luchtstrijdkrachten en oefeningen van de zeestrijdkrachten die in de nabijheid van de territoriale wateren van overige deelnemende staten van de Europese Conferentie plaatsvinden behouden uiteraard hun geldigheid. En nog iets stellen wij het Westen voor: laten wij in het gebied dat in de slotakte van Helsinki is vastgesteld niet alleen vooraf militaire oefeningen aankondigen, maar ook de manoeuvres van de landstrijdkrachten waarvan de omvang meer dan 20.000 man bevat. Ook andere ideeën die gericht zijn op de versteviging van het vertrouwen tussen de staten en op de vermindering van het gevaar van het uitbreken van een oorlog in Europa. kunnen worden genoemd,
Als het meest. geschikte forum voor een gedachtenwisseling over een uitgebreid complex van maatregelen voor de militaire ontspanning in Europa zien wij nog steeds een algehele Europese conferentie op politiek niveau waarvan de voorbereiding en de sarnenkonist een volstrekt actuele, men kan zeggen een volontwikkelde opgave is. Zoals bekend staan ons ook belangrijke onderhandelingeri omtrent SALT III te wachten. Wij zijn ervoor met deze onderhandelingen te beginnen direct na de bekrachtiging van het SALT II verdrag. In het kader van deze onderhandelingen zijn wij bereid de mogelijkheden van een beperking van niet alleen intercontinentale maar ook van andere wapens te bespreken, vanzelfsprekend met inachtneming van het principe van gelijke veiligheid van alle partijen.
Daarmee streven de USSR en de andere socialistische staten van Europa naar een duidelijk perspectief alle Europese volken reëel een leven te verzekeren dat gewaarborgd is door veiligheid en vrede. Nu komt het op de westerse staten aan. Hun antwoord zal tonen of zij bereid zijn rekening te houden met de wil en de levensbelangen van de volken. Wij hopen dat realisme en staatspolitieke wijsheid en uiteindelijk gezond verstand de overhand zullen krijgen.

Reacties en commentaren

Een overzicht van enkele persreacties op Brezjnews aankondiging en voorstellen geeft het volgende beeld:

The Guardian 9-10-'79:

Brezjnews in de DDR gelanceerde wapenbeheersingsvoorstellen zijn op twee manieren ontvangen: zij zijn verwelkomd als een in de historie van de Oost-West-wapenwedloop zeldzaam voorkomend gebaar, of opgevat als een meteen af te wijzen tactische truc, niets nieuws, een poging de NAVO uit elkaar te spelen en de duiven die de Russische dreiging niet willen zien koren op de molen te verschaffen.
Maar juist omdat Brezjnews aanbod ongebruikelijk en onverwacht was had men snelle reacties moeten vermijden. Dit is een gelegenheid die noopt tot tijd nemen door de NAVO om Brezjnews boodschap zeer nauwkeurig te bestuderen en niet te reageren op de Russische propagandamachine die een en ander in krantenkoppen van Oost-Berlijn tot Ulan Bator heeft verpakt. Brezjnew handelde duidelijk met het oog op de NAVO-zitting van december waar de goedkeuring wordt beoogd van een plan in West-Europa nucleaire raketten voor de middellange afstand te stationeren.
De precieze calculatie achter Brezjnews aanbod doet er niet zozeer toe; de kwestie is niet of een aftocht van 20.000 militairen en 1000 tanks uit de DDR de militaire superioriteit van het Warschau-Pact over de NAVO met één, 5 of 10% vermindert. Brezjnews aanbod is een poging de aandacht te krijgen en hij signaleerde onmiskenbaar dat de NAVO op het punt staat een historisch besluit te nemen. Voor het eerst beoogt de NAVO het stationeren van kernwapens in Centraal-Europa, die doelen in de Sowjet-Unie kunnen treffen, en dit is een actie die door de Russen evenzeer wordt gevreesd als de Amerikanen in 1962 bang waren voor Russische kernraketten in Cuba. Erger nog, Moskou acht het mogelijk dat deze kernwapens ten slotte onder West-duitse controle komen te staan.
Als men aanneemt dat de paranoia in Moskou over de Westerse bedoelingen van gelijke aard is als die van het Westen jegens die van Moskou dan kan Brezjnews bezorgdheid gemakkelijk als onredelijk worden afgedaan. Ook is het juist dat de Russen aanleiding geven tot vragen over hun strategisch beleid — offensief of defensief? — door honderd nieuwe SS-20 op doelen in West-Europa te richten. Mag Moskou het Westen verbieden wat het zelf heeft?

Een feit blijft evenwel dat het Amerikaanse initiatief tot het in NAVO-kader installeren van middellange afstandsraketten niet slechts een antwoord is op de dreiging die men van de Sowjet-Unie ervaart en als een element in de Oost-West-balans. Het is ook een bestanddeel van de voortgaande West-West-dialoog. Het is bedoeld diegenen in West-Europa gerust te stellen die altijd al bevreesd waren dat Washington als het er bij een confrontatie met het Oosten op aan komt verstek zal laten gaan. Europa zou middellange afstandsraketten op eigen bodem hebben bij een onvoorspelbare Oost-West-crisis en niet meer op de inzet van Amerikaanse intercontinentale raketten behoeven te vertrouwen.

Deze conceptie was de ratio achter de Franse en Britse onafhankelijke kernmacht; over de uitbreiding daarvan tot Centraal-Europa is veel gediscussieerd maar nog nooit zijn de gedachten hierover zover tot rijping gekomen. Geen wonder dat dit opschudding veroorzaakt in West-Duitsland onder de regerende sociaal-democraten en in Nederland en België.
De NAVO beoogt zelfs op de decemberzitting nog slechts een beginselbesluit over de stationering van de kernraketten, waarbij de besluiten over wie de raketten in huis krijgt later zullen worden genomen.
Bondskanselier Schmidt is begrijpelijk soepeler in zijn reactie op Brezjnews aanbod dan Brzezinski in Washington. Schmidt staat zowel geografisch als psychologisch dichter bij de problematiek. Voor Schniidt is de Oost-West-verhouding niet zozeer een discussiecentrum voor het scoren van ideologische punten doch de ruimte waarbinnen de Europeanen — hoe verdeeld dan' ook — een generatie lang hebben kunnen leven en met wat geluk ook in de toekomst moeten zien te leven
Brezjnews aanbod moet worden onderzocht, beproefd en ontrafeld en het Kremlin moet in details worden gevraagd wat men bedoelt: hoe zal Moskou reageren als de NAVO haar plan opgeeft?

De defensiespecialist van Le Monde. Jacques Isnard, schrijft in Le Monde (9/10/79) dat Brezjnews voorstel 20.000 militairen en 1000 tanks uit de DDR weg te halen nauwelijks van betekenis is voor de Oost-West-krachtsverhoudingen (de SU heeft thans in de DDR 20 divisies, waarvan 10 pantserdivisies, 400.000 militairen en 7500 tanks). Het gaat er om welk soort manschappen igevechtstroepen of ondersteuningstroepen?) en welk type tanks (verouderde of zeer moderne?) worden afgevoerd. Daar komt bij dat de SU oud materieel naast nieuw materieel in bedrijf houdt. De troepenaftocht dient voorts te worden gerelativeerd in verband met het ook door de SU versterkte vermogen zeer snel troepen en materieel over grote afstanden te vervoeren en gevechtsklaar te hebben, hetgeen bleek uit ervaringen in Afrika en Azië.

EG

DEBAT IN EUROPEES PARLEMENT OVER POSITIE KLEINE AFVAARDIGINGEN

De commissie voor reglemc-nt en verzoekschriften van het Europese Parlement heeft in oktober een rapport uitgebracht, waarin voorgesteld wordt wijzigingen aan te brengen in het parlementaire reglement.

Op 15 en 16 okt. heeft de commissie beraadslaagd over dit rapport en vervolgens is het doorgestuurd naar het parlement voor behandeling,

De commissie heeft het volgende voorgesteld:

■ een ambtstermijn van tweeëneenhalf jaar voor de voorzitter, de ondervoorzitters en de quaestores;

■ een verhoging van tien tot eenentwintig van het minimum aantal leden dat vereist is voor de vorming van een fractie;

m de vorming van een groepering van alle niet-ingeschreven leden die op overeenkomstige wijze als de fracties secretariaatsfaciliteiten en spreektijden krijgt toegewezen;

m een verhoging van tien tot eenentwintig van het minimum aantal leden dat vereist is voor het indienen van een verzoek tot wijziging van de agenda, tot urgentverklaring van een beraadslaging of tot hoofdelijke stemming.

Op het terrein van de indiening van amendementen op de ontwerp-begroting heeft de parlementaire commissie vastgehouden aan de bestaande bepaling, dat amendementen door één enkel lid kunnen worden ingediend, maar door ten minste vijf leden dienen te zijn ondertekend. De voorzitter van het parlement zou de mogelijkheid krijgen in uitzonderingsgevallen eerst de oorspronkelijke tekst in stemming te brengen vóór de amendementen, of amendementen die minder ver van een oorspronkelijke tekst afwijken, in stemming te brengen vóór amendementen die hier het verst ervan afwijken.
Deze procedure kan niet worden toegepast als een fractie of ten minste 21 leden daartegen bezwaar maken.

Op 21 nov. heeft het Europese Parlement bij het begin van zijn vergadering zich over het rapport gebogen. Er volgde een langdurig debat. Met name de kleine fracties en van deze met name de fractie voor de technische coördinatie maakten ernstig bezwaar tegen het voorstel van de commissie.

De fractie voor de technische coordinatie zou namelijk te klein worden om nog een afzonderlijke fractie te kunnen vormen en zou samen met de tien andere ingeschrevenen onder wie de twee leden van D'66 een nieuwe groep moeten vormen om voor faciliteiten in aanmerking te komen. Deze nieuwe groep zou echter een zeer heterogeen gezelschap gaan vormen, met afgevaardigden van Belgische taalpartijen, Italiaanse neo-fascisten, de Noordiers dominee Paisley, Italiaanse radicalen en D'66.

De fractie van de technische coördinatie verzette zich dan ook hevig tegen het voorstel het rapport van de commissie, genoemd naar de commissievoorzitter, de Nederlandse liberaal Nord, op de agenda te zetten. Men had 69 amendementen ingediend, welke echter door het presidium van het parlement niet in stemming werden gebracht.
De coördinatiefractie heeft niet kunnen verhinderen dat de ontwerpagenda, zoals voorgesteld door het Bureau, met inbegrip van enige kleine wijzigingen, door de plenaire vergadering werd aangenomen.

De coördinatiefractie wenste te zamen met de niet-ingeschreven leden, dat tijdens deze zitting nog niet over het verslag-Nord zou worden gestemd, omdat, zoals o.a. het niet-ingeschreven lid De Goede opmerkte, zij geen gelegenheid hadden gehad voor een uitvoerig overleg met de fractievoorzitters. Dit overleg zou alsnog plaats gehad kunnen hebben door schorsing van de vergadering.

De voorzitter van de liberale fractie, de Duitser Bangemann, kwam echter met een ander voorstel, nl. de wijzigingsvoorstellen, die de coördinatiefractie op de ontwerpagenda had ingediend, als één geheel te beschouwen. Volgens hem hadden deze wijzigingsvoorstellen namelijk slechts ten doel de door het Bureau voorgestelde agenda radicaal te wijzigen. Hierin gesteund door de voorzitter van de christen-democratische fractie, de Duitser Klepsch, zou de vergadering zich bij hoofdelijke stemming moeten uitspreken, of zij wijziging van de ontwerp-agenda wenste. Zo nee, dan zou zij voor het voorstel-Bangemann moeten stemmen. Bij aanneming hiervan, waren dan alle wijzigingsvoorstellen in één klap van de baan.
Sprekers van de coördinatiefractie, Capanna, Bonino en Coppieters, achtten dit voorstel in strijd met het reglement. Ook de niet-ingeschrevenen Pannella en De Goede (D'66) wezen op strijdigheid met het reglement, terwijl de fractievoorzitter van de EDV (Europese Democraten voor de Vooruitgang, o.a. gaullisten), de Fransman De la Malène, zich tegen de ,,onwettige methoden van de liberalen en de christen-democraten" uitsprak. Hij werd hierin gesteund door de Franse communist Motchane.

Het voorstel werd niettemin in stemming gebracht, ondanks heftig verzet van Pannella en Capanna. De uitslag was, dat 144 afgevaardigden vóór het voorstel Bangemann waren, 17 tegen en 16 zich onthielden. De heer De la Malène (Fr., EDV) verklaarde dat zijn fractie niet aan de stemming had deelgenomen, daar zij deze stemming illegaal achtte. Hij noemde deze gebeurtenis een bijzonder ernstige zaak, een zwarte dag in de geschiedenis van het Parlement.

Toen reeds de beslissing was gevallen over het handhaven van de agenda, kwam de Deense woordvoerder van de vier Denen in de coördinatiefractie nog verklaren dat deze Denen de wijzigingsvoorstellen niet mede hadden ondertekend. Was men eerder tot deze ontdekking gekomen, dan had wellicht het hele debat over de wijzigingsvoorstellen op de agenda kunnen worden voorkomen.

De Goede maakte mevrouw Veil, voorzitter, het verwijt verkeerd te hebben gekozen bij het doen van haar voorstellen aan de vergadering. Volgens art. 12 had zij met een eigen voorstel kunnen komen, doch door het voorstel ,,van de botte bijl" van de heer Bangemann over te nemen, handelde zij in strijd met het reglemc-nt. Hij wilde weten, waarom de vier door hem zelf en mevr. Dekker (D'66) op het verslag-Nord ingediende amendementen niet van een toelichting gepaard mochten gaan.
Volgens voorzitter Veil was dit een kwestie van traditie. Mondelinge toelichting tijdens het debat was natuurlijk nog wel mogelijk.

Rapporteur Nord constateerde dat al in juli is gebleken dat het reglement aan de nieuwe omvang van het Parlement moet worden aangepast. Het meest urgent leken toen de vaststelling van de minimum-omvang van een fractie, de positie van de niet-ingeschreven leden en de

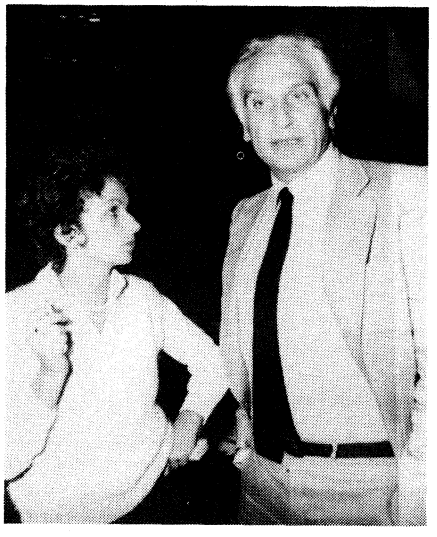
ambtstermijn van voorzitter, ondervoorzitters en quaestores. Tijdens het overleg in de commissie voor reglement en verzoekschriften bleek al snel dat een algemene reglementsherziening gewenst is liefst op basis van opgedane ervaring. De zaken, die de commissie bij voorrang wil regelen, staan volgens de rapporteur uitvoerig in zijn verslag vermeld.

De heer Nord maakte nog de volgende kanttekeningen: voor elk parlement is een huishoudelijk reglement van groot belang, en dat geldt des te meer voor het EP, waarvan de leden uit negen landen afkomstig zijn en dat maar over weinig vergaderdagen beschikt. Het EP-reglement moet derhalve de mogelijkheden scheppen dat elk lid zijn mandaat naar behoren kan vervullen en dat het Parlement als geheel kan functioneren.

De reglementscommissie is omwille van de continuïteit voorstander van een ambtstermijn van twee en een half jaar; zij wil de niet-ingeschreven leden meer rechten bieden en een spreektijdverdeling invoeren op basis van eenzelfde recht voor iedereen; de drempel voor fractievorming zou zij op 21 gesteld willen zien, ongeacht de nationaliteit van de fractieleden. De rapporteur wees er met klem op dat er verband bestaat tussen de beide laatstgenoemde punten.

De commissie voor reglement en verzoekschriften vond het alleszins redelijk het vereiste quorum voor diverse procedures op 21 te stellen. Volgens haar moest het mogelijk zijn de volgorde van stemming over reeksen amendementen te wijzigen, mits zulks leidt tot tijdwinst en een duidelijker politiek profiel. Aangezien hierbij misbruik theoretisch mogelijk is, stelde de reglementscommissie voor, een dergelijke wijziging van de volgorde slechts toe te laten indien geen der fracties, noch 21 leden daartegen bezwaar maken. In he4 verslag-Nord werd ten slotte nog een wijziging van het reglement voorgesteld met betrekking tot elektronische stemming: de invoering hiervan werd in beginsel reeds tijdens de vorige zitting goedgekeurd.

Tot besluit wees Nord erop dat het debat vermoedelijk langdurig en moeilijk zou worden en dat degenen die fel tegen zijn verslag waren gekant, niet mogen vergeten dat hun opvattingen door de reglementscommissie volledig worden gerespecteerd, zij het niet gedeeld. ,,Het reglement is voor het gehele Parlement en al zijn leden", aldus de rapporteur.

De Italiaan Pannella, één van de leiders van de Italiaanse Radicale Partij, een progressieve partij die door spectaculaire acties veel publiciteit heeft gekregen. is ook lid van het Europese Parlement en heeft zich daar ingezet voor de kleinere politieke partijen.

De grote partijen beschuldigden de de kleine ervan de tijd van het parlement te verspillen, door zoveel amendementen in te dienen.

De woordvoerder van de socialistische fractie, de Duitser Hansch, zei dat de socialistische fractie de fractievorming wil bevorderen. Hij zei dat zijn fractie wil pleiten voor het handhaven van de situatie waarbij de coördinatiefractie uit 10 leden bestaat.

De socialisten zijn verder tegen een ambtstermijn van tweeëneenhalf jaar. Zij vinden het argument van continuïteit niet van doorslaggevende aard, omdat het hier representatieve functies betreft.

De Duitser Luster, woordvoerder van de Europese Volkspartei (christen-democraten) ging op één uitzondering na, geheel akkoord met de voorstellen van de commissie-Nord. Zijn fractie vindt dat een groepering om in aanmerking te komen voor fractievorming ten minste 21 leden moet hebben.

De communisten keerden zich bij monde van de Italiaan d'Angelosante tegen een ambtstermijn van 2 jaar. Zij zouden naar Italiaans voorbeeld al degenen, die zich niet bij traditioneel politiek gekleurde fracties wil aansluiten, in een zgn. gemengde fractie willen onderbrengen, die op basis van haar aantal leden vergelijkbare rechten moet krijgen.

De liberale fractie stond geheel achter het verslag-Nord. Zij was tevens bereid om te komen tot een compromis over de fractievorming door minstens 10 leden uit 3 lidstaten. Om de niet-ingeschreven leden tegemoet te komen was de liberale fractie bereid een subamendement in te dienen.

Volgens de woordvoerder van de EDV-fractie. de Fransman De la Malène was het fout te spreken over minderheden en meerderheden in het Europees Parlement Een grondbeginsel dient te zijn, dat het reglement, zoals dit is vastgesteld of zal worden vastgesteld, juist wordt toegepast Hiertegen zijn bij de behandeling van de wijzigingsvoorstellen op de ontwerp-agenda fouten gemaakt Hetzelfde geldt voor de gang van zaken tijdens het bgrotingsdebat van vorige week

De EDV-fractie is vóór een mandaatsperiode van twee en een half jaar voor de voorzitter enz doch zij meent dat het Parlement niet gebaat is bij een groot aantal niet-ingeschrevenen Zij pleit daarom voor het voortbestaan van de coördinatiefractie en zal het compromis steunen, dat een fractie kan worden gevormd uit tien leden, mits afkomstig uit drie lidstaten.

De Goede was van mening dat de niet-ingeschrevenen in alles zijn achtergesteld: de slechtste plaatsen in de zaal, de laatsten op de sprekerslijst enz. Een en ander getuigt volgens hem van een gebrek aan respect voor minderheden. Hij is van mening dat minderheden in elk geval moeten kunnen functioneren.

De heer Coppieters, Belgisch lid van de coördinatie-fractie, zag geen enkele reden om het reglement te wijzigen. Hij wees erop dat in de 500 leden tellende Bondsdag fracties van vier leden toegelaten zijn. Hij vroeg zich af waarom hier in het EP de 5 percents regeling zou moeten worden ingevoerd, die volgens hem miljoenen Europese kiezers van hun stem berooft.

Mevrouw Ewing (VK, EDV) en de heer Paisley (Ier, niet-ingeschreven) wezen erop dat het Lagerhuis, met zijn 635 leden tweemansfracties toelaat. De heer Pannella (I, niet ingeschreven) roept zich bij voorbaat tot winnaar uit. winnaar op de arrogantie en de bureaucratie van de voorzitters van de grote fracties, ,,Wij hebben al gewonnen omdat dit debat geen huishoudelijk debat is gebleven, maar een politiek debat is geworden," aldus Pannella, die ervan overtuigd is dat er geen meerderheid van 206 stemmen vóór reglementswijziging gevonden kan worden, indien de collega's die hij hoogacht tenminste met een rein geweten huiswaarts willen keren

Compromis bereikt

In antwoord op de kritiek op de voorstellen van de commissie-Nord, heeft deze een aantal compromisvoorstellen gelanceerd die de instemming hebben gekregen van de meeste parlementariërs. De ruim honderd amendementen, die eerder waren ingediend, werden vrijwel alle ingetrokken.

Het compromis houdt in dat voorstellen om de ontwerp-agenda te veranderen kunnen worden ingediend door één fractie of ten minste tien leden wanneer het bij één zo'n voorstel blijft; éénentwintig leden kunnen zoveel voorstellen op de ontwerp-agenda indienen als zij wensen. De voorzitter van het Parlement kan de behandeling van de volgorde van ingediende amendementen wijzigen tenzij éénentwintig leden daartegen bezwaar maken.

De mogelijkheid tot fractievorming bestaat voor éénentwintig leden uit een land, vijftien uit twee of tien uit drie landen. De tien man tellende Fractie voor de Technische Coördinatie blijft bestaan. De spreektijd van de niet bij een fractie ingeschreven leden wordt verdubbeld. Er is geen sprake meer van een ,,groep" van niet-ingeschrevenen. Zij zullen in het bureau worden vertegenwoordigd, maar zonder stemrecht. Dit laatste ontmoette bezwaren van onder meer de Italianen, mevrouw Bonino en Capanna. (Europa van Morgen)

RAPPORT SPIERENBURG OVER FUNCTIONEREN EUROPESE COMMISSIE

Een onafhankelijke studiecommissie onder leiding van de Nederlander Mr. Spierenburg, oud-lid van de Hoge Autoriteit van de Kolen- en Staalgemeenschap, heeft op verzoek van de Europese Commissie een onderzoek ingesteld naar het functioneren van dit orgaan van de Gemeenschappen en haar bevindingen neergelegd in een rapport dat op 24 sept. openbaar gemaakt is.

Een van de conclusies van het rapport is dat de Europese Commissie niet meer leden moet tellen dan er lidstaten in de EG zijn en verder dat de voorzitter en slechts één vice-voorzitter van de toekomstige Europese Commissie de zgn. „horizontale taak" moet toevallen. Elk van de andere landen van de Europese Commissie zou in de toekomst slechts één „verticale" portefeuille moeten beheren.

Taak en middelen van de Commissievoorzitter moeten worden uitgebreid. De voorzitter dient belast te zijn met de coördinatie en de planning van de werkzaamheden van de Commissie en haar diensten èn met de verdeling van het personeel over de diensten. Door het gehele rapport heen komt men de opvatting tegen dat de Europese Commissie een belangrijke rol moet blijven spelen als onafhankelijk orgaan.

Spierenburg zei op zijn persconferentie (nadat hij het rapport van zijn commissie gepresenteerd had aan de voorzitter van de Europese Commissie, Roy Jenkins), dat zijn commissie „als een arts de diagnose heeft opgemaakt van wat de Europese Commissie mankeert". De diagnose luidt: de Commissie heeft gebrek aan cohesie, ze heeft geen billijke verdeling van de taken gemaakt, er is gebrek aan coördinatie en aan „verticaal contact". Van de diensten van de Europese Commissie zei Spierenburg dat er een onjuiste verdeling van het personeel over die diensten is en dat er een gebrek bestaat aan werkelijke Europese carrièremogelijkheden. De medicijnen die we de zieke moeten toedienen zijn: een inkrimping van het aantal commissarissen (overigens een zaak van de regeringen van de EG-landen), een betere verdeling van de portefeuilles over de commissarissen en een sterkere positie voor de president van de Commissie, aldus Spierenburg op zijn persconferentie.

Wat de diensten van het „dagelijks bestuur" van de EG betreft: de commissarissen moeten aangemoedigd worden meer te steunen op hun directeuren-generaal en minder op hun kabinetten, de diensten moeten worden ingekrompen en er moeten maatregelen genomen worden om het Europees personeel in staat te stellen een echte „Europese carrière" te maken, zo zei Spierenburg in Brussel. Een Europese Commissie die niet doelmatig werkt kan ook niet adequaat reageren. De regeringen van de negen lidstaten moeten er nauwlettend op toezien dat ze capabele mensen naar de Europese Commissie „sturen", aldus Spierenburg.

De Europese Commissie moet ook een goed „apparaat" tot haar beschikking hebben en dat betekent in de visie-Spierenburg dat het aantal directoraten en afdelingen gereduceerd moet worden en dat de positie van de directeuren-generaal gerevalueerd moet worden. Er moet een beter gebruik gemaakt worden van de kwaliteiten op dat gebied van management en van het kaderpersoneel. In antwoord op vragen zei Spierenburg dat naar zijn opvatting Europese commissarissen niet alleen maar politici behoeven te zijn „alhoewel ze wel een politieke achtergrond moeten hebben". Hij vond het een taak van de „drie wijzen" (aangesteld door de Europese Raad, om te onderzoeken of de instellingen van de Gemeenschap doelmatig werken) aan de regeringen te adviseren of het nieuw gekozen Europees Parlement de bevoegdheid moet krijgen om niet de gehele Commissie, maar, in een voorkomend geval slechts één of meerdere commissarissen „naar huis te sturen". Hij zei ook, antwoord gevend op vragen, dat de „drie wijzen" moeten adviseren over het taalgebruik in de Gemeenschap.

Spierenburg bletk, blijkens antwoorden op vragen geen voorstander van het unanimiteitsbeginsel in de Commissie. Wel moet ze haar voorstellen aan de ministerraad gronden op een meerderheidsopvatting binnen de Commissie, zo zei hij.

Het rapport-Spierenburg zegt onomwonden dat invloed, doeltreffendheid en prestige van de Europese Commissie in de afgelopen tien jaar zijn afgenomen. Wel wordt daar onmiddellijk bij gezegd dat dit deels een gevolg is van externe factoren.

In het rapport-Spierenburg wordt nog al wat kritiek geuit op de kabinetten van de Europese commissarissen. Het bestaan van die kabinetten wordt nuttig genoemd, maar geconstateerd wordt ook dat bepaalde aspecten van de activiteiten van die kabinetten „zelfs een echte bedreiging" gaan vormen voor de vlotte werking van de diensten van de Commissie. Kabinetten schermen hun commissarissen af van hun diensten en kabinetschefs trekken taken van directeuren-generaal naar zich toe, zo luidt de conclusie. Een versterking val de positie van de directeuren-generaal moet daar verbetering in brengen.

Het rapport-spierenburg beveelt aan onder de personeelsleden van de diensten van de Commissie een „geografisch evenwicht" aan te houden. Verder wordt aanbevolen de organisatie van de diensten aan een gedetailleerd onderzoek te onderwerpen om het aantal afdelingen en gespecialiseerde (momenteel 339 in totaal). waar nodig te verminderen. Het personeel van de diensten moet ook beter verdeeld worden over de verschillende sectoren.

De groep-Spierenburg werd in januari van dit jaar ingesteld. Behalve de (Nederlandse) voorzitter, mr. D. P. Spierenburg maakten er deel van uit K. Buschmann, P. Delouvrier, G. Petrilli en D. Taverne.

De groep kreeg bij haar onderzoek de hulp man de secretaris-generaal van de diensten van de Europese Commissie, de heer Noël en van de heer Baichere, de directeur-generaal personeelszaken.

De groep voerde voor haar onderzoek gesprekken met leden van de Europese Commissie, met hoge ambtenaren en met vertegenwoordigers van de vakbonden en beroepsorganisaties.

Reactie Commissie

Op 6 en 7 okt. heeft de Europese Commissie in een speciale bijeenkomst het rapport-Spierenburg besproken.

Tijdens een persconferentie op 8 okt. heeft Commissievoorzitter Jenkins verklaard dat de Commissie het voor het grootste deel eens is met de conclusies. In overleg met het personeel zal een actieprogram ontworpen worden.

Ook de Commissie is er voorstander van het ledental terug te brengen. Hij wilde in dit verband echter het rapport van de Commissie van Wijze Mannen afwachten.

Jenkins zei verder dat hij hoopte dat er een grootscheeps debat zou komen over de Commissie in het Parlement. Tevens sprak hij zich uit voor een vergroting van de politieke bevoegdheden van de Commissie (Europa van Morgen)

BELGIË

PVV-CONGRES

De Partij voor Vrijheid en Vooruitgang hield op 26-27-28 okt. te Kortrijk een ideologisch congres, waarop e-n sedert twee jaar voorbereid manifest „Handvest van het moderne liberalisme" werd besproken, dat het in 1971 uitgevaardigd manifest „Steeds meer" moet vervan-

gen. De bespreking van het manifest, die niet kon worden afgerond. zal op een later congres worden voortgezet.

De debatten werden beheerst door de woordvoerders van de PVV-Jongeren die o.l.v. Guy Verhofstadt erin slaagden het manifest om te buigen in de richting van hun opvattingen. Zo werd het hele hoofdstuk over de liberale grondbeginselen vervangen door een tekst, voorgesteld door de Jongeren. Volgens deze laatsten is het liberalisme van de PVV te pragmatisch, vormt het een niet-sluitend ideologisch geheel en biedt het geen duidelijk alternatief voor de technocratische en bureaucratische uitdaging van de kapitalistische resp. collectivistische samenleving. De Jongeren van de PVV wijzen de verzorgingsstaat af en beklemtonen de individuele vrijheid, de volstrekt vrije mededinging en een ,,sociaal basisliberalisme dat de thans geldende corporatistische politiek vervangt."

NIEUWE MARXISTISCHE PARTIJ

Op 1 en 2 nov. had te Brussel het stichtingscongres plaats van de Partij van de Arbeid van België, die ontstaan is uit de organisatie Alle Macht Aan De Arbeiders (AMADA). Bij de verkiezingen voor het Europese parlement diende AMADA lijsten in en behaalde toen 45.000 stemmen.

Ludo Martens, voorzitter van AMADA, lichtte op 17 okt. de doelstellingen van de nieuwe PvdA toe. Hij zei dat de partij steunt op de leer van Marx en Lenin en zich zal verzetten tegen ,,de ontaarding" van de Sowjet-Unie en van de communistische partij van België, De PvdA is gekant tegen het staatskapitalisme en het sociaal-fascisme en tegen het imperialisme van de twee supermachten, voornamelijk dat van de SU. In België wil zij ijveren voor de verdediging van de democratische rechten, de bescherming van de tewerkstelling en de sociale verworvenheden, de eenheid onder de arbeiders en de strijd tegen het monopoliekapitaal. De PvdA wil gebruik maken van legale strijdmiddelen, zoals de verkiezingrn, en van massa-acties. Wij zijn tegen geisoleerd geweld, aldus Martens, om dat de massa dat niet wil. Maar als de massa de weg naar de revolutie heeft afgelegd, moet het geweld geplaatst worden tegenover het geweld dat de burgerij tegen de arbeidersmassa gebruikt.

PLAN-DE WULF

Bij KB van 15 okt {staatsblad van 23 okt.) werd beslist aanpassings- en wederaanpassingspremies toe te kennen aan ondernemingen die onder bepaalde voorwaarden werknemers aanwerven. De nieuwe regeling die .,plan-De Wulf' wordt genoemd, naar de minister van tewerkstelling en arbeid, voorziet in de uitkering van een premie van 62 500 fr per kwartaal of 250.000 fr per jaar, per nieuw aangeworven werknemer die de tewerkstelling in de onderneming vergroot. De regeling geldt slechts voor de ondernemingen die tegen eind 1980 een werkweek hebbrn van gemiddeld 38 uur.

De wederaanpassingspremie wordt aan de onderneming toegekend voor een nieuw aangeworven werkloze, die sedert zes maanden urtkeringen ontving. De aanpassingspremie slaat op de indienstneming van een jonge werkloze Het stelsel geldt voor twee jaar.

De overheidsdiensten, de uitzendbureaus en de vrije beroepen komen niet aanmerking. De verzorgingsinstelling-n kunnen, onder bepaalde voorwaarden, bij beslissing van het sociaal-economische kernkabinet in het stelsel worden opgenomen

CITIZEN BAND

In het staatsblad van 30 okt. verschenen de besluiten tot uitvoering van de wet van 30 juli 1979 op de radio-communicatie.

Daardoor wordt het gebruik van de z g citizen band wettelijk gemaakt. De nieuwe wet schaft per 1 nov de verouderde wetgeving van 14 mei 1930 af Zij bepaalt dat iedereen een zendvergunning, verstrekt door de RTT mag aanvragen.

HAVENAANLEG ZEEBRUGGE

De regering heeft op 9 nov. een reeks beslissingen getroffen voor de verdere bouw van de voorhaven van Zeebrugg. Het deelcontract 4A. tweede fase, werd goedgekeurd. Daardoor wordt de oostdam uitgebouwd tot ongeveer 2.000 m in zee. vanwaar hij een rechte hoek vormt tot aan de binnendijkse beschermdam van de LNG-terminal. Dat deel van het werk zou ca. 2,7 mrd fr kosten.

Ook het eerste gedeelte van het raamcontract 5 werd in beginsel goedgekeurd, zodat het werk kan worden aangevat aan de westelijke havendam (van het strand af tot 1800 m in zee) De kostprijs wordt op ongeveer 2,3 mrd fr. (prijzen van 1977) geraamd. Ten gevolge van de regeringsbeslissingen kan het werk aan de haven van Zeebrugge nu ruim één jaar worden voortgezet. Wél moet spoedig een beslissing worden genomen m.b.t. de bouw van de beschermdijken voor de LNG-terminal en de aanlegplaats van de methaan-tanker; ook moet de principiele goedkeuring i.v.m. de westdam worden omgezet in een definitieve.

Volgens een communiqué van de kabinetsraad zal de uiteindelijke beslissing betreffende de lengte van de dammen worden getroffen in het raam van het nationaal havenbeleid: de havencommissie zal daartoe een advies uitbrengen, na alle technische en financiele aspecten van de diverse iiitbouwlengten te hebben onderzocht

De beslissing van de regering volgde op een reeks gesprekken, die gevoerd werden met vertegenwoordigers van de Antwerpse en Brugse havenmilieus. De voorafgaande dagen was van officiële Antwerpse zijde bij herhaling uiting gegeven aan grote ongerustheid over een al te grote expansie van de haven van Zeebrugge.

(Vor. ber pag. 339/3)

SABENA

De regering stemde op 30 okt. in met een verhoging van het bedrijfskapitaal van Sabena met 3 mrd fr., gespreid over drie jaar, en met de aankoop van drie Airbus-toestellen en een DC-10. De regering besliste ook tot 1986 een jaarlijkse subsidie van 1.5 mrd fr. toe te kennen aan de luchtvaartmaatschappij.

LE PEUPLE

De algemene vergade ing van de Samenwerkende Vennootschaw Société d'Édition du Peuple (SODEPE) die de socialistische kranten Le *Peuple,* Le monde du *travail* en Le Travail uitgeeft, besliste op nov. de publikatie van die kranten m.i.v. 1 jan. 1980 stop te zetten. De titel van *Le* Peuple wordt afgestaan aan de vennootschap die de socialistische vakbondskrant Le Journal et *l'Indépendance* uitgeeft. Deze krant, die hoofdzakelijk in Henegouwen verspreid wordt, zou de titel vermoedelijk onder de eigen titel vermelden.

Het eerste nummer van ,,Le Peuple", orgaan van de toenmalige socialistische arbeiderspartij, verscheen op 13 december 1885 De krant is steeds blijven verschijnen, behalve onder de Duitse bezetting van 1914-18 en 1940-44. Zij speelde een be-

langrijke rol als spreekbuis van de socialistische partij in het Franstalige landsgedeelte.
Omstreeks 1960 bedroeg de oplage van de drie kranten samen nog ca. 170 000 exemplaren, maar in 1979 was de totale oplage gedaald tot 24 000 ex. In december 1974 werd de centrale redactie te Brussel nagenoeg opgedoekt en ging men voortaan drukken op de persen van „Le Journal" te Gosselies. Diverse pogingen om via andere formules de partijpers te redden, leverden geen resultaten op

Interne meningsverschillen in de socialistische beweging — o m tussen Edmond Leburton die als voorzitter van de ziekenfondsen mede instond voor de financiering van de kranten, en partijvoorntter Cools — stonden de reddingsoperaties mede in de weg

Na de beslissing van de algemene vergadering heeft Cools betreurd dat de partij financieel niet bij machte was om de pers nog verder te steunen, en dat de organisaties van de Action Commune geen hulp meer wilden verlenen De PS-voorzitter verklaarde dat de kwestie over zes maanden of een jaar opnieuw moet worden bekeken, ten einde de socialistische pers opnieuw de plaats te bezorgen die haar toekomt

(Vor ber pag 373/1)

NEDERLAND

LOONCONFLICT IN VLEESWAREN-SECTOR. STAKINGEN

De Voedingsbond FNV heeft half juli geëist, dat de onderhandelingen over de CAO in de vleeswarenindustrie heropend werden. Deze CAO werd in april afgesloten, maar volgens de bond betalen tal van werkgevers hogere lonen uit, dan in de CAO werd overeengekomen. De bond wil nu, dat over de hele linie loonsverhogingen van dertig tot veertig gulden per week worden betaald. Onder de CAO voor de vleeswarenindustrie vallen ongeveer 12.000 werknemers. De zaak kwam aan het rollen toen de Unilever-vleeswarenbedrijven (overigens in overleg met de bonden) besloten hun 2200 produktiewerknemers toeslagen te gaan geven. Unilever werd gevolgd door Coveco (3000 mensen) en Meester (500), die zonder overleg met de vakbonden eveneens toeslagen aankondigden. Oorzaak van deze verhogingen zijn de moeilijke arbeidsomstandigheden in deze sector, die het moeilijk maken personeel te krijgen of te houden. Ter ondersteuning van de eisen van de Voedingsbond zijn in diverse vleeswarenbedrijven stakingen uitgebroken.

Al bij de eerste stakingsactie, op 16 aug., doorbrak de directie het standpunt van de Vereniging voor de Nederlandse Vleeswarenindustrie (de werkgevers): geen loonsverhoging. Zij ging akkoord met een Loonsverhoging van 20 gulden bruto per week met terugwerkende kracht van 1 juli plus vijf maal 70 gulden netto.
Een week later legde het 70 man tellende personeel van slachterij Compaxo in Zevenaar het werk neer. Dezelfde dag al ging Compaxo Vleeswarenindustrie met de nieuwe eisen van de Voedingsbond FNV akkoord: 20 gulden per week bruto erbij plus een netto-uitkering van 500 gulden ineens voor alle 350 werknemers van Compaxo. Deze eerste grote doorbraak stimuleerde de acties in andere bedrijven.
Vrijdag 24 aug. staakten de Covecovestigingen in Weert (458 werknemers) en in Assen (395). De bedrijven in Twello en Wierden hebben solidariteit betuigd. Er zijn voorts stakingen begonnen in de Homburgvestigingen in Olst, Goor en Cuyk. Bij de Stegeman-bedrijven in Deventer en Druten zijn werknemers en directie aan tafel gaan zitten. In totaal waren vrijdag 24 aug. bijna 4000 mensen, verspreid over het hele land, in staking. Die middag verklaarden de werkgevers in de vleeswarenindustrie zich bereid om te praten over de loonsverhoging en een uitkering ineens aan alle 12.000 werknemers. De Vereniging voor de Nederlandse Vleeswarenindustrie had niet al te veel manoeuvreerruimte meer. De Covecodirectie had laten weten na een eventuele mislukking meteen apart met de bonden te gaan praten.
Na 14 uur onderhandelen kwam men tot overeenstemming. De loonsverhoging van 20 gulden bruto kreeg een terugwerkende kracht tot 1 aug. 1978, waarmee de werknemers in feite een uitkering-ineens van f 500,— netto in de wacht sleepten. Voorzitter J. Louwes van de Nederlandse Vereniging van Vleeswarenfabrikanten zei na afloop van de onderhandelingen, dat de nu gegeven loonsverhogingen een aantal bedrijven in financiële moeilijkheden kunnen brengen. De vakbonden menen echter, dat er voldoende geld bij de bedrijven zit (ANP, Politiek Overzicht.)

ARBEIDSONRUST IN RIJNMOND EN AMSTERDAM

Op 23 aug. begon in de Rotterdamse haven een periode van arbeidsonrust, die zou voortduren tot medio oktober en die tijdelijk oversloeg naar de Amsterdamse haven. Een chronologisch overzicht van de gebeurtenissen volgt hierna:

De periode van ernstige arbeidsonrust in het Rijnmondgebied begon in de vroege ochtend van 23 augustus
De ongeveer 500 slepers van Smit Internationale en Smit Vos meren dan hun boten af voor de Willemskade in Rotterdam Zij eisen f 50,— netto per week erbij en om dat te bereiken moet de CAO, die kort daarvoor door de leden van de vervoersbonden was goedgekeurd worden opengebroken De stakers baseren hun eis van f 50,— erbij op het resultaat dat in de vleesindustrie is bereikt na het openbreken van de CAO door de voedingsbonden De vervoersbonden (400 slepers zijn FNV er en 50 CNV'er) zijn verrast en verklaren onmiddellijk dat van een openbreken van de CAO geen sprake kan zijn, omdat de leden het CAO-akkoord 1979 hebben goedgekeurd Die nu omstreden CAO laat een loonsverhoging van f 4,80 per week zien, een extra vakantiedag en een aanpassing van de VUT-regeling
De staking is een paar uur oud als ook

Demonstratie van stakende slepers van Smit Internationale.

Smit na een gesprek met de ver oersbonden meedeelt, dat zij niet ingaat op de f 50,— eis en dat er alleen gepnaat kan worden met de bonden en niet met het actiecomité van de slepers Dat actiecomité wordt geleid door Cor van der Zanden, machinist bij Smit en oud-CPN-raadslid in Rotterdam De heer Van der Zanden werd enkele jaren geleden geroyeerd als lid van de vervoersbonden FNV.

De hinder die het scheepvaartverkeer in de Rotterdamse haven van de staking in het begin ondervindt is groot, maar de actie betekent niet dat er geen schip meer binnenkomt Kleinere schepen kunnen over het algemeen wel op eigen kracht binnenvaren en het scheepvaartverkeer van en naar de Europoort in de Maasvlakte ondervindt geen hinder De bemanningen van de Europoortslepers (ook een Smit-bedrijf) doen niet mee aan de actie, maar ze zullen geen ,,besmet" werk verrichten

Afwijzing door bonden

Al snel wijst het CNV de wilde staking ,,volledig" af, omdat volgens hem het behoud van koopkracht en vervroegd uittreden in de afgesloten CAO zwart op wit staat Ook de vervoersbonden FNV ondersteunen de actie niet. Volgens bondsbestuurder Schroer heeft de FNV ,,juridisch geen poot om op te staan", als de CAO wordt opengebroken De stakers worden wel gesteund door de Socialistische Partij en later ook door de CPN.

Smit daagt kort na de afwijzing door de bonden 16 van de stakers voor de rechter. De eis van Smit is onmiddellijke hervatting van het werk met een dwangsom van f 100,— de man. Dat een bedrijf individuele werknemers voor de rechter daagt, is vrij zeldzaam, omdat meestal de vakbond tegenspeler van de bedrijven is. De president van de Rotterdamse rechtbank beslist op zondag 26 augustus dat de sleepbootmannen hun werk onmiddellijk moeten hervatten. Zowel georganiseerden ais ongeorganiseerden dienen zich volgens de rechtbank aan een eenmaal afgesloten CAO te houden.

Vier dagen nadat de sleepbootbemanning hun werk hebben neergelegd en een dag nadat de president van de rechtbank heeft beslist dat de 16 slepers het werk moeten hervatten, breekt er op maandag 27 augustus een wilde staking in een groot gedeelte van de stukgoedsector van de Rotterdamse haven uit. Daar werken in totaal ongeveer 12.000 man.

Terug naar de slepers. Smit zegt na de uitspraak van de rechter dat desnoods ook de 480 andere stakers voor een kort geding zullen moeten verschijnen. Volgens een woordvoerder van de vervoersbonden FNV kan een juridisch vonnis geen oplossing zijn voor een sociaal-psychologisch probleem. Actieleider Van der Zanden vindt het vonnis ,,immoreel". Volgens hem kan van de 16 veroordeelden niet verwacht worden dat zij kunnen optornen tegen de overige stakers. Het actiecomité vraagt burgemeester Van der Louw om te bemiddelen. Deze zegt echter dat er voor hem op het ogenblik geen plaats is als bemiddelaar.

Na overleg met de vervoersbonden FNV maakt de Smit-directie een week na het uitbreken van de slepersstaking bekend het proces tegen de 480 andere stakers niet te laten doorgaan.

Smit hoopt, evenals de vervoersbonden FNV, dat dit ,,gebaar" een verbetering van het overlegklimaat tot gevolg zal hebben. De slepers antwoorden dat hun eisen gehandhaafd blijven. Zij willen met Smit om de tafel gaan zitten om die eisen te bespreken. De stakende slepers beletten hun veroordeelde collega's het werk te hervatten. De 16 beroepen zich op overmacht.

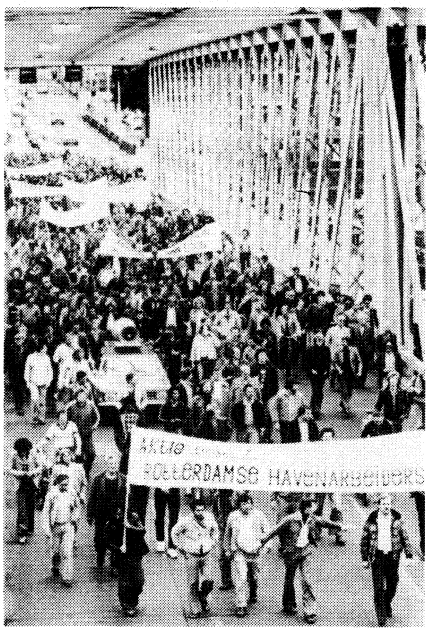
Inmiddels is de staking in de stukgoedsector massaal geworden en liggen de sleepboten van Smit nog steeds afgemeerd aan de Rotterdamse Willemskade. Met hun staking zitten de havenwerkers in het vaarwater van de slepers. De meeste aandacht zal in de komende weken uitgaan naar de haven. Dat is niet verwonderlijk omdat de staking in de stukgoedsector veel massaler is en de havenarbeiders bovendien vaker in het nieuws komen met bijv. de dagelijks opererende ,,dweilploegen".

Resultaat nieuwe onderhandelingen verworpen

Na ruim een week staken komen de vervoersbonden weer in het sleepbootverhaal voor. Enkele bestuurders willen bemiddelen.

Op vrijdag 31 augustus gaan de vervoersbonden en de Scheepvaartverenigingen Noord en Zuid (de werkgevers in Amsterdam en Rotterdam) voor een eerste, oriënterend gesprek rond de tafel zitten. De bonden eisen dat de onderhandelingen uiterlijk de dinsdag daarop zijn afgerond. Hun eis voor een bruto loonsverhoging van f 28,50 per week is voor de stakers onaanvaardbaar. Ze willen dertig gulden schoon in het handje. Het principe-akkooru dat dinsdag 3 september — vlak voor het verstrijken van het ultimatum — door bonden en werkgevers wordt gesloten, is voor de stakende havenwerkers dan ook onvoldoende. Het akkoord houdt een VUT bij 62 jaar, een extra vakantiedag en een bruto loonsverhoging per 1 juli van f 28,50 in.

Het onderhandelingsresultaat voor de haven-CAO — het zgn. 4-september-akkoord — wordt door het Centraal Bedrijfsgroepsbestuur van de vervoersbonden FNV afgewezen. De onderhandelaars moeten van dit bestuur terug aan tafel om te bereiken dat de f 28,50 bruto per week erbij niet op 1 juli maar op 1 januari 1979 ingaat. Dat pikt het bestuur van de vervoersbonden FNV niet en er wordt niet verder onderhandeld. De staking in de stukgoedsector gaat door omdat het actiecomité het akkoord niet acceptabel vindt.

Demonstratie van stakende Rotterdamse havenarbeiders.

Ook de havenslepers gaan door. Uit solidariteit leggen de Europoortslepers (onderdeel van Smit Internationale) op 4 september voor 24 uur het werk neer. Via deze actie willen zij een gesprek afdwingen tussen de Smit-directie en de stakende stadsslepers. Vrijwel alle activiteiten in de Rotterdamse haven liggen nu stil,

De stakende slepers kondigen aan dat ze hun actie gaan verharden, omdat Smit elk voorstel van hen in de wind slaat. Zij bezetten woensdagavond 5 september het kantoor van hun bedrijf om zo snel mogelijk een gesprek te krijgen met de directie over hun eisen. De belangrijkste eis is nog steeds f 50,— per week erbij. Het is nu 2 weken na het begin van de slepersstaking.

De bijna 90 bezetters van het Smit-kantoor worden in de vroege ochtend na de bezetting door de mobiele eenheid uit het hoofdkantoor van Smit verwijderd. Advocaten van de bezetters hebben nog intensief geprobeerd om burgemeester Van der Louw te bereiken maar dat is niet gelukt. De actievoerders vinden dat de burgemeester door het optreden van de mobiele eenheid gekozen heeft voor de werkgevers en tegen de werknemers. De bemanningen gaan door met de staking. Zij willen nog steeds met hun directie praten, maar die directie blijft dat weigeren.

De slepers tonen hun verantwoordelijkheid door een tanker met giftige, ontplofbare stoffen op zondagmorgen 9 september los te trekken. Dat schip was bij Spijkenisse aan de grond gelopen. De slepers voerden deze hulpactie uit in het belang van de bevolking van Spijkenisse en Hoogvliet. Zij maken de directie van Smit nogmaals kenbaar dat zij willen praten.

Na ruim 3 weken staken nemen de sleepbootmannen de beslissing hun boten af te sluiten en de sleutels in te leveren bij de Smitdirectie. Tevens maken zij het onmogelijk dat de boten van de kade worden weggehaald. Onderling verbonden liggen 33 sleepboten van Smit vergrendeld aan de Willemskade, op een steenworp afstand van het hoofdkantoor van Smit Internationale. De slepers verrichten geen onderhoud meer en zullen ook niet meer uitrukken in geval van dringend gevaar. Het actiecentrum is niet meer de ,,Smit Rusland" maar een caravan op de Willemskade.

In een gesprek tussen de vervoersbonden en de Smit-directie op 14 september weigert de top van het sleepbedrijf opnieuw elke vorm van openbreken van de CAO 1979. De bonden hadden voorgesteld de lonen per 1 juli 1979 met f 28,50 bruto per week te verhogen. Zij zijn ,,razend" over de weigering van Smit. Volgens hen laat de Smit-directie duidelijk merken niet van de staking af te willen. Als de Smit-directie het september-akkoord dat voor de haven geldt ook voor de slepers had willen volgen zou de staking tot een einde zijn gekomen. De boten lagen al onder stoom.

Dan is net lang stil rond de slepers. Zij wachten nog steeds op voorstellen van de Smit-directie. De stakers hebben, zo vinden zij, genoeg gedaan om tot een oplossing van het conflict te komen.

Incidenten

Op 19 september komt het tot een harde confrontatie tussen mobiele eenheid en stakers in de Waalhaven. Op een besloten vergadering van de stakers op de Heijplaat roept de stakingsleiding op met alle middelen te proberen de containersector plat te krijgen. In een uiterste poging om dat voor elkaar te krijgen trekt een groep havenstakers op naar de containerbedrijven ECT en Unit Centre. De stemming is toch al grimmig, omdat die ochtend drie stakers zijn opgepakt na wat ongeregeldheden bij de firma Kroonvlag.

Over en weer vallen rake klnppen. De mobiele eenheid voert enkele charges uit met honden, paarden en een waterkanon. De stakers gooien met stenen. De politie grendelt de wijk Heijplaat af en arresteert negentien stakers. Na een paar uur keert de rust enigermate terug. De containerbedrijven geven geen gehoor aan de stakingsoproep. De dagploeg gaat onder zware politiebewaking naar huis. De vergeefse poging om de containersector in de staking te betrekken, is het definitieve keerpunt in de actie van de stukgoedarbeiders. Meer en meer stakers voelen er veel voor weer aan het werk te gaan. De harde kern vindt, dat de actie hen al zo veel geld heeft gekost, dat een weg terug niet meer mogelijk is.

Burgemeester Van der Louw heeft het doos de wijziging van zijn politiebeleid bij de stakers totaal verbruid. De dag na de ongeregeldheden trekken de stakers op naar het stadhuis en het hoofdbureau van politie om hun gal te spuwen over het optreden van de mobiele eenheid en om de vrijlating te eisen van de vijf stakers die nog vastzitten. De demonstranten adviseren Van der Louw voortaan een toontje lager te zingen als het gaat om het veroordelen van de onderdrukking in Argentinië en Chili. ,,Wie de arbeiders van zijn eigen stad laat vertrappen, heeft geen recht meer te spreken over gerechtigheid", zeggen ze.

Havenstaking loopt af

Die middag wordt duidelijk, dat het actiecomité voor een verloren zaak vecht. Er gaan nog wel dweilploegen naar de Waalhaven maar die kunnen niets meer uitrichten. De stakers besluiten in arren moede het verkeer in de Rotterdamse binnenstad maar wat in de war te sturen. Als de staking op sterven na dood is, besluiten de Vervoersbonden FNV hun werkwillige leden een eenmalig voorschot van **550** gulden te geven. Een paar dagen eerder hebben ze nog laten weten bepaald niet gelukkig te zijn met eenzelfde initiatief van de Vervoersbond CNV. Ze veroordeelden het als een ,,etalagegebaar".

Na vier weken staken gaan de havenwerkers op **24** september weer aan het werk. Zowel de Vervoersfederatie FNV als de Scheepvaartvereniging Zuid (SVZ) melden dat op alle plaatsen weer normaal wordt gewerkt. Bij sommige bedrijven zijn zelfs extra ploegen ingezet om het achterstallige werk in te halen. Bij een van de overslagbedrijven is de avondploeg opgeroepen om het werk vandaag te helpen klaren.

Slepers staken door

De slepers gaan door. Zij staken nu al een maand en het afloaen van de havenstaking is voor hen allerminst een reden om het neergegooide bijltje weer op te pakken. Gedurende de 5e week van de sleepbootstaking komen er **3** nieuwe acties in het Rijnmondgebied bij: Shell-Pernis, Shell-Moerdijk en de kunstmestfabriek Albatros gaan gedurende een week plat

Nu de havenstaking is afgelopen is er weer meer sleepwerk in de Rotterdamse haven en de druk op Smit om weer te gaan varen wordt steeds groter

Op woensdag **26** september laten de sleper? hun aanvankelijke eis van f 50.— schoon per week erbij vallen Hun eisen zijn nu gebaseerd op het in de haven bereikte akkoord de f 28,50 per week erbij vanaf 1 juli Deze loonsverhoging moet uorden verwerkt in de CAO voor **1980** Ook willen zij doorbetaling van oe gestaakte dagen maar daarover valt te praten De bonden halen verlicht adem De nieuwe eisen van de stakers sluiten zeer redelijk aan bij de wensen van de bonden Het verscnil met het FNV-voorstel is dat de stakers de f 28,50 exclusief willen zien van de eventuele CAO-resultaten in **1980** Smit wil echter niet praten over de terugwerkende kracht tot 1 juli De bonden vinden dit nu reëel De stakers blijven op huil standpunt staan De vervoersbonden trekken hieruit de conclusie dat hun rol op dat moment is uitgespeeld

Weer nodigen de stakers de Smit-directie uit om te praten Zij denken dat Smit daar nu wel op in zal gaan omdat er voor de stadssleepboten steeds meer werk ligt te wachten Smit weigert weer om met de stakers aan tafel te gaan zitten

Het bedrijf handhaaft het standpunt dat de bonden de enige gesprekspartner zijn Smit denkt van binnenuit een einde aan de staking te maken ,,De drang van de werkwilligen moet zo groot worden dat er weer kan worden gevaren", zegt een directielid Smit helpt daar een handje bij door enkele sleepboten die of in reparatie waren of op het punt stonden verkocht te worden te bemannen met werkwilligen Zonder navigatielichten en met de schijnwerpers gericht op de langs de Willemskade afgemeerde sleepboten varen in de nacht van maandag 1 op dinsdag **2** oktober de boten met werkwilligen over de Nieuwe Maas Het actiecomité spreekt van intimidatie

Omdat de mannen er met m slagen om met de directie in gesprek te komen doen hun vrouwen een poging Ruim 100 vrouwen gaan woensdag **3** oktober het kantoor binnen en wachten **4** uur lang voordat hun delegatie met het teleurstellende bericht uit de directiekamer terugkomt dat Smit niet naar hen wil luisteren, laat staan op de menselijke kant van de zaak wil ingaan

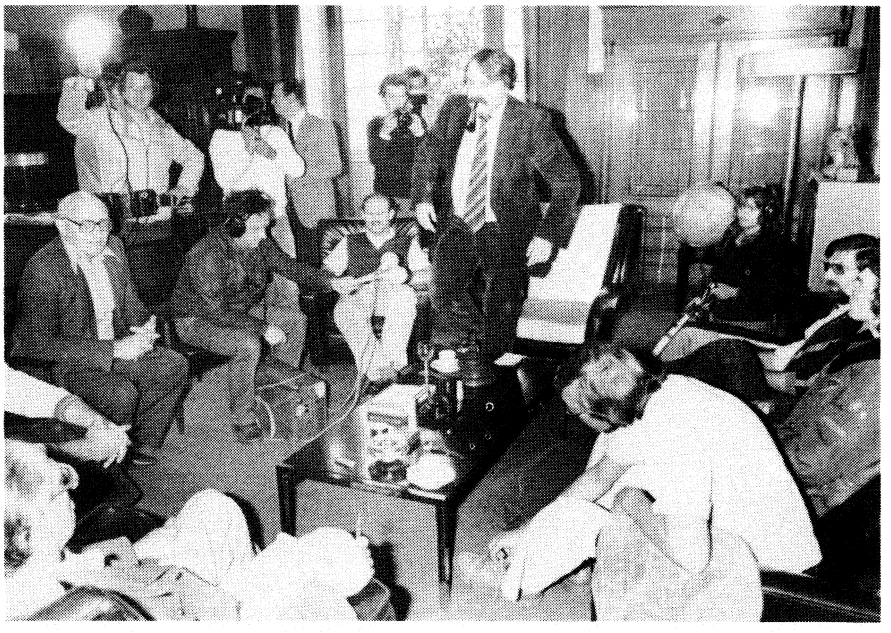
De nacht daarop entert de Neptunes 11, bemand met stakers, de Smit Duitsland De ,,Duitsland" is een zgn ,,mafferboot" Na enige schermutselingen gaat de Duitsland naar de kant De werkwilligen (,,maffers")stappen over in de boten van de rivierpolitie en de mobiele eenheid veegt intussen de Willemskade leeg **9** arrestaties in de komende dagen Zes stakers worden beschuldigd van diefstal en openlijke geweldpleging Twee van poging tot doodslag De **6** zijn betrokken geweest bij de entering van de Smit Duitsland, de **2** zouden op agenten van de mobiele eenheid zijn ingeneden

De staking duurt inmiddels meer dan **6** weken Het actiecomite zegt acties als de entering van de Duitsland niet meer uit te zullen voeren

Uitkeringen

Financieel gaat het de stakers wat beter Een groot gedeelte van hen krijgt een eenmalige uitkering van f **550,—** van de vervoersbonden FNV Dit bedrag keren de bonden uit aan werkwilligen Ieder FNV-lid onder de slepers vult echter in dat hij werkwillig is, onder toevoeging ,,na inwilliging van de eisen" Bovendien zorgt de Socialistische Partij — vanaf het begin ondersteuner van de slepers — voor een uitkering van *f* **200,—** in de zevende stakingsweek

Op vrijdag **5** oktober doet burgemeester Van der Louw een bemiddelingspoging.

Op 12 sept. ontving de Rotterdamse burgemeester André van der Louw (staande met pijp) en havenwethouder Riezenkamp (zittend vierde van l.) een delegatie van de stakers om o a. te praten over het politieoptreden bij de staking. Onder de stakers o.m. stakingsleider Jim Stavinga (tweede van r.), Cor van de Zanden (voorgrond) en Klaassen (zittend tweede van l.).

Als uitgangspunt voor het gesprek dient voor de burgemeester de *f* 28,50 bruto per week erbij, ingaande op 1 juli 1979 De bonden staan niet negatief tegenover dit voorstel Smit maakt evenwel zeer snel duidelijk dat een poging van Van der Louw door haar niet op prijs wordt gesteld Het enige wat Smit interesseert is politiebescherming voor de werkwilligen De gemeente laat zich niet uit het veld slaan Vertegenwoordigers ban de gemeentelijke havendienst en van de havenloodsen (ook in gemeentedienst) praten zaterdagavond 6 oktober met stakende en werkende slepers Resultaat van deze besprekingen is dat het havenbedrijf een uitkering ineens wil financieren aan de stakende Smit-slepers Hun aanbod bestaat uit een bedrag van i 500,—
De stakers willen de f 28,50 bruto plus een uitkering over de gestaakte dagen in een bedrag uitbetaald zien In hun kringen circuleert daarvoor als totaalbedrag f 1 650,—

Ontwerp-akkoord Slepers weer *aan* het *werk*

Donderdag 11 oktober vroeg in de ochtend maakt de gemeente Rotterdam een ontwerp-akkoord bekend dat een einde moet maken aan de staking Belangrijk punt in dit akkoord is de intrekking van de aanklacht door Smit betreffende de diefstal van de „Smit Duitsland" en het geven van een uitkering ineens van f 1000,— aan de stakers Dat geld zou uit de externe bronnen moeten komen Wie dat zijn blijft mysterieus Met de f 1000,— ineens is ongeveer f 1 mln gemoeid
Het stakingscomite is het op verschillende punten niet eens met het ontwerp-akkoord en geeft daarom geen advies aan de bemanningen De slepers vullen, ieder individueel, in of zij akkoord gaan met de voorstellen of niet

Op dezelfde dag doet de officier van Justitie in Rotterdam een „ontactische" duit in het zakje door in hoger beroep te gaan tegen een eerder besluit van de rechter-commissaris om de na de entering gearresteerden te ontslaan uit voorlopige hechtenis Bovendien betekent volgens de officier intrekking van de aanklacht door Smit niet, dat Justitie niet vervolgt De slepers zijn hier woedend over, maar besluiten toch het stembiljet in te vullen en op te sturen naar de gemeente

Zaterdag 13 oktober blijkt na telling dat de meerderheid van de stakers besloten heeft niet door te staken (SER-Bulletin, Politiek Overzicht, ANP)

ZWITSERLAND

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 21 okt. en 11 nov. zijn verkiezingen gehouden voor de twee kamers van het Z itserse parlement. de Nationalrat en de Standerat.
De verkiezingen hebben weinig veranderd aan de bestaande krachtenverhoudingen tussen de politieke partijen. De regerende coalitie van socialisten, vrijzinnig-democraten, christen-democraten en centrum-democraten kreeg in de Nationalrat weer evenveel zetels, t.w. 169 van de 200.
De zetelverdeling in de Nationalrat en in de Standerat is als volgt:

	National-rat		Stande-rat		Totaal	
	'75	'79	'75	'79	'75	'79
FDP	47	51	15	11	62	62
CVP	46	44	17	18	63	63
SPS	55	51	5	9	60	60
SVP	21	23	5	5	26	28
LdU	11	8	1	—	12	8
LVS	6	8	1	3	7	11
EVP	3	3	—	—	3	3
PdA	4	3	—	—	4	3
POCH	1	4	—	—	1	4
NA	2	2	—	—	2	2
Rep.	4	1	—	—	4	1
Overige	—	2	—	—	—	2

FDP = Freisinnig-Demokratische Partei; CVP = Christlichdemokratische Volks Partei; SPS = Sozial-uemokratische Partei der Schweiz; SVP = Schweizerische Volkspartei: LdU = Landesringfraktion; LVS en EVP hebben als Liberale en Evangelische fractie zitting in het parlement. PdA = Partei der Arbeit; POCH vormt samen met de PdA één fractie: tot de POCH behoren ook de Partito socialista autonomi en de Parti socialiste autonome: NA = Nationale Aktion. Tot de overigen behoort een groepering voor de milieubescherming (VD) en de onafhankelijk christelijk-sociale partij, JU. (N Z Z)

REFERENDUMS OVER BELASTING-HERVORMING EN TOEPASSING KERNENERGIE

Op 20 mei zijn de Zwitserse kiezers opgeroepen hun mening te geven over twee voorstellen, t.w. een hervorming van het belastingstelsel en over het kernenergiestelsel.
Met 939.751 stemmen tegen en 496.637 stemmen voor werd het regeringsvoorstel voor een nieuw systeem van omzetbelasting en van directe federale belasting verworpen.
Het regeringsvoorstel tot herziening van de wet op de kernenergie werd met 982.723 stemmen voor en 444.156 stemmen tegen aangenomen.
Het plan voor een herziening van het belastingstelsel beoogde het oude stelsel van omzetbelasting te vervangen door het stelsel van bruto toegevoegde waarde. waarmee Zwitserland zich zou aanpassen aan een systeem dat in de meeste Europese landen al toegepast wordt.
Het was de tweede maal dat de Zwitserse kiezers de invoering van de btw afwezen (de eerste maal in 1977). De oppositie duidde de uitslag van het referendum als een duidelijke afwijzing van nieuwe of hogere belastingen en als een aansporing aan de federale regering de uitgaven terug te schroeven en een deel van haar bevoegdheden over te dragen aan de regeringen van de kantons.
Het gelijktijdig gehouden referendum over de wet op de kernenergie was daarentegen wel een succes voor de regering omdat een overgrote meerderheid akkoord gaat met de strengere bepalingen waaraan in de toekomst de bouw van kerncentrales moet voldoen. Ook over dit onderwerp waren de Zwitsers al eerder naar de stembus geweest en wel in febr. 1979.
Toen spraken de kiezers zich uit tegen een voorstel van de tegenstanders van de kernenergie, die het volk het recht wilden toekennen zijn veto uit te spreken over de bouw van nieuwe kerncentrales. Het referendum van 20 mei werd evenals dat van febr. uitgeschreven op initiatief van de coalitie van milieubeschermers en uiterst links. Het ongeluk met de kerncentrale in Harrisburg in de VS (zie ook pag. 781/1 e.v.) heeft de tegenstanders van kernenergie de kans gegeven om hun stellingen over de onmogelijkheid om kernenergie te beheersen extra kracht bij te zetten.
Zij eisten dat de bouw van nieuwe kerncentrales wordt stopgezet.
Momenteel wordt één-vijfde van de nationale energiebehoefte gedekt door drie kerncentrales.
Volgens een van de belangrijkste bepalingen van de wetsherziening kunnen er in de toekomst alleen nog maar nieuwe atoomcentrales worden gebouwd met de instemming van de Federale Assemblee (de twee Kamers van het parlement). Tot op heden berusten beslissingen hierover uitsluitend bij het ministerie van energiezaken.
Ook zal de Fede ale Assemblee alleen maar toestemming kunnen geven als vaststaat dat de bouw van nieuwe centrales strikt noodzakelijk is voor de Zwitserse energievoorziening, waarbij rekening moet worden gehouden met mogelijke energie-besparingen en de ontwikkeling van nieuwe energiebronnen (behoefte-clausule).
Bovendien moeten de bouwers van de centrales de veilige opslag van het radio-actieve afval kunnen garanderen. Parlementaire controle en technische voorschriften zijn echter niet voldoende om de tegenstanders tevreden te stellen. Voor hen betekent het vetorecht van het parlement op het gebied van nieuwe centrales geen voldoende garantie, omdat de „burgerlijke" meerderheid — waaronder volgens hen ook de socialisten vallen — zich toch voor kernenergie zullen uitspreken.
(NRC/H'blad, NZZ)

NOORD-AMERIKA

VERENIGDE STATEN

DEBAT IN CONGRES OVER CARTERS ENERGIEBESPAXINGJPROGXAMMA

Op 18 sept. heeft een gezamenlijke commissie uit de beide kamers van het Amerikaanse Congres overeenstemming bereikt over de benzinedistributiewet. (Vor. ber. pag. 465). Volgens dit voorstel kan president Carter een plan voor benzinedistributie voorleggen aan het Congres, dat dan 30 dagen tijd heeft om te reageren. Als Huis van Afgevaardigden en Senaat niet reageren kan het voorstel als goedgekeurd worden beschouwd.
Carter op zijn beurt kan een Congres-motie van afkeuring treffen met zijn veto. In dat geval hebben beide kamers van het Congres een tweederde meerderheid nodig om het presidentiële veto ongedaan te maken.
Begin augustus heeft de Senaat het wetsontwerp, dat eerder verschillende malen door het Huis van Afgevaardigden was geamendeerd, verworpen. De leider van de Democratische meerderheid in de Senaat, Robert Byrd, verklaarde toen dat het Huis zoveel uitzonderingen en ontduikingsmogelijkheden had aangebracht dat het wetsontwerp niet geloofwaardig meer was. De woordvoerder van het Witte Huis, Jody Powell, verklaarde toen dat het wetsontwerp in de versie van het Huis van Afgevaardigden onaanvaardbaar was voor president Carter.
De amendementen, waartegen zowel de Senaat als het Witte Huis zich verzetten, waren:

- rantsoenering mag pas worden ingevoerd als er een tekort is van 20% gedurende een periode van 30 dagen;
- één percent van het aanbod van dieselolie zou moeten worden gereserveerd voor boeren en voor gebieden met koud weer;
- op het minder hoog houden van de temperatuur in kantoren in de winter mogen tal van uitzonderingen worden gemaakt. *(NRC/* H'blad, *IHT)*

RAPPORT CONGRES OVER ECONOMIE

De gezamenlijke commissie voor economische zaken van het Amerikaanse Congres heeft een rapport uitgebracht, medio augustus, waarin staat dat de economie van het land inzinkingen vertoont die ernstiger uitvallen dan de regering-Carter heeft voorspeld.
,,De recessie die algemeen werd verwacht heeft zich nu gemanifesteerd. De reële produktie is in het tweede kwartaal van dit jaar flink verminderd en in het hele jaar zal de Amerikaanse economie nauwelijks of in het geheel niet groeien. Het staat vrijwel vast dat deze glansloze voorstelling zal voortduren tot in 1980," aldus het rapport.
,,Wij zijn het eens met economen die het zeer waarschijnlijk achten dat 1979 een kleine recessie te zien zal geven. Maar wij sluiten niet uit dat deze recessie tot ver in 1980 zal voortduren en dat zij ernstiger zal zijn dan algemeen wordt verwacht," zo merken de schrijvers van het rapport op.
Terwijl in het rapport niet wordt vermeld welke fiscale of monetaire maatregelen gewenst zijn, wordt wel aangedrongen op een verbetering van de Amerikaanse produktiviteit in de komende tien jaar als de beste medicijn tegen de kwaal van de inflatie.
Voorzitter Lloyd Bentsen van de Congres-commissie van economische zaken, een Democraat uit Texas, heeft gezegd dat de beste manier om dit te bereiken ligt in het creëren van financiële prikkels voor de bedrijven. Hij noemde als voorbeelden versnelde afschrijving en overheidssubsidies die de bedrijven moeten aanmoedigen om hun apparatuur te moderniseren en om ongeschoolde arbeiders op te leiden.
Als de VS erin slagen om hun produktiviteit aanzienlijk te vergroten en om minder afhankelijk te worden van buitenlandse olie zal de economische groei gemiddeld 4% per jaar bedragen. De inflatie en de werkloosheid zullen zich dan spoedig stabiliseren op ca. 5% per jaar, aldus het rapport. *(Reuter)*

OESO-RAPPORT ECONOMIE

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling in Parijs heeft medio nov. een rapport uitgebracht over de stand van zaken van de Amerikaanse economie. Daarin staat o.a. dat de Amerikaanse economie in 1980 met een recessie te kampen zal hebben terwijl de inflatie zal afnemen.
In de eerste zes maanden van volgend jaar zal het bruto nationaal produkt (bnp) — de waarde van de produktie van goederen en diensten — reëel (exclusief inflatie) met drie procent op jaarbasis afnemen. De deskundigen van de OESO menen dat het weinig zal baten om de recessie met de traditionele monetaire en fiscale instrumenten te bestrijden. Maatregelen om de vraag te vergroten kunnen volgens hen worden opgevat als een teken dat infiatiebestrijding minder ernstig wordt opgevat, waardoor de wisselkoers van de dollar zal moeten inboeten. Het economische vertrouwen ei de economische bedrijvigheid kunnen door dergelijke maatregelen bovendien verkeerd beïnvloed worden, aldus het OESO-rapport.

De economische groei van de VS in het tweede halfjaar van 1979 raamt de OESO op 0,25 procent. Na de recessie in het eerste halfjaar van 1980 zal in de Amerikaanse economie wat aantrekken en zal economische groei op jaarbasis 0,75 procent bedragen, goed voor een vermindering van het bnp in geheel 1980 met 1,25 procent. De consumptieprijzen zullen op jaarbasis met 12,25 procent stijgen in de tweede helft van dit jaar en (op jaarbasis) met 9,5 procent in de eerste en met 8,5 procent in de tweede helft van volgend jaar.
In de nazomer hebben een aantal factoren geleid tot een drastische herziening van de vooruitzichten voor de Amerikaanse economie. De vooruitzichten voor de inflatie werden minder rooskleurig, als gevolg van onder ander de stijging van de prijzen van energie, terwijl ook duidelijk werd dat op korte termijn het reëel beschikbare gezinsinkomen gelijk zal blijven of zelfs zal afnemen.
De bestedingen van de consumenten namen aanzienlijk af door een tekort aan benzine van april tot en met juni van dit jaar, waardoor de voorraden onverwacht flink toenamen.

Een belangrijke eigenschap van de economie in de huidige situatie is de hoge rente. Een snelle daling van de rente is uitgesloten, zo meent de OESO. Het aanbod van geld is nu eenmaal beperkt omdat dit vereist is ter bestrijding van de inflatie en voor de stabilisering van de wisselkoers van de dollar. Als de monetaire teugels nog strakker aangehaald moeten worden, zal dat zonder morren aanvaard moeten worden. Een hoge rente voor korte kredieten, terwijl de bedrijvigheid in de economie het laat afweten, gaat gepaard met het gevaar dat de vraag overmatig afneemt.
Met dit gevaar zullen wij moeten leren leven in het belang van de

Amerikaanse economie en van de wereld als geheel, zo houdt de OESO voor. (Reuter)

ONGELUK IN KERNCENTRALE HARRISBURG

Op 28 maart 1979 is in de kerncentrale Three Mile Island bij Harrisburg in de staat Pennsylvania een storing ontstaan. waardoor koelwater ontsnapte en een oververhitting van de reactor ontstond. Tot ver in de omgeving werden bewoners geëvacueerd. Als gevolg van het ongeluk is een brede maatschappelijke discussie op gang gekomen over de voor- en nadelen van het gebruik van kerncentrales voor de energievoorziening.

Onderzoekers van de Amerikaanse nucleaire reglementeringscommissie (NRC) hebben begin aug. een rapport uitgebracht ,waarin zij tot de conclusie zijn gekomen dat het ongeluk in Harrisburg aan tal van factoren, maar vooral aan menselijke fouten te wijten is ge eest.

Volgens de onderzoekers hadden de installaties en de noodprocedures van de kerncentrale de ernstige gevolgen van het ongeluk kunnen voorkomen als het personeel ze volgens plan had laten werken.

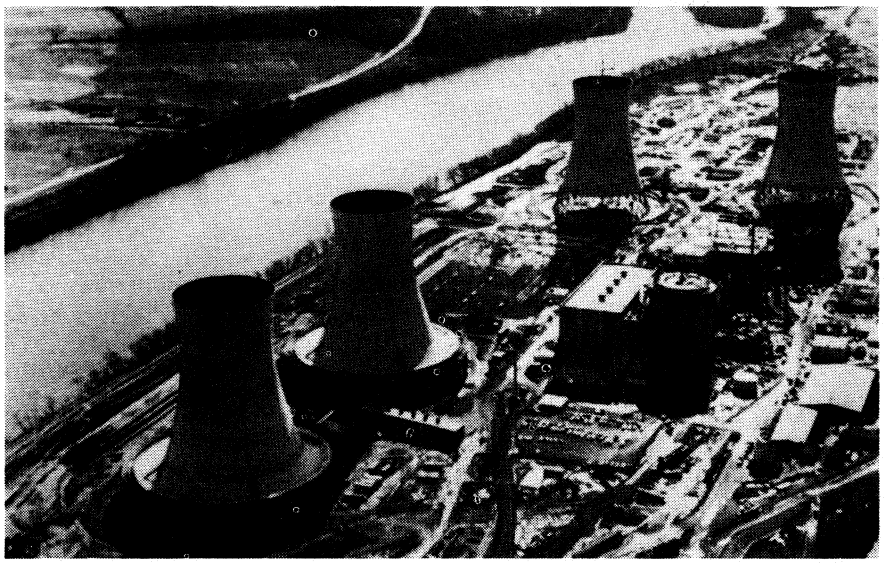
Volgens het NRC-rapport maakte een reeks fouten van operators in de regelzaal het onmogelijk dat de kerncentrale naar behoren bleef werken. Daardoor ontstond het ernstigste ongeluk dat zich tot dusver in een Amerikaanse kerncentrale heeft voorgedaan.

Het rapport van de commissie verscheen vrijwel gelijktijdig met een rapport van een Congrescommissie, waarin zeer kritische conclusies staan over de plannen en procedures van de NRC voor het kiezen van vestigingsplaatsen voor kerncentrales en het evacueren van de omwonende bevolking in noodsituaties. Terzelfder tijd hoorde de presidentiële commissie die een onderzoek naar het ongeluk instelt ook getuigenverklaringen over de moeilijkheden die de autoriteiten in Harrisburg ondervonden toen zij de crisis na het ongeluk op 28 maart het hoofd moesten bieden.

In hun rapport over de oorzaken van het ongeluk maken de NRC-onderzoekers zich bijzonder bezorgd over het ingrijpen van de operators in het noodkoelingssysteem van de kerncentrale. Als de operators de noodkoeling normaal hadden laten werken zou de reactorkern waarschijnlijk onbeschadigd zijn gebleven, aldus het rapport. Tijdens het ongeluk schakelden de operators de noodkoeling echter verschillende keren uit, omdat hun interpretatie van verschillende meteraanwijzingen tot de conclusie leidde dat het koelwater rond de kern zich op het vereiste niveau bevond. In feite ontsnapte het water door een klep die open was blijven staan, met als gevolg dat de kern oververhit raakte.

In het rapport wordt het uitschakelen van de noodkoeling toegeschreven aan een onjuist idee onder kerncentrale-operators dat bijna tot elke prijs moet worden voorkomen dat er te veel water in de reactor wordt gepompt. Operators in andere kerncentrales hebben bij minder ernstige incidenten op dezelfde manier gereageerd, aldus de onderzoekers. De commissie heeft nu opdracht gegeven alle operators in kerncentrales een nieuwe opleiding te geven om herhaling van de foute ingrepen te voorkomen.

In het eveneens verschenen rapport van de Amerikaanse Congrescommissie wordt de NRC er van beschuldigd zeer nalatig te zijn geweest bij het eisen van noodplannen van kerncentrale-directies, plaatselijke en staatsautoriteiten. Kerncentrales zouden niet mogen werken zonder goedgekeurde nood- en evacuatieplannen, aldus de commissie. Getuigen hebben voor de commissie verklaard dat de autoriteiten in Harrisburg voor het ongeluk weinig geïnteresseerd waren in evacuatieplannen. Toen de crisis uitbrak verkeerden ze in grote verwarring en wisten ze niet goed hoe ze de toestand in de hand konden houden. (De Volkskrant, NZZ)

De kerncentrale Three Mile Island in Harrisburg, Pennsylvania.

VEROORDELING BEDRIJF WEGENS NUCLEAIRE BESMETTING

Na een geruchtmakend proces heeft een federale jury in Oklahoma op 18 mei de onderneming Kerr-McGee schuldig bevonden aan radioactieve besmetting van een van haar werknemers, Karen Silkwood. Het bedrijf moet f 21 mln schadevergoeding betalen aan de nabestaanden.

De zaak tegen Kerr-McGee was aangespannen door Karen Silkwoods vader, namens haar drie minderjarige kinderen. De jury kwam tot haar uitspraak na vier dagen van beraadslagingen.

Karen Silkwood overleed in **1974** bij een auto-ongeluk, juist toen ze op weg was naar een journalist van de New York Times, me: bezwarende documenten over de volgens haar ontoereikende veiligheid in het bedrijf van Kerr-McGee in Oklahoma. In de verongelukte auto zijn de documenten niet teruggevonden.

Enkele weken voor het ongeluk was vastgesteld dat zowel mevrouw Silkwood als haar appartement radio-actief besmet was. De jury moest uitmaken of het bedrijf voor deze besmetting verantwoordelijk is, of dat mevrouw Slikwood de besmetting aan zichzelf te wijten had.

Volgens Kerr-McGee is Karen Silkwood besmet toen ze opzettelijk plutonium mengde met urinemonsters. Ze zou het bedrijf in diskrediet hebben willen brengen door met deze monsters aan te tonen dat de werksituatie bij Kerr-McGee onveilig was. Zo zou ook haar woning radioactief besmet zijn geraakt.

Kerr-McGee produceerde brandstofstaven voor kernreactors. Het bedrijf werd in **1975** gesloten.

Volgens de advocaten van de familie Silkwood was aan de werknemers nooit verteld dat plutonium kanker kan veroorzaken. Kerr-McGee heeft in een rapport aan de commissie voor kernenergie geen verklaring kunnen geven voor ongeveer 40 pond plutonium dat geschikt is voor kernbommen. *(NRC/H'blad)*

RWANDA

BELGISCHE HUURLINGEN NA VEROORDELING UITGEWEZEN

Eif Belgen, ervan beschuldigd als huurlingen een inval in Zaïre te hebben beraamd om daar het regime van president Moboetoe omver te werpen, werden op i3 juni door het hof voor staatsveiligheid te Ruhengeri (Rwanda) — waarvoor zij sinds 5 juni terechtstonden — veroordeeld tot gevangenisstraffen van één tot negen jaar. Een twaalfde Belg die terechtstond werd vrijgesproken.

De Belgische huurlingen, allen afkomstig uit Luik en directe omgeving en aangevoerd door ene Roland Bado (40) waren via een geregelde lijnvlucht uit België op 10 febr. in de Rwandese hoofdstad Kigali aangekomen. Twee dagen later werden zij, voorzien van een toeristenvisum, in de grensstad Kisenyi aangehouden. Tijdens het proces vertelden de beklaagden dat zij aangeworven waren door de Zaïrese oppositiegroep MARC (Mouvement d'Action pour la Résurrection du Congo, Actiebeweging voor de herrijzenis van Kongo), die haar zetel te Luik heeft.

Twee van de huurlingen werden na hun proces naar België teruggestuurd. Op 20 aug. werd gemeld dat de regering van Rwanda had besloten de tien overigen naar België uit te wijzen.

SOMALIA

RELATIE MET CHINA EN SU. OPPOSITIE. VLUCHTELINGEN

Terwijl Somalia nauwe betrekkingen met China bleef onderhouden, trad geen verbetering in de relatie met de SU in.

Op president Barre's bezoek aan China in april 1978 (pag 808/3-'78) volgden bezoeken van Chinese vice-premiers aan Somalia, mevr Chen Muhua (30-31 juli 1978) en Geng Biao (nov 1978).

Inmiddels hadden Chinese deskundigen de aanleg van een 970 km lange weg van Belet Uen (in het zuiden) naar Buran (in het noorden) voltooid

In een interview met het dagblad Al Siyassa uit Koeweit (AP 9-5-'79) verklaarde de Somalische staatsminister Omar Arteh Ghalib, dat de poging van bevriende landen* om een verbetering van de Somalisch-Russische betrekkingen op gang te brengen niet tot ,,merkbare resultaten" hadden geleid, daar een verbetering door de onveranderde houding van Moskou niet mogelijk was De verhouding Dot de VS was iets verbetend, zonder dat weliswaar ,,iets dramatisch" in deze relatie te verwachten was Met China onderhield Somalia de ,,beste' betrekkingen Peking leverde zowel militaiare als economische hulp Later in mei voerde luitenant-generaal Mohammed Ali Samater (vice-president, minister van defensie en opperbevelhebber van het leger) — vergezeld van o m de opperbevelhebber van de luchtmacht. brigade-generaal Mohammed Omar Osman — in Peking besprekingen met de Chinese vice-premier Wang Zhen (tevens lid van de militaire commissie van de Chinese CP)

* Volgens de F A Z (25-1) begon in november 1978 in Bulgarije een reeks geheime Somalisch-Russische besprekingen.

Oppositie

Na afloop van een conferentie. die begin februari te Addis Abeba (Ethiopië) werd gehouden, heeft het Somalisch Democratisch Actiefront (SODAF) zich ontbonden om plaats te maken voor het Somalisch Reddingsfront (SSF), aldus Le Monde (22-2).

Eerder had SODAF volgens de *FAZ* (5-1) in de Keniase hoofdstad Nairobi aangekondigd dat het president Barre ten val wilde brengen. Tevens werd toen bekendgemaakt dat een enkele weken eerder ondernomen aanslag op Barre bij diens bezoek aan een legerpost bij de grens ternauwernood was mislukt. SODAF beweerde ,,diverse duizenden aanhangers" te hebben in de kampen van de Ogaden-vluchtelingen en onder de militairen die in de Ogaden hadden gevochten. Bekend was in Mogadiscio, aldus *FAZ,* dat zich bij Movale aan de Ethiopische Ogaden-zijde van de grens met Kenia een mogelijk 2.000 man sterke groep van Somalische tegenstanders van Barre zou hebben gevormd onder bevel van een luitenant-kolonel van het Somalische leger, die in 1978 was gedeserteerd en over de grens naar Kenia was getrokken. Als secretaris-generaal van SODAF werd genoemd Osman Nur Ali, minister van justitie, religieuze zaken en arbeid in het eerste Somalische kabinet onder president Barre.

SODAF zou zich volgens Le Monde te openlijk hebben geïdentificeerd met de Myartenstam (zie ook pag. 808-1978).

De secretaris-generaal van het nieuwe Somalische Reddingsfront (SSF) is Mustafa Haaji Nuur, een lid van de Habre-Hawalclan, waartoe ook de voormalige Somalische premier, Mohammed Ibrahim Egal (1967-'69) behoorde. Nuur was vroeger omroeper bij radio-Mogadiscio, die opviel door zijn anti-Ethiopische commentaren bij het Somalisch-Ethiopische conflict in 1964. De beweging zou over 2.000 man beschikken, in meerderheid leden van de Myartenstam, en zij had een eigen zender, radio-Kulmis, die op dezelfde frequentie uitzond als de Ethiopische radio.

Begin oktober meldde radio-Ethiopië dat SSF-guerrillastrijders de voorgaande dagen drie Somalische steden hadden aangevallen. Daarbij zouden in Bulawasha, nabij de grens met Kenia, vrijwel alle openbare gebouwen zijn verwoest.

Vluchtelingen

Op 11 sept. riep Somalia de noodtoestand uit wegens het groeiende vluchtelingenprobleem. De minister van plaatselijk bestuur en plattelandsontwikkeling, gen.-maj. Jama Mohammed Ghalib, deelde toen mee dat er in 21 kampen in Somalia ongeveer een miljoen vluchtelingen verbleven en dat er elke dag duizend of meer bijkwamen. Vele vluchtelingen kwamen uit het Ethiopische Ogaden-gebied. Snelle internationale hulp was nodig, aldus de minister, die nog opmerkte dat de $3 mln van de UNHCR ontoereikend waren.

Op 10 okt. verklaarde de directeur-generaal van het Somalische ministerie van buitenlandse zaken, dat van de ca. een miljoen vluchtelingen 331.000 in 21 kampen leefden.

Le Monde (28-29 okt.) beschreef het kamp van Curioli (ca. 100 km ten zuidwesten van Mogadiscio), waar ca. 50.000 mensen verbleven, o.w. 20.000 ,,Somalische broeders". Maar volgens Le Monde behoorden deze laatsten tot de Ethiopische Galla-stam. Hun mohammedaanse religie zou een belangrijke rol hebben gespeeld bij ,,wat sterk lijkt op een massale uitwijzing uit Ethiopië". (Le Monde, *NZZ, FAZ, NRC*/H'blad)

(Vor. ber. pag. 768/1)

TOGO

ARRESTATIE EN VEROORDELING SAMENZWEERDERS

In verband met het op 26 okt. 1977 onthulde komplot (pag. 349/2-1978), werd op 23 nov. 1978 in de hoofdstad Lomé bekendgemaakt dat luitenant-kolonel Merlaud Lawson en diverse leden van de families Olympio en De Souza ervan werden beschuldigd met behulp van buitenlandse huurlingen een samenzwering te hebben beraamd om pre-

sident Eyadema op 15 okt. 1977 te vermoorden. Merlaud Lawson, een naaste medewerker van de president was gevlucht, nadat in zijn huis wapens waren ontdekt, maar een van zijn ,,medeplichtigen", een lid van de familie De Souza, was gearresteerd.
In een op 12 juni te Lomé gepubliceerd officieel communiqué werd de arrestatie bekendgemaakt van Emmanuel de Souza, een van de „brains" achter het komplot. Deze had inmiddels een ,,volledige bekentenis" afgelegd. Hij had toegegeven dat hij had ,,gediend als tussenpersoon" tussen de huurlingen. die door Bonito en Gilchrist Olympio — zonen van de in 1963 gedode ex-president Sylvanus Olympio — waren betaald, en hun medeplichtigen in Togo. Als gevolg van zijn bekentenissen waren nieuwe arrestaties verricht onder burgers en militairen.
Vervolgens werd bekend dat twee van de voornaamste samenzweerders, Emmanuel de Souza en Teyi Lawson, in de nacht van 2 op 3 juni door de Ghanese politie in Accra waren gearresteerd en aan de Togolese autoriteitnn waren uitgeleverd, in ruil voor de vrijlating van een dertigtal in Togo gedetineerde Ghanezen.

Op 21 juli mocht een correspondent van AFP in aanwezigheid van een Togolese officier de voornaamste gearresteerde samenzweerders bezoeken: commandant Sanvee (sinds meer dan een maand onder streng arrest in een garnizoen te Lomé); Kossivi Savi de Tove (voormalig secretaris-generaal van het ministerie van buitenlandse zaken; sinds begin juni opgesloten in een commissariaat) en Emmanuel de Souza en Teyi Lawson (gedetineerd door de gendarmerie).

Op 23 aug. begon voor het staatsveiligheidshof te Lomé het openbare proces tegen 15 Togolese verdachten in de „huurlingenaffaire", van wie slechts zeven aanwezig waren. Op uitnodiging van de Togolese regering werd het proces bijgewoond door een waarnemer van Amnesty International, de Parijse advocaat Robert Durst. Reeds in de nacht van 24 op 25 aug. wees het hof vonnis. Tien verdachten werden ter dood veroordeeld, van wie acht bij verstek. De twee aanwezige terdoodveroordeelden waren majoor Sanvee en Emmanuel de Souza.
Onder de bij verstek veroordeelden waren Bonito en Gilchrist Olympio alsook luitenant-kolonel Merlaud Lawson. Drie beklaagden kregen gevangrnisstraffcn, o.w. Savi de Tove. De overige twee beklaagden werden vrijgesproken.

Op 30 aug. verleende president Eyadema gratie aan majoor Sanvee en Emmanuel de Souza.

Acties *tegen Beni* Luwson en Gilchrist Olympio

Op 2 okt. werd Beni Lawson, broer van Merlaud Lawson en voormalig handelsattaché op de Togolese ambassade te Parijs, door Togolese militairen uit Niger naar Togo ontvoerd, waar hij werd gedetineerd. Op 10 okt. maakte de Togolese regering in een officieel communiqué bekend dat Beni Lawson was vrijgelaten. Deze verklaarde toen dat hij ,,vrijwillig" aan boord van een Togolees militair vliegtuig in Niamey (Niger) was gegaan in de veronderstelling dat dit naar Ouagadougou (Opper-Volta) en niet naar Lomé (Togo) zou vliegen. Daarmee steunde hij de officiële Togolese versie, volgens welke een Togolese functionaris tijdens de vlucht de piloot had gelast koers te zetten naar Lomé om Lawson aan de autoriteiten over te dragen. Deze maakte volgens Le Monde (14-10) bekend dat hij van plan was in Togo te blijven.
Op 16 okt. meldde Le *Monde* de ontdekking van een aanslag op Gilchrist Olympio te Parijs. Een explosieve lading, die onder zijn auto voor zijn woning was geplaatst, was losgeraakt en op de grond gevallen. Een neef had dit geconstateerd en de politie gewaarschuwd. In een te Londen afgelegde beëdigde verklaring stelde Harold Stanley Davidson dat hem door een zekere Tomkins was gevraagd „of hij bereid was de twee gebroeders Olympio en kolonel Lawson te doden". Davidson, een huurmoordenaar die vroeger in dienst van Gilchrist Olympio zou hebben gestaan, verklaarde een verkenningsoperatie in de buurt van de Parijse woning van Gilchrist Olympio te hebben ondernomen en contact te hebben opgenomen met een ,.oud-legionnair" om de missie uit te voeren, aldus Le Monde. Dit blad wees erop dat Tomkins zelf overgelopen was toen hij een plan voorbereidde om president Eyadema te vermoorden en dat hij de voornaamste getuige a charge in het ,,huurlingen-proces" was.
De Togolese regering ontkende in een verklaring van de Togolese ambassade te Parijs categorisch de beschuldiging van Gilchrist Olympio dat president Eyadema hem wilde doden. Verklaard werd dat Olympio misschien wat publiciteit nodig had.

Nadere bijzonderheden *komplot*

Op grond van de getuigenissen van twee huurlingen, afgelegd tijdens een bijeenkomst van het corps diplomatique te Lomé op 25 aug. 1978. en de bekentenis van Emmanuel de Souza tegenover de Togolese politie in juni 1979 kwam Le Monde (23-8) tot de volgende reconstructie van het komplot tegen president Eyadema:

Februari 1976: Tom Finan, een 57-jarige oud-kolonel van het Canadese leger en voormalig militair instructeur in Ghana, neemt contact op te Hereford niet vier vroegere leden van de Britse Special Air Services (SAS) om de mogelijkheden van een moordaanslag op Eyadema en een omverwerping van zijn regime ter plaatse te onderzoeken. Zij voeren hun missie uit en concluderen dat er voor het slagen van de cperatie medeplichtigen in het leger en steun onder de bevolking nodig zijn.

Mei 1977: Finan neemt opnieuw contact met de vier oud-SAS-leden op, deelt mee dat een groep Togolese militairen en burgers aan de staatsgreep wil deelnemen en verzoekt de vier een groep huurlingen te recruteren. Zij wijzen dit aanbod van de hand, waarop twee ex-collega's, Norman Duggan en Bob Varey, na een kort verblijf in Togo een commando van 13 specialisten vormen. In het vliegtuig naar Zurich — tussenstation op de reis naar Ghana — vestigen twee van de huurlingen door dronkenschap de aandacht op zich. In Zurich worden zij door de Zwitserse politie ondervraagd en naar Londen teruggestuurd, waar officieren van de Britse Special Branch een onderzoek instellen.
Vervolgens belast Finan Darkie Davidson en John Pace met het recruteren van een nieuwe ploeg. Deze ploeg, bestaande uit o.a. twee Amerikanen, twee Italianen, een Ier en een Zuidkoreaan, vertrekt in sept. 1977 naar Lomé, waar president Eyadema naar zijn zeggen op 13 okt. door de Amerikaanse ambassadeur, gewaarschuwd door de Britse geheime dienst, van het komplot op de hoogte werd gesteld. Eyadema nam tegenmaatregelen en de huurlingen, die reeds enkele dagen in Tema bij Accra verbleven, annuleerden de operatie op het laatste moment.
Ontevreden over de onvoldoende geachte financiële vergoeding meldde een van de huurlingen, David Tomkins, zich enkele maanden later bij de Togolese ambassade in Brussel. Na een forse som gelds te hebben ontvangen, onthulde hij vervolgens de achtergronden van het komplot op 25 aug. 1978 in Lomé, waarna hij Togo weer verliet. Aldus Le Monde (23-8)

TSJAAD

UITVOERING AKKOORD VAN LAGOS. VORMING REGERING VAN NATIONALE EENHEID

Nadat de vierde Tsjadische conferentie op 21 aug. tot overeenstemming had geleid en een ,,akkoord van nationale verzoening" was ondertekend (pag. 547/2), trad op 3

sept. een interim-comité van de voorlopige regering van nationale eenheid in functie. Onder voorzitterschap van Goukouni Oueddei moest dit comité de lopende zaken behartigen tot de installatie van de nieuwe ,,overgangsregering van nationale eenheid". Het comité bestond uit tien leden, die de politiek-militaire facties uit het noorden vertegenwoordigden; de tien overige posten werden voorlopig aan het voorzitterschap gekoppeld tot de komst van de vertegenwoordigers uit het zuiden.

Gedeeltelijke terugtrekking Franse *troepen*. Houding Kamougue

Op 2 sept. begon Frankrijk met het terugtrekken van zijn troepen uit Tsjaad, nl. 1.000 van de 2.500 man. Volgens een hoge Tsjadische regeringsfunctionaris was de beslissing tot de terugtrekking eenzijdig door Parijs genomen en werd die door het Tsjadische bewind betreurd.

Op 4 sept. werd door een officieuze Tsjadische bron bekendgemaakt dat president Goukouni Oueddei aan Frankrijk had gevraagd de terugtrekking van zijn troepen op te schorten en zich strikt te houden aan het akkoord van Lagos, dat die terugtrekking plaatste na de vorming van de „overgangsregering van nationale eenheid", ook al was de aanwezigheid van de Franse troepen tegelijkertijd als ,,een obstakel... bij het zoeken van een vreedzame en zinvolle verzoening en voor een oplossing van het Tsjadische probleem" gekwalificeerd (zie pag. 547/3). Ook de zuidelijke leider en titulaire vice-president Abdelkader Kamougue zei op 3 sept.: ,,Wij zouden hebben gewenst dat de Franse troepenmacht nog een poosje blijft".

Op 5 sept. werd te Parijs meegedeeld dat een Frans militair garnizoen in de hoofdstad N'Djamena zou worden gehandhaafd tot een Afrikaanse vredesmacht zou zijn gearriveerd, maar dat de evacuatie van de troepen uit de rest van het land — Ati en Moussoro — doorging.
Intussen had noch Karnougue noch een andere vertegenwoordiger uit het zuiden zijn plaats in het. interim-comité ingenomen. Kamougue had op 3 sept. tegenover AFP verklaard dat de vertegenwoordigers van het zuiden ,,slechts naar N'Djamena zullen terugkeren, als de demilitarisatie effectief zal zijn". Bovendien toonde hij zich ontevreden over de verdeling van de portefeuilles in het interim-comité. Op 6 sept. maakte de zuidelijke zender, radio-Mondou, bekend dat de leiders van het zuiden ,,het deel van de akkoorden van Lagos hebben verworpen, dat de ontbinding van de strijdkrachten van de verschillende facties regelt". De Tsjadische strijdkrachten (van Karnougue) ,,vormen de enige legale strijdmacht" en hoeven dus niet te worden ontbonden, aldus radio-Mondou Zij verzochten de andere ,,legers" ,,zich te ontbinden" en zich bij hen aan te sluiten. Ook op 6 sept. werd te N'Djamena bevestigd dat de grens met Nigeria, die sinds het mislukken van Kano II gesloten was, inmiddels was heropend.
Maar op 8 sept. deelde Kamougue voor radio-Mondou mee dat het zuiden aan een nieuwe overgangsregering zou deelnemen en dat er daarover ,,geen probleem" bestond.

Overleg te Douguia

Op 26 sept. kwamen Goukouni Oueddei en Kamougue in Douguia (een plaats op ca. 60 km ten noorden van N'Djamena aan de Chari, de grensrivier met Kameroen) bijeen. Toen werd de impasse doorbroken. Maar de volgende bijeenkomst te Douguia op 11 okt. liep op een mislukking uit, omdat vier pro-Libische factieleiders ontbraken. De daarna voor 1 nov. belegde bijeenkomst van alle elf actieleiders werd vervolgens op verzoek van Karnougue tot 6 nov. uitgesteld.

Maar noch op 6 noch op 7 nov. kon een plenaire zitting worden gehouden, omdat drie pro-Libische factieleiders ontbraken: Mohammed Abba Said (Volksfront voor de bevrijding – FPL), Abdoulaye Adoum Danna (Eerste Vulkaanleger) en Hadjero Sanoussi (fundamenteel Frolinat). (Deze drie facties waren met drie andere gebundeld in het voorlopige gemeenschappelijke actiefront FACP.) Zij waren opgehouden door onderhandelingen met Abba Siddick, de leider van het originele Frolinat, naar verluidt over de toewijzing van de portefeuille van buitenlandse zaken.

De drie leiders arriveerden op 7 nov. in Douguia, waar toen nog ontbrak Acyl Ahmat, de leider van de democratische revolutionaire raad of het nieuwe Vulkaanleger. Deze liet zich echter vertegenwoordigen door twee assistenten, Adoum en Rhakiss Hannani, die van volmachten waren voorzien.
Na moeizame onderhandelingen werd ten slotte op 10 nov. te Douguia door de elf facties de ,,overgangsregering van nationale eenheid" gevormd.

Samenstelling regering

De nieuwe regering werd op 11 nov. door president Goukouni Oueddei in N'Djamena aan het Tsjadische volk voorgesteld. Zij bestond uit 22 leden: 12 uit het overwegend mohammedaanse noorden en 10 uit het animistische en christelijke zuiden. overeenkomstig het akkoord van Lagos van 21 augustus. De samenstelling luidde:

President - Goukouni Oueddei (Volksstrijdkrachten - FAP); vice-president - Abdelkader Wadel Kamougue (Tsjadische strijdkrachten - FAT); staatsminister van defensie. oud-strijders en oorlogsinvaliden - Hissène Habre (Strijdkrachten van het noorden - FAN); staatsminister van binnenlandse zaken en veiligheid - Mohammed Abba Said (Volksfront voor de bevrijding - FPL); staatsminister van buitenlandse zaken en samenwerking - Acyl Ahmat (Democratische revolutionaire raad of het nieuwe Vulkaanleger); justitie - Djona Golo; financiën, gebouwen en materialen - Mahamat Saleh Ahmat; economie - Michel Ngangbet Kosnaye; openbare werken, mijnbouw en geologie - Abdoulaye Adourn Danna (Eerste Vulkaanleger); planning - Feckoua Laoukissam; wederopbouw en beheer gebied - Hadjaro Senoussi (fundamenteel Frolinat); landbouw en strijd tegen natuurrampen - Mbailaou Naimbaye Lossimian; gezondheid en sociale zaken - Moussa Medela Mahamat (Westerse strijdkrachten - FAO): onderwijs, jeugd en sport - Ali Pamdegue: hoger onderwijs, onderzoek en beurzen - Abba Siddick (origineel Frolinat); voorlichting - Boukar Nanasbaye; veeteelt en bevloeiing - Tchari Maina Affono: openbare diensten en arbeid - Brahim Mady Gustavu; transport en PTT - Ramat Alkaly; toerisme, nijverheid en natuurlijke hulpbronnen - Yantoingar Mairo Salomon; culturele zaken - El Hadj Mahamat Taher Saleh; waterstaat, bosbouw, visserij en jacht - Amoula Waye.
Secretaris-generaal van de regering werd Mahamat Nour Adam Barka; adjunct-secretaris-generaal Yodoyman Joseph.

Naast de FAP-Goukouni en de FAT-Habre is nu een derde niet-zuidelijke macht tot de regering toegetreden, die men volgens Le Monde (14-11) zou kunnen kwalificeren als het ,,Arabische blok". Dit uit zich via het voorlopige gemeenschappelijke actiefront FACP, dat zes van de elf Tsjadische facties omvat. De voornaamste leiders daarvan, die als ,,pro-Libisch" worden aangemerkt, zijn Mohammed Abba Said en Acyl Ahmat. (Le Monde, *NZZ*)

Uitgevers: Int. Uitg. en Handelmij „Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

EUROPESE RAAD IN DUBLIN

Op 29 en 30 november is in de Ierse hoofdstad Dublin het topoverleg tussen de staats- en regeringsleiders van de negen EG-landen gehouden.

Op deze Europese Raad die in '73 op verzoek van Frankrijk tot een regelmatig terugkerende consultatie werd verheven, worden vaak besluiten genomen over kwesties waarvoor men in het ,,normale" overleg in het kader van de Raad van Ministers geen oplossing kan vinden (pag. 5-'74 e.v.).

Strikt genomen voorziet de ,,grondwet" van de Europese Gemeenschappen, het Europese Verdrag niet in een Europese Raad. Volgens het Verdrag is de Raad van Ministers het wetgevende orgaan bij uitstek, maar toen na een aantal jaren bleek dat er talrijke kwesties waren, waarvoor de Raad slechts na langdurig onderhandelen een oplossing vond, besloot men tweemaal per jaar de staats- en regeringsleiders bijeen te laten komen om principe-beslissingen te nemen, die dan eventueel door Commissie en Raad van Ministers verder uitgewerkt worden en zo nodig in beschikkingen en verordeningen worden omgezet.

Op de agenda, van de onder voorzitterschap van de Ierse premier Lynch gehouden bijeenkomst, stond ditmaal een groot aantal onderwerpen, maar de meeste aandacht, zowel in de publiciteit als op de bijeenkomst zelf, kreeg het agendapunt over de grootte van de Britse bijdrage aan de Europese begroting. De achtereenvolgende Britse regeringen zijn van mening dat het Verenigd Koninkrijk teveel betaalt en de regering-Thatcher heeft in de afgelopen maanden een intensieve campagne gevoerd om dit punt op de agenda te krijgen.

De Britten zelf zeggen dat ze per saldo 4 mrd gulden méér betalen aan de EG dan ze van de Gemeenschap ontvangen. De Fransen willen de Britten echter hooguit met een bedrag van 550 mln gulden tegemoetkomen. Daarentegen nemen de Bcneluxlanden en de Bondsrepubliek met een bedrag van 1,4 mrd gulden een tussenpositie in.

De Britten hadden laten uitlekken, dat ook een bedrag van 2 mrd gulden nog niet voldoende is.

Volgens de Engelse pers heeft het Britse ministerie van buitenlandse zaken in de weken voorafgaande aan de topconferentie in opdracht van Margaret Thatcher onderzocht, wat voor tegenmaatregelen er mogelijk zijn om de Gemeenschap te verlammen. Bovenaan de lijst staat de mogelijkheid volgend jaar de landbouwprijzcn te bevriezen, wat de Europese landbouwpolitiek geheel zou ontregelen. Ook zou Groot-Brittannië een zelfde lege-stoel-politiek kunnen gaan voeren als Frankrijk in de jaren '60 ten tijde van De Gaulle heeft gedaan.

Niet minder rampzalig voor de EG zouden plannen zijn om alle EG-initiatieven consequent te vetoën en om een verhoging van de Europese begroting te weigeren. Het is echter niet waarschijnlijk dat de Britten zich gelijktijdig van al deze wapens zullen bedienen. Dat zou ook zonder meer de ondergang van de Gemeenschap betekenen. Eerder zal zij aan haar obstructiepolitiek een escalerend effect geven, in de hoop dat de overige lidstaten uiteindelijk wel zullen toegeven.

Naar de mening van mevrouw Thatcher is het huidige begrotingsprobleem immers ,,een grove onbillijkheid" die niet alleen door een verfijning van het financiële correctiemechanisme uit de wereld kan worden geholpen. Men zou echter ook dieper moeten graven en uiteindelijk eens iets moeten ondernemen tegen het feit dat de gemeenschappelijke landbouwpolitiek meer dan zeventig procent van de Europese begroting voor haar rekening neemt, aldus Thatcher.

De Britse premier zei in oktober in Luxemburg:

,,Groot-Brittannië kan de huidige situatie niet aanvaarden. Er bestaat geen twijfel, dat die onrechtvaardig is en politiek niet verdedigbaar".

De enige oplossing zou zijn, dat er nog dit jaar ,,een globaal evenwicht" in de Britse bijdrage van de Europese begroting tot stand wordt gebracht. Hoe die oplossing eruit ziet, zou van geen belang zijn, ofschoon de Britten wel menen, dat een correctiemechanisme eigenlijk de enige manier is om het probleem aan te pakken.

In dit verband hebben zij echter duidelijk gemaakt, dat het niet voldoende is om verbeteringen in het bestaande financiële mechanisme aan te brengen. Hiervan is namelijk de Europese Commissie voorstander, wat Groot-Brittannië een bedrag van zo'n 1,4 mrd gulden zou opleveren. Op de voorgaande Europese raad in Dublin hebben de regeringsleiders een mechanisme ontworpen, waarvan een lidstaat kan profiteren, wanneer hij niet zijn financiële verplichtingen tegenover de EG kan naleven. In aanmerking komen landen, waar het bruto-na-

Een overzicht van het Europese topoverleg in Dublin.

Weekblad 48ste jaargang No. 2514, pag. 30991-31022

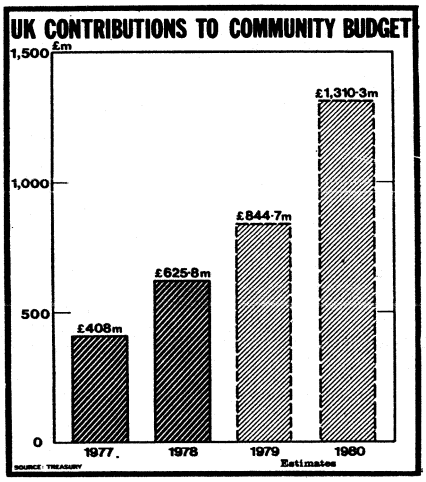
tionaalprodukt per hoofd onder het EG-gemiddelde ligt en dat desondanks een zeer hoge bijdrage moet leveren.
In dat geval kan dit land een beroep doen op de Europese Commissie die de zaak dan weer aan de EG-ministerraad moei voorleggen. Wanneer de raad het verzoek heeft goedgekeurd, kan de bijdrage worden verminderd. Omdat het hierbij echter. om een uiterst gecompliceerde procedure gaat, waaraan ook nog andere voorwaarden zijn verbonden, heeft tot nu toe nog geen enkele lidstaat een beroep op dit mechanisme gedaan.

Desondanks stellen de meeste lidstaten alsook de Europese Commissie zich op het standpunt, dat een oplossing binnen het bestaande mechanisme moet worden gezocht. Van een nieuw mechanisme zou geen sprake kunnen zijn. Om die reden zal een oplossing voor het Britse begrotingsprobleem een uiterst moeizaam proces worden, wat voor de president van de Europese Commissie, Roy Jenkins, weer aanleiding is geweest om Margaret Thatcher voor een alles-of-niets-politiek te waarschuwen.

Weliswaar is volgens Jenkins het Britse probleem dringend en is het begrijpelijk, dat de regering in Londen naar een snelle oplossing streeft. Maar tegelijkertijd bestaat het gevaar, dat wanneer de Britten te snel van stapel zullen lopen, zij zichzelf zullen isoleren. Deze opvatting wordt ook door bondskanselier Helmut Schmidt gedeeld. Deze had Margaret Thatcher al laten weten, dat zij door een onverzoenlijke houding in Dublin de Bondsrepubliek zal dwingen de kant van Frankrijk te kiezen. En dat terwijl Thatcher Schmidt als bemiddelaar schijnt te hebben uitverkoren.

Harde opstelling Thatcher

Tijdens de besprekingen in Dublin heeft premier Thatcher zich bijzonder hard opgesteld. Bij de eerste besprekingsronde op 29 nov. zei zij dat zij geen genoegen zou nemen met een tussenoplossing. In de eerste plaats was de Britse regering bereid ca. 1,4 mrd gulden te incasseren die door de aanpassing van het financiële correctiemechanisme ter beschikking komt. In de tweede plaats wil Groot-Brittannië nog eens 2,7 mrd gulden aan inkomsten. Thatcher wees erop dat het Verenigd Koninkrijk binnen de Gemeenschap een unieke positie inneemt. Terwijl het land tot de ar-

De cijfers houden ook de Britse bijdrage m.b.t. de EG-hulp aan derde landen in. Het Britse „hulp"aandeel voor 1980 bedraagt £ 86 mln

mere EG-landen behoort, zal het in 1980 bijna net zoveel als de Bondsrepubliek en meer dan Frankrijk aan de EG moeten betalen. Daarom concludeerde zij dat een netto-bijdrage van een miljard pond „zeer onrechtvaardig" zou zijn.
Zij liet zich vrij positief uit over het Commissievoorstel (zie hierna) om meer EG-geld in de Britse infrastructuur te investeren, zolang dit niet gepaard gaat met een vergroting van de Europese begroting. Thatcher liet ook verzoenende woorden horen. Zij zei dat er al zoveel ellende op de wereld is dat het laatste wat het Verenigd Koninkrijk wil, is het veroorzaken van een crisis in de Gemeenschap.
In informele besprekingen die daarna volgden drong de premier echter aan op grotere tegemoetkomingen dan die welke de Commissie had voorgesteld.
Dit was echter totaal onaanvaardbaar voor met name Denemarken en Frankrijk. Premier Jörgensen zei dat Engeland er zelf schuld aan was dat zijn bijdragen aan de EG zo hoog zijn. Als Groot-Brittannië zich met zijn handel sterker op de landen van de Gemeenschap had gericht zou het hele probleem niet bestaan. Hij zei dat zijn land niet bereid was de Britten verder tegemoet te komen dan het voorstel van de Commissie gaat. Frankrijk nam een zelfde standpunt in.
Alleen de Bondsrepubliek en de Benelux-landen bleken bereid iets verder te gaan dan het Commissievoorstel. Uiteindelijk werd men het erover eens de kwestie van de Britse bijdrage op de volgende Europese top te bespreken. Thatcher bedong dat deze top i.p.v. in maart 1980 in febr. 1980 gehouden zou worden.

Conclusie *m.b.t.* andere agendapunten

Met betrekking tot de andere punten, die op de agenda van het topoverieg stonden, is men in Dublin tot de volgende conclusies gekomen:

Sociale en economische situatie
Voorrang moet gegeven worden aan de inflatiebestrijding op middel- en lange termijn. Dit is de voorwaarde voor de oplossing van de structurele groei- en evolutieproblemen en bij gevolg van de werkgelegenheidsproblemen. Het bestaan van het Europese monetaire stelsel onderstreept eveneens de noodzaak van een gecoordmeerde oplossing om de gevolgen van de nieuwe verhogingen van de aardolieprijzen voor de betalingsbalansen te boven te komen.
Er moet een restrictieve monetaire politiek gevoerd worden ten einde de pogingen te ondersteunen die genomen zijn om de inflatie te bestrijden.
De Europese Raad bevestigt zijn voornemen het Europese Monetaire Fonds volgens de opgestelde kalender in werking te doen stellen.
Daarom nodigt hij de Commissie uit met het oog op de eerstvolgende bijeenkomst in maart 1980, een rapport uit te brengen waarin aangegeven staat wat op dit terrein al bereikt is en wat de moeilijkheden zijn die zich voordoen.
Bovendien vereisen de huidige moeilijkheden dat de Gemeenschap voortgaat met het zoeken van een gemeenschappelijke gedragslijn met de andere geïndustrialiseerde landen.
De Europese Raad verzoekt de Commissie voorstellen te doen over speciale maatregelen die genomen kunnen worden om een krachtiger actie te ondernemen van de Gemeenschap met het oog op het probleem van de werkloosheid.
De Europese Raad heeft nota genomen van de recente aanneming door de Raad van Ministers van een resolutie met betrekking tot de arbeidstijdverkorting en heeft de Commissie en de Raad van Ministers verzocht het overleg met de sociale partners voort te zetten.
De Europese Raad heeft de ministers van buitenlandse zaken opdracht gegeven een gemeenschappelijke strategie te bestuderen met betrekking tot de ontwikkeling van de technologie van de informatievoorziening in Europa.

Convergentie en budgettaire zaken

De Europese Raad geeft uitdrukking aan zijn vastbeslotenheid de aanneming te bevorderen van maatregelen, die beogen de inwerkingstelling van het gemecnschapsbeleid te verbeteren, het geschiktste beleid ter begunstiging van de harmonieuze groei van de economieën van de lidstaten te versterken en de verschillen, die tussen de economieën bestaan, te verminderen.

De *begrotingsbijdragen* van het Verenigd Koninkrijk

Men is het erover eens dat de voorstellen van de Commissie met betrekking tot de aanpassing van het financiële mechanisme een nuttige basis kunnen zijn voor een oplossing die de verworvenheid en de Europese solidariteit eerbiedigt. De Commissie is verzocht het onderzoek voort te zetten van de voorstellen met betrekking tot het instellen van aanvullende gemeenschappelijke maatregelen voor het Verenigd Koninkrijk die zullen bijdragen tot een grotere economische convergentie en die ook zullen leiden tot een belangrijkere bijdrage van het Verenigd Koninkrijk aan de bestemmingen van de gemeenschapsuitgaven.

De Commissie wordt verzocht voorstellen te doen die het de Raad van Ministers mogelijk maken het onderzoek naar geëigende oplossingen voort te zetten die op de volgende bijeenkomst van de Europese Raad behandeld kunnen worden. De voorzitter van de Raad zal de Europese Raad bijeenroepen zodra de voorwaarden aanwezig zijn voor de organisatie van een dergelijke bijeenkomst.

De Europese Raad erkent de noodzaak om zo snel mogelijk gemeenschappelijke oplossingen te vinden voor de problemen m.b.t. de visserij, de energie en de organisatie van de markt voor schapevlees in het kader van de beginselen zoals vastgelegd in het Verdrag.

Energie

De Europese Raad heeft de wereldenergiesituatie, die zeer ernstig is, onderzocht. In het perspectief van nieuwe prijsverhogingen en de aanhoudende onzekerheid over het aanvoer- en produktieniveau, en rekening houdend met de veranderende structuur van de wereldoliemarkt, is de Europese Raad van mening dat zowel de producerende als de consumerende landen zich moeten inspannen een toenemende stabiliteit te scheppen.

Wat betreft de Gemeenschap, deze moet, rekening houdend met deze moeilijkheden, een efficiëntere energiepolitiek gaan voeren.

De Europese Raad verzoekt de Raad van Energieministers in zijn bijeenkomst van 4 december een definitieve beslissing te nemen met betrekking tot de nationale doelstellingen voor de invoer van 1980.

De Europese Raad bevestigt dat hij vastbesloten is de eigen energiebronnen van de lidstaten te gebruiken, in het bijzonder steenkool, kernenergie en de koolwaterstofverbindingen en de programma's van onderzoek en ontwikkeling op het terrein van de energie te bevorderen.

Thatcher sluit Britse acties niet uit

In een reactie op de uitkomst van het overleg in Dublin heeft premier Thatcher verklaard dat het Verenigd Koninkrijk de EG nog ,,een laatste kans" geeft om een oplossing te vinden voor het probleem van de Britse bijdrage.

Zij zei dat Engeland niet overweegt de EG te verlaten maar dat er wel op moeilijkheden gerekend moet worden.

Een van de mogelijkheden is, dat Engeland over alle voorstellen die door de EG-ministerraad worden behandeld, een veto zal uitspreken, aldus het *NRC/H'blad* (1-12). Verder kunnen de Britten een legestoel-politiek voeren en de landbouwpolitiek blokkeren. Maar volgens Thatcher zal serst in Londen zeer zorgvuldig de legale en de praktische kanten van dergelijke maatregelen worden bekeken. Margaret Thatcher: ,,Ten slotte bestaat niet de mogelijkheid dat een land uit de Europese Gemeenschap wordt gezet."

Met deze dreigementen wilde zij vermoedelijk ook verdoezelen, dat zij in feite niets heeft bereikt. Haar acht collega's waren niet bereid om haar nog verder tegemoet te komen dan het voorstel van de Europese Commissie. Hierin wordt voorgesteld om het zogenaamde financieel correctiemechanisme aan te passen, waardoor Groot-Brittannië een bedrag van 1,4 mrd gulden kan opstrijken. Maar dit is voor Thatcher niet voldoende; zij wil een bedrag van rond 4 mrd gulden, zodat Londen uit de EG evenveel terugkrijgt als het er aan uitgeeft.

Een strijdbare Margaret Thatcher: ,,Wij vragen niet om één penny gemeenschapsgeld. We willen gewoon van de EG ons eigen geld terug. De situatie is nu, dat wij van elke twee pond die wij aan de Gemeenschap geven, er slechts een terugkrijgen. Als arm land kunnen wij niet verder gaan met het vullen van de Europese schatkist. Het is toch wel vreemd dat Groot-Brittannië meer geld aan de rijke EG uitgeeft, dan aan de Derde Wereld."

Het Commissievoorstel, beraad op ministersniveau

Medio november heeft de Commissie haar voorstellen gepubliceerd met betrekking tot een eventuele vermindering van de Britse bijdragen aan het EG-budget. De enige mogelijkheid die de Commissie zag was een versoepeling van het reeds bestaande zgn. Dublin-mechanisme. Alleen binnen het bestaande reglement kunnen de Britse lusten en lasten verlicht worden, aldus het document.

Zo'n versoepeling kan de Britten hooguit 630 mln rekeneenheden bruto ofwel 520 mln rekeneenheden netto opbrengen.

Naar de mening van de Commissie is het niet voldoende om de voorwaarde op te heffen, dat de betalingsbalans van een land een tekort moet vertonen, alvorens het voor terugbetaling in aanmerking komt. Voor Groot-Brittannië zou dit slechts een verlichting van rond 500 mln gulden bedragen, wat gezien de Britse netto-bijdrage voor 1980 — rond 1,5 mrd pond — een druppel op de gloeiende plaat zou zijn. Daarom pleit de Commissie voor de opheffing van twee andere voorwaarden, zoals de gedeeltelijke compensatie en de plafonnering tot drie procent van de begroting.

Daarnaast zouden de regeringsleiders uit de EG kunnen afspreken, dat er meer geld aan Groot-Brittannië moet worden uitgegeven dan tot nu toe het geval was. Dat zou kunnen gebeuren in de vorm van directe steun voor bijvoorbeeld de exploitatie van kolenmijnen, de infrastructuur voor verkeer en transport, landbouwstructuren. Hiertoe zouden de ministers opdracht moeten krijgen om de uitgaven in de Europese Gemeenschap meer in evenwicht met elkaar te brengen.

Maar ook deze oplossing kan alleen tijdelijk zijn, zo benadrukt de Commissie. Naar haar mening mogen de concessies aan het adres van Londen geen afbreuk doen aan wat er in de Gemeenschap op verschillende gebieden is bereikt. In elk geval zou het onaanvaardbaar zijn, dat voor één land van tevoren wordt bepaald, dat zijn bijdrage in grote lijnen in overeenstemming moet zijn met wat het zal ontvangen. Dat is namelijk, wat de Britse regering op dit moment eist en wat de andere EG-lidstaten van de hand wijzen.

De Commissie voelt verder niets voor een plafonnering van de bijdragen en voor een maximum-stijgingspercentage. Volgens haar mogen de noodzakelijke middelen uitsluitend en alleen uit de begroting afkomstig zijn of moeten binnen het kader van die begroting worden gezocht. Bovendien zouden de oplossingen die voor het Britse probleem worden gevonden, niet alleen een gemeenschappelijk

karakter moeten hebben, maar zouden zij ook de samenhang en de solidariteit in de EG moeten versterken.
Ten aanzien van het zogenaamde Italiaanse probleem stelt de Commissie voor, dat een groter aandeel van de Europese begroting in de verbetering van structuren en algemene investeringen zal worden uitgegeven. Dit aandeel zal in 1980 flink moeten worden opgevoerd. De Italianen hebben namelijk het gevoel, dat zij in de EG op financieel gebied niet voldoende aan hun trekken komen en vrezen helemaal tussen de wielen te geraken, wanneer landen als Griekenland. Portugal en Spanje lid van de EG zijn geworden. In het algemeen wordt het Italiaanse probleem als een zaak voor de lange termijn beschouwd.

De Nederlandse minister van financien, Andriessen, stelde overigens op 18-11 in de Ecofin-raad al dat Nederland vooralsnog beslist niet bereid is meer dan 1% van zijn BTW-opbrengst aan de Gemeenschapskas af te dragen. Een Nederlandse reactie in Brussel op het voorstel van de Cornmissie was op 22-11: Nederland kan er zich gedeeltelijk in vinden. Wel moet het voorstel nog heel zorgvuldig worden bestudeerd en dan vooral op de ,,uitgavenkant" ervan. De Europese Commissie zegt overigens niet alleen dat de maatregelen die men treft tijdelijk moeten zijn, maar ook dat ze solidariteit en de samenhang binnen de Gemeenschap dienen te vergroten

De Europese Raad in Dublin werd voorbereid in de ministerraad voor Buitenlandse Zaken, zowel als in een topgesprek van de drie premiers en hun ministers van Buitenlandse Zaken van de Benelux-landen op 20-11. Tot dat topoverleg had de Belgische eerste minister, Wilfried Martens, het initiatief genomen.

Na het Benelux-overleg formuleerde de Nederlandse eerste minister, Van Agt, het standpunt van de drie als volgt: erkend wordt dat het Verenigd Koninkrijk een reëel probleem heeft en wij drieën zijn het eens geworden over de beginselen van een oplossing voor dat probleem. Van Agt zei het ,,nu te vroeg en niet wenselijk" te achten over de concrete inhoud van de overeenstemming tussen de drie mededelingen te doen. Maar, aldus het standpunt van de drie, de oplossing die in Dublin gevonden wordt moet een communautaire oplossing zijn. ,,Voor een niet communautaire oplossing zijn wij niet beschikbaar," aldus Van Agt. De oplossing die in Dublin eventueel bereikt wordt mag zeker geen schade doen aan de essentie van de eigen financiële middelen van de EG. Ze moet verder liggen in de lijn van reeds in de Gemeenschap ontwikkelde politieken (dus geen aantasting daarvan) en ze moet in elk geval binnen de grenzen van het Verdrag van Rome blijven, aldus Van Agt, die voorts zei dat de ,,mogelijkheid dat de drie in Dublin met een voorstel voor een oplossing zullen komen zeker niet uitgesloten is".

De Belgische premier Martens zei dat de drie erover akkoord waren ,,dat het financieel mechanisme gebruikt moet worden dat reeds bestaat". Ook zei hij dat men elkaar wederzijds geïnformeerd heeft ,,over de financiële grenzen tot waar men kan gaan", maar hij weigerde in te gaan op vragen over waar die grenzen liggen. Premier Van Agt zei daarover: ,,Elke tegemoetkoming die we zouden doen levert een financiële last op voor de schatkist. Alle drie bevinden we ons in een positie waarin we ons niet veel meer kunnen veroorloven."

Benelux-overleg aan de vooravond van een Europese Raad is geen uitzondering maar traditie. Dit keer vonden we de problemen die in Dublin aan de orde komen zo gewichtig dat we afgeweken zijn van de gewone manier (nl. enkele uren voor het Europese topoverleg), aldus Martens. De Drie hebben ook gesproken over een Gemeenschappelijk energiebeleid en over de volgende etappe van het Europees Monetair Stelsel. Verder is het rapport van de ,,drie wijzen" ter sprake gekomen, waarvan premier Van Agt zei het ongewenst te vinden dat in Dublin al besluiten over dit rapport zouden vallen.

In de op 20-11 gehouden BZ-raad werd de agenda voor het topoverleg in Dublin vastgesteld: het Britse bijdrage-probleem, de economisch/sociale situatie in de Gemeenschap, de convergentie van de economieën, werktijdverkorting, energie en het rapport van de drie wijzen. Over dat laatste zei minister Van der Klaauw dat Nederland wenst dat in Dublin alleen de met dat rapport te volgen procedure vastgesteld wordt. ,,Een inhoudelijke bespreking is wel mogelijk, maar besluiten zijn ongewenst", zo zei hij. De achtergrond van dat Nederlandse standpunt is, aldus raadskringen in Brussel, dat Nederland wenst dat alle Europese instellingen evenwichtig behandeld worden en dat er niet snel even besluiten vallen die b.v. Frankrijk nuttig acht en die maar één instelling (de Europese Raad) zouden omvatten.

Frankrijk kondigde in de Raad aan in Dublin, onder het punt diversen, het Frans-Britse geschil over schapen en de verhouding met het Europees Parlement ter sprake te zullen brengen.

De Nederlandse staatssecretaris Van der Mei (Europese Zaken) verklaarde in Brussel dat de Fransen zich niet hebben uitgelaten over wat ze met dat laatste punt willen. Ik heb geen enkel vermoeden, aldus Van dei Mei, maar hij zei ook ,,niet te geloven dat het om een aantasting van het budgetrecht van het Europees Parlement zou kunnen gaan".

Wat het Europees Parlement betreft: in de Raad is ook gesproken over hoe men voortaan denkt te handelen met de resoluties van het Parlement die bij de Raad binnenkomen. Besloten is dat een werkgroep, die zich hier al mee bezig hield, in december een rapport zal uitbrengen. Staatssecretaris Van der Mei heeft erop aangedrongen dat de voorzitter van de Raad, in de toekomst schriftelijk commentaar zal geven op resoluties waarvoor men in de Raad speciale belangstelling heeft.

De Raad heeft voorts een (niet bekend gemaakt) ,,intern standpunt" geformuleerd voor wat gedaan moet worden als in een van de ACP-landen schending van de mensenrechten zou plaatsvinden. Ook heeft men nu de definitieve verdeelsleutel vastgesteld voor de bijdragen van de EG-lidstaten aan het Europees Ontwikkelingsfonds. Voor Nederland geldt dat het 7,4% daarvan moet opbrengen tegen 7,95% van het vorige Lomé-fonds.

De Raad heeft ook nog besloten dat de Europese Commissie een inventaris moet opmaken van de nadelen die Europa heeft van het feit dat de Amerikaanse regering steun verschaft aan producenten van synthetische vezels in de Verenigde Staten, die in dat land bovendien al genieten van het feit dat de grondstof (nafta) daar veel goedkoper is. Na het opmaken van die inventaris moet de Commissie een klacht indienen bij de GATT. Deze algemene overeenkomst inzake handel en tarieven staat namelijk alleen subsidies toe als de internationale concurrentie daar geen hinder van ondervindt. De Raad meent dat zulks in dit geval wel zo is.

Jaarlijks Frans-Brits overleg in teken Britse bijdrage

Het jaarlijks Brits-Franse topoverleg dat op 19 en 20 nov. in Londen

Het Franse staatshoofd Giscard d'Estaing (l.) en de Britse premier mevrouw Thatcher tijdens de persconferentie na afloop van het Frans-Britse topoverleg.

werd gehouden stond ditmaal in het teken van de Britse bijdrage aan het EG-budget.

De Franse president Giscard d'Estaing. vergezeld van de ministers François-Poncet (buitenlandse zaken), Monory (economie) en Giraud (industrie) voerde uitgebreide besprekingen met mevrouw Thatcher, die haar wensen met betrekking tot een verlaging van de Britse bijdrage toelichtte.

Daarbij benadrukte Thatcher dat het Verenigd Koninkrijk een toegewijd lid van de Gemeenschap is en wil blijven, terwijl Giscard zei dat hij grote bewondering heeft voor mevrouw Thatcher en voor wat zij onderneemt om een einde te maken aan de Britse moeilijkheden met betrekking tot het EG-budget.

De Franse president Giscard zei verder in een persconferentie ter afsluiting van het bezoek dat Frankrijk niet verantwoordelijk is voor de Britse problemen. ,,Het geval van Groot-Brittannië is niet uniek. De Bondsrepubliek is in dezelfde positie. Andere landen bevinden zich er ook in".

Over de oplossing van het probleem zei het Franse staatshoofd dat de begrotingsbijdragen niet berekend kunnen worden naar rato van het aandeel in het bruto gemeenschappelijk produkt. ,.Dat zou een geheel afwijkend systeem zijn van het huidige dat gebaseerd is op de eigen inkomsten van de Gemeenschap, aldus de president.

Over het Franse verbod van invoer van Brits lamsvlees, een heet hangijzer in de Brits-Franse betrekkingen, zei de Franse president dat het paradoxaal is te verlangen dat de bestaande regels voor de begrotingsbijdragen veranderd worden en tegelijkertijd van Frankrijk te verlangen dat het andere regels integraal toepast. Het conflict over het lamsvlees is een gevolg van het feit dat er nog geen regeling bestaat voor de lamsvleesmarkt, aldus de president, die verder zei dat Frankrijk geheel kan instemmen met de voorstellen die de Commissie dienaangaande heeft ingediend.

Mevrouw Thatcher zei over dit aspect van de Frans-Duitse betrekkingen dat er een uitspraak van het Europese Hof is dat Frankrijk verbiedt beperkingen in te voeren voor de import van Engels lamsvlees. „Wij hopen dát Frankrijk zich eraan houdt, want het is de wet van de Gemeenschap en als wij de wet niet gehoorzamen is dat heel ernstig voor de hele Gemeenschap".

Commissievoorstellen m.b.t. landbouwoverschotten *en* kosten Europese landbouw

De commissaris voor de landbouw, Gundelach, heeft op 22 nov. voorstellen bekendgemaakt waarmee hij hoopt de overschotten in sommige sectoren van de Europese landbouw te verkleinen en tegelijkertijd de kosten van het landbouwbeleid drastisch terug te dringen.

Hij heeft een economisch pakket ontwikkeld waarvan verslag is gedaan aan de topconferentie in Dublin en dat op jaarbasis besparingen moet opleveren van rond 1 mrd rekeneenheden.

De maatregelen, die Gundelach op het oog heeft, gelden voor de sectoren melk, suiker, rundvlees, voor sommige granen en voor groenten en fruit. Gundelach denkt daarmee in een jaar tijd b.v. de melkpoedervoorraden (nu 1.300.000 ton) en de botervoorraden (nu totaal 550.000 ton) met zo'n 150.000 tot 200.000 ton elk te kunnen verlagen. Mijn maatregelen moeten gezien worden als een reddingsoperatie. Beperking van de landbouwuitgaven is dringend nodig om de politieke geloofaardigheid van het beleid te behouden, aldus de Europese commissaris.

Gundelach zei in elk geval te rekenen op een goede ontvangst van zijn voorstellen in het Europees Parlement. Daar gaan de gedachten in dezelfde richting. Niet iedereen wordt door mijn pakket maatregelen gestraft, maar er is nu eenmaal een harde economische wet die zegt: genoeg is genoeg en teveel is teveel. De efficiënte produktie wordt niet afgeremd. Als iemand, om privéredenen, risico's wil lopen door teveel te blijven produceren moet hij dat maar doen, zo zei hij, Gundelach gaf te kennen in zijn hart eigenlijk meer te voelen voor verlaging van interventieprijzen in de zuivelsector. Daar zijn vele en goede argumenten voor. Maar iedereen weet dat geen van de lidstaten dat wil en dus is het een politieke onmogelijkheid. Een feit is dat we nu resultaten moeten gaan boeken, anders zitten we over een jaar totaal in de narigheid, aldus de Europese landbouwcommissaris.

Wat Gundelach in de zuivelsector wil komt op het volgende neer: de medeverantwoordelijkheidsheffing op de levering van melk zal zo'n 0,5 tot 1,5% van de richtprijs moeten stijgen, een zaak die Gundelach al in het dit jaar vastgestelde ,,prijspakket" opgenomen had willen zien, maar die toen werd tegengehouden. Aan het eind van het jaar zal blijken dat de melkproduktie dit jaar weer met 2,4% gestegen is, vergeleken met het afgelopen jaar, aldus Gundelach.

De Commissie stelt verder voor een additionele heffing voor de komende drie campagnes. Die moet voor de komende campagne 3% van de richtprijs zijn. Die heffing zal verschuldigd zijn door alle melkfabrieken die komend jaar een produktie overschrijden die meer be-

draagt dan 99% van de produktie dit jaar. De fabrieken mogen die heffing terugeisen van hun boerenleveranciers, zulks om dezen aan te sporen minder te produceren. Deze maatregelen zullen moeilijkheden geven voor kleine fabrieken en voor kleine melkproducenten. Dat realiseert de Commissie zich en Gundelach zei op 22-11 dan ook dat hij die problemen terdege wil onderzoeken.

De Commissie wil voorts tot het einde van de campagne 1980/81 reconversiepremies en niet-commercialisatiepremies handhaven. Gundelach wil verder, ook al in het licht van de komende uitbreiding van de Gemeenschap, het beleid ten aanzien van proteinen en plantaardige en dierlijke vetstoffen opnieuw bezien. Hij is van plan om gesprekken te openen met de leveranciers van soja om hen te bewegen tot zelfbeperking van hun exporten naar de Gemeenschap.

Gundelach wenst ook dat er voor de komende vijf jaar een nieuw suikerreglement komt, ingaande met de campagne 1980/81. Het huidige regime loopt op 30 juni af. De Europese commissie zou eigenlijk liever het huidige quota-systeem hebben afgeschaft, maar ze heeft dat als niet-realistisch verworpen. Nu stelt ze voor het quota-systeem te handhaven, maar de quota zelf terug te brengen met 5 tot 7% zodat de totale suikerproduktie van de Gemeenschap per jaar beperkt blijft tot 10,4 mln ton, waarvan 9,5 mln ton voor de consumptie in de Gemeenschap en de rest voor export. De 1,3 mln ton suiker, die de Gemeenschap jaarlijks uit de ACP-landen importeert, wil ze ongemoeid laten. Het nieuwe regime zal ook regels voor de produktie van isoglucose inhouden.

Omdat de Commissie zich ongerust maakt over de permanente interventie van rundvlees wil ze, ingaande de eerstkomende campagne, een gemeenschappelijke classificatie invoeren voor rundvlees. Dat zal het mogelijk maken werkelijk gemeenschappelijke normen voor interventie vast te stellen. Op basis van zo'n classificatie kunnen ook garantieprijzen voor runderen per geslacht gewicht worden vastgesteld, terwijl dat nu per levend gewicht gebeurt. Gundelach wil voorts dat onder ogen gezien wordt de mogelijkheid om in de periode van 1 april tot 15 aug. de interventie voor rundvlees op te schorten.

(Europa van Morgen, *NRC/H'blad*, NZZ, Le Monde, The *Times)*

WEST-EUROPA

BELGIË

CVP-JONGEREN IN CONGRES

Cc CVP-Jongeren congresseerden op 17 en 18 nov. te Westende over het thema ,,Onze generatie". In de resoluties sprak het congres zich uit voor het behord van het katholieke onderwijs en voor een rijksonderwijs dat pluralistisch i.p.v. neutraal is.

Andere resoluties hadden betrekking op de arbeid en de tewerkstelling van de jongeren. I.v.m. de problematiek van de vrije tijd beklemtoonde het congres dat de maatschappelijke structuren moeten inspelen op het streven naar ,,echte en zachte waarden" zoals gezinsgeluk, natuurvreugde, groepssolidariteit. Over het profiel van de huidige jongerengeneratie zegt het congres dat de jeugd geobsedeerd wordt door de schrik voor de economische crisis en voor de ,,job", maar anderdeels het nihilisme beu is en naar een nieuw houvast zoekt en naar een gezagsuitoefening die stoelt op overtuiging, diep inzicht en bezieling.

Over de partijgrenzen heen zouden de politici moeten zoeken naar concrete middelen om het immobilisme van de politiek te doorbreken.

Eric van Rompuy, die tot voorzitter herkozen werd, hield een toespraak die de volgende dagen veel aandacht kreeg in de perscommentaren. Hij herinnerde eraan dat de CVP-Jongeren in tien jaar zijn uitgegroeid van een kleine groep tot een organisatie van 13.000 leden. In 1969 kwamen de CVP-Jongeren in hun manifesten op voor de gemeenschapsschool en voor progressieve frontvorming, zei Van Rompuy, maar die manifesten waren symptomen van een tijdgeest, die het spiritualisme misprees en de materialistische, socialistische waarden superieur achtte.

Vandaag zoekt de jeugd naar iets dat verder gaat dan het leven van elke dag, verder dan het leven zelf. Dat vernieuwde spiritualisme moet overslaan naar de CVP en moet verder reiken dan de verdediging van de belangen van sociale verenigingen. Sedert Tindemans voorzitter werd van de CVP is een gunstige kentering in die richting merkbaar. Van Rompuy hekelde de pogingen van BSP-voorzitter Van Miert om progressieve christenen naar de BSP te lokken.

Inzake de staatshervorming verklaarde Van Rompuy dat de CVP-Jongeren de tweede fase afwijzen. Hij eiste het vertrek van het FDF uit de kabinetscoalitie en zei dat de jeugd op Tindemans rekent ,,opdat de staatshervorming de komende generaties van Vlamingen niet met een onomkeerbare hypotheek zou belasten." Verder verwierp hij het financiële dotatiestelsel en kwam op voor financiële en economische autonomie voor Vlaanderen. Van Rompuy zei: ,,De CVP-Jongeren zijn niet bereid een generatie Vlamingen op te offeren aan het steriel etatisme en immobilisme van de Waalse socialisten en syndicalisten. Het voortbestaan van België is hen minder waard dan het lot van honderdduizenden jonge Vlamingen, die morgen hun toekomst zullen moeten opbouwen in een wereld waar de concurrentiedruk alsmaar groter wordt."

NIEUWE PARLEMENTSLEDEN

Antoine Humblet, die op 22 okt. ontslag nam als PSC-senator voor het arrondissement Namen-Dinant-Philippeville, werd op 25 okt. opgevolgd door Armand Dalem.

Marcel Vandewiele, sedert 1968 CVP-senator voor het arrondissement Brugge, nam op 1 dec. ontslag wegens zijn verkiezing tot Europees parlementslid; hij werd opgevolgd door mevrouw Marie-Louise Maes-Vanrobaeys (geb. 1928 te Menen).

BELGISCH-CHINEES AKKOORD

Vice-premier Willy Claes heeft op 23 nov. te Peking, op het einde van een officieel bezoek aan de Volksrepubliek China, een akkoord ondertekend dat de samenwerking tussen België en China regelt op het gebied van economie, industrie, wetenschap en technologie. Het akkoord heeft een looptijd van vijf jaar en kan daarna voor tweejaarlijkse termijnen stilzwijgend verlengd worden.

Het bezoek van Claes vormt het vervolg op de reis die de toenmalige premier, Leo Tindemans, in de lente van 1975 aan China bracht.

Aan Chinese zijde was thans de voornaamste woordvoerder de vice-premier Gu Mu. De Belgische delegatie bestond ook uit vertegenwoordigers van het zakenleven.

Tijdens het bezoek kwam ook een raamakkoord tot stand ter waarde van 5 mrd fr., dat werd afgesloten tussen de Generale Bankmaatschappij en de Bank van Brussel-Lambert aan Belgische zijde en de Bank of China aan Chinese zijde.

SOWJET-UNIE

WIJZIGINGEN IN SAMENSTELLING LEIDENDE ORGANEN VAN PARTIJ EN STAAT, PLAATSELIJKE VERKIEZINGEN, NIEUWE GRONDWET

Over de samenstelling van de leidende organen van de Sowjet-Unie is in het KHA voor het laatst bericht op pag. 13/1 e.v.-1977 en pag. 353 e.v.-1977. Sindsdien hebben zich in de top van partij en staat verschillende mutaties voorgedaan. Verder is in okt. 1977 door de Opperste Sowjet het ontwerp van een nieuwe grondwet (pag. 355/1 e.v. - 1977) goedgekeurd. Over deze ontwikkelingen zal hierna verslag worden uitgebracht.

Op 10 sept. 1976 werd officieel bekendgemaakt, dat Joeri V, Andropow, lid van het Politburo en voorzitter van het comité voor staatsveiligheid (KGB), en Nikolai A. Sjtsjelokow, minister van binnenlandse zaken, door het Presidium van de Opperste Sowjet waren gepromoveerd tot de rang van generaal van het leger, na de rang van maarschalk de hoogste in de strijdkrachten van de SU. Deze laatste rang wordt sinds mei 1976 bekleed door partijleider Brezjnew en minister van defensie Oestinow (pag. 13/2-1977).
Zowel Andropow als Sjtsjelokow worden beschouwd als naaste medewerkers van partijleider Brezjnew, evenals Nikolai Tikhonow. die op 2 sept. 1976 was benoemd tot eerste vice-premier naast Kiril Masoerow (pag. 13/2-1977).

Op 12 okt. 1976 werd Wladimir S. Alkhimow, tot dan vice-minister van buitenlandse handel met speciale verantwoordelijkheid voor de handel tussen de SU en de VS, benoemd tot voorzitter van de Raad van Bestuur van de Staatsbank, een post met de rang van minister. Hij was hier opvolger van Mefodi N. Sjesnikow, die met pensioen ging.

Op 23 nov. 1976 werd Alexei Sjibajew benoemd tot voorzitter van de Centrale Raad van de vakbondsfederatie van de SU. Deze post was vakant geweest sedert het ontslag van Alexander Sjelepin in mei 1975 (pag. 762/2-1975), nadat deze al ontslagen was als lid van het Politburo in april van dat jaar.
Op het moment van zijn benoeming tot vakbondsvoorzitter was Sjibajew al 15 jaar lang lid van het Centrale Comité van de communistische partij van de SU. Eerder had hij de post bekleed van eerste secretaris van het CC van de partij in het gebied van Saratow.

Op 26 okt. 1976 was Jakow Ryabow, eerder eerste secretaris van het CC van Swerdlowsk, benoemd tot secretaris van het CC van de CP van de SU.

Op 14 jan. 1977 werd de benoeming bekendgemaakt van Iwan Pawlowsky tot minister van spoorwegen als opvolger van Boris P, Besjtsjew, die met pensioen ging. Voordien was Pawlowsky vice-minister op hetzelfde ministerie.

Plaatselijke verkiezingen

Op 19 juni 1977 werden verkiezingen gehouden voor de Sowjets van de territoria, gebieden, districten, steden en dorpen van de SU.
Officieel werd bekendgemaakt, dat stemmen waren uitgebracht door 166.169.714 stemgerechtigde burgers, een opkomstpercentage van 99,98.
Verkozen werden 2.229.641 afgevaardigden naar de plaatselijke Sowjets, van wie 49% vrouwen, Van de afgevaardigden uaren 43,2% leden of kandidaat-leden van de communistische partij; 42,3% waren arbeiders; arbeiders en boeren uit de collectieve agrarische instellingen leverden te zamen 68,4% van de afgevaardigden.
Ruim 30% van de nieuwe afgevaardigden waren jonger dan 30 jaar en 45% was voor de eerste maal tot lid van een Sowjet verkozen.
In 61 kiesdistricten verkregen de kandidaten geen absolute meerderheid; in vijf andere districten werd het resultaat van de verkiezingen wegens onregelmatigheden voor nietig verklaard.

Verdere ministersbenoemingen

Op 28 maart 1977 werd de benoeming bekendgemaakt van Iwan Poedkow tot minister van machinebouw voor lichte en voedselindustrie en huishoudelijke apparaten als opvolger van Wasily N. Dojennin, die in febr. van dat jaar was overleden.
Op 5 april 1977 volgde de benoeming van Nikolai Maltsew tot minister van olieproduktie-industrie als opvolger van Valentin D. Sjasjin, die in maart van dat jaar was overleden.
Beide nieuwe ministers waren voordien in hun respectieve departementen vice-minister geweest.
Op 3 juni 1977 werd Wasily Kazakow benoemd tot minister van luchtvaartindustrie als opvolger van Pjotr V. Dementyew, die op 14 mei 1977 was overleden. Kazakow was voordien vice-minister van hetzelfde ministerie geweest.

Nieuwe grondwet goedgekeurd

De Opperste Sowjet had op 27 mei 1977 in principe ingestemd met het ontwerp van een nieuwe grondwet voor de Sowjet-Unie, dat op 4 juni van dat jaar werd gepubliceerd. Op 7 okt. 1977 ging de Opperste Sowjet akkoord met de definitieve versie van deze nieuwe constitutie, waarin, na een landelijke discussie van de bevolking, een aantal amendementen was opgenomen.
President en partijleider Brezjnew bracht op 4 okt. 1977 aan de Opperste Sowjet verslag uit over ,,De ontwerp-constitutie (grondwet) van de Unie van Socialistische Sowjet-Republieken en de resultaten van de discussie hierover door het hele volk."

In zijn verslag zei de president o.m.: ,,Wij staan voor het moment. waaroa wij. aan-de vooravond van de 60-ste verjaardag van de grote socialistische oktoberrevolutie, de nieuwe constitutie zullen aannemen. Dit is niet zomaar een kwestie van twee belangrijke gebeurtenissen in het leven van het land, die in de tijd samenvallen. Het verband tussen beide gaat veel dieper. De nieuwe constitutie, mag worden gezegd, vormt een samenvatting van de hele 60 jaren van de ontwikkeling van de Sowjet-staat. Zij is een doorslaand bewijs van het feit, dat de ideeën, die door de oktober-revolutie zijn geproclameerd, en de grondregels van Lenin op een succesvolle manier in werkelijkheid worden omgezet".
President Brezjnew deelde de Opperste Sowjet mede, dat aan de discussie over de nieuwe grondwet was deelgenomen door ruim 140 mln mannen en vrouwen. meer dan 80% van de volwassen bevolking van de SU, op 1,5 mln bijeenkomsten van de werkende mensen en op 45.000 open partijbijeenkomsten, waarop meer dan 3 mln mannen en vrouwen het woord hadden gevoerd. Er waren 400.000 voorstellen tot amendering gedaan. De Commissie voor de constitutie had aanbevolen, dat 110 artikelen van de ontwerp-grondwet zouden worden gewijzigd en dat één nieuw artikel zou worden toegevoegd.
Als voorbeelden van de meest essentiële zaken, waaromtrent de Commissie aanbevelingen gedaan had. noemde de president o.m., dat op de grond van verlangens vanuit de bevolking aan de reeks van plichten van de burger werd toegevoegd de plicht om met zorg met het volksbezit om te gaan, alsmede de bepaling ,,De kinderen zijn verplicht te zorgen voor hun ouders en hulp aan hen te verlenen", dit als aanvulling op het artikel, waarin de opvoedingsplicht van de ouders jegens hun kinderen was geformuleerd.
Andere amendementen hadden o.m. betrekking op de noodzaak, dat Sowjet-afgevaardigden en leidinggevende functionarissen passende aandacht zouden geven aan het vervullen van het mandaat van hun kiezers en dat geen burger tegelijkertijd lid kon zijn van meer dan twee Sowjets.
De president bevestigde, dat de minimumleeftijd voor de verkiezing in een Sowjet 18 jaar zou zijn, met uitzondering van de verkiezing in de Opperste Sowjet. waarvoor een minimumleeftijd van 21 jaar zou gelden.

M.b.t. de artikelen over de buitenlandse politiek van de SU werd besloten tot opnemen van een artikel, waarin gezegd wordt, dat de SU streeft naar ,,algemene en volledige ontwapening".
Sprekend over voorgestelde amendementen, die door de Commissie niet waren overgenomen. zei president Brezjnew o.m.: ,,Sommige voorstellen zijn duidelijk hun tijd vooruit en houden geen rekening met het feit, dat d& nieuwe constitutie de grondwet is van een staat in het stadium van het ontwikkelde socialisme en niet van het communisme. Wij leven in overeenstemming met het socialistische principe van ,,van ieder overeenkomstig zijn kunnen, aan ieder overeenkomstig zijn werk". Bij het huidige niveau van de economische ontwikkeling en het sociale bewustzijn is het onmogelijk dit over te slaan. Dat is de reden, waarom het onmogelijk is, b.v. om voorstellen te aanvaarden m.b.t. de invoering van eeliike lonen en pensioenen voor iedereen "of om de grootte ervan alleen vast te stellen op de basis van de duur, dat iemand gewerkt heeft, zonder rekening te houden met de standaard van iemands vaardigheid of de kwaliteit van zijn werk".
Over voorstellen om de praktijk van het bestaan van particuliere stukjes grond, die in eigen beheer worden bebouwd, scherp te beperken of helemaal af te schaffen, zei de president: ,,Het is welbekend, dat deze vorm van arbeid, die geen exploitatie met zich meebrengt, thans een nuttige rol heeft te vervullen in onze economie. Dat is de reden, waarom, naar onze mening, de kameraden groot gelijk hebben. die voorstellen, dat

de collectieve boerderijen de burgers moeten helpen bij het bebouwen van hun particuliere grondstukken". Daarnaast maakte de president duidelijk, dat het gebruik van deze grondstukken ,,met het doel van winst maken" verhinderd diende te worden d.m.v. een krachtige controle, die ervoor moet zorgen, dat de ,,stukken grond, die aan de burgers ter beschikking worden gesteld, op een redelijke wijze gebruikt worden voor het welzijn van de gemeenschap en dat de inkomens uit deze stukken grond en uit persoonlijke arbeid in overeenstemming zijn met de beginselen van het socialisme".

De president zei, dat de discussie over de nieuwe grondwet zich ontwikkelt tot een ,,openhartige en waarlijk algemene conversatie over sleutelaspecten van ons leven, die ons volk zeer ter harte gaan". In dit verband zei Brezjnew, dat in vele brieven gevraagd was om krachtdadiger actie tegen ,,parasitisme, opzettelijke inbreuken op de arbeidsdiscipline en andere anti-maatschappelijke verschijnselen" en dat in andere brieven misbruiken gemeld waren, waaronder gevallen van corruptie, die alle ,,grondig zullen worden nagegaan met het doel de noodzakelijke stappen te ondernemen, waaronder het bestraffen van de schuldige persoon".

Ingaand op buitenlandse kritiek op de Sowjet-constitutie zei president Brezjnew: ,,Zij kunnen niet voorbijgaan aan het feit, dat het ontwerp van de Sowjet-constitutie de sociale, economische en politieke rechten en vrijheden van de burgers en de specifieke garanties van deze rechten uitgebreider, duidelijker en volledi ger dan ooit en uitgebreider, duidelijker en volledi ger dan waar ook elders definieert".

In antwoord op ,,burgerlijke beschuldigingen", dat in de nieuwe constitutie ,,de dictatuur van de communistische partij" en ,,het primaat van de partij over de staat" werd vastgelegd, zei president Brezjnew: ,,De communistische partij is de voorhoede van het Sowjet-volk, zijn meest bewuste en progressieve deel, onscheidbaar verbonden met het volk als geheel. De partij gaan geen andere belangen ter harte dan die van het volk (...) (en zij) functioneert binnen het kader van de constitutie van de SU."

Brezjnew zei verder, dat in de SU een ,,ontwikkelde en rijpe socialistische maatschappij" was opgebouwd en ,,bezig was met succes opgebouwd te worden in andere landen van de socialistische gemeenschap" en hij vervolgde met te zeggen: ,,De ervaring van de Sowjet-Unie, gevolgd door andere socialistische landen, heeft gedemonstreerd, dat het leggen van de fundamenten van het socialisme, d.w.z. de afschaffing van de uitbuitersklassen en de vestiging van maatschappelijk eigendom in alle sectoren van de nationale economie. nog geen directe overgang naar het communisme mogelijk maakt".

Sprekend over de economische vooruitgang, die in de voorafgegane 40 jaar in de SU geboekt was, zei president Brezjnew: ,,Zoals onze ervaring heeft aangetoond, is de geleidelijke ontwikkeling van de staat van de proletarische dictatuur naar de staat van het gehele volk één van de resultaten van de volledige triomf van socialistische maatschappelijke verhoudingen. Dientengevolge moeten de taken van de staatsinstellingen, hun structuur, functies en werkprocedure overeenkomen met het stadium, dat in de ontwikkeling van de maatschappij is bereikt". De nieuwe constitutie van de SU verzekert deze overeenkomstigheid".

In zijn slotredevoering op 7 okt. 1977 zei president Brezjnew, dat het aanvaarden van de nieuwe constitutie een aantal wijzigingen in de bestaande wetgeving nodig maakte en dat nieuwe constituties voor de deelrepublieken van de Unie bezig waren ontworpen te worden.

De nieuwe grondwet komt in de plaats van de ,,Stalin"-constitutie uit 1936.

De nieuwe constitutie van de SU bestaat uit een preambule en negen delen, die zijn onderverdeeld in 21 hoofdstukken, op de volgende manier:

I. De grondslagen van het maatschappelijke stelsel en van de politiek der USSR

Hoofdstuk 1 Het politieke stelsel
Hoofdstuk 2 Het economische stelsel.
Hoofdstuk 3 De sociale ontwikkeling en de cultuur
Hoofdstuk 4 De buitenlandse politiek.
Hoofdstuk 5 De verdediging van het socialistische vaderland.

II. De staat en het individu

Hoofdstuk 6 Het staatsburgerschap van de USSR De rechtsgelijkheid van de burgers
Hoofdstuk 7. De fundamentele rechten. vrijheden en plichten van de burgers der USSR

III. De nationale staatsinrichting van de USSR

Hoofdstuk 8 De USSR een uniestaat
Hoofdstuk 9 De Socialistische Unierepubliek van de Sowjet-Unie
Hoofdstuk 10 De Autonome Socialistische Sowjet-Republiek
Hoofdstuk 11 Het Autonome Gebied en het Autonome Arrondissement

IV De Sowjets van Volksafgevaardigden en de wijze van hun verkiezing

Hoofdstuk 12 Het systeem en de principes van de activiteit van de Sowjet van Volksafgevaardigden
Hoofdstuk 13 Het kiesstelsel
Hoofdstuk 14 De volksafgevaardigde

V. De hoogste organen van de staatsmacht en het bestuur der USSR

Hoofdstuk 15. De Opperste Sowjet der USSR.
Hoofdstuk 16. De Ministerraad der USSR.

VI De grondslagen van de opbouw der organen van de staatsmacht en het bestuur der unierepublieken

Hoofdstuk 17. De hoogste organen van de staatsmacht en het bestuur der unierepubliek.
Hoofdstuk 18. De hoogste organen van de staatsmacht en het bestuur der autonome republiek.
Hoofdstuk 19 De plaatselijke organen van de staatsmacht en het bestuur.

VII. De rechtspraak, de arbitrage en het toezicht van het openbaar ministerie

Hoofdstuk 20. Het gerecht en de arbitrage.
Hoofdstuk 21. Het openbaar ministene.

VIII. Het wapen, de vlag, het volkslied en de hoofdstad der USSR

IX. De rechtskracht en de wijzigingsprocedure van de Constitutie der USSR.

Hierna volgt integraal de tekst van de hoofdstukken 1 (Het politieke stelsel). 2 (Het economische stelsel), 4 (De buitenlandse politiek), 6 (Het staatsburgerschap van de USSR. De rechtsgelijkheid van de burgers) en 7 (De fundamentele rechten. vrijheden en plichten van de burgers der USSR):

I. DE GRONDSLAGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJKE STELSEL EN VAN DE POLITIEK DER USSR

Hoofdstuk 1

HET POLTTIEKE STELSEL

Artikel 1 De Unie van Socialistische Sowjet-Republieken is een socialistische staat van het hele volk, die uiting geeft aan de wil en de belangen van de arbeiders, de boeren en de intelligentsia, de werkende mensen van alle naties en volken van het land

Artikel 2 Alle macht in de USSR behoort aan het volk
Het volk oefent de staatsmacht uit door middel van de Sowjets van Volksafgevaardigden, die de politieke grondslag van de USSR vormen
Alle andere staatsorganen staan onder de controle van en zijn rekenschap verschuldigd aan de Sowjets van Volksafgevaardigden.

Artikel 3 De organisatie en de werkzaamheid van de Sowjet-staat hebben een structuur. die in overeenstemming is met het principe van het democratische centralisme het gekozen worden van alle organen van de staatsmacht van onder tot boven, het rekenschap verschuldigd zijn aan het volk en het bindend zijn van de besluiten van hogere organen voor lagere Het democratische centralisme combineert een centrale leiding met initiatief en scheppende activiteit ter plaatse en met de verantwoordelijkheid van ieder staatsorgaan en iedere ambtelijke persoon voor de opgedragen taak

Artikel 4 De Sowjet-staat en al zijn organen functioneren op basis van de socialistische wettelijkheid en verzekeren het beschermen van de rechtsorde, de belangen der maatschappij en de rechten en vrijheden der burgers
De staats- en maatschappelijke organisaties en de ambtelijke personen zijn verplicht de Constitutie der USSR en de Sowjet-wetten na te leven

Artikel 5. De belangrijkste vraagstukken van het staatkundige leven worden aan het hele volk ter beoordeling voorgelegd en worden eveneens aan een algemene volksstemming (referendum) voorgelegd.

Artikel 6 De leidende en richtinggevende kracht van de Sowjet-maatschappij, de kern van haar politieke systeem en van de staats- en maatschappelijke organisaties is de Communistische Partij van de Sowjet-Unie. De CPSU bestaat voor het volk en dient het volk
Uitgerust met de marxistisch-leninistische leer bepaalt de Communistische Partij het

algemene ontwikkelingsperspectief van de maatschappij en de lijn van de binnenlandse en de buitenlandse politiek der USSR, leidt zij de grote scheppende werkzaamheid van het Sowjet-volk en derleent zij een planmatig en wetenschappelijk gefundeerd karakter aan zijn strijd voor de overwmning van het communisme
Alle partijorganisaties werken binnen het raam ban de Constitutie der USSR

Artikel 7 De vakbonden, de Leninistische Communistische Jeugdbond van de USSR, de cooperatieve en andere maatschappelijke organisaties nemen in overeenstemming met hun statutaire taken deel aan het regelen van de staatkundige en maatschappelijke aangelegenheden en aan het oplossen van de politieke, economische en sociaal-culturele vraagstukken

Artikel 8. De arbeidscollectieven nemen deel aan het bespreken en oplossen van de staatkundige en maatschappelijke aangelegenheden, het opstellen van plannen voor de produktie en de sociale ontwikkeling, het opleiden en inzetten van personeel, het bespreken eri oplossen van de vraagstukken bij het leiden van ondernemingen en instellingen, het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden en de dagelijkse levensomstandigheden en het gebruik van middelen die bestemd zijn voor het tot ontwikkeling brengen van de produktie, alsook voor de sociaal-culturele maatregelen en de materiele aansporing.
De arbeidscollectieven brengen de socialistische wedijver tot ontplooiing, bevorderen de verbreiding kan geavanceerde werkmethoden en de consolidatie van de arbeidsdiscipline, voeden bun leden op in de geest van de communistische moraal en zetten zich in voor het verhogen van hun politieke bewustheid, hun culturele peil en hun beroepskwalificatie

Artikel 9. De voornaamste ontwikkelingsrichting van het politieke systeem der Sowjet-maatschappij is de verdere uitbouw van de socialistische democratie: de steeds uitgebreider deelname van de burgers bij het regelen van de aangelegenheden van staat en maatschappij, de vervolmaking van het staatsapparaat, de vergroting van de activiteit van de maatschappelijke organisaties, de versterking van de volkscontrole, het consolideren van de juridische grondslag van het staatkundige en maatschappelijke leven, het vergroten van de openbaarheid in zaken en het voortdurend rekening houden met de openbare mening.

Hoofdstuk 2

HET ECONOMISCHE STELSEL

Artikel 10. De grondslag van het economische stelsel van de USSR wordt gevormd door de socialistische eigendom van de produktiemiddelen in de vorm van de staatseigendom (die aan het hele volk toebehoort) en de eigendom van de kolchozen en de coöperaties.

Socialistische eigendom is ook het vermogen van vakbonden en andere maatschappelijke organisaties, dat deze nodig hebben voor het verrichten van hun statutaire taken.

De staat beschermt de socialistische eigendom en schept de voorwaarden van vermeerdering ervan.

Niemand heeft het recht socialistische eigendom te gebruiken voor persoonlijk profijt en andere baatzuchtige doeleinden.

Artikel 11. De staatseigendom is het gemeenschappelijke bezit van het hele Sowjet-volk en de voornaamste vorm van socialistische eigendom.

In uitsluitende eigendom van de staat bevinden zich: de grond, de bodemschatten, de wateren en de bossen. Aan de staat behoren de voornaamste produktiemiddelen in de industrie, de bouw en de agrarische sector, de transport- en verbindingsmiddelen, de banken. het vermogen van de door de staat georganiseerde handels-, gemeentelijke en andere ondernemingen. het belangrijkste deel van de woningvoorraad in de steden en ook het andere bezit dat voor de uitvoering van de taken van de staat nodig is.

Artikel 12. Eigendom van de kolchozen en andere coöperatieve organisaties en hun associaties zijn de prodiiktiemiddelen en ander vermogen dat zij nodig hebben voor het verrichten van hun statutaire taken
De grond die door de kolchozen wordt ingenomen blijft hun toegewezen in kosteloos en ongelimiteerd gebruik
De staat werkt mee aan het tot ontwikkeling brengen van de eigendom der kolchozen en cooperaties en de toenadering ervan tot de staatseigendom
De kolchozen zijn net als ook de andere grondgebruikers verplicht de grond doelmatig te gebruiken, er zorgvuldig mee om te gaan en de vruchtbaarheid ervan te verhogen

Artikel 13. De grondslag van het persoonlijke eigendom der burgers van de USSR wordt gevormd door inkomsten uit arbeid. Voorwerpen voor het dagelijkse leven, voor persoonlijk gebruik, benodigdheden voor een gezinsbedrijfje, een woonhuis en met arbeid verdiende spaargelden kunnen zich in persoonlijk eigendom bevinden. Het persoonlijke eigendom van de burgers en het recht op overerving daarvan–worden door de staat beschermd.
Grondpercelen die op volgens de wet vastgestelde wijze ter beschikking zijn gesteld voor het voeren van een gezinsbedrijfje (met inbegrip van het houden van vee en pluimvee) en voor fruitteelt en tuinbouw, alsook voor individuele woningbouw kunnen zich bij de burgers in gebruik bevinden. De burgers zijn verplicht de hun toegewezen grondpercelen rationeel te gebruiken. De staat en de kolchozen verlenen aan burgers medewerking bij het roeren van een gezinsbedrijfje.

Vermogen dat zich in persoonlijk eigendom of in gebruik van hurgers bevindt, mag niet dienen voor het trekken van niet uit arbeid verkregen inkomsten en mag niet ten nadele van de belangen der maatschappij worden gebruikt.

Artikel 14. De van uitbuiting vrijgemaakte arbeid van de Sowjet-burger is de bron voor de toename van de maatschappelijke rijkdom en welstand van het volk en van iedere Sowjet-burger.
In overeenstemming met het beginsel van het socialisme ,,van ieder naar zijn bekwaamheden, aan ieder naar zijn prestaties" oefent de staat controle uit op de omvang van de arbeid en het verbruik. Hij bepaalt de hoogte van de belasting op de inkomsten waarvoor men belastingplichtig is.

De in maatschappelijk opzicht nuttige arbeid en de resultaten daarvan zijn bepalend voor de positie van de mens in de maatschawwii. Door het combineren van materiële en morele stimulansen en door het aanmoedigen van vernieuwingszin en een creatieve instelling tot het werk draagt de staat bij tot het maken van de arbeid tot een eerste levensbehoefte van ieder? Sowjet-burger

Artikel 15 Het hoogste doel van de maatschappelijke produktie is onder het socialisme het zo volledig mogelijk voldoen aan de stijgende materiele en geestelijke behoeften van de mensen
Door zich te baseren op de scheppende activiteit van de werkers, de socialistische wedijver en de verworvenheden van de wetenschappelijk-technische vooruitgang en door de vormen en methoden van leiding over het economische leven te perfectioneren verzekert de staat de groei van de arbeidsproduktiviteit, de verhoging van de doelmatigheid der produktie en van de kwaliteit van het werk en de dynamische planmatige en proportionele ontwikkeling van de volkshuishouding

Artikel 16. De economie van de USSR vormt een complex volkshiiishoudkundig geheel, dat alle schakels omvat van de maatschappelijke produktie, de verdeling en de ruil op het grondgebied van het land.
De leiding over het economische leven wordt gerealiseerd op basis van de staatsplannen voor de economische en de sociale ontwikkeling, waarbij rekening wordt gehouden met de bijzonderheden per bedrijfstak en de territoriale principes en met het combineren van gecentraliseerde leiding en economische zelfstandigheid en initiatief van de ondernemingen. produktieverenigingen en andere organisaties. Hierbij wordt actief gebruik gemaakt van zelffinanciering, winst, kostprijs en andere economische hefbomen en stimulansen.

Artikel 17. In de USSR zijn individuele arbeidsactiviteiten op het gebied van de huis- en ambachtelijke bedrijven, de landbouw, de dienstverlening aan de bevolking en ook andere soorten activiteit die uitsluitend zijn gebaseerd op de persoonlijke arbeid van de burgers en hun gezinsleden in overeenstemming met de wet toegestaan. De staat reguleert de individuele arbeidsactiviteit en garandeert de uitoefening ervan in het belang van de maatschappij.

Artikel 18 In het belang van de huidige en de toekomstige generaties worden in de USSR de nodige maatregelen genomen boor het beschermen en het wetenschappelijk gefundeerd en rationeel gebruiken van de grond, de bodemschatten, de watervoorraden en de planten- en dierenwereld, koor het schoon houden van de lucht en het water, voor het verzekeren van de reproduktie van de natuurlijke rijkdommen en voor het verbeteren ban het milieu dat de mens omringt

Hoofdstuk 4

DE BUITENLANDSE POLITIEK

Artikel 28. De USSR volgt consequent de leninistische vredespolitiek en treedt op voor de versterking van de veiligheid der volkeren en een uitgebreide internationale samenwerking.
De buitenlandse politiek van de USSR is gericht op het verzekeren van gunstige internationale omstandigheden voor de opbouw van het communisme in de USSR, op het verdedigen van de staatkundige belangen der Sowjet-Unie, op het verstevigen van de positie van het wereldsocialisme, op het ondersteunen van de strijd der volkeren voor natio-

nale bevrijding en sociale vooruitgang, op het voorkomen van agressieve oorlogen, het bereiken van algemene en volledige ontwapening en het consequent realiseren van het principe van de vreedzame coëxistentie van staten met een verschillende sociale structuur.

In de USSR is oorlogspropaganda verboden

Artikel **29.** De betrekkingen van de USSR met andere staten worden opgebouwd op basis van het in acht nemen van de beginselen der soevereine gelijkheid; het wederzijds afzien van het aanwenden van geweld of het dreigen met geweld; de onaantastbaarheid der grenzen; de territoriale onschendbaarheid der staten; het vreedzaam regelen van geschillen; de niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden; de eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden; de gelijkgerechtigdheid en het recht der volkeren om over hun eigen lot te beschikken; de samenwerking tussen de staten en een nauwgezette tenuitvoerlegging van de verplichtingen die voortvloeien uit de algemeen erkende principes en normen van het internationale recht en uit de door de USSR afgesloten internationale verdragen.

Artikel **30.** Als een integrerend deel van het wereldstelsel van het socialisme en van de socialistische gemeenschap ontwikkelt en versterkt de USSR de vriendschap, de samenwerking en de kameraadschappelijke wederzijdse hulp met de landen van het socialisme op basis van het principe van het socialistische internationalisme en neemt ze actief deel aan de economische integratie en de internationale socialistische arbeidsverdeling.

II. DE STAAT EN HET INDIVIDU

Hoofdstuk 6

HET STAATSBURGERSCHAP VAN DE USSR. DE RECHTSGELIJKHEID VAN DE BURGERS

Artikel **33.** In de USSR is een algemeen, voor de gehele unie geldend staatsburgerschap ingesteld. Iedere burger van een unierepubliek is een burger van de USSR.

De grondslagen en de wijze van verwerven en verliezen van het Sowjet-staatsburgerschap zijn vastgelegd in de wet op het staatsburgersqhap der USSR.

De burgers der USSR genieten in het buitenland bescherming en steun van de Sowjet-staat.

Artikel 34. De burgers der USSR zijn gelijk voor de wet, onafhankelijk van hun afkomst, sociale status en vermogenspositie, het ras en de nationaliteit waartoe ze behoren, geslacht, ontwikkeling, taal, houding ten aanzien van de religie, soort en aard van hun bezigheden, plaats van inwoning en andere omstandigheden.

De rechtsgelijkheid van de burgers der USSR is verzekerd op alle gebieden van het economische, het politieke, het sociale en het culturele leven.

Artikel **35.** De vrouw en de man hebben in de USSR gelijke rechten.

Het realiseren van deze rechten is verzekerd door het verlenen aan de vrouwen van gelijke mogelijkheden als aan de mannen bij het krijgen van onderwijs en een beroepsopleiding, bij de arbeid, de beloning daarvoor en de bevordering bij het werk, bij sociaal-politieke en culturele activiteiten, alsook door speciale maatregelen voor het beschermen van de arbeid en de gezondheid der vrouwen: door het scheppen van omstandigheden die het de vrouwen mogelijk maken de arbeid met het moederschap te combineren; door de juridische bescherming en de materiële en morele ondersteuning van de moeders en de kinderen, met inbegrip van het verlenen van betaalde vakanties cn andere tegemoetkomingen aan zwangere vrouwen en aan moeders en een geleidelijke verkorting van de werktijd voor vrouwen die kleine kinderen hebben.

Artikel **36.** De burgers der USSR van verschillende rassen en nationaliteiten hebben gelijke rechten.

Het realiseren van deze rechten is verzekerd door de politiek van de alzijdige ontwikkeling van en toenadering tussen alle naties en volken van de USSR, door het opvoeden van de burgers in de geest van het Sowjet-patriottisme en het socialistische internationalisme en door de mogelijkheid gebruik te maken van de moedertaal en de talen van de andere volken der USSR.

Welke directe of indirecte beperking van de rechten dan ook en het instellen van directe of indirecte voorrechten voor burgers op grond van hun ras of nationaliteit worden evenals ook ieder prediken van een raciale of nationale uitzonderingspositie, vijandschap of minachting. volgens de wet gestraft.

Artikel **37.** Aan buitenlandse burgers en personen zonder staatsburgerschap worden in de USSR de in de wet vastgelegde rechten en vrijheden gegarandeerd, waaronder het recht zich te wenden tot een rechtscollege en andere staatsorganen voor het verdedigen van de hun toekomende persoonlijke, vermogens-, familie- en andere rechten.

Zich op het grondgebied van de USSR bevindende buitenlandse burgers en personen zonder staatsburgerschap zijn verplicht de Constitutie der USSR te eerbiedigen en de Sowjet-wetten in acht te nemen.

Artikel **38.** De USSR verleent het asielrecht aan buitenlanders die vervolgd worden wegens het verdedigen van de belangen der werkers en van de zaak van de vrede, wegens hun deelname aan revolutionaire en nationale bevrijdingsbewegingen en wegens hun progressieve sociaal-politieke, wetenschappelijke of andere scheppende activiteit.

Hoofdstuk 7

DE FUNDAMENTELE RECHTEN. VRIJHEDEN EN PLICHTEN VAN DE BURGERS DER USSR

Artikel **39.** De burgers der USSR beschikken volledig over alle sociaal-economische, politieke en persoonlijke rechten en vrijheden die afgekondigd en gegarandeerd zijn door de Constitutie der USSR en de Sowjet-wetten.

Het socialistische stelsel verzekert de uitbreiding van de rechten en vrijheden en een onophoudelijke verbetering van de levensomstandigheden der burgers al naar gelang de tenuitvoerlegging der programma's voor de sociaal-economische en de culturele ontwikkeling.

Het gebruik maken door de burgers van de rechten en vrijheden mag geen afbreuk doen aan de belangen van de maatschappij en de staat en aan de rechten van andere burgers.

Artikel 40. De burgers der USSR hebben het recht op arbeid, dat wil zeggen op het krijgen van gegarandeerd werk met betaling voor de arbeid in overeenstemming met zijn hoeveelheid en kwaliteit en niet minder dan het door de staat vastgestelde minimum, — met inbegrip van hot recht op het kiezen van een beroep, het soort bezigheden en het werk in overeenstemming met de roeping, de aanleg, de beroepsopleiding en de ontwikkeling en rekening houdend met de maatschappelijke behoeften.

Dit recht is verzekerd door het socialistische stelsel van economisch beheer, de voortdurende toename van de produktiekrachten, kosteloos beroepsonderwijs, de verhoging van de arbeidskwalificatie, het aanleren van nieuwe vakken en het uitbouwen van de stelsels van de beroepsvoorlichting en de arbeidsvoorziening.

Artikel 41. De burgers der USSR hebben recht op ontspanning.

Dit recht is verzekerd door de instelling voor de arbeiders en de functionarissen van een werkweek van niet meer dan 41 uur, door een verkorte werkdag voor een aantal beroepen en produktieprocessen en een verkorte arbeidsduur in de nachtelijke uren; door het verlenen van jaarlijkse betaalde vakanties en wekelijkse rustdagen en ook door het uitbreiden van het net van culturele, voorlichtings- en gezondheidscentra en door het op massale schaal tot ontwikkeling brengen van sport, lichamelijke opvoeding en toerisme; en door het scheppen van gunstige recreatiemogelijkheden ter plaatse, waar men woont, en andere voorwaarden voor de rationele vrijetijdsbesteding.

De duur van de werktijd en de ontspanning van de kolchozboeren wordt door de kolchozen geregeld.

Artikel 42. De burgers der USSR hebben recht op bescherming van hun gezondheid.

Dit recht is verzekerd door de kosteloze gekwalificeerde medische hulp die verleend wordt door de staatsinstellingen voor de gezondheidszorg; door de uitbreiding van het net van instellingen voor medische behandeling en voor het versterken van de gezondheid der burgers; door het uitbouwen en het perfectioneren van de veiligheidstechniek en de bedrijfshygiëne; door het treffen van uitgebreide preventieve maatregelen; door ingrijpen voor de gezondmaking van het milieu; door het speciaal zorgen voor de gezondheid van de opgroeiende generatie, met inbegrip van het verbieden van kinderarbeid voor zover die niet te maken heeft met het leren en de arbeidsopvoeding; en door het tot ontplooiing brengen van wetenschappelijke onderzoekingen die gericht zijn op het voorkomen van ziekten en het verlagen van het aantal ziektegevallen en op het verzekeren van een langdurig actief leven van de burgers.

Artikel 43. De burgers der USSR hebben recht op materiële verzorging op hun oude dag, in geval van ziekte, het volledig of het gedeeltelijk kwijtraken van hun arbeidsgeschiktheid en ook in geval van verlies van de kostwinner.

Dit recht is gegarandeerd door de sociale verzekering van de arbeiders, de functionarissen en de kolchoz-boeren en door uitkeringen bij tijdelijke arbeidsongeschiktheid; door het uitbetalen van pensioenen voor rekening van de staat en de kolchozen bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, bij invaliditeit en in geval van verlies van de kostwinner; door het voorzien van arbeid van burgers die hun arbeidsvermogen gedeeltelijk kwijt zijn geraakt; door het verzorgen van de bejaarde burgers en de invaliden: en door andere vormen van sociale voorzieningen.

Artikel 44. De burgers der USSR hebben recht op woonruimte.
Dit recht is verzekerd door de ontwikkeling en instandhouding van de woningvoorraad van de staat en van de maatschappelijke organisaties, het bevorderen van coöperatieve en de individuele woningbouw, door het onder maatschappelijke controle rechtvaardig verdelen van de woonruimte die ter beschikking komt al naar gelang de tenuitvoerlegging van het programma voor het bouwen van nieuwbouwwoningen en ook door de lage betaling voor de woning en de gemeentelijke diensten.
De burgers der USSR moeten zorgvuldig omgaan met de hun ter beschikking gestelde woonruimte.

Artikel 45. De burgers der USSR hebben recht op onderwijs.
Dit recht is verzekerd door kosteloosheid van alle soorten onderwijs, de realisering van het algemeen verplicht middelbaar onderwijs voor de jeugd en de ruime ontplooiing van de technische beroepsopleidingen, gespecialiseerd middelbaar en hoger onderwijs op basis van de verbondenheid van de studie met het leven en met de produktie: door het uitbouwen van het schriftelijke en het avondonderwijs; door het toekennen van staatsstipendia en tegemoetkomingen aan de leerlingen en de studenten; door het kosteloos verstrekken van schoolleerboeken; door de mogelijkheid om op school in de moedertaal onderwijs te krijgen; en door het scheppen van de voorwaarden voor zelfstudie.

Artikel 46. De burgers der USSR hebben recht op het gebruiken van de cultuurgoederen.
Dit recht is verzekerd door de algemene toegankelijkheid van de schatten van de vaderlandse en de wereldcultuur die zich in staats- en openbaar bezit bevinden; door het uitbouwen en gelijkmatig verdelen van de culturele en voorlichtingscentra over het grondgebied van het land; door het tot ontwikkeling brengen van radio en televisie, het uitgeven van boeken en periodieken en het net van gratis bibliotheken; door het uitbreiden van de culturele uitwisseling met andere landen.

Artikel 47. In overeenstemming met de doelstellingen van de communistische opbouw wordt aan de burgers van de USSR de vrijheid gegarandeerd van wetenschappelijk, technisch en artistiek scheppend werk. Deze is verzekerd door de ruime ontwikkeling van het wetenschappelijke speurwerk en de arbeid van uitvinders en rationalisators en door de ontplooiing van literatuur en kunst. De staat schept hiervoor de nodige materiële voorwaarden, verleent ondersteuning aan vrijwillige verenigingen en creatieve genootschappen en organiseert de toepassing van uitvindingen en rationalisatievoorstellen in de volkshuishouding en andere levenssferen.
De rechten van de auteurs, uitvinders en rationalisators worden door de staat beschermd.

Artikel 48. De burgers der USSR hebben recht om deel te nemen aan het regelen van de staatkundige en maatschappelijke aangelegenheden en het bespreken en aannemen van wetten en besluiten van algemene staatkundige en plaatselijke betekenis
Dit recht is verzekerd door de mogelijkheid om te kiezen en gekozen te worden in de Sowjets van Volksafgevaardigden en andere verkiesbare staatsorganen, om deel te nemen aan de besprekingen en stemmingen van het hele volk, aan de volkscontrole, aan het werk van de staatsorganen, de maatschappelijke organisaties en de organen voor de maatschappelijke zelfwerkzaamheid en aan vergaderingen van de arbeidscollectieven en op de plaats waar men woont

Artikel 49. Iedere burger der USSR heeft het recht om bij de staatsorganen en de maatschappelijke organisaties voorstellen in te dienen voor het verbeteren van hun activiteit en kritiek te leveren op tekortkomingen in hun werk.
Ambtelijke personen zijn verplicht om binnen de gestelde termijnen de voorstellen en de rekesten van de burgers te behandelen, er antwoord op te geven en de vereiste maatregelen te nemen.
Het vervolgen vanwege kritiek is verboden. Personen die iemand vervolgen vanwege zijn kritiek worden ter verantwoording geroepen.

Artikel 50. In overeenstemming met de belangen van het volk en met het oog op de versterking en ontwikkeling van het socialistische stelsel worden aan de burgers der USSR de vrijheden gegarandeerd: van het woord, van drukpers, van vergaderingen, van bijeenkomsten, van optochten en demonstraties.
De realisering van deze politieke vrijheden is verzekerd door het ter beschikking stellen aan de werkers en hun organisaties van openbare gebouwen, straten en pleinen, door de ruime verspreiding van informatie en door de mogelijkheid gebruik te maken van de pers, de radio en de televisie.

Artikel 51. In overeenstemming met de doelstellingen van de communistische opbouw hebben de burgers van de USSR het recht zich te verenigen in maatschappelijke organisaties die bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling van de politieke activiteit en zelfwerkzaamheid en voor het voldoen aan hun rijkgeschakeerde interessen.
Aan de maatschappelijke organisaties worden de voorwaarden gegarandeerd voor het succesvol ten uitvoer leggen van hun statutaire taken.

Artikel 52 Aan de burgers der USSR wordt gewetensvrijheid gegarandeerd, dat wil zeggen het recht tot het belijden van iedere willekeurige religie of tot het belijden van geen enkele religie en tot het houden van religieuze erediensten of het voeren van atheïstische propaganda Het wekken van vijandschap en haat in verband met de geloofsovertuigingen is verboden.
De kerk is in de USSR gescheiden van de staat en de school van de kerk

Artikel 53 Het gezin staat onder de bescherming van de staat.
Het huwelijk is gebaseerd op de vrijwillige instemming van de vrouw en de man, de echtgenoten zijn volledig gelijkgerechtigd in de gezinsrelaties
De staat legt zorg voor het gezin aan de dag door middel van het scheppen en tot ontwikkeling brengen van een uitgebreid net van instellingen voor kinderen, door het organiseren en perfectioneren van de dienstverlening en het systeem van openbare eetgelegenheden, door het geven van uitkeringen in geval van de geboorte van een Kind, door het verstrekken van bijslagen en tegemoetkomingen aan kinderrijke gezinnen en ook door andere soorten financiële steun en hulp aan het gezin

Artikel 54. Aan de burgers der USSR wordt de onaantastbaarheid der persoonlijkheid gegarandeerd. Niemand kan gearresteerd worden anders dan op grondslag van een gerechtelijk besluit of met goedkeuring van een officier van justitie.

Artikel 55 Aan de burgers der USSR wordt de onschendbaarheid van de woning gegarandeerd Niemand heeft het recht zonder wettelijke grondslag tegen de wil van de erin wonende personen een woning binnen te gaan

Artikel 56. Het persoonlijke leven van de burgers en het briefgeheim, het geheim van telefoongesprekken en telegrafische mededelingen worden door de wet beschermd.

Artikel 57. De eerbiediging van de persoonlijkheid en de bescherming van de rechten en vrijheden der burgers vormen de plicht van alle staatsonganen, maatschappelijke organisaties en ambtelijke personen
De burgers der USSR hebben recht op gerechtelijke bescherming tegen aantastingen van hun eer, waardigheid, leven, gezondheid, persoonlijke vrijheid en vermogen

Artikel 58. De burgers der USSR hebben recht op het indienen van aanklachten tegen handelingen van ambtelijke personen, staats- en maatschappelijke organen. De klachten moeten behandeld worden op de wijze en in de termijnen die bij de wet zijn vastgesteld.
Daden van ambtelijke personen, die ongaan zijn in strijd met de wet, waarbij ze hun volmachten overschrijden, en die de rechten der burgers beknotten, kunnen op de door de wet geregelde wijze aangeklaagd worden bij het gerecht
De burgers der USSR hebben recht op vergoeding van de schade die toegebracht is door onwettige daden van staats- en maatschappelijke organisaties en ook van ambtelijke personen bij het vervullen van hun dienstverplichtingen.

Artikel 59 Het gebruik maken van zijn rechten en vrijheden door de burger is onafscheidelijk van de uitvoering van zijn plichten.
Een burger der USSR is verplicht de Constitutie der USSR en de Sowjet-wetten

na te leven, de regels van de socialistische samenleving te eerbiedigen en de hoge titel van burger der USSR met waardigheid te dragen.

Artikel 60 Zorgvuldige arbeid op het door hem gekozen gebied van maatschappelijk nuttige werkzaamheid en naleving van de arbeidsdiscipline zijn de plicht en de erezaak van iedere tot arbeid geschikte burger van de USSR Het zich onttrekken aan maatschappelijk nuttage arbeid is met te verenigen met de principes van de socialistische maatschappij

Artikel 61 De burger der USSR is verplicht om de socialistische eigendom in stand te houden en te versterken Het is de plicht van de burger der USSR om ontvreemding en verspilling van staats- en maatschappelijke eigendommen te bestrijden en om met zorg met het volksbezit om te gaan

Personen, die de socialistische eigendom aantasten, worden volgens de wet gestraft.

Artikel **62** De burger der USSR is verplicht de belangen van de Sowjet-staat te beschermen en bij te dragen tot de versterking van zijn macht en gezag

De verdediging van het socialistische vaderland is de heilige plicht van iedere burger der USSR

Landverraad is de allerzwaarste misdaad tegenover het volk

Artikel **63.** De militaire dienst in de gelederen van de strijdkrachten van de USSR is een ereplicht van de Sowjetburgers.

Artikel 64. Het is de plicht van iedere burger der USSR om de nationale waardigheid van de andere burgers te eerbiedigen en de vriendschap tussen de naties en volken van de multinationale Sowjetstaat te verstevigen

Artikel 65. De burger der USSR is verplicht de rechten en de wettige belangen van andere personen te eerbiedigen, onverzoenlijk te zijn tegenover antimaatschappelijk optreden en op alle mogelijke manieren mee te werken aan de bescherming van de openbare orde.

Artikel **66** De burgers der USSR zijn verplicht te zorgen voor de opvoeding van hun kinderen, hen voor te bereiden op maatschappelijk nuttige arbeid en ze op te voeden tot waardige leden van de socialistische maatschappij De kinderen zijn verplicht te zorgen voor hun ouders en hulp aan hen te verlenen

Artikel 67 De burgers der USSR zijn verplicht zorg te dragen voor het behoud van de natuur en haar rijkdommen te beschermen

Artikel 68 Het is de plicht van de burgers der USSR zich in te zetten voor de instandhouding van de historische monumenten en andere culturele waarden

Artikel 69. Het is de internationale plicht van de burger der USSR om mee te werken aan het uitbouwen van de vriendschap en samenwerking met de volkeren van andere landen en aan de handhaving en versterking van de wereldvrede.

AFRIKA

ANGOLA

POSITIE UNITA en FNLA. ZUID-AFRIKAANSE INVALLEN

Na de Zuidafrikaanse inval van 4 mei 1978 in Zuid-Angola (pag. 80/2-'79) en het Angolees-Cubaanse offensief van juni 1978 in drie zuidelijke provincies (pag. 736/3-'79) leek in dit gebied een gevechtspauze ingetreden. Maar omstreeks 8 aug. begon een nieuw MPLA-offensief tegen de UNITA.

Op 29 aug. 1978 deden Angolese regeringstroepen met steun van Cubaanse militairen, aldus *AP,* een aanval op het dorp Calai aan de grens met Namibië, dat als een bolwerk van de UNITA gold. De actie, die door de Zuidafrikaanse oppe - bevelhebber in Namibië, generaalmajoor Jannie Geldenhuys. werd bevestigd, leidde tot de vlucht van ca. 1.200 Angolezen naar Namibië.
De volgende dag meldde de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken, R. F. Botha, dat Zuid-Afrika en Angola een uitwisseling van krijgsgevangen-n onder auspiciën van het Internationale Rode Kruis waren overeengekomen. Op 2 sept. 1978 werden in N'Giva (Angola) drie door Zuid-Afrika geïnterneerde Cubaanse militairen uitgewisseld tegen acht Zuidafrikaanse militairen, die sinds begin 1976 in Angola waren gevangengehouden.

Op 10 okt. 1978 meldde de UNITA-vertegenwoordiging te Parijs dat Angolese regeringstroeprn met steun van Cuba, de SU en Katanga-rebellen in het midden en zuiden van Angola een grootscheeps offensief tegen de UNITA waren begonnen.

Op 6 nov. '78 riep de Angolese minister van defensie, Iko Carreira, de bevolking tot „onverwijlde mobilisatie" op in verband met een spoedig te verwachten „Zuidafrikaanse aanval" op de hoofdstad Loeanda en de belangrijkste steden in Zuid-Angola. In het betreffende communiqué werd erop gewezen dat de Zuidafrikaanse luchtmacht de voorgaande weken reeds verkenningsvluchten boven negen steden had uitgevoerd. Een nachtelijk uitgaansverbod werd afgekondigd voor Loeanda (23.00-4.00 uur) en het zuiden (19.00-4.00 uur).

Op 10 nov. 1978 werd door de voorlichtings- en veiligheidsdienst DISA melding gemaakt van twee bomaanslagen in Huambo. De eerste, ,,enkele dagen geleden", zou 16 doden en 54 gewonden hebben gevergd; de tweede, op 10 nov., veroorzaakte 24 doden en 67 gewonden. Volgens de officiële mededeling waren de aansiagen gericht op economische doelen en tegen de bevolking van de meest produktieve gebieden. Ca. 300 bandieten, ,,getraind en gestuurd dooi Zuidafrikaanse racisten" waren reeds door veiligheidstroepen gevangengenomen; zij zouden binnenkort in het openbaar terechtstaan.

Op 11 nov. 1978 sloot Angola zijn luchtruim voor vluchten tussen Zuid-Afrika en Europa, terwijl president Neto in een rede t.g.v. de derde verjaardag van de onafhankelijkheid Zuid-Afrika beschuldigde te streven naar ,,een niet-verklaarde oorlog, een uitputtingsoorlog en een schijnheilige oorlog".

Reeds op **20** sept. was vanuit officiële Belgische bron te Brussel gemeld dat de ministers van buitenlandse zaken van de EG hun Westduitse collega Genscher hadden belast met het indienen van een officieel protest te Pretoria tegen de schending van het Angolese luchtruim door Zuidafrikaanse militaire vliegtuigen op 13 en **14** sept. 1978.

Tijdens een persconferentie te New York deelde de Angolese VN-ambassadeur, Elisio de Figueiredo, op **10** nov. mee dat Zuid-Afrika militairen tot een sterkte van **22.000** man langs de grens van Angola met Namibië gelegerd had en dat het verkenningsvluchten uitvoerde tot **100** mijl diep boven Angola. Voorts waren Angolese troepen in botsing gekomen met Zuidafrikaanse eenheden aan de grens op 30 okt., 2 nov. en 3 nov. 1978; daarbij zouden enkele slachtoffers zijn gevallen.

Op 6 dec. 1978 meldde radio-Loeanda dat vijf ,,agenten van UNITA" wegens sabotage ter dood waren veroordeeld tijdens een massabijeenkomst in het stadion van Benguela en vervolgens waren gefusilleerd. Zij waren beschuldigd van het plaatsen van bommen op marktpleinen en in treinen, het plegen van sabotage tegen de Benguela-spoorweg, en het vormen van sabotagecellen. Op 12 dec. berichtte radio-Loeanda dat twee dagen eerder in Huambo 16 ,,bandieten" in het openbaar ter dood waren veroordeeld. Zij waren beschuldigd van het plegen van misdrijven tegen de burgerbevolking, die tot de dood van talrijke personen hadden geleid.

Zuidafrikaanse invallen

Op 6 maart 1979 deelde de Zuidafrikaanse premier en minister van defensie, P. W. Botha, in het parlement mee dat eenheden van de Zuidafrikaanse land- en luchtmacht die dag aanvallen hadden uitge-

voerd op ,,geïdentificeerde terroristeribases'' van de SWAPO in Angola, omdat ,,terroristen zich hadden geconcentreerd In het grensgebied van waaruit zij een agressieve en uitdagende campagne van terrorisme en geweld hoofdzakelijk tegen de lokale bevolking lanceerden'', aldus een toelichting van de stafchef, generaal Magnus Malan. (Tegelijk verwierp Botha toen de laatste versie van het VN-plan voor Namibië op belangrijke onderdelen: steunpunten van de SWAPO in Namibië waren voor zijn regering onaanvaardbaar en de controle op de SWAPO-bases in Angola en Zambia moest door de VN en niet door de autoriteiten van die beide staten geschieden.)

De volgende dag meldden diplomatieke bronnen in Loesaka dat Zuidafrikaanse bommenwerpers op 6 maart ook een SWAPO-kamp in Zuidwest-Zambia hadden aangevallen.

Op 11 maart maakte de Angolese radio bekend dat de Zuidafrikaanse luchtmacht opnieuw doelen in Angola had aangevallen. Met Mirage III gevechtsvliegtuigen en Puma-helikopters waren 15 dorpen bestookt, waarbij zes personen werden gedood en drie andere gewond.

Op 12 maart deelde de commandant van de Zuidafrikaanse troepen in Namibië, generaal-majoor Jannie Geldenhuys, te Windhoek mee dat Zuidafrikaanse veiligheidstroepen voorgaande week in minder dan 60 uur meer dan 12 SWAPO-bases in Angola en Zambia hadden verwoest. Grote hoeveelheden wapens, munitie en documenten waren buitgemaakt. De Zuidafrikaanse troepen hadden geen verliezen geleden. Onbekend was hoeveel SWAPO-strijders waren gedood of gewond, aldus generaal Geldenhuys, die nog meedeelde dat ,,een groot aantal pas ingerichte terroristenbases vlakbij de Zuidwestafrikaanse grens was aangetroffen''.

Dezelfde dag zei een Zambiaanse regeringswoordvoerder dat bij de Zuidafrikaanse luchtaanvallen de voorgaande week 9 dorpsbewoners waren gedood en 14 gewond in de westelijke provincie van Zambia vlakbij de grens met Angola.

Op 14 maart verklaarde de Angolese minister van defensie, Carreira, dat sinds 5 maart dagelijks door Zuid-Afrika's leger en luchtmacht aanvallen op Angola waren uitgevoerd. Hij memoreerde 14 afzonderlijke luchtaanvallen op doelen in Angola, bijna alle dorpen binnen ca. 40 mijl van de grens met Namibië.

Bij een Zuidafrikaanse luchtaanval op een SWAPO-basis in Angola ging op 14 maart één Zuidafrikaans toestel (met 2 bemanningsleden) verloren, aldus het Zuidafrikaanse hoofdkwartier te Windhoek. Op 21 maart echter meldde het Angolese ministerie van defensie dat Angolese strijdkrachten op 13 en 14 maart zes Zuidafrikaanse gevechtstoestellen (met 12 bemanningsleden) hadden neergeschoten. Op 27 april bood de Angolese regering aan via het Internationale Rode Kruis de stoffelijke overschotten van 12 Zuidafrikaanse piloten, die op 13 en 14 maart boven Angola neergeschoten werden, aan Zuid-Afrika over te dragen. Op 3 mei liet Zuid-Afrika weten het aanbod te aanvaarden, maar ontkende dat het hierbij om de bemanningen van zes neergeschoten Zuidafrikaanse vliegtuigen ging.

Op 20 maart kwam de Veiligheidsraad op verzoek van Angola bijeen voor een debat over de Zuidafrikaanse aanvallen op dit land.

Op 28 maart aanvaardde de Raad met 12 stemmen voor, geen tegen en drie onthoudingen (Engeland, Frankrijk en de VS) resolutie 447 (1979). In de preambule verwees de Raad o.a. naar resolutie 387 van 31 maart 1976 (pag. 461/3-'76) en resolutie 428 van 6 mei 1978 (80/3), waarna de overtuiging werd uitgesproken ,,dat de intensiteit en het tijdstip van deze gewapende invasies de pogingen t.b.v. een regeling in zuidelijk Afrika via onderhandelingen teniet moeten doen''. De voornaamste operatieve paragrafen luidden:

.,De Veiligheidsraad (. . .)

1. veroordeelt het racistische regime van Zuid-Afrika nadrukkelijk wegens zijn weloverwogen, hardnekkige en aanhoudende gewapende invasies in de Volksrepubliek Angola, die een flagrante schending vormen van de soevereiniteit, en territoriale integriteit van dit land alsmede een ernstige bedreiging voor de wereldvrede en internationale veiligheid; (. . .)

3. verlangt dat Zuid-Afrika zijn provocerende gewapende invallen in Angola onverwijld staakt en voortaan de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van dit land eerbiedigt; (. . .)

6. besluit de secretaris-generaal van de VN te verzoeken zich door de Volksrepubliek Angola inlichtingen te doen verstrekken over de door de herhaalde agressiedaden van het racistische regime van Zuid-Afrika veroorzaakte verliezen aan mensenlevens, materiële en andere schade;

7. verzoekt de secretaris-generaal bovendien zulke inlichtingen aan de Veiligheidsraad tot uiterlijk 30 april te verstrekken, opdat deze kan vaststellen met welke sancties in overeenstemming met de betreffende bepalingen van het handvest van de VN de stopzetting van de agressiedaden van Zuid-Afrika tegen Angola en andere frontstaten kan worden gewaarborgd.''

Op 19 mei meldde het Zuidafrikaanse radiostation SABC te Windhoek dat de UNITA het Zuidangolese grensstadje Calai na twee uur van zware strijd had veroverd. Maar op 21 mei stelde het Angolese ministerie van defensie dat Calai twee dagen tevoren eerst door zware Zuidafrikaanse artillerie vanuit Namibië was beschoten, vervolgens door Zuidafrikaanse Mirage-jachtbommenwerpers was bestookt en ten slotte was aangevallen door een colonne van Zuidafrikaanse infanterie met pantserwagens. Een tweede Zuidafrikaanse colonne had de aanval ingezet tegen de stad Luengue.

Een Zuidafrikaanse militaire woordvoerder sprak op 22 mei de Angolese beschuldiging tegen dat Zuidafrikaanse troepen waren betrokken bij de verovering van twee steden in Zuid-Angola, nl. Calai en Quangar. Die troepen hadden slechts de grens overschreden om bases aan te vallen, die door de SWAPO voor aanvallen op Namibië werden gebruikt.

Op 26 mei vergde de ontploffing van twee bommen in het volkspark ,,Feira Pular'' te Loeanda één dode en twaalf gewonden (o.w. 9 kinderen). De aanslag werd volgens het Angolese persbureau gepleegd door ,,contra-revolutionaire moordenaarshanden''.

Op 4 juli maakte generaal Geldenhuys bekend dat Zuidafrikaanse troepen in de voorgaande drie dagen bij de achtervolging van guerrillastrijders tot op Angolees gebied 12 SWAPO-leden hadden gedood en daar een groot wapen- en voedseldepot hadden ontdekt (met levensmiddelen uit Nederland en Denemarken die voor vluchtelingen bestemd waren geweest).

Op 9 juli deelde het Angolese ministerie van defensie mee dat de Zuidafrikaanse luchtmacht op 6 juli een bombardement had uitgevoerd op N'Giva, waarbij 11 personen waren gedood; een Zuidafrikaanse Mirage zou zijn neergeschoten.

Volgens een VN-verslag over een periode van drie jaar, aldus *Le* Monde (3-8), zouden 570 Angolezen en 813 vluchtelingen uit Namibië of Zimbabwe/Rhodesië bij Zuidafrikaanse acties in Angola zijn gedood. Volgens de Angolese minister van defensie Carreira deden Zuidafri-

kaanse troepen tussen 16 juli en 23 aug. tien invallen in Angola, waarbij tientallen burgers het leven verloren.

Op 27 sept. meldde het Angolese persbureau Angop dat bij Zuidafrikaanse luchtaanvallen op züidelijk Angola de voorgaande dag 60 merisen waren gedood en 126 gewond. De aanvallen zouden zijn uitgevoerd op Lubango in de provincie Huila (enkele honderden kilometers vanaf de grens) en op Xangongo in de grensprovincie Cunene. Het bericht werd op 28 sept. door een Zuidafrikaanse woordvoercier volledig tegengesproken.

Op 3 okt. berichtten diplomatieke bronnen in Pretoria dat Zuidafrikaanse troepen in Zuid-Angola omvangrijke anti-guerrilla-operaties tegen SWAPO-kampen zouden uitvoeren.
Volgens Angop zou een Zuidafrikaanse bommenwerper op 18 okt. door Angolees luchtdoelgeschut zijn neergeschoten bij Omupanda.

Op 31 okt. bevestigde de Angolese radio dat bij een Zuidafrikaanse operatie op 28 okt. van 150 militairen, die met elf helikopters waren aangevoerd bij Porto Alexandre en Virei, 20 mensen, onder wie 18 burgers, waren gedood, terwijl tevens vier bruggen en een spoorwegtunnel zouden zijn opgeblazen in het gebied van Sierra da Leba (Zuid-Angola). Reeds op 30 okt. had de Angolese ambassadeur in Brussel, Luis de Almeida, verklaard dat Zuidafrikaanse troepen op 28 en 29 okt. bij Lubango en Mocamedes waren aangevoerd met 19 helikopters. De Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken, Roelof Botha, noemde de Angolese beschuldiging ,,een rookgordijn", dat ,,om tactische redenen" werd opgetrokken, maar hij weigerde het bericht te bevestigen of te ontkennen. Een Angolese klacht bij de Veiligheidsraad zou worden beantwoord met een Zuidafrikaanse klacht over ,,de daden van agressie en ontvoering gepleegd door de SWAPO", aldus minister Botha.

Op 1 nov. behandelde de Veiligheidsraad de Angolese klacht. In de nacht van 2 op 3 nov. aanvaardde de Raad een resolutie met 12 stemmen voor, geen tegen en drie onthoudingen (Engeland, Frankrijk en de VS), waarin de ,,agressie begaan door Zuid-Afrika tegen Angola" werd veroordeeld, Zuid-Afrika werd opgeroepen zijn ,,agressies en provocaties" te staken, zijn troepen uit Angola terug te trekken en de onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit van dit land te eerbiedigen. De westelijke Raadsleden hadden tevergeefs getracht een passage te schrappen, waarin alle lidstaten dringend werden opgeroepen alle benodigde hulp aan Angola en de andere frontlijnstaten te bieden ,,ter versterking van hun defensiecapaciteit".
Terwijl de Zuidafrikaanse aanvallen op Angola meestal in verband met de onderhandelingen over de toekomst van Namibië worden gebracht,, noemde de Angolese ambassadeur in België, Luis de Almeida, de toenemende Westerse investeringen in Angola als een van de redenen voor de jongste Zuidafrikaanse bombardementen op dit land.

In Londen verklaarde Almeida volgens The Guardian (7-11) dat Zuid-Afrika pogingen in het werk stelde om de wederopbouw van Angola af te remmen en potentiële investeerders af te schrikken door een reeks luchtaanvallen, die begon op 11 sept., de dag na het overlijden van president Neto (pag. 734/1).
De raids startten met aanvallen van in helikopters aangevoerde commando's op commerciële en civiele doelen in het grensgebied van de Cunene dichtbij de Namibisch-Angolese grens.
Vervolgens breidden de aanvallen zich in de loop van september en oktober naar het noorden uit met bombardementen op Porto Alexandre, Mocamedes en Lubango, dat 150 mijl ten noorden van de grens ligt. Daarbij werden visserijscholen, fabrieken en de belangrijke spoorverbinding tussen Mocamedes en de Cassinga-ijzerertsmijnen in het binnenland verwoest. Bij de aanval op Lubango op 26 sept. werd de stad zwaar beschadigd door de bombardementen en werden verscheidene fabrieken in het industriegebied met de grond gelijk gemaakt.

De ambassadeur gaf als commentaar: ,,Alle doelen waren economisch, niet militair, bij deze jongste aanvallen. Zij hebben bijvoorbeeld geen SWAPO-bases getroffen, maar fabrieken en scheepswerven uitgekozen. Wij weten waarom. De Zuidafrikanen zijn bezorgd omdat de vijandigheid in het Westen jegens Angola afneemt. Investeerders komen binnen op een 49-51 procent basis met de regering in de landbouw, olieproduktie en mineralen. Zuid-Afrika ziet dat niet graag.

Het tracht tegen het Westen te zeggen: ,,Kijk, dit is een gebied voor onze economische invloed. Wij zijn hier de baas."
De Angolese regering meent ook dat de bombardementen beogen de uitgaven van de wederopbouw naar de defensie te verplaatsen. De Zuidafrikaanse ,,bedoeling is instabilteit te scheppen en ons zo mogelijk arm en geïsoleerd te houden. Bombardementen zijn slecht nieuws voor investeerders, hoewel de Westerse media en hun regeringen nauwelijks de raids hebben vermeld", aldus Almeida.
Als voorbeelden van de toenemende internationale investeringen noemde de ambassadeur een recente overeenkomst met de Franse oliemaatschappij ELF voor offshore exploratie; plannen voor een Britse assemblagefabriek van Land-Rover; en de belangstelling van Europese firma's voor de produktie van koffie, katoen en palmolie, aldus The Guardian.

Verklaring Savirnbi

Jonas Savimbi, de leider van UNITA, verklaarde op 7 nov. te Washington in de Georgetown universiteit dat de regering in Loeanda door 34.000 Cubanen en 3.000 Oostduitsers wordt gesteund. De Cubanen voerden geen offensieven meer uit; zij waren in de grotere nederzettingen ingesloten. Het transport via de Benguela-spoorweg werd steeds opnieuw door UNITA-strijders onderbroken. Savirnbi beschuldigde de Cubanen ervan 6.000 Angolese kinderen in de leeftijd van 7-15 jaar naar hun eiland te hebben ontvoerd voor onderwijs en indoctrinatie.

Savimbi verklaarde voorts zich niet tegen een oplossing voor Namibië te zullen verzetten, zelfs als die een brede gedemilitariseerde zone zou omvatten, waardoor de UNITA van Zuid-Afrika zou worden afgesneden. Hij erkende dat de militaire interventie van Zuid-Afrika in Angola hem de sympathie van andere Afrikanen had gekost. Hij beweerde echter nu zonder de hulp van Zuid-Afrika uit te komen. Levensmiddelen werden in Angola geproduceerd en wapens kwamen van andere zijde Angola op talrijke noodvliegvelden binnen. Onder de wapenleveranciers waren zelfs communistische landen, aldus Savimbi, die Roemenië met name noemde.

De UNITA-leider verklaard: zich bereid tot de vorming van een coalitieregering, maar de Cubanen moesten Angola verlaten. Overigens zou wijlen president Agostinho Neto kort voor zijn dood de Senegalese president Leopold Senghor hebben meegedeeld, dat hij met Savimbi wilde onderhandelen, naar deze verzekerde. (NZZ 11-11)

FLNA door Zaïre uitgewezen

Op 12 nov. meldde AFP dat de leiding van het FNLA enkele dagen tevoren ,,definitief" Zaïre verlaten had met bestemming Senegal, nadat president Moboetoe op aandringen van de buurlanden deze organisatie had uitgewezen. Le Monde (27-11) berichtte echter dat Senegal geweigerd had asiel te verlenen aan FNLA-leider Roberto Holden.

AKKOORD VAN NDOLA TUSSEN ANGOLA, ZAïRE EN ZAMBIA

Op 14 okt. ondertekenden de staatshoofden van Angola, Zaïre en Zambia in de Noordzambiaanse

stad Ndola een non-agressiepact, waarin zij zich verplichten hun land niet als basis voor ,,contra-revolutionaire acties" tegen ern van de partners te laten misbruiken. Voorts sloten Eduardo dos Santo, Moboetoe Sese Seko en Kenneth Kaoenda een akkoord over de intensivering van hun economische samenwerking, terwijl ook trilaterale communicatie- en transportproblemen werden besproken. President Kaoenda kenschetste het topoverleg als een ,,enorm succes en een van de beste conferenties, waaraan ik heb deelgenomen".
In een toelichting schreef de *NZZ* (18-10) o.a.:

,,De conferentie (...) heeft met een trilateraal akkoord bekrachtigd, wat de drie staten in zuidelijk Afrika sinds langere tijd reeds via bilaterale onderhandelingen hebben trachten te bereiken: het verhinderen van guerrilla-activiteiten vanaf het grondgebied van het buurland, de nog rijkelijk illusoire inwijding van een economische samenwerking en het meer concrete project van een duurzame opnieuw in bedrijf stellen van de Benguela-spoorweg (zie pag. 735/3 e.v.), die de Zambiaanse en Zaïrese kopergordel met de Angolese havenstad Lobito verbindt.

Het streven naar overeenstemming moet ook in verband worden gezien met de wegens de onopgeloste conflicten om Namibië en Zimbabwe bedreigde en niet-gepacificeerde zuidgrenzen van Zambia en Angola en in een breder politiek perspectief mogelijk ook als een poging om tegenover het Zuidafrikaanse plan i.z. een losse statenbond in zuidelijk Afrika die op Zuid-Afrika's economische macht aangewezen en zich daarom politiek welwillend opstelt — een tegenpositie in te nemen.

Aan het ,,non-agressiepact" (dat exacter een akkoord tot belemmering van guerrilla-activiteiten is), en aan de intentieverklaring over economische samenwerking en samenwerking op transportgebied moet een symbolisch-politieke waarde als ontspannings- en bevrijdingspoging worden toegekend voor de consolidatie van de met binnenlands politieke en economische problemen rijkelijk bedeelde drie landen.

Zaïre heeft, niet in het laatst op aandrang van zijn westelijke kapitaalverstrekkers en crediteuren, reeds in augustus 1978 in een verzoening met Angola ingestemd. Sindsdien heeft het zijn steun aan het Bevrijdingsfront voor de Angolese olie-enclave Cabinda en de Angolese guerrillabeweging FNLA, die door Moboetoe's zwager Roberto Holden werd geleid, stopgezet. Angola verhinderde zijnerzijds voor zover mogelijk de activiteiten van de zogenaamde Katanga-gendarmes, die vanaf Angoiees grondgebied de beide Shaba-oorlogen in april 1977 en in mei 1978 aangevoerd resp. gesteund hadden...."

„De vluchtelingen uit Angola, door de Zaïrese minister van buitenlandse zaken, Nguza Karl-I-Bond op een miljoen geschat, werden gedeeltelijk weer gerepatriëerd, en uit Shaba naar Angola gevluchte rebellen of verdrevenen keerden na een amnestiebelofte van Moboetoe weer naar de nu gepacificeerde provincie terug. Nguza gaf weliswaar ook te verstaan–dat–een volledige controle van de grenzen en van alle buitenlandse vluchtelingen praktisch onmogelijk is.
Een deel van de Shaba-rebellen, minder dan duizend, was naar het noorden van Zambia gevlucht, dat de regering-Kaoenda niet geheel onder controle heeft, omdat vrijwel het hele kleine Zambiaanse leger aan de grens met Zimbabwe gelegerd en gebonden is. Zo was Zaïre ook in een desbetreffend akkoord met Zambia geïnteresseerd. Moboetoe en Kaoenda hadden elkaar reeds een week eerder in de hoofdstad van de provincie Shaba, Loeboembashi, getroffen..."

Reeds op 8 juni had de Zambiaanse president Kaoenda een bezoek aan Angola gebracht, waar hij met zijn (toenmalige) ambtgenoot Neto over de Benguela-spoorweg en economische problemen sprak. Angola zou daarbij vismeel en aardolie als exportgoederen hebben aangeboden, wat Zambia in dank had aanvaard.

(Zie ook pag. 735/2 e.v.)

DIPLOMATIEKE BETREKKINGEN ANGOLA — WEST-DUITSLAND

Op 16 aug. knoopten Angola en de Bondsrepubliek Duitsland diplomatieke betrekkingrn op ambassadeursniveau.
Volgens diplomatieke bronnen had Angola eerdere Westduitse initiatieven daartoe van de hand gewezrn vanwege zijn ongenoegen over de aanwezigheid in Zaïre van een particuliere Westduitse rakettenfirma OTRAG. Maar op 27 april had Zaïre terwille van zijn verzoening met Angola het verdrag van 26 maart 1976 met OTRAG opgezegd en de firma de voortzetting van haar activiteiten in Zaïre — vooral het lanceren van raketten — verboden. ***(Reuter,*** DPA)

NAMIBIE

VERKIEZINGEN VAN CONSTITUERENDE VERGADERING ONDER AUSPICIËN VAN ZUID-AFRIKA. EENZIJDIGE INSTELLING NATIONALE VERGADERING. VERVANGING ADMINISTRATEUR-GENERAAL

Zoals gemeld (pag. 112/3) ging Zuid-Afrika — terwijl het internationale overleg over de toekomst van Namibië voortduurde — door met het eenzijdig voorbereiden van interne verkiezingen voor een constituerende vergadering.

De kiezersregistratie werd voltooid tussen 26 juni en 21 okt. 1978, toen functionarissen meedeelden dat bijna 95% van de geschatte 440.000 kiesgerechtigde personen waren geregistreerd.

De uiterste termijn voor de registratie van de partijen werd uiteindelijk bepaald op 25 okt. 1978. Toen hadden de volgende partijen besloten aan de verkiezingen deel te nemen: Democratische Turnhalle Alliantie (DTA) met als president pastoor Cornelius Njoba en als voorzitter Dirk Mudge; Actiefront voor het behoud van de Turnhallebeginselen (AKTUR) o.l.v. A. H. du Plessis; Namibische Christen-Democratische Partij (NCDP), voornamelijk een kleurlingenpartij; Herstigte Nasionale Partij, een uiterst rechtse partij o.l.v. Sarel Becker; en het Liberation Front, een conservatieve groep van het Rehoboth Baster-volk.

De verkiezingen werden geboycot door de interne vleugel van SWAPO, Namibian Nation Front (NNF) en de SWAPO-D(emocraten) o.l.v. Andreas Shipanga (zie pag. 95/3 e.v.).

De grootste verkiezingscampagne werd gevoerd door de DTA met behulp van 500 „full-time" organisatoren; de kosten ervan werden geraamd op R 500.000 per maand.

De verkiezingen vonden van 5 tot 8 dec. 1978 plaats. Volgens de op 15 dec. bekendgemaakte officiële einduitslag bracht 80,2% van de geregistreerde kiezers zijn stem uit. Er waren 326.264 geldige stemmen en 4.791 ongeldige stemmen (mogelijk ten dele als reactie op oproepen van SWAPO en NNF).

De vijf partijen kregen 72 uur om hun afgevaardigden te benoemen.

De DTA wees vier leden aan voor elk van de volgende etnische groepen: Ovambo's, Herero's, Kavango's, Caprivïërs, blanken, Nama's, kleurlingen en Damara's; en drie voor resp. de Basters, Bosjesmannen en Tswana's. AKTUR benoemde 4 blanken, een kleurling en een Baster.

Op 22 dec. besloot de constituerende vergadering in beginsel tot het houden van verkiezingen in 1979 onder toezicht van de VN, mits aan

	Stemmen	Zetels	Percentage geldige stemmen
DTA	268.130	41	82,2
AKTUR	38.716	6	11,9
NCDP	9.073	1	2,8
Herstigte Nasionale Partij	5.781	1	1,7
Liberation Front	4.564	1	1,4

een aantal voorwaarden werd voldaan.

De verkiezingen moesten uiterlijk op 30 sept. 1979 plaatsvinden. VN-troepen moesten de guerrillabases van SWAPO in Angola controleren (naast de Zuidafrikaanse militaire bases in Namibië). Grootte en samenstelling van de VN-troepen die tijdens de overgangsperiode naar onafhankelijkheid in Namibië worden gelegerd (UNTAG), moeten in onderhandelingen met de Zuidafrikaanse administrateur-generaal. Marthinus Steyn. worden geregeld. Geen Zuidafrikaanse troepen zouden uit Namibië moeten worden teruggetrokken voor een ,,volledige staking van de vijandelijkheden". De Zuidafrikaanse politie behield de verantwoordelijkheid voor recht en orde en de bestuurlijke en wetgevende macht moest tot de onafhankelijkheid bij de Zuidafrikaanse administrateur-generaal berusten. De VN moest SWAPO niet langer erkennen als de enige authentieke vertegenwoordiger van het volk van Namibië en de financiële hulp aan SWAPO stopzetten. De desbetreffende motie was ingediend door de DTA o.l.v. Dirk Mudge, die tevens voorzitter van de constituerende vergadering was. De vergadering deed een beroep op de Veiligheidsraad, om vóór 28 jan. te reageren.

Op 20 april keurde de constituerende vergadering bij meerderheid een op 7 april door de DTA ingediende motie goed, die aandrong op het instellen van een interim-regering als eerste stap naar de onafhankelijk-. heid.

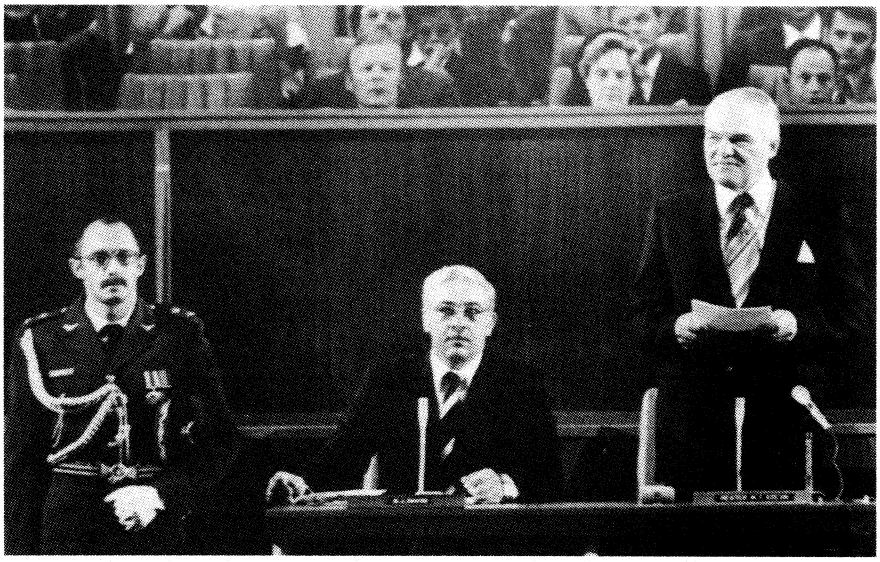
Op 2 mei keurde de constituerende vergadering met 37 (DTA) tegen 9 (andere vier partijen) stemmen een geamendeerde DTA-motie goed betreffende de vervanging van de constituerende vergadering door een Nationale Vergadering. Deze nieuwe vergadering zou uit de 50 leden van de oude moeten bestaan en zou nog maximaal *15* nieuwe leden moeten kunnen aanwijzen, na onderhandelingen met de verschillende partijen die de verkiezingen van dec. 1978 hadden geboycot, in het bijzonder NNF en SWAPO-D. De nieuwe Nationale Vergadering moest uitgebreide wetgevende bevoegdheden hebben.

Op 8 mei maakte de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken. R. F. Botha, bekend dat de Zuidafrikaanse regering akkoord ging met de instelling van een Nationale Vergadering met wetgevende bevoegdheden en ook met de oprichting van een uitvoerend orgaan. bestaande uit leden van de vergadering, om de administrateur-generaal in de uitoefening van zijn functies bij te staan. Maar de Nationale Vergadering zou niet het recht krijg-n om de status van het gebied te wijzigen of een eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring uit te geven zonder Zuid-Afrika's instemming. De uitvoerende macht bleef bij de administrateur-gcneraral.

Dezelfde dag werd bericht dat NNF en SWAPO-D het aanbod om de *15* extra zetels in te nemen hadden verworpen.

SWAPO-leide Sam Nujoma verklaarde op 15 mei te Loeanda dat ,,de vestiging van een interim-regering" in Windhoek feitelijk de pogingen om het probleem-Namibië via onderhandelingen op te lossen had tenietgedaan.

Op *21* mei werd de nieuwe Nationale Vergadering ingesteld krachtens een op *14* mei door rechter Steyn uitgevaardigde proclamatie.

De Zuidafrikaanse administrateur-generaal, Marthinus Steyn (r.),spreekt de Nationale Vergadering tijdens haar eerste zitting op 21 mei toe. In het midden de secretaris, N. Davin.

Op 29 juni verkoos de Nationale Vergadering Dirk Mudge tot voorzitter van de (uitvoerende) raad, die uit *12* DTA-leden bestond.

Op 1 aug. maakte de Zuidafrikaanse premier, P. W. Botha, te Pretoria bekend dat professor Gerrit Viljoen, rector van de Rand Afrikaanse Universiteit, Marthinus Steyn als administrateur-generaal zou opvolgen. Steyn zelf verklaarde de volgende dag dat een van de voornaamste redenen voor zijn vervanging was dat hij onvermijdelijk in de politiek van het gebied verwikkeld was geraakt; de AKTUR had hem ervan beschuldigd partii te trekken voor de DTA.

De nieuwe man, Viljoen, is voorzitter van de geheime Zuidafrikaanse cultureel-politieke organisatie, de ,,Afrikaner Broederbond", een rechts genootschap van Afrikaners, dat streeft naar de instandhouding van de apartheid van Afrikaners (blanke Zuidafrikanen van voornamelijk Nederlandse afkomst) en het behoud van de Afrikanercultuur en politieke macht. Onder de leden van de Broederbond bevinden zich vrijwel alle leidinggevende figuren in de Zuidafrikaanse regering, zakenwereld, leger, onderwijs en kerk. De Bond werd oorspronkelijk opgericht als verzetsbeweging tegen de Britse overheersing.

Botha's aankondiging kwam als een schok voor politici en leden van Steyn's staf, ondanks het feit dat rechter Steyn eerder de wens te kennen had gegeven dat hij na twee jaar (deze periode is nu verstreken) weer terug wilde keren naar de rechtbank in Zuid-Afrika.

De keuze van zijn opvolger kwam als een verrassing. Viljoen wordt in sommige blanke kringen beschouwd als een betrekkelijk verlicht denker, die als hoofd van de machtige Broederbond vanachter de schermen invloed uitoefende op de Zuidafrikaanse regering om de apartheidspolitiek te veranderen (voorstanders van apartheid spreken ook wel van „matigen"). Maar in Windhoek (Namibië) werd zijn benoeming uitgelegd als een poging om de blanke rechtse vleugel in Namibië tevreden te stellen.

Viljoen zelf meende dat hij tot opvolger van Steyn benoemd was omdat hij geen openlijke politieke bindingen heeft die de achterdocht van de Zuidwestafrikaanse leiders kunnen opwekken. *(The Guardian, NZZ, NRC/H'blad, KCA)*

(Vor. ber. pag. 95/2 e.v.)

MIDDEN-OOSTEN

LIBANON

ONTWIKKELINGEN VÓÓR, TIJDENS EN NA DE ISRAELISCHE INVAL VAN MAART 1978

Hieronder volgt een overzicht van diverse gebeurtenissen en ontwikkelingen in de jaren 1977-1979. Ook na het einde van de burgeroorlog (1975-1976) bleef Libanon in een permanente crisis verwikkeld, met het zuiden als brandpunt van alle troebelen.
Eerst volgt een samenvatting van de gebeurtenissen tot begin maart 1978 in het zuiden in aansluiting op het overzicht van pag. 211 t/m 214-1978, daarna van de gebeurtenissen elders in aansluiting op het overzicht van pag. 233 t/m 236-1978. Vervolg-ns worden de ontwikkelingen tijdens de Israëlische bezetting van Zuid-Libanon (14 maart - 13 juni 1978) en daarna geschetst.

Ontwikkelingen in *Zuid*-Libanon (sept. 1977 - begin maart 1978)

Nadat op 16 sept. 1977 de gevechten in het zuiden van Libanon, vooral in de buurt van Khiam, weer in volle hevigheid waren ontbrand (pag. 214/2/3-1978), werd op 26 sept. 1977 een wapenstilstand van kracht. De regeringen van Libanon en Israël en PLO-leider Yasser Arafat waren een staakt-het-vuren overeengekomen via bemiddeling van de VS, waarop de Amerikaanse ambassadeur in Libanon, Richard Parker, het bestand die dag formeel bekendmaakte.

Volgens Die Welt hield het akkoord o.m. in: ,.De veiligheid van de christelijke bewoners van Zuid-Libanon moet worden gewaarborgd; ,,terroristen-strijdkrachten", die een gevaar voor de Israëlische nederzettingen kunnen vormen, moeten niet in de buurt van de grens worden gelegerd: ter discussie stond een terugtrekking tot op 12 à 15 km van de Israëlische grens. Voor de handhaving van de wapenstilstand zal het Libanese leger Zuid-Libanon binnenrukken (volgens radio-Beiroet was daarvoor een gemengde mohammedaans-christelij ke strijdmacht van 1.470 officieren en soldaten opgericht). De grensovergangen tussen Israël en Libanon blijven open.

Na de bekendmaking van het bestand verklaarden waarnemers in zuidelijk Libanon dat het schieten in Khiam en Nabatiyah was gestaakt en dat Israëlische tanks en pantservoertuigen het strijdtoneel verlieten. Maar uit de berichten viel af te leiden dat sommige Israëlische troepen achterbleven in de zes posities die zij eerder die maand bij de grens hadden ingenomen.

Het bestand werd eerst door alle groepen nageleefd, hoewel christelijke troepen beweerden dat zij niet met de bepalingen van het bestand hadden ingestemd en daarover verder wilden onderhandelen. Volgens PLO-bronnen waren Palestijnse troepen niet tegen het bestand, maar wilden zij zich niet terugtrekken voordat eenheden van het Libanese leger in de grenszones waren gestationeerd, overeenkomstig het akkoord van Chtaura van 25 juli 1977 (pag. 213/3-1978).

Terwijl enerzijds werd gemeld dat de Palestijnen hun hoofdkwartier (in Nabatiyah) ca. 15 km verder stroomopwaarts langs de rivier de Hasbani hadden teruggetrokken, werd anderzijds door majoor Saad Haddad, de commandant van de christelijke troepen in zuidelijk Libanon, beweerd, dat het aantal Palestijnen in het gebied van 6.000 tot 10.000 was opgevoerd, dat hun bewapening was versterkt en dat zij meer posities nabij de christelijke enclave hadden bezet.

Op 29 sept. 1977 berichtte *L'Orient*-Le Jour dat de legering van eenheden van het Libanese leger in het zuiden begin oktober zou starten met het stationeren van ten minste 1.000 militairen in Tyrus en Nabatiyah; uiteindelijk zouden 1.500 a 1.800 militairen van het toen 6.000 man sterke geregelde Libanese leger onder bevel van majoor Adib Saad in het zuiden worden ingezet (in coördinatie met een Palestijnse terugtrekking).

Begin oktober 1977 namen legerofficieren kazernes over in Tyrus, Nabatiyah en Tibrin van het linkse Libanese Arabische Leger, dat zich tijdens de burgeroorlog van het geregelde Libanese leger had afgescheiden (pag. 403/2 - '76).

Maar medio oktober 1977 was het Libanese leger nog niet naar het zuiden getrokken, waar inmiddels de spanning was toegenomen na een reeks bestandsschendingen (vooral sinds 5 okt.), die gepaard ging met artillerieduels tussen christelijke troepen en eenheden van Palestijnen en linkse Libanezen.

Op 5 okt. kwamen Israëlische en Libanese officieren bijeen om over bestandsregelingen te spreken en de volgende dag begonnen Libanese en Palestijnse functionarissen overleg over het stabiliseren van de toestand.

Maar een tweede bijeenkomst tussen Israëlische en Libanese officieren werd uitgesteld, nadat Israël had laten weten dat het niet verder wilde onderhandelen totdat Palestijnse guerrillastrijders hun beschieting van christelijke posities in het zuiden hadden gestaakt. Volgens The Financial Times (18-10-'77) had Israël zelfs via de VS gewaarschuwd, dat het ,,elke actie (zou) ondernemen die het noodzakelijk achtte", als de Palestijnen zich niet onmiddellijk tot ca. 12 mijl van de grens terugtrokken. Op 21 okt. verklaarde het Israëlische ministerie zich echter bereid tot hervatting van de onderhandelingen met het Libanese leger.
Inmiddels was na besprekingen tussen Palestijnse leiders overeengekomen dat de derde fase van het akkoord van Chtaura — die o.m. voorzag in de terugtrekking van Palestijnse guerrillastrijders uit het zuidelijke grensgebied en de legering daar van Libanese legereenheden — ten slotte op 1 nov. 1977 zou beginnen en negen dagen zou duren. Maar de operatie werd opnieuw uitgesteld door de crisis in het zuiden.

Daarop verhardden de Palestijnen hun houding en weigerden zij zich terug te trekken tenzij hun christelijke tegenstanders dat ook deden. Bovendien verlangde Israël met steun van de christelijke leiders in het zuiden, dat de Palestijnen zich op groter schaal zouden terugtrekken dan in het akkoord van Chtaura was voorzien en dat elke regeling in het zuiden Israël moest toestaan zijn grensovergangen naar Zuid-Libanon open te houden. De Libanese leiding was huiverig de derde fase van het akkoord van Chtaura met militaire middelen door te zetten, terwijl Syrië zich tegen een volledige Palestijnse terugtrekking uit het zuiden verzette. hoewel het er tegelijk bij de guerrillastrijders op aandrong Israël niet tot verdere grensgevechten te provoceren.

Op 5 nov. 1977 werd het linkse bolwerk Nabatiyah beschoten door artillerie van christelijke troepen en Israëlische eenheden, die naar verluidt, opereerden vanaf de posities in Libanon welke zij in september hadden bezet.
Dezelfde dag brachten Israëliërs een Libanees vissersvaartuig tot zinken (drie doden volgens Libanon), dat naar hun zeggen in de Israëlische territoriale wateren het vuur had geopend.
Op 6 nov. werd de Israëlische kuststad Nahariya vanaf Libanees gebied met Katoesja-raketten bestookt, waarbij twee inwoners werden gedood. Israël beschoot daarop het gebied rond Naqoura bij de kust in Zuid-Libanon.

Eveneens op 6 nov. verklaarde PLO-leider Yasser Arafat te Saida (Sidon) dat er nu geen Palestijnse terugtrekking uit zuidelijk Libanon zou plaatsvinden. Op 8 nov. zei Salah Khalaf (ook bekend als Abu Iyad), de plv. leider van Al Fatah, dat de Palestijnen het zuiden van Libanon slechts zouden ontruimen als de christelijke troepen dat ook deden. Hij benadrukte dat Israël ,,zes belangrijke posities in zuidelijk Libanon bleef bezetten".

Nadat Nahariya op 8 nov. opnieuw met raketten was bestookt, reageerde Israël niet alleen met artilleriebeschietingen, maar ook — voor het eerst sinds dec. 1975 — met zware luchtaanvallen, terwijl bovendien kanonneerboten posities bij Tyrus beschoten.

Libanese functionarissen zeiden dat de Israëliërs toen burgerdoelen in Tyrus en omliggende dorpen hadden getroffen en dat zij vluchtelingenkampen in Rashidiya, Al Bass en Burj al-Shemali hadden gebombardeerd.

Terwijl de Israëlische luchtmacht verdere acties uitvoerde tegen het kustgebied in Zuid-Libanon, verklaarde de (toenmalige) Israëlische stafchef, luitenant-generaal Mordechai Gur, op 9 nov. dat het de bedoeling was ,,de terroristen te treffen in het gebied van waaruit Naharya was bestookt".

Maar later die dag werd vanuit Libanon gemeld, dat er slechts drie guerrillastrijders waren gedood tegen meer dan 100 burgers en dat talrijke burgers hun dorpen waren ontvlucht om verder naar het noorden een schuilplaats te vinden. Terwijl Gur ontkende dat niet-militaire doelen waren aangevallen, werd bericht dat een aantal dorpen in de zwaarst getroffen gebieden lagen; één ervan, Azziya, zou compleet zijn verwoest.

Op 9 nov. deelde de Libanese minister van buitenlandse zaken, Fuad Boutros, dat de meeste van de meer dan 60 doden onschuldige burgers waren. Hij zei dat zijn regering al het mogelijke deed om de ,,Israëlische agressie" tegen te gaan.

Op 9 nov. 1977 voerde de Libanese president Elias Sarkis overleg met de Amerikaanse ambassadeur in Beiroet, Parker, nadat hij teruggekeerd was van de besprekingen met zijn Syrische ambtgenoot Assad.

Vervolgens stemde de Amerikaanse regering ermee in te bemiddelen bij het herstel van een effectief bestand. President Carter noemde de Israëlische vergeldingsactie op 10 nov. ,,overtrokken".

Op 33 nov. vonden in Beiroet besprekingen plaats tussen Libanese leiders (president Sarkis, premier Selim Hoss, minister Boutros en lt.-kol. Sami al-Khatib, de Libanese commandant van de Arabische vredesmacht), Syrische leiders (vicepremier Abdel Hamid Khaddam, de stafchef van het leger gen.-majoor Hikmat Shehabi en gen.-majoor Naji Jamil, toen vice-minister van defensie en opperbevelhebber van de luchtmacht) en PLO-leider Arafat. De Libanese premier Hoss verklaarde na afloop dat ,,een discussie was gevoerd over praktische stappen om de akkoorden in het zuiden toe te passen".

Hoewel zich ook daarna nog met tussenpozen artillerieduels in het zuiden voordeden, meldden VN-waarnemers begin 1978 dat het grensgebied in december 1977 ,,aanzienlijk rustiger" geworden was.

Dorpelingen zoeken dekking voor overvliegende Israëlische toestellen (Azziya 10 nov. 1977), nadat de vorige dag bij Israëlische luchtaanvallen meer dan 100 doden zouden zijn gevallen.

Op 16 jan. '78 voerde minister Boutros in Damascus verder overleg met president Assad om het bestand in het zuiden te consolideren.

Medio januari 1978 echter volgden beschietingen met granaten bij het linkse bolwerk Nabatiya en de door christenen beheerste steden Marjayoun en Koleya. Op 22 jan. nam de gevechtsactiviteit toe. Falangistische militie en Palestijnen zouden elkaar toen hebben beschoten met artillerie en automatische wapens. De volgende twee dagen vochten rechtse en linkse troepen om het bezit van Blat (ca. 8 mijl van de grens met Israël), dat de Palestijnen op 23 jan. aan de christelijke militie zouden hebben verloren en dat zij later zouden hebben heroverd.

Op 25 jan. herhaalden christelijke woordvoerders eerdere beschuldigingen, nl. dat de Palestijnse guerrillastrijders in het zuiden aanzienlijke wapenzendingen hadden ontvangen via de haven van Tyrus, niettegenstaande de afspraak dat alle zware wapens van de diverse groeperingen zouden worden overgedragen aan de Arabische vredesmacht. Salah Khalaf ontkende echter dat zijn mannen van wapens werd-n voorzien uit schepen, die in Tyrus aanlegden.

In de volgende weken werden sporadische beschietingen over en weer gemeld.

Tijdens de gevechten te Beiroet tussen Syriërs en christenen in de eerste helft van febr. 1978 (pag. 805) werden ook in het zuiden de vijandelijkheden hervat.

Zowel Israël als zijn christelijke bondgenoten in het grensgebied gaven toen opnieuw uiting aan hun bezorgdheid over de aanwezigheid van Syrische troepen in Libanon, terwijl zij Syrië beschuldigden van het aanmoedigen van Palestijnse aanvallen. Tijdens een reis door het grensgebied verklaarde de Israëlische minister van defensie Weizman op 10 febr. dat zijn regering ,,de jongste situatie nauwlettend in de gaten hield" en dat hij de Libanese christelijke militaire leiders in Z.-Libanon had verzekerd dat Israël achter hen stond. Terzelfder tijd riep majoor Saad Haddad, de militaire commandant in de christelijke enclave, op tot de vorming van een ,,regering in ballingschap" in het zuiden, die de Syriërs tot invallers in Libanon zou verklaren.

Op 13 febr. werd bericht dat honderden Maronieten over de grens naar Israël waren getrokken voor

een demonstratie tegen de ,,interventie" van Syrië, dat Palestijnen zou hebben aangespoord tot het beschieten van christelijke steden en dorpen.
Op 10 febr. verklaarden Palestijnse bronnen dat Israël voorbereidingen trof ,,om een offensief tegen de posities van de gemeenschappelijke (linkse) troepen te ontketenen" en dat daartoe in de voorgaande nacht grootscheepse troepenverplaatsingen waren uitgevoerd.
Begin maart 1978 voerden Palestijns-linkse troepen een vergeldingsactie uit tegen de sjiitische bewoners van het dorp Maroun el-Ras (dat bovendien door christenen werd bewoond), wegens hun ,,collaboratie met christelijke troepen en samenzwering tegen moslemrebellen". Volgens het Palestijnse persbureau Wafa hadden christelijke militie en Israëlische eenheden het dorp op 2 maart bezet (Israël ontkende erbij betrokken te zijn) en hadden rechtse troepen vervolgens van daaruit nabij gelegen linkse dorpen, in het bijzonder Bennt Jbail, beschoten. Bij een tegenaanval iiadden linkse troepen, waaronder volgens sommige berichten Syrische militairen, Maroun el-Ras heroverd, en daar huizen verwoest en vele inwoners gedood. Naar Israël gevluchte burgers zouden volgens de Israëlische radio (5-3) hebben verklaard dat de wreedheden waren begaan door leden van Al Saika en enkele ,,vermomde" Syrische militairen. Een groot deel van de inwoners van Maroun el-Ras zou toen vlak bij de grens met Israël bivakkeren; later zou een deel van hen naar het christelijke dorp Yarine zijn verhuisd.
De militaire krachtsverhouding in het grensgebied wijzigde zich door de geleidelijke komst van commando's van Al Saika in voor Israël ongunstige zin. In de nacht van 14 op 15 maart 1978 volgde de grootscheepse Israëlische inval in Zuid-Libanon (zie pag. 209 e.v.-1978 en pag. 806/2 e.v.).

Gevechten in en rond Beiroet. Botsingen tussen Palestijnen onderling, tussen Libanezen en Palestijnen, tussen Syriërs en Libanese christenen (maart 1977 - begin maart 1978)

De ontwikkelingen in de rest van Libanon behelsden o.m. botsingen tussen Palestijnen onderling, incidenten in Sidon en Tyrus met een anti-Palestijnse achtergrond en botsingen tussen Syrische militairen van de Arabische vredesmacht en Libanese christenen.

ONDERLINGE PALESTIJNSE BOTSINGEN

Terwijl de Palestijnen in het zuiden van Libanon zij aan zij met de linkse moslemtroepen vochten tegen de door Israël gesteunde christelijke milities, waren Palestijnse troepen elders vaak verwikkeld in hevige onderlinge botsingen. Het merendeel van deze botsingen voltrok zich in en rond de Palestijnse vluchtelingenkampen (ca. 100.000 bewoners) in Beiroet, die geheel onder controle van de guerrillabewegingen stonden.
Meestal betroffen de botsingen de pro-Syrische Al Saika (o.l.v. Zouheir Mohsen) en het Volksfront voor de bevrijding van Palestina – Algemeen Commando (PFLP-GC), dat uiteengevallen was in twee groepen: een pro-Syrische factie o.l.v. Ahmed Jebril en een pro-Iraakse factie o.l.v. Abul Abbas. (Deze laatste factie vormde samen met het door George Habache geleide Volksfront voor de bevrijding van Palestina (PFLP) de basis van het z.g. Afwijzingsfront.)
Terwijl was overeengekomen dat de Arabische vredesmacht de Palestijnse kampen niet zou betreden, mislukten herhaalde pogingen om de kampen te demilitariseren en hun inwoners aan de Libanese wet en orde te onderwerpen.
De voornaamste botsingen tussen Palestijnse facties vóór april 1977 betroffen:

Op 6 dec. 1976 braken in het kamp Nahr al Bared buiten Tripoli gevechten uit tussen leden van Al Fatah en Al Saika, die ca. 25 doden vergden.
Op 16 dec. 1976 vochten eenheden van Al Saika en het PFLP met elkaar in het kamp Bourj al Barajna in de buurt van het internationale vliegveld van Beiroet, nadat het bureau van Al Saika daar naar eigen zeggen door aanhangers van het Afwijzingsfront zou zijn bestormd. De strijd sloeg over naar de kampen Sabra en Chatila, waar het PFLP door andere linkse Palestijnse groepen werd gesteund. Er kwam na ca. 7 uur een eind aan de gevechten, nadat Al Fatah had gedreigd geweld te gebruiken.
Op 21 dec. 1976 volgden in de kampen Sabra en Chatila gevechten tussen Al Saika en de pro-Iraakse factie van het PFLP-GC. De strijd werd ook nu gestaakt door interventie, dat voor het eerst aoor middel van gemeenschappelijke patrouilles samenwerkte met troepen van de Arabische vredesmacht.
Op 10 febr. 1977 vochten aanhangers van de twee PFLP-GC-facties met elkaar in de kampen Sabra, Chatila en Bourj al Barajna in zuidoostelijk Beiroet. Toen Syrische troepen een einde aan de strijd trachtten te maken — en zware wapens in het kamp Sabra hadden ontdekt — werden zij aangevallen. Zij beantwoordden het vuur en er volgde een drie uur durend gevecht met de Palestijnen. In een later door de PLO uitgegeven verklaring werd gesteld dat de leiders van alle Palestijnse groeperingen tijdens een spoedbijeenkomst hadden besloten de aanstichters van het diep betreurde incident over te dragen aan de vredesmacht. Terwijl begin maart 1977 in het zuiden van Libanon een korte gevechtspauze heerste (pag. 212/3-'78), was de stad Nabatiyah daar op 6 en 7 maart het toneel van hevige botsingen tussen aanhangers van het Afwijzingsfront en pro-Syrische facties, in het bijzonder Al Saika. Er vielen op zijn minst 50 doden en over en weer werden personen gegijzeld. Na twee dagen strijd intervenieerden Al Fatah en het Democratisch Volksfront voor de bevrijding van Palestina (PDFLP — geleid door Nayef Hawatmeh —; zij bewerkten de vrijlating van de gijzelaars, bezetten de kantoren van het Afwijzingsfront en stelden patrouilles in om de orde te handhaven.

Nadat op 22 april 1977 twee Syrische militairen waren vermoord in de wijk Chiah (Zuidwest-Beiroet), grendelde de Arabische vredesmacht de buurt af en volgden botsingen met aanhangers van het Afwijzingsfront, waarbij 25 a 50 ,Palestijnen en buurtbewoners omkwamen. Op 24 april werden vier man, die van de moord werden beschuldigd, gearresteerd; zij werden naar verluidt de volgende dag in Syrië terechtgesteld.
Terwijl in de kampen te Beiroet een soort bestand heerste, braken op 9 juni 1977 in het gebied tussen Tyrus en Sidon gevechten uit tussen pro- en anti-Syrische troepen, nadat leden van Al Saika andere Palestijnse groepen ultimatief de toegang tot Tyrus — de enige belangrijke stad waar zij geen troepen hadden — hadden ontzegd. Op 10 juni wist Al Fatah een einde aan de strijd te maken.
Nadat het hoofdkwartier van Al Saika in het kamp Bourj al Barajna was opgeblazen, braken daar tegen eind juni 1977 gevechten uit, die oversloegen naar de kampen Chatila en Sabra, waar Al Saika strijd leverde met de pro-Iraakse factie van het PFLP-CG. Troepen van de vredesmacht intervenieerden, toen de gevechten zich tot gebieden buiten de kampen dreigden uit te breiden, en zij slaagden er met behulp van Al Fatah in de vrede te herstellen.
Op 17 juli raakten dezelfde twee Palestijnse groeperingen opnieuw slaags in het kamp Sabra. Ditmaal omsingelden Syrische troepen van de vredesmacht het kamp, terwijl Al Fatah-vertegenwoordigers naar binnen gingen en een staakt-het-vuren gelastten.
Als gevolg van het akkoord van Chtaura d.d. 25 juli 1977 (pag. 213/3

-1978), waarvan de eerste twee fases min of meer werden uitgevoerd, werd de discipline in de Palestijnse vluchtelingenkampen grotendeels hersteld.

Tegen eind juli richtten Syrische troepen van de vredesmacht. met hulp van het opperbevel van de APS, artilleriestellingen in rondom de voornaamste vluchtelingenkampen in Beiroet, Sidon en Jbal Lubnan. De APS vaardigde toen instructies uit, waarin het dragen van militaire uniformen en het bezitten van wapens buiten de kampen werd verboden. Bovendien vond een inzameling van een groot aantal wapens binnen de kampen plaats.

Hoewel er vervolgens nog wel sporadisch gevechten in de kampen uitbraken, duurde het tot begin nov. 1977 voor daar weer een omvangrijk incident plaatsvond.

Op 7 nov. 1977 overleed een commandant van de PLA (Palestijnse Bevrijdingsleger), nadat hij bij het verlaten van het Chatila-kamp in Beiroet was beschoten.

Op 16 dec. vond in het Sabra-kamp in Beiroet een gewapend treffen plaats tussen twee Palestijnse groepen, waarvan één, naar werd aangenomen, uit leden van Al Saika bestond. In beide gevallen werd de rust hersteld na interventie van militairen van de vredesmacht.

INCIDENTEN IN SIDON EN TYRUS

Bij volgende incidenten, die zich eind jan. 1978 in de havenstad Sidon voordeden, speelde niet alleen de rivaliteit tussen Palestijnen een rol, maar ook een anti-Palestijnse gezindheid onder de plaatselijke moslembevolking.

Nadat leden van de pro-Syrische vleugel van het PFLP-GC o.l.v. Ahed Jebril in conflict waren geraakt met andere groepen n.a.v. een poging van Jebrils mannen om in het gebied van Tyrus een kantoor te openen, gingen de inwoners van Sidon (in meerderheid soennitische moslems) in staking uit protest tegen dit voornemen. Zij dreigden het werk voor onbepaalde tijd neer te leggen, tenzij alle Palestijnse guerrillastrijders opdracht kregen de stad te verlaten. Daarop besloot de PLO een troepenmacht te vormen om op de veiligheid in Sidon toe te zien en de volgende dag trokken eenheden van het Commando van de Gewapende Palestijnse Strijd (APS) — de Palestijnse veiligheidstroepen — de stad binnen, waar zij een aantal ,,gewapende onruststokers'' arresteerden.

Op 4 febr. 1978 deelden PLO-bronnen mee dat overeengekomen was alle Palestijnse kantoren in het zuiden te sluiten, behalve in niet nader omschreven ,,strategische gebieden'', en fors op te treden tegen schendingen van de openbare orde door ,,ongedisciplineerde elementen''.

Op 1 maart werd vervolgens bekendgemaakt dat de beperkingen t.a.v. de Palestijnse kantoren waren uitgevoerd en dat maatregelen waren getroffen om een eind te maken aan ,,de gewapende manifestaties'' in Sidon, Tyrus en Nabatiyah (ook in de twee laatstgenoemde plaatsen hadden zich soortgelijke incidenten voorgedaan). Het Egyptische persbureau *Mena* maakte op 7 febr. melding van een staking te Nabatiyah uit protest tegen ,,schendingen door enkele gewapende personen die tot diverse Palestijnse organisaties behoorden''.

Eveneens op 1 maart werd bericht dat elementen van Al Saika en de pro-Syrische vleugel van het PFLP-GC naar kampen in Rashidiya, Al Bass en Burj al-Shemali bij Tyrus waren teruggekeerd, waaruit zij eerder waren verdreven na bij een aantal gewapende botsingen betrokken te zijn geweest. Over hun terugkeer was zes maanden onderhandeld door vertegenwoordigers van beide groepen en de PLO enerzijds en het Afwijzingsfront (PLFP + pro-Iraakse vleugel van het PLFP-GC) anderzijds.

Het onbehagen van de inwoners van Sidon tegen de Palestijnse aanwezigheid werd symptomatisch geacht voor een algemene toename van anti-Palestijnse gevoelens in Libanon zowel onder christenen als onder moslems. Die ontwikkeling werd gezien als een reactie op het alsmaar mislukken van pogingen om een vredesregeling voor Libanon en het hele Midden-Oosten te vinden.

In het bijzonder de sjiïtische moslems, die in het zuiden van Libanon onder de moslems de meerderheid vormden, protesteerden herhaaldelijk tegen de Palestijnse aanwezigheid en het daarmee geassocieerde geweld in en rondom hun dorpen.

Een aantal van hen vormde een ,,nationaal front voor de waarborg van het zuiden'', dat voortdurend bij de Libanese regering aandrong op herstel van de orde in het grensgebied. In die situatie raakten sjiïtische moslems vaak betrokken bij botsingen tussen Palestijnslinkse troepen en door Israël gesteunde christelijke milities in het zuiden (zie pag. 803/1).

BOTSINGEN TUSSEN SYRIËRS EN LIBANESE CHRISTENEN

Medio mei 1977 kwam het tot hevige gevechten tussen rechtse christenen en Syrische eenheden van de Arabische vredesmacht in het door christenen beheerste gebied ten zuidoosten van Tripoli, nadat bewoners daar geweigerd zouden hebben de mannen uit te leveren, die twee Syrische militairen op 14 mei in een hinderlaag hadden gedood. Er vielen verscheidene doden en op 16 mei werden versterkingen gestuurd om de vredesmacht te helpen. Deze trok op 18 mei de dorpen Bellah, Bir Halioune en Aahbine binnen, waar wapens in beslag werden genomen en een aantal arrestaties werden verricht. Na het incident reisde een delegatie van Falangisten en de Nationale Liberale Partij naar Damascus, waar zij met Syrische autoriteiten de toestand zouden hebben besproken. Maar nog op 24 mei 1977 werden bij het door de vredesmacht omsingelde Bellah gevechten gemeld, die inmiddels aan ruim 20 Syrische militairen het leven zouden hebben gekost.

Op 1 juli 1977 beschoten concurrerende rechtse christelijke facties elkaar verscheidenen uren bij straatgevechten in Oost-Beiroet. In diezelfde buurt explodeerde op 3 juli een bom buiten het hoofdkwartier van de Nationale Liberale Partij.
Eind aug./begin sept. 1977 vonden diverse bomaanslagen en andere incidenten plaats in Beiroet en Tripoli en in het gebied van Chouf — waar Druzen-leider Kamal Joumblatt op 16 maart 1977 was vermoord, zie pag. 236/1 - '78 — als gevolg waarvan een aanzienlijk aantal mensen werd gedood of gewond.

Op 21 aug. 1977 kwam het in het dorp Brieh (met een gemengd christelijk-Druzische bevolking) in het gebied van Chouf bij een kerk tot een treffen tussen beide gemeenschappen. Eenheden van de Arabische vredesmacht zouden het dorp onder vuur hebben genomen om een eind aan de strijd te maken. Er zouden 11 à 17 mensen zijn gedood en ruim 20 gewond, voornamelijk christelijke vrouwen. Op 22 aug. was het in Brieh weer rustig, maar toen werden gevechten gemeld in Mtoulle, dat ca. 14 km ten zuidoosten van Brieh ligt. Op die dag verklaarde de (Druzische) minister van binnenlandse zaken, Salah Salman, dat er in Brieh geen incident had plaatsgevonden, wat scherpe kritiek uitlokte van de lei-

ders van het Libanese Front, die op 25 aug. met onmiddellijke actie dreigden, als de regering de voor de ge elddaden in Brieh verantwoordelijke personen niet veroordeelde.

Op 27 jan. 1978 werd in Oost-Beiroet en andere christelijke plaatsen gevolg gegeven aan een stakingsoproep van het Libanese Front — de coalitie van christelijke partijen —; dat een terugkeer van bewoners uit Damour naar hun in jan. 1976 door Palestijns-linkse troepen verwoeste dorp (zie pag. 403/1 - '76) eiste.

Nadat zich in Beiroet reeds enkele weken een golf van aansiagen had voorgedaan — waarbij o.a. op 1 febr. een granaat ontplofte op het drukke Plein van de Martelaren in het centrum met als gevolg 3 doden en 18 gewonden — verscherpten Syrische militairen van de Arabische vredesmacht hun veiligheidsmaatregelen. Zo versterkten zij hun patrouilles, richtten wegversperringen op en legerden op 6 febr. ca. 2.000 militairen extra in de hoofdstad.

Op 7 febr. poogden de Syriërs een controlepost op te zetten bij een kazerne van het Libanese leger in het district Fayadiyah in het door christenen beheerste zuidoosten van Beiroet. De Libanese (christelijke) militairen, die onder bevel stonden van kolonel Antoine Barakat (de voormalige leider van een van de rechtse legerfacties uit de burgeroorlog) maakten bezwaar tegen het optreden van de Syriërs; een verhitte discussie liep uit op een schietpartij van een uur, die resulteerde in 15 à 18 doden (vrijwel allen Syriërs) en de (beweerde) gijzeling van 20 Syriërs door de Libanese militairen.

(De spanning nam die dag verder toe door het bericht over de ontdekking van de lijken van twee christenen in het moslemdorp Naameh, ca. 14 km ten zuiden van Beiroet. Nadat Syrische troepen dit dorp later hadden omsingeld en een aantal mensen hadden gearresteerd, werden drie gearresteerde Palestijnen aan de Libanese militaire autoriteiten overgedragen.)

Op 8 febr. kwam het tot nieuwe botsingen rond de Libanese kazerne in Fayadiyah. De aanzet daartoe zou zijn gegeven door de Syriërs, deels uit vergelding voor hun verliezen van de voorgaande dag en deels met de bedoeling hun gezag te doen gelden tegenover wat zij als christelijke uitdaging beschouwden. Syrische militairen omsingelden de kazerne, beschoten die met artillerie en staken die tenslotte in brand. Daarop breidde de strijd zich uit naar andere christelijke wijken van Beiroet, in het bijzonder Ain Rumaneh, waar de militie van de christelijke Nationale Liberale Partij van ex-president Camille Chamoun, de z.g. Tijgers, slaags zou zijn geraakt met Syrische troepen.

Later die dag (8 febr.) beschoten Syrische troepen de christelijke wijk Ashrafiyeh en deden zij een poging het hoofdkwartier van de NLP te bestormen, waarbij volgens een NLP-woordvoerder vijf Syriërs door de Tijgers werden gedood. Na de mislukte aanval op het NLP-hoofdkwartier bezetten de Syriërs enkele hoge flatgebouwen in de oostelijke, overwegend christelijke, sectoren van Beiroet, waar zij tevens een aantal jonge Libanese christenen bij wegversperingen arresteerden.

Op 8 febr. 's avonds besprak het Libanese kabinet de verslechterde verhouding tussen Syrische troepen en Libanese christenen. Op alle burgers werd een beroep gedaan ,,kalm en voorzichtig" te zijn, terwijl regeringsvertegenwoordigers contact opnamen met hoge Syrische militairen, waarna een ,,niet-officieel" staakt-het-vuren werd afgekondigd.

Maar dit bestand functioneerde niet en op 9 febr. breidden Syrische militairen hun beschieting van ,,rechtse" gebieden uit, terwijl christelijke ,,rechtse" NLP-milities tegelijk hun posities versterkten. Inmiddels had de grootste christelijke partij, de Falangistische Partij, bij monde van zijn leider, Pierre Gemayel, op 8 febr. zijn ,,spijt" over de botsingen uitgesproken en opdracht gegeven alle vijandelijkheden met de vredesmacht te vermijden, hoewel sommige falangisten wel aan de strijd zouden hebben deelgenomen.

Op 9 febr. besprak een Libanese delegatie, bestaande uit oud-president Frangié (namens het Libanese Front), minister van buitenlandse zaken Boutros en de Libanese commandant van de vredesmacht lt.-kol. Sami al-Khatib, in Damascus de botsingen met president Assad. Deze zou toen de executie ,,zonder dralen" hebben verlangd van degenen die de Libanese militairen hadden gelast op Syrische troepen te schieten alsmede de onmiddellijke overgave van kolonel Barakat en zijn mannen. Tevens beschuldigde de Syrische president de VS en Israël ervan verantwoordelijk te zijn voor het uitbreken van het geweld.

Aan het eind van de 9de febr. hielden de gevechten in het grootste deel van Beiroet op. Volgens niet-officiële schattingen waren ca. 100 Syriërs en 50 Libanezen gedood en waren verscheidene honderden mensen gewond, terwijl bovendien een aantal christenen in moslemwijken zou zijn vermoord.

Op 11 en 12 febr. voerden president Sarkis, premier Hoss en minister Boutros in Beiroet overleg met de Syrische vice-premier Khaddam en generaal-majoor Jamil over de oorzaken van de botsingen. (Daarbij zouden ook de oud-presidenten Chamoun en Frangié aanwezig zijn geweest.)

Oud-president Camille Chamoun inspecteert in de christelijke sector van Beiroet een groep zojuist beëdigde recruten van zijn „Tijgers"-militie (12 juni 1977).

Overeengekomen werd a) een gezamenlijk Libanees-Syrisch militair tribunaal in te stellen voor de berechting van de voor de incidenten in Beiroet verantwoordelijke personen; b) een gemeenschappelijke commissie in te stellen voor een onderzoek van de gebeurtenissen die aan de botsing in Fayadiyah voorafgingen, waarover binnen 48 uur verslag moest worden uitgebracht; en *c)* Libanese veiligheidstroepen toe te voegen aan de eenheden van de Arabische vredesmacht bij alle controleposten en wegversperringen in Beiroet.

Op 13 febr. ondervroeg de gemeenschappelijke commissie verscheidene Libanese en Syrische officieren en soldaten.

Op 14 febr. werd de instelling van het speciale militaire tribunaal goedgekeurd door het Libanese parlement met 72 stemmen tegen één stem. (De overige 26 afgevaardigden waren afwezig.) De desbetreffende wet werd op 16 febr. na ondertekening door president Sarkis van kracht. Het tribunaal zou ,,misdaden tegen de belangen en de veiligheid van de Arabische vredesmacht in Libanon" alsmede ,,misdaden gepleegd door leden van die troepen" behandelen en zou ,,functioneren onder de bepalingen van het (Libanese) militaire recht".

Krachtens een door de Falangistische Partij voorgesteld amendement moesten eventuele doodvonnissen door de Libanese president worden geratificeerd. Het tribunaal zou bestaan uit een Libanese rechter, een Libanese officier en drie (Syrische) officieren van de Arabische vredesmacht, te benoemen door president Sarkis. Op de instelling van het tribunaal werd scherpe kritiek geleverd door o.a. ex-president Chamoun, die de maatregel kenschetste als ,,ongrondwettig" en een ,,inbreuk op de nationale soevereiniteit".

Inmiddels hadden zich in Beiroet nog sporadische vuurgevechten voorgedaan, die geen slachtoffers zouden hebben gevergd. Op 14 febr. vonden in het centrum van de hoofdstad bomexplosies plaats. Op 15 febr. werden twee Syrische militairen gedood en werd een Syrische militair ontvoerd in een christelijke sector. Leiders van de christelijke partijen wisten de vrijlating van de ontvoerde Syriër te bewerkstelligen en zij verklaarden zich bereid tot samenwerking met de autoriteiten bij het arresteren van de verantwoordelijke personen. Op 16 febr. werden in Beiroet twee doodgeschoten Syrische militairen aangetroffen.

Op 4 en 5 maart braken in de hoofdstad gevechten uit tussen moslems uit de wijk Chiah en christenen uit Ain Rumaneh. Troepen van de vredesmacht, die dreigden elk gebouw te beschieten van waaruit schoten werden waargenomen als de vijandelijkheden niet werden gestaakt, maakten ten slotte een einde aan de strijd.

Israël bezet *Zuid-Libanon*
(14 maart - *13* juni *1978)*

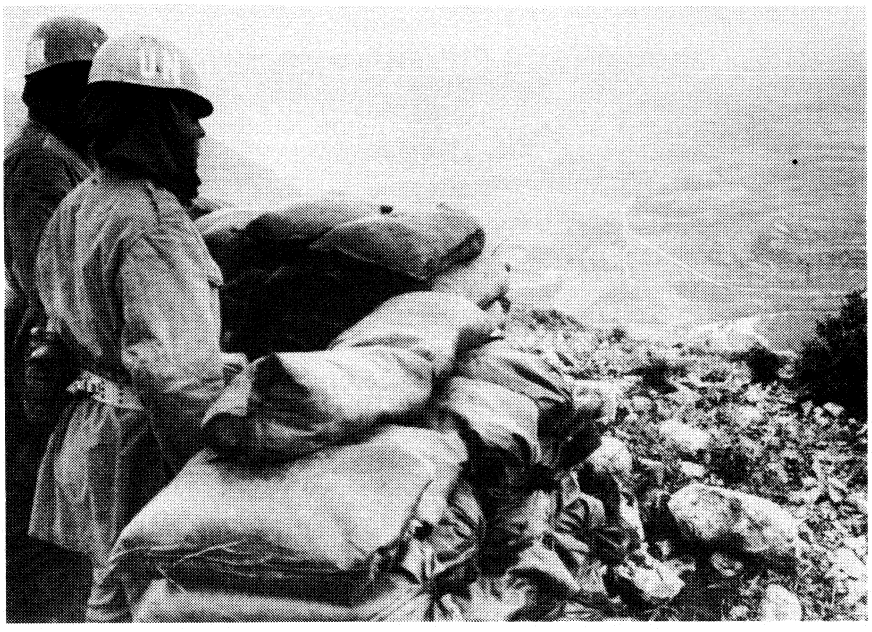
Naar aanleiding van een actie van een Al-Fatah-commando op de kustweg tussen Tel Aviv en Haifa op 11 maart 1978, waarbij 37 doden en 82 gewonden vielen, trokken in de nacht van 14 op 15 maart 1978 ruim 20.000 man Israëlische troepen zuid-Libanon binnen (zie ook pag. 209/210 - '78).

Nadat de Israëlische troepen waren opgerukt tot de rivier de Litani en — aan het eind van de 19de maart — het hele gebied ten zuiden van de Litani onder hun controle hadden gebracht, uitgezonderd een enclave rondom Tyrus, kondigde de Israëlische regering op 21 maart formeel een eenzijdig bestand af. Volgens officiële Israëlische cijfers van 21 maart zouden bij de militaire operatie tot dan toe 20 Israëlische militairen zijn gedood en 250 a 40 Palestijnse guerrillastrijders. Palestijnse woordvoerders beweerden dat 450 Israëlische militairen waren gedood tegen 144 guerrillastrijders. Volgens rapporten van het Internationale Rode Kruis veroorzaakte de Israëlische invasie in Zuid-Libanon 1.168 doden*, waarvan 70% burgers. (Bij guerrillahinderlagen

* Op 7 april 1978 gaven Israelische militaire autoriteiten toe dat de Israelische troepen bij hun operaties in Zuid-Libanon gebruik hadden gemaakt van Amerikaanse fragmentatiebommen, die bedoeld zijn om zoveel mogelijk mensen te treffen Volgens de Israelische mededeling waren de fragmentatiebommen gericht tegen Palestijnse stellingen, van waaruit dorpen in Noord-Israel met artillerie en raketten waren bestookt Maar volgens het Amerikaanse Congreslid Paul McCloskey waren fragmentatiebommen terechtgekomen in Palestijnse gebieden bij Tyrus en waren daardoor veel burgers omgekomen, terwijl westerse journalisten en andere ooggetuigen melding maakten van een wijdverbreid gebruik van de bom tegen Palestijnse kampen en Libanese burgerdoelen

Op 14 april bevestigde een woordvoerder van het Amerikaanse State Department dat verdere leveranties van fragmentatiebommen aan Israël waren opgeschort in afwachting van het vastleggen van nieuwe voorwaarden betreffende het gebruik ervan

Volgens het Amerikaans-Israelische defensieverdrag van 1952 was het gebruik door Israël van Amerikaanse wapens beperkt tot ,,het handhaven van binnenlandse veiligheid en gerechtvaardigde zelfverdediging", en in december 1976 zou Israël hebben toegezegd dat het gebruik van fragmentatiebommen zou worden beperkt tot een grote oorlog waarbij Israël door meer dan één land werd aangevallen, en dan nog alleen tegen raketstellingen. Op 21 april verklaarde minister Weizman van deze toezegging niet op de hoogte te zijn geweest en op 12 mei werd in de Amenkaanse pers bericht dat Israël opnieuw had toegezegd Amerikaanse fragmentatiebommen alleen in speciale oorlogsomstandigheden te gebruiken

Iraanse militairen op de uitkijk bij de rivier de Litani (23 maart 1978).

Gadegeslagen door Palestijnse guerrillastrijders trekt het Franse UNIFIL-contingent op 24 maart 1978 Tyrus binnen

op 5 en 12 april werden nog 7 Israëlische militairen gedood.) Het aantal nieuwe vluchtelingen werd op 160.000 geraamd.

Inmiddels had de Veiligheidsraad van de VN op 19 maart een door de VS ingediende resolutie (425/1978) aanvaard (pag. 210/2-'78), die voorzag in de instelling van een tussentijdse VN-troepenmacht voor Zuid-Libanon (United Nations interim force for southern Libanon - UNIFIL). Ook op 19 maart aanvaardde de Raad een door Engeland ingediende resolutie (426/1978), waarin het mandaat van de UNIFIL voorlopig op 6 maanden werd gesteld, overeenkomstig een aanbeveling van secretaris-generaal Waldheim, die de sterkte van UNIFIL op ca. 4.000 man stelde.

Waldheim benoemde dezelfde dag generaal-majoor E. A. Erskine, de stafchef van de VN-organisatie voor toezicht op het bestand in Palestina (UNTSO), tot interim-commandant van UNIFIL. Deze Ghanese officier zou samenwerken met de Finse luitenant-generaal Ensi Siilasvuo, de hoofdcoördinator van de VN-vredesmissie in het Midden-Oosten, bij het coördineren van regelingen tussen alle betrokken partijen t.a.v. de terugtrekking van Israëlische troepen, de legering van VN-troepen en de terugkeer van vluchtelingen naar zuidelijk Libanon.

Tussen 19 en 21 maart werd bepaald dat UNIFIL zou bestaan uit UNTSO-personeel; Iraanse, Canadese en Zweedse contingenten van de UNDOF (de VN-vredesmacht op de Golan-hoogte) en de UNEF (de VN-vredesmacht in de Sinaï); en nieuwe contingenten uit Noorwegen, Nepal en Frankrijk. Senegal en Nigeria boden elk een bataljon aan. De eerste UNIFIL-troepen — 200 Iraanse militairen van de UNDOF en 9 UNTSO-waarnemers uit de Sinaï — arriveerden op 22 maart in zuidelijk Libanon. Zij werden gelegerd in de centrale sector ten zuiden van de Litani en bij de Akiya-brug over deze rivier.

Op 23 maart kwam de voorhoede van het Zweedse contingent (van de UNEF) in Naqoura aan, terwijl de eerste Franse troepen in Beiroet arriveerden om in het gebied van Tyrus te worden gelegerd. Het UNIFIL-hoofdkwartier werd in Zaharani ten noorden van Tyrus gevestigd.

Bij hun pogingen om Tyrus binnen te trekken en de controle op de Qasmiyah-brug over de Litani, die nog steeds door Palestijnen werd bezet, over te nemen stuitten de Fransen op fel verzet en tegen eind maart was nog geen akkoord bereikt over een vreedzame overname van de brug.

Ook de Iraanse en Zweedse troepen ondervonden moeilijkheden bij het bereiken van hun posities, in dit geval door tegenwerking van christelijke milities (wat via onderhandelingen werd opgelost) en door de omstandigheid dat de wegen in het gebied rond de Akiya- en Khardali-brug waren ondermijnd. Door de ontploffing van een mijn bij de Khardali-brug sneuvelde op 29 maart de eerste UNIFIL-militair, een Zweed. Bovendien was het Zweedse contingent op 26 maart bij een poging om de Khardali-brug te bereiken beschoten door naar verluidt Palestijnse guerrillastrijders en ook de volgende dag slaagden de Zweden er om dezelfde reden niet in de brug te bereiken.

Op 27 maart 1978 verklaarde de Israëlische minister van defensie, Ezer Weizman: „Wij hebben alle betrokken partijen, de Syriërs, de Palestijnen en de VN, gewaarschuwd dat als er binnen 48 uur geen wapenstilstand is, wij krachtig zullen ingrijpen." Hij zei voorts dat zolang UNIFIL het gebied niet onder controle had, Israël zijn militairen niet terug zou trekken bij de Litani. „Desnoods steken wij de Li-

UNIFIL-mmmandant Emmanuel Erskine (l.) tijdens zijn overleg te Beiroet op 28 maart 1978 met PLO-leider Yasser Arafat.

tani-rivier over om de Palestijnen te bestrijden", aldus de Israëlische minister. Diezelfde dag 's avonds deed VN-secretaris-generaal Waldheim een beroep op alle partijen de wapenstilstand in Zuid-Libanon na te leven.

Op 28 maart had UNIFIL-commandant Erskine in Beiroet een onderhoud met PLO-leider Arafat, die toezegde dat de PLO met de VN zou samenwerken bij het stationeren van de UNIFIL-troepen. Maar Arafat kondigde geen officieel staakt-het-vuren af voor de nog in Zuid-Libanon aanwezige Palestijnen en sommige PLO-facties, in het bijzonder het PFLP, bleven Israëlische posities met mortieren en artillerie bestoken.

Ook bleef de UNIFIL, die op 29 maart ca. 1.100 militairen uit Iran, Frankrijk, Zweden en Noorwegen omvatte, op weerstand stuiten bij pogingen om posities in het zuiden in te nemen.

Op 1 april kwamen de Zweedse en Noorse troepen in de Arqoub onder zwaar vuur van Palestijnse eenheden, waarna volgens generaal-majoor Erskine de UNIFIL-militairen opdracht kregen „zo nodig" te vuren op Palestijnen, die naar het door hen ontruimde gebied poogden terug te keren.

Op 5 april werden Noorse troepen beschoten bij de Khardali-brug (waar zij de Zweden hadden vervangen) en op 7 april werden zij in Kawkaba in de Arqoub onder vuur genomen, waarop zij met machinegeweren terugschoten.

Op 6 april 1978 legde de Israëlische stafchef Mordechai Gur een programma voor een gedeeltelijke Israëlische terugtrekking uit Zuid-Libanon voor aan luitenant-generaal Ensio Siilasvuo, de hoofdcoördinator van de VN-vredesmissies in het Midden-Oosten. Die gedeeltelijke terugtrekking zou in twee fases plaatsvinden, nl. op 11 april en op 14 april.

Bij de eerste fase op 11 april ontruimden de Israëliërs posities rond Marjayoun en in de Arqoub, w.o. de Khardali-brug en dorpen als Kaukaba en Shabaa, maar dorpen als Marjayoun, Khiam en Deir Mimess werden van de terugtrekking uitgesloten, die meestal 2 à 3 km bedroeg maar tussen Kaukaba en Shabaa 7 km. Het gebied werd overgedragen aan de Noorse UNIFIL-troepen. Bij de tweede fase op 14 april werd een 5 à 6 km diepe zone tussen een punt aan de Litani op 2 km ten westen van de Akiya-brug en een punt op 1 km ten westen van Deir Mimess met o.a. de dorpen Taibé en Randuria overgedragen aan Nepalese UNIFIL-troepen.

Tegen de tijd waren ca. 2.500 UNIFIL-militairen in Zuid-Libanon gelegerd. De Israëlische premier Begin liet weten dat een verdere Israëlische terugtrekking zou afhangen van het aantal UNIFIL-militairen in het zuiden en hun vermogen Palestijnse guerrillastrijders te weren.

Op 17 april voerde VN-secretaris-generaal Waldheim in Beiroet overleg met o.a. president Sarkis en PLO-leider Arafat. Na afloop verklaarde Waldheim dat Arafat hem persoonlijk toegezegd had, dat de PLO met de in Zuid-Libanon gelegerde UNIFIL zou samenwerken, in zoverre het de VN zou lukken Israël tot terugtrekking te bewegen. Waldheim kondigde aan dat de resterende 1.500 man van de UNIFIL binnen twee weken zouden arriveren.

Op 18 april overlegde hij met de Israëlische regering, die benadrukte dat van een onmiddellijke terugtrekking geen sprake kon zijn. Overeengekomen werd dat de pas benoemde nieuwe Israëlische stafchef, Rafael Eytan, met Siilasvuo een tijdschema voor de Israëlische terugtrekking zou opstellen. Waldheim verklaarde dat hij de Veiligheidsraad zou verzoeken het aantal troepen, dat uiteindelijk in Zuid-Libanon zou worden gelegerd, van 4.000 tot 6.000 uit te breiden.

Diezelfde dag liet Israël weten, dat het „in twee weken" een nieuwe terugtrekkingsfase zou uitvoeren, waarbij o.a. gebieden bij Tyrus en Rashadiyah zouden worden ontruimd, en dat dan alle Israëlische troepen teruggebracht zouden zijn ten zuiden van een lijn, die ca. 6 mijl ten noorden van de grens met Libanon liep. Die derde terugtrekkingsfase vond op 30 april plaats.

VN-troepen passeren Israëlische eenheden op weg in Zuid-Libanon.

Tijdens een speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN (de achtste), die van 19-21 april 1978 werd gehouden, werd voor de financiering van de UNIFIL-operaties in de periode 19 maart t/m 16 sept 1978 een krediet van $54 mln goedgekeurd, terwijl bij een eventuele verlenging van het UNIFIL-mandaat van 19 sept t/m 31 okt 1978 uitgaven tot een maximum van $6 mln per maand mochten worden gedaan

De desbetreffende resolutie werd goedgekeurd met 99 tegen 14 (incl. Syrie en de SU) stemmen, terwijl o.a. China, Irak en Libië niet aan de stemming deelnamen. Van die $54 mln moest $33.075.000 worden opgebracht door de permanente leden van de Veiligheidsraad, maar zowel de SU als China lieten weten dat zij zich niet aan de financiele regelingen voor UNIFIL-uitgaven gebonden achtten

Op 3 mei 1978 keurde de Veiligheidsraad met 12 stemmen tegen 0 bij twee onthoudingen (SU en Tsjechoslowakije) — China nam niet aan de stemming deel — het verzoek van secretaris-generaal Waldheim goed de UNIFIL-sterkte op te voeren van 4.000 tot 6.000 man. In de betreffende resolutie werden ook de aanvallen op de VN-

troepen beklaagd en werden alle partijen in Libanon opgeroepen deze troepen volledig te respecteren.

Op 1 mei waren drie Senegalese militairen gedood, toen hun jeep bij Tyrus op een landmijn reed

Op 2 mei werden drie UNIFIL-militairen (een Senegalees en twee Fransen) alsmede een Palestijnse verbindingsofficier gedood toen leden van een tot dan toe onbekende guerrillagroep, het Volksfront voor de bevrijding van Zuid-Libanon (PFLSL), het vuur openden op de basis van de Franse parachutisten bij Tyrus en een VN-convooi in de buurt in een hinderlaag lokten Onder de negen zwaargewonde UNIFIL-militairen was de commandant van het 1300 man sterke Franse contingent, kolonel Jean Germain Salvan, die later werd vervangen door luitenant-kolonel Dominique Viard De aanval van deze guerrillagroep, die volgens het Israelische dagblad Haaretz (8-5-'78) door Libië met Iraakse steun zou zijn opgericht, leek een vergelding voor een incident van 30 april, toen Franse militairen bij Tyrus twee Palestijnse infiltranten doodschoten.

Op 5 mei overlegde UNIFIL-commandant generaal-majoor Erskine in Beiroet met PLO-leider Arafat, die arrestatie en bestraffing van de verantwoordelijken voor de aanslag van 2 mei zou hebben toegezegd (een aantal verdachten was de vorige dag door Palestijnse veiligheidstroepen gearresteerd) Arafat zou opnieuw hebben verzekerd dat hij met de UNIFIL zou samenwerken

Met het oog op de vijandelijkheden tegen de VN-troepen bij Tyrus werden de Franse en Senegalese eenheden in het gebied op 9 en 10 mei hergroepeerd, terwijl het UNIFIL-hoofdkwartier van Zaharani werd verplaatst naar Naqoura (aan de kust op ca 3 km ten noorden van de grens met Israël)

Op 9 mei hadden Noorse UNIFIL-militairen in Kaukaba het vuur van Palestijnse guerrillastrijders beantwoord en één Palestijn gedood

Op 24 mei 1978 vond in Beiroet een bijeenkomst plaats tussen premier Hoss en een PLO-delegatie o.l.v. Arafat. Na afloop daarvan werd door de PLO een verklaring uitgegeven, die uit de volgende vijf punten bestond:

„1. De PLO verzekerde de premier dat zij belang heeft bij het verlichten van de missie van de VN-troepen in Libanon, de volledige Israëlische terugtrekking uit het zuiden en het herstel van de Libanese soevereiniteit aldaar. (De PLO zou niet toelaten dat „ongedisciplineerde" elementen tegenwerkten.)

2. De PLO veroordeelde alle negatieve praktijken en excessen in het zuiden. Zij gaf uiting aan haar volledige bereidheid elke inspanning te ondernemen om zulke excessen zo vroeg mogelijk te verhinderen teneinde de Palestijns-Libanese betrekkingen in stand te houden.

3. De PLO heeft beklemtoond dat zij van zins is een eind te maken aan gewapende manistaties in het zuiden om de legitieme autoriteiten te helpen hun plichten te vervullen en hun soevereiniteit uit te oefenen.

4. Op verzoek van de premier zal de PLO trachten de terugkeer van de vrijwilligers (= guerrillastrijders), die tijdens de Israëlische invasie in het zuiden kwamen, te waarborgen.

5. Er werd overeengekomen verdere bijeenkomsten te beleggen om de Libanees-Palestijnse betrekkingen zodanig te regelen dat de Libanese soevereiniteit verzekerd en de Palestijnse zaak gediend wordt."

Premier Hoss bevestigde de overeenkomst en deelde mee dat voor de uitvoering ervan op korte termijn een militaire commissie van drie leden (vertegenwoordigers van de Libanese strijdkrachten, de PLO en de Arabische vredesmacht) zou worden gevormd.

Het PFLP verklaarde zich bij monde van woordvoerder Bassam Abu Sharif niet gebonden aan een afspraak over een stopzetting van de strijd tegen de vijand. Het zou met geweld blijven optreden tegen een ieder die de zaak van de Palestijnse revolutie schaadt, en een ieder die het PFLP bij die strijd hindert, zweert samen met de VS en de zionisten.

Op 29 mei werd door Palestijnse bronnen onthuld dat Arafat een speciale militaire eenheid van 500 man had gevormd onder bevel van majoor Azmi Zghayyar om in het zuidelijke grensgebied te worden gelegerd met de opdracht „onmiddellijk te interveniëren om UNIFIL te helpen elke guerrillapoging om in de door Israël ontruimde gebieden te infiltreren de kop in te drukken". Maar de meer radicale guerrillagroeperingen lieten weten, dat zij de UNIFIL-linies zouden blijven penetreren en dat zij hun campagne tegen Israël vanuit het zuiden van Libanon zouden versterken.

Het Israëlische kabinet had inmiddels op 21 mei besloten Zuid-Libanon vóór 13 juni geheel te ontruimen op .voorwaarde dat A) de Palestijnse guerrillastrijders niet wordt toegestaan daar terug te keren; B) er geen verdere aanvallen op Israël en zijn burgers plaatsvinden; en C) de veiligheid van de bewoners van zuidelijk Libanon wordt gewaarborgd.

Inmiddels was echter op 16 en 17 mei gemeld dat meer guerrillastrijders de UNIFIL-linies bij de Berg Hermon en Tyrus hadden gepenetreerd - het rechtse Libanese dagblad Al *Amal* (17-5-'78) stelde hun totale aantal op 300 — en dat linkse moslembewoners naar hun dorpen in het zuiden hadden mogen terugkeren. Bovendien waren er toen geen tekenen die erop wezen dat het Libanese leger gereed stond om de vrede in het zuiden en daarmee de veiligheid van de christelijke enclaves te helpen handhaven na het vertrek van de Israelische troepen.

In verband met het gebruik van Libanese troepen waren president Sarkis en zijn Syrische ambtgenoot Assad in de loop van een bijeenkomst te Latakia (Syrië) op 31 mei en 1 juni overeengekomen dat het gereorganiseerde Libanese leger een belangrijke rol zou spelen bij het handhaven van de veiligheid in Libanon Zo zou het Libanese leger het gezag van de Libanese regering weer doen gelden en zich kunnen voorbereiden op de eventuele terugtrekking van de Arabische vredesmacht Assad verklaarde na het overleg dat het Libanese leger tot in het zuiden van het land moest kunnen doordringen, want „het gaat erom het zuiden van Libanon van de Israelische bezetting te bevrijden" Beide presidenten zouden ook de mogelijkheid besproken hebben van het zenden van Syrische troepen van de Arabische vredesmacht naar het zuiden van Libanon (d w z naar het gebied ten zuiden van de zg. „rode lijn") om het Libanese leger in zijn taak bij te staan

Het verplaatsen van eenheden van het Libanese leger naar het zuiden werd echter door het moslem-linkse Libanese Nationale Front o l v Walid Joumblatt verworpen met het argument dat het huidige leger een „instrument in handen van de christenen" was

In de nacht van 8 op 9 juni voerde een Israëlische commando-eenheid van ca. 150 man een aanval uit op wat door Israël werd aangeduid als de Al Fatah-marinebasis Dahar el-Burgh, op ca. 10 km ten zuiden van Sidon, bij het dorp Aqibiyeh. Volgens Israël werden bij die actie twee Israëlische militairen en op zijn minst zeven Palestijnen gedood, werd de basis met de grond gelijk gemaakt en werden 24 vaartuigen vernietigd. Volgens Abu Iyad, de tweede man van Al Fatah, hadden de Palestijnen vijf commando's verloren, maar zeker acht Israëlische aanvallers gedood. Ook zouden ten minste zes Libanese burgers zijn omgekomen, wat door Israël werd ontkend.

Volgens een Israelische legenvoordvoerder was tot de aanval op de basis overgegaan, nadat inlichtingen waren ontvangen dat van daaruit op korte termijn een commando-actie in Israël werd voorbereid Vice-premier Yadin verwierp op 9 juni de veronderstelling dat de actie een represaille was voor de ontploffing van een bom op 2 juni in een bus te Jeruzalem, waarbij zes mensen omkwamen en

waarvoor de verantwoordelijkheid door de PLO was opgeeist. Yadin verdedigde de actie als een demonstratie van het feit ,,dat geen grens in staat is terroristen te beschermen".

Op 11 juni verklaarden Israëlische woordvoerders dat de door christenen beheerste gebieden in Zuid-Libanon niet tot de posities behoorden die aan UNIFIL zouden worden overgedragen, want UNIFIL was daar gelegerd om ,,terroristische infiltranten te verhinderen" en niet om ,,tegen de verdedigers van christelijke enclaves op te treden". Bovendien zouden Israëlische troepen het grootste deel van de christelijke posities niet hebben bezet en verkeerden zij daarom ook niet in de positie die aan UNIFIL over te dragen.

De ca 2 000 man christelijke troepen van majoor Saad Haddad hadden zich genesteld in een acht mijl lange strook langs de grens met Israël in een overwegend mohammedaans gebied Haddad had van VN-officieren opdracht gekregen zijn milities te consigneren in kazernes in Marjayoun en Koleya en toe te sbaan dat alle veiligheidstaken aan UNIFIL-troepen werden toevertrouwd in afwachting van de komst van Libanese legereenheden

Op 10 juni verklaarde UNIFIL-commandant Erskine voor de Israelische radio. dat UNIFIL aanvankelijk een ,,maximale medewerking" van Israël had genoten ,,maar dat is thans niet meer het geval" Israël had laten weten dat UNIFIL maar met de christenen moest onderhandelen, aldus Erskine

Een confrontatie tussen UNIFIL en christenen werd vermeden, toen het VN-opperbevel op 12 juni toestond dat de christelijke militie haar wapens kon behouden, terwijl Heddad verzekerde dat UNIFIL in het grensgebied mocht patrouilleren, een niet nader omschreven aanwezigheid in christelijke en sjiïtische dorpen mocht handhaven en bepaalde operatieposten in het gebied mocht bemannen

Inmiddels had Israël een netwerk van wegen aangelegd die de christelijke dorpen met elkaar en met Israël verbonden, terwijl het bovendien aanzienlijke hoeveelheden wapens aan de christelijke militie zou hebben overgedragen

Terwijl op 13 juni nog een aantal Israëlische posities aan Noorse UNIFIL-troepen werd overgedragen, werden de meeste posities dichtbij de grens overhandigd aan de christelijke milities van Haddad, o.m. tijdens een plechtigheid in Meiss el-Jebel. Uit naam van de regering-Begin herhaalde generaal Avigdor Ben-Gal, de commandant van Noord-Israël, toen nog eens de belofte de christenen niet in de steek te laten. Daarop trokken de laatste Israëlische troepen zich uit Libanon terug.

Reeds de volgende dag, 14 juni, klaagde de Israëlische minister van buitenlandse zaken, Dayan, in een brief aan secretaris-generaal Waldheim van de VN dat ,,bepaalde VN-troepen" Palestijnse guerrillastrijders hadden toegestaan naar zojuist door Israël ontruimde gebieden terug te keren, zodat inmiddels weer ,,honderden" Palestijnen in het grensgebied verbleven tegenover wie UNIFIL ,,toegeeflijk" optrad. In zijn nog diezelfde dag verzonden en gepubliceerde antwoord wees Waldheim erop dat de UNIFIL-taak er niet lichter op was geworden door Israëls weigering het ontruimde gebied volledig aan UNIFIL over te dragen. Volgens UNIFIL-bronnen was er in de voorgaande twee weken geen toegenomen penetratie van gewapende guerrillastrijders geweest.

Libanese kinderen wuiven op 13 juni naar vertrekkende Israëlische troepen.

Gevechten in Beiroet. Aftreden en *aanblijven* regering-Hoss

Na een periode van betrekkelijke rust deed zich op 9 april 1978 in Beiroet n.a.v. een lokale twist een incident voor, dat uitliep op botsingen tussen christenen en mohammedanen langs de ,,groenelijn", die de moslemwijk Chiah scheidt van de christelijke wijk Ain Rumaneh. De gevechten vergden op 9 en 10 april ten minste 7 doden: 3 moslemvluchtelingen* uit het zuiden, twee christenen (o.w. een legerofficier), een onbekende jongen en een Soedanese soldaat van de Arabische vredesmacht (FAD = force arabe de dissuasion of ADF = Arab Deterrent Force).

Ondanks waarschuwingen van de FAD duurde de strijd op 11 april voort, waarop de Syriërs de strijdende partijen en in het bijzonder de rechtse christenen onder vuur namen. Op 12 april beschoten zij Ain Rumaneh met tanks, raketten en zware artillerie, waardoor de strijd zich ontwikkelde tot een rechtstreekse confrontatie tussen Syriërs en christelijke militie. In Ain Rumaneh vielen die dag 33 doden, terwijl de FAD op zijn minst 5 man aan doden verloor. Op 13 april, toen de strijd naar andere christelijke wijken begon over te slaan, werd een staakt-het-vuren afgekondigd na een geheime bijeenkomst tussen de leider van de falangisten, Pierre Gemayel, en Syrische officieren. Er werden toen Soedanese en Saoedische detachementen langs de groene lijn aan de kant van Ain Rumaneh gelegerd.

Op 14 april keerde de rust in Beiroet terug, de gevechten hadden toen volgens AP 115 doden en 317 gewonden gevergd en volgens *Le* Monde ca. 60 doden en 250 gewonden.

Op 19 april 1978 diende het kabinet van premier Selim Hoss zijn ontslag in, wat door president Sarkis werd aanvaard. Deze verzocht de ministers aan te blijven tot een nieuw kabinet was gevormd. Verscheidene ministers verklaarden later dat zij waren afgetreden om de weg vrij

* Er waren ca. 200.000 Libanezen tijdens de Israëlische invasie uit het zuiden naar het noorden gevlucht. Ca. 40% bleef in Sidon, de rest kwam naar Beiroet, waar zij aanvankelijk in de lege flats in het overwegend mohammedaanse deel van West-Beiroet trokken. Later brachten de autoriteiten deze vluchtelingen over naar geïmproviseerde tentenkampen aan de zuidelijke rand van de hoofdstad.

Leden van christelijke milities gebruikten autobussen als dekking tegen sluipschutters in de wijk Ain Rumaneh (13-4-'78).

te maken voor een kabinet van politici. Het op 9 dec. 1976 gevormde kabinet-Hoss bestond voornamelijk uit technocraten.

Op 20 april werd een parlementscommissie van 13 leden gevormd om een politiek platform voor de nieuwe regering uit te werken, waarbij aan een regering van nationale eenheid werd gedacht. Van die commissie maakten christenen en moslems deel uit: oud-president Camille Chamoun en Pierre Gemayel (leiders van het christenrechtse Libanese Front), de oud-premiers Saeb Salam en Rachid Solh (rechtse soennieten) en parlementsvoorzitter Kamel Assaad. (de leider van de sjïitische afgevaardigden). Maar andere belangrijke moslems zaten niet in de commissie, zoals de soennitische oud-premier Rachid Karame, de nasserist Ibrahim Koleilat en Walid Joumblatt (sinds 1 mei 1977 leider van de Progressieve Socialistische Partij).

Op 23 april bereikten deze commissieleden een beginsel-akkoord over de voornaamste politieke problemen. Zij verlangden ,,de stopzetting van elke gewapende actie, Palestijnse of andere, op heel het Libanese grondgebied", incl. de ontwapening van alle milities en de Palestijnen. Voorts werd de hervorming verlangd van het Libanese leger ,,op gezonde basis zodat het zijn verantwoordelijkheden geheel kan aanvaarden". In perscommentaren werd erop gewezen dat de leiders van de moslem-milities niet in de commissie vertegenwoordigd waren en dat het onwaarschijnlijk was dat zij bereid zouden zijn met een ontwapening van hun milities in te stemmen — vooral niet als de Palestijnen dat weigerden.

Op 25 april stelde de PLO in een verklaring dat zij het afzien van ,,haar gewapende aanwezigheid in Libanon" van de hand wees. Die aanwezigheid berustte op de Libanees-Palestijnse akkoorden van Cairo van nov. 1969, die officieel door de Arabische topconferenties waren gesanctioneerd, aldus de PLO. Deze verklaarde zich wel bereid — na de Israëlische terugtrekking uit Zuid-Libanon — met de Libanese autoriteiten de bilaterale Libanees-Palestijnse betrekkingen en ,,alles wat de missie van de openbare macht in Libanon (zou kunnen) verlichten" aan een nader onderzoek te onderwerpen. Diezelfde dag verbood Bechir Gemayel, de leider van de falangistische milities, zijn aanhangers zonder uitdrukkelijke vergunning met wapens en kogelhouders door de straten van Oost-Beiroet te marcheren.

Het uit zes punten bestaande beginsel-akkoord werd op 27 april door het parlement eenstemmig goedgekeurd, d.w.z. alle 77 aanwezige afgevaardigden stemden voor. Maar onder de met opzet afwezigen waren oud-premier Rachid Karame en het blok van de christen-rechtse oud-president Soleiman Frangié. Overigens stemden wel vijf van de zeven afgevaardigden van de groep van Kamal Joumblatt voor het beginsel-akkoord.

Op 28 april belastte president Sarkis de aftredende premier Hoss met de vorming van een nieuwe regering, maar op 15 mei besloot Hoss zijn formatiepogingen te staken en de ontslagaanvrage voor zijn demissionaire regering in te trekken, waarop deze door president Sarkis formeel opnieuw werd geïnstalleerd. Hoss verklaarde dat hij getracht had een regering van nationale eenheid te vormen om bij te dragen tot het herstel van de stabiliteit in Libanon, maar dat de tegenspraak en obstakels, die hij had ontmoet, hem hadden belet het gewenste positieve resultaat te bereiken.

De correspondent van *NRC/H'blad* berichtte op 18 mei o.a.:

„. . . Daarmee is een einde gekomen aan de poging van de Libanese president Elias Sarkis het huidige kabinet van technocraten te vervangen door een regering van nationale eenheid waarin alle belangrijke politieke groepen vertegenwoordigd hadden moeten zijn.

Het echec van Hoss vormt een slag voor het prestige van de president, die na de Israëlische inval in Zuid-Libanon had gehoopt dat de tijd rijp zou zijn voor nationale verzoening. Dat is een grote misrekening gebleken. Niet alleen konden de strijdende politiek-sociale clans het niet eens worden over een waarlijk nationale figuur die het nieuwe kabinet zou moeten leiden, ook de aard zelf van de regering is inzet geworden van verhit gekrakeel.

Hoss zelf, als formateur een duidelijke ,,tweede keus", komt overigens min of meer versterkt uit de strijd te voorschijn. De eerste-minister heeft er nooit een geheim van gemaakt Sarkis' politieke manoeuvre voorbarig te vinden en liever met zijn huidige equipe door te willen gaan. Volgens Hoss waren de Libanezen nog lang niet aan nationale eenheid toe en de feiten hebben hem achteraf in het gelijk gesteld. (. . .)

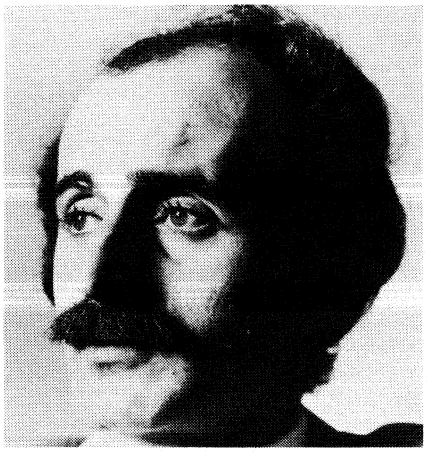
De formatie is op een groot aantal punten stuk gelopen. Zo was het een belangrijke vraag of de nieuwe regering, zuiver parlementair zou zijn dan wel een beroep zou kunnen doen op vertrouwensfiguren uit niet of nauwelijks in het parlement vertegenwoordigde groepen en partijen.

Daarnaast speelden de positie van de Palestijnen en de rol van het in oprichting zijnde nationale Libanese leger een doorslaggevende rol in de venijnige woordenstrijd die de afgelopen week rond de formatie woedde.

Ex-president Camille Chamoun (. . .) heeft steeds geëist dat de regering op basis van de huidige parlementaire verhoudingen tot stand zou komen, wat de christenen automatisch een meerderheid in de regering gegeven zou hebben. Chamoun heeft zich zelfs kwaad uit de beraadslagingen teruggetrokken om zijn wensen kracht bij te zetten.

Linkse voormannen als de Druzische aristocraat Walid Joumblatt en de voorman der nasseristen Ibrahim Koleitat wilden dat de nieuwe regering de huidige machtsverhoudingen in het land zou weerspiegelen en dus ruim baan zou maken voor leiders uit het linkse en islamitische kamp.

Daarnaast wilden de christenen dat prioriteit gegeven zou worden aan de ontwapening van de Palestijnen, terwijl hun tegenstrevers de gehele Libanese situatie tot voorwerp van regeringszorg wensten te maken.

Walid Joumblatt

Hoss heeft ae vrijwel onmogelijke taak voor deze verschillende wensen een compromisformule te vinden niet aangekund en gaat nu met zijn ,,regering van technocraten" op de oude voet verder Toch heeft de formatie de starre verhoudingen in Libanon wat opengebroken, een alleszins vermeldenswaardig resultaat Zo hebben de aartsvijanden ex-president Soleiman Frangie en diens ex-premier Rachid Karame zich vorige week vrijdag (12 mei) op opvallende wijze met elkaar verzoend, daarmee een clan-strijd in Noord-Libanon (waar zij beiden vandaan komen) voorkomend

Syrische bemiddeling (van kolonel Tamer al-Jonny, de commandant van de Syrische troepen in noordelijk Libanon) is aan de verzoening niet vreemd geweest en heeft tot gevolg gehad dat Frangie zijn houding ten aanzien van de Palestijnen wat heeft verzacht Zo verlangt het oud-staatshoofd niet meer dat de Palestijnen totaal worden ontwapend, maar mogen zij van hem hun training in de kampen blijven voortzetten

De gebeurtenissen van de afgelopen weken — er brak bijna een formele oorlog uit tussen Frangié's bolwerk Zghorta en het naburige bolwerk der Karami's Tripoli — heeft de christelijke staatsman echter zo aangegrepen dat hij door een hartaanval werd getroffen en thans een rustkuur ondergaat In ieder geval is door Frangie's besluit ten aanzien van de Palestijnen een scheur gekomen binnen het christelijke kamp en dat kan niet nalaten effect te hebben op de verdere ontwikkelingen

Zo hebben nu ook de Falangisten van Pierre Gemayel, de laatste weken een veel geziene gast in de Syrische hoofdstad Damascus, zich wat soepeler ten aanzien van de Palestijnse aanwezigheid opgesteld zodat de verbeten Camille Chamoun en de onverbeterlijke pater Charbel Kassis — de twee andere belangrijke christelijke leiders — langzaam in een isolement zijn komen te verkeren ''

Moord op Tony Frangié. Repercussies

Op 13 juni 1978 — de dag van de definitieve Israëlische terugtrekking uit Zuid-Libanon — werden Tony Frangié (zoon van ex-president Soleiman Frangié, afgevaardigde van Zghorta, oud-minister van PTT en commandant van het ,,Bevrijdingsleger van Zghorta"), zijn echtgenote Vera en hun dochter Jihane met ca. 33 aanhangers in de familievilla te Ehden in noordelijk Libanon door falangisten vermoord.

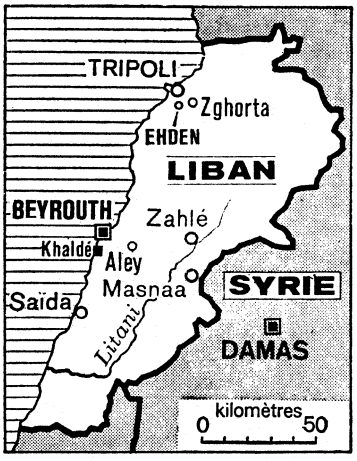
Soleiman Frangié zwoer ,,tot de dood te zullen strijden" om de moord up Tony te wreken. Bij de aanslag zelf zouden vier falangisten zijn gedood. In de loop van de dag gingen de aanhangers van Frangié tot de tegenaanval over; er ontwikkeldcn zich ware artillerieduels bij Ehden. Er zou nog een twintigtal falangisten zijn gedood, terwijl bij een wraakactie tegen het dorp Torza zes falangisten de dood vonden.

Later op de dag maakten eenheden van de Arabische vredesmacht een einde aan de strijd.

Directe aanleiding tot de moord was het neerschieten op 7 juni in het naburige Chekka van de falangistische leider Joud el-Bayeh door een man, die — volgens de leider van de falangistische militie, Bechir Gemayel — ,,zich in de persoonlijke auto van Tony Frangié bevond en vrij rondliep zonder te worden lastiggevallen". De Frangié's hadden de falangistische eis tot uitlevering van de dader naast zich neergelegd. (Bovendien was op 10 juni een vooraanstaande politicus van de Nationale Liberale Partij van Chamoun, Joseph Abu Saab, in zijn auto te Jounieh doodgeschoten.)

Eerder op 23 mei had Tony Frangié zelf verklaard dat ,,iedere Libanees, christen of moslem, die met Israël samenwerkt een verrader is". Deze woorden leken zowel voor majoor Haddad als voor Gemayel en Chamoun bedoeld.

Op de achtergrond speelde de verzoening van Soleiman Frangié met Rachid Karame een belangrijke rol, want daarmee was het sinds begin 1977 latente conflict tussen de falangisten en Frangié, die zich zo praktisch uit het Libanese Front had teruggetrokken, in volle hevigheid losgebarsten. De scheuring in het christen-rechtse kamp was een zegen voor de Syriërs. Zij steunden openlijk Frangié. die oude vriendschapsbanden met de Syrische president Assad had.

(Le Monde)

Op 14 juni deden ca. 1.500 Syrische militairen van de Arabische vredesmacht met ondersteuning van 30 tanks een inval in het Noordlibanese dorp Deir el-Ahmar om daar te zoeken naar de moordenaars van Tony Frangié. Volgens een woordvoerder van de politie gaven de inwoners van het dorp geen gehoor aan een bevel om de verdachten uit te leveren en met de Syrische troepen samen te werken. Vervolgens werd het dorp bestookt met tank- en raketvuur en ingenomen door de Syrische militairen. In het dorp zouden de Syriërs vijftien arrestaties hebben verricht. Bij de voorafgaande beschieting kwam een kolonel van het Libanese leger om het leven.

Ook op 14 juni vond in Zghorta de begrafenis plaats van Tony Frangié en de andere slachtoffers. Aan het hoofd van de kilometers lange stoet liep Soleiman Frangié, vergezeld van premier Hoss en oud-premier Karame. De plechtigheid verliep rustig.

Op 17 juni stelde Soleiman Frangié aan de falangisten in noordelijk Libanon een ultimatum. Zij moesten of hun partij of het gebied rond Zghorta verlaten en wel vóór het eind van de maand. Volgens waarnemers impliceerde dit dat de jacht op falangisten zou beginnen als het ultimatum afliep.

Op 18 juni bracht Camille Chamoun, de leider van de Nationale Liberale Partij en de voorzitter van het Libanese Front (waartoe ook de falangisten behoren), een condoleantiebezoek in Zghorta.

Op 22 juni kondigde president Sarkis aan dat eenheden van het Libanese leger naar het noorden zouden worden gestuurd om de orde te herstellen. Inmiddels waren controleposten van het leger in het christelijke gebied geïnstalleerd, maar ver van het gebied rond Zghorta.

Op 28 juni werden 31 bewoners van Qaa en drie andere dorpen in de Bekaa-vallei in de omgeving van Baalbek vermoord, nadat gewapende mannen in burgerkleding de dorpen hadden bestormd. Omdat de slachtoffers ten dele als falangisten

werden aangeduid, meenden sommigen dat de aanvallers leden van het Bevrijdingsleger van Zghorta waren. Maar ex-president Chamoun stelde dat Zghorta niets met de moord te maken had en dat de overvallers noch burgers noch Libanezen waren, waarmee hij volgens waarnemers op Syriërs doelde. Inmiddels hadden op 29 juni 342 van de 440 falangisten uit Zghorta en omgeving ontslag genomen uit hun partij en hun wapens ingeleverd; ca. 40 verkozen de ,,ballingschap" in Beiroet of elders.

De correspondent van *NRC/H'blad* berichtte op 4 juli o.a.:

,,De clanstrijd die tijdens de burgeroorlog Libanon al tot een bloedige puinhoop heeft herschapen heeft nog niets van zijn hevigheid verloren, zo is de afgelopen weken weer gebleken De moordpartijen tussen de aanhangers van de clan der Frangie's en de falangistische partij van ,,sjeik" Pierre Gemayel alsmede de gevechten tussen Gemayels militia en de voornamelijk met Syriers bemande Arabische vredesmacht hebben opnieuw aangetoond dat de scheidslijn in Libanon niet alleen loopt tussen christenen en moslims, of tussen links-rechts Want duidelijk blijkt dat de ruzies tussen de verschillende clans, het nog steeds levende instituut van bloedwraak en het tegen geen enkele prijs willen opgeven van de eigen machtspositie de gebeurtenissem in Libanon wellicht nog meer bepalen dan de strijd tussen ideologisch gemotiveerde organisaties

De gevechten tussen de machtige clan der Frangie's, die aan de vooravond van de burgeroorlog in de persoon van clanhoofd Soleiman Frangie Libanons president leverde en de falangisten van Gemayel valt ten minste grotendeels buiten het kader waarin de Libanese troebelen meestal geplaatst worden om ze voor vreemdelingen wat acceptabeler te maken

De vete tussen beide groepen, hoewel in tegenstelling tot sommige andere Libanese toestanden niet tot in de duistere middeleeuwen teruggrijpend, heeft in ieder geval al een zo respectabele geschiedenis achter de rug dat ze bijna een instituut op zich is geworden

De Frangie's danken hun macht aan de dominerende positie die de familie inneemt binnen hun ,,baronie" Zghorta, een christelijk bergdorp op schootsafstand van het soennitisch-islamitische stadje Tripoli, in de noordelijke uitlopers van het Libanon-gebengte. De ruzies tussen de ,,Zghortianen" en hun ,,Tripolitaanse" buren. sinds eind vorige eeuw vaak aangevoerd door de clan der Karami's, zijn altijd berucht geweest evenals het dorpse particularisme der inwoners van Zghorta.

Volgens de trotse christelijke families van de Mont Liban zijn de Frangié's met hun co- en agnaten (bloedverwanten) zelfs niet eens Libanezen maar ,,Syriërs" wat in de ogen van de ,,echteLibanezen" nogal bedenkelijk is Dat de Frangie's nauwere banden onderhouden met hun Syrische noorderburen is in ieder geval bekend Zo heeft de clan tot in het zeer recente verleden vaak de bescherming van het gastrecht ondervonden bij de Alawitische clan der Assads, die momenteel prominent in de Syrische politiek figureren en afkomstig zijn uit de aan Libanon grenzende Syrische provincie Latakia

Voor een clan als de Frangié's, met een zeer lokale achtergrond en macht. is de opkomst van de falangistische partij van Pierre Gemayel steeds een doorn in het oog geweest. De falangisten zijn niet alleen ,,moderner" van opvattingen, de Falange is ook een van de weinige Libanese partijen die een duidelijke massabasis heeft en haar aanhang betrekt uit ,,moderne° sociale groepen zoals arbeiders en studenten.

De opmars van de Falange in de regio Zghorta heeft al jarenlang geleid tot schermutselingen in het district en sommige Libanese politieke analytici laten de recente burgeroorlog zelfs beginnen met de gevechten die in het ten zuiden van Zghorta liggende Chekka-district uitbraken tussen de ,,Kataeb", zoals de Falange in de Libanese voertaal heet, en de aanhangers der Frangié's.

Maar ook de betrekkingen tussen de nog steeds dominerende Libanese ex-president Camille Chamoun en Frangié's zijn nooit hartelijk geweest. Toen Chamoun als president in Zghorta de met de Frangié's rivaliserende clan der Duweini's begon te steunen marcheerde Chamouns latere ambtsopvolger Soleiman Frangié de kerk van Zoghroa binnen en schoot tijdens de zondagshoogmis maar liefst 30 aanhangers der Dumeini's dood onder het ontzette oog van ,,de celebrerende priester..."

Nieuwe strijd in Oost-Beiroet *tussen* Syrische troepen en christelijke milities. Sarkis blijft aan

Na een wapenstilstand, die slechts was onderbroken door een 9 uur durende strijd in de nacht van 5 op 6 mei 1977 toen Syrische troepen om onbekende reden de christelijke wijk Ain Rumaneh beschoten (FAZ 11-5), braken op 1 juli 1977 in Beiroet weer zware gevechten uit tussen Syrische troepen en christen-rechtse milities.

Er bestonden toen enorme spanningen in Centraal-Libanon ten gevolge van de moord op Tony Frangié en de daaruit voortgevloeide christen-rechtse vendetta en in Zuid-Libanon als gevolg van de creatie door Israël van „Haddadland". Rienko Wilton schreef hierover in Internationale Spectator (nov. '79) het volgende:

, De slagorde voor de volgende ronde in de Libanese crisis was hiermee vastgelegd in het zuiden een illegale Israëlische bufferzone met daarboven een machteloze UNIFIL, in het noorden door Frangie's afsplitsing een verzwakt christen-rechts kamp dat openlijk met Haddad en Israël sympathiseerde, en ten slotte de Syriers, die in deze collaboratie een dodelijke bedreiging zagen voor hun eigen positie en voor de overlevingskansen van het centrale gezag in Beiroet Van doorslaggevend belang evenwel was de ontwikkeling waarbij Israël zich gewapenderhand ging opwerpen als protector van de Libanese christenen het kwam hierdoor in de unieke positie om door middel van een christen-rechtse vijfde colonne zowel de Palestijnen als de Syriers — de twee belangrijkste tegenstanders van de Egyptisch-Israehsche vredesplannen — op Libanese bodem onder druk te kunnen zetten

Dit wilden de Syriers doorkruisen, en op 1 juli viel de ADF met ongekende hardheod de milities in christelijk Oost-Beiroet aan. Daarbij maakten de Syriers een esscntiele fout in plaats van de milities in straatgevechten af te matten probeerden zij met grof geschut (o a met Stalinorgels) het verzet te breken Dit lukte niet De wereldopinie richtte zich tegen de Syriers, die immers woonwijken platbombardeerden, waardoor meer doden vielen onder de burgerbevolking dan onder de milities Bovendien sloten veel christenen, juist door de Syrische beschietingen, zich bij de falangisten en chamounisten aan

De Israelische en christen-rechtse propaganda had niet de minste moeite om de Syrische aanval op Oost-Beiroet af te schilderen als een poging de christenen uit te moorden Hoewel deze bewering ongegrond was - de Syriers probeerden de militaire macht van de milities te breken, niet de christenen als zodanig te onderwerpen - kon Israël de verdachtmaking alleen al dat de overleving van een religieuze minderheid (de christenen) in een multiconfessionele staat (Libanon) bedreigd werd, als argument gebruiken om zijn eigen bestaan als exclusieve joodse staat te rechtvaardigen Hieruit valt ook Israëls aanmoediging van separatistische tendensen bij christen-rechts te verklaren vooral de jonge garde bij de falangisten en chamounisten opteerde min of meer openlijk voor verdeling van Libanon, waarbij een puur maronitische ministaat onder christen-rechts gezag in Centraal- en Zuid-Libanon (Haddad) gesticht zou worden Dit past wonderwel in de zionistische zienswijze dat het opzetten van religieuze en/of nationale ministaatjes in het Midden-Oosten (maronitische staat in Libanon, een Druzenstaat in Zuid-Syrie, een Alawietenstaat in Noordwest-Syrie en een Koerdenstaat in Irak) de beste garantie biedt tegen het seculiere, nationalistische ideaal van Arabische eenheid Israël beschouwt zichzelf als de beschermer van de minderheden in heel het Midden-Oosten

Wat dit in de praktijk betekent, werden de bewoners van Beiroet gewaar toen Israelische jagers op 6 juli op 50 meter hoogte de geluidsbarriere boven hun stad doorbraken. Dit signaal en het dreigement van president Sarkis om af te treden, deden de Syrische kanonnen uiteindelijk zwijgen . "

Het opperbevel van de ADF en de christen-rechtse leiders beschuldigden elkaar er over en weer van op 1 juli met de strijd te zijn begonnen. Volgens de Syrische versie vormde de ontvoering van twee Syrische militairen de aanleiding, maar de falangisten ontkenden gijzelaars of gevangenen te hebben gemaakt. De onmiddellijke aanleiding was, aldus de NZZ (6-7-'78), kennelijk de weigering van de christenen de ADF-troepen in de door hen beheerste wijken toe te laten voor de uitvoering van een door de Libanese regering en de ADF samen opgesteld plan voor een verscherpte bewaking na de onlusten in noordelijk Libanon.

Na een hevige maar korte strijd op 1 juli aan de rand van Ain Ruma-

neh, waarbij de Syrische ADF-troepen de wijk met raketten, mortieren en artillerie bestookten met als gevolg ca. 57 doden, voerden de Syriërs op 2 juli een nog intensievere beschieting uit, nu op alle christelijke wijken, in het bijzonder Ashrafiych, Ain Rumaneh, Badaro en Furn al-Shebbak, waarbij ca. 57 doden zouden zijn gevallen en brand uitbrak in het hoofdkwartier van Chamouns Nationale Liberale Partij. Na tussenkomst van president Sarkis bij zijn Syrische ambtgenoot Assad kondigde deze op 2 juli 's avonds een staakt-het-vuren af. Premier Hoss verklaarde die dag: ,,Wij zijn teruggezakt in de stagnatie waarin wij ons bevonden, toen wij twee maanden geleden ons ontslag aanboden".

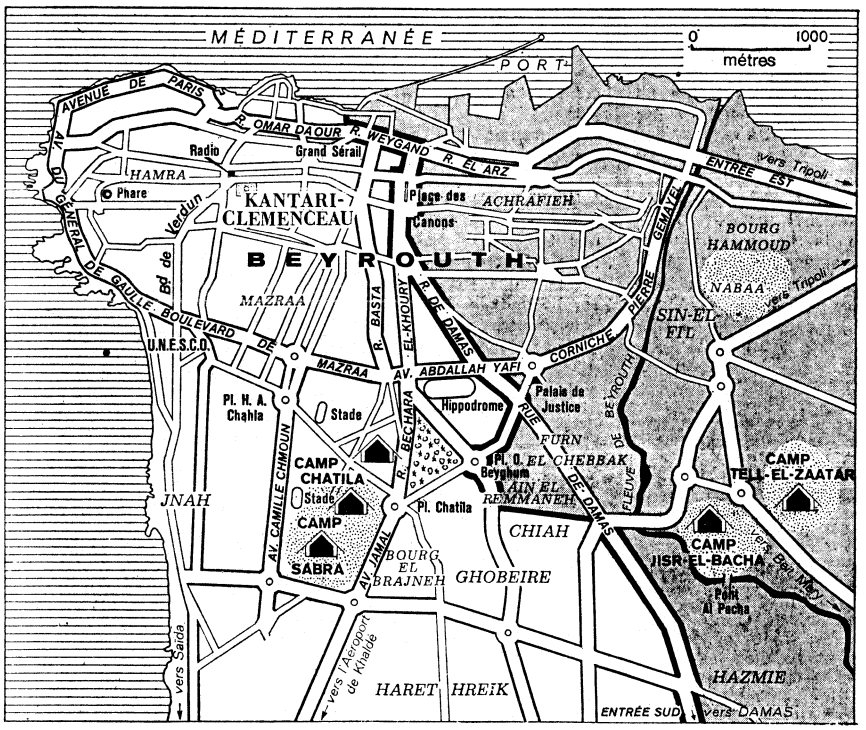
Maar op 3 juli 's morgens braken de gevechten opnieuw uit. De Syriërs beschoten toen vooral de christelijke wijk Saifi (in de buurt van de haven), waar het hoofdkwartier van de falangistische partij gevestigd is. Oud-president Chamoun deed een beroep op de ,,beschaafde wereld en in het bijzonder de VS" om ,,de genocide" te beëindigen.

Volgens ooggetuigen zouden de drie grote ziekenhuizen in Oost-Beiroet door Syrisch geschut zijn beschadigd.

Op 3 juli 's avonds, toen de gevechten in totaal aan Libanese zijde 132 doden hadden gevergd, werd door bemiddeling van president Sarkis een nieuw staakt-het-vuren afgekondigd.

Dit bestand werd na 18 uur verbroken, kort nadat ex-president Chamoun (op 4 juli) via de falangistische radio het vertrek van de Arabische vredesmacht uit Libanon had geëist. De Syrische artillerie beschoot ditmaal vooral de wijken Ashrafiyeh, Saifi en Ain Rumaneh.

Op 5 juli keerde de rust aanvankelijk terug als gevolg van een nieuw bestand, het vijfde. Na een mislukte missie van de minister van buitenlandse zaken, Fuad Boutros, in Damascus die dag, laaide de strijd in de avond weer op. Van 5 juli (20.00 uur) tot 6 juli (3.00 uur) voerden de Syriërs ongeëvenaarde beschietingen uit op de christenrechtse bolwerken in Oost-Beiroet. Volgens de falangistische radio kwamen daar bijna 1.300 granaten neer; 50 doden werden gemeld; zeker 40 gebouwen stonden in brand. Waarnemers meenden dat Syrië minstens 5.000 man en 200 tanks tegen de christelijke milities had ingezet.

Een plattegrond van Beiroet. (Le Monde)

Volgens pro-Syrische zegslieden in Beiroet wilde Syrië wel een echt bestand, maar dan moesten eerst een aantal kwesties worden geregeld. Zij zouden o.a. verlangen:

- Onbeperkte toegang van de ADF tot alle delen van Libanon, incl. de christelijke gebieden, maar uitgezonderd Zuid-Libanon.
- Afschaffing van het ,,veiligheidsplan", dat de Libanese regering na de moorden in Ehden en Qaa had opgesteld, omdat dit volgens Damascus de ADF, en dus de Syrische troepen, tot een van de partijen in het Libanese conflict maakte, waardoor de ADF niet langer als scheidsrechter kon optreden.
- Reorganisatie van het Libanese leger, o.a. door uitbreiding van het aantal moslem-officieren en door het ontslaan van de ,,christelijke) officieren die in het zuiden met Israël hadden samengewerkt.
- ,Toekenning aan Syrië van militaire faciliteiten krachtens een bilateraal akkoord om elke Israëlische aanval via Libanees gebied te beletten; faciliteiten die reeds tussen de presidenten Assad en Sarkis overeengekomen zouden zijn tijdens hun bijeenkomst te Latakia in juni. (Le Monde (5-7) meldde dat Assad zijn Libanese collega tijdens hun recente telefonische gesprekken had verweten de uitvoering van de besluiten van hun topberaad te hebben vertraagd.

Bij een bezoek aan gewone Syrische militairen in Damascus verklaarde de Syrische minister van defensie Tlass op 5 juli: ,,De Syrische strijdkrachten zullen iedereen met een ijzeren vuist raken die een loopje neemt met Libanons veiligheid."

Op *6* juli later in de morgen vlogen 7 Israëlische gevechtsvliegtuigen bij een ,,verkenningsvlucht" laag over Beiroet, waarbij zij met daverende klappen de geluidsbarrière doorbraken, wat tot een begin van paniek onder de bevolking leidde.

Deze demonstratieve waarschuwing van Israël aan het adres van Syrië ging vergezeld van Israëlische verklaringen dat dit land niet onverschillig tegenover het Syrische optreden in Libanon kon blijven, terwijl radio-Israël meldde dat troepenversterkingen naar de hoogvlakte van Golan waren overgebracht.

De Israëlische premier Begin beschuldigde Syrië tijdens een toespraak te Jeruzalem op *6* juli ervan onder de christenen in Libanon een ,,waar bloedbad" te hebben aangericht. Minister van defensie Weizman zei diezelfde dag dat als de Syriërs de controle zouden krijgen over heel Libanon dit ernstige gevolgen voor de veiligheid van Israël zou hebben.

De chef van de Israëlische militaire inlichtingendienst, generaal-majoor Shlomo Gazit, stelde tijdens een (zeldzame) persconferentie op *6* juli dat Syrië probeert de christelijke bevolking van Beiroet ,,door een systematische slachtpartij" op de knieën te krijgen, om zo de militaire capaciteit van de Libanese christenen totaal te vernietigen. Als Syrië erin zou slagen Libanon zijn wil op te leggen, dan zou dit land voor het eerst een confrontatiestaat worden, aldus Gazit.

Eveneens op 6 juli maakte de Libanese president Sarkis tijdens een kabinetszitting bekend dat hij wilde

aftreden. Volgens de falangistische radio had hij de officiële bekendmaking van zijn aftreden echter opgeschort op voorwaarde dat Syrië bepaalde condities introk. Uit presidentiële kringen werd 's avonds vernomen dat Sai-kis o.m. verzekeringen van de strijdende partijen wilde hebben en dat zij hem volledig steunden bij het herstellen van de-vrede in Beiroet; ook zou hij met de christelijke milities aparte afspraken willen maken over het indammen van de militaire aanwezigheid van deze strijdgroepen. Volgens AP zou hij voorts hebben verlangd dat Syrië zijn versterkte inmenging in de Libanese zaken opgaf, dat de ADF weer onder zijn direct bevel werd gesteld en dat alle particuliere legers in Libanon werden ontwapend. 's Avonds zou president Assad van Syrië Sarkis hebben verzocht aan te blijven en hem alles steun hebben toegezegd.

Inmiddels werd de strijd in Beiroet gestaakt, en ook op 7 juli kwam de Syrische artillerie niet in actie, al werden wel sporadisch schoten van sluipschutters gehoord. Die dag vlogen driemaal Israëlische vliegtuigen hoog boven Beiroet, en werd van alle kanten druk op president Sarkïs uitgeoefend om aan te blijven. Hij ontving bezoek van o.m. de ambassadeurs van de VS, Frankrijk, Engeland en West-Duitsland (namens de EG), de Saoedische ambassadeur alsmede van Libanese religieuze en politieke leiders, zoals mgr. Khoreiche (de maronitische patriarch), Gemayel, Frangié en Walid Joumblatt.

Op 9 juli bracht de minister van buitenlandse zaken van Koeweit, sjeik Sabah al-Ahmed, een bezoek aan Beiroet, waar hij president Sarkis dringend verzocht niet af te treden. Hij zou hem tevens een Arabische mini-top hebben voorgesteld, waaraan behalve Libanon ook Syrië, Koeweit, Saoedi-Arabië en de PLO en eventueel Jordanië zouden moeten deelnemen.

Dezelfde dag waarschuwde de Syrische minister van voorlichting, Ahmed Iskandar, de christelijke milities het gezag van president Sarkis te aanvaarden, ,,als zij niet willen worden vernietigd". Ook die dag werden volgens een verklaring van de ADF twee Syrische soldaten in Beiroet door sluipschutters doodgeschoten, maar de Syriërs hadden overeenkomstig hun orders het vuren niet beantwoord.

Na een bezoek van Walid Joumblatt aan Damascus verklaarde president Assad op 10 juli dat Syrië alles in het werk zou stellen om Libanon ,.van de ondergang te redden". Assad sprak ook met de Saoedische minister van buitenlandse zaken, Saoed al-Feisal, die zei bereid te zijn tot samenwerking met ,,Arabische landen om de onafhankelijkheid en eenheid van Lrbanon alsmede zijn soevereiniteit te waarborgen"

Op 11 juli had Assad een onderhoud met de Libanese parlementsvoorzitter Kamel al-Assaad, die hij meedeelde dat president Sarkis spoedig moest beslissen of hij wel of niet zou aanblijven, waarbij Syrië aan het eerste de voorkeur gaf. Op 12 juli drong ook Chamoun bij Sarkis op een beslissing aan.

Op 15 juli maakte Sarkis in een radiorede bekend dat hij op zijn post zou blijven.

,,Nu ik bij de verschillende partijen een positieve bereidheid heb geconstateerd, kan ik niet anders doen dan buigen voor de dringende oproepen van hooggeschatte internationale Arabische en Libanese politici," aldus Sarkis.

Maar hij waarschuwde: ,,Het geweld zal een bedreiging voor de staat blijven vormen, zolang mensen honderdduizenden wapens bezitten en er nog tienduizenden strijders zijn en de internationale conflicten in het gebied en de Arabische geschillen en hun uitwerking op Libanon een inzamelen van de wapens van de Palestijnse organisaties en beëindiging van de gewapende botsingen verhinderen. De kwestie van het inzamelen van de wapens van de Libanezen blijft een lastig probleem dat niet van de ene op de andere dag kan worden opgelost. De regering zal zolang instabiel blijven, als het ons niet lukt een einde te maken aan de gewapende en ongewapende manifestaties of situaties, die door enige partijen en organisaties worden bewerkstelligd." De staat moet al zijn middelen inzetten om de toestand onder controle te krijgen en ,,de voltooiing van de opbouw van het leger te bespoedigen, dit van bewapening voorzien en de dienstplichtwet toe te passen". In dit kader en als antwoord op de VN-resoluties was het natuurlijk dat het leger ,,naar het zuiden zal gaan en daar zijn nationale rol zal vervullen".

De president stelde dat er ,,wederzijds vertrouwen moet heersen" tussen het Libanese volk en de Arabische vredestroepen, in het bijzonder de Syrische troepen: ,,Wij moeten deze troepen beschouwen als legitieme Libanese troepen, die tijdelijk onze troepen vervangen. Zij moeten op deze basis worden behandeld en zij zelf moeten op deze basis handelen." Sarkis sprak zich uit voor een hechte nationale eenheid. Oplossingen zouden geen resultaten afwerpen, als er geen nationale ontspanning kwam. ,,De Libanezen moeten hun instemming daarmee betuigen, doordat zij de staat (...) ook werkelijk versterken. Als dit niet gebeurt, blijft het gevaar van de chaos bestaan," aldus president Sarkis.

President Sarkis

Militaire versterkingen

De correspondent van de *Financial Times* berichtte op 14 juli 1978 dat Israël Libanese christelijke milities grote hoeveelheden wapens had geleverd en militaire adviseurs had gestuurd om hen bij het gebruik van deze uitrusting te helpen. De wapens, incl. enkele Sherman-tanks, zouden per schip zijn overgebracht naar Jounieh en Dbayeh. Het exacte aantal Israëlische adviseurs voor hulp aan de maronitische groepen werd niet onthuld, maar aangenomen werd dat het om verscheidene honderden ging. Sommige schattingen spraken zelfs van 1.000. In de voorgaande twee weken zou de ,,zeebrug" tussen Jounieh en Haifa in werking zijn geweest. De start ervan viel samen met het uitbreken van de gevechten tussen de Syrische troepen van de Arabische vredesmacht en de christelijke milities in en rondom Oost-Beiroet.

Volgens *NRC/H'blad* (24-7-1978) hadden de Syriërs, toen onlangs via het haventje van Jounieh de eerste wapenversterkingen voor de falangisten en de aanhangers van Chamoun werden aangevoerd, besloten korte metten met de christelijke machtspositie te maken en het christelijke bolwerk zo niet goedschiks dan maar kwaadschiks aan zich te onderwerpen.

Overigens meldden waarnemers in Beiroet op 14 juli ook dat de Syriërs troepenversterkingen en extra wapens aanvoerden. Volgens de FAZ (15-7) hadden zij zware mortieren van het kaliber van 240 mm in Hazmijeh, een buitenwijk van Oost-Beiroet, in stelling gebracht. De bevolking van de christelijke oostelij-

ke sector van Beiroet zou vrezen dat de Syrische troepen een beschieting van de christelijke wijk Ashrafiyeh vanaf de hoogten van Hazmijeh voorbereidden.
Op 21 juli 1978 laaide de strijd in oostelijk Beiroet weer op. (*Le* Monde, *NRC/H'blad, Financial Times,* The Times, FAZ, NZZ)

(Voortzetting volgende aflevering)

GROEPERINGEN IN LIBANON
(excl. Zuid-Libanon)

Christen-rechts o.a.: *

1. Falangistenpartij (Pierre Gemayel), strak georganiseerd autoritair partijsysteem, ca. 70.000 leden, militie 15.000 man.
2. Nationaal Liberale Partij (Camille Chamoun), militie 5000 man.
3. Marada-militie (ca. 1000 man) uit Zghorta (oud-president Suleiman Frangié), gebroken met ,,Libanees Front" wegens oppositie tegen anti-Syrische en pro-Israëlische politiek.

Christen-links:

Politieke sympathie van de meerderheid onder christen-Libanezen, echter niet of nauwelijks politiek georganiseerd. Geen milities.

Moslim-rechts o.a.:

1. Islamitische Vergadering (Saeb Salam). Traditioneel soennitische politieke en religieuze leiders. Kleine privé-milities.
2. Groepering rond Kamervoorzitter (Kamel al-Assaad). Traditioneel sjiitische politieke en religieuze leiders. Kleine privé-milities.

Moslim-links o.a.: **

Alliantie van Progressieve Socialisten (Joumblatt Jr.), communisten, baathisten, nasseristen en Nationaal Syrisch Socialisten. Talloze milities, totaal ca. 10.000 man. Zijn de laatste drie jaar militair niet actief geweest, afgezien van Zuid-Libanon.

(Verdeling christen-rechts, christen-links, moslim-rechts enz. is schematisch. In werkelijkheid zijn er wel degelijk tussenvormen en meer politieke nuances aan te geven.)

Arabische Vredesmacht ADF:

1. Zuid-Jemen 600 man, teruggetrokken april 1978.
2. Soedan 800 man, teruggetrokken jan. 1979.
3. Saoedi-Arabië 500 man, teruggetrokken maart 1979.
4. Verenigde Emiraten 500 man, teruggetrokken april 1979.
5. Syrië 25000 man, tanks en artillerie.

* Libanees Front (1, 2): Anti-Palestijns, anti-Syrisch (falangisten aanzienlijk minder dan chamounisten). Politieke contacten met Israël en militaire steun van Israël.

** Alliantie van de (voormalig anti-Syrische) ,,Nationale Beweging" en het pro-Syrische ,,Nationalistisch Front". Deze alliantie is nu pro-Syrisch, solidair met de Palestijnen, anti-christen-rechts, anti-Haddad en anti-Israël.

(Internationale Spectator) nov. '79)

REGERINGEN EN VERKIEZINGEN

COMOREN. In het op 28 dec. 1978 gevormde kabinet van Salem Ben Ali (pag. 383/2) werden de overige portefeuilles als volgt verdeeld: Landbouwproduktie - Mouhtar Ahmed Charif; openbare diensten en arbeidsreglementering - Abdou Moustakim; uitrusting en milieu - Othman Ibn Affane: sociale zaken - Mtara Maecha (Le Monde. Diplomatique aug. '79)

GUINEE-BISSAU. Het op 11 okt. 1978 gevormde kabinet (pag. 760/1-'78) bleek als volgt samengesteld: Eerste commissaris (premier) - majoor Joao Bernardo Vieira; strijdkrachten - majoor Umaru Djalo (nieuw); binnenlandse zaken - majoor Constantino Teixeira; economische planning - Vasco Cabral; financiën - Carlos Correia; buitenlandse zaken - Vitor Saude Maria; onderwijs - Filinto Vaz Martins; gezondheid en sociale zaken - Joao da Costa; justitie - Fidelis Cabral d'Almada; transport en toerisme - majoor Manuel dos Santos; handel, industrie en nijverheid - Armando Ramos; natuurlijke hulpbronnen - Samba Lamine Mane; landbouw - Mario Cabral; openbare werken - Alberto Lima Gomes; PTT - Fernando Fortes; voorlichting en cultuur - Mario de Andrade (nieuw); gouverneur Centrale Bank - Vitor Freire Monteiro: oud-strijders - Paolo Correira; staatssecretaris visserij - Joseph Turpin.
De nieuwe staatscommissaris voor de strijdkrachten, major Djalo, was tevens stafchef.

LIBERIA. Op 1 aug. 1979 benoemde president Tolbert twee nieuwe ministers.

Mevr. Ellen Johnson-Sirleaf kreeg de portefeuille van financiën als opvolgster van de afgetreden James T. Phillips. Cyril Bright werd belast met de portefeuille van landbouw i.p.v. mevr. Florence Chenoweth, die verantwoordelijk werd geacht voor het voorstel tot verhoging van de rijstprijs, dat de aanleiding tot de onlusten in april had gevormd (pag. 559/2 e.v.).

Op 12 sept. werden benoemingen voor de volgende posten bekendgemaakt: Nationale veiligheid (nieuw) - Burleigh Holder (voorheen defensie): defensie - James Y. Gbarbea (in dec. 1972 ontslagen als minister van mijnbouw, pag. 184/1-'73); plaatselijk bestuur, plattelandsontwikkeling en stadsreconstructie - Edward B. Kesselly (voorheen PTT); PTT - Trohoe Kpargahai (nieuw); actie voor ontwikkeling en vooruitgang - L. Donzo (nieuw).

(Vor. ber. pag. 256/2)

MALAWI. Bij een op 30 juli bekendgemaakte kabinetsreorganisatie werden twee nieuwe ministers benoemd: 1) Henry Harawa, die de portefeuille van transport en verbindingen overnam van Elia Katola Phiri; en 2) Zondwayo Jere, die de portefeuille van handel, industrie en toerisme overnam van Chimwemwe Hara.

(Vor. ber. pag. 256/2)

NIGER. M.i.v. 1 aug. werd president Seyni Kountché bevorderd van luitenant-kolonel tot kolonel.
Per decreet van 10 sept. voerde president Kountché een reorganisatie van het kabinet door, waarbij de volgende portefeuilles opnieuw werden verdeeld: PTT - luitenant-kolonel Mamadou Diallo Sory (voorheen binnenlandse zaken): jeugd, sport en cultuur - maioor Moumouni Adamou Djerrnakoye (buitenlandse zaken en samenwerking); binnenlandse zaken - kapitein Dandja Mamadou (nieuw); justitie - Alou Harouna (openbare diensten, arbeid en PTT); buitenlandse zaken en samenwerking - Daouda Diallo (staatssecretaris voorlichting); voorlichting - Mahamadou Halilou (staatssecretaris onderwijs); openbare diensten en arbeid - Mogasi Issifou (nieuw!.

Geen nieuwe functies kregen Garba Sidikou (voorheen jeugd, sport en cultuur) en Mamadou Mallam Aquami (voorheen justitie). Twee nieuwe staatssecretarissen werden benoemd voor resp. buitenlandse en binnenlandse zaken.

(Vor. ber. pag. 256/2)

THAILAND De officiele verdeling van de 301 zetels in het Huis van Afgevaardigden na de verkiezingen van 22 april (pag 273/1) werd Sociale Actie partij 82, Nationale Thai partij 38. Democnatische partij 32, Thai Burger Partij 32, Seritham 21, Natie en Burgers (Chart Prachachon) 13, Partij van de Nieuwe Kracht (Palang Mai) 8, overige (zeven) partijen 12, onafhankelijken 63

Tijdens een gezamenlijke zitting van Huis en Senaat, die door de Sociale Actie, Nationale Thai en Democratische partijen werd geboycot, werd generaal Kriangsak Chamanand op 11 mei verzocht een nieuwe regering te vormen

Na uitgebreid overleg met de politieke partijen vormde hij op 24 mei een kabinet van 25 ministers en 18 onderministers, o w acht leden van het Huis van Afgevaardigden en 17 officieren De portefeuilleverdeling onder de 25 ministers werd Premier en minister van financien, landbouw en cooperaties - generaal Kriangsak Chamanand*, vice-premiers - luchtmaarschalk Dawee Chullasapya, generaal Serm Na Nakhorn en Sompob Hotrakit*; ministers toegevoegd aan het bureau van de premier - Boonyong Watanapong, Sawat Kamprakorb, luitenant-generaal Chalermchai Charuvastr, luchtmaarschalk Siddhi Sawetsila, Kasem Chatikavanij*; Prida Kannasutr*, generaal Yos Thephasdin Na Ayudhaya, Boonying Nandabhiwat, Pramual Kulamatuya en generaal Porn Dhanabhumi, defensie - generaal Prem Tinsulanond, buitenlandse zaken - Upadit Pachariyangkun*, verbindingen - Somporn Boonyakupta*, handel - Ob Vasuratana, binnenlandse zaken - generaal Lek Naewmali*, justitie - Sutham Patrakhom*, wetenschap, technologie en energie - Chub Karnchanapokorn; onderwijs - Kaw Sawadipanich; gezondheid - Boonsom Martin*; industrie - Prasit Narongdej; staatsuniversiteitsbureau - Kasem Suwannakul* (* = ministers in vorige kabinet).
Er waren twee onderministers van defensie admiraal Kawee Singha en generaal Panieng Kantarat (Le Monde Diplomatique sept./okt.)

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75. Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

VERKIEZINGEN IN PORTUGAL

De algemene verkiezingen, die op 2 december in Portugal zijn gehouden, hebben een overwinning opgeleverd voor de Democratische alliantie, een rechtse coalitie waarin behalve de Sociaal-democraten van Francisco Sa Carneiro, de centrumpartij van Freitas do Amaral, een kleine monarchistische partij van Ribeiro Teles en een groepje dissidente socialisten zijn verenigd. De Alliantie kan op 125 zetels rekenen.

De vier zetels voor de afgevaardigden van de Portugezen, die buitenslands wonen, zijn nog niet toegewezen. De verzamelde linkse partijen krijgen waarschijnlijk 121 zetels.

De socialistische partij van Mario Soares is de grote verliezer van deze verkiezingen. De groepering van Soares heeft slechts 73 zetels tegen 107 in 1976.

De communistische partij van Alvaro Cunhal, die samen met de Portugese Democratische Beweging in de Alliantie van het Verenigde Volk, de APU, de verkiezingsstrijd is ingegaan, heeft bijna overal in het land stemmenwinst behaald. De extreem linkse groepering, de Democratische en Volks Unie, heeft haar enige zetel weten te behouden.

De overwinning van de Alliantie betekent dat Sa Carneiro de nieuwe Portugese premier wordt en dat het land voor het eerst sedert de revolutie van 1974 weer door een burgerlijk blok bestuurd gaat worden. Sa Carneiro heeft tijdens de verkiezingscampagne al verklaard dat hij alleen bereid is een regering te vormen als hij de absolute meerderheid zou behalen. De socialistische leider Soares heeft het verlies van zijn partij toegegeven en zijn belangrijkste tegenstander gelukgewenst met zijn succes. In een redevoering als commentaar op de uitslag, benadrukte Soares de noodzaak van de verdediging van de democratische instellingen en vrijheden.

Doelend op een mogelijke herstructurering van de leiding van zijn partij, zei Soares ,,Ik heb niet de gewoonte de situatie idyllisch af te schilderen".

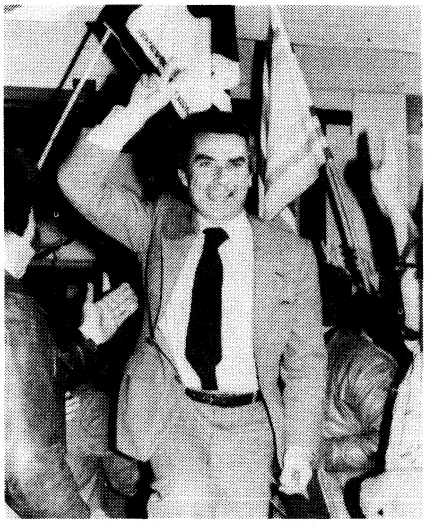
Het verlies van de socialisten heeft zich vooral voorgedaan in Lissabon en Porto, ten zuiden van de Taag en in de Alentejo.

In sommige wijken van de hoofdstad, waar de partij bij de verkiezingen van 1976 als grootste uit de bus kwam, is zij nu gedegradeerd tot een derde plaats na de Alliantie en na de communisten.

In de Alentejo hebben de socialisten 4 zetels verloren. In dit gebied, waar al lange tijd grote spanningen bestaan wegens het terugdraaien van de landhervormingen, hebben de socialisten een dubbelzinnig beleid gevoerd.

In Setubal, een sterk geïndustrialiseerd gebied met een grote arbeidersbevolking is de socialistische partij gedaald van 32,1% naar 21,2% en heeft 3 zetels verloren.

In het gebied van Santarem, waar het kleine grondbezit overheerst, kreeg de socialistische partij in '76 38,3% van de stemmen en zes afgevaardigden. Nu heeft de partij nog maar 27,3% van de stemmen en 3 afgevaardigden gekregen.

Francisco Sa Carneiro is geboren in juli 1934 in Posto. Hij is een liberaal katholiek die zijn politieke carrière is begonnen onder Marcelino Caetano. In oktober 1969 werd hij als afgevaardigde voor Porto in het parlement gekozen voor de regeringspartij. In het parlement distantieerde hij zich al spoedig van het regime en vormde met 8 andere afgevaardigden een dissidente groepering. In 1973 nam hij uit protest tegen de afwezigheid van vrijheden ontslag als parlementslid.

Kort na de anjerrevolutie van 1974 stichtte hij met enkele andere liberale katholieken de PPD, de democratische volkspartij. Van mei tot juli 1974 was hij minister van staat zonder portefeuille. In de daarop volgende revolutionaire periode verdween hij enige tijd van het toneel, maar hij consolideerde zijn partij verder. In 1976 onderging de partij een naamsverandering en heette voortaan de sociaal-democratische partij. Hij bestaat bekend als een ambitieuze en autoritaire man. In november 1977 trad hij af als partijvoorzitter omdat hij zich niet kon verenigen met bepaalde gematigde elementen in de partij. In juli 1978 werd hij overigens weer tot partijvoorzitter gekozen.

Algemeen wordt aangenomen dat de Portugezen Soares verantwoordelijk houden voor de slechte economische situatie waarin het land verkeert. De koopkracht bijv. is in drie jaar tijd met 10% teruggelopen. Zij verwijten hem verder een opportunistisch beleid te hebben gevoerd. De huis-aan-huiscampagne van Soares en zijn oproep aan alle linkse en progressieve krachten de socialisten te steunen heeft geen resultaat gehad.

Aan de vooravond van de verkiezingen heeft de partijloze interim-premier mevrouw Pintassilgo zelfs voor de televisie de kiezers opgeroepen een verkiezingsoverwinning van het rechtse blok te helpen voorkomen.

Sa Carneiro heeft zijn campagne gevoerd onder het motto ,,waarom niet veranderen". De Alliantie heeft een energieke, op Amerikaanse leest geschoeide, campagne gevoerd, daarbij geholpen door adviseurs van de Unie van het Centrum, de Spaánse regeringspartij van premier Suarez. In de Alentejo, vanouds een communistisch bolwerk, heeft de Alliantie zelfs 4 zetels behaald en voor de eerste maal is de hoofdstad van dat gebied, Evora, door een rechtse parlementarier vertegenwoordigd in het parlement in Lissabon.

De partij is daar van 18% naar 27% gestegen. In Beja, het hart van de Alentejo, steeg de Alliantie van 13 naar 19% en won één zetel. Deze winst is uitsluitend ten koste van de socialisten gegaan, want de communisten wisten hun positie te verbeteren.

In Portalegre kreeg de Alliantie 2 zetels, waarvan er één ingenomen zal worden door Casqueiro, de secretaris-generaal van de CAP, de confederatie van Portugese boeren, een fel tegenstander van de landhervormingen. In dit district is de Alliantie met 32% van de stemmen de grootste partij geworden. Een ander voorbeeld van de verrassende vooruitgang van de Ailiantie is Setubal, waar de Alliantie 22,4% van de stemmen heeft gekregen, wederom ten koste van de socialisten. In Algarve, een gebied dat

Weekblad 48ste jaargang No. 2515. pag. 31023-31038

altijd sterk socialistisch is geweest, heeft de Alliantie haar zetelaantal verdubbeld en 34,5% van de stemmen gekregen. De communistische partij, onder de naam APU, heeft haar positie in het gehele land aanzienlijk verbeterd. Zij steeg van 14,6% tot 19%.

De vooruitgang van de communisten heeft zich vooral voorgedaan in het noorden van het land, traditioneel een zeer katholiek en behoudend gebied. In Braga stegen de communisten van 4 tot 10%. Hetzelfde succes in Aveiro, in het noorden, een bolwerk van de Alliantie, die daar 57% van de stemmen heeft gekregen. De communisten wisten ook hier hun stemmenaantal te verdubbelen en wisten één zetel te bemachtigen. Sa Carneiro heeft al verklaard dat de nieuwe regering de in de afgelopen maanden uitgevaardigde besluiten van de interim-regering van mevrouw Pintassilgo aan een nauwkeurig onderzoek zal onderwerpen en in het bijzonder de genomen maatregelen op het gebied van sociale structuur.

Sa Carneiro heeft verder verklaard dat de leden van de nieuwe regering uitgekozen zullen worden wegens hun competentie en niet op grond van het lidmaatschap van een bepaalde partij

Uitslag

Hieronder de uitslag van de parlementsverkiezingen na officieuze telling van 99% van de stemmen.

Tussen haakjes de corresponderende getallen bij de verkiezingen in 1976. De uitslagen hebben betrekking op 246 zetels. In 1976 waren er 263 zetels te verdelen.

Democratische volksalliantie (centrum rechts):
zetels 125 (115)
percentage 44,9 (33,9)

Socialisten:
zetels 73 (107)
percentage 27,4 (35)

Communisten:
zetels 47 (40)
percentage 19,1 (14,6)

Democratische volksunie (extreem-links):
zetels 1 (1)
percentage 2,5 (1,7)

Democratisch-christelijke partij („fascistisch"):
zetels 0 (0)
percentage 1,1 (05).

Verkiezingscampagne

Het *NRC/H'blad* gaf in een voorbeschouwing het volgende beeld van de verkiezingscampagne en de daarin naar voren gebrachte partijstandpunten:

Nog nooit sinds de Anjerrevolutie is Portugal zo duidelijk in twee kampen verdeeld geweest. De huidige verkiezingscampagne staat geheel in het teken van de polarisatie: links tegen rechts en rechts tegen links. De inzet is daarbij: in grote lijnen vasthouden aan het maatschappijmodel dat na de Anjerrevolutie is ontstaan en een basis heeft gekregen in de linkse grondwet of het roer omgooien en koers zetten naar een ander soort samenleving waarin het particuliere initiatief een ruime plaats krijgt.

Deze sterke polarisatie is voornamelijk een gevolg van het ontstaan van de Democratische Alliantie (AD), het verbond waarin de sociaaldemocraten (PSD) van Sa Caneiro, de christen-democraten (CDS) van Freitas do Amaral en de monarchisten (PPM) van Ribeiro Teles nauw samenwerken. Zij komen met een gezamenlijke lijst uit bij deze verkiezingen wat betekent dat „rechts" als één groot blok optreedt.

Daarmee is een geheel nieuwe situatie ontstaan. Vroeger verloren CDS en PSD veel energie in het beconcurreren van elkaar, temeer omdat zij het in grote trekken van dezelfde achterban moeten hebben. (De betekenis van de PPM is hierbij vergeleken zeer gering; op eigen

De drie leiders van de Democratische Alliantie, v.l.n.r. Freitas do Amaral, Francisco Sa Carneiro en Ribeiro Teles.

kracht zou zij vermoedelijk ten hoogste een zetel halen in het parlement). Bovendien moest de PSD indertijd ook nog bepaalde linkse pretenties waarmaken hetgeen na de breuk dit voorjaar met de groep van onafhankelijke sociaal-democraten (ASDI) niet meer nodig is.

Nu is alles veel eenvoudiger geworden. Rechts hoeft zich alleen nog maar tegen links af te zetten.

Aan de rechterzijde van de AD is wel nog een klein christen-democratisch partijtje, de PDC, van waaruit nostalgische geluiden opstijgen over het fascistische verleden. Op de lijsten van deze partij is merkwaardigerwijze ook de wat dolgedraaide oud-premier Primeiro de Azevedo, eens lid van de revolutionaire junta, terechtgekomen, zij het als ,,onafhankelijke". Hoe dan ook, de AD hoeft daar geen serieuze concurrentie van te vrezen en kan al haar aandacht concentreren op de linkse partijen. Zij richt haar campagne dan ook vooral op die gebieden waar de socialisten van Soares machtig zijn, wel wetend dat zij bij de communisten toch geen kans maken.

Deze laatsten hebben natuurlijk geen enkele moeite met de polarisatie omdat zij toch altijd al gewend waren de PSD en CDS als ,,reactionaire" partijen af te doen en als ,,vijanden van de democratie". De enigen die er in een wat moeilijke positie door zijn geraakt zijn de socialisten. Mario Soares heeft de polarisatie, die juist door Sa Carneiro steeds is bepleit, altijd als heilloos voor de Portugese situatie van de hand gewezen. Hij eist juist een „scharnierfunctie" op voor de PS in het krachtenveld der partijen.

De socialisten hebben het nu daardoor moeilijker dan de andere groeperingen om een hard gemotiveerde, simpele boodschap te brengen. Zij moeten zich aan de ene kant afzetten tegen de AD, maar aan de andere kant ook duidelijk hun afstand markeren tot de communisten.

Daarmee raakt men aan een factor, die al jaren van invloed is op het Portugese politieke leven. De communisten blijven ijveren voor een eenheidsfront van links, de sociaiisten willen daar niets van weten.

Deze laatste omstandigheid maakt dat het nu al zeker is dat het heel moeilijk zal worden een regering te vormen, mocht links opnieuw de verkiezingen winnen. Vroeger kon de PS in zo'n situatie partners aan haar rechterzijde zoeken en zij heeft daardoor zelfs een keer met de CDS samen geregeerd. Nu is die weg volledig afgesloten.

De enige mogelijkheid zou zijn om het dan maar weer eens met een socialistische minderheidsregering te proberen. Op zich heeft de PS zich hiertoe al bereid getoond. Het is echter zeer de vraag of president Eanes, op grond van de problemen die zich in het verleden hebben voorgedaan, nog voor zo'n oplossing zou voelen.

Het is ook duidelijk dat de socialisten zelf niet erg enthousiast zijn voor een dergelijke uitweg. Zij zouden daarbij veel risico nemen om wellicht verzwakt aan te treden bij de parlementsverkiezingen, die over acht maanden — volgens de onverbiddelijke grondwet — opnieuw moeten worden gehouden.

Het is zeer opmerkelijk dat zij bij monde van Salgado Zenha, de fractieleider van de PS in het parlement, nu al hebben laten weten dat zij waarschijnlijk voor die acht maanden het huidige (buiten de politieke partijen om gevormde) kabinet van Maria Lurdes Pintassilgo zouden aanvaarden.

Zou Eanes voor die oplossing kiezen dan zal hij ongetwijfeld scherpe kritiek van de AD ontmoeten, die over het beleid van Portugals eerste vrouwelijke minister-president maar heel weinig te spreken is. De alliantie verwijt haar in plaats van een neutraal beleid een zuiver linkse politiek te voeren. Denkbaar is echter dat op bepaalde plaatsen het kabinet zal worden gewijzigd om rechts enige genoegdoening te geven. Veranderingen zullen trouwens in ieder geval nodig zijn omdat bijvoorbeeld minister van buitenlandse zaken Freitas Cruz haast heeft om de ambassadeurspost in Londen, die hij zichzelf heeft toebedeeld, te aanvaarden.

Behaalt de AD de absolute meerderheid in het parlement dan zal de vorming van een regering — met ongetwijfeld Sa Carneiro als premier — weinig problemen opleveren. Moeilijkheden ontstaan juist als de AD wel als grootste politieke groepering uit de bus komt (wat nu al vrijwel zeker is) maar niet de absolute meerderheid behaalt in het parlement.

De alliantie heeft nu al gezegd dat zij in dat geval geen kabinet wil vormen waarmee men dan automatisch weer uitkomt bij de problemen die zich voordoen bij de vorming van een linkse regering.

Kerk

De huidige campagne onderscheidt zich ook nog op een andere manier. Voor het eerst sinds de Anjerrevolutie bemoeit de rooms-katholieke kerk zich nadrukkelijk met de verkiezingen. Officieel heeft zij de stemgerechtigden opgeroepen niet thuis te blijven en de stemonthouding verworpen. Ongetwijfeld heeft zij dat gedaan in het besef dat de AD het meeste te lijden zal hebben van het absenteïsme.

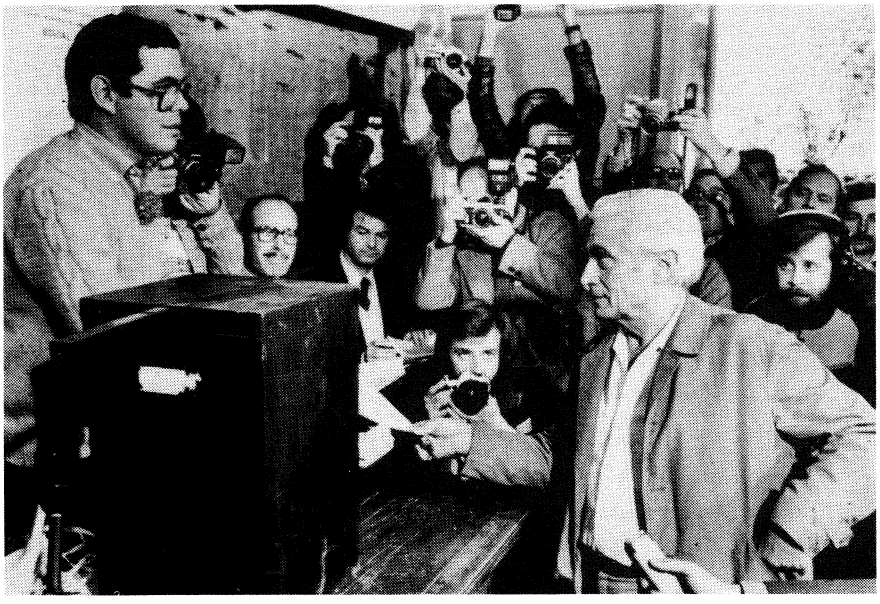
Op het meer individuele plan gaan sommige geestelijken veel verder. Opmerkelijk is dat bijvoorbeeld de bisschop van Vila Real een herderlijk schrijven heeft verspreid waarin te lezen valt: ,,Een christen kan zich bij het stemmen niet uitspreken voor een marxistische ideologie". Elders heet het: ,,Van de vrije stemkeuze moeten worden uitgesloten die partijen die in hun programma en in hun praktijk niet te verzoenen zijn met het geloof dat wij verkondigen". Sommige priesters geven in hun parochies op nog veel meer onomwonden wijze van hun voorkeur voor de AD blijkt.

De PS (die officieel niet eens als marxistisch geldt) en de PCP hebben uiteraard tegen dergelijke uitspraken geprotesteerd. Met name communistenleider Cunhal heeft nog eens onderstreept dat men volgens hem heel goed tegelijkertijd communist en. katholiek kan zijn.

Toch kunnen beide partijen het zich niet veroorloven de r.-k. geestelijkheid scherp aan te vallen omdat zij wel weten dat er onder hun aanhangers heel wat zijn die het contact met de kerk niet hebben verbroken.

De communistische partij heeft, al aangekondigd dat een regering-Sa Carneiro op een vastberaden tegenstand moet rekenen van de communistische partij.

De vakcentrale CGTP heeft verklaard: ,,De arbeiders zullen vechten voor het behoud van de verworvenheden van 25 april (1974)". (Le Monde, *NZZ, NRC/H'blad)*

De communistenleider Cunhal bij het uitbrengen van zijn stem.

WEST-EUROPA

BELGIË

ONDERWIJSREGELING IN TAALURENSGEMEENTEN

In het staatsblad van 22 nov. verscheen een KB betreffende de zaak-Komen (vor. ber. pag. 676/1). Het voorziet in de mogelijkheid voor Nederlandstalige ouders de oprichting van een adaptatieschool te vragen voor hun kinderen. De regering volgde een desbetreffend advies van de Raad van State, In dat advies volgt de Raad de opvatting volgens welke het in de gemeenten-met-faciliteiten langs de taalgrens gaat om administratief Franse resp. Vlaamse adaptatiescholen met versterkt taalonderricht. Indien in die gemeente zo'n school nog niet bestaat, speelt de z.g. afstandsnorm geen rol bij de aanvraag. De aanvragen voor het kleuter- en lager onderwijs moeten door de ouders afzonderlijk worden ingediend vóór de eerste december, die aan het schooljaar voorafgaat. De aanvraag wordt aan de gemeente gericht.

NEDERLAND

WETSONTWERP WIJZIGING AANPASSINGSMECHANISMEN MINIMUMLOON EN SOCIALE UITKERINGEN

Bij de halfjaarlijkse aanpassing van het minimumloon en de sociale uitkeringen per 1 juli 1979 (pag. 473/1 e.v.) heeft de regering op de verhoging een korting toegepast, gebaseerd op de maatregelen uit het z.g. 1 juli-pakket (pag. 423/3 e.v. en 476/1 e.v.).
Dit was een voorlopige maatregel. Het wetsontwerp, waarin deze kwestie definitief geregeld moet worden, is op 9 nov. bij de Tweede Kamer ingediend.

Hoofddoel van dat wetsontwerp is om de aanpassingsmechanismen zo te wijzigen dat de ontwikkeling van minimumloon en sociale uitkeringen zo nauwkeurig mogelijk aansluit bij de inkomensontwikkeling van vergelijkbare werknemers in de particuliere sector en ook onderling een evenwichtig verloop te zien geven.
Daartoe worden in .de eerste plaats wijzigingen voorgesteld in het systeem van bruto-aanpassing. In de tweede plaats wordt op het terrein van de netto-ontwikkeling van de sociale uitkeringen boven het minimum een oplossing voorgesteld voor de onevenwichtigheid in het bestaande systeem, namelijk dat door het verschil in inhoudingen de uitkeringen op nettobasis sneller groeien dan de looninkomens van de werkenden. In de derde plaats krijgt de koppeling van de sociale minima op netto-basis aan het minimumloon een wettelijke grondslag; daarbij is aangegeven hoe het netto-minimumloon als koppelingsgrondslag vastgesteld moet worden.
In het wetsontwerp komen achtereenvolgens aan de orde:

— het bruto-aanpassingsmechanisme van minimumloon en sociale uitkeringen;

— voorzieningen in de sfeer van de minimum-vakantiebijslag;

— het definitief elimineren van de effecten van de bouwtoeslagverwerkingen 1978 en de uitzend-CAO 1978 en

— het netto-aanpassingsmechanisme voor de sociale uitkeringen.

WIJZIGINGEN IN BRUTOSFEER

De wijzigingen van de bruto-aanpassingsmechanisme moeten ertoe leiden dat de ontwikkeling van minimumloon en sociale uitkeringen in de brutosfeer een betere en nauwere aansluiting krijgt aan de ontwikkeling van de bruto-inkomens van de vergelijkbare werknemers in de particuliere sector.
In grote lijnen komen de wijzigingen in het systeem van bruto-aanpassing op het volgende neer. Minimumloon en sociale uitkeringen blijven gekoppeld aan de ontwikkeling van de regelingslonen.
Voorgesteld wordt echter om voortaan met een aantal soorten van loonsverbetering geen rekening meer te houden. Het gaat daarbij om elementen die of een te zeer specifiek karakter hebben (herstructurering), of een haasje-over-effect met zich meebrengen (minimumloon-effecten), dan wel leiden tot overcompensatie (vakantietoeslag, eindejaarsuitkeringen). Deze wijziging zal tot wat lagere aanpassingen leiden dan het bestaande systeem.
Daarnaast wordt voorgesteld om beloningselementen die in de lonen duidelijk naar niveau verschillend uitwerken, zoals vloeren in de prijscompensatie en verhogingen in de vorm van vaste bedragen, naar niveau toe te rekenen. Dat wil zeggen dat minimumloon en sociale uitkeringen bij de bruto-aanpassing de loonontwikkeling volgen zoals deze zich op overeenkomstige niveaus in de CAO's voltrekt. Deze wijziging heeft ten opzichte van het bestaande systeem een positief effect.
Per saldo zullen naar verwachting de uitkomsten van het gewijzigde systeem slechts in geringe mate afwijken van het bestaande systeem.
Daarnaast bevat het wetsontwerp het voorstel om de minimumvakantiebijslag van 7 op 8% te brengen. Dat geldt zowel voor de werknemers als voor de mensen met een sociale uitkering. De hoogte van de vakantiebijslag in de CAO's geeft hiertoe alle aanleiding. Omdat de vakantietoeslag tot nog toe onderdeel uitmaakte van het aanpassingssysteem heeft de ontwikkeling van de vakantietoeslag in het bedrijfsleven van 7 naar 8% zich in feite ,,vertaald" in het niveau van minimumloon en sociale uitkeringen. Er is dus duidelijk sprake van dubbeltellingen. Deze dubbeltellingen wil het kabinet corrigeren door gelijktijdig met de verhoging per 1 januari 1980 van de minimum-vakantiebijslag op de bruto-aanpassing van minimumloon en sociale uitkeringen 1% in mindering te brengen.
Tenslotte wordt voor wat het gedeelte van de voorstellen betreft dat betrekking heeft op de bruto-aanpassing voorgesteld definitief de effecten van de bouwtoeslagverwerkingen van het tweede halfjaar 1978 en van de uitzend-CAO'S 1978 niet te laten doorwerken. De begrotingspositie en in het verlengde daarvan de werkgelegenheidssituatie laten deze doorwerking in deze in economisch opzicht bijzondere moeilijke tijd naar de mening van de regering volstrekt niet toe.
Het beleid van de regering, gericht op beheersing van de ontwikkeling van de collectieve-lastendruk en daarmee op het terugdringen van inflatie en werkloosheid, zou bij doorwerking in een onaanvaardbare mate worden doorkruist.

HET NETTO-AANPASSINGSMECHANISME VOOR DE SOCIALE UITKERINGEN

De sociale uitkeringen zijn op netto basis sterker gegroeid dan de overeenkomstige inkomens van werkenden. Daarnaast is er een onevenwichtige inkomensontwikkeling tussen de verschillende soorten uitkeringen onderling. De oorzaak hiervan is gelegen in de verschillen in premie- en belastinginhoudingen. De regering heeft in het wetsontwerp voor deze problemen een oplossing voorgesteld.
Dit onderdeel van het wetsontwerp regelt in hoofdzaak twee problemen:

— de berekeningsmethode van het netto-minimumloon als koppelingsbasis voor de sociale minimumuitkeringen en

— de berekeningswijze om van de bruto-uitkering boven het minimum te komen tot de netto-uitkering.

De minimumuitkeringen

De minimumuitkeringen blijven evenals in de bestaande situatie op netto basis gekoppeld aan het minimumloon. Thans bestaan er meer netto minimumloonniveaus, omdat niet alle minimumloners dezelfde premie betalen krachtens Ziektewet (Z.W.) en Wachtgeldverzekering (Wg.). Het wetsvoorstel beoogt nu vast te leggen van welke gemiddelde premie Z.W./Wg. bij de berekening van het netto minimumloon als koppelingsbasis, moet worden uitgegaan.
In Bestek '81 stond het kabinet op het standpunt dat dit gemiddelde 2,5% diende te zijn. Gehoord de opvattingen van een kleine meerderheid van de SER, waaronder de werknemersvertegenwoordigers, is de regering tot de nadere conclusie gekomen dat een gemiddelde premie Z.W./Wg. van 1,8% een meer consistente oplossing biedt

Een tweede correctie op de berekeningswijze van het netto minimumloon als koppelingsbasis voor de sociale minima. betreft de fiscale behandeling. De fiscus maakt onderscheid tussen inkomsten uit tegenwoordige arbeid en inkomsten uit vroegere arbeid. Met uitzondering van de uitkeringen krachtens de Ziektewet en Werkloosheidswet, worden alle sociale uitkeringen door de fiscus als inkomsten uit vroegere arbeid aangemerkt. Louter door de techniek van de bestaande koppelingsmethode van sociale-minimumuitkeringen aan het minimumloon worden deze uitkeringen behandeld als inkomsten uit tegenwoordige arbeid. Het wetsontwerp neemt deze systeemfout weg, door in de berekeningswijze van de koppelingsbasis het fiscale systeem voor inkomsten uit vroegere arbeid te verwerken.
Belangrijk is, dat volgens het wetsontwerp het bestaande verschil van f 9.50 tussen netto-A.0.W.-uitkering voor gehuwden en het netto-minimumloon ten

gunste van de bejaarden wordt vereffend.

De uitkeringen boven het minimum

Op de uitkeringen boven het minimum worden minder premies ingehouden dan op het loon van werkenden. Bovendien worden op de ene uitkering meer premies ingehouden dan op de andere.
De regering heeft gekozen voor de oplossing die ook door de grootste minderheid van de SER naar voren is gebracht. namelijk om de premieheffing op inkomens van werkenden en niet-werkenden materieel gelijk te trekken. Dit kan worden verwezenlijkt door de invoering van een vereveningsbijdrage.

De bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrek

Op grond van de ontwikkelingen sedert de invoering van de bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrek in 1955 en de in Bestek '81 afgekondigde nadere bestudering van de bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrek, heeft de regering een standpunt bepaald over beide aftrekken
Dit standpunt is vervat in een vandaag ingediende Nota van wijziging op het wetsontwerp tot wijziging van de inkomstenbelasting en van de loonbelasting in het kader van het belastingplan 1980
In deze Nota van wijziging zet de regering uiteen in principe van oordeel te zijn dat in zijn algemeenheid de bejaarden- en de arbeidsongeschiktheidsaftrek geen bestaansrecht meer hebben en dat deze aftrekken in hun huidige vorm dienen te worden afgeschaft
De regering is zich er echter van bewust dat bij afschaffing zonder meer in een aantal individuele gevallen aan de bestaande draagkrachtverschillen geen recht zou worden gedaan
Voor deze gevallen meent de regering dat de modaliteiten moeten worden onderzocht waarbij beide aftrekken alleen warden toegekend aan de belastingplichtigen van wie kan worden aangenomen dat zij door hulpbehoevendheid enz. een duidelijk geringere draagkracht hebben in vergelijking met de overige belastingplichtigen
In deze Nota van wijziging stelt de regering voor met ingang van 1980 de arbeidsongeschiktheidsaftrek te bevriezen
Voorts is de regering voornemens met ingang van 1981 de gehuwden-bejaandenaftrek in twee stappen te verlagen tot het bevroren niveau van de arbeidsongeschiktheidsaftrek ten einde een beter uitgangspunt te verkrijgen voor de hiervoor aangegeven individualisering van beide aftrekken
De bevriezing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek en de voorgenomen verlaging van de bejaardenaftrekken hebben geen materiële gevolgen voor de mtnimum-uitkeringen krachtens WAO en AAW en voor het enkele AOW-pensioen Het nette-effect van de bevriezing van de arbeidsongeschiktheidsaftrek op de uitkeringen boven het minimum in de WAO bedraagt f 2,— a f 3,— per maand in 1980

De inkomenseffecten in 1980

Het kabinet heeft de bedoeling om de materiële gevolgen van zijn voorstellen over een aantal fasen uit te smeren, op zo'n wijze dat de koopkracht van uitkeringstrekkers gehandhaafd blijft tot aan hetzelfde niveau als voor actieven. Daarom worden gelijktijdig met de invoering van de maatregelen compensaties in de vorm van een toeslag verstrekt ter effectuering van de koopkrachtgarantie. Deze compentaties zullen in de komende jaren geleidelijk worden afgebouwd. Voor de nieuw opkomende gevallen met een uitkering boven het minimum is voor zo'n compensatie geen aanleding, omdat voor hen immers geen sprake is van een inkomensachteruitgang, anders dan welke bijvoorbeeld ook optreedt voor iemand die 65 jaar wordt.
In onderstaande tabel zijn de netto correcties aangegeven die per 1 januari 1980 op de uitkeringen zullen worden aangebracht bij aanvaarding van de regeringsvoorstellen.

Netto correcties in guldens per maand voor gehuwden

	totaal te corrigeren	in '79 gecorrigeerd	nog te corrigeren	toeslag per 1-1-'80	correctie per saldo per 1-1-'80
minimumuitkeringen					
A.O.W.	19,10	7,20	12,—	6,—	6,—
A.B.W.	38,30	5,—	23,30	17.30	6,—
uitkeringen boven minimum					
W.A.O. iets boven minimum	63,—	5,—	58,—	52,—	6.—
modaal	77,—	9,—	68,—	63,—	5,—
maximum (bruto ca. f 49.000 per jaar)	159,—	30,—	129,—	120,—	9,—
W.W.V. iets boven minimum	27,—	6,—	21,—	17,—	4.—
modaal	26,—	5,—	21,—	17,—	4,—
maximum (bruto ca. f 46.000 per jaar)	40,—	9,—	31,—	22,—	9,—

De regering gaat er vanuit dat per 1 juli 1980 globaal dezelfde correcties zullen worden aangebracht. In dat geval en tevens rekening houdend met de gefaseerde afbouw van de voorindexering per 1 oktober 1979 zal de koopkracht in 1980 tot aan de modale uitkeringsgerechtigde gehandhaafd blijven, zoals blijkt uit de onderstaande tabel.

Reële inkomensmutaties in 1980 voor uitkeringsgerechtigden zonder kinderen (in %)

minimumuitkeringen	0,3
W.A.O. modaal	0
W.A.O. maximum (bruto ca. f 49.000 per jaar)	—1,1
W.W.V. modaal	0
W.W.V. maximum (bruto ca. f 46.000 per jaar)	—1,2

PORTUGAL

POLITIEKE ONTWIKKELINGEN, VAL KABINET-MOTA PINTO, BENOEMING INTERIM-REGERING ONDER MEVROUW PINTASSILGO

De politieke ontwikkeling in Portugal heeft in 1979 grotendeels in het teken gestaan van de instabiliteit.
In het najaar van 1978 werd de staatsrechtgeleerde Mota Pinto tot formateur benoemd van een kabinet dat geen duidelijke binding had met de politieke partijen (pag. 40/2 e.v.).
Dit kabinet dat op 22 november '78 beëdigd werd, kwam op 7 juni 1979 ten val, nadat zowel de socialisten als de communisten een motie van afkeuring hadden ingediend en het parlement de begrotingsontwerpen van de regering had geamendeerd.

Op 13 juli maakte de president, generaal Eanes, na langdurig overleg bekend dat het parlement ontbonden werd met het oog op vervroegde verkiezingen die in het najaar gehouden zouden worden (pag. 817 e.v.).

Op 19 juli benoemde hij mevrouw dr. Maria de Lurdes Pintassilgo, tot dan toe ambassadeur van Portugal bij de UNESCO, tot interim-premier.

Dr. Pintassilgo kon op 30 juli de samenstelling van de nieuwe regering bekendmaken en op 11 september werd het parlement ontbonden.

Volgens de bepalingen van de grondwet van 1976 zal het parlement dat in december is gekozen slechts in functie blijven tot 14 ok-

Premier Carlos Mota Pinto

tober **1980,** waarna nieuwe verkiezing-n gehouden zullen worden. Enige tijd later zullen dan de presidentsverkiezingen plaatsvinden.

Ontwikkelingen leidend tot val kabinet Mota Pinto

De val van het kabinet-Mota Pinto is voornamelijk het gevolg van het socialistische verzet. Van het begin af aan heeft de socialistische leider Soares verklaard dat dit kabinet te conservatief was. De communisten op hun beurt waarschuwden de regering dat het beleid onherroepelijk zou leiden tot een „fascistische dictatuur".

Beide partijen protesteerden ertegen dat de regering niet de steun van de meerderheid van het parlement genoot en dat de ministers geen geautoriseerde vertegenwoordigers van de politieke partijen waren.

De al jaren sleprnde kwestie van de landhervormingen ging ook onder het kabinet-Mota Pinto weer een rol spelen, toen de staatssecretaris voor de landhervormingen, Augusto Ferreira do Amaral, op **16** maart aftrad omdat hij onder voortdurende kritiek stond van de communisten wegens zijn aanpak van de landhervormingen.

Het landhervormingsprogram, dat ond'er socialistisch initiatief is begonnen, voorziet in teruggave. van sedert **1974** gecollectiviseerde gronden, voornamelijk in het zuiden van Portugal.

De staatssecretaris had verder ernstige kritiek op de president die hij verweet niet genoeg steun te geven aan de regering en dit was weer aanleiding voor Francisco Sa Carneiro, de leider van de PSD, de Sociaal-Democratische Partij, een aanval te doen op het staatshoofd, die hij verweet te buigen door de druk van links en verantwoordelijk te zijn voor het aftreden van Ferreira. Hij vroeg de president publiekelijk zijn steun uit te spreken voor de regering-Mota Pinto.

De president hield op 17 maart een televisietoespraak waarin hij verklaarde de regering-Mota Pinto en in het bijzonder de minister voor landbouw Apolinario Vaz Portugal te steunen. Hij herinnerde er verder aan dat de regering Mota Pinto benoemd was omdat de politieke partijen het niet eens hadden kunnen worden over de vorming van een stabiele parlementaire meerderheid, waardoor geen regering gevormd had kunnen worden die steunde op de politieke partijen.

Het parlement zelf echter trok zijn steun aan de regering in toen op **22** en **23** maart de begroting voor **1979** met **46** tegen **43** en 116 onthoudingen verworpen werd. Tegen stemden de communisten, de PDU en 5 onafhankelijken, vóór stemden het Democratisch Sociaal Centrum (één van de partners in de rechtse verkiezingscoalitie die de verkiezingen van **2** december heeft gewonnen, zie ook pagina 817). De socialisten en de Sociaal-Democratische partij onthielden zich van stemming.

Bij een stemming op **3** april over het economische plan van de regering, werd deze opnieuw verslagen en wel met **135** stemmen (socialisten en communisten) tegen **43** met **30** onthoudingen.

De socialisten en de communisten waren het niet eens met een door de regering voorgesteld plafond van **18%** voor loonsverhogingen, een voorgestelde speciale belasting op de kerstgratificatie, alsmede besnoeiingen in de uitgaven voor de lagere bestuursorganen.

President Eanes, bij terugkomst van een reis door Oost-Europa, verklaarde op **28** maart dat de regering-Pinto, ondanks de parlementaire nederlaag toch in functie zou blijven, gezien de politieke en economische situatie.

De premier verklaarde dat er een nieuwe begroting ingediend zou worden, die echter weinig van de vorige zou verschillen, maar dat hij wel bereid was enige flexibiliteit te betrachten.

Naar aanleiding van de verwerping van de begroting, die ook een verhoging van de militaire uitgaven met **30%** omvatte, gaf de chef-staf van de luchtmacht, generaal José Lemos Ferreira een verklaring uit waarin hij zei dat de luchtmacht voorlopig een groot aantal taken niet zou uitvoeren, o.a. enkele in het kader van de NATO-verplichtingen.

Ontwikkelingen bij de PSD en socialisten

De verwerping van de begroting had ook enkele gevolgen voor de verhoudingen binnen de PSD van Sa Carneiro. Bij de stemming over het economische plan had namelijk een groot aantal afgevaardigden van deze partij de kamer verlaten omdat zij zich niet aan de richtlijnen van het partijbestuur wilden houden om zich van stemming te onthouden.

Eind april besloten **37** van de **73** man tellende PSD-fractie een eigen fractie te vormen onder de naam Onafhankelijk Sociaal-Democratische Associatie (ASDI). Dit besluit werd genomen nadat Sa Carneiro openlijk het weglopen van de PSD-leden tijdens het debat had veroordeeld.

Onder de dissidenten bevond zich o.a. dr Joaquim Magalhaes Mota, voorzitter van de PSD-fractie en één van de medeoprichters van de partij.

Als gevolg van de splitsing was de zetelverdeling in het parlement als volgt:

Socialisten **101,** Sociaal Democratisch Centrum (CDS) 41. communisten **40,** PSD **36,** UDP (Democratisch Volkscentrum) 1, onafhankelijken **44** (waarvan er **37** tot de dissidente PSD-ers behoorden).

Ook binnen de socialistische partij waren moeilijkheden als gevolg van onzekerheid over de ideologie van de partij en teleurstelling over het leiderschap van Soares.

De vroegere socialistische voorzitter van de Senaat, Vasco da Gama Fernandes, trad in maart '**79** uit de partij. Hij beschuldigde Soares ervan dat deze net zo lang gemanoeuvreerd had totdat hij zijn post als Senaatsvoorzitter kwijt was geraakt aan een andere socialist, Teofilo Carvalho dos Santos.

Eind **1978** was een andere prominente socialist uit de partij gestapt: Mario Mesquita, oprichter van de partij en hoofdredacteur van het gezaghebbende dagblad *Diario* de Noticias.

Begin maart werd het derde partijcongres van de socialisten gehouden. Mario Soares werd met **920** tegen **25** stemmen herkozen als secretaris-grneraal.

Opnieuw verwerping begroting vervroegde verkiezingen aangekondigd, benoeming mevrouw Pintassilgo tot premier

Eind mei werd een herziene begroting bij het parlement ingediend en besproken. Bij een eerste stemming over de algemene opzet kreeg het ontwerp de steun van het parlement maar bij de hoofdstuksgewijze behandeling in de daaropvolgende dagen werden zoveel amendementen ingediend, dat de minister van economische zaken Nunes verklaarde dat er op die manier niets meer overbleef van de afspraak die in '**78** gemaakt was door het toenmalige kabinet-Soares met het Internatio-

nale Monetaire Fonds. Hij bood vervolgens zijn ontslag aan.
In de tussentijd hadden zowel socialisten als communisten moties van wantrouwen ingediend tegen de ,,reactionaire regering" en op 6 juni nog voor het debat over deze moties zou plaatsvinden, bood Mota Pinto het ontslag van zijn regering aan. President Eanes aanvaardde het en verzocht Mota Pinto voorlopig de lopende zaken af te handelen. Vervolgens begon de president consultaties met de politieke partijen, Van socialistische kant werd de wens geuit een coalitieregering van socialisten en onafhankelijken te vormen.
Na verdere besprekingen met Soares en met de Raad voor de Revolutie, maakte de president op 13 juli bekend dat het parlement ontbonden zou worden en dat er vervroegde verkiezingen gehouden zouden worden.

Op 19 juli werd bekendgemaakt dat mevrouw Maria de Lurdes Pintassilgo, ambassadeur bij de UNESCO, tot aan de verkiezingen een interim-kabinet zou leiden. Haar benoeming werd door links gunstig ontvangen maar door de PSD en de CDS afgewezen.
Dr. Pintassilgo maakte op 30 juli de samenstelling van een niet-partijgebonden kabinet bekend, dat'op 1 aug. beëdigd werd door generaal Eanes.
Mevrouw Pintassilgo verklaarde bij die gelegenheid dat haar regering ondanks de interim-status een constitutionele regering was en dat de ministers gekozen waren op basis van hun competentie, onpartijdigheid en bestuurlijke kwaliteiten.

Dr. Maria de Lurdes Pintassilgo

Landarbeiders uit de Alentejo demonsteren tegen de voorgenomen terugdraaiing van de landhervormingen die direct na de Anjerrevolutie van 1974 werden uitgevoerd

De samenstelling van dit kabinet was als volgt:

Premier - Maria de Lurdes Pintassilgo plv premier - kol. Manuel Costa Bras, defensie - lt kol José Loureiro dos Santos, buitenl zaken - Joao de Freitas Cruz; economie en planning - Carlos Jorge Correia Gago; justitie - dr Pedro de Souza Macedo, financiën - Antonio Souza Franco, industrie - Fernando Marques Videira; landbouw en vissery - Joaquim Lourenco, arbeid - dr Jorge Sa Borges; handel en toerisme - Acaoio Pereira Magro, vervoer en communicatie - Federico Monteiro da Silva, openbare werken - Mario de Azevedo, sociale communicatie - maj Joao Figueiredo, onderwijs - Luis Eusebio Caldas Veiga da Cunha, sociale zaken - Alfredo Bruto da Costa; cultuur en wetenschappen - Aderito Sedas Nunes; staatssecretaris voor de premier - Teresa Santa Clara Gomes

In haar regeringsverklaring zei mevrouw Pintassilgo dat de regering in de verkiezingen strikt neutraal zou zijn, dat de armere lagen van de bevolking niet het slachtoffer mochten worden van de bezuinigingspolitiek en dat echte belangrijke beslissingen uitgesteld zouden worden totdat het nieuwe parlement bijeen zou komen.

Het regeringsprogramma voorzag in maatregelen ter stimulering van de landbouw en de industrie.
Na een tweedaags debat werd het programma goedgekeurd op 18 aug. met 79 stemmen voor, 32 tegen en 125 onthoudingen (voornamelijk PSP, PCP en UDP).

Amnestie voor *politieke* en militaire *misdrijven*

Op 25 juli heeft het parlement een wet aangenomen die voorziet in een amnestie voor politieke en militaire misdrijven die begaan zijn na de coup van 1974. 137 afgevaardigden stemden voor, (socialisten, communisten en onafhankelijken) en 86 stemden tegen. Het was de tweede maal dat het parlement de wet voorgelegd kreeg. Een eerdere amnestiewet werd getroffen door het presidentiële veto.
In april had het parlement de eerste maal de amnestie et goedgekeurd, maar op 22 mei sprak de president zijn veto uit, omdat hij zei dat de wet de bevoegdheden van de strijdkrachten ernstig inperkte.
Hoewel de president geen nadere toelichting gaf op zijn beweegred-n, werd algemeen aangenomen dat hij een belofte wilde nakomen die hij tijdens de campagne voor de presidentsverkiezingen had gedaan, namelijk dat allen die verdacht worden van samrnzwering vervolgd zullen worden, bijv. mensen als generaal De Spinola, de eerste president na de Anjerrevolutie van 1974, die later betrokken is geweest in een poging tot een rechtse staatsgreep.
Overigens sprak de Raad voor de Revolutie uit dat het presidentiële veto ongeldig was omdat de amnestiewet in overeenstemming met de grondwet was en daarop werd de wet opnieuw voor behandeling naar het parlement gestuurd.
In juni heeft de Raad voor de Revolutie, majoor Otelo Saraiva de Carvalho uit actieve dienst ontslagen. Carvalho heeft jarenlang een vooraanstaande rol gespeeld in het revolutionaire Portugal. (Le Monde, *NZZ,* FAZ, *NRC/H'blad)*

WIJZIGINGEN IN TOP VAN REGERING EN PARTIJ

Op pag. 791/1 e.v. is een begin gemaakt met het vermelden van een aantal wijzigingen in de top van regering en in de communistische partij van de SU. Een voortzetting hiervan volgt nu.

Op dezelfde dag, waarop de Opperste Sowjet de nieuwe constitutie heeft aanvaard, 7 okt 1977 (pag. 791/2 e v -1979), heeft het Sowjet-parlement op voorstel van Michael Soeslow. lid van het Politburo met verantwoordelijkheid voor ideologische kwesties. ingestemd met de benoeming van Wasily Koeznetsow tot eerste vice-president van het Presidium van de Opperste Sowjet en daarmee in de praktijk tot vice-president van de SU

Op 3 okt 1977 was Koeznetsow benoemd tot kandidaat-lid van het Politburo Eerder, in 1952, was Koeznetsow al eens tot lid van het Politburo aangewezen, maar na het overlijden van Stalin in 1953 had hij dit orgaan weer verlaten Sinds 1955 was hij vice-minister van buitenlandse zaken en in die functie was hij in 1962, in de tijd van de Cuba-crisis, naar de VS gezonden In 1968, bij de inval van het Warschaupact in Tsjechoslowakije, was hij als gevolmachtigde naar Praag gestuurd en in 1969 ging hij als leider van de Sowjet-delegatie naar Peking voor het voeren van onderhandelingen met de Chinese leiding over het normaliseren van de betrekkingen
Te zamen met Koeznetsow was op 3 okt 1977 Konstantin Tsjernenko aangewezen als kandidaat-lid van het Politburo

Op 7 okt. 1977 besloot tenslotte de Opperste Sowjet de zevenide okt. aan te wijzen als nationale feestdag, de dag van de constitutie.

Op 24 dec 1977 werden twee eerste vice-ministers van buitenlandse zaken benoemd, d ~ de vacature moesten vervullen, die was ontstaan door de benoeming van Koeznetsow tot eerste vice-voorzitter van het Presidium van de Opperste Sowjet. Het wanen Georgi Korniyenko, tot dan vice-mmister van buitenlandse zaken, en Victor Maltsew, tot dan ambassadeur in New Delhi

Op 23 maart 1978 werd bericht, dat Leonid Zamjatin, tot dan directeur-generaal van het officiels persbureau T a s s, was benoemd tot hoofd van een nieuwe voorlichtings- en propagandadienst voor het buitenland, die door het Centrale Comité wend opgericht, en die volkomen onafhankelijk van het CC-departement voor agitatie en propaganda o l.v Michael V Zimjanin zou gaan opereren

Op 14 juli 1978 werd aangekondigd, dat Zamjatin zou worden opgevolgd als directeur-generaal van T a s s door Wladimir Khatoentsew, tot dan vice-,directeur-generaal van het persagentschap.

Op 17 juli 1978 overleed Fyodor D Koelakow (60), die sinds 1971 lid van het Politburo was geweest en sinds 1965 secreta ~van het CC voor landbouw en planning.

In het begin van 1978 zijn in alle 15 republieken van de SU nieuwe constituties van kracht geworden, die alle waren opgesteld in overeenstemming met de nieuwe constitutie voor de SU van okt. 1977.

Op 16 mei 1978 nam het Presidium van de opperste Sowjet een resolutie aan, waarin werd kennis genomen van het feit, dat de Opperste Sowjets van de Republieken constituties hadden goedgekeurd, waarin ,,rekening werd gehouden met de specifieke karakteristieken van elke Republiek
Onder deze specifieke karakteristieken bevonden zich de nationale talen van Armenie, Azerbeidzjan en Georgië In de ontwerpen van de nieuwe constituties voor deze republieken waren deze talen niet langer gedefinieerd als de officiele ambtstalen, zoals in de voorafgaande constituties wel het geval geweest was. Na openbare debatten en, in sommige gevallen felle demonstraties, werden de inheemse talen van deze republieken in de uiteindelijk aangenomen tekst weer hersteld in hun oude positie van officiele ambtstaal
Over deze beslissing kwamen berichten uit Armenië en Azerbeidzjan resp op 19 en 24 april
Na demonstraties voor het behoud van het Georgisch als de officiele taal van de Republiek Georgië op 14 april 1978 bevatte de tekst van de constitutie voor deze Republiek, zoals die op 16 apnl gepubliceerd werd in Z a r i a W o s t o k a (Dageraad van het Oosten), een paragraaf 75 van de volgende inhoud ,,De ambtstaal van de Socialistische Sowjet Republiek Georgië is het Georgisch" Daarnaast werd echter vastgelegd, dat in Georgië de vrijheid ,,gegarandeerd was om in haar organen en instellingen Russisch en andere talen te gebruiken, die onder de bevolking in zwang waren, en dat er privileges noch beperkingen zouden bestaan"

Op 3 mei 1978 werd bericht, dat na ordeverstoringen tijdens demonstraties het plaatselijke hoofd van de KGB in Georgië, F. S. Piljoegin, was ontslagen.
De nieuwe constitutie van de Russische Sowjet Federatieve Socialistische Republiek (RSFSR), de grootste van de Republikeinen van de SU, was door de Opperste Sowjet van de RSFSR op 12 maart 1978 goedgekeurd.
Op een voltallige zitting van het Centrale Comité van de communistische partij van de SU op 27 nov. 1978 werd Konstantin Tsjernenko gekozen tot volledig lid van het Politburo. Tot kandidaatleden van het Politburo werden aangewezen Nikolai Tichonow (73) en Edward Sjewardnadze (50).
Tevens werd Michael Gorbatsjow benoemd tot secretaris van het Centrale Comité.
Tsjernenko, secretaris van het CC, was op 3 okt. 1977 benoemd tot kandidaat-lid van het Politburo (zie boven) en Tichonow was een van de twee eerste vicepremiers van de regering van de SU naast Kiril Masoerow (pag. 13/2-1977).
Sjewardnadze was sinds 1972 eerste secretaris van het CC van de communistische partij van Georgië.
Gorbatsjow is een agrarisch deskundige en was eerste secretaris van het CC van de partijafdeling in Stavropol.
Op een zitting van de Opperste Sowjet op 29 nov. 1978 werden Sultan Ibraimow, die in aug. 1978 was verkozen tot voorzitter van het Presidium van de Opperste Sowjet van Kirghizië, en Iwan Johannes Kebin, die op 26 juli 1978 voorzitter van het Presidium van de Opperste Sowjet van Estland geworden was, verkozen tot vice-voorzitters van het Presidium van Opperste Sowjet.

Elk van de 15 Republieken is in de Opperste Sowjet met een vice-voorzitter vertegenwoordigd.

Op 27 nov. 1978 was Kiril Masoerow ,,op eigen verzoek en om gezondheidsredenen" ontheven van zijn verplichtingen als lid van het Politburo. Op 1 dec. werd Masoerow eveneens ontslagen als eerste vice-premirr Als zodanig bleef nu alleen Tichonow over.
Tikhom Kiselew, minister-president van Wit-Rusland, werd op 5 dec. 1978 als zodanig ontslagen en benoemd tot vicepremier in de regering van de SU.

ùp i7 dec. 1978 overleea Sergei Zwerow, minister van defensie-industrie. Op 29 jan. 1979 werd hij opgevolgd door Pawel Finogenow, tot dan vice-minister van dit departement.

Op 1 jan. 1979 overleed Yewgeny Alexeyewsky, minister van grondverbetering en waterstaat.

Op 4 jan. 1979 overleed Iwan Grisjmanow, minister van de industrie van bouwmateriaal. Op 24 jan. werd hij opgevolgd door Alexei Jasjin.

Op 6 febr. trad Alexander Isjkow af als minister van visserijzaken. Op 14 febr. werd hij opgevolgd door Wladimir Kamentsew, tot dan eerste vice-minister van dit ministerie.

Op 11 dec. 1978 was Alexander Axenow verkozen tot minister-president van Wit-Rusland, als opvolger van Kiselew. Tot dan was Axenow tweede secretaris van het CC van de communistische partij van Wit-Rusland.

Op 11 jan. 1979 werd Arstanbek Doejsjejew verkozen tot voorzitter van de Opperste Sowjet van Kirghizië als opvolger van Sultan Ibraimow, die op 29 nov. '78 vice-voorzitter van het Presidium van de Opperste Sowjet van de SU geworden was (zie boven) en die op 23 dec. 1978 bovendien minister-president van Kirghizië was geworden.

Op een bijeenkomst van het Centrale Comité van de communistische partij van de SU op 17 jan. 1979 werd Jakow Ryakow, die in okt. 1976 was benoemd tot secretaris van het CC, belast met de defensie-industrie, van deze post ontheven en benoemd tot eerste vice-voorzitter van het Staatsplanbureau (Gosplan).

Op een volledige zitting van het CC op 27 nov. 1979 werd eerste vice-premier Nikolai Tichonow bevorderd tot volledig lid van het Politburo en werd Michael Gorbatsjow, secretaris van het CC, gekozen tot kandidaat-lid van het Politburo.

Commentaar

N.a.v. de benoemingen door het CC op 27 nov. had het *NRC/H'blad* van 28 nov. onder de titel „Brezjnew versterkt zijn greep op het Politburo" een commentaar, waaruit het volgende geciteerd is:

Met de benoeming van Nikolai Aleksandrowitsj Tichonow tot volledig lid van het Politburo heeft partijleider Brezjnew zijn greep op dit hoogste partijorgaan in de Sowjet-Unie verder versterkt. Voor de tweede achtereenvolgende maal is nu een protégé van de 72-jarige Brezjnew, na slechts één jaar kandidaatlid te zijn geweest, volledig lid van het Politburo geworden. Vorig jaar viel deze eer te beurt aan Konstantin Tsjernenko, die Brezjnew sindsdien op al zijn buitenlandse reizen heeft vergezeld. Op 27 nov. was het dan

Tichonow die — evenals Tsjernenko — Brezjnew kent uit de tijd waarin deze nog regionaal partijfunctionaris was. Van 1947 tot 1950 was Tichonow directeur van een staalfabriek in Dnepropetowsk, waar Brezjnew destijds het ambt van eerste partijsecretaris bekleedde.

Volgens Tichonows officiële biografie werd hij op 14 mei 1905 geboren en is hij van Oekraiense nationaliteit. Zijn eerste functie in de staatsbureaucratie krijgt hij in 1955, wanneer hij plaatsvervangend minister voor de ijzersmelterijen wordt.

In 1965 stoot Tichonow door naar de top van de staatsbureaucratie: hij wordt een van de plaatsvervangende premiers (in officiële bewoordingen vice-voorzitter van de ministerraad van de USSR). In die tijd werd de hoogste leiding over de Sowjet-Unie nog uitgeoefend door een driemanschap: Brezjnew (partijleider).Alexej Kosygin (premier) cn Nikolaj Podgorny (president van de USSR). Met de jaren heeft zich uit dit driemanschap Brezjnew als eerste man losgemaakt. Podgorny werd in 1977 de laan uitgestuurd en Brezjnew zelf werd naast partijleider ook president. Ook Kosygins positie heeft aan importantie ernstig ingeboet: zo hield het Centraal comité zich in 1965 nog bezig met een economisch hervormingsprogramma van Kosygin, dat sindsdien mislukt en in vergetelheid geraakt is. De huidige economische maatregelen en voorstellen dragen alle Brezjnews handtekening.

In 1976 wordt Tichonow — kennelijk een waakhond van Brezjnew aan Kosygins zijde — gepromoveerd tot eerste vicepremier, een functie waarin hij geen collega's heeft. Wanneer Kosygin die — naar men zegt door een ernstige ziekte — al meer dan een maand niet meer in het openbaar is gezien, zou moeten worden vervangen als premier, dan is Tichonow zeker de meest voor de hand liggende kandidaat.

Met Tichonows intrede in het hoogste partijcollege het Politburo, is in ieder geval een belangrijke voorwaarde voor zijn eventueel premierschap vervuld. Toch is Tichonows carrière in de partij met mysterie omgeven. Na zijn benoeming in 1976 tot eerste man in de regering na Kosygin werd verwacht dat Tichonow nu ook bij de eerstkomende gelegenheid als kandidaatlid in het Politburo zou worden opgenomen. Dat gebeurde echter pas eind vorig jaar. Kennelijk hebben tegenstanders van Brezjnew deze promotie twee jaar weten tegen te houden.

Met de intrede van de 74-jarige Tichonow in het Politburo is de gemiddelde leeftijd van dit college verder gestegen; 69,2 naar 69,5 jaar. Tichonow is nu de op drie na oudste in dit gerontocratische gezelschap, na Pelsje (geb. 1899), Soeslow (1902) en Kosygin (1904).

Naar Kremlin-begrippen adembenemend jong is de 48-jarige Mihail Sergeewitsj Gorbatsjow, die door de plenaire vergadering van het Centraal comité is verkozen tot kandidaat-lid van het Politburo. Door zijn entree, en de bevordering van Tichonoiv, is de gemiddelde leeftijd van het gezelschap kandidaatleden nu gedaald van 65 naar 62 jaar.

Eind vorig jaar was Gorbatsjow het overleden Politburolid Koelakow opgevolgd als partijsecretaris, belast met de leiding over de landbouw. Zijn intrede in het Politburo komt dus niet onverwacht: het is moeilijk voorstelbaar dat de hoogst verantwoordelijke partijfunctionaris voor de landbouw — een zeer belangrijke sector van de Sowjet-economie — niet zou worden opgenomen in het hoogste partijorgaan.

Gorbatsjows carrière begon in het gebied Stavropol, in het noorden van de Kaukasus. Geboren in 1931, wordt Gorbatsjow in 1946 assistent-chauffeur op een landbouwvrachtwagen. Dan mag hij gaan studeren voor jurist en landbouwkundige, eerst aan de universiteit in Moskou, later aan het Landbouwkundig instituut van Stavropol. Inmiddels maakt hij een partijcarrière aanvankelijk via functies in de lokale afdeling van de jeugdbeweging Komsomol.

Als eerste secretaris van de partij in Stavropol — Gorbatsjows laatste functie voordat hij vorig jaar in het Secretariaat van het Centraal comité in Moskou werd opgenomen — was hij een van de weinige regionale partijleiders die regelmatig naar het Westen mocht reizen; sinds 1972 bezocht Gorbatsjow België, de Bondsrepubliek en Frankrijk.

In tegenstelling tot vele anderen die de afgelopen jaren tot de Kremlin-top zijn doorgedrongen, geldt Gorbatsjow niet als een protégé van Brezjnew. In febr. van dit jaar drukte het partijblad P r a w d a de toespraak af, waarmee Gorbatsjow zich had gericht tot de burgers die hem in de Opperste Sowjet moesten herkiezen. Daarin dankte hij de partij die hem kandidaat gesteld had, maar hij verwees niet expliciet naar partijleider Brezjnew of andere Kremlin-leiders.

De passage in zijn toespraak over de verdiensten van Brezjnew was ook net iets minder stroperig, dan zulks nu in de Sowjet-politiek gebruikelijk is.

Stavropool — waar ook Gorbatsjows voorganger Koelakow eens zijn carrière was begonnen — gaat door voor een politiek steunpunt van de nu 77-jarige Mikhail Soeslow, de grote ideoloog binnen het Politburo en vermoedelijk degene die de geleidelijke machtsuitbreiding door Brezjnew met argusogen volgt. Maar conclusies kunnen aan dit feit nauwelijks worden verbonden. Daarvoor zijn de machtsverhoudingen binnen het Politburo — dat sinds de verschuivingen 14 leden en 9 kandidaat-leden telt — voor buitenstaanders te zeer een gesloten boek.

Samenstelling leidende organen van de SU

Na de mutaties, waarover is bericht op pag. 791/1 e.v. en hierboven is de samenstelling van de leidende organen van de SU nu als volgt:

PRESIDIUM VAN DE OPPERSTE SOWJET:

Voorzitter - Leonid Brezjnew.

Eerste vice-voorzitter - Wasily Koeznetsow.

Vice-voorzitters - Isatai Abdoekarimow (Kzakhstan), Antanas Barkauskas (Litouwen), Arstanbek Doejsjejew (Kirghizië), Pawel Gilasjwili (Georgië), Kiril Iljasjenko (Moldavië), Iwan Kebin (Estland), Koerban Khalilow (Azerbeidzjan), Makhmadoela Kholow (Tadzjikistan), Iwan Poljakow (Wit-Rusland), Babken Sarkisow (Armenië), Pjotr Strautmanis (Letland), Inamzhow Oesmankhodzjajew (Oesbekistan), Alexei Watsjenko (Oekraine), Michael Jasnow (RSFSR), Balli Jazkoelijew (Turkmenistan).

Secretaris - Michael Georgadze.

Leden - Jewgeny Fyodorow, Rasoel Gamzatow, mevr. Rimma Gawrilowa, Alexander Gitalow, Viktor Grishin. Wasily Konotop, Dinmukhamed Koenajew, Pjotr Masjerow, mevr. Jekaterina Moekhina, mevr. Walentina Nikolajewa-Teresjkowa, mevr. Nina Nowosjolowa, Boris Pastoekow, Alexander Pokrisjkin, Sjaraf Rasjidow, Grigory Romanow, Midkhat Sjakirow, Wladimir Sjtsjerbitsky, Alexei Sjibajew, Gennady Smirnow. Fikryat Tabejew en Nikolai Zlobin.

POLXTBURO

Leden - Joen Andropow, president Leonid Brezjnew, Konstantin Tsjernenko, Viktor Grishin, Andrei Gromyko, Andrei Kirilenko, Alexei Kosygin, Dinmohammed Koenajew, Arwid Pelsje, Grigory Romanow. Wladimir Sjtsjerbitsky, Michael Soeslow, Nikolai Tichonow en maarschalk Dimitri Oestinow

REGERING

Voorutter van de ministerraad - Alexei Knsygin

Eerste vice-voorzitter - Nikolai Tichonow

Vice-voorzitters - Iwan Arkhipow, Nikolai Baibakow, Veniamin Dymsjits, Konstantin Katoesjew, Wladimir Kirillin, Tikhon Kelejow, Michael Lesetsjko, Nikolai Martynow, Ignaty Nowikow, Wladimir Nowikow, Ziya Noeriyew en Leonid Smirnow Van deze vice-voorzitters is Baibakow tevens voorzitter van de Staatsplancommissie Gosplan, Kirillin voorzitter van de Staatscommissie voor wetenschap en technologie, Martynow voorzitter van de Staatscommissie voor materiaal en technische voorzieningen en Ignaty Nowikow voorzitter van de Staatscommissie voor bouwnijverheid

Ministers:

Stepan Khitrow - bouwnijverheid voor de landbouw, Grigory Zolotoekhin - voorziening van landbouwprodukten, Walentin Mesyats - landbouw, Wasily Kazakow - luchtvaartindustrie, Bons Bakin - assemblage en speciale bouwnijverheid; Victor Poljakow - automobielindustrie; Alexei Jasjin - industrie van bouwmaterialen, Leonid Kostandow - chemische industrie; Konstatin Brekhow - machinebouw voor chemische en olie-industrie, Boris Boegajew - burgerluchtvaart, Boris Bratsjenko - steenkolenmdustrie, Nikolai Talyzin - verbindingen, Georgi Karawajew - bouwnijverheid. Nikolai Goldin - bouw van zware industrie-ondernemingen; Boris Sjtsjerbina - bouw van olie- en gasondernemingen, Pjotr Demitsjew - cultuur: maarschalk Dimitri Oestinow - defensie; Pawel Finogenow - defensie-industrie; Michael Prokofiew - onderwijs, Alexei Antonow - elektrische industrie, Pjotr Neporodzjny - ontwikkeling van elektriciteit en elektrificermg: Alexander Sjokin - elektnonische industrie, Wasily Garboezow - financien, Wladimir Kamentsew - visserijzaken; Woldemar Lem - levensmiddelenindustrie, Andrei Gromyko - buitenlandse zaken, Nikolai Patolitsjew - buitenlandse handel, Sabit Oroedzjew - gasrndustrie, Yewgeny Kozlowsky - geologie; Boris Petrowsky - gezondheid, Wladimir Zjigalin - bouw van zware en transportmachines, Wjatseslaw Jeljoetin - hoger en vakonderwijs; Alexander Tokarew - industriele opbouw, Konstantin Roednew - instrumentenfabricage, automatisering en computerbouw, Nikolai Sjcholokow - binnenlandse zaken, Iwan Kazanets - ijzer- en staalindustrie; Wladimir Terebilow - justitie, Nikolai Wasilyew - grondverbetering en waterstaat, Nikolai Tarasow - lichte industrie: Wjatsjeslaw Bakhirew - machinebouw, Yefim Nowoselow - machinebouw voor de bouwnijverheid, wegenbouw en gemeentelijke diensten, Iwan Poedkow - machmebouw voor lichte en levensmiddelenindustrie en huishoudelijke

apparaten, Konstantin Belyak - machinebouw voor veeteelt en veevoerproduktie; Sergei Afanayew - machinebouw. algemeen; Anatoly Kostoesow - werktuigmachine- en werktuigbouw; Erlen Pervyshin - constructie van communicatiemiddelen; Sergei Antonow - vlees- en zuivelindustrie; Afanasy Melnitsjenko - industrie van medische uitrusting; Yefim Slavsky - halfzware machinebouw Timofei Goezjenko - koopvaardij, Pjotr Lomako - non-ferro metaalindustrie Nikolai Maltsew - olieindustrie, Victor Fyodorow - olieraffinage en petm-chemische industrie. Victor Krotow - energieopwekking; Konstantin Galansjin - celstof- en papierindustrie. Pjotr Plesjakow - produktie van radio's; Iwan Pawlowsky - spoorwegen, Michael Yegorow - scheepsbouw, Nikolai Timofejew - bosbouw en houtverwerkende industrie, Iwan Sinitsyn - bouw van tractoren en landbouwmachines, Alexander Stroejew - binnenlandse handel. Iwan Sosnow - bouw van transportmiddelen, Michael Smirtjoekow - chef van de administratie van de ministerraad van de SU

Voorzitters van Staatscommissies:

Filip Yermash - cinematografie, Semyon Skatsjkow - economische betrekkingen met het buitenland, Georgi Worobyow - bosbouw, Joeri Izrael - hydrometeorologie en milieu; Iwan Najasjkow - uitvindingen en ontdekkingen; Wladimir Lomonisow - arbeid en sociale zaken, Alexander Kokarew - materiaalreserves, Alexander Yezjewsky - materiaal en technische dienstverlening voor de landbouw; Nikolai Gloesjkow - prijzen, Bons Stoekalin - uitgeverijen, drukken en boekverkoop, Wasily Boitsow - maten en gewichten; Joen Andropow - staatsveiligheid, Sergei Lapin - televisie en radio; Alexander Boelgakow - technisch beroepsonderwijs

Andere voorzitters:

Wladimir Alkhimow - directie van de Staatsbank van de SU; Alexei Sjkolnikow - volkscontrolecommissie van de SU; Lew Wolodarsky - centraal statistisch bureau van de SU.

Voorzitters van de ministerraden van de Republikeinen, ex officio lid van de ministerraad van de SU:

F. T. Sarkisyan - Armenië; A. I. Ibrahimow - Azerbeidzjan; A. N. Aksyonow - Wit-Rusland; V. I. Klauson - Estland; Z. A. Pataridze - Georgië; B. A. Ashimow - Kazakhstan; S. I. Ibrahimow - Kirghizië; Y. Y. Ruben Letland; J. A. Maniusis - Litouwen; S. K. Grossu - Moldavië; M. S. Solomentsew - RSFSR; R. Nabiyew - Tadzjikistan; Ch. S. Karryew - Turkmenistan; A. P. Lyashko - Oekraine; N. D. Khoedaiberdijew - Oezbekistan.

Minister Wasilijew van grondverbetering en waterstaat was op 13 april 1979 als zodanig benoemd als opvolger van minister Alexeyewsky, die op 1 jan. was overleden. Wasilijew was voordien eerste vice-voorzitter van de ministerraad van de RSFSR.

Nieuwe directeur-generaal Tass

Wladimir Khatoentsew, sinds 14 juli 1978 directeur-generaal van het persagentschap Tass, is op 19 april 1979 overleden. Tot zijn opvolger werd op 21 mei Sergei Losser, voordien eerste plaatsvervanger van Khatoentswew, benoemd. (Soviet News, KCA)

(Vor. ber. pag. 791/1 e.v.-1979)

ZITTINGEN CENTRALE COMITÉ EN OPPERSTE SOWJET. VERSLAG BREZJNEW OVER STAAT VAN DE ECONOMIE

Op 26 en 27 nov. vond een voltallige zitting plaats van het CC van de communistische partij van de SU. gevolgd, op 28 en 29 nov., door een zitting van de Opperste Sowjet.

Voor het Centrale Comité gaf president en partijleider Brezjnew op 27 nov. een beeld van de staat van de economie van de SU. De zitting van het CC vindt de facto achter gesloten deuren plaats, maar uit verslagen in de pers van de SU, o.a. in de Prawda, valt af te leiden, dat het door Brezjnew geschetste beeld nog-al somber was.

De graanoogst over 1979 is de laagste sinds het rampjaar 1975: 179 mln ton, 50 mln ton minder dan in het plan voor 1979 was voorzien. De droogte maakte 1979 tot ,,een buitengewoon moeilijk oogstjaar", zei Brezjnew ter verklaring.

Het bleek, dat in vrijwel alle belangrijke sectoren van de economie de resultaten zeer slecht zijn. Enorme sommen geld zijn in de economie gepompt, maar de resultaten in termen van industriële produktie zijn teleurstellend, zei Brezjnew. Hij noemde in dit verband met name de spoorwegen, de metaal- en voedselindustrie ,,en andere sectoren". Ook zal het noodzakelijk zijn het gehele complex van energievraagstukken te herzien, aldus Brezjnew, die aankondigde dat daarvoor binnen het Centraal comité een commissie zal worden opgericht.

In de weergave van de werkzaamheden van het Centraal comité was geen spoor te vinden van andere punten van beleid dan de economie.

Brezjnew heeft opgeroepen ,,de schuldigen te vinden" voor elke tekortkoming in de economie veroorzaakt door ,,gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef, verwaarlozing en stommiteit". ,,Zij moeten gestraft worden". aldus Brezjnew. Op dit punt van het verslag schrijft de Prawda: ,,kreten uit de zaal: zeer juist!"

N.a.v. de rede van Brezjnew gaf het Westduitse dagblad *Handelsblatt* op 30 nov. een analyse van de staat van de economie van de SU, waaraan het volgende is ontleend:

Ruim een jaar voor het verstrijken van de huidige planperiode staat al vast dat de Sowjet-Unie voor het eerst in haar geschiedenis de doelstellingen van een vijfjarenplan niet zal hebben verwezenlijkt. Brezjnew heeft negen ministers verantwoordelijk gesteld voor de crisis en hun aanbevolen hun problemen op te lossen, willen zij aan de gevolgen ontkomen.

De problemen liggen in de sectoren transport, energie, staal, investeringen in de zware industrie, landbouwwerktuigen en tractoren, chemische industrie. levensmiddelenindustrie (w.o. vlees en melk), de lichte industrie en de handel. De Russische industrie heeft, hoewel 5,7% was gepland, in 1978 toch nog een groei van 4,2% bereikt. In het Westen zou zo'n groeicijfer niet als een crisissymptoom zijn ervaren. Toch is de crisis in de Sowjet-Unie écht, en wel om de volgende redenen:

1. de groeicijfers zijn gefingeerd; deze cijfers duiden een situatie aan waarbij is voorbijgegaan aan de sluipende inflatie. Het Russische bureau voor de statistiek werkt alleen met de officieel bepaalde prijsverhogingen. maar prijsverhogingen worden niet afgekondigd en dus bestaat er (officieel) geen waardevermindering van het geld. Zo is de verkapte prijsstijging van goederen, vooral de produkten van de kapitaalgoederenindustrie, buiten de beschouwing van het bureau voor de statistiek gebleven. Niemand weet hoe

Leden van het Politburo bij de opening van de winterzitting-1979 van de Opperste Sowjet: Bovenste rij v.l.n.r. kandidaat-lid Boris Ponomarjow, en de leden Grigori Romanow, Joeri Andropow, Dimitri Oestinow en Andrei Gromyko.
Middelste rij v.l.n.r.: Wasily Koeznetsow (gelaat niet zichtbaar), Arwid Pelsje, Victor Grishin en Nikolai Tichonow.
Eerste rij v.l.n.r.: Konstantin Tsjernenko, Andrei Kirilenko, Michael Soeslow en Leonid Brezjnew.
Op de onderste rij enkele leden van de Opperste Sowjet.

omvangrijk deze prijsstijgingen zijn. vermoedelijk zelfs de Russische economen niet. Maar aangenomen moet worden dat het om procenten en niet om promilles gaat. Gezien deze situatie is de groei van de industriële produktie zeer gering geweest;

2. er is een slechte oogst geweest.

Beide redenen geven aanleiding tot de veronderstelling dat de totale groei van het nationale inkomen van de Sowjet-Unie bij de nul-grens zal liggen.

In elk land betekent een tragere groei een harder gevecht over de verdeling van de middelen. Dat gevecht wordt harder tussen de verschillende bevolkingsgroepen, maar ook tussen de verschillende instanties die grotere mogelijkheden tot investeren verlangen. Het kan niet worden overzien welke eisen de generaals en admiraals stellen, die steeds modernere wapens willen en waarvan de kosten nu eenmaal onberekenbaar zijn. Een positief besluit van de NAVO met betrekking tot de installatie in middellange afstands-kern-wapens in West-Europa zou de bewapening voor de Sowjet-Unie nóg kostbaarder maken.

In vereenvoudigde vorm kunnen de volgende dieperliggende oorzaken van de Russische economische crisis worden genoemd:

1. de Russische economie kon tot dusver groeien door het geconcentreerd richten van de hulpbronnen op een aantal sectoren, alsook door het plegen van roofbouw op het gebied van de grondstoffen en de benutting van arbeidskrachten. In de vorige planperioden konden grondstoffen worden gewonnen in betrekkelijk dichtbijgelegen gebieden. De ontdekking van olie in West-Siberië was een extra stimulans voor de economie. Maai deze impulsen zijn thans afgezwakt;

2. het aantal arbeidskrachten dat in de industrie kon worden ingezet heeft een maximum bereikt. Meer dan de helft van de totale bevolking in de Sowjet-Unie, onder wie 85% van alle vrouwen die tot werk in staat zijn, heeft reeds emplooi. Het onttrekken van meer arbeidskrachten aan de plattelandsgebieden zou zeer riskant zijn voor de landbouw. En juist het omgekeerde wordt bevorderd door het als een deugd aan te prijzen dat mensen naar hun eigen dorp terugkeren. Onder deze omstandigheden is een produktieuitbreiding door het aanstellen van nieuwe arbeidskrachten in de industrie onmogelijk geworden. Hogere produktiviteit zou alleen mogelijk kunnen zijn door een betere organisatie en door de inzet van hoogontwikkelde technologie:

3. de groei van de produktie is gegaan ten koste van investeringen in de totale infrastructuur, vooral in de sectoren transport en energie. Het is niet toevallig dat de produktie van kolen, olie en elektriciteit nog langzamer is gestegen dan die van de gezamenlijke industriële produktie. Het transport bevindt zich nu in een situatie waarin noch bevelen, noch dreigementen verbetering kunnen brengen.

De economie van de Sowjet-Unie bevindt zich samen met die van de kleinere COMECON-landen in een structurele economische crisis. Niemand weet hoe men uit het dal moet geraken. Ministers en functionarissen worden in hun banen bedreigd.

De vergadering van de Opperste Sowjet vond plaats buiten aanwezigheid van premier Kosygin, die volgens Sowjet-bronnen ernstig ziek was.

De Opperste Sowjet behandelde het plan en de begroting voor 1980. Uit de ingediende ontwerp-begroting en uit de rede voor de Opperste Sowjet van de minister voor planning, vice-premier Baibakow, bleek, dat de verwachtingen voor 1980 ook niet onverdeeld gunstig zijn.

Vice-premier Baibakow deed een oproep tot verhoging van de agrarische produktie met 8,8% en maakte een lager streefcijfer voor de olieproduktie in 1980 bekend dan in het vijfjarenplan 1976 - 1980 was voorzien.

Het streefcijfer voor de groei van de economie in 1980 is 4,5%, het laagste streefcijfer sinds 1971. Wanneer dit streefcijfer verwezenlijkt zou worden, betekent dat, dat aan het einde van 1980 het industriële groeicijfer over de periode 1976-1980 25,7% zal bedragen tegen een oorspronkelijk streefcijfer van 36% in het vijfjarenplan.

Minder geld is uitgetrokken voor defensie in de begroting van de Sowjet-regering voor het jaar 1980. Het defensiebudget bedraagt nu 17,1 miljard roebel, oftewel 6 procent van het totale budget.
Vorig jaar was dat één miljoen roebel meer en 6,4 procent van het budget.
Volgens westerse deskundigen wordt echter naar een gedeelte van de militaire uitgaven van de Sowjet-Unie ook als zodanig opgevoerd.

Het plan voor 1980 noemt als belangrijkste doelstellingen ,,de bespoeding van de opbouw van de technische uitrusting en de stabilisering van de materiële basis van de economische ontwikkeling" alsmede ,,de verbetering van het evenwicht van de economische ontwikkeling". Het wordt duidelijk, dat het de bedoeling is de in het lopende vijfjarenplan opgetreden verschuivingen recht te trekken.

De groei van de produktiviteit en de totale consumptie blijven bij de verwachtingen achter, waardoor de traditionele groeifactoren, arbeidskrachten en kapitaalgoederen meer op de voorgrond traden.

Voor de produktiegroepen A (produktiemiddelen) en B (consumptiegoederen) zijn groeipercentages van 4,5 voorzien. De kapitaalsinvesteringen in de economie belopen volgend jaar 135,3 mrd roebel en die in de staat 119 mrd roebel. Een groot deel van de investeringen is gericht op de olie- en gaswinning. Het reële inkomen per hoofd van de bevolking moet 2,9% toenemen, waarmee voor de hele periode van het vijfjarenplan een stijging van 16,6% bereikt zou zijn.

MIDDEN-OOSTEN

LIBANON

VERDERE ONTWIKKELINGEN IN BEIROET EN HET ZUIDEN. VERLENGING UNIFIL-MANDAAT

In aansluiting op het overzicht van pag. 801 e.v. volgt hieronder een samenvatting van verdere gebeurtenissen en ontwikkelingen in Libanon.

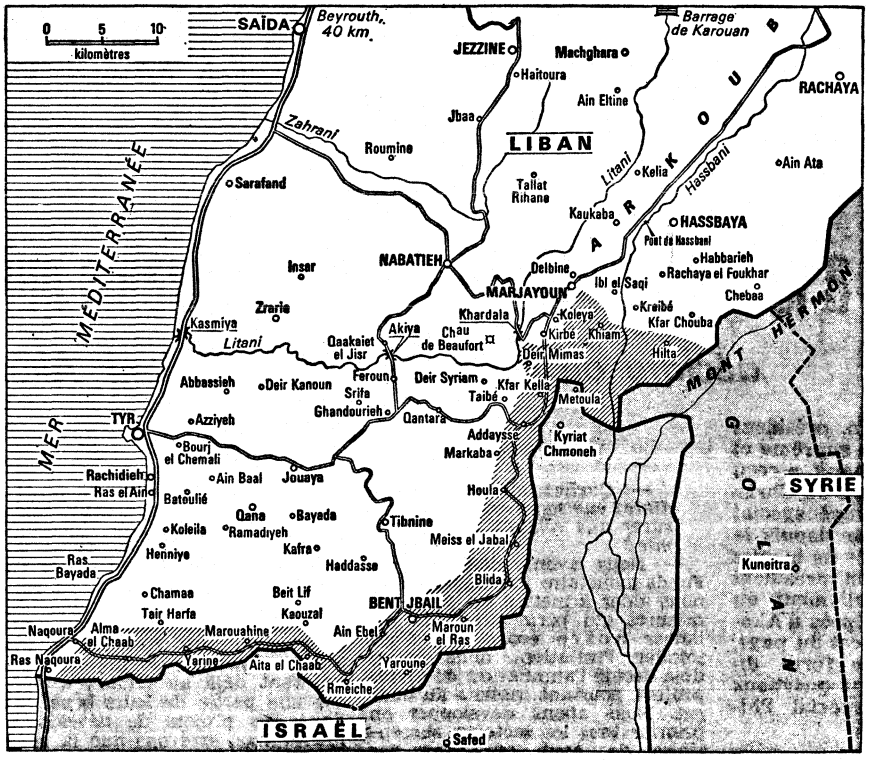
Nieuwe gevechten *in* Beiroet. Haddad belet Libanese leger toegang tot zuidelijk grensgebied

Op 21 juli 1978 begonnen Syrische troepen van de Arabische vredesmacht (ADF) een artilleriebeschieting van de christelijke wijk Hadath in zuidoostelijk Beiroet. De aanleiding was onduidelijk; in Hadath zouden twee doodgeschoten Syrische soldaten zijn ontdekt. De Syrische artillerie bestookte de wijk tot 27 juli, voornamelijk 's nachts. Daarbij zouden volgens een christelijke woordvoerder 41 mensen zijn omgekomen en 130 gewond zijn geraakt.

Op 26 juli deed de Israëlische premier Begin een beroep op ,,alle vrije landen en speciaal Frankrijk de christenen van Libanon te helpen die met uitroeiing zijn bedreigd" en hij voegde daaraan toe: ,,Laat de Syriërs uit Libanon vertrekken en laat hen (de Libanezen) een onafhankelijk land".

Terwijl president Sarkis Libanese politie-eenheden opdroeg posities in te nemen tussen de Syrische troepen en de christelijke milities in Beiroet, adviseerde de Amerikaanse regering op 27 juli alle in Libanon verblijvende Amerikaanse staatsburgers het land te verlaten, voor zover zij daar geen dringendr zaken te dorn hadden.

Een speciaal gevormde eenheid van 500 man van het Libanese leger vertrok op 31 juli 1978 naar het zuidrn van Libanon om in het aan Israël grenzende gebied ,,het staatsgezag en de veiligheid" te herstellen na een afwezigheid van ruim twee jaar en vier maanden, aldus de aankondiging van president Sarkis. Maar bij Kaukaba werd de opmars van deze Libanese legereenheid tot staan gebracht door artillerie- en mortiervuur van christelijke milities. Oorspronkelijk wilde de eenheid onder bevel van luitenant-kolonel Adib Saad de stad Tibnine

Het gearceerde deel behelst de door de christelijke milities bezette enclaves (Le Monde)

in de centrale sector binnen de UNIFIL-zone op **6,5** km van de grens met Israël bereiken via het door christelijke milities beheerste gebied van Khiam en Marjayoun. Terwijl kol. Adib Saad van de regering opdracht kreeg voorlopig in Kaukaba bij de Nepalese en Noorse UNIFIL-contingenten te blijven, droeg de regering de leiders van de christelijke milities in het zuiden, majoor Saad Haddad en majoor Sami Chidiac, op zich ter beschikking van het legeropperbevel te stellen.

Israël steunde de christelijke milities en stelde dat de Libanese legereenheid volledig door de Syriërs werd gecontroleerd. Een regeringswoordvoerder zei op **31** juli te Jeruzalem dat die eenheid ,,een Syrische strijdmacht in Libanese vermomming'' was.

Nadat onderhandelingen onder auspiciën van de VN niets hadden opgeleverd en christelijke milities de Libanese legereenheid op **1** en **2** aug. bleven beschieten — waarbij volgens het Libanese opperbevel het Libanese contingent ook door Israëlische artillerie zou zijn bestookt, wat door een Israëlische militaire woordvoerder categorisch werd ontkend —, gelastte majoor Haddad op **3** aug. zijn troepen op te houden met schieten op Libanese militairen. Maar hij liet op 4 aug. na bespreking met Israëlische en VN-functionarissen op een Israëlische militaire basis weten dat hij de doortocht van Libanese troepen door het christelijke gebied niet zou toestaan. Maar volgens diplomatieke zegslieden ging Israël daar toen wel mee akkoord en beloofde het druk op zijn christelijke bondgenoten te zullen uitoefenen om die doortocht te verlenen.

Inmiddels waren op 29 juli de vuurgevechten in Beiroet hervat. Op **31** juli nam de strijd in omvang toe met schietpartijen tussen Syrische troepen en christen-rechtse milities in diverse wijken in het oosten van de hoofdstad.

Op **3** aug. arriveerde de Syrische minister van buitenlandse zaken, Khaddam, vergezeld door de Syrische stafchef, Chehabi, in Beiroet voor overleg met de Libanese leiders. Khaddam verklaarde dat Syrië bereid was, op verzoek van president Sarkis, in te grijpen als de Libanese troepen in het zuiden aangevallen mochten worden.

De volgende dag werd het christelijke Oost-Beiroet getroffen door de zwaarste beschietingen van de afgelopen weken, maar ook het mohammedaanse West-Beiroet werd op 4 aug. beschoten. Op zaterdagnacht 5 aug. en zondagnacht 6 aug. was het christelijke Oost-Beiroet doelwit van Syrische artilleriebeschietingen, die volgens het opperbevel van de christen-rechtse milities ten minste 65 doden en ca. **220** gewonden vergden, terwijl Palestijns-progressieve bronnen 7 doden en 5 gewenden in westelijk Beiroet meldden.

Voorts zouden volgens het Libanese opperbevel op 7 aug. zes Libanese militairen in Kaukaba zijn gewond door Israëlisch artillerievuur.

Op 8 aug. had de Syrische minister van buitenlandse zaken, Khaddam, die o.a. vergezeld werd door stafchef Hikmat Chehab, te Ehden een onderhoud met oud-president Soleiman Frangié.

Op 9 aug. 's-avonds werd in Beiroet een akkoord gesloten tussen de Syrische troepen van de ADF en de christen-rechtse milities, vertegenwoordigd door Amin Gemayel (Falange) en Dany Chamoun (NLP). Later die avond gelastte het opperbevel van de ,,Verenigde Libanese Strijdkrachten'' (de milities) zijn troepen ,.het vuren op alle fronten te staken'' en .,niet meer gewapend en in uniform in de straten van Ashrafiyeh te verschijnen''. In die christelijke wijk had het merendeel van de recente gevechten plaatsgevonden. Voorts zouden in het kader van de eerste fase van de uitvoering van het akkoord de Syrische troepen, die in de Rizk-flat in Oost-Beiroet gelegerd waren — een steunpunt voor de Syrische artillerie — worden gehergroepeerd en in de buurt daarvan worden vervangen door Libanese veiligheidstroepen. In de tweede fase zouden de Syrische troepen zich uit Beiroet, zowel het oosten als het westen, terugtrekken, behalve uit de Rizk-flat en de Murr-flat (in het westen). In de laatste fase zou het Libanese leger de Syrische troepen in beide flats vervangen.

Kolonel Sami Khatib, de Libanese commandant van de ADF, die het akkoord met de leiders van de christelijke milities had gesloten, zou in Damascus over de demilitarisatie van Beiroet spreken, dat dan een ,,open stad'' zou moeten worden.

Bij de hergroepering van de Syrische troepen deed zich op 10 aug. een korte schietpartij voor en de volgende dag tegen de avond werd het bestand weer verbroken, waarbij de Syriërs de verantwoordelijkheid daarvoor toeschreven aan een ,,marginaal'' groepje.

In de nacht van **12** op **13** aug. vond een bomaanslag plaats op een flat-

gebouw in het westen van Beiroet, waarin o.a. kantoren van het pro-Iraakse Palestijnse Bevrijdingsfront (PLF) o.l.v. Abul Abbas en ook een afdeling van Al Fatah waren gehuisvest. De aanslag vergde meer dan 150 doden, waaronder zeker 37 PLF-leden en 8 leden van Al Fatah.

Abbas verklaarde op 14 aug. dat de aanslag het werk was van pro-Syrische Palestijnen. Zijn organisatie was de laatste tijd in een reeks gevechten verwikkeld geweest met Al Fatah.
Palestijnse woordvoerders in Beiroet zeiden dat het PLF het gebouw o.m. gebruikte als munitieopslagplaats en dat de explosie in de kelders van het pand een kettingreactie van verwoestende ontploffingen had veroorzaakt. Zij legden de schuld voor de aanslag bij de Israëlische geheime dienst. In andere veronderstellingen werd de schuld toegedicht aan het PFLP-GG of Al Saika.

Yasser Arafat, de leider van de PLO en van Al Fatah, zei op 13 aug. dat de Palestijnse eenheid van buitenaf werd bedreigd door allerlei komplotten. ,,Er wordt geprobeerd ons fysiek te liquideren'', aldus Arafat, die daarbij de moorden van de PLO-vertegenwoordigers in Londen, Parijs, Koeweit en de Pakistaanse. hoofdstad Islamabad aanhaalde. Al Fatah en de PLO hebben Irak voor die moorden verantwoordelijk gesteld.
In een op 14 aug. afgedrukt interview met het Libanese weekblad Monday Morning zei een hoge PLO-functionaris, Arafats politieke adviseur Hani Al-Hassan, dat, indien Irak een confrontatie met de Palestijnen wil forceren, de guerrilla's geen andere optie hebben dan die uitdaging aan te nemen. Als Irak echter op een verzoening met Al Fatah aanstuurt en ophoudt anti-Fatah gezinde organisaties te steunen, is Al Fatah bereid de strijdbijl te begraven, aldus Al-Hassan. Volgens Al-Hassan dateren de moeilijkheden met het bewind in Bagdad uit 1970, toen het Iraakse leger in Jordanië zijn posities aan de Jordaanse strijdkrachten overgaf en zo bijdroeg aan de Jordaanse overwinning in de Palestijnse-Jordaanse oorlog en aan de zogenaamde ,,zwarte september''.
Volgens Al-Hassan waren de Irakezen in 1972 begonnen anti-Fatah gezinde groepen op te richten en heeft de regering in Bagdad dit jaar het besluit genomen Al Fatah te verzwakken door vooraanstaande Fatah-leden te vermoorden. Hij zei ook dat Irak geen van zijn verplichtingen tegenover PLO was nagekomen en de hulp aan de PLO had stopgezet.

Op 14 aug. 's avonds voerde de Libanese premier Hoss in Latakia overleg met de Syrische president Assad. Na de terugkeer van Hoss de volgende dag trokken de Libanese militairen bij Kaukaba in Zuid-Libanon zich enkele kilometers terug om buiten het bereik van de kanonnen van Haddads militie te komen. Maar berichten van Israëlische zijde, dat een deel van de Libanese troepen naar hun kazernes in de Bekaavallei was teruggetrokken, werden tegengesproken, De eenheid blijft voltallig in het Zuidlibanese grensgebied gestationeerd, aldus een Libanese legerwoordvoerder op 15 aug. 's avonds.
Bij het overleg tussen Hoss en Assad zou in beginsel zijn overeengekomen het mandaat van de ADF met zes maanden te verlengen tot maart 1979. Assad sloot op 19 aug. een driedaags beraad met de voormalige Libanese president Soleiman Frangié af.
Terwijl pogingen om de haven van Beiroet te openen door schietpartijen werden verijdeld, hervatte de Libanese regering de besprekingen over de proclamatie van Beiroet tot ,,open stad''. Het beraad leek echter weinig kans van slagen te hebben, omdat de diverse partijen elkaar ervan beschuldigden zo heel Beiroet onder controle te willen krijgen.

De christelijke milities in Oost-Beiroet hebben bij monde van de christelijke Libanees-nationalistische voorman Camille Chamoun laten weten dat zij het plan alleen uitvoerbaar achten als alle vreemde troepen, dat wil zeggen zowel Syriërs als Palestijnen, uit Beiroet verdwijnen. Leiders in het overwegend islamitische West-Beiroet hebben gezegd dat een open stad inhoudt dat er niet meer gevochten wordt en dat het voornamelijk door Syriërs bemande Arabische vredesleger nu juist geschikt is om daarop toezicht uit te oefenen omdat Beiroet anders door de christelijke milities onder de voet dreigt te worden gelopen.
De belangrijkste islamitische leider die voor het idee van een open stad is, expremier Saeb Salam, zei na besprekingen met het Libanese staatshoofd Elias Sarkis dat het plan tot doel heeft de Libanese eenheid te bekrachtigen. Salam liet echter in het midden hoe het plan tot uitvoer kan worden gebracht of welke garanties het zal bevatten.

Inmiddels waren op 23 aug. berichten verschenen over een ontmoeting in Tel Aviv tussen de Israëlische premier Begin en een ,,Libanese leider'', waarbij de naam van Chamoun werd genoemd.
In verschillende Arabische kranten werd een felle aanval ingezet op de Libanese oud-president Chamoun. Het in het sjeikdom Qatar verschijnende dagblad Al-Arab schreef op 27 aug. zelfs dat Chamoun de afgelopen dagen zeker twee maal met de Israëlische minister van defensie Ezer Weizman had overlegd over de situatie in Libanon. Volgens *Al-*Arab zou het gesprek tussen Chamoun en Weizman hebben plaatsgevonden op een Israëlische oorlogsbodem, even buiten de Libanese territoriale wateren. Chamoun zou met een aantal militairen en politieke leiders van de christelijke partijen 's nachts per helikopter naar het schip zijn gebracht.
Woordvoerders van de ,,linkse'' Libanese nationale beweging zeiden in Al-Arab dat Israël een aantal kersvers uit de VS aangevoerde tanks aan de christelijke milities in Zuid-Libanon ter beschikking had gesteld. De Israëli's zouden ook vier helikopters en een aantal jeeps met 106 mm kanonnen aan de christelijke milities in het zuiden hebben geleverd.
Volgens falangistische bronnen beschoten Syrische troepen van de ADF op 26 en 27 aug. drie christelijke dorpen ten noorden van Beiroet met raketten en zware artillerie. Bij die actie in de buurt van de kuststad Batroun zouden 20 a 65 doden zijn gevallen.

Op 28 aug. ontving de Syrische president Assad te Latakia de Libanese minister van buitenlandse zaken Boutros.

Inmiddels bedreigden nieuwe schietpartijen in Beiroet het wankele bestand aldaar, terwijl de moord op zes personen in het Noordlibanese Maronitische bergdorp Bcharré tot overleg tussen kolonel Khatib, de

Majoor Saad Haddad spreekt in Marjayoun tot sjiïtische en christelijke bewoners

commandant van de ADF, en de Syrische leiding in Damascus leidde.

Op 6 sept. vonden in de zuidoostelijke wijken van Beiroet nieuwe gevechten tussen Syrische troepen en christelijke milities plaats, waarop Israëiische straaljagers de voigende dag boven de hoofdstad vlogen. Terwijl de strijd voortduurde, herhaalde de Israëlische luchtmacht op 10 sept. haar actie boven Beiroet. Volgens de falangisten waren er toen 8 Libanezen gedood en 174 gewond. Op 13 sept. hielden christenen in Oost-Beiroet een algemene staking uit protest tegen de Syrische beschietingen.
Intussen was bezorgdheid gerezen over het lot van de leider van de sjïitische moslems in Libanon, Imam Moussa Sadr, die op 31 aug. bij een bezoek aan de Libische hoofdstad Tripoli spoorloos verdween.

Rapport Waldheim. Verlenging *UNIFIL-mandaat*

In zijn rapport d.d. 13 sept. 1978 meldde de secretaris-generaal van de VN, Kurt Waldheim, dat de UNIFIL per die datum was samengesteld uit 5.931 man: infanterie-eenheden uit Fidji, Frankrijk, Ierland, Iran, Nepal, Nigeria, Noorwegen en Senegal; logistieke eenheden uit Canada, Frankrijk en Noorwegen; alsmede 36 militaire waarnemers van de UNTSO. Tijdens de zes maanden van de UNIFIL-operatie waren 8 leden gedood en 52 gewond als gevolg van schotenwisselingen en mijnexplosies, terwijl 3 leden bij ongelukken waren omgekomen.
Voorts stelde Waldheim in zijn rapport dat UNIFIL het grootste deel van zijn operatiegebied onder controle had en dat daar een voortgaande normalisering van het leven optrad. Maar UNIFIL moest de controle over het hele gebied nog gaan uitoefenen en zijn taak om het herstel van de Libanese soevereiniteit in zuidelijk Libanon teweeg te brengen verkeerde nog in de beginfase. Het verzet van bepaalde gewapende groepen tegen een volledige ontplooiing van UNIFIL en de steun van buitenaf die deze groepen genoten vormden formidabele obstakels voor de uitvoering van het UNIFIL-mandaat.
De volledige ontplooiing van UNIFIL en het herstel van het Libanese gezag waren onmogelijk gemaakt, omdat het Israëlische leger de controle over het grensgebied liever aan de de facto gewapende groepen dan aan UNIFIL had overgedragen.
Het was van belang op te merken, aldus Waldheim, dat een van de voornaamste taken van UNIFIL was de rechten en veiligheid van alle inwoners van zijn operatiegebied te beschermen en dat vereiste een volledige bewegings- en operatievrijheid.

Op 18 sept. 1978 aanvaardde de Veiligheidsraad met 12 stemmen tegen 0 bij 2 onthoudingen (SU en Tsjechoslowakije), terwijl China niet aan de stemming deelnam, een door de VS ingediende resolutie 434 (1978), waarbij het mandaat van UNIFIL met vier maanden werd verlengd tot 19 jan. 1979. Tevens deed de Raad een beroep op Israël, Libanon en alle andere betrokkenen om volledig en urgent met de VN samen te werken bij de uitvoering van resoluties 425 en 426 van 1978 (zie pag. 210/2-'78 en 807/1-'79), terwijl Waldheim werd verzocht over twee maanden verslag uit te brengen over de uitvoering van deze resolutie en opnieuw aan het eind van de periode van vier maanden.

Gevechten okt. 1978

Na de gevechten in het weekend van 23/24 sept. in de christelijke wijk Ashrafiyeh tussen Syrische troepen van de ADF en christen-rechtse milities bereikte de strijd in de Libanese hoofdstad, die op 29 en 30 sept. in hevigheid toenam een climax Op 1 okt., toen de christelijke milities van ex-president Camille Chamoun de in Libanon gelegerde Syrische troepen openlijk de oorlog aanzegden. Een woordvoerder van Chamouns NLP liet in Beiroet weten dat de „Tijgers" niet zouden rusten voor de laatste Syrische soldaat van Libanese bodem verdreven was.

Reeds op 28 sept. had Chamoun de Libanese regering een ultimatum gesteld om een eind te maken aan wat hij de massaslachting van de bevolking van Oost-Beiroet noemde en om de positie van de Arabische vredesmacht, waarvan het mandaat op 26 okt. afliep, te herzien. Chamoun zei voor de radio 24 uur te zullen afwachten wat de autoriteiten zouden doen „om aan dit bloedbad een eind te maken". Hij waarschuwde toen tegelijk dat christen-rechts de aanvallen op zijn aanhangers niet langer kon dulden en dat het zich „tot zijn spijt" gedwongen zou voelen terug te slaan. Dit ultimatum liep af zonder dat de regering-Hoss antwoordde. Intussen vielen er zeker 100 doden.
Libanese regeringswoordvoerders lieten op 29 sept. wel weten dat er een nieuw plan op stapel stond om de veiligheid in de hoofdstad door het Libanese leger en de Libanese gendarmerie te laten garanderen maar dat plan is evenmin als vorige plannen in de richting van de grond gekomen omdat noch het leger noch de gendarmerie over het vertrouwen zouden beschikken om die opdracht naar behoren te vervullen.
Aanvankelijk meenden sommige waarnemers dat de Syriërs de strijd op 1 okt. begonnen waren om zodoende het vredesproces van Camp David (pag. 609 en 622-'78) te verstoren, maar al spoedig bleek volgens de Internatzonale Spectator (nov. 1979) dat christen-rechts het initiatief genomen had. Dit blad vervolgde: „Chamouns milities vielen met door Israël geleverde Shermantanks aan en de Syriërs antwoordden met artilleriebombardementen op christenwijken".

Op 16 okt. legde de Franse minister van buitenlandse zaken, Louis de Guiringaud, de verantwoordelijkheid voor de jongste gevechten bij de christelijke milities van Chamoun. „Ik wil de Syriërs niet vrijpleiten, zij hebben hard gereageerd, maar men moet weten waar de verantwoordelijkheid ligt. Wij wisten sinds september dat de milities zich voorbereidden op de gevechten met hulp van Israël dat Super-Shermantanks leverde." De Franse minister stelde voorts: „Chamoun, die slechts door 5.000 van de 600.000 Libanese christenen wordt ondersteund. heeft slechte raad ontvangen uit Israël. Het was een Israëlisch belang dat Syrië in Libanon werd beziggehouden, terwijl de Egyptisch-Israëlische vrede werd uitgewerkt. Frankrijk heeft samen met Amerika Israël met klem gevraagd christen-rechts in Libanon niet aan te moedigen", aldus De Guiringaud. Hij zei voorts: „Onze ambassadeur daar heeft veel moeite gedaan om hem (Chamoun) ervan te overtuigen dat de toekomst der christenen niet gediend is met een onmogelijke oorlog tegen de Syriërs en met de waanzinnige droom van een deling van het land".

Op 2 okt. stelde president Sarkis in een radiotoespraak de Libanezen een nieuwe regering van „politici" in het vooruitzicht die de Libanese crisis „in al haar aspecten en op alle niveaus" moest oplossen. Hij kondigde tevens aan binnen 10 dagen met een nieuw veiligheidsplan te zullen komen dat de wrijvingen tussen de verschillende facties in Libanon zou moeten opheffen. De plannen van de president ontmoetten bij nagenoeg alle rechtse leiders en hun linkse tegenstanders louter kritiek.

Op 4 okt. bereikte de strijd in Beiroet zijn hoogtepunt. Er zouden toen volgens de falangistische radio in een week tijd zeker duizend doden

en gewonden zijn gevallen. Inmiddels poogde Frankrijk via de VN te bemiddelen.

Op 5 okt. deed de Franse voorzitter van de Veiligheidsraad, Jacques Leprette, samen met VN-secretaris-generaal Waldheim, opnieuw een oproep tot beëindiging van de strijd. Zij drongen bij alle betrokkenen aan op ,,onmiddellijke beëindiging van de daden van geweld en het in acht nemen van de uiterste beheersing om een duurzaam bestand tot stand te brengen en een terugkeer naar vrede". Waldheim belastte die dag Sadruddin Aga Khan met een humanitaire missie in Libanon, waarvoor deze op 7 okt. vertrok.

Op 6 okt. 1978 wijdde de Veiligheidsraad een speciale zitting van 3 minuten aan de gevechten in Beiroet en omgeving. Een kort tevoren verspreide ontwerptekst werd unaniem aanvaard als resolutie 436 (1978). De tekst luidde:

,,De Veiligheidsraad,

met grote bezorgdheid nota nemend van de verslechterende situatie in Beiroet en omgeving (. . .),

1. Doet een beroep op alle betrokkenen bij de vijandelijkheden in Libanon om gewelddaden te beëindigen en nauwgezet een onmiddellijk en effectief staakt-het-vuren en stopzetting van de vijandelijkheden in acht te nemen zodat interne vrede en nationale verzoening kunnen worden hersteld op basis van het behoud van de Libanese eenheid, territoriale integriteit, onafhankelijkheid en nationale soevereiniteit;

2. doet een beroep op alle betrokkenen om eenheden van de Internationale Commissie van het Rode Kruis toe te laten in het conflictgebied teneinde de ge onden te evacueren en humanitaire bijstand te verlenen;

3. steunt de secretaris-generaal in zijn pogingen en verzoekt hem deze pogingen voort te zetten om een duurzaam staakt-het-vuren tot stand te brengen, en om de Veiligheidsraad op de hoogte te houden van de uitvoering van de wapenstilstand".

Intussen hadden Israëlische raketboten op 5 okt. 's avonds een marinebasis van Al Fatah in het noordwesten van Beiroet aangevallen en Syrische militaire posities nabij de stad onder vuur genomen. (De Internationale Spectator stelde dat het een in aanbouw zijnd strandhotel betrof, waar drie guerrillastrijders lagen te slapen en een vissersboot lag afgemeerd.) Deze actie werd als de eerste rechtstreekse interventie van Israël beschouwd. Terwijl de zware gevechten in Beiroet zich op 5 okt. uitbreidden tot in de bergen, ten noord-oosten van de stad, heeft de christelijke militie van Libanon gedreigd militaire doelen in Syrië te zullen aanvallen met verdragende artillerie, aldus een communiqué in het Engelstalige dagblad Ike. Volgens westerse militaire bronnen maakten de christrnen gebruik van de jongste modellen 138 mm veldgeschut, onlangs vanuit Israël naar Libanon verscheept.

Volgens die bronnen heeft het geschut een reikwijdte van 31 km, waarmee het kan worden gebruikt tegen verscheidene Syrische legerkampen over de grens.

Kort na de waarschuwing maakte de ADF bekend dat ze nieuwe christelijke geschutstellingen had ontdekt op de hoogvlakten, ten noordoosten van Beiroet, en dat ze deze .,met het benodigde vuur" aanviel om ze tot zwijgen te brengen. Volgens de vredesmacht waren de stellingen opgebouwd in de district,-n Metn en Kisrewaw, traditioneel bolwerken van de christelijke militie.

Op 5 okt. werd het christelijke deel van Beiroet omschreven als een luguber landschap van verbrijzeld beton, versplinterd glas en resten van mrnselijke lijken. Exacte cijfers van aantallen slachtoffers waren in de algemene chaos niet te krijg-n. De politie van Beiroet schatte het aantal doden aan Libanese kant op 350.

Na wederom een dag van hevige gevechten in Beiroet vertrok president Sarkis op 6 okt. 's avonds naar Damascus om daar de situatie te bespreken met zijn Syrische ambtgenoot Assad, die zojuist van een bezoek aan Moskou was teruggekeerd. Op 7 okt. werd om 20.00 uur op gezamenlijk bevel van de presidenten Assad en Sarkis een staakt-het-vuren afgekondigd.

Terwijl dit bestand incidenteel werd geschonden, vertrok Sarkis op 9 okt. uit Syrië voor bezoeken aan Saoedie-Arabië, de Unie van Arabische Emiraten en Soedan ter voorbereiding van een conferentie van de Arabische landen, die troepen aan de ADF leveren, op 15 okt. in Libanon. Op 11 okt. keerde Sarkis van deze reis in Damascus terug om zijn overleg met Assad voort te zetten.

Op 13 okt. werderi eenheden van het Libanese leger (ca. 1.000 man) gelegerd tussen de Syrische troepen van de ADF en de christen-rechtse milities in delen van oostelijk Beiroet.

Op 17 okt. vond in Beiteddine bij Beiroet een conferentie plaats van de ministers van buitenlandse zaken van Koeweit, Saoedi-Arabië, Soedan, Syrië, Qatar en de UAE onder voorzitterschap van president Sarkis. Zij kwamen overeen christen-rechts in Libanon te neutraliseren en desnoods met wapengeweld een eind te maken aan diens samenwerking met Israël. Zij besloten dat Soedanese en Saoedische militairen van de ADF de gevoelige posities in christelijk Oost-Beiroet van de Syriërs zouden overnemen.

Voorts publiceerden de ministers een politiek 8 puntenplan. Die punten luidden:

● het benadrukken van de eenheid, de soevereiniteit en de territoriale integriteit van Libanon en het oproepen tot het beëindigen van alle belemmeringen voor

Een blik vanaf de kust ten noorden van Beiroet op de christelijke wijken van Oost-Beiroet Karantina en Dora (7 okt. 1978).

het vestigen van een krachtige centrale regering;

- het beëindigen van alle uitingen met wapens en het inzamelen van de wapens;
- de noodzaak tot een strikte toepassing van de resoluties van de topgesprekken uit 1976 van Cairo en Riad over Libanon. waarin wordt opgeroepen tot het inzamelen van wapens, het beperken van de actievrijheid van Palestijnse guerrillastrijders in Libanon en andere maatregelen;
- het beëindigen van de propagandaoorlog en toepassing van de wet die illegale publikaties en radio- en tv-stations verbiedt; deze maatregelen betreft de rechtse falangistische radio, een links piratenstation in Beiroet en een aantal kranten;
- het opstellen van een tijdschema voor de reconstructie van het Libanese leger op een nationale en evenwichtige basis, opdat het leger in de toekomst de taken van de Arabische vredesmacht kan overnemen;
- het werken naar een nationale verstandhouding tussen de verschillende Libanese groeperingen op een wijze die de eenheid van het land zal waarborgen;
- het toepassen van de wet die een verwijzing naar de houding van de leiders van de christelijke militie in Libanon: op grond van de Libanese wet staat het zich verstaan met Israël gelijk aan hoogverraad, een vergrijp dat straffen kent variërend van lichte gevangenisstraf tot de doodstraf;
- het instellen van een vervolg-commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van Saoedi-Arabië, Syrië en Koeweit, die ter beschikking van president Sarkis zal worden gesteld en zijn opdrachten zal uitvoeren.

Op 20 okt. maakten Saoedische militairen van de ADF een eerste begin met de overname van strategische posten van Syrische militairen in Oost-Beiroet, t.w. de bruggen van de wijk Karantina en het district Bourj Hammoud en de Rizk-flat.

Op 26 okt. 1978 besloot de Arabische Liga het mandaat van de ADF met 6 maanden te verlengen. Maar Soedan hield aan zijn voornemen vast zijn troepen uit Libanon terug te trekken, waarop Saoedi-Arabië op 31 okt. liet weten zijn contingent binnen drie weken te zullen versterken.

Verdere verlenging UNIFIL-mandaat

Op 8 dec. 1978 kwam de Veiligheidsraad bijeen voor de bespreking van een rapport van Waldheim over het functioneren van de UNIFIL.

Daarin stelde de secretaris-generaal dat er geen aanzienlijke verbetering was opgetreden sinds zijn vorige rapport van 13 sept. 1978. Via de Israëlische autoriteiten waren contacten met de Libanese de facto troepen onder majoor Haddad aangeknoopt direct na de aanvaarding van resolutie 434 (1978) met de bedoeling om de volledige ontplooiing en controle van UNIFIL te verzekeren in het gebied dat in juni j.l. door Israël aan de de facto troepen was overgedragen. Daarbij was weinig vooruitgang geboekt.
De secretaris-generaal merkte op dat de tragische ontwikkelingen in Beiroet, die tegen eind september tot escalatie waren gekomen, onvermijdelijk hun effect op de situatie in het zuiden hadden, die nauw gekoppeld was aan de situatie in Libanon als geheel.
De secretaris-generaal zei dat een essentiële voorwaarde vooraf voor het welslagen van UNIFIL was de samenwerking van alle betrokkenen, in het bijzonder die gewapende elementen en groepen in en rondom het operatiegebied van UNIFIL. In de huidige omstandigheden was dat vooral van toepassing op de Libanese de facto troepen in het gebied en de regering van Israël. In delen van het operatiegebied van UNIFIL bleven de de facto troepen de vrijheid hebben om diverse elementen van de burgerbevolking te intimideren, wat een reden voor de grootst mogelijke bezorgdheid was. Zo'n situatie kon tot een escalatie van het conflict leiden alsmede tot een verlies van vertrouwen in UNIFIL.
Een belangrijke factor in de situatie was de relatie tussen het Israëlische leger en de Libanese de facto troepen. In antwoord op verzoeken van UNIFIL aan de Israëlische autoriteiten om hun goede diensten aan te wenden voor pogingen om de acties van majoor Haddad en zijn militie te controleren, gaven deze (Israëlische) autoriteiten te kennen dat zij geen controle op de de facto troepen uitoefenden.
Evenwel werd niet ontkend dat zij die logistieke en andere steun boden. Tijdens de verslagperiode was Israëlisch legerpersoneel bij verscheidene gelegenheden in zuidelijk Libanon waargenomen.
Voorts merkte de secretaris-generaal op dat de betrekkingen met andere gewapende elementen in het gebied (d.w.z. Palestijnen) geen grote problemen hadden opgeleverd. Incidentele botsingen met gewapend personeel, dat het operatiegebied van UNIFIL vanuit het noorden trachtte binnen te komen, waren onveranderlijk geëindigd met een door onderhandelingen bereikte terugtrekking en een herstel van de status quo met de mede erking van verbindingsofficieren van de PLO.

Op 8 dec. 1978 legde de (Westduitse) voorzitter van de Veiligheidsraad, Rudiger von Wechmar, een consensus-verklaring af, waarin de Raad de verwijdering verlangde van de obstakels, die een volledige ontplooiing van UNIFIL en een totale uitvoering van de resoluties van de Raad over die kwestie in de weg stonden. De Raad noemde die obstakels „een uitdaging aan zijn gezag en een tarting van zijn resoluties". Hij deed een beroep op allen die niet volledig met UNIFIL samenwerken, in het bijzonder Israël, „om onverwijld op te houden met inmenging in UNIFIL's operaties in zuidelijk Libanon" en verzocht de betrokkenen zich volledig en onverwijld te schikken in de uitvoering van de resoluties van de Raad.

Voorts werden de lidstaten die daartoe in de positie verkeerden opgeroepen hun invloed op de betrokkenen aan te wenden, opdat UNIFIL zich ongehinderd van zijn taken kon kwijten.

Op 13 jan. 1973 aanvaardde de Veiligheidsraad met 12 stemmen tegen 0 bij 2 onthoudingen (SU en Tsjechoslowakije), terwijl China niet aan de stemming deelnam. een resolutie 444 (1979), waarin het mandaat van UNIFIL met vijf maanden werd verlengd tot 19 juni.

De tekst van deze resolutie luidde o.m. als volgt:

„De Veiligheidsraad, ( )

1. betreurt het gebrek aan samenwerking in het bijzonder van Israëls kant met de pogingen van UNIFIL om zijn mandaat volledig toe te passen, met inbegrip van Israëls bijstand aan ongeregelde gewapende groepen in zuidelijk Libanon, (...)

3. geeft uiting aan zijn satisfactie over de verklaarde politiek van de regenng van Libanon en de reeds getroffen stappen voor het inzetten van het Libanese leger in het zuiden en moedigt haar aan haar pogingen om haar gezag in dat gebied opnieuw te vestigen in coördinatie met UNIFIL te versterken, ( )

5 doet een beroep op de secretaris-generaal en UNIFIL om voort te gaan met het treffen van alle effectieve maatregelen, die noodzakelijk worden geacht in overeenstemming met UNIFIL's goedgekeurde richtlijnen en taakomschrijvingen zoals aanvaard door de Veiligheidsraad, en nodigt de regering van Libanon uit om in overleg met de secretaris-generaal een gefaseerd programma van activiteiten op te stellen, dat in de komende drie maanden moet worden uitgevoerd om het herstel van haar gezag te bevorderen; ( )"

Op 14 juni aanvaardde de Veiligheidsraad met 12 stemmen tegen 0 bij 2 onthoudingen (SU en Tsjechoslowakije), terwijl China niet aan de stemming deelnam, een resolutie 450 (1979), waarin het mandaat van UNIFIL met zes maanden werd verlengd tot 19 dec. De tekst van de preambule luidde o.m. als volgt:

„De Veiligheidsraad, (...)
uiting gevend aan zijn bezorgdheid over het voortdurend bestaan van obstakels voor de volledige ontplooiing van de (vredes)macht en de bedreigingen voor zijn eigen veiligheid, zijn bewegingsvrijheid en de veiligheid van zijn hoofdkwartier, die de voltooiing van het gefaseerde „programma van activiteiten beletten..."

(Voortzetting in een volgende aflevering)

Uitgevers: Int. Uitg - en Handelmij „Systemen Keesing" B.V, Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - N.V. Int. Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen.

WESTEUROPESE KERNBEWAPENING (II)

Op pag. 769 e.v. is verslag uitgebracht over de internationale discussie over de vraag, of het in het Westeuropese deel van de NAVO gelegerde arsenaal kernwapens gemoderniseerd dient te worden, d w z of het noodzakelijk is op het Westeuropese grondgebied 572 nieuwe kernwapendragers met een bereik van middellange afstand te stationeren.

Inmiddels heeft de NAVO op 12 dec in dit vraagstuk een besluit genomen De ministers van defensie en van buitenlandse zaken van de lidstaten van de NAVO, die op die dag in Brussel in vergadering bijeen u aren, besloten toen unaniem, dat het noodzakelijk was deze wapens in produktie te nemen en op Westeuropees grondgebied te stationeren. Aan dit besluit gekoppeld was een aanbod van onderhandelingen over de middellange-afstandsraketten aan de Sowjet-Unie en het Warschaupact. Het communiqué, waarin de ministers dit besluit hebben vastgelegd, heeft de volgende inhoud:

1. Op een speciale bijeenkomst van ministers van buitenlandse zaken en defensie in Brussel op 12 december 1979:

2. Herinneren de ministers aan de topconferentie van mei 1978, waarop de regeringen hun politieke vastbeslotenheid hebben uitgedrukt om aan de bedreigingen van hun veiligheid, die door de voortdurende vaart van de militaire opbouw van het Warschau-pact wordt gevormd, het hoofd te bieden.

3. Het Warschau-pact heeft in de loop der jaren een grote en groeiende capaciteit aan kernsystemen ontwikkeld die West-Europa rechtstreeks bedreigen en een strategische betekenis hebben voor het boridgenootsehap in Europa. Deze situatie is speciaal verscherpt in de laatste paar jaren door Sowjet-besluiten tot het uitvoeren van programma's ter modernisering en uitbreiding van hun kerncapaciteit over lange afstand. In het bijzonder hebben zij de SS-20-raket opgesteld, die een aanmerkelijke verbetering van vorige systemen betekent door het verlenen. van grotere nauwkeurigheid, meer beweeglijkheid en grotere reikwijdte, en die ook meervoudige kernkoppen heeft, en de Backfire-bommenwerper, die veel beter werkt in de theater-rol dan de andere tot dusver gebruikte Sowjet-vliegtuigen.

Tijdens deze periode is de LRTNF-capaciteit van het Westen statisch gebleven, terwijl de SU haar superioriteit op het gebied van de Long Range Theatre Nuclear Forces (LRTNF) zowel kwantitatief als kwalitatief heeft versterkt. Deze strijdkrachten van het westen worden steeds ouder en kwetsbaarder en houden geen op het vasteland opgestelde kernraketsystemen voor LRTNF in.

4. Tegelijkertijd hebben de Sowjets ook huri TNF-raketten met kortere reikwijdte gemoderniseerd en uitgebreid en aanmerkelijk de kwaliteit van hun *conventionele strijdkrachten* verbeterd Deze ontwikkeling speelde zich af tegen de achtergrond van groeieride internationale capaciteit van de Sowjets en het op gelijke voet komen van de intercontinentale slagkracht met de VS

5 Deze gang van raken heeft birinen het bondgenootschap tot ernstige bezorgdheid geleid omdat. wanneer dit zo doorgaat, het overwicht van de SU in theaterkernsystemen de stabiliteit die in intercontinentale systemen is bereikt kan ondermijnen en twijfel kan werpen op de geloofwaardigheid van de afsclirikkingsstrategie van het bondgenootschap door de belichting van het gat in het spectrum van het kernantwoord van de NAVO op agressie.

6. De ministers stellen vast dat deze jongste ontwikkelingen concrete actie vragen van het bondgenootschap wanneer de strategie van het flexibele antwoord van de NAVO geloofwaardig wil blijven Na grondige overweging met inbegrip van de verdiensten van alternatieve benaderingen, en na rekening te hebben gehouden met de standpunten van bepaalde leden, hebben de ministers besloten dat het algehele belang van het bondgenootschap het best kan worden gediend met het volgen van twee parallelle en aanvullende benaderingen van modernisering van TNF en wapenbeheersing

7. De ministers hebben daarom besloten de LRTNF van de NAVO te moderniseren door in Europa Amerikaanse grondraketsystemen op te stellen, behelzende 108 Pershing-2-raketten, die de bestaande Amerikaanse Pershing l-a moet vervangen, en 464 van de grond gelanceerde kruisraketten (GLCM), alle met enkelvoudige kernkoppen. Alle landen die momenteel deelnemen aan de geintegreerde defensiestructuur zullen aan het programma deelnemen: de raketten zullen in uitgezochte landen worden gestationeerd en bepaalde onderhoudskosten zullen worden gedragen door de bestaande financieringsregelingen van de NAVO.

Dit zou de voorgaande westelijke voorstellen, dergelijke Sowjet- en Amerikaanse systcinen bij de onderhandelingen over wapenbeperking te betrekken. en de meer recente uitlatingers van de Sowjetrussische president Brezjnew dat hij daartoe bereid is, moeten meerspiegelen De ministeis steunen ren volle het besluit van de VS na overleg binnen het bondgenootschap om ober wapenbeperking op LRTNF te onderhandelen en de USSR voor te stellen zo spoedig mogelijk onderhandelingen te beginnen. langs de volgende lijnen, die uitgewerkt zijn in intensief overleg binnen het bondgenootschap:

a. Toekomstige beperkingen van Amerikaanse systemen die hoofdzakelijk voor theater-missies bestemd zijn zouden moeten samengaan met gepaste beperkingen van de Sowjet-theatersystemen.

b. Beperkingen van Amerikaanse en Sowjet-lange-afstand - theaterkernsystemen moeten worden besproken in bilaterale onderhandelingen in het kader van SALT-I11 in een stap-voor-stap-benadering

c. Het onmiddellijke doel van deze onderhandelingen moet het instellen van overeengekomen beperkingen van Amerikaanse op de grond gestationeerde lange-afstands-kernsystemen zijn. Overeengekomen beperkingen van deze systemen moeten passen in het principe van gelijkheid tussen beide zijden. Daarom moeten de beperkingen de vorm van de jure gelijkheid aannemen, zowel in plafond als in rechten.

d. Overeengekomen beperkingen moeten afdoende kunnen worden geverifieerd.

Het programma zal het vertrouwen van de NAVO op kernwapens niet vergroten. In dit verband zijn de ministers het er over eens geworden dat als integraal onderdeel van de TNF-modernisering duizend Amerikaanse kernkoppen uit Europa zullen worden teruggetrokken zodra dat mogelijk is. Voorts hebben de ministers besloten dat de 572 LRTNF-kernkoppen binnen dat verlaagde peil zullen worden ondergebracht, wat noodzakelijk inhoudt numerieke verschuiving van kernkoppen voor afleveringssystemen van andere ty-

De Nederlandse delegatie op de bijeenkomst van het NAVO-comité voor defensieplanning op 11 dec. V.l.n.r. NAVO-ambassadeur G. D. Barkman, minister van defensie Willem Scholten en chef-staf generaal A. J. W. Wijting.

pes en kortere reikwijdte. Daarenboven merken zij met voldoening op dat de Nuclear Planning Gmup een onderzoek gaat instellen naar de precieze aard, omvang en basis van de aanpassingen die voortvloeien uit de LRTNF-inzet en hun mogelijke gevolgen voor het evenwicht van de rol en de systemen in de kernbewapening van de NAVO als geheel Dit onderzoek zal de basis vormen van een uitgebreid rapport aan de NPG-ministers in de herfst van 1980.

8. De ministers hechten groot belang aan de rol van de wapenbeheersing als bijdrage aan een stabielere militaire relatie tussen Oost en West en bij het bevorderen van het proces van ontspanning Dit wordt weerspiegeld in een brede groep initiatieven die binnen het bondgenootschap worden bestudeead om de loop van de wapenbeheersing en ontspanning in de Jaren tachtig Ce onderzoeken De ministers beschouwen wapenbeheersing als integraal onderdeel van de inspanningen van het bondgenootschap, onverminderd de veiligheid van zijn leden-landen te verzekeren en de strategische situatie tussen Oost en West stabieler te maken, meer voorspelbaar en meer hanteerbaar op de lagere niveaus van bewapening aan berde zijden In dit opzicht verwelkomen zij de bijdrage die het SALT-11-verdrag levert aan het bereiken van deze doeleinden.

9 De ministers overwegen dat, bouwend op dit resultaat en rekening houdend met de uitbreiding van de Sowjet-LRTNF-capacrteit die voor de NAVO van belang is, de pogingen tot wapenbeheersing om een stabielere algehele kernbalans op het lagere niveau van de kernwapens aan beide zijden te verkrijgen nu bepaalde Amerikaanse en Sowjetrussische LRTN-systemen zouden moeten omvatten

10. Gezien het speciale belang van deze onderhandelingen voor de algehele veiligheid van het bondgenootschap zal een speciaal raadgevend lichaam op hoog niveau worden gevormd binnen het bondgenootschap, om de Amenkaanse onderhandelingspogmgen te steunen Dit lichaam zal de onderhandelingen voortdurend volgen en verslag uitbrengen aan de ministers van buitenlandse zaken en defensie die de ontwikkelingen in deze onderhandelingen zullen bestuderen, evenals in andere onderhandelingen over wapenbeheersing, op hun halfjaarlijkse bijeenkomsten

11 De ministers hebben besloten deze twee parallelle en aanvullende benaderingen te volgen om een bewapeningswedloop in Europa te vermijden, veroorzaakt door de Sowjet-TNF-opbouw, en toch de levensvatbaarheid van de NATO-strategie van afschrikking en verdediging te bewaren en daardoor de veiligheid van zijn leden-landen te handhaven

a Een moderniseringsbesluit, met inbegnp van een belofte tot stationering, is nodig om aan de behoefte van de NAVO aan afschrikking en verdediging tegemoet te komen, om een geloofwaardig antwoord te geven op eenzijdige Sowjet-TNF-opstelling, en een basis te verlenen voor het voontzetten van serieuze onderhandelingen over TNF

b Succes bij wapenbeheersing door het beperken van de Sowjet-opbouw kan de veiligheid van het bondgenootschap verhogen, de schaal van de TNF-behoeften van de NAVO wijzigen, en stabiliteit en ontspanning in Europa bevorderen m overeenstemming met de fundamentele

De Noorse minister van buitenlandse zaken, K Frydellund (r.) begroet zijn Nederlandse ambtgenoot Van der Klaauw, terwijl minister Scholten van defensie een paar papieren doorkijkt.

positie van de NAVO van afschrikking, defensie en ontspanning zoals uiteengezet in het Harmel-rapport De behoeften aan TNF van de NAVO zullen worden onderzocht in het licht van de in onderhandelingen bereikte concrete resultaten.

Bij dit NAVO-besluit dient de kanttekening gemaakt te worden, dat Nederland en België zich nog niet hebben vastgelegd m.b.t. de legering van nieuwe wapens in eigen land. Nederland neemt hierover een beslissing in dec. 1981, rekening houdend met de stand van zaken op dat moment bij de onderhandelingen over wapenbeperking met de SU. De Belgische regering heeft de beslissing uitgesteld tot mei 1980.

Een tweede kanttekening is, dat Frankrijk bij het nemen van dit besluit niet betrokken is.

Ter verklaring nog het volgende: In het NAVO-communiqué komt de afkorting LRTNF (of kortweg TNF) voor. De betekenis hiervan is Long Range Theatre Nuclear Forces. Hiermee wonden middellange afstandsraketten bedoeld, die op het slagveld (Theatre) zouden moeten worden ingezet

Het NAVO-overleg

Het NAVO-overleg in Brussel heeft geduurd van 10-14 dec. Het werd geopend met een bijeenkomst van de ministers van defensie van de Europese NAVO-landen, de Eurogroep.

Uit het communiqué, dat over het verloop van deze vergadering werd uitgegeven, bleek, dat de Europese lidstaten van de NAVO in 1979 een bedrag van rond f 140 mrd aan defensie hebben uitgegeven, 40% meer dan in 1978, toen deze landen Ong. f 100 mrd in hun verdediging investeerden.

Volgens een bijlage willen de Eurogroeplanden ook volgend jaar alles in het werk stellen, opdat hun strijdkrachten met zo modern mogelijk materieel zullen worden uitgerust. Hiertoe behoren: 190 gevechtstanks, 450 pantservoertuigen, 210 kanonnen, 500 anti-tankraketten en 9700 bazooka's. Bij de tanks gaat het om de Westduitse Leopard 11 als opvolger van de Leopard I-tank die thans in Nederland, België, Denemarken, de Bondsrepubliek, Italië en Noorwegen — met Canada als niet-lid van de Eurogroep — in gebruik is. Daarnaast willen de Eurogroep-landen hun marine moderniseren om op-die manier het hoofd te kunnen bieden aan de zeestrijdkrachten van het Warschaupact die de afgelopen jaren aan sterkte hebben gewonnen. Voor dit doel willen zij één vliegdekschip, drie torpedobootjagers, tien patrouilleboten, twintig marinevliegtuigen en dertig helikopters aan hun vloot toevoegen.

Voor wat de luchtmacht betreft staan op het programma onder meer 170 gevechtsvliegtuigen — het gaat hier om de Tornado en de **F-16** — 40 transporttoestellen en 110 helikopters.

Uit de bijlage blijkt verder, dat de mobiele strijdkrachten van de Eurogroep dit jaar rond 2,5 miljoen man telden. In vergelijking met de Noordamerikaanse bondgenoten, de Verenigde Staten en Canada, wier strijdkrachten ongeveer 2 miljoen man omvatten, zouden de Europeanen 85 procent van de grondstrijdkrachten en 80 procent van de luchtstrijdkrachten in West-Europa op de been brengen.

Aan de noordelijke en zuidelijke flank van de NAVO zouden de betrokken landen in de regio zelf de verdediging voor hun rekening nemen Het gaat hier om Denemarken, Griekenland, Italie, Noorwegen en Turkije, waarbij dit laatste land de beschikking heeft over het op één na grootste leger in het Noordatlantische bondgenootschap Bovendien is het de bedoeling om in Portugal op de wat langere termijn ter versterking van de regionale defensie een nieuwe brigade op te richten.

In Centraal-Europa hebben België, Neder-

land en Groot-Brittannië troepen in de Bondsrepubliek gelegerd, waar zij de Noordelijke Legergroep en de Tweede Geallieerde Tactische Luchtmacht vormen. Terwijl de Belgische troepenmacht bijna eenderde van het Belgische totaal vormt, hebben de Britten meer dan 25 procent van hun land- en luchtstrijdkrachten op Westduits grondgebied gestationeerd. Het is de bedoeling, dat in de loop van 1980 deze bases verder worden gemoderniseerd. Hiertoe behoren ook luchtafweersystemen en verbetering in de bevels- alsook controlestructuur voor de luchtverdediging.

Daarentegen zijn geen bijzonderheden bekendgemaakt uit het rapport dat een ad-hoc-groep over de verschillende financiële planningssystemen iri de Eurogroep heeft gemaakt. Deze groep is op voorstel van de Nederlandse minister Scholten van defensie gevormd. Volgens het communiqué zullen de NAVO-ambassadeurs thans nagaan wat voor mogelijkheden er voor de groep bestaan om andere gebieden te bestuderen. In dit verband heeft minister Scholten drie suggesties gedaan.

In de eerste plaats zou de groep dieper op de kwestie van de financiële overloopproblematiek en de switchmogelijkheden kunnen ingaan. In de tweede plaats zou zij de verwerking van de geldontwaarding op de gehele begrotingssituatie kunnen bestuderen. En tenslotte zou zij van de financiële planning voor de lange termijn studie kunnen maken. Bovendien wil de Nederlandse bewindsman erop aandringen, dat het planningsrapport ook in het NAVO-Comité voor Verdedigingsplannen (DPC) zal worden besproken.

Comité voor *verdedigingsplannen, persconferentie generaal* Gundersen

Op 11 dec. vergaderden de ministers van defensie van alle NAVO-lidstaten als het comité voor verdedigingsplannen. N.a.v. deze bijeenkomst gaf de voorzitter van het militaire comité van de NAVO, de Noorse generaal Zeiner Gundersen, een persconferentie, waarop hij o.m. zei, dat de NAVO, als zij niet bereid is de tactische kernwapens in West-Europa te moderniseren, kwetsbaar voor een Russische aanval zal worden. Bovendien zou zij dan niet de taken kunnen vervullen, die haar zijn toebedeeld. Naar zijn zeggen is men zich pas de laatste zes maanden bewust geworden van de dreiging, die van de Russische SS-20-raket uitgaat.

De generaal waarschuwde, dat de NAVO-lidstaten op nucleair gebied niet met de armen over elkaar moesten gaan zitten. Inzake tactische kernwapens, maar ook op conventioneel gebied, zou er tussen de NAVO en het Warschaupact een onevenredige situatie zijn ontstaan, zodat het van groot belang zou zijn het nucleaire arsenaal te moderniseren.

Volgens de voorzitter van het militaire comité is het niet waarschijnlijk, dat door een beslissing ten gunste van modernisering een nieuwe wapenwedloop wordt

De voorzitter van het militaire comité van de NAVO, generaal Z. Gundersen, op zijn persconferentie.

ontketend. Door zich uit te spreken voor het NAVO-voorstel zouden de lidstaten juist een platform creëren, waarop met het Warschaupact over ontwapening kan worden onderhandeld. Hiertoe hebben zij al in grote lijnen een aanbod uitgewerkt. Generaal Gundersen wees in dit verband evenwel de mogelijkheid van de hand om het aantal nieuwe in te voeren tactische kernwapens te verminderen. De vraag is, wat met deze raketten moet gebeuren. wanneer Nederland zich tegen produktie en stationering ervan op zijn grondgebied zal uitspreken. Gundersen zei een voorstander te zijn van zo groot mogelijke spreiding te zijn.

Hierbij benadrukte hij, dat aan Russische zijde zeshonderd kernkoppen op West-Europa staan gericht. Elke SS-ZO-raket zou namelijk met drie kernkoppen zijn uitgerust; bovendien kan ook de Russische Backfire-bommenwerper meerdere kernkoppen transporteren. Over de SS-20 merkte de Noorse generaal nog op, dat dit .,een modernisering van een reeds bestaande bedreiging" is. ofschoon wel met nieuwe middelen.

Op zijn persconferentie ging Gundersen verder ook in op de resultaten die in de afgelopen acht maanden op grond van het NAVO-defensieprogramma voor de lange termijn (LTDP) zijn bereikt. Naar zijn zeggen zijn met een reële groei van drie procent voor defensie-inspanningen automatisch nog niet alle militaire problemen van de NAVO opgelost. Gezien het feit dat de reële groei in de Sowjet-Unie tussen de vier en vijf procent zou liggen. is drie procent wel het minimum. In dit kader heeft de Amerikaanse minister van defensie, Harold Brown, kritiek op de Europese NAVO-landen uitgeoefend, omdat zij zich niet aan de afspraak zouden hebben gehouden.

Terwijl de Amerikanen zich aan hun verplichtingen zouden hebben gehouden om de paraatheid van de strijdkrachten op te voeren, zou er aan Europese kant nog heel wat moeten gebeuren. Volgens hem hebben de Westeuropese lidstaten nog altijd een achterstand op het punt van oorlogsvoorraden, radiocommunicatie en reservetroepen, wat weer afbreuk zou doen aan het gemeenschappelijke voornemen de Amerikaanse paraatheid te vergroten.

Een ander thema, dat tenslotte tijdens de DPC-vergadering ter sprake is gekomen. zijn de Russische activiteiten buiten het verdragsgebied van de NAVO. Generaal Gundersen zei zich grote zorgen te maken over het feit, dat troepen van het Warschaupact in gebieden zijn gelegerd van waaruit zij de verbindingslijnen van de NAVO kunnen controleren. Daarom moet het Noordatlantische bondgenootschap aanvaarden, aldus de voorzitter van het militaire comité, dat de lidstaten belangen en verantwoordelijkheden hebben die buiten het verdragsgebied liggen. Hiertoe zouden zij elkaar in NAVO-kader moeten bijstaan bij het uitwerken van maatregelen.

Hoewel hij dit niet met zoveel woorden zei, was het duidelijk, dat hij hiermee ook de huidige situatie in Iran op het oog had. Deze kwestie wil de Amerikaanse minister Brown ter discussie stellen Bij deze gelegenheid zullen de NAVO-ministers diplomatieke en economische maatregelen bespreken die de Verenigde Staten tegen het Khomeini-regime willen nemen. In een verklaring voor de pers zei Brown. dat thans het tijdstip is aangebroken om maatregelen te nemen. Naar zijn zeggen zijn de eerste reacties al merendeels positief geweest.

Modernisering kernwapens

Op 12 dec. vergaderden, zoals in de aanhef gezegd, de ministers van buitenlandse zaken en van defensie gemeenschappelijk om een besluit te nemen over de modernisering van kernwapens. Weliswaar is bij de beslissing over deze kwestie voorbehoud gemaakt, vooral van Nederlandse zijde, dit is echter in het communiqué niet terug te vinden.

Volgens minister Scholten was dit niet haalbaar, omdat dan ook andere landen voorbehouden in het communiqué wilden zien opgenomen. Dit betrof o.a. België, maar ook Denemarken, dat in een eerder stadium had voorgesteld de beslissing over de modernisering van de kernwapens zes maanden uit te stellen en eerst onderhandelingen met de SU te beginnen.

De Westduitse minister van buitenlandse zaken, Genscher, verklaarde na afloop van de vergadering wel, dat de partners, die het besluit niet geheel deelden, volledig begrip verdienen.

Minister Genscher had nog enkele uren tevoren een gemeenschappelijke beslissing afgesmeekt, omdat dit anders een uiterst nadelige uitwerking op het machtsevenwicht tussen oost en west zou hebben. Naar zijn zeggen was immers nog nooit eerder in de NAVO-geschiedenis een besluit zo langdurig en zo grondig voorbereid. Voor het geval de lidstaten zich niet voor modernisering zouden uitspreken, zou men ook geen antwoord van Moskou op het mapenbeheersingsaanbod van de NAVO hoeven te verwachten. Daaroin zou een beslissing voor aarde zijn voor voortzetting van de ontspanningspolitiek.

Later verkondigde de Westduitse minister alsnog begrip te hebben voor de moeilijk-

heden, waarmee enkele NAVO-lidstaten worstelen. Ook in de Bondsrepubliek zou men heel zwaar aan de beslissing hebben getild, want uiteindelijk zal meer dan éénderde van het totaal aantal nieuwe tactische kernwapens op Westduits grondgebied worden gestationeerd. Bij de Westduitse beslissing zou evenwel de solidariteit met de Verenigde Staten de doorslag hebben gegeven.

In dit verband wees Genscher erop, dat de Amerikanen in tijd van oorlog het lot van de gehele natie op het spel zullen zetten, ook wanneer de Verenigde Staten zelf niet worden aangevallen. Tegen deze achtergrond zouden ook de Europese NAVO-lidstaten een bijdrage moeten leveren, aldus de oproep van de Westduitse minister aan de kleine groep van dissidente NAVO-lidstaten.

Daarentegen toonde NAVO-scretaris-generaal Luns na afloop op een persconferentie veel minder begrip voor het Nederlandse standpunt. Naar zijn mening is de grote meerderheid van het Nederlandse volk, de publieke opinie en het parlement voorstander van het NAVO-voornemen om de tactische kernwapens te moderniseren. In dit verband noemde hij de Belgische positie geheel verschillend aan de Nederlandse, aangezien de regering Martens veel minder slagen om de arm wil houden dan de Nederlandse regering. Volgens Luns heeft Nederland echter wel het produktievoorstel geaccepteerd, inclusief het wapenbeheersingsaanbod maar blijft de stationering het kritieke punt.

Over de produktie van de nieuwe tactische kernwapens merkte Luns nog op, dat de kosten rond vijf mrd dollar zullen bedragen. Deze zullen evenwel door de Amerikanen worden opgebracht. De Europese lidstaten zullen de stationeringskosten voor hun rekening moeten nemen die volgens Luns éénnegende tot ééntiende van de produktiekosten zullen bedragen. Dat is rond 500 mln dollar, wat meer dan een verdubbeling is van het oorspronkelijk genoemde bedrag.

Vrij korzelig op de afwijkende houding van Nederland en België werd vooral van Amerikaanse zijde gereageerd. Tijdens een gemeenschappelijke persconferentie met zijn collega Harold Brown (defensie) wees de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Vance, erop, dat uiteindelijk slechts vijftien tot twintig procent van de te moderniseren kernwapens in beide landen zullen worden gestationeerd. Bovendien benadrukte hij, dat de NAVO-landen al gedurende twee jaar uitgebreid studie van het nucleaire vraagstuk hebben gemaakt, waarin ze elkaar zeer intensief hebben geconsulteerd.

Desondanks toonde hij zich over het verloop van de vergadering niet ontevreden, aangezien alle ministers pet unaniem erover eens zouden zijn geworden om het moderniseringsprogramma voort te zetten. Ook zijn collega Brown sprak in dit verband van een succes. Hij verwachtte, dat het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden geld beschikbaar zal stellen om de nieuwe raketten te produceren. Tenslotte zou in Brussel de beslissing zijn gevallen de raketten te stationeren, wat ook president Carter steeds weer heeft geëist.

Eerste *reacties uit* Oost-Europa

Het Sowjet-persbureau Tass gaf in de avond van 12 dec. een verklaring uit, waarin gezegd werd, dat het NAVO-besluit over de kernwapens de basis voor verdere wapenbesprekingen vernietigt.

,,De beslissing in Brussel bewijst dat de NAVO de verwezenlijking van gevaarlijke plannen voor de escalatie van de bewapeningswedloop in Europa doordrijft, die gepaard gaan met een verhoogde spanning en dreigender confrontatie", aldus Tass.

Tass noemde de beslissing het resultaat van druk door Washington, Londen en Bonn op de kleinere NAVO-landen. Een commentator van Radio-Moskou stelde op 13 dec. met een zekere tevredenheid vast dat de zaak van de nieuwe wapens had geleid tot fricties tussen Nederland, België, Denemarken en Noorwegen enerzijds en de Verenigde Staten anderzijds. De toekomst zal leren, zei hij, of de NAVO-leiders rekening zullen houden met de wensen van deze landen of zullen doorgaan met hun politiek van druk en chantage. De radiocommentator noemde met name de bezoeken van Van Agt aan Bonn en Washington als voorbeelden hoe de NAVO-leiding druk uitoefent op de kleinere NAVO-landen.

Het officiële Oostduitse persbureau ADN zei dar het NAVO-besluit ,,ernstige gevolgen zal hebben" en dat het lijnrecht ingaat tegen de ,,constructieve voorstellen van de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen op het gebied van de ontwapening"

Radio-Praag noemde de beslissing een ,,torpedo tegen de ontspanning in Europa". Niemand kan verwachten dat de Sowjet-Unie en de socialistische landen gesprekken beginnen waarbij de NAVO optreedt vanuit sterkste positie." aldus de Tsjechoslowaakse radio.

De Prawda schreef op 14 dec.: Het besluit van de NAVO om in West-Europa nieuwe raketten te installeren vormt ,,een aanslag op de vrede" en ,,ondermijnt de ontspanning".

De Oostduitse Erich Honecker was op 13 dec. de eerste Oosteuropese partijleider die zich over de beslissing van de NAVO in het openbaar heeft uitgelaten. In een rede voor het Centraal comité zei Honecker: ,,een dergelijke stap van de NAVO verstevigt de vastbeslotenheid van de DDR om, samen met de overige landen van het Warschaupact alles te doen om de veiligheid van de socialistische landen te verzekeren". ,,De NAVO zal liet militaire overwicht over het Warschaupact, dat zij nastreeft, niet bereiken", aldus de Oostduitse leider.

,,De NAVO speelt een vreemd spelletje", meent de Hongaarse krant Esti Hirlap, ,,door eerst een plan voor bewapening goed te keuren en tegelijkertijd aan de Sowjet-Unie een voorstel voor ontwapeningsbesprekingen te doen, nadat de NAVO het Sowjet-voorstel voor aergelijke onderhandelingen heeft verworpen".

Het Bulgaarse partijblad Rabotnitsjesko Delo noemt dit ,,goochelarij". Het Tsjechoslowaakse partijblad Rude Pravo waarschuwt het Westen dat het .,niet naïef" moet zijn en zich moet voorbereiden op ,,noodzakelijke stappen van het Warschaupact om zijn verdediging te versterken".

De woordvoerder van het Warschaupact op de MBFR-besprekingen in Wenen benadrukte op 13 dec. dat Oost-Europa bereid blijft te onderhandelen op basis van Brezjnews voorstellen in oktober en ook over nieuwe en verdergaande voorstellen. De woordvoerder, de Hongaar Janos Czeglidi, legde er de nadruk op dat aan zijn kant middellange afstandsraketten alleen in de Sowjet-Unie staan opgesteld, .,niet één" in de andere Oosteuropese landen.

Ministers van buitenlandse zaken doen onderhandelingsvoorstel

Het slot van het NAVO-beraad werd op 13 en 14 dec. gevoerd door de ministers van buitenlandse zaken, die een onderhandelingsaanbod aan het Warschaupact en de SU opstelden.

O.a. zal de NAVO op de MBFR-besprekingen in Wenen met een nieuw initiatief komen.

Er zal een pakket met voorstellen op tafel komen dat in een interim-akkoord moet uitmonden. Van Westduitse zijde is op 14 dec. na afloop van de Noordatlantische Raad in Brussel meegedeeld dat de Russen zich reeds ,,zeer geïnteresseerd" zouden hebben getoond. Verte-

Op 1 okt. bracht een werkgroep van de socialistische internationale voor ontwapeningsgesprekken een bezoek aan Moskou, waar zij werd ontvangen door president Brezjnew (r.). Geheel links de Nederlandse oud-minister van buitenlandse zaken Van der Stoel. De Sowjet-president zei bij deze gelegenheid, dat de Sowjet-Unie niets anders doet dan hetgeen absoluut noodzakelijk is voor haar verdediging. Hij beschuldigde het Westen ervan ,,alle mogelijke voorwendsels te gebruiken om werkelijke akkoorden te vermijden".

genwoordigers van de bondsregering zouden namelijk in de afgelopen weken al bij verschillende gelegenheden punten uit het NAVO-pakket hebben aangekaart

Volgens de NAVO moeten in de eerste fase de Amerikanen 13000 en de Russen 30000 man uit het Middeneiiropese reductiegebied terugtrekken Daarnaast zouden ook nieuwe vertrouwenwekkende maatregelen moeten worden genomen Zo zouden beide partijen in staat moeten worden gesteld elkaars troepenbewegingen te volgen Hieronder vallen ook militaire manoeuvres De controle zou van uit de lucht of op de grond kunnen geschieden, ofschoon de tegenpartij het recht zou blijven houden om bezwaar tegen de a ıze van controleren Ir maken

Op die manier wil de NAVO Russische beschuldigingen voorkomen dat de Westerse landen de controle vanuit de lucht zullen misbruiken om te spioneren

Verder zal het Noordatlantische bondgenootschap in Wenen voorstellen permanentc waarnemers uit te wisselen die in het reductiegebied de zogenaamde entry-points in de gaten moeten houden Dit zijn belangrijke grensovergangen havens, knooppunten van spoorwegen vliegvelden, die meestal bij troepenbewegingen een centrale rol spelen

Wanneer de Warschaupactlanden nereid zijn deze voorstellen te accepteren moet met een interim-akkoord de eerste fase van het MBFR-overleg worden afgesloten Van Westduitse zijde sprak men hierbij de hoop uit dat dit in de loop van 1980 zou kunnen gebeuren In de tweede fase zou dan weer het hele probleem van de ciifers op tafel moeten komen Hetzelfde zou de zogenaamde derde optie gelden, de inbreng van kernwapens in het overleg

In deze zin heeft zich ook de NAVO-secretaris-generaal Luns uitgelaten Het ziet er evenwel naar uit dat de derde optie zoals die voorheen in elkaar zat, voorlopig van de baan is, nu de Amerikanen hebben besloten om eenzijdig duidend keinkoppen uit West-Europa terug te trekken

Deze kernkoppen maakten voorheen deel uit van het Westelijke MBFR-aanbod, in ruil waarvoor de Warschaupactlanden een gemeenschappelijk plafond van 700 000 man moeten accepteren Bovendien zou de Sowjet-Unie een volledig Russisch tankleger, an het bijzonder 1.700 tanks. moeten weghalen waarop de Amerikanen dan weer met de aftocht van 29 000 man zouden reageren

In welk forum er precies over een beperking van tactische kernwapens moet worden onderhandeld, daarover bestond geen overeenstemming Terwijl de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Vance, zich op het standpunt stelde dat alleen SALT-I11 hiervoor in aanmerking zou kunnen komen, sloot Luns andere mogelijkheden niet uit Bovendien achtte hij het niet onmogelijk dat bij deze gelegenheid ook over Britse wapens zal worden gesproken

In dit verband wees hij erop dat de Britse kernwapens deel uitmaken van het NAVO-potentieel, wat bij de Franse kernwapens niet het geval as Die worden overeenkomstig Franse programma's en begrotingen gefinancieerd In navolging van de Fransen voelen echter de Britten er de laatste jaren ook weinig voor om hun kernwapens tot inzet van bilaterale onderhandelingen tussen de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten te maken

Naar de mening van Luns is het mogelijk dat de Russen eveneens over de zogenaamde forward-based-systems willen praten Het gaat daarbij om 117 F-111-bommenwerpers die de Amerikanen in Groot-Brittannie hebben gestationeerd en die een nucleaire taak hebben, alsook om 57 Britse Vulcan-bommenwerpers Ook deze toestellen hebben een atoomtaak, maar zijn sterk verouderd

Ten aanzien van het gehele onderhandelingspakket stellen de NAVO-ministers in net slotcommunique vast dat in de jaren '80 fundamentele verbeteringen an de situatie tussen Oost en West moeten worden aangebracht Het actieprogramma, dat zij hierbij voor ogen hebben, zou de beste inogelijkheid bieden om meer constructieve betrekkingen te scheppen Interessant is in dit verband een passage in het communiqué waarin alle ministers — dus ook de Franse — zich uitspreken voor een spoedige voortzetting van het SALT-proces

Naar hun mening zal de goedkeuring door de Amerikaanse Senaat van het SALT-II-verdrag de mogelijkheid kunnen hieden om op het punt van de wapenbeheersing verdere vooruitgang te boeken Tot nu toe hebben de Fransen niet onder stoelen of banken gestoken dat zij weinig heil van de SALT-onderhandelingen verwachten

Daarentegen beschouwt Nederland de goedkeuring van SALT-I1 als een voorwaarde om in de stationering van de nieuwe tactische kernwapens te kunnen toestemmen

In een commentaar ban Sergei Losew, directeur-generaal van het Sowjet-persbureau Tass, heeft de SU op 14 dec. in feite het aanbod om over middellange afstandsraketten te onderhandelen ingetrokken

Losew stelde, dat de basis voor besprekingen is vernietigd door het NAVO-besluit tot modernisering van kernwapens Volgens Losew hebben de NAVO-leden een zware verantwoordelijkheid op zich genomen voor een nieuwe ronde in de bewapeningswedloop.

,,Er moet met volle verantwoordelijkherd worden gezegd dat de landen die voor de ontplooiing van de Amerikaanse raketten hebben gestemd de bestaande basis voor besprekingen hebben vernietigd", aldus Losew ,,Besprekingen vanuit een positie van kracht. zoals die door de NAVO ziin voorgesteld, zijn geen besprekingen op basis van gelijke veiligheid, zoals door de Sowjet-Unie en de landen van het Verdrag van Warschau zijn geopperd"

Met deze uitspraak lijkt het aanbod verworpen dat president Leonid Brezjnew in oktober deed

,,Het argument dat de NAVO-maatregehen van defensieve aard zouden zijn, wordt weerlegd door het militaire vijfjarenplan van de Amerikaanse regering", aldus het artikel van Tass „De leiders van de Amerikaanse regering hebben al verklaard dat ze voornemens zijn dat plan van begin tot eind uit te voeren, wat ook de uitslag is van besprekingen over wapenbeperking" (UPI, AP, AFP, NRC/H'blad. NZZ, Le Monde, FAZ, The Times, The Financial Times) (Vor ber pag. 769 e.v)

Op 6 okt had Sowjet-president Brezjnew aangekundigd, dat de SU troepen en materiaal uit de DDR zou terugtrekken (pag 769/3 e v) Op 5 dec is hiermee een begin gemaakt Hier een beeld uit de Oostduitce plaats Wittenberg, ban waar de eerste tanks op de trein gezet zijn om naar de SU vervoerd te worden

CORRECTIE

Op pag. 769/1 wordt gezegd, dat met de installatie van de nieuwe wapensystemen in West-Europa voor de eerste maal Amerikaanse kernwapens op Westeuropese bodem geïnstalleerd zouden zijn, die doelen in de SU kunnen bereiken. Dit is onjuist. Van 1957-1962 bevonden zich in Engeland, Italie en Turkije Amerikaanse middellange-afstandsraketten, die in 1962 ten tijde van de Cuba-crisis door de Amerikanen eenzijdig zijn verwijderd

NEDERLAND

DEBAT OVER MODERNISERING KERNWAPENS IN WEST-EUROPA

De kwestie van de modernisering van de Westeuropese kernwapens heeft in Nederland geleid tot een uitvoerig maatschappelijk debat. alsmede tot parlementaire discussies, waarbij gebleken is, dat de meerderheid in de Tweede Kamer, waaronder leden van de grootste regeringspartij CDA, er tegen zijn nu reeds een beslissing te nemen over de produktie en de stationering van 572 nieuwe kernraketten voor de middellange afstand. Aangezien de andere regeringspartij, de VVD, er voor is de beslissing nu te treffen en omdat het kabinet geneigd is hetzelfde standpunt in te nemen, heeft boven het politieke toneel in Nederland lange tijd de dreiging van een kabinetscrisis gehangen.

CDA-compromis

De Tweede Kamerfractie van het CDA heeft na twee dagen van intensief beraad op 30 okt. een compromis kunnen formuleren, waarmee voor- en tegenstanders van het nemen van een beslissing nu ove produktie en plaatsing van de nieuwe kernwapens hebben kunnen instemmen. Kern van dit compromis, dat onder de naam ,,vertrekpunten" bekend geworden is, is, dat de fractie zich in beginsel niet verzet tegen een beperkte modernisering van de kernwapens voor de middellange afstand, maar daar wel scherpe voorwaarden aan verbindt.

De belangrijkste voorwaarde is, dat de mogelijke plaatsing van nieuwe kernraketten en de omvang ervan afhankelijk moet zijn van resultaten van onderhandelingen met het Warschaupact en de SU. Voor deze onderhandelingen wil het CDA twee jaar uittrekken, waarna pas de beslissing over plaatsing genomen moet worden, die dan eventueel negatief kan uitvallen (de ,,nul-optie").
Over de produktie van de nieuwe wapens, die dan pas in 1983 klaar zijn om geplaatst te worden, zou de NAVO wel nu reeds kunnen besluiten.
Bij de onderhandelingen met het Oostblok wil de CDA-fractie uitgaan van:

- het afzien van verdere toevoeging van nucleaire gevechtswapens aan het arsenaal van de NAVO;
- verhoging van het aanbod tot beperking van het aantal kernkoppen voor gevechtswapens van 1.000 naar ten minste 2.000:
- geleidelijke vermindering van het totaal aantal kernkoppen.

Om het klimaat voor de onderhandelingen met het Oostblok te begunstigen vindt de CDA-fractie dat moet worden overwogen om — zonder tegenprestatie van het Oostblok — de nucleaire gevechtswapens in Europa te verminderen. Binnen de NAVO zou Nederland verder zijn nucleaire takenpakket moeten inkrimpen.

Adviesraad defensie-aangelegenheden in meerderheid voor *modernisering*

De Adviesraad defensie-aangelegenheden, een zelfstandig adviesorgaan, dat in meerde heid uit niet-militairen bestaat. heeft minister Scholten op 4 nov. aangeraden, dat de NAVO in dec een besluit zou moeten nemen tot produktie van nieuwe kernwapens De bondgenoten moeten daarnaast zich in principe bereid verklaren tot plaatsing van een beperkt aantal van die raketten en — afhankelijk van de resultaten van onderhandelingen met het Oostblok — de mogelijkheid van een groter aantal aanvaarden

Naast het meerderheidsstandpunt zijn er drie minderheidsstandpunten geformuleerd, die de modernisering binden aan meer voorwaarden of deze afwijzen. De discussie binnen de raad heeft wel geleid tot de uitkomst dat de meerderheid een minder hard standpunt heeft ingenomen. Tot de meerderheid behoren de oud-Kamerleden Wierda (voorzitter adviesraad. PvdA), Van Elsen (KVP) en Van Leeuwen (ARP). de publicisten Heldring en Neuman, oud-landmachtgeneraal Van der Slikke, de polemoloog Teunissen en CDA-Europarlementariër Jansen van Raay.
Een minderheid van drie leden — oud Kamerlid Van Mierlo (D'66) en de economen Halberstadt en De Kam (PvdA) — stelt zich op het standpunt dat de NAVO-lidstaten in december alleen de beslissing moeten nemen dat ze in principe bereid zijn tot plaatsing van kernraketten op hun grondgebied.
Deze beslissing wil zij laten afhangen van de onderhandelingen met het Oostblok en mag pas worden genomen als de huidige ,,zich aftekenende onevenwichtigheid" in euro-strategische bewapening zich ,,substantieel" ten nadele van de NAVO ontwikkelt.
De minderheid-Van Mierlo c.s. vindt dat de voorbereiding tot produktie van de nieuwe kernraketten moet doorgaan en dat alleen een gunstig verloop van de onderhandelingen met het Oostblok tot stopzetting van de produktie kan leiden. Naast deze minderheid stelt oud-staatssecretaris Kooymans (ARP) zich als enige op het standpunt dat de Verenigde Staten wel geld voor de nieuwe kernwapens moeten uittrekken, maar nog niet tot produktie moeten overgaan.
Drie leden — Lafeber (PPR), oud-vakbondsman Brussel (NKV) en VNO-bestuurslid Wijkstra (PvdA) — wijzen nieuwe wapens volledig af. Zij zitten op de lijn van het IKV (Interkerkelijk vredesberaad) dat zich verzet tegen modernisering van de kernwapens.

Debatten in Tweede Kumer

De mocleriniseringskwestie is recentelijk tweemaal in de Tweede Kamer aan de orde geweets. De eerste maal was dat op 7 en 8 nov., toen de Tweede Kamer het NAVO-deel besprak van de begrotingrn van buitenlandse zaken en van defrnsie.
Een overzicht van dit debat geeft het volgende beeld:

Standpunt CDA: Wel een beperkt produktiebesluit nemen, maar geen plaatsingsbesluit in afwachting van het resultaat van de onderhandelingen met de Sowjet-Unie. Geen genoegen nemen met een aantal van 572 nieuwe raketten zoals de NAVO voorstelt. Geen medewerking geven aan verdere besluitvorming over de nieuw-e raketten ais het SALT II akkoord niet is geratificeerd.

Standpunt VVD: Kabinet moet in december instemmen met het produktiebesluit. In het NAVO-overleg moet het kabinet zich uitspreken vóór een bereidverklaring tot plaatsing van een beperkt aantal koppen.

Standpunt PvdA: Afwijzing van het voornemen om de beslissing over modernisering van kernwapens in december te nemen. De fractie wenst noch een beslissing over produktie noch over plaatsing van nieuwe middellange afstandswapens. Van primair belang is: beginnen met het overleg met de Sowjet-Unie over de in Europa geplaatste kernwapens. Dit overleg mag niet van tevoren door de dreiging van invoering van nieuwe kernwapens worden bemoeilijkt. De fractie ziet geen militaire gronden voor een dergelijke stationering en wijst een afzonderlijke benadering van de SS-20 problematiek af.

Standpunt D'66: Geen beslissing over produktie en plaatsing nú. Snel onderhandelen met de SU. In mei 1981 beoordelen, of deze onderhandelingen resultaten hebben opgeleverd op het terrein van de wapenbeheersing.

Motie Stemerdink en de Vries: Verzoek aan de regering om binnen de NAVO het voorstel te doen de secretaris-generaal voor een periode van vijf jaar te benoemen met de mogelijkheid van eenmalige verlenging met een periode van vijf jaar. Aangenomen. Tegen VVD, SGP, GPV en BP.

Motie Stemerdink en de Vries: Verzoek aan de regering om in het NAVO-overleg het volgende standpunt in te nemen:

— niet instemmen met een positieve beslissing over produktie en stationering van de Pershing II en kruisraket; houdt tevens in, dat Nederland thans niet in kan stemmen met stationering van een aantal Pershing II en/of kruisraketten op zijn grondgebied.

— langs de weg van overleg en onderhandelingen moet geprobeerd worden een wapenbeheersingsakkoord te bereiken.

— voor het aflopen van het SALT II-protocol over de kruisraketten (31 dec. 1981) zal een beslissing genomen dienen te worden over het al of niet produceren en stationeren van de Pershing II- en kruisraketten mede op basis van een evaluatie van het wapenbeheersingsoverleg, waarbij naast andere factoren ook de houding van de Sowjet-Unie t.a.v. het SS 20 vraagstuk van grote betekenis zal zijn.

Verworpen. Vóór PvdA behalve Van der Stoel, PPR, PSP, CPN.

Motie Stemerdink en de Vries: Regering dient zich iii het NAVO-overleg op het standpunt te stellen, dat: een nucleaire bewapeningswedloop op Europa voorkomen moet worden door zo snel mogelijk te beginnen met de onderhandelingen met de Sowjet-Unie ter zake .

— uitstel van behandeling, amendering of verwerping van het SALT 11-akkoord door de senaat van de VS zal de weg naar deze onderhandelingen zal blokkeren.
Aangenomen. Tegen VVD, SGP, GPV en BP.

Motie Stemerdink en de Vries: Verzoek aan de regering in het NAVO-overleg het volgende standpunt in te nemen:

— van de kant van de NAVO een algeheel wapenbeheersingsvoorstel wordt. ingediend met de volgende inhoud:

— in antwoord op de voorstellen van Brezjnew verwijdering van 1000 kernkoppen uit West-Europa.

— Het eenzijdig verwijderen van nog eens 1000 kernkoppen uit West-Europa. Het afzien van produktie en/of stationering van de Pershing II- en kruisraketten op Westeuropees grondgebied.
Daartoe zal de Sowjet-Unie over moeten gaan tot een drastische vermindering van op West-Europa gerichte of richtbare SS 20 raketten. Het Nederlandse aandeel in deze fase zou zich moeten richten op het terugdringen van de rol van de kernwapens tot één, misschien twee taken.
Verworpen. Vóór PvdA, PPR. CPN, PSP cn D'66.

Motie Beckers-de Rruijn (PPR): Van mening, dat het van het hoogste belang is dat er thans wezenlijke stappen genomen worden in de richting van het terugdringen van de rol van de kernwapens, opdat een kernwapenvrije wereld dichterbij komt: daarom is het ongewenst in Nederland nieuwe kernwapens te stationeren en over te gaan tot kwalitatieve of kwantitatieve uitbreiding van het kernwapenmateriaal in West-Europa.

Verworpen. Vóór PPR, CPN, PSP en van de PvdA de atoombezwaarden: Van Ooijen, de Graaf, de Boois, Moor, Knol, Toussaint, Konings, Kolthoff, Jabaaij, de Hamer, Zijlstra, Poppe en Keuning. Van het CDA, de Boer en Borgman.

Resultaat debat: het kabinet zal zich met de bondgenoten inzetten voor het CDA-standpunt. Bij de uiteindelijke besluitvorming dient ook het VVD-standpunt tot zijn recht te komen. Het kabinet zal op 7 dec. een definitief standpunt innemen. De NAVO zal half dec. een beslissing nemen. De Kamer zal ongetwijfeld in het kader van deze beslissingen nogmaals met, het kabinet willen debatteren.

De tweede maal sprak de Tweede Kamer over de nieuwe kernwapens op 6 dec. Dit debat resulteerde in het aannemen door een Kamermeerderheid, bestaande uit de linkse partijen plus 10 CDA'ers van een motie, die was ingediend door de leden Stemerdink (PvdA) en Brinkhorst (D'66), en die de volgende inhoud had:

,,De Kamer,

gehoord de beraadslaging;

overtuigd van de noodzaak een beleid te voeren gericht op het terugdringen van de rol van de kernwapens;

van mening, dat getracht moet worden een nucleaire bewapeningsrace in Europa te voorkomen door het op zo kort mogelijke termijn beginnen van onderhandelingen ter zake met de Sowjet-Unie;

spreekt als haar overtuiging uit, dat in het komende NAVO-overleg niet ingestemd dient te worden met een positieve beslissing over produktie en plaatsing van de Pershing II en kruisraket, hetgeen tevens inhoudt dat Nederland thans niet kan instemmen met plaatsing van een aantal Pershing II en/of kruisraketten op zijn grondgebied, en gaat over tot de orde van de dag.
Stemerdink
Brinkhorst

De tien CDA'ers die de motie Stemerdink hielpen aanvaarden, zijn: de ARP'ers Dekwaadsteniet, Couprie, J. N. Scholten, Beinema, Buikema, H. de Boer, Borgman, Faber en Van Houwelingen en de KVP'er Dijkman. Voorts Kreeg de motie steun van de fracties van PvdA, D'66, PPR, CPN en PSP (76 tegen 69 stemmen).

Herhaalde pogingen van CDA-fractieleider Lubbers om de groep van tien dissidenten te bewegen slechts hun steun te geven aan een eigen motie, die de KVP'er Frinking had ingediend, faalden. Binnen de CDA-fractie is het daarbij tot soms zeer vijandige discussies gekomen tussen de leden van de drie partijen (,,bloedgroepen") die het CDA vormen, temeer waar de groep van tien negen leden van de ARP telde.

De motie-Frinking, die een ,,aanscherping" van de CDA-vertrekpunten inhield en door minister Scholten als ,,overbodig" was ontraden, noemde de voorgenomen modernisering met 572 nieuwe kernwapendragers ,,strijdig met de noodzaak van wederzijdse wapenbeheersing" en vroeg, naast een beperktere produktiebeslissing nu pas over twee jaar over stationering te beslissen.

Die motie zou, zo was in de CDA-fractie vooraf bekend, ook de steun hebben gekregen van de PvdA'ers Van der Stoel, Dankert en Roels, niet echter van de VVD-fractie. Nadat hem zodoende was gebleken, dat zijn motie geen meerderheid zou krijgen, terwijl zij ook tien CDA-fractieleden niet van steun aan de motie-Stemerdink zou weerhouden, trok Frinking zijn motie ten slotte in.

Premier Van Agt reist langs westelijke hoofdsteden

In een poging bij de bondgenoten steun, althans begrip, te wekken voor een Nederlands standpunt, gebaseerd op de vertrekpunten van het CDA, heeft premier Van Agt een aantal westelijke hoofdsteden bezocht.

Op 4 dec. was de premier in Brussel, waar hij sprak met de Belgische minister-president Martens. Op 5 dec. had premier Van Agt in Rome een onderhoud met zijn Italiaanse collega Cossiga. Op 6 dec. sprak hij in Londen met mevr. Thatcher. Op 7 dec. bracht hij een bezoek aan Washington, waar hij o.m. sprak met president Carter. En op 10 dec. was de premier in Bonn, waar hij overleg voerde met bondskanselier Schmidt.

Kabinet *bepaalt* standpunt

Het Nederlandse kabinet heeft op 11 dec. definitief zijn standpunt bepaalt in de kwestie van de modernisering van de kernwapens in W.-Europa. De kern van dit standpunt is: in afwijking van de meerderheid van de NAVO-partners niet thans, maar pas eind 1981 beslissen over de stationering van de nieuwe kernwapens.

Premier Van Agt deelt uitkomsten NAVO-overleg aan Tweede Kamer mee

Premier Van Agt verscheen in de avond van 12 dec. in de Tweede Kamer om de uitkomsten van het NAVO-overleg over de modernisering van de kernwapens in West-Europa mee te delen. De premier legde toen de volgende verklaring af:

Mijnheer de voorzitter, de vergadering van de ministers van buitenlandse zaken en van defensie van de NAVO-landen in Brussel is thans gekomen in haar laatste fase.

Ik stel er prijs op uw Kamer dadelijk mededeling te doen van de verklaring die onzerzijds in die vergadering is afgelegd. Deze verklaring luidt:
,,Nederland erkent de noodzaak van een politiek en militair antwoord op de bedreigende ontwikkeling van de Sowjet LRTNF (d.w.z. de kernwapens in de zgn. grijze zone), met name van de SSZO-raket en de Backfire bommenwerper. Met het oog echter op het belang van de wapenbeheersing en de als einddoel ten aanzien van deze wapens nagestreefde ,,nul-optie" kan Nederland zich thans nog niet verbinden tot stationering van kruisraketten op zijn grondgebied.
Nederland zal in december 1981 in overleg met de bondgenoten beslissen aan de hand van het criterium of het wapenbeheersinesoverleg alsdan succes in de vorm van concrete resultaten heeft opgeleverd.
Nederland is daarbij van oordeel, dat een stationering van nieuwe wapensystemen op Nederlands grondgebied zal moeten leiden tot een vermindering van de bestaande Nederlandse nucleaire taken.
De Nederlandse regering gaat er daarbij van uit dat SALT II in december 1981 zal zijn geratificeerd. In het parlement hebben wij verklaard, dat de regering op zulk een hoofdzaak van beleid niet kan handelen zonder de steun van een parlementaire meerderheid. Bij de bovenstaande verklaring van de Nederlandse regering moet daarom worden aangetekend dat daarvoor nog de nodige parlementaire steun moet worden verworven.
Bij deze verklaring meen ik tot goed begrip het volgende te moeten aantekenen.

1. In Brussel was niet aan de orde een beslissing tot produktie van nieuwe wapensystemen. Het zijn de Verenigde Staten, en zij alleen, die daartoe kunnen beslissen en daarvoor verantwoordelijkheid kunnen nemen. Daaraan doet het niet af dat de Verenigde Staten waarschijnlijk pas tot produktie zullen beslissen nadat bij de Europese bondgenoten voldoende bereidheid is gebleken de nieuwe wapensystemen te stationeren.

Minister-president Van Agt in de Tweede Kamer tijdens het afleggen van de regeringsverklaring over het NAVO-besluit m.b.t. de kernbewapening.

2. Het vraagstuk van de modernisering van de LRTNF aan NAVO-zijde is niet van vandaag of gisteren en van overhaasting in de besluitvorming is dan ook geen sprake. Al in 1977 is de Sowjet-Unie met de opstelling van SSZO-raketten begonnen. Deze onrustbarende ontwikkeling en een aantal andere van dezelfde aard heeft de ministeriële vergadering van de zgn. Nucleair Planning Group van de NAVO in oktober 1977 doen besluiten tot de instelling van een werkgroep op hoog niveau van deskundigen uit de lidstaten en uit de NAVO-staf. De in Brussel genomen besluiten vloeien uit de rapportage van die werkgroep voort.

3. Later is op initiatief van de Bondsrepubliek en van Nederland naast de zojuist genoemde werkgroep een andere geplaatst die tot taak kreeg zich aan het vraagstuk van de wapenbeheersing te wijden.
Dit heeft tot gevolg gehad. althans bevorderd, dat de vandaag in Brussel genomen besluiten sterk op wapenbeheersing gericht zijn. Zo houden zij een aanzienlijke vermindering van het totale aantal kernladingen in West-Europa in. Toegespitst op Nederland komt daar nog bij dat, zonder tegenspraak van de bondgenoten, is vastgelegd dat een stationering van nieuwe wapensystemen in Nederland zal moeten leiden tot een vermindering van de bestaande Nederlandse nucleaire taken.

4. Nederland heeft de positie betrokken die wordt beschreven in de hedenmiddag in Brussel afgelegde verklaring, nadat gebleken was dat de bondgenoten niet konden instemmen met de gedachten voor de aanvaarding waarvan het kabinet, zoals het hier heeft toegezegd, zich vele weken op de meest intensieve wijze heeft ingezet.

5. Bij het bepalen van zijn uiteindelijke standpunt heeft het kabinet, zich bewust van de eigen verantwoordelijkheid die het in ons staatsbestel draagt, met name rekening gehouden met de opvattingen die in de beide Kamers der Staten-Generaal tot uitdrukking zijn gekomen, met de ernstige verontrusting die in ons land over de kernbewapening bestaat, met de positie van de NAVO als een op veiligheid en vrede georiënteerd bondgenootschap.
Het lidmaatschap van de NAVO blijft, het is vanmiddag ook door de minister van buitenlandse zaken verklaard. hoeksteen van het buitenlandse beleid. De regering heeft vandaag een eigen positie ingenomen, geïsoleerd heeft zij zich niet. Tijdens mijn rondreis heb ik, dat spreekt vanzelf. ook gepeild hoe het eventueel betrekken van zulk een positie door de bondgenoten zou worden opgevat. Daarbij is mij gebleken dat Nederland, al geeft het blijk van een enigszins andere taxatie van wat voor de noodzakelijke wapenbeheersing het meest bevorderlijk is, beschouwd blijft ais een goede en betrouwbare bondgenoot.

Mijnheer de voorzitter,

Nadere informatie over de in Brussel gehouden vergadering zal de regering uw Kamer zo spoedig mogelijk verschaffen. Zodra ook de ministers van buitenlandse zaken en van defensie daartoe in de gelegenheid zijn, zullen wij ons willen verantwoorden, in de overtuiging dat wij naar beste weten en kunnen hebben gehandeld en in het vertrouwen dat uw oordeel dienovereenkomstig zal luiden.

Verwarring over Nederlands voorbehoud

Toen in Brussel in de avond van 12 dec. het communiaué van de NAVO-vergadering werd gepubliceerd — dat gebeurde nadat premier Van Agt zijn verklaring in de Tweede Kamer had afgelegd — ontstond in Den Haag grote verwarring, omdat uit dat communiqué bleek, dat alle ministers aan het besluit tot modernisering hadden meegewerkt, zonder dat er iets bleek van een Nederlands voorbehoud.

Later in de nacht van 12 op 13 dec. bleek. dat het Nederlandse voorbehoud in een geheim document, de zgn. besluitenlijst, was terug te vinden als een voetnoot van de volgende inhoud:

„De Nederlandse regering verklaarde dar, terwijl zij het eens is met de redenen voor modernisering van de kernwapens voor middelbare afstand die in de samenvattende besluitenlijst worden genoemd, zij thans niet in staat is te besluiten over de opstelling van kruisraketten op naar grondgebied, en dat zij hierover een beslissing zal nemen in december 1981 in het licht van een voortdurende beoordeling van de mate waarin het streven naar effectieve en evenwichtige beperking van de kernwapens voor middelgrote afstand succes heeft."

Gevolg van deze gang van zaken was, dat de VVD-fractie, die op de verklaring van de premier teleurgesteld gereageerd had, na de publikatie van het communiqué uiting aan tevredenheid gaf, terwijl in de CDA-fractie de reactie precies omgekeerd verliep.
Oppositieleider Den Uyl gaf op 13 dec. een persconferentie, waarop hij stelde, dat premier Van Agt in zijn verklaring in de Tweede Kamer een onjuiste voorstelling van zaken gegeven had.

Den Uyl zei, dat hij uit het communiqué leest dat Nederland heeft ingestemd met modernisering en plaatsing van de nieuwe kernwapens. Dat kan volgens hem niet anders betekenen dan instemming met produktie.
Premier Van Agt heeft echter gezegd dat produktie niet aan de orde was. En, constateert Den Uyl, minister Van der Klaauw (buitenlandse zaken) heeft op zijn beurt in Brussel gezegd dat een beperkt produktiebesluit de beste oplossihg voor de NAVO is.
Den Uyl begrijpt ook niet hoe de premier heeft kunnen spreken over beperking van nucleaire taken van Nederland tegelijkertijd met de stationering van de nieuwe systemen. Volgens hem blijkt dat nergens uit het communiqué. Evenmin vindt de PvdA-leider iets van ,,beperkte" produktie terug: het gaat om 572 stuks zoals voorzien, zegt hij.
Volgens Den Uyl is door de scherpe tegenstelling tussen Van Agts verklaring en de onloochenbare feiten uit het NAVO-communiqué ,,een volstrekt unieke en onaanvaardbare situatie" ontstaan. Hij vraagt zich af wat Van Agt kan hebben bewogen om vijf over half negen zijn verklaring af te leggen, terwijl het NAVO-beraad vijf minuten later werd afgerond, zodat hij makkeliik op de exacte resultaten had kunnen wachten. (NRC/H'blad, ANP, Roos in de Vuist)

BELGIË

RIJKSBEGROTING 1980

De rijksbegroting voor 1980 die na het parlementaire reces bij de Kamer werd ingediend, raamt de lo-

pende ontvangsten op 1.022.2 rnrd fr. en voorziet in 1.104.3 rnrd fr. lopende uitgaven. Voor de kapitaalverrichtingen word-n de ontvangsten geraamd op 14 rnrd fr. en wordt voorzien in ordonnanceringen (wegenfonds incluis) ten belope 161,6 rnrd fr. Voor de aflossing van de rijksschuld wordt 97,7 rnrd fr. ingeschreven. Het bruto budgettaire financieringssaldo bedraagt 327.4 rnrd fr.

In de Algemene Toelichting bij de begroting van ontvangsten en uitgaven wordt inleidend vooropgesteld, dat de toestand van de Belgische economie gekenmerkt wordt door onzekerheid, gelet ook op de moeilijk te voorziene evolutie van de conjunctuur in het buitenland. Het is bijzonder moeilijk de fundamnntele parameters — met name de groeivoet en de inflatievoet — correct te evalueren. De begrotingscijfers „liggen dan ook ergens op de breuklijn tussen de tot optimistische visie van een vlugge conjuncturele heropleving door de stabiliteit van de prijzen, en de te sombere vooruitzichten van de verergering van de crisis, gepaard gaande met een plotselinge inflationistische opflakkering."

De regering beschikt voorts over een te enge manoeuvreerruimte om een ,,voluntaristische" politiek te voeren. Zij moet dus de ,,ongemakkelijke weg" op van een redelijke en zo selectief mogelijke soberheid, aldus de Toelichting.

Over de begrotingscijfers verstrekt het document volgende nadere inlichtingen en commentaren:

De lopende uitgaven van de Staatsbegroting voor 1980 worden op 1.104 rnrd geraamd, hetzij een stijging met 8,0% ten overstaan van de initiale begroting van 1979 (1.022 rnrd).

Deze groeivoet ligt onder die van het BNP. Bij de uitwerking van de begroting werd het vooropgestelde imperatief nageleefd, namelijk dat de groeivoet in waarde van het nationaal product niet mag worden overtroffen.

Door lichtjes onder deze groei te blijven wordt voor de begroting 1980 een nieuwe stap in de richting van de sanering gezet doordat het percentage van het BNP. door de Staat opgeslorpt, verminderd wordt.

Hetgeen voor de diverse sectoren verwezenlijkt werd, laat zich beter beoordelen als men rekening houdt met de invloed van de crisis die in cijfers uitgedrukt wordt door o.a. de werkloosheidsuitgaven op de begrotingen van Tewerkstelling en Arbeid en van Sociale Voorzorg.

Deze gaan van 90,2 mrd (in de initiale begroting van 1979) naar 99.7 rnrd in 1980, hetzij een groei van 11,10% betekent.

Indien men geen rekening houdt met deze uitgaven, kan de groeivoet van de begroting tot 7.7% teruggebracht worden.

Anderzijds wordt het globale groeiritme erg beïnvloed door de snelle stijging van de lasten van de Rijksschuld die met ongeveer 25% stijgen.

Voor het geheel van de uitgaven, werkloosheid en Schuld niet inbegrepen. blijft de verhoging beperkt tot 5.7%.

De Regering heeft zich voor al deze uitgaven gehouden aan de nulgroei, bepaald in de regeringsverklaring.

Openbare investeringen

Wat de kapitaaluitgaven betreft, wordt het totaal van de ordonnanceringen op 161 miljard geraamd tegen 138 in 1979

Door deze som uit te trekken heeft de Regering rekeninggehouden met de tweevoudige noodzaak geen al te sterke druk uitoefenen op de kapitaalmarkt en geen te sterk remmend effect teweegbrengen op de openbare investeringen. Inderdaad. wegens de reeds te hoge interestvoeten moest het netto te financieren saldo. dat 231,7 miljard zal bedragen, op een dragelijk peil gehouden worden.

Anderzijds laat het aanhoudend gebrek aan privé-investeringen niet toe minder uit te trekken zonder evidente economische risico's.

Het investeringsprogramma van 1979 werd op 230 miljard vastgesteld. De ongunstige evolutie van de toestand op de kapitaalmarkt heeft de Regering er toe aangezet de verwezenlijking van de vastleggingen te beperken tot 80%. Men moet echter rekening houden met het feit dat het programma 1979 in een verhoging voorzag van 15% tegenover 1978, een jaar gekenmerkt door een stijging van 20%.

Voor 1980 is het basisprogramma op 246 miljard bepaald en het zal uitgevoerd worden ten belope van een percentage nagenoeg gelijk aan de verwezenlijkingen van het programma van 1979. Deze meer bescheiden voorstellen zijn een compromis tussen de twee beperkingen die de mogelijkheden terzake bepalen.

Aldus blijft dit programma een belangrijke hefboom voor de ondersteuning van de economie en de tewerkstelling.

De werkloosheid

Het probleem van de werkloosheid blijft uiterst zorgwekkend. De inspanningen om hieraan een oplossing te geven en waarvan iedereen weet dat ze slechts gedeeltelijk en tijdelijk zijn, hebben een relatief stabiliserend effect gehad, dat wordt bedreigd door nieuwe donkere wolken aan de economische horizon.

Het gemiddelde aantal werklozen voor 1979 (volledig en gedeeltelijk) zal waarschijnlijk rond de 365.000 schommelen omdat men een verhoging ten belope van 15.000 ten opzichte van het gemiddelde van 1978 (352.000) moet verwachten. En dan nog werd dit resultaat bereikt dank zij de inwerkingtreding van het opvangprogramma gestart in 1978 en voortgezet in 1979.

De Regering kan niet anders, gezien de ongunstige factoren die de arbeidsmarkt bleven beïnvloeden, dan verder te gaan en door te zetten bij het opvangen van de werkloosheid.

In 1979 zal een bedrag van 32 miljard besteed worden aan het opvangprogramma. In 1980 wordt in een bedrag van 36 miljard voorzien wat een verhoging van 12.5% betekent.

Daarenboven zijn in die 36 miljard de kredieten, die bestemd zijn voor de arbeidspremies, niet inbegrepen.

De regering wil aldus 150.000 personen aan werkloosheid onttrekken.

Sociaal beleid

De langdurige economische crisis is aanleiding tot intensivering van het sociaal beleid dat steeds moeilijker te verwezenlijken is, wegens de toename van de sociale gevallen en de onvermijdelijke budgettaire beperkingen.

Het evenwicht van de sector van de sociale zekerheid wordt bedreigd door de groeiende vraag naar prestaties, door de vermindering van de eigen middelen en door de onmogelijkheid de toelagen ten laste van de Staat oneindig te laten aangroeien.

DE LOPENDE UITGAVEN

(Deze begrotingscijfers houden rekening met de staatshervorming)

		Aangepaste begroting 1979	Begrotingsontwerp 1980
Nationale begrotingen			
a)	Rijksschuld	106152,5	124270,6
a)	Pensioenen	112139.1	119705,1
a)	Dotatiën	2985,4	3137,2
a)	Eerste Minister	1863,2	1969,1
a)	Justitie	15239,6	16823,9
a)	Binnenlandse Zaken	65766.0	69549,4
a)	Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel	6346,3	6887,6
a)	Ontwikkelingssamenerking	6928,2	7447,5
a)	Landsverdediging	57280.4	60944,0
b)		18796,7	19492,5
c)		20448,7	14227,3
a)	Rijkswacht	11674,0	12531,2
b)		22,8	19,8
c)		51,8	41,7
a)	Landbouw	8069,2	8129,7
a)	Economische Zaken	18920,6	19990,5
b)		130,0	129,4
c)		220,0	220,0
a)	Middenstand	4833,2	5097,6
a)	Openbare Werken	45865,2	47258,1
b)		689,8	741,4
c)		669,0	693,0
a)	Verkeer	64611,6	68550,3
a)	P.T.T.	15558,8	16804,5
a)	Tewerkstelling en Arbeid	79910.3	83543,4

	Aangepaste begroting 1979	Begrotingsontwerp 1980
Nationale Begrotingen (vervolg)		
a) Sociale Voorzorg Nationale Opvoeding Nederlandse sector	83718,3	89260,6
a) — Departement	104260,9	110887,1
a) — Kredieten C.N.C. Franse sector	2090,5	1745,9
a) — Departement	80829.5	85308,1
a) — Kredieten C.C.F.	1176,6	1206,7
b)	22,7	23,6
c)	22,7	23,6
a) — Kredieten R.D.K.	16,1	16.9
a) — Gemeenschappelijke sector	2522.8	2101,5
a) Gemeenschappelijke culturele zaken	933,9	978,2
a) Volksgezondheid en Gezin	25613,4	27873,9
a) Financiën	27680,8	29192.1
a) Totalen der nationale begrotingen	952986,4	1021210,7
	19662,0	20406,7
	21412,2	15205,6
Dotaties aan de Gemeenschappen		
a) — Franse	20074,9	20894,2
a) — Nederlandse	24378,0	25375,2
a) — Duitse	498,5	529,9
a) Totalen voor de Gemeenschappen	44951,4	46799,3
Dotaties aan de Gewesten		
(a+b) Vlaanderen	7666,0	8292,1
(a+c)	7672,7	8299,3
(a+b) Wallonië	5841,4	6261,2
(a+c)	5846,5	6266,7
(a+b) Brussel	1314,7	1350,2
(a+c)	1315,8	1351,4
(a+b) Totalen voor de Gewesten	14822,1	15903,5
(a+c)	14835,0	15917,4
Totale Begroting		
(a+b) Totalen der ordonnanceringen	1032421,9	1104320.2
(a+c) Totalen der vastleggingen	1034185,0	1099133,0

a) Niet gesplitste kredieten.

b) Ordonnanceringskredieten.

c) Vastleggingskredieten.

In deze omstandigheden heeft de Regering als prioritair doel gesteld te allen prijze het essentiële van ons systeem van sociale bescherming veilig te stellen, maar ook daadwerkelijk te zoeken waar besnoeid kan worden. Hier geldt ook doordachte soberheid, opgelegd in alle domeinen, wat niet uitsluit dat verbeteringen kunnen aangebracht worden waar de noodzakelijkheid zich in het bijzonder laat voelen.

Zo zal een inspanning geleverd worden ten gunste van de minstbedeelden, die slechts genieten van het minimuminkomen of van een bescheiden pensioen.

Er dient onderstreept te worden dat de sociale partners nauw betrokken zijn bij de maatregelen betreffende de sociale sector.

Fiscaal beleid

Conform het regeerakkoord, staat het fiscaal beleid van de Regering in het teken van de stabilisering van de belastingdruk.

De totale lopende ontvangsten worden voor **1980** geraamd op 1022,2 miljard. Dit bedrag ligt **29** miljard lager dan het peil dat zou bereikt worden indien voor de begrotingsjaren **1978, 1979** en **1980** geen fiscale maatregelen getroffen waren ter bevordering van de bedrijfsinvesteringen en van de koopkracht van de bevolking. Ten opzichte van de raming ingeschreven in de oorspronkelijke begroting voor **1979,** blijft de nominale stijging van de lopende ontvangsten in **1980** binnen de perken van de voorziene groei van het B.N.P., inzonderheid als rekening gehouden wordt met het feit dat die stijging tot beloop van 10,8 miljard moet voortkomen van de voortgezette inspanningen in de strijd tegen de fiscale fraude.

Voor het overige heeft de Regering de nieuwe fiscale maatregelen voor **1980** beperkt tot een strikt minimum. Bij de keuze van die maatregelen heeft zij zich mede laten leiden door andere dan strikt budgettaire doelstellingen.

De verhoging van de benzine-accijns moet bijdragen tot de noodzakelijke vermindering van het energieverbruik, terwijl van een bijkomende heffing op de uitzonderlijke winsten van de grote ondernemingen een deel van de middelen wordt verwacht die nodig zijn om de sociale tussenkomsten voor de minstbedeelden te verbeteren.

Het drukverhogende effect van deze twee maatregelen op de fiscaliteit wordt echter grotendeels geneutraliseerd door de aanpassing van de personenbelasting overeenkomstig de in het Regeerakkoord aangegeven oriënteringen. Voor deze maatregelen is een bedrag van **4,5** miljard uitgetrokken, dat het mogelijk maakt de totale druk van de personenbelasting voor het aanslagjaar **1980** (inkomsten **1979)** met **9** miljard te verlagen.

In de huidige omstandigheden moet het geheel van dit beleid gezien worden als de enige weg die het evenwicht houdt tussen de noodzaak om de sanering van de overheidsfinanciën voort te zetten en de zorg om aan de sociaal-economische toestand het hoofd te bieden.

Begroting 1980 en staatshervorming

Daar tot de eerste fase van de Staatshervorming beslist werd op het ogenblik — in april **1979** — waarop de begroting van **1979** reeds in uitvoering was, heeft de Regering beslist de totale inspanning van herstructurering over te brengen op de begroting van **1980.**

Voor **1979** werd een pragmatische oplossing aangenomen, gebaseerd op het principe dat de geregionaliseerde of gecommunautariseerde kredieten voorlopig in de nationale begroting ingeschreven bleven en dat de uitgaven dus door de nationale Minister zouden geordonnanceerd worden maar met de mede-ondertekening van een lid van het betrokken Executief Daartegenover houdt de begroting voor het jaar **1980** rekening met de kredieten die naar de Gewesten en de Gemeenschappen moeten overgedragen worden tengevolge van de herverdeling van de bevoegdheden.

Bijgevolg zijn de regionale en communautaire dotaties vastgesteld door optelling of aftrekking van de kredieten voor over te hevelen materies. De uiteindelijke bestemming van de aldus aangepaste dotaties zal door een bevoegd Executief voorgesteld worden.

Voor het ogenblik blijven de personeels- en werkingsuitgaven betrokken bij de hervorming van de instellingen ingeschreven op de nationale begroting. Hun overdracht naar de regionale en communautaire dotaties zal in de loop van volgend jaar gebeuren op het ogenblik dat de gewest- en gemeenschapsadministraties en hun personeel volledig georganiseerd zijn.

Programmawet

In samenhang met het ontwerp van rijksbegroting voor 1980 diende de regering ook een wetsontwerp in ,,betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980''. Dat ontwerp van z.g. programmawet bevatte twaalf hoofd-stukken die betrekking hadden op de maatregelen, wettelijk vereist voor de financiering van het begrotingsbeleid, en op diverse punten van sociaal-economische aard.

Over deze voorstellen was geen voorafgaand akkoord met de sociale partners mogelijk gebleken. Onderhandelingen in oktober, nog vóór de indiening van het ontwerp bij de Kamer, met het oog op een algemeen raamakkoord waren mislukt.

De regering had toen op **27** okt. toch een compromis-tekst voorgesteld, die op *6* nov. voorwaardelijke instemming had gekregen van de raad van het Algemeen Christelijk Vakverbond, maar op 7 nov. verworpen was door het Verbond van Belgische Ondernemingen en op 13 nov. door het congres van het Algemeen Belgisch Vakverbond. Desondanks diende de regering toch haar ontwerp van programmawet in. De sociale partners bleven op hun standpunt, wat de politieke toestand dreigde te blokkeren.

Om uit de impasse te geraken besliste de regering op 26 nov., in overleg met de voorzitters van de regeringspartijen, de programmawet te splitsen, een beperkte versie samen met de rijksbegroting te doen bespreken in het parlement, en de

betwiste punten aan te houden voor nader beraad na nieuwjaar.

De beperkte tekst van de ,.budgettaire voorstellen" werd getiteld: wetsontwerp houdende dringende maatregelen van budgettair beheer.

Het betrof volgende punten:

e De vrijstelling van vennootschapsbelasting op de winst, uitgekeerd aan aandelen of deelbewijzen van belegde kapitalen als inbreng in vennootschappen, wordt met één jaar verlengd.

● De heffing van de bestaande uitzonderlijke en tijdelijke solidariteitsbijdrage ten belope van 4,8% op de geboekte meerwinsten, wordt met één jaar verlengd.

e De vermindering van de BTW ten belope van 5% op arbeidscheppende, nieuwe of bijkomende investeringen wordt met één jaar verlengd.

● De huurprijzen van onroerende goederen mogen in 1980 met 5% worden verhoogd t.o v. 1979.

● De RVA wordt gemachtigd aan de werkgevers, onder bepaalde voorwaarden, aanpassings- en wederaanpassingspremies uit te betalen (= plan-De Wulf).

e Gelet op de vertraging in de groei van de consumptieprijzen (index) wordt de dotatie voor het Gemeentefonds verminderd met 519 mln fr. en vastgesteld op 52,9 mrd fr. De dotatie voor het Provinciefonds daalt met 63,3 mln fr. en wordt vastgesteld op 6,4 mrd fr.

De rijksbegroting en het ontwerp inzake de maatregelen van budgettair beheer werden op 5 en 6 dec. in de Kamer besproken. Een voorstel van de liberale oppositie om het debat te verdagen, totdat de regering bij machte zou zijn een volledige programmawet en een financieel saneringsplan in te dienen, en in afwachting voorlopige kredieten goed te keuren, werd verworpen.

De liberale fracties weigerden daarop het debat bij te wonen.

Na een overwegend technische discussie, waarin door sommige Kamerleden vruchteloos gepoogd was de verhoging van de huurprijzen tot 4% te doen beperken, werd de rijksbegroting goedgekeurd met 119 tegen 23 stemmen bij één onthouding. Ook de mini-programmawet werd meerderheid tegen minderheid aangenomen.

LATIJNS-AMERIKA

BELIZE

ALGEMENE VERKIEZINGEN OVERWINNING VOOR REGERINGSPARTIJ

De parlementsverkiezingen die op 21 nov. zijn gehouden in Belize zijn gewonnen door de Social Democratic People's United Party !PUP) van premier George Price. Zijn partij heeft 12 van de 18 zetels in het parlement gekregen.

De reste ende zetels zijn naar de oppositionele United Democratic Party van Dean Lindo gegaan. Voor waarnemers was de uitslag min of meer een verrassing. omdat het er aanvankelijk naar uitzag dat er een einde zou komen aan het 18-jarige bewind van Price en zijn partij.

De oppositiepartij UDP had bij recente gemeenteraadsverkiezingen aanzienlijke winst geboekt. Zowel de PUP als de UDP zijn voorstanders van volledige onafhankelijkheid van Belize van het Verenigd Koninkrijk.

Belize, de voormalige kroonkolonie Brits Honduras, is voor zijn buitenlandse betrekkingen en defensie nog steeds afhankelijk van Londen.

Het probleem van de onafhankelijkheid is lange tijd geblokkeerd door de weigering van het buurland Guatemala zijn claim op het grondgebied van Belize, stoelend op historische gronden daterend uit de Spaanse koloniale tijd, op te geven. Geen enkele politieke partij is bereid land af te staan aan Guatemala. Maar Groot-Brittannië is ook niet bereid, na volledige onafhankelijkheid van Belize, een defensieverdrag te sluiten om het land te beschermen, zoals de politieke partijen wensen.

Bij de laatste algemene verkiezingen van 1974 kreeg de oppositie eveneens 6 van de 18 zetels. In 1977 bij gemeenteraadsverkiezingen in Belize City, de grootste stad van het land met 45.000 inwoners, verloor de PUP alle 9 zetels.

Bij gemeenteraadsverkiezingen in de rest van het land in 1978 kreeg de oppositie de meerderheid in vijf van de zeven andere steden van het land.

Uit deze trend meenden waarnemers te kunnen afleiden dat de regerende partij ditmaal ook de algemene verkiezingen zou verliezen. De oppositionele UDP is weliswaar voor volledige onafhankelijkheid, maar wil dit veel geleidelijker laten voorbereiden dan de PUP.

Volgens de oppositieleider is onafhankelijkheid niet urgent op dit moment omdat het land met veel dringender problemen te maken heeft, zoals inflatie. werkloosheid, corruptie en slecht bestuur. (The *Financial* Times, *Le Monde)*

BOLIVIA

MILITAIRE COUP MISLUKT, KOLONEL NATUSCH BUSCH TREEDT TERUG, PARLEMENT KIEST INTERIM-PRESIDENT

Op 16 nov. heeft kolonel Natusch Busch, die op 1 nov. met behulp van onderdelen van de strijdkrachten de grondwettige interim-president Guevara Arze heeft verjaagd, en die zich vervolgens tot staatshoofd heeft uitgeroepen, zijn aftreden bekendgemaakt nadat gebleken was dat hij zowel binnens- als buitenslands geen enkele steun had (pag. 721 e.v.) Direct na de machtsovername riep de machtige vakcentrale COB een algemene staking uit die het gehele openbare leven lamlegde. Het grondwettig gekozen parlement weigerde naar huis te gaan en president Guevara Arze, die aanvankelijk gevlucht was, verscheen op 9 nov. onverwachts in een zitting van het parlement en verklaarde dat hij nog steeds president was. Hij waarschuwde het parlement er ook voor het op een akkoord te gooien met de kolonel.

Het regime van kolonel Natusch Busch is ook door geen enkel ander land erkend. De Verenigde Staten en de landen van het Andespact spraken zich duidelijk tegen de kolonel uit. De ministers van buitenlandse zaken van Venezuela, Colombia, Ecuador en Peru, die op 13 nov. in Lima bijeen waren om daar een verdrag te ondertekenen dat voorziet in de oprichting van een raad van ministers van buitenlandse zaken van het Andespact — een raad die in de toekomst de gezamenlijke buitenlandse politiek van de landen zal formuleren, oriënteren en coördineren — gaven een verklaring uit waarin ze de staatsgreep afwezen en het bloedvergieten en de schending van de mensenrechten veroordeelden.

Natusch Busch reageerde op deze veroordeling met het dreigement dat Bolivia het Andespact zou verlaten. Doelend op de verklaring sprak Natusch over de ,,slinkse

De beëdiging van Lidia Gueiler tot interim-president van Bolivia.

spitsvondigheden van de doctoren in de verbale democratie".
Ca 10 nov begonnen er steeds meer berichten te circuleren over openlijke kritiek binnen het leger en over de voorbereiding van een militaire opstand
Meer dan 200 hogere officieren ondertekenden een oproep tegen de opstandelingen De eerste ondertekenaar was de luitenant-kolonel Sarabia van de generale staf die onder president Padilla enige tijd minister is geweest. „90% van onze kameraden in de strijdkrachten zal er voor vechten het volk zijn soevereiniteit en rechten terug te geven," zo luidde een passage in de oproep
Onder deze omstandigheden besloot het leger onderhandelingen met de politieke groeperingen te beginnen

Op 12 nov. gingen de opperbevelhebbers van de strijdkrachten, generaal Eden Castillo, en vertegenwoordigers van de vakcentrale COB om de tafel zitten en in de daarop volgende dagen vonden soortgelijke ontmoetingen plaats met vertegenwoordigers van de politieke partijen.

Op 16 nov. werd bekendgemaakt dat Natusch teruggetreden was en dezelfde dag koos het parlement de 58-jarige mevr. Lidia Gueiler tot interim-president. Zij zal tot 8 aug. 1980 in functie blijven, nadat in mei 1980 presidentsverkiezingen gehouden zullen zijn.

Mevrouw Lidia Gueiler, geboren in Cochabamba, heeft het grootste deel van haar leven in de politiek gezeten. Zij is jarenlang de particuliere secretaresse van oud-president Victor Paz Estenssoro geweest en zij is actief geweest in zijn MNR, de nationalistische revolutionaire beweging. Zij heeft een rol gespeeld in de revolutie van 9 april 1952, die uiteindelijk geleid heeft tot de nationalisatie van de tinmijnen, en de aanzet is geweest tot landhervormingen.

Van '52 tot '64 heeft zij belangrijke functies bekleed in verschillende regeringen, waarbij zij zich in het bijzonder heeft gewijd aan de integratie van de vrouw in de politiek. In '63 heeft zij samen met de linkse vakbondsleider Lechin een nieuwe partij opgericht, de PRIN, de revolutionaire partij van nationaal links. Toen generaal Banzer aan de macht kwam, moest zij in ballingschap gaan, waaruit zij in 1978 terugkeerde. Bij de eerste parlementsverkiezingen stond zij kandidaat voor een linkse coalitie waarin ook Trotzkisten en Maoïsten kandideerden. In '79 keerde zij weer naar Paz Estenssoro terug. Zij werd tot voorzitter van het nieuwe parlement gekozen in de loop van 1979

De verkiezing van de interim-president werd door de bevolking met veel enthousiasme begroet Tot een samengestroomde menigte verklaarde zij op 17 nov „De taken van de regering kunnen niet door één persoon of één enkele partij uitgevoerd worden Zij gaan uit van het gehele volk dat op een verantwoorde manier moet werken aan de vooruitgang en de consolidering van de democratie." De opperbevelhebber van de strijdkrachten reageerde op de benoeming van mevr. Gueiler met de mededeling dat de militairen de president van de republiek verzekerd hadden van hun wens voorlopig niet aan politiek te doen en zich te houden aan de activiteiten zoals die door de instituties worden voorgeschreven.

Eén van de eerste daden van de nieuwe president was het beëindigen van de staat van beleg en het annuleren van de economische maatregelen die haar voorganger had genomen. Kolonel Natusch had de sluiting van de banken gelast en had de Koers van de peso losgemaakt, wat tot een onmiddellijke waardedaling van de munteenheid ten opzichte van de Amerikaanse dollar heeft geleid
Vervolgzns is de interim-presidznt overleg begonnen met de politieke partijen met het oog op de vorming van een regering.

Op 19 nov. kon ze de samenstelling van een nieuwe regering bekendmaken. Deze is als volgt:

Buitenl. zaken - Julio Garret: binnenl. zaken - Jorge Selum (PRIN); defensie - kol. Miguel Ayoroa; onderwijs - Carlos Carrasco (MNRI); vervoer en communicatie - Hugo Velasco (MNRH): planning - Jorge Agreda (PDC); financiën - Augusto Quadros (MNRH); industrie - Eduardo Arauco (MNRH); arbeid - Oscar Garcia (MNRI); mijnwezen - Oscar Bonifaz (PDC); landbouw - Luis Anez (MNRH); energie - Victor Quinteros (MNRH); gezondheid - Aida Claros (PDC); stedenbouw - René Higueras (PCML); secr.-gen. v. d. regering - Gaston Araoz (MNRH); relaties met het Congres - Benjamin Miguel (PDC); sociaal welzijn - Elba Ohara de Gemio (MNRH): intergratie - Panfilio Anavi (MNRI); pers - Oscar Pena (PRIN).

De nieuwe regering telt slechts één militair en is gebaseerd op de partijen van de alliantie die bij de verkiezingen van juli oud-president Paz Estenssoro hebben gesteund (pag. 526 e.v.). Er zitten zeven ministers van de MNRH, de nationalistisch revolutionair historische beweging in, 4 van de PDC, de christen-democratische partij, 3 van de MNRI, de links revolutionair nationalistische beweging, 2 van de PRIN, de links revolutionaire partij, en 1 van de PCML, de communistisch marxistisch-leninistische partij. Minister van defensie is kolonel Ayoroa, die bekend staat om zijn democratische gezindheid.

Het Congres heeft 8 parlementsleden geschorst omdat zij kolonel Natusch Busch gesteund hebben. Er is een resolutie ingediend waarin het aftreden van de leiding van de strijdkrachten wordt geëist omdat zij „een anti-democratische staatsgreep" heeft aangemoedigd. Een groep kolonels en generaals heeft op 20 nov. van president Gueiler geëist dat de leiding van de strijdkrachten onmiddellijk vervangen

wordt omdat zij betrokken is geweest bij de putsch van Natusch Busch.
Enkele dagen later heeft de president wijzigingen aangebracht in de leiding, maar dat leidde op 23 nov. tot een actie van één der afgezette militairen, generaal Luis Garcia Meza, commandant van de landstrijdkrachten, die vervangen was door generaal Rene Villareal Rejas. Hij verschanste zich in de kazerne Miraflores in La Paz en liet de kazerne door geblindeerde auto's, tanks en commando's verdedigen. Hij kreeg aanvankelijk steun van het tweede legerkorps dat in Santa Cruz de la Sierra is gestationeerd en van de commandant van het eerste legerkorps.
Meza beschuldigde president Gueiler ervan met de wijzigingen in de legerleiding de afspraken geschonden te hebben die gemaakt zijn met de legerleiding om een einde te maken aan de putsch van Natusch.

Tegenstellingen binnen de strijdkrachten

De mislukte putsch van Natusch heeft duidelijk de tegenstellingen binnen de Boliviaanse strijdkrachten aan het licht gebracht. De zogenaamde militairen van de democratische generatie, onder wie verscheidene leden van de regering-Padilla die voor democratische verkiezingen gezorgd hebben, hebben met succes het aftreden van de legerleiding geëist, aldus de FAZ (24-11).
Voor kolonel Natusch en de bij de putsch met hem samenwerkende generaals is door hun tegenstanders in de strijdkrachten een proces wegens ,,verraad van het vaderland" en schending van de grondwet geeist. De aldus aangevallen militairen hebben teruggeslagen en beschuldigden in het bijzonder de vroegere president en leider van de partij-n-coalitie MNR-Alianza, Paz Estenssoro, dat hij de putsch voorbereid heeft en zich op het laatste moment teruggetrokken heeft.
De putsch heeft ook voor een crisis gezorgd in beide grote partijencoalities. De UDP, de coalitie van de partijen van links en centrumlinks, die bij de laatste verkiezingen de meeste stemmen heeft gekregen, bevindt zich praktisch in staat van ontbinding. De grootste partij van deze coalitie, de MNRI, heeft 6 parlementariërs geschorst omdat zij met de putschisten hebben samengewerkt of tegen de wil van de UDP-leiding in posten in de nieuwe regering-Gueiler hebben aanvaard.
Twaalf andere afgevaardigden van de partij hebben zich losgemaakt van partijleider Siles eri een nieuwe fractie gevormd Siles kan nu nog maar op de steun van 6 afgevaardigden rekenen
Ook in de beide andere grote groeperingen in de coalitie hebben zich scheuringen voorgedaan. De democratisch-socialistische MIR heeft verklaard niet nog eens met de Moskou-getrouwe comniunistische partij van Bolivia aan één tafel te gaan zitten. De MIR verwijt de communisten zich tegenover Natusch en de zijnen opportunistisch te hebben opgesteld en bereid te zijn geweest concessies te doen.
In de door Paz Estenssoio geleide MNR-Alianza moesten talrijke afgevaardigden wegens medewerking met de mensen van Natusch uitgestoten worden. De ver ijten tegen Estenssoro in de dagen voor de coup met Natusch samengewerkt te hebben, hebben de christen-democraten en de partij van de vorige president Guevara doen overwegen zich van Paz Estenssoro en zijn partij te distantieren
Paz Estenssoro is eigenlijk de sterke man achter mevr. Gueiler. Verscheidene ministers en staatssecretarissen zijn door Paz en niet door de president uitgekozen.

Economische *maatregelen, onlusten*

Begin december heeft Lidia Gueiler een groot pakket economische maatregelen afgekondigd om de economie van Bolivia te saneren.
De maatregelen omvatten o.a. een devaluatie van 20% van de peso, een prijsstop voor bepaalde voedselprodukten en een loonsverhoging voor de meeste arbeiders.
Het International Monetary Fund heeft al lange tijd aangedrongen op de devaluatie, hoewel sommige bronnen suggereren dat het IMF liever een devaluatie van 50% gezien had. In 1972 is de peso voor het laatst gedevalueerd.
De maximum interest voor leningen is van 16 naar 19% verhoogd, de interest op spaartegoeden is ook verhoogd. Maar de banken zullen dollartegoeden bij de centrale bank in deposito moeten geven.
De vakcentrale protesteerde onmiddellijk tegen de maatregelen en in het bijzonder tegen de naar hun mening te geringe loonsverhoging die de prijsstijgingen niet zou compenseren. Nadat de maatregelen bekend waren gemaakt heeft het IMF een hulpprogramrria van $150 mln toegezegd. Venezuela beloofde een onmiddellijke lening van $ 20 mln en de VS zegden nog eens voedselhulp ter waarde van $12 mln toe.

Op 4 dec. is het in een aantal steden in Bolivia tot ernstige onlusten gekomen bij protestdemonstraties tegen de prijsverhogingen.
In de noordelijke steden Riberalta, Trinidad, Cobija en Guayaramerin hebben arbeiders een algemene staking uitgeroepen. Ongeveer 2000 arbeiders bestormden in Copacabana hotels, winkels en regeringsgebouwen. De plaatselijke militaire commandant heeft troepenversterking in La Paz aangevraagd.
In Achcacbi hebben demonstranten winkels bestormd en geplunderd. Verder zouden boeren de toegangswegen naai verschillende andere steden geblokkeerd hebben in een poging de bevoorrading stil te leggen. Volgens de regering zijn de ongeregeldheden aangesticht met de bedoeling de democratische regering ten val te brengen. (The *Financial Times, Le Monde, FAZ)*

PANAMA

GROOT DEEL KANAALZONE WEER ONDER PANAMESE SOEVEREINITEIT

Met ingang van 1 okt. is het grootste deel van de Amerikaanse kanaalzone weer onder Panamese soevereiniteit gekomen. In de nacht van 30 sept. op 1 okt. werd om één minuut na twaalf de Amerikaanse vlag gestreken in aanwezigheid van de Amerikaanse vice-president Mondale.

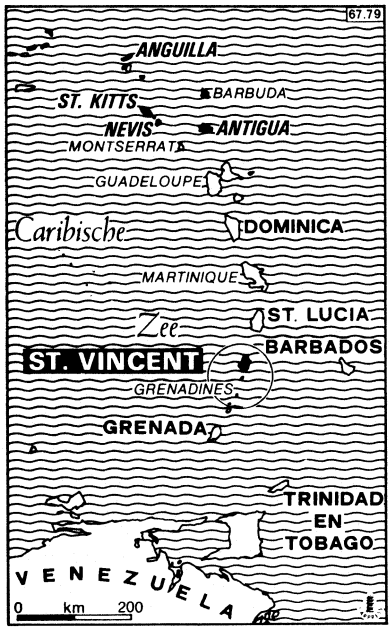
Op 1 okt. trokken vele duizenden Panamezen de voormalige kanaalzone binnen om getuige te zijn van het hijsen van de Panamese vlag.
Zes strategische punten zullen tot het jaar 2000 onder verantwoordelijkheid blijven van de VS.
Het kanaal en de bijbehorende zone zullen gezamenlijk door de VS en Panama worden beheerd en in het jaar 2000 volledig Panamees worden. Ook de grote Amerikaanse legerbases in het noorden, de militaire scholen en oefenterreinen zullen voorlopig in Amerikaanse handen blijven.
Panama is nu echter in het bezit van het grootste deel van de Amerikaanse kanaalzone: een strook van 10 mijl breed en 50 mijl lang

die langs het water loopt. De Amerikaanse wet is er nu niet langer van kracht; de Amerikaanse rechtbank en gevangenis, postkantoren en politiebureaus gaan officieel dicht.
Voor de Panamese regering is de overdracht een overwinning. Op het vliegveld van Panama-stad staat een vlag: ,,Wij hebben het imperialisme overwonnen, maar de strijd om ons grondgebied te verdedigen zal moeten doorgaan." *(NRC/H'bl.)*
(Vor. ber. 674-'78 e.v.)

ST. VINCENT

ONAFHANKELIJKHEID

Op 27 okt. is het Antilliaanse eiland St. Vincent onafhankelijk geworden van de Britse kroon. Het eiland en nog enkele kleinere, behorende tot de zgn. Grenadinen-archipel, had al enkele jaren de status van geassocieerde staat, wat betekende dat Londen verantwoordelijk bleef voor de buitenlandse politiek en de defensie.
Het eiland heeft een oppervlakte van 389 km². De hoofdstad is Georgetown en er wonen in totaal zo'n 110.000 mensen, van wie 24.000 in de hoofdstad. De voornaamste landbouwvoortbrengselen zijn bananen en pijlwortel.
Betwist tussen Frankrijk en Engeland werd St. Vincent in 1783 aan Groot-Brittannië toegewezen. In 1969 kreeg het de status van geassocieerde staat. Antigua, Dominica, Grenada, St. Kitts-Nevis-Anguilla en St. Lucia hadden hetzelfde statuut reeds in 1967 gekregen. Grenada werd onafhankelijk in '74, Dominica in 1978, St. Lucia in febr. 1979.

Met Groot-Brittannië geassocieerde staatjes zijn nu nog: Antigua, waarvan Barbuda een onderdeel is, en St. Kitts-Nevis-Anguilla, waarvan Anguilla sinds 1975 een eigen grondwet heeft.
Montserrat is een Britse bezitting en Guadeloupe en Martinique zijn overzeese departementen van Frankrijk.
Bij de onafhankelijkheidsplechtigheden was de Britse Kroon vertegenwoordigd door de hertog van Gloucester. De premier van het eiland. Milton Cato, zei dat de nieuwe staat zich niet zal aansluiten bij de beweging van niet-gebonden landen.
Bij de laatste verkiezingen in 1978 heeft de partij van Milton Cato, de St. Vincent Labour Party, in coalitie met de People's Progressive Party, 12 van de 13 zetels in het parlement gekregen.
Vertegenwoordigers van twee belangrijke oppositiepartijen, de Social Democratie Alliance en de United People's Movement, waren niet aanwezig bij de onafhankelijkheidsplechtigheden omdat, naar zij verklaarden, de regering hen niet geconsulteerd had over de onafhankelijkheid en zij de regering niet in staat achten het land uit het koloniale tijdperk te leiden.

Op 5 dec. zijn algemene verkiezingen gehouden waarbij Cato's partij 11 zetels won en de New Democratic Party 2.
Enkele dagen later hebben enkele tientallen opstandelingen het eilandje Union enige tijd in hun macht gehad. Zij zouden zich willen afscheiden. Dank zij militaire hulp, verstrekt door Barbados, kon premier Cato de situatie snel meester worden. Ook op het naburige Palm Island zouden verzetshaarden tegen de regering in Georgetown zijn.
Vanuit Londen is bevestigd dat premier Cato de Engelse regering informeel verzocht heeft hem bij te staan bij het neerslaan van de opstand.
Op het verzoek om hulp aan Barbados is door de regering aldaar gereageerd met het zenden van 50 man.
Zij hebben de politie van St. Vincent die naar het opstandige eiland is gegaan, vervangen.
(The Guardian, The Times, The *Financial Times*, Le Monde)

TEKSTEN

ANNEXEN BIJ EGYPTISCH-ISRAELISCH VREDESVERDRAG. **EGYPTISCH-ISRAËLISCHE** BRIEF AAN CARTER. MEMORANDA VAN **OVEREENSTEMMING TUSSEN** VS EN **ISRAËL**

Bij het op 26 maart 1979 ondertekende Egyptisch-Israelische vredesverdrag (pag 193 en 194) waren drie annexen gevoegd alsmede overeengekomen notulen De tekst van Annex I en III, van de notulen en van enkele andere documenten, die met het vredesverdrag verband houden. volgt hieronder

ANNEX I

Protocol betreffende Israëlische terugtrekking en veiligheidsregelingen

Artikel I: Concept van de terugtrekking

1. Israël zal de terugtrekking van al zijn strijdkrachten en burgers uit de Sinaï voltooien niet later dan drie jaar na de datum van uitwisseling van de ratificatie-instrumenten van dit verdrag.

2. Om de wederzijdse veiligheid van de partijen te verzekeren zal de uitvoering van de gefaseerde terugtrekking vergezeld gaan van de militaire maatregelen en instelling van zones, uiteengezet in deze annex en op kaart 1, hieronder aangeduid als ,,de zones".

3. De terugtrekking uit de Sinaï zal in twee fases worden voltooid:

A. De interim-terugtrekking achter de lijn van een punt ten oosten van El Arisj naar Ras Mohammed zoals geschetst op kaart 2 binnen negen maanden na de datum van uitwisseling van de ratificatie-instrumenten van dit verdrag.

B. De definitieve terugtrekking uit de Sinaï tot achter de internationale grens niet later dan drie jaar na de datum van uitwisseling van de ratificatie-instrumenten van dit verdrag.

4. Een gezamenlijke commissie zal onmiddellijk na de uitwisseling van de ratificatie-instrumenten van dit verdrag worden gevormd teneinde beweging en tijdschema's te controleren en te coördineren tijdens de terugtrekking, en om plannen en tijdschema's zonodig aan te passen binnen de door paragraaf 3 hierboven vastgelegde limieten. Details m.b.t. de gezamenlijke commissie worden uiteengezet in artikel IV van het aangehechte aanhangsel. De gezamenlijke commissie zal worden ontbonden bij de voltooiing van de definitieve Israëlische terugtrekking uit de Sinaï.

Artikel II: Vaststelling van definitieve lijnen en zones

1. Ten einde maximale veiligheid te verschaffen voor beide partijen na de definitieve terugtrekking moeten de lijnen en de zones geschetst op kaart 1 als volgt worden vastgesteld en georganiseerd:

A. Zone A

(1) Zone A wordt in het oosten begrensd door lijn A (rode lijn) en in het westen

door het Suezkanaal en de oostkust van de Golf van Suez, zoals getoond op kaart 1.

(2) Een Egyptische strijdmacht van één gemechaniseerde infanterie-divisie en haar militaire installaties, en veldfortificaties, zal in deze zone verblijven.

(3) De voornaamste elementen van die divisie zullen bestaan uit:

(A) Drie gemechaniseerde irifanterie-brigades.

(B) Eén pantserbrigade.

(C) Zeven bataljons veldartillerie met inbegrip van hoogstens 126 stuks geschut,

(D) Zeven bataljons luchtdoel-artillerie, met inbegrip van afzonderlijke luchtdoelraketten en hoogstens 126 luchtdoelkanonnen van 37 mm en meer.

(E) Hoogstens 230 tanks.

(F) Hoogstens 480 gepantserde personeelsvoertuigen van alle types.

(G) Hoogstens een totaal van 22 duizend man personeel

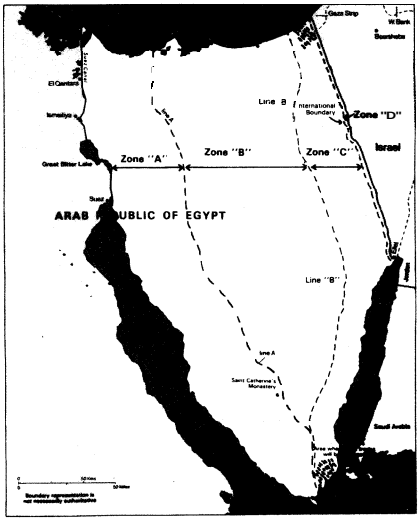
B. Zone R

(1) Zone B wordt in het oosten begrensd door lijn B (groene lijn) en in het westen door lijn A (rode lijn). zoals getoond op kaart 1

(2) Egyptische grenseenheden van vier bataljons uitgerust met lichte wapens en voertuigen op wielen zullen veiligheid bieden en de burgerpolitie aanvullen bij het handhaven van de orde in Zone B. De voornaamste elementen van de vier grensbataljons zullen bestaan uit hoogstens een totaal van vier duizend man personeel.

(3) Op het land gevestigde aan de kust gelegen waarschuwingspunten van de grenspatrouille-eenheden met een beperkt bereik en een beperkte capaciteit kunnen aan de kust van deze zone worden gevestigd.

(4) Er zullen in Zone B veldfortificaties en militaire installaties voor de vier grensbataljons zijn.

Een onofficiële versie van kaart 1 uit Annex II bij het Egyptisch-Israëlische vredesverdrag. Deze kaart schetst de permanente lijnen en zones, zoals die moeten bestaan bij de voltooiing van de Israëlische terugtrekking uit de Sinaï in april 1982.

(1) Zone C wordt in het westen begrensd door lijn B (groene lijn) en in het oosten door de internationale grens en de Golf van Akaba, zoals getoond op kaait 1

(2) Slechts troepen van de Verenigde Naties en Egyptische burgerpolitie zullen in Zone C worden gelegerd

(3) De Egyptische burgerpolitie voorzien van lichte wapens, zal normale politiefuncties binnen deze zone uitoefenen.

(4) De troepenmacht van de Verenigde Naties zal binnen Zone C worden ontplooid en zal zijn functies uitoefenen zoals bepaald in artikel VI van deze annex

(5) De troepenmacht van de Verenigde Naties zal hoofdzakelijk worden gelegerd in kampen, binnen de volgende stationeringsgebieden zoals getoond op kaart 1, en zal zijn exacte locaties vaststellen na overleg met Egypte:

(A) In dat deel van het gebied in de Sinaï, dat binnen ca. 20 km van de Middellandse Zee en aan de internationale grens ligt

(B) In het gebied van Sjarm el Sjeikh.

D. Zone D

(1) Zone D wordt in het oosten begrensd door lijn D (blauwe lijn) en in het westen door de internationale grens, zoals getoond op kaart 1.

(2) In deze zone zal een beperkte Israëlische strijdmacht van vier infanteriedivisies, hun militaire installaties, en veldfortificaties, verblijven alsmede waarnemers van de Verenigde Naties.

(3) De Israëlische troepen in Zone D zullen geen tanks, artillerie en luchtdoelraketten omvatten behalve afzonderlijke luchtdoelraketten.

(4) De voornaamste elementen van de vier Israëlische infanterie-bataljons zullen bestaan uit hoogstens 180 gepantserde personeelsvoertuigen van alle types en hoogstens een totaal van vier duizend man personeel.

2. De toegang over de internationale grens zal slechts zijn toegestaan via ingangscontrolepunten, aangewezen door elke partij en onder haar controle. Zo'n toegang zal in overeenstemming zijn met wetten en regelingen van elk land.

3. Slechts die veldfortificaties, militaire installaties, troepen en wapens, die specifiek zijn toegestaan door deze annex, zullen in de zones zijn.

Artikel **III:** Luchtmachtregels

1. Vluchten van gevechtsvliegtuigen en verkenningsvluchten van Egypte en Israël zullen slechts plaatsvinden boven respectievelijk Zones A en D.

2 Slechts ongewapende niet-gevechtsvliegtuigen van Egypte en Israël zullen in respectievelijk Zones A en D worden gestationeerd

3 Slechts ongewapende Egyptische transportvliegtuigen zullen opstijgen en landen in Zone B en hoogstens acht van zulke vliegtuigen kunnen in Zone B worden gehandhaafd. De Egyptische grenseenheden kunnen worden uitgerust met ongewapende helikopters om bun functies in Zone B te vervullen

4 De Egyptische burgerpolitie kan worden uitgerust met ongewapende politiehelikopters om normale politiefuncties in Zone C te vervullen

5. Slechts burgervliegvelden mogen in de zones worden aangelegd

6 Onder voorbehoud van de bepalingen van dit verdrag zullen slechts die militaire luchtactiviteiten, die specifiek door deze annex zijn toegestaan, worden toegelaten in de zones en het luchtruim boven hun territoriale wateren.

Artikel **IV:** Marineregels

1 Egypte en Israël kunnen marinevaartuigen baseren en laten opereren langs de kusten van respectievelijk Zones A en D

2. Egyptische kustwachtboten, licht gewapend, kunnen worden gestationeerd en kunnen opereren in de terntoriale wateren van Zone B om de grenseenheden bij te staan bij het vervullen van hun functies in deze zone.

3 Egyptische burgerpolitie, uitgerust met lichte boten, zal normale politiefuncties vervullen binnen de territoriale wateren van Zone C.

4. Niets in deze annex zal worden beschouwd als afbreuk doende aan het recht van onbelemmerde doorvaart van de marineschepen van een van beide partijen.

5. Slechts civiele maritieme havens en installatiec mogen in deze zones worden aangelegd

6 Onder voorbehoud van de bepalingen van dit verdrag zullen slechts die marineactiviteiten, die specifiek door deze annex zijn toegestaan, worden toegelaten in de zones en in hun territoriale wateren

Artikel **V:** Spoed waarschuwingssystemen

Egypte en Israël mogen spoedwaarschuwingssystemen slechts vestigen en bedienen in respectievelijk Zones A en D.

Artikel **VI:** Verenigde Naties operaties

1. De partijen zullen de Verenigde Naties verzoeken troepen en waarnemers te leveren om de toepassing van deze annex te controleren en hun uiterste best te doen om enigerlei sohending van de bepalingen ervan te voorkomen.

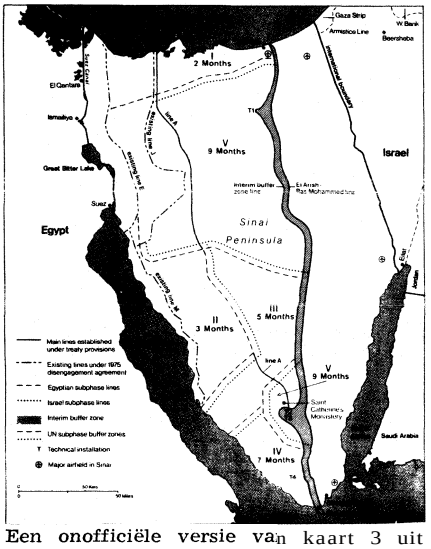
2. Wat deze VN-troepen en waarnemers betreft komen de partijen overeen, zoals passend, om de volgende regelingen te vragen:

A Uitvoering van controlepunten, verkenningspatrouilles en waarnemingsposten langs de internationale grens en lijn B. en binnen Zone C

B. Periodiek onderzoek van de toepassing van de bepalingen van deze annex zal niet minder dan tweemaal per maand worden uitgevoerd, tenzij anders door de partijen overeengekomen.

C. Extra onderzoek binnen 48 uur na de ontvangst van een verzoek van een van beide partijen.

D. Bet waarborgen van de vrijheid van scheepvaart door de Straat van Tiran in overeenstemming met artikel V van het vredesverdrag.

Een onofficiële versie van kaart 3 uit Annex II bij het Egyptisch-Israëlische vredesverdrag. Deze kaart toont de vijf fases van de Israëlische interim-terugtrekking tot de lijn El Arisj - Ras Mohammed per januari 1980.

3. De in dit artikel beschreven regelingen voor elke zone zullen in de Zones **A,** B en C worden uitgevoerd door de VN-strijdmacht en in Zone D door de VN-waarnemers.

4. VN-onderzoekteams zullen worden vergezeld doos verbindmgsofficieren van de respectieve partij.

5. De VN-strijdmacht en -waarnemers zullen hun bevindingen aan beide partijen rapporteren.

6. De VN-strijdmacht en -waarnemers, die in de wnes opereren, zullen bewegingsvrijheid en andere faciliteiten genieten, die nodig zijn voor de uitvoering van hun taken.

7 De VN-strijdmacht en -waarnemers zijn niet gemachtigd het overschrijden van de internationele grens goed te keuren.

8. Partijen zullen het eens worden over de naties, waaruit de VN-troepenmacht en -waarnemers zullen worden gerecruteerd Zij zullen worden gerecruteerd uit andere naties dan die welke permanente leden van de Veihgheidsraad van de Verenigde Naties zijn

9 De partijen komen overeen dat de Verenigde Naties die regelingen over de bevelvoering zullen treffen die het best de effectieve uitvoering van hun verantwoordelijkheden zullen waarborgen

Artikel VII: Verbindingssysteem

1. Na ontbinding van de gezamenlijke commissie zal een verbindingssysteem tussen partijen worden ingevoerd Dit verbindingssysteem heeft ten doel een effectieve methode te verschaffen om de voortgang vast te stellen bij de uitvoering van (de) verplichtingen krachtens de anderhavige annex en om elk probleem op te lossen dat in de loop van de uitvoering kan rijzen, en andere niet-opgeloste zaken naar de hogere mihtaire autoriteiten van de twee respectieve landen te verwijzen. Het beoogt tevens situaties te voorkomen die het gevolg zijn van vergissingen of een verkeerde interpretatie van de kant van een van beide partijen.

2 Een Egyptisch verbindingsbureau zal in de stad El Arisj worden gevestigd en een Israëlisch verbindingsbureau zal in de stad Beersjeba worden gevestigd Elk van beide bureaus zal worden geleid door een officier van het respectieve land bijgestaan door een aantal officieren

3 Een directe telefoonverbinding tussen de twee bureaus zal worden tot stand gebraaht en ook zullen directe telefoonlijnen met het VN-opperbevel door beide bureaus worden onderhouden.

Artikel VIII. Respect voor oorlogsmonumenten

Elke partij belooft de oorlogsmonumenten. die ter nagedachtenis van militairen van de andere partij zijn opgericht, in goede staat te houden, nl die opgericht door Israël in de Sinaï en die welke door Egypte in Israël zullen worden opgericht, en toegang tot zulke monumenten te verlenen

Artikel IX: Interim-regelingen

De terugtreking van Israelische strijdkrachten en burgers aohter de interim-terugtrekkingslijn, en het optreden van de strijdkrachten van de partijen en de Verenigde Naties voorafgaand aan de definitieve terugtrekking zullen worden geregeld door het aangehechte aanhangsel en kaarten 2 en 3"
(Wireless Bulletin from Washington 28-3-1979)

Daarna volgde een aanhangsel bij Annex I over de organisatie van de bewegingen in de Sinaï alsmede Annex II, welke drie officiele kaarten bij het verdrag omvatte

Volgens artikel II van het aanhangsel bij Annex I zou de Israëlische terugtrekking in vijf sub-fasen plaatsvinden: 1) Binnen twee maanden uit het gebied van El Arisj; 2) binnen drie maanden uit gebied II op kaart 3; 3) binnen vijf maanden uit gebied III op kaart 3: 4) binnen zeven maanden uit het gebied van El Tor - Ras El Kenisa, d.w.z. gebied IV op kaart 3 en 5) binnen negen maanden uit de resterende gebieden ten westen van de interim-terugtrekkingslinie, d.w.z. gebied V op kaart 3.

ANNEX **III**

Protocol betreffende betrekkingen **van** de partijen

Artikel 1 Diplomatieke en consulaire betrekkingen

De partijen komen overeen diplomatieke en consulaire betrekkingen aan te gaan en ambassadeurs uit te wisselen bij voltooiing van de interim-terugtrekking.

Artikel 2. Economische en handelsbetrekkingen

1. De partijen komen overeen alle voor normale economische betrekkingen discriminerende barrieres te verwijderen en economische boycots van elkaar te beeindigen bij voltooiing van de interim-terugtrekking

2. Zo spoedig mogelijk, en niet later dan zes maanden na de voltooiing van de interim-terugtrekking, zullen de partijen onderhandelingen beginnen met de bedoeling om een akkoord te sluiten inzake handel en handelsverkeer ter wille van het bevorderen van voordelige economische betrekkingen.

Artikel **3.** Culturele betrekkingen

1. De partijen komen overeen normale culturele betrekkingen aan te gaan na voltooiing van de interim-terugtrekking.

2 Zij stemmen in met de wenselijkheid van culturele uitwisselingen op alle terreinen, en zullen, zo spoedig mogelijk en niet later dan zes maanden na voltooiing van de interim-terugtrekking, onderhandelingen beginnen met de bedoeling om een daartoe dienend cultureel akkoord te sluiten

Aritkel 4. Bewegingsvrijheid

1 Bij voltooiing van de interim-terugtrekking zal elke partij het vrije verkeer van de staatsburgers en voertuigen van de andere partij naar en op zijn grondgebied toestaan colgens de algemene regels die op staatsburgers en voertuigen van andere staten van toepassing zijn Geen van beide partijen zal discriminerende beperkingen opleggen aan het vrije verkeer van personen en voertuigen van zijn grondgebied naar het grondgebied van de ander

2 Ongehinderde toegang over en weer tot plaatsen van religieuze en historische betekenis zal worden bepaald op een niet-discriminerende basis.

Artikel 5. Samenwerking voor ontwikkeling en betrekkingen van goede nabuurschap

1. De partijen erkennen een wederkerigheid van belang in betrekkingen van goede nabuurschap en komen overeen middelen te overwegen om zulke betrekkingen te bevorderen.

2 De partijen zullen samenwerken bij het bevorderen van vrede, stabiliteit en ontwikkeling in hun gebied. Elk stemt ermee in voorstellen die de ander kan wensen met het oog daarop te doen in overweging te nemen

3 De partijen zullen trachten wederzijds begnp en tolerantie aan te moedigen en zullen zich, dienovereenkomstig, onthouden van vijandige propaganda jegens elkaar

Artikel *6.* Transport en telecommunicatie

1 De partijen erkennen op elkaar van toepassing te zijn de rechten, privileges en verplichtingen, waarin wordt voorzien door de luchtvaartovereenkomsten waarin zij beide partij zijn, in het bijzonder door de Conventie inzake internationale burgerluchtvaart, 1944 (,,de Chicago Conventie"), en het internationale luchtdienst transito akkoord, 1944

2 Bij voltooiing van de interim-terugtrekking zal elke verklaring inzake nationale noodtoestand door een partij onder artikel 89 van de Chicago Conventie niet van toepassing zijn op de andere partij op een discriminerende basis

3 Egypte stemt ermee in dat het gebruik van vliegvelden, die door Israël worden achtergelaten bij El Arisj, Rafah, Ras el Nagb en Sjarm el Sjeikh, slechts voor civiele doeleinden zal zijn, met inbegrip van mogelijk commercieel gebruik door allo naties

4. Zo spoedig mogelijk, en niet later dan zes maanden na de voltooiing van de interim-terugtrekking, zullen de partijen onderhandehngen beginnen met heit oog op het sluiten van een burgerluchtvaartakkoord.

5. De partijen zullen wegen en spoorwegen tussen hun landen heropenen en onderhouden en zullen verdere weg- en railverbindingen in overweging nemen. De partijen komen verder overeen dat een autoweg zal worden gebouwd en onderhouden tussen Egypbe, Israël en Jordanië bij Eilat met een gegarandeerde vrije en vreedzame passage van personen, voertuigen en goederen tussen Egypte en Jordanie, onverminderd hun soevereiniteit over dat deel van de autoweg dat binnen hun respectievelijk grondgebied valt

6. Bij voltooiing van de interim-terugtrekking zullen normale post-, telefoon-. telex-, reproduktie- (,,data facsimile) draadloze en kabelverbindingen en televisie-relaisuitzendingen via kabel, radio en satelliet tussen de twee partijen worden tot stand gebracht in overeenstemming met alle relevante internationale conventies en regelingen.

7. Bij voltooiing van de interim-terugtrekking zal elke partij normaal toegang tot zijn havens verlenen aan schepen en ladingen van de ander, alsmede aan schepen en ladingen bestemd voor of afkomstig van de ander. Zo'n toegang zal op dezelfde voorwaarden worden verleend als in het algemeen van toepassing zijn op schepen en ladingen van andere naties. Artikel 5 van het vredesverdrag zal worden uitgevoerd bij de uitwisseling van de ratificatie-instrumenten van het voornoemde verdrag.

Artikel 7 - Genot van mensenrechten

De partijen bevestigen hun verbintenis om mensenrechten en fundamentele vrijheden voor allen te eerbiedigen en in acht te nemen, en zij zullen deze rechten en vrijheden bevorderen in overeenstemming met het handvest van de Verenigde Naties.

Artikel 8 - Territoriale zeeën

Onverminderd de bepalingen van artikel 5 van het vredesverdrag erkent elke partij het recht van de schepen van de andere partij op onbelemmerde doorvaart door zijn territoriale zee in overeenstemming met de regels van het internationale recht.

Overeengekomen notulen bij artikelen I, **IV, V** en **VI** en annexen **I** en **III** van het vredesverdrag

Hier volgt de tekst van overeengekomen notulen bij artikelen I, IV, V en VI en annexen I en III van het vredesverdrag tussen de Arabische republiek Egypte en de staat Israël. De overeengekomen notulen werden ondertekend te Washington, D.C. op 26 maart door de Egyptische president Anwar Sadat en de Israëlische premier Menachem Begin en als getuige getekend door Jimmy Carter, president van de Verenigde Staten.

„Artikel I

Egypte's hervatting van de uitoefening van volledige soevereiniteit over de Sinai, zoals bepaald in paragraaf 2 van artikel I, zal plaats vinden met betrekking tot elk gebied na Israëls terugtrekking uit dat gebied.

Artikel **IV**

Tussen de partijen is overeengekomen dat de herziening zoals bepaald in artikel IV (4) zal worden ondernomen wanneer daarom door een van beide partijen wordt gevraagd, te beginnen binnen drie maanden na zo'n verzoek, maar dat elk amendement slechts kan worden aangebracht met de wederzijdse instemming van beide partijen.

Artikel **V**

De tweede zin van paragraaf 2 van artikel V zal niet worden uitgelegd als een beperking van de eerste zin van die paragraaf. Het voorafgaande moet niet worden uitgelegd als zijnde in strijd met de tweede zin van paragraaf 2 van artikel V, die als volgt luidt: ,,De partijen zullen elkaars recht op scheepvaart en overvliegen voor het verkrijgen van toegang tot elkaars land via de Straat van Tiran en de Golf van Akaba eerbiedigen."

Artikel **VI (2)**

De bepalingen van artikel VI zullen niet worden uitgelegd als zijnde in strijd met de bepalingen van het kader voor vrede in het Midden-Oosten zoals overeengekomen te Camp David (zie KHA pag. 622/3-'78). Het voorgaande moet niet worden uitgelegd als zijnde in strijd met de bepalingen van artikel VI (2) van het verdrag, dat als volgt luidt: ,,De partijen beloven in goede trouw hun verplichtingen ingevolge dit verdrag uit te voeren, ongeacht actie of het uitblijven van actie van een andere partij en onafhankelijk van enig instrument dat buiten dit verdrag valt."

Artikel **VI** (5)

Door de partijen is overeengekomen dat niet beweerd zal worden dat dit verdrag prevaleert boven andere verdragen of akkoorden dan wel dat andere verdragen prevaleren boven dit verdrag. Het voorgaande moet niet worden uitgelegd als zijnde in strijd met de bepalingen van artikel VI (5) van het verdrag, dat als volgt luidt:

,,Ingevolge artikel 103 van het Handvest van de Verenigde Naties zullen de verplichtingen volgens dit verdrag, in geval van een conflict tussen de verplichtingen van de partijen aan het huidige verdrag en enige van hun andere verplichtingen, bindend zijn en uitgevoerd worden."

Annex **I**

Artikel VI, paragraaf 8, van annex I bepaalt het volgende ,,De partijen zullen het eens worden over de naties, waaruit de troepenmacht en waarnemers van de Verenigde Naties zullen worden gerecruteerd Zij zullen worden gerecruteerd uit andere naties dan die welke permanente heden van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties zijn"
De partijen zijn het volgende overeengekomen ,,Met betrekking tot de bepalingen van paragraaf 8, artikel VI, van annex I, zullen zij, als geen overeenstemming tussen de partijen wordt bereikt, een Amerikaans voorstel aanvaarden of steunen betreffende de samenstelling van de troepenmacht en waarnemers van de Verenigde Naties"

Annex **III**

Het vredesverdrag en annex III daarvan voorzien in het aangaan van normale economische betrekkingen tussen de partijen. In overeenstemming daarmee is overeengekomen dat zulke betrekkingen zullen omvatten normale handelsverkopen van olie door Egypte aan Israël, en dat Israël volledig gerechtigd zal zijn een bod te doen op uit Egypte afkomstige olie die niet nodig is voor de Egyptische binnenlandse olieconsumptie, en Egypte en zijn olieconcessiehouders zullen door Israël gedane offertes op dezelfde basis en voorwaarden behandelen als van toepassing zijn voor andere bieders op zulke olie."

Gezamenlijke brief van Sadat en Begin aan president Carter over onderhandelingen i.z. Westoever en Gaza.

,,Beste mijnheer de president,

Deze brief bevestigt dat Egypte en Israël het volgende zijn overeengekomen:

De regeringen van Egypte en Israël bevestigen dat zij in Camp David overeenkwamen, en op 17 september 1978 in het Witte Huis tekenden, de aangehechte documenten, getiteld ,,een kader voor vrede in het Midden-Oosten zoals overeengekomen in Camp David", en ,,Kader voor het sluiten van een vredesverdrag tussen Egypte en Israël".
Teneinde een algehele vredesregeling te bereiken in overeenstemming met de bovengenoemde kaders, zullen Egypte en Israël voortgaan met het toepassen van die voorzieningen die betrekking hebben op de Westoever en de Gaza-strook.
Ze zijn overeengekomen onderhandelingen te beginnen binnen een maand na het uitwisselen van de ratificatie-instrumenten van het vredesverdrag. In overeenstemming met het ,,Kader voor vrede in het Midden-Oosten" wordt het Hasjemitisch koninkrijk Jordanië uitgenodigd aan de onderhandelingen deel te nemen. Tot de delegaties van Egypte en Jordanië kunnen behoren Palestijnen van de Westoever en de Gaza-strook of andere Palestijnen zoals wederzijds overeengekomen,
Het doel van de onderhandelingen zal zijn het eens te worden, voorafgaande aan de verkiezingen, over de modaliteiten voor het vestigen van de gekozen zelfbesturende autoriteit (bestuursraad), het definiëren van haar bevoegdheden en verantwoordelijkhtiden, en het eens te worden over andere zaken die hiermee verband houden. Voor het geval Jordanië besluit niet aan de onderhandelingen deel te nemen, zullen die worden gevoerd door Egypte en Israël.

De twee regeringen kom overeen gestaag en in goed vertrouwen te onderhandelen, om deze onderhandelingen zo spoedig mogelijk af te ronden. Ze zijn het er tevens over eens dat het doel van de onderhandelingen is het vestigen van de zelfbesturende autoriteit op de Westoever en in Gaza, teneinde volledige autonomie te verlenen aan de bewoners. Egypte en Israël stellen zichzelf ten doel de onderhandelingen binnen een jaar te voltooien, zodat verkiezingen kunnen worden gehouden zo vlug mogelijk nadat een akkoord is bereikt tussen de partijen. De zelfbesturende autoriteit, waarnaar wordt verwezen in ,,Kader voor vrede in het Midden-Oosten", zal worden gevestigd en geïnaugureerd binnen een maand nadat ze is verkozen, op welk tijdstip de overgangsperiode van vijf jaar zal beginnen.

Het Israëlische militaire bestuur en zijn burgeradministratie zullen worden teruggetrokken, en vervangen door de zelfbesturende autoriteit, zoals gespecificeerd in het „Kader voor vrede iii het Midden-Oosten". Dan zal een terugtrekking van Israëlische strijdkrachten plaatsvinden en er zal een her-ontplooiing komen van de resterende Israëlische troepen naar gespecificeerde veiligheidsplaatsen.
Deze brief bevestigt ook onze afspraak dat de regering van de Verenigde Staten volledig zal deelnemen in alle stadia van de onderhandelingen.
Hoogachtend. . . " (Reuter)

MEMORANDUM VAN OVEREENSTEMMING TUSSEN DE REGERINGEN VAN DE VERENIGDE STATEN EN DE STAAT ISRAËL

„Erkennend de betekenis van de afsluiting van het vredesverdrag tussen Israël en Egypte en overwegend het belang van volledige Uitvoering van het vredesverdrag voor Israëls veiligheidsbelangen cri de bijdrage van de afsluiting van het vredesverdrag tot de veiligheid en ontwikkeling van Israël alsmede zijn belang voor vrede en stabiliteit in het gebied en voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid; en
erkennend dat de terugtrekking uit de Sinaï extra zware veiligheids-, militaire en economische lasten op Israël legt.
bevestigen de regeringen van de Verenigde Staten en van de staat Israël, afhankelijk van hun constitutionele procedure en van toepassing zijnde wetten, het volgende:

1. In het licht van de rol van de Verenigde Staten bij het bereiken van het vredesverdrag en het verlangen van de partijen dat de Vereriigde Staten hun ondersteunende pogingen voortzetten zullen de Verenigde Staten passende maatregelen nemen om een volledige naleving van het vredesverdrag te bevorderen.

2. Zou tot tevredenheid van de Verenigde Staten worden aangetoond dat er sprake is geweest van een schending of dreigrride schending van het vredesverdrag, dan zullen de Verenigde Staten de partijen raadplegen t.a.v. maatregelen oni de schending te stoppen of te voorkomen, naleving van het vredesverdrag te verzekeren, vriendschappelijke en vreedzame betrekkingen tussen de partijen te versterken en vrede in het gebied te bevorderen, en zullen zij zulke maatregelen ter verbetering treffen als zij passend achten, die diplomatieke, economische en militaire maatregelen zoals hieronder beschreven kunnen omvatten.

3. De Verenigde Staten zullen steun die zij geschikt achten verschaffen aan passende acties, die door Israël zijn genomen als antwoord op zulke bewezen schendingen van het vredesverdrag. In het bijzonder, als een schending van tiet vredesverdrag geacht wordt de veiligheid van Israël te bedreigen, zoals o.a. bij een blokkade van Israëls gebruik van internationale waterwegen, een schending van de bepalingen van het vredesverdrag betreffende troepenbeperking of een gewapende aanval op Israël, zullen de Verenigde Staten bereid zijn op spoedbasis zulke maatregelen te overwegen als de versterking van de Amerikaanse aanwezigheid in het gebied, het leveren van noodvoorraden aan Israël en de uitoefening van maritieme rechten om aan de schending een eind te maken.

4. De Verenigde Staten zullen de rechten van de partijen steunen wat betreft scheepvaart en overvliegen t.b.v. de toegang tot een van beide landen door en over de Straat van Tiran en de Golf van Akaba overeenkomstig het vredesverdrag.

5. De Verenigde Staten zullen zich verzetten en, zo nodig, stemmen tegen elke actie of resolutie in de Verenigde Naties die naar hun oordeel het vredesverdrag ongunstig beinvloedt.

6. Afhankelijk van machtiging en gevoteerde gelden van het Congres zullen de Verenigde Staten ernaar streven rekening te houden met en zullen zij pogen positief te reageren op verzoeken van Israël om militaire en economische bijstand.

7. De Verenigde Staten zullen beperkingen blijven opleggen wat betreft door hen geleverde wapens aan elk land, waardoor hun niet gemachtigde overdracht aan enige derde partij wordt verhinderd. De Verenigde Staten zullen zulke wapens niet leveren noch de overdracht ervan toestaan voor gebruik bij een gewapende aanval op Israël, en zij zullen stappen ondernemen om zo'n niet gemachtigde overdracht te beletten.

8. Bestaande overeenkomsten en verzekeringen tussen de Verenigde Staten en Israël zijn niet afgelopen of gewijzigd door de afsluiting van het vredesverdrag, behalve die welke vervat zijn in de artikelen 5, 6, 7, **8,** 11, **12, 15** en **16** van het memorandum van overeenstemming tussen de regering van de Verenigde Staten en de regering van Israël (Amerikaans-Israëlische waarborgen) van **1** september **1975.**

9. Dit memorandum van overeenstemming zet de volledige afspraken van de Verenigde Staten en Israël uiteen t.a.v. de onderwerpen, die hierbij tussen hen behandeld zijn, en zal in overeenstemming met zijn bewoordingen worden uitgevoerd."
(Dit memorandum was op **26** maart **1979** ondertekend door de ministers van buitenlandse zaken, Cyrus R. Vance en Mosje Dayan.)
(Wireless Bulletin from Washington **2-4-1979)**

Na de ondertekening van het Egyptisch-Israëlisclie vredesverdrag bezegelen Sadat, Carter en Begin (v.l.n.r.)de nieuwe toestand.

MEMORANDUM VAN OVEREENSTEMMING TUSSEN DE REGERING VAN DE VERENIGDE STATEN EN ISRAËL

„De olieleverantieregeling van **1** september **1975** tussen de regeringen van de Verenigde Staten en Israël, hieraan toegevoegd, blijft van kracht. Een memorandum van overeenstemming zal worden overeengekomen en afgesloten om een olieleverantieregeling voor een totaal van **15** jaar, incl. de **5** jaar voorzien in de regeling van **1** september **1975,** te verschaffen.
Het memorandum van overeenstemming, met inbegrip van de aanhef van deze regeling en prijsbepalingen, zal wederzijds door de partijen worden overeengekomen binnen zestig dagen na de inwerkingtreding van het vredesverdrag tussen Egypte en Israël.
Het is de bedoeling van de partijen dat de prijzen, die door Israël betaald worden voor olie op grond hiervan door de Verenigde Staten geleverd, vergelijkbaar zullen zijn met de prijzen op de wereldmarkt geldend op het tijdstip van de overdracht, en dat de Verenigde Staten in elk geval door Israël zullen worden terugbetaald voor de kosten, die door de Verenigde Staten gemaakt zijn bij het leveren van olie aan Israël op grond hiervan.
Experts, voorzien in de regeling van **1** september **1975,** zullen op verzoek bijeenkomen om zaken die uit deze relatie voortvloeien te bespreken.
De regering van de Verenigde Staten garandeert onmiddellijk te streven naar aanvullende wettelijke machtiging, die nodig kan zijn voor een volledige uitvoering van deze regeling."
(Ondertekend door Mosje Dayan en Cyrus Vance op **26** maart **1979.)**
(Wireless Bulletin from Washington **2-4-1979)**

PRIJZEN

Algemeen

JOOST VAN DEN VONDELPRIJS 1979 De Zweedse oud-hoogleraar Torsten Dahlberg, die verbonden is geweest aan de Universiteit van Gotnenburg en zich bezig heeft gehouden met het onderzoeken van Nederduitse dialecten
De prijs wordt verleend wegens buitengewone prestaties t a \ de cultuur in liet Nederlandse, Vlaamse en Nederduitse taalgebied

KAREL DE GROTE PRIJS 1979: De Italiaan Emilio Colombo, voorzitter van het Europese parlement totdat dit voor de eerste maal rechtstreeks verkozen werd. De prijs wordt verleend door de stad Aken aan een persoonlijkheid, die zich heeft ingezet voor de Europese eenwording.

NOBELPRIJS VOOR DE VREDE: Moeder Teresa van Calcutta, een rooms-katholieke religieuze, die haar leven heeft gewijd aan de verzorging van zieken en armen in de sloppen van Calcutta in India.
Moeder Teresa is op 27 aug. 1910 in Skopje in Joego-Slavië uit Albanese ouders geboren. Haar eigenlijke naam is Agnes Gonxha Bojaxhiu. Op 12-jarige leeftijd voelde zij zich geroepen tot hulpverlening aan de armen. Op 18-jarige leeftijd trad zij toe tot de orde van de zusters van Loretto, een Ierse gemeenschap van nonnen met een missiepost in Calcutta.
Na enige maanden opleiding in Dublin ging zij als novice naar India. Hier legde zij in 1928 in Darjeeling haar gelofte af. Van 1929-1948 gaf zij onderwijs aan St. Mary's High School in Calcutta. Iri 1946 vroeg zij Rome toestemming zich geheel te mogen wijden aan werk onder de armen van deze stad, een toestemming, die in 1948 werd verleend.

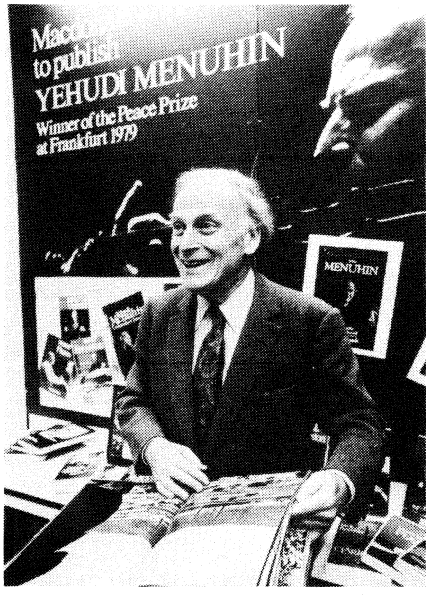
Moeder Teresa

In 1950 stichtte moeder Teresa de Congregatie van de missionarissen van de liefde, die thans ong. 1.300 leden telt en werkzaamheden verricht in plaatsen, zo uiteenlopend ais Caracas, Colombo, Tabora. Bourke in Australië, Amman en Londen.
In 1971 ontving zij uit handen van paus Paulus VI de Vredesprijs paus Johannes XXIII, in 1972 werd haar de Nehru Vredesprijs toegekend en eerder in 1979 had zij van de Ealzanstichting de onderscheiding voor de bevordering van vrede en broederschap ontvangen.
Voor moeder Teresa is uitgangspunt bij haar werk. dat men van haar geen structurele verbeteringen moet verwachten. Naar haar opvatting wordt de maatschappij gemaakt door individuen en als bij hen maar liefde is, zal het totaal van die liefde wel voor verbetering in tie wereld zorgen

VISSER-NEERLANDIA PRIJZEN 1979: Het Algemeen Nederlands Verbond, heeft vier Visser-Neerlandiaprijzen toegekend aan culturele instellingen. De culturele raad Limburg kreeg een prijs vanwege het feit dat de Raad geldt als ,,een voorbeeld voor gelijksoortige instanties in Nederland voor het verspreiden van de Nederlandse cultuur, het ijveren voor de culturele integratie van Noord en Zuid en het bevorderen van grensoverschrijdende activiteiten."
De Stichting Zuidnederlandse ontmoetingen te Eindhoven kreeg een prijs voor het bevorderen van de kennis der hedendaagse Nederlandse beeldende kunst in Vlaanderen en van de Vlaamse kunst in Nederland; en de vereniging Wandelhemen te Mechelen voor het zonder winstbejag bevorderen van de uitwisseling van jongeren uit Vlaanderen en Nederland.
De vierde Visser-Neerlandiaprijs in de sector cultuur gaat naar de Gazette van Detroit, een weekblad dat zich richt op in de Verenigde Staten woonachtige Vlamingen, en tracht de band met de cultuur van het moederland te handhaven. Verder reikte het ANV 4 prijzen uit vanwege persoonlijke verdiensten, en twee prijzen in de sector welzijnszorg. Aan de prijzen is in totaal een geldbedrag van 90.500 gulden verbonden.

VN-PRIJZEN VOOR MENSENRECHTEN: De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft op 11 dec. 1978 in een speciale zitting het feit herdacht, dat 30 jaar tevoren de VN-Verklaring over de mensenrechten was gepubliceerd. In het kader van deze herdenking werden vier personen en vier organisaties onderscheiden voor hun verdiensten voor de bevordering van de mensenrechten.
Postuum werd de tien jaar eerder vermoorde Amerikaanse strijder voor de rechten van de zwarte Amerikanen, Martin Luther King, geëerd. Zijn weduwe nam de onderscheiding in ontvangst. Voorts werd een onderscheiding verleend aan de Pakistaanse pedagoge Ra'ana Liaquat Ali Khan als vertegenwoordigster van het Pakistaanse volk. De verdiensten van de vroegere Hoge Commissaris voor vliichtelingen, prins Sadruddin Aga Khan, werden met een onderscheiding erkend. Tenslotte werd het Zuidafrikaanse parlementslid, mevr. Heien Suzman, onderscheiden voor haar strijd tegen de apartheid.
De vier organisaties. die onderscheiden werden, waren: de in Londen gevestigde organisatie voor hulp aan politieke gevangenen Amnesty International, het in Genève gehuisveste Internationale Comité van het Rode Kruis, de Nationale Unie van Tunesische vrouwen en de Chileense caritatieve organisatie Vicaria de ia Sulidaridad, die voor politieke gevangenen in Chili opkomt.

VREDESPRIJS VAN DE DUITSE BOEKHANDEL 1979: De 62-jarige Amerikaanse violist Yehudi Menuhin, omdat diens muziek ,,een medium is om volken, rassen, culturen en beschavingen nader tot elkaar te brengen".
Menuhin werd in 1916 in New York geboren, zijn ouders kwamen uit Rusland. Volgens de Duitse jury is Menuhin een idealist die door ,,zijn menselijke cn artistieke houding en door zijn pedagogische en zijn literaire arbeid een moedige bijdrage levert aan gerechtigheid en verzoening". De jury zegt verder de kans te hebben benut een musicus te kiezen die vrede in de wereld probeert te brengen.
Menuhin publiceerde in 1971 Zes viooluren, een jaar later een bundel artikelen en voordrachten, Thema en Variaties, en in 1976 zijn memoires onder de titel ,,Onvoltooide reis".
De Vredesprijs van de Westduitse boekhandel wordt dit jaar voor de dertigste keer uitgereikt. Dat gebeurt tijdens de grote boekenbeurs in Frankfurt op 14 oktober. Het bedrag van de prijs is dit jaar van 10.000 tot 25.000 mark verhoogd.

Yehudi Menuhin

ZILVEREN ANJERS 1979: J. J. Schilstra, dominee W. G. Overbosch en de architect Walter Kramer.
Schilstra is docent Engels aan het Rijks-Atheneum in Alkmaar en is verder actief in de provinciale staten van Noord-Holland. het Zuiderzeemuseum en diverse werkgroepen op het gebied van de monuinentenzorg. Daardoor en door publikaties als ,,Dit land boven het IJ", ,,In de ban van de dijk" en ,,Kijk op Noord-Holland" heeft Schilstra volgens de jury een waardevolle bijdrage geleverd aan het culturele leven in zijn provincie.
Hervormd predikant Overbosch uit Amsterdam krijgt de anjer als erkenning voor zijn werk ter bevordering van kunst en cultuur in de protestantse we-

reld. Hij is voorzitter en geestelijk vader van de prof. G. van Leeuwen Stichting, ontmoetingscentrum van kerk en kunst. Overbosch is voorts nauw betrokken bij de restauratie van de Nieuwe Kerk op de Dam.
Architect Kramer uit Amersfoort was lange tijd werkzaam bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Hij schreef talloze publikaties over dat onderwerp en gaf ciirsussen over restauratie. De onderscheiding wordt hem vooral toegekend vanwege zijn initiatief tot de oprichting van de ,,monumentenwacht Nederland'' in 1978.
De onderscheiding is in 1950 door het Prins Bernhardfonds ingesteld voor diegenen, die zich op cultureel gebied verdienstelijk hebben gemaakt.

Architectuur

DAVID ROËLLPRIJS 1979: De architect John Habraken voor ,,zijn uitzonderlijke bijdrage aan de Nederlandse cultuur op het gebied van de architectuur''.

Beeldende kunst

GRAND PRIX NATIONAL DES ARTS 1979: De Hongaarse, in Parijs werkzame, schilder Arpad Szenes.

JACOB HARTOGPRIJS 1979: De schilder Marinus Fruit.

REMBRANDTPRIJS 1979: Jan Dibbets, een beeldend kunstenaar, die zich vooral bezighoudt met conceptual art d.m.v. de fotografie. De prijs wordt verleend door de Johann Wolfgang von Goethestichting in Bazel.

SIKKENSPRIJS 1979: De Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders en de kunstenaar Armando.
De Rijksdienst krijgt de prijs voor de landschappelijke inrichting van de IJsselmeerpolders. Armando krijgt hem voor zijn beeldend werk.

Journalistiek

ANNIE ROMEIN-VERSCHOORPRIJS 1979: Voor de eerste keer is dit jaar de Annie Romein-Verschoorprijs uitgereikt. Deze prijs, ingesteld door het feministische blad Opzij ter gedachtenis aan de vroegere medewerkster Annie Romein, is toegekend aan Joke Smit.
De prijs, die bestaat uit een bedrag van 5.000 gulden, is aan Joke Smit toegekend als bekroning van haar hele werk, dat deels in boekvorm is verschenen. Joke Smit richtte in 1968 de actiegroep Man VrouwMaatschappij op.
De Annie Romeinprijs wordt eenmaal in de twee jaar toegekend aan een vrouw of man die een roman, artikelen, essays, poëzie of een toneelstuk heeft geschreven waarin het feminisme centraal staat. Een andere prijs van het maandblad Opzij, de Harriët Freezerring, gaat dit jaar naar het vrouwencollectief Blijf-van-mijn-lijf Amsterdam. Deze prijs wordt dit jaar voor de tweede keer uitgereikt en is bedoeld voor een vrouw of vrouwen, die zich hebben ingezet ten behoeve van andere vrouwen.

DICK SCHERPENZEELPRIJS 1979: Nico Kussendrager, redacteur van het dagblad Trouw.

PIERRE BAYLEPRIJS 1978: De filmcriticus D. Ouwendijk.

PRIJS VOOR DE DAGBLADJOURNALISTIEK 1979: Paul van 't Veer, redacteur-commentator het Het Parool (postuum toegekend).

PRIJZEN VAN DE VLAAMSE JOURNALISTENCLUB 1978 en 1979: Resp. Marcel van Nieuwenborgh (De Standaard) voor zijn reportage over China en Walter Vaerewijk (Het Laatste Nieuws) voor zijn reportage over PTT-toestanden.

PULITZERPRIJZEN 1979: M. John Cheever, medewerker van de Philadelphia Inquirer, voor zijn reportages over het Midden-Oosten, en het Californische weekblad The Point Reyes Light, dat naar de mening van de jury het beste de publieke zaak heeft gediend.

WORLD PRESS PHOTO 1979: Sadayuki Mikami (Tokio) voor zijn foto Narita Airport Demonstration.
In de verschillende categorieën vielen de volgende eerste prijzen: ,,News Features'': Edward T. Adams (New York) voor ,,Golf under the gun''; ,,Happy News''; John F. Lamb (Melbourne) voor ,,Opening of Parliament''; ,,Sports'': Russel McPhedran (Sydney) voor ,,Two pointers''; ,,Portraits of people in the news'': Ulrich Baumgarten (Bonn) voor ,,Alexander Haig'': Arts and Science'': John Varley (Manchester) voor ,,Sculptor Henry Moore's 80th birthday exhibition''; ,,News Picture Stories'': Manfred Vollmer (Essen) voor ,,Oil disaster Bretagne''; ,,Feature Picture Stories'': Edward T. Adams (New York) voor ,,The white Rhodesians''; ,,Photo Sequences'': Orlando Brito (Rio de Janeiro) voor ,,Fatal mission''; ,,Colour Picture Stories'': Walery Sjoestow (Moskou) voor: ,,Fire taming'': en ,,Miscellaneous'': Edward T. Adams (New York) voor ,,One of the untouchables in India''.

ZILVEREN CAMERA 1978: Guus de Jong voor ,,Arrestatie RAF-terroristen Wackernagel en Schneider''.
De eerste prijzen in de verschillende rubrieken werden als volgt verdeeld: ,.Nieuws Features'': Vincent Mentzel voor ,,Joop en Liesbeth den Uyl, triest einde van protestbijeenkomst tegen Bestek '81''; ,,Plezierig Nieuws: Arthur Bastiaanse voor ,,Dol-fijn met moeder''; ,,Sport: Cor Vos voor ,,In de vangrail''; ,,Portretten'': Robert Colette voor ,,Bondscoach Happel en Zwartkruis, Alkmaar, mei '78'': ,,Kunst en Wetenschap'': Wouter de Nes voor ,,Nederlands Danstheater in HOT'': ,,Verhalend Nieuws'': Karel Zwaneveld voor ,,Bezetting en bevrijding provinciehuis in Assen''; ,,Verhalende Features'': Egbert van Zon voor ,,Val militans''; ,,Features'': Gerard Hassing voor ,,Dat was mis... dus''; ,,Diversen'': Dick de Boer voor „Voor(t)rekker''.

Letterkunde

BOOKERPRIJS 1979: De Britse schrijfster Penelope Fitzgerald voor haar roman Offshore.

BORDEWIJKPRIJS 1979: Willem Brakman voor zijn bundel Zes subtiele verhalen.

CONSTANTIJN HUYGENSPRIJS 1979: Hugo Claus, voor zijn hele letterkundige werk.

GOUDEN GRIFFEL: 1979 Guus Kuijer voor zijn kinderboek Krassen op het tafelblad.

GRAND PRIX DU ROMAN DE L'ACADEMIE FRANÇAISE 1979: De 57-jarige romanschrijver en essayist Antoine Bondin.

GRAND PRIX DE POËSIE DE L'ACADÉMIE FRANÇAISE 1979: André Pieyre de Mandiargues voor zijn hele oeuvre.

HERMAN GORTERPRIJZEN 1978 en 1979: resp. Bert Schierbeek voor zijn dichtbundel Weerwerk en Hans Tentije voor zijn dichtbundel Wat zei ze.

JAN CAMPERTPRIJS 1979: Roland Joris voor zijn bundel Gedichten 1958-1978.

LAURENS JANSZOON COSTERPRIJS 1979: Miep Diekman voor haar kwaliteiten als schrijfster en voor haar ,,uitzonderlijke verdiensten als promotor van het jeugdboek''.

LUCY B. EN C. W. VAN DER HOOGTPRIJS 1979: Hans Tentije voor zijn dichtbundel Wat zei ze.

MARTINUS NIJHOFFPRIJS 1978: Karel van het Reve, Robert Lemm en Ingrid Wilken-Bonde.
Karel van het Reve is onderscheiden voor zijn vertalingen uit het Russisch in het algemeen en voor zijn Toergenjew-vertaling (verschenen in 1955/1957) in het bijzonder.
Ingrid Wilken-Bonde kreeg de prijs voor haar vertalingen van Nederlands en Vlaams werk in het Zweeds. met name voor de wijze waarop zij Louis Paul Boons Kapellekensbaan in die taal heeft omgezet.
Robert Lemm tenslotte is onderscheiden voor zijn vertaling van Barokconcert van de Cubaanse schrijver Alejo Carpenticr, en voor zijn overige vertalingen uit het Spaans
De jury van het Prins Bernhard-fonds bestond dit jaar uit Barber van de Pol, Marko Fondse, Adriaan Morrien, Peter Verstegen en Henk Mulder (voorzitter)
Het Prins Bernhard-fonds riep in 1978 een commissie van goede diensten in het leven in de hoop daarmee een einde te maken aan de beroering die de laatste jaren met de uitreiking van de Nijhoff-prijzen gepaard ging Twee jaar tevoren werd de prijs namelijk niet uitgereikt, omdat er volgens de jury niets verschenen was dat voor bekroning in aanmerking kwam Dat leidde tot protest uit de kringen van vertalers. Het jaar daarop werd de bekroning om dezelfde reden door de vertaalster Anneke Brassinga geweigerd (pag. 855/2-1978)
In een statuut heeft de commissie naast aard en bedoeling van de prijs ook de samenstelling en de werkwijze van de jury vastgesteld Daarin wordt onder meer de mogelijkheid geopend de prijs ook te verlenen voor vertalingen van niet recente datum, als ook om in een jaar meer dan een vertaling tegelijk te bekronen

MEESTERSCHAPSPRIJS VAN DE MAATSCHAPPIJ DER NEDERLANDSE LETTERKUNDE 1979: De dichteres Ida G. M. Gerhardt voor haar hele oeuvre, dichtbundels, vertalingen en dissertatie.

MULTATULIPRIJS 1978: Gerrit Krol voor zijn roman De weg naar Sacramento.

NIENKE VAN HICHTUMPRIJS 1979: Henk Barnard voor zijn jeugdboek Laatste nacht in Jeque.

NOBELPRIJS VOOR DE LETTERKUNDE 1979: De Griekse dichter Odysséas Elytis ,,voor zijn dichtkunst, die tegen de achtergrond van de Griekse traditie met sensuele kracnt en intellectuele helderheid de strijd van vrijheid en creativiteit van de hedendaagce mens beschrijft"

Odysséas Elytis (pseudoniem voor Odysseas Alepoudhelis), nazaat van een oude familie afkomstig van het eiland Lesbos (Mytilini), is in het Jaar 1911 geboren in Heraklion, de hoofdstad van Kreta Hij groeide op in Athene, waar hij in 1930 de rechtenstudie begon, een studie die hij al spoedig afbrak, aangetrokken als hij zich voelde tot de literatuur en de beeldende kunst

De jonge Elytis zag duidelijk in dat de dichters van zijn tijd, opgesloten als ze zaten in hun ivoren torens van verwarring, psychische duisternis en angst, zich ver hadden verwijderd van het Griekse landschap en de tradities van het volk Ook kon hij zich niet vinden in de nieuwe poezie van Kaváfis en Seféris, al had hij nog zo'n bewondering voor hen De sleutel die hem de deur ontsluit die toegang biedt tot een eigen wereld, een eigen poezie is het Surrealisme

Het jaar 1935 was een belangrijk jaar voor de jonge dichter, ja voor de Griekse letterkunde in het algemeen Het is het jaar waarin voor het eerst in Athene sen lezing wordt gehouden over het Surrealisme De inleider heet Andréas Emborikos, die van 1925 tot 1931 in Parijs heeft gewoond en daar bevriend is geraakt met o a Andre Breton

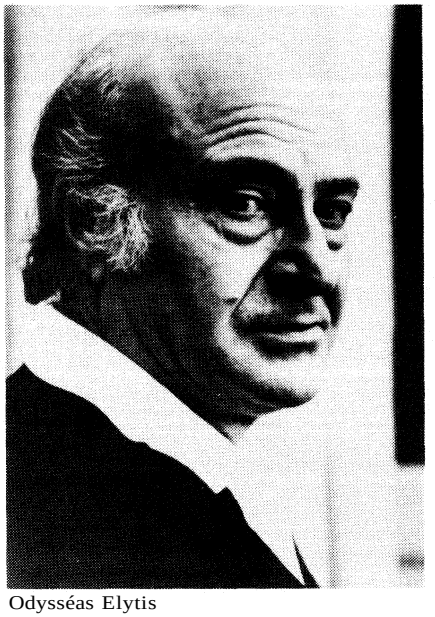
Vanaf de dag van die lezing zijn Elytis en Embirikos trouwe vrienden geweest. en men kan wel zeggen dat de oudere dichter Elytis' theoretische mentor werd In hetzelfde jaar verschijnen zijn eerste gedichten in het tijdschrift ,,Ta Nea Grammata", in de redactie waarvan ook de andere Griekse Nobelprijswinnaar (1963) Yorgos Seféris zo'n grote rol speelde

In 1939 verschijnt zijn eerste bundel ,,Orientaties", gevolgd door ,,De heersende zon" in 1943

Reeds in deze eerste bundels bewijst Elytis dat hij beschikt over grote lyrische gaven Hij schept een ideaal paradijs van water en rotsen, van een flonkerende Egeische zee, overkoepeld door een strak blauwe hemel en een stralende zon, waar jongens en meisjes het leven leiden niet zoals het is, maar zoals het zou kunnen zijn

Ondanks het feit dat het Surrealisme een geweldige invloed heeft gehad op Elytis, kan men hem niet een surrealistisch dichter noemen Slechts in enkele, vroege, gedichten maakt hij gebruik van het ,,automatisch schrift" met de meer of minder samenhangende reeksen van heelden en metaforen die daaraan eigen zijn

Reeds in zijn eerste gedichten maakt zich zijn fijne gevoel voor structuren, voor compositie kenbaar, dat later, tot volle wasdom gekomen, machtige composities oplevert als Treurzang om de verloren luitenant van Albanië (1945) en To áxion esti (1961). In deze en in zijn latere werken vermindert deze invloed dan ook, ja, verdwijnt zelfs, ook al laat hij tot op de dag van heden nog zijn sporen na, in de wijze waarop hij zijn beelden concipieert en in zijn gebruik maken van het effect van het onverwachte.

Odysséas Elytis

Wanneer men zich afvraagt waarorn juist deze dichter de Nobelprijs is toegekend, dan is het niet omdat hij een populair dichter is. Daarvoor is zijn poëzie te moeilijk. Zelfs Seféris, die ook tot de meer ,,duistere" dichters van Griekenland gerekend mag worden, genoot een grotere populariteit. Dit geldt in nog sterker mate voor een andere grote Griekse dichter, voor Yánnis Rïtsos, die niet alleen in Griekenland zelf, maar ook daarbuiten veel meer gelezen wordt dan Elytis. Men mag zelfs aannemen dat deze laatste. althans in het buitenland, buiten de kleine kring van (over het algemeen academische) bewonderaars volslagen onbekend is.

Een kwestie van populariteit is het dus niet. Men zal eerder moeten denken aan de succesvolle wijze waarop deze man erin geslaagd is het Franse Surrealisme aan te passen aan, of liever in te passen in de Griekse werkelijkheid, en bovendien aan het feit dat hij zonder enige twijfel de grootste Griekse lyricus is, een zanger die de natuur van zijn vaderland heeft weten te bezingen als geen ander. En er is nog iets: zijn speciale verhouding met het verleden, met name met het verleden van de oudheid, waaronder zo menige Griek gebukt ging en nog gaat. Terwijl de symbolen en de mythen van de klassieke en hellenistische wereld in de poëzie van moderne Griekse dichters, zoals Kaváfis, Kazantzákis en Seféris, een zeer belangrijke plaats innemen, bemerkt men dat Elytis slechts zelden z'n toevlucht neemt tot dat grootse tijdperk. Hij geeft er de voorkeur aan een eigen, nieuw-Griekse mythologie te scheppen, uit elementen als het landschap, de zeden en gewoonten, het historische bewustzijn van het begrip ,,vrijheid', de geheimenissen van de Griekse taal, zoals hij door de eeuwen heen is gebruikt, de byzantijnse hymnen en de liturgie van de orthodoxe kerk, maar hoven alles: de zee, de hemel, de zon, de rotsen, de witkalk op de huizen en kerkjes in het Egeïsche landschap.

,,Echo" is een woord dat Elytis graag in zijn poëzie gebruikt. Het is ook een sleutelwoord. Hemel en zee, zee en land, landschap en mens, man en vrouw, en zo ook verleden, heden en toekomst staan tegenover elkaar in een echo-relatie: de een is de echo, is de reflectie van de ander. Op deze wijze schept Elytis zijn eigen mythologie, op deze wijze ontstaan zijn unieke beelden.

De eerste maal dat Elytis' werk in vertaling verscheen was in het jaar 1940, een vertaling van enkele gedichten door Baud-Bovy in het tijdschrift Formes et couleurs (Lausanne). Sindsdien is een

Minister Gardeniers (l.) van CRM heeft hier de P.C. Hooftprijs uitgereikt aan Remco Campert.

groot gedeelte van zijn oeuvre in vele landen van West-Europa en in de VS in vertaling verschenen: zowel in tijdschriften, in bloemlezingen als in boekvorm.
In Nederland zijn tot nu toe slechts drie van Elytis' gedichten in vertaling verschenen, alle drie van de hand van Mevr. M. Blijstra-Van der Meulen (Verjaardag in Antidoron, Leiden 1956, en Korinthische zon en Optocht op Lesbos in Bloemlezing uit de buitenlandse poëzie 1900-1950, Amsterdam 1961 van Sybren Polet.

P.C. HOOFTPRIJS VOOR POËZIE 1976: Remco Campert voor zijn hele dichtwerk. Remco Wouter Campert is op 28 juli 1929 in Den Haag geboren als zoon van de dichter Jan Campert. Hij debuteerde in 1951 met de bundel „Vogels vliegen toch" en toonde zich daarin een gematigd experimenteel dichter, eenvoudiger in zijn taalhantering dan verwante tijdgenoten en socialer in zijn thema's.
In zijn poëzie treft de directheid van woordkeus, het doeltreffend ondichterlijke.
Ook als auteur van korte verhalen toonde hij een bijzonder talent, dat werd bevestigd toen hij overging tot het schrijven van romans.
Ofschoon lange tijd een der centrale figuren van de Amsterdamse jongeren en uit die sfeer ook bij voorkeur zijn stof puttende, vestigde Campert zich later in Antwerpen. Hij heeft ook filmscenario's geschreven.
Werken: Vogels vliegen toch (1951); Een standbeeld opwinden (1952); Berchtesgaden (1953); Met man en muis (1955); Alle dagen feest (1955); Het huis waarin ik woonde (1955); Eendjes voeren (1956); Van de wijs (1956); Lodewijk Sebastiaan (1956); De jongen met het mes (1958, scenario); Bij hoog en bij laag (1959); De ellendige nietsnut (1960); Het leven is verrukkulluk (1961); Dit gebeurde overal (1962); Het paard van ome Loeks (1962); Liefdes schijnbewegingen (1963);Nacht op de kale dwerg (1964); Het gangstermeisje (1965).

P. C. HOOFTPRIJS VOOR ESSAYISTIEK 1978: Dr. C. W. M. Verhoeven voor zijn oeuvre als cultuurfiliosoof. Cornelis Verhoeven werd op 2 febr. 1928 in Udenhout in een boerengezin geboren. Hij heeft acht jaar aan het seminarie gestudeerd, zes jaar humaniora, twee jaar filosofie. Daarna heeft hij aan de universiteit van Nijmegen klassieke talen gestudeerd. Na zijn studie is hij les gaan geven, sinds 1955 aan de R.-K. lycea in Den Bocch, thans Jeroen Boschcollege geheten.
Behalve boeken heeft Verhoeven tal van essays geschreven. Zijn eerste grote werk. Symboliek van de voet. verscheen in 1956. Daarna volgden nog twintig boeken, o.a. Inleiding tot verwondering, Rondom de leegte. Symboliek van de sluier, Buitenkant van het verdriet en Folteren om bestwil.

PRIJS VOOR LETTERKUNDE VAN BE VLAAMSE PROVINCIES 1979: Maria Rosseels voor haar volledige werk en Valère Depauw voor zijn roman Op weg naar Monségur.

PRIX FÉMINA 1979: Pierre Moinot voor zijn roman Le guetteur d'ombre.

PRIX GONCOURT 1979: De Frans-Canadese schrijfster Antonine Maillet voor haar historische roman Pélagie la charrette.

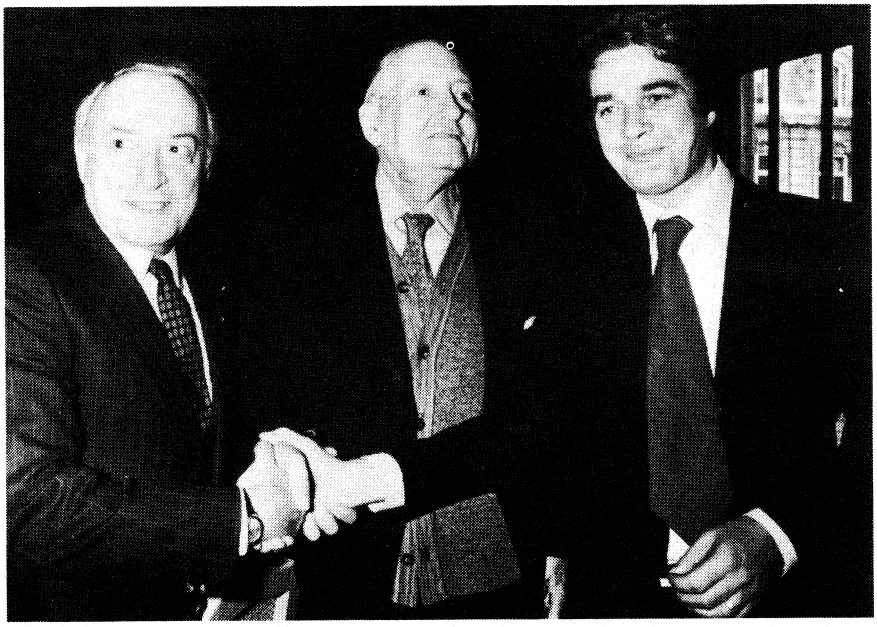
PRIX MÉDICIS 1979: Claude Durand voor zijn werk La nuit zoölogique.

PRIX MÉDICIS ÉTRANGER 1979: De Cubaan Alejo Carpentier voor zijn roman La harpe et I'ombre.

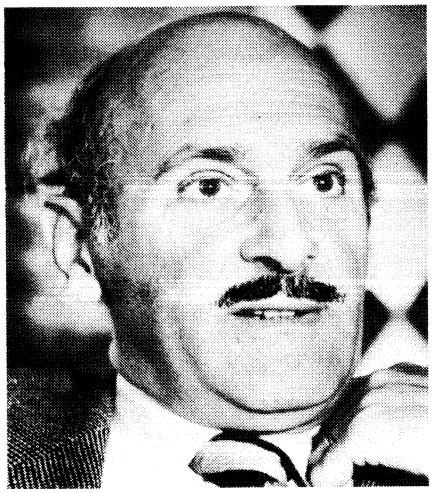
PRIX RENAUDOT 1979: Jean-Marc Roberts voor zijn roman Affaires étrangères.

PULITZERPRIJS 1979: John Cheever voor zijn boek The stories of John Cheever.

REINA PRINSEN-GEERLIGSPRIJS 1979: Léon de Winter voor zijn roman De (ver)wording van de jonge Dürer.

V.l.n.r. Pierre Moinot, winnaar van de Prix Fémina 1979, Alejo Carpentier (Prix Médicis étranger) en Claude Durand (Prix Médicis).

De winnaar van de P. C. Hooftprijs voor essayistiek, dr. C. W. M. Verhoeven.

REINAERTPRIJS 1979: Vincent van der Linden voor zijn roman De weg naar Middelsing.

STAATSPRIJS VOOR DE ROMAN (Belgisch) 1978: Ivo Michels (ps. van Rik Ceuppens) voor zijn boek Een tuin tussen hond en wolf.

WIJNAND FRANKENPRIJS 1979: Dr. H. Bongers voor zijn biografie van Coornhert.

Muziek

BACHPRIJS 1978: De Franse componist Olivier Messiaen omdat hij „een van de belangrijkste componisten van deze eeuw is. in wiens composities experiment, traditie en oorspronkelijkheid op voorbeeldige wijze verenigd zijn".
De Bachprijs wordt sinds 1950 eens in de vier jaar door de stad Hamburg toegekend.

BIJZONDERE PRIJS VAN DE JOHAN WAGENAARSTICHTING: Ton Koopman voor de uitvoering van het complete oeuvre voor toetsinstrumenten van Jan Pieterszoon Sweelinck.

ERNST VON SIEMENSPRIJS 1979: De De Franse componist en dirigent Pierre Boulez.

MATTHIJS VERMEULENPRIJS 1979: Otto Ketting voor zijn Symfonie voor saxofoons en orkest.

WESSEL ILCKENPRIJS 1978: Maarten van Rechteren Altena en Michel Waisvisz.

WESSEL ILCKENPRIJS 1979: De saxofonist Theo Loevendie.

Theater, film, radio en TV

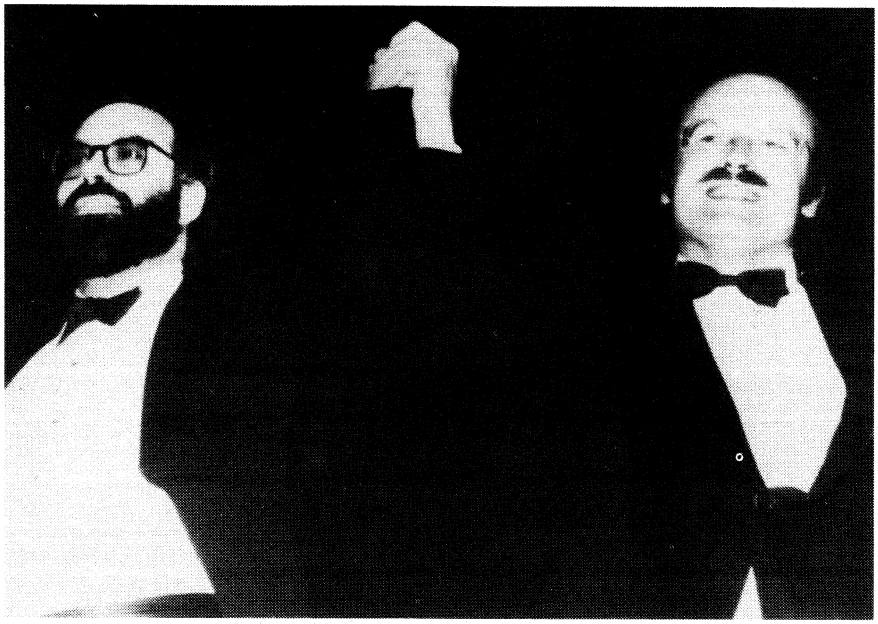
ARLECCHINO 1979: Deze prijs voor de beste mannelijke bijrol is verleend aan Willem Wagter voor zijn vertolking van Christopher Sly in De Feeks van Shakespeare in de voorstelling van Toneelgroep De Appel.

COLOMBINA 1979: De prijs voor de beste vrouwelijke bijrol was voor Pauline van Rhenen voor haar spel in Het Buitenverblijf van Goldoni.

FILMFESTIVAL VAN CANNES 1979: De grote prijs van Cannes, de Gouden Palm. is in gelijke delen toegekend aan Apocalypse Now van Francis Ford Coppola (VS) en Die Blechtrommel van Volker Schlöndorff (Bondsrepubliek Duitsland) naar het gelijknamige boek van Günter Grass. Miklos Jancso kreeg een speciale prijs voor zijn hele oeuvre n.a.v. de vertoning van zijn film Hongaarse Rhapsodie.
Als beste regisseur werd de Amerikaan Terrence Malick onderscheiden voor zijn film Days of heaven. De prijs voor de beste acteur ging naar zijn landgenoot Jack Lemmon voor zijn spel in China Syndrome. De eveneeris Amerikaanse Sally Field werd de prijs voor de beste actrice verleend voor haar rol in Norma Rea.
De prijs voor de beste bijrol was voor de Westduitse Eva Matthes voor haar rol in Woyzzek van Werner Herzog. De beste mannelijke bijrol werd volgens de jury gespeeld door Stefano Madia in de Italiaanse film Caro Papa van Dino Risi.
De bijzondere prijs van de jury ging naar Andrei Michalkow Kontsjalowsky Uit de SU voor zijn film Sibriada (Siberiade), waarin, in twee delen van elk twee uur en 20 miniiten, aan de hand van de lotgevallen van twee families op het platteland de geschiedenis van Rusland en de SU in de twintigste eeuw geschilderd wordt.
De prijs voor de beste regisseur kwam terecht bij de Fransman Jacques Doillon voor zijn film La Drôlesse. Het beste debuut was Northern Lights van John Hansson en Rob Nilsson (VS) en de beste korte film was Harpya van de Belg Raoul Servais.

FILMFESTIVAL VAN LOCARNO 1979: De grote prijs, de Gouden Luipaard. werd toegekend aan de Turk Zeki Okten voor zijn film Suru (de kudde). De speciale prijs, de Zilveren Luipaard, verleende de jury aan Immacolata e Concetta van de Italiaan Salvatore Piscicelli. De Bronzen Luipaard was voor de Zwitserse acteur Michel Robin voor zijn rol in Les petites fugues van Yves Yersin. De Ernst Artariaprijs kwam terecht bij de Hongaar Andras Kovacs voor zijn film A ménesgazda (De stoeterij).
Bijzondere vermeldingen waren er voor Szpital przemienienia (Het hospitaal van de transfiguratie) van Edward Zebrowski en voor de draaiboekauteur van Suru, Yilmaz Guney.
De persprijs werd toegekend aan de Westduitse bijdrage Letzte Liebe van Ingemo Engström. De oecumenische jury onderscheidde Les petites fugues en gaf bijzondere vermeldingen aan de Zwitserse film Schilten van Beat Kuert en Wise blood van de Amerikaan John Huston.
De prijs van de vrouwelijke jury werd gedeeld door Der Eintanzer van Rebecca Horn uit West-Duitsland en Suru.

FILMFESTIVAL VAN MOSKOU 1979: De drie hoofdprijzen werden toegekend aan de Spanjaard Juan Antonio Bardem voor Siete sias de enero (zeven dagen in januari), de Italiaan Francesco Rosi voor Cristo si *P* fermato a Eboli (Christus heeft haltgehouden in Eboli) en de Pool Krzysztof Kieslowski voor Kino-Amator (De filmliefhebber). Een ereprijs in goud werd verleend aan Eduard Tisses en Grigori Alexandrow voor hun reconstructie van Eisensteins film Que rira Mexico (Leve Mexico).
Tweede prijzen werden verleend aan de Bulgaarse film A barrier (De hindernis) van Christ Christow, Parashuram van Mrinal Sen uit India en De start van Savva Koelisj uit de SU.
De prijs voor de beste kinderfilm was voor Wladimir Grammalikow voor zijn film Een hond wandelt over een vleugel. Bij de korte films werden Nicaragua, dood of vrijheid, uit Costa Rica, en Wat honderd jaar duurt is niet slecht, uit Columbia, bekroond.
De prijs voor de beste vrouwelijke hoofdrol was voor Yasmina Hlat in de Algerijnse film Nahla en Daisy Granados in de Cubaanse film Portret van Teresa. Als beste mannelijke hoofdrolspelers werden Ulrich Stein (DDR) in Anton der Zauberer en de Joegoslaaf Bata Zivojinovic in Een moment onderscheiden.
Op het Moskouse filmfestival werd buiten mededinging Apocalypse Now van Francis Ford Coppola vertoond.
De organisatoren van het festival trokken de Zweedse inzending, Walls of Grief. terug, nadat de Argentijnse delegatie hiertegen had geprotesteerd. In deze film worden de lotgevallen van een Argentijnse politieke vluchteling beschreven.

De winnaars van de Gouden Palm op het filmfestival van Cannes: Francis Ford Coppola (l i en Volker Schlöndorff

FILMFESTIVAL VAN WEST-BERLIJN 1979: De Gouden Beer werd gewonnen door de Westduitse Peter Liliënthal met zijn film David. De Zilveren Beer was voor Alexandria - Why? van de Egyptenaar Toussef Chahine. Als beste actrice werd Hanna Schygulla onderscheiden voor haar rol in Die Ehe der Maria Braun van Rainer-Werner Fassbinder. Ook het technische team, dat aan het maken van de film had meegewerkt. kreeg een prijs. De beste acteur was de Italiaan Michele Placido in Ernesto van Salvatore Samperi.
De prijs voor de beste regie was voor de Deense Astrid Henning-Jensen voor haar film Winterkinderen. Ook de cameraman van deze film, Sten Holmberg, werd bekroond.
De prijs voor de beste aankleding van een film ging naar Nosferatu van Werner Herzog en wel naar Henning von Gierke Bij de korte films werd de Gouden Beer verleend aan de Brit Geoff Dunbar voor Ubu en werd de Zilveren Beer toegekend aan de Westduitsers Rene Derraudin en Uwe Srhrader voor Phantom
Dc Russen Tsjechoslowaken, Hongaren Oostduitsers en Cubanen hebben dit jaar hun inzendingen teriiggetrokken, nadat de leiding van het festival had geweigerd in te gaan op net Rirssisrhe verzoek af te zien van de vertoning (buiten mededinging.) van The Deer Hunter van Michael Cimino Ook de twee Oosteuropese leden van de jury zeiden hun medewerking op The Deer Hunter gaat over de Amerikaanse ooi log in Vietnam
Dit jaar was de derde keer, dat de SU en Oosteuropese staten op het Westberlijnse filmfestival vertegenwoordigd zouden zijn nadat zij in de voorafgegane jaien dit festival hadd-n geboycot

LOUIS d'OR 1979: Jules Cioiset voor de vertolking van de titelrol in Platonow van Tsjechow in de vertoning van het Publieksiheater onder regie van Hans Croiset.

NIPKOWSCHIJF 1979 Al.: beste Nederlands TV-programma is aangewezen ,,J de Bom voorheen de kindervriend ', een kinderprogramma van de VARA, gemaakt door eer team van regisseur Frans Boelen

OSCARS 1979 De Oscar voor de beste film van het jaar 1978 was voor de omstreden Vietnamfilm van Michael Cimino, The Deer Huriier Andere Oscars, die bij deze film terechtkwamen, waren die voor de regie, de montage, het geluid en roor de beste ondersteunende rol: Christopher Walken als Amerikaans soldaat. Tijdens de uitreiking werd buiten gedemonstreerd door Vietnamveteranen, die de film racistisch vinden.
Verder werden Oscars toegekend aan Paul Sylbert, Edwin O'Donovan en George Gains voor de beste artistieke leiding bij de film Heaven can wait, Anthony Powell kreeg een Oscar vanwege de kostuinering van Death on tbe Nile: Days of

heaven werd onderscheiden vanwege het camerawerk.
Speciale Oscars zijn verleend aan Walt Disney's tekenfilmproducer Walter Lantz; die onder andere Woody Woodpecker produceerde, aan Giorgio Modorer voor de muziek in Midnight Express, en aan de Franse cineast Bernard Blier voor de beste buitenlandse film, Préparez vos Mouchoirs.
Jane Fonda werd gekozen tot beste actrice voor haar rol in Coming home; Jon Voigt die Fonda's tegenspeler is in deze film kwam als beste acteur uit de bus. De Oscar voor de beste vrouwelijke bijrol ging naar Maggie Smith voor haar rol in California suite.
De Oscar voor het beste draaiboek was voor Coming Home.
Tenslotte waren er bijzondere Oscars voor de Britse acteur Sir Laurence Olivier en de Amerikaanse regisseur King Vidor.

PRIJS VAN DE KRITIEK 1979: Toneelgroep Baal, wegens de manier, waarop uit verschillende theatermiddelen (toneel, muziek, grime, belichting, kostumering) inspirerende en belangwekkende initiatieven in de richting van een eigen soort totaal-theater werden genomen.

PRIJS VAN DE VLAAMSE JOURNALISTENCLUB 1978: Jan Wauters, voor zijn verslag over het wereldkampioenschap voetballen in Argentinië.

PRIX LOUIS DELLUC 1978: Deze Franse filmprijs is toegekend aan Christian de Challonge voor zijn film L'argent des autres.

SHAKESPEAREPRIJS 1979: De Britse toneelacteur Tom Stoppard.
De 41-jarige Stoppard is als Thomas Straussler geboren in Tsjechoslowakije. Toen hij twee jaar oud was verhuisden zijn ouder naar Singapore, dat ze verlieten vlak voordat de Japanners er in de Tweede Wereldoorlog binnentrokken.
Hij bracht enkele schooljaren door in Darjeeling in India, een periode die hij ,,gelukkig en interessant" noemt.
Stoppard, de meester van de paradox, vestigde zijn reputatie als toneelschrijver op 30-jarige leeftijd, met het bekroonde stuk Rosencrantz and Guildenstern are dead.
De onderscheiding is Stoppard toegekend door een Brits-Duitse jury van de FVS-stichting in Hamburg. Er is een geldbedrag van 25.000 mark aan verbonden, en een beurs die Stoppard in staat stelt iemand aan te wijzen voor een jaar studie in de Bondsrepubliek.

THEO MANN-BOUWMEESTERRING: De 48-jarige Annet Nieuwenhuizen. De ring is haar nagelaten door de vorige draagster, de' op 15 sept. overleden actrice Caro van Eyck, die in haar testament schreef, dat zij Annet Nieuwenhuizen de ring geeft ,,voor de zuivere benadering van haar personages, zowel in het klassieke als in het moderne repertoire".

THEO d'OR 1979: Caro van Eyck voor haar vertolking van Fonsia Dorsey in het stuk De gelukkige hond van D. L. Coburn, een vrije produktie in een regie van Carl Guttman.

ZILVEREN REISMICROFOON 1979: Tot beste radioprogramma is uitgeroepen het VARA-programma Z.I., dat op zaterdagochtend wordt uitgezonden.

WETENSCHAP EN TECHNIEK

PRIJZEN

ARTOIS BAILLOT LATOURPRIJS 1979: De Internationale prijs van de gezondheid Artois Baillet Latour (4 mln fr), in het leven geroepen om een direct nuttige toepassing van het wetenschappelijke speurwerk op medisch. chirurgisch of fysisch vlak te bekronen, werd voor de eerste maal toegekend in maart 1979.
De prijs ging naar dr. J. W. Black, directeur van het therapeutische onderzoek bij de Wellcome Foundation in het graafschap Kent (GB). Black kreeg de prijs wegens zijn ontdekking en ontleding van stoffen, die gebruikt worden ter bestrijding van hartslagstoornissen, bloeddrukverhoging en hartbeklemming.

FRANCQUIPRIJS 1979: Prof Jozelf Schell, hoogleraar in de genetica aan de rijksuniversiteit van Gent.

GOETHEPRIJS 1979: Deze prijs, die door de geboortestad van Goethe, Frankfurt, wordt toegekend, is verleend aan de Franse publicist en socioloog Raymond Aron op grond van zijn geschriften over wetenschappelijke, economische en politieke ontwikkelingen. Zijn stem heeft volgens het curatorium, dat over de toekenning van de prijs beslist, door zijn analyses in Europa van jaar tot jaar een sterker gewicht gekregen. Aron heeft Duits en Frans denken met elkaar verbonden en hij heeft zich vroeg ingespannen voor een onvertekend beeld van Duitsland.
Op 28 aug. heeft de burgemeester van Frankfurt, Walter Wallmann, in aanwezigheid van bondspresident Karl Carstens, de prijsuitreiking verricht.

HEINEKENPRIJS 1979: Dr. A. Klug voor zijn baanbrekend werk op het gebied van de structuurbepaling van grote, macromoleculaire complexen. Bovendien heeft dr. Klug methodes gevonden, die een zeer verfijnd gebruik van de elektronenmicroscoop mogelijk maken (z.g. foeriermicroscopie), waardoor ook driedimensionale beelden kunnen worden gereconstrueerd.
De Heinekenprijs valt eens in de drie jaar toe aan een onderzoeker op het gebied van de biochemie en de biofysica, met inbegrip van de microbiologie en de kiemingsfysiologie van zaden.
Aaron Klug is een van de hoofden van de afdeling structuuronderzoek van het laboratorium van de Medica! Research Council in Cambridge, Engeland. Hij is in 1926 in Litouwen geboren, studeerde in Witwatersrand en Kaapstad en promoveerde in 1952 te Cambridge. Hij bezit een eredoctoraat van Columbia en een van Straatsburg.

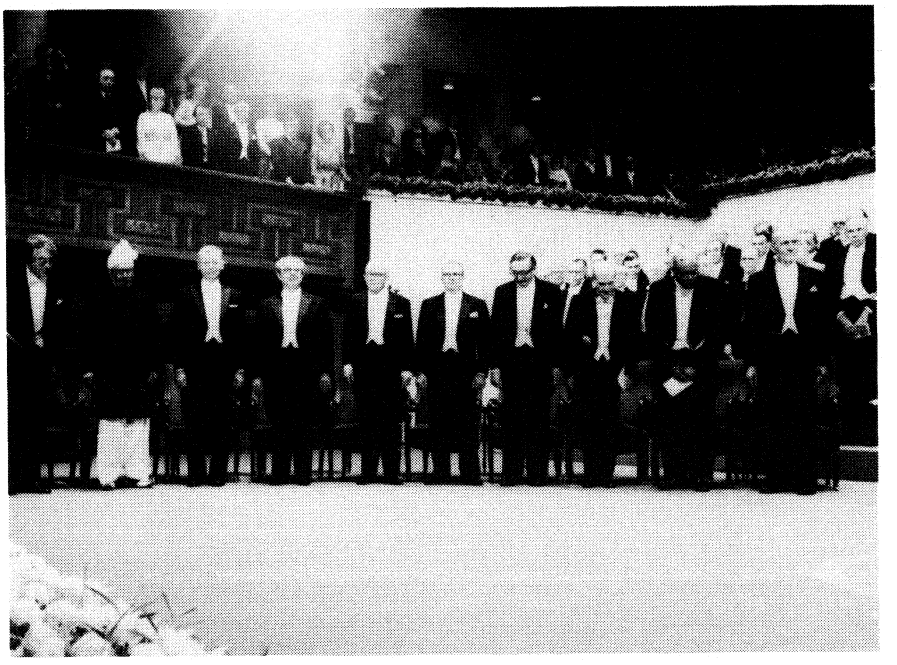
NOBELPRIJS VOOR ECONOMIE 1979: Theodore W. Schultz (VS) en Sir Arthur Lewis (Groot-Brittannië) ,,voor hun baanbrekende werken op het gebied van het ontwikkelingsonderzoek, in het bijzonder met het oog op de problemen van de ontwikkelingslanden".
Theodore William Schultz is in 1902 in de Amerikaanse staat Zuid-Dakota geboren. In de veertiger jaren heeft hij zich met de crisis in de Amerikaanse landbouw beziggehouden. Nadien strekte zich zijn aandacht uit naar wereldwijde landbouwproblemen. Sinds 1952 was hij hoogleraar aan de universiteit van Chicago. Thans is hij met emeritaat.
Sir Arthur Lewis is in 1915 geboren op het Westindische eiland St. Lucia. Hij is sinds 1968 hoogleraar aan de universiteit van Princeton (VS).
De Amerikaan Theodore W. Schultz (77) staat bekend als de vader van de ,,human capital"-school. Economisten die tot deze school behoren benadrukken het grote belang van onderwijs voor de produktiegroei en de ontwikkeling van de economie.
Net als Lewis — de andere prijswinnaar — heeft Schultz altijd grote aandacht gehad voor de problemen van de armste mensen. Ook de landbouwproblematiek kreeg zijn volle aandacht — geen won-

V.l.n.r.: president Carstens, Raymond Aron en Frankfurts burgemeester Walter Wallmann.

der, want hij was zelf grootgebracht op een boerderij in Arlington in Zuid-Dakota.
Schultz en zijn studenten hebben met name het belang van onderwijs voor de agrarische ontwikkeling aangetoond. Ook wisten zij met cijfers hun stelling te ondersteunen dat al lange tijd het „menselijke kapitaal" (dat vergroot wordt door meer onderwijs, training, etc.) grotere rendementen oplevert als het gaat om een vergroting van de produktie dan fysiek („gewoon") kapitaal.
Schultz is van mening dat de landbouw in de ontwikkelingslanden ook als de bevolkingsgroei nog een tijdlang doorzet in staat moet zijn om de wereldbevolking van voldoende voedsel te voorzien.
De Zweedse koninklijke academie voor wetenschappen zei in een toelichting: „Schultz heeft getoond buitengewoon bekwaam te zijn om op het juiste moment de juiste vragen te stellen. Weinig economen hebben zoveel gedaan om hun collega's en studenten te inspireren tot onderzoek waar de maatschappij wat aan heeft".
Sir (dit sinds 1963) Arthur Lewis (64) is ontwikkelingseconoom-pur-sang, dat wil zeggen dat bij hem de problemen van de Derde wereld altijd centraal gestaan hebben.
Lewis is weliswaar niet de eerste ontwikkelingseconoom die de Nobelprijs krijgt (denk aan de Nederlander Tinbergen en aan de Zweed Gunnar Myrdal) maar deze andere prijswinnaars hadden ook op ander terrein hun sporen achtergelaten, zoals Tinbergen met zijn modellen voor de Amerikaanse en de Nederlandse economie.
Lewis werd vooral bekend met zijn boek „The theory of economic growth", uit 1955. Hierin onderscheidt hij twee sectoren: een traditioneel functionerende agrarische sector en een op de markt georienteerde moderne sector. Die laatste sector moet fungeren als trekpaard voor de hele economie, aldus Lewis, want in de traditionele sector wordt nauwelijks gespaard of geïnvesteerd.
Van verschillende kanten werd deze visie zwaar gekritiseerd. Critici spraken de vrees uit dat door een eenzijdige benadrukking van de „moderne sector" de ontwikkeling van de traditionele agrarische sector belemmerd zou worden.
Lewis onderzocht ook de „terms of trade" van arme en rijke landen, dat is de prijsverhouding tussen de exporten van de Derde wereld (grondstoffen, tropische produkten) en die van de rijke landen (industrieprodukten).

NOBELPRIJS VOOR GENEESKUNDE 1979: Allan M. Cormack (VS) en Godfrey Newbold Hounsfield (Groot-Brittannië) „voor de ontwikkeling van de tomografie met computers".
Allan Macleod Cormack is op 23 febr. 1924 in Johannesburg geboren. Hij is thans hoogleraar natuurkunde aan de Tufts-universiteit in Medford, Massachussets.
Godfrey Newbold Hounsfield is op 28 aug. 1919 in Newark in Engeland geboren. Hij is elektro-ingenieur en leider van de afdeling voor geneeskundig onderzoek van de Britse firma EMI.
Bij de selectie voor de Nobelprijs voor geneeskunde heeft zich duidelijker dan tevoren de tegenstelling gemanifesteerd tussen aanhangers van zuivere en toegepaste wetenschap. De door de 15 leden tellende selectiecommissie voorgedragen kandidaat of kandidaten — namen zijn niet bekendgemaakt — werd(en) door de Assemblee van het Karolinska Instituut met 50 van de 55 stemmen afgewezen.

De winnaars van de Nobelprijzen 1979. V.l.n.r. S. Glashow (natuurkunde), Abdus Salam (natuurkunde), S. Weinberg (natuurkunde), H. Brown (scheikunde), G. Wittig (scheikunde), A. Cormack (geneeskunde), G. Hounsfield (geneeskunde), 0. Elytis (letterkunde), A. Lewis (economie) en T. Schultz (economie).

Langer dan een uur nadat normaal de prijswinnaars worden bekendgemaakt, kwam men naar buiten. Bij de twee wetenschapsmensen aan wie de prijs nu zal worden uitgereikt, zit één duidelijk toegepast wetenschapper, de Engelsman dr. Godfrey Newbold Hounsfield.
Hounsfield heeft de zgn. CAT-scanner ontwikkeld, een apparaat dat een computer en een röntgenapparaat combineert en waarmee doorsneden van het lichaam op iedere gewenste plaats kunnen worden gemaakt en in beeld gebracht, zonder dat het lichaam wordt aangetast. Dit systeem van computer-tomografie werd gepatenteerd in 1972; nadien heeft hij het nog enkele keren verbeterd: technische verbeteringen en snellere methodes voor analytische reconstructie.
Met behulp van het door Hounsfield ontwikkelde apparaat kan men o.a. zeer precies de plaats bepalen van een hersentumor. Bij behandeling zal als gevolg daarvan het omliggende, gezonde weefsel minder schade oplopen. Het Karolinska Instituut beschrijft Hounsfield dan ook als de centrale figuur in de ontwikkeling van de computertomografie. Hij heeft het eerste bruikbare systeem ontwikkeld.
Duidelijk is dat men een toegepast wetenschapper heeft gekozen. Een man, die de hoogste Britse onderscheiding kreeg, „Fellow of the Royal Society", die bovendien expert is op het terrein van radar en elektronica in het algemeen. Een man ook, die geen officiële universitaire graad heeft.
Zijn mede-prijswinnaar, de Amerikaan van Zuidafrikaanse oorsprong Allan Macleod Cormack, is wel een fundamenteel wetenschapper.
Geheel onafhankelijk van Hounsfield — de beide onderzoekers hebben elkaar zelfs nooit ontmoet — analyseerde hij de theoretische mogelijkheden van een complete röntgendoorsnede van een biologisch systeem. Een wiskundig probleem, waarvan hij de analyse publiceerde in 1963 en 1964.
Hoewel algemeen wordt erkend dat computer-tomografie verre superieur is aan de thans nog veel gebruikte röntgensystemen, rijst met name in de VS enig verzet tegen overmatig gebruik. Het systeem is bijzonder duur en vaak zijn bij eenvoudiger tumoren oude methodes voldoende voor goede diagnosen.

NOBELPRIJS VOOR NATUURKUNDE 1979: Sheldon L. Glashow (VS), Steven Weinberg (VS) en Abdus Salam (Pakistan) voor hun bijdrage aan „de theorie van de verenigde zwakke en elektromagnetische wisselwerking tussen elementaire deeltjes, hetgeen o.a. de voorspelling van de zwakke neutrale stroom in zich bergt".
Sheldon L. Glashow is 47 jaar oud. Hij is sinds 1967 hoogleraar natuurkunde aan het Lyman-instituut van de universiteit van Harvard.
Steven Weinberg is 46 jaar oud. Sinds 1973 doceert hij eveneens aan de universiteit van Harvard.
Abdus Salam is in 1926 in Pakistan geboren. Hij kreeg zijn opleiding aan de universiteit van Cambridge in Engeland en hij is sinds 1957 hoogleraar theoretische natuurkunde aan het Imperial Institute voor wetenschap en techniek in Londen. Daarnaast is hij directeur van het Internationale Instituut voor theoretische natuurkunde in Triëst.
Einstein poogde aan het eind van zijn leven tevergeefs om de verschillende natuurkrachten in één allesomvattende theorie onder te brengen. De poging is nog steeds niet geslaagd, maar wel zijn twee van de vier krachten door het werk van de drie Nobelprijswinnaars in één theorie samengebracht.

De vier natuurkrachten zijn:

— de zwaartekracht. Dat appels uit de

boom vallen en planeten elkaar aantrekken De langst bekende maar minst begrepen kracht

— het elektromagnetisme. Laat gloeilampen gloeien en houdt het atoom bij elkaar doordat de negatieve elektronen door de positieve atoomkern worden aangetrokken.

— de sterke nucleaire kracht. Laat de zon branden en is verantwoordelijk voor ae werking van kerncentrales en kernbommen.

— de zwakke nucleaire kracht. Veroorznakt een vorm van radioactiviteit (bèta-straling). Draagt ook bij aan de energieproduktie in de zon.

Het elektromagnetisme is van deze vier het best begrepen. De theorie die het elektromagnetisme beschrijft heet de quantum elektrodynamica, en stelt dat deeltjes elektromagnetische krachten op elkaar uitoefenen door het uitwisselen van fotonen of lichtquanten. De theorie waaraan Glashow, Salam en Weinberg hebben bijgedragen, beschrijft de zwakke nucleaire kracht op een analoge wijze; alleen hebben de zogenaamde intermediaire bosonen (ook wel W-deeltjes) de plaats van de fotonen ingenomen. Vooralsnog is er geen zicht op praktische toepassingen van de theorie.
Een aantal fysici bouwden in de jaren zestig aan een beter begrip van de zwakke nucleaire kracht. Steven Weinberg kwam toen in **1967** voor het eerst met de theorie dat de zwakke nucleaire kracht en het elektroniagnetisme manifestaties waren van eenzelfde kracht. De toen aan het Imperial College in Londen verbonden Abdus Salam stelde, onafhankelijk van Weinberg samen met Ward een paar maanden later hetzelfde voor.
Veel aanhang kreeg de Weinberg-Salam theorie niet. De wiskundige basis ontbrak vooralsnog. In **1971** slaagde de Nederlander Gerard 't Hooft er in om de theorie te normaliseren: haar die mathematische fundamenten te verschaffen. Pas vanaf dat tijdstip spreekt men van de unificatietheorie voor de elektromagnetische en zwakke kracht.
De theorie won vooral aanhangers omdat twee verschijnselen voorspeld werden die later experimenteel werden geverifieerd: de zwakke neutrale stroom en het quark-deeltje met de eigenschap tover („charm"). De zwakke neutrale stroom wordt door de Zweedse academie van wetenschappen expliciet genoemd bij de toekenning van de prijs.
De zwakke kernkracht verklaart hoe de twee deeltjes waaruit de atoomkern is opgebouwd (neutron en proton) in elkaar over konden gaan. Bij dergelijke overgangen werd volgens de rinificatietheorie een. geladen boson-deeltje uitgewisseld Weinberg en Salam voorspelden dat er ook nucleaire reacties bestonden waar een ongeladen boson-deeltje werd uitgewisseld.
Deze zogenaamde neutrale stroom reacties werden in **1973** in het laboratorium van CERN in Genève ontdekt. Vorig jaar werd in Stanford (VS) de werking van dit neutrale-stroomprincipe ook tot andere nucleaire reacties uitgebreid Het bestaan van de voor de unificatietheome zo belangrijke bosonen is overigens nog nooit bewezen De verwachting is dat de in de toekomst te bouwen krachtiger versneller-machines dat bewiis mogelijk zullen maken
Met deze toekenning vergroot Amerika zijn leidende voorsprong bij de natuurkundeprijzen De VS hebben nu veertig prijswinnaars sinds het vermogen van **16** miljoen gulden van de dynamiet-uitvinder Alfred Nobel in **1901** voor het eerst voor dit doel werd aangewend. Engeland heeft er twintig en Duitsland veertien (Nederland vijf)

NOBELPRIJS VOOR SCHEIKUNDE **1979**
Georg Wittig (Bondsrepubliek Duitsland) en Herbert C Brown (VS) voor de ontwikkeling van boorverbindingen, resp fosforverbindingen, die in de organische synthese als belangrijk reagens ingang gevonden hebben
Georg Wittig is op 16 juni **1897** in Berlijn geboren Hij studeerde in Tübingen en Marburg, waar hij in **1923** promoveerde en drie jaar later het recht tot doceren behaalde Hij heeft gedoceerd aan de universiteit van Marburg, de Technische Hogeschool in Braunschweig, de universiteiten van Tubingen en Freiburg en van **1956** tot zijn emeritaat in **1967** aan de universiteit van Heidelberg
Herbert C Brown is **67** jaar oud Hij is in Londen geboren studeerde in Chicago, uaar hij in **1338** promoveerde waarna hij het Amerikaanse staatsburgerschap verwierf Hij doceert thans scheikunde aan de Purdue-universiteit in West Lafayette in Indiana
Berde scheikundigen zijn werkzaam in de organische chemie de tak van de chemie die verbindingen op basis van koolstof opstelt De organische chemie is met de kleurstofindustrie in Duitsland (dat de lijst van chemie-prijswinnaars aanvoert) van de grond gekomen en is gepenetreerd in tal van aspecten van het dagelijkse leven Raffinaderijen geneesmiddelen, insekticides, vitaminen etc bestaan bij de gratie van de organische chemicus
De naam van beide prijswinnaars is verbonden aan een speciale reactie in de organische chemie en aan een groep chemicaliën De prijs is hun toegekend voor hun synthetische werk
Wittig heeft zich beziggehouden met organische fosforverbindingen en zo ongeveer dertig jaar geleden, een bereidingswijze ontdekt voor olefinen — onverzadigde koolwaterstoffen De Wittig-reactie wordt o a toegepast in de synthese van vitamine A en van feromonen de geurlokstoffen van insekten die men de laatste tijd in toenemende mate tracht te gebruiken als milieuvriendelijke bestrijdingsmiddelen
Browns wetenschappelijke werk heeft een start genomen in het kader van het Manhattan-project de Amerikaanse geslaagde poging een atoombom te maken
Brown hield zich bezig met het maken van vluchtige uranium%erbindingen om aldus in het gasdiffusieproces uranium te kunnen verrijken Uit het werk met uraanboorhydrides is zijn bemoeienis met de organoboranen gevolgd — waarvoor hij de Nobelprijs heeft gekregen De organoboranen worden veel in zogenaamde reductiereacties gebruikt
Brown is op veel gebieden in de organische chemie actief geweest Zijn synthetische werk was het belangrijkst maar ook theoretisch heeft Brown veel gepubliceerd

OSSIANPRIJS **1979:** J. H. BROUWER.
Dr. J. H. Brouwer, geboren in **1900,** is van **1941** tot **1956** hoogleraar in het Fries en Gotisch te Groningen geweest. Daarna was hij, van **1956** tot **1962,** bijzonder hoogleraar in het Fries aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is vele jaren directeur geweest van de Fryske Akademy; als zodanig kreeg hij in **1964** ontslag. Hij heeft gedichten en proza in het Fries gepubliceerd.

NECROLOGIEËN

ANDRIESSEN, MARI SILVESTER (**4-12 1897** Haarlem - **7-12** Haarlem) Nederlands beeldhouwer.

Ontving zijn opleiding aan de Rijksacademie in Amsterdam. Hij begon als vernieuwer van de religieuze kunst, maar raakte daarna in de ban van wat wel de Hollandse Renaissance is genoemd. Was actief in het verzet in WOII en kreeg na de oorlog veel opdrachten voor het ontwerpen van verzetsmonumenten, waardoor hij grote bekendheid verwierf.
Het bekendste beeld in dit genre is De Dokwerker in Amsterdam. Daarnaast maakte hij verzetsmonumenten voor Enschede en Rotterdam.
Tot zijn markantste werkstukken behoren verder zijn beeld van koningin Wilhelmina in Utrecht en het in Den Oever geplaatste beeld dat hij maakte van ir. C. Lely, de drooglegger van de Zuiderzee.
Daarnaast maakte hij veel klein plastiek zoals portretjes van A. Roland Holst en van enkele componisten onder wie Alfons Diepenbrock. Verder zijn bekend van hem een beeldje van Erik, naar het boek van Godfried Bomans, Erik of het klein insectenboek, en het bij de Westerkerk in Amsterdam geplaatste beeld van Anne Frank.

BARZANJ, MULLAH MUSTAFA (**'04,** Barzan, Irak - **2-3** Washington) Koerdisch leider.

Geboren in een invloedrijke familie in het toen nog onder Turks bewind staande deel van Koerdistan, zette hij zich al jong in voor de onafhankelijkheid van het Koerdische volk. Hij nam actief deel aan de opstanden tegen de Britten in **1919** en tegen het centrale Iraakse gezag in **'31** en **'32** en daarna in **'33** en **'34.** In **'43** hervat hij de strijd, maar achtervolgd door het Iraakse leger vlucht hij naar Iran en later naar de Sowjet-Unie. In '58 bij de val van de monarchie in Irak keerde hij terug, maar al spoedig kwam hij in conflict met het bewind van generaal Kassem. In maart **'61** trok hij zich in de bergen terug en begon een guerrilla die aanvankelijk succesvol was. Van **'64** tot **'75** wisten de Koerden in het Iraans-Turks-Iraakse gebied een min of meer autonoom bewind te handhaven, waar Barzani vrijwel de alleenheerschappij uitoefende. Hij kreeg daarbij de steun van de sjah van Iran en van de Amerikaanse CIA. In **'75** besloot de Iraakse regering de geschillen met Iran bij te leggen en de sjah trok zijn steun in, waarna het Iraakse leger het Koerdische gebied snel veroverde. Barzani week uit naar de VS.

BEERNINK, MR. HENDRIK KAREL JAN (**2-2-'10,** Maarssen - **22-8** Rijswijk) Nederlands politicus.

Na middelbare school en rechtenstudie werkte hij achtereenvolgens als ambtenaar ter gemeentesecretarie in Papendrecht, Almelo en Rijswijk waar hij ook gemeentesecretaris werd. Sedert '46 lid van de TK voor de Christelijk Historische Unie en van **'63** tot **'67** fractieleider voor deze partij, waarvan hij ook voorzitter en secretaris is geweest.
Van **'67** tot **'71** minister van binnenlandse zaken in het kabinet-De Jong. Na zijn vertrek uit de actieve politiek was hij, sinds **1976** voorzitter van de Kiesraad.
In het kabinet-De Jong heeft hij als minister voor binnenlandse zaken de wijzi-

ging van de Kieswet voorbereid die een einde maakte aan de opkomstplicht

BOON, LOUIS-PAUL (15-3 '12 Aalst - 10-5 Aalst) Vlaams letterkundige.

Volgde na het lager onderwijs lessen in schilder- en tekenkunst aan de academie en moest op zijn zestiende jaar gaan werken, eerst als autospuiter, later als gevelschilder: na de tweede wereldoorlog werkte hij als redacteur op de communistische krant De Roode Vaan, van **1948** tot **1954** was hij free-lance journalist en van **1954** tot **1976** zat hij op de redactie van de socialistische Vooruit, ook en vooral als populair kroniekschrijver. Nog tijdens de oorlog publiceerde hij de roman De voorstad groeit (1942) maar de doorbraak en de literaire erkenning kwamen pas in **1953** met zijn meesterwerk De Kappellekensbaan, een boek dat de opgang van het socialisme en de ondergang van de bourgeoisie tekende, gevolgd door Zomer te Tervuren (1956). In de jaren zeventig publiceerde hij een lijvige studie over de politicus Priester Daens en een documentair werk over De Zwarte Hand of het anarchisme van de negentiende eeuw in het industriestadje Aalst (1976). Tussendoor publiceerde hij als parodie bedoelde pornografische verhaaltjes en schilderde hij opnieuw. ,,De tedere anarchist" zoals hij graag genoemd werd. kreeg de Belgische driejaarlijkse staatsprijs en werd algemeen beschouwd als een van de grootste hedendaagse Nederlandse schrijvers. Bij zijn overlijden, veroorzaakt door een hartaanval die hem aan de schrijftafel verraste. was hij ook kandidaat op de socialistische lijst voor de Europese verkiezingen.
In '67 ontving hij de Constantijn Huygensprijs en in '78 de Belgische Staatsprijs ,,ter bekroning van een schrijversloopbaan".

BOULANGER, NADIA (16-9 1887, Parijs - 22-10 Parijs) Frans muziekpedagoge.

Studeerde aan het Parijse conservatorium, o.a. compositie bij Gabriël Fauré en orgel bij Louis Vierne. Kreeg in '08 de C-rand Prix de Rome. Componeerde enige tijd, maar wijdde zich vanaf '20 geheel aan het muziekonderwijs o.a. als lerares aan de Ecole Normale de Musique in Parijs. Ook paf zij vanaf **1921** lessen aan het Amerikaanse conservatorium in Fontainehleau. Sinds **1950** was zij daar directrice. Zij werd beschouwd als de invloedrijkste muziekpedagoge. Onder haar leerlingen bevinden zich componisten als Leonard Bernstein, Aaron Copland, Igor Markewitsj en Walter Piston.
Zij schreef zelf orkest- en kamermuziek.

BOUWMEESTER, LOUISA MARIA (28-8 '09 Amsterdam - 23-3 Amsterdam) Nederlands actrice.

Debuteerde in '23 in het gezelschap van haar vader, Louis Bouwmeester, in de Kleine Lord.
Speelde veel volkstoneel, was verbonden aan de Bouwmeester-revue en maakte **12** jaar deel uit van de hoorspelkern. Richtte in '52 eigen cabaretgezelschap op. In '74 gouden toneeljubileum met het stuk ,,Een vrouw zoekt een moordvent". In '57 verscheen haar boek: ,,De liefste vader en mijn beste vriend: Louis Bouwmeester".

CHALLE, MAURICE (5-9 '05, Pontet - 18-1 Parijs) Frans militair.

Na een briljante militaire carrière, o.a. chef van de Franse strijdkrachten in Algerije van '58 tot '60, liet hij zich ontheffen van zijn functie als opperbevelhebber van de NAVO-strijdkrachten in Midden-Europa en ging terug naar Algerije, waar hij de leiding nam van de officiersopstand tegen De Gaulle in '61 Toen deze mislukte, stelde hij zich beschikbaar aan de autoriteiten en werd tot **15** jaar gevangenisstraf veroordeeld. Later heeft hij gratie gekregen.

CLAVEL, MAURICE (10-11 '20 Frontignan - 23-4 Vezelay) Frans auteur,

Studeerde aan het Lycéé Henry IV en de Ecole Normale supérieure. actief in het verzet en tot '68 leraar. Daarnaast actief als journalist, de laatste jaren voor de Nouvel Observateur. Daarnaast bekend spreker op de televisie over de sociale, politieke en religieuze actualiteit. In '65 bekeerde hij zich tot het katholicisme en in '68 sloot hij zich aan bij het studentenverzet en richtte samen met Jean Paul Sartre een persbureau op: Libération. Schreef toneelstukken, boeken en filosofische en religieuze essays, o.a. Qui est aliéné ('70), Ce que je crois ('75), Dieu est Dieu, nom de Dieu ('76).

DELAUNAY, SONIA (1885 Odessa - 5-12 Parijs) Frans schilderes.

Studeerde in St. Petersburg en Berlijn en vestigde zich in **1907** in Parijs, waar zij de Duitse naïeve schilder Wilhelm Uhde trouwde. Zij nam schilderlessen en ontmoette de beroemde schilder Robert Delaunay met wie ze in **1910** trouwde. Zij en haar man waren het middelpunt van een levendig artistiek milieu. In '13 schilderde zij la Prose du Transsibérien en le Bal Bullier.
Kort na het uitbreken van WOI week zij uit naar Spanje, maar keerde in '21 naar Parijs terug waar zij een atelier begon waar kleren, hoeden, theaterkleding, gordijnstoffen en tapijten ontworpen werden in de zgn. art-deco stijl, die het modebeeld van de jaren twintig beslissend heeft bepaald. Ook toen weer was het echtpaar Delaunay het middelpunt van het artistieke en intellectuele leven uit die tijd. De surrealistische dichters Breton, Aragon, Tzara en Majakowski wijdden gedichten aan de door Sonia Delaunay ontworpen kleding.
Na de dood van haar man in '41 wijdde zij zich weer aan de schilderkunst. Ter gelegenheid van haar 80ste verjaardag werd in Parijs een grote overzichtstentoonstelling van haar werk gehouden.

DELMER, SEFTON (24-5 '04 Berlijn - 5-9 Laniarsh, Suffolk) Brits journalist.

Werkte vanaf **1928** als correspondent van de Daily Express in Duitsland en kreeg grote bekendheid als verslaggever van de gebeurtenissen rondom de machtsovername door Hitler.. Werd na de Röhmputsch uitgewezen en werd correspondent in Parijs, later verslaggever in de Spaanse burgeroorlog. Versloeg het uitbreken van WOII vanuit Polen en Frankrijk en werd in '42 belast met de leiding van het bureau voor psychologische oorlogsvoering van het Foreign Office in Londen. Na de oorlog weer werkzaam voor de Daily Express en adviseur van het Westduitse blad Der Spiegel.
Werken: Trail Sinister '61. Black Boomerang '62, Die Deutschen und ich '62 en The Counterfeit Spy '72.

DESSAU, PAUL (19-12 1894, Hamburg - 28-6 Oost-Berlijn). Duits componist.

Begon carrière als dirigent in Hamburg en Keulen, van '25 tot '33 dirigent bij de Berliner Stadtische Oper Week in '33 uit naar Parijs en later naar New York Vestigde zich na WOII in Oost-Berlijn, waar hij de huiscomponist van de Deutsche Staatsoper Ost-Berlin werd.
Componeerde aanvankelijk een symfonie en een vioolconcert en toneel- en filmmuziek en in Parijs het beroemde lied ,,Die Thalmann-Kolonne". In '42 in New York ging hij nauw samenwerken met Bertold Brecht en schreef de muziek voor de bekende Brechtstukken, Mutter Courage, Der kaukasische Kreidekreis en Der gute Mann von Sezuan.
Componeerde in de naoorloase jaren de opera's: Lukullus, Puntila, Lanzelot, Einstein en Leonce und Lena. Daarnaast nog werken als In Memoriam Bertold Brecht, Sechs Vietnam Choruses, Funf Vietnam Melodramen, Gespräch met einem Kind uber Lenin.
Drager van talrijke onderscheidingen, o.a. de Karl Marx-orde.

DIEFENBAKER, JOHN GEORGE (18-9-'95 Grey County, Ont. - 16-8 Ottawa) Canadees politicus.

Studeerde rechten in Saskatchewan en was jarenlang advocaat in die stad. was actief lid van de Liberale Partij, maar ging, na een conflict met de leiding over naar de Conservatieve Partij In '25 en '26 deed hij, tevergeefs, mee aan de federale verkiezingen In '40 werd hij voor het eerst in het federale parlement gekozen In '48 was hij kandidaat voor het voorzitterschap van de Conservatieven, maar hij werd verslagen door George Drew In '56 werd hij voorzitter van de conservatieven en na de verkiezingsoverwinning van deze partij in '57 premier In '58 ontbond hij het Lagerhuis en bij de daarop volgende verkiezingen wist hij een grote conservatieve meerderheid te bemachtigen
Hij legde als premier de grondslagen voor de modernisering van de sociale verzekering, de fiscale opbouw van de provincies en de organisatie van agrarische steunprogramma's
In '63, na de verkiezingen, werd hij leider van de oppositie en in '67 door Robert Stanfield als conservatief partijleider opgevolgd

DOORNE DR HUBERT JOSEF VAN (1-1-1900 - 23-5 Deurne) Nederlands industrieel

Oprichter in '28 van C V. Hub van Doorne's Machinefabriek, waarvan in **1934** de naam werd omgezet in Van Doorne's Aanhangwagenfabriek N V (DAF) April '50 werd de naam omgezet in Van Doorne's Automobielfabriek Was de uitvinder van de Variomatic, de traploze automatische versnelling van DAF Werkte verder aan de ontwikkeling van een verbeterde automatische versnelling, de Transmatic Eredoctor in Delft, velerlei maatschappelijke functies

EATON, CYRUS STEPHEN (27-12-'83 - 9-5 Cleveland) Amerikaans industrieel

Oprichter en jarenlang bestuurder van talrijke Amerikaanse staalfabrieken Grootste bekendheid door het bevorderen van betere contacten tussen Oost en West Initiatiefnemer van de Pugwash-conferenties waar atoomgeleerden uit het westen en de Sowjet-Unie elkaar ontmoetten. Hij onderhield uitstekende contacten met Chroesjtsjow en Kosygin en kreeg in '60 de Leninprijs In '69 ging hij naar Hanoi en kwam terug met een vredesplan dat door de toenmalige Amerikaanse regering

terzijde geschoven werd In '74 ontmoette hij Castro Bekleedde talrijke adviseursfuncties en was erelid van vele buitenlandse wetenschappelijke organisaties
Schreef o a A Capitalist Looks at Labor ('47), Is the Globe Big Enough for Capitalism and Communism ('58)

FINTHOVEN MR I (30-3-1896 Soerabaja - mei Lunteren) Nederlands politiefunctionaris

Studeerde rechten in Nederland en volgde een rechterlijke loopbaan in Nederlands-Indië Behandelde de arbeidskolonisatie op Sumatra Voerde besprekingen in Europa over herziening koeliewetgeving Werd in '33 tot hoofdcommissans van politie in Rotterdam benoemd Richtte in juli '40 samen met dr J E de Quay en mr J Linthorst Homan de Nederlandse Unie op In '45 werd Einthoven benoemd tot chef van het Bureau Nationale Veiligheid, de latere Binnenlandse Veiligheidsdienst

EYCK, CARO VAN (PSEUD VOOR GERARDA JACOBA EVERDINA TAYTELBAUM) (27-11-'15 Batavia - 15-9 Amstelveen) Nederlands actrice)

Studeerde, na schooltijd in Den Haag, enige tijd rechten, nam er intussen toneellessen bij en kwam, na het studententoneel, bij het Haagse Hofstadtoneel van Cor van der Lugt-Melsert, waar ze in '36 debuteerde in Onschuldige meisjes van Lillan Hellman
Was bij verschillende toneelgezelschappen geengageerd, waaronder het Residentietoneel, Toneelgroep Theater, het Nieuw Rotterdams Toneel en het Amsterdams Toneel
Van de vele rollen die zij gespeeld heeft, zijn vooral haar Medea- en Antigonévertolkingen bekend Verder viel ze op als Regina Hubbard in Kleine Vossen van Lillan Hellman, in Rouw past Elektra van O'Neill en in Orpheus daalt af, van Tennessee Williams
Voor de televisie bereikte ze een groot publiek met haar vertolking in de series De Kleine Zielen, De stille kracht en Van oude mensen en de dingen die voorbijgaan, naar de romans van Couperus
In '75 vierde zij haar veertigjarig toneeljubileum met het soloprogramma Allemaal mensen Ze was draagster van de Theo Mann-Bouwmeesterring en kreeg in '79 de Theo d'Or, de prijs van de schouwburgdirecties

GEHLEN, REINHARD (3-4 '02 Erfurt - 8-6 Starnberg) Duits generaal en oudhoofd Westduitse inlichtingendienst.

Trad in '20 in dienst van de Reichswehr en bezocht van '26-'28 de artillerieschool in Hannqver. In '35 lid van de generale staf en medewerker op het ministerie van defensie. Kreeg in '42 de leiding van de afdeling ,,inlichtingendienst voor de buitenlandse legers in het oosten", de contraspionage gericht op de Sowjet-Unie. In die functie bouwde hij een groot spionagenet op en verzamelde een schat aan gegevens over het Sowjetrussische leger. In '44 viel hij in ongenade, maar hij wist zijn gegevens bij zich te houden en toen hij in '45 krijgsgevangene werd gemaakt door de Amerikanen bood hij hen zijn diensten aan. Na een kort verblijf in Washington, keerde hij terug naar West-Duitsland en kreeg de leiding van de Organisation Gehlen, een voornamelijk op Oost-Europa gerichte spionageorganisatie die in '55 werd omgedoopt tot de Bundes Nachrichten Dienst. Gehlen had er de leiding van tot zijn pensionering in '68.

GRONON, ROSE (pseud van MARTHE BELLEFROID) (16-4 '01 Antwerpen - 16-9 Antwerpen) Vlaams letterkundige.

Lerares, publiceerde eerst in het Frans, geraakte later bekend door haar Nederlandse oeuvre historische romans (meest populaire De ramkoning, in 1962), novellen, kinderboeken en luisterspelen

HAYA DE LA TORRE, VICTOR RAUL ('95 Trujillo - 2-8 Lima) Peruviaans politicus.

Studeerde in Oxford en Lima, actief in de studentenbeweging. In '25, tijdens ballingschap in Mexico, richtte hij de Alianza Popular Revalucionaria Americana op, een anti-imperialistische en revolutionaire beweging, die haar activiteiten tot het gehele subcontinent wilde uitbreiden en zowel de arbeidersmassa's als de Indiaanse bevolkingsgroepen probeerde te bereiken.
De APRA heeft zich verre gehouden van het communisme, maar zocht wel vooral na WO-I1 toenadering tot de Westeuropese sociaal-democratie. De beweging kreeg zowel in Peru als in vele andere Latijnsamerikaanse landen veel aanhang, maar Haya de la Torre heeft lange jaren in ballingschap en gevangenissen moeten doorbrengen.
In '32, 48 en '62 deed hij tevergeefs een gooi naar het Peruviaanse presidentschap. Bij de verkiezingen van juli '78 voor de grondwetgevende vergadering behaalde de APRA een overweldigende meerderheid en Haya de la Torre werd voorzitter van de constituante. Het was vrijwel zeker dat hij bij de presidentsverkiezingen van 1980 tot president gekozen zou zijn. Hij genoot groot aanzien in Latijns-Amerika, was de auteur van een grote hoeveelheid veel gelezen boeken en werd in '78 door een groep Latijnsamerikaanse intellectuelen kandidaat gesteld voor de Nobelprijs.

HILTON, CONRAD NICHOLSON (25-12 1887, San Antonio - 3-1 Santa Monica) Amerikaans hoteleigenaar.

Na een militaire opleiding en een korte carrière in de politiek, kocht hij een klein hotel, spoedig daarna nog enkele en richtte in '47 de Hilton Hotels Corp. op die tot een wereldomvattend concern uitgroeide.

JANSSEN, PROF. DR. ARTHUR, (11-2 1886 Antwerpen - 4-10) Vlaams filosoof.

Priester gewijd in 1910, docent (1913) en hoogleraar (1918) in de moraaltheologie aan de universiteit van Leuven, waar hij een pioniersrol speelde in de vernederlandsing van de leergangen. Publiceerde ruim 200 wetenschappelijke studies over moraalfilosofie en talloze vulgariserende artikelen.
Van 1938 tot 1966 algemeen voorzitter van het Davidsfonds. In de periode 1963-1968 was hij in de Vereniging van Vlaamse Professoren een spilfiguur in de actie voor de overheveling van de Franse afdeling der Leuvense universiteit naar Wallonië.

JOOSS, KURT (12-1 '01 - 22-5 Heilbronn)

Duits balletmeester en choreograaf
Studeerde muziek en drama in Stuttgart en ontmoette daar Rudolf von Laban, wiens theorieën over dans als theaterkunst hem zeer beïnvloedden. In '24 werd hij balletmeester in Munster waar hij een groep vormde, de Neue Tanzbühne, die later omgedoopt werd tot Folkwang Tanztheater, toen Jooss naar Essen verhuisde. Na de machtsovername door Hitler vestigde hij zich in Engeland en richtte het Ballet Jooss op. Wereldberoemd werd hij met zijn choreografie De Groene Tafel. die in '32 de eerste prijs kreeg op de eerste Internationale Choreografische Competitie. Tot zijn andere meesterwerken behoort Wereldstad. Jooss heeft de moderne danskunst beslissend beïnvloed en heeft ook in Nederland veel school gemaakt.

KANTOROWICZ, ALFRED (12-8 1899 Berlijn - 27-3 Hamburg), Duits schrijver.

Studeerde rechten en literatuurwetenschappen in Berlijn, Freiburg, München en Erlangen. Aanvankelijk werkzaam voor de Vossische Zeitung als letterkundig criticus. In '31 lid van de communistische partij. In '33 uitgeweken naar Parijs, waar hij het middelpunt van de Duitse emigrantenwereld werd. Medewerker aan het beroemde Braunbuch uber Reichstagbrand und Hitlerterror, oprichter van de Bibliothek der verbrannten Bucher, nam deel aan de Spaanse Burgeroorlog, wist in '41 naar de VS uit te wijken en werkte daar voor de CBS.
In '46 vestigde hij zich in Oost-Berlijn, richtte het literaire blad Ost und West op en werd in '49 hoogleraar in de literatuurwetenschappen aan de Humboldtuniversiteit van Oost-Berlijn. In '57 kwam het tot een breuk met het regime in Oost-Berlijn en week hij uit naar het westen.
Werken: In unserem Lager ist Deutschland '36; Portraits '47; Deutsche Schicksale '49; Spanisches Tagebuch '49; Suchende Jugend '49; Vom Moralischen Gewinn der Niederlage '49; Deutsches Tagebuch I, II; Spanisches Kriegstagebuch '66; Im 2 Drittel unseres Jahrhunderts '67.

KENTON, STAN (19-2 1912 Wichita (Kansas) - 25-8 Hollywood) Amerikaans jazzpianist, bandleider en componist.

Zijn naam in de jazzwereld werd gevestigd in de jaren veertig en vijftig met zijn Big Band, die tournees over de gehele wereld maakte.
Eind jaren veertig baarde hij groot Opzien, toen hij met een 40-man sterke band, zijn nieuwe symfonische opvatting van jazz in de concertzalen bracht. Hij sprak over zijn eigen stijl als progressieve jazz. Naast een hele Serie langspeelplaten van de Kenton-Big-Band bestaan er drie lp's met solo-opnamen van de pianist Kenton, Stan Kenton without his orchestra, Stan Kenton plays Chicago en Fire, fury and fun.

KESSEL, JOSEPH (10-2 1898 - 23-7 Avernes) Frans schrijver.

Geboren uit Russische ouders in Argentinië, die daarna weer terugkeerden naar Rusland en zich in Orenburg in de Oeral vestigden. Na enkele jaren week de familie, genoodzaakt door pogroms uit naar Frankrijk en vestigde zich in Nice. Begon zijn carrière als journalist, nam aan WO-I deel als piloot bij de Franse luchtmacht en vloog via de VS naar Siberië. Werd vervolgens journalist en schreef enkele opzienbarende reportages oa. over de Ierse vrijheidsstrijd, en later over de machtsovername van Hitler: ondertussen verschenen zijn romans en biografieën. tijdens WO-I1 oorlogscorrespondent, later kapitein in het Vrije Franse Leger van

De Gaulle. Publiceerde na de oorlog talrijke reisverhalen en reportages. In '64 lid van de Académie française.
Werken o.a. La Steppe Rouge, Belle de Joure, l'Equipage, Vent de Sable, Les Rois Aveugles, Fortune Carrée, Les Enfants de la Change, Le Bataillon du Ciel, Le Tour du Malheur, l'Armée des Ombres, Le Lion, Chant des Partisans, Les cavaliers.

DE KLIJN, NAP ('09 Amsterdam - 23-8 Hilversum) Nederlands violist.

Studeerde aan het conservatorium in Amsterdam, concertmeester van het VARA-orkest. Na WO-I1 vormde De Klijn met zijn vrouw, de pianiste Alice Heksch, het Amsterdamse Duo. Ook was hij leider van het Nederlands Strijkkwartet. Daarnaast trad hij op als solist onder dirigenten als Leinsdorf, Ven Beinum, Van Otterlo, Kubelik en Mengelberg.
Gedurende tientallen jaren was hij hoofdleraar aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag.

KRIEGEL, FRANTISEK (10-4 '08 Stanislaw, Polen - 3-12 Praag) Tsjechoslowaaks politicus.

Studeerde medicijnen in Praag en ging daar vervolgens als arts praktiseren. Werd in '31 lid van de communistische partij, vocht in de rijen van de republikeinen in de Spaanse Burgeroorlog en werd in '39 geïnterneerd in Frankrijk. In augustus '39 vertrok hij naar China om daar, op verzoek van de Chinese communistische partij de gezondheidszorg te gaan reorganiseren. In '46 keerde hij naar Praag terug waar hij in '49 vice-minister van gezondheid werd. In '51 viel hij in ongenade en werd aan het eind van de jaren vijftig gerehabiliteerd. Van '60 tot '63 adviseur van de Cubaanse regering voor gezondheidszaken. In '63 lid van het Tsjechoslowaakse parlement en begin '68, bij de zgn. Praagse lente, lid van het presidium van de communistische partij, later president van het Nationale Front. Na de invasie van Tsjechoslowakije door de Sowjetrussische troepen werd hij met de andere leiders meegenomen naar Moskou. Hij weigerde het akkoord te tekenen waarin de Tsjechen akkoord gingen met de invasie. Na terugkeer in Praag werd hij vervallen verklaard van zijn functies en moest de leiding van de kliniek waar hij werkte opgeven. Hij behoorde tot één van de ondertekenaars van Charta '77.

LANGE DE, BOB ('16 — 27-12 Eemnes) Nederlands acteur en regisseur.

Begon toneelcarrière in 1934 bij de Amsterdamse Toneel Vereniging, ging in 1938 naar het Residentietoneel en kwam na de oorlog in het Amsterdamse gezelschap Comedia van Guus Hermes. In '48 ging hij naar de Haagse Comedie, waar hij ook bekend werd als regisseur van onder meer Trijntje Cornelisdr. van Constantijn Huygens en Als het kindje binnenkomt van Roger MacDouglas. In '53 werd hij artistiek leider van het Rotterdamse Vrije Toneel dat later overging in het Rotterdams Toneel. Van '59 tot '63 was hij opnieuw geëngageerd bij de Haagse Comedie, nu als steracteur waar hij o.a. uitblonk in de Kersentuin onder regie van Peter Sjaroff en in talloze blijspelen o.a. van Feydau. In '65 verving hij Ton Lutz in de artistieke leiding van de Nederlandse Comedie. Hier viel hij onder meer op door hoofdrollen in De Vrek van Molière, De Revisor van Gogol, en Tango van Slawomir Mrozek. De laatste jaren trad hij op in vrije produkties en voor de televisie o.a. in De Stille Kracht. In het seizoen '78/'79 speelde hij de glansrol van Philippo Chianbinelli in Het Buitenverblijf van Carlo Goldoni.

LEGGE, WALTER (1906 — 22-3 Zuid-Frankrijk) Brits orkestdirecteur en concertimpressario.

Leidend figuur in het Britse muziekleven, o.a. als oprichter van het Philharmonia Orchestra in '45, voor WO II assistent directeur van de Covent Garden Opera. Jarenlang directeur van de EMI grammofoonmaatschappij. Echtgenoot van de sopraan Elizabeth Schwarzkopf.

MARCUSE, HERBERT (18-7-1898 Berlijn — 29-7 Starnberg) Amerikaans filosoof.

Studeerde van '19 tot '22 aan de universiteiten van Freiburg en Berlijn en promoveerde met een studie over de Duitse kunstenaarsroman, was enige tijd in de uitgeverijbranche werkzaam en werkte vanaf 1927 aan de universiteit van Freiburg. Daar was hij actief betrokken bij de filosofische herontdekking van de werken van de zgn. ,,jonge Marx". Met Erich Fromm en Horkheimer behoort hij tot de oprichters van het Frankfurter Institut fur Sozialforschung, dat in '32 naar New York verhuisde, waar Marcuse zelf zich in '34 vestigde en als medewerker van het instituut aan de Columbia universiteit werd verbonden. In '40 werd hij tot Amerikaan genaturaliseerd. Van '42 tot '50 werkte hij als sectiechef in het Office of Strategic Services van de Amerikaanse anti-spionagedienst.
In '51 werd hij verbonden aan het Russian Institute van de Columbia University en aan het Russian Research Centre van de Harvard University in Cambridge. In '54 werd hij hoogleraar in de politieke wetenschappen aan de Brandeiss University in Waltham (Mass.) en in '65 kreeg hij een leerstoel aan de universiteit van Californië in San Diego. Daarnaast doceerde hij o.a. in Frankfurt en Berlijn.
Zijn eerste werk Reason and Revolution, een studie van Hegel, dateert van 1941. Andere werken Eros and Civilisation

('55), Soviet Marxism ('57), Onde-Dimensional Man ('64), The Ethics of Revolution ('66), Negations ('68), Counterrevolution and Revolt ('72). De radicale studentenbeweging in de zestiger jaren vond in de werken van Marcuse de theoretische onderbouw voor haar acties.

MARX, ZEPPO (overleden op 30 nov. in Palm Strings, Californië). Herbert Marx was de laatste van de beroemde Marx Brothers en hij heeft in vijf films meegespeeld. In '33 trad hij voor het laatst op in de film Duck Soup. Later werd hij een belangrijk theateragent.

MAUDLING, REGINALD (7-3 '17 Loriden — 14-2 Londen) Engels politicus.
Studeerde in Oxford, was aanvankelijk advocaat en werd in '50 in het Lagerhuis gekozen. Van '62 tot '64 minister van financiën en van '70 tot '72 minister van binnenlandse zaken onder premier Heath. Hij trad af in verband met een fraudeschandaal waarbij een van zijn vroegere zakenrelaties, de architect John Poulson, was betrokken.

MINGUS, CHARLES (22-4 '22 Nogales (Arizona) - 5-1 Guernavaca (Mexico) Amerikaans jazzmusicus, contrabassist en componist.

Speelde aanvankelijk contrabas in het New York Phiiharmonic Orchestra en debuteerde in '40 als jazzmusicus bij Lee Young. In '41 kwam hij bij de band van Louis Armstrong. Van '46 tot '48 speelde hij met Lionel Hampton.
In het begin van de vijftiger jaren speelde Mingus met het trio Red Norvo's en met verschillende combo's onder leiding van jazzmusici als Charlie Parker, Stan Getz, Duke Ellington en Art Tatum.
Wereldberoemd werd hij met zijn eigen band de Charles Mingus Jazz Workshop Group. Na '54 begon Mingus serieus te componeren. Samen met The Macero schreef hij een aantal avant-garde stukken.

MONNET, JEAN OMAR MARIE GARRIEL (9-11 1888 Cognac - 16-3 Montfort-L'Amaury (Yvelines) Frans econoom.

Werkte aanvankelijk voor de cognacfirma van zijn vader, waarvoor hij vele buitenlandse reizen maakte. Diende op eigen initiatief in de Eerste Wereldoorlog een plan in voor een betere coördinatie van de verdeling van schaarse grondstoffen voor Frankrijk en het Verenigd Ko-

ninkrijk, waarna hij benoemd werd tot lid van een gemeenschappelijk Frans-Engels bureau in Londen. In '19 werd hij benoemd tot plv. secretaris-generaal van de Volkenbond, een functie die hij behield tot '23 toen hij terugkeerde naar Cognac om het familiebedrijf te gaan reorganiseren. In '25 werd hij partner in een Amerikaanse investeringsbank en voerde stabiliseringspiannen uit voor de Poolse en Roemeense valuta.

Op uitnodiging van de Zweedse regering hielp hij mee bij de liquidatie van het Kreuger-concern. In '33 ging hij als financieel adviseur naar China In '40 werd hij benoemd tot voorzitter van het Frans-Britse Economische Coördinatie Comité, dat tot taak had de gezamenlijke produktie en bewapening te organiseren. Bij de bezetting van Frankrijk week hij uit naar Londen en poogde met Churchill de Franse regering ertoe te bewegen de Frans-Engelse Unie uit te roepen. Vervolgens maakte hij deel uit van de Britse Supply Mission in Washington en had een groot aandeel in het tot stand brengen van de Amerikaanse hulp aan de bondgenoten. Na de oorlog stelde hij het plan-Monnet op dat voorzag in een geplande wederopbouw van de Franse economie. Hij werd de eerste directeur van het Commissariat Genera1 au Plan de Modernisation et d'Equipement. Hij was de man achter het plan-Schuman dat leidde tot de oprichting van de Europese Kolen- en Staal Gemeenschap. Hij werd de eerste president van de Hoge Autoriteit van deze gemeenschap. In '55 trad hij af maar bleef via het actiecomité voor

de Verenigde Staten van Europa actief bezig yoor de Europese eenwording. Hij had tevens een actief aandeel in de oprichting van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling. Hij publiceerde in '76 Les Etats Unis d'Europe ont commencé en Mémoirs, een autobiografie.

MOZER, ALFRED (15-3 '15 Kassel - 12-8 Arnhem) Nederlands politicus.

Werd op zijn veertiende textielarbeider en op zijn negentiende journalist bij het Kasseler Volksblatt. Werd na de machtsovername van Hitler gearresteerd maar wist naar Nederland te vluchten en werd daar secretaris van de toenmalige voorzitter van de SDAP, Vorrink. Dook na de Duitse inval onder en was actief in het verzet. In '46 werd hij lid van de PvdA en in '48 werd hij benoemd tot secretaris buitenland. Hij bleef dat tot 1958. In dat jaar werd hij benoemd tot kabinetschef van dr. Mansholt, toen vicevoorzitter van de Europese Commissie. In '70 werd hij voorzitter van de naar hem genoemde commissie .,ter bevordering van grensoverschrijdende contacten in de Euro-regio's"

NEDERHORST, GERARD MARINUS (17-10-'07 Gouda - 28-8) Nederlands politicus.

Studeerde economie in Amsterdam en werd al long lid van de SDAP Na zijn studie adjunct-directeur van het wetenschappelijke bureau van de SDAP, waar hij betrokken was bij het ontwerpen van het sociaal-economische Plan van de Arbeid in de jaren '30
In '46 in de Tweede Kamer en in '56 fractievoorzitter van ae PvdA tot '67 In '71 lid van de Eerste Kamer
In '52 lid van de Gemeenschappelijke vergadering van de Europese gemeenschap voor Kolen en staal en in '58 lid van het Europese Parlement

NERVI, PIER LUIGI (21-6-1891 - 9-1 Rome) Italiaans architect

Studeerde o a onder Corbusier Pionier in het gebruik van gewapend beton Ontwerper van talrijke stadions, stations, vliegvelden en andere grote gebouwen, b v het station in Florence. het UNESCO-gebouw in Parijs en het autobusstation in New York en het stadion voor de Olympische Spelen in Rome
Een van zijn laatste ontwerpen was de nieuwe audientiehal bij het Vaticaan die onder Paulus VI werd gebouwd
Hij was hoogleraar in Rome, erelid van talrijke academies voor wetenschappen, eredoctor aan vele universiteiten en drager van talrijke onderscheidingen

NIET GZ., MR. MAARTEN DE - (16-3-'04 Bodegraven - 25-7 Den Haag) Nederlands politicus.

Studeerde rechten in Leiden, was van '33 tot '37 inspecteur van politie in Amsterdam en van '37 tot '39 rijksinspecteur van het verkeer in Friesland, van '39 tot '49 zendingsconsul in Indonesië. Was burgemeester van Wageningen en o.a. lid bestuur Landbouwhogeschool, voorzitter curatorium Institute of Social Studies.
Van '56 tot '77 lid van de Eerste Kamer en van '69 tot '73 voorzitter van de senaat. Ook enige tijd voorzitter van het Benelux-parlement.

NOOIJ, BEPPIE (26-2-'11 Amsterdam - 31-7 Amsterdam) Nederlands actrice

Zij volgde in het spoor van haar beroemde moeder, de oprichtster van het Amsterdamse Volkstoneel, waarvan zij jarenlang de artistieke leiding heeft gehad. Daarvoor heeft zij bij Toon Hermans, Wim Sonneveld en bij de Snip en Snap Revue gewerkt.
Bij het Volkstoneel heeft zij vele produkties gebracht, zoals Rooie Sien, waarin zijzelf de hoofdrol speelde, De Jantjes, Het kind van de buurvrouw, Als je lacht dan ben je rijk.

OTTAVIANA, ALFREDO (29-10-1890 Rome - 3-8 Rome) Italiaans kardinaal.

Hij werd in '16 tot priester gewijd, was gespecialiseerd in het canoniek en burgerlijk recht en werkte enige tijd bij de congregatie voor de verkondiging van het geloof, in '36 werd hij benoemd tot rector van het college van St Johannes Nepomucene en in '28 tot ondersecretaris van de congregatie voor buitengewone kerkelijke zaken
In het volgende jaar werd hij ondersecretaris in het secretariaat voor buitenlandse zaken In december '31 n-ercl hij benoemd tot pauselijk geheimschrijver en in 35 ging hij naar net Heilig Officie als assessor en enige jaren later werd hij de secretaris daarvan
In '53 werd hij kardinaal Hij stond bekend als conservatief en in latere jaren werd veel kritiek geuit op zijn beleid en trad hij af

PICKFORD, MARY (PSEUD. VOOR GLADYS MARY SMITH) (8-4 1893 Toronto - 29-5 Santa Monica) Amerikaans filmactrice.

Speelde als kind al toneel en debuteerde in '07 op Broadway. Maakte op 15-jarige leeftijd haar filmdebuut. Haar eerste hoofdrol speelde ze in The Violin Maker of Cremona, geregisseerd door D. W. Griffith. In '18 werd zij onafhankelijk producente en in '19 richtte zij met Charles Chaplin, met wie ze een verhouding had, Douglas Fairbanks, haar vaste partner en D. W. Griffith de United Artists Corporation op, die nog steeds bestaat.
Tot de films, waaraan de herinnering levend is gebleven, behoren Poor little rich girl, Daddy Long Legs, Little Lord Fauntleroy en Coquette. Haar laatste film draaide zij in '33, bij de komst van de geluidsfilm waarna zij zich als actrice terugtrok maar bij de film bleef werken als producent en regisseur.
Ook schreef zij boeken: Why not try God, My rendez-vous with life, The Demi-widow en Sunshine and Shadow.

RAY, NICHOLAS (PSEUD. voor RAYMOND NICHOLAS KIENZLE) (7-8 '11 La Crosse, Wisconsin - 17-6 New York) Amerikaans filmmaker.

Studeerde architectuur en werkte enige tijd als architect bij Frank Lloyd Wright. Na enkele jaren ging hij bij het theater en werd acteur. In '44 trad hij op als assistent-regisseur bij Elia Kazan, toen deze zijn debuut maakte met A Tree Grows in Brooklyn. Ray's eerste eigen film was They Live by Night in '47, vervolgens maakte hij In a Lonely Place ('50) Johnny Guitar ('54), Rebel without a Cause ('55), The True Story of Jesse James ('57), King of Kings ('61) en 55 Days at Peking (62) waarin hij zelf ook optrad.

REININK, MR HENDRIK JAN ('01 Groningen - 19-1 Den Haag) Nederlands ambtenaar.

Studeerde rechten in Groningen, enige jaren in het onderwijs en van '28 tot '30 advocaat in Amsterdam, in '30 secretaris van het College van Curatoren van de universiteit van Groningen. In '39 chef afdeling Hoger Onderwijs aan het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. In '45 directeur-generaal van Kunsten en Wetenschappen en in '46 secretaris-generaal van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. In '47 voorzitter van het Holland Festival, dat hij al in de oorlog voorbereid heeft en waarvan hij 25 jaar lang de leiding heeft gehad. In '55 werd hij benoemd tot directeur-generaal voor de kunsten en buitenlandse betrekkingen aan het ministe-

rie van 0. K. & W en later na de splitsing van 0. K. & W. van CRM.
Na zijn pensionering werd hij voorzitter van de programmaraad van de NTS, later van de NOS.

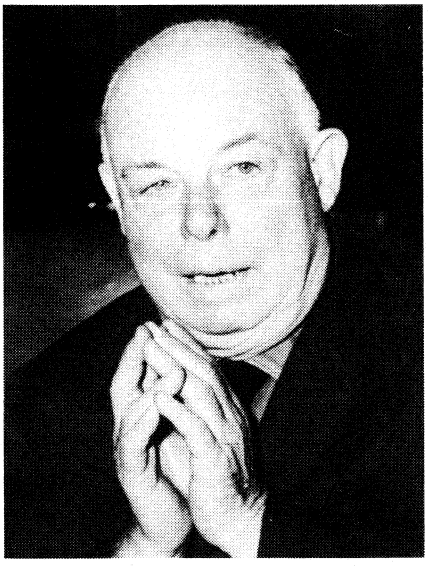
REITSCH, HANNA (29-3 '12 Hirschberg - 24-8 Frankfurt) Duits pilote.

Studeerde medicijnen maar werd al spoedig gegrepen door de vliegerij, behaalde haar vliegbrevet. In de dertiger jaren werd zij beroemd als testpiloot. Zij had meer dan 40 records op haar naam staan. Zij was de eerste vrouw die in een zweefvliegtuig de Alpen overstak, de eerste vrouw die tot vliegkapitein werd benoemd, de eerste vrouw die een helikopter en een straalvliegtuig bestuurde. Zij bestuurde een V 1 bom en wist in de laatste dagen van het Hitler-regime nog een generaal naar het al door de Russen omsingelde Berlijn te vliegen. Zij was een enthousiast aanhanger van het nationaal-socialisme, waar zij zich nooit van gedistantieerd heeft en is na de oorlog enige jaren gedetineerd geweest. Later heeft zij haar vliegerscarrière weer voortgezet. In '55 werd zij wereldkampioen zweefvliegen en in '72 werd zij in de VS tot Pilot of the Year uitgeroepen.

RENOIR, JEAN (15-9 1894 Parijs — 12-2 Beverley-Hills) Frans filmmaker en schrijver.

Maker van films als Nana, Tire-au-flanc, La Chienne, Madame Bovary, La Grande Illusion, Le Crime de Monsieur Lange, La Bète Humaine, La Règle du jeu, The River, The Golden Coach, Eléna et les Hommes, French Can Can, Le Déjeuner

sur L'Herbe, Le Testament du Docteur Cordelier, Le Caporal Epinglé, Le Petit Théatre de Jean Renoir.
Auteur van Orvet, Renoir, Mijn vader.

RHYS, JEAN, (24-8 1894 Dominica — 14-5 Exeter) Brits schrijfster.

Werkte als danseres en zangeres en leidde een zwervend bestaan. Van 1927 tot 1939 heeft zij een serie novellen en vier romans gepubliceerd, o.a. Voyage in the Dark en Good Morning, Midnight. Daarna verdween zij uit de publiciteit maar in '58 werd zij herontdekt. Zij begon toen weer te schrijven en publiceerde haar bekendste roman Wide Saragossa Sea.

ROCKEFELLER, NELSON (8-7 '08 Bar Harbor — 26-1 New York)
Amerikaans zakenman en politicus.

Begon zijn politieke carrière in '58 toen hij- tot gouverneur van de staat New York werd gekozen. Werd vervolgens een invloedrijk man in de Republikeinse Partij. Was onder Ford vice-president. Deed enige malen vergeefs een gooi naar het presidentschap. Was erfgenaam van een der grootste vermogens van de VS en groot kunstkenner.

ROOLVINK, BOUKE (31-1 '12 Wijtgaard — 25-11) Nederlands vakbondsleider en oud-minister.

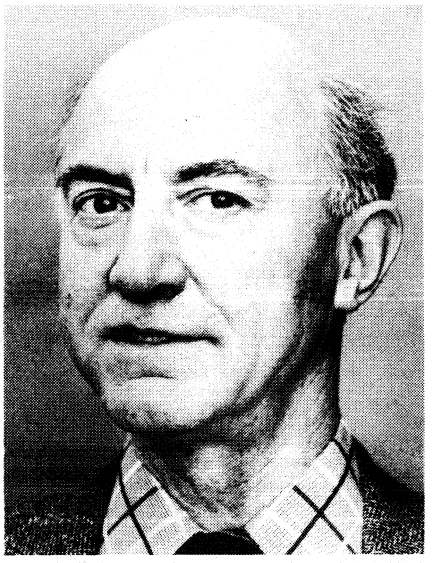
Ontving nijverheidsonderwijs en bezocht de kaderschool van het Christelijk Nationaal Vakverbond, was machinebankwerker en van '46 tot '52 tweede voorzitter van de Chr. Metaalbedrijfsbond.
Van '52 tot '59 secretaris van het Chr. Nationaal Vakverbond. Was staatssecretaris van sociale zaken en volksgezondheid ('59-'63).
Minister van sociale zaken en volksgezondheid van '67 tot '71.

SVOBODA LUDVIK (25-11-1895 - 20-9 Praag) Tsjechisch oud-president.

Hij vocht al in de Eerste Wereldoorlog als onderofficier in het leger van de Habsburgse monarchie
Na de oprichting van de Tsjechoslowaakse republiek in 1919 doceerde Svoboda aan de militaire academie in Moravie Tegelijkertijd was hij bataljonscommandant in Kromeriz
Nadat in 1939 de Duitsers waren binnengevallen, organiseerde Svoboda in Kremsier het ondergrondse verzet
De bezetters sloegen overal toe Maar Svoboda ontsnapte via de Duklapas naar Slowakije In zijn gezelschap bevond zich ook Gratsjko, de huidige Russische minister van defensie, die in 1968 het bevel voor de invasie in Tsjechoslowakije heeft gegeven. Via Polen belandde Svoboda in de Sowjet-Unie, waar hij een Tsjechische brigade oprichtte en daarmee tegen Hitler vocht tot het eind van de oorlog.
Van 1945 tot 1950 was Svoboda minister van defensie. Hij trad toe tot de communistische partij en was van 1948-1949 lid van het Centrale Comité. In het begin van de jaren '50 werd hij, als zovelen, slachtoffer van het stalinisme
In 1955 werd hij, dank zij bemiddeling van Chroesjtjow, gerehabiliteerd
Svoboda was allang met pensioen toen hij in maart 1968 door Dubcek als compromiskandidaat voor het presidentschap werd voorgesteld De hervormers wilden voor dit hoge ambt een man die zowel het vertrouwen van Moskou alsook van het niet-communistische deel van de bevolking bezat
Tijdens de ,,Praagse lente" kwalificeerden teleurgestelde studenten de benoeming van Svoboda als een ,,concessie aan de Sowjet-Unie" Dat pakte anders uit bij de invasie van Warschau-Pacttroepen, die op de lente volgde Op eigen initiatief en lijnrecht tegen het besluit van het parlementspresidium vloog hij naar Moskou, vastbesloten zijn land voor een tragisch bloedbad te bewaren
Toen de Sowjetleiders weigerden om de gearresteerde Dubcek, Cernik en Smrkovsky bij de onderhandelingen te betrekken, dreigde de 72 jaar oude ,,held der Sowjet-Unie" (deze hoogste Russische onderscheiding is hem in 1965 verleend) met zelfmoord.
Op 17 april 1969. toen Dubcek werd afgezet, troostte president Svoboda zijn ontzette volk met de woorden ,,De naam van kameraad Dubcek zal in onze herinnering voor altijd met de na-januaripolitiek van de communistische partij verbonden blijven". Aan alle maatregelen om die na-januanpolitiek te liquideren, heeft Ludvik Svoboda sindsdien zijn fiat gegeven

VEER VAN 'T, PAUL (1923 - 14-5 Amsterdam) Nederlands jounalist.

Begon zijn carrière bij het persbureau ANP-Aneta, trad in '50 in dienst van Het

Vrije Volk, was sinds 1970 werkzaam bij Het Parool en vanaf '71 ook bij de VARA.
Hij schreef vele boeken o a een historisch werk over Multatuli, De Atjeh-oorlog, Maar Majesteit, Liefdesbrieven, Je moet er geweest zijn, Nieuw-Guinea tegen wil en dank, Daendels, maarschalk van Holland en De strijdlustige amateur

VILLOT, KARDINAAL JEAN (11-10 '05 Saint-Amant - 9-3 Rome). Frans aartsbisschop en staatssecretaris Vaticaan.
In '30 tot priester gewijd, secretaris-generaal van het Franse episcopaat, van '65 tot '67 aartsbissqhop van Lyon. Werd door Paulus VI naar Rome gehaald en was vanaf '69 staatssecretaris.

VONDELING, DR. ANNE (2-3 '16 Appelscha - 22-11 Mechelen) Nederlands politicus
Vondeling is in juni van dit jaar tot lid van het Europese Parlement gekozen.
Daarvoor was hij, met enkele onderbrekingen, vanaf 1946 lid van de Tweede Kamer voor de PvdA. In 1958 werd hij in het kabinet-Drees minister van landbouw, visserij en voedselvoorziening. In

1959 keerde hij weer terug in de Kamer. In het kabinet-Cals trad hij van 1965 lot 1967 op als minister van financiën.
In 1972 koos de Tweede-Kamer hem als voorzitter. Dat bleef hij tot hij in juni als lijsttrekker van de PvdA voor de verkiezingen voor het Europese Parlement werd aangewezen.
Vondeling was van 1969 tot 1971 voorzitter van ae PvdA. In de Tweede Kamerfractie, waarvan hij van 1962 tot 1965 voorzitter was, trad hij vele jaren op als specialist voor agrarische zaken.
Vondeling was verder medewerker aan de Wiardi Beckmanstichting. het wetenschappelijke bureau van de PvdA. Naast zijn Kamerlidmaatschap was hij van 1961 tot 1963 buitengewoon hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij onderrichtte daar vooral in kwesties rond landbouw en voedselpolitiek.
Behalve een groot aantal artikelen in tijdschriften heeft Vondeling drie boeken op zijn naam staan: Nasmaak en voorproef (1968), Tweede Kamer, lam of leeuw (1976) en Schijn des kwaads (1978).
Hij was commandeur in de orde van de Nederlandse Leeuw en grootofficier in de orde van Oranje-Nassau.

VREVEN, RAOUL, (24-11 1900 - Halle-Booienhoven - 24-4 St. Truidenj Belgisch politicus.
Notaris, liberaal kamerlid voor Hasselt van 1946 tot 1949, PVV-senator van 1949 tot 1974, minister voor de coördinatie van de institutionele hervormingen (1960-'61), minister van state (1977).
Tijdens de tweede wereldoorlog behoorde hij tot de eerste aanvoerders van de verzetsbeweging; in 1943 werd hij aangehouden en in verscheidene Duitse concentratiekampen opgesloten.

VRANKX, PROF. DR. ALFONS, (24-1 '07 Kessel-Lo - 30-6 Leuven). Belgisch politicus.
Hoogleraar staatsrecht universiteit Gent; staatsraad (1947-1963); socialistisch kamerlid voor Leuven (1936-'47 en 1965-'74); minister van state (1977).
Als minister van binnenlandse zaken (1965-'66) stond hij verantwoordelijk voor de ordehandhaving ten tijde van de onlusten in de mijnstreek te Zwartberg. Als minister van justitie (1968-1973) reageerde hij negatief op sommige aspecten van de permissieve maatschapij, zoals het drug-gebruik bij jongeren en de sex-shops. In socialistische kringen oogstte hij kritiek om zijn law and order-opvattingen en zijn optreden m.b.t. gastarbeiders en buitenlandse studenten. Zijn laatste levensjaren was hij actief in het z.g. centrum-Van Audenhove voor de studie van de staatshervorming. Hij publiceerde tarlijke wetenschappelijke studies.

WAYNE, JOHN ('07 Winterset, Iowa - 12-6) Americaans acteur.
Speelde in meer dan 200 films, o.a. Stagecoach ('39), The Long Voyage Home ('40), Reap the Wild Wind ('42), A Lady Takes a Chance ('43), Tall in the Saddle ('44), They were Expendable ('45), Red River ('46), The Quiet Man, Jet Pilot, The Conqueror, El Dorado, The Green Berets ('67).

WIELE, JEF VAN DE (20-7 '03 Deurne - 4-9 Brugge) Belgisch politicus.
Promoveerde 1936 met de grootste onderscheiding tot doctor in de Germaanse filologie (Leuven). werd atheneumleraar, stichtte 1935 de Vlaams-Duitse Arbeidsgemeenschap (De Vlag) die nauwe culturele samenwerking tussen Vlaanderen en het Derde Rijk beoogde. Na de Duitse inval in 1940 vormde hij De Vlag om tot een politieke organisatie die ijverde voor een Groot-Germaans Rijk, waarin Vlaanderen een deelstaat zou zijn. Naarmate de oorlog vorderde, genoot Van de Wiele groeiende steun van de Duitse regering. Bij de bevrijding vluchtte hij over de Rijn. om er gedurende enkele maanden een emigrantenregering, de zgn. Vlaamse landsleiding, voor te zitten. Bij verstek ter dood veroordeeld door een Belgische krijgsraad, werd hij in mei 1946 in een Duits officierenkamp ontdekt en gearresteerd. Hij was de politieke leider die na de oorlog in België het langst gevangen zat. Na zijn vrijlating eind dec. 1963 week hij uit naar de Bondsrepubliek. De jongste tijd verbleef hij weer in België.

BENGSCH, ALFRED KARDINAAL (10-9-1921 Berlijn - 13-12-1979), Berlijn), Duits R.-K. geestelijke.
Ontving lager onderwijs in Berlijn. Studeerde aan het filosofisch-theologisch college te Fulda en de Ludwig Maximilians universiteit in München. Werd tot priester gewijd in 1950. Begon zijn loopbaan als kapelaan in Berlijn. Studeerde verder en werkte als assistent aan het theologische college in Erfurt van 1954-1956. Doceerde dogma en retorica aan theologische en priesterlijke colleges in Neuzelle van 1956-1959. Werd in 1959 titulair bisschop van Tubia en assistent-bisschop van Berlijn. Werd bisschop van Berlijn en voorzitter van de Berlijnse bisschoppenconferentie in 1961. In 1962 werd hij aartsbisschop en 1967 werd hij tot kardinaal gewijd.
Ten tijde van zijn benoeming tot bisschop bouwde de Oostduitse overheid de Berlijnse muur, die de stad in tweeën spleet. Hoewel Bengsch in Oost-Berlijn woonachtig was, bleef hij bisschop van heel Berlijn.

SCHMID, CARLO (3-12-1896 Perpignan - 11-12-1979 Bonn), Duits politicus.
Hij werd geboren uit een Franse moeder en een Duitse vader. Volgde de lagere school in Frankrijk. Verhuisde met zijn ouders naar Stuttgart, waar hij het humanistisch gymnasium bezocht. Diende in de Eerste Wereldoorlog aan het front. Studeerde daarna in Tubingen staats- en volkenrecht, dat hij vervolgens aan dezelfde universiteit tot de Tweede Wereldoorlog doceerde.
Werd door en na de Tweede Wereldoorlog politiek bewust en sloot zich bij de SPD aan. Hij was één van de belangrijkste ontwerpers van de grondwet van de Bondsrepubliek Duitsland. Was van 1948-1949 lid van de Parlementaire Raad in Bonn en vanaf 1949 lid en vice-voorzitter van de Bondsdag. Werkte mee aan het Godesberger partijprogramma uit 1959 van de partij, Was van 1966-1969 in de CDU/SPD regering minister voor federale zaken.
Was lid van de Raad van Europa en van de schrijversvereniging PEN.
Hij was een centrale figuur bij het tot stand brengen van de na-oorlogse Frans-Duitse samenwerking. Sinds 1969 was hij voorzitter van de Frans-Duitse samenwerkingscommissie.

Uitgevers Int Uitg- en Handelmij „Systemen Keesing" B V, Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam - NV Int Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100 Deurne-Antwerpen

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

definitieve index op deel XXXIII

januari/december 1979

Redactie: J. Goedvolk (hoofdredacteur), J. Spaans, P. van Eck en (voor België) M. Ruys.

Adres Redactie: Ruysdaelstraat 71-75, Amsterdam-Z., telefoon (020) 719444.

Uitgevers: Int. Uitg.- en Handelmij. ,,Systemen Keesing" B.V.

Administratie Nederland: Int. Uitg.- en Handelmij ,,Systemen Keesing" B.V., Ruysdaelstraat 71-75, Postbus 5093, 1007 AB Amsterdam, telefoon (020) 719444, postrekening 57672.

Administratie België: N.V. Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B2100 Deurne-Antwerpen, telefoon 031/243890 (10 lijnen), postrekening 000.0012775-68, bankrekening 408-0004545-51.

Vriendelijk verzoeken wij u adreswijziging 4 weken te voren op te geven, met vermelding van uw abonnee-nummer.

belangrijk

Deze index vervangt alle in 1979 verschenen indexen, welke derhalve vernietigd kunnen worden.
Men zij erop bedacht, dat een aantal gebeurtenissen, die in 1979 plaatshadden, niet meer konden worden verwerkt. Men zie daarvoor deel XXXIV.

het gebruik van de index

Keesings Historisch Archief (KHA) legt wekelijks het belangrijkste vast van hetgeen er in de wereld geschiedt. De onmisbare sleutel tok het verzamelde berichtenmateriaal is de index. Deze bestaat uit een periodiek verschijnend, cumulatief - alfabetisch-systematisch gedeelte (I), een jaarkalender (II), een naamregister (III) en een lijst met veel voorkomende afkortingen (IV).
Aan het begin van ieder kalenderjaar worden de indexen van het voorafgaande jaar samengevat in een permanente index.
Enkele aanwijzingen betreffende deze alfabetisch-systematische index zijn vermeld aan ommezijde.

de alfabetisch-systematische index

Met ingang van de index over 1963 zijn ook de op resp. Europa en Amerika betrekking hebbende regionale kwesties en organisaties ondergebracht in de speciale afdelingen: Europa (Oost), Europa (West) en Amerika (Noord- en Latijns-). In de oudere jaargangen zoeke men hiervoor onder de afdeling Internationaal.

AFDELINGEN — De gepubliceerde berichten zijn in dit gedeelte van de index in een groot aantal AFDELINGEN gerangschikt. Deze afdelingen omvatten — in alfabetische volgorde — de LANDEN en verder de volgende begrippen: AFBEELDINGEN (Foto's en Tekeningen, Grafieken, Landkaarten), AFRIKA, AMERIKA, AZIË, BIOGRAFIEËN, EUROPA (Oost- en West-), GEESTELIJK LEVEN, INTERNATIONAAL, KUNST, MIDDEN-OOSTEN, NECROLOGIEEN, SCANDINAVIE, SPORT, TEKSTEN, WETENSCHAP EN TECHNIEK.

RUBRIEKEN — De in bovengenoemde afdelingen geïndiceerde berichten zijn voorts dikwijls gerangschikt in enige RUBRIEKEN. t.w. ALGEMEEN — ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN — OVERZEESE GEBIEDEN — POLITIEK (Binnenlandse) — POLITIEK (Buitenlandse). In de afdeling INTERNATIONAAL zijn verder ondergebracht de berichten over internationale vraagstukken, conferenties, organisaties e.d. Deze afdeling omvat de volgende rubrieken:

ALGEMEEN, CONFERENTIES, ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN, ONTWAPENING EN WAPENBEHEERSING, ORGANISATIES EN VERDRAGEN.

WIJZE VAN INDICEREN — De in KHA opgenomen berichten zijn — zeer kort omschreven — ondergebracht in de desbetreffende, bovengenoemde afdeling(en) en rubriek(en). Bij ieder geïndiceerd bericht is vermeld: a) paginacijfer en b) kolom (b.v. 160/1 = pagina 160, 1e kolom).

BIJZONDERHEDEN — Duitsland is gesplitst in twee afdelingen, t.w DUITSLAND (BONDSREPUBLIEK) en DEMOCRATISCHE REPUBLIEK Berichten inzake de kwestie-Berlijn zullen i.h.a. worden aangetroffen onder berichten over de betrekkingen tussen de twee Duitse staten.

BELANGRIJKE TEKSTEN — Van de vele sinds 1945 in KHA opgenomen teksten van belangrijke documenten, verdragen enz. zijn hieronder enige van de meest geraadpleegde vermeld (met aanduiding van paginacijfer en jaar).

Handvest der Verenigde Naties 6335 (1945)

Verdrag van Brussel 7524 (1948)

Universele Verklaring der Rechten van de Mens 7931 (1948)

Noordatlantisch Verdrag (NAVO) 8027, 8038A (1949)

Statuut van de Raad van Europa 8207 (1949)

RTC-overeenkomsten Indonesië 8403 (1949)

Plan-Schuman 8826 (1950)

Verdrag van de Europese Geineenschap voor Kolen en Staal 9291/2, 9373 (1951)

Beginselverklaring der Socialistische Internationale 9515 (1951)

Vredesverdrag met Japan 9631 (1951)

Vredesverdrag met W. Duitsland i0023 (1952)

Akkoorden van Genève inz. Indo-China 11381 (1954).

Europees verdrag i.z. de Rechten van de Mens 11425 (1954)

Verdedigingsverdrag voor Z.O. Azië 11487, 11511/1 (1954)

Parijse Akkoorden 11559 (1954)

Statuut Koninkrijk der Nederlanden 11662 (1954)

Verdrag van Warschau 11906 (1955)

Oostenrijks Staatsverdrag 11931 (1955)

Belgisch schoolpact 14451 (1958).

Verklaring van Moskou (81 commun. partijen) 16193 (1960).

Europees Sociaal Handvest 677 (1961)

Statuut Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling 30(1961).

Kernstopverdrag tussen de Verenigde Staten, Engeland en de Sowjet-Unie 480 (1963).

Verdrag tegen de verspreiding van kernwapens 402 (1968)

Communautair Akkoord België 130 e.v. (1970)

Viermogendhedenakkoord inzake Berlijn 582/3 e.v. (1971)

Basisverdrag D.D.R.-Bondsrep. Duitsland 740/2 e.v. (1972)

Verklaring i.z. vestiging nieuwe internationale economische orde 292/2 e.v. (1974)

VN-Handvest van de economische rechten en plichten van staten 404/3 e.v. (1975).

Gemeenschapspact België 374/3 e.v. (1977).

OUDE JAARGANGEN — Om het opzoeken in oude jaargangen te vergemakkelijken is hieronder aangegeven welke pagina's in de eerste veertien delen (1931 t/m 1960) voorkomen. Verder is vermeld welke jaargangen nog leverbaar zijn.

Deel	I	(1931-'34)	pag.	1- 1412	uitverkocht
Deel	II	(1934-'37)	pag.	1413- 2842	idem
Deel	III	(1937-'40)	pag.	2843- 4278	idem
Deel	IV	(1940-'43)	pag.	4279- 5582	idem
Deel	V	(1943-'46)	pag.	5583- 6788	idem
Deel	VI	(1946-'48)	pag.	6789- 7886	idem
Deel	VII	(1949-'50)	pag.	7887- 9156	idem
Deel	VIII	(1951-'52)	pag.	9157-10406	idem
Deel	IX	(1953-'54)	pag.	10407-11670	idem
Deel	X	(1955-'56)	pag.	11671-12918	idem
Deel	XI	(1957)	pag.	12919-13750	idem
Deel	XII	(1958)	pag.	13751-14566	idem
Deel	XIII	(1959)	pag.	14567-15398	idem
Deel	XIV	(1960)	pag.	15399-16230	idem

De delen XV t/m XXXIII (1961 t/m 1979) zijn alle afzonderlijk gepagineerd (steeds vanaf pag. 1). Zij zijn vanaf 1969 leverbaar.

I alfabetisch-systematische index

AFBEELDINGEN

Aantjes, mr. W., oud TK-lid voor CDA 566 (portr.)
Ackere, L. V. van, gouvern. v. d. prov. W.-Vlaanderen 422 (portr.)
Afghanistan: Mohammed. geestelijken en vluchtelingen demon. bij de Afgh. ambass. in Teheran 670; vernietigde pantserwagens 683
Agt, mr. A. A. M. van, prem. Ned., feliciteert Dolman m. benoeming t. kamervoorz. 504; pleegt overl. met Lubbers achter reger.tafel 678; tijdens reger.verkl. o. h. NAVO-besluit m.b.t. de kernbewapening 840
Ahtisaari, M., spec. VN-vertegenw., bij aank. te Windhoek 108; in gesprek m. Th.-B. Gurirab 536
Akmandor, N., Turks min. v. defensie, met Olcay tijdens vergad. Eurogroep 582
Albeda, prof. dr. W., min. v. soc. zaken, met Goudzwaard en De Boer 363; met v. Thijn en De Graaf 476
Albrecht, E., min.-pres. Nedersaksen, met Kohl 553
Algemeen: Winnaars Nobelprijzen 1979 [illegible]
Algerije: opening FLNI-congres 81; begrafenis Boumedienne 83
Alvarez-Miranda. F.. voorz. Kamer v. Afgev. Spanje, tijdens ondertek. v. nwe grondwet d. koning Juan Carlos 30
Amerika (Noord en Latijns): 9de Alg. Verg. van de OAS 724
Amin, H., pres. Afghanistan 685 (portr.)
Anciaux, V., voorz. Volksunie 621 (portr.)
Andino, M. A., lid junta El Salvador 673
Andreotti, M., prem. Italië, met Zaccagnini en Piccoli 126; met Schmidt, Joergensen, Thatcher en Giscard d'Estaing tijdens wandeling door Straatsburg 438; tijdens receptie v. Griekse reger. n.a.v. ondertek. toetred. verdrag t. EG 488; brengt stem uit 555
Andres Peres, C., sud-pres. Guatemala, kijkt toe tijdens beëdig. Herrera Campins door Gonzalez 334
Angstrom, R., lid lib. volkspartij Zweden, met prem. Ullsten 610
Arafat, Y., leider PLO, tijdens opening Arab. min. conf. 209; maakt V-teken tijdens topconf. niet-gebonden landen 595; met gen.-maj. Erskine 807
Aron, R., winnaar Goetheprijs, met pres. Carstens en burgem. Wallmann 856
Ashley, Th., Am. politicus, met vice-prem. Deng Xiaoping 100
Assad, H. al-, pres. Syrië, met pres. Castro tijdens topconf. niet-gebonden landen 596
Asukata, I., leider social. partij Japan, brengt stem uit 657
Atares Pena, brig.-gen. J., commandant Guardia Civil 31 (portr.)
Atkins, H., min. v. N.-Ierland 312 (portr.)
Azhari, gen. G. R., milit. prem. Iran, met de Sjah 53; 737 (portr.)

Bakhtiar, S., prem. Iran, stelt de leden van zijn kab. aan de sjah voor 744
Bangemann. M., lijstaanvoerder liberalen Bondsrep. Dld., met min. Ertl en Irmin 388
Barkman, G. D. ambass. NAVO, tijdens bijeenk. NAVO-comité 833
Barre, R., prem. Frankr., tijdens overl. reger.-vakbonden 681
Batista Figueiredo, J., pres. Brazilië, tijdens rede 233
Baz Mazari, S., voorz. Nat. Dem. Partij, in gesprek m. Ghaffar Khan en Khan Mengal 114
Bazarghan, M., prem. Iran 750 (portr.)
Begin, M., prem. Israël, ondertek. vredesverdrag Eg.-Isr. 193; na ondertek. Eg.-Isr. vredesverdrag met Sadat en Carter 850
België: verk. affiches 7; kab.-Martens 244; reger. verkl. Martens 260; eerste vergad. nwe kab. 285
Benn, A., tijdens verk. campagne v. h. Eur. Parl. 391; in gesprek m. Hayward 665
Bennett Johnston, J.. lid senaatscie v. energie, met Jackson, Domenici en Hatfield 524
Berg. M. van den. voorz. PvdA 731 (portr.).
Bergh, gen. H. van den, (Z.-Afrika) 336 (portr.)
Berkhouwer, C., lid Eur. Parl. v. d. VVD 393 (portr.)
Berlinguer, E., leider PCI, tijdens overl. m. Brezjnew 127; brengt stem uit 555; tijdens partijcongres 557
Beumer, B.. lid Eur. Parl. v. CDA 393 (portr.)
Bhoetto, Z. A., oud-prem. Pakistan, met zijn gezin 656
Biesheuvel, mr. B., lid cie v. wijze mannen Eur. Raad met Dell, Schmidt en Marjolin 181
Birendra, koning Nepal 653 (portr.)
Bishara, A. Y., voorz. V-raad v. d. VN, in gesprek m. ambass. Chen Chu 176
Bishop, M.. prem. Grenada 252 (portr.)
Bista, K. ~.,'oud-prem.Nepal 653 (portr.)
Blas Pinar, leider Nueva Forza spreekt in Madrid menigte toe 32
Blumenthal, M., oud-min. financiën VS 510 (portr.)
Boer, H. A. de, partijvoorz. AR, met Albeda en Goudzwaard 363
Boevnants, P. vanden. min. België 100 (portr.)
Bokassa I, J.-B., ex-keizer CAK 625 (portr.)
Bolivia: studenten v. d. univ. v. La Paz bij een gepantserde wagen v. h. leger die de toegang t. d. univ. belet 723
Botha, S. P., min. v. arbeid Z.-Afrika 321
Bouceif, lt.-kol. A. O., oud-prem. Mauretanië 532 (portr.)
Boumedienne, kol. H., oud-pres. Algerije, met pres. Brezjnew en prem. Kosygin 82
Brahim, H., min. v. buitenl. zaken v. d. Dem. Arab. Rep. v. d. Sahara 533 (portr.)
Brandt, W., oud-bondskanselier, in gesprek met Vondeling 490; met Von Dohnanyi 549
Brezjnew, L., pres. SU, met pres. Boumedienne en prem. Kosygin 82; tijdens overl. met Berlinguer 127; na voltooiing SALT-besprek. in apr. '78, met Vance en Gromyko 309; met Roesakow en Gromyko 367; met pres. Carter bij ondertek. SALT II 401; m. Carter na ondertek. SALT-I1 402; m. Carter in Wenen 404; met Tsiernenko 405; ondertek. samenw. verdrag m. Frankr. 667; ondertek. vriendschapsverdrag m. Afghanistan 668; met Taraki en Gromyko 685; ontmoet Ned. parlementariërs 836 ..
Buffum, W., vice-secr.-gen. v. pol. zaken AV, tijdens 33ste zitt. 519

Califano, J,, oud-min. v. volksgezondh. VS 510 (portr.)
Callaghan, J., oud-prem. Engel. 226; 290; tijdens verk. campagne v. h. Eur. Parl. 391; in gesprek m. prem. Mintoff 546
Campert, R., Nederl. schrijver, ontvangt v. min. Gardeniers de P. C. Hooftprijs 853
Carazo Odio, pres. Costa Rica, met pres. Lopez Portillo 379
Carl Gustav, koning, ontv. OPEC-min. 165
Carpentier, A., winnaar Prix Médicis étranger, met Moinot en Durand 854
Carrington, Lord, min. v. buitenl. zaken Eng. 311 (portr.); met Genscher, Poncet en Vance 584
Carstens, K., Bondspresident Dld. (Bondsrep.). 550 (portr.); met de Franse schriiver Aron en burgem. Wallmann 856
Carter, J., pres. VS, met Callaghan, Giscard d'Estaing en Schmidt 33; id. 36; begroet het Congres 65; schudt de hand v. McIntyre 67: ondertek. m. vice-prem. Deng Xiaoping wetensch. cult. en consul. akk. 97; met oud-pres. Nixon en Deng Xiaoping tijdens receptie in Witte Huis 99; ondertek. vredesverdrag Eg.-Isr. 193; met prem. Kriangsak Chamanand op het Witte Huis 275; met min. Gromyko 309; tijdens bez. a. Mexico 376; met pres. Brezjnew bij ondertek. SALT II 401: met Brezjnew na ondertek. SALT-I1 402; met Brezjnew in Wenen 404; tijdens TV-toespraak waarin energiebeperk. maat;. bekend werden gemaakt 465; aan de wandel met Jordan 469: na ondertek. Eg.-Isr. vredesverdrag met Sadrt en Begin 850
Carver, Lord, Brits. onderh. kwestie-Rhodesië. met pres. Kaoenda 623
Castro Ruiz, F., prem. Cuba, tijdens rondrit op het eiland Cozumel 378; open. zesde topconf. niet-gebonden landen 593; met pres. Assad 596; persconf. te Havanna 643
Ceausescu. N., pres. Roemenië, met echtgenote in Peking 296
Chadli, kol. B., pres. Algerije, tijdens opening FLN-congres 81; 84 (portr.)
Chamoun, C., oud-pres. Libanon, inspecteert in de christel. sector v. Beiroet 805
Chand, lt.-kol. P. Brits onderhandel. in kwestie-Rhodesië, met pres. Kaoenda 623; met Mugabe, Owen en Nkomo 624
Chemnitz, L., leider Atassut, ontmoet Johansen 630
Chen Chu, Chin. ambass. bij de VN. in gesprek m. VN-voorz. Bishara 176
Chiaromonte. G., lid partijtop CPI, tijdens partijcongres 557
China: Chin. troepen op een kazerneterrein in Kunming 131
Chinamano, J., vice-voorz. ZAPU, begroet menigte 589
Chirac, J., leider gaullisten, met andere lijsttrekkers tijdens TV-debat 390
Choi Kyu Hah, waarnemend pres. Z.-Korea 706 (portr.)
Christophersen, H., leider lib. Denemarken, met prem. Jörgensen, Schluter en Glistrup 689
Claes, W., inform. België 117 (portr.) met Nothomb tijdens persconf. 195
Clark, J., prem. Canada, tijdens verk. bijeenk. in Toronto 337
Clercq, W. de, voorz. PVV 5 (portr.)
Colombia: tijdens Centr.-Am.-Car. Spelen voeren pro-Cuba sympathisanten spandoeken mee 266
Coppola, F. F., Am. filmregisseur, met collega Schlöndorff 855
Cossiga, F., prem. Italië 558
Costa, J. F. da, secr.-gen. UNCSTD 578 (portr.)
Craxi, B., kab. format. Italië, met Nenni 558
Croin, mr. A. H., Ned, ambass. in Libanon, spreekt kwartiermakers toe 185
Cunhal, dr. A., brengt stem uit 819

Dacko, D., pres. CAR 625 (portr.); 763 (portr.)
Damme, R. van den, dir. kerncentrale v. Tihange 340
Dell, E., lid cie wijze mannen Eur. Raad, met Biesheuvel, Schmidt en Marjolin 181
Deng Xiaoping, vice-prem. China, ondertek. m. wres. Carter wetensch.. cult. en consul. akk. 97; ontmoet. met oud-pres. Nixon tijdens receptie in Witte Huis 99; met Ashley tijdens receptie in het verbindingskantoor v. d. VS in Peking 100; bez. a. Texas 101
Desai, M., pram. India, met Singh en Ram 516; met pres. Rahman 652
Desmarets, J., vice-prem. België 690
Dobrynin, A., ambass. SU in VS, met min. Vance na persconf. SALT-overeenk. 305
Dohnangi, K. von, lijsttrekker SPD, met Brandt 549
Dolman, dr. D., voorz. TK, wordt gefeliciteerd d. prem. v. Agt met ben. 504; 567 (portr.)

Domenici, P. V., lid Senaatscie v. energie, met Jackson, Bennett Johnston en Hatfield 524
Duncan, Ch., min. v. energiezaken VS 510 (portr)
Durand, C , winnaar Prix Médicis, met Carpentier en Moinot 854

Ecevit, B., prem. Turkije, wordt begroet door Kosygin 381
Egypte: Eg. vrouwen brengen hun stem uit 189; pres. Sadat met reger.-Khalil 204
El Salvador: mil. houden de wacht in San Marcos 675
Eldjard, K., pres. IJsland, met leider Volksalliantie Josefsson 60
Elytis, O., winnaar Nobelprijs v. d. letterkunde 853
Engeland: stakende brandweermannen demon. in Londen 92; Healey, Duffy, Evans en Basnett tijdens TV-uitzending 106; IRA-bomaanslag in Brussel 562; de door een bomexplosie vernielde auto v. h. parl.lid Neave 564
Ersboll. N.. voorz. IEA, tiidens bijeenk. bestuursraad 161
Erskine, E., UNIFIL-commandant, met Arafat 807
Ertl, J., min. v. landb. Bondsrep. Dld., met Bangemann en Irmin 388
Europa (O.): hoofdkantoor COMECON in Moskou 62; overz. bijeenk. min. buitenl. zaken Warschaupact 366; overz. COMECON-conf. te Moskou 462
Europa (W.): staats- en reger. leiders in Parijs bijeen 177; bijeenk. Eur. social. in Pariis 387: anti-EG-betogers verbranden oproepbiljetten v. Eur. verk. in Kopenhagen 389; overz. Eur. topoverleg in Dublin 785
Everhard, lt.-kol1. H. B., wnd.-pres. Rhodesië 591 (portr.)

François-Poncet, J. A., min. v. buitenl. zaken Frankr., met Hommel tijdens bijeenk. min. raad 443; met Genscher, Vance en Lord Carrington 584
Frankrijk: demon. Place de la République 682
Franz Josef II. staatshoofd Liechtenstein, met gehele fam. t.g.v. 40-jarig ambtsjubileum 186
Freitas do Amaral, leider CDS, met Sa Carneiro en Ribeiro Teles 818
Frvdellund. K., min. v. buitenl. zaken -Noorwegen, begroet min. v. d. Klaauw 834
Fukuda, H., min. v. justitie Japan, verlaat het kantoor v. prem. Fukuda nadat zijn ontslag is aanvaard 297

Gamani Corea, M.. secr.-gen. UNCTAD 371 (portr.)
Gandhi, I., oud-prem. India, bij haar arrestatie op 19 dec. '78 515
Gandouk, S., PLO-vertegenw., tijdens de openingszitt. v. d. UNCSTD 577
Garaicoechea, C., pres. Baskische Raad 711
Gardeniers-Berendsen, mevr. M. H. M. F., min. v. CRM, reikt de P. C. Hooftprijs uit aan Remco Campert 853
Geestelijk leven: mis in de openlucht in Warschau 704
Genscher H.-D., min. v. buitenl. zaken Dld (Bondsrep.), tijdens overl. in Londen 79; met Poncet, Vance en Lord Carrington 584
Ghaffar Khan, K. A., Pathanenleider in gesprek m. Khan Mengal en Baz Mazari 114
Ghali, B., staatsmin. buitenl. zaken Egypte 203 (portr.)
Gierek, E., partijleider Polen, legt krans bij Arc de Triomphe 248; wordt ontvangen d. paus Paulus VI 248; begroet paus Johannes Paulus II 703
Ginjaar, min. v. volksgezondh., met min. De Ruiter tiidens persconf. wetsontw. abortus 149
Giscard d'Estaing, V., pres. Frankr., m. Carter, Callaghan en Schmidt 33; id. 36; met pres. Habyarimana 239; met pres. Lopez Portillo 377; met Schmidt, Joergensen, Thatcher en Andreotti tijdens wandeling door Straatsburg 438; tijdens receptie n.a.v. ondertek. toetred. verdrag Griekenl. t. EG 488; ondertek. samenw. verdrag m. SU 667; met prem. Hua Guofeng 753; met prem. Thatcher tijdens persconf na afloop v. h. Frans-Britse topoverl. 789
Glistrup, M., leider Vooruitgangspartij, met prem. Joergensen. Schluter en Christophersen 689
Goede. A. de, lid Eur. Parl. voor D'66 393 (portr.)
Gol, J., voorz. PRL, met echtgenote 444
Gonzalez. F.. leider PSOE, brengt stem uit 146
Gonzales, G., pres. Senaat Venezuela, tijdens beëdiging Herrera Campins 334
Goudzwaard, prof. B., lid AR, met Albeda en De Boer 363
Graaf, L., de, staatssecr. sociale zaken 476
Gromyko, A.. min. v. buitenl. zaken SU, met pres. Carter 309; na voltooiing SALT-besprek. in apr. '78, met Brezjnew, Vance en Toon 309; met Brezjnew, Tito en Roesakow 367; wordt bij het spreekgestoelte ondersteund d. functionarissen v. d. VN 520; in Afghanistan 668; met Brezjnew en Taraki 685 tijdens persconf. 769
Gröndal, B., prem. IJsland 693 (portr.)
Guardado, F., secr.gen. v. h. Revol. Blok, swreekt menigte toe in San Salvador 333
Gueller, L., wordt beëdigd als interim-pres. Bolivia 844
Guevara Arze, W., interim-pres. Bolivia 526; 722 (portr.); openingstoespraak OAS-vergad. 724
Guiringaud, L. de, min. v. buitenl. zaken Frankr., tijdens beraad in Londen 79
Gumede, J., pres. Rhodesië, met prem. Moezorewa en oud-prem. Smith. 606
Gundersen, gen. Z., voorz. milit. comité v. d. NAVO 835 (portr.)
Gurirab, Th.-B., permanente waarn. SWAPO bij de VN, in gesprek m. Ahtisaari 536
Gutierrez, kol. J A., lid junta El Salvador 673
Guzman Fernandez, S. A., pres. Dom. Rep., tijdens beëdig. 282

Ha Van Lau, Vietn. ambass. bij de VN, tijdens persconf. waarop hij het verloor, v. d. Chin. invasie uiteenzette 130
Habyarimana, J., pres. Rwanda, met Giscard d'Estaing 239
Haddad, maj. S., leider christel. milities Libanon, spreekt tot sjiïtische en christel. bewoners 829
Haig, gen. A. M., oud-opperbevelhebber NAVO-troepen in Eur., met opvolger gen. Rogers 587
Hailsham, Lord, voorz. Hogerhuis 310
Hajek, J., oud-woordvoerder Charta '77 507 (portr.)
Hamad bin Khalifa al Thani, sjeik Qatar 416 (portr.)
Harris, P., min. v. gezondh., onderw. en soc. zaken VS 469 (portr.)
Hartling, P., VN-hoge commissaris vluchtelingenzaken, met Waldheim 481
Hatfield, M. O., lid Senaatscie v. energie, met Jackson, Bennett Johnston en Domenici 524
Havel, V., Tsjechisch toneelschrijver en woordvoerder voor Charta '77 506 (portr.)
Hayward, R., met Callaghan tijdens verk. campagne v. h. Eur. Parl. 391; in gesprek met oud-min. Benn 665
Hernandez Gil, A., voorz. v. d. Cortes. tijdens ondertek. nwe grondwet d. koning Juan Carlos 30
Herrera Campins, L., wordt beëdigd tot pres. Venezuela 334
Hodzja, F., vice-voorz. staatspres. Joego-Slavië 341 (portr.)
Hoeffner, J., kard., met kard. Wyszynski voor de kathedraal v. Fulda 249
Holkeri, H., leider conserv. partij Finland, tijdens TV-forum 198
Hommel, secr.-gen. min.raad, met François-Poncet 443
Hongarije: off. overhand. v. d. kroon e.a. regalia v. St. Stefanus 220
Hove. B.. oud-co-min. v. justitie Rhodesië 588 (portr.)
Howe, G., min. van finan. Engel. 311 (portr.); verlaat woning met koffertje 660
Howell D min v energie Engel. 457 (portr.)
Hoxha, E., partijleider Albanië 73 (portr.)
Hu Yaobang, secr.-Ren. Chinese CP 128 (portr.)
Hua Guofeng, prem. China, met v. d. Klaauw 121; met pres. Ceausescu 296; met Jenkins tijdens diens bez. a. China 598; met pres. Giscard d'Estaing 753; tijdens bez. a. h. geboortehuis v. Karl Marx 755; legt krans bij het graf v. Karl Marx 755; tocht over het Canal Grande 756

Ieng Sary, vice-premier Cambodja. begroet min. Upadit Pachariyangkun 44; met prem. Kriangsak Chamanand 45
Ingrao, P., voorz. v. Kamer v. Afgev., tijdens beëdig. pres. Pertini 124; tijdens partijcongres 557
Internationaal: bijeenk. NAVO-min. v. defensie in dec. '78 325; Boeing 707 E-3A vliegtuig 327; deeln. a. d. topconf. v. Tokio brengen een toast uit tijdens een lunch 433; min. v. fin. in Tokio 435: vakbondsleiders uit de deeln. landen a. d. econ. topconf. v. Tokio tijdens persconf. 437; overz. openingszitt. internat. conf. vluchtelingen uit Vietnam 486; afgevaard. maken aanstalten de zaal v. d. AV te verlaten, nadat de AV was geschorst 537; overz. bijeenk. v. d. min. v. defensie a. comité voor verdedigingsplannen 583; overz. NAVO-min.raadsvergadering in Noordwijkerhout 586 toespraak Tito open. vergad. bijeenk. IMF en Wereldbank 727
Iran: Ayatollah Khomeini begroet vanuit zijn tijdel. hoofdkwartier in Teheran aanhangers 748; gewapende opstandelingen voor het gebouw v. d. Majlis 750; gewapende opstandelingen voor een onderste boven gehangen Am. vlag 751
Irmin, U., lijstaanvoerder liberalen Beieren, met Ertl en Bangemann 388

Jackson, H., lid Senaatscie v. energie, m. Bennett Johnston, Domenici en Hatfield 524
Jam, gen. F., min. v. defensie Iran 745 (portr.)
Jamieson, min. v. buitenl. zaken Canada, tijdens beraad in Londen 79
Jenkins. R.. voorz. Eur. Cie, tijdens receptie in Athene 488; tijdens bez. a. China, met prem. Hua Guofeng 598
Joergensen, A., prem. Denemarken, met Schmidt, Thatcher, Andreotti en Giscard d'Estaing tijdens wandeling door Straatsburg 438; met Christophersen, Schluter en Glistrup 689
Johannes Paulus II, paus 480 (portr.) kust de grond bij aank. Dom. Rep. 702; wordt begroet d. partijleider Gierek 703; wordt begroet in het gebouw v. d. VN 716; wordt d. menigte begroet in het Shea stadion in New York 718
Johannesson, O., oud-prem. IJsland 693 (portr.)
Johansen, L., leider Siumutpartij, ontmoet Chemnitz
Johnson, A., Am. SALT-onderhand., met Sowjet-collega Semjonow 308
Jordan, H., alg. secr. Witte Huis, met pres. Carter 469
Jörgensen, zie Joergensen
Josefsson, L., leider Volksalliantie, met pres. Eldjard 60
Jotti, N., voorz. Huis v. Afgevaard. Italië, tijdens toespraak 556
Joumblatt, W., leider Progress. Socialisten (Libanon). 812 (portr.)
Juan Carlos, koning, brengt stem uit bij het referend. o. nwe grondwet 29; ondertek. nwe grondwet 30

Kadar, J., partijleider Hongarije, met Schmidt 220; tijdens rede Losonczi 232

Kamnawi, dr. W. PLO-vcrtegenw., tijdens de openingszitt. v. d. UNCSTD te Wenen 577
Kaoenda, dr. K., pres. Zambia, in gesprek m. lt.-gen. Chand en Lord Carver 623
Karamanlis, K.. wrem. Griekenl., tiidens receptie Griekse reger. n.a.v. ondertek. toetred. verdrag t. EG 488
Kardelj, E., tweede man in Joego-Slavië 343 (portr.)
Khan Mengal, S. A., oud-prem. Baloetsjistan, in gesprek met Ghaffar Khan en Baz Mazari 114
Khomeiny, ayatollah 50; begroet vanuit zijn tijdel. hoofdkwartier in Teheran zijn aanhangers 748
Kim Dae Jung, pol. gevangene Z.-Korea, na vrijlating 301
Kim Jae Kyu, voorm. KCIA-chef, tijdens ondervraging 706
Kim Young Sam, oppositieleider Z.-Korea, vóór Parks lijkbaar te Seoel 705
Klaauw, v. d., min. buitenl. zaken, met prem. Hua Guofeng 121; met partijleider Zjiwkow 264; met min. Frydellund en Scholten 834
Kohl, H., partijvoorz. CDU, met Albrecht 553
Koivisto, M., min.-pres. Finland 631 (portr.); schudt de hand van Rantala 632
Kok, W., voorz. FNV, tijdens prot. manifestatie in Utrecht 477
Koornhof, P., min. v. plurale betr. Z.-Afrika 335
Kosygin, A., prem. SU, met pres. Brezjnew en pres. Boumedienne 82; met prem. Ecevit 381' in Afghanistan 668; tijdens ondertek.' Angolees-Russ. verklar. op 26 mei 1976 733
Kreisky, B., bondskanselier Oostenrijk, met Mlynar 508; spreekt menigte toe na uitslag parl.verk. 542
Kriangsak Chamanand, wrem. Thailand. met vice-prem. Ieng Sary 45; bekijkt lijst met namen v. d. kand. voor de alg. verk. 273; met pres. Carter op het Witte Huis 275
Kriegel, F., onderteken. v. h. manifest v. Charta '77 424 (portr.)

Lamberz, W., secr. CC DDR 230 (portr.)
Lane, L., hoofd spec. Am. belangenvertegenw. in Havanna, heft het glas met vice-min. Torras t.g.v. opening bureau v. d. vertegenw. 330
Lankes, dr. H., adj.-secr.-gen. pol. zaken NAVO, met oud-secr.-gen. Stikker en Luns 581
Lantzke, U., dir. IEA, tijdens bijeenk. bestuursraad 161
Lazar, G., min.-pres. Hongarije, tijdens rede Losonczi 232
Lennep, mr. E. van, secr.-gen. OESO 456 (portr.)
Lent, A. J. van, vice-gouvern. v. d. prov. Brabant 422 (portr.)
Libanon: dorpelingen zoeken dekking v. overvliegende Isr. toestellen 802; Iraanse milit. op de uitkijk bij de rivier de Litani 806; Franse UNIFIL-contingent trekt Tyrus binnen 807; Libanese kinderen bij vertrekkende Israëlische troepen 810; leden christel. milities zoeken dekking achter autobussen 811; christel. wijken van Oost-Beiroet (7 okt. 1978) 831
Liévano Aguirre, I., voorz. 33ste AV 519
Limann, H., pres. Ghana, na ambtsaanvaard. 699
Lopez Portillo, pres. Mexico, spreekt Congres toe 368; met pres. Giscard d'Estaing 377; met pres. Carazo 379; brengt zijn stem uit 527
Losonczi, P., staatshoofd Hongarije, tijdens bijeenk. CCCP 232
Lubbers, drs. R. F. M., fractievoorz. CDA 568 (portr.); pleegt overleg met Van Agt 678
Lule, L., pres. Oeganda, met pres. Nyerere voor het State House te Dar-es-Salaam 257
Luns, mr. J. M. A. H., secr.-gen. NAVO, met Stikker en Lankes tijdens zitt. NAVO-raad 581
Lurdes Pintassilgo, M. de, prem. Portugal 823 (portr.)
Lynch, J., pres. Ierland, tijdens receptie Griekse reger. n.a.v. ondertek. toetred. verdrag t. EG 488
Macdonald, F., min. v. buitenl. zaken Canada 509 (portr.)
Macias Nguema, F., ex-pres. Equat. Guinee, wordt uit de rechtszaal geleid nadat de doodstraf tegen hem is geëist 765
Majano, kol. A. A., lid junta El Salvador 673
Malfa, U. La, vice-prem. Italië. staat journal. te woord 555
Marchais, G., leider Franse commun., met andere lijsttrekkers tijdens TV-debat 390
Marcos, F., pres. Filippijnen, met echtgenote en Waldheim op een officieel diner t.g.v. UNCTAD V 369
Marcuse, H., Am. filosoof 861 (portr.)
Marjolin, R., lid cie wijze mannen Eur. Raad, met Biesheuvel, Schmidt en Dell 181
Martens. W.. voorz. CVP, 118 (portr.); 241 (portr.); met nwe reger. 244; leest in de Kamer reger. verkl. voor 260; tijdens receptie Griekse reger. n.a.v. ondertek. toetred. verdrag t. EG 488
Martina, D., prem. Ned. Ant. 449 (portr.)
Marx, Z., Am. filmacteur 861
Mayorga Quiroz, R., lid junta El Salvador 673
Maystadt, Ph., staatssecr. v. h. Waalse gewest 690 (portr.)
McIntyre, J., hoofd begrot. bureau VS, schudt Carter de hand 67
Menuhin, Y., winnaar vredesprijs v. d. Duitse boekhandel 851
Midden-Oosten: ondertek. vredesverdrag Isr.-Eg. 193; openingszitt. derde topconf. v. h. Afwijzingsfront 210
Miller, G. W., min. v. finan. VS 510 (portr.)
Mintoff, D., prem. Malta, in gesprek m. Callaghan 540
Mitterrand, F., leider social. Frankr., m. andere lijsttrekkers tijdens TV-debat 390
Miyamoto, K., leider CP Japan, met partijfunctie n. 658
Mlynar, Z., met Tigris en Pelikan tijdens persconf. 427; op bez. bij bondskanselier Kreisky 508
Mock, dr. A., leider ÖVP 544 (portr.)
Moezorewa, bisschop A., prem. Rhodesië, met wres. Gumede en oud-arem. Smith 606
Mohammed Reza Pahlevi, sjah Iran, in tranen op vliegveld Teheran 49 (portr.); met kab. Azhari 53; met prem. Bakhtiar 744
Mohsen Abu Maizer, A., lid PLO, tijdens topconf. niet-gebonden landen 595
Moinot, P., winnaar Prix Fémina 1979, met Carpentier en Durand 854
Mondale, W., vice-pres. VS, tijdens Carters begroeting v. h. Congres 65
Monnet, J. O. M. G., Frans econoom 862 (portr.)
Mota Pinto, C., formateur Portugal 40 (portr.); 821 (portr.)
Mountbatten, Lord L., laatste onderkoning India 561 (portr.)
Mugabe, R., leider Patriott. Front, met Owen, Chand en Nkomo 624
Mulder, C., oud-partijleider Nation. Partij Z.-Afrika 352 (portr.)

Nadjmee, gen.-maj. M., SAVAK-command., met gen.-maj. Naji 741
Naji, gen.-maj. R., command. onder de staat van beleg Iran, met gen.-maj. Nadjmee 741
Nascimento, L. F. F. do, oud-prem. Angola, tijdens ondertek. Ang.-Russ. Verklar. op 26 mei '76 733
Nassiri, N., oud-SAVAK-chef, in milit. gevangenis 752
Natta, A., lid partijtop CPI, tijdens partijcongres 557
Natusch Busch. kol. A.. staatshoofd Bolivia 721 (portr.)
Nederland: mr. Croin spreekt in Libanon kwartiermakers toe 185; koninkl. fam. op het balkon paleis Lange Voorhout 612; koffertje met begrot. stukken wordt ingepakt 614; demon. v. stakende slepers v. Smit Internat. 776; demon. stakende R'damse havenarbeiders 777; overl. overheid-delegatie v. d. stakers om o.a. te praten o. politieoptreden 778
Ned. Antillen: spandoeken in Oranjestad geven uiting wens onafh.heid 454
Nenni, P.. pres. PSI, met Craxi 558
Neto, A., oud-pres. Angola 734 (portr.)
Nicaragua: bijeenk. FAO 409; guerrillastrijders in de stad Chichigalpa 420
Nimeiry, J., al-, pres. Soedan, wordt begroet d. pres. Nyerere 258
Nixon, R. M., oud-pres. VS, met Deng Xiaoping en Carter tijdens receptie in Witte Huis 99
Nkomo, J., leider Patriott. Front, met Owen, Mugabe en Chand 624
Nothomb, Ch., voorz. PSC, met min. Claes tijdens persconf. 195; tijdens voorlezen reger. verkl. d. prem. Martens 260
Nyerere, dr. J., pres. Tanzania, met pres. Lule voor het State House te Dar-es-Salaam 257; begroet pres. Nimeiry 258

Obiang Nguema Mbazogo, T., leider CMS Equat. Guinee 575 (portr.)
Ohira, M.. wrem. Jauan 299; brengt stem uit 657
Olcay O., vertegenw. v. Turkije bij de NAVO, tijdens zitt. Eurogroep 582
O'Neill, Th. P., voorz. Huis v. Afgevaard. VS, tijdens State of the Union 65
Oostenrijk: nwe reger. 543
OPEC: ontvangst OPEC-min. d. Zweedse koning 165
Opitz, H.-J., secr.-gen. Eur. Parl. tijdens toespraak L. Weiss 492
Oueddei, G., pres. Tsjaad 545 (portr.)
Oveisi, gen. G. A., opperbevelhebber leger Iran 49 (portr.)
Owen, D., min. v. buitenl. zaken Engel., tijdens overl, in Londen 79; met Mugabe, Nkomo en Chand 624

Padilla, gen. D., pres. Bolivia 223 (portr.); 722 (portr.)
Pais, min., tijdens onderhoud Lubbers-Van Agt 678
Pajetta, G., lid partijtop CPI, tijdens partijcongres 557
Pakistan: honderden Pakistani prot. in Londen tegen het besluit t. executie v. oud-prem. Bhoetto 113
Pandolfi, F. M., format. Italië 559 (portr.)
Pannella, M., leider Radicale Partij Italië, brengt stem uit 556; 773
Patasse, A., leider MLPC, toont wapen op persconf. 764
Pelikan, J., Tsjech. dissident, met Mlynar en Tigris tijdens persconf. 427
Pelletier, M., minister v. vrouwenzaken Frankr. 666 (portr.)
Peralta Peres, J. R., voorz. parl. Dom. Rep., beëdigd pres. Guzman 282
Pertini, A., pres. Italië, tijdens beëdig. in het parl. 124
Peijnenburg, drs. M. J. W. M., min. wetenschapsbeleid 246 (portr.)
Pham Van Dong, prem. Vietnam, tijdens bez. a. Cambodja 205; met pres. Tito en min. Vrhovec tiidens towconf. niet-gebonden landen 594
Phan Hien, vice-min. v. buitenl. zaken Vietnam, tijdens persconf. 485
Piccoli, F., secr. Chr. Dem., met Andreotti en Zaccagnini 126
Pol Pot, prem. Cambodja, met Chin. vice-prem. Tsjen Joeng-koeei 17
Portugal: verk. affiches 818: landarbeiders demon. tegen terugdraaien landhervormingen 823
Pym, F., min. v. defensie Engel. 311 (portr.)

Qurani, gen. M. W., stafchef Iran 751 (portr.)

Rahmann, Z., pres. Bangladesh, begroet prem. Desai 652
Ram, J., vice-prem. India, met Desai en Singh 516
Rantala, E., oud-min. v. Industrie Finland, schudt de hand v. prem. Koivisto 632

Rawlings, J., voorz. AFRC Ghana 698 (portr.)
Reddy, N. S., pres. India, tijdens beëdig. v. Singh 497
Rene, F.-A., pres. Seychellen 576 (portr.)
Renoir. J.. Frans filmmaker 863 (portr.)
Rhodesië: aanhangers v. bissch. Moezorewa dansen in de binnenstad v. Salisbury 605; zitt. Uitvoerende Raad op 9-10-'78 635
Rhoodie, E., oud-staatssecr. v. voorlicht. Z.-Afrika 352 (portr.)
Riviere, A. J., vertegenw. Dominica bij de VN 534 (portr.)
Ro Jae Hyun, gen., min. v. defensie Z.-Korea tijdens persconf. 707
Roesakow, secr. CCSU. met Tito. Brezinew en Gromvko 367
Rogers, gen. B." W., opperbevelhebber NAVO 329 (portr.); met voorganger Haig 587
Roldos Aguilera, J., pres. Ecuador, tijdens verk. campagne 315
Roolvink, B., oud-min. Ned. 863
Rozendal, B., oud-prem. Ned. Ant., met Wiegel 451
Ruiter, min. v. justitie, met Ginjaar tijdens persconf. inz. abortuskwestie 149
Runcie, R., primaat Engeland, met gezin 700

Saarinen, A., leider CP Finland, tijdens TV-forum 198
Sa Carneiro, F., prem. Portugal 817; met Freitas do Amaral en Ribeiro Teles 818
Sadat, A. al-, pres. Egypte, ondertek. vredesverdrag Eg.-Isr. 193; na ondertek. Isr.-Eg. vredesverdrag met Begin en Carter 850
Samora, kard., pauselijke bemidd. Argent., in gesprek m. pres. Videla 201
Sanjabi, K., leider Nationale Front Iran, wordt na arrest. weggeleid 738
Santos, J. E. dos, pres. Angola 735 (portr.)
Sarkis, E., pres. Libanon 815 (portr.)•
Sayed, B. M., plv. secr.-gen. Polisario, ondertek. vredesverdrag m. Mauretanië 529
Scandinavië: t.g.v. de bijeenkomst v. d. Noordse Raad werden de min.-presidenten v. d. Scand. landen a. h. kon. paar v. Zweden voorgesteld 628
Schiltz, H., voorz. Volksunie 5 (portr.)
Schlesinger, oud-min. energiezaken VS 540 (portr.)
Schlöndôrff, V., Duits filmregisseur, met Am. collega Coppola 855
Schluter, P., leider conservat. Denemarken, met prem. Joergensen, Christophersen en Glistrup 689
Schmidt, H., bondskanselier Dld (Bondsrep.), m. Carter, Callaghan en Giscard d'Estaing 33; id. 36, met Biesheuvel, Dell en Marjolin 181; met Kadar 220; met Joergensen, Thatcher, Andreotti en Giscard d'Estaing tijdens wandeling door Straatsburg 438
Scholten, W., min. v. defensie, tijdens bijeenk. NAVO-comité 833; met Frydellund en Van der Klaauw 834
Schuitema, F., dir. Philips onderneming El Salvador, na vrijlating 332
Seguy, G., secr.-gen. CGT, tijdens overleg reger.-vakbonden 681
Semjonow, W., Sowjet SALT-onderh., met Am. collega Johnson 308
Shekkar. Ch., voorz. Janata-partij 498 (portr.)
Sidi, A. S. O., tweede vice-voorz. CMSN, ondertek. voor Mauretanië vredesverdrag m. Polisario 529; 532 (portr.)
Singh, Ch., prem. India, tijdens beëdig. d. pres. Reddy 497; 513 (portr.); met Desai en Ram 516
Sithole, ds. N., lid Uitvoerende Raad, tijdens ziting Uitvoer. Raad 635
Smith, I., oud prem. Rhodesië, met pres. Gumede en bissch. Moezorewa 606; tijdens zitt. Uitvoer. Raad 635
Sobhoeza II, koning Swaziland, inspecteert erewacht 240
Soeslow, in Afghanistan 668
Somoza, A., pres. Nicaragua, in gesprek m. soldaten die in gevechten zijn gewikkeld met het Sand. Bevrijd. Front 420
Sonoda, S., min. buitenl. zaken Japan 298
Sowjet-Unie: leden v. h. Politburo bij de opening v. d. winterzitt. 1979 826; tanks worden op de trein gezet om naar de SU vervoerd te worden 837
Spanje: demon. t. terrorisme in Madrid 713: aanhangers v. d. Fuerza Nueva demon. in Madrid 713
Steel, D., leider liberalen Engel., krijgt een staande ovatie tijdens partijcongres 90
Steyn, M., administrateur-gen. Z.-Afrika, spreekt Nat, Vergad. toe 800
Stikker, D. U., oud-secr.geil. NAVO met Luns en Lankes tijdens zitt. NAVO-, raad 581
Stoel, mr. M. van der, oud-min. v. buitenl. zaken, met delegatie Social. Internat. tijdens ontmoet. met Brezjnew 836
Stoiber, E., secr.-gen. CSU, met Strauss 554
Strauss, F.-J., voorz. CSU, met Stoiber 554
Stücklen, R., voorz. Bondsdag, na zijn ben. 552
Suarez, A., prem. Spanje, brengt stem uit 145
Suenens, L. J. kard., 701 (portr.)
Sundqvist, U., leider soc.-dem. Finland, tijdens TV-forum 198
Sykes, R., Brits ambass. in Den Haag 564 (portr.)

Taraki, N. M., staatshoofd Afghanistan, ondertek. vriendschapsverdrag m. SU 668; met Brezjnew en Gromyko 685
Tehrani, S. J., voorz. regentschapsraad Iran, neemt afscheid van Khomeini's schoonzoon 747
Teles, R., leider PPM, met Sa Carneiro en Freitas do Amaral 818
Teresa, moeder. winnares Nobelwrijs v. d. vrede 851 (portr.)
Thapa, S. B., prem. Nepal 654 (portr.)
Thatcher, M., prem. Engel., met echtgenoot bij het Lagerhuis 225; na haar overwinning 289; tijdens verk. campagne 290; met Schmidt, Joergensen, Andreotti en Giscard d'Estaing tijdens wandeling d. Straatsburg 438; bez. gewonde soldaat in N.-Ierland 562; plukt stofje van colbert min. St. John Stevas 661: met pres. Giscard d'Estaing tijdens wersconf. na afloow v. h. Frans: Britse topoverleg 789
Thorpe, J., oud-partijleider liberalen, verlaat met echtgenote de Old Bailey 662
Thijn, drs. E. van, lid PvdA, met staatssecr. De Graaf en min. Albeda 476
Tigris, P., Tsjech. dissident, met Mlynar en Pelikan tijdens persconf. 427
Tindemans, L., oud-prem. België, tijdens CVP-congres 245; 406 (portr.)
Tito, J. B., president Joego-Slavië, met Brezjnew, Roesakow en Gromyko 367; met minister Vrhovec en prem. Pham Van Dong tijdens topconf. niet-gebonden landen 594; spreekt open. vergad. toe v. d. bijeenk. v. IMF en Wereldbank 727
Toon, M., Am. ambass. in de SU, met Vance, Gromyko en Brezjnew 309
Torras, P., vice-min. buitenl. zaken Cuba, heft het glas met Lane t.g.v. opening Am. belangenvertegenw. in Havanna 330
Trier, prof. A. van, min. v. wetensch. beleid, verlaat paleis Soestdijk 423
Trudeau, P. E., oud-prem. Canada, brengt stem uit in Montreal 338
Tsatsos, pres. Griekenl. tijdens receptie n.a.v. ondertek. toetred. verdrag t. EG 488
Tsjen Joeng-koeei, vice-premier China, met prem. Pol Pot 17
Tsjernenko, K. O., lid Politburo CPSU, met Brezjnew 405
Turkije: gevechten tussen afgevaardigden v. Nat. Vergad. en Senaat 353; politie in gevecht met rechtse betogers 354; rouwbetoon te Istanboel 380

Ullsten, O., prem. Zweden, met Angstrom 610
Ungo, G. M., lid junta El Salvador 673
Upadit Pachariyangkun, min. v. buitenl. zaken Thailand, wordt begroet d. Ieng Sary 44
Urs, D.. partijvoorz. Karnatakapartij 518 (portr.)
Uyl, drs. J. M. den, fractievoorz. PvdA, tijdens presentatie van nota „Werkgelegenh. d. solidariteit" 475; met Vondeling en Van den Berg 759

Vance, C., min. v. buitenl. zaken VS, tijdens overleg in Londen 79; met Dobrynin na persconf. 305; met Genscher, Poncet en Lord Carrington 584; tijdens zitt. Uitvoer. Raad Rhodesië 635
Veer, P. van 't, journalist 864 (portr.)
Veil, S., lijsttrekker UDF, met andere lijsttrekkers tijdens TV-debat 390; 489 (portr.)
Verdet, I., prem. Roemenië 279 (portr.)
Verenigde Staten: de kerncentrale Three Mile Island in Harrisburg 781
Verhoeven, dr. C. W. M., winnaar P. C. Hooftprijs voor de essayistiek 854 (portr.)
Videla, gen.-maj. R., pres. Argentinië. in gesprek m. kard. Samora 201
Vietnam: Chin. troepen op een kazerneterrein in Kunming 131; Vietn. burgers vluchten uit Lang Son 135; strijd in de heuvels v. Cay Xanh tussen Vietn. en Chin. troepen 136; Chin. tankbemanningslid wordt d. Vietn. soldaat bewaakt 159; Chin. grenssoldaten vuren ow Vietn. posities 160; bewoners v. Lang Son zoeken toevlucht v. d. Chin. invasietroepen 171; militievrouwen v. Chin. ondersteuningsgroep voorzien strijdende landgenoten v. voedsel 172; Lang Son na beschieting d. Chinezen 174; mannen en vrouwen van de Vietn. militie in training in Hanoi 190; Chin. milit. worden verwelkomd na hun terugk. uit Vietnam 192; Chin. arts verzorgt een Vietn. gevangene 207; een vissersboot met 26 vluchtelingen vastgemaakt aan het vrachtschip Tung An 482: Chinezen voorzien vluchtel. uit Vietnam van voedsel 484
Virolainen, J., leider centrumpartij Finland tijdens TV-forum 198
Vondeling, dr. A., voorz. TK, brengt stem uit voor Europ. Parl. 392; 393 (portr.); in gesprek m. Brandt 490; met Den Uyl en Van den Berg 759; 864 (portr.)
Voogd, J., lid TK voor de PvdA 568 (portr.)
Vrhovec, J., min. v. buitenl. zaken Joego-Slavië, met pres. Tito en prem. Pham Van Dong tijdens topconf. niet-gebonden landen 594

Waldheim. dr. K.. secr.-een. VN, met pres. Marcos e n echtgenote tijdens officieel diner t.g.v UNCTAD V 369; met Hartling 481; tijdens 33ste AV 519
Wallman, W., burgem. Frankfurt, met pres. Carstens, en Aron, tijdens uit-Eeikine Goethewrijs 856
Walls, lt-gen. P., hoofd gecomb. operaties Rhodesië 608 (portr.)
Weiss, L., Frans journal., toespraak Eur. Parl. 492
Weizsacker. R. von, lijsttrekker CDU 549 (portr.)
Whitelaw, W., min. v. binnenl. zaken Engel. 311 (portr.)
Wiegel, H., vice-prem., met oud-prem. Rozendal 451; tijdens overleg Lubbers-Van Agt 678
Wiehan, prof. N., hoogleraar arbeidsrecht Z.-Afrika, met min. Botha 321
Wyszynski, S., kard. met kard. Hoeffner v. d. kathedraal v. Fulda 249
Wijting, A. J. W., chef-staf gen., tijdens bijeenk. NAVO-comité 833

Zaccagnini, voorz. Chr. bem., met Andreotti en Piccoli 126
Zjiwkow, T., partijleider Bulgarije, met min. v. d. Klaauw 264
Zuid-Afrika: aank. Ahtisaari te Windhoek 108; min. v. buitenl. zaken v. Westerse contactgroep in gesprek met prem. Botha 111
Zweden: leiders vijf grote pol. partijen bijeen 609

GRAFIEKEN

België: Kamer v. Volksvertegenw. 6
Europees Parlement: zetelverdeling 385
Internationaal: SALT II beperkingen 307
Nederland: winst en verlies pol. partijen n.a.v. verk. Eur. Parl. 397; begrot. 1980 617
Olie: Am. olie-invoer 1968-'90 467; wereldolieconsumptie 1968 467; olie-importen v. h. Westen 467
OPEC: wereldolieprod. in 1978 163
Verenigde Staten: energieconsumptie per hoofd v. d. bevolking 467; Am. olie-invoer 1968-'90 467
Wereldontwikkeling: schatting v. d. stedel. bevolk, en voorspellingen 1950-2000 644; schatting v. d. beroepsbevolk. en voorspelling 1950-2000 645

LANDKAARTEN

Algemeen:
— Groenland 629
— Kernbewapening: 770
Afrika:
— Angola: 736
— Ethiopië: 766
— Kenia: 766
— Mauretanië: 530
Amerika:
— Car. gebied 250
— Cuba: 641
— El Salvador: 674
— Nicaragua: 417
Azië:
— Afghanistan: 672
— Birma: grens m. Bangladesh 154
— Cambodja: 46
— China: grensgebied m. Vietnam 129
— Irak: gebied Koerden 445
— Jemen (N.): 415
— Jemen (Z.): 415
— Libanon: Ned. troepen in Libanon 183
— Midden-Oosten: kaart 3 uit Annex II bij het Eg.-Isr. vredesverdrag 848
— Vietnam: grensgebied m. China 129
Europa:
— Engeland: 167; stemverdeling in Schotland 169
— Zwitserland: 59; kanton Jura 59

AFGHANISTAN

Oppositie: moslem-rebellie, organisaties, Pakistan en Iran van steun beschuld. 669/3; rebellie in Herat onderdrukt (mrt) 670/1; muiterij in Jalalabad, verdere ontwikk. 672/2; uitbreid. strijd 683/1; betoging in Kaboel 683/3; muiterij in Kaboel onderdrukt 684/2; fusie rebellenbewegingen 684/2; guerrilla van de Huzara-stam 684/3
Pakistan: incidenten a. grens m. Pakistan 672/1; overl. Taraki m. pres. Zia al Haq in Havanna 685/2
President: Taraki vervangen d. Amin, Taraki overleden 668/1
Regering: nwe prem., reorg. kab., vorm. Opperste Verdedigingsraad 669/1; volmachten voor pres., wijzig. kab. 684/1; machtsovername d. H. Amin 685/3
Sowjet-Unie; bez. Taraki, vrienschapsverdrag 668/1; Prawda beschuld. Pakistan. China en Egypte ervan Afghaanse ,,contra-revolutionairen" te steunen, ook Iran en VS beschuld. 670/3; uitbreid. milit. hulp gemeld 672/3; Pakistan gewaarschuwd tegen inmenging in Afghanistan 683/1; Taraki in Moskou 685/3
Verenigde staten- Am. ontkenning o. steun d. rebellen 671/2; moord op Am. ambass. 671/3; Carter kond. drastische beperking hulp aan 671/3; evacuatie gezinnen Am. dipl. 684/1

AFRIKA

OAE: voorz. Nimeiry bemidd. in geschil Oeganda-Tanzania 258/3

ALBANIË

China: verslecht. betr. m. China 7211; China staakt hulp a. Albanië 72/1; open brief CC Albanese CP a. China 7212; voortgaande kritiek op China, toenad. t. kapital. Europ. staten 72/3; comnient. 7312
Parlement: eerste bijeenk. nwe parl., herverk. presidium en kab. 73/3
Regering: samenst. kab. 74/1
Verkiezingen: parl. verk. 7313

ALGERIJE

FLN: congres wijst Chadli t. opvolger v. Boumedienne aan 84/2; Congres besluiten, verk, CC en pol. bureau, nwe statuten d. CC ggk. 236/1
President: overlijden pres. Boumedienne 81/2; perscomment. 83/1; Bitat waarn. pres. 84/1; Chadli t. pres. gekozen 236/1
Regering: nwe kab. o. prem. Abdelghani 236/3
Sowjet-Unie: bez. Boumedienne (okt. '78) 81/3
Spanje: prem. Suarez in Algiers, contacten m. Polisario 531/3

AMERIKA (NOORD- EN EATIJNS-)

ECLA: 18de conf. 34711
EG: betr. LA-EG, bez. Columbiaanse prem. Turbay 598/3
OAS: bez. deleg. OAS-cie voor mensenrechten aan Nicaragua 408/2

ANGOLA

Bulgarije: bez. Zjiwkow 94/2
Duitsland (Bondsrep.): dipl. betr. 79912
MPLA: reorgan. 73213; samenstell. nwe partijsecretariaat 73311: voorz. Neto overleden, Dos Santos opvolger 734/1
President: Neto overleden 73411; Dos Santos opvolger 73413
Regering: ontslag prem., reorgan. kab. 73213; instell. min. v. binnenl. zaken 734/1
UNITA: berichten o. acties tegen en van UNITA verdere acties t. UNITA 796/2; verkl. Savimbi 798/3
Verenigde Staten: bez. senator McGovern, verkl. Neto o. relatie m. VS 733/3
Zaire: verzoening Angola-Zaire, Benguela-sooorweg heropend, door UNITA-acties voor doorgaand verkeer gesloten 735/3; verdere contacten Neto-Moboetoe 73611; FNLA d. Zaire uitgewezen 79813; ondertek. te Ndola non-agressiepact t. Angola, Zaire en Zambia 78913
Zambia: ondertek. t. Ndola v. non-agressiepact tussen Angola, Zaire en Zambia 789/3
Zuid-Afrika: Zuidafr. inval in Angola, veroord. d. V-raad 8012; Zuidafr. aanvallen op SWAPO-bases in Zuid-Angola, veroord. d. V-raad (28 mrt en 3 nov.) 79613

ARGENTINIE

Arbeid: splitsing in vakbeweging CHT opgericht, achtergronden rol vakbonden 221/3; geschiedenis Argent. vakbonden 22211
Brazilië: prot. t. bouw stuwdam in Parana-rivier 235/1
Chili: akk. o. oplossing conflict o. Beagle-kanaal na bemidd. pausel. afgezant 200/3
Energie: bouw nwe kerncentrales 22213
Geweld: publ. lijsten pol. gevang., JPR doet onderz. naar verdwenen parl.; moordaanslag op ondersecr. econ. zaken 221/2
Militaire junta: onenigh. o. opvolg. Videla, Videla uit milit. junta, Viola opvolger, aftreden adm. Massera, vice-adm. Lambruchini opvolger 201/2; gen. Aosti afgetreden, gen. Grafigna opvolger 221/2
Regering: pres. Videla legt milit. functies neer, nwe basisprincipes machtsstructuur 201/3; aftred. 6 min.. samenstell. nwe reger. 22/1
Spanje: bez. koning Juan Carlos 32/3

AUSTRALIË

Vietnam: bez. vice-min. Phan Hien 144/1

BAHREIN

Koeweit: bez. prem. Koeweit, akk. o. econ. eenheid 40012

BANGLADESH

Birma: mohammed. Birmanen vluchten naar Bangladesh repatriëringsakk., begin uitvoering 15411 e.v.
India: bez. Indiase prem., mars Bihari's tegengehouden 651/3
Oppositie: vrijlating deel pol. gevangenen 651;1; cijfers m.b.t. pol. gevangenen 651/3
Politieke partijen: vorming BNP 650/2
Regering: aftreden twee min. 650/2; nw. kab. onder prem. S. P. Rahman 651/2
Staat van beleg: opgeheven 651/2
Verkiezingen: houding opp. partijen 650/2; overwinn. BNP bij parl. verk. 651/1; BNP wint zetel bij tussentijdse verk. 651/3

BARBADOS

St. Vincent: milit. steun a. reger. Cato 846/2

BELGIË

ALGEMEEN

Bevolking: inwonersaant. in steden en grote gemeenten (1-1-'78) 602/1; cijfers 1-1-79 626/3
Gezondheidszorg: artsenhonoraria verhoogd 2211; hervorm. ziekteverzekering 29312: pol. verklaring artsenkamek v. dr. wijnen 31312
Koninklijk Huis:
— Boudewijn: eindejaarsboodschap 2112; toespraak t. vertegenw. grondwettel. instellingen 102/1; in opspraak wegens ontmoet. m. Happart te Ensival 407/2
Militaire zaken:
— Algemeen: Hawk-progr. aanv. 102/2
— Leger: getalsterkte begin '78 340/2; aankoop pantservoertuigen 570/3; nwe chef gen. staf, nwe stafchef landmacht 677/2
Onderwijs:
— Algemeen: BSP o. federalisering v. onderwijs 12011
— Hoger: studentenstatistiek per 1-2-'77 54/2; nwe rector UIA 166/3; prof. Clara rector UIA 373/3; Leuven-Frans volledig overgeheveld 626/1
Pers: Schiltz politicus van 1978 12111; het H'blad verdwijnt 166/2; social. partijpers in gevaar 373/1; publ. Nederlandstalig dagblad De Lloyd 67712; publ. Le Peuple gestaakt 775/3
Radio en TV: gebruik citizen band wettel. gemaakt 775/2
R.-K. kerk: kard. Suenens treedt af 700/3
Staf de Clercq: herbegraven 22/1
Taalkwestie: IJzerbedevaart 473/1; de zaak-Komen, incidenten te Voeren 67611; KB inz. zaak-Komen 82011

ECONOMIE. FINANCIEN EN SOCIALE ZAKEN

Algemeen: intentieverkl. sociaal-econ. beleid 538/3
Arbeid: moeilijkh. in oliesector 21/2; uitspraak in zaak-De Bruyne 166/2; einde

bedrijfsbezett. Antw. petroleumraffinaderij RBB, aandelen Occidental Petrol. aangek. d. Coastal 570/2; evolutie werkloosheid 1967-'78 601/2; werktijdverkorting in openbaar ambt 691/3: plan-De Wulf 775/2
Bankwezen: verslag Nat. Bank 182/1; nwe dir.-beheerder gemeentekrediet 494/2
Begroting: Hoge Raad v. finan. o. buitenl. leningen 312/2; rijksbegrot. 1979 ggk. 422/3; krachtlijnen rijksbegrot. 1980 548/1; rijksbegroting 1980 bij Kamer inged. 840/3 e.v.
Disconto: verhoogd t. 7% 313/2; verh. t. 8% 374/1; verhog. t. 9% 494/2; verhog. t. 10% 646/3
Economisch beleid: finan. reger. maatr. 646/3
Energie: maatr. t.b.v. energiebesparing 292/3; LNG-terminal in voorhaven v. Zeebrugge 339/3; beroering rondom Tihange 340/1; bewaking kerncentrales 548/3
Faillissementen: faillissement Eurosystem 548/2
Nationaal inkomen: perekwatie v. nat. inkomen 494/1
Nationale Bank: nota a. reger. o. finan. politiek 539/2
Olie: moeiliikh. in oliesector 21/1
Prijzen: stijging index-cijfer, vertraging inflatie 2113; kranteprijs verhoogd 138/2
Sociale verzekeringen: hervorm. ziekteverzekering 293/2
Staal: overz. staalnijverheid in 1978 601/1
Staatslening: 1979-1987 138/2; opbrengst lening 7 juni 494/2
Vakbeweging: SCS bepaalt strategie 120/3; frontvorm. v. Waalse vakbonden 227/2; begroting te Namen 22713; evolutie a. Vlaamse zijde 227/3
Verkeer:
— Luchtvaart: Palest. aanslag op Zaventem 292/3; tweede regelmatige verbind. met Tokio 62613; verhog. bedrijfskapitaal Sabena 775/3
— Scheepvaart: LNG-terminal in voorhaven v. Zeebrugge 339/3; samenw. in rederijsector 602/2; reger. beslissingen inz. verdere bouw voorhaven Zeebrugge 775/2
Werkgevers: verkl. o. staatshervorm. 339/1

POLITIEK (Binnenlandse)

Cultuurraden: het geval Bernaerts 71/1; zetelverdeling 71/3; Gehlen herk. t. voorz. 228/1; Boel verkozen t. voorz. Ned. raad 312/3: Hierez verkozen t. voorz. Franse raad 313/1; Raad v. State o. het geval-Bernaerts 444/3

Gemeenten:
— Voeren: incident, PS hekelt min. Boel 120/3; ontmoet. Koning m. Happart, petitie 407/2; incidenten in 's Gravenboeren 67612
Parlement: samenstell. nwe Kamer 69/2; samenstell. Senaat 70/1; Nothomb t. kamervoorz. gekozen 245/1; De Bondt breekt m. CVP-fractie in Senaat 313/1; nwe leden 445/1; open. parl. jaar 69013; nwe leden 79013

Politieke partijen:
— BSP: manifest Doorbraak 1979 472/2
— CVP: oud-prem. Tindemans interim-voorz. 245/2; jongeren-congres 79012
— PDB: desiderata Duitstaligen 12012
— PL: reorg. bestuur 293/1; samen met PRLW in nwe partij PRL 37311
— PRL: vorming d. fusie PRLW en PL 373/1; Gol partijvoorz. 444/2
— PRLW: samen m. PL in nwe partij PRL 373/1
— PS: Cools blijft voorz. 10212; interne wrijvingen 715/2
— PSC: oud-min. Hanin interim-voorz. 24513: P. vanden Boesnants verk. t. voorz. 690/2
— Partij van de Arbeid van België: opgericht 775/1
— PVV: congres 774/3
— RW: Mordant partijvoorz. 166/3
— Vlaams Blok: opger. 373/2
— Volksunie: partijraad bijeen, motie 102/3; crisis, Schiltz neemt ontslag a. voorz. 460/1; Anciaux verkozen t. partijvoorz. 621/1
— VVP: congres 292/3

Provincies:
- Algemeen: coalities in prov. raden 22/1
— Brabant: nwe vice-gouvern. 422/1
— West-Vlaanderen: nwe gouvern. 422/1; nwe gouvern. 647/1

Regering: kab.-Vanden Boeynants demissionair: Claes inform 7/2; optred. inform. Claes, geeft opdracht terug (8 jan.); Martens format., VU trekt zich uit beraad terug (7 febr.); Martens nodigt FDF niet meer uit (8 febr.); verzet PS en PSC; Martens geeft opdracht terug (12 febr.) 117/1 e.v.; bemidd. opdracht v. Claes en Nothomb (14 febr.) 120/1; optreden bemiddelaars 195/1; Vanden Boeynants formateur (5 mrt) 196/1; synthese-nota (13 mrt) voor FDP en VU geen bases voor verdere onderh., FDF en VU buiten formatie 19711; form. Vanden Boeynants 241/1; ontw. reger. progr. d. partijen aanv. 242/2; Martens form. 243/1; kab. gevormd (3 apr.), structuur samenstell. en biogr. bewindslieden 24112 reger. verkl. prem. Martens 260/1 e.v., goedk. d. Kamer en Senaat 261/2/3; prem. o. lopende zaken 339/2; beleidsverkl. v. executieven 339/2; wijzig. kab. 69013; wrijving in de kab. coalitie, reger. mededeling v. 17 okt. 1979, vertrouwensmotie ggk. 714/3; ged. tekst reger. mededeling dd. 17 okt. 728/2 e.v.
Staatshervorming: waarschuwing generale maatsch. 182/2; verkl. werkgeversorgan. 339/1; coëxistentie v. d. gemeenschappen 373/2; eerste fase d. Kamer ggk. 422/1; opvattingen Vlaamse radicalen 472/3; comité voor coëxistentie v. d. gemeensch. geïnstall. 493/3; eerste fase d. Senaat ggk. 540/1; uitvoering eerste fase 626/1
Verkiezingen: bij alg. verk. op 17 dec. '78 winst v. PVV, verlies v. VU, kand. lijsten, campagne, uitslagen en comment. 5 e.v.; verk. in Duitstalig België 54/1; de zaak-Delvo 37313; verk. voor Eur. Parl., uitslag in België 406/2 e.v.

POLITIEK (Buitenlandse)

China (Volksrep.): bez. vice-prem. Claes, samenwerk. akk. 79013
Europees Parlement: uitslag verk. Eur. Parl. 388/2
Frankrijk: tehuis v. Franse gemeensch. te Parijs 647/1
Polen: bez. pres. Jablonski 647/1
Zaïre: privé-bez. Moboetoe a. België 54/1; 250 Belg. para's naar milit. basis Kitona 138/1; para's terug uit Kitona 293; milit. steun a. Zaïre verruimd 471/2; parl. kritiek 471/3; geschil Van-Miert-Simonet o. Belg. hulp a. Zaïre 676/3

BIOGRAFIEEN

Ackere, L. V. van, gouvern. W.-Vlaanderen 422/2
Akkermans, P., staatssecr. Vlaamse zaken 24413
Anciaux, V., voorz. Volksunie 621/2
Anselme, B., staatssecr. Waalse zaken 245/1
Atkins, H., min. v. N.-Ierland 311/2
Backer, R. de, min. v. Nederl. gemeensch. zaken 24413
Calewaert, W., min. v. h. openb. ambt 24411
Califice, A., min. v. soc. voorzorg en pensioenen 244/1
Carrington, Lord, min. v. buitenl. zaken Engel. 310/3
Chabert. J.. min. v. verkeer 24411
Claes, W., min. v. econ. zaken 24313
Clark, J., prem. Canada 337/2
Coens. D. staatssecr. Vlaamse zaken 245/1
Cudell, G , staatssecr Brusselse zaken 245/1
Defosset, L.. min. v. Brusselse zaken 244/3
Dehousse, J.-M., min. v. Waalse zaken 244/3
Dhoore, L., min. v. volksgezondh. 244/2
Elslande, R. van, min. v. justitie 24313
Eyskens. M.. min. v. ontw. samenw. 24413
Galle, M., min. v. Vlaamse zaken 244/3
Geens, G., min. v. justitie 244/3
Gramme, G., min. v. binnenl. zaken 244/3
Hailsham, Lord, voorz. Hogerhuis 31013
Hansenne, M., min. v. Franse gemeensch. zaken 24413
Heseltine, M.. min. van milieuhygiëne Engel. 31111
Howe, Sir G., min. v. finan. Engel. 310/3
Hoyaux, J., min. v. nation. opvoed. 24413
Humblet, A., staatssecr. Waalse zaken 245/1
Joseph, Sir K., min. v. industrie Engel. 316/1
Lavens, A., min. v. landbouw 24411
Limann, H., pres. Ghana 699/3
Martens. W., prem. België 243/3
Mathot, G., min. v. openb. werken 244/3
Ohira, M., prem. Japan 299/1
Outers, L., min. v. buitenl. handel 244/2
Pauw-Deveen, L. de, staatssecr. Brusselse zaken 245/1
Persoons, F., staatssecr. Franse gemeensch. zaken 245/1
Pertini, A., pres. Italië 12313
Prior, J., min. v. arbeid Engel. 311/1
Pym, F., min. v. defensie Engel. 31111
Ramaekers, J., min. v. nation. opvoeding 244/3
Rogers, gen. B. W., opperbevelh. NAVO 329/1
Santos, J. E. dos, pres. Angola 735/1
Simonet, H., min. v. buitenl. zaken 24411
Spitaels, G., min. v. begrot. 24313
Steyaert, R., staatssecr. Nederl. gemeensch. zaken 244/3
Suenens, L. J., kard. 701/1
Thatcher. M.. prem. Engel. 29212
Trier, prof. A. van, min. v. wetenschapsbeleid 423/1
Urbain, R., min. v. PTT 244/2
Verdet, I., prem. Roemenië 279/2
Walker. P.. min. v. landbouw Engel. 311/2
Whitelaw, W., min. v. binnenl. zaken Engel. 31013
Wulf, R. de, min. v. tewerkstelling 24413

BIRMA

Bangladesh: mohammed. Birmanen vluchten naar Bangladesh, repatriëringsakk., begin uitvoering 154/1

BOLIVIA

Economie: econ. maatr., onlusten 845/2
Regering: ontdekk. plan staatsgreep (okt. 78), aftred. reger., nwe reger. (7 nov. '78) 22312; milit. bezetten pres. paleis, gen. Pereda gevlucht naar Santa Cruz, milit. junta neemt macht over, nwe reger. samengesteld, reacties op staatsgreep, ontslag reger., nw. kab. v. rechtse signatuur 224/2; kol. Natusch pleegde staatsgreep, pres. Guevara verdreven, parl. ontbonden, vorming nwe reger., reacties politici en vakbonden bloedige onlusten 721/2; alg. staking aangek. 721/3; Natusch kondigt herstel dem. vrijheden aan, Guevara weigert aftreden 722/1; ontwikk. sedert ambtsaanvaard. Guevara, samenstell. burgerregering, mislukte staatsgreep, vorming nation. kab. toegestaan 723/2; ontbonden parl. bijeen, regime Natusch niet erkend 724/2; mil. coup mislukt, kol. Natusch Busch treedt terug, parl. kiest interim-pres. mevr. Gueiler 843/3; samenstell. reger.- Gueiler 84413
Verenigde Staten: reger. in Washington kan 72412 steun, econ. steun ingetrok-
Verkiezingen: alg. verk. uitgesteld, prot. politici 223/3; pres. verk., geen kand. krijgt absolute meerderh., parl. wijst interim-pres. aan 526/1; parl. verk. MNR overwinnaar 526/3

BOTSWANA

President: Sir S. Khama herk. v. vijf jaar 76213
Verkiezingen: parl.- en pres. verk. 762/3

BRAZILIE

Amazonegebied: plan exploitatie 23512
Arbeid: akk. vakbonden-werkgevers maakt einde aan staking metaalarbeiders 235/3
Argentinië: prot. t. bouw dam in Parana 23511
Paraguay, bouw stuwdam rivier Parana begonnen, ondertek. akk. o. installaties turbines, prot. Argentinië 234/3
Pers: uitspraak fed. rechtbank o. dood journalist Herzog 23412
Portugal: bez. pres. Eanes 42/3
President: Figueiredo aanv. pres.schap 233/2
Regering: opheff. institution. akte 5 224 13; nwe reger. na ambt aanvaard. pres. Figueiredo, sameristell. reger. 234/1

BULGARIJE

Angola: bez. Zjiwkow 9412
DDR: vriendschapsverdrag afgesloten 229 12
Ethiopië: bez. Zjiwkow 94/2
Jemen (Z.): bez. Zjiwkow 94/2
Mozambique: bez. Zjiwkow 94/2
Nederland: bez. min. v. d. Klaauw 26412
Nigeria: bez. Zjiwkow 94/2
Oostenrijk: bez. Zjiwkow 9411
Partij: wijzig. in min.raad en partijtop 93/3
Regering: wijzig. in min. raad en partijtop 9313
Sowjet-Unie: bez. Brezjnew 9511
Turkije: bez. Ecevit 382/3; akk. inz. hereniging gezinnen m. Bulg. afgelopen 383/1

CAMBODJA

Regering: na milit. steun v. Vietnam machtsovern. d. FUNSK, vorm. revol. raad o.l.v. Heng Samring 1711 e.v.
Roemenië: bez. Ceausescu 297/2
Thailand: ontw. betr. nov. '77-juli '78, grensincidenten, Ieng Sary in Bangkok 4313
Vietnam: Cambodja meldt verdrijving Vietn. invallers, milit. operaties jan. '78 1811; Vietn. vredesvoorst. d. Cambodja verworpen 18/3; milit. operaties febr. t. medio mei '78 19/2; notawisseling Vietn.-Cambodja 1913; Cambodja berichten o. Vietn. staatsgreep-komplot 20/2; bez. Vietn. prem. Pham Van Dong, verdrag v. vrede. vriendsch. en samenw. 20511

CANADA

Begroting: nw. dekkingsplan 346/3
Gouverneur-generaal: E. Schreyer t. 22ste gouv.-gen. ben. 345/2
Mexico: akk. v. olieverkopen 37711
Provincies:
- Algemeen: rapport staatscie o. eenh. 346/1
- Alberta: parl.verkiez. 345/3
- Newfoundland: parl. verk. gewonnen d. conservatieven 509/2
- P.E.-eiland: parl.verkiez. 345/3
- Québee: referend. staatkundige toekomst aangek. 509/2

Regering: wijzig. in reger.-Trudeau 345/3; Clark vormt nwe reger. 508/3; samenstell. 509/1
Verkiezingen: lib. v. prem. Trudeau verslagen bij parlementsverk. conservat. grootste partij, succes v. New Democ. Party 337'3; progr. conservat. leider Clark 33811; nation. eenh. verk. thema 338/3

CENTR. AFR. KEIZERRIJK

(zie ook Centr. Afr. Republiek)

Frankrijk: opschort. milit. hulp 574/1; opschort. finan. hulp 574/2; missie-Journiac 574/3; rol Frankr. bij afzett. keizer Bokassa 625/1; Fr. reger. weigert toelat Bokassa 640/3
Ivoorkust: asiel voor Bokassa 640/3
Oeganda: terugroeping ambass. uit Bangui 574/3
Oppositie: studentenbetog. en onlusten (19 jan.), rol Zaïre bij herstel orde tegengesproken 572/1; nwe studentenbetog., razzia 18 apr., berichten over moord op ca. 100 jongeren, keizer Bokassa beschuld. v. moord 572/2 e.v.. gen. Bangui treedt af a. ambass. in Parijs en vormt bevrijdingsfront FLO 573/2; ex-prem. Patasse vormt bevrijd. beweging MPLC 573/3; vier bewegingen, vormen gemeensch. front 57411; rapport Afr. cie v. onderz. concludeert dat moorden zijn uitgevoerd op bevel van keizer Bokassa, pers. deelneming nagenoeg zeker 574/1
Regering: wijzig. 383/2; keizer Jean-Bedel Bokassa I ten val gebracht door zijn neef, oud-pres. Dacko met medeweten en voorkennis Franse reger. 62511; verkl. Dacko 763/2; Afr. reacties op machtsovername 763/3
Senegal: terugroeping ambass. uit Bangui 575/1
Staatsvorm: rep. in ere hersteld 762/3
Verenigde Staten: hulpprogr. opgeschort 575/1

CENTR. AFR. REPUBLIEK

Frankrijk: hervatt. Franse hulp 763/3
Oppositie: vrijlat. pol. gevangenen 763/1; terugkeer en arrest. Patasse 763/3
Regering: nw. kabinet onder premier Ayandho 763/1; verkl. Dacko 763/2; Afr. reacties op machtsovername 763/3; wijzig. kabinet 765/1
Staatsvorm: rep. in ere hersteld 762/3

CHILI

Arbeid: ontw. in vakbondswezen, verbod zeven vakbondfed., verk. leiding vakbonden 281/2; prot. politici, r.-k. kerk en ORIT, nwe min. v. arbeid belooft grotere vrijheid vakbonden 282/1
Argentinië: akk. o. oplossing conflict o. Beagle-kanaal na bemidd. pausel. afgezant 200'3
Mensenrechten: 2 rapporten cie rechten v. d. mens VN 28211
Militaire junta: ontslag gen. Leigh Guzman na interview. opvolger gen. F. Matthei Aubel 280/3
Oppositie: onderz. in VS naar moord op Letelier, Am. reger. vraagt uitlevering officieren 313/3
Politieke partijen:
- Soc. Partij: Altamirano d. bestuur a. secr.-gen. vervangen d. Almeyda 314/3

Regering: ontslag reger., opdracht vorming nwe reger. a. min. v. binnenl. zaken Fernandez, samenstell. 28011; nwe grondwet aangekond. 280/2; pres. Pinochet geeft bijzonderh. over terugkeer naar democratie (11 sept. '78) 281/1; wijzig. reger. na dreiging boycot 282/1
Staat van beleg: opgeheven per 11-3-'78 280/1
Strijdkrachten: aftreden 10 luchtmachtgen. uit solidariteit met ontslag Leigh Guzman 280/3
Verenigde Staten: onderz. in VS naar moord op Letelier, Am. reger. vraagt uitievering officieren 313/3; proces in Washington tegen drie Cubaanse bannelingen, schuldig bevonden aan samenzwering om Letelier te doden 314/3; Chil. Hooggerechtahof weigert uitlevering gen., Am. ambass. terug n. Washington 347/1

CHINA (VOLKSREPUBLIEK)

ALGEMEEN

Spelling: nwe transcriptie Chinees 4811

POLITIEK (Binnenlandse)

Partij: bijeenk. CC, wijzig. in partijleiding, samenstell. Politburo 127/3; communiqué o. toekomstig beleid 128/3

POLITIEK (Buitenlandse)

Albanië: verslecht. betr. m. China 7211; China, staakt hulp a. Albanië 7211; open brief CC Albanese CP a. China 72/2; voortgaande kritiek op China, toenad. t. kapit. Europ. staten 7213; comment. 7312
België: bez. vice-prem. Claes; samenw. akk. 790/3
Duitsland (Bondsrep.): bez. prem. Hua Guofeng 754/2
EG: contacten, bez. Jenkins, eerste bijeenk. gemengde cie 59713
Engeland: Londen maakt op Weste se top levering straaljagers a. China bekend 3511; bez. prem. Hua Guofeng 755/2
Europa (W.): bez. preni. Hua Guofeng, voorbeschouwingen 753 e.v.; bez. a. Frankr. 754/1; bez. a. Bondsrep. Dld. 754/2; Engeland 755/2; Italië 75611
Frankrijk: bez. prem. Hua Guofeng 754/1
Italië: bez. prem. Hua Guofeng 75611
Joego-Slavië: bez. min. Huang Hua, brengt verslag uit van reis prem. Hua Guofeng door W.-Europa 756/2
Laos: Laos vraagt terugtrekking Chin. technici 20812
Malta: bez. premier Mintoff, bez. vice-prem. Gen Biao 541/1
Mexico: bez. Lopez Portillo 378/1
Nederland: bez. min. v. d. Klaauw 121/3
Nepal: bez. koning Birendra 655/2
Roemenië: bez. Ceausescu 296/1; bez. min. Huang Hua, brengt verslag uit van reis prem. Hua Guofeng door W.-Eur. 756/2
Somalia: contacten 782/1
Thailand: bez. Kriangsak 27611
Verenigde Staten: bez. vice-premier Deng Xiaoping 97 e.v.; interview v. Deng m. Am. journ. 98/1; begin v. Deng's bez. a. d. VS 98/2; interview Deng m. Time en Washington Star, aanvallen op SU 98/3; tweede dag v. Deng's bez. 99/3; reacties uit O.-Eur. en de SU 10012; slot off. gedeelte Deng's bez. 100/3; communiqué bevat term hegemonie 10111; Sowjet-ambass. Dobrynin bij min. Vance 101/1; Deng's reis door de VS 101/2; Chin.-Am. betr.. ben. ambass., akk. o. regeling claims, handelsovereenk. 510/3; Am.- Chin. handel 5111
Vietnam: Chinese inval in Vietnam 129 e.v.; off. verkl. Chin. reger., off. verkl. Vietn. reger. 12911; off. verkl. reger. SU 130/1; reactie Am. reger. 130/2; reacties comm. partijen in Eur., afwijkend standpunt Roemenië 130/3; mogel. motieven v. Chin. inval in Vietnam 131/3; voorafgaande ontw. 131/3; verloop Chin.-Vietn. onderhand. in Hanoi juli-sept. 1978 leiden niet t. result. 132/1; verdere Incidenten en beschuld. 13411; Vietn. meldt „Chinees komplot" 13413; verdere grensincidenten 13511; nwe Chin. ambass. 13513; spoorwegverkeer gestaakt 13513; Chin. waarschuwing a. Vietnam, groeiende spanning a. Chin.-Vietn. grens voor Chinese inval 13611; verloop v. *d.* strijd tot 22 febr. 137/2; Chin. inval in Vietnam, perscomment. en analyses 171/1; verloop v. d. krijgshand. t. 11 maart 175/1; bijeenk. V-raad z. result. 176/1; ontw. op pol. en dipl. niveau 190/2 e.v.; verder verloop der gebeurtenissen 20613; Russ. veto in V-raad 20711; China kond. voltooiing terugtrekking aan 20712; comment. 20713

COLUMBIA

EG: bez. pres. Turbay 599/1
Geweld: decreet ter bestrijd. geweld en

terrorisme afgekond., prot. 26611; opleving terrorist. activiteiten, moord op oud-min., overz. terrorist. activiteiten 26612; guerrillastrijders stelen wapens uit milit. kazernes, speuracties leger, arrest. 267/1; opleid. centrum M19 ontdekt berichten o. martelingen d. leger 267/2; congrescie onderz. klacht schending mensenrechten 26712
Nicaragua: beroep pres. Turbay op voorz. VN-AV 408/3; Somoza beschuld. reger. v, wapenleverant 420/3
President: inauguratie pres. Turbay Ayala 265/3
Regering: vorming nwe reger. 265/3; samenstell. nwe reger. 26611
Strijdkrachten: ben. nwe opperbevelhebber e.a. hoge officieren 26611

COMOREN

Regering: S. Ben Ali prem., nw. kab. 383/2; portefeuilleverdeling 816/2
Verkiezingen: voor Federale Vergad. 383/2

COSTA RICA

Nicaragua: Sornoza beschuld. reger. v. hulp a. guerrilla's 420/2

CUBA

Mexico: bez. Castro 37812
Oppositie: vrijlat. pol. gevangen., contact m. ballingen 329/3
Verenigde Staten: hervatt. Am. spionagevluchten na levering Russ. vliegtuigen 33111; prot. n.a.v. aanwezigh. Sowjet-milit. 641 e.v.; bijeenk. Nat. Veiligheidsraad 643/2; Castro ontkent gevechtskarakter 643/3; Carter herhaalt verzekering Brezjnew en kond. maatr. aan 644/1

DENEMARKEN

Economie: saneringsprogr. d. parl. aangen. 630/3
Europees Parlement: uitslag verk. Eur. Parl. 388/3
Farör-eilanden: verkiez. Farör-eilanden, nwe reger. gevormd 628/2
Groenland: autonomie, 'referend., alg. verk., reger. gevormd 629/1
Kernenergie: referend. o. kernenergie 630/1
Regering: reger.-Joergensen afgetr. 630/2; eerdere mutaties in reger., ontslag min. v. onderw. 631/1; Joergensen vormt soc. dem. minderh. reger., samenstell. nwe. reger. 689/1
Verkiezingen: vervroegde verk. aangekond. 630/3; vervroegde alg. verk. 689/1; verk. campagne, verk. uitslag 690/1

DOMINICA

Algemeen: zelfstandigh. verkregen, achtergronden en econ. en sociale situatie 25013

DOM. REPUBLIEK

President: beëdig. pres. Guzman 28213
Regering: nwe reger. na. ambtsaanv. pres. Guzman, samenstell. 28311
R.-k. kerk: bez. paus Johannes Paulus II 701/1
Strijdkrachten: mutaties na ambtsaanv. pres. Guzman 28311

DUITSE DEMOCRATISCHE REPUBLIEK

Bewapeningsvraagstukken: Sowjet-pres. Brezjnew kondigt reductie troepen en tanks in DDR aan 769/3; rede Brezjnew; onderhand. voorst. 770/1; reacties en comment. 771/2
Bulgarije: vriendschapsverdrag afgesloten 229/2
Hongarije: vriendschapsverdrag afgesloten 229/2
Kerk en staar: Honecker ontv. leiding Evang. Kerk, kerkel. uitzending op Oostduitse TV en radio 230/2
Mongolië: vriendschapsverdrag afgesloten 22912
Mozambique: uitwisseling gevangenen tussen Mozambique, VS en DDR 230/2
Partij: Lamberz overl., Hermann opvolger 229/3
Polen: vriendschapsverdrag afgesloten 229i2
Regering: nwe min. v. lichte industrie 23012
Tsjechoslowakije: vriendschapsverdrag afgesloten 22912

DUITSLAND (BONDSREPUBLIEK)

POLITIEK (Binnenlandse)

Deelstaten:
— Rijnland-Palts: landdagverk. 549/1; verk. v. d. raden v. gemeenten en districten 550/1
— Saarland: verk. v. d. raden v. gemeenten en districten 550/1; min.-pres. Röder overl., W. Zeyer opvolger 550/2
— Sleeswijk-Holstein: landdagverk. 550/1
— West-Berlijn: verk. v. Huis v. Afgevaard. 549/1
Parlement:
— Bonddag: R. Stucklen (CSU) voorz. v. d. Bondsdag 55311
Politieke partijen:
— CDU: CSU-voorz. Strauss stelt zich ter beschikking a. kand.-Bondskans. v. CDU/CSU, CDU wijst Albrecht a. kand. aan 553/2; CDU/CSU-Bondsdagfractie wijst Strauss a. tot kand.kanselier 554/2
— CSU: CSU-voorz. Strauss stelt zich ter beschikking a. kand.-Bondskans. v. CDU/CSU, CDU wijst Albrecht a. kand. aan 553/2; CDU/CSU-Bondsdagfractie wijst Strauss a. tot kand.-kanselier 554/2
President: K. Carstens (CDU) pres. v. d. Bondsrep. 550/3; kandidatuur v. Carstens omstreden, o.a. wegens vroeger lidmaatschap NSDAP 551/1; SPD zoekt tegenkand. 55113; de pres.verk. 552/1
Verkiezingen: parl.verkiez. in Rijnland-Palts 549/1; W.-Berlijn 549/2; Sleeswijk-Holstein 550/1; raads- en districtsverk. in Saarland en Rijnland-Palts 55011

POLITIEK (Buitenlandse)

Angola: dipl. betr. 799/2
China (Volksrep.): bez. prem. Hua Guofeng 754/2
Europees Parlement: uitslag verk. 388/1
Hongarije: bez. Kadar 220/2; cult. akk. 220/3
Malta: uitwijzing v. Hassel, terugroepen ambass. 541/2
Polen: bez. kard. Wyszynski 24913

ECUADOR

Regering: ontslag min. v. binnenl. zaken 816
Verkiezingen: pres. verk., Roldos Aguilera winnaar 315/2

EGYPTE

Israël: vredesverdrag Eg.-Isr. getekend op 23 mrt te Washington 19311; tijdschema 19312; tekst vredesverdrag 193/3 e.v.; tekst annexen bij Eg.-Israel. vredesverdrag; Eg.-Isr. brief a. Carter 846/3 e.v.
Militaire zaken: wijzig. milit. leiding 204 11
Oppositie: veiligheidswet ggk. 189/3; maatr. tegen politici 189/3; kritiek Shazli 204/3
Politieke partijen: wet inz. pol. partijen, toelat. nwe Wafd-partij 187/2; referend. o, d. werking v. h. partijstelsel 188/1; Wafd ontbindt zichzelf, NPUP schort activiteiten op 18913; Sadat kond. vorming eigen partij aan 190/1; sticht. NDP, fusie m. ASP 202/1; opricht. Social, Arbeiderspartij 202/1; Social. Arbeiderspartij erkend 204/3
Regering: u-ijzig. kab. Salem 186/3; aftreden min. Kamel 20311; nw. kab. o. prem. Khalil 203/1; reger.progr. 203/3; Khalil tevens min. v. buitenl. zaken 204/3
verenigde Staten: tekst Eg.-Isr. brief a. Carter 846/3 e.v.

EL SALVADOR

Oppositie: ontvoeringen zakenlieden d. FARN 331/2; vrijlat. Engelse gijzelaars in ruil v. vrijlat. pol. gevangen. 331/3; rapp. OAS beschuld. regime El Salvador v. terreur 33211: guerrillastrijders bezetten ambass. 332/3; aanhoudend geweld 674/1; overz. partijen en bewegingen 674/2
Regering: pres. Romero bij milit. staatsgreep afgezet, voorafgaande ontw., samenhang met opstand Nicaragua 673 e.v.

ENGELAND

ECONOMIE, FINANCIEN EN SOCIALE ZAKEN

Arbeid: stakingsactie n.a.v. onderhand. loonronden 91/1; stakingsactie bij Ford, akk. dir.-vakbonden, kritiek reger. Callaghan, parl. debat, nederlaag v. reger. Callaghan 92/1; acties bij brandweer, kranten en spoorwegen 92 13; stakingsacties 106/2; reger. maakt maatr. verbetering lonen bekend 106 i3; kritiek conservat. op beleid reger., staking spoorwegen, reger. dreigt met noodtoestand, staking gemeenteambtenaren 10711: akk. reger.-vakbonden 170/1; voorst. t. beperking macht vakbonden 66211; congres TUC in Blackpool 663/2
Begroting: begrot. 19791'80 inged. 66011
Economische ontwikkeling: nw. anti-inflatieprogr., voorst. TUC voor soc. econ. pol. 90/2; verzet TUC t. anti-inflatieprogr. reger. 9111; stakingsacties, stellingname pol. partijen op congressen 91/2; geen akk. TUC-reger. o. loonbeleid, prognoses v. econ. ontw. '79 9311; belastingverh. en besnoeiing overheidsuitgaven 106/1

OVERZEESE GEBIEDSDELEN

— Belize: alp. verk.. overwinn. v. reger.-partij 843/2
— Dominica: zelfstandigh. verkregen, achtergronden en econ. en sociale situatie 250/3
— St. Lucia: zelfstandigh. verkregen, alg. pol. en econ. situatie 251/2
— St. Vincent: onafhankelijk 846/1

POLITIEK (Binnenlandse)

Noord-Ierland: scheuring in Noordierse vertegenw. in Westminster, besprek. o. decentralisatie afgebroken na uitlatingen Ierse prem. Lynch, verlenging bestuur vanuit Londen 10311 e.v.; w-etsvoorst. t. uitbreid. Noordierse zetels in Lagerh. 104/1; overz. terrorist. activiteiten en aanslagen 10411; nwe veiligh. maatr. 10412; oordeel v. h. Eur. Hof v. d. Rechten v. d. Mens 10511; onderz. naar ondervragingsmethoden, rapp. Amnesty Internat. 10512; aanslag IRA. dood Lord Mountbatten en 18–milit.' 56111; protestanten dreigen met geweld 56211; demon. Republ. voor terugtrekk. Britse troepen 562/1; overz. gewelddadigh. 563/1; ver-

oord. 5 mannen wegens ontvoer. en moord v. Britse kapitein 563/3; hervatt. bomaanvallen in Engel., aanslagen in Bristol, Coventry, Liverpool, Manchester en Southampton 563/3; ambass. Sykes en parl.lid Neave gedood 56411: arts beschuld. politie v. mishandeling, rapp. cie-Bennet gepubl. 56412; Am. voorst. conf. o. Ulster afgewezen 56511
Parlement: lib. zeggen samenw. m. Labour op 89/3; opening nw. parl. Jaar 661/1
Politieke partijen:
— Conservatieven: partijcongres in Brighton 91/3; wijzig. schaduwkab. 106/1; conservat in Blackpool bijeen 665/3
— Labour: partijcongres in Blackpool 91/3; Callaghan leider oppositie, samenstell. schaduwkab. 662/2; zware kritiek voor Callaghan op partijcongres in Brighton 66412
— Liberalen: Thorpe vrijgesproken 662/3; congres in Margate 664/1
Radio en TV: nw. TV-kanaal 105/3
Regering: nederlaag bij debat o. prijsbeleid 92/2; Callaghan ontslaat staatssecr. Sedgemore 107/3; positie reger. Callaghan na referend. o. autonomie Wales en Schotland 16913; reger. Callaghan afgetred. na motie v. wantrouwen in Lagerhuis n.a.v. uitstel debat o. autonomie v. Schotland 225 e.v.; overz. nederlagen i. h. Lagerhuis 22612; Conservat. leider Thatcher t. prem. ben., nwe reger. gevormd, biogr. Thatcher 29211; ben. departementale min. 310/2; biogr. belangrijkste min. 310/2
Schotland: referend. o. grotere zelfstandigh. 167/1; campagne en achtergronden 16713; uitslag referend., reacties, positie reger.-Callaghan 168/3; stemverdeling 169/2
Verkiezingen: tussent. verk. in Redbridge, Glasgow, Lambeth Central, Epsom and Ewell en Wycombe 88/3; Hamilton, Manchester, Peninstone, Pontefract and Castleford 89/1; zetelverdeling Lagerhuis 89/2; verk. v. wijkraden Londen, stedel.- en niet-stedelijke districtsraden 89/2; lokale verk. in Schotland 8913; Callaghan maakt bekend: geen vervroegde verk. 9011; tussent. verk. in Clitheroe en Knutsford 170/2; winst liberalen bij tussent. verk. Edge Hill, Liverpool 227/1; alg. verk. gewonnen d. Conservat. 289 e.v.: nwe zetelverdeling in Lagerhuis, Labourprogr., Conservat. progr. 29011; verk. camp., overz. belangrijkste punten Labour, Conservat. en lib. verk. progr. 291/1; winst v. Labour bij plaatsel. verk. 31112; tussent. verk. in Manchester 66312
Wales: referend. o. grotere zelfstandigh. campagne en achtergronden 167/2; uitslag referend. reacties, positie reger. Cailaghan 168/2; stemverdeling 169/2

POLITIEK (Buitenlandse)

China: Londen maakt op Westerse top levering straaljagers a. China bekend 35/1; bez. prem. Hua Guofeng 755/2
Europees Parlement: uitslag verk. Eur. Parl. 389/3
Frankrijk: jaarl. Brits-Frans overl., besprekingen t. Giscard d'Estaing en Thatcher, Britse bijdrage aan EG ter discussie 788/1
Malta: beëindig. Britse milit. aanwezigh. 540/1; betr. m. h. Verenigd Koninkr. vóór beëind. Britse milit. aanwezigh., verbod bez. Britse journ., sluiting Brits radiostation, besprek. BBC-reger., opheff. verbod, verbod invoer textielprod., sluit. gebouw British Council 54111
Portugal: bez. pres. Eanes 4213
Rhodesië: Owen overlegt op Malta met Nkomo en Mugabe (jan. 78) 62313; Moezorewa in Londen, verkl. Owen (6-3-'78) 624/1; Nkomo en Mugabe in Londen (mrt '78) 62412; Graham en Low in Mozambique en Rhodesië 624 13; reis Owen-Vance naar Afrika (apr. '78) 634/1; missie Graham en Low in Zuidel. Afr. 634/2; zwarte leden Uitvoerende Raad in Londen 635/1; verlenging Britse sanctiewet 636/3; missie Hughes, Rhod.-conf. voorl. v. d. baan 63613; Engel. verwerpt referend. 637/2; houding t.o.v. Rhod. verk. 63713; de houd. v. d. Britse reger. t.a.v. de erkenn v. d reger-Moezorewa 63812, missie Duff, Day en Lord Harlech 638/2; overl Carrington-Vance o Rhod. 63911, verdere Britse stappen 639/3

EQUATORIAAL GUINEE

President: ex-pres. Macias ter dood veroord. en terechtgesteld 765/1
Regering: milit. staatsgreep, ex-pres. Macias gearr. 575/1; nw. kab. onder Obiang Nguema 576/1

ETHIOPIE

Bulgarije: bez. Zjiwkow 94/2
Comecon: toekomstig Ethiop. lidmaatsch. aangekond. 62/3
Kenia: bez. pres. Moi, vriendschapsverdrag gesloten 766/1
Somalia: voortzett. Somal. steun a. bevrijdingsbewegingen in Ethiopië 768/3

EUROPA (OOST)

Comecon: 32ste vergad. 6211; Vietnam toegelaten als 10de lid 6213: toekomstig Ethiop. lidmaatschap aangek. 62/3; 33ste vergad. 46113; onderwerpen v. besprek. op Comeconbijeenk. 462/2; communiqué 462/3; comment., de energiesituatie in de SU 46312 e.v.
Ideologie: ideol. conf. reger. commun. partijen 61/1; ideol. conf. intern. commun. beweging in Sofia 61/2; kritiek in Prawda op Roemenië 6113
Schulden: schulden Oosteur. staten a. h. Westen 6311
Warschaupact: bijeenk. min. v. buitenl. zaken 63/1; topconf. 63/2; oproep t. verbod kernwapens 64/2; afwijkende Roemeense standpunten m.b.t. M.O. en defensiebegrot. 64/2; positie Roemenië binnen Warschaupact, analyses en comment. 74 e.v.; kritiek uit Oostblok en Roemenië 76/1; bijeenk. min. v. buitenl. zaken 365/3; Sowjet-pres. Brezjnew kondigt reductie troepen en tanks in DDR aan 769/3; rede Brezjnew; onderh.voorst. 770/1; reacties en comment. 771/2

EUROPA (WEST)

ORGANISATIES EN VERDRAGEN

EUROPESE GEMEENSCHAPPEN (EG)

ACP-landen: gesprek o. Lomé-11 opgeschort 35913; akk. o. vernieuwing Lomé-conventie 442/3; Lomé-I1 ondertek. 757/3
Begroting: ontw. begrot. 1980 inged. 359/2; driejarenramingen 1980-'82 Eur. begrot. 60012
China (Volksrep.): contacten, bez. Jenkins, eerste bijeenk. gemengde cie 597/3
Columbia: bez. pres. Turbay 599/1
Douane-unie: cie-plan t. versterking 360 12
Economie: econ. jaarverslag 8/1; verslag cie o. mededinging 361/1; econ. verslag 1970-'80 757/2
Energie: document gemeensch. energiebeleid 9/1; uitspraak Eur. Raad o. kernenergie 178/1; bijeenk. Eur. Energieraad, verslag commissaris Brunner 358/1; plan Eur. Cie voor energievoorziening 44111
Europese Commissie: rapp. Spierenburg o. function. Eur. Cie 774/1; reactie cie 774/3
Europese Monetaire Unie: EMS in werk. gesteld d. Eur. Raad 17911; ontw. sedert principebesl. instell. EMS, Franse bezwaren t. invoer. EMS, Italie akk. m. EMS, Ierse reger. akk. m. EMS 179/3; verkl. Franse reger. m.b.t. invoer. EMS 18011; overl. o.–EMS op topconf. Guadeloupe, verzet Nederl. en Dld. tegen afschaff. MCB 180/2: nwe voorst. over afbraak MCB's in voorst. o. landbouwbeleid 181/1; compromis inz. MCB's maakt invoering EMS mogelijk 181/2; pres. Giscard d'Estaing verkl. zich akk. m. EMS 181/3
Europese Raad: bijeenk. 12-13 mrt 177 e.v.; bijeenk. in "Straatsburg 21/22 jun. 438/2; conclusies presidium Eur. Raad 439/1 e.v.: bijeenk. in Dublin 29 en 30 nov. '79 785 e.v.; discussie o. herziening Britse bijdrage. harde opstelling Thatcher 786/1; conclusie m.b.t. andere agendapunten 786/3; sociale en econ. situatie 786/3; begrot. bijdragen van het Verenigd Koninkr. 787/1; Thatcher sluit Britse acties niet uit 787/2; cie-voorst., beraad op min. niveau 787/3
Griekenland: toetred. verdrag m. Griekenl. ondertek. 488/1; laatste onderhand. ronden, probl. m. landbouw en gastarbeiders 488/3
Justitie: document Britse reger. o. Eur. Hof, beraad min. v. just. 913; akk. min. raad m. richtlijn t.a.v. Eur. vennootsch. recht 1011
Landbouw: Raad v. min. akk. m. afspr. MCB i.v.m. invoering EMS 181/1; akk. landbouwprijzen '78-'80 441/3; cie voorst. m.b.t. overschotten en kosten 789/2
Latijns-Amerika: betr. LA-EG, bez. Columbiaanse prem. Turbay 598/3
Ontwikkelingslanden: financ. hulp 756/3
Parlement: verk. v. Eur. Parl., gesch. v. Eur. Parl. 38512; voorl. zetelverdeling, fracties in het Eur. Parl. 386/1; rechtstreekse verk. oud idee 387/1; definitief besluit in 1974 387/1; fractievorm. in het oude parl. 388/1; uitslagen per land 38811; Bondsrep. Dld. 38811; België 38812; Denemarken 38813; Frankr. 38912; Engel. 38913; Ierland 39011; Italië 39013: Nederl. 39013; eerste reacties v. EG-organen 390/3; comment. 391/2; verdere details Nederl. 392/1 e.v.; verdere details België 40612 e.v.; Eur. Parl., Mitterrand geeft zetel op, verk. fractievoorz. S. Veil voorz., samenstell. wresidium 489/3 e.v.: Pannella dreigt met obstructie 493/2; parl. cies samengesteld 599/2; debat. in Eur. Parl. o. positie kleine afvaardigingen 772 e.v.; compromis bereikt 773/3
Portugal: begin onderh. m. EG o. toetred., bez. min. Correia Gago a. Luxemb., toespraak Westd. min. van Eur. parl. in Straatsburg 4311
Spanje:. onderhand. toetred. begonnen 761/2
Verenigde Staten: Eur.-Am. overl. 599/3
verkiezingen: verk. v. Eur. Parl., gesch. Eur. Parl. 385/2; voorl. zetelverdel., fracties in het Eur. Parl. 386/1; rechtstreekse verk. oud idee 387/1; definitief besluit in 1974 38711; fractievorm. in het oude parl. 388/1: uitslagen aer land 388/1; Bondsrep. Dld. 388/1; België 38812; Denemarken 388/3; Frankr. 389/2; Engel. 38913, Ierland–390/1: Luxemburg 390/3; Nederl. 39013;' éerste reacties v. EG-organen 390/3; comment. 391/2; verdere details Nederl. 39211 e.v.; verdere details België 40612 e.v.
Vietnam: stopzett. directe hulp a. Vietnam, tegenstand Nederl. en Denemarken 487/2

FILIPPIJNEN

Vietnam bez. min. Nguyen Duy Trinh 14411; bez. prem. Pham Van Dong 144/1

FINLAND

Duitsland (Bondsrep.): bez. pres. Kekkonen 631/3

Politieke partijen:
— Communisten: partijcongres 200/2
— Soc.-democraten: Sorza herk. a. leider 200/1
Regering: geen vervolg. v. prem. Sorza n.a.v. beschuld. corruprie 200/2; Koivisto vormt centr.-linkse coalitie 631/2; samenstell. reger. 631/3
Sowjet-Unie: bez. pres. Kekkonen 198/3; geruchten o. gemeensch. manoeuvres, milit. samenw. Finland-SU 199/1; aank. Russ. raketten 199/3
Verkiezingen: alg. verk., winst rechtse partijen 198/1

FRANKRIJK

ALGEMEEN

Militaire zaken:
— Algemeen: tussent. rapp. zesjarenplan defensie, voorrang v. modernisering eigen kernmacht 681/3

ECONOMIE, FINANCILN EN SOCIALE ZAKEN

Begroting: groter tekort op begroting 1980 680/2
Economie: reger. stimuleert econ. na felle kritiek vakbonden 667/2
Economische ontwikkeling: kritiek op Barre 680/2; nauwere contacten tussen vakbonden. dialoog vakbonden-werkgevers-reger. 681/1

POLITIEK (Binnenlandse)

Politieke partijen:
— PCF: overl. met PSF, geen akk. 682/3
— PSF: overl. met PCF, geen akk. 682/3
Regering: wijzig. samenstell. reger. Barre 666/2

POLITIEK (Buitenlandse)

België: tehuis v. Franse gemeenschap te Parijs 647/1
Centraal Afrikaans Keizerrijk: opschort. milit. hulp 574/1; opschort. financ. hulp 574/2; missie-Journiac 574/3; rol Frankr. bij afzett. keizer Bokassa 625/1; Fr. reger. weigert toelat. Bokassa 64013; hervatt. Franse hulp 763/3
China (Volksrep.): bez. prem. Hua Guofeng 754/1
EG: verzet reger. t. invoering EMS, topoverleg Guadeloupe, akk. o. afschaff. MCB. reger. akk. m. afschaff. EMS 18011
Engeland: jaarl. Brits-Frans overl., besprekingen t. Giscard d'Estaing en Thatcher, Britse bijdrage ter discussie 788/1
Europees Parlement: uitslag verk. Eur Parl. 38912
Hongarije: bez. Kadar 23013
Mauretanië: bez. prem. Bouceif 532/1
Mexico: bez. Giscard d'Estaing, olieleverant. onderw. v. gesprek 376/3
Polen: bez. partijleider Gierek 24713
Sowjet-Unie: off. bez. pres. Giscard d'Estaing, ondertek. samenw. akk. 666/3
Spanje: gespr. Spaanse en Franse min. v. buitenl. zaken o. situatie Baskenland 713/3; nwe. regeling t.a.v. politieke vluchtelingen, protestacties 71411
Tsjaad: terugtrekk. Franse troepen aangek. 34911; Tsjadische reger. del. in Parijs, opschorting vertrek Franse troepen 351/1; gedeeltel. terugtrekk. Franse troepen, houding Kamougue 784/1

GEESTELIJK LEVEN

Anglicaanse kerk: R. Runcie nwe primaat 700/1
Polen: bissch. ben. in Poznan en Krakau 250/2; bez. paus, bissch.conf. 703/1
Rooms-katholieke kerk: eerste encycliek v. paus Johannes Paulus II „Redemptor nominis" 479/2 e.v.; eerste encycliek paus Johannes Paulus II (slot) 496/2; nwe kard. ben. 700/2; Belg. r.-k. primaat kard. Suenens treedt af 700/3; paus Johannes Paulus II in Lat. Am. 70111: open. conf. Lat.amerik. bissch. in Puebla (Mexico) 701/2; slotdocument bissch.conf. 702/2; paus bez. Polen, Poolse bissch.conf. 703/1; paus bcz. Ierland 704/1; bez. paus Johannes Paulus II aan de VS 716/1; rede AV van de VN 716/2; reis d. VS 717/3
Wereldraad van Kerken: bijeenk. Centrale Comité 719/2; openingsrede Ph. Potter 719/3; samenw. Wereldraad en r.-k. kerk 719/3; verkl. o. Zuidel. Afrika 720/1; andere onderwerpen 720/2; progr. ter bestrijding v. racisme 72013

GHANA

A (ambtenarenstaking 696/2
Grondwet: uitbreiding ledental grondwetgevende cie 696/1; rapp. grondwetgevende cie, constitut. vergad. geïnstall. 697/1; nwe grondwet ggk. en per 1 okt. '79 van kracht verkl. 699/1
Justitie: arrest. en terechtstell. (o.w. Acheampong en Akuffo) 699/2
Militaire zaken: Acheampong vrijgelaten en uit leger ontslagen 697/2
Munt: deval. cedi 69611
Politieke partijen: verbod v. pol. partijen per 1 jan. 1979 opgeheven, vorming nwe partijen 696/2
President: Limann in tweede ronde t. pres. gekozen 699/2
Regering: samenstell. SMC, kabinetswijzig. onder Akuffo 695/2; mislukte staatsgreep o.l.v. lt.-vlieger J. Rawlings 697/2; gelukte staatsgreep o.l.v. Rawlings 697/3; samenstell. AFRC 698/1; uitstel burgerbewind, beleidsverkl: 698/2; nw. kab. 698/3
Verkiezingen: parl.- en pres.verk., krappe meerderh. v. PNP, Limann in tweede ronde t. pres. gekozen 69912

GRENADA

Regering: prem. Gairy d. staatsgreep afgezet 25113; M. Bishop nwe prem. 252/1

GRIEKENLAND

EG: toetred. verdrag m. Griekenl. ondertek. 488/1; laatste onderh. ronden, probl. m. landbouw en gastarbeiders 488/3

GUATEMALA

Oppositie: moord op oud-burgem. v. Guatemala-City 33312

GUINEE

Spanje: bez. koning Juan Carlos 760/3

GUINEE-BISSAU

Regering: samenstell. kab. 816/2

HONGARIJE

Algemeen: buitenl. reizen v. Hongaren vergemakkelijkt 23113
DDR: vriendschapsverdr. afgesloten 229/2
Duitsland (Bondsrep.): bez. Kadar 220/2; cult. akk. 220/3
Frankrijk: bez. Kadar 230/3
Oostenrijk: akk. o. afschaff. visaverplicht. 5812; visumplicht opgeheven 231/1
Partij: wijzig. partijleiding 232/1
Regering: wijziging 232/1
Verenigde Staten: VS geven kroon v. St. Stefanus a. Hongarije terug, verzet in VS 21913; plechtigheid v. d. teruggave 220/1; VS verlenen Hongarije status v. meestbegunstigde natie 22012

IERLAND

Europees Parlement: uitslag verk. Eur. Parl. 390/1
R.-k. kerk: bez. paus Johannes Paulus II 704/1

INDIA

Algemeen: pol. crisis 497/1 e.v.: pol. crisis (II) 513/1 e.v.
Bangladesh: bez. Indiase prem., mars Bihari's tegengehoud. 651/3
Corruptie: Desai's zoon beschuld. v. corruptie 503/1
Deelstaten:
— Algemeen: verk. v. deelstaat parl., nwe reger. 500/1
— Andhra Pradesh nw. kab. v. Congrespartij 500/2
— Assam: Janata-leider vormt coalitiekab. 500/2
— Karnataka: prem. Urs geschorst a. lid Congrespartij invoering presidentieel bestuur 498/3; pres. best. opgeheven, ex-prem. Urs vormt kab. v. Congrespartij (I) 500/2
— Kerala: nwe prem. v. CPI 514/2
— Maharashtra: coalitiekab. v. Congrespartij en Congrespartij (I) 500/2; pol. crisis 501/3
— Manipoer: pres. best. opgeheven, Shaiza reger.leider 498/2
— Meghalaya: leider APHLC vormt coalitiekab. 500/3
— Oettar Pradesh: crisis in Janata-reger. 516/3
— Sikkim: prem. t. Janata-partij toegelaten 498/2
— Tripura: CPI (M)-leider vormt kab., einde pres. best. 500/3
Justitie: reger. plannen v. spec. gerechtshoven 515/1; wet v. instell. spec. gerechtshoven ggk., optreden Sanjay Gandhi 517/2
Nepal: bez. koning Birendra, waarschuwt v. Russ. inmenging 655/2
Parlement: mevr. Gandhi van Lagerhuiszetel vervallen verkl., arrest. en vrijlating 515/1
Politieke partijen:
— Congrespartij: I. Gandhi en aanhangers uit werkcomité Congrespartij 499/2; scheuring Congrespartij, vorm. Congrespartij (I) 499/3; poging t. hereniging mislukt, crisis in Maharashtra 501/2; contact Gandhi-Singh 516/1; hereniging Congrespartij mislukt 517/1
— Congrespartij (I): voorl. erkend 500/1; I. Gandhi verkozen in Lagerhuis 513/3; contact Gandhi-Singh 516/1; hereniging Congrespartij mislukt 517/1; optreden Sanjay Gandhi 517/2; nwe kandidatuur mevr. Gandhi ingetrokken 518/1; conflict I. Gandhi-Urs 518/1
— Janata: formele opricht., vorming d. dissidenten v. „Janata voor Democratie" 498/1; interne tegenstell. 502/1; voortdurende onenigh. 513/1; Ch. Singh dreigt met breuk in Janata-partij, krappe overwinningen v. Janata bij tussentijdse verk. 514/3
Regering: min. Ch. Singh en Narain d. prem. Desai ontslagen 502/3; Ch. Singh terug in kab. 516/1
Roemenië: bez. Ceausescu 297/2
Unie-territoria:
— Arunachal Pradesh: Janata-kab. 500/2
— Mizoram: voorz. People's Conf. prem., einde pres. best. 500/3
Verkiezingen: verk. deelstaat parl. 500/1; Hogerhuisverk., winst v. Congrespartij (I) bij Lagerhuisverk. 500/3; I. Gandhi: verkozen in Lagerhuis 513/3; gemeenteraadsverk. in Bombay 514/3; krappe ovenvinn. v. Janata bij tussent. verk. 514/3; stemmenwinst v. Congrespartij (I) in Andhra Pradesh 516/1; Janata behoudt Lagerhuiszetel 517/1

INDONESIE

POLITIEK (Binnenlandse)

Oppositie: vrijlat. en arrest. studenten 1511 e.v.

Politieke gevangenen: vrijlat. gevangenen A- en B-categorie 14/3

INTERNATIONAAL

ALGEMEEN

Nobelprijs voor de vrede: toegek. a. moeder Teresa 851/1
VN-prijzen voor mensenrechten: 851/2

CONFERENTIES

Algemeen: topconf. westerse „grote vier" op Guadeloupe *33;* consequenties voor Westel. *bondgenootschap* 33/3 e.v.; Londen annonceert levering twintig straaljagers a. China 35/1; verloop v. *d.* besprekingen *3512:* comment. 36/2; Frankr. bereid kernmacht te beperken 37/2; persconf. bondskanselier Schmidt o. Guadeloupe 37/3; top Brezjnew-Carter in Wenen n.a.v. SALT-akkoord *401* e.v.; verloop conf. *40411;* communiqué 404/3
Islamitische landen: 9de en 10de conf. min. v. buitenl. zaken 580/1
Niet-gebonden landen: topconf. in Havanna 593/1 e.v.; voorbereid. 593/2; open.rede prem. Castro, incidenten i.v.m. opmerk. Castro o. M.O. en Z.O. Azië 594/2; rede pres. Tito 595/2; slotdocument 595/3
Wereldeconomie: topconf. in Tokio 433/1; slotverklar. v. Tokio 434/2 e.v.; top wil meer doen voor Indochinese vluchtelingen 436/2; perscomment. 437/2 e.v.

E(NOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Algemeen: verkl. v, Caracas o. olie- en grondstoffenprij zen *34712*
Energie:
— Olie: OPEC-besluit t. prijsverh. ruwe olie in *1979* met 14.5%, effecten uitvallen Perz. olie, aankond. verdere prijsverh. IEA stelt consumptiebewerk. m. *5%* voor *16111* e.v.; wereldolieprod. in *1978* 163 e.v.
Wereldeconomie: econ. top in Tokio 433/1; slotverklar. v. Tokio 434/2 e.v.; top wil meer doen voor Indochinese vluchtelingen 436/2; meningsverschillen tussen deelnemers a. d. top 436/2; perscomment. 437/2

ONTWAPENING EN WAPENBEHEERSING

Bewapeningsvraagstukken: jaarverslag *1979-'80* int. instituut v. strategische studies 580/2
SALT: SALT II afgesloten *305;* inhoud v h. verdrag, verkl. technische termen *30611;* het verdrag *30711;* protocol 307/3; beginselverkl. 307/3; chronologie v. d. onderh. 308/1; probl. Carter m. Senaat 310/1; perscommentaren en analyses n.a.v. SALT II *401* /2 e.v.; Carter roept Congres op SALT II goed te keuren 406/1
Warschaupact: Sowjet-pres. Brezjnew kondigt reductie troepen en tanks in DDR aan 769/3; rede Brezjnew; onderh.voorst. 770/1; reacties en comment. 771/2

ORGANISATIES EN VERDRAGEN

INTERNATIONAAL ENERGIE AGENTSCHAP (IEA)

Algemeen: min. raadsvergad. 456/1

INTERNATIONAAL MONETAIR FONDS (IMF)

Jaarvergadering: in Belgrado, redes Delarosière en McNamara 726/3; samenvatt. discussies 727/3
Jaarverslag: *1978-'79* 724/3
Lidmaatschap: Kaapverd. eilanden en Dominica 728/1
Nicaragua: uitstel krediet, protest direct. Centr. Bank *40912*

INTERNATIONALE ONTWIKKELINGS ASSOCIATIE (IDA)

Jaarverslag: *1978-'79* 725/2

NOORDATLANTISCHE VERDRAGSORGANISATIE (NAVO)

Comité voor verdedigingsplannen: bijeenk. v. *5* en *6* dec. *1978* 325/2; kwestie AWACS 326/3; bijeenk. v. *15* en *16* mei *1979* 582/3; bijeenk. *v.* 11 dec. *1979* 835/1
Eurogroep: bijeenk. v. 4 dec. *1978* 323/3; bijeenk. v. *14* mei *1979* 582/1; bijeenk. v. *10* dec. *1979* 834/1
Jubileum: dertig jaar NAVO 581/1
Kernwapens: voorbereid. modernisering Westeur. kernbewapening *769* e.v.; besluit t. modern. Westeur. kernwapens *833* e.v.; het NAVO-overleg, bijeenk. Eurogroep 834/2; bijeenk. Comité v. verdedigingsplannen, persconf. gen. Gundersen 835/1; bijeenk. m. min. v. buitenl. zaken en v. defensie gemeensch. discussies o. modern. kernwapens in W.-Eur. 835/3; eerste reacties uit O.-Eur. 836/2; bijeenk. v. min. v. buitenl. zaken, onderhand.voorst. 836/3; SU trekt onderh.voorst. v. *6* okt. in 837/3
Ministerraad: bijeenk. v. *7* en *8* dec. *1978* 327/1; bijeenk. v. *30* en *31* mei *1979* 584/3; openingsrede Van Agt *58613;* bijeenk. v. *13* en *14* dec. *1979* 836/3
Nucleaire Planninggroep: bijeenk. v. *18* en *19* okt. *1978* 323/2; bijeenk. v. *24* en *25* april *1979* 581/3; bijeenk. v. 13 en *14* nov. *1979* 769/3
Opperbevelhebber: gen. Haig vertrekt a. bevelh. NAVO, gen. Rogers opvolger 328/3; andere ben. 329/2; aanslag op gen. Haig 587/1; overdracht oppercommando in Eur. a. gen. B. W. Rogers 587/1

ORGANISATIE VOOR ECONOMISCHE SAMENWERKING EN ONTWIKKELING (OESO)

Algemeen: toekomstverwacht. OESO *458* /1 e.v.
Economie: OESO-rapp. o. econ. 457/2
Ministerraad: vergad. op *13* en *14* juni 457/3
Secretaris-Generaal: mr. v. Lennep herk. a. secr.-gen. v. d. OESO 456/1
Wereldeconomie: rapp. o. de wereldecon. 645/3

ORGANIZATION OF PETROLEUM EXPORTING COUNTRIES (OPEC)

Prijzen: prijsbeleid sinds eind *1976,* 52ste conf. (dec. *'78)* te Aboe Dhabi besluit t. verh. olieprijs in *1979* met 14,5%, afschaff. dubbele prijs, 49ste conf. te Saltsjöbaden (juli '77) achtergronden *16412* e.v.; conf. v. Caraballeda, gebrek a. overeenstemm. leidt t. bevriezing prijs op $ *12.70* per vat (dec. '77) 166/1

VERENIGDE NATIES

Algemene Vergadering: spec. Namibië-zitt. 80/1; 33-ste AV 519/2; verk. voorz. 519/3; agenda 520/1; alg. debatten *520* /3; rede min. Gromyko 521/1; rede min. Hoeang Hoea 521/3; rede min. Vance 522/2; resol. over nwe leden 534/1; procedurekwesties 534/1; samenstell. V-raad 534/2; samenstell. Int. Gerechtshof 534/3; ontwapening 534/3; Zuidel. Afrika inh. over-buitenl. econ e.a. belangen 535/3; Handvest v. rechten voor gastarbeiders 535/3; Namibië 535/3; Rhodesië 536/1 en Z.-Afrika 536/2; dekolonisatie van *nwe* Hebriden *536/2; Am.* Samoa 536/3; Guam 536/3; O.-Timor 536/3; Westel. Sahara 536/3; Arab.-Isr. conflict 537/1; mensenrechten in Chili 537/1; decennium v. d. vrouw 537/1; wereldvergad. o. ouderen *537/2;* econ. kwesties 537/2; ontw. landen 537/3; ruimte 538/1; woestijnvorming 538/1; energie 538/1; begrot. 538/2; comment. uit The Times 538/2; rede paus Johannes Paulus II 716/2; finan. UNIFIL geregeld 808/3
FAO: wereldconf. o. agrarische hervormingen en plattelandsontw. 708/1
Internationaal Gerechtshof: samenstell. per *6-2-'79* 534/3
Namibië: spec. zitt. VN-raad v, Namibië *7711;* spec. zitt. AV 80/1; resol. V-raad 108/1; missie Ahtisaari 108/2; rapp. Waldheim 108/3; Z.-Afrika verwerpt rapp. Waldheim *10912;* V-raad keurt plan Waldheim goed *11012;* toelicht. Waldheim 111/1; reacties uit Namibië en Z.-Afr. 111/2; min. v. buitenl. zaken v. Westerse contactgroep in Pretoria compromis 111/3; V-raad waarsch. Z.-Afr. *11212*
Secretaris-Generaal: jaarverslag 1978 secr.-gen. Waldheim 519/1
UNCSTD: Conf. van de VN o. Wetensch. en Techniek voor Ontwikkeling 577/1; open. d. secr.-gen. Waldheim 578/1; verlangens ontw. landen 578/1; incident i.v.m. vertegenw. Cambodja 578/2; conf. result. 578/2; comment. 579/1
UNCTAD: vijfde bijeenk. *369* e.v.; voorbereidende conf. Groep v. *77* 370/1; akk. o. grondstoffen 370/3; openingszitt. UNCTAD V 371/1; vraagstuk prijzen aardolie niet ter discussie op UNCTAD V 371/2; onopgeloste meningsverschillen leiden tot uitstel slotzitting 371/3 e.v.
Veiligheidsraad: veroord. Zuidafr. inval in Angola *8013;* resol. m.b.t. Namibië (27-7-'78) *10811:* Raad keurt plan-Waldheirn inz. Namibië goed 110/2; V-raad waarschuwt Z.-Afr. *(13-11-'78)* 112/2; samenstell. per *1-1-'79* 534/1; goedk. benoeming spec. VN-vertegenw. v. Rhodesië 622/2; resol. inz. verk. in Rhod. 637/3; veroord. Z.-Afrika invallen in Angola (28 mrt en *3* nov.) 797/2; instell. en samenstell. UNIFIL 807/1; uitbreid. sterkte UNIFIL 808/3; rapp. Waldheim verleng UNIFIL-mandaat t *19-1-79* 830/1; bestandsoproep inz. Liban. *(6-10-'78)* 831/1; verdere verleng. UNIFIL-mand. t. *19-6-'79* resp. *19-12-'79* 832/1
Vietnam: internat. conf. o. probl. Vietn. vluchtel., aard en achtergronden v. deze kwestie *481* e.v.; de conf. v. Genève 485/2; comment. 487/1

WERELDBANK

Jaarvergadering: in Belgrado, redes Delarosière en McNamara 726/3; samenvatt. discussies 727/3; conclusies Delarosière 728/1
Jaarverslag: *1978-'79* 725/2
Ontwikkelingsvraagstukken: wereldontw. rapport 644/2

IRAK

Iran: Khomeini door Irak uitgewezen 50/3
Koerden: positie Koerden sinds *1975* 445/*2;* hervatt. vijandelijkheden in Koerdistan 445/2; beschuld. o. wreedheden jegens Koerden 446/1; ontvoering buitenl. 446/3; offensief reger. troepen bij Sulaymaniyh, doodvonnissen v. Koerden 447/2; Koerdisch officiele taal 447/2; verscheidene Koerd. organisaties 447/3; verdere gevechten tussen Koerd. guerrillastrijders en Iraakse reger. troepen en tussen Koerden onderling 448/2; botsingen bij grens m. Turkije. Iraks-Turks overl., nw. Iraaks offensief 494/3
Politieke partijen:
— CP: terechtstell. en arrest. commun., geschil tussen Baath en CP, commun. uit reger. 431/3
Regering: laatste commun. in kab. d. pres. Bakr ontslagen 432/3
Sowjet-Unie: betr. verkoeld, contacten 495/2; vriendschapsbez. S. Hoessein 496/1
Syrië: toenad. Syrië-Irak, Assad in Bagdad 213/2

IRAN

Algemeen: overz. ontw. nov. '78-febr. '79 737 e.v.
Irak: Khomeini door Irak uitgewezen 5013
Islamitische revolutie: voortdurende strijd, terechtstelling vier generaals 752/1
Monarchie: gedragscode v. keizerlijke fam. 50/2; aankond. vertrek sjah, ben. regentschapsraad 746/1; vertrek sjah (49/1) 746/2
Olie: prod. d. staking sterk verminderd 52/2; kortstondige verbetering olieprod. medio nov. '78 739/2; nwe langzaam-aan-actie vanaf 4 dec. '79 740/2; daling olieprod., rantsoenering en stopzetting export, nwe NIOC-directeur 743/1
Oppositie: vrijlat. arrest. 50/1; Khomeini d. Irak uitgewezen, vestigt zich bij Parijs in Neauphle-Le-Château 50/3; verdere onlusten en stakingen 51/1; alg. staking, olievelden stilgelegd 52/2; grootscheepse betogingen in Teheran op 5 nov. 78, Sanjabi's Nat. Front vormt m. Khomeini de ,,Iraanse Islam. Nat. Beweging'' 53/1; arrest. en perscensuur 737/3; aanhoud. en vrijlating Sanjabi en Foruhar 738/2; verdere onlusten na kortstondige verbetering veiligh.toestand 739/1; vanaf 20 nov. toenemende anti-sjah prot., botsingen tussen pro- en anti-reger.krachten en een serie wilde stakingen 739/3; massademon. in Teheran, verkl. oppositie (11 dec. '78) 740/2; voortdurende onrust (tweede helft dec. '78) 742/2; verzet t. Bakhtiar 745/3; vorm. revol. islam. raad 746/1; voortd. verzet tegen Bakhtiar 746/2; voorbereid. terugk. Khomeini 747/2; terugk. Khomeini 748/3; Bazarghan prem. overgangsreg. 749/3; machtsovername d. islam. revol. 750/3
Politieke partijen: ontbind. eenheidspartij Rastakhiz 5012
Regering: prem. Sharif-Emami kond. voortzett. lib. pol. aan 49/2; kab. Sharif-Emami krijgt vertrouwen v. parl. 5011; aftred. min. 52/1; aftreden kab.-Sharif-Emami (5 nov. '78), nwe reger. onder gen. Azhari 53/2; install. milit. reger.-Azhari, optreden 737/2 e.v.; streven naar civiele coalitie-reger., formatiepoging Sadiqi mislukt 741/3; aftreden Azhari, Bakhtiar prem. van een burgerreger., ondanks uitstoting uit Nat. Front 744/2; aftreden min. v. justitie 747/1; machtsovername d. islam. revolutie 750/3; nwe reger.-Bazarghan 751/2
Roemenië: bez. Ceausescu 29611
Sowjet-Unie: houding t.o.v. crisis in Iran (nov.-dec. '78) 743/2
Verenigde Staten: houding t.o.v. crisis in Iran (nov.-dec. '78) 743/2

ISRAËL

Egypte: vredesverdrag Eg.-Isr. getekend op 23 mrt te Washington 193/1; tijdschema 19312: tekst vredesverdrag 193/3 e.v., tekst *annexen* bij Isr.-Eg. vredesverdrag; Eg.-Isr. brief a. Carter 846/3 e.v.
Libanon: Isr. bezet Z.-Liban. (14 maart-13 juni '78) 806/2; eerste fase terugtrekk. (11-4-'78) 808/2; Israël. aanval op Al-Fatah-basis bij Aqibiyeh 809/3; vertrek laatste Isr. troepen uit Z.-Libanon na overdracht grensposities a. christel. milities v. Haddad 810/2; Isr. luchtmacht boven Beiroet (6 juli '78) 814/1; wapenleverant. a. Lib. chr. milities (juli '78) 815/3; oproep Begin v. hulp a. Liban. christenen 827/3; overl. 'sr.-reger. met Chamoun gemeld (aug. 78) 829/3; verdere vluchten Isr. luchtmacht boven Beiroet (sept. '78) 830/1; Isr. marine-actie in noordwesten Beiroet (okt. '78) 831/1
Nederland: rapp. TK-cie Arab. Israëlboycot en Ned. 12213; bez. min. v. d. Klaauw 26313
Nicaragua: wapenlever. 411/1
Verenigde Staten: tekst Eg.-Isr. brief a. Carter, memoranda v. overeenstemming t. VS en Israël 846/3 e.v.

ITALIE

ALGEMEEN

Lockheed affaire: ex-min. Tanassi t. 2½ jaar veroord. 153/3
Rooms-katholieke kerk; nwe ontw. concordaat Italië-Vaticaan 12513
Terrorisme: bomaanslagen en aanslagen op personen tweede helft v. 1978 en begin 1979 110/1; rapp. min. v. binnenl. zaken a. pari. 141/1; proces t. Rode Brigades 142/2; arrest. i.v.m. zaak-Moro, veroord. Rode Brigades 152/3; publ. brieven Moro 152/3; bomaanslagen bij verkiezingen 557/1

POLITIEK (Binnenlandse)

Algemeen: nwe burgem. Rome Petroselli 649/2
Parlement: commun. voorz. Huis v. Afgevaard. 557/3
Politieke partijen:
— Christen-Democraten: Piccoli opvolger Moro als voorz., besprek. rapp. secr.-gen. o. verhoud. t. commun. 126/1; Zaccagnini kond. aftreden aan 647/2;
— Liberalen: partijcongres 14011
— PCI: Berlinguer in Moskou en Belgrado 126/3; openb. discussie o. CP, aanval v. social. partij, rede Berlinguer in Genua 127/1; partijcongres 557/2; Berlinguer bepleit opnieuw hist. compromis, dialoog commun.-social. 648/1; bez. Berlinguer a. SU, besprek. m. Brezjnew 649/1
— Radicalen: J. Fabre nwe secr. 139/3
— Republikeinen: nwe partijchef Visentini 647/3
— Sociaal-democratische partij: nwe partijleider P. Longo gekozen 13912
— Socialisten: dialoog m. commun. 648/1
president: social. Pertini tot nwe pres. gekozen, levensbeschrijving 123/2
Regering: reger. crisis, reger.-Andreotti afgetreden na debat o. bevriezing lonen en tegenstemmen commun. 124/1; comm. stemmen tegen bij debat t. Ems, Andreotti krijgt form. opdracht 125/1; wijzig. samenstell. reger.-Andreotti 125/3; crisis na intrekk. comm. steun, aftred. kab.-Andreotti (31 jan.) 554/3; form. opdracht a. Andreotti, consultaties, formatieopdracht teruggegeven 555/1; form. opdracht aan La Malfa (22 febr.). consult., comm. zeggen steun toe, La Malfa geeft opdracht terug 555/2; nwe opdracht a. Andreotti, La Malfa en Saragat (7 mrt.), nwe reger. Chr.-dem., sociaal-dem. republik. gevormd (19 mrt.) 555/3; La Malfa overl., necrologie, samenstell. reger.-Andreotti 556/1; aftred. reger.-Andreotti na ontbreken steun social. en , vervroegde verk. 556/2; nwe form. opdracht a. Andreotti (2 juli) 557/3; teruggave form. opdracht na ontbreken steun commun.; form. opdracht naar social. Craxi (9 juli) teruggave form. opdracht 558/1; form. opdracht aan chr. dem. Pandolfi (27 juli), teruggave form. opdracht, form. opdracht a. Cossiga (2 aug.) Cossiga vormt voorl. reger. 558/3; samenstell. 559/1
Sardinie: verk. op Sardinië 621/3
Verkiezingen: parl.verk. in Aosta-dal en Friuli-Giulio-Venezia 138/2; overwinn. Süd-tiroler Volkspartei bij verk. in Sudtirol 138/3; commun. en christ.-dem. verliezen bij gemeenteraadsverk. 139/2; parl. verk., zetelverdeling 556/3

POLITIEK (Buitenlandse)

Europees Parlement: uitslag verk. Eur. Parl. 39013
Polen: bez. Gierek 24811
Sowjet-Unie: bez. Berlinguer a. SU, besprekingen m. Brezjnew 649/1

IVOORKUST

Centraal Afrikaanse Republiek: asiel voor Bokassa 640/3
Spanje: bez. koning Juan Carlos 760/3

JAPAN

Mexico: bez. Lopez Portillo 37811
Politieke partijen:
— JSP: nwe partijleid. 29913
— LDP: wijzig. partijtop (nov. '77) 298/3; verk. Ohira t. partijvoorz. (1 dec. '78) perscomment. 298/3 e.v.; positie Ohira na Lagerhuisverk. 658/3
Regering: aftreden min. v. justitie i.v.m. vliegtuigkaping 297/3; reorgan. kab.-Fukuda (nov. '77) 29811; Ohira prem., nw. kab. 299/2
Rode leger: kaping DC-8 v. d. JAL (sept.-okt. 1977) 297/3
Thailand: bez. Kriangsak 276/1
Verkiezingen: verlies v. links bij region. verk. 300/1; prem. Ohira besluit t. vervroegde verk., achtergronden, uitslagen Lagerhuisverk., LDP verliest één zetel 657 e.v.
Vietnam: bez. vice-min. Phan Hien 144/1; bez. min. Nguyen Duy Trinh 144/3

JEMEN (N.)

Jemen (Z.): ontwikk. betrekk. juli 1978 tot eind febr. 1979 41112 e.v.; grensoorlog 415/1; bestand afgekond. 416/2; instell. Arab. in 428/2; onzeker bestand 429/3; terugtrekk. troepen 430/1; topconf. Jemenit. pres.. nw. fusiebesluit 430/3
Militaire zaken: wijzig. milit. top 39811
Oppositie: terechtstell. officieren 398/2; aanslag op pres. gemeld 398/2; amnestie afgekond. 430/1
President: A. A. Saleh pres., al-Arashi vice-pres. 39811
Regering: mutaties, nw. kab. 398/1; mislukte staatsgreep 398/3; achtergronden 399/1; verdere wijzig. kab. 39912
Taiwan: piloten uit Taiwan n. N.-Jemen 481/1
Verenigde Staten: leverantie milit. materieel aangek. 414/3; Am. vliegdekschip naar de Golf, wapenhulp a. N.-Jemen versneld 428/2; Am. milit. adviseurs n. N.-Jemen 430/1; verz. om Am. adviseurs 431/2

IEMEN *(Z.)*

Bulgarije: bez. Zjiwkow 9412
Jemen (N.): ontwikk. betrekk. juli 1978 tot eind febr. 1979 41112 e.v.; grensoorlog 415/1; bestand afgekondigd, 416/2; instell. Arab. cie 428/2; Am. vliegdekschip naar de Golf 428/2; onzeker bestand 429/3; terugtrekk. 43011; topconf. Jemenit. pres., nw. fusiebesluit 430/3
Politieke partijen: opricht. Jemenit. Social. Partij, A. F. Ismail secr.-gen. 400/1
Regering: ben. presidium v. 11 leden, voorz. A. F. Ismail 400/1; nw. kab. 40012
Sowjet-Unie: Russ. vlooteenheden en gevechtsvliegt. naar Z.-Jemen 41412
Verkiezingen: nw. parl. 400/1

JOEGO-SLAVIË

China (Volksrep.): bez. min. Huang Hua, brengt verslag uit v. reis prem. Hua Guofeng d. W.-Eur. 756/2
Justitie: leidende ,,Kominformist'' veroord. 34413
Partij: IIde congres Joegoslavische bond v. commun. 34013; openingsrede pres. Tito 341/3; nw. partijpres. 342/2; slotrede Tito 34213; plaatsvervang. v. Tito in partijpres. aangewezen 343/1; E. Kardelj overl. 343/3; S. Dolanc treedt af a. secr. v. h. partijpres. 344/2
Regering: samenstell. 340/3; vertegenw. v. Kosovo t. vice-pres. ben. 340/3
Sowjet-Unie: bez. Tito, communiqué 367/2
Turkije: bez. Ecevit 38213
Verenigde Staten: bez. Tito, result. 366/2; Am. wapenleverant. a. Joego-Slavië 36711
Wereldbank: jaarvergadering in Belgrado 726/3

JORDANIE

Nederland: bez. min. v. d. Klaauw 121/1
Verenigde Staten: bez. min. Vance (sept. '78) 21212

KAMEROEN

Verkiezingen: voor Nat. Vergad. 38312

KENIA

Ethiopië: bez. pres. Moi, vriendschapsverdrag gesloten 766/1
Saoedi-Arabië: bez. pres. Moi, bemidd. tussen Kenia en Somalia 766/3
Somalia. ontmoet. pres. Moi en Barre in Saoedi-Arabië 766/3

KOEWEIT

Bahrein: bez. prem. Koeweit, akk. o. econ. eenheid 400/2
Oman: bez. prem. Koeweit, akk. o. econ. eenheid 400/2
UAE: bez. prem. Koeweit, akk. o. econ. eenheid 400/2

KONGO

Regering: kol. D. Sassou-Nguesso nw. staatshoofd. reorgan. kab. 25213

KOREA (N.)

Roemenië: bez. Ceausescu 29612

KOREA (Z.)

Oppositie: veroord. Kim Dae Jung e.a. amnestie 301/3; politie-inval in NDP-hoofdkwartier, Kim uit parl. gestoten, opp. legt mandaat neer 70711
Parlement: Kim Young Sam uitgestoten, oppositie-afgevaard. leggen mandaat neer 70711
Politieke partijen:
NDP: Kim Young Sam t. partijleider gekozen, verk. d. civiele rechtbank ongeldig verkl. 70611
President: Park herk. 30111; pres. Park vermoord d. KCIA-chef Kim Jae Kyu, Choi Kyu Hah wnd. pres., verschillende versies gebeurtenissen, reacties VS, N.-Korea, SU 705 e.v.; staatsbegrafenis Park 70713
Regering: wijzig. kab.-Choi Kyu Hah 11976-'77) 30111
Verenigde Staten: Am. troepen na Parks dood in staat v. alarm, indirecte waarschuwing o. N.-Korea 707/3
Verkiezingen: parl. verk. 301/2

KUNST

ALGEMEEN

Prijzen:
— Joost van den Vondelprijs 1979: 85111
— Karel de Grote prijs 1979: 85111
— Nobelprijs voor de vrede: 85111
— Visser-Neerlandia prijzen 1979: 851/2
— VN-prijzen voor mensenrechten: 851/2
— Vredesprijs van de Duitse boekhandel 1979: 851/3
Zilveren anjers 1979: 85113

ARCHITECTUUR

Prijzen:
— David Roëllprijs 1978: 85211

BEELDENDE KUNST

Prijzen:
— Grand prix national des beaux arts 1979: 852/1
— Jacob Hartogprijs 1979: 852/1
— Rembrandtprijs 1979: 852/1
— Sikkensprijs 1979: 85211

JOURNALISTIEK

Prijzen:
— Annie Romein-Verschoorprijs 1979: 852/1
— Dick Scherpenzeelprijs 1979: 852/2
— Pierre Bayleprijs 1978: 85212
— Prijs voor de dagbladjournalistiek 1979: 852/2
— Prijzen van de Vlaamse .journalistenclub 1978: 85212
— Pulitzerprijzen 1979: 852/2
— World Press Photo 1979: 85212
— Zilveren camera 1978: 852/2

LETTERKUNDE

Prijzen:
— Bookerprijs 1979: 85212
— Bordewijkprijs 1979: 85213
— Constantijn Huygensprijs 1979: 85213
— Gouden griffel 1979: 852/3
— Grand prix du roman de l'académie Française 1979: 85213
— Grand prix de poësie de l'academie Française 1979: 85213
— Herman Gorterprijzen 1978 en 1979: 852/3
— Jan Campertprijs 1979: 852/3
— Laurens Janszoon Costerprijs 1979: 852/3
— Lucy B. en C. W. van der Hoogtprijs 1979: 852/3
— Martinus Nijhoffprijs 1978: 85213
— Meesterschapsprijs van de maatschappij der Nederlandse letterkunde 1979: 853/1
— Multatuliprijs 1978: 85311
— Nienke van Hichtumprijs 1979: 85311
— Nobelprijs voor de letterkunde 1979: 85311
— P. C, Hooftprijs voor poëzie 1976: 854/1
— P. C. Hooftprijs voor essayistiek 1978: 85411
— Prijs voor letterkunde van de Vlaamse arovincie 1979: 85412
— Prix Fémina 1979: 854/2
— Prix Goncourt 1979: 854/2
— Prix Médicis 1979: 854/2
— Prix Médicis étranger 1979: 854/2
— Prix Renaudot 1979: 854/2
— Pulitzerprijzen 1979: 854/2
— Reina Prinsen-Geerligsprijs 1979: 85412
— Reinaertprijs 1979: 85413
— Staatsprijs voor de roman (Belgisch) 1978: 85413
— Wijnand Frankenprijs 1979: 85413

MUZIEK

Prijzen:
— Bachprijs 1978: 85413
— Bijzondere prijs van de Johan Wagenaarstichting: 85413
— Ernst von Siemensprijs: 85413
— Matthijs Vermeulenprijs 1979: 854/3
— Wessel Ilckenprijs 1978: 854/3
— Wessel Ilckenprijs 1979: 854/3

THEATER, FILM, RADIO EN TV

Prijzen:
— Ärlecchino 1979: 85413
— Colombina 1979: 85511
— Filmfestival van Cannes 1979: 85511
— Filmfestival van Locarno 1979: 85511
— Filmfestival van Moskou 1979: 85511
— Filmfestival van West-Berlijn 1979: 85512
— Louis d'Or 1979: 85513
— Nipkowschijf 1979: 85513
— Oscars 1979: 85513
— Prijs van de kritiek 1979: 856/1
— Prijs van de Vlaamse journalistenclub 1978: 856/1
— Prix Louis Delluc 1978: 856/1
— Shakespeareprijs 1979: 85611
— Theo Mann-Bouwmeesterring: 85611
— Theo d'Or 1979: 85611
— Zilveren reismicrofoon 1979: 85611

LAOS

China: Laos vraagt terugtrekk. Chin. technici 208/2
Roemenië: bez. Ceausescu 297/1

LIBANON

Algemeen: ontw. sept. '77-juli '78 801 e.v.; overz. diverse groeperingen in Liban. 81611
Arabische vredesmacht: botsingen tussen Syrische eenh. en rechtse Liban. christel. (mei 1977-begin mrt '78) 80413 e.v.; gevechten tussen Syriërs en rechtse christ. in Beiroet (apr. '78) 81013: strijd in Beiroet tussen Syr. troepen en christel. milities (begin juli '78) 81312; nwe gevechten in Beiroet (eind juli-eind sept. '78) 827/3; chr. milities v. Chamoun zeggen Syr. troepen de oorlog aan, hevige gevechten in Beiroet (eerste helft okt. '78). bestandsoproep V-raad, Arab. conf. in Beiteddine, acht-punten-plan (17-10-'78), Saoedische troepen nemen Syr. posities in 830/2; mandaat verlengd 832/1
Gewelddaden: moord op Tony Frangié, repercussies 81211
Israël: Israël bezet Z.-Libanon (14 mrt-13 juni 1978) 806/2; Isr. aanval op Al-Fatahbasis, bij Aqibiyeh 809/3; vertrek laatste Isr. troepen uit Z.-Liban. na overdracht grensposities a. Christel, milities v. Haddad (13-6-'78) 810/2; Isr. luchtmacht boven Beiroet (6 juli '78) 81411; wapenleverant. a. Liban. christel. milities (juli 1978) 81513; oproep Begin v. hulp a. Liban. christ. 827/3; overl. Isr. reger. m. Chamoun gemeld (aug. '78) 829/3; verdere vluchten Isr. luchtmacht boven Beiroet (sept. '78) 830/1; Isr. marine-actie in Noordwesten Beiroet (okt. '78) 831/1
Palestijnen: gevechten in en rond Beiroet, botsingen t. Palest. onderling (maart 1977-begin maart 1978) 803/1; botsingen tussen Liban. en Palest., incidenten in Sidon en Tyrus 80411; overl. prem. Hoss met PLO-delegatie; verkl. 24-5-'78 809/1; bomaanslag op PLF-kantoor in Beiroet (13-8-'78) 82911
President: Sarkis kond. aftred. aan (6 juli '78), maar blijft aan (15 juli '78) 814/3 e.v.
Regering: aftred. kab.-Hoss (19-4-78), mislukte formatie nw. kab., Hoss opnieuw geïnstall. (15-5-78) 81013 e.v.
Syrië: botsingen tussen Syriërs en Liban. christel. (mei '77-begin maart '78) 804 13 e.v.; gevechten tussen Syriërs en rechtse christ. in Beiroet (apr. '78) 810/3; strijd in O.-Beiroet tussen Syr. troepen en christel. milities (begin juli '78) 81312: nwe gevechten in Beiroet (eind juli '78-eind sept.) 827/3; overleg Hoss-Assad, overleg Assad-Frangié (aug. '78) 829/2; chr. milities v. Chamoun zeggen Syr. troepen oorlog aan, hevige gevechten in Beiroet (eerste helft okt. '78), bestandsoproep V-raad, Arab. conf. in Beiteddine. acht-punten-plan (17-10-'78), Saoedische troepen nemen Syr. aosities over 830/3; overleg Sarkis-Assad, gezamenl. afkond. staakt-het-vuren (7-10-'78) 831 13
Zuid-Libanon: ontw. sept. 1977-begin maart 1978 80111 e.v.; Israël bezet Z.-Liban. (14 maart-13 juni 1978) 806/2; instell. en samenstell. UNIFIL 80711 e.v.; eerste fase Isr. terugtrekk. (11-4-'78) 80812; vertrek laatste Isr. troepen na overdracht grensposities a. christel. milities v. Haddad 810/1: Haddad belet Liban. leger toegang t. zuidel. grensgebied 827/3; rapp. Waldheim, verlenging UNIFIL-mandaat (tot 19-1-79) 83011; verdere verlenging UNIFIL-mandaat t. 19 juni '79 resp. 19 dec. '79 832/1

LIBERIA

Oppositie: onlusten n.a.v. mogel. verhog. rijstprijs, volmachten v. pres., uitwijzing Russ. dipl., amnestie 55912
Regering: min. ontslagen 256/2; nwe min. 816/2
Sowjet-Unie: drie leden Russ. ambass. uitgewezen 56011

LIBIË

Malta: bez. pres. Kadhafi (juli '78), bez. prem. Mintoff (okt. '78), sluit Libisch radiostation 540/2
Tsjaad: Tsjadische reger. beschuld. Libie v. milit. interventie, d. Libië ontkend 35012; Libië noemt Tsjad. overgangsreger. illegaal 351/2; nw. Libisch offensief 54612

LIECHTENSTEIN

Buitenlands beleid: overz. buitenl. beleid sedert 1970 18612
Regering: coalitie v. VU en FBP, samenstell. nwe reger. 17013
Staatshoofd: 40-jarig jubileum vorst Josef II 186/1
Verkiezingen: parl. verk. reger. crisis, nw. kab. 170/3

LUXEMBURG

Energie: energiepolitiek 571/3
Justitie: doodstraf afgeschaft 57112
Regering: chr. soc. Werner vormt reger., samenstell. 571/1
Verkiezingen: alg. verkiez., winst voor chr. soc. 570/3

MALAWI

Regering: mutaties 25612; nwe min. 81612

MALEDIVEN

President: Gayoom benoemd 383/3
Regering: samenstell. kab. 383/3

MALEISIË

Bevolking: spanningen tussen Chinese en Maleise gemeenschap 319/1
Kelantan: crisis 317/3
Koning: Tuanku Yahya Petra ibini al-Marhum overl., sultan Ahmad Shah t. koning gekozen 31911
Politieke partijen: wijzig. samenstell. Nat. Front 31613; Hussein bin Onn t. UMNO-leider gekozen 318/2
Regering: nw. kab., andere mutaties 317/a
Sabah: nwe USHO-leider 31911
Verkiezingen: fed. en deelstaat verk., Nat. Front behoudt absolute meerderheid 31613
Vietnam: bez. min. Nguyen Duy Trinh 144/1; bez. vice-min. Phan Hien 14411; bez. prem. Pham Van Dong 144/1

MALI

Oppositie: oud-min. opnieuw ter dood veroord. 56012
Politieke partijen: vorming UDPM 560/2
President: Traore gekozen 560/2
Verkiezingen: pres.- en parl. verk. 56012

MALTA

Arbeid: staking artsen 541/3; stakingen verpleegsters e.a., nwe stakingswet 542/1
China (Volksrep.): bez. prem. Mintoff, bez. vice-prem. Gen Biao 54111
Duitsland (Bondsrep.): uitwijz. v. Hassel, terugroepen ambass. 54112
Engeland: beeindig. Britse milit. aanwezigh. 54011; betr. m. h. Verenigd Koninkr. vóór beëindig. Britse milit. aanwezigh., verbod bez. Britse journ., sluiting Brits radiostation, besprek. BBC-reger., opheff. verbod, verbod invoer textielprod., sluiting gebouw British Council 541/1
Libië: bez. pres. Kadhafi (juli '78), bez. prem. Mintoff (okt. '78), sluit. Libisch radiostation 540/2
Onderwijs: wijzig. hoger onderw., ontslag Dahrendorf 541/3

MAROKKO

Mauretanië: prem. Heydalla overl. m. koning Hassan 529/2; bez. prem. Bouceif 532/1
Regering: Bouabid volgt Osman op als prem. 237/3; vorm. nation. veiligh. raad, achtergronden 238/1
Sahara: Marokko veroord. vredesakk. Mauretanië-Polisario, bezet Dakhla en annexeert Tiris-el-Gharbia als 37ste provincie 529'3

MAURETANIE

Frankrijk: bez. prem. Bouceif 532/1
Grondwet: nw. constitutioneel handvest 348/2
Marokko. prem. Heydalla overl. m. koning Hassan 529/2; bez. prem. Bouceif 532/1
Regering: volmachten v. kol. Ould Salek, uitschakeling pro-Algerijnse min. 238 12; achtergronden 23811; vorming nwe reger. m. lt.-kol. A. O. Bouceif, vorming milit. comité v. nat. redding (CMSN) 34811; eerste verkl. prem. Bouceif 348/2; prem. Bouceif verongelukt, Heydalla opvolger 532/3; Ould Salek a. staatshoofd en voorz. CMSN afgetred., vervangen d. M. M. Ould Louly 53311; nw. kab.-Heydalla 533/1
Sahara: vredesverdrag m. Frente Polisario op 5 aug. te Algiers ondertek., Mauretanië d. afstand v. aanspraken op Westel. Sahara en trekt zich uit Tiris-el-Gharbia terug 529 e.v.; voorafgaande contacten Mauretanië-Polisario 52913; protocol-akk. v. Tripoli 531/2; Polisario dreigt met hervatt. strijd t. Mauretanië 533/2
Spanje: bez. prem. Bouceif 532/1

MEXICO

Canada: akk. v. olieverkopen 377/1
China: bez. Lopez Portillo 378/1
Cuba: bez. Castro 378/2
Energie: nwe olievondsten, situatie olie en aardgas 376/1
Frankrijk: bez. Giscard d'Estaing, olieleverant. onderw. v. besprek. 37613
Grondwet: herz. aangek. 37511
Japan: bez. Lopez Portillo 37811
Justitie: amnestie v. pol. gevangenen, amnestiewet v. kracht 377/2
Nicaragua: dipl. betr. verbroken 37912
Oppositie: amnestie v. pol. gevangenen, amnestiewet v. kracht 377/2
Politieke partijen: CP e.a. partijen gelegaliseerd, Carvajal Moreno interimvoorz. PRI 375/1
Regering: beleidsverkl. pres. Lopez Portillo 368/1; aftreden min. v. finan. en begrot. zaken, ingrijpende wijzig. in reger. 375/2
R.-K. kerk: bez. paus Johannes Paulus II 701/1
Spanje: bez. koning Juan Carlos 32/3; akk. v. olieverkopen 377/1
Verenigde Staten: bez. Carter, olieleverant. onderw. v. gesprek 37613
Verkiezingen: alg. verk., overwinn. reger. partij 527/1

MIDDEN-OOSTEN

Arabische Liga: min. conf. in Bagdad (27-31 mrt '79) ter bespreking v. pol. en finan.-econ. sancties t. Egypte; Egypte, Oman en Soedan afwezig, besluiten (o.a. afschaff. lidmaatschap Egypte) 209; voorafgaande ontv., derde conf. afwijz.front te Damascus bijeen (20-23 sept. '78), Irak opnieuw afwezig 210/1; slotverkl. 21011: verkl. o. beginselen, doelen en instell. 21013: proclamatie nr. 1 211/3; contacten afwijzingsfront met Jordanië en Saoedi-Arabië, bez. Assad 21211; Iraakse voorst., toenadering Syrië-Irak, Assad in Bagdad 213/2; 9de Arab. topconf. (2-5 nov. '78) te Bagdad, verkl. en besluiten 213/3; resol. i.z. Jemens 416/2; instell. Arab. cie v. Jemen 428/2
Israëlisch-Arabisch conflict: vredesverdrag Isr.-Eg. getekend op 25 mrt te Washington 193/1; tijdschema 19312; tekst vredesverdrag 193/3 e.v.: Am. min. v. buitenl. zaken Vance bez. Jordanië en Saoedi-Arabië om hun steun v. d. akk. v. Camp David te verwerven en Syrië (sept. '78) 212/3; annexen bij Eg.-Isr. vredesverdrag, Eg.-Isr. brief a. Carter, memoranda v. overeenst. t. VS en Israël 846/3 e.v.
Nederland: rapp. TK-cie Arab.-Israëlboycot en Ned. 122/3
Palestijnen: Palest. aanslag op Zaventem 292/3

MONGOOLSE VOLKSREPUBLIEK

DDR: vriendschapsverdrag afgesloten 229/3

MOZAMBIQUE

Bulgarije: bez. Zjiwkow 9412
DDR: uitwisseling gevangenen tussen Mozambique, VS en DDR 230/2
Frelimo: Ribeiro de Carvalho uit partij gestoten 38313
Regering: reorgan. 383/3; Ribeiro de Carvalho ontslagen, mutaties 38313

NAMIBIË

Contactgroep: voortzett. onderhand. 7612; Westerse voorst. (dd. 13-3-'78) 7712; instemming Z.-Afr., reacties SWAPO e.d. 78/3; SWAPO schort besprek. m. contactgroep op 9512; SWAPO aanv. Westers plan 96/3; min. bijeen in Pretoria 11113
Parlement: eenzijdige vervanging v. constituerende vergad. d. Nat. Vergad. 800/1
Tanzania: dissidente SWAPO-leden door Tanzania vrijgelaten 95/3
Uitvoerende Raad: D. Mudge voorz. 800/3
Verenigde Naties: spec. zitt. VN-raad v. Namibië 77/1; speciale zitt. AV 80/1
Verkiezingen: verk. v. constituerende vergad. onder auspiciën v. Z.-Afr., boycot d. NNF en SWAPO-D, overwinning d. DTA 79912
Zuid-Afrika: volmachten v. administrateur-gen., Zuidafr. inval in Angola 80/2: verdere arrest. in Namibië 9513: Z.-Afr. gaat door met ,,interne regeling" 9611; Zuidafr. troepen vallen SWAPO-bases in Zambia aan 10812; Z.-Afr. bepaalt zelf verk. datum 10912 verdere Zuidafr. aanvallen op SWAPO-bases in Z.-Angola 796/3; vervanging administrateur-gen. 800/3

NECROLOGIEEN

Andriessen, M. S., Nederl. beeldhouwer 858/3
Barzani, M. M., Koerdisch leider 858/3
Beernink, mr. H. K. J., Nederl. politicus 858/3
Bellefroid, M., Vlaams letterkundige 860/2
Bengsch, A., kard. 864/3
Boon, L.-P., Vlaams letterkundige 859/1
Boulanger, N., Frans muziekpedagoge 859/1
Boumedienne, H., Algerijns staatshoofd 83/1
Bouwmeester, L. M., Nederl. actrice 859/1
Challe, M., Frans militair 859/1
Clavel, M., Frans auteur 859/2
Delaunay, S., Frans schilderes 859/2
Delmer, S., Brits journalist 859/2
Dessau, P., Duits componist 859/2
Diefenbaker, J. G., Canadees politicus 859/3
Doorne, dr. H. J. van, Nederl. industrieel 859/3
Eaton, C. S., Am. industrieel 85913

Enthoven, mr. L., Nederl. politiefunctionaris 860/1
Eyck, C. van, zie: Taytelbaum, G. J. E.
Gehlen, R., oud-hoofd Westduitse inlichtingendienst 860/1
Gronon, R., zie: Belleiroid, M.
Haya de la Torre, V. R., Peruviaans politicus 860/2
Hilton, C. N., Am. hoteleigenaar 860/2
Janssen, prof. dr. A., Vlaams filosoof 860/2
Jooss. K., Duits balletmeester en choreograaf 860/2
Kantorowicz, A., Duits schrijver 860/3
Kardelj, E., tweede man Joego-Slavië 343 3
Kenton, S., Am. jazzpianist 860/3
Kessel, J. Frans schrijver 860/3
Kienzle, R. N., Am. filmmaker 862/3
Klijn, N. de, Nederl. violist 861/1
Kriegel, F., Tsjech. politicus 861/1
La Malfa, U., It. politicus 555/3
Lange, B. de. Nederl. acteur en regisseur 861/1
Legge, W., Brits orkestdirecteur 861/2
Marcuse, H., Am. filosoof 861/2
Marx, Z., Am. acteur 861/3
Maudling, R., Engels politicus 861/3
Mingus, Ch., Am. jazzmusicus 861/3
Monnet, J. O. M. G., Frans econoom 861/3
Mozer, A., Nederl. politicus 862/1
Nederhorst, G. M., Nederl. politicus 862/2
Nervi, P. L., Ital. architect 862/2
Neto, A., pres. Angola 734/2
Niet Gz., mr. M. de, Nederl. politicus 862/2
Nooij, B., Nederl. actrice 862/2
Ottaviana, A., Ital. kard. 862/2
Park Tsjoeng Hie, pres. Z.-Korea 706/2
Piasecki, B., leider Pax-beweging Polen 279/1
Pickford, M., zie: Smith, G. M.
Ray, N., zie: Kienzle, R. N.
Reinink, mr. H. J., Nederl. ambtenaar 862/3
Reitsch, H., Duits pilote 863/1
Renoir, J., Frans filmmaker 863/1
Rhys, J., Brits schrijfster 863/1
Rockefeller, N. A., Am. zakenman en politicus 863/2
Roolvink, B., Nederl. oud-min. 863/2
Schmid, C., Duits politicus 864/3
Smith, G. M., Am. filmactrice 862/3
Svoboda, L., oud-pres. Tsjechoslowakije 863/2
Taytelbaum, G. J. E., Nederl. actrice 860/1
Veer, P. van 't, Nederl. journalist 863/3
Villot, J., kard., staatssecr, Vaticaan 864/1
Vondeling, dr. A., Nederl. politicus 864/1
Vrankx, prof. dr. A., Belg. politicus 864/2
Vreven, R., Belg. politicus 864/2
Wayne, J., Am. filmacteur 864/2
Wiele, J. van de, Belg. politicus 864/2

NEDERLAND

ALGEMEEN

Bevolking: Nederl. telt 14 mln inwoners 245/3
Emancipatie: EK: gelijke behand. man en vrouw bij ontslag 37413
Justitie: nw. reglement publ. RIOD 569/1; oorloasmisdadiger Kotälla in gevangenis- in Breda overl. 56913
Koninklijk Huis:
— Christina, prinses: zoon voor pr. Christina 54412
Militaire zaken:
— Algemeen: Nederlands bataljon voor UN in Libanon 18311; reacties 183/3; overl. m. TK-cies 18411; plenair debat TK 184/2; drie weigeraars uit dienst 185/1; VVDM verlies kort geding t. uitzending 185/2; Nederl. in Libanon gearriveerd 186/1; debat o. modernisering kernwapens in W.-Eur. 838/1; CDA-compromis 838/1; adviesraad defensie-aangelegenh. in meerderh. v. modern. 838/2; debatten TK op 7-8 nov. 83812; en op E dec. 839/1; prem. v. Agt reist langs westel. hoofdsteden 839/2; kab. bepaalt standpunt 839/3; prem. v. Agt deelt uitkomsten NAVO-overl. a. TK mee 839/3; verwarring o. Nederl. voorbeh. m.b.t. plaatsing-nwe kernwapens op Nederl. bodem 840/2
Radio en TV: omroepbijdrage gaat omhoog 42312
Tweede Wereldoorlog: nieuw reglement publ. RIOD 569/1; oorlogsmisdadiger Kotälla i gevangenis in Bred: overl. 569/3
Volksgezondheid: kab. akk. o. wetsontw. abortus 149/1; korte samenvatt. v. d. bepalingen v. h. ontwerp 14913; standpunt Nederl. r.-k. bissch. o. abortus 150/1; advies Raad v. State 150/2; uitspraken bisschop Gijsen v. Roermond o. abortus 15013; reactie r.-k. bewindslieden op uitiatingen v. Gijsen 15111; bisschop Gijsen herhaalt zijn mening 15111; definitieve versie wetsontw. inged., slechts enkele wijzig. t.o.v. oorspronkel. voorst. 151/2; enkele reacties, tegenvoorst. v. GSP en GPV 151/3

ECONOMIE, FINANCIËN *EN SOCIALE ZAKEN*

Ambtenaren: conflict ambtenarenbonden n.a.v. werkonderbreking 85/1; overl. arbeidsvoorw.beleid ambtenarenbonden en min. v. binnenl. zaken 85/2; overl. werkgroep z. result. 8513; overl. t. min. bonden loopt vast, ABVA en KABO organ. acties 86/2; min. Wiegel doet nwe voorst., bonden reageren verdeeld 8713: arbeidsvoorw. ambten. d. min. vastgesteld 19713
Arbeid: conflict ambten.bonden n.a.v. werkonderbreking 8511; werkloosheid in 1978 8812; GAK dalend aantal uitkeringen Werkloosh. Wet 8812; arbeidsvoorw. ambten. d. min. vastgesteld 197/3; notitie jeugdwerkloosh. naar TK 247/2; loonconflict in vleeswarensector, stakingen 776/1; arbeidsonrust in Rijnmond en A'dam 776/3; afwijz. stakingen door bonden 777/1; result. nwe onderhand. verworpen 777/2; incidenten 778/1; havenstaking loopt af 778/1; slepers staken door 778/1; uitkeringen 778/3; ontw.-akk., slepers weer aan het werk 779/1
Bedrijfsleven: aantal faillissementen in 1978 met 6% gedaald 21912; in 1978 ruim 700 mln aan rijkssteun v. Nederl. bedrijfsleven 479/1
Begroting: TK-debat o. voorjaarsnota 477/1; voorjaarsnota uitvoer. begrot. inged. 50511; kritiek PvdA 505/3; indiening rijksbegrot. 1980, miljoenennota 61313 e.v.; reacties maatsch. organ. 616/3; reacties pol. partijen 617/3; perscomment. 61813
Belastingen: wijzig. in de belast.heffing m.i.v. 1-1-79 12/1; beraad o. gemeentel. belast. 14/1
Betalingsbalans: vierde kwart. en gehele jaar 1978 228'1
Bouwnijverheid: bouwactiviteit in 1978 26113; voorst. bescherming huurder 26211
Disconto: verhog. 60212
Economische ontwikkeling: centr. econ. plan 1979 215/1 e.v.; bijstelling PvdA-wlan werkgelegenh. d. solidariteit 475/1; FNV: benieuwd naar nadere uitwerking PvdA-plannen 47513; CNV reageert positief op plan Den Uyl 475/3; macro-econ. verkenning 1980 62011; rapp. OESO 646/2
Energie:
— Algemeen: actieplan energiebesparing 262/2
— Kernenergie: TK-debat o. uitspraken prem. v. Agt m.b.t. kernenergie n.a.v. Eur. Raad 46013
— Olie: effecten uitvallen Perz. olie 16112 e.v.
Huurbeleid: voorst. bescherming huurder 262/1
Industrie: industr. prod. op record-niveau 46112
Lonen: min. (jeugd)loon per 1-1-'79 1012; wetsontwerp tegen afwijking loonindexcijfer inged. 2612; debat TK o. arbeidsvoorw.beleid, korting op stijging sociale verz. en nwe regel. loonindexcijfer 2613: antw. min. Albeda 27/2; min. Albeda stelt alsnog gedifferentieerde korting voor m.b.t. sociale verz. 28/1; stemmingen o. moties 28/1; TK akk. m. korting op uitkeringen en niet doorberekening bouw-CAO in loonindex 28/2; arbeidsvoorw. ambtenaren d. min. vastgesteld 197/3; min. (jeugd)loon aer 1 juli '79 473/1
Loon- en prijsbeleid: brief min. Albeda o. arbeidsvoorw.beleid a. sociale partners 22/2; reacties FNV, CNV, VNO en CNW 2313; gesprek kab./sociale partners in de Sticht. v. d. Arbeid 24/1; in tweede gesprek geen overeenst. bereikt 2413; visie werkgevers 25/2; wetsontw. tijdel. afwijking loonindexcijfer inged. 2612: debat TK o. arbeidsvoorw.beleid, korting op stijging sociale verz. en nwe regel. loonindexcijfer 26/3; akk. min. Albeda 27/2; min. Albeda stelt alsnog gedifferentieerde korting voor m.b.t. sociale verz. 28/1; stemming o. moties 2811; TK akk. m. korting op uitkeringen en niet-doorberekening bouw-CAO in loonindex 28/2; overl. arbeidsvoorw.beleid ambtenarenbonden en min. v. binnenl. zaken 8512; overl. werkgroep z. result. 85/3; overl. t. min. en bonden loopt vast, ABVA en KABO organ. acties 86/2; min. Wiegel doet nwe voorst., bonden reageren verdeeld 87/3; wetsontw. tijdel. maatr. t.a.v. min. loon, sociale uitkeringen cn aftopping v. lonen 423/3; TK-debat over 1 juli-pakket 476/1; reger. partijen 47612 en D'66 477/1; debat voorjaarsnota 477/1; antw. reger. 477/3; wijzig. voorstel 478/1; stemming 47812; reactie vakbeweging 478/2
Nederlandsche Bank: jaarverslag 1978 29313 e.v.
Prijzen: prijsindexcijfers v. d. gezinsconsumptie v. werknemersgezinnen, dec. en jaar 1978 56/2; prijzen stabiel in periode apr.-mei 424/1
Sociale verzekeringen:
— Algemeen: wetsontw. korting op stijging uitkeringen inged. 2513; debat TK o. arbeidsvoorwaardenbeleid, korting op stijging soc. verz. en nwe regel. loonindexcijfer 26/3; antw. min. Albeda 27/2; min. Albeda stelt alsnog gedifferentieerde korting voor m.b.t. soc. verz. 28/1; stemmingen o. moties 28/1; TK akk. m. korting op uitkeringen en niet-doorberekening bouw-CAO in loonindex 2812: wetsontw. tijdel. maatreg. t.a.v. min.loon, soc. uitkeringen en aftopp. v. lonen („1 juli-pakket") 423/3; TK-debat over 1 juli-pakket 47611; reger. partijen 476/2; en D,66 47711; debat voorjaarsnota 477/1; antw. reger. 477/3; wijzig. voorst. 478/1; stemming 478/2; reactie vakbeweging 47812; premie-ink. grens per 1-1-'80 602/2; wetsontwerp wijzig. aanpassingsmechanismen minimumloon en sociale uitkeringen 820/1 e.v.
— Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW): grondslagen v. berekening uitkeringen per 1-1-79 11/1; premiepercent. per 1-1-'79 1111; regel. uitbetaling 1113; per 1-1-'79 474/1; uitkering per 1-10-'79 627/1
— Algemene Ouderdomswet (AOW): uitkeringen per 1-1-79 1111;' premiepercent. per 1-1-79 11/1/; regel. uitbetaling 1113; gelijke aanspraak op pensioen voor man en vrouw 424/1; per 1-7-'79 473/2; regel. uitbetaling 474/1; uitkeringen per 1-10-'79 627/1
— Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW); uitkeringen per 1-1-79 11/1; premiepercent. per 1-1-'79 11/1; regel. uitbetaling 11/3; per 1-7-'79 47312; regel. uitbetaling 474/1; uitkeringen per 1-10-'79 627/1
— Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) premiepercent. per 1-1-'79 11/1; eigen bijdrage per 1-1-79 12/1; eigen bijdrage per 1-7-79 47413; eigen bijdrage per 1-10-'79 627/3
— Kinderbijslagwet loontrekkenden (KWL): uitkeringen en opslagen per 1-1-'79 11/1; premiepercent. per 1-1-'79 11/1; TK-debat, wijzig. kinderbijslagsysteem, stemming, reactie vakbeweging 55/2; tweede fase herziene kinderbijslag/kinderaftrek 246/3; uitkeringen per 1-7-'79 474/1; wetsontw. volksverzekering kinderbijslag (derde fase herzien. inged.) 52312
— Werkloosheidsvoorz. (WWV): min. daglonen per 1-1-'79 1112; max. dag-

loon per 1-1-'79 11/2; min. daglonen per 1-7-'79 474/2; max. daglonen per 1-7-'79 474/2

— Werkloosheidswet (WW): premiepercent. per 1-1-'79 11/1; min. daglonen per 1-1-'79 11/2; max. dagloon 11/2: min. daglonen per 1-7-'79 47412; max. daglonen per 1-7-'79 47412

— Wet op de Arbeidsongeschikth.verzekering (WAO): daglonen per 1-1-'79 11/1; premiepercent. per 1-1-'79 11/1; min. daglonen per 1-1-'79 11/2; max. dagloon per 1-1-'79; regel. uitbetaling 11/3; daglonen per 1-7-'79 474/2; min. daglonen 47412; max. daglonen per 1-7-'79 474/2; min.-daglonen werkn. voorz. per 1-10-'79 627/1; max. daglonen werkn. verzekeringen per 1-10-'79 627/1

— Ziekenfondsverzekering werkn. (ZFW): premiepercent. per 1-1-'79 11/1; toelatingsgrens en premies bejaarden ziekenfondsverzek. per 1-1-'?? 11/3; reductieregel. vrijwillige ziekenfondsverzekering per 1-1-'79 11/3; toelat.grens bejaardenziekenfondsverzekering en maandpremies per 1-7-'79 474/2; reductieregel. vrijwillige ziekenfondsverzekering per 1-7-'79 474/3; bejaard. en vrijwillige verzekering toelat. grens per 1-10-'79 62711; maandprem. 62712: reductieregel. vrijwillige ziekenfondsverz. per 1-10-'79 62712

Ziektewet (ZW): premiepercent. per 1-1-'79 11/1; max. dagloon per 1-1-'79 1112

OVERZEESE GEBIEDSDELEN

NEDERL. ANTILLEN

Algemeen: ontevredenh. o. beleid kab.-Rozendal 44912; beleidsombuiging eilandgebieden, rapp. cie-Weitenberg 450/3; overleg staatkundige toekomst Ned. Ant., besluit t. instell. Koninkrijkswerkgroep 452/2; bez. delegatie TK 453/1; moeilijkh. bij samenstell. werkgroep 453/3; vertegenw. St. Maarten uit Koninkrijkswerkgroep, onderz. n. corruptie 455/1

Curaçao: dagel. bestuur Curaçao tre taf, uitslag verk. ilands aden 452/2

Economie: maatr. t. verbet. finan.-econ. positie, rapp. CPB wijst op noodzaak bezuinigingen overheid 450/2

Nederland: Overl. staatkundige toekomst Ned. Ant., besl. t. instell. Koninkrijkswerkgroep 45212; bez. delegatie TK 453/1; inoeiijkh. bij samenstell. werkgroep 45313; rapp. o. hulp Nederl. a. Antillen 455/2

Regering: reger.-Rozendal demissionair na onenigh. in coalitie o. ambtenarensalaris 450/1

St. Maarten: rapp. reger. cie o. wanbeheer, verz. pol. partijen a. reger. Den Haag maatr. t. Willemstad 455/2

verkiezingen: parl. verk., winst MAN uitslag 449 e.v.

POLITIEK (Binnenlandse)

Gemeenten:

— Eindhoven: dr. Borrie (PvdA) burgem. v. Eindhoven 544/3

Grondwet: herziening betr. prov., gemeenten, waterschappen e.d. openb. lichamen, kiesrecht buitenl. v. gemeenteraad 263/1

Politieke partijen:

— CDA: drs. Lubbers nwe voorz. TK-fractie 38/2; Schakel eerste vice-voorz. 38/3; congres 361/3; uitstel fusie gevraagd 362/2; reacties 362/3; partijraden 363/2; fusiedatum naar 11 okt. 1980 verschoven 364/1; loyalisten v. Houwelingen en Faber o. toek. coalitie en lijstaanvoerder 364/2; vroegere voorz. ARP kritisch jegens CDA 365/2; rapp. in de kwestie-Aantjes 565/2; reacties mr. Aantjes en prof. De Jong 56613; debat TK 567/1; antw. 568/2; mr. Aantjes houdt mogel.heid terugk. in pol. open 56911

— PvdA: 17de congres, M. van den Berg nwe partijvoorz. 731/1; besluiten 731/3; kritiek partijvoorz. op TK-fractie 759/1; Van den Berg trekt kritiek in; partijbest. laakt Van den Berg 759/2; partijraad, fractie- en partijvoorz. op één lijn 759/3; besl. partijraad 760/1

Regering: min Peijnenburg overl 246/1; prof. A. van Trier min. van wetenschapsbeleid 42311; problemen rond opvolging Peijnenburg 42312

Staten-Generaal:

— Algemeen: sluiting zitt. 1978-'79 612/1; opening zitt. 1979-'80, troonrede 612.2

— Tweede Kamer: drs. Lubbers nwe voorz. TK-fractie 38/2; Schakel eerste vicevoorz. CDA-fractie 38/3; Dolman opvolger Vondeling a. voorz. TK 504/1; afscheid dr. Vondeling 504/2; rapp. in de kwestie-Aantjes 565/2; reacties mr. Aantjes en prof. De Song 566/3; debat TK 567/1; antw. reger. 568/2; mr. Aantjes houdt mogelijkh. terugk. in pol. open 56911; alg. pol. en finan. beschouwingen, fractievoorz. 677/2; finan. specialisten 678/2; antw. reger. 679/1

Verkiezingen: verk. v. Eur. Parl. 392/1; uitslag in Ned. 392/2; reactie politici 39213; perscomment. 393/3 e.v.; analyse verk. uitslag 396/1

POLITIEK (Buitenlandse)

Arabische Wereld: rapport TK-cie Arab. Israëlboycot en Ned. 12213

Bulgarije: bez. min. v. d. Klaauw 26412

China: bez. min. v. d. Klaauw 12113

Europees Parlement: uitslag verk. Eur. Parl. 390/3; verk. v. Eur. Parl. 39211: uitslag in Ned. 39212: reacties politici 392/3; perscomment. 393/3 e.v.; analyse verk. uitslag 39611

Israël: rapp. TK-cie Arab. Israëlboycot en Ned. 12213; bez. min. v. d. Klaauw 263/3

Jordanië: bez. min. v. d. Klaauw 121/1

Libanon: Nederl. bataljon voor VN naar Libanon 183 e.v.

Ontwikkelingssamenwerking: verdeling ontw.hulp 1979 263/2; advies inz. Nederl. beleid op UNCTAD V 37411

Roemenie: bez. min. v. de Klaauw 264/2

Syrië: bez. min. v. d. Klaauw 121/1

Verenigde Naties: Nederl. bataljon voor VN naar Libanon 183/1

NEPAL

China (Volksrep.): bez. koning Birendra 655/2

India: bez. koning Birendra. waarschuwt v. Russ. inmenging 655/2

Oppositie: studentenonrust, arrest. en vrijlating Koirala. aftreden kab.-Bista en aankond. constitut. referend. 652/3

Referendum: koning kond. constitut. referend. aan 654/1; nog geen datum vastgesteld 654/3

Regering: wijzig. reger.-Bista 653/2; aftreden Bista, nwe reger.-Thapa 654/2

NICARAGUA

Columbia: beroep pres. Turbay op voorz. VN-AV 408/3; Somoza beschuld. reger. v. wapenleverant. 420/3

Costa Rica: Somoza beschuld. reger. v. hulp a. guerrilla's 420/2

Economie: deval. cordoba met 43%, prijs- en loonsverhog. aangek., IMF verleent lening 420/1

IMF: uitstel krediet, protest direct. Centr. Bank 409/2; lening 420/1

Israël: wapenlever. 411/1

Mexico: dipl. betr. verbroken 379/2

OAS: bez. deleg. OAS-cie voor mensenrechten 408/2; bijzondere zitt. OAS, 13 landen eisen vertrek Somoza. motie aangen. 421/1

Oppositie: onenigh. o. houding t.o.v. gesprekk. m. regering, driemanschap gevormd 409/1; opricht. patriott. front bekendgemaakt 419/1; samengaan 3 stromingen binnen Sand. Bevrijd. Front 419/2; bomaanslagen n.a.v. herdenking moord op Sandino, Esteli d. Sand. bezet (9 apr.); terugveroverd d. Nat. Garde 419/2; groot offensief Sand. (juni), alg. staking, Sand. bezetten Managua, bombardementen d. leger 420/1; vorming voorl. reger. in Costa Rica, erkenn. Sand. Bevrijd. Front a. legitiem element v. d. oppositie 421/1

Regering: Somoza accept. bemiddeling OAS, aank. OAS-deleg., gesprekk. m. kerk, vakbonden en zakenleven 408/3; besprek. Sonioza en FAO, staat v. beleg verzacht, besprek. afgebr. na uittreden ,,groep v. 12'' uit FAO 409/2; Somoza ontkent aftreden t.o. journalisten 40913; Somoza stelt ref. voor 40913; FAO wijst voorstel ref. af en eist heengaan Somoza vóór 21 nov., bemidd. cie OAS stelt ultimatum 410/1; oppositie stemt toe, Somoza akk. 410/2; staat v. beleg opgeh., besprek. rege ingspartij-oppositiefront 410/2; Somoza wijst ref. o. internat. roezicht af 410'3; OAS-cie stelt nw. ultimatum m.b.t. ref., regering aanvaardt internat. toezicht 410/3

Venezuela: beroep pres. Perez op voorz. VN-AV 408/3; Somoza beschuld. reger. v. wapenleverant. 420/3

Verenigde Staten: verkl. State Dept. o. situatie mensenrechten 408/2; reis amb. in Panama door Midden-Amerika, gesprekk. m. oppositie in Managua, aanbod reg. VS voor bemidd., aanbod aanvaard 408/3; verkl. Am. regering o. ref. 41013; bewerking milit. steun; milit. missie teruggetrokken 411/1; State Depart. erkent Sand. Bevrijd. Front a. legitiem deel oppositie 421/1; plan beëind. reger.-Somoza 421/2

NIEUW-ZEELAND

Gouverneur-generaal: ben. Sir K. Holyoake 32013

Parlement: zetelverdeling Huis 320/2

Regering: reorg. kab. 32012

Vietnam: bez. vice-min. Phan Hien 14411

NIGER

Regering: wijzig. in kab. 256/2; reorgan. kab. 816/2

NIGERIA

Bulgarije: bez. Zjiwkow 94/2

NOORWEGEN

Aardgas: nwe gasbel gevonden 650/1

Defensie: reger.-Nordli verh. defensiebudget 632/3

Economie: loon- en prijsstop afgekond. 633/1; begrot. gericht op inflatiebestrijd. 633/2

Regering: kab. wijzig. n.a.v. uitslag gemeenteraadsverk. 649/3

Verkiezingen: winst voor rechts bij gemeenteraadsverk. 633/3; gemeenteraadsverk. 649/3

OEGANDA

Centraal Afrikaans Keizerrijk: terugroep. ambass. uit Bangui 574/3

Oppositie: vorming Oegand. Nat. Bevrijd. Front (UNLEF) op 26 mrt te Moshi (Tanzania), Y. Lule voorz., ex-pres. Obote afwezig 25711: oproep Obote (11 jan.) 25912

Regering: Tanzaniaanse troepen en Oegand. ballingen-eenheden bezetten hoofdstad Kampala, vorming voorl. Oegand. reger. onder pres. Y. Lule (11 apr,), beëdigd (13 apr.),, erkend d. Tanzania, Zambia, Mozambique, Botswana en Engeland 25711 e.v.; verblijfplaats verdreven pres. Amin onbekend 25713; eerdere wijzig. 259/2

Tanzania: Tanzan. troepen en Oegand. balling-eenh. bezetten hoofdstad Kam-

pala, erkenn. nwe reger. 257/1; Tanzan. troepen bezetten Jinja (22 apr.), voorafgaande ontw. in Oegand.-Tanzan. conflict 25811; bemidd. Nimeiry 258/3

OMAN

Koeweit: bez. prem. Koeweit, akk. o. econ. eenheid 40012

OOSTENRIJK

Bulgarije: bez. Zjiwkow 94/1
Hongarije: akk. o. afschaff. visaverplicht. 5812; visumplicht opgeheven 23111
Kernenergie: referend. o. ingebruikneming kerncentrale, meerderh. kiezers stemmen tegen, SPÖ spreekt vertrouwen in Kreisky uit 56/3; vakbondsvoorz. stelt nw. referendum voor, openb. discussie 692/1
Politieke partijen:
— öVP: nwe voorz. gekozen na voortijdige aftreden Taus 543/3; geen öVP-kand. v. pres. verk. 544/1
— SPÖ: 24ste partijcongres, nw partijprogr. 5813
Radio en TV: social. nederlaag bij ben. hoofd radio en TV 5713
Regering: conflict Kreisky-min. v. finan. Androsch 58/1; Kreisky vormt nwe reger., reger.verkl. 543/1; wijzig. samenst. reger. 691/2
Taalkwestie: aanslag op museum in Kärnten d. Joegoslaven 692/1
Verkiezingen: parl. verk., grote overwinn. v. socialisten 542/1; landdagverk. in Niederösterreich en Salzburg 54411; Landdagverk. in Tirol, Oberösterreich, Kärnten, Vorarlberg 691/2; autonomiebeweging in Vorarlberg 692/1

OPPER-VOLTA

Politieke partijen: legalisering drie partijen 560/3

PAKISTAN

Afghanistan: incidenten a. grens m. Pakistan 672/1; overl. Taraki met pres. Zia ul Haq in Havanna 68512
Algemeen: overz. ontw. juli 1977-febr. '78 113 e.v.; overz. ontw. maart-sept. '78 15513
Bhoetto: arrest. (17-9-'77) 11413; hooggerechtshof te Lahore veroord. Bhoetto ter dood, reacties en oproepen 156/1; terechtgesteld 655/3 ev.
Grondwet: door pres. Zia gewijzigd, systeem v. evenredige vertegenw. ingevoerd 688/1
Justitie: instelling 12 spec. gerechtshoven 116/2; terechtstelling Bhoetto 655/3 e.v.; terechtstelling medebeklaagden Bhoetto 687/1
Parlement: voorst. inz. evenredige vertegenw. verworpen 687/1
Pers: maatr. t. de pers 156/3
Politieke gevangenen: vrijlat. pol. tegenstanders Bhoetto 114/1; vrijlat. A. Wali Khan 116/2; vrijlating aanhangers Bhoetto 686/3; ruim 50 politici onder huisarrest 688/3
Politieke partijen:
— Algemeen: vrijlat. gedetineerde pol. leiders 114/1; verbod alle partijen 688/3
— PPP: enkele vooraanst. leden treden uit partij 114/3: arrest. vooraanst. leden 115/1; grootscheepse arrest. onder PPP-aanhangers 11613; arrest. i.v.m. sabotage 157/2; maatr. tegen PPP 687/1
President: ambtstermijn Chaudhry afgelopen (14-8-78), Chaudhry treedt af (14-8-'Is), gen. Zia ul Haq a. pres. benedigd 15813
Regering: ben. raad v. adviseurs 116/3; besprek. o. vorming nation. reger. 157/2; gen. Zia ben. kab. zonder PNA (5-7-'78) treedt tot reger. toe, vorming burger-kab. (28-3-'78) 157/3 e.v.; aftreden PNA-min., nw, kab. 686/2
Staat van beleg: maatr. t. Bhoetto e.a. 116/1
Verkiezingen: voorbereid. verk. in okt. '77 114/1; alg. verk. voor onbepaalde tijd uitgesteld (1-10-'78) 115/3; aankond. alg. verk. 686/1; voorbereid., acties t. PPP 687/1; plaatselijke verk., winst voor niet-officiële PPP-kand. 688/1; nominatie PPP en PNA-leden v. parl. verk. afgewezen na weigering registratie partijen 688/3; uitstel parl. verk. 688/3

PANAMA

Verenigde Staten: groot deel kanaalzone weer onder Panamese soevereiniteit 845/3

PARAGUAY

Brazilië: bouw- stuwdam in rivier Parana begonnen, ondertek. akk. o. install. turbines, prot. Argentinië 23413

PERU

Algemeen: nwe grondwet opgesteld 527/2; samenvat. inhoud nwe grondwet 528/1
Spanje: bez. Juan Carlos 32/3
Verkiezingen: verk. aangek. 527/2

PERZIË

Zie: Iran.

POLEN

België: bez. pres. Jablonski 647/1
DDR: vriendschapsverdrag afgesloten 229/2
Duitsland (Bondsrep.): bez. kard. Wyszynski 24913
Frankrijk: bez. partijleider Gierek 247/3
Gemeenten: region. verk. 27713; uitslag 278/1
Italië: bez. Gierek 248/1
Kerk en staat: Gierek in het Vaticaan, ontv. d. paus Paulus 24813; ontw. en betr. tussen kerk en staat 24911; kard. Wyszynski bez. Dld (Bondsrep.) 24913; bissch. ben. in Poznan en Krakau 250 12; Piasecki, leider Paxbeweging, overl. 27911; Ryszard Reiff opvolger 27912; bez. paus Johannes Paulus II 703/1
Oppositie: kritische brief ex-partijleiders 27712
Partij: tweede nat. partijconf. 27612; opening conf. 277/1
Regering: wijzig. 265/2; nw. lid staatsraad 279/2
Staat: herdenk. 60ste verjaardag Poolse onafh.heid 278/1
Vaticaan: Gierek in het Vaticaan, ontv. d. paus Paulus 248/3; bez. paus Johannes Paulus II 703/1
Verkiezingen: region. verk. 27713; uitslag 27812

PORTUGAL

Algemeen: amnestie v. pol. en milit. misdrijven 820/2
Brazilië: bez. pres. Eanes 4213
EG: begin onderhand. m. EG o. toetred. bez. min. Correira Gago a. Luxemb., toespr. Westduits min. v. Dohnanyi 4112; bez. pres. Eanes a. Eur. parl. in Straatsburg 4311
Engeland: bez. pres. Eanes
Landhervormingen: begin teruggave onteigende landbouwgronden, incidenten 4311
Politieke partijen:
— PSD: dissidenten stichten nwe partij 822/2
— Socialisten: prom. social. verlaten partij, partijcongres, Soares herk. a. secr.-gen. 822/3
Regering: aftreden kab.-Nobre da Costa, waarschuwing Eanes a. pol. part.. Mota Pinta inform., vorm. niet-partijgebonden kab. 3912 e.v.; samenstell. kab. Mota Pinta 41/1; aol. ontw.. val kab.-Mota Pinto, benoem. interim-reger. onder mevr. Pintassilgo 821/3 e.v.; ontw. leidend t. val kab.-Mota Pinto 822/1; opnieuw verwerping begrot., vervroegde verk. aangek., ben. mevr. Pintassilgo t. prem. 822/3; samenstell. kab.-Pintassilgo 823/2
Venezuela: bez. pres. Eanes 4213
Verenigde Staten: bez. pres. Eanes 42/3
Verkiezingen: gemeenteraadsverk. in Evora 43/2; alg. verk., overwinn. Dem. Alliantie 817 e.v.; uitslag 818/1; verk. campagne 818/3

QATAR

Regering: wijzig. kabinet 41613
Staatshoofd: benoeming kroonprins, ex-emir overleden 416/3

RHODESIË

Algemeen: overz. pol. ontw. sinds mrt. '78 587/3 e.v.; overz. ontw. sinds nov. '78 602/3
Engeland: Owen overl. op Mala met Nkomo en Mugabe (jan. 78) 623/2; Moezorewa in Londen, verkl. Owen (6-3-'78) 624/1; Nkomo en Mugabe in Londen (mrt. '78) 624/2; Graham en Low in Mozambique en Rhodesië 624/3; reis Owen-Vance naar Afrika (apr. '78) 634/1; missie Graham en Low in Zuidel. Afr. 634/2; zwarte leden uitvoerende raad in Londen 635/1; verlenging Britse sanctiewet 636/3; missie-Hughes, Rhodesië-conf. voorl. v. d. baan 636/3; Engeland verwerpt referendum 637/2; houd. t.o.v. Rhod. verk. 637/3; houd. v. d. Britse reger. t.a.v. de erkenning v. d. reger.-Moezorewa missies Duff, Day en lord Harlech 638/2; overl. Carrington-Vance o. Rhodesië 639/1; verdere Britse stappen 639/3
Grondwet: ontwerp-grondwet d. parl. ggk. 603/2; blanken keuren in referend. grondwet goed 603/3
Interne regeling: vorm. overgangsreger. 588/1; maatregel. Uitvoerende Raad 588/3; kritiek op overgangsreger. voor-al v. zwarte politici 589/3; ontmoet. Smith-Nkomo te Loesaka, verbod interne PF-partijen 591/3; uitstel meerderh. bewind 592/3; verdere berichten o. uitvoering intern. regel. in Rhodesië 602/3; ontw.-grondwet d. parl. ggk. 603/2; blanken keuren in referend. grondw. goed 603/3; eerste „één man-één stem" verk. 604/1; uitslag 604/3; absolute meerderh. voor UANC, reacties op verk. uitslag 605/1; vorm. Huis en Senaat 606/1; nwe reger. onder Moezorewa 606/3; Engel. verwerpt referend, 637/2
Meerderheidsbewind: „interne regeling" door PF en frontlijnstaten verworpen, uitvoer. „interne regeling" 587/3; reacties op Brits-Am. voorst. van 1 sept. 1977 622/1; V-raad keurt ben. spec. VN-vertegenw. goed 622/3; vergeefse pogingen t. uitvoering Brits-Am. voorst., reizen lord Carver en Prem Chand 622/3; toenemende steun v. conf. v. alle partijen (aug. '78) 635/2; Rhod. conf. voorl. v. d. baan (nov. '78) 636/3; aftred. lord Carver 637/2
Militaire zaken: privé-legers 590/2; dienstplicht v. zwarten 592/2; wijzig. legerleid. 604/1
Nationalistische organisaties: uitbreid. guerrilla 587/3; ontmoet. Smith-Nkomo te Loesaka, verbod interne PF-partijen 591/3
Parlement: oude parl. ontbonden, vorm. Huis en Senaat, ZANU-Sithole boycot

parl. 606/2; ZANU-Sithole beëind. boycott 608/2
Politieke partijen:
— UANC: conflict Moezorewa-Chikerema, uittreden Chikerema 607/2
— ZANU-Sithole: maatr. t. ZANU-Sithole, partij beëindigt boycott parl. 607/3
— ZDP: gevormd d. aanhangers Chikerema 607/2
President: overlijd. pres. Wrathall, opvolg. 591/2; J. Gumede t. pres. gekozen 606/2
Rassendiscriminatie: beperk. 590/3
Regering: vorm. overgangsreger. (Uitvoerende Raad en min. raad) 588/1; ontslag min. Hove 588/2; aftreden min. Ndiweni en Hawkins 592/2; aftreden min. Hayman 603/1; aftreden Gabellah 604/1; nwe reger. o. bissch. Moezerewa 606/3
Verenigde Staten: Young bij overl. op Malta met Nkomo en Mugabe (jan. '78) 623/3; Moezorewa in Washington, conf.-plan Carter (9-3-'78) 624/1; Graham en Low in Rhodesië 624/3; missie Graham en Low in Zuidel. Afr. 634/2; reis Owen-Vance naar Afrika (apr. '78) 634/1; missie Graham en Low in Zuidel. Afrika 634/2; VS weigeren opheff. sancties 635/1; bez. Moezorewa (juli '78) 635/1; bez. Uitvoerende Raad a. VS 635/3; houd. t.o.v. Rhod. verk. 637/3; overl. Carrington-Vance o. Rhodesië 639/1; uitstel erkenning reger.-Moezorewa, Huis bepleit sancties 639/2
Verkiezingen: eerste ,,één man-één stem'' verk. 604/1; uitslag 604/3; absolute meerderh. voor UANC, reacties op verk. result. 605/1; Brits-Am. houd. t.o.v. Rhod. verk.. resol. V-raad 637/3
Zambia: overleg Smith-Kaoenda in Loesaka 622/2

ROEMENIË

Cambodja: bez. Ceausescu 29712
China: bez. Ceausescu 296/1; bez. min. Huang Hua, brengt verslag uit v. reis prem. Hua Guofeng d. W.-Eur. 756/2
India: bez. Ceausescu 296/2
Iran: bez. Ceausescu 296/1
Korea (N.): bez. Ceausescu 29612
Laos: bez. Ceausescu 297/1
Nederland: bez. min. v. d. Klaauw 264/2
Partij: wijzig., samenstell. leidende organen v. partij en staat 29413
Regering: wijzig. I. Verdet prem. 279/2; samenstell. leidende organen v. partij en staat 294/3
Sowjet-Unie: kritiek in Prawda op standpunten Roemeense delegatie n. ideol. conf. in Sofia 61/3
Turkije: bez. Manescu, bez. Ecivit, ondertek. samenw. protocollen 383/1
Verenigde Staten: bez. Ceausescu 295/3
Vietnam: bez. Ceausescu 296/3
Warschaupact: Roemeense deleg. neemt op topconf. afwijkende standpunten in m.b.t. M.O. en defensiebegrot. 64/2; positie Roemenië binnen Warschaupact analyses en comment. 74/1; kritiek uit Oostblok op Roemenië 76/1

RWANDA

Grondwet: nwe grondwet bij referendum ggk. 239/3
Regering: wijzig. kab. 240/1
Verkiezingen: Habyarimana t. pres. gekozen 240/1
Zaïre: Belg. huurlingen na veroord. uitgewezen 782/1

SAHARA

Marokko: Marokko veroord. vredesakk. Mauretanië-Polisario, bezet Dakhla en annexeert Tiris-el-Gharbia a. 37-ste prov. 529/3
Mauretanië: vredesverdrag m. Frente Polisario op 5 aug. te Algiers ondertek., Mauretanië doet afstand v. aanspraken op Westel. Sahara en trekt zich uit Tiris-el-Gharbia terug 529/1 e.v.; voorafgaande contacten Mauretanië-Polisario 529/3; protocol-akk. v. Tripoli 531/2; Polisario dreigt m. hervatt. strijd t. Mauretanië 533/2

SAN MARINO

Regering: coalitiereger. m. commun., social. en eenheidssocial. gevormd 142/3

SAO TOME EN PRINCIPE

Regering: reorgan. kab. 256/2

SAOEDI-ARABIE

Kenia: bez. pres. Moi, bemidd. tussen Kenia en Somalia 766/2
Verenigde Staten: bez. min. Vance (sept. '78) 212/2; Am. vliegclekschip naar de Golf, AWACS naar Saoedi-Arabië 428/1

SCANDINAVIË

Noordse Raad: voorjaarsbijeenk. 628/1

SENEGAL

Centraal Afrikaans Keizerrijk: terugroep. ambass. uit Bangui 575/1
Spanje: bez. koning Juan Carlos 760/3

SEYCHELLEN

Grondwet: nwe grondwet afgekond., Seychellen Social. één-partijstaat 576/2
President: René gekozen 576/3
Regering: nw. kab. 576/3
Verkiezingen: parl. en pres. verk. 576/3

SINGAPORE

Vietnam: bez. vice-min. Phan Hien 144/1; bez. prem. Pham Van Dong 144/1

SOEDAN

Oppositie: berichten o. komplotten, sociale onrust 767/1
Regering: reorgan. kab. 256/2; zuivering reger. 767/3
SSU: zuivering partij 767/3
Verenigde Staten: leverantie milit. materieel aangek. 414/3

SOMALIA

China (Volksrep.): contacten 782/1
Ethiopië: voortzett. Somal. steun aan bevrijd.bewegingen in Ethiopië 768/3
Grondwet: nwe grondwet bij referend. ggk. 768/2
Kenia: ontmoet. pres. Moi en Barre in Saoedi-Arabië 766/3
Oppositie: SODAF ontbonden, Somal. Reddingsfront (SSF) gevormd 782/2
Sowjet-Unie: Somalische verkl. 768/3; geen verbetering in onderlinge relatie 782/1
Vluchtelingen: komst vluchtelingen uit Ethiop. Ogadengebied 782/3

SOWJET-UNIE

ECONOMIE. F'INANCIEN EN SOCIALE ZAKEN

Begroting: zitt. CC en opperste Sowjet, rede Brezjnew o. staat v. d. econ. 826/2; begrot. en plan voor 1980 826/3
Energie:
— Algemeen: de energie-situatie in de SU 463/1 e.v.
Plan: zitt. CC en Opperste Sowjet, rede Brezjnew o. staat v. d. econ. 826/2; begrot en plan voor 1980 826/3

POLITIEK (Binnenlandse)

Grondwet: nwe grondwet ggk. 791/2; indeling nwe grondwet: tekst van de hoofdstukken 1 (Het pol. stelsel), 2 (Het econ. stelsel), 4 (De buitenlandse pol.), 6 (Het staatsburgerschap v. d. USSR, de rechtsgelijkheid v. d. burgers) en 7 (De fundamentele rechten. vrijheden en plichten v. d. burgers der USSR) v. d. nwe grondwet 792/3 e.v.
Parlement: zitt. CC en Ooaerste Sowjet, verslag Brezjnew o. staat v. d. econ. 826/2; begrot. en plan voor 1980 826/3
Partii: wijzig. in samenstell. leidende organen v. partij en staat (1 sept. '76 - juli '77) 791/1; wijzig. in toq v. reger. en partij (okt. '77 - nov. 79) 824/1; comment. 824/3; samenstell. leidende organen v. d. SU 825/2; zitt. CC en Opperste Sowjet, verslag Brezjnew o. staat en econ. 826/2; begrot. en plan v. 1980 826/3
Regering: wijzig. in samenstell. leidende organen v. partij en staat (1 sept. '76 - juli '77) 791/1; wijzig. in top v. reger. en partij (okt. '77 - nov. '79) 824/1; comment. 824/3; samenstell. leidende organen v. d. SU 825/2
Verkiezingen: plaatselijke verk. (juni '77) 791/1

POLITIEK (Buitenlandse)

Afghanistan: bez. Taraki, vriendschapsverdrag 668/1; Prawda beschuld. Pakistan, China en Egypte ervan Afghaanse ,,contra-revolution.'' te steunen, ook Iran en VS beschuld. 670/3; uitbreid. milit. hulp gemeld 672/3; Pakistan gewaarschuwd t. inmenging in Afghanistan 683/1; Taraki in Moskou 685/3
Algerije: bez. Boumedienne (okt. '78)) 8113
Bewapeningsvraagstukken: Sowjet-pres. Brezjnew kondigt reductie troepen en fanks in DDR aan 769/3; rede Brezjnew; onderhand.voorst. 770/1; reacties en comment. 771/2
Bulgarije: bez. Brezjnew 95/1
Frankrijk: off. bez. pres. Giscard d'Estaing, ondertek. samenw. akk. 666/3
Irak: betr. verkoeld, contacten 495/2; vriendschapsbez. S. Hoessein 496/1
Iran: houding SU t.o.v. crisis in Iran (nov.- dec. '78) 743/2
Italië: bez. Berlinguer a. SU, besprek. m. Brezjnew 649/1
Jemen (Z.): Russ. vlooteenheden en gevechtsvliegt. naar Z.-Jemen 41412
Joego-Slavië: bez. Tito 367/2; communiqué 367/3
Liberia: drie leden Russ. ambass. uitgewezen 560/1
Roemenië: kritiek in Prawda op standpunten Roemeense delegatie n. ideol. conf. in Sofia 61/3
Somalia: Somal. verkl. 768/3; geen verbetering in onderlinge relatie 782/1
Thailand: off. bez. Kriangsak 27611
Turkije: bez. Ecevit, ondertek. pol. document 381/1; milit. aspecten 382/2
Verenigde Staten: SALT II afgesloten 305/1; inhoud v. h. verdrag 30612; verkl. technische termen 306/1 e.v.; het verdrag 307/1; protocol 30713: beginselverkl. 307/3; chronologie v. d. onderh. 308/1 e.v.; probl. Carter met Senaat 310/1: top Brezjnew-Carter in Wenen n.a.v. SALT-akkoord 401 e.v.: verloop conf. 404/1; communiqué 404/3; Carter roept Congres op SALT II goed te keuren 406/1; prot. wegens aanwezigh. Sowjetmilit. op Cuba, besprek. Vance-Gromyko 642/1

SPANJE

Algerije: prem. Suarez in Algiers, contact m. Polisario 531/3

Andalusië: Andal. parl. ontw. autonomie-statuut 760/2
Argentinië: bez. koning Juan Carlos 3213
Baskenland: akk. o. autonomiestatuut v. Baskenland, referend. 710/3; inhoud stat. Baskenland 71111: overz. gewelddaden ETA 712/2: anti-terrorismewet aangenomen, parl. debat o. terreur, massademon. 713/1; Frans - Swaanse contacten n.a.v. ontw. in Baskenland, verdere acties ETA 713/3; acties n.a.v. Frans optreden t. Spaanse Basken, verdere aanslagen ETA, oproep Baskische Nat. Raad t. matiging 714/1
Catalonië: referend. o. autonomiestatuut 711/3; inhoud stat. Catalonië, onderh. tussen centrale reger. en Catal. autoriteiten o. statuut Catalonië 712/1
Economie: reger. maakt econ. plannen bekend 710/2; rapp. OESO o. econ. 761/3
EG: onderhand. toetred. begonnen 761/2
Frankrijk: gesprek Spaanse en Franse min. v. buitenl. zaken o. situatie Baskenland 713/3; nwe regeling t.a.v. politieke vluchtelingen, protestactie in Spaans Baskenland, aanslagen op Franse bedrijven en banken 714/1
Grondwet: goedk. parlem. ontw. grondwet 2813; belangrijke art. grondwet 29/1; referend. o. nwe grondwet 29/3; campagne v. referend., uitslag 30/1
Guinee: bez. koning Juan Carlos 760/3
Ivoorkust: bez. koning Juan Carlos 760/3
Leger: incidenten n.a.v. discussie o. grondwet, arrest. comm. Guardia Civil, koning Juan Carlos eist discipline in nieuwsjaarsrede 31/2
Mauretanië: bez. prem. Bouceif 53211
Mexico: bez. koning Juan Carlos 32/3; akk. v. olieverkopen 377/1
Peru: bez. koning Juan Carlos 3213
Politieke partijen:
— Algemeen: Democr. Coalitie opgericht d. Fraga Iribarne 148/2
— UCD: eerste partijcongres (okt. '78), achtergronden ontstaan partij 14712
Rechtse oppositie: rechtse demon. t.g.v. derde verjaardag dood Franco 3113
Regering: staatsgreep milit. verijdeld, steun pol. partijen voor reger. 31/1; Suarez t. prem. gekozen 709/1; vorm. nwe reger., samenstell. reger. 709/3
Rooms-katholieke kerk: concordaat opgeheven 3212
Senegal: bez. koning Juan Carlos 760/3
verkiezingen: vervroegde parl.verk. aangekond. 3111; parl. verk. gewonnen d. partij v. prem. Suarez, voorl. uitslag 145 e.v.: comment. NRC/H'blad en Le Monde 146/2; verk.campagne, oproep episcowaat 148/3; gemeenteraadsverk., pact social.-commun., verdeling burgemeestersposten, grote steden in linkse handen 710/1
Zwitserland: bez. koning Juan Carlos 761/1

ST. LUCIA

Algemeen: zelfstandigh. verkregen, alg. pol. en econ. situatie 251/2

ST. VINCENT

Algemeen: onafh.heid v. Britse kroon op 27 okt. '79 846/1
Barbados: milit. steun a. reger.-Cato 846/2
Oppositie: bezett. eiland Union, Cato krijgt milit. hulp v. Barbados 846/2
Regering: prem. M. Cato verkl. geen aansluit. bij niet-gebonden landen 846/1
Verkiezing: alg. verk., ovenvinn. voor St. Vincent Labour Party 846/1

SWAZILAND

Verkiezingen: indirecte parl.verk. 240/2

SYRIË

Irak: toenad. Syrië-Irak, Assad in Bagdad 21312
Libanon: botsingen t. Syriërs en Liban. christel. (mei '77 - begin maart '78) 804/3 e.v.: gevechten tussen Syr., en rechtse christel. in Beiroet (apr. 78) 810/2; strijd in 0.-Beiroet tussen Syr. troepen en christel. milities (begin juli '78) 813/2; nwe gevechten in Beiroet (eind juli '78 - eind sept.) 827/3; overl. Hoss-Assad, overl. Assad-Franeié (aue '78) 829/2; christ. milit. v. Chamoun zeggen Syr. troepen oorlog aan, hevige gevechten in Beiroet (eerste helft okt. '78), bestandsoproep V-raad, Arab. conf. in Beiteddine, acht-puntenplan (17-10-'78), Saoedische troepen nemen Syr. posities over 830/3; overl. Sarkis-Assad, gezamenl. afkond. staakt-het-vuren (7-10-'78) 831/3
Nederland: bez. min. v. d. Klaauw 12111
Verenigde Staten: bez. min. Vance (sept. '78) 21212

TAIWAN

Jemen (N.): piloten uit Taiwan naar N.-Jemen 43112
Regering: nwe min. v. buitenl. zaken 32013

TANZANIA

Namibië: dissidente SWAPO-leden d. Tanzania vrijgelaten 95/3
Oeganda: Tanzan. troepen en Oegand. balling-eenh. bezetten hoofdstad Kampala, erkenn. nwe reger. 257/1; Tanzan. troepen bezetten Jinja (22 apr.), voorafgaande ontw. in Oegand.-Tanzan. conflict 25811 e.v.: bemidd. Nimeiry 25813

TEKSTEN

België: reger. akk. titel I 268/1 e.v.; reger. akk. titel II 28312 e.v.; reger. akk. titel III, titel IV gedeeltel. 302/2 e.v.; ged. tekst reger.mededeling v. 17 okt. 728/2
Midden-Oosten: tekst vredesverdrag Eg.-Isr. 193/3 e.v.; annexen bij Eg.-Isr. vredesverdrag, Eg.-Isr. brief a. Carter, memoranda v. overeenst. t. VS en Isr. 846/3 e.v.
NAVO: commun. o. besluit t. modernisering v. Westeurop. kernbewapening 833/1
Sowjet-Unie: indeling nwe grondwet: het politieke stelsel 792/3; het econ. stelsel 793/1; de buitenl. politiek 793/3; het staatsburgerschap v. d. USSR, de rechtsgelijkheid v. d. burgers 794/1; de fundamentele rechten, vrijheden en plichten v. d. burgers der USSR 794/2 e.v.

THAILAND

Amnestie: voor studenten e.a. 275/3
Cambodja: ontw. betr. nov. '77-juli '78, grens incidenten, Ieng Sary in Bangkok 4313 e.v.
China: bez. Kriangsak 27611
Grondwet: 13de grondwet sinds 1932 door Nat. Vergad. op 18 dec. 1978 def. ggk. 2751112
Japan: bez. Kriangsak 27611
Militaire zaken: rivaliteit officieren milit. top 27412; ben. nwe milit. top 27511
Parlement: verk. 301 zetels Huis v. Afgev., benoeming 225 leden Senaat 273/1 e.v.; zetelverdeling Huis 816/3
Regering: samenstell. kab.-Kriangsak (13 nov. 1977 274/1; wijzig. kab. 274/2; nw. kab. 816/3
Sowjet-Unie: off. bez. Kriangsak 276/1
Verenigde Staten: bez. Kriangsak 276/1
Verkiezingen: verk. 301 zetels Huis v. Afgev., winst voor Social. Actiepartij, voorl. uitslag 273/1; zetelverdeling Huis 816/3
Vietnam: bez. min. Nguyen Duy Trinh 144/1; bez. vice-min. Phan Hien 14411; bez. prem. Pham Van Dong 14411

TOGO

Oppositie: arrest. en veroord. samenzweerders 782/3
Regering: wijzig. 256/3

TSJAAD

rgeroorlc st d t. aanhangers r Malloum en prem. komst Franse para's, wankel bes id, Sovanese Franse en Nigeriaanse bemidd., moord op moslems in het zuiden 253/2 e.v.; akk. v. Kano 25611: bepalingen akk. v. Kano 34813; terugtrekking Franse tïuepen aangek. 34911; voorl. staatsraad o.l.v. G. Oueddei 34912; Libië beschuldigd v. interventie 350/1; nwe reger. o. Shawwa 350/2; opp. Libië en Kamougue 35013; opschorting vertrek Franse troepen 35112; situatie na Kano II. derde verzoeningsconf. (in Lagos) zonder vertegenw. reger., conflict tussen reger. te N'Djamena en Nigeria 545/1 e.v.; nwe gevechten in N'Djamena en elders 54612: nw. Libisch offensief 546/2; vierde verzoeningsconf. akk. 547/1; uitvoering akk. van Lagos 783/3; overleg te Douguia, vorming „overgangsreger." van nation. eenheid 784/2
Frankrijk: terugtrekk. Franse troepen aangek. 34911; Tsjadische reger. delegatie in Parijs, opschorting vertrek Franse troepen? 351/1; gedeeltel. terugtrekking Franse troepen, houding Kamougue 784/1
Libië: Tsjadische reger. beschuld. Libië v. milit. interventie, d. Libië ontkend 350/1; Libië noemt Tsjadische overgangsreger. illegaal 351/1; nw. Libisch offensief 54612
Militaire zaken: Kamougue ontslagen a. chef gendarmerie 35013
Regering: voorl. staatsraad o.l.v. G. Ouddei 34912: overgangsreger. o. prem. Shawwa 35012; samenstell. overgangsreger. van nation. eenheid 784/3

TSJECHOSLOWAKIJE

DDR: vriendschapsverdrag afgesloten 229/2
Justitie: pol. processen 427/3
Oppositie: Charta '77 ontwikk. na de oprichtg., nwe steun' voor de beweging 424/2; verdere publ. v. Charta, '77 425/1; J. Patocka overl. na politieverhoren n.a.v. onderhoud m. min. v. d. Stoel 42512; verdere verkl. v. Charta 42513; nwe woordvoerders v. Charta '77 426/3; tegenmaatr. autoriteiten 426/3; pol. processen 42713; verdere ontw. rond burgerrechtsbeweging 506/1; publ. stellingname prem. Strougal 506/3; nwe oproepen en manifesten 506/3; maatr. overheid, processen, vliegtuigkapingen 50713

TURKIJE

Bulgarije:, bez. Ecevit 38213; akk. inz. hereniging gezinnen m. Bulg. afgelopen 383/1
Joego-Slavië: bez. Ecevit 382/2
Militaire zaken: wijzig. legerleid. 35413
Politieke partijen:
— RVP: Uittreden drie Koerd. afgevaard. 380/3
Regering: RV uit reger. 35612; aftredende min. 357/3
Roemenië: bez. Manescu, bez. Ecevit, ondertek. samenw. protocollen 383/1
Sowjet-Unie: bez. Ecevit, ondertek. pol. docum. 38111; milit. aspecten 38212
Staat van beleg: op 26 dec. '78 afgekond. in 13 v. d. 67 prov., op 25 febr. '79 met 2 mnd. verlengd, op 25 apr. verleng. m. 2 mnd. in de oorspronkel. 13 prov., toen tevens t. 6 andere, alle oostel. prov. uitgebreid 35311; voortdurend geweld, oppositie zes onafh. min. 380/2; drie Koerd. afgevaard. uit RVP 380/3; verleng. en uitbreid. staat v. beleg 38013

Terrorisme: aantallen slachtoffers 1975 t/m 1978, botsingen in steden tussen rechts en links 353 e.v.; geweld in oostel. prov. 35511; maatr. reger. 356/1; onlusten in Sivas 356/2; RV uit reger. 356/2; voortdurende terreur 356/3; staat r. beleg na onlusten in Kahramanmarasj 35711

TUVALU

Regering: samenstell. 256/3

UNIE VAN ARABISCHE EMIRATEN

Koeweit: bez. prem. Koeweit. akk. o. econ. eenheid 40012

VATICAAN

Polen: Gierek in Vaticaan, ontv. d. paus Paulus 248/3; bez. paus Paulus Johannes II 703/1

VENEZUELA

Nicaragua: beroep pres. Perez op voorz. VN-AV 40813; Somoza beschuld. reger. v. wapenleverant. 42013
Oppositie: amnestie v. guerrillastrijders 247/3
Portugal: bez. pres. Eanes 4213
President: Herrera Campins beëdigd 334 12
Regering: nw. kab. 334/2

VERENIGDE STATEN

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Begroting: begrot. v. fiscale jaar 1980 inged. 6613
Economische ontwikkeling: verzachting richtlijnen beheersing lonen 6811; democr. verdeeld o. Carters econ. pol. 68/3; rapp. Congres o. econ. 780/1; OESO-rapp. econ. 780/2
Energie: Carter kond. energiebesparende maatr. af 465 e.v.; nadere bijzonderh. in rede in Kansas City 466/2; reacties in binnen- en buitenl. 46613: reacties ir de pers 468/2; eerder oliebesparende maatr. 512/1; Carter heft prijscontrole op 512/3; oliebesparende maatr. (apr.), -reacties, behand. in Congres 524/2; verworpen d. Huis v. Afgev. 524/3; benzineschaarste in Californië e.a. delen VS 524/3; maatr. gouvern. Brown 52511; rede pres. Carter o. energie afgelast 52512; Saoedi-Arabië verh. olieprod. 525/3; debat in Congres o. Carters energiebesparingsprogr. 780/1; ongeluk in kerncentrale in Harrisburg 78111; veroord. bedrijf wegens nucleaire besmetting 78113
FED: P. Volcker t. pres. ben. 50913

POLITIEK (Binnenlandse)

President: pres. Carter geeft Congres verslag v. d. State of the Union 65 e.v.; reacties in het Congres en de pers 66/1; kritiek op pres. Carter, popul. test 525 12
Regering: ontslag kab. aangeb., Jordan chef staf Witte Huis, nwe min. ben. 468/3; ontslag min. Schlesinger en Brock Adam 47011; nwe min. v. huisvest., transport ben. 50913; Carter verdedigt reger. wijzig. 51011; onder-min. energie afgetreden 525/2

POLITIEK (Buitenlandse)

Afghanistan: Am. ontkenning o. steun a. rebellen 671/2; moord op Am. ambass. 671/3; Carter Mond. drastische beperk. hulp a. 67113; evacuatie gezinnen Am. dipl. 68411
Angola: bez. senator McGovern, verkl. Neto o. relatie m. VS 733/3
Centraal Afrikaans Keizerrijk: hulpprogr. opgeschort 575/1
Chili: onderz. in VS naar moord op Letelier, Am. reger. vraagt uitlevering officieren 313/3; proces in Washington tegen drie Cubaanse bannelingen, schuldig bevonden a samenzwering om Letelier te doden 31413: Chil Hooggerechtshof weigert uitlevering gen., Am. ambass. terug n. Washington 34711
China: bez. vice-prem. Deng Xiaoping 97 e.v.; interview Deng m. Am. journ. 98/1; begin v. Deng's bez. aan de VS 98/2; interview Deng met Time en Washington Star, aanvallen op SU 98/3; tweede dag van Deng's bez. 99/3; reacties uit O.-Europa en de SU 100/2; slot off. gedeelte Deng's bez. 10013; communiqué bevat term hegemonie 101/2; Sowjet-ambass. Dobrynin bij VS 101/2; min. Vance 10113; Deng reist door de VS 101/2; Chin.-Am. betr., ben. ambass., akk. o. regering claims, handelsovereenk. 51013; Am.-Chinese handel 51111
Cuba: hervatt. Am. spionagevluchten na levering Russ. vliegtuigen 33111; prot. n.a.v. aanwezigh. Sowjet-militairen 641 e.v.; bijeenk. Nat. Veiligheidsraad 643/2; Carter herhaalt verzekering Brezjnew en kond. maatr. aan 64411
DDR: uitwisseling gevangenen tussen Mozambique, VS en DDR 23012
EG: Eur.-Am. over. 599/3
Egypte: tekst Eg.-Isr. brief a. Carter 846/3 e.v.
Hongarije: VS geven kroon v. St. Stefanus a. Hongarije terug, verzet in VS 21913: plechtigheid v. d. teruggave 220/2; VS verlenen Hongarije status v. meest begunstigde natie 220/2
Iran: houding VS t.o.v. crisis in Iran (nov.-dec. '78) 743/2
Israël: tekst Eg.-Isr. brief a. Carter, memoranda v. overeenstemming t. VS en Israël 846/3 e.v.
Jemen (N.): leverantie milit. materieel aangek. 414/3; Am. vliegdekschip naar de Golf, wapenhulp a. N.-Jemen versneld 428/2; Am. milit. adviseurs n. N.-Jemen 430/1; verz. om Am. adviseurs 431/2
Joego-Slavië: bez. Tito, result. 366/2; Am. wapenleverant. a. Joego-Slavië 367/1
Jordanië: bez. min. Vance (sept. '78) 212/2
Korea (Z.): Am. troepen na Parks dood in staat v. alarm, indirecte waarschuwing a. N.-Korea 707/3
Mexico: bez. Carter, olieleverant. onderw. v. gesprek 376/3
Nicaragua: verkl. State Dept o. situatie mensenrechten 40812: reis ambass. in Panama door Midden-Amerika, gesprekk. m. oppositie in Managua, aanbod reg. VS voor bemidd., aanbod aanvaard 408/3; verkl. Am. regering o. ref. 41013; beperking milit. steun, milit. missies teruggetrokken 411/1; State Depart. erkent Sand. Bevrijd. Front a. legitiem deel oppositie 42111; plan beëindig. reger. Somoza 42112
Panama: groot deel kanaalzone weer onder Panamese soevereiniteit 845/3
Portugal: bez. pres. Eanes 4213
Rhodesië: Young bij overl. op Malta met Nkomo en Mugabe (jan. 78) 62313, Moezorewa in Washington, conf.-plan Carter (9-3-'78) 62411; Graham en Low in Mozambique en Rhodesië 624/3; reis Owen-Vance n. Afrika (apr. '78) 63411; missie Graham en Low in Zuidel. Afrika 634/2; bez. Moezorewa 635/1; VS weigeren opheff. sancties 635/1; bez. Uitvoer. Raad a. VS 635/3; houd. t.o.v. Rhod. verk. 63713: overl. Carrington-Vance o. Rhod. 639/1; uitstel erkenning reger.-Moezorewa, Huis bepleit opheff. sancties 63912
Roemenië: bez. Ceausescu 295/3
Rooms-katholieke kerk: bez. paus Johannes Paulus II 716/1
Saqedi-Arabië: bez. min. Vance (sept. '78) 21212; Am. vliegdekschip naar de Golf, AWACS naar Saoedi-Arabië 428/1
Soedan: leverantie milit. materieel aangek. 414/3
Sowjet-Unie: SALT II afgesloten 30511 e.v.; inhoud v. h. verdrag 306/2; verkl. technische termen 306/1 e.v.; het verdrag 30711; protocol 307/3; beginselverkl. 307/3; chronologie v. d. onderh. 308/1 e.v.; probl. Carter m. Senaat 310/1; top Brezjnew-Carter in Wenen n.a.v. SALT-akkoord 401 e.v.; verloop conf. 40411; communiqué 404/3; Carter roept Congres op SALT II goed te keuren 40611 prot. wegens aanwezigh. Sowjet-milit. op Cuba, besprekingen Vance-Gromyko 642/1
Syrië: bez. min. Vance (sept. '78) 21212
Thailand: bez. Kriangsak 276/1

VIETNAM

Australië: bez. vice-min. Phan Hien 14411
Cambodja: na milit. steun Vietnam machtsovern. d. FUNSK, vorming revol. raad o.l.v. Heng Samrin 1711 e.v.; Cambodja meldt verdrijving Vietn. invallers, milit. operaties jan. '78 18/1; Vietn. vredesvoorst. d. Cambodja verworpen 1813; milit. operaties febr. t. medio mei 1978 19/2; nota-wisseling Vietn.-Cambodja 1913; Cambodjaanse berichten o. Vietn. staatsgreepkomplot 20/2; verdrag v. vrede, vriendschap en samenw. 20511
China: Chinese inval in Vietnam, off. verkl. Chin. reger. 129/1; off. verkl. Vietn. reger. 129/3; off. verkl. reger. SU 130/1; reactie Am. reger. 13012: reacties [illegible] afwijkend standpunt Rode [illegible] 130/3; mogel. motieven v. Chi inval 131/1; voorafgaande ontwikk. 13113; verloop Chinees-Vietn. onderh. in Hanoi juli-sept. 1978 leiden niet t. resultaat 13211; verdere incidenten en beschuld. 134/1; Vietn. meldt Chinees komplot 13413; verdere grensincidenten 135/1; nwe Chin. ambass. 13513; spoorwegverkeer gestaakt 135/3; Chin. waarschuwing a. Vietn., groeiende spanning a. Chin.-Vietn. grens voor Chinese inval 136/1; verloop v. d. strijd t. 22 febr. 137/2; Chin. inval in Vietnam, perscomment. en analyses 17111 e.v.: verloop v. d. krijgshand. t. 11 maart 17511; bijeenk. V-raad z. result. 176/1; ontw. op pol. en dipl. niveau 19012 e.v.; verder verloop der gebeurtenissen 20613; Russ. veto in V-raad 207/1; China kond. voltooiing terugtrekking aan 20712; comment. 207/3
Comecon: Vietnam toegelaten a. 10de lid Comecon 62/3
EG: stopzett. directe hulp a. Vietn., tegenstand Nederl. en Denemarken 48712
Filippijnen: bez. min. Nguyen Duy Trinh 144/1; bez. prem. Pham Van Dong 14411
Indonesië: bez. prem. Pham Van Dong 144/1
Japan: bez. vice-min. Phan Hien 14411; bez. min. Nguyen Duy Trinh 14413
Maleisië: bez. min. Nguyen Duy Trinh 144/1; bez. vice-min. Phan Hien 14411; bez. prem. Pham Van Dong 144/1
Nieuw-Zeeland: bez. vice-min. Phan Hien 144/1
Roemenië: bez. Ceausescu 296/3
Singapore: bez. vice-min. Phan Hien 144/1; bez. prem. Pham Van Dong 144/1
Thailand: bez. min. Nguyen Duy Trinh 144/1; bez. vice-min. Phan Hien 14411; bez. prem. Pham Van Dong 144/1
Vluchtelingen: vluchtelingenprobl., internat. conf., aard en achtergronden van deze kwestie 481 e.v.; de conf. v. Genève 48512; comment. 487/1

WETENSCHAP EN TECHNIEK

PRIJZEN:
— Artois Baillot Latourprijs 1979: 856/2
— Francquiprijs 1979: 856/2

— Goetheprijs 1979: 856/2
— Heinekenprijs 1979: 85612
— Nobelprijs voor economie 1979: 856/3
— Nobelprijs voor geneeskunde 1979: 857/1
— Nobelprijs voor natuurkunde 1979: 857/3
— Nobelprijs voor scheikunde 1979: 858/2
— Ossianprijs 1979: 858/2

IJSLAND

Parlement: voorz. Hogerhuis afgetreden 6013
Regering: prem. Hallgrimmson biedt ontslag reger. aan n.a.v. uitslag parl.verk., verschillende form.pogingen mislukken, leider progress. partij Johannesson vormt coalitiereger. m. commun. 6012 reger.crisis; aftred. reger.-Johannesson, vorming minderh.reger. Gröndal, vervroegde verk. aangek. 693/1
Verkiezingen: gemeenteraads- en parl.-verk., winst voor links 6011

ZAÏRE

Angola: verzoening Angola-Zaïre, Benguela-spoorweg heropend, d. UNITA-acties v. doorgaand verkeer gesloten 735/2; verdere contacten Neto-Moboetoe 736/1; FNLA d. Zaïre uitgewezen 789/3; ondertek. te Ndola v. non-agressiepact tussen Angola, Zaïre en Zambia 78913
België: privé bez. Moboetoe a. België 5411; 250 Belg. para's naar milit. basis Kitona 13811; para's terug uit Kitona 293/2; milit. steun a. Zaïre verruimd 471/2; parl. kritiek in België 47113; geschil Van Miert-Simonet o. Belg. hulp a. Zaïre 67613
Regering: wijzig. uitvoerende raad sinds begin '78, nwe prem. (6-3-'79), terugkeer Nguza Karl I Bond op buitenl. zaken 384/1
Rwanda: Belg. huurlingen na veroord. uitgewezen 782/1

ZAMBIA

Angola: ondertek. te Ndola v. non-agressiepact t. Angola, Zaïre en Zambia 789/3
Regering: D. Lisulo prem. (16-6'78), reorgan. kab. (2-1-'79) 384/3
Verkiezingen: Kaoenda a. pres. herk.. verk. v. Nat. Veread. 384/2
Zuid-Afrika: Zuidafr. troepen vallen SWAPO-bases in Zambia aan 10812

ZIMBABWE

Zie: Rhodesië

ZUID-AFRIKA

Angola: Zuidafr. inval in Angola, veroord. d. V-raad 80/2; Zuidafr. aanvallen op SWAPO-bases in Z.-Angola, veroord. d. V-raad (28 mrt. en 3 nov.) 796/3
Apartheid: rapp.-Wiehahn 321/1; rapp.-Riekert 321/2; toelicht. Financial Times 321/3 e.v.
Namibië: volmachten v. administrateurgen., Zuidafr. inval in Angola 80/2; verdere arrest. in Namibië 9513; Z.-Afr. gaat door m. ,,interne regeling'' 96/1; Zuidafr. troepen vallen SWAPO-bases in Zambia aan 10812; Z.-Afr. bepaalt zelf verk.datum 109/2
Pers: het ,,Muldergate'l-schandaal 33511; eerste onthull.. owheff. min. v. voorl.. aftreden staatssecr. E. Rhoodie 335/2; onthull. rechter Mostert, bij Erasmus-cie, ontslag Mostert 33612; waarschuwingen a. d. pers i.v.m. Muldergate-schandaal, aftreden Mulder a. partijleider in Transvaal 351/3; owheff. Foreign Affair Ass. 352/2; interim-rapp. Erasmus-cie, kriti ε op C Mulder, E. Rh li en gen. H. v. d h 352/3
Politieke partijen:
— Nat. Partij: C. Mulder a. leider in Transvaal afgetreden 351/3; A. Treurnicht opvolger 352/1
Regering: wijzig. kab. 33413; het ,,Muldergate"-schandaal 335/1; eerste onthull., opheff. min. v. voorlicht., aftred. staatssecr. E. Rhoodie 335/2; onthull. rechter Mostert, ben. Erasmus-cie, ontslag Mostert 336/2; waarschuwingen a. d. pers i.v.m. Muldergate-schandaal, aftreden Mulder a. partijleider in Transvaal 35113; opheffing Foreign Affairs Ass. 35212; interim-rapp. Erasmus-cie, kritiek op C Mulder, C. Rhoodie en gen. H. v. d. Bergh 35213
Zambia: Zuidafr. troepen vallen SWAPO-bases in Zambia aan 108/2

ZWEDEN

Energie: referendum kernenergie aangek., stop bouw kerncentrales tot na referend. 611/3
Regering: reger. Ullsten geïnstall. 61012; samenstell. reger.-Ullsten 611/1: Fälldin vormt burgerlijke coalitiereger. 694/1; samenst. nwe reger. 694/3; reger.verkl. 694/3
verkiezingen: parl. verk., kleine meerderh. voor rechts 609/1; verk. camp. 609/3

ZWITSERLAND

Belastingen: referend. o. belast.hervorm. 779/1
Jura: nw. kanton Jura d. fed. referend. ggk. 5911; eerste verk. in Kanton Jura. samenstell. parl. en reger. 59/1
Kernenergie: meer' zeggenschap. o. kernenergie afgewezen per referend. 143/3 referend. o. kerneneraie 779/3
Munt: maatr. centrale bank t. hoge frankkoers 143/2
Politie: terreurpolitie per referend. afgewezen 14313
Regering: Hurlimann pres. voor 1979 5911
Spanje: bez. koning Juan Carlos 761/1
Verkiezingen: parl.verk. 779/1

II kalender 1979

	JANUARI	FEBRUARI	MAART	APRIL
ZONDAG	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29
MAANDAG	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30
DINSDAG	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24
WOENSDAG	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25
DONDERDAG	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26
VRIJDAG	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27
ZATERDAG	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28

	MEI	JUNI	JULI	AUGUSTUS
ZONDAG	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
MAANDAG	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
DINSDAG	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
WOENSDAG	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
DONDERDAG	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
VRIJDAG	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24 31
ZATERDAG	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25

	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
ZONDAG	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
MAANDAG	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
DINSDAG	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
WOENSDAG	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
DONDERDAG	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
VRIJDAG	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
ZATERDAG	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29

III naamregister

behorend bij de index op keesings historisch archief, deel XXXIII, januari-december 1979

De persoonsnamen, die in dit deel van Keesings Historisch Archief voorkomen, zijn opgenomen in het hiernavolgende naamregister.

Rij de namen zijn vermeld paginacijfer en kolom (b.v. 600/1 = pag. 600, 1e kolom).
Wanneer achter het paginacijfer /foto staat aangegeven, betekent dit dat de desbetreffende naam in het bij deze afbeelding behorend onderschrift voorkomt.

Bij eventuele verschillen in schrijfwijze tussen tekst en naamregister dient de in het register opgenomen schrijfwijze als de meest juiste en volledige beschouwd te worden. Verder zijn bij de indicering de volgende richtlijnen in acht genomen.

1. Bij Slavische (b.v. Russische), Arabische en Aziatische namen is, indien mogelijk, de Nederlandse transcriptie gevolgd.
2. De voorvoegsels „Mac" („Mc") en „O" worden tot de naam gerekend. Zo is b.v. McElroy opgenornen onder de letter M en O'Neill onder de O. Voorvoegsels als „de[v], „van[u], „el" en „ben" worden echter niet tot de naam gerekend. Derhalve staat De Vleeschauer onder de letter V, Van Acker onder de A, el-Kassem onder de K en Ben Goerion onder de G.
3. Personen van regerende vorstenhuizen zijn onder hun voornaam opgenomen.

☆

Ondanks ons streven naar de grootst mogelijke nauwkeurigheid kunnen in het naamregister onjuistheden zijn geslopen. De redactie houdt zich daarom aanbevolen voor eventuele opmerkingen ten einde bij volgende naamregisters onjuistheden te vermijden.

A

Aalim, maj. A.A. 398/2, 399/2.
Aalto, A. 631/3.
Aantjes, mr. W. 38/2, 39/1, 363/1, 565/2/3, 566/1/2/3/foto, 567/1/2/3, 568/1/2/3, 569/1/2.
Aarchi, Y.H. al- 399/3.
Aardenne, drs. G.M.V. van 262/3, 358/3, 359/1/2, 456/2, 457/2, 479/1.
Aarts, A. 86/1.
Aarts, H. 453/3.
Aasling, N.G. 694/3.
Abadi, J.K. 744/3.
Abana, lt.-kol. 698/3.
Abarkach, M.H. 238/1.
Abba, M. 349/3, 350/3, 545/2, 546/2.
Abban, I.K. 696/1.
Abbas, A. 803/2, 829/1.
Abbas, M.M. 656/1, 687/1.
Abbey, J.L.S. 695/3, 698/3.
Abbott, A. 345/3.
Abdalla, lt.-kol. A. Ould 533/1.
Abdallah, A. 383/2.
Abdallah, A. Ould 238/3, 348/1, 531/2/3, 533/1.
Abdelaziz, M. 531/1/3.
Abdelghani, kol. M. Ben A. 82/3, 84/2, 236/1/2/3, 531/3.
Abdelghani, zie: Ahmed, kol. M.B.
Abdelkader, M.B. Ould 348/1/2, 533/1.
Abderrahmane, A. 256/2, 348/3, 349/2, 350/1/2, 546/2.
Abdesselam, B. 236/3.
Abdoekarimow, I. 825/2.
Abdoul, E. 383/2.
Abdu, A.A.M. 187/1.
Abdul Ghani. Datin P.H.A. binti Haji 317/2.
Abdul Ghani Gilong, Datuk Haji 317/3.
Abdul-Karim, T. 165/foto.
Abdul Razak, Dato M.N. bin Tun Haji 317/3, 318/1, 319/2.
Abdularach Baboun, dr. J. 723/3.
Abdullah, F.M. 400/1/2, 413/2.
Abdulrahman, M.M. 448/1.
Abdur Rab, A.H.M. 651/1.
Abe, S. 298/2.
Abens, V. 491/1.
Abma, ds. H.G. 152/2, 678/1.
Abongo, T. 698/1.
Abril Martorell, F. 709/3.
Abulyad, zie: Khalaf, S.
Acharya, T.P. 654/2.
Acheampong, gen. I. 695/1/2/3, 696/1/2/3, 697/2, 699/1.
Acker, Fr. van 69/2, 118/3.
Ackere, L. van 22/1, 422/1/2/foto, 473/1, 647/2.
Acyl, A. 349/1/3, 350/3, 545/2, 546/2.
Adada, R. 253/1.
Adam, B. 470/1/2.
Adam, I. 607/1.
Adami, dr. E.F. 540/1, 541/1.
Adams, B. 509/3.
Adams, E.T. 852/2.
Adams-Schneider, L. 320/3.
Addo, O. 698/1.
Addo, korp. S. 698/1.
Adelsohn, U. 694/3.
Adenauer, dr. K. 34/2.
Adhikari, D.P. 653/2.
Adjei, A. 698/1.
Adler, M. 58/3.
Adli bin Haji Arshad, Tuan Haji H. 317/3, 318/1.
Adriaensens, H. 70/3.
Adriaensens-Huybrechts, J. 69/3, 70/1.
Adrisis, gen.-maj. M. 259/2.
Adua, gen. S.Y. 546/1, 547/2.
Aerts, F. 69/3.
Afanayew, S. 826/1.
Affane, D.G. zie: Guzzene, D.
Affane, O. Ibn 816/2.
Affono, T.M. 784/3.
Afreh, D.K. 695/3, 698/3.
Afrifa, A.A. 699/1.
Afshar-Ghassemlou, A.K. 53/2.
Afzal, M. 686/3.
Agachi, N. 295/2.
Agnelli, G. 558/1.
Ago, R. 534/3.
Agredo, J. 844/3.
Agt, mr. A.A.M. van 26/3, 27/1/2, 38/2, 151/1/3, 177/foto, 178/1/2, 246/2, 262/3, 362/1/2/3, 363/2, 365/1/2, 392/3, 393/1, 395/1, 423/2, 438/2, 455/1, 460/3, 461/1/2, 475/3, 476/1, 504/3/foto, 567/3, 568/2/3, 569/1, 570/2, 586/3, 612/2, 619/1/3, 621/1, 677/2/3, 678/foto, 679/1/2, 732/2, 788/1/2, 836/2, 839/2/3, 840/2/3/foto.
Aherdane. M. 238/1.
Ahlijah, lt.-kol. B.K. 695/3.
Ahmad, Datuk A. bin Haji 317/3.
Ahmad, G. 157/2, 158/1.
Ahmad, kol. H. 156/2.
Ahmad, Datuk S. 317/3.
Ahmad, S.M. 187/1/2, 203/2.
Ahmad Khan, N.M. 114/3, 156/1.
Ahmad Rithauddeen, Tengku Datuk 317/2.
Ahmad Shah, sultan 319/1.
Ahmar, sjeik A. al- 398/1.
Ahmat, A. 784/2/3.
Ahmat, M.S. 255/1, 349/2/3, 784/3.
Ahmed, A.B. 49/3.
Ahmed, G. 158/2.
Ahmed, H.A. 84/1.
Ahmed, I. 445/3.
Ahmed, I.T. 236/1/2, 237/1.
Ahrned, J. 651/2.
Ahmed, K.M. 651/1.
Ahmed, K.Z. 650/2.
Ahmed, M. Ben zie: Abdelghani, M. Ben A.
Ahmed, M. 651/2.
Ahmed, M.S. 350/2.
Ahmed, sjeik R. 686/3.
Ahmed, S. 155/2, 432/3.
Ahmed, sjeik S. al- 815/1.
Ahn Pyung Mu 302/1.
Ahtisaari, M. 108/2/foto, 109/1, 111/1, 112/1, 536/1/foto.

Aigner, H. 599/3.
Aikäs, L. 631/3.
Akabri, R. al- 400/2.
Akakpo-Ahiahyo, dr. A. 256/3.
Akhavia. J.T. 738/1.
Akhbar, sjeik M.R. 11613.
Akkermans, P. 70/1, 243/2, 244/3/foto, 715/1.
Akmandor, N. 357/3, 582/1/foto, 584/2.
Ako, E. 695/1.
Akosh, M.S. 400/2.
Akova, E. 380/2.
Aksyonow, A.N. 826/1.
Akuffo, F.W.K. 695/1/2/3, 696/1/2/3, 699/1/3.
Akwagiram, kol. S.M. 695/3.
Albeda, W. 22/2/3, 23/1/3, 24/1/3, 25/3, 27/2/3, 28/1/2, 55/2, 246/3, 247/2, 363/2/foto, 364/2, 423/3, 424/1, 476/1/foto, 477/3, 478/2, 479/1, 617/3, 626/3, 679/2.
Albers, W. 392/3.
Albrecht. E. 388/3, 553/3/foto, 554/1/2.
d'Alcantara, A. 69/2.
Aldoosh, S. 400/1.
Alecu, D. 295/2.
Aleksandrow, I. 191/3, 462/1.
Alemghar, S. 669/2.
Alessandrini. E. 142/1/2.
Alexander, L. 509/1.
Alexandra, prinses 251/2.
Alexandrow, G. 855/1.
Alexandrow, I. 670/3, 671/1.
Alexeyewsky, Y. 824/3, 826/1.
Ali, gen. K.H. 203/2/3, 204/1/2/foto.
Ali, M. 116/3, 158/2, 651/2, 686/3.
Ali, N.N. 400/2.
AU, **O.N.** 782/2.
Ali, **S.B.** 383/2, 816/2.
AU Khan, Y. 115/2.
Ali al-Thani, **sjeik** A. bin 416/3.
Aliabadi, A.H. 746/2, 747/3.
Alier, A. 256/3.
Alim, A. 651/2.
Alimpic, D. 342/2/3.
Alison, M. 310/2.
Alkhali, H. 254/1, 256/1.
Alkhimow, W. 826/1.
Alkhimow, W.S. 791/1.
Allaoum, A. 237/1/2.
Allard, H. 609/1, 610/3.
Allen, F. 664/2.
Allen, J.B. 308/2.
Aiiende, A.P. 280/2.
Allende Goossens, dr. S. 280/3, 281/2/3, 313/3, 314/1, 315/1, 379/1.
Almeida, L. de 798/1/2.
Almeida, mej. **M.A.** de 733/2.
Almeida **Pina**, J. 41/1.
Almeyda, C. 315/1.
Alp, **O.** 380/2.
Alphonse, N. 350/2.
Altamirano, C. 280/3, 314/3, 315/1/2.
Altares Pena, gen. J. 31/2/foto.
Altissimo, R. 559/1.
Alunni, C. 152/3, 153/1.
Alva, L.M. de 256/2.
Alvarez-Miranda. F. 30/foto.
Alvarez **Ponce** de **Leon**, G. 527/2.
Alves dos **Passos Barroso** Mangueira, M. 733/2.
Amadou, lt.-kol. D. 533/1.
Amaike, S. 437/foto.
Aman **Encik**, H. 318/1.
Amaya, M.A. 221/2.
Amedegnato, V. 256/3.
Amedume, schout-bv-nacht J.K. 695/2, 699/2.
Amelemah, J.S.Y. 695/3.
Amelsvoort, M. van 423/2, 477/2, 478/1, 678/2/3, 679/3.
Amendola, G. 492/1/2.
Ameryckx, lt.-gen. J. 677/2.
Amevor, J.S.Y. 695/3.
Amiama Castillo. adm. F. 283/1.
Amin, H. 658/1, 669/1/2, 671/2, 683/2, 684/1, 685/3/foto, 686/1.
Amin, I. 257/1/2/3, 258/1/2/3, 259/1/2/3.
Amin, kol. 154/1.
Amin, M.R. 737/2.
Amini, A. 49/2, 52/3, 739/1, 741/3.
Amini, gen. R. 53/2.
Amir, M.R. 53/3, 236/1/3.
Ammisah, A.M.E. 695/3, 698/3.
Amnaj Damrikarn, gen. 274/3.
Amorn Sirikaye, adm. 274/2.
Amouzegar, C. 744/3.
Amouzegar, J. 50/2, 165/foto, 166/1, 738/1/2.
Amponsah, **R.R.** 696/3.
Amri, H.A. al-399/3.
Anavi, P. 844/3.
Anayâ, R. 223/3.
Anchouey, A. 360/1.
Anciaux, V. 69/3, 621/1/2/3/foto.
Andersen, **Ch.** 592/3, 606/3.
Anderson, M. 89/1.
Andersson, K. 694/3.
Andino, M. 673/1/foto.
Andov, S. 340/3.
Andrade, M. de 816/2.
Andras, R. 345/3.
André , D. 70/3, 444/3.
Andreasen, A. 630/1.
Andreatta, N. 559/1.
Andreazza, M.D. 234/2.
Andrej, S. 264/3, 294/3 295/1/2, 296/1, 756/2.
Andreotti, M. 123/3, 124/1/2/3, 125/1/2/3, 126/foto, 152/3, 153/1, 177/foto, 179/3, 248/2, 438/2/foto, 488/foto, 554/3, 555/1/2/3/foto, 556/1/2, 557/3, 558/1.
Andres **Perez**, C. 334/foto, 347/3.
Andrew, H. 89/1.
Andriessen, mr. F.H.J.J. 151/1, 228/1, 246/3, 363/1, 478/1, 505/1/2, 613/3, 679/1/3, 788/1.
Andriessen, M.S. 858/3.
Andropow, J. 191/1, 791/1, 825/3, 826/1/foto.
Androsch, dr. H. 57/3, 58/1/2/3, 543/foto.
Andueza, J.G. 334/2.
Anez, L. 844/3.
Anez Rivrera, kol. L. 223/3.
d'Angelosante, 773/2.
Angstrom, R. 610/foto.
Anisi, A.M. al- 398/2.
Annan, Lord 105/3.
Annancy, S.H. 695/3.
Ansah, **O.** 697/1, 699/2.
Ansari, H. 738/2, 743/1.
Ansari, I. 158/2.
Anselme, B. 69/3, 243/2/3, 244/foto, 245/1.
Anselmini, T. 556/2.
Antar, **A.A.N.** 400/2, 414/1.
Anthony, A.K. 501/2, 514/2.
Antoniozzi, D. 556/2.
Antonow, A. 825/3.
Antonow, S. 826/1.
Antually, **C.R.** 518/3.
Anwar **ul** Haq, S. 115/2, 158/3, 656/1.
Anze Tapia, R. 723/3.
Aouchiche, A. 236/3.
Aosti. gen. **O.R.** 221/2.
Apel, dr. H. 323/2, 581/3.
Appaloo, H.R. 698/1.
Appiah, A. 695/2.
Appian, kol. L.O. 698/3.
Apro, A. 220/2/foto.
Apunou, G.O. 252/1.
Aquami. M.M. 816/3.
Arabi, H. 738/1.
Arafat, Y. 209/1/foto, 210/1, 212/1, 213/3, 413/1, 595/1/foto, 801/1, 802/1/2, 807/foto, 808/1/3, 809/1/2, 829/1.
Arafune, S. 298/2.
Arana Osorio, **C.M.** 333/2.
Aranibar Guevara, J. 723/3.
Araoz, G. 844/3.
Arashi, A.K. al- 398/1.
Arauco, E. 844/3.
Araujo Matsinha, M. de 383/3.
Ardalan, A.Q. 50/2, 738/1, 746/2, 751/3.
Areilza, J.M. de 147/2, 148/2.
d'Arezzo, E. 559/1.
Argan, G.C. 649/2.
Ariana, M. 744/3.
Arias **Carrizosa**, dr. J.M. 266/1.
Arias-Salgado Montalvo, R. 147/3, 709/3.
Aribi, A. 236/3.
Ariosto, E. 556/2, 559/1.
Arkhipow, I. 825/3.
Armando 852/1.
Arnalds, R. 60/3.
Arnasson, T. 60/3.
Aron, R. 856/2/foto.
Arouna, maj. I. 256/2.
Arroyo, G. 723/3.
Aryal, K.R. 653/2.
Asajiro Satowaki, mgr. J. 700/3.
Asbahi, M.A. al- 398/2.
Ascarrunz, kol. A. 224/1/2.
Asghar Khan, luchtmaarschalk M. 688/2/3.
Ashimow, **B.A.** 826/1.
Ashley, Th. 100/foto.
Ashraf, prinses 738/2.
Askari. A. 447/3, 448/2. 494/3.
Asmah, lt.-kol. 698/3.
Asnag, A. al- 398/2, 399/1/3, 412/1, 413/1/3, 415/1/3, 429/3, 430/3.
Asri bin Haji Muda, **Datuk** Haji M. 317/3, 318/1.
Assaad, K. al- 811/1, 815/2, 816/1.
Assad, H. al- 121/2, 210/1, 211/3, 213/1/2/3, 430/1, 596/foto, 802/2/3, 809/3, 812/3, 814/1/2, 815/1, 829/2/3, 831/2/3.
Asselin, M. 509/1.
Astles, maj. B. 258/2.
Asukata, I. 299/3, 300/2, 657/foto, 658/2.
Ata, A.A.A. el- 187/2.
Atabek, G. 356/1.
Atanasow, G. 93/3.
Ataras Pena, J. 31/foto.
Atiemo, **korp.** A. 698/1.
Atiwiya **Masikita** 384/1.
Atkey, R.G. 509/1.
Atkins, H. 292/2, 311/2, 312/foto, 565/1.
Attalah, I.A.R. 203/2.
Attas, H.A.B. al- 400/2.
Attia, A.M. 187/2.
Attlee, C. 665/1.
Aubel, gen. **F.M.** 280/1/3.
Audenhove, M. van 494/2.
Auken, S. 689/1.
Aus der **Fünten, F.H.** 570/1.
D'Avila Mello, gen. E. 234/2.
Avram, I. 295/2.
Awad, M.H. al- 256/3.
Awuku-Ashanti, kapt.-lt. I.K. 695/3.
Axenow, A. 824/3.
Ayandho, **B.Ch.** 763/1/2, 764/3.
Ayang, N.A. 766/1.
Ayeva, Z. 256/3.
Ayomba, lt.-kol. S. 698/3.
Ayoroa, gen. J. 721/3, 844/3.
Ayubi, M.N. 670/2.
Azana, M. 32/2.
Azarbazrin, gen. S. 751/3.
Azevedo M. de 823/2.
Azhari, gen. G.R. 53/2/foto, 737/2/3/foto, 738/2, 739/1/3, 740/1/2, 742/1, 744/2.
Azimi, gen. R. 737/2.
Aziz, T. 213/2, 445/3.
Azmoun, M. 52/2, 737/3.
Azo, A. 350/2.

B

Ba-Deep of Badib, **A.A.R.** 400/2.
Baako, K. 696/3.
Babameto, L. 74/1.

Babiuch, E. 247/3.
Bacher. G. 57/3, 58/1.
Bachir, S. el- 238/1.
Backer-Van Ocken, R. de 6/2, 70/1, 243/2, 244/3/foto, 647/1.
Badakshi, T. 671/3.
Badawi, gen.-maj. A. 204/1.
Baddou, A. 238/1.
Badran, Ch. 190/1.
Badran, I.M. 187/2.
Badrei, lt.-gen. A.A. 744/3, 751/2.
Badruddin, S. 157/1.
Badruddoza Chowdhury. A.Q.M. 651/2.
Badu, K. 695/3, 698/3.
Baere. E. de 70/3.
Baert. Fr. 69/2. 471/3.
Baeten, A. 392/foto.
Baez Romano, R. 283/1.
Bafanah, Z. 606/3.
Bagayoko, T. 560/3.
Bagnah, O. 256/3.
Bahadur Basnyat, D. 654/3.
Baharur Gurung, H. 65312.
Baheri, M. 49/3, 52/1/2.
Bahes, B. 671/3.
Bahnini, M. 23811.
Bahr, E. 551/3.
Bahuguna, M.N. 498/1.
Baibakow, N. 825/3, 827/2.
Baichere, P. 774/3.
Bailly, Ch. 70/2.
Baird, E. 10312.
Bajara, X. 340/3.
Bak, H. den 731/3.
Bakalli, M. 342/2/3.
Bakaric, V. 342/2/3.
Baker, H. 402/1, 429/2, 525/2.
Baker, W.D. 509/1.
Bakhirew, W. 825/3.
Bakhtiar, A.Q. 744/3.
Bakhtiar, S. 742/3, 744/2/3/foto, 745/1/2/3, 746/1/2/3, 747/1/2/3, 748/1/2/3, 749/1/2/3, 750/1/2, 751/1.
Bakhtiar, Y. 157/1, 656/1/2.
Bakin, B. 825/3.
Bakker, M. 184/3, 393/3, 567/3, 568/1, 628/3, 678/1.
Bakr, A.H. al- 213/3, 214/2, 432/2/3, 446/1/2.
Balaguer, dr. J. 282/foto, 283/1.
Baldewijns, E. 69/3.
Balewski, A. 94/1.
Ball, G. 643/3, 743/3, 744/1.
Ballestero, mgr. A.A. 700/3.
Baltiya, A.L. 187/1.
Baluch. M. 116/3, 158/2, 686/2.
Bam, B. 719/3.
Banc, J. 294/3, 295/1.
Banda, H.D. 384/3.
Bane, P. 345/3.
Bangedy, A. 350/2.
Bangemann, M. 388/foto, 491/2, 772/2/3.
Bangui, gen. S. 573/2/3, 625/3, 640/3, 763/2/3.
Banneux, M. 69/3, 70/1.
Banovic, L. 340/3.
Banzer, H. 223/3, 526/2/3, 721/2, 723/1/2/3.
Baptista Gumucio. dr. M. 723/3.
Baqui, A.A. 533/2.
Barakat, A.K. 398/2, 805/1/3.
Barakat. B. 257/2.
Baraly, maj. A.A. 348/2, 533/1.
Baraniak, A. 250/2.
Baraona Urzua, P. 280/1, 282/1.
Barati, lt.-kol. A.A. al- 398/1/3, 399/2, 413/3.
Barcikowski, K. 265/2.
Bardem, J.A. 855/1.
Bardi, adm. J.J. 221/1.
Barg, A. 684/3.
Bari, S.A. 651/2.
Barka, M.N.A. 784/3.
Barkauskas, A. 825/2.
Barkman, G.D. 833/foto.
Barkowski, A. 495/3.
Barnard, M. 353/1.
Barnett, A. 173/2/3.
Barona Silva, vice-adm. G. 266/1.
Barovic, J. 345/1.
Barre, R. 180/1, 230/3, 532/2, 667/2/3, 680/2/3, 681/3/foto, 682/3, 754/2.
Barre, S. 766/3, 767/1, 768/2/3, 782/1/2.
Barreto, A. 39/2, 41/1, 43/2.
Barrie, G. 335/2.
Barry, M.B. 256/3.
Bartel, J. 571/2.
Barulli, U. 142/3.
Barzani, M. 354/1, 445/2/3, 448/1/2, 495/1, 858/3.
Bas Mazari, S. 114/foto.
Bascour, J. 70/1.
Basecq, R. 70/1.
Basindawa, M.S. 398/1, 399/3, 412/1, 430/3.
Basnett, D. 106/foto.
Basri, D. 238/1, 529/2.
Bassi, P. 142/2.
Bastiaanse. A. 852/2.
Basto, X. de 41/1.
Bataille, R. 70/2.
Baten, A. 650/2, 651/2.
Batista, F. 379/2.
Batista Figueiredo, J. 233/2/3/foto, 234/1.
Batmunh. J. 62/1.
Battek, R. 507/3.
Baudson. A. 70/1, 102/3, 494/1.
Bauer, O. 58/3.
Baumgarten, U. 852/2.
Bautu, L. 295/1.
Baxter, R.R. 534/3.
Bayen, J. el- 812/2.
Bazarghan, M. 50/1, 737/1, 741/3, 743/2, 747/2/3, 750/1/2/3/foto, 751/2/3, 752/1.
Beatrix, prinses 612/foto.
Beatty, P. 509/2.
Beauchamps Javier, lt.-gen. J.R. 283/1.
Bebe, M. 590/1.
Becker, S. 799/3.
Beckers-de Bruijn, mevr. R. 393/3, 678/1/2, 839/1.
Beckett, Sir T. 92/1.
Bedaian-Ngaro, S. 763/2.
Bedregal, G. 721/2.
Beek, R. ter 314/3, 731/3.
Beer, P. de 173/1.
Beerden, G. 69/3.
Beernink, mr. H.K.J. 365/2, 858/3.
Beghlari, gen. M.A. 751/2.
Begin, M. 193/foto, 214/3, 263/3, 264/1, 295/3, 586/2, 595/1, 808/2, 827/3, 829/3, 850/foto.
Beinema, M. 364/2, 839/2.
Bejan, D. 295/2.
Bejm, T. 265/2.
Bekkay, A. 238/1.
Belakziz, A. 238/1.
Belaunde Terry, F. 527/3.
Belhouchet, kol. A. 82/3, 236/1.
Bell, G. 469/3.
Bella, A.B. 82/3, 83/1, 84/1/3.
Belle, O. van 69/2.
Bellefroid, M. 860/2.
Belot, R. 70/2.
Beltsjew, B. 93/3.
Belyak, K. 826/1.
Benali, M. 238/1.
Benaran Ordenana, J.M. 713/1.
Bencherif, kol. A. 82/3, 236/1/3.
Bendal, V. 88/3.
Bendjedid, kol. zie: Chadli, kol. B.
Benesj, A. 42811.
Bengsch, A. kard. 864/3.
Benhabyles, A. 236/3.
Benhamouda, B. 236/1/3.
Beni-Ahmed, A. 742/2.
Benissan, T.T. 256/3.
Benkei, A. 231/3.
Benn, A.W. 107/3, 359/1/2, 391/foto, 662/3, 664/3, 665/2/3/foto.
Bennedsen, mevr. D. 631/1, 689/2.
Benneh, G. 695/2/3, 698/3.
Bennet, H. 564/3, 565/1.
Bennett Johnston, J. 524/foto.
Bentsen, L. 780/2.
Benya, A. 543/1, 692/1/2.
Benyahia, M.S. 236/1/3, 237/1.
Benzecry, A. 334/2.
Berg, drs. H. van den 122/3.
Berg, M. van den 184/3, 185/1, 731/1/2/3/foto, 759/1/2/3/foto, 760/1.
Bergeron, A. 437/foto.
Bergh, H. van den 352/3.
Bergh, gen. H.J. van den 336/1/2/foto.
Berghianu, M. 279/3, 295/2.
Berghuis, dr. W.P. 365/2, 565/3, 566/2/3.
Berkhouwer. mr. C. 392/3, 393/2/foto. 491/2.
Berlinguer, E. 124/2, 126/3, 127/2/foto, 131/1, 153/1, 248/3, 555/2/foto, 557/2/3/foto, 648/1/2/3, 649/1.
Berlouis, O. 576/3.
Bernaerts-Viroux, A. 70/1, 71/1/2/3, 313/1. 444/3, 445/1.
Bernard, L. 69/3.
Bernasko, kol. F. 697/1, 699/2.
Bernavides Escobar, gen. C.R.M. 280/
Bernhard, prins 612/foto.
Berti, G.L. 143/1.
Bertolazzi, P. 142/2.
Bertouille, A. 70/1, 494/1.
Besjtsjew, B.P. 791/1.
Betrand, P. 70/2, 166/3.
Bettin, K. 230/2.
Bettiza, V. 491/2.
Beukema, 731/1.
Beul, A. de 69/3.
Beumer, B. 392/3, 393/1/foto.
Beuret, J.-P. 59/3.
Beyda, lt.-kol. Ch. Ould 348/2.
Beyer de Ryke, L. 407/2, 444/2.
Beyers Naudé, dr. C.F. 720/2.
Bhandar, N.B. 498/2.
Bhattarai, K.P. 652/3, 653/1.
Bhoemibol, koning 275/2.
Bhoetto, B. 115/2, 116/2/3, 656/foto, 686/3, 687/1/3, 688/3.
Bhoetto, M. 656/foto, 687/3.
Bhoetto, M.A. 115/1.
Bhoetto, Begum N. 115/2, 116/1/2/3, 156/3, 157/1, 656/foto, 686/3, 687/1, 688/2/3.
Bhoetto, S. 656/foto.
Bhoetto, Z.A. 113/1/3. 114/1/2/3, 115/1/2/3, 156/1/2/3, 157/1/2, 652/3, 655/3, 656/1/2/3/foto, 686/1/3, 687/1 688/1/2.
Biasini, O. 647/3.
Biefnot, Y. 70/1.
Bierregaard, R. 631/1.
Biervliet, L. van 69/2.
Biesheuvel, mr. B.W. 181/foto, 453/3, 454/2, 565/3.
Blest, A. van 69/3.
Biffen, J. 106/2, 292/2.
Biggs, Ch. 561/2.
Bignardi, A. 140/1.
Bikram Thapa, N. 654/3.
Bilak, V. 425/1, 426/3.
Birch, W. 320/3.
Bird, L. 251/2.
Birendra, koning 652/3, 653/1/foto, 654/1/2/3, 655/2/3.
Biro, J. 220/3, 230/3.
Bisaglia, A. 556/2, 559/1, 647/3.
Bishara, A.Y. 176/foto.
Bishop, M. 252/1/2/foto.
Bissar, M.A.R. 203/3.
Bista, K.N. 652/3, 653/2/3/foto, 654/2.
Biswas, A.R. 651/2.
Biszku, B. 232/1/2/3, 233/1.
Bitat, R. 83/foto, 84/1/2, 236/1.
Bjernegaard, R. 689/2.
Bjorvinsson, S. 693/3.
Blaauw, 184/2.
Blaauw, mr. J.H. 185/2/3.
Black, dr. J.W. 856/2.

Blajovici, P. 295/2.
Blaker, P. 292/2.
Blanch, S. 700/1.
Blanckaert, K. 69/3, 245/1.
Blaque. A. 572/3.
Blas Pinar zie **Pinar**.
Blecha, K. 692/2.
Blier, B. 856/1.
Blix, H. 611/1.
Blom-Cooper, L. 319/1.
Blumenthal, M. 67/foto, 68/3, 191/1/2/3, 433/3, 435/foto, 469/3/foto, 470/3, 509/3, 510/foto, 511/1/2, 512/3.
Blundell, Sir D. 320/3.
Blunt, D. 88/3.
B'Nijara, S.A.O. 238/3.
Bo-Boliko **Lokonga** Monse **Mihambo** 384/1.
Bo Yipo 48/2.
Boakye-Djan, kapt. 697/3, 698/1/2.
Boakye, vice-luchtmaarschalk G.Y. 695/2, 699/2.
Boateng, K. 696/3.
Boateng, O. 698/1.
Bobu, E. 95/1, 279/3, 294/3, 295/1/2.
Bocken, 293/1.
Bode, H. 55/3, 56/1.
Boden, F. 571/2.
Bodino, E. 492/1.
Boegajew, B. 825/3.
Boel, H. 69/3, 120/3, 121/1, 312/3, 313/1.
Boel, R. 690/3.
Boelen, F. 855/2.
Boelgakow, A. 826/1.
Boeng Tomo, zie: Sutomo.
Boer, D. de 852/2.
Boer, H.A. de 38/2, 39/1, 362/3, 363/2/3/foto, 365/2, 839/1/2.
Boeraeve, C. 70/1.
Boey, F. 70/1.
Boeykens, G. 69/2.
Boeynants, P. **Vanden** 6/2/3, 7/2, 69/3, 117/3, 118/2/3, 120/1, 138/1, 177/foto, 195/2, 196/1/3/foto, 197/1/2, 241/1/2/3, 242/1/2/3, 243/1/2/3, 245/foto, 261/2, 313/1, 570/3, 690/2/3, 715/3.
Bofossa W'Amb'ea Nkoso 384/1/2.
Bogaerts, E. 70/1.
Boganda, B. 573/3.
Bohman, G. 609/1/foto, 610/1, 694/1/3.
Boillat. P. 59/3.
Boitsow, W. 826/1.
Bokassa I, keizer 572/1/2, 573/1/2/3, 574/1/2/3, 625/1/3/foto, 640/3, 763/2/3.
Bokassa, mevr. 572/1.
Bokoi, **F.L.** 766/1.
Bol, **S.A.** 767/2.
Bolanos. dr. D. 419/3.
Bolger, J. 320/3.
Bolkestein, F. 504/1.
Bolling, K. 468/1, 754/3.
Bona **Malwal Madut** Ring 768/2.
Bondestam, A. 611/1.
Bondin, A. 852/3.
Bondt, F. de 70/3, 313/1/2, 715/3.
Bongers, dr. H. 854/3.
Bonifaz, O. 844/3.
Bonifaz **Gutierrez**, A. 724/1.
Bonilla, O. 673/2.
Bonino, E. 773/3.
Bonmariage, J. 70/3.
Bonnel, R. 69/2.
Boo, K. 694/3.
Boois, mevr. drs. H. de 839/1.
Boon, L.-P. 859/1.
Boonchai **Bamrungphomgse**, gen. 274/1/3.
Boonruen Buacharoon, lt.-gen. 274/1.
Boonsom Martin 274/1, 816/3.
Boonvong Watanapong 816/3.
Boonying Nandabhiwat 816/3.
Boot, mevr. **E.C.A.M.** 392/3.
Booth, A. 662/2/3.
Borbora, G. 500/2.
Borge, T. 419/2.
Borgman, F. 839/1/2.
Boria, R. 316/1.
Borquez, I. 347/2.
Borrie, dr. G.W.B. 544/3.
Bosman. W. 423/2.
Bot sr, B.A H **M.** 544/2.
Botelo Gonzalvez, R. 244/1.
Botha, M.C. 334/3.
Botha, P.W. 35/2, 80/2, 111/2/3/foto, 334/3, 335/1, 336/1, 351/3, 352/2/3, 796/3, 797/1, 800/3.
Botha, R.F. 76/2/3, 77/1, 78/3, 79/1/2, 95/2/3, 109/2, 111/3, 352,2, 623/3, 634/1, 796/2, 798/1, 800/2.
Botha, S.P. 321/2/foto, 352/2.
Boty, P. 403/1.
Bouabid, A. 238/1.
Bouabid, M. 237/3, 238/1.
Boualem, B. 236/3, 237/2.
Bouceif, kol. A. Ould 239/1, 348/1/2, 531/1/3, 532/1/2/3/foto, 533/1/2.
Boucetta, M. 238/1.
Boudewijn koning 21/2, 102/1, 408/1, 626/1.
Boudiaf, M. 84/1.
Bouhara. A. 236/3, 237/2.
Boukreiss, maj. **M.** Ould 238/3, 239/3, 348/1/2, 533/1.
Boulanger, N. 859/1.
Boulez, P. 854/3.
Boumbera, A. 256/3.
Boumedienne, kol. H. 81/1/2/3, 82/1/2/3/foto, 83/1/2/3, 84/1/2/3, 210/1. 236/1/2, 237/2.
Bourbon, S. de 31/3.
Bourgeois, A. 69/2.
Bourry, M. 69/2.
Boussoukou-Bouba, P.-D. 253/1.
Bouteflika, A. 81/foto, 82/2/3, 83/foto, 529/3.
Boutros, F. 802/2, 805/3, 814/1, 829/3.
Bouwmeester, **L.M.** 859/1.
Bovey, K. 88/3.
Bowdler, W.G. 408/3, 418/3, 673/3.
Boyd of **Merton**, Lord 606/1, 638/2/3.
Bozanga, S.N. 383/2.
Bozize, gen. 765/1.
Bozjinow, T. 94/1.
Brabanter, dr. M. de 22/2.
Brabourne, Lady 561/1.
Bracken, P. 403/2/3.
Brahim, H. 530/1, 531/1, 533/2/foto.
Brahimi, A. 236/3.
Brahmia, maj. B. 237/1.
Brakman, W. 852/3.
Brande, L. van den 69/3.
Brandt, W. 387/foto, 388/2, 490/foto, 491/1, 549/foto, 551/1/3, 552/1, 632/2, 710/2.
Brasseur, G. 69/3.
Bratelli, T. 628/1.
Bratsjenko, B. 825/3.
Brea Garo, gen. R. 283/1.
Bredèche, gen. R. 253/3.
Brehri, A. 236/3.
Breideleil, M.Y.O. 238/3.
Brekhow, K. 825/3.
Bremen, W.G. 39/1.
Brenez, G. 70/1.
Brenninkmeijer, prof. dr. G. 423/2.
Brewer **Carias**, Ch. 334/2.
Breyne, P. 69/2.
Brezina, A. 427/3.
Brezjnew, L.I. 35/3, 36/1, 37/3, 63/2/3, 66/2, 75/1/3, 76/1, 81/3, 82/foto, 95/1, 98/1, 101/2, 126/3, 127/foto, 173/3, 192/1/3, 265/1, 276/1, 305/2/3, 306/1/2, 308/1/3, 309/1/2/foto, 310/1, 367/2/3/foto, 381/1, 401/1/2/foto, 402/foto, 404/1/2/3/foto, 405/1/2/3/foto, 406/1, 415/1, 496/1, 581/2, 641/1, 644/1, 649/1, 656/3, 666/3, 667/1/foto, 668/2/foto, 685/3/foto, 743/2, 769/3, 770/1, 771/2/3, 791/1/2/3, 792/1/2, 824/3, 825/1/2/3, 826/2/3, 833/3, 836/foto, 837/3, 839/1.
Bright, C. 816/2.
Brigido **Martins**, H.-F. 383/3.
Brinkhorst, mr. L. 184/3, 185/1, 263/1/2, 364/3, 839/1.
Brito, O. 852/2.
Brittan. L. 292/2.
Broadbent, E. 337/3.
Broda, dr. Ch. 543/foto.
Broecke, **O.** van den 70/2.
Broek, mr. H. van der 39/1.
Brohi, A.K. 116/3, 158/1.
Brokx, mr. G. Ph. 262/1.
Brosio, M. 140/1.
Brouhon, H. 69/3.
Brown, G. 467/3, 525/1.
Brown, gen. G.S. 641/3.
Brown, H. 191/1, 305/1, 323/2, 367/1, 404/1, 414/3, 428/3, 429/2, 581/3, 707/2, 835/2/3, 836/1/2.
Brown, H.C. 857/foto, 858/2.
Brown, I. 437/foto.
Brown, J. 67/3, 68/1.
Brozda, J. 427/3.
Brundtland, G.H. 649/3.
Brunhart, H. 170/3.
Brunner, G. 9/1/2, 358/1/2/3, 441/1/2/3, 456/3, 461/2.
Brussel, P. 838/2.
Bruto **da Costa**, A. 823/2.
Bruyne, E. de 166/2.
Bruyne, H. de 70/1, 102/3.
Brzezinski, Z. 33/2/3, 66/2, 97/3, 98/2, 173/2/3, 174/3, 305/3, 376/3, 404/1, 470/3, 471/1, 642/3, 716/1, 771/3.
Bucaram, A. 316/2.
Buchanan, J. 345/3.
Buchanan-Smith, A. 310/2.
Buchmann, J. 69/3.
Buckley, J.L. 308/1.
Buckman, E.K. 695/3.
Buffum, W. 519/foto.
Buhari, M. 165/foto, 533/2.
Buikema, 839/2.
Bukir, **A.A.** 400/2.
Bula Hoyos, dr. G. 266/1.
Bulle, E. 588/2, 606/3.
Bumbacea, V. 279/2.
Bundy, **McG.** 402/3, 643/3.
Buonavita, A. 142/2.
Burchett, W. 484/2, 485/1.
Burenstam-Linder, S. 694/3.
Burgeon. W. 70/1.
Burger, W.E. 220/1.
Burtica, C. 279/2, 294/3, 295/1/2, 296/1.
Bury, M. 70/2.
Buschmann, K. 774/3.
Buschmann, W. 230/2.
Busia, K. 696/3.
Busieau, M. 70/3.
Busquin, Ph. 70/1.
Bustelo y Garcia del **Real**. C. 709/3.
Butler, A. 292/2.
Byathit, K.M. 653/2.
Byl, P.K. van der 588/2, 606/3.
Byrd, H.F. 639/3.
Byrd, R. 100/1, 402/1, 406/1, 780/1.
Bijsterveld, W.J. van 679/3.

C

Cabaço, J.L. 383/3.
Caballero **Contreras**, dr. C. 723/3.
Cabral, M. 816/2.
Cabral, M.J. 283/1, 734/2.
Cabral, V. 816/2.
Cabral d'Almada, F. 816/2.
Cahen, A. 54/2.
Caldera, R. 347/3.
Calderon **Berti**, H. 334/2.
Calderon Mendieta, M. 723/3.
Calderon Munoz, A. 316/1/2.
Calewaert, W. 70/1, 243/2, 244/1/foto, 691/1.

Califano, J. 469/3, 470/1/3, 471/1, 509/3, **510/foto.**
Califice, A. **70/2, 118/3, 243/2, 244/1/foto.**
Callaghan, J. **33/1/foto, 35/1/2/3, 36/1/2/3/foto, 42/3, 43/1, 90/1/2, 91/1/2/3, 92/2/3, 103/3, 106/2/3, 107/1/2/3, 167/1, 168/1/2/3, 169/3, 170/1, 177/1/foto, 179/1, 180/2, 225/1/2/3, 226/1/2/3/foto, 227/1, 289/1/2, 290/1/2/foto, 292/1, 385/1, 387/foto, 391/foto, 540/foto, 561/3, 623/2, 636/3, 637/1/2/3, 661/3, 662/2, 664/1/2/3, 665/2/3.**
Cals, C. **234/1.**
Calvo **Ortega**, R. 709/3, **761/2.**
Calvo-Sotelo y Bustelo, L. **709/3.**
Calvoso, F. **140/2.**
Camacho Leyva, gen. L.C. **266/1.**
Cámara, J.S. **534/3.**
Cami, mevr. T. **74/1.**
Campert, R. **853/foto, 854/1.**
Candia, kol. M. **224/2.**
Canelas Lopez, R. **723/3, 724/1.**
Canipel, A. **70/2.**
Canneyt, J. van **70/2.**
Cantraine, R. **494/1.**
Capanna, M. **491/2, 772/3, 773/3.**
Capisizu, M. **295/2.**
Capoen, M. **70/2.**
Cappuyns, L. **422/1, 494/1.**
Caprio, mgr. H. **700/3.**
Caputo, 140/1.
Carazo Odio, R. **347/2, 379/2/foto.**
Carcani, A. **74/1.**
Carces Pozo, schout-bij-nacht V.H. **316/2.**
Cardenal, E. **409/1.**
Cardoen, G. **69/3.**
Carey, H. **565/1.**
Carl Gustav, koning **165/foto.**
Carlisle, M. **106/2, 292/2.**
Carmo Alves Machado, H. do **733/2.**
Carpels, **O. 70/2.**
Carpentier, A. **854/2/foto.**
Carrasco, C. **844/3.**
Carreira, H.T. **797/1/3.**
Carrera, V. **334/2.**
Carrero Blanco, L. **713/1.**
Carrillo **Solares**, S. **131/1, 145/2, 146/3, 147/2, 709/3, 710/1/2.**
Carrington, Lord **292/2, 310/3, 311/2/foto, 486/1/2, 584/foto, 638/3, 639/1/2/3, 640/1/2.**
Cars, H. **611/1.**
Carson, J. **226/3.**
Carstens, prof. K. **550/3/foto, 551/1/2/3, 552/1/2/3, 553/1/2, 554/1, 754/3, 856/foto.**
Carter, H. 428/3, 429/1, 641/1, 671/2, **674/1, 684/1.**
Carter, J. 33/1/2/3/foto, 35/2/3, 36/1/2/3/foto, 42/3, 52/3, 65/1/2/3/foto, **66/1/2/3, 67/1/2/3/foto, 68/1/2/3, 69/1, 97/1/3/foto, 98/1/2/3, 99/1/2/3/foto, 100/3, 101/1/2, 125/3, 130/2, 174/2/3, 180/2, 191/2, 193/1/2/foto, 212/2, 275/foto,** 276/1, 295/3, 305/2/3, 306/1, **309/3/foto, 310/1, 323/3. 329/2, 330/2, 331/2, 336/2/3, 367/1, 376/1/3/foto, 379/1, 401/1/3/foto, 402/foto, 403/2, 404/1/3/foto, 405/1/2/3, 406/1, 418/3, 428/3, 429/1/2, 433/foto, 436/3, 437/3,** 438/1, 457/2, 465/1/2/foto, **466/2/3, 467/1/2/3, 468/1/2/3, 469/1/2/3/foto, 470/1/2/3, 471/1, 509/3, 510/1/3, 511/1, 512/1/2, 524/1/2/3, 525/1/2/3, 526/1, 565/1, 582/2, 586/2, 623/2, 624/2/3, 635/1, 636/2/3, 637/1/2, 638/2, 639/2/3, 641/1/2/3, 642/1/2/3, 643/1/2/3, 644/1, 656/3, 673/3, 704/1, 707/2, 718/3, 743/2/3, 744/1/3, 780/1/2, 802/2, 836/2, 839/2, 850/foto.**
Carter, mevr. R. **36/foto, 470/3, 471/1, 716/1.**
Carvajal, Moreno, G. **375/1.**
Carvalho Santos, H. **733/2.**
Cal-valho dos **Santos**, T. **822/3.**
Carver, Lord **622/2/3, 623/1/2/3/foto, 624/3, 634/1, 637/2, 639/1.**
Casalegno, C. **152/3.**
Casaroli, mgr. A. **248/3, 700/3.**
Case, C. **635/1. 639/2.**
Casimir, prof. dr. H.B.G. **577/2.**
Cassanmagnano Ceretti. M.-L. **491/1.**
Cassimo, A **383/3.**
Castaneda, J. **375/2, 376/1.**
Castanos **Espaillat**, J.C. **283/1.**
Castellina, L. **491/2.**
Castillo, E. **419/1, 844/1.**
Castillo, J. **280/3.**
Castillo. V. 721/2.
Castle, B. **491/1.**
Castro Avandamo, gen. W. **223/3.**
Castro Madera, **adm.** C. **223/1.**
Castro Ruiz, F. **329/3, 330/1/2, 331/1, 378/2/3/foto, 379/1/2/3, 496/1, 560/1, 593/foto, 594/2/3. 595/1/2/3. 596/1/foto, 597/1/2, 641/3, 642/1, 643/3/foto.**
Castro dos **Santos** van **Dunen**, P. de **733/1/2.**
Castro Spikula, S. de **280/1.**
Catalan, **J.J. 221/1.**
Catherwood, F. **599/3.**
Cato, M. **846/2.**
Caudron, **J. 69/2.**
Cauwenberghe, J. van **70/1.**
Cauwenberghs, F. **69/3.**
Cavero Lataillade, I. **709/3.**
Cayoja, kol. H. **223/3.**
Cazacu, V. **279/2/3, 294/3, 295/1.**
Ce, mgr. M. **700/3.**
Ceausescu, E. **295/1, 296/1/foto.**
Ceausescu, N. **64/3, 74/2/3, 75/1/2/3, 76/1, 95/1, 131/1, 264/3, 265/1, 295/1/3, 296/1/2/3/foto, 297/1/2, 383/1, 756/2.**
Cecil, **O. 540/1.**
Cemerski, A. **342/2/3.**
Cerexhe, E. **494/1.**
Cerf, J. **70/2.**
Cerny, M. **507/2.**
Cespedes, gen. H. **224/1.**
Cetin, H. **356/3.**
Ceuppens, R. zie: Michels, I.
Cha Chi **Chul 705/1/2/3, 706/1.**
Chaban-Delmas, J. 38913.
Chabert, J. **6/2, 70/1, 118/2/3, 626/3.**
Chadli, kol. B. **81/1/foto, 82/3, 83/1, 84/2/3/foto, 236/1/2/3, 237/2.**
Chadwick, D. **89/1.**
Chahine, T. **855/2.**
Chahrzad, prinses **738/2.**
Chaikin, S. **437/foto.**
Chakravorty, N. **500/3.**
Chakulya, **W.M. 384/3.**
Chalermchai **Charuvastr 816/3.**
Challe, M. **859/1.**
Challonge, Ch. de **856/1.**
Chama Samutvanich, gen. **44/3.**
Chamorro, P.J. **409/1, 417/3, 421/1.**
Chamorro, V. de **421/1.**
Chamoun, C. **805/2/3/foto, 806/1, 811/1, 812/1/2/3, 813/1/2, 814/1, 815/2/3, 816/1, 829/2/3, 830/2/3.**
Chamoun, D. **828/3.**
Chance, **L.A.I. 449/3.**
Chand, lt.-gen. P. **622/3, 623/1/3/foto, 624/foto.**
Chang Duk **Chin 301/1.**
Chang Kyung Soon **301/1.**
Chang Yie Joon **301/1.**
Channon, P. **310/2.**
Charara, T.A. **203/2.**
Charif, M.A. 816/2.
Chartiehai Choonhaven **45/3, 275/1.**
Charumbira, chief Z. **588/2.**
Chatterton, M. **331/2.**
Chaudhry, F.E. **113/1, 156/3, 158/2, 656/1.**
Chaudhry, **M.A. 158/2.**
Chavan, **S.B. 500/2, 501/3.**
Chavan, Y.B. 499/2/3, 501/1/2/3, 516/1, **517/1.**
Chaya, J. **416/2.**
Chea Sim **17/3.**
Cheever, **J. 854/2.**
Cheever, **M.J. 852/2.**
Chehab, H. **828/2/3.**
Cheikh, T. Ben **238/1.**
Cheikh, Y.O. **533/1.**
Chemnitz, L. **629/3, 630/foto.**
Chen Chu **176/2/foto.**
Chen Muhua **128/1, 782/1.**
Chen Wing **Sum**, Dato M. **317/2.**
Chen **Xilan 48/2, 128/1.**
Chen **Yonggui 17/foto, 128/1.**
Chen Yun **127/3, 128/1/2.**
Chenoweth, mevr. F. **559/2, 816/2.**
Chereque, J. **437/foto.**
Chevallez, G.-A. **59/1.**
Cheysson, C. 443/2/3, 487/3, 488/1, 756/3, **757/1, 759/1.**
Chiaromonte, G. **557/foto.**
Chidiac, S. **828/1.**
Chigwida, Ds. M. **590/2.**
Chihota, H. **604/2.**
Chikerema, **J. 588/2, 590/3, 607/2/3.**
Chikwanda, A. **384/2/3.**
Chimango, L. **256/2.**
Chinamano, J. **589/3/foto, 592/2. 622/3. 634/2.**
Chinkuli, K. **384/3.**
Chipande, **A.J. 383/3.**
Chirac, J. **389/3, 390/foto, 491/1, 754/2.**
Chirau, chief J. **587/3, 588/1/3, 589/3, 590/1/2/3, 591/3, 604/2, 605/1/2, 635/1/2/3, 638/1.**
Chirimbani, J. **606/2.**
Chissano, J.A. **383/3.**
Chisti, lt.-gen. **F.A. 116/3, 158/2, 686/2/3.**
Chisupa, R. **384/3.**
Chitnis, Lord 60513.
Chitunda, J. **736/2.**
Chizengeni, T. **607/3.**
Chnoupwek, B. **424/2.**
Choi Gak Kyu **301/1.**
Choi Hyuang Sup **301/1.**
Choi Kyu Hah **301/1, 705/1/3, 706/foto, 707/3.**
Choi Kyung Nok **301/1.**
Chomba, F. **384/3.**
Chona, M. **384/3.**
Chong Non Nyan, Tan Sri **317/2.**
Choua, M. zie: Shawwa, **L.M.**
Chouraqui, N. **491/1.**
Chowdhur, **A.H. 651/2.**
Chowdhury, S.H. **651/2.**
Chrétien, J. **346/3.**
Christiansen, T. **630/1.**
Christina, prinses **544/2.**
Christophersen, H. **630/3, 689/foto.**
Christow, Ch. **855/2.**
Chroesjtsjow, N.S. **72/3, 73/2, 306/2, 368/1.**
Chub Karnchanapokorn **816/3.**
Chun Doo Kwan, gen. **705/2.**
Chung **Jin** Woo **301/1.**
Chung **Seung** Hwa, gen. **706/1/2, 707/foto.**
Church, F. 429/2/3, 641/1/2/3, 642/1.
Churchill, Sir **W.L.S. 755/2.**
Churchill, W. **636/3.**
Cimino, M. **855/3.**
Cioara, G. **279/2/3, 295/1/2.**
Ciobanu, L. **295/1/2.**
Civardi, mgr. E. **700/3.**
Civeletti, B. **469/3.**
Claes, A. **69/2.**
Claes, L. 5/2, 6/2, 292/3, 293/1, 373/2, **460/1.**
Claes, W. **6/2/3, 7/2/3, 69/3, 117/1/2/3/foto, 118/1/2/3, 120/1, 195/1/foto,** 196/1, 197/1, 242/2, 243/2/3, **244/foto,** 339/3, 340/2, 407/2, 790/3.
Claeys, A. **69/2.**
Claeys, W. **70/3.**
Clara, prof. R. **166/3, 373/3.**

Clark, J. 337/1/2/3/foto, 338/1/2/3, 346/3, 433/foto, 508/3, 509/1.
Claros, A. 844/3.
Claus, prins 612/foto.
Claus, H. 852/3.
Clavel, M. 859/2.
Clavero **Arevalo**, M. 709/3.
Clerck, **S.B.H.** de 293/2.
Clercq, C. de 70/1.
Clercq, S. de 22/1.
Clercq, W. de 5/foto, 6/2, 7/1, 69/2, 373/2, 407/2, 444/3.
Clerfayt, G. 69/3, 242/3, 494/1.
Clifford, C. 643/2.
Cloe, 731/1.
Clwyd **Roberts**, A. 491/1.
Coard, B. 252/2.
Cocirla, T. 279/3.
Cock, M. 662/2.
Cockfield. Lord 310/2.
Coco, F. 140/2.
Coelho da **Cruz**, D. 733/2.
Coen, J. 70/3.
Coene, mr. J. 473/1.
Coens, D. 69/2, 253/2, 244/foto, 245/1.
Coetsee, **H.J.** 334/3.
Coggan, D. 700/1.
Coggiola, P. 141/1.
Cohen, R. 392/3.
Cohen, 607/1.
Colette, R. 852/2.
Colla, F. 69/3, 407/2, 472/2.
Colla, M. 490/1.
Coilard, L. 472/2/3.
Collins, K. 599/3.
Colom Argueta, M. 333/2, 334/1.
Colombo, E. 387/3, 487/2, 599/3, 851/1.
Colombo, V. 556/2, 559/1.
Coman, I. 295/1/2.
Coman, T. 295/1.
Comert, prof. B. 356/1.
Commenéé, van 87/2.
Compagna, F. 556/2.
Compton, J. 251/3.
Conick, A. de 70/3.
Connally, J. 467/3.
O'Connel, D. 562/2.
O'Connel, M. 345/3.
O'Connor-D-Arlach, dr. J. 723/3.
Conrotte, R. 70/3.
Constantin, N. 295/2.
Conte, A. 172/1.
Contreras. gen. M. 347/1.
Contreras Sepulveda, J.M. 314/1/2.
Cools, A. 5/3, 6/2, 69/3, 102/2/3, 117/2, 118/2/3, 120/1, 121/1, 195/3, 196/1, 197/1, 242/3, 715/2, 776/1.
Cools, B. 242/2.
Cools, H. 69/3.
Cooper, R. 599/3, 600/1/2.
Cooper, W. 320/3.
Cooreman, E. 70/2.
Coppens, E. 70/1.
Coppens, dr. H. 374/3.
Coppieters, A. 69/2.
Coppieters, M. 6/3, 70/3, 312/3, 407/2, 491/2, 772/3, 773/3.
Coppola, **F.F.** 855/1/2/foto.
Cordier, A. de 69/2.
Cordoba, R. 409/foto.
Cordova **Riva**, R. 409/1.
Cormack, A.M. 857/1/2/foto.
Cornelis, F. 445/1.
Cornelissen, mevr. G. 38/3, 504/1.
Cornet **d'Elzius**, Ch. 69/3.
Corominas Pepin, R. 283/1.
Corporaal, D. 363/2.
Correia, C. 816/2.
Correia. E. 41/1.
Correia, R. 41/1.
Correia **Gago**, A. 41/1/2/3, 42/1/2/3, 43/1, 823/2.
Correira, P. 816/2.
Corripio Ahumada, mgr. E. 700/3.
Cortadelas, **gen.** E. 547/1.
Corvalan, **L.** 280/2.
Cosma, I. 279/3.
Cosme, J.B. 383/3.
Cossiga, F. 554/3, 558/3/foto, 559/1, 647/3, 648/2, 649/2, 719/1/2, 756/1/2, 839/2.
Cost Budde, mr. H. 566/3.
Costa, 140/1.
Costa, J. da 816/2.
Costa, **J.F.** da 578/3/foto.
Costa, M. da 41/1.
Costa Bras, kol. M. 823/2.
Costa Ramirez, V. 280/1, 281/3, 282/1.
Costa e Silva, **gen.** A. da 224/3.
Cosutta. A. 557/foto.
Coteret, R. de 509/2.
Couch, B. 320/3.
Couprie, **H.C.** 39/1, 839/2.
Courtiour, R. 663/1.
Couto e Silva, gen. G. 233/3.
Couturier, prof. J. 374/1.
Crawford, W. 430/1.
Craxi, B. 139/3, 152/3, 555/1, 558/1/2/foto, 649/1.
Crekillie, lt.-gen. A. 677/1.
Crociani, C. 153/3.
Croes, B. 449/1/2/3, 453/1/3, 454/1/2, 455/1.
Croes, M. 451/1/3.
Croin, mr. **A.H.** 185/foto, 186/1.
Croiset, J. 855/3.
Cronbie, D. 509/2.
Cronjé, R. 588/2, 590/3, 591/1, 607/1.
Croo, H. de 69/2, 471/3.
Crosbie, J. 435/foto, 508/3, 509/1.
Crouwer-Vlam, mevr. J.B. 392/3.
Croux, L. 70/2, 407/2.
Cruywagen, **W.A.** 334/3, 335/1.
Cruz Menjivar, R. 332/3.
Cseterki, L. 232/2.
Cubillos, H. 200/3.
Cubillos Sallato, H. 280/1.
Cudell, G. 70/1, 102/3, 243/2/3, 244/foto, 245/1.
Cugnon, H. 70/2.
Cunha **Lisboa** Trovoado, **M.A.** da 256/2.
Cunhal, A. 41/1, 817/1, 819/3/foto.
Curcio, R. 142/2, 152/3, 153/1.
Cuvelier. E. 70/2.
Czeglidi, **J.** 836/3.

D

Dacko, **D.** 625/1/2/3/foto, 640/3, 762/3, 763/1/2/3/foto, 764/1/3, 765/1.
Daddah, **M.O.** 239/1, 529/3.
Dadzie, **K.K.S.** 579/2, 698/3.
Daems, **J.** 70/1.
Daghestani, **A.F.** 203/2.
Dahlberg, T. 851/1.
Dahlfren, A. 694/3.
Dahrendorf, R. 541/3.
IDakow, M. 93/3, 94/1.
Dalea, M. 295/1.
Dalem, A. 790/3.
Dalla Chuisa, gen. C.A. 153/2.
Dalsager, P. 689/1.
IDam, A. 628/3.
Dam, G.C. van 185/1, 365/2.
Dam, drs. M. van 396/1.
Damme, R. v.d. 340/foto.
Damseaux, A. 69/3, 407/2, 444/2.
Dana, **A.A.** 349/3, 545/2, 546/2, 784/2/3.
Danell, G. 694/3.
Daneshwar, M.I. 669/2.
Danga Ngbokoli, gen. 293/2.
Dankert, P. 184/3, 392/3, 461/2, 839/2.
Danschutter, L. 69/2.
Daoud, M.M. 187/2, 203/2, 668/3, 685/1.
Darmanto, T. 15/1.
Das, B. 517/1.
Das, P.K. 500/3.
Dascalescu, C. 294/3, 295/1.
Dassapa, T. 501/3.
Daubier, J. 171/3.
Daulne. A. 70/2.
Davidson. D. 783/3.
Davidson, kol. F. 419/2/3.
Davidson, H.S. 783/2.
Davies, J. 89/2, 106/2, 634/3.
Davignon, E. 196/1.
Davin, N. 800/foto.
Dawee **Chullasapya**, maarschalk 275/2, 816/3.
Day, D. 639/1.
Dayan, gen. M. 810/2, 850/3.
Deakin, G. 663/1.
Debré, M. 667/3.
Debunne, G. 118/3.
Debunne, **O.** 472/2.
Declercq, R. 70/3.
Declercq, **T.** 69/3.
Decoster, M. 70/2.
Dees, drs. **D.J.D.** 504/1.
Defosset, L. 69/3, 118/3, 242/3, 243/2/3, 244/3/foto, 647/1.
Defraigne, J. 69/3, 339/2.
Degraeve, J. 70/2.
Degroeve, A. 69/3.
Dehaybe, R. 494/1.
Dehousse, J.M. 69/3, 196/3, 242/3, 243/2/3, 244/3/foto. 647/1. 715/1/2.
Deifallah, **A.L.** 398/2.
Dejardin, **Cl.** 69/3.
Dekker, mevr. S. 392/3, 491/3, 772/3.
Delarosière, J. 726/3, 727/1, 728/1.
Delaunay, S. 859/2.
Delbot, C. 253/1.
Deleeck, H. 70/3.
Delhaye, J. 70/1.
Delizeé, R. 69/3.
Dell, **E.** 181/foto.
Delmer, S. 859/2.
Delmotte, F. 70/2, 407/2.
Delors, J. 599/3.
Delouvrier, P. 774/3.
Delpérée, A. 70/1.
Delvo, E. 293/1, 373/3.
Demarch, D. 493/2.
Dembele. K. 560/3.
Demeester-De Meyer, W. 69/3, 70/1.
Dementyew, **P.V.** 791/2.
Demeulenaere-Dewilde, F. 69/2, 70/1.
Demey, **O.** 69/2.
Demirel, S. 353/3, 354/3, 356/3, 357/2, 380/1/2, 381/1.
Demitsjew, P. 825/3.
Demuyter. A. 70/1.
Deneir, A. 69/2.
Deng **Xiaoping** 45/3, 48/1, 66/2, 97/1/foto, 98/1/2/3, 99/1/2/3/foto, 100/1/2/3/foto, 101/1/2/3/foto, 127/3, 128/3, 129/2, 136/2, 171/1, 173/2, 174/1/2/3, 176/1, 190/2/3, 191/1/2/3, 208/1. 276/1. 485/1. 510/3. 655/2. 753/1/2.
Deng Yingchao 127/3, 128/1/2, 144/3.
Deniau, J.-F. 230/3, 666/3, 754/2.
Denison, R. 69/3.
Denman, Sir R. 598/1/2/3.
Depauw, V. 854/2.
Deprez, G. 690/2/3.
Dering, kapt. K. 350/2.
Derraudjin, R. 855/3.
Desaeyere, **W.** 69/3.
Desai, **K.** 503/1/2/3, 513/3, 515/1, 516/1.
Desai, **M.** 192/3, 297/2, 497/1/2/3, 498/1, 502/1/2/3, 503/1/2/3, 513/1/2, 514/1/2/3, 515/1/2, 516/1/2/foto, 651/3, 652/1/foto, 653/1.
Descamps, **P.** 70/3.
Deschamps, P. 70/1, 444/2.
Désir, G. 70/1.
Desmarets, J. 69/3, 690/3/foto.
Dessau, P. 859/2.
Dessel, J. van 69/3.
Desutter, E. 69/2.
Detiège, L. 69/3, 70/1.

Devos, A. 69/3, 70/1.
Devos, R. 70/1, 261/3.
Dewa, L. 590/1.
Dewar, D. 8813.
Dewinter, A. 494/1.
Deworme, E. 70/3.
Dewulf, M. 70/3.
Dharia, M. 498/1.
Dhlamini, gen.-maj. M. 240/3.
Dhoj Khati, P. 653/2.
Dhoore, L. 69/3, 243/2, 244/2/foto.
Diagana, Y. 239/1.
Diallo, D. 816/3.
Diaz Serrano, J. 376/1.
Dibbets, J. 852/1.
Didi A. Ould 239/1, 348/1, 533/1.
Diefenbaker, J.G. 346/1, 859/3.
Diegenant, A. 69/3.
Diekman, M. 852/3.
Dielen, M. 69/3.
Dielens, Gr. 70/1.
Diepenhorst, prof. dr. I.A. 568/2, 570/1.
Diermakoye, maj. M.A. 816/3.
Dillen. K. 5/2, 69/3, 293/1, 373/2.
Dinant, N. 70/1.
Dinca, I. 279/3, 295/1/2.
Diori, H. 256/2.
Dis, C.H. van 184/3, 185/1.
Djabaah. 698/3.
Djalo, mai. U. 81612.
Djamei, O. 50/2.
Djilas, M. 343/3.
Djoelgerow, P. 93/3.
Djogo, gen. N. 349/1, 350/2/3, 351/2, 545/1.
Djuranowic, V. 340/3, 342/2/3, 382/2.
Dobkin, I. 89/1.
Dobrescu, M. 295/1/2.
Dobrynin, A. 101/1/2, 305/2/foto, 310/1, 428/3, 641/1, 642/2/3, 643/3.
Dode, P. 74/1
Dodo, B. 574/1.
Doef, J. van der 476/1/2, 477/3, 731/1/3.
Doejsjejew, A. 824/3, 825/2.
Doel, prof. H. van den 731/2.
Dohnanyi. K. von 549/2/foto.
Dohnanyi, V. 41/2/3, 42/1/2/3.
Dohpugh, D.D. 500/3.
Doicaru, N. 279/2/3.
Doillon, J. 855/1.
Doinow, O. 93/3.
Dojenin, W.N. 791/2.
Dolaku, K. 74/1.
Dolanc, S. 341/2, 342/2/3, 343/1/2/3, 344/2/3, 367/2.
Dole, B. 66/1.
Dole, R.J. 220/1.
Dolman. dr. D. 27/3, 504/1/2/foto, 567/foto.
Domenici, P.V. 524/foto.
Don Juan 30/3.
Donat-Cattin, C. 125/3, 555/1.
Dönhoff, M. gravin 552/1.
Donnay, F. 70/2.
O'Donovan, E. 855/3.
Donovan, H. 98/3, 510/3.
Donzo, L. 816/2.
Doorne, dr. H.J. van 859/3.
Doronsjki, S. 342/2/3.
Dorij, K.L. 498/2.
Douglas, M. 251/1.
Douiri, M. 238/1.
Doukara, K. 560/3.
Drabbe, F. 475/3, 731/2.
Draganescu, E. 279/2/3, 295/1/2.
Dragasevic, V. 340/3.
Dragosavac, D. 342/2/3, 344/2.
Draia, A. 82/3, 236/1, 237/1.
Draper, M. 415/3, 416/1.
Drapich, W. 277/3.
Drinkwater, J. 606/1.
Duarte, J.N. 674/1, 675/3.
Duarte Rodrigues, maj. A. 735/2.
Dubcek, A. 173/3, 424/2, 425/3.
Dubs, A. 671/3.
Duclos-Lahaye, A. 69/2, 70/1.
Ducobu, A. 70/1, 445/1.
Dudas, T. 295/2.
Duerinck, M. 494/1.
Duff, Sir A. 63813.
Duffy, T. 106/foto.
Duggan, N. 783/3.
Duivesteijn, A. 731/2.
Dulac, J. 70/2.
Dulbokow, S. 93/3.
Duma, A. 294/3.
Dumbutschena, E. 607/2.
Dumitrescu, F. 279/3.
Dunbar, G. 855/3.
Duncan, Ch. 470/1, 510/foto.
Dunen, C.A. van 733/2.
Dunlop, J. 103/2.
Dupont, F. 54/1.
Dupré, J. 69/3.
Duran Ballen, S. 315/2, 316/1/2.
Durand, C. 854/2/foto.
Durst, R. 783/1.
Dussart, R. 70/2.
Dutman, J. 85/3, 86/3, 87/1/3, 88/1.
Dutschke, R. 754/3, 755/1.
Dutton, lt.-gen. J. 80/3.
Dwemch, E.R.K. 695/2.
Dijkman, mr. S.J.M. 839/2.
Dymsjits, V. 825/3.
Dzjoerow, D. 93/3.

E

Eanes. S.R. zie: **Santos Ramalho** Eanes, A. dos.
Eaton, C.S. 859/3.
Ebeid, F.M. 202/2, 203/2/3.
Eberle, adm. J.H.F. 329/2.
Ecevit. B. 156/3, 353/1/2/3, 354/2, 356/1/2/3, 357/1/3, 380/1/2/3, 381/1/foto, 382/2/3, 383/1.
Echazu, kol. J. 223/3, 225/1.
Echeverri Majia, dr. G. 266/1.
Echevesti, A. 714/2.
Echiguer, M.H. 238/1.
Edou, E. 766/1.
Edu, P. 576/2.
Edusei, K. 696/3.
Edwards, N. 292/2.
Egal, M.I. 782/2.
Egala, I. 696/3, 699/3.
Egelmeers, I. 70/3.
Eglin, C. 351/3.
Eick, H.-J. 76/3.
Einthoven, mr. L. 860/1.
Eisenstadt, S. 67/1.
Ela, kapt. S. 576/2, 766/1.
Elahi, Ch.Z. 114/1.
Elahi, R. 158/2.
Eldjarn, K. 60/2/3/foto.
Elewyck, J. van 69/3.
Elferich, P.C. 453/2/3.
Elias, A. 224/2.
Elias, T.O. 534/3.
Elizabeth II, koningin 43/1, 226/3, 251/2, 289/1, 292/1, 345/2, 661/1/2, 700/1, 755/3.
Ellis, R. 452/2.
Ellman **Velarde**, J. 721/2.
Ellmandira, M. 577/3.
Elrom, E. 354/1.
Elsen, C. van 70/3, 838/2.
Elslande, R. van 69/3, 118/3. 243/2/3. 244/foto.
Elst, Fr. van der 7/1, 70/3, 118/3.
Elytis, O. 853/1/2/3/foto, 854/1, 857/foto.
Eman, H. 449/1.
Emmet Carter, mgr. G. 700/3.
Emony Mondanga 384/2.
Engström, I. 855/1.
Engulu Baangampongo Bakolele Lokanga 384/1.
Engwirda, drs. M.B. 28/2, 678/2, 679/3.
Eninful, J. 697/3, 698/2.
Enlund, E. 611/1.
Ennals, D. 662/3.
Enschedé, mr. Ch.J. 565/2, 566/3, 567/1/3, 568/1, 569/1.
Entezam, A. 743/1, 746/2, 751/2/3.
Enthoven, mr. L. 860/1.
Epp, A.J. 509/1.
Erasmus, R.P.B. 336/3, 351/3.
Erbakan, N. 354/3.
Erbynn, K.G. 695/3.
Erian, A.A. el- 534/3.
Ericsson, B. 714/3.
Ernst, A. 229/3.
Errachid. K.H. Ould 238/1.
Ersboll, N. 161/foto.
Ersin, gen. N. 354/3, 357/3.
Erskine, gen. E. 186/1, 807/1/foto, 808/1, 809/1, 810/1.
Ersoz, A. 356/1.
Ertl, J. 388/foto.
Esaki, M. 295/2.
Escobar. lt.-kol. G. 223/3.
Escobar Sierra, dr. H. 266/1.
Escorcio, H.J. 733/2.
Eslami, H. 751/3.
Espinoza Bravo, kol. P. 314/2, 347/1.
Espirito Santa **Carvalho**, E. do 256/2.
Esposito, A. 140/2.
Esquivel Valverde, J. 332/3.
Estler, C. 491/1.
Estrada, gen. J. 282/1.
Etchegaray, mgr. R. 700/3.
Etcheverry, A. 314/2.
Evangelisti, F. 559/1.
Evans, G. 169/1.
Evans, M. 106/foto, 107/2, 664/1.
Evans-Anfom, E. 695/2/3, 698/3.
Everard, lt.-kol. H.B. 591/3, 606/1.
Evers, A. 69/3.
Evers, F. 54/1.
Eversdijk, drs. H. 38/3, 365/2.
Evertsz, J.G. 449/1.
Evren, gen. K. 354/3, 357/3, 495/1.
Ewart-Biggs, J. 564/1.
Exkelinen, mevr. K.H. 631/3.
Eyadema, H. 256/3, 559/3, 783/1/2/3.
Eyck, C. van Zie: Taytelbaum, G.J.E.
Eynden, J. van den 70/1.
Eyo, kapt. E. 765/2.
Eyskens, prof. G. 6/2, 21/1, 626/1.
Eyskens, M. 69/3, 243/2, 244/3/foto.
Eytan, R. 808/3.

F

Faber, S. 263/1, 363/1, 365/1/2, 839/2.
Fabre, J. 139/3.
Fabre-Luce, A. 171/3, 172/1.
Fadhli, A.O. al- 400/2.
Fahal, M. 768/1.
Fahd, kroonprins 212/3, 213/2, 767/1.
Fahmi, I. 187/1.
Fahmi, gen. M.A. 204/1/2.
Fahriatpanahi, A.G. 52/2.
Faiq, O.M. 447/2.
Fairbairn, N. 310/2.
Falize, P. 647/1.
Fallah, maj. M. 398/3.
Fälldin, Th. 609/foto, 611/3, 694/1/2/3.
Fanali, D. 153/3.
Fanfani, A. 152/3, 647/2.
Fang Yi 98/2, 101/3, 127/3.
Faqir, F.M. 685/3.
Farah, keizerin 746/2.
Farhat, S. 234/2.

Faroek, koning **53/1.**
Farooqi, M.A. 158/2.
Fassbinder, R.-W. **855/2.**
Fassi, A. el- **238/1.**
Fathy, Sjeik M. 383/3.
Fattah, **Z.T.A. 187/2, 203/3.**
Fawzi, M. **190/1.**
Fazekas, J. **295/1/2.**
Fazekas, L. 279/3, 295/1/2.
Fearon, G. 563/3.
Féaux, V. **70/3.**
Febres Poveda, C. **334/2.**
Féderici, J.L. **280/1.**
Feisal, S.-al- **815/2.**
Fellermaier, L. **491/1.**
Felli, kol. **R.J. 695/3, 699/2.**
Fellman **Forveza,** lt.-kol. H. **224/3.**
Fendoglu, H. **354/1/2/3.**
Férir, J. 70/2.
Fernandes, G. **498/1, 514/1/2.**
Fernandes, L. **514/1.**
Fernandez, kapt. A. **347/1.**
Fernandez, lt.-kol. D. **224/3.**
Fernandez **Cuesta,** R. **31/3.**
Fernandez Fernandez, S. **280/1.**
Fernandez Larios, kapt. A. **313/3, 314/1/2.**
Ferranti, N. **493/2.**
Ferrao, V. **383/3.**
Ferrari, M. **576/3.**
Ferrari, P.M. **142/2.**
Ferreira, **L.J. 734/1.**
Ferreira do Amaral, A. **822/1.**
Ferreira **Neto, A.J. 733/2.**
Ferrers, E. **310/2.**
Ferri, M. **491/1, 599/3.**
Fesdard de Foucault, B. **37/2.**
Fettah, **M.A. 533/3.**
Février, S. **70/3.**
Feyzioglu, T. **356/2/3.**
O'Fiaich, mgr. T. **700/3.**
Field, S. **855/1.**
Fiévez, J. **69/3.**
Figueiredo, E. de **796/3.**
Figueiredo, maj. **J. 823/2.**
Figueiredo, J.B. zie: Batista Figueiredo, *J.*
Figueiredo **Lopes** J. **41/1.**
Figuero, J.M. **221/2.**
Filali, H. **238/1.**
Filbinger, H. **553/3.**
Finan, T. **783/3.**
Finikaso, T. **256/3.**
Finogenow, P. **824/3, 825/3.**
Fiolet, **H.A.M. 362/2.**
Fira, A. **340/3.**
Firnberg, dr. H. **543/foto, 578/2, 691/2.**
Flscher-F. **570/1.**
Fiscer, G.F. **700/1.**
Fitt, G. **266/3, 564/2.**
Fitzgerald, P. **852/2.**
Fitzmaurice. G. 105/2.
Flagothier, G, **70/3.**
Flamant, E, 69/2.
Flanagan, S. **491/1.**
Flannery, M. **662/2.**
Fleers, dr. G.J. **362/3.**
Flesch, C. **599/3.**
Flores Sanchez, **O. 377/3.**
Florescu, M. **295/2.**
Flynn, J. **509/1.**
Fonda, **J. 856/1.**
Fonseca, adm. M. **234/1.**
Fontaine, A. **171/3, 172/1.**
Fontan-Perez, A. **709/3.**
Foot, M. **662/2/3.**
Ford, G. 308/3, 309/1/3, 328/3, 401/1, **470/1.**
Forde, E. **649/3.**
Forero Delgadillo, gen.-maj. J.G. **266/1.**
Forest, **gen.** L. **253/3, 254/3, 255/1/2, 349/1, 351/2, 547/1.**
Forlani, A. **556/2, 647/2/3.**
Foroughi, M. **737/2.**
Forster, I. 534/3.
Fortes, F. 816/2.
Foruhar, D. 52/3, 739/1, 747/1, 751/2/3.
Fowler, N. **310/2.**
Fowler, T. **89/1.**
Fraga, schout-bij-nacht **J. 221/1.**
Fraga Iribarne, M. **147/2, 148/1/2.**
Franceschini, A. **142/2.**
Franco, adm. R. **221/1.**
Franco **Bahamonde,** gen. F. **29/2, 31/1/3, 32/2/3, 146/2/3, 147/3, 148/1/2, 711/3, 760/3, 761/1.**
François, Fr. 69/3.
François-Poncet, J. **180/2, 359/3, 360/1, 442/3, 443/foto, 574/1, 584/foto, 666/2/3, 713/3, 789/1.**
Frangié, S. **805/3, 811/2, 812/1/2/3, 813/1/2, 815/1, 816/1, 828/3, 829/2.**
Frangié, T. **812/1/2/3, 813/2.**
Frankiand, M. 7512.
Franqui, C. **331/1.**
Franssen, J.H. **453/2.**
Franz Josef II **186/1/2/foto.**
Fraser, D. **69/1.**
Fraser, H. **561/2.**
Fraser, J.A. **509/1.**
Freeman, **J. 88/3.**
Frei, E. **280/3, 315/1/2.**
Freire **Monteiro,** V. **816/2.**
Freitas **Cruz, J. 40/3, 41/1, 819/3, 823/2.**
Freitas do Amaral, D. **40/2, 817/1, 818/3/foto.**
Frelek, R. **248/2.**
Friedrich, R. **493/2.**
Friggebo, B. **611/1, 694/3.**
Frinking, **A.B.M. 184/2, 839/2.**
Frommelt, E. **170/3.**
Frondizi, A. **221/2.**
Fruit, M. **852/1.**
Frydenlund, K. **649/3, 834/foto.**
Fuentes Mohr, A. **333/3.**
Fuillet, Y. **490/1.**
Fujii, K. **298/2.**
Fukuda, H. **297/3/foto.**
Fukuda, T. **298/1/3, 299/1/2/3, 657/3, 659/2/3.**
Fukunaga, K. **298/2.**
Funada, N. **298/3.**
Furui, Y. **299/2.**
Fyodorow, J. 825/2.
Fyodorow, V. **826/1.**

G

Gaast, S. van der **731/3.**
Gaay **Fortman,** B. de **453/2.**
Gaay **Fortman,** prof. **W.F. 374/3, 392/2, 566/2.**
Gabellah, E. **588/2.**
Gabr, M.K. **203/3.**
Gabriels, **J. 460/2.**
Gabriels. P. **69/3. 407/3. 408/1.**
Gafur, A. **16/1/3.**
Gains, G. **855/3.**
Gair, G. **320/3.**
Gairy, E. **251/1/3, 252/1/2.**
Gaitskell, H. **665/1.**
Gal, gen. A. Ben **810/1.**
Galansjin, K. **826/1.**
Galen-Doith, M. **763/2, 764/2, 765/1.**
Galiam, kapt. **351/1.**
Galil, T.A. 350/2.
Galle, M. **69/2, 243/2, 244/3/foto.**
Gallinari, P. **142/2.**
Galloni, **141/3.**
Galvan, T. **146/1, 147/2, 710/2.**
Gama, J. 40/1.
Gama Fernandes, V. da **822/3.**
Gamaleal Gaspar Martins, F. **733/2.**
Gamani Corea, M. **371/2/foto.**
Gamassi, gen. **M.A.G. 187/1, 203/3, 204/1/2/3.**
Gamporo, N. **252/3.**
Gamzatow, R. **825/2.**
Gandar, L. **320/3.**
Gandhi, mevr. I. **497/1/2/3, 499/1/2/3, 500/1/3, 502/2/3, 503/2, 513/3, 514/1/2, 515/1/2/3/foto, 516/1, 517/1/2/3, 518/1/2/3.**
Gandhi, S. **514/2, 515/2, 517/2/3, 518/1/3.**
Gandouk, S. **577/foto.**
Garaicoechea, C. **711/3/foto.**
Garba, **J. 427/3.**
Garba, gen.-maj. **J. 79/3, 591/3.**
Garboezow, W. **825/3.**
Garcia, **O. 844/3.**
Garcia Anoveros, **J. 709/3.**
Garcia **Diez,** J.A. **377/2, 709/3.**
Garcia Marquez, G. **267/2.**
Garcia **Meza,** gen. L. **845/1.**
Garcia **Parra,** dr. **J. 266/1.**
Garcia **Sainz,** R. **375/2.**
Gardeniers-Berendsen, mevr. **M.H.M.F. 25/3, 151/1, 853/foto.**
Gardner, P. **558/1.**
Garret, **J. 844/3.**
Garrigues Walker, **J. 709/3.**
Garun, sjeik A. **429/3.**
Gasperino, F. **140/2.**
Gassou, A. **256/3.**
Gatsiko, 698/1.
Gaulle, gen. Ch. A.J.M. de **34/2/3, 35/3, 37/3, 599/2, 666/3, 753/2, 785/3.**
Gawrilowa, R. **825/2.**
Gayetot, J. **227/2/3.**
Gazit, gen.-maj. S. **814/3.**
Gballe, gen. **765/1.**
Gbarbea, J.Y. **816/2.**
Gbedema, K.A. **696/3.**
Gbedema, maj. M. **698/1.**
Gbokoumande, lt.-kol. D. **765/1.**
Geens, G. **6/2, 70/3, 118/2/3, 243/2, 244/2/foto, 548/3.**
Geer, L. de **611/1.**
Geertsema, mr. **W.J. 566/3.**
Gehlen, A. **228/1, 690/3.**
Gehlen, R. **860/1.**
Geisel, E. **224/3, 233/2/3, 234/2/3.**
Geldenhuys, gen.-maj. **J. 108/3, 796/2, 797/1.**
Gemayel, A. **828/3.**
Gemayel, B. **811/2, 812/2.**
Gemayel. P. 805/3, 810/3, 811/1, 812/1, **813/1/2, 815/1, 816/1.**
Gendebien, **P.H. 70/1, 166/3, 407/2/3, 408/1, 491/2.**
Geng **Biao 128/1/2, 541/1, 782/1.**
Genscher, H.-D. **79/foto, 111/3/foto,** 220/3, 264/1, 551/1/3, 552/1, **584/foto, 755/1, 835/3, 836/1.**
Georgadze, M. **825/2.**
George, ir. H. **453/2.**
George, **R.Z. 403/3.**
Gere, M. **295/1.**
Gerhardt, I.G.M. **853/1.**
Gerits, J. 70/3.
Gerner, A. **170/3.**
Gerritse, G. 39/1, 364/2, 476/3, 478/1/2.
Gestsson, S. **60/3.**
Geurtsen, mr. A. **392/3.**
Geyt, L. van **5/2, 69/3, 339/2.**
Ghaffar bin Baba. E. **318/3.**
Ghaffar Khan, K.A., **114/foto.**
Ghaffari, gen. A. **741/foto, 742/3.**
Ghali, B. **187/1/2, 203/1/3/foto, 594/3, 595/1.**
Ghalib, gen.-maj. J.M. **782/3.**
Ghalib, O.A. **782/1.**
Ghanem, **A.A. 400/2.**
Ghanem, A.M. **400/2.**
Ghanem, **M.H. 187/1/2.**
Ghani, **maj. A.A.A. 398/1, 415/1.**
Gharabaghi, gen. A. **53/2, 744/2, 746/2, 747/1, 750/2, 751/3.**
Gharnit, A. **238/1.**
Ghart **Magar,** B. **654/3.**
Ghasmi, lt.-kol. **A.H.** al- **398/1/2, 399/2, 411/2.**
Ghazali Shafie, Tan Sri **486/1/3.**
Gheijsen, R. **69/2.**
Ghio, E. **557/1.**

Ghislain Hardy, J.E. 581/3.
Ghissassi, A. 238/1.
Ghlab, A. 238/1.
Ghorbandi, A.Q. 669/2.
Ghozali, A.A. 236/3, 237/1.
Ghozali, S.A. 165/foto, 236/3.
Ghulabgul, F.M. 669/2, 685/3.
Giacchi, 153/3.
Giannini, M. 559/1.
Gibaili, M. el- 187/2.
Gier, de 423/2.
Gierek, E. 229/3, 247/3, 248/1/2/3/foto, 249/1, 276/3, 277/1/2, 279/2, 703/2/foto.
Giesi. M. Di 139/3, 556/2, 559/1.
Gilasjwili, P. 825/2.
Giles, H.A. 48/2/3.
Gill, F. 320/3.
Gillespie, A. 345/3, 377/1.
Gillessen, G. 401/3.
Gillet, J. 70/2.
Gillet, L. 70/2.
Gillet, R. 70/1.
Gilman, B.A. 230/2.
Gilmour, Sir I. 292/2.
Gilpatric. R. 643/3.
Ginjaar, dr. L. 149/1/foto, 150/2, 151/2, 152/1, 679/2.
Giolitti, A. 123/3.
Giosan, N. 295/1.
Giraud. A. 666/3.
Giron, J.A. 31/3.
Giscard d'Estaing, F. 574/3.
Giscard d'Estaing, J. 574/3.
Giscard d'Estaing, V. 9/3, 10/2, 33/1/3/foto, 34/2/3, 35/2/3, 36/1/2/3/foto, 37/2/3, 38/1, 171/3, 174/3, 177/1/foto, 178/2, 180/2, 181/3, 230/3, 239/foto, 247/3, 253/2, 255/2, 349/1, 350/1, 351/2, 366/1, 377/1/foto, 385/1, 389/3, 433/1/foto, 437/2, 438/1/2/foto, 468/2, 488/1/foto, 490/2, 492/1, 529/3, 530/1/2, 532/2, 574/3, 599/2, 625/1, 640/3, 656/3, 666/3, 667/1/foto, 680/2, 682/3, 753/3/foto, 754/1/2, 789/1/foto.
Giscard d'Estaing, mevr. 36/foto.
Gitalow, A. 825/2.
Gjerde, B. 650/1.
Glashow, S.L. 857/3/foto, 858/1.
Glastra van Loon, dr. J.W. 364/3.
Glen, T. 89/2.
Glenn, J. 402/1.
Gligorijevic, S. 340/3.
Glineur, G. 70/1, 245/1.
Glinne, E. 70/1, 102/3, 407/2, 491/1.
Glistrup, M. 689/2/3/foto.
Gloesjkow, N. 826/1.
Gnon, B.I. 256/3.
Gnrofoun, T. 256/3.
Godeau, J. 626/1.
Godett, W. 449/1.
Godoy Urrutia, C. 280/3.
Goede, A. de 392/3, 393/2/foto, 491/3, 772/2/3. 773/3.
Goezjenko, T. 826/1.
Gokal, M. 116/3, 158/1.
Gol, J. 69/3, 373/2, 444/2/3/foto.
Goldin, N. 825/3.
Goldschmidt, N. 509/3, 510/1.
Golendorff, P. 331/1.
Golo, D. 784/3.
Golpayegani, ayatollah 746/1.
Goma, L.-S. 252/3, 384/3.
Gomaa, S. 190/1.
Gombe, J.-P. 252/3.
Gomes Monteiro, gen. D. 234/2.
Gomez, gen. J.A. 221/1.
Gompel, J. van 70/1.
Gonçalves Ribeiro, kol. A. 41/1.
Gondry, R. 70/1.
Gonella, G. 493/2.
Gontier, lt.-gen. W. 677/1/2.
Gonxha Bojäxhiu, A. 851/1/2/foto.
Gonzalez, F. 146/3/foto, 147/2, 709/2.
Gonzalez, G. 334/foto.
Gonzalez Catarain, M.D. 714/2.
Gonzalez Guevara, R. 375/1.
Gonzalez Martin, M. kard. 29/3, 30/2.
Gonzalez de la Mora, 148/2.
Gonzalez Seara, L. 709/3.
Goor-Eyben, C. 70/1, 494/1.
Goossens, A. 70/3.
Gorbatsjow, M. 824/2/3, 825/1.
Goronwy-Roberts, Lord 662/2.
Gorse, G. 174/3, 175/1.
Gotouas, N. 572/3, 763/2.
Götz, A. 57/1.
Goudgii, S. 237/1.
Goudzwaard, prof.dr. B. 38/2, 362/2/3, 363/1/2/3/foto, 364/1/2, 365/2.
Goumba, A. 573/3, 574/3, 764/3, 765/1.
Gowon, gen. Y. 259/2.
Graaf, A. de 839/1.
Graaf, L. de 25/3, 55/2, 229/1, 476/foto, 478/1/2, 523/2.
Graça Machungo, M.F. da 383/3.
Grafé, J.P. 69/3.
Grafftey, W.H. 509/2.
Grafigna, gen. R. 221/2.
Graham, J. 623/1, 624/3, 634/2/3.
Grammatiko, W.W. 855/2.
Gramme, G. 70/2, 243/2, 244/3/foto, 340/1. 408/1.
Granados, D. 855/2.
Grancieri, A. 234/3.
Grange, L. le 334/3.
Grant, lt.-kol. C.S. 695/2/3.
Gray, H. 310/2.
Graz, L. 58/3.
Green, J. 220/1.
Grembergen, P. van 69/2.
Grève, L. de 69/3.
Grimm, P. 743/1.
Grimmond, J. 169/1.
Grishin, V. 825/2/3, 826/foto.
Grisjmanow, I. 824/3.
Grlickov, A. 342/1/2/3.
Groce, F. 152/3.
Gromyko, A. 75/2, 308/1/3, 309/1/3/foto, 310/1, 367/foto, 382/1, 404/1, 520/foto, 521/1/2/3, 641/1, 642/3, 643/1/3, 666/3, 668/foto, 685/foto, 769/3/foto, 825/3, 826/foto.
Gröndal, B. 60/2/3, 693/1/3/foto.
Gronon, R. zie: Bellefroid, M.
Grootjans, Fr. 6/3, 69/3.
Gros. A. 534/3.
Grossu, S.K. 826/1.
Grover, A.N. 498/3, 499/1.
Grünewald, A. 180/1.
Grunitzky, Y. 256/3.
Gu Mu 790/3.
Guardado, F. 333/1/foto.
Guebuza, A.E. 383/3.
Gueiler, mevr. L. 844/1/2/3/foto, 845/2.
Guerdira, R. 529/3, 530/3.
Guéret, F. 763/2.
Guériviere, J. de la 171/3.
Guerra, A. 710/1.
Guerreiro, R. 234/1.
Guessous, A. 238/1.
Guevara, E. 'Che'' 379/2.
Guevara, M.R. 283/1.
Guevara Arze, W. 526/1/2/foto, 527/1, 721/1/2/3, 722/1/2/3/foto, 723/2/3, 724/1/2/foto, 843/3, 845/2.
Gui, L. 153/3.
Guillaume, E. 70/3.
Guillaume, Fr. 70/3, 551/2.
Guillen Montje, schout-bij-nacht F. 223/3.
Guillermo, J. 544/2.
Guillermo, N.D.M. 544/2.
Guillermo Elio, T. 723/3.
Guiringaud, L. de 79/foto. 230/3. 666/2. 830/3.
Gulbeddin, Zie: Hekmatyar, G.
Gumede, J. 606/2/3/foto.
Gun, F.G. van der 39/1, 392/3, 599/3.
Gundelach, F.O. 180/2/3, 181/1/3, 442/1, 789/2/3, 790/1.
Gundersen, gen. Z. 835/1/2/3/foto.
Gunes, H.F. 357/3.
Gunnella, 647/3.
Gupta, C.P. 503/3.
Gupta, R.R. 500/3.
Gur, M. 80812.
Gurirab, Th.-B. 95/2, 536/foto.
Gustavu, B.M. 784/3.
Gutierrez, kol. J.A. 673/1/foto.
Gutierrez Mellado, M. 31/1/2/3, 32/1, 709/3.
Gutierrez Moscoso, dr. F. 723/3.
Guttormsson, H. 60/3.
Guzman Fernandez, S.A. 282/3/foto, 283/1, 347/2/3, 701/2.
Guzzene, D. 236/1/3.
Gyabaah, maj. S. 695/3.
Gyanandra. prins 654/3.
Gylfason, V. 693/3.
Gijs, R. 70/1.
Gijsen, mgr. J.M. 150/3, 151/1, 362/1.

H

Ha Van Lau 130/foto.
Haan, dr. J.D. de 579/3.
Habache, G. 803/2.
Habanabakize, Th. 240/1.
Habib, H. 686/3.
Habibollahi, adm. K.E. 53/2, 737/2.
Habibullah Khan. lt.-gen. 116/3.
Habraken, J. 852/1.
Habre, H. 253/2, 254/1/2/3, 255/1/2/3, 256/1, 348/3, 349/1/2/3, 350/2/3, 351/1/2, 545/1/2/3, 546/1, 547/1, 784/3.
Habyarimana, J. 239/foto, 240/1.
Hadda, N. 263/3. 432/1. 495/3.
Haddad, maj. S. 801/2, 802/3, 810/1, 812/2, 827/3, 828/1, 829/2/foto, 832/2.
Hadi, M.M. el 767/3.
Hadj Musa, I. al 768/1.
Hadj, maj. Th. el- 238/3, 239/1, 348/1/2, 533/1.
Haekkerup, P. 631/1.
D'Haeseleer, D. 70/1.
D'Haeyer, R. 70/3.
Haferkamp, W. 599/3, 600/1/2.
Hafez, A. 189/1.
Hafez, M.A.A. 203/2.
Hafez, S. 190/1.
Hafiz, M.G. 651/2.
Haiden, G. 543/foto.
Haig, gen. A.M. 328/3, 329/1/2, 587/1/2/foto.
Haile Mariam, M. 95/1, 413/1, 766/1/2.
Hailsham, Lord 292/2, 310/3/foto.
Hajek, J. 424/2, 425/1/2, 426/1/2/3, 506/3, 507/3/foto.
Hak, A.M.A. 190/1.
Halberstadt, prof. drs. V. 838/2.
Haldeman, B. 469/1/2.
Halilou, M. 816/3.
Halimada, O. 257/3.
Hall, Sir. J. 89/1.
Hallgrimsson, G. 60/2.
Halteren, P. van 293/1, 444/2.
Ham Sok Hon 301/3.
Hamad al-Thani, sjeik M. bin 416/3.
Hamad al-Thani, sjeik J. bin 416/3.
Hamad al-Thani. sjeik K. bin 416/3/foto.
Hamdani, A. al- 398/2.
Hamdani, S. 237/1.
Hamdi, I. al- 399/2.
Hamer, Z. 839/1.
Hamid, K.A. 651/2.
Hamid, M.S.E. 187/2, 203/3, 255/1.
Hamid, gen.-maj. S. 686/2.
Hamidu, gen.-maj. J.M. 695/1/2/3.
Hamilton, A. 89/1.
Hammarberg, Th. 330/3.
Hamutenya, mevr. L. 95/3, 96/2.
Hamzah bin Haji Abu, Datuk Sri Haji 317/2.

Hancerlioglu, E. 380/1.
Hancké, L. 69/3, 472/2.
Hanif Khan, **R.M.** 114/3.
Hanin, **Ch.** 70/3, 245/3.
Hankoe, E. 74/1.
Hanley, J. 88/3.
Hannani, A. 784/2.
Hannani, R. 784/2.
Hanquet, H. 70/2.
Hansch, 773/2.
Hansen, R. 581/3, 649/3, 689/2.
Hansenne, M. 69/3, 195/3, 243/2, 244/3/foto, 647/1.
Hansson, B. 611/1.
Hansson, J. 855/1.
Happart, J. 196/3, 407/2/3, 408/1.
Haq, maarschalk I. 116/3.
Haq Khan, I. 686/2.
Hara, Ch. 816/2.
Harawa, H. 816/2.
Hardy, P.J. 562/1.
Harguindeguy, gen. A. 201/3, 221/1.
Hariri, A. al- I. al- 189/1, 190/1.
Haris, P. 509/3.
Harlech, Lord 639/1, 640/1/2.
Harlley, G. 695/3, 698/3.
Harman, gen. Sir J. 329/2.
Harmel, P. 834/2.
Haroon, M. 158/1, 686/2.
Harouna, A. 816/3.
Harper, J. 89/1.
Harriman, A. 344/1, 643/3.
Harris, P. 469/3/foto, 470/1.
Hart, Dame J. 662/2.
Hartfield, M. 467/2.
Hartling, P. 481/foto, 482/1, 486/3.
Hartwel, Lord 93/1.
Harun bin **Haji Idris, Datuk** 318/3.
Hasan, H.M. 186/3.
Hasan, M. 156/2.
Hasatli, R. 356/3.
Hashemi, M.M. 669/2.
Hashimoto, R. 295/2.
Hashmi, J. 158/2, 686/2.
Hassan **II**, koning 83/2, 237/3, 238/2, 529/2/3, 530/1/3, 532/1/3, 580/2.
Hassan, kroonprins 121/2.
Hassan, **A.F.** 190/1.
Hassan, H. Al- 829/1.
Hassan, M. 421/1.
Hassan, M.S. 686/3.
Hassan Khan, lt.-gen. G. 116/3, 686/2/3.
Hassel, K.-U. von 541/2/3.
Hassibi, K. 743/2.
Hatfield, M.O. 402/1, 524/foto.
Hattersley, R. 662/2/3.
Hatton, F. 89/1.
Haudestaine, A. 121/1.
Haughton, Sir J. 564/3.
Havasi, F. 232/1.
Havel, prof. V. 426/2, 427/3, 428/1, 506/foto, 507/3.
Havelange, P. 69/3.
Hawatmeh, N. 803/3.
Hawkins, R. 588/2, 592/3.
Haya de la **Torre, V.R.** 860/2.
Hayakawa, S. 635/3.
Hayman, R. 588/2, 590/3, 603/1/2.
Hayshoe, B. 292/2.
Hayward, R. 391/foto, 664/2, 665/foto.
Hayward, **S.A.S.** 334/3.
Hazbioe, K. 74/1.
Hazekamp, **Th.M.** 364/2.
Healy, D. 92/2, 93/2, 106/foto, 107/3, 661/2, 662/2/3, 664/1, 665/2.
Heath, E. 91/3.
Heber, I. 220/1.
Heffer, E. 665/2/3.
Hefnawi, M.M. al- 203/2.
Hejdanek, prof. L. 426/3, 506/3.
Hekmatyar, G. 669/3, 670/3, 684/3.
Heldring, J.L. 838/2.
Helle, **V.** 200/1, 631/3.
Helmi, M.K. 187/2.
Helminger, P. 571/2.
Helms, J. 635/1.
Helms, R. 100/1.
Henckens, J. 69/3, 407/2.
Hendrick, R. 5/2, 69/3, 71/3.
Heng Samrin 17/1/2/3, 205/1/3, 594/3, 597/1.
Henning-Jensen. A. 855/2.
Henrion, R. 70/3.
Herljevic, F. 340/3, 345/1.
Herman, F. 69/3, 407/2.
Herman-Michielsen, L. 70/3.
Hermansson, S. 60/3.
Hermsen, **A.J.** 55/3.
Hernandez, J.M. 283/1.
Hernandez-Acosta, V. 165/foto.
Hernandez Gil, A. 30/3.
Hernandez **Heres**, R. 334/2.
Hernelius, A. 694/1.
Herrera, gen. 721/2.
Herrera Campins, dr. L. 334/2/foto, 347/3.
Herrera Dorado, gen. J. 724/1.
Herreweghe, M. van 70/2.
Herrmann, J. 230/1.
Herzog, Wem. 855/1/3.
Herzog, Wlad. 234/2/3.
Heseltir, M. 292/2, 311/1.
Heunis, **J.Ch.** 335/1.
Heuvel, dr. A. van den 570/1, 720/2.
Heuvel, mevr. I. van den 392/3, 491/1/3, 731/1/2.
Heydalla, lt.-kol. M.K. Ould 348/1/2, 529/2/3, 533/1/3.
Heijne Makkreel, H. 374/3.
Hiance, Gh. 69/3.
Hickman, lt.-gen. J. 604/1.
Hidako, T. 297/3.
Highet, A. 320/3.
Higueras, R. 844/3.
Hilal, A.E.H. 187/1/2, 203/2.
Hilke, J. 719/3.
Hilton, C.N. 860/2.
Himalaya, prins 654/3.
Hinojosa, G. 723/3.
Hismans, E. 70/2.
Hjörtnas, K. 689/2.
Hlat, Y. 855/2.
Ho **Tsji** Minh 481/3.
Ho Ung Hun, E.R. 317/2/3.
Hoang Bich Son 132/2, 133/3, 134/1.
Hodoul, J. 576/3.
Hodzja, F. 340/3, 341/foto, 342/2/3.
Hoe Yao-pang zie: Hu Yaobang.
Hoea Koeo-feng zie: Hua Guofeng.
Hoeang Hoea 521/3, 522/1.
Hoeber, F. 403/2.
Hoeffner, **J. kard.** 249/foto, 250/1/2, 508/2.
Hoessein, koning 121/2, 212/1/3, 213/1/2.
Hoessein, S. 432/3.
Hofmeyer, E. 690/1.
Hofstra, mr. **H.J.** 679/3.
Holden, R. 709/1.
Holder, R. 816/2.
Holkeri, H. 198/2/foto, 631/2/3.
Holland, E. 320/3.
Hollings, E.-F. 308/1.
Holm, E. 694/3.
Holmberg, S. 855/2.
Holmes, D. 663/1.
Holyoake, Sir K. 320/3.
Homayoun, D. 738/1.
Homayunfar, E. 737/2.
Home **Robertson**, J. 89/2.
Hommel. N. 443/foto.
Homostean, G. 279/3. 295/2.
D'Hondt, R. 227/2/3.
D'Hondt-Van Opdenbosch, P. 70/3.
Honecker, E. 229/3, 230/1/2/3, 552/3, 836/3.
't Hooft-Welvaars, prof. drs. J. 374/3.
Hoos. J. 232/2.
Horn, R. 855/1.
Hoss, S. 802/2, 805/3, 809/1, 810/3, 811/1/2, 812/1/3, 814/1, 829/2, 830/2.
Hostekint, R. 70/2.
Hot, M. Khan **M.A.** 116/3, 158/1, 686/2.
Hou Youn 20/2.
Houben, F. 70/1.
Houben-Sipman, mevr. H.P.G.M. 544/3.
Houhat, **A.** 237/1/2.
Houhou, D. 237/1.
Hounsfield, **G. H** 857/1/2/foto.
Houphouët-Boigny, F. 559/3, 760/3.
Housego, D. 207/1.
Houssein, lt.-kol. **A.M.O.** El 533/1.
Houwelingen. J. van 38/2/3, 39/1, 363/2. 364/3, 365/1/2, 839/2.
Hove, B. 588/2/3/foto, 590/1/2.
Hoveida, **A.A.** 49/2, 50/2, 738/1, 747/1.
Howe, Sir **G.** 292/2, 310/3, 311/2/foto, 660/1/2/3/foto. 661/1.
Howe, Lady L. 660/foto.
Howell, D. 292/2, 457/foto.
Howie, J.R. 509/2.
Hoxha. E. 73/1/2/3/foto.
Hoxha, N. 74/1.
Hoyaux, J. 70/2, 243/2/3, 244/3/foto, 313/2, 647/2, 676/1.
Hsoe **Hsiang-tsjien** zie: Xu Xiangqian.
Hsoe **Tsji-joe** zie: Xu Shiyou.
Hu Yaobang 127/3, 128/1/foto.
Hua Guofeng 48/2, 63/3, 73/1, 121/foto, 122/1, 128/1/2, 175/1, 207/2, 208/1, 276/1, 296/1/2/foto, 368/2, 598/foto, 655/2/3, 656/3, 753/1/2/3/foto, 754/1/2/3, 755/1/2/3/foto, 756/1/2/foto.
Huang Hua 98/2, 121/3, 122/1, 192/3, 207/2/3, 754/2, 755/1, 756/1/2.
Hubin, F. 70/3, 340/1.
Huda, M.N. 651/2.
Hudl, J. 426/1.
Huerta **Rendon, R.C.** 316/1.
Hughes, C. 636/3, 637/1, 662/2.
Hughes, J. 88/3.
Hull, mgr. G. v. 't. 88/2/3.
Humblet, A. 70/2, 243/2/3, 244/foto, 245/1, 690/3, 790/3.
Humblet, J. 70/1.
Hume, J. 491/1.
Humran, A. 398/2.
Hunt, P. 547/3.
Huntington, R. 509/2.
Huq, **M.A.** 651/2.
Huq, kapt. N. 651/2.
Huq, S. 154/3.
Hurd, D. 292/2.
Hurez, L. 70/1, 118/3, 313/1, 690/3, 691/1.
Hürlimann, H. 59/1.
Husain, T. 155/1.
Husak, G. 63/2, 229/3, 507/1/3, 508/2.
Huss, E. 611/1.
Hussain, Adnan 383/3.
Hussain, Akb., 650/2, 651/2.
Hussain, **A.A.** 187/1.
Hussain, G. 115/1.
Hussain, M.I. 498/3.
Hussain, Maulvi Musht. 113/3.
Hussain, Moh. Must. 383C.
Hussein. H. 350/2.
Hussein, **Adn.**, 416/2.
Hussein bin Onn. **Datuk** 316/3, 317/2, 318/1/2.
Huston, J. 855/1.
Hwang San Duk 301/1.

I

Ibanez **Freire**, lt.-gen. A. 709/3.
Ibarra Munoz, D. 375/2.
Ibrahim, **maj. A.G.M.** 767/3.
Ibrahim, **lt.kol.** A. 695/3.
Ibrahim, H. 212/3.
Ibrahimow, W. 236/826/1.
Ibraimow, S. 824/3, 826/1.
Iddrisu, M. 695/2/3.
Ieng **Sary** 17/1, 19/3, 20/3, 44/1/foto, 45/3, 46/1/2, 47/3, 205/1/2.
Ieng **Thirith**, mevr. 578/2.

Ikonic, B. 340/3.
Iliescu, I. 295/1.
Ilijevic, D. 340/3.
Iljasjenko, K. 825/2.
Imbert McGreogor, gen. A. 283/1.
Imo, I. 256/3.
In, G. van 621/2.
Inamura, S. 298/2.
Inayatullah, A.Z.M. 650/2.
Incer, R. 409/3.
Inchaustegui, H. 283/1.
Ingiri Shadari, kol. 384/1.
Ingrao, P. 124/foto, 557/foto.
Inonga Lonkongo L'Ome 676/3, 677/1.
Inönu, I. 355/2.
Ionita, I. 295/1/2.
Iorgulescu, F. 295/2.
Ipecki, A. 380/1.
Iriani, A.K. al- 398/2.
Irmin, U. 388/foto.
Irshad, C.M. 114/1.
Irvine, D. 104/3.
Irvine, W. 588/2, 590/3, 606/3.
Irwin, dr. R. 564/2.
Ishaq Khan, G., 116/3, 158/1, 686/2.
Ishibashi, M. 299/3.
Isik, H.E. 323/2, 357/3.
Isjkow, A. 824/3.
Iskandar, A. 815/1.
Islam, M. 651/2.
Islam, gen.-maj. N. 651/2.
Ismail, A.F. 400/1, 411/3, 413/2, 414/1, 415/3, 416/1, 430/3.
Ismail, H.M. 203/2.
Ismail, gen.-maj. M.N. 186/3, 187/1, 203/2.
Isnard, J. 771/3.
Issifou, M. 816/3.
Itadi, J. 252/3.
Itoua, D. 253/1.
Iyad, A. 809/3.
Iyamuremye, D. 240/1.
Izadi, A.M. 751/3.
Izrael, J. 826/1.

J

Jabaay, W. 839/1.
Jablonski, H. 647/1, 703/2.
Jacinto Nunes, M. 41/1.
Jackson, H. 100/2, 308/1, 402/2, 524/1/foto.
Jackson, T. 663/3.
Jackson, Th. 437/foto.
Jacobsen, E. 689/2.
Jacobson, J. 689/1.
Jadav, N. 502/3.
Jadidi, A. el- 238/1.
Jaffarian, gen. B. 739/2.
Jager, prof.dr. C. de 577/2/3.
Jagielski, M. 247/3.
Jaidah. A.M. 164/3, 165/1, 166/1.
Jalil, maj. M.A. 651/1.
Jalili, A.R. 669/3, 684/2.
Jam, gen. F. 744/3, 745/1/foto.
Jamal, M. 432/3.
Jamali, S. al- 398/2.
Jameel, F. 383/3.
Jamieson, D. 79/foto, 111/3/foto, 509/2.
Jamil, gen.-maj. N. 802/2, 805/3.
Janabi, A. al- 371/3.
Jancso, M. 855/1.
Janjua, schout-bij-nacht M.F. 686/2.
Jansen, L. 393/2.
Janson, T.N.H. 335/1.
Janssen, prof.dr. A. 860/2.
Janssen van Raay, mr. J.L. 362/3, 363/1, 392/3, 838/2.
Janszen, K.H. 172/1.
Jaouahiri, A. 238/1.
Jaquet, G. 493/2.
Jaramillo Salasar, dr. A. 266/1.
Jardin, R. 59/3.
Jaroszewicz, P. 62/1, 265/2.
Jarrin Cahuenas, gen. B. 316/1/2.
Jarvis, W. 509/1.
Jasjin, A. 824/3, 825/3.
Jasnow, M. 825/2.
Jatti, B.D. 501/1.
Javadi, A.S.H.S. 751/2/3.
Javits, J. 635/1, 639/2.
Jay, P. 636/2.
Jazkoelijew, B. 825/2.
Jebril, A. 803/2.
Jeh Tsjien-jing zie: Ye Qianying.
Jeljoetin, W. 825/3.
Jenkin. P. 292/2.
Jenkins, P. 3313.
Jenkins, R. 42/1, 177/foto, 390/3, 391/1, 433/1, 435/foto, 488/foto, 493/1, 597/3, 598/1/foto, 774/1/3, 786/1.
Jensen, E. 689/2.
Jere, Z. 816/2.
Jerôme. R. 70/1.
Jeserun, E. (P). 453/2.
Jha, J. 653/3.
Ji Dengkui 48/3, 128/1
Ji Pengfei 128/2.
Jiang Qing 48/2.
Jimenez, kol. C.M. 280/3.
Jimenez Reyes Hiso, schout-bij-nacht R.E. 283/1, 408/3, 410/3.
Jirous. I. 508/1.
Joannnes XXIII, paus 479/2.
Jobert, M. 753/1.
Joe Tsjoe-li zie: Yu Qiuli
Joekes, Th.H. 477/1, 504/1, 567/3, 568/2, 678/3, 679/1.
Johannes, A. 95/3.
Johannes Paulus I, paus 250/1/2.
Johannes Paulus II, paus 250/1/2, 375/3, 479/2/3, 480/foto, 496/2, 656/3, 700/2/3, 701/1, 702/foto, 703/1/3/foto, 704/1/2, 716/1/2/3/foto, 718/2/3/foto, 719/1/2.
Johannesson, K. 60/3, 693/3.
Johannesson, O. 60/3, 693/1/2/3/foto.
Johansen, L.E. 630/1/foto.
Johansson, O. 694/3.
John, B. 662/3.
John, P. 250/3, 251/1.
Johnson, K.B. 256/3.
Johnson, L.B. 418/3.
Johnson. U.A. 308/2/foto, 310/1.
Johnson-Sirleaf, mevr. E. 816/2.
Jones, A. 662/3.
Jones. gen. D. 404/1/2.
Jones, S. 89/1.
Jong, G. de 852/2.
Jong, dr. L. de 565/2, 566/1/2/3, 567/1/2/3, 568/2/3.
Jong, mevr. de 566/2.
Jong Onz .drs. K. de 247/2.
Jonker, S. 392/3.
Jonny, kol. T. al- 812/1.
Jooss. K. 860/2.
Joplin, M. 310/2.
Jordan, H. 468/3, 469/1/2/3/foto, 470/2/3, 471/1, 510/2/3.
Jorden, W. 408/3.
Jörgensen, A. 177/foto, 387/foto, 438/3/foto, 628/foto, 631/1, 689/1/foto, 786/2.
Joris, R. 852/3.
Jorissen, W. 70/1, 102/3, 118/3.
Josefsson, L. 60/2/3/foto, 693/2.
Joseph, Sir K. 91/3, 292/2, 311/1.
Joseph, Y. 784/3.
Jotow, J. 94/1.
Jotti, E. 556/foto, 557/3.
Joumblatt, K. 804/3, 811/2.
Joumblatt, W. 809/3, 811/1, 812/foto, 815/1, 816/1.
Jouneid, M. al- 398/2, 399/3.
Journiac, R. 351/2, 574/3, 625/1.
Jovovic, B. 345/1.
Jovovic, K. 345/1.
Jowell, T. 88/3.
Ju Tsjiou-li zie: Yu Qiuli.
Juan Carlos. koning 29/foto, 30/3/foto, 31/1/3, 32/3, 147/2, 709/1, 711/3, 713/2, 760/3, 761/1.
Jubaili, M.A.W. 398/1.
Juliana, koningin 544/2, 612/foto.
Junaedi, M. 15/2.
Jusaf, D. 16/2.

K

Kabilo, J.-P. 763/2.
Kadar, J. 63/2, 220/2/3/foto, 229/2, 230/3, 231/1, 232/2/3/foto, 233/1, 248/3.
Kadar bin Yusof, Tan Sri Datuk Haji 317/2.
Kadar, A.G.A. 400/2.
Kaderka, O. 426/1.
Kadhafi, Kol. M. 156/3, 210/1, 212/1, 320/1, 349/2, 350/3, 540/1/2/3, 541/1, 545/3, 625/1.
Kadiri, A. 238/1.
Kadlec, V. 426/1.
Kadzwiti, J. 588/2.
Kabe, S. 383/2.
Kafrawi, H. 186/3, 187/2, 203/2.
Kahn, A. 68/1.
Kaim, F. 265/2.
Kaissi, A. 238/1.
Kaissouni. A.M. 187/1/2.
Kaldy, Z. 220/1.
Kalff, mr. A. 123/2.
Kalimapadzala, G. 256/2.
Kalma, B. 394/3.
Kam, mr. C.A. de 838/2.
Kamel, M.I. 187/1/2, 203/1, 204/3.
Kamentsew, W. 824/3, 825/3.
Kamnawi, dr. W. 577/foto.
Kamouge, G. 350/3, 351/1, 545/2/3.
Kamougue, lt.-kol. W.A. 255/1, 256/1, 349/2, 546/2, 547/2, 784/1/2/3.
Kanai, M. 299/2.
Kaneko, I. 299/2, 435/foto.
Kanemaru, S. 298/2.
Kang Shien 122/2.
Kang Sji-en zie: Kang Shien.
Kania, S. 248/1.
Kanodereka, ds. A. 590/2.
Kantorowicz, A. 860/3.
Kanyarengwe, lt.-kol. A. 240/1.
Kaoenda, dr. K. 259/1, 384/2/3, 591/3, 622/2, 623/1/2/foto, 636/2, 637/1, 734/2, 735/2, 799/1/2.
Kappeyne van de Coppello, mr. A. 263/2, 504/1.
Kapuuo, chief C. 80/2.
Kapwepwe, S. 384/2.
Karafakioglu, prof. 356/3.
Karamanlis, C. 488/1/foto.
Karame, R. 811/1/2, 812/1/2/3.
Karawajew, G. 825/3.
Karbo, A. 695/2/3, 698/3.
Kardelj, E. 341/1, 342/2/3, 343/1/3/foto, 344/1/2.
Karl, E. 543/foto,
Karryew, Ch. S. 826/1.
Kasem Chatikavanij 816/3.
Kasem Suwannakul 274/1, 816/3.
Kasem Sirisamphan 273/1.
Kassim, M. 237/2.
Kassis, Ch. 812/1.
Kasuri, A.R. 115/1, 156/1, 656/1.
Katali, maj. F.-X. 252/3.
Katawala, S. 383/3.
Katawazi, K.M. 669/2.
Katiraii, M. 751/3.
Kato, T. 298/2.
Katoesjew, K. 825/3.
Katona, I. 232/2.
Katrincak, J. 508/1.
Katz, M. 282/1.
Katzenbach, N. 643/3.
Katzer, H. 493/2.
Kaufman, G. 191/1.
Kaunda, D.B. 256/2.

Kaw Sawadipanich 816/3.
Kawata Bwalum 384/1.
Kawee Singha, adm. 816/3.
Kaysone Phomvihan 208/3, 297/1/2.
Kazagui, 572/3.
Kazakow, W. 791/2, 825/3.
Kazanets, I. 825/3.
Kazemi, A.M. al- 165/foto.
Kazemi, M. 744/3, 751/1.
Kazi, A.G.N. 116/3.
Kebin, I. 824/2.
Keersmaeker. P. de 6913.40712.
Keita. M. 56012.
Keken, mevr. B. 256/3.
Kekkonen, U. 198/3, 631/2/3, 632/1/2.
Kelchtermans, L. 69/3.
Kelejow, T. 825/3.
Kelly, R. 282/1.
Kemenade, dr. J.A. van 55/2, 731/2.
Kempinaire, A. 69/2.
Kenens. M. 70/3.
Keng Piao zie: Geng Biao.
Kengo Wa Dondo 384/1.
Kennedy, E. 68/1/3, 69/1, 471/1, 525/2, 716/1.
Kennedy, J.-F. 306/2, 418/3.
O'Kennedy, M. 442/3, 565/1.
Kenton, S. 860/3.
Kepa, J. 265/2.
Kerdphol, gen. S. 481/2.
Kerim, L.D. 256/3.
Kerpel, P. de 70/3.
Kessel, J. 860/3.
Kesselly, E.B. 816/2.
Kessler, H. 692/1.
Ketting, O. 854/3.
Keuning, S. 839/1.
Kevers, J. 70/2.
Khadayat, L.B. 653/2.
Khaddam, A.H. 121/2, 213/1, 495/3, 802/2, 805/3, 828/2/3.
Khaing Mo Lin 154/1.
Khairi, Z. 432/3.
Khalaf, S. 802/1/3.
Khaled, koning 212/2/3, 415/3, 469/2.
Khaled, dr. 447/2.
Khaled, M. 156/2.
Khales, M.M.Y. 684/3.
Khalifa al-Thani, A.A. Ben 165/foto.
Khalifa al-Thani, sjeik H. bin 416/3.
Khalikow, K. 825/2.
Khalil, lt.-gen. A.M. 767/2/3.
Khalil, M. 188/1, 202/3, 203/2/3, 204/1/3/foto.
Khama, S. 623/1/3, 639/2, 762/3.
Khamis, lt.-kol. M. 399/3.
Khan, A. 157/2/3, 158/1.
Khan, B. 685/1.
Khan, G.H. 158/2.
Khan, H. 158/2, 651/2.
Khan, N. 652/2.
Khan, R.L.A. 851/2.
Khan Achakzai, M.Z. 158/2.
Khan Jamali, M.T.M. 114/3.
Khan Jogezai, G.M. 116/3, 158/2.
Khan Junejo, M. 158/1.
Khan Khoso, S.S. 158/2.
Khan Mengal, S.A. 114/1.
Khar, G.M. 114/1, 688/3.
Kharlamow, M. 176/1/3.
Kharroubi, M. 236/3, 237/1.
Khatib, lt.-kol. S. al- 802/2. 805/3. 828/3. 829/3.
Khatoentsew, W. 824/1, 826/1.
Khattabi, M. 238/1.
Khieu Samphan 297/2.
Khitrow, S. 825/3.
Khodja, A. 237/2.
Khoebtsjew, W. 94/1.
Khoedaiberdijew, N.D. 826/1.
Kholow, M. 825/2.
Khomeini, ayatollah 36/2, 49/1/2, 50/1/3/foto, 51/1/2/3, 52/2/3, 53/2/3, 737/1, 738/3, 739/1/3, 740/1/2/3, 741/1/3, 743/2/3, 745/3, 746/3, 747/1/2/3/foto, 748/1/3/foto, 749/1/2/3/foto, 750/1/2/3, 751/1/3, 752/1/2, 753/1.
Khorliche, mgr. A. 815/1.
Khosrowdad, M. 752/3.
Khristow, Kl. 93/3, 94/1.
Kiakwama Kia Kikizi 384/1.
Kianpour, G.R. 749/3.
Kieber, W. 170/3.
Kieft, G.A. 362/2.
Kienzle, R.N. 862/3.
Kiesinger, K.-G. 53313.
Kieslowski, K. 855/1.
Kilic, A. 356/2.
Kilic, M. 380/2.
Killick, Sir D. 564/1, 581/1.
Kim, S.S.H. kard. 301/3.
Kim Chi Ha 302/1/2.
Kim Chi Yul 301/1.
Kim Chong Kon 707/foto.
Kim Chong Hwang, gen. 707/foto.
Kim Dae Jung 301/3/foto, 302/1/2.
Kim Il Sung 296/3.
Kim Jae Kyu 301/1, 705/1/2/3, 706/1/2/foto, 707/3.
Kim Jae Myung, gen. 301/1.
Kim Ke Won 705/3, 706/2, 707/3.
Kim Seong Jin 301/1.
Kim Yong Hwan 301/1.
Kim Young Sam 705/foto, 706/3, 707/1.
Kimoto, G. 640/3.
King, ds. M.L. 101/3, 851/2.
King, T. 292/2.
Kinkar, R. 502/3.
Kinnock, N. 662/3.
Kiramot, lt.-kol. L. 223/3.
Kirbo, Ch. 469/2.
Kirchschläger, R. 404/2, 543/1, 544/1.
Kirilenko, A. 825/3, 826/foto.
Kirillin, W. 825/3.
Kishi, S. 300/1.
Kissinger, H. 34/1, 99/3, 309/1/2/3, 411/1, 643/3.
Kitayama, A. 300/1.
Kivistö, K. 631/3.
Klaassen, 778/foto.
Klaauw, dr. C.A. van der 121/1/2/3/foto, 122/1/2, 184/1/2/3, 185/1, 263/3, 264/1/2/3/foto, 265/1, 458/1, 461/2, 486/1/2, 488/1, 788/2, 834/foto, 840/3.
Klaus, J. 544/1.
Klauson, V.I. 826/1.
Kleinmoedig, drs. E. 453/2/3.
Kleisterlee, C.F. 38/3, 504/1/3.
Kleppe, P. 633/2, 649/3, 650/1.
Klepsch, E. 491/1.
Klerk, F.W. de 334/3, 335/1.
Klimova, mevr. A. 507/1.
Klinteberg, R. 575/1.
Klix, J.M. 221/1.
Klonica, L. 265/2.
Kloosterman, B.W. 85/3, 86/1.
Klug, dr. A. 856/2/3.
Klijn, N. de 861/1.
Knatsyshyn, R.J. 509/2.
Knol. H. 839/1.
Knoops, E. 70/1.
Knudsen, J.R. 689/2.
Koding, M. 317/3.
Kodjo, E. 256/3.
Koekoek, H. 185/1.
Koelakow, F.D 824/1, 825/1.
Koelikow, maarschalk V. 365/3.
Koelisj, S. 855/2.
Koenajew, D. 825/2/3.
Koeznetsow, W. 824/1, 825/2.
Koh Jae Pil 301/1.
Kohali, M. al- 399/2.
Kohl, H. 552/1, 553/2/3/foto, 554/1/3.
Koirala, B.P. 652/3, 653/1/3, 654/1/2, 65512.
Koirala, P. 653/3.
Koivisto, M. 631/2/3/foto, 632/foto.
Kok, W. 23/3, 24/1/2/3, 87/1, 477/3/foto, 478/2/3.
Kokarew, A. 826/1.
Koleilat, I. 811/1.
Kolisevski, L. 342/2/3.
Kolthoff. G.W. 839/1.
Koma, K. 762/3.
Kombrink, J.C. 477/2, 478/1, 678/3, 679/3, 731/1.
Komoto, T. 298/2/3, 299/1.
Konen, R. 571/1.
Koning, J. de 263/2, 360/2, 363/1, 757/1/2.
Konings, M. 731/1, 839/1.
Konotop, W. 825/2.
Kontic, R. 340/3.
Kontogeorgis, G. 489/1.
Konuah, kol. B. 698/3.
Koopman, T. 854/3.
Koornhof, P.G.J. 335/1/foto.
Kooymans. prof.mr. P.H. 838/2.
Köppler, H. 553/3.
Koranteng-Addow, G.G. 696/1.
Korniyenko, G. 824/1.
Korom, M. 232/1.
Korte, R.W. de 28/1, 55/2/3, 476/2.
Koruturk, F. 354/2.
Kosaka. T. 29912.
Kosnaye, M.N. 784/3.
Kossi, A. 256/3.
Kossimaythongol, M.-J. 383/2.
Kostandow, L. 825/3.
Kostic, P. 340/3.
Kostoesow, A. 826/1.
Kosygin, A. 62/1/3, 81/3, 82/foto, 192/1/3, 198/3, 199/1, 276/1, 381/1/foto, 461/3, 462/1/2, 463/3, 495/2, 496/1, 668/foto, 733/foto, 825/1/3, 827/1.
Kotälla, J. 569/3, 570/1/2.
Kotei, gen.-maj. R.E.A. 695/2, 699/2.
Kothari, R. 514/2.
Kotze, S.F. 335/1.
Kountché. S. 256/2. 816/2.
Kovacs, A. 855/1.
Kovacs, I. 295/1.
Kovalski, prof. V.I. 278/3, 279/1.
Koyamba, A. 383/2, 763/2.
Kozlowsky, Y. 825/3.
Kpargahai, T. 816/2.
Kraaijeveld-Wouters, mevr. G.J. 247/2.
Krag, J.-O. 631/1.
Kramer, W. 851/3, 852/1.
Krause. P. 141/1.
Kreisky, dr. B. 56/3, 57/1/2, 58/1/2/3, 404/2, 508/foto, 542/1/2/3/foto, 543/1/2/3/foto, 691/2/3, 692/2/3.
Kremers, prof. J. 364/2.
Kreps, J. 511/2.
Kriangsak Chamanand 44/2, 45/1/2/3/foto, 46/1/2, 144/2, 273/1/2/3/foto. 274/1/2/3. 275/1/3/foto. 276/1, 816/3.
Kriegel. F. 424/foto, 426/1, 861/1.
Krieps, E. 571/1.
Krieps, R. 571/2.
Krimpen, mr. C. van 453/2.
Kris Sivara 274/3.
Krishnan, L. 515/3.
Kristoffersen, E. 437/foto.
Kroestew, G. 93/3.
Krol, G. 853/1.
Krönmark, E. 694/3.
Krotow, V. 826/1.
Ku Mu 192/1.
Kuberski, J. 265/2.
Kubisova, mevr. M. 426/3. 506/3.
Kubla, S. 69/3.
Kuert, B. 855/1.
Kujiku, lt.-kol., I.K. 695/3.
Kukrit Pramoj 273/1/2, 275/2.
Kumagai, T. 298/2.
Kumar, mevr. K. 513/2.
Kumar, S. 502/2, 513/2.
Kunda, R. 38413.
Kunicki, T. 265/2.
Kuraishi, T. 299/1.
Kureshi, N.A. 116/3.
Kurewa, J.W.Z. 590/2.
Kurihara, Y. 299/2.
Kuroda, R. 300/1.

Kurshomi, A. al- 398/1.
Kussendrager, N. 852/2.
Kuyer, G. 852/3.
Kuylen, R. 70/3.
Kuijpers, Fr. 460/2.
Kuijpers, W. 69/3.
Kwaadsteniet, dr. W. de 453/1, 839/2.
Kwakye, B.S.K. 695/1/3.
Kwaranya, N.A.K. 695/3, 698/3.
Kyeremeh, maj. J.A. 695/3.
Kyncl, K. 426/1.
Kyokai, S. 299/3.

L

La Malfa zie: Malfa
Lachat, F. 59/3.
Lacheraf, M. 237/2.
Lachs, M. 534/3.
Lacroix, E. 70/2.
Lafeber, 838/2.
Lafontaine, O. 551/2.
Lagae, A. 70/1.
Lagasse, A. 70/1, 71/3.
Lages, W. 569/3.
Laghdaf, Ch. Ould M. 238/3, 348/1, 530/1.
Lagneau, A. 70/2.
Lagu, J. 767/2.
Lahaye, H. 70/2.
Laidlow, gen. C.E. 201/3, 221/1.
Lakouarna, L. 383/2.
Lal, D. 502/1/2, 503/1.
Lala, I. 764/3, 765/1.
Lallemand, R. 70/3, 494/1.
Lalonde. M. 345/3.
Lalor, P. 491/1, 493/2.
Lamb, J.F. 852/2.
Lambers-Hacquebard, mevr. J. 461/1.
Lambertini, mgr. E.R. 700/3.
Lambertz, K.H. 494/1.
Lamberz, W. 229/3, 230/1/foto.
Lambiotte, F. 70/3.
Lambruschini, vice-adm. A. 201/3, 221/2.
Lambsdorff, O. graaf 372/3.
Lamine Mane. S. 816/2.
Lamo de Espinosa, J. 709/3.
Lamptey, C.O. 698/3.
Lamy, R. 54813.
Lance, B. 469/2.
Landau, G. 314/2, 347/2.
Landau, H. 193/2.
Landelino Lavilla, 709/1/2.
Landrieu, M. 509/3, 510/1.
Lane, L. 330/foto.
Lang, E. 543/foto.
Lang, O. 345/3.
Lange, B. de 861/1.
Langendries, R. 445/1.
Lankes, dr. H. 581/foto.
Lantz, W. 856/1.
Lantzke, U. 161/foto, 162/3.
Laoukissam, F. 784/3.
Lapin, S. 826/1.
Lara, L. 733/2, 734/1.
Laraki, A. 238/1.
Larbi, zie: Tayebi, M.
Lardner-Burke, D. 588/2.
Landon, A. 69/2.
Lasalle, R. 509/1.
Lastuvka, V. 427/3, 507/3.
Lasu, G. 350/2.
Lategan, A.J. 336/3.
Latifi, gen. T. 748/3.
Laugerud, gen. K. 333/3, 334/1.
Lausecker, K. 543/foto.
Lauti, T. 256/3.
Lavati, P.S. 653/2.
Lavens, A. 70/2, 243/2, 244/1/foto.
Lawrence, A. 509/1.
Lawrence, A.F. 509/1.
Lawson, B. 783/2.
Lawson, I. 88/3.
Lawson, lt.-kol. M. 782/3, 783/1.
Lawson, T. 783/1/2.
Lazagna, G.B. 142/2.
Lazar, G. 62/1, 232/foto.
Le Duan 173/3, 174/1, 296/3.
Le Hardy de Beauiieu, J. 69/3.
Leach. adm. Sir H. 329/2, 581/3.
Leal Maldonado, J.L. 709/3.
O'Leary, M. 491/1, 525/3.
Lebeau, mr. H. 373/1.
Lebouder, J.-P. 383/2, 763/2.
Leburton, E. 69/3, 102/3, 245/1, 373/1, 715/2, 776/1
Lecat, Ph. 647/1.
Lechin. J. 721/3.
Leclercq, R. 70/1.
Lecoq, E. 70/2.
Lederer, J. 507/3.
Lee of Newton, Lord 662/2.
Lee Chul Seung 706/3, 707/1.
Lee Hae Dong 302/1.
Lee Hui Sung 707/3.
Lee Kuan Yew 48/3, 144/2.
Lee Moon Yung, prof. 302/1.
Lee San Choon, Datuk L. 317/2.
Lee Siok Yew, Tan Sri 317/3.
Lee Son Jung 301/1.
Lee Yong Hee 301/2.
Leemans, E. 70/1.
Leeuw, A.J. van der 565/2, 566/1, 567/2/3, 568/3.
Leeuwen, mevr. J. van 362/2, 838/2.
Lefebvre, A. 153/3.
Lefebvre, O. 153/3.
Legge, W. 861/2.
Leigh Guzman, gen. G. 280/3, 281/1.
Leighton Guzman, B. 280/3.
Lein, W. 825/3.
Leito, drs. B.M. 450/1.
Lek Naewmali, gen. 274/1/2, 816/3.
Lekai, L. kard. 220/1.
Lemm, R. 852/3.
Lemmen, J. 855/1.
Lemos Ferreira, gen. J. 822/2.
Lenaerts, L. 69/2.
Lendvai, P. 74/2.
Lennep, mr. E. van 456/1/2/3/foto.
Lennox-Boyd, A. zie: Boyd of Merton, Lord.
Lenssens, J. 69/2.
Lent. v.. (Ned.) 183/3, 184/2/3.
Lent, A.J. van, 69/2, 422/1/foto, 445/1.
Leodolter, dr. I. 543/foto, 691/2.
Leone, G. 123/3.
Leong Khee Seong, Encik P. 317/2.
Lepaffe, J. 70/1.
Leprette, J. 831/1.
Lerberghe, E. van 494/1.
Lernoux. A. 70/1.
Lesetsjkó, M. 825/3.
Lesji, H. 73/3.
Lesourne, prof. J. 458/2.
Lessedjina Kiaba Lema 384/1.
Letamendia, F. 713/2, 714/1.
Letelier, O. 201/1, 280/2, 281/1, 313/3, 314/1/2/3, 347/2.
Levaux, M. 69/3.
Lever, H. 663/2.
Levesque, R. 509/2
Lewis, Sir A. 856/3, 857/1/foto.
Lewis, S. 168/2.
Leijenhorst, drs. G. van 38/3.
Leys. P. 69/2.
Lezzi, P. 491/1.
Li Desheng 128/1/2.
Li Hsien-nien zie: Li Xiannian.
Li Qiang 122/2, 511/2/3.
Li Teh-sjeng zie: Li Desheng.
Li Tsjiang zie: Li Qiangh.
Li Xiannian 48/3, 137/1, 175/1, 191/3, 192/1, 655/3.
Liassine, M. 236/3.
Libedinsky, M. 314/1.
Liénard, A. 445/1.
Liendo, gen. H. 221/1.
Liévano Aguirre, dr. I. 266/1, 408/3, 519/3/foto, 520/3.
Liliënthal, P. 855/2.
Lim Kit Siang 318/3, 319/1.
Lima, M.A. 234/1.
Lima Gomes, A. 816/2.
Lima dos Santos Daio, D. 256/2.
Limann, H. 695/1, 699/2/3/foto.
Limaye, M. 503/2/3.
Lindahl. H. 611/1.
Lindemans, L. 70/1.
Linden, V. van der 854/3.
Lindsay, I. 89/2.
Linowitz, S. 643/3.
Lioe Po-tsjeng zie: Liu Bocheng.
Lioe Sjao-tsji zie: Liu Shaoqi.
Lipton, M. 88/3.
Lisulo, D. 384/3.
Litherland, R. 663/2.
Liu Bocheng 127/3.
Liu Shaoqi 128/3.
Lizin, A.-M. 407/2, 491/3.
Ljubicic, gen. N. 340/3, 342/2/3, 367/1.
Llerena, J.R. 221/1.
Llewellyn-Davies of Hastoe, barones 662/2.
Lloreda Caicedo, dr. R. 266/1.
Lluberes Montas, gen.-maj. S. 283/1.
Lo Ruiqing 48/2.
Lo Rwei-tsjing zie: Lo Ruiqing.
Lodhi, S. 157/1.
Loekanow, A. 93/3, 94/1.
Loevendie, T. 854/3.
Lofthouse, G. 89/3.
Loizeau, Ph. 576/3.
Lojek, M. 507/1/2.
Lomako, P. 826/1.
Lombardini, S. 559/1.
Lomonisow. W. 826/1.
Lon Nol 47/1.
Longo, L. 125/1/2, 139/2/3.
Loo, Ch.-E. 491/1.
Loore-Raeymaekers, Z. de 70/3.
Lopétegui Torres, gen. J. 280/3.
Lopez Leyzon, lt.-kol. R. 224/1.
Lopez Michelsen, A. 265/3.
Lopez Portillo, J. 178/3, 368/1/3/foto, 375/1/2/3, 376/1/2/3, 377/3/foto, 378/1/2/3, 379/1/2/3/foto, 418/3, 527/2/foto, 701/2.
Lopez Raimundo, G. 712/2.
Lopo do Nascimento, F. zie: Nascimento, L.F. do.
Lorgy, G. 350/2.
Löschnak, dr. F. 543/foto.
Losew, S. 837/3.
Losonczi, P. 232/foto.
Losser, S. 826/1.
Lossimian, M.N. 784/3.
Lougheed, P. 338/3, 346/1.
Louli, M.M. Ould 239/1, 348/1/2, 533/1.
Loureiro dos Santos, lt.-kol. J. 41/1, 823/2.
Lourenco, J. 823/2.
Loutarde, J.-B. T. 252/1.
Louw, A. van der 731/1, 777/1/3, 778/1/3/foto, 779/1.
Louwer, ir. H.J. 392/3.
Louwes, J. 776/3.
Low, S. 624/3, 634/2/3, 637/1.
Lowestein, A. 605/3.
Lubbers, drs. R.F.M. 24/2, 26/3, 27/1/3, 28/2, 38/2/3, 39/1, 87/2, 151/3, 362/1/2, 363/1, 364/1, 365/1/2, 568/1/2/foto, 617/3, 677/2/3, 678/1/foto, 679/1, 680/1, 731/2, 732/2, 839/2.
Luce, R. 292/2, 640/2.
Lucy, P. 376/1.
Lüder, W. 550/1.
Luffi, A.L.M. 203/3.
Luffi, J.A. 768/1.
Luja-Penntila, mevr. S. 631/3.
Lukaszewicz, J. 27712.
Luie, Y. 257/1/2/3/foto.
Lumina, J.M. 384/3.

Luns, dr. J.M.A.H. 323/2, 581/1/3/foto, 836/1, 837/1/2.
Lupu, P. 295/1.
Lurdes Pintassilgo, dr. M. de 817/3, 818/1, 819/3, 821/3, 823/1/2/foto.
Lusaka, P. 384/3.
Luster. 773/2.
Lutgen, G. 70/2.
Luyt, L. 336/2, 352/3.
Luyten, W. 460/1/2.
Lyashko, A.P. 826/1.
Lynch, J. 103/2, 177/foto, 438/2, 487/2, 488/foto, 493/1, 661/3.

M

Mabrouk, E. 165/foto.
Macaulgy, J. 604/1, 605/2.
MacDonald, D.S.H. 509/1.
MacDonald, F. 486/2, 509/1/foto.
MacDonald, M. 89/1, 169/1.
Macedo, M. 234/1.
Mach, S. 265/2.
Machacek, A. 427/3, 570/3.
Macharski, mgr. F. 250/2, 700/3.
Machel, S. 94/3, 383/3, 623/2.
Macias Nguema, F. 575/1/2, 576/1, 765/1/2/3/foto.
Macis, 674/2.
Mackawee, A.Q. 412/1.
Mackay, E.M. 509/1.
Mackay, J. 310/2.
Mackintosh, J. 89/2.
Maclean, A. 346/1.
Macovescu, G. 279/3, 294/3.
Madani, schout-bij-nacht A. 751/3.
Madari. ayatollah K.S. 50/2, 670/2, 746/1.
Madariaga Gutierrez, M. 280/1.
Madia, S. 855/1.
Madrid, M. de la 375/2.
Maecha, M. 816/2.
Maes, B. 70/1, 102/3.
Maes, N. 6/3, 70/1.
Maes-Vanrobaeys, M.-L. 790/3.
Mafema Nga Nseng 384/1/2.
Magalhaes Mota, dr. J. 822/3.
Magana, M. 256/2.
Magaramombe, G. 590/3.
Magnale, A.-D. 383/2.
Magnano, S. 139/1.
Magnusson, M. 60/3, 693/3.
Magoro, kol. M. 351/2.
Magrondji, J. 763/2.
Maguire, F. 103/2, 226/3.
Mahamat, M.M. 78413.
Mahat, H. Ch. 653/2.
Mahathir bin Mohammed, Dato S. 317/2, 318/1/3.
Mahdeyoun, gen. S. 751/3.
Mahdi, S. el- 767/2, 768/2.
Mahendra, koning 654/1.
Mahlangu, J. 590/1.
Mahmood, A.G. 298/1.
Mahmoud, A.F.A. 187/1.
Mahmoud, M.H. 187/2.
Mahmoud, M.O.M. 239/1, 533/1.
Mahmud, M. 115/1, 156/1, 656/1.
Mahmud, M.M. 113/1/3, 115/3, 158/1, 672/1, 686/2, 687/1/3.
Mahni, A. al- 399/3.
Mahtab, F. 651/2.
Maidou, H. 383/2, 572/1/2, 573/1, 625/3, 762/3, 763/1.
Maillet, A. 584/2.
Maimil, P. 70/2.
Maire, E. 681/2.
Maistriaux, P. 70/1.
Majano, A.A. 673/1/foto.
Majedul Huq, gen.-maj. M. 651/2.
Majidi, A. 749/3.
Mak, C. 352/2.
Makiede, M. 437/foto.
Makoja, I. 232/2.
Malagodi, G. 140/1.
Malan, gen. M. 797/1.
Malek, R. 23712.
Malène, Ch. de la 491/1, 492/1, 772/3, 773/2.
Malendoma, T. 763/2.
Malfa, U. La 140/2, 147/2, 555/2/3/foto, 556/2, 647/3, 648/1.
Malfatti, F.M. 556/2, 559/1.
Maliba, K. 384/1.
Maliek, T. 855/1.
Malik, A. 15/1.
Malik, gen. A. 768/1.
Malik, M.A. 398/1.
Malindi, K. 604/1.
Maliyamungu, gen. I. 259/2.
Malla, D.B. 654/3.
Malla, H.B. 654/3.
Malloum, F. 253/2/3, 254/1/2/3, 255/1/2/3, 256/1, 348/3, 349/1/2, 350/3, 54511.
Maltsew, N. 791/2, 826/1.
Maltsew, V. 824/1.
Mamadou, kapt. D. 816/3.
Mamadou, L. 239/1, 348/1.
Mamand, R. 448/1.
Mambo Café, mevr. M. 733/1/2.
Man Singh, M. 654/3.
Manan bin Othman, Encik A. 317/2.
Manca, G. 140/2.
Mancham, J. 576/2.
Mandaza, J. 588/2, 590/3.
Mandiargues, A.P. de 852/3.
Mandungu Bula Nyati 384/1.
Mane, T. 576/2.
Manescu, M. 62/1, 279/3, 295/1, 383/1.
Mangelschots, J. 69/3.
Mangwende, T. 588/2.
Manickavasagam, Tan Sri V. 317/2.
Maniusis, J.A. 826/1.
Manley, N. 719/2.
Mansai, P. 576/2.
Mansfield, Earl of 310/2.
Mansour, K.F. 400/2.
Mansur, M. Bin M. al- 398/2, 399/3.
Manye, D.O. 765/3.
Mao Tse-toeng zie: Mao Zedong.
Mao Zedong 48/2/3, 72/1, 128/2/3, 172/2/3, 173/2/3, 753/1/2.
Mapoma, J. 384/3.
Mapuranga, T. 608/3.
Maputo, M. 77/2, 623/3.
Maqbul, F. al 767/2.
Mara, kol. J. 560/2/3.
Marais Steyn, S.J. 334/3.
Marchais, G. 230/3, 390/foto, 710/2.
Marchal, R. 69/3.
Marchetti, M. 141/2.
Marcora, G. 556/2, 559/1.
Marcos, F. 369/foto, 371/1.
Marcos, mevr. I. 369/foto.
Marcus, M. 230/2.
Marcuse, H. 861/2/foto.
Marei, S. 20413.
Margain Charles, H. 377/3.
Margaramombe, G. 588/2.
Margrethe II, koningin 629/foto, 689/1.
Margriet, prinses 612/foto.
Marin, G.G. 295/2.
Marin Bemal, dr. R. 266/1.
Marinc, A. 340/3.
Marinc, M.A. 62/1.
Marinescu, M. 279/3.
Marinowa, mevr. E. 94/1.
Marjai, J. 232/2.
Marjolin, R. 181/foto.
Markan, I. 340/3.
Markowski, P. 229/3.
Marques de Carvalho, E. 41/1.
Marques Videira, F. 823/2.
Marquez de la Plata, A. 280/1.
Marsh, L. 89/2.
Marshall, prof. J. 564/3.
Marshall, M. 89/2.
Marten, N. 292/2.
Martens, L. 775/1.
Martens, W. 5/3, 6/2/3, 69/2, 117/2, 118/1/2/3/foto, 119/1/3, 120/1/2, 195/1/3, 196/1, 197/1/2, 241/1/foto, 242/1, 243/1/2/3, 244/foto, 245/2, 260/1/foto, 261/2, 313/2, 407/3, 408/1, 422/3, 438/2, 488/foto, 494/1, 548/1/2, 647/1, 677/1, 691/1, 714/3, 715/1/2/3, 728/2, 730/3, 788/1/2, 836/1, 839/2.
Martin Villa, R. 713/3.
Martina, D. 449/1/2/3/foto, 452/2, 453/2.
Martina, mr. O. 451/2.
Martinez, dr. J. 221/3.
Martinez, Hoz, J. 221/1.
Martou, F. 715/1.
Martynow, N. 825/3.
Maruoka, O. 298/1.
Mam, Z. 861/3.
Masjerow, P. 825/2.
Masoerow, K. 791/1, 824/2/3.
Mason, R. 103/2/3, 104/1/2/3, 105/2, 561/3, 563/1, 564/2, 662/2/3.
Masoori, M.S. 684/2.
Massaux, mgr. E. 626/1.
Massera, adm. E.E. 201/2.
Massie, I. 331/2.
Matari, A.A. al- 398/2.
Mates, L. 593/1.
Mateu Canovas, J.F. 713/3.
Mathieu-Mohin, L. 70/1.
Mathot, G. 69/3, 243/2, 244/2/foto.
Matin, M.A. 651/2.
Matipa, H. 384/3.
Matkaliev, S. 340/3.
Maton, prof. J. 102/3.
Matos, brig. D.J. 234/1.
Matteo, G. De 153/1.
Matthes, E. 855/1.
Matthews, G.B. 559/3, 560/1.
Matthiassen, N. 689/1.
Matthöfer, H. 435/foto, 727/3.
Matton, J. 460/1/2.
Mattos, H. de 234/1.
Maude, A. 292/2.
Maudling, R. 861/3.
Maugé Mosquera, R. 316/1.
Maung Kyaw Htoo 154/1.
May-Weggen, mevr. J.R.H. 392/3.
Maya Ela, lt. F. 575/3, 576/2.
Maye, maj. M. 576/1.
Mayence-Goossens, J. 70/2.
Mayorga Quiroz, R. 673/1/foto.
Mayouf, kol. V.O. 238/3.
Maystadt, Ph. 69/3, 494/1, 690/3/foto.
Mazaiwana, E. 606/3.
Mazankowski, D.F. 509/1.
Mazari, S. 158/1.
Mazduryar, S. 669/2, 684/1, 685/3.
Mazouri, M.S. 236/1/3.
Mba Mchama, F. 576/2.
Mbala Mbabu 384/1.
Mbanze, D.S. 383/3.
Mbazogo, lt.-kol. T.O.N. zie: Obiang Nguema Mbazoao, lt.-kol. T.
Mbima, P. 253/1.
Mbita, F. 253/1.
Mbomio, J. 575/2.
Mbomio, L. 575/2.
Mboro, C. 767/3.
M'Bouy-Boutzit, E.A. 165/foto.
Mbunze Nsomi Lobwanabi 384/1.
McCloskey, P. 806/3.
McCloy, J. 643/3.
McCone, J. 643/3.
McCoy, M. 563/3.
McCuster, H. 226/3.
McDermid, F. 89/1.
McGoff, J. 336/2.
McGovern, G. 733/3, 734/1.
McGrath, J.A. 509/1.
McHenry, D. 95/2/3, 96/3, 638/2.
McIntyre, D. 320/2.
McIntyre, J. 67/foto.
McKay, A. 89/1.
McKinnen, A. 509/1.
McKnight Stevens, S. 509/1.

McLachlan, C. 320/3.
McLay, J. 320/3.
McLean, A.L.C. 604/1.
McLean, R, 221/3.
McNamara. R.S. 403/2, 726/1/3, 727/1/2, 728/1.
McPhedran, R. 852/2.
Meany, G. 68/2.
Medeiros, gen. O. 234/2.
Medeiros Ferreira, J. 39/3.
Mederos Gonzales, E. 331/1.
Medici, G. 233/2.
Megahid, A.S. 186/3, 187/2.
Meguid, A.A. 186/3, 187/1/2, 203/2.
Mehes, L. 232/2.
Mehri, A. 237/1.
Mei. drs. D.F. van der 42/2, 488/1, 788/3.
Mejia, H. 283/1.
Melena, P.E. 766/1.
Melilli. C. di 581/1.
Mellah. ex -maj. A. 81/3.
Melnitsjenko, A. 826/1.
Mena, kol. C. 721/2.
Mendelejew, D. 464/2.
Mendelson, J. 89/1.
Menderes, A. 35512.
Mendes de Carvalho, A. 733/2.
Menendez, gen. B. 201/3.
Menkouss, Y, Ould 533/1.
Mensah, Th. A. 696/1/3, 697/1.
Mentzel, V. 852/2.
Menuhin, Y. 851/3/foto.
Merbah, K. 236/1.
Mertenant, F. 59/3.
Merwe, S.W. van der 335/1.
Mesotten, W. 70/3.
Mesquita, M. 822/3.
Messaadia, Ch. 236/3, 237/2.
Messaoudène, S.A. 236/3.
Messiaen, O. 854/3.
Messiha, I.F. 190/1.
Mestiri, M. 579/1.
Mesurier, J. Le 663/1.
Mesyats, W. 825/3.
Metzger, R. 403/1, 551/2/3.
Meulen. H, van der 24/1/3, 479/1.
Meunier, A. 70/3.
Meijer, W. 85/3, 731/1/2/3.
Mgutshini, A. 588/2.
M'Hamed, M. 238/3.
Mian, gen. J.S. 158/2, 686/2/3.
Micanek, J. 427/3.
Michalkow, A. 855/1.
Michel, James, 576/3.
Michel. J. 69/2, 245/3.
Michel, L. 69/3.
Michel. V. 407/2.
Michels, I. 854/3.
Miculescu, A. 295/1.
Mierlo, H.F.M.O. van 838/2.
Miert, K. van 5/3, 21/1, 102/2, 117/1/2/3, 118/2/3, 120/2, 138/1, 195/3, 241/1, 242/1/2, 387/foto, 406/3, 407/2, 491/3, 548/2/3, 676/3, 677/1, 790/2.
Mietkowski, J. 265/2.
Miffioe, M. 74/1.
Miguel, B. 224/1, 844/3.
Mihailow, S. 94/1.
Mihali, Q. 74/1.
Mihara, A. 295/2.
Mikami, S. 852/2.
Miki, T. 299/3, 657/3, 658/3, 659/1/3.
Mikulic, B. 342/2, 343/1/2, 344/2.
Milczarek, M. 265/2.
Millan, B. 169/1/3, 662/3.
Miller, G.W. 509/3, 510/foto, 727/3.
Miller, M. 88/3.
Miller, W. 469/3.
Minachi, B. 751/3.
Minawa, lt.-kol. F. 259/2.
Min Byong Kwon 301/1.
Mindalowitsj, L. 495/3.
Mingus, Ch. 861/3.
Minic, M. 342/2/3.
Minkowitsch, R. 543/1.
Minnen, J. van 392/3.
Minobe, R. 207/2, 300/1.
Mintoff, D. 540/1/2/3/foto, 541/1/2.
Mintoff, Y. 541/1.
Miranda Pacheco, C. 723/3.
Mirfendereski. A. 744/3.
Mirghani, A.A. al- 768/2.
Misaq, A. 669/2.
Mischnick, W. 551/1, 552/foto.
Mishra, J. 502/3.
Miska, P. 74/1.
Mitas, C. de 647/3.
Mitsontsa, N.W. 253/1.
Mitterrand, F. 231/1, 387/foto, 389/3, 390/foto. 490/1/3. 682/3.
Mivedor, G.A. 256/3.
Miyamoto, K. 658/foto.
Miyazawa, K. 298/2.
Miadenow, P. 93/3, 94/1.
Mladenow, Y. 93/3.
Mlynar, Z. 426/1/2, 427/2/foto, 508/2/foto.
Mmusi, P. 762/3.
Mobarak, H. 202/2, 204/2.
Moboetoe Seko Seko 54/2, 138/2, 384/1, 471/2/3, 472/1, 574/2, 676/3, 735/2/3, 736/2, 763/3, 782/1, 798/3, 799/1/2.
Mock, A. 544/2/foto, 692/2.
Moctezuma, J.R. 375/2.
Mocuta, S. 295/1.
Modorer, G. 856/1.
Moekhina, mevr. J. 825/2.
Moezorewa, bisschop A. 587/3, 588/1/3, 589/3, 590/1/2/3, 591/1/3, 602/3, 603/2/3, 604/1, 605/2/foto, 606/3/foto, 607/1/2/3, 608/1/2/3, 622/3, 623/1/2, 624/1/3, 635/1/3, 638/2/3, 639/1/2, 6401112.
Moffitt, mevr. R. 314/1/2.
Mogaard, B. 694/3.
Moggie anak Irok, Encik L. 317/2.
Moghadam, gen. I. 52/1, 53/2.
Mohammadi, M. 684/3.
Mohammed, Abd. 383/2.
Mohammed, Amir, 116/3,
Mohammed, Aziz. 432/3.
Mohammed, A.N. 210/1. 399/3, 400/1 412/3, 413/1/2.
Mohammed, I. 350/2.
Mohammed, I.A.K. 400/3.
Mohammed, adm. M.A. 204/1.
Mohammed, M. Ould 348/1, 533/1.
Mohammed, N. 259/2.
Mohammed bin Nasir, Datuk Haji 317/2/3, 318/1/2.
Mohammed bin Rahmat, Dato 317/2/3.
Mohammed bin Yaacob, Datuk Haji 317/3, 318/2.
Mohammed Ghazali bin Shafie, Tan Sri Haji 317/2.
Mohammed Khan, F. 158/1.
Mohammed Khan, H.F. 158/2.
Mohammed Reza Pahlevi, sjah 49/1/foto, 53/foto, 737/1, 744/foto, 746/2.
Mohieddin, A.F. 187/1, 203/3.
Mohieddin, K. 188/3, 189/1.
Mohsen, Z. 803/2.
Mohsen Abu Maizer, A. 595/foto.
Mohseni. sjeik M.A. 683/2/3.
Moi, D.A. 259/1, 766/1/2/3, 767/1.
Moinfar, A. 751/2.
Moinot, P. 854/2/foto.
Mojaddedi, S. 670/1/2, 672/3, 684/3.
Mojsow, L. 519/3.
Mokodopo, J.-P. 383/2.
Mokolo Wa Mpombo 384/1/2.
Molina, M.I. 221/2.
Molleman, H.A.A. 454/1.
Möller, J. 493/2, 689/2.
Moinar, L. 508/1.
Molyneaux, J. 103/2.
Momen Khan, A. 651/2.
Mommersteeg, mr. J.A. 461/2.
Monceau de Bergendal, S. 70/3, 71/3.
Mondale, W. 65/foto, 69/1, 98/2, 486/1, 845/3.
Mondo, gen.-maj. I. 259/2.
Monjardino, kol. A. 41/1.
Monnet, J.O.M.G. 861/3, 862/foto.
Monory, R. 435/foto. 666/3. 789/1.
Monteiro, J.O. 383/3.
Monteiro da Silva, F. 823/2.
Montes, adm. O. 221/1.
Montes de Oca, R.A. 334/2, 347/3.
Montgomery, kol. P. 446/2.
Monzon, A. 721/2.
Monzon, T. 714/1.
Moock. A. 69/3.
Moon I1 Hwan 301/3.
Mooney, A. 89/1.
Moor, F. 839/1.
Moore, D. 256/2.
Moorst, Chr. 69/3.
Morales Bermudez, gen. F. 527/2, 528/3.
Morales Mosquera, kol. N. 223/3.
Mordant, H. 5/2, 69/3, 166/3, 196/3, 407/2.
Moreau, R. 70/1.
Morgan, Th. 563/3.
Moriyama, K. 295/2.
Morlino, T. 556/2, 559/1.
Moro, A. 124/1/2/3, 126/2, 141/2, 142/2, 152/3, 153/1, 248/3, 558/3, 647/2.
Morozow, P.D. 534/3.
Morris, J. 169/1, 662/3.
Morton, G. 89/1.
Mosbasheri, A. 751/3.
Mosca, U. 8/1/2/3, 9/1.
Moser, J. 542/foto.
Mosler. H. 534/2.
Mossa, P. 253/1.
Mossadeq, M. 742/1.
Mostert, A. 336/2/3, 351/3.
Mota Pinto, C. 40/2/3/foto, 41/1, 821/3/foto, 822/1/2, 823/1.
Motamedi, K. 53/2.
Motchane, D. 772/3.
Motei, M.S. 400/2, 412/1/3, 415/3, 430/2.
Mottard, J. 494/1.
Motzfeldt, J. 629/3, 630/1.
Mouambenga, M. 252/3.
Mountbatten. Lord L. 561/1/foto, 562/1/2/3.
Moureaux, S. 70/3.
Mourot, J.-P. 666/2.
Mouss, A.A. 203/2.
Moustakim, A. 816/2.
Mozagba Ngbuka 384/1.
Mozer, A. 862/1.
Mpinga Kasenga 384/2.
Mroudjae, A. 383/2.
Msuya, lt.-kol. B. 257/1.
Mthimkhulu, W. 606/3, 607/1.
Muatara, E. 95/3.
Muchenje, S.E.N. 590/2.
Mudenda, E. 384/3.
Mudae. D. 76/3, 79/1. 799/3, 800/1/3.
Mug, P. 731/1.
Mugabe, R. 587/3, 591/3, 592/2, 604/2, 622/1/2/3, 623/2/3, 624/2/3/foto, 634/2, 636/1, 637/1, 639/2.
Muhango, Ch. 256/2.
Muhlen, E. 571/2.
Muhsin, M.S.A. 400/2.
Mukome, D. 60613.60711.
Mulder, C.P. 334/3, 335/1/2/3, 336/1/2/3, 351/3, 352/2/3/foto.
Muldoon, R. 320/2.
Mulemba, H. 384/3.
Mulindagabo, A. 240/1.
Mulley, F. 323/2, 581/3.
Mulumba Lukoji 384/1.
Mumbuna, M. 384/3.
Mundawarara, S. 606/3, 607/1
Mundebo, O. 611/1, 694/3.
Mundeleer, G. 69/3, 293/1.
Mundia, N. 384/3.
Munguambe, S. 383/3.
Mungul Diaka 384/1.
Munoz Ledo, P. 375/2.
Munoz Revello, kol. J. 224/2.
Munoz Vazquez, brig.-gen. A. /2.

Muntingh, H.J. 392/3.
Muqbil, **A.S.M.** 398/2, 399/3.
Murayama, T. **298/2.**
Muromba, P. **590/2.**
Murphy, Th. **89/1.**
Murray, L. **91/1, 107/2, 663/3.**
Muruwezi, E. **256/2.**
Muqbil, A.S.M. 399/1.
Musa bin **Hitam, Datuk** 317/2, 318/3, **319/3.**
Musafili, I. **240/1.**
Musarurwa, W. **592/2.**
Musat, V. **294/3.**
Mushobekwa **Kalimba** Wa **Katana** **384/1.**
Musokotwana, K. **384/3.**
Mussett, J. **588/2, 591/1, 606/2.**
Mustafa, S.G. **687/1.**
Mustafirzur Rahman, lt.-kol. **A.S.M.** **651/2/3.**
Mustapha, I.A. **349/3, 546/2.**
Mustapha bin **Datuk Haru, Tun** 319/1.
Mutaleb, Z.A. **190/1.**
Mutanna, A.A. 400/2.
Muteka, **F.F.** 733/2.
Mutemberezi, P.-C. **240/1.**
Mutiti, A. **606/3, 607/1.**
Mvuendi Mabaki Ntu **384/1.**
Mwale, H.Y. **384/3.**
Mwanakatwe, **J.** 384/2.
Mwananshiku, **C.M.** 384/3.
Mwila, U. **384/3.**
Mijatovic, C. **342/2/3.**
Myint Maung, gen. **154/2.**
Mijn, mr. **W.B.** van der **152/1**

N

Nabi, B. **236/3.**
Nabiyew, R. **826/1.**
Nacht, M. **403/3.**
Nadjmee, gen.-maj. M. **741/foto.**
Nagaral, S.B. 498/3.
Nagashi, M. **al-** 400/2.
Nagel, **J.** 731/2.
Nagy, **I.** 233/1.
Nahappan, Datuk A. **317/3.**
Nahavandi, H. **52/1, 749/3.**
Nairac, R. **104/1.**
Naito, Y. **295/2.**
Najafi, H. **52/2, 53/3, 738/1.**
Najafi, ayatollah M. **746/1.**
Najaskow, I. **826/1.**
Najdowski, Z. **265/2.**
Naji, N. **156/3, 157/1.**
Naji, gen.-maj. R. **741/1/foto, 742/3, 752/3.**
Nakagawa, I. **298/2/3, 299/2, 659/2.**
Nakano, S. **299/2.**
Nakasone, Y. **298/3, 299/1/3, 659/3.**
Nam Duck **Woo** 301/1.
Nam Poonwathi **274/1.**
Nanasbaye, B. **784/3.**
Naniseni, M. **256/3.**
Napolitano, G. **555/2.**
Narain, G. **499/1.**
Narain, R. **497/1, 502/2/3, 503/1, 513/foto, 516/1/2.**
Narayan, **J.** 497/3.
Narayan Rajauria, H. **654/3.**
Narayan Yadab, D. **654/3.**
Narita, T. **299/3, 300/1.**
Narmon, F. **494/2.**
Narong Kittikachorn 284/3.
Nascimento, L.F. do **723/3, 733/foto.**
Nsscimento da Graca Amorim. M. do **256/2.**
Nase, N. **74/1.**
Nasr, A. **188/3.**
Nasr, S. **190/1.**
Nassar, K.T.A. **203/3.**
Nasser, maj. A. **398/3.**
Nasser, G.A. **187/3.**
Nasser, M.S. **400/2.**
Nassiri, gen. N. **52/1, 738/1, 752/3/foto.**
Natta, A. **555/1, 557/foto.**
Natusch **Busch,** kol. A. **721/1/2/3/foto, 722/1/2/3, 724/1/2, 843/3, 844/1/3, 845/1/2.**
Nauwelaerts, P. **70/3.**
Nauwelaerts-Thues, J. **70/3.**
Nazer, A.G. **al-** 203/3.
Nazih, H. **162/1/2.**
Nchama, E. 57611.
Ndemera, B. **590/1.**
Ndhlovu, T. **606/3.**
N'Diack, S.M. 239/1, 348/1, 533/1.
Ndiaye, Y. **574/1/2.**
Ndiweni, chief K. **588/2, 592/2, 604/2, 606/3.**
Ndjoba, P. **80/2.**
Ndong, lt. M. **576/2.**
Ne, B. ould **239/1, 348/1.**
Neave, A. **291/3, 561/2/3, 564/1/3.**
Nedeljkovic, B. **340/3.**
Nederhorst, G.M. **862/2.**
Nehroe, **J.** 503/2.
Nejatollahi, K. **742/2/3.**
Nemeth, K. **232/2, 233/1.**
Nenni, P. **558/foto.**
Neporozjni, P. **462/2, 825/3.**
Nervi. P.L. **862/2.**
Nes, W. **852/2.**
Neto, A. 94/3, 622/3, 623/2, 732/3, 733/2/3, **734/1/2/3/foto,** 735/2/3, **736/2, 798/2/3, 799/2.**
Netto, A.D. **233/2.**
Neuman, H. **838/2.**
Neuray, G. **70/3.**
Nevel. A. van **70/2.**
Neves Graca do **Espirito** Santo, A. **256/2.**
Newman, Sir K. **564/2.**
Ney, C. **571/1.**
N'Gakinar, kol. M.D. **255/1.**
Ngarukiyintwali, F. **240/2.**
Nghiem **Tuc,** kol. **175/2.**
Ngirire, M. **240/1.**
Ngo Dien **18/1, 144/2.**
Ngo Dinh Diem **133/2, 707/3.**
Ngoagouni, E. **383/2.**
Ngolo, M. **252/1.**
Ngombe, J.-P. **253/1.**
Nguema, **F.M.** zie: Macias Nguema, F.
Nguema **Esono** 576/1.
Nguema Mbazogo, 1t.-kol. T.O. zie: **Obiang** Nguema Mbazogo, It.-kol. T.
Nguyen Co Thach **19/1.**
Nguyen Duy **Trinh** 19/1/3, **136/3, 144/1/3, 175/1, 205/1.**
Nguyen Van Thieu **144/3, 483/1.**
Nguza Karl I Bond **384/1/2, 736/2, 799/1.**
Ni **Tsji-foe** zie: Ni Zhifu.
Ni Zhifu **48/2, 128/1.**
Niazi, M.K. **157/2.**
Niborg, K. **599/3.**
Nicolaescu, N. **279/3.**
Nicolazzi, F. 139/3, **556/2, 559/1.**
Nicoy, mevr. G. **695/3, 698/3.**
Niculescu, P. **279/2, 295/1/2.**
Noe Rongzhen **48/2, 128/1.**
Nieh **Roeng-tsjen** zie: Nie Rongzhen.
Nielsen, E.H. **509/1.**
Nielsen, Th. **690/1.**
Nielson, E. **689/1.**
Niemann **Nunez,** vice-adm. L. **280/1.**
Niepen, P. van der **69/2.**
Niet Gz, mr. M. de **862/2.**
Nieuwenborgh, M. van **852/2.**
Nieuwenhuizen, A. **856/2.**
Nieuwenhuysen. **J.** van den **70/3.**
Nikoforow, W. **94/1.**
Nikolajewa-Teresjkowa, mevr. W. **825/2.**
Nilsson, R. **855/1.**
Nimeiry, J.M. **al-** 178/2, **254/2, 256/2, 258/3/foto,** 259/1, 533/3, 547/1, 767/2/3, **768/1.**
Nita, C. **295/2.**
Nivar **Seijas,** gen. **F.N.** 283/1.
Nivolon, F. **208/3.**
Nixon, R.M. 97/1, 99/3/foto, 173/3, **308/1/2/3, 328/3, 366/3, 469/1/2.**
Njoba, C. **799/3.**
Nkitifei, D. **572/3.**
Nkoemboela, H. **384/2.**
Nkomo, J. 587/3, 589/1/3, 591/3, 592/1/2, **604/2, 605/1, 622/1/2/3, 623/2/3, 624/2/3/foto, 634/2/3, 635/2, 637/1.**
Nkomo, P. **590/1.**
Nkroemah, dr. K. **696/3.**
Nkurunziza, Ch. **240/1.**
Noban, **S.A.K. al-** 400/2.
Nobre **da Costa,** A. **39/2/3, 40/2/3, 41/2, 43/1.**
Noel, E. **774/3.**
Noël de **Burlin,** D. **70/3.**
Noeriyew, Z. **825/3.**
Noesji, V. **74/1.**
Nols, R. **6/2, 69/3.**
Noon, Begum **W.N.** 686/3.
Noorani, **S.A.** 157/2.
Nooteboon, mr. **A.** 39/1. **246/3.**
Nooy, B. **862/2.**
Nord, H. **491/2.**
Nord, mr. **R.H.B.** 392/3, **772/2/3, 733/1/2/3.**
Nordli, O. 633/1/3, **649/3.**
Nörgaard, I. **689/1.**
Noruzi, gen. **M.A.** 752/1.
Nosavan, gen. Ph. zie: Phouni Nosavan, gen.
Notenboom, drs. **H.A.C.M.** 392/3.
Nothomb, **Ch.F.** 5/3, **69/2, 117/2, 118/2/3, 120/1, 195/1/foto, 196/1, 197/1/2, 245/1/3, 260/foto, 407/2, 690/3.**
Nott, **J.** 292/2.
Nour, M. **254/2.**
Nouri, M. **349/2/3.**
Novo, G. **314/2/3.**
Novo Sampol, I. **314/2/3.**
Nowikow, I. **825/3.**
Nowikow, W. **825/3.**
Nowo Selow, Y. **825/3.**
Nowosjolowa, mevr. N. **825/3.**
Nsekalije, lt.-kol. A. **240/1.**
Nseng, kol. L. **576/2.**
Nsikalangu, A. **733/2.**
Nsue, M. **766/1.**
Nsue, P. **576/2.**
Nteziryayo, S. **240/1.**
Ntirugurumbarbazi, D. **240/1.**
Ntutumo, M.E. **766/1.**
Nujoma, S. 76/2/3, 77/1, 78/3, 79/3, 80/1, **95/2, 96/1/2/3, 800/2.**
Nunn, S. **402/1.**
Nutkewitz, J. **70/3.**
Nuur, M.H. **766/3, 782/2.**
Nijalingappa, S. **498/3.**
Nyandoro, G. **606/3, 607/2.**
Nyashanu, H. **590/2.**
Nyborg, K. **490/1.**
Nyembo Shabani **384/1.**
Nyerere, J. **96/1, 257/2/3/foto,** 258/3/foto, **259/1, 370/1/2/3, 591/3, 592/1/2, 595/1, 622/3, 623/2, 637/1.**
Nyffels, G. **69/2.**
Nijhof, R. **478/1, 678/1.**
Nyinah, K. **695/3, 696/1, 698/3.**
Nyirenda, W. **384/3.**
Nypels, drs. E. **28/3, 474/1, 478/1.**
Nzamurambaho, F. **240/1.**
Nze, P. **253/1.**

O

Ob Vasuratana **816/3.**
Obaidur Rahman, K.M. **651/2.**
Obama, P. **576/2.**
Obasanjo, O. 530/3, 532/1, 546/1, 547/2, **623/1, 624/3, 637/1.**

Obeid, A.S. 400/2, 411/3.
Obeng, serg.-maj. 698/1.
Obenga, Th. 253/1.
Oberhammer. O. 57/3.
Obiang Nguema Mbazogo, lt.-kol. T. 575/1/2/foto, 576/1/2.
Oblios Gomes, A. 408/3.
Obote, M. 257/1/2, 259/2/3.
Ocha, S. 333/2.
Ochab, E. 277/2.
Ochetta, A. 557/foto.
Oda, S. 534/3.
Odartey-Wellington, gen.-maj. N.A. 695/2, 697/3, 698/1.
Oduho, J. 768/2.
Oehry, W. 170/3.
Oesmankhodzjajew, I. 825/2.
Oestinow, D. 191/1, 199/1/3, 308/2, 4041112, 791/1, 825/3, 826/foto.
Ofori-Atta, J. 696/3, 699/2/3.
Ogarkow, maarsch. N. 382/2, 404/1/2
Ohara de Gemio, E. 844/3.
Ohira, M. 136/2, 297/3, 298/3, 299/2/3/foto, 300/2/3, 433/foto, 438/1, 657/1/3/foto, 658/1/2/3, 659/1/2/3.
Ojok, kol. D. 257/3.
Okcun, G. 381/1, 382/1.
Okello, kol. T. 257/3.
Okenve. C. 575/2.
Oklah, kol. E.T. 695/2/3.
Okten, Z. 855/1.
Okudaira, J. 298/1.
Olcay, O. 581/3, 582/foto.
Olensen, O. 689/1.
Olesen, K. 491/1.
Olivares, E. 375/2.
Olivarez Santana, E. 375/3.
Olivier, Sir L. 856/1.
Olivier, L. 69/2.
Olivier, M. 69/2.
Olsen, M. 630/1, 689/1.
Olszewski, J. 248/2.
Olszewski, K. 265/2.
Olviz Arias, kol. J. 224/1.
Olympio. B. 783/1/2/3.
Olympio. G. 783/1/2/3.
Olympio, S. 783/1.
Oman. A.I. 349/2.
Omar, A.A.M. 203/3.
Omar, A.H. 319/1.
Ombala, brig.gen. K. 735/2.
Omer, S.A. 416/2.
Onana, maj. M. 576/1.
Ongania, gen. J.C. 222/2.
O'Neill, Th. P. 65/foto, 100/1, 524/2.
Ong Kee Hui, Tan Sri 317/2.
Ongut, G. 380/2.
Onkelinix, G. 69/3.
Ooteghem, A. van 70/2.
Ooijen, drs. D.A.Th. van 839/1.
Opitz, H.-J., 492/2/foto.
Opoku, maj. M. 697/3.
Oppenheimer, S. 310/2.
Oprea, G. 279/2. 295/1.
Opuku, maj. M. 698/1.
Oreja Aguirre, M. 530/1, 533/2, 709/3, 713/3, 761/1.
Orme, S. 662/2/3.
Ornest, O. 427/3, 428/1, 507/3.
Oroedzjew, S. 825/3.
O'Rourke, D. 563/3.
Orozco, O. 334/2.
Ortega, D. 419/2, 421/1.
Ortega, H. 419/2.
Ortin Gil, gen.-maj. C. 713/2.
Ortiz, R.-G. 468/1.
Osei-Boateng, brig.-gen. K. 695/2.
Osheish, M.A. 400/2, 411/2/3.
Osman, mevr. A. 84/1, 187/2, 203/2.
Osman, A. 237/3, 238/1.
Osman, dr. M. 448/1.
Osman, brig.-gen. M.O. 782/2.
Osmanczijk, E. 279/2.
Osorio, A. 147/2, 148/3.
Osorio, C.G. 314/1.
Osorio, S. 333/3.
Östergaard, L. 689/2.
Ota, K. 300/1.
Oteibi, M.A. al- 203/3.
Otero Novas, J.M. 709/3.
Ottaviani, A. kard. 862/2.
Otte, R. 69/2.
Ottola, R. 248/2.
Oueddei, G. 253/2/3, 254/1/2, 255/3, 256/1, 348/3, 349/2/3, 350/2/3, 351/1, 545/1/2/3/foto, 546/1/2/3, 547/1/2/3, 763/3, 784/1/2/3.
Oumar, B. 239/1, 348/1, 533/1.
Oumeziane, M. 236/3, 237/2.
Ounnacer, M. 238/1.
Outers, L. 69/3, 118/3, 242/3, 243/3, 244/2/foto, 647/1, 715/1.
Outryve d'Ydewalle, ridder P. van de 422/1.
Ouwendijk, D. 852/2.
Ouwerkerk, 760/2.
Oveisi, gen. G.A. 49/2/foto, 53/2, 737/2, 738/2, 744/2.
Overbosch, W.G. 851/3.
Owen, D. 43/1, 78/3, 79/foto, 111/3/foto, 156/3, 622/2, 623/1/2/3, 624/1/2/foto, 634/1/2/3, 635/1/3, 636/3, 637/2/3, 638/1, 662/2/3.
Owusu, V. 696/3, 699/2/3.
Owusu-Fordwor, E. 695/2.
Oz, D. 354/3.
Ozal, prof. K. 353/2.
Ozawa, T. 298/2.
Ozaydinli, I. 353/2/3, 355/3, 356/1/2, 357/3.
Ozkin, H. 356/1.

P

Pacavira, M.O. 733/2.
Pace, J. 783/3.
Packard, D. 643/3.
Padilla, gen. D. 223/foto, 224/1/2, 347/2, 721/3, 722/3/foto, 723/2/3, 844/1, 845/1.
Padilla, dr. M.T. 221/2, 223/foto, 526/1/3.
Page, H. 89/2.
Paguaga, E. 408/2.
Pahima, K. 734/1.
Pahr, dr. W. 543/foto.
Paidar, M. 52/2, 737/2.
Pais, A. 87/1, 122/1, 374/3, 569/1/2, 678/foto.
Paisley, ds. I. 103/2, 561/3, 562/1, 704/3, 772/2, 773/3.
Pajetta, G. 557/foto.
Palestin, S. 318/2.
Palley, A. 603/1.
Palme, O. 609/3/foto, 610/1/2/3, 628/2/foto.
Palmiotti, B. 153/3.
Pamegue, A. 784/3.
Pamo, kapt. O. 224/2.
Pana, G. 279/3, 295/1/2.
Pandolfi, F.M. 435/foto, 556/2, 558/3, 559/1/foto.
PaniengKantarat, gen. 816/3.
Panneels-Van Baelen, M. 70/1.
Pannella, M. 491/2, 556/foto, 648/1, 772/3, 773/3/foto.
Panjshiri, G.D. 669/2.
Pans, F. 69/3.
Paolella, prof. A. 141/1.
Papazow, N. 93/3.
Papon, M. 680/2.
Paproski, S.E. 509/2.
Paque. G. 70/3.
Pardi, I. 232/2.
Pardo Buelvas, dr. R. 266/2, 267/3.
Pareda, gen. J. 721/2.
Paredes Bello, gen. F. 334/2.
Park Chan Huyn 301/1.
Park Sun No 705/3.
Park Tong Jin 301/1.
Park Tsjoeng Hie 301/1/2, 302/1/2, 522/1, 705/1/2/3, 706/1/2, 707/1/2/3.
Park Won Keun, gen. 301/1.
Parker, R. 801/1, 802/2.
Parkinson, C. 310/2.
Parma, C. 349/2.
Partridge, M. 588/2.
Pasquale, P. de 599/3.
Pastoekow, B. 825/3.
Pastor, gen. C. 200/3, 221/1.
Patan, I. 279/2, 295/2.
Pataridze, Z.A. 826/1.
Patasse, A. 573/3, 640/3, 763/3, 764/1/2/3/foto, 765/1.
Patel, H.M. 502/3, 516/2.
Patil, K.H. 498/3, 499/1/3, 500/2.
Patil, V. 498/3, 500/3, 500/2/3, 513/3, 514/1/2.
Patilinet, V. 295/1/2.
Patnaik, B. 502/3.
Pato, O. 40/1.
Patocka, J. 424/2, 425/1/2/3.
Patolitsjew, N. 825/3.
Pattie, G. 292/2.
Patijn, dr. S. 387/2, 565/2/3, 566/1/2/3, 568/1/2. 569/1.
Paula, G. de 449/1.
Paulus VI, paus 248/3/foto, 249/3, 479/2/3, 700/3, 701/2, 703/2, 716/3.
Paulus, M. 70/2.
Pauw-Deveen, L. de 70/3, 243/2/3, 244/foto, 245/1.
Pavlicek, F. 427/3, 428/1, 507/3.
Pawar, S. 501/3.
Pawlowsky, I. 791/1, 826/1.
Payta, M. 70/3.
Paz Estenssoro, V. 224/2, 526/1/2/3, 527/1, 722/3, 723/2, 844/3, 845/1/2.
Peart, Lord 662/2.
Pede, J. 70/2.
Pedini, M. 599/3.
Peeters, P. 6/3, 460/1.
Peeters, R. 471/3.
Pekkala, A. 631/3.
Pelikan, J. 427/foto, 491/3, 508/2.
Pelletier, M. 666/2/foto.
Pelsje, A. 825/3.
Pena, J.C. 234/1.
Pena, O. 844/3.
Penders, drs. J.J.M. 392/3.
Peng Chong 128/1.
Peng Tsjoen zie: Peng Chong.
Penn Nouth 20/2.
Penrose, B. 663/1.
Pépin, J.-L. 346/1.
Pepovski, S. 340/3.
Peralta Peres. J.R. 282/foto.
Percival, Sir I. 310/2.
Perdieu, J. 70/1, 261/3.
Pereda, gen. J. 223/2/3, 224/1, 526/1/3.
Pereira, A. 42/3, 734/2.
Pereira Magro, A. 823/2.
Pereiro Braz da Silva, H. 733/2.
Perez, C.A. 408/2.
Perez Llorca, J.P. 709/3.
Perez Olivares, E. 334/2.
Perez Vives, dr. A. 266/1.
Perin, Fr. 70/2.
Peron, mevr. I. 201/2, 222/2.
Peron, J. 222/1/2/3.
Perovic, kol. M. 344/3, 345/1.
Perquin, W. 25/3.
Persoons, Fr. 69/3, 118/3, 243/2/3, 244/foto, 245/1.
Pertini, A. 123/2/3, 124/1/2/foto, 142/2, 554/3, 555/3, 556/2, 557/3, 719/2, 756/
Pervyshin, E. 826/1.
Petree, R. 636/1.
Petrescu, G. 295/2.
Petrilli, G. 774/3.
Petroselli, L. 649/2, 719/1.
Petrow, A. 100/3, 671/1, 683/1.
Petrowsky, B. 825/3.
Pétry, I. 70/2, 313/1.
Peijnenburg, drs. M.W.J.M. 246/1/2/foto, 423/1/2.

Pfeiffer, A. 437/foto.
Pflimlin, P. 493/2.
Pham Van Dong 144/1/2/3, 205/1/3/foto, 484/3, 594/foto, 595/1.
Phan Hien 144/1, 485/3/foto, 486/2/3.
Philip, prins 755/3.
Phillip, gen.-maj. H. 109/2.
Phillips, J.T. 816/2.
Phiri, E.K. 256/2, 816/2.
Phiri, W.J. 384/3.
Phode, F. 453/3.
Phouma, S. zie: Souvanna Phouma.
Phoumi Nosavan, gen. 208/3.
Piasecki, B. 279/1/2.
Piccoli, F. 126/2/foto, 647/3.
Pickford, B. 509/2.
Pickford, M. zie: Smith, G.M.
Pierard, G. 70/1.
Pierre, C. 560/2.
Pierret, H. 69/2.
Piljoegin, F.S. 824/2.
Pinar, B. 31/3, 32/foto, 145/2.
Pinera, J. 282/1.
Pinerd, G. 383/2.
Pinheiro do Azevedo, J.B. 819/1
Pinochet Ungarte, gen. A. 201/1, 252/1, 280/1/2/3, 281/1/3, 282/2, 313/3, 314/1/2/3, 595/2.
Pintat, J.-F. 491/2.
Pinto da Costa, H. 256/2.
Pinto da Costa, M. 256/2, 734/2.
Pinto Joao, P. 733/1/2.
Piot, F. 70/3.
Pirasteh, R. 744/3.
Pires, gen. W. 234/1.
Pirzada, A.H. 115/1, 158/2, 656/3.
Pirzada, S. 116/3, 686/2.
Piscicelli, S. 855/1.
Pithey, J. 591/3.
Pitora, F. 507/1/2.
Placido, M. 855/2.
Planckaert-Staessens, C. 70/3.
Planinc, mevr. M. 342/2/3.
Plasman, M. 69/3, 445/1.
Plesjakow, P. 826/1.
Plessis, A.H. du 77/1, 799/3.
Plumb, H. 599/3.
Po I-Po zie: Bo Yipo.
Podgorny, N. 308/1, 381/1, 825/1.
Poedkow, I. 791/2, 825/3.
Pokrisjkin, A. 825/3.
Poku, O. 697/1.
Pol Pot 17/1/2/foto, 20/2, 43/3, 44/1, 47/1/2/3, 131/3, 136/1, 172/2, 173/3, 174/1, 205/1/2, 265/1, 276/1, 296/2, 297/2, 483/1, 484/3, 578/2, 593/3, 594/3, 597/1.
Poljakow, I. 825/2.
Poljakow, V. 825/3.
Poma, K. 69/3.
Poniatowski, M. 36/2.
Ponomarow, B. 61/1/2/3, 127/foto, 826/foto.
Pontillon, R. 387/foto.
Popa, D. 295/1.
Popescu, D. 61/3, 295/1.
Popit, F. 342/2/3.
Poppe, drs. C. 839/1.
Popper, E.M. 313/2, 314/1.
Porn Dhanabhumi, gen. 816/3.
Portella, E. 234/1.
Portella, P. 233/2, 234/1.
Portheine, mr. F. 504/1.
Poswick, Ch. 69/3, 444/2.
Potter, Ph. 719/3.
Poulain, J. 70/3.
Poullet, E. 70/1.
Pourier, M. 449/3.
Poveda, adm. A. 315/3, 316/1.
Powell, A. 855/3.
Powell, J. 99/3, 468/3, 469/1/2, 510/3, 525/2, 671/3, 780/1.
Power, J. 726/1.
Prado, kol. G. 224/1.
Prah, kol. D. 698/3.
Prakash Thebe, B. 654/3.
Pramarn Adireksarn, gen. 273/1, 275/1.
Pramow, I. 94/1.
Pramual Kulamatuya, 816/3.
Prapas Charusathien, 274/3, 275/1.
Prasad, G. 653/1.
Prasad Singh, B. 654/2.
Prasit Narongdej 816/3.
Prawiranegara, S. 15/3.
Prem Tinsulanond, gen. 275/1, 816/3.
Prentice, R. 310/2.
Preti, L. 556/2, 559/1.
Prida Kannasutr 274/1, 816/3.
Princ, J. 427/3.
Princen, H.J.C. 15/2.
Prins, J. 362/2.
Prior, J. 292/2, 311/1, 662/1.
Proca, E. 279/3, 295/2.
Prodi, R. 125/3.
Proenca de Carvalho, D. 41/1.
Prokofiew, M. 825/3.
Proxmire, W. 402/1, 509/3.
Psimhis, J.-L. 383/2.
Puelma, H.L. 280/1.
Puga, F. 76/1.
Puja, F. 220/3, 230/3, 231/1.
Pujol, J. 146/2, 712/2.
Puku, G.M. 734/1.
Pulja, I. 340/3.
Pursianen, 198/3.
Puskas, G. 295/1.
Put, Ch. van de 70/3.
Pijade, M. 343/3.
Pyka, T. 647/1.
Pym, F. 106/1, 292/2, 311/1/foto, 665/3, 666/1.

Q

Qaboos, sultan 415/1.
Qarani, gen. M.W. 751/3/foto.
Qasim, S.M. 499/2.
Qassim, S.M. 400/2, 414/1.
Qayyum Khan, K.A. 157/2.
Qazvini, Y.T 751/3.
Quadros, A. 844/3.
Quaresma dos Santos Costa, M. 256/2.
Quarshie, kol. K.A. 695/3.
Quaye, A.M. 696/1.
Quellet, A. 345/3.
Quigley, D. 320/3.
Quinoez, kapt. R. 282/1.
Quintana, J. 379/3, 421/1/3.
Quinteros, V. 844/3.
Quiroga Santa-Cruz, M. 526/3, 723/3.
Quiroz Antequera, lt.-kol. J. 233/3.
Qureshi, A. 156/3, 157/1.
Quijada, M. 334/2.

R

Raaijmakers, S. 87/1.
Rabbani, U.B. 669/3, 684/3.
Rabii, gen. A.H. 53/2, 737/2, 751/3, 752/1.
Rachmad, 15/2.
Radi, A. 238/1.
Radoux, L. 70/1, 407/2.
Radulescu, G. 295/1.
Raghuramaiah, K. 501/1.
Rahal, A. 237/2.
Rahhali, R. 238/1.
Rahim, J.A. 114/1.
Rahimi, gen.-maj. M. 738/foto, 744/2, 748/1, 752/1/3.
Rahman, mevr. A. 651/2.
Rahman, A. 651/2.
Rahman, H. 686/3.
Rahman, M. 651/1/2.
Rahman, kol. M. 155/3.
Rahman, S.A. 651/2/3.
Rahman, Z. 154/3, 298/1, 650/2/3, 652/1/foto.
Rahman, Z. 651/1.
Rahman Khane, A. El- 461/3.
Ra'ini, A.E. al- 398/2, 399/3.
Raison, T. 292/2.
Rajaratnam, S. 486/1.
Raju, V.B. 499/3.
Rakowski, M. 276/3.
Rallis, G. 489/1.
Ram, J. 497/1, 498/1, 513/2, 514/1, 516/2/foto, 518/3.
Ramaekers, J. 69/3, 243/2, 244/3/foto, 676/1.
Ramirez, S. 421/1.
Ramirez, lt.-kol. V. 224/1/2.
Ramirez Mercado, S. 409/1.
Ramos, A. 816/2.
Ramphal, S. 63911.
Ramsay, dr. M. 700/1.
Ramzi, A. 238/1.
Rana, P.S. 653/2/3.
Rani, S. 513/2.
Rankovic, A. 343/3.
Rantala, E. 632/foto.
Rao, J.V. 500/2.
Rashid, M. 115/1.
Rasjidow, S. 825/3.
Rasmussen, H. 689/2.
Ratzenböck, J. 691/3.
Ravaioli, A. 140/2.
Rawlings, J. 695/1, 697/2/3, 698/1/2/3/foto.
Rawlinson, P. 89/1.
Raş, N. zie: Kienzle, R.N.
Ray, R. 502/3.
Ray, S.S. 501/2.
Razaleigh Hamzah, Tengku Tan Sri 317/2, 318/2/3.
Razi, maj. R. al- 398/3.
Razmara, M. 744/3.
Reagan, R. 525/2.
Rebelo, J. 383/3.
Recabarren Hidalgo, gen. L. 280/1.
Rechteren Altena, M. van 854/3.
Reddy, K.B. 498/3, 499/1/2/3, 501/2, 503/1.
Reddy, M. Ch. 500/2.
Reddy, N.S. 497/2/foto, 514/1.
Redgrave, V. 89/1.
Redha, M.A. 432/2.
Rees, M. 92/3, 93/1, 662/2/3.
Rees, P. 310/2.
Refaat, adm. A. 204/1.
Reghave, A. 238/1.
Reid, J. 345/3.
Reid, R. 507/3.
Reid-Daily, kol. R. 604/1.
Reiff, R. 279/2.
Reinink, mr. H.J., 862/3
Reitsch, H. 863/1.
Rekola, E. 631/3, 632/foto.
Remacle, L. 69/3.
Remacle, M. 69/2.
Remi-Richard, Ch. 259/1.
Remilly, E. 491/1.
Renard, Cl. 70/3.
Rendra, W.S. 15/3, 16/1.
René, F.-A. 576/2/3/foto.
Renger, A. 552/1/2.
Renoir, J. 863/1/foto.
Renterghem, W. van 69/2.
Reny-Oger, M. 70/3.
Resende de Oliveira, M. 733/1.
Reston, T. 136/3, 431/2.
Reuvenkamp, A. 731/3.
Reve, K. van het 852/3.
Reventos, J. 712/1.
Reviglio, M. 559/1.
Reyes Heroles, J. 375/2/3.
Reza, kroonprins 52/3.
Reza Khan 49/1.
Rezende, E. 234/1.
Rhenen, P. van 855/1.
Rhodes, J. 524/3.
Rhoodie, dr. D. 335/2, 352/3.

Rhoodie, E. 335/2/3, 336/2, 352/3/foto.
Rhijn, A.A.T. van 162/3.
Rhijs, J. 863/1/foto.
Riad, M. 214/3, 412/2, 416/1.
Riahi, M.A. 744/3.
Ribar, I.L. 343/3.
Ribeiro de Carvalho, J. 383/3.
Ribeiro Teles, G. 817/1, 818/3/foto.
Richard, I. 636/1, 638/2.
Rico Toro, kol. F. 223/3, 224/1.
Ridder, C. de 472/3.
Ridley, N. 292/2.
Riekert, dr. P. 321/2/3, 322/1/2/3, 323/1.
Rietkerk, J.G. 364/3, 392/3, 393/2, 677/3, 679/1.
Riezenkamp, J. 778/foto.
Rigo, E. 69/3.
Rischbieter, K, 233/3, 234/1.
Risi, D. 855/1.
Risopoulos, B. 69/3, 261/2.
Riva, D. de la 221/1.
Rivera, kol. L. 224/2.
Rivera Caminero, vice-adm. F, 283/1.
Rivera Quintero, F. 419/3.
Riveros, gen. 201/3.
Riviere, A.J. 534/foto.
Rizvi, S.N.A. 114/3.
Ro Jae Hyun. 301/1, 707/foto.
Roacks, O. 563/3.
Roasa. A.A. 648/2.
Robarts, J. 346/1.
Robaya Ali, S. 399/3, 400/1, 412/1, 413/3.
Robelo, A. 409/foto, 421/1.
Robelo Callejas, A. 409/1.
Roberts, J.-M. 854/2.
Roberts, M. 310/2.
Robertson, G. 89/1.
Robin, M. 855/1.
Robinet de Saint Omer, M. 383/2.
Robledo Pulido, gen. J. 266/1.
Rocha da Costa, C. 256/2.
Rocha Dilolua, C. 732/3, 733/1.
Rocha Monroy, dr. E. 723/3.
Roche, B.J. de 696/3.
Rockefeller, N.A. 863/2.
Röder, F.-J. 550/2/3.
Rodgers, W. 107/1, 662/2/3.
Rodhe, B. 611/1.
Rodrigues, M.A. 734/1.
Rodriguez, C.R. 62/1.
Rodriguez, E. 224/1.
Rodriguez Lara, gen. G. 315/3.
Rodriguez Navarro, R. 334/2.
Rodriguez Sahagun, A. 709/3.
Rodriguez Soldevilla, J. 283/1.
Rodriguez Varela, A. 221/1.
Roednew, K. 825/3.
Roel, S. 375/2, 411/1.
Roel Garcia, S. 375/2/3, 376/1.
Roels, B. 839/2.
Roesakow, K. 61/1, 367/foto.
Roethof, H. 454/1.
Rojers. A. 493/2.
Rogers, gen. B.W. 329/1/2/foto, 587/1/foto.
Rogers, W. 308/1, 643/3.
Rognoni, V. 141/1/2, 556/2, 559/1.
Rojo Lugo, J. 375/2.
Roldos Aguilera, J. 315/2/foto, 316/1/2.
Romano, G. 141/2.
Romanow, G. 825/3, 826/foto.
Romanus, G. 611/1.
Romanus, S. 611/1.
Romeral Jara, A. zie: Fernandez Larios. kapt. A.
Romero, A.M. 724/1.
Romero, C.H. 331/3, 332/3, 673/1/3, 674/1/2/3.
Romero, mgr. O. 333/1, 674/2.
Romita, P.L. 139/3.
Rompaey, R. van 69/3.
Rompuy, E. van 242/3, 790/2/3.
Rompuy, H. van 494/1.
Rompuy, P. van 715/1.
Ronbeck, S. 649/3.
Roolvink, B. 363/1, 863/2/foto.
Rore, A. de 70/2.
Rosa, J. de la 283/1.
Rosas Guarin, brig.-gen. P.A. 266/1.
Rösch, O. 543/foto.
Roseels, M. 854/2.
Rosi, F. 855/1.
Ross Diaz, A. 314/2/3.
Rossa, G. 142/1.
Rossi, H. 310/2.
Rotar, M. 340/2.
Rothuizen, G.Th. 362/2.
Rouck, G. de 70/2.
Rovira Tarazona, J. 70913.
Roy, F. 337/3.
Rozendal, S.G.M. 449/1/3, 450/1/2, 451/foto, 452/2, 453/2.
Ruben, Y.Y. 826/1.
Rubin, mgr. W. 250/1, 700/3.
Rubner, B. 663/3.
Ruda. J.M. 534/3.
Rudolf, T. 265/2.
Ruehl, L. 403/3, 404/1.
Ruffini, A. 323/2, 556/2, 559/1, 581/3.
Ruiter, mr. J. de 9/3, 10/1/3, 149/1/foto, 150/2, 151/2, 152/1, 262/1, 374/3, 679/2.
Ruiz, H. 419/2.
Ruiz Undurraga, L.E. 280/1, 282/1.
Runcie, R. 700/1/2/foto.
Ruperez, X. 531/3.
Rusk, D. 643/3.
Rutten, A. 69/3.
Rutten, M. 69/3, 407/3.
Ryabow, J. 791/1, 824/3.
Ryckmans-Corin, G. 69/3, 70/1, 71/3.

S

Sa Borges, dr. J. 823/2.
Sa Carneiro, F. 40/2, 817/1/2/3/foto, 818/1/foto, 819/1/3, 822/1/2/3.
Sa Machado, dr. V.A. 42/3.
Sa-Ngad Chaloryu, adm. 274/3.
Saab, J.A. 812/2.
Saab, maj. A. 801/2, 827/3, 828/1.
Saad al- Abdullah al- Salim, kroonprins 40012.
Saadi, M. 238/1.
Saadi, S. 236/3, 237/1.
Saadmatmand, gen. A. 53/2.
Saarinen, A. 198/2/3/foto, 200/2.
Saarto, V. 631/3.
Saavedra, dr. G.F. 723/3.
Saavedra Sandoval, gen, I. 723/2/3, 724/1.
Sabaghian, H. 751/3.
Sabata, prof. J. 507/3.
Sabri, A. 190/1.
Sabri, M.K. 203/2.
Sabur, K.A. 651/3.
Sadaghiani, R. 738/1.
Sadat, A. al- 74/2, 83/2, 121/2, 186/3, 187/1/3, 188/1/2, 189/2/3, 190/1, 193/1/foto, 202/1/2/3, 203/2, 204/2/3/foto, 210/1/2/3, 214/3, 295/3, 366/3, 448/3, 541/1, 586/2, 595/1, 692/3, 850/foto.
Sadhala, C.E. 283/1.
Sadiqi, G.H. 742/1.
Sadr, imam M. 830/1.
Sadri, J. 738/1.
Sadri, R. 751/3.
Sadruddin Aga Khan 831/1, 851/2.
Saeger, W. de 460/2, 621/2.
Saez, kapt. A. 224/2.
Safdar, K.M. 15812.
Sahrai, S.J. 669/2, 684/1, 685/3.
Said, A.A. 398/1, 400/2.
Said, J. 746/2.
Said, M.A. 784/2/3.
Said, M.M.M. 547/1.
Saifoedin, zie: Seypidin.
Saifur Rahman, M. 651/2.
Sailo. brig.-gen. Th. 500/3.
Sait, A. 499/1/2.
Saito, K. 298/3, 299/2, 659/2.
Sajadi, M. 746/2.
Sakarew, I. 93/3.
Sakkaf, S. al- 399/1.
Sakuhuka, R.C. 384/3.
Sakurauch, Y. 298/2.
Salah, M. 254/2.
Salam, A. 857/3/foto, 858/1.
Salam, O.H.A. 768/1.
Salam, S. 811/1, 816/1, 829/3.
Salama, A.B. 187/2.
Salamante, J. 383/2.
Salami, A. 256/3.
Salami, A.A. al- 400/2.
Salcher, H. 691/2.
Saleh, lt.-kol. A.A. 398/1/2/3, 399/1/3, 412/3, 413/3, 414/2, 415/1, 430/1/2/3.
Saleh, el Hadj M.T. 784/3.
Salek, maj. J.O. 238/3, 239/1.
Salek, kol. M. Ould 238/2/3, 239/1/2, 348/1/3, 529/3, 530/1/3, 531/1, 533/1.
Salem, M. 186/3, 187/1/2, 188/3, 202/3, 203/3.
Salgado Zenha, 819/2.
Salim, F. 400/2.
Salim, S. 400/2.
Salisbury. Lord 636/3.
Sallak, O. 531/1.
Salleh, Datuk H. 316/3.
Salomon, Y.M. 784/3.
Salvan, kol. J.G. 809/1.
Salve. N.K.P. 503/2.
Samad, A. 651/1.
Samad bin Idriss, Datuk A. 317/2.
Samaha, M.A.H. 203/2.
Samak Sundaravej 273/1.
Samater, lt.-gen. M.A. 782/2.
Samdami, A.K. 115/1. 156/1.
Sami, K. 751/3.
Samini, L. 744/3.
Samkange, S. 607/2.
Samman, A. al- 398/2, 399/3.
Samore, A. kard. 201/2/foto.
Samperi, S. 855/2.
Sanalan, prof. Y. 354/2.
Sancar, gen. S. 354/3.
Sanchez Baret, V. 283/1.
Sanchez-Teran Hernandez, S. 709/3.
Eancho Rof, J. 709/3.
Sand, U. 649/3.
Sanden, P.J.A. van der 263/1.
Sandino, A. 419/2/3.
Sangma, W. 500/3.
Sanjabi, K. 52/3, 53/2, 738/3/foto, 739/1, 740/3, 741/3, 745/3, 751/2/3.
Sankar, S. 516/1.
Sanoussi, A. 349/3, 545/2, 546/2.
Sanoussi, H. 784/2/3.
Sansores Perez, C. 375/1.
Santa Clara Gomes, T. 823/2.
Santer, J. 571/1.
Santos, J.E. dos 733/1/2, 734/1/3, 735/1/foto, 799/1.
Santos, M. dos 383/3, 816/2.
Santos Alves, R.B. dos 383/3.
Santos Franca, A. dos 733/2.
Santos Ramalho Eanes, gen. A. dos 39/3, 40/1/2/3, 41/1, 42/3, 734/2, 819/2/3, 821/3, 822/2, 823/1.
Sanvee, maj. 783/1/2.
Saoed al-Feisal, prins 209/1, 416/1.
Saouma, E. 708/3.
Saragat, G. 139/3, 555/3.
Saralva de Carvalho, maj. O. 823/3.
Saravia, lt.-kol. R. 224/2, 844/1.
Sarfraz, M.Z. 158/2.
Sarker, E.A. 651/2.
Sarkis, E. 263/3, 802/2, 805/3, 806/1, 809/3, 813/3, 814/1/2/3, 815/1/2/3/foto, 827/3, 828/2, 831/2/3, 832/1.
Sarkisow, B. 825/2.
Sarkisyan, F.T. 826/1.
Sarmiento, gen. J. 266/1.
Sarti, A. 559/1.

Sassou-Nguesso, kol. D. **252/3, 253/1.**
Sathir, sjeik A. **383/3.**
Sattar, **A.A. 383/3, 651/2.**
Saude Maria. V. **816/2.**
Saunders, H. **213/2.**
Sauwens, mr. J. **621/1.**
Savimbi, J. **798/3.**
Sawat Kamprakorb **816/3.**
Sawi, **A.M.M.** al- **187/2, 203/3.**
Sawyer, H.L. **464/3.**
Sayed, **B.M. 529/1/foto, 530/3.**
Sayed Ali, H.M. al- **203/3.**
Sayed **Hamad**, A. al **768/1.**
Sayed al Oteiba, M. **165/foto.**
Sayeed. **J. 50/2.**
Sayih, H.A. al- **187/2, 203/2.**
Scaiia, V. **559/1.**
Schabowski, G. **230/1.**
Schakel, M. 38/2/3, 39/1, 363/1, 504/1, **568/1, 569/1.**
Schalie, **drs.** H. van der **24/1.**
Scheel, W. 550/3, 551/1/2/3, 552/1, 631/3.
Schell, prof. J. **856/2.**
Schierbeek, B. **852/3.**
Schilstra, J.J. **851/3.**
Schiltz, H. **5/3/foto, 6/2/3, 69/3, 117/2, 118/2/3, 119/3, 121/1, 195/3, 197/2, 261/2, 339/2, 407/2, 460/1/2/3, 621/1/2/3.**
Schiltz, W. **102/3.**
Schlebusch, **A.L. 334/3.**
Schlesinger, J. 428/3, 456/3, 457/2, 466/3, **470/1/3, 510/foto, 512/1/2, 525/3, 643/3.**
Schlöndorff, V. **855/1/foto.**
Schlüter, P. **689/2/3/foto.**
Schmelzer, drs. W.K.N. **147/2.**
Schmid, C. **864/3.**
Schmidt, H. **33/1/foto, 35/2/3, 36/1/2/foto,** 37/3, 38/1, 174/3, 177/foto, **178/1, 179/3, 180/2, 181/foto, 220/3/foto, 433/foto, 437/2, 438/1/2/foto, 460/3, 463/3, 551/2, 552/1, 735/2, 754/3, 755/1, 771/3, 786/1, 839/2.**
Schmidt, mevr. **36/foto.**
Schmithuzen, F. **235/2.**
Schmückle, gen. G. **329/2.**
Schober, A. **543/foto.**
Schoeters, M. **166/2.**
Scholten, J.N. **184/2, 839/2.**
Scholten, mr. W. **184/1/2, 185/1, 224/1/2,** 326/2, 454/3, 581/3, 833/foto, **835/1/3, 839/2.**
Scholze, **691/1.**
Schönherr, A. **230/3.**
Schouten. **drs.** A. **423/2.**
Schrader. U. **855/3.**
Schreyer, E. 345/2, 508/3.
Schröer, J. **777/1.**
Schuitema, F. **331/2/3, 332/foto.**
Schultz, Th. W. **856/3, 857/1/foto.**
Schultze, Ch. **68/3.**
Schuman, R. 3851213.
Schuurmans, C. **323/2, 581/2.**
Schygulla, H. **855/2.**
Schyns, G. **69/3.**
Schyns, W. **54/1.**
Scokaert, A. **69/3.**
Scoon, Sir. P. **252/2.**
Scott, Sir D. **78/3.**
Scott, N. **662/3, 663/1/2.**
Scott-Hopkins, J. **491/2.**
Scotti, V. **556/2, 559/1.**
Scranton, W. **643/3.**
Scrowcroft. B. **643/3.**
Scrymgeour, Lord **89/1.**
Se, N. **766/1.**
Sebesta. R. **508/2.**
Sedas Nunes, A. **823/2.**
Sedgemore, B. **107/3.**
Sedki, G.E. **187/2.**
Seefeld, H. **491/1, 599/3.**
Seeuws, W. **70/3.**
Seguy, G. **681/2/foto.**
Seid, M.A. 254/1, 255/1/3.
Seiters, R. **551/1.**
Sekanina, K. **691/2.**
Sekaninova-Carterova, G. **507/3.**
Selum, J. **844/3.**
Semblane, gen. E. **165/foto**
Semjonow, W. **308/2.**
Semsek, M. **355/3.**
Sen, M. **855/2.**
Senghor, L.S. **763/3, 798/3.**
Seni Pramoj **273/1, 275/2.**
Septioglu, **A.R. 380/2.**
Sequeira, F.J.H. **256/2.**
Seranno, J. de **70/1.**
Seregeddin, F. **187/3, 188/1/2/3, 190/1.**
Serm Na Nakhorn, **gen. 274/3, 275/1, 816/3.**
Serpa, gen. J.M. **234/2.**
Servais, R. **855/1.**
Servan-Schreiber, J.J. **389/3.**
Servina, M. **576/3.**
Seti Yale **384/2.**
Setoyama, M. **297/3.**
Seypidin **128/1.**
Shafaqat, gen. J. **745/1.**
Shafi'i, M.H.B. 669/2.
Shagour, A.A. 230/1.
Shah, S. **656/2.**
Shaheen, Y.A.H. **187/1/2.**
Shahi, A. **116/3, 156/3, 158/2.**
Shahi, K.B. **654/3.**
Shaiza, Y. **498/2.**
Shakder, **S.L. 500/1.**
Shamsul Huq, M. **651/2.**
Sharaawi, sjeik **M.M.A.H.** al- **187/2.**
Sharaf, S. **190/1.**
Shara'i, A.K. **669/2.**
Sharestani, J. **749/3.**
Shariat-Madar, A. **751/3.**
Sharif, **B.A. 809/2.**
Sharif Ben Amer, T. al- **229/3.**
Sharif-Emamai, **49/2/3, 50/1/2/3, 52/2, 53/2, 737/2, 738/1.**
Shariff Ahmad, Daro **317/2.**
Sharma, **S.B. 653/2.**
Sharon. gen. A. **193/2.**
Shastri, L.B. **501/1.**
Shaw, D. **351/3.**
Shawwa, **L.M. 350/2/3, 545/1/2.**
Shazli, gen. S.E. **204/3.**
Sheba, lt.-kol. A. al- **398/1.**
Shehabi, gen.-maj. H. **802/2.**
Shehoe, M. **72/1, 74/1.**
Sheikh, **R.M. 116/3.**
Shekhar, Ch. **498/1/foto, 502/1/2, 503/3, 516/3.**
Shen **Tsjang-huan 320/3.**
Sherman, **J. 256/2.**
Sherman, S. **560/1.**
Shestra, B.N. 652/3
Shestra, H.B. 653/2
Shibuya, N. **295/2.**
Shihari, **M.A.** al- **414/2.**
Shihi, A. **686/3.**
Shim Eui Whan **301/1.**
Shimodaira, S. **299/2, 300/1.**
Shin Hyoung **Shik 301/1.**
Shin Hyon Hwaek **301/1.**
Shin Jik Soo **301/1.**
Shiozaki, J. **297/3.**
Shipanga, A. **95/3, 96/1/2, 111/3, 799/3.**
Shirahama, N. **295/2.**
Shirasi, ayatollah **742/3.**
Shokuhi, G.H. **751/3.**
Shore, **P. 662/2/3.**
Shrestha, J.M. **654/3.**
Shukla, **V.C. 517/2.**
Shukri, I.M. 187/2, 202/3, 203/1, 204/3.
Shuman, M. **187/3.**
Shwareb, lt.-kol. **M.A. 399/3.**
Siddhi Sawetsila. luchtmaarschalk **816/3.**
Siddick. A. 349/1/3, 350/3, 545/2, 546/2, **784/2/3.**
Sidi, lt.-kol. A.S. Ould **239/1, 348/1/2, 529/1/foto, 532/3/foto, 533/1/3.**
Sidi Baba, D. Ould **238/1.**
Sidikou, G. **816/3.**
Signorile, C. **127/1, 558/1/2.**
Sigurjonsson, B. **60/3, 693/3.**
Siilasvuo, gen. E. **807/1, 808/2/3.**
Siles Suazo, H. **223/2/3, 526/2/3, 722/3, 788/3, 845/2.**
Silkin, J. **662/2/3.**
Silkin, S. **105/1.**
Silkwood, K. **781/3.**
Silmane, maj. S. **348/2.**
Silmi, A.M. al- **187/1/2, 203/3.**
Silva **Lemos**, D. da **734/1.**
Silva Munoz, F. **148/2.**
Silvia, koningin **628/foto.**
Simbine, mevr. G. **383/3.**
Simon, B. **426/1.**
Simonet, H. **6/2, 69/3, 118/3, 138/1, 243/2, 244/1/foto, 471/2/3, 472/1, 548/2/3, 647/1, 676/3, 677/1, 715/2.**
Simonsen, M.H. **233/3, 234/1.**
Simuchiba. A. **384/3.**
Singh, B.B. 654/3.
Singh, Ch. **497/1/foto, 498/1/2, 501/2,** 502/1/2/3, 503/1/2/3, 513/2/foto, **514/3, 515/1/3, 516/1/2/3/foto, 517/1, 518/3, 655/3.**
Singh, D. 653/1.
Singh, G.M. 652/3.
Singh, K. 501/2, 502/1, 513/3, 514/2.
Singh, K.B. 653/2, 654/1.
Singh, N. **534/3.**
Singh, **O.P. 513/2.**
Singh, S. 513/3, 515/3, 516/1, 517/1, **518/2.**
Sinisalo, T. **198/3, 200/2.**
Sinitsyn, I. **826/1.**
Sinon, G. **576/3.**
Sinowatz, dr. F. **543/foto.**
Sione, T. **256/3.**
Sithole, ds. N. **587/3, 588/1/3, 589/3, 590/1/2/3, 591/3, 603/2/3, 604/1/2, 605/1/2, 606/2/3, 607/3, 608/1/2/3, 622/3, 623/1/2, 634/2, 635/1/3/foto, 636/2.**
Sjakirow, M. **825/3.**
Sjasiin, V.D. **791/2.**
Sjcholokow. N. **825/3.**
Sjelepin, A. **791/1.**
Sjesnikow, M.N. **791/1.**
Sjewardnadze. E. **824/2.**
Sjibajew, A. **791/1, 825/3.**
Sjkolnikow, A. **826/1.**
Sjoestow, W. **852/2.**
Sjokin, A. **825/3.**
Sjtsjelokow, N.A. **791/1.**
Sjtsjerbina, B. **825/3.**
Sjtsjerbitsky, W. **825/3.**
Sju Sje-jou zie: **Xu Shiyou.**
Sju **Sjiang-tsjien zie:** Xu Xiangqian.
Skatsjkow, S. **826/1.**
Skendzic, V. **340/3.**
Skovmann, S. **491/2.**
Skyton, L. **649/3.**
Slavik. V. **426/1.**
Slavsky, Y. **826/1.**
Sleeclx, J. **69/3.**
Slikke, gen.-maj. J.E. van der **838/2.**
Smalberger, G.S. **336/3.**
Small, W. **88/3.**
Smallenbroek, J. **565/3.**
Smeers, T. **70/2.**
Smet, M. **69/2, 70/1.**
Smets, F. **69/3.**
Smeyter, G. de **70/3.**
Smirnow, G. **825/3.**
Smirnow, L. **825/3.**
Smirtjoekow, M. **826/1.**
Smit, H.H. **335/1.**
Smit, J. **852/1.**
Smith, D. **588/2, 606/3.**
Smith, G.M. **862/3.**
Smith, G.R. **308/2.**
Smith, I. 587/3, 588/1, 589/3, 590/1, **591/3, 592/1, 603/1/2/3, 604/1, 605/2, 606/3/foto, 607/1, 608/2, 622/1/2/3, 623/1/2, 634/2/3, 635/2/3/foto, 636/1/2/3, 637/1.**

Smith, J. 662/2/3.
Smith, M. 856/1.
Smith, W. 595/2.
Smitt, Cl. 70/2.
Smyth, ds. 704/3.
Snuderl, B. 340/3.
So Phim 17/3.
Soames, Lord 292/2.
Soares, J. 234/1.
Soares, M. 39/3, 40/1/3, 43/2, 387/foto, 817/1/3, 819/1, 822/1/3.
Sobhoeza 11, koning 240/2/3/foto.
Söder, K. 694/3.
Soe Tsjen-hoea zie: Su Zhenhua.
Soehart, 14/2, 15/1/2, 16/1/2.
Soekarno, dr. A. 15/2.
Soen Pat-sen 48/2.
Soeng Yen-woeng zie: Sung Renchiung.
Soeslow, M. 126/3, 127/foto, 668/foto, 824/1, 826/foto.
Segaard, P. 323/2, 689/1.
Sohl, R. 811/1.
Solana, F. 375/2.
Solarz, S. 605/3, 635/1.
Soleiman, S.M. 203/3.
Solomentsew, M.S. 826/1.
Soltesz, I. 232/2.
Someren Downer, mevr. G. van 364/3, 365/1.
Somers, J. 69/3.
Somoza Debeyle, A. 379/3, 408/2/3, 409/1/2/3, 410/1/2/3, 411/1, 417/2/3, 418/1/2/3, 419/1/2, 420/1/3/foto, 421/2/3.
Sompob Hotrakit 274/1, 816/3.
Somporn Boonvakupta 274/1, 816/3.
Sondag, J. 70/3.
Sonoda, S. 137/3, 144/3, 298/2/foto, 299/2, 534/2.
Soomro, S.M.B. 116/3.
Sophia, koningin 29/foto, 32/3, 760/3, 761/1.
Sorsa, K. 198/2, 200/1/2, 628/foto.
Sory, lt.-kol. M.D. 816/3.
Sosnow. I. 826/1.
Sossi, M. 140/2.
Soufi, L. 237/1.
Sousa, M.B. de 733/2.
Souvanna Phouma, 208/3.
Souvanoevong, prins 208/3, 297/1.
Souza, E. de 783/1/2/3.
Souza Franco, A. 823/2.
Souza Macedo. dr. P. de 823/2.
Soysal, prof. M. 670/3.
Spaak-Danis, A. 5/3, 6/2, 69/3, 70/1, 117/3, 118/3, 195/3, 196/3, 197/2, 242/3, 407/2, 491/2, 493/2, 715/3.
Spacek, J. 426/1.
Spadolini, G. 556/2.
Spahioe, X. 74/1.
Sparks, A. 35113.
Speed, K. 292/2.
Speigeler, O. 334/1.
Spek, A. van der 184/3, 263/1, 393/3, 568/1, 678/1.
Spieker, B. 731/2.
Spierenburg, mr. D.P. 774/1/2/3.
Spinola, gen. A.S. Ribeiro de 823/3.
Spitael, R. van 70/3.
Spitaels, G. 21/2, 70/2, 243/2/3, 244/foto, 715/2.
Spornic, A. 295/1.
Spremberg, H.-J. 229/3.
Sprockeels, G. 69/3.
Spuy, J. van der 334/3.
Squires, R. 588/2, 592/3.
Srzentic, V. 342/2/3.
St. John Stevas, N. 106/2, 292/2, 661/foto.
Staels-Dompas, N. 70/3.
Stambolic, P. 342/2/3.
Stamenow, S. 93/3.
Stammati, prof. G. 556/2, 559/1.
Stanescu, I. 279/3, 295/2.
Stanew, N. 93/3.
Stanfield, R. 337/3.
Stanisjew, D. 93/3.
Stanley, J. 31012.
Stanovik, J. 461/3.
Staribacher, dr. J. 543/foto.
Statescu, C. 295/2.
Stavinga, J. 778/foto.
Stavrey, D. 340/3.
Stee, mr. A.P.J.M.M. van der 180/2, 442/1/2, 449/3, 452/2/3, 453/3, 454/1.
Steel, D. 89/2, 90/1/foto, 225/1, 289/3, 292/1, 663/2, 664/1/2.
Steen, R. 649/3.
Steenberge, prof. J. van 374/1.
Steenkamp, prof. dr. P.A.J.M. 363/1/2, 364/2.
Stefanescu, I.T. 295/2.
Stein, U. 855/2.
Stemerdink, mr. A. 838/3, 839/1.
Stenback, P. 631/3.
Stephen, C.M. 501/1.
Stephens, Tun Haji M.F. 316/3.
Steven, H. 88/3.
Steverlynck, A. 69/2.
Stewart, D. 169/1.
Stexhe, P. de 70/3.
Steyaert, H. 69/3, 70/1, 243/2/3, 244/3/foto.
Steyn, M. 76/3, 79/1, 80/2, 95/3, 96/1/2/3, 108/2/foto, 110/1/2, 111/2, 800/1/2/3/foto.
Stigter, Ch. 731/1.
Stikker, D.U. 581/foto.
Stinu, M.R. 187/2.
Stirn, O. 111/3, 486/3, 764/2.
Stobbe, D. 550/1.
Stoekalin, B. 826/1.
Stoel, mr. M. van der 425/2, 488/1, 836/foto, 839/2.
Stoffelen, mr. P.R. 263/1.
Stoiber, E. 553/2, 554/foto.
Stoitsjkow, G. 94/1.
Stojanovic, N. 342/2/3.
Stoltenberg, G. 550/1, 649/3.
Stone, R. 641/1/2.
Stoph, W. 62/1, 734/2.
Stoppard, T. 856/1.
Storme, M. 70/3.
Stradling Thomas, J. 310/2.
Strathcona, Lord 292/2.
Strauss, F.-J. 388/3. 552/1, 553/2/3, 554/1/2/foto, 755/1.
Strautmanis, P. 82512.
Stroejew, A. 826/1.
Strougal, L. 62/1, 506/3, 507/1.
Stroba, mgr. J. 250/1/2.
Stroessner, A. 234/3.
Stucklen, R. 552/1/foto, 553/1.
Su Zhenhua, 128/1.
Suarez, mevr. 145/foto.
Suarez Mason, gen. C.G. 201/3.
Suarez Gonzalez, A. 28/3, 30/3, 31/1/3, 145/1/foto, 146/2/3, 147/1/2/3, 148/1/2/3, 347/2, 531/3, 532/2, 709/2/3, 712/1, 761/1, 817/3.
Sobroto, 525/3.
Subur, K.A. 651/1.
Suder, M. 295/2.
Sudomo, adm. 14/2/3, 15/1/2.
Suenens, L.J. kard. 626/1, 700/3, 701/1/foto.
Sukhadia, M.L. 501/2.
Suliman, B. 768/1.
Sullivan, W. 740/3.
Sultan, A. 187/1, 203/3.
Suma, M. 669/2.
Sunada, S. 298/2.
Sundqvist, U. 198/foto, 199/3, 631/3.
Sung Renchiung, 128/2.
Sunthorn Hongladarom, 274/1.
Suny, prof. I. 15/2/3.
Suphat Suthatham, 274/1.
Surakij Maiyalarp, gen. 274/1.
Sutham Patrakhom 274/1, 275/3, 816/3.
Sutomo, 1512.
Sutela, gen. L. 199/1.
Suwei'i, H. al- J. al- 230/1.
Suykerbuyk, H. 69/3.
Suzman, mevr. H. 851/2.
Suzuki, S. 300/1.
Sveida, F. 508/1.
Svoboda, L. 863/2/3.
Swaelen, Fr. 69/3, 261/2.
Swaminathan, R.V. 518/1.
Sweert, A. 70/3.
Syed, H.M. 686/3.
Syed bin Keruak, Tan Sri M. 319/1.
Sykes, Sir R. 561/2, 564/1/foto.
Sylbert, P. 855/3.
Szenes, A. 852/1.

T

Taban, gen. 25912.
Tabejew, F. 825/3.
Tadi, A. 751/3.
Taelman, W. 69/3.
Tagaya, S. 299/3.
Tahoun, N.A.M. 187/2, 203/2.
Taib bin Mahmud, Datuk A. Haii A. 317/2.
Takriti, S.H. al- 209/1, 413/2, 445/3, 495/2/3, 496/1.
Talaat, A.S. 187/2.
Talabani, J. 447/3, 448/2/3, 494/3.
Talboys, B. 320/2.
Taleb, N.M.A. 187/1/2.
Taleb, S.A. 204/3.
Taleghani, ayatollah M. 740/3, 748/2.
Talpur, A.A. 158/2, 686/2.
Talyzin, N. 825/3.
Tamayo Ramos, J. 223/3.
Tamba-Tamba. V. 25311.
Tambatamba, M. 384/3.
Tanaka, K. 136/2, 298/3, 299/3, 658/2, 659/1.
Tanaka, R. 295/2.
Tanassi, M. 153/2.
Tanghe, Fr. 69/3.
Tanilli, S. 354/3.
Tänkämma, T. 199/1, 631/3, 632/foto.
Taracon, V.E. y kard. 30/2.
Taraki, N.M. 76/1, 668/1/3/foto, 669/1, 670/1/3, 672/2, 683/2, 684/1/2/3, 685/2/3/foto, 686/1.
Tarasow, N. 825/3.
Tarazi, S. E1 D. 534/3.
Tarradellas, J. 712/1.
Tarri, I.A. 114/1.
Tartaglione, G. 141/1, 153/2.
Tarun, maj. S.D. 685/3.
Tasari-Azumagbo, korp. P. 698/1.
Taslimi, M. 738/1.
Taus, J. 57/1/2, 543/3, 544/1, 692/3.
Taverne, D. 774/3.
Taxell, Ch. 631/3.
Taya, lt.-kol. M. Ould S.M. 238/3, 348/1/2.
Tayeb, gen.-maj. O.M. al- 767/2.
Tayebi, M. („Larbi") 82/3, 236/1/2, 237/1
Taylor, T. 169/2.
Taymans, gen.-maj. R. 677/2.
Taytelbaum, G.J.E. 856/2, 860/1.
Tazi, A. 238/1.
Tchikweke, R. 733/1.
Tedam, C.K. 695/2.
Tegelaar, mevr. 364/2.
Tehrani, M.R.A. 737/2.
Tehrani, S.J. 746/2, 747/2/foto.
Teixeira, maj. C. 816/2.
Teixeira Jorge, P. 733/2, 736/2.
Tejchma, J. 265/2.
Tejero Molino, lt.-kol. A. 31/2.
Telescu, M. 295/1.
Tembo, S. 384/3.
Temmerman, G. 69/2.
Templeton, H. 320/3.
Ten Jing-tsjao zie: Deng Yingchao.
Teng Hsiao-ping zie: Deng Xiaoping.

Tentije, H. **852/3.**
Teodorescu, V. **295/1.**
Terebilow, W. **825/3.**
Teresa, zuster zie: **Gonxha Bojaxhiu**, A.
Terlouw, J. C 393/2, 453/1, **677/3.**
Terpstra, drs. G. **475/3, 476/1, 478/3.**
Teteya, V. **383/2.**
Tetteh, S. **698/1.**
Teunissen, 838/2.
Tevi, J. **256/3.**
Tewfik, A.T. 187/2.
Thabit, **R.M. 400/2.**
Thalhammer, R. **543/1.**
Tham, C. **611/1.**
Thanin **Kraivichien 273/1/3, 274/1.**
Thanom **Kittikachorn 274/3.**
Thant Khoman **273/2.**
Thapa, **B.B. 653/2.**
Thapa, **S.B. 654/3/foto.**
Thapa. Y.B. **652/3.**
Thatcher, D. **255/foto.**
Thatcher, M. **91/3, 92/1, 106/1, 107/1, 147/2. 169/2/3, 225/1/2/foto. 226/1/3. 227/1, 289/1/2/3/foto, 290/2/foto, 291/2, 292/1/2, 310/2, 312/1, 433/foto, 438/2/foto, 468/1, 562/2/foto, 636/3, 638/2/3, 639/1, 660/1, 661/1/2/3/foto, 663/2/3, 664/1, 666/1, 700/1, 755/2/3, 785/2/3, 786/1/2, 787/2, 789/1/2/foto, 839/2.**
Thayeb, gen. S. **16/2.**
Thep Kranlert, gen. **274/3.**
Thomani, mevr. Th. **74/1.**
Thompson, **M.J. 604/3, 607/2.**
Thompson, R.G. **230/2.**
Thomson, D. **320/3.**
Thomson, P. **89/1.**
Thorn, G. **177/foto, 390/3, 438/2, 492/2, 570/3, 571/1.**
Thorpe, J. **290/1, 662/3/foto, 663/1/2.**
Thorpe, mevr. M. **662/foto.**
Thrin-Van-Can, mgr. J.M. **700/3.**
Thungon, P.K. **500/2.**
Thijn, drs. E. van **28/2, 476/foto, 731/2.**
Thys, J.L. **69/3.**
Tichonow, N. 824/2/3, 825/1/3, 826/foto.
Tignino, G.S. **140/3.**
Tigris, P. **427/foto, 428/1.**
Tikhonow, N. **791/1.**
Tikka Khan, gen. **113/1, 156/2, 686/3.**
Tilley, J. **88/3.**
Tilquin, A. **70/3.**
Timofejew, N. **826/1.**
Tims, prof. dr. J. **374/3.**
Tindemans, L. **5/2/3, 6/2, 7/1/2, 69/3, 117/1, 242/3, 245/2/foto. 312/1/2, 387/2, 406/3/foto, 407/2, 491/1, 492/2, 494/1, 676/2, 725/1/3, 790/2/3.**
Tirado, V. **419/2.**
Tirpude, N.K. **500/3.**
Tisses, E. **855/1.**
Tito, J.B. 75/3, 76/1, 126/3, 131/1, 296/2, **340/3, 341/3, 342/1/2/3, 343/1/2/3, 344/1/2/3, 366/2/3, 367/1/2/3/foto,** 368/2, 382/2, 593/2, 594/foto, **595/2/3, 597/1, 656/3, 726/3, 727/1/2/foto, 756/2.**
Tjassens, kol. J. **185/foto.**
Tjongarero, D. **95/3.**
Tlass, M. **814/2.**
Tlhabanello, M.K. **76/3.**
Tobback, L. 69/3, 471/3, 472/1/2, 715/2.
Todd, G. **589/3.**
Todenhöfer. J. **605/3.**
Todoriew, prof. N. **93/3.**
Todorow, S. **62/1, 265/1.**
Togliatti, P. **557/3, 648/1/3, 649/1.**
Togoi, A. **254/1.**
Tokai, M. **295/2.**
Tokarew, A. **825/3.**
Toker, M. **357/2.**
Tolbert, **W.R. 256/2. 559/2/3, 560/1/2, 734/2, 816/2.**
Toledo **Corro**, A. **375/2.**
Tolimann, prof. A. **57/1, 692/2.**
Tolman, T. **39/1, 392/3.**
Tomasek, F. kard. **700/2.**
Tome Alves Machado, I. **733/2.**
Tomkins, D. **783/2/3.**
Tonquedec, kol. P. de **547/1.**
Toon, M. **309/foto.**
Toorn, W. **van den 364/2**
Topiarz, F. **427/3.**
Torras, P. **330/foto.**
Torres, J.J. **723/3.**
Torrisi, adm. **558/2.**
Torryos Herrera, gen. O. 265/3, 283/1.
Toska, H. 74/1.
Touré, S. **559/3, 760/3.**
Toussaint, **839/1.**
Toussaint. M. **70/2.**
Toussaint, T. **70/2.**
Tove, K.S. de **783/1/2.**
Townley Welch, **M.V. 313/2, 314/1/2/3, 347/2.**
Townson. **L.P. 563/3.**
Traa, M. **van 731/3, 760/1.**
Train, adm. H.D. **581/3.**
Traore, M. 530/3, 532/1/3, 560/2.
Trenchard, burggraaf **292/2.**
Treurnicht, A. **352/1.**
Triathi, K. **499/2/3, 500/1.**
Trier, prof. dr. ir. **A.A.Th.M.** van **423/1/2/foto.**
Triki, A.A. 230/1.
Trofimoek, A. **464/1.**
Trofin, V. **279/3. 295/1/2.**
Tromont, M. **70/1.**
Trudeau, P.E. **337/1/2/3, 338/2/3/foto, 345/2/3, 346/1/2, 508/3.**
Trujillo, R. **418/3, 707/3.**
Truman, H.S. **643/3.**
Tsakarow, T. **93/3.**
Tsanow, W. **94/1.**
Tsatsos, C. **488/foto.**
Tsatsos, mevr. **488/foto.**
Tsedenbal, Y. **229/3.**
Tshisungu Lubambu, **384/1.**
Tsiang **Yen-sji, 320/3.**
Tsiba, kapt. F. **253/1.**
Tsjang Ping-hoea zie: Zhang **Pinghua.**
Tsjang **Ting-fa** zie: Zhang Tingfa.
Tsjang **Tsjun-tsjao** zie: Zhang Chunqiau.
Tsjao **Tzoe-jang** zie: Zhao Ziyang.
Tsjen **Hsi-lien** zie: Chen Xilian.
Tsjen **Joeng-koeei** zie: Chen Yonggui.
Tsjen Moe-hoea zie: Chen Muhua.
Tsjen **Sji-lien** zie: Chen Xilian.
Tsjen **Tsji-fang 135/3.**
Tsjernenko, K.O. **404/1, 405/foto, 824/1/2/3, 825/1/3, 826/foto.**
Tsji Teng-koeei zie: **Ji** Dengkui.
Tsjiang **Kai-sjek 48/3.**
Tsjiang **Tsjing** zie: Jiang Qing.
Tsjiang Tsjing-kuo **98/2.**
Tsjoe En-lai zie: Zhou Enlai.
Tsjoeng **Hsi-toeng 132/2/3, 133/1/3.**
Tthi**uaya**, J.-P.T. **252/3.**
Tug**endh**at, Ch. S. **493/2.**
Turabi, H. ai- 768/1.
Turbay Ayala, dr. J.C. **265/3, 266/1, 267/2, 347/2, 408/3, 598/3, 599/1/2.**
Turf-Demunter, G. **70/2.**
Turiacchi, M. **152/3.**
Türkesj, A. **354/3, 355/2, 356/3.**
Turpin, J. **816/2.**
Tut, S.G. **767/2.**
Tuijnman, ir. D.S. **262/3.**
Tuzo, Sir H. **329/2.**
Tyagi, K.C. **513/2.**
Tyberghien-Vandenbussche, M.L. **69/2, 70/1.**
Tyotäjärvi, P. 200/1, 631/3.

U

U **Htein Lin 154/1.**
U Mahn Dar Waik **154/1.**
U Mahn Ngwe Aung **154/1.**
U **Tin** Ohn **155/1.**
Ubiparip, G. **340/3.**
Uemura, S. **299/2.**
Uglar, J. **295/1/2.**
Ugueto, L 334/2
Ullsten, O. **609/1/foto, 610/2/3/foto, 611/1/2/3, 628/foto, 694/3.**
Ulufi, lt.-kol. M.M. al- **399/3.**
Ulül, A.M. **651/1.**
Umba di **Lutete, 384/1, 572/1.**
Ungo, G.M. **673/1/foto.**
Unguana, S. **383/3.**
Upadit Pacha**riyan**gkun, **44/1/foto, 45/1, 274/1, 816/3.**
Urbain, R. **70/1, 243/2, 244/2/foto.**
Unburu, J.F. **222/1.**
Urs, D. 498/3, 499/1/2, 500/2, 501/2, **518/2/3/foto.**
Ursu, I. **295/1/2.**
Urug, gen. N. **354/1.**
Ushiba, N. **298/2.**
Utuka, gen.-maj. **E.K** 695/2, 699/1.
Uusitalo, E. **631/3, 632/foto.**
Uyl, drs. J.M. den **27/1. 28/2. 39/1, 365/1, 387/foto, 393/1/2, 461/1, 475/1/2/3/foto, 476/1, 504/3, 618/1, 619/1/3, 677/2/3, 679/2, 680/1, 731/1/3, 732/1/2, 759/2/3/foto, 760/1, 840/4.**
Uyttendaele, R. **69/2.**
Uzunovic, S. **340/3.**

V

Vaerewijk, W. **852/2.**
Vahidi, I. **738/1.**
Vajpayee, A.B. **498/1.**
Vaky, V. 421/3, 674/1.
Valdez **Hilario**, lt.-gen. A. **283/1.**
Valente de **Oliveira**, L. **41/1.**
Valenzuela Blanguir, L.E. **280/1.**
Valero, L. **334/2.**
Valian, A. **738/1.**
Valititti, S. 140/1, 559/1.
valkeniers, J. **69/3, 460/1/2.**
Valle. I.L. **649/3.**
Valle Quevedo, **L.F. 223/3.**
Valverde, C. **223/3, 709/2.**
Van Tien Dung, gen. **205/1.**
Vanackere. L. **70/3. 445/1.**
Vance, C. **66/2, 78/3, 79/3/foto, 95/2, 98/2, 99/3, 101/3, 108/2, 111/foto, 212/3, 213/1/3, 220/1/foto, 283/1, 305/1/2/foto, 309/3/foto, 310/1, 311/2, 328/3, 376/3, 404/1/2, 421/1/2, 428/3, 522/2/3, 523/1, 584/foto, 623/2, 624/1, 634/1/3, 635/foto, 636/1, 637/3, 638/1, 639/1/2/3, 641/1, 642/1/2/3, 643/1, 707/3, 724/2, 836/1, 850/3.**
Vandaele, B. **494/1.**
Vandekerckhove, R. **70/2/3, 245/1, 460/2, 690/3.**
Vandenbossche, L. **472/2.**
Vandendriessche, prof. L. **167/1, 374/1.**
Vandenhove, M. **69/2.**
Vandemeulenbroucke, J. **460/2.**
Vandenabeele, A. **70/3.**
Vanderborght, F. **70/1.**
Vanderheyden, V. **69/3.**
Vandermeulen, H. **408/1.**
Vanderpoorten, H. **70/1, 71/3, 407/2, 444/3.**
Vandersmissen, E. **70/2.**
Vandewiele, M. **70/2, 407/2, 493/2, 790/3.**
Vandezande, R. **70/3.**
Vangeel, J. **70/1.**
Vangronsveld, F. **70/2.**
Vanhaverbeke, A. **70/3.**
Vanik, Ch. A. **100/2.**
Vankeirsbilck, E. **69/2.**
Vanly, **I.Ch. 445/2, 446/1.**
Vanneste, O.P. **647/2.**
Vannieuwenhuyze, R. **70/2.**
Vansteenkiste, L. **6/3, 69/2, 460/2.**

Vanvelthoven, L. 69/3, 472/2.
Varasteh, M.A. 746/2, 747/3.
Varey, B. 783/3.
Vargas Ramirez, dr. E. 266/1.
Varley, E. 175/1, 662/2/3.
Varley, J. 852/2.
Vasile, M. 294/3, 295/1/2.
Vasquez Restrepo, dr. A. 260/1.
Vasudevan Nair, P.K. 514/2.
Vaughan, dr. G. 310/2, 665/3.
Väyrynen, P. 631/3.
Vaz Martins, F. 816/2.
Vaz Portugal. A. 39/2, 41/1.
Vaziri, Y.S. 744/3.
Veen, P. van 453/1/2.
Veen, mr. C. van 24/1, 25/2.
Veen-Schenkeveld, mevr. ds. M.J. van der 720/2.
Veer, P. van het 852/2, 863/3, 864/1/foto.
Veerman, dr. A. 39/1, 566/2/3.
Veiga da Cunha, L.E.C. 823/2.
Veil, S. 385/1, 389/3, 390/foto, 489/foto, 490/1, 492/1/2/3, 493/2, 772/3.
Velasco, H. 844/3.
Velasco Ibarra, J.M. 315/3, 316/2.
Velde, L. van de 69/3.
Vellenga, J.T. 504/1
Velthoven, L. van 407/3.
Velzen, B. van 760/2.
Velzen, W. van 731/3.
Venturini, gen. D. 234/2.
Verberckmoes, V. 69/2.
Verbist, A. 70/1.
Verbrugh, dr. A.J. 152/2, 184/3, 185/1, 678/1.
Verdet, I. 279/2/3/foto, 294/3, 295/1.
Vergeer, W.J. 392/3, 491/1, 493/1.
Vergeylen, J. 70/2.
Verhaegen, G. 69/3.
Verhaegen, J. 70/1, 407/2.
Verheirstraeten, A. 715/1.
Verheugen, G. 551/3.
Verhoeven, dr. C.W.M. 854/1/2/foto.
Verhofstadt, G. 775/1.
Verleysen, W. 70/2.
Vermaat, prof. dr. A.J. 362/3.
Vermandel, prof. A. 374/1.
Vernimmen, W. 70/2, 407/2.
Verroken, J. 6/2/3, 69/2, 242/3, 261/3, 407/2, 715/3.
Verschaeve, C. 22/1.
Verschuer, mr. O.W.A. baron van 364/1.
Verwoerd, H.F. 321/1.
Vetter. H.-O. 437/foto, 491/1.
Via, G. 282/1.
Viard, lt.-kol. D. 809/1.
Vidal, gen. R. 280/1.
Videla, J.R. 201/2/3/foto, 221/1.
Vidor, K. 856/1.
Vieira, maj. J.B. 816/2.
Vieira. L. 733/1.
Vieira, S. 383/3.
Vieira Dias Mingas, R. 733/2.
Vilcu, V. 295/1.
Villamarin Ortiz, gen. A. 316/2.
Villareal Rejas, gen. R. 845/1.
Villarroel, kol. F. 224/2.
Villaverde. markiezin de 31/3.
Villot, J. kard. 32/2, 700/3, 864/1.
Viola, gen.-maj. R. 201/2/3, 221/2.
Virolainen. J. 198/2.
Vischer, L. 719/3.
Visentini, B. 648/1.
Vitoon Yasawas, gen. 275/1.
Vlasaty, G. 508/1.
Vlaskalic, T. 342/2/3.
Vlies, P. de 69/3.
Vo Nguyen Giap, gen. 174/1.
Vo Van Soeng, 484/3, 485/2.
Vodslon. F. 426/1.
Vogel, B. 549/2.
Vogel, W. 230/2.
Vogt, J.E. 392/2.
Voigt, J. 856/1.
Voitec, S. 295/1/2.
Volcker, P.A. 509/3, 727/3.
Volk, H. kard. 250/1.
Vollenhove, mr. P. van 612/foto.
Vollmer, M. 852/2.
Vompasso, 140/1.
Vondeling, dr. A. 184/3, 391/1, 392/3/foto, 393/1/foto, 490/foto, 491/1, 493/2, 504/1/2/3, 505/1, 759/foto, 864/1/2/foto.
Voogd, J. 567/3, 568/1/foto, 569/1.
Vorster, B.J. 76/3, 78/3, 79/1, 95/3, 334/3, 335/3, 336/1/2, 352/3.
Vos, C. 852/2.
Vosloo, W.L. 334/3.
Vouel, R. 361/1.
Vrankx, prof. dr. A. 864/2.
Vredeling, ir. N. 391/1.
Vreven. M. 69/3.
Vreven, R. 864/2.
Vrhovec, J. 340/3, 367/2, 594/foto, 756/2.
Vries, mr. K.G. de 183/3, 184/2/3, 185/1, 365/2, 838/3, 839/1.
Vukasovic, M. 340/3.

W

Waalkens, H. 453/3.
Wabali Bakitambisa, 384/1.
Wade. Sir Th. 48/2/3.
Wagter, W. 854/3.
Wahl, J. 666/2.
Wahlberg, M. 611/1.
Waisvisz, M. 854/3.
Waiyaki, M. 767/1.
Wajih, M. al-Khadem al- 398/2.
Waldeck, J.F. 335/2.
Waldenberg, J. 82/3.
Walder, D. 89/2.
Waldheim, dr. K. 19/1, 77/2, 108/2/3, 109/1/2/3, 110/2/3, 111/1/2, 112/1/2/3, 137/1, 154/3, 155/1, 156/3, 183/1, 184/3, 258/3, 369/foto, 371/1, 481/foto, 484/3, 485/2, 486/1/3, 487/1, 493/1, 519/1/foto, 520/2, 578/1, 622/3, 656/3, 717/1, 807/1, 808/1/3, 810/2, 830/1/2, 831/1, 832/1.
Waldock, Sir H. 534/3.
Wali, A.A.A. 400/2.
Wali, S. 669/2, 684/1.
Wali Khan, A. 116/2, 157/3.
Wali Khan, N. 157/3.
Walken, Ch. 855/3.
Walker, D.W. 588/2, 607/1.
Walker, H. 320/3.
Walker, P. 292/2, 311/2.
Wallage, J. 731/2.
Wellman, W. 856/foto.
Wallnöfer, E. 691/3.
Walls, lt.-gen. P. 590/2, 608/2/foto.
Waltmans, H.J.S. 184/3, 185/1, 455/1.
Waltniel, L. 70/3.
Walz, H. 599/3.
Wang Dongxing, 48/3, 128/2.
Wang Toeng-sjing zie: Wang Dongxing.
Wang Tsjen zie: Wang Zhen.
Wang Zhanyan 595/2.
Wang Zhen 127/3, 782/2.
Warnke, P.R. 309/3, 402/2/3.
Warschauer, H. 89/1.
Wasilijew, N. 825/3, 826/1.
Wasseige, Y. de 70/3.
Watanabe, T. 191/2, 295/2.
Watanyar, kol. M.A. 669/2, 684/1, 685/3, 686/1.
Waterschoot, J. van 70/3.
Wathelet, M. 69/3.
Watsjenko, A. 825/2.
Wattel, dr. A. 423/2.
Wauters, J. 856/1.
Wauthy, E. 69/3.
Waye, A. 784/3.
Wayne, J. 864/2.
Wazir, I.A. al- 399/3.
Wechmar, R. von 832/2.
Weckx, H. 69/3, 242/3, 261/3, 494/1, 715/3.
Wei Guoqing 127/3.
Wei Koeo-tsjing zie: Wei Guoqing.
Weinberg, S. 857/3/foto, 858/1.
Weiss, L. 492/1/foto.
Weissenberg, dr. G. 543/foto.
Weitenberg, prof. drs. J. 451/3.
Weizman, E. 204/2, 802/3, 807/3, 814/3, 829/3.
Weizsäcker. R. von 549/foto, 551/3, 552/1, 553/1.
Wellington, M. 320/3.
Wellink, dr. A.H.E.M. 180/2.
Weltsjew, B. 93/3.
Werner, L. 609/foto.
Werner, P. 570/3, 571/1/2/3.
Wessel-Tuinstra, mevr. E.K. 567/3, 568/2.
West, H. 103/3.
Weweire, M. de 69/2, 70/1.
Weijers, S.C. 28/1.
Wheelock, J. 419/2.
White, B.R. 220/1.
White, K. 716/1.
White, Th. 99/3.
Whitelaw, W. 292/2, 310/3, 311/foto.
Whitney, R. 89/1.
Wiegel, H. 28/1/2, 85/2/3, 86/1/2/3, 87/1/3, 88/1/2, 183/1, 197/3, 451/foto, 612/1, 678/foto.
Wiehahn, prof. N. 321/1/foto, 322/2/3.
Wiele, J. v.d. 864/2.
Wierda, W. 838/2.
Wieringa, W. 85/1, 86/1, 87/1, 88/1.
Wikström, J.-E. 611/1, 694/3.
Wilder, lt.-gen. E. de 677/2.
Wilhelmi, J. 256/2.
Wilken-Bonde, I. 852/3.
Wilkinson, P. 320/3.
Willems, G. 69/2.
Willey, F. 662/2.
Williams, korp. D. 562/foto.
Williams Rose, J. zie: Townley Welch, M.V.
Willockx, F. 445/1, 472/2.
Wilson, A. 89/1, 588/2, 606/2.
Wilson, H. 168/2, 169/3, 225/1/3, 289/1, 634/2, 663/1, 665/1/2.
Wilson, M.H. 509/2.
Wilson, P. 427/3.
Wilton, S. 813/2.
Wina, A. 384/2.
Winberg, H. 694/3.
Windels, R. 70/2.
Winter, A. de 69/3, 373/2.
Winter, B. de 166/3.
Winter, L. de 854/2.
Winter, R. 295/1/2.
Winther, E. 611/1.
Wirten, R. 611/1, 694/3.
Wisee, J. 509/1.
Witbooi, H. 95/3.
Witte, E. 494/1.
Wittig, G. 858/3.
Woe Teh zie: Wu De.
Woeltsjewa, mevr. D. 93/1.
Wojtaszek, E. 247/3, 248/2.
Wol, L. 767/2.
Wolferen, K.G. van 20/3.
Wolodarsky, L. 826/1.
Wolter, J. 571/1.
Wöltgens, M.A.M. 477/2.
Woltjer, E.P. 392/3.
Woodcock, L. 510/3.
Woode, A.K. 695/3, 698/3.
Worobyow, G. 826/1.
Wrathall, J.J. 590/3, 591/2.
Wrzaszcyk, T. 248/2.
Wu De. 128/1.
Wulf, R. de 69/3, 243/2, 244/3/foto, 775/2, 843/1.
Wijk, A. van 336/1.
Wijk-Schoeman, A. van 336/1.
Wijkstra, R. 838/2.
Wijnen, dr. A. 22/2, 313/2.

Wijninckx, J. **70/1, 494/1.**
Wyszynski, S. kard. **248/3, 249/1/2/3/foto, 250/1/2, 703/2.**
Wijting, A.J.W. **833/foto.**

X

Xu Shiy **48/2, 127/3.**
Xu Xiangqian **48/2, 128/1.**

Y

Yadav, **R.N.** 502/1/2, 513/3, 515/3, 516/3, **517/1.**
Yadin, prof. Y. **809/3, 810/1.**
Yahuaoiu, kol. M.S. **81/1, 82/3, 83/foto, 84/2, 236/1/2/3, 237/1.**
Yahya Petra Ibni al-Marhum, Tuanku **319/1.**
Yakub, maj. M. **669/2.**
Yalla, M.H. **236/3.**
Yamada, H. **298/2.**
Yamani, sjeik **A.Z. 165/3/foto, 166/1.**
Yamashita. G. **299/2.**
Yang **Dezhi**, gen. **173/2.**
Yang Kung-**su 135/3.**
Yangongo, B. **572/3.**
Yao **Yilin, 128/2.**
Yar'Adua, gen. S. **255/3, 350/1.**
Yardomoglu, lt.-gen. S. **357/3.**
Yarney, kol. **P.H.S. 695/1.**
Yassine, A. **255/1**
Yassine. M. **738/1**
Yata, A. **238/1.**
Yazdi, I. **746/3, 747/foto, 749/3, 751/2/3.**
Yazdi, M.M. **744/3.**
Yazdjerdi, brig.-gen. A. **742/3.**
Ye Qianying **48/2.**
Yegorow, M. **826/1.**
Yellaiah, N. **516/1.**
Yerna. J. **196/3, 242/3.**
Yermash, F. 826/1.
Yersin, Y. **855/1.**
Yezjewsky, A. **826/1.**
Yhombi-Opango, gen. **J. 252/3, 253/1.**
Yildirin, R. **357/3.**
Yildiz, S. **356/2.**
Yilmaz, N. **357/2.**
Yilmaz Güney, S. **855/1.**
Yirimambo, **maj**. E. **695/3.**
Ylieff, **69/3.**
Yongyut **Sajjavanit**, lt. **274/1.**
Yos **Thephasdin** Na Ayudhaya, gen. **274/2/3, 816/3.**
Young, A. 174/3, 176/1, 623/3, 634/1.
Young, barones **310/2.**
Young, W. **320/3.**
Younger, G. **292/2.**
Younous. **M.A. 546/2.**
Youssef, **D.H 256/3.**
Youssouf, B. **349/3.**
Youssouff, D. **348/1, 533/1.**
Yperseele, J. van **54/2.**
Yu **Quili, 48/2, 128/1, 754/2.**
Yun Cha **Chung**, gen. **707/foto.**
Yun Po Sun **301/3, 302/1.**
Yusufi, lt.-kol. M. al- **398/2/3, 399/2.**

Z

Zaccagnini, B. 124/2, 125/3, 126/2/foto, 647/2/3.
Zagari, M. **492/1/2.**
Zagorin, B. **155/1.**
Zahedi, A. **738/2.**
Zahoor Elahi, Ch. **158/2.**
Zajfryd, M. **265/2.**
Zakawazi, F. **240/1.**
Zaki, S. **187/3, 204/3.**
Zambrano **Velasco**, J.A. **334/2.**
Zamel, M. el- M. Ould **238/3, 348/1, 533/1.**
Zamjatin, L. **824/1.**
Zana, J.-R. **383/2.**
Zanden. C. van der **777/1, 778/foto.**
%none, V. **140/1.**
Zapata, H. **729/3.**
Zapata, J.-L. **334/2.**
Zareer, H. **383/3.**
Zarkovic, V. **340/2/3.**
Zavals, X. **409/foto.**
Zayed, A. **350/2, 415/1.**
Zbiri, kol. T. **81/3.**
Zea Hernandez, dr. G. **266/1.**
Zebrowski, E. **855/1.**
Zeine, A. Ould **238/3, 348/1, 533/1.**
Zeiner Gundersen, gen. H.F. 581/3.
Zelenkova, mevr. **J. 426/1.**
Zelic, A. 340/3.
Zello Macias, C. **375/2.**
Zerguini, M. **236/3.**
Zeyer, W. **550/2.**
Zghayyar, maj. A. **809/2.**
Zhang **Chunqiao 48/2.**
Zhang **Pinghua 128/1/2.**
Zhang **Tinfa 128/1.**
Zhang **Wenjin 192/2, 486/1.**
Zhao Ziyang **128/1.**
Zhou Enlai **48/2, 127/3, 173/2, 754/2.**
Zhuwarara, J. **607/2.**
Zia ul **Haq**, gen. M. **113/1/3, 114/1/2/3, 115/1/2/3, 116/1/2/3, 156/1/3, 157/1/2/3, 158/1/2/3, 656/1/3, 685/2, 686/1/2/3, 687/1/2, 688/1/2/3.**
Ziaur Rahman zie: Rahman, Z.
Zicishti, L. **74/1.**
Zidar, M. **340/3.**
Zilk, H. **58/1.**
Zimjanin, M. **824/1.**
Zimmermann, F. **552/foto, 553/2, 554/2/3.**
Zimuto, H. **606/3.**
Zindoga, F.J. 588/3, 592/2, 606/3, 607/3.
Ziray, **S.M. 669/2, 684/2.**
Zivojinovic, B. **855/2.**
Zjigalin, W. **825/3.**
Zjiwkow, T. **61/2/3, 94/1/2/3, 95/1, 264/foto, 265/1, 382/3.**
Zlobin, N. **825/3.**
Znined, A. **238/1.**
Zolotoekhin, G. **825/3.**
Zorza, V. **128/3.**
Zulu, A.G. **384/3.**
Zumah, kol. R.K. **695/3.**
Zwaneveld, K. **852/2.**
Zwerow, **S. 825/3.**
Zijl, E. van **77/1.**
Zijl Alberts, J. van **352/3.**
Zijlstra, dr. **J. 293/3, 294/1/2.**
Zijlstra, drs. R. **839/1.**

IV afkortingen

AAPSO - Afro-Asian People's Solidarity Organisation
ABP - Algemene Belgische Persbond
ABVV - Algemeen Belgisch Vakverbond
ACLVB - Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België
ACOD - Algemene Centrale van Openbare Diensten (België)
ACV - Algemeen Christelijk Vakverbond
ACW - Algemeen Christelijk Werkersverbond
ADELA - Atlantic Community Development Group for Latin America
AFP - Agence France Presse.
AID - Agency for International Development (VS)
ALALC - Latijnsamerikaanse Vrijhandels-Associatie (= LAFTA)
ANP - Algemeen Nederlands Persbureau
ANZUS - Australia-New Zealand-USA Security Treaty
AP - Associated Press
ARP - Anti-Revolutionaire Partij
ASEAN - Association of Southeast Asian Nations
ASPAC - Asian and Pacific Cooperation
AWV - Algemene Werkgevers Vereniging
BB - Belgische Boerenbond
BENELUX - Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie
BIB - Bank voor Internationale Betalingen
BIS - Bank for International Settlements
BLEU - Belgisch-Luxemburgse Economische unie–
BP - Boerenpartij
BRT - Belgische Radio en Televisie
BSP - Belgische Socialistische Partij
CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek
CDA - Christen Democratisch Appel
CENVO - Centrale Verdragsorganisatie
CERN - Conseil européen oour la recherche nucléaire (men Spreekt nog van CERN hoewel het thans de „Organisation européenne etc. geldt)
CEVS - Conferentie over Europese Veiligheid en Samenwerking
CEW - Conseil Economique Wallon
CHU - Christelijk Historische Unie
CNV - Christelijk Nationaal Vakverbond
COMECON - Council for Mutual Economic Assistance
CPB - Centraal Planbureau
CPC - Centrale Plancommissie
CPN - Communistische Partij van Nederland
CVP - Christelijke Volkspartij
D'66 - Democraten '66
DAC - Develoament Assistance Commissie (OESO)
DPA - Deutsche Presse Agentur
DS'70 - Democratisch Socialisten '70
EACSO - East African Common Services Organization
EBU - Europese Betalings Unie
ECA* - Economische Commissie voor Afrika
ECAFE* - Economische Commissie voor Azië en het Verre Oosten
ECE* - Economische Commissie voor Europa
ECLA* - Economische Commissie voor Latijns-Amerika
ECOSOC* - Economische en Sociale Raad
EFTA - European Free Trade Association (zie ook EVA)
EG - Europese Gemeenschappen
ELDO - European Launchers Development Organization
EMU - Europese Monetaire Unie
ENEA - European Nuclear Energy Agency (OESO)
EPTA* - Expanded Programme of Technical Assistance
ERV - Economische Raad voor Vlaanderen
ESRO - European Space Research Organization
EVA - Europese Vrijhandelsassociatie
EXIMBANK - Export-Import Bank of Washington
FAO* - Food and Agriculture Organization
FAZ - Frankfurter Allgemeine Zeitung
FDF - Front Démocratique des Bruxellois Francophones
FIJ - Fédération internationale des journalistes
GATT* - General Agreement on Tariffs and Trade (Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel)
GPV - Gereformeerd Politiek Verbond
IADB - Inter-American Development Bank
TAEA* - International Atomic Energy Agency
IAF - Internationales Afrika Forum
TATA - International Air Transport Association
IBRD* - International Bank for Reconstruction and Development
ICAO* - International Civil Aviation Organization (Internationale Organisatie voor Burgerluchtvaart)
ICAP - Inter-American Committee for the Alliance for Progress
ICC - International Chamber of Commerce
ICEM - Inter-Government Committee for European Migration
ICFTU - International Confederation of Free Trade Unions (zie IVVV)
ICJ - International Court of Justice
ICJ - Internationale Commissie van Juristen
ICPO (Interpol) - International Criminal Police Organization
ICRC (Rode Kruis) - International Committee of the Red Cross
ICSU - International Council of Scientific Unions
ICV - Internationaal Christelijk Vakverbond
IDA* - International Development Association (IBRD)
IFC* - International Finance Corporation (IBRD)
IFCTU - International Federation of Christian Trade Unions
IHT - International Herald Tribune
ILO* - International Labour Organization (Internationale Arbeidsorganisatie)
IMCO* - Inter-Governmental Maritime Consultative Organization
IMF* - Internationaal Monetair Fonds
INTERPOL - Zie ICPO
IOC - Internationaal Olympisch Comité
IPI - Internationaal Pers Instituut
IPU - Inter-Parlementaire Unie
ITO - International Trade Organization
ITU* - International Telecommunication Union
IUS - International Union of Students
IVVV - Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen
KVP - Katholieke Volksaartii
LAFTA - Latin American Free Trade Association
LVV - Liberaal Vlaams Verbond
MBFR - Mutual and Balanced Force Reductions
MPW - Mouvement Populaire Wallon
NAVO - Noordatlantische Verdragsorganisatie
NCW - Nederland Christelijk Werkgeversverbond
NEI - Nouvelles Equipes Internationales (Internationale Unie van Christen-Democraten)
NKV - Nederlands Katholiek Vakverbond
NOS - Nederlandse Omroep Stichting
NOVIB - Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand
N W - Nederlands Verbond van Vakverenigingen
NZZ - Neue Zurcher Zeitung
OAE - Organisatie van Afrikaanse Eenheid
OAS--Organisatie van Amerikaanse Staten
OCAM - Organisation Commune Africaine et Malgache
ODECA - Organización de Estados Centroamericanos
OECD - Organization for Economic Cooperation and Development (zie OESO)
OESO - Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OPEC - Organization of Petroleum Exporting Countries
PBO - Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie
PEN - International Pen
PPR - Politieke Partij Radicalen
PSC - Parti Social Chrétien
PSP - Pacifistisch-Socialistische Partij
PvdA - Partij van de Arbeid
PVV - Partij voor Vrijheid en Vooruitgang
RCN - Reactor Centrum Nederland
RKPN - Rooms Katholieke Partij Nederland
RMZ - Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid (België)
RND - Rijksnijverheidsdienst
RVD - Rijksvoorlichtingsdienst
RVZIV - Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (België)
RW - Rassemblement Wallon
SACEUR - Supreme Allied Commander Europe
SACLANT - Supreme Allied Commander Atlantic
SEATO - South-East Asia Treaty Organization (zie ZOAVO)
SER - Sociaal-Economische Raad
SGP - Staatkundig Gereformeerde Partij
SHAPE - Supreme Headquarters of Allied Powers, Europe
STICUSA - Nederlandse Stichting voor culturele samenwerking met Suriname en de Nederlandse Antillen
TAB* - Technica1 Assistance Board
TI - d voor Toegepast ns(Onderzoek
UN - United Nations (zie VN)
UNCTAD* - UN Conference on Trade and Development
UNCURK* - UN Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea
UNDOF* - UN Disengagement Observer Force
UNEF* - UN Emergency Force
UNESCO* - UN Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFICYP* - UN Peace-Keeping Force in Cyprus
UNHCR* - UN High Commissioner for Refugees
UNICEF* - UN Children's Fund
UNIDO* - UN Industrial Development Organization
UNRWA* - UN Relief and Works Agency (for Palestine Refugees in the Near East)
UNTSO* - UN Truce Supervision Organisation
UPI - United Press International
UPU* - Universa1 Postal Union
VBN - Verbond Belgische Nijverheid
VEV - Vlaams Economisch Verbond
VIRO - Vereniging voor Internationale Rechtsorde
VN - Verenigde Naties
VNG - Verbond van de Nederlandse Groothandel
VNO - Verbond van Nederlandse Ondernemers
VU - Volksunie
VVD - Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
VVO - Verbond van Vlaams Overheidspersoneel
WCC - World Council of Churches
WERELDBANK* - zie IBRD
WEU - Westeuropese Unie
WFTU - World Federation of Trade Unions
WHO* - World Health Organization
ZOAVO - Zuidoost-Aziatische Verdragsorganisatie

* Gespecialiseerde organen (organisaties) van de Verenigde Naties